Digitized by Google

TRACTATVVM MORALIVM;

DE CASIBVS CONSCIENTIAE,

In quibus ferè omnes difficultates ac quæstiones ad conscientiæ praxim, & plurimæ ad externum iudiciale forum pertinentes breui compendio exponuntur.

TOMVS PRIMVS.

Complectens Tractatus de Sacramentis, de Matrimonio, de Censuris, & de Horis Canonicis.

Auctore

MARTINO BONACINA

MEDIOLANENSI,

Sacræ Theologiæ, & Iuris vtriusque Doctore, Comite Palatino, & Equite Aurato.

Cum Indice locupletissimo in fine cuiuslibet Tractatus.

Nunc verò in hac postrema editione omnia diligenter ab ipso Auctore denuò recognita, & quamplurima recenter adiuncta.

CVM PRIVILEGIIS.

MEDIOLANI, Apud hær. Pacifici Pontij, & Ioannes Baptista Piccalea. M. DC. XXIII.

Illustriss. & Reuerendiss. Domino

D. PETRO CAMPOREO

S. R. E. CARDINALI AMPLISSIMO,

ET CREMONÆ EPISCOPO vigilantissimo.

DIGESTVRVS in duos Tomos, Cardinalis Illustrissime, Morales Tractatus, quos Martinus Bonacina felicissimo labore lucubrauit, & hucusque multis partiti voluminibus, & quasi dispartiti fuerunt; non satis videre potui, cuius nomine potius munirem industriam meam, quam tuo, qui laudabiliori compendio sparsas aliorum dotes complecteris. Absit, vt hæc à me dicantur ad gratiam exaggerate. Superas priuatorum præconia, qui priuatus Regum habuisti, nunc vrbium etiam habes, & propè dixerim orbis vniuersi. Cum versareris in aula Hispaniensi, & non rarò cum Philippo secundo Regum sapientissimo de rebus grauissimis ageres, auditus est sępè Rex, cum diceret; nullius vnquam Itali se æquè ac PETRI CAMPOREI captum esse moribus, & congressu. Quid potest cumulatius ad laudem afferri? contemne Præsul cætera, hoc vno gloriare, laudatorem te habuisse Philippum. Euectus in ordinem purpuratorium Patrum ita emines inter cæteros, vt summa in terris potestate dignissimus habeare. Cremona, quem olim adoptauit in ciuem, quærens gloriam ex adoptione, nunc

Patrem

Patrem experitur, vtilitatem nacta, quam non quærebat; & non cessat in te prædicare renouata veterum exempla Pastorum. Quid ni igitur mihi persuaderem futurum, vt patroni quoque partes adimpleres, qui transcendis omnes? Vtinam diù superstes meos hosce labores insignes tuo nomine, tuo etiam patrocinio tuerere: perficeres enim proculdubio, vt nunquam mei me pœniteret obsequij. Vale. Mediolani Kal. Iunij M. DC. XXIII.

Illustriss. & Reuerendiss. Dominationis tuæ

Addictissimus seruus

Io. Baptista Piccalea.

Illuſtriſs. & Reuerendiſs. Domino

D. PETRO CARDINALI CAMPOREO CREMONAE EPISCOPO ETC.

In Dedicationem operum D. *MARTINI BONACINÆ.*

Auguſtinus Terzagus S. T. D., Oblatus, & Canonicus S. Thomæ Mediolani.

DÆdaleo inuidiam vicit Bonacina volatu,
Et cantu Idalius ſydera mulſit olor.
Peruaſit tutus, ſtrepitantibus alluit vndis
Quà vagus Euphrates, quà pater Eridanus.
Sed labor, vt varius cumulo concreuit eodem,
Petre tuos pronus voluitur antè pedes.
Æternare volens certis hæc dogmata ſignis
Fama inquit, ſedes hic tibi Honoris erit.

Ad eundem.

HAuſerat has Chriſti fælici lumine leges
Alma fides caſta relligionis opus.
Vulgari edixit quotquot cæleſtia paſſim
Scita colunt, terra qui vltima fila legunt.
In Vaticana cenſeri dotibus aula
Iuſſerat, & Petri digna patrocinio.
Viſa loqui fama eſt Tarpæi è fornice ſaxi:
Ite alacres, Petro non ea cura minor.
Ne Bonacina alium Petrum huic exquire labori;
Fortè alium Petrum quære Cremona tibi.

Ad eundem.

ALLVSIO AD STEMMA.

Ampore criniti mitè exarsere Cometes ,
Sydera & auspicijs fausta fuere tuis.
Crine exit sertum , scintillat purpura ab astris ,
Imperio erigitur fulua ministra tuo .
Pacta vtrinque tuæ virtuti præmia , præsul ,
Accipis , ingenti Roma dat æqua animo .
Ne succense pater , quæ sint præsagia vatis ,
Jam iam Petre aquilam , subditaque astra regis.

Ad eundem.

Vtina quem genuit , decorauit murice , & ostro
Roma , patrem elegit magna Cremona sibi ;
Prociduo sacram ueneratur poplite frontem ,
Ornatu pressas Infuleoque comas .
Vix patiens Tyberis Petrum cessisse superbus ,
Et Vaticanas deseruisse domos ,
Eridanum incusat ; gressu vt glomeratur berili ,
Tecta petat musis vt recidiua suis ;
Artes ingenij surgant , nomenque Latinum ,
Miretur plausus Romaque auita suos .
Cunctantem ciues suspirant lumine fessi
Fronte tua viduos dinumerare dies .
Sed redeas, Bonacina rogat pro millibus vnus ,
Præmissa & Petri cymba secundat iter.

Ad Illuſtriſs. & Reuerendiſs. D.

D. PETRVM CAMPOREVM

S. R. E. Card. Ampliſs.

Ccidua ſentit Phœnix vbi damna ſenectæ,
Artus fœcunda morte reformat auis,
Quæ noua vitales vt proles carpſerit auras,
Ad patrios ignes illico grata volat.
En librum, quem ſic breue iam contriuerat æuum,
Vſu vel lacerum ſedula dextra dedit
Suppoſitum prælis iterum nouus hunc labor edit,
Et natus vitæ munera grata colit.
Phœnix iſta Tui idcirco iubar aduolat Oris,
Et ſe ſe ad ſacri Muricis Oſtra dicat.

Ad eundem, liber.

Romerui tantos Auctore ſuperſtite honores,
Poſt cineres aliis quos quoque Fama negat.
Nunc, & victuras melius non cudere chartas
Mens potuit. Tanto Vindice quantus ero?

Ad eundem.

Amporei, cultum, ſatis ambitioſus honore
Nominis, exhibitum negligit arte liber.
Feſtinauit iter longa ornamenta peroſus.
Ingrata eſt, quæ vult nectere cura moras
Ingenioſe liber ſolers te induſtria laudat,
Ad ſe quem mox mox Vrbs vocat, anteuolas.

Ad eundem.

Olliter in rigido ſubridet Forma metallo,
Spirant arguta marmora ſculpta manu,
Cuncta ſtudent mores, & Principis Ora referre;
Nomen & hæc ambit pagina muta loqui.

Ad

Ad eundem de libro Nuper cuso, & Mediolano Cremonam misso.

Estinata vides, vt puluere texit anhelo
Sparsit, & astiua, semita, sorde librum.
Quam facilis potuit dispendia ferre viarum,
Vt se conspicuus sisteret ante fores.
Cum tanto vidit se tutam Vindice charta;
Hoc mihi quanta, inquit, gloria Nomen erit?

Ad eundem.

Spera dum morsu pumex morosius ornat
Ardeat vt gemina, murice, frontis honos,
Impatiens manibus cultricibus auolo scaber.
Longa nimis visa est qualibet esse mora.
Non quiuis cultus dispendia tanta rependet,
Sola satis si me Principis ora beant.
Hinc remoue fucum, Tyrium satis vna colorem
Illa, ad quam propero, Purpura sacra dabit.

EPIG. Ad eundem.

Debitus Pontificis honor eripitur à fortuna.

Ræsul habes animum, formam quoque Principe dignam:
Allicit hic mentes, allicit illa oculos.
Dementem quicunque volunt, oculisque carentem
Fortunam, næ illi mente oculisque valent.
Tali animo, & formæ nunquam raptura tiaram
Aut mente, aut oculis ni caruisset, erat.

Aliud Ad eundem.

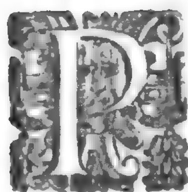

Etre tua mouet alterius dum prælia virtus,
Vtri ornet potius terna tiara caput,
Hæsit in æquali merito victoria: sed sors
Quod foret alterius, tollit iniqua tibi.
Maximus est certe, data sunt cui maxima: sed qui
Non erepta dolet maxima, non minor est.

EPIG.

De comete Stemmatis.

Væ modo sanguineum fecialis ab igne rubebat,
Attollit placidum Stella comata caput.
Quæque fuit tristi mortis prænuncia crine,
Felici felix nuncia in orbe micat.
O quales decet esse viros sub Præsule tanto,
Qui iubet ingenium mitius esse polo.

Aliud

Precatur Felicitatem.

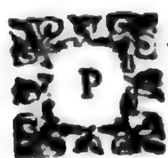

Ræsul honoratos vitæ feliciter annos
Exige, sit primis aucta senecta locis.
Annosusque legas, iecit quæ prima iuuentus
Semina prouentum nacta benigna parem.
Titonis vincas annos, ternæque sorores
Aurea de Phryxi vellere fila trahant.

Imprimatur.

Frater Franciſcus Carenus Lector Theol. Vicarius Roſæ, & Sanctæ Inquiſitionis Mediolani.

Frater Aloyſius Bariola pro Illuſtriſſimo D. Cardinali Archiepiſcopo.

Vidit Saccus pro Excellentiſſimo Senatu.

TRACTATVS DE SACRAMENTIS.

DISPVTATIO PRIMA

De Sacramentis in genere.

ACRAMENTI Nomen non solum a profanis, verum etiam ab Ecclesiasticis Scriptoribus variis modis accipitur; aliquando enim accipitur pro secreto iuxta illud Tobiæ duodecimo. Sacramentum Regis abscondere bonum est. Aliquando pro iuramento, cap. si iuramenta 22. quæst. 4. Aliquando pro mysterio ad Timotheum tertio. Magnum est pietatis Sacramentum, vbi in Græca editione habetur mysterium. Aliquando, & ferè communiter Sacramentum accipitur pro re sacra, vt tradit Bellarminus lib. 1. de Sacramentis, cap. 2. Nauarrus in summa cap. 22. num. 1. Valentia tomo 4. disp. 3. quæst. 1. puncto 1. Henriquez lib. 1. cap. 2. num. 1. Didacus Nugnez in tertia parte Sancti Thomæ in sua præfatione, significatione 5. Coninchus de Sacramentis in genere quæst. 6. art. 1. Sayrus de Sacramentis in genere, art. 1. Vasquez 3. parte quæst. 60. disp. 128 cap. 1. & alij. Sed nos in præsenti accipimus Sacramentum, quatenus significat id, quod a Christo fuit institutum ad conferendam gratiam, de quo nobis sex principaliter quærenda sunt.

Primò quid, quotuplex, & quàm necessarium sit Sacramentum.
Secundò, quæ sit ipsius materia, & forma.
Tertiò, quæ sit causa efficiens.
Quartò, quisnam sit ipsius effectus.
Quintò, quodnam sit subiectum.
Sextò, quo ritu, & ceremonijs administrandum sit.

QVÆSTIO PRIMA.

De numero, necessitate, & definitione Sacramenti.

PVNCTVM I.

Quid sit Sacramentum.

1 *Sacramentum quid sit.*
2 *Sacramentum non est ens rationis.*
3 *An Sacramentalia sint Sacramenta.*
4 *Sacrificium vt sic an sit Sacramentum.*
5 *Signum quid sit.*
6 *An Sacramentum dicatur signum.*
7 *Sacramentum quotupliciter dici possit signum.*
8 *An Sacramentum debeat esse signum similitudine repræsentans, quod significat.*
9 *Cur Deus in signis, & rebus materialibus instituerit Sacramenta.*

PLures Sacramenti definitiones afferuntur à Doctoribus: nam iuxta Sanctum Augustinum lib. 10. de Ciuitate quem sequitur Diuus Thomas tertia parte quæst. 60. art. 1. in corpore Henriquez lib. primo de Sacramentis ca. 2. nu. 3. Bartholomeus ab Angelo de Sacramentis dialogo 1. §. 1. littera D. Alexander Pesantius 3. parte de Sacramentis disp. 3. conclus. prima, Petrus Ledesma prima parte summæ ca. primo vers. Primera conclusion. Sacramentum definitur rei Sacræ signum, vel inuisibilis gratiæ visibilis forma.

Iuxta Vgonem de Sancto Victore lib. 1 parte 9. cap. 2. Sacramentum est corporale elementum foris sensibiliter propositum, ex similitudine repræsentans, & ex institutione significans, & continens spiritualem gratiam.

Iuxta Magistrum in quarto dist. prima, quem sequitur Graffius 2. parte lib. primo, cap 1. nu 7. Vasquez loco cit. cap. 3. num. 26 & alij apud eundem Vasquez, nec dissentit Alexander Pesantius 3 par. de Sacramentis disp. 3. concl. 2 est inuisibilis gratiæ, visibilis forma, ita vt imaginem gerat, & causa existat.

Iuxta Catechismum Pij Quinti de Sacramentis in cōmuni, cui adhæret Bellarminus de Sacramentis lib. primo cap. 11. Pesantius loco citato conclusione 3. & alij, Sacramentum est res sensibilis subiecta, quæ ex Dei institutione sanctitatis, & iustitiæ, tum significandæ, tum efficiendæ vim habet, seu est inuisibilis gratiæ visibile signum ad nostram iustificationem institutum.

Sed omissis varijs definitionibus, quas passim Doctores tradunt, hanc ego propono, quæ satis explicare videtur naturam, vim, & efficaciam Sacramentorum.

VNICA PROPOSITIO.

1 SAcramentum est signum Sacrum, non solum significans, verum etiam infallibiliter efficiens rem Sacram, Sanctificantem homines. hæc definitio optima est iuxta præcepta Aristotelis 6 topicorum, & Boetij in libro de definitione; constat enim genere, & differentia: Genere in quo conuenit omnibus Sacramentis; Differentia, per quam Sacramenta distinguuntur ab alijs rebus Sacris, quæ non sunt Sacramenta, vt est vsus aquæ benedictæ. Preterea, non differt hæc definitio, quo ad substantiam a definitione Catechismi Pij Quinti, nec ab alijs definitionibus, quas supra recensuimus & quas refert Bellarminus primo de Sacramentis, Suarez to. 4. disp. prima sec. 4 Coninchus quæst. 60. par 4. dubio primo, & Sayrus de Sacramentis lib. 1. cap. 2. lect. 2.

Dicitur ergo signum loco generis, in quo Sacramentum conuenit cum multis alijs rebus, quæ sunt signa, vt cum verbis, quæ sunt signa animi, & cætera.

Dicitur Signum Sacrum, quia Sacramentum non est quodcunque signum; sed est signum Sacrum in se, seu ex parte rei significantis, cū sit res ordinata ad diuinum cultum. Quamobrem peccata, quæ committuntur in administratione, & susceptione Sacramentorū, dicuntur sacrilegia, vtpote contra res sacras, & cultum Dei, vt bene obseruat Henriq lib. 1. c 2. n. 4. Suarez disp 1 sec 1. & alij cōiter.

Dicitur, non solum significans rem sacram; quia Sacramentum non solum est quid Sacrum, in se, seu ex parte rei significantis; Verum etiam ex parte rei significatæ, quæ est gratia formaliter sanctificans homines, quam Sacramentum significat, & significando producit.

Dicitur efficiens, vt ostendatur Sacramentum non solum significare rem sacram, verum etiam efficere, & producere gratiam.

2 Ex quo patet Sacramentum non esse ens rationis; nam ens rationis habet totum suum esse in intellectu; Sacramentum verò habet vim efficiendi, & significandi, etiam nullo cogitante intellectu. Ita Egidius Coninchus 3. parte q. 60. art 3 dubio 1. nu. 14. Henriquez lib. 1. c. 2. nu. 6. ad finem, Franciscus de Pitigianis dist. 1. q. 2. art 1. & art. 3. & alij communiter.

Dicitur infallibiliter, quia Sacramentum ex sua natura infallibiliter producit gratiam in suscipiente, nisi ponatur obex, & impedimentum ex parte suscipientis. Vnde si suscipiens Eucharistiam exempli gratia non recipit gratiā, hoc non prouenit ex parte Eucharistiæ, quasi ipsa nō possit conferre; sed potius ex parte suscipientis, qui ponit obicē, & impedimentum, vt patet ex Tridentino sess. 7. canone 7. ita S. Thomas 3 parte q. 64 art. 9 Coninchus ibidem, Reginaldus lib 29 nu. 41 Bellarminus lib. 1. de Sacramentis c. 26. & alij, quos infra referam de effectu Sacramētorū.

3 Ex dictis colligi potest primo, Sacramentalia non esse Sacramenta propriè accepta, cum ipsis non conueniat ratio, & definitio Sacramenti; nam Sacramentalia suo vsu præcisè, & per se, & ex opere operato non conferunt gratiam, vt bene aduertit Coninchus disp 60. art. 2. num 20. Suarez disp 15. sec. 1. & alij, quos referam de Sacramentalibus in tract. de pœnitentia, vbi ostendam.

Quomodo Sacramentalia producant gratiam.

4 Secundo sacrificium, vt sic non esse Sacramentum; cum ipsi non conueniat ratio, & definitio Sacramenti: Sacrificium enim, vt sic est institutum ad indicandam diuinam excellentiam, non verò ad sanctificandum sacrificantem. Quamquam fieri potest, vt sacrificium materialiter sumptum sit Sacramentum vt est nostrum sacrificium, cuius Hostia est verum Sacramentum, & confert gratiam suscipienti. Ita Coninchus loco citato nu 22 & alij.

Vt clarius intelligantur, quæ in Sacramenti definitione attulimus, explicandæ sunt aliquæ difficultates in sequentibus quæsitis.

5 Quæres primo, quid sit signum; diximus enim Sacramentum esse signum.

Respondeo cum S. Augustino lib. 2. de Doctrina Christiana cap. 1 Victoria de Sacramentis cap. prima, & alijs communiter, signum humanum illud dici, quod præter speciem, quam sensibus repræsentat, aliquid aliud facit in cognitionem venire: hac de causa circulus ad tabernam, dicitur signum humanum, quia præter speciem externā, quam oculis prædemonstrat, facit nos venire in cognitionem vini, quod ibi venditur: Sicut etiam fumus dicitur signum quoddam naturale; quia præter id, quod oculis ostendit, indicat ibi latere ignem.

6 Hic patet Sacramentum dici signum, quia præter speciem externam, quam oculis repræsentat, facit nos venire in cognitionem alterius rei, Baptismus enim exempli gratia, præter ablutionem externam, quæ oculis corporeis videtur, indicat ablutionem internam

sordium

fordium. Idem die de ceteris Sacramentis.

7 Quæres secundò, quotupliciter Sacramentum dici possit signum.

Respondeo triplicitér, scilicet rememoratiuè, demonstratiuè, & pronosticè.

Sacramentū dicitur signum rememoratiuum passionis Christi. Demonstratiuum gratiæ. Pronosticum gloriæ. Ita Victoria de Sacramentis cap. 1. S. Thomas tertia parte, quæst. 60. art. 3. Didacus Nugnez, & Coninchus ibidē, Sayrus de Sacramentis lib. 1. cap. 2. art. 2. Toletus lib. 2. c. 15. nu. 3. & alij communiter.

8 Quæres tertiò, vtrum Sacramentum debeat esse signum similitudine representans id, quod significat.

Respondeo affirmatiuè, supposita institutione Sacramētorum iam facta; nam Deus summa, & ineffabili prouidentia instituit Sacramenta in iis rebus, quæ representant id, quod significant, vt patet inductione singulorum Sacramentorum, Baptismus enim consistit in externa ablutione, quæ internam ablutionem animæ representat. Eucharistia consistit in speciebus panis, & vini consecratis, quę significant refectionem spiritualem; & sic de ceteris Sacramentis. Potuisset tamen Deus instituere Sacramenta in iis rebus, quæ nullam habent similitudinem cum effectu, quem producunt: Cum enim Sacramenta valorem habeant ex institutionē libera Christi, potuisset Christus eundem valorem, quem tribuit rebus similitudinem habentibus, conferre iis, quæ nullam habent similitudinem cum effectu; nam omnia subiecta sunt potentiæ obedientiali, per quam Deus potest efficere, quidquid non implicat; consequenter potuisset rem spiritualem, exempli gratia, meditationem, aut aliam quamlibet instituere in Sacramentum. Ita Henriquez lib. 1. c. 2. nu 4 Coninchus, tertia parte q. 60. art. 2. dubio 2. Summa Corona de Sacramentis, & alij apud Sayrum, lib. 1. de Sacramentis cap. 2. quæst. 6. art. 1.

9 Quæres quartò, cur Deus instituerit Sacramenta in signis, & rebus sensibilibus, ac materialibus.

Respōdeo plures rationes, seu cōgruentias afferri posse. Prima desumitur ex diuina voluntatē.

Secunda est, quia Deus prouidit vnicuique rei secundū modum naturæ cuiusque. Natura autem hominis postulat, vt ex sensibilibus ad spiritualia contemplanda traducatur: cum enim homo constet sensibus, non potest statim percipere spiritualia, ac inuisibilia, sed per externa signa ducitur ad ea cognoscenda, & contemplanda; cuiusmodi signa externa sunt Sacramenta. Propterea homo ex ablutione externa facta in Baptismo, rapitur in cognitionem ablutionis spiritualis animæ, & ex sumptione Eucharistiæ cognoscit animam refici, & recreari, & sic de cæteris Sacramentis.

Tertia est, quia cum homo constet anima, & corpore, non solum debet interius credere; verum etiam exterius fidem profiteri per Sacramenta. Alias congruentias prosequitur Suarez disp. prima, sect. 3. de Sacramentis, Sayrus lib. primo, de Sacramentis, cap. 1. quęst. 7. art. primo, Bellarminus lib. 1. cap. 12. Franciscus Pitigianus dist. 1. q 3. ar. 2. & alij Doctores.

PVNCTVM II.

De numero Sacramentorum nouæ legis.

1 *Quot sint Sacramenta noua legis.*
2 *Cur septem numero Sacramenta fuerint instituta.*
3 *An Sacramenta habeant aliquam connexionem inter se.*

DVo breuiter quæram in hoc puncto. Primò quot sint numero Sacramenta nouæ legis. Secundo cur tot fuerint instituta.

PRIMA PROPOSITIO.

1 DE Fide certum est Sacramenta nouæ legis septem esse, nec plura, nec pauciora, Baptismum scilicet, Confirmationem, Eucharistiam, Pœnitentiam, Extremam Vnctionem, Ordinem, & Matrimonium. Ita Tridentinum sess. 1. Canone primo Florentinum sub Eugenio quarto, Constantiense sess. 14. & Doctores communiter.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 RAtio, seu potius congruentia, cur septem numero Sacramenta fuerint instituta, desumi potest ex analogia ad vitam corporalem, vt bene obseruat S. Thomas tertia parte, quæst. 65. art. primo, Coninchus, Nugnus ibidem, & Pesant ibidem, Vasq. ibidem art. 2. P. Ledesm. de Sacram. cap 7. Henriquez lib. primo ca. 7. Valentia 3. parte, disp. 3. quæst. 6. puncto 2. Reginaldus lib. 26. nu. 5. Sayrus, lib. 6 de Sacramentis in genere cap 1. q. 2. Summa Corona de Sacramentis in genere num. 34. S. Antoninus 3. parte tit 14. c. 1. Dominicus Sotus in 4 sent. dist. 1. q 7 art. 1. Bartholomeus ab Angelo de Sacramētis dialogo 1. §. 6. Victoria de Sacramentis c. 7. Philiarchus secunda par. lib. 1. c. 6. Franciscus Pitigianus dist. 1 q. 1. art 2. Bellarminus de Sacramentis lib. 2. cap 29. Sicut enim homo in vita corporali; Primò generatur; Secundò nutritur; Tertiò augetur; Quartò curatur ab infirmitate, si qua laborat; Quintò, si opus fuerit, armatur ad prælium in sui defensionem; Sextò operam nauat propagationi humanæ ad Rempublicam conseruandam; Septimò constituitur in dignitate ad gubernandos homines; Ita in vita spirituali; Primò regeneratur spiritualiter per Baptismum; Secundò nutritur, ac corroboratur per Confirmationem; Tertiò augetur, & crescit per Eucharistiam; Quartò curatur à morbo per pœnitentiam; Quintò armatur ad prælium mortis per Extremam Vnctionem; Sextò licitè intendit propagationi per Matrimonium: Septimò per ordinem constituitur in statu honorifico. Alias congruentias huius Septenarij numeri videre potestis apud Summam Coronam loco citato, apud Magistrum in quarto distinct. 2. apud Sotum in 4. distinct. 1. quæst. 6. art. primo apud Henriquez lib. 1. cap. 7. apud Sayrum lib 1. cap. 1. quæst. 2. & apud Vivaldum in Candelabro de Sacramentis cap. 1. nu. 6.

3 Quæres vtrum hæc Sacramenta habeant aliquam connexionem, & ordinem inter se.

Respondeo, habere illum ordinem, quem nos recensuimus in prima propositione: Verum si respiciamus ordinem essentialem Sacramentorum, dicendum est Baptismum sibi vendicare primum locum; est enim ianua omnium Sacramentorum, ita vt alia Sacramenta inualidè suscipiantur, nondum suscepto Baptismo. Præterea si respiciamus ordinem necessitatis, primum locum tenet Baptismus, deinde pœnitentia; quia nullus saluari potest sine Baptismo, vel etiam sine pœnitentia post lapsum in peccatum: Si vero respiciamus ordinem perfectionis, primus locus debetur Eucharistiæ, quia continet Christum veræ sanctitatis auctorem, vt bene tradit S. Thomas loco citato art. 3. in corpore, Nugnus ibidem, conclusione prima, Coninchus ibidem, art 2 & 3 Chamerota de Sacramentis, cap 6. Sayrus lib. 6 cap. 3 quæst. vnica de Sacramentis, Henriquez lib. 5. c. 6. nu 5. Valentia, tomo 4. disp. 3. q. 6. puncto 3. & tanquam de fide colligitur ex Tridentino sess. 7. canone 5.

PVNCTVM III.

Vtrum ante legem Euangelicam fuerint alia Sacramenta.

1 *Quotuplex status fuerit ante legem Euangelicam.*
2 *An extiterint Sacramenta in statu Innocentiæ.*
3 *An perseuerante illo statu necessaria fuissent Sacramenta.*
4 *An fuissent congrua, si homo creatus fuisset in puris naturalibus sine Iustitia originali.*
5 *An Beatissima Virgo indiguerit Sacramentis.*
6 *Quo tempore necessaria fuissent Sacramenta in statu naturæ lapsæ.*
7 *An fuerint in statu naturæ Sacramenta, & quænam.*
8 *An distinguatur in sacrificio cultus Dei, & Sacramentum.*
9 *An fuerint Sacramenta in statu legis scriptæ.*
10 *Quænam Sacramenta fuerint in lege scripta.*
11 *An Sacramenta veteris legis essent propria Sacramenta.*
12 *Sacramentum vniuocè prædicatur de Sacramentis veteris, & nouæ legis.*
13 *Differentia inter noua, & vetera Sacramenta.*

1 NOtandum ante legem Euangelicam, posse triplicem statum assignari. Primus est status innocentiæ, in quo creatus fuit Adam cum iustitia originali. Secundus est status naturæ, qui durauit vsque ad Moysen, & dicitur status naturę, quia nondum erat imposita, & scripta lex positiua Dei. Tertius dicitur status legis scriptę, qui fuit à Moyse vsque ad Christi aduentum.

Hoc posito, quæram in hoc puncto, vtrum fuerint aliqua Sacramenta in statu Innocentiæ; secundo in statu naturæ; tertiò in statu legis scriptæ.

PRIMA PROPOSITIO.

2 IN statu Innocentię non extiterunt Sacramenta. Ratio est, quia non constat, quęnam fuerint in eo statu; tum quia in statu Innocentiæ superuacanea fuissent Sacramenta: cum iustitia originalis sufficienter præstaret, quod Sacramenta præstitissent. Ita Sanctus Thomas, tertia parte, quæst. 61. art. 2. Coninchus, & Nugnus ibidem, Suarez ibidem, disp. 3. sec. 3. vers. 1. Dicendum, Sayrus de Sacramentis lib. 3. cap. 2. art. 3. Angles q. 2. art. 1. conclus. 1.

Obijcies in statu innocentię fuit matrimonium, quod ab Apostolo ad Ephesios quinto, appellatur Sacramentum; ergo in statu innocentiæ fuit aliquod Sacramentũ.

Respondeo, matrimonium in statu innocentię non fuisse Sacramentum; non enim erat signum Sacrum significans, & conferens gratiam &c. sed datum fuit in eo statu in officium naturæ, ad propagationem humani generis; Ab Apostolo autem dicitur Sacramentum, non quia verè fuerit Sacramentum, sed quia fuit Mysterium, & figura futurę Incarnationis; sicut etiam lignum vitæ ab Augustino dictum fuit Sacramentum. Ita Henriquez c. 5. nu. 1. Suarez loco citato vers. Solum Perez, Rebellus, Sãchez, & alij, quos retuli de matrim. q. 2. puncto 2. proposit. prima.

3 Quæres, vtrum perseuerante statu innocentiæ cum iustitia originali, eo pacto, quo fuit in Adamo, necessaria, vel congrua fuissent Sacramenta.

Respondeo negatiuè. Ratio est, quia vel fuissent necessaria, & congrua in remedium peccati, vel vt homines haberent maiorem animi perfectionem, sed neutro modo fuissent necessaria, ergo non fuissent necessaria. Minor probatur, quo ad primam partem; Quod videlicet non fuissent necessaria primo modo, idest in remedium peccati, quia homo fuisset in gratia, & perfecta animi sanctitate per iustitiam originalem. Probatur eadem minor, quo ad secundam partem, quod videlicet Sacramenta non fuissent necessaria ad maiorem animi perfectionem, quia homo per iustitiam originalem, & dona supernaturalia, sufficienter eruditus fuisset in via supernaturalium per scientias infusas, nec non habuisset potentias inferiores subditas superioribus; Ergo Sacramenta non fuissent congrua, vel necessaria, perseuerante statu innocentiæ in remedium peccati, vel ad maiorem animi perfectionem. Ita Sanctus Thomas loco citato art. 2. Nugnez, & Coninchus ibidem, Henriques lib. 1. cap. 5. num. 1. Summa Corona de Sacramentis in genere num. 10 Franciscus Pitigianus dist. 1. q 3 art 5. Vasquez ibid. cap. 2. Pesantius ibid. disp. 2. & alij communiter. Quamuis Suarez loco citato num. 3. dicat incertum esse, vtrum Sacramenta fuissent perseuerante statu innocentiæ.

Obiicies perseuerante statu innocentiæ, factæ fuissent oblationes, & alia ad diuinum cultum spectantia; sed istę oblationes fuissent Sacramenta; Ergo fuissent Sacramenta perseuerante statu innocentiæ.

Respondet negando minorem propositionem; nam in illo statu necessario non fuissent Sacramenta, consequenter oblationes, & alia ad diuinum cultum pertinentiã, non fuissent Sacramenta. Ita Coninchus tertia parte q 61. art. 2. nu. 8. & alij.

Dixi in propositione, perseuerante statu innocentię eo pactu, quo fuit in Adamo; nam illo statu non perseuerante, homines peccassent, & consequenter illis congrua fuissent Sacramenta; tum in remedium peccati. Tum ad animi perfectionem, vt per Sacramenta eleuarentur ad spiritualia, & supernaturalia.

4 Ex hac ratione colligitur primo fore, vt Sacramenta fuissent congrua, si homo creatus fuisset in puris naturalibus sine iustitia originali. Ita Suarez disp. 3. sect. 3. & alij communiter.

5 Secundò Beatissimam Virginem indiguisse Sacramentis; nam licet præseruata fuerit a culpa; non tamen præseruata fuit a pænalitatibus, & aliis quibusdam effectibus, vt patebit de peccato originali, ad quos euadendos indiguit Sacramentis.

6 Tertiò sequitur Sacramẽta in statu naturæ lapsæ, tam ante, quam post Christi aduentum necessaria fuisse, tum in remedium peccati, tum ad maiorem animi perfectionem.

SECVNDA PROPOSITIO.

7 IN statu naturæ fuerunt aliqua Sacramenta. Ratio est, quia non est credibile Deum, qui vult omnes saluos fieri, reliquisse homines in eo statu sine remedio, quo saluari possent: Hoc autem remedium erant Sacramenta, & hæc fuerunt saltem duo.

Primum fuit remedium pro paruulis, quod iustificabat ad modum operis operati, consistebatque in externa protestatione fidei facta a Parentibus, qua protestabantur omnes saluandos per Christi aduentum. Propterea paruuli dicebantur iustificari in fide parentum, cum enim infantes, vtpote rationis vsu carentes, non possent sibi remedium applicare, opus erat, vt hoc illis applicaretur ab aliis per externam fidei protestationem; & cum Deuteronomij 30. dicatur Prope est Dominus omnibus, signum est Dominum etiam fuisse prope paruulis: Fuit autem prope paruulis per remedium, quo parentes protestabantur fidem &c. Ita Augustinus, Beda, & Doctores cõmuniter, apud Suarez, disp. 4. sec. 2. & 4. apud Coninchum loco citato, art. 3. apud Valentiam, tomo 4. disp. 3. quæst. 2. puncto 2. apud Sayrum de Sacramentis lib. 1. cap. 3. quæst. 2. art. 1. & apud Franciscum Pitigianum dist. 1. q. 7. art. 4. & apud Henriquez cap. 5. nu. 5.

Secundum fuit sacrificium pro adultis; sicut enim institutum fuerat remedium pro originali; ita par erat, vt aliud institueretur pro actuali peccato; sed nullum aliud remedium congruentius dicere possumus institutum fuisse pro actuali, quam sacrificium; ergo sacrificium institutum fuit pro adultis.

8 Sed obserua in sacrificio duo distingui. Vnum est cultus Dei, qui per sacrificium colitur, & supremus omnium Dominus iudicatur. Alterum est Sacramentum, quatenus per ipsum remittebantur peccata in virtute Christi venturi. Qua de causa Sanctus Iob offerrebat sacrificia pro peccatis filiorum. Vtrum vero hoc esset propriè Sacramentum videri potest apud Suarez disp. 4. sect. 4.

TERTIA PROPOSITIO.

9 IN statu legis scriptæ fuerunt aliqua Sacramenta. Hæc propositio clarè deducitur ex ratione allata in secunda propositione.

10 Quæres primò, quænam Sacramenta fuerint in lege scripta.

Respondeo plura fuisse, videlicet Circuncisionem, sacrificium, Agnum Paschalem, & alia, vt innuit S. Thomas loco citato art. 3. ad tertium Sayrus loco citato cap. 4. ar. 2. Valentia loco citato puncto 1. Nugnus tertia par. q. 70. art 4. difficultate 1.

11 Quæres secundò, vtrum Sacramenta veteris legis essent propria Sacramenta.

Respondeo affirmatiuè cum communi Doctorum sententia, contra Sotum, & nonnullos alios. Ratio est; Tum quia in Tridentino habetur Sacramenta nouæ legis, multum differre à Sacramentis veteris legis. Ergo Tridentinum videtur supponere Sacramenta veteris legis fuisse propriè Sacramenta; cum illa nomine Sacramentorum appellet, & inter illa, & nostra differentiam assignet; Tum quia definitio Sacramenti potest illis accommodari; poterant enim dici signa conferentia, & significantia sanctitatem legalem, prout tradit Bellarminus loco citato lib. 2. cap. 3. Valentia loco citato puncto 3. Suarez disp. 10. sect. 2, & Sayrus, lib. 5. de Sacramentis cap 7. nu. 3. Cui autem conuenit definitio, conuenit etiam definitum.

12 Hinc colligit Coninchus disp. 60. art. 4. dubio 2 Nugnus ibidem art. 4. dubio 2. Vasq. 3. p. q. 90. art. 4. disp. 128 c. 5. n. 49. Bellarminus de Sacramentis lib. primo cap. 12. Vasquez quæstione 60. disp. 79. Sayrus quæst. 1. cap. 2. art. 6. Suarez sect. 2. versus finem contra Magistrum in

quarto

quarto, dist. 1. quem sequitur Chamerota, cap 1. dubio 4. Sacramentum vniuoce prędicari de Sacramentis veteris, & nouæ legis.

Nec refert, quod nostra sint perfectiora, quia non sunt perfectiora in ratione Sacramenti genericè sumpti, sed in ratione talis Sacramenti, sicut est homo respectu bruti.

13 Possunt tamen plures differentiæ inter Noua, & vetera Sacramenta recenseri. Nam primò illa fuerunt difficiliora, vt patet in Circuncisione. Secundò illa fuerunt vmbræ nostrorum Sacramentorum. Tertiò non conferebant gratiam ex opere operato. Quarto non introducebant ad gloriam, sicut nunc introducit Baptismus, cum nondum esset aperta Cęlorum ianua per Christi passionē. Quintò non habebant determinatam formam verborū, nullus enim potest illam assignare. Sextò non faciebāt de attrito contritum. Ita Sayrus lib. 5. de Sacramentis, cap. 7. quęst. vltima, art. 5. Chamerota de Sacramentis, ca. 1. nu. 3. Viualdus, ca. primo de Sacramentis in genere nu. 11. & cap. 2. Henriquez lib. 1. cap. 2. num. 1. Valentia tomo 4. disp. 3. quæst. 6. puncto 1. & alij.

§. Vnicum.

De Circuncisione.

1 *Quandonam instituta, & cui tradita fuerit Circuncisio.*
2 *An Circuncisio obligaret descendentes ab Abrahamo.*
3 *An esset determinatus minister Circuncisionis.*
4 *Ad quid fuerit instituta, Circuncisio.*
5 *An conferret gratiam per modum operis operati.*
6 *An conferret gratiam paruulis, & adultis.*
7 *An per Circuncisionem deleretur tam peccatum originale, quam actuale.*
8 *An esset necessaria, & qua necessitate.*
9 *Cur fieret in ea corporis parte.*
10 *Quodnam remedium esset institutum pro feminis.*

QVoniam in superioribus incidit sermo de Circuncisione, de qua tam veteres, quam recentiores Doctores loquuntur frequentissimè; ne soli videamur eam ignorare, quatuor hic breuiter quæremus. Primò quando fuerit instituta Circuncisio, & quos obligaret. Secundò quis fuerit ipsius minister. Tertiò ad quid fuerit instituta. Quarto quid efficeret.

PRIMA PROPOSITIO.

2 CIrcuncisio instituta fuit a Deo, & tradita fuit Abrahamo quadringentis annis ante legem scriptam Moysi traditam, nec non obligabat omnes ab Abrahamo descendentes. Ita colligitur ex Ioannis Septimo, & Genesi 17.

2 Quæres primò, vtrum illi, qui non descendebant ab Abrahamo, possent circuncidi.

Respondeo, potuisse, sed non fuisse adstrictos ad Circuncisionem; nam Circumcisio data fuit Abrahæ, & obligabat ipsius descendentes, vt bene aduertit Henriquez lib. 1. cap. 9. nu. 3. & Nugnus, quæst. 70. art. 2. concl. 2. in locum Genesis citatum. Et Franciscus Pitigianus dist. 1. q. 6. nihilominus alij etiam poterant circuncidi, vt colligitur ex eodem cap. Genesis illis verbis. Tam emptitius, quam vernaculus circumcidetur, & quicumque non fuerit de stirpe vestra, vbi obseruandum est, verbum illud circumcidetur importare capacitatem circuncisionis; quamuis non importet præceptum.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 NOn erat determinatus minister Circuncisionis. Quamobrem, non solum masculi, verum etiam mulieres circumcidebant filios, vt patet exemplo Sophoræ Exodi quarto, quæ circuncidit filium suum, ne ab Angelo interficeretur, vt ostendit Barradius prima parte to. 1. cap. 9. pagina mihi 801. Franciscus Pitigianus dist. 1. q. 6. art. 8. & Abulensis in cap. 5. Iosuè vbi addit, non fuisse necessarium, vt minister distinctus esset a suscipiente; sed aliquem potuisse seipsum circumcidere; quia in circuncisione non erat determinatus minister, nec vlla erat forma, quę redderetur falsa ex hoc capite, quod quis se ipsum circuncideret. Ita Suarez, Tertia, p. quæst. 70. in commentario, art. 2. vers. Sed supersunt.

TERTIA PROPOSITIO.

4 CIrcuncisio instituta fuit ad delendum peccatum originale, vt patet, tum ex patribus, qui circumcisionem appellant remedium peccati originalis: tum ex Genesis, 17. vbi dicitur. Masculus, cuius præputij caro circuncisa non fuerit, delebitur anima eius de populo suo. Ex quo loco sic licet argumentari. Masculus non circuncisus octauo die, non saluabatur; Circumcisus verò saluabatur; Cum autem nullus saluari possit cum peccato originali, sequitur peccatum originale prius delendum fuisse; sed peccatum originale non delebatur per aliud, quam per Circuncisionem, cum non extaret aliud remedium ad ipsum delendum; ergo Circumcisio delebat peccatum originale, consequenter instituta fuit ad ipsum delendum, cum res censeatur instituta ad illum effectum, quem operatur.

QVARTA PROPOSITIO.

5 NOn videtur improbabile Circuncisionem contulisse gratiam per modum operis operati, quatenus ex Dei pacto gratia conferebatur masculis non actione, & virtute ipsius Circuncisionis; sed ex sola Dei actione, ad præsentiam Sacramenti, simulque ex merito Christi præuiso, & applicato per fidem in Chistum. Hanc propositionem sustinet Henriquez, lib. 1. cap. 6. num. 1. Sotus in quarto, dist. 1. art. 4. & alij, quos citat, & sequitur Nugnus, quæst. 20. art. 4. difficultate 2. Victoria de Sacramentis c. 2. Philiarcus 2. par. lib. 1. c. 3. Franciscus Pitigianus dist. 1. q. 6. art. 9. Conclusione 1. & 3. Angles q 1. art. vltimo conclus. 3. contra Valentiam, tomo 4 disp. 3. quæst. 3. puncto 3. Suarez, disp. 10. sec. 2. Bellarminum, lib. 2. de Sacramentis, cap. 14. & 15. Sayrum lib. 5. de Sacramentis, cap. 7 quæst. vnica, art. 1. & Coninchum quæst. 62. art. 6. & alios.

Quod circuncisio conferret gratiam, colligitur ex præcedenti propositione; Cum enim Circuncisio instituta fuerit ad delendum peccatum originale, debuit etiam gratiam conferre, qua peccatum originale deleretur; peccatum enim tollitur per gratiam; cum priuatio tollatur per formam incompossibilem.

Quod verò non sit improbabile circuncisionem contulisse gratiam ex opere operato. Ratio est, quia illud dicitur producere gratiam ex opere operato, quod vltra meritum, & dispositionem suscipientis confert gratiam; sed circuncisio conferebat gratiam vltra meritum, & dispositionem suscipientis; Quam enim dispositionem, & meritum poterat habere paruulus octauo die; ergo Circuncisio conferebat gratiam ex opere operato.

Obijcies primò Circumcisio ex Tertuliano: & aliis Doctoribus citatis, data fuit in signum ad distinguendum vnum Populum ab altero. Propterea dicebatur signaculum feminis, & præterea à Cipriano, & aliis apud præcitatos DD. dicitur nihil profuisse: Ergo Circuncisio non conferebat gratiam; sed erat quoddam signum distinctiuum vnius populi ab altero.

Responderi potest cum Henriquez cap. 6. & 16. Circuncisionem dupliciter accipi posse. Primò pro externa cæremonia scissionis. Secundò quatenus cum illa cęremonia coniungebatur protestatio fidei in Christum venturum. Si Circuncisio consideretur primo modo, non iustificabat, iustificabat verò secundo modo.

Ex quo patet responsio ad plures alias obiectiones, quæ in hac materia congeruntur, & adducuntur a Doctoribus, nam iuxta primam acceptionem Circuncisio dicitur nihil profuisse, & dicitur fuisse infirmum, & egenum elementum: secus iuxta secundam acceptionem.

Obiicies secundò. Si Circuncisio contulisset gratiam ex opere operato non differret a Baptismo: hoc autem est falsum.

Respondeo negando sequelam. Quamuis enim non videatur improbabile Circuncisionem contulisse gratiam per modum operis operati: Nihilominus in multis differrebat a Baptismo.

Primò, quia Baptismus confert maiorē gratiam, qua au-

fertur omnis culpa, & pœna: circuncisio verò non auferebat omnem pœnam, non solum quia tunc temporis nulli patebat aditus in Cœlum, verum etiam, quia non erat instituta ad auferendam omnem pœnam, cum tantummodo duratura esset vsque ad Christi mortem, qua Cœlum apertum est.

Secundò, quia baptismus, non solum confert gratiam: verum etiam characterem, quem non conferebat circuncisio.

6 Quæres primò, vtrum circuncisio non solum conferret gratiam paruulis; verum etiam adultis.

Respondet Sanctus Thomas tertia parte, quæst. 70. arti. 4. ad quintum, Henriquez lib. 1. cap 5. num. 5. & cap. 15. num. 1. & 4. contra Suarez disp. 10. sect. 3. Coninchum, quæstio 62. arti. 6. ad finem, & Nugnum loco citato difficultate 2. conclu. 4. contulisse gratiam Adultis cum attritione. Ratio est, tum quia circuncisio, vt dictum est conferebat gratiam; ergo illam etiam conferebat Adultis cum sola attritione absque præuia contritione, seu dilectione Dei super omnia, alioquin gratia non fuisset collata per circuncisionem: sed per contritionem, & dilectionem. Contritio enim, & dilectio Dei super omnia est dispositio sufficiens ad obtinendam gratiam, vt constabit ex dicendis de pœnitentia; Tum quia Adulti non descendentes ab Abrahamo semel iustificabantur per remedium legis naturę, per attritionem; ergo etiam descendentes ab Abrahamo iustificabantur per circuncisionem, quatenus circuncisio dicit remedium legis naturę, idest protestationem fidei in Christum, simul adiuncta attritione.

7 Hinc colligitur per circuncisionem, non solum deletum fuisse peccatum originale; verum etiam peccatum actuale in adultis, quatenus scilicet circuncisio directè fuerat instituta, ad delendum peccatum originale per infusionem gratiæ; Cum enim nullum graue peccatum possit sine alio auferri, vt patebit ex dicendis de pœnitentia, sequitur per eandem circuncisionem, per quam directè delebatur peccatum originale, indirectè etiam deleta fuisse peccata actualia in Adultis. Ita Sanctus Thomas in quarto dist. 1. quęst. 2. ad quartum Henriquez lib. 1. cap. 5. nume. 5. & alij, quorum sententia non videtur improbabilis.

8 Quæres secundò, vtrum circuncisio esset necessaria, & qua necessitate.

Respondeo cum Sancto Thoma, q. 70. art. 1. ad tertium, & alijs communiter, Adultis fuisse necessariam necessitate præcepti, vt colligitur ex illis verbis Genesis 17. n. 14. Masculus, cuius prepuții caro circuncisa non fuerit, &c. si ergo Adulti non saluabantur absque circuncisione, signum est circuncisionem illis fuisse necessariam, saltem necessitate pręcepti. Paruulis verò non fuit necessaria necessitate pręcepti, vel medij.

Quod non fuerit necessaria necessitate præcepti, patet ex dictis de legibus, vbi ostendimus, infantes ante rationis vsum, non esse capaces pręcepti.

Quod verò non fuerit necessaria necessitate medij; patet, quia illud est necessarium necessitate medij ad salutem, quo prętermisso salus non obtinetur. Sed Paruuli morientes ante octauum diem, omissa circuncisione (Circuncisio enim fiebat octauo die, & hic dies non poterat pręueniri, quamuis posset postponi, vt eum Sancto Thoma quæst. 70. art. 3. ad tertium, & alijs obseruat Henriquez lib 5. cap 6. num. 5. Suarez quęst. 70. art. 3. versiculo tertia pars, & Franciscus Pitigianus dist. 1. q. 6. a. 7. Nugnus quęst. 70 art. 4. ad finem) Poterant saluari cum solo remedio legis naturę: sicut etiam poterant saluari fœminæ, & masculi aliarum nationum; ergo circuncisio non erat necessaria necessitate medij; sed solum ex suppositione, quod aliud remedium non fuisset adhibitum; & hoc pacto videntur intelligenda illa verba; Masculus, cuius præputij caro &c.

9 Quæres tertiò, qua de causa circuncisio fieret in ea corporis parte.

Respondeo cũ Sancto Thoma loco citato, & alijs, multiplicem posse rationem afferri. Prima est ad ostendendum Christum nasciturum ex semine Abraham. Secunda est, quia circuncisio erat ordinata ad remittendum originale peccatum, quod per generationem transmittitur in posteros. Tertia est, quia ordinabatur ad diminutionem carnalis concupiscentię, quę pręcipuè viget in ea parte. Ita Summa Corona de Sacramentis in genere nũ 40. Nugnus q. 70 artic. 4. in principio: & art. 2. & alij.

10 Quæres vltimò, quodnam remedium constitutum fuerit pro fœminis, cum ipsę circuncidi non possent.

Respondeo pro fœminis perseuerasse remedium naturę de quo egimus in antecedenti puncto, propositione. 2. quod remedium etiam perseuerauit pro masculis morientibus ante octauum diem, qui non poterant ante octauũ diem, circuncidi. Ita S. Thomas quęst. 70. art. 4. ad tertium, Henriquez, cap. 6. citato. & alij. Qui plura scire cupit de circuncisione, videat S. Thomam, quęst. 70. Suarez ibidem in commentarijs, art. 3 Batradium, Henriq. & Nugnum locis citatis.

PVNCTVM IV.
De necessitate Sacramentorum.

1 *Necessarium quotupliciter dicatur.*
2 *An Sacramenta absolutè, & ex natura rei sint necessaria ad salutem.*
3 *An sint necessaria sacramenta necessitate medij.*
4 *An sint necessaria necessitate precepti.*

NOtandum necessarium dupliciter dici primo absolutè, & ex natura rei: quo prętermisso salus non potest obtineri, neque per absolutam Dei potentiam, Secundò ex suppositione, idest supposita Christi institutione.

Rursus necessarium ex suppositione duplex est. Primũ dicitur necessarium necessitate medij. Secundum dicitur necessarium necessitate præcepti.

Illud dicitur necessarium ex suppositione necessitate medij quo prętermisso, etiam si ex ignorantia, vel obliuione prętermittatur, salus non obtinetur iuxta legem Dei ordinariam.

Necessarium necessitate pręcepti dicitur illud, quod oblata opportunitate necessario pręstandum est ad salutem obtinendam, nisi fortè prætermittatur ex ignorantia, vel impotentia, vel obliuione; nam quod prætermittitur ex ignorantia inuincibili, vel ex impotentia, vel obliuione non imputatur ad culpam: consequenter non impedit gloriæ consecutionem; modo necessarium sit tantummodo necessitate præcepti.

Hoc posito, & prænotato tria breuiter quæram in hoc puncto. Primò vtrum Sacramenta necessaria sint absolutè, & ex natura rei: Secundò vtrum necessaria sint ex suppositione necessitate medij. Tertio vtrum necessaria sint necessitate præcepti.

PRIMA PROPOSITIO.

2 SAcramenta non sunt absolutè, & ex natura rei necessaria ad salutem. Ratio est quia virtus infinita Dei non est alligata sacramentis; Deus enim liberè Sacramenta instituit ad nostram iustificationem & salutem, & potuisset alia media ad nostram salutem instituere, nosque sine Sacramentis ad Cæli gloriam euehere, & subleuare. Ita Vgo de Sacramentis par. 3. Bellarminus lib. 2. de Sacramentis, cap. 22 Angles. q. 2. art. primo conclusione prima. Valent. tomo 4. disp. 3. quæst. 2. puncto primò S. Tho. 3. parte quæst. 6 ar. 4. Nug. & Conin. ibidem, Suar. tomo 4. de Sacramentis, disp. 5. sec. 1. Say. lib. 3. de Sacramentis ca. 1. art. 2. & lib. 6. c. 4. q 1. Chamerotta ca. 3 de Sacramentis in genere, Henriq. lib. 1. cap. 4. nu. 1. Reginald. lib 26. nu 9. Viualdus de Sacramentis in genere c. 3. nu. 1. & alij.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 SAcramẽta supposita Christi institutione sunt necessaria necessitate medij ad salutem. Hæc propositio intelligitur indefinitè, idest nõ de omnibus; & singulis Sacramentis, sed absolutè, & in genere; sicque intellecta propositio est de fide, vt habetur in Tridentino ses. 7. canone 4. Ratio est, quia illud est necessarium necessitate medij, quo prætermisso salus obtineri non potest secundum legem Dei ordinariã; sed pretermissis Sacramẽtis salus obtineri nõ potest, vt de baptismo cõstat, ex illis verbis, nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto, non poterit introire in regnum Dei. Ita S. Thom. 3. parte

parte q. 61. art. 1. Vasquez, & Pesantius ibidem, Suar. loco citato conclus. 1. Reginald loco cit. nu. 9. Valent. Sayr. Henriquez, locis cit. Graffius 2. parte lib 1. c. 1. num. 15. & 16. Bellarminus loco citato. Viualdus de Sacramentis in genere c. 3. nu. 1. vers. & licet, & alii locis citatis.

TERTIA PROPOSITIO.

4 Sacramenta necessaria sunt necessitate præcepti; hæc propositio constat a fortiori ex dictis in secunda propositione, quia, quod necessarium est necessitate medij multo magis est necessarium necessitate præcepti, quatenus est in nostra potestate, & arbitrio, quilibet enim tenetur assumere medium necessarium ad salutem, & beatitudo tribuitur obseruanti mandata, iuxta illud Matthei 19. Si vis ad vitam ingredi serua mandata.

Vtrum vero aliqua Sacramenta necessaria sint necessitate medij in re, vel in voto, & vtrum omnia sint necessaria necessitate præcepti, constabit ex dicendis de singulis Sacramentis.

QVÆSTIO SECVNDA.

De materia, & forma Sacramentorum in genere.

PVNCTVM I.

Vtrum omnia Sacramenta nouæ legis constent materia, & forma determinata.

1 *An reperiatur in Sacramentis materiale, & formale.*
2 *Quanam dicatur materia, & forma Sacramenti.*
3 *An omnia Sacramenta constent materia. & forma.*
4 *Quid intelligatur nomine rerum, & verborum.*
5 *Cur Sacramenta instituta sint in rebus, & verbis.*
6 *Quotuplex sit materia Sacramentorum*
7 *An materia Sacramentorum sit determinata.*
8 *An materia cuiuslibet Sacramenti sit determinata in indiuiduo, in specie, & quo ad accidentia.*
9 *An glacies sit materia apta ad Baptismum.*
10 *An vinum latens intra vuas sit materia Eucharistiæ.*
11 *An Ecclesia mutare possit materiam Sacramentorum.*
12 *Quomodo Ecclesia dicatur variare materiam matrimonij.*
13 *An sit determinata forma Sacramentorum.*
14 *Quandonam verba dicantur accidentaliter, seu materialiter variari.*
15 *An valide administretur Baptismus tam verbis latinis, quam græcis.*
16 *Quot modis variari possint verba.*
17 *Quandonam inualidetur Sacramentum per mutationem formæ.*
18 *An valeat Baptismus collatus cum additione verborum.*
19 *An valeat, si detrahantur verba.*
20 *An valeat, si verba detrahantur, & corrumpantur.*
21 *An inualidetur Sacramentum, quando mutatio verborum contingit in principio.*
22 *An valeat, quando verba transportantur.*
23 *An validum sit Sacramentum factum cum interpolatione.*
24 *An valeat Sacramentum adhibitis verbis synonimis.*
25 *An valeat, si adhibeantur verba æquiuoca.*
26 *An aliquis possit in conficiendis Sacramentis confingere priuatim aliqua verba.*
27 *An loco verborum possint adhiberi nutus, aut scriptura.*
28 *An conficiat Sacramentum, qui prætermittit, vel addit verbum credens illud esse de essentia, cum vere non sit, vel è contra.*
29 *An validè contrahat matrimonium, qui falso credit subesse, impedimentum dirimens.*
30 *An addens aliqua verba tamquam essentialia, validè conficiat Sacramentum.*
31 *An validè conficiat, qui falso credit aliqua verba non esse essentialia.*
32 *An peccet, qui in conficiendis Sacramentis vtitur materia, & forma dubia.*
33 *Materia dubia facilius adhibetur, quam forma.*
34 *An peccet, qui vtitur forma certa, sed ei aliquid addit.*
35 *An iteranda sit forma quando quis aduertit se in ea defecisse.*
36 *Sacramentum an possit iterum administrari, quando dubitatur de ipsius validitate.*
37 *An sint rebaptizandi, illi, quos constant domi fuisse baptizatos.*
38 *An sint rebaptizandi, qui educati fuerunt pluribus annis inter Christianos.*
39 *An rebaptizandi sint infantes a barbaris abrepti.*
40 *An sint rebaptizandi pueri expositi sine vllo testimonio.*

1 Notandum primo sicut quodlibet compositum constat duabus partibus materia scilicet, & forma, ita Sacramentum, quod est quoddam compositum artificiosum constare materia, & forma, quæ dicitur materia partis, & forma partis. Præterea, sicut in cõposito artificiali præter materiam partis, & formam partis reperitur, non solum materiale, quod comprehendit materiam partis: & formam partis; & dicitur materia totius, verum etiam formale, quod etiam forma totius ab aliis nuncupatur; Ita in Sacramento præter formam partis, & materiam partis, reperitur materiale, quod dicitur materia totius, & præterea reperitur formale, quod dicitur forma totius; Explico rem exemplo scamni, & nauis, quæ sunt composita, quædam artificialia, in quibus reperitur materiale, & formale. Materiale scamni, seu materia totius sunt ligna, quæ constant sua materia, & forma physica; formale vero, seu forma totius, est aptitudo ad sedendum, quæ resultat ex lignis artificiosè dispositis; materiale scamni duo includit, materiam scilicet partis, & formam partis, materia partis est illa, ex qua compositum est lignum, quæ dicitur à Philosophis materia prima; forma verò partis est forma ipsius ligni, quæ constituit lignũ in suo esse. Idem dicendum est de naui, in qua reperitur materiale, & formale, materiale sunt ligna, formale est talis dispositio, & modificatio, qua ligna coniunguntur, & coarctantur ad constituendam vnam nauim; In materiali nauis duo sunt materia partis, & forma partis: materia partis est illa, ex qua composita sunt ligna; forma verò partis est illa, quæ constituit lignum in suo esse, vt dictum est de scamno.

Ex intelligentia horum exemplorum colligitur, quid dicendum sit de Sacramentis, in quibus tamquam in rebus artificialibus reperitur materiale, & formale, materiale continet materiam partis, & formam partis; Vnde materiale baptismi consistit in ablutione aquæ, quæ est materia proxima Baptismi, & in præscripta verborum forma, quæ est forma Baptismi, & dicitur forma partis; formale vero est illud, quod resultat ex ablutione aquæ, & ex præscripta forma verborum; hoc autem, quod resultat ex huiusmodi ablutione, & forma, est esse significatiuum gratiæ, illamque conferre.

Ex quo patet, materiale baptismi continere materiam partis, & formam partis: materia partis remota est aqua; materia partis proxima est ablutio; forma vero partis sunt illa verba, Ego te baptizo in nomine Patris &c. Ita Suarez disp. 2. sec. 2. Coninchus q. 60. art. 6 n. 13. & 31. Vasquez de Sacramentis disp. 129. & alij comuniter, qui ex dictis optimè colligunt, materiam partis, & materiale non esse idem, sicut neque est idem forma partis, &

formale

formale; nam materiale continet materiam partis, & formam partis; formale vero est illud, quod resultat ex materia partis, & forma partis.

Hoc posito agendum nobis est in præsenti puncto de materia, & forma Sacramenti, quæ integrant materiale ipsius Sacramenti, & sunt materia partis, & forma partis, quod vt melius intelligatur.

2 Notandum secundò; cum proprium formæ sit perficere materiam, & proprium materiæ sit esse quid indeterminatum, & imperfectum, illam dicendam esse materiã Sacramenti, quæ est quid imperfectum; illam vero dici formam, quæ perficit, complet, & determinat materiam, vt bene ait Bellarminus lib. 10. de Sacramentis c. 18. Reginaldus lib. 26. n. 14 Valentia tom. 4. disp. 3. quæst. 1. pun. 2. vers. est tamen.

Hac de causa diximus de matrimonio mutuam corporum traditionem esse materiam matrimonij; quia traditio corporum est quædam inchoatio contractus, & quid imperfectum; acceptationem vero traditionis corporum esse formam; quia acceptatio est perfectio, & complementum contractus; posita enim acceptatione, contractus matrimonij censetur completus, & perfectus.

His positis tria principaliter quæram in hoc puncto, primo vtrum Sacramenta nouæ legis habeant materiam, & formam. Secundo quotuplex sit materia Sacramentorum. Tertiò, vtrum materia Sacramentorum sit determinata.

PRIMA PROPOSITIO.

3 OMnia Sacramenta nouæ legis constant materia, & forma, vel vt alij loquuntur, rebus, & verbis, verbis ut forma, rebus ut materia. Hæc propositio est definita de fide in Florentino in institutione Armenorum. Ita communiter DD. præcipue S. Th. 3. par. q. 6. ar. 4. 5. 6 & 7. Bellarminus de Sacramentis ca. 18. Viualdus de Sacramentis in genere cap. 3. nu. 6. in Tridentino in decretis de Sacramentis, vbi habetur omnia Sacramenta tribus perfici, rebus vt materia, verbis vt forma, & persona ministri cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia.

4 Quæres primò, quid intelligatur nomine rerum, & verborum, quando dicitur Sacramenta constare verbis, vt forma, rebus vt materia.

Respondeo nomine rerum intelligi id, quo posito nondum est completa significatio Sacramenti, siue res illa sit quid permanens, siue sit actio, siue sint aliqua verba: nomine verborum intelligitur id, quod complet, & perficit significationem, siue sit nutus, siue scriptura, siue verba.

Ex quo fit vt ablutio aquæ in Baptismo dicatur materia Baptismi, seu res baptismi; quia posita ablutione sola nondum est completa significatio Baptismi; nam ea sola posita non apparet ipsam adhiberi ad lotionem spiritualem animæ, accedentibus vero verbis satis constat, ad quid ablutio adhibeatur, consequenter verba dicuntur forma Baptismi.

Idem asserendum est de reliquis Sacramentis, vt de matrimonio, in quo traditio corporum est loco materiæ, seu rerum, acceptatio est loco formæ, seu verborum; & de pœnitentia, in qua confessio peccatorum est loco materiæ, seu rerum; nam posita manifestatione peccatorum nondum apparet, ad quem finem ea manifestatio fiat; cum fieri possit etiam ad se iactandum, & gloriandum &c. Absolutio vero est loco formæ, seu verborum; quia accedente absolutione completur significatio, & satis apparet, ad quid confessio dirigatur. Ita Regi. lib. 26. nu. 16. Coninchus disp. 60. Bellarminus lib. 1. de Sacramentis ca. 18. & alij communiter.

5 Quæres secundò, cur Sacramenta instituta sint in rebus, & verbis.

Respondeo. Rationem esse; quia Sacramentum est quoddam signum; Signum autem melius significat rebus, & verbis, quam sine verbis; Alias congruentias affert Suarez disp. 2 sect. prima concl. 2. Sanctus Thomas quæst. 60. art. 6. Nugnus ibidem art 8. Vasquez ibidem, Pesantius ibidem, Petrus Ledesma de Sacramentos en comun verficulo quinta conclusion. Sayrus lib. primo de Sacramentis cap. 3. q. vnica art. 6.

SECVNDA PROPOSITIO.

6 MAteria Sacramentorum duplex est, proxima scilicet, & remota, vt patet inductione in omnibus Sacramentis, vt in Sacramento Baptismi Materia remota est aqua, in confirmatione est Chrisma cum oleo & balsamo; in Eucharistia est panis, & vinum; In pænitentia sunt peccata, In extrema vnctione est oleum benedictum. In ordinatione Sacerdotali est calix cum vino, & patena cum Hostia; In matrimonio denique sunt ipsæmet personæ contrahentes.

Materia vero proxima Sacramentorum in Baptismo est ablutio: in confirmatione, & extrema vnctione est vnctio; In Eucharistia sunt species panis, & vini; In pœnitentia sunt actus pœnitentis; In ordinatione Sacerdotali est porrectio calicis cum vino, & patenæ cum Hostia, in matrimonio est traditio corporum, vt melius constabit ex dicendis proprijs locis. Ita communiter Doctores, quamuis non omnes conueniant in assignanda materia matrimonij.

TERTIA PROPOSITIO.

7 MAteria Sacramentorum est determinata, ea scilicet, quam Christus instituit. Ratio est, quia cum Sacramentum totum suum esse habeat à Christo, tale debet esse, quale Christus instituit; sed Christus instituit determinatam materiam, vt constabit ex dicendis de singulis Sacramentis; ergo materia Sacramentorum est determinata. Ita Sanctus Thomas quæst. 50. art. 7. Coninchus ibidem art. 5. & 7. Nugnus ibidem. Suarez disp. 2. sect. 3. de Sacramentis to. 4. Reginald. loco citato num. 14. Valentia loco citato puncto 2. Chamerota cap. 1. dub. 6. Henriquez loco citato, Bellarminus de Sacramentis lib. primo cap. 21. & alij.

8 Quæres primò, vtrum materia cuiuslibet Sacramenti sit determinata primo in indiuiduo. Secundò in specie. Tertiò quo ad accidentia.

Ad primum respondeo, materiam cuiuslibet Sacramenti non esse determinatam in indiuiduo, vt per se patet: Sacerdos enim potest hanc, vel illam hostiam adhibere ad conficiendam Eucharistiam, sicut etiam potest hac, vel illa aqua vti in Baptismo, & sic de cæteris Sacramentis; ergo materia Sacramenti non est determinata in indiuiduo. Ita Valent. & alij locis citatis.

Ad secundum respondeo, materiam cuiuslibet Sacramenti esse vnam specie morali; vnde attritio, & contritio, quæ sunt materia proxima Sacramenti pœnitentiæ, quamuis inter se differant specie physica, cum diuersa sint ipsarum obiecta, nihilominus dicuntur esse vnius speciei moralis, quatenus conueniunt in eodem effectu præstando, sicut plures ordines dici possunt vnum Sacramentum propter eundem finem, ad quem omnes diriguntur; quamuis singuli ordines constent sua materia, & forma; Ita Sanctus Thomas quæst. 60. art. 5. Caietanus ibidem Henriquez lib. primo cap. 8. num. 9. & alij communiter.

Ad tertium respondeo, materiam cuiuslibet Sacramenti esse determinatam quo ad illa accidentia, cum quibus inseruire potest confectioni Sacramenti, vt patet in Baptismo, in quo non quælibet aqua naturalis est apta materia, nisi sit fluxibilis, ita vt inseruire possit ablutioni.

9 Ex quo sequitur primò, glatiem non esse materiam aptam ad Baptismum; quia glaties non habet determinata accidentia, quibus inseruire possit ad abluendum; quamuis glaties differat tantummodo accidentaliter ab aqua fluxibili.

10 Secundo sequitur, vinum latens intra vuas non esse materiam Eucharistiæ, quia caret determinatis accidentibus, quatenus non est sub forma potabili. Ita Doctores citati.

11 Quæres secundò, vtrum Ecclesia possit mutare, & variare materiam Sacramentorum.

Respondeo negatiue. Ratio est quia materia, & forma Sacramentorum est determinata, illa scilicet, quam Christus instituit, & determinauit. Ecclesia autem non est supra Christum; cum Christus sit caput Ecclesiæ. Ita Suarez disp. 2. sec. 6. Reginald. lib. 26. num. 15. Valentia, Vasquez

Vasquez, & alij, quos in simili retuli de matrimonio quest. 2. puncto primò nu. 2.

Dices Ecclesia facit, vt Matrimonium celebratum coram Parocho, & duobus testibus sit validum; sine Parocho verò, & testibus sit inualidum in ijs locis, in quibus acceptatum est Concilium Tridentinum: Ergo signum est ab Ecclesia posse mutari formam, & materiam Sacramentorum; cum Ecclesia possit mutare materiam Sacramenti matrimonij, & efficere matrimonium inualidum, quod alioquin esset validum.

Respondери potest primò, hoc esse peculiare in Sacramento matrimonij, vt patet ex dictis de matrimonio loco citato.

Respõderi potest secundò cum Egidio Coninchо quest. 60 art. 8. num. 42. Ecclesiam non mutare materiam: & formam in Sacramento matrimonij; sed reddere contrahentes impotentes ad ponendam veram formam, & materiã nisi seruauerint conditiones præscriptas ab Ecclesia; sicut si eliceret aliquem ineptum, & impotentem ad proferendam formam Baptismi, diceretur causa, ne Baptismus valide conferretur; sed non diceretur mutare materiam, & formam.

Respondери potest tertiò, Ecclesiam non mutare materiam, aut formam Sacramenti formaliter, & propriè; sed tantummodo remotè, quatenus habet potestatem in contractibus; Cum enim Christus eleuauerit contractum matrimonialem in Sacramentum, & Ecclesia non substituet aliquid loco contractus; sed adhuc vtatur contractu in celebratione matrimonij, sequitur non dici ab Ecclesia mutari materiam, aut substitui materiam distinctam ab ea quam Christus instituit. Præterea sicut, qui corrumperet naturam panis, non ob id diceretur mutare materiam Sacramenti Eucharistiæ; Ita Ecclesia reddendo irritum contractum, non dicitur mutare materiam Sacramenti matrimonij vt bene obseruat Didacus Nugnus 3. parte quæst. 60. in commentario articuli quinti ad finem, & Henriquez cap. 8. nu. 10 vbi docet hanc esse differentiam inter matrimonium, & reliqua Sacramenta, quod Sacramentum matrimonij fuit institutum in contractu, qui cum sit res ciuilis, existens in potestate Ecclesiæ, potest aliqua ratione variari, quatenus Ecclesia potest aliquid præscribere, & aliquas conditiones apponere, sub quibus celebretur contractus matrimonij.

12 Ex quo fit, vt Ecclesia dicatur remotè variare materiam matrimonij, sed non formaliter: cum loco contractus non substituat aliquid aliud pro materia; materia verò cæterorum Sacramentorum non fuit instituta in ea rè, quæ sit in potestate Ecclesiæ nam Ecclesia non potest facere, vt id, quod erat panis, non sit panis, & id quod erat aqua, non sit aqua &c. consequenter materia reliquorum Sacramentorum non dicitur posse ab Ecclesia variari non solum formaliter, & directè; verum neque remotè.

13 Quæres Tertiò vtrum sicut est determinata materia Sacramentorum, ita etiam sit determinata forma, seu verba.

Respondeo ex diuina institutione formam Sacramentorum, quæ necessario adhibenda est in Sacramentis, determinatam esse, ita vt si forma, seu verba formaliter, seu substantialiter varientur; Sacramenta non subsistãt. Ratio est quia cum Sacramenta totam vim suam habeãt ex Christi institutione. Ita fieri debent, sicut Christus instituit, sed Christus pro forma præscripsit verba determinata; Ergo necessariò adhibenda sunt verba determinata; consequenter si verba formaliter, seu substantialiter varientur, Sacramenta non validè conficiuntur, nam forma substantialiter variata non est illa, quam Christus instituit. Ita Doctores statim citandi.

Dixi, si formaliter varientur, idest quo ad sensum, & significationem; nam, si varientur solum materialiter seu accidentaliter, Sacramenta validè conficientur, cum accidentalis variatio non mutet substantiam rei.

14 Tunc verba dicũtur accidentaliter, seu materialiter variari, quando saluatur eadem significatio, vt quando in eodem idiomate adhibetur verbum synonimum, aut verbum alterius linguæ idem significans.

15 Ex quo fit, vt Baptismus valide administretur non solum verbis latinis, verum etiam grecis, modo in illis eadem significatio reperiatur.

Secus, si non adsit eadem significatio, aut si deficiat debita intentio, vt accidit, quando minister cum mutatione accidentali intendit nouum ritum inducere in Ecclesia, & non intendit facere, quod facit Sancta Mater Ecclesia &c Ita Suarez disp. 2. sect. 4 Reginaldus loco citato nu. 10. Henriquez loco citato cap. 9. Bellarminus lib. 1. c. 21. Coninchus q. 60. art 8. nu. 56 59 & 61. Nugnus ibidem. Chamerota dub. 7 c. 1. Vasquez q. 60. disp 79. c. 7. nu. 105. Pesantius ibid. disp. 4. Petrus Ledesma in summa de Sacramentos en commun cap. 1. pag. 3. vers. septima conclusion, & alij communiter.

16 Sed modo dubium est Primò, quot modis variari possint verba.

Respondeo multis modis variari posse; vt bene aduertit Suarez disp. 2. sec. 4 Viualdus de Sacramentis in genere c. 3. n. 14 Coninchus q 60. art. 8. n. 68. Nugnus ibidem verficulo 4. notandum. Valentia to. 4. disp 3. q 1 pun. 2. Henriquez lib. 1. c. 9. Vasquez disp. 129 ca. 7. Sayrus lib. 1. de Sacramentis c. 4. ab art. 2 vsque ad septimum, Chamerota loco citato, Toletus lib. 2. c. 19 nu. 4. Franciscus Pitigianus dist. 3. q. 2. art. 12. & 13 Graffius 2. par. lib. 1 cap. 3. nu 25.

Primò additione vt, si quis Baptizando dicat. Ego te Baptizo in nomine Patris, qui te creauit, Filij, qui te redemit & c. Ita Bartholomeus de Angelo de Baptismo nu. 116.

Secundò detractione, vt si quis Baptizando dicat. Baptizo te in nomine Patris, & Filij &c. omissa particula, Ego, vel alia.

Tertiò deprauatione, & corruptione, vt si quis balbutiendo proferat verba cum modica, vel magna deprauatione, aut si proferat vnam litteram loco alterius, exempli gratia si proferat, n. pro m, aut S. pro C, vt si consecrando dicat. Hoc est corpus meun: vel corpus meus.

Quartò, transpositione, vt si quis consecrando dicat, Meum est corpus hoc.

Quintò interpolatione, vt si inter vnum, & alterum verbum tempus intercedat, vt si quis Baptizando dicat; Ego te Baptizo, deindè aliud impertinens agat, vel loquatur, & postea subiungat, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti.

Sextò verbis Synonimis, vt si loco verbi, Baptizo, dicat Abluo.

Septimò verbis æquiuocis.

17 Circa prædictos variationis modos Aduertendum est, inualidum esse Sacramẽtum, quoties verba ita variantur, vt non maneat eadem significatio, tunc enim mutatur forma substantialiter, & essentialiter, & non tantum materialiter, & accidentaliter. Ita Chamerota de Sacramentis trac. 1. dubio 6. Viualdus de Sacramentis c. 3 num. 14.

Secus dicendum est, si eadem significatio perseueret; tunc enim mutatio dicitur tantummodo materialis, & accidentalis.

18 Ex dictis colligitur primo, validum esse Sacramentum Baptismi hoc modo administratum, Ego te Baptizo in nomine Patris, qui te creauit, Filij, qui te redemit. &c. Ratio est, quia huiusmodi additio non destruit significationem formæ: si verò Baptismus administretur hoc modo, Ego te Baptizo in nomine Patris, & matris, videndum est, vtrum Baptizans intendat conferre Baptismũ in virtute matris, & sic inualidè Baptizat, quia substantialiter variatur significatio præscripta a Christo si autem non intendat conferre in virtute matris, sed per illius intercessionem, validè Baptizat; quia non destruitur significatio formæ. Ita S. Tho. q. 60 art. 16 Bartholomeus ab Angelo loco citato, Coninchus ibidem dubio primo nu. 70. Nugnus ibidem difficultate prima ad finem, Tabiena verbo Baptismus tertio n. 47. & 19 Henriquez loco citato c. 9. n. 12. Suarez disp. 2. sect. 5. ad finem, Armilla verbo Baptismus n. 18. Syluester Baptismus 1. nu. 5. Sotus in 4. senten. dist. 1. q 1. art. 8 S. Antoninus 3 par. ibi. 14. c. 13. n. 3. Vasquez 3. parte disp 79. art. 8 cap 7 n 107, pag. 116 & alij contra Graffium ex parte 2. parte lib. primo ca. 3. nu. 25.

19 Secundo validè confici Sacramentum Eucharistiæ ab eo, qui consecrando dicit hoc est corpus meum prætermissa particula, enim; nam prætermissa illa particula saluatur significatio per se intenta in forma Sacramenti Eucharistiæ; cum significatio per se intenta in Sacramento

to Eucharistiæ sit significare panem, & corpus Christi; hæc autem significatio adhuc subsistit prætermissa particula enim: sicut etiam subsistit significatio in Baptismo omissa particula, Ego. Ita Suarez disp. 2.sec.4. regula 5. & disp. 19.sect.prima conclus.3.Sotus distinct.1 1. q 1.art. 8.Henriquez lib. 8. ca. 16.nu.4.Valentia loco citato puncto 2. & alij communiter, qui addunt Sacerdotem omittentem particulam enim in conficienda Eucharistia non peccare mortaliter ratione leuitatis materiæ, cuius omissione saluatur adhuc sensus, verborum; sed de hac re infra.

20 Tertiò colligitur, Sacramentum Baptismi validè administrari ab eo qui dicit: Ego te Baptizo in nomine patrias, filias, & spirituas Sanctas. Ita Zacharias Papa ca. Retulerunt, & cum eo, Rodriquez in summa de Baptismo ca.25.nu.1 S.Tho. 3.par.q. 60. ar.7.ad 3. Syluester Baptismus 5. Ang. verbo Baptismus 2.n. 15.Tabiena verbo Baptismus 3.nu. 16.S.Antoninus 3.par.tit. 14 c. 13.nu. 3.Sotus in 4.dist. 1.q. 1.art.7. ad finem, & alij DD. communiter. Ratio est, quia vox illa, patrias, quamuis in rigore habeat aliam significationem, quam significet pater tamen quatenus profertur in administratione Baptismi, significat patrem ex communi modo percipiendi, consequenter deprauatio, & corruptio illius vocis non reddit irritum Sacramentum Baptismi; quia variatio non censetur substantialis; sed accidentalis. Idem dicendum est de vocibus Filias, & Spirituas Sanctas.

21 Sed obserua, sæpius contingere, vt Sacramentum inualidè administretur, quando mutatio verborum contingit in principio; vt si in Baptismo littera P mutetur in particulã m.in prolatione illius vocis patris resultat vox, matris, & sic Baptismus inualidè administratur, quia mutatio est substantialis, cum verba transeant in significationem diuersam a significatione formæ, quando autem verba ex communi sensu, & modo concipiendi transeunt in significationem diuersam a significatione formæ, mutatio non dicitur accidentalis, sed substantialis, & formalis consequenter inualidum est Sacramentum cum tali mutatione administratum. Non est tamen vniuersaliter verum Sacramentum esse inualidum, quoties mutatio contingit in principio verborum, cum fieri possit, vt aliqua mutatio in principio verborum fit tantummodo accidentalis, vt si quis in consecratione Calicis dicat. Hic est calis Zanguinis, nam illa particula. Z. ex communi modo concipiendi non tollit significationem substantialem Ita Bartholomeus ab Angelo de Baptismo dialogo 2.num.123.Graffius 2.parte lib. 1. cap.3.nu. 29. Anglef.q 1.art 3.conclus. 5.

22 Quarto colligitur validum esse Sacramentum, quando verba ita transponuntur, vt nihilominus saluetur significatio substantialis, vt si quis Baptizando dicat, Baptizo te; cum illa particula te in forma consueta soleat anteponi verbo Baptizo. Ita Graffius loco citato n. 30. Idē; dici posse videtur, quando quis in consecratione dicit, meum est corpus hoc iuxta Henriquez; sed de hoc infra suo loco.

23 Quintò, inualidum esse Sacramentum, quoties verba ita interrumpuntur, vt non componant vnam orationem, & vnum integrum sensum, vt si inter vnum, & aliud verbum prætereat vna hora, & hoc verum est a fortiori, quando ipsamet verba diuiduntur, vt si quis dicat. Ego te Bap, deinde additis aliquibus verbis subiungat, tizo tunc enim inualidè administratur Baptismus, quia non subsistit significatio, nec adest integer sensus formæ. Ita Bartholomeus ab Angelo loco citato nu. 122. & alij DD. citati quibus adhæret Naldus verbo Sacramentum nu. 4. Ex opposito validum est Sacramentum, quando, posita interruptione, adhuc iuxta communem sensum vna componitur oratio, & vnus integer sensus efficitur, vt accidit quando interpositio, & interpolatio, seu mora exigua est, & modica; vt si quis dum profert verba Baptismi, Ego te Baptizo, dicat fuge hinc, vel dominus tecum, aut veni huc, aut ista acqua est nimis frigida, aut si sternutet, aut breuem mentis euagationem patiatur; deinde subiungat, in nomine Patris, & Filij, &c. Ita Sayrus loc.cit.c.4.art.7.Valent. & alij locis citatis, qui benè aduertunt, curandum esse, vt verba successiuè, & absque interruptione proferantur; sicut etiam curandum est, vt forma, & materia coniungantur, vt validitas Sacramenti sit certior. Verum si quis in Baptismo, antequam abluat, aut etiam post ablutionem proferat formam Baptismi, validè Baptizat; quia non adest talis interruptio, & mutatio, quæ sensum, & significationem verborum destruat, vt fatentur communiter DD.

24 Sextò, validum esse Sacramentum, quando verba synonima adhibētur, vt si loco verbi Baptizo dicatur abluo, nam hæc mutatio est tantummodo accidentalis, cum verbum, abluo, æquè distinctè, & clarè importet idem, quod significat verbum Baptizo; quando vero verbum non importat idem ęquè distinctè, sed tantummodo confusè, fieri potest, vt Sacramentum sit inualidum; quia mutatio censetur substantialis, vt quando in Baptismo loco illorum verborum in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, dicitur in nomine Trinitatis, vt melius constabit ex dicendis de Baptismo. Ita Anglef. q. 1. artic.3.conclus. 1. & alij.

25 Septimò, validum esse Sacramentum administratũ per verba æquiuoca; modo minister habeat rectam intentionem significandi, quod per verba formæ significatur, & nō inducendi nouum ritum contra Ecclesiam Christi, Ratio est, quia licet verba æquiuoca alias habeant significationes; vsurpantur; tamen, & accipiuntur hic, & nunc ad eum sensum, quem important verba formæ; consequenter mutatio non censetur substantialis. Ita Suarez loco citato, sect.4, S.Tho.q 60.art. 8. Coninchus, ibidem n.63.Nugnus ibidem; Reginaldus lib. 26. nu. 23. Henriquez c.9.n. 1.& 4.& c.10.n.8. Vasquez disp.129. c.2. Valentia; & alij locis citatis. Dixi modo minister rectam habeat intentionem &c. nam si verba æquiuoca adhibeantur intentione significandi aliud, quam per verba formæ significetur, non est validum Sacramentum; quia mutatio non est accidentalis, sed substantialis; cum in verbis plures sensus habentibus intendatur sensus diuersus a sensu, & significatione formę. Ita Suarez loco citato regula 4. & sect. 5. ad finem Henriquez, Valentia, & alij locis citatis.

26 Secundò dubium est, vtrum aliquis in conficiendis Sacramentis, confingere possit priuatim aliqua verba, illisque vti ad significandum id, quod significant verba formæ.

Respondeo negatiuè; nam quamuis verba significent ex impositione hominum, & institutione, nihilominus verba, quæ adhibentur in conficiendis Sacramentis, debent esse humana, publica, & accomodata ad communem hominum vsum; Cum enim Sacramenta sint signa instituta propter bonum commune, debent in ipsis conficiendis adhiberi signa communi vsu recepta in vno quoque Regno, vel Prouincia, cuiusmodi non sunt, quæ priuata auctoritate confinguntur, & ita communiter non accipiuntur, nec intelliguntur. Ita Suarez loco cit. regula 1. S.Tho.q.60.art.7. ad tertium. Nugnus ibidem art 8. versi. 4.notandum, vbi benè aduertit, verba de nouo imposita non sufficere ad conficiendum Sacramentum, donec communiter recipiantur, Henriquez loco citato c.9.n.2. Sotus in 4.dist. 1.q.1 art.8 Reginaldus lib.26.n. 23. Angles q.1, art.3. conclus. 2 Martinus Ledesma to. 1. quarti q. 1. art.7. dubio 2. Sayrus lib. 1 de Sacramentis c.4. art. 8. difficultate 1. Bellarminus de Sacramentis lib. 1. c. 21. Franciscus Pitigianus dist. 3. q. 2. art.7. versi. 3. sequitur Bartolomeus ab Angelo de Baptismo §. 116. & alij communiter.

27 Tertio dubium est, vtrum loco verborum formæ possint adhiberi nutus, aut signa, aut scriptura.

Respondeo negatiuè; nam adhibenda est forma, quam Christus instituit; Christus autem pro forma Sacramentorum non instituit nutus, aut signa; aut scripturam, sed verba, excepto matrimonio, in quo Christus præscripsit id, quod requiritur ad humanum contractum, humanus autem contractus celebrari potest iis nutibus, & signis quibus contrahentium consensus, & animus manifestatur. Ita Suarez disp. 2. sect. 1. citra medium, & sect. 4. ad finem, Coninchus loco cit. art.8.n.77. Graffius 2.par. lib. 1.cap.3.nu. 20.& alij communiter.

28 Quartò dubium est, vtrum valide conficiantur Sacramenta ab eo, qui prætermittit aliquod verbum credens illud esse de essentia, cum verè non sit. vel è contra, aut qui addit aliquod verbum credens esse de essentia, cum verè non sit.

Respondeo illum, qui omittit aliquod verbum, quod credit esse de essentia, cum verè non sit, vel addit verbum,

quod

quod verè non est de essentia, credens esse de essentia, validè conficere Sacramentum, modò debitam habeat intentionem, vt si intendat facere, quod potest, vel quod intendit Sancta Mater Ecclesia, vel quod Christus instituit. Ita DD. citati. Ratio est, quia adest debita intentio cum debita forma, & materia, nec illa omissio, seu mutatio, vel additio est substantialis; sed accidentalis, & cum opinione, ac errore priuato stare potest intentio sufficiens ad conficiendum Sacramentum; cum per generalem intentionem faciendi, quod potest, vel quod Ecclesia intendit, vel quod Christus instituit, corrigatur priuatus error ministri: Quamobrem Sacerdos, qui in conficiendo Christi corpore omittit particulam, enim, credens illam esse de essentia, aut qui in conficiẽdo Christi Sanguine omittit particulam, æterni aut mysterium fidei credens illam esse de essentia, validè conficit, modo prædictam habeat intentionem. Secus si prædicta careat intentione; quamuis enim adsit debita materia, & forma, & omissio verè, & realiter non sit substantialis ex parte materiæ, vel formæ; nihilominus est substantialis ex parte intentionis; cum minister Sacramenti, qui non intendit facere, quod potest &c. careat sufficienti intentione; Sacramentum enim tribus perficitur, materia forma, & intentione ministri. Ita Sayrus lib. 1. c. 4. §. Adnotatiuncula, Valentia loco cit. pun. 2. versus finem, & alij locis citatis.

29 Hinc sequitur. Primò, eum qui contrahit matrimonium credens subesse impedimentum dirimens, quod verè non subest, inualidè contrahere, si non intendat facere, quod potest. Secus intendat facere, quod potest, vt patet ex dictis de matrimonio q. 3. pun. 10. de impedimento ligaminis.

30 Secundò eum, qui addit aliqua verba tanquam essentialia, cum verè non sint, validè conficere Sacramentum, si intendat facere, quod potest, &c. nam mutatio non est substantialis; cum adsit debita materia, & forma cum intentione ministri; Quare, si quis in conficiendo Christi sanguine putet illa verba mysterium fidei &c. esse de essentia, validè conficit, cum adsit sensus formæ, & sufficiens intentio, cum debita materia, & hoc procedit, inquit Suarez, etiam si minister intendat inducere nouum ritum; quia per hanc intentionem non tollitur intentio faciendi, quod potest: Intentio autem faciendi, quod potest, est sufficiens ad conficienda Sacramenta.

31 Tertiò, eum validè conficere Sacramentum, qui in eo conficiendo credit aliqua verba non esse essentialia, cum verè sint, vt si quis Baptizet infantem dicendo, Ego te Baptizo in nomine Patris, & Filij, &c. credens illa verba in nomine Patris, & Filij, &c non esse de essentia; hic enim validè baptizat, modo saltem in generali habeat intentionem faciendi, quod potest, vel quod facit Ecclesia, vel quod Christus instituit; adest enim debita materia, & forma cum intentione ministri. Secus si prædictam non habeat intentionem; nam deficiente dicta intentione adest mutatio substantialis ex parte intentionis; cum minister non intendat baptizare in nomine Patris, & Filij &c. quæ sunt de essentia formæ Baptismi: Ita Sotus dist. 27. q. 1. art. 3. Suarez, disp. 2. sect. 5. citra medium. Henriquez lib. 1. c. 9. nu. 1. Reginaldus loco cit. nu. 26. Coninchus q. 60. art. 8. Nugnus ibidem, Couarruuias, Paludanus, & alij apud præcitatos DD.

32 Quintò dubium est, vtrum grauiter peccet, qui in conficiendis Sacramentis vtitur materia, vel forma dubia, de qua scilicet controuertitur inter DD., an sit sufficiens, vt si in administrando Baptismo vtatur aliquo brodio, aut dicat. Ego te baptizo in nomine Christi, aut in nomine Genitoris prætermisso nomine Patris, nam controuersia est inter DD. an Baptismus collatus in nomine Christi, vel addito nomine genitoris loco patris, sit validus, vt ostendam de Sacramento Baptismi.

Respondeo grauiter peccare, si hoc faciat seclusa necessitate. Ratio est, quia exponit se periculo faciendi Sacramentum inualidum; cum fieri possit, vt re vera illa materia, vel forma non sit sufficiens; In moralibus autem exponere se periculo faciendi Sacramentum inualidum per inde est, ac facere Sacramentum inualidum; Sicut ergo, qui facit Sacramentum inualidum, grauiter peccat; Ita grauiter peccat, qui se exponit periculo faciendi Sacramentum inualidum. Ita Henriquez c. 9. n. 3. & c. 27. nu. 7. Valentia loco citato pun. 2. vers. Item notandum Coninchus q. 60. art. 8. nu. 56. & 80. Nugnus ibidem difficultate 3. fol. 23. Reginaldus loco citato n. 25. 26. & 56. Suarez disp. 16. sec. 2. & quam plures alij, quos retuli in tractatu de peccatis de opinione probabili. Hoc enim procedit, etiam si quis hoc faciat sequendo opinionem probabilem speculatiuè: vel etiam probabiliorem; nam adhuc exponit se periculo faciendi Sacramentum inualidum, cum probabilis opinio non suppleat id, quod Christus voluit esse de necessitate Sacramenti.

Dixi seclusa necessitate, vt aduerterem, quando in necessitate non adest certa materia, sed tantummodo dubia, posse dubiam adhiberi, quamobrem si puer in articulo mortis existat, & solum adsit aqua, de qua dubium sit, an sit sufficiens ad Baptismum, potest cum tali aqua Baptismus administrari. Idem dicendum est, quando nullus adest, qui nouerit formam certam, vt bene aduerit Nugnus quest. 66. art. 8, & alij DD. præallegati.

33 Obserua tamen facilius adhiberi posse materiam dubiam, quam formam dubiam; quia raro solet accidere, vt quis cogatur vti forma dubia excepto casu, quo nullus nouit certam formam, vel quo quis vtitur forma dubia ex graui metu sibi ab altero incusso: nam ex graui metu non videtur illicitum formam dubiam adhibere ad vitandum graue incommodum, præsertim si adhibeatur sub conditione, si forma valet. Hoc tamen limitatur, modo metus non incutiatur in contemptum Ecclesiæ, vt benè obseruat Henriquez loco citato cap. 9 in Commentario littera B. Coninchus, loco citato, n. 82. & alij DD. citati.

Vtrum verò aliquis possit ex metu sibi incusso cum forma dubia Baptizare infantem in articulo mortis existentem, patet ex dictis de charitate, ad quæ vos remitto.

34 Prædictis addo non solum, qui vtitur forma dubia, peccare, Verum etiam, qui vtitur forma certa, sed ei aliquid addit, vel detrahit; nam facit contra ritum Ecclesiæ. Ad cognoscendum autem an peccatum graue sit, aut leue, respiciendum est, vtrum adfuerit aduertentia, & deliberatio, & an res sit grauis, vel leuis, nam leuitas materiæ excusat a peccato graui sicut etiam excusat inaduertentia, & indeliberatio. Ita Valentia loco citato vers. vt vero Henriquez c. 9. ad finem, Sayrus lib. 1. c. 4. art. 8. S. Tho. q. 60 art. 8. Chamerota, Ledesma, & alij locis citatis, cum quibus.

35 Obiter obserua, iterandam esse formam, seu Sacramẽtum iterum esse administrandum, quoties quis aduertit se in forma defecisse, aut non rectè protulisse, modo non sit scrupulus, & modo adsit necessitas conficiendi, vel suscipiendi Sacramentum.

36 An verò Sacramentum possit iterum administrari, quando dubitatur de ipsius validitate, vt quando adhibita est forma dubia, seu quando sunt opiniones vtrinque probabiles de validitate Sacramenti, vel quãdo adhibita sufficienti diligentia remanet dubium, an aliquis sit baptizatus, seu quando mens manet dubia, & neutra pars potest determinari, an Sacramentum sit inualidum.

Respondetur iterum administrandum esse sub conditione. Ratio est, tum quia adest iusta, & rationabilis causa, vt suppono, iterum administrandi Sacramentum sub conditione cum dubitetur de validitate prioris Sacramenti tum quia hoc decernitur in Concilio Cartaginensi canone sexto, tum quia sic vtiliter geritur negotium suscipiẽtis cum fieri possit; vt iterata Sacramenti administratione saluetur. Ita S. Th. 3. parte q. 66. art. 9. ad quartum, Nugnus ibidem concl. 1. & 2. Coninchus ibidem num. 91. Valentia to. 4. disp. 4. q. 1. pun. 4. versus finem, Henriquez loco citato, Emanuel Sa verbo Baptismus num. 5. Bartholomeus ab Angelo §. 127. Viualdus de Baptismo cap. 5. nu. 25. & alij communiter.

Secus dicendum est, quando adest leue dubium, seu leuis scrupulus; nam iteratio Sacramenti facta sine causa videtur quædam irrisio Sacramenti & graue peccatum ex suo genere, vt ex communi Doctorum sententia aduertit Valentia loco citato versiculo, quod si dubium, Coninchus loco citato, num. 92. cum Cathechismo Romano de Baptismo.

37 Ex quo patet primo, eos non esse rebaptizandos, quos domi constat fuisse baptizatos a parentibus, vel ab obstetricibus; vel ab alijs, sed solum in Ecclesia supplendas esse solemnitates, vt bene ait Suarez disp. 31. sect. 6. Coninchus

phus loco citato, nu.9. Bartholomeus ab Angelo de Sacramento Baptismi dialogo 1 §. 128. Reginaldus loco citato n. 54. Sotus in 4. dist. 3. quest. vnica, art. 9. & alij communiter.

38 Secundò, non esse rebaptizados eos, qui nati, & educati fuerunt pluribus annis inter Christianos. & a Parentibus Christianis, nisi clarè constet non fuisse baptizatos. Ita Innocentius cap. Veniens de Presbytero non baptizato, Nauarrus ca. 27. nu. 246. Bartholomeus ab Angelo §. 127. Suarez loco citato: Valentia loco citato, versi. exempli gratia, Reginaldus lib. 23. nu. 52. Coninchus loco cit. nu. 94 & alij communiter.

39 Secus dicendum est de infantibus abreptis à Barbaris, si dubitetur an abrepti, vel abducti fuerint ante Baptismum, vel post; isti enim baptizandi sunt sub hac conditione si non es baptizatus, Ego te baptizo in nomine Patris &c.

40 Idem dicendum est de infantibus expositis sine vllo testimonio indicante ipsos esse baptizatos. Et hoc pacto intelligendum est Concilium Cartaginense, dum asserit, sub conditione baptizandos esse infantes, qui nesciunt, an sint baptizati, quando non sunt certissimi testes, qui hoc testentur. Verum ne Baptismus iteretur, sufficit, vt vnus testis, de quo non sit probabilis suspicio mendacij, testetur se certò scire talem esse baptizatum; nam illi fides adhiberi potest. Ita Suarez, q. 66. art. 10. disp. 23. sec. 2. ad finem, Coninchus loco citato, num. 97 Bartholomeus ab Angelo de Sacramento Baptismi § 127. Toletus lib. 2. ca. 21, nu. 3 Graffius 1. parte lib. 1. cap 4. nu. 37. Viualdus loco citato.

PVNCTVM II.

Vtrum materia, & forma sint partes intrinsecæ, & essentiales Sacramenti.

PRIMA PROPOSITIO.

1 *An materia, & forma sint partes intrinsecæ Sacramentorum.*

2 *Quanta distantia requiratur inter materiam, & formam Sacramentorum.*

3 *An res, & verba sint de essentia Sacramentorum nouæ legis.*

1 MAteria, & forma, seu res, & verba, si loquammur de Sacramentis nouæ legis, sunt partes intrinsecæ, necessariò requisitæ ad constituenda, & componenda Sacramenta. Ratio est, tum quia materia, & forma in quolibet composito sunt partes intrinsecæ, constituentes compositum, ergo sunt etiam partes intrinsecæ constituentes Sacramenta, quæ sunt quædam composita artificiosa. Tum quia illæ sunt partes intrinsecæ Sacramentorum, ex quibus resultat significatio practica Sacramentorum, seu formale Sacramentorum, significatio autem practica, seu formale Sacramentorum resultat ex rebus, & verbis, seu ex materia, & forma, vt patet inductione; nam in Baptismo non resultat significatio practica per solam ablutionem, sed per ablutionem, & formam verborum simul. Et sic de cæteris Sacramentis. Ita Suarez disp. 2. sec. 2. Valentia loco supra citato pun. 1 Coninchus 3. par q. 60. art. 6 nu. 34. Henriquez cap 8. nu 7. & alij statim citandi.

Dices, si res & verba essent partes intrinsecæ Sacramenti, deberent simul esse, sicut sunt simul forma, & materia in composito; sed res, & verba non sunt simul; cum successiuè fiant, vt patet, tum in Baptismo, in quo ablutio aliquando præcedit verba; tum in Sacramento pænitentiæ, in quo peccatorum confessio antecedit absolutionem.

Respondeo negando debere simul omnino esse res, & verba; cum enim res, & verba non ita sint partes intrinsecæ Sacramēti, sicut materia, & forma sunt partes intrinsecæ constituentes cōpositum physicum permanens, non est necesse, vt res, & verba in Sacramentis conficiendis sint simul physicè, & entitatiuè, sed sufficit simul esse moraliter, & consecutiuè, vt videlicet vnum fit moraliter post aliud, vt contingit in Sacramento pænitentiæ, in quo res præcedunt, & verba subsequuntur. Cum enim Sacramentum pęnitentiæ fiat per modum Iudicij sufficit in eo si multas rerum, & verborum, quæ sufficit, vt idem iudicium fieri, & per sententiam perfici censeatur. Ita S Tho q. 60. art. 6. ad secundum, Suarez loco citato, Henriquez lib. 1. ca. 8. nu. 6. & c. 9. n. 10. & 11. Reginaldus loco supra cit. n. 17. 16. & 195. Toletus lib. 2. c. 19. n. 2. Coninch. q. 60. art. 6. n. 40. Nugnus ibidem difficultate 2. Chamerota de Baptismo c. 2. & alij.

2 Quanta vero disiunctio, & distantia sufficiat in Sacramentis inter formam, & materiam, relinquendum est iudicio prudentis viri, qui existimare, & iudicare debet non eandem distantiam in omnibus sufficere; Cum enim in Sacramento Baptismi, Cōfirmationis: Ordinis, & Extremæ Vnctionis requiratur talis coniunctio, vt minister, dum profert formam, vere dici possit abluere, vngere, &c. sequitur paruam moram, & disiunctionem sufficere ad irritanda hæc Sacramenta, quod non accidit in pænitentia, quæ administratur per modum iudicij, & in Matrimonio, quod consistit in contractu, vt benè aduertit Sayrus lib. 1. ca. 4. art. 7. Chamerota loco citato ca. 3. Suarez, Coninchus, Bartholomeus ab Angelo de Sacramento Baptismi §. 109, & alij.

SECVNDA PROPOSITIO.

1 RES, & verba, seu materia, & forma non solum sunt partes intrinsecę Sacramentorum nouæ legis; sed etiam sunt de essentia. Ratio patet, tum ex Christi institutione, quæ nobis innotuit per Ecclesiæ traditionem tum quia Sacramenta non possunt confici, aut esse sine rebus, & verbis; tribus enim perficiuntur, rebus vt materia, verbis, vt forma cum intentione ministri, vt expressè habetur in Concilio Florentino in decreto vnionis; tum quia materia, & forma sunt de essentia aliorum compositorum; ergo sunt etiam de essentia Sacramenti; quod est quoddam compositum. Ita S Tho. q. 60. arti. 6. Coninchus ibidem num. 3 . Suarez ibidem disp 2. sec. 1. Nugnus ibidem, Bartholomeus ab Angelo de Sacramentis dialogo 1 § 7. Angelus verbo Sacramentum num. 2 & alij.

Hic autem loquor de Sacramentis nouæ legis; nam si loquamur de Sacramentis in communi, res, & verba, non sunt de essentia Sacramentorum, cum in Sacramentis veteris legis, præsertim in Circuncisione non adessent verba, sed actio absque verbis, vt ostendit Suarez loco citato.

PVNCTVM III.

Vtrùm eadem materia, & eadem forma vbique terrarum sufficiat ad validitatem Sacramenti.

1 *An vbique terrarum sufficiat eadem forma, & materia in singulis Sacramentis.*

VNICA PROPOSITIO.

1 AD validitatem Sacramenti vbique terrarum sufficit eadem forma, & materia in singulis Sacramentis. Propterea baptismus forma Græcorum administratus non solum valet in Græcia, verum etiam hic Mediolani, & alibi; sicut etiam hic valet Eucharistia confecta in pane fermentato, & in Ecclesia Græcorum valeret Baptismus administratus forma latina, & Sacramētum Eucharistiæ confectum in Azimis. Ita Suarez loc. cit. sect. 4. & 6. Reginaldus loco citato nu. 12 Viualdus de Sacramentis in genere c. 3. n. 21. & alij communiter contra Innocentium, & alios Canonistas: Ratio est, quia mutatio accidentalis non destruit substantiam Sacramenti: mutatio autem accidentalis contingit, quando adhibetur forma, vel materia latinorum in Ecclesia Græca, vel è contra; cum sub vtraque saluetur eadem significatio.

Obiicies si Græcus, vel incola illius loci, in quo non est acceptatum Concilium Tridentinum, vellet hic Mediolani contrahere Matrimonium absque præsentia Parochi, vel testium, inualidè contraheret, quamquam valide

de posset contrahere in suis Regionibus absque Parocho, vel testibus; ergo non sufficit vbique terrarum eadem forma, & materia: contractus enim, qui inseruit pro materia, & forma Sacramenti matrimonij, non potest vbique valide celebrari, deficiente circumstantia Parochi, & testium.

Respondeo hoc esse peculiare in matrimonio ratione contractus: Contractus enim celebrandus est iuxta locorum consuetudines, & leges, vt constat ex dictis de legibus, & de matrimonio q.1. pun.7. Vnde si contractus celebretur iuxta consuetudinem alterius loci, inualidè celebratur, quod non accidit in reliquis Sacramentis, in quibus conficiendis, si adhibeatur forma, vel materia, qua vtitur alia pars Ecclesiæ, validè conficiuntur, consequenter qui in Ecclesia latina vtitur forma Græcorum in administratione Baptismi, aut qui pane fermentato vtitur in Eucharistia conficienda, validè baptizat, & validè conficit Eucharistiam. Ratio istius differentiæ constat ex supradictis, vbi diximus Ecclesiam posse aliquam circunstantiam præscribere in contractu Matrimonij, & consequenter posse remotè variare materiam Sacramenti matrimonij, Non posse verò variare materiam reliquorum Sacramentorum, quæ non est in potestate Ecclesiæ.

PVNCTVM IV.
Vtrum tota forma proferenda sit ab vno, & eodem Ministro.

1 An tota forma proferenda sit ab eodem ministro.

VNICA PROPOSITIO.

1 TOta, & integra forma proferenda est ab vno, & eodem ministro. Ratio est, quia alioquin falsus redderetur sensus formæ; nam si quis in Baptismo diceret. Ego te baptizo, alio subiungente in nomine Patris, falsum diceret, quia re ipsa non bapizaret; nam qui omittit aliquod verbum essentiale, non dicitur valide baptizare: sed qui omittit ea verba in nomine Patris, & Filij, &c. omittit aliquid, quod est de essentia ergo non validè baptizat, consequenter, qui tantum dicit, Ego te baptizo, falsum dicit, cum re vera non baptizet;

Pari ratione, qui solum dicit in nomine Patris, & Filij non validè baptizat; quia deficit sensus substantialis formę, cum om issio illorum verborum Ego te baptizo mutet substantialem formam. Excipe Sacramentum extremę vnctionis, cuius vnctiones, sicut possunt a multis Sacerdotibus simul, aut successiuè fieri. Ita etiam singulæ partiales formæ possunt a multis simul, vel successiuè proferri. Ratio exceptionis est, quia extrema vnctio confertur per modum orationis; oratio autem continuari, & perfici potest a multis; Ita Henriquez lib. 1. cap. 9. nu. 9. & lib. 25. cap. 30. nu 2. & 9. Anglesf. q. 3. art. vltimo conclus. 2. & alij, quos infra referam de Sacramento extremæ vnctionis, & hoc a fortiori conceditur ab illis Doctoribus, qui putant, partialem gratiæ gradum tribui in singulis vnctionibus; De qua re suo loco.

QVÆSTIO TERTIA.
De causa efficiente Sacramentorum, & de conditionibus in ipsa requisitis.

PVNCTVM I.
Quænam sit causa efficiens Sacramentorum.

1 Causa Sacramentorum quotuplex sit.
2 Causa principalis auctoritatiuè qualis sit.
3 An aliquis præter Deum possit esse causa principalis gratia.
4 Quisnam sit causa Sacramentorum.
5 An Christus instituerit omnia Sacramenta.
6 An potuissent Apostoli, vel Ecclesia Deo dispensante instituere Sacramenta.
7 Cur Christus hanc potestatem Apostolis non communicauerit.
8 Causa ministerialis quænam sit.
9 An Angeli possint esse ministri Sacramentorum.
10 An esset verum Sacramentum, si administraretur ab aliquo Beato.
11 An validum esset Sacramentum a Diabolo administratum.
12 Cur Deus instituerit homines Sacramentorum ministros.

1 NOtandum triplicem esse causam Sacrementorum. Prima dicitur principalis auctoritatiue. Secunda dicitur per potestatem excellentiæ. Tertia dicitur ministerialis. De his singulis causis breuiter nobis agendum est in hoc puncto tribus distinctis propositionibus.

PRIMA PROPOSITIO.

2 CAusa prin cipalis auctoritatiuè est solus Deus. Ratio est, quia ille dicitur causa principalis auctoritatiuè, qui independenter ab omni alio plenam habet facultatem eleuandi creaturas ad faciendum id, quod superat ipsarum naturam, & ad gratiam conferendam, sed huiusmodi facultas competit soli Deo; Ergo solus Deus est causa principalis: auctoritatiuè Sacramentorum. Sicut etiam ipse instituerat vetera Sacramenta. Ita Bellarminus lib. 1. de Sacramentis, ca. 23. Valentia tom. 4. disp. 3. q. 5 puncto 3. Suarez disp. 12. sect. 1. conclu. 2. & 3. S. Tho. q. 64. art. 1. Coninchus ibidem arti. 4. dubio 1. Nugnus ibidē Reginaldus lib. 29. nu 32. Henriquez ca. 3. Viualdus de Sacramentis in genere cap. 1. n. 7. Bartholomeus ab Angelo. dialog. 1. §. 21. & 24. Sotus in 4. dist. prima q. 3. art. 5. S. Anton. 3. parte tit. 14. c. 2. § 5. Victoria de Sacramentis cap. 4. Fraciscus Pitigianus dist. 1. q 3. art. 4. cōclusione 1. Anglesf. q. vltima arti primo conclus. prima & alij communiter.

3 Quæres, vtrum aliquis præter Deum possit esse causa principalis gratiæ.

Respondeo negatiuè cum communi doctorum sententia. Ratio est; tum quia per gratiam aufertur iniuria Deo illata; sed iniuria Deo illata non potest principaliter auferri ab alio quam a Deo; Creaturæ enim, cum sint Deo subiectæ, non possunt condonare, & remittere iniuriam Deo illatam; cum nullus inferior possit virtute propria remittere iniuriam suo Principi, vel Domino illatam: Ergo nullus præter Deum potest esse causa principalis gratiæ, seu principaliter producere gratiam effectiue; Tū quia effectus gratiæ est efficere filium Dei adoptiuum, & hæredem Regni illius; sed nulla Creatura potest aliquem principaliter, & independenter a concessione Dei efficiēter facere filium Dei, & hæredem Regni illius; Ergo nulla creatura potest esse principaliter causa gratiæ, consequenter si quid gratiæ confert, confert ex concessione, & institutione Dei, non ex propria virtute.

Dixi in secunda ratione efficienter facere filium Dei, nam quod aliquid creatum facit formaliter filium Dei, nulla est repugnantia; Deus enim non potest esse causa formalis huius effectus, nec repugnat aliquid creatum esse causam formalem istius effectus; cum hoc nihil diminuat de perfectione diuina. Quamobrem gratia, quæ est aliquid creatū, formaliter efficit filiū Dei Ita S. Tho. 3 par. q. 64. arti. 1. Coninchus, & Nugnus ibidē, & alij cōmuniter.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 CHristus est causa Sacramentorum per potestatem Excellentiæ. Ratio est, tum quia, & si Christus propter dependentiam, quam habet a Deo, non dicatur causa principalis auctoritatiuè; nihilominus dicitur causa per potestatem excellentiæ: cum illi competat huiusmodi potestas propter excellentiam, quam habet ob vnionē cum Diuinitate, & ob quandam omnipotentiam iuxta illud Matthęi 28. Data est mihi omnis potestas in Cęlo, & in terras tum quia sicut Christus potuit delere peccata, & conferre gratiam sine Sacramentis, vt patet exemplo Magdalenæ; ita etiam potuit Sacramenta instituere, & re ipsa instituit ad remittenda peccata; tum quia Ioannis primò dicitur: Ipse est, qui baptizat, videlicet per potestatem excellentiæ. Ita S. Thom. q 64. art. 1. Sayrus lib. 2. de Sacramentis c. 2. q. 2. Suarez; Coninchus Valentia, Nugnus, & alij locis citatis. Vigueris de Sacramentis ver. 8. S. Anton. 2. par. tit. 14. c. 2. §. Bartholomeus ab Angelo dialogo 1. § 10. Vasquez loco cit. cap. 2. Pesantius 3. par. q. 64. disp. 1. 2. & 3. ar. 2. & 4.

5 Quæres Primò, vtrum a Christo instituta sunt omnia Scramenta.

Respondeo omnia Sacramenta fuisse a Christo instituta per potestatem excellentiæ, vt patet ex definitione Tridentini sess. 7. can. 1. vbi hoc tanquam de fide definitur sub anathemate. Neque obstat dicere, Christum non meminisse omnium Sacramentorum. Non enim inde sequitur, omnia Sacramenta non fuisse a Christo instituta, vt patet ex Tridentino loco citato. Vnde autem Sacramentorum institutio a Christo facta colligatur, constabit ex dicendis de singulis Sacramentis; videte Sayrum loco citato, c. 2. q. 3. Petrum Ledesmam in sum. par. 1. de Sacramentis in communi c. 6. Vasquez 3. par disp. 135. & 139. Bellarminum lib. 1. c 24. Suarez disp. 12. sec. 1. Coninchum loco citato, Reginaldum lib. 28. nu. 4. & Valentiam loco citato, Sotum in 4. dist. 1. par. 3. art. 5. Chamerotam de Sacramentis c. 4. Franciscum Pitigianū dist. 2 q. 1. art. 3. sub finē.

6 Quæres secundò vtrum Christus potuerit potestatem instituendi Sacramenta communicare Apostolis, vel Ecclesiæ.

Respondeo affirmatiuè. Hoc enim nullam inuoluit implicantiam. Quamuis reipsa Christus huiusmodi potestatem Apostolis non communicauerit, vt colligitur ex Tridentino loco citato; sed ipse instituerit Sacramenta, illaque tradiderit Apostolis suo tempore promulganda, de qua promulgatione intelliguntur DD. qui videntur asserere, Sacramenta fuisse aliquando ab Apostolis instituta. Ita S Tho, q 64. art. 4. Nugnus, & Coninchus ibidem; Suarez disp. 12. sec. 2. ad finem, Henriquez c. 3 nu. 1. Valentia loco citato, pun. 3. Summa Corona de Sacramentis in genere nu. 31. S. Bonauentura, Ricardus, & alij, quos citat; & sequitur Sayrus lib. 2. de Sacramentis, c. 3. q. 7. art. 1. Reginaldus loco citato, nec dissentire videtur, nisi in nomine Vasquez de Sacramentis disp. 135. cap. 2. ar. 4. num. 27. Angles q. vltima art. 3 conclus. 3.

7 Si quæras congruentiam, quare Christus hanc potestatem Apostolis non communicauerit, cum eam conferre potuerit.

Respondetur hanc esse; tum ne plura essent capita in Ecclesia, sed vnum, quod est Christus; tum ne homines ponerent spem suam in hominibus, sed in Deo iuxta illud Ieremiæ nono. Qui gloriatur, in Domino glorietur. Alias congruentias refert Sayrus loco citato, art. 2. Franciscus Pitigianus loco citato ar. 4 conclusione 4.

TERTIA PROPOSITIO.

8 CAusa ministerialis est, minister, qui concurrit ad conficienda Sacramenta in nomine, & virtute Christi, & dici potest instrumentum conferendi gratiam prima Corinthiorum quartò, sic nos existimet homo, vt ministros Christi, & dispensatores ministeriorum Dei, & secunda Corinthiorum tertiò Qui idoneos nos fecit ministros noui testamenti. Ita S. Thom q. 94. art. 1. Sayrus loco citato, q. 9 Suarez, Coninchus, S. Antoninus 3. par. titulo 14. c. 2. §. 9. Vasquez loco citato cap. 3. & alijs locis citatis.

Obijcies in scriptura habetur solum Deum esse causam gratiæ, & iustificare, vt Matthæi 9. Nemo potest remittere peccata, nisi solus Deus; & ad Romanos octauò, Deus, qui iustificat; ergo nullus præter Deum videtur concurrere ad conficienda Sacramenta; cum per Sacramenta remittantur peccata, & homo iustificetur.

Respondeo, solum Deum esse causam principalem gratiæ, & non excludi. quin homo possit esse causa minus principalis, & ministerialis, & instrumentalis, vt patet ex prima Corinthiorum quarto, & ex secunda Corinthiorum tertio. Hinc sequitur, Paganum baptizantem esse instrumentum efficiens gratiam.

9 Quæres vtrum Angeli possint esse ministri Sacramentorum.

Respondeo posse ex diuina dispensatione, Ratio est; tum quia virtus Dei nō est alligata; Tum quia sicut Deus potest effectum Sacramentorum producere absque Sacramentis; ita etiam potest constituere Angelos ministros Sacramentorum.

10 Ex quo infertur, illud habendum esse tanquam verum Sacramentum, quod constaret ab aliquo Beato, vel Angelo fuisse administratum, verbis per assumptum corpus prolatis. Ita S Tho loco citato, art. 7. in corpore, Pesantius ibidem, conclus. 1. Vasquez ibidem Henriquez lib. 1. c. 26, nu. 2. Coninchus, Nugnus, Summa Corona, Suarez, & Reginaldus locis citatis, & Sayrus lib. 2. c. 3. q. vnica, ar. 2. propositione 5. ubi hoc comprobat exemplis. Angles q. vlt. art. vltimo concl. 1.

Neque obstat, quod Angelus non possit, propriè loqui, cum locutio sit actio viuentis; nam sufficit in tali euentu, vt Angelus proferat voces similes humanis vocibus, quæ percipiantur ab hominibus.

11 Si vero aliquod Sacramentum de potentia ordinaria administraretur à Diabolo, non habendum esset validum; sed inualidum; quia non est credibile, Deum vnquam daturum diabolo facultatem conferendi vera Sacramenta; cum Dęmon intendat hominis perditionem, & non salutem. Ita S. Th art. 7. citato Caietanus ibidem, Bellarminus lib. 1. c 14 Sayrus lib. 2. c. 3 art. 2. Petigianus lib 6. q. 1. art 6 concl. 1. Angles loco cit. Coninchus loco cit. nu. 55. Bartholomeus ab Angelo § 174. & alij.

Non nego tamen, quin Demon de potentia Dei absoluta possit in assumpto corpore validè baptizare de mandato Dei: quia Dęmon est creatura Deo subiecta, illique debet obedire. Ita Pitigianus loco citato conclus. 3. & alij DD. citati.

12 Si quæras, cur Deus potius constituerit homines ministros Sacramentorum, quam Angelos.

Respondetur rationem fundari in conformitate, quam habet vnus homo cum alio; sicut Deus, vt saluaret hominem, factus est homo. Ita S. Tho art 7. citato Sotus in 4. distin. 1. q. 5. art. 7. Angelus verbo Baptismus S. Syluester baptismus 1. nu. 3. Tabiena u Baptismus 6. num. 5. Armilla eodem verbo nu 46. Bartholomeus ab Angelo de Sacramento Baptismi dialogo 2. § 274 Angles loco citato, Sayrus lib. 2. c. 4. q 1æst. unica, art 2, propositione 4. vbi plures congerit DD.

Quis autem sit minister singulorum Sacramentorum, constabit ex dicendis de singulis Sacramentis.

PVNCTVM II.

De conditionibus requisitis in ministro Sacramentorum.

1 *An necessaria sit probitas ministri ad validam administrationem Sacramentorum.*

2 *An hac probitas necessaria sit ad licitam illorum administrationem.*

3 *Sacerdos debet se constituere in gratia antequam administret Sacramenta.*

4 *An peccet exercens functiones ordinum in peccato mortali.*

5 *An grauiter peccet exercens Ordines Minores in peccato mortali.*

6 *An mortaliter peccet Clericus, qui res sacras tangit in peccato mortali.*

7 *An peccet exercens Ordines maiores in peccato.*

8 *An peccet Episcopus conferendo primam tonsuram &c. in peccato.*

9 *An peccet faciens aquam benedictam in peccato mortali.*

10 *An*

10 *An peccet Parochus aſſiſtendo Matrimonio in peccato mortali.*
11 *An peccet Sacerdos adminiſtrans Baptiſmum ſine ſolemnitate in peccato.*
12 *An peccet laicus baptizando in neceſſitate cum peccato mortali.*
13 *An peccet Sacerdos, qui transfert Euchariſtiam aliquo in peccato.*
14 *An peccet Diaconus adminiſtrans ex officio Euchariſtiam in peccato.*
15 *Quot peccata committat communicans alios in peccato mortali.*

1 CVm in miniſtro Sacramentorum requirantur aliquæ conditiones, vt bonitas, fides, & intentio, quærenius prius, vtrum bonitas ſit neceſſaria ad validam, vel licitam Sacramentorum adminiſtrationem. Secundò vtrum neceſſaria ſit fides. Tertiò, vtrum neceſſaria ſit intentio.

§. Primum.

Vtrùm probitas, ſeu bonitas miniſtri requiratur ad validam, & licitam adminiſtrationem Sacramentorum.

PRIMA PROPOSITIO.

1 PRobitas miniſtri regulariter loquendo, non eſt neceſſaria ad validam Sacramentorum adminiſtrationem. Ratio eſt; tum quia miniſter Sacramentorum, quamuis ſit improbus, vel etiam hæreticus, habet poteſtatem conficiendi Sacramenta; retinet enim Characterem indelebilem, per quem confertur poteſtas conficiendi Sacramenta, & per quem operatur in virtute Dei, qui poteſtatem collatam non aufertur per peccatum; tum quia alioquin ſequeretur, ſuſcipientem Sacraméta fruſtrari aliquando, & priuari Sacramentis, aut Sacramentorum effectibus defectu miniſtri: quem conſtat aliquando carere fide, & grauiſſimis detineri ſceleribus. Hoc autem non videtur admittendum. Ita S.Tho.3.parte, q.64.ar.5 Vaſquez ibidem. Peſantius ibdem. Suarez diſp.13.ſec.4 Henriquez lib.1.c.28. Angleſ.q.vltima art.3, concl.2. Bellarminus lib.1.c.26. Valentia loc.cit.pun.3. Reginaldus lib.26.num.34. Nugnus q.64.ar.5. Coninchus ibidé, Chamerota c.2.dub.4. Sotus, Bartholomeus ab Angelo dialogo 1 §.39. vbi pro ſe citat multos DD.& alij apud Sayrum lib.2.c.6.ar.2.q.vnica.

Dixi regulariter loquendo; nam fieri poteſt vt aliquando Sacraméta non validè adminiſtrentur ab improbo miniſtro, vt accidit in Sacramento pænitentiæ, ad cuius adminiſtrationem, pęnitens abſque vlla neceſſitate inducit Confeſſarium, quem nouit illud adminiſtraturum in peccato mortali, cum tamen ipſe habeat copiam alterius Cõfeſſarij probi; tunc enim pœnitens inualidè recipit Sacramentum Pęnitentiæ; quia inducit improbum miniſtrum ad peccatum, ipſique peccatum miniſtri imputatur.

Idem dicendũ eſt de Sacramento pœnitentiæ adminiſtrato ab Excommunicato vitando; Cum enim Sacramẽtum penitentiæ requirat iuriſdictionem in Sacerdote adminiſtrante, & Sacerdos Excommunicatus vitandus prædicta careat iuriſdictione, ſequitur Sacramentum pœnitentię inualidè adminiſtrari ab excommunicato vitando. Secus dicendum eſt de excommunicato non vitando, qui, cum toleretur ab Eccleſia, non caret iuriſdictione, conſequenter ſi pęnitentiæ Sacramentum adminiſtret, validè adminiſtrat, vt patet ex dictis de cenſuris.

Obiicies cõtra propoſitionem, nullus poteſt dare, quod non habet; ſed improbus non habet gratiam, Ergo non poteſt gratiam aliis conferre, conſequenter Sacramenta ab improbo miniſtro collata non videntur valida.

Reſpondeo nullum poſſe dare, quod non habet formaliter, vel æquiualenter, ſi faciat aliquid principaliter, & in virtute propria: Miniſter vero Sacramentorum non confert gratiam principaliter, & in virtute propria, ſed in virtute Chriſti, conſequenter mirum non eſt, miniſtrum Sacramenti gratiã conferre, quam nó habet. Ita DD. citati.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 PRobitas in miniſtro deputato, & conſecrato, quamuis non ſit neceſſaria ad validam, eſt tamen neceſſaria ad licitam Sacramentorum adminiſtrationem; conſequenter miniſter, qui deputatus eſt, & conſecratus ad miniſtranda Sacramenta, tenetur ſe præparare ad gratiã, vt ea licitè adminiſtret. Ita S.Th.3.parte, q.64 art 4, & 6. Caietanus ibidem, Coninchus ibidem art 6. dubio 1. Nugnus ibidem ar.6 difficultate 3 Suarez diſp.16.ſect.3. Henriquez lib.1.c.29.nu.2. Valentia loco citato, pun.3. Nauarrus c.21.nu.3. Sayrus lib.2.de Sacramentis c.7.q.1.art.1.& 2.& q.3 art.1. Chamerota c.2.dubio 3. Reginaldus lib.26. num 57.& 58. Bartholomeus ab Angelo loco citato § 39. Pitigianus diſt.5.q.1.art.1.& q.2. art. 4. Angles q. vltima art.5. concluſ.1. Viualdus de Sacramentis in genere cap.3. nu.16. Victoria de Sacramentis num.26. Vaſquez 3. par. diſp.136 c.2.& 3. Peſantius 3. par.q.74.ar.6. Petrus Ledeſma in Summa de Sacramentis c 6 Ratio eſt; tum quia Iſaiæ 32. dicitur mundi eſtote, qui fertis vaſa Domini, & Leuitici 22. omnis, qui acceſſerit ad ea, quæ conſecrata ſunt, in quo eſt immunditia, peribit coram Domino; Ex quo loco deſumitur argumentum a minori ad maius. In adminiſtratione Sacramentorum veteris legis requirebatur ſanctitas; Ergo multo magis requiritur in adminiſtratione Sacramentorum nouæ legis, quæ perfectiora ſunt. Tum quia in canone Neceſſe eſt dicitur, Neceſſe eſt, vt munda ſit manus, quæ diluere ſordes curat. Tum quia inquit S.Tho.q.64.art.6.in corpore miniſtri Sacramentorũ debent conformari illi, cuius ſunt miniſtri, iuxta illud Geneſis 19. Sancti eritis, quoniam ego Sanctus ſum; & Eccleſiaſtici 10. Secundum Iudicem Populi, ſic & miniſtri eius: ſed ille, cuius ſunt miniſtri, eſt Deus, qui iuſtus eſt, & Sanctus; ergo miniſtri Sacramentorum debent eſſe iuſti, & ſancti; Tum quia miniſter non exiſtens in gratia contaminat, & commaculat Sacramenta; nam quantum eſt ex parte ſua, pertractat illa tanquam rem profanam, & nullius momenti, in quo cernitur, & apparet grauis irreuerentia: Tum quia miniſter deputatus, & conſecratus ad Sacramẽta adminiſtranda ſpecialem gratiam recipit ad illa dignè adminiſtranda; Ergo grauiter peccat, quoties illa indignè adminiſtrat in peccato mortali; cum in re graui faciat cõtra id, ad quod eſt ſpecialiter deputatus cum gratia ſpeciali. Ita Viualdus de Sacramentis in genere c.3.nu.16. Sotus n°4.diſt.1.q.5 art.6.

3 Hinc ſequitur, Sacerdotem habentem conſcientiam peccati mortalis, debere conari, & curare, vt in gratia cõſtituatur, antequam adminiſtret Sacramenta. Quamobrem, ſi aduertat ſe ſolum attritum, debet contritionis actum elicere; ſi verò aduertat ſe non poſſe actum contritionis elicere, debet pænitentiæ Sacramentum recipere; quia debet aſſumere media, quibus ad gratiam ſanctificantem diſponatur nè Sacramenta indignè pertractet. Verum ſi credat ſe eſſe in gratia per actum contritionis, non tenetur recipere Sacramentum pęnitentiæ. Ratio eſt, tum quia non extat vllum ius naturale, vel diuinum, vel humanum, quo probetur teneri Sacramentum pęnitentiæ recipere, quoties eſt in gratia per actum contritionis, excepto caſu, quo quis recepturus eſt Euchariſtiam, vt ſuo loco oſtendam; Tum quia miniſter Sacramenti tenetur illud remedium adhibere, quo moraliter certus ſit ſe eſſe in gratia; hoc autem remedium, & diligentia ſufficienter adhibetur per contritionem præuiam; ergo non tenetur præmittere confeſſionem, ſi bona fide credat ſe eſſe in gratia per contritionem. Ita Didacus Nugnus q 64. art.6.difficultate 3. Henriquez lib 1.c.39. Bartholomeus ab Angelo loco citato, & §. 64. Poſſeuinus de adminiſtratione Sacramentorum c.5.nu.40. Suarez diſp.16 ſec.3. Reginaldus lib. 26 nu.57.& alij communiter contra Paludanum; & nonnulos alios

4 Quæres, vtrum grauiter peccet, qui functiones Ordinum exercet cum conſcientia peccati mortalis, vt ſi lector lectionem, aut Subdiaconus Epiſtolam, aut Diaconus Euangelium cantet in Choro cum conſcientia peccati mortalis.

Reſpondeo, exercentem functiones Ordinum cum conſcientia peccati mortalis, per ſe loquendo, non peccare mortaliter, præciſa adminiſtratione Sacramentorum facta a miniſtro, tamquam ad illam deputato, & con-

consecrato. Ita DD. statim citandi cum S. Thom. tertia parte, q 64. art. 6. Vasquez loco citato n. 50. Ratio est, tum quia exercitium ordinum non videtur materia adeo grauis, vt peccati mortalis reus constituatur, qui illud indignè præstat cum peccato mortali; tum quia non extat aliqua specialis prohibitio, qua functio, & exercitio Ordinum prohibeatur sub mortali, si fiat cum conscientia peccati mortalis, præcisa Sacramentorum administratione facta à ministro deputato, & consecrato, & secluso scandalo, vel alia simili circumstantia; Tum quia functiones Ordinum non sunt immediatè sanctificatrices, consequenter qui eas exercet, non tenetur sub mortali esse in gratia. Ita Sotus in quarto, dist. 24. q. 1. art. 4. Suarez disp. 16. sec. 3. Valentia tom. 4. disp. 3. q. 5. pun. 3. & alij contra Nugnum loco cit. difficultate prima, conclus. 3. aliter sentientem de exercitio Diaconi, contra Chamerotam, & Nauarrum locis statim citandis.

5 Hinc sequitur primo, exercentem Ordines minores in peccato mortali, non grauiter peccare: Tum ratione paruitatis materiæ; cum exercitium Ordinum Minorum non censeatur materia sufficiens ad peccatum mortale, etiamsi fiat cum conscientia peccati mortalis; Tum quia aliqui DD. putant Ordines minores non esse Sacramenta; Ergo saltem in sententia eorum concedendum est, exercentem Ordines minores non grauiter peccare.

6 Ex quo patet, non esse audiendos Syluestrum, & Angelum, quos infra referam de Eucharistia asserentes, Clericum affectum lethali culpa grauiter peccare tangendo res sacras, vt Corporalia, vestes &c. Hoc enim falsum est seclusa alia circunstantia, quæ ipsum constituat reũ mortalis peccati, nam tangere Corporalia, & vestes in peccato mortali non videtur materia grauis. Ita Sayrus lib. 2. de Sacramentis in genere. c. 7. q. 2. art. 1. versus finem, Chamerota, c. 2. de Sacramentis in genere dubio 5. Sotus, Valentia, & Suarez locis citatis, & alij, quos infra referam de Missæ sacrificio pun. 9. contra Bartholomeum ab Angelo dialogo primo §. 43.

7 Secundò sequitur exercentem Ordines maiores Subdiaconatus scilicet, & Diaconatus in peccato mortali, nõ peccare mortaliter, vt patet ex rationibus in responsione quæsiti allatis. Ita Suarez, Valentia, Angles, Sotus, & alij locis citatis contra Chamerotam, & Nugnum locis citatis, & contra Syluestrum, & alios apud Sayrum loco citato, art. 5. & contra Victoriam de Sacramentis quæst. 29.

Alij DD. hoc limitant, modo non sit ita affectus, vt frequenter velit Ordines in peccato mortali exercere; nam frequens exercitium Sacrorum Ordinũ in peccato mortali, si moraliter continuetur, potest peruenire ad materiam notabilem, sufficientem ad peccatum mortale, vt patet a simili de eo, qui sæpius violat votum in materia leui, aut sæpius modicum comedit in die ieiunij, aut sæpiùs alloquitur Excommunicatum &c.

Sed hæc limitatio non admittitur a Vasquez tomo 3. de Sacramentis disp. 136. nu. 41. Coninchο 3. parte q. 64. art. 6. dubio primo nu. 40. & alijs, quos in simili retuli de participante cum excommunicato. Ratio est, quia isti actus videntur separati, & simul non coalescere ad constituendam vnam materiam ad peccatum mortale sufficientem; sed quid nobis sentiendum sit, cõstat ex nostris principiis traditis de legibus, & peccatis; ad quæ vos remitto.

Ex quibus colligitur, frequentem Sacrorum Ordinum functionem non esse peccatum mortale; cum non videatur peccatum mortale, quoties moraliter non continuatur.

8 Tertiò sequitur, Episcopum conferentem primã Tonsuram, aut benedicentem sacras vestes, aut consecrantẽ Ecclesiam, aut conficientem Chrisma, aut habentem Cõcionem ad populum in peccato mortali, nõ peccare mortaliter: hæc enim non videtur materia grauis, cum istæ actiones non sint Sacramenta, nec sint immediatè ordinatæ ad sanctificationem animæ. Ita Sayrus ex parte lib. 2. c. 7. q. 4. Pitigianus d. 5. q. 2. art. 4. conclus. 6. Vasquez 3. part. disp. 136. cap. 4. & 5. Sotus, Suarez, Coninchus, & alij locis citatis, Nugnus q. 64. art. 6. difficultate 2. Quamuis aliter sentiat de conficiente sanctum Chrisma.

9 Quartò, benedicentem aquam benedictam in peccato mortali, non peccare mortaliter. Ita sentire videntur præcitati DD. Quamuis Sayrus lib. 2. c. 7. q. 1. ar. 5. cum Nauarro de horis Canonicis c. 6. nu. 41. sentiat oppositum.

10 Quintò Parochum non peccare mortaliter assistẽdo Matrimonio in peccato mortali, aut benedicendo Sponsis; nam Parochus non est essentialis minister Sacramenti Matrimonij, nec ipse formam profert, sed ipsi contrahentes sunt ministri Matrimonij; consequenter ipsi contrahendo matrimonium in peccato mortali grauiter peccant, non quatenus administrant; cum ipsi non sint ministri consecrati ad hoc; sed quatenus recipiunt Sacramentum; cum ponant obicem, & impedimẽtum ad gratiam, quam alioquin reciperent. Ita Posseuinus de administratione Sacramentorum c. 5. nu. 40.

Ex quo fit, vt contrahentes matrimonium in peccato mortali, non committant duo peccata mortalia, vnũ quatenus recipiunt Sacramentum, alterum, quatenus administrant, sed vnum solum, quatenus recipiunt. Ita Sotus in 4. dist. 1. q. 5. art. 6. Sanchez lib. 2. de Matrimonio disp. 6. nu. 4. Suarez de Sacramentis, disp. 19. sec. 2. Sayrus lib. 2. c. 7. q. 1. art. 5. Quamuis nobiscum dissentiat, quatenus putat, Parochum grauiter peccare, assistendo Matrimonio in peccato mortali. Henriquez lib. 1. c. 29. nu 24. & alij, quos retuli in tractatu Matrimonij, contra Petrum Ledesmam, q. 42. ar. 3. ad vltimum, & alios apud Sanchez, loco cit. nu. 3.

11 Sextò, Sacerdotem in necessitate ministrantem Baptismum in peccato mortali sine solemnitate, non peccare mortaliter, quia non administrat ex officio, & vt minister consecratus. Ita Valentia loco citato. pun. 3. S. Tho. q. 64. ar. 6. Chamerota, c. 2. dubio 3. Nauarrus c. 25. nu. 12. Henriquez loco cit. nu. 4. Coninchus q. 64. art. 6. dubio primo, num. 36. Pitigianus, d. 5. q. 2. ar. 4. Sayrus lib. 2. ca. 7. q. 1. art. 2. & 4. Suarez loco citato. Victoria de Sacramentis q. 29. Posseuinus loco citato, & alij communiter. Contra Vasquez ex parte disp. 139. c. 3. nu. 31. Secus si baptizet solemniter, aut conferat alia Sacramenta in peccato mortali, etiamsi suscipiens Sacramentum sit in graui, vel extrema necessitate; cum enim Sacerdos sit minister ad hoc deputatus, & consecratus, ministret ex officio, grauiter peccat indignè administrando in peccato mortali, vt patet ex rationibus in secunda propositione allatis. Ita Bartholomeus ab Angelo de Sacramentis, §. 41. Nauar. c. 22. nu. 5. Caiet. q. 64. art. 6. num. 3. Victoria de Sacramentis quæst. 29.

12 Septimò, laicum habentem conscientiam peccati mortalis, non peccare mortaliter baptizando in necessitate; nam laicus non est minister consecratus ad hunc effectum; sicut neque grauiter peccat eleuans Eucharistiam de terra; quia non dicitur Eucharistiam administrare; sicut nec peccasset mortaliter, qui Christum in hac vita degentem extensa manu lapsum eleuasset. Ita Coninchus loco citato, dubio 1. nu. 39. Henriquez loco citato, Suarez loco citato, sect. 4. circa medium, vbi refert S. Thom. 3. parte, Idẽ sentire videtur Vasquez, tertia parte, disp. 136. num. 39. & hanc sententiam sustineri posse putat Reginaldus loco citato, nu. 58. Emanuel Sà verbo Sacramentum, nu. 1. Pitigianus loco citato.

Obicies laicus, Quamuis non sit minister consecratus ad Sacramenta administranda, tamen est minister Christi, & baptizando concurrit ad gratiam; ergo facit contra reuerentiam debitam Christo, & Sacramentis baptizando in peccato mortali; consequenter grauiter peccat.

Respondeo negando consequentiam. Ratio enim principalis, ob quam aliquis peccat mortaliter in Sacramentorum administratione non est, quia sit minister Christi, aut quia concurrat ad gratiam; sed quia est specialiter deputatus, & consecratus ad tale officium, quod pro dignitate exercendum est: Cum autem laicus non sit specialiter deputatus, & consecratus ad baptizandum ex officio, sed solum illi permissa sit administratio Baptismi ex accidenti, vt subueniatur necessitati indigentis, sequitur laicum non peccare mortaliter baptizando in peccato mortali; Neque obstat, quod omnes teneantur reuerentiam exhibere Sacramentis; quia non omnes tenentur eodem modo, vt patet ex allata ratione. Ita S. Thom. q. 64. art. 3. ad tertium, Syluester verbo Baptismus, num. 4. Suarez, & alij locis citatis.

13 Octauò excusari posse à mortali Sacerdotem, qui, dum existit in peccato mortali, transfert Eucharistiam ab vno altari ad aliud, nam hæc non est administratio Sacramenti, neque videtur materiam sufficiens ad peccatum mortale. Ita DD. citati. Immò Didacus Nugnus q. 64. art. 6. dist. 1 concl. 2. Martinus Ledesma, & alij apud Sayrum lib. 2. de Sacramentis c. 7. q. 1. art. 5. putant eum non

peccare

peccare mortaliter, qui administrat in peccato mortali Sacramentum iam confectum, vt cum Sacerdos communicat seculares.

Sed contrarium videtur omnino probabilius cum Sayro loco citato; Valētia to.4.disp.9.q.10.pun 1.Suarez.disp. 16.sec.4.Conincho q.64, art.6 dub.1.num.35. Chamerota c.1.dub.3.de Sacramentis. Ratio est, tum quia Sacerdos hoc facit solemniter, & ex officio, neque videtur materia leuis; cum sit actio proxime ordinata ad gratiam recipientis: tum quia, si Sacerdos peccat administrando reliqua Sacramenta; multo magis peccare videtur administrando Eucharistiam, quam constat esse Sacramentum perfectius cæteris; & ad quam administrandam Sacerdos est minister deputatus, & consecratus.

14 Hinc patet, quid dicendum sit de Diacono administrante Eucharistiam ex necessitate; cum hoc faciat ex officio, quatenus ratione suæ consecrationis immediatè inseruit Sacerdoti, & participat officium Sacerdotij; consequenter Diaconus, qui administrat Eucharistiam in mortali peccato, mortaliter peccat. Ita Sayrus loco citato, Martinus Ledesma.to.1.quarti q.5. art.6. dubio 3.Petrus Ledesma de Sacramentos en commun c.6.vers.la sexta, & alij contra Bartholomeum ab Angelo dialogo 1. §. 44.

15 Addo cum Conincho, & alijs, quos infra referam de integritate confessionis, communicantem alios in peccato mortali, toties peccare, quoties Hostias distribuit; quia sunt plures Sacramenti distributiones, & plures actiones terminatæ, & completæ, etiam si fiant successiuè, secus dicendum est de eo, qui vni plures hostias vno actu præbet; hæc enim videtur vna actio, vna transgressio, & consequenter vnum peccatum.

§. Secundum.

Vtrùm fides necessaria sit ad validam, & licitam Sacramentorum administrationem.

1 An necessaria sit fides ad validam Sacramentorum administrationem.
2 An necessaria sit fides ad licitam illorum administrationem.

PRIMA PROPOSITIO.

1 NOn est necessaria fides ad validam Sacramentorum administrationem, Ita Sotus in 4.dist.1.q.5. art.9. S.Thom. Angles q.vltima art.7 conclus. vnica, Vasquez 3. par disp.137.cap.2, & alij puncto præcedenti præallegati, & quos magno numerò refert Sayrus lib.2.ca.5. art.2.Ratio est, tum quia Sacramenta validè administrantur, quoties adest materia, forma, & intētio ministri; sed hæc possunt adesse, quamuis minister non habeat fidem; Ergo ad validam Sacramentorum administrationem non est necessaria fides, modo minister intendat facere, quod facit Ecclesia; Tum quia minister instrumentaliter concurrit, & non operatur in virtute propria, sed in virtute Christi; Virtus autem propria ministri tam est fides, quam charitas, sicut ergo sine charitate, seu probitate ministri Sacramentum validè administratur, vt dictum est puncto præcedenti; ita etiam validè potest administrari sine fide, vt bene argumentatur Sotus loco citato.

Hæc propositio intelligitur de ministro baptizato, non habente fidem; nam si loquamur de infideli nondum Baptizato, dicendum est ipsum non posse Sacramenta validè conficere, & administrare, excepto Baptismo; nam minister reliquorum Sacramentorum, præter Matrimonium, est Sacerdos. Infidelis autem, qui nondum Baptismum suscepit, non potest esse Sacerdos; cum Sacerdotalis character, Baptismi characterem necessario supponat, vt patet ex dictis de ordine, & ex dicendis de charactere.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 FIdes necessaria est ad licitam Sacramentorum administrationem; consequenter minister grauiter peccat administrando Sacramenta sine fide; quamuis validè administret; Hæc propositio patet ex dictis puncto antecedenti propositione 2. nam qui caret fide, existit in graui peccato; cum impossibile sit placere Deo sine fide; qui autem administrat Sacramenta in mortali peccato, grauiter peccat. Ita DD. citati.

§. Tertium.

Vtrùm intentio ministri necessaria sit ad conficienda Sacramenta.

1 Intentio quid sit.
2 Differentia inter attentionem & intentionem.
3 Intentionis diuisio quotuplex sit.
4 An requiratur ad Sacramenti administrationem, intentio.
5 Quanam intentio requiratur, vel sufficiat.
6 An sufficiat intentio proferendi verba, & exercendi actionem externam.
7 An necessaria sit intentio conferendi effectum Sacramenti.
8 Quanam intentio requiratur ad validam Sacramentorum administrationem.
9 An validè baptizet, qui baptizat cum intentione faciendi quod facit Ecclesia, non tamen quod facit Ecclesia Romana.
10 An sit saluandus, qui credit se esse baptizatum, cum verò baptizatus non sit.
11 Quanam intentio sufficiat ad conficienda Sacramenta.
12 Qualis attentio requiratur ad Sacramenta conficienda.
13 An consecret Sacerdos, qui secum tulit Hostiam ad altare, cuius non recordatur tempore consecrationis.
14 An validè conficiat Sacramentum, qui incipit formam proferre sine intentione.
15 An in susceptione Ordinum sufficiat intentio, qua quis intendit fieri Ecclesiæ minister.
16 An validè baptizauerit, qui habuit intentionem baptizandi a die natiuitatis pueri, sed postea non repetita intentione illum fortuito baptizauit.
17 An validè baptizet tempore ebrietatis, qui prius habuit intentionem baptizandi tali tempore.
18 An requiratur intentio absoluta, vel sufficiat conditionata in conficiendis Sacramentis.
19 An valeat Sacramentum administratum sub conditione de futuro.
20 An peccet apponens conditionem in conficiendis Sacramentis.

VT hæc difficultas intelligatur, quatuor principaliter quærenda sunt in hoc paragrapho. Primò quid sit intentio. Secundò quotuplex. Tertiò an requiratur ad Sacramentum administrandum. Quartò qualis intentio requiratur vel sufficiat.

PRIMA PROPOSITIO.

1 INtentio est actus liber voluntatis in finem. Vnde actus quo quis determinat ire Romam, dicitur intentio; quia est actus voluntatis in finem, & actus, quo quis intendit cōficere Sacramentum, dicitur intētio, quia est actus liber voluntatis in finem.

2 Hinc patet non esse idem intentionem, & attentionem, nam attentio, est actus intellectus; considerantis ea, quæ homo agit. Intentio vero est actus voluntatis, quo homo se determinat ad aliquid faciendum. Ita communiter DD.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 INtentio triplex est, seu tripliciter diuiditur.

Primò diuiditur in voluntatem faciendi actionem externam Sacramentorum, vt lauandi, vngendi, aut proferendi verba &c. Præterea in voluntate faciendi Sacramentum, aut quod Ecclesia intendit, aut quod Christus instituit. Denique in voluntatem conferendi effectum Sacramenti

Secundò diuiditur in habitualem, actualem, & virtualem. Actualis est, quando quis actualiter intendit, & vult conficere Sacramentum, dum illud conficit.

virtualis est, quæ postquam actualis præcessit, adhuc virtualiter durat aliquo opere inchoato virtute actualis intentionis, nec est moraliter interrupta per oppositam intentionem, aut per longam temporis moram interpositã. Quapropter, si quis habens intentionem baptizandi infantem, accedat ad Ecclesiam, præparet necessaria, incipiat ceremonias, abluat, infantem, proferat formam Baptismi absque noua intentione, dicitur baptizare cum intentione virtuali; quia prior illa intentio baptizandi, virtualiter durat in his omnibus actionibus, nec est moraliter interrupta, vt suppono, Intentio habitualis est illa, qua quis facit aliquid ex habitu, nulla præcedente intentione, vel si intentio præcessit, non amplius virtualiter perseuerat in aliquo opere externo cum sit moraliter interrupta, vt si quis dormiens proferat formam consecrationis ex habitu acquisito, dicitur habere intẽtionem habitualem, sicut etiã, qui externa die habuit intẽtionem baptizandi infantem, quem hodie baptizat absque noua intentione, dicitur potius habere habitualem, quam virtualem intentionem, cũ intentio elicita hesterna die fuerit interrupta per somnum, & non dicatur virtualiter perseuerare.

Tertiò intentio diuiditur in absolutam, & conditionatam Intentio conditionata est illa, qua quis intendit aliquid facere sub conditione, vt si quis baptizando dicat; Ego te baptizo, si non es baptizatus &c.

Intentio absoluta dicitur illa, qua quis intendit aliquid facere absque vlla conditione, vt si quis baptizando dicat, Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Præmissis diuisionibus intentionis difficultas est, vtrũ intentio requiratur, & qualis necessaria sit, & sufficiat ad conficiendum Sacramentum.

TERTIA PROPOSITIO.

4 AD valide conficiendum Sacramentum requiritur intentio. Hæc propositio clara est; tum ex Concilijs asserentibus Sacramenta tribus perfici, materia, forma, & intentione ministri: & ita tamquam de fide habetur in Tridentino sess. 7. can. 11. de Sacramentis in genere; tum quia actio conficiendi Sacramenta est humana; ergo debet humano modo exerceri: Non potest autem humano modo exerceri sine intentione. Ita Bartholomeus ab Angelo dialogo 1. §. 27. Sotus in 4. dist. 1. q. 5. art. 8. & alij mox citandi.

Sed modo difficultas est, qualis intentio sufficiat, & requiratur,

QVARTA PROPOSITIO.

5 INtentio faciendi Sacramentum, aut faciendi, quod intendit Ecclesia, vel quod Christus instituit, necessaria est ad conficienda Sacramenta. Ratio est, quia ad conficienda Sacramenta requiritur intentio, quæ determinet actionem ad esse sacramentale, & tollat indifferentiã verborum, & actionum; talis autem est intentio faciendi Sacramentum, aut faciendi, quod intendit Ecclesia &c, Ita Suarez disp. 13. sec. 2. Bellarminus lib. 1. de Sacramentis. c. 27. S. Th. 3. par q. 64. art. 10. q. 8. Pesantius ibidem; Valentia tomo 4 disp. 3. q. 1 pun. 2. versus finem, Vasquez 3. par. tom. 2. disp. 146. nu. 5. Nugnus q. 64. art. 8. Coninchus eodem dubio 1. Henriquez lib. 1. c. 10. Sayrus lib. 1. de Sacramentis c. 4 paragrapho adnotatiuncula ad finem; Petrus Ledesma de Sacramentis in communi cap. 4. vers. duodecima conclusi S. Antoninus 3. par. tit. 13. cap. 6. num. 2. Viualdus de Sacramentis in genere c. 3, nu 6. Toletus lib 2. c. 16 num. 5, Angles q. vltima art. 8. concl. 1, Reginaldus loc. cit. nu. 40. Chamerota c. 1. dubio 7. & alij communiter,

6 Quæres. Primò, vtrum intentio proferendi verba, & exerçendi actionem externam Sacramentorum sit sufficiens ad conficienda Sacramenta.

Respondeo negatiuè, Ratio est, quia ad conficiendum Sacramentum requiritur intentio faciendi rem ordinatã ad esse sacramentale, & non sufficit intentio faciendi rem indifferentem: sed intentio proferendi verba, vel exercendi actionem externam, non est determinata, & ordinata ad esse sacramentale; sed est indifferens; cum actio illa, & verborum prolatio fieri possit ad ludum, vel ad alios fines: Ergo sola intentio proferendi verba, vel exercendi actionem externam Sacramentorum, non est sufficiens ad conficienda Sacramentã. Ita Sayrus lib. 1. de sacramentis c. 4. q. 1. art. 2. & alij DD. citati.

7 Quæres secundò, vtrum intentio conferendi effectum Sacramenti sit necessaria.

Respondeo non esse necessariam saltem explicitè. Ratio est, quia actio sufficienter determinatur ad esse Sacramentale per intentionem faciendi Sacramentum; ergo non requiritur intentio explicita conferendi effectum.

Dixi explicitè, quia intentio conferendi effectum implicitè includitur in intentione faciendi Sacramentum; seu faciendi, quod intendit Ecclesia, &c nam qui vult conficere Sacramentum, vult etiam eius effectum, qui consequitur ad Sacramentum, iuxta illud qui vult antecedens, vult etiam consequens. Immo qui vult conferre Baptismum, illum verè confert cum effectu, etiam si nolit effectum, & gratiam cõferre, nam posito, quod velit conferre Sacramentum, necessariò vult etiam implicitè, & virtualiter effectum, illumque re vera confert, nisi adsit obex, & impedimentum ex parte suscipientis; Sacramentum enim est signum sacrum significans, & infallibiliter efficiens gratiam. Ita Sanctus Thomas tertia parte quest. 64. art. 4. Suarez in commentario eiusdem articuli, Sayrus lib. 1. c. 4. quæst. 1. propositione 3. Sotus in 4. sent. dist. 1. q. 5. art. 8. & 10. Bartholomeus ab Angelo de Sacramentis dialogo primo §. 33.

8 Ex dictis constat primò, ad validam Sacramentorum administrationem, & confectionem non sufficere intentionem proferendi verba, vel exercendi actionem externam Sacramentorum. Præterea non esse necessariam intentionem explicitam conferendi effectum; sed requiri intentionem faciendi Sacramentum, aut faciendi, quod intendit Ecclesia, vel quod Christus instituit.

9 Secundò patet, eum validè baptizare, qui baptizat cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia, non vero faciendi, quod facit Ecclesia Romana, quam ipse falso putat non esse veram Ecclesiam; hic enim, quamuis erret circa veram Ecclesiam; tamen non errat in intentione generali; cum habeat intentionem faciẽdi, quod facit vera Eclesia, & ipsius priuatus error corrigatur per intentionem generalem faciendi, quod facit vera Ecclesia. Secus dicendum est, si intendat facere, quod faciunt Caluinistæ & non quod facit Ecclesia Romana, quam excludit, credens Romanam Ecclesiam esse veram, Caluinisticam verò esse falsam; hic enim non validè baptizat: quia non habet intentionem sufficientem, cum non intendat facere, quod facit vera Ecclesia, sed illam excludat. Ita Sayrus lib 1. cap. 4. citato, Bellarminus lib. 1. de Sacramentis, cap. 17. Reginaldus loco citato num. 40. Bartholomeus ab Angelo dialogo 1. §. 20. & alij citati.

10 Tertiò eum, qui per ignorantiam, credit, se esse baptizatum; cum verè non sit baptizatus defectu debitæ intentionis in baptizante, non esse saluandum, nisi Baptismum iterum suscipiat, aut nisi contritionem eliciat, in qua continetur votum Baptismi; Quamuis aliqui DD, putent saluandum esse: si recipiat alia Sacramenta iuxta Henriquez, & alios asserentes Sacramenta, quæ non imprimunt characterem: valida esse sine Baptismo. Sed de hac re infra.

Caueat tamen Baptizatus, ne anxius, & scrupulosus sit circa susceptum baptismum, nisi certo sciat se fictè baptizatum fuisse; non enim facilè credendum est, administrantem Baptismum debita caruisse intentione. Ita Henriquez loco citato c. 10. nu. 3. & alij: & hæc de prima diuisione intentionis.

11 Circa secundam intentionis diuisionem, dubium est, an ad Sacramenta conficienda necessaria sit intentio actualis, vel sufficiat virtualis, aut habitualis.

Respondeo ad conficiendũ Sacramentum sufficere intentionem uirtualem, & multo magis sufficere actualem, sed actualem non esse necessariam, habitualem verò, nec sufficere, neque necessariam esse, hæc responsio tres habet partes, quæ singulæ probandæ sunt.

Prima pars est sufficere intentionem virtualem. Ratio est, tum quia communis hominum usus, & opinio tenet hanc sufficere; tum quia si intentio uirtualis non sufficeret, aperiretur via infinitis scrupulis circa ualorem Sacramentorum; nam sæpissimè dubitaretur, ministrum Sacramentorum non habuisse intentionem actualem, cum intentio actualis difficilis sit: tum quia ad conficiendum Sacramentum sufficit ea intentio: quæ sufficit ad operan-

operandum humano modo; ſed intentio virtualis ſufficit ad operandum humano modo; Ergo ad conficiendum Sacramentum ſufficit intentio virtualis Ita Bartholomeus ab Angelo dialogo 1.§ 30. Viualdus de Sacramentis in genere cap. 3. nu. 9. Angles q. vltima arti. 8. concluſione 6. Bartholomeus ab Angelo iam citatus dialogo . §. 443.

Secunda pars eſt ſufficere intentionem actualem. Ratio eſt, quia intentio actualis eſt maxima intentio; Ergo ſi vlla ſufficit, hæc certè ſufficit; conſequenter ſi virtualis intentio ſufficit, multo magis ſufficit actualis, a qua procedit virtualis. Vbi obſerua, intentionem, & attentionem actualem procurandam eſſe, non quidem vt Miniſter ſemper in mente ſua dicat, volo conficere Sacramentum, aut facere, quod Chriſtus inſtituit, vel Eccleſia intendit, ſed vt rectè verba proferat, deuotè attendat ad ſenſum verborum, & ad actionem ipſam externam. Ita Sotus in quarto diſt. 1. q. 5. arti. 8. ad finem, Suarez diſp. 13. ſectio. 3. circa medium. Henriquez ca. 10. cit. nu 2. Viualdus de Sacramentis in genere c. 3. num. 7. Vaſquez 3. parte diſp. 138. ca. 6. Peſantius 3. parte q. 64. art. 8. diſp. 2. & alij DD. citati

Quod verò actualis intentio non ſit neceſſaria, conſtat; tum quia ſufficit virtualis, vt dictum eſt; tum quia ſi neceſſaria eſſet actualis intentio, Deus obligaſſet nos ad impoſſibile, cum impoſſibile ſit, aliquem ſemper actualiter attendere, & intendere. Ita S. Th. q. 64 art. 9. Chamerota loco citato nu. 9. Toletus lib 1. c. 16 nu. 5. Sotus loco citato ad tertium argumentum, Valentia loco citato q 5. puncto 3 verſi. neque Henriquez loco citato num 2. Suarez loco citato, Coninchus, q. 64. art. 8. dubio 2. Bellarminus lib. 1. de Sacramentis c. 27. Sayrus lib. 2. cap. 4. q. 4 arti 2. Viualdus cap. 3. de Sacramentis in genere Angles q. vltima art. 8 concluſ. 5. Bartholomeus ab Angelo dialogo 5. §. 443. & 444 S. Antoninus 3. parte tit. 13. ca. 6. num. 2. & alij communiter.

Tertia pars eſt, intentionem habitualem non ſufficere, neque neceſſariam eſſe. Ratio eſt; tum quia ad conficiendum Sacramentum requiritur intentio, quæ ſit cauſa confectionis Sacramenti: talis autem non eſt intentio habitualis; cum intentio habitatualis ſit moraliter interrupta; intentio autem moraliter interrupta non eſt cauſa confectionis Sacramenti; tum quia actio Sacramentalis debet eſſe actus humanus: talis autem non eſt cum ſola intentione habituali. Ita DD. citati.

Obijcies, qui tenetur hodie miſſæ Sacrificium Caio applicare, & heſterna die in mente ſua dixit, volo craſtina die Sacrificium offerre pro Caio, ſatisfacit obligationi, etiam ſi poſtea non habeat aliam voluntatem applicandi ſacrificium; ſed illa prior voluntas eſt tantum habitualis; cum heſterna die ſit elicita, & per ſomnum, aliaſque actiones impertinentes interrupta; Ergo ſicut ſufficit voluntas habitualis ad applicandum ſacrificium; Ita etiam ſufficere videtur ad conficiendum Sacramentum.

Reſpondeo ad maiorem propoſitionem, illum, qui tenetur hodie Sacrificium Caio applicare, ſatisfacere obligationi, ſi heſterna die habuit voluntatem ex tunc applicandi fructum ſacrificij, modo illa intentio non ſit reuocata ante applicationem; ſi vero non habuit voluntatem abſolutam ex tunc applicandi ſacrificium, ſed ſolum habuit deſiderium, vel propoſitum applicandi, non ſatisfacit; quia propoſitum applicandi non eſt applicatio. Quare ad argumentum neganda eſt conſequentia; nam ad applicandum ſacrificium non requiritur intentio, quæ virtualiter duret tempore ſacrificij, ſicut requiritur ad conficiendum Sacramentum. Ratio diſparitatis eſt, quia, voluntas applicandi ſacrificium non concurrit ad ſacrificium; cum fieri poſſit ſacrificium abſque applicatione; voluntas verò, & intentio conficiendi Sacramentum debet concurrere, & cooperari ad ipſum Sacramentum; non poteſt autem ad Sacramentum concurrere, & cooperari, niſi actualiter, aut virtualiter exiſtat, quando conficitur Sacramentum; conſequenter ad conficiendum Sacramentum requiritur intentio actualis, aut virtualis, quamuis ad applicandum ſacrificium ſufficiat habitualis. Ita Suarez diſp. 13. ſec. 3. conclu. 2.

12 Ex dictis colligi poteſt primo, quid dicendum ſit de attentione, quæ triplex eſt actualis, virtualis, & habitualis; ſicut enim requiritur intentio, ita etiam attentio cum actio conficiendi Sacramenta ſit actio humana, & ſicut intentio habitualis non ſufficit ad conficienda Sacramenta; Ita neque ſufficit attentio habitualis. Sufficit verò virtualis, & multo magis actualis; ſed actualis non eſt neceſſaria, vt oſtendimus.

13 Secundò colligi poteſt, confici Sacramentum Euchariſtiæ a Sacerdote, qui ſecum tulit Hoſtiam ad altare, quã antequam ſe indueret, intendit conſecrare, vel habuit intentionem celebrandi, ſeque continuo recepit ad Eccleſiam ad hunc finem. Quamuis tempore oblationis, vel conſecrationis non recordetur: nec aduertat, ſed in aliis rebus inaduertenter mentem detineat; hic enim dicitur habere intentionem, & attentionem virtualem. Ita communiter DD.

14 Tertiò eum, qui incipit formam proferre ſine debita intentione, non validè conficere Sacramentum, etiam ſi prolatis aliquibus verbis pertinentibus ad eſſentiam Sacramenti, eliciat actum intentionis; ſicut enim illorum verborum præcedentium, omiſſio irritum redderet Sacramentum ex ſuppoſitione, quod illa verba pertineant ad eſſentiam. Ita etiam irritum reddit prolatio ſine debita intentione; cum perinde ſit verba proferre ſine debita intentione, ac illa omittere. Secus dicendum eſt, ſi miniſter Sacramenti prolatis aliquibus verbis, quæ non ſunt de eſſentia formæ, debitam habeat intentionem; nam omiſſio illorum verborum non eſt de eſſentia, vt ſuppono; Sacramentum autem validè adminiſtratur, quoties non omittitur aliquid eſſentiale.

Hinc patet, eum inualidè conſecrare, qui ſine debita intentione profert illa verba hoc eſt, deindè cum debita intentione ſubiungit, corpus meum. Secus dicendum eſt de eo, qui, Baptizando protulit illam particulam, ego, ſine debita intentione, cætera verò ſubiunxit cum debita intentione, nam ſignificatio ſubſtantialis formæ Baptiſmi ſubſiſtit cum cæteris verbis, omiſſa particula ego. Ita Sayrus lib 2. cap. 4. q. 5. Chamerota de Sacramentis ca. 1. dubio 7. & alij communiter.

15 Quartò intentionem, qua quis ſuſcipit ordines hoc animo, vt ſiat Sacerdos, & miniſter Eccleſiæ, non ſufficere ad conficienda Sacramenta, quia huiuſmodi intentio videtur habitualis pro tempore, quo Sacramenta conficiuntur.

Aduertit tamen Henriquez cum alijs locis citatis, in conficiendis Sacramentis, non requiri intentionem formalem faciendi, quod Chriſtus inſtituit, aut quod Eccleſia intendit; ſed ſufficere intentionem aliquam confuſam, vt ſi quis ſuſcepit ordines, vt fieret Sacerdos, & miniſter Eccleſiæ, & poſtea conſueuit celebrare, & alia Sacramenta adminiſtrare, nec vnquam habuit intentionem contrariam aliter faciendi, quam intendat Eccleſia, vel quã Chriſtus inſtituerit, hic enim dicitur habere intentionem confuſam; ſufficientem ad conficiendum Sacramentum iuxta Henriquez lib. 1. cap 10 nu. 2, ad finem; Sotum in quarto diſt. 5. q 5. art 8. Nauarrum ca. 25. nu. 91. Valentiã tom. 4 diſp. 3. q. 5 pun. 3. verſic Intentio autem implicita, vt in ſimili dicitur de eo, qui accipit Breuiarium more conſueto, & abſque alio intentionis actu expreſſo, & explicito, recitat diuinum officium; Hunc enim in tractatu de horis canonicis diximus ſatisfacere præcepto diuini officij.

Sed hæc doctrina Henriquez, & aliorum habet difficultatem; nam ſi aſſeratur intentionem elicitam in ordinatione ſufficere, non videtur vera, cum hæc intentio ſit habitualis, nec virtualiter perſeueret tempore confectionis Sacramentorum, vtpotè interrupta per plures actiones impertinentes. Si verò aſſeratur ex prima illa intentione explicita, & ex conſuetudine celebrandi argui in actu exercito confuſam aliquam intentionem actualem, aut virtualem faciendi ſaltem in genere, quod Sacerdos facere conſueuit, admitti poteſt, & hoc pacto intelligendi videntur prælegati DD. alioquin reijciendi ſunt.

16 Quintò. non confici Sacramentum ab eo, qui ea die qua natus eſt infans, habuit intentionem Baptizandi, ſed elapſo poſtea aliquo die, non repetiit intentionem, ſed illum fortuito Baptizauit. Ratio eſt, quia deficit intentio actualis, & virtualis, quamuis adſit habitualis. Ita Sayrus loco cit. art. 2. ad finem, Sotus, & alij locis citatis.

17 Sextò ſequitur, illum non validè baptizare, qui præuidens ſe inebriandum intendit, & determinat aliquos ebrie-

ebrietatis tempore baptizare. Ratio est, tum quia tempore ebrietatis non adest intentio actualis, aut virtualis; cum per ebrietatem intentio interrumpatur; tum quia actio baptizandi debet esse libera, & humana, atque principium, & causa confectionis sacramenti; talis autem non est actio facta in plena ebrietate, in qua Baptizans, cum non vtatur ratione, dici non potest actionem humanam exercere, Ita Coninchus loc. supra citato, dubio 2. nu. 74. Suarez Graffius 1. parte lib. 2. cap 3. nu. 35. & alij locis citatis.

Obiicies primò contra hanc vltimam illationem, qui præuidet, vel intendit homicidium secuturum in ebrietate, peccat, illique imputatur homicidium, quod in ebrietate sequitur; quia homicidium censetur sufficienter volitum, & intentum in intentione, aut præuisione præcedente ebrietatem; Ergo etiam Sacramentum in ebrietate conficiendum censetur sufficienter volitum, & intentum in intentione ante ebrietatem elicita.

Respondeo negando consequentiam. Ratio disparitatis est, quia actio, qua conficitur Sacramentum, debet esse libera, & humana, qualis non est actio facta tempore ebrietatis. Vt autem homicidium imputetur ad culpam, & ad pœnam restitutionis, non est necesse, vt actio qua committitur, sit libera, & humana in se, sed sufficit, vt sit voluntaria in causa iuxta illud, malum ex singulis defectibus, bonum autem ex integra causa.

Obiicies. Secundò, qui inter conficiendum Sacramentum inuoluntariè distrahitur; validè conficit Sacramentum; ergo etiã validè baptizat, qui baptizat in ebrietate.

Respondeo negando consequentiam, Ratio disparitatis est, quia inuoluntariè distractus exercet actionem humanam; cum vtatur ratione, & illa actio moraliter procedat a priori intentione; qui verò ebrietatis tempore baptizat, non exercet actionem humanam, & liberam, vt dictum est.

Obiicies. Tertiò recipiens Baptismum in ebrietate, vel amentia, quem petierat ante ebrietatem, validè recipit, vt ait Innocentius in c maiores de Baptismo; ergo etiam Baptismum validè administrat, qui ante ebrietatem intenderat baptizare.

Respondeo negando consequentiam. Ratio est, quia cum plura requirantur ad agendum, quam ad recipiendum, in recipiente Sacramentum non requiritur vsus rationis, quando Sacramentum non consistit in aliquo actu recipientis, vt patet ex dictis de ordine: requiritur verò vsus rationis in administrante Sacramenta; cum administratio Sacramentorum debeat esse actio libera, & humano modo debeat exerceri. Ita Suarez disp. 13. sec. 3. conclu. 1. Valentia, & alij locis citatis.

18 Circa tertiam intentionis diuisionem dubium est, vtrum ad conficienda Sacramenta requiratur intentio absoluta, vel quæ æquiualeat absolutè, vel sufficiat intentio conditionata.

Pro intelligentia præmittendum est, conditionem, quę apponitur, aut esse de præsenti, aut de præterito, aut de futuro, vt si quis dicat, ego te baptizo, si es masculus, est conditio de præsenti; si dicat ego te baptizo, si non fuisti baptizatus, est conditio de præterito; si verò dicat, ego te baptizo, si dederis centum Caio, est conditio de futuro.

Hoc posito respondeo, Sacramentum, administratum sub conditione de præsenti, vel de præterito validum esse, si res ita sit, sicut exprimitur in conditione. Ratio est, quia conditio de præterito, aut de pręsenti non suspendit actum, cum non sit propriè conditio, vt patet ex dictis de contractibus, & de matrimonio; ergo neque suspendit valorem, & effectum Sacramenti, quia Sacramentum reipsa operatur verificata conditione, ac si nulla conditio fuisset apposita. Si verò res, seu conditio non verificetur, Sacramentum nihil operatur; quia minister non intendit conficere nisi sub conditione, si res ita sit; Ad valorem autem, Sacramenti requiritur intentio ministri

19 Maior difficultas est de Sacramento administrato sub conditione de futuro.

Ad quam difficultatem respondetur, Sacramentum sub conditione de futuro administratum non esse validum. Ratio est, quia vel est validum statim, vel est validum tẽpore adimpletæ conditionis; neutro autem modo est validum. Non enim est validum tempore adimpletæ conditionis; cum tunc temporis non existat materia, & forma, quę sunt partes necessario requisitæ ad validitatem Sacramenti; Neque potest dici statim validum; quia Sacramentum non est validum absque intentione ministri, minister autem non intendit Sacramentum statim cõficere; cum voluntas conditionata, quandiu talis est, maneat suspensa, & nihil operetur; sed solum intendit conficere adimpleta conditione de futuro; ergo Sacramentum non est statim validum, ergo nullo modo; est validum, excepto matrimonio, de quo suo loco. Ita Coninchus, q. 64. arti. 8. dub. 2. nu. 78. Suarez disp. 13 sec. 3. vers. Dico 3; Reginaldus lib. 36. nu. 29, Nauarrus, Tabiena, Pesantius 3. par. q. 66. art. 8 disp. 3. vers. secundo dico, & alij apud Henriquez lib. 1. cap. 10 nu. 7.

20 Quæres, vtrum peccet, qui conditionem apponit in conficiendis Sacramentis.

Respondeo peccare, non solum si apponat conditionem de futuro; verum etiam, si apponat conditionem de præterito, vel de præsenti absque rationabili causa. Ratio est quia exponit se periculo administrandi Sacramentum inualidè; Sacramentum enim non est validum absque intentione ministri; minister autem non intendit conficere Sacramentum, nisi dependenter a tali conditione, & cum fieri possit, vt talis conditio non subsistat, sequitur Sacramentum inualide administrari; consequenter illum grauiter peccare, qui sine iusta causa Sacramentum conficit sub conditione: subsistente vero iusta causa Sacramentũ potest administrari sub conditione de præterito, vel de præsenti. Propterea sacerdos, quando dubitat, an absoluerit pænitentem, impendit absolutionem sub conditione de præterito, si non es absolutus, vel si non te absolui, absoluo te &c. Ita Suarez loco citato, conclu. 3. Henriquez, loco citato, nu. 7. Reginaldus lo. cit. nu. 39 Naldus, verbo Sacramentum nu. 13. Emanuel Sa, eodem verbo, Nugnus 3. par. q. 60. arti. 8. dificultate 2. Coninchus ibidem, & alij communiter.

Hinc sequitur, inquit Henriquez, esse peccatum mortale apponere conditionem de præterito absque iusta causa, & a fortiori esse peccatum mortale apponere conditionem de futuro, vt patet ex allatis rationibus.

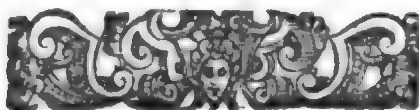

QVAE-

QVÆSTIO QVARTA.

De primario effectu Sacramentorum.

DVplex est effectus Sacramentorum; Primarius, & secundarius. Primarius est gratia habitualis, quæ est qualitas supernaturalis, qua homo formaliter iustificatur. Nomine verò secundarij effectus hoc loco intelligo characterem. Prius agemus de primario, & postea de secundario effectu Sacramentorum.

PVNCTVM I.

Vtrum Sacramenta conferant gratiam quæ est primarius Sacramentorum effectus.

1 *Quot modis conferatur gratia.*
2 *An Sacramenta nouæ legis conferant gratiam ex opere operato.*
3 *Efficacia gratiæ tribuitur Sacramentis non fidei.*
4 *An recipiens Sacramenta in gratia constitutus recipiat gratiæ augmentum.*
5 *An semper gratia conferatur suscipienti Sacramento nouæ legis.*
6 *An Sacramenta veteris legis propriè conferrant gratiam.*

1 NOtandum gratiam dupliciter conferri posse. Primò ex opere operantis, secundo ex opere operato. Tunc gratia conferri dicitur ex opere operantis, quando confertur solum propter meritum, & dispositionem suscipientis. Vnde peccator eliciens actum contritionis, seu dilectionis Dei super omnia, dicitur recipere gratiam ex opere operantis, quia recipit gratiam propter propriam dispositionem; Tunc verò gratia confertur ex opere operato, quando confertur non propter solam dispositionem suscipientis; sed propter aliquid aliud externum institutum a Deo ad conferendam gratiam vltra meritum, & dispositionem operantis. Ita Sayrus, lib. 5. de Sacramentis cap. 1. arti. 3. Toletus lib. 2. c. 16. num 7. Valentia, to. 4. disp. 3. q. 3. pun. 1. Reginaldus lib. 26. nu. 46. Coninchus q. 61. arti. c. 1. 3. & 4. dubio primo, Nugnus ibidem difficultate prima, & alij communiter, cum S. Tho.

Hoc posito duo principaliter quærenda sunt in hoc puncto. Primò, vtrum Sacramenta nouæ legis conferant gratiam. Secundò, vtrum eam conferrent Sacramenta veteris legis.

PRIMA PROPOSITIO.

2 OMnia Sacramenta nouæ legis conferunt gratiam ex opere operato; hæc propositio adeo certa est, vt contrarium asserens incidat in hæresim, & excommunicationem, vt patet tum ex Tridentino sess. 7 canone 9. & 8. vbi hoc expressè definitur; tum ex varijs scripturæ locis, vt Ioannis 3. nisi quis renatus fuerit ex aqua, & spiritu sancto, &c. & alibi, saluos nos fecit per lauacrum vitæ, & ex alijs pluribus locis quos afferunt Sayrus loco citato, artic. 2. S. Tho. 3. parte q. 62. art. primo, & deinceps, Pesantius, & Vasquez ibidem, cap 3. & 4. Bellarminus de Sacramentis lib. 2. ca. 3. Viualdus de Sacramentis in genere ca. 1. nu. 12. Victoria de sacramentis cap. 6. Nugnus, Valentia, Coninchus, Suarez, Chamerota, & alij locis citatis, ex quibus locis sufficienter indicatur, Sacramenta gratiam conferre; cum peccatum per gratiam auferatur, & salus per gratiam obtineatur. Tum ex congruentijs, quia hoc fuit possibile, & decuit ad demostrandam virtutem, & efficaciam meritorum Christi, ad ostendendam summam Dei potentiam, eiusque liberalitatem in homines, ac denique incommodum, & vtilitatem nostram; si hoc ergo possibile fuit, & decuit, quare negabimus, Sacramenta nouæ legis conferre gratiam ex opere operato.

3 Hinc sequitur primo, hæreticos grauiter errare, dum efficaciam gratiæ non tribuunt Sacramentis, sed fidei.

Neque obstant testimonia scripturæ, quibus hæretici contendunt suum errorem comprobare, vt est illud ad Romanos primo, iustus ex fide viuet, & Marci vltimo, qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit, & qui non crediderit, condemnabitur.

Respondetur enim aliquid esse causam gratiæ dupliciter. Primò fundamentaliter, & remotè; Secundò formaliter, & proximè. Fides non est causa gratiæ formaliter, & proximè, sed fundamentaliter, & remotè, quatenus fides requiritur in susceptore Sacramentorum. Quam obrem suscipiens Baptismum, si sit adultus, debet credere, & fidem habere, iuxta illud, credite, & baptizetur vnus quisque vestrum. Quare ad testimonia scripturæ dico, iustum ex fide viuere non proximè, sed remotè, quatenus, fides disponit ad iustificationem, & consequenter fides dicitur remotè iustificare, alioquin, si fides proximè iustificaret, sequeretur, Adultum baptizatum esse iustificatum ante baptismum; cum fides tanquam fundamentum, & dispositio præcedat susceptionem Baptismi.

4 Secundò sequitur, eum, qui recipit Sacramenta, cum iam sit in gratia Dei constitutus, recipere augmentum gratiæ; cum enim habeat gratiam, & noua gratia producatur per susceptionem Sacramenti, negari non potest, quin recipiat augmentum gratiæ. Ita Tridentinum loc. cit. can. 7.

5 Quæres vtrum gratia semper conferatur suscipienti Sacramenta nouæ legis.

Respondeo semper conferri, nisi ponatur obex ad gratiam vt patet, tum ex definitione Tridentini loco cit. Tum ex definitione Sacramentorum nouæ legis, quam suprà tradidimus. Si vero suscipiens Sacramentum ponat obicem, non recipit gratiam.

Obicem ponit, qui suscipit Sacramenta sine debita dispositione, aut cum peccato mortali, actualiter tunc commisso, vt constabit ex dicendis.

SECVNDA PROPOSITIO.

6 SAcramenta veteris legis non conferebant propriè gratiam. Ita definitum est in Florentino in Decreto vnionis, vbi habetur nostra Sacramenta multum differre a Sacramentis veteris legis, quod nostra cōtinēt gratiam, eamque conferunt dignè suscipientibus. Sacramenta verò antiquæ legis non conferebant gratiam, sed eam conferendam per Christi passionem præfigurabant. Idem definitum est in Tridentino sess. 7. canone 2. & 6. & 7. & fusius ostendit S. Thom. 3. par. q. 62. art. 6. Vasquez ibid. Pesantius ibid. Valentia loco citato, pun. 3. Nugnus q. 70. art. 4. dub. 2. Philiarchus 2. par. lib. 1. c. 2. Sayrus lib. 5. de Sacramentis in genere c. 7. art. 5. Henriquez lib. 1. c. 7. Reginald. lib. 31. nu. 8. Suarez, & alij locis citatis.

Obijcies Primò, Circuncisio erat Sacramentum veteris legis, sed Circuncisio conferebat gratiam per modum operis operati, vt asserit Henriquez c. 5. nu. 4. & alij, quos supra retulimus; ergo Sacramenta veteris legis conferebant gratiam.

Respondent Primò aliqui DD. excipi posse Circuncisionem. Vnde Concilium Florentinum, dum assignat differentiam inter nostra, & vetera Sacramenta, quod nostra conferunt gratiam; vetera verò non conferebant, intelligi potest hoc modo, quod omnia sacramenta nouæ legis conferunt gratiam, non verò omnia vetera conferebant. Quamuis Circuncisio conferret.

Respondent Secundo, Sacramenta antiquæ legis non contu-

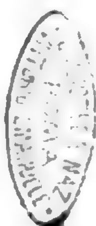

contulisse gratiam, sed Circuncisionem non fuisse Sacramentum veteris legis, si per veterem legem intelligamus legem scriptam a Moyse; nam Circuncisio data fuerat Abrahamo ante legem scriptam, vt supra dictum est.

Obijcies. Secundò definitio Sacramenti conuenit Sacramentis veteris legis; sed definitio Sacramenti est esse signum significans, & infallibiliter producens gratiam; ergo Sacramenta veteris legis conferebant gratiam.

Respondeo, definitionem Sacramenti in genere, quatenus Sacramentum est signum rei Sacræ, seu gratiæ, abstrahendo a gratia proprie accepta, & a legali, conuenire Sacramentis veteris legis; non autem illis conuenire definitionem Sacramentorum nouæ legis, quatenus Sacramenta nouæ legis sunt signa sacra infallibiliter conferentia gratiam sanctificantem; nam Sacramenta veteris legis non conferebant gratiam sanctificantem sed illam in futurum conferendam per Christi passionem, significabant.

PVNCTVM II.

Vtrum Sacramenta producant primam gratiam.

1 *Quænam dicatur prima, vel secunda gratia.*
2 *An omnia Sacramenta conferant primam gratiam ex sua institutione.*
3 *An requiratur aliqua dispositio in suscipiente Sacramenta.*
4 *Quænam dispositio requiratur ad recipiendam primam gratiam.*
5 *Quid præstare teneantur accedentes ad Eucharistiam cum peccato mortali.*

1 NOtandum illam dici primam gratiam, quæ nullã aliam supponit in Subiecto, qualis est ea, quam quis recipit per Baptismum: cum ante Baptismum non haberet gratiam, aut illa, quam quis post peccatum mortale recipit per Sacramentum pœnitentiæ cum attritione, cum antea non haberet gratiam propter peccatum mortale commissum, & nondum deletum.

Secunda verò gratia dicitur illa, quæ supponit aliam in subiecto, qualis est illa, quam quis recipit in Sacramento Eucharistiæ, aut etiam in alio Sacramento in gratia suscepto.

VNICA PROPOSITIO.

2 ALiqua Sacramenta ex sua institutione conferunt primam gratiam, & tollunt peccatum mortale. Aliqua verò non conferunt primam gratiam ex sua institutione primario, & per se, sed tantummodo quasi per accidens.

Hæc propositio duas habet partes. Prima est aliqua Sacramenta ex sua institutione conferre primam gratiã, vt patet in Baptismo, & pœnitentia. Ratio est, quia hæc duo Sacramenta instituta sunt ad delendum peccatum originale, & peccatum actuale, etiam mortale (Baptismus enim delet originale, & Pœnitentia delet peccata post Baptismum commissa;) Sed peccatum originale, & peccatum actuale mortale non tollitur nisi per primam gratiam; cum nulla alia gratia supponatur in subiecto; ergo aliqua Sacramenta. Baptismus videlicet, & pœnitentia instituta sunt ad conferendam primam gratiam.

Secunda pars propositionis est, aliqua Sacramenta non conferre primam gratiam ex sua institutione aut per se primario delere peccatum mortale. Ratio est, tum quia omnia Sacramenta præter Baptismum, & Pœnitentiam instituta sunt ad augendam gratiam, & supponunt suscipientem constitutum in gratia; nam qui ea recipit sciens se obstrictum esse graui peccato committit mortale peccatum sacrilegij, vt communiter fatentur DD. Ergo aliqua Sacramenta non conferunt primam gratiam ex sua institutione; Tum quia Ecclesia non solet Sacramenta excepto Baptismo, & Pœnitentia præbere ijs, quos credit esse in peccato mortali: sed præbet ijs, quos credit in gratia constitutos; ergo signum est non omnia Sacramẽta ex sua institutione conferre primam gratiam: Tum quia Sacramentum non supponit effectum, ad quem producendum per se primo fuit institutum; sed omnia Sacramenta præter Baptismum, & Pœnitentiam supponunt primam gratiam; ergo non sunt instituta ad producendam primam gratiam; Alioquin supponerent suum effectum.

Dixi ex sua institutione; nam quamuis non omnia Sacramenta sint per se instituta ad conferendam primam gratiam; nihilominus eam aliquando conferunt, & remittunt peccatum mortale. Ita S. Tho. 3. parte, q. 99. art. 8. ad tertium; Henriquez, ca. 11. n. 2 Suarez disp. 7. sec. 4. & disp. 63. sect. prima, Nugnus, q. 62. art. 1. difficultate 2. Reginaldus, lib. 26. nu. 41. Victoria de Eucharist, a conclus. 77. Chamerota de Eucharistia c. 8. dubio 1. Sotus, & alij communiter. Ratio est, tum quia Sacramentum Baptismi, & pœnitentiæ, quamuis per se primo institutum sit ad producendam primam gratiam; nihilominus potest etiam producere secundam, vt patet in eo, qui recipit Sacramentum pœnitentiæ habens sola peccata venialia, aut qui ad Sacramentum pœnitentiæ accedit contritus; cum per contritionem conferatur gratia. Ergo etiam aliqua Sacramenta, quamuis primario non sint instituta ad producendam primam gratiam; nihilominus possunt eam aliquando producere; Tum quia, si quis, dum existit in peccato mortali, bona fide recipiat Sacramentum Eucharistiæ, vel extremæ vnctionis, &c. credens se esse in gratia, non peccat, neque ponit obicem actualem ad gratiam; ergo recipit gratiam; nam Sacramenta infallibiliter conferunt gratiam non ponenti obicem, vt patet ex Tridentino ses 7. can. 7. gratia autem, quam hic recipit, non est secunda gratia, sed prima; ergo Sacramenta, quæ non sunt primario instituta ad conferendam primam gratiam, possunt eam aliquando conferre; Tum quia hæc sententia est magis pia, magisque ostendit liberalitatem, & misericordiam Dei, & secum affert conscientiæ pacem, & tranquillitatem.

Obijcies, Sacramenta conferunt illam gratiam, ad quam sunt instituta; sed omnia Sacramenta præter Baptismum, & pœnitentiam instituta sunt ad conferendam secundam gratiam; ergo conferunt tantummodò secundam gratiam, non verò primam.

Respondeo Sacramenta præter Baptismum, & pœnitentiam instituta fuisse per se, & primariò, ad conferendam secundam gratiam. Secundario verò, & ex accidenti instituta etiam fuisse ad conferendam primam gratiam; sicut enim Baptismus licet per se, & primario fuerit institutus ad conferendam primam gratiam, nihilominus institutus etiam fuit ad conferendam secundam ex accidẽti, vt patet in eo, qui ad Baptismum accedit post elicitũ actum contritionis, vel dilectionis Dei Super omnia, quẽ constat per actualem Baptismi susceptionem non recipere primam, sed secundam gratiam: Ita reliqua Sacramenta, quamuis per se primo fuerint instituta ad conferendam secundam gratiam, nihilominus etiam fuerunt instituta ad conferendam primam secundariò, & ex accidenti.

3 Quæres, vtrum aliqua dispositio requiratur in suscipiente Sacramenta, vt recipiat gratiam.

Respondeo affirmatiuè. Ratio est, quia in suscipientibus Sacramenta, quæ primario fuerunt instituta ad conferendam secundam gratiam, requiritur aliqua dispositio, vt patebit ex infra dicendis. Ergo a fortiori requiritur aliqua dispositio in suscipientibus cætera Sacramenta, quæ per se fuerunt instituta ad conferendam primam gratiam.

4 Sed modo dubium est, quænam dispositio requiratur ad recipiendam primam gratiam in Sacramentis.

Respondeo duplicem dispositionem requiri. Vnam in intellectu, Alteram in voluntate. In intellectu requiritur fides, cum sine fide impossibile sit placere Deo. In voluntate requiritur attritio, per quam aliquo modo peccatum odio habeatur: Non tamen necessaria est contritio, alioquin suscipiens Sacramentum semper esset in gratia, antequam reciperet Sacramenta, consequenter Sacramenta nunquam conferrent primam gratiam. Ita Petrus Sotus, lectione 9. de Sacramentis in genere, Suarez disp. 7. sect. 4. de Sacramentis, Coninchus, q. 62. arti. primo dubio 2. Nugnus ibidẽ difficultate 3. & alij cõmuniter.

Vtrum

Vtrum verò requiratur actus fidei expressus, & explicitus, constat ex dictis de fide.

Obijcies Sacramenta conferunt gratiam, si non ponatur obex; sed qui bona fide accedit ad recipienda Sacramenta, vt Eucharistiam, Extremam vnctionem &c. nesciens se esse in peccato mortali; cum tamen lethali culpa sit infectus, non ponit obicem, nec peccat sic accedendo ad recipienda Sacramenta; ergo recipit primam gratiam, etiam si nullum eliciat attritionis actum; consequenter non videtur necessaria attritio ad recipiendam primam gratiam.

Respondeo eum, qui accedit ad dicta Sacramenta recipienda, nesciens se lethali culpa detineri, ponere obicem per peccatum habituale nondum retractatum; nam quandiu quis non retractauit peccatum, saltem per attritionem, videtur in eo velle permanere; qui autem vult in peccato permanere, ponit obicem ad gratiam. Ita Suarez loco citato; conclu. 3. & alij recentiores.

5 Hinc sequitur eos, qui accedunt ad suscipiendam Eucharistiam, vel alia Sacramenta credentes se in gratia existere, cum verè sint in peccato mortali, debere actum attritionis elicere, vt primam gratiam recipiant, & iustificentur.

PVNCTVM III.

Vtrum suscipientes Sacramenta recipiant æqualem gratiam.

1 *An recipiens Sacramenta cum æquali dispositione æqualem gratiam recipiat.*
2 *Inæqualiter dispositus inæqualem gratiam recipit.*
3 *An magis dispositus recipiat maiorem gratiam, non solum ex opere operato; verum etiam ex vi dispositionum præcisè.*
4 *Differentia inter eum, qui ad Sacramentum accedit contritus, & inter eum qui solum attritus.*

LOquemur prius de recipientibus Sacramenta cum æquali dispositione. Deindè agemus de recipientibus cum inæquali.

PRIMA PROPOSITIO.

1 QVi recipiunt Sacramenta eiusdem speciei cum æquali dispositione, recipiunt æqualem gratiam. Ita S. Tho. quæst. 69. arti. 8. Coninchus, q. 62. art. primo dubio 3. nu. 49 Nugous ibidem, difficultate 4. Sotus in quarto dist. 6. q. prima arti. 6 Suarez disp. 7. sec. 5. conclu. prima, Graffius 1. parte lib. 1. ca 4. nu. 13. Pitigianus dist. 4. q. 7. arti. 2. & alij apud Henriquez lib 1. ca 14 numero primo, & apud Suarez loco citato. Ratio est, quia sicut agens naturale, æqualiter operatur in subiecto æqualiter disposito, & approximato; Ita etiam Sacramentum æqualiter operatur. Quamuis enim Sacramentum non sit agens naturale; nihilominus ad diuinam prouidentiam pertinet certos effectus definire, qui æqualiter conferantur æqualiter dispositis. Nosque ex causis naturalibus debemus proportionaliter philosophari, & argumétari ad causas supernaturales, quoties non habemus reuelationem in contrarium.

Non nego tamen, quin Deus possit æqualiter disposito maiorem gratiam conferre; sed talis excessus gratiæ non erit effectus Sacramenti; sed donum a Deo gratis, & liberaliter datum.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 REcipientes Sacramenta eiusdem rationis cum inęquali dispositione: inęqualem gratiam recipiunt. Ratio est tum quia agens naturale inæqualiter operatur in subiecto inæqualiter disposito; ergo etiam Sacramentum inæqualiter operatur: vt patet ex prima propositione; Tum quia ad iustissimam sapientiam, & prouidentiam Dei spectat, vt magis dispositus maiorem recipiat gratiam; sic enim homines magis inflammantur: & accenduntur ad recipienda Sacramenta cum maiori deuotione, reuerentia, charitate: & amore; ergo inæqualiter dispositus inæqualem gratiam recipit. Tum quia in Tridentino sess. 7. habetur vnumquemque per Sacramenta recipere iustitiam secundum mensuram, quam Spiritus sanctus partitur singulis, prout vult, & secundum propriam vniuscuiusque dispositionem, & cooperationem; ergo inęqualiter dispositus inæqualem gratiam recipit, alioquin Sacramenta non dicerentur conferre gratiam secundum propriam vniuscuiusque dispositionem, & cooperationem Ita DD. citati.

3 Quæres, vtrum magis dispositus recipiat maiorem gratiam, non solum ex opere operato, & ex vi Sacramenti; quod magis disposito maiorem gratiam confert; Verum etiam, vtrum ex vi dispositionis præcisè recipiat aliquam gratiam præter Sacramentalem.

Respondeo distinguendo, vel istę dispositiones sufficiunt extra Sacramentum ad conferendam gratiam, vel non sufficiunt, si sufficiunt extra Sacramentum, vt est contritio, & amor Dei super omnia, magis dispositus recipit ex vi dispositionum aliquam gratiam præter Sacramétalem; nam huiusmodi dispositiones non fiunt deterioris conditionis ob coniunctionem cum Sacramento; sed si non coniungerentur cum Sacramento, reciperetur aliqua gratia ex vi ipsarum dispositionum; ergo etiamsi coniungantur cum Sacramento recipitur aliqua gratia, distincta a gratia Sacramentali.

Si verò dispositio non est sufficiens ad obtinendam gratiam extra Sacramétum, vt est attritio, non recipitur maior gratia ex vi illius dispositionis præcisè vltra Sacramentalem; iuxta Suarez disp. 7 sec. 5 conclu. 3. Ratio Suarez est, quia idem actus non potest simul in eodem instãti esse dispositio ad gratiam, & meritum ad nouam gratiam; alioquin peccator eliciens actum contritionis disponeretur ad gratiam, quam recipit per contritionem, & simul per eundem actum contritionis, vt informatum gratia, mereretur aliam gratiam, quod est contra omnes, inquit Suarez; ergo signum est non recipi maiorem gratiam vltra Sacramentalem ex vi illius dispositionis, quæ non est sufficiens ad obtinendam gratiam extra Sacramentum. Ita Sotus dist. 4. q. 1. art. 6. Et alij apud Pesantium. 3. part. q. 62 arti. 6. disp 4. pag. 865. Contra eundem Pesantium, & alios apud ipsum.

4 Hinc sequitur, quando duo accedunt ad Sacramentũ pęnitentiæ, quorum vnus est attritus, & alter contritus, contritum recipere maiorem gratiam, non solum ex vi Sacramenti, quod maiorem gratiam confert magis disposito, verum etiam ex vi dispositionis, idest contritionis, quæ sufficiens est ad consequendam gratiam extra Sacramentum, nec debet esse deterioris conditionis ob coniunctionem cum Sacramento.

PVNCTVM. IV.

Vtrum suscipiens Sacramenta a meliori Ministro maiorem gratiam recipiat, quam si susciperet ab improbo.

1 *An melior minister sit causa maioris gratiæ.*

VNICA PROPOSITIO.

1 QVo quis recipit Sacramentum a meliori ministro, non recipit maiorem gratiam. Ratio est; tum quia gratia non confertur ob meritum ministri, sed ob merita Christi: merita autem Christi non minuuntur ob indignitatem, & improbitatem ministri; Tum quia inquit Nazianzenus oratione 4. in Sanctum Baptisma: Ita se habent bonus, & malus minister; sicut se habent sigillum ferreum, & aureum; sed sigillum ferreum imprimit eandem figuram, quam imprimit aureum; ergo eandem gratiam confert minister improbus, quam probus; tum quia Baptismus collatus a Diuo Petro non magis contulit, quam collatus a Iuda Proditore, vel ab alio. Quamobrem Paulus prima Corinthiorum primo reprehendit aliquos dicentes se baptizatos a Paulo, & alios dicentes se ab alio baptizatos; ergo signum est non maiorem recipi gratiam, quo quis recipit Sacramentum a meliori ministro.

Contra

Contra hanc doctrinam proponi solet duplex obiectio. Prima desumitur ex diuo Tho. q. 82. arti.6. vbi testatur magis fructuosam esse Missam dictam a meliore Sacerdote cum maiore deuotione, quam sit Missa dicta ab alio: ergo etiam recipiens Sacramenta a meliori ministro recipit plus fructus, & gratiæ.

Secunda obiectio est, quia homines ferè communiter curant sibi conferri Sacramenta a Sacerdotibus Sanctioribus, & melioribus; ergo videtur plus gratiæ recipi a meliori ministro.

Respondetur ad vtranque obiectionem, recipientem Sacramenta a meliori ministro administrante cum maiori deuotione, non recipere plus gratiæ habitualis; quia vnus non potest alteri mereri gratiam habitualem, & sanctificantem; alioquin posset aliquis mereri, vt paruulus baptizatus cresceret in gratia absque vllo ipsius actu, vel vt dormiens iustificetur, quod est absurdum iuxta legem Dei ordinariam. Non recipit ergo plus gratiæ habitualis, sed aliquid aliud, videlicet aliquod auxilium, seu motum, quo recipiens Sacramentum se præparet, & disponat ad gratiam. Ita S.Tho q.64. arti 1.ad secundum. Coninchus, & Nugnus ibidem, Angles q.vlt art.1 conclus.4. Reginaldus lib 16.nu.35. Toletus, lib.2.c.10.num.11. & alij communiter.

PVNCTVM V.

Vtrum gratia, quæ confertur, sit eiusdem speciei in omnibus Sacramentis.

1 *An gratia, quæ confertur in Sacramentis sit diuersa essentialiter.*

2 *Diuersitas accidentalis gratiæ in quo consistat.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Gratia, quæ confertur in Sacramentis, non est diuersa essentialiter, sed est eiusdem speciei in omnibus Sacramentis. Ratio est, quia gratia habitualis intenditur per gratiam Sacramentalem; iustus enim dignè recipiens Sacramenta augetur in gratia, vt patet ex Florentino dicente, nos augeri in gratia per Sacramentum Confirmationis. Præterea gratia per vnum Sacramentum accepta augetur per susceptionem alterius Sacramenti; nam gratia; suscepta in Sacramento pœnitentiæ, augetur per Sacramentum Eucharistiæ; ergo gratia, quæ confertur in Sacramentis non est diuersa essentialiter, sed est eiusdem speciei. Hæc consequentia patet, quia qualitas non intenditur per qualitatẽ distinctæ speciei, sed per qualitatẽ eiusdẽ speciei; calor enim intenditur per calorẽ, non aũt per aliam qualitatem speciei diuersam. Cum ergo gratia in vno Sacramento collata intendatur, & augeatur per susceptionem alterius Sacramenti, sequitur gratiam, quæ confertur in Sacramentis, non esse diuersam essentialiter, sed eiusdem speciei. Ita S. Tho 3.par.q.62. arti.1. Coninchus, ibidem, Nugnus ibidem, conclusione 3. Suarez, disp.7.sect.3.de Sacramentis, Henriquez, lib.1.c.31.nu.5. 6. & 7. Reginaldus, lib.26, nu.47. Valentia, to.4. disp 3 quæst.3.pun 2.& alij communiter.

Verum tamen est, gratiam Sacramentorum esse diuersam accidentaliter, quamuis non sit essentialiter diuersa, vt præcitati DD. communiter fatentur.

2 Sed modo dubium est, in quo consistat diuersitas accidentalis gratiæ Sacramentorum.

Respondeo consistere in diuersis auxilijs, quæ comitantur gratiam habitualem, vt obtineatur finis, ad quem Sacramentum est ordinatum; sicut enim in quolibet Sacramento intenditur finis particularis. Ita per quodlibet Sacramentum conferuntur auxilia specialia ad consequendum ipsius finem, vt patet inductione in singulis Sacramentis. In Sacramento Baptismi, quod est ianua omnium Sacramentorum, & principium vitæ Christianæ, conferuntur specialia auxilia ad dignè suscipienda reliqua Sacramenta, ad seruanda Christi præcepta, & ad Christianè viuendum. In Sacramento Confirmationis confertur gratia cum speciali auxilio ad constanter, & firmiter confitendam fidem. In Sacramento pœnitentiæ tribuitur gratia cum speciali auxilio ad perfectius detestanda peccata, & ad satisfaciendum pro delictis patratis. In Sacramento Eucharistiæ datur gratia cum speciali auxilio ad præcauendas, & superandas tentationes, & ad crebros virtutum actus eliciendos; In Sacramento extremæ vnctionis communicatur gratia cum speciali auxilio ad facilius resistendum tentationibus in periculo mortis vt patet ex Tridentino Sef.14 c.2. In Sacramento ordinis, impenditur gratia cum speciali auxilio, ad rectè obeunda Sacri ordinis munera. Denique in Sacramento matrimonij recipitur gratia cum speciali auxilio ad fouendum mutuum amorem, & ad seruandam fidem. Ita colligo ex Suarez, disp 47.sec 3 conclu 2. Sayro lib.5.de Sacramẽtis in genere c.6.q vnica. arti.3. Henriquez, & Reginaldo, locis citatis, Summa Corona de effectibus Sacramentorum, Vasquez 3.par.disp. 81.art 4 c.7.nu.78.pag.144. Posantio 3.par.q.62.art.2 disp.1.pag.862. & alijs communiter.

PVNCTVM. VI.

Quomodo Sacramenta conferant, vel producant gratiam moraliter scilicet, an phisicè.

1 *Causa quotuplex sit.*

2 *An Sacramenta sint causa moralis gratiæ.*

3 *An Sacramenta sint causa physica gratiæ.*

4 *An Sacramenta producant gratiam immediatè.*

5 *Potentia obedientialis quid sit.*

6 *An hæc potentia sit distincta ab ipsamet creatura.*

7 *An gratia dicatur creari, an educi de potentia animæ.*

8 *Cur gratia dicatur educi de potentia animæ.*

1 Notandum causam duplicem esse. Moralem, & Physicam. Causa physica est illa, quæ verè influit in effectum. Causa verò moralis instrumentalis alicuius effectus est illa, quæ non influit in effectum sua entitate immediatè; sed ipsius intuitu causa physica operatur, & producit effectum. Vnde preces dicuntur causa moralis remissionis debiti, quando creditor mouetur precibus ad debitum condonandum, & Chirographum dicitur causa moralis solutionis, non quia ipsum sua entitate immediatè influat in effectum; sed quia debitor eo viso mouetur ad soluendum.

Hoc posito difficultas est primo, vtrum Sacramenta sint causa moralis gratiæ, Secundo an sint causa physica gratiæ.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Sacramenta sunt causa moralis instrumentalis gratiæ. Ratio est, quia illa est causa moralis instrumentalis, cuius intuitu causa physica aliquid producit; sed Deus intuitu Sacramentorum repræsentatiuum merita Christi producit gratiam; ergo Sacramenta sunt causa moralis instrumentalis gratiæ. Ita Coninchus, tertia parte.q.62. arti 1. Nugnus, Philiarcus 2 par. lib.1.c.4. ibidem difficultate 7. & alij apud Sayrum, lib.5.cap.3. q vnica, arti.2.& 3. de Sacramentis in genere, apud Nugnum loco citato; versiculo quinta sententia, apud Chamerotam, tractatu de Sacramentis, ca.1.dubio 3.& apud Valentiam to.4. disp.1.q.3. puncto primo. Apud Franciscum Pitigianum dist.1.q.4.ar.10.conclus 4.

Objicies primò, si causa moralis est illa, cuius intuitu causa physica operatur, sequitur finem esse causam moralem, cum ipsius intuitu agens faciat; sed hoc non videtur admittendum; ergo neque videtur admittendum, illam esse causam moralem cuius intuitu causa physica operatur.

Respondeo illam esse causam moralem, cuius intuitu; cum iam existat in se, vel in apprehensione, agens agit, finis verò non est id, cuius intuitu agens agit, quasi iam existat, sed agens agit, vt illum iam apprehensum ponat in esse; Sacramentum autem, quando producit gratiam, iam supponitur esse, & Deus, intuitu Sacramenti iam existentis gratiam producit: consequenter Sacramentum dicitur causa moralis, finis vero non dicitur causa moralis;

moralis, cum agens non agat intuitu finis iam existentis, sed vt illum ponat in esse.

Obiicies secundò, si causa moralis est illa, cuius intuitu causa Physica operatur, sequitur, dispositiones præuias ad generationem hominis esse causam moralem creationis animæ; cum Deus intuitu dispositionum præcedentium creet animam, sed falsum est, dispositiones præuias ad generationē esse causam moralem creationis animæ: Ergo falsum est, illam esse causam moralem, cuius intuitu agēs operatur, consequenter ex ratione allata in propositione non sufficienter probatur, Sacramenta esse causam moralem gratiæ.

Respondeo, vt aliquid sit causa moralis alicuius effectus, requiri, vt non habeat connexionem physicam cum effectu, nec ipsum exigat ex sua natura. Cum autem dispositiones præuiæ ad generationem habeant ex sua natura connexionem cum anima rationali, sequitur prædictas dispositiones non esse causam moralem creationis animę. Sacramenta verò dici causam moralem gratiæ; quia non habent connexionem cum gratia ex sua natura; sed ex voluntate Dei, qui ea instituit ad gratiam.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 Sacramenta non solum sunt causa moralis instrumētalis gratiæ; verum etiam sunt causa physica verè producēs ipsam gratiam immediatè. Ita Bellarminus lib. 2. de Scramentis c. 16. num. 4. Sayrus lib. 5. c. 3 q. vnica art. 5. 6. & 7 Suarez disp 9. sect. 1. versiculo Dicendum est enim, Nugnus lo. cit. Henriquez lib. 1 c. 16. num. 4. Pesantius 3. par. q. 62. art. 1. disp. 1. conclus. 3. vers. 3. Dico par. 261. contra Vasquez, disp 131. c. 3. 4. & 5. pag. 150. & deinceps Coninchum, q. 62 art. 4 dubio vnico, nu 131. & alios. Ratio est; tum quia maiorem virtutem, & efficaciam afferere debemus in esse Sacramentis, quam sit in simplici alio signo, & in Chyrographo, cuius intuitu soluitur pecunia; Sacramentum enim est signum, non solum rememoratiuum, & repræsentatiuum, verum etiam infallibiliter effectiuum, vt patet ex supradictis, & ex pluribus scripturæ locis apud Henriquez, lib. 1. c. 16. num. 4. qualis est ille, Nisi quis renatus fuerit ex aqua &c. ergo dicendum est, Sacramenta, non solum esse causam moralem, verum etiā physicam gratiæ, alioquin non videremur maiorem virtutem, & efficaciam tribuere Sacramentis, quam tribuamus simplici Chirographo. Tum quia Deus potuit eleuare Sacramenta ad physicè producendam gratiam, cum non implicet Deum vti creatura ad aliquid supernaturale, & ad faciendum id, quod ipsa creatura viribus naturæ facere non potest, vt patet tum in Christi humanitate, quæ fuit instrumentum physicum efficiendi gratiam, & miracula; Tum in voluntate, & intellectu, quæ licet sint potentiæ naturales, nihilominus eleuantur ad eliciendos actus supernaturales. Si ergo Deus potest eleuare Sacramenta ad phisicè producendam gratiam: credibile est de facto eleuasse cū hoc arguat dignitatem, & excellentiam in Sacramentis, vt bene probat Bellarminus, & alij locis citatis.

4 Quæres Primò, vtrum Sacramenta producant gratiam immediatè.

Respondeo affirmatiuè. Ratio est; tum quia Sacramenta continent, & conferunt gratiam, vt patet ex supradictis; ergo illam immediatè conferunt; & producunt: Conferunt enim, & producunt, quod continent; Tum quia si non producunt gratiam immediatè, necesse est, vt aliquid aliud immediatè producant, & de hoc quæram, quid sit, vtrum sit qualitas naturalis, an supernaturalis. Non potest dici qualitas naturalis; quia non potest assignari, ad quid producatur ea qualitas, cum naturalis qualitas non possit esse dispositio ad gratiam: Dispositio enim debet esse proportionata formæ; Necesse igitur est dicere, eam qualitatem esse supernaturalem; Si ergo est qualitas supernaturalis, quare ea qualitas producitur a Sacramentis, & non potius immediate producitur gratia, quæ est qualitas supernaturalis? Ita communiter DD. apud Suarez disp 9. sec. 1. apud Valentiam, to. 4. disp. 3. quæst. 3. puncto apud Sayrum, lib. 5. cap. 2 q. 2. art. 2. apud Nugnum, q. 62. art. 1 difsc. 7. contra S. Tho. in 4. dist prima, q. 1. art. 4. Capreolum, & Paludanum in eadem quæstione.

Obiicies, nulla res naturalis potest efficere effectum supernaturalem; nam res, quæ aliquem effectum producit, debet in se virtutem habere ad illum efficiendum: res aūt naturalis, & materialis non potest habere virtutem ad efficiendum aliquid supernaturale, consequenter neque ad efficiendam gratiam, ergo Sacramenta, quæ sunt res quædam naturalis, non videntur posse gratiam producere.

Respondeo, rem naturalem, & materialem non posse virtute propria, & potentia naturali efficere aliquid supernaturale; posse vero per potentiam obedientialem. Ita DD. citati.

5 Sed modo dubium est, quid sit potentia obedientialis.

Respondeo esse quandam aptitudinem in creatura, per quam Dominus vti potest creatura ad faciendum quidquid non implicat contradictionem. Cum enim Deus sit supremus omnium Dominus, habeatque potentiam infinitam indubitanter fatendum est, Deum vti posse creatura pro suo nutu, & arbitrio ad faciendum, quidquid non implicat, alioquin non videretur supremus Dominus, neque diceretur virtutem habere infinitam, sed finitam, & limitatam. Ita DD. citati, & alij communiter.

6 Rogabis, vtrum potentia obedientialis distincta sit ab ipsamet creatura.

Respondeo, realiter esse ipsammet entitatem creaturæ, seu ipsam creaturam, quæ ita est subiecta Deo, vt inseruiat illi ad faciendum, quidquid non inuoluit contradictionem, & quamuis dicta potentia concipiatur per modum accidentis in creatura, nihilominus realiter non est accidens, sed est ipsamet entitas rei creatæ, seu ipsamet creatura Deo subiecta.

Obiicies, si potentia obedientialis non esset distincta ab entitate creaturæ, sequeretur, ipsam rem creatam posse naturaliter facere, quidquid non implicat; potest enim naturaliter præstare, id ad quod virtus ipsius entitatiua se extendit. Sed non videtur admittendam ipsam rem creatam posse naturaliter facere quidquid non implicat; Ergo dicendum videtur, potentiam obedientialem distinctam esse ab entitate rei creatæ.

Respondeo negando sequi rem creatam posse naturaliter præstare quidquid non implicat; nam res creata, si consideretur per ordinem ad effectum, quem suapte natura præstare potest, non potest præstare, quidquid non implicat, & vt sic non dicitur potentia obedientialis; si vero consideretur per ordinē ad Deum, qui rem creatam assumit ad faciēdum, quidquid illi placet, Quā uis ad illud præstandum ex sua natura videatur inhabilis, & inepta, dicitur potentia obedientialis.

7 Quæres secundo, vtrum gratia, quæ producitur per Sacramenta, dicatur educi de potentia animæ, an potius creari.

Respondeo educi Pro intelligentia istius difficultatis supponendum est ex communi Philosophorum sententia, illud dici creari, quod ex nihilo fit, quod scilicet in esse, & fieri a nullo dependet, tanquam a causa materiali. Quamobrem anima rationalis dicitur creari, quia a nullo dependet, tanquam a causa materiali. Illud verò dicitur educi, quod in esse, & fieri dependet ab alio tanquam a causa materiali, vt bene docet Franciscus Pitigianus dist. 5. q. 4. art. 4 pag. mihi 58 vers sed hanc opinionem.

9 Hinc colligitur, gratiam dici educi de potentia animæ, quia in esse, & fieri dependet ab anima, tanquam a causa materiali, cum accidens non possit esse realiter sine subiecto; subiectum verò gratiæ sit anima. Ita Henriquez, lib. 1. c. 17. nu 3. Philiarcus 2 par lib. 1. cap. 4. S. Tho. q. 27. de veritate art 3. quem citat, & sequitur Nugnus loco citato, vers. Ad tertium, & alij apud Henriquez loco citato, in commentario littera F.

PVNCTVM II.

Quo tempore Sacramenta conferant gratiam.

1 *Sacramenta quandonam causent gratiam.*
2 *Sacramentum Baptismi quandonam causet gratiam.*
3 *in quonam instanti Sacramenta conferant gratiam.*
4 *An recipiat gratiam, qui dissidit in eo instanti, in quo perficitur Sacramentum.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Sacramenta causant gratiam, quando sunt in esse cōpleto Sacramenti, idest in eo instanti intrinseco, in quo materia, & forma habent perfectam significationem, ad quam sunt instituta. Ratio est, quia Sacramenta producunt gratiam in eo instanti, in quo eam significāt. Sacramentum enim est signum sacrum, quod significat, & significando producit; sed significat gratiam in eo instanti, in quo materia, & forma perfectam habent significationem, etiam si fortè minister immoretur in prolatione vltimæ syllabæ, aut litteræ; ergo Sacramenta conferunt gratiam, quando materia, & forma perfectam habent significationem.

2 Hinc patet, Sacramētum Baptismi causare gratiam in eo instanti, in quo ablutio, & prolatio verborum gignit perfectum sensum; consequenter non esse verum Baptismum, quando quis, aut nondum abluit, aut nondum protulit verba habentia perfectum sensum. Cum autem in vltimo instanti prolationis verborum, & ablutionis adsit perfecta significatio, ad quam prolatio verborum, & ablutio fuit instituta; sequitur Baptismum producere gratiam in dicto instanti. Idem dicendum est de reliquis Sacramentis, quæ constituunt in vsu.

Dico, quæ consistunt in vsu, ad differentiam Sacramenti Eucharistiæ, quæ, cum sit Sacramentum permanens, non producit gratiam, quando est completa forma consecrationis, sed in ipsa susceptione Eucharistiæ, vt suo loco explicabo. Ita Suarez disp. 8. sect. 2. § vltimus dicendi modus, Henriquez lib. 1. c. 19. nu. 1. & lib. 2. c. 9 num 1, Coninchus q. 62. arti. 1. dubio 4. nu. 62. Nugnus ibidem difficultates, versi. quinta sententia. Sotus, in 4. distinc. 9. q. 2. art. 1. & alij communiter.

3 Quæres Primò, vtrum Sacramentum conferat gratiā in eo instanti, in quo perficitur forma, vel potius in eo instanti, in quo perficitur materia, cum hæc duo non semper sint omnino simul.

Respondeo conferre gratiam in eo instanti, in quo Sacramentum est completum, & perfectum, siue perfectum sit in vltimo instanti prolationis verborum, siuè in vltimo instanti materiæ. Propterea si Sacerdos proferat formam Baptismi, Deindè abluat infantem, gratia confertur in vltimo instanti, in quo perficitur materia, idest ablutio, quæ est materia proxima Baptismi; tunc enim Baptismus suum habet complementum in vltimo instanti ablutionis. Idem a pari dicendum est de forma, quando forma Baptismi adhibetur post materiam, itaut Sacramentum compleatur in vltimo instanti prolationis formæ. Si verò materia, & forma sint simul, gratia confertur in vltimo instanti vtriusque: effectus tamen Sacramenti semper dicitur causari a toto Sacramento a forma scilicet, & a materia, siue forma, & materia sint simul, siuè successiue adhibeantur. Quamquam effectus magis tribuitur formæ, quam materiæ. Ratio est, tum quia Sacramentum regulariter loquendo perficitur in vltimo instanti prolationis verborum; tum quia significatio materiæ determinatur ab ipsa forma. Ita Suarez, loco citato circa finem, Henriquez, & alij locis citatis.

4 Quæres Secundo, vtrum ille recipiat Baptismum, qui morti primus baptizatur, & deficit in eo instanti, in quo pficitur Sacramentū Baptismi. Idem quæri potest de adulto, qui definit in eo instanti, in quo perficitur absolutio.

Respondent Sotus in 4. distinc. 9. quęst. 2. arti. 7. ad finē, Maior. in 4. distin. 16. & alij affirmatiuè.

Sed mihi probabilius dicendum videtur cum Suarez, to. 3. disp. 8. sect. 2. Henriquez lib. 1. c. 19. nu. 2. & alijs recentioribus, non recipere Baptismum, aut absolutionem. Ratio est, quia homo in eo instanti, in quo desinit, non est homo, sed immediatè antè fuit, vt tradunt Philosophi agentes de inceptione, & desitione rerum; Sacramentum autem non agit in hominem, qui non est. Ergo Sacramentum in eo instanti, in quo primo est Sacramentum non producit gratiam in homine, qui in eo instanti deficit, & primo non est; alioquin sequeretur hominem, qui toto vitæ suæ tempore fuit in peccato mortali, posse iustificari, & constitui in gratia, quando primo non est.

QVÆSTIO QVINTA.

De effectu secundario aliquorum Sacramentorum idest charactere.

In præcedenti quæstione prænotauimus, aliqua Sacramenta, non solum producere gratiam sanctificantem; quæ primarius Sacramentorum effectus nuncupatur; verum etiam characterem, qui dicitur effectus secundarius. Character autem ex græca versione significat notam, seu signum, quares tali signo munita discernitur, & distinguitur ab alijs; sicut enim nota, seu signum ferro candenti pecudibus impressum, dicitur character, per quem pecudes alicuius distinguuntur a cæteris. Ita ea qualitas, qua homo distinguitur ab alio, Characteris nomen sibi vendicat, qualis est character Baptismi, per quem homo baptizatus distinguitur ab infideli; Character confirmationis, per quem confirmatus distinguitur a non confirmato, ac denique character Ordinis, per quem ordinatus distinguitur a laicis.

Hoc posito tria nobis principaliter quærenda sunt in hac quæstione. Primo, an aliqua Sacramenta conferant characterem. Secundò, quid sit character. Tertiò quæ differentia sit, connexio, & duratio characteris.

PVNCTVM I.

Vtrum aliqua Sacramenta conferant characterem.

1 *An aliqua Sacramenta imprimant Characterem.*
2 *Quænam Sacramenta imprimant Characterem.*
3 *An reliqua Sacramenta imprimant Characterem.*
4 *An Sacramenta veteris legis conferrent Characterem.*

Dvo breuiter quæram in hoc puncto. Primo vtrum aliqua Sacramenta producant characterem. Secundò quænam Sacramenta illum producant.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Certum est de fide, ab aliquibus Sacramentis imprimi characterem, vt patet; tum ex secunda ad Corinthios primò; vbi dicitur, vnxit nos & signauit, idest vnxit nos per gratiam, & signauit nos charactere, vt explicant communiter DD. & PP. tum ex prima ad Ephesios 4. vbi habetur, in quo signati estis, idest charactere, vt exponunt PP. Anselmus, & Hieronimus. Ita Sayrus lib. 4. c. 3. Diuus Thomas q. 63. art. 1. Coninchus, & Nugnus ibidem, Philiarcus 2. par. lib. 1. c. 5. Vasquez, & Pesantius ibidem, Petrus Ledesma in summa c. 5. vers primera conclusion, Suarez disput. 11. sec. 1. & alij statum citandi.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Certum est de fide, tria Sacramenta videlicet Baptismum, Confirmationem, & ordinem imprimere characterem in anima, vt patet; tum ex Tridentino Ses. 7. Canone 9. & ex Florentino in decreto Eugenij, & ita sentit Sancta Mater Ecclesia, vt bene ait Suarez loco citato,

tato, Pitigianus d.6.q.9. & 10. Petrus Ledes. de Sacramẽto Confirmat. c.4. conclus.2 Vasquez 3. parte to.2. disp. 146. nu.5. Henriquez lib.1.c.13. Reginaldus lib.26.nu.42. Sayrus, & Coninchus locis citatis. Chamerota c. 4. de Sacramentis, dubio 5. Bartholomeus ab Angelo dialogo 1.§.18. & alij, quos retuli de Sacramento Ordinis.

3 Quæres Primò, vtrum alia Sacramenta præter Baptismum, Confirmationem, & Ordinem imprimant characterem.

Respondeo negatiuè, vt patet ex Florentino. Ratio est quia nulla sufficienti ratione comprobari potest, alia Sacramenta imprimere characterem. Ita Bartholomeus ab Angelo loco citato §.19. & alij citati.

4 Quæres secundò, vtrum Sacramenta veteris legis conferrent characterem.

Respondeo negatiuè. Ratio est; tum quia nulla sufficienti ratione probari potest, Sacramenta veteris legis cõtulisse characterem; tum quia nos admittimus characterem in iis tantum Sacramentis, quorum mentionem facit Ecclesia; cum autem Ecclesia non meminerit aliquod Sacramentum veteris legis contulisse characterem, non est necesse dicere Sacramenta veteris legis contulisse characterem. Ita DD. citati. Quamuis Scotus oppositum senserit admittens characterem in Circuncisione, vt videri potest apud præcitatos Doctores.

PVNCTVM. II.

Quid sit Character.

1 *Character quid sit.*
2 *An character immediatè imprimatur in anima.*
3 *Character quotuplex sit.*
4 *An quilibet homo sit capax characteris.*

VNICA PROPOSITIO.

1 CHaracter est qualitas spiritualis, animæ diuinitus infusa, qua homo redditur aptus ad Sacramenta suscipienda, vel administranda, & ad alia diuini cultus opera. Ita Valentia tomo 3. disp. 3. q.4. puncto primo, Suarez to.3. disp.11. sect.2. Henriquez lib 1.c 13. S.Thom. 3. par.q.63. art.2. Nugnus ibidem difficultate 1. Bellarminus de Sacramentis lib.2.c.16. & alij communiter, contra Durandum in 4. dist.8.q.1. existimantem, characterem esse ens rationis, & contra Scotum distin.6.q 10. asserentem characterem esse puram relationem.

Dicitur qualitas loco generis; in hoc enim conuenit character cum gratia, & aliis qualitatibus supernaturalibus, quæ inhærent animæ.

Scire verò, ad quam speciem qualitatis character reducatur, non est necesse theologo morali, siue reducatur ad potentiam, qua homo redditur aptus ad opera Diuini cultus præstanda, vt volunt S. Th. q 63. art. 2. Nugnus ibidẽ difficultate 3. Henriquez c.13. num. 4. Caietanus, Sotus, Capreolus, & alij apud eundem Henriquez; siue reducatur ad habitum, & dispositionem formaliter perficientem animam, vt asseruit Suarez disp. 11. sec.3. cum S. Bonauentura. Scot. & aliis.

Dicitur animæ diuinitus infusa, vt cognoscatur subiectum characteris, quod est anima rationalis. Quamobrem Concilium Tridentinum loco citato, & Florentinum asserunt, characterem imprimi in anima.

2 Sed modo difficultas est, vtrum character imprimatur in anima immediatè, an mediatè; Cum enim tria sint in anima voluntas, intellectus, & substantia ipsius animæ, dissensio est inter Doctores, vtrum character recipiatur immediatè in anima, tamquam in subiecto immediato, uel potius in voluntate, vel intellectu.

Scotus in quarto dist.6 quæst 1. Apud Pitigianum art. primo, pag. mihi. 170 vers. explosis aliorum, & alij putant immediatè recipi in voluntate. Ratio est, tum quia character disponit ad gratiam, quæ est in voluntate; Tum quia est principium ad exercendas actiones cultus diuini, & religionis; huiusmodi autem principium debet esse in voluntate.

Alij vero vt Valentia to.4. disp.3. q.4. puncto 4. S. Tho. q.63. art.4. ad tertium. Nugnus ibidem difficultate prima; Caietanus ibidem, & alij apud Sayrum, lib. 4. de Sacramentis in genere c. 8. q. 1 art. 2. Philiarcum 2. par. lib 1 c.5. putant, Characterem immediatè recipi in intellectu; quia cum character sit fundamentum operationum, poni debet in ea potentia in qua est fundamentum totius ædificij spiritualis, quod est fides; fides autem est in intellectu.

Sed mihi placet sententia Suarez tomo 3. disp. 11 sect. 4. Vasquez 3. parte q.3. art.6 disp.134, cap. 4. num. 81. Bellarmini, lib. 1. de Sacramentis c.19. Coninchi, q. 63. artic. 4. Chamerotæ cap.4. dubio 3. & aliorum asserentium, characterem esse immediatè in ipsa animæ substantia. Ratio est; tum quia Concilia Florentinum, scilicet, & Tridentinum absolutè dicunt imprimi in animas Ergo non immediatè imprimitur in potentijs; nam si non imprimeretur immediatè in anima, Concilia dixissent potius imprimi in homine, quod est subiectum denominationis, aut expressissent potentiam, in qua recipitur.

Ad argumentum Scoti, & aliorum respondeo, Characterem non esse per se dispositionem ad gratiam; cum aliquis possit esse in gratia sine charactere.

Ad fundamentum Valentiæ, & aliorum respondet Suarez characterem esse in anima, non verò in intellectu, aut in voluntate; quia character est habitus formaliter perficiens animam.

Additur in definitione, qua homo redditur aptus ad Sacramenta suscipienda, &c. vt ostendatur finis, & munus characteris. Quod vt melius intelligatur.

3 Aduertendum est, triplicem esse characterem. Primus est character Baptismi, per quem homo disponitur ad suscipienda Sacramenta; nam Sacramenta collata infideli non baptizato non sunt valida; cum Baptismus sit ianua Sacramentorum, & disponat ad alia Sacramenta suscipienda. Secundus est character Confirmationis, quo disponitur Confirmatus ad eliciendos actus fidei, & ad reliqua Sacramenta recipienda. Tertius est character Ordinis, per quem ordinatus disponitur ad exercenda munera, & opera cuiusque ordinis propria, vt bene tradit S. Th. b.63. ar.6. Bellarminus lib.2. c. 19. & alij communiter. Dicitur ergo in definitione, qualitas spiritualis, qua homo redditur aptus ad Sacramenta suscipienda, vel ministranda, &c. vt ostendatur munus, & finis characteris; cum homo per characterem fiat aptus ad Sacramenta suscipienda, vel ministranda iuxta munus, & officium Sacramentorum.

4 Quæres vtrum quilibet homo capax sit characteris.

Respondeo de potentia Dei absolutam capacem esse characteris; cum habeat animam, in qua recipitur character. Immo veresimile est, hanc capacitatem reperiri etiam in Angelis; sicut in ipsis reperitur etiam capacitas ad reliqua dona gratiæ. In Christo verò non est character; quia character arguit quandam imperfectionem, & dependentiam ab alio, sicut miles dependet à Principe, & ab alio Superiore; Christus autem est supremus Princeps, & Sacerdos non indigens charactere, vt distinguatur ab aliis, & reddatur aptus ad opera diuini cultus; nam se ipso distinguitur ab alijs, & per vnionem hypostaticam potest ea præstare, quæ pertinent ad diuinum cultum. Ita S. Th. q. 63. art.3. Suarez to.3. disp. 14. sec. 4. & alij apud Chamerotam cap.4. dub.4. de Sacramentis, contra Maior. & alios apud præcitatos Doctores.

PVNCTVM III.

De differentia, connexione, & duratione characteris.

1 *An Characteres inter se specie differant.*
2 *An sit aliqua connexio inter characteres.*
3 *An sit iterum ordinandus, qui Ordines per saltum recepit.*
4 *Quandiu durent Characteres.*
5 *An Sacramenta, quæ conferunt Character, iterabilia sunt.*
6 *An rebaptizandus sit mortuus antea baptizatus si reuiniscat.*

TRia breuiter quæram in hoc puncto. Primò, vtrum characteres specie differant inter se. Secundò, quam connexionem inter se habeant. Tertiò, quandiu durent.

PRIMA PROPOSITIO.

1 CHaracteres Baptismi, Confirmationis, & Ordinis differunt specie. Ratio est, quia diuersitas specifica cognosci potest ex diuersitate potentiarum, habituũ, & actuum. Sed characteres sunt potentiæ, seu habitus ordinati ad diuersos actus; vt patet ex fine cuiusque characteris; ergo characteres Baptismi, Confirmationis, & Ordinis specie differunt inter se. Characteres vero singulorum Ordinum non videntur inter se specie differre; quia singuli ordinantur ad vnum completum characterem Sacerdotij, & ad eundem finem. Ita communiter Doctores.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 INter characterem Confirmationis, & Ordinis est necessaria connexio cum charactere Baptismi. Ratio est, quia Confirmatio, & Ordo, necessariò supponunt Baptismum. Quamobrem si Confirmatio, vel Ordo conferatur non baptizato, inualidè confertur, cap. Veniens de Presbytero non baptizato. Character verò Ordinis non habet necessariam connexionem cum charactere Confirmationis; nam Ordo, si conferatur alicui non confirmato, tenet; Immò recipiens Ordinem ante Confirmationem excusatur a mortali à multis Doctoribus, quos citat, & sequitur Henriquez lib. 10. c. 14. in commentario littera P, Quamuis mihi in hac parte oppositum probabilius videatur; cum faciat contra communem Ecclesiæ vsum, & praxim in re graui.

Præterea characteres Ordinum non habent necessariã connexionem inter se; nam Ordines tenent, si per saltem conferantur, ca. Vnico de Clerico per saltum promoto, excepto charactere Episcopatus, qui necessariò supponit characterem Sacerdotalem, siue dicamus characterem Episcopatus esse distinctum a charactere Sacerdotali, vt asserit Valentia, & Emanuel Sà, siue dicamus eundem extendi, & perfici per Episcopatum, vt patet ex dictis de Ordine, ad quæ vos remitto.

3 Hinc sequitur, eum, qui fuit per saltum ordinatus, non esse iterum ordinandum, sed sufficere, si cognito errore, recipiat Ordines prætermissos. An vero Clericus scienter per saltum promotus incurrat aliquam pęnam, patet ex dictis de Censuris.

TERTIA PROPOSITIO.

4 CHaracter semel susceptus semper durat, & permanet, & nunquam amittitur per peccatum, aut per degradationem, vel mortem, vt patet ex Florentino in instructione Armenorum, & ex Tridentino, sess. 3. Canone 9. Ita S. Th. q. 63. art. 5. Coninchus, & nugnus ibidem Bellarminus loco citato c. 19. Reginaldus loco cit. nu. 49. Sayrus lib. 4 c. 5. de Sacramentis, q. vnica, ar. 2. Suarez, Henriquez, & alij locis citatis. Ratio est, quia cum character sit in anima, tamquam in subiecto immediato, & nullũ habeat contrarium, a quo valeat corrumpi, non est, cur dicamus characterem non perpetuo durare, cum anima perpetuo duret, & sit immortalis.

5 Ex quo sequitur primo, Sacramenta Baptismi, Confirmationis, & Ordinis, non esset iterabilia; quia imprimunt characterem, qui semper permanet, vt inquit Tridentinum, & Florentinum, & Doctores Communiter.

6 Secundò sequitur, mortuum antea baptizatum, vel confirmatum, vel ordinatum, si diuina potentia excitetur a mortuis, & ad vitam iterum reuocetur, non esse rebaptizandum, iterum confirmandum, vel ordinandum; quia prior character semper perseuerat, & permanet. Ita Viualdus de Sacramentis cap. 2. nu. 2. & alij DD. citati.

QVÆSTIO SEXTA.

De susceptore, seu subiecto Sacramentorum.

QVinque principaliter quæram in hac quæstione. Primò, quodnam subiectum Sacramentorum. Secundò, quid requiratur in subiecto suscipiente Sacramenta. Tertiò, vtrum Sacramenta suum producant effectum recedente fictione, cum qua fuerunt suscepta. Quartò vtrum Sacramenta ministrari possint indignè petenti. Quintò, vtrum recipi possint Sacramenta ab eo, qui indignè ministraturus est.

PVNCTVM I.

Quodnam sit subiectum capax Sacramentorum.

1 *Subiectum capax Sacramentorum quodnam sit.*
2 *An Beatus sit capax Sacramentorum.*
3 *An sint capaces Angeli.*
4 *Quid dicendum de aquo bibente aquam Baptismi.*
5 *An singuli homines sint capaces omnium Sacramentorum.*

VNICA PROPOSITIO.

1 NVllus præter hominem, in hac mortali vita degentem, est subiectum capax Sacramentorum. Ratio est, quia Sacramenta instituta sunt ad salutem hominis, & in remedium peccati. ergo solus homo est subiectum capax Sacramentorum, quandiu degit in hac vita, in qua eget remedium ad peccatum.

2 Non nego tamen, quin Beatus possit de potentia Dei absoluta recipere Sacramentum; hoc enim nullam inuoluit contradictionem. Ita Nugnus q. 65. art. 10. difficult. 2 & alij.

3 Angeli verò non sunt capaces Sacramenti; nam Angeli sunt spirituales: Sacramenta verò consistunt in rebus materialibus. Ita Nugnus, loco citato, Henriquez, lib. 1. cap 21. num. 1. Reginaldus lib. 26. num. 50. & alij communiter.

Obijcies Primò, Angeli sunt capaces Eucharistiæ, quæ appellatur panis Angelorum iuxta illud Psalmi 77. Panem Angelorum manducauit homo; Ergo Angeli, & consequenter alij præter hominem sunt capaces Sacramentorum.

Respondeo, nomine panis Angelorum, intelligi posse Christum, qui dicitur panis Angelorum; non quia Angeli ipsum sacramentaliter percipiant, sed quia eo fruuntur, eique spiritualiter vniuntur.

Neque obstat, quod multi Angelorum peccauerint; nam Sacramenta non sunt instituta ad peccatum Angelorum remittendum, sed ad salutem hominum; & Angeli; cum sint spirituales, non sunt capaces Sacramentorum. Ita Henriquez loco citato, vbi refert Diuum Thomam quęst. 80. artic. 2. & Sotum distinc. 12. quæst. 1. artic. 2.

Obiicies Secundò, si mus comedat Hostiam consecratam, dicitur recipere Eucharistiam; ergo alij præter hominem sunt capaces Sacramentorum.

Respondeo murem recipere Eucharistiam materialiter tantum, non verò sacramentaliter; cum non sumat eam vt Sacramentum, & non attingat Christum secundum propriam speciem, sed secundum species Sacramentales, sub quibus latet Christus absque suæ dignitatis dispendio, & diminutione. Ita S. Thom. q. 80. art. 3. ad tertium, & alij communiter.

4 Hinc

4 Hinc patet à fortiori, quid dicendum sit de equo bibente aquam Baptismi; hic enim non dicitur recipere Baptismum, sed bibere id quod est materia Baptismi. Ita Henriquez, & alij locis citatis.

Ex dictis ergo patet, nullum, præter hominem esse subiectum capax Sacramentorum.

5 Sed modo dubium est, vtrum omnes, & singuli homines sint capaces omnium Sacramentorum.

Respondeo negatiuè, vt patebit ex dicendis de singulis Sacramentis; nam aliqui sunt incapaces Matrimonij propter impotentiam perpetuam, aut propter defectum vsus rationis. Alij sunt incapaces Ordinis, vt femina, aut Hermaphroditus, nisi præualeat virilis sexus, alij sunt incapaces Extremæ Vnctionis, vt puer, qui nondum ad rationis vsum peruenit. Ita Henriquez loco citato nu. 2. & 3. & alij, quos referam in singulis Sacramentis.

PVNCTVM II.

Quid requiratur in subiecto, seu susceptore Sacramentorum.

1 *An requiratur intentio in adulto recipiente Sacramenta.*
2 *An pueri sint capaces Matrimonij, & pænitentiæ.*
3 *An recipiat fructum Sacramenti, qui recipit Eucharistiam vt famem expellat.*
4 *An validè recipiat Sacramenta, qui ea animo repugnante, recipit.*
5 *An validè recipiantur Sacramenta tempore amentiæ ab eo, qui ea sanitatis tempore nunquam recipere voluit.*
6 *An validè recipiat Sacramentum adultus, qui nunquam Sacramentum petijt.*
7 *An validè recipiat Sacramenta, qui ea recipit cum intentione neutrali.*
8 *Quænam intentio sufficiat ad recipienda Sacramenta.*
9 *An ministranda sint Sacramenta implicitè petenti.*
10 *An requiratur in adulto alia dispositio præter intentionem.*
11 *An accedens ad Sacramenta debeat esse in gratia, & quomodo se disponere debeat.*
12 *An accedens ad Baptismum debeat esse in gratia.*
13 *Accedens ad Sacramenta cum peccato, quid facere teneatur.*
14 *An recipiat gratiam attritus, qui putat se contritum.*
15 *An existens in peccato mortali, ignarus peccati, recipiat gratiam, si solum attritionis actum eliciat.*

VNICA PROPOSITIO.

1 IN adulto recipiente Sacramenta requiritur primò debita intentio. Ratio est, tum quia, qui non intendit & non consentit, censetur virtualiter contradicere; cum omnis homo ita censeatur virtualiter dispositus, & affectus, vt nolit in rebus magni momenti implicari sine propria voluntate. Tum quia non decuit Christianos inuitos imbui Sacramentis; Tum quia, sicut in ministro requiritur intentio conficiendi Sacramenta, ita in suscipiente requiritur intentio suscipiendi. Ita S. Th. q. 68. art. 7 & alij apud Henriquez lib. 1. c. 12. nu. 1. Suarez disp. 14. sect. 2. Nugnus q. 64. art. 10. difficultate 2. concl. 1. Reginaldus loco citato nu. 5. & alij communiter, teste Coninchо; q. 64. art. 8. dubio 5. nu. 98.

Dixi in adulto recipiente Sacramenta, nam vtrum in pueris; quibus confertur Sacramentum Baptismi, vel Ordinis, vel Confirmationis, vel Eucharistiæ ante rationis vsum, requiratur intentio, constabit ex dicendis de Baptismo, & Ordine, vbi ostendam in pueris rationis vsu carentibus non requiri intentionem, cum non possint actum voluntatis elicere. Ita Coninchus loco citato, num. 97. & alij.

2 Vtrum verò infantes sint capaces Matrimonij, vel pœnitentiæ: constabit ex dicendis suis locis, vbi ostendam non esse capaces, quia hæc Sacramenta requirunt actum liberum ex parte recipientis; Infantes autem, qui nō sunt præditi rationis vsu, non possunt actum liberum exercere.

3 Ex dictis sequitur primo, eum, qui recipit Eucharistiā ad famem expellendam, aut qui recipit hostiam nesciens illam esse consecratam non recipere fructum Sacramenti; quia non habet intentionem recipiendi Sacramentum. Ita Doctores citati.

4 Secundò sequitur, eum inualidè recipere Sacramenta, qui illa recipit omnino inuitus, & animo repugnante. Secus si recipiat voluntariè mixtè, vt per metum grauem aut leuem. Ita Coninchus loco citato dubio 5 nu 99. Suarez loco citato vers. Dico primo Reginaldus lib. 26. num. 50. & alij, quos in simili retuli de legibus.

5 Tertiò, eum non recipere Sacramentum, qui habuit voluntatem nunquam recipiendi Sacramenta, & postea illa suscipit in amentia, ante quam aliquo modo reuocauerit dictam voluntatem. Ita DD. citati.

6 Quartò, inualidè suscipi Sacramentum ab adulto, qui nulla vnquam ratione Sacramentum petijt.

7 Quinto, inualidè suscipi Sacramentum ab eo, qui Sacramentum accipit cum intentione neutrali, vt patebit ex dicendis de Baptismo.

8 Obseruandum tamen est, ad recipienda Sacramenta, non semper requiri intentionem actualem, aut virtualē; sed sufficere habitualem, ita vt, qui suscepturus est Sacramentum, aliquando intenderit recipere, seu petierit implicitè, vt patet ex Concilio Cartaginensi tertio, cap 34. & Arausicano cap. 11. vbi habetur, subito obmutescenti conferenda Sacramēta, si ea ante petierit; Ita Coninchus loco citato num. 107. Valentia to. 4 disp. 4 q. 2 pun. 2. ad finem Suarez loco citato, Syluester verbo Baptismus quarto q 1[illegible] Reginaldus loco citato nu. [illegible]0. Henriquez, & alij, quos in simili referam de Eucharistia.

9 Hinc patet, validè administrari Sacramenta existenti in articulo mortis, si chatolicè vixit; hic enim chatolicè viuendo censetur implicitè petijsse Sacramenta, quæ conferri consueuerunt existentibus in periculo mortis. Idem dic de illis, qui actum veræ contritionis, uel attritionis de peccatis elicuerunt; cum enim in huiusmodi actu virtualiter contineatur propositum seruandi diuina præcepta, quorum obseruatione salus obtinetur; censentur implicitè petiisse Sacramenta, quorum sumptio præcipitur in articulo mortis.

Quid verò dicendum sit de Sacramento pænitentiæ, patebit ex dicendis de pœnitentia; cum sit peculiaris difficultas ibi tractanda. Præterea ex infra dicendis constabit, quæ differentia sit inter intentionem requisitam ad conficienda Sacramenta, & intentionem requisitam ad illa suscipienda; Cum diximus ad recipienda Sacramenta sufficere intentionem habitualem, quam ex supra dictis constat non sufficere ad conficienda Sacramenta. Adhuc explicauimus primā conditionem, veniamus ad secundam.

10 Secundò in Adulto recipiente Sacramenta, præter intentionem, requiritur talis dispositio, qua recipiens Sacramentum ita se disponat, vt sit capax saltem principalis effectus, id est gratiæ. Ratio est, quia sancta, sancte tractanda sunt; qui autē non ita se disponit, vt sit capax principalis effectus, non tractat sancta sanctè, sed indignè, & est sacrilegus, ac reus grauis peccati; sicut etiam grauiter peccat qui ministrat Sacramenta in graui peccato. Immò grauius peccat, qui Sacramenta recipit in peccato, quam, qui administrat. Ratio est, tum quia recipiens magis dicitur tractare Sacramenta, quæ recipit, & quibus quodammodo adhæret; tum quia ministrans Sacramenta in peccato, non tollit efficaciam Sacramentorum, nec inanem reddit illorum significationem; qui verò recipit absque debita dispositione, quantum est ex se, reddit inanem Sacramenti significationem, nec recipit gratiam, quam Sacramentum significat, & confert significando. Ita Suarez disp. 17. sec. 2. concl. 2. Henriquez lib 1. cap. 22. nu. 10. & cap. 23. Reginaldus loco citato num. 61. Viualdus de Sacramentis in genere. c. 3. nu. 16. & alij Doctores citati.

Dixi in secunda conditione, vt sit capax saltem principalis effectus; nam si quis dispositus sit ad principalem effectum, videlicet ad gratiam recipiendam; sed ponat obicem ad effectum secundarium per se non peccat mortaliter, vt si quis accedat ad Baptismum cum alicuius peccati venialis complacentia, non obtinet remissionem totius pænæ, quæ est effectus secundarius Sacramenti Baptismi, & tamen constat hunc non peccare mortaliter.

Obijcies, qui ponit obicem ad recipiendum characterem, grauiter peccat; sed character est effectus secundarius; ergo qui ponit obicem ad effectum secundarium, grauiter peccat.

Respondeo, recipientem Sacramentum eo ipso, quo

vult recipere, Sacramentum, non posse ponere obicem ad recipiendum characterem; nam qui vult Sacramentum, vult etiam characterem, tanquam accessorium, quod consequitur Sacramentum; præterea non potest ponere obicem huic effectui secundario, quin ponat obicem primario; cum autem ponens obicem effectui primario grauiter peccet; sequitur etiam eum, qui ponit obicem ad recipiendum characterem, grauiter peccare. Quare, quando dicimus, eum non grauiter peccare, qui ponit obicem ad effectum secundarium, sermo est de illo, qui potest ponere obicem ad secundarium effectum, non ponendo obicem ad primarium, vel potius dicas, sermonem esse de secundario effectu, qui est remissio totius pœnæ.

11 Quæres vtrum accedens ad Sacramenta debeat esse in gratia, & quomodo debeat se disponere, vt sit capax gratiæ, seu principalis effectus Sacramentorum.

Respondeo primò, eum, qui accedit ad ea Sacramenta, quæ ex sua institutione per se cõferunt primam gratiam, non teneri esse in gratia. Ratio est, tum quia Sacramentum non supponit illud pro dispositione, ad quod conferendum fuit institutum: tum quia prædicta Sacramenta non conferrent primam gratiam; cum alia adesset in subiecto.

12 Hinc sequitur, Adultum, qui accedit ad recipiendum Sacramentum Baptismi, vel pęnitentiæ, non teneri esse in gratia; nam hæc Sacramenta sunt instituta ad conferendam primam gratiam. Verumtamen est duplicem dispositionem in eo requiri, vt patet ex supradictis, vnam ex parte intellectus; alteram ex parte voluntatis: ex parte intellectus requiritur fides, quæ est fundamentum omnis iustitiæ iuxta illud ad Hebreos 11. sine fide impossibile est placere Deo. Ex parte verò voluntatis, in eo, qui actualiter peccauit, requiritur dolor, & detestatio peccatorum actualium, seu attritio supernaturalis, idest auxilio supernaturali elicita propter metum gehennæ, vel turpitudinẽ peccati. Ratio est, tum quia non remittitur peccatum sine pęnitentia, iuxta illud; Nisi pęnitentiam egeritis, omnes simul peribitis. Tum quia non remittitur peccatum, nisi reuocata sit voluntas peccandi; voluntas autem peccandi non censetur reuocata, donec adsit dolor, seu attritio peccatorum. Ita Suarez disp. 28. sec. 1. concl. 1. Henriquez lib. 1. cap 22. nu. 4. & c. 24. nu. 1. Coninchus q. 62. art. 1. dub. 2 Nugnus ibidem difficultate 3. concl. 3. Posseuinus de administratione Sacramentorum c. 5. nu. 40. & alij communiter.

Respondeo secundò, eum qui accedit ad recipienda Sacramẽta, quę per se instituta sunt ad augendam gratiam, debere esse in gratia. Ratio est, quia accedens sine gratia ad Sacramenta per se instituta ad conferendam secundã gratiam, ponit obicem ad gratiam, nisi per attritionem, & bonæ fidei titulum excusetur.

13 Hinc sequitur, eum, qui accedit ad huiusmodi Sacramenta, si conscientiam habeat lethalis culpæ, teneri se in gratia constituere per confessionem, vel saltem per contritionem, excepto Eucharistiæ Sacramento, in quo præmittenda est confessio, & non sufficit contritio, vt constabit ex dicendis de Eucharistia, vbi ostendam, accedentem ad Eucharistiæ Sacramentum recipiendum, teneri confessionem præmittere, si conscientiam habeat grauis culpæ.

14 Vtrum verò accedens ad recipienda Sacramenta, quæ per se instituta sunt ad augendam gratiam, recipiat primam gratiam, si habeat attritionem, quam bona fide putat esse contritionem.

Respondetur affirmatiuè; quia non dicitur ponere obicem ad gratiam; cum bona fide credat se in gratia constitutum per attritionem, quam putat contritionem; qui autem non ponit obicem ad gratiam, recipit gratiam.

15 Ex quo etiam patet, eum, qui inculpabiliter non aduertit se esse in peccato mortali, recipere gratiam, si actũ attritionis eliciat; hic enim non ponit obicem ad gratiam; nec solum Baptismus, & pęnitentia conferunt primam gratiam; verumetiam reliqua Sacramenta ex accidenti conferunt, si non ponatur obex, vt patet ex supradictis.

PVNCTVM III.

Vtrum Sacramenta recedente fictione suum producant effectum.

1 *Quot modis contingat fictio.*
2 *An accedens sine attritione recipiat effectum Sacramenti sublato obice.*
3 *An recipiat effectum posita attritione inculpabiliter prætermissa.*
4 *Quanta gratia conferatur recedente fictione.*

Difficultas in hoc posita est, vtrum qui, recipit Sacramenta sine debita dispositione recipiat gratiam accedente dispositione, quam prætermiserat, exempli gratia, vtrum, qui bona fide recepit Baptismum sine attritione, posita attritione recipiat effectum Baptismi, quem antea receperat: hoc enim est idem, ac quærere, vtrum Sacramenta validè collata producant suum effectum, sublata fictione, seu obice, & vtrum Sacramentum informe aliquando prosit.

1 Pro solutione notandum est, fictionem duobus modis contingere. Primo defectu intentionis recipiendi Sacramentum, vel cum alio defectu essentiali, ita vt Sacramentum sit inualidum. Secundò sine attritione, vt si recipiens Sacramentum non habuit attritionem, quam inculpabiliter omisit.

Hoc posito, omissisque aliorum sententijs, loquemur prius de Sacramento fictè suscepto primo modo, & postea de sacramento suscepto cum fictione secundo modo.

PRIMA PROPOSITIO.

2 QVI accepit aliquod Sacramentum cum fictione primo modo, quia scilicet defecit intentio, sublata fictione, & mutata voluntate non recipit effectum. Ratio est; tum quia Sacramentum cum sit irritum, & inualidum defectu voluntatis, & intentionis, non validatur, vt ita loquar, per subsequentem voluntatem, intentionem, & consensum; non enim firmatur tractu temporis, quod ab initio non subsistit; tum quia ad validitatem, & effectum Sacramenti non sufficit intentio, sed etiam requiritur materia, & forma; quando autem aufertur fictio, & mutatur voluntas, non adest amplius materia, & forma, sed iam præcessit Ita DD statim citandi.

Hoc tamen patitur exceptionem in Matrimonio, de quo suo loco dictum est, vbi quæsiuimus, vtrum matrimonium sine consensu celebratum robur, & firmitatem accipiat per subsequentem consensum.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 QVi recepit Sacramentum cum fictione secundo modo, quia scilicet inculpabiliter prætermisit attritionem, & dolorem requisitum ad fructum Sacramenti, sublata fictione, idest posita attritione, consequitur effectum Sacramenti. Ratio est, tum quia Baptismus secundum omnes Doctores adhærentes Diuo Augustino in libro de Sacramento Baptismi, sublata fictione producit suum effectum, vt ostendam de Sacramento Baptismi; Ergo illum etiam producunt reliqua Sacramenta. Tum, quia hæc sententia conformior videtur infinitæ bonitati Dei, qui Sacramenta instituit ad subleuandam hominum necessitatem. Ita Suarez tom. 3 disp. 28. sect. 6. nu. 1. Henriquez lib. 1. c. 24. & 27. Coninchus ex parte q. 62 art. primo dubio 6. nu. 92. Nugnus ibidem difficultate 6. Quamuis hoc non admittat in pęnitentia, & Eucharistia. Idem tenet Caietanus tom primo opusculorum, tractatu 5. q. 5. contra Vasquez 3. parte disp. 162. cap 2. Sotum in quarto distin. 6 q. 1. art. 8. & Coninchum ex parte, nu. 83. & alios, quos referam in simili de pœnitentia.

Hoc tamen intelligendum est, modo post susceptionem Sacramenti non fuerit commissum nouum mortale peccatum; nam si nouum mortale peccatum commissum fuit post susceptionem Sacramenti, non sufficit attritio ad recipiendum pręcedentis Sacramenti effectum, sed requiritur contritio, aut nouum Sacramentum pęnitentiæ cũ attritione: nam peccatum mortale commissum post susceptio-

sceptionē Sacramenti non remittitur, nisi per cōtrionem, aut per Sacramentum pœnitentiæ, vt per se patet. Idem dic de peccato in susceptione Sacramenti commisso; hoc enim non remittitur per solam attritionem, sed per contritionem, aut pęnitentiæ Sacramentum. Ratio est, quia computatur inter peccata, quæ subsequuntur Sacramentum; cum sit Sacrilegium comitans, & quodammodo subsequens susceptionem Sacramenti; peccatum autem subsequens susceptionem Sacramenti, non remittitur fine contritione, aut Sacramento pænitentiæ. Ita Suarez loco citato, sect. 7. Henriquez locis citatis, Coninch loco cita. n. 89. Nugnus loco citato difficultatē 3. Vasquez 3. parte disp. 160. cap. 2. nu. 10 & alij.

Obijcies primo, quod non est, non potest producere effectum; sed quando suppletur dispositio, quæ fuerat prętermissa in susceptione Sacramenti, non est amplius Sacramentum; cum Sacramentum iam præcesserit; Ergo Sacramentum non potest producere suum effectum, sublata fictione, quando scilicet suppletur, & apponitur dispositio, quæ fuerat inculpabiliter omissa in susceptione Sacramenti.

Responderi potest primo cum Suarez loco citato ad finem, & alijs, effectum, qui producitur sublata fictione post susceptionem Sacramenti, non propriè fieri ab ipso Sacramento, sed a Deo intuitu Sacramenti; sed hæc responsio difficultatem habet posita sententia, quam nos admisimus, asserente Sacramenta non solum moraliter, verum etiam physice producere gratiam.

Respondet secundo Nugnus difficultate 6. ad primum argumentum, Sacramentum remanere virtualiter: quatenus voluntas suscipientis mansit realiter determinata ad susceptionem Sacramenti.

Sed hæc responsio patitur difficultatem; cum voluntas suscipiendi Sacramentum sit quid præuium susceptioni Sacramenti. Quamobrem non video, quomodo Sacramentum dicatur virtualiter permanere in voluntate, & intentione, quæ præcessit.

Respondeo igitur tertio cum Suarez, & Henriquez locis citatis, non esse absurdum dicere, effectum produci a causa non existente; cum aliqua causa, non solum diuina virtute possit aliquid efficere eo tempore, quo ipsa nó est, sed etiam virtute naturali. Ratio est; tum quia terminus indiuisibilis, relictus per motum non est simul cum ipso motu, vt inquiunt Philosophi; tum quia de ratione effectus non est, vt sit simul simultate coexistentiæ cum sua causa, sed vt ab ea dependeat. Effectus autem dependet a causa, etiamsi cum ea simul non coexistat, vt bene tradit Valentia tertia parte, q. 13. de potentia Christi, puncto 2. & alij.

Obijcies secundò cum Vasquez loco citato, non possumus cognoscere vim, & virtutem Sacramentorum, nisi ex scriptura, traditione, vel Patribus; sed ex scriptura, vel traditione, vel Patribus non colligitur, Sacramenta habere vim producendi suum effectum, sublata fictione; ergo Sacramenta non producunt suum effectum, sublata fictione.

Respondeo id colligi ex Patribus, quatenus S. Augustinus docet, Baptismum, sublata fictione producere suum effectum. Ex quo idem colligi posset de reliquis Sacramentis informibus, idest susceptus cum fictione secundo modo.

Ex dictis colligi potest primo, illum, qui bona fide accepit Baptismum, aut pœnitentiæ Sacramentum fine dolore requisito ad fructum, posito dolore recipere Sacramenti fructum, vt clarius constabit ex dicendis de Sacramento Baptismi, & pænitentiæ.

Secundò, illum, qui bona fide recepit Eucharistiam in peccato mortali, putans se esse in gratia, recipere gratiam posita attritione, saltem in sententia eorum, qui putant Eucharistiam per accidens producere primam gratiam Immo aliqui DD. quos tacito nomine refert Henriquez lib. 1. cap. 25. nu. 7. littera S. putant, effectum Eucharistiæ reuiuiscere posita contritione, quamuis Sacerdos Eucharistiam indigne susceperit, seu celebrauerit. Sed hoc mihi non probatur. Ratio est, tum quia indigne recipiens Sacramentum Eucharistiæ iudicium sibi dicitur manducare; tum quia recipiens Sacramentum pęnitentiæ cum conscientia peccati mortalis non recipit fructum Sacramenti, adueniente attritione, aut etiam contritione, vt patebit ex dicendis de pænitentia; ergo multo minus recipit fructum Eucharistiæ, qui eam indigne suscepit; grauius enim peccauit; tum quia sequeretur, Sacerdotem, qui toto vitæ suæ curriculo indignę celebrauit, recipere per contritionem in fine vitæ ingentem gratię cumulum respondentem missis toto ipsius vitæ tempore indigne celebratis; hoc autem non videtur admittendum, ita communiter DD. teste Henriquez loco citato in comment. littera T. Quid verò sentiendum sit de Baptismo mala fide suscepto, constabit ex dicendis suis locis.

4 Quæres, quantum gratiæ conferatur recedente fictione, vtrum scilicet conferatur gratia non solum respondens dispositioni, per quam recedit fictio, verum etiam respondens Sacramento, quod susceptum fuerat cum fictione.

Respondeo iuxta probabiliorem Doctorum sententiā, conferri gratiam, non solum respondentem dispositioni, per quam recedit fictio; verum etiam, respondentem Sacramento preterito. Ratio est, quia cum Sacramentum, recedente fictione, suum producat effectum, necessum est dicere conferri gratiam respondentem Sacramento præterito; alioquin Sacramentum præteritum non diceretur producere suum effectum recedente fictione. Præterea cum dispositio, per quam recedit fictio non sit deterioris conditionis ob coniunctionem cum Sacramento, dicendum est, gratiam conferri, non solum respondentem Sacramento præterito, verum etiam respondentem dispositioni, per quam recedit fictio.

Ex quo fit, si præsenti confessioni, & contritioni, per quā recedit fictio admissa in susceptione Baptismi, debeatur gratia, vt quatuor; Baptismo verò suscepto cum fictione debeatur gratia vt duo, modo conferri gratiam, vt sex recedente fictione per confessionem, & contritionem. Ita Nugnus loco citato versicu o. Sed ad hoc, Coninch loco cit. conclu. 5. nu. 103. & alij, quos supra retuli quęst. 4 puncto 3.

Neque hinc sequitur, recipientem Sacramentum cum fictione esse melioris conditionis; nam si recepisset Sacramentum sine fictione, maiorem gratiam recepisset, quā modo recipiat, quatenus gratia, quam modo recipit respondet priori Sacramento; Cum enim Sacramentum producat gratiam secundum dispositionem, & statum subiecti, vt dictum est q. 4. pun. 5. subiectum autem recipiens Sacramentum cum fictione sit minus dispositum, quam sit subiectum recipiens sine fictione, sequitur eum, qui recipit Sacramentum cum fictione, non esse melioris conditionis.

Addo per se loquendo, illum esse melioris conditionis, qui recipit Sacramentum sine fictione; quia cum statim recipiat gratiam, magis disponitur ad melius operandum, & ad recipienda Sacramenta cum maiori dispositione; & consequenter ad maiorem gratiam recipiendam. Ita Nugnus loco citato versi. ad quintum argumentum, & alij.

PVNCTVM IV.

Vtrum Sacramenta posint indigne petenti administrati.

1 *Quisnam indigne petat Sacramenta.*
2 *An peccatori publico indignè petenti sint administranda Sacramenta.*
3 *An negari debeant Sacramenta grauiter suspecto de graui crimine.*
4 *Quandonam liceat ministrare Sacramenta peccatori occulto.*
5 *Quodnam repellendus sit peccator occultus, qui publicè petit Sacramenta.*
6 *An liceat aliquando aliquem indignum inducere ad recipienda Sacramenta.*
7 *An repellendus sit a Sacramentis Vsurarius notorius.*
8 *An repellendus sit peccator publicus.*
9 *An sit repellendus Histrio, qui turpes repræsentat Comœdias.*
10 *An is reijciendus sit a Communione, de quo solum est publica suspicio.*
11 *An suspecto de crimine liceat dare Eucharistiam in probationem criminis.*

12 *An*

12 *An censendus sit publicus peccator, qui alicubi tantum est diffamatus.*

13 *An peccatori nō omnino publico deneganda sit Eucharistia, si illam a delicti conscijs petat.*

14 *An peccatori publico possit Sacerdos ob metum administrare Sacramenta.*

15 *An Sacerdos possit huiusmodi peccatori Hostiam non consecratam præbere.*

16 *Sacerdos celebrans in peccato mortali peccat simulando consecrationem.*

17 *An Sacerdos teneatur petentem Sacramenta interrogare de ipsius dispositione.*

1 NOtandum eum, qui Sacramentum indignè petit, aut esse peccatorem publicum, aut occultum. Rursus, aut publice petere, aut occultè. Peccator autem dicitur publicus tripliciter. Primò quando de illius delicto constat in iudicio per ipsius delinquentis confessionem, aut per despositionem testium, aut per sententiam Iudicis, & hic dicitur peccator publicus iure.

Secundò, quando delictum commissum est in præsentia multorum, itaut non possit vlla tergiuersatione celari, & hic dicitur peccator publicus facto, seu notorius notorietate facti. Quatenus autem numerus hominum requiratur, vt aliquod factum dicatur publicum, dissensio est inter DD. nam aliqui, vt Sotus, requirunt præsentiam decem hominum. Alij, vt Suarez, hoc relinquunt iudicio prudentis viri, vt patet ex dictis de censuris, cum inquireremus, quisnam dicatur excommunicatus vitandus, ob notoriam Clerici percussionem.

Tertio, quando fama alicuius delicti, & delinquentis, orta ex sufficientibus indicijs, innotuit maiori parti oppidi, vel parochiæ, vel Collegij, in quo peccator degit.

Hoc posito, difficultas est primò, vtrum Sacramenta possint administrari peccatori publico indignè petenti. Secundò, vtrum administrari possint peccatori occulto.

PRIMA PROPOSITIO.

2 NOn sunt administranda Sacramenta peccatori publico indignè petenti, siue petat publice, siue occultè. Ratio est, tum quia non sunt mittendæ margaritæ ante porcos, tum quia Sacerdoti incumbit onus, & officium non admittendi indignum ad Sacramentum; nam cui commissa est Sacramentorum administratio, mandatum etiam est, vt fideliter, & prudenter administret Sacramenta; qui autem peccatori publico præbet Sacramenta, non administrat illa fideliter, & prudenter: tum quia sicut Sacerdos, qui non collocat Eucharistiam in loco decenti, peccat: Ita a fortiori grauiter peccat, qui Sacramenta præbet peccatori publico indignè petenti. Ita Chamerota de Eucharistia c. 10. dubio 15. Viualdus de Sacramentis in genere c. 3. conclusione prima, Pitigianus dist. 9. q. 1. art. 15. & alij in sequenti propositione citandi.

3 Quod dicitur de peccatore publico, dici etiam debet de eo, qui grauiter suspectus est de graui crimine; modo suspicio non sit leuis, sed grauis, itaut moralem quandam certitudinem inducat. Ita Rodriquez in summa c. 68. conclusione 2. nu. 2. Posseuinus de administratione Sacramentorum c. 5. nu 13. & de communione Sacramentorum c. 8. n. 16 Coninchus lo. citando n. 39 Suarez to. 3. de Eucharistia, disp. 66. sect 6. & alij, quos in simili retuli de matrimonio q. 4. pun. 14 de concubinatu, cum loquerer de Sacramento pænitentiæ administrando existenti in proxima peccandi occasione.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 PEccatori occulto indignè petenti, non sunt administranda Sacramenta, quando petit occulte, secus si petat publicè.

Quod non sint administranda, quando petit occulte, patet ex rationibus in prima propositione allatis. Hoc tamen cum Henriquez lib. 1. cap. 30. nu. 5. Coninchoq. 80. art. 6. contra nonnullos alios intelligendum est, modo non sit peccator cognitus solum in confessione; nam peccator non debet expelli a Sacramentis propter peccatum occultum cognitum solum in confessione: non enim licet vti scientia confessionis, ne confessio reddatur odiosa, & ne ab ea retrahantur homines, quidquid dicat Tablenà verbo communicare n 59 poterit tamen Confessarius etiam extra confessionem admonere huiusmodi petentem, vt abstineat a Sacramento, modo prius ab ipso obtinuerit licentiam loquendi de rebus in ipsius confessione auditis, alioquin offenderet sigillum confessionis, vt patebit ex dicendis de sigillo confessionis.

Quod verò Sacramenta ministranda sint peccatori occulto si publicè petat. Ratio est, tum quia sicut Christus non denegauit Sacramentum Iudæ, ita neque minister denegare debet Sacramentum peccatori occulto publicè petenti; tum quia alioquin magna posset oriri perturbatio, & graue onus impositum esset ministro, si probare cogeretur occultam suscipientis indignitatem; tum quia peccatum non imputatur illi, qui iusta de causa actionem per se bonam exercet, quamuis præuideat fore, vt alter peccet; non enim censetur cooperari peccato alteri sed solum permittere censetur, Ita Sanchez de matrimonio lib. 3. disp. 16. Suarez disp. 18. sec. 2. Reginaldus loco citato nu. 62. S. Tho. q 80. arti. 6. Coninchus ibidem. Nugnus ibidem difficultate prima, & 2. Nauar. ca. 21. nu. 55. & 56. Syluester verbo Euchar. 3. n. 7 Armilla eodem verbo n. 22. & 27. Sotus in 4. distin. 12. q. prima arti. 6. Viualdus de Sacramentis in genere c. 3. nu 12. conclusione 2. Rodriquez in Summa cap. 68. conclusione 4. nu. 4. Pitigianus dist 9. q. 1. artic. 15. Angles de Eucharistia q. 2 arti. 4 conclus. prima Grassius lib. 2. decisionum cap 38. Posseuinus loco citato, Chamerota de Eucharistia dubio 16. Henriquez lib. 1 c. 30. nu. 5 Valentia tom. 4. disp. 6 q 8. puncto 3 versiculo quarto peccatori, Sotus, & alij, quos refert Henriquez loco citato, in commentario littera Q & R, & Bartholomeus ab Angelo dialogo 4 § 36.

5 Ex quo patet, peccatorem occultum publicè petentē non esse repellendum a Sacramentis, quoties repelli non potest sine scandalo, & infamia, etiamsi administrans non sit proprius Sacerdos suscipientis, Secus dicendum est, si absque scandalo, & infamia repelli possit; tunc enim non adest iusta causa administrandi Sacramentum indigno. Ita Suarez disp. 67 sec. 4. ad finem, Nugnus, Coninchus, Victoria de Eucharistia conclusione 80. Viualdus de Sacramentis in genere cap. 3. nu. 12. & alij locis citatis; Quid autem dicendum sit de eo, quem Parochus nouit contracturum matrimonium cum impedimento publico vel occulto, patet ex dictis de matrimonio q. 3. pun. vltimo propositione 3. ad ibi dicta vos remitto.

Obijcies primò, Sacerdos, qui administrat peccatori occultò indignè petenti, cooperatur peccato ipsius; sicut autem non licet cooperari peccato alterius, ita neque licet peccatori occulto indignè petenti administrare Sacramenta, quamuis illa publicè petat.

Respondeo, Sacerdotem in eo euentu non cooperari peccato petentis. Ratio est, quia non cooperatur receptioni, quatenus est mala, sed quatenus est receptio, quæ ex obiecto bona est, & dicitur dare operam rei licitæ, vt consulat famæ proximi. Quare non dicitur cooperari peccato recipientis, sed potius dicitur illud permittere ex iusta causa. Ita Henriquez lib. 8. de Eucharistia, cap. 57. num. 4 Suarez, & alij locis citatis.

6 Addit Suarez disp 18. sect. 2. ad finem dari posse casum in quo liceat inducere aliquem ad recipiendum Sacramentum, quamuis illud indignè suscepturus sit; quando videlicet adest iusta causa, & rationabilis necessitas, vt si populus auditurus sit sacrum in die festo, nec habeat copiam alterius Sacerdotis præter Sacerdotem peccatorē; tunc enim, si populus inducat huiusmodi Sacerdotem ad celebrandum, non videtur grauiter peccare; quia vtitur iure suo, inducēdo Sacerdotem ad celebrandum, quod licitè præstare potest, quamuis indignè præstetur ex malitia celebrantis; sed de hac re plura in tractatu de peccatis.

Obijcies secundò, Sacerdos denegare debet Eucharistiam illi, quem nouit petere Eucharistiam ad incantationem, vel ad eam conculcandam, vel ad proijciendam in lutum. Ergo etiam denegare debet Eucharistiam illi, qui eam suscepturus est in peccato: videtur enim æqualis ratio.

Respondeo negando consequentiam. Ratio disparitatis est, quia grauius peccatum est sumere Eucharistiam intentione conculcandi, aut causa incantationum, &c. quam eam sumere in peccato mortali, vt ostendit Diuus Thomas

Thomas q. 80. arti. 5. ad finem; consequenter grauior est obligatio denegandi Eucharistiam petenti ad incantationes, vel ad eam conculcandam, &c. quam peccatori occulto publicè petenti.

7 Ex dictis sequitur primo, vsurarium notorium repellendum esse a Sacramentis, nisi debitam exhibeat cautionem; iuxta dicta de pœnis vsurariorum in tractatu de contractibus. Censetur enim indignè petere, nisi prius eam præstet cautionem, quam præstare potest.

8 Secundò, peccatorem publicum, non esse admittendũ ad Eucharistiam, nisi publicè constet de ipsius pęnitentia; nam huiusmodi peccator indignè petit propter periculum scandali.

9 Tertiò, Histrionem, qui comœdias turpes publicè repræsentat, arcendum esse a Sacramentis, donec illam artem deserat; Censetur enim peccator publicus, & indignè petit, quandiu illam artem non deserit.

10 Addo illum a communione reiciendum esse, quando est publica, & vehemens suspicio ipsum esse in statu grauis peccati, donec legitimè constet de rei veritate, & innocentia, siue emendatione; nam huiusmodi suspicio, cum nitatur ijs signis, & indicijs, quæ licet non faciant rem claram, & euidentem, nihilominus sufficiat ad iudicandum probabiliter rem ita esse, sufficiens est ad repellendum eum, de que est huiusmodi suspicio; sicut enim a Sacramentis repellitur peccator, de cuius delicto publicè constat, donec emendationis signa exhibuerit, Ita repelli debet peccator, de quo est publica, & vehemens suspicio, ipsum esse in statu grauis peccati; ob leuem verò suspicionem non est repellendus. Ratio est, quia dubia in meliorem partem explicanda sunt, & in dubijs melior est conditio possidentis; cum autem petens Sacramentum possideat suam famam, illi fauendum est, & consequenter illi non sunt deneganda Sacramenta. Ita S. Tho. dist. 9. q. 1. art. 3. ad tertium, Reginaldus lib. 29. num. 55. Suarez disp. 67. sec. 6. Coninchus loco citato nu. 34. Sylvester Tabiena, & alij apud Henriquez c. 56. num. 5. vbi etiam idem Henriquez cum alijs addit in articulo mortis non videri denegandum Sacramentum, non solum, quando adest leuis suspicio, verum neque quando vehemens suspicio intercedit; nam infirmus ob denegatum sibi Sacramentum exponitur periculo grauis incommodi, & detrimenti, cui non videtur exponendus in articulo mortis ob solam suspicionem.

11 Si quæras, vtrum liceat suspecto de crimine dare Eucharistiam in probationem criminis, vel innocentiæ.

Respondetur negatiuè. Ratio est, tum quia in c. Dilecti de purgatione vulgari, & Capite Extuarum de purgatione canonica, hoc prohibetur, & reprobatur. Tum quia hoc est tentare Deum petendo miraculum, quod recta ratio non dictat in eo euentu peti, præterea vanum est credere aliquem esse innocentem ex hoc capite præcise, quod Deus per Eucharistiam vltionem non sumpserit. Ita Suarez disp. 67. sect. 6. S. Tho. q. 80. arti. 6. in responsione ad tertium, Reginaldus lib. 29. nu. 54. & alij.

12 Quarto sequitur, illi, qui est publicus peccator Romæ, & venit, exempli gratia, Mediolanum, vbi probus æstimatur, & petit Eucharistiam a Sacerdote, cui con[...] [...]psum Romæ esse peccatorem publicum, non esse denegandam Eucharistiam, inquit Sotus dist. 12. q. 1 arti. 6. Nugnus loco citato diffi. 3 Henriquez de Eucharistia, c. 57. Coninchus loco citato, Chamerota de Eucharistia c. 10. dubio 15. ad finem, & alij communiter, nisi probabiliter credatur manifestandum esse ipsius delictum hic Mediolani. Ratio istorum Doctorum est, quia retinet bonam famam hic Mediolani, consequenter censetur peccator occultus; Peccatori autem occulto, publicè petenti, non est denegandum Sacramentum.

Sed mihi contrarium dicendum videtur iuxta ea, quæ tradidi de detractione; nam infamis in vno loco amisit ius ad famam, consequenter detegens ipsius delictum non grauiter peccat, præsertim si detegat ex iusta aliqua causa: Ergo Sacerdos denegans Sacramentum huiusmodi peccatori non videtur grauiter peccare; cum deneget ex iusta causa, vt euitet irreuerentiam Sacramenti, nec faciat iniuriam petenti: cum non habeat amplius ius ad famam propter delictum alibi publicum. Ita Sentit Suarez disp. 7. sec. 5. conclusione 3. quando delictum est publicum iuridicè. Sed mihi idem dicendum videtur, non solum quando delictum est publicum iuridicè; verum etiam quando est publicum facto: vel fama, iuxta tradita de detractione.

13 Quinto, illi denegandam esse Eucharistiam, cuius delictum paucis est notum, sed ipse petit ab illis, qui eius delictum norunt nullis alijs præsentibus. Ratio est, tum quia peccatum illius, quamuis non sit absolutè publicum: nihilominus dici potest publicum respectiuè, videlicet respectu eorum, qui adsunt, dum petitur Sacramentum; Peccatori autem publico negandum est Sacramentum. Tum quia ex denegatione Sacramenti in tali euentu nulla sequitur infamia, nullum scandalum, vel aliud incommodum, & perindè est, ac si peteretur occultè: Peccatori autem occulto occultè petenti denegandũ est Sacramentum; si verò aliqui eorũ, qui intersunt ignorent delictum petentis, Sacramentum denegari non potest; quia delictum non est publicum absolutè, vel respectiuè, sed potius est occultum; Peccatori autem occulto publicè petenti, non potest Sacramentum denegari. Ita Suarez, Coninchus, & alij locis cit.

14 Quæres primò, vtrum Sacerdos possit ob metum mortis, vel notabilis infamiæ administrare Sacramentum peccatori publico.

Respondeo affirmatiuè; ratio est, quia sicut potest administrare peccatori occulto publicè petenti ad vitandã ipsiusmet peccatoris infamiam, ita etiam licet administrare peccatori publico ad vitandam ipsiusmet administrantis mortem, aut notabilem infamiam; Cum Sacerdos videatur exercere actionem ex se bonam, & videatur potius permittere alterius peccatum ex iusta causa, quã ad illud cooperari. Hoc tamen intelligendum videtur, præciso scandalo actiuo; quilibet enim scandalum actiuũ præcauere tenetur. Ita Nugnus 3. par. q. 80. ar. 6. difficultate 4. & idem sentire videtur Suarez disp. 67. sect. 1. ad finem, contra nonullos alios, quos tacito nomine refert Nugnus.

15 Quæres Secundò, vtrum peccatori occulto publicè petenti Eucharistiam, Sacerdos possit præbere Hostiã non consecratam ad vitandum Sacrilegium petentis, quem scit indignè petere.

Respondeo negatiuè, etiamsi Sacerdos sit proprius Cõfessarius, qui cum sciret indispositionem petentis, ipsimet petenti dixit, se non traditurum Hostiam consecratam. Ratio est, quia Sacerdos, quantum est ex se dat occasionem, & materiam maioris peccati, videlicet Idololatriæ, cum Hostia soleat prius ab astantibus adorari, & Sacerdos facto saltem, aut verbis videatur affirmare esse Christum, & verum Deum.

16 Hinc colligitur, Sacerdotem celebrantem in peccato grauius peccare simulando consecrationem, quam se irreuerenter ad illam ingerendo cum peccati mortalis conscientia. Ita S. Tho. 3 par. q. 80 arti. 6. ad secundum, Suarez ibidem disp. 67. sect. 4. versiculo Circa tertiam; Valentia to. 4. disp. 6. q. 8. pun. 3. versiculo Denique hic notetur. Graffius lib. 1. decis. cap. 38. nu. 17. & alij.

17 Quæres Tertiò, vtrum Sacerdos administraturus Sacramentum, debeat adhibere diligentiam ad inquirendum an petens Sacramentum debitam habeat dispositionem, & dignè petat.

Respondeo, debere eam diligentiam adhibere, quam materia, & conditio cuiusque Sacramenti postulat iuxta prudenti viri iudicium. Quamobrem si quis petat ordines, aut matrimonio coniungi, præmittendæ sunt inquisitiones, quæ in huiusmodi Sacramentis fieri consueuerunt iuxta Tridentini decretum. Si quis petat Baptismum inquirendum est de fide, & alijs dispositionibus ad Baptismum requisitis: si verò petat Eucharistiam, quam alias suscepit, potest ad Eucharistiam admitti absque alia præuia diligentia, modo constet petentem non esse in statu mortalis peccati; nam præsumitur debitam habere dispositionem; cum nullus præsumatur malus, nisi constet, & quilibet præsumatur bonus, quem non constat esse malum. Ita Suarez, loco citato, conclu. prima Sotus in 4. d. 12. par. 1. art. 6. Bartholomeus ab Angelo dialogo 4 §. 46. Henriquez cap. 30. nume. 6. & alij communiter.

PVN-

PVNCTVM V.

Vtrum ſicut non licet adminiſtrare Sacramenta indignè petenti, ita neque liceat recipere Sacramenta a miniſtro adminiſtraturo in peccato graui.

1 *An poſſimus in neceſſitate petere Sacramenta a quouis Sacerdote in peccato adminiſtraturo.*
2 *An poſſimus extra neceſſitate ab huiuſmodi Sacerdote Sacramenta petere.*
3 *An poſſit quiſque Sacramenta a proprio Parocho petere, quē probabiliter putat in peccato adminiſtraturum.*
4 *An liceat in neceſſitate Sacramenta petere a quocunque Sacerdote peccatore.*
5 *An recepturus Sacramenta teneatur inquirere, an Sacerdos ſit probus.*
6 *An poſſit quis Sacramenta ab eo Sacerdote petere, quem paulò ante vidit peccantem.*
7 *An peccet, qui Epiſcopo inſeruit dum Ordines confert in peccato.*

IN hoc puncto quæremus primo, vtrum in neceſſitate, vel ex iuſta, & rationabili cauſa licitum ſit petere Sacramentum a Sacerdote miniſtraturo in peccato. Secundo, vtrum licitum ſit petere Sacramentum ab huiuſmodi Sacerdote, ſecluſa neceſſitate, vel rationabili cauſa.

PRIMA PROPOSITIO.

1 PRopter neceſſitatem, vel ob iuſtam, & rationabilem vtilitatem licet petere, & recipere Sacramenta a quolibet Sacerdote iuriſdictionem habente, quem ſcimus adminiſtraturum in peccato, ſiue paratus ſit ad illa miniſtranda, ſiue non. Ita S.Tho.q.64.arti.6.ad ſecūdū, Coninchus ibidem, dubio 2. Bartholomeus ab Angelo dialogo 1.de Sacramentis §.49. Petrus Ledeſma de Sacramētis in communi c.6.verſiculo la vndecima concluſion Nugnus ibidem, Henriquez c.23.num.primo, & c. 30.nu. 1. Pitigianus d.5.q.2.art.2. Reginaldus, loco citato nu.64 Sayrus lib.2.de Sacramentis, in genere c. 8.q. 1.arti.2.3. & 5. Valentia to 4.diſp.3 q.5.pun.3. Chamerota c.2.dubio 6. Toletus lib 1.c 88. Viualdus de Sacramentis c.3.n.13. Sanchez lib.7. de matrimonio, diſp.9. nu.8. Naldus verbo Sacramentum, num.5. Suarez tomo 3 diſp.18. ſec.2. & alij communiter. Ratio eſt tum, quia vtimur iure noſtro petendo, & recipiendo Sacramenta, cum petamus rem, quæ ſanctè, & religioſè præſtari poteſt; & Miniſter non dicatur eſſe in neceſſitate, ſed ſponte, & ex malitia peccare, qui autem vtitur iure ſuo, nemini facit iniuriam, Lege Iniuriarum ff.de iniurijs; tum quia ſicut in neceſſitate corporali, etiam non graui, vel extrema, poſſumus petere mutuum ab vſurario, quem ſcimus nō mutuaturum, niſi ſub vſuris, Ita poſſumus in neceſſitate ſpirituali petere Sacramenta ab eo, quem nouimus adminiſtraturum in peccato graui; non enim ipſum inducimus ad peccatum; ſed ipſius peccatum permittimus ex iuſta cauſa. Tum quia poſſumus ex iuſta cauſa petere iuramentum ab eo, qui peieraturus, aut iuraturus eſt per falſos Deos, vt conſtat ex dictis de Iuramento in ſecundo Decalogi præcepto; Ergo etiam poſſumus ex iuſta cauſa petere Sacramentum ab eo, qui adminiſtraturus eſt in peccato. Quamobrem malitia illius adminiſtrationis non eſt nobis imputanda, cum vtamur iure noſtro, & non participemus in illa actione, quatenus mala eſt, ſed quatenus eſt bona.

Vtrum verò licitum ſit accipere Sacramenta ab excommunicatis, vel degradatis, conſtat ex dictis de cenſuris, ad quę vos remitto.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 NOn licet extra neceſſitatem, aut rationabilem vtilitatem, petere Sacramenta ab eo Sacerdote, quē ſcimus adminiſtraturum in peccato graui, ſiue alias paratus ſit adminiſtrare, ſiue non. Ratio eſt, quia tenemur ex charitate impedire ruinam, & peccatum proximi, niſi habeamus neceſſitatem, vel rationabilem cauſam illud permittendi. Qui autem petit Sacramentum à Sacerdote, quem ſcit adminiſtraturum in peccato graui, non impedit peccatum proximi, quoties petit abſque neceſſitate, vel rationabili cauſa. Ita Reginaldus lib. 1. nu.165. Sotus in quarto diſt, 1.q.5 art.6. Suarez, & alij DD. citati.

3 Hinc ſequitur primo, me poſſe ob rationabilem vtilitatem petere Sacramenta à meo Parocho, quem probabiliter coniicio adminiſtraturum in peccato abſque contritione; vtor enim iure meo. Hoc tamen limitatur, modo non ſit mihi difficile alium Sacerdotem inuenire, qui mihi Sacramenta digne adminiſtret; quilibet enim tenetur ruinam proximi euitare, quoties non habet iuſtam, & rationabilem cauſam illam permittendi, vt patet ex ſecunda propoſitione. Ita Nauarrus, cap. 24.num. 28. Sotus 6.de iuſtitia q.5.art. 1. Sayrus loco citato art.3. & alij. Contrarium videtur afferi a Valentia, Suarez, & alijs locis citatis; quando miniſter alias erat paratus adminiſtrare. Ratio eſt, tum, quia petitur res bona, & vtilis, quam alter, ſi velit, præſtare poteſt ſine peccato; Tum quia non videtur graue damnum ſpirituale permittere peccatum, ad quod alter paratus erat.

Sed mihi magis probatur ſentētia Nauarri, Soti, & aliorum, cum videatur conformior noſtris principiis, traditis in tractatu de peccatis cum Sanchez, & aliis.

4 Secundò, a Sacerdote peccatore, etiamſi non ſit proprius Parochus, nec alias paratus ſit adminiſtrare, licitè peti poſſe Sacramenta, quoties adeſt neceſſitas implendi præceptum illorum Sacramentorum, aut quoties vtile eſt petenti, non multum differre vſum illorum Sacramentorum. Quamobrem licitè poteſt confiteri prædicto Sacerdoti tempore præcepti Confeſſionis, aut Communionem ab eo petere in Paſchate. Nam habet iuſtam, & ſufficientem cauſam petendi, & permittendi illius peccatum. Ita Vaſquez de pœnitentia. q.93.art.1. dub. 2.num. 24. Pitigianus, & alij Doctores citati.

5 Quæres primò, vtrum qui vult recipere Sacramenta ab aliquo Sacerdote, teneatur inquirere an Sacerdos ſit probus, & an ea ſit adminiſtraturus in peccato.

Reſpondeo negatiuè. Ratio eſt, tum quia huiuſmodi diligentia non eſt illi commiſſa; Tum quia non eſt temerè iudicandum de proximo, ſed iudicandus eſt bonus, quem non conſtat eſſe malum,

6 Addo eum qui videt Sacerdotem paulo ante peccantem, poſſe ab eo petere Sacramenta; quamuis ille Sacerdos non ſit paratus, nec teneatur ex officio adminiſtrare. Ratio eſt, quia ſperare poteſt, illum non adminiſtraturum in peccato; cum breui poſſit actum contritionis elicere, ſeque ad Sacramentum dignè adminiſtrandum præparare.

Hoc tamen intelligitur, modo petenti moraliter non conſtet, Sacerdotem illum indignè adminiſtraturum, nam ſi conſtet indigne adminiſtraturum, vt ſi certus ſit de concubinatu, vel alio vitioſo ſtatu Sacerdotis, non poteſt ab eo petere Sacramenta præciſa neceſſitate, & rationabili cauſa, nam cuique mandatum eſt de proximo ſuo. Ita Vaſquez de pœnitentia. q. 93. art. primo, dubio 2. & 14. Suarez diſp.18 ſec. prima verſus finem, Coninchus loco citato nu.45. Sayrus loco citato art. 2. verſus finem, Pitigianus loco citato, verſ. ſecundo in foro, Reginaldus loco citato nu.167. & alij communiter.

7 Quæres ſecundò, vtrum peccet, qui inſeruit Epiſcopo peccatori, dum Ordines confert in peccato, aut præbet veſtes ſacras, vel Calicem, aut inſeruit Sacerdoti indignè celebranti.

Reſpondeo negatiuè. Ratio eſt, quia exercet actionem ex ſe bonam. Obſerua tamen teneri ex charitate impedire peccatum proximi, conſequenter teneri ab huiuſmodi miniſterio abſtinere, ſi commodè poſſit abſtinere. Verum quia inſeruiens moraliter loquendo vix poteſt commodè impedire, & euitare peccatum, vel ruinam Sacerdotis indignè adminiſtrantis, non eſt onerandus ſcrupulis, conſequenter non eſt cur reus lethalis culpæ iudicetur, ſi non abſtineat a prædicto miniſterio. Ita Suarez loco citato ad finem, diſp. 18.ſect. 1. Reginaldus lib. 1. num. 104. ad finem, Pitigianus loco cit.

QVÆ-

QVAESTIO VLTIMA.

De ritibus, & cæremonijs circa Sacramenta.

AD Sacramenta conficienda duplex ritus requiritur; vnus accidentalis; alter essentialis; seu vnus de necessitate Sacramenti, alter de necessitate præcepti de necessitate Sacramenti requiritur forma materia, & intentio ministri de necessitate præcepti requiruntur certæ cæremoniæ, quæ dicuntur ritus accidentales, seu Sacramentalia Ceremonia, seu ritus accidentalis est actio externa religiosa, qua decore, & ornatè Sacramenta ministrantur iuxta Ecclesiæ præscriptum. Ita Suarez 3. parte disp. 15. tomo 3. sect. 1. Bellarminus lib. 2. de Sacramentis in genere, cap. 25. & alij DD. statim citandi.

In hac quæstione nobis breuiter agendum est, vtrum Sacramenta validè administrentur sine ritu essentiali, vel accidentali.

PVNCTVM VNICVM.

Vtrũ Sacramenta validè administrentur sine ritu essentiali, vel accidentali.

1 *An possint licitè, & validè administrari Sacramenta sine ritu essentiali.*
2 *An licitè administrentur sine ritu accidentali.*
3 *Cur ritus accidentales fuerint instituti.*
4 *An sit mortale peccatum variare huiusmodi ritus.*
5 *An Episcopus possit ritus Pontificios variare.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 SAcramenta, nec licitè, nec validè administrantur sine ritu essentiali. Hæc propositio patet ex supradictis; nam ritus essentialis consistit in materia, forma, & debita intentione ministri; Sacramentum autem non validè administratur sine materia, forma, & debita intentione ministri; cum Sacramenta tribus perficiantur, materia, forma, & intentione ministri. Ita communiter Doct.

An verò conficiens Sacramentum validè conficiat, si intendat nouum ritum inducere, colligi potest ex supradictis de mutatione formæ, & ex dicendis de baptismo, & Eucharistia.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 SAcramenta validè administrantur, sed non licitè sine ritu accidentali.

Quod validè administrentur, patet, quia posita forma, materia, & intentione ministri, præcisa quacunque alia circunstantia, validè administratur. Ergo validè administrantur sine ritu accidentali; Cum ritus accidentalis non sit materia, forma, & intentio ministri. Ita Reginaldus lib. 26. nu. 59. Suarez loc. cit. Henriquez lib. 1. cap. 11. Bellarminus loc. cit. Nugnus q. 65. art. 4. fol. 143. Petrus Ledesma in sum. de bapt. cap. 12. conclusione vltima, Conincus q. 66. num. 99. & q. 71. num. 3. & alij communiter.

Quod verò non administrentur licitè sine ritu accidentali. Ratio est, quia tenemur nos accommodare ritibus Ecclesiæ, vt constat apud omnes, & patet ex Rituali.

3 Quæres primò, qua de causa ritus accidentales instituti fuerint ab Ecclesia.

Respondeo multiplicem rationem assignari posse. Prima propter ornatum; & decorem vt constat in vestibus Sacerdotalibus, quibus Missa persoluitur, & in veste alba, quæ imponitur infanti Baptizando ad indicandum ipsum esse regenerandum.

Secundò quia æquum est, vt fideles conueniant in modo colendi Deum, & in ijs, quę maximè spectant ad ipsius cultum. Ritus autem accidentales pertinent ad modum colendi Deum, & ad ipsius cultum.

Tertiò, vt per cæremonias augeatur deuotio fidelium. Ita Suarez loc. cit. & alij.

4 Quæres secundò, vtrum sit mortale peccatum variare ritus, & cæremonias.

Respondeo esse mortale peccatum ex suo genere, quamuis leuitas materiæ possit à mortali excusare, qualis videtur, si quis baptizet lingua vulgari omissa latina absque necessitate. Ratio est, quia variatio rituum, & cæremoniarum est peccatum contra Religionem, peccatum autem contra Religionem est mortale posita grauitate materiæ. Ita Suarez disp. 16. sect. 2. ad finem, & sect. 3. Henriquez lib. 1. cap. 11. num. 4. Valentia tom. 4. disp. 3. quæst. 1. puncto 4. Reginaldus loco citato, Lessius, Azorius, & alij, quos retuli de superstitione in primo Decalogi præcepto.

5 Addo cum Nugno loco citato, conclus. 3. Henriquez num. 4. Conincho, & alijs Doctoribus citatis, ritus à Summo Pontifice præscriptos nõ posse mutari per Episcopos, aut alios Summo Pontifice inferiores, nam inferior non potest legem superioris abrogare; Potest tamen Episcopus in sua diœcesi mutare ritus, qui non fuerunt præscripti à Summo Pontifice; nam Episcopus potest ea facere, quæ ad rectam suæ Ecclesiæ gubernationem pertinent, modo non impediatur à Summo Pontifice.

Hic agendum esset de Sacramentalibus, sed quia opportuno loco de ijs incidet sermo in tractatu de pænitentia, eorum tractationem transferendam duxi ad Sacramentum Pœnitentiæ.

Finis primæ Disputationis.

DISPV-

DISPVTATIO SECVNDA.

DE BAPTISMO.

NOMEN Baptismi, si à græca in latinā dictionem vertatur, significat ablutionem, seu potius immersionem in aquā. Dicitur autem immersio; eo quod Baptismus ordinarie fiat per immersionē ad repræsentandam Christi sepulturam, iuxta illud ad Collossenses secundò, Consepulti ei per Baptismum. Ita Bellarminus lib. 1. de baptismo in principio, controuersia 2. Valentia tom 4 disp 4. versus principium, Chamerota de baptismo cap. 2. dub. 2. & alij.

Dicitur ablutio; quia per baptismum sordes peccatorū abluuntur, & purgantur: & quamuis propriè loquendo vnus tantum sit baptismus, qui est Sacramentum, iuxta illud ad Ephesios quarto Vnus Dominus, vna fides, vnum baptisma, nihilominus, si metaphoricè, & minus propriè loquamur, triplex est Baptismus, Fluminis, Flaminis, & sanguinis, quorum quilibet appellatur baptismus, quia baptismi vices supplet.

Baptismus flaminis est pœnitentia, seu dolor perfectus de peccatis ob Dei amorem. hic autem dolor dicitur baptismus, eo quod aliquando defectum baptismi suppleat: nā qui nequit realiter suscipere baptismum, obtinet remissionem peccatorum, non solum actualium verùm etiā originalis, si eliciat actum pœnitentiæ, & contritionis, cū proposito suscipiendi baptismum, vt colligitur, Tum ex Lucæ tertio, vbi dicitur. Prædicans baptismum pænitentiæ in remissionem peccatorum; Tum ex Cornelio Actorum 10. Qui ante baptismum iustificatus fuit. Ita Chrysostomus Homilia 24. in eum locum, Hieronymus, & Augustinus apud Bellarminū, & apud Valentiam locis cit.

Baptismus, sanguinis est martyrium, quod hoc nomen sibi vendicat. eo quod efficiat effectus baptismi, & baptismi vices aliquando suppleat. Quamobrē, si quis nequeat baptismum aquæ suscipere, & ante susceptionem baptismi rapiatur ad martyrium, consequitur remissionem omnis culpæ, & totius pænæ.

Ob id passio, seu martyrium appellatum fuit à Christo nomine baptismi, Marci decimo. Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum, & baptismo, quo ego baptizor, baptizari?

Baptismus fluminis, est verus, & proprius baptismus, & verum, ac proprium Sacramentum, quod administratur flumine, idest aqua.

De baptismo iuxta triplicem ipsius acceptionem agendum est, & primo loco exordiemur a baptismo sanguinis, deinde ad baptismum fluminis, seu aquæ progrediemur, denique de baptismo flaminis, sermo nobis erit in Sacramento pœnitentiæ.

Sed prius explicandum est dubium, vtrum baptismus Ioannis esset verus baptismus; & conferret gratiam.

Respondeo negatiuè cum S. Thoma in 4. Magistro ibidem dist in. 2. Durando ibidem q. 3. Paludano ibidem, q. 1. arti. 3. Bellarmino de baptismo lib. 1. cap. 20. & alijs apud Henriquez lib. 2. cap. 32. num. 4. & 5. & cap. 33. & apud Franciscū Pitigianum dist. 2. q. 2. art. 4. Quāobrē baptismus Ioannis non fuit verus baptismus, sed figura nostri baptismi, & præparabat ad suscipiendū Christi baptismū; Ratio est, tū quia Ioānes dicebatur parare viā Domini, & baptizatus baptismo Ioannis iterum baptizandus erat Baptismo Christi, & Ioannis ipse petijt à Christo baptizari, Matthæi tertio. Ego debeo a te baptizari; Tum quia Sacramenta veteris legis per hoc distinguuntur à Sacramentis nouæ legis, quod illa non conferebant gratiā iustificantem, nostra verò conferunt; Ergo baptismus Ioannis non erat verum Sacramentum, nec verus baptismus; cum non conferret gratiam iustificantem.

QVÆSTIO PRIMA.

De Baptismo sanguinis, idest Martyrio.

IN hac quęstione tria principaliter quæremus. Primò quid sit martyrium, & quid ad ipsum requiratur. Secundo quis sit effectus martyrii, & quomodo præstetur. Tertiò, quandonam martyrium suum præstet effectum, & quandonam fuerit institutum martyrij priuilegium.

Sed prius præmittendum est, martyrium ex græca versione significare testimonium seu testificatione Christianæ veritatis, sicut martyr significat testem, & confitenté iuxta illud Matthæi sexto: Qui me confessus fuerit coram hominibus cōfitebor, & ego eum coram Patre meo, qui in Cœlis est.

PVNCTVM I.

Quid sit martyrium, & quid ad ipsum requiratur.

1 *Martyrium quid sit.*
2 *Cuius virtutis actus sit Martyrium.*
3 *An martyrium sit Sacramentum.*
4 *Quanam conditiones requirantur ad Martyrium.*
5 *An requiratur in Adultis voluntas illius suscipiendi.*
6 *Differentia inter martyrium, & baptismum.*
7 *An requiratur Attritio supernaturalis.*
8 *An Martyr debeat esse in gratia.*
9 *An recipiat fructum Martyrij, qui non elicit actum attritionis propter obliuionem.*
10 *An requiratur ad Martyrium pœna seu passio.*
11 *An debeat adesse causa honesta ex parte suscipientis Martyrium.*
12 *Martyrium in cuius contemptum inferri debeat.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 MArtyrium est passio, seu cruciatus lethalis susceptus pro Christi fide, aut pro vera virtute.

Dicitur lethalis cruciatus, aut aduertamus illum non appellari martyrem, qui vulnus non lethale recepit; qui vero recepit vulnus, seu cruciatum de se illatiuum mortis,

tis, dicitur Martyr. Quamobrem Diuus Marcellus refertur, adscribitur in numerum martyrum, eo quod in stabulum coniectus, tabe confectus sit.

Dicitur pro Christi fide, & vera virtute; quia motiuũ Martyris debet esse honestum, & supernaturale; cum acceptio Martyrij sit actus virtutis elicitus propter Christũ implicite, vel explicite: Propterea si quis ex motiuo ambitionis mortem obiret, non diceretur Martyr, quia ipsius motiuum non est honestum, nec cruciatus dicitur susceptus pro Christi fide, aut pro vera virtute. Ita Diuus Thomas secunda secundæ. q. 124 art. 5. Suarez disp. 29. tom. 3. sec. 1. & 2. Versiculo Ex quo, Henriquez lib. 2. cap. 37. n. 2. & alij communiter.

2 Quæres primò, cuius virtutis actus sit Martyrium.

Respondeo esse actum elicitum à virtute fortitudinis, & patientiæ imperatum ab alijs virtutibus, pro quibus cõseruandis Martyrium subitur, vt pro conseruanda fide, veracitate, religione &c. Præcipuè autem imperatur à charitate, cum sit actus magnæ dilectionis in Deum, iuxta illud, maiorem charitatem nemo habet, quam vt animam suam ponat quis pro amicis suis. Ita Diuus Thomas loco citato, art. 2. ad tertium, & alij apud Henriquez lib. 2. c 34 nu. 1. in commentario littera B.

3 Quæres secundò, vtrum Martyrium sit Sacramẽtum.

Respondeo negatiuè. Ratio est, quia Sacramentum est quædam cęremonia Sacra instituta ad Dei cultum: Martyrium verò, seu cruciatus non est in cultum, & reuerentiam Dei quatenus prouenit à Tyranno, sed potius est in odium Dei, & est actio praua; quamuis ex parte Martyris sit actus virtutis, cui Deus contulit priuilegium, vt ipsius intuitu gratia conferatur, & culpa, & pœna deleatur. Ita Suarez loco citato sec. 3 §. vnde ad tertium, Valentia to. 4. disp. 4. q 1. puncto 4. Reginaldus lib. 27. num. 7. & & alij communiter.

Obijcies, martyrium confert gratiam ex opere operato; ergo Martyrium est Sacramentum; cum proprium Sacramentum sit conferre gratiam ex opere operato.

Respondeo falsam esse consequentiam, vt patebit ex dicendis puncto sequenti.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 AD Martyrium quinque conditiones requiruntur.

5 Prima est, vt in adultis adsit voluntas suscipiendi Martyrium. Ratio est; tum quia Deus non saluat nolentes, sed volentes, neque saluat nos sine nobis, idest sine nostro cõsensu, & voluntate, vt ait Sanctus Augustinus; tum quia sicut in adulto baptizando requiritur libera acceptio baptismi, quæ non subsistit sine intentione suscipiendi baptismum; ita etiam requiritur in adulto suscepturo Martyriũ. Ita S. Tho. 2. 2. q. 124 ar. 1. Caietanus ibidem art. 2. Henriquez lib. 2. cap. 34 nu 2. & ca. 36. nu. 1. & alij communiter. In infantibus vero vsu rationis carentibus nõ requiritur, huiusmodi voluntaria, & libera acceptatio, vt patet ex Innocentibus, qui vsque ab Ecclesiæ primordijs tanquam Martyres ab Ecclesia, quæ non potest errare, culti sunt, & pro Martyribus habiti apud omnes veteres auctores, & apud Sanctos PP. Cyprianum lib. 4. ep. 6. Chrysostomum homilia 2. in varios Euangelistas, Bernardum sermone de innocentibus; Augustinũ lib. 3. de Symbolo, & alios, apud Suarez to. 3. disp. 26. sec. 1. conclu. 1. & 2. apud Emanuelem Sà verbo Martyrium nu. 3. apud Vasquez 3. par. disp. 151. ca. 7. nu. 70. apud Toletum lib. 2. cap. 22. versus finem, apud Valentiam to. 4. disp. 4. q. 3. puncto 4. conclusione 4. apud Henriquez, lib. 2. cap. 38. apud Coninchum quæst. 66. art. 2. dubio 1. nu. 119. & alios.

Obijcies primò, si vir iustus inter dormiendum occidatur in odium Christi, dicitur Martyr; ergo ad Martyrium non requiritur intentio, seu libera voluntas suscipiendi Martyrium; cum dormiens non possit habere liberam voluntatem suscipiendi Martyrium.

Respondeo cum Suarez disp. 30. sec. 2. Henriquez lib. 2. ca. 34. n. 2. Soto distin. 5. art. 4. conclus. 3. Conincho lo. cit. dub. 2. nu. 136. & alij, illum non dici Martyrem, qui occiditur inter dormiendũ, si nihil antea cogitauerat de Martyrio; non enim habuit voluntatem formalem, aut virtualem suscipiendi Martyrium, nisi forte sit vir iustus, qui cũ habeat pro fine Deum, voluntate virtuali, & interpretatiua, solet in Deum referre, quidquid boni fecerit, aut mali sustinuerit Qui verò præuidit Martyrium, & in illud consensit, dicitur Martyr, siuè occidatur in vigilia, siuè in somnis. talis enim consensus sufficit, sicut sufficit, vt quis versus in amentiam recipiat extremam vnctionem, aut Baptismum, quem ante amentiam petierat. Ita Doctores citati.

Obijcies secundò, si occidatur infans in Vtero matris in odium Christi, dicitur Martyr, sed infans non potest libere suscipere Martyrium; cum vsu rationis careat; ergo ad Martyrium non requiritur voluntas suscipiendi Martyrium.

Respondeo liberam acceptationem Martyrij, seu intentionem suscipiendi Martyrium requiri in adultis, non verò in Infantibus, vt patet ex Innocentibus; sicut enim in Baptismo non requiritur intentio ipsorum infantũ, ita neque requiritur in Martyrio, quod excellit Baptismum.

6 Aduertenda tamen est differentia inter Baptismum, & Martyrium, quod Baptismus non potest conferri infanti nondum edito in lucem; nam infans, qui nondum natus est, nõ potest ablui; consequenter neque potest baptizari: Potest verò occidi in vtero matris, consequenter potest esse Martyr; cum enim proles reputetur vnum quid cum mater, par est, vt particeps sit eiusdem Martyrij; si cum matre occidatur in contemptum fidei. Ita Ricardus dist. 4. art 2. q. 3 quem sequitur Coninchus loco citato, dub. 1. nu. 123. Toletus lib. 2. ca 22. nu. 7. Bartholomeus ab Angelo de Sacramento Baptismi Dialogo 2. § 11. Henriquez c. 38. nu. 2. Reginaldus lib. 27. nu. 18. & alij communiter.

7 Secunda conditio est, vt in adulto suscepturo Martyrium adsit attritio supernaturalis, si adultus peccatum habeat mortale; non tamen necessaria est contritio, aut dilectio Dei super omnia; sed sufficiat attritio.

Quod requiratur attritio sufficienter colligitur ex dictis de Sacramentis, in quorum susceptione diximus requiri attritionem, tanquam dispositionem ad gratiam, vt tollatur virtualis affectio ad creaturam, quam contraxit per peccatum; homo enim per peccatum mortale conuertitur ad creaturam, tanquam ad finem vltimum, & censetur velle virtualiter permanere in peccato, donec illud per attritionem retractauerit.

Quod verò sufficiat attritio, & non requiratur contritio, seu dilectio Dei super omnia. Ratio est, tum quia qui cum attritione patitur martyrium, reuocat virtualem affectionem ad Creaturam, & peccandi voluntatem retractat; Tum quia, qui martyrium subit cum attritione dicitur animam suam perdere propter Christum; qui autem perdit animam suam propter Christum, recipit gratiam, & salutem, iuxta illud; Qui perdiderit animam suam propter me, saluam faciet eam; Tum quia martyrium à Sanctis Patribus comparatur, & anteponitur Baptismo; sed in Baptismo sufficiat attritio; ergo sufficit etiam in martyrio. Ita Coninchus loco citato dubio 2. num. 140. Suarez disp. 24. sec. 3. conclus. 2. Henriquez ca. 34. nu. 3. & cap. 36. nu 1. Bellarminus cap. 6. de Baptismo, & alij contra Bannem 2. 2. q. 124. art. 6 dubio 5. ad septimum; Paludanum in quarto, quæst. 3. art primo, conclus. prima, & alios apud Henriquez loco citato n. 3. in commentario littera, V. asserentes ad martyrium necessariam esse contritionem, & charitatem imperantem actum martyrij.

Obijcies, prima ad Collossenses 13. dicitur. Si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, & si tradidero corpus meum, ita vt ardeam; charitatem autem nõ habuero, nihil mihi prodest. Ex quo loco desumi potest hoc argumẽtum, sine charitate nihil prodest martyrium, & traditio sui corporis ad mortem; ergo, vt martyrium, & traditio, sui corporis prosit, requiritur contritio, seu charitas imperans actum martyrij.

Respondeo cum Suarez, & alijs locis citatis, aliquem posse dupliciter corpus suum tradere absq. charitate. Primò absque charitate antecedente. Secundò absque charitate consequente martyrium.

Hoc posito, dico ad Martyrium non requiri charitatem antecedentem imperantem opus martyrij; sed sufficere charitatem consequentem, quæ scilicet consequatur martyrium, Cum enim per martyrium obtineatur gratia habitualis, simul etiam obtinetur charitas, quæ est qualitas consequens gratiam, & simul coniuncta cum gratia, vt patebit ex dicendis suo loco. Quamobrem rectè dicit Apostolus. Si tradidero corpus meum, ita vt ardeam, charitatem autem non habuero, intellige, saltẽ consequentem,

tem nihil prodest. Iuxta hanc explicationem conciliari possunt DD. quorum aliqui putant ad martyrium requiri actum charitatis. Alij verò existimant sufficere actum attritionis.

8 Hinc colligitur ad martyrium non requiri, vt martyr sit in gratia, nam si est in gratia, maximè per contritionẽ, & charitatem; Cum autem contritio, & charitas antecedenter ad martyrium non requiratur, sequitur non requiri, vt martyr sit in gratia ante susceptionem martyrij.

9 Quæres vtrum, qui per obliuionem, & inaduertentiam peccatorum non elicit actum attritionis, eo quod tunc temporis totus detineatur in expellendo metu mortis, recipiat fructum martyrij.

Respondeo affirmatiuè. Ratio est, quia licet ad martyrium per se requiratur dolor formalis, nihilominus probabile est ex accidenti sufficere virtualem, qui clauditur in voluntate suscipiendi Martyrium; nam si volenti mori pro Christo peccata occurrerent, illa detestaretur, & hæc voluntas dicitur actus attritionis virtualis; quia continet aliquo modo detestationem peccatorum, & amorẽ Dei; & sicut ad delenda peccata extra Sacramentum per se quidem requiritur dolor formalis, & tamen aliquando sufficit virtualis, vt quando interuenit ignorantia, vel inaduertentia; tunc enim, si quis eliciat actum dilectionis Dei super omnia, ignorans, vel non aduertens, se aliquod peccatum habere, dicitur ratione dilectionis Dei habere virtuale odium, seu virtualem dolorem peccati, Ita in martyrio, quamuis per se loquendo requiratur dolor formalis, tamen ex accidenti probabile est sufficere virtualem; nã cum dolore virtuali fieri potest, vt aliquis perdat animam suam propter Christum; qui autem animam suam propter Christum perdiderit, saluam faciet eam. Ita Suarez disp. 29. sec. 3. concl. 3. S. Tho. q. 69. art. 14. Sotus distinc. 6. sec. 1. ar. 7. Bellarminus lib. 1 de pęnitẽtia c. 9. ad primum, Henriquez loco citato c. 36. nu. 1. Franciscus Pitigianus de pęnitentia par. 2. dist. 14. q. 3. art. 4 conclus. 2. & alij. Tutius tamen est actus formalis pęnitentię elicere cum martyrio, vt bene obseruat Henriquez loco citato nu. 2. ad finem littera O, cum Soto, Penna, & alijs.

Obijcies, attritio virtualis non sufficit in Baptismo; ergo neque sufficere videtur in martyrio.

Respondeo negando consequentiam, nam Baptismus non est opus adeo insigne, vt est martyrium; consequenter ad martyrium minor attritio sufficere videtur, quam ad Baptismum.

10 Tertia conditio requisita ad martyrium est pœna, idest passio, & cruciatus vt patet ex dictis in prima propositione.

11 Quarta conditio est, vt qui patitur martyrium, illud patiatur ob honestam causam, qualis causa est conseruatio fidei catholicæ & religionis Christianæ, vel castitatis, vel immunitatis Ecclesiasticæ, vel alterius veræ virtutis, vt patet ex prima propositione, vbi diximus motiuum martyrij debere esse honestum, & supernaturale.

Obijcies, si hæreticus, subiret mortem pro aliquo fidei articulo tuendo, non diceretur Martyr; ergo non requiritur ad martyrium, vt aliquis martyrium suscipiat pro aliqua virtute.

Respondeo negando consequentiam. Ratio autem, cur hæreticus non dicatur martyr, est, tum quia, cum voluntarie permaneat extra Ecclesiam Christi, non meretur, vt à Christo in triumfantem Ecclesiam recipiatur. Tum quia hæreticus non habet veram fidẽ; quamuis credere videatur aliquem fidei articulum, vt patet ex dictis de fide: Cum autem sine fide nullus possit placere Deo, sequitur hæreticum non placere Deo, consequenter non esse verum martyrem, etiam si mortem subeat pro aliquo fidei articulo defendendo. Ita Henriquez loco cit. c. 37. nu. 2. Coninchus loc. cit. dub. 2. nu 141. & alij.

12 Quinta conditio est, vt Tyrannus adijciens aliquem martyrio, inferat cruciatum, seu mortem in odium Christi, vel in contemptum fidei, aut alterius virtutis; Vnde non sufficit, vt inferat cruciatum ad alium finem, vel, vt cruciatus a patiente libenter acceptetur, & referatur in Christum, alioquin pugnantes in bello ad tuenda bona temporalia, aut damnati ad supplicium, si ob Christi amorem patienter subirent mortem, dicerentur martyres, quod est falsum.

Obijcies, bonus latro appellatur martyr; quamuis mors illi non fuerit illata in odium Christi; ergo non requiritur ad martyrium, vt mors inferatur in odium Christi.

Respondeo bonum latronem appellari martyrem, quia mors fuit illi accelerata in odium, & contemptum Christi, cui Iudæi per consortium latronis intendebant ignominiam, & iniuriam inferre. Ita S. Tho. quem citat, & sequitur Henriquez lib. 2 cap. 27. nu. 4. Coninchus loco cit. nu. 13. & alij. Ex dictis constat, ad martyrium requiri primò intentionem in adulto. Secundò attritionem supernaturalem. Tertiò passionem, seu cruciatum lethalem. Quartò, vt adsit honesta causa ex parte suscipientis martyrium. Quintò, vt martyrium inferatur in contemptum Christi, vel fidei, vel alterius virtutis.

PVNCTVM. II.

Quem effectum præstet martyrium, & quomodo illum præstet.

1 *Effectus martyrij quotuplex sit.*
2 *An obtineatur remissio culpæ admissæ in susceptione martyrij.*
3 *Laureola martyrij quid sit.*
4 *An Martyrium conferat gratiam ex opere operato.*
5 *Quomodo martyrium conferat gratiam, moraliter scilicet, an physicè.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Martyrium duplicem præstat effectum. Primus est gratia, & remissio omnis culpæ, & pęnæ. Ita Medina C. de pœnitentia q. 1. Bellarminus de Baptismo, c. 6. Suarez tertia parte disp 29. sect. 2 conclus. prima, Henriquez cap. 34 nu. 4. Coninchus loco citato, nu. 148. Valentia tom. 4 disp. 4 quæst. 3. puncto 4 concl 4. Nugnus tertia parte, quæst. 66. art. 12. concl. 4. Reginaldus lib. 27. num. 3. Vasquez. 3. par. q 468. art 3. disp 153. cap primo, & alij communiter. Ratio est, tum quia Ecclesia raptum ad martyrium colit, & veneratur vt sanctum; ergo signum est martyrem obtinuisse remissionem omnis culpæ, & pęnæ per martyrium. Tum quia Sancti Patres, vt Diuus Augustinus primo de Baptismo cap. 21. apud Suarez loco citato comparant, & anteponunt martyrium Baptismo, sed Baptismus confert gratiam, & remissionem omnis culpæ, & pœnæ, ergo etiam martyrium confert remissionem omnis culpæ, & pęnæ, modo aliquod peccatum actuale non committatur in ipsa martyrij susceptione. Ita Pitigianus de pęnitentia 2. parte dist 14. q. 3. art. 4. conclus. 1. & alij mox citandi.

2 Ex quo fit, vt qui suscipit martyrium cum peccato veniali actuali, vt cum aliquo ambitionis actu, nõ obtineat remissionem illius culpæ, aut pœnæ respondentis illi culpæ, quæ tunc committitur; nam quamuis per actuale peccatum veniale, non impediatur gratia Sanctificans, nihilominus impeditur remissio illius culpæ venialis, quæ actualiter committitur in martyrij susceptione; quod idẽ accidit in Baptismo, qui non remittit omnem culpam, nisi tollatur obex omnis culpæ: qui autem accedit cum peccato veniali actuali, non tollit omnem obicem, sed ponit obicem ratione affectus ad peccatum, quod actualiter committitur, vt patebit ex dicendis de Baptimo. Ita Henriquez lib. 2 cap. 36. nu. 3. ad finẽ, & alij cõmuniter.

3 Secundus effectus martyrij, est laureola, idest præmium quoddam accidentale, quod martyribus tribuitur consistens in quibusdam insignibus, & decore cicatricum, & in quodam gaudio accidentali, de qua re videri potest Sotus dist. 46. q. 5. art. 1. S. Thom. 3 parte q 90. art. 4. Henriquez lib. 2. cap. 36. nu. 3.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 Martyrium confert gratiam ex opere operato. Ratio est, quia illud dicitur conferre gratiam ex opere operato, quod eam confert vltra meritum, & dispositionem suscipientis: Martyrium autem confert gratiam, vltra meritum, & dispositionem suscipientis, vt patet primo in infantibus, qui absq; præuia dispositione martyrio coronantur, & peccati originalis remissionem obtinent per martyrium.

Secundò

Secundò in adultis, qui si actum attritionis eliciant absque martyrio, non recipiunt gratiam, & salutem post mortale peccatum: Cum autem recipiant gratiam, & salutem cum martyrio, sequitur martyrium conferre gratiam ex opere operato; nam attritio non est sufficiens dispositio ad gratiam. Ita S. Thom. 3. par. quæst. 68. art. 2. ad secundum, & quæst. 87. art. 1. ad secundum, Bellarminus loco citato cap. 6 Coninchus quæst 66. art. 12. num. 143. Nugnus ibidem conclus. 4. Suarez to. 3. disp. 29. sectione 3. Valentia loco citato versiculo Etsi verò, Henriquez lib. 2. cap. 34. num. 2. contra Sotum distin. 15. quæst. prima, artic. 2. & alios apud Nugnum loco citato, & apud Pitigianum dist. 4. q. 3. art. 1. versiculo Cæterum probabilior.

Hinc patet, non solum Sacramenta, verum etiam martyrium conferre gratiam ex opere operato ob speciale priuilegium, seu promissionem factam a Christo illis verbis Matthæi decimo: Qui perdiderit animam suam propter me, inueniet eam.

5 Si quæras quomodo martyrium conferat gratiam moraliter an physicè? Respondetur conferre moraliter quatenus Deus intuitu martyrij confert gratiam. Non tamen hinc sequitur, martyrium esse Sacramentum. Ratio est, tum quia martyrium non est causa Physica instrumentalis gratiæ, sicut est Sacramentum. Tum quia Sacramentum est res & actio quædam sacra in Dei cultum ordinata: Martyrium verò non est pia cæremonia, seu actio Sacra; sed potius impia, sacrilega, & execranda, quatenus prouenit a tyranno. Ita DD. citati, & alij communiter, teste Henriquez loc. cit. num. 4. & c. 39. num. 4. contra Maior. dist. 4 q. 3.

PVNCTVM III.

Quandonam martyrium suum prestet effectum, & quandonam fuerit eleuatum ad illud præstandum.

1 *Quo tempore martyrium præstet suum effectum.*
2 *An priuetur fructu martyrij, qui miraculosè liberatur à morte.*
3 *An miraculosè liberatus remaneat confirmatus in gratia.*
4 *An extiterit martyrium ante Christi aduentum.*
5 *An Martyrium sit in præcepto.*
6 *An peccent, qui se vltrò offerunt martyrio.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 PRobabile est martyrium præstare suum effectum, quando Martyr accepit cruciatum lethalem, seu vulnera de se naturaliter mortifera, ita vt mors nequeat amplius euitari, ita Vegha lib. 6. in Tridentinum, Suarez loco citato sect. 3. versus finem, Henriquez lib. 2. cap. 39. nu. 1 & lib. 2. cap. 9. nu. 1. & alij contra Coninchum loco citato nu. 159. Ratio est, tum quia martyr postquam accepit huiusmodi vulnera, dicitur mortuus in causa; ergo par est, vt tunc recipiat effectū martyrij; tum quia non potest aliud instans congruenter assignari, in quo martyrium præstet suum effectum. Nam si aliud instans potest assignari, maximè est instans mortis, vt tenet Caietanus secunda secundæ, quæst. 125. art. 4. ad quartum, & alij asserentes, martyrium præstare suum effectum in instanti mortis: Hoc autem videtur falsum: Cum enim vltimum instans hominis iuxta communem Philosophorum sententiam sit instans extrinsecum, in quo dicitur non est homo, sed immediatè ante fuit. Sequitur martyrium non posse tunc suum effectum conferre, alioquin, homo posset acquirere gratiam, quando non est, & ille posset fieri beatus, qui toto vitæ suæ tempore non habuit gratiam, sed fuit inimicus Dei, vt patet a simili ex dictis de tempore quo Sacramenta conferunt gratiam.

2 Hinc sequitur, eum, qui recepit vulnera naturaliter illatiua mortis, non priuari fructu martyrij, si postea a morte naturaliter ineuitabili miraculosè a Deo liberetur, vt ait Suarez loco citato versus finem.

3 Si quæras vtrum, qui miraculosè liberatur a morte post acceptum cruciatum illatiuum mortis, maneat confirmatus in gratia, ita vt nequeat amplius peccare, seu infallibiliter non sit amplius peccaturus.

Respondetur piè credi posse manere confirmatum. Ratio est, quia videtur valdè consentaneum diuinæ prouidentiæ, vt Deus confirmet illum, quem miraculosè detinet, nè gloriam consequatur, quam infallibiliter consecuturus erat. Ita Suarez disp. 29. sect. 3. ad finem, & alij.

Hoc tamen non est certum; cum possit Deus vtrunque facere, & nobis non constet per reuelationem, quid Deus in tali euentu facturus sit, vt benè obseruat Coninchus loco citato nu. 160.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 PRobabile est, priuilegium martyrij, non solum extitisse post Christi aduentum, verum etiam ante ipsius mortem. Ratio est; tum quia hoc priuilegium, tributum videtur martyrio, vt est quidam eximius virtutis actus; hic autem actus præstitus fuit non solum post Christi aduentum, verum etiam ante. Tum quia Machabæi, qui ante Christi aduentum obierunt, in numerum martyrum referuntur. Vnde Nazianzenus oratione 22. de Machabæis dicit, illos in fide Christi consecutos esse iustitiam, & effectos esse niue candidiores. Ita Tertulianus, & alij quos citat. & sequitur Henriquez lib. 2. c. 36. nu. 1.

Aduertendum tamen est, martyres ante Christi aduentum non statim in Cęlos euolasse, quia Cęlorum ianua nondum erat reserata, & aperta; sed aperta fuit post Christi passionem, & mortem.

5 Quæres primò, vtrum martyrium sit in præcepto.

Respondeo esse in præcepto, quando grauis necessitas, & causa se se offert, vt quando opus est martyrio ad tuendam fidem; bonum enim fidei, & Reipublicæ Christianæ præponderat vitæ nostræ. Rarò tamen martyrium est in præcepto; cum rarò sese offerat grauis necessitas, propter quam teneamur martyrium subire. Quamobrem regulariter loquendo sufficit martyrium in animi præparatione, idest, vt homo ita sit affectus, & animo paratus, vt mortem pateretur, si necessitas, & occasio se se offerret, quamuis illam, quærere non teneatur, vt ait Diuus Tho. in 4. dist. 49. Summa Corona de Baptismo folio 7 num. 31. & alij apud Henriquez lib. 2. cap. 39. num. 4. ad finem.

Ex quo fit, vt qui sunt prædicto modo affecti, dicantur martyres, quo ad affectum, & consequenter nonnulli, qui non acceperunt cruciatum illatiuum mortis, martyres nuncupentur; dicuntur enim martyres quo ad affectum, & voluntatem suscipiendi martyrium; sed verè, & propriè non sunt martyres.

6 Quæres secundò, vtrum peccent, qui se offerunt martyrio, & irritant hostes Catholicæ fidei ad inferendum martyrium.

Respondeo cum S. Thom. secunda secundæ q. 124. art. primo ad tertium, Nauarro cap 11. num. 40. Sanchez in summa lib. 2. cap. 14 num. 15. Henriquez loco citato ca. 39. nu. 4. vbi refert Couaruuiam, Symancham, Nazianzenum, & alios, grauiter peccare si hoc temerè faciant, & absque iusta causa, quæ vim habeat pręcepti, aut saltem consilij. Ratio est, quia qui se temerè exponit martyrio, tentat Deum; tentatio autem Dei est peccatum graue ex suo genere, vt patet ex dictis in primo Decalogi præcepto. Verum iusta, & sufficiens causa offerendi se Martyrio videtur adesse, quoties Dei gloria, & fidei exaltatio consequitur ex martyrio.

QVAESTIO SECVNDA.

De Baptismo Fluminis, idest Sacramento Baptismi.

1 IN hac quæstione nobis agendum est primo de institutione, & definitione Sacramenti Baptismi. Secundo de necessitate, Tertiò de materia. Quartò de forma. Quintò de ministro; Sextò de subiecto, & ipsius dispositionibus. Septimo de effectibus istius Sacramenti.

PVNCTVM I.

De institutione, & definitione Sacramenti Baptismi.

1 *Baptismus quid sit.*
2 *Quandonam fuerit institutus Baptismus.*
3 *Quomodo explicentur illa verba Christi. Ite docete omnes baptizantes eos &c.*

DVo breuiter quærenda sunt in hoc puncto. Primo, quid sit Baptismus. Secundo quandonam fuerit institutus.

PRIMA PROPOSITIO.

1 BAptismus est Sacramentum consistens in ablutione corporis exteriori sub præscripta verborum forma a Christo instituta ad regenerationem spiritualem, seu Baptismus est ablutio corporis exterior, sub præscripta verborum forma a Christo instituta ad regenerationem spiritualem, vel vt alij volunt Baptismus est Sacramentum regenerationis in verbo. Ita S. Tho. q 66 arti 1. ad secundum, Nauarrus c. 22. nu. 5. Henriquez lib 2. cap. 1. n 9. Bellarminus controuersia 2. de Baptismo, Bartholomeus ab Angelo de Baptismo §. 5. Reginaldus lib. 27 n 3. Nugnus q. 66. arti. 1 Coninchus ibidem nu. 3. & alij communiter. Hæc definitio optima videtur; tum quia constat genere, & differentia; tum quia continet omnes quatuor causas, Materialem, formalem, efficientem, & finalem. Materialis causa continetur illis verbis. Ablutio exterior, seu consistens in ablutione exteriori. Formalis exprimitur per illa verba, sub præscripta verborum forma; verba enim sunt forma Baptismi. Efficiens explicatur illis verbis; a Christo instituta; finalis denique demonstratur per ea verba. Ad regenerationem spiritualem.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 BAptismus fuit institutus Matthæi tertio quãdo Christus in Iordane baptizatus fuit a Ioanne; Tunc enim indicata fuit materia, idest aqua, indicata fuit forma, quæ est inuocatio Sanctissimæ Trinitatis; nam persona Patris indicata fuit in voce Patris; Persona Filij, manifestata fuit illis verbis, Hic est Filius meus dilectus &c. Persona Spiritus Sancti, indicata fuit per speciem, & figuram columbæ. Per descensum vero columbæ, & Cælorum aperitionem prædemonstratus fuit effectus Baptismi. Ita S. Tho 3. par. q 66. arti. 2. Pesantius ibidem Nugnus loc. cit. art. 1. conclu. 3. Bellarminus to. 3. lib de Baptismo cap. 5. Suarez to. 3 disp. 19. sect. 2. Caietanus, & Capreolus apud Henriquez lib. 1. cap. 2. num. 2. Sayrus de Sacramentis in genere lib. 2. c 2. q. 3. arti. 1. Viualdus de Baptismo c. 1 nu. 15. Graffius 2. par. lib. 1. cap. 3. nu. 10. Chamerota de Baptismo c. 6. dubio 4 Vasquez 3. parte disp. 140. c 6. nu. 38. Petrus Ledesma in summa de Sacramẽto Baptismi c. 2. vers. tercera conclusion, Reginaldus lib 27. nume. 6. Valentia to. 4. disp 4. q. 1. pun. 4. verficulo Alterum verò, vbi refert Sotum, Victoriam, & alios apud Vasquez loc. cit. cap. 2. Con tra Pitigianum loco statim citando conclusione prima.

3 Hinc patet, eos non esse audiendos, qui dicunt Baptismum fuisse institutum, quando Christus post resurrectionem dixit discipulis suis. Ite docete omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris, Filij & Spiritus Sancti; nam Christus illis verbis non instituit Baptismum, sed mãdauit illius prædicationem, & susceptionem. Quare dicendum est institutum fuisse Baptismum, quando Christus in Iordane fuit baptizatus. Quamuis Coninchus q. 66. arti. 2 nu 14 dicat Baptismum non fuisse tunc institutum, sed fuisse tantummodo demonstratum, & paulo post fuisse institutum. Possumus tamen prçcitatos Doctores ad concordiam reuocare, dicendo Baptismi institutionem inceptam fuisse in Iordane; completam vere fuisse, quando Christus dixit, docete omnes gentes, & c. post quam Christus baptizatus fuit in Iordane. ita sentire videtur Bartholomeus ab Angelo de Sacramento Baptismi, dialog. 2. §. 7. & alij apud Pitigianum dist. 3. q. 4. art. 1. conclusione 4.

PVNCTVM II.

De necessitate Baptismi.

1 *Quotupliciter aliquid dicatur necessarium.*
2 *Quis dicatur habere Baptismum in voto.*
3 *An Baptismus sit necessarius necessitate medij in re, vel in voto.*
4 *An necessarius sit necessitate præcepti.*
5 *Præceptum Baptismi quosnam obliget.*
6 *An pater curare teneatur, vt baptizentur quam primum filij.*
7 *An Catechumenus teneatur suscipere Baptismum.*
8 *An saluentur pueri, si moriantur ante realem Baptismi, vel martyrij susceptionem.*
9 *An instificatus in vtero matris ex priuilegio, teneatur recipere Baptismum.*
10 *Quandonam inceperit obligatio suscipiendi Baptismum.*
11 *An hæc obligatio inceperit ante Christi mortem.*
12 *An inceperit statim post Christi mortem.*
13 *Quandonam facta fuerit sufficiens Euangelij promulgatio.*
14 *Quodnam remedium esset institutũ pro ijs, quibus post Christi mortem ignotum erat Baptismi Sacramentum.*
15 *An saluari possint, qui hoc tempore Baptismi legem ignorant.*

1 NOtandum aliquid esse necessarium dupliciter, primo necessitate medij; secundo necessitate præcepti.

Rursus, quod est necessarium necessitate medij, aut esse necessarium in re, aut in voto.

2 Ille dicitur habere Baptismum in voto, qui facit aliquid, in quo continetur votum, & propositum Baptismi suscipiendi, vt accidit, quando aliquis, qui non potest actualiter baptizari defectu ministri, vel materiæ, vel alterius causæ, elicit actum contritionis, aut dilectionis Dei super omnia; hic enim dicitur habere Baptismum in voto, saltem implicito; Cum enim contritio includat propositum vitandi omnia peccata, & seruandi legem Dei, vt constabit ex infra dicendis: In legem autem Dei comprehendatur præceptum Baptismi, sequitur eum, qui habet actum contritionis, & dilectionis Dei, habere Baptismum in voto, idest in volũtate, & desiderio, quod continetur in actu contritionis, & dilectionis. Idem dicendum est de martyrio, in quò Baptismi votum continetur; nam qui martyrium subit, ita est affectus, vt susciperet Baptismum, si facultatem haberet illius suscipiendi.

His

His præmissis, duo principaliter quærenda sunt in hoc puncto. Primò vtrum Baptismus sit necessarius necessitate medij in re, vel in voto; Secundò, vtrum necessarius sit necessitate præcepti.

PRIMA PROPOSITIO.

3 Baptismus est necessarius necessitate medij in re, vel saltem in voto, quando non adest facultas illum suscipiendi in re. Ratio est, quia illud est necessarium necessitate medij ad salutem, sine quo salus non potest obtineri; sed sine Baptismo in re, vel in voto non potest salus obtineri, vt patet ex illis verbis Ioānis tertio Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto. non poterit introire in Regnum Dei. Vbi notanda est illa particula, Nisi, quæ denotat necessitatem; Ergo Baptismus necessarius est necessitate medij in re, vel in voto. Ita communiter Doctores, Concilia, & Patres, vt videri potest apud Vasquez, 3.par.disp 149 c.1.2.& 3.disp.152 c.2. Valentiam to. 4.disp.4.q 3 pun.4.Suarez disp.27.Henriquez lib.2.cap.3. Nugnum 3.parte q 68.art.1.& 2. Coninchum ibidem dubio 1.Sayrum lib.2. de Sacramentis, c 8.q.2. art. 1. apud Reginaldum lib.27.num. 7. apud Bartholomeum ab Angelo de Sacramento Baptismi.§.8.& apud Toletum lib. 2. c.21. in principio apud Graffium 2.par.lib.2.cap.4. num. 12.& apud Pitigianum in 4. q. 6. art. 1. & apud Bellarminum loco citato.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 Baptismus non solum est necessarius necessitate medij, verum etiam necessitate præcepti. Ratio est; tum, quia quod est necessarium necessitate medij, est etiā necessarium necessitate præcepti; nam qui non assumit medium sibi necessarium, peccat; cum quilibet teneatur sibi consulere, consequenter facit contra aliquod præceptum; Tum quia Matthæi 28 dicitur: Euntes in mundum docete omnes gentes baptizantes eos &c. quo loco Christus præcepit Apostolis, vt cogerent gentes ad fidem, & Baptismi obseruantiam, eisque Baptismum præciperent, vt inquit S. Hieronymus, & alij apud præcitatos Doctores.

5 Præceptum Baptismi obligat adultos, vt quamprimū, moraliter loquendo, commodè, & dignè possunt, Baptismum recipiant, vel saltem non multo tempore differant, vt tradit Suarez disp.31.sect 1.Henriquez lib.2.cap 4. Reginaldus lib.27.nu.56.Coninchus loco citato, Victoria de Baptismo q.33.Chamerota de Baptismo c 5. dubio 12. & alij, nam adulti multum differendo Baptismum exponunt se periculo damnationis, & priuationis maximorum fructuum Baptismi.

6 Ex quo fit, vt pater curare teneatur, vt filij, & domestici quam primum baptizentur; tenetur enim consulere necessitatibus familiæ, vt patet ex dictis in Quarto Decalogi præcepto. Quamobrem in Concilio nostro prouinciali primo, parte 2. fol. 34. iure optimo constituta est pœna Excommunicationis contra eos, qui non curant baptizari Infantem ante nonum diem. Non existimarem tamen illum mortaliter peccare, qui Baptismum differret per tres vel quinque, vel plures dies præciso periculo Infantis baptizandi. Ita Henriquez loco citato nu.3.Valentia loco citato versiculo Tempus, Ledesma, & alij apud Henriquez loco cit.& apud Vasquez 3.par disp.149. c.4.n.36. & 39. Bartholomeum ab Angelo de Baptismo.§.51. & 52.

7 Hinc sequitur primò, Cathecumenum, quamuis sit in gratia constitutum per actum cōtritionis, teneri sub mortali suscipere Baptismum oblata opportunitate. Ratio est, tum quia Baptismus, non solum necessarius est necessitate medij in voto, verum etiam in re data opportunitate illius suscipiendi, Iuxta illud: Nisi quis renatus fuerit ex aqua &c. Tum quia tenetur adimplere præceptum Baptismi, cuius omissione amittitur gratia; consequenter, qui data opportunitate, non suscipit Baptismum, non saluabitur, nisi forte nouum contritionis actum eliciat, cum proposito suscipiendi Baptismum quam primum poterit, iterum oblata occasione; si verò non se offerat noua occasio actualiter suscipiendi Baptismum, saluabitur; quia habet Baptismum in voto per contritionem, & a transgressione præcepti excusatur ob impotētiam suscipiendi Baptismum, vt suppono, Ita Coninchus lo.cit.dub.3. & art, 3.

Nugnus ibidem Reginaldus loco citato nu.1. Henriquez, Valentia loco citato.

8 Secundò, pueros sine actuali susceptione Baptismi, aut sine martyrio non saluari, si morte præoccupentur ante realem Baptismi, vel martyrij susceptionem, & hoc valet, etiam si Parentes omnia præparassent ad Baptismum necessaria, & voluntatem habuissent conferendi Baptismum. Ita Communiter Doctores.

9 Tertiò; si detur casus, vt aliquis ex speciali priuilegio in vtero matris iustificetur, teneri sic iustificatum adhuc recipere Baptismum. Quamobrem Apostoli, & Beatissima Virgo; quamuis ante Baptismi institutionem receperint gratiam; nihilominus tenebantur recipere Baptismum post Euangelij promulgationem, vt fierent capaces Sacramentorum, quorum ianua est Baptismus & vt signo characteris distinguerentur ab infidelibus. Verum ante Euangelij promulgationem non tenebantur Baptismum, suscipere, vt constabit ex statim dicendis. Cum autem de facto Beatissima Virgo, & Apostoli ante vniuersalem Euāgelij promulgationem baptizati sint, vt explicat Glossa in ea verba, qui lotus est &c sequitur Beatissimam Virginē, & Apostolos post Euangelij promulgationem immunes fuisse ab obligatione iterum suscipiendi Baptismum, quia iam satisfecerant obligationi; sicut debitor, qui creditori soluit ante præ[fixum] terminum, non tenetur adueniente termino ad no[uam] solutionem. Ita Henriquez loco citato, cap.5 nu.3.Scotus dist. 4.q. 6. Syluester verbo Baptismus quarto, nu.1.Summa Corona, & alij.

10 Quæres primò, quandonam inceperit obligatio suscipiendi Baptismum; dubium enim est, vtrum obligatio suscipiendi Baptismum, cæperit statim post promulgationem Euangelij, & ante Christi mortem.

Respondeo obligationem suscipiendi Baptismum non statim incepisse post prædicationem Baptismi. Ratio est, quia cum lex Christi sit iugum suaue, vt dicitur Matthæi 11 nō est credibile Christum voluisse statim obligare, sed potius se gessisse iuxta morem Imperatorum, qui non statim facta Præconis promulgatione obligant, sed elapso certo tempore.

11 Addo obligationem Baptismi, non solum non statim incepisse post promulgationem, & prædicationem, verum neque incepisse ante Christi mortem. Ratio est, quia ante Christi mortem durabat lex vetus, ad cuius obligationem, & obseruantiam tenebantur homines; Non est autem credibile, Christum voluisse eodem tempore obligare homines duplici lege, alioquin grauissimum onus fuisset impositum hominibus, qui eodem tempore adstricti fuissent ad onera veteris, & nouæ legis subeūda; lex enim vetus obligauit, & durauit vsque ad mortem Christi, vt patet tum ex scissione veli, quæ facta fuit tempore passionis, & significabat, inquit Diuus Augustinus, cessationē veteris legis; tum ex verbis Christi in Cruce prolatis. Consumatum est, quæ ab omnibus Doctoribus explicantur de cessatione veteris legis. Ita Doctores mox citandi.

12 Sed modo difficultas est, vtrum obligatio Baptismi inceperit statim post Christi passionem, & mortem.

Respondeo primò, obligationem Baptismi respectu eorum, quibus Baptismus fuerat promulgatus, incepisse post Christi passionem, etiamsi Euangelium nondum esset omnibus promulgatum. Ratio est, quia in morte Christi cessauit lex vetus, & incepit noua, vt patet; tum ex scissione veli templi; tum ex illis verbis, consumatum est. Ergo lex noua tunc cepit obligare respectu eorum, quibus sufficienter erat promulgata; Cum enim non statim post Christi mortem obligauerit omnes vniuersaliter, eo quod non esset completè promulgata, sequitur obligasse saltem post Christi passionem, respectu eorum, quibus iam fuerat promulgata, sicut patet a simili in legibus Principum, qui potius obligant commorantes in Vrbe, in qua leges promulgantur, quam commorantes in Vicis. Respectu vero eorum, quibus Baptismus, seu Euangelium, & lex noua nondum fuerat promulgata, non statim incepit obligare, vt constabit ex sequenti responsione.

Respondeo secundò, obligationem Baptismi generaliter, & quo ad omnes incepisse post sufficientem promulgationem Euangelij factam vniuerso mundo. Ratio est, quia non potest prudenter aliqua legis obligatio imponi, nisi post sufficientem ipsius notitiam. Ergo neque potuit generaliter imponi obligatio legis nouæ, nisi post sufficientem Euangelij promulgationem, qua potuerint homines

mines venire in cognitionem nouæ legis posita vero sufficienti promulgatione, cæpit nouæ legis obligatio; quia lex vetus cessauerat, & nouæ legis promulgatio sufficienter facta fuerat. Ita Suarez tomo 3. disp. 31. sect. prima ad finem, Henriquez lib. 2. capite 2. Diuus Tho tertia parte q. 66. arti. 2. num. 8 Nugnus ibidem difficultate 2. & 3. Coninchus quæst. 68. arti. 2. dubio 2. Bartholomeus ab Angelo dialogo 1 §. 25. Victoria in summa de Sacramento Baptismi conclusione 10. Viualdus de Baptismo cap. 1. nu. 16. Angles. q. prima ar. primo, Chamerota de Baptismo c. 7. dubio primo Vasquez tertia parte disp. 149. ca. 3. in principio, & alij apud Henriquez loco citato.

13 Rogabis primò, quandonam facta fuerit sufficiens Euãgelij promulgatio: ita vt cęperit omnes obligare.

Respondẽt aliqui, factam fuisse in die Pentecostes, quo tempore Apostoli prædicauerunt varijs linguis omni nationi Iudæorum concurrentium. Ita Bellarminus de Baptismo. cap. 5. Coninchus loco citato nu. 24. Scotus dist. 3. q. 4. littera H. versiculo secundum autem tempus, quem citat, & sequitur Pitigianus dist. 3. q. 4. art. 5. conclusione 2. & alij.

Alij verò putant, vniuersalẽ obligationem cepisse paulò post Excidium Hierusalem, quod accidit anno quadragesimo post Christi passionẽ, quo tempore Apostoli obierant, & Euangelium toto orbe prædicauerant. Vtraque opinio videtur probabilis.

14 Rogabis secundò, quodnam remedium posset ab ijs adhiberi, qui Baptismi legem ignorabant post Christi passionem, antequam Euangelium promulgaretur vniuerso mundo.

Respondeo potuisse, & debuisse adhiberi Circuncisionem, seu remedium naturæ. Ratio est, quia non possumus aliud remedium assignare; Baptismus enim nondum illos obligabat, cum nondum illis sufficienter esset promulgatus; Ergo poterat adhiberi Circuncisio, vel remedium naturæ, cuius præceptum nondum fuerat abrogatum, nec aliud remedium erat substitutum; alioquin dicendum esset, homines tunc caruisse remedio ad salutem.

Obijcies, lex vetus durauit vsque ad mortem Christi, & in morte Christi cessauit. Ergo non erat obligatio adhibendi Circuncisionem, vel remedium legis naturæ.

Respondeo, legem veterem post Christi passionem non obligasse omnes, cum non obligaret eos, quibus lex noua sufficienter non erat promulgata. Quare lex vetus dicitur in morte Christi cessasse quo ad eos, qui nouam non ignorabant; quo ad eos verò, qui nouam ignorabant, non cessauit, nisi post sufficiẽtem promulgationem Ita S. Tho. q. 66. artic. 2. ad tertium, Medina prima secundæ, q. 103. arti. 3. ad finem, Henriquez c. 2. citato, n 6. vbi refert Capreolum, & alios.

15 Rogabis tertiò, vtrum, qui nunc existunt in partibus remotis cum inuincibili ignorantia Baptismi, & legis Christi, saluari possint.

Respondent aliqui Doctores, dannandos esse; quia post generalem Euangelij promulgationem, non restat aliud remedium pro originali, præter Baptismum in re, vel in voto.

Alij verò putant, saluandos esse, si naturæ legem seruauerint, quia credibile est, Deum seruanti legem naturę daturum lumen, & speciale auxilium, quo se valeat ad ipsum cõuertere. Ita S. Tho secunda secundę; q. 10. arti. 4. Summa Corona de Baptismo, folio mihi 29. & alii recentiores ferè communiter, quorũ sententia mihi probatur & videtur conformis summæ pietati, & misericordiæ diuinę.

PVNCTVM III.

De materia Baptismi.

1 *Materia remota Baptismi quanam sit.*
2 *An peccet, aut valide Baptizet, qui aliam adhibeat aquam præter naturalem.*
3 *An valide baptizet, qui vtitur acqua Maris.*
4 *An valide baptizet, qui vtitur acqua a niue profluente.*
5 *An glacies sit apta materia Baptismi.*
6 *An aqua naturalis mixta cum alio liquore sit apta materia*
7 *An peccet, qui vtitur aqua naturali alterata, & fœda.*
8 *Minister Baptismi quam aquam debeat adhibere.*
9 *An liceat aliquando vti materia dubia.*
10 *An baptizatus cum materia dubia sit rebaptizandus si superuiuat.*
11 *An adhibendus sit ignis præter aquam.*
12 *Materia proxima Baptismi quanam sit.*
13 *Ablutio quid sit.*
14 *An per huiusmodi ablutionẽ auferendæ sint corporis sordes.*
15 *Quanam quantitas aquæ requiratur ad Baptismum.*
16 *Quot modis possit ablui Baptizandus.*
17 *Administrans Baptismum ex officio an teneatur seruare Ecclesiæ suæ consuetudinem.*
18 *An ad Baptismum duæ, vel tres guttæ aquæ sufficiant.*
19 *Quanam pars corporis abluenda sit.*
20 *An valeat Baptismus si aqua vestes tantummodo attingat.*
21 *An valeat, si aqua solos attingat capillos.*
22 *An valeat Baptismus, si caput tantum abluatur.*
23 *An sit rebaptizandus, si solus pes, aut digitus fuerit ablutus.*
24 *An infans in vtero matris existens baptizari possit.*
25 *An infans, ad fontem delatus, censeatur baptizatus, si ante ablutionem moriatur.*
26 *An remaneat baptizatus infans, qui a proferente formam in flumen proicitur.*
27 *An validus sit Baptismus, si infans fune in flumen mittatur.*
28 *An valeat Baptismus, quando infans aquæ e tecto defluentis submittitur.*
29 *An finita qualibet ablutione perficiatur Sacramentum.*
30 *An valeat Baptismus si puer, aut Sacerdos moriatur post primam mersionem.*

CVm duplex sit materia Baptismi, proxima scilicet, & remota, agemus prius de materia remota, tum de proxima.

PRIMA PROPOSITIO.

MAteria remota Baptismi est aqua naturalis, vt patet tum ex definitione Tridentini: ses. 7. canone 2. de Baptismo: vbi hoc tanquam de fide definitum est sub anathemate; Tum ex Matthęi tertiò quando Christus baptizatus fuit a Ioanne in Iordane; Tum ex Ioannis tertio. Nisi quis renatus fuerit ex acqua &c. tũ ex Apostolo ad Ephæsios quinto, mundans lauacro aquę, quæ verba (si accipiantur iuxta propriam significationem, secundum quam verba scripturæ semper explicãda sunt, nisi aliud suadeat necessitas ad euitandum aliquod absurdum, alioquin possemus omnia scripturæ loca in alium sensum retorquere, & deprauare) manifestè indicant materiam Baptismi esse aquam, per quam animæ purgantur, & mundantur. ita Bellarminus lib. primo de Baptismo cap. 4. & lib. 2. ca. primo vers. de materia Baptismi, Suarez, 3. par. disp. 20. sec prima, Coninchus q. 66 art. 4. dub. primo nu. 20 Reginaldus lib 27. nu. 10 Nauar. cap. 22. nume. 5. Henriquez lib. 2 cap. 6 Nugnus, Valentia, & alij statim citandi. Idem. tenet Viualdus de Baptismo c. 2. nu. 1. Pitigianus dist. 3 q. 3. art. 1. Posseuinus de Baptismo n. 2. Chamerota tracta. 2. de Baptismo c. 1. dubio primo.

2 Hinc sequitur primò, eum grauiter peccare, nec validè baptizare, qui aliam adhibet aquam, præter naturalem vt si adhibeat ceruisiam, sudorem, lac, vrinã, lachrymas, sputũm, seu saliuam, aquam rosaceam, aquam a vite profluentem, aut alium liquorem artificialem specie differentem ab aqua naturali. Ratio est quia materia Sacramẽti Baptismi est acqua naturalis, huiusmodi autem liquores, non sunt acqua naturalis: Propterea ieiunans pane, & acqua, si prædictis liquoribus vtatur, frangit ieiunium, vt bene ait Henriquez lib. 2. c. 6. nu. 2. Chamerota de Baptismo c. 2. d. 2. Bartholomeus ab Angelo de Baptismo §. 81. & alij mox citandi.

3 Secundò sequitur, eum validè baptizare, qui vtitur aqua maris, putei fontis, pluuiæ, balnei, etiamsi ex sulfure, aut cinere defluat; hæc enim videtur acqua naturalis; & hoc verum est, siue acqua calida sit, siue frigida, siue tincta colore, siue densa, &c. Ita Sotus in 4. dist 3. q. vnica, ar. 4. S. Th q 66. ar. 4. Victoria q. 12. de Sacramentis, Nugnus tertia parte, q. 66. arti. 3. Coninchus ibidem, arti. 4. dubio primo, Valentia to. 4 disp. 4. q. 1. pũcto 2 Suarez tertia parte, tomo primo de Sacramentis, q. 66, art. 4 disp. 20. sect. prima conclu. 2. Henriquez loc. cit. nu. 2. & 3. Reginaldus lib. 27. nu. 11. Toletus lib. 2. c. 18. num. 4 Rodriquez cap. 25.

de

de baptiſmo nu.1. Graſſius 2. parte lib.1.cap.3. num.16. Viualdus de baptiſmo cap.2.n.4. Poſſeuinus de baptiſmo num.2. & 3. Chamerota de baptiſmo cap. 2. dubio 2. Petrus Ledeſma in ſumma de Sacramento baptiſmi cap. 3. verſ. Primera concluſion. & alij communiter.

4 Tertio, eum validè baptizare, qui vtitur aqua, quæ profluxit à niue, aut à gelu, aut a ſale; ſal enim fit ex aqua naturali ſalſa, & differt tantummodo accidentaliter ab aqua naturali vt ſuppono. Ita S. Thom. locis art. 3. Sotus loco cit. ad quartum, Reginald. Poſſeuinus, & Coninchus locis citatis, & alij apud Henriquez loc. cit.

Addo, hoc verum eſſe iuxta multos doctores, etiamſi diceremus aquas inter ſe ſpecie differre; ſicut enim validè conficitur Sacramentum ſanguinis non ſolum in vino nigro, verum etiam in albo, etiam in ſententia eorum, qui teſtantur, vinum nigrum ſpecie differre ab albo, vt patebit ex dicendis de Euchariſtia; Ita etiam validè conficitur baptiſmus in qualibet aqua naturali, etiamſi fortè inter aquas naturales detur aliqua ſpecifica differentia. Ita Nugnus loco citato art.4. verſ. circa primum, Toletus loco citato Bartholomeus ab Angelo de baptiſmo §. 84. Graſſius 2. par. lib.1.cap.3. num.16.

5 Sed modo dubium eſt, vtrum glacies ſit apta materia baptiſmi cum glacies differat tantummodo accidentaliter ab aqua naturali, & ſit aqua vera ſecundum ſubſtantiam.

Reſpondeo non eſſe materiam aptam. Ratio eſt, quia ad baptiſmum requiritur aqua apta, & idonea ad abluendum; Glacies autem non eſt apta ad abluendum, niſi prius lique fiat, & in aquam redeat, & reſoluatur. Ita S.Tho. 3. parte q.66. art.4. Sotus in 4. ſen. diſt. 3. q. vnica art 4. Sylu. v. Baptiſmus 2. q. 1. & 3. S Anto.3. parte tit.14 ca. 13 num. 1. Tabien.Baptiſmus 4. nu. 8. Armilla v. Baptiſmus nu. 11. & 13. Angelus v. Baptiſmus 3. nu. 7. & deinceps, Bartholomeus de Angelis de Sacramento Baptiſmi Dialogo 2. §. 82. Chamerota de Baptiſmo cap. 2. dubio 1. Rodriquez loco citato, Viualdus loco citato num.5. & 10. Chamerota loco citato dubio 2. Reginaldus loco citato num.11. Coninchus loco citato dubio 1. nu. 27. Nugnus artic. 4. citato verſi. vltimum corrollarium, & alij, quos ſupra retuli de Sacramentis in genere de determinatione materiæ, & in ſimili referam de Euchariſtia.

6 Quartò ſequitur, eum non validè baptizare, qui vtitur aqua naturali, quæ ita alterata, & mixta ſit cum alio corpore, aut liquore, vt amplius non ſit apta ad abluendum; hæc enim non dicitur amplius aqua naturalis; quamobrem brodium, aut lixiuium benè decoctum, aut lutum, aut vinum modica mixtum aqua, aut alia, quę ita admixta ſunt, vt amplius nequeant aqua denominari, non poſſunt inſeruire pro materia baptiſmi. Ita Bartholomeus ab Angelo §. 84. Anglef. q. 1. art. 2. concluſ. 3. Chamerota loc. cit. & alij cita.

7 Quæres primò, vtrum grauiter peccet, qui vtitur aqua naturali alterata, & fęda, quamuis adhuc ſimpliciter ſit aqua, & talis denominetur.

Reſpondeo grauiter peccare peccato Sacrilegij quoties huiuſmodi aqua vtitur abſque neceſſitate. Ita Henriquez cap.6. Coninchus q. 66. arti. 4. dubio 1. num. 12. Toletus loco citato num.5. & alij Doctores citati. Ratio eſt, quia facit contra reuerentiam Sacramento debitam. Idem dicendum eſt de illo, qui præciſa neceſſitate baptizat in aliquo brodio parum decocto.

8 Addo, non eſſe licitum miniſtro non ſolum vti aqua alterata, & fœda, verum neque licitum eſſe, ſecluſa iuſta neceſſitate, adhibere quamlibet aquam naturalem, veram, & puram; ſed illam aquam adhibendam eſſe, quæ præſcribitur ab Eccleſia, qualis eſt aqua Sacrorum Fontium. Ratio eſt, tum quia conſuetudo, & præcepta ſeruanda ſunt. Tum quia ſic colligitur ex Clementina vnica de baptiſmo. Ita Coninchus loc cit.num.21. Reginaldus lib.27. num.13. Poſſeuinus de baptiſmo num.4. Henriquez, & alij locis citatis.

9 Quæres Secundo, vtrum licitum ſit aliquando vti materia, de qua dubitatur, an ſit aqua naturalis, & materia apta baptiſmi.

Reſpondeo iuxta dicta de Sacramentis in genere, præciſa neceſſitate, non licere. Ratio eſt, quia adeſt periculū faciendi Sacramentum irritum, & inualidum; In neceſſitate verò licitum eſſe, quando non adeſt aqua naturalis, & certa, nam melius eſt aliquem baptizari cum materia, de qua dubium eſt, an ſit apta, & ſufficiens ad baptiſmum, quam nullo modo baptizari; nam fieri poteſt, vt ſit vera materia, & conſequenter ſit verus baptiſmus, & conſequenter baptizatus ſaluetur. Ita Poſſeuinus loco citato num.5. & alij locis citatis.

10 Verum tamen eſt, hoc modo baptizatum, rebaptizandum eſſe ſub conditione cum materia ſolita, & conſueta, ſi ſuperuiuat. Ita Sotus loco citato art. 4. verſus finem, Coninchus loco citato num. 22. & 83. Reginaldus loc. cit. num.13. Nugnus loc. cit. verſiculo Vltimum corrolarium ad finem, & alij, quos ſupra retuli de Sacramentis in genere. Ratio eſt, quia adeſt iuſta, & ſufficiens cauſa, ob quam licet iterum conferre baptiſmum ſub conditione; cum fieri poſſit, vt præcedens ſit inualidus.

11 Quæres tertiò, vtrum in baptiſmo pręter aquam adhibendus ſit ignis.

Reſpondeo negatiuè; quamuis aliqui hæretici ſentiant oppoſitum, non intelligentes locum Matthæi 3. vbi dicitur. Ille vos baptizabit aqua, & igne, & ille vos baptizabit Spiritu Sancto, & igne; nam per ignem intelligitur Spiritus Sanctus collatus Apoſtolis in linguis igneis, vt exponunt PP. Hieronymus, Chriſoſtomus, & alij apud Henriquez loc. cit. Ratio cur ignis non ſit adhibendus patet; tum ex communi Eccleſiæ praxi, & vſu; tum ex iſtius Sacramenti inſtitutione, in qua fuit præſcriptus ignis ad baptiſmum.

SECVNDA PROPOSITIO.

12 Materia proxima baptiſmi eſt ablutio. Hæc propoſitio patet; tum ex Matthæi vltimo, vbi dicitur baptizantes eos in nomine Patris &c. ideſt abluentes eos in nomine Patris &c. tum ad Epheſios quinto, mundans eum lauacro aquæ in verbo vitæ. Tum quia Sacramenta, quæ conſiſtunt in vſu, habent pro materia proxima rem aliquam ſignificantem id, quod efficitur; ſed aqua per ſe ſumpta, vt ſic, non ſignificat gratiam, & regenerationem Spiritualem, ſicut ſignificat ablutio. Ergo ablutio eſt materia proxima baptiſmi. Ita communiter Doctores.

13 Quæres primò, quid ſit ablutio, quam in propoſitione diximus eſſe materiam proximam baptiſmi.

Reſpondeo eſſe contactum ſucceſſiuum, quo aqua ſucceſſiuè contingit corpus; Ex quo patet ad baptiſmum nō ſufficere quemlibet contactum, ſed requiri ſucceſſiuum. Ratio eſt, tum quia ad baptiſmum requiritur talis ablutio, & contactus, quo dicatur homo ablutus; ſed homo non poteſt dici ablutus per nudum contactum, ſed per contactum ſucceſſiuum; Ergo ad baptiſmum requiritur contactus ſucceſſiuus; quo aqua ſucceſſiuè contingit corpus ope miniſtri. Tum quia ſicut aqua in uaſe exiſtens non dicitur abluere vas, quod ab aqua contingitur; ita non dicitur abluere corpus per ſolum contactum, ſed per contactum ſucceſſiuum, quo aqua ſucceſſiuè applicatur corpori, aut corpus, aquæ, ſiuè ſit eadem aqua, ſiue ſit diuerſa, Ita Suarez tom. 3. diſp. 20. ſect. 2. verſiculo Ego ſentio; Reginal loc. cit num. 14. Coninchus q. 66. art 4. dubio 1. n. 25. & dubio 2. num.29. Scotus, Pitigianus loco citato art. 2. Chamerota de baptiſmo cap. 2. dubio 6. & alij communiter.

14 Obſerua tamen, ad ablutionem, quæ ſit in baptiſmo non requiri, vt ſordes corporis auferantur, & vt corporalis munditia inducatur; nam Sacramentum baptiſmi non eſt inſtitutum ad auferendas ſordes corporis, ſed animæ. Ita Nugnus q. 66. art 4. verſus finem, Chamerota de baptiſmo c. 2. dubio 2. & alij DD. citati.

15 Quæres ſecundò, quænam quantitas aquæ requiratur ad baptiſmum.

Reſpondeo requiri, & ſufficere illam quantitatem, quę ſufficit ad abluendam corporis partem, qua abluta poſſit homo dici ablutus; Cum autem ad abluendam partem corporis ſufficiat parua quantitas aquæ; cum eadem quātitas ſucceſſiuè poſſit applicari; ſequitur paruam quantitatem aquæ ſufficere ad baptiſmum. Ita S. Th. q. 66. art. 11. ad quartum, Sotus diſt. 5. art. 11. Suarez loc. cit. verſ. Atque hinc, Coninchus loc.cit.art.7. dub.2. Nugnus ibidē art.8. concl. 2. Henriquez loc.cit. cap.7. Bartholomeus ab Angelo de baptiſmo num.100. Valentia tom.4 diſp 4. q. 4 puncto 2. verſiculo Ex cuius, Reginaldus loco citato nu 1. & 15. Chamerota tract. 2. de baptiſmo c. 1. dubio 6. & alij.

16 Ex

16 Ex dictis colligi potest primò, validum esse baptismum, siue administretur immergendo corpus in aquam, sicut apud nos fieri consueuit, siuè infundendo, & applicando aquam corpori (Ratio est, tum quia his omnibus modis homo potest sufficienter denominari ablutus. Tum quia Christus in baptismo instituit ablutionem non explicando eam fieri potius vno, quam altero modo; sufficit ergo illa actio, qua homo sufficienter possit denominari ablutus, siue denominetur per immersionem, siue per aspersionem, siue per infusionem. Ita communiter Doctores.

17 Obserua tamen à ministro, qui ex officio ministrat Sacramentum baptismi, seruandam esse consuetudinem suæ Ecclesiæ; nam vnusquisque tenetur se ritibus suæ Ecclesiæ Cathedralis accommodare. Ita Sotus in quarto distin. 10. quæst. vnica, art. 8. conclus. 3. Tabiena verbo baptismus 5. num. 1. Reginaldus loco citato num. 19. Nugnus loco citato conclus. 7. Coninchus ibidem num. 84. Henriquez cap. 7. num. 4. Valentia loco citato versic. 2. Sequitur, & alij communiter. Immò S. Tho. loco citato artic. 8. & alij. Contra Bartholomeum de Angelis de Sacramento baptismi Dialogo 2 §. 92. Sotum, & Valentiam locis citatis, putant baptizantem, non seruato suæ Ecclesiæ ritu, grauiter peccare, nisi iusta de causa excusetur. Quamobrem si baptizās administret Sacramentum Baptismi per infusionem, vel per aspersionem contra ritum suæ Ecclesiæ, grauiter peccat; Secus si hoc faciat quando nequit sustentare baptizandum, aut si baptizandus sit adultus, aut si mortis periculum immineat; tunc enim non peccat administrando Baptismum per infusionem, aut per aspersionem: cum ipsum ad hoc faciendum iusta causa impellat, etiamsi in eo loco receptum sit per consuetudinem, vt Baptismus per immersionem administretur. Ex quo etiam à simili ab aliquibus Doctoribus infertur, eum grauiter peccare, qui in Ecclesia latina prætermissa forma consueta, vtitur forma Græcorum; hic enim non seruat ritum suæ Ecclesiæ in re graui, iuxta Reginaldum loco citato num. 24. Armillam verbo Baptismus num 10 & alios. Ex quo patet differentia inter eum, qui baptizat vulgari sermone, & inter eum, qui baptizat forma Græcorum, nam primus non videtur facere contra ritū Ecclesiæ; cum baptismus in Ecclesia latina aliquando administretur vulgari idiomate; secundus vero facit contra ritum Ecclesiæ. Ita Victoria de Sacramentis q. 18.

18 Secundò, non esse validum baptismum, quando quis vna, vel duabus, vel tribus aquæ guttis aspergitur, præsertim si guttæ persistant, & non fluant per corpus. Ratio est, quia ad baptismum requiritur contactus successiuus, & tanta quantitas aquæ qua possit homo denominari ablutus. Ita Valentia loco citato versiculo Itaque sequitur, Viualdus de baptismo cap. 2. num. 4. Posseuinus de baptismo nu. 7. & alij Doctores citati contra Vasquez disp. 145. num. 32. versiculo Ego verò existimantem sufficere guttam aquæ.

19 Tertiò colligitur, ad validitatem baptismi illam corporis partem abluendam esse, qua abluta verum sit dicere hominem esse ablutum. Ita Chamerota tract. 2. de Baptismo cap. 2. dubio 6. Viualdus, & alij.

20 Ex quo fit, vt non sit validus baptismus, si aqua contingat tantummodo vestes, aut pileum, aut aliquid aliud extra carnes, vt si aliquis corio, vel vtre contectus immergatur. Si verò baptizandus sit coopertus aliquo panno lineo, ita vt aqua attingat carnes, validus est baptismus quia dici potest ablutus. Idem dicendum est, si baptizetur infans natus cum pelle porosa, itaut aqua penetret, & perueniat ad carnes infantis. Ita Syluester verbo Baptismus quarto, num. 2. Bartholomeus ab Angelo de baptismo. §. 102. Viualdus loco citato num 6 Sotus loco citato, q. vnica, art. 7. ad finem, Summa Corona de immersione baptismi, Suarez, Valentia, Reginaldus, Henriquez, & alij locis citatis.

20 Quartò, non esse validum Baptismum, si aqua solos capillos attingat; nam capilli non sunt pars hominis; sed sunt quædam superfluitas, & excrementum carens anima rationali; consequenter capillis aqua dilutis, & aspersis non potest homo dici ablutus. Ita ferè communiter Doctores contra Sotū in quarto, distin. 3. q. vnic. art. 7. versi. Et quid, Toletum lib. 2. cap. 18. num. 10. Henriquez cap. 7. num. 2. Vasquez disp. 145. num. 31. Coninchum q. 66. art. 7. dubio 2. num. 78. & Valentiam tom. 4 disp. 4 q. 3. de baptismo pun. 2. vers. 6. Sequitur, Bartholomeum de Angelis de Sacramento Baptismi. Dialogo 2. §. 101. Grassium 2. parte lib. 1. cap. 4. nu. 29. Passeuinum de baptismo nu. 6. versic. Communiter baptismus, & alios quorum sententiam probabilem putat P. Ledes. de Sacram. Baptismi c. 3 18. vers. tiene dificultad.

22 Quintò, colligitur validum esse baptismum, si caput abluatur; hoc enim est præcipuum hominis membrum, quo abluto dicitur homo ablutus, & hic videtur communis vsus Ecclesiæ. Ita S. Tho. in 4. senten. dist. 3. q. 1. art. 4. q 1. ad 2. & in 3. par q. 66. art. 7. ad 3. S. Ant. 3. par. tit. 14. c. 13. nu. 1. Angelus v. Baptismus 4. nu 2. Bartholomeus ab Angelo de Sacramento Baptismi Dialogo 2. §. 96. Rodriq. in summa cap. 25. de baptismo conclusione 2. Viualdus cap. 5. num. 16.

Ex quo patet, non esse rebaptizandum infantem, postquam totus è ventre exijt, si antequam totus exiret, baptizatus fuit in capite. Ita S. Tho. Sotus, Vasquez Coninchus, & alij DD cit.

23 Ex opposito, si solus pes, aut digitus abluatur, non videtur validus baptismus; cum per huiusmodi partis ablutionem non videatur homo sufficienter denominari ablutus: quamquam in necessitate baptismus administrandus est in qualibet parte, etiam in solo digito, si nequeat in capite baptizari, transacta tamen necessitate rebaptizandus erit sub conditione, si dubitetur partem ablutam sufficere, vt homo dicatur ablutus. Ita S. Tho. in 4. sen. dist. 6. q. 1. art. 1. Angelus v. Baptismi 6. nu. 3. Armilla v. Baptismus nu. 27. S. Antoninus 3. parte tit 14 cap. 13. nu. 1. Sotus in 4. disp. 3. q. vnica art. 11. Tabie. Baptismus 5. nu. 1. Sylu. v Baptismus 4. q 1. Bartholomeus ab Angelo loco citato §. 97. & §. 10. Toletus lib. 2. cap. 18. num. 8. Rodriquez loco citato Victoria de Sacramentis q 31 Grassius loco citato nu. 26. Viualdus de baptismo cap. 5 num. 16. vbi pro contraria sententia multos citat DD. Nugnus artic 8. & 9. Coninchus num. 80. Valentia loco citato versic. Quartò sequitur, & alij locis citatis, contra Vasquez loco citato nu 28. & Henriquez loco citato asserentes simpliciter, & absolutè validum esse baptismum abluta quacunque parte. Ratio ipsorum est, tum quia sicut homo dicitur vulneratus, in quacunque parte vulneretur, ita etiam dicitur ablutus, in quacunq; parte abluatur; tum quia anima rationalis est in qualibet parte; ergo abluta quacunque parte corporis; effectus baptismi sufficienter in anima recipi potest Verum istæ rationes non obstant quia licet anima sit in qualibet parte corporis: nihilominus verum non est, abluta qualibet corporis parte hominem denominari ablutum iuxta communionem loquendi modum, quamuis dicatur vulneratus, in quacunque parte vulneretur.

24 Sextò, non posse baptizari Infantem in utero matris existentem; consequenter baptizatum in utero matris nō posse in Cœmeterio sepeliri, quia re uera non est baptizatus, cum non sit ablutus; Quamquam non desunt, qui dicunt Infantem in matris utero existentem, quando periculum est, ne prodeat in lucem, baptizandum esse eo modo, quo baptizari potest. Sed hoc potius piè dicitur, quā sufficienti ratione comprobetur, nisi fortè aqua sic immitti possit, ut perueniat ad Infantem, ut ait Valentia loco citato puncto 2. uers. tertio sequitur Reginaldus loc. cit. nu. 16 S. Tho. 3. parte quæst. 68. art. 11. Vasquez; & Pesantius ibidem, Bartholomeus ab Angelo de baptismo 10. §. Philiarcus 2. par. lib. 1. cap. 8. Tholetus loco citato num. 30. & alij.

25 Septimò, non censeri baptizatum infantem, qui defertur ad Sacrum Fontem; sed ante ablutionem, uel antequam finiatur uerborum forma, è uita decedit; Hic enim nondum est ablutus; consequenter non censetur baptizatus: cum ad baptismum requiratur debita forma, & ablutio. Ita communiter Doctores contra Syluestrum loco citato, Bartholomeum ab Angelo §. 110. & alios.

26 Octauò, ualidum esse baptismum, quando infans incipit mori, & quia non adest aqua, qua possit baptizari, proijcitur in flumen, aut in puteum a ministro proferente formam baptismi, Quamuis enim hoc non sit faciendum, cum non sint facienda mala, ut eueniant bona, & quisq; debeat prius consulere animæ suæ, quam alienæ; nihilominus, sic fiat, tenet baptismus. Ratio est, quia adsunt omnia requisita ad baptismum; adest enim materia, adest aqua, adest contactus sufficiens, idest ablutio, adest forma, quam suppono proferri antequam infans moriatur; adest

etiam

etiam intentio baptizandi, vt suppono. Tum quia, quamuis sequatur submersio, & mors infantis; nihilominus Infans potest verè dici ablutus, tum quia Baptismus non ordinatur ad vitam corporis, sed ad vitam animæ; ergo quāuis sequatur mors corporis; nihilominus saluari potest vita animæ. Ita Suarez disp 20. sect. 3. versiculo Quapropter, Valentia tom. 4. disp. 4. q. 1. puncto 2. versiculo septimo sequitur. Reginaldus loco citato nu. 21. & 22. Petrus Ledesma de Sacramento Baptismi cap. 3. vers. A esta Vasquez disp. 145. cap. 3. num. 19 versi Mihi verò, Coninchus q. 66. art 7. dubio 1 nu. 68. Nugnus ibidem art. 8 conclus. 4. & 5. Panormitanus in c. Non est de baptismo, & alij. Contra Tabienam Baptismus 5 nu. 7. Syluestrum verbo baptismus 4. nu. 8. Sotum in quarto, distinctione 3. q. vnica, art. 8. Henriquez cap. 7. num. 3. Summam Coronam. Armillam verbo baptismus nu. 19. S. Antoninum 3. par. tit. 14 ca 13. Angelum Baptismus 4 num 1. Bartholomeum de Angelis dia'ogo 2. de Sacramento Baptismi §. 88. Chamerotam tract. 2. de Baptismo cap. 2. dubio 7. Viualdum in Candelabro aureo de Baptismo ca. 5. nu. 6. Toletum loco citato nu. 9. Pitigianum dist. 3. q. 3. art. 6.

Obijcies, Baptismus significat mortem, & resurrectionem Christi; sed quando infans submergitur, non significat resurrectionem Christi; ergo Baptismus non est validus, quando administratur cum submersione infantis,

Respondeo Baptismum etiam tunc significare Christi resurrectionem per spiritualem regenerationem, quam baptizatus recipit.

27 Nonò colligitur, validum esse Baptismum, si infans fune mittatur in flumen, & viuus extrahatur, potest enim denominari ablutus. Ita DD. citati: si vero ego videam puerum labentem, aut ab alio proiectum in flumen, & proferam verba Baptismi; ego te baptizo &c. Baptismus non est validus; quia verba non verificantur; cum infans dici non possit à me ablutus. Ita Victoria loc. cit.

28 Decimò, validum videri baptismum, quando quis aquæ defluenti è tecto, aut ex alio loco submittit infātem abluendum: Infans enim denominatur ablutus à submittente, sicut dicitur ablutus, quando proijcitur in flumen. Secus dicendum videtur, quando quis tenet puerum altero aquam diffundente; nam hic puer non denominatur ablutus ab eo, qui eum tenet; sed potius ab eo, qui aquam diffundit, & proijcit super puerum baptizandū, vt clarius constabit ex dicendis in sequenti puncto.

29 Quæres tertiò, vtrum finita qualibet ablutione perficiatur Sacramentum.

Respondeo Sacramentum perfici per quamlibet ablutionem, modo sufficienter prolata sint verba, & corpus possit dici ablutum: Propterea, quando triplex mersio adhibetur, Baptismus statim post primam ablutionē suum sortitur effectum, antequam triplex mersio adueniat, modo post primam mersionem forma Baptismi sufficienter prolata sit. Ratio est, quia adsunt omnia requisita ad Baptismum; cum adsit debita forma, ablutio, & intentio ministri, vt supponimus. Ita Caietanus q. 66. art. 3. Pesantius ibidem S. Tho. loco citato art. 8. Coninchus ibidem n. 84. Nugnus ibidem conclu. 1. & 6. Vasquez ibidem cap. 2. Sotus in quarto, distin. & 3. q. vnica, art. 8. Reginaldus loco citato nu. 20 Henriquez loco citato cap 7. nu 4. Valentia loco citato versi. Et obseruandum est, Suarez loco citato, Bartholomeus ab Angelo de Baptismo §. 94. Petrus Ledesma loco citato cap. 3 vers. Tercera conclusion Possevinus, qui pro se citat multos Doctores, de Baptismo ca. 6. nu. 12. & alij communiter.

30 Ex quo sequitur, validum esse Baptismum, si puer, aut Sacerdos moriatur post primam mersionem prolatis verbis. Immo si minister intendat perficere Baptismum in tertia mersione, validum est Sacramentum posita prima mersione, & prolatis verbis. Ratio est, quia minister non potest sua intentione suspendere effectum, & perfectionem Sacramenti, modo veram habeat intentionem conficiendi Sacramentum, vt si intēdat facere, quod Christus instituit, aut quod Ecclesia intendit, aut quod potest; Cum enim posita huiusmodi intentione possit baptizare per vnicam ablutionem, & Ecclesia non intendat trinam mersionem tanquam essentialem, sequitur validum esse Baptismum posita prima mersione, & prolatis verbis. Secus dicendum est, si minister habeat directam intentionē non conficiendi Sacramentum, nisi perfecta trina mersione; tunc enim Sacramentum non est validum ante tertiā mersionem, non defectu formæ; cùm iam prolata sint verba formæ, neque defectu materiæ; cum vna mersio per se sufficiat, vt aliquis dicatur ablutus; sed defectu intentionis ministri, qui expressè intendit non conficere baptismum, nisi in tertia mersione; Sacramentum enim Baptismi, non solum perficitur materia, & forma, verum etiam intentione ministri; minister autem in proposito casu non habet intentionem conficiendi Sacramentum, nisi in tertia mersione. Ita Doctores citati.

Neque contra dicta obstat auctoritas Patrum, qui videntur asserere necessariam esse trinam mersionem; nam explicandi sunt non de necessitate Sacramenti, quasi Sacramentum non possit esse validum sine trina mersione, sed de necessitate solemnitatis, & præcepti, vt habetur Canone 9. Apostolorum, & Cap. Multi sunt de consecratione distin. 4.

PVNCTVM IV.

De forma Sacramenti Baptismi.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Forma Sacramenti Baptismi sunt hæc verba, Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, vt constat tum ex Matthæi 28 vbi dicitur, Euntes docete omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Tum ex Concilio Florentino in instructione Armenorum, & ex Alexandro tertio cap. 1. de baptismo, tum ex communi vsu Ecclesiæ. Ita Valentia tom. 4. disp. 4. q 1. puncto 3. in principio, Suarez tom. 3. in tertiam partē disp. 21. sect. 1. Bellarminus lib. 2. de baptismo, cap. 3. & 6 S. Tho. q. 66. art. 5. Coninchus, & Nugnus ibidem, Henriquez lib. 2. cap. 8. nu. 1. Reginaldus lib. 27. cap. 4 num. 23 Sayrus lib 1. cap. 4. art. 3. Nauar. cap. 22. nu. 2. Armilla v. Baptismus n. 4. & 7. S. Ant. 3. par. tit. 14. c. 13. n. 1. Sylu. v. Baptismus 1. n. 3. Angelus v. Baptismus 2. n. 1. Tabien. Baptismus 3. n. 1. 2. & 7. Bartholomeus ab Angelo de baptismo §. 103. Victoria de baptismo concl. 12. Grassius 2. par. lib. 1. c. 3. n. 19. Angles de Baptismo quæst. 1. art. 3. diffi-

5. difficultate 2. Viualdus de baptismo cap. 3. num. 8. & 9.

Circa prædictam propositionem nonnulla sunt aduertenda, quæ colliguntur ex allata propositione.

2 Primò, in forma Baptismi exprimendam esse personam, quæ baptizatur, siue dicatur baptizo te, siue baptizo hunc, siue baptizo Caium, siue tu baptizaris à me &c. ita ex cap. 1. de baptismo, & ex Concilio Florentino colligit Suarez disp. 21. sect. 2. conclus. 3. Toletus lib. 2. c. 19. nu. 5. Franciscus Pitigianus dist. 3. q. 2. art. 4. conclusione 1. Graffius loco citato nu. 20. Bellarminus loco citato, Chamerota de Baptismo cap. 3. dubio 3. Victoria loco citato, Reginaldus loco citato nu. 35. Rodriquez de baptismo cap. 25. num 1. & alij Doctores citati. Præterea colligitur ex verbis Matthæi. Euntes docete omnes gentes baptizãtes eos, &c. ex quibus verbis constat, in forma Baptismi, non potius adhiberi posse particulam te, quam hic, vel hunc &c.

3 Sed modò dubium est, vtrum exprimenda sit persona baptizans, sicut diximus exprimendam esse personam, quæ baptizatur.

Respondeo, non esse necessarium directè exprimere personam ministri; nam baptismus forma Græcorum cõsueta administratus, validus est, vt patet ex Florentino loco citato, sed in forma Græcorum consuetá non exprimitur directè persona ministri baptizãtis; cum hæc sit forma Græcorum Baptizetur Seruus Christi, &c. ergo non est necesse directè exprimere personam ministri. Græci autem ideo vtuntur hac forma, ne vllus putaret Baptismum conferri, & administrari in nomine, & virtute ipsius administrantis. Ita Suarez sec. prima versus finem, Coninchus loco citato nu. 41. Nugnus loco citato difficultate 1. Reginaldus loco citato nu. 24. Rodriquez loco citato, Bellarminus loco citato n. 6. Valentia loco citato pun. 3. versiculo præterea etiam, Syluester baptismus primo n. 12. Victoria de Sacramento baptismi conclusione 17. Franciscus Pitigianus loco citato conclus. 2. Graffius 2 par. lib. 1. c. 3. n. 29. Chamerota cum Soto de baptismo ca. 3. dubio 2. & alij apud Henriquez lib. 2. cap. 8 nu. 3. in commentario littera S. quamuis contrarium sentire videatur Vasquez loco citando cap. 5.

4 Secundò, exprimendam esse actionem, quæ exercetur circa eum, qui baptizatur, siue exprimatur per verbũ baptizo, siue per verbum abluo, siue per verbũ mergo &c. Ratio est, tum quia forma baptismi hæc est. Ego te baptizo, &c Per verbum autem baptizo indicatur actio baptizantis; Tum quia Baptismus est Sacramentum consistẽs in vsu; in Sacramentis autem consistentibus in vsu exprimitur actio. Ita Bartholomeus ab Angelo §. 117. Toletus loco citato nu. 7. Graffius loco citato nu. 21. Viualdus de baptismo c. 3. nu. 10. Chamerota loco citato. Vasquez 3. parte disp. 142. c. 2. nu. 10. & alij DD. citati.

5 Tertiò, exprimendam esse vnitatem diuinæ essentiæ; nam in forma Baptismi dicitur in nomine, quod verbum ostendit vnitatem essentiæ, vt inquit S. Ambrosius lib. 1. de Spiritu Sancto, Theodoretus, & alij. Patres. Quamobrem, si quis baptizando dicat. Ego te Baptizo in nominibus Patris, &c. aut etiamsi dicat te baptizo in nomine Patris, in nomine Filij, in nomine Spiritu Sancti, inualide baptizat, vt multi Doctores testantur apud Suarez loco citato sectione 3. conclusione 2. apud Sayrum loco cita. & apud Reginaldum loco citato numero 3. & apud Franciscum Pitigianum dist. 3 quæst. 2. art. 6. columna 3. apud Graffium loco citato num. 26. & apud Viualdum de baptismo cap. 3 numero 12. contra Henriquez cap. 8. num. 2. & contra Coninchum loco citato num. 58. contra Bartholomeum ab Angelo de baptismo §. 117. contra Viualdum ex parte loco citato, & Chamerotam loco citato dubio 6. nam dicendo in nomine Patris, in nomine filij, &c. non ostendit vnitas diuinæ essentiæ. Si verò loco illius verbi, in nomine, dicatur in virtute, dubium est, an sit validus Baptismus; cum virtus non tot comprehendat, quod nomen; nomen enim significat virtutem, & inuocationem; consequenter dicere, in nomine Patris, filij, &c. idem est ac dicere in virtute, & inuocatione Patris, & filij, &c. Ita Henriquez loco citato numero 2. Bartholomeus ab Angelo de Sacramento Baptismi. §. 126. Pitigianus loco citato versiculo si quis, Coninchus num. 58. Toletus loco citato num. 7. & alij communiter.

Rursus, si loco particulæ, in nomine, dicatur baptizo te cũ Patre, cũ Filio, & cum Spiritu Sancto, aut in verbo Patris, Filij &c. inualidus est Baptismus; quia nõ exprimitur vnitas diuinæ essentiæ. Ita Coninchus locis citatis nu. 60. referens Comitolum lib. 1. responsionum moralium q. 10. Item si dicatur baptizo te in nomine Patris maioris, & Filij minoris, & Spiritu Sancti, inualidus est baptismus; quia per huiusmodi verba indicatur inæqualitas inter diuinas personas; consequenter adest mutatio substantialis in verbis formæ vt ex Hostiensis, Argentina, Toleto loco citato nu. 6. & alijs obseruat Sayrus loco citato art. 3.

6 Quartò, exprimendas esse tres personas Sanctissimæ Trinitatis vt patet ex illis verbis baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti; in nomine idest nominando. Ita Concilium Florentinum loco citato. Sanctus Chrysostomus homilia 16. ad Romanos, Damasc. Athanasius S. Tho. 3. parte q. 66. art. 5. Pesantius ibidem, Vasq. ibidem art. 6. c. 2. Bartholomeus ab Angelo de baptismo §. 114 Angelus verbo Baptismus 2. n. 2. & 6. Armilla v. Baptismus n 6. Syluester Baptismus 1. n 3. & 5. Tabiena Baptismus 3. n. 5. Bellarminus de Baptismo ca. 3. & alij apud præcitatos Doctores.

7 Ex quo patet eum inualidè baptizare, qui vtitur hac forma: Ego te baptizo in nomine Christi, aut qui dicit in nomine trium personarum, aut in nomine Sanctissimæ Trinitatis. Ita Henriquez lib. 2. cap. 8. nu. 1. & cap. 11. nu. 1. Suarez loco citato sec. 3. concl. 1 & sec. 4 versiculo. In hac re, Victoria de Baptismo conclus. 16. Valentia loc. cit. pun. 3. versic. In hac re, Coninchus loco citato nu. 51. Nugnus, & Sayrus locis citatis, Reginaldus nu 28. & 30. Toletus lib. 2 c. 19. nu. 7. Chamerota de baptismo cap. 3. dubio 7. Vasquez disp. 143. cap. 3. vbi plures alios Doctores refert. Ratio est, quia non exprimitur tres personas Trinitatis, quarum explicata expressio necessaria est ad valorem baptismi, & non sufficit implicita.

8 Ex quo patet à fortiori, illum inualide baptizare, qui dicit. Ego te baptizo in nomine Dei, vel Sanctæ Crucis; hic enim non exprimit personas Sanctissimæ Trinitatis, & forma videtur substantialiter mutari, quoties implicite tantum, vel confusè exprimitur Sanctissima Trinitas. Ratio autem, cur Deus voluerit Sanctissimam Trinitatem in collatione Baptismi distinctè exprimi, est, tum ad indicandam causam principalem Baptismi, quæ est Sanctissima Trinitas vt inquit S. Tho. q. 66. artic. 5. Suarez, Reginaldus, & alij locis citatis; Tum quia cum Baptismus sit Sacramentum fidei, vt inquit Tridentinum sess. 6. Deus voluit Baptismum administrari cum professione, & confessione obiecti principalis fidei, quod est Sanctissima Trinitas. Ita Henriquez lib. 2. cap. 8. nu. 1. Bartholomeus ab Angelo §. 120. & alij.

Obijcies primo, Cap. A quodam Iudæo de consecratione distin 4. petitum fuit à Nicolao 1. quid agendum esset de ijs, qui baptizãtur à Pagano. Respondit Pontifex, non esse rebaptizandos, si baptizati sunt in nomine Sanctissimæ Trinitatis, vel tantum in nomine Christi. Verba Pontificis sunt ista.

Hi profectò, si in nomine Sanctissimæ Trinitatis, vel tantum in nomine Christi, sicut in actis Apostolorum legimus, baptizati sunt (vnum quippe, idemq; est, vt Sanctus exponit Ambrosius) constat eos non esse denuo rebaptizandos; Ergo validus est Baptismus collatus in nomine Trinitatis, aut in nomine Christi tantũ, non facta expressione distincta personarum Sanctissimæ Trinitatis.

Respondeo ex responsione Nicolai primi, nihil contra nos colligi; ipsius enim textus sic explicandus est; baptizatos à Pagano non esse rebaptizandos si baptizati sint in nomine Trinitatis, expresso scilicet nomine Trinitatis, Patris, Filij, & Spiritus Sancti, aut tantum in nomine Christi, videlicet loco Filij, expresso Christi nomine, sic dicẽdo. Ego te baptizo in nomine Patris, & Christi, & Spiritus Sãcti. Ista nostra expositio confirmatur ex illis verbis, vt S. Ambrosius exponit, ex quibus patet Nicolaum primũ ita esse intelligendum, sicut intelligitur S. Ambrosius: Sanctus autem Ambrosius nunquã dixit, valere Baptismum in nomine Trinitatis, non expressis personis, seu nominibus Trinitatis, aut tantum in nomine Christi; sed sæpius in libro de Sanctis Sacramentis dixit, hanc esse formam. Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Alij aliter explicant responsionem Nicolai, nã aliqui putãt Papam, vt priuatũ Doctorẽ errasse in eo, in quo directè nõ rogabatur; rogabatur, enim, vtrũ valeret Baptismus collatus ab Infideli, & bene definiuit valere

non

non rogabatur autem de forma, & in hoc errauit vt priuatus doctor, dicendo valere Baptismum collatum in nomine Trinitatis, vel Christi tantum. Ita Vega in Tridentinum cap 4. Sotus in 4. dist. 3 q. vnica, art. 6. ad finem, Henriquez lib 2. cap. 10 nu. 2 Coninchus loco citato nu. 53. & alij. Alij vero apud Valentiam loco citato, pun. 3. textum Nicolai explicant hoc modo, baptizatos a Pagano sub nomine Trinitatis, vel Christi tantum, non esse rebaptizandos absolutè, sed sub conditione. Sed prima responsio mihi magis probatur, quam sequitur etiam Suarez loco citato nu. 3. Henriquez loco citato nu. 3. Viualdus ex parte cap. 3. nu. 14. de Baptismo, & alij.

Obijcies secundò, ab Apostolis administratus fuit Baptismus in nomine Iesu Christi, vt habetur in multis locis Actuum Apostolorum; ergo validus est Baptismus administratus in nomine Christi; præsertim cum expresso nomine Christi implicitè etiam exprimatur Sanctissima Trinitas.

Respondeo Primò; probabile esse initio nascentis Ecclesiæ administratum fuisse Baptismum in nomine Christi, saltem ante Passionem, aut Ascensionem Christi, vt ostendit Nugnus q. 66. art. 6. difficultate 2. Franciscus Pitigianus dist. 3 q 2. art. 10 conclusione 1. Hoc tamen factum fuit ex dispensatione Christi ad tempus concessa, sed nobis nunquam permissa, eo quod cessauerit causa baptizandi hoc modo; nam concessa fuerat facultas administrandi Baptismum in nomine Christi, vt nomen Christi, quod inuisum, & odiosum erat Iudæis, redderetur amabile fidelibus, vt tradit S. Tho. loc. cit. art. 6. ad primum, Bartholomeus ab Angelo de Baptismo §. 120. Tabiena v. Baptismus 3. num. 5. Syluester Baptismus 1. nu. 4. Armilla v. Baptismus nu. 6. Nugnus ibidem, Vasquez ibidem c. 2. Victoria de Sacramento Baptismi conclusione 15. & alij apud Henriquez lib. 2. c. 10. nu. 1.

Respondeo Secundò, probabilius videri nunquam administratum fuisse Baptismum in nomine Christi tantũ. Ita Suarez disp. 21. sect. 2. versiculo ad decretum, Henriquez loc. cit. c 10. Bellarminus c 3. Coninchus loc. cit. num. 62. & alij. Quare quando in Actis Apostolorum dicitur, Baptismum administratum fuisse in nomine Christi indicatur primo Baptismum administratum fuisse, in merito, in fide, & in virtute Christi; secundo in forma Baptismi positum fuisse nomen Iesu Christi loco illius particulæ, filij dicendo. Ego te baptizo in nomine Patris, & Iesu Christi, & Spiritus Sancti. Positum autem fuit nomen Iesu Christi loco filij, vt nomen Christi redderetur amabilius apud Iudæos, quibus odiosum erat. Ita Basilius, Hilarius, & alij, quos refert Bellarminus, & Suarez locis cit. Angles q. 1. art. 4. conclus. 3.

9 Quæres Primò, vtrum Baptismus sit validus, quando administratur cum aliqua verborum mutatione.

Respondeo inualidum esse, quando contingit substantialis mutatio in verbis, vt si assumantur verba importantia sensum distinctum a sensu, qui continetur sub verbis formæ: si vero mutatio sit tantummodo accidentalis, Baptismus validus est, vt patet ex regulis generalibus supra traditis de Sacramentis in genere. Ita Toletus lib. 2. c. 19. num. 4. Franciscus Pitigianus dist. 3. q. 2. art. 12. & 13. & alij DD. statim citandi.

10 Hinc sequitur Primò, illum validè baptizare, qui vtitur forma Græcorum dicendo, baptizetur seruus Christi, in nomine Patris &c aut dicendo baptizaris tu, vel baptizatur iste, vel baptizetur hic; Secus si dicatur, baptiza Petrum. Ita Suarez disp. 21. sect. 2 conclu. 1. versiculo. Rursus inquiri potest; Vbi ostendit, non esse de necessitate formę, vt actus baptizandi exprimatur per verbum actiuum, aut passiuum, vel per modum Indicatiui, sed sufficere quouis modo exprimatur, modo tali modo adhibeatur, quo significetur actus exercitus baptizandi Verum tamen est, eum grauiter peccare, qui vtitur alio modo, quam consueto; quia non seruat ritum Ecclesiæ in re graui Ita innuit Suarez loc. cit. & expressius Reginaldus loc. cit. nu 26. Henriquez c. 8. num. 3. & 4. Bartholomeus ab Angelo §. 105. Toletus loco citato nu. 7. Viualdus de Baptismo c. 2. nu. 9. Frãciscus Pitigianus dist. 3. q 2. art. 3. Graffius 2. parte lib. 1. c. 3. nu. 26. Coninchus loco cit. art. 6. dubio vnico, num. 46. Nugnus q. 6 . arti. 5. difficultate 2. Valentia loc. cit. versiculo quinimmo, & alij puncto antecedenti præallegati.

11 Secundò, eum validè baptizare, qui omittit particulã Ego, aut qui loco illius particulæ, ego, dicit, nos, quando particula nos, idem significat quod, ego aut qui baptizando Principem dicit, Ego vos baptizo; nam per huiusmodi omissionem, & permutationem non variatur sensus formę substãtialis, vt bene tradit Bellarminus c. 3 de Baptismo, Reginaldus, nu. 24 & 25 Suarez, Bartholomeus ab Angelo §. 117. Victoria in summa de Baptismo conclusione 17. Viualdus ex par. cap. 3. n 6 & 20 & alij.

12 Tertiò sequitur, eum inualidè baptizare, qui dicit, Ego te baptizo in nomine Genitoris, Geniti, & Spirati. Ratio est, quia Christus videtur instituisse, vt Baptismus sub his nominibus relatiuis Patris, Filij, & Spiritus Sancti administretur. Ita S Tho q. 66 art. 5 Philiarcus 2 par. lib. 1. cap. 7. Toletus lib. 2 cap. 19. nu. 7. & alij apud Suarez lo. ci. sec. 1. apud Henriquez loc. cit. c. 9. ad finem, apud Bartholomeum ab Angelo de Baptismo §. 117. Idem tenent Scotus Sotus, & Ledesma apud Rodriquez in Summa cap. 25. de Baptismo num. 1. Angles q. 2. art. 3. difficultate 5. Possevinus de Baptismo c 6. nu 18. Nugnus q 66. art. 5. difficultate 6. Chamerota trac 2. de Baptismo cap. 3. dubio 8.

Aliqui tamen Doctores putant, validè baptizare; quia hæc verba videntur Synonima, saltem quo ad principalem significationem; cum nomẽ Genitoris, a multis adhibeatur ad significandum Patrem, nomen Geniti ad significandũ Filium, & nomen Spirati ad significandũ Spiritũ sanctũ: Cum autẽ verba Synonima non faciant mutationem substantialem, sequitur non efficere Baptismum inualidũ, consequenter validum videri Baptismum administratum sub nomine Genitoris, Geniti, & Spirati. Hanc sententiã sequitur Caietanus, & alij apud Suarez loc. cit quæ sententia licet speculatiuè loquendo probabilis sit; nihilominus sententia S. Tho. & aliorum tutior est, & omnino in praxi suadenda ne baptizandus periculo damnationis exponatur per mutationem formæ, vt patet ex dictis de Sacramẽtis in genere; vbi ostendimus, eum grauiter peccare, qui in administratione Sacramentorum vtitur forma, de qua dubitatur inter Doctores, an sit sufficiens, & præter Doctores ibi citatos Idem tenet Suarez loc. cit. sect. 4. ad finem, Coninchus loc. cit. num. 56. Vasquez disp. 144. cap. 3. & alij, quos magno numero refert Sayrus lib. 1. de Sacramentis, cap. 4. arti. 2. versiculo sic etiam Viualdus de Baptismo nu. 18 & alij.

13 Quartò, validum esse Baptismum, si loco filij dicatur, Verbi dicendo. Ego te baptizo in nomine Patris, & Verbi &c.

Rursus validum esse Baptismum, si dicatur; ego te baptizo in nomine Patris omnipotentis, & Filij vnigeniti, & Spiritus Sancti paracliti.

14 Quintò, inualidum esse Baptismum, si dicatur intendo te baptizare. Ratio est, quia mutatur sensus formæ substantialis: Aliud enim est actum baptizandi exercere, aliud proponere tantum; seu intendere actum. Ita Sayrus loco citato art. 4 & alij communiter.

15 Sexto validum esse Baptismum si dicatur, in nomine Patris te baptizo, & Filij, & Spiritus Sancti, aut si dicatur, te baptizo in nomine Filij, Patris, & Spiritus Sancti, adhuc enim remanet sensus formæ. Ita Bartholomeus ab Angelo de Baptismo § 121. Toletus loco citato nu. 8.

16 Septimo, eum validè baptizare, qui omittit tres illas particulas. Amen, Ego, in; nam mutatio non est substantialis, nec destruit sensum formæ, & cum non sit materia grauis, non efficit baptizantem reum lethalis culpæ. Ita Sotus dist 3. arti. 5. Vasquez disp. 142. nu. 30. Coninchus q. 46. art. 6. dubio primo nu. 45. & alij apud Henriquez lib. 2. cap. 8. num. 6. Bartholomeus ab Angelo de Baptismo. §. 103. Toletus loco citato nu. 5. Viualdus de Baptismo cap. 2. nu. 5. Contra Graffium ex parte 2. parte lib. 1. cap. 3. nu. 24. Idem tenet nobiscum Chamerota lo. citato dubio 10.

Si verò omittantur alia verba, inualidus est Baptismus; quia mutatur forma substantialiter, & non remanet idem sensus.

17 Octauo, validum esse Baptismum administratum vulgari lingua. Immo censeo, eum non peccare mortaliter, qui vulgari lingua Baptismum confert adhibitis iisdem verbis, quæ propriè eundem faciunt sensum, quem pari sit verba latino sermone prolata. Immo cõsultum est, vt quãdo minister non bene nouit exprimere verba latino sermone, exprimat vulgari. Ratio est, tum quia videtur habere iustam causam vtendi vulgari idiomate; Tum quia non dicitur facere contra ritum, & consuetudinem Ecclesiæ; cum vsu ita receptum sit. Ita Victoria de Sacramentis,

sis q.18. Reginaldus loco supra citato nu. 31. Bartholomeus ab Angelo loco citato §. 107.

18 Nono, inualidum esse Baptismum, si puer moriatur nondum finita forma Baptismi, vt si moriatur, postquam Sacerdos dixit. Ego te Baptizo in nomine Patris, non enim adest integer sensus formæ, consequenter non est validus Baptismus, & puer non videtur sepeliendus in loco sacro. Ita Bellarminus lib. 2. de Baptismo cap. 3. Sotus distin. prima q. 5. arti 8. Henriquez lib. 2. c. 11. ad finem, & alij contra Syluestrum verbo, Baptismus, primo nu 5. Sanctum Thom. distin. 3. q. 2. arti 2. ad quartum, Grassium loco citato nu. 19. ad finem, & alios apud Henriquez loco citato asserentes, Deum supplere Baptismum, consequenter puerum sepeliendum esse in loco Sacro, tanquam baptizatum. Sed incertum est Deum supplere Baptismum, cum ex scriptura, vel ex traditione Patrum, & Ecclesiæ non constet, & ex alio capite constet inualidum esse baptismum mutata forma substantialiter, vel omissis aliquibus verbis pertinentibus ad sensum formæ substantialem

19 Decimò, Baptismum collatum in nomine Beatissimæ Virginis, aut Sanctorum inualidum esse, si baptizans intẽdat conferre Baptismum in virtute Beatissimæ Virginis, aut Sanctorum; nam adest mutatio substantialis in verbis formæ, cum errore contrario significationi verborum. Si verò intendat conferre Baptismum, per intercessionem Beatissimæ Virginis, aut Sanctorum, valide baptizat, vt habetur Cap. Si nō te de consecratione dist. 4. Ratio est, quia sensus formæ non mutatur substantialiter, vt patet ex dictis de Sacramentis in genere. Ita Sotus dist. prima sec. prima arti. 8. Henriquez loco citato cap. 8. nu. 2 Summa Corona, Bartholomeus ab Angelo. §. 118. & alij.

20 Vndecimo, inualidum esse Baptismum, quem quis sibi confert dicendo. Ego me baptizo Ratio est, tum quia mutatur sensus formæ; cum non sit idem dicere baptizo te, & baptizo me, Tum quia Baptismus est regeneratio quædam spiritualis; sicut autem nemo potest se ipsum naturaliter generare; ita neque potest seipsum spiritualiter regenerare per Baptismum; Tum quia Christus Matthæi 28. dixit, docete omnes gentes baptizantes eos, &c. non vero dixit, baptizantes vos Tum quia Christus non fuit a se ipso baptizatus, sed a Iohanne; consequenter voluit indicare neminem posse seipsum baptizare, sed Baptizandum esse ab alio; Tum quia nullus potest, sibi Baptismum sanguinis inferre; ergo neque potest Baptismum fluminis sibi conferre; tum quia nemo potest reliqua Sacramenta sibi sumere præter Eucharistiam, vt constat ex Tridentino ses. 21. cap. 6. Ita S. Thom. 3. parte q. 66. art. 5. ad 4. Toletus lib. 2. cap. 20 num. 1. Victoria de Baptismo conclusione 18. Grassius 2. parte lib. 2. ca. 4. nu. 23. Viualdus de Sacramentis in genere cap. 2 nu. 33. Vasquez 3. parte disp. 148. cap. 7. nu. 53. Reginaldus lib. 27. nu. 43 Henriquez c. 30. num. 1. Bartholomeus ab Angelo de Baptismo §. 47.

Possent tamen duo se inuicem baptizare tempore necessitatis, dicendo. Ego te baptizo, &c. Sic enim verificaretur forma, vt benè ait Henriquez lib. primo cap. 26. nu. 7. & lib 2 cap 8 num 4. & alij.

Ex dictis in hac 11. Illatione sequitur, illum, qui se ipsum in articulo mortis baptizauit, non esse saluandum ratione Baptismi actualis; quia nullus potest seipsum baptizare; fieri tamen potest, vt saluetur ratione Baptismi in voto; quia creditur habere contritionem cum proposito Baptismi. Ita Lazarius in compendio Nauarri, verbo Baptismus, nu 16. & alij.

21 Duodecimo, plures posse vnica aspersione validè baptizari dicendo. Ego vos baptizo in nomine Patris, &c. modo singuli aspergantur. Ratio est, quia non mutatur sensus formæ; cum idem sit dicere. Ego vos baptizo, ac dicere baptizo te, & te, &c. ita Henriquez lib. primo, cap. 7. nu. 5. & lib. 2. cap. 12. num. 1. & 3. & cap. 30. num. primo. Vasquez disp. 148. cap. 7. nu. 50. S. Tho q. 66. art. 5. ad quartum, Sotus distin. 4. q. vnica artic. 4. Bartholomeus ab Angelo. §. 149. & 152. Angelus v. Baptismus 5. nu. 2. Syluester Baptismus 3 nu. 9. Armilla v. Baptismus nu. 12. Tabiena Baptismus 6. nu. 2. S. Antoninus 3. par. titu. 14. ca. 13. nu. 8. Rodriquez in summa cap. 25. de Baptismo nu. 1. Viualdus de Baptismo cap. 2 nu. 12. Chamerota de Baptismo cap. 3. dubio 3. Coninchus 3. parte q. 67. arti 6. dubio. 2 & alij apud Henriquez loco citato, in commentario littera. M. apud Viualdum cap. de absolutione n. 79. & apud Reginaldum lib. 8. num. 23. & apud Vasquez loco citato, vbi hoc comprobant a simili de absolutione Sacramentali: nam Confessarius vnica absolutione potest plures absoluere; sicut etiam Sacerdos vnica consecrationis forma potest plures Hostias consecrare, & Episcopus potest vna formæ prolatione plures ordinare, dicendo accipite Spiritum sanctum, &c modo ordinandi simul, aut successiue tangant eandem materiam. Aliquibus tamen doctoribus videtur grauiter peccare, qui simul plures baptizat extra necessitatem; nam facit contra vsum Ecclesiæ in re graui. Ita post Scotum, & Gabrielem Coninchum loco citato. Contra Viualdum loco citato num. 13. Henriquez loco citato, Valentiam loco citato q. 3. pun. 2. Reginaldum c. 30 nu. 46. & alios. Vtraque sententia probabiliter sustineri potest.

22 An verò, quando plures simul baptizantur, dicantur plura Baptismata, vel vnum.

Respondendum est, dici plura Baptismata; quia sicut distinctio numerica motus desumitur a subiecto, quod mouetur, & in quo recipitur motus. Quot enim sunt mobilia in actu, tot sunt motus; Ita distinctio numerica Baptismatum desumitur a subiecto; in quo recipitur Baptismus, & quamuis adsit vnica forma formaliter, qua simul plures baptizantur; nihilominus virtualiter, & æquipollenter est multiplex. Ita Coninchus loco citato num. 53. Vasquez 3. parte q. 67. art. 6. disp. 148. cap. 7. num. 52. & alij.

23 Decimotertio, non esse validum Baptismum, quando duo concurrunt, ad baptizandum, vnum, & eundem, & vnus abluit, alter vero formam profert, vt si aliquis baptizandus sit, nec adsit alius præter duos homines quorum vnus sit manibus amputatus, & alter careat lingua, si carẽs lingua aspergat infantem, & carens manibus proferat formam, dicendo Ego te baptizo, &c. non est validus Baptismus. Ratio est; tum quia mutatur sensus formæ, & forma efficitur falsa; nam proferens verba dicit. Ego te baptizo, cum reuera ipse non baptizet, Sed tantummodo proferat formam altero interim abluente; Tum quia Christus instituit, vt ab eodem fiat ablutio, & prolatio formæ, vt patet tum ex vsu, & ex consuetudine, quæ optima legum interpres nuncupatur; tum ex verbis Matthæi. Docete omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris, &c. Vbi satis indicatur ablutionem faciendam esse ab eodem ministro, qui formam profert: alioquin non diceretur baptizare in nomine Patris, &c. Ita S. Tho. 3. parte q. 67 art. 6. Nagnus q. 67 ar. 6. difficultate 3. Coninchus ibidem, Pesantius ibidem Vasquez ibidem disp. 148. cap. primo nu. 2. & 4 Pitigianus d 6. q 2 ar. 1. & 3. Chamerota de Baptismo cap. 3. dubio 3. & alij, quos in simili retuli de Sacramentis in genere, quosque refert Henriquez lib. 2. cap. 12. nu 3. Reginaldus loco citato num. 43. & Valentia tomo 4. disp. 4. q. 2. pun. 2. Bartholomeus ab Angelo §. 151. Toletus lib. 2. cap 20. num. 10 Victoria in summa de Baptismo conclusione 17. Viualdus loco citato num. 7.

Obijcies, qui per alium facit, per se ipsum facere censetur; Ergo, qui per alium curat ablui infantem, censetur ipse abluere; consequenter validè videtur baptizare, qui formam Baptismi profert, alio abluente, & è contra.

Respondeo, eum, qui per alium facit, censeri per se ipsum facere moraliter, sed non physicè; qui autem intendit validè baptizare, non solum debet moraliter, & per aliũ abluere, sed ipse debet physicè & per se ipsum abluere, vt patet ex rõnibus in decimatertia illatione adductis.

24 Hinc potiori ratione colligitur, non esse validũ Baptismum, quando vnus incipit formam Baptismi, & alter eam perficit; sicut neque tenet ordinatio, quando Episcopus incepta forma ordinationis defecit, neque tenet consecratio, quando Sacerdos inchoata consecrationis forma perijt, altero eandem formam perficiente, vt constabit ex dicendis de Eucharistia. Ita S. Th. loco cit. art. 5. ad quartum, Henriquez loco cit. cap. 30. Suarez. disp. 23. sec. 3. & alij Doctores citati.

25 Rogabis, vtrum saltem validus sit Baptismus, quãdo duo simul baptizant, ita vt vterque non solum abluat, verum etiam verba proferat,

Respondeo distinguendo: vel quilibet eorum intendit baptizare independenter ab intentione alterius, quasi solus baptizet; vel intendit baptizare dependenter ab intentione alterius. Si intendat baptizare independenter ab intentione alterius, validè baptizat; cum adsit debita forma, materia, & intentio ministri; sicut patet a simili in

Missa

missa Sacræ ordinationis, in qua omnes Sacerdotes consecrant, modo simul perficiant verba consecrationis. Si verò non perficiant simul, ille tantummodo consecrat, aut baptizat, qui prius perficit formam, tunc.n. adsunt omnia requisita ad Sacramentum, nec illi, qui posterius perficiunt formam, dicūtur iterum consecrare, aut rebaptizare; quia, vt quis dicatur iterum consecrare, & rebaptizare, requiritur, vt proferat totam formam super materia iam consecrata, aut super persona iam baptizata. In nostro autem casu, qui posterius perficiunt formam, non dicuntur totam proferre super materia iam consecrata, vel super persona iam baptizata; sed dicūtur perficere formam iam inchoatam. Si verò intendat baptizare dependenter ab intentione alterius, non validè baptizat, siue singuli dicant, ego te baptizo, siue dicant: Nos te baptizamus; nam si dicant ego te baptizo, falsa, est forma quia neuter per se baptizat, sed cum alio. Si dicant, nos te baptizamus, adhuc falsa est forma, & mutatur sensus formæ; quia idem est dicere, nos te baptizamus, ac dicere, ego, & tu, vel ego, & iste Ita S.Tho.3. parte q.66. art.5.ad quartum, Nugnus ibidem difficultate 1. & 2. Coninchus ibidem nu.30. Bellarminus de Baptismo cap.3. Sotus distin.1 q.5. artic.8. Reginaldus loco citato, num.43.& 49 Toletus loco citato Pitigianus d.6.q.2.art.1.& 3 Angles q 3.art. vltimo difficultate 1. conclus.1.& 2. Et de ministro Eucharistiæ folio mihi 172. Viualdus de Baptismo cap. 3. num. 7. Chamerota de Baptismo c. 4. dubio 7. Vasquez 3.parte q.67.art 6.cap. 5.nu.39.& alij apud Henriquez lib.2.cap.12.num. 1. & c. 30. & apud Valentiam disp.4. q. 2.pun.2. & apud Suarez tom.1. de Sacramentis disp.23. sect 3 & apud Victoriam loc.cit.

26 Quæres secundò, vtrum validus sit Baptismus collatus alicui, quem minister credebat esse masculum; cum sit fæmina, aut esse filium Titij, cum sit filius Caij.

Respondeo, validum esse. Ita Sotus in quarto distin.1. q.5.art.8. Syluester verbo Baptismus 3. quæsito 15. Tabiena verbo Baptismus 6.nu.12. Sayrus de Sacramentis in genere lib. 2. cap 4 q.6. Reginaldus lib.26. num 42 Henriquez lib.1.cap.10.num.6. Toletus lib.2.cap.20. ad finem, Graffius 1.par.lib.1.cap.3.num.33. Victoria de Baptismo q.34. Viualdus cap.5.num.22. Vasquez 3. par.q.65. disp. 138.cap.6.num.92. Pessantius 3.parte q. 66.art. 3. disp. 3. vers 3.dico, Coninchus q.66.art 6. dubio vnico, nu.53 Valentia loc.cit.q 1. pun.3.versiculo quamquam illa, Angles q vltima de ministro Sacramentorum art 8. difficultate.32 conclus.1. & 2 alij, quos retuli de matrimonio De cognatione spirituali, contra Angelum verbo Baptismus 5.nu. 13.& alios apud Sayrum, & apud Henriquez locis citatis. Ratio est, quia quamuis Minister speculatiuè erret, tamen practice non errat; cum dirigat, & dirigere debeat intentionem suam in præsentem personam, ne irritum faciat Sacramentum; sicut valida est absolutio, quam quis impēdit illi, quem credit esse virum; cum sit fœmina; sicut etiā Clericus alienæ Diœcesis, aut ligatus excommunicatione accedens ad recipiendum ordinem remanet ordinatus; quamuis Episcopus generaliter admonuerit iuxta ritum Pontificalis, se nolle ligatos excommunicatione, aut Clericos alienæ diœcesis ordinare. Ratio est, quia practicè, & in particulari intendit hunc præsentem ordinare, & sic exponenda est intentio Episcopi; cum sic vitentur scandala, & pericula quæ inde sequi possent; Clericus enim facilè posset multos decipere, credentes ipsum esse Sacerdotem, & validè conficere Sacramenta, quæ non possunt validè confici ab eo, qui non est ordinatus defectu intentionis Episcopi.

Neque obstat protestatio prius in generali facta: qua Episcopus indicauit se nolle ligatos excommunicatione, aut Clericos alienæ Diœcesis ordinare; nam factum est contrarium protestationi Ita Nauar cap.22.n.78. Gabriel Ripa, Simanchas, & alij, quos citat. & sequitur Henriquez lib.1.cap.10.& lib.2.c.8.n 4.

Nec est eadem ratio Baptismi, aliorumuè Sacramentorum, & matrimonij, quod suo loco diximus vitiari. & irritum reddi per errorem personæ. Ratio differentiæ est, quia contrahens matrimonium, hic, & nunc intendit contrahere cum tali persona particulari sibi proposita; Baptizans vero, vel administrans alia Sacramenta, non respicit, neque respicere debet personas particulares secundum conditiones indiuiduas, sed potius circa subiectum præsens, quodcumque illud sit, considerat conditiones, & qualitates necessarias ad confectionem Sacramenti.

27 Hinc sequitur Primò, illum validè baptizare, qui Baptismum confert filio Caij, quem opinabatur esse filium Titij; modo non habeat intentionem contrariam, qualem haberet, si diceret, volo hunc baptizare, qui est filius Titij, & si forte alius sit, nolo eum baptizare; tunc enim inualide baptizat, cum in particulari deficiat intentio necessaria ad Baptismum. Itá Sayrus, Bartholomeus ab Angelo de Baptismo §.48 Graffius 2.par. lib.1.cap.3.nu. 33.

28 Secundò sequitur, eum, qui pro fœmina baptizatus fuit in infantia, imposito nomine, quod imponi consueuit fæminis, non esse rebaptizandum, sed solum nomen commutandum in nomen viri si postea in virili ætate promineant virilia membra, quæ in infantia ita latebant vt fæmina putaretur; ob id aliqui in Lusitania errauerunt, qui Baptismum iterum contulerunt cuidam iam prouecta ætate, qui semper fuerat fœmina existimatus. Ita Sotus loco supra citato, Say. loco citato ad finem, Viualdus loco citato, & alij.

29 Rogabis, vtrum aliquis possit propria auctoritate commutare nomen in Baptismo impositum.

Respondeo affirmatiuè per se loquendo. Ratio est, tum quia hoc non videtur iure prohibitum. Tum quia sic habetur L.1.C.de mutat.nominis.

Dixi per se loquendo; nam ratione alterius circunstantiæ fieri potest, vt quis non possit sibi nomen impositum commutare, vt si periculum sit fraudis, vel damni alterius L falsi.ff.ad L Cornel. de fals. Satius tamen est commutare nomen auctoritate Episcopi, vel Principis; sic enim facile cauetur suspicio fraudis; & damni. Ita Bartholomeus ab Angelo dialogo 2.§.50, cum Bartholo & Glossa.

PVNCTVM V.

De ministro Baptismi.

1 *Quotuplex sit minister Baptismi.*
2 *Minister ex officio quis sit.*
3 *An possit solemniter baptizare, qui non est Sacerdos.*
4 *Minister necessitatis quis sit.*
5 *An fœmina possit baptizare.*
6 *An possit Paganus, vel Hæreticus.*
7 *An possit anima, separata a corpore.*
8 *An Angelus baptizare possit.*
9 *An baptizans extra necessitatem peccet.*
10 *An Parochus possit infantem alterius Parœciæ baptizare.*
11 *An seruandus sit aliquis ordo in necessitate.*
12 *Quid requiratur in ministro Baptismi.*
13 *An requiratur intentio baptizandi.*
14 *An teneat Baptismus ioco collatus.*
15 *An valeat Baptismus, quando quis intendit reportare lucrum, vel infantem occidere.*
16 *An requiratur debita materia, & forma.*
17 *An Sacerdos debeat esse in gratia.*
18 *Quis possit ad Baptismum concurrere.*
19 *Quot patrini possint in Baptismo adhiberi.*
20 *An liceat rebaptizare.*
21 *An valeat Baptismus collatus alicui baptizato.*

1 NOtandum duplicem esse ministrum Baptismi. Primus dicitur minister solemnitatis, cui competit ex officio ministrare cum debita solemnitate. Alter dicitur necessitatis, ad quem non spectat ex officio, sed ob necessitatem Baptismum administrare.

Hoc posito, duo quæram in hoc puncto Primo, quis sit minister ex officio, & ex solemnitate. Secundò quis sit minister in necessitate.

PRIMA PROPOSITIO.

2 MInister solemnitatis, & ex officio est Sacerdos, Ita Concilium Florentinum in instructione Armenorum, & Caput constat de Consecratione, distin.4.& patet ex communi Ecclesiæ vsu. Ratio, cur Sacerdos sit minister Baptismi ex officio, est, quia cum Sacerdos institutus sit ad ministrandā Eucharistiam, par est, vt possit illa administrare, per quę potest quis Eucharistiā participare.

Potest autem particeps fieri Eucharistiæ per Baptismum. Ita S. Thom. 3. par. q. 67. art. 2. S. Antoninus 3. par. tit. 14. c. 13. nu. 4. Nugnus ibidem, Coninchus ibidem, dubio 1. Reginaldus lib. 27. cap. 6. num. 37. Valentia to. 4. disp. 4. q. 2. puncto 1. Suarez to. 3. de Sacramentis, disp. 31. Henriquez lib. 1. cap. 28. num. 1. Philiarcus 2. par. lib. 1. c. 8. Toletus lib. 2. c. 20. nu. 1. Angles de Baptismo q. 3. art. 1. concl. 1.

3 Hinc sequitur, eum, qui solemniter baptizat, cum non sit Sacerdos, illicitè baptizare; vsurpat enim sibi alienum officium. Propterea Clerico solemniter baptizanti imposita est irregularitatis pœna, vt patet ex dictis de irregularitate, disp. 7. q. 3. puncto 6. nu. 5. cum Nauarro, Auila, Sayro, & aliis ex capite de Clerico non ordinato administrãte, vbi etiam quæsiui, vtrum Diaconus possit, saltem de licentia Episcopi, vel Parochi Baptismum solemniter administrare, & respondi cum Caietano, & aliis, quos sequitur Coninchus loco citato posse, saltem vbi consuetudine ita receptum est, cap. Baptisma de Consecratione, dist. 4. & patet ex ordinatione in qua dicitur, Diaconum debere ad altare ministrare, baptizare, & prædicare; quamuis hoc tempore non videatur in vsu, vt Diaconus solemniter Baptizet, cum adsit copia Sacerdotum. Idem tenet Suarez disp. 26. sec. 2. Valentia loco citato, Sotus in 4. dist. 4. quæst. vnica, art. 1. Reginaldus loco citato, nu. 40. Henriquez c. 30. nu. 1. Bellarminus de Baptismo lib. 1. cap. 7. Chamerota de Baptismo cap. 4. dubio 5. & 1. & alij.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 Minister Baptismi in necessitate est omnis homo habens vsum rationis, potensque, & sciens debitam formam proferre, & materiam applicare. Ita S. Thom. 3. parte q. 66. nu. 2. Vasquez ibidem art. 5. disp. 147. cap. 1. & 5. Valentia loco citato versiculo: Tertij generis, Henriq. cap. 18. num. 1. Pitigianus distin. 6. 4. 1. art. 1. pag. mihi 122. Bartholomeus ab Angelo de Baptismo, §. 139. Philiarchus 2. par. lib. 1. c. 8. Toletus loco citato num. 5. Rodriquez, in summa cap. 25. de Baptismo concl. 2. num. 1. Victoria de Sacramentis quæst. 28. Graffius 2. parte lib. 1. cap. 1. num. 29. Angles loco citato conclus. 2. Chamerota de Baptismo c. 4. dub. 1. Sayrus lib. 2. de Sacramentis cap. 8. q. 1. art. 1. & alij communiter. Ratio est, tum quia, cum Baptismus sit Sacramentum magnæ necessitatis, Christus iure optimo voluit pro ministro Baptismi constituere quemlibet hominem, rationis vsum habentem. Tum quia sic habetur in Concilio Florentino, in instructione Armenorum.

5 Hinc sequitur primo, fœminam posse baptizare in necessitate. Cap. super quibus 10. sect. 3.

Ex quo fit, vt obstetrices possint aliquando baptizare ratione necessitatis, & ob id obligandæ sunt ad ediscenda Baptismi formam, saltem vulgari lingua; nam sæpius adest periculum prolis dum nascitur, vel paulo post; cum autem quilibet teneatur subuenire proximo in graui vel extrema necessitate existenti; Sequitur obstetrices obligandas esse ad ediscendam Baptismi formam, vt ritè valeant subuenire Infanti periclitanti. Ita Emanuel Sà verbo, Baptismus. num. 10. Bartholomeus ab Angelo de Baptismo, §. 107. Toletus lib. 2. c. 19. nu. 7. Viualdus de Baptismo cap. 14. num. 1. Suarez disp. 31. sect. 6. Nauarrus cap. 22. num. 6. vers. 6. Reginaldus lib. 28. nu. 45. & alij communiter.

6 Secundo hæreticum, immò etiam paganum posse valide conferre Baptismum, modo intentionem habeat baptizandi. Cap. Romanus distinct. 30. quamuis peccet Adultus recipiens Baptismum à Pagano, propter periculum nõ recipiendi Baptismum defectu intentionis aut propter periculum scandali. Ita Suarez loco citato sect. 4. Henriquez loco citato, Reginaldus loco citato, num. 44. Nugnus 3. parte, q. 67. art. 5. difficultate 2. Coninchus loco citato, Pitigianus d. 6. q. 1. ar. 1. Toletus lib. 2. cap. 10. nu. Viualdus loco citato nu. 5. Rodriquez in summa ca. 25. de Baptismo conclusione 1. Victoria de Sacramentis q. 30. Bellarminus de Baptismo lib. 1. cap. 7. & alij.

7 Tertiò animam separatam a corpore non posse Baptizare. Ratio est, tum quia non est homo; tum quia non potest vitaliter verba proferre, & hoc valet, etiam si anima sit beata: homo verò beatus, si baptizaret, valide baptizaret; Tum quia est homo, Tum quia potest verba vitaliter proferre. Ita Chamerota de Baptismo cap. 4. dubio quarto.

8 Quartò, Angelum non posse baptizare, tum quia non est homo; Tum quia non potest esse minister Sacramentorum absque diuina dispensatione, vt patet ex supradictis de Sacramentis in genere. Ita Henriquez Pitigianus, & alij locis citatis, cum Graffio 2. par. lib. 1. cap. 4. nu. 4.

9 Quæres primò, vtrum peccet, qui baptizat extra necessitatem, cum non sit Sacerdos.

Respondeo grauiter peccare, etiam si baptizet sine solemnitate. Ratio est, tum quia illi vetitum est ab Ecclesia baptizare extra necessitatem; qui autem facit contra prohibitionem Ecclesiæ in re graui, grauiter peccat; Tum quia ex directa instituentis intentione solus Sacerdos est per se institutus minister huius Sacramenti, vt patet ex prima propositione; ergo non potest laicus, aut Clericus qui non est Sacerdos, extra necessitatem baptizare. Ita S. Thom. 3. parte, q. 67. art. 3. Nugnus ibidem, art. 1. difficultate 3. Henriquez lib. 2. cap. 22. num. 1. & cap. 29. num. 1. Suarez disp. 31. sect. 4. versiculo, secundò grauiter. Reginaldus loco citato num. 38. & 46. Valentia tom. 4. disp. 4. q. 3. pun. 1. versus finem, Rodriquez cap. 25. conclusione 1. Graffius loco citato num. 5.

10 Quæres secundò, vtrum Parochus, aut alius Sacerdos possit infantem alterius parœciæ solemniter baptizare extra necessitatem.

Respondeo non posse sine licentia Episcopi, vel proprij parochi solemniter baptizare. Ratio est, quia vsurparet sibi iurisdictionem, & munus alterius; cum pascere animas, quod maximè fit verbo, & Sacramentis, pertineat ad pastores, qualis est Episcopus in sua Diœcesi, aut Parochus in sua Parochia.

Verumtamen, Sacerdotem solemniter Baptizantem sine licentia proprij Pastoris, non incurrere excommunicationem, vel irregularitatem; quia hæc pœna nullibi reperitur expressa. Si verò baptizet in necessitate, quando Parochus abest, nec facile haberi potest, nõ peccat quia quilibet Sacerdos est per se institutus minister ad hoc Sacramentum, & habet potestatem illud administrandi. Ita Suarez disp. 23. sect. 2. & disp. 31. sect. 4. Emanuel Sà verbo Baptismus, nu. 7. Reginaldus loco citato nu. 38. Armilla verbo Baptismus, nu. 39. Syluester verbo Baptismus 3. num. primo. Valentia disput. 4. quæst. 2. punc. 1. versus finem, Henriquez cap. 29. num. primo, & 2. Bartholomeus ab Angelo de Baptismo 135. 136. & 137. & alij.

Vtrum verò aliquis possit præsente Parocho excommunicato baptizare, patet ex dictis de Censuris de absolutione in articulo mortis.

Obiicies contra responsionem secundi quæsiti. Quilibet Sacerdos est minister Baptismi ex officio; Ergo quilibet Sacerdos potest Baptismum administrare absque licentia Episcopi, vel Parochi.

Respondeo, quemlibet Sacerdotem esse ministrum Baptismi, quatenus habet potestatem Ordinis; non tamen hinc sequi, quemlibet Sacerdotem posse baptizare absque licentia Episcopi, vel Parochi, quando Parochus adest, vel facile haberi potest, etiam in necessitate; nam deest il iurisdictio. Ita Nugnus 3. parte, quæst. 67. art. 1. Reginaldus loco citato num. 38. Valentia loco citato, & alij.

11 Quæres tertiò, vtrum tempore necessitatis seruandus sit aliquis ordo in administrando Baptismo, vt si contingat infantem periclitari, præsente fœmina, Laico, & Clerico, & proprio Parocho, dubium enim est quisnam horum debeat infantem baptizare.

Respondeo seruandum esse hunc ordinem, vt præsente viro, fœmina non Baptizet, nec vir laicus præsente Clerico, nec Clericus licet Diaconus præsente Sacerdote, etiam si Sacerdos vrbanitatis causa cedat Sacerdos enim est minister deputatus ex officio; inuersio tamen huius ordinis non est mortale peccatum; nisi adsit Sacerdos; nam præsente Sacerdote nemo potest sine mortali peccato baptizare, alioquin sibi vsurparet alienum officium in re graui; facilè tamen potest propter ignorantiam excusari, aut etiam ob necessitatem infantis, si Sacerdos præsens nolit baptizare. Ita Emanuel Sà loco citato num. 7. Suarez disp. 31. sec. 4. verficulo. Sed quæres primo, Rodriquez in summa cap. 25. de Baptismo conclus. 1. Henriquez cap. 28. ad finẽ, Coninch. q. 67. dub. 2. Valentia lo. cit. versic. Quamuis, Reginal. lo. cit. n. 44. Bartholom. ab Ang. de Baptismo §. 139. Philiar. 2. par. lib. 1. c. 9. Tolet. li. 2. c. 19. n. 8. Graffius 2. par. lib. 1. c. 4. n. 2. Idem innuit Bellarm. de Baptismo lib. 1. cap.

7. An-

7. Angles q.3. art. 1. difficultate 2. Viualdus de Baptismo, c. 4 nu. 6. Chamerota de Baptismo c. 4. dubio 5. Vasquez 3. parte disp 147. cap 5. num. 24 & 31.

Ex his igitur constat, præsente viro fœminam non debere baptizare, nec laicum præsente Clerico, nec Clericum præsente Sacerdote, nec etiam Sacerdotem præsente proprio Pastore. Verum si proprius pastor, aut Sacerdos nolit baptizare, debet Clericus, aut laicus baptizare, si baptizandus existat in necessitate: nam omnis homo est minister Baptismi in necessitate.

Addo laicum in tali euentu teneri baptizare in defectum Clerici, & aliorum, quia tenetur subuenire indigenti. Ita Henriquez, cap. 25 ad finem, Reginaldus num. 44. & Suarez loco citato, vbi bene obseruat, Sacerdotem tempore necessitatis nolentem baptizare infantem grauiter peccare, cum ipsi hoc competat ex officio, teneatur indigenti subuenire.

22 Quæres quartò, quid requiratur in ministro Baptismi.

Respondeo cum Suarez, disp. 31 sect. 5. Henriquez lib. 2. cap. 29. nu. 3. Reginaldo lib. 27. nu. 48. Nauarro cap. 22. nu. 7. Graffio 2. par lib. 1. cap 3. num. 32. Victoria de Baptismo conclus. 14. vbi refert S Tho. 3. part. q. 94. art. 8. & aliis communiter requiri.

23 Primò intentionem baptizandi, vt patet ex dictis de Sacramentis in genere; nam administratio Baptismi est actus humanus.

24 Ex quo sequitur primò, illum non validè baptizare, qui solum habet intentionem iocandi, vel irridendi. Secus si habeat intentionem baptizandi, & simul etiam iocandi, vt patet ex facto Athanasij, qui cùm ioco baptizasset aliquos pueros, adiudicatus fuit ab Alexandro Patriarcha validè baptizasse. Ita Toletus lib. 2. c. 20. in additionibus, Graffius 2. parte lib 1. cap. 3. nu. 36.

25 Secundò sequitur, illum validè baptizare, qui baptizat vt lucretur, vel vt occidat puerum, intendens vere baptizare, & præterea occidere; nam finis extrinsecus non tollit intentionē requisitā ad Sacramentum. Ita Bartholomeus ab Angelo de Sacramētis in genere dialogo 1. §. 33.

26 Tertiò requiritur, vt minister adhibeat debitam materiam, & formam, illamque sciat applicare Sacramētum enim perficitur materia, forma, & intentione ministri, vt patet ex dictis de Sacramentis in genere.

27 Quartò requiritur, vt Sacerdos solemniter baptizans existat in gratia Quamobrem, si solemniter baptizet cum conscientia peccati mortalis, grauiter peccat, vt patet ex dictis de Sacramentis in genere. Qui verò vrgente necessitate baptizat sine solemnitate, non peccat grauiter, etiamsi existat in peccato mortali, aut in excommunicatione; non enim est minister consecratus ad hunc effectū, nec excommunicatio impedit, quin possit in necessitate baptizare, vt patet ex dictis de Censuris. Ita Henriquez loco citato, nu 4. Reginaldus nu. 47. & alij, quos supra retuli de conditionibus in ministro Sacramentorum requisitis.

28 Quæres quintò vtrum aliqui possint ad Baptismum concurrere præter ministrum Baptizantem:

Respondeo concurrere Patrinum, cuius officium est leuare de sacro Fonte, & solemniter spondere pro Infante contracta simul obligatione instruendi baptizatum in rebus fidei tempore necessitatis, quoties infans non habeat Parentes, vel Parochum, qui de rebus ad fidem pertinentibus ipsum instruant. Verum ab hoc onere communiter excusantur Patrini in nostris regionibus, vbi parentes, & Parochi solent infantes instruere, & docere. Ita S. Thomas 3. parte q. 67. art. 8. Conincthus, & Nugnus ibidem, Graffius secunda parte decisionum c 2. nu. 5. Summa Corona de Baptismo in fine, Suarez to 1. de Sacramentis, in commentario articuli octaui, questionis 67. Reginaldus lib. 27. nu. 36. Henriquez lib. 2. cap. 14. nu 1. Emanuel Sa, verbo Baptismus, nu. 5 & alij.

29 Si quæras, quot patrini possint in Baptismo adhiberi, & vtrum contrahant cognationem spiritualem. Vide, quæ diximus de Matrimonio q. 3. pun. 5. §. 2. vbi pluribus hac de re disserui.

20 Quæres sextò vtrum liceat rebaptizare.

Respondeo negatiuè; cum enim Baptismus imprimat characterem, qui remanet indelebiliter in anima, non potest iterari, si moraliter constet Baptismum semel ritè collatum fuisse; si vero probabile dubium sit de validitate Baptismi iterum conferendus est sub hac conditione, si non es Baptizatus, Ego te Baptizo, &c, non tamen necessum est, vt hæc conditio exprimatur, sed sufficit, si mente retineatur. Cum enim valor Baptismi pendeat ab intentione Baptizantis, conditio idem operatur, siue interius tātum concipiatur, siue exterius exprimatur. Ita Nauarrus, Sotus, & alij, quos retuli de Sacramentis in genere. Idem tenet Rodriquez in sum. cap 25 de patrimonio conclus. 2. Victoria de Baptismo conclus. 35.

Vtrum vero rebaptizandus sit, qui fuit baptizatus sub forma, vel materia, de qua inter graues Doctores dubitatur, an sit sufficiens, constat ex dictis de Sacramentis in genere.

21 Sed modo dubium est, vtrum Baptismus collatus alicui iam baptizato sit validus.

Respondeo non esse validum; nam vt Baptismus sit validus, requiritur subiectum carens charactere; qui autem semel fuit baptizatus, non caret charactere; cum character sit qualitas indelebilis, vt patet ex dictis de Sacramentis in genere.

Vtrum vero pœna irregularitatis incurratur ab eo, qui rebaptizat, patet ex dictis de irregularitate disp. 7. q. 3. pū. 3. num. 1. cum Nauarro, Syluestro, Couarruuia, & alijs.

PVNCTVM VI.

De subiecto Baptismi, & dispositione ipsius subiecti, seu suscipientis.

1 *Dispositiones subiecti quotuplicites differant.*
2 *Subiectum Baptismi quodnam sit.*
3 *An baptizandi sint satyri.*
4 *An monstrum baptizandum sit.*
5 *Differentia inter Baptismum, & confirmationem.*
6 *An mortuus baptizari possit.*
7 *An existens in vtero matris baptizari possit?*
8 *An mater mortua possit aperiri, vt plus extrahatur.*
9 *Quid dicendum de matre grauida damnata ad mortem.*
10 *An valeat Baptismus infanti collatus dissentientibus parentibus.*
11 *An liceat aliquem inuitis parentibus baptizari.*
12 *An domini curare teneantur, vt serui baptizentur.*
13 *An domini seruos nondum baptizatos vendere possint.*
14 *Quid requiratur in Adulto baptizando.*
15 *Quænam intentio requiratur in baptizando.*
16 *An intentio habitualis in adulto sufficiat.*
17 *An recipiat Characterem, qui nunquam voluit baptizari.*
18 *An valeat Baptismus collatus dormienti.*
19 *Quod tempus seruandum sit pro amentibus.*
20 *An baptizandus sit amens, de quo dubitatur an petierit Baptismum ante amentiam.*
21 *An teneat Baptismus per metum grauem susceptus.*
22 *An sufficiat neutralis intentio.*
23 *An requiratur in adulto fides supernaturalis.*
24 *An requiratur Attritio.*
25 *An sufficiat attritio naturalis.*
26 *An habens solū originale peccatū debeat habere attritionē.*
27 *An imponenda sit aliqua satisfactio adultis baptizatis.*
28 *Quomodo recipiat Baptismum, qui illum sine dispositionibus recipit.*

1 NOtandum dispositiones subiecti esse in duplici differentia. Aliæ spectant ad corpus, & aliæ ad animam. In prima propositione agemus de subiecto, quatenus habet dispositiones spectantes ad corpus. In secunda vero de subiecto, quatenus habet dispositiones ad animam pertinentes.

PRIMA PROPOSITIO.

2 SVbiectum Baptismi est quilibet homo natus, existēs in hoc mortali corpore, siue sit Infans, siue sit Adultus, siuè sit vir, siue fœmina Ita Bellarminus lib. 1. de Baptismo cap. 8. Valentia to. 4 disp. 4. q. 3 puncto 1. Suarez disp. 25. sec. 1. & alij communiter Ratio est, quia Baptismus est omnibus necessarius iuxta illud Ioannis 3. nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, &c. Ergo quilibet homo natus, &c. est subiectum Baptismi; nam verba Christi, nisi quis renatus fuerit, &c. cum sint vniuersalia, & neminem excludant, extēdenda sunt ad quemlibet hominē.

3 Hinc colligitur Primò, Satyrum, aut genitum ex fœmina, & bruto, non esse capacem Baptismi; quia non est homo, nec habet peccatum originale; cum peccatum originale traducatur ex Adamo per virilem virtutem, vt patet ex dictis de peccato originali. Ita Bartholomeus ab Angelo §.132. Henriquez cap. 21. vbi refert Sanctum Thomam, & alios, quos nos etiam retulimus in tractatu de peccato originali; Idem tenet Posseuinus de Baptismo cap.6.nu.11.

4 Maior difficultas est, vtrum monstrum genitum ex Viro, & Fœmina baptizandum sit.

Respondeo affirmatiuè; quia est homo, constans corpore, & anima rationali. Immò si constet, habere duplicem animam, vt si habeat duo capita, & duo corpora diuisa, bis baptizandum est; semel in vtroque capite, vel saltem vnico actu baptizandum est, dicendo, Ego vos baptizo, &c, si periculum sit in mora, & necessitas vrgeat. Si vero dubitetur, an constet duplici anima rationali, vt si habeat duo capita cum vno pectore, vel duo pectora sub vno capite, duplex Baptismus conferendus est vnus absolutè in ea parte, in qua perfectius caput, vel pectus apparet; alter sub conditione in alia parte. Ita Toletus lib.2. cap. 21. num.6, versiculo quarto notandum, Chamerota de Baptismo cap.5 dubio 11. Syluester verba Baptismus 3. quæsito 10. Reginaldus lib. 27. num 65. Bartholomeus ab Angelo de Sacramento Baptismi § 130. Sotus in 4. sentent dist. 3. quest. vnica artic. 9. versic. Ad hunc locum. Tabiena Baptismus 6. num. 14. Armilla verbo Baptismus num. 52. Grafflius 2. parte lib. 1 cap.4 num. 55. Viualdus de Baptismo cap. 5. num. 24. Posseuinus loco citato.

5 Secundò colligitur differentia inter Baptismum, & Circuncisionem; nam Circuncisio solis masculis adhiberi poterat. Baptismus verò omnibus adhibetur, vt patet ex propositione.

6 Tertiò mortuum non posse baptizari; nam solum in hac vita datur tempus acquirendæ vitæ æternæ, & subiectum Baptismi est homo natus existens in hoc mortali corpore. Ita Reginaldus loco citato num 50. Henriquez & Suarez locis cit. & Grafflius 2. parte lib. 1. cap. 4. nu. 25.

Vtrum vero remaneat baptizatus, qui in vltimo instanti prolationis verborum moritur, patet ex supradictis, non remanere baptizatum; quia tunc non est homo; cum in eo instanti verum sit dicere; nunc non est homo, immediatè ante fuit, vt est cōmunior philosophorum sententia.

7 Quartò, existentem in vtero matris non posse baptizari; quia subiectum Baptismi est homo natus, & non potest per Baptismum renasci, qui nondum est corporaliter natus; cum non possit ablui, capite tum in maternis de consecratione, distinc. 4. Nec sufficit aspergere matrem, etiā si filius censeatur pars matris per colligationem, & ab ea sumat alimentum, vt in confesso est apud medicos; nam huiusmodi colligatio non facit, quin sint duæ personæ; sicut non desinunt esse duo, qui simul coniuncti nascuntur cum duplici capite, & reliquis membris coniunctis Non sufficit igitur, vt mater aspergatur; cum sit persona distincta a filio existente in vtero, eaque aspersa non dicatur Infans ablutus. Ita S.Tho.3. parte q.68. artic. 11. ad primum; Reginaldus lib. 27. nume 18. Vasquez ibidem, Pesantius ibidē, Pitigianus dist.4 q 3. art.3. & alij DD citati.

Objicies Primò contra quartam illationem. Deus vult omnes homines Saluos fieri; ergo vult etiam saluos fieri pueros existentes in vtero matris: Cum autem pueri in vtero matris existentes non possint aliter saluari, quam per Baptismum. Prima ad Timotheum 2. sequitur, pueros in vtero matris existentes, posse baptizari.

Respondeo Deum velle voluntate antecedente, non vero consequente omnes saluos fieri. Propterea non sequitur omnes de facto saluandos esse, aut baptizādum esse Infantē in vtero matris existentem, sicut non sequitur saluādū esse peccatorē, ex hac vita cū mortali decedētē.

Objicies Secundò. Deus prouidit pro quolibet hominū statu; ergo etiam pro pueris nondum natis; ergo pueri nondum nati possunt baptizari; cum aliud remedium nequeat assignari, quod ipsis applicari possit prçter Baptismū.

Respondeo primò, Deum prouidisse pro quolibet statu, sed non pro qualibet conditione, & circunstantia status; Deus enim statuit remedium, tam pro paruulis, quam pro adultis; sed non pro qualibet conditione, & accidentibus status; quod est dicere Deum non constituisse remedium pro ijs, qui non eduntur in lucem; hoc enim est accidens, seu conditio status; sicut neque constitutum est remedium pro perpetuo amentibus, qui post peccatum mortale lapsi sunt in amentiam perpetuam; hoc enim est accidens status.

Respondeo secundò, Deum prouidisse pro quolibet hominum statu, & etiam pro paruulis in vtero matris existentibus, non quidem per Baptismum, sed per martyrium; nam qui non potest aqua dilui, & lauari, potest ense Tyranni attingi, vt supra dictum est.

8 Hac occasione obseruandum est primo. Si mater moriatur, & filius in ipsius vtero existens credatur viuere; aperiendam esse matrem, vt infans extrahatur, & baptizetur; consulendum enim est saluti infantis. Quandiu verò mater viuit, non est scindenda, vt infans extrahatur, & baptizetur, etiam si mater ipsa ob partum moritura sit; non enim facienda sunt mala, vt eueniant bona ad Romanos 3. Ita Sanctus Tho. 4. sen. dist. 6. q. prima art. 1. Syl. verbo Baptismus 4 nu. 2. S. Antoninus 3. parte titulo 14. c. 13. §. 1. Angles verbo Baptismus 6. nu 2. Dominicus Sotus in 4. dist. 5 q. vnica, art. 11. Idem tenet Paludanus teste Tabiena baptismus 5. nu. 7. Bartholomeus ab Angelo de Sacramento Baptismi §. 13. Grafflius 2. parte lib. 1. cap. 4. nu. 32. Angles q. 1. artic. 3. conclusione 7. Victoria de Baptismo conclus 31. Viualdus de Baptismo cap. 5. nu. 21. Posseuinus de Baptismo nu 8 vers. si vero.

9 Obseruandum secundo, si mater grauida per Iudicis sententiam damnetur ad mortem, differendam esse executionem sententiæ, donec mater pepererit. Lege prægnantis ff. de pœnis. Ita Couaruuias quarto variarum c. 4. Reginaldus loco citato nu. 17. Bartholomeus ab Angelo loco citato §. 14. Viualdus loco citato nu. 20. Victoria conclus. 32. & alij.

Vtrum verò mater grauida possit suscipere Pharmacum expulsium fœtus, aut sanatiuum, patet ex dictis de homicidio in tractatu de Restitutione.

10 Quæres primo. vtrum validus sit Baptismus collatus infanti absq; consensu Parentum.

Respondeo validum esse Ratio est; tum quia ad valorem Baptismi requiritur tantummodo materia, forma, & intentio ministri; tum quia Ecclesia non solet rebaptizare pueros inuitis parentibus baptizatos; Ita Suarez loco citato. Henriquez cap. 25 Reginaldus loco citato num. 68. Conincbus q. 68 arti. 10. nu 66 Nugnus ibidem difficultate prima, Vasquez 3. parte q. 68 art. 10. disp. 154. c. 6. n. 64. & alij communiter, quidquid aliqui in contrarium senserint apud Vasquez, & apud alios DD. locis cit.

11 Sed maior difficultas est, vtrum liceat baptizare aliquem inuitis parentibus. & præcipua difficultas est de filijs infidelium. Pro solutione præmittenda est distinctio hoc modo, vel filij carent vsu rationis, vel habent vsum rationis, Prçterea, vel sunt in periculo mortis, vel non: Rursus, vel habent vtrunque parentem infidelem, vel vnum tantum; Item, vel vnus parentum consentit, vel vterque, dissentit: Denuò, vel sunt subditi Principi Christiano, vel non. Denique, vel sunt serui, vel non; hac præmissa distinctione,

Respondeo Primò. si filius habeat vsum rationis, & petat Baptismum, baptizari debet etiam inuitis parentibus, Ratio est, quia habet ius petendi, quod sibi necessarium est ad salutem, cum sit sui iuris in ijs, quæ pertinent ad bonum animæ, nec teneatur patri obedire in ijs, quæ sibi, & Deo contraria sunt; Potest igitur baptizari inuitis parentibus, & illis subtrahi, vt peruersionis periculum euitetur. Ita S. Tho. 3. parte, q. 68. arti 15. Emanuel Sa verbo Baptismus, num. 11. Suarez disp. 25 sect. 3. Henriquez lib. 2. cap. 25. nu. 3. Reginaldus lib. 27. nu. 68. ad finem; Toletus lib. 2. cap. 21. nu. 2. Chamerota de Baptismo c. 6. dubio 3. & alij communiter.

Si dubitetur, an vsu rationis polleat, putat Sotus distin. 39. arti. 3. & distinc. 5. arti. 15. baptizandum esse, quia in dubio declinandum est in fauorem fidei. Henriquez verò loco citato, n. 3. Antoninus Naldus Fauentinus verbo Baptismus, nu 6. Chamerota loco citato, & alij putant non esse baptizandum; quia melior est cōditio parētū possidētiū.

Ego verò puto, baptizandum esse, si iam compleuit septennium; nā completo septennio præsumitur rationis vsum habere, vt bene ait Emanuel Sa loc. cit. Bartholomeus ab Angelo de Baptismo § 33. Idē inuit Vasq. lo. statim citādo n. 36. Sāch. & alij quos retuli de legib. Si vero nō cōple

uit

nit septennium, & sit filius infidelium non baptizatorum; non est baptizandus inuitis parentibus; quia præsumitur non habere rationis vsum, & est melior conditio parentum possidentum.

Respondeo Secundo, filios infidelium nunquam baptizatorum, carentes vsu rationis non posse inuitis parentibus baptizari. Ratio est, quia, vel isti filij subtrahuntur parentibus, vel ipsis relinquuntur. Si subtrahantur, fit iniuria parentibus, qui quodammodo priuantur iure, quod habent in filios: non sunt autem facienda mala, vt eueniant bona. Si relinquantur Parentibus, aut periculum fit, vt ad ipsos redeant, adest periculum peruersionis; quia filij non poterunt educari in Christiana religione, sed potius ad falsos errores traducentur a parentibus.

Ex quo sequitur, fieri iniuriam Christianæ religioni, & Sacramento Baptismi ob periculum peruersionis. Ita Chamerota de Baptismo dubio 3.c.5.& alij.

Hæc doctrina procedit in filiis infidelium nunquam baptizatorum; nam, si loquamur de filijs infidelium iam baptizatorum, vt hæreticorum, aut aliorum apostatarum a fide, constat Ecclesiam posse huiusmodi filios inuitis parentibus baptizare; nam sicut Ecclesia potest ipsos Parentes compellere censuris & pœnis corporalibus ad seruandam fidem; ita etiam potest ab ipsis subtrahere filios, eosque Sacramento Baptismi initiare. Ita S. Tho. loco citato, art.10 Coninchus, & Nugnus ibidem difficultate 2.con clu.2. Caietanus ibidem. Henriquez, Suarez, & Reginald[9] locis citatis, Vasquez disp.155.cap.2. Sotus distin.5.q.vnica, art.7. Valentia tomo. 4. disp.4.q.3. puncto 3. Philiarchus loco mox citando, Pitigianus d.4 q.9 art.1.

Vtrum vero Infideles cogi possint ad fidem suscipiendam, patet ex dictis de fide, & de bello.

Respondeo Tertiò, filios Infidelium nondum baptizatorum, aut baptizatorum, posse inuitis parentibus baptizari, quoties existunt in euidenti periculo mortis. Ratio est, tum quia Parentes sunt irrationabiliter inuiti. Tum quia in eo euentu cessat periculum peruersionis. Tum quia subueniendum est proximo extreme indigenti; Ita Sotus loco citato, art.7. Valentia loco citato, pun.3. versiculo 3 dico. Reginaldus loco citato nu.68. Coninchus loco citato; nu.77. Naldus verbo Baptismus, nu.6. Gabriel, Angelus; Vasquez 3. parte q.68. art.10. disp.155. cap.3. nu.22. & alij apud Henriquez loco citato; nu.2. Bartholomeus ab Angelo §.31. Philiarcus 2. par. lib.1. c.8.

Respondeo Quartò, filium natum ex vno saltem parente Christiano baptizandum esse inuitis parentibus. Ratio est, quia huiusmodi filius ex vi suæ originis est subditus Ecclesiæ, & imitari ac sequi debet parentem Christianũ, vt habetur c. Iudæo 28. quæst. prima.

Ex quo deducitur a fortiori primò, baptizandum esse Infantem, ortum ex matre Christiana consentiente; quamuis pater dissentiat; nam Infans in hoc casu sequitur ventrem; cum sit melior conditio parentis Christiani, & innocentis. Ita Doctores mox citandi.

Secundò, baptizandum esse infantem ortum ex Patre Christiano consentiente; quamuis mater dissentiat; nam pater est caput, & præcipua causa filij, & est melior conditio Christiani. Ita Valentia loco citato; versiculo Quarto dico, Henriquez loco citato; nu.4. Suarez loco citato; Reginaldus nu.68. versi. quarta propositio, Nugnus q. 68. art. 10. difficultate 2. conclu.1. Pitigianus loco citato conclu 4. Bartholomeus ab Angelo de Baptismo §.30. Posseuinus de Baptismo c.6.n.14. Vasquez loco citato c.3. nu.35. & alij.

Tertiò, baptizandum esse filium ortum ex vtroque parente infideli, quorum vnus postea conuersus est; nam filius sequitur parentem innocentem, idest conuersum.

Respondeo Quinto, filium ortum ex vtroque parente infideli, quorum vnus consentit, altero reclamante, posse baptizari. Ratio est, quia cum hic actus cedat in fauorem religionis, & salutem Infantis, maximè fauorabilis est; consequenter præferendus est dissensui alterius. Ita Doctores citati.

Respondeo Sexto, filios Infidelium, qui non sunt Serui, sed tantummodo tributarij, & Vassalli Principum Christianorum; quales sunt Iudæi commorantes ex concessione Principum in aliquibus ciuitatibus, non posse inuitis parentibus baptizari; Ita Suarez loco citato, sect.4. Victoria de Sacramentis q.27. Reginaldus loco citato, versiculo. Tertia est, Coninchus loco citato, q.16. Toletus lib.2.c. 21. num.2. Henriquez. Vasquez 3. par. quest.68. artic.10. disput.155. cap. 2. & alij locis citatis, contra Scotum, & alios. Ratio est; tum quia parentes, qui sunt tributarij, & vassalli, & non serui, non amittunt Ius in filios; sicut non amittunt Ius, & dominium aliarum rerum; ergo ipsorum filij non possunt baptizari ipsis inuitis; Tum quia, vel filij istorum parentum subtrahuntur parentibus, vel ipsis relinquuntur. Si subtrahantur, Parentes iniustè priuantur iure, quod habent in filios. Si non subtrahantur, impendet periculum peruersionis, consequenter non est licitum Principi, aut priuato baptizare filios Infidelium, qui non sunt serui, sed tributarij tantum, & vassalli inuitis ipsorum parentibus. Ita Sotus distinc. 5. artic. 10. Vasquez loco citato, & cap 4 num.41. Henriquez loco citato num.7. Suarez loco citato, Nugnus quest. 60. artic 10. difficultate 2. conclu.3. Valentia loco citato, versiculo quinto dico, vbi refert Ecchium, Scotum & alios.

Filios vero seruorum possumus de consensu dominorum baptizare inuitis parentibus. in his enim non militat ratio, quam attulimus de tributarijs & vassallis. Ratio est, quia domini possunt filios huiusmodi seruorum a parentibus separare, & vendere; cum habeant dominium in parentes, & in filios, ita vt ijs vti possint, in quem voluerint rationabilem vsum, non repugnantem honestati, aut legi naturali, vt patet ex vsu, & communi consensu: ergo possumus huiusmodi filios baptizare de consensu dominorum inuitis parentibus; nulli enim facimus iniuriam, nec imminet periculum peruersionis facta separatione de consensu dominorum contra Bartholomeum ab Angelo de Baptismo.§.18 & 19 & alios.

Nomine seruorum intelliguntur illi qui emuntur a veris dominis aut iusto bello capiuntur, & iure belli fiunt serui, vt sunt Turcæ, & Saraceni. Ita Suarez loco citato, sect.5. ad finem, & alij, quos retuli de bello.

12 Rogabis vtrum, domini teneantur curare, seruos suos baptizari.

Respondeo per se loquendo teneri. Ratio est, tum quia domini succedunt in locum patrum: Patres autem tenentur consulere bono spirituali filiorum; Tum quia huiusmodi pueri sunt de familia domini; ergo dominus tenetur illis consulere, non solum in temporalibus, Verum et in spiritualibus; nam qui suorum, & maximè domesticorum curam non habet, fidem negauit, & est infideli deterior Prima ad Thimoteum 5.

Dixi per se loquendo; nam per accidens ratione circumstantiarum, vt magnæ difficultatis, & incommodi, fieri potest, vt excusentur, si seruis suis non curent Baptismum conferri.

13 Ex quo fit, vt domini possint parentibus, aut alijs vendere seruos nondum baptizatos, accepta pecunia, aut facta compensatione Christianorum captiuorum. Ratio est tum quia quamuis domini succedant in ius parentum, non tamen succedunt cum eadem omnino, & pari obligatione; Tum quia si tenentur baptizare, maximè ex charitate; sed charitas regulariter non obligat cum magno incommodo; dominus autem, si non redderet filios parentibus, subiret incommodum in ijs alendis, & educandis; tum quia, si parentes infideles non haberent spem redimẽdi captiuos infantes, magis sæuirent in Christianos, & maiora mala, & homicidia perpetrarent; ergo licitum videtur infantes nondum baptizatos reddere infidelibus. Ita Suarez disp.25. sect.6 ad finem, Henriquez, lib.2. cap. 25. num primo, & 8. Vasquez disp. 155. cap.7. Coninchus q.68. art. 10. num 88. & alij, quidquid nonnulli in contrarium sentire videantur apud præcitatos Doctores.

Obiicies, tenemur paruulum in extrema necessitate positum baptizare, etiam cum periculo proprio vitæ, ergo a fortiori non possumus illum reddere parentibus sine Baptismo accepta pecunia, & compensatione.

Respondeo negando consequentiam; nam ex illo antecedenti colligitur tantummodo baptizandum esse puerum, quando in extrema existit necessitate; non vero præcisa necessitate, & cum tanto incommodo. Ita Suarez loco citato, & alij.

SECVNDA PROPOSITIO.

14 IN adulto baptizando requiritur saltem triplex dispositio.

15 Prima est intentio actualis, aut virtualis recipiendi

Baptismum; ratio desumitur; tum ex verbis Sancti Augustini: Qui fecit te sine te, non saluabit te sine te, idest, non saluabit te, nisi consentias, & intendas; Tum quia baptizatus per Baptismum sumit multas obligationes; æquitas autem non patitur, vt qui præditus est vsu rationis, adstringatur ad has obligationes, nisi consentiat, & intendat eas subire, suscipiendo Baptismum voluntariè.

In pueris vero carentibus vsu rationis Christus, & Ecclesia supplet intentionem, & dispositionem. Ratio est, tum quia sicut voluntas Adami sufficit ad contrahendum peccatum originale; Ita etiam sufficit voluntas, & fides Ecclesiæ respectu infantum, qui voluntatis actum nequeunt elicere; Tum quia Christus dixit: Sinite paruulos ad me venire. Ex quo loco sic argumentor. Paruuli possunt accedere ad Christum, & eo frui; sed non possunt ad Christum accedere, & eo frui, ac saluari sine Baptismo; cum Christus dixerit; nisi quis renatus fuerit ex aqua &c. Ergo pueri rationis vsu carentes, sunt capaces Baptismi Deo supplente ipsorum intentionem. Idem dicendum est de amente perpetuo à natiuitate, non habente lucida rationis interualla. Ita S.Tho 3.parte q. 61. art. 12. Vasquez, & Pesantius ibidem. Henriquez lib. 2.c.24.nu. 1. Pitigianus in 4.dist.4.q.4.art.primo vers.sententiam vero, & d.6.quæst.6.art.1.& 2.Valentia disp.4.q.3. peccato 2.Bartholomeus ab Angelo de Baptismo.§.23.Philiarcus 2.par. lib.1.c.8. Toletus lib.2. cap.21.nu.4. Angles q.2.art.6.difficultate prima, Chamerota de Baptismo cap. 5. dubio 9. Vasquez ibidem, & præterea disp. 167. cap.2.

16 An verò in Adultis sufficiat intentio habitualis, patet ex supradictis de Sacramentis in genere vbi diximus sufficere cum Syluestro, Henriquez, Coninchio, & alijs.

17 Hinc sequitur primo, Adultum non remanere baptizatum, nec characterem recipere, si nunquam voluit baptizari, vel si aliquando baptizari voluit, voluntatem suscipiendi Baptismum reuocauit.

18 Secundò, validum esse Baptismum collatum dormienti, qui Baptismum petierat ante somnum; hic enim dicitur habere intentionem habitualem. Idem dicendum est de furioso, & amente, qui dum haberent lucida rationis interualla, petierunt Baptismum, etiam si postea dum Baptizantur, resistere videantur; nam illa resistentia non repugnat intentioni antea elicitæ; cum ipsa resistentia, quæ tûc temporis contingit, non sit actus humanus. Ita Henriquez loco citato nu.3. Graffius 2.parte, lib. 1.cap. 4. num. 45. Angles q.2.art.6.difficultate prima, concl. 2. Chamerota de Baptismo c.5.dubio 10. & alij.

Obiicies, qui ante amentiam, vel somnum habuit intêtionem baptizandi, non validè baptizat in amentia, vel somno; ergo, neque validè baptizatur, qui ante amentiam, vel somnum intentionem habuit recipiendi Baptismum, & postea baptizatur tempore amentiæ, vel somni.

Respondeo negando consequentiam. Ratio disparitatis est, quia qui baptizat in somno, vel amentia, non habet eam intentionem virtualem, quæ in actiua requiritur administratione, in qua non sufficit voluntas, & propositum ante somnum elicitum; sed requiritur, vt ipsa administratio sit actio libera, & deliberata, dum exercetur, vt patet ex supradictis de Sacramentis in genere. Qui verò petijt Baptismum ante amentiam, vel somnum, censetur habere eam intentionem, quæ sufficit ad suscipiendum Sacramêtum Baptismi, cuius susceptio, cum sit quædam passio, non tot requirit, quot administratio, quę est quædâ actio iuxta illud. Plura requiruntur ad agendum, quam ad recipiendum. Ita Valentia disp.3.sec.4 puncto secundo ad finem, Suarez disp.24.sect. prima, Reginaldus lib. 27. num 72. Sotus in 4.dist.3.q.vnica, art.7. ad finem, Pitigianus in 4.d.4.q.5.art 2.vers.contra habitualis, & arti. 3. Henriquez. Coninchus, & alij, quos supra retuli de Sacramentis in genere.

19 Sed obserua, quando quis incidit in amentiam, expectandum esse, vt amens ad se redeat, si spes adsit resipiscentiæ. Sublata verò spe resipiscentiæ baptizandum esse; cum Baptismus sit Sacramentum maximæ necessitatis. Ita Bellarminus de Baptismo, cap.9. Henriquez lib.2.cap. 44 num.4 & alij ex Concilio Cartaginensi, & Arrausicano.

20 Rogabis, vtrum baptizandus sit amens, de quo dubitatur, an petierit Baptismum ante amentiam.

Respondeo baptizandum esse sub conditione, si petiit Baptismum, modo non constet permansisse in statu peccati mortalis. Ratio est, quia melius est ipsum decedere cum dubio Baptismo, quam sine vllo Baptismo. Ita Henriquez loco citato nu. 4. cum alijs. Verum si constet in statu peccati permansisse, vt in concubinatu, non est baptizandus; quia baptizaretur cum obice, & Sacramentum ad ministraretur indigno. Ita Sotus loco citato, Henriquez cap.24 ad finem, Nugnus q. 68. art 4. Chamerota de Baptismo cap.5.dubio 5. Victoria, Gabriel, & alij apud Henriquez.

21 Tertiò sequitur, validum esse Baptismum administratum illi; qui per metum grauem illum recepit, vt si quis metu seruitutis recepit Baptismum, intendens verè illum suscipere. Ratio est, quia metus non tollit intentionem, & voluntarium simpliciter, vt inquit Aristoteles 3. Ethicorum.

Secus dicendum est de eo, qui per vim, aut metum coactus recepit Baptismum sine vlla intentione. Ita Nauarrus capite 22.nu. 10. Summa Corona de Baptismo, folio mihi 26. ad finem, Henriquez loco citato, nu. 3. Reginaldus loco citato, nu. 11. & alij, quos supra retuli de sacramentis in genere.

22 Quartò, eum non esse baptizatum, qui Baptismus suscepit cum intentione neutrali, quando videlicet recipiês dubius hærebat, an vellet recipere Baptismum, vel non. Ratio est, quia hic non videtur habuisse intentionem recipiendi Baptismum. Ita Sotus in 4.dist.5.art.7. Pitigianus d.4 q.5 art.1. Graffius 1.parte, lib.1.c.3.nu.37. Henriquez loco citato, & alij communiter contra Caietanum apud præcitatos Doctores.

Hactenus locuti sumus de prima dispositione requisita in adulto baptizando, modo gradum faciamus ad secundam.

23 Secunda dispositio requisita in adulto ad recipiendû Baptismum cum fructu, est fides supernaturalis vt patet, tum ex Matthæi vltimo. Docete omnes gentes baptizantes eos, &c. vbi notanda est illa particula, Docete; Tûm ex Marci 11. Qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit, qui non crediderit, condemnabitur; fieri tamen potest, vt aliquis non habeat fidem infusam, & nihilominus recipiat verum Baptismum, & characterem; quamuis nô recipiat fidem, & gratiam, vt si detur casus, vt aliquis instructus ab hæretico habeat intentionem recipiendi, quod fuit institutum à Christo; quidquid illud sit; hic enim recipiendo Baptismum validè illum recipit, sed non recipit gratiam. Quod recipiat verum Baptismum, patet; Tum quia alioquin rebaptizâdus esset, quod non videtur admittendum; Tum quia Sacramenta tribus perficiuntur, materia, forma, & intentione ministri, quæ omnia in hoc casu reperiuntur; etiam cum intentione suscipientis; cum intendat suscipere, quod à Christo fuit institutum. Quod verò non recipiat gratiam, patet, quia non habet fidem; Sine fide autem impossibile est placere Deo; Quod neq; recipiat fidem infusam patet, quia non est sufficienter dispositus ad illam recipiendam. Ita S Thom.3.parte q.68. art.8. Coninchus ibidem, Pitigianus d.4 q.5.art. 2. concl. prima, Angles q.2.art.9.conclus. vnica, Chamerota de Baptismo c 1.dubio 8. Sotus in 4 dist 5. art. 8. Henriquez lib. 2.c.25.nu.1. Valentia disp 4.q.3 puncto 3. Reginaldus loco citato nu.65. & alij.

24 Tertia dispositio requisita in adulto, ad recipiendum Baptismum cum fructu, est attritio, vt constat de fide; Tû ex Tridentino sess. canone 7. Cartaginensi, c.83. & alijs; Tum ex Actorum secundo, vbi dicitur; Pœnitentiam agite; & baptizemini vnusquisque vestrum. Ita S. Thom. quæst.68 art.4. Vasquez 3.parte disp. 168.c.4. Coninchus, & Nugnus ibidem. Valentia to.4.disput.4.q. 3. puncto 3, vers.quarta assertio. Reginaldus loco citato num.69. Suarez disp. 28.sect.1. Toletus lib.2, cap.21.nu.5. Pitigianus d. 4.q.4 art.2. conclus.3. Angles q 2.art.5.difficultate 3. Chamerota loco citato, & alij, quos supra retuli de Sacramentis in genere.

Non est tamen necessaria confessio Sacramentalis ad recipiendum Baptismum; cum Baptismus sit ianua omnium Sacramentorum, vt bene tradit S. Tho. loco citato, art. 6. Coninchus ibidem, Henriq & alij locis citatis.

25 Sed modo dubium est vtrû sufficiat attritio naturalis. Respondeo non sufficere, sed requiri attritionem, quæ procedat ex auxilio supranaturali propter metû gehênæ, aut turpitudinem peccati, vt colligitur ex Tridentino sess. 6. cap. 6. & sess. 14. cap. 4. vbi dicitur attritionem esse donum

donum Dei. Ita Magister in quarto, distin. 4. Henriquez lib. 2. cap. 16. nu. 3. Suarez loco citato, Valentia loco citato, puncto 3. versiculo Primum illud, & vers. Sed quæstio; Medina prima secundæ, q. 109. art. 6. ad finem, & alij apud Henriquez loco citato contra Sotum, distinc. 6. q. 1. art. 7. & distinc. 14 q. 2. art. 5. & alios apud Henriquez loco citato, in Commentario littera Y.

26 Secundò dubium est, vtrum adultus, qui recipit Baptismum cum solo originali, & sine peccato mortali actuali teneatur elicere actum pœnitentiæ, & detestationis.

Respondeo, hunc casum regulariter loquendo non esse possibilem, vt patet ex dictis de peccatis, præsertim in sententia Sancti Thomæ asserentis, in adulto non posse reperiri peccatum originale sine actuali, quem nos in hac parte non sequimur, vt patet ex ibi dictis; sed dato tali casu. Dico non esse necessariam pœnitentiam, seu detestationem; quia pœnitentia est de peccatis commissis ab ipso pœnitente; cum autem pœnitens non peccauerit propria voluntate, non requiritur in ipso pœnitentia, & detestatio peccatorum, quando suscepturus est Baptismum cum solo originali, sed sufficit propositum seruandi legem Dei, & propositum obediendi Deo, cum voluntate suscipiendi Baptismum, & fide, vt benè tradit Suarez disp. 28. sec. 1. Sanctus Thomas in additionibus, q. 2. art. 2. Nugnus de Sacramentis in genere, q. 62. art. 1. difficultate 3. conclus. 3. ad finem, pagina mihi 39. Henriquez lib. 2. cap. 14. nu. 3. & cap. 16. nu. 1. & alij communiter.

27 Si quæras, vtrum adultis baptizatis imponenda sit aliqua satisfactio.

Respondeo negatiuè cum S. Tho. loco citato, art. 5. Coninchо, Nugno, & Suarez ibidem, Valentia puncto 3. cit. ad finem, & alijs communiter. Ratio est, quia in Baptismo remittitur, non solum culpa, verum etiam pœna, peccatis debita, vt constabit ex dicendis puncto sequenti.

Ex dictis igitur in secunda propositione constat, triplicem dispositionem requiri in adulto Baptismum suscepturo; videlicet intentionem, fidem, & attritionem.

28 Sed obserua, eum, qui recipit Baptismum absque attritione, & fide, recipere quidem Baptismum, quo ad characterem, sed non quo ad gratiam, & remissionem pœnæ; cum fides, & attritio sint dispositiones ad gratiam, & remissionem pœnæ; eum vero, qui recipit Baptismum absq; intentione, non recipere Baptismum, non solum quo ad gratiam, & pœnæ remissionem, verum neque quo ad characterem; nam ad validitatem Baptismi requiritur intẽtio suscipiendi baptismum, vt constat ex supradictis.

Vtrum verò, qui recipit Baptismum sine debita dispositione, possit illius effectum consequi adueniente dispositione, constabit ex dicendis puncto sequenti ad finem.

PVNCTVM VII.

De effectibus Baptismi.

1 TRes præcipui sunt effectus Baptismi; primus est gratia habitualis. Secundus est remissio totius pœnæ. Tertius est character; de quibus singulis agendũ nobis est in hoc puncto.

PRIMA PROPOSITIO.

2 BAptismus confert gratiam simul cum reliquis virtutibus, & donis, quæ gratiam consequuntur, modo non adsit obex ex parte suscipientis. Hæc propositio est de fide, vt patet ex Concilio Viennensi in Clementina Vnica de summa Trinitate, & ex Tridentino, sess. 5. in decreto de peccato originali, & constat ex supradictis de Sacramentis in genere. Ita Toletus lib. 2. cap. 22. nu. 1. Petrus Ledesma de Sacramento Baptismi cap. 9. conclus. 3. Chamerota de baptismo cap. 6. dubio 2. & 3. Vasquez 3. parte q. 69. art. 7. disp. 166. ca. 2. & 5. Pesantius, & alij DD. communiter cum Sancto Thoma q. 69. art. 1. 4. & 6.

3 Si quæras, vtrum Baptismus conferat omnibus æqualem gratiæ gradum.

Respondetur, pueris æqualem conferre; adultis verò inæqualem pro ratione maioris, vel minoris dispositionis; vt patet ex supra dictis de effectu Sacramentorum in genere. Ita S. Tho. loco citato, art. 8. Coninchus ibidem, conclus. 1. Chamerota de Baptismo cap. 6. dubio 2. Valentia tom. 4. disp. 4. q. 4. puncto 1. Suarez disp. 28. sect. 3. & Reginaldus loco citato, nu. 60. Syluester Baptismus 6. nu. 4. S. Antoninus 3 parte titulo 14. cap. 13. Sotus in 4. senten. dist. 6. q. 1. art. 6. & alij relati de Sacramẽtis in genere. Idẽ tenet Victoria de Sacramentis q. 12. Viualdus cap. 5. n. 7.

4 Sed modo difficultas est, quem effectum pariat gratia, quæ producitur in Baptismo.

Respondeo remittere primò peccatum originale, vt patet ex Tridentino sess. 6. cap. 6. & Canone 10. 11. & sequentibus. Ratio est, quia cum gratia Sacramentalis faciat hominem simpliciter Deo gratum, & amicũ, debet excludere omne id, quod opponitur amicitiæ Dei; Amicitiæ autem Dei opponitur peccatum originale, vt constat ex dictis de peccato originali; Ergo gratia Sacramentalis, quæ producitur in Baptismo, remittit peccatum originale. Ita Bartholomeus ab Angelo §. 156.

Secundò, remittere peccata actualia, ea scilicet, quæ commissa sunt ante Baptismum; Ratio est, tum quia non potest aliud Sacramentum assignari, per quod huiusmodi peccata deleantur, quam per Baptismum; non enim delentur per Sacramentum pœnitentiæ, cum peccata commissa ante Baptismum non sint materia Sacramenti pœnitentiæ, vt constabit ex dicendis de pœnitentiæ; Ergo deleri debent per Baptismum; Tum quia hoc est de fide definitum in Florentino in decreto Eugenij, & colligitur ex Tridentino sess. 6. vbi habetur, iustificatione deleri omnia peccata, & hanc iustificationem conferri per Baptismum; Tum quia, cum gratia Sacramentalis faciat hominem simpliciter Deo gratũ, & amicum, debet delere non solum peccatum originale; verum etiã actuale, per quod homo inimicus Dei constituitur; Quamuis ergo demus Sacramentum Baptismi fuisse principaliter institutum ad auferendum peccatum originale; Nihilominus est etiam ordinatum ad remittendum peccatum actuale commissum ante Baptismum, vt patet ex rationibus illatis. Ita S. Tho. loco citato art. 1. Suarez ibidem tom. 1. de Sacramentis, Reginaldus lib. 717. nu. 61. Angles de Baptismo q. 1. art. 5 difficul. 2. conclus. 1 Bartholomeus ab Angelo de Sacramento Baptismi dialogo 1. §. 156. Henriquez lib. 2. ca. 16. nu. 2. Nugnus, & alij communiter.

Verum tamen est, Baptismum non esse institutum, & ordinatum ad remittenda peccata commissa post susceptum Baptismum; altoquin non esset necessarium aliud remedium præter Baptismum, neque pœnitentia diceretur secunda post naufragium tabula. Quare peccata cõmissa in susceptione Baptismi, aut post Baptismum, non delentur per Baptismum; sed subijcienda sunt Sacramento pœnitentiæ, vt docet Suarez disp. 20. sect. 1. conclus. 4. & alij cõmuniter, quos referã de Sacramento pœnitentiæ.

SECVN-

SECVNDA PROPOSITIO.

5 Sacramentum Baptismi, non solum confert gratiam, qua deletur peccatum originale, & actuale verum etiam delet omnem pœnam peccatis debitam. Hæc propositio est de fide, definita in Florentino in decreto Armenorum, vbi habetur Baptizatis non imponi satisfactionē pro peccatis præteritis; Ergo Baptismus delet omnem pœnam, alioquin iniungenda esset satisfactio. Ita S. Tho. q. 69. art. 2. Pesantius ibidem Vasquez loco citato cap. 3. & 4. Bartholomeus ab Angelo de Baptismo §. 158. Philiarchus 2. parte lib. 1. ca. 9. Toletus loco citato, Victoria de Sacramentis quæst. 20. Petrus Ledesma de Sacramēto Baptismi c. 9. vers. Tercera conclus. Coninchus, & Nugnus ibidem, Suarez, & alij loc. cit.

6 Hinc sequitur eum, qui recipit Baptismum absque vllo impedimento, & obice statim in Cęlum euolare, si statim suscepto Baptismo moriatur, antequam vllam culpā admittat; cum enim ianua cœlorum aperta sit per Christi mortem, & per Baptismum auferatur omnis obligatio ad pœnam, nihil obstat, quo minus baptizatus statim euolet in Cœlum, si statim suscepto Baptismo moriatur. Ita Bartholomeus ab Angelo de baptismo §. 159. S. Tho. 3. par. q. 69. art. 7. Tabiena v. Baptismus 8. n. 6. Sotus in 4. sen. dist. 6. q. 1. art. 5. Syluester verbo Baptismus 6. nu. 1.

7 Quæres, vtrum Baptismus non solum deleat omnem pęnam, verum etiam auferat pęnalitates.

Pro intelligentia istius difficultatis aduertendum est, post peccatum Adami remansisse in homine quosdam defectus contractos per peccatum originale, qui defectus appellātur pęnalitates, quales sunt concupiscentia inordinata, mors, ægritudines &c. Hoc posito.

Respondeo, Baptismum de facto non auferre pænalitates in hac vita, vt patet experientia; habere tamen virtutem eas auferendi, & ipsius virtute auferendas esse respectu iustorum in resurrectione, quando mortale hoc induet immortalitatem, vt dicitur prima Corinthiorum 15. Ita S. Tho. loco citato, art. 3. Suarez, Philiarchus 2. par. lib. 1. cap. 9. Coninchus, & Nugnus ibidem, Reginaldus loco citato, nu. 63. Henriquez loco citato cap. 16 nu 7. & alij communiter, cum Sancto Tho. loco citato.

8 Si quæras, cur Deus noluerit in hac vita per Baptismū pœnalitates auferri.

Respondetur, Deum noluisse pęnalitates in hac vita auferri, primo, vt homines exerceant se ad luctam, & pugnam, spiritualem cum merito fidei, vt deinde coronam victoriæ recipiant.

Secundò, quia per baptismum vnimur, & incorporamur Christo; cum autem Christus habuerit corpus passibile, par est, vt nos, qui sumus ipsius membra, mortales simus, & passibiles, nam sub capite spinoso non decet membra esse delicata.

Tertiò, vt homo secum ferat testimonium lapsus Adæ, & totius naturæ, & cognoscat, quantum Deus superbos odio habeat. Ita S. Tho. Suarez, Henriquez, Reginaldus, & alij locis citatis.

TERTIA PROPOSITIO.

9 Tertius effectus Baptismi est character, propter quem Baptismus non potest iterari, quamuis collatus sit à Pagano, vel hæretico; nam sicut impossibile est hominem bis nasci, ita impossibile est, bis renasci per Baptismum; & hoc valeat etiam si recipiens Baptismum cōmiserit mortale peccatum in ipsius susceptione; nam quamuis peccatum in susceptione Baptismi impediat infusionem gratiæ, nisi tollatur obex antequam Sacramentum perficiatur; tamen non impedit effectum characteris, qui non habet contrarium.

10 Hinc igitur constat, Baptismum iterari non posse, si rite semel collatus sit, nam character, qui per Baptismum confertur, indelebilis est, & sic de fide constet ex Tridentino sess. 7. de Baptismo, & ex Florentino in instructione Armenorum. Ita Suarez disp 22. sec 2. & disp. 31. sec. 6. Valentia tom. 4. disp. 4. q. 1. punc. 4. versiculo Secundo notandum, Graffius 2. parte lib. 1. cap. 1. nu. 10. & 11. & alij communiter, quos supra retulimus de charactere.

11 An verò baptismus iterari possit, quando dubitatur de ipsius validitate: constat iterari posse sub conditione, vt patet ex supradictis cum Suarez disp. 21. sec. 2. Valentia, Henriquez, & alijs.

12 Quæres primò, vtrum Baptismus habeat alios effectus, præter assignatos.

Respōdeo habere nonnullos alios effectus secūdarios.

Primus est sanitas, quam Baptismus aliquando confert, vt dicitur de lepra Costantini.

Secus est ablatio Irregularitatis ex delicto, vt patet ex dictis de irregularitate.

Tertius est obligatio seruandi Ecclesiæ præcepta; nam homo per Baptismum fit subditus Ecclesiæ, & saltem implicite promittit Ecclesiæ obedientiam, sicut suscipiens ordines Sacros implicitè votum castitatis emittit. Ita ex Tridentino sess. 7. de Baptismo cap. 7. colligit Vasquez 3. par. tom. 2. disp 156. nu. 68. Valentia to. 4. disp. 4. q. 4. puncto 1. ad finem Henriquez lib 2. cap. 18. 19. Suarez loco citato, Reginaldus loco citato nu 64 Bellarminus lib. de Baptismo, cap. 15. & 16. & alij.

13 Quæres secundò, vtrum Baptismus susceptus cum fictione producat suum effectum, recedente fictione.

Respondeo solutionem istius quæstionis constare ex supra dictis de Sacramentis in genere.

14 Sed modo dubium est, quid requiratur, vt Baptismus suum producat effectum recedente fictione.

Respondetur, etiam solutionem istius difficultatis constat ex supra dictis de Sacramentis in genere ad finem. Quamobrem hic breuiter dico, eum, qui recipit Baptismum sine præuia intentione, debere illum denouo recipere; quia prior Baptismus fuit omninò inualidus, defectu intentionis, & perinde est, ac si non fuisset administratus, vt patet ex supradictis de dispositionibus requisitis in suscipiendi Baptismum.

Neque sufficit elicere actum intentionis, nam quandò intentionis actus elicitur, non adest materia, & forma, sed iam præcessit, ergo Baptismus iterandus est, vt valide conficiatur, & ipsius effectus recipiatur.

Qui verò recepit Baptismum sine attritione, & fide, satisfaciet auferendo obicem, & defectum attritionis, & fidei, qui commissus fuit in susceptione Baptismi modo Baptismus bona fide susceptus sit. Quamobrem videndum est, vtrum recipiens Baptismum, bona fide receperit, non aduertens, se debita dispositione carere, & hæc dicitur fictio sine peccato; vel vtrum acceperit mala fide, sciens se non habere debitum dolorem, ac fidem, aut aduertens se complacentiam alicuius peccati habere, & hæc dicitur fictio cum peccato. Si recepit bona fide, & cum fictione, quæ dicitur sine peccato, recipit fructum Baptismi eliciendo actum fidei, & attritionis; nihil enim aliud requiritur ad effectum Baptismi, quam vt tollatur impedimentum, & obex; sufficienter autem tolli videtur impedimentum ablata fictione per attritionem, & fidem, quæ desiderabatur in susceptione Baptismi. Si vero accepit mala fide, & cum fictione, quæ dicitur cum peccato, requiritur contritio, vel Sacramentum pœnitentiæ ad recipiendum fructum Baptismi; nam peccatum commissum in susceptione Baptismi, & perseuerans in ipsa receptione est quodam modo posterius ipso Baptismo, saltem natura; cum sit Sacrilegium commissum ob indignam Baptismi susceptionem, vt bene tradit S. Thom. 3. parte q. 69. art. 10. Vasquez 3. parte q. 69. art. 10. disp. 160 cap. 2. Suarez disp. 28. sec. 4. & alij; Peccata autem commissa post Baptismi susceptionem delentur per contritionem, vel per Sacramentum pænitentiæ; consequenter posita contritione, vel suscepto penitentię Sacramento directè deletur peccatum commissum in susceptione Baptismi; peccata vero antecedentia Baptismum directè delentur per Baptismū pręteritum, qui sublata fictione producit gratiam. Ex quo patet differentia inter Baptismum: Eucharistiam, & Pœnitentiam quod Pœnitentia, vel Eucharistia suscepta cū fictione mortaliter peccaminosa non producit effectum recedente fictione. Ita Valentia tom. 4. disp 4. quæst. 4. puncto 2. versiculo Atque hinc, S. Tho. loco citato, Suarez loco citato sec. 4. & 5. conclus. 1. & 2. Henriquez cap. 27. nec dissentire videtur Reginaldus loco citato, nu. 74. Scotus dist. 4. q. 5. Philiarchus loco citato cap. 9. Toletus lib. 2. ca. 21. nu. 5. Victoria de Sacramentis quæst. 23. Angles. q. 4. art. 3. conclus. vnica, Chamerota de Baptismo cap. 6. dubio 3. & alij apud Sayrū de Sacramentis in genere, lib. 5. ca. 3. art. 11. quæst. vnica.

15 Rogabis primò, vtrum peccata antecedentia Baptismum aperienda sint in confessione.

Respon-

Respondeo negatiuè. Ratio est tum quia huiusmodi peccata non subijciuntur clauibus, vt constabit ex dicendis de pœnitentia. Tum quia sufficienter possunt auferri per Baptismum sublata fictione; peccatum vero, commissum in susceptione Baptismi subijciendum est clauibus vt inquiunt DD. citati, nam est quodammodo posterius susceptione Baptismi; Peccata autem commissa post Baptismi susceptionem subijciuntur Clauibus, Ita Suarez loco citato conclus. 5 sect. 3. Emanuel Sà verbo Baptismus ad finem, Valentia, & alij locis citatis, omissis ijs, quos magno numero referam de pœnitentia.

25 Rogabis secundò, vtrum recipiens Baptismum cum peccati venialis complacentia, recipiat effectum Baptismi.

Respondeo recipere gratiam, & remissionem aliorum peccatorum, non vero remissionem illius peccati venialis, vt in simili ostendimus de martyrio; impossibile enim est peccatum simul fieri, & deleri. Ita Pitigianus dist. 2. q. 6. art. 2. & alij quos retuli de martyrio.

27 Rogabis tertiò, vtrum Baptismus liberet à seruitute, ita vt seruus suscepto Baptismo amittat conditionem seruilem, & acquirat libertatem.

Respondeo negatiuè per se loquendo cum S. Thom. in 4. sentent. dist. 39. art. 4. ad primum, & alijs communiter teste Bartholomeo ab Angelo de Sacramentis dialogo 3. §. 170. Ratio est, quia nullo iure constat, hominem fieri liberum à conditione seruili ob Baptismum, quamuis liberetur à vinculo diabolicæ seruitutis.

Dixi per se loquendo; nam alicubi receptum est in fauorem fidei, vt seruus fiat liber per Baptismi assumptionem.

Quæ de ritibus, & cæremonijs ad Baptismum pertinentibus hic possent disputari, per vosmetipsos videre potestis apud Sanctum Thomam quæst. 71. art. 2. & 3. apud Coninchum ibidem, apud Nugnum ibidem, sect. prima, & 2. apud Valentiam tomo 4. disp. 4. quæst. 1. pun. 4. apud S. Antoninum 3. parte tit. 14. ca. 12. §. 16. apud Syluestrum, Baptismus 5. §. 4. apud Bartholomeũ ab Angelo dialogo 2. Vasq. 3. parte q. 61. §. 60. disp. 166. cap. 2. 3. 4. 5. & 6. apud Henriquez lib. 2. cap. 13. & 15. apud Suarez disp. 30. sect. 1. & 2. apud Reginaldum lib 27. cap 5. à n. 32. vsque ad 36. apud Toletum lib. 2. cap. 23. apud Bellarminum lib. de Baptismo, cap. 24. & 25. & apud Durandum lib. 6. c. 83.

28 Hinc solum obseruandum est, ritus, quamuis accidentales non posse omitti absque peccato ex suo genere mortali, quamuis aliquando paruitas materiæ possit à morta-li excusare, vt supra diximus de Sacramentis in genere ad finem.

16 Ex quo sequitur, esse grauiter peccare, qui solemniter baptizat in aqua non benedicta; hæc enim videtur res grauis, vt testatur Nugnus loco citato, art. 4. conclu. 2. vbi hoc idem asserit de eo, qui sine necessitate baptizat extra Ecclesiam, Clementina vnica de Baptismo, vbi hoc sub grauibus pœnis prohibetur. Idem innuit Emanuel Sa verbo Baptismus cap. 3. & alij quos in simili retuli de Sacramentis in genere ad finem.

20 Secundò infertur, non esse licitum extra necessitatem baptizare adhibito chrismate alterius anni, Cap. Si quis de oleo dist. 4. Ita Nauarrus cap. 22. nu. 74. Nugnus, & Coninchus locis citatis. Emanuel Sà verbo Baptismus, num. 15. Idem dic de Chrismate adhibendo in Confirmatione; oportet enim, vt Chrisma sit vnius anni, & vetus comburatur, Cap. Si quis citato Ita Reginaldus lib 28. nu. 8. ad finem, Suarez disp. 38 sect. 2. ad finem, Coninchus de confirmatione, & alij apud Emanuelem Sà, verbo Confirmatio, num. 6.

21 Rogabis, quid agendum sit, quando quis fuit domi baptizatus sine cæremonijs requisitis in libro Rituali.

Respondeo supplendas esse solemnitates à Parocho in Ecclesia, vt patet; Tum ex praxi; Tum ex Tridentino sess. 7. Tum quia curandum est, vt Sacramentum complete administretur, non solum quoad substantialia, verum etiam quoad accidentalia. Ita S Thomas, quæst. 66. art. 5. Suarez in commentario eiusdem articuli, Emanuel Sà verbo Baptismus, nu. 5. Victoria de Baptismo conclus. 36. Reginaldus, & alij locis citatis.

22 Maior difficultas est, vtrum solemnitates repetendæ sint, quãdo Baptismus fuit cum solemnitate inualide administratus.

Respondet Henriquez lib. 2. cap. 15. num. 9. vbi refert Sotum, & Paludanum. Idem tenet Sanctus Antoninus 3. parte tit. 13. ca. 14. §. 12. Bartholomeus ab Angelo de Sacramentis dialogo 2. §. 69. & Reginaldus loco citato n. 3. repetendas esse, quia destructo subiecto destruitur accidens.

Ergo vero existimo non opus esse, vt repetantur, vt patet à simili de benedictionibus adhibitis in matrimonio inualido, & idem tradit Henriquez sibi contrarius lib. 3. cap. 2. de confirmatione nu. 1 littera N. vbi loquitur, non solum de solemnitate in confirmatione, sed etiam in Baptismo. Hoc tamen intellige, nisi aliter vsu receptum sit.

Finis Disputationis Secundæ.

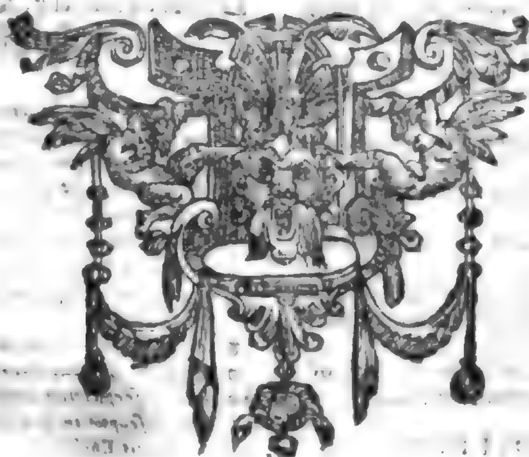

DISPV-

DISPVTATIO TERTIA. DE CONFIRMATIONE.

QVÆSTIO VNICA.

VÆ de Sacramento Confirmationis disputanda sunt, quatuor punctis breuiter complectemur. In primo agemus de institutione, & definitione istius Sacramenti. In secundo de necessitate, & Ministro; In tertio de materia, & forma. In quarto de effectu, & subiecto.

PVNCTVM I.

Quid sit Confirmatio, & quandonam fuerit instituta.

PRIMA PROPOSITIO.

1 *Confirmatio quid sit.*
2 *Quandonam institutum fuerit Sacramentum Confirmationis.*
3 *An fuerit institutum, quando Christus paruulis manus imponebat.*
4 *An fuerit institutum hoc Sacramentum Ioannis 20.*

1 Confirmatio est Sacramentum, quo homo viator baptizatus inungitur in fronte ab Episcopo, cum Chrismate, & præscripta verborum forma ad fidei robur consequendum. Ita Henriquez lib. 1. cap. 6. nu. 4. & alij. Hæc definitio optima est; tum quia traditur per genus, & differentiam; Tum quia explicantur in ea quatuor genera causarum, Efficiens, ministerialis, materialis, formalis, & finalis expresso simul subiecto istius Sacramenti.

Dicitur enim, quo homo viator baptizatus, ad indicandum subiectum Sacramenti Confirmationis, quod est homo viuens in hoc mortali corpore.

Dicitur inungitur, ad indicandam causam materialem proximam, quæ est Vnctio.

Dicitur cum Chrismate, ad significandam materiam remotam, quod est Chrisma.

Dicitur ab Episcopo, ad indicandam causam efficientem ministerialem huius Sacramenti.

Dicitur sub præscripta verborum forma, vt intelligatur causa formalis, quæ in verbis ab Episcopo prolatis continetur.

Denique dicitur, ad fidei robur, consequendum, vt ostendatur effectus, & causa finalis huius Sacramenti.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Sacramentum Confirmationis fuit institutum in die vltimæ Cœnæ, quo ad materiam, & formam; tunc enim Christus consecrauit Chrisma, vt habetur in Epistola secunda Fabiani Papæ, & in aliquibus Concilijs, quæ referuntur a Bellarmino cap. 8. Quamobrem hoc tempore in die Cœnæ ad imitationem Christi conficitur Chrisma ab Episcopis. Ita Suarez disp. 33. sect. 1. Reginaldus lib. 28. num. 4. Bellarminus loco citato, Bartholomeus ab Angelo dialogo 3. §. 24. & alij communiter.

3 Hinc colligitur Primò, Sacramentum Confirmationis non fuisse institutum Matthæi 19. quando Christus paruulis imponebat manus: Cum enim paruuli nondum essent baptizati; non est credendum, tunc institutum fuisse Confirmationis Sacramentum, quod supponit Baptismum; sed ibi potius designatum, & significatum fuisse, vt ait Henriquez lib. 3. c. 1. num. 5. contra nonnullos alios, quos citat, sed reicit Bartholomeus ab Angelo dialogo 3. §. 22. & contra Grassium 1. p. lib. 1. c. 5 nu. 5. & alios apud Petrum Ledesmam in Summam de Sacramento Confirmationis c. 1. vers. Tercera conclus.

4 Secundò colligitur, Sacramentum Cõfirmationis non fuisse institutum quo ad omnes partes Ioannis 20. vbi Christus contulit Apostolis potestatem Ordinis Sacerdotalis, & Episcopalis illis verbis: Sicut misit me viuens Pater, & ego mitto vos; sed tunc collatam fuisse Apostolis; & consequenter etiam Episcopis, qui Apostolorum vices gerunt, plenam potestatem conferendi hoc Sacramẽtum. Quamobrem dici potest, institutionem Sacramenti Confirmationis inchoatam fuisse in die vltimæ cœnæ, cum ibi fuerit instituta materia, & forma; completam vero fuisse huius Sacramenti institutionem Ioannis 20. vbi data fuit Apostolis plena potestas ordinationis Sacerdotalis, & Episcopalis. Ita Coninchus q. 7. art. 1. nu. 13. Pitigianus dist. 7. q. 1. ar. 2. ad finem, & alij contra Henriquez lib. 3. cap. 1. num. 5.

PVNCTVM II.

De necessitate, & Ministro Sacramenti Confirmationis.

1 *An confirmatio sit necessaria necessitate medij.*
2 *An necessaria sit necessitate præcepti.*
3 *Quis sit minister Confirmationis.*
4 *An aliquis possit Chrisma consecrare, præter Episcopum.*
5 *Cur summus Pontifex committere possit facultatem confirmandi simplici Sacerdoti.*
6 *An præscripta sit certa forma conficiendi Chrisma.*
7 *An Episcopus degradatus, & excommunicatus possit confirmare.*
8 *An possit Abbas, qui non est Episcopus.*
9 *An possit simplex Sacerdos.*
10 *An Episcopus non confirmatus validè possit confirmare.*
11 *An Episcopus in sua Diœcesi confirmare possit subditos alterius Episcopi.*
12 *An Episcopus confirmare, et actus Pontificales exercere possit extra suam Diœcesim.*
13 *An possit conferre primam Tonsuram in alterius Diœcesi.*
14 *Quanã dispositiones requirãtur in ministro Confirmationis.*
15 *An Confirmatio conferenda sit in Ecclesia.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Sacramentum Confirmationis non est necessarium necessitate medij. Ratio est; tũ quia ex nullis Christi verbis

verbis colligitur talis necessitas. Tum quia multi saluantur sine confirmatione, vt patet in infantibus baptizatis, ex hac vita decedentibus ante susceptam Confirmationem.

2 Addo Sacramentum Confirmationis non esse necessarium necessitate præcepti. Ratio est, quia nullibi reperitur tale præceptum.

Ex quo fit, vt qui Confirmationem sponte omittit non peccet mortaliter secluso contemptu, vel alia circonstantia; etiam si omittat, quando fidem debet protestari corã Tyranno. Quamuis enim Confirmatio tribuat vires, & robur ad profitendam, & confirmandam fidem; nihilominus huiusmodi vires possunt per alia media obtineri, vt medijs Orationibus, Confessione, & Eucharistia. Ita S. Tho. q. 65 art. 4. & q. 72. art. 3. Nugnus ibidem, art. 8. dub. 2. Toletus lib. 2. cap. 24. num. 11. ad finem, Valentia tomo 4. disp. 5. q. 2. puncto 3. Pitigianus d. 7. q. 2. art. 2. Suarez disp. 38 sect. 1. Reginaldus q. 72. art. 8. nu. 88. Angles de Confirmatione q. vnica art. cõclus. 1. Viualdus de Cõfirmatione cap. 5. num. 6. & 7. Victoria de Confirmatione conclus. 47. Chamerota de Confirmatione ca. dubio 4. Petrus Ledesma in Summa de Confirmatione ca. 8. versic. Prima conclus. & versic. Secunda conclus. Sayrus de Sacramẽtis in genere lib. 6. cap. 4. q. 1. circa medium, Nauarrus ca. 22. nu. 9. vers. 3. contra Sotum apud Emanuelem Sà, verbo Confirmatio, nu. 11.

Obijcies, Episcopus notabiliter negligens in conferendo Confirmationis Sacramento; grauiter peccat; Ergo etiam grauiter peccat, qui Confirmationis Sacramentum non suscipit; consequenter Sacramentum Confirmationis necessarium videtur necessitate præcepti.

Respondeo concesso antecedente, negandam esse vtrãque consequentiam. Ratio disparitatis est; tum quia Episcopus facit contra proprium officium in re graui. Tum quia sicut grauiter peccat Parochus, qui notabiliter negligens est in administrãdis Sacramẽtis; Ita & Episcopus &c. Ille verò qui non suscipit Confirmationis Sacramentum, non grauiter peccat; cum non faciat contra obligationem; Ita Suarez disp. 38 sect. 2. Emanuel Sa verbo cõfirmatio, nu. 12. Angelus verbo Confirmationis Sacramentum, n. 1. Henriquez loco citato, nu. 7. Viualdus de Confirmatione ca. 4. nu. 7. & Reginaldus lo. cit. nu. 21.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 Minister Sacramenti Confirmationis regulariter loquendo est Episcopus ordinatus, vt patet ex Tridentino sess. 7 cano. 3. de Confirmatione, & ex cap. Presbyteris, de Consecratione, dist. 4. & deducitur ex actorum 8. & 19. vbi soli Apostoli Confirmabant baptizatos ab alijs: Soli autem Episcopi sunt simpliciter successores Apostolorum; consequenter Episcopi sunt ministri huius Sacramenti.

Dixi regulariter loquendo: nam ex commissione Summi Pontificis potest etiam simplex Sacerdos tanquam minister extraordinarius à Deo institutus, confirmare, vt patet ex ca. Peruenit, dist. 95. Ita Bellarminus cap. 12. de Confirmatione S. Tho. q. 72. art. 11. Pesantius, & Coninchus ibidem n. 104. Nugnus ibidem. dubio 2. Henriquez lib. 2. cap. 6. nu. 4. Reginaldus loco citato, num. 17. 18. & 19. Couar. 1. var. ca. 19. nu. 6. & 14. Petrus Ledesma in summa de Sacramento Confirmationis, cap. 9. pag. 44. Nauar. cap. 22. nu. 8. Philiarchus 2 par. lib. 1. cap. 11. Graffius 2. parte lib. 1. cap. 5. n. 29. & 30. Pitigianus d. 7. q. 1. art. 5. & 10. & 13. Angles de Confirmatione art. 8 conclus. 3. Victoria de Cõfirmatione conclus. 49. Vasquez 3. parte q. 72. art. 3. disp. 119. cap. 1. nu. 3. Toletus lib. 2. cap. 24. nu. 5. Suarez disp 36. sect. 4 Valentia loco citato puncto 1. & alij apud Bartholomeum ab Angelo. §. 63. Contra nonnullos alios.

4 Adhibendum tamen est Chrisma consecratum ab Episcopo; cum nullus possit Chrisma consecrare præter Episcopum, vt patet ex Concilio Toletano 8. cap. 7. vbi habetur diuina auctoritate prohibitum esse Sacerdotibus consecrare Chrisma. Ita Nugnus loco citato art. 3. difficultate 4. Pitigianus loco citato art. 4. nu. 2. Graffius loco citato. Quanquam aliqui apud Henriquez loco citato, & apud Bartholomeum ab Angelo dialogo 3. §. 12. & 13. quorum opinio probabilis est, putant, facultatem consecrandæ huiusmodi materiæ committi posse Sacerdotibus à Summo Pontifice. Contrarium tenet Caietanus parte 3. q. 72. art. 3. & 4. & Chamerota de Confirmatione c. 2. dubio 5.

Obijcies, simplex Sacerdos potest ex commissione Sũmi Pontificis conferre Sacramentũ Confirmationis, ergo à fortiori poterit cõficere Chrisma, quod videtur minus.

Respondeo negando consequentiam; non enim argumentandum est à maiori ad minus in ijs, quæ dependent ab institutione Christi; sicut non valet dicere. Sacerdos simplex potest auctoritate ordinaria conficere corpus Christi; ergo potest. Etiam ordinare, vel conficere Chrisma.

5 Ratio autem, cur Christus contulerit potestatem Sũmo Pontifici, vt possit facultatem confirmandi committere simplici Sacerdoti, fuit necessitas, quia ob multitudinem fidelium fieri potest, vt Episcopi omnibus in locis nõ reperiantur. Ita Coninchus art. 2. num. 46. Nugnus, & alij locis citatis.

6 Obseruat tamen Coninchus loco citato, nu 47. cum Suarez disp. 33. sect. 2. versiculo Restat vero, non fuisse à Christo præscriptam certam formam conficiendi Chrisma sed tantummodo in genere præscriptum fuisse, vt consecratio fiat per inuocationem Spiritus sancti.

7 Ex dictis colligi potest primo, Episcopum, quamuis excommunicatum, vel hæreticum, vel etiam degradatũ posse confirmationis Sacramentum validè administrare; adhuc enim est Episcopus, cum per hæresim, vel excommunicationem, vel degradationem non amittat characterem, in quo fundatur potestas confirmandi, & sicut cut potest Ordines validè conferre. Ita etiam potest Sacramentum Confirmationis validè administrare. Ita Suarez disp. 36 sec. 3. vers. Dicendum est ergo, Emanuel Sà verbo Confirmatio, versus finem, Reginaldus loco citato, nu 19. Coninchus quæst. 72 1. art. 11. Nugnus ibidem, dub. 3. Henriquez loco citato, cap. 6. nu. 2. & alij.

8 Secundò, Abbatem, qui non est Episcopus, non posse confirmare.

9 Tertio, Sacerdotem simplicem, non posse confirmare de licentia Episcopi tantum. Videte Suarez, Henriquez, Bellarminum, & Valentiam locis citatis, Coninchum loc. cit. art. 12. Viualdum de Confirmatione c. 4. n. 5.

10 Quæres primò, vtrum Episcopus non confirmatus, possit validè confirmare.

Respondeo affirmatiuè; nam habet characterem ordinis Episcopalis in quo fundatur potestas confirmandi: Episcopus vero nondum consecratus, non potest confirmare, quamuis sit electus ad Episcopatum; nam donec consecretur, caret charactere Episcopatus. Ita DD. cit.

11 Quæres secundò, vtrum Episcopus in sua diœcesi possit subditos alterius Episcopi confirmare.

Respondeo negatiuè; quia nullus debet mittere falcẽ in messem alienam, & patet à simili de Parocho baptizãte puerum alterius Parœciæ, vt supra dictum est de Baptismo. Verum si Episcopus confirmet subditum alterius Episcopi, excusatur à culpa, & à suspensione ab Henriq. lib. 3. cap. 6. num. 6. & ab Emanuele Sà verbo Confirmatio, num. 2. Ratio est, quia præsumendum est, hoc ratum, & gratum fore proprio Episcopo. Contrarium puto probabilius cum Petro Ledesma in summa Trattado del Sacramento della Confirmation, cap. 9. pag. 45. vers. 7. Conclusion, Viualdo loco citato num. 8. Bartholomeo ab Angelo dialogo 3. §. 61. & alijs; quia mittit falcem in messem alienam, nec constat de voluntate proprij Episcopi. Et hoc idem tenet Viualdus loc. cit. num. 8.

12 Quæres tertiò, vtrum Episcopus possit in alterius diœcesi confirmare suos subditos, vel pontificales actus exercere absque licentia Episcopi, in cuius diœcesi reperitur.

Respondeo negatiuè, vt patet ex declaratione Cardinalium circa Triden. Decretum sess. 6. cap. 5. de reformatione, vbi expresse cauetur sub pœna suspensionis ipso facto, ne vllus Episcopus in alterius diœcesi pontificalia exerceat absque ordinarij loci expressa licentia, & in personas alteri ordinario subiectas. Ita Henriq. loco citato, Emanuel Sà loco citato nu. 3. Suarez disp. 38. Reginaldus n. 21. Chamerota de Confirmatione cap. 7. dub. 3. Syluester, & Paludanus apud Suarez.

13 Addit tamen Henriquez Episcopum posse in alterius diœcesi conferre tõsuram, vel benedictionem solemnem, aut canere missam Pontificalem absque facultate Episcopi illius loci, hoc enim nullo iure prohibetur; cum tonsura conferri possit domi priuatim sine Pontificalibus, nec benedi-

benedictio, & missa solemnis comprehendi videatur nomine Pontificalium, de quibus sermo est in Tridentino loco citato.

14 Quæres quartò, quænam dispositio requiratur in eo, qui confirmationis Sacramentum confert.

Respondeo requiri primò intentionem formalem, aut virtualē, vt patet ex supradictis de Sacramētis in genere.

Secundò, vt sit in gratia; nam Episcopus est minister consecratus, & ex officio deputatus ad hoc, non tamen necesse est, vt Episcopus sit ieiunus, vel vt administret in die festo, Hoc enim nulla lege præscriptum est, sicut neq; necesse est suscipientem esse ieiunum; nam ieiunium nō est de præcepto in hoc casu, sed solum de consilio. Ita Reginaldus loco citato, nu. 17. versus finem, Henriquez lib. 2. cap. 5. nu. 6. & cap. 6. nu. 7. Angelus verbo Confirmatio nu. 6. & 7. S. Anton. 3. parte tit. 14. cap. 14. Syluester v. Confir. quæsito 4. Tabiena eodem verbo nu. 10. Bartholomeus ab Angelo dialogo 3. §. 35. Toletus lib. 2. cap. 24. nu. 9. Graffius 1. parte lib. 1. cap. 5. nu. 12. & 14. Viualdus de Confirmatione cap. 4. nu. 6. & cap. 6. nu. 2. Chamerota de Confirmatione cap. 6. dub. 1. Coninchus loco citato, art. 7. nu. 75. contra Emanuelem Sà, verbo Confirmatio, num. 1. quatenus existimant Confirmationem dandam esse, & accipiendam à Ieiunis.

15 An verò Confirmatio conferenda sit in Ecclesia. Hēriquez, Coninchus, & alij putant, Episcopum non teneri Confirmationem in Ecclesia conferre. Nugnus q. 72. art. 11. versus finem, versiculo Secundus ritus, putat esse mortale peccatum confirmare extra Ecclesiam; Sicut enim, inquit Nugnus, est peccatum mortale solemniter baptizare extra Ecclesiam; cum fiat contra vniuersalem Ecclesiæ consuetudinem in re graui.

Ego vero in hac re puto, seruandam esse consuetudinē, & ab ea non esse recedendum absque iusta causa, vt benè innuit Emanuel Sà loco citato. Tamē non existimo, consuetudinem confirmandi in Ecclesia receptam esse cum tanto onere, vt reum lethalis culpæ constituat Episcopū, alio in loco confirmantem.

PVNCTVM. III.

De materia, & forma Sacramenti Confirmationis.

1 *Quænam sit materia remota Confirmationis.*
2 *An balsamum sit de necessitate Sacramenti.*
3 *Chrisma à quonam sit benedicendum.*
4 *Materia proxima Confirmationis quænam sit.*
5 *An vnctio necessario facienda sit in fronte.*
6 *Quænam quantitas requiratur ad vnctionem Confirmationis.*
7 *Forma Chrismatis quænam sit.*
8 *An requiratur expressio Sanctissimæ Trinitatis.*
9 *An verba possint essentialiter mutari.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Materia remota Sacramenti Confirmationis est Chrisma, quod conficitur ex oleo oliuarum, admixto balsamo, cuiuscunque loci sit, benedicto ab Episcopo consecrato. Ita colligitur ex Tridentino, sess. 7 canone 2. de Confirmatione, Bracharensi, Florentino, & alijs apud Sayrum lib. 1. de Sacramentis in genere, cap. 3. q. vnica, art. 3. vers. De Sacramentis, apud Bellarminum lib. de Confirmatione cap. 8. & apud Suarez disp. 33. sect. 1. & 2. Idem tenet, Nugnus 3. parte quæst. 72 art. 3. Coninchus ibidem num. 29. & 30. Henriquez cap. 2. num. 1. Petrus Ledesma in summa de Sacramento Confir. cap. 2. vers. Prima, tertia, e settima conclusione, Pitigianus dist. 7. q. 1. art. 3. Philiarchus 2. par. lib. 1. cap. 11. Toletus lib. 2. cap. 24. num. 2 Graffius loco citato nu. 16 Bartholomeus ab Angelo dialogo 3. §. 1. Angelus verbo Confirmatio nu. 5. Tabiena verbo Confirmatio num. 4. Nauarrus cap. 22. num. 8 Syluester verbo Confirmatio nu. 2. Sotus in 4. dist. 7. q. 1. art. 1. S. Antoninus 3. parte tit 14. num. 2. Victoria de Confirmatione conclus. 40. Viualdus de Confirmatione cap. 2. nu. 1. & alij communiter.

2 Ex quo patet primò cū Pitigiano loco citato, & alijs, balsamum esse de necessitate Sacramēti, vt patet ex Florentino loco citato, & ex Doctoribus præallegatis; cum pertineat ad materiam; quamuis Valentia tom. 4. disp. 5. quæst. 1. puncto 2. versiculo Quæstio est autem, Nauarrus cap. 22. num 8. Philiarchus 2. parte lib. 1. cap. 11. Angles de Confirmatione art. 22. conclus. 1. Victoria loco citato. Viualdus loco citato num. 3. Chamerota de Confirmatione cap. 2. dubio 2. & alij apud Emanuelem Sà verbo Confirmatio, num. 1. sentiant solum esse de præcepto.

3 Secundò, Chrisma quod est materia Confirmationis, necessario benedicendum esse ab Episcopo non à simplici Sacerdote; cum prohibitum sit Sacerdoti iure diuino benedicere Chrisma, vt patet ex Toletano 8. Cartaginensi, Florentino, & alijs. Ita S Th. q. 72. art. 4. Coninchus ibidem art. 3. num. 43. Nugnus ibidem, difficultate 4. Suarez disp. 33. sect. 2. Valentia loco citato pun. 2. ad finem, Franciscus de Pitigianus dist. 7. q. 1 art. 4. cōclus. 2. Victoria loco citato conclus. 41. Viualdus loco citato num. 4. & 5. Chamerota de Confirmatione cap. 2. dubio 3. & dubio 5. & alij apud Sà num. 17. & apud Bartholomeum ab Angelo dialogo 3. §. 11.

Obserua tamen de necessitate præcepti esse, vt Chrisma confectum sit illo anno in die cenæ, cap. Si quis de cōsecrat. dist. 4. Ita Angelus verbo Confirmatio nu. S. Anton. 3. parte art. 14. cap. 11. §. 2. & alij communiter.

4 Difficultas modo est, quænam sit materia proxima Confirmationis.

Respondeo, materiam proximam Confirmationis esse vnctionem factam in formam Crucis in fronte. Ita Suarez loco citato, sect. 3. Pitigianus art 6. Bellarminus, Valētia, & Coninchus locis citatis, Toletus loco citato in additionibus, Reginaldus loco citato num 9 Petrus Ledesma loco citato cap. 3. vers. Secunda conclusion, & alij communiter. Ratio est, quia Sacramentum, quod consistit in vsu, pro materia proxima habet actionem aliquam circa materiam remotam; sed actio circa materiam remotam cōfirmationis non videtur alia, preter vnctionem; ergo materia proxima Confirmationis est vnctio. Ob id alio nomine Confirmatio appellatur Chrisma à Patribus, & Conciliis, quod significat vnctionem; debet autem ista vnctio fieri in formam Crucis vt patet ex ipsa Confirmationis forma, quę non verificaretur si aliter fieret; nam in forma dicitur Signo te signo crucis, &c. Præterea vnctio non potest fieri aliquo instrumento, vt penicillo, sed necessario facienda est digito, vel manu; ex præcepto vero Ecclesiæ facienda est pollice dexteræ. Ita Suarez loco citato, sect. 4. ad finem, Coninchus art. 3. num. 14 & 15. Emanuel Sà verbo, Confirmatio, num 9 Reginaldus loco citato num. 10. Nugnus loco citato art 4. difficultate 3. Pitigianus d. 7. q. 1 art. 6. P Ledesma loco citato vers. Quarta conclus Bartholomeus ab Angelo dialogo 3. § 15. Angles de Confirmatione art. 3. cōclus. 2. Idem sentire videtur Victoria de Confirmatione conclus. 50 contra Viualdum loco citato cap. 5. num. 5.

5 Denique vnctio necessario facienda est in fronte, ob id appellatur signaculum in fronte; sit autem in fronte ad indicandum huius Sacramenti effectum, qui est gratia collata ad audacter confitendum Christi nomen; cum enim frons sit sedes verecundiæ, par est, vt confirmandus in fronte inungatur, vt sine rubore, & verecundia Christi nomen confiteatur. Ita Reginaldus loco citato, num. 9. & 14. Coninchus num. 10. Angles loco citato conclusione 3. Henriquez cap. 2. num. 3. & cap. 5. num. 4. Bellarminus loco citato propositione 4. S. Tho quæst. 72. art. 9. Nugnus ibidem. Graffius loco citato num. 11. Bartholomeus ab Angelo dialogo 3. §. 26. & 28. Chamerota de Confirmatione cap. 7. dubio primo Viualdus de Confirmatione cap. 5. num. 3. & 4.

6 Quanta vero quantitas requiratur, & sufficiat ad istā Vnctionem patet ex dictis de Baptismo, eam quantitatē sufficere, qua possit quis digito inungi in fronte.

Ex quo deducitur, modicam quantitatem sufficere, vt inquiunt præcitati DD. sicut etiam ad conficiendū Chrisma, quod est materia huius Sacramenti, sufficit ea quantitas balsami, & mixtio, qua balsamum possit suas qualitates, & præsertim odorem oleo communicare. Quamuis in singulis partibus chrismatis non insit aliquid balsami formalis. Ita Coninchus loco citato num 39.

Obijcies contra solutionem difficultatis propositæ de materia proxima Sacramenti Confirmationis, Apostoli confir-

confirmabant per impositionem manuum; ergo sola manus impositio est materia cõfirmationis, non verò vnctio.

Respondeo, cum Suarez loco citato, sect. 4. versus principium, Bellarmino loco citato, & alijs, illam actionem, quam nos dicimus vnctionem, appellatam fuisse manuũ impositionem eo quod manu, & digito Episcopi fiat, quãuis non consistat in simplici manuum impositione. Vel dicas hoc fuisse factum ab Apostolis, ex speciali priuilegio & dispensatione, vt ait Suarez loco citato ad finem Henriquez c. primo, num. 3. & alij apud Nugnum loco citato, art. 3.

SECVNDA PROPOSITIO.

7 Forma Confirmationis est ista. Consigno te signo Crucis, & confirmo te chrismate salutis in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Ita Communiter DD. ex Florentino in instructione Armenorum.

8 Aduertendum autem est primo, circa prædictam formam requiri expressionem Sanctissimæ Trinitatis, cum enim Confirmatio dicatur complementum Baptismi, & conferatur ad promptius protestandam, & confitendam fidem, necessum est, vt in ipsius forma exprimatur præcipuum fidei nostræ principium, quod est Sanctissima Trinitas, vt patet a simili ex dictis de Baptismo. Ita S. Thom 3. parte q. 72. art. 4. Pesantius ibidem, Suarez loco citato, sect. 5. versiculo. Secundo dubitari potest, Emanuel Sà loco citato num. 10. Coninchus loco citato art. 4. num. 66. Reginaldus loco citato, num. 12 Henriquez cap. 2. num 4. Bartholomeus ab Angelo dialogo 3 §. 17. Petrus Ledesma de Sacramento confirmationis c. 3. vers. Tercera conclusion, & alij.

9 Secundò, non est mutanda verba: nam si verba quo ad sensum substantialem varientur, non validè conficietur Confirmationis Sacramentum, vt patet ex regulis generalibus supra traditis. Verum si aliquis confirmet hac forma; Confirmetur seruus Christi, validè confirmat, sicut patet ex dictis a simili de Baptismo. Ita Suarez sect. 5. versus finem, Henriquez num. 5. Reginaldus loco citato, num. 13. & alij. qui etiam asserunt valide conferri Sacramentum Confirmationis hac forma. Confirmet te Deus, &c. Verum hæc forma non est tuta; cum dubium sit, an contineat mutationem substantialem.

PVNCTVM IV.

De effectu, & subiecto Confirmationis.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Primarius Confirmationis effectus est gratia habitualis, cum iure ad diuina auxilia, quibus confirmatus intrepide, audacter, & constanter fidem profiteatur. Ratio est, quia cum omnia Sacramenta conferant gratiã habitualem cumq; hoc Sacramentum institutum sit ad profitendam fidem, debet per ipsum conferri gratia cum talibus auxilijs, quibus confirmatus constanter valeat fidem profiteri. Ita Suar., disp. 34 sect. 2. S. Tho. 3. parte, q. 72. art. 7. Pesantius, Nugnus, & Coninch⁹ ibidẽ, Pitigianus d. 7. q. 1. art. 14. S. Antoninus 3. par. tit. 14. c. 14. n. 1. Syluester verbo Confirmatio nu. 7. Tabiena eodem verbo nu. 7. Angel⁹ verbo Confirmatio nu. 3. Bartholomeus ab Angelo dialogo 3. §. 54. Petrus Ledesma in summa de Confirmatione c. 5. Valentia to. 4. disp. 5. q. 1. puncto 4. Henriquez loco citato puncto 4. & alij.

2 Secundus effectus Sacramenti Confirmationis est character, qui supponit characterem Baptismi, vt patet ex supra dictis de Secundario Sacramentorum effectu.

3 Tertius est cognatio Spiritualis, de qua egimus in tractatu de Matrimonio, ad quem vos remitto.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 Subiectum, seu susceptor Confirmationis est omnis homo baptizatus, siuè sit infans, siuè adultus Cap. omnes fideles, de consecratione, distin. 5. Ita S. Tho. loco citato, art. 8. Pesantius, & Nugnus ibidem, Suarez disp. 35. sect. 1 & 2. Reginaldus loco citato, num. 22. Valentia loco citato; q. 2. puncto 2. Syluester verbo Confirmatio, num. 4. Nauar. c. 22. nu. 8. Graffius 2. par. lib. 1. c. 5. nu. 10. Pitigian⁹ dist 7. q. 1. art. 8. Chamerota de Confirmatione c. 6. dubio 1. Petrus Ledesma loco citato c. 7. Sotus & alij contra Emanuelem Sà loco citato, num. 5.

5 Hinc sequitur, Sacramentum Confirmationis conferri posse, non solum Adultis, verum etiam pueris nondum rationis vsum habentibus; melius tamen est conferre pueris, postquam ad rationis vsum peruenerunt, vt recordentur se hoc Sacramentum recepisse, ne iterum recipiant, & hoc vsu receptum videtur, vt testatur Sà loco citato, Toletus loco supra citato, num 7. Suarez. sect. 2. Reginaldus n. 23. Henriquez c. 5. nu. 2. Nugnus loco citato, Coninchus art. 8. num. 79. Graffius loco citato num. 7. Pitigianus loco citato art. 9. Victoria de Confirmatione num. 41. Chamerota loco citato dubio 3. Petrus Ledesma in summa de Confirmatione, c. 7. versiculo 5. conclusion.

6 Addo, non solum pueris, verum etiam amentibus, qui ante amentiam petierunt, conferri posse Confirmationis Sacramentum, etiam si in mortis articulo existant. Immò perpetuo amentibus administrari posse testatur S. Tho. loco citato, art 8. Coninchus ibidem, n. 83. Suarez loco citato, sect. 2. S. Anton. 3. par. tit. 14. cap. 14. §. 5. Graff. loc. cit. nu. 10 Angles de Confirmatione art. 4. conclus. 4. Chamerota loco citato. Henriquez c. 5. n. 3. contra Sotum, & alios apud Bartholomeum ab Angelo dialogo 3. §. 58. Ratio est, quia non potest afferri sufficiens ratio, qua ostendatur hos priuandos esse gratia habituali, quæ confertur per Sacramentum Confirmationis, Nec obstat istos non esse prælaturos, & protestaturos fidem; hoc enim est per accidens.

Obijcies, amentibus non est opus diuino auxilio ad protestandam fidem, cum fidem profiteri nequeant, vt pote rationis vsu carentes; ergo non est illis conferendum Confirmationis Sacramentum; alioquin etiam ordines possent amentibus conferri, quod non est admittendum.

Respondeo per accidens esse, quod amẽtes non sint prælaturi, & protestaturi fidem; Nec est eadem ratio de ordine, quia cum per ordines conferatur quædam potestas requirens quandam personæ dignitatem, quæ in pueris, aut amentibus non reperitur; sequitur amentes, & pueros nõ esse ad ordines promouendos.

7 Quæres Primò, quænam dispositio requiratur in suscipiente Sacramentum Confirmationis.

Respondeo requiri Primò, intentionem in adulto; in Infante verò rationis vsum non habente, sufficit voluntas Christi, & Ecclesiæ, vt patet a simili ex dictis de Baptismo.

Secundò, requiritur fides, vt Sacramentum cum fructu recipiatur, vt patet ex dictis de Sacramentis in genere, & de Baptismo.

Tertiò, requiritur, vt suscipiens Sacramentum sit in gratia, vel saltem, vt putet se esse in gratia: nam hoc Sacramentum est per se institutum ad conferendam secundam gratiam, Quamuis aliquando possit conferre primam, vt patet ex dictis de Sacramentis in genere. Ita Nugnus loco citato, art. 7. conclu. 5. Suarez disp. 34. sect. 2. & disp. 35. sect. 1. Reginaldus loco citato, nu. 33. Valentia loco citato, q. 1. puncto 4. Viualdus de Confirmatione cap. 6. nu. 2. Petrus Ledesma de Confirmatione c. 6. vers. secunda conclusion, & alij.

Vtrum verò habens conscientiam peccati mortalis, prius teneatur confiteri, aut saltem contritionis actum elicere, antequam accedat ad Confirmationis Sacramentũ, patet ex dictis de Sacramẽtis in genere, vbi ostẽdimus illum

illum non peccare mortaliter qui confirmationem suscipit post actum contritionis, ita S. Thom. 3. par. q. 72. art. 7. ad secundum Angelus verbo confirmatio num. 4. Sylu. eodem verbo num. 4. Bartholomeus ab Angelo dialogo 3. §. 37. Viualdus de Confirmatione cap. 5. num. 12. Petrus Ledesma loco citato c. 6.

8 Quæres secundò, Vtrum peccet, qui primam Tonsuram, vel Ordines recipit ante Confirmationem.

Respondeo peccare; quia facit contra consuetudinem, & præceptum, vt patet ex Tridentino, sess. 23. cap. 4. de Reformatione.

Multi tamen Doctores, vt Suarez disp. 38 sect. 5. Coninchus loco citato art. 8. num. 9. Valentia loco citato, q. 2. puncto 3. ad finem. Nauarrus in Manuali, c. 22. num. 9. versiculo 5. Sotus in 4. distin. 24 q. 1. art. 4. versus finem, Reginaldus loco citato, num 24. & alij quamplures apud Henriquez loco citato, cap. 5. num 6. existimant, non peccare mortaliter; quia omissio Confirmationis non videtur peccatum de se mortale, præciso contemptu, nec præceptum Ecclesiæ videtur adeo graue, vt grauem culpam arguat in omittente.

Neque obstat inquiunt præcitati Doctores, dicere peccare mortaliter eo quod faciat contra consuetudinem Ecclesiæ in re graui, & contra decretum Tridentini, sess. 23. c. 4. nam consuetudo non videtur inducta sub mortali, neque ex verbis Tridentini colligitur obligatio grauis, vt obseruat Coninchus, & alij locis cit. quorum opinionem existimo valde probabilem.

De ritibus, & cæremonijs huius Sacramenti videri potest Suarez disp. 37. sect. 1. & 2. Bellarminus cap. vltimo de Confirmatione Henriquez c. 3. S. Tho. 3. parte quæst. 72. art. 12 Nugnus, & Coninchus ibidem, Reginaldus loco citato num. 15.

9 Si quæras, quare impingatur alapa in collatione Sacramenti Confirmationis.

Respondeo impingi, tum vt confirmatus recordetur, se hoc Sacramento semel initiatum esse, ne iterum ad illud audeat accedere; Cum hoc Sacramentum non sit iterabile, vt constat ex dictis de charactere; tum vt intelligat se debere pati iniurias pro fide Christiana profitenda, vt obseruat Toletus lo. supra cit. nu. 10. Henriquez cap. 2. num. 2. Sotus in 4. distin. 7. quæst. 1. art. 12. Bartholom. ab Angelo dialogo 3. §. 34 Graffius 2. par. lib. 1. c. 5. nu. 28. Viualdus lo. cit. cap 7. num. 6. Chamerota de Confirmatione cap. 7. dubio 4 Petrus Ledesma de Confirmatione cap. vlt. pag. 46. Suarez, & alij locis citatis. Verum omissio colaphi non videtur peccatum mortale, cum paruitas materiæ excuset à mortali. Ita Valentia loco cit. q. 1. pun. 3. Emanuel Sà loco citato, nu. 10. & alij.

10 Vtrum verò, quando dubitatur an aliquis sit confirmatus, iterum confirmari possit.

Respondetur, iterum confirmandum esse sub conditione, si non est confirmatus, vt patet ex supradictis de Sacramentis in genere, & de Baptismo. Ita Suarez disput. 39. sect. prima, & alij.

11 Si quæras, vtrum susceptor in Confirmatione, teneatur instruere, & edocere infantem, quem suscepit.

Respondetur negatiuè, cum hæc obligatio nullo iure specialiter imponatur suscipienti puerum in Confirmatione. Ita Henriquez lo. cit. c. 3. num. 4. Cui vero liceat suscipere in Confirmatione, & compatris officium exercere, constat ex dictis de Matrimonio, sicut etiam ex ibi dictis constat, vtrum Patrinus debeat esse confirmatus.

12 Vtrum vero idem possit esse Patrinus in Baptismo, & Confirmatione.

Respondetur, posse in necessitate, sicut etiam in necessitate licitum est fratri suscipere fratrem, vt ait Emanuel Sà verbo Confirmatio, nu. 14. & 16.

Finis Disputationis Tertiæ.

DISPV-

DISPVTATIO QVARTA.

DE SACRAMENTO EVCHARISTIÆ.

MVlta nobis de ineffabili, & augustissimo Eucharistiæ Sacramento disputanda, & differenda sunt, in quorum explicatione eundem fere sequemur ordinem, quo in præcedentibus disputationibus vsi sumus, & in fine peculiarem de Sacrificio Missæ disputationem adijciemus.

Sed prius præmittendum est, tanquam de fide dari Sacramentum Eucharistiæ, & Eucharistiam esse verum, ac proprium nouæ legis Sacramentum: Ratio est; tum quia illi conuenit definitio Sacramenti, vt constabit ex dicendis; Tum quia hoc definitum est in Concilijs, Florentino, Tridentino, & alijs, vt videre est apud Suarez disputatione 31. apud Bellarminum lib 4. de Eucharistia, cap. 6. & apud Valentiam de Eucharistia disp 6. q 3. Coninchum q. 73. & 77. Petrum Ledesmam de Eucharistia cap. primo, Henriquez lib. 8. cap 5. Vasquez 3. parte tom 3. disp. 180. & disp. 173. cap. 1. & passim apud Summistas.

QVÆSTIO PRIMA.

De necessitate, institutione, & definitione Sacramenti Eucharistiæ.

QVatuor breuiter in hac quæstione explicabo. Primò definitionem Eucharistiæ, seu quid sit Eucharistia, tam secundum nomen, quam secundum rem.

Secundò, conuenientiam, & ipsius institutionem.

Tertiò necessitatem.

Quarto, vnitatem, & multiplicitatem.

PVNCTVM I.

Quid sit Eucharistia secundum nomen, & secundum rem.

1 *Nomen Eucharistiæ quid significet.*
2 *Quanta sit Eucharistiæ dignitas.*
3 *Eucharistia quid sit.*
4 *An spectent ad Sacramentum Eucharistiæ species consecratæ.*
5 *Eucharistia quid dicat principaliter & in recto.*
6 *Sacramentum Eucharistiæ in quonam consistat.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 NOmen Eucharistiæ duo significat. Primo significat gratiarum actionem; quia in Eucharistia, quatenus est Sacrificium, recognoscimus Deum, illique summum honorem, & gatiarum actionem pro beneficiis acceptis impendimus, quo pacto à S. Hieronymo explicatur ille locus ad Ephesios 5. magis gratiarum actio, &c.

Secundò dicitur Viaticum, quatenus per Eucharistiam præparamur ad gloriam.

Tertiò Eucharistia significat bonam gratiam. Ratio est. tum quia confert gratiam vberiorem præcæteris Sacramentis; tum quia continet Christum, qui est vberrimus fons gratiarum; tum quia peculiariter adiuuat ad vitam æternam consequendam, quæ gratia Dei nuncupatur. Ad Romanos 6. gratia Dei vita æterna.

Solet etiam Eucharistia alijs nominibus appellari; nam græcè appellatur sinaxis, idest communio, & societas, quia Christi fideles per Eucharistiæ Sacramentum, tanquam vnius corporis membra cum Christo capite vniuntur. Ita S. Thom. quæst. 73. art. 4. Suarez, Nugnus & Coninchus ibidem, Reginaldus lib. 29. num. 1. Henriquez lib. 8. cap. 1. Bellarminus lib. 1. de Eucharistia cap. 14. Valentia tom. 4. disput 6. quæst prima puncto 1. Toletus lib. 2. cap. 30. nu. 1. & 3. Victoria de Eucharistia num. 52. & alij.

2 Ex quo deducitur, quanta sit huius Sacramenti dignitas, & excellentia non solum in se, verum etiam respectu cæterorum Sacramentorum, Ita vt merito, iureque optimo nuncupetur sanctissimum Sacramentum, venerabile Sacramentum, Augustissimum Sacramentum &c.

Obijciés, per Sacramentum Baptismi spiritualiter renascimur; & accipimus primum esse Spirituale, per Eucharistiam vero augemur in vita spirituali, & habemus melius esse, sed præstantius est habere primum esse, quam melius esse; ergo Baptismus præstantior videtur Eucharistia.

Respondeo negando minorem propositionem. Verum quidem est, Baptismum esse magis necessarium, quam sit Eucharistia; Ex eo autem, quod aliquid est magis necessarium, non infertur, esse præstantius eo, quod non est ita necessarium, neque ex eo, quod Baptismus ex sua institutione confert primum esse, infertur, ipsum esse præstantiorem, sed magis esse necessarium.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 EVcharistia est Sacramentum consistens sub speciebus panis, & vini consecratis, significans Christum & refectionem spiritualem. Ita Valentia loco citato, puncto 1. Nugnus 3. parte quæstio 73. art. primo difficultate 3. conclu. 10. & alij.

Dicitur Sacramentum loco generis.

Dicitur consistens sub speciebus, &c. loco differentiæ; cum per hoc Eucharistia differat a reliquis Sacramentis

quæ non conſiſtunt ſub ſpeciebus panis,& vini,neque continet Chriſtum.

4 Hinc colligi poteſt, ad Sacramentum Euchariſtiæ ſpectare ſpecies conſecratas,& Corpus Chriſti; cum Eucharistia conſiſtat ſub ſpeciebus panis,& vini conſecratis &c. Ita Coninchus 3. parte q. 73. art. primo num. 20. & alij Doctores ſtatim citandi.

5 Quid verò Euchariſtia dicat principaliter,& in recto, ſeu vtrum Sacramentum ſit ipſa conſecratio, vel Corpus Chriſti, vel ſpecies ipſæ cõſecratæ, diſſenſio eſt inter Doctores; nam Valentia putat, Euchariſtiam dicere vtrumque; Henriquez vero lib.8.cap.6.num.2.& cap.7.num.2. ad finem, Bellarminus lib.4.cap.9. Nugnus quæſt.73.artic. 1.difficultate 6.concluſ.5 Pitigianus d. 8. q. prima art.5. verſ. cæterum valde, & alij exiſtimant, Euchariſtiam dicere in recto, tantummodo ſpecies conſecratas, ideſt materiam,& formam; quia non omne artificioſum dicit in recto ſuam materiam, ſeu aliquid ſenſibile; nam ſi quis a me petat, quid ſit ſcamnum: Reſpondebo eſſe lignum fabricatum ſub tali figura, & forma. Ita ſi quis petat, quid ſit Euchariſtia: Reſpondebo eſſe ſpecies conſecratas; Cum Euchariſtia ſit Sacramentum, quod eſt quid artificioſum, & conſequenter dicit in recto aliquid ſenſibile, & materiale. Sed quidquid ſit de hac quæſtione, quæ ad ſpeculationem magis pertinet, quam ad praxim, nobis ſufficit dicere, Corpus Chriſti ſpectare ad Sacramentum Euchariſtiæ,& ſpecies conſecratas non habere perfectum nomen Sacramenti, niſi quatenus continent Chriſtum, vt ait Bellarminus lib.4.cap.6.Suarez diſp.42.ſect. prima. & 3. Reginaldus loco citato, nu.2, Nugnus concl.7. Peſantius tertia parte q.73. diſp. 2. & alij.

6 Quæres in quonam conſiſtat Sacramentum Euchariſtiæ.

Pro ſolutione aduertendum eſt, in Sacramento Euchariſtiæ tria conſiderari poſſe. Primum eſt conſecratio, quæ ſit quibuſdam verbis determinatis: Secundum ſunt ſpecies conſecratæ: Tertium eſt ſumptio ſpecierum. Difficultas igitur eſt, in quonam iſtorum conſiſtat Sacramentum Euchariſtiæ; Nam hæretici contendunt Sacramentum Euchariſtiæ conſiſtere in omnibus tribus recenſitis. Itaut ſpecies conſecratæ non ſint Sacramentum, niſi quatenus ſumuntur.

Reſpondeo, Sacramentum Euchariſtiæ conſiſtere in cõſecratione materiæ, ſeu in materia conſecrata, ſeu in ſpeciebus conſecratis, conſequenter conſiſtere in re permanente, & non in ſuſceptione. Ratio patet, tum quia ſic de fide definitum eſt in Tridentino ſeſſ.13.canone 4. Tum quia extat conſuetudo immemorabilis in Eccleſia, tam Orientali, quam Occidentali aſſeruandi Euchariſtiam, illamque adorandi ante ſumptionem, vt oſtendit Valentia diſp.6. ſect. prima, puncto 3. & Angles de Euchariſtia q. prima art.7.difficultate 5. concluſ. prima, Victoria de Euchariſtia nu.66, Vaſquez 3.parte diſp.07.cap.3. Ergo ſignũ eſt Euchariſtiam eſſe Sacramentum ante ſumptionem: neque obſtat dicere, etiam Chriſma aſſeruari, quod conſtat non eſſe Sacramentum, Nam Chriſma eſt tantummodo materia remota Confirmationis; conſequenter ipſum non adoratur, ſicut adoratur Euchariſtia; tum quia ſequeretur, per verba conſecrationis non effici Sacramentum Euchariſtiæ, conſequenter verba eſſe falſa, ſi ante ſumptionem non eſſet Sacramentum Euchariſtiæ. Hoc autem abſurdum eſt. Tum quia ſequeretur, Hoſtiam conſecratam ad aliquem communicandum, non eſſe Sacramentum, ſi re ipſa ab eo non ſumeretur ob repentinam mortem ſuperuenientem; ſed hoc eſt abſurdum; ſed ergo dicẽdum eſt Euchariſtiam eſſe Sacramentum ante ſumptionem, conſequenter Euchariſtiæ Sacramentum conſiſtere in ſpeciebus conſecratis. Ita Valentia loco citato; Coninchus 3.par.q.73.art.1.num. 20.& q.74.num.26.Bellarminus parte 2.lib.3.cap.5 Henriquez lib. 8. cap. 29. Caietanus 3. parte q.75. art.primo verſiculo. Vnde conuenientius,& alij locis citatis.

Obijcies. Sacramentum Euchariſtiæ conſiſtit in eo, quod Chriſtus inſtituit,& præcepit fieri: ſed Chriſtus inſtituit, & præcepit, non ſolum conſecrationem materiæ, verum etiam ſumptionem, vt patet ex illis verbis. Benedixit, fregit, deditque diſcipulis ſuis dicens ad eos: Accipite, & comedite, hoc eſt Corpus meum; deinde ſubiũxit. Hoc facite in meam commemorationem; Cum ergo Chriſtus non ſolum præceperit conſecrationem, verumetiam ſumptionem, ſequitur Euchariſtiam non eſſe Sacramentum ante ſumptionem.

Reſpondeo negando Euchariſtiam cõſiſtere in toto eo, quod Chriſtus inſtituit, & præcepit fieri; nam Chriſtus aliqua præcepit fieri, quæ conſtat pertinere tantummodo ad ritum, cæremoniam, vel ad vſum. Præterea Chriſtus præcepit in ſumptione Euchariſtiæ fieri commemorationem ſui,& tamen conſtat commemorationem Chriſti non ſpectare ad ſubſtantiam Euchariſtiæ, ſicut etiam Chriſtus poſt inſtitutionem Baptiſmi præcepit Apoſtolis, vt proficiſcerentur ad omnes gentes, eaſque baptizarent; & tamen nullus aſſeuerauit Baptiſmum conſiſtere in illa profectione. Ita Valentia loco citato,& alij.

PVNCTVM II.

De conuenientia, & tempore inſtitutionis Sacramenti Euchariſtiæ.

1 *An conueniens fuerit inſtitutio huius Sacramenti.*
2 *Sacramentum Euchariſtia quandonam fuerit inſtitutum.*
3 *An Deus potuerit Chriſtum ponere in Euchariſtia ante Incarnationem.*
4 *An potuiſſet quis conſecrare, ſi Deus ante Incarnationem his verbis,* Hoc eſt Corpus meum, *dediſſet eam virtutem, quam modo habent.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 VAlde fuit conueniens inſtitui Sacramẽtum Euchariſtiæ, tum ratione continentiæ cum Chriſtum cõtineat, ſummum bonorum fontem, qui ex hoc mundo diſceſſurus ſeipſum nobis præ nimio amore reliquit, iuxta illud, Cum dilexiſſet ſuos, in finem dilexit eos; Tum ratione fidei, quæ in hoc Sacramento exercetur, iuxta illud, quod canit S. Mater Eccleſia. Ad firmandum cor ſincerum ſola fides ſufficit; Tum propter memoriam paſſionis Chriſti, quæ per huius Sacramenti ſuſceptionem,& confectionem, recolitur, iuxta illud. Recolitur memoriam paſſionis eius &c. Ita S.Tho.3.part.q.73.art.5. Nugnus ibidem, Suarez diſp.39.ſec.1.concl.1.& alij communiter.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 SAcramentum Euchariſtiæ inſtitutum fuit a Chriſto prima die Azimorum, in vltima cœna, vt patet Lucæ 22. Marci 14.& Matthæi 26. quo tempore panis fermẽtatus non reperiatur in omnibus finibus Iſrael, iuxta præceptum Exodi.12. & 13. fuit ergo inſtitutum prima die Azimorum in vltima cena, ea nocte, qua Chriſtus tradendus erat, & fuit inſtitutum in loco decenti, ideſt in Cenaculo parato in Hieruſalem, vt conſtat ex relatis Euangeliſtis, Videte Suarez diſp.41. Henriquez lib.8.c.2.10. & 11. Valentiam loco citato, quæſt.1 pun.2. Vaſquez de Euchariſtia loco citato, Nugnum loco citato, verſic. pro cuius explicatione, Coninchum quæſt.74.art.4. dubio 1.

3 Quæres, vtrum Deus potuerit ante Chriſti Incarnationem ponere Chriſtum in Sacramento Euchariſtiæ.

Reſpondeo cũ Soto, diſt.10.quæſt.4. Gabriele, Pitigiano diſt.10.q.4.art.3. Angles de Euchariſtia q.4.art.5. concluſ. 2. Peſantio 3. parte q.73.art.5.diſp.1.verſ. Tertio dico, & aliis apud Henriquez lib.8.cap.2.nu.5.in commentario littera L. potuiſſe de potentia abſoluta; cum enim hoc non implicet, Deus potuiſſet ſpeciali miraculo creare corpus anima rationali informatum, illudque Verbo Diuino vnire,& in ſolo Euchariſtiæ Sacramento conſtituere.

4 Sed modo dubium eſt, vtrum aliquis potuiſſet conſecrare, ſi Deus ante incarnationem his verbis, Hoc eſt corpus meum, dediſſet eam virtutem, quam modo habent,& aliquis ea protuliſſet ſuper panem.

Reſpondeo negatiuè; quia conſecratio ſupponit Chriſtum quoad ſuum eſſe ſubſtantiale; Et illa verba. Hoc eſt corpus meum, non producunt Chriſtum quo ad eſſe ſubſtantiale; ſed quo ad eſſe Sacramentale, vt patebit ex dicendis. Quare aliud eſt, Deum ante Chriſti Incarnationem potuiſſe de potentia abſoluta ponere Chriſtum in Sacramento Euchariſtiæ, aliud quærere, vtrum facta fuiſſet conſecratio, ſi prædictis verbis, Hoc eſt corpus meum,

Deus

Deus contulisset virtutem, qua modo habent. Primum cō cedimus, secundum negamus; quia hæc verba; cum non producant Christum, quoad esse substantiale, sed quoad esse Sacramentale, non potuissent constituere Christum sub speciebus; cum esse Sacramentale supponat esse substantiale, quod Christus nondum habeat ante Incarnationem, loquendo de Christo, vt Christus est, non vt Deus tantum est.

PVNCTVM III.

De necessitate, Sacramenti Eucharistiæ.

1 *An Eucharistia sit necessaria necessitate medij in re, vel in voto.*
2 *An infantibus necessaria sit necessitate medij.*
3 *An necessaria sit adultis baptizatis necessitate præcepti.*
4 *An necessaria sit necessitate præcepti adultis non baptizatis.*

IN hoc puncto non est difficultas, vtrum Eucharistia necessaria sit Infantibus qui nondum ad rationis vsum peruenerunt, sed præcipuum dubium est, vtrum Eucharistia necessaria sit Adultis, primò necessitate medij in re vel in voto; secundo necessitate præcepti.

PRIMA PROPOSITIO.

1 EVcharistia non est Adultis ad salutem necessaria necessitate medij in re, vel in voto; Ita S.Th. 3 parte q.73. art.3. Coninchus ibidem, num 44. Nugnus ibidem difficultate prima, & 3. Suarez disp.40. Reginaldus lib. 29. num . Valentia loco citato; puncto 5. in principio, Angles de Eucharistia q 2. art 9. difficultate 1. folio 128. Bartholomeus ab Angelo dialogo 4 §.10.

Quod Eucharistia non sit necessaria Adultis necessitate medij in re, patet; quia illud necessarium est necessitate medij ad salutem, quo prætermisso, salus nō obtinetur; sed prætermisso Eucharistiæ Sacramento ab adultis, salus obtineri potest; nam si adolescens decedat statim post Baptismum, euolat in Cælum, nulla interposita mora, vt patet ex supradictis de Baptismo; Ergo Eucharistia non est adultis necessaria necessitate medij in re.

Quod verè Eucharistia non sit adultis ad salutem necessaria necessitate medij in voto, constat, quia potest aliquis adultus saluari absq; susceptione Eucharistiæ, & absque alia re loco Eucharistiç, vt patet in adulto, statim post Baptismum decedente, qui statim gloriam consequitur per Baptismum; ergo Eucharistia non est simpliciter necessaria necessitate medij in voto, Cum illud dicatur necessarium in voto ad salutem, sine quo salus non obtinetur, nisi aliquid loco ipsius sumatur, vt patet in Sacramento Baptismi, vel pœnitentiæ, quod dicitur necessarium in re, vel in voto, quia ipsius omissione salus non obtinetur, nisi aliquid aliud assumatur loco ipsius, vt nisi eliciatur actus contritionis, in quo tanquam in voto continetur Baptismus, & pœnitentiæ Sacramentum, vt constabit ex dicendis de pęnitentia. Cum autem sine Sacramento Eucharistię salus obtineatur, etiamsi nihil aliud assumatur loco Eucharistiæ, sequitur, Sacramentum Eucharistiæ non esse necessarium necessitate medij in voto. Ita Coninchus q 73 art. 3 num. 38. nec dissentire videtur Valentia loco citato; puncto 5. cum alijs contra Henriquez lib. 8. q.3 num. 2. & 3. Nugnum loco citato, difficultate 2. conclu 2. & q.79 art 3. ad primum, Contra Pitigianum dist 9. q.3 art.2. & alios asserentes, Eucharistiam esse necessariā in voto, quatenus in susceptione Baptismi, & pęnitentiæ continetur propositum suscipiendi Eucharistiam suo tempore. Verum hic modus loquendi videtur improprius. Tum quia potest accomodari omnibus alijs rebus debitis ex præcepto. Tum quia propriè votum dicit actum voluntatis, seu propositum, quod elici non potest ab ijs, qui ante rationis vsum suscipiunt Baptismum.

Objicies Primò Eucharistia ita est necessaria, sicut pænitentia & Baptismus, vt colligitur ex verbis, quibus Christus expressit necessitatem horum Sacramentorum. Cum enim de pęnitentia loqueretur, dixit. Nisi pęnitentiam egeritis, simul omnes peribitis, & cum loqueretur de Baptismo dixit, Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non poterit introire regnum Celorum; cum verò loqueretur de Eucharistia, dixit; Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius Sanguinem, non habebitis vitam in vobis; Cum autem ex verbis Christi relatis de Baptismo, & pęnitentia colligatur necessitas medij respectu pęnitentiæ, & Baptismi, sequitur, eandem necessitatem medij colligendam esse respectu Eucharistię, vt patet ex illa particula. Nisi.

Respondeo necessitatem Sacramentorum non colligi tantum ex modo loquendi, sed ex ipsorum institutione; Cum autem Sacramentum Baptismi, & pęnitentiæ institutum sit ad quandam primam gratiam, & primum esse spirituale, colligitur Sacramentum Baptismi, & pęnitentiæ necessarium esse necessitate medij ad salutem. Cum vero Eucharistia non sit per se instituta ad dandum esse spirituale, & primam gratiam; sed supponat hominem in gratia, quæ facit filium Dei, & hæredem gloriæ, colligitur, Eucharistiam non dici necessariam ad salutem.

Objicies Secondò. Ita est necessaria Eucharistia, quæ est cibus spiritualis animæ; sicut necessarius est cibus corporis; sed cibus est simpliciter necessarius ad conseruandā vitam corporalem; Ergo etiam Eucharistia simpliciter necessaria est ad conseruandam vitam spiritualem; consequenter videtur necessaria necessitate medij.

Respondeo, Eucharistiam non ita esse necessariam animæ, sicut necessarius est cibus materialis corpori. Ratio disparitatis est, quia vita corporalis continuè atteritur, & consumitur per calorem, qui continuò agit, & consumit. Cum autem consumptum nō possit aliter reparari, quam per cibum; sequitur cibum dici simpliciter necessarium ad vitam corporalem: Hoc autem non accidit in vita spirituali, quæ non successiuè diminuitur; cum gratia habitualis, quę dat vitam animę, illamque sanctificat, nō amittatur paulatim: & successiuè; sed tota simul amittatur per peccatum mortale, quoties amittitur. Quare cum vita spiritualis non paulatim diminuatur, sicut diminuitur vita corporalis, sequitur, Eucharistiam non ita necessariam esse ad vitam spiritualem, sicut cibus ad vitam corporalem.

Addo, cibum corporalem non posse per aliud suppleri; cibum vero spiritualem posse per aliud, quam per Eucharistiam suppleri, nempè per alia Sacramenta, & per pia opera, quę cibus animæ nuncupari possunt.

2 Ex dictis colligi potest a fortiori, Eucharistiam nō esse Infantibus necessariam; non enim necessaria est necessitate medij in re, vt patet ex ratione pro adultis allata; nam infans baptizatus, si moriatur, statim in Celum transfertur; quamuis nihil aliud præstet; alioquin Baptismus non esset medium sufficiens ad gloriam consequendam. Præterea Eucharistia non est Infantibus necessaria necessitate medij in voto; quia filij rationis vsu carentes nullum possunt habere votum. Cum habere votum sit rem aliquam præcognitam desiderare. Infantes autem rationis vsu carentes; cum non præcognoscant, quid sit Eucharistia, non possunt illam desiderare, & illius votum habere; voluntas enim non fertur in incognitum. Ita S.Th.3 parte, q. 80. art. 9. & alij apud Henriquez lib. 8. cap. 3. num. 4. & colligitur ex Tridentino sess. 21. cap. 4. & canone 4. de Communione, Pitigianus dist. 9. quæst. 3 art. 1. Victoria de Eucharistia nume. 84.

Verum contra id, quod diximus de infantibus, obijci potest primo. Aliqui Patres leguntur communicasse infantes; ergo Eucharistia videtur infantibus necessaria.

Respondeo negando consequentiam, nam ex facto Patrum non colligitur necessitas Eucharistiæ respectu Infantum, sed hoc factum fuisse a Patribus ob probabilem causam illius temporis, vt tradit Tridentinum loco citato cap.4.

Obseruant tamen Henriquez cap 3 num. 5. ad finem; Coninchus, quæst. 80. art. 9. num 77. Nugnus ibidem Bartholomeus ab Angelo dialogo 4. §. 23. & alij contra Caietanum, & alios, paruulos recepturos gratiam, si Eucharistia illis conferretur; sicut etiam reciperent gratiam, si Ordinis, vel Confirmationis Sacramentum ipsis administraretur. Ratio est, quia cessante prohibitione Ecclesię, posset Eucharistiæ Sacramentum ob iustā causam dari paruulis, sicut olim dabatur; Ergo signum est, Paruulos esse capaces Eucharistiæ, & consequenter recepturos ipsius effectum, si ipsis administraretur.

Obiicies secundò, Baptismus dicitur necessarius Infantibus, quamuis infantes nequeant habere votum Baptismi; Ergo etiam Eucharistia dici potest infantibus necessaria: quamuis infantes nequeant elicere votum Eucharistiæ; nam Ecclesia potest hoc votum pro infantibus habere.

Respondeo negando consequentiam; nam si Ecclesia huiusmodi votum pro infantibus haberet, oblata opportunitate; ipsis præberet Eucharistiam, & illam non denegaret, sicut re ipsa denegat; Signum ergo est, Ecclesiam non habere votum pro infantibus, & consequenter Eucharistiam non esse necessariam infantibus necessitate medij in voto; nam quod est necessarium necessitate medij in voto, debet re ipsa suscipi, oblata opportunitate, vt patet in Baptismo.

Obiicies tertiò, Ioannis 6. dicitur: Nisi manducaueritis carnem filij hominis, non habebitis vitam in vobis, quæ verba, cum sint generalia, & accipienda sint in proprio sensu, indicare videntur, Eucharistiam esse necessariam infantibus necessitate medij, saltem in voto; sic enim argumentor Eucharistia, vel est necessaria infantibus necessitate medij, vel præcepti, cum illa verba: Nisi manducaueritis carnem, &c. aliquam necessitatem indicent; sed non potest dici necessaria necessitate præcepti; cum infantes non sint capaces præcepti, vt potè rationis vsu carentes; Ergo Eucharistia necessaria est infantibus necessitate medij in re, vel saltem in voto.

Respondeo, illa verba accipienda esse in proprio sensu, & temerarium esse asserere, non esse intelligenda de manducatione Sacramentali; cum Patres vnanimiter ita explicent; & temerarium sit, ac prohibitum explicare scripturam contra vnanimem sensum, & explicationem Patrum, vt patet ex Tridentino sess. 4 Non nego tamē, quin possimus ea verba etiam explicare de comestione Christi mistica per fidem, & per vnionem fidelium inter se, & cū Christo capite; (omnes enim fideles sunt membra Christi, qui est caput Ecclesiæ) quo pacto explicat locum illum Augustinus Epistola 23. ad Bonifacium, & alij Patres apud Henriquez lib. 8. cap. 7. nu. 2. apud Valentiam loco citato, puncto primo, & apud Suarez disp. 69. sect. 2. dubio 2. dum illa verba, Nisi manducaueritis, &c. extendit ad infantes: Si ergo illa verba accipiantur secundum sensum misticum, extenduntur ad infantes, qui per fidem, & charitatem fiunt membra Ecclesiæ, & vniuntur Christo capiti: Si vero accipiantur in proprio, & principali sensu de comestione Sacramentali, non possunt infantibus applicari. Quare ad argumentum; Respondeo, Eucharistiam infantibus nō esse necessariam necessitate medij, vel præcepti. Cum illa verba, Nisi manducaueritis &c. non adeo sint generalia, vt ad infantes extendi necesse sit secundum proprium, & principalem sensum.

Dices ita sunt generalia prædicta verba, sicut illa: Nisi quis renatus fuerit ex aqua, &c. Sed illa extenduntur ad infantes; Ergo, & ista.

Respondeo, negādo maiorem propositionem; nam verba, quibus ostenditur necessitas Baptismi, sunt magis generalia quoad obligationem, vt patet ex prima obiectione, & & possunt extendi ad infantes; cum Baptismus consistat in quadam passione, videlicet in susceptione passiua Sacramenti, & actione exercita circa infantes: Verba vero, quibus ostenditur necessitas Eucharistiæ, non possunt ad infantes extendi; quia denotant actionem exercēdam cum diiudicatione Corporis Christi, vt patet ex illis verbis, Nisi manducaueritis, quæ diriguntur ad audiētes, & intelligentes, consequenter extenduntur solum ad adultos; Verba verò Baptismi extenduntur ad omnes, nemine excepto: Ratio est, tum quia non diriguntur ad certas aliquas personas, nec præcipiunt aliquem actum cum absolutè dicatur, Nisi quis renatus &c. Tum quia ad cognoscendam aliquam obligationē, non solum spectanda sunt verba, sed etiam conditio illius obligationis, & personarum, vt si lex generaliter feratur, qua præcipiatur, vt omnes Ciues agant excubias, non ita generaliter explicanda est, vt extendi debeat ad infantes, vel ad fœminas. Cum autem Baptismus fuerit institutus per modum spiritualis regenerationis, & Eucharistia per modum refectionis, & augmenti, sequitur Baptismum esse magis necessarium, quam sit Eucharistia; quia nullus potest habere vitam spiritualem, nisi spiritualiter renascatur. Ita Coninchus quæst. 73. art. 3 num. 49 Suarez disput. 69. sec. 2. dubio 2. Valentia tom. 4. disput. 6. quæst. prima, puncto 5. Reginaldus lib. 29. nu. 59. Victoria de Eucharistia conclus. 22. Pesantius 3. parte q. 73. art. 3. disp. 1. & alij communiter

SECVNDA PROPOSITIO.

3 Eucharistia adultis, saltem baptizatis, necessaria est ex præcepto, non solum Ecclesiastico, verum etiā diuino affirmatiuo. Ratio est; tum quia cum verba illa Ioannis 6. Nisi manducaueritis carnem filij hominis &c. indicent necessitatem Eucharistiæ, & ex supradictis constet, non indicare necessitatem medij ad salutem afferendum est, indicare saltem, necessitatem præcepti Diuini. Tum quia, qui non recipit Eucharistiam, amittit vitā animæ, vt patet ex illis verbis, Nisi manducaueritis, &c non habebitis vitam in vobis; sed vita spiritualis, quam quis prius habebat, non potest amitti nisi per peccatum, & violationem alicuius præcepti; Ergo Eucharistia necessaria est necessitate præcepti: Hoc autem præceptum, non solum est Ecclesiasticum, vt constabit ex infra dicendis; verum etiam est diuinum; Nam si Ecclesia Eucharistiæ sumptionem non præcepisset, Eucharistia adhuc esset necessaria, & ea non suscepta periret vita animæ iuxta præcitata verba: Non habebitis vitam in vobis. Ita Sotus distinc. 12. quæst. 1. art. 11. Bellarminus loco citato, c. vltimo, Valentia loco citato, puncto 5. Suarez loco citato, sec. prima; Nauarrus cap. 21. nu. 57. Henriquez loco citato cap. 3. num. 2. & 4 Pitigianus d. 9. quæst. 3. art. 6. Chamerota de Eucharistia in principio, Vasquez 3. part. tom 3. disp 69. cap. 3. pag. 35. Pesantius 3. parte q. 74. art. 4. disp. 2. Victoria, & alij contra Syluestrum, Caietanum, & alios apud præcitatos Doctores asserentes, Eucharistiam esse tantummodo necessariam ex præcepto Ecclesiastico.

In secunda propositione dixi, adultis, vt exciperem infantes, quibus Eucharistia non est necessaria, non solum necessitate medij, vt supra dictum est, verum neque necessitate præcepti. Infantes enim non sunt capaces præcepti; cum vsu rationis careant, vt patet ex dictis de legibus cum Sanchez, & alijs. Idem dicendum est de perpetuo amentibus. Ex quo patet Ecclesiam non teneri Eucharistiam administrare perpetuo amentibus, aut infantibus, vt constat tum ex allata ratione. Tum ex definitione Tridentini, sess. 21. c. 4 & can. 4. & bene ostendit Suarez loco citato, sec. 4.

4 Dixi adultis saltem baptizatis; nam vtrum adulti non baptizati obligentur præcepto Eucharistiæ, Controuersia est inter Doctores, qui in duas sententias diuisi sunt.

Prima Sententia negatiua est Soti in 4. dist. 12. quæst. 1. art. 3. Pitigiani dist. 9. quæst 3. art. 8. Sanchez in opere morali lib. 1. cap. 11. num. 15. Didaci Nugni, q. 80. art. 11 difficultate 2. concl. 5. Ratio est, tum quia nullus ante Baptismum obligatur ad suscipiendum aliquod Sacramentum; sicut enim obligatus ad ingrediendam Religionem, ante susceptam Religionem non tenetur ad onera, & præcepta Religionis, vt ad castitatem, paupertatem &c. Ita nec obligatur infidelis ad Eucharistiam ante susceptum Baptismum, qui dicitur ianua aliorum Sacramentorum: & sicut præceptum Confessionis non obligat nondum baptizatos, ita nec eos obligat præceptum Eucharistiæ. Tum quia non potest afferri sufficiens ratio ad probandum, Eucharistiæ præceptum de facto cadere super infideles; nam verba illa, Nisi manducaueritis carnem filij hominis, non habebitis vitam in vobis, supponunt eos, qui suscepturi sunt Eucharistiæ Sacramentum, habere gratiam, & etiam esse baptizatos.

5 Secunda sententia affirmatiua est Suarez 3. parte, disp. 69. sec. 2. dubio 1. Vasquez disput. 214 cap. 4. Reginaldus lib. 29. num 78. Coninchi 3. parte quæst. 80. artic. 11. dubio 2. num. 93. & aliorum asserentium, hoc præceptum cadere super infideles. Ratio est, quia verba citata, Nisi manducaueritis, sunt generalia, & potestas Christi ad leges ferendas complectitur omnes, vt pote Diuina, & vniuersalis; Ergo non sunt excludendi infideles a præcepto Diuino, illis verbis expresso, Nisi manducaueritis &c.

Obseruant tamen prædicti Doctores, aliud esse infidelem obligari ad Eucharistiam, & aliud infidelem nō posse licitè Eucharistiam suscipere ante Baptismum; cum hæc duo diuersa sint, vt patet in peccatore fideli, qui tenetur Eucha-

Eucharistiam suscipere, quamuis eam licite nequeat suscipere ante præmissam confessionem Immo sicut peccator ex eo, quod obligatur Eucharistiam suscipere, obligatur etiam ad confessionem præmittendam, vt Eucharistiam dignè suscipiat, cum peccatorum confessio sit medium ad Eucharistiam dignè sumendam. Ita Infidelis, vt præceptum Eucharistiæ compleat, tenetur prius suscipere Baptismum.

Verum rationes secundæ sententiæ, si benè perpendantur, solum ostendunt Christum potuisse obligare Infideles sed non probant de facto obligasse. Rationes verò primę sententiæ ostendunt adhuc non obligasse. Quamobrem primæ sententiæ libentius adhæreo. Ad rationem vero secundæ sententiæ respondetur, illa verba esse generalia, & extendenda quatenus postulat natura huius Sacramenti, quod supponere videtur subiectum in gratia constitutum, & baptismi charactere initiatum, vt patet ex supradictis.

PVNCTVM IV.

De vnitate, & multiplicitate Eucharistiæ.

1 *An Sacramentum Eucharistiæ sit multiplex materialiter.*
2 *An sit multiplex formaliter.*
3 *An plures Hostiæ consecratæ dicantur plura Sacramenta.*
4 *An recipiens grandiorem Hostiam maiorem gratiam recipiat.*
5 *An Sacerdos communicans sub vtraque specie plus gratiæ recipiat.*

EXplicandum est in hoc puncto, vtrum Sacramentū Eucharistiæ sit vnum, vel plura, materialiter, vel formaliter.

PRIMA PROPOSITIO.

1 SAcramentum Eucharistiæ materialiter est plura Sacramenta. Ratio est, quia vbi est diuersitas, & pluralitas materiæ, & formæ, ibi est diuersitas, & pluralitas Sacramentorum, saltem materialiter; sed in Sacramento Eucharistiæ est diuersitas, & pluralitas materię, & formę cum alia sit materia, & forma corporis Christi, & alia sit materia, & forma Sanguinis; Ergo Sacramentum Eucharistiæ complete sumptum sunt plura Sacramenta materialiter. Hoc pacto intelligenda est Sancta mater Ecclesia, quando plura dicit esse Sacramenta. Ita Bellarminus lib. 2. de Sacramentis, cap. 24. Suarez disp. 39. sect. 3. Valentia tom. 4 disp. 6. quæst. 1. pun. 4. Henriquez. lib. 8. c. 8. Vasquez 3 parte disp. 67. cap. 2. pag 19. vers. Mihi vero, & alij, quos refert Sayrus de Sacramentis in genere, lib 6. cap. 1. quæst. 2. art. 2. versiculo Neque id, nec dissentit Coninchus q. 73. art. 2. num. 29. & Nugnus ibidem difficul. 2.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 SAcramentum Eucharistiæ est vnum formaliter, seu specificè. Ratio est, tum quia, ratio formalis, & specifica Eucharistiæ est significare spiritualem refectionē, & ea significando efficere: Sed hæc significatio est vna formaliter; quia tam Corpus Christi significat refectionem spiritualem, quam Sanguis, cum sicut vtraque species reficiat corpus, Ita vtraque, & quælibet contineat Christum, & significet animæ refectionem, Iuxta illud Ioannis 6. Caro mea verè est cibus, & sanguis meus verè est potus; Ergo Sacramentum Eucharistiæ est vnum formaliter; cum eandem habeat rationem formalem, & specificam; Tum quia si plura essent Sacramenta formaliter, & specificè; Ecclesia non prohiberet laicis sumptionem Eucharistiæ sub duplici specie; alioquin laici prohiberentur suscipere integrum Sacramentum, & effectum; Nam si admittamus esse duo Sacramenta specie distincta, debemus etiam asserere habere duplicem effectum: Cum autem non sit credibile, Ecclesiam velle priuare laicos effectu Sacramenti, credendum est, Eucharistiam non esse Sacramentum multiplex formaliter. Ita S Tho. q. 73. art. 2. Pelantius 3. parte q. 73. art. 2. disp. 1. & 2. Coninchus ibidem, Nugnus ibidem difficultate 2. Sotus in 4. dist. 8. q. 1. art. 3. ad Pitigianus d. 8. q. 1. art. 3. finē, Toletus lib. 2. c. 29. n. 1. Bellarminus de Eucharistia lib. 4. cap 22. Victoria de Sacramentis, q. 52. Suarez loco citato, Reginaldus lib. 29. num. 6. Angles de Eucharistia q. 1. art. 1. difficultate 3. Chāmerota de Eucharistia cap. 4. dub. 4. & alij Doctores citati.

Neque obstat dicere, tam species panis cōsecratas esse Sacramentum, quam species vini; nam hinc solum colligitur esse plura Sacramenta materialiter; nō vero formaliter; cum in eadem ratione formali significandi spiritualem refectionem conueniant. Immò cum integra, & perfecta refectio corporalis consistat in cibo, & potu, colligitur perfectam, & integram significationem refectionis consistere simul in speciebus panis, & vini consecratis; consequenter Sacramentum sub speciebus panis, & vini esse vnum integrum, & perfectum Sacramentū; non verò plura formaliter. Ita Doctores citati contra Gabrielem existimantem, esse plures species Sacramēti Eucharistiæ.

Obijcies, ibi est diuersitas formalis, & specifica, vbi est materia, & forma specie diuersa; sed in Sacramento sub speciebus panis est materia, & forma specie diuersa à Sacramento sub speciebus vini; ergo est diuersitas formalis, & specifica inter Sacramentum sub speciebus panis, & Sacramentum sub speciebus vini; consequenter non videtur vnum specie Sacramentum.

Respondeo negando maiorem propositionem; cum inde solum concludatur diuersitas materialis, non verò formalis; sicut enim duæ domus non differunt specie, quāuis constent lapidibus specie differentibus, & sicut Sacramētum pœnitentiæ administratum contrito, non differt specie à Sacramento administrato attrito, etiam si contritio specie differat ab attritione; Ita species vini, & species panis non differunt in esse formali, & ratione specifica Sacramenti quamuis species vini, & species panis differant specie; nam vtraque species significat refectionem spiritualē.

3 Quæres primò, vtrum plures Hostiæ consecratæ dicantur plura Sacramenta.

Solutio istius quæstionis necessaria est; primo, vt cognoscamus, vtrum, qui plures Hostias recipit, recipiat plura indiuidua Sacramenti, vel vnum tantum; nam si recipit plura indiuidua, recipit etiam maiorem gratiam; cum vnumquodque indiuiduum suam producat. Secundò, vt sciamus, vtrum duo communicantes dicantur recipere vnum Sacramentum. Sed antequam propositam quæstionem dissoluamus, aduertendum est, Hostias consecratas posse dupliciter considerari, vno modo præscindendo à sumptione, altero modo, quatenus sumuntur.

Respondeo, plures Hostias, si considerentur secundum se, dici plura Sacramenta materialiter, seu plura indiuidua Sacramenti. Ratio est, quia sunt distinctæ numero materiæ. Immò possunt etiam esse distinctæ numero formæ, si sumamus Hostias diuerso tempore, vel à diuersis Sacerdotibus consecratas; Neque obstat dicere, vnum esse numero Christum, & consequenter esse vnum tantū indiuiduum Sacramenti; nam hinc solum colligitur, contentum in Sacramento esse vnum numero, non vero plures Hostias esse vnum nouum Sacramentum, seu vnum indiuiduum Sacramenti.

Si verò Hostię considerentur, quatenus vno actu sumuntur, sunt vnum Sacramentum. Ratio est, tum quia habēt rationem vnius refectionis. Tum quia sicut dicitur vnum Conuiuium, etiam si multis constet dapibus, Ita dicitur vnum conuiuium spirituale, vnum Sacramentum, etiamsi diuersæ particulæ sumantur. Ita sentire videtur Suarez disp. 39. sect. 4 ad finem cum Soto, & Ledesma.

4 Hinc sequitur, eum, qui plures Hostias, aut vnam grādiorem recipit, non recipere majorem gratiam ex opere operato; ex eo præcisè, quod recipit plures Hostias, vel grandiorem. Ratio est, quia licet plures Hostiæ secundū se consideratæ sint plura indiuidua, tamen quatenus sumuntur simul, habent rationem vnius refectionis spiritualis, cuius refectionis significatio, cum sit spiritualis, tam saluatur in sumptionem vnius Hostiæ, quam plurium: sicut ablutio spiritualis in Baptismo ita significatur in parua quantitate aquæ sufficiente ad abluendum, sicut in magna alioquin adhibenda esset magna quantitas aquæ in baptismo, & in communione adhibenda esset magna Hostia, quod ab Ecclesia non admittitur; Cum ergo vna Hostia ita significet refectionem spiritualem, sicut significant plures, signum est, eum, qui vnam paruam Hostiam

recipit,

recipit, recipere tantum gratiæ, quantum recipitur ab eo, qui grandiorem Hostiam, aut plures Hostias sumit, si eas sumat simul, seu per modum vnius refectionis. Secus si recipiat per modum plurium refectionum, vt accidit in die Natalis Domini, in quo Sacerdos ter celebrat, & communicat; consequenter recipit fructum triplici sumptioni respondentem. Ita S. Tho. 3. parte, quæst. 79. art. 7. ad tertium; Henriquez lib. 8. cap. 43. num. 1. Viualdus de Eucharistia cap. 11 num. 3. & alij Doctores statim citandi.

Non nego tamē, quin dari possit casus, vt qui plures Hostias, aut vnā grandiorē recipit, recipiat maiorē gratiam, vt quādo quis eā diutius retinēs in ore, plures elicit actus disponentes ad maiorē gratiā. Verū hanc maiorē gratiā nō recipit ex eo præcisè, quod recipiat plures Hostias, aut vnā grādiorem, sed quia magis se disponit ad effectum Sacramenti recipiendum: sicut etiā contingit in Sacerdote communicante sub vtraque Specie qui recipit maiorem gratiam, si in continuanda sumptione plures deuotionis actus eliciat, vt obseruat Suarez disp. 63. sect. 4. 5. & 7. Coninchus q. 79. art. 1. num. 34. Viual. loco citato, & alij statim citandi, quos etiam refert Coninchus num. 41. Henriquez lib. 8 cap. 43 num. 1. & Reginaldus lib. 29. num. 140.

5 Quæres secundò, vtrum Sacerdos communicans sub vtraque specie, plus gratiæ recipiat, quam recipiat laicus, qui sub vna tantum specie communicat.

Pro solutione obserua, non quæri, vtrum recipiat maiorem gratiam, quatenus magis sedis ponit ad gratiam; sed vtrum maiorem gratiam recipiat præcisè ratione Sacramenti hoc posito.

Respondeo cum Nugno q. 73. art. 1. ad finem primi argumenti, & cum alijs apud Henriquez lib. 8. cap. 44. num. 5. littera A. in commentario, probabile esse, Sacerdotem, sub vtraque specie communicantem recipere plus gratiæ, quam recipiat laicus communicans sub vna tantum specie. Ratio est, quia refectio spiritualis perfectius videtur significari sub vtraque specie, quam sub vna tantum, ergo plus gratiæ confertur communicanti sub vtraque specie, quam sub vna tantum, cum significatio Sacramenti sit practica, & effectiua.

Neque obstat dicere, hinc sequi, laicos, qui prohibentur communicare sub vtraque specie, priuari augmento gratiæ, quod confertur communicāti sub vtraque specie, nam responderi potest; hanc maiorem gratiam, quam cōfert Sacramentum Eucharistiæ sub vtraque specie, non esse necessariam ad salutem, & laicum iusta de causa priuari hac maiori gratia, videlicet ob periculum, quod reperitur in communione sumenda sub vtraque specie; cum sit periculum effusionis sanguinis, & corruptionis specierum vini, si vinum consecretur etiam pro laicis. Præterea extant alia incommoda, vt videre est apud Henriquez loco citato, & apud Graffium 2. parte lib. 1. cap. 6. num. 21. Denique etiamsi admittamus, laicum non recipere tantum gratiæ, quantum recipit Sacerdos sub vtraq; specie; nihilominus laicus potest hoc damnum sibi resarcire, & reparare alia ratione: vt frequenter communicando, aut cum maiori deuotione ad Eucharistiā accedendo.

Sed quamuis probabile sit, Sacerdotem sub vtraque specie communicantem plus gratiæ recipere, quam recipiat laicus sub vna tantum specie, nihilominus communior Doctorum sententia est, laicum tantundem gratiæ recipere communicando sub vna tantum specie, ac si sub vtraque specie communicaret; sicut ita recipit Baptismū, & gratiā Baptismi, qui vna aspersione baptizatur, ac qui trina ablutione, licet triplex ablutio clarius ostendat ablutionem animæ. Ita Bellarminus lib. 4. de Eucharistia c. 23. Henriquez, lib. 8 cap. 8. num 2. & cap 44. num. 2. Suarez disp 63. sect. 6. & disp. 72. in tribus sectionibus, Reginaldus loco citato num. 7. & num. 140 libri 29. Coninch. quæst 79 art. 1. dubio 2. num 34. & 46. Summa Corona de Eucharistia cap. vltimo, folio mihi 81. Angles q. 2. art. vlt. folio mihi 119 Chamerota de Eucharistia cap. 8. dubio 5. & hoc probabile putat Nugnus loco citato. Immò vtranque sententiam problematicè defendit q. 80. art. 12. difficultate 2. Ratio est, quia licet Sacramentum sub vna tantum specie non significet perfectam refectionem spiritualem, sicut significat sub vtraque, nihilominus ratione rei contentæ ita perfectum est Sacramentum sub vna specie, ac sub vtraque, cum sub quauis particula Hostiæ, aut specierum vini reperiatur integrum, & perfectum Christi corpus, saltem per connexionem, & concomitantiam.

Ex quo patet communicantem sub vtraque specie nō plus fructus accipere, quam accipiat, qui sub vna tantum specie communicat, ad differentiam corporalis refectionis, in qua nō tantum nutrimenti percipitur ex solo pane, aut ex solo potu, quantum percipitur ex vtroque simul, vt obseruat Nugnus q. 79. art. 1. ad secundum, & alij Doctores citati.

Vtraque sententia probabiliter sustineri potest, & alterutram sustinens facile potest ex dictis solutionem rationis in contrarium colligere.

QVÆSTIO SECVNDA.

De materia Eucharistiæ.

IN hac quæstione agemus primo de materia remota Sacramenti corporis. Secundò de materia remota Sacramenti Sanguinis. Tertiò, vtrum necesse sit sub vtraq; specie consecrare. Quartò, vtrum in consecratione Calicis adhibenda sit aqua. Quintò, vtrum quælibet materiæ quantitas possit consecrari. Sextò, vtrum materia debeat esse præsens.

PVNCTVM I.

Quæ sit materia remota Sacramenti Corporis.

1 *Quænam sit materia remota Sacramenti corporis Christi.*
2 *Quodnam genus frumenti comprehendatur sub nomine tritici.*
3 *An quilibet panis triticeus sit materia sufficiens.*
4 *An panes dulciarij sint materia sufficiens.*
5 *An pasta lagana &c. sufficiant.*
6 *An sufficiat panis confectus ex farina tritici, & ex farina frumenti alterius speciei.*
7 *An Amylon sit materia apta.*
8 *An conficiatur tam in Azymo quam in fermentato pane.*
9 *Quem ritum quisque Sacerdos sequi teneatur.*
10 *An Græcus in Ecclesia latina conficere possit in Azymis, & latinis in Ecclesia græca in fermentato.*
11 *An latinus in Ecclesia latina conficere possit in fermentato.*
12 *Cur Christus instituerit hoc Sacramentū in materia panis.*

VNICA PROPOSITIO.

1 MAteria remota Sacramenti Corporis Christi est panis triticeus. Ita de fide constat ex Concilijs Florentino in decreto vnionis, Tridentino sess. 13. & alijs. Ratio est, quia illa est materia huius Sacramenti, quam Christus instituit, & in qua ipse Christus consecrauit. Sed Christus consecrauit in pane triticeo, vt patet ex illis verbis accipiens panem, eleuauit oculos, &c. & panem instituit pro materia huius Sacramēti, vt patet ex illis verbis. Hoc facite in meam commemorationem; ergo panis est materia huius Sacramenti. Ratio vero, cur non quilibet panis sit materia huius Sacramenti, sed ille solum qui cōficitur ex tritico, patet; tum ex Concilio Florentino loco citato. Tum quia ille panis est materia huius Sacramenti, qui simpliciter dicitur panis; sed solus triticeus est simpliciter panis; Cum hic ordinatus sit ad reficiendas vi-

res,

res, cęteri verò non sunt simpliciter panes; sed appellantur panes cum addito; Vnde dicitur panis ex melica, ex hordeo, &c. & dicuntur potius panes animalium, quã hominum, inquit Sanctus Hieronymus Ezechielis 4. Angles de Eucharistia q. 2. art. 3. conclus. vnica. Chamerota de Eucharistia cap. 7. pag. 147. & 156. Vasquez 3 parte disp. 70. cap. 1. & 3. & alij apud Henriquez lib. 4. cap 9. num. 1. littera I. & apud Valentiam to 4. disp. 6. q. 1. pun 1. & apud Graffium 2 par. lib. 1. cap. 6. num. 4. & 5. & potius videntur instituti ad impediendam mortem, quam ad reficiendas vires. Solus ergo panis triticeus, seu qui conficitur ex frumento, quod est triticum, vel quod non differt specie à tritico, est apta materia huius Sacramenti. Ita communiter Doctores.

2 Quæres primò, quænam genera frumenti comprehendantur, & quę non comprehendantur sub nomine tritici.

Respondeo, panicum, Millium, Auenam, seu speltam, quam italico sermo dicimus Biada, Lolium, Far, & Hordeum, non comprehendi sub nomine tritici; quia specie differunt à tritico. Selica vero, quam nos appellamus secalam, comprehenditur sub genere tritici, & est materia huius Sacramenti; quia non differt specie à tritico, nec aliud est secala, quam triticum aliquanto inferius ordinario tritico, iuxta Sanctum Thomam q. 74. art. 3 Hẽriquez lo. cit. c. 9. & alios apud Henriq. lo. cit. littera M. Chamerotam de Eucharistia cap. 6 dub. 9. Contra Viualdum de Eucharistia cap. 2. nu. 11. & 13. Pesantium 3. par. q. 74. art. 3. disp. 1. grauiter tamen peccaret conficiens Sacramentum in secala; nam vteretur materia dubia; cum secala secundum aliquos doctores, quorum opinionem ego censeo valde probabilem, & forte probabiliorem sententiã S. Thomæ, non sit triticum, nec pro tritico in nostris regionibus habeatur; qui autem vtitur materia dubia, grauiter peccat vt bene ait Coninchus loco supra citato, num. 12. & alij communiter, quos retuli de Sacramentis in genere.

3 Quæres secundò, vtrum quilibet panis confectus ex tritico, sit materia sufficiens huius Sacramenti.

Respondeo affirmatiuè his quatuor concurrentibus.

Primum est, vt adhuc denominetur panis; nam si alio nomine nuncupetur non præsumitur materia apta; quia videtur aliam induisse naturam.

Secundum est, vt sit confectus aqua naturali; cum panis aqua naturali confectus proprie dicatur panis, vt cõstabit ex illationibus addncendis.

Tertium, vt sit coctus igne per modum assationis, vt in furno, aut sub cinere, aut ferro calido, aut alia simili ratione. Ratio est, quia panis, qui non est hoc modo coctus, nõ est panis nec proprie dicitur panis. Ita Pitigianus dist. 11. q. 6. dubio 2. Vasquez 3. parte disp. 70. cap 4. pag. 38. num. 25. & 26.

Quartum est, vt sit præsens moraliter, & possit designari per pariculam hic, & hoc; alioquin forma non verificaretur, vt constabit ex dicendis. Ita S. Tho. q. 75 art. 6. Caietanus ibidem, art. 3. Coninchus ibidem, num. 47. & 48. Nugnus ibidem difficultate 1. conclus. 3. & difficultate 2. Henriquez lib. 8. cap. 9. num. 2. Valentia loco citato, q. 2. puncto 1. Suarez, & alij.

4 Hinc sequitur primò, panes dulciarios confectos scilicet ex melle, vel lacte, vel aqua rosacea, vel alio simili liquore, in tanta quantitate, vt non amplius dicantur panis vsualis; sed dulciarius, mutato odore, & sapore, non esse materiam sufficientem huius Sacramenti. Ratio est, tum quia non sunt, nec appellantur panis vsualis, nec sunt cõfecti ex aqua naturali. Si vero panis confectus sit aqua naturali, & illi admista sit aqua rosacea, vel butyrum, &c. videndum est vtrum aqua rosacea, vel alia res aquæ permista sit magnæ quantitatis, itaut æquet, vel superet aquam naturalem, vel vtrum sit modicæ, & exiguæ quantitatis; Si est modicæ quantitatis, censetur adhuc materia sufficiens; quia modica quantitas trahitur ad naturam aliorum, quæ concurrunt, & non destruit rei naturam. Si vero sit magnæ quantitatis, non est materia sufficiens; quia ex huiusmodi admistionem resultat tertium quoddam compositum, distinctum a pane vsuali. Ita S. Tho. q. 74. art. 3. & 7. Coninchus ibidem, num. 46. Toletus lib. 2. ca. 25. nu. 3. Emanuel Sà verbo Missa num. 4. Graffius 2. par. lib. 1. c. 6. num. 8. Syluester verbo Eucharistia 1. n. 3. Armilla Eucharistia 6. Bartholomeus ab Angelo dialogo 4. §. 316. Viualdus de Eucharistia c. 2. n. 17. Chamerota c. 6. dubio 14. qui etiam ex parte est contra nos, Valentia loco cit. versiculo Putat etiam, Henriquez lo. cit. & alij

5 Secundo sequitur, pastam, lagana, pultem, & similia, non esse sufficientem materiam huius Sacramenti. Ratio est, quia communi nomine non appellantur panis; & quamuis demus cum Soto, pastam nõ differre spetie physica à pane, non propterea dicendum est, pastam esse sufficientem materiam. Tum quia non dicitur panis. Tum quia differt saltem moraliter, quamuis non differat specie physica. Ita Henriquez loco citato in commentario littera G. Coninchus loco citato num. 47. Toletus loco citato, Angles loco citato, Sotus in 4. sent. dist. 9. q. 1. art. 3. Caietanus 3 parte q. 34. art. 3. Bartholomeus ab Angelo loco citato §. 321. Viualdus loco citato num. 16. & 17 Chamerota loco citato.

6 Tertiò, sequitur, panem confectum ex farina tritici, & ex farina frumenti alterius speciei, esse materiam aptam, si admistio alterius farinæ sit modica, & parua, itaut triticeum adhuc prædo minetur, si verò mistio sit æqualis, ita vt reddatur medium quid inter panem triticeum, & alium panem non est apta materia, vt dictum est in prima illatione; sicut neque est apta materia calicis, si fiat æqualis mistio aquæ, nisi forte sint aliquę partes, quę vini formam adhuc retineant. Ita communiter Doctores, cum S. Tho. 3. parte q. 74. art. 3. ad Tertium Vasquez loco citato cap. 4. pag. 37. Viualdo loco citato n. 14. Chamerota de Eucharistia cap. 6. dub. 13. Graffio 2. parte lib. 1. c. 6. n. 7. Bartholomeo ab Angelo lo. cit. §. 321.

7 Quarto sequitur, amylon, non esse materiam aptam, etiamsi admittamus amylon non differre specie physica à pane, vt patet à simili ex dictis de pasta. Verũ si amylon de nouo redigatur in farinã, & compactum aqua, co quatur igne, erit materia sufficiens; quia denominabitur panis triticeus; cum amylon ex tritico conficiatur. Ita S. Tho. loco citato art. 3. ad quartum, Vasquez 3 parte disp. 70. cap. 4. num 23. Coninchus ibidem, num. 54 Valentia loco citato, versiculo Item communis, Pitigianus dist. 14. q. 6. dubio 1. conclus. 5 Bartholomeus ab Angelo loco cit. §. 319. Viualdus de Eucharistia cap 2. num. 10. & alij.

8 Quintò, tam panem fermentatum, quam azymum esse materiam aptam huius Sacramenti; quia panis fermentatus non differt specie ab azymo, & fermentum non ita corrumpit pastam, vt efficiat panem differre specie ab azymo; consequenter valida est consecratio, siue fiat in Azymo, siue in fermentato. Ita Coninchus loco citato, art. 4. Valentia loco citato, versiculo Porrò, Bartholomeus ab Angelo loco cit. §. 327. Victoria de Eucharistia nu. 55. Chamerota loco citato dubio 16. & alij Doctores præcit.

9 Aduertendum tamen est, vnumquemque debere se accomodare suæ Ecclesiæ, itaut Sacerdos Latinus consecret in azimis; Vsus enim, & consuetudo latinorum est, vt in azymis conficiant, & Christum imitentur, qui in azymis confecit, & Apostolos in azymo communicauit, vt testantur Chrisostomus, Augustinus, Theofilatus, Beda, Graffius loco citato num. 10. Leo Papa Nonus, Bartholomeus ab Angelo loco citato §. 328. Vasquez 3. parte disp. 172. 173. & 174. Pesantius 3. par. q. 74. art 4. disp. 1. pag 887. & alij apud Henriquez loco citato cap. 11. num. 6. Et hæc consuetudo conficiendi in azymis melior est consuetudine Græcorum, conficientium in fermentato, vt bene tradit Sanctus Thomas q. 74. art. 4. Coninchus ibidem nu 57. & 96. Rodriquez in summa c. 249. de Missa conclusione 11. Victoria loco citato, & alij, & patet ex mox allata racione, cum Christus in azymis confecerit.

Ex quo sequitur, grauiter peccare Sacerdotem latinũ, non conficiendo in pane azymo; facit enim contra consuetudinem, & præceptum Ecclesiæ in re graui, vt colligitur ex cap. litteras de celebratione Missarum. Ita Azorius 1. parte lib. 10. cap. 23. quæsito 8.

Addo Græcos illos, grauiter errare, qui usum Ecclesiæ latinę consecrandi in azymis carpunt, & reprehendunt, quorum sententiam Leo Nonus appellat hæreticam.

Græci uero debent conficere in fermentato; cum hic sit usus Ecclesiæ Græcæ, ut constat ex Florentino sess. ult. in litteris unionis, & unusquisque debeat se accommodare suæ Ecclesiæ. Ita Nognus q. 74. art 4. conclus. 7. Henriquez loc. cit Suar. disp. 44. sec. 4. Coninc. loc cit. dub 3. Sanchez de matrim. li. 3. disp. 18. Sotus, & alij; Quãquã aliqui putant posse conficere in azymis, ut Nugnus art. 4 & alij.

10 Vtrum

10 Vtrum vero Græcus in Ecclesia latina possit conficere in azymis, & vtrum latinus in Ecclesia græca possit conficere in fermentato.

Respondetur affirmatiuè cum Henriquez loco citato, c.11. Coninchο q.74.art.4. dubio 3. num 95. Sanchez loco citato Nugno loco citato, conclu.7. Suar loco.cit. & alijs, quos in simili retuli de matrimonio q.2.puncto 7 quæsito 3. & in tractatu de legibus, quilibet enim potest se legitimis consuetudinibus locorum accommodare iuxta illud: Si fueris Romæ, Romano viuito more.

11 Rogabis, vtrum Sacerdos latinus possit in Ecclesia latina conficere in fermentato saltem in necessitate, vt si adsit infirmus, & Parochus non habeat alium panem præter fermentatum.

Respondeo ex communi doctorum sententia, Soti dist. 9. art. 4. Suarez disp. 44. sect. 4. conclus. 2. & fusius disp. 76. sect. 5. dubio 2. Henriquez loco citato, num. 2. & cap. 13. num. 3. Angeli, Ledesmæ, & aliorum apud præcitatos doctores, contra Maiorem distin. 9. q. 3 ad quintum, non posse, sed grauiter peccare conficiendo in fermentato: Propterea potius permittere debet Infirmum absque Viatico decedere, quam conficere in fermentato. Ratio est, tum quia, sicut in tali euentu non licet celebrare sine vestibus, aut vasibus Sacris, aut in altera tantum specie, aut fracto ieiunio; ita neque licet celebrare in fermentato. Tum quia si Sacerdos tenetur in tali euentu conficere, maxime ratione præcepti diuini, quo infirmus tenetur in articulo mortis communicare; sed præceptum diuinum nõ obligat quando per ipsius adimpletionem violarentur leges ordinatæ ad reuerentiam tanti Sacramenti, quod sicut est maioris dignitatis, ita est minoris necessitatis; & cum hæc res grauissima sit spectans ad Dei reuerentiam, & cultum, potius habenda est ratio reuerentiæ debitæ tanto Sacramento, quam necessitatis proximi, quę non est tanta, quin ei subueniri possit per alia media, vt per contritionem, vel per Confessionem, & alia Sacramenta; Ergo, &c.

12 Quæres Tertiò, quare Christus potius instituerit hoc Sacramentum in materia panis, quam in alia.

Respondeo, rationem congruentem istius institutionis desumi posse Primò ex fine, & effectu istius Sacramenti, qui consistit in spirituali refectione animæ. Nulla autem res melius repræsentat refectionem, præter panem.

Secundò quia per panem ostenditur mistica vnio Christi cum Ecclesia; sicut enim panis conficitur ex multis granis; ita misticum Ecclesiæ corpus ex multis fidelibus, qui Christo vniuntur, tanquam capiti. Ita Graffius 2. par. lib. 4. c. 6 num. 1. & alij.

PVNCTVM II.

Quænam sit materia remota Sacramenti sanguinis.

1 *Quænam sit Materia remota Sacramenti Sanguinis Christi.*
2 *An in vino tam nigro, quam albo Sacramentum valide conficiatur.*
3 *An mustum sit apta materia istius Sacramenti.*
4 *An vinum miraculose factum sufficiat.*
5 *An Acetum, vel vappa sit materia sufficiens.*
6 *An Agresta sufficiat.*
7 *An aqua e vitibus effluens sufficiat.*
8 *An possit consecrari Ceruisia, seu vinum ex malogranatis expressum.*
9 *An vua possit consecrari.*
10 *An valide consecretur vinum congelatum.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Materia remota Sacramenti Sanguinis est vinum ex vite. Ita communiter Doctores, cum S. Thom. q. 74. art. 5. Toleto lib. 1. cap 25. num. 3. Azorio prima par. lib. 10 cap. 19. Graffio loco citato num. 11. Miranda in Manuali Prælatorum q 40. art 6. conclusione 2. Angles de Eucharistia q 1. art. 5. Victoria de Eucharistia num. 54. & 58. Vasquez 3 par. disp. 75. cap. 11. Pesantio q. 74 art. 8. disp. 1. & ita definitum est in Florẽtino in instructione Armenorum, in Lateranensi cap. firmiter de Summa Trinitate, & in alijs Concilijs relatis a Suarez disp. 45. sec. prima, Valentia tom. 4. disp 6 q. 2. puncto primo, versiculo, Nunc quo ad alterum, & a Nugno q 64. art. 1. & 5. Ratio est, quia illa est materia istius Sacramenti, quam Christus instituit; Christus autem pro materia istius Sacramenti instituit vinum, vt habetur Matthæi 26. Lucæ 22. & Marci. 14. vbi appellatur generatio, & genimen vitis. Ratio autẽ, cur Christus instituerit vinum pro materia remota huius Sacramẽti, est, quia hoc Sacramentum institutum fuit ad refectionem spiritualem; refectio autem optimè indicatur per vinum, & panem, cum vinum, & panis sint materia sufficiens, & ordinaria ad reficiendum hominem.

2 Hinc sequitur primo, Sacramentum Sanguinis confici posse, non solum in vino nigro, verum etiam in albo, nam vtrunque verè est vinum ex vite, quamuis differat secundum qualitatem, & accidentia, aut etiam physicè secundum substantiam: sicut Confirmatio habet pro materia oleum cum balsamo, siue balsamum sit Indicum, siue alterius Regionis, vt patet ex supra dictis de Confirmatione. Et Sacramentum corporis potest confici ex tritico, quod propriè triticum in vna quaque Regione appellatur vt patet ex dictis pun. primo. Ita Valentia, & Suarez locis citatis, Reginaldus lib. 29. num 23 S Tho. 3. par. q. 77. ar. 8. Sotus in 4. dist. 9 q 1 art 5. Bartholomeus ab Angelo dialogo 4. §. 338. & 344. Syluester Eucharistia primo num. 5. Coninchus q 74 art 5. num 121. Toletus loc. cit. & alij.

3 Secundò, mustum esse aptam materiam Sacramenti Sanguinis; quia vere est vinum cap. cum omne, de consecratione, dist 2. Cauendum tamen est, ne mustum sit faculentum, aut impurum, alioquin committeretur peccatũ ex suo genere mortale, contra reuerentiam tanto Sacramento debitam. Vinum verò satis decoctum non videtur apta materia; quia mutauit speciem, nec est propriè vinum. Ita S. Thom. q. 74. art. 5. Henriquez lib. 8. cap. 12. num. 1. Coninchus loco citato num. 124 Nugnus loco citato, artic. 5 Vasquez 3. parte disp 175. cap. 2. num 13. Graffius 2 parte lib. 1. cap. 6. num. 14. Pitigianus dist. 11. q. 7. dubio primo conclus. 5. Angles loco citato difficultate prima Bartholomeus ab Angelo loco citato. §. 339. S. Antoninus 3. parte titu. 13. cap 6, num. 1. Angelus verbo Eucharistia 1. nu 4. Tab. ibidem. Sotus in 4. sent. dist. 9. q. 1. art. 5. Viualdus de Eucharistia cap 3. num. 5. & 6. Chamerota de Eucharistia cap. 6. dubio 17. Valentia, Suarez, & Reginaldus locis citatis.

4 Tertiò, Sacramentum Sanguinis confici posse in vino miraculosè facto, quale factum fuit in nuptijs Canæ Galileæ, nam verè ex aqua factum fuit vinum per vitæ, & vitis auctorem, & perinde fuit, ac si ex vite naturali factum fuisset, vt ait Henriquez lib. 8. cap. 12. & alij sicut enim Baptismus valide posset confici in aqua miraculose producta, quæ sit eiusdem speciei, cum aqua naturali: Ita Sacramentum Eucharistiæ valide posset fieri in vino miraculosę producto; cum sit eiusdem rationis cum vino ex vite collecto.

5 Quartò, acetum non esse materiam aptam huius Sacramenti; nam acetum non est propriè vinum; Sed est vinum corruptum; vinum vero acescens est materia sufficiens; quamuis peccet, qui vino accescente, quod scilicet est in via ad acetum, vtitur extra necessitatem, & hoc peccatum est mortale, si vinum ita vergat ad acetum, vt dubitetur, an sit verè acetum; exponit enim se periculo consecrandi in materia indebita, & non sufficiente. Ita Pitigianus dist. 11. q. 7. conclus. 6. Angles loco citato, Bartholomeus ab Angelo dialogo 4. §. 343. Victoria de Eucharistia conclus. 55. Viualdus de Eucharistia c. 3. nu. 4.

Ex quo patet, quid dicendum sit de eo, qui vtitur Hostia adeo corrupta, vt formam panis amiserit. Ita S. Tho. loco citato ad secundum, Henriquez loco cit. num. 1. Bartholomeus ab Angelo loco cit. §. 336. Summa Corona de Eucharistia, nu. 20 Suarez, Valentia, Toletus, Reginaldus, & Coninchus locis citatis.

6 Quintò, agrestam non esse materiam aptam Sacramenti Sanguinis, quia nondum est vinum, sed est in via generationis ad vinum, vt inquiunt communiter Doctores. Cognoscitur autem esse vinum, quando id, quod exprimitur ex vua, est dulce. Ita Angles loc. cit, Bartholomeus ab Angelo dialogo 4. §. 336. & alij.

7 Sexto, aquam e vitibus effluentem non esse materiam aptam, quia non est vinum. Ita S. Tho. loco citato ad tertium, Coninchus ibidem n. 122. Suar. Valẽtia, & alij lo. cit.

8 Septi-

8 Septimò, vinũ ex malogranati expressum, aut ceruisiam non posse consecrari; quia non est simpliciter vinũ, & non est vinum vitis; Vinum enim consecrandum est vinum de vite, vt colligitur ex illis verbis Christi, non bibã ammodo de hoc genimine vitis. Ita Coninchus loco citato num. 121. Henriquez, Valentia, Suarez, Reginaldus, Toletus loco citato num. 3. Pitigianus, & alij locis citatis.

9 Octauò, vuam non posse consecrari; nam vua potius comedi consueuit quam potari, & bibi; Pro materia autẽ istius Sacramenti instituta fuit res potabilis, seu vinum, vt patet, tum ex canone didicimus, distin 2. tum à simili de massa farinæ, quæ non est apta, & sufficiens materia ad consecrationem corporis, cum non sit materia vsualis; tũ ex illis verbis. Bibite ex hoc omnes. Ita S. Tho. loco cit. ad tertium, Coninchus ibidem num. 123. Caietanus ibid. Suarez disp. 45. sect. 1. Victoria loco citato, Bartholomeus ab Angelo loco citato. §. 339. Tab. Eucharistia 2. num. 19. Angles loco citato difficultate 2. Syluester verbo Eucharistia primo num. 4. Viualdus loco citato, num. 6. Chamerota de Eucharistia cap. 6. dubio 17. Vasquez loco citato num. 12. & 13. Henriquez, Valentia, Sũma Corona, Grassius, & alij locis citatis.

10 Nonò, vinum congelatum posse validè consecrari. Ratio est, tum quia si species vini iam consecratæ congelentur, remanet sub illis Sanguis Christi; ergo etiam potest in vino congelato Sacramentaliter constitui. Tum quia vinum congelatum adhuc est vinum, & adhuc ex se, & secundum suam naturam potabile est, & potari potest lambendo, vel sugendo, aut saltem si liquefiat; ergo est materia sufficiens ad validam consecrationem. Secus dicendum est de vuis nondum expressis, vt patet ex rationibus in antecedente illatione adductis. Ita Emanuel Sa verbo Missa, num. 3. Suarez loco citato, sectione prima ad finem. Valentia tom. 4. disput. 6. quæst. 2. puncto primo circa medium, Viualdus de Eucharistia num. 39. Syluester Eucharistia secundo ad finem, Angelus verbo Missa, num. 23. Reginaldus loco citato num. 25. ad finem, Coninchus loco citato num. 126. Pitigianus dist. 11. q. 7. dubio 1. conclus. 2. & alij contra Armillam verbo Eucharistia num. 19. Henriquez lib. 8. cap. 12. num. 3. Nugnus loc. cit. art. 5. Valentiam loco citato, versiculo Quartò sequitur. Angles loco citato difficultate 3. Vasquez loco citato num. 16.

Dices aqua congelata non est materia sufficiens ad Baptismum; Ergo neque vinum congelatum videtur materia sufficiens ad Eucharistiam.

Respondeo negando consequentiam. Ratio disparitatis est, quia finis primarius Baptismi est ablutio seu actio, quę est materia proxima Baptismi, nec potest fieri in aqua congelata, vt suo loco dictum est: Eucharistia vero non consistit primario in vsu, & actione, sed consistit in re permanente; consequenter non requirit materiam, quæ actu bibatur, sed quæ bibi possit, vt est vinum congelatũ; sicut enim si consecretur panis durus, qui comedi nõ possit præ duritie, nisi molle fiat, valida est consecratio; cum verè sit panis, & panis substantiam habeat, & retineat; Ita valida est consecratio, si fiat in vino congelato; cum vinum congelatum vere sit vinum, & vini substantiam retineat. Ita Suarez, Reginaldus, & alij locis citatis.

PVNCTVM. III.

Vtrum necesse sit sub vtraque specie consecrare.

1 *Necessitas quotuplex sit.*
2 *An necesse sit necessitate Sacramenti consecrare sub vtraque specie.*
3 *An valeat consecratio Calicis ante Cõsecrationem Hostiæ.*
4 *An necessarium sit necessitate præcepti conficere sub vtraque specie.*
5 *Quo præcepto teneatur Sacerdos conficere sub vtraque specie.*
6 *An Sacerdos teneatur sub vtraque specie communicare.*
7 *An Sacerdos peccet conficiens solum sub vino.*
8 *An præceptum consecrandi sub vtraque specie sit affirmatiuum, vel negatiuum.*
9 *An Sacerdos non habens vinum possit sub vna tantum specie consecrare ad communicandum infirmum.*
10 *An Sacerdos, qui metu mortis cogitur ad consecrandum, possit sub vna tantum specie consecrare.*
11 *An Sacerdos teneatur iterum consecrare, quando sub vna specie apparet caro, vel Sanguis Christi.*
12 *Quomodo se gerere debeat Sacerdos circa species, in quibus apparuit caro, vel sanguis Christi.*
13 *An Summus Pontifex possit dispensare, vt conficiatur sub vna tantum specie.*
14 *An possit Sacerdos suæ mortis tempore conficere sub vna tantum specie, vt seipsum communicet.*

1 Notandum duplicem esse necessitatem; Vna dicitur necessitas Sacramenti, qua aliquid ita necessarium est, vt eo prætermisso, validè non conficiatur Sacramentum, altera dicitur necessitas præcepti, qua aliquid præcipitur fieri, quod si omittatur, Sacramentum validè, sed non licitè conficitur. Quærendum igitur est in hoc puncto, primò, vtrum necesse sit necessitate Sacramenti sub vtraque specie consecrare. Secundò, vtrum saltem necesse sit necessitate præcepti.

PRIMA PROPOSITIO.

2 NON est necessarium necessitate Sacramenti sub vtraque specie consecrare. Ratio est; tum quia sequeretur, non esse validam consecrationem sub vna tãtum specie; consequenter Sacerdotem habentem intentionem consecrandi Hostiam tantum, & non vinum, non consecrare. Hoc autem falsum est; cum Hostia statim, ac consecrata est, populo proponantur adoranda, antequam Calicis fiat consecratio. Tum quia forma Sacramenti, non solum significat, verum etiam significando facit: sed forma corporis Christi significat ibi esse Corpus Christi; etiam si nondum Calicis forma prolata sit; ergo efficit ibi esse Corpus Christi; etiam si nondum prolata sit Calicis forma, consequenter non est necessarium necessitate Sacramenti consecrare sub vtraque specie. Ita S. Tho. 3. parte q. 78. art. 6. Coninchus ibidem, Azor 1. parte lib. 10. cap. 19. quæsito 5. Nugnus ibidem art. 1. conclus. 1. Suarez disp. 43. sect. 2. Reginaldus lib. 29. num. 12. Henriquez loc. cit. cap. 13. & alij communiter.

3 Ex quo patet, validam fore consecrationem Calicis factam ante panis consecrationem, & è contra. Graue tamen sacrilegium perpetraret Sacerdos conficiendo sub vna tantum specie; nam faceret contra Christi exemplũ, contra diuinum præceptum, & contra vniuersalem Ecclesiæ consuetudinem in re graui. Ita Suarez loco citato, sect. 2. ad finem, Reginaldus loco citato, num. 12. & alij communiter.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 NEcessarium est necessitate præcepti conficere sub vtraque specie, panis scilicet, & vini. Ratio est; quia conficiens sub vna tantum specie committit graue peccatum sacrilegij, vt habetur cap. Cum primus de consecratione, distin. 2. & patet ex ratione mox allata, num. 2. ad finem; Ergo necessarium est necessitate præcepti conficere sub vtraque specie; cum peccatum non committatur, nisi ob violationem præcepti. Ita Reginaldus loco citato num 13. Suarez disp. 43. sect. prima Nauarrus cap. 25. num. 19. & alij Doctores citati.

5 Quæres primò, quo præcepto Sacerdos teneatur, quoties celebrat conficere sub vtraque specie.

Respondet Nauarrus cap. 25. num. 91. Tabiena uerbo Eucharistia, primo num. 2. & alij apud Nugnum loco citato, & apud Suarez locis statim citandis, teneri solum ex præcepto Ecclesiastico. Ratio est, quia in scriptura nõ extat præceptum diuinum; nam preceptum diuinum, aut colligitur ex facto Christi, aut ex uerbis Christi; ex neutro autem capite colligitur.

Quod non colligatur ex facto Christi probatur; Tum quia quamuis Christus sub utraque specie confecerit, non tamen indè colligitur præceptum diuinum, alioquin cum Christus communicauerit Apostolos sub utraque specie, & confecerit in azymis, inferendum esset, præceptum diuinum communicandi sub utraque specie, & consecrandi in azymis; Tum quia Christus communicauit duos Apostolos euntes in Emaus sub una tantum specie, & sub una tantum

tantum specie consecrauit, vt probabiliter inquiunt Theophilatus in Lucam, Chrysostomus, Toletus, & alij. Ergo ex facto Christi non colligitur necessitas conficiendi sub vtraque specie ex diuino præcepto.

Quod neque colligatur præceptum diuinum ex verbis Christi probabitur; nam si colligitur maximè ex iis verbis: Hoc facite in meam commemorationem: sed ex iis verbis non colligitur necessitas præcepti diuini, cum illa verba non ostendant necessitatem in omnibus, quæ fecit Christus, alioquin Sacerdotes tenerentur ex præcepto diuino ea omnia præstare, quæ fecit Christus, quod non est dicendum.

Sed mihi probabilior videtur sententia Paludani dist. 9. q. 1. art. 1. Caietani q. 80. artic. 12. Suarez disp. 43. sect. 3. Reginaldi lib. 29. num. 13. Chamerotæ de Eucharistia c. 6. dubio 1. Nugni q. 74. art. primo conclu. 2. & aliorum affirmantium, ex præcepto diuino conficiendum esse sub vtraque specie. Ratio est, quia de iure diuino est, vt quoties fit consecratio, simul etiam fiat sacrificium, vt patet ex illis verbis, hoc facite in meam commemorationem; quibus verbis Christus ostendit, Sacerdotem debere consecrare, offerendo, & sacrificando in ipsius memoriam, vt patet ex Tridentino sess. 22 c. 1. Sacrificium autem non potest esse integrum, & perfectum absque consecratione; & oblatione vtriusque speciei; nam hoc sacrificium repræsentat sacrificium, & mortem Christi, in qua separatus, & effusus fuit sanguis è corpore; non potest autem integrè, & perfectè repræsentari Sacrificium Christi, nisi sub vtraque specie fiat consecratio, & Sacrificium; nam si solum fiat in corpore Christi, non expressè significatur effusio, & separatio Sanguinis à Christo.

Ex quo infertur, si Sacerdos finita consecratione intereat, perficiendum esse Sacrificium ab altero Sacerdote, ne Sacrificium maneat imperfectum, vt communiter tradunt Doctores, quos infra referam.

6 Hinc colligi potest Primò, Sacerdotem non solum teneri consecrare sub vtraque specie, sed etiam teneri sub vtraque specie communicare; cum Sacrificium perficiatur, non solum consecratione, & oblatione; verum etiam consumptione, vt patebit ex infra dicendis. Quamobrem Concilium Tridentinum præcipit, vt quoties sacerdos celebrat, communicet sub vtraque specie sub pœna suspensionis a communione per annum. Ita ostendit Summa Corona de Eucharistia, nu 66. folio mihi 79. versiculo sed quantum ex Concilio Toletano, canone Relatum de consecratione distin. 2. Idem tenet Azor 1. par. lib. 10. cap. 19. quæsito 4. S. Tho. 3. parte q. 82. art. 4 Tabiena verbo communicare num 11 Syluester Eucharistia 3. num. 17. Angelus ibidem, Bartholomeus ab Angelo de Missa §. 586. & 587. Victoria de Eucharistia conclus. 87. & alij.

7 Secundò, Sacerdotem conficientem solum sub vino, aut prius conficientem sub vino, quam sub pane grauiter peccare.

Ad argumentum Nauarri, & aliorum respondetur, ex facto, & ex verbis Christi, licet non colligatur præceptum quoad omnes circunstantias accidentales, quæ in facto Christi interuenerunt; nihilominus colligi præceptum de integritate Sacrificij, quod non est integrum, nisi conficiatur Sacramentum sub vtraque specie.

Ad factum Christi in Castello Emaus responderi potest primo, non constare Christum cõfecisse corpus suum; cum Discipuli non essent dispositi, vt pote dubij in fide.

Secundò, verosimile esse Christum, si tunc consecrauit corpus suum, etiam consecrasse Sanguinem, quamuis illius non fiat mentio.

Tertio, Christum hoc fecisse ex potestate suæ Excellentiæ, si admittamus Christum tunc confecisse tantummodo corpus suum.

8 Quæres Secundo, vtrum præceptum consecrandi sub vtraq; specie sit affirmatiuum, vel negatiuum, seu vtrum semper obliget; nam præceptum negatiuum semper obligat.

Respondeo præceptum Diuinum consecrandi sub vtraque specie esse affirmatiuum; nam dantur aliqui casus, in quibus non extat obligatio conficiendi sub vtraque specie, vt si Sacerdos consecrata Hostia comperiat vinum esse veneno infectum, nec habeat copiam alterius vini, aut comperiat non esse vinum in calice, nec possit aliud inuenire, saltem sine magno scandalo, aut sine vitæ periculo, aut si Sacerdoti post consecrationem Hostiæ immineat periculum vitæ prosequendo consecrationem calicis, potest desistere a consecratione calicis, statimque consumpta Hostia fugere ad præcauendum vitæ periculum; quia præceptum consecrandi sub vtraque specie nõ obligat cum tanto detrimento; consequenter non est præceptum negatiuum, sed potius affirmatiuum, quod nõ obliget in omnibus casibus. Ita Suarez disp. 43. sect. 4 Reginaldus lo cit. nu. 14 Henriquez c. 13. & alij.

9 Sed modo dubium est, si detur casus, vt non sit vlla Hostia consecrata, qua possit infirmus morti proximus communicari, Sacerdos possit tantum consecrare sub speciebus panis, saltem quando non vacat tempus consecrandi sub vtraque specie, aut quando non reperitur vinum, in quo fieri possit consecratio.

Respondetur negatiuè, vt patet ex supradictis, & patebit ex dicendis in sequenti quæsito

10 Maior difficultas est, vtrum Sacerdos possit consecrare sub vna tantum specie, quando metu mortis cogitur consecrare ad communicandum infirmum sub specie panis, siue quia vinum non reperiatur, siue quia non permittatur illud inuenire.

Respondeo cum Suarez loco citato sect. 4 concl. 1. Reginaldo loco citato nu. 15. Angles de Eucharistia q. 1. art. 4. difficultate 2 Viualdo de Eucharistia cap. 7. num. 24. & alijs, non posse sub vna tantum specie consecrare, nam alioquin peccaret formaliter cõtra præceptum diuinum, intendens facere sacrificium imperfectum, quod est intrinsecè malum. Quamobrem aliud est aliquando derelinquere Sacrificium bona fide inchoatum; aliud est inchoare Sacrificium cum intentione derelinquendi, & non perficiendi. Primum aliquando licitum est; quia non intenditur violatio integritatis Sacrificij; sed permittitur omissio præcepti. Secundum vero non est licitum; quia formaliter intenderetur mutilatio Sacrificij, quod est peccatum intrinsecè malum.

11 Rursus difficultas est, vtrum Sacerdos teneatur iterum consecrare, quoties contingit, vt sub vna specie appareat caro, vel sanguis Christi.

Respondeo negatiuè cum S. Thom. q. 82. art. 4 ad tertiū, Henriquez lib. 8. cap. 16. num. 7. Caietano quæst. 82. art 4. Azor loco citato c. 33. quæsito 4. Syluestro verbo Eucharistia tertio ad finem, Coninckoq 76. art. 8. dubio 2. ad finem nu. 138. & alijs. Ratio est, quia cum hoc contingat Deo ita disponente, præsumitur Deus dispensare in præcepto consecrandi sub vtraque specie.

12 Obserua tamen, Sacerdotem debere species, in quibus apparuit caro, vel sanguis Christi, sumere, si apparitio miraculose fiat soli Sacerdoti: si vero apparitio fiat etiam respectu aliorum. & miraculum adhuc perseueret, non debet Sacerdos sumere, sed in loco sacro conseruare ad fidelium deuotionem, & miraculi recordationem. Secus si miraculum non perseueret, sed species reducantur ad priorem formam; Videte Henriquez de Missa cap. 38. art. 2. & Azorium 1 parte, c. 35. quæsito 4. Victoriam de Eucharistia concl 71.

13 Quæres Tertiò, vtrum Summus Pontifex dispensare possit, vt Sacramentum Eucharistiæ sub vna tantum specie conficiatur.

Respondent aliqui Doctores, apud Henriquez lib. 8. c. 13. num. 1. littera A, Summum Pontificem iusta de causa posse dispensare. Ratio est, Tum quia dispensatum alias fuisse ab Innocentio Octauo cum Nouatianis, ferunt Eusebius, Onofrius, & alij apud Henriquez loco citato. Tum quia Summus Pontifex in multis dispensare consueuit, quæ sunt de iure Diuino, vt in voto, iuramento, & matrimonio rato. Tum quia etiam de iure diuino est, vt consecrans sumat vtramque speciem, & nihilominus in ordinatione Sacerdotum vnus tantum communicat sub vtraque specie, licet omnes concurrant ad consecrationem. Tum quia in Concilio Tridentino sess. 21 cap. 2. habetur in Ecclesia residere potestatem statuendi, & variandi ea, quę spectant ad Sacramenta salua Sacramentorum substantia. Sed si concedatur facultas consecrandi sub vna tantum specie, adhuc salua remanet substantia huius Sacramenti; Ergo Ecclesia potest dispensare, ut sub una tantum specie fiat consecratio. Ita Angelus verbo Eucharistia primo, num. 10 Henriquez loco citato, cap. 13 num. 2. Chamerota de Eucharistia cap. 6. vers. Dico 3. pag. 149. & alij.

Sed communior est opposita sententia, quam sequitur Suarez

Suarez lo. cit. sect. 4. conclus. 3. Syluester verbo Eucharistia 1. num. 3. Sotus distin. 9. art. 1. ad tertium, Nugnus tertia parte, quæst. 74. art. 1. conclusione 3. Pitigianus dist. 11. quæst. 6. art. 3. Bartholomeus ab Angelo dialogo 4. §. 351. & alij negantes, Summum Pontificem posse dispensare in hac re; Ratio est, quia Summus Pontifex nunquam in hac re dispensauit, vt ostendit Suarez loco citato. Tum quia Ecclesia non potest dispensare in iis, quæ pertinent ad substantiam Sacramentorum; vtraque autem species pertinet ad substantiam Sacramenti; cum Sacramentum non sit perfectum sine vtraque specie. Tum quia sequeretur, Summum Pontificem posse etiam dispensare, vt Sacramentum conficiatur tantummodo sub speciebus vini, quod non videtur admittendum.

34 Hinc sequitur, Sacerdotem non posse tempore suæ mortis conficere sub vna tantum specie, vt seipsum, uel alium infirmum communicet, quamuis adsit præceptum diuinum communicando tempore mortis. Ratio est, tum quia Summus Pontifex non potest dispensare, vt sub vna tantum specie conficiatur; ergo multo minus poterit simplex Sacerdos; Tum quia præceptum communicandi tunc non obligat; cum non possit seruari, saluo alio præcepto consecrandi sub vtraque specie, quod spectat ad cultum, & reuerentiam augustissimo Eucharistiæ Sacramento debitam. Ita Suarez loco citato, Reginaldus loco citato nu. 15. versic. Tertium documentum, Henriquez loco cit. num. 3. Azor. prima parte lib. 10. c. 16. quæsito 4. & alij communiter.

Ad rationes in contrarium, ad primam patet, falsum esse, quod asseritur de dispensatione cum Nouatianis, vt videre est apud Suarez.

Ad secundum patet responsio ex dictis de Voto, & de legibus, vbi ostendimus, Summum Pontificem non posse per se loquendo dispensare in iis, quæ pertinent ad ius diuinum, ibique rationem assignauimus, quare dispensare possit in voto, Iuramento, & Matrimonio rato; non vero in alijs, quæ sunt de iure diuino.

Ad tertium respondetur, solum esse diuinum præceptum, vt ille, qui tanquam principale instrumentum consecrat, recipiat Sacramentum sub vtraque specie. Ita Nugnus loco citato, Versiculo Ad quartum argumentum.

Ad vltimum respondeo, nomine substantiæ in Tridentino loco citato intelligi etiam id, quod est de integritate; sicut Brachium dicitur pertinere ad substantiam hominis; cum igitur vtraque species dicatur de integritate, seu substantia Sacramenti, & Concilium afferat Ecclesiam non posse variare, quæ pertinent ad substantiam Sacramenti, sequitur Summum Pontificem non posse dispensare, vt sub vna tantum specie fiat consecratio.

PVNCTVM IV.

Vtrùm vino, quod est materia remota Sacramenti Sanguinis, admiscenda sit aqua.

1 *An vino consecrando admiscenda sit aqua, & quo præcepto.*
2 *An peccet, qui aquam vino non admiscet.*
3 *Cur vino aqua misceatur.*
4 *Quanam quantitas aquæ requiratur.*
5 *Quo tempore miscenda sit aqua.*
6 *Quid agendum, quando Sacerdos ex obliuione aquam non infundit.*
7 *An aqua conuertatur in sanguinem Christi immediatè.*
8 *An aqua nondum in vinum conuersa conuertatur in sanguinem Christi post consecrationem.*
9 *An adoretur huiusmodi aqua.*
10 *An aqua, quæ in vinum conuertitur, consecrationis forma inchoata, conuertatur in sanguinem Christi.*
11 *An aqua post consecrationem conuerti possit in vinum.*

PRimò quæram, vtrum vino admiscenda sit aqua, & quo præcepto.
Secundò, Quare admiscenda sit.
Tertiò, In quanam quantitate.
Quartò, Quo tempore.
Quinto, Vtrum aqua conuertatur in sanguinem Christi.

PRIMA PROPOSITIO.

1 VIno, quod est materia remota Sacramenti Sanguinis, ex necessitate præcepti Ecclesiastici admiscenda est aqua naturalis, vt constat ex definitione Tridentini sess. 22. can. 7. & 9. Florentini, Cartaginensis, & aliorum, & cõstat ex antiquissimo Ecclesiæ vsu, & praxi.

Dixi ex necessitate præcepti, vt aduerterem, aquam nõ requiri ex necessitate Sacramenti; cum valida sit consecratio facta sine admistione aquæ. Ratio est, quia Christus indicans materiam huius Sacramenti non indicauit aquam, & Florentinum simpliciter dixit, materiam huius Sacramenti esse panem triticeum, & vinum, tum quia aqua, quæ admiscetur; tempore consecrationis conuersa est in uinum, ergo solum vinum est de necessitate huius Sa Sacramenti, & aqua miscenda solum est ex præcepto. Ita Coninchus loco supra citato, num. 131. Toletus lib. 2. cap. 25. num 4. Graffius 2. par. lib. 1. cap. 6 num. 17. Pitigianus dist. 11. q. 7. dubio 2. conclus. vnica. Bellarminus. Vasquez 3. parte disp. 176. cap 1. Pesantius 3. parte q. 74. art. 8. disp. 2. lib. 4. dubio 10. Suarez loco citato sect. 2. ad finem; Reginaldus lib. 29. nu. 26. ad finem, Azor prima parte lib. 10. cap. 30. quæsito primo, Summa Corona loco supra citato, Valentia, Victoria de Eucharistia conclus. 80. Angles q. 1. ar. 6. difficultate prima, Bartholomeus ab Angelo loco citato, § 353. Viualdus de Eucharistia cap. 3. num. 8. Chamerota de Eucharistia cap. 8. dubio 6. dubio 16. & alij locis supra citatis.

Dixi ex necessitate præcepti Ecclesiastici, vt intelligamus, aquam non esse admiscendam ex precepto diuino, vt sensit Henriquez lib. 8. c. 12. numero tertio, Valentia loco citato, versiculo, Deinde id probatur, Cyprianus, & alij apud Henriquez, apud Coninchum locis citatis apud Azorium tom. 1 lib. 10. cap. 30. quæsito primo vers. altera quæstio, & apud Vasquez 3. parte disp. 176 & 179. Sed tantum admiscendam esse ex præcepto Ecclesiastico iuxta Magistrum in quarto dist. 11. cap. 7. Sotum dist 9. q prima, art. 6. Suarez disp. 47. sec. 1. Coninchum loco citato, art. 7. num. 135. Nugnum ibidem conclus. 2. Pitigianum dist. 11. q. 7. dubio 3. conclusione prima, Chamerotam loco citato, Vasquez 3. parte q. 79. c. 2. & alios ferè communiter, & constat ex Tridentino sess. 22. cap. 7. dicente hoc esse ab Ecclesia præceptum.

Neque ex eo, quod Christus consecrauit in vino aqua dilubuto infertur, aquam miscendam esse ex præcepto diuino, nam alioquin inferendum etiam esset, omnia, quæ Christus fecit; nũc esse facienda ex præcepto diuino, quod tamen non admittitur, cum Christus multa fecerit, quæ non sunt vsu recepta; ex præcepto igitur Ecclesiastico miscenda est aqua vino, quod præceptum secundum aliquos Doctores institutum fuit ab Alexandro primo, secundum alios, vsque ab Apostolis emanauit, & institutum fuit ante Alexandrum primum; cum Alexander primus dicat se tradere, quod a Patribus acceperat, & hæc sententia verior est, quam sequitur Coninchus nu. 138. Pitigianus dist. 11. q. 7. dubio 3. conclus. 2. & alij Doctores citati.

Dixi aqua naturalis; nã vino non admiscetur aqua artificiosa, sed aqua naturalis. Quamquam si aqua artificiosa misceatur, tenet consecratio; cum admistio aquę non sit de necessitate Sacramenti. Grauiter tamen peccaret, qui aquam artificiosam adhiberet, faceret enim contra pręceptum Ecclesiæ in re graui. Ratio vero, cur aqua naturalis, & non artificiosa admiscenda sit, est, tum, quia aqua, quæ de Christi latere fluxit; fuit aqua naturalis, in cuius significationem, aqua modo in consecratione adhibetur: Tum quia Christus vsus est aqua naturali. Ita Coninchus loco citato nu. 141. Bartholomeus ab Angelo dialogo 4. §. 359. Viualdus loco citato num. 12. & alij Doctores citati cum S. Thom.

2 Hinc patet, eum grauiter peccare, qui vino aquam non admiscet, aut qui miscet aquam artificiosam loco naturalis. Ita Nugnus q. 74. ar. 7. Coninchus, Azorius, & alij locis citatis. Immò, qui scienter prætermittit aquæ admistionem in pęnam delicti præcipitur priuari officio, & beneficio, si ex aperta malitia omittat; ca. litteras de celebratione Missarum, & c. 7. cum omne crimen de consecratione, dist. 2. Suspenditur ipso facto ab officio, qua suspensione afficitur etiam, qui in sacrificio aliud esset præter panem, & vinum aqua permistum, vt patet ex

eodem capite, cum omne. Ita Azor. prima parte, lib. 10. cap. 29. quæstio 1. Vivaldus de Eucharistia cap. 3. num. 9.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 MVltæ rationes afferri possunt ad ostendendum, quare vino aqua misceatur.

Prima est ad imitationem Christi, qui consecrauit in vino aqua permisto.

Secūda, quia hoc pacto repræsentatur sanguis, & aqua, quæ de Christi latere effluxerunt.

Tertia, quia hoc Sacramentum institutum fuit per modum cibi, & potus; sicut enim vinum solet ab hominibus bene institutis aqua permiscere: Ita vinum, quod huic Sacramento inseruit, aqua miscendum est.

Quarta est, quia per huiusmodi mistionem repræsentatur effectus Sacramenti, qui est vnio cum Christo; aqua enim significat populus Apocalipsis 17. & vinum significat Christum, qui se vitem appellauit; Ego sum vitis, & vos palmites. Ita Tridentinum sess. 22. cap. 7. Videte Suarez disp. 45. sect. 2. conclu. 2. Coninchum art. 6 nu. 129. Bellarminum lib. 4 de Eucharistia c. 10. Henriquez, Vasquez, & Valentiam locis supra citatis, & Mirandam in Manuali Prælat. quæst. 40. artic. 6. conclusione. 2. Vivaldum loco citato.

TERTIA PROPOSITIO.

4 MOdica quantitas aquæ adhibenda est in consecratione Calicis. Ratio est, ne Sacerdos exponat se periculo conficiendi in materia indebita. Quamobrem cauere debet, ne tantam aquæ copiam adhibeat, quantū est vinum. Immò curare debet, ne quantitas aquæ tertiam vini partem excedat, vt habetur in Concilio Tiburensi c. 19. & in Florentino dicitur, miscendum esse paululum aquæ, & aquam modicissimam. Propterea sufficit qualibet guttula sensibilis; nam modica quantitas facilius conuertitur in vinum, & sub qualibet gutta saluatur significatio, propter quam aqua adhibetur. Ita S. Thom. q. 74. ar. 8. Coninchus ibidem nu. 140. Nugnus ibidem versiculo. Sit igitur conclusio, Henriquez loco citato cap. 12 num. 4. Suarez loco citato, sect. 3. Reginaldus loco citato, num 27. Graffius loco citato nu. 17. Angles loco citato Bartholomeus ab Angelo dialogo 4. § 355. Vivaldus loco citato nu. 10. Chamerota loco citato, & alij, qui bene admonent, in celebratione Missæ adhibendum esse vinum generosum, vt facilius aqua in vinum conuertatur. Præterea aquam non esse miscendam in amphora vini, sed intra calicem post inceptam Missam, & ante Calicis oblationem iuxta loci consuetudinem.

QVARTA PROPOSITIO.

5 CIrca tempus, quo facienda est mistio aquæ, standum est consuetudini cuiuslibet Ecclesiæ, vt mox innui; nam aliqui statim ac accedunt ad Altare, infundunt vinum: alij post Euangelium, facta oblatione Hostiæ; ita Suarez sect. 3. Reginaldus num 27. Graffius loco citato numero 19. Bartholomeus ab Angelo loco citato § 354. & alij.

6 Quæres, quid faciendum sit, quando Sacerdos ex obliuione aquam non infundit.

Respondeo, si aduertat ante consecrationem, debere illam statim apponere, etiamsi moraliter sciat, aquam non esse in vinum conuertendam; adhuc enim potest Ecclesiæ præceptum adimplere. Si vero peracta consecratione aduertat se aquam non apposuisse, non potest eam apponere. Ratio est, tum quia non est admiscenda aqua sanguini Christi, sed vino; Peracta autem consecratione est sanguis Christi; tum quia nullum extat præceptum ad infundendam aquam peracta consecratione; sed ad infundendam aquam ante consecrationem. Ita Coninchus loco citato, numero 141. Suarez, Reginaldus, & alij locis citatis.

QVINTA PROPOSITIO.

7 AQua, quæ vino admiscetur, non conuertitur immediatè in sanguinem Christi. Ratio est; tum quia omnes ferè Doctores existimant modicissimam aquā apponendam esse, vt conuerti possit in vinum; ergo aqua non conuertitur immediatè in sanguinem, alioquin necesse non esset apponere aquam in tam exigua quantitate, si aqua in sanguinem Christi immediatè conuerteretur; Tum quia illud immediatè conuertitur in sanguinem Christi, quod est materia remota Sanguinis, & cuius accidentia sunt materia ipsius proxima; sed tantummodo vinum est materia remota, & accidentia vini sunt materia proxima, non vero aqua; alioquin consecratio facta sine aqua non esset valida; cum deficiente materia non subsistat Sacramentum; Ergo aqua non immediatè conuertitur in sanguinem Christi. Ita Sanctus Thom. quæst. 74. artic. 8. Vasquez 3. parte disput. 178. cap. 2. Azor. lib. 10. cap. 28. quæstio 1. Nugnus ibidem, Scotus in quarto distin. 7. Suarez loco citato Pitigianus dist. 11. quæst. 7. dubio 5. & alij Thomistæ communiter contra Baroniū tom. 12. Annalium sub finem, anni 1182. Coninchum quæst. 74. artic. 8. num. 144. Pesantium ibidem dubio 2. & alios.

Concedo tamen, aquam conuerti mediatè in sanguinem Christi, idest mediante vino, in quod aqua prius conuertitur. Ratio est, quia totum illud conuertitur in sanguinem Christi, quod est materia apta sanguinis, & demonstratur per particulam hic; sed aqua conuersa in vinum est materia apta sanguinis, & demonstratur per particulam, hic; cum particula, hic, cadat supra omne, quod continetur in Calice, modo sit apta materia huius Sacramenti; Ergo aqua mediatè conuertitur in sanguinem Christi.

Obiicies primò, aqua non potest conuerti in vinum; nam si poculo pleno vino applicetur lana, inde videtur extrahi aqua; ergo neque potest conuerti mediatè in sanguinem; cum aqua non conuertatur in sanguinem, nisi prius conuertatur in vinum.

Respondeo, illam non esse verè substantiam aquæ, sed aqueum humorem, qui etiam ex puro vino extrahi potest, vt ait S. Thom. in quarto distin. 11. & alij contra Coninchum loco cit. num. 168.

Obiicies secundò, aqua conuertitur in id, ad quod significandum adhibetur, cum autem non adhibeatur ad significandum sanguinem, sed potius tertium quendam humorem, seu aquam, quæ de Christi latere fluxit, sequitur aquam non conuerti in sanguinem.

Respondeo hoc esse argumentum illorum, qui conantur sustinere, aquam conuerti in flegma, seu in tertium quendam humorem, quorum sententia falsa est, & erronea; Tum quia credit aquam, quæ de Christi latere fluxit, non fuisse veram, & naturalem; tum quia falsa redderetur forma consecrationis; nam forma efficeret aliquid, quod non significat; significat enim conuersionem vini in sanguinem, non vero conuersionem aquæ in flegma. Ita Suarez loco citato, sect. 4. & alij communiter. Quare ad argumentum respondeo, aquam mediatè conuerti in illud, quod significatur per verba formæ; Per verba autem formæ non significatur conuersio aquæ in tertium humorem, sed vini in sanguinem Christi.

8 Quæres Primò, vtrum aqua, quæ ante consecrationem non fuit conuersa in vinum, conuertatur post consecrationem in Christi sanguinem.

Respondeo negatiuè, sed remanere in calice secundum suam substantiam; nam huiusmodi aqua non est materia sanguinis, nec demonstratur per particulam hic, quando forma profertur. Ita Vasquez loco citato numero 16.

9 Ex quo patet, aquam, quæ ante consecrationem non fuit conuersa in vinum, non adorari, quamuis coniuncta sit cum speciebus continentibus sanguinem Christi, illud enim solum adoratur, quod Christi sanguinem continet; sed aqua non continet sanguinem Christi; ergo non adoratur: sicut neque Calix adoratur, nisi ratione contenti. Ita Henriquez cap. 12. num. 4. Syluester verbo Eucharistia 1. numero 3. Suarez loco citato, Azorius loco citato quæstio 1. ad finem, Chamerota de Eucharistia cap 6. dubio 18. & alij quamplures apud Henriquez loco citato, in commentario littera I.

10 Quæres secundò, vtrum aqua conuertatur in sanguinem Christi, si ipsa conuertatur in vinum, eo tempore, quo forma consecrationis iam inchoata fuit, sed nondum absoluta.

Respon-

Respondere posset aliquis affirmatiuè; nam quamuis tempore, quo forma fuit inchoata, aqua non esset in vinum conuersa, nihilominus facta est vinum, quando forma habet suam significationem, quam habet in vltimo instanti, in quo significat, & efficit conuersionem vini in Sanguinem Christi.

Sed mihi dicendum videtur cum Suarez disp. 57. sect. 1. & alijs contra Nugnum q. 74. art. 8. ad finem, versiculo. Mihi tamen, non conuerti in Sanguinem, si aqua, inchoata consecrationis forma, nondum erat in vinum conuersa. Ratio est. Tum quia aqua non erat vinum, quando prolata fuit particula, hic; consequenter non fuit demonstrata per particulam hic; Illud autem conuertitur in Sanguinem Christi, quod per particulam hic demonstratur. Tum quia sicut non potest conuerti in Corpus, vel Sanguinem Christi panis, aut vinum, quod tempore inchoatæ consecrationis non est præsens. Ita neque potest conuerti in Sanguinem vinum, quod nondum erat materia Sanguinis, inchoata forma consecrationis; cum non diceretur præsens, etiamsi aqua ante finitam consecrationis formam conuersa sit in vinum.

11 Quæres Tertiò, vtrum aqua quæ ante consecrationem non fuerat in vinum conuersa, conuertatur in vinum post consecrationem.

Ad hanc difficultatem, quæ militat etiam in aqua, quæ infunditur in calicem post consecrationem, respondetur, illam aquam non posse conuerti in Sanguinem Christi, vt iam dictum est; quia conuersio in Sanguinem Christi fit per verba consecrationis; Verba autem consecrationis iā transacta sunt. Conuertitur tamen in vinum, si tandiu remaneat admista speciebus vini, quandiu sufficit ad conuersionem. Ratio est, quia in illis speciebus consecratis remanet virtus ad generandum vinum, ac si substantia vini adesset, Deo aliquid supplente ex parte specierum; sicut etiam supplet, quando ex speciebus vini generatur acetum, aut aliquid aliud. Ita Valentia to. 4. disp. 6. q. 5. puncto 3. ad finem, Reginaldus lib. 29. num. 36. Chamerota de Eucharistia c. 6. dubio 15. Suarez disp. 57. sect. 1. Scotus, Durandus, & alij apud eundem Suarez.

PVNCTVM V.

Vtrum quælibet quantitas panis, & vini possit consecrari.

1 *An qualibet parua quantitas possit consecrari.*
2 *An consecrari possit, qualibet magna quantitas.*
3 *An materia consecranda debeat esse determinata in mente Sacerdotis.*
4 *An remaneat consecrata quarta pars Hostiæ a Sacerdote non designata.*
5 *An ex decem Hostijs præsentibus Sacerdoti remaneant quatuor consecrata, quæ non fuerunt a Sacerdote designata.*
6 *An omnes Hostiæ super altari positæ, remaneant consecratæ, si Sacerdos illarum non recordetur.*
7 *An remaneant consecratæ guttæ vini, quæ sunt extra Calicem.*
8 *An remaneant consecratæ Hostiæ super Altare posita inscio Sacerdote.*
9 *An valeat consecratio, quando Sacerdos ex decem Hostijs, quinque a Titio designatis intendit consecrare.*
10 *An valeat consecratio, si Sacerdos eas Hostias intendat consecrare, quas Deus elegerit.*

EXaminandum est primò, vtrum quælibet parua quantitas possit consecrari; Secundo, vtrum quælibet magna quantitas consecrari possit.

PRIMA PROPOSITIO.

1 QVælibet parua quantitas sensibilis potest esse materia huius Sacramenti. Ita S. Tho. 3. parte q. 73. art. 1. Vasquez disp. 71. c. 2. & 3. Suarez disp. 43. sect. 7. Valentia tom. 4. disp. 6. q. 2. pun. 2. in principio, Sotus in quarto, dist. 9. q. vnica artic. 2. Coninchus q. 74. art. 2. dubio 2. Nugnus ibidem difficultate 2. Reginaldus lib. 29. nu. 17. Henriquez lib. 8. c. 14. nu. 4. Toletus lib. 2. c. 15. nu. 5. Pitigianus dist. 11. q. 6. art. 5. cōclusione 3. Angles q. 1. art. 3. difficultate 3. conclus. 2. Bartholomeus ab Angelo dialogo 4. §. 130. Victoria de Eucharistia conclus. 56. Viualdus de Eucharistia c. 3. nu. 14. Chamerota de Eucharistia c. 6. dubio 3. & alij communiter. Ratio est, tum quia Materia Sacramenti corporis est panis; sed quælibet parua quantitas, sub qua subsistit substantia panis sensibilis, est panis; Ergo quælibet parua quantitas potest esse materia huius Sacramenti. Tum quia si Hostia consecrata diuidatur in minutissimas partes, quælibet pars remanet consecrata; ergo etiam quælibet parua quantitas potest consecrari.

Dixi quantitas sensibilis; quia si forte detur tam parua quantitas panis, quæ non sit sensibilis, nec videri, aut designari possit, non est apta materia consecrationis; quia humano modo est insensibilis, nec designari, & demonstrari potest per particulam hic. Ita Coninchus loco citato, nu. 7. & 28. Reginaldus num. 17. Nugnus q. 74. art. 2. difficultate 2. Suarez loco citato, Maior distinc. 11. q. 7. Pitigianus loco citato conclusione 4. & alij contra Valentiam, Sotum, & Henriquez locis citatis.

Existimo tamen probabile cum Suarez sect. 8. ad finē, eam paruam quantitatem, quæ naturaliter videri non potest, posse validè consecrari ab eo, cuius oculus per Dei potentiam eleuaretur ad eam videndam; tunc enim posset designari per particulam hoc, & quamuis naturaliter non esset sensibilis, tamen hic, & nunc videretur, & sentiretur, consequenter posset designari, & consecrari. Idem sentire videtur Nugnus lo. cit. conc. 3.

Obijcies contra propositionem. Baptismus non potest administrari sub qualibet parua quantitate aquę, quę non sit sufficiens ad abluendum; ergo neque potest Eucharistia confici sub qualibet parua materia panis, & vini, quæ non sit apta ad vsum.

Respondeo negando consequentiam. Ratio disparitatis est, quia Baptismus est Sacramentum consistens in actione, & vsu abluendi, consequenter in eo debet adhiberi tanta quantitas aquæ, quæ sufficiens sit ad abluendum: Sacramentum vero Eucharistiæ non consistit primariò in vsu, sed in esse permanenti; cum duplex sit finis materiæ Sacramenti Eucharistiæ, proximus scilicet, & remotus: finis proximus est, vt in ea contineatur Christi corpus; consequenter ea materia sufficit, ad consecrationem, quę sufficit vt in ea contineatur corpus, vel Sanguis Christi; cum autem sub qualibet parua quantitate contineri possit corpus, vel Sanguis Christi, sequitur, quamlibet paruam quātitatem sufficientem esse ad Eucharistiam: finis vero remotus, & secundarius materiæ Eucharistiæ est vsus, & sumptio Eucharistiæ, ad quem finem, licet aliqua parua quantitas materiæ non sit sufficiens, nihilominus est sufficiens ad primarium finem, & consequenter ad conficiendum Eucharistiæ Sacramentum. Ita Valentia loco citato, versiculo. Alter finis, & versiculo Denique. Præterea quamuis dari possit tam parua quantitas: quæ se sola non sit apta ad vsum, nihilominus potest alteri coniungi, sicq; apta fieri ad vsum; consequenter non obstat, quin quælibet parua quantitas possit consecrari, nisi forte tam modica sit, vt non sit visibilis, & consequenter nequeat designari, & demonstrari per particulam hoc, vel hic, vt dictū est.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 QVælibet magna quantitas pręsens constituta potest validè, sed non licitè consecrari. Ratio est; tum quia si quælibet magna quantitas non potest consecrari, vel hoc prouenit ex parte materiæ, vel ex parte formæ, vel ex parte ministri; sed ex parte nullius prouenit, quin possit consecrari; ergo quælibet magna quantitas validè potest consecrari. Minor probatur, quod non proueniat ex parte formæ, quin validè possit consecrari; nam super qualibet magna quantitate materiæ verba consecrationis possunt proferri, & verificari; neque prouenit ex parte ministri, cum adsit minister cum debita intentione, vt suppono; neque prouenit ex parte materiæ, quia quælibet quantitas panis verè est panis, quem constat esse materiam remotam huius Sacramenti. Tum quia Christus non tradidit Sacerdotibus facultatem limitatam solum ad consecrandum tantam quantitatem, & non maiorem; hoc enim nullo iure probatur. Ita S. Tho. 3. parte, q. 74. art. 2. Coninchus ibidem nu. 4. Suarez loco cit. sect. 8. Valentia loco citato, puncto 2. Henriquez loco citato nu. 4. Vasquez 3. parte q. 71. art. 3. cap. 3. Pitigianus dist. 11. quæst.

6. art.5.concl.1. Angles quæst.1.art.3.difficultate 5. Victoria,& Viualdus locis citatis, & alij contra Angelum verbo Eucharistia 1 num.2.& alios.

Dixi præsens constituta;nam ratione absentiæ fieri potest,vt consecratio fieri nō possit sub qualibet magna quātitate. Quamobrem Sacerdos hic Mediolani non potest consecrare Hostias, aut panes Romæ existentes; hoc autem non prouenit ratione quantitatis materiæ, sed ratione absentiæ,ratione cuius verba formæ non verificantur. Ita Sotus loco citato nu.2 Valentia loco citato puncto 3. Coninchus,Nugnus & Henriquez loco citato, Victoria de Eucharistia concl.57.& alij communiter.

Dixi, validè,sed non licitè;nam si quis consecret in tanta quantitate, quæ non possit opportuno tempore sumi, grauiter peccat, quia facit præter finem secundarium huius Sacramenti,& facit iniuriam tanto Sacramento; sicut enim rem diffonam faceret, qui totum triticum pro huius anni usu congregatum simul conficeret in panes; cum tot panes nō possint toto anno conseruari,& a corruptione defendi; Ita turpiter ageret, qui magnam quantitatem simul consecraret. Ita Doctores citati.

Ex dictis patet, de necessitate Sacramenti Eucharistiæ non esse certam,& determinatam materiæ quantitatem, quo ad magnitudinem,aut paruitatem;cum Sacramentū Eucharistiæ confici possit, tam in parua quantitate sensibili,quam in magna,modo sit moraliter præsens.

3 Sed modo dubium est,vtrum materia consecranda debeat esse aliquo modo definita, & determinata in mente Sacerdotis consecrantis.

Respondeo affirmatiuè cum Syluestro verbo Eucharistia 2 quæsito 6.Suarez.disp.45 sec.6 Reginaldo loco citato,num.18 Coninchо 3.parte,q.74 art.2.dubio 3 num.32. Nugno ibidem difficultate vltima, Henriquez lib. 8. cap. 14.num 5 Toleto lib 2.c.25.nu 6.Pitigiano dist.11 quæst. 6.art 5.concl 5.Vasquez 3.parte disp 71 cap.1 num 6 & alijs communiter. Ratio est tum quia ad consecrationem requiritur intentio consecrandi, quæ non potest esse sine præuia cognitione;cum intentio sit actus voluntatis, quæ non fertur in incognitum; sed cognitio non est sine aliqua determinatione; vnde Sacerdos intendens aliquem baptizare,aut aliquas Hostias consecrare, debet illas præcognoscere, & ipsius cognitio ferri debet in personam determinatam baptizandam,& in Hostias determinatas cōsecrandas; ergo materia consecranda debet esse determinata in mente, seu apprehensione ministri conficientis. Tum quia,si quis baptizaturus aliquem in tenderet hominem baptizare,& non hunc hominem, non validè baptizaret, quia illius mens,& intentio non ferretur circa subiectum,& materiam determinatam;ergo etiam in Sacramento Eucharistiæ, si quis intenderet Hostias consecrare,& non has Hostias,non validè consecraret;ergo requiritur materia determinata in mente Sacerdotis consecrantis.

Obijcies. Si quis deferat ad Altare duas Hostias, quas credit esse vnam tantum, vtramque validè consecrat;sed illæ Hostiæ non sunt determinatæ, nec præcognitæ in mēte consecrantis; ergo materia consecranda non debet esse definita,& determinata in mente consecrantis.

Respondeo, vtramque Hostiam remanere consecratā, quia error speculatiuus,seu priuata deceptio, qua duplex Hostia creditur vna tantum,non obstat debitę intentioni; quam Sacerdos debet habere,& moraliter habet consecrādi totam materiam,quam habet præsentem, & in mente determinatam. Secus dicendum est, si Sacerdos præcisè velit vnam tantum consecrare;tunc enim, cum Sacerdos non habeat intentionem,& materiam determinatam,nec sit maior ratio,cur vna potius Hostia, quam alia consecretur,neutra remanet consecrata. Ita Sotus distin.9 art. 2. Nauarrus c.21.nu.41 Rodriquez in summa c 249. nu.10, Angles q.1.art.3.difficultate 8. concl.1.Syluester, Suarez, Henriquez,& alij locis citatis.

4 Hinc sequitur primò nullam Hostiæ partem remanere consecratam, quando Sacerdos intendit solum quartam Hostiæ partem,vel medietatem consecrare, non distinguens quam partem consecrare velit;Secus si aliquam Hostiæ partem determinatam, & designatam intendat consecrare, etiamsi illa pars designata coniuncta sit cum alijs partibus;nam coniunctio cum alijs partibus non obstat,quin pars illa sit determinata,& quin verè sit materia huius Sacramenti; sicut patet a simili de vino consecrato, quod miscetur, & coniungitur cum non consecrato;nam consecratum non desinit esse consecratum propter admistionem,& coniunctionem cum non consecrato. Ita Syluester loco citato,quæsito 5.Angles loco citato conclus. 5. Bartholomeus ab Angelo loco citato. §.378. & de Missa dialogo 5 §.697.Coninchus,Nugnus,Henriquez,Reginaldus,Suarez,Pitigianus,& alij locis citatis.

5 Secundò, nullam Hostiam remanere consecratam, si Sacerdos præsentes habeat decem Hostias, & intendat quatuor tantum consecrare non determinando, quas velit consecrare. Ratio est,quia materia non est determinata in mente Consecrantis,nec est maior ratio, cur vna potius Hostia,quam alia remaneat consecrata. Ita Bartholomeus ab Angelo dialogo 5. §. 696. & alij DD. citati.

6 Tertiò, validam esse consecrationem quoad omnes Hostias,quando quis plures Hostias consecrandas detulit ad Altare,etiamsi in actu consecrationis recordetur illius solum Hostiæ, quam præ manibus habet;nam dicitur habere intentionem determinatam ad omnes Hostias, non actualiter, sed virtualiter, quatenus intentio præcedens virtualiter perseuerat. Ita Coninchus num 45. Reginaldus loco citato,nu.25. Angelus verbo Eucharistia, nu 25. & Henriquez loco citato Viualdus de Sacramentis in genere c.3.num.9. Toletus loco citato, Angles q.1.art. 3.difficultate 8.concl.3 Graffius prima parte lib 2.cap.46. nu. 8.Bartholomeus ab Angelo,loco citato § 381 Nauar. cap. 25.nu 91 Chamerota loco citando.

7 Quarto,vini guttas,quæ sunt extra Calicem,non manere consecratas,quia Sacerdos non habet determinatam intentionem circa illas, quamuis illas habeat præsentes moraliter. Ita Reginaldus nu. 19. ad finem; Coninchus num.43.ad finem,& alij Secus probabiliter mihi dicendum videtur contra Reginaldum de guttis existentibus in Calice,separatis a vino,quod etiam in Calice continetur; nam intentio Sacerdotis ferri videtur circa totam materiam in Calice existentem,quæ demonstratur per particulam hic,vt patet à simili de Consecratione plurium Hostiarum in eodem vase existentium. Ita sentire videtur Coninchus,Toletus,& Rodriquez locis cit. & Chamerota de Eucharistia c.6.dubio 6.

8 Quintò, illas Hostias, quas quis inscio Sacerdote consecrandas apposuit,non remanere consecratas; quamuis illas apposuerit in Corporali. Ratio est, quia illæ Hostiæ non censetur determinatæ in mente Sacerdotis, & voluntas non fertur in incognitum. Ita Coninchus loco citato, num.39. Angles loco citato,Bartholomeus ab Angelo loco cit. §. 380. Chamerota loco citato, & alij contra Nugnum loco citato,difficultate vlt. versiculo, Propter hoc.

9 Sextò, Non esse validam consecrationem; quando quis habens decem Hostias intendit consecrare tantum quinque,quas Titius designauerit;nam vel intendit consecrare quinque Hostias, quas Titius designauit post consecrationem, vel quas designauit ante consecrationem. Si intendat cōsecrare Hostias,quas Titius designabit post consecrationem,non validè consecrat;nam determinatio materiæ debet præcedere consecrationem, & effectus Sacramenti non remanet pendens vsque ad alterius determinationem;cum iam transacta sit materia,& forma,quando aduenit alterius determinatio. Si vero intendat consecrare, quas Titius designauit ante consecrationem, videndum est, num Titius ante consecrationem manifestet Sacerdoti,quasnam Hostias designauerit. Si manifestat,& Sacerdos se accommodat illi determinationi, remanent consecratæ quinque designatæ a Titio; quia intentio, & materia est sufficienter definita, & determinata in mente Consecrantis; Si verò Titius non manifestet, quasnam designauerit, inualida est consecratio; cum Sacerdos non habeat intentionem determinatam,nec scire valeat,hanc potius,quam aliam esse consecratam. Ita Suarez loco citato sec.6 & alij.

10 Septimò,non esse validam consecrationem, si Sacerdos intendat eas Hostias, aut illam Hostiæ partem consecrare,quam Deus intendit; nam Sacerdos non dicitur habere intentionem,& materiam humano modo determinatam, nec potest distinguere materiam consecratam ab ea,quæ non est consecrata. Ita Coninchus loco citato, num.37.Chamerota de Eucharistia c.6.dub.7. Vasquez 3. parte disp.171 c.1 nu 6.Suarez,& alij.

Obijcies contra vltimam illationem. Si quis offerat sacrificium,& illud applicet animæ purgatorij,quam Deus elegerit,

elegerit, valida est applicatio, & sacrificium reuera prodest illi, quam Deus designauerit; ergo etiam valida videtur consecratio, quando quis intendit hostias consecrare, quas Deus intendit.

Respondeo negando consequentiam. Ratio disparitatis est, quia Sacerdos potest offerre Sacrificium pro anima purgatorij, quam Deus elegerit, cum ad Deum pertineat remittere immediatè pœnam animabus debitam; in Sacramento vero, cum Sacerdos immediate, & proxime agat per intentionem, & verba, requiritur, vt ipse determinet materiam, & non sufficit, vt illius determinationem referat in voluntatem, & intentionem Dei.

PVNCTVM VI.

Vtrum materia consecranda, debeat esse præsens, & quandonam dicatur sufficienter præsens.

1 *An materia consecranda debeat esse præsens.*
2 *Materia quandonam dicatur præsens moraliter.*
3 *An sonus verborũ debeat pertingere materiam cõsecrandã.*
4 *An possit consecrari vinum in Calice coperto contentum.*
5 *An Sacerdos cæcus validè consecret materiam præsentem.*
6 *An Hostia existens a tergo possit consecrari.*
7 *An actu debeat tangi materia, dum consecratur.*
8 *An eodem actu Sacerdos possit consecrare materiam præsentem, & absentem.*
9 *An Hostia post parietem existens, consecrari possit.*
10 *An possit consecrari materia triginta passibus distans.*
11 *An possit consecrari, si distet tantum viginti passibus.*
12 *An possit consecrari materia absens mente concepta.*
13 *An valeat consecratio si inchoata consecrationis forma, materia non erat præsens.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 MAteria consecranda debet esse præsens moraliter. Ratio est, quia si materia consecranda non esset præsens moraliter, falsa redderetur consecrationis forma; cum forma consecrationis fiat cum his particulis demonstratiuis, hoc, & hic, quæ rei absenti nequeunt bene accommodari. Ita communiter Doctores contra Maiorem dist. 11. quæst. 2. art. 2.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 VT materia consecranda dicatur præsens moraliter, debet ita esse præsens Sacerdoti consecranti, vt secundum communem loquendi modum possit verè, & propriè designari, & demonstrari per particulam, hoc, vel hic, iuxta prudentis viri iudicium. Ita Suarez disp. 45. sect. 5. Henriquez lib. 8. cap. 14. Valentia to. 4. disp. 6 q. 1. puncto 3. Reginaldus num. 16. Nugnus q. 74. art. 2. difficultate 4. Pitigianus dist. 11. q. 6 art. 4. Bartholomeus ab Angelo dialogo 4. § 333. Sotus in 4. sent. dist. 9. q. 1. art. 2. Vasquez 3. parte disp. 71. cap. 4. Coninchus ibidem dubio primo, nu. 8. Viualdus de Eucharistia cap. 3. num. 15. Sotus, & Durandus apud Coninchum. Ratio est, quia formæ Sacramentorum verificari debent secundum communem, & propriam verborum significationem, verificantur autem secundum propriam verborum significationem, si materia ita sit præsens Sacerdoti consecranti, vt iuxta communem loquendi modum possit designari, & demonstrari per particulam, hoc, vel hic.

3 Hinc colligi potest primo, non requiri ad validam materiæ consecrationem, vt sonus verborum attingat materiam consecrandam; cum materia possit esse sufficienter præsens; etiam si sonus verborum ad ipsam non pertingat. Ita Henriquez loco citato, num. 1. Suarez, & alij locis cit.

4 Secundo, posse validè consecrari vinum in Calice coperto contentum, aut dolio inclusum, aut Hostias in pixide contentas, aut latentes sub alijs Hostijs, vel sub mappa, vel etiam in Missali, modo existant coram Sacerdote; nam possunt demonstrari per particulam, hoc. Quamobrẽ de vino contento in dolio, vel amphora dicitur, hoc vinũ est optimum, vel accipe metretam huius vini, & de pecunia sacculo inclusa propriè dicitur, hæc est mea pecunia. Ita Suarez, Reginaldus, Rodriquez, Henriquez, Coninchus, Bartholomeus ab Angelo dialogo 4. § 334. & alij locis citatis.

5 Tertiò, Sacerdotem cæcum validè consecrare Hostiã, quam coram se habet; quamuis illam non videat; non enim necesse est, vt materia actu videatur, sed sufficit, vt sit præsens moraliter, & designetur per particulam, hoc. Ita Doctores citati.

6 Quartò, validè consecrari posse Hostiam existentem a tergo, si Sacerdos eam manibus teneat; nam propriè demonstrari potest per particulam, hoc. Secus dicendum videtur, si Sacerdos illam præ manibus non habeat. Ita Suarez sect. 5. citata. Valentia pun. 3. citato. Summa Corona num. 16 ad finem, Reginaldus loco citato num. 16. Coninchus loco citato num. 20 Nugnus loco citato ad primum argumentum, Bartholomeus ab Angelo loco citato, & alij quidquid maior senserit in oppositum.

7 Quintò, validam esse consecrationem materiæ existentis coram Sacerdote; quamuis actu non tangatur, aut præ manibus non habeatur; nam materia, quæ coram Sacerdote existit, potest esse sufficienter præsens, etiam si non tangatur; cum tactus non requiratur ad præsentiam materiæ, & ad virificandam formam; nam de re aliqua præsenti pronunciari possunt particulæ, hoc, vel, hic; quamuis non tangatur. Ita Doctores citati.

Obijcies, vt Sacramentum Eucharistiæ validè conficiatur, faciendum est, quod Christus fecit; Sed Christus in consecratione panem manibus accepit; nam in canone Missæ dicitur, Accipiens panem, eleuauit oculos ad Cœlos, &c. Ergo ad valide conficiendum Eucharistiæ Sacramentum necesse est materiam tangi, vel præ manibus haberi.

Respondeo, non omninò certum esse Christum tempore consecrationis habuisse panem præ manibus. Præterea dato Christum præmanibus panem habuisse, non tamen sequitur ad consecrationem requiri, vt materia præ manibus habeatur; cum non omnia, quæ Christus fecit, necessario facienda sint a Sacerdote, vt sæpius dictum est, alioquin Sacerdos semper deberet aliquos communicare post consecrationem, deberet lauare pedes, posset in azymis tantum conficere, deberet eo solo tempore consecrare, quo Christus consecrauit, deberet communionem sub vtraque specie administrare, &c. Quare ad maiorem propositionem obiectionis respondetur, a Sacerdote ea præstanda esse, quæ spectant ad veritatem materiæ, & formæ; non autem facienda esse ea omnia, quæ Christus fecit. Cum autem veritas formæ saluetur, etiam si materia consecranda præmanibus non habeatur, non est necesse materiam consecrandam præmanibus haberi, & tangi. Ita Suarez disp. 45 sect. 5. & alij DD. citati.

8 Sextò, quando Sacerdos intendit duplicem materiam consecrare, vnam præsentem, & alteram absentem, consecrationem, non esse validam respectu absentis; respectu vero præsentis videri validam; quia de materia præsente verificatur forma. Contrarium tenet Nugnus loc. cit. difficultate 3.

9 Septimò, non posse validè consecrari Hostiam existentem post parietem; nam humano modo videtur absens, nec proprie designari potest per particulam, hoc; cũ de illa non dicatur, hæc Hostia, sed illa Hostia. Ita Coninchus loco citato, nu. 19 Valentia loco citato, puncto 3 Suarez. Reginaldus, & alij locis citatis.

10 Octauò, non posse validè consecrari materiam distantem triginta passibus; quia proprie loquendo non videtur posse designari per particulam, hoc, sed potius per particulam, illud. Ita Pitigianus loc. cit. & alij.

11 Sed modo dubium est, vtrum validè saltem possit cõsecrari materia distans viginti passibus.

Ad quam difficultatem Henriquez lib. 8. c. 14. nu. 2. Summa Corona, & alij locis citatis respondent affirmatiue; cum huiusmodi materia censeatur moraliter præsens.

Sed hoc mihi certum non videtur; cũ non constet designari posse per particulam, hoc. Quamobrem non est vsu receptũ, vt Sacerdos consecrationem faciat in materia, quæ coram ipso non existit in altari. Immo si consecret aliam materiam extra corporale, vel altare positam videtur grauiter peccare; cum faciat contra communem Ecclesiæ vsum in materia graui, seque periculo exponat non consecrandi. Ita Coninchus loc. cit. nu. 24. Reginaldus, & alij locis citatis.

12 Nono, non poſſe conſecrari materiam abſentem, quę mente concipitur; nam huiuſmodi materia, quamuis dicatur præſens in intellectu, non tamen eſt præſens humano modo; ita vt deſignari poſſit per particulam, hoc; & ſicut in abſolutione ſacramentali non ſufficit, vt Sacerdos præſentem habeat pęnitentem in mente, ſed requiritur actualis præſentia pœnitentis, vt conſtabit ex dicendis de pœnitentia: Ita non ſufficit præſentia intellectualis materiæ conſecrandæ, ſed actualis præſentia neceſſaria eſt.

13 Decimò non eſſe validam conſecrationem, ſi inchoata forma conſecrationis, materia nondum erat præſens. Ratio eſt, quia huiuſmodi materia non fuit demonſtrata per pronomen, hoc, ad validam autem conſecrationem talis præſentia requiritur, qua res poſſit per particulam, hoc, demonſtrari. Ita Henriquez loco citato num. 3. & alij.

QVÆSTIO TERTIA.

De forma Sacramenti Euchariſtiæ.

DVplex eſt partialis forma Sacramenti Euchariſtiæ, ſicut etiam eſt duplex partialis materia, vt conſtat ex dictis in quæſtione proximè præcedente. Alia dicitur forma Sacramenti corporis, & alia Sanguinis. Primo loco agemus, quæ ſit forma Sacramenti Corporis. Secundo, quæ ſit forma Sacramenti Sanguinis. Tertio cuius nomine, & quomodo proferatur forma conſecrationis. Quartò quid deſignetur per illas particulas hoc, & , hic, quæ continentur in forma Sacramenti Corporis, & Sanguinis. Quinto quid efficiatur per formam conſecrationis. Sextò quomodo efficiatur id, quod per conſecrationem efficitur.

PVNCTVM I.

De forma Sacramenti Corporis.

1 *Quænam ſit forma Sacramenti Corporis.*
2 *Quomodo connectantur verba Canonis,* Gratias agens benedixit fregit &c.
3 *Quænam verba neceſſaria ſint, & ſufficiant.*
4 *An totus Canon ſit neceſſarius neceſſitate Sacramenti ad conſecrationem.*
5 *An neceſſarius ſit neceſſitate præcepti.*
6 *An conficiatur Sacramentũ variatis verbis conſecrationis.*
7 *An valeat conſecratio, ſi dicatur.* Hic cibus eſt corpus meum.
8 *An valeat, ſi dicatur,* Hoc eſt caro mea.
9 *An validè conſecret, qui particulam* enim *prætermittit.*
10 *An peccet omittens particulam,* enim.
11 *An valeat conſecratio, ſi dicatur,* Hoc eſt corpus Chriſti.
12 *An valeat, ſi dicatur,* Hic panis eſt corpus meum.
13 *An conficiat Sacramentũ, qui dicit.* Hoc ſit corpus meũ.
14 *An conficiat, qui dicit,* Illud eſt corpus meum.
15 *An conficiat quis dicendo,* Hoc corpus Chriſti eſt corpus Chriſti.
16 *An validè conficiat, qui omittit particulam eſt.*

VNICA PROPOSITIO.

1 FOrma Sacramenti Corporis ſunt hæc verba, hoc eſt corpus meum. Ratio eſt, tum quia illa eſt forma huius Sacramenti, quam Chriſtus inſtituit, & qua Chriſtus ipſe conſecrauit, vt inquit Florentinum in inſtructione Armenorum; ſed Chriſtus pro forma inſtituit hæc verba, & ipſe his verbis conſecrauit, vt patet ex illis verbis Canonis, benedixit, fregit, deditque diſcipulis ſuis dicens ad eos accipite, & comedite, hoc eſt corpus meum, Ergo forma Sacramẽti Corporis ſunt hæc verba; Hoc eſt corpus meũ. Tum quia illa debet eſſe forma huius Sacramenti, qua ſignificatur, & efficitur tranſubſtantiatio panis in corpus Chriſti: ſed huiuſmodi forma ſunt hæc verba, Hoc eſt corpus meum, & non alia; Ergo hæc verba, Hoc eſt corpus meum, ſunt forma huius Sacramenti, & non alia. Ita S.Th.3.parte, q.78. art.2. Suarez. diſp 58. ſect. 1. Bellarminus lib. 4. de Euchariſtia, c.12. Henriquez c.16 nu.4. Valẽtia to. 4. diſp.6. q.1. pun.1. verſus finẽ. Reginald. lib.29. nu. 22. Nugnus q.78 art.1, diffic.2. concl.1. Coninch. ibidẽ Pitigianus d.8. q.2. art. 2. Bartholomeus ab Angelo dialogo 4. §.361. Victoria de Euchariſtia concl. 74. Viualdus de Euchariſtia, c.4. n.2. Chamerota de Euchariſtia c.7. dub.6. ad finem, & alij DD. communiter cum Sanctis Patribus.

Obiicies primò, in forma debet exprimi actus miniſtri; ſed in verbis iam relatis non exprimitur actus miniſtri; Ergo verba relata non videntur ſufficiens forma.

Reſpondeo negando exprimẽdum eſſe actum miniſtri in Sacramento Euchariſtiæ, vt colligi poteſt dictis de forma Baptiſmi, nã Sacramentum Euchariſtiæ nõ conſiſtit in vſu, ſed in eſſe permanenti. Ita S. Tho. lo. cit. art. 1. ad tertium, Chamerota loco citato dubio 10. Sotus, & alij apud Henriquez lib.8. cap.16. nu.1.

Obiicies ſecundò, Chriſtus non eſt vſus illis verbis in conſecratione; nam antequam proferret illa verba. hoc eſt corpus meum, iam conſecrauerat, & illa verba protulit poſt conſecrationem, dum communicaret Apoſtolos, vt colligitur ex verbis canonis, vbi dicitur, gratias agens benedixit, ideſt conſecrauit, deinde ſubiungitur, deditque diſcipulis ſuis dicens ad eos, Accipite, & manducate, hoc eſt corpus meum.

Reſpondeo, temerarium eſſe affirmare, Chriſtum verbis non conſecraſſe, cum in Florentino habeatur, formam huius Sacramenti eſſe verba, quibus Chriſtus confecit; Cum autem alia verba, præter iam dicta non poſſint aſſignari, ſequitur Chriſtum vſum fuiſſe prædictis verbis in conſecratione.

2 Sed modo difficultas eſt, quomodo illa verba canonis, gratias agens benedixit, fregit &c. coniungenda, & connectenda ſint.

Reſpondet Henriquez loco citato, num. 3. & alij apud eundem Henriquez littera G. ita eſſe coniungenda, Gratias agens benedixit, ideſt conſecrauit dicens, Hoc eſt corpus meum: deinde facta conſecratione, fregit, deditque diſcipulis ſuis dicendo, accipite, & comedite.

Verum hæc expoſitio, & coniunctio uerborum mihi nõ probatur. Tum quia uariat ordinem narratum ab Euangeliſtis. Tum quia ſupponit benedictionem non eſſe diſtinctam a conſecratione, quam re ipſa diſtinctam eſſe colligitur tum ex Tridentino ſeſſ. 13. cap. 1. ubi Concilium uidetur aſſerere, Chriſtum inſtituiſſe hoc Sacramentum poſt panis, & uini benedictionem, ut bene obſeruat Suarez diſp 58. ſec.2. Coninchus diſp 78. nu. 14. & alij. Tum ex Rituali Romano, in quo hæc tria diſtinguuntur, Gratiarũ actio; quæ proprie refertur ad Deum, & ob id Sacerdos oculos ad Cęlum eleuat. benedictio materiæ, & ideo Sacerdos eam cruce ſignat; & forma conſecrationis, quam Sacerdos poſtea profert.

Dico igitur cum S. Bonauẽtura diſt. 8. q.3. art.2 & alijs, quos refert Henriquez loco citato in commentario littera I, eoſque ſequitur Suarez diſp. 58. ſec. 2. Coninchus q. 78. art.1. dubio 2. num. 14. & 16. Chriſtum poſt gratiarum actionem, & benedictionem fregiſſe panem, & illum conſecraſſe illis uerbis, hoc eſt corpus meum, illudque tradidiſſe Apoſtolis, dicendo accipite, & comedite.

3 Hinc colligi poteſt primò, illa uerba, Hoc eſt corpus meum, neceſſaria eſſe, & ſufficere ad conſecrationem corporis, ſi à Sacerdote proferantur ſupra debitam materiam, ut patet ex rationibus in propoſitione allatis. Tum quia ſi aliqui defectus admittantur in cęteris, modo hæc

uerba

verba proferantur super debita materia, statim Hostia proponitur populo adoranda; ergo hæc verba sufficiunt ad validam consecrationem; quod vero necessaria sint, per se patet; cum Sacramentum nequeat validè confici sine sua forma. Ita S.Th.q.78.art 2. Petrus Ledesma de Eucharistia c.1 pag.70. Suarez disp.59 sect.1. Reginaldus loco cit. nu.30.& alij Doctores citati.

4 Secundò totum canonem incipiendo ab illis verbis, qui pridie quam pateretur, non esse necessarium necessitate Sacramenti ad consecrationem. Ratio est, tum quia forma Sacramenti corporis non consistit in toto canone, sed in illis verbis, hoc est corpus meum. Tum quia totus canon non fuit recitatus a Christo; cum illa verba fregit, deditque Discipulis suis non fuerint a Christo prolata, sed Euangelistæ per illa verba expresserint, quod Christus fecit. Tum quia canon non semper fuit idem, quo ad omnia; cum auctus aliquando fuerit, & aliquãdo diminutus, nam illa verba, qui pridie quam pateretur, non dicebantur tempore Apostolorum, vt patet ex multis patribus, quos refert Suarez disp.58. sec.3. Henriquez cap.16.num. 8. & Nugnus loco citato, sed addita fuerunt ab Alexandro Papa, vt ostendit Summa Corona verbo Eucharistia, num.46.

5 Sed quamuis totus canon non sit necessarius necessitate Sacramenti, attamen necessarius est necessitate præcepti; nam spectat ad solemnem ritum ab Ecclesia præscriptum, vt patet ex vsu Ecclesię, quę autem pertinent ad solemnem Sacramentorum ritum, necessaria sunt necessitate præcepti, vt patet ex dictis de Sacramentis in genere ad finem. Ita Suarez loco citato, Reginaldus loco citato, num.29. & alij communiter quos loco citato adduxi.

6 Quæres, an valide conficiatur Sacramentum, quando verba consecrationis variantur.

Respondeo negatiuè iuxta dicta disp.prima, q.2. puncto primo, quoties talis contingit variatio, vt varietur sensus formæ. Sicut enim non valide conficitur Sacramentum prætermissa forma, ita neque valide conficitur variata forma quo ad sensum substantialem; cum non censeatur eadem forma; si vero per mutationem verborum non varietur sensus formæ, nisi accidentaliter, validè conficitur Sacramentum; quamuis grauiter peccet per se loquendo, qui mutationem adhibet, nisi fortè excusetur ob paruitatem materiæ, pręciso contemptu, vt patet ex supra dictis. Ita Suarez disp.59. sect.2, & disp.60. sect.2. Henriquez cap.16.num.2. Coninchus, arti.3. dubio 3. Graffius 2. par.lib.1, cap.6.num.3. Pitigianus d.7.q 2.art.5.& alij cõmuniter supra relati in regulis generalibus de Sacramentis in genere.

7 Hinc sequitur Primò, validam esse consecrationem, si dicatur, hic cibus est corpus meum, vel, hæc res est corpus meum, vel, istud est corpus meum, vel, hic est corpus meum, vel hic est corpus meus, vel, hic est corpum meus modo particula, hic, non accipiatur aduerbialiter, sed loco pronominis. Ratio est, quia subsistit adhuc eadem significatio, quamuis erretur contra grammaticæ pręcepta Ita Suarez loco citato Henriquez nu.2. Coninchus nu.38. & alij communiter.

8 Secundò, validum esse Sacramentum, si quis dicat, hoc est caro mea. Ratio est, tum quia Cyrillus sermone 1. in cena sentit, Christum his verbis consecrasse. Tum quia perseuerat eadem significatio; cum etiam in scriptura caro accipiatur, vel pro toto homine, vel pro toto corpore hominis; nam dicitur. Verbum caro factum est, & alibi, Caro mea requiescit in spe. Ita Henriquez nu.2.& alij contra Coninchum nu.35.& alios.

9 Tertiò, eum valide consecrare, qui omittit particulã enim; cum omissio illius particulæ non variet sensum, & illa particula fuerit apposita a Sancto Petro ad continuationem cum præcedentibus, nec Euangelistæ illius meminerint, vt ait S.Tho.q.72. art.2. ad quintum. Bellarminus de Eucharistia lib.4.ca.14. Reginaldus loco citato, nu. 30. Pitigianus d 8.q 2.art 2. Henriquez loco citato, num.4 Suarez, Coninchus, & alij locis citatis.

10 Addo, omittentem predictam particulam non grauiter peccare, præciso contemptu, vt patet ex supra dictis de Sacramentis in genere. Ita Suarez disp 59. sect 5, Coninchus loco citato, art.3. num.37. Pitigianus, Henriquez, & alij locis citatis contra Gabrielem in 4 dist.8. q.2.ar.3.& Nugnum quæst.78.art.2. versiculo. Dico tertio.

11 Quartò, non confici Sacramentum, si dicatur, hoc est corpus Christi; Ratio est, tum quia Christus non est vsus hac forma. Tum quia variatur sensus verborum; cum hæc verba non proferantur in persona Christi, sicut proferenda sunt. Ita S.Th.in 4.dist.8.q.2.art.1. Henriquez loco citato, nu.2. Coninchus n.39. Suarez loco citato, & alij.

12 Quintò, non confici Sacramentum ab eo, qui dicit hoc, quod est panis, vel, hic panis est corpus meum; mutatur enim sensus formæ, vt constabit ex infra dicendis, sicut etiam non conficitur Sacramentum, si dicatur, hoc fit corpus Christi, vel, fit corpus meum, vel, conficio corpus meum; mutatur enim sensus formæ; cum exprimatur consecratio in fieri, per verba verò formę exprimatur consecratio in facto esse. Ita Henriquez. Coninchus, & alij locis citatis.

13 Sexto, non confici Sacramentum, si dicatur, hoc fit corpus meum, non enim retinetur idem sensus cum præcedentibus verbis, & impropriè loquitur, qui dicit, accipite, & comedite, hoc fit corpus meum. Ita Doctores citati.

14 Septimò, non confici Sacramentum ab eo, qui dicit; illud est corpus meum; mutatur enim sensus formæ, vt per se patet.

15 Octauò, non confici Sacramentum ab eo, qui dicit; hoc Corpus Christi est Corpus Christi; cum hæc locutio impropria sit, & identica, nec significet conuersionem panis in Corpus Christi, sicut practicè, & in actu exercito significatur per illa verba, Hoc est corpus meum. Ita DD. citati.

16 Nono, non valide confici Sacramentum ab eo, qui prætermittit verbum, est, dicendo, accipite, & comedite, hoc corpus meum; nam sublato verbo variatur significatio propositionis. Idem dicendum est, si quis omisso verbo, est, dicat, Ecce corpus meum. Ita Henriquez Suarez, & alij locis citatis.

P V N C T V M II.

De forma Sacramenti Sanguinis.

1 *Forma Sacramenti Sanguinis quanam sit.*
2 *An peccet, qui in consecratione vtitur his solum verbis,* Hic est Calix Sanguinis mei.
3 *An Sacerdos debeat habere intentionem consecrandi ijs solum verbis, vel etiam reliquis sequentibus.*
4 *An adorandus sit calix, si celebrans moriatur finitis tantum his verbis.* Hic est Calix Sanguinis mei.
5 *An valida sit Calicis consecratio, si contingat variatio in verbis formæ.*
6 *An teneat consecratio, si dicatur,* Hic est Sanguis meus.
7 *An valeat si ita dicatur,* Hic est Calix noui testamentum in meo Sanguine.

VNICA PROPOSITIO.

1 Forma Sacramenti Sanguinis sunt hæc verba. Hic est Calix Sanguinis mei Ita magister in tertio dist. 8. Angles de Eucharistia q. prima art. 8. conclus. 2. Victoria de Eucharistia num.74. Viualdus de Eucharistia cap.4. n. 1. vers. Quarta opinio Chamerota de Eucharistia cap.7. in principio. Durandus. Bonauentura. Biel. Suarez, & alij locis supra citatis. Quamuis S.Thom. Syluester Capreolus, Toletus lib 2.cap.15.num.1.& alij nolunt hæc solum verba esse de essentia. Ratio nostra est, tum quia in Sacramento Corporis hęc est forma, hoc est Corpus meum, & hæc verba tantum sunt de essentia; vt patet ex dictis puncto antecedenti; ergo etiam in Sacramento Sanguinis, hæc est forma; hic est Calix Sanguinis mei, & hæc tãtum sunt de essentia necessitate, & substantia consecrationis Sanguinis. Tum quia in aliquibus Ecclesiis aliqua verba sequentia omittuntur; cum Græci omittãt illa verba æterni, & mysterium fidei; Ergo signum est, illa non esse de essentia, & consequenter consecrationem Sacramenti Sanguinis subsistere cum his solum verbis. Hic est Calix Sanguinis mei, alioquin sequeretur, totam Ecclesiam Græcorum, in qua extitere viri insignes, & pietate conspicui, errare, & errasse; temerarium autem videtur asserere, totam Ecclesiam Græcorum errare, præsertim cum Florentinũ sess. vltima eã nõ dãnet, sed supponat ritè cõficere. Ita

Suarez

Suarez disp.60.sect.1.S.Tho.q.78. art.3. Coninchus ibidé num.31. Nugnus ibidem conclus. 1. Valentia to.4. disp.6. q.6. pun.1 circa finem, versiculo Nunc reiectis, Reginaldus lib.29. num 61. Henriquez lib.8.cap.16.num.1.& cap. 17 num.2 Emanuel Sa verbo Missa num.5. Bartholomeus ab Angelo dialogo 4. §. 370. Victoria loco citato Chamerota loco citato dubio 15.

2 Quæres primò, vtrum grauiter peccet, qui vtitur in consecratione Calicis his solum verbis; Hic est Calix Sãguinis mei, omissis alijs, quę in Canone continentur.

Respondeo affirmatiuè. Ratio est, tum quia facit contra præceptum, & ritum consecrationis in re graui. Tum quia exponit se periculo non consecrandi; nam quamuis valdè probabiliter afferamus formam consecrationis cõsistere in his verbis, hic est calix Sanguinis mei, & cõsecrationem adhibitis his verbis validè confici, & alia verba præter dicta non esse de essentia consecrationis, tamen hoc non est omninò certum; cum aliqui Doctores sentiant oppositum, & in materia Sacramentorum eligenda est via certior, ne nos periculo exponamus inualide conficiendi Sacramenta, vt ait Henriquez cap.17. num. 2. & quamplures alij Doctores a nobis relati in tractatu de peccatis, cum loqueremur de opinione probabili.

3 Quæres secundò, vtrum Sacerdos debeat habere intentionem consecrandi ijs tantum verbis; Hic est Calix Sanguinis mei, vel etiam alijs consequentibus.

Respondeo ad euitandos scrupulos in hac materia, Sacerdotem debere se remittere intentioni Ecclesiæ, & Christi; hoc enim pacto valide conficiet; cum nihil desit ad integritatem Sacramenti. Ita Summa Corona loco supra citato. Nugnus loco citato, conclus. 6. Victoria de Sacramentis nu. 74. Valentia loco citato, pun. 1. versiculo Nam Scotus, Reginaldus loco citato num 31. Scotus in 4 distin. 8. q. 2. apud Valentiam loco citato. Sotus Ledesma Viualdus loco citato vers. Quinta opinio, & alij apud Henriquez lib.8.cap.17. num.4.

4 Ex dictis colligi potest; si detur casus, vt celebrans moriatur finitis illis verbis, hic est Calix Sãguinis mei, Calicem consecratum adorandum esse saltem sub cõditione, non solum ab illis qui nostram sustinent opinionem; verum etiam ab illis, qui contrariam sectantur, credentes nostram esse probabilem, alioquin exponerent se periculo irreuerentiæ contra Sanctissimum Eucharistiæ Sacramẽtum; cum saltem probabile sit finitis illis verbis. Hic est Calix Sanguinis mei, adesse Christi Sanguinẽ sub speciebus vini; debent autem adorare sub conditione; cum nõ sit omnino certum Christi Sanguinem adesse. Ita Scotus apud Valentiam loco citato, & alij.

5 Quæres tertiò, vtrum valida sit consecratio Calicis, quando contingit variatio in verbis formæ.

Respondeo iuxta sæpius dicta inualidam esse, quoties sensus verborũ substantialiter variatur; non enim censetur amplius eadem forma. Secus si accidentaliter varietur.

6 Hinc patet primò, validam esse consecrationem, quãdo quis dicit. Hic est Sanguis meus; non enim variatur sensus verborum. Immò idem sensus clarius exprimitur, quam per verba, quæ ordinariè consueuerunt adhiberi. Quamuis illa etiam sint clara; cum illa vox, Calix, communiter accipiatur pro contento in Calice, vt inquit Sanctus Thomas in quarto, distin.8. Suarez, Toletus, & Reginaldus locis citatis, Sanctus Bonauentura, & alij apud Henriquez loco citato cap.17. num.2. & 3.

7 Secundò, validam esse consecrationem, si Sacerdos vtatur hac forma, Hic est Calix nouum Testamẽtum in meo Sanguine, vt dicit Lucæ 22. quam formam alias adhibitam fuisse in Hispanijs testatur Henriquez cap.13 num. 35 Suarez disp.60. sect.2. ad finem, & alij. Videte quæ diximus de mutatione formæ, de Sacramentis in genere de Baptismo, & puncto præcedenti.

PVNCTVM III.

Cuius nomine, & quomodo proferantur verba consecrationis.

1 *Quotuplex verba consecrationis a Sacerdote proferantur.*
2 *An verba proferantur in persona Christi.*
3 *An proferantur recitatiuè, & formaliter.*

DVO breuiter quærimus in hoc puncto. Primò vtrũ verba consecrationis proferantur in persona Christi. Secundò, vtrum proferantur recitatiuè solum, an etiam formaliter. Pro cuius rei intelligentia.

1 Notandum est, verba consecrationis dupliciter proferri à Sacerdote. Primò assentiendo, & volendo ita esse, prout verba significant, quod est proferre verba formaliter. Secundò proferendo illa, quatenus prolata fuerunt à Christo, vel ad indicandum factum Christi, & hoc dicitur proferre verba recitatiuè, vt patet à simili. Si Caius proferat blasphemiam, quam hesterna die audiuit non assentiens illi nec intendens per illam inferre Deo vllam contumeliam, aut Sanctis, dicitur proferre blasphemiam recitatiue Si verò proferẽdo blasphemiã auditã, simul etiã illi assentiatur, dicitur proferre blasphemiam, non solum recitatiuè; verum etiam formaliter, & significatiuè.

PRIMA PROPOSITIO.

2 VErba consecrationis proferuntur in persona Christi. Ratio est, quia in persona illius proferuntur de quo verificantur; sed verificantur de Christo, & non de Sacerdote; cum Sacerdos dicere non possit illud esse corpus suum; Ergo verba consecrationis proferuntur à Sacerdote in persona Christi. Ita S Tho 3 parte q.78.art.5. Coninchus ibidem art. 1 ad finem, Henriquez lib 8. cap.18. Valentia tom.4. disp 6. quæst.6 puncto 2. Reginaldus lib. 29. num. 35. Angles de Eucharistia q. 1. art. 10. conclus. prima & alij, & constat ex Florentino in instructione Armenorum.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 VErba consecrationis proferuntur à Sacerdote, nõ solum recitatiuè, verum etiam formaliter.

Quòd proferantur recitatiuè. Ratio est, tum quia Sacerdos narrat, & recitat ea, quæ Christus fecit, & dixit vt patet, ex illis verbis Canonis. Benedixit, fregit, deditque discipulis suis dicens accipite, & comedite. Tum quia illa particula, enim in consecratione corporis profertur ad cõtinuandam narrationem eorum, quæ fecit, & dixit Christus, & illa verba consecrationis Calicis. Hic est Calix Sãguinis mei, qui pro vobis effundetur. aliter dici non possunt, nisi recitatiue, cum Sanguis Christi iam sit effusus, & non effundendus.

Quod uerò uerba consecrationis proferantur etiam formaliter significando id, quod ipsa important. Ratio est, tum quia sicut forma reliquorum Sacramentorum adhibetur formaliter significando id, quod uerba important; cum baptizans uerè intendat significare ablutionem, quę per uerba significatur, & sic de cæteris Sacramentis; Ita etiam adhibetur forma consecrationis. Tum quia forma in Sacramentis efficit, quod significat, & significat, quod efficit; cum ergo Sacerdos per formam consecrationis intendat efficere, & re ipsa efficiat Corpus Christi sub speciebus, sequitur Sacerdotem proferre uerba consecrationis, non solum recitatiuè, uerum etiam formaliter. Ita S. Tho. loco citato, art.5. Nugnus ibidem uersiculo, Tertia sententia. Coninchus ibidem art.3. num.21. Sotus dist 8. quæst.2. Bellarminus lib. 4. cap.14. Valentia loco citato, Suarez disp.58. sect 4 Henriquez lib.8. cap.16. num.2. & cap. 18 Pitigianus distinct.7. quæst. 1. art 6. Angles loco citato conclus 2. Chamerota de Eucharistia cap.7. dubio 3. Pesantius 3. parte q. 78. artic. 5. disp. 1. conclus.4. & 5. & alij communiter.

Obijcies. Si uerba consecrationis acciperentur formaliter significando, deberent significare conuersionem, & transitum panis in corpus Christi, & transitũ uini in Sanguinem; cum autem non significẽt huiusmodi conuersionem, & transitum: nam illa uerba, Hoc est corpus meum, nõ significant panem conuerti in Corpus Christi, sed illud esse Corpus Christi; sequitur uerba consecrationis non accipi, neque proferri formaliter.

Respondeo in praxi, & facto ipso significare conuersionem panis in corpus Christi, & conuersionem uini in Sãguinem, cum enim illa uerba sint uera, & proferantur supra rem, quæ non est Corpus Christi, necesse est, ut realiter efficiant conuersionem panis in corpus Christi, & consequenter facto ipso significẽt transitum panis in Corpus Christi, & uini in Sanguinem. Ita S. Tho. loc. cit. art. 1. & alij.

PVN-

PVNCTVM IV.

Quid designetur in forma Sacramenti Eucharistiæ, per illas particulas, hoc, & hic.

1 *Quid significet in Sacramento particula*, Hoc, *vel* Hic.
2 *An verba à Sacerdote prolata sint vera.*

RAtio dubitandi in hoc posita est, vt bene argumentatur Nugnus 3. parte, q. 78. art. 5. difficultate 2. quia illa particula, hoc, vel significat panem, vel accidentia panis, vel Christi Corpus; sed nullum horum videtur posse significare; non enim significat panem; quia falsum est panem esse Corpus Christi, & falsum est particulam hoc semper significare panem, alioquin nunquam posset adhiberi ad aliam rem significandam. Neque significat accidentia, vt patet ex mox allata ratione. Nec denique videtur posse significare Corpus Christi; quia quando profertur particula, hoc, nõdum est Corpus Christi, sed Christi Corpus aduenit in vltimo instanti prolationis verborum.

Respondet S. Tho. q. 78. art. 5. Nugnus ibidem difficultate 2. Valentia loco supra citato, significare aliquid commune ad substantiam panis, & corporis Christi; sed hæc responsio non caret difficultate; nam id, quod dicitur esse commune ad substantiam panis, & Corporis Christi, vel est panis, vel Corpus Christi, vel quid tertium. Non panis; neque Corpus Christi, vt patet ex rationibus in ratione dubitandi allatis, neque potest dici quid tertium; cum non possit assignari quid sit.

Sed omissis aliorum sententijs sit.

VNICA PROPOSITIO.

1 PArticula hoc, vel hic significat confuse contentum sub speciebus, ita vt sit sensus hoc, quod continetur sub speciebus, est Corpus meum quamobrem Doctores dicunt, particulam hoc directè, & primario significare cõtentum sub speciebus, secundario verò respicere accidentia panis, aut vini, quæ sensibus subijciuntur. Ita sentire videtur S. Tho. loco citato, art. 5. Pesantius ibidem disp. 3. vers. Hęc sententia Coninchus ibidem num. 42. Henriq. loco citato, cap. 19. num. 1. Capreolus, Caietanus, Scotus, Durandus, Victoria de Eucharistia conclus. 75. & alij, quos citat, & sequitur Suarez disp. 58. sect. 7. vers. Quinta sententia, contra Sanctum Bonauenturam, & alios apud Suarez loco citato, & apud Henriquez loco citato, num. 2. littera N. & apud Pitigianum distinct. 7. q. 2. art. 7. & 8. asserentes particulam, hoc, explicandam esse transitiuè, & sic designare panem itaut sit sensus; hoc, idest panis, est Corpus meum, idest fit Corpus meum. Sed horum sententia videtur reijcienda; quia nimis fauet Hæreticis, non accipiendo verba in propria significatione: si verò accipiantur, vt nos diximus in propositione, tolluntur omnes difficultates, & verba propriè accipiuntur, & bene explicant conuersionem panis in Corpus Christi; cum efficiant, vt contentum sub speciebus sit Corpus Christi; nec non dicuntur practicè vera, quatenus in praxi, & in actu exercito efficiunt, vt contentum sub speciebus, sit Corpus Christi; Igitur particula, hoc significat contentum sub speciebus, & consequenter Corpus Christi.

Dices particula, hoc, designat cõtentum sub speciebus, quando ipsa particula profertur; cum tunc non possit de alio verificari: sed quando illa particula profertur, res pręsens, & contentum sub speciebus est substantia panis; ergo particula, hoc, designat substantiam panis pro solutione.

Notandum est primò, propositionem propriè acceptã, & completam tribus terminis constare subiecto, verbo, & prædicato; exempli gratia in hac propositione, Petrus est sapiens. Petrus dicitur subiectum; quia de ipso prædicatur sapientia, particula est, dicitur verbum connectens vtrumque terminum, particula sapiens, dicitur prædicatum; quia prædicatur de subiecto idest de Petro. Hæc autem est natura propositionis, vt non habeat completam significationem, nisi posito prædicato.

Notandum est Secundò, particulam, hoc, dupliciter cõsiderari posse. Primò per se, vt est simplex quidam terminus, & vt sic non habet determinatam significationem, sed vagam, & indeterminatam; nam cum profero particulam, hoc, possum designare substantiam, aut accidens, aut compositum ex vtroque. Secundo potest considerari, vt est terminus, & subiectum propositionis, cuius significatio determinatur a prædicato, & facit vnam integram significationem; cum verbo, & prædicato cum ante prolationem verbi, & prædicati nondum sit completa essentia, & significatio propositionis, seu enunciationis, vt bene cum Aristotele primò per hyermenias obseruat Valentia loco citato; puncto 2. versiculo sed sententia; Coninchus q. 75. art. 2. num. 52. & Philosophi communiter; nam, si dicas Petrus est, constat nondum completam esse significationem, si aliquid aliud intendas addere; potes enim addere albus, stultus, cocles, Sapiens, &c. Hoc posito.

Respondeo particulam, hoc, non significare contentũ sub speciebus pro eo signo, & tempore, quo ipsa particula profertur, siue illa particula consideretur, vt est simplex terminus, siue vt subiectum propositionis; consequenter non posse pro eo signo, quo profertur, significare panem; quia tunc non habet determinatam significationem; sed suspensam donec determinetur a prædicato, idest ab illo verbo, corpus meum; à prædicato autem determinatur ad significandum id, cui conuenire potest prædicatum; cum autem id, cui prædicatum conuenit, sit Corpus Christi, quod continetur sub speciebus, statim prolato prædicato; sequitur illam particulam, hoc, significare Corpus Christi, & supponere pro Corpore Christi, quod continetur sub speciebus, itaut sit sensus, hoc, quod cõtinetur sub speciebus, est Corpus Christi.

Hinc patet Primò responsio ad rationem dubitandi; respondetur enim illam particulam, hoc, significare contentum sub speciebus, seu Corpus Christi, non pro eo signo, & tempore, quo ipsa particula profertur, sed quatenus determinatur à prædicato, tanquam subiectum propositionis. Ita Henriquez cap. 19. num. 1. & alij.

2 Secundò patet, illa verba, quæ proferuntur à Sacerdote, esse vera non minus, quam sit forma aliorum Sacerdotorũ; nam efficaciter operantur, quod significant; & ita est in re sicut per illa verba significatur; cum significent illud esse Corpus Christi nõ speculatiuè, sed practicè, & in actu exercito. Ita Henriquez cap. 18. num. 3. 4. & 5. & cap. 19. num. 1. Valentia loco citato, Coninchus loco citato art. 5. Chamerota de Eucharistia cap. 7. dubio 6. & alij communiter apud Pitigianus distinct. 7. quæst. 2. art. 7. & apud Henriquez.

PVNCTVM V.

Quid operentur verba Consecrationis.

1 *An per verba consecrationis constituatur Christus sub speciebus.*
2 *An Christus existat totus sub qualibet specie.*
3 *An existat totus sub speciebus, quo ad quantitatem, & qualitatem.*
4 *An Christus existat sub qualibet parte specierum.*
5 *Quomodo possit existere sub qualibet parte specierum.*
6 *An prædicata concernentia purum motum specierum verificentur de Corpore Christi.*
7 *An prædicata propria specierum prædicentur de Corpore Christi.*
8 *An prædicata ostendentia actionem, & passionem specierũ, verificentur de Corpore Christi.*
9 *Quid ponatur ex vi verborum in Sacramento, & quid per concomitantem.*
10 *An sub speciebus panis ponatur ex vi verborum Corpus Christi.*
11 *Nomine corporis quid intelligatur.*
12 *An ponatur sub speciebus Corpus Christi viuum, & anima informatum.*
13 *Quid sit ex vi verborum in Sacramento Sanguinis.*
14 *An diuinitas sit in Sacramento Eucharistiæ.*
15 *An reperiantur in hoc Sacramento tota tres personæ Sanctissimæ Trinitatis.*

16 *Quomodo*

16 *Quomodo adsit Sanguis Christi sub speciebus panis.*
17 *Quomodo adsit Corpus Christi sub speciebus vini.*
18 *An Christus existat sub speciebus simul cum substantia panis, & vini.*

QVatuor quæremus in hoc puncto primò, vtrum per verba consecrationis constituatur Christus sub speciebus. Secundò, vtrum totus Christus existat sub qualibet specie, idest sub specie panis, & vini Tertiò, vtrum totus existat non solum sub qualibet specie, verum etiam sub qualibet parte specierum. Quartò, vtrum existat sub speciebus ex vi verborum, vel per concomitantiam.

PRIMA PROPOSITIO.

1 PER verba consecrationis constituitur Christus verus Deus, & Homo sub speciebus panis, & vini. Hæc propositio certissima est. Tum quia tanquam de fide expressè definitur in Tridentino sess. 13. cap. 1. & can. 1. vbi decernitur in almo Sanctissimę Eucharistiæ Sacramẽto post panis, & vini consecrationem, Dominum nostrum Iesum Christum verum Deũ, atque hominem, verè, realiter, ac substantialiter sub specie illarum rerum sensibilium contineri; quibus verbis varij hæreticorum errores confutantur, vt benè tradit Valentia tom. 4. disp. 6. q. 3. puncto 1. Suarez 3. parte, tomo 3. q. 75. art. 1. disp. 46. per sex sectiones. Bellarminus lib. 4. de Eucharistia. Coninchus q. 75. art. 1. à numero 4. & q. 78. num. 14. Nugnus ibidem difficultate 1. Henriquez lib. 8. cap. 20. Petrus Ledesma tract. de Euch. cap. 1. Chamerota de Eucharistia cap. 6. conclus. 1. & alij. Tum quia hoc apertè indicant verba Christi, Hoc est Corpus meũ, Hic est Calix Sãguinis mei, quæ non possunt aliter explicari, nisi dicamus sub speciebus panis, & vini existere Christum verum Deum, & hominem; alioquin verba non proprie acciperentur, quod est contra communem Doctorum sententiam, vt ostendunt Doctores præallegati. Tum quia in hoc Sacramento debet esse illud corpus, quod pro nobis traditum est, vt constat ex verbis canonis, tam in consecratione Calicis, Hic est Calix Sanguinis mei, &c. qui pro vobis effundetur, &c. quam in consecratione Corporis, Hoc est Corpus meum, quod pro vobis tradetur; sed corpus pro nobis traditum fuit verum Christi Corpus, ergo in hoc Sacramento debet esse verum Christi Corpus. Tum quia nõ potest vlla ratio, vel implicantia afferri ad ostendendum Christum non esse sub speciebus panis, & vini; non enim repugnat Christum esse in Cœlis ad dexteram Patris iuxta modum existendi naturalem, & esse in alijs locis Sacramentaliter, sicut omnes rectè sentientes crediderũt, vt inquit Tridentinum loco citato, Neque implicat per diuinam potentiam vnum, & idem corpus esse in pluribus locis, non solum Sacramentaliter, verum etiam localiter, vt concedunt, & fusissimè disputant Filosophi, & Theologi præsertim Valentia tom. 4. disp. 6. q. 3. puncto 1. §. 21. Coninchus q. 75. art. 4. dubio 3. Angles de Eucharistia q. 4. art. 8. conclus. 1. Bellarminus de Eucharistia lib. 4. cap. 3. Pitigianus dist. 10. q. 1. art. 2. Vasquez 3. parte disp. 89. & alij Doctores citati, Quamuis contrarium sentiant Nugnus q. 76. art. 8. difficultate, vbi pluribus Doctoribus citatis conatur ostẽdere, non posse idem corpus localiter existere in pluribus locis, quamuis possit existere Sacramentaliter, quatenus Christus sub speciebus existit.

Obijcies Primo. Si Christus existeret sub speciebus, subiaceret feditatibus, quibus subiacent ea, quę in os hominum transmittuntur; sed hoc non videtur decens; Ergo neque videtur afferendum, Christum esse sub speciebus.

Respondeo, Christum esse sub speciebus indiuisibiliter, & Sacramentaliter; consequenter non posse fœdari, sicut fœdantur species, alioquin idem dicendum esset de Deo existente in quolibet loco, & de anima rationali in qualibet parte corporis existente.

Obijcies, secundò, si Christus verus Deus, & Homo existeret sub speciebus panis, & vini, sẽper haberemus Christum in hoc mundo; sed hoc non videtur admittendum; cum ipse Christus dixerit, pauperes semper habebitis, me autem non semper habebitis.

Respondeo, hunc, & similes locos non esse intelligendos de præsentia Sacramentali Christi, sed de præsentia ipsius naturali, & locali; Deus enim non concedit nobis in hac vita præsentiam Christi naturalem, & localem, sed Sacramentalem; in futura verò vita post diem Iudicij concedet etiam naturalem.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 CHristus verus Deus, & homo totus, quo ad substantiam existit sub qualibet specie. Hęc propositio cõstat inter omnes Catholicos. Tum ex Tridentino sess. 13. can. 3. Florentino in decreto Eugenij, & Cõstantiensi sess. 13. Tum ex verbis Christi Ioannis 6. qui manducat mẽ, & ipse viuet propter me. Ego sum panis viuus, &c. ex quibus verbis, cum apertè constet, Christum esse sub speciebus, constat etiam ipsum existere totum quoad substantiam sub qualibet specie; nam Corpus Christi est perfectum, & ornatũ. Cum autem Corpus Christi existat sub qualibet specie, decet ipsum esse totum quo ad substantiã sub qualibet specie, non verò mutilum, imperfectum, & inornatum. Ita Henriquez lib. 8. cap. 27. num. 4. littera K. Vasquez tom. 2. disp. 188. num. 2. & 15. Coninchus q. 75. num. 49. & pluribus alijs in locis, Reginaldus lib. 29. num. 37 Valentia, Suarez, Bellarminus de Eucharistia lib. 3. ca. 21. & alij locis supra citatis, Idem tenet Victoria de Eucharistia num. 65.

3 Quæres, vtrum Christus existat totus sub speciebus non solum quoad substantiam, verum etiam quo ad accidentia, videlicet quo ad quantitatem, & qualitatem.

Respondeo affirmatiuè. Ratio est, quia in hoc Sacramento est illud idem corpus, quod pro nobis fuit traditũ, vt patet ex illis verbis. Hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur; sed corpus Christi traditũ pro nobis erat effectum quantitate, & qualitatibus; Ergo in hoc Sacramento existit Christus cum suis accidentibus, quantitate scilicet, & qualitate. Ita communiter Doctores.

TERTIA PROPOSITIO.

4 CHristus quo ad substantiam, & accidentia, non solũ existit sub qualibet specie, verum etiam sub qualibet parte specierum. Ratio est, tum quia Corpus Christi existit sub qualibet parte speciei, sub qua antea erat panis, cum succedat in ipsius locum; sed sub tota Hostia, & sub qualibet parte Hostiæ erat panis; Ergo sub tota Hostia, & sub qualibet parte Hostiæ est Christus, & hoc idẽ dicendum est de Sanguine sub specie vini. Tum quia hoc definitum est in Tridentino loco citato, & in alijs Concilijs apud Valentiam tom. 4. disp. 6. quæst. 4. puncto 2. & apud alios præcitatos DD. Ita S. Tho. 3. parte q. 76. art. 2. & 3. Sot. in 4. dist. 10. q. 1. art. 2. & 3. Bartholomeus ab Angelo dialogo 4. §. 144. Victoria loco citato num. 64. Viualdus de Eucharistia cap. 7. num. 15. Vasquez 3. parte disp. 88. cap. 3. Val. & alij communiter.

5 Quæres, quomodo Christus possit sub qualibet parte specierum existere; cum habeat debitam partium proportionem, & magnitudinem, quæ exiguo, & quasi imperceptibili loco nequit contineri.

Respondeo, Christum existere sub speciebus Sacramẽtaliter modo quodam admirabili, & ineffabili per modũ substantiæ spiritualis, secundum totã suam substantiam quantitatem, & membra eo modo, quo in cœlis existit ad dexteram Dei Patris omnipotentis, non verò existere modo quantitatiuo, seu per extensionem partium in ordine ad locum: Duplex enim est munus, & officium quantitatis. Primum est distinguere partes à partibus, easque inter se ordinare, & hoc modo dicitur Christus esse sub speciebus secundum suam substantiam, & quantitatẽ, quatenus partes corporis inuicem non confundũtur, sed vnaquæque. Suum habet ordinem, & distinctionem ab alijs, Christus enim existens sub speciebus habet caput distinctum ab humeris, brachia distincta à pedibus, & sic de cæteris. Secundum officium quantitatis est extẽdere substantiam, & corporis partes per ordinem ad locum, ita vt vna pars non sit in eo loco, in quo est alia, sed vnaquęque sit in diuersis locis, & hoc modo Christus non existit sub speciebus; consequenter Christus dicitur existere sub speciebus modo Sacramentali per modum substantiæ spiritualis, non vero modo quantitatiuo. Ita Sanctus Thomas 3. parte, q. 76. art. 4. Nugnus ibidem. Coninchus ibidem nume. 66. & quæstio. 77. artic. 2. nume. 38. Henriquez lib. 8. cap. 25. nume. 2. & cap. 27. Reginaldus loco supra citato num. 38. Valentia disp. 6. quæstio. 4. puncto 1. Toletus lib. 2. cap. 27.

2.cap.17.num.4 Philiarchus 2. parte lib.1.cap.20.Pitigianus dist.10. q. 1. art. 4. Angles de Eucharistia q. 4. arti. 6. conclu.2. Bartholomeus ab Angelo dialogo 4 §.247. Victoria de Eucharistia num 64. Chamerota loco citato pag. 175. & 215. Pesantius 3. parte q 76. arti. 4. disp. 1. concl. 1.& 2. Vasq. disp.94.c.2.& patet ex Tridentino sess. 13.c.1.

Obiicies primò, non possunt simul esse duæ quantitates in eodem loco; Ergo non potest sub speciebus retinentibus quantitatem panis, aut vini esse quantitas Christi.

Respondeo, duas quantitates naturaliter simul esse non posse, supernaturaliter vero posse, sicut de facto constat, Christum exiisse de sepulchro sine fractione lapidis, & consequenter duas quantitates fuisse simul supernaturaliter. Ita Suarez disp. 51. sect.3. Henriquez cap. 27. num.4 littera B. Angles loco citato, art.8 conclu.1.prima, & alij communiter, quidquid dicat Durandus in quarto dist.10.q.2.

Obijcies secundo, si Christus secundum suam substantiam, & accidentia esset in tota, & qualibet parte specierum, in qua erat substantia panis, sequeretur de ipso verificari ea, quæ dicuntur de substantia panis; cum in ipsius locum succedat; hoc autem non videtur admittendum; nam panis dicitur frangi, dicitur fœdari, liquefieri, &c quæ non videntur verificari de corpore Christi, ergo neq; videtur admittendum Christum, esse in tota, & qualibet parte specierum.

Respondeo negando sequelam maioris propositionis; Cum enim Christus non sit sub speciebus modo quantitatiuo, sicut erat panis, non omnia dicuntur de Christi corpore, quę verificarentur de pane. Propterea, quando loquimur de augustissimo Eucharistiæ Sacramento, caute loquendum est, ne ex verbis inordinate prolatis committatur error; vt autem sciamus, quomodo loquendum sit in hac materia,

6 Aduertendum est primo, ea prædicata, quæ concernunt purum motum specierum, & existentiam in loco, verificari de corpore Christi. Quo circa corpus Christi dicitur esse in Sacrario, esse sursum, vel deorsum, destrorsum, aut sinistrorsum, Corpus Christi deferri ad infirmum eleuari, ore sumi, porrigi, aut traijci in stomachum, sicut ipsæ species dicuntur esse sursum, vel deorsum, vel deferri, vel traijci &c. Ratio, cur hæc prædicata dicantur de Christo, est, quia Christus continetur sub speciebus, illisq; præsens est; moto autem continente dicitur etiam per accidens moueri contentum, sicut moto dolio dicitur moueri vinum in eo contentum, iuxta doctrinam Aristotelis Secundò Ethicorum, motis nobis, mouentur omnia, quæ sunt in nobis. Ita S.Tho.q.76.art.6. Coninchus ibidem n. 80.83. & 85. Philiarchus loco citato. Nugnus ibidem difficultate prima. Valentia loco supra citato, pun.3. Henriquez cap.20.num.5 & cap.27 num.4. Suarez, Bellarminus. Idem innuit Angles q. 4. arti. 9 conclu. vnica de Euch. Victoria conclus 69 Viualdus de Eucharistia cap. 7.num. 32. Chamerota de Eucharistia cap 6. dubio 45. Vasquez 3. parte disp. 94 cap.2.& alij locis statim citandis.

7 Aduertendum est secundò, ea prædicata, quæ sunt propria, & absoluta specierum, non prædicari de corpore Christi. Quamobrem cum species dicuntur albæ, rotundæ, molles liquidæ, vel calidæ &c. non possunt hæc prædicata dici de corpore Christi, sicut vinum contentum in calice aureo, vel argenteo, non dicitur aureum, vel argenteum. Ratio est, inquit Henriquez, lib.8.cap. 20 num.5. quia huiusmodi prædicata supponunt pro ipsamet quantitate panis relicta, quæ tanquam subiectum accidentium denominatur alba, rotunda, &c. non verò supponunt pro contento sub speciebus, seu pro Christi Corpore.

8 Aduertendum est tertiò, ea prædicata, que ostendunt actionem, & passionem specierum, non posse verificari de Christi Corpore secundum proprium loquendi modum. Ratio est, quia vt huiusmodi prædicata dicantur de aliquo, requiritur extensio; nam vt agens corporeum agat, requirit extensionem in patiente; Christus autem non existit sub speciebus modo quantitatiuo, & per extensionem. Possunt tamen huiusmodi prædicata verificari de Corpore Christi secundum denominationem extrinsecam ipsarum specierum. Qua propter illa verba, Corpus tuum frangitur Christe, quæ proferuntur a Sacerdote in sacrificio Missæ, verificantur de Christi Corpore per denominationem extrinsecam sumptam a speciebus, quæ franguntur, & secundum hanc etiam rationem Corpus Christi dicitur frangi, videri, &c. Ita S.Tho 3. parte, q.77. art 7. Coninchus, & Nugnus ibidem, Suarez disp. 47.sect.4. & disp.35 sect. prima. Reginaldus lib 29. nu. 38.& 39. Bellarminus lib.3. de Eucharistia, cap. 52. & 13. Henriquez lib. 8.c.20.n.5.& c.26. ad finem Victoria loco citato, & alij.

Ex dictis colligitur, vtrum verò, & propriè dici possit Corpus, vel Sanguis Christi comedi, manducari, & bibi; nam ex dictis in primo aduertendo constat, hunc sermonem verificari de Corpore Christi; cum hæc prædicata concernant motum, & Christus per modum cibi in stomachum traijciatur. Ita Coninchus loco citato, num.61. Nugnus quæst. 77. art.7. versiculo. Ad secundum argumentum Henriquez, & alij locis citatis.

Sed hinc transeamus ad quartam propositionem, in qua explicandum est quid sit primariò, & ex vi verborũ in Sacramento Eucharistiæ, & quid per concomitantiam, pro cuius rei intelligentia.

9 Præmittendum est, illud poni ex vi verborum, quod præcisè, & primario per verba significatur, & in quod substantia præexistens primario conuertitur; Illud vero poni per concomitantiam, seu connexionem, quod habet realem vnionẽ cum eo, quod primariò per verba significatur, & est terminus primarius conuersionis. Ita communiter Doctores cum Sancto Thoma 3. parte q.76. art primo, & Triden sess. 13.c.3. Hoc posito,

QVARTA PROPOSITIO.

10 SVb speciebus panis ex vi verborum ponitur Corpus Christi. Ita Tridentinum loco citato. Ratio est, quia illud ponitur ex vi verborum sub speciebus quod primario per verba significatur, & in quod substantia præexistens conuertitur; sed per verba consecrationis Corporis primario significatur Corpus Christi, in quod substantia panis præexistens conuertitur; ergo ex vi verborum ponitur Corpus Christi sub speciebus panis.

11 Nomine corporis non intelligo materiam nudam, sed quantitatem organizatam, seu illud, quod communiter dicitur Corpus, quod scilicet constat partibus, & herogeneis; idest diuersæ rationis, vt carne, ossibus, neruis, brachijs, pedibus, &c. siue illud sit viuum, siue mortuum; cum non solum Corpus viuum, verum etiam mortuum dicatur Corpus; nomine igitur Corporis intelligitur illud, quod communiter appellatur Corpus, & abstrahit ab eo, quod sit viuum vel mortuum. Ratio est, quia, si quis Apostolorum in triduo mortis Christi consecrasset super debita materia, verè consecrasset; sed tunc sub illis speciebus non fuisset Corpus Christi viuum, sed mortuum; ergo Corpus, quod ponitur sub speciebus ex vi verborum; est Corpus, quod abstrahit ab eo, quod sit viuum, vel mortuum; sicut etiam si Apostoli in triduo mortis Christi consecrassent sub speciebus vini, postquam Christus totum Sanguinem effuderat, adfuisset sub speciebus vini totus Sanguis Christi vnitus verbo; Corpus vero Christi non adfuisset: non enim adfuisset ex vi verborum; quia verba non significassent illud primario, neque adfuisset concomitanter, quia Corpus fuisset separatum a Sanguine. Si vero aliquis consecrasset, antequam aperiretur Christi latus, ex quo sanguis effluxit sub speciebus adfuisset, non solum Sanguis, verum etiam Corpus Christi; concomitanter, quia illa pars Sanguinis fuisset adhuc vnita Corpori; consequenter Corpus concomitanter adfuisset. Ita Valentia tom.4. disput.6. quæst. 4 puncto 2. Coninchus quæst. 76. art. 1. num.5. Nugnus ibidem difficultate prima, & art. 2. difficultate prima, & 2. & alij communiter teste Henriquez lib. 8.cap.27.num. primo in commentario littera C, Toletus lib.2 c.27. nu.4. Philiarchus 2. par. lib. 1. cap. 10. Angles de Eucharistia q 4. art. 2 difficultate vnica conclu. vnica, Bartholomeus ab Angelo, dialogo 4 §.245. S Antoninus 3. parte c.6. nu. 13. Sotus in 4. sent. dist. 10. q. 1. art. 1. Victoria de Eucharistia num 63. Vasquez 3. parte disput. 86, cap. 3.

12 Obserua tamen, Corpus Christi, quod de facto ponitur sub speciebus ex vi verborum, esse Corpus Christi viuum, informatum anima cum Sãguine, & humoribus, ac

cæteris

cæteris partibus, non solum spectantibus ad substantiam, verum etiam pertinentibus ad ornatum corporis Christi, vt sunt vnguens, capilli &c. Immo Doctores existimant esse sub speciebus aerem, quem solet homo respirare, & quo replentur venæ: quia hic videtur spectare ad complemẽtum corporis humani, vt innuit S. Tho q. 76. art. 1. ad 3. Coninchus loco citato, Henriquez cap. 26 num. 1. littera F. in commentario, & alij: Saliua verò, & si quæ alia per nutritionem in cinerem redacta sunt, non sunt in hoc Sacramento; quia non sunt coniuncta cũ Christi Corpore.

Hactenus explicauimus, quid sit primario, & ex vi verborum in Sacramento corporis, explicandum modo est; quid sit ex vi verborum in Sacramento Sanguinis.

13 Respondeo, sub speciebus vini ex vi verborum esse tantummodo Sanguinem Christi, vt patet, tum ex Tridentino loco citato. Tum quia Sanguis Christi primario significatur, & in ipsum conuertitur vinum: ergo Sanguis Christi existit sub speciebus vini ex vi verborum; cætera verò, quæ sunt coniuncta Christo, ponuntur sub speciebus per concomitantiam; eo quod habeant cõnexionem, & vnionem cum Christi Sanguine; ea vero, quæ nullam habent realem vnionem cum Christi Corpore, non sunt in hoc Sacramento, vt saliua oris, aut quod in excrementa naturæ per nutritionem defluxit. Ita Doctores citati.

14 Hinc sequitur primò, diuinitatem, quæ per hypostasim est vnita corpori, & animæ Christi, esse in hoc Sacramento concomitanter, sed specialiori modo propter vnionem hypostaticam, quam sit in reliquis rebus. Vnde si per impossibile diuinitas non existeret in omnibus rebus, adhuc esset in hoc Sacramento propter vnionem hypostaticam Verbi diuini cum Christi Corpore. Ita Philiarchus loco citato. Henriquez lib. 8. cap. 26. num. 2. Reginaldus lib. 29. num. 37. & alij.

15 Secundò, tres personas diuinas, Patrem scilicet, Filiũ, & Spiritum sanctum esse concomitanter in hoc Sacramẽto, vt inquiunt Doctores citati contra Nugnum loco citato. difficultate 3. vers. Mihi tamen; sed magis præcipuè, & immediatè esse filium, cui natura humana hypostaticè vnita est. Cum enim in hoc Sacramento sit humanitas Christi sustentata diuino supposito, quod identificatur cum Patre, & Spiritu sancto, sequitur in hoc Sacramento adesse Patrem, & Spiritum sanctum; sed magis præcipuè, & magis immediatè adesse filium ratione vnionis cum corpore, quod ponitur ex vi verborum in hoc Sacramento. Propterea filius dicitur incarnatus, dicitur passus; & quando Eucharistiam sumimus dicimur in Sacramento sumere, & comedere Dei Filium, non vero dicimur comedere Patrem, & Spiritum sanctum. Ita Henriquez loco citato, num. 3. Coninchus loco citato, art. 2. num. 30. & alij.

16 Tertiò, sub speciebus panis adesse sanguinem Christi, non ex vi verborum, sed concomitanter. Ita Grassius prima parte lib. 2. cap. 38 num. 9 Angles de Eucharistia q. 4. art. 2. conclus. 2. & alij Doctores citati.

17 Quartò, sub speciebus vini esse Corpus Christi concomitanter, & ipsius animam, non vero ex vi verborum. Ita Doctores citati.

18 Sed modo dubium est; vtrum Christus existat sub speciebus panis, & vini simul cum substãtia panis, & vini.

Solutio istius difficultatis constabit ex dicendis puncto sequenti.

PVNCTVM VI.

Quomodo verba consecrationis operentur suum effectum, seu quomodo Christus constituatur sub speciebus per consecrationem, & quandiu sub illis maneat.

VT ea quæ in hoc puncto explicanda proponuntur, clarè intelligantur, hoc ordine procedam.

Primò quæram, quid sit transubstantiatio, & conuersio per quam desinit substantia panis, & vini, adueniente Christi Corpore.

Secundò, vtrum Christus constituatur sub speciebus per transubstantiationem.

Tertiò, quandonam Christus incipiat, aut desinat esse sub speciebus.

§. PRIMVM.

Quid sit transubstantiatio, & cõuersio.

1 *Transubstantiatio quid sit.*
2 *Conuersio, quid sit.*
3 *Differentia inter conuersionem, & creationem.*
4 *Differentia inter conuersionem, & annihilationem.*
5 *Differentia inter conuersionem, & mutationem.*
6 *An qualibet res possit per diuinã potentiã in aliã rẽ cõuerti.*
7 *Differentia inter assumptionem naturæ humanæ, & conuersionem in rem creatam.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 TRansubstantiatio est conuersio, seu transitus totius substantiæ in aliam.

Dicitur conuersio totius substantiæ ad distinctionem conuersionis partialis per quam non tota substantia, sed sola forma desinit ad positionem alterius formæ, quæ dicitur generatio seu transformatio.

Dicitur substantiæ ad distinctionem conuersionis accidentalis, qua vnum accidens desinit ad positionem alterius accidentis, vt quando desinit calor adueniente frigore.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 COnuersio est desitio vnius rei in aliam.

Dicitur autem desitio; eo quod præcedens substantia desinat simpliciter ad positionem alterius substantiæ ad distinctionem mutationis accidentalis, in qua non desinit substantia, sed mutatur accidentaliter. Vnde si quis ex albo fiat niger, non dicitur conuerti in nigrum; quia non desinit substantia; sicut si diabolus assumat humanum corpus, nõ dicitur conuerti in corpus humanum, cũ diabolus nõ desinat esse p assũptionẽ humani corporis.

Pari ratione Verbum suscipiendo carnem humanam non dicitur conuersum in humanam carnem, quia per humanæ carnis assumptionem non desijt esse Verbum. Præterea, quando Christus desinit esse sub speciebus, non dicitur in aliud conuerti; quia non desinit esse simpliciter. Ad conuersionem igitur requiritur, vt id; quod conuertitur, desinat esse simpliciter ad positionem alterius substantiæ incompossibilis. Ita communiter Doctores.

3 Hinc colligi potest primò, conuersionem differre a creatione; quia creatio non est desitio, sed positio alicuius rei in esse: Conuersio verò est desitio alicuius rei terminata ad positionem alterius. Ita Henriquez lib. 8. cap. 25. nu. 1. Coninchus 3 parte, q. 75. art. 4. dubio 3. num. 136. & alij communiter.

4 Secundò, conuersionem differre ab annihilatione, quod annihilatio non terminatur ad positionem alicuius rei, sed ad nihilum rei præexistentis: Conuersio verò terminatur ad positionem alicuius rei. Ita Henriquez cap. 23. Suarez, disp. 50. Nugnus q. 75. artic. 3. Victoria de Eucharistia num. 61. Chamerota de Eucharistia cap. 6. dubio 24. Vasquez 3. parte disp. 83. cap. 2. Pesantius 3. parte, q. 75. art. 3 disp. 1. & alij communiter.

5 Tertiò, conuersionem differre a mutatione, quod mutatio principaliter denominat subiectum, quod dicitur mutari, vt accidit in mutatione accidentali, in qua lignũ exempli gratia, dicitur moueri, aut fieri album, aut calefieri &c. in conuersione vero principaliter denominatur terminus, qui desinit, & dicitur desitio vnius rei. Videte Suarez disp. 50.

6 Quæres, vtrum quælibet res possit per diuinam potentiam in quamcumque aliam rem conuerti.

Respondeo, quamlibet rem creatam posse per diuinam potentiam in aliam rem creatam conuerti. Ratio est, quia hoc non implicat; Ergo fieri potest à Deo; cum Deus sua virtute infinita possit efficere, quidquid non implicat. Ita S. Th. q. 75. art. 5. ad tertium argumentum, Caietanus ibidem; Nugnus ibidem difficultate 3. Angles q. 5. ar. 1. difficultate 4. conclus. 2. Sotus, Scotus, & alij communiter apud Suarez disp. 51. sec. 10. & apud Nugnum loco citato.

Dixi

Dixi quamlibet rem creatam, vt aduerterem, ipsum Deum in creaturam conuerti non posse; nam de ratione conuersionis est, vt id, quod conuertitur in aliud, desinat esse, vt patet ex secunda propositione; Deus autem non potest mutari, aut desinere esse. Ita Henriquez lib. 8. c. 25. nu. 4. Vasquez 3. parte disp. 84. cap. 2. num. 10. & alij Doctores citati.

Dixi in aliam rem creatam, vt aduerterem, creaturam non posse conuerti in Deum iuxta communiorem sententiam, quam cum multis Doctoribus relatis sequitur Henriquez loco citato, num. 6. Coninchus q. 75. art. 4. dubio 4. num. 149. Nugnus loco citato, concl. 2. Pitigianus dist. 11. q. 2. art. 1. Angles loco citato conclus. 1. contra Caietanũ in tertiam partem q. 2. art. 1. & alios. Ratio est, quia terminus, in quem res conuertitur, nõ potest esse sine aliquo modo mutationis, aut nouæ dependentiæ; terminus enim conuersionis dependet ab agente per actionem conuersionis; hoc autem repugnat Deo, qui est independens ab omni alio, vt bene tradit Suarez cum S. Thoma loco cit.

7 Hinc patet differentia inter assumptionem naturæ humanæ, & inter conuersionem in rem creatam; nam assumptio fieri potest sine Dei mutatione, facta solummodo mutatione in re assumpta: Conuersio vero fieri non potest sine aliqua mutatione in termino conuersionis, vt dictum est.

§. Secundum.

Vtrum Christus constituatur sub speciebus per transsubstantiationem.

1 *An Christus constituatur sub speciebus per transsubstantiationem.*
2 *An Assumpta fuerit a Deo substantia panis eodem modo, quo humanitas.*
3 *An transsubstantiatio sit actio, vel includat.*
4 *An actio conuersionis dicatur adductiua, an productiua.*
5 *An prædicta actio, & productio sit ipsamet consecratio.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Christus constituitur sub speciebus per transsubstantiationem panis in Corpus, & vini in Sanguinem. Ratio est; tum quia sic definitur in Tridentino sess. 13. c. 4. & canone 2. vbi dicit, totam substantiam panis, & vini conuerti in Corpus, & Sanguinem Christi, & nihil substantiæ panis remanere, quam conuersionem Catholica Ecclesia transsubstantiationem appellat in Florentino in Instructione Armenorum. In Concilio Romano sub Gregorio 7 in Constantiensi sess. 8. & in alijs Conciliis apud Coninchum q. 75. art. 2 nu. 49 apud Suarez disp. 50. apud Valentiam disp. 6. q. 3. pun. 2. apud Nugnum q. 75. artic. difficultate prima, & art. 4. difficultate prima apud Victoriam de Eucharistia nu. 66. apud Viualdum de Eucharistia cap. 7. num. 10. apud Chamerotam de Eucharistia c. 6. pag. 185 & apud Vasquez 3. parte disp. 80. & 81. Tum quia de ratione transsubstantiationis est, vt tota substantia præcedens desinat ad positionem alterius; sed quando Christus constituitur sub speciebus, substantia panis, & vini desinit ad positionem corporis Christi, seu transubstantiatur in Corpus Christi, vt patet ex allatis Conciliis; ergo Christus constituitur sub speciebus per transubstantiationem. Tum, quia, si Christus non poneretur sub speciebus per desitionem substantiæ panis, & consequenter per transubstantiationem, falsa redderentur illa verba; Hoc est corpus meum; falsum enim est panem esse corpus Christi; nam sicut, si quis de aliquo dolio pleno vino, simul, & oleo dicat, hoc est oleum falsum dicit; quia, vel loquitur de contento, vel de continente; si loquatur de cõtinente, falsum dicit; quia continens est dolium, & non vinum: si loquatur de contento, falsum adhuc dicit; quia contentum, non solum est oleum, verum etiam vinum: Ita si substantia panis remaneret, non possent verificari illa verba, Hoc est corpus meum; nam; vel sermo esset de continente, vel de contento; si de continente sermo esset, falsum diceret; quia continens, vt sic, non est corpus Christi: vel sermo esset de contento, & adhuc falsum diceret; quia contentum non solum esset corpus Christi, verum etiam substantia panis; consequenter dici non posset, hoc est Corpus meum, sed potius dicendum esset, hic est Corpus meum, vt bene argumentatur Coninchus loc. citato art. 2. num. 54.

Christus igitur constituitur sub speciebus per trãsubstãtiationem, per quam desinit substantia panis, & vini adueniente Corpore, & Sanguine Christi.

2 Ex quo patet, non esse audiendos eos, qui asserunt, substantiam panis assumi a Deo, sicut assumpta fuit humanitas, & sic verificari omnia verba consecrationis, quod panis sit Corpus Christi, sicut verbum dicitur factum est homo, non inquam audiendi sunt; quia verba consecrationis verificari debent de illo Corpore, quod pro nobis traditum fuit, vt patet ex illis verbis, hoc est Corpus meum quod pro vobis tradetur prima Corinthiorum 9. sed pro nobis non fuit traditum panaceum corpus, sed verũ Christi corpus; ergo falsum est, substantiã panis assumi à Deo, sicut assumpta fuit humanitas, consequenter falsum est substantiam panis remanere. Ita Bellarminus lib. 3. de Eucharistia, cap. 11. Coninchus loco citato, num. 59. & 60. & alij Doctores citati.

Obijcies primò, facta consecratione remanent accidentia panis, & vini; ergo remanet etiam substantia panis, & vini; consequenter Christus non ponitur sub speciebus per transubstantiationem; nam ex accidentibus venimus in cognitionem substantiæ, & destructa substantia, seu subiecto, impossibile est aliquid remanere iuxta vulgatum Axioma Philosophorum.

Respondeo negando consequentiam; nam accidentia panis, & vini remanent sine subiecto substantiali; cum ipsorum subiectum sit substantia panis, & vini, quæ desinit per consecrationem, & per transubstantiationem: Non tamen remanent accidentia sine subiecto accidentali, excepta quantitate. Ratio est, tum quia accidentia materialia inhærent quantitati, tamquam subiecto accidentali. Tum quia dari potest actio naturalis contra huiusmodi accidentia; possunt enim alterari &c. Actio autem naturalis supponit subiectum, cum agens naturale nõ possit agere, nisi circa subiectum, quod in præsenti casu non potest aliud esse, nisi quantitas; ergo quantitas est subiectum accidentale accidentium materialium. Ita S. Thomas q. 77. art. 2. Philiarchus 2. par. lib. 1. cap. 18. Sotus in 4. sent. dist. 10. q. 2. art. 1. Syluester Eucharistia 4 nu. 1. Bartholomeus ab Angelo dialogo 4. §. 233. & 254. Victoria de Eucharistia nu. 12. Coninchus ibidem, & alij communiter.

Vtrum verò accidentia possint esse sine vllo omnino subiecto, sicut est quantitas, quæstio est philosophica, quam sciendi cupido, videndam relinquo apud Suarez disput. 70. sec. 2. Bellarminum, & alios Doctores citatos Ad obiectionem igitur.

Dico, facta consecratione, remanere quidem accidentia panis, non tamen remanere substantiam panis.

Neque obstat, quod accidentia dicantur signa infallibilia substantiæ, & quod sensus iudicet adesse panem, vbi sunt accidentia panis; nam sensus in hac parte decipitur, nisi fide instituatur, & dirigatur. Fides, verò supplet defectum sensus, iuxta illud, quod canitur ab Ecclesia, Præstet fides supplementum sensuum defectui; nec mirum est, sensum in hac parte decipi, nisi fide instituatur; cum etiam decipiatur in rebus ipsis naturalibus; nam aliquando iudicat lignum in aqua positum esse bipartitum, & solem esse bipedalem; verum si instruatur, aut corrigatur auctoritate sapientum, non ita iudicabit, vt bene innuit Nugnus q. 53. art. 5. & alij Doctores citati.

Obijcies secundò, Sacramentum Eucharistiæ appellatur panis in scriptura, iuxta illud, panis, quem ego dabo, caro mea est, Hic est panis, qui de Cœlo descendit &c. ergo in Sacramento Eucharistiæ remanere videtur substantia panis; alioquin nomine panis non appellaretur.

Respondeo, Sacramentum Eucharistiæ appellari panem; non quia verè sit panis, sed quia apparet panis, sicut si quis videat vmbram hominis dicit se videre hominem. Præterea appellatur panis; non quia reipsa sit panis; sed quia antea fuit panis, & modo conuersus est in Corpus Christi; sicut in scriptura, serpens, qui conuersus fuit in virgam, appellatur virga, & homo; quia ex terra concreatus est, dicitur terra, Genesis 8.

3 Vtrum transubstantiatio, seu conuersio, qua panis substantia conuertitur in Christi corpus, sit actio, vel illam includat.

Respondeo, esse actionem accidentalem, vel illam includere. Ratio est, quia id, quo aliquid ponitur, est actio vel illam includit; sed conuersio est id, quo ponitur Christus sub speciebus, sub quibus antea non existebat; ergo conuersio, vel est actio, vel includit actionem. Ita Henriquez lib. 8. c. 22. nu. primo ad finem, & alij.

4 Rogabis primo, vtrum actio conuersionis dici debeat adductiua an productiua.

Respondeo dici, non modo adductiuam, verum etiam productiuam; nam per actionem solum adductiuam constituitur aliquid præsens in aliquo loco, in quo antea non erat. Per actionem vero productiuam producitur aliquid; Cum autem per conuersionem, non solum constituatur Christus præsens sub speciebus; verum etiam producatur aliquis modus accidentalis, quo Christus habensiam suum esse substantiale vnitur per modum contenti cum speciebus, sicut antea substantia panis sub illis continebatur, sequitur actionem conuersionis, non modo dici adductiuam, verum etiam productiuam. Hæc tamen est differentia inter substantiam panis, & corpus Christi, quod substantia panis sustentabat accidentia materialiter, & ab illis informabatur; Christus verò sustentat panis accidentia efficienter, & ab illis non informatur. Ita Henriquez lib. 8. c. 23. Coninchus tertia parte, quæst. 75. art. 4. dubio 1. num. 112. Nugnus ibidem difficultate prima, conc. u. vltima, & q. 77 art. primo, & alij.

5 Rogabis secundò, vtrum prædicta actio, & productio sit ipsamet consecratio, seu verborum prolatio.

Respondeo non esse ipsammet consecrationem, seu verborum prolationem, sed aliam. Ratio est, quia per consecrationem, inquiunt Doctores, fit productio; ergo productio, seu actio productiua non est ipsa consecratio, seu prolatio verborum; cum nulla res causet, & producat se ipsam; Concedo tamen, ipsam verborum prolationem concurrere instrumentaliter ad actionem productiuam; nam Sacerdos concurrit ministerialiter ad conficiendum Eucharistiæ Sacramentum; Cum autem concurrat per prolationem verborum, sequitur, prolationem verborum instrumentaliter concurrere ad actionem productiuam, & ad conficiendum Eucharistiæ Sacramentum.

§. TERTIVM.

Quandonam incipiat, & quandonam desinat esse Christi Corpus sub speciebus.

1 *Quandonam Corpus Christi incipiat esse sub speciebus.*
2 *Quandonam conseruetur Corpus Christi sub speciebus.*
3 *An Christus desinat esse sub speciebus per quamlibet alterationem specierum.*
4 *An desinat statim, atque Sacramentum in os recipitur.*
5 *An remaneat Christi Corpus sub speciebus, quando fiunt apparitiones miraculosæ.*
6 *An desinat Christi Corpus sub speciebus quando vermes ex ijs generantur.*
7 *An desinat Christi Sanguis, quando vini species miscentur cum vino alterius speciei.*
8 *Quid faciendum de vino, in quod gutta consecrata immissa est.*
9 *An Sanguis Christi dicatur misceri cum vino non consecrato.*
10 *An adsit mutatio in Christo ad desitionem specierum.*
11 *An quando aliquid generatur ex speciebus corruptis, producatur de nouo materia panis.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Corpus Christi incipit esse sub speciebus in eo instanti, in quo completur significatio verborum cõsecrationis. Ratio est, quia tunc Corpus Christi existit sub speciebus, quando verba significant ibi esse Corpus Christi; sed verba significant, Corpus Christi esse sub speciebus in vltimo instanti prolationis verborum, in quo completur significatio verborum; ergo Christi Corpus existit sub speciebus in vltimo instanti, in quo verborum significatio completur. Idem dicendum est de Christi Sanguine in consecratione Calicis. Ita S. Tho. tertia parte, q. 77 art. 7. Coninchus ibidem num. 174. & idem S. Tho. q. 78. art. 4. ad tertium. Sotus distin. 9. q. prima, art. 7. Victoria de Eucharistia nu. 65. & alij apud Henriquez lib. 8. cap. 25. nu. primo, & cap. 28. nu. 1.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Tandiu conseruatur Christi Corpus sub speciebus, quandiu conseruaretur panis, si sub illis speciebus existeret. Ratio est, quia Christus ex institutione istius Sacramenti succedit in locum panis; ergo tandiu perseuerare debet sub speciebus, quandiu conseruaretur panis, si substantia panis sub illis speciebus existeret. Ita S. Tho. q. 80. art. 3. Henriquez lib. 8. c. 28. nu. primo. Suarez disp. 51. sectione prima. Sotus distin. 10. q. 1. art. 6. Coninchus q. 76. art. 8 dubio 2. nu. 171. & q. 77. art. 3. nu. 56. Nugnus q. 75. art primo, difficultate prima, conclu. 3. Reginaldus lib. 29. nu. 93. Valentia to. 4. disp. 6. quæst. 4. puncto primo, versus finem, & alij apud Henriquez loco citato in commentario littera F. Toletus lib. 2. c. 29. in fine, Bartholomeus ab Angelo dialogo 4 de Eucharistia. §. 178. Victoria loco citato nu. 69. Viualdus de Eucharistia c. 7. nu. 18.

3 Hinc sequitur primò, Christum non desinere sub speciebus per quamlibet specierum alterationem. Ratio est, quia Christus desinit per illam specierum alterationem, per quam desineret substantia panis; sed substantia panis non desineret per quamlibet alterationem, vt per quamlibet calefactionem, aspersionem aquæ, &c. vt ipsa rerum magistra experientia docet; ergo Christus non desinit esse sub speciebus per quamlibet alterationem. Ita Doctores citati.

4 Secundò, errasse afferentes Christum desinere statim, atque in os recipitur, aut in ventrem traijcitur. Ratio est, tum quia non ita statim desineretur substantia panis. Tum quia cap. si quis per ebrietatem decernitur, vt si quis per ebrietatem non valeat retinere Sacramentum, sed species integras eijciat, species conseruentur tanquam continentes Corpus Christi.

Ex quo addiscere debent fideles sumentes Eucharistiam, ne statim post illius sumptionem cibum corporalem capiant, donec species alterentur, & corrumpantur; non enim decet cibum corporalem cum Eucharistia coniungere, vt obseruat Summa Corona de Eucharistia, nu. 44. Quanquam de hoc nullum extat præceptum: cum vsu receptum sit apud Religiosos, vt qui vltimam Missam celebrauit statim ad mensam prandij causa accedat. Ita Sotus distin. 12. quæst. prima art. 8. Ledesma, & alij, quos sequitur Henriquez c. 49. in commentario littera F. & quos infra referam de dispositionibus requisitis ex parte suscipientis.

5 Tertiò sequitur, quando fiunt apparitiones miraculosæ in Hostia, quibus positis adhuc remaneret substantia panis, sub speciebus remanere Corpus Christi, vt si appareat caro, vel Sanguis, qua apparitione facta, salua remaneret panis substantia, &c tunc enim remanet etiam Corpus Christi.

Vtrum vero caro, vel Sanguis, qui sub speciebus appareat, adorandus sit. Patet ex dictis de adoratione, adorandum esse, sicut etiam ex supra dictis patet, quomodo se gerere debeat Sacerdos in huiusmodi apparitionibus, de quibus S. Tho. q. 76. art. 8. Coninchus, & Vasquez ibidem. Valentia loco citato, Henriquez lib. 9. c. 38. & Suarez disp 56. sect. 4. Victoria de Eucharistia nu. 71.

6 Quartò, Christi Corpus desinere sub speciebus, quando vermes ex speciebus generantur; sicut etiam Sanguis Christi desinit sub speciebus vini, quando per admistionem alterius liquoris, specie distincti corrumpuntur, vel quando species vini permiscentur cum alio humore, vt posita tali mistione, substantia vini non remaneret, si vinum sub illis speciebus existeret. Ex opposito Sanguis Christi non desinit esse sub speciebus, quando posita tali mistione substãtia vini sub speciebus adhuc remaneret; ex quo fit, vt si gutta specierum vini consecratarum misceatur cum alio vino, Sanguis Christi non desinat sub illa gutta. Ratio est, tum quia per huiusmodi mistionem substantia vini non corrumperetur, sed potius conseruaretur, si mistio fieret cum vino eiusdem speciei. Tum quia, si duo vina consecrata miscerentur, sub illis remaneret Sanguis Christi; ergo Sanguis Christi etiam remanet, quando vinum consecratum miscetur cum non consecrato

eiusdem

eiusdem speciei. Ita Valentia loco citato, q. 5 puncto 3. versus finem. Nugnus q.77. art 8.concl.1.Coninchus ibidem nu.72. Victoria de Eucharistia nu.73. ad finem Chamerota de Eucharistia cap.6.dubio 60.& 56.Sotus Ledesma, & alij apud Suarez disp.57. sec.4.concl.3. apud Henriquez c.28.nu.2. contra nonnullos alios.

7 Sed modo difficultas est, vtrum Sanguis Christi desinat esse sub speciebus, quando species vini miscetur cum vino alterius speciei.

Respondeo desinere, quoties sub speciebus vini noua substantia generatur vt accidit, quando species vini albi in parua quantitate miscentur cum vino nigro in magna quantitate; tunc enim per alterationem, aut fit vnum tertium, aut sub speciebus vini albi generatur substantia vini nigri iuxta sententiam eorum, qui existimant vinum album differre specie à nigro, quam sententiam probabilem existimat Sotus Ledesma, & alij apud Henriquez cap. 28.nu. 3. Cum tamen non omnino certum sit, vt aduertit Nugnus loco citato ad finem, vinum album differre specie à nigro, non omnino constat, si vinum album consecratum misceatur, desinere sub illo Christi Sanguinem. Immò Valentia loco citato absolutè negat vinum album specie differre a nigro. Nos ergo asserimus, sub speciebus vini consecratis Sanguinem Christi desinere, si species ita misceantur cum vino alterius speciei, vt noua substantia producatur, siue vinum album specie differat à nigro, siue non. Ita Chamerota loco citato.

8 Secundò difficultas est, quid faciendum sit de vino, in quod gutta specierum vini consecratarum immissa est, vt si gutta specierum vini consecratarum immissa sit in dolium vini eiusdem speciei.

Respondent aliqui Doctores, illud vinum adhiberi, & bibi posse a laicis, nec opus esse, vt seruetur pro missis celebrandis. Ratio est, tum quia huiusmodi gutta haberi potest pro amissa, cum ignoretur, quænam illa sit. Tum, quia, si particula Hostiæ decidat super tapetē pretiosum, nec discerni queat, vbi sit, dominus non tenetur comburere totum tapetem; illumque in suos vsus non adhibere; ergo neque tenetur abstinere a vino, in quod immissa fuit gutta vini consecrati. Ita Henriquez cap.28 num 4. Sotus distinc.10. quæst.2.art.8 Emanuel Sà verbo Eucharistia nu.31. Viualdus de Eucharistia cap 7.nu. 19. & alij.

Suarez vero disp 57. sect.4 ad finem, Coninchus quæst. 77.art 8.nu.73. Vbi refert Baronium tom. 12. in fine anni 1191. fol. 812. Nugnus q.77.ar.8.ad finem, & alij sentiunt, huiusmodi vinum seruandum esse ad pios vsus, alioquin fieri contra reuerentiam speciebus consecratis debitam. Sententia Suarez, & aliorum est magis pia, & fauorabilis reuerentiæ debitæ tanto Sacramento; consequenter videtur in praxi sustinenda, nisi aliter cogat necessitas, vel incommoditas.

9 Tertiò difficultas est, vtrum sanguis Christi dicatur misceri cum vino, quando vinum consecratum permiscetur cum non consecrato.

Respondeo negatiuè cum S.Thoma loco citato art. 8. ad secundum Soto, Ledesma, & alijs apud Henriquez c. 28. in Commentario, littera L. Ratio est, quia ea dicuntur misceri, quorum extrema coniunguntur cum extremis alterius; sed extrema Sanguinis Christi non miscentur cum extremis vini; Sanguis enim Christi non est sub speciebus modo quantitatiuo, vt supra dictum est; ergo Sanguis Christi non potest proprie dici misceri cum vino.

10 Quæres primò, an quando Corpus Christi desinit sub speciebus ad desitionem specierum, adsit aliqua mutatio in Christo.

Respondet Nugnus q.76.art.6.difficultate 3. Suarez loco citato, Chamerota de Eucharistia cap.6. dubio 25. & alij affirmatiuè contra Caietanum q. 79 art. 6. & alios apud Nugnum. Ratio est, quia cum per consecrationem quidam modus accidentalis producatur, quo vnitur Corpus Christi speciebus, & hic modus desinat, quando Corpus Christi desinit sub speciebus, sequitur aliquam mutationem adesse in Christo, quando Christi Corpus desinit sub speciebus.

11 Quæres secundò, vtrum quando ex speciebus corruptis aliquid generatur, producatur de nouo materia panis, quæ per consecrationem desierat, vel noua creetur.

Respondeo, in hac quæstione dissensionem esse inter Doctores, vt videri potest apud Valentiam disp. 6. quæst. 5. puncto 4. apud S. Thomam quæst. 77. art. 5. apud Suarez q 77.art.5.& apud Nugnum, & Coninchum ibidem, in cuius quæstionis explicatione non est elaborandum; cum ad praxim parum referat nosse, an eadem, vel noua materia producatur: quamquam mihi placet nouam produci; cum præcedens omnino desierit per transubstantiationem, nec frustra multiplicanda sint miracula. Ita Philiarchus 2. parte lib. 1. cap. 19. & alij.

QVÆSTIO QVARTA.

De effectibus Sacramenti Eucharistiæ.

IN præcedentibus egimus de præsentia Corporis, & Sanguinis Christi sub speciebus, quæ potest appellari effectus consecrationis, seu formæ, modo superest agendum primo de effectu specierum consecratarum, seu Sacramenti Eucharistiæ. Secundò quandonam recipiatur effectus in susceptione Sacramenti Eucharistiæ.

Sed prius præmittendum est, quatuor saltem modis sumi, & manducari posse Christum in Eucharistia, vt ait Valentia tom. 4. disp. 6. quæst. 8. puncto primo. Henriquez cap. 40. & 41. Toletus lib.2.cap.29. num. 1. Pitigianus dist.18. q.3.art. 1. Viualdus de Eucharistia cap. 10. à nu.24. vsque ad 30. S.Tho.3.parte q. 80.art 1.& 2. Petrus Ledesma de Sacramento Eucharistiæ cap.11. vers. primera conclusion, & alij communiter teste Coninch quæst. 74. art.1.nu.19.& quæst. 80.art.1.nu.3. post. Tridentinum sess.13.cap.8.

Primò sumitur realiter tantum, seu materialiter, vt accidit quando mus comedit Hostiam consecratam, aut quādo infidelis nondum baptizatus sumit Eucharistiam; Cum enim sit incapax Sacramentorum, non dicitur recipere Sacramentum Eucharistiæ formaliter, sed tantummodo materialiter, quatenus recipit species continentes Corpus Christi.

Secundò spiritualiter tantum, quo pacto dicuntur Christum manducare, qui vniuntur Christum per effectum, & cupiunt Christum actu suscipere.

Tertiò Sacramentaliter tantum, & hoc modo peccator, qui cum peccati mortalis conscientia recipit Sacramentum, dicitur manducare Christum Sacramentaliter, quatenus recipit Sacramentum, sed non ipsius effectum.

Quartò Sacramentaliter, & spiritualiter hoc pacto vir iustus, qui sine mortali culpa voluntariè recipit Eucharistiam, dicitur sumere, & manducare Christum, quia non solum recipit Sacramentum, verum etiam ipsius effectum.

De effectu, qui per Eucharistiam Sacramentaliter, & spiritualiter susceptam producitur, agemus in præsenti quæstione; nam Eucharistia tantummodo materialiter, aut Sacramentaliter sumpta non producit effectum, sicut etiam Eucharistia spiritualiter tantummodo sumpta, licet conferre possit aliquam gratiam, non tamen confert gratiam ex opere operato, qualem confert Eucharistia spiritualiter, & Sacramentaliter suscepta, vt bene tradit Suarez disp.64.sec.2.ad finem. Henriquez c. 39. Bartholomeus ab Angelo dialogo 4.§. 174.

PVNCTVM I.

De effectibus Sacramenti Eucharistiæ spiritualiter, & Sacramentaliter sumptæ,

1 *Quotuplex effectus recipiatur in sumptione Eucharistiæ.*
2 *An recipiatur augmentum gratiæ.*
3 *An recipiat augmentum gratiæ, qui Eucharistiam recipit cum actuali peccato veniali.*
4 *An Eucharistia præseruet à mortalibus.*
5 *An liberet à venialibus peccatis,*
6 *An per Eucharistiam remittātur venialia ex opere operato,*
7 *An detur auxilium ad rectè operandum,*
8 *An Eucharistia nos vniat cum Christo, & fidelibus,*
9 *An per Eucharistiam tollatur pœna temporalis.*
10 *An species consecratæ nutriant corpus sumentis,*

VNICA PROPOSITIO,

1 QVadruplex saltem effectus recipitur in susceptione Sacramenti Eucharistiæ.

2 Primus effectus est augmentum gratiæ, nam Eucharistia per-se, & ex propria institutione; instituta fuit ad augmentum gratiæ conferendum, vt patet tum ex definitione Conciliorum Florentini in decreto Eugenij, Tridentini, Viennensi, & aliorum apud Suarez. Tum quia sicut cibus confert robur, & augmentum viuenti. Ita Sacramētum Eucharistiæ, quod fuit institutum per modum cibi, & potus iuxta illud Ioannis 6. Caro mea verè est cibus, & sanguis meus verè est potus, confert robur, & augmentum vitę, idest spiritualis gratiæ Ita Valentia tom. 4. disp. 6 q. 5. pun. 1. S. Tho. q. 79. art. 1. Coninchus, & Nugnus ibidem, Suarez disp. 63. sect. 1. Henriquez lib. 8. cap. 15. Reginaldus lib. 26. num. 138. Petrus Ledesma loco citato cap. 10. pagina 82. Victoria de Eucharistia num. 76. Viualdus de Eucharistia cap. 1. num. 1. Chamerota de Eucharistia cap. 8. dubio 1. & alij.

Vtrum vero Eucharistia conferat aliquando primam gratiam; patet ex supra dictis aliquando conferre; quamuis per se primo fuerit instituta ad augendam gratiam, vt bene docet Valentia loco citato, versiculo Sunt autem, Suarez, & Reginaldus locis citatis, Angles de Eucharistia q. 3. art. 2. conclus. 4. Bartholomeus ab Angelo loco citato §. 392. S. Tho. loco citato art. 3. Coninchus ibidem nu. 52. Viualdus de Eucharistia num. 67. & alij communiter teste Petrus Ledesma de Sacramento Eucharistiæ cap. 10. versiculo nona conclusion.

3 Si quæras, vtrum recipiens Eucharistiam cum peccato veniali actuali, seu cum effectu ad peccata venialia, recipiat augmentum gratiæ habitualis.

Respondetur affirmatiuè; nam peccata venialia non sunt incompatibilia cum gratia, & charitate; consequenter non impediunt gratiæ, & charitatis augmentum; quāuis in susceptione Sacramenti non obtineatur remissio illorum venialium quæ actu committuntur, vt patet ex dictis de martyrio, & baptismo. Ita Valentia loco citato puncto 3. Sanctus Thomas loco citato, art. 8. ad primum, & secundum, Sotus distinct. 11 q. 2. art. 8. Bartholomeus ab Angelo loco citato § 412. Victoria de Eucharistia nu. 76. Petrus Ledesma de Eucharistia ca. 10. versiculo Quarta decima conclusion, Corduba, & alij apud Henriquez cap 45 contra Bonauenturam, Cajetanum, & alios apud præcit DD

4 Secundus effectus Eucharistiæ est præseruatio à mortalibus, vt patet tum ex Tridentino sess. 13. cap. 2. Tum quia, cum Eucharistia per modum cibi sit instituta, conferre debet robur ad vitam spiritualem, & consequenter præseruationem à mortalibus. Tum quia Ioannis sexto dicitur, Hic est panis de Cœlo descendens, vt si quis ex ipso manducauerit, non moriatur; non mori autem est præseruari à mortalibus quæ mortem animæ inferunt.

5 Addo Eucharistiam, non solum præseruare à mortalibus; verum etiam liberare à venialibus, modo non adsit ipsorum complacentia, aut in ipsa susceptione Sacramenti non committantur; nam complacentia venialium impedit spiritualem dulcedinem, quæ præcipitur ex hoc Sacramento, & impossibile est aliquem liberari ab illis peccatis, quæ tunc committuntur. Ita Tridentinum sess. 13 cap. 1. Reginaldus num. 139. & 141. S. Thom. 3. parte quæst. 79. artic. 1. & 2. Henriquez loco citato num. 5. Coninchus q. 79. art. 5. & 6. Nugnus ibidem art. 4. conclusione prima, Valentia loco citato versiculo Secundus effectus, & versiculo Tertius effectus, Suarez disp 65. quæst. 10. Vasquez tom. 3. disp. 205. num 2. Petrus Ledesma in sum. prima parte cap. 10. de Eucharistia conclusione 15. Angles quæst. 3. art. 1. difficultate 2. conclusione 1. Bartholomeus ab Angelo dialogo 4. §. 395. & 397. S. Antoninus 3. parte tit. 14. cap. 12. Sotus in 4. senten. dist. 11. q. 2. art. primo, Syluester verbo Eucharistia 4. num. 3. Tab. Eucharistia 3. num. 1. Viualdus de Eucharistia cap. 11. num. 1. & alij Theologi communiter,

6 Sed modo dubium est, primò, vtrum per Eucharistiam remittantur peccata venialia ex opere operato.

Respondeo affirmatiuè cum Nugno loco citato, & alij. Ratio est, quia, cum in Tridentino loco citato remissio venialium ponatur tanquam proprius effectus huius Sacramenti; Sacramenta autem producant suos effectus ex opere operato, sequitur, per Eucharistiam remitti venialia ex opere operato; Ita Nugnus loco citato.

Alij verò putant Eucharistiam remittere venialia mediatè excitando ad actus charitatis, per quos venialia delentur, & restituendo feruorem charitatis, cuius priuationem inducit peccatum veniale.

Sed mihi probatur sententia Nugni asserentis, Eucharistiam, non solum remittere venialia, mediatè excitando ad prædictos actus, sed etiam ex opere operato, vt colligitur ex Tridentino loc. cit.

7 Tertius effectus est auxilium ad rectè operandum, & temperandum fomitem peccati, & ad depellendas tentationes Ratio est, tum quia Dęmones effugiunt Christum præsentem, & cętum Angelorum Christum comitantium Tum quia, sicut cibus corporalis confert robur, & vires ad operandum, ita etiam cibus spiritualis in Eucharistia. Ita S. Tho. tertia parte quæst. 79. articulo primo ad tertium, Coninchus ibidem art 8. Suarez disp. 63. sect. 10. & disp. 64. sect. prima, Reginaldus lib. 29. num. 137. Henriquez cap. 37. Nugnus q 79. art. 3. Toletus lib. 2. cap. 29. num 4. & alij.

8 Quartus effectus Eucharistiæ est vnio spiritualis cum Christo, & fidelibus, vt patet ex testimonio D. Pauli Corinthiorum 10. Vnum corpus sumus, qui de vno pane participamus; Ita Sanctus Thomas, Valentia loco supra citato, Suarez disp. 64. sect. 3. Coninchus loco citato num. 63, Reginaldus, Toletus lib. 2 cap. 29 num. 4. & alij.

9 Quæres Primò, vtrum Sacramentum Eucharistiæ auferat pœnam temporalem.

Respondeo distinguendo, vel Sacramentum accipitur vt sic, vel vt Sacrificium: si accipiatur, vt Sacrificium, certum est remittere pęnam; quia vnus ex effectibus Sacrificij est remittere pœnam, vt constabit ex infra dicendis, Si vero consideretur, vt Sacramentum, non aufert primario pęnam ex opere operato, sed iuxta valorem actus, & dispositionis sumentis nullo enim iure constat, hunc effectum produci à Sacramento Eucharistiæ,

Non nego tamen, quin per Eucharistiam possit remitti pœna. Primò quatenus Eucharistia excitat ad actum charitatis, qui prodest ad satisfaciendum pro pœna. Ita S. Tho. quæst. 79. art. 5. Valentia disp. 6. q 7. art. primo conclusione 3. Henriquez loco citato num 5. Suarez disp. 63. sect. 10. & disp 64. sect 1. summa Corona de Eucharistia, num. 62. ad finem, Reginaldus loco citato num. 142. Bartholomeus ab Angelo loc. cit. § 396.

Secundò non nego, quin Eucharistia remittat aliquando pœnam, saltem secundario, quamuis eam non remittat per se primario, seu quāuis ex primaria sua institutione non ordinetur ad remittendam pęnam. Ratio est, quia ad infusionem primæ gratiæ consequitur alicuius pęnæ remissio, cum per infusionem primæ gratiæ tollatur reatus æternæ pęnæ; Cum autem per Eucharistiam aliquando infundatur prima gratia; sequitur, per susceptionē Eucharistiæ aliquando remitti pęnam, alioquin sequeretur, eum, qui recipit Eucharistiam cū attritione, putans se esse in gratia, & rite dispositū, non recipere gratiā, & remissionem illius pęnæ, quod falsū est, vt bene ait Nugnus q 69. n. 5. S. Th 3 parte q. 79. art. 5. Sot. in 4. sent. dist. 11. q. 1. art. 1. Bartholom. ab Angelo lo. cit §. 399. & alij quam plures, quos supra retuli de effectibus Sacramentorum.

10 Quæ-

10 Quæres secundò, vtrum species consecratæ prosint ad nutriendum corpus sumentis.

Respondeo affirmatiuè, non solum quatenus species Eucharistiæ in stomachum receptæ ita alterantur, & corrumpuntur, vt noua producatur substantia, quæ sufficiens est ad nutriendum; nam corruptis speciebus, aliquid de nouo generatur ad exigentiam dispositionis, sicut disposito Embrione Deus creat animam, vt bene ait Summa Corona loco citato nu.23. ad finem, Henriquez cap.31. num.2. S. Th. loco statim citando. Valentia tomo 4. disp. 6. q.5. puncto 4. ad finem, Viualdus de Eucharistia cap. 7. nu. 17. & alij communiter; verum etiam, quatenus in ipsis speciebus remanent qualitates panis, & vini, vt bene obseruat Sanctus Thom. q.77. art.6. Henriquez c.18. nu.2. littera T. Suarez disput.57. Reginald. loco citato, numero.39 & alij communiter, qui fusius de effectibus Eucharistiæ disserunt.

PVNCTVM II.

Quandonam Eucharistia suos producat effectus.

1 *Quo tempore Eucharistia suos producat effectus.*
2 *An recipiant gratiam, qui species detinens in ore donec corrumpantur.*
3 *An recipiat gratiam Sacerdos qui deglutita parte tantum Hostia, moritur.*
4 *An recipiens partem Hostia cum peccato, recipiat gratiam, si statim per contritionem in gratiam constitutus sumat reliquas Hostia partes.*

VNICA PROPOSITIO.

1 EVcharistia suos producit effectus, quādo aliqua pars Hostiæ, & Sanguinis deglutita est, & peruenit ad ventriculum. Ratio est, tum quia, vt Eucharistia producat suum effectum, requiritur, vt applicetur suscipienti; dicitur autem applicata suscipienti, quando aliqua pars Hostiæ deglutita est, seu transmissa est ad stomachum, iuxta illud Ioannis 6. Qui manducat me, & ipse viuet propter me. Tum quia hoc Sacramentum confert gratiam per modum nutrimenti; sed cibus nutrit, quando transmittitur ad stomachum; Ergo Sacramentum Eucharistiæ confert gratiam, quando transmittitur ad stomachum, in eo scilicet instanti, in quo verum est dicere, nunc deglutitum est, aut potatum est. Ita Sotus dist. 11. q.2. art. 1. Valentia to 4. disp. 6. q.7 puncto 1. Verficulo. Contra hos, Suarez to. 3. dis. 63. sec 4 Henriquez c.43. Coninchus q.79. art. 1. dist. 2. num. 23. Nugnus ibidem. versi. tertia sententia Reginaldus lib. 29. num. 140. Angles de Eucharistia q 3. art. 1. folio mihi 131. & alij communiter.

2 Hinc sequitur primò, eos, qui diu retinent Hostiam in ore, ita vt species corrumpantur, antequam deglutiantur, non recipere fructum Eucharistiæ; quia non dicuntur Christum manducare; nam Sacramenta tunc operantur, quando sunt applicata suscipienti; sed Eucharistia non dicitur applicata suscipienti, antequam deglutiatur, vt patet ex rationibus in propositione allatis; ergo Eucharistia non producit effectum, antequam deglutiatur, consequenter qui diu retinet Hostiam in ore, ita vt species corrumpantur, antequam deglutiantur, non recipit fructum Eucharistiæ; quia non dicitur Eucharistiam deglutire, & manducare, iuxtà illud. Qui manducat me, & ipse viuet propter me.

3 Secundò Sacerdotem, qui deglutita parte Hostiæ, euomit reliquas partes, aut moritur ante plenam aliarum partium deglutionem, recipisse gratiam, & totum effectum Sacramenti; quamuis non receperit totam Hostiā vel Sanguinem; nam Sacramentum suum producit effectum, quando prima pars Hostiæ, vel sanguinis deglutita est.

Ratio autem, cur Sacramentum producat suam gratiā ex vi Sacramenti, quando prima pars est deglutita, est, quia in ea est totus Christus; Christus enim ita repertur in exigua, ac in magna particula. Tum quia hoc Sacramentum est signum practicū refectionis spiritualis, quod significat, & significando efficit refectionem spiritualem; Cum ergo prima particula sit Sacramentum Eucharistiæ, & significet refectionem spiritualem, sequitur primam partem deglutitam conferre gratiam, & refectionem. Tum quia causa perfectè posita producit totum, & perfectum suum effectum in obiecto, nisi aliunde adsit repugnantia, aut nisi accipiat maiorem vim agendi, aut obiectum melius disponatur; Ergo Eucharistia producit totū suum effectum eo ipso, quo sumpta est, nec effectum auget, nisi obiectum melius disponatur, seu nisi communicans actus feruentiores eliciat, seque ad maiorem gratiā recipiendam præparet, & disponat. Tum quia, si non produceretur totus effectus à prima parte, sed successiuè augeretur per partes, expediret grandiores Hostias recipere, easque non statim, sed interposita mora deglutire, quod non est in vsu.

Dicendum igitur est, effectum Eucharistiæ produci, deglutita prima parte per ordinem etiam ad reliquas partes; nam hoc Sacramentum est per modum vnius refectionis, & conuiuij, & est vnum indiuiduum Sacramēti, quod integratur non solum ex parte deglutita, verum etiam ex deglutienda, vt dictum est de vnitate, & multiplicitate huius Sacramenti.

Obijcies primò, si totus effectus produceretur a prima parte deglutita, sequeretur reliquas partes Hostiæ consecratæ nihil conferre; hoc autem non videtur admittendū; cùm etiam reliquæ partes sint consecratæ, & contineant Christum, & verè sint Eucharistiæ Sacramentum.

Respondeo, etiam reliquas partes conferre effectum, quatenus constituunt vnam refectionem, & vices gerunt vnius conuiuij moralis, non tamen hinc sequitur, quia deglutita prima parte, totus effectus producatur.

Obijcies secundò, alia Sacramenta habent suum effectum, quando perficiuntur; ergo etiam Sacramentum Eucharistiæ habet suum effectum, quando perficitur sumptio Eucharistiæ, & fit conuersio in substantiam ipsius met recipientis; consequenter non videtur verum, Eucharistiam producere suum effectum, quando aliqua pars solum deglutita est.

Respondeo negando consequentiam cum Nugno loco citato, versiculo, Ad hoc argumentum. Ratio disparitatis est, quia cum reliqua Sacramenta consistant in vsu, & actione non possunt effectum habere, nisi completa sit actio moraliter; quia tunc habent suam significationem: Sacramentum verò Eucharistiæ consistit in esse permanenti, in speciebus scilicet consecratis, quæ assumuntur ad producendam gratiam; eamque possunt producere, etiamsi nondum perfecta sit sumptio, & conuersio; nam sumptio primæ partis significat refectionem spiritualem, eamque significando confert.

4 Sed modo difficultas est, vtrum si detur casus, vt communicans sit in peccato mortali tunc temporis, quo manducauit aliquam partem hostiæ, sed statim eliciat actum contritionis, antequam reliquas partes manducet, recipiat gratiam manducando reliquas partes.

Respondeo negatiuè cum Henrquez cap. 43. num. 3. & & alijs contra Caietanum tertia parte, q.76 art. primo, & alios, quorum sententiam probabilem existimat Valentia loco citato, eamque sequitur Suarez loco citato sec. 8. Coninchus loco citato nu. 48. Reginaldus lib. 29. nu. 140. Nugnus quæst. 79. art. 1. Verficulo Ad secundam regulam, Sotus in 4. sent dist. 11. q. 2. art. 1. Bartholomeus ab Angelo dialogo 4. § 404. & alij, Ratio est, tum quia totus effectus Sacramenti producitur per sumptionem primæ partis sed communicans in sumptione primæ partis non erat sufficienter dispositus ad recipiendum Sacramenti effectum; ergo non recepit postea effectum, quamuis se disponat, antequam reliquas partes deglutiat, easque ad stomachum transmittat; Quamuis enim illæ sumptiones physicè sint plures, & distinctæ; nihilominus sunt vna moraliter, per quam verus datur effectus in prima deglutione. Sicut effectus Baptismi confertur in prima ablutione. Tum quia qui indignè, & sacrilegè communicat, dicitur sibi iudicium manducasse, iuxta illud Apostoli, qui indignè manducat, iudicium sibi manducat &c. Par autem non est, vt quis per eandem refectionem, & cibum pariat sibi iudicium, & gloriam. Quamobrem Patres asserunt, Eucharistiam huic esse inutilem, seu mortiferam.

Dices, qui deglutita particula in statu gratiæ, melius se disponit ad gratiam, recipit maiorem gratiam, vt antea

innuit ergo etiam, qui recipit particulam in peccato, recipit gratiam, & effectum Sacramenti, si ad illum se disponat, antequam deglutitæ, & corruptæ sint reliquæ, particulæ.

Respondeti potest primò, illum, qui suscepta Hostiæ particula melius se disponit, non recipere maiorem gratiam ex opere operato, ratione Sacramenti, sed ex opere operantis, quatenus scilicet per illud opus in gratia elicitum, meretur gratiæ augmentum.

Secundò, responderi potest negando consequentiam. Ratio disparitatis est, quia omnes illæ particulę concurrunt moraliter ad gratiam; sicut autem prima particula in stomachum traiecta produxit gratiam iuxta dispositionem præuiam, ita reliquæ possunt augmentum gratiæ conferre, ratione maioris dispositionis aduenientis. Ex opposito vero recipiens primam particulam in peccato mortali, sicut per illam non recipit gratiam, ita neque recipit per sequentes; omnes enim concurrunt per modum vnius refectionis, & vnius conuiuij, vt iam dictum est, nec est eadem ratio Eucharistiæ, ac cibi corporalis, vt supra dictum est.

Non nego tamen quin sententia Caietani, Suarez, Coninchi, & aliorum valde sit probabilis.

QVÆSTIO QVINTA.

DE MINISTRO EVCHARISTIAE.

DVo breuiter quæram in hac quæstione, Primò quis sit minister Eucharistiæ, Secundò quænam dispositiones in eo requirantur.

PVNCTVM I.

Quis sit minister Eucharistiæ.

1 *Minister consecrationis quis sit.*
2 *An excommunicatus, vel degradatus possit consecrare.*
3 *An plures Sacerdotes possint eandem Hostiam simul consecrare.*
4 *Minister Ordinarius ad administrandam Eucharistiam quis sit.*
5 *An Diaconus possit esse minister extra Ordinarius.*
6 *An possit esse Subdiaconus, vel laicus.*
7 *Differentia inter Sacramentum Eucharistiæ, & pœnitentiæ.*
8 *Quænam pœna sit imposita ministrantibus Eucharistiam sine licentia.*
9 *An incurratur censura ab ijs, qui eam ignorant.*
10 *An excusentur Religiosi communicantes infirmos morti proximos.*
11 *An hæc censura extendatur ad omnes Sacerdotes.*
12 *An Sacerdos possit ex deuotione se ipsum communicare præcisò Missæ Sacrificio.*
13 *An possit Sacerdos partem suæ Hostiæ dare infirmo, vel etiam sano.*
14 *Quandonam teneatur Parochus suis ouibus Eucharistiam administrare.*

DVO principaliter quæram in hoc puncto. Primò quis sit minister circa consecrationem. Secundò circa administrationem.

PRIMA PROPOSITIO.

1 MInister consecrationis est solus Sacerdos; Ratio est, tum quia solus Sacerdos habet Ordinem Sacerdotalem, & Christus solis Sacerdotibus dixit; Hoc facite in meam commemorationem, Tum quia hic habetur in Tridentino sess. 22. cap. primo, Florentino, & aliis apud Suarez disp 61. sect. 1. Bellarminum lib. 4. de Eucharistia, cap 16 Coninchum q. 82 art. 1. nu. 3. Nugnum ibidem, Henriquez lib. 8. num. 4. Reginaldum lib. 29. num. quarto Bartholomeum ab Angelo dialogo 4. § 287. Victoriam de Eucharistia nu. 88. Vivaldum de Eucharistia c. o. num. 1. Chamerotam de Sacrificio Missæ, pag. 289. Petrum Ledesmam de Sacramento Eucharistiæ cap. 9. versiculo primera conclusion, & alios.

2 Ex quo fit, vt quilibet Sacerdos, etiam excommunicatus, vel degradatus, possit validè consecrare; cum retineat ordinem Sacerdotalem, & consequenter potestatem consecrandi fundatam in charactere Sacerdotali, quem supra diximus deleri non posse. Ita Valentia tom. 4. disp. 6. quæst. 10. pun. 1. Toletus lib. 2. cap. 28. num. 1. Victoria loco citato nu. 92. & alij Doctores citati cum S. Thoma, q 82. art. 7. & 8.

3 Vtrùm verò plures Sacerdotes possint simul eandem Hostiam consecrare, constat ex supradictis posse, modo eodem tempore perficiant formam, vt patet in ordinatione Sacerdotali, in qua omnes Sacerdotes consecrant, nec forma consecrationis redditur falsa per concursum aliorum. Ita S. Thom. loco citato art 2. Coninchus ibidem Nugnus ibidem Henriquez cap. 54. numero 1. ad finem, Reginaldus lib. 29. numero 43. Suarez disput 61. sect. 4. Victoria loco citato numero 88. Chamerota loco citato, & alij.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 MInister ordinarius, & deputatus ad Sacramentum Eucharistiæ administrandum est solus Sacerdos habens ordinariam, vel delegatam auctoritatem ad hoc Sacramentum administrandum. Ita S. Thom. loco citato art. 3. Rodriquez in summa cap. 67. de Communione num. 1. Angles q 7. art. 1 conclus. 2. Bartholomeus ab Angelo dialogo 4 § 276. Victoria loco citato nu. 89 Viualdus de Eucharistia c. 8 nu. 1. Chamerota loco cit. Suarez, disp. 72. sec. 1. Reginaldus loco citato, nu 58. Toletus loco citato, & alij communiter, & patet ex capite, Peruenit de consecratione d. st. 2.

5 Minister vero extraordinarius potest aliquando esse Diaconus, vt in articulo mortis: sicut etiam alias sanguinem administrabat: Ita Doctores citati, cum S. Thom. art. 3. Petrus Ledesma loco citato. Hoc tamen tempore, ob Sacerdotum copiam, & multitudinem, non videtur in vsu, vt Diaconus Eucharistiam administret.

6 Addunt aliqui Doctores, non solum Diaconum, verum etiam Subdiaconum, vel etiam laicum posse Sacramentum Eucharistiæ, in articulo mortis administrare sibi, vel alijs, consequenter laicum, qui non potest in articulo mortis Eucharistiam sumere à Sacerdote, posse sumere per se ipsum, aut aliis administrare. Ita Valentia loco citando, Suarez disp. 72 sec. 3. ad finem Coninchus q. 82. ar. 3. nu. 13. inclinat in hanc sententiam Reginaldus lib. 29. nu. 53. & alij arbitrantes laicum in articulo mortis posse, quando nõ adest alius, qui sibi Eucharistiam administret, se ipsum communicare, sicut fertur factum fuisse a Regina Scotiæ proxima martyrio. Ratio est, tum quia iure solum humano prohibitum est laico attingere Eucharistiã, cap peruenit de consecratione, distin. 2. Ius autem humanum non videtur in tali euentu obligare, sed potius videtur cedere grauiori præcepto diuino, quo fideles tenentur in articulo mortis communicare. Tum quia olim permissum fuit fidelibus secum deferre Eucharistiam sequenti die sumendam. Immò etiam permissum fuit laicis deferre Eucharistiam ad infirmos tempore necessitatis, teste Eusebio 6 Historiarum, c 36. Ergo etiam hoc tempore permittendum videtur, vt laici in articulo mortis sibi Eucharistiam administrare possint. Ita Doctores citati, quos sequitur Valentia tom. 4 disp. 6. q. 10. punc. 1. ad finem.

Sed

Sed contrarium mihi probabilius videtur cum Henriquez lib.8.c 54, Emanuele Sà, verbo Eucharistia, n.4.& 32. Victoria de Eucharistia n. 89. Posseuino de comunione c.8.n.14. Chamerota de Eucharistia c.9.dubio 3. Viualdo de Eucharistię Sacramento, de vsu, & administratione nu.3. vbi refert Sanctum Thomam, Paludanum, & Syluestrum. Ratio est, tum quia non est tanta necessitas Eucharistiæ sumendæ; vt laicus, aut alius, qui non est Sacerdos, vel saltem diaconus, possit in articulo mortis, propria auctoritate sibi Sacramentum Eucharistiæ ministrare, nó seruata solemnitate, & ritu Ecclesiæ consueto. Tum quia sicut Sacerdos non potest, vt se ipsum, vel alium communicet in articulo mortis, celebrare sine vestibus consuetis; ita neque laicus potest in articulo mortis Eucharistiam administrare contra vsum, & consuetudinem hoc tempore receptam in reuerentiam tanti Sacramenti. Tum quia hoc tempore non videtur in vsu, vt Diaconus Eucharistiam administret; ergo multo minus hoc videtur concedendum laico, aut alteri, qui non sit initiatus ordine Sacerdotali. Solus igitur Sacerdos, ordinariè saltem loquendo, potest Eucharistiam administrare, modo habeat iurisdictionem ordinariam, qualem habét Episcopi, Parochi, & alij, quibus animarum cura incumbit ex officio, aut saltem habent licentiam ab illis, quibus incumbit Sacramenta administrare; nam æquitas, & iustitia non patitur, vt quis falcem mittat in messem alienam; Hac de causa inquit Suarez disp 72. sect. 2. Emanuel Sa loco citato, nu.14. Reginaldus lib.36 nu.64. Coninchus loco citato, art.3.nu.28. Rodriquez loco citato Chamerota loco citato, Nugnus ibidem, versic. Circa has duas conclusiones; Sacerdos qui sine licentia Eucharistiam administrat, per se loquendo mortaliter peccat, nisi hoc faciat ex præsumpta voluntate pastoris; sibi enim vsurpat alienam iurisdictionem & falcem mittit in messem alienam.

Dixi, nisi hoc faciat ex præsumpta voluntate pastoris, nam si credatur, fortè vt pastor hoc sciens approbaturus sit, & daturus licentiam, Sacerdos administrans non peccat mortaliter; quia non dicitur alienam iurisdictionem, inuito proprio pastore, vsurpare.

7 Hic obiter aduertendum est differentia inter Sacramentum Eucharistiæ, & pęnitentiæ, quod ad validam administrationem Sacramenti pęnitentiæ non sufficit præsumpta voluntas superioris, & ratihabitio præcisa; sufficit vero ad licitam Sacramenti Eucharistiæ administrationem. Ratio differentiæ est, quia iurisdictio non pertinet ad substantiam Sacramenti Eucharistiæ, sicut pertinet ad substantiam Sacramenti pęnitentiæ, consequenter ad validam Sacramenti pœnitentiæ administrationem requiritur positiua voluntas superioris iurisdictionem concedentis, & non sufficit præsumpta. Ita Suarez. Coninchus, Reginaldus, & alij locis cit.

8 Rogabis, vtrum imposita sit aliqua pęna ministrantibus Eucharistiam sine licentia Episcopi, vel pastoris.

Respondeo, contra Religiosos nó habentes speciale priuilegium latam esse pœnam excommunicationis ipso facto reseruatam Papæ in Clementina Religiosi de priuilegijs, si præsumpserint Eucharistiam administrare laicis, aut secularibus.

9 Aduertendum tamen est primò circa illam particulam, præsumpserint, censuram ab ijs non incurri qui bona fide administrant ex ignorantia excommunicationis, vel probabiliter credunt, Pastores ratam habituros huiusmodi administrationem; tunc enim non dicuntur præsumere. Ita Nugnus loco citato, Suarez disp.72. sect.2. columna 2. Henriquez, & alij locis citatis.

10 Secundò excusari Religiosos, communicantes in articulo mortis infirmos, sine licentia proprij Pastoris; tunc enim non peccant administrando, quamuis Parochus sit inuitus. Ratio est, tum quia præsumitur adesse ratihabitio summi Pontificis. Tum quia præceptum Ecclesię non videtur obligare cum tanto proximi periculo, & detrimento, Ita Suarez loco citato, sect.2. versus finem, versiculo sed quæres. Toletus lib.6 c.17. Henriquez loco citato, c.54.nu.2. Emanuel Sà verbo Eucharistia, num.4. Valentia to.4. disp.6.q.10 puncto 1. Rodriquez loco citato nu. 3. Chamerota loco citato dubio 5. Coninchus loco citato, art.3.num. 26 Reginaldus nu.93. Sotus in 4. dist. 13.q. 1. art.3. Viualdus loco citato, vbi plures alios refert.

11 Tertiò, illam excommunicationem non extendi ad alios Sacerdotes, sed solum ad religiosos, Ratio est, quia in dicta Clementina sit mentio tantummodo Religiosorum; in pœnis autem non est facienda extensio. Ita Nugnus, & alij locis cit.

12 Quæres Primò, vtrum Sacerdos præciso missę Sacrificio, possit se ipsum ex deuotione communicare.

Respondeo affirmatiuè, modo non adsit alius Sacerdos, qui sibi administret, nec adsit scandali periculum. Ita Suarez disp 72. sect.3. Emanuel Sà verbo Eucharistia, nu.35. Coninchus loco citato, art.3. num. 25. Rodriquez in summa c.67. conclusione 2. num.2. Bartholomeus ab Angelo dialugo 4.§.131. Viualdus de Eucharistia cap.10. num.56. Posseuinus de communione cap.8. num.23. & alij. Ratio est, quia Sacerdos est minister ordinarius huius Sacramenti, nec dicitur alienam iurisdictionem vsurpare, sibi Eucharistiam administrando, nec vllum ius extat in contrarium. Immo Coninchus loco citato, & alij putant hoc etiam licitum esse Diacono in articulo mortis existenti, si alioquin deberet decedere sine viatico; nam iure antiquo concessum erat Diacono, vt sibi communionem præberet, absente Sacerdote, vt patet ex Concilio Nicæno cap 14. nec ullo iure nouo sancitum est, quin hoc fieri possit a Diacono, saltem in tali necessitate.

13 Quæres Secundo, vtrum Sacerdos, qui non habet aliam Hostiam consecratam præter suam, possit partem suæ Hostiæ præbere infirmo, vel etiam sano.

Respondeo affirmatiuè, si adsit rationabilis causa. Ratio est, quia non apparet sufficiens ratio in contrarium; Sacrificium enim non desinit esse perfectum per administrationem huiusmodi particulæ. Ita Angelus verbo missa, nu. 27. Henriquez lib.8. cap.46. nu.2. in commentario littera B. Emanuel Sa verbo Eucharistia, num 15. Syluester. Bartholomeus ab Angelo de Missa dialogo 5.§.589. & 590. S. Antoninus 3. par. tit. 13. c 6. nu 3. Posseuinus de communione Sanorum c.8. nu.13. Chamerota de Eucharistia c 9. dubio 7. & alij apud præcitatos DD.

14 Quæres tertiò, quandonam teneatur Parochus suis ouibus Eucharistiam administrare.

Respondeo, per se loquendo teneri non solum, quando subditi tenentur communicare, vt voluit Syluester verbo Confessor 2. quæsito 18. & alij apud Suarez loco citando, sed etiam quoties subditi eam rationabiliter petunt, vt si eam petant non nimis frequenter, sed quatenus postulat ipsorum conditio, & Sacramenti reuerentia; nam Parocho impositum est onus pascendi oues suas, quod maximè sit verbo, & Sacramentis; nec par est, vt paruuli petant panem, & non sit, qui panem eis frangat. Ita Suarez disp.72. sect.3. sub initium. Nauarrus cap placuit de pœnitentia, disp.6. nu.151. Reginaldus lib.29 nu 95. Idem in simili Pitigianus de pœnitentia dist.17 q. vnica art.4. Sotus dist. 1. q.5. art.9. Nauar. c.25. nu.131. Azor. 1. par. lib.2. c.17. quæsito 10. Angelus confessio 3. nu 34. Posseuinus loc. citando, & alij, quos in simili referam de pęnitentia q vltima pun.4 §.2.

Dixi, per se loquendo; nam ex accidenti fieri potest, vt Parochus excusetur non administrando subditis Eucharistiam, vel etiam absolutionem Sacramentalem, vt si eam irrationabiliter petant, aut Parochus illos mittat ad Coadiutores, vel ad alios Sacerdotes legitimam facultatem habentes; modo hoc faciat sine dispendio, & detrimento spirituali subditorum, & modo subditi in hoc consentiant; sic enim cedunt iuri suo, nec damnum patiuntur ex Parochi negligentia, vt suppono. Addit Posseuinus de administratione Sacramentorum, c.5. nu.8. excusari Parochum ab administratione Sacramentorum quando habet rationabilem causam ea negandi, qualis causa esset Infirmitas, lassitudo grauis collationem Sacramenti impediens, vel si fœminæ velint de nocte confiteri etiam in Ecclesia &c.

PVNCTVM II.

Quænam dispositio requiratur in Sacerdote Eucharistiæ Sacramentum administrante.

1 *Quid requiratur in conscientia, vel ministrante Eucharistiam*

2 *An grauiter peccet, qui tangit Eucharistiam sine rationabilem causam.*

3 *Quid*

3 *Quid teneatur præstare Sacerdos, qui peccato mortali detinetur.*
4 *Quot peccata committat Sacerdos conficiens in peccato mortali.*
5 *An plura peccata committat, qui in peccato administrat Eucharistiam pluribus successiuè.*
6 *An requiratur alia dispositio præter gratiam in administrante Eucharistiam.*
7 *An Sacerdos possit Eucharistiam administrare non seruato ritu, & decentia Sacramento debita.*
8 *An parochus Eucharistiam ad infirmum deferre possit sine decenti habitu.*
9 *An possit deferre Eucharistiam moribundo festinanter currendo.*
10 *An Sacerdos possit Eucharistiam alijs digitis conferre, si ob infirmitatem nequeat eam pollice, & indice administrare.*
11 *An Sacerdos Chiragra laborans possit ad altare deferri, vt ibi Eucharistiam administret.*

VNICA PROPOSITIO.

1 IN Sacerdote administrante, vel conficiente Sacramentum Eucharistiæ requiritur gratia. Ratio est quia Sacerdos est minister deputatus ex officio ad hoc munus, & consecratus cum speciali gratia, qui autem ex officio deputatus est ad ministranda Sacramenta, debet esse in gratia, alioquin grauitèr peccat indignè tractando Sacramenta in peccato mortali, vt patet ex supra dictis de Sacramentis in genere. Ita Suarez disp. 72. sect. 4. Reginaldus lib. 29 num 56. & alij quam plures, quos retuli de Sacramentis in genere.

2 Vtrum verò grauiter peccet, qui attingit Eucharistiam ob rationabilem causam, vt si eam eleuet a terra; patet ex supradictis non grauiter peccare, etiam si sit laicus, & conscientiam habeat peccati mortalis, nam laicus non est minister consecratus ad hoc officium, & prædictus tactus non videtur administratio Sacramenti. Ita Sanctus Thomas, quæst. 82. art. 3. Posseuinus de administratione Sacramentorum c. 5 nu 45. & alij apud Henriquez lib. 8. c. 54. nu. 3. in commentario, littera E.

Ex dictis sequitur, Sacerdotem habentem conscientiã peccati mortalis teneri, antequam Eucharistiam administret, pręparare se ad gratiam per confessionem, vel saltem per contritionem; cum non sit necessaria confessio, quando Sacerdos administraturus est alijs Eucharistiam: secus quando Sacerdos suscepturus est Eucharistiam, vt infra ostendam. Ita Rodriquez in summa cap. 68. nu. 10.

4 Sed modo dubium est, quot peccata committantur a Sacerdote, conficiente Sacramentum in peccato mortali.

Respondeo, committi vnum numero peccatum Sacrilegij, sed multis titulis; facit enim contra reuerentiam debitam huic Sacramento ex eadem specie religionis, qua præscribitur hoc Sacramentum dignè tractari, tam in consecratione, quam in oblatione, & moraliter reputatur vna actio; cum sit vnum numero Sacrificium. Ita Rodriquez c. 249. de missa num. 26. conclu. 26. Azorius prima parte lib. 10 c. 31. quæsito 10 & 11. Henriquez lib. 8. c. 4 ad finem, & capit. 45. num. 2. contra Canum relactione, de pœnitentia, quem refert idem Henriquez in commentario littera H. & contra Nugnum 3. parte, quæst. 82. artic. 5. Chamerotam de Eucharistia c. 9. dubio 12. existimantes, prædictum Sacerdotem committere duo peccata, vnum, quatenus celebrat, & alterum quatenus communicat.

5 Vtrum verò qui pluribus successiuè administrat Eucharistiæ Sacramentum in statu peccati mortalis, plura peccata committat. Dissensio est inter Doctores; Rodriquez loco citato putat vnum tantummodo numero peccatum committere, sicut etiam putat vnum peccatum committi ab eo, qui multorum pęnitentum confessionem seccessiuè audit, nulla, vel saltem modica interposita mora. Ratio est, tum quia quamuis dicantur plures actus physicè, & entitatiuè, tamen moraliter reputatur vna actio. Tum quia vnum peccatum videtur ab eo committi, qui multas blasphemias simul profert, aut idem mendacium confirmat multis iuramentis simul, ergo etiam videtur committi vnum numero peccatum ab eo, qui pluribus successiuè Sacramentum Eucharistiæ administrat.

Verum, quid nobis sentiendum sit, patet ex dictis de censuris, de multiplicitate censurarum disp. prima q. 1. pun. 5. ex quibus constat incurrere plura peccata; quia prædictæ actiones habent singulæ suum definitum terminum, in quo conficiuntur, & complentur; ad ibi dicta vos remitto; cum ex ibi dictis colligatur solutio ad propositam difficultatem, & ad argumenta in contrarium allata.

Neque video, quomodo cohæreant dicta Rodriquez, dum afferit Sacerdotem plures successiuè communicantem in peccato mortali, committere vnum mortale peccatum; si vero communicet alios post suam communionem, committere duo peccata distincta; quid enim refert ad distinctionem peccatorum numericam, sibi, & alteri Sacramentum administrare, aut alijs tantummodo; sicut enim actus communicandi mille homines in peccato mortali non sunt actus moraliter distincti, iuxta ipsum Rodriquez, ita neque videntur actus moraliter distincti, si Sacerdos communicet alios statim, ac seipsum communicauit, vel si sunt actus moraliter distincti actus communicandi seipsum & deinde alios, dicendum etiam est, actus communicandi plures successiuè esse moraliter distinctos.

6 Quæres, vtrum in Sacerdote administrante alijs Eucharistiam, requiratur alia dispositio præter gratiam.

Respondeo negatiuè; cum hoc nullo iure colligatur.

Ex quo patet non opus esse, vt sit ieiunus; cum hoc nullo iure diuino, vel Ecclesiastico præcipiatur. Ita Suarez disp 72. sec. 4. & alij. An vero excommunicatus possit Eucharistię Sacramentum licitè administrare. Patet ex dictis de Censuris.

7 Caueat tamen Sacerdos, ne illam administret non seruato ritu, & decentia tanto Sacramẽto debita, cum enim hoc Sacramentum sit maximę dignitatis, par est, vt non nisi cum debita reuerentia administretur, vt patet ex supra dictis.

8 Hinc sequitur primo, Parochum non posse Eucharistiam ad infirmum deferre, quoties eam ferre nequit cum habitu decenti, idest cum stola, & superpellicio præcedente lumine iuxta Caput sanè de celebratione Missarum. Ita Syluester verbo sacramentum nu. 3. Posseuinus cap. 5. num. 39. Secus dicendum est de Extrema Vnctione; Parochus enim tenetur eam administrare, quamuis eam deferre nequeat ad infirmum cum solemnitate; nam extrema vnctio, idest materia Sacramenti extremæ vnctionis non est Sacramentum, consequenter non indiget tanta veneratione, quanta adhibenda est Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento. Ita Posseuinus loco citato, & alij.

9 Secundo sequitur Parochum non teneri Eucharistiam ad infirmum propè moriturum deferre, si timeat fore, vt eam non possit administrare infirmo, nisi valdè festinanter currat; nam cursus nimis festinus videtur repugnare reuerentiæ tanto Sacramentò debitæ, & decentiæ, ac honestati Clericali, nec præceptum administrandi Eucharistiam infirmo, videtur iure diuino, vel Ecclesiastico introductum cum periculo, vt Parochus fatuus habeatur, & irrideatur. Secus dicendum est de Baptismo, & pęnitentia, quoties Parochus probabiliter timet fore, vt pęnitens decedat cum peccato mortali, nisi festinanter currat; tūc enim tenetur festinanter currere, etiamsi nondum integrè vestitus sit, aut Cęlum pluuiam minetur, aut frigus acriter prædominetur, aut periculum sit, vt Sacerdos fatuus habeatur. Ratio est, quia proximus censetur in extrema necessitate propriæ salutis: quilibet autem tenetur non solum honorem, & famam, verum etiam vitam prodigere ad saluandum proximum in extrema necessitate spirituali existentem, vt bene tradit S. Thom. 2. 2. q. 185. art. 5 Posseuinus, & alij communiter, quos retuli de Charitate. Præcisa vero tanta infirmi necessitate Parochus censetur suo muneri satisfacere, si quam primum curet infirmum adire festinando, & non currendo, vt patet ex ratione superius allata.

10 Tertiò sequitur, Sacerdotem qui cum infirmitate, vel Chiragra detineatur, nequit Eucharistiam pollice, & indice administrare, non posse eam alijs digitis conferre, quãuis enim tota manus sit consecrata; tamen consuetudine receptum est, vt Sacramenta, quæ non sunt absolutè necessaria, conferantur indice, & pollice, & cum a communi vsu, & consuetudine non sit recedendum, sequitur Eucharistiam non posse allijs digitis administrari, sicut neque licet celebrare sine vestibus ad communicandum infirmum. Ita Posseuinus cap. 5. num. 50. Contra, Toletum lib. 2.

lib. 1. cap. 58. num. 2. Ex quo patet, quid dicendum sit tempore pestis; tunc enim Sacerdotes debent infirmos propria manu, & non aliquo instrumento communicare, quia sic postulat reuerentia Sacramento debita, & rationabilius est mortis periculum subire communicando seruata reuerentia Sacramento debita, quam Eucharistiam infectis Peste denegare, vel eam administrare non seruata præscripta forma, vt innuit Suarez tom. 4. disp. 44. sect. 3. nu. 17. & alij. Quamuis Posseuinus cap. 8. num. 35. non improbabiliter existimet, excusari posse a peccato præciso scandalo, & periculo lapsus Eucharistiæ in terram, si instrumento ritè confecto, & apto administret.

11 Quarto Sacerdotem ita Chiragra laborantem, vt ad Altare nequeat accedere, nisi deferatur, posse deferri, ibique Eucharistiam administrare præcisa alia prohibitione; hoc enim nullo iure vetitum est, nec aduersatur reuerentiæ Sacramenti. Ita Posseuinus cap. 5. num. 50. & alij, quos retuli de irregularitate ex defectu corporis. Ex quo patet quid dicendum sit de alijs Sacramentis.

QVÆSTIO SEXTA.

De subiecto, seu susceptore Eucharistiæ, & dispositionibus in eo requisitis.

CVm duplex dispositio requiratur in susceptore Eucharistiæ vna ex parte animæ, alia ex parte corporis. Prius agemus de dispositione ad animam pertinente; tum de ea, quæ spectat ad Corpus.

PVNCTVM I.

De dispositionibus ex parte animæ requisitis in suscipiente Sacramentum Eucharistiæ.

1 *Quotuplex sit dispositio requisita in susceptore Eucharistiæ.*
2 *An suscipiens Eucharistiam debeat esse baptizatus.*
3 *Quam nam intentionem habere debeat.*
4 *An sit administranda Eucharistia amenti, vel in phrenesim lapso.*
5 *An amenti danda sit Eucharistia, qui ante amentiam bene, & Christiane vixit.*
6 *An ei dari possit Eucharistia, qui a Dæmone obsidetur.*
7 *An semifatui possint ad Eucharistiam admitti.*
8 *An suscipiens Eucharistiam debeat esse in gratia.*
9 *An grauius peccet, quo grauis est peccatum, cum quo quis sumit Eucharistiam.*
10 *An debeat esse in gratia, per confessionem, vel sufficiat per Contritionem.*
11 *An dubitans se mortaliter peccasse, teneatur confiteri ante sumptionem Eucharistiæ.*
12 *An teneatur confiteri peccatum dubium, qui æqualiter dubitat, an sit confessus.*
13 *An liceat aliquando ad Eucharistiam accedere non præmissa mortalium confessione.*
14 *An teneatur confessionem præmittere, qui necessitatem habet celebrandi, sed absque scandalo præmittere nequit confessionem.*
15 *An Sacerdos missam inchoatam relinquere, vel ad Altare Confessarium accersere teneatur, si scandali periculum adsit.*
16 *An Sacerdos aduertens se excommunicatum, vel non ieiunum possit missam iam inchoatam relinquere.*
17 *An laicus, qui iam ad linteum accessit cum alijs communionis gratia teneatur statim accedere ad Confessarium, si recordetur alicuius peccati.*
18 *An huiusmodi laicus teneatur recedere, si non adsit periculum scandali.*
19 *Quomodo se gerere debeat Confessarius erga scrupulosos.*
20 *An Sacerdos teneatur ad altare audire reconciliationem alicuius communicaturi.*
21 *An Sacerdos morti proximus, celebrare possit aut se communicare si non habeat copiam Confessarij.*
22 *An omissa confessione celebrare possit præmissa contritione, vt communicet infirmum.*
23 *Parochus an celebrare possit ne Parochiani careant Missa: et quid det Capellano.*
24 *An teneatur confessionem præmittere, qui caret copia confessarij approbati, & ratione scandali vitandi communicare cogitur.*
25 *An debeat præmittere confessionem qui tenetur in Paschate communicare.*
26 *An possit communicare prætermissa confessione, qui ob deuotionem solum communicat habens peccata mortalia.*
27 *An possit ad Eucharistiam accedere prætermissa confessione, qui caret proprio Sacerdote, quamuis alium approbatum habeat.*
28 *An possit communionem sumere sine confessione, qui non habet copiam confessarij approbati vel timet manifestationem illorum, quæ confitebitur.*
29 *An possit quis eligere confessarium non approbatum.*
30 *Quanta loci distantia requiratur, vt quis dicatur non habere Confessarij copiam.*
31 *An Sacerdos celebraturus carens Confessario, cui peccata reseruata manifestet, teneatur confiteri peccata non reseruata.*
32 *An credens se in statu gratiæ constitutum recipiat fructum Eucharistiæ.*
33 *Quot peccata committat communicans non præmissa confessione.*
34 *Quot peccata committat excommunicatus communicans.*
35 *Contra quod ius peccet accedens ad Eucharistiam cum peccato.*
36 *Cur probatio ante sumptionem Eucharistiæ fiat per confessionem.*
37 *An teneatur quamprimum confiteri, qui accessit ad Eucharistiam sine confessione.*
38 *An teneatur quamprimum confiteri, qui ex sua malitia celebrauit sine confessione.*
39 *An teneatur quamprimum confiteri, qui post Missam recordatur alicuius peccati, cuius non recordabatur ante celebrationem.*
40 *An quam primum confiteri teneatur Sacerdos, qui non præmissa confessione more laicorum communionem sumpsit.*
41 *An Sacerdos, qui sine confessione celebrauit teneatur statim iure diuino confiteri.*
42 *An danda sit Eucharistia infirmo, dum ignoratur ipsius dispositio.*

VNICA PROPOSITIO.

1 AD suscipiendum Eucharistiæ Sacramentum cum fructu, tres dispositiones requiri videntur.

2 Prima dispositio est, vt suscipiens sit baptizatus; nam Baptismus est ianua reliquorum Sacramentorum. Quamobrem infidelis communicans non dicitur recipere Eucharistiam sacramentaliter, sed materialiter tantum.

Addo non sufficere Baptismum, sed præterea requiri fidem, vt patet ex dictis de Sacramentis in genere.

3 Secunda dispositio est intentio actualis, aut virtualis, & implicita, vel etiam habitualis, qualem his videtur habere, cui confertur Eucharistiæ Sacramentum tempore phrenesis, cum tamen antea christiane viueret, vt patet ex dictis de Sacramentis in genere.

4 Hac

4 Hac occasione suboritur duplex dubium. Primò, vtrum Eucharistia possit administrari ei, qui post vsum rationis lapsus est in amentiam, vel phrenesim.

Respódeo primò, non esse statim administrãdũ Eucharistiæ Sacramentũ, sed expectãdũ esse, donec habeat lucida interualla, si améstia nõ sit ꝑpetua, seu cótinua, hoc .n. postulat reuerentia tanto Sacramento debita, nisi necessitas superueniens aliter suadeat; nam superueniente necessitate præbenda est Eucharistia iuxta ea, quæ tradam in secunda responsione.

Respondeo secundò, si amentia, vel phrenesis sit continua, posse Sacramentum Eucharistiæ administrari in articulo mortis ei, qui antequam incideret in amentiam, vel phrenesim, petijt Eucharistiam explicitè, vel saltem implicitè, modò non sit periculum vomitus, vel alterius irreuerentiæ. Ratio est, tum quia hoc nullo iure prohibetur, tum quia nulla intercedit irreuerentia, & ex alia parte adest necessitas amentis, qui per Eucharistiam cum attritione præmissa ante amentiam, potest gratiam obtinere, & consequenter saluari, tum quia infirmus habet ius ad Sacramenta, & Pastor non potest sine iniustitia, per se loquendo, denegare, tum quia hoc colligitur ex capite, quod in te de pœnitentijs, & remissionibus. Ita Petrus Ledesma de Eucharistia cap. 13. versiculo octaua conclusion pag. 99. & alij DD. statim citandi.

5 Hinc sequitur, amentia, qui antea dignè viuebat, homine Christiano, aut ei, qui dedit signa contritionis, posse Sacramentum Eucharistiç administrari; nã censetur adesse sufficiens intentio ad suscipiendum Eucharistiæ Sacramentum.

Obijcies primò, si prædictis amentibus dandum esset Eucharistiæ Sacramentum, sequeretur etiam Eucharistiã dandam esse ijs amentibus, qui nunquam rationis vsum habuerunt; hoc autem est falsum; ergo neque videtur administrandum Eucharistiæ Sacramentum prædictis amentibus.

Respondeo negando sequelam maioris propositionis. Ratio disparitatis est, quia amentes, qui nunquam rationis vsum habuerunt, non censentur in necessitate Eucharistiæ, nec eam censentur petijsse implicitè, vel explicitè; cum vsu rationis semper caruerint. Ita S. Thoq. 80. art. 9. Caietanus verbo commu. Sy. Euchar. 3. num. 7. Armilla verbo Communio. num. 25. Viguerius de Eucharistia versic. 20. Tabiena verbo communicare num. 61. Sotus in 4. dist. 12. quæst. 1 art. 9 Bartholomeus ab Angelo dialogo 4. §. 30 Chamerota de Eucharistia cap. 9. dubio 7. Angles de Eucharistia q. 1. art. 7. conclusione 2. Posseuinus de communione Sanorum cap. 8. num. 9 & 31. Reginaldus lib. 29. num 79. Suarez disp. 69. sect. 1. & alij.

Obijcies secundò, necessitas dementati, vel phrenetici potest aliunde suppleri, verbi gratia per extremam vnctionem, vel per absolutionem Sacramentalem; ergo non videtur illi administranda Eucharistia.

Respondeo, illi adhuc administrandam esse Eucharistiam. Tum quia fieri potest, vt absolutio Sacramentalis non possit illi impendi, neque Sacramentum Extremæ vnctionis administrari, vt si tunc temporis non adsit materia Extremæ vnctionis, aut non adsit Sacerdos, sed tantummodo Diaconus cum Hostia consecrata, iuxta sententiam DD. qui putant, Diaconum posse etiam hoc tempore Eucharistiam in articulo mortis ministrare. Tum quia, quãuis adsit Sacerdos, qui valeat beneficium absolutionis, & Sacramentum Extremæ vnctionis impertiri, nihilominus non est deneganda Eucharistia propter vtilitatem, & fructum, qui ex ea percipi consueuit, & quo tunc temporis ægrotus indiget. Ita Suarez loco supracitato, sect. 2. dubio 3. Reginaldus num. 79. & alij.

6 Secundò dubium est, vtrum Eucharistia possit administrari illi, qui à Dæmone obsessus detinetur.

Respódeo distinguẽdo, vel ita obsidetur à dæmone, vt careat vsu rationis, & tunc seruandum est, quod diximus de amente, vel ita obsidetur, vt adhuc vigeat vsu rationis, & huic administrandum est Eucharistiæ Sacramentum, quoties prudens Sacerdos iudicauerit. Ratio est, quia nullo iure probatur huiusmodi obsessum priuandum esse Sacramento, cuius ope, & auxilio fieri potest, vt à Dæmonis vexatione liberetur, alioquin addi videretur afflictio afflicto. Ita S. Tho. q. 80. art. 6. ad secundum, Suarez loco citato dubio 4. Reginaldus num. 80. Posseuinus loco citato, & alij.

7 Addo cum Henriquez lib. 8. cap. 42. num. 3. Sotus, & alij, non solum obsessum à Dæmone admittendum esse ad Eucharistiam; verum etiam habentes imperfectum rationis vsum, vt semifatuos; hos enim puto admittendos ad communionem tempore præcepti, vt tẽpore Paschatis, & in articulo mortis; Cum enim constet hos teneri ad Eucharistiam, ex qua magnam percipere possunt vtilitatem, quo iure asseremus, denegandam esse Eucharistiam saltem tempore præcepti.

Hoc tamen intellige præciso irreuerentiæ periculo, & frequenti administratione; non enim decet frequenter huiusmodi homines ad Eucharistiam admittere, nisi quatenus prudentia dictauerit, & reuerentia Sacramenti postulauerit. Ita Posseuinus de communione cap. 8. num. 32.

8 Tertia dispositio est, vt suscipiens Eucharistiam non habeat conscientiam peccati mortalis, sed sit in gratia; Quamobrem grauiter peccat accedens ad Eucharistiam, non solum si habeat affectum peccandi, verum etiam si habeat peccatum mortale antea commissum; nam dicitur habere conscientiam peccati mortalis; qui autem accedit ad Eucharistiam cum peccato mortali, grauiter peccat; cum indignè sumat Eucharistiam, quæ per se fuit instituta ad conferendam secundam gratiam.

9 Addo grauius peccare, quo grauius est peccatum, cũ quo sumit Eucharistiam; nam quo grauius est delictum, videtur habere maiorem repugnantiam cum auctore gratiæ, qui in hoc Sacramento continetur, & percipit. Ita S. Thom. q. 80. art. 5. Suarez 3 parte disp. 66 sect. prima, & 2. Henriquez lib. 8 cap. 45. Angles q. 2 art. 4. conclus. prima, Petrus Ledesma cap. 15. pag. 67. & alij communiter, qui etiam bene obseruant differentiam inter eum, qui accedit ad Eucharistiam cum conscientia peccati mortalis, & inter eum, qui conscientiam habet peccati venialis; quod qui habet conscientiam tantum peccati venialis, non impeditur, quin Eucharistiæ fructum recipiat, cum peccatũ veniale, quamuis actualiter committatur, non sit obex ad diuinam gratiam, neque cum ea sit incompatibile. Ita Suarez loco citato, sect. prima, sect. secunda, Henriquez loco citato, num. primo, Reginaldus lib. 29. num. 100. & alij communiter.

10 Quæres primò, vtrum accedens ad Sacramentum Eucharistiæ debeat esse in gratia per confessionem, vel sufficiat per contritionem.

Respondeo eum, qui habet probabilem conscientiam peccati mortalis; teneri præmittere confessionem Sacramentalem, nisi eam prætermittat ob necessitatem communicandi, nec habeat copiam Confessarij. Ratio est, quia primo Corinthiorum 11. habetur. Probet autẽ seipsum homo, & de pane illo edat. &c. Ex quo loco desumi potest hoc argumentum. Accedens ad Eucharistiam debet se ipsum probare; hæc autem probatio fieri debet per confessionem, vt Ecclesiastica consuetudo declarat, vnquit Concilium Tridentinum sess 13. cap 7. & canone 11. vbi pœnam excommunicationis ipso facto imponit cõtra eos, qui aliter docuerint, aut asseruerint cum pertinacia.

Ex quo fit, vt plusquam temerarius existimãdus sit, qui asseruerit non esse præmittendam confessionem ante sumptionem Eucharistiæ. Ita Suarez disp. 66. sec. 3. ad finem, Nauarrus cap 21. num. 10. Azorius prima parte lib. 10. cap. 31 quæsito 3. Vasquez 3. parte tomo 3. disp. 180. Valentia tomo 4 disp. 6. quæst. 8 puncto 3. Henriquez lib. 8. cap. 45. num. 2. Azorius to 1. lib. 10. cap. 31. quæsito 2. Petrus Ledesma in sum. de Eucharistia cap. 10 & 11. Rodriquez in summa cap. 65. de communione num. 1. Bartholomeus ab Angelo dialogo 4. §. 8. & 186. S. Thom. in 4. dist. 16. & dist. 17. q. 3. art 1. & q. 4. S. Antoninus 3. parte tit 13. cap. 6. num. 7. Sot. in 4. sent. dist. 1. q. 1. art. 4. Chamerota cap. 10 dubio 11. & alij apud Henriquez loco citato in commentario littera V.

11 Sed modo dubium est primò, vtrum, non solum qui conscientiam habet peccati mortalis, verum etiam qui dubitat se peccasse mortaliter, vel alias confessum fuisse peccata mortalia alias commissa, teneatur confiteri ante sumptionem Eucharistiæ.

Respondeo, si magis propendeat in hanc partem, vt credat se mortaliter peccasse, vel mortale peccatum confessum non fuisse, vel consensisse peccato, teneri adhuc confiteri ex præcepto, quamuis habeat aliquam suspicionem, vel formidinem in oppositum, vt patebit ex rationibus mox adducendis. Ita Emanuel Sà verbo confessio num. 7. Ioan-

Ioannes Salas prima secundæ; quæst.21. tractatu 8. disp. vnica sect.5.num.60.ad quartum argumentum, Suarez de pœnitentia, disp.22. sect.9. num. 1. Sotus disp.18. quæst.2. art.4. Azorius prima parte lib.11.cap.4. quæsito 3. Clauis Regia lib. primo cap. 3. num. 4. Valentia tomo 4. disp.7. quæst 9. puncto 3. versiculo Quod si quis, Nauarrus cap. 9. num. 9. & 14. Sanchez in summa libro primo cap. 10. num. 66. & alij.

12 Addo, non solum eum, qui opinatur, vel magis propendet in prædictam partem obligandum esse ad confessionem ante sumptionem Eucharistiæ, verũ etiam eum, qui æqualiter dubitat se mortaliter peccasse, vel mortale peccatum confessum fuisse. Ratio est, tum quia Tridentinum sess.14.cap.5.& canone 7.excipit sola peccata venialia ab obligatione confessionis; ergo peccata mortalia dubia sunt materia necessaria, consequenter qui dubitat se mortaliter peccasse, tenetur ante sumptionem Eucharistiæ confiteri, tum quia constat latum esse præceptum, obligans eum ad confessionem, qui conscientiam habet peccati mortalis; cum autem in dubio iudicandum sit in fauorem possidentis, sequitur iudicandum esse in fauorem præcepti confessionis, quod ex communi vsu, & Doctorum consensu possidere constat. Tum quia, qui communicaret, non præmissa confessione, exponeret se periculo recipiendi Eucharistiam in peccato mortali, nec diceretur se probasse, iuxta præceptum Apostoli prima Corinthiorum 11. vbi dicitur. Probet autẽ se ipsum homo, &c. Ita Nauarrus cap. 10 num.7. Sanchez loco citato, & alij, quamuis contrarium sentire videatur Henriquez in hac parte, lib.8. cap.45. num. 3. in commentario littera P. & lib.4 de pœnitentia, cap 4.num.3. Reginaldus lib.29.cap. 6. num.99. ad finem, Syluester verbo confessio 2. num. 2. Suarez loco citato, de pœnitentia num 16. cum Tabiena, Paludano, & alijs asserentibus, eum, qui æqualiter dubitat, non declinans magis in vnam, quam in alteram partem, saltem notabiliter, posse practicè deponere conscientiam dubiam, nec teneri ad confessionem illius peccati, quod se dubitat commisisse, vel confessum fuisse.

Sed quod nos asserimus, verum videtur, & ad praxim reuocandum, non solum in articulo mortis, vt concedit etiam Henriquez lib.5.cap.4. in fine, & alij; constat enim existentem in articulo mortis, teneri ad confessionem, ne periculum damnationis subeat; verum etiã præciso mortis periculo, vt patet ex allatis rationibus. Secus dicendũ puto de eo, qui probabiliter opinatur, se nõ peccasse mortaliter, vel se confessum fuisse peccata mortalia. Ratio est, quia licitum est cuique sequi opinionem probabilem, etiamsi contraria sit probabilior, vt cum communi Doctorum sententia ostendimus in tractatu de peccatis. Ita tradit Suarez loco citato, num.6. Henriquez lib.5.cap.4. in fine. Sanchez loco citato, num. 76. & alij contra Salas loc. cit.

Ex quo patet, eum, qui probabiliter credit se non consensisse alicui peccato mortali, vel se non peccasse mortaliter, vel se confessum fuisse, vel confessionem fuisse validam, vel tales circunstantias non esse confitendas, non teneri ad confessionem, etiamsi forte probabilius sit consensisse, vel peccasse mortaliter, &c. Ita Suarez, Sanchez, & alij locis citatis.

13 Secundo dubium est, vtrum aliquando liceat communicare non præmissa confessione peccati mortalis iam commissi.

Respondeo affirmatiuè interueniente rationabili causa vt si adsit necessitas communicandi, vel celebrandi, nec adsit copia Confessarij. Ratio est, quia præceptum præmittendæ confessionis ante sumptionem Eucharistiæ, est præceptum affirmatiuum; Præceptum autem affirmatiuum non semper obligat.

Verum tamen est, præmittendum esse saltem contritionis actum, ne indigne suscipiatur Eucharistia cum peccato mortali; nam actus contritionis est in nostra potestate, posito diuino auxilio, quo Deus nunquam nos deserit. Ita Suarez disp.66.sect.5. Bartholomeus ab Angelo dialogo 4. §. 189. Chamerota de Eucharistia cap. 9. dubio 7. & cap. 10. dubio 13. Nugnus q.80. art.4. dubio 2. Valentia disp 6. q.8. puncto 3. Reginaldus num.99. & 109. Pitigianus d.9. q.3. art.11. & alij communiter.

Vtrum verò attritio putata cõtritio, seu putata sufficiẽs dispositio sufficiat, patebit ex dicendis.

14 Ex dictis in hoc dubio sequitur Primò, eum, qui habet necessitatem communicandi, vel celebrandi, sed non potest confessionem præmittere absque scandalo, non teneri confessionem prǣmittere; nam habet necessitatem celebrandi absque præmissa confessione, vt suppono, quia is fortè habeat copiam Confessarij, tenetur tamen elicere contritionis actum, vt dictum est. Ita Valentia, Suarez, Coninchus, Bartholomeus ab Angelo dialogo 4. §. 195. Chamerota de Eucharistia cap. 9. dubio 9. & alij locis citatis.

15 Secundo, Sacerdotem, qui inchoata Missa meminit alicuius peccati mortalis, non teneri inchoatam Missam relinquere, vt confiteatur; non enim est dimittenda Missa inchoata; neque tenetur ad se vocare Confessarium ad Altare, si periculum sit scandali. Immo aliqui Doctores putant, non teneri ad se vocare Confessarium, etiamsi cómode, & sine scandalo possit accersere. Ita Suarez disp. 66. sect.4 Franciscus Pitigianus loco citato vers.3. causa, Henriquez lib.8. cap.46. num.3. Posseuinus de Sacrificio cap. 2. num.15. Reginaldus loco citato, num.16. Valentia loco citato, versi 4. Coninchus quæst.80. art.4. dubio 2. num. 16 Nugnus ibidem, versiculo Ad cognoscendum, & alij.

Sed opposita sententia videtur probabilior; cum non videatur adesse iusta, & sufficiens causa omittendæ confessionis; quam constat ex præcepto diuino faciendam esse ante sumptionem Eucharistiæ, consequenter tenetur vocare confessarium, si commode potest. Ita Bartholomeus ab Angelo dialogo 5. §. 660.

Addo confessionem faciendam esse etiamsi forte Sacerdos committat aliquod mortale peccatum post consecrationem, vel recordetur alicuius peccati mortalis antea commissi; nam ex præcepto diuino tenetur ante sumptionem Eucharistiæ confessionem prǣmittere, nisi eam ex necessitate prætermittat; In hoc autem casu non videtur adesse necessitas prætermittendæ confessionis; cum Sacerdos commode possit, & sine scandalo ad se confessarium accersere, nec interrumpatur Missæ sacrificium; cum aliquid fiat, quod dirigitur, & ordinatur ad ipsum Missæ Sacrificium dignè conficiendum.

16 Tertiò, Sacerdotem, qui inchoata Missa recordatur se esse excommunicatum, aut non ieiunum, non posse Missam dimittere, si eam nequeat dimittere sine scandalo, nec commode possit habere copiam Confessarij pro absolutione excommunicationis. Secus si possit Missam sine scandalo dimittere; modo nondum facta sit consecratio; tunc enim adest necessitas ad Missam inchoatam prosequendam sine præmissa confessione. Ita Emanuel Sa verbo Missa num.32. Sanctus Thomas quæst.81. art.6. ad secundum, Nauarrus cap.15.num.75. Sotus distin.13. quæst. 2. art 6. ad secundum. Azorius prima parte, lib. 10. cap. 31 quæsito 2. Coninchus q.80. art.8. num.64. Bartholomeus ab Angelo loco citato, §. 193. & dialogo 5. §. 129. & 664. & dialogo primo §. 61. & 62. S. Antoninus 3. parte titulo 13. cap.6. §. 11. Syluester verbo Eucharistia num.9. Angelus ibidem num. 6. & alij. Immò Sanctus Bonauentura obseruat, inchoatam Missam semper esse perficiendam; quia ferè nunquam omitti solet sine scandalo, & hoc probabile putat Sotus, Angelus, & alij, quos sequitur Reginaldus loco citato. Nugnus loco citato, versi. Deinde circa, Bartholomeus ab Angelo de Missa §. 660 & deinceps, Chamerota de Eucharistia cap. 9 dubio 9.

17 Quartò, laicum, qui præmissa peccatorum confessione percepturus Eucharistiam cum alijs, sed postquam ad linteum accessit, recordatur alicuius peccati obliti, non teneri recedere, & statim adire Confessarium; nam exponeret se periculo infamiæ indicando alijs se habere conscientiam alicuius peccati mortalis; cum peccatum veniale non impediat sumptionem Eucharistiæ. Ita Nauarrus cap.21. num.49. Coninchus q.80. art.4. nu 24. Henriquez lib.8. cap.46. num.3. littera T. Reginaldus, Ledesma, Rodriquez in summa cap.65. num. 1. Syluester Eucharistia 2. num.10. Sotus in 4. dist. 12. quæst. 1. art. 16. Bartholomeus ab Angelo dialogo 4 §. 144. Chamerota loco citato, Zerola de pœnitentia cap. 10. quæsito 16. vers. Dico 2. & alij. Immò multi Doctores apud Henriquez loco citato, in commentario littera K. cum Reginaldo loco citato, nu. 105. excusant huiusmodi laicum antea confessum ob reuerentiam Sacramenti, etiam præcisa nota, & scandalo; nã hic dicitur iustificatus, & iam probatus per confessionem præmissam.

Sed contrarium mihi videtur verius cum Suarez disp. 66. sect.

66. sect.4. Et Angles de Eucharistia quæst.2. art. 10. difficultate 4.conclus.1. cum, enim ante communionem præmittenda sit confessio peccatorum oblitorum, quorum quis recordatur ante communionem, vt indicat Tridentinum loco citato non videtur hic excusandus, nisi confessionem omittat ex iusta, & rationabili causa, qualis non videtur in proposito casu, quo quis potest absque nota, & scandalo ad Confessarium accedere.

Hic tamen obiter aliqua sunt aduertenda.

18 Primò, quæ diximus militare, quando sequitur scandalum propriè acceptum; non verò si sequatur tantummodo quædam admiratio absque scandalo, & infamiæ periculo; nam præciso scandalo, & infamiæ periculo, vel alia iusta, & rationabili causa, non videtur adesse sufficiēs causa communicandi sine confessione. Ita Coninchus q. 80. art.4. num.15. Suarez disp.67. sect.7. Reginaldus loco citato, num. 105. & alij.

Tunc dicitur sequi scandalum, quādo datur occasio detrahendi, vel temerè iudicandi, vel proximum infamandi, &c. non verò quando datur solum occasio admirationis; Et hoc diligenter aduertendum est; cum aliqui accipiant admirationem pro scandalo.

19 Secundò, communicaturos, quibus solent suboriri scrupuli, admonendos esse cum Sancto Bonauentura, vt si debitam diligentiam præmiserunt, non amplius de propria dispositione, & confessione, sed potius de magnitudine tanti Sacramenti cogitent; hoc enim cedit in maiorem Eucharistiæ reuerentiam, & prodest ad effugandos scrupulos.

20 Tertiò, non expedire, vt Sacerdos ad altare audiat reconciliationem alicuius communicaturi; nam experientia docet, nonnullos casus aliquando euenire, a quibus Confessarius non se potest expedire, nisi cum difficultate, & cum aliqua astantium animi commotione; Ita Henriquez loco citato, Suarez disp.66.sect.4. versic. Sexta causa. Reginaldus loco citato, num.105. Rodriquez loco citato. Grassius prima parte lib.2. cap.38. num.17. Bartholomeus ab Angelo dialogo 4 §.194 Sotus in 4. dist.12. q. 1. art.4. Nauar. cap.21. num.49. Posseuinus de communione cap 8. num.1. & alij.

21 Quintò sequitur, Sacerdotem morti proximum, non habentem copiam Confessarij, posse celebrare, vel etiam accedere ad Sacrarium, seque communicare præmissa cōtritione; quamuis nondum confessus sit; habet enim necessitatem communicandi, & non habet copiam Confessarij, vt suppono. Ita Emanuel Sà verbo Eucharistia, nu. 31. Toletus lib.6. cap. 16. Valentia loco citato, vbi refert Sotum, Bartholomeus ab Angelo loco citato. §.191. & alij locis citatis.

22 Sextò, Parochum non habentem copiam Cōfessarij posse præmissa contritione celebrare ad communicandū infirmum; nam censetur adesse necessitas proximi, quæ tanquam propria reputatur. Ita Reginaldus loco citato, num.105. Valentia, Suarez, & alij locis citatis.

Addit Henriquez, Sacerdotem posse in hoc casu secundam Missam celebrare; sed hoc non videtur in vsu, nec videtur ad praxim reducendum, vt infra ostendam.

23 Septimò, Parochum non habentem copiam confessarij, posse præmissa contritione celebrare in die festo, ne Parochiani careant Missa; nam videtur adesse necessitas celebrandi ratione necessitatis satisfaciendi proprio officio, quo tenetur curare, vt Parochiani non careant Missa. Ita Nugnus q. 80. art.4. versic ulo Ad cognoscendum, Henriquez cap.47. num.60. Reginaldus loco citato, num.107. Suarez loco citato, Angles q.2. art.4 difficultate 3. Bartholomeus ab Angelo loco citato, §. 192. & alij, qui hoc idē extendunt ad eos, qui celebrant ex onere capellaniæ, vel ex indigentia stipis, vel eleemosynæ ad necessariam sui sustentationem; sed hoc cum grano salis intelligendum est, nec huiusmodi Sacerdotibus tanta licentia facile concedenda est. Ratio est, tum quia onera capellaniæ intelliguntur salua decentia, & honestate, vt infra ostendam; tum quia Sacerdos potest sibi aliunde consulere de necessarijs ad sustentationem, & oneri capellaniæ decentius potest alio die per se vel per alium satisfacere.

24 Octauò, eum, qui ratione scandali vitandi, vel alia iusta de causa cogitur communicare, vel celebrare, non teneri confessionem præmittere, si non habeat copiam cōfessarij approbati etiamsi, habeat copiam alterius confessarij non approbati, vel etiam approbati, sed excommunicati vitandi; censetur enim carere copia Confessarij habentis facultatem absoluendi: Non tamen loquor de eo, qui communicaturus est in articulo mortis; constat enim quemlibet sacerdotem posse confessionem existentis in articulo mortis audire, vt patet ex dictis de censuris, & ex dicendis de pœnitentia. Ita Nugnus loco citato versic. Circa primum, Azorius 1. parte, lib. 10 c.3 1.q. 2. Reginaldus loco cit.nu.108. Bartholomeus ab Angelo loco citato §.200. & alij Doctores citati.

25 Nonò, illum, qui tenetur in Paschate communicare, non posse per se loquendo communicare, non præmissa peccatorum mortalium confessione; hic enim non videtur esse in necessitate communicandi; cum præceptum diuinum præmittendæ cōfessionis ante sumptionem Eucharistiæ præualeat præcepto positiuo Ecclesiastico communicandi in Paschate. Idem dicendum est de eo, qui ratione præcepti Ecclesiastici tenetur in die festo Missam audire, vel celebrare; hic enim, vt satisfaciat præcepto Missæ audiendæ, non potest celebrare, non præmissa confessione, si conscientiam habeat peccati mortalis; non enim dicitur esse in necessitate, cum præceptum diuinum confessionis præponderet; præcepto Ecclesiastico Missæ audiendæ. Ita Suarez disp.66 sect.4. sub finem, versiculo maior difficultas, citans Cordubam, & alios. Nugnus loco citato vers ad cognoscendum, Pitigianus d.9.q 1. art. 11. Rodriquez cap. 65 num 1. Angles loco citato propositione.3. & alij contra Viualdum de Eucharistia, Sotum in quarto distin. 12. q. prima art. 4. & alios apud Coninchum q.80. art. 4 dubio 2 nu.17. & apud Suarez loco citato.

26 Decimò, illum, qui sibi conscius est lethalis culpæ, non posse Eucharistiam sumere prætermissa Confessione, quoties non tenetur ex diuino, vel naturali præcepto communicare, sed solum vult communicare ex deuotione, vel propter magnum fructum, quem ex communione precipi cognoscit. Ita Nugnus loco citato, versic. Deinde notandum, Henriquez cap.47. Reginaldus, Suarez, Bartholomeus ab Angelo loco citato, §. 190. & alij locis citatis contra nonnullos alios. Ratio est, quia non præsumitur adesse necessitas communicādi, & præceptum diuinum præmittendæ confessionis præualere debet actui, qui non est in præcepto.

27 Vndecimò, eum non posse ad Eucharistiam accedere sine præmissa confessione, qui non habet copiam proprij Confessarij, sed alterius, cui nō consueuit propria peccata confiteri; Hic enim non dicitur esse in necessitate communicandi sine confessione; cum habeat copiam alterius confessarij approbati, & hoc verum est, etiam si peccata sua proprio Confessario soleat confiteri cum maiori deuotione; nam maior deuotio non tollit obligationem præcepti. Ita Henriquez lib. 8. cap. 47. Suarez disp. 66. sect.4. Coninchus loco citato, nu. 18. & 12. Petrus Ledesma cap. 11. versiculo lo quarto pag. 92. Reginaldus loco citato num.10 .& 108 ad finem, Valentia loco citato, versiculo, Non sint, Azor loco citato cap.30. quæsito 8. Pitigianus loco citato, & alij contra nonnullos alios.

28 Duodecimò, eum, qui habet necessitatem communicandi, sed non habet copiam Confessarij approbati, aut si habeat copiam Confessarij approbati, rationabiliter timet, manifestandum peccatum in confessione expressum, posse licite communicare, non præmissa confessione illius peccati, quod rationabiliter timet manifestandum, si illud detegat in confessione.

Ex quo fit, vt qui habet conscientiam vnius tātum peccati mortalis, quod rationabiliter timet manifestandum à Confessario, si illud ei fateatur, possit non præmissa confessione communicare, si necessitatem habeat communicandi, & non habeat copiam alterius Confessarij; Quāquam si habeat alia peccata, quæ non putat esse manifestanda, tenetur illa manifestare, tacito illo, quod rationabiliter timet manifestandum, vt patebit ex dicendis de pœnitentia de integritate Sacramenti pœnitentiæ. Ita Suarez disp.66. sec 4. vers. Tertius casus, Reginaldus loco citato, nu. 108. Coninchus loco cit. num. 19. & 20 Nugnus loco citato, difficultate 2. versi. Circa primum, & alij.

29 Vltimò, eum, qui habet necessitatem communicandi, sed non habet copiam Confessarij approbati, posse licitè communicare, non præmissa confessione. Quamuis habeat copiam Sacerdotis non approbati, vt dictum est illatione 8. nisi fortè habeat priuilegium eligendi sibi Confessarium

fessarium non approbatum, tunc enim, cum possit illum Sacerdotem ex priuilegio eligere, non dicitur esse in necessitate communicandi sine præmissa confessione. Ita Reginaldus, nu. 108. Nugnus loco citato difficultate 2. ad finem, contra nonnullos alios.

30 Rogabis, quanta loci distantia requiratur inter pœnitentem, & Confessarium, vt pœnitens dicatur non habere copiam Confessarij, & consequenter possit non præmissa confessione celebrare.

Respondeo, hoc relinqui iudicio prudentis viri, habita ratione circumstantiarum, loci, temporis, & personæ; nã fieri potest, vt respectu vnius personæ spatium quinq; miliarium inducat sufficientem distantiam, propter quã excusetur Sacerdos celebrando sine præmissa confessione, vt si Parochus in die festo incidat in peccatũ matutino tépore, quo debet pœnitentum confessiones excipere, & postea eodem matutino tempore celebrare, aut si non possit ad Confessionem accedere absque scandalo, vel infamia. Ita Coninchus loco citato num. 23. Nugnus vers. Circa primum. Reginaldus num. 107. Suarez, Henriquez, Rodriquez, & alij locis citatis.

Quamobrẽ puto illã distantiã sufficere, qua ob difficultatem itineris, vel breuitatem temporis, vel ob vrgentia negotia, vel ob periculum scandali, vel infamiæ Sacerdos non potest hic, & nunc Confessarium adire sine magno incommodo.

31 Tertio dubium est, vtrum Sacerdos celebraturus ex necessitate, si habeat peccata mortalia non reseruata, & præterea aliqua reseruata teneatur confiteri.

Respondeo affirmatiuè. Ratio est, quia cum habeat copiam Confessarij habentis facultatem absoluendi a nõ reseruatis, non videtur habere iustam causam, qua se eximat a confessione præmittenda; nam potest adimplere præceptum diuinũ de confessione præmittenda ante sumptionem Eucharistiæ; cum ex iusta causa possit directè absolui à peccatis non reseruatis, & indirectè à reseruatis, vt ostendam de pœnitentia quæstione vltima; hoc tamen intelligitur, modo Sacerdos ex necessitate celebraturus propositum habeat comparendi coram superiore habente facultatem absoluendi a reseruatis iuxta ea, quæ tradam de pœnitentia. Ita Sotus q. 17. dist. 5. arti. 5. Suarez disp. 63. sect. 4. casu 4. Emanuel Sà verbo Eucharistia, num. 13. Nugnus q. 80. art. 4. vers. Circa primum, Reginaldus loco cit. nu. 103. Coninchus loco citato, nu. 20. & alij contra Armillam, verbo communio, & alios apud Coninchum, & apud alios Doctores, quos referam de pœnitentia, vbi etiam quæram, vtrum excommunicatus possit in proposito casu a peccatis absolui vrgente graui necessitate celebrandi.

Qui vero habet peccatum mortale reseruatum, & aliqua venialia, non tenetur per se loquendo præmittere cõfessionem venialium; quia non est obligatio subiiciendi peccata venialia confessioni. Per accidens tamen fieri potest, vt communicaturus teneatur præmittere confessionem venialium, vt si communicaturus putet se non esse contritum, sed solum attritum, teneatur confiteri venialia, vt hoc pacto saltem indirectè obtineat remissionem peccati mortalis reseruati, & sic fiat capax gratiæ Sacramentalis; cum non possit peccatum mortale reseruatum confiteri Sacerdoti approbato, habenti facultatem reseruatorum, vt suppono. Ita Suarez disp. 66. sect. 3. Coninchus loco citato, numero 20. & de pœnitentia disput. 8. dub. 13. numero 107. ad finem, Nugnus loco citato, vers. Circa primum. Reginaldus, & alij locis citatis.

32 Quartò dubium est, vtrum qui præmisso examine conscientiæ, credit se esse in statu gratiæ, cum re ipsa peccatum mortale habeat, quod inuincibiliter ignorat, recipiat fructum, & effectum Sacramenti.

Respondeo recipere, si actum contritionis, vel saltem attritionis eliciat; nam Sacramentum Eucharistiæ potest aliquando conferre primam gratiam; quamuis per se, & ex sua institutione primario fuerit institutum ad conferendam secundam gratiam, modo non ponatur obex ad gratiam, qui autem bona fide accedit, credens se esse in gratia, non ponit obicem ad gratiam, elicito contritionis, vel attritionis actu, vt patet ex dictis de Sacramentis in genere. Ita Sanctus Thomas 3. parte quæst. 79. art. 3. Suarez disp. 63. sec. 2. & disp. 86. sec. 5. Reginaldus loco citato, nu. 109. Sotus dist. 10. art. 4. Henriquez lib. 8. c. 45. nu. 2. & alij contra Durandum, Paludanum, & alios apud præcitatos Doctores.

Ex quo inferunt aliqui Doctores suscipientem Eucharistiæ Sacramentum, teneri elicere aliquem contritionis, vel attritionis actum, ne careat fructu Sacramenti; nam fieri potest, vt sit in peccato mortali, & consequenter non recipiat gratiam, nisi contritionis, vel attritionis actum eliciat, vt patet ex dictis de Sacramentis in genere.

33 Quintò dubium est, vtrum ille, qui suscipit Eucharistiam; non præmissa confessione peccati mortalis, committat vnum, vel plura peccata.

Respondeo, committere vnum peccatum, si confessio tunc temporis obligabat solum per ordinem ad communionem. Ratio est, quia vbi est vnum propter aliud, est vnum tantum; sed præceptum confessionis in proposito casu est per ordinem ad communionem dignè sumendam; ergo qui tunc omittit confessionem, videtur committere vnum peccatum. Secus dicendum est, si alio titulo teneatur confiteri; tunc enim duplex peccatum committit, vnum omissionis contra præceptum confessionis, alterum commissionis per indignam Eucharistiæ sumptionem. Ita Canus in relectione de pœnitentia, parte 4. conclus. 4. quem citat, & sequitur Nugnus quæst. 80. art. 4. difficultate 3. Azor. loco citato cap. 30. quæsito 10. Contra Chamerotam de Eucharistia cap. 10. dubio 12. Sotum in quarto distin. 18. quæst. 1. artic. 4. cõclus. 6.

34 Addo etiam duplex peccatum committi ab excommunicato, qui sumit Eucharistiam non præmissa confessione, sciens se teneri vinculo peccati, & censuræ; facit enim contra religionem, indignè sumendo Eucharistiam. Præterea, facit contra obligationem censuræ, qua excommunicatus repellitur a participatione Sacramentorum, aliorumque communione; & hæ videntur obligationes distinctæ rationis, consequenter vtraque circunstantia exprimenda est in confessione. Ita Suarez tertia parte, disput. 66. sect. 1. conclus. 1. idem sentire videtur Nugnus loco citato, Henriquez lib. 5. cap. 7. num. 2. & alij, quos in simili retuli de peccatis quæst. 4. punc 3. sub finem.

35 Sextò, dubium est, vtrum accedens ad Eucharistiam, non præmissa confessione peccati mortalis, peccet contra ius diuinum, an solum contra ius Ecclesiasticum.

Respondeo peccare contra præceptum Diuinum. Ratio est, quia præceptum præmittendæ confessionis ante sumptionem Eucharistiæ ab eo, qui conscientiam habet peccati mortalis, est diuinum, vt patet ex verbis Apostoli, qui cum dixisset: Ego enim accepi à Domino, quod & tradidi vobis, subiungit; Probet autem se ipsum homo, & sic de pane illo edat &c., in quibus verbis contineri præceptum, & probationem ante sumptionem Eucharistiæ faciendam esse per confessionem inquit Concilium Tridentinum sess. 13. cap. 7. Cum ergo præceptum probationis, seu confessionis, quod tradidit Apostolus, acceptum sit a Deo, sequitur, præceptum præmittendæ confessionis ante sumptionem Eucharistiæ, esse diuinum, & consequenter eum, qui ad Eucharistiæ Sacramentum accedit cum lethali culpa, peccare contra diuinum præceptum. Ita Corduba lib. 1. quæsito 16. Couaruuias cap. Alma mater, prima parte § primo, 7. Coninchus q. 80. art 4. nu. 13. Nugnus ibidem difficultate 2. conclu. 3 Sotus in 4. distin. 15. quæst. 1. art. 4. Reginaldus lib. 29. num. 103. Valentia tomo 4. disp. 6. quæst. 8. puncto 3. ad primum. Suarez disput. 66. sect. 3. conclu. 3. Azorius prima parte, lib. 10. cap. 31. & alij quam plures apud Henriquez lib. 8. cap. 45. num. 3. in commentario littera P. & V. contra Caietanum quæst. 80. arti. 4. Medinam codice de confessione, trac. 1. quæst. 7. Armillam verbo communio, num. 1. & alios apud Henriquez, & apud Coninchum locis citatis, existimantes esse præceptum Ecclesiasticum.

36 Si quæras, qua de causa sancitum sit, vt probatio ante sumptionem Eucharistiæ fiat per confessionem.

Respondetur, posse hanc rationem, seu congruentiam assignari. Tum quia, cum hoc Sacramentum sit maximæ dignitatis, & probatio per confessionem sit maior ea, quæ fit per solam contritionẽ, par est, vt præmittatur confessio.

tũ quia ſicut nullus admittitur ad Collegiũ, niſi cõſtet de aptitudine per rectores, & miniſtros ipſius Collegij; Ita nullus videtur admittendus ad menſam tanti Sacramenti, niſi dignus fuerit adiudicatus per miniſtros Euchariſtiæ, ideſt per Sacerdotes, præuia confeſſione, vt argumentatur Nugnus loco citato ad tertium.

37 Septimò dubium eſt, vtrum, qui ſuſcipit Euchariſtiã non præmiſſa confeſſione peccati mortalis, teneatur poſtea quam primum confiteri.

Reſpondeo Sacerdotem, qui vrgente neceſſitate celebrauit, non præmiſſa confeſſione peccati mortalis, teneri quamprimum confiteri. Ita ſtatuit Tridentinũ ſeſſ. 13. c. 7.

Laicus verò, qui ſine præmiſſa confeſſione ſuſcepit Euchariſtiam, non tenetur ſtatim confiteri. Ratio eſt, quia præceptum poſitiuum extenditur ſolum ad eos, quorum facit mentionem; Tridentinum autem non facit mentionem laicorum, ſed Sacerdotis celebrantis in neceſſitate, ſine præmiſſa confeſſione. Ita Suarez diſp. 66. ſec. 7. Reginaldus loco citato nu. 110. Coninchus q. 80. art. 4 dubio 2. num. 24. Nugnus ibidem difficultate 4. Poſſeuinus de adminiſtratione Sacramentorum c. 5. nu. 40. Naldus verbo Sacerdos num. 5. contra Nauarrum cap. 2. nu. 10. Henriquez c. 45. num. 4. & Azorium prima parte lib 10. c. 31. quæſito 9. & alios apud Vaſquez to. 3. diſp. 208.

38 Hinc primo colligitur, Sacerdotem, qui ex ſua malitia celebrauit in peccato mortali, non præmiſſa confeſſione, non teneri quam primum poſt celebrationem confiteri; hic enim non dicitur celebraſſe vrgente neceſſitate, ſed ex malitia; Tridentinum autem loquitur de Sacerdote celebrante ex neceſſitate abſque præmiſſa confeſſione.

Neque obſtat argumentari a minori ad maius hoc pacto. Sacerdos communicans ex neceſſitate ſine malitia, tenetur ſtatim oblata opportunitate confiteri; ergo a fortiori tenetur qui communicauit ex malitia; quia par non eſt, vt commodum reportet ex ſuo delicto.

Reſpondetur enim non valere argumentum a minori ad maius in lege poſitiua; quam conſtat non obligare, niſi quatenus in ea exprimitur; In Tridentino autem non exprimitur, Sacerdotem ex malitia celebrantem, teneri quamprimum confiteri; nam Tridentinum facile ſibi poterat perſuadere, Sacerdotem ex malitia celebrantem nõ ſtatim expiaturum ſua peccata per confeſſionem; cum temerè auſus ſit graue ſacrilegium perpetrare in Euchariſtiæ Sacramento ſuſcipiendo. Ita tanquam probabilius docet Suarez diſp. 66. ſec. 7. Coninchus loco cit. numero 25. & alij.

39 Secundo colligitur, Sacerdotem celebrantem cum ignorantia peccati mortalis, cuius ante celebrationem, vel in ipſa celebratione non meminit, ſed ſolum recordatus eſt poſt celebrationem, non teneri ex vi præcepti in Tridentino conditi, quamprimum confiteri. Ratio eſt, quia Tridentinum præcipit vt Sacerdos celebrans, vrgente neceſſitate, ſine præmiſſa confeſſione, quamprimum confiteatur; ſed Sacerdos non habens, aut ignorans ſe habere conſcientiam peccati mortalis, non dicitur celebrare ſine confeſſione, vrgente neceſſitate; ergo non tenetur quamprimum confiteri ex vi præcepti in Tridentino conditi. Secus ſi recordetur poſt conſecrationem, ſed ante ſumptionem, aut ſi illud commiſerit poſt cõſecrationem, ſed communicauit præmiſſa contritione; hic enim afficitur decreto Tridentini; cum dicatur celebrare vrgente neceſſitate, ſine præmiſſa confeſſione. Ita Suarez; Reginaldus, & alij locis citatis.

40 Tertiò colligitur, Sacerdotem vrgente neceſſitate, communicantem more laicorum, abſque præmiſſa mortalium confeſſione, non teneri poſt communionem ex decreto Tridentini, ſtatim confiteri. Ratio eſt, quia Tridentinum loquitur de Sacerdote celebrante. Ita Suarez ſec. 7. & 8. & alij.

41 Quartò, Sacerdotem celebrantem ſine præmiſſa confeſſione, præciſo Tridentini præcepto, non teneri ſtatim iure diuino confiteri, ſiue celebrauerit in peccato mortali ex malitia, ſiue ex inaduertentia, & obliuione peccati; nam præceptum confeſſionis faciendæ ante communionem eſt præceptum diuinum affirmatiuum; ſed præceptum affirmatiuum non obligat pro ſemper, ſed pro certo tempore, & opportunitate, ita vt tranſacta ea opportunitate & occaſione non obliget, vt patet a ſimili de præcepto audiendi Miſſam, quod tranſacto die feſto non obligat ad Miſſam ſequenti die audiendam; ergo præceptum diuinum confitendi ante communionem, non obligat poſt communionem, ſed ante. Quamobrem Sacerdos celebrans in neceſſitate, ſine præmiſſa peccatorum mortalium confeſſione, non tenetur præcepto diuino, ſed Eccleſiaſtico quamprimum confiteri poſt celebrationem.

42 Quæres Secundò, vtrum Euchariſtia miniſtranda ſit infirmo, de quo non conſtat, an ſit ritè diſpoſitus.

Reſpondeo, miniſtrandam eſſe; nam is præſumitur diſpoſitus, quem non conſtat eſſe in ſtatu peccati mortalis; cum nullus præſumatur malus, niſi probetur; ſi vero antea fuit in ſtatu peccati mortalis, neceſſe eſt, vt Sacerdos adminiſtraturus Euchariſtiam, ſciat ipſum confeſſum fuiſſe, vel ſigna contritionis exhibuiſſe poſt patrata delicta, ne Sacramentum indigno adminiſtret; ſufficit autem, vt hoc ſciat per teſtem fide dignum, aut aliunde probabiliter credat, ipſum eſſe ritè diſpoſitum. Ex Syluestro verbo Euchariſtia 3 num. 7. Paludano diſt. 9. quæſt. 4. Suarez diſp. 69. ſect. 2 Reginaldo, lib. 29. nu. 79. & alijs, quos ſupra retulimus de ſubiecto Sacramentorum in genere, alioquin exponeret ſe periculo adminiſtrandi Sacramentum indigno.

PVNCTVM II.

De diſpoſitionibus ex parte corporis requiſitis in ſuſcipiente Sacramentum Euchariſtiæ.

1 *An requiratur aliqua diſpoſitio ex parte corporis in ſuſcipiente Euchariſtiam.*
2 *Sacerdotes quomodo teneãtur induere ſtolã dum cõmunicãt.*
3 *An debeat abſtinere a communione, qui peccatum carnale commiſit.*
4 *An peccet communionem recipiens poſt pollutionem ſine culpa accentam.*
5 *An recepturus Euchariſtiam debeat eſſe ieiunus a media nocte.*
6 *Quotuplex ſit ieiunium.*
7 *An frangat ieiunium, qui poſt mediam noctem deglutit aliquid, quod veſpertino tempore ore ſumpſit.*
8 *An frangat ieiunium, qui medicinam ore ſumit.*
9 *An frangat ieiunium, qui dentibus aromata terit.*
10 *An frangat ieiunium, qui traijcit papyrum.*
11 *An ſuſcepturus Euchariſtiam debeat digeſſiſſe cibum, aut dormiuiſſe.*
12 *An Sacerdos habens palato affixas reliquias Hoſtiæ, poſſit ſecundam ablutionem ſumere.*
13 *An poſſit reliquias Hoſtiæ ſumere in patena repertas poſt ablutionem.*
14 *An poſſit purificare vaſa, & reliquias ſumere poſtquam diu ſe detinuit in communicandis alijs.*
15 *An huiuſmodi reliquiæ laicis dari poſſint.*
16 *Quid faciendum, quando Sacerdos reperit aliquas particulas Hoſtiæ, quas dubitat eſſe conſecratas.*
17 *An liceat aliquando ſumere Euchariſtiam fracto ieiunio.*
18 *An poſſit eam ſumere Sacerdos non ieiunus, ſi prauideat fore, vt Euchariſtia ad manus infidelium perueniat.*
19 *An qui aquam loco vini conſecrauit, & ſumpſit, teneatur de nouo vinum conſecrare.*
20 *An Sacerdos non ieiunus, ſi non adſit alius, debeat perficere Sacramentum inchoatum ab alio, qui poſt conſecrationem moritur.*
21 *An dari poſſit Euchariſtia infirmo non ieiuno.*
22 *An poſſit dari homini non ieiuno in caſu mortis violentæ.*
23 *An infirmus nõ ieiunus iterũ poſſit ad Euchariſtiã admitti.*
24 *An Sacerdos non ieiunus conſecrare poſſit ad communicandum infirmum.*
25 *An peccent comedentes ſtatim poſt Euchariſtiæ ſumptionẽ.*

1 IVre communi non requiritur aliqua particularis diſpoſitio ex parte corporis in ſuſcepturo Euchariſtiæ Sacramentum, vt oſtendit Suarez, ſed in qualibet regione quilibet curare tenetur, vt ad Euchariſtiam accedat eo habitu, & corporis diſpoſitione, quam decreta locorum, vel conſuetudo poſtulat, & quam tanti Sacramenti dignitas efflagitare videtur, vt cum debita animi humilitate, decentia, reuerentia, & deuotione ſuſcipiatur, vt bene aduertit idem Suarez. Verum circa Sacerdotes.

2 Aduer-

2 Aduertendum est, eos, quoties communicant, teneri ex præcepto Concilij Braccharensis induere stolam in modum crucis ad pectus, sub pœna excommunicationis, cap. Ecclesiastica dist. 23. sed quamuis ista constitutio videatur obligare sub mortali; cum transgressor puniri præcipiatur pœna excommunicationis, ad quã incurrendam requiritur mortale peccatum; nihilominus re ipsa non obligat ad mortale, quia non videtur vsu recepta cum tanto onere: Ita Suarez disp. 68. sec 1 Reginaldus lib. 19 num. 112. Azor. tom. 1. lib. 10 cap. 28. quæsito 11. Pitigianus dist. 13. quæst. 1. art. 5. versus finem, Grassius 1 parte lib. 2. c. 41. nu. 3. Naldus verbo Sacerdos nu. 6.

His præmissis quærendum nobis est in hoc puncto; vtrũ ad susceptionem Sacramenti Eucharistiæ necessarium sit ieiunium, & abstinentia a peccatis carnalibus.

PRIMA PROPOSITIO.

3 QVi peccatum carnale commisit, vt fornicationis, vel pollutionis, debet per aliquod temporis spatium, vt per diem, abstinere sub veniali à communione, etiamsi patrati peccati confessionem fecerit, nisi adsit iusta causa communicandi. Ratio est, tum quia qui per aliquod temporis spatium non abstinet à communione post peccatum carnale, videtur aliquam irreuerentiam irrogare Christo, castitatis, & puritatis auctori, qui maxime à peccatis carnalibus abhorret. Tum quia sicut indecens est, vt pollutus accedat ad conuiuium Principis; ita turpiter agit pollutus peccato carnis, si ad tam augustum, & admirabile Sacramentum accedat. Tum quia huiusmodi peccata non mediocriter abstrahere consueuerunt mẽtem à Diuinis, nec permittere solent, vt Eucharistia sumatur cum ea deuotione, cum qua sumenda est. Hac de causa Doctores ferè communiter aduertunt, Coniugibus, qui se nocte antecedente carnaliter cognouerunt cum peccato, abstinendum esse sequenti die ab Eucharistia, saltem ex consilio, & deuotione præsertim, si relictus sit aliquis affectus ad res venereas, & aliqua mentis perturbatio.

Hoc tamen limita, nisi iusta causa suadeat eo die communionem sumere, qualis causa videtur esse Festum magnæ solemnitatis, aut dies Iubilei, aut si communio commode differri nequeat in sequentem diem. Ita S. Thom. quæst. 80. artic. 3. Nugnus ibidem difficultate 2. Suarez disp. 68 sect. 2. Henriquez lib. 8. cap 51. nu. 3. Reginaldus lib. 29. num. 117. Emanuel Sà verbo Missa num. 25. Bartholomeus ab Angelo dialogo 4. §. 221. S. Antoninus 3. parte tit. 14. cap. 6. nu. 10. Sotus in 4. sent. dist. 12. quæst. 1. art 7. & alij.

4 Hactenus locuti sumus de peccato carnali impediente sumptionem Eucharistiæ. Modo dubium est, vtrum ille excusetur ab omni peccato, qui ad communionem accedit post pollutionem, quæ ipsi contigit absque culpa saltem mortali.

Respõdeo excusari, præsertim si pollutio nõ reliquit aliquem affectum, vel si contigit ex Demonis suggestione contra voluntatem illius, qui pollutionem passus est, vt eum auerteret a communione. Ita Henriquez cap. 51 ad finem Suarez, & alij locis citatis. Ratio est, quia par non est, vt sit pœna, vbi non est culpa. Immo Azorius prima parte lib. 19. cap. 3 ad finem. Lazarius verbo pollutio, nu. 6. vbi citat Paludanum, & Syluestrum, Coninchus q. 80. art. 7. num 41. Chamerota de Eucharistia cap. 10 & alij, quos ipse tacito nomine refert, excusant a peccato, etiam veniali, eum, qui post nocturnam pollutionem contingentem cum peccato, vel sine peccato, vel post quodcumque aliud peccatum, accedit ad celebrandum deleto prius peccato per confessionem. Ratio est, quia nullus adest textus, vel ratio, inquiunt ipsi, sufficienter probans istum repellendum esse à celebratione, vel communione post confessionem; cum peccatum carnis nõ magis repugnet sumptioni Eucharistiæ, quam repugnet peccatum, exempli gratia hæresis, & cæt.

Quamuis hæc opinio non videatur improbabilis, nihilominus non est recedendum a nostra opinione, quam communiter viri perfectiorem vitæ statum sectantes suadent, quoties non adest iusta causa inducens ad communionem, vel ad celebrationem. Ita Suarez disp. 66. sec. 8. Valentia to 4. disp. 6. q. 8. punc. 3. ad finem. Reginaldus loco citato, nu. 111 Rodriq. c. 65. de communione nu. 2. Angles q. 5. ar. 4. concl 5. Grassius 1. parte lib. 2. c. 30. num. 33. Petrus Ledesma de Eucharistia c. 13. versiculo Tercera conclusion, & alij asserentes, vnico die abstinendum esse, saltem ex decentia ab Eucharistia, quoties pollutio contigit ex propria culpa, nisi aliter rationabilis causa suadeat iudicio prudentis Confessarij.

SECVNDA PROPOSITIO.

5 SVsceptururs Eucharistiam, per se loquendo, debet à media nocte esse ieiunus, ieiunio, non solum Ecclesiastico, verum etiam naturali, vt patet ex cap. liquido de consecratione, dist. 2. & ex vsu Ecclesiæ, accepto ab Apostolis, vt multis ostendit Suarez disput. 68. sec. 2 concl. prima, & secunda, Bartholomeus ab Angelo dialogo 4. §. 203. & dialogo 5. de Missa §. 198. Azor loco citato cap 30. quæsito 2. Rodriquez cap 66. nu. 1. Toletus lib 2. cap. 28. nu. 6. Pitigianus dist. 7. q. 3. art. 2. & 3 Grassius loco citato, num 13. S. Antoninus 3. parte tit. 13. cap. 6. num 8. Sanctus Thomas 3. par. q. 80. art. 9. & hoc est definitum in Concilio Carthaginensi, & habetur de Consecrat. dist 1. cap. Sacramenta, & cap. ex parte de celebratione Missarum, Chamerota de Eucharistia cap. 10 dubio 9. Pro intelligentia istius propositionis.

6 Aduertendum est, ieiunium esse duplex, Ecclesiasticũ scilicet, & naturale, Ecclesiasticum est illud, quo præcipitur, vnica comestio in die, quo pacto dicitur ieiunus, qui in die ieiunij nõ comedit nisi vna vice; ieiunium vero naturale, importat abstinentiam à qualibet re, etiam modica, comestibili per modum cibi, aut potus, vt habetur cap. Nihil §. nullus septima, quæst. prima, in Concilio secundo Bracharensi, canone 10. quamobrem Sacerdos, qui in celebratione primæ Missæ in die Natiuitatis Domini sumpsit ablutionem; aut lambendo digitos aliquid aquæ, aut vini transmisit ad stomachum, non potest illa die aliam Missam celebrare, cum dicatur ieiunium naturale perfregisse.

Dixi per modum cibi, aut potus; nam si quis non per modum potus: sed potius per modum saliuæ aliquid traijciat, vt si os abluendo parum aquæ, præter intentionem transmittat ad stomachum per modum saliuæ, aut etiam casu, & præter intentionem traiiciat reliquias cibi, quæ hesterno die dentibus adhæserunt, aut deglutiat sanguinẽ ex gengiua, vel ex capite in os descendentem, aut aliquas pluuiæ guttas inaduertenter recipiat in stomachum, aut per modum respirationis attrahat parum terræ, aut puluerls, &c. aut muscam volantem in os apertum, aut cum insculum degustando aliquid contra voluntatem deglutit, non dicitur frangere ieiunium naturale, quia nihil sumit per modum cibi, tunc autem dicitur aliquid sumi per modum cibi, vel potus, quando ore accipitur ab extrinseco, & propria actione vitali trasmittitur ad stomachum, edẽdo, aut bibendo. Ita Coninchus q. 80. art. 8. num. 46. Suarez disp. 68. sec. 4. Angles quæstio. 2. art. 6. difficultate 4. cõclus. 1. & 2 Bartholomeus ab Angelo dialogo 4. §. 115. S. Th. 3. par. q. 8 art. 8. Syluester Eucharistia 3 num. 8. Sotus in quarto sent. dist. 12 q. 1. art. 8. Nauar. cap. 25 num. 53. Camerota loco citato, Reginaldus, & alij locis citatis.

7 Hinc sequitur primò, eum, qui transacta media nocte deglutit aliquid Sacchari, quod vesperi ore acceperat, frangere ieiunium; nam videtur illud sumere per modum cibi; cum illud vitali actione transmittat ad stomachum, edendo; consequenter grauiter peccat, si sequenti mane ad Eucharistiam accedat, vt bene ait Suarez, Rodriquez c. 66. num. 3. & alij locis citatis.

Ex quo patet, eos, qui vesperi ad vitandam faucium raucedinem aliquid ori imposuerunt, non posse sequenti die communicare, nisi moraliter certi sint se nihil transacta media nocte deglutiuisse. Ita Coninchus loco citato, num. 48. & alij.

8 Secundò sequitur, eum frangere ieiunium naturale, qui medicinam ore sumit; nam vitali actione illam traijcit ad stomachum bibendo, vel edendo; consequenter non potest eo die Eucharistiam sumere. Ita Doctores citati.

9 Tertiò, eum non frangere ieiunium, qui aromata ori imponit, eaque dentibus tenet ante sumptionem Eucharistiæ causa vitandi noxij aeris, modo nihil glutiat. Ita Coninchus loco citato nu 48. & alij. Secus dicendum est, si aliquid aromatum, aut etiam sacchari statim, aut paulatim deglutiat; videtur enim sumere per modum cibi, cum vitali actione transmittat ad stomachum edendo.

10 Quartò, eum frangere ieiunium, qui traijcit papyrum; consequenter non posse eo die communicare, quamuis illam postea euomat; Non enim cessat ratio cibi, & potus, quamuis emittatur. Hoc tamen videtur intelligendum, si traijciat papyrum edendo. Ita Suarez disp.66.sec.4.Tabiena verbo Missa, num.44 & 45. Henriquez cap.49. & 50.num.4. Azorius tom.1.lib.10.cap.30. quæsito 2. Reginaldus lib.19.num.118. & 119. Coninchus loco citato, art.8.Nugnus ibidem, & alij.

11 Quæres primò, vtrum necesse sit, vt qui suscepturus est Eucharistiā, digesserit cibū, aut post cœnam dormierit.

Respondeo negatiuè cum S.Thom.q.70.art.8. ad quintum; Nauarro cap.21.num.53. Reginaldo loco citato, nu. 119. Suarez disp.68.sect.4.versiculo Sed quid, Soto dist.12. q.1.art.3.Henriquez lib.8.cap.49 Rodriquez loco citato, Graffio 1.parte lib.2.cap.44. nu. 1. Bartholomeo ab Angelo loco citato, §.218.& alijs communiter. Ratio est, tū quia hoc nullo iure cautum est; tum quia aliquis potest dici ieiunus a media nocte, quamuis cibum nō digesserit.

Ex quo sequitur, Sacerdotem, qui in Vigilia Natiuitatis Domini pransus est, vel ientaculum sumpsit prope mediam noctem, posse post mediam noctem celebrare, quāuis non dormierit, & cibum non digesserit; nam dicitur ieiunus à media nocte. Ita Rodriq. c. 149. de Missa nu.11.

12 Quæres secundò, vtrum Sacerdos, qui post sumptam ablutionem habet reliquias Hostiæ palato affixas, possit nouā ablutionē sumere, vt huiusmodi reliquias traijciat.

Respondeo affirmatiuè cum Syluestro verbo Eucharistia 3.num.8. Nauarro cap.25.num.89. Angelo verbo Missa, primo num.47. Valentia tomo 4. disp.6.q.8 puncto 3. versiculo Tertio etiam, Coninchο loco citato, num 63.67. & 69. Nugno ibidem, Henriquez cap.49. littera F. Reginaldo lib.19. num.121. Emanuele Sà verbo Missa nu. 36. Azor.loco citato cap.30. quæsito 4. qui pro se citat Caietanum, & alios, Graffio prima parte lib.2. cap.44. num. 1. Bartholomeo ab Angelo dialogo 4. §.217. & dialogo 5. §.597.& 598. Syluestro Eucharistia 3. num 8 & Eucharistia 2, num. 13. Chamerota de Eucharistia cap. 10. dubio 9. & c. 9. dubio 7.& aliis. Ratio est, quia magis decet reliquias traijcere per nouas, & iteratas ablutiones, quam digitum in os apponere. Idem dicendum est, si particula aliqua adhæsit calici, vt inquiunt DD. citati.

Neque obstat dicere, istum non esse ieiunum ob præcedentem ablutionem; nam reputatur vnica actio, quam Sacerdos ieiunus inchoauit.

13 Addo, eum, qui post sumptam ablutionem, aut post dictas orationes aliquam Hostiæ particulam reperit in patena, posse eam statim sumere; quia tota illa actio reputatur vnus actus, vna perfecta sacrificij consumptio, vnū conuiuium, & ita vsu receptum est, etiam apud viros timoratæ conscientiæ; quod etiam procedit, non solum si particula Hostiæ sit parua, & exigua; verum etiam, si grādiuscula sit, & ab eodem Sacerdote consecrata, & oblata in illa Missa, Cum enim sit pars illius sacrificij, ad illius consumptionem pertinet. Ita Suarez disp.68. sect. 6. Coninchus loco citato, q.65. Nugnus loco citato Henriquez cap.50. Angles q.2.art.6.difficultate 2. Graffius prima parte lib 2. cap.44.num.7. Bartholomeus ab Angelo loco citato §.217.& de Missa dialogo 5 §.597 & 598. Chamerota de Eucharistia cap.9. dubio 7. Azorius loco citato, quæsito 5. Reginaldus num 123. Rodriquez cap. 66. de communione nu. 2. & alij. Secus dicendum est, quando magna intercessit mora inter sumptionem ablutionis, & sumptionem huiusmodi reliquiarum, vt accidit, quando Sacerdos iam recessit ab altari; tunc enim non potest reliquias sumere, cum non sit ieiunus, & non reputetur vnica actio.

14 Sed modo dubium est, vtrum Sacerdos, qui statim post Missæ sacrificium multo tempore se detinuit in dispensanda Eucharistia, & communicandis alijs possit vasa purificare, & reliquias sumere.

Respondeo affirmatiue, si reliquiæ fuerunt consecratæ in eo sacrificio; nam censetur vna actio moralis. Ita Hēriquez lib.9.cap.30.nu 3.ad finem Posseuinus de communione c.8.nu.40.vers possunt autem, Chamerota loc. cit. Suarez, & alij locis cit. Si vero ab alio fuerunt consecratæ melius est eas, nisi sumantur ante purificationem, asseruare, modo seruari possint sine maiore irreuerentia, quā sit ea, que committitur in assumendis huiusmodi reliquijs post purificationem; nam ieiunium ab Ecclesia præscribitur in reuerentiam Eucharistiæ; quod autem præscriptū est in reuerentiam Eucharistiæ, non debet in ipsius irreuerentiam vsurpari. Ita Suarez, & Reginaldus locis citatis.

15 Rursus dubium est, vtrum huiusmodi reliquię dari possint laicis.

Respondeo, non posse dari laicis non solum ante; verū neque post purificationem nisi prius moraliter dentur cū priori hostiola; nam ipsius acti o censetur omnino consumata in prima sumptione. Ita Suarez loco citato, Reginaldus loco citato, nu.123. Coninchus loco citato.nu. 70 Nugnus loco citato ad secundum, Azor.loco citato c. 30.quæsito.5.

16 Tertio dubium est, quid faciendum sit, quando Sacerdos reperit aliquas particulas Hostiæ, quas dubitat esse consecratas.

Respondeo posse illas sumere post sumptionem Eucharistiæ, & Sanguinis, vel etiam post ablutionem; nam hæc reputatur vna actio, quæ fuit inchoata cum ieiunio. Ita Nauarrus c.25 nu.89. Syluester verbo Missa primo, n. 3. Henriquez de Missa c.39.nu.3. Bartholomeus ab Angelo dialogo quinto §.691.& alij.

17 Quæres tertiò, vtrum liceat aliquando sumere Eucharistiam fracto ieiunio.

Respondeo licere. Primo, quando ita postulat reuerentia Sacramenti, Secundo quando ita fert necessitas hominis, aut grauioris præcepti; nam preceptum ieiunij Ecclesiasticum non adeo strictè obligat, vt etiam obliget, quando aliter postulat reuerentia Sacramenti, vel necessitas hominis, aut grauioris præcepti:

18 Hinc sequitur primo, Sacerdotem non ieiunum posse sumere Eucharistiam, si aduertat fore, vt alioquin Eucharistia perueniat ad manus infidelium, qui eam iniuriose tractabunt, aut si alia similis causa superueniat; nam ab Ecclesia præscriptum est, vt ieiunus sumat Eucharistiam ob reuerentiam tanti Sacramenti; maior autem reuerentia exhibetur Sacramento si Sacerdos non ieiunus Eucharistiam sumat ad vitandam prædictam irreuerentiam. Ita Suarez disp.68. sect.6. ad finem; Henriquez lib.8.c.5. Reginaldus libro 19.num.122. Rodriquez cap. 66.num.1. Angles. q. 2.art.6.difficultate 2. Posseuinus de communione sanorum c. 8.nu.12. Azor. prima parte lib. 10.c.33. quæsito 7. Coninchus q.80. art.8. num.21 & alij communiter.

19 Secundo sequitur, Sacerdotem, qui loco vini consecrauit aquam non aduertens ad huc errorem, nisi post aquæ sumptionem, debere de nouo vinum consecrare, quamuis fregerit ieiunium per sumptionem aquæ; nam consecratio vini spectat ad integritatem sacrificij, quam constat esse de iure diuino, quòd præponderat præcepto Ecclesiastico de sumenda Eucharistia cum ieiunio, ob id etiam qui post consecrationem aduertit se non esse ieiunum, aut sumpto iam cibo consecrauit, tenetur sacrificiū perficere; quia arctius est vinculum; & maior obligatio perficiendi sacrificij iam inchoati, quam sumendi Eucharistiam cum ieiunio, vt bene tradit Azorius prima parte, lib.10.cap.33. q.3. Henriquez c.50. Chamerota loco citato, Rodriquez in summa cap.66.de communione num.1. & alij communiter. Reginaldus loco citato nu.122.

20 Ob eandem rationem, si Sacerdos peracta consecratione pereat, nec adsit alius præter Sacerdotem non ieiunum, tenetur Sacerdos non ieiunus perficere sacrificium iuxta Nauarrum cap 25.nu.86. & alios apud Henriquez, c.50.in commentario littera O, contra ipsum Henriquez c.3.de Eucharistia, & contra Azorium lib.10.c.33.quæsito 2. Ratio est, quia præceptum perficiendi sacrificium est strictius præcepto sumendę Eucharistiæ cum ieiunio.

Si vero Sacerdos pereat ante consecrationem, nullus tenetur Missam perficere; quia Sacrificium non relinquitur imperfectum. Idem dicendum est, si Sacerdos pereat post sumptionem vtriusque speciei; nihil enim ab alio supplēdum est; cum sacrificium sit integrum. Idem dicendum est de Episcopo celebrante Missam ritu Pontificali; nam si pereat sumpta vtraque specie, nihil supplendum est. Si verò pereat post consecrationem, sumpta vna tantū specie, potest Sacerdos simplex, si non adsit alius Episcopus, peragere, & perficere ea, quæ pertinent ad integritatem sacrificij, omissis Pontificalibus, quæ non pertinent ad substantiam sacrificij. Ita Henriquez loco citato, nu,3, Tabiena verbo Missa nu.30. Bartholomeus ab Angelo de Missa, §.514. Armilla verbo Missa nu. 11. & alij.

21 Ter-

21 Tertiò sequitur, Eucharistiam ratione necessitatis administrari posse per modum viatici infirmo existenti in articulo mortis, qñ non põt commodè expectari tẽpus, quo Eucharistia administretur infirmo ieiuno. Ratio est, tum quia adest necessitas tam infirmi indigẽtis auxilio Eucharistiæ, quam adimplendi præcepti diuini: quod si vnquam obligat maximè obligat in mortis articulo. Tum quia hoc priuilegium est concessum infirmo capite liquido, capite Sacramenta de consecratione dist. 2. nec oportet scrupulosum esse in hoc Sacramento administrando infirmo non ieiuno, ut patet ex allatis rõnibus. Ita Petrus Ledesma de Sacramẽto Eucharistiæ. c. 13 pag. 88. & alij statim citandi.

22 Addo cum Suarez disp. 66. sec. 5. Reginaldo loco cit. nu. 120. Rodriquez loco citato, Bartholom. ab Angelo dial. 4. §. 53. & 66. Henriquez loco citato, littera E. Conincho loco citato, nu. 50. & alijs posse administrari Sacramentum Eucharistiæ homini non ieiuno, non solum in casu mortis naturalis, verumetiam in casu mortis violentæ, si communio commodè nequeat anticipari, vel differri, vt si aliquis damnatus sit ad mortẽ, illique Princeps iubeat mortẽ eo die inferri absque dilatione. Ratio est, quia hic dicitur existere in articulo mortis, & sicut potest in tali euẽtu absolui a reseruatis, ita ẽt admitti põt ad Eucharistiã, & Ita aliquando factum fuisse præmisso sapientũ consilio, referunt Auctores. Addit Coninchus loco citato nu. 51. & alij, eũ, qui aduertit se eo die plectendum capite, teneri ieiunare, donec sumpserit Eucharistiã, modo ieiunare possit absque notabili incommodo, sicut ẽt ægrotus, si commodè põt, tenetur ieiunus Eucharistiam sumere. Cauere tñ debet, nè ob fractum ieiunium differat sumptionem Eucharistiæ in sequentem diem cum periculo decedendi sine Eucharistia, vel eam sumendi, dum fuerit sensibus destitutus; nam præceptum communicandi cum ieiunio non obligat ita strictè, & cum tanto periculo. Ob id ẽt infirmus, vt ieiunus communicet, non tenetur differre sumptionem medicinæ, vel cibi cum graui incommodo. Præterea non tenetur curare, vt Eucharistia nocte ad se deferatur, vt eam sumat cum ieiunio. Ratio est, quia hoc fieri non solet sine magno incommodo, nec vsu receptum est, vt Eucharistia, quæ magno cum honore deferenda est, deferatur intempesta hora, ita Coninchus loco citato, Suarez disp. 68. sec. 5. in principio, Toletus lib. 2. c. 28. nu. 6. & alij.

23 Rogabis primò, vtrum infirmus, qui semel non ieiunus communicauit per modum viatici, possit iterum ad communionem admitti sine ieiunio, aut cum ieiunio.

Respondeo, posse iterum ieiunum admitti, & de hoc nulla est difficultas; cum nulla sufficienti ratione probari possit, Infirmum ieiunum, & sufficienter dispositum priuandum esse tanto Sacramento.

Sed difficultas est, vtrũ possit iterũ nõ ieiunus admitti. Ad quam difficultatem respondetur. Infirmum, qui sex, vel octo dies antea communicauit per modum viatici, posse iterum non ieiunum communicare iuxta probabiliorem Doctorum sententiam. Ratio est, tum quia Concilium Constantiense concessit, vt infirmus non ieiunus cõmunicet, & cum non restrinxerit concessionẽ ad vnam vicem, non videtur negandum, quin infirmus possit iterum non ieiunus ad Eucharistiam admitti. Tum quia non est credibile, piã matrem Ecclesiam velle infirmũ priuare tot commodis, & fructibus, quibus indiget infirmus in statu mortis constitutus, consequenter concedendum videtur, infirmum, qui sex, vel octo dies ante communicauit per modum viatici, posse iterum ad communionem admitti per modum viatici, si commodè nequeat ieiunus communicare. Ita Tabiena verbo cõmunicare, nu. 54. Suarez disp. 68. sec. 5. versi. Duo vero. Emanuel Sà verbo Eucharistia, nu. 5. Henriquez lib. 8. c. 4. nu. 2. & c. 50. nu. 1. Reginaldus lib. 29. nu. 120. Coninchus q. 80. art. 8. num. 73. Nugnus ibidem versi. Circa secundam. Armilla, & alij contra Medinam, & alios apud præcitatos Doctores. Non tñ licet quotidie infirmum non ieiunum communicare propter reuerentiam Eucharistiæ Sacramento debitam, vt obseruant Henriquez, & Suarez locis citatis, Grassius 1. parte lib. 2. c. 49. nu. 6. Bartholomeus ab Angelo dialogo 4. §. 84. Posseuinus de Communione infirmorum cap. 8. nu. 20.

24 Rogabis Secundò: vtrum Sacerdos non ieiunus possit consecrare ad communicandum infirmum, si careat hostijs consecratis.

Respondeo negatiuè, vt patet ex supradictis de materia Eucharistiæ, & ita nobiscum sentit Nauarrus cap. 21. nu. 53. Suarez disp. 68. sect. 1. versi. Secundum dubium Azor loco citato cap. 30. quæsito 2. S. Ant. 3. parte titulo 13. cap. 6. nu. 8. Paludanus in 4. sent. dist. 8. q. 2. Sotus dist. 12. q. 1. art. 8 Syluester verbo Eucharistia 3. num. 6. & 8. Bartholomeus ab Angelo loco citato §. 208. Posseuinus loco citato nu. 25. Chamerota de Eucharistia cap. 9. dubio 7. Valentia tomo 4. disp. 6. q. 8. puncto 3. Coninchus loco citato num. 56. Nugnus ibidem ad finem. Victoria de Sacramentis nu. 83. Henriquez lib. 9 c 4. initio & c. 46. nu. 1. Azorius 1. parte lib. 10. cap. 30 quæsito 2. ad finem. Reginaldus lib. 29. nu. 121. Paludanus, Sotus, & alij apud præcitatos Doctores contra Maiorem in 4. dist 9. q. 3. cuius sententiam in hoc casu putat probabilem Suarez. Ratio est tum quia hoc præceptum non minus obligat, quam obliget pręceptum conficiendi in azimis, aut seruandi debitũ ritum, & adhibẽdi vestes ab Ecclesia præscriptas; sicut aũt non licet celebrare in fermentato, aut sine vestibus, & debito ritu ad communicandum infirmum. Ita neque licet Sacerdoti non ieiuno celebrare ad communicandum infirmum. Tum quia hoc Sacramentum, sicut est maioris dignitatis, ita est minoris necessitatis. Tum quia non est vsu receptum, vt Sacerdos non ieiunus celebret ad communicandum infirmum, sed potius in contrarium est consuetudo Ecclesiæ.

Dices præceptum ieiunij est de iure Ecclesiastico; Præceptum verò communicandi in articulo mortis est de iure diuino; sed præceptum diuinum præponderat Ecclesiastico; Ergo Sacerdos tenetur celebrare, vt infirmus adimpleat præceptum Diuinum.

Respondet Nugnus Præceptum diuinum præponderare Ecclesiastico, quando vtrumque præceptum concurrit in eandem personam. Verum hæc ratio mihi non probatur, alioquin sequeretur, Sacerdotem infirmitate laborantem posse fracto ieiunio celebrare ad communicandum se ipsum; cum in ipsum vtrumque præceptum cadat.

Respondeo igitur, præceptum diuinum præponderare Ecclesiastico cæteris paribus, quandiu præsumitur præceptum diuinum obligare; in proposito autem casu non præsumitur obligare, tum ob reuerentiam tanto Sacramento debitam; tum ob alia incõmoda, quæ facile possent suboriri; quare ad argumentum neganda est consequentia, nã Sacerdos tenetur; ex præcepto Ecclesiæ ieiunus celebrare, & ab hoc præcepto non eximitur ob necessitatem infirmi superuenientem, alioquin non consuleretur reuerentię tãto Sacramento debitæ; & ab Ecclesia intentæ, nec vitarentur magna incommoda, & inconuenientia, quæ aliquando suboriri possent; nam Sacerdos aliquando cogeretur è mensa surgere, & statim accedere ad celebrandum adhuc eructans crapulam, quod non decet: Infirmus vero in tali euentu excusatur; quia per ipsum non stat, ne communionem sumat. Ita Coninchus loco citato nu. 57. Suarez loco cit. vers. Secundum dubium, & alij locis citatis.

Obiicies licet infirmo non ieiuno communicare; ergo etiam licet Sacerdoti non ieiuno celebrare ad communicandum infirmum.

Respondeo negando consequentiam. Ratio disparitatis est, quia infirmo non ieiuno licet communicare propter obligationem iuris diuini, & ob priuilegium ab Ecclesia concessum, & ob praxim communiter receptam; Sacerdos tamen caueat, ne Sacramentum Eucharistiæ administret moribundo, quando moraliter timet, vt infirmus eam per vomitum, vel expuitionem eiiciat, tenetur enim euitare indecentiam, & irreuerentiam tanti Sacramenti. Ita DD. citati.

25 Quæres quarto, vtrum Sacerdos, aut alius, qui Sacramentum Eucharistiæ suscepit, peccet comedendo statim sumpto Eucharistiæ Sacramento.

Respondeo per se loquendo non peccare; nam Ecclesia requirit solummodo ieiunium ante sumptionem Eucharistiæ, non vero post communionem; tamen ob maiorem Sacramenti reuerentiam communiter expedit post communionem aliquantulum abstinere a communi cibo, & potu, vt patet ex supradictis, dum quærerem, quandonã Corpus Christi desinat esse sub speciebus. Ita S. Th. q. 80. art. 9. Angles q. 2. art. 6. difficult. 4. concl. vnica, Grassius 1. parte lib. 2. c. 44. nu. 8. Coninchus, & Nugnus, ibidem. Reginaldus loco citato, Suarez disp. 68. sect. 4. ad finem. Sotus Henriquez, Azor. loco citato c. 30. quæsito 2. & alij, quos supra retuli de desitione corporis Christi sub speciebus.

QVÆSTIO SEPTIMA.

De obligatione sumendi Eucharistiam.

CVm fideles teneantur communicare, non solum Ecclesiastico, verum etiam diuino iure, vt patet ex illis verbis Lucæ 22. quibus Christus post institutionem Sacramenti dixit, Hoc facite in meam commemorationem, & ex illis Ioannis 6. Nisi manducaueritis carnem filij hominis, &c. vt benè eum locum intelligunt Patres apud Valentiam to. 4. disp. 6 q. 8. puncto 5. § 4. apud Suarez disp. 69. sect. 1. apud Reginaldum lib. 29. nu. 57. apud Coninchum q. 80. art. 11. apud Angles q. 2. art. 9. conclus. 1. & apud Bartholomeum ab Angelo dialogo 4. § 73. Agendum hic nobis est 1. quandonam ius diuinum obliget ad communionem, & quandonam obliget præceptum Ecclesiasticum.

PVNCTVM I.

Quandonam fideles obligentur ad Communionem ex præcepto diuino.

1 *Quandonam teneamur ex præcepto diuino Eucharistiam sumere.*
2 *An teneatur Eucharistiam sumere in periculo mortis, qui paulo ante mortem communicauit.*
3 *An teneatur iterum communicare, qui post sumptum viati cum mortaliter peccauit.*
4 *An teneatur transacto periculo mortis communicare, qui non communicauit in ipso mortis periculo.*
5 *An Iudex teneatur reo concedere tempus communicandi.*
6 *An Iudex teneatur reo tempus communicandi concedere, si periculum sit, vt reus eripiatur, vel aliqui scandalum patiantur.*
7 *An Iudex teneatur reo tempus communicandi concedere, etiam si timeatur fore vt concesso hoc tempore reus eripiatur.*
8 *An Iudex possit reum condemnare, si nolit communicare.*
9 *An fideles teneantur ex præcepto diuino aliquoties communicare in vita.*
10 *Quandonam obliget præceptum communicandi præcisa determinatione Ecclesiæ.*
11 *An aliquis possit sæpius in die communicare.*
12 *An quo tempore computandus sit dies.*
13 *Ad quos extendatur priuilegium ter communicandi in die Natalis Domini.*
14 *Quanam hora possit aliquis communicare.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 PRæceptum diuinum sumendæ communionis per se loquendo obligat sub mortali in articulo mortis naturalis, aut violentæ. Ita Valentia loco citato, puncto 4. Suarez loco citato sect. 3. Sotus dist. 12. sect. prima art. 11. Henriquez lib. 8. cap. 4. de Eucharistia, Vasquez tertiâ parte disp. 213. c. 2. Reginaldus loco citato, num. 64. Coninchus loco citato, dubio 3. num. 94. Nugnus ibidem conclusione 3. & alij contra Caietanum verbo communio, versi. Vtrum autem. Victoriam de Eucharistia nu. 86. Rodriquez in summa cap. 64. de communione num. 3. Graffium prima parte lib. 2. ca. 38. num 13. Chameroram de Eucharistia cap. 10. dubio primo, & alios afferentes obligare tantum sub veniali; eo quod putent præceptum communicandi non esse diuinum, sed Ecclesiasticum.

Sed ratio nostra est, tum quia, qui non communicat in articulo mortis, videtur occasionem magni scandali præbere; ergo sequitur extare obligationem communicandi in articulo mortis, alioquin nulla scandali occasio præberetur. Tum quia non ieiunus potest in articulo mortis communicare; quamuis extet præceptum Ecclesiasticum communicandi cum ieiunio; ergo signum est præceptum communicandi in articulo mortis esse præceptum diuinum, cui cedit Ecclesiasticum. Tum quia, si præceptum communionis obligat, maximè obligat pro eo tempore, quo illius adimpletio necessaria est ad consequendum finem, propter quem fuit institutum; Hæc autem necessitas respectu Eucharistiæ reperitur maximè in articulo mortis ad corroborationem virium spiritualium, & ad perseuerandum in gratia, qui est finis, & effectus huius Sacramenti; Tum quia hoc videtur colligi ex Tridentino sess. 13. cap. 6. Vbi habetur antiquissimum esse morem communicandi in articulo mortis, & cum autem talis consuetudinis, & moris principium ignoretur, conijcere possumus, eam consuetudinem vsque ab Apostolis originem traxisse; & cum semper perseuerauerit in Ecclesia, existimare possumus hanc consuetudinem fundatam esse in præcepto diuino obligante in articulo mortis ad communionem, vt per illam homo se præparet ad transitum ex hac vita. Tum quia hæc est communior Doctorum sententia a qua non videtur recedendum absque solido, & firmo fundamento. Immo quamuis alicui fortè non videatur improbabilis sententia eorum, qui asserunt, eum, qui communicauit in Paschate, non peccare mortaliter, si non communicet in articulo mortis, vt ait Syluester verbo Eucharistia 3. num. 3. Emanuel Sà verbo Eucharistia, num. primo, Caietanus verbo communio, & alij; nihilominus omnino consulendum est, vt existens in articulo mortis, quamprimum fieri potest, communionem sumat; nam Sacramentum Eucharistiæ vberes fructus confert, & maximè prodest ad superandas tentationes in articulo mortis insurgentes, & consuetudo fidelium inualuit, vt in articulo mortis Eucharistia sumatur.

2 Quæres primo, vtrum, qui communicauit paulo ante, quam incideret in periculum mortis, teneatur ex vi diuini præcepti iterum communicare in articulo mortis, vt si communicauit in Paschate, & statim intra sex, vel octo dies incurrat periculum mortis.

Respondeo negatiuè; nam ideo tenetur communicare in articulo mortis, vt hoc Sacramento se præparet ad transitum ex hac vita; Censetur autem se præparasse ad huiusmodi transitum per Eucharistiam susceptam paulò ante, quam incideret in periculum mortis. Ita Graffius loco citato. Bartholomeus ab Angelo dialogo 4 § 79. Angelus Eucharistia 3. Tab. v. Communicare num. 16. Paludanus dist. 9. q. prima circa medium; Henriquez loco citato cap. 4. circa medium, & cap. 5. nu. 3. Suarez disp. 69. sect. 3. Coninchus q. 80. art. 11. dubio 5. nu. 98. & alij Contra nonnullos alios.

Obijcies, præceptum Eucharistiæ obligat pro articulo mortis; sed hic non sumpsit Eucharistia in articulo mortis ergo non satisfecit præcepto. Respondeo obligare pro articulo mortis nisi illi antea satisfactum fuerit, vt patet a simili de Beatissima Virgine, quæ post Christi passionem debuisset Baptismum sumere, nisi illum sumpsisset ante Christi mortem.

3 Quæres Secundò, vtrum, qui sumpta communione in articulo mortis commisit peccatum mortale, teneatur ex præcepto diuino iterum communicare.

Respondeo negatiuè cum Suarez loco citato, conclu. 4. §. secundum modum Henriquez lib. 8 cap. 5. nu. 3 Reginaldo lib. 29. nu. 65. Coninchо loco citato, num. 100. & alijs contra Tabienam verbo communio, num. 16. & Armillam eodem verbo, num. 11. Ratio est, tum quia nulla sufficiens ratio, vel auctoritas afferri potest ad ostendendam huiusmodi obligationem. Tum quia Eucharistia non est instituta per se ad delenda peccata mortalia, sicut instituta fuit pœnitentia, consequenter vsus Eucharistiæ non ita obligat, sicut obligat vsus confessionis, vt patet ex communi fidelium consuetudine.

4 Quæres Tertiò, vtrum qui non communicauit in periculo mortis teneatur transacto mortis periculo communicare,

re, vt adimpleat præceptum; quo tenebatur in articulo mortis communicare.

Respondeo negatiuè. Ratio est, tum quia sicut, qui non communicauit in Paschate, non tenetur iuxta probabilem aliquorum sententiam, elapso tempore Paschatis, communicare; Ita à fortiori non tenetur ille communicare, translacta infirmitate, qui tempore infirmitatis non communicauit. Tum quia terminus constitutus ad communicandum in articulo mortis non videtur positus ad solicitandam obligationem sumendæ Eucharistiæ; cum positus sit ad præparandum transitum ex hac vita. Quando autem aliquis terminus fuit constitutus non ad solicitandam obligationem præcepti, cessat obligatio elapso termino constituto, vt patet ex alibi dictis. Ita Henriquez lib. 8. cap. 5. num. 3. ad finem, Reginaldus loco citato num. 76. & alij.

5 Quæres Quartò, vtrum iudex teneatur reo concedere tempus communicandi.

Respondeo affirmatiuè, per se loquendo, præciso periculo notabilis damni communis. Ratio est, tum quia præceptum communicandi obligat in articulo mortis ex iure diuino; Ergo par est, vt Iudex concedat reo tempus, quo valeat diuinum præceptum adimplere. Tum quia sic decernitur cap. tanta, dist. 86. cap. quæsitum 13. dist. 2. & motu proprio Pij Quinti, edito anno 1569. vt testatur Henriquez lib. 8. cap. 5. num. 4. in commentario littera, Z. Suarez quæst. 69. sect. 3. ad finem. Petrus Nauarrus lib. 2. de restitutione, cap. 3. num. 225. Rodriquez in summa cap. 68. num. 1. Reginaldus lib. 29. num. 70. Syluester verbo Eucharistia 3. quæsito 5. dicto 8. & alij apud Henriquez loco citato, Chamerotam de Eucharistia cap. 10. dubio 1. contra Nauarrum in Manuali cap. 25. num. 23. Clarum, Perez, & alios apud Henriquez loco citato, existimantes Iudicem, qui ratione consuetudinis in aliquibus locis receptæ, non concedit Reo tempus sumendæ Eucharistiæ, excusari posse a peccato.

Sed quod nos asserimus, verius est, vt patet tum ex rationibus allatis. Tum quia Iudex ex iure naturæ tenetur etiam consulere bono priuato, quantum recta ratio dictat & postulat; Cum autem non possit consuetudo contra ius naturæ introduci, sicut neque potest introduci contra ius diuinum, sequitur Iudicem non concedentem reo tempus communicandi, non excusari per consuetudinem. Tū quia Clementina cum secundum, de pœnitentia, & remissione præscribitur Episcopis, vt per excommunicationem compellat Iudices ad concedendū reis prædictum tēpus.

Neque obstat, quod in prædicta Clementina solius confessionis mentio fiat; nam quod dicitur de pœnitentia non deneganda, dicendum etiam videtur de Eucharistia ex cap. quod in te de pœnitentia, & remissione. Ita Glossa in dicta Clementina. Reginaldus lib. 29. nu. 73. propositione 1. Chamerota loco citato.

6 Hinc sequitur, Iudices teneri reo concedere tempus sumendæ Eucharistiæ, etiamsi timeatur fore, vt concesso debito tempore ad sumendam Eucharistiam, reus eripiatur, & aliqui scandalum patiantur; nam Iudex tenetur facere id, quod est per se; Per se autem loquendo tenetur concedere tempus sumendæ Eucharistiæ, vt probauimus. Immo si reus noluerit intra tempus consuetum sibi a Iudice concessum, se præparare ad Confessionem, & Eucharistiam, tenetur aliquam dilationem exempli gratia duorum, vel trium dierum concedere, si speret fore, vt reus intra illud tempus pœnitētiam agat, nec sit periculum alicuius scandali, vel damni ex ea dilatione.

Obijcies, aliquis priuari potest Sacramento Eucharistiæ in articulo mortis ad aliorum exemplum & correctionem; sicut enim reus priuari potest pane corporali, ita & spirituali, & ita aliquando factum fuisse patet ex Concilio Elibertino, vt testatur Reginaldus loco citato, num. 70. Suarez disp. 69. sec. 3. & alij; Ergo Iudex videtur excusandus, si reo non concedat tempus sumendæ Eucharistiæ in articulo mortis.

Respondeo, non esse amplius in vsu, vt reus priuetur Eucharistia, sed potius contrarium in praxi seruari, si reus dedit sufficientem cautionem, & debita doloris testimonia, vt tradit Henriquez lib. 8. cap. 5. nu. 4. littera Z. Angles q. 2. art. 9. difficultate 3. Graffius 1. parte lib. 2. c. 38. num. 28. Chamerota de Eucharistia c. 10. dubio 1. Suarez, & Reginaldus locis citatis, per caput tanta, per caput quæsitum, & per motum Pij Quinti iam citatum.

7 Sed maior difficultas est, vtrum Iudex teneatur liberare a morte, vel potius possit adiudicare morti reum, cui concessit opportunam, & sufficientem dilationem ad pœnitentiam, & communionem, sed reus noluit pœnitentiam, & Eucharistiæ Sacramentum sumere.

Respondeo posse adiudicare morti, nec Iudicem teneri reum a morte eripere, quamuis credat fore, vt reus in mortali peccato moriatur. Ratio est, quia daretur occasio reis non sumendi Eucharistiam, & pœnitentiam, vt se eriperent a morte, sicque publica potestas eluderetur, & magna sequerentur incommoda in Republica. Ita Sotus 5. de iustitia quæst. prima, art. 1. Reginaldus loco citato, num. 71. versi. Prima est, & alij.

SECVNDA PROPOSITIO.

8 Fideles tenentur ex præcepto diuino communicare, non solum in articulo mortis, verum etiam aliquoties in vita. Ita S. Tho. q. 80. art. 11. Sotus dist. 12. art. 12. Suarez disp. 69. sec. 3. Henriquez loco citato. Reginaldus loco citato num. 65. & 66. Coninchus loco citato, dubio 3. nu. 101. Valentia to. 4. disp. 6. q. 8. puncto 4. Pitigianus d. 9. q. 3. art. 9. Chamerota de Eucharistia cap. 10. dubio primo, & alij communiter. Ratio desumitur, tum ex institutione huius Sacramenti, quod institutum fuit per modum cibi; Cibus autem non solum necessarius est in morte, verum etiam in vita, & sicut stultitiæ notam mereretur, qui nollet cibum corporalem, nisi in morte capere; Ita stultitiæ, & culpæ notam incurreret, qui cibum Eucharistiæ spiritualem solum in morte sumere determinaret; tum quia Christus præscripsit communionem in memoriam passionis, non solum autem in articulo mortis recolenda est memoria passionis Christi, verum etiam in vita; Quoties autem recolenda sit memoria passionis per Communionem, indicauit Ecclesia: cum præcepit communionem saltem semel in anno, vt infra ostendam. Ita Suarez, Reginaldus, & alij locis citatis.

Obijcies ex verbis Christi Ioannis 6. Nisi manducaueritis carnem filij hominis &c. non colligitur necessitas sæpius sumendæ Eucharistiæ, sicut etiam ex illis verbis, Nisi quis renatus fuerit ex aqua, &c. non colligitur necessitas sæpius recipiendi Baptismum; Ergo fideles non videntur obligandi ex præcepto diuino ad sæpius sumendam Eucharistiam, sed videntur satisfacere sumendo Eucharistiam in articulo mortis.

Respondeo, obligationem sumēdæ Eucharistiæ aliquoties in vita colligi quidem ex præcitatis verbis Ioannis 6. attenta tamen simul institutione Sacramenti Eucharistiæ institutæ per modum cibi. Cum autem cibus non solum semel in vita sumendus sit, sequitur etiam Eucharistiam non solum semel in articulo mortis sumendam esse, verum etiam aliquoties in vita. Ita Suarez, Reginaldus, & alij locis citatis.

9 Quæres primò, quandonam præceptum diuinum communicandi obliget extra mortis periculum, præcisa determinatione Ecclesiæ.

Respondeo, tempora, quibus per se obligant præcepta diuina, non posse indiuisibiliter definiri, sed prudenti iudicio definienda esse, ita vt ipsorum executio nimium non differatur. Nimium autem executio sumendæ Eucharistiæ differri videretur secundum aliquos Doctores, si seclusa determinatione Ecclesiæ differretur per spatium trium, vel quatuor annorum; sed hæc difficultas videtur adempta; cum Ecclesia determinauerit præceptum communicandi semel in anno, vt infra ostendam.

Ex quo patet, eum, qui semel in anno communicauit, satisfacere præcepto diuino, quo præcipitur sumptio Eucharistiæ extra mortis articulum; hic enim non dicitur nimium differre sumptionem Eucharistiæ. Ita Suarez loco citato disp. 70. sect. 7. Reginaldus lib. 29. num. 67. & 73. Valentia, & alij.

Addit tamen Valentia loco citato versi. Secundo tempus, communionem ex diuino præcepto sumendam esse, quoties iudicio prudentis iudicatum fuerit opus esse communione ad superandas graues aliquas tentationes.

Verum hæc obligatio videtur generalis, & communis omnibus virtutum actibus, quos tenemur elicere, quoties arbitramur, ipsos necessarios esse ad superandas tentationes, vt patet ex dictis de fide, spe, & charitate; sed tunc nō dicitur committi propriè peccatum contra præceptum diuinum

diuinum de communione sumenda; quicquid dicat Valentia, sed potius dicitur committi peccatum contra eam virtutem, contra quam ingruunt tentationes, & contra quam delinquitur succumbendo tentationibus ob non adhibita media necessaria, vt patet ex dictis loco citato.

11 Quæres secundò, vtrum aliquis possit sæpius in die communicare.

Respondeo negatiuè per se loquendo; nam in cap. consuluisti de celebratione missarum sancitum est, ne Sacerdos in die sæpius celebret, aut communicet, excepta Natiuitatis solemnitate, aut priuilegio, aut particulari casu, qualis casus est, si periculum sit, vt Sacramentum veniat in manus hæreticorum, vel comburatur, &c. vt bene ait Angelus verbo Eucharistia 3. nu. 19. Coninchus q. 80. art. 10. num. 83. Nugnus ibidem conclu. 1. & 3. Viualdus de præparatione ad Eucharistiam, nu. 49. Suarez, & alij DD. supracitati.

Ex quo patet a fortiori, laicum non posse sæpius in die communicare.

12 Obserua tamen Primò, diem computandum esse a media nocte vsque ad mediam noctem sequentem, vt patet ex vsu, & praxi, & ita docet Suarez disp. 69. sect. 4. conclu. 5. ad finem.

13 Obserua Secundò, priuilegium ter communicandi in die Natiuitatis domini extendi solum ad celebrantes; non vero ad alios, qui mere laicorum communicant, vt ipsa docet consuetudo.

14 Quæres Tertiò, quanam hora possit aliquis communicare.

Respondeo posse communicare qualibet hora diei, quamuis enim Sacerdos non possit post meridiem celebrare, vt infra ostendam; nihilominus potest qualibet hora diei Eucharistiam administrare, & alios ad communionem admittere, modo suscipientes Eucharistiam sint ieiuni. Ratio est, quia circa hoc nulla extat prohibitio, vt tradit Syluester verbo Eucharistia tertio, quæsito 14. Emanuel Sà verbo Eucharistia; Angelus eodem verbo num. 16. Tabiena verbo, missa, nu. 6. Azorius 1. parte, lib. 10. ca. 15 quæsito 8. Henriquez, c. 53, Posseuinus de communione Sanorum c. 8. nu. 8. vbi hoc intelligit præcisa alia consuetudine Suarez loco citato, & alij.

Hoc tamen intelligendum est per se loquendo; nam per accidens, vt ratione scandali vitandi, Eucharistia non potest qualibet diei hora sumi. Quamobrem extra necessitatem non videtur permittendum, vt aliquis Eucharistiam sumat sub vesperis, vel intempesta nocte. Ratio est, tum quia adest periculum scandali; cum aliquis iudicare possit, Eucharistiam dari non ieiuno; tum quia est contra communem consuetudinem; & praxim. Ita Coninchus loco supra citato. Posseuinus loco citato, & alij.

PVNCTVM II.

Quandonam fideles obligentur ex vi præcepti Ecclesiastici communicare.

1 *Quosnam obliget præceptum Ecclesiasticum sumendæ Eucharistiæ.*
2 *Quid teneatur præstare adultus, quando dubitat, vtrum teneatur communicare.*
3 *Quo tempore obligetur Adultus ad communionem.*
4 *An filius habens rationis vsum teneatur communicare in infirmitate.*
5 *Quandonam obligentur fideles ex vi præcepti ad communionem.*
6 *Quid nomine Paschatis intelligatur hoc loco.*
7 *An sumenda sit Eucharistia in propria Parochia, & a proprio Pastore.*
8 *An tenetur in propria Parochia communicare, qui ad certum tempus ab illa abest.*
9 *An possit a quouis Sacerdote in die Paschatis communicare qui præceptum communionis adimpleuit in hebdomada Sancta.*
10 *An debeat sumere Eucharistiam in propria Parochia tempore Paschatis, qui Religiosis inseruit.*
11 *An quilibet fideles possit Eucharistiam, aliaque Sacramenta in Ecclesia Cathedrali sumere.*
12 *An satisfaciat præcepto, qui communicauit in peccato mortali tempore Paschatis.*
13 *An teneatur quam primum communicare, qui non communicauit in Paschate.*
14 *An peccet mortaliter, si quam primum data opportunitate, non communicet.*
15 *An teneatur anticipare communionem, qui præuidet se eam tempore debito non posse recipere.*
16 *An melius sit frequentius communionem sumere, quam raro.*
17 *An Sacerdos possit singulis diebus celebrare.*
18 *An possit priuatim celebrare in feria quinta, aut in sabbato Sancto.*

DVo principaliter quæram in hoc puncto, Primo, quosnam obliget præceptum Ecclesiasticum. Secundò quandonam obliget.

PRIMA PROPOSITIO.

1 PRæceptum Ecclesiasticum sumendæ communionis obligat omnes fideles vtriusque sexus, postquam ad annos discretionis peruenerunt, hæc propositio patet ex cap. omnis vtriusque sexus de pœnitentia, & remissione & ex Tridentino sess. 13. canone 9. vbi excommunicantur contrarium asserentes.

Dixi, omnes fideles, vt excluderem Infideles; quia præceptum Ecclesiasticum non cadit supra infideles; cum Ecclesia super infideles potestatem non habeat. Iuxta illud. De his, qui foris sunt nihil ad nos.

Vtrum vero Infidelis teneatur ex præcepto diuino communicare, patet ex supra dictis, cum ageremus de necessitate Eucharistiæ.

Dixi, postquam ad annos discretionis peruenerunt, vt aduerterem non statim ac aliquis peruenit ad vsum rationis obligari ad communionem, sicut obligatur ad confessionem; sed ad communionem ex præcepto Ecclesiæ obligari, postquam compleuit annos discretionis requisitæ ad discernendum inter hunc cibum spiritualem, & cibum corporalem, cum autem hæc discretio aduenire soleat a decimo anno, nec differri soleat vltra decimum quartum ætatis annum sequitur obligationem communicandi in adultis incipere a decimo vsque ad quartum decimum annum, itaut respectu illius, cui aduenit discretio sufficiens in anno vndecimo, incipiat obligatio communicandi in eo anno, & sic de ceteris. Hac de causa Cõfessarij, & parentes debent perpendere iudicium, & prudentiam adolescentis, eumque admittere, & hortari ad Eucharistiam, quoties sufficientem rationis vsum, & discretionem in eo perspexerint, ita vt adolescens sciat discernere cibum a cibo, & nouerit Christum sumendum esse puro corde, præmissa confessione, cum ieiunio, & alijs ab Ecclesia præscriptis.

2 Adultus vero, quando dubitat, vtrum teneatur communicare, debet consilium a Confessario, vel a parentibus petere, seque ipsorum consilio accommodare; cum ipsorum curæ, & regimini subiectus sit. Ita in præcedentibus sentit Paludanus in quarto dist. 10. q. prima, Caietanus in summa verbo communio, Emanuel Sà verbo Eucharistia, num. 11. Suarez disp. 70. sect. prima, Coninchus q. 80. art. 11. dubio 4 num. 102. Nugnus ibidem difficultate 2. Reginaldus lib. 29. num 83. Azorius prima parte, lib. 7. cap. 3. quæsito 10. Graffius prima parte lib. 2. c. 38. num. 15. Angles q. 2. art. 7. difficultate 2. conclus. prima. Posseuinus de communione sanctorum cap. 8. nu 9. & 10, Nauarrus ca. 21. nu. 45. Vasquez 3. parte disp. 214. ca. 4. nu. 40.

Puto tamen cum Emanuele Sà, & alijs, excusari posse adolescentes non communicantes, quando prohibentur a Parentibus communicare; cum enim ad Parentes pertineat explorare, an filij sufficientem habeant huius admirabilis Sacramenti cognitionem, sequitur filios excusari a peccato per ignorantiam probabilem, quoties prohibentur a parentibus commmunicare. Idem tenet Reginaldus loco citato, num. 85. Chamerota de Eucharistia cap. 10. dubio primo ad finem, Caietanus, & alij locis citatis

3 Quæres primo, vtrum adultus obligetur ad communionem statim, ac habet sufficiens iudicium, & discretionem.

Respondeo cum citatis doctoribus, non statim omnino obligari, sed post vnum, vel duos annos. Ratio est, tum

tum quia præceptum Ecclesiasticum communicandi, non videtur cum tanto rigore receptum; tum quia maiori cum reuerentia recipitur Sacramentum, si non statim recipiatur acquisita discretione, sed post aliquod tempus.

Obijcies, adolescens statim, ac peruenit ad vsum rationis, & est capax peccati mortalis, tenetur confiteri, ergo tenetur etiam communicare; cum idem iudicium requiri videatur ad Sacramentum Eucharistiæ, & confessionis, & in capite omnis vtriusque Sexus ita obligentur fideles ad communionem, postquam peruenerunt ad annos Discretionis, sicut obligantur ad Confessionem; sicut ergo ad confessionem obligantur statim, ac habent vsum rationis, sufficientem ad peccandum mortaliter, ita etiam obligari videntur ad communionem statim, ac sunt capaces peccati mortalis, vel saltem statim, ac peruenerunt ad annos discretionis.

Respondeo negando consequentiam cum Chamerota de Eucharistia c.10. dubio 4. Nugno, Coninchо Suarez, & alijs locis supracitatis. Ratio est, tum quia maius iudicium requiritur ad communionem, quam ad confessionem. Cum enim Sacramentum Eucharistiæ sit excellentius, & dignius Sacramento Confessionis maior ætas, & iudicium requiritur ad cognoscendam ipsius excellentiam, & ad discernendum cibum a cibo; tum quia; cum Sacramentum Eucharistiæ non sit tantæ necessitatis, quātæ est Sacramentum pœnitentiæ, sequitur non tam citò obligare præceptum Eucharistiæ, sicut obligat præceptum pœnitentiæ.

Ad id, quod adducitur ex capite omnis vtriusque sexus. Respondetur præcipi adulto communionem, postquam peruenit ad annos discretionis, nisi Confessarius aliter consuluerit, & iudicauerit. Confessarij autem iudicant ad communionem requiri maius iudicium, quam ad confessionem, sicut patet ex communi consuetudine, & praxi, secundum quam cernimus longius differri communionem, quam confessionem.

4 Quæres secundò, vtrum filius habens vsum rationis teneatur communicare, si incidat in infirmitatem, quamuis antea nunquam communicauerit.

Respondet Nauarrus cap.21. num.57. Vasquez loco citato cap.4. num.43 infirmum in articulo mortis, existentem, non teneri ex præcepto communicare vsque ad illā ætatem, in qua teneretur communicare, si recta vteretur valetudine; ex consilio vero debere communicare, modo nimium puerile iudicium non habeat.

Ego vero existimo cum Suarez disp.70. sect.1. ad finem: Reginaldo lib.29. nu.84. Posseuino loco citato, & alijs, adolescentem præditum vsu rationis, capacē confessionis, & extremæ vnctionis debere, non solum ex consilio, verum etiam ex præcepto communicare in mortis articulo. Ratio est, quia præceptum communicandi in articulo mortis est præceptum diuinum, vt patet ex dictis puncto antecedenti, quod præceptum ab Ecclesia non fuit limitatum. Cum autem præceptum diuinum obliget hominem præditum vsu rationis, sequitur adolescentem præditum vsu rationis teneri ex præcepto diuino in articulo mortis communicare, quamuis nondum teneatur ex præcepto Ecclesiastico.

SECVNDA PROPOSITIO.

5 OMnes fideles, postquam ad annos discretionis peruenerunt, obligantur ad communionem sumendam a proprio Sacerdote, saltem semel in anno in Paschate. Hæc propositio patet ex c. Omnis vtriusque sexus, & ex Tridentino sess.13. canone 9. immo antiquitus impositum erat præceptum fidelibus sæpius communicandi. Sed refrigescente fidelium pietate præceptum Ecclesiasticum restrictum fuit ad vnam vicem in Paschate.

6 Sed modo dubium est, quid nomine Paschatis in hoc loco intelligatur.

Respōdeo nomine Paschatis hoc loco non intelligi solum diem ipsum solemnitatis Resurrectionis, sed tempus, quod incipit a die cœnæ Domini vsque ad octauam Paschæ, vt inquit Henriquez cap. 5. Summa Corona de Eucharistia, num.66. & alij: aut intelligi tempus a dominica palmarum vsque ad octauam Paschæ, vt ait Azorius 1. par. lib 7. cap 41. quæsito 2. S.Th. in 4. sent. dist. 13. q.3. ar. 4. Bartholomeus ab Angelo loco citato §.267. Syluester Eucharistia 3. num. 6. Tabiena verbo communicare nu. 58. Caietanus verbo communio Angles q.2. art.9. conclus. 3. Rodriquez in summa cap.64. de communione num.1. Reginaldus loco citato, num.74. Suarez disp 70. sect.2. & alij, modo ita permittat locorum consuetudo, vel etiam intelligi tempus a Dominica Quadragesimæ vsque ad octauam Paschæ, vbi legitima consuetudine receptum est, vt præceptum communicandi in Paschate ita extendatur nam præcepta humana obligant quatenus recepta sunt. Ita Nauarrus cap.21. num.45. Azorius loco citato, quæsito 4. Reginaldus num.77. Henriquez lib.8. cap. 5. num. 1. Valentia loco citato vers. Secundum est, Suarez loco citato, Bartholomeus ab Angelo dialogo 4. §.216. & alij.

7 Ex dictis in propositione colligi potest hoc præceptum non impleri, nisi Eucharistia sumatur in propria Parochia de manibus proprij Pastoris, aut alterius Sacerdotis de licentia Pastoris. Ratio est; tum quia ab Ecclesia præscribitur, vt fideles saltem semel in anno communionem sumant a proprio Sacerdote c. omnis vtriusque sexus; tum quia administratio Sacramentorum per se loquēdo pertinet ad Pastores, cum ad manus proprij Pastoris spectet pascere gregem, quod præcipue fit Sacramentis. Quamobrem; qui communicauit in Paschate extra propriam Parochiam absque consensu sui pastoris, non dicitur satisfecisse præcepto Ecclesiastico, vt benè ait Nauarrus cap.21. nu. 52. Suarez disp.71. sect.1. Henriquez loco citato, num. 2 & cap.55. Azorius loco citato, cap.41. quæsito 6. Reginaldus loco citato, num.90. & 94. Et hoc verum est etiamsi communicauerit in Ecclesiis religiosorū habentium facultatem administrandi Eucharistiam; priuilegium enim cum sit odium iuris, strictè explicandum est saluo scilicet iure Parochi, cui Summus Pontifex non præsumitur derogare, nisi expresse constet de contraria Summi Pontificis intentione.

Obiicies Sacerdos satisfacit præcepto communionis quouis in loco celebret tempore Paschatis, vt benè obseruat Henriquez lib.9. cap 23. de missæ Sacrificio num.2. & lib.3. de Missa, cap.8. num.2. Emanuel Sà verbo Eucharistia, num. 11. Rodriquez loco citato, & alij communiter; Ergo etiam fideles videntur satisfacere præcepto communionis quouis in loco sumant communionem tempore Paschatis.

Respondeo negando consequentiam. Ratio disparitatis est, quia præceptum communicandi in propria Parochia ex recepta consuetudine videtur extendi solum ad eos, qui Eucharistiam ab alijs sumunt, non vero ad Sacerdotes.

8 Quæres primo vtrum qui in aliena Parochia ad certum tempus commorantur teneantur tempore Paschatis adire propriam Parochiam vt ibi comunicent.

Respondeo negatiuè cum Azorio lib 7. cap.61. quæsito 8 Soto dist 12. q.4. art.2. Reginaldo lib.29. nu.94. Caietano verbo absolutio a peccatis Suarez loc. cit. Nauarro, & alijs, qui testātur Eugenium quartum viuæ vocis oraculo declarasse, viatores, vbi se inuenerint in Paschate censeri, ac si adepti fuissent habitationem quo ad Sacramenta, pœnitentiæ, & Eucharistiæ.

Ex quo patet, non solum eos, qui in aliena Parochia ad certum tempus commorantur, vel domicilium habent; verum etiam viatores, aut alios in aliena Parochia existentes, qui tempore Paschatis non possunt propriam Parochiam adire, vt sunt Peregrini, viatores, &c. posse Eucharistiam sumere in ea Parochia, in qua tempore Paschatis reperiuntur, & ita docet vsus, & praxis.

9 Quæres secundo, vtrum qui præceptum communionis adimpleuit in hebdomada Sancta, si velit in die Paschatis Eucharistiam sumere, possit eam sumere a quocunque Sacerdote in alia Ecclesia.

Respondeo affirmatiuè, modo Sacerdos, qui administrat Eucharistiam, alias habeat facultatem administrandæ Eucharistiæ. Ratio est, quia qui præceptum cōmunionis adimpleuit in hebdomada Sancta, nullo iure obligatur in die Paschatis communicare; ergo si velit communicare, potest a quocumque eo die communionem sumere. Tum quia priuilegia, in quibus conceditur facultas Eucharistiæ administrandæ excepto die Paschatis, intelliguntur formaliter pro communione Paschatis, vt quis suum Pastorem, & suam Ecclesiam agnoscat; Nos autem supponimus istum iam satisfecisse præcepto communionis, & suo Pasto-

Pastorem, & Ecclesiam agnouisse. Ita Nugnus q.81. art. 3.versi. alia difficultas est, Rodriquez in summa c. 64.de communione num 1.contra Nauarrum & nonnullos alios recentiores apud præcitatos Doctores.

10 Quæres tertiò, vtrum laici inseruientes Religiosis, debeant tempore Paschatis communionem sumere in propria Parochia.

Respondeo affirmatiue, tum ex congregatione Concilij teste Emanuele Sà verbo Eucharistia,n.9.Tum quia in cap. omnis vtriusque sexus decernitur, sumendam esse Eucharistiam a proprio Sacerdote.

Hoc tamen restringendum puto ad eos,qui non degunt in monasterijs, alijsue locis a Cura Parochorum exemptis;nam degentes in huiusmodi locis videntur licitè posse communionem sumere in ijs locis, in quibus degunt; Tum quia videntur exempti a Parochia. Tum quia sicut ibi possunt sepeliri in consultis Parochis, ita etiam videntur ibi posse Sacramenta sumere, vt aperte colligitur ex ijs,quæ tradit Sanchez lib.3.de matrimonio disp.23 n.12.

11 Quæres,quartò,vtrum quilibet fidelis possit Eucharistiam, aliaque Sacramenta in sua Ecclesia Cathedrali recipere.

Respondeo, quemlibet posse in Cathedrali Ecclesia Sacramenta recipere, modo sit subditus illius Diœcesis; nam Ecclesia Cathedralis videtur communis illius Diœcesis Ecclesia,cum in ea resideat communis illius Diœcesis pastor,qui potest appellari proprius Sacerdos omnium fidelium illius Diœcesis.

Addo,quemlibet posse etiam inuito Parocho Episcopum adire pro Sacramentis suscipiendis, nam Episcopo principaliter commissa est cura animarum omnium suæ Diœcesis Cap. Quæcumque 10.q 1. & Cap. Præcipimus 11 q.prima. Ita Praxis Neapolitana c.61.ad finem Possenimus c.7.num.57 Emanuel Sà verbo Sacramentum nu. 4.& alij communiter in cap. Omnis vtriusque sexus de pœnitentijs,& remissionibus Puto tamen,eum,qui communicat in Ecclesia Cathedrali sine licentia proprij Parochi,vel Episcopi,non satisfacere præcepto Eucharistiæ sumendæ in Paschate a proprio Sacerdote iuxta caput omnis vtriusq; sexus de pœnit. & remis.; nam vsu receptum videtur,vt hoc præceptum adimpleatur in propria Parochia.

12 Quæres quintò, vtrum qui tempore Paschatis communicat in peccato mortali, satisfaciat præcepto Ecclesiæ,vt si sumat Eucharistiam non præmissa culpabiliter integra confessione,vel cum conscientia peccati mortalis post confessionem perpetrati.

Pro solutione obserua, Eucharistiam tripliciter sumi posse. Primò spiritualiter. Secundò Sacramentaliter tantum. Tertiò spiritualiter,& Sacramentaliter simul. Hoc posito.

Respondeo, eum,qui sumit Eucharistiam primo modo,non satisfacere præcepto,etiam si in statu gratiæ existat quia non dicitur sumere Sacramentum Eucharistiæ; qui vero sumit tertio modo satisfacit; quia recipit Eucharistiam quo ad substantiam, & quo ad fructum. Dubium solum est de illo, qui Eucharistiam sumit secundo modo, videlicet Sacramentaliter tantum, quod accidere consueuit quando Eucharistia sumitur quo ad Sacramentum,sed sine fructu, aut potius cum graui culpa; ad quam difficultatem respondendum est satisfacere præcepto Ecclesiæ. Ita Suarez disp.70 sect 3 Coninchus loco citato,dubio 4.num.107. Emanuel Sà verbo Eucharistia,num,15.Azorius 1.parte lib.7. ca.41 quæsito 12.Henriquez loco citato, cap.8.num.3 Reginaldus lib. 29. nu. 87.Sotus,Lopez,Rodriquez de communione cap. 64 nu. 5.Chamerota de Eucharistia cap 9 dubio vltimo, & alij apud præcitatos Doctores,contra Bartholomæum ab Angelo dialogo 4.§. 176. Durandum, Capreolum,& alios, quos citat, & sequitur Nugnus q.80. art. 11. difficultate 3.dubio 4. Ratio nostra est,quia recipiens Eucharistiam indignè cum peccato mortali adimplet substantiam præcepti Ecclesiastici, quo præcipitur actualis communio; quamuis non adimpleat modum, quo Eucharistia dignè sumenda est; qui autem substantiam præcepti adimplet, satisfacit præcepto,quamuis non obseruet modum, quoties modus non est essentia actus præcepti,vt patet ex dictis de Censuris,& ex dictis de Horis canonicis,vbi ostendi eum,qui diuinum recitat officium sine attentione,non satisfacere præcepto diuini officij; cum attentio sit de essentia diuini officij, quod recitandum est orando.

Obijcies, qui sumit Eucharistiam in peccato mortali, non sumit reuerenter, vt dicitur in capite omnis vtriusq; sexus. Præterea non dicitur probare se ipsum iuxta dictũ Apostoli, Probet autem se ipsum homo &c. Ergo qui Eucharistiam sumit in peccato mortali, non videtur satisfacere præcepto sumendæ Eucharistiæ.

Respondeo negando consequentiam; nam reuerentia, de qua sermo est in capite omnis vtriusque sexus, non pertinet ad substantiam actus, sed ad modum præcepti; cum Eucharistia possit Sacramentaliter sumi, etiamsi reuerenter non sumatur; qui autem adimplet substantiam actus præcepti,satisfacit præcepto.

Ad id, quod dicitur ex Apostolo, respondetur inde colligi solum transgressionem diuini præcepti,quo prescribitur,vt Eucharistia non sumatur indignè; non vero colligi transgressionem præcepti Ecclesiastici, quo determinatur sumptio Eucharistiæ ad tale tempus. Quamobrem assero illum, qui cum peccato mortali Eucharistiam sumit in Paschate, peccare quidem contra præceptum diuinum de non sumenda indignè Eucharistia; non tamen contra Ecclesiasticum.

13 Quæres sextò,vtrum qui non communicauit in Paschate, teneatur elapso tempore Paschatis, quamprimum commodè potest,eodem anno communicare.

Respondetur probabiliter sustineri posse, non teneri, nisi forte distulerit communionem ob consilium Confessarij,aut nisi lata sit Excommunicatio,vel nisi extet lex aliqua particularis, vel consuetudo contra non communicantes elapso Paschatis tempore. Ita Sotus dist. 12.qu est. 1.art.4. Valentia to. 4.disp.6. quæst. 8 puncto 4. Medina lib. 1.c.14.num.42. Syluester Eucharistia 3. num. 17. Toletus lib.6. cap.18. Henriquez lib.8.c.5. num. 1.Emanuel Sà verbo Eucharistia num. 7 contra Suarez, & alios statim citandos. Ratio est, quia præceptum communicandi in Paschate est affirmatiuum,sicut etiam est præceptum audiendi missam in die festo, aut ieiunandi in Quadragesima,vel in tali vigilia; sed præceptum affirmatiuum non obligat semper, sed pro tempore a legislatore concesso, cum autem legislator præceperit solum communionem sumi in Paschate,sequitur præceptum communicandi in Paschate non obligare elapso Paschatis tempore,ad differentiam præcepti annuæ confessionis,quod obligat pro toto anno, iuxta Henriquez loco citato, & alios contra Valentiam loco citato, versi. Et quoniam, Rodriquez in summa cap.64 de communione num. 1. Graffium 1. parte lib.2.ca 38.num.25.& alios in pœnitentiæ Sacramento recensendos; consequenter sicut, qui prætermisit die dominico Missam,aut ieiunium in Quadragesima,non tenetur sequenti die Missam audire, aut ieiunare ita qui non communicauit in Paschate, non tenetur transacto eo tẽpore communicare, nisi fortè communionem distulerit ob consilium Confessarij;nam qui communionem distulit ob consilium confessarij, obligandus videtur ad communicandum,iuxta ipsius Confessarij consilium,ex cap.Omnis vtriusq; sexus,vbi habentur hæc verba. Semel saltem in anno confiteatur suscipiens reuerenter ad minus in Paschate Eucharistiæ Sacramentum, nisi forte de proprij Sacerdotis consilio ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab huiusmodi perceptione duxerit abstinendum,alioquin, & viuens arceatur ab Ecclesiæ ingressu,& moriens Ecclesiastica careat sepultura.

Hoc idem procedit,si lata sit excommunicatio contra non communicantes,quamuis enim fideles,elapso tempore paschali,non teneantur ex vi præcepti a iure communi impositi Eucharistiam sumere;nihilominus fieri potest vt ex alio præcepto obligentur,etiam sub censura; modo censura lata sit absolutè, & non solum contra non communicantes tempore Paschatis in confirmationem iuris communis. Ita Henriquez lib. 1. de pœnitentia, c.4.nu. 6. & alij communiter.

Dixi in responsione quæsiti,probabiliter sustineri posse non teneri,&c. nam etiam valde probabile videtur,eum, qui non communicauit in Paschate, teneri adhuc transacto tempore Paschali,quam primum commode potest communicare. Ita absolute tenet Suarez disp.70. sect. 2. versi. Dico ergo. Nugnus q.80.art.11 difficultate 2. versi. Nihilominus, Viguerius in instit.c.16, Pitigianus dist 9. q.3 art 9. vers.his tamen non obstantibus, Bartholomeus ab Angelo dialogo 4.§.106. Chamerota de Eucharistia cap.

cap.10.dubio 2.Nauarrus cap.21.num 45.Azorius 1. parte,lib.7. cap.41. quæsito 5.Reginaldus loco citato, num. 75.& hanc sententiam probabilem putat Coninchus nu. 109.Sicut etiam probabilem putat oppositam. Ratio est, tum quia sumptio Eucharistiæ absolute præcipitur saltem semel in anno, & tempus Paschatis non est positum ad finiendam obligationem, sed ad solicitandam, & ad non differendam communionem ultra tempus Paschatis quod tempus est magis opportunum,& conueniens adimpletioni præcepti, quando autem aliquid absolute præcipitur, illique assignatur aliquod tempus, tanquam magis congruum adimpletioni præcepti, elapso eo tempore non cessat obligatio;ergo elapso tempore Paschatis, non cessat obligatio communicandi. Quod autem præceptum communionis sit absolutè latum, patet tum ex illis verbis, quæ habentur in capite Omnis vtriusque sexus; Suscipiens reuerenter, ad minus in Pascha Eucharistiæ Sacramentum. Tum quia sic videtur communi vsu, & consuetudine Ecclesiæ receptum; cum Ecclesia soleat eos,qui non communicarunt in Paschate,vel post aliquod tempus,interdicere, eosque ab interdicti vinculo non absoluere, donec confiteantur, & decernant communicare.

Ad rationem primæ sententiæ patet ex rationibus in secunda sententia allatis; nam præceptum communionis non ita videtur affixum tempori Paschatis, sicut est præceptum ieiunij,& missæ audiendæ,quod est affixum tempori determinato.

Qui vero sequi voluerit primam sententiam, respondeat ad argumenta secundæ sententiæ; tempus præfixum esse ad finiendam obligationem in ipsomet tempore Paschali,quo tempore peculiari quadam cum reuerentia colitur Eucharistia, & recolitur memoria institutionis tanti Sacramenti.

Ad id,quod desumitur ex vsu,& praxi Ecclesiç, respondetur, non obstare primæ sententiæ, in qua fuit addita limitatio ob consilium Confessarij,vel ob aliam specialem prohibitionem consuetudine receptam.

14 Hinc sequitur, eum, qui non communicauit in Paschate,non peccare mortaliter,si elapso tempore Paschali, data opportunitate, non communicet, nisi fortè distulerit communionem ob consilium Confessarij, vel nisi extet aliqua specialis prohibitio, & hoc verum est adhærendo primæ sententiæ Secus si secundam velimus sustinere, quam diximus esse valde probabilem.

15 Quæres sexto, vtrum, qui præuidet se ita impediendum in Paschate, vt intra illos quindecim dies, non possit communicare,teneatur communionem anticipatè sumere.

Respondeo negatiue. Ratio est,tum quia ante prædictum tempus præceptum communionis non obligat. Tum quia qui prçuidet se ita impediendum in die festo, vt non possit Missam eo die audire; non tenetur anticipare; ergo neque tenetur anticipate communionem sumere,qui se præuidet impediendum in Paschate;tum quia si quis Eucharistiam sumpsisset antecedenti tempore,& postea tempore paschatis posset communicare, teneretur adhuc communicare;ergo sequitur, non satisfecisse anticipando,& consequenter non teneri anticipate communionem sumere. Ita Reginaldus loco citato,num.76.Suarez disp. 70.sect.2. dubio 3.Coninchus loco citato,nu. 108. Pitigianus d.9.q 3.art.9.sub finem. Azorius loco citato; quæsito vltimo,& alij locis citatis. Nec dissentire videtur Nugnus loco citato,difficultate 3.dubio 3.

Secus dicendum est de eo,qui in hebdomada Sancta animaduerit, se non posse sequentibus diebus communicare ob superuentura impedimenta. Cum enim tunc temporis afficiatur obligatione præcepti,& possit illud adimplere,dicendum omnino est teneri ea hebdomada communicare. Idem præter citatos Doctores tenet Emanuel Sa verbo Eucharistia ad finem.

16 Quæres vltimo,vtrum melius sit frequenter communionem sumere, quam raro.

Respondeo per se loquendo, melius esse frequentius communicare,quam raro vt patet, tum ex vberrimis fructibus,qui ex augustissimo Eucharistiæ Sacramento percipiuntur; Tum quia communicare cum debita dispositione est opus per se bonum,abstinere vero est bonum solum per accidens; quod autem bonum est per se, melius est,quam bonum per accidens. Ita S. Tho.3. parte,q.80. art.10.Coninchus ibidem; Nugnus ibidem conclu.1. Reginaldus loco citato, num.68.& 71. Valentia tom.4.disp. 6.q.8.puncto 4.versiculo 6 Suarez disp.69.sec.4. conclu.2. Henriquez lib.8. c. 53. Bartholomeus ab Angelo dialogo 4.§.97.Chamerota de Eucharistia c.10.dubio 6.& alij,& constat ex Tridentino sess.22.c.6.

Fieri tamen potest, vt aliquando melius sit abstinere a communione, quam communicare,vt quando ita postulat decentia,& honestas,vt patet ex supra dictis de dispositione corporali ad vitandam irreuerentiam Sacramenti.

Quoties autem sumenda sit Eucharistia, non potest certa regula præscribi, & assignari, sed pro diuersitate statuum, & personarum præscribenda est; nam religioso expedit frequentius communicare, quam seculari, Sacerdoti,quam Clerico, soluto,quam coniugato. Raro tamen personis non religiosis consulendum est, vt frequentius communicent, quam octauo quoque die,vt maiori cum reuerentia,& iudicij maturitate discernant cibum a cibo Ita Suarez loco citato, conclu 3.Reginaldus loco citato, nu.69.Nugnus,& alii locis citatis.

17 Si quæras, vtrum Sacerdotes possint singulis diebus celebrare.

Respondetur affirmatiue per se loquendo. Ratio est, tum quia non est prohibitum quotidiè celebrare; tum quia missæ sacrificium cedit in magnum Dei cultum, vberes fructus reddit; Excipiendi tamen sunt aliqui dies, qualis est feria sexta, & Sabbathum Sanctum, aut etiam feriç sextæ Quadragesimæ, in quibus Missa non celebratur ritu Ambrosiano, aut in Ecclesiis Ambrosianis. Excipi etiam possunt alij dies iuxta locorum consuetudinem,quæ in hac reseruanda est,vt bene tradit Suarez dis. 80.sect.2.Reginaldus lib 26.nu 10. Coninchus quæst.83. art.2 dubio 2.Nauarrus c.25.nu.88. Azorius prima parte, lib.10.c.24 quæsito 4.Rodriquez in summa c. 249 de Missa num,3.Grassius prima parte lib.2. decisionum cap. 39. num.12.Bartholomeus ab Angelo dialogo 5.§.232.

Addo excipiendam etiam esse feriam quintam hebdomadæ Sanctæ,quo die non potest Missa celebrari a singulis Sacerdotibus; nam consuetudine receptum est, vt eo die vna tantum Missa celebretur in Ecclesiis Ita Azorius prima parte,lib.10.c.24. quæsito 5. Quanquam Suarez loco citato,sect.2.Nauarrus c.25.n.88.Sotus in quarto dist. 13.quæst.2.art.2.Reginaldus lib 29.num.107.Coninchus loco citato dubio 2.nu 110.putant licitum esse cuilibet Sacerdoti eo die celebrare, secluso scandali periculo; nam prædicta consuetudo non videtur inducta tanquam obligatoria,sed potius ex deuotione.

Verum sententia Azorij mihi probabilior videtur ob consuetudinem receptam, quæ vim legis habere consueuit,nisi forte alicubi constet solum inductam fuisse ex deuotione.

18 Hinc facile expediri potest illa quæstio, qua quæritur,vtrum quilibet Sacerdos possit priuatim die Sabbathi Sancti,aut in feria quinta hebdomadæ Sanctæ celebrare,præsertim si in eum diem incidat dies festus Annuntiationis.

Respondetur enim standum esse consuetudinibus locorum receptis, vt benè tradit Azorius loco citato, quæsito 8.Henriquez lib.9.c.30.& alij Contra Rodriquez loco citato asserentem, Sacerdotem præcisa quacumque consuetudine posse illis diebus celebrare consuetudo enim sicut potest leges abrogare,ita etiam inducere. Quamquā Coninchus, & Suarez putant,eo die posse celebrari,sed hoc non videtur verum, præcisa consuetudine legitime recepta. Ita Azor.prima par.lib. 10.c.24 q 4

Addit Henriquez licitum esse in Sabbatho Sancto priuatim celebrare ad communicandum ægrotum;obligatio enim non celebrandi priuatim missam in die Sabbathi Sancti,non videtur cum tanto rigore. recepta, quin liceat pro tanta infirmi necessitate priuatim celebrare, si Sacerdos careat Hostijs ad communicandum infirmum in articulo mortis existentem.

QVÆ-

QVÆSTIO VLTIMA.

De Missæ Sacrificio.

IN hac quæstione disputandum est primo, quid sit Missa quo ad nomen, & essentiam Secundò, quænam sint partes essentiales sacrificij Missæ. Tertio, quos effectus pariat Missæ sacrificium. Quartò, vtrum valor, & effectus Missæ sit finitus, vel infinitus. Quintò, quodnam sit subiectum, pro quo potest offerri, & applicari sacrificium Missæ Sextò, quisnam sit minister sacrificij Missæ. Septimò, quanta sit obligatio Sacerdotis circa Missæ celebrationem. Octauò qua hora, quo loco, quibus vestibus, ac vasis celebranda sit Missa. Nonò, vtrum Sacerdos accipere possit eleemosynam, seu stipendium pro Missæ celebratione. Decimò quomodo corrigenda sint vitia, & defectus in Missa cõtingentes. Vndecimò, vtrum fideles teneantur Missæ Sacrum audire. Duodecimò, quo loco, quibus diebus, & cuius Sacerdotis Missæ Sacrum audiendum sit. Decimotertiò, quibus de causis excusentur fideles ab audiẽda Missa.

PVNCTVM I.

Quid sit Missa quo ad nomen, & essentiam.

1 *Missæ nomine quid intelligatur.*
2 *An Missa sit sacrificium.*
3 *Missa sacrificium quid sit*

PRIMA PROPOSITIO.

1 NOmine Missæ intelligitur actio sacra, qua conficitur Christi Corpus, quod Deo in Missa offertur, & à Sacerdote sumitur per communionem.

Dicitur Missa à latinis, quia per consecrationem Christus ad nos mittitur à Patre, & per oblationem, ac sumptionem à nobis remittitur ad patrem. Ita Bellarminus lib. 1 de Missa cap. 1. A Græcis Missa dicitur Liturgia, idest publicum munus, & ministerium sacrificij, quo recolitur memoria sacrificij cruenti Christi. Ab Hebræis dicitur Michà, idest oblatio, vt obseruat Henriquez lib. 9 cap. 10. nu. 20. Toletus lib. 2. Bartholomeus ab Angelo dialogo 5. de Missa § 17. & 20. S. Thom. 3. parte q. 73. art. 10. Angelus, & Syluester verbo Missa num. 1. & Tabiena ibidem, Chamerota de sacrificio Missæ dubio primo pag. 263. Vasquez 3. parte disp. 221. cap. 1. num. 2. & alij.

2 Hic colligunt doctores, Missam esse sacrificium, vt patet tum ex nominis explicatione, tum ex Tridentino sess. 22. cap. primo; tum quia in Missa continetur consecratio, consumptio, & oblatio, quæ omnia spectant ad essentiam sacrificij; tum quia ius naturale dictat dandum esse aliquod sacrificium, in quo Christiani conueniãt ad colendum, & placandum Deum; aliud autem nõ potest assignari præter Missam, in qua representatur sacrificium, quo Christus se ipsum Deo obtulit in Cruce moriẽdo. Ita Suarez disp. 72. sect. 2. Reginaldus lib. 29. num. 145. & alij communiter.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 MIssa, seu Missæ sacrificium est cæremonia Sacra, quo res aliqua sacratur aliquo modo, consumitur, & soli Deo offertur in ipsius cultum, & recognitionẽ supremæ maiestatis, & Excellentiæ.

Dicitur cæremonia sacra, seu actio sacra; quia sacrificium non est res ipsa, quæ offertur, sed potius consistit in actione circa rem oblatam.

Dicitur sacra, quia spectat ad religionem; cum per ipsam colatur Deus, & ipsa versetur circa rem Sacram, quę offertur.

Dicitur, qua res aliqua sacratur, & consumitur aliquo modo, vt aduertamus, sacrificiũ Missæ in his tribus actionibus consistere videlicet in consecratione, consumptione, & oblatione, vt cõstabit ex dicendis puncto sequenti.

Dicitur in ipsius cultum, & recognitionem; quia ratio formalis sacrificij in hoc consistit, vt per ipsum Deus colatur, & recognoscatur.

PVNCTVM II.

Quænam sit partes essentiales sacrificij Missæ.

1 *Partes essentiales Missæ quænam sint.*
2 *An fiat sacrificium, quando Sacerdos populo ostendit Hostiam pridie consecratam.*
3 *In feria sexta Parasceues an fiat propriè sacrificium.*
4 *An fiat sacrificium, quando Sacerdos perficit Missam ab altero inchoatam.*
5 *An fiat sacrificium, quando Sacerdos reposuit Hostiam consecratam in Sacrario, & ipse sumit Hostiam ab altero consecratam.*
6 *Quotuplex sit oblatio, quæ contingit in Missa.*
7 *An requiratur ad essentiam sacrificij sumptio, & oblatio vtriusque speciei.*

VNICA PROPOSITIO.

1 PArtes essentiales sacrificij Missæ sunt consecratio, oblatio, & consumptio.

Quod consecratio sit pars essentialis, patet, tum ex ipso nomine sacrificij, quod consistit in re sacra, seu rem sacrã efficit. Tum quia si consecratio non esset de essentia, sequeretur, quemlibet posse Missam celebrare, & sacrificare cum non solum Sacerdotes; verum etiam alij offerãt, & sumant Eucharistiam; tum quia sacrificium Missæ offertur in persona Christi, & fit ad ipsius commemorationẽ. Lucæ 22. Hoc facite in meam commemorationem; nihil autem magis facit Sacerdos in persona Christi, quam cõsecrationem; cum dicat, hoc est corpus meum. Ita Suarez loco citato, Pesantius 3 parte quæst 83 artic. 6. disp. 3. Henriquez lib 9. cap 9. num primo, Azorius prima parte, lib. 10. cap 19. ad finem primi quæsiti, Bellarminus lib. 1. de Missa cap. 27. Reginaldus loco citato, num. 146. Coninchus quæst. 83. art 1. num. 36 & alij contra Pittigianum dist. 13. quæst. 1. artic. 3. conclus. prima, & Vasquez 3. parte disp. 222. c. 5. existimantem, essentiam sacrificij consistere in sola consecratione.

Hinc sequitur primò, non fieri sacrificium, quando Sacerdos ostendit populo Hostiam pridie consecratam, nec ipse aliam consecrat; quamuis eam frangat, & sumat; deficit enim consecratio, quæ est pars essentialis. Ita Henriquez loco citato, num. 2. & alij.

3 Secundò, in feria sexta parasceues non fieri propriè sacrificium, cum non adsit noua Hostiæ consecratio. Ita Hẽriquez loco cit. & alij, quos tacito nomine refert Nugnus q 83. artic. 1 § In secunda vero parte, dubio 1. in principio, contra ipsum Nugnum ibidem versiculo Confirmatur secundo, folio 481.

4 Tertiò, fieri sacrificium, quando vnus Sacerdos perficit Missam inchoatam ab altero, qui perijt post consecrationem; adest enim consecratio, & actio præcedentis coniungitur cum actione alterius, ita vt integretur, & perficiatur vnum sacrificium. Ita Henriquez loco citato.

5 Quartò, fieri sacrificium, quando Sacerdos Hostiam, quam in Missa consecrauit, reponit in Sacrario, & ipse sumit Hostiam ab alio consecratam; adest enim consecratio, oblatio, & sumptio. Ita Henriquez loco citato.

Quod oblatio sit de essentia sacrificij Missæ, patet, tum quia non censetur sacrificium, donec res offeratur; tum quia si Sacerdos facta consecratione pereat, tenetur alius

Sacer-

Sacerdos offerre,& sumere,vt integrum fiat sacrificium; Ergo signum est, oblationem esse de essentia sacrificij, alioquin alius Sacerdos non teneretur offerre; quidquid Suarez, Coninchus, Vasquez 3. parte disp.222.c.1.n.7.& alij sentiant in contrarium.

6 Aduertendum tamē est,duplicem oblationem in Missa contingere. Prima contingit, quando offertur panis, vt fiat Corpus Christi. Secunda,quando post consecratio nem offertur ipsum Christi corpus. Prima oblatio ordinatur ad secundam, tanquam ad eam, quam diximus esse de essentia. Ita Henriquez,Azorius, Nugnus,& alij apud Azorium lib.10 c.16 quęsito primo contra Suarez, Coninchum,& alios locis citatis existimantes, oblationem non esse de essentia. Hic obiter obserua,particulas,quę ad altare deferuntur pro communione laicorum, debere in altari adesse ante primum offertorium; videntur enim ad idē sacrificium pertinere,ad quod pertinet Hostia grandior; sicut autem Hostia grandior debet adesse ante primum offertorium,ita etiam adesse debent particulæ pro communione laicorum. Ita rubrica Clementis VIII. de defectibus celebrationi occurrentibus c.3.nu.4.Contra nonnullos alios,quos tacito nomine refert Posseuinus c.2. nu 27. & 28.

Quod denique ad Missæ sacrificium requiratur consumptio, patet,tum quia non omnia, quæ Sacrantur, & offeruntur Deo, dicuntur sacrificia, vt constat ex vasibus Sacris,quæ diuino cultui sunt dicata,sed non sunt sacrificia; Ad sacrificium igitur requiritur consumptio,quæ fieri debet per Sacerdotem consecrantem,vel per alium deficiente primo. Tum quia in Concilio Toletano 11.ca.5.& cap. relatum de consecratione; dist.2. contra quosdam Sacerdotes,qui consecrabant,& non communicabant, dicitur, quale erit sacrificium,cuius nec ipse sacrificans particeps efficitur. Tum quia de ratione huius sacrificij est,vt sit repræsentatio passionis Christi iuxta illud, Hoc facite in meam commemorationem; non repræsentatur autem passio,& mors Christi,nisi adsit consumptio, vt colligitur ex prima Corinthiorum 11.quotiescunque manducabitis panem hunc,& calicem bibetis,mortem domini annunciabitis,donec veniat.

Neque obstat, Corpus Christi per sumptionem non mutari secundum suū esse naturale ad Romanos 6. Christus resurgens a mortuis, iam non moritur; sufficit enim mutari secundum esse Sacramentale,cum desinat sub speciebus per ipsarum corruptionem. Ita Nugnus loco citato,conclu.4.Henriquez loco citato,num.4 & 7. Bellarminus,Chamerota loco citato, & alij locis citatis.

Hinc colligi potest non dari fructum,& effectum Sacrificij ex opere operato,nisi facta sumptione; cum ad essentiam sacrificij pertineat sumptio.

7 Non tamen requiri videtur ad essentiam sacrificij sumptio,& consecratio vtriusque speciei; cum sacrificiū Christi cruentum repræsentari possit per alteram tantum speciem,iuxta Henriquez loco citato nu. 10. Nugnum loco citato,conclu.4. Pitigianum dist. 13.quæst.2. art.3.& alios apud Azorium loco citato,quæsito 2 omissis iis,quos retuli de materia Sacramenti Eucharistiæ contra Vasquez 3. parte disp.223.c.3.num.12.& alios,quos ipse refert.

PVNCTVM III.

Quos effectus pariat Missæ Sacrificium.

1 *Effectus Missæ,quot sint.*
2 *An Missa conferat gratiam & peccata remittat.*
3 *An sacrificium conferat primam gratiam.*
4 *An auxilium in Missa collatum sit efficax, vel sufficiens tātū.*
5 *An sacrificium remittat peccata venialia.*
6 *An sacrificium impetret nobis bona, quæ petimus.*
7 *An satisfaciat pro peccatis.*
8 *An prosit ad remittendam pœnam peccatorum.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Tres sunt effectus sacrificij Missæ.
2 Primus est conferre gratiam,& remittere peccata, & ideo sacrificiū dicitur propitiatorium. Hic effectus certus est apud fideles,tum ex Tridentino sess.22.c.2. vbi de effectu huius Sacramenti loquitur in hæc verba, huius quippe sacrificij oblatione placatus dominus,gratiam, & donum pœnitentiæ concedens,crimina, & peccata etiam ingentia dimittit. Tum ex pluribus alijs locis apud Suarez,& apud alios Doctores locis statim citandis, quos hic breuitatis gratia prætermitto.

3 Sed modo dubium est primo,vtrum sacrificium conferat primam gratiam,& remissionem peccatorum mortalium quo ad culpam.

Respondeo Primo,non conferre primam gratiam, & remissionem peccatorum per se, & immediatè. Ratio est, tum quia sequeretur confessionem non esse simpliciter necessariam ad tollendum peccatum mortale commissum post Baptismum, & non dici secundam post naufragium tabulam. Ita Henriquez lib.9. cap.14. numero 3. Ludouicus Miranda in manuali prælatorum 1. parte, quæst. 41, art. 8. conclus. 2.& 4. Suarez,& alij Doctores statim citandi.

Respondeo Secundo,sacrificium Missæ aliquo modo mediate conferre primam gratiam,quatenus scilicet Deus intuitu sacrificij tribuit auxilium ad contritionem, qua remittitur peccatum mortale,vt colligitur ex verbis Tridentini loco citato,c.primo,& 2. Ita S. Tho in quarto dist.12. q.2.quæstiuncula 2.arti.2 ad quartum, Durandus ibidem q.4.Suarez disp.79. sect.3. concl 4. Paulus Fraxinellus de obligationibus Sacerdotum, sect.3. prænotione 4.§.2.Reginaldus lib. 29. num.151. Nugnus q.83.arti.1.§.in tertia parte,dubio 6.conclu.5. pagina 494.Coninchus q.83.arti. 1.dubio 8.Azorius 1.parte lib.10.c.10, quæsito 2. Miranda loco cit.conclu.3.Bellarminus de Missa lib. 2. cap. 2. Vasquez 3.parte disd.228.ca.2.nu.10.Henriquez loco citato; littera K

4 Rogabis,vtrum auxilium,quod per sacrificium confertur ad eliciendum contritionis actum, sit efficax, vel tantum sufficiens.

Respondeo,in hac re magnam esse inter Doctores controuersiam;nam Suarez loco citato,& alij existimant esse efficax, Durandus vero; Corduba, Canus, & alij,quos sequitur Nugnus q.83.art.1.§.in tertia parte, dubio 4.versi. Pro cuius explicatione, pag.492. asserunt esse tantummodo sufficiens; Ratio est,tum quia experientia constat peccatorem,pro quo sacrificium offertur,aliquando non conuerti, neque specialiter moueri ad conuersionem. Tum quia sicut sufficit,vt auxilia,quæ conferuntur a Sacramentis,sint sufficientia; Ita sufficit, vt sufficientia sint auxilia quæ per sacrificium obtinentur, & hæc opinio mihi probabilior videtur. Quamuis non negem esse efficacia respectu eorum,qui actualiter conuertuntur,& contritionis actum eliciunt.

5 Secundo dubium est, vtrum sacrificium Missæ remittat peccata venialia.

Respondeo, remittere mediatè, quatenus confert speciale auxilium ad eliciendum perfectum amoris,vel doloris actum,per quem remittuntur peccata venialia. Ratio est,quia,sicut habet vim impetrādi remissionem mortalium,ita etiam videtur habere venialium. Ita Azorius loco supra citato, quæsito 4.Miranda loco citato, art. 10. Suarez disp.79.sect.5. Reginaldus num.151.Nugnus loco citato §.in secunda parte,dubio 2.Coninchus ibidem dubio 8.conclu.2.nu.135.& alij contra Henriquez c.13 Cordubam lib.2. q. 3. notabili 4. Paulum Fraxinellum sect.3. prænotione 4.§.2.& alios asserentes; per sacrificium deleri peccata venialia, non solum mediate, verum etiam immediate, sicut per Sacramentalia; sed de hac re infra de Sacramento penitentiæ.

Hinc colligi potest,hominem attritum,cui Missæ sacrificium applicatur, non iustificari; nisi contritionis actum eliciat,ad quem eliciendum confertur speciale auxilium per sacrificium.

6 Secundus effectus sacrificij est impetrare nobis bona, quæ petimus Propterea sacrificium appellatur impetratorium. Ita Doctores citati.

Ex quo sequitur,sacrificium prodesse ex vi suæ institutionis ad obtinendum id, ad quod obtinendum offertur. Ratio patet,tum ex vsu Ecclesiæ, quæ consueuit in hoc sacrificio pro necessitatibus,tam spiritualibus;quam temporalibus orare,quamuis temporalia non obtineantur, aut non statim obtineantur; nam petuntur sub implicita condi-

QVÆSTIO VLTIMA.

De Missæ Sacrificio.

IN hac quæstione disputandum est primo, quid sit Missa quo ad nomen, & essentiam. Secundò, quænam sint partes essentiales sacrificij Missæ. Tertio, quos effectus pariat Missæ sacrificium. Quartò, vtrum valor, & effectus Missæ sit finitus, vel infinitus. Quintò, quodnam sit subiectum, pro quo potest offerri, & applicari sacrificium Missæ. Sextò, quisnam sit minister sacrificij Missæ. Septimò, quanta sit obligatio Sacerdotis circa Missæ celebrationem. Octauò qua hora, quo loco, quibus vestibus, ac vasis celebranda sit Missa. Nonò, vtrum Sacerdos accipere possit eleemosynam, seu stipendium pro Missæ celebratione. Decimò quomodo corrigenda sint vitia, & defectus in Missa cōtingentes. Vndecimò, vtrum fideles teneantur Missæ Sacrum audire. Duodecimò, quo loco, quibus diebus, & cuius Sacerdotis Missæ Sacrum audiendum sit. Decimotertiò, quibus de causis excusentur fideles ab audiēda Missa.

PVNCTVM I.

Quid sit Missa quo ad nomen, & essentiam.

1 *Missæ nomine quid intelligatur.*
2 *An Missa sit sacrificium.*
3 *Missa sacrificium quid sit*

PRIMA PROPOSITIO.

1 NOmine Missæ intelligitur actio sacra, qua conficitur Christi Corpus, quod Deo in Missa offertur, & à Sacerdote sumitur per communionem.

Dicitur Missa à latinis, quia per consecrationem Christus ad nos mittitur à Patre, & per oblationem, ac sumptionem à nobis remittitur ad patrem. Ita Bellarminus lib. 1 de Missa cap. 1. A Græcis Missa dicitur Liturgia, idest publicum munus, & ministerium sacrificij, quo recolitur memoria sacrificij cruenti Christi. Ab Hebræis dicitur Michà, idest oblatio, vt obseruat Henriquez lib. 9 cap. 10. nu. 20. Toletus lib. 2. Bartholomeus ab Angelo dialogo 1. de Missa § 17. & 20. S. Thom. 3. parte q. 73. art. 10. Angelus, & Syluester verbo Missa num. 1. & Tabiena ibidem, Chamerota de sacrificio Missæ dubio primo pag. 263. Vasquez 3. parte disp. 221. cap. 1. num. 2. & alij.

2 Hic colligunt doctores, Missam esse sacrificium, vt patet tum ex nominis explicatione, tum ex Tridentino sess. 22. cap. primo; tum quia in Missa continetur consecratio, consumptio, & oblatio, quæ omnia spectant ad essentiam sacrificij; tum quia ius naturale dictat dandum esse aliquod sacrificium, in quo Christiani conueniāt ad colendum, & placandum Deum; aliud autem nō potest assignari præter Missam, in qua representatur sacrificium, quo Christus se ipsum Deo obtulit in Cruce moriēdo. Ita Suarez disp. 72. sect. 2. Reginaldus lib. 29. num. 145. & alij communiter.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 MIssa, seu Missæ sacrificium est cæremonia Sacra, quo res aliqua sacratur aliquo modo, consumitur, & soli Deo offertur in ipsius cultum, & recognitionē supremæ maiestatis, & Excellentiæ.

Dicitur cæremonia sacra, seu actio sacra; quia sacrificium non est res ipsa, quæ offertur, sed potius consistit in actione circa rem oblatam.

Dicitur sacra, quia spectat ad religionem; cum per ipsam colatur Deus, & ipsa versetur circa rem Sacram, quę offertur.

Dicitur, qua res aliqua sacratur, & consumitur aliquo modo, vt aduertamus, sacrificiū Missæ in his tribus actionibus consistere videlicet in consecratione, consumptione, & oblatione, vt cōstabit ex dicendis puncto sequenti.

Dicitur in ipsius cultum, & recognitionem; quia ratio formalis sacrificij in hoc consistit, vt per ipsum Deus colatur, & recognoscatur.

PVNCTVM II.

Quænam sit partes essentiales sacrificij Missæ.

1 *Partes essentiales Missæ quænam sint.*
2 *An fiat sacrificium, quando Sacerdos populo ostendit Hostiam pridiè consecratam.*
3 *In feria sexta Parasceues an fiat propriè sacrificium.*
4 *An fiat sacrificium, quando Sacerdos perficit Missam ab altero inchoatam.*
5 *An fiat sacrificium, quando Sacerdos reposuit Hostiam consecratam in Sacrario, & ipse sumit Hostiam ab altero consecratam.*
6 *Quotuplex sit oblatio, quæ contingit in Missa.*
7 *An requiratur ad essentiam sacrificij sumptio, & oblatio vtriusque speciei.*

VNICA PROPOSITIO.

1 PArtes essentiales sacrificij Missæ sunt consecratio, oblatio, & consumptio.

Quod consecratio sit pars essentialis, patet, tum ex ipso nomine sacrificij, quod consistit in re sacra, seu rem sacrā efficit. Tum quia si consecratio non esset de essentia, sequeretur, quemlibet posse Missam celebrare, & sacrificare cum non solum Sacerdotes; verum etiam alij offerāt, & sumant Eucharistiam; tum quia sacrificium Missæ offertur in persona Christi, & fit ad ipsius commemorationē. Lucæ 22. Hoc facite in meam commemorationem; nihil autem magis facit Sacerdos in persona Christi, quam cōsecrationem; cum dicat, hoc est corpus meum. Ita Suarez loco citato, Pesantius 3 parte quæst. 83. artic. 6. disp. 3. Henriquez lib 9. cap 9. num primo. Azorius prima parte, lib. 10. cap 19. ad finem primi quæsiti, Bellarminus lib. 1. de Missa cap. 27. Reginaldus loco citato, num. 146. Coninchus quæst. 83. art 1. num. 36 & alij contra Pitigianum dist. 13. quæst. 2. artic. 3. conclus. prima, & Vasquez 3. parte disp. 222. c. 5. existimantem, essentiam sacrificij consistere in sola consecratione.

Hinc sequitur primo, non fieri sacrificium, quando Sacerdos ostendit populo Hostiam pridie consecratam, nec ipse aliam consecrat; quamuis eam frangat, & sumat; deficit enim consecratio, quæ est pars essentialis. Ita Henriquez loco citato, num. 2. & alij.

3 Secundò, in feria sexta parasceues non fieri propriè sacrificium, cum non adsit noua Hostiæ consecratio. Ita Hēriquez loco cit. & alij, quos tacito nomine refert Nugnus q 83. artic. 1 § In secunda vero parte, dubio 1. in principio, contra ipsum Nugnum ibidem versiculo Confirmatur secundo, folio 482.

4 Tertiò, fieri sacrificium, quando vnus Sacerdos perficit Missam inchoatam ab altero, qui perijt post consecrationem; adest enim consecratio, & actio præcedentis coniungitur cum actione alterius, ita vt integretur, & perficiatur vnum sacrificium. Ita Henriquez loco citato.

5 Quartò, fieri sacrificium, quando Sacerdos Hostiam, quam in Missa consecrauit, reponit in Sacrario, & ipse sumit Hostiam ab alio consecratam; adest enim consecratio, oblatio, & sumptio. Ita Henriquez loco citato.

Quod oblatio sit de essentia sacrificij Missæ, patet, tum quia non censetur sacrificium, donec res offeratur; tum quia si Sacerdos facta consecratione pereat, tenetur alius Sacer-

Sacerdos offerre,& sumere, vt integrum fiat sacrificium; Ergo signum est, oblationem esse de essentia sacrificij, alioquin alius Sacerdos non teneretur offerre; quidquid Suarez, Coninchus, Vasquez 3. parte disp. 222.c.1.n.7. & alij sentiant in contrarium.

6 Aduertendum tamē est, duplicem oblationem in Missa contingere. Prima contingit, quando offertur panis, vt fiat Corpus Christi. Secunda, quando post consecrationem offertur ipsum Christi corpus. Prima oblatio ordinatur ad secundam, tanquam ad eam, quam diximus esse de essentia. Ita Henriquez, Azorius, Nugnus,& alij apud Azorium lib. 10 c. 16 quęsito primo contra Suarez, Coninchum,& alios locis citatis existimantes, oblationem non esse de essentia. Hic obiter obserua, particulas, quę ad altare deferuntur pro communione laicorum, debere in altari adesse ante primum offertorium; videntur enim ad idē sacrificium pertinere, ad quod pertinet Hostia grandior; sicut autem Hostia grandior debet adesse ante primum offertorium, ita etiam adesse debent particulæ pro communione laicorum. Ita rubrica Clementis VIII. de defectibus celebrationi occurrentibus c.3.nu.4. Contra nonnullos alios, quos tacito nomine refert Posseuinus c.2. nu 27. & 28.

Quod denique ad Missæ sacrificium requiratur consumptio, patet, tum quia non omnia, quæ Sacrantur, & offeruntur Deo, dicuntur sacrificia, vt constat ex vasibus Sacris, quæ diuino cultui sunt dicata, sed non sunt sacrificia; Ad sacrificium igitur requiritur consumptio, quæ fieri debet per Sacerdotem consecrantem, vel per alium deficiente primo. Tum quia in Concilio Toletano 11.ca.5.& cap. relatum de consecratione; dist.2. contra quosdam Sacerdotes, qui consecrabant,& non communicabant, dicitur, quale erit sacrificium, cuius nec ipse sacrificans particeps efficitur. Tum quia de ratione huius sacrificij est, vt sit repræsentatio passionis Christi iuxta illud, Hoc facite in meam commemorationem; non repræsentatur autem passio,& mors Christi, nisi adsit consumptio, vt colligitur ex prima Corinthiorum 11. quotiescunque manducabitis panem hunc,& calicem bibetis, mortem domini annunciabitis, donec veniat.

Neque obstat, Corpus Christi per sumptionem non mutari secundum suū esse naturale ad Romanos 6. Christus resurgens a mortuis, iam non moritur; sufficit enim mutari secundum esse Sacramentale; cum desinat sub speciebus per ipsarum corruptionem. Ita Nugnus loco citato, conclu.4. Henriquez loco citato, num.4 & 7. Bellarminus, Chamerota loco citato, & alij locis citatis.

Hinc colligi potest non dari fructum,& effectum Sacrificij ex opere operato, nisi facta sumptione; cum ad essentiam sacrificij pertineat sumptio.

7 Non tamen requiri videtur ad essentiam sacrificij sumptio,& consecratio vtriusque speciei; cum sacrificiū Christi cruentum repræsentari possit per alteram tantum speciem, iuxta Henriquez loco citato; nu. 10. Nugnum loco citato, conclu.4. Pitigianum dist. 13. quæst.2. art.3.& alios apud Azorium loco citato, quæsito 2 omissis iis, quos retuli de materia Sacramenti Eucharistiæ contra Vasquez 3. parte disp.223.c.3.num. 12.& alios, quos ipse refert.

PVNCTVM III.

Quos effectus pariat Missæ Sacrificium.

1 *Effectus Missæ, qui sint.*
2 *An Missa conferat gratiam,& peccata remittat.*
3 *An sacrificium conferat primam gratiam.*
4 *An auxilium in Missa collatum sit efficax, vel sufficiens tātū.*
5 *An sacrificium remittat peccata venialia.*
6 *An sacrificium impetret nobis bona, quæ petimus.*
7 *An satisfaciat pro peccatis.*
8 *An prosit ad remittendam pœnam peccatorum.*

VNICA PROPOSITIO.

1 TRes sunt effectus sacrificij Missæ.
2 Primus est conferre gratiam,& remittere peccata, & ideo sacrificiū dicitur propitiatorium. Hic effectus certus est apud fideles, tum ex Tridentino sess.22.c.2. vbi de effectu huius Sacramenti loquitur in hæc verba, huius quippe sacrificij oblatione placatus dominus, gratiam, & donum pœnitentiæ concedens, crimina, & peccata etiam ingentia dimittit. Tum ex pluribus alijs locis apud Suarez,& apud alios Doctores locis statim citandis, quos hic breuitatis gratia prætermitto.

Tract. de Sacramentis.

3 Sed modo dubium est primo, vtrum sacrificium conferat primam gratiam,& remissionem peccatorum mortalium quo ad culpam.

Respondeo Primo, non conferre primam gratiam, & remissionem peccatorum per se, & immediatè. Ratio est, tum quia sequeretur confessionem non esse simpliciter necessariam ad tollendum peccatum mortale commissum post Baptismum, & non dici secundam post naufragium tabulam. Ita Henriquez lib.9. cap.14. numero 3. Ludouicus Miranda in manuali prælatorum 1. parte, quæst. 41, art. 8. conclus. 2.& 4. Suarez,& alij Doctores statim citandi.

Respondeo Secundo, sacrificium Missæ aliquo modo mediate conferre primam gratiam, quatenus scilicet Deus intuitu sacrificij tribuit auxilium ad contritionem, qua remittitur peccatum mortale, vt colligitur ex verbis Tridentini loco citato, c. primo,& 2. Ita S. Tho in quarto dist. 12. q.2. quæstiuncula 2. arti.2 ad quartum, Durandus ibidem q.4. Suarez disp.79. sect.3. concl 4. Paulus Fraxinellus de obligationibus Sacerdotum, sect.3. prænotione 4.§.2. Reginaldus lib. 29. num.151. Nugnus q.83. arti.1.§. in tertia parte, dubio 6. conclu.5. pagina 494. Coninchus q.83. arti. 1. dubio 8. Azorius 1. parte lib.10.c.20, quæsito 2. Miranda loco cit. conclu.3. Bellarminus de Missa lib. 2. cap. 2. Vasquez 3. parte disp.228.ca.2.nu.10, Henriquez loco citato; littera K

4 Rogabis, vtrum auxilium, quod per sacrificium confertur ad eliciendum contritionis actum, sit efficax, vel tantum sufficiens.

Respondeo, in hac re magnam esse inter Doctores controuersiam; nam Suarez loco citato,& alij existimant esse efficax, Durandus vero; Corduba, Canus, & alij, quos sequitur Nugnus q.83. art.1.§. in tertia parte, dubio 4. versi. Pro cuius explicatione, pag.492. asserunt esse tantummodo sufficiens; Ratio est, tum quia experientia constat peccatorem, pro quo sacrificium offertur, aliquando non conuerti, neque specialiter moueri ad conuersionem. Tum quia sicut sufficit, vt auxilia, quæ conferuntur a Sacramentis, sint sufficientia; Ita sufficit, vt sufficientia sint auxilia quæ per sacrificium obtinentur, & hæc opinio mihi probabilior videtur. Quamuis non negem esse efficacia respectu eorum, qui actualiter conuertuntur, & contritionis actum eliciunt.

5 Secundo dubium est, vtrum sacrificium Missæ remittat peccata venialia.

Respondeo, remittere mediatè, quatenus confert speciale auxilium ad eliciendum perfectum amoris, vel doloris actum, per quem remittuntur peccata venialia. Ratio est, quia, sicut habet vim impetrādi remissionem mortalium, ita etiam videtur habere venialium. Ita Azorius loco supra citato, quæsito 4. Miranda loco citato, art. 10. Suarez disp.79. sect.5. Reginaldus num.151. Nugnus loco citato §. in secunda parte, dubio 2. Coninchus ibidem dubio 8. conclu.2.nu.135.& alij contra Henriquez c.13. Cordubam lib.2. q. 3. notabili 4. Paulum Fraxinellum sect.3. prænotione 4.§.2.& alios asserentes; per sacrificium deleri peccata venialia, non solum mediate, verum etiam immediate, sicut per Sacramentalia; sed de hac re infra de Sacramento penitentiæ.

Hinc colligi potest, hominem attritum, cui Missæ sacrificium applicatur, non iustificari; nisi contritionis actum eliciat, ad quem eliciendum confertur speciale auxilium per sacrificium.

6 Secundus effectus sacrificij est impetrare nobis bona, quæ petimus. Propterea sacrificium appellatur impetratorium. Ita Doctores citati.

Ex quo sequitur, sacrificium prodesse ex vi suæ institutionis ad obtinendum id, ad quod obtinendum offertur. Ratio patet, tum ex vsu Ecclesiæ, quæ consueuit in hoc sacrificio pro necessitatibus, tam spiritualibus; quam temporalibus orare, quamuis temporalia non obtineantur, aut non statim obtineantur; nam petuntur sub implicita

conditione; si conducant saluti. Tum quia fideles semper crediderunt, magnam vim tribui orationi ad impetrandum effectum per coniunctionem orationis cum sacrificio; & quamuis effectus, a nobis intentus re ipsa non obtineatur infallibiliter; nihilominus sacrificium tribuit magnam vim orationi, eamque magis dignam efficit, vt exaudiatur, habetque suum effectum ex opere operato. Ita Miranda in Manuali Prælatorum q.41.artic.12 Suarez disp.79.sect.7.concl.1.& 2. Azorius 1.parte, lib.10.cap.21. quæsito 4. Reginaldus loco citato, num.151 & 155. Henriquez lib.9.cap.13.nu 3. Valentia tom.4.disp.6.q.11.punc.2.§.23. Coninchus loco citato, cōcl. 5. Chamerota de Missæ sacrificio dubio 10 pagina 273. & alij communiter.

7 Tertius effectus sacrificij est, satisfacere pro peccatis, & ob id dicitur satisfactorium, vt patebit ex rationibus adducendis, cum DD. citandis.

8 Hinc sequitur, sacrificium prodesse ad remittendam pœnam peccatorum. Immo hunc esse primarium sacrificij effectum, vt patet tum ex Machabæorum, 12. vbi dicitur: Sancta ergo, & salubris est cogitatio offerre sacrificiū pro defunctis, & exorare, vt à peccatis soluantur, idest, vt soluantur a pœnis peccatorum; cum defunctis non remittatur culpa saltem mortalis, sed pœna. Tum ex Tridentino, vbi habetur, Hoc sacrificium offerri pro viuorum peccatis, & pœnis. Ita Henriquez loco citato, num. 1. S.Tho.q.79.art.5. Nugnus q.83.art.1.§. In secunda parte, dubio 4.fol. 187. Suarez disp.76.sec.6. Reginaldus loco citato, nu.151 fusissime Valentia loco citato, §. 19. Azor.1. par.lib.10.c.20.quæsito 5 Miranda in Manuali Prælat. q. 41. art.11.in principio. Vasq. 3.parte disp. 228.c.4.nu.26.

Ex dictis in hoc puncto patet, sacrificium esse propitiatorium, impetratorium, & satisfactorium, qui sunt tres effectus sacrificij Missæ. Ita Pitigianus dist.13.q.2. art.6. & alij supra citati.

PVNCTVM IV.

Vtrum effectus, & valor sacrificij Missæ sit finitus, an infinitus.

1 *Valor quotupliciter dicatur infinitus.*
2 *Quotuplex sit Missæ fructus.*
3 *An valor sacrificij, quatenus offertur à Sacerdote, sit infinitus Intensiuè.*
4 *Quid consideratur in Sacramento Eucharistiæ.*
5 *An valor generalis Missæ sit infinitus extensiuè.*
6 *An valor medius sacrificij sit infinitus.*
7 *An valor Missæ, sit ex opere operato, an ex opere operantis.*
8 *An sacrificium Prosit omnibus fidelibus.*
9 *An sacrificium prosit ex opere operato.*

1 ADuertendum est primò, valorem dupliciter dici infinitum. Primò intensiuè. Secundo extensiuè. Ille dicitur valor infinitus intensiuè, qui parit effectum infinitum.

Ille vero dicitur infinitus extensiuè, qui non tot prodest, quin posset prodesse pluribus.

2 Secundò aduertendum est cum Nauarro c 15. nu. 92. Valentia to.3 disp.6.quæst.11.punc.1.§.25. Suarez disput. 79.sec.5. Bartholomeo ab Angelo dialogo 5.§.108.& aliis communiter, triplicem esse Missæ fructum, & valorem.

Primus dicitur generalis, quem Ecclesia intendit applicari, non solum omnibus omnino fidelibus, viuis, & defunctis; verum etiam Summo Pontifici, Imperatori, Regi, Episcopo, & alijs fidelibus, quorum meminit Sacerdos in sacrificio, siue sint absentes, siue etiam præsentes, quem fructum quisque recipit maiorem, aut minorem iuxta Christi determinationem, intentionem Ecclesiæ, & propriam vniuscuiusque cooperationem ad sacrificium, vt bene obseruat Valentia loco citato, Miranda q.41. art. 4.conclu.prima Azor prima par.lib.10.cap.20. quæsito 9. ad finem, & alij. Quanta autem vnicuique portio contingat, Deus nouit; illud tamen constat vnumquemque plus gratiæ recipere, quo plures habet titulos ad maiorem portionem recipiendam, vt si non solum intersit, verum etiam inseruiat &c. Ita Vasquez 3. parte disp. 231. cap. 7. numero 50.

Secundus est specialis, quem alij specialissimum vocant, & est proprius ipsius Sacerdotis, quem fructum Sacerdos non tenetur, nec etiam potest in sententia multorum Doctorum, quos infra referam, alteri applicare. Ita Azor. loco citato.

Tertius est medius, quem alij appellant specialem, & hic competit iis, pro quibus Sacerdos intendit sacrificium specialiter offerre, & applicare iuxta praxim Ecclesiæ, quæ sacrificium, modo pro vno, modo pro alio specialiter offerre consueuit. Ita Azor. loco citato, Pitigianus dist. 13.q 2.artic.6.

His positis quærendum est primo, vtrum Missæ valor sit infinitus intensiuè, siue consideretur secundum valorem generalem, siue specialem, siue medium.

Secundò, vtrum sit infinitus extensiuè, si consideretur secundum valorem generalem.

Tertiò, vtrum sit infinitus extensiuè secundum valorem medium, omisso valore speciali, quem constat esse personalem, & proprium ipsius Sacerdotis, cui finito modo applicatur, iuxta maiorem, vel minorem deuotionem: sicut etiam finito modo applicatur alijs offerentibus, qua les sunt astantes, & inseruientes; qui suum fructum recipiunt, qui non minuitur ex consortio aliorum. Ratio est, tum, quia cum astantes, & inseruientes cōcurrant ad oblationem, par est, vt recipiant suum fructum, qui non minuatur per multiplicationem astantium; sicut enim multiplicatis astantibus, & inseruientibus multiplicantur, & crescunt oblationes partiales, & personales; Ita etiam crescere debet fructus ad ratam offerentium; tum quia preces multorum simul coniunctæ sunt magis efficaces, magisque dignæ videntur, quæ a Deo misericordiæ, & pietatis auctore exaudiantur. Ita Coninchus q. 83. art. 1.dubio 10.concl.6 num.187. Suarez disput 79.sect. 8. & sect. 12. Paulus Fraxinellus sec.3.prænotione 4.§.8.& sect. 6.§.6.argumentum Vasquez 3. parte disput. 226. cap. 2. nu.6. Azor.prima par.lib.10.cap.21.quæsito 3.& alij.

PRIMA PROPOSITIO.

3 VAlor sacrificij, quatenus sacrificium offertur à Sacerdote, non est infinitus intensiuè, consequenter, Siue sacrificium spectetur iuxta valorem generalem, siue medium, siue specialem, non est infinitus intensiuè. Ratio est, tum quia sacrificium est instrumentum, quo nobis applicantur merita passionis Christi; sed instrumentum, quo nobis applicantur merita passionis Christi; non habet tantum valorem, quantum habet ipsa passio Christi; Passio autem Christi habuit valorem infinitum; ergo sacrificium Missæ non habet valorem infinitum. Tum quia sequeretur, vno sacrificio posse totū purgatorium exhauriri. Tum quia solent aliquando plures Missæ celebrari ad eandem rem impetrandam; hoc autem frustra fieret, si Missa valoris esset infiniti. Tum quia rarius sacrificium offerretur, fidelibus sperantibus se vnico Missæ sacrificio effectum infinitum recepturos. Tum, quia Sacramentum Eucharistiæ confert suscipienti effectum finitum; quamuis contineat Christum gratiæ auctorem; ergo etiam Missæ sacrificium confert effectum finitum.

Dixi in propositione quatenus offertur a Sacerdote; nam si Missæ sacrificium consideretur, quatenus continet Christum, certum est esse infiniti valoris. Quod vt melius intelligatur,

4 Obseruandum est, in Sacramento Eucharistiæ duo considerari. Primum est res contenta in Sacramento Eucharistiæ, & hæc est Christus, quem constat valoris esse infiniti. Secundum sunt actus sacrificij, qui fiunt a Sacerdote, & non habent valorem infinitum intensiue. Ita vt infinitum effectum pariant; sed habent determinatum terminum, & gradum; & quamuis fortè sit maior gradus respectu magis dispositi, quam respectu minus dispositi; nihilominus et in magis disposito est terminus, & gradus determinatus, vt patet à simili de Sacramentis, quæ magis disposito maiorem conferunt gratiā, quamuis gratia, quæ per Sacramenta producitur, non sit infinita, sed habeat terminum determinatum Ita Miranda in Manuali Prælatorū 1. parte, q.41.ar.1.pag.295 Suarez disp.89.sec.12.versi. Dico secundo. Bellarminus lib.2 de Missa c 4. propositione 4. Coninchus q.83 art.1.dub.10.nu. 186. & 191. Reginaldus loco cit.nu.152. Graffius 1.parte decisionum lib.2. c.45.num 6.& alij statim citandi, omissis iis, quos magno numero refert Miranda loco citato, & alij.

Obij-

Obijcies, Hostia, quæ in hoc sacrificio offertur est Christus; sed Christus est infiniti valoris; ergo sacrificium est infiniti valoris.

Respondeo, sacrificium esse infiniti valoris, quo ad rem oblatam, quę est Christus, non verè si sacrificium consideretur, quatenus consistit in consecratione, oblatione, & sumptione, quæ fiunt a Sacerdote, etiamsi Christus sit principalis offerens, vt patet a simili in baptismo, qui confertur à Sacerdote in persona Christi. Ita Nugnus tomo primo quæst. 83. artic. primo de sacrificio, dubio 7. Coninchus ibidem dubio 10. Fraxinellus sect. 3. prænotione 4. §. 4. Azorius lib. 10. c. 20. quæsito 8. sub finem. Henriq. lib. 9. c. 19. Bellarminus Suarez, & Reginaldus locis cit.

SECVNDA PROPOSITIO.

5 VAlor generalis Sacrificij Missæ est infinitus extensiuè; consequenter non tot prodest, quin possit prodesse pluribus. Ratio est, tum quia in Memento Missæ non est determinatus numerus cogitandorum: ergo signum est, sacrificium Missæ applicari posse pluribus, & pluribus in infinitum. consequenter esse valoris infiniti extensiuè; alioquin præfiniendus esset numerus, ne aliqui defraudentur; tum quia sequeretur Christianos detrimentum pati ex generali applicatione sacrificij, crescente Christianorum numero, quibus Ecclesia intendit sacrificium secundum ipsius generalem valorem applicari. Preterea sequeretur, quo plures sunt astantes in Missa, diminui valorem Missæ, & sacrificium minus prodesse singulis, quod non videtur admittẽdum; cum Ecclesia curet plures Missæ sacrificio interesse. Ita Corduba lib. 1. q. 3. conclu. 3. Nugnus q 83. art. 1. §. In tertia parte, dubio 8. conclu. 3. pag. 498. Petrus Nauarrus lib. 2. c. 2. num. 268. Dominicus Montagnolus in tract. de Missa, ca. 30. Valentia to. 4. disp. 6. quæst. 11. puncto 1. §. 25. sub finem Arragonius de iustitia, & iure q. 25. art. 3. Bela prima parte, casu 12. Fraxinellus sec. 3. prænotione 4. § 7. Vasquez 3. parte to. 3. disp. 230. cap. 3. nu. 9. Chamerota de Missæ sacrificio, dub. 10. concl. 8. & alij apud præcitatos Doctores; & in hac propositione hoc modo explicata puto non dissentire Suarez disp. 79. sec. 12. versic. Dico primo, & vers. Dico secundo. Toletum lib. 2. cap. 8. nu. 2. Azorium prima parte lib. 10. cap. 20. quæsito 8. Bellarminum tom. 2. lib. 2. de Missa c. 4. propositione 4. Coninchum quæst. 83 artic. 1. dub 10. conclus. 7. num. 187. Filiarcum lib. 2. cap. 14. Reginaldum lib. 29. nu. 157. Henriquez lib. 9. cap. 17. nu. 5. & cap. 22. nu. 5. & cap. 19. nu. 5. & cap. 20. nu. 6. ad finem, & cap. 21. num. 4. Pesantium 3 parte. q. 83. art. 6 disp. 4. & alios apud Emanuelem Sà verbo Missa, num. 43.

Obiicies, si valor Missæ est infinitus, sequitur eum, qui curat sibi Missam applicari, non plus mereri, quam mereatur, qui non dedit eleemosynam, nec curauit pro se Missam specialiter offerri.

Respondeo negando hoc sequi; cum enim sit triplex fructus sacrificij, generalis, specialis, & medius, qui curat sibi sacrificium applicari, particeps fit, non solum fructus generalissimi, quem communiter percipiunt alij, quorum fit mentio; verum etiam medij, quem percipit is, pro quo Sacerdos solet specialiter offerre; fructus vero specialis pertinet ad Sacerdotem, quatenus sacrificium ei specialius applicatur, quam cæteris; cum ipse sit minister ex officio, & physicè concurrat ad partes essentiales sacrificij. Ita Reginaldus loco citato, num. 153. Henriquez cap. 18. num. 3. littera M, Nugnus quæst. 83. art. 1. §. in secunda parte, q. 6. pag. 486. & § in tertia parte. dubio 3. pag 491. Rodriquez in summa c. 25 2. de Missa num. 2. & alij Doctores citati.

TERTIA PROPOSITIO.

6 VAlor sacrificij, qui medius nuncupatur, est finitus, consequenter effectus sacrificij, quo ad meritum, & satisfactionem, seu fructum respondentem oblationi Sacerdotis, vt sic, quem fructum Sacerdos potest pro alijs offerre, finitus est, & limitatus. Ratio est, tum quia valor specialis, qui speciali modo competit Sacerdoti, finitus est; ergo etiam videtur finitus valor respondens oblationi vt sic, qui specialiter alteri offertur a Sacerdote. Tum quia sequeretur, pro vnico Missæ sacrificio accipi posse plura stipendia, quod infra impugnabitur, & reijcietur. Tum quia valor Missæ non excedit terminos à Christo præscriptos; Christus autem non præscripsit sacrificio valorem infinitum, sed finitum, vt apertè colligitur; Tum ex praxi Ecclesiæ, quę cum sit interpres institutionis Christi, & à Spiritu sancto regatur offerre consueuit multas Missas ad eandem rem obtinendam, consequenter satis indicat, Valorem Missæ finitum esse. Tum vt sacrificium frequentius offeratur, & sæpiùs Deus colatur, vt bene monuit Coninchus quæst. 83. art. 1. dubio 3. nu. 64. Tum quia damnanda videretur consuetudo Ecclesiæ, qua Sacerdotes vni specialiter Missam applicant, & non pluribus; nam si sacrificium æquè prodesset omnibus quo ad valorem medium, Sacerdotes tenerentur ex charitate omnibus fidelibus æqualiter offerre; cum virtus charitatis obliget ad præstandum omnibus auxilium, quoties illud præstare possumus sine nostro detrimento. Ita Suarez loco citato, versic. Dico secundo. Fraxinellus loco citato, § 5. Miranda loco supra citato, art. 20. Bellarminus, Coninchus, Reginaldus, & alij supra citati. Contra Nugnum, Dominicum Montagnolum, & alios præcitatos.

Hinc colligi potest primò solutio multarum difficultatum, quas infra explicabo circa Sacerdotes, qui plura stipendia colligunt a pluribus pro celebratione Missarũ, quibus singulis intendunt vnico sacrificio satisfacere; defraudant enim tradentes eleemosynam, cum Missæ sacrificium, quo ad valorem medium, non æquè profit omnibus, ac vni.

Secundò colligi potest, huic tertiæ propositioni non obstare rationes in secunda propositione allatas; cum non sit argumentandum a valore Missæ, vno modo consideratο, ad valorem Missæ, alio modo consideratum: sicut neque obstant duæ sequentes obiectiones.

Obijcies primò, causa physica, & moralis, quæ non patitur in agendo, licet intrinsecè habeat virtutem limitatam, & finitam; nihilominus æqualiter agit in diuersa, & infinita subiecta, si illis applicetur simul, vel successiuè; ergo etiam valor sacrificij proderit pluribus, & pluribus, si illis applicetur; cum sit veluti causa moralis. Antecedens quo ad primam partem de causa physica patet inductione primo in candela, quæ si accendatur coram Principe, non modo illuminat Principem, verum etiam omnes pręsentes, modò æquè omnibus applicetur; secundo in sono, voce, & prædicatione verbi Dei, quæ ab omnibus auditur, modo sint omnes æquè propinqui. Quo ad causam verò moralem idem antecedens constat primò ex peccato Adæ, quod nocet pluribus, & pluribus in infinitum; sicut ex opposito ipsius meritum omnibus profuisset, si Adã contra pactum cum Deo initum non deliquisset. Secundò in Sacerdote, qui potest plures, & infinitas Hostias consecrare vnica forma, & ijsdem verbis; sicut etiam potest vnica forma baptizare plures, & plures in infinitum; sicut ergo causa naturalis, & moralis plures, & plures producit effectus, si pluribus applicetur; Ita etiam dicendum videtur de Missæ sacrificio.

Respondeo Primò, non esse argumentandum à causa naturali, quæ agit ex necessitate, ad causam, quæ agit ex Christi institutione; sicut agit Missæ sacrificium. Secundo ex hoc argumento sequi, Missam ita prodesse illis, quibus non applicatur, ac illis, pro quibus ex intentione ministri offertur, sicut candela non solum illis præbet lumen, pro quibus defertur, & vox, qua quis aliquem alloquitur, non solum auditur ab illis, ad quos dirigitur, sed etiam ab alijs astantibus; falsum autem est, Missam ita prodesse illis, quibus non applicatur, ac illis, pro quibus ex intentione ministri offertur, vt bene tradit Durandus, Medina, & alij apud Fraxinellum de obligationibus Sacerdotum sec. 6. § octauum argumentum.

Ad id, quod dicitur de peccato Adami respondetur hoc esse ex pacto inter Deum, & Adamum inito; nullum autem pactum intercessit inter Deum, & hominem circa valorem sacrificij.

Ad id, quod dicitur de consecratione, & de Baptismo, respondetur, hoc fieri ex institutione Christi, qui voluit valide fieri consecrationem, posita forma, materia, & intentione ministri. In nostro autem casu oppositum colligitur ex institutione Christi, qui sacrificio præfixit valorem finitum, & determinatum.

Obijcies secundò, sacrificium Missæ communicatur per modum spiritus, cum sit aliquid spirituale; spiritus autem totus communicatur, & non per partes.

Respondeo, Sacrificium non communicari per modum spiritus; cum spiritus sit indiuisibilis, & consequenter non possit per partes communicari; effectus verò sacrificij est aliquid diuisibile, sicut est gratia, & charitas, quę habēt latitudinem; consequenter potest per partes communicari, ita vt non æquè prosit pluribus, ac vni, si pluribus applicetur.

Alias obiectiones ad hanc rem facientes afferam infra, & soluam, dum quæram, vtrum Sacerdos possit plures eleemosynas accipere pro vno Missæ Sacrificio.

Tertiò colligitur, Missæ sacrificium minus prodesse singulis, si pro multis offeratur, quam si pro paucis; nam res finita, & limitata quanto magis diuiditur, tanto minus vnicuique contingit, & hoc est conforme communi Philosophorum axiomati, omne finitum ablatione finiti consumitur. Ita Coninchus q.83.art.1.dubio 3.nu.64. Toletus, Suarez, Angles quæst. de valore Missæ art. 2. concl. 2. folio mihi 178. & alij locis supra citatis.

Dixi in tertia propositione, effectum sacrificij quoad meritum, & satisfactionem, seu fructum respondentem oblationi Sacerdotis, vt sic, finitum esse; nam si spectemus sacrificium, quoad impetrationem præciso merito, & satisfactione iam dicta, dicendum erit, esse valoris infiniti secundum se, quatenus Deus intuitu sacrificij potest plura, & plura bona concedere, non tam vni, quam pluribus; cum impetratio innitatur solum diuinæ misericordiæ, & respiciat meram Dei liberalitatem, vt bene ait Nugnus loco citato, num. 8. in principio, Suarez, & alij locis citatis, & hac ratione sacrificium pro pluribus oblatum habet virtutem impetrandi quodlibet beneficium, tam in singulis, quam in vno; quamuis in actu exercito, & reipsa fieri possit; vt non tantum pluribus, quantum vni impetret; sicut enim oratio cæteris paribus videtur efficacior ad aliquid impetrandum, si pro vno tantum offeratur, quam pro multis; ita fieri potest, vt sacrificium, quod non applicatur ad impetrandum, nisi vt orationi coniungitur; sit aliquando efficacius ad impetrandum, quod petitur pro vno, quam quod petitur pro pluribus; nā facilius aliquando à Principe obtinetur gratia, quæ pro vno petitur, quam si plures pro pluribus petantur. Ita Suarez disp. 79. sect. 12. vers. dico tertio. S. Thomas in 4. dist. 45. q. 2. artic. 4. quæstiuncula 2. Coninchus q. 83. ar. 1. dub. 10. nu. 187. Fraxinellus de obligationibus Sacerdotum sec. 3. prænotatione 4. §. nono.

Præterea dixi in eadem tertia propositione, effectum, seu fructum sacrificij respondentem oblationi Sacerdotis, vt sic, finitum esse; quia si loquamur de valore, & effectu, qui non respondet oblationi Sacerdotis, vt sic, sed de effectu, qui respondet offerentibus, vt offerentes sunt, dicendū videtur, sacrificium esse valoris infiniti Syncategorimaticè, & extensiuè, itaut non minuatur, quatenus cum Sacerdote offerunt, & suo modo concurrunt ad oblationem, & sacrificium, vt dictum est in secundo aduertendo. Ita Miranda in manuali prælatorum, q. 41. art. 10. conclus. vnica, pag. mihi 196. Suarez loco citato, sec. 12. Fraxinellus loco citato, & alij communiter.

Ex quo deduci potest, sacrificium magis prodesse viuis, quam defunctis, non solum quatenus viuis prodest ad satisfactionem, impetrationem, & propitiationem: defunctis vero solum ad satisfactionem, vt bene adnotat Toletus lib. 1. cap. 8. nu. 2. verum etiam, quatenus viuentes simul cum Sacerdote concurrunt ad oblationem, & sacrificium, vt obseruant præcitati Doctores.

7 Sed modo explicandum superest, vtrum valor Missæ sit ex opere operato, vel ex opere operantis.

Respondeo, valorem Missæ, vt sacrificium est, esse ex opere operato. Ratio est, tum quia alioquin Missæ sacrificium non differret à sacrificijs veteris legis, quæ producebant effectum ex opere operantis; tum quia Sacramenta nouæ legis habent effectum ex opere operato; ergo ēt sacrificium; tum quia valor sacrificij confertur vltra meritum, & dispositionem nostram; ergo est ex opere operato, cum effectus qui producitur vltra meritum, & dispositionem recipientis, dicatur produci ex opere operato, vt patet ex supradictis de Sacramentis in genere.

Dixi, vt sacrificium est; quia si Missa consideretur quatenus includit preces, & orationes, dicendum est, valorem Missę, respondentem precibus, & orationibus esse ex opere operantis; quia cōfertur iuxta merita, & dispositionem recipientis. Ita Arragonius quęst. 83. art. 3. dubio de valore Missæ, Toletus lib. 2. cap. 8. Valentia loco citato, vers. nam, quod Suarez loco citato, sect. prima, Nugnus quæst. 63. art. primo, & in parte tertia, dubio primo, pag. 490. & dubio 5. Coninchus ibidem dubio 7. Fraxinellus sec. 3. prænotione 3. §. 4. Grasfius prima parte lib. 2. decis. cap. 45. nu. 9. Angles quæst. 7. de ministro Eucharistiæ art. 1. difficultate 11. conclus. 2. Vasquez 3. parte disput. 229. cap. 2. numero 7.

Dices, effectus missæ crescit ex bonitate Sacerdotis, & ex bonitate illorum, quibus offertur; ergo valor Missæ est ex opere operantis; dependet enim, & crescit ex nostra dispositione.

Respondeo negando consequentiam; sicut enim effectus Sacramentorum, licet in actu secundo crescat ex maiori, & meliori dispositione recipientis, nihilominus dicitur esse ex opere operato. Ita quamuis effectus sacrificij crescat in actu secundo ob maiorem illorum, quibus offertur, dispositionem; non tamen hinc sequitur, effectum sacrificj non esse ex opere operato.

8 Quæres secundò vtrum sacrificium prosit omnibus fidelibus, & vtrum ex opere operato.

Respondeo, sacrificium prodesse omnibus fidelibus; nā Ecclesia semper intendit Missæ sacrificio prodesse omnibus ipsius Ecclesiæ membris, vt patet ex Canone Missæ, in quo fit mentio Ecclesiæ. Ita Ludouicus miranda prima parte, quæst. 41. art. 14. Valentia loco supra citato, puncto primo, §. 20. Suarez disp. 79. sec. 9. vers. 2. inquiri, & alij communiter. Non tamen omnes fideles æqualiter participant fructum sacrificij, sed inequaliter, iuxta maiorem dispositionem illius, cui offertur, & iuxta maiorem, vel minorem cooperationem ad sacrificium, vt supra innuimus in secundo notabili. Vnde cum absentes non offerant sacrificium (ipsi enim non intendunt offerre, vt obseruat Miranda loco citato) sequitur, ipsos non percipere tantum fructus, quantum percipiunt præsentes, aut alij, qui cum Sacerdote intendunt offerre.

9 Tota difficultas est, vtrum sacrificium prosit omnibus ex opere operato.

Respondent Suarez, & Miranda locis citatis, non prodesse omnibus ex opere operato, sed per modum impetrationis.

Quod non prosit ex operato, Ratio est, tum quia non constat ex iure diuino illis hoc modo prodesse, neque colligitur ex statuto Ecclesiæ; cum nullibi sancitum sit ab Ecclesia, vt Sacerdotes applicent fructum ex operato omnibus Ecclesiæ membris; sed vt orent pro eis, & generaliter offerant in persona Ecclesiæ pro omnibus, quo ad impetrationem; tum quia si Missæ sacrificium omnibus prodesse ex operato, sequeretur animas breuissimo tēpore in purgatorij pęnis detineri, & nullum ferè viuentium in gratia existentium habere vllum reatum, & obligationem ad pęnam; cum sacrificium sit satisfactorium; ergo sacrificiū non prodest omnibus ex operato, neque certo, & infallibiliter, sed per modum impetrationis, quæ innititur diuinæ misericordiæ, & fundatur in sanctitate Ecclesiæ, & dignitate ipsius sacrificij.

Sed mihi dicendum videtur cum Soto in quarto, distin. 13. quæst. 2. art. 1. Valentia loco citato, §. 25. Corduba lib. 1. quæstionarij, quæst. 3. opinione 6. Scoto, Ledesma, & alijs apud Mirandam, & apud Suarez locis citatis, prodesse ex opere operato. Ratio est, tum quia Doctores communiter triplicem assignāt sacrificij valorem, & fructum, generalem scilicet, specialem, & medium. Generalem autem dicunt applicari, & prodesse omnibus Ecclesiæ membris; sicut ergo Missæ sacrificium quo ad valorem medium prodest ex opere operato ijs, quorum fit mentio, vt patet ex rationibus in præcedenti quæsito allatis, ita etiam quo ad valorem generalem videtur ex operato prodesse toti Ecclesiæ, cuius fit mentio in canone iuxta proportionem, quam Deus nouit, vt inquit Valentia loco citato, puncto 1. §. 25. & alij; tum quia prodest vltra meritum, & dispositionem fidelium; ergo prodest ex operato.

Ad primam rationem Suarez, & Mirandæ respondetur, id colligi ex communi vsu Ecclesiæ, & ex communi Doctorum consensu.

Ad secundam respondeo, non constare nobis, quanta portio fructus sacrificij contingat singulis fidelibus, quibus sacrificium generaliter applicatur, consequenter non posse nobis constare, defunctos breui, aut longo tempore in purgatorij pœnis detineri, aut degentes in hac vita nō habere reatū, & obligationem ad pœnā. Ita S. Th. 3. par. q. 79.

79. art 5. Sotus in 4. sent. dist. 11. q. 2. art. 5. Syluester verbo Missa 1. nu. 9. Bartholomeus ab Angelo de Missa dialogo 5. §. 732. & alij DD. citati.

PVNCTVM V.

Quodnam sit subiectum, pro quo potest offerri, & applicari Missæ sacrificium

1 *An Missa prosit omnibus fidelibus degentibus in hac vita.*
2 *An possit offerri sacrificium pro excommunicatis.*
3 *An Sacerdos possit aliquem fidelem excludere a sacrificio.*
4 *An sacrificium possit pro infidelibus & Paganis offerri.*
5 *An sacrificij fructus sublato obice prosit illi, qui dum ei applicatum fuit Missæ Sacrificium, existebat in mortali.*
6 *An Missa prosit defunctis in Purgatorio existentibus.*
7 *An prosit Beatis.*
8 *Cur dicatur Missa de aliquo Sancto.*
9 *An prosit damnatis.*
10 *An sacrificium offerri possit pro eo, qui cum mortali peccato decessit.*
11 *An prosit paruulis cum solo originali decedentibus.*
12 *Cuinam prosit fructus sacrificij, qui fuit applicatus incapaci.*

Difficultas est in hoc puncto. Primo, vtrum Missæ sacrificium prosit fidelibus in hac vita degentibus. Secundo, vtrum prosit defunctis. Tertiò beatis. Quarto damnatis.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Missæ sacrificium prodest, & applicari debet fidelibus in hac vita degentibus, siue iusti sint, siue peccatores. Ratio est, tum quia fideles in hac vita degentes sunt capaces fructus sacrificij; ergo illis prodest, & applicari debet. Tum quia in canone Missæ fit mentio Ecclesiæ, Ecclesia autem nihil aliud est, quam congregatio fidelium. Ita Suarez, Miranda, & Vasquez 3. parte disp. 227. c. 1. Valentia locis supra citatis, Bellarminus de Missa lib. 2. c. 6. Chamerota de sacrificio dubio 12, & alij statim citandi.

2 Hoc tamen intelligendum est de fidelibus non excommunicatis; sacrificium enim non est offerendum pro excommunicatis; cum hoc vetitum sit ab Ecclesia, vt patet ex dictis de effectibus excommunicationis cum Suarez, & alijs; quidquid in contrarium sentiat Emanuel Sà verbo Missa num. 40. Sayrus, & alij, quos retuli de censuris. Vtrum vero Missæ sacrificium reipsa prosit excommunicatis, si pro ipsis offeratur in persona Christi, vel quatenus Sacerdos orat vt persona priuata, patet etiam ex dictis de censuris disp. 2. q. 2. puncto 1. §. 3.

3 Sed modo dubium est primo, vtrum Sacerdos possit aliquem fidelem excludere a Missæ sacrificio.

Respondeo negatiuè, quia non licet aliquem excludere a communibus orationibus, & bonis. Ita S. Th. secunda secundæ, q. 25. art. 8. & 9. Nauarrus de oratione c. 19. num. 110. Suarez disp. 68. sect. 2. Miranda in Manuali Prælatorũ 1. parte q. 41. art. 5. conclu. 1. & alij.

4 Secundo dubium est, vtrum Missę sacrificium possit offerri pro infidelibus & paganis.

Respondeo posse offerri, vt conuertantur. Ratio est, tũ quia Apostolus 1. ad Thimotheum 2. præcepit orationem pro regibus, qui tunc erant Infideles. Tum quia in Concilio Florentino, & Tridentino vniuersaliter dicitur, hoc sacrificium offerendum esse pro omnibus necessitatibus; Hæc autem est maxima necessitas. Tum quia in die Parasceues fit oratio pro ipsis, & pro Cathecumenis. Tum quia Missæ sacrificium perfectius est sacrificiis veteris legis, & eorum omnium perfectionem continet: sicut ergo in sacrificiis veteris legis aliquid specialiter conferebat ad conuersionem infidelium, ita etiam Missæ sacrificium proderit ad eorundem conuersionem. Ex quo patet quid dicendum sit de cathæcumenis. Ita Nugnus loco citato, conclu. 2. Coninchus q. 83. ar. 1. dubio 9. conclu. 3. Emanuel Sa verbo Missa, nu. 40. Suarez disp. 78. sect. 2. Miranda loco citato, art. 5. conclu. 3. Henriquez c. 15. q. 6. Bellarminus lib. 2. de Missa, c. 6. & alij: quidquid in contrarium sentiat Sotus in 4. dist. 11. q. 2. art. 7. Azor. 1. parte lib. 10. c. 22. Quęsito 1. Bartholomeus ab Angelo dialogo 5. §. 489. Chamerota loco citato, Vasquez 3. parte disp. 227. ca. 3 num. 15.

5 Tertio dubium est, vtrum ille, cui applicatus fuit sacrificij fructus, sed illi non profuit propter obicem peccati, vel excommunicationis, prosit obice sublato.

Respondeo nõ prodesse cũ Suar. tomo 4. disp. 79. sect. 10. vers. tertio inquiri potest, & to. 5. disp. 9. sect. 4. ad finem, & alijs, quos infra referã de Indulgentiis, contra Henriquez lib. 8. c. 18. n. 7. Nauarrũ de oratione c. 19. n. 74. & alios. Ratio est, tũ quia gratis asseritur illi prodesse. Tũ quia sacrificiũ oblatum pro iusto tunc tẽporis non indigente satisfactione non suspenditur, nec conseruatur, donec indiguerit ergo multo min⁹ suspẽditur, vel cõseruatur pro peccatore.

SECVNDA PROPOSITIO.

6 Missæ sacrificium prodest defunctis existentibus in Purgatorio. Ratio patet, tum ex vsu Ecclesiæ, quæ pro defunctis offerre consueuit Missæ sacrificium; & ipsorum facere memoriam in Missæ sacrificio: tum quia sic habetur in Tridentino sess. 22. c. 2. & canone 3. Tum ex ordinatione Sacerdotali, in qua dicitur, Accipe potestatem offerendi sacrificium pro viuis, & defunctis; ergo sacrificiũ prodest defunctis, alioquin frustra conferretur hæc potestas. Ita Suarez disp. 78. sect. 3 Azorius prima parte, lib. 10. c. 22. quæsito 8. & 10. Reginaldus lib 29. nu. 153. Miranda prima par., quæst. 41. art 5 conclu. 7. Coninchus quęst. 83. art. primo, dubio 9. conclu 4. n. 161. Pitigianus dist. 13. q. 2. art. 3. Bellarminus tomo 3 de Missa lib. 2. cap. 7. & alij apud Henriquez lib. 9. cap. 16. num. 1. & apud Nugnum quæst. 83. art. 1. §. in tertia parte dubio 6. conclu 8. pagina 495.

TERTIA PROPOSITIO.

7 Beatis non prodest sacrificium, nisi quatenus per ipsum coluntur, & honorantur. Ratio est, quia vel sacrificium prodest Beatis, vt propitiatorium, vel vt satisfactorium, vel vt impetratorium; nullo autem modo ipsis prodest; cum enim beati in gratia existant, sacrificium non potest illis prodesse, vt propitiatorium. Præterea cum Beati non habeant pœnam delendam, sacrificiũ non prodest illis, vt satisfactorium. Denique cum beati fruantur summo bono, sacrificium non prodest illis, vt impetratorium. Ita Reginaldus loco citato, nu 153. Syl. verbo Missa primo quæsito 8. n. 8. Armilla eodem verbo n. 3. & Bartholomeus ab Angelo dialogo 5. de Missa §. 475. Chamerota de sacrificio Missæ dubio 15. Suarez, & Miranda locis statim citandis, & alij, quos in simili referam de suffragiis, & indulgentiis.

8 Si quæras, qua de causa dicatur Missa de Sancto Carolo, de S. Martino, vel de alio Sancto, si Missa non prodest Sanctis in Cœlis degentibus.

Respondeo Missam dici de Sancto, vt inuocetur, colatur, & honoretur specialiter, & ad gaudium quoddam accidentale, quatenus Sanctus gaudet honore, qui in sui memoriam Deo exhibetur. Ita Henriquez lib. 9. c. 14. nu. 2. Coninchus quæst. 83. art. 1. dubio 9. conclu. 5. n. 158. Suarez disp. 78. sect. 3. Miranda prima parte, q. 41. ar 5. conclu. 6. Azorius loc. cit. quæsito 5. Bellarminus lib. 2. de Missa c. 8. Chamerota loco citato, & alij communiter.

QVARTA PROPOSITIO.

9 Damnatis in inferno existentibus non prodest Missæ sacrificium. Ratio est, quia in inferno, nulla est redemptio; nam vbi ceciderit lignum, ibi erit, inquit scriptura. Ita Henriquez loco citato c. 16. n. 2. Azorius loco citato, quæsito 7. Bellarminus lib. 2. de Missa, c. 6. Reginaldus loc. cit. Chamerota loc. cit. Sotus. L. dcf, & alij apud Henriquez loco citato in commentario littera L.

10 Hinc colligi potest primo, sacrificium non esse offerendũ pro eo, quẽ constaret mortuũ esse in notorio peccato mortali. Ita Mirãda lo. cit. cõcl. 5. & alij Doctores. cita.

11 Secundò, sacrificium Missæ non prodesse paruulis ex hac vita cum solo originali decedentibus, vt ait Bellarminus loco citato: Paruulis vero morientibus post Baptismum non prodest Missæ sacrificium; nam si decedant ante

pationis vsum, statim euolant in Cœlum, & beatitudinem consequuntur. Beatis autem in cœlo degentibus non prodesse Missæ sacrificium constat ex tertia propositione.

Non nego tamen, quin Missæ possint celebrari, quando paruuli sepeliuntur, non enim pro paruulis offeruntur, sed pro aliis in igne purgatorij detentis. Ita Angelus verbo Missa 1. nu. 8 Syluester ibidem, Tabiena ibidem num 57. Bartholomeus ab Angelo dialogo 5. §. 473. Vasquez loco citato cap. 1. num. 4.

12 Sed modo dubium est, cui prosit fructus satisfactorius sacrificij, quem quis applicauit defuncto incapaci, vtpote apud inferos existenti.

Respondent aliqui Doctores, huiusmodi fructum reponi in thesauro Ecclesiæ. Ratio est, quia non est maior ratio, cur vni potius applicetur, quam alteri. Ita Corduba lib. . q 3. quem citat, & sequitur Henriquez cap. 18. nu. 7. Alij vero putant prodesse ipsimet oranti iuxta illud Psalmi 34. Oratio mea in sinum meum conuertetur. Ego vero puto prodesse ipsimet sacrificanti, si indigeat, & intentionem habeat applicādi sibi huiusmodi fructū in defectum alterius; ipse enim est capax fructus, vt suppono, & potest illum sibi applicare; si vero non indigeat, aut non intendat sibi applicare puto reponi in thesauro Ecclesiæ, vt patet ex ratione Cordubæ, & aliorum.

PVNCTVM VI.

De ministro à quo faciendum est Missæ Sacrificium.

1 *Missæ Sacrificium à quonam sit celebrandum.*
2 *Quid requiratur in celebrature Missæ Sacrificium.*
3 *An valeat sacrificium celebrantis in peccato mortali.*
4 *An missa mali Sacerdotis prosit alijs secundum valorem precibus respondentem.*
5 *An Sacerdos qui stipendium accepit, satisfaciat celebrando in peccato.*
6 *An Missa mali sacerdotis prosit ipsi Sacerdoti.*
7 *An Sacrificium factum ab excommunicato prosit alijs fidelibus.*
8 *An excommunicatus, vel irregularis excusetur aliquando à peccato, si celebret.*

PRimo quæram, quis sit minister sacrificij proprius ex officio. Secundo, quænam dispositio requiratur in ministro.

PRIMA PROPOSITIO.

1 MIssæ sacrificium celebrādum est a Sacerdote. Hæc propositio patet ex supradictis, vbi ostēdimus, Sacerdotem esse ministrum consecrationis, quam constat vnam esse ex præcipuis partibus sacrificij. Videte, quæ supra diximus de ministro consecrationis. Et præter Doctores ibi citatos, idem tenet Bartholomeus ab Angelo dialogo 5 de missa, de ministro sacrificij ipsius Missæ, §. 325. vbi dicit hoc haberi in Cap. Firmiter de summa Trinitate, & in Canon. Florenti.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 SAcerdos celebraturus Missæ Sacrificium debet habere intentionem celebrandi, vt patet ex supradictis. Præterea debet habere fidem, & gratiam; cum sit minister consacratus, & deputatus ad hoc. Videte, quæ supra diximus de Sacramentis in genere, de Baptismo, & Eucharistia; non enim necesse est hic singula repetere; cum per tempus non liceat. Hic solum aliqua dubia remanent explicanda.

3 Primum est, vtrum Missæ sacrificium factum a Sacerdote in peccato mortali existente, validum sit, & prosit.

Respondeo, sacrificium oblatum a Sacerdote in peccato mortali existente, prodesse, & habere suum fructum, quatenus nomine Christi, & Ecclesiæ offertur. Ratio est, tum quia in Tridentino sess. 22 c. 1. dicitur, sacrificium esse mundam oblationem, quæ nulla indignitate, & malitia offerentium inquinari potest. Tum quia fructus, qui respondet sacrificio ex institutione Christi, & meritis Ecclesiæ non potest impediri, vel minui per improbitatem Sacerdotis; cum huiusmodi fructus conferatur ex opere operato, & non dependeat a dispositione, seu probitate, vel improbitate Sacerdotis, si Missa consideretur, vt sacrificiū est. Si vero Missa, seu sacrificium consideretur secundum merita ipsius Sacerdotis, minus valet, si offeratur ab improbo, quam probo, & iusto; nam Deus magis iustos, quā improbos exaudit. Ita Victoria de Eucharistia num. 91. Bartholomeus ab Angelo dialogo 5. §. 735. S. Th 3. parte q. 82. art. 6. Sotus in 4. dist. 13. q 1. art. 6. Nauarr. ca. 25. nu. 79. Tabiena verbo Missa nu. 14. Miranda tom. 1. quæst. 41. art. 42. Fraxinellus de obligationibus Sacerdotum sec. 3. prænotione 4. §. 3. num. 3. Toletus lib. 2. c. 8. Angles de ministro Eucharistiæ q 7 art. primo difficultate 11. Chamerota de sacrificio Missæ dubio 10. Azorius, Valentia, & alij locis statim citandis.

4 Hinc colligi potest solutio alterius difficultatis, qua quæritur, vtrum Missa, mali Sacerdotis prosit alijs, secundum valorem respondentem precibus, quæ funduntur in missa. Pro cuius difficultatis solutione supponendum est, huiusmodi preces dupliciter considerari posse. Primo quatenus sunt preces Sacerdotis, vt personæ particularis. Secundo quatenus sunt preces Sacerdotis representantis Ecclesiam, cuius nomine Sacerdos celebrat. Hoc posito.

Respondetur, Missam mali Sacerdotis non prodesse aliis secundum valorem respondentem precibus, si preces considerentur; quatenus sunt preces personæ particularis, vt patebit ex dicendis de suffragijs; si verò cōsiderentur quatenus Sacerdos rappresentat Ecclesiam, & offert nomine Ecclesiæ, prosunt, vt patet ex rationibus allatis in responsione primi dubij. Ita Pitigianus dist. 12. q. 2. art. 5. concl. 2. Bartholomeus ab Angelo de Missa §. 734.

5 Secundò dubium est, vtrum Sacerdos, qui stipendium accepit pro Missæ celebratione, satisfaciat Missam celebrando in peccato mortali.

Respondeo affirmatiuè; nam applicat illum fructum, seu illam partialem portionem satisfactionis, quam tenetur tanquam minister publicus applicare. Missa enim Sacerdotis celebrantis in peccato mortali, si consideretur secundum valorem ex opere operato, & secundum valorem, quem habent preces, quatenus Sacerdos illas offert nomine Ecclesiæ, æqualiter valet, ac Missa boni Sacerdotis; quamuis non æqualiter valeat, si consideretur secundum preces dictas a Sacerdote, vt persona particulari. Ita Suarez disp. 86. sec. 1. ad finem. Henriquez lib. 9 c 31. num. 4. Nugnus q 83. art. 1. §. In tertia parte, dubio 8. vers. Secundo probatur. S Thomas q. 82 art. 6. Coninchus ibidem, Azorius 1. parte, lib. 10. cap. 31. quæsito 5. Valentia to. 4. disp 6. q. 10 punc. 3. assertione 3 Fraxinellus loco citato, Bartholomeus ab Angelo loco cit. §. 735. Emanuel Sà verbo Indulgentia nu 2. vbi etiam addit, eum, qui ex iniuncta pænitentia, aut alias tenetur defuncto suffragium offerre, non astringi ad illud iterandum, si in peccato persoluat; videtur enim adimplere substantiam præcepti; sed de hac re alibi, cum de suffragijs.

6 Tertiò dubium est, vtrum missa mali Sacerdotis pro se offerentis prosit ipsimet sacerdoti.

Respondeo negatiuè cum Toleto loco citato, num. 2. Coninchо q. 83. art. 1. dubio 8. num. 144. Suarez de censuris disp 9. sec. 4. num. 8. & 3. parte, disp. 86. sec. 1. vers. sed quæret tandem. Valentia loco citato puncto 5. assertione 2. & alijs. Ratio est, quia ponit obicem ad fructum sacrificij, sibique iudicium manducat, & bibit.

7 Quartò dubium est vtrum sacrificium factum ab excommunicato prosit aliis fidelibus.

Respondeo prodesse, non solum quatenus sacrificium fit nomine Christi; verum etiam quatenus fit in persona Ecclesiæ, si sacrificium fiat ab excommunicato nō vitādo.

Quod prosit quatenus fit nomine Christi patet ex rationibus in primo dubio allatis. Quod vero prosit; quatenus fit nomine Ecclesiæ, probatur; quia Ecclesia tolerat excōmunicatum occultum, nec irritat ipsius acta, vt patet ex dictis de censuris. Obserua tamen, prædictum Sacerdotem grauiter peccare, se sponte ingerendo diuinis; facit enim contra obligationem censuræ in re graui.

Dixi si fiat ab excommunicato non vitando, nam si Missæ sacrificium fiat ab excommunicato vitando, non prodest quoad valorem, quem habet sacrificium ex parte Ecclesiæ; cum Ecclesia non toleret huiusmodi Sacerdotem, nec velit per seipsum orare. Ita S. Thomas q. 82. ar. 2. ad

ad tertium; Sotus dist. 13. q. 1. art. 7. Henriquez c. 18. nu. 6. Armilla & alij apud Suarez tom. 5. de censuris disp. 11. sect. 2. num. 11. Quoad valorem vero, quem habet sacrificium ex virtute Christi, prodest, etiam si fiat ab excommunicato vitando; nam hic valor, & fructus non impeditur per indignitatem ministri; cum ab ipso non proueniat, sed a Christo. Ita Sotus loco citato, art. 8, Auila secunda parte de censuris, c. 9. disp. 4. dubio 3. conclu. 2. Azor prima parte lib. 10. c. 21. quæsito 6. & alij.

Hinc patet, quid dicendum sit de hæretico, vel scismatico, celebrante.

8 Maius dubium est, vtrum ligatus excommunicatione occulta, vel suspensione, vel irregularitate non solum prosit alijs celebrando, verum etiam aliquando excusetur a peccato.

Respondeo excusari posse, quoties alioquin incurreret grauem infamiam, vel mortis periculum, vel aliud graue detrimentum non celebrando vel non communicando. Ita Nauarrus c. 27. num. 139. Rodriquez in summa de communione c. 66. num. 1. Bartholomeus ab Angelo dialogo 4. §. 195. Henriquez lib. 3. de pęnitentia, cap. 15. num. 2. Azorius prima parte lib. 10. c. 31. quæsito 6. Sayrus. Auila, & alij, quos retuli disp. prima de censuris q. 2. pun. 3. num. 6. contra Caietanum, Syluestrum & alios. Ratio est, quia excommunicatus priuatur celebratione, & sumptione Sacramentorum ex precepto Ecclesiæ, Ecclesia autem non videtur obligare cum tanto incommodo.

PVNCTVM VII.

Quanta sit obligatio Sacerdotis circa Missæ celebrationem.

1 *An peccet Sacerdos non impeditus, si nunquam celebret.*
2 *An simplex Sacerdos teneatur aliquoties in anno celebrare.*
3 *An Sacerdos teneatur sub mortali in Prouincia Mediolani celebrare, & quibus diebus teneatur.*
4 *Quibus diebus teneantur curam animarum habentes celebrare.*
5 *An Parochus, dum pro suis ouibus celebrat, teneatur illis sacrificij fructum applicare.*
6 *Capellanus quandonam celebrare teneatur.*
7 *An peccet Sacerdos, qui deficit circa Missæ obligationem.*

TRia principaliter quæremus in hoc puncto. Primo vtrum simplex Sacerdos, qui nunquam celebrat in anno, peccet. Secundo quibus diebus teneantur Sacerdotes curam animarum habentes celebrare. Tertio quandonam teneatur Capellanus, aut alij, qui mercede, seu eleemosyna conducuntur.

PRIMA PROPOSITIO.

1 PRobabilius est, Sacerdotem legitime non impeditum mortaliter peccare, si nunquam celebret toto anno. Ita sentire videtur Sanctus Thomas tertia parte, quæst. 82. art. 10. Azorius prima parte lib 10 c. 24. quæsito primo Syl. verbo Missa primo quæsito 5. Nauarrus ca. 25. num. 88. Nugnus quæst. 82. art. 10. Coninchus ibidem art. 2. conclu. 3. num. 206. Suarez disp. 80. sect. prima. Reginaldus lib. 29. num. 46. & num. 166. Graffius prima parte lib. 2. c. 39. num. 3. Vasquez 3. parte disp. 232. cap. primo num. 5. & 11 Chamerota de sacrificio Missæ dubio 13. Miranda prima parte q. 20. art. 7. conclusione 2. & alij contra Rodriquez in summa c. 269. num. 4. & Angles loco citato difficultate 9. & alios. Ratio est, tum quia quantum est ex parte sua facit, vt in vanum receperit gratiam Dei; cum in ordinatione Sacerdotali potestatem acceperit consecrandi: tum quia dat occasionem scandali, & ruinæ; cum ingerat suspicionem prauæ conscientiæ. Tum quia Christus cum dixit Apostolis hoc facite in meam commemorationem videtur Sacerdotibus Missæ celebrationem præcepisse: tum quia Pius Quintus ægrè ferens opinionem Caietani, asserentis Sacerdotem, nunquam celebrantem, peccare solum venialiter, curauit in vltima Romana impressione operum Sancti Thomæ in opusculis hanc opinionem corrigi, & deleri.

Dixi in propositione probabilius est, vt innuerem multos doctores opinari Sacerdotem simplicem, nullo detentum impedimento, non peccare mortaliter non celebrando, modo communicet in Paschate, nec adsit scandalum, vel contemptus. Ita Sanctus Bonauentura, Victoria & alij locis statim citandis.

2 Hinc colligunt Doctores statim citandi, simplicem Sacerdotem ne in lethalem culpam incidat debere aliquoties in anno celebrare saltem diebus festis præcipuis, vt patet ex rationibus a nobis allatis. non tamen iudicandum esse reum mortalis peccati, qui aliquibus diebus etiã præcipuis non celebrat præciso alio præcepto, modo aliquoties, vt saltem ter, aut quater celebret in anno, & modo diebus festis Missam audiat; nullo enim iure constat, simplicem Sacerdotem simpliciter teneri singulis omninò diebus festis præcipuis celebrare, Ita Henriquez lib. 9. cap. 23. num. 2. Suarez loco citato, & disp. 84. sect. 1. ad finẽ Chamerota loco citato, Coninchus loco citato, nu 207. Nauarrus loco citato, Reginaldus loco citato, num. 46. & 167. Miranda loco citato conclusione 3. & alij contra Nugnum loco citato Victoriam in summa nu. 94. Sanctũ Bonauenturam in quarto dist. 12. q. 2. art. 1. quæstiuncula 3. & alios apud Victoriam loco citato excusantes a mortali.

3 Maior difficultas est, vtrum simplex Sacerdos, teneatur sub mortali in prouincia Mediolanensi, ratione solius ordinis celebrare missam singulis dominicis, & diebus festis.

Respondeo, simplicem Sacerdotem teneri sub mortali ratione solius ordinis in diœcesi, & prouincia Mediolanensi celebrare missã singulis Dominicis, & festis solemnibus nisi iure impediatur. Ratio desumitur ex decretis Concilii Tridentini, & Concilij nostri Prouincialis primi; nam in Concilio Tridentino sess. 23. c. 14. sic habetur. Curet Episcopus, vt ij, qui ad presbyteratus ordinem assumuntur, saltem diebus dominicis, & festis solemnibus missas celebrent, ex vi cuius decreti, quamuis Sacerdotes non celebrantes dominicis, & festis solemnibus non peccent grauiter, antequam præceptum illis iniungatur ab Episcopis, cum decretum Concilij non dirigatur ad Sacerdotes, sed ad Episcopos, nihilominus, postquam Sacerdotes præceptum celebrandi acceperint ab Episcopis, tenebuntur sub mortali singulis dominicis, & diebus festis celebrare, vt patet ex Doctrina Nauarri in manuali c. 25. num. 88. & ex traditis a nobis de legibus; Cum ergo Concilium Prouinciale Mediolanense primum, tit. de frequenti diuini sacrificii oblatione, tempus celebrandi præcipiat his verbis, Tridentini Concilij auctoritatem secuti præcipimus Sacerdotibus, cuiusque gradus, conditionis, & dignitatis illi sint, vt dominicis, & reliquis festis diebus missam celebrare non omittant, sequitur Sacerdotes prædictis diebus non celebrantes grauiter peccare; cum faciant contra præceptum in materia graui.

Existimo tamen, simplicem Sacerdotem, qui singulis annis sex, aut septem diebus festis Missæ Sacrum non facit excusari posse a peccato mortali; quia præceptum non videtur vsu receptum cum tanto rigore. Ita censuit Congregatio penitentiariæ Mediolanensis, me præsente, & ita consulente.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 SAcerdotes curam animarum habentes tenentur per se, vel per alios celebrare, singulis saltem diebus, quibus opus est, vt satisfaciant muneri suo, vt patet ex Tridentino sess. 23. cap. 13. vt autem muneri suo satisfaciant, præcisa alia obligatione, vel præcepto, tenentur celebrare saltem singulis diebus, quibus populus tenetur Missam audire. Ratio est, quia ex Tridentino loco citato colligitur, Sacerdotes curam animarum habentes teneri tam frequenter Missas celebrare, vt satisfaciant muneri suo, non viderentur autem muneri suo satisfacere non celebrando per se, vel per alios in die festo; Populus enim non posset Missam eo die audire, ad quam celebrandam censetur curatorem animarum conduxisse. Ita Nauarrus cap. 25. num. 135. Azorius loco supra citato, quæsito 2. Vasquez 3. parte disp. 232. cap. 1. num. 12 & alij communiter.

Ex quo potest colligi a contrario sensu cum Nauarro loco citato. Rodriquez in summa c. 252 de Missa num. 1. Parochum non teneri singulis diebus celebrare, nisi specialem

cialem habeat obligationem; nulla enim sufficienti ratione probari potest, Parochum teneri singulis diebus celebrare; cum ipsorum munus adhoc non obliget, neque populus teneatur singulis diebus Missam audire; fieri tamen potest, vt parochus speciali obligatione detineatur, aut particulari decreto Episcoporum obligetur ad certũ Missarum numerum in hebdomada; Cum enim in Tridentino sess. 23. cap. 14. Episcopis impositum sit onus curandi, vt Sacerdotes, curam animarum habentes, tam frequenter Missas celebrent, vt satisfaciant suo muneri, iure optimo possunt Episcopi certum Missarum numerum præscribere curatoribus animarum. Quamobrem Conciliũ Prouinciale primum Mediolanense parte 2. tit. de frequenti diuini sacrificij oblatione Tridentini auctoritatem sequẽs precipit Curatis, vt preter dies dominicos, & reliquos dies festos ter in hebdomada, aut etiam sępius, quo vel loci cõsuetudo, vel necessitas crebriorem diuini sacrificij vsum postulabit, Missam celebrent: Concilium verò Prouinciale quartum titulo. De his, quæ pertinent ad Sanctissimũ Missæ Sacrificium, & diuina officia, prohibet Curatis, ne diebus dominicis, & tribus ferialibus cuiusuis hæbdomadæ suscipiant aliud Missarum celebrandarum onus; verum, vt consuleretur inopiæ pauperum Curatorum, ex eodem concilio data fuit Episcopis facultas concedendi Curato propter inopiam, vt in Ecclesia Parochiali diebus ferialibus rarius aliquando Parochialis muneris nomine celebret, quam in Concilio Prouinciali primo sancitũ sit.

Vt igitur Curati muneri suo satisfaciant, tenentur singulis hebdomadis in prouincia, & Ecclesia Mediolanensi, celebrare Missam in Ecclesia sua Parochiali singulis dominicis, & diebus festis, & tribus alijs diebus ferialibus, nisi propter inopiam specialem obtinuerint ab Episcopo dispensationem. Si vero maior obligatio contineatur in fundatione Parochiæ illi omnino Parochus tenetur satisfacere; nam lumine naturæ dictante constat standum esse pactis, & conuentionibus. Ita Rodriquez de Missa cap. 152. num. 1. & Nauarrus in Manuali cap. 23. num. 134. Vbi ait seruandam esse constitutionem particularem factam in qualibet dięcesi, & non excludit onera in fundatione expressa.

5 Ex dictis suboritur alia quæstio, vtrũ Parochus in hac Prouincia teneatur suis ouibus sacrificium applicare diebus dominicis, & festis, alijsque tribus ferialibus.

Ad quam difficultatem alicui fortasse respondendum videbitur affirmatiue; alioquin Concilium Prouinciale quartum nõ prohibuisset illis diebus suscipere aliud onus Missarum celebrandarum. Ita sentire videtur Nugnus quæst. 83. art. 1. §. in tertia parte; dubio conclusione secunda pagina 501.

Sed mihi dicendum videtur, hanc obligationem non sufficienter colligi ex prædictis Concilijs cõsequenter puto, Parochum non teneri prædictis diebus Missæ sacrificiũ suis ouibus applicare. Ratio est, quia licet Parochus teneatur aliquando iure diuino sacrificium pro suis ouibus offerre, vt dicitur in Tridentino sess. 23. cap. 1. de reformatione. Quidquid dicat Vasquez 3. parte disp. 234. cap. 4. num. 26. Possevinus, Suarez, Fraxinellus, & alij locis statim citandis; tamen iure diuino non est præscriptum, quibus diebus Parochus teneatur Missæ Sacrum suis ouibus offerre, neq; ex Concilijs nostris Prouincialibus colligitur, Parochum prædictis diebus teneri ad applicandum suis ouibus Missæ Sacrificium; cum ab vna obligatione non sit facienda extensio ad aliam, & ex diuersis illatio non inferatur, vt ex lege Papinianus exuli, ff. de minoribus 25. annis tradit Menochius tom. 3. consilio 2. 8. num. 37. & patet ex lege obligationum substantia §. 1. ff. de actionibus, & obligationibus: & sicut non valet dicere, Parochus tenetur celebrare pro communicandis infirmis, vel pro benedictione nuptiali, &c. ergo etiam tenetur applicare: Ita si dicatur, Parochus tenetur diebus dominicis, & alijs diebus Missam celebrare, non licet inferre; ergo etiam tenetur applicare; & hoc verum est, etiamsi Parochus iure diuino teneatur aliquoties Missæ sacrum offerre, & applicare suis ouibus, vt dicitur in Tridentino loco citato, & bene tradit Sotus 9 de iustitia, q. 3. art. 1. vers. Nihilominus; & consequenter non possit illis diebus, quibus tenetur Missæ Sacrum pro suis ouibus offerre, nouas eleemosynas ab alijs accipere; alioquin defraudaret offerentes nouas eleemosynas; cum iam teneatur sacrificium populo applicare, vt patebit ex infra tradendis.

Quare licet Parochus singulis diebus festis, & aliquibus ferialibus teneatur ex decretis Conciliorum celebrare, vt Populus adimpleat præceptum Missæ audiendæ, & diuina frequentet officia; non tamen videtur obligandus ad applicationem sacrificij pro populo singulis prædictis diebus; nam obligatio ad celebrandum, & obligatio ad applicandum videntur obligationes diuersæ; cum aliquis obligari possit ad celebrationem, quamuis non obligetur ad applicationem. Ita Coninchus q. 83. art. 1. dubio 11. conclu. 3. Nauarrus cap. 25. num. 92. Reginaldus lib. 23. num. 238. Suarez disp. 86. sect. 1. vers. De beneficijs igitur Curatis, Fraxinellus sect. 3. prænotione 2. §. 2. Possevinus cap. 2. num. 4. Naldus verbo Parochus num. 18. Vasquez 3. parte, disp. 234 art. 6. cap. 6. vers. Vera tamen sententia est, & alij. Quamuis multi Doctores, quos tacito nomine refert Suarez loco citato ad finem, sentiant, Parochum teneri singulis diebus festis Missæ sacrum suis ouibus applicare. Immo aliqui vt Sotus 6. de iustitia q. 3. art. 1. & alij putant, Parochum teneri singulis diebus Missæ sacrum offerre pro suo populo. Sed hoc gratis asseritur, & sine solido, ac firmo fundamento; cum Parochus non sit assumptus ad quotidie celebrandum pro populo, vt docet vniuersa Ecclesiæ consuetudo teste Suarez, & alijs locis citatis, & patet ex rationibus mox allatis.

Quamobrem ego existimo Parochum teneri Missæ sacrum suis ouibus applicari iuxta viri prudentis arbitriũ, sic enim colligi videtur ex Tridentino loco citato vbi indefinite dicitur Parochum teneri sacrificium pro suis ouibus offerre, & cum non teneatur singulis festis aut ferialibus offerre, dicendum est teneri saltem iuxta prudentis viri iudicium, vir autem prudens meo iudicio iudicabit Parochum præcisa alia constitutione teneri in præcipuis solemnitatibus Domini, & dominicis diebus, aut semel saltem in hebdomada sacrificium suo populo applicare; sic enim mihi dictare videtur æquitas, & recta ratio posita obligatione Parochi, & indigentia populi.

TERTIA PROPOSITIO.

6 CApellanus tenetur iuxta institutionem Capellanię, & intentionem fundatoris Missas celebrare. Quãobrem, si Capellania instituta sit ad celebrandum quotidie, tenetur quotidie sub mortali celebrare, nisi iusta de causa, vel ob legitimum impedimentum Missæ sacrũ prætermittat. Ita Syluester verbo Missa 2. Angelus eodẽ verbo, num. 45. Azorius prima parte lib. 10 cap. 22. quæsito 7. Graffius tomo 2. consiliorum lib. 3. difficultate 4. num. 4. folio 105. Suarez disp 80. sect. 2. Reginaldus lib. 29. num. 164. Henriquez lib. 9. cap. 23. num. 5. & cap. 24. num. 4. Rodriquez in summa cap. 249. nu. 8. & alij communiter. Ratio est, tum quia alioquin faceret contra institutionem Capellaniæ, & contra conuentionem, & defraudaret institutoris mentem.

Dixi, nisi iusta de causa omittat; nam fieri potest, vt Capellanus aliquando sacrum omittat absque peccato, vt si Missæ sacrum omittat ob infirmitatem, aut ob grauia negotia, aut ob honestatem, & decentiam; nam onus celebrandi quotidie intelligitur salua honestate, decentia, & deuotione debita, vt benè obseruat Henriquez cap. 24. num. 4. Sotus lib. 3. num. primo, Nauarrus cap. 25. nu. 135. Panormitanus in cap. Consuluisti de celebratione Missarum, & cap. Significasti de præbendis, & alij communiter. Qua de causa vsu receptum est, vt Sacerdos, qui tenetur onere Capellanię quotidianæ, possit semel in hebdomada ratione honestatis sacrum prætermittere. Vtrum verò eo die, quo sacrum prætermittit, teneatur per alium supplere, constabit ex infra dicendis.

7 Ex dictis in hac tertia propositione colligitur hæc regula generalis, nempe Sacerdotem peccare, qui per se ipsum, vel per alium non celebrat Missas, quot, & quales, & quo in loco, vel tempore tenetur ex fundatione, vel ex pacto celebrare, nisi aliud constet ex interpretatiua voluntate fundatoris, vel nisi aliud suadeat honestas, & debita deuotio; facit enim contra voluntatem fundatoris, & contra obligationem, cui se subiecit. Ex hac regula generali colligitur solutio plurimorum casuum, quos maioris perspicuitatis gratia in sequentibus paragraphis proponam, & explicabo consideratis singulis ipsius regulæ particulis.

§. Primum.

Circa illam particulam per se ipsum.

1 *An Capellanus, qui tenetur Missas celebrare, possit per aliū supplere.*
2 *An Capellanus, qui per alium satisfecit, cum ipse nondum esset Sacerdos teneatur ad restitutionem.*
3 *An Sacerdos, qui per se ipsum tenetur aliquibus diebus in hebdomada celebrare, possit ob impedimentum Missas differre.*
4 *An Missæ à Titio celebrandæ possint ab alio celebrari Titio ignorante.*

1 DIfficultas est primò, vtrum Capellanus, qui tenetur Missas celebrare, possit per alium supplere.

Respondeo affirmatiuè, quoties non constat, fundatorem voluisse obligare Capellanum ad Missæ celebrationē per se ipsum, & non per alium. Ratio est, tum quia, qui per alium facit per se ipsum facere censetur. Tum quia sufficienter adimpletur voluntas fundatoris, quoties fundator non præscripsit, vt Capellanus per se ipsum celebraret, & non per alium. Ita Emanuel Sà verbo beneficium num. 28. Riccius in sua praxi decisione 399. & decisione 401. Augustinus Barbosa in remissionibus ad Conciliū sess. 24. cap. 12. num. 62. Gonzalez ad regulam octauam Cancellariæ, Glossa 5. num. 84. & alij, qui hoc asserunt ex congregatione Concilij.

2 Secundò difficultas est, vtrum Capellanus, qui, cum nondum esset Sacerdos, aliquibus annis possedit Capellaniam, & per alium satisfecit, peccauerit, & teneatur ad restitutionem; cum in fundatione Capellaniæ expressę cautum sit, vt Missa celebraretur a titulari.

Respondeo, peccasse recipiēdo beneficium, cuius onus non poterat ipse persoluere; fecit enim contra intentionem fundatoris. Immo si in fundatione Capellaniæ adiuncta est pœna priuationis contra Capellanum per se ipsum non celebrantem, potest per iudicem priuari titulo, aut per iudicem declarari contraxisse pœnam priuationis, iuxta communem Doctorum sententiam de legibus; Non tamen videtur obligandus ad restitutionem ad ratam temporis, quo per alium satisfecit. Ratio est, tum quia tantum exhibuit per alium quamtum per seipsum exhibuisset celebrando. Tum quia non videtur violasse iustitiam cum damno alterius; obligatio autem restituendi oritur ex violatione iustitiæ cum damno alterius, vt patet ex dictis de restitutione. Ita sentire videtur Nonnulli Doctores, quos tacito nomine refert Azorius loco infra citando, & ita censuit Congregatio pœnitentiariæ Mediolanensis, me præsente, & ita consulente.

3 Tertiò difficultas est, vtrum Capellanus, qui tenetur per se ipsum ter, vel quater in hebdomada celebrare, sed ipse causa negotiorum non potest hoc munus in aliqua hebdomada præstare, possit differre in aliud tempus, quo per se ipsum satisfaciat.

Respondeo, posse in aliud tempus differre, si fundator spectauit pietatem, & diligentiam ipsius Capellani; non enim facit contra rationabilem voluntatem fundatoris; si vero fundator exigebat, vt citissime sacrificia persoluerentur, melius est curare, vt sacrificium celebretur per alium in eadem hebdomada; sic enim adimpletur voluntas testatoris, quæ tanquam lex habenda est, & modis omnibus adimplenda, quantum fieri potest. Videte Azoriū 1. parte, lib. 10. cap. 24. quæsito 7.

4 Quartò difficultas est, vtrum Missæ, quas Titius tenetur celebrare, vel curare celebrādas, possint ab alio Sacerdote celebrari, & applicari pro obligatione, quam Titius habet, ipso in sciente.

Respondeo affirmatiuè; nam satisfacit oneri Titij, & Missæ valorem applicat illi, cui Titius tenetur applicare. Quamobrem huiusmodi Sacerdos poterit dicere Titio, se celebrasse pro onere, quod ipsi incumbebat. Immo poterit recipere eleemosynam celebranti debitam, modo non intenderit gratis celebrare; nam operarius dignus est mercede sua. Ita Petrus Nauarrus lib. 2. de restitutione, cap. 2. num. 371. Corduba lib. 1. quæst. 4. dubio 6. Rodriquez cap. 252. Ange sus in 4. quæst. de suffragijs 2. parte difficultate 5. & alij.

§. Secundum.

Circa illam particulam, Quot.

1 *An accipiens plura stipendia possit vnico sacrificio omnibus satisfacere.*
2 *An sint tuti in conscientia, qui plures à pluribus stipes colligunt.*
3 *An excusentur, qui accepta stipe cum promissione sæpius celabrandi, vnica Missa intendunt satisfacere.*
4 *An peccent, qui loco Missæ integræ applicant solum collectam.*
5 *An satisfaciant Capellani, qui detinentur quotidiano onere, si alio se conferant ad celebrandum causa anniuersariorum.*
6 *An Sacerdos teneatur ad restitutionem Missarum, quas non celebrauit, cum teneretur.*
7 *An possit quis satisfacere oneri Capellaniæ cātando Missam conuentualem.*
8 *An Sacerdos teneatur totam Missam illi applicare, à quo tantum accipit stipem.*
10 *An Episcopus possit reducere Missas, præscriptas in fundatione alicuius beneficij.*
11 *An reductio fieri possit circa Missas post Tridentinum relictas.*
12 *An ad reductionem Missarum requiratur iusta causa.*
13 *An Capellanus teneatur quotidie Missam applicare fundatori, si constet de quotidiana obligatione, quamuis non constet de fundatione Capellaniæ.*
14 *An capellanus teneatur semper fundatori sacrificium applicare, si clare non constet de ipsius intentione.*
15 *An Sacerdos teneatur Missæ valorem applicare iuxta intentionem tradentis eleemosynam.*
16 *An Capellanus, qui ex honestate potest semel in hebdomada à Missæ celebratione abstinere, possint alibi celebrare.*
17 *An qui titulo honestatis potest semel in hebdomada abstinere, teneatur per alium eo die supplere.*
18 *Cuinam obligationi satisfacere teneatur Sacerdos, quando duplici obligatione incompossibili tenetur.*

1 DIfficultas est primo, vtrum Sacerdos, qui titulo Capellaniæ, aut eleemosynæ, aut promissionis, aut alia de causa tenetur vni Missæ sacrificium applicare, possit aliam stipem, seu eleemosynam pro sacrificij applicatione recipere, nec non vnico Missæ sacrificio satisfacere.

Ratio dubitandi est, quia nonnulli Doctores putant, Sacerdotem accipientem à pluribus plura stipendia pro Missæ celebratione, posse vnica Missa omnibus satisfacere, saltem, si stipendia simul sumpta non excedant quantitatem necessariam ad strictam ipsius Sacerdotis sustentationem pro vnico die. Ita Sotus 9. de iustitia, quæst. 3. art. 1. dubio 7. responsione 1. & 2. Angelus verbo Missa, num. 52. Rodriquez to. 1. cap. 252. num. 4. conclusione quarta ad finem, Ludouicus Beia casu 12. vbi citat Syluestrū, & alios, quos etiam refert Reginaldus lib. 23. num. 233. Canus lib. 12. de locis Theologicis, cap. 13. Huncala de valore Missę art. 12. Henriquez lib. 9. de sacrificio Missæ, cap. 22. num. 4. Ioannes Dominicus Montagnolus, qui absolute hanc sententiā sustinet, cap. 26. Nugnus q. 89. art. 1. dubio 9. conclus. 4. & 5. pag. 501. Inclinat in hanc sententiam P. Nauarrus lib. 2. cap. 2. num. 352. Chamerota de Missæ sacrificio dubio 11. pag. 276. & pro hac sententia sunt nonnulli alij recentiores, à quibus citatur Caietanus, Sotus, & alij. Ratio est, tum quia neminem defraudat, cum sacrificium Missæ sit valoris infiniti extensiuè, vt ipsi putant. Tum quia, quamuis dicamus, valorem Missæ non esse infinitum extensiuè; non tamen negandum est, quin valor Missæ in actu secundo crescat ad multiplicationem offerentium, & quin Missa plus extensiuè valeat, quo plures sunt offerentes; Cū autem offerentes sint illi, quibus sacrificium offertur, & applicatur, sequitur illis omnibus æque prodesse. Tum quia videretur dānanda consuetudo Ecclesiæ, quæ plures conuocat ad eandē Missam audiendā. Prętérea vnus posset alios à Missa audienda excludere ne fructus, quē ipse perciperet, ex aliorum consortio minuatur; ergo signum est, Sacerdotem posse vnica Missa satisfacere pluribus, accepta stipe a singulis necessaria ad strictam vnius diei sustentationem. Tum quia qui altari seruit, de altari viuere debet, iuxta illud 1. Corinthiorum 9. versiculo 13. Qui altari

tari deseruiunt, cum altari participant: & dignus est Mercenarius cibo, & operarius mercede sua, Matthæi 10. & Lucæ 10. ex quibus locis sic argumentor. Sacerdos potest tantum accipere, quantum sufficit, vt viuat; nam qui altari seruit, de altari viuere debet; sed eleemosyna ab vno accepta ij non sufficit ad victum, vt suppono; ergo Sacerdos potest nouam eleemosynam ab alio accipere, illique sacrificium applicare; tum quia qui habet beneficium valde tenuè, quod nõ pertingit ad quindecim numos aureos, non tenetur iuxta communiorem Doctorum sententiam, singulis saltem diebus recitare horas canonicas; Ergo pari ratione, qui exiguam accipit eleemosynam, non tenetur Missam persoluere solum pro eo, qui exiguam tradidit eleemosynam.

Verum his non obstantibus puto, contrarium in praxi omnino sustinendum cum Suarez tertia parte, disp. 86. sect. 2. & 3. Philiarco tom. 1. lib. 2. cap. 14. Vasquez 3. parte, tom. 3. disp. 234. cap 4. Miranda in manuali prælatorum, tom. 1. quæst. 41. art. 25. conclusione 5. pagina mihi 298. vbi testatur, contrarium omnino esse contra iustitiam, & obnoxium restitutioni; Fraxinello sect. 4. conclusione prima, §. primo, Reginaldo lib. 23. num. 134. & libro 29. num. 257. Bartholomeo ab Angelo dialogo 5. § 509. & § 749. S. Ant. prima parte tit. 10. cap. 2. num. 4. Nauar. cap. 25. num. 92. Chamerota loco citato, Graffio lib. 2 decisionum aurearum, cap. 44 Nauarro cap. 25. num. 92. Henriquez loco citato, num. 5. & cap. 21. num. 4. Bellarmino lib. 2. tomo 2. de Missa, cap. 4. propositione 4. Coníncho quæst. 83. artic. primo dubio 10. num. 192 Emanuel Sà verbo Missa, num. 44. Naldo verbo Capellania, num. 11. Toleto lib. 2. cap. 8. num. 3. vbi testatur, hanc esse communem sententiam. Contra Rodriquez in summa de Missa cap. 252. nu. 4. Ratio est, tum quia, qui contrariam sequitur opinionẽ, non modicam animis hominum ingerit sordidæ cupiditatis, & auaritiæ suspicionem, & contrariam opinionem scandalum inter populares excitasse testatur Paulus Fraxinellus de obligationibus Sacerdotum sect. 4. conclusione 2. §. 4. num. 1. & Angles parte prima, Florum Theologicarum quæstionum, in quartum sententiarum, quæstione de valore Missæ art 2. in principio; Tum quia non stat promissis, vt bene obseruat Suarez disp. 86. sect. 2. ad finem, & alij Doctores iam citati; tum quia, qui plures pro eadem Missa recipit stipes inscijs offerentibus, facit contra voluntatem ipsorum offerentium, qui si cognoscerent totum Missæ valorem sibi non applicari a Sacerdote alijs obligationibus detento, non offerrent ipsi eleemosynam, sed alteri libero, & immuni ab omni onere; hæc enim præsumitur voluntas offerentium, qui si de hac re interrogarẽtur, responderent velle sibi integrum sacrificij fructum applicari, cum enim de commodo, & vtilitate animæ agatur, & quilibet præsumatur velle sibi in spiritualibus omni meliori modo consulere], sequitur, offerentem eleemosynam velle sibi totum Missæ fructum applicari; tum quia priuat offerentes eleemosynam debito fructu; cum valor sacrificij respondens oblationi Sacerdotis, vt sic, quem Sacerdos potest alij offerre, sit finiti valoris, vt supra tradit cum Suarez 3. parte tomo 3. disp. 79. sectione 12. columna 5. versic. Dico secundo, Valentia tomo 4. disp. 6. quæst. 11. puncto primo, §. 25. sub finem, Naldo verbo Capellania num. 11. Ludouico Miranda, Bellarmino, Vasquez, Chamerota, & quam pluribus alijs, à quibus Suarez loco citato putat, non dissentire Caietanum, Canum, & alios, qui solent in contrarium adduci; tum quia Sacerdos, qui ex fundatione, aut alia de causa tenetur vni sacrificium offerre, nullo iusto titulo potest nouum recipere stipendium; Non enim potest illud recipere pro sacrificio, siue sit finiti, siue infiniti valoris; cum temporale accipi non possit absque symoniç labe pro re spirituali, vt per se patet; neque potest recipere pro sustentatione; cum tantam ab alio stipem ad sustentationem acceperit, quantam exiguus vnius semihoræ labor postulat. Immo sacrificium non est institutum ad alendum Sacerdotem; cum ex vsu, & præscripto Ecclesiæ nullus ad Sacerdotalem ordinem promoueri possit, nisi aliunde habeat, quo se congrue valeat sustentare; tum quia sicut excessus prætij in contractibus redolet inæqualitatem, & iniustitiam, ita excessus stipendij supra taxam lege, vel consuetudine præscriptam æqualitati, & iustitiæ aduersatur, nisi vltrò, spontè, & liberè tradatur, vt benè tradit Suarez tertia parte, tomo 3. disp. 86. sectione 2. columna 3. vers. Dico quarto, vbi asserit, hanc esse communem Doctorum sententiam, nullumque sentire contrarium, in communi, & absolutè.

Ex dictis patet responsio ad rationes in contrarium.

Ad primum respondeo, sacrificium secundum valorem respondentem oblationi Sacerdotis, vt sic, quem valorem Sacerdos alicui peculiariter applicat, esse finiti valoris, & efficaciæ, vt benè tradit Valentia, & alij locis citatis.

Ad secundum respondeo, valorem Missæ augeri iuxta numerum offerentium, qui vere sint offerentes, si valor Missæ consideretur, quatenus respondet offerentibus, vt superius probauimus cum cõi Doctorum sententia, non verò, vt respondet oblationi Sacerdotis, vt sic, qui est fructus, quem Sacerdos applicat offerentibus eleemosynam.

Hinc etiam patet responsio ad tertium argumentum; nullus enim defraudatur ex plurium consortio in Missæ sacrificio audiendo; cum singuli suo modo concurrant ad Missæ sacrificium, & singuli fructum sibi respondentem recipiant.

Ad quartum respondeo, inseruientes altari posse de altari viuere ad ratam, & proportionem obsequij, & ministerij, alioquin clerico deferenti vrceolos ad altare, liceret accipere, quantum ad congruam vnius die sustentationẽ necessarium est. Quamobrem licitum est, solum, tantum stipendij accipere, quantum ab Ecclesia per legem, vel per consuetudinem præscriptum fuerit, vt benè ait Nugnus q. 83. art. 1., dub 9. ad tertiũ, pag. 51 & alij cõiter.

Obijcies primò, in dubijs melior est conditio possidentis, & ex duabus opinionibus probabilibus licitũ est quãlibet sequi, vt tradit Sanchez in summa lib. 1. cap. 9. num. 4. Azorius prima parte lib. 3. cap. 18. quæsito 2. vers. Deinceps, & alij, quos magno numero retuli in tractatu de peccatis; sed dubium est, immò est probabile, valorem Missæ esse infinitum; cum huic opinioni plures Doctores adhæreant; ergo licitum est èam sequi. Ex quo etiam vlterius sequi videtur, licitum esse plures eleemosynas accipere pro eadem Missa, cum hæc sententia benignior sit, & saltem probabilis, vt patet ex Doctoribus huiusmodi sententiam amplexantibus.

Respondeo iuxta tradita in tractatu de peccatis, in dubijs meliorem esse conditionem possidentis, & licitum esse sequi opinionem probabilem, quoties non est periculum faciendi iniuriam alteri, seu quoties aliter non postulat prudentia, vel iustitia, vel charitas; In hoc autem casu periculum est iniuriæ proximi tradentis eleemosynam, qui si nosset Sacerdotẽ Missæ sacrificium alteri applicaturum, non tradidisset eleemosynam; cum eam tradiderit, vt sibi omni meliori modo consuleret; vt ex Rodriquez, Conrado, & alij obseruat Fraxinellus sectione 3. §. 13. argumentum, quidquid alij sentiant in oppositum.

Obijcies secundo, alicubi receptum est consuetudine, vt eadem Missa pluribus applicetur, accepto à singulis stipendio; ergo sacrificium videtur valoris infiniti; consequenter etiam licitum videtur accipere plures eleemosynas pro eodem sacrificio.

Respondeo primo, nullibi saltem apud probos, & sapiẽtes viros, vt opinor, receptam esse consuetudinem applicandi eandem Missam pluribus, accepto à singulis consueto stipendio; cum nullus vir probus velit se periculo peccandi exponere.

Secundò, hanc consuetudinem, si fortè alicubi inualuit, pugnare cum ratione, iure naturæ, & diuino; cum idem sacrificium non sit infiniti valoris, nec æquè prosit omnibus, & tradens eleemosynam intendat totum sibi sacrificium applicari; Consuetudo autem, quæ pugnat cum ratione, iure naturæ, & diuino, corruptela est, & mater erroris, vt patet ex traditis de consuetudine in tractatu de legibus. Ita Fraxinellus sect. 6. argumento 15. num. 2. & alij Doctores citati.

Alias obiectiones, quibus aliqui contendunt ostendere, sacrificium esse valoris infiniti, & consequenter nominem defraudari accipiendo plures eleemosynas, supra retulimus, & reiecimus.

2 Hinc sequitur Primò, eos non esse tutos in cõscientia, qui plures à pluribus colligunt stipes, illisque vnico Missæ sacrificio satisfacere arbitrantur.

3 Secundò sequitur à fortiori, eos non excusari, qui accepta stipe cum promissione sæpius applicandi Missæ sacrificiũ, vnica Missa intendunt satisfacere. Ratio est, tum quia faciunt contra fidem datam, & contra voluntatem offerentiũ eleemosynam. Tum quia Missarum reductio

fieri

fieri non potest priuata auctoritate, vt patet ex Tridentino sess. 25. cap. 4. Ita Rodriquez in summa cap. 151. de missa num. 6 Graffius lib. 2. decis aurearum c. 45. n. 18 & 19.

4 Tertio item, a fortiori colligitur eos non effugere grauem culpam, qui accepta eleemosyna pro missæ celebratione non applicant sacrificium, sed tantummodo collectam, & orationes. Secus dicendum est de Sacerdote, qui cum alio titulo teneatur offerre sacrificium, offerenti nouam eleemosynam ostendit se iam teneri Missæ valorem alteri applicare, seque pro eo collectam recitaturum, vel in memento specialiter rogaturum; volenti enim, & scienti non fit iniuria. Ita Suarez loco citato, sect. 3. Posseuinus cap. 2. num. 25. Graffius loco citato num. 19 Bartholomeus ab Angelo dialogo 5. §. 763. & alij communiter.

Hoc tamen limita, modo qui nouam offert eleemosynam, non teneatur ex legato, aut alia obligatione ad missę celebrationem, hæres enim tenetur voluntatem testatoris adimplere, vt in casu proposito bene ait Posseuinus ca. 2. nu. 21. vers. non credo veram.

5 Quartò sequitur, Capellanos, qui onere Missæ quotidianæ detinentur, non satisfacere oneri suo illis diebus, quibus causa anniuersariorum, vel aliarum Missarum alio se conferunt ad celebrandum, & Missam applicant iis, pro quibus anniuersaria, aut aliæ Missæ celebrantur. Si vero Missam applicent fundatoribus suæ Capellaniæ, non videntur grauiter peccare, si raro hoc faciant, & non defraudent eos a quibus ad officium, seu Missam pro mortuis accersiti sunt; non cēsentur autem eos defraudare, si de obligatione ipsorum Capellanorum constet iis, qui Capellanos ad anniuersaria, seu missas accersiuerunt; vt clarius constabit ex dicendis in sequentibus paragraphis.

6 Quintò eum, qui plures eleemosynas a pluribus collegit, illisque vnicum missę sacrificium applicauit, teneri sub mortali ad restitutionem missarum nō celebratarum, Quamuis enim ratione modicæ peccuniæ non teneatur sub mortali restituere, tenetur tamen ratione violatæ promissionis in re graui, vt benè innuit Petrus Nauarrus de restitutione lib. 2. c. 2. num. 381. vers. si vero Arragonius q. 85. art. 3. vers sed obijciet aliquis, & dubio vltimo ibidem sub finem eiusdem versiculi, vers. Ad hanc difficultatem. Graffius loco cit. nu. 17.

Addo contra Prædictos Doctores, hoc verum esse, etiam si, qui tradidit eleemosynam, cognouerit Sacerdotem non celebrasse; Sacerdos enim adhuc censetur causa grauis damni, nisi forte, qui obtulit eleemosynam, hoc audito, mandauerit alteri missas celebrare; Tunc enim prior Sacerdos tenetur solum restituere pecuniam acceptam sub mortali, aut veniali, iuxta grauem, vel modicam pecuniæ quantitatem; nam censetur causa damni solum ratione pecuniæ: cum ille, qui tradiderat eleemosynam, aliunde sibi consuluerit ratione missarum ab alio Sacerdote prætermissarum.

7 Secundo difficultas est; vtrum Canonicus, aut alius Sacerdos, qui tenetur onere missæ quotidianæ ratione Capellaniæ, aut eleemosynæ acceptę, possit satisfacere oneri tam capellaniæ, aut eleemosynæ acceptæ, quam Canonicatus, dum cantat missam, quam conuentualem vocant, seu capitularem.

Respondeo regulariter loquendo nō posse vtrique oneri satisfacere. Ratio est, quia Canonicus per se loquendo tenetur missam applicare pro Capituli obligatione; nam missa conuentualis est intrinseca ipsi Capitulo, & intima massæ capitulari, vt colligitur ex communi Canonicorum sensu, & ex cap. cum creatura, de celebratione missarum, vbi decernitur, in Collegiatis occasione funerum celebrari duas missas, vnam iuxta officium, aliam de mortuis. Ex quo satis indicatur, missam conuentualem non esse applicandam aliis; sed iuxta onus, & obligationem Capituli. Ita sensit Congregatio pœnitentiariæ Mediolanensis, me præsente, & ita consulente. Idem sentire videtur Suarez 3 parte, disp. 80. sect. 2. & Reginaldus lib. 29. num. 168.

Dixi regulariter loquendo, vt aduerterem, quando nō constat, vtrum cantans missam teneatur illam applicare, posse Sacerdotem, siue sit Canonicus, siuè sit Parochus, siuè alius, missam, quam solemni ritu cantat in Ecclesia collegiata, vel Parochiali, ad libitum applicare. In dubiis enim melior est conditio possidentis suam libertatem. Ita Posseuinus ca. 2. nu. 25 quæsito 4. Suarez disp. 86. vers. sed circa primum. Per se tamen loquendo Canonicus tenetur applicare iuxta obligationem Capituli, vt patet ex allata ratione.

8 Tertio difficultas est, vtrum Sacerdos, qui tenuem eleemosynam, exempli gratia quinque assium accepit pro missa, vel missis celebrandis, teneatur totum missæ valorem applicare illi, a quo eleemosynam accepit, vel possit numerum missarum minuere ad ratam eleemosynæ, quæ iuxta taxam debetur Sacerdotibus, vel aliam eleemosynam, ab aliis accipere, donec perueniat ad eam summam, quæ per consuetudinem, vel Episcopi decreta sancita est, sicq; eandem, vel easdem missas omnibus applicare.

Respondet Corduba lib. 1. quæst 4. Azorius tertia parte lib. 12. c. 6. quæsito 3. & alij, prædictum Sacerdotem posse numerum missarum minuere iuxta stipendium sibi traditum vel saltem celebratis missis iuxta numerum petitum posse auxilium Iudicis implorare, vt curet consuetum sibi stipendium tradi. Si vero Iudex nolit, aut non possit hoc facere, posse ipsummet Sacerdotem occulta compensatione vti; quia constat iustum stipendium deberi Sacerdoti celebranti.

Sed mihi dicendum videtur, Sacerdotem, qui tenuem accepit eleemosynam pro missa celebranda, teneri totum sacrificij valorem respondentem tradentibus eleemosynas applicare, nec posse numerum missarum minuere, aut eleemosynam ab aliis extorquere; saltem quando omnino voluntariè contentus fuit illo stipendio, & expresse promisit se missam, vel tot missas celebraturum. Ita Suarez disp. 86. sect. 4. Miranda in manuali Prælatorum, tom 1. q. 41. art. 23. conclu. 3. Posseuinus c. 2. num. 23. & 24. Fraxinellus de obligationibus Sacerdotum, sect 4. conclu. 1. § 2. & sect. 6. ad duodecimum argumentum. Henriquez. Naldus Coninchus, & alij locis statim citandis. Ratio est, tum quia tenetur stare promissis, & conuentioni; Promisit autem missæ valorem, & non partem tantum. Secus si tantum promisit se rogaturum; tunc enim satisfaciet promissioni rogando, vt per se patet. Tum quia fieri potest, vt defuncti, qui tot missarum celebrandarum onus hæredibus imposuerunt, defraudentur sperato sacrificio, & fructu.

Si vero Sacerdos nihil expressit, aliqui Doctores, vt Nugnus Fraxinellus; Corduba, & alij locis statim citandis putant, Sacerdotem posse a diuersis tot parua stipendia exigere, quæ respondeant debitæ eleemosynę, & vno sacrificio omnibus satisfacere aut posse minuere numerum missarum.

Ego vero censeo, teneri totum missę valorem applicare, nec posse numerum missarum diminuere. Ratio est, tum quia verba accipienda sunt secundum communem intelligentiam, & actus præsumitur factus secundum consuetudinem; Cum autem iuxta consuetudinem tradi soleat eleemosyna, vt applicetur missa iuxta mentem tradentis eleemosinam, qui præsumitur velle sibi totum missæ valorem applicari, aut tot missas pro se celebrari, sequitur Sacerdotem teneri totum missæ valorem applicare, iuxta mentem tradentis eleemosynam, & consequenter teneri totū missæ valorem applicare, nec posse numerum missarum diminuere; tum quia Sacerdos debet sibi, suæque imprudentiæ incommodum imputare ob exiguam eleemosynā; nam censetur voluntariè cessisse iuri suo, quo poterat eleemosynam exigere iuxta taxam. Tum quia, sicut qui tenuem acceptauit Capellaniam quotidianam, tenetur ad onera illius Capellaniæ, donec numerus missarum reducatur a legitimo superiore, vt benè ait Azorius 3. parte, lib. 12. c. 6. quæsito 4. Fraxinellus sect. 6. in responsione ad duodecimum argumentum ad finem, num. 5. Henriquez lib. de missa, cap. vltimo, & alij, Ita qui promisit sacrum exigua contentus stipe, tenetur totum missæ valorem applicare vsque ad numerum petitum. Ita Henriquez lib. 9. ca. 22. num. 5. Naldus verbo missa, num. 13. Coninchus q. 83. art. 1. dubio 10. num. 191. Vasquez 3 parte q. 83. disp. 231. art. 1. cap. 5. Suarez disp. 86. sect. 4. sub finem, vers. vnde consequitur, Bartholomeus ab Angelo dialogo 5. §. 756. & ita censuit Congregatio Mediolanensi, me præsente, & ita consulente contra Nugnum q. 83. art. 1. §. in tertia parte dubio 9, conclu. 2. pagina 500. Posseuinum cap. 3. num. 23. Cordubam, & Azorium locis supra citatis. Reginaldum lib 23. num. 234. Sotum, Canum, & alios apud Suarez loc. citato aduertens, Sacerdotem, cui exigua traditur eleemosyna, tacere, non quia intendat cedere iuri suo, & aliquid donare; sed quia non decet respondere in hac re, ne

suspicionem

suspicionem ingerat auaritiæ.

Verum hæc ratio non conuincit, nullum enim est scandalum vti iure suo, petendo consuetam, & à iure præscriptam eleemosynam, & non defraudando intentionem tradentis eleemosynam.

9 Si quæras ad quē pertineat Missas reducere, & ad minorem numerum reuocare. Respõdetur, pertinere ad Episcopos in Synodo diœcesana, & ad Generales ordinum in capitulis generalibus. Propterea quando stipendium est exiguum, habita ratione oneris Missarum, Episcopus potest numerum Missarum minuere, cõstituta debita eleemosyna, vt patet ex Tridentino sess. 25. cap. 4. Ita Reginaldus lib. 23. num. 239. Miranda in manuali prælatorum, to. 1. quæst. 41. art. 24. Nauarrus, Couaruuias, & alij apud Hẽriquez lib. 9. cap. 22. num. 6. vbi afferunt, hanc reductionẽ faciendam esse in Synodo ab Episcopo, vt patet ex Tridentino sess. 25. cap. 4. de reformatione: quamuis Miranda loco citato, Nauar. in manuali cap. 25. num. 128. ad finem, Rodriquez in summa prima parte cap. 252. num. 17. Riccius in praxi decisione 406. & alij apud Henriquez loco citato in commentario littera P. putent Episcopum posse absque Synodi consensu commutare, & moderari numerum Missarum.

Sed hoc mihi non probatur præcisa graui necessitate pro casu aliquo particulari, & præcisis priuilegijs, quibus fulget Illustrissimus noster Cardinalis; nam in Tridentino conceditur solum facultas Episcopis commutandi, & moderandi numerum Missarum in Synodo Diœcesana, & statuendi, quidquid magis ad Dei cultum, atque Ecclesiæ vtilitatem viderint expedire.

10 Obserua tamen primo cum Naldo verbo Missa num. 18. Posseuino cap. 2. num. 25. quæsito 9. & alijs contra Mirandam loco citato, Episcopum non posse ex vi Tridentini Missas requisitas in fundatione alicuius beneficij reducere ad minorem numerum Missarum. Ratio est, quia Cõcilium loqui videtur de Missis ex defunctorum dispositione relictis, & ita sensit Cardinalium Congregatio teste Naldo, & Posseuino. Quamuis contrarium teneat Henriquez loco citato littera P. Miranda loco citato, & alij, eo quod Concilium simpliciter, & absolutè videatur Episcopis concessisse facultatem reducendi, & taxandi numerum Missarum.

Sed quod nos diximus, verius est posita Cardinalium declaratione, à qua non est recedendum sine firmiori fundamento.

11 Obseruat secundò Miranda loco citato; Rodriquez quæstionum regularium, quæst. 43. art. 13. & in summa 1. parte cap. 252. cum Parasolo, & alijs apud Fraxinellum de obligationibus Sacerdotum, sect. 7. §. 5. num. 2. ex declaratione Cardinalium reductionem fieri non posse de Missis post Tridentinum relictis.

Sed contrarium dicendum putat Posseuinus loco citato quæsito 9. Riccius loco citato, & alij. Ratio est, tum quia praxis videtur in cõtrarium, inquit Posseuinus, tum quia Tridentinum videtur absolute loqui, & ipsius ratio militat, non solum in legatis ante Tridentinum relictis, verum etiam post.

Posseuini sententiæ libenter adhærerem præcisa Cardinalium declaratione, quam declarationem ad praxim reuocari, & vsu receptam esse, mihi testatus est Reuerendissimus D. Marius Antoninus Vicarius Generalis, quem de hac re circa praxim consului, & interrogaui, & cui tanquam fide dignissimo, & rerum gerendarum peritissimo fides præstanda est.

12 Obserua tertiò, ad reductionem Missarum necessariã esse iustam causam; nam voluntas testatoris non potest absque iusta causa violari. Ita Mol. tract. 2. disp. 249. Rodriquez prima parte cap. 252. ad finem, Mir. Frax. & alij loc. cit.

13 Quartò difficultas est, vtrum obtinens Capellaniam, de cuius fundatione nullo modo constat; cum nulla reperiatur scriptura, sed solum constat, ipsum Capellanum teneri quotidie celebrare in tali Ecclesia, vel in tali altari, teneatur Missæ valorem applicare pro fundatore Capellaniæ.

Respondeo affirmatiuè. Ratio est, tum quia fundator censetur voluisse sibi consulere omni meliori modo; Quoties enim dubitatur de voluntate testatoris, præsumẽdum est, quod verosimilius est, & quod ipse interrogatus responderet; Testator autem de hac re interrogatus responderet, velle sibi Missæ valorem applicari; cum agatur de salute animæ, de qua præsumendum est, vnumquemque curam habere; tum quia Capellaniæ regulariter loquendo solent institui cum opere applicandi Missæ sacrificium pro fundatore; ergo etiam in proposito casu præsumitur Capellania hoc modo instituta; cum fortissima præsumptio desumatur ex consuetis, & communiter accidentibus, vt ait Sanchez in summa, lib. 4. cap. 1. num. 13. Marianus Socinus Parisius, & alij, quos refert, & sequitur Menochius lib. 1. de præsumptionibus, quæst. 18. num. 1. folio mihi 15. pagina 2. ex impressis anno 1587. & ita in terminis tenet Posseuinus cap. 2. num. 22. & 15 quæsito 5. Fraxinellus sectione 4. conclusione 4. §. 8 Naldus verbo Missa, nu. 13. Syluester v. Missa 1. n. 7. Dominicus Ausossius in suo consilio pro Vicario Mortariensi, & alij cõmuniter.

14 Hinc colligitur primo, Capellanum teneri Missæ sacrificium applicare fundatori, nisi clare constet testatorẽ in institutione Capellaniæ respexisse solum Ecclesiæ, vel altaris cultum, & venerationem. Ita Fraxinellus loco citato, & alij.

Dices, in dubio melior est conditio possidentis suam libertatem; ergo iudicandum est in fauorẽ Capellani, quoties non constat de voluntate fundatoris circa Missæ applicationem; Capellanus enim videtur suam libertatem possidere.

Respondeo, possessionem stare pro fundatore, de cuius voluntate sufficienter constat, quoties non constat, ipsum voluisse solum obligare Capellanum ad celebrationem; nam pro eo stat possessio, pro quo stat præsumptio, vt cum Menoc. Sanchez, & alijs tradidi in tractatu de peccatis; Præsumptio autem stat pro fundatore, vt patet ex rationibus allatis.

15 Secundò colligitur à simili, Sacerdotem teneri Missæ valorem applicare iuxta intentionem illius, qui tradidit eleemosynam, & simpliciter petijt Missam pro se, vel pro defunctis, del pro alia necessitate. Ratio est, tum quia petens Missam non censetur petere partem fructus, sed integrum fructum pro se, vel pro suis; nam appellatione rei omnis eius pars continetur, nec vllus præsumitur iuri suo cedere, nisi hoc exprimat, lege Vxore, §. legauerat, ff. si seruitus vendicetur. Tum quia petens simpliciter Missam, censetur petere id, quod solet applicari offerenti eleemosynam, nisi aliud exprimat; nam ipsius petitio explicari debet iuxta consuetudinem, & communem modum petentium Missam pro se, vel pro defunctis; Communiter autem solet peti valor Missæ, vt patet ex rationibus superius allatis; sicut enim quando expressè non constat de voluntate testatoris, præsumendum est id, quod verosimilius creditur ipsum voluisse, & quod ipse responderet interrogatus, si adesset L. cum res in principio, ff. de legatis primo Mantica de coniecturis vltimarum voluntatum, lib. 3. tit. 19. num. 1. & 2. Emanuel Sà, & alij, quos retuli de contractibus, disp. 6. quæst. vltima, puncto vltimo, num. 6. sicut autem testator, si adesset; cum agatur de commodo, & salute animæ suæ in fundatione Capellaniæ, interrogatus responderet, velle sibi sacrificium Missæ applicari, ita præsumendum est de voluntate tradentium eleemosynã. Ita Syluester verbo Missa primo, num. 7. Naldus verbo Missa, num. 13. Dominicus Ausossius in consilio pro Vicario Mortariæ, Bortholomeus ab Angelo de Missa §. 749. S. Ant. prima parte tit. 10. cap. 2. num. 4. & ita censuit congregatio pœnitentiariæ Mediolanensis me præsente, & ita consulente.

Ex quo vlterius patet, eum, qui accepit eleemosynam ad celebrandam Missam pro defuncto, & aliam eleemosynam ab alio, non satisfacere applicando fructum satisfactionis defuncto, reliquos vero fructus alteri, vt patet ex allatis rationibus.

16 Quintò difficultas est, vtrum qui semel in hebdomada potest titulo honestatis à celebratione Missæ abstinere, possit eodem die Missam alibi, aut pro alio celebrare, aut abstinere à celebratione oblectationis, vel itineris gratia.

Respondeo negatiuè, nisi aliter constet de mente fundatoris. Ita Fraxinellus sect. 4. conclus. 4. §. 3. & alij Doctores citandi. Idem sentire videtur Riccius in sua praxi decis. 403. Ratio est, tum quia à diuersis non est facienda illatio; consequenter cessatio concessa vno die causa honestatis, non est extendenda ad causam oblectationis, itineris, &c. Tum quia in Concilio prouinciali quarto Mediola-

diolanensi sic decernitur. Quilibet Sacerdos, quod suscepit, muneri Missæ sacrificij faciendi satisfaciat omnino, nec vero cuiquam, qui quotidiano munere eo modo astrictus est, ne semel quidem in hebdomada id prætermittere vllo prætextu liceat, aut alibi, nisi aliquando eius, cui id curæ Episcopus dederit, aut si nemini dederit, Rectoris præfectiue Ecclesiæ consensu Sacerdotem alium ante in locum suum substituerit, qui id præstet, quod in ea Ecclesia ipse debet. Præterea in Synodo Diœcesana Mediolanensi tertia extat decretum 23. in hæc verba. Sacerdos, qui singulis diebus in Ecclesia aliqua Missæ Sacrum facere debet aliqua tamen causa, rationeuè sibi licere putat, eam missæ frequentem celebrationem semel in hebdomada intermittere, is ne illo intermissionis die missæ Sacrum in alia Ecclesia faciat, nisi prius in locum suum Sacerdotem alium substituerit, qui præstet id, quod ipse in illa Ecclesia debet.

Ex quo patet, eo die, quo liberum est Capellano semel in hebdomada missam intermittere, non posse alibi, aut pro alio celebrare, nisi prius aliquem in sui locum subrogauerit, ac substituerit, consequenter Sacerdotem, qui titulo Capellaniæ tenetur quotidie celebrare, non posse vno die in hebdomada, accepta ab aliis stipe, celebrare in eadem Ecclesia, & sacrificium applicare tradenti stipem, vt patet tum ex rationibus, & conciliis allatis; tum quia Sacerdos non potest duplicem stipem accipere, sed vnam tantum iuxta taxam lege, vel consuetudine præscriptam, vt bene obseruat Suarez 3. parte, disp. 86 sec. 2. conclu. 4. ad finem, & alij, quos infra referam puncto nono; Capellanus autem accepit a fundatore Capellaniæ, seu ab ipsius hæredibus stipem sufficientem iuxta taxam, vel si tātam non accepit, sibi debet imputare, vel saltem petere potest reductionem ab Episcopo, & sibi hoc pacto consulere, vt patet ex supradictis. Interim tamen tenetur iuxta fundatoris intentionem celebrare, sibique debet imputare modicitatem fructuum, & emolumentorum; cum voluntariè se illi oneri subiecerit; tum quia Capellanus non potest priuata auctoritate numerum missarum minuere; cum ipse non possit voluntatem testatoris inuertere, & mutare, vt bene obseruat Azorius 3. parte lib. 12. c. 6. quæsito 4. Henriquez de missa, c. vltimo, & alij, quos magno numero retuli de testamentis, & legatis ad finem; tum quia Sacerdos tenetur celebrare iuxta conuentionem, & fundationem Capellaniæ; cum autem conuentio, & fundatio exigat quotidianam celebrationem in tali Capella iuxta voluntatem fundatoris, sequitur Capellanum non posse, accepta ab alio stipe, semel in hebdomada celebrare in eadem, vel in alia Capella pro eo, qui sibi tradidit stipem, nisi fortè oneri Capellaniæ satisfaciat eo die per alium Sacerdotem. Ita Syluester verbo missa primo, quæsito 7. ad finem. Azorius loco citato, Fraxinellus loco citato, Riccius in praxi decis. 303. & Consultores Penitentiariæ Mediolanensis me præsente, & ita consulente.

Obijcies, vsu receptum est, vt quilibet Sacerdos absq; vllo conscientiæ scrupulo, semel in hebdomada celebrationem missæ prætermittat, si velit, licet, in fundatione Capellaniæ exprimatur, Capellanum teneri ad quotidianam missæ celebrationem, ergo Capellanus eo die, quo potest missæ sacrum intermittere, potest etiam pro alio celebrare, si voluerit, & consequenter stipem, & eleemosynam accipere.

Respondeo negando consequentiam; nam a diuersis non est facienda illatio; Cum enim obligatio, seu onus celebrandi missas quotidie, intelligatur salua decentia, & honestate, ut inquiunt communiter Doctores, idest salua conscientia ipsius Sacerdotis, & salua reuerentia Sacramento debita; cum autem honestas, & decentia postulet, ut aliquando missæ Sacrum prætermittatur, sequitur, potuisse legitimè introduci consuetudinem prætermittendi Sacrum aliquoties ita exigente honestate; honestas autem, & decentia non postulat, ut Sacerdos, cui onus incumbit quotidianæ celebrationis, & applicationis, applicet alteri missam eo die, quo potest Missæ Sacrum ex honesta te intermittere. Propterea posito, quod uelit celebrare debet Missæ Sacrum iuxta Capellaniæ institutum applicare.

17 Maius dubiū est, vtrum Capellanus, qui tenetur quotidie celebrare, si frequentem Missæ celebrationem, velit semel in hebdomada titulo honestatis, aut alia iusta de causa intermittere, teneatur per alium eo die supplere.

Respondeo cum Syluestro verbo Missa primo quæsito 7. Tabiena eodem verbo, num. 44 Armilla eodem verbo, num. 28. Graffio tom. 2. consiliorum, lib. 3. difficultate 4. folio 105 Soto lib 9 de iustitia, quæst. 5. art. 1. Corduba lib. 1. quæst. 4. dubio 5. Henriquez lib 9. cap. 14. num. 4. Azorio prima parte, lib. 10. cap 24. quæsito 7. Emanuel Sà verbo Missa, num. 46. Graffio prima parte lib. 2. decis. cap. 39. nu. 8. Riccio decis. 403. Paulo Fraxinello de obligationibus Sacerdotum, sect. 4. conclus. 4. §. primo; Vgolino de officio Episcopi, cap. 14. num. 3. Beia prima parte, casu 23. vers. Quare obligatio, Suarez disp. 86. sect. prima, columna 3. vers. De beneficijs in fine, vbi refert Panormitanum, & Nauarrum, teneri per alium supplere, si in fundatione Capellaniæ non fuit electa persona, sed solum habita fuit ratio loci, aut missæ celebrandæ, vt accidit, quando in fundatione dicitur, volo Missam quotidie celebrari in tali Altari, vel si dicatur obligo hæredem, vel Sacerdotem ad prouidendum de Missæ sacrificio, vel si dicatur, Capellanus quotidiè celebret per se, vel prouideat per alium; Cum enim fundator non habuerit intentionem obligandi Sacerdotem ad Missam quotidie per se ipsum faciēdam, nec elegerit industriam, sed intenderit quotidianam missam absolutè; dicendum est Capellanum teneri quotidie ad missam celebrandam per se, vel per alium. Ratio est, tum quia non accidit impedimentum ex parte loci, ratione cuius Sacerdos eximatur ab obligatione celebrandi. Tum quia non est recedēdum a voluntate fundatoris, quæ verbis perspicuis, & claris indicatur lege non aliter ff. de legatis tertio. Si vero electa sit persona, vt si dicatur, eligatur Sacerdos, qui quotidie celebret, aut volo, vt Sacerdos electus ad hanc Capellaniam quotidie celebret, non tenetur Capellanus, qui semel in hebdomada, iusta de causa Missæ Sacrum intermittit, missam per alium supplere; nam obligatio missæ quotidianæ imposita Sacerdoti, intelligitur salua decentia, & honestate, alioquin videretur iniungi obligatio ad rem illicitam.

18 Sextò difficultas est, cuinam obligationi satisfaciendum sit, quoties Sacerdos duplici obligatione tenetur, nec potest vtrique satisfacere per se, vel per alium.

Respondeo satisfaciendum esse priori, tum quia in hoc casu valet illa regula, qui prior est tempore, potior est iure. Tum quia sicut priora sponsalia preualent posterioribus. Ita prima obligatio celebrandi præualet posteriori. Ita Azorius 1. parte, lib. 10. cap. 24. quæsito 7. Posseuinus cap. 2. nu. 25. quæsito 3. ad finem, Sanchez, & alij, quos in simili retuli de sponsalibus, & de contractibus.

§. TERTIVM.

Circa particulam, Quales.

1 *An qui promisit tres Missas singulis singulas, satisfaciat si singulis applicet tertiam partem trium Missarum.*
2 *An celebrās ex deuotione possit, quā velit missam conficere.*
3 *Differentia inter ritum, quo celebratur Missa priuata, & ritum, quo missa solemnis persoluitur.*
4 *An satisfaciat celebrando diuersas Missas, cum ex promissione, vel fundatione teneatur certas, & peculiares celebrare.*
5 *An teneatur Sacerdos adiūgere Collectam pro mortuis, & c. qua die potest Missam currentem celebrare.*
6 *An celebrans triginta Missas S. Gregorij teneatur singulas de Requiem celebrare.*
7 *An necesse sit Missas S. Gregorij sine interruptione celebrare.*

1 Difficultas est primò, vtrum, qui tribus promisit tres missas, singulis singulas, satisfaciat si ter celebrando applicet singulis tertiam partem.

Respondet Syluester verbo missa primo, quæsito 8. quem citat, & sequitur Posseuinus c. 2. num. 25. quæsito 5. non satisfacere.

Sed mihi dicendum videtur satisfacere; quia tantum tradit, quantum promisit; cum valor Missæ sit diuisibilis, & possit pluribus applicari. Hoc tamen in praxi non consulerem.

2 Secundò difficultas est, vtrum qui celebrat missam ex sua deuotione, possit, quam velit, missam celebrare.

Respondeo consulendum esse, vt celebret missam, quæ vno quoque die præscribitur in Missali, vt patet ex cap. quidam

quidam laicorum, &c. Cum creatura de celebratione Missarum. Par enim est, vt se accommodet rubricis,& ritibus Ecclesiæ. Ita Panormitanus in cap. quidam laicorum citato, Azor.prima parte lib. 10.c 29.ad finem, Posseuinus cap. 2. nu. 16. Rodriquez in summa cap. 149. nu. 14. Bartholomeus ab Angelo ex parte dialogo 5.§.468. Tabiena Missa 1.nu.49. Armilla nu.31. Suarez, & alij statim citandi. Per se tamen loquendo potest alia Missa persolui ab eo, qui pro suo arbitrio recitat Missam priuatam, nisi aliud suadeant circumstantiæ; sicut enim liberũ est Missam dicere,& omittere,ita etiam aliam celebrare,& in rigore non videtur sub mortali latum præceptum dicendi Missam de feria,aut de Sancto. Ita Suarez disp.83 sect.1. vers.Dico primò. Reginaldus lib 19. num. 208. Syluester verbo Missa primo,nu 4 Sotus,Medina, & alij apud Henriquez lib 9.c 23.nu.5.in commentario littera H,Contra Bartholomeum ab Angelo dialogo 5. §. 466. & Angelum verbo Missa nu.33.

Ex quo patet primo differentia inter ritum celebrandi Missas priuatim,& illum quo Sacramenta conficiuntur.

3 Secundo patet differentia inter ritum, quo celebratur Missa priuata,& inter ritum, quo Missa solemnis, & Conuentualis persoluitur; nam missa Conuentualis videtur grauiori cum onere celebranda, iuxta ritum in Missali præscriptum,vt colligitur, tum ex cap. cum quidam laicorum,& ex cap.Cum Creatura de celebratione missarum.Tum ex vsu,& consuetudine, quæ videtur introducta cum maiori onere circa celebrationem missarum solemni ritu,quam priuato,tum ex Bulla Pij V. in qua præcipitur in virtute sanctæ obedientiæ, vt Rubricæ Missalis seruentur, quod præceptum in hac parte strictius obligat in missis solemnibus, quam in priuatis, teste consuetudine,& praxi,vt ait Suarez loco citato.

Objicies, qui priuata auctoritate addit, vel ommittit preces in missæ sacrificio, grauiter peccat, nisi excusetur ratione paruitatis materiæ; ergo etiam grauiter peccat, qui aliam missam celebrat.

Respondeo negando consequentiam. Ratio disparitatis est,quia in primo casu facere videtur contra rubricas strictius receptas,quam in secundo. Ita Suarez loco citato sec. 3.vers.Dico secundo, Azor. 1.parte lib.10. c. 29. ad finem quæsito 6. Posseuinus cap.2 num.16. & alij,qui bene obseruant rubricas in Missali præscriptas per se loquẽdo seruandas esse sub mortali iuxta probabiliorem Doctorum opinionem,nisi aliter ferat consuetudo.

4 Tertiò difficultas est,vtrum qui accepit eleemosynam cum promissione celebrandi missam de Spiritu sancto,vel de Beatissimá Virgine, vel de Requiem &c. possit dicere missam illo die currentem, & vtrum qui tenetur ex fundatione Capellaniæ aliquas missas in hebdomada de Sancto Carolo,vel de alio Sancto celebrare,possit illis diebus celebrare missam de Requiem, vel eo die currentem, aut aliam.

Respondeo eum,qui ex promissione, vel ex fundatione tenetur celebrare certas,& peculiares missas, vt puta de Spiritu sancto,vel de Beatiss. Virgine, vel de Requiẽ &c. per se loquendo infideliter ageret, si alias celebret missas. Ratio est,quia Capellanus tenetur missas dicere iuxta institutionem Capellaniæ. Tum quia infideliter agit, qui non stat promissis,& fidem datam violat, c. qualiter de pactis. Ita Angelus verbo missa num.52. Armilla verbo missa nu. 3[illegible]. Bartholomeus ab Angelo de missa §. 749.

Dixi per se loquendo,nam fieri potest,vt nõ delinquat, si aliam missam ex iusta causa celebret, qualis causa est si in eum diem incidat solemnitas alicuius Sancti, de quo celebretur officium simplex,aut duplex,seu solemne;tunc enim videtur posse missam illius diei celebrare. Ratio est,tum quia,in quit Panormitanus in cap. Quidam laicorum,de celebratione missarum,celebrãda est missa de eo, de quo fit officium, & reprehensibile est Sacerdotibus,ad instantiam laicorum dimittere missas proprias propter peculiares ex deuotione. Tum quia seruandus est ritus Ecclesiæ,& quisque debet missali, & communi vsui se cõformare. Tum quia licet missas de Requiem,quam quis tenetur pro defuncto celebrare, magis profit defuncto, quam alia,si missa consideretur secundum preces ab Ecclesia impositas ad hunc finem;nihilominus,si consideretur vt sacrificium est, æqualiter prodest, vt bene ait Toletus lib. 2. cap. 8. num. 3.Rodriquez in summa cap 149.de celebratione missæ num. 24.Suarez,& alij statim citandi, & defectus Missæ petitæ suppleri potest, & compensari deuotione,& intercessione illius Sancti, cuius Missa celebratur. Ita Ludouicus Miranda in Manuali Prælatorum q. 41. art.21.concl 3. Tabiena verbo missa,nu.53.Toletus loco citato,Azorius prima parte, lib. 10. c. 33. quæsito 6. Nauarrus in Manuali cap.25.nu. 114. Armilla verbo missa,nu.31 Emanuel Sà verbo Missa,nu. 48. Syluester verbo Missa secundo,quæsito 4. Henriquez lib. 9 de missa, cap. 23. num 6 Suarez to.4.disp.83. sec. 3. vers. in quo est magna, Reginaldus lib 19 nu.208. Posseuinus c.2. nu. 44. ad finem. Rodriquez c.148.nu.9 Vgollinus de officio Episcopi,cap,14.nu. 4 Fraxinellus de obligatione Sacerdotum, sect.4,concl.4.Beia prima parte, casu 23. Vers. Primum ostendo,Sotus,Syluester,Nauarrus,& Victoria apud Suarez loco cit.Angelus verbo missa nu.34. S. Antoninus prima parte tit 10.cap.2.nu 3. Bartholomeus ab Angelo de missa §.740. & 806. Idem censuit Congregatio Pœnitentiariæ Mediolanensis,me præsente, & ita consulente.

5 Hinc sequitur primò, Sacerdotem illis diebus,quibus potest missam eo die currentem celebrare,non teneri Collectam,seu Orationem pro mortuis,vel Missæ votiuæ,quã promiserat, adiungere; nullum enim defraudat, quamuis Collectam pro mortuis,vel Orationem missæ votiuæ non recitet; cum possit eo die missam currentem celebrare,& defectum missæ petitæ supplere, & compensare orationibus illius missæ,quam celebrat. Ita Nauarrus c.25.num. 100. Fraxinellus loco citato §.7.Beia loco citato vers.Demum,& alij

6 Secundò sequitur, eum, qui suscepit onus celebrandi triginta Missas Sancti Gregorij pro defunctis, non teneri singulas de Requiem celebrare,iis præsertim diebus,quibus officium solemniter celebratur, vt patet ex rationibus allatis. Ita Beia loco citato vers. Secundum nempe, Fraxinellus loco citato,§.5. Posseuinus, & alij DD citati.

7 Hac occasione posset aliquis quærere, an necesse sit missas S.Gregorij sine interruptione celebrare.

Respondeo negatiuè. Ratio est, tum quia interruptio non tollit missarum effectum; tum quia obligatio missæ celebrandæ intelligitur, salua decentia,& honestate; Honestas autem patitur, vt aliquando missa intermittatur. Tum quia sequeretur,eum,qui medio Quadragesimæ tẽpore suscepit onus celebrandi Missas S. Gregorij, teneri Missam celebrare in die Parasceues, aut etiam ferijs sextis Quadragesimæ,quibus diebus missa non celebratur ritu Ambrosiano; hoc autem non est admittendum, cum non possit illis diebus missa celebrari, vt obseruat Fraxinellus.§.5.citato, Beia loco citato,Posseuinus,& alij,quos supra retuli.

§. QVARTVM.

Circa particulam, In loco.

1 *An in qualibet loco licitum sit missa Sacrum facere, etiam in Oratorijs Confratrum.*

2 *An qui ex conuentione,vel titulo tenetur in aliqua Ecclesia,vel Altari celebrare, peccet alibi celebrando.*

3 *An possit alibi celebrare si consentiant hæredes.*

4 *An possit Episcopus facultatem concedere,vt alibi celebret.*

5 *An teneatur ad restitutionem qui alibi absque iusta causa celebrat.*

1 Difficultas est primo, vtrum in qualibet Ecclesia, vel Oratorio liceat Sacerdoti missæ sacrũ facere.

Respondeo affirmatiuè per se loquendo, modo Ecclesia sit benedicta iuxta supradicta.

Dixi per se loquendo,vt aduerterem aliquando non licere, exempli gratia.

Primò quando ratione fundationis Capellaniæ præscripta est Ecclesia,vel Oratorium;standum enim est voluntati fundatoris, vt patebit ex solutione proximè sequentis difficultatis.

Secundò ratione peculiaris prohibitionis quamobrem hic Mediolani in Concilio Prouinciali septimo titulo de Societatibus extat peculiaris prohibitio sub pœna suspensionis ipso facto contra celebrantes feria quinta, & Sabbatho hebdomadæ Sanctæ in Ecclesijs, & Oratorijs Cõfratrum, cuius prohibitionis hæc sunt verba: In Confratrum Oratorijs, Ecclesijsue feria quinta, & Sabbatho maioris

maioris hebdomadæ missa ne celebretur, neue cuiquam atque adeo ne ipsis quidem confratribus à Dominica Palmarum vsque ad Dominicam in albis inclusiuè, vel in solemnitatibus Natiuitatis D. N. Iesu Christi, Ascensionis, Pentecostes, Assumptionis Beatæ Mariæ Virginis, & omnium Sanctorum, Eucharistiæ Sacramentum ministrare liceat, neue vllæ benedictiones candelarum, ramorum Oliuæ, ouorum, aliarumue nouarum frugum ad Parochi benedictionem spectantes habeantur. Si quis vero Sacerdos prædictis diebus, & locis, vel sic, vt præfertur, benedicere non dubitauerit, pœnam a diuinis ipso facto incurrat: Confratres autem Episcopi arbitrio puniantur. De intelligentia huius decreti alibi differam. Hic solum obiter prænotasse sufficiat, pœna suspensionis non affici Sacerdotes præfatis diebus Eucharistiæ Sacramentum administrantes in Oratorijs Confratrum; versamur enim in materia odiosa, quæ non est extendenda vltra mentem superioris verbis expressam.

2 Difficultas est secundò, vtrum qui ex titulo, vel ex conuentione tenetur in aliqua Ecclesia, vel Altari celebrare, possit in alia Ecclesia, vel Altari absque labe peccati celebrare.

Respondeo, non posse absque peccato mortali celebrare, nisi hoc faciat ex iusta, & rationabili causa. Ita Henriquez lib. 9. c. 23 num. 5. Posseuinus cap. 2, nu. 25 vers. quæritur secundo. Graffius prima parte, lib. 2. c. 53. num. 9. & tom. 2. consiliorum de præbendis, lib. 3. difficultate 4 nu. 2. folio 106. Fraxinellus de obligatione Sacerdotum, sec. 4 concl. 4. §. 9. Vgolinus de officio Episcopi cap. 14. nu. 4. Azorius tom. 1 lib. 10 c. 24. quæsito 8. & to. 2. lib. 6. cap. 24. quæsito 7. Syluester verbo Missa primo, quæsito 10. ad finē, Nauarrus c. 25 num. 134. & alij apud Riccium verbo praxis Capellaniarum, decisione 405. Idem censuit Congregatio Pœnitentiariæ Mediolanensis me præsente, & ita consuleate. Ratio est, tum quia non adimplet voluntatem, & intentionem testatoris, nec præstat id, ad quod fuit electus, & assumptus. Tum quia in Concilio Prouinciali quarto sic habetur: Si Sacerdos, qui Altari certo celebrare tenetur, in alio celebret, ne id, quod debet, præstitisse censeatur.

3 Et hoc ampliandum puto, etiamsi Sacerdos hoc faciat de consensu hæredum; nam adimplenda est voluntas testatoris, cui nequeunt hæredes derogare. Ita Antonius Genuensis, & alij apud Fraxinellum loco citato, §. 10.

Secus dicendum existimo cum Fraxinello loco citato, §. 11. Azorio, Graffio, Riccio, & alijs, si hoc faciat ob legitimum impedimentum. Immo si Sacerdos legitimo detineatur impedimento, ita ut non possit in loco a testatore constituto celebrare, debet in alio loco celebrare; Hæc enim censetur interpretatiua voluntas testatoris, qui maiorem vtilitatem percipit ex Missa alicubi, quam nullibi celebrata. Ita Azorius prima parte lib. 10. cap. 14. quæsito 8. Emanuel Sa verbo Missa, num 47. Naldus verbo Missa, nu. 3 & alij.

4 Addo, Episcopum posse aliquando ex iusta causa concedere, vt Missa in alia Ecclesia, vel in alio Altari celebretur, si nequeat celebrari in loco constituto; sicut potest ex iusta causa in casu aliquo particulari commutare legata in alios æquales vsus pios, saltem quando non est acquisitum ius tertio, vt ait Graffius prima parte loco citato nu. 11. Henriquez lib. 7. cap. 15. num. 2. & lib. 9. cap. 22. num. 6. Riccius loco citato, Syluester, Beia, & alij, quos ego magno numero retuli de testamentis puncto vltimo.

5 Maior difficultas est, vtrum Sacerdos, qui absque iusta causa alibi contra fundatoris voluntatem celebrat, non solum peccet mortaliter, verum etiam teneatur iterum in eodem Altari, vel Ecclesia celebrare.

Respondent aliqui Doctores, non solum peccare mortaliter, si sæpius hoc faciat sine iusta, & rationabili causa; facit enim contra obligationem in re graui, verum etiam teneri ad aliquam restitutionem, vt compenset sacrificia alibi facta; non enim videtur adimpleuisse fundatoris voluntatem. Ita sentit. Azorius tom 2. lib. 6. c. 24. quæsito 7. Graffius, Riccius, & alij locis citatis.

Mihi tamen cum nonnullis alijs, quos tacito nomine refert Azorius loco citato, & to. primo lib. 10. c. 24. post quæsitum 8. eosque sequitur Posseuinus cap. 2. num. 25. vers. Quæritur secundo, & Fraxinellus de obligationibus Sacerdotum sec. 4. conclu. 5. §. 3. non videtur improbabile, non teneri ad restitutionem. Ratio est, tum quia non priuauit fundatorem fructu sacrificij, quamuis peccauerit alibi celebrando. Tum quia sicut debitor, qui non persoluit pecuniam creditori in loco debito, sed alibi non tenetur ad restitutionem, nisi quatenus interest creditoris sibi non fuisse satisfactum in loco debito, Ita Capellanus, qui non celebrauit in loco sibi designato, non tenetur ad restitutionem; nisi quatenus interest fundatoris Missas non fuisse in eodem loco celebratas. Tum quia sicut Capellanus, inquit Suarez to 2. de religione, lib. 4. cap. 29 nu. 11. qui ratione beneficij tenetur singulis annis certas quasdam Missas celebrare, licet grauiter peccauerit eas hoc anno omittēdo, nihilominus si anno sequenti suppleat Missas hoc anno prætermissas, non tenetur ad restitutionem fructuum; cum soluat debitum ad æqualitatem, licet peccauerit in dilatione, seu in circunstantia temporis; Ita non videtur obligandus ad restitutionem Capellanus, qui Missam alibi celebrauit, nisi forte quatenus interest fundatoris Missam alibi fuisse celebratam, vt si exempli gratia non celebrauit in Altari priuilegiato, in quo tenebatur Missæ Sacrum facere, quamuis putauerit se priuilegio calculi, vel imaginis benedictæ, ercpturum è pœnis Purgatorij animam, pro qua tenebatur in Altari priuilegiato celebrare; hic enim violauit fidem datam cum detrimento alterius; nam magis prodest missa in Altari priuilegiato celebrata, quam prosit breuis aliqua oratio priuilegio calculi, vel imaginis recitata. Ita Nauarrus, Azorius, & Fraxinellus locis citatis.

§. QVINTVM.

Circa particulam Tempore.

1 *An peccent Sacerdotes, qui accepta stipe notabiliter differunt celebrationem missarum.*
2 *An teneatur ad restitutionem, qui diutius differt Missæ celebrationem.*
3 *An Sacerdos possit anticipatò celebrare pro ijs, qui stipem oblaturi sunt.*
4 *An Capellanus satisfaciat anticipatò celebrando Missas.*
5 *An satisfaciat celebrando tantum ferialibus diebus, qui tenetur quinquies in hebdomada celebrare.*
6 *An qui tenetur celebrare Festis præcipuè diebus, & Dominicis, satisfaciat celebrando illis diebus, quibus celebrandum est officium, quod duplex, seu solemne nuncupatur.*
7 *An Canonicus, qui tempore Diuini Officij celebrat, censendus sit præsens.*
8 *An Canonici possint ei, qui officio non interfuit, condonare distributiones.*
9 *An Sacerdos possit bis in die celebrare.*
10 *Quandonam contingat necessitas bis in die celebrandi.*

1 Difficultas est primò, vtrum Sacerdotes, qui sunt notabiliter in mora celebrandi Missas pro iis, à quibus, vel pro quibus stipēdiū acceperunt, peccēt mortaliter.

Respondeo affirmatiuè cum Petro Nauarro lib. 2. de restitutione c. 2. nu. 366 Rodriquez c. 132. conclu. 2. Henriquez loco citato, c. 22. num. 8 in commentario littera V. Syluestro verbo Missa primo quæsito 10. Fraxinello sec. 4. conclu. 3 §. 1. num. 2. & conclu. 5. §. 1. nu 4. Aragonio de iustitia, quæst 85. art. 3. Reginaldo lib. 23 nu. 236 Posseuino cap. 2. nu. 25. quæsito 2. Naldo verbo Missa num. 13. & aliis. Ratio est, quia fieri potest, vt dilatio vergat in damnum illorum, quibus applicandum est Missæ sacrificium; fieri enim potest, vt tempus sit elapsum ad obtinendum, quod intendebatur ab eo, qui tradidit eleemosynam, vel tardius illud consequatur, ut accidit. Primò, quando quis tradidit eleemosynam pro impetrando beneficio, vel obtinenda sanitate alicuius infirmi, & tempore, quo Missa celebratur, beneficium est alteri collatum, vel infirmus iam mortuus est, vel tardius consequitur sanitatem ob dilationem Sacerdotis.

Secundò, quando traditur eleemosyna pro satisfactione animarum Purgatorij, quæ grauissimas patiuntur pœnas, quandiu sacrificij oblatio differtur.

2 Addo fieri posse, vt Sacerdos, qui Missæ celebrationem distulit, obligandus sit ad restitutionem stipendij accepti, vt si accepit eleemosynam pro impetranda infirmi valetudine, & ipse celebrationem Missæ distulit in tēpus, quo infirmus obierat; quamuis enim illud sacrificium prodesse

possit defuncto quoad satisfactionem, nihillominus non prodest quoad impetrationem, quam intenditis, qui tradidit eleemosynam, Ita Petrus Nauarrus loco cit. Rodriquez cap. 252. nu. 7. & alij.

Ex quo infertur, Sacerdotes mercenarios, licet possint accipere aliqua stipendia pro aliquibus Missis, quas non possunt statim persoluere, modo non sit periculum defraudandi intentionem tradentium eleemosynas, vt infra tradam; cauere tamen debere, ne multa stipendia congerant pro multis missis ad longum duraturis; alioquin exponerent se periculo defraudandi mentem tradentium eleemosynas, & non persoluendi Missas tempore opportuno, aut simpliciter morte superueniente. Ita Rodriquez, Petrus Nauarrus, Reginaldus, & alij locis citatis, qui bene obseruant, grauiter peccare Sacerdotem, qui magnum Missarum numerum anticipato stipendio promittit, earumq; celebrationem notabiliter differt, aut se periculo exponit non persoluendi Missas simpliciter, vel opportuno tempore.

3 Secundò, difficultas est, vtrum Sacerdotes, non habentes eleemosynas, satisfaciant Missas anticipatè dicendo hac intentione, vt illarum Missarum valorem applicent pro eo, qui postea sibi tradet eleemosynam.

Respondeo, satisfacere, modo non intendant effectum sacrificij suspendere ad illud vsque tempus, quo sibi tradetur eleemosyna; non enim est in potestate Sacerdotis suspendere effectum sacrificij; sicut enim omnia Sacramenta, simulatque perficiuntur, suum habent effectum ex opere operato, nec est in potestate Ministri illum suspendere, & in futurum reseruare: ita sacrificium suum habet effectum ex operato, nec minister potest sua intentione illum in futurum reseruare, vt bene tradit Vasquez 3. parte, disp. 234. cap. 3, num. 22. Coninchus 3. parte, q. 83. art. 1 dubio 9. concl. 9. num. 122 Angles in quartum 2. parte de suffragijs, difficultate 5. conclus. vnica Posseuinus c. 2. num. 21. quæsito 8. Suarez disp. 79 sect 9. Corduba lib. 5. de Indulgentijs, q. 42. & alij contra Rodriquez in summa prima parte, cap. 25. nu 9. & alios, Sacerdos igitur, qui anticipate celebrat Missat, & non suspendit effectum sacrificij, sed ex tunc applicat sacrificij valorem pro eo, qui dabit eleemosynam, satisfacit, & potest accipere eleemosynam pro Missa iam celebrata. Ita Arragonius de iustitia q. 85, ar. 3. dub de illis, qui dicunt Missas anticipatas; Reginaldus lib 23. num. 237 Fraxinellus de obligatione Sacerdotum, sect. 3. ad finem, Petrus Nauarrus lib. 2, c. 2. à nu. 372. Rodriquez 2. parte, cap. 252. concl. 3. Henriquez lib. 9. de Missa cap. 21 nu. 2. Idem innuit Vasquez loco citato nu. 22. Idem sensit Congregatio pœnitentiariæ Mediolanensis me præsente, & ita consulente contra Coninchum q. 83. art. 1. dub. 9 concl. 10. nu. 168. Cordubam lib. 1. q 4 dubio 6. & alios. Ratio est, tum quia sicut bonus debitor satisfacit creditori anticipata solutione. Ita Sacerdos, &c. Tum quia fructus sacrificij anticipate celebrari prodest certæ personæ traditurae eleemosynam; cum persona sit certa in mente Dei, & sit capax fructus, vt suppono, & Sacerdos mentem suam in ipsam dirigat, & pro ipsa Missæ sacrificium offerat. In praxi tamen huiusmodi consuetudo non est approbanda, & toleranda. Tum quia redolet nimiam lucri cupiditatem. Tum quia par est, vt qui tradit eleemosynam, sciat Missam pro se celebrandam, vt melius se disponat ad recipiendum sacrificij fructum, Tum quia homines retrahi possent ab eleemosynis in futurum tradendis pro celebratione missarum, si Sacerdos offerenti eleemosynam responderet, applico tibi sacrificium, quod alias celebraui; Et certè ridiculum videretur, si Sacerdos offerenti eleemosynam, responderet, Applico tibi sacrificium, quod alias celebraui. Quamobrem homines facile sibi persuaderent, Sacerdotem accipere stipendium, & non persoluere onus, pro quo stipendium accepit. Ita Suarez loco citato, Reginaldus loco citato, nu 237. ad finem, Henriquez, & alij locis citatis, Idem sentire videtur Coninchus loco citato, nu. 172 conclus. 15. & Nugnus q. 83. artic. 1. §. in tertia parte, dubio 5, vers. Respondetur. quatenus dicit fructum sacrificij esse maiorem, vel minorem, iuxta maiorem, vel minorem dispositionem illius, cui missæ sacrificium applicatur.

4 Tertio difficultas est, utrum Capellanus, qui tenetur singulis hebdomadis aliquas missas celebrare pro fundatore, uel pro aliquibus defunctis, satisfaciat illas in hebdomada antecedente celebrando.

Respondeo per se loquendo satisfacere. Ratio est, tum quia non defraudat eum, cui applicandum est sacrificium; cum is participet fructum sacrificij, qui in ipsum dirigitur, & ordinatur. Tum quia persoluit anticipatè ad instar boni, & soliciti debitoris; citius enim proderunt defunctis illa suffragia, quam si dilata fuissent in hebdomadam sequentem.

Dixi per se loquendo; quia si contrarium specialiter exprimatur in fundatione Capellaniæ, non potest Capellanus Missas anticipate persoluere, vt si in fundatione Capellaniæ dicatur nulla in hebdomada Missæ sacrificio omnino prætermittantur; Mens enim fundatoris tamquam lex adimplenda est. Ita Petrus Nauarrus secundo de restitutione, c. 2. nu, 371 Rodriquez cap. 252, conclu 8. Reginaldus loco citato, num. 237. Riccius in praxi decisione 400 & alij communiter. An vero teneatur ad restitutionem pro Missis anticipate celebratis. Constat a simili ex dictis de obligatione Sacerdotis circa locum.

5 Quartò difficultas est, vtrum capellanus, qui tenetur ex fundatione Capellaniæ quinquies, exempli gratia, in hebdomada celebrare, satisfaciat celebrando diebus tantum ferialibus, vel etiam teneatur diebus Dominicis, aut alijs Festis Missæ sacrificium persoluere.

Respondeo, per se loquendo, satisfacere, celebrando diebus ferialibus, ratio est, quia Capellanus non tenetur vltra fundatoris intentionem; intentio autem fundatoris est, vt Capellanus absolute celebret quinquies in hebdomada; siue ergo celebret diebus ferialibus, siue festiuis, re vera dicitur quinquies celebrare in hebdomada, sicque satisfacere suæ obligationi, & voluntati fundatoris.

Dixi per se loquendo; nam aliquando fieri potest, vt Capellania existat in eo loco, in quo nullum aliud celebratur Missæ sacrificium, & consequenter ex circumstantijs præsumendum sit; Capellanum teneri Missæ sacrum persoluere diebus Festis; nam ex circunstantijs præsumendum videtur, fundatorem voluisse, non sibi tantum consulere, verùm etiam bono publico illius loci, vt fideles satisfacere valeant præcepto audiendæ Missæ in die Festo, nisi aliter colligatur de mente fundatoris. Ita censuit Congregatio Pœnitentiariæ Mediolanensis, me præsente, & ita consulente.

6 Quintò difficultas est, vtrum Capellanus, qui ex onere Capellaniæ tenetur Missam celebrare diebus Dominicis, & bis in hebdomada festis præcipuè diebus, satisfaciat celebrando illis diebus, quibus officium de Sancto duplex, siue semiduplex peragitur, si in eam hebdomadam incidant dies Festi, an vero teneatur celebrare illis diebus, qui ex Ecclesiæ præcepto, vel consuetudine celebrantur a fidelibus.

Respondeo, teneri Missam illis diebus, qui ex Ecclesiæ præcepto, aut ex loci consuetudine, aut ex voto coluntur à populo fideli, celebrare. Ratio est, tum quia verba accipienda sunt iuxta communem loquendi modum; Cum autem iuxta communem loquendi modum illi censeantur dies Festi, qui ex Ecclesiæ præcepto, aut loci consuetudine, aut ex voto celebrantur a fidelibus. non vero illi, quibus officium duplex, vel semiduplex peragitur, sequitur teneri Missam persoluere illis diebus, qui ex Ecclesiæ præcepto, aut consuetudine, aut voto coluntur à fidelibus; alioquin sequeretur etiam illis diebus, quibus officiũ duplex, siue solemne persoluitur, fieri posse denunciationes matrimonij, & ordinationes sacrorum Ordinum haberi, quod est contra communem consuetudinem, & praxim. Tum quia fieri potest, vt fundator voluerit consulere vtilitati fidelium, vt præcepto audiendæ Missæ diebus Festis iuxta præscriptum Ecclesiæ, satisfaciant. Ita censuit Congregatio Pœnitentiariæ Mediolanensis, me præsente, & ita consulente,

7 Sextò, difficultas est, vtrum Canonicus, qui ex deuotione, aut onere Capellaniæ celebrat in Ecclesia sua collegiata tempore diuinorum officiorum, censeri debeat præsens diuino officio, ita vt distributiones, & eleemosynas, quæ solis præsentibus conferuntur recipere valeat.

Respondeo præcisis priuilegijs, Seu facultate Pontificia, Canonicum, qui tempore diuinorum officiorum celebrat in aliqua Capella rationis alicuius Capellaniæ, vel ratione eleemosynę, vel gratia deuotionis, nõ cẽseri præsentem, & consequenter non percipere distributiones respondẽtes illi horæ, quæ in Choro persoluitur, dum ipsæ Missæ

Sacrum facit. Ratio est, quia non censetur interesse diuino officio in choro; distributiones autem conferuntur iis qui diuino officio intersunt.

Et hoc verum existimo, quamuis tunc temporis celebret de superioris consensu; nam superior non potest per se loquendo dispẽsare in iure communi, nisi do sit inferior summo Pontifice, Ita Stephanus Gratianus in disceptationibus forensibus, c.298. n.21. & Augustinus Barbosa in remissionibus circa Concilium Tridentinum, sess.24.c. 12. nu.57. Riccius in praxi decisione 419 & alii.

Dixi præcisis priuilegiis; nam si alicubi specialia extent priuilegia, & decreta, illa seruanda sunt. Quamobrem in Diœcesi, & Prouincia Mediolanensi seruandum est decretum Concilij Prouincialis quarti, titulo de distributionibus, vbi sic habetur Quicunque, dum alicuius statæ horæ officium in choro peragitur, missam celebrando tunc a choro affuerit, illius horæ distributionis, tanquam absens, particeps ne fit, vt a Sancta Sede Apostolica declaratũ est

Id verò, nisi præ absentia Sacerdotum, qui in Ecclesia tunc missæ sacrificium faciunt, necessitas aliquando inciderit, vt præfectus Chori Canonicum aliquem Sacerdotem è choro exire, a stateque horæ officio abesse missæ celebrandæ causa iubeat, aut nisi a Sede Apostolica aliter concessum fuerit.

Hinc patet, Canonicum, qui tempore diuinorum officiorum abest a Choro, etiam si absit causa missæ celebrãdæ, non percipere distributiones, nisi propter necessitatem Ecclesiæ, & obedientiam præfecti Chori, missam celebret in Ecclesia sua Collegiata, dum horæ canonicæ in choro persoluuntur, vel fiunt funera, vel anniuersalia. Ita Censuit Congregatio Pænitentiariæ Mediolanensis me præsente, & ita consulente.

8 Sed modo dubium emergit, quod hic obiter soluendũ est, vtrum Canonici possint ex liberalitate Canonicum, qui præcisis priuilegiis celebrauit tempore diuinorum officiorum, aut etiam per aliquos dies abfuit, absque necessitate, vel Ecclesiæ propriæ vtilitate, habere tanquam præsentem, ipsorumque participem distributionum efficere.

Respondeo negatiuè, vt patet tum ex Tridentino sess. 24.cap.12.vbi sic habetur. Distributiones vero, qui statis horis interfuerint, percipiant, reliqui quauis collusione, aut remissione exclusa, his careant iuxta Bonifacij Octaui decretum, quod incipit. Consuetudinem, & quod Sancta Synodus in vsum reuocat non obstantibus quibuscunque statutis, & consuetudinibus; tum quia Canonici non habent facultatem dispẽsandi in iure communi; Iure autẽ communi cautum est, ne Canonici absentes absque necessitate, vel Ecclesiæ propriæ vtilitate, tanquam præsentes habeantur vt patet ex dictis de horis Canonicis cum cõmuni Doctorum sententia. Idem censuit Congregatio Pœnitentiariæ Mediolanensis, me præsente, & ita consulente.

Obicies. Quilibet cedere potest iuri suo; ergo etiam Canonici possunt iuri suo circa distributiones cedere, easque absentibus condonare.

Respondeo, quemlibet posse iuri suo cedere, nisi a iure impediatur, vt patet ex dictis de donatione, aut nisi hoc vergat in præiudicium alterius. Canonici autem impediuntur a iure per decretum Tridentini cedere iuri suo circa distributiones. Præterea huiusmodi cessio facile posset redundare in præiudicium fundatorum, nam multi Canonici arriperent occasionem absentiæ spe; obtinendæ remissionis ab aliis Canonicis, sicque diminueretur cultus in Ecclesia cum aliquo scandalo, & fundatorum detrimento.

9 Septimo difficultas est, vtrum Sacerdos possit bis in die celebrare.

Respondeo regulariter loquendo, non posse, vt constat ex capite sufficit de consecratione dist. 1. & cap. consuluisti de celebratione missarum, & ex communi Ecclesiæ cõsuetudine. Ita S. Thom. 3. parte q 83. artic. 2. Franciscus a Victoria de Eucharistia § 95. Syluester verbo Missa primo num.7 Armilla ibidem num.25. Angelus verbo. Missa nu.46. Sotus dist.13.q.2.art 2. Nauarrus c.25.nu.87.S. Antoninus 3.par.tit 13.c,6 § 5. Vasquez 3.parte disp.232. ca. 5.& alij statim citandi.

Dixi regulariter loquendo; nam ob extraordinariam necessitatem multi Doctores existimant, Sacerdotem posse bis in die celebrare c. consuluisti citato. modo Sacerdos sit ieiunus, nec se purificauerit in prima missa cap. ex parte de celebratione missarum.

10 Necessitas autem, & causa sufficiens ad celebrandã secundam missam, contingit, inquiunt Doctores statim citandi. Primo quando Sacerdos, postquam se communicauit, admonetur de necessitate infirmi communicaturi, & non habet hostiam consecratam; tunc enim videtur posse de nouo Missam facere, nisi adsit alius Sacerdos celebraturus; si vero admoneatur, antequam se communicet, potest pro communione infirmi suæ Hostiæ particulam reseruare, vt patet ex supradictis. Ita Syluester verbo Missa 1. quæsito 7 Henriquez lib.3. ca.30, nu.7. Toletus lib.2.ca.3, ad finem. Nauarrus c.25.nu 87. Graffius prima parte lib.2. decisionum ca.40.nu. primo Bartholomeus ab Angelo dialogo 5. §. 214 & 219. Chamerota de Missæ sacrificio dubio 13.& alij apud Azorium prima parte lib.10. c.24. quæsito 6.

Addunt aliqui Doctores, hoc idem licitum esse, quando die festo adueniunt Peregrini missam audituri, aut quando ad Ecclesiam accedit vir Illustris. Quamquam Henriquez loco citato, num. 3. existimat Sacerdoti licere solum finita Epistola, vel Euangelio missam iterum inchoare, si superueniat Princeps, aut Episcopus, aut si in die festo superueniant multi iter facientes, qui commode nequeant aliam missam expectare. Verum cum hæc abierint in desuetudinem ob multiplicitatem Sacerdotum, existimo standum esse consuetudini locorum, quidquid dixerint præcitati Doctores.

Secundo contingit necessitas, quando vnus Sacerdos præficitur duabus, vel tribus Ecclesiis Parochialibus ob illarum paupertatem. Ita Bartholomeus ab Angelo dialogo 5.§.222. vbi plures DD. refert.

Alias causas enumerant Azorius loco citato, quæsito 6. Suarez disputatione 80. sect 3. Toletus lib.2. ca 3. Nugnus quæst.83.ar.2. Coninchus ibidem dubio 3. Reginaldus lib. 19.num.171. Henriquez loco citato. Rodriquez c.249.n. 5. Hieronymus Llamas in 3. parte Methodi c.5.§.17.& alij in quibus licitum esse putant Sacerdoti ieiuno bis in die celebrare.

Verum, vt dixi, standum est legitimæ locorum consuetudini; in nostris autem regionibus, videtur solum vsu receptum, vt missa ter celebretur in die Natiuitatis, aut bis celebretur, quando quis præficitur duabus Ecclesiis Parochialibus modo Sacerdos sit ieiunus. Quamobrem celebranti bis, vel ter in die extra casus iure permissos grauis pœna infligi solet. Quanquam hæc pœna solet esse Iudici arbitraria pro qualitate facti, & scandalo populi, vt bene tradit Praxis Neapolitana c 64.nu.2.& Menochius de arbitrariis lib.2. Centuria 5. casu 407. cum Beraardo Diax in practica Canonica criminali, c.30 Vasquez loco citato nu.48 Posseuinus de sacrificio c 2. nu.7. Bartholomeus ab Angelo loc. cit. § 215.& 228 Mirãda prima parte quæst. 40.art.8. conclusione 2. Contra Rodriquez loco citato.

PVNCTVM VIII.

Vtrum Sacerdotes possint accipere eleemosynam, seu stipendium ad sui sustentationem pro Missæ celebratione.

1 *An Sacerdos possit stipem accipere pro celebratione Missæ.*
2 *An Sacerdos possit stipem iuridicè exigere, vel etiam in pactum deducere.*
3 *An Sacerdotes, qui quotidie celebrare tenentur nouã stipem accipere possint, & omnibus vnico sacrificio satisfacere.*
4 *An teneantur ad restitutionem mercedis acceptæ.*
5 *Quo pacto restitutionem facere teneantur.*
6 *An Parochus possit stipem exigere, & pro eam tradentibus celebrare, quando non tenetur sacrificium suis ciuibus applicare.*
7 *An possit eleemosynam recipere, qui habet pingue patrimonium, vel beneficium.*
8 *Quantam eleemosynam recipere possit Sacerdos pro celebratione Missæ.*
9 *An Episcopus statuere possit quantitatem eleemosynæ.*
10 *An Episcopus statuere possit, ne Sacerdotes minorem pecuniam capiant.*

  11 *An*

11 *An teneatur ad restitutionem Sacerdos, qui eleemosyna taxam excedit.*

12 *An puniendi sint, qui relicta priori Ecclesia, se offerunt plus danti.*

13 *An possit Sacerdos in die Festo duplo maiorem eleemosynam accipere.*

14 *An Sacerdos possit titulo paupertatis aliquid supra taxam exigere.*

15 *An Sacerdos accepta à duobus stipe satisfaciat duplici obligationi diuersa.*

16 *An Sacerdos possit suum valorem specialem alteri applicare, sicque duplicem stipem accipere.*

17 *An teneatur Sacerdos per alium satisfacere oneri quotidianæ celebrationis, dum ipso praua vtitur valetudine.*

18 *An Sacerdos, qui plura collegit stipendia, possit per alios suo oneri satisfacere, retenta sibi eleemosynarum parte.*

DVo principaliter quæram in hoc puncto. Primo, vtrum Sacerdos possit eleemosynam accipere. Secundò quantam possit accipere.

PRIMA PROPOSITIO.

1 SAcerdos potest pro celebratione Missarum accipere eleemosynam, seu stipendium in sui sustentationē. Ratio est, quia operarius dignus est mercede sua Matthęi 10. & Lucæ 10. & qui altari seruit, de altari participat prima Corinthiorum 9. Ita communiter Doctores.

Occasione istius propositionis suboriuntur aliquæ difficultates, quas in sequentibus duxi explicandas.

2 Prima difficultas est, vtrum Sacerdos possit absque labe Symoniæ exigere mercedem per viam iuris, aut illam in pactum deducere, antequam Missæ Sacrum faciat.

Respondeo affirmatiuè cum Sancto Thoma secunda secundæ, quæst. 100 art. 5. Suarez tom. 1. de Religione lib. 4, c. 14. & tertia parte, disp. 86. sec. 1. versi. Circa alium modum, & sec. 3. Vasquez tomo 3. disp. 234. Corduba de casibus conscientiæ casu 27. Vgol. de Symonia tabula prima, c. 9. Azorio 3. parte, lib. 12, c. 3. quæsito primo, Lessio lib. 2. de iustitia, c. 35. dubio 8. Graffio prima parte lib. 2. decisionum aurearum, c. 95. nu. 32. folio mihi 264. Posseuino c. 2 nu. 20. Henriquez lib. 9. c. 21. num. 4. & cap. 22. num. 1. Nauarro cap. 23. nu. 101. & 105. Coninchο 3. parte q. 83. art. 1. dubio 11. concl. 1. nu. 197. Paulo Fraxinello de obligationibus Sacerdotum sec. 3. num. 2. & 5. Barttholomeo ab Angelo, dialogo 5. §. 528. contra Caietanum, & alios apud Suarez, & apud Posseuinum locis citatis. Ratio est, quia Sacerdos non recipit eleemosynam tanquam pretium rei spiritualis, vt suppono, sed pro sua sustentatione, aut pro labore extrinseco, aut pro obligatione celebrandi in tali loco, vel tempore, aut quia priuat se facultate dandi operā alijs rēbus, ex quibus licitè posset lucrum referre, vel aliquid aliud facere, quę sunt precio æstimabilia.

Hinc colligitur constitutas, & consuetas eleemosynas, aliosque prouentus, posse post celebrationem, auctoritate legitimi Superioris exigi ab iis, qui eos iniustè renuunt persoluere. Idem censuit Congregatio Pœnitentiariæ Mediolanensis me præsente, & ita consulente.

3 Secundò difficultas est, vtrum Canonici, aut Parochi, aliique Sacerdotes, qui ex titulo, vel ex conuentione tenentur Missas quotidie celebrare, possint nouas eleemosynas accipere pro celebratione Missarum, & omnibus vnica, vel paucioribus missis, satisfacere.

Respondeo negatiuè, etiam si plures collectas in celebratione Missarum adiungant, aut hoc faciant sciente, & concedente Superiore; secus si hoc faciant ex priuilegio Summi Pontificis, aut si offerentibus eleemosynas cōstet, ipsos Sacerdotes teneri Missæ sacrificium alijs applicare. Ratio responsionis est, quia iam perceperunt stipendium respondens sustentationi debitæ pro exiguo, & modico semihoræ labore, nec vllo iusto titulo possunt aliam stipem recipere, vt patet ex dictis puncto præcedenti, §. 2. difficultate prima.

Dixi, etiamsi plures collectas in Missæ celebratione adiungant; nam Sacerdos non potest vnica Missa satisfacere pluribus, a quibus accepit eleemosynam; etiam si plures collectas recitet in Missæ celebratione; cum addictio collectarum non æquiualeat valori Missę. Ita Paulus Fraxinellus de obligationibus Sacerdotum, sec. 4. concl. 2 §. 3. Naldus verbo Missa, nu. 13. & alij communiter.

Dixi, etiamsi hoc faciat sciente, & concedente Superiore; Sacerdos enim non potest vnica Missa pluribus satisfacere, etiamsi hoc faciat sciente, aut concedente Superiore. Ratio est, tum quia sicut ipse Superior non potest vnica missa pluribus satisfacere; ita neque potest alteri hanc facultatem dare. Tum quia Superior non potest remittere obligationem iure naturali, & diuino debitam. Ita Nauarrus tom. 1. consiliorum, lib. 3. de celebratione Missarum, consilio 8. Fraxinellus loco citato, §. 2. & alij.

Dixi, secus, si hoc faciat ex peculiari Summi Pontificis priuilegio; nam ratione priuilegij à Summo Pontifice obtenti fieri potest, vt liceat plures eleemosynas colligere, & omnibus vna, vel paucioribus Missis satisfacere. Quamobrem excusandi sunt aliqui Regulares muniti quibusdam priuilegijs, quibus vna Missa satisfaciunt pluribus, a quibus eleemosynam acceperunt. Ratio est, tum quia Summus Pontifex habet potestatem mutandi voluntatem offerentium stipes, iusta interueniente causa. Tum quia offerentes eleemosynam non videntur detrimentum pati, quatenus Missæ sacrificium æquè prodest omnibus quo ad impetrationem: quo ad satisfactionem verò suppletur per indulgentias, & per thesaurum Ecclesiæ, aut per communicationem bonorum operum illius Monasterij, seu Religionis, quæ fruitur tali priuilegio. Tum quia Summus Pontifex, sicut potest ex iusta causa missas reducere, ita etiam potest concedere, vt vnum, vel pauca Missæ sacrificia offerantur. Ita Sylvester verbo Missa primo, nu. 20. Reginaldus lib. 23. num. 239. Corduba lib. 1. q 4. Henriquez lib. 9 cap. 21. num. 3. Paulus Fraxinellus de obligationibus Sacerdotum, sec 7 §. 11. & 12. & alij apud Henriquez loco citato, quidquid in contrarium sentire videatur Azorius tertia parte, lib. 12. cap. 6 quæsito 5. vbi tradit, Summum Pontificem non posse facultatem concedere accipiendi plura stipendia, & satisfaciendi vno, vel paucis Missæ sacrificiis.

Dixi, aut si offerentibus eleemosynas constet, ipsos Sacerdotes habere onus applicandi alijs sacrificium; nam si hoc eis constet, vel ipsimet Sacerdotes certiores faciant tradentes eleemosynas de propria obligatione, qua tenentur alijs missæ sacrificium applicare, possunt eleemosynas ab offerentibus iam consciis obligationis, vel tunc admonitis recipere; quia nullam offerentibus faciunt iniuriam; cum scienti, & volenti non fiat iniuria, & offerentes nouam eleemosynam contenti videantur eo fructu, quem possunt percipere, seque voluntariè periculo exponant nō recipiendi integrum fructum. Ita Sotus lib 9 de iustitia quæst. 6. art. 1. Nauarrus ca. 25 num. 92. Suarez tom. 3. tertia parte, disp 86 sect. 3 Sylvester verbo Missa, 1. num. 10. Reginaldus lib 23 num 234 ad finem. Armilla verbo Missa, num. 35. Henriquez lib. 9. cap. 23. num. 6. Posseuinus cap. 20. num. 21. & Consultores pœnitentiariæ Mediolanensis idem senserunt me præsente, & ita consulente.

Hoc tamen limitandum puto cum Posseuino loco citato, & alijs, modo qui Missam curat celebrari, hoc non faciat ex alterius intentione, aut obligatione, vt si Titius legato mandauit ei curam Missarum celebrandarum; hæres enim non potest derogare voluntati testatoris.

4 Sed modo dubium est, vtrum qui plures collegit eleemosynas, & vnicum applicauit Missę sacrificium, teneatur ad restitutionem.

Respondeo affirmatiuè, vt patet ex supradictis puncto antecedenti, §. 2. difficultate prima sub finem; nam ex violatione iustitiæ cum damno alterius consurgit obligatio restituendi. Ita Vasquez tom. 3. disp. 231. cap. 4. Petrus Nauarrus lib. 2. cap. 2. num. 319 & 381. Nauarrus cap. 25. num. 92. Graffius prima parte decisionum lib. 2. cap. 45. num 17. Toletus lib. 2. cap. 8. Rodriquez cap. 251. conclus. 2. Fraxinellus sect. 4 conclus 5. §. 1. Arragonius quæst. 84. art 3. Coninchus, Suarez, & alij locis supra citatis.

5 Si quæras, quo pacto prædictus Sacerdos teneatur restitutionem facere.

Respondetur cum Petro Nauarro, quem citat, & sequitur Fraxinellus loco citato, §. 4 prædictum Sacerdotem teneri Missas prætermissas celebrare, vt supra diximus, vel curare, vt per alios celebrentur, vel restituere stipes acceptas admonitis ijs, qui eas dederunt, Missas non fuisse celebratas; Hoc enim pacto tollitur inæqualitas, & occur-

occurritur damno illatoseum is, qui tradiderat stipem, cõmodè possit eam alteri Sacerdoti tradere, & obligationem primo Sacerdoti condonet, vt suppono. Secus si omnino velit promissionem sibi factam seruari.

6 Tertiò difficultas est, vtrum Parochus illis diebus, quibus non tenetur suis ouibus Missæ sacrum applicare, possit ab aliquo stipem accipere, & pro ipso Missæ Sacrificium offerre.

Respondeo affirmatiuè. Ratio est, tum quia cum inseruiat altari, par est, vt viuat de altari. Tum quia non est deterioris conditionis cæteris Sacerdotibus; cœteri autem Sacerdotes non habentes onus Missæ applicandæ, possunt eleemosynam accipere. Ita Nauarrus in manuali cap. 25. num. 101. Suarez 3. parte, tomo 3. disp. 86. sect. 3. conclus. 2. Sotus de iustitia, lib. 9. quæst. 6. art 5. Posseuinus de officio Curati cap. 2. num. 20 Paulus Fraxinellus de obligationibus Sacerdotum sessione tertia, §. quarto, & alij communiter.

7 Quartò difficultas est, vtrum habens pingue patrimonium, aut beneficium, possit eleemosynam accipere pro Missarum celebratione.

Respondeo affirmatiuè. Ratio est, tum quia non est deterioris conditionis cęteris. Tum quia inseruit altari. Tum quia sicut miles non tenetur gratis militare, quamuis aliunde habeat, quo se commode valeat sustentare; Ita neque Sacerdos tenetur Missæ sacrum sine eleemosyna facere. Ita Suarez disp. 86. sect. 3. Sotus lib 9. quæst. 6. art. 1. Nauarrus loco citato, Petrus Nauarrus lib. 2. cap. 2. num. 305. Reginaldus lib. 23 num. 232. Arragonius de iustitia, quęst. 83. art. 3. Vasquez 3. parte tomo 3. disp. 234. cap. 4. Fraxinellus de obligationibus Sacerdotum, sectione 3. §. primo, num. 3. Rodriquez ca. 252 num. 4. & alij apud Henriquez lib. 9. cap. 22. num. 1 in commentario littera G. & apud Suarez loco citato, quos etiam sequitur Coninchus q. 83. art. 2. dubio 11. conclus. 2. contra Caietanum verbo Symonia, & alios apud Henriquez loco citato, littera H.

SECVNDA PROPOSITIO.

8 Sacerdos potest pro Missæ celebratione tantam eleemosynam accipere, quanta fuit præfixa per Episcopum, vel per legitimam consuetudinem, aut etiam per arbitrium viri prudentis, deficiente consuetudine, aut taxa Episcoporum. Ita Nugnus quæst. 83. art. 1. § in tertia parte, dubio 9. conclusione prima pagina 500. & pag. 501. vers. Ad primum, Arragonius secunda secundæ quæst. 85. art. 3. vers. Sed dubitabit aliquis. Zerola in praxi Episcopali, parte prima, verbo Missa, conclusione 2. & 3. Coninchus ibidem, dubio 10 num. 192. Suarez disp 86. sect. 2. Reginaldus lib. 23. num. 232. & alij communiter. Ratio est, quia sicut in temporalibus iustum pretium rerum venalium est illud, quod auctoritate Principis, vel per consuetudinem, vel iudicium prudentum fuit constitutum; ita illa est iusta eleemosyna pro celebratione recipienda, quæ conformis est taxæ ab Episcopo præscriptæ, vel per locorum consuetudinem receptæ, vel etiam à viris prudentibus constitutæ, deficiente legitima consuetudine, vel taxa Episcoporum.

9 Hinc colligi potest primò, Episcopos posse legem cõdere, vt tantum stipendium tradatur, ita vt laici non dent minus, nec Sacerdotes maius exigant, hoc enim expedit ad vitanda scandala, quæ facile possent suboriri in exigendis stipendijs, nec vlla potest repugnantiæ ratio afferri, cur Episcopi nequeant huiusmodi legem ferre. Ita Corduba lib. 1. quæst. 4. dubio 4. Suarez disp. 86. sect. 2 conclus. 1. Reginaldus lib. 23. num. 241 & alij: quidquid in contrarium afferat Nauarrus cap. 25. num. 106. & Sotus lib. 9. de iustitia quæst. 6. art. 1. ad secundum, Bartholomeus ab Angelo dialogo 5 §. 526.

10 Obserua tamen, non esse liberum Episcopis statuere, vt Sacerdotes non accipiant minorem pecuniam; nam occluderetur via liberalitati, charitati, & pietati; cum Sacerdotes liberalitatem exercere possint in remittẽdis eleemosynis sibi debitis. Ita Suarez, Nauarrus, & Reginaldus locis citatis, Augustinus Barbosa in remissionibus sess. 22. cap. 22. num. 3. idem innuit Henriquez lib 9. cap. 22. num. 3. S. Tho. 2. 2. quæst. 100. art. 3. Rodriquez cap. 252. num. 4. Bartholomeus ab Angelo loco citato, §. 527. Secundo colligitur illum peccare, qui supra taxam aliquid accipit, nisi forte excusetur ratione laboris extraordinarij aut alterius iusti tituli.

Circa secundam propositionem emergunt aliquæ difficultates, quarum solutionem, & explicationẽ ad praxim valde conferre existimo.

11 Prima difficultas est, vtrum Sacerdos, qui pro Missæ celebratione accipit stipem, & eleemosynam supra taxã ab Episcopo præscriptam, aut legitima consuetudine receptam, peccet mortaliter, & teneatur ad restitutionem.

Respondeo affirmatiuè, si exigat importune ab inuitis: secus si ex liberalitate offerentis recipiat eleemosynam pinguiorem supra taxam.

Ratio, cur non peccet, si ex mera liberalitate recipiat, est, quia excessus censetur donari, & sicut liberum est Sacerdoti minorem stipem accipere ita etiam liberum est maiorem accipere à sponte dantibus. Ita Reginaldus lib. 23. nu 232 Suarez disp. 86 sect. 2. conclu prima, Posseuinus cap. 2. num 25. Lessius lib. 2. cap. 4 dubitatione 6. num. 37. Fraxinellus de obligationibus Sacerdotum sect. 3. prænotione 5. §. 3.

Ratio vero, cur Sacerdos importunè exigens eleemosynam supra taxam ab inuitis, non solum peccet mortaliter posita materia notabili; verum etiam teneatur ad restitutionem, est, quia facit contra iustitiam augendo pretium taxatum à superiore; nam sicut ad Principem secularem spectat rerum venalium pretia constituere, Ita pertinet ad Episcopum stipem pro Missarum celebratione taxare. Ita Azorius 3. parte, lib. 12. cap. 6. Suarez to. 3. in tertiam partem, disp. 86. sect. 2. Vasquez 3 parte, to. 3. disp. 234. c. 4. Coninchus q. 83. ar. 1. dubio 10 num. 192. Nugnus ibidem de sacrificio, dubio 9. conclu. 1. Rodriquez 1. parte, c. 251. conclu. 4. Ludouicus Miranda in Manuali prælatorum to. 1. q. 41. art. 43. conclu. 1. & 2. Corduba lib. 1. q. 4 vers. Igitur quod amplius, Nauarrus c. 25. nu. 92. & alij communiter.

12 Si quæras, vtrum qui se offerunt plus danti deserentes priorem Ecclesiam, mulctari, & puniri debeant.

Respondeo affirmatiue cum Azorio prima parte, lib. 10. cap. 24. quæsito 9. & ita decernitur in Synodo diœcesana tertia Mediolanensi, & in tabella mulctarum. Ratio est, quia qui sordida quadam lucri cupiditate deserunt priorem Ecclesiam, in qua celebrare tenentur, seque alio conferunt ad Sacrum faciendum ob pinguiorem eleemosynam, faciunt contra propriam obligationem, & scandali præbent occasionem. Idem censuit Congregatio Pænitentiarię Mediolanensis me præsente, & ita consulente.

13 Secundo difficultas est, vtrum Sacerdos possit in die festo duplo maiorem eleemosynam accipere pro missæ celebratione.

Respondeo affirmatiue saltem in diæcesi Mediolanensi. Ratio est, tum quia potest accipi tanta eleemosyna, quãtam pręscripsit Episcopus, cuius est taxare eleemosynam accipiendam pro celebratione missarum; In Synodo autem diæcesana Mediolanensi tertia conceditur facultas accipiendi duplicatam eleemosynam in die festo. Tum quia pro solemni missa licitè taxatur maius stipendium, quam pro priuata, vt bene ait Suarez 3. parte, disp 86. sect. 2. vers. Dico 3. ergo etiam licitè taxari potest duplex eleemosyna pro missæ celebratione in die festo. Ita censuit Congregatio Pęnitentiariæ Mediolanensis me præsente & ita consulente.

14 Tertia difficultas, est vtrum Sacerdos possit titulo paupertatis aliquid supra taxam exigere ad vitæ sustentationem.

Respondeo negatiue. Ratio est, tum quia missæ sacrificium, vt inter cæteros optimè tradit Toletus lib. 2. cap. 8. num. 4 Nauarrus in Manuali cap. 25. num. 92. Suarez to. 3. disp. 88. sect. 4 & alij Doctores statim citandi, non est institutum ad sustentandam Sacerdotis vitam; cum Sacerdos promoueri nequeat ad ordinem Sacerdotalem, nisi cõstet habere bona, seu titulum sufficientem ad vitæ sustentationem cap. non liceat, cap. Episcopus, & cap. Cum secundum de præbendis. Tum quia sicut paupertas non tribuit alicui ius vendendi supra rem taxam Principis. Ita neque confert ius Sacerdoti ad recipiendam eleemosynã supra taxam Episcopi edicto, aut legitima consuetudine constitutam. Ita Posseuinus cap. 2 num. 24. Nauarrus loco citato, Corduba lib. 1. q. 4. dubio 2 Suarez disp. 86 sect. 4. vers. Dico ergo, Fraxinellus sect 4. conclu. 1. §. 3. Henriquez lib. 9. cap. 22. num. 5. & Congregatio Pœnitentiariæ Mediolanensis me præsente, & ita consulente contra Nugnum

gnum 3. parte q. 83. art. 1. §. in tertia parte, dubio 9. post sextam conclusionem, vers. Respondetur tamen. pag. 502. Rodriquez cap. 252. nu. 4. & plures alios, quos supra retuli puncto antecedenti, § 2. difficultate prima.

15 Quarto difficultas est, vtrum Sacerdos satisfaciat duplici obligationi accepta à duobus stipe, si vnus eorum tradidit eleemosynam pro Missa ad rem aliquam impetrandam, & alter tradidit stipem pro Missa in satisfactionem, Exempli gratia pro mortuo, & Sacerdos intendit primo applicare Sacrificium, vt impetratorium, secundo vero, vt satisfactorium.

Respondeo non satisfacere. Ratio est, tum quia excedit taxam ab Episcopo præscriptam. Tum quia defraudat tradentes eleemosynam; cum petens Missæ sacrificium, non solum censeatur petere partem fructus, & valoris, sed integrum Missæ fructum, qui offerentibus stipem applicari consueuit. Ita Suarez disp. 29. sec. 12. Naldus verbo Missa, num. 13. Nauarrus de celebratione Missarum, consilio 8. Emanuel Sà verbo Missa num. 44. Rodriquez cap. 252. nu. 6. & alij, quos citat, & sequitur Posseuinus, c. 2. nu. 25. quæsito 7.

Hoc tamen limitandum est, modo tradentes eleemosynam non annuant voluntati Sacerdotis; nam scienti, & volenti non fit iniuria.

16 Quinta difficultas est, vtrum Sacerdos possit valorē, qui sibi specialiter debetur, applicare tradenti eleemosynam, sicque pro eadem Missa duas eleemosynas accipere, vnam quatenus vni applicat valorem medium; Alteram, quatenus alteri applicat valorem, qui sibi debetur.

Respondeo negatiuè. Ratio est, tum quia hæc specialis pars valoris ex sua natura pertinet ad Sacerdotem, & sicut valor generalis, qui Ecclesiæ debetur, non potest alteri applicari, vt bene obseruat Miranda q. 41. ar. 5. concl. 1. Fraxinellus sec. 3. prænotione 3. §. 1. & alij, Ita neque specialis valor, qui Sacerdoti celebranti specialiter debetur, potest alteri communicari; cum effectus ex opere operato sit beneficium proprium, & personale, quod non potest in alterum transferri. Tum quia cum Sacerdos non certo sciat se esse in gratia, seque capacem esse fructus sacrificij, non potest sacrificij valorem alteri certo applicare, qui certam tradidit eleemosynam, & certum petijt valorem. Tum quia cum ignoretur an valor specialis respondens Sacerdoti sit æqualis valori medio, qui potest, & debet tradenti eleemosynam applicari, non est dicendum, Sacerdotem posse danti eleemosynam applicare valorē, qui sibi specialiter debetur; consequenter Sacerdos non satisfaciet vnica Missa, accipiēdo duplicem eleemosynam, & applicando vni valorem medium, alteri specialem. Ita Suarez 3. parte, disput. 79. sect. 9. ad finem, & disp. 86. sect. 1. vers. sed quæret tandem aliquis, & sec. 2. ad finem. Posseuinus c. 2. num. 25. quæsito 6. Rodriquez prima parte, cap. 250. num. 2. & Congregatio Pœnitentiariæ Mediolanensis me præsente, & ita consulente. Contra Nauar. c. 25. nu. 92. Mirandam in Manuali Prælatorum q. 41. art. 4. concl. 2. Bartholomeum de Angelis dialogo 5. examinis Confessariorum de Missa. §. 507. pag. mihi 314. Nugnum q. 83. art. 1. §. in secunda parte q. 6. pag. 489. & §. in tertia parte, dubio 3. versus finem pag. 491. Henriquez lib. 9. cap. 21. num. 7. in Commentario littera O, & num. 8. littera T, vbi refert Maiorem, & alios.

Objicies. Sacerdos potest valorem medium sibi applicare, sicque duplicem fructum recipere; ergo poterit etiā suum fructum alteri applicare, & consequenter duplicem eleemosynam accipere.

Respondeo negando consequentiam. Ratio disparitatis est, quia valor medius est applicabilis illi quem Sacerdos elegerit; consequenter etiam applicari potest ipsimet Sacerdoti celebranti; non verò constat valorem specialem posse alijs applicari, vt diximus.

17 Sexta difficultas est, vtrum Sacerdos, qui ob prauam valetudinem spatio aliquorum, exempli gratia quindecim dierum, non potuit onus quotidianæ celebrationis, iuxta Capellaniæ institutionem adimplere, teneatur per alium supplere ad ratam temporis, quo in lecto recubuit, & non valuit Missas ob infirmitatem celebrare.

Respondet Tabiena verbo Missa, num. 45. Syluester verbo Missa primo quæsito 7. num. 7. ad finem. Azorius prima parte, lib. 10. c. 24. quæsito 7. columna 1. littera B, Rodriquez in summa, cap. 252. concl. 3. num. 3. folio 306. Henriquez lib. 9. de Missa c. 24. nu. 4. folio 550. & alij fere communiter, teneri per alium supplere, vel restituere hæredibus institutoris Capellaniæ. Ratio est, quia Sacerdos tenetur fundatoris intentionem adamussim obseruare, & pacta, atque conuentiones adimplere; Cum autem intentio fundatoris, & conuentio fuerit Missam quotidie celebrandi, sequitur Sacerdotem debere quotidie Missam celebrare, vel saltem per alium supplere, aut restitutionem hæredibus institutoris Capellaniæ facere.

Sed mihi præcisa consuetudine, aut decretis distinguendum videtur cum Naldo verbo Missa nu. 6. Petro Nauarro lib. 2. de restitutione c. 2. nu. 211. pagina mihi 72. Fraxinello de obligationibus Sacerdotum sect. 4. concl. 4. §. 13. Praxi Neapolitana c. 47. nu. 2. Rodriquez loco citato, nu. 3. Riccio in sua Praxi decis. 403. nu. 5. & alijs, hoc pacto; aut infirmitas est breuis, exempli gratia quindecim dierum, aut est longior, exempli gratia duorum, vel trium mensium; si longior est, puto Sacerdotem non immunem esse ab obligatione celebrationis per alium, aut ab onere restituendi mercedem hæredibus, quam pro celebratione Missarum accepit, vt patet ex ratione allata pro Tabiena, Azorio, Henriquez, & alijs. Si vero infirmitas est breuis, nec Sacerdos diutius per infirmitatem abstinuit à Missæ celebratione, dicendum videtur non teneri per alium supplere ad ratam tēporis, quo detentus fuit infirmitate. Ad hanc rem probandam, vtor iisdem ferè rationibus, quibus eam comprobat Petrus Nauarrus loco citato, Prima est. quia non est credibile, fundatorem voluisse tam stricte Sacerdotem pro modico infirmitatis tēpore obligare, sicut enim Concilium Tridentinum concedit Parochis facultatem, qua possint spatio duorum mēsium ex legitima causa singulis annis abesse, existimans hoc non esse longum, & sufficiens spatium ad inducendā illis obligationem restituendi, ratione absentiæ, ita modicum, & breue spatium, exempli gratia quindecim dierū, non videtur sufficiens ad obligandum Sacerdotem ad restitutionem, vel ad celebrationem per alium dato infirmitatis casu.

Secunda ratio nititur argumento desumpto ex lege Arboribus, § de illa, ff. de vsu fructu, vbi glossa dicit Salariū non esse denegandum famulo, qui exiguo tempore ægrotauit. Ex quo sic argumentor, Sacerdos non est deterioris conditionis infimo famulo; sed famulo laboranti infirmitate octo, vel quindecim diebus non videtur denegandū salarium iuxta Glossam; ergo neque videtur denegādum stipendium Sacerdoti, qui non potuit ob infirmitatem breui temporis spatio Missas celebrare.

Tertia ratio desumitur ex decreto Concilij Prouincialis septimi Mediolanensis titulo de Missis, vbi conceditur Capellano vtenti praua valetudine per mensem, vt recipiat integram eleemosynam iudicio Episcopi, si Capellanus saltem per annum munus illud obierit.

Hoc tamen intelligendū puto cum Petro Nauarro Riccio, & alijs statim citandis primo nisi expresse, & explicitè in fundatione Capellaniæ habeatur, vt Sacerdos incidens in infirmitatem suppleat per alium, aut si non sit electa persona, sed solum sit habita ratio Missæ celebrandæ, vt si dicatur in fundatione Capellaniæ, volo Missam quotidie celebrari in tali altari, aut, obligo Sacerdotem ad prouidendum de Missa per se, vel per alium, vt patet a simili ex dictis puncto antecedenti, §. 2. difficultate 7. & bene tradit Azorius prima parte, lib. 10. cap. 24. quæsito 7. ad finem. Naldus verbo Missa, nu. 6. Petrus Nauarrus lib. 2. cap. 2. nu. 210. Riccius decis. 403. nu. 6. & alij.

Secundò, hoc procedere tantum in eo casu, in quo Sacerdos non potuit celebrare ob infirmitatem. Secus si Missæ celebrationem prætermisit alijs de causis, & negotijs etiam iustis; negotium enim superueniens Capellano non debet obesse fundatori, contra fundatoris voluntatem: quidquid in contrarium sentire videatur Azorius loco citato.

Hinc patet responsio ad rationem pro Tabiena, Azorio, & alijs allatam; dicendum enim est Sacerdotem non facere contra conuentionem, & intentionem fundatoris, si ad modicum, & breue tempus missæ sacrum ob infirmitatem prætermisit; fundator enim non præsumitur voluisse Sacerdoti tam strictam obligationem imponere.

Addo, multos auctores, quos in contrarium adduximus trahi posse in nostram sententiam, quatenus dicunt Sacerdotem, qui paucis diebus non celebrauit ob infirmitatem, non teneri ad restitutionem; spatium autem quin-

decim

decim dierum mihi videntur in proposita materia pauci dies.

Dixi in responsione difficultatis præcisa consuetudine, & decretis, vt aduerterem standum esse consuetudini, & decretis, vbi legitima consuetudo recepta est, & vbi peculiaria extant decreta. Quamobrem in Diœcesi, & Prouincia Mediolanensi standum erit decreto Concilij Prouincialis septimi cap. de missis, vbi habetur, eum, qui per annum saltem munus missæ quotidianæ obierit, posse, si vere per mensem infirmitate fuerit impeditus, Episcopi iudicio integram eleemosynam percipere.

Ex quo videtur inferendum, Sacerdotem, qui modico temporis spatio, infirmitate laborauit, spatio exempli gratia quiodecim dierum, posse sibi integram eleemosynam retinere.

18 Vltima difficultas est, vtrum qui plura colligit stipendia pro celebratione missarum, possit per alios Sacerdotes satisfacere retenta sibi parte eleemosynarum inscio dante, & inscijs Sacerdotibus, per quos pensum missarum persoluitur.

Respondeo cum Soto lib. 9. de iustitia, q. 3. arti. primo, Suarez 3 parte. disp 88. sect. 3. Nauarro cap. 25 nu. 91. vers. 14. Reginaldo lib 23. nume. 140. Naldo verbo Missa, num. 20. Emanuele Sa verbo Missa, num 45 Fraxinello sect. 5. prænotione 5. §. 4. Posseuino cap. 2. num. 19 Rodriquez prima parte, cap. 252. conclu. 4. Henriquez lib 9. de Missa, cap. 22. num. 8. Bartholomeo ab Angelo dialogo 5. § 513 Vasquez 3 parte disp. 234. cap 4. num. 30. & aliis, Contra Maiorem in quarto, dist. 45 quæst. 3. Arragonium de iustitia, & iure, quæst. 85. art. 3. dubio vltimo pagina mihi 611. Cordubam quæst. 4. dubio 1. opinione 2. & alios satisfacere, modo Sacerdotibus celebrantibus tantam tradat eleemosynam, quantam fert communis taxa. Ratio est, tum quia nulli facit iniuriam; non enim facit iniuriam Sacerdoti missas celebranti; cum ei tantum stipendij tradat, quantum postulat taxa communi consuetudine recepta, aut Episcopi auctoritate constituta; quamuis fortè stipendium sit minimum intra latitudinem iusti stipendij; neque facit iniuriam illi, qui sibi eleemosynam tradidit pro missis celebrandis; nam tantum rependit, quantum promisit; cum re vera per alium suppleat, & missas æqualis valoris per alios Sacerdotes offerat. Tum quia Sacerdos, qui pecuniam accepit, vt missæ sacrificium per se ipsum celebraret factus est dominus peccuniæ cum obligatione celebrandi missam; non enim est veluti simplex dispensator, & missarum celebrandarum curator, vt suppono; ergo potest partem illius pecuniæ sibi retinere; retinet enim quod suum est, nec vlli facit iniuriam. Tum quia quotidiana cernimus experientia, vt etiam obseruat Posseuinus cap. 1. num 18. Henriquez loco citato, & alij, Capellanos habentes pingues Capellanias reddentes exempli gratia ducentos, aut trecentos aureos singulis annis consueuisse quinquaginta aureos, seu stipem iuxta loci consuetudinem tradere alteri Sacerdoti ad sustinenda onera Capellaniæ, retentis sibi reliquis, ergo neque repugnat hoc idem fieri in proposito casu.

Aduertendum tamen est, primo, quæ diximus in eo solum valere, qui factus est dominus pecuniæ sibi traditæ; non vero in quocunque alio stipes colligente pro missarum celebratione, vt patet ex allatis rationibus. Quamobrem Sacrista, vel alius, qui stipes colligit, vt per alios curet missas celebrari, non potest sibi partem retinere, nisi hoc ei lege aliqua, vel consuetudine ratione officij permittatur. Ita Nauarrus cap. 25. num 91. Sotus loco citato Beia prima parte casu 12. sub finem. folio mihi 50. Rodriquez loco citato nu. 9. Reginaldus, Emanuel Sà. Fraxinellus. Suarez, & alij locis citatis.

Secundo, hoc non esse consulendum, cum redoleat nescio quid negotiationis, & nimiæ affectionis ad lucrum, nisi iusta causa cohonestetur. Ita Posseuinus, Suarez, Arragonius, Fraxinellus, & alij locis citatis. Idem in prædictis censuit Congregatio Pœnitentiariæ Mediolanensis me præsente, & ita consulente. Immo hoc idem consilium ferè de verbo ad verbum in librum decisionum referendum transmisi ad maiorem pœnitentiarum Ecclesiæ Metropolitanæ, sicut etiam frequenter in alijs consilijs consueueram; hoc autem admonuerim non vanitatis; & iactantiæ gratia, cum mihi seruo nequam minus vtili, & omnium minimo nihil adscribam; sed ne qui librum decisionum viderit, existimet inde me accepisse, quod vobis in hoc suggestu tradidi.

PVNCTVM IX.

Qua hora, quo loco, & quibus vestibus, ac vasis celebranda sit Missa.

1 *Hora celebrandæ missæ quandonam incipiat.*
2 *Quo tempore incipiat Aurora.*
3 *An liceat in necessitate celebrare ante Auroram, vel post meridiem.*
4 *An Sacerdos, qui suscepturus est iter ob honestam causam, possit summo mane celebrare.*
5 *An missæ, quæ in die Natiuitatis celebrantur, possint ante Auroram celebrari.*
6 *Quantum temporis spatium requiratur, vt Sacerdos dicatur grauiter peccare celebrando post meridiem.*
7 *An peccet Sacerdos celebrando, antequam recitet diuinum officium.*
8 *Quibus in locis celebranda sit missa.*
9 *An missæ celebrari possint extra Ecclesiam, vel Oratorium ab Episcopo designatum.*
10 *An Episcopus concedere possit, vt missa celebretur in Capella domus priuatæ.*
11 *An Sacerdos in mari celebrare possit.*
12 *An requiratur Altare firmum, & portatile.*
13 *Quænam solemnitas requiratur ad consecrationem Altaris.*
14 *Quot modis Altare consecratum desinat esse sacrum.*
15 *An possimus celebrare in Altari, in quo Episcopus eadem die celebrauit.*
16 *An ad celebrationem requiratur Calix cum patena.*
17 *Quid per Calicem, & patenam significetur.*
18 *Calix, & patena quandonam amittant consecrationem.*
19 *An consecrationem amittat Calix, si cupa separetur a pede.*
20 *An laicus tangere possit Calicem consecratum, & alia ornamenta.*
21 *A quonam lauanda sint Corporalia.*
22 *An Pixis debeat esse consecrata.*
23 *An requirantur corporalia, & an debeant esse munda.*
24 *Quot Mappæ requirantur.*
25 *An requirantur vestes Sacræ, & quænam sint.*
26 *Hæ vestes quandonam amittant benedictionem.*
27 *An omissio harum vestium inducat peccatum mortale.*
28 *Sacerdos quomodo has vestes gestare debeat.*
29 *An requiratur liber.*
30 *An requiratur lumen.*
31 *An teneatur Sacerdos preces præscriptas recitare dum se vestibus induit.*
32 *An Sacerdos debeat adhibere masculum sibi ministrantem.*
33 *An peccent, qui Missam sine Ministro celebrant.*
34 *Quænam seruanda sint a ministro absque solemnitate inseruiente.*
35 *An peccet minister deficiendo in ijs, ad quæ adhibetur.*
36 *An Missa celebrari queat materna, vel vulgari lingua.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Tempus, seu hora celebrandæ missæ regulariter incipit ab Aurora vsque ad meridiem. Ita Doctores statim citandi.

2 Aurora dicitur quando aer incipit illustrari, seu illuminari per primam solis irradiationem, vel paulo ante per quadrantem, aut per dimidiam horam; nam in moralibus parum pro nihilo reputatur. Ita Henriquez lib. 9. c. 24. num 5 Suarez disp. 80. sect. 4. Reginaldus lib 29. num. 173. Coninchus quæst. 83. art. 2. dubio 4. num. 217. S. Tho. 3. par q. 83. art. 2. Sotus in 4 sent. dist. 13. q. 2. art. 2. Sylvester verbo Missa num. 6. Rodriquez in summa cap. 250. num. 1. Pitigianus dist. 13. q 2. art. 4. Angles q. de valore Missæ, ar. 2. difficultate 4. Graffius lib. 2. decisionum aurearum. cap. 40. num. 3. Tabiena verbo Missa num. 5. Bartholomeus ab Angelo de missa dialogo 5 §. 47. Victoria de Eucharistia, num. 97. Nugnus q. 83. art. 1. Miranda prima parte q. 40. ar. 10. conclusione 1. Nauarrus ca. 25. num. 85. Naldus verbo

Missa

2 Missa num. 1. Posseuinus de communione ca. 8. num. 28. Azor. prima par. lib. 10. Chamerota de Missæ sacrificio dubio 13. Vasquez 3. parte disp. 233. c. 3. & alij communiter.

3 Hinc colligi potest primo a fortiori, in necessitate licitum esse media hora ante auroram, aut post meridiem celebrare pro communicando infirmo; non tamen licitum videtur media nocte pro communicando infirmo celebrare, vt inquiunt Bartholomeus ab Angelo loco citato §. 650 651. & deinceps, Posseuinus loco citato, Naldus loc. citato, Sotus, Henriquez, & alij, quos supra retuli, vbi hoc probaui.

4 Secundo Clericum, qui suscepturus est iter ob honestam causam, posse summo mane paulo ante lucem celebrare ad commodè suscipiendum iter. Immo Paludanus, & Victoria apud Rodriquez ca. 250. putant licitum esse generaliter loquendo celebrare dimidia hora ante auroram, itaut missa finiatur in prima lucescente aurora; quamobrem Victoria testatur non esse punctualiter expectandum ipsum auroræ tempus; cum in moralibus parum pro nihilo reputetur; idem docet Vasquez loco citato num. 27. Sotus in 4. dist. 13. q. 2. artic. 1. Bartholomeus ab Angelo §. 656. & alij, quorum opinio non caret probabilitate.

5 Quæres primo, vtrum tres missæ, quæ in die Natiuitatis celebrantur possint noctu ante auroram celebrari.

6 Respondeo cum Nugno quæst. 83. art. 2. vers. sed est dubium; Nauarro consilio 1. de celebratione missarum, & c. 25. num. 83. Syluestro verbo missa 1. quæsito 8. Bartholomeo ab Angelo dialogo. 5. §. 649. Angelo verbo Missa, num. 46. Miranda prima parte q. 40. art. 8. conclusione 2. & alijs, solam primam posse celebrari. Ratio est, tum quia sic vsu receptum videtur; Tum quia tantummodo in prima Missa dicitur Communicantes, & noctem Sacratissimam celebrantes, quod inditio est, primam tantummodo missam noctu celebrari posse. Suarez vero disp. 80. sect. 4. & Coninchus loco citato Rodriquez cap. 249. nu. 5. & Reginaldus loco statim citando existimant, posse omnes ante auroram celebrari; quia non potest, inquiunt ipsi vlla sufficiens ratio afferri, cur vna, & non omnes noctu celebrari, possint.

Neque obstat consuetudo, inquiunt Suarez, & Coninchus locis citatis, quibus adhæret Reginaldus loco citato, n. 174. quia ex consuetudine potius oppositum colligitur; cum ita regulariter fiat sine scrupulo, ita vt absoluta prima missa, reliquæ statim celebrentur.

Verum sententia Suarez, Coninchi, & Reginaldi solum procedit in illis locis, in quibus per consuetudinem introductum est, vt omnes missæ noctu celebrentur. Nostra verò sententia sustinenda est pro illis locis, in quibus aliter vsu comprobatum est.

6 Quæres Secundo, quantum temporis spatium requiratur vt Sacerdos dicatur grauiter peccare differendo missæ celebrationem post meridiem.

Respondet Azorius loco citato, cap. 25. quæsito 6. tertiam horæ partem sufficere. Verum hæc sententia nimis dura mihi videtur; sicut enim seruiliter laborans in die festo per tertium horæ spatium non peccat mortaliter, vt etiam docet ipse Azorius, quem suo loco retuli; Ita neque videtur reus lethalis culpæ, qui per tertium horæ spatium vltra meridiem missæ celebrationem differt.

Nauarrus vero cap. 25. num. 87. quem citat, & sequitur Viualdus in candelabro, cap. penultimo de Eucharistia n. 50. putat missam absque vllo priuilegio celebrari posse vsque ad horam nonam, quæ per tres horas durat post meridiem, quam sententiam sequitur etiam Pitigianus loco citato.

Verum hæc sententia nimiam concedere videtur licentiam; cum spatium trium horarum nimis notabile videatur, & contrarium in praxi obseruetur. Immo Rodriquez loco citato, conclu. 3. aduertit eum, qui per audaciam, & præsumptionem hora tertia post meridiem celebrat, remanere perpetuo suspensum a diuinis.

Quamobrem mihi media via incedenti, ad peccatum mortale videtur requiri spatium trium quadrantum, vel etiam horæ, sicut enim spatium horæ sufficit ad contrahendum mortale peccatum, quoties opera seruilia in die festo exercentur; Ita si quis per horam post meridiem non perficiat missam, non videtur a mortali excusandus, præcisa iusta causa. Ob iustam verò causam missæ celebratio potest ad longius tempus protendi, vt benè inquit Coninchus loco citato num. 119. Miranda prima parte q. 4. art. 11. conclusione vnica. Rodriquez cap. 250. num. 2. & alij Doctores citati, vt accidit in festis solemnibus, in quibus consuetudine constat, missam solemnem aliquando protrahi ad duas horas post meridiem. Immo post huiusmodi missam posse Sacerdotem celebrare, ne magna populi pars careat missæ auditione, sustinet Suarez loc. cit. Rodriquez loc. cit. conclu. 2. Posseuinus loc. cit. Vasquez loco citato nu. 37. & alij.

Ego tamen hoc non putto facilè permittendum absque licentia, quam potest Episcopus ex causa rationabili in casu particulari concedere, vt asserit Suarez disp. 80. sect. 4. Reginaldus lib. 29. num. 174. Chamerota de missæ sacrificio dubio 13. ad finem & alij quamplures, quos in tractatu de legibus adduxi, dum nobis de dispensationibus sermo esset.

7 Quæres Tertio, vtrum peccet mortaliter, qui celebrat missam ante matutini officij celebrationem.

Respondeo, solutionem huius quæsiti constare ex dictis de horis canonicis, vbi duplicem retulimus opinionem.

Prima fuit affirmatiua Azorij prima parte, lib. 10. cap. 18. quæsito 17. Graffij lib. 2. decisionum, cap. 40. num. 6. Beiæ 1. parte, casu. 54. vers. Quia celebrare, Zecchij de Sacramentis, cap. 16. in principio, Henriquez lib. 9. cap. 24. num. 7. Sancti Antonini tertia parte, titulo 13. c. 4. num. 2. Pitigiani dist. 13. q. 2. art. 10. Bartholomei ab Angelo Dialogo 5 § 240. & aliorum apud Emanuelem Sa verbo missa num. 12.

Secunda sententia fuit negatiua, quam veriorem per se loquendo censui cum Soto dist. 13. quæst. 2. art. 1. Nugno q. 83. art. 2. Suarez disp. 82 sect. 1. & alibi. Coninco q. 83. art 3. dubio 4. num. 120. Lessio lib. 2. de iustitia, cap. 37. dubio 12 num. 81. Arragonio secunda secundę, q. 83. art. 12. vers. de ordine, Naldo verbo Missa, num. 8. Rodriquez in summa, prima parte, cap. 249. num 12. Conrado in responsione casuum conscientiæ casu 242. Petro Ledesma de Sacramento Eucharistiæ cap. 23 vers. 8. Miranda in Manuali prælat. prima parte q. 40 art. 12. conclusione vnica Chamerota de Sacrificio missæ dubio 14. Naldo verbo missa num 8. & alijs, quos retuli loco citato de horis canonicis. Ratio est, tum quia non videtur tanta connexio inter missam, & horas Canonicas, vt conuertens hunc ordinem reus lethalis culpæ constituendus sit. Tum quia vbi non est lex, nec præuaricatio; nulla autem lege sancitum est sub mortali, celebrantem missam ante matutinas horas grauiter peccare. quamuis fieri possit, vt peccet venialiter, defectu debitæ deuotionis, vt si recitet matutinum tardius quam par sit. Neque obstant Rubricæ, in quibus asseritur missam celebrandam esse post matutinum; nam vel loquuntur de missis conuentualibus, iis præsertim, quæ persoluuntur a Canonicis, quæ secundum probabiliorem sententiam, quam sequitur Nugnus loco citato, sub mortali celebrandæ non sunt ante matutinum, vel tantummodo indicant quid fieri deceat, vt inquit Coninchus loco citato vel dic rubricas in hac parte non videri receptas cum tanto rigore.

SECVNDA PROPOSITIO.

8 Missa celebranda est in Ecclesia consecrata ab Episcopo, aut saltem benedicta, & in altari lapideo consecrato, integro, & non enormiter fracto. Cap. placuit. Cap. Nullus Presbyter, & cap. missarum de consecratione, dist. 1. Verum si altare non sit consecratum, saltem altare portatile, quod communi vocabulo petra consecrata nuncupatur, debet esse consecratum, integrum, & lapideum, quamuis includi possit in aliqua tabella lignea, vel in alia materia vt docet praxis, & experientia.

9 Hinc colligi potest primo, non posse missas absque graui peccato celebrari extra Ecclesiam aut extra Oratoriũ ab Episcopis designatum, nisi adsit iusta necessitas, vt qualis est si occasione missæ nouæ inquiunt DD. Ecclesia Populum non capiat, nec aditus pateat ad Episcopum, vel si adsit licentia Episcopi, vt ostendit Suarez disp. 81. Henriquez cap. 2. num. 6. Reginaldus num. 176. Vasquez loco citato num. 4 & 6. Rodriquez cap. 149. num. 14. Syluester verbo missa 1. num. 5. Nau. cap. 25. num. 80. & 82. Bartholomeus

lomeus ab Angelo de miſſa §. 617. & 619. Sotus in 4. diſt. 13. q. 2. art. 2. Chamerota loco cit. dubio 1. Nugn q. 83 art. 3. Coninchus q. 83. art. 3. dubio 1. num 224. Graffius prima parte deciſionum lib. 2. cap. 32. S. Anton. 3. parte titulo 13. cap. 6. num 4. Hieronymus Llamas in ſumma 3. parte Methodi cap. 5. §. 15. & alij. quamuis Emanuel Sa verbo miſſa, nu. 2. cum Soto in 4. diſt. 13. q. 2. art. 3. putet non eſſe peccatum mortale celebrare extra Eccleſiam, ſecluſo ſcandalo, & contemptu.

Sed quod ego dixi verius puto, cum Conincho loc. cit. num. 223. & aliis DD. cit. quia violatur præceptum Eccleſiæ in re graui; cum extet prohibitio ſub graui pæna amiſſionis ſtatus; quamuis non extet prohibitio ſub cenſura; & quod Doctores admittuntur occaſione miſſę nouæ, non facile admitterem præciſa conſuetudine. nam obligatio pręcepti non videtur ceſſare propter opus conſilij, & deuotionis, niſi aliud colligatur de mente legiſlatoris, vt in ſimili docet Azorius prima parte lib. 7. cap. 7. quæſito 8. & ad finem, & alij a me relati in tractatu de legibus.

20 Addit idem Emanuel Sa loco citato, Henriquez lib. 9. cap. 27. num. 2. Epiſcopum poſſe iuſta de cauſa dare facultatem celebrandi in capella domus priuatæ, & ſub dio adhibito vtroque altari, firmo ſcilicet, & portatili; ſed contrarium docet Azorius lib. 10. cap. 26. quęſito 3. ex congregatione Concilij Suarez diſp. 81. ſect. 3. verſ. ſecundo obſeruandum. Raginaldus lib. 29 num. 176. Rodriquez loco citato, Coninchus loco citato, num. 225. ex Tridentino ſeſſ. 2. in decreto de obſeruandis, & euitandis de celebratione miſſarum, vbi Epiſcopis reſtricta eſt poteſtas permittendi, vt miſſæ celebrentur in priuatis domibus, & in oratoriis non viſitatis, & deſignatis ab ipſis Ordinariis, etiam ſi oratoria ſint Religioſorum.

Negandum tamen non videtur, quin Epiſcopus poſſit in caſu aliquo particulari iuſta concurrente cauſa diſpenſare, vt miſſa extra Eccleſiam in loco honeſto celebretur vt patet ex dictis de legibus, & bene tradit Suarez. Reginaldus, & alij locis citatis. De qua re videri poteſt Azorius 1. parte, lib. 10. cap. 26. quæſito 5. Suarez, & Reginaldus locis citatis. Beia quarta parte, c 33. pag. 467. Nauarrus in Manuali c. 25. n. 82. & Petrus Ceneda lib. 2. practicarum quæſtionum, q. 44. nu 4. & deinceps.

21 Secundo colligitur, non poſſe miſſam celebrari in mari, vel in flumine, vbi periculum imminet effuſionis Sanguinis. Si vero periculum non adſit effuſionis Sanguinis, Emanuel Sa verbo miſsa, num. 19. Henriquez loco citato, Angles q. de valore miſsæ art. 2. Graffius prima parte lib. 2. cap. 42, num. 10. Bartholomeus ab Angelo §. 620. vbi citat pro ſe multos DD. & alij putant, poſse celebrari. Sed contrarium videtur ſuſtinendum, niſi aliter conſuetudine, vel priuilegio conceſsum ſit. Ratio eſt, quia miſsa celebranda eſt in Eccleſia conſecrata, vel benedicta; ita ſentire videtur Suarez diſp. 91, ſect. 3. Nauarrus capite 25. num. 8. Reginaldus loco citato, num. 168. Coninchus loco citato nu. 210. Vaſquez 3. parte diſp. 232. cap. primo nu. 5. & alij.

22 Tertio, non poſſe miſſam celebrari ſine altari, tam firmo, quam portatili conſecrato; altare autem portatile fieri non poteſt ex duobus lapidibus inuicem colligatis, ſed ex vno tantum, ſic enim conſuetudine receptum eſt ad indicandam vnam in Chriſto perſonam, vt bene docet Vaſquez diſp. 233. c. 2. nu. 16. cum Syluestro verbo Altare quæſito 3.

Obſerua tamen, quando Altare firmum, ſeu lapis integer, qui toti Altari ſuper imponitur, eſt conſecratus, non opus eſſe Altari portatili: ſi vero lapis non ſit conſecratus, opus eſt Altari portatili lapideo conſecrato, vt dictum eſt.

23 Si quis ſcire cupiat, quænam ſolemnitas requiratur ad conſecrationem Altaris, conſulere poteſt Pontificalium librum, aut Azorium to. 1. lib. 10 cap. 27. quæſito 8. Suarez loco citato, ſect. 5. & Reginaldum loco citato, nu. 190. alioſque DD. de hac re agentes, quorum aliqui freti conſuetudine addunt, ad conſecrationem Altaris neceſſarias omnino eſſe reliquias, contra Coninchum nu. 141. Vaſquez 3. parte diſp. 233. c. 2. nu. 16. & Suarez loc. cit. niſi Summus Pontifex diſpenſet, ca. placuit de conſecratione, diſt. 1.

Præterea, ſi quis ſcire cupiat utrum Altare debeat orientem partem reſpicere. Reſpondeo diſſenſionem eſſe inter Doctores; nam aliqui Patres apud Vaſquez 3. parte diſp. 233 cap. 2. num. 19. allatis congruentiis, & traditionibus, exiſtimant Altare ſaltem maius, debere orientem mundi plagam reſpicere. Contrarium docet Vaſquez ibidem.

Sed nobis dicendum eſt ſeruandam eſſe locorum conſuetudinem, ſecundum quam in hiſce noſtris regionibus receptum videtur, vt Templa verſus Orientem mundi partem erigantur, niſi legitimus ſuperior auctoritatem per diſpenſationem interponat.

Denique, ſi quis ſcire cupiat, vtrum liceat celebrare in Eccleſiis pollutis, & quandonam Eccleſia polluatur, & reconcilietur, conſtat ex dictis de matrimonio q. 4. ad finem & videri poteſt Bartholomeus ab Angelo dialogo 5. §. 621 de Miſſa.

24 Quæres primo, quot modis altare conſecratum definat eſſe Sacrum.

Reſpondeo definere, quoties notabiliter, ſeu enormiter frangitur, aut quando frangitur Repoſitorium reliquiarum.

Dicitur autem Altare portatile notabiliter frangi, quando in reſiduo non poteſt commodè contineri pes Calicis, & Hoſtia cum Patena ſine periculo labendi, aut quando omnia cornua, quæ inunguntur, ſunt fracta, aut quando frangitur, vel amouetur loco ſepulchrum, in quo ſunt reliquiæ. Ita Coninchus quæſt. 83. art. 3. dubio 2. Henriquez lib. 9. c. 28. nu. 2. Reginaldus loco citato nu. 192. Suarez loco citato, ſect. 5. Azorius loc. cit. c. 27. quæſito 12. & c. 26. quæſito 10. Nugnus q. 83. art. 3. dubio 3. Bartholomeus ab Angelo dialogo 5. §. 384 388. 390. & 392. Vaſq. loc. cit. n. 13. & alij.

25 Quæres ſecundo, vtrum poſſimus celebrare in eo Altari, in quo Epiſcopus eodem die celebrauit.

Reſpondeo negatiue, niſi adſit conſenſus ipſius Epiſcopi, aut niſi neceſſitas aliqua ſuperueniat; ſic enim poſtulat reuerentia dignitatis Epiſcopalis, cap. finali, de conſecratione diſt. 2. quo in loco licet adhibeatur verbum cantauit, nihilominus, vſus, & praxis indicat illud verbum accipiendum eſſe pro celebrauit, vt etiam ex Concilio noſtro Prouinciali tertio, folio 100. obſeruat Naldus, verbo Epiſcopus, nu 31. & verbo Miſſa nu. 27.

TERTIA PROPOSITIO.

PRæter Eccleſiam conſecratam, vel benedictam, & præter Altare conſecratum plura alia requiruntur.

26 Primo enim requiritur patena, & Calix conſecratus, & Chriſmate perunctus, confectus argento, vel auro, vel ſtamno; non tamen poteſt confici ex auricalco, vel ære, ne vomitum prouocet; neque poteſt confici ex ligno, cap. Vt Calix de conſecratione, diſt. 1. Immo contra eum, qui vtitur Calice ligneo, aut Calice non Conſecrato, conſtituta eſt pœna depoſitionis ab officio, & beneficio, cap. vltimo de celebratione miſſarum. Neque in hac materia poteſt Epiſcopus diſpenſare; cum ipſe diſpenſare nequeat in lege ſuperioris. Benedictio veſtium, Calicis, & aliorum quæ ad diuinum cultum adhibentur, per ſe loquendo pertinet ad Epiſcopum, vel etiam ad Abbates habentes priuilegium inſigniorum Pontificalium vbi talis conſuetudo recepta eſt. Videte Sotum in 4 diſt. 24. quæſt. 2. art 4. Armillam verbo conſecratio nu. primo S Th. in 4. d. 24. q. 3. ar. primo q 2. ad ſecundum Bartholomeum ab Angelo dialogo 5. de miſſa. §. 271. & 335. Llamam in ſumma parte 3. Methodi c. 5. §. 16.

Si quis ſcire cupiat, quid per Calicem ſignificetur, & quid per patenam.

Reſpondetur, per Calicem ſignificari ſepulchrum Chriſti; per patenam vero ſignificari lapidem ſepulcro ſuper impoſitum, vt obſeruat Suarez loco citato ſect. prima, Azorius, Reginaldus, & alij locis citatis.

28 Sed modo dubium eſt primo, quandonam Calix, & patena amittant conſecrationem.

Reſpondeo amittere, non ſolum ſi notabiliter frangantur, ita vt non poſſint inſeruire ad vſum præfixum, & conſtitutum, vt benè docet Vaſquez tertia parte diſp. 233. c. 4. num. 34. & alij Doctores ſtatim citandi; verum etiam quando hæc vaſa ſunt deaurata, & vſu aurum amittunt, & iterum poſtea deaurantur quo ad illam ſuperficiem, quæ tangit Corpus, & Sanguinem Chriſti; conſequenter opus eſt noua conſecratione. Quidquid dicat in contrarium

rium Emanuel Sa verbo Calix, & Coninchus num. 246. Ratio est, quia consecratio Calicis, & patenę fit præcipuè propter contactum Corporis, & Sanguinis; Posita autem noua deauratione, contactus non potest fieri in parte consecrata; cum aurum additum non sit consecratum, ita Suarez, & Reginaldus locis statim citandis, Syluester Angelus, Armilla, & Tabiena verbo Calix, quos sequitur Bartholomeus ab Angelo de missa dialogo. 5. §. 324. Rodriquez c. 149. nu. 21.

Obiicies, Calix consecratus non amittit consecrationem amissione deaurationis; ergo non indiget noua consecratione, interueniente noua deauratione; cum principalis pars, videatur trahere ad se accessorium.

Respondeo negando consequentiam. Ratio disparitatis est, quia non solum erat consecratum aurum secundum se, verum etiam totus Calix per modum vnius; adueniente autem noua deauratione constat aurum, quod de nouo additum fuit, non esse consecratum, consequenter indigere noua consecratione. Neque dici potest consecrationem Calicis consecrati redundare in aurum de nouo additum, tanquam in accessorium, & minus principale. Respondetur enim, principale in hac materia non esse spectandum ex quantitate materiæ, sed potius ex vsu rei consecratæ, ita vt illud censeatur principale, quod proximè fuit institutum ad continendum, & tangendum Corpus, & Sanguinem Christi, quod precipuè fit in parte deaurata. Ita Suarez disp. 81. sect. 3. columna 3. vers. Solet vero, Vasquez 3. parte disp. 233. cap. 4. num 33. Coninchus quæst. 83. arti. 3. dubio 3. num. 245. Reginaldus loco citato, num. 199. Tabiena. Angelus, & alij apud Henriquez lib. 9. cap. 28. num. 2. & apud Bartholomeum ab Angelo loco citato.

Hinc patet, Calicem & patenam amittere consecrationem.

Primo per notabilem fractionem.

Secundo per deaurationem, quatenus Calix iterum deauratus non potest adhiberi, nisi de nouo consecretur ob partem recenter deauratam.

Tertio addunt aliqui, amittere consecrationem per aliquos ictus a Fabro inflictos. Sed hoc gratis asseritur, & sine fundamento in iure, ita Armilla verbo Calix nu. 4. Bartholomeus ab Angelo loco citato. §. 323. & alij.

19 Si quæras, vtrum consecratio Calicis amittatur, si Calicis Consecrati cupa separetur a pede.

Respondetur consecrationem non amitti, quoties separatio fit absque fractione, vt accidit in Calice tornatili, cuius partes separantur absque fractione, & deinde coniunguntur. quidquid in contrarium asserat Bartholomeus ab Angelo, Palud. & alij Ratio est, tum quia sic vsu receptum est. Tum quia alioquin non fierent Calices tornatiles ob incommodum, cui se exponerent Sacerdotes petendæ nouæ consecrationis, facta cupæ separatione a pede. Tum quia hoc idem seruatur in vestibus, quæ funiculis connectuntur. Secus dicendum est, si cupæ separatio fiat cum fractione. Ratio est, tum quia Calix in tali euentu amittit suam figuram, & non est aptus ad vsum, ad quem fuerat factus. Tum quia sicut Altare, si remoueatur a tabula consecrata, amittit consecrationem, ita eandem amittit Calix, si a pede cuppa separetur. Ita Suarez disp. 81. sect. 7. vers. Rursus inquiri potest. Syluester verbo Calix, quo ad secundam partem cui adhæret Bartholomeus ab Angelo §. 316. Azorius loco citato, cap. 28. quæsito, 7. Reginaldus lib. 29. num. 200. Vasquez loco citato num. 35. Nugnus q. 83. art. 3. dubio 4. Coninchus ibidem dubio 3. nu. 248. Henriquez lib. 9. c. 28. n. 2. Rodriquez loc. cit. & alij apud præcitatos DD.

20 Secundò dubium est, vtrum a laicis possit attingi Calix consecratus, aut alia ornamenta altaris, & Sacerdotis.

Respondeo Calicē, patenam, & alia ornamenta, quæ immediatè attingunt Corpus Christi, vt est palla, & corporalia, non posse tangi a laicis absque peccato, c. Sacratas, dist. 23. Peccatum tamen per se loquendo non videtur mortale, sed veniale, secluso scandalo, & contemptu, quia non videtur materia grauis, quamuis Bartholomeus ab Angelo §. 321. putet nullum esse peccatum præciso contemptu.

21 Hinc colligi potest, iure optimo in capite nemo de consecratione dist. 1. sancitum esse; vt corporalia lauentur à Diacono, & lotio mittatur in piscinam Sacram, ne forte puluis dominici Corporis male decidat, vt dicitur in textu. Ita Bartholomeus ab Angelo dialogo 5. §. 342. S. Anto 3. par. tit. 13. c. 6. nu. 5. & alij.

Hoc tamen intelligitur quo ad primam lotionem; nam quo ad secundam probabile est, eam fieri posse etiam a fœminis præsertim virginibus; sicut etiam a fœminis refici possunt. Ita ex Caietano, & aliis tradit Suarez disp. 81. sect. 8. vers. Quarto addendum, Coninchus q. 83 art 3. dicto 3. nu. 149 Reginaldus lib. 29. nu. 201. Henriquez lib. 9. c. 28. ad finem, Bartholomeus ab Angelo loco cita. §. 343. Graffius prima parte decisionum; lib. 2. c. 41. nu. 7. Emanuel Sa verbo Sacra, nu. 3. & verbo Missa nu. 16. Hoc idem procedit in purificatoriis, quamuis purificatoria non sint benedicta.

An vero res Sacræ possint vendi, vel adhiberi ad profanos vsus, patet ex dictis de Symonia, & de sacrilegio, & videri potest Suarez loco citato. Reginaldus loco citato, n. 205. Bartholomeus ab Angelo loco citato, & alij quam plures, quos de Symonia, & sacrilegio adduxi.

22 Tertio dubium est, vtrum vasculum, seu pixis, in qua seruatur Eucharistia, debeat esse consecrata.

Respondet Vasquez loco citato, nu. 36, Sotus dist. 13. q. 1. art. 5. Nugnus q. 83. art. 3. dubio 4. Coninchus loco citato, nu. 245. Azorius prima parte lib 10. ca. 27. quæsito 7. & alij, non opus esse, vt pixis sit consecrata; quia nullo iure constat hoc requiri, & hæc sententia mihi probatur, nisi fortè alicubi aliter postulet loci consuetudo; Quamuis contrarium asserat Durandus apud Suarez disp 87. sect. 3. ad finem. Reginaldus loco citato, nu. 201. & alij apud Henriquez c. 28 & 29.

23 Secundò requiruntur corporalia consecrata confecta ex tela linea, aut canapea quo ad eam partem, qua continetur Calix, cap consulto, de consecratione, dist. 1. Remanent autem consecrata, quandiu manent integra, & non fracta notabiliter. Ita S. Th. 3. parte q. 83. art. 3. ad 7. Sotus in 4. dist. 13. q. 2. art. 3 Syluester. Angelus, Armilla, & Tabiena verbo Corporalia. S. Antoninus 3. par. titu. 13. c. 6. num. 5.

Ex quo fit, vt post lotionem non sint iterum benedicenda; Ita Syluester verbo corporalia, quæsito 2. Reginaldus loco citato, nu. 195. Azorius loco citato, Nugnus loco citato dubio 3. Rodriquez c. 149. nu. 17. Graffius prima parte lib 2. c. 42. nu. 2 Bartholomeus ab Angelo dialogo 5. § 346 Vasquez 3. parte disp. 233. c. 4. nu 24. & alij.

Hic solum obiter obserua, adhibentem corporalia immunda peccare, & quidem grauiter, si valde notabiliter sint immunda; facit enim contra reuerentiam tanto Sacramento debitam in re, quæ proximè attingit Corpus Christi. Ita Emanuel Sa verbo Sacra, nu. 5. Suarez. Reginaldus, Bartholomeus ab Angelo dialogo 5 §. 267 & 331. Syluester Missa primo nu. 2. & verbo Vasa nu. 1. Angelus, & Tabiena verbo Vasa, & alij locis citatis.

24 Tertio requiruntur duæ mappę, vel saltem vna duplicata per quas repræsentātur lintheamina, quibus Christi Corpus fuit inuolutum. Istæ autem mappæ debent ex tela confici, & benedici, quamquam non adeo necesse est, vt sint benedictæ, quin etiam aliquando ex necessitate possint adhiberi mappæ laicorum nō benedictæ, quæ postea laicis restituantur, & adhuc domi adhibeantur, vt constat ex dictis de sacrilegio in primo decalogi præcepto, & ita tenet Syluester verbo benedictio, quæsito 5. & verbo Missa primo quæsito 2. Reginaldus lib. 29 nu. 194. Suarez disp 81. sect 6. columna prima, Emanuel Sa verbo Missa, nu. 7 Graffius lib. 2. prima parte c. 42. nu. 2. & alij, quibus adhæret, Chamerota de Eucharistia cap. 8 dubio 20.

26 Quarto requiruntur vestes Sacræ, idest alba, cingulū amictus, manipulus, stola, & planeta, quarum significationem, qui scire cupit, perpendat orationes, quæ recitantur in singularum vestium indumento, de qua re Valentia to. 4. disp. 6. quæst. 11. puncto 5, Bartholomeus ab Angelo de Missa dialogo 5. nu. 268. & deinceps, Rodriquez c. 149. n. 12. citans pro se Henriquez, Angles quæstione de valore missæ difficultate. 5. conclu. prima. S. Antoninus 3. parte tit. 13 ca. 6. nu. 5. Syluester verbo Benedictio §. 5. Tabiena verbo Missa nu. 16. Nauar. c. 25. nu 84. Hieronymus Llamas in summa par. 3. Methodi c. 5. §. 16. Chamerota loco citato. Suarez disp. 82. sect. 2 & 3. Nugnus quest. 83. art. 3. dubio vltimo. Coninchus ibidem, nu. 250. Qualiter autem benedicantur vestes, recurrendum est ad librum Pontificalium.

26 Verum circa prædictas vestes obseruandum est primo, eas amittere, vt sic loquar, benedictionem, & noua indigere benedictione, quando ita franguntur, vt non sint aptæ ad vsum, ad quem fuerant destinatæ, aut non amplius priorem retineant figuram.

Ex quo infertur, albam non indigere noua benedictione, si ad eam reficiendam addantur aliqua, quorum additione remanet adhuc prior figura, etiam si, quæ adduntur non sint benedicta, accessorium enim sequitur principale. Ex opposito alba desinit esse benedicta, si ex ipsa abscindatur manica; quauis illi postea eadem manica assuatur; nam per abscissionem manicæ ita perfringitur, vt non sit apta ad vsum, ad quem fuerat destinata, nec amplius retinet priorem figuram. Ita Bartholomeus ab Angelo dialogo 5. §. 175. S. Antoninus 3. parte tit. 13. c. 6. nu. 5. Angelus verbo Benedictio nu. 3. Syluester ibidem num. 6. Tabiena nu. 3. & Armilla verbo Benedicere nu. 3. Suarez, Azorius, Coninchus, & Nugnus locis citatis.

Præterea infertur, cingulum indigere noua benedictione, si ita perfringatur, vt nulla ipsius pars sufficiat ad cingendum. Secus si aliqua ipsius pars ad cingendum apta remaneat; quamuis ei addatur alia pars minus apta.

27 Obseruandum secundo; omissionem harum vestium, præcisa inaduertentia, inducere peccatum mortale, etiãsi vna tantum omittatur; censetur enim in re graui violari vsus, & consuetudo vniuersalis Ecclesiæ, quæ has vestes induxit in honorem, & reuerentiam Sanctissimi Sacramẽti. Ita Graffius prima parte, lib. 2. decisionum aurearum ca. 42. num. 2. Bartholomeus ab Angelo dialogo 5. §. 176. Nauarrus c. 25. nu. 83. S. Antoninus loco citato, Tabiena verbo Missa num. 11. Angelus eodem verbo nu. 36. Sotus in 4. dist. 13. q. 2. art. 4. Chamerota loco citato dubio 17. Vasquez loco citato, nu. 38. Nugnus, & alij Doctores citati.

Idem dicẽdum videtur, si adhibeatur aliqua non benedicta; si vero adhibeatur vestis immunda, committitur peccatum saltem veniale contra præscriptum Ecclesiæ, c. vestimenta de consecratione dist. 1.

An vero excusari possit a mortali, qui per vim cogitur sine vestibus celebrare, patet ex regulis generalibus de peccatis.

28 Obseruandum Tertio, Sacerdotem debere ad celebrandum accedere, vestibus benè compositis, ne scandalum inducat astantibus.

Præterea illi cauendum esse, ne cooperto capite celebret, saltem tempore consecrationis, nisi aliter cogat necessitas morbi, aut caluiciei, &c. Cap. nullus Episcopus de consecratione, dist. 1. Præciso tamen scandalo, & petita ab Episcopo licentia. Ita Rodriquez c. 249. nu. 13. Pitigianus dist. 13. quæst. 1. art. 5. Graffius loco citato, nu. 5. Bartholomeus ab Angelo dialogo 5. §. 460.

Præterea Sacerdos ex honestate debet esse indutus calceis; quamuis de hac re non extet præceptum, nec videatur consuetudo obligare sub mortali; cum hoc tantummodo requiri videatur ob honestatem. Ita Coninchus q. 83. art. 3. dubio 3. ad finem. Emanuel Sa verbo missa nu. 15. Henriquez lib. 9. c. 26. nu. 3. ad finem. Suarez disp. 83. sect. 5. Rodriquez loco citato §. 19. Bartholomeus ab Angelo loco cit. §. 286. Vasquez loco citato nu. 39.

29 Quinto requiritur liber. Quamobrem Sacerdos recitans missam sine libro, qui saltem non contineat canonem mortaliter peccat per se loquendo; cum se periculo exponat grauiter errandi. Ita Henriquez c. 29. num. 7. Coninchus loco citato, nu. 251. Suarez loco citato, sect. 6. Pitigianus dist. 13. q. 2. art. 3. Graffius loco citato c. 43. nu. 5. Bartholomeus ab Angelo dialogo 5. § 428. & deinceps, Nauar. c. 25. nu. 83. S. Anto. 3. par. tit. 13. c. 6. nu. 6. Syluester missa 1. nu. 2. Tabiena eodem verbo, num. 12. Vasquez 3. parte disp. 233. c. 3. nu. 26. & 27. Azorius, & alij locis supra citatis.

Præterea requiritur crux, quamuis; qui eam omittit, nõ videatur reus lethalis culpæ; quia omissio crucis non videtur esse coniuncta cum magna irreuerentia. Ita Suarez loco citato, sect. 6. Reginaldus loco citato, nu. 197. & alij.

30 Sexto requiritur lumen, quod ex consuetudine conficitur ex cera; quamuis in necessitate sufficiat candela sebacea, aut etiam lucerna ex oleo, vt tradit, Vasquez 3. parte disp. 233. c. 4. nu. 25. & 26. loquens de candela ex oleo. Suarez loco citato, sect. 6. Reginaldus loco citato, nu. 196. Bartholomeus ab Angelo loco citato §. 413. Nugnus dubio 3. ad finem, & alij Contra Rodriquez loco citato nu. 12. Ex consuetudine duæ saltem candelæ adhibentur, quamuis vna sufficere videatur, inquit Azorius loco citato, quæsito 11. Toletus lib. 2. cap. 77. Graffius lib. 2. cap. 43. num. 1. Bartholomeus ab Angelo dialogo 5. §. 425. & 426. Chamerota de Eucharistia cap. 8. dubio 22. Coninchus loco citato, num. 243. Rodriquez loco citato, & alij.

31 Septimo requiritur, vt Sacerdos, dum se vestibus induit, recitet preces ab Ecclesia præscriptas, quarum omissionem putat peccatum mortale Nauarrus cap. 25. num. 73. Azorius loco citato, cap. 19. quæsito 5. & alij.

Sed contrarium mihi probabilius videtur; quia consuetudo recitandi huiusmodi preces, non videtur recepta cum tanto rigore. Ita Henriquez lib. 9 cap. 24. ad finem; Pitigianus dist. 13. q. 2. art. 10. Caueat tamen Sacerdos, ne illas omittat.

32 Octauo requiritur, vt Sacerdos adhibeat aliquem masculum sibi ministrantem, vt patet ex communi Ecclesiæ vsu; non tamen potest adhibere fæminam. Immo tantum abest, vt possit fẹminam in ministerio altaris adhibere, vt potius curandum sit, ne fẹmina ad altare accedere præsumat, vt benè tradit Suarez disp. 87 sect. 1 Henriquez lib 9. cap. 26. num. 3. Reginaldus lib. 19. num. 163. Emanuel Sa verbo missa, num. 18. Rodriquez loco citato num. 1. Bartholomeus ab Angelo dialogo 5. §. 407. & 409. Possevinus de officio Curati de sacrificio cap. 2. num. 9. vbi refert Sotum, & Azor Chamerota loco cit. dubio 23. Vasquez loc. cit. nu. 42. & alij.

Addo, etiamsi necessitas aliquando super veniat celebrandi, vt si consecranda sit Hostia pro communicando infirmo, nec adsit alius prẹter fæminam, non posse fæminam adhiberi, sed potius celebrandum esse sine ministro. Ratio est tum quia c. 1. §. finali de cohabitatione Clericorum, & mulierum cautum est, ne fẹmina ad altaris ministerium adhibeatur. Tum quia quamuis fæminæ possint remotè inseruire, & respondere Sacerdoti, vt faciunt moniales in Choro, nihilominus non decet fẹminas proxime ad altare inseruire, & magis indecens, & periculosum est fæminam adhibere, quam sine ministro celebrare. Ita Suarez disp 87 sect. 1. ad finem. Coninchus q. 83. ar. 5. nu. 284. Sotus in 4. dist. 13. q. 2. art. 5. ad 12. Reginaldus loco citato, nu. 164. Vasquez loco citato, & alij contra Nugnum q. 83. art. 6. parte 2 dubio primo.

33 Sed modo dubium est primo, vtrum excusari possint a mortali, qui missam sine ministro celebrant.

Respondeo negatiuè; quia faciunt contra præscriptum Ecclesiæ in re graui. Ita Bartholomeus ab Angelo loco citato §. 408. & alij.

Aliqui tamen Doctores, vt videre est apud Suarez ad finem, a mortali excusant Sacerdotes, qui missam in die festo celebrant; ne careant missa; Sed hoc non facile admiserim, cum teneantur ritus ab Ecclesia prescriptos seruare, nec teneantur missam celebrare contra Ecclesiæ ritum.

34 Secundo dubium est, quænam seruanda sint a ministro, qui absque vlla solemnitate inseruit.

Respondeo ea præstanda, ad quæ adhibetur, adhibetur autem ad inseruiendum, & respondendum iuxta Ecclesiæ præscriptum.

35 Tertio dubium est, vtrum minister, qui absque vlla solemnitate inseruit, grauiter peccet, si deficiat in ijs, ad quæ adhibetur.

Respondeo raro mortaliter peccare in suo ministerio, etiamsi inseruiat cum conscientia peccati mortalis. Ratio est, tum quia non est minister deputatus ex officio ad hoc munus. Tum quia excusari saltem potest ratione paruitatis materiæ, vt in simili dixi de censuris.

Hoc tamen limita, nisi scandali ansam præbeat, aut desit in necessariis, vt si materiam ineptam propria culpa tradat Sacerdoti, tunc enim grauiter peccat peccato Sacrilegij, vt per se patet. Ita Suarez disp. 87. sect. 2. Reginaldus loc. cit. nu. 165. & alij.

36 Hic obiter quẹri posset, an missa celebrari queat materna, & vulgari lingua.

Ad quam difficultatem breuiter respondetur negatiue, vt patet tum ex vsu, & praxi Ecclesiæ; tum ex Concilio Tridentino sess. 22. cap. 8. tum quia multẹ parabolẹ, & multa ænigmata scripturæ in missa leguntur, quæ non possunt commo-

commodè in linguam vulgarem transferri, & conuerti. Ita Petrus Sotus De instruct. Sacerdot. lectione 15. de cæremonijs missæ, Bartholomeus ab Angelo dialogo 5. de missa §. 461. Bellarminus parte 1. lib. 1. c. 2. vers. Propositio Azorius tom. 1. lib. 8 cap. cap. 26. quæsito 6. & alij communiter.

PVNCTVM X.

De corrigendis vitijs, & defectibus in Missa contingentibus.

1 *Circa quæ, & quandonam contingat defectus.*
2 *An supplendus sit error circa substantialia commissus.*
3 *Quid facere teneatur Sacerdos quando sumpta Hostia aduertit materiam in calice positam non esse sufficientem.*
4 *Quid facere teneatur, quando sumpta Hostia reperit nihil esse in Calice.*
5 *An debeat in tali euentu solum vinum consecrare, an etiam nouam Hostiam.*
6 *An possit Hostiam consecrare post sumptionem Calicis, qui eam ante a malitiose noluit consecrare.*
7 *An Sacerdos possit materiam non sufficientem deglutire, & postea non ieiunus iterum consecrare.*
8 *Quid faciendum sit, quando animal, vel quid aliud in Calicem decidit.*
9 *An Sacerdos teneatur sumere species veneno infectas.*
10 *An Sacerdos teneatur barbam abradere, quoties super illam Sanguis Christi cadit.*
11 *An possit curare, vt huiusmodi species à stomacho extrahantur.*
12 *An Sacerdos supplere debeat defectus spectantes ad integritatem formæ.*
13 *An satisfaciat repetendo verbum, quod omisit.*
14 *An debeat repetere verba, quando dubitat de intentione sufficienti.*
15 *Quid dicendum de Hostijs, quas dubitat non esse consecratas defectu debitæ intentionis.*
16 *An supplendum sit illud, quod non est de substantia sacrificij, cum ordinis perturbatione.*
17 *An perfici debeat totum sacrificium absque iteratione, si Hostia cadat in Calicem.*
18 *An perficiendum sit sacrificium, si species vini congelentur.*
19 *An alter missam ab alio inchoatam perficere debeat.*
20 *An perficienda sit missa, si primus Sacerdos moriatur ante consecrationem.*
21 *An alter teneatur perficere si primus moriatur post sumptionem Hostiæ.*
22 *Vbinam incipiendum sit, quando perficienda est ab altero missa.*
23 *Quid faciendum, quando dubitatur, an prior consecrauerit Hostiam.*
24 *An Sacerdos missam inchoatam interrumpere possit.*

1 NOtandum defectum, aut contingere circa substantialia, idest circa materiam, formam, & intentionem, aut circa dispositiones Sacerdotis.

Rursus, aut contingere ante consecrationem, aut post. Hoc posito, quæram in hoc puncto, quid faciendum sit primò, quando contingit error circa substantialia, & præsertim circa materiam. Secundò circa formam. Tertiò circa intentionem. Quartò, quando error contingit circa ea, quæ non sunt de substantia. Quintò, quando nondum completo sacrificio moritur Sacerdos, vel ita impeditur, vt perficere nequeat missæ sacrificium.

PRIMA PROPOSITIO.

2 DEfectus, seu error circa substantialia, vt circa materiam supplendus est, siue aduertatur ante consecrationem, siue post. Quamobrem si Sacerdos comperiat Hostiam non esse confectam ex tritico, aut loco vini positam fuisse aquam, vel acetum, vel aliũ liquorem, aut si aduertat materiam appositam non esse certam, & indubitatam, sed eam, de qua dubitatur inter Doctores, debet aliam materiam aptam sumere, eamque consecrare facta oblatione, si cómodè eã possit facere. Ita Bartholomeus ab Angelo dialogo 5. §. 678. Angelus verbo missa num. 15. idem tenet Tabiena num. 36. & 37. S. Antoninus 3. parte tit. 13. c. 6. Syluester verbo Eucharistia 2. num. 14. Ratio, cur defectus substantialis supplendus sit, est, quia sacrificium non perficitur, quoties omittuntur necessaria, & substantialia. Ex præcepto autem diuino sacrificium perficiendum est, & non potest imperfectum relinqui; si vero contingat defectus circa ea, quæ non sunt substantialia, vt si Sacerdos comperiat post consecrationem Calicis, non appositam fuisse aquam, aut Hostiam esse notabiliter fractam, non tenetur quidquam supplere, si Sacerdos huiusmodi defectum cognoscat post consecrationem; hic enim defectus nõ potest suppleri sine grauiori incommodo, nec integritas sacrificij postulat, vt suppleatur. Idem dicendum est, si Hostia incidat in Calicem, aut post longam interruptionem Sacerdos animaduertat se Hostiam non eleuasse, aut Hostiam non fregisse, aut particulam Calici non imposuisse, aut Hostiam esse factam cum fermento. Ita Sanctus Thomas q. 83. art. 6. Nugnus, & Coninchus ibidem. Suarez disp. 85. sect. 2. Toletus lib. 2. c. 9. Henriquez lib. 9. c. 35. Azorius cap. 35. quæsito 9. S. Antoninus 3. parte tit. 13. c. 6. Tabiena verbo missa num. 35. Angelus ibid num. 14 Graffius prima parte lib. 2. cap. 46. nu. 1. Bartholomeus ab Angelo, dialogo 5. §. 676. & 683. Syluester Eucharistia 2. num. 14. Sotus, & alij apud Doctores citatos. Si vero Sacerdos ante consecrationem aduertat Hostiam esse notabiliter fractam, aut non immiscuisse aquã vino, debet aliam Hostiam accipere, & aquam vino miscere. Post consecrationem vero non debet aquam miscere. Ita Doctores citati.

3 Quæres primò, quid faciendum sit, quando Sacerdos sumpta Hostia, aduertit materiam, quam in Calice apposuit, non esse materiam sufficientem, sed acetum, vel alium liquorem, nec adsit præsens vinum.

Respondeo curandum esse, vt vinum deferatur, si fieri potest absque scandalo; si vero periculum sit grauis scandali, perficere potest sacrificium in vna tantum specie; nã præceptum affirmatiuum consecrandi sub vtraque specie non obligat in tali euentu, vt patet ex supradictis. Ita Azorius loco citato, quæsito 6. Henriquez c. 27. Bartholomeus ab Angelo dialogo 5. §. 674. Tabiena verbo Missa nu. 39. & alij, quos supra retuli.

4 Sed modo dubium est, quomodo in noua consecratione se gerere debeat Sacerdos, qui post sumptionem Hostiæ aduertit nihil esse in Calice, vel esse solam aquam, uel alium liquorem distinctum a vino.

Respondeo cum Nauarro cap 25. num. 91. Henriquez lib 9 cap. 37. num. 1 Suarez disp. 83. sec. 1. Conincho q. 83. art. 6 nu. 277. Sà verbo missa, num. 30. & 31. Graffio loco citato num. 5. Bartholomeo ab Angelo de missa, §. 701. S. Th. 3. par q. 83. art. 6. ad 4. Tabiena verbo missa num. 34. Chamerota de Eucharistia cap. 8. dubio 25. & alijs communiter, Sacerdotem debere accedere ad cornu Altaris dissimulando se velle purificationem accipere, deinde posito vino in calice, accedat ad medium Altaris, ibique consecret, incipiendo ab illis verbis, simili modo, & absque eleuatione subiungat, Vnde nos memores Domine offerimus, neque sumat species vini consecratas, & oblatas; neque opus est, vt reliqua suppleat, si periculum sit scandali; sufficit enim supplere necessaria; cum Ecclesia non obliget cum tanto incommodo. Immo Suarez, Coninchus, & alij putant sufficere, vt cõsecret; & statim sumat; quia in consecratione uidetur contineri oblatio, quatenus Hostia consecratur per ordinem ad Deum.

5 Quæres secundo, utrum Sacerdos, qui post sumptam Hostiam aduertit materiam Calicis non esse ueram materiam, debeat solum uinum consecrare, an etiam nouam Hostiam; eadem difficultas procedit, quando sanguis ita effunditur, ut nihil in Calice remaneat.

Respondeo cum Suarez disp 85. sec. 1. Conincho quæst. 83. art. 5. nu. 276. Reginaldo lib. 49 nu. 213. Henriquez c. 37. nu. 4 Rodriquez in summa cap. 251. num 1. Bartholomeo ab Angelo ex parte dialogo 5. § 702. S. Thom. 3 par. q. 83. art. 6. ad 4. Nugno q. 83. art. 6 dub. 2. Soto in 4. dist 4. quæst. 3. Azorio loco citato, quæsito 5. & alijs contra nonnullos alios, non esse necessariam nouam consecrationem Hostiæ, sed tantummodo uini. Ratio est, tum quia nulla sufficienti ratione probatur, nouam Hostiam necessariò consecrandam esse; cum una iam fuerit consecrata, quæ sufficit ad sacrificium, & tantummodo defuerit consecra-

tio

vio uini ad perficiendum sacrificium. Tum quia Populus posset facilius uenire in cognitionem erroris, & sic scandalizari, modo reipsa periculum adsit scandali.

6 Quæres tertio, vtrum Sacerdos, qui malitiosè noluit consecrare Hostiam, sed post sumptionem Calicis ipsum pœnitet erroris, possit Hostiam consecrare.

Respondeo, non solum posse, verum etiam debere Hostiam consecrare ob integritatem sacrificij. Immo aliqui putant debere etiam Calicem consecrare, vt omnia debito ordine peragantur, nisi aliter suadeat notabilis necessitas vitandi scandali. Si vero in neutra specie consecrauit, non est opus vllam materiam consecrare; In hoc enim casu non militat ratio integritatis sacrificij, cum sacrificium, neque sit perfectum, neque imperfectum. Ita Rodriquez c.25 1.conclu.2. Suarez, Reginaldus, Nauarrus, & alij loc. cit. quosq; supra retuli de materia Sanguinis Christi.

7 Quæres, quarto vtrum Sacerdos, qui in suscipiendo Calice aduertit non esse speciem vini, sed solum aquam, aut acetum, debeat illud expuere in Calicem, ne postea perficiat sacrificium fracto ieiunio, vel potius possit deglutire, & sic fracto ieiunio perficere sacrificium, posito vero vino in Calice.

Respondeo, debere potius deglutire; cum non videatur posse in Calicem expuere absque indecentia, & fortasse non sine scandalo astantium; Præceptum autem celebrandi cum ieiunio non videtur obligare cum tanta indecẽtia, vel scandalo. Ita Coninchus loco citato, art. 6.nu.280. & alij Doctores citati. Contra Bartholomeum ab Angelo de missa dialogo 5. §. 704. & Angelum verbo Missa nu. 17.

8 Quæres quinto, quid faciendum sit, quando animal, aut arena decidit in Calicem.

Respondeo, si decidit ante consecrationem, aliam materiam sumendam esse, eamque offerendam, & consecrandam, Si vero decidit post consecrationem, & Sacerdos non potest sine incommodo vtrumque sumere, sumere debet species consecratas, extracta arena, vel animali, cuius postea combusti cineres mittendi sunt in locum Sacrum. Ita Sotus lib.2.c.9. Henriquez loc.cit. Sãctus Thomas parte 3.q.83.art.5. Coninchus ibidem n.273. Suarez disp.85. sect. 1. vers. secundo potest accidere, Emanuel Sa verbo missa, nu. 34 S. Antoninus 3.par.tit 13.cap.6 §.3. Tabiena verbo missa nu. 33. Bartholomeus ab Angelo de missa §. 708. & alij.

9 Dices. Si animal, quod incidit in Calicem post consecrationem, sit venenosum, aut Sacerdos post consecrationem admoneatur vinum fuisse veneno infectum, debet ne species vini consecratas sumere?

Respondeo negatiue; quia non potest esse sui homicida, nec Sacramentum vitæ debet recipi cum periculo vitæ, vt ait Toletus loco cita. Emanuel Sa loco citato, num. 36. Henriquez cap. 35. nu. 4. in commentario; & Rodriquez cap.25 1.conclu.3. Coninchus loco citato, & alij.

Obserua tamen cum Henriquez, huiusmodi species cõseruandas esse, donec corrũpãtur, & postea mittendas esse in piscinam Sacram, quando Christus non amplius existit sub illis speciebus.

Ego tamen consulerẽ, eas vini species linteo, aut stuppa exsicari, exiccatasque comburri, & combustas in Sacram piscinam proijci.

Ex quo vlterius patet, quid sit faciendum de Eucharistia, quam quis euomuit; puto enim asseruandam esse, donec corrumpatur. Sicut etiam si animal comedit Eucharistiam, extrahenda est Eucharistia, si potest, & conseruanda, donec corrumpatur, post corruptionem comburenda, sicut etiam ipsum animal comburendum est, & ipsius cineres mittendi sunt in piscinam. Ita Emanuel Sa verbo missa, nu.34. & Azorius c.35.q.8. & alij. Si vero Hostia cadat in terram, vel super tapetem, Sacerdos radere debet, mundare, ac lauare locum, & puluerem proiicere in piscinam; si vero Sanguis decidat, debet absorberi, si commode absorberi possit, deinde locus radi, & lauari, sicut dictum est de Hostia. Ita Missale Pij V. ex Henriquez c.37. nu.4. S.Thomas q.83. art.6. Coninchus ibidem num.282. Rodriquez c. 251. nu.3. Grassius lib.2.c 46.nu.4 Bartholomeus ab Angelo dialogo 5.§.667.683. & 693. & alij.

10 Addit Bartholomeus ab Angelo dialogo 5.§.713. barbam Sacerdotis post trinam lotionem abradendam, & comburendam esse, quoties Christi Sanguis super barbam Sacerdotis ceciderit.

Sed hoc mihi durum in praxi videtur; tum quia non est vsu receptum. Tum quia aut Sacerdotes obligandi essent ad non deferendam barbam, aut saltem aliquando cogerentur ludibrij notam subire abrasa, & combusta barba; quamobrem sufficere videtur, si repetita lotione, barbam purgent iuxta receptam consuetudinem.

11 Grauior difficultas est, vtrum Sacerdos, qui tantummodo post sumptionem aduertit, vel admonitus fuit, vinum fuisse veneno infectum, possit curare aliqua arte, vt è stomacho extrahantur species consecratæ.

Respondeo posse eas euomere in vas mundum; quia Sacerdos non videtur obligandus cum tanto suo incommodo ad eas retinendas, sicut neque tenetur eas sumere, vt dictum est. Ita Tabiena verbo missa, nu. 32. Bartholomeus ab Angelo de missa dialogo quinto §.709. & 710. & alij & hæc dicta sint de uitijs; & defectibus circa substantialia, & præsertim circa materiam Sacramenti Eucharistiæ contingentibus. Accedamus modo ad defectus circa formam, & intentionem.

SECVNDA PROPOSITIO.

12 QVando Sacerdos aduertit se aliquid spectans ad integritatem formæ omisisse, debet defectum supplere, vt validum efficiat Sacramentum. Ita Sanctus Thomas q.83.art.6.ad quintum. Tabiena verbo missa, nu. 3. Sotus, Henriquez, & Suarez locis citatis. Ratio est, quia hic defectus est substantialis. Idem dicendum est, quando aliquod verbum omissum est, de quo dubitatur inter Doctores, an sit de integritate, & essentia formæ. Ita Suarez disp. 85 sect. 1. Reginaldus n.213 Henriquez, Rodriquez c.251.n.2. Bartholomeus ab Angelo de missa §.669. & alij Doctores citati.

13 Quæres, vtrum Sacerdos, qui aduertit, vel notabiliter dubitat, aliquem defectum contigisse circa integritatem formæ, satisfaciat repetendo tantummodo verbum, quod credit omissum fuisse.

Respondeo non satisfacere repetendo solum verbum omissum, sed debere totam formam repetere, si alia verba interiecta fuerunt, aut longum tempus intercessit, itaut repetitis solum verbis omissis non subsistit integra significatio totius formæ. nam vt Sacramentum conficiatur, requiritur talis significatio, qua effici possit Sacramentum; significatio enim Sacramentorum est practica; cum faciat significando, & significet efficiendo; significatio autem, qua efficitur Sacramentum, non subsistit, si aliquod verbum tantummodo suppleatur, quotiescumque alia verba vel longum tempus intercessit. Ita passim Doctores quos supra retuli de forma Sacramenti Eucharistiæ.

TERTIA PROPOSITIO.

14 QVando Sacerdos dubitat, an habuerit intentionem consecrandi formalem, aut virtualem, debet repetere, verba consecrationis, cum intentione consecrandi. Ratio est, quia defectus intentionis est substantialis. Verum in hac materia non oportet scrupulosum esse, ne via dæmoni aperiatur. Ita Suarez disp. 85. sect. 1. Reginaldus loco cit. Henriquez c.39. Coninchus nu. 283. & alij, quos supra retuli de dispositionibus requisitis in ministro Sacramentorum, & Eucharistiæ.

15 Quid vero faciendum sit, quando Sacerdos, qui plures Hostias detulit ad altare ad communicandum populum, dubitat, an habuerit debitam intententionem ad consecrandum, constat ex supra dictis de intentione requisita ad conficiendum Sacramentum; constat enim Sacerdotẽ eo ipso, quo detulit Hostias ad altare, videri habuisse intentionem consecrandi, sufficientem ad consecrationem, nisi eam moraliter interruperit; Intentio enim virtualis sufficit. Verum si Sacerdos re vera dubitet de intentione debita, dicat Sacerdoti celebraturo, vt eas sub conditione consecrẽt, modo dubium sit probabile. Ita vsu receptum esse apud Religiosos affirmat Henriquez c.39.

QVARTA PROPOSITIO.

16 SI prætermissum sit aliquid, quod non est de substãtia sacrificij, non est ex necessitate postea supplendum cum perturbatione ordinis ab Ecclesia præscripti, vt si quis omisit Gloria in excelsis, & huius omissionis recordetur, postquam aliquantulum progressus est; nam hoc

hoc moraliter fieri non potest commodè, & sine aliqua ordinis peruersione. Ita Syluester verbo missa 1. quæsito 5. quem citat, & sequitur Suarez disp. 83. sec. 1. columna 2. versus finem, & disp. 85 sect. 2. Reginaldus lib. 29. nu. 102. Coninchus q. 83. art 6. nu. 181.

17 Hinc colligi potest primò, si Hostia cadat in Calicem dum frangitur, posse missam perfici absque alia iteratione nihil enim deficit, quod ad substantiam pertineat. Ita communiter Doctores, quos refert Henriquez c. 37. nu. 5. & Bartholomeus ab Angelo dialogo 5 §. 688.

18 Secundo, si species vini consecratæ congelentur, non iterum faciendam esse consecrationem; quia nihil substantiale desideratur, sed species congelatæ calefaciendæ sunt admotis ad Calicem linteis calidis, vt sumantur per modum potus. Ita Angelus verbo Missa, nu. 33. Tabiena, & alij apud Henriquez loco citato.

QVINTA PROPOSITIO.

19 SI moriatur Sacerdos, aut aliquo graui morbo corripiatur, aut alio casu impediatur post consecrationem, nec possit sacrificium perficere, sacrificium perficiendum est ab alio Sacerdote ieiuno, si adsit, vel etiam a non ieiuno, si nullus a lius adsit præter non ieiunum, vt supra dictum est; si vero Sacerdos sit in peccato mortali, nec habeat copiam Confessarij, debet elicito actu contritionis sacrificium perficere, nam maior videtur obligatio perficiendi sacrificium, quam præmittendi confessionem; quãuis vtrumque sit de iure diuino. Ita communiter Doctores, quos supra retuli de dispositionibus requisitis in Sacerdote.

20 Obserua tamen primo, hæc procedere, quando Sacerdos moritur post consecrationem; nam si moriatur ante consecrationem non est obligatio perficiendi sacrificium, vt ait Henriquez c. 40. Azorius prima parte lib. 10. cap. 33. quæsito 1. Rodriquez c. 25 1. num. 4. Angelus Eucharistia 3. Armilla missa nu. 15. Tabiena verbo missa nu. 10. Bartholomeus ab Ang. dialo. 5. §. 563. & alij, quos supra retuli de dispositione requisita ad celebrationem; quia substantia sacrificij nondum est inchoata.

21 Obserua Secundo si Sacerdos moriatur post sumptionem Hostiæ, non teneri alterum perficere; quia substantia sacrificij videtur perfecta, tam respectu Sacerdotis celebrantis, qui sumpta Hostia recepit gratiam Eucharistiæ; cũ secundum probabilem sententiam non conferatur maior gratia per sumptionem vtriusq; speciei, quam vnius, quam respectu eorum, quibus sacrificiũ offertur; cũ essentia sacrificij iuxta nonnullos Doctores, quos supra retuli saluari possit in sumptione vnius tantum speciei. Contrarium tenet in hac parte Bartholomeus ab Angelo loco citato §. 573. Propterea Sanguis, qui non fuit sumptus à Sacerdote mortuo, sumetur a Sacerdote aliud sacrificium faciente: sicut enim duæ Hostiæ sumi possunt simul; ita species vini sumi possunt simul ab vno, & eodem Sacerdote, quamuis a duobus fuerint consecratæ. Verum si aliquis Sacerdos vellet Missam Sacerdotis deficientis post sumptionem Hostiæ perficere, probabile est posse solum sanguinem sumere, inquit Henriquez cap. 41. tutius tamen est in hac re accommodare se consuetudini.

22 Quæres primo, vbinam incipiendum sit, quando perficiendum est sacrificium ab alio inchoatum.

Respondeo incipiendum esse ab eo loco, vbi alter reliquit, excepta forma consecrationis, quæ si fuit a primo Sacerdote inchoata, non est perficienda a secundo Sacerdote, sed totam ab eodem proferendam esse supra diximus in secunda propositione. Ita Azorius, & alij locis citatis. Idem tenet Bartholomeus ab Angelo de Missa, §. 565.

23 Quæres secundo, quid faciendum sit quando dubitatur, vtrum Sacerdos, qui inter celebrandum defecit, consecrauerit hostiam.

Respondeo, Sacerdotem supplentem, debere aliam Hostiam sumere, eamque consecrare, simul consecrando sub conditione eam, de qua dubium est, an sit consecrata, vel posse nouam Hostiam cõsecrare; eam vero, de qua dubitatur an sit consecrata, sumere post sumptionem vtriusque speciei, antequam sumat purificationem. Ita Sotus dist. 8. q. 2. Henriquez c. 40 num. 4. S. Thom. in 4. sent. dist. 8. q. 2. art. 4. Bartholomeus ab Angelo dialogo 5 §. 561, 562, & 569. Tabiena verbo missa nu. 30. Syluester verbo Eucharistia 2. num. 12. Sanctus Antoninus 3. parte titulo 13. cap. 6. numero 3. & communiter recentiores; habet enim iustam, & rationabilem causam hæc præstandi.

24 Quæres tertiò, vtrum Sacerdos possit missam inchoatam interrumpere.

Respondeo per se loquendo, non posse; cum enim missa dicatur vna, debet ita successiuè, & sine interruptione celebrari, vt dicatur vna. Quamobrem sicut grauiter peccat Sacerdos, qui partem notabilem, exempli gratia offertorium scienter prætermittit, ita grauiter peccare videtur, qui notabiliter interrumpit partes sacrificij, saltem essentiales, itaut posita interruptione, non dicatur moraliter vnum sacrificium; ex iusta vero causa potest Sacerdos paulisper interrumpere, vt si baptizandus sit infans in periculo mortis existens, quem mater peperit inter missarum solemnia, cui alia ratione non possit Baptismus conferri, quam per Sacerdotem celebrantem. Ita sentire videtur Henriquez l. 9. cap. 30 nu. 3. S. Thom. 3. parte q. 83. art. 6. Posseuinus de sacrificio c. 2. num. 11. Syluester missa 1. num. 1. Sotus in 4. dist. 13. Nauar. c. 25 num. 86. Tabiena missa 1. num. 19. Bartholomeus ab Angelo dialogo 5. § 558 & alij.

Hic nobis agendum esset de partibus missæ in particulari, verum ne longius, quam par sit in horum explicatione videamur immorari, remitto vos ad Azorium prima parte lib. 11. c. 34 & 35. Toletum lib. 2. in expositione canonis missæ. Bielem in expositione canonis, Bartholomeum ab Angelo de missa dialogo 5. §. 17. & deinceps, Henriquez c. 31. Valentiam to. 4. disp 6. quæst. 11. puncto 3. Suarez disp. 83. sect. 1. & 2. Bellarminum de missa, & alios.

PVNCTVM XI.

Vtrum fideles teneantur Missam audire.

1 *Nomine auditionis Missæ, quid intelligatur.*
2 *An amentes, & ebrij existentes in Ecclesia, dum Missa celebratur, dicantur Missam audire.*
3 *An sciens in Ecclesia tali tempore Missam celebrari, dicatur Missam audire, si mentem suam circa mysteria Missæ applicet.*
4 *An dicatur Missam audire, qui eo tempore aliquid mente reuoluit.*
5 *Missa quotuplex sit.*
6 *Quo præcepto, & quandonam teneantur fideles Missam audire.*
7 *An quilibet fidelis teneatur Missam in die Festo audire.*
8 *An pueri fideles Missam audire teneantur.*
9 *An infidelis Missam audire teneatur.*
10 *An fideles in die Natalis Domini tres Missas audire teneantur.*
11 *An peccet omittens notabilem Missæ partem in die Festo.*
12 *An satisfaciat præcepto Missæ, qui Missas audit de Sancto, vel de Requiem.*
13 *An satisfaciat, qui Missæ partem ab vno audit, aliam ab altero.*
14 *An satisfaciat, qui non interest, dum fiunt tres partes essentiales sacrificij.*
15 *An omittens notabilem Missæ partem mortaliter peccet.*
16 *An dicatur partem notabilem omittere, qui Missam omittit vsque ad Epistolam.*
17 *An satisfaciat, qui partem Missæ prætermissam per se ipsum legit.*
18 *An inseruientes Missæ satisfaciant, si aliquando recedant à sacrificio.*
19 *An cæcus, dum Missæ interest satisfaciat præcepto Missæ.*
20 *An Sacerdos, vel alius, qui Sacerdotem non audit, satisfaciat præcepto Missæ.*
21 *An satisfaciat præcepto, qui Ecclesiam adit per metum sibi incussum ab alio.*
22 *An teneatur nouam Missam audire, qui eam audiuit ignorans esse diem Festum.*
23 *An satisfecerit, qui vnam Missam attentè audiuit animo aliam audiendi.*
24 *An satisfaciat, qui tempore Missæ notabiliter confabulatur.*
25 *An satisfaciat, qui tempore Missæ recitat alias preces.*
26 *An satisfaciat, qui tempore Missæ peccata sua confitetur.*

Duo

DVo principaliter quæram in hoc puncto. Primo, vtrum fideles teneantur Missam audire. Secundo, quod peccatum committant, qui Missam non audiunt.

1 Sed prius notãdum est primo, nomine auditionis Missæ intelligi eam actionem, per quam quis interest Missæ humano modo, corpore scilicet, & mente, in tali distantia vt possit saltem videre Sacerdotem, & attendere ad illius Ministerium.

2 Ex quo sequitur primo amentes absolutè, aut ebrios existentes in Ecclesia, dum Missæ Sacrum celebratur, non dici Missam audire; quia nequeunt humano modo interesse; ex quo etiam fit, vt qui illorum curam gerunt, non teneantur curare, vt ij Missæ sacro intersint, vt benè docet Sanchez in opere morali lib. 1. c. 12. num. 17. & Nauarrus in Manuali c. 21. nu. 2.

3 Secundo eum, qui sciens in Ecclesia tali tempore Missam celebrari, si mentem suam circa mysteria Missæ applicet non dici Missam audire; quia non interest Missæ corporaliter, sed mentaliter tantum.

4 Tertio eum, qui commoratur in Ecclesia tempore Missæ, mente sua reuoluens aliqua negotia, non dici Missam audire; quia non interest mentaliter; cum voluntariè vagetur, aduertens se mente vagari; Quamuis Coninchus loco mox citando, & alij, quos in simili retuli de horis canonicis, putent illum satisfacere præcepto, qui voluntariè animo vagatur, modo non exerceat actionem externam incompossibilem cum attentione interna. Quamobrem aliqui Doctores, vt Coninchus num. 301. existimant eum satisfacere, qui assistit Sacro cum externa reuerentia, ita vt hic, & nunc dici possit actum externum religionis exercere, quamuis non habeat internam aliquam reuerentiam, vt si interius voluntariè sit distractus, & mẽte vagetur. Verum contra Coninchum est Suarez sect. 3. colum. 3. & alij fere comuniter, & contra ipsum faciun t ea, quæ dixi de legibus, & de horis Canonicis, vbi dixi, Ecclesiam posse saltem indirectè actus internos præcipere, & ratio est, quia Ecclesia præcipit auditionem missæ, vt est actus humanus, & religiosus. Quomodo autem potest esse actus humanus, & religiosus sine attentione? Propterea verior sententia est non satisfieri precepto ab eo, qui voluntarie vagatur, si plenè aduertat se distractum esse, & alienis rapi cogitationibus mentis.

5 Notandum Secundo, missam aliam solemnem, aliam priuatam: aliam de Sancto, aliam de feria: aliam votiuam & aliam pro mortuis.

PRIMA PROPOSITIO.

6 FIdeles tenentur ex præcepto Ecclesiastico missam audire diebus festis. Hæc propositio adeo certa est vt eam esse de fide dicat Suarez disp. 88. sect. 4. Ratio istius propositionis desumitur, Tum ex c. missas. & cap. omnes fideles de consecratione, dist. 1 Tum ex consensu omnium doctorum. Tum ex vsu, & consuetudine Ecclesiæ.

Addo hoc præceptum, quamuis simpliciter sit humanum Ecclesiasticum, nihilominus esse consentaneum iuri naturæ, & diuino, vt patet ex tertio præcepto decalogi de colendis diebus festis. Ita Suarez loco citato. Henriquez lib. 9. c. 25. nu. 1. Nugnus q. 83. art. 6. in posteriori parte, dubio 2. folio 510. Nauar. c. 21. n. 1. Tabiena verbo missa n. 46. Sotus in 4. distinct. 13. q 2. art. 1. Hieronymus Llamas in summa par 3. Methodi c 5. §. 8.

Hinc patet, summum Pontificem posse dispensare in præcepto audiendi missam; nam hoc præceptum est simpliciter humanum; summus autem Pontifex potest in iure humano dispensare, vt pluribus ostendi in tractatu de legibus.

7 Quæres primo, vtrum quilibet fidelis teneatur missam in die festo audire.

Respondeo quemlibet fidelem adultum baptizatum, teneri diebus festis missam audire, nisi legitimo detineatur impedimento. Ratio est, quia extat præceptum audiendi missam in die festo, vt ostendimus in propositione præcedenti; Cum autem quilibet fidelis, postquam ad vsum rationis peruenit, fit capax præcepti, & obligationis, vt ostendi de legibus, sequitur quemlibet fidelem adultũ teneri diebus festis missã audire. Ita Nauarrus c. 21. n. 1. Coninchus n. 286. Nugnus q. 83. ar. 6 dubio 2. in secunda parte, cõcl. 7 pag. 510. & alij apud Hẽriquez lib. 9 c. 25. n. 1. littera G. in cõmẽtario, & apud Sãc. loc statim citãdo.

8 Hinc sequitur primo, pueros fideles completis septem annis obligari hoc præcepto, & grauiter peccare non audiendo missam, nisi excusentur ratione ignorantię eo quod ignorent obligationem præcepti. Ita Azorius lib. 7. ca. 2. Toletus c 8. Suarez disp. 88 sect. 4. Nugnus loco citato Sanchez in sum. lib. 1. c 12. nu. 10.

9 Secundo sequitur, infideles non teneri missæ Sacrum audire, nam infidelis nondum baptizatus non subest Ecclesiæ; quamuis sit Cathecumenus. ita Sanchez, & alij locis citatis.

10 Quæres secundo, vtrum fideles teneantur tres missas die Natalis Domini audire.

Respondeo fideles satisfacere audiendo vnam missam; nam Ecclesia absolute præcipit auditionem missæ in die festo; qui autem vnam missam in die Natali audit, dicitur audire missam absolutè. Ita Nauarrus cap. 21. nu. 2. Nugnus loco citato dubio 2. conclu. 5. pag 518. Suarez locó citando. Naldus verbo missa, num. 10. Syluester verbo missa 2. num. 1. vers. 7. S Antoninus 2. parte, titulo 9 ca. 10. §. 1. Bartholomeus ab Angelo de missa dialogo 5. §. 801. & alij apud Henriquez lib. 9. c. 25. nu. 3. & apud Naldum verbo missa, nu. 10.

Obijcies. Parochus tenetur tres missas in die Natalis Domini celebrare; ergo etiam ipsius subditi tenentur tres missas audire.

Responderi potest primo negando antecedens cũ Nauarro de celebratione missarum, responsione ad primam dubitationem, consilio 8. Naldus loco citato, Rodriquez cap. 149. num. 5. Bartholomeo ab Angelo dialogo 5. §. 218, & alijs.

Secundo negando consequentiam, Quamuis enim daremus, Parochum teneri in die Natiuitatis tres missas celebrare; non tamen hinc sequitur fideles teneri tres missas in die Natalis audire; Parochus enim in sententia aliquorum Doctorum tenetur tres missas in die Natalis Domini celebrare. Tum ne defraudet fideles debitis suffragijs & deuotione, qua multi vellent tres missas eo die audire, Tum quia facile incurreret periculum scandali. Ita Henriquez loco citato, miranda in Manuali Prelat. prima parte q 40. art. 8. conclusione 2. contra Nauarrum de celebratione Missarum consilio 8. in responsione ad primam dubitationem, Naldum verbo missa nu 10.

SECVNDA PROPOSITIO.

11 QVi Missam, vel eius partem notabilem diebus festis non audit mortaliter peccat ex suo genere. Ratio est, tum, quia omissio Sacri, est res grauis ex suo genere; qui autem facit contra preceptum in re graui, grauiter peccat; Tum quia omissio diuini officij in Sacerdote, & transgressio ieiunij, est peccatum mortale ex suo genere; ergo etiam omissio missæ. Ita Suarez loco citato, Nauarrus c. 21. num. 1. & 2 Nugnus loco citato, concl. 3. Azorius prima parte, lib 7. cap. 1. Coninchus q. 83 art 6. nu. 285. Toletus c. 8. Henriquez c. 25. num. 7. Rodriquez, cap. 123. nu. 1 Graffius lib. 2. decis cap. 35. num. 2. Bartholomeus ab Angelo de missa §. 776. Angelus verbo feriæ, nu. 2. Syluester missa 2. nu. 1. Armilla nu 31. Tabiena nu. 51. S. Antoninus 2. par. tit. 9. cap. 11. contra Angelum verbo feria, nu. 42. & alios putantes, eum non peccare mortaliter, qui rarò missam omittit.

Dixi ex suo genere, quia inaduertentia, aut inculpabilis ignorantia potest a mortali excusare, sicut etiam potest excusare paruitas materiæ, vt si quis a principio interfuerit missæ vsque ad sumptionem, & finita sumptione discedat; hic enim non peccat mortaliter; cum non videatur omittere materiam notabilem; peccat verò venialiter, quia nondum dicitur perfectè præceptum Ecclesiæ adimplere; cum Ecclesia præcipiat, integram missam audiri à confessione vsque ad benedictionem. Ita Rodriquez loco citato, Nugnus loco citato, dubio 2. vers. Dico inquam, & alij contra Suarez loco citato.

Obijcies non peccat mortaliter, qui non audit vesperas in die festo; ergo neque peccat, qui missam non audit.

Respondeo negando consequentiam. Ratio est, tum quia nullo iure constat adesse obligationem audiẽdi vesperas, saltem sub mortali; Tum quia non solent homines se de huiusmodi omissione accusare, tanquam de mortali peccato; ergo non videtur adesse præceptum, vel consuetudo sub mortali. Ita Azorius loco citato quæsito 6.

& 7. Henriquez nu. 13. Idem assero de concione cum com muni Doctorum sententia per se loquendo, fieri tamen po test vt aliquis omissione concionis peccet mortaliter, qua tenus non edisceret ea, quæ scire tenetur, vt patet ex dictis de fide. Videte Azorium prima parte lib. 7. c. 3. ad finem.

12 Hinc colligitur primo, eum satisfacere præcepto missæ audiendæ, qui missam audit siue de Sancto, siue de mortuis, siue priuatam, siue solemnem &c. Quamuis melius sit audire missam tempori accommodatam. Ita Tabiena verbo Missa num 48. Toletus lib 6. cap. 7. Azorius c. 6. quæsito 3. Suarez disp. 88. sec. 2. vers. Atque his, Henriquez lib. 9. cap. 17. nu. 1. cap. 25. nu. 4. Nugnus loco citato, concl 4. & alij, quos supra retuli. Ratio est, quia Ecclesia solum præcipit Missam audiri, nec præcipit missam proprij diei audiri. Ergo quæcunque audiatur, adimpletur præceptum. Ob eandem rationem adimpletur præceptum, siue missa audiatur ritu Romano, siue Ambrosiano, siue Greco, vt ait Emanuel Sà verbo missæ auditio ad finem; Sotus lib. 4. d. 13. q. 2. art. 1. Azorius loco citato cap. 3. quæstio 5. Bartholomeus ab Angelo de Missa §. 805. S. Antoninus 2. par. tit. 9. c. 10. §. 1. Syluester missa 2. num. 4. Tabiena eodem verbo nu. 49. Armilla nu. 31. & alij.

13 Secundo colligitur, posse eum satisfacere præcepto, qui vnam partem Missæ audit ab vno Sacerdote, aliam ab alio, vt si quis veniens ad Ecclesiam tempore eleuationis missæ, reliquum illius audiat, & simul partem alterius vsque ad eleuationem. Ratio est, quia dicitur missam audire, & Ecclesia non præcipit, vt missa audiatur ab vno Sacerdote, sed simpliciter præcipit missam audiri; duæ autem medietates missæ constituunt vnam Missam, sicut vnum dicitur sacrificium, quando deficiente vno Sacerdote alter supplet, & perficit, quod ab altero fuerat inchoatum; & quamuis curandum sit, vt partes Missæ suo ordine audiantur; nihilominus hoc non videtur de necessitate præcepti, sicut in simili dictũ est de eo, qui horas recitat non seruato ordine, quem nõ peccare mortaliter diximus in tractatu de horis Canonicis. Ita Nauarrus c. 21. nu. 2. Emanuel Sà verbo Missæ auditio, nu. 2. Nugnus q 83. art. 6. dubio 2. vers. Ad hanc difficultatem; Coninchus q. 83. art. 6. num. 281. Sotus in 4. dist. 13. quæst. 2. art. 1. Azorius prima parte lib. 7 c. 3. quæsito 3. Henriquez lib. 9. c. 25. nu. 8. & hanc sententiam probabilem putat Toletus. Maior. in 4. sent. dist. 45. q. 2. Bartholomeus ab Angelo de missa, §. 782. & alij communiter teste Suarez disp 88. sec. 2 vers. Sed tunc inquiri pôt cõtra ipsum Suarez ibidem, & alios.

Addo in rigore loquendo, eum satisfacere præcepto missæ, qui Sacrum duorum Sacerdotum media ex parte audit, vt si audiat missam vnius Sacerdotis vsque ad consecrationem, & eodem tempore audiat Missam alterius Sacerdotis à consecratione vsque ad finem; sicut enim, inquit Emanuel Sà verbo missæ auditio, nu. 8. vbi refert Suarez, & alios, potest aliquis eodem tempore tres missas, exempli gratia, quę in eadem Ecclesia eodem tempore celebrantur, audire, & satisfacere penitentiæ iniunctæ de audiendis tribus missis; quod etiam asserit Rodriquez c. 123. num. 1. Graffius lib. 2. c. 35. nu. 4. Azorius loco citato, & alij, quos alibi retuli. Ita in rigore loquendo videtur satisfacere præcepto Missæ, qui Sacrum duorum Sacerdotum media ex parte audit. Contrarium tamen tenet Coninchus nu. 288. & Nugnus loco citato in responsione ad tertium, quod ego tanquam tutius, & magis consentaneum pietati in praxi consulendum puto.

14 Tertiò, eum non satisfacere præcepto, qui non interest missæ, dum fiunt tres partes substantiales sacrificij, quæ sunt consecratio, oblatio, & consumptio; non enim potest excusari ex materiæ paruitate; cum omittatur pars pertinens ad substantiam sacrificij. Ita Henriquez num. 7. ad finem. Coninchus num. 285. & expressius tenet Nugnus q 83. art 6. dub. 2. in posteriori parte post tertiam conclusionem folio 517. & alij recentiores.

15 Quartò eum peccare mortaliter, qui omittit partem notabilem; ad virum autem prudentem pertinet indicare, quænam sit pars notabilis; consensu tamen omnium constat dimidiam Missam, aut etiam tertiam partem esse materiam notabilem, vt obseruat Azorius prima parte, lib 7. c. 3 quæsito 2. Nauar. cap. 21. nu. 2. Bartholomeus ab Angelo de missa dialogo 5 §. 777.

16 Sed modo dubium est, vtrum omittens a principio vsq; ad Epistolam, dicatur partem notabilem omittere.

Respondeo, si omittat vsque ad Epistolam exclusiue, non dici omittere partem notabilem sufficientem ad mortale; si vero omittat vsque ad Epistolam inclusiuè, mortaliter peccat. Ita Suarez disp. 88. sec. 2. Nauarrus cap. 21. nu. 2. Henriquez num. 7. Nugnus loco citato post tertiam conclusionem. Tabiena verbo Missa, num. 5. Rodriquez in summa cap. 133. nu. 1. Graffius lib. 1 cap. 33. num. 3. & Toletus cap. 7. E contra vero Syluester verbo missa 2. q. 1. Coninchus loco citato, nu. 285 Azorius lib 7. c. 3. quæsito 2. & alij putant, non peccare mortaliter omittendo vsq; ad Epistolam inclusiuè, nisi simul omittat Euangelium; sed quod nos asserimus, videtur probabilius; nam videtur omissio partis notabilis.

17 Addunt aliqui Doctores, eum qui prætermittit principium missæ vsque ad Euangelium satisfacere præcepto, si eam partem per se ipsum legat, vel ab alio attentè audiat; Cum enim Epistola aliquando canatur a laico, & Euangelium a Diacono, signum est eam partem legi, vel audiri posse ab alio, quam a Sacerdote, consequenter satisfieri præcepto; ita vt non committatur peccatum mortale, siue per se legatur, siue lecta per alium audiatur. Ita Emanuel Sa vebo missæ auditio, nu. 2. Nauarrus c. 21. nu. 2. Henriquez num. 7. Bartholomeus ab Angelo §. 783 Margarita Confessorum, & alij. Immo Suarez sec. 2. Nugnus, Azorius, Rodriquez loco citato, Graffius loco citato, & alij locis citatis, putant eum, qui primum Euangelium non audiuit satisfacere audiendo vltimum Euangelium; cum enim putent eum satisfacere præcepto missæ, qui à principio abfuit vsque ad Epistolam, nec sit necesse Euangelium alicuius diei audire, aut audire duo Euangelia, sequitur eum satisfacere, qui audit vltimum Euangelium, non audito primo, & hoc mihi non videtur improbabile.

18 Addit Henriquez cap. 25. nu. 8. Tabiena loco citato Syluester, & Antonius apud Henriquez loco citato littera T, & apud Sà verbo missæ auditio, nu. 2. quibus adhæret Graffius prima parte lib 2. decisionum cap. 35. nu. 11. Bartholomeus ab Angelo de Missa, §. 781. eos satisfacere præcepto, qui dum inseruiunt, recedant a sacrificio, vt deferant vinum, aut hostiam, aut thus; præsumuntur enim non abesse, dum hæc faciunt, quæ ordinantur in solemnitatem eiusdem officij, vt in simili diximus de horis canonicis.

Hoc tamen intellige, modo non recedant ab Ecclesia; nam si recedant, non dicuntur interesse missæ corporaliter; consequenter non possunt pręcepto missæ satisfacere, nisi forte absint breui temporis spatio.

19 Quintò, cęcum, qui missæ interest cum deuotione, satisfacere præcepto, etiam si longè distet à Sacerdote; nam interest corpore, & mente.

20 Sextò, surdum, & eum, qui Sacerdotem submissa voce celebrantem non audit, satisfacere præcepto; modo assistat cum deuotione, nam verbum audire missam, in iure accipitur pro interesse cum deuotione.

Ex quo fit, maiorem attẽtionem requiri ad horas, quã ad missam; cum ad horas socius teneatur alium audire, quod non accidit in auditione missæ. Ita Nugnus loco cit. concl. 6. S. Antoninus 2. parte tit. 9 cap 10. §. 1. Nauarrus c. 21. nu. 8. Syluester missa 2. quæsito 1. Henriq. c. 25. nu. 4. & 5. Graffius loco cit. nu. 9. Sotus in 4 sent. dist. 13. q. 2. art. 1. Angelus verbo feriæ, nu. 42. Bartholomeus ab Angelo de missa, §. 808.

Ob id aliqui excusant Sacerdotem submissa voce celebrantem, ita vt astantes nequeant audire cõtra Nauarrũ, quem citat, & sequitur Sà verbo missa, nu. 50. vbi et cum alijs obseruat missam celebrandam esse cum his quatuor litteris A, B, C, D, idest altè, breuiter, clare, & deuotè.

21 Septimò eum satisfacere pręcepto, qui audit missam attentè, quamuis adierit Ecclesiam per metum ab alijs sibi incussum, aut animo inspiciendi fœminas. Ita Suarez disp. 88. sec. 3. Nugnus loco citato, post conclusionem. Henriquez nu. 4. Nauarrus cap. 21. nu. 10. & alij, quos in tractatu de legibus adduxi.

Vtrum vero satisfaciat pręcepto missæ audiendę, qui omnino inuitus eam audit. Constabit ex dicẽdis de legib.

22 Octauo eum, qui missam audiuit nesciens esse diem festũ, non teneri aliã missam audire; quãuis postea nondũ elapso meridie intelligat esse diem festũ; nam re ipsa missam audiuit. Ita colligo ex S. Thoma secunda secundę, q. 104 art. 3 ad secundum, Henriquez loco citato nu. 6. Syluestro verbo hora, num. 14. & alis, quos in simili retuli de legibus,

legibus, dum quærerem, vtrum ad satisfaciendum præcepto requiratur intentio satisfaciendi.

23 Nono eum, qui semel Missam audiuit animo non satisfaciendi præcepto auditione illius Missæ, sed cum intentione audiendi aliam, non teneri aliam re ipsa audire. Ratio est, tũ quia iam adimpleuit præceptũ; cum Missæ interfuerit corporaliter, & mentaliter, nec Ecclesia præcipiat Missam audiri animo adimplendi præceptum. Tum quia sicut si ego debeam tibi vestem, quam tu postea recuperas me inuito, facta recuperatione nihil amplius tibi debeo, Ita si ego audiui Missam animo non adimplendi præceptum ea Missa, non amplius teneor ex vi præcepti aliam audire. Ita Coninchus num. 309. Henriquez loco citato, num. 6. Nauarrus cap. 21. num. 42. Rodriquez cap. 113. num. 2. Azorius, & alij statim citandi, contra Nugnum loco citato, versf. Hæc tamen sententia existimantem istum teneri nouam Missam audire; sicut, inquit ipse, si quis debeat alteri decem argenteos, & illi gratis conferat decem argenteos, non potest postea dicere, se ei nil amplius debere, Ita, &c. sed probabilius videtur, quod diximus; cum Ecclesia absolute præcipiat Missam, quauis intentione, audiatur, vt constat ex dictis de legibus.

Hinc pari ratione sequitur eum, qui audita Missa, aut recitatis horis canonicis agitatus scrupulis debitæ attentionis, dicit habeo pro non dictis iterum, repetam, iterum Missam audiam, non teneri depositis scrupulis horas repetere, aut aliam Missam audire; nam re ipsa adimpleuit præceptum. Ita Suarez disp. 88. sectione 3. columna 2. Henriquez num. 6. Valentia, Suarez, Vasquez, Lessius, & alij, quos retuli de horis canonicis, contra Nauarrum cap. 16. de oratione num. 44. Azorium prima parte, lib. 7. cap. 2. quæst. 6. Medinam tract. de oratione quæst. 16. vers. De tertio, & alios apud præcitatos Doctores.

Ex quo fit, vt si feratur excommunicatio contra non audientes Missam, & aliquis cum debita attentione Missam audiat, non intentione obediendi Ecclesiæ, sed ne ab alijs arguatur, non incurrat excommunicationem, etiamsi postea nullam aliam Missam audiat, tenetur tamen desistere ab actuali intentione non satisfaciendi; cũ affectus actualis non obediendi præcepto Ecclesiæ sit peccatum contra virtutem, ad quam pertinet illud præceptum. Ita Coninchus loco citato, num. 309. Suarez sectione 3. columna 2. Sanchez, & alij, quos retuli in tract. de legibus, & de horis canonicis.

24 Decimò eum non satisfacere præcepto, qui tempore Missæ notabiliter confabulatur, vel dormitat, nugatur, vel ridet cum alijs, ita vt omnino impediatur attentio ad missam. Ita non satisfacit, qui tempore missæ pingit, aut alios docet, &c hic enim non interest mentaliter; cum exerceat actus, qui communiter excludunt attentionem. Ita Henriquez num. 5. Sanctus Antoninus loco citato, Nauarrus cap. 21. num. 6 Azorius cap. 5. quæsito primo, Angelus verbo Feriæ num. 43. Graffius lib. 2. decis. cap. 35. num. 8. Caietanus in summa verbo festorum violatio, Bartholomeus ab Angelo de Missa §. 821. & alij apud Suarez disp. 88. sectione 3. & Coninchum loco citato, versiculo 12. numero 298.

Existimo tamen, eum satisfacere præcepto, ita vt non teneatur nouam missam sub mortali audire, qui ita confabulatur, aut ridet, vt non omninò impediatur attentio requisita ad missæ sacrificium audiendum; dicitur enim habere sufficientem attentionem vt docet Sotus in quarto, dist. 13. quæst. 2. art. 2. ad finem, & videtur interesse missæ corporaliter, & mentaliter. Idem dic de eo, qui se vestiens missam audit, vel orat, vt benè ait Graffius loco citato num. 9. Nauarrus de oratione, notabili 13. num. 49. & Henriquez loco citato in commentario littera L. contra Sanctum Antoninum apud Nauarrum num. 47.

25 Vltimo eum satisfacere præcepto missę, qui inter missarum solemnia recitat horas canonicas, quas tenetur ex præcepto recitare, aut recitat pœnitentiam iniunctã à confessario, aut cogitat res diuinas. Ita Suarez disp. 88. sectione 3. ad finem. Emanuel Sà verbo missæ auditio, num. 2. Rodriquez loco citato num. 3. Graffius loco citato num. 10. Bartholomeus ab Angelo, §. 811. & alij apud Suarez de pœnitentia, disp. 38. sect. 6. num 5. Henriquez num. 5. Nauarrum cap 21. nu. 8. contra Caietanum Syluestrum missa 2. num. 6. Angelum verbo feriæ num. 42. & 46. Armillam verbo Festum num. 11. & alios apud Henriquez loco citato littera S. Coninchum num. 307. Nugnum loco citato, versic. nihilominus videtur, & apud Sà verbo missæ auditio, num. 2. Ratio est, quia interest missæ corporaliter, & mentaliter. Quod intersit corporaliter, patet; quod verò intersit mentaliter, probatur, quia ad satisfaciendum præcepto missę sufficit attentio ad res diuinas; supponimus autem hunc habere attentionem ad res diuinas, quæ attentio cũ etiam sufficiat pro diuino officio, sequitur vna, & eadem attentione satisfieri posse præcepto missæ, & diuini officij.

26 Quæres, vtrum qui confitetur peccata sua tempore missæ satisfaciat præcepto audiendi missam.

Respondent Suarez disp 88. sectione 6. vers. Septimum caput. Azorius loco citato cap. 7. quæsito 8 & alij, non satisfacere præcepto, si commode potest confessionem in aliud tempus differre, nec adest necessitas præcepti confessionis.

Sed cum alias mihi durinscula videretur hæc sententia, oppositum non existimaui improbabile; tum quia hic dici potest missam audire, cum intersit corporaliter, vt suppono, & mentaliter, quatenus mentem applicat ad aliquid in honorem Dei; tum quia sicut beneficiarius recitans horas canonicas tempore missæ satisfacit præcepto diuini officij, & missæ, ita qui tempore missæ confitetur peccata sua, satisfacit præcepto confessionis, & præcepto missæ; cum attentio ad confessionem non videatur obstare attentioni requisitæ ad missam; tum quia sic vsu receptũ videtur in aliquibus collegijs, in quibus viget probitas, & disciplina.

Hoc tamen limitabam, modò, qui confitetur, habeat intentionem audiendi missam, qua intentione cum plurimi careant, nec credant se missæ præcepto satisfacere, sequitur plurimos non satisfacere præcepto Missæ, cui intersunt, dum peccata sua confitentur.

Hãc doctrinam alias, vt probabilem docui; cum nullã sufficientem rationem in contrarium adhuc excogitassem. Verum re attentius considerata, me recepi in sententiam Azorij, Suarez, & aliorum, ductus hac potissimum ratione; quia Ecclesia præcipit assistere missæ per modum Orationis; qui autem peccata sua confitetur, aut examen suæ conscientiæ facit tempore missæ, non videtur assistere per modum orationis.

Ad primam rationem in contrarium. Respondeo ad satisfaciendum præcepto missæ audiendæ, non sufficere assistentiam mentalem, & corporalem, nisi fiat per modum orationis.

Ad secundam negatur consequentia. Ratio disparitatis est, quia in primo casu adest assistentia per modum orationis, non vero in secundo.

Ad tertiam responderi potest, talem vsum corrigendũ esse, nisi aliter suadeat necessitas. Quamobrem adolescentes, quos in Collegijs nouimus sua peccata tempore missæ fateri, excusamus ob necessitatem communicandi tempore missæ, vel propter intentionem audiendi eodem die aliud Missæ sacrum aut, propter bonam fidem, sibi persuadentes hoc licere.

PVNCTVM XII.

Cuius Sacerdotis, quibus diebus, & quo in loco audienda sit Missa.

1 *An quo Sacerdote missa possit audiri.*
2 *Quibus diebus audienda sit missa.*
3 *An aliquis possit ad Missam diebus ferialibus obligari.*
4 *Præceptum missæ audiendæ quibus in locis adimpleatur.*
5 *An extraneus missam audire teneatur, si perueniat ad locũ vbi dies festus particularis celebratur.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 MIssa a quouis Sacerdote, non solum validè, verum etiam licitè audiri potest, modo non adsit aliqua prohibitio. Ratio est, quia Ecclesia simpliciter obligat ad missam: ergo præceptum Ecclesię adimpletur, cuiuscunque veri Sacerdotis missa audiatur.

Dixi, nisi adsit aliqua prohibitio; nam aliqui prohibentur celebrare, vt sunt excommunicati, suspensi, & interdicti vitandi; consequenter nos non possumus illorum missam

missam audire: Missam verò Excommunicati non vitandi possumus per se loquendo audire, vt patet ex dictis de excommunicatione post Concilium Constantiense.

Præterea non possumus audire Missam Sacerdotis degradati, & depositi, vt inquit Toletus cap 8 nam huiusmodi Sacerdos prohibetur ab ecclesia celebrare; nec Ecclesia intendit per ipsum orare sicut neque intendit orare per eos, qui vitandi sunt ratione censuræ iuxta dicta de censuris.

Vtrum verò possimus audire missam Presbyteri concubinarij. Patet ex dictis in decalogo, audiri posse; cum presbyter concubinarius non videatur amplius vitandus, vt multis relatis Doctoribus tradit Henriquez loco citato, Suarez sectione 6. num. 13 Rodriquez loco citato, num. 10. & patet ex dictis in decalogo Contra Nauar. cap. 25. num. 79. & alios quamplures apud Bartholomeum ab Angelo dialogo 5. §. 792.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Missa audienda est diebus festis ab Ecclesia præscriptis. Ita communiter Doctores, & constat ex communi praxi. Idem dicendum est de illis diebus, quos populus alicuius paretiæ celebrat ex voto, vel ex consuetudine confirmata, tacitè, vel expressè ab Episcopo, iuxta dicta in secundo decalegi præcepto Alijs verò diebus non est præceptum audiendi missam, quamuis alias esset obligatio audiendi missam diebus quadragesimæ, & tribus diebus rogationum; sed hoc præceptum apud nos non viget; Videte Azorium loco citato, lib. 7. cap. 4. Henriquez lib 9. cap. 25. num 2. Suarez disp. 88. sect. 5. & Nugnum loco citato. Rodriquez loco citato num. 7.

3 Vtrum verò aliquis possit alio die ad missam obligari, quam die festo, patet posse obligari ex voto, ex pœnitentia, & ex iuramento; nā missa est materia debita voti, pœnitentiæ, & iuramenti. Vt bene ait Nauarrus cap. 21. num. primo, Henriquez loco citato, num. 2. cap. 3. & alij communiter.

Vtrum verò is, cui missa pro pœnitentia Sacramentali imposita fuit, satisfaciat audiendo missam in die festo, constabit ex dicendis de pœnitentia.

Ex dictis patet, ex præcepto Ecclesiæ non teneri fideles missam audire, nisi illis diebus, qui tanquam festi proponuntur colendi a toto populo, siue proponatur ex voto, siue ex consuetudine; siue ex præcepto. Secus si colantur tantummodo a personis alicuius status, vel conditionis, vt bene obseruat Nugnus loco citato, conclusione 8. pag. 520. Suarez loco citato, vers. Secunda dubitatio, & alij communiter.

TERTIA PROPOSITIO.

4 Præceptum audiendæ missæ adimpletur, quocunque in loco missæ Sacrum audiatur, siuè audiatur in propria Parochia, siue in Ecclesia religiosorum, siue in Oratorijs priuatis, siue extra Ecclesia. Ratio est, quia Ecclesia præcipit missæ auditionem, & non præscribit locū; ergo præceptum adimpletur, quouis in loco missa audiatur, Potest tamen fieri aliunde, vt quis peccet non audiendo missam in propria parochia, vt si quis nolit eam audire ex contemptum, aut quando Parochus declarat ea, quæ Parochiani scire tenentur. Ita Toletus lib 6. cap. 7. & Azorius loco citato cap. 6. quæsito 3. 4. 7. & 8. Rodriquez cap 113. num. 6 Nauarrus cap. 21 num. 5. Suarez disp. 88. sect. 2. Nugnus quæst. 83. art. 6. dubio 2. conclu. 4. Coninchus loco citato, num. 312. Graffius prima parte lib. 2. cap. 35. num. 5. Bartholomeus ab Angelo de missa §. 789. & alij.

5 Quæres, vtrum extraneus, qui peruenit ad aliquem locum, in quo celebratur dies festus, qui non celebratur in proprio territorio, teneatur missam audire in eo loco, ad quem peruenit.

Respondeo negatiuè cum Henriquez num. 2 ad finem, Suarez tomo primo de religione, lib 2. cap. 14. num. 23. Naldo verbo missa, num. 15. nisi habeat intentionem ibi manendi maiori anni parte, vt ostendimus in tractatu de legibus; non enim est subditus legibus illius loci. Secus si dies ille festus celebretur etiam in proprio territorio, aut sit colendus, & celebrandus ex iure communi, quamuis forte ex consuetudine non celebretur in proprio territorio. vt cum Suarez, & alijs contra Sanchez patet ex dictis de legibus, quę breuitatis gratia hic non repeto; sicut etiā ex dictis de legibus, & ex 3. Decalogi præcepto constat Parochianum, in cuius Parochia celebratur dies festus, non peccare mortaliter missam non audiendo, si ante meridiem futurus sit extra limites Paretiæ in qua celebratur dies festus; nam iste pro tempore quo reperitur extra terminos illius Paretiæ, exemptus manet ab obligatione audiendi missam, & gaudet priuilegio loci, in quo reperitur nec ante lapsum meridiem peccauit missam non audiendo; cum posset illam differre vsque ad meridiem; in meridie autem liber est obligatione Ita Naldus verbo missa, num. 15. Suarez lib. 2. de religione, cap. 14. num. 21. Henriquez cap. 25. num. 2. ad finem, & alij contra Emanuelem Sà verbo missæ auditio nume. 6. & patet ex dictis de legibus.

Objicies, qui summo mane habet opportunitatem audiendi missam præuidens fore, vt reliquo diei tempore non possit missam audire ob aliqua negotia, & impedimenta, tenetur summo mane audire; ergo ille qui præuidet fore, vt circa meridiem non sit futurus intra limites loci, in quo festus dies celebratur, tenetur præuenire Missam audiendo.

Respondeo negando consequentiam. Ratio disparitatis est, quia, qui præuidet fore, vt circa meridiem nequeat missam audire ob aliqua impedimenta, non eximitur ab onere præcepti; Præceptum enim obligat, vt missa audiatur, quacumque hora moraliter loquendo fieri potest intra meridiem; cum autem hic possit summo mane missam audire, tenetur illam summo mane audire, vt ait Suarez loco supra citato, sectione 5. ad finem, & sectione 6. columna 5. & alij Doctores citati. Alter verò, qui recedit a proprio territorio, eximitur ab onere præcepti, quod non viget in loco, ad quem se confert, vt inquiunt Doctores citati.

PVNCTVM VLTIMVM.

Quibus de causis excusentur fideles ab audienda Missa.

1 *An qualibet impotentia excuset ab Audienda Missa.*
2 *An grave detrimentum spirituale proprium, vel alienum excuset.*
3 *An damnum corporale proprium, vel alienum excuset.*
4 *An damnum sui ipsius, vel proximi excuset.*
5 *An excusentur nutrices, quæ secum ad Ecclesiam puerum deferre nequeunt.*
6 *An graue negotium excuset ab audienda Missa.*
7 *An excusentur, qui domi remanent ad custodiam domus.*
8 *An excusetur fœmina honesta, quæ vestibus, vel socia caret.*
9 *An excusetur, qui propter inimicos domo exire non potest.*
10 *An excusentur famuli, aut vxores, timentes rixas & verbera si ad missam accedant.*
11 *An excusentur, qui ad Ecclesiam peruenerunt inchoata iam missa.*
12 *An excusentur, qui longius ab Ecclesia distant.*
13 *An excusentur, qui in vinculis detinentur.*
14 *An teneatur missam audire, qui domi per vim detinetur, sed domi habet Oratorium approbatum.*
15 *An puella missam audire teneatur, etiamsi credat se ab adolescente lasciuo concupiscendam, dum ad Missæ Sacrum accedit.*
16 *An teneatur alias orationes recitare, qui missam audire non potest.*
17 *An ignorantia inculpabilis excuset ab audienda missa.*
18 *An censura excuset fideles ab audienda missa.*
19 *An excusetur interdictus, vel Excommunicatus.*
20 *An excusetur, qui non habet Sacerdotem nisi Excommunicatum.*
21 *An excusetur ab interdictum locale, si nequeat locum non interdictum adire.*
22 *An excommunicatus, qui Censura absolutionem facilè potest obtinere, peccet missæ sacrum, non audiendo.*

23 An

23 *An habens priuilegium audiendi missam tempore interdicti peccet non audiendo.*
24 *An consuetudo Regionis excuset.*
25 *An excusentur viduæ, quæ certo tempore domi se continent.*
26 *An excusentur puellæ, nobiles, quæ domo non consueuerunt exire.*
27 *An excusentur fœminæ ob menstrua temporalia.*

QVærendum est in hoc puncto, vtrum impotentia excuset ab audienda missa. Secundò, vtrum excuset inuincibilis ignorantia. Tertiò, vtrum censura; Quartò, vtrum consuetudo regionis.

PRIMA PROPOSITIO.

1 IMpotentia audiendi, non solum physica, verum etiam moralis excusat a missa audienda. Ratio est, tum quia impossibilium non est obligatio. Tum quia iugum Ecclesiæ suaue est, & onus ipsius leue.

2 Hinc sequitur primò, propter impotentiam excusari illum, qui non potest Missam audire absque graui detrimento spirituali proprio, vel alieno. Quamobrem excusatur mater, quæ domi remanet ad custodiendam filiam, cui probabile periculum timet, si eam ducat ad Ecclesiam, aut solam domi relinquat. Ita Nauarrus cap. 21. num. 9. Rodriquez loco citato num. 9. Henriquez cap. 21. num. 12. Graffius prima parte lib. 2. cap. 36. num. 5. Bartholomeus ab Angelo de missa, §. 817. littera C, & §. 830. littera A, vbi refert Sanctum Antoninum, Nauarrum, Tabienam, Armillam, & Syluestrum post Caietanum, Sotum, & alios.

3 Secundò, illum excusari, qui non potest missam audire absque damno graui corporali proprio, vel alieno.

Ob id excusatur infirmus, qui timet sibi periculum grauioris morbi, si Ecclesiam adeat ad missam audiendam; verum si ægrotus conualescat, & dubitetur, vtrum incurrat periculum morbi exeundo domo ad missam audiendam, debet petere consilium a medico, vel à superiore, vel a Parocho, nisi ipse sit vir satis prudens, qui rectè valeat in hoc suum ferre iudicium: manente autem dubio, non potest domo exire, ne se periculo exponat grauioris morbi; quilibet enim tenetur se ipsum diligere. Eandem merentur excusationem, qui adscripti sunt custodiæ ægroti, ita vt nō possint audire missam, & custodire infirmum; possunt enim custodire infirmum relicta missa, si non habent alium, quem ad custodiam infirmi substituant, vt patet ex allata ratione. Ita Nauarrus loco citato, num. 3. Suarez sectione 6. Henriquez num. 10. Graffius loco citato cap. 35. num. 5. Sanctus Antoninus secunda parte titulo 9 cap. 10. §. secundo Syluester missa 2. num. secundo Tabiena num. 47. Armilla num. 29. Angelus verbo Feriæ num. 42. Sotus in quarto distinctione 13 quæst. 2. articulo primo Bartholomeus ab Angelo dialogo 5. § 826. Nugnus loco citato, versiculo Quintum impedimentum, & alij locis citatis.

4 Tertiò, illum excusari, qui nequit audire missam absque graui detrimento sui, aut proximi, siue sit detrimentum animæ, siue corporis, siue famæ, siue honoris, siue lucri, siue alterius boni, vt patet ex allatis rationibus. Ita Nauarrus loco citato, Azorius cap. 7. quæsito primo, Suarez disp. 85. sectione 6. Graffius cap. 36. num. 1. Bartholomeus ab Angelo loco citato, §. 827. Henriquez, & alij communiter.

5 Quartò, excusari nutricem, quæ non potest secum ferre puerum adhuc lactantem, & quem non potest domi relinquere absque probabili alicuius damni periculo, vel non potest ferre ad Ecclesiam absque graui celebrantis, vel astantium perturbatione, & molestia. Quod dicitur de nutrice, valet etiam meo iudicio in ea, cui concredita est custodia puerulorum, qui non possunt in Ecclesia retineri absque graui molestia; satius enim est pueros domi retinere, quando decenter, & quietè retineri non possunt in Ecclesia, vt notat Coninchus num. 286. Nugnus loco citato, vers. sextum impedimentum. Henriquez num. 10. Graffius prima parte lib. 2. cap. 36. num. 5. Bartholomeus ab Angelo de missa, §. 817. & alij Doctores citati.

6 Quintò, excusari eos, qui missam nequeunt audire, nisi aliquod graue negotium prætermittant, quod in aliud tempus differri nequeat.

Ex quo fit, vt excusentur cursores, vel nautæ, aut muliones, qui cogerentur magnas expensas facere, si immorarentur in missa audienda.

Item excusatur iter faciens, si audiendo Missam amitteret socios, quibus opus habet ad iter peragendum, cum viam ignoret, aut Latrones timeat. Secus si hoc faciat tantummodo, vt habeat socios in itinere, vt benè obseruat Nugnus loco citato vers. Quartum impedimentum, Suarez sectione 6. columna 4. Rodriquez loco citato; non enim leue incommodum excusat a missa audienda. Idem tenet Bartholomeus ab Angelo de Missa, §. 829. littera E.

Similiter Suarez excusat molitorem, quoties molitori licitum est in die festo laborare; nam necessitas, quæ ipsum excusat ab opere seruili, potest etiam excusare a missæ auditione, si missam nequeat audire, non intermisso opere, & labore.

Eodem pacto sæpè excusantur pastores, qui non possunt sine periculo gregis, aut grauis detrimenti missam audire. Illi tamen, qui non sunt necessarij ad custodiam gregis, debent ad missam accedere, seque vicissim iuuare, ita vt vnus Ecclesiam adeat altero custodiente gregem; eo verò redeunte alter ad Missam accedat, modo superfit alia missa dicenda. Ita Azorius lib. 7. cap. 7. quæsito 7. Henriquez loco citato, num. 10. Suarez sect. 6. vers. Sextum caput, Coninchus num. 314. & alij.

7 Sexto eos excusari, qui in oppidis, vbi vnica missa celebratur, remanent domi ad custodiam domus, vel ad cibos præparandos. Ita Toletus cap. 9. Henriquez loco citato in commentario littera I, Azorius cap. 7. quæsito primo, Rodriquez cap 123. num. 6. Graffius cap. 36. num. 5. Bartholomeus ab Angelo de missa. §. 828. littera D. Sanctus Antoninus secunda parte, titulo 9. cap. 10. §. 2. Nauar. cap. 21. num. 3. Syluester missa 2. num. 2. Armilla num. 30. Tabiena eodem verbo num. 47.

8 Septimò, excusari fœminam honestam, quæ caret veste conueniente suæ personæ, aut Socia, seu pedisequa, sine quibus, aut irrideretur, aut magno pudore funderetur, nec commodè potest vestem, aut Sociam habere. Ita Nauarrus loco citato num. 5. Henriquez num. 10. Toletus, & Azorius locis citatis. Nugnus loco citato versus finem, vers. Quartum impedimentum. Emanuel Sà verbo missæ auditio, num. 3. Rodriquez loco citato, Grafius prima parte lib. 2. cap. 36. num. 5. Bartholomeus ab Angelo. §. 830. Syluester, Tabiena, Armilla, & alij citati.

9 Octauò, eum excusari, qui non potest domo securus exire, vt si timeat se ab hostibus inuadendum, aut à satellitibus comprehendendum. Ita Nauarrus, Azorius, Bartholomeus ab Angelo. §. 819. littera D. Sotus in 4. distinctione 13. quæst. 2. artic. primo, Angelus verbo Feriæ num. 42. & alij locis citatis.

10 Nonò excusari famulum, aut Vxorem, quæ timet rixas, aut verbera, si ad Missam accedat; ob id excusatur vxor, quæ nō accedit ad missam, vt obediat Viro Zelotypo. Ita Henriquez num. 10. & 13. Suarez disp. 88. sectione 6. Columna 6. versiculo Quartum caput, Bartholomeus ab Angelo loco citato littera E, Sotus in 4. distinctione 13. quæst. 2. art. primo.

Nec desunt, qui excusant famulos a peccato, quando aliquid eis præcipitur a dominis faciendum tunc temporis, quo missa facienda est, etiamsi non timeant sibi graue damnum, sed duriusculam tantummodo reprehēsionem; sed hoc non facilè admiserim; quilibet enim per se loquendo tenetur adimplere præcepta, quoties eā potest adimplere absque graui incommodo. Ita Azorius loco citato cap. 7. quæsito primo, Henriquez nu. 13. Suarez disp. 88. sectione 6. vers. Quintum caput, Coninchus loco citato, num. 315. Nugnus loco citato, vers. Sextum impedimētum, Graffius loco citato num. 5. & alij.

11 Decimò excusari eos, qui missam non audiunt à principio, cum ad Ecclesiam peruenerint inchoata iam missa; nam per ipsos non stat, ne missam audiant; cum non habeant copiam alterius Sacerdotis, à quo missam audiant a principio, vt suppono.

Obserua tamen primo, istos peccasse, si præuiderunt fore, vt non peruenirent opportunè ad Ecclesiam, scientes, aut dubitantes non esse celebrandum aliud sacrum, cui possent interesse; nam se exposuerunt periculo non audiendi missam.

Obserua secundò, istos adhuc teneri aliam missam audire,

dire, quatenus opus est, vt satisfaciant præcepto, si adsit copia alterius Sacerdotis celebraturi, vt ait Suarez disp. 88. sectione 2. vers. Sed quæres; nam adhuc viget præceptum missæ audiendæ, & adest copia Sacerdotis celebraturi, vt suppono.

12 Vndecimò eum, qui longius distat ab Ecclesia, excusari, si commodè nequeat missam audire; vt si per sex, vel septem miliaria distet, in qua re diiudicanda opus est prudentia, habita ratione loci, temporis, & personæ; fieri enim potest, vt qui tempore sudo, & sereno non excusatur ob spatium duorum miliarium, excusetur tempore niuis, aut magnæ pluuiæ. Ita Henriquez loco citato Suarez loco citato, sectione 6 columna 4 & alij.

13 Vltimò excusantur, qui detinentur in vinculis, aut quibus domus loco carceris constituta est. Ita Suarez sec. 6. columna 3. Azorius prima parte lib. 7. cap. 7. quæsito 1. Toletus, & alij.

14 Addit Suarez, eum, qui detinetur domi per vim, vel ægritudinem, vel titulo carceris, si habeat oratorium domi approbatum non teneri quærere Sacerdotem, præsertim stipendiarium, vt missam in Oratorio audiat. Ratio est, quia præceptum non obligat ad hanc diligentiam adhibendam, & ad procurandam missam, sed ad missam audiendam licitè autem hic, & nunc non potest missam audire; cum domi detineatur, nec possit adhibere ea, quæ adhibentur à cęteris ad missam audiendam.

Contrarium asseritur à Nugno quæst. 85. art. 6. versus finem, vers. Dico secundo, pagina 521. Quoties aliquis non graui vexatur infirmitate, sed commodè potest domi missam audire, & Sacerdotem sine incommodo, & dispendio adducere. Ratio est, quia qui tenetur ad finem, tenetur etiam ad media: sed qui habet domi oratorium approbatum, tenetur missam audire; ergo etiam tenetur ad media saltem facilia, & commoda ad missam audiendam, consequenter tenetur adducere Sacerdotem, quem commodè potest adducere, & sine magno dispendio.

Verum qui sententiam Suarez, quæ probabilior mihi videtur, sustinere voluerit, respondebit ad argumentum Nugni, eum, qui tenetur ad finem, teneri etiam ad media consueta, & ordinaria, quale non videtur adductio Sacerdotis.

15 Quæres primò, vtrum puella, quæ credit se ab adolescente lasciuo, & fragili concupiscendam, si domo exeat, teneatur missam prætermittere vel possit eam audire.

Respondet Nauarrus cap. 14. num. 3 & alij apud Henriquez loco citato num. 10. ad finem, teneri missam audire, quia hoc damnum, & scandalum per accidens sequitur, de quo non est curandum; Sotus vero consulit missam relinquere, & Emanuel Sà verbo Missæ auditio, nu. 3. putat posse relinquere, sed non teneri. Hæc vltima sententia mihi probatur. Ratio cur possit relinquere, est, quia præceptum missæ non obligat, quoties illius omissione impeditur damnum proximi notabile.

Quod verò possit missam audire, & non teneatur eam omittere. Ratio est, quia vtitur iure suo, alioquin fœminæ priuarentur libertate, & magnis premerentur scrupulis dubitantes ferè semper, an possint domo exire, Missam audire, &c. vt cum Azorio, Sanchez, & alijs ostendi de matrimonio, q. 4. puncto 9. num. 17.

16 Quæres secundò, vtrum qui non potest missam ob aliquod impedimentum audire, teneatur alias orationes recitare, aut alio die missam audire.

Respondeo negatiuè cum Suarez disp. 88. sectione 5. & 6. ad finem, Bartholomeo ab Angelo, § 830. de missa littera D, Azorio loco citato, cap. 7. quæsito 14. Nauarro num. 7. Henriquez num. 13. & alijs communiter. Contra Angelum, & alios apud Azorium loco citato. Ratio est, quia cum præceptum sit de Missa audienda diebus festis, non vero de alijs orationibus recitandis, aut de missa alio die audienda, sequitur eum, qui non potest, aut non vult missam eo die audire, non teneri recitare alias orationes, aut missam alio die audire; Præceptum enim affirmatiuum solum obligat pro tempore dessignato, & pro materia præcepta ad certum tempus; vt patet in ieiunio, & similibus.

SECVNDA PROPOSITIO.

17 Inculpabilis ignorantia excusat fideles ab audienda missa. Hæc enim sicut excusat a peccatis contra alia præcepta: ita etiam excusat à peccatis contra præceptum missæ audiendæ.

Hinc sequitur illos excusari, qui Missam aliquo die prætermittunt inuincibiliter ignorantes esse diem festum.

Sub ignorantia comprehenditur rationabilis obliuio, uel inconsideratio; eadem enim est ratio ignorantiæ, & inconsiderationis. Ita Suarez disputatione 88. sectione 6. columna 2., & alij quos retuli in tract. de peccatis de causis excusantibus à peccatis.

TERTIA PROPOSITIO.

18 Censura excusat fideles ab audienda missa; nam impossibile est aliquem obligari ad id, à quo per censuram tenetur abstinere, & quod sine peccato præstare non potest. Ita Syluester verbo missa num. primo, Angelus eodem verbo num. 57. Nauar. cap. 23. num. 3. quos citat, & sequitur Azorius lib. 7. cap. 7. quæsito primo, Bartholomeus ab Angelo, de missa num. 817.

19 Hinc sequitur primò, à præcepto excusari interdictū personalem, & excommunicatum.

20 Secundò, qui non habet alium Sacerdotem, præter Sacerdotem excommunicatum, vel suspensum, vel interdictum vitandum.

21 Tertio, eum, qui lato interdicto locali generali, non potest commodè adire locum non interdictum, vt patet ex dictis de interdicto; Fideles tamen non tenentur tempore interdicti procurare priuilegium audiendi missam, vt ait Sotus in 4. dist. 13. quæst. 2. art primo, Nauar. cap. 21. num. 3. Bartholomeus ab Angelo de missa §. 815. Henriquez loco citato, num. 11. & Graffius loco citato num. 4. quia præceptum Ecclesię non obligat ad obtinendum priuilegium, saltem si commodè nequeat obtineri.

22 Quæres, vtrum excommunicatus, qui facilè potest absolutionem excommunicationis obtinere, peccet non audiendo missam die festo, quam posset audire obtenta excommunicationis absolutione.

Respondeo iuxta dicta de excommunicatione, non peccare contra præceptum audiendi missam. Ratio est, tum quia per excommunicationem impeditur, ne missam audiat, & priuatur auditione missæ, &c. Neque ob præceptum missæ tenetur tollere impedimentum censuræ. Tum quia sicut detentus in vinculis non tenetur ex vi huius præcepti quærere liberationem, vt missam audiat. Ita &c. alioquin præuidens se excommunicandum, aut conijciendum in Carcerem ob aliquod delictum, peccaret specialiter contra præceptum missę audiendæ, non præcauendo delictum, quod nullus adhuc, quem ego viderim, asseruit. Tum quia sicut ægrotus, qui suæ ęgritudini causam dedit, excusatur a peccato contra præceptum missæ, quandiu iacet in morbo, & praua vtitur valetudine, ita vt commodè nequeat missam audire; ita Excommunicatus eximitur ab hoc præcepto, quandiù vinculo excommunicationis obstrictus est. Ita Nauarrus cap. 21. num. 1. Suarez disp. 88. sectione 6. Azorius loco citato, Emanuel Sà verbo missæ auditio, num. 3. Henriquez cap. 25. num 11. Naldus verbo missa num. 19. Sayrus, Vgolinus, Auila, & alij, quos retuli de censuris disp. 2. quæst. 2. puncto 3. nu. 4. contra Nugnum quæst. 81. art 6. versus finem: hoc idem dicendum sentio de interdicto personali cum DD. citatis.

23 Vtrum verò, qui habet priuilegium missæ audiendæ tempore interdicti, peccet eam non audiendo. Patet ex dictis de interdicto disp. 5. puncto 3. num. 19. vbi diximus peccare; nullum enim habet impedimentum, quo minus possit missam audire. Ita Suarez sectione 6. Nugnus loco citato versiculo Alia difficultas, & alij communiter.

Objicies primò cum Nugno contra id, quod diximus de excommunicato, qui tenetur ad aliquem finem, tenetur etiam adhibere media conducentia ad illum finem; sed procurare absolutionem excommunicationis est medium conducens ad præceptum missę adimplendum: cum excommunicatio directè, & per se priuet auditione missę. Ergo excommunicatus tenetur quęrere absolutionem, &c.

Respondeo excommunicatum non teneri ad missam audiendā; cum priuetur auditione missę per excommunicationem, consequenter non teneri quęrere absolutionem, vt satisfaciat pręcepto missę.

Objicies secundò, excommunicatus peccat non quęrēdo absolutionem, vt satisfaciat pręcepto annuę confessionis,

nis, & communionis, vt patet ex dictis de excommunicatione loco citato, num. 6. & de legibus; ergo etiam peccat; qui non quærit absolutionem, vt satisfaciat præcepto missæ.

Respondeo negando consequentiam. Ratio est, tum quia præceptum confessionis strictius obligat ad remouenda impedimenta, quæ obstant ipsius adimpletioni, quam obliget præceptum missæ, vt patet ex communi hominum sensu, & Doctorum consensu, & ex dictis de legibus.

Ex quo fit, vt aliquis facilius excusetur à peccato non audiendo missam in die festo, quam à præcepto annuæ confessionis, aut communionis. Tum quia præceptum confessionis per se obligat ad mundandam animam, & consequenter ad dispositionem mundandæ animæ,& consequenter ad confessionem.

QVARTA PROPOSITIO.

24 Consuetudo Regionis potest aliquando excusare ab audienda missa in die festo; sicut enim consuetudo potest legem inducere, ita etiam potest eam moderari, & abrogare.

25 Hinc sequitur primò, propter consuetudinem excusari posse viduas, quæ mortuo marito ad certum tempus non exeunt domo, modo diutius non abstineant, ab audienda missa, quam postulet recepta consuetudo. Ita Syluester, Caietanus Bartholomeus ab Angelo de missa, §. 827. littera F, & §. 828. littera C, Hieronimus Llamas in summa par. 3. Methodi cap. 5. §. 12. & alij apud Henriquez loco citato, Nugnum loco citato ad finem, Suarez sectione 6. vers. Sextum caput, Rodriquez loco citato, & alios communiter.

26 Secundò, excusari puellas nobiles, quæ non consueuerunt, aut non permittuntur missam audire, donec nuptui tradantur. Verum si huiusmodi puellæ soleant domo exire ad ludos, aut choreas, aut spectacula, aut se exhibeāt videndas ad fenestras, æquitati consentaneum est, vt etiā exeant ad missam audiendam. Ita Nauarrus cap. 21. num. 9. Suarez sectione 6. vers. Sextum caput. Azorius quæsito secundo, Rodriquez loco citato, Graffius prima parte libro secundo, decisionum aureorum cap. 36. num. 5. Bartholomeus ab Angelo dialogo 5. de missa, §. 827. Angelus verbo Feriæ num. 42. Caietanus in summa Festorum violatio Armilla verbo Missa num. 30. Sotus in 4. distinctione 13. quæst. 2. articulo primo Sanctus Antoninus secunda parte titulo 9. cap. 10. §. 3. Henriquez num. 12. Syluester, Arragonius, Tabiena, & alij apud Henriquez. Non tamen damnarem sub mortali, vbi recepta est consuetudo non exeundi, vt patet ex ratione allata in propositione.

27 Addit Nauarrus, fœminas non excusari à missa ob menstrua temporalia, præcisa debilitate. Ratio est tum quia non est talis consuetudo legitima. Tum quia sicut huiusmodi menstrua non impediuntur communionem, ita neque impedire debent missæ auditionem; videtur tamen excusandæ fœminæ, quæ post partum domi se cōtinent, non solum ob debilitatem; verum etiam ob reuerentiam, vbi talis est consuetudo, modo hoc non faciant ad seruandam purificationem antiquæ legis, & Mosaicum ritum; Non enim hoc tempore seruanda est purificatio antiquæ legis, etiamsi hoc fiat in honorem Beatissimæ Virginis. Ita Maiolus de irregularitate, lib. 3. cap. 3. num. 4. Caietanus in summa verbo festa. Nugnus loco citato ad finem, versiculo Septimum impedimentum, Suarez disputatione 88. sectione 6. vers. Sextum caput, Bartholomeus ab Angelo de missa dialogo quinto, §. 829.

Finis Disputationis Quartæ.

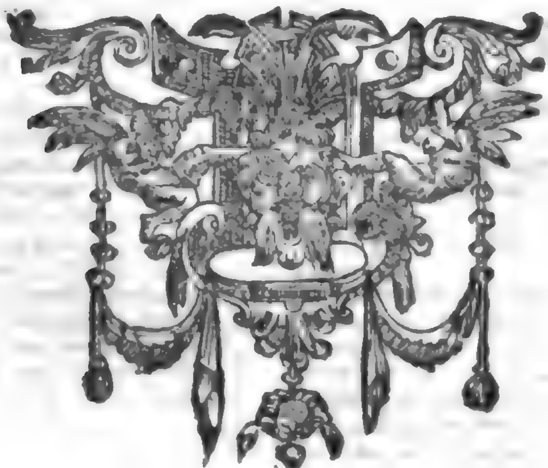

DISPV-

DISPVTATIO QVINTA.

DE POENITENTIAE Sacramento.

POenitentia nomen accepit à verbo pęnitere, quod significat pęnam tenere, idest punire in se peccata commissa, & pęnitentia dicitur quasi pęnæ tenentia, vt obseruant Sanctus Augustinus relatus in cap. pœnitentia secundo de pœnitentia, dist. 3. & Franciscus Pitigianus dist. 14. q. 1. art. 9. quia homo per pœnitentiam pęnam subit, & in se punit peccatú dolendo, & plangendo; Quamobrem Sanctus Gregorius homilia 34. in Euangelia, & Sanctus Ambrosius apud Magistrum in 4. dist. 14. apud Suarez de pęnitentia disp. 1. sect. 1. apud Zerolam de Pęnitentia cap. 1. quæsito 5. & apud Bellarminum lib. 1. de pœnitentia cap. 7 afferunt pęnitentiam esse præterita mala plangere, & plangendo iterum non admittere. Idem sentiunt alij Doctores communiter, dum asserunt pęnitentiam esse dolorem de peccatis commissis.

Verum cum pœnitentia aliquando accipiatur pro virtute pęnitentiæ; aliquando pro Sacramento pęnitentiæ; aliquando pro Confessione; aliquando pro satisfactione; & aliquando pro aliis actibus: Nos in primis breuiter agemus de pęnitentia virtute, postea de pęnitentia, vt est Sacramentum, infra verò suo loco sermo erit de confessione, & satisfactione, quæ sunt partes Sacramenti pęnitentiæ.

QVÆSTIO PRIMA.

De Pœnitentia, vt est virtus.

DVo principaliter in hac quæstione differemus. Primo quid sit pœnitentia, vt est virtus quædam specialis. Secundò vtrum pęnitentia sit necessaria.

PVNCTVM I.

Quid sit Pœnitentia virtus.

1 *Pœnitentia vt specialis virtus quid sit.*
2 *An sit virtus distincta à reliquis virtutibus.*

VNICA PROPOSITIO.

1 POenitentia specialis est virtus supernaturalis inclinans hominem ad satisfaciendum Deo pro iniuria, & offensa illi facta, & ad conseruandum ius diuinum illæsum. Ita S. Thomas 3. parte, q. 85. art. 2. Suarez de pœnitentia disp. 2. sec. 3. Valentia tom. 4. disp. 7. q. 1 puncto 1. Henriquez lib. 4. cap. 19 num. 3. Coninchus disp. 1. de pœnitentia dubio 4. nu. 13. Sotus, Sanctus Bonauentura, & alij apud Suarez loco citato.

Dicitur virtus loco generis: ceteræ vero particulæ ponuntur loco differentiæ ad indicandam differentiam pęnitentiæ a ceteris virtutibus.

Quod pęnitentia sit virtus, constat, quia virtus nihil est aliud, quam habitus inclinans ad honestos actus, vt est communis Philosophorum, & Theologorum sententia; Pœnitentia autem inclinat ad honestos actus, vt per se patet. Ita communiter Doctores ex Nugno 3. parte q. 85. art. 2. vers. fit conclusio.

Quod pœnitentia sit virtus supernaturalis. Ratio est, quia actus istius virtutis disponunt ad gratiam: sed actus disponentes ad gratiam sunt supernaturales ex Tridentino sess. 6. cap. 6. & canone 3. ergo pœnitentia est virtus supernaturalis; talis enim est virtus, quales sunt actus, & virtus naturalis non potest actus supernaturales elicere.

Non nego tamen quin dari possit aliqua pęnitentia naturalis de peccatis, vt ait S. Thomas q. 84. art. 7. Coninchus disp. 1. de pęnitentia nu. 28. Nugnus q. 84 art. 1. Henriq. lib. 4. cap. 19. nu. 6. Suarez disp. 23. sect. 7 nu. 3 & alij; nam lumen naturæ dictat non esse offendendum auctorem naturæ, & Deum placandum esse. Verum hæc non est pœnitentia, de qua nos loquimur, neque prodest ad remissionem peccatorum, & ad vitam æternam, sicut prodest pęnitentia, quæ est virtus specialis, cuius actus conducunt ad vitam æternam, vt bene tradit Suarez de pęnitentia, disp. 3. sect. 6. & patet ex allata ratione.

Quod vero virtus pęnitentiæ inclinet ad satisfaciendum Deo &c. Ratio est, quia hoc est proprium huius virtutis, nec potest alia virtus assignari, quæ hoc munus exerceat præter dictam pęnitentiæ virtutem.

2 Hinc colligitur pęnitentiam, quæ est uirtus specialis, esse uirtutem distinctam à reliquis uirtutibus. Ratio est, quia uirtus distinguitur penes distincta obiecta formalia; obiectum autem formale uirtutis pœnitentiæ est satisfacere Deo pro iniuria, & offensa, seu resarcire diuinam iniuriam, quod est obiectum distinctum ab obiectis aliarum uirtutum; cum ceteræ virtutes non habeant pro obiecto satisfactionem iniuriæ, & conseruationem iuris diuini; Obiectum uerò materiale uirtutis pænitentiæ est peccatum, quod homo detestatur, quatenus est contra honorem, & auctoritatem Dei, vt bene aduertit Coninchus de pęnitentia disputat. 1. dub. 3. ad finem, Nugnus 3. par. q 85. art. 2. dubio 1. vers. pro intelligentia. Henriquez loco citato, nu. 4. Suarez disp. 1. sec. 1. num 5 & disp. 3. sect. 1. & 3. Valentia loco citato, Vasquez de pęnitentia quæst. 85 art. 2. dubio vnico

Vt hæc melius intelligantur, aduertendum est, Deum habere ius supra omnes homines, ratione cuius iuris, dominij, & superioritatis homo stare debet voluntati Dei, & ipsius ius seruare integrum, & illæsum. Cum autem hoc ius violetur per peccata, & resarciatur per virtutem pęnitentiæ, sequitur pęnitentiam habere pro obiecto detestationem iniuriæ Deo factę, & satisfactionem pro iniuria, & offensa diuina.

Neq; obstat ceteras virtutes detestari peccata; non. n. ceteræ virtutes detestantur peccata sub ea ratione, sub

qua

qua detestatur pœnitentia; nam Temperantia exempli gratia detestatur ebrietatem, non quatenus est contra ius diuinum, sed quatenus est contra motiuum, & obiectum formale ipsius temperantiæ; Charitas non detestatur peccata, vt sunt iniuria, & offensa Dei, sed vt sunt contra Deum summe dilectum; & sic de cæteris virtutibus. Virtus vero pęnitētiæ detestatur peccata, quaten⁹ sūt iniuria Dei.

Hinc ergo patet primo, virtutē pęnitentiæ distinctā esse a charitate: cū vtriusq; obiecta formalia sint distincta, præter quam quod pęnitentia non est virtus Theologica, sicut est charitas, vt bene ostendit Suarez disp. 7 sect. 1. conclu. 4.

Secundo virtutem pœnitentiæ distinctam esse a virtute Temperantiæ, Religionis, &c. vt patet ex allata ratione, & bene ostendit Suarez loc. cit. sect. 2.

PVNCTVM II.

Vtrum pœnitentia sit adultis necessaria.

1 *An pœnitentia in genere sit necessaria.*
2 *An sit necessaria pęnitentia virtus.*
3 *An habens solum actum virtutis pœnitentiæ recipiat gratiam:*

Difficultas primo est de necessitate pœnitentiæ in genere. Secundo de necessitate virtutis pęnitentiæ.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Pœnitentia in genere est simpliciter necessaria. Ratio patet tum ex ipso iure naturæ, quod posito lumine fidei dictat pęnitentiam agendā. Tum ex Lucæ tertio, vbi dicitur, Nisi pęnitentiā egeritis, simul omnes peribitis. Tum ex illo cōi axiomate, Pęnitentia est secūda post naufragiū tabula, quod axioma non solum de pęnitentiæ Sacramento intelligitur a Sancto Thoma quæst. 64. art. 6. verum etiam de quacumque pęnitentia.

Dicitur autem pęnitentia secunda post naufragiū tabula; quia per ipsam eripimur, & liberamur a secundo naufragio. Cum enim nomine primi naufragij intelligatur lapsus totius naturæ humanæ in primo parēte per peccatum originale, & ab hoc naufragio per Baptismum liberemur; sequitur Baptismum appellari primam tabulam, pœnitentiæ vero nomen secundæ tabulæ adscribi, quatenus homo per pęnitentiam liberatur a naufragio peccatorum actualium; Quamobrem pęnitentia dicitur secunda post naufragium tabula habita ratione; & respectu ad Baptismum, qui prima tabula nuncupatur. Ita Magister in 4. dist. 14. Sanctus Thomas loc. cit. Suarez de pęnitentia disp. 1. sect. 2. n. 4. Pitigianus dist. 14. art. 10. concl. 4. & alij cōmuniter.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Actus specialis virtutis pęnitentiæ est simpliciter necessarius ad iustificationem, non quidem explicitè, sed implicite, & ęquiualenter. Ratio est, quia ad iustificationem necesse est, vt homo velit satisfacere Deo, aut saltem eam Deo præstet satisfactionem, quam præstare potest, vel qua contentus est Deus; sed satisfacere est actus virtutis pœnitentiæ implicitus, sicut velle Deo satisfacere est actus explicitus; ergo actus virtutis pęnitentiæ est simpliciter necessarius ad iustificationem si non explicite, saltem implicite. Ita Henriquez lib. 4. c. 11. n. 7. & alij recentiores.

Objicies qui elicit actum dilectionis Dei super omnia aut recipit pœnitentiæ Sacramētū, iustificatur, quāuis non eliciat actum virtutis pęnitentiæ. Ergo actus virtutis pœnitentiæ non est simpliciter necessarius ad iustificationē.

Respondeo actum dilectionis, & contritionis continere virtualiter, & æquiualenter actum pęnitentiæ, cum. n. in se contineat actualem satisfactionem, continet etiam voluntatem interpretatiuam satisfaciendi, & actum implicitum pęnitentię, consequenter homo non iustificatur absq; aliquo actu saltem implicito pęnitentię. Sacramentū vero pęnitentiæ non potest esse sine aliquo actu specialis virtutis pęnitentiæ, nec recipiens Sacramentū pęnitētię dicitur iustificari absq; aliquo actu virtutis pęnitentiæ; nam qui vult recipere Sacramentum, vult etiam dolere de offensa, & iniuria Dei, vult Deo satisfacere, & inæqualitatē per peccatum positam inter Deum, & hominem resarcire, qui sunt actus virtutis pęnitentiæ. Ita Coninchus disp. prima de penitentia, dubio 4. nu. 16. Idem innuit Henriquez loc. cit. & alij recentiores.

3 Quæres, vtrum habens actum virtutis pœnitentiæ recipiat gratiam, etiamsi actum alterius virtutis nō eliciat.

Respondeo negatiue. Ratio est, tum quia actus virtutis pęnitentiæ, quamuis sit dispositio ad gratiam recipiendam, non tamen est vltima dispositio. Immo nullus actus aliarum virtutum, vt fidei, spei, religionis, &c. quæ sunt nobiliores virtute pœnitentiæ, est vltima dispositio ad gratiam: sed solus actus contritionis, vel dilectionis Dei super omnia est vltima dispositio ad gratiam extra Sacramentum, vt constabit ex infra dicendis, & bene tradit Sanctus Thomas 3. parte q 84. art. 10. Coninchus de pęnitentia disp. 1. dubio 4. nu. 16. Henriquez lib. 4. c. 19. nu. 7. & alij communiter. Tum quia actus virtutis pęnitentiæ est satisfacere Deo pro iniuria ipsi illata, aut nolle amplius ipsum lædere; sed non eo ipso, quo quis vult alteri satisfacere, aut non vult ipsum amplius lædere, recipit ipsius gratiam; ergo neque eo ipso, quo quis per actum virtutis pęnitentiæ vult Deo satisfacere, & ipsum non amplius lædere, recipit gratiam Dei, consequenter eliciens actum virtutis pęnitentiæ non recipit gratiam præcise ex vi actus virtutis pęnitentiæ. Tum quia ad Galatas quinto dicitur. In Christo Iesu, neque circuncisio aliquid valet, neq; præputium, sed fides, quæ per dilectionem operatur; sed actus virtutis specialis pęnitentiæ non est fides, quæ per dilectionem operatur; ergo eliciens actum virtutis pęnitentiæ non recipit gratiam, nisi actum alterius virtutis eliciat; consequenter actus virtutis pęnitentiæ non est vltima dispositio ad gratiam. Quamobrem qui cupit extra pęnitentiæ Sacramentū iustificari, non solum debet velle Deo satisfacere pro iniuria illata, qui est actus virtutis pœnitentiæ, verum etiam debet huic actui actum contritionis, vel dilectionis Dei super omnia coniungere. Ita Doctores citati.

QVÆSTIO SECVNDA.

De existentia, definitione, necessitate, & institutione Sacramenti Pœnitentiæ.

PVNCTVM I.

Vtrum detur Pęnitentię Sacramentum

1 *An detur Sacramentum pænitentiæ in noua lege.*
2 *An absolutio a Censuris sit Sacramentum.*
3 *An hoc Sacramentum extiterit in veteri lege.*

Dvo principaliter quæram in hoc puncto. Primo vtrū in noua lege detur Sacramentum pęnitentiæ. Secundo vtrum Sacramentū pęnitentiæ extiterit in veteri lege.

PRIMA PROPOSITIO.

1 CErtum est dari Sacramentum pœnitentiæ, vt patet tum ex Tridentino sess. 14. cap. 1. & 2. Tum ex Florentino in decreto de vnione. Tum quia dantur certi actus pœnitentis, & Sacerdotis, quibus conuenit definitio Sacramenti, per quos remittuntur peccata, & confertur gratia, iuxta illud Ioannis 20. Quorum remiseritis peccata, &c. ergo signum est dari pœnitentiæ Sacramentum. Videte Vasquez 3. parte, to. 2. disp. 135. Regina Idum lib. 18. nu. 38. & 39. Coninchum q. 66. num. 140. Sayrum de Sacramentis in genere lib. 2. c. 1. q. 1. art. 1. P. Ledesma in summa trac de Pœnit. c. 1. vers. Primera conclusion; Suarez, & alios locis statim citandis.

2 Quæres, vtrum absolutio a censuris sit Sacramentum? Respondeo, absolutionem a censuris per se sumptam non esse Sacramentum; quia per huiusmodi absolutionem non remittuntur peccata, sed relaxatur vinculum, & pœna ab Ecclesia imposita. Ita Medina q. 1. de confessione, & alij communiter.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 IN veteri lege, vt in lege scripta, vel etiam naturæ non extitit Sacramentum pœnitentiæ. Ita communiter Doctores contra Capreolum in 4. dist. 16. q. 1. art. 3. ad secundum, Paludanum, & alios apud Nugnum q. 84. art. 3. dubio 1. Ratio est, tum quia in Tridentino sess. 14. cap. 1. habetur pœnitentiam non fuisse Sacramentum ante Christi aduentum, nec esse post aduentum illius quidquam ante Baptismum. Tum quia Sacramentum est res aliqua sensibilis eleuata à Deo ad producendam infallibiliter gratiam: sed ante Christi aduentum non erat vlla res hoc modo eleuata: ergo ante Christi aduentum non fuit Sacramentum pœnitentiæ, quamuis extiterit virtus pœnitentiæ. Quamobrem, dum in scriptura fit mentio pœnitentiæ, cui Deus promisit remissionem peccatorum, sermo est de pœnitentia interna, idest contritione, iuxta illud Ioelis 20. Scindite corda vestra, & non vestimenta vestra, & iuxta illud Prophetæ Psalmo 50. Cor contritum, & humiliatum Deus non spernit, & Psalmo 33. Iuxta est Dominus his, qui tribulato sunt corde. Videte Suarez to. 4. disp. 1. sec. 2. ad finem.

PVNCTVM II.
Quid sit pœnitentię Sacramentum.

1 *Pœnitentia quid sit.*

VAriæ definitiones Sacramenti pœnitentiæ assignantur à Doctoribus. Nauarrus enim cap. 22. num. 11. quem sequitur Reginaldus lib. 18 nu. 37 hanc assignat. Pœnitentia est Sacramentum absolutionis, quo Sacerdos sibi subditum, peccata sua cum iusto dolore, & proposito satisfaciendi legi: imò confitentem, absoluit ab iisdem peccatis. Alij alias afferunt definitiones, quibus omissis nostram trademus in sequenti propositione.

VNICA PROPOSITIO.

1 SAcramentum pœnitentiæ est Sacramentum consistens in actibus pœnitentis, & absoluentis, institutum a Deo per modum iudicij emendatiui ad remissionē peccatorum. Hæc definitio optima est; tum quia constat genere, & differentia. Genus enim explicatur illo verbo, Sacramentum, in quo pœnitentia conuenit cum reliquis Sacramentis. Differentia vero continetur illis verbis, consistens in actibus pœnitentis, & absoluentis &c. Tum quia in hac definitione comprehenduntur omnia genera causarum, formalis, materialis, efficiens, & finalis. Causa materialis consistit in actibus pœnitentis (si loquamur de causa materiali partis, iuxta tradita de materia Sacramentorum in genere:) formalis consistit in forma absolutionis, si loquamur de forma partis iuxta dicta de Sacramentis in genere. Causa efficiens ministerialis est Sacerdos, principalis est Deus; Sacerdos enim ministerialiter absoluit, & Deus principaliter, vt infra explicabo. Causa finalis est remissio peccatorum, ad quam institutum fuit pœnitentię Sacramentum.

PVNCTVM III.
Vtrum Sacramentum pœnitentię sit necessarium.

1 *An pœnitentiæ Sacramentum sit necessarium necessitate medij in re, vel voto.*
2 *An hoc Sacramentum sit necessarium necessitate præcepti.*
3 *Peccata, quandonam dicantur remitti per Sacramentum pœnitentiæ in voto.*
4 *Quid sit remitti peccata per Sacramentum pœnitentiæ in voto.*
5 *An contritio dicat solum desiderium suscipiendi Sacramentum pœnitentiæ.*
6 *An iustificatus per contritionem teneatur adhuc peccata sua confiteri.*
7 *An habens peccatum mortale saluari possit cum sola attritione.*
8 *An votum dicens propositum suscipiendi pœnitentiæ Sacramentum debeat esse explicitum.*

EXplicandum est primo, vtrum Sacramentum pœnitentiæ sit necessarium necessitate medij in re, vel in voto. Secundò vtrum necessarium sit necessitate præcepti, deinde subijciemus aliqua quæsita, ad clariorem istius doctrinæ explicationem conducentia.

PRIMA PROPOSITIO.

1 POenitentię Sacramentum necessarium est necessitate medij in re, vel in voto illis, qui mortaliter peccarunt post Baptismum. Ratio est tum quia illud est necessarium necessitate medij in re, vel in voto, quo prætermisso in re, vel in uoto, salus non obtinetur; sed prætermisso pœnitentiæ Sacramento in re, vel in voto salus non obtinetur ab illis, qui lapsi sunt post Baptismum; ergo pœnitentiæ Sacramentum necessarium est necessitate medij in re, vel in voto illis, qui mortaliter peccarũt post Baptismum. Tum quia ex Concilio Constantiensi sess. 8. & 15. & ex Tridentino sess. 14. c. 2. constat pœnitentiæ Sacramentum ita necessarium esse lapsis post Baptismum sicut necessarius est Baptismus ijs, qui nondum illum susceperũt; sed Baptismus est necessarius necessitate medij in re, vel in voto, vt supra ostendimus; ergo pœnitentiæ Sacramentum est necessarium in re, vel in voto lapsis, post Baptismum. Ita Suarez de pœnitentia disp. 17. sect. 2. nu. 3. & sec. 3. nu. 3. S. Thomas in additionibus ad tertiam partem q. 6. art. 1. Nugnus ibidem dubio 2. Coninchus disp. 5. de pœnitentia, dubio 1. nu. 17. Vasquez de pœnitentia q. 84. artic. 5. dubio vnico, nu. 44. & 45. Henriquez lib. 4. c. 2. num. 1. Bellarminus de pœnitentia c. 5. Valentia to. 4. disp. 7. q. 1. punc. 6 assertione 2. & q. 9. puncto 2. Regina dus lib. 18. nu. 40. Pitigianus loco mox citando omissis ijs, quos magno numero refert Suarez, & Henriquez locis cit.

Hinc patet eum, qui mortaliter peccauit post Baptismum, non esse saluandum, nisi pœnitentiæ Sacramentum recipiat in re, vel in voto, hoc est nisi recipiat ipsum pœnitentiæ Sacramentum, aut eliciat actum contritionis, in qua continetur votum Sacramenti pœnitentiæ, aut nisi eliciat actum dilectionis Dei super omnia, qui æquiualet actui contritionis. Ita Henriquez loco citato, nu. 1. & 2. Nauarrus cap. 1. nu. 30. Medina, Scotus, & alij apud Vasquez de pœnitentia disp. 86. art. 2. dub. 1. num. 18. & apud præcitatos Doctores.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 SAcramentum Pœnitentiæ necessarium est necessitate præcepti. Ratio est, tum quia sic colligitur ex Tridentino loco citato. Tum quia, quod est necessarium necessitate medij, est etiam necessarium necessitate præcepti, modo medium sit in nostra potestate; sunt enim aliqua media necessaria ad salutem, quorum omissio nobis non imputatur ad culpam; quia non sunt in nostra potestate, quale mediũ est prima gratia excitans, bona voluntas Dei, &c. Cum ergo Sacramentum pœnitentiæ sit in nostra potestate, & sit medium necessarium ad salutem, sequitur etiam esse necessarium necessitate præcepti. Tum quia illud est necessarium necessitate præcepti ex cuius

cuius culpabili omissione committitur peccatum, sed ex omissione Sacramenti pœnitentiæ certo tempore committitur peccatum, vt est communis omnium fidelium sensus, & opinio; ergo Sacramentum pœnitentiæ necessarium est necessitate præcepti. Tum quia baptismus est necessarius non solum necessitate medij, verum etiam præcepti; ergo etiam pœnitentia non solum necessaria est necessitate medij, verum etiam præcepti; nam in Tridentino loco citato dicitur, Pœnitentiæ Sacramentum ita necessarium esse lapsis post baptismum, sicut est baptismus nondum regeneratis. Ita Vasquez loco citato dubio 2. num. 3. & dubio vnico num. 41. Pitigianus 2. parte dist. 17. quæst. vnica art. 6. conclus. 1. & alij Doctores supra citati.

3 Quæres Primò, quandonam peccata dicantur remitti per Sacramentum pœnitentiæ in voto.

Respondeo tunc remitti per Sacramentum pœnitentiæ in voto, quando remittuntur per contritionem, quę dicitur votum Sacramenti pœnitentiæ, quatenus ad ipsum ordinatur cum onere, & proposito confitendi peccata suo tempore; nam qui contritionis actum elicit, tenetur adhuc eadem peccata, quorum remissionem per actum contritionis, obtinuit, subijcere suo tempore Sacramento pœnitentiæ, vt benè docet Suarez disp. 17. sect. 3. num. 7. & 10. Reginaldus lib. 28. num. 41. Vasquez 3. parte quæst. 84. art. 5. dubio vnico, num. 31. & alij communiter; sicut enim quando res aliqua venditur, & traditur emptori ante solutionem pretij, emptor acquirit dominium illius rei, & venditor illam tradit emptori per ordinem ad futuram solutionem, interim habita fide de solutione, qua solutione facta, contractus remanet perfectus, & completus. Ita qui contritionis actum elicit, obtinet remissionem peccatorum, non simpliciter, & absolutè, sed per ordinem ad futuram confessionem, cui Deus vult eadem illa peccata subijci; facta autem confessione pœnitens libere remanet ab obligatione.

4 Hinc patet primò, quid sit peccata remitti per Sacramentum pœnitentiæ in voto; est enim remitti per contritionem per ordinem ad confessionem.

5 Secundò, votum pœnitentiæ contentum in contritione non solum esse propositum, & desiderium suscipiendi Sacramentum pœnitentiæ, alioquin sequeretur, omnia pręcepta necessaria esse necessitate medij in voto; cum in contritione includatur propositum seruandi omnia præcepta, vt ieiunandi, missam audiendi, &c. verum etiam continere obligationem, qua contritus tenetur adhuc suo tempore confiteri illa eadem peccata, quorum remissionem obtinuit per contritionem in ordine ad confessioné. Contritio enim non ita iustificat, vt peccatorem liberum relinquat ab obligatione subijciendi peccata Sacramento pœnitentiæ, quamuis illorum peccatorum remissionem obtinuerit per contritionem. Quare contritus tenetur peccata deleta per contritionem aperire in confessione ex vi propositi, & voti contenti in contritione, quod non accidit in præcepto ieiunij, missæ, &c. Cum non teneamur ex vi contritionis ieiunare, aut missam audire, &c. sicut tenemur peccata in confessione aperire.

6 Tertiò patet, iustificatum per contritionem teneri adhuc confiteri peccata, à quibus extra confessionem media contritione fuit iustificatus. Ratio est, tum quia censetur iustificatus per Sacramentum pœnitentiæ in voto, & consequenter cum obligatione subijciendi peccata Sacramẽto pœnitentiæ. Tum quia sic habetur in Concilio Constantiensi octauo, & in Tridentino sess. 14. cap. 2. vbi dicitur, ita necessarium esse Sacramentum pœnitentiæ lapsis post baptismum, sicut est necessarius baptismus ijs, qui nondũ sunt baptizati; sed baptismus est necessarius ijs, qui non sunt baptizati, quamuis sint contriti, & per contritionem obtinuerint remissionem peccatorum, ergo etiam Sacramentum pœnitentię necessarium est lapsis post baptismũ, licet sint contriti, consequenter iustificatus per contritionem tenetur adhuc Sacramento pœnitentiæ subijcere peccata a quibus fuit iustificatus.

Obijcies, contritio in noua lege non est deterioris conditionis, neque minoris virtutis, & efficaciæ, quam esset in veteri lege. sed in veteri lege iustificabat independenter a confessione; ergo etiam nunc iustificat independenter à confessione, consequenter iustificatus per contritionem non videtur obligandus ad aperienda peccata in confessione, quorum remissionem obtinuit per contritionem.

Respondeo contritionem in noua lege non esse deterioris conditionis ex eo, quod iustificet per ordinem ad confessionem; sicut enim contritio in veteri lege iustificabat ita etiam nunc iustificat, quamuis in noua lege dicat ordinem, & contineat obligationem ad confessionem, ad quã non dicebat ordinem in veteri lege. Hoc autem non est adscribendum minori efficaciæ, & virtuti, sed potius priuilegio nouæ legis, in qua Deus tribuit plura, faciliora, & certiora remedia quam in veteri lege; nam in veteri lege contritio necessaria erat ad iustificationem, & remissionem peccatorum; in noua vero lege, non solum contritio, verum etiam pœnitentiæ Sacramentum cum sola attritione remittit peccata, quod est facilius, & certius remedium, quam sit sola contritio.

7 Quarto colligi potest, peccatorem, qui non habet copiam Confessarij cui peccata confiteatur, non saluari cum sola attritione, quia non dicitur habere Sacramentum pœnitentiæ in re, vel in voto.

8 Quæres secundò, vtrum votum Sacramenti pœnitentiæ, quatenus dicit propositum suscipiendi Sacramentum pœnitentiæ, debet esse explicitum, vel sufficiat implicitum. hoc est, vtrum qui iustificatur per contritionem, cũ ordine ad confessionem, debeat habere propositum explicitum confitendi suo tempore peccata, quorum remissionem obtinuit per contritionem.

Respondeo sufficere propositum implicitum. Ita Sanctus Thomas distinctione 17. quæst 3. art. 5. quæstiuncula prima, Nauarrus cap. primo num. 15. Valentia tomo 4. disputat 7. quæstio. 2. puncto 6. assertione 3. Suarez de pœnitentia disp. 17. sectione 3. num. 9. Pesantius tertia parte, quæst. 84. ar. 5 disp. prima vers. Dico non requiri, Reginal. loco supra citato num. 42. S. Bonauentura, Sotus, & alij apud Suarez, & apud Valentiam locis citatis contra Canum, Durandum, & alios apud præcitatos Doctores. Ratio patet tum ex Triden. sess. 14. cap. 4. vbi habetur remissionem peccati non esse attribuendam contritioni sine voto Sacramenti, quod in illa includitur; sed votum quod includitur in contritione, est implicitum; ergo ad iustificationem sufficit votum Sacramenti pœnitentiæ implicitum. Minor probatur, quia votum explicitum Sacramenti est extrinsecũ contritioni; cum possit esse contritio sine voto explicito. Quis enim neget esse veram contritioné, & vltimam dispositionem ad gratiam, quando quis nullam habens memoriam cõfessionis, dolet de peccatis quatenus sunt offensa Dei summè dilecti, etiamsi non habeat expressum propositum confitendi peccata. Tum quia ad remissionem peccatorum ante baptismum sufficit votum implicitum baptismi, vt ait Sanctus Thomas q 69. art. 4. ad secundam; ergo etiam ad remissionem peccatorũ post baptismum sufficit votum implicitum Sacramenti pœnitentiæ contentum in contritione. Tum quia nullum extat præceptum eliciendi propositum explicitum; ergo non requiritur propositum explicitũ, sed sufficit implicitum.

Ad obiectiones. & auctoritates Conciliorum, & Patrũ, quæ à Doctoribus oppositæ sententiæ possent contra nos adduci, quas ego breuitatis gratia prætermitto. Respondetur eas intelligendas esse non de voto explicito, sed de implicito.

PVNCTVM IV.

A quo, & quando institutum fuerit pœnitentię Sacramentum.

1 *Pœnitentia Sacramentum a quo fuerit institutum.*
2 *Quandonam fuerit institutum.*
3 *An sit vera sententia asserentium hoc Sacramentum institutum fuisse Matthæi 16.*
4 *An sit vera sententia affirmans hoc Sacramentum institutum esse Matthæi 14.*
5 *An habens tantum primam potestatem conficiendi corpus Christi, possit a peccatis absoluere.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Sacramentum pœnitentiæ fuit institutum a Christo, vt de fide constat tum ex Tridentino sess. 7. canone 1. & sess. 14. ca. 1. Tum ex dictis de Sacramentis in genere,

vbi ostendimus institutionem Sacramentorum pertinere ad Christum ob potestatem excellentiæ. Ita Coninchus quæst.65. art.1. Sayrus de Sacramentis in genere lib. 1. c. 2. q.1. art.1. Reginaldus lib. 18. nu 4. & 39. Vasquez 3. par. tom. 2. disp 60. & 135. & alij Doctores statim citādi, omissis ijs, quos retuli de Sacramentis in genere, & in simili referam de Sacramento extremæ vnctionis.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Sacramentum pœnitentiæ præcipuè institutum fuit Ioannis 20. quando Christus post resurrectionem insufflauit in discipulos suos dicens: Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt. Ita Concilium Tridentinum sess. 14. cap 1. Suarez disp. 17. sec. 1. assertione 3. nu. 10. Valentia to. 4. disp. 7. q. 9. puncto 2. Bellarminus tom. 2. controuersiarum lib. 3. Nugnus q. 84 art. 3 dubio 1. concl. 2. Pitigianus dist. 17. q. vnica art. 6. concl. 2. & alij Doctores citati nu. 1.

Dixi præcipuè quia si loquamur de institutione minus præcipua, seu inchoata, dicendum est institutionem Sacramenti pœnitentiæ inchoatam fuisse in nocte cœnæ, quando Christus ordinauit Apostolos, eisque per ordinationem contulit characterem, qui est fundamentalis potestas absoluendi.

3 Hinc colligitur primò, non esse audiendos eos, qui putant pœnitentiæ Sacramentum fuisse institutum a Christo Matthæi 16. quando dixit: Tibi dabo claues regni Cælorum, & quodcunq; solueris super terram &c. & cap 18. quæcumque solueritis super terram, erunt soluta & in Cœlis. &c. nam his locis non fuit data, sed promissa potestas absoluendi. Propterea dicere possumus cum Medina q. 2. de confessione; Suarez, & alijs, quos retulimus de censuris disp. 1. q. 1. puncto 2. nu. 5. in his locis datam fuisse facultatem ferendi censuras, non vero absoluendi a peccatis.

4 Secundò colligitur, eos non esse audiendos, qui sentiunt pęnitentiæ Sacramentum fuisse institutum, quando Christus post tentationem, Matthæi 14 dixit: Pœnitentiam agite, &c. nam ea verba potius intelligenda sunt de pęnitentia in communi, aut de virtute pœnitentiæ, quam de pœnitentiæ Sacramento, vt obseruat Suarez disput 17. sec. 1 num. 12.

Obijcies primo, antequam recipiatur Eucharistiæ Sacramentum, iure diuino præmittenda est confessio ab eo, qui conscientiam habet peccati mortalis, vt superius ostēdimus; Ergo Sacramentum pœnitentiæ non videtur institutum post Christi resurrectionem; sed potius ante institutionem Eucharistiæ, quæ fuit instituta in vltima Cęna, alioquin Apostoli potuissent ad Eucharistiam accedere cum conscientia peccati mortalis.

Respondeo ante sumptionem Eucharistiæ præmittendam esse confessionem de iure diuino à peccatore post institutionem confessionis, non vero ante institutionem ipsius confessionis.

Ex quo fit, vt si quis Apostolorum habuisset conscientiam alicuius peccati mortalis, sicut habebat Iudas, sufficienter se potuisset ad Eucharistiam disponere absq; confessione, præmisso contritionis actu. Ratio est, tum, quia non fuisset obligatus ad Sacramentum pęnitentiæ suscipiendum, cum nondum esset institutum. Tum quia sicut hoc tempore multi casus conceduntur, in quibus licet cōmunicare non præmissa confessione, sed præmissa solum contritione; Ita multo magis tunc temporis licuisset Apostolis communicare non præmissa confessione; cum Sacramentum pœnitentię nondum esset institutum. Re tamen ipsa Apostoli non habebant conscientiam peccati mortalis, excepto Iuda, sed receperunt Eucharistiam in gratia, vt patet ex illis verbis: Vos mundi estis propter sermonem, quem locutus sum vobis.

Obijcies secundò, Sacerdotes, dum recipiunt Sacerdotalem ordinem, simul etiam recipiunt potestatem absoluendi; ergo etiam Apostolis collata videtur potestas absoluēdi in vltima cęna, in qua facti fuere Sacerdotes; consequenter pęnitentię Sacramentum non videtur institutum post resurrectionem; sed potius in vltima cęna.

Respondeo Sacerdotes in sacra ordinatione non recipere simul, & eodem actu potestatem consecrandi, & potestatem completam absoluendi, sed diuerso actu; nam iis verbis: Accipe potestatem offerendi sacrificium in Ecclesia, &c. accipiunt solum potestatem radicalem absoluendi, quæ continetur in charactere; non verò accipiunt potestatem completam absoluendi, sed hanc recipiunt, dum Episcopus dicit: Accipe Spiritum sanctum, quorum remiseris peccata &c. quo tempore, licet accipiatur augmentum gratiæ, vt patet ex verbis, quæ proferuntur ab Episcopo: Accipe Spiritum sanctum, &c. non tamen confertur nouus character, sed præcedens extenditur, & perficitur ad completam auctoritatem absoluendi conferendā, vt ait Henriquez lib. 10. cap. 6. num. 2. & alij, quos retulimus de Sacramento Ordinis.

Ex quo patet primò, pœnitentię Sacramentum pręcipuè institutum fuisse quando Christus dixit: Accipite Spiritum sanctum, &c.

5 Secundò eum, qui priorem tantum potestatem accepit ad conficiendum Christi corpus, non posse a peccatis absoluere, nisi etiam recipiat secundam potestatem, illis verbis. Accipe Spiritum sanctum, &c. adiuncta simul iurisdictione, de qua infra. Quamobrem Parochus, qui priorem tantum potestatem accepit ab Episcopo, ob morbum deficiente, non potest a peccatis absoluere suos Parochianos, antequam secunda potestas ei conferatur ab alio Episcopo, vt bene tradit Henriquez loco citato nu. 3. & alij, quos referam quæstione vltima.

Obijcies tertio, Christus ante resurrectionem remittebat peccata; nam Magdalenæ dixit, remittuntur tibi peccata, &c. ergo pœnitentiæ Sacramentum videtur institutum ante Christi resurrectionem.

Respondeo negando consequentiam; nam Christus ante resurrectionem non remittebat peccata per Sacramentum pœnitentiæ, cum nondum esset institutum, sed sua virtute. Ita Nugnus quæst. 84. art. 3. dubio 2. ad primum, & alij Doctores supra citati.

QVÆSTIO TERTIA.

De materia Sacramenti Pęnitentiæ.

EX dictis de Sacramentis in genere constat materiam Sacramentorum duplicem esse, remotam scilicet & proximam, nos hoc loco loquemur prius de remota, tum de proxima.

1 *Materia remota Sacramentorum quanam sit.*
2 *Materia quotuplex sit.*
3 *Materia remota Sacramenti pœnitentia quanam sit.*
4 *An peccata ante Baptismum commissa sint materia huius Sacramenti.*
5 *An peccata venialia possint esse materia Sacramenti pœnitentia.*
6 *An teneatur pœnitens in confessione manifestare peccata venialia.*
7 *An pœnitens possit aliqua peccata venialia confiteri, & alia reticere.*

PVNCTVM I.

Quæ sit materia remota Sacramenti pęnitentię.

8 *An*

8 *An Ecclesia confessionem venialium præcipere possit.*
9 *An peccatum dubium sit materia sufficiens huius Sacramenti.*
10 *An peccata dimissa possint esse materia noua confessionis.*
11 *An pœnitens possit aliqua peccata dimissa confiteri, & alia reticere.*

1 NOtandum Primo materiam remotam Sacramenti esse illam, circa quam versatur materia proxima. Propterea materia remota Baptismi est aqua, quia circa illam versatur materia proxima idest ablutio: materia remota extremæ Vnctionis est oleũ benedictum; quia circa illud versatur vnctio, quæ dicitur materia proxima istius Sacramenti, & sic de ceteris Sacramentis.

2 Notandum Secundo materiam aliam esse, ex qua aliquid fit, qualis est materia hominis, ex qua componitur homo; materia ligni, ex qua cõficitur statua, &c. Aliam vero, circa quam, & hæc est duplex. Vna circa quam intuendam, vel amplexandam homo versatur, vt paries est materia, circa quam intuendam versatur potentia visiua, & panis est materia, circa quam amplexandam versatur appetitus, &c. Altera vero, circa quam destruendam, & abolendam aliquis versatur, vt indigentia pauperis est materia, circa quam destruendam versatur misericordia, & peccata sunt materia, circa quam destruendam, & abolendam versatur pœnitentia.

VNICA PROPOSITIO.

3 MAteria remota Sacramenti pęnitentiæ sunt peccata. Ratio est, tum quia illa est materia remota Sacramenti pęnitentiæ, circa quam versatur materia proxima; sed materia proxima, qui sunt actus pęnitentis, versatur circa peccata, tanquam circa materiam destruendam; ergo peccata sunt materia remota Sacramenti pęnitentiæ. Tum quia materia huius Sacramenti, quod fuit institutum per modum iudicij emendatiui, est illa, quæ est materia iudicij; sed materia remota iudicij sunt crimina delinquentis; ergo materia remota huius Sacramenti sunt peccata pœnitentis, siue peccata considerentur, vt sunt iniuria Dei, siue etiam vt sunt quidam actus habentes adnexam malitiam, &c. Ita Sanctus Thomas 3 parte, q. 84. art. 2. Vasquez in eandem quæstionem Sancti Thomæ art. 2. n. 1. Nugnus ibidem Valentia to. 4. disp. 7. q. 1. pun. 2. Suarez disp. 18. sect. 1. Coninchus de pęnitentia disp. 4. dubio 3. nu. 27. Henriquez lib. 4. c. 9. & c. 10. nu. 4. & alij communiter.

Occasione præcedentis propositionis nonnullæ difficultates suboriuntur in sequentibus quæsitis explicandæ.

4 Quæres Primo, vtrum peccatum originale, aut etiam actuale commissum ante Baptismum, sit materia necessaria, vel sufficiens istius Sacramenti?

Respondeo negatiuè. Ratio est, tum quia huiusmodi peccata tolluntur per Baptismum. Tum quia illa peccata sunt materia istius Sacramenti, quæ subduntur iurisdictioni, & iudicio Ecclesiæ; cum hoc Sacramentum institutum sit per modum iudicij. Peccatum autem originale, aut etiam actuale commissum ante Baptismum non subijcitur iurisdictioni, & iudicio Ecclesiæ; cum homo, dum ea commisit, non esset subditus Ecclesiæ, & Ecclesia non iudicet de illis, qui non sunt subditi, iuxta illud primæ Corinthiorum quinto, quid mihi de iis, qui foris sunt. Tum quia hoc videtur tanquam de fide definitum in Tridentino sess. 14. c. 1. & 2. vbi dicitur pęnitentiæ Sacramentum institutum esse ad reconciliandos fideles lapsos post Baptismum. Cum autem peccatum originale, aut etiam actuale commissum ante Baptismum non sit lapsus post Baptismum, sequitur pęnitentiæ Sacramentum non esse institutum ad huiusmodi peccata tollenda, & consequenter huiusmodi peccata non esse materiam huius Sacramenti necessariam, vel sufficientem. Ita Valentia loco citato, vers. Cæterum, Medina C. de Confessione, q. 5. ad finem, Reginaldus lib. 6. nu. 104. Henriquez lib. 4. c. 9. num. 1. & 2. Nugnus. 3. parte, q. 84. art. 2. vers. ad tertium Vasquez ibidem nu. 2. Sotus in quarto dist. 14. q. 1. art. 2. Pitigianus 2. parte dist. 17. q. vnica, art. 4. conclus. 1. & alij apud Vasquez loco citato.

5 Quæres secundò, vtrum peccata venialia possint esse materia Sacramenti pœnitentiæ.

Respondeo affirmatiue. Ratio est, tum quia peccata venialia vere sunt peccata post Baptismum commissa, vt suppono: Peccata autem post Baptismum commissa sunt materia huius Sacramenti, vt constat ex dictis in præcedenti quæsito. Tum quia illa est materia remota Sacramenti pęnitentiæ, circa quam versatur materia proxima, idest actus pęnitentis; sed actus pœnitentis versari possunt circa peccata venialia; ergo peccata venialia possunt esse materia Sacramenti Pœnitentiæ.

Obserua tamen, peccata venialia non esse materiam necessariam Sacramenti pœnitentiæ, sed sufficientem. Ratio est, tum quia Sacramentum pœnitentiæ necessariũ est post naufragium; Cum autem peccata venialia non inducant naufragiũ, sequitur non esse necessario subijciẽda Sacramento pœnitentiæ, & consequenter non esse materiam necessariam confessionis. Tum quia Concilium Tridentinum asserit, peccata venialia omitti posse in confessione absque peccato; ergo non sunt materia necessaria confessionis, nisi forte pœnitens dubitet esse mortalia; tunc enim tenetur illa subiicere confessioni, vt constabit ex infra dicendis. Secus si probabiliter putet non esse mortalia, quamuis leuem aliquam coniecturam habeat, aut etiam opinionem in contrarium; Possumus enim sequi opinionem probabilem. Ita Syluester verbo confessio 2. nu. 2. Nauarrus in Manuali cap. 21. nu. 34. Pitigianus 2. par. dist. 17. q. vnica art. 4. conclus. 3. & artic. 11. conclus. 3. Reginaldus loco statim citando, & alij, quos infra referam.

6 Hinc colligitur primo, pœnitentem non teneri in confessione manifestare peccata venialia, siue habeat sola venialia, siue etiam habeat mortalia simul; nam peccata venialia non sunt materia necessaria, sed tantummodo sufficiens, vt bene tradit Nauarrus cap. 7. numero 6. & cap. 21. numero 34. Coninchus disput 4. dub. 3. num. 27. Valentia loco citato puncto 2. ad finem: Henriquez lib. 4. cap. 9. nu. 10. cap. 10. num. 6. Reginaldus lib. 6. cap. 4. nu. 92. Suarez disp. 18. sec. 4. nu. 8. & 9. Nugnus in additionibus ad tertiam partem q. 6. art. 3. dub. 2. & alij communiter.

Neque obstat caput omnis vtriusque sexus, in quo expressè præcipitur confessio omniũ peccatorum; hic enim textus ex cõmuni Doctorum explicatione, quos sequitur Azorius prima parte lib. 7. cap. 39. quæsito 3. & alij Doctores præcitati, intelligendus est de peccatis mortalibus; nã Ecclesia non intendit præcipere confessionem, sed determinare tempus confessionis, quæ facienda est ex præcepto diuino; Præceptum autem diuinum non obligat ad confessionem venialium, vt patet ex allatis rationibus, vers. obserua.

7 Secundo, pœnitentem habentem plura venialia posse aliqua confiteri, & alia reticere, si voluerit; non enim sunt materia necessaria, sed sufficiens. Idem dicendum de peccatis mortalibus semel rite confessis, vt clarius patebit ex fundamentis in 4. quæsito adducendis. Ita Sotus in 4 dist. 18 q. 2. art. 5. Victoria de Sacramentis nu. 166. Reginaldus loco citato nu. 97. & alij communiter.

8 Rogabis, vtrum Ecclesia possit pręcipere confessionem peccatorum venialium.

Respondeo affirmatiue cum S. Thoma in 4. dist. 5. art. 2. quæst. 5. Nugno in additionibus ad tertiam partem q. 6. art. 3. Syluestro confessio 1 quæsito 13. Nauarro de pœnitentia dist. 6. cap. placuit, nu. 110. Azorio 1. parte lib. 7. cap. 39. quæsito 4. Henriquez lib. 4. cap. 15. nu. 3. Suarez disp. 22. sect. 8. nu. 5. S. Bonauentura in 4. dist. 17. artic. 4. q. 1. & alijs apud Reginaldum lib. 6. nu. 44. & nu. 106. apud Suarez loco citato, nu. 2. apud Vasquez q. 90. art. 2. dubio 3. cõtra Coninchum ex parte disp. 5. dubio 5. num. 52. Sotum in 4. dist. 18. q. 1. art. 3. & alios apud Suarez, & apud Azorium locis citatis. Ratio est, quia Ecclesia potest plura præcipere ad vtilitatem fidelium; ergo etiam poterit præcipere confessionem venialium, quæ est opus religiosum, & non excedit materiam præcepti.

Objicies. Si Ecclesia præcipere posset confessionem uenialium, posset etiam præcipere confessionem omnium uenialium; cum autem Ecclesia non possit præcipere confessionem omnium uenialium, sequitur, neque posse præcipere simpliciter confessionem uenialium.

Respondeo negando sequelam maioris propositionis. Ratio est, tum quia sicut aliquis non potest se per uotum obligare ad confessionem omnium uenialiũ, vt ait Sotus loco citato, & alij, quos retuli de uoto, ita neq; potest obligari ab Ecclesia, cum par uideatur ratio. Tum quia nullus

potest ad impossibile obligari; Impossibile autem videtur omnia venialia in memoriam reuocare, & consequenter omnia confessioni subiicere. Tum quia confessio omnium venialium non est necessaria ad integritatem Sacramenti, aut ad ipsius vsum, & susceptionem, vt diximus in secunda illatione; ergo Ecclesia non potest illam præcipere directè, vel indirectè, quamuis præcipere possit absolutè, & simpliciter confessionem venialium; quia hæc valde vtilis, & conueniens esse potest ad bonum aliquem finem consequendum, vt ad placandum Deum in publica aliqua necessitate, ad maiorem gratiam recipiendam, ad obseruationem disciplinæ Monasticæ, &c. Ita Suarez loco citato nu. 7. Nauarrus in summa cap. 21. nu. 34. Vasquez loco citato nu. 17. Reginaldus, & alij locis citatis.

9 Quæres Tertio, vtrum peccatum dubium sit materia sufficiens Sacramenti pœnitentiæ.

Respondeo negatiuè; quia materia istius Sacramenti est peccatum, quod verè sit peccatum, sicut materia reliquorum Sacramentorum est materia certa, vt in Baptismo aqua naturalis, in Eucharistia panis triticeus, &c. Peccatum autem dubium non dicitur reuera peccatum; cum dubitetur, an sit peccatum; Propterea curandum est, vt quando pęnitentiæ Sacramentum suscipitur, adhibeatur materia certa, vt à simili patet in ceteris Sacramētis; & quamuis habens peccatum mortale dubium debeat illud confiteri, vt superius ostendimus de dispositionibus ad Eucharistiam requisitis; nihilominus peccatum dubium non est per se materia sufficiens. Ita ut Confessarius debeat absolutè, & simpliciter impendere absolutionem pœnitenti, à quo nō potest extorquere materiam certam. Propterea Confessarius prudenti iudicio perpendere debet, num absolutionem conferre debeat, posita materia tantummodo dubia; quod si manente dubio de peccato iudicauerit absolutionem impendendam, impendat sub conditione, si est materia sufficiens. Ita Suarez disp. 18. sec. 1. nu. 12. Sanchez in summa lib. 1. cap. 10. n. 70. & alij.

Hoc tamen intelligendum est, quando pœnitens dubius est de facto, id est, quando dubitat se admisisse tale peccatum; nam si pœnitens sciat se tale peccatum commisisse, & dubius tantummodo sit de grauitate peccati, an videlicet peccatum sit mortale, non tenetur aliam materiā exhibere, modo non habeat conscientiam alterius peccati mortalis. Ratio est, quia iam exhibuit materiam certam, siue illa sit peccatum mortale, siue veniale. Ita Sanchez loco citato, nu. 70. Zerola de pœnitent. cap. 10. quæsito 34. & alij.

10 Quæres quartò, vtrum peccata semel dimissa, possint esse materia nouæ confessionis.

Respondeo affirmatiuè. Ratio est, tum quia pœnitens, qui ea commisit, & remissionem semel obtinuit, adhuc est subditus Ecclesiæ; ergo adhuc iudicari poterit ab Ecclesia, si voluerit. Tum quia circa huiusmodi peccata potest adhuc versari materia proxima, id est actus pœnitentię, & quamuis absolutio non possit iterari super eadē materia proxima, vt infra ostendam, tamen iterari potest super materia remota, quæ sunt peccata; sicut enim eadē numero aqua, quæ est materia remota Baptismi, potest adhiberi in administratione plurium baptismatum; Ita eadem peccata possunt inseruire pro materia plurium Sacramentorum pœnitentiæ, modo adsit distincta materia proxima, id est distinctus dolor, & distincta confessio. Ita Suarez disp. 18. sec. 1. nu. 17. Vasquez 3. parte q. 91. art. 3. dubio 7. & q. 92. art. 3. dubio 5. nu. 10. Zerola in praxi de Sacramento pœnitentiæ cap. 13. quæsito 39. Nauarrus cap. 21. nu. 42. Coninchus disp. 4. dubio 3. nu. 27. Caietanus verbo absolutio, cap. 2. Sotus dist. 18. q. 4. art. 3. & alij apud Henriquez lib. 4. c. 9. nu. 4. & apud Reginaldum lib. 6. num. 94. contra Scotum dist. 19.

An vero possit aliquis obligari ad iterum confitenda peccata mortalia semel ritè confessa, patebit ex dicendis de absolutione reseruatorum, & de forma absolutionis.

11 An verò pœnitens possit aliqua peccata semel ritè confessa manifestare in confessione, & alia reticere.

Respondetur affirmatiuè; tum quia huiusmodi peccata non sunt materia necessaria, sed sufficiens. Tum quia nullo iure constat, pœnitentem teneri ad peccata semel ritè confessa iterum exponenda in confessione. Ita Sotus loco cit. q. 1. art. 1. Reginaldus nu. 97. Victoria loco cit. & alij.

Addo cum Reginaldo nu. 98. Soto Victoria, & alijs locis citatis, liberum esse pœnitenti partem peccatorum semel ritè confessorum manifestare hodie, & partem cras in distinctis confessionibus, siue confessiones fiant vni, & eidem Sacerdoti, siue diuersis; non enim sunt materia necessaria, sed sufficiens, vt in simili dixi de peccatis venialibus.

PVNCTVM II.

Quænam sit materia proxima Sacramenti Pęnitentiæ.

1 *Materia proxima Sacramenti pœnitentiæ quænam sit.*
2 *An omnes actus pœnitentis sint partes essentiales Sacramenti pœnitentiæ.*
3 *An Confessio sit de essentia huius Sacramenti.*
4 *An Contritio sit de essentia huius Sacramenti.*
5 *Qualis dolor requiratur ad valorem Sacramenti pœnitētiæ.*
6 *An requiratur dolor formalis.*
7 *An recipiat Sacramentum, qui solum habet actum dilectionis Dei.*
8 *An valeat confessio peccatorum venialium sine dolore.*
9 *An requiratur dolor supernaturalis.*
10 *Concilia quamnam attritionem requirant.*
11 *An valeat Sacramentum pœnitentiæ quando quis bona fide recipit absolutionem cum attritione naturali.*
12 *An requiratur vera attritio.*
13 *An dolor efficax esse debeat.*
14 *An satisfactio sit pars essentialis Sacramenti pœnitentiæ.*
15 *Cur tres actus tantum pœnitentis fuerint instituti pro materia proxima huius Sacramenti.*
16 *Quinam ordo seruandus sit circa tales actus.*
17 *An dolor tempore antecedens confessionem sufficiat.*
18 *An dolor præcedere debeat Confessionem.*
19 *An recipiat Sacramentum pœnitentiæ, qui ante confessionem non elicuit doloris actum, sed illum tempore Confessionis elicit.*
20 *An Confessio, & dolor debeant præcedere absolutionem.*
21 *An satisfactio iniungenda sit ante, vel post absolutionem.*

VNICA PROPOSITIO.

1 MAteria proxima Sacramenti pœnitentiæ sunt actus pænitentis, videlicet contritio, confessio, & satisfactio. Ita Sanctus Thomas q. 84. art. 1. Nugnus ibidem Sayrus lib. 1. de Sacramentis c. 3. q. vnica, arti. 7. vers. Ad primum, Coninchus disp. 4. dubio 4. num. 31. Suarez disp. 18. sect. 3. Henriquez lib. 4. c. 9. & 10. Valentia loco supra citato, & alij communiter contra Durandum in 4. dist. 17. q. 2. dicentem solam confessionem esse materiam.

Hæc propositio constat tum ex Tridentino sess. 14. c. 3. & ex Florentino in decreto de vnione, vbi habetur, hos tres actus esse materiam Sacramenti pęnitentiæ. Tum quia illa est materia proxima istius Sacramenti, quæ est materia iudicij emendatiui; Sacramentum enim pęnitentię exercetur per modum iudicij emendatiui, & reconciliatiui, vt patet ex illis verbis Ioannis 20. Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, &c. Materia autem iudicij emendatiui est accusatio, dolor, & satisfactio; nam ad iudicium emendatiuum requiritur accusatio rei, & manifestatio delicti, quæ consistit in confessione. Præterea requiritur, vt reus sua delicta manifestet cum dolore; alioquin manifestatio peccatorum deficiente dolore, quem in Sacramento pænitentiæ intelligo nomine contritionis, esset simplex narratio, vel gloriatio in delictis.

Neque obstat dicere, dolorem in Sacramento pœnitentiæ non esse sensibilem; nam quamuis dolor in se sit spiritualis, & non sensibilis, tamen sit sensibilis per coniunctionem, & ordinem ad confessionem, & ad signa externa. Denique sicut in iudicio iniungitur pęna, vt delinquens retrahatur in futurum à peccatis, & cęteri deterreantur, ita etiam in Sacramento pęnitentiæ iniungenda est pœna satisfactoria quam intelligo nomine satisfactionis.

Obiicies Primo, Concilium Tridentinum sess. 14. ca. 3. dicit hos tres actus esse quasi materiam; ergo vere non sunt materia Sacramenti pęnitentiæ.

Respondeo Primo, particulam, quasi non adhiberi ad diminuendam proprietatem rei; sicut enim Ioannis primo Christus appellatur quasi vnigenitus, quãuis sit ppriè

vni-

vnigenitus. Ita isti tres actus dicuntur a Concilio quasi materia, quamuis sint propria materia. Ita Henriquez in summa lib 4.cap 10.num.3. in commentario littera V.

Respondeo secundò, istos tres actus appellari quasi materia ad distinctionem aliquorum Sacramentorum, quæ habent pro materia rem extrinsecus appositam, & apparentem, qualis est aqua in Baptismo, panis, in Eucharistia, &c. cum autem actus pęnitentis non sint res extrinsecus apposita, & visibilis, dicuntur quasi materia; non quia non sint propria materia, sed quia non sunt materia extrinseca, & visibilis sicut est materia Baptismi, Eucharistiæ, &c. Ita Cathechismus Pij Quinti de pęnitentia. Henriquez loco citato, Bellarminus lib. primo de Pęnitentia cap 15. propositione 3. Sotus in quarto distinc. 14. quæst. 1. art. 2. Coninchus disp. 4. dubio 4. num. 35. ad finem, & alij communiter.

Obijcies secundò. Materia præsupponitur formæ; sed satisfactio non præsupponitur formæ idest ablutioni Sacramentali; cum satisfactio adimpleatur post absolutionem; ergo satisfactio non est materia Sacramenti pęnitentiæ consequenter materia proxima Sacramenti Pœnitentiæ non sunt tres actus pœnitentis.

Respondeo, materia non semper præsupponi formæ, vt patet in Baptismo, qui valide potest administrari, etiamsi forma Baptismi proferatur, & deinde statim fiat ablutio.

2 Quæres primò, vtrum confessio, & contritio, qui sunt actus pœnitentis, sint partes, non solum integrales; verum etiam essentiales Sacramenti pœnitentiæ.

Respondeo contritionem, & confessionem esse partes essentiales ad distinctionem satisfactionis a Confessario, iniunctę, quę est pars integralis. Ratio est, quia illæ sunt partes integrales alicuius rei, quę ita componunt rem aliquam, vt sine illis res composita retineat adhuc suam essentiam: illę vero sunt partes essentiales alicuius rei, sine quibus res illa non saluatur in sua essentia. Sed Sacramentum pęnitentię in sua essentia non saluatur sine dolore, & confessione: ergo confessio, & dolor, seu contritio sunt partes essentiales Sacramenti pœnitentię. Secus dicendum est de satisfactione; cum essentia Sacramenti saluetur sine satisfactione, vt ostendam in secundo quęsito.

3 Hinc patet primo, confessionem esse de essentia, Sacramenti pœnitentiæ; sicut enim manifestatio delicti in iudicio est de essentia iudicij; ita confessio, quę est quædam delicti manifestatio, est de essentia Sacramenti Pœnitentiæ, quod per modum iudicij exercetur; & hoc certum est apud omnes Doctores Catholicos.

4 Secundò contritionem, seu dolorem aliquem esse de essentia Sacramenti pœnitentiæ. Ita Sanctus Thomas q. 84. art. primo ad primum. Suarez disp. 20. sect. 3. num. 8. Valentia loco supra citato. Henriquez lib 4. cap. 10. num. 2. Coninchus de pœnitentia disp. 4. dubio 4. num. 34. & alij contra Vegam lib. 13. in Tridentinum ca. 14 & alios. Ratio est, tum quia de ratione confessionis Sacramentalis est, vt sit accusatio sui ipsius, vt concedunt communiter Doctores, & constat ex Tridentino sess. 14 cap. 2. & 5. alioquin confessio esset simplex, & historica narratio; non potest autem esse accusatio sui ipsius sine aliquo dolore, tum quia idcirco pœnitens confitetur, seque ipsum accusat de crimine, vt crimen auferatur, & ipsius absolutionem obtineat sed non potest quis habere intentionem, vt crimen auferatur, & deleatur in iudicio emendatiuo, nisi illud aliquo modo detestetur, & odio habeat; ergo de ratione confessionis est aliqua detestatio, seu dolor. Tum quia non potest quis suscipere Sacramentum Pœnitentiæ, nisi habeat intentionem illius suscipiendi, & consequenter nisi habeat intentionem tacitam, & voluntatem implicitam suscipiendi illius effectum, qui est remissio peccatorum. Nullus autem potest velle remissionem peccatorum, nisi aliquo modo illa oderit, & detestetur, & ab eorum effectu recedat, & cõsequenter nisi habeat aliquem dolorem peccatorum.

Neque obstat dicere istius doloris nullam fieri mentionem in Concilijs, & consequenter hunc dolorem non esse partem essentialem Sacramenti pęnitentiæ.

Respondetur enim, Concilia sufficientem istius doloris mentionem fecisse, dum asseruerunt ad confessionem requiri sui ipsius accusationem, quam diximus non subsistere sine aliquo dolore. Quamquam concilia frequentius mentionem fecerunt doloris, qui est pars tantum integralis, vt indicarent Sacramentum non solum validè recipiendum esse, verum etiam cum fructu; dolor enim, qui est pars integralis, requiritur ad Sacramentum cum fructu recipiendum. Ita Suarez loco citato, & alij.

5 Sed modo difficultas est, qualis dolor requiratur ad valorem Sacramenti Pœnitentiæ, quæ difficultas tria continet dubiola. Primum est, vtrum ad valorem Sacramenti requiratur dolor formalis. Secundum vtrum requiratur dolor naturalis. Tertium vtrum requiratur vera attritio.

6 Ad primum, vtrum scilicet requiratur dolor formalis, respondeo ad valorem Sacramenti pęnitentiæ requiri dolorem formalem. Ratio est, tum quia ad Sacramenta conficienda requiritur illa materia quæ fuit a Christo instituta; sed pro materia Sacramenti pęnitentiæ à Christo fuit institutus dolor formalis, vt constat ex Cõcilijs Florētino, & Tridentino, quæ dum assignant partes essentiales istius Sacramenti, mentionem faciunt doloris formalis; ergo ad valorē Sacramenti Pęnitentiæ requiritur dolor formalis. Tum quia si dolor virtualis sufficeret ad valorem Sacramenti pęnitentiæ, sufficeret etiam in Eucharistia vinum virtuale, aut panis virtualis, consequenter valida esset consecratio in vua, & in tritico; cum triticum sit panis virtualiter, & vua sit vinum, virtualiter; sed falsum est in Eucharistia sufficere vinum virtuale, & panem virtualē, ergo etiam falsum est ad Sacramentum Pœnitentiæ sufficere dolorem virtualem. Ita Suarez disp. 20. sect. 4. Coninchus disp. 4. dubio 5 num. 39. & alij.

7 Ex quo sequitur primo, illum non recipere Sacramentum pęnitentiæ. qui cum solo actu dilectionis Dei accedit ad pęnitentiæ Sacramentum suscipiendum; non enim habet dolorem formalem, nec eam exhibet materiā, quā Christus instituit, & quam Concilia, & Patres dicunt requiri de necessitate Sacramenti. Verum si aliquis accederet ad Sacramentum cum solo actu dilectionis Dei, posset a peccato excusari ob ignorantiam, vel inaduertentiam; nam hoc faceret bona fide, & implicat aliquem habere actum dilectionis Dei super omnia, & grauiter peccare; non tamen reciperet Sacramentum Pœnitentiæ cum solo dilectionis actu, vt patet ex ratione allata.

Vtrum verò ad fructum Sacramenti pœnitentiæ requiratur dolor formalis, vel sufficiat virtualis, infra explicabo.

8 Secundò sequitur, non esse validam confessionem venialium factam sine vllo dolore: quamuis enim homo nō tenetur ad confitenda peccata venialia; tamen si velit aliqua confiteri, tenetur illorum, quorum intendit absolutionem obtinere, dolorem formalem habere; cum aliquis dolor formalis sit de essentia istius Sacramenti. Ita Viualdus cap. de contritione, num. 9. Suarez disp. 20. sect. 6. num. 4. & 5. Reginaldus lib. 5. num. 17 & 60. Henriquez lib 4. cap. 26. num. 7. Graffius libro primo decisionum, cap. 16. num. 4. & alij.

Ex quo vlterius patet, ad validam confessionem venialium non sufficere actum dilectionis Dei; quia dilectio non est dolor formalis, nec est talis dispositio, qualem Concilia, & Patres requirunt. Ita Henriquez loco citato in cōmentario littera T. & alij Doctores citati.

9 Ad secundum dubium, vtrum scilicet ad valorem Sacramenti Pœnitentiæ requiratur dolor supernaturalis, vel sufficiat dolor naturalis, respondeo non requiri dolorem supernaturalem; sed sufficere naturalem ad validitatem Sacramenti pęnitentiæ. Ratio est, tum quia Christus pro materia Sacramentorū instituit rem naturalem, vt aquā naturalem, panem naturalem, oleum naturalem, &c. ergo etiam dolorem naturalem. Tum quia cum dolore naturali possunt concurrere omnes partes necessariæ, & fieri potest vera accusatio, cum vera sententia. Ita Victoria de Sacramentis. num. 144. Henriquez lib. 4. cap. 26. num. 2. littera D, vbi refert Canum, Sotum, Ledesmam, Capreolum, Caietanum, Paludanum, Nauarrum, Syluestrum, Couaruuiam, Penoam, & alios. Iterum idem asserit idem Henriquez lib. 5. cap. 11. num. primo, contra Suarez disp. 20. sectione 4. num. 16. Coninchum disp. 4. dubio 5, num 4. & alios.

Concedo quidem ad valorem Sacramenti, & ad ipsius fructum sufficere contritionem, aut attritionem supernaturalem, quæ perfectior est actu naturali; sed nego eam requiri, & non sufficere dolorem naturalem ad validitatem Sacramenti Pęnitentiæ, quamuis ad ipsius fructum requiratur dolor supernaturalis, vt infra suo loco explicabo.

10 Hinc

10 Hinc colligi potest primò, Concilia, dum asserunt ad Sacramentum requiri attritionem, quæ est donum Dei, & consequenter actus supernaturalis, loqui de attritione requisita ad fructum.

11 Secundò colligitur, validum esse pœnitentiæ Sacramentum, quando pœnitentes bona fide accedit ad accipiendam absolutionem cum sola naturali attritione; Sacramentum tamen est informe, & non confert fructum, vt inferius ostendam; illud enim dicitur Sacramentum informe, quod non est coniunctum cum gratia, & charitate; cum charitas dicatur forma omnium virtutum; sicut ex opposito Sacramentum pœnitentiæ dicitur formatum, quando est cum charitate, quæ gratiam comitatur. Ita Henriquez lib.4 cap.26.num.1 & alij.

12 Ad tertium dubium vtrum scilicet requiratur vera attritio. Respondeo ad validitatem Sacramenti pœnitentiæ non requiri, vt dolor, qui est pars essentialis Sacramenti, sit vera attritio. Ratio est, tum quia ad validitatem Sacramenti sufficit dolor naturalis; vera autem attritio est dolor supernaturalis vt patebit ex infra dicẽdis. Tum quia Sacramentum pœnitentiæ potest esse informe defectu doloris, idest potest esse Sacramentum quamuis non operetur suum effectum, idest quamuis gratiam non conferat. Si autem dolor, qui est pars essentialis, deberet esse vera attritio; nunquam daretur Sacramentum pœnitentiæ informe; quia posita vera attritione Sacramentum producit suum effectum, vt patet ex Tridentino sess.14. cap.4. & 5. Ita nonnulli Recentiores contra Suarez loco citato, num.6. Coninchum disp.4 dubio 5. num.40. & dubio 11. num.70. Vasquez q.92. art.2. dubio vnico, folio mihi 273. num.13 & alios.

13 Addit Suarez loco citato, num.7. cum Caietano verbo confessio ex parte confessi iteranda, dolorem, qui est pars essentialis, debere esse efficacem, vt didelicet excludat voluntatem absolutam non peccandi in futurum.

Alij verò, vt Canus, Aureolus, Paludanus, & alij quam plures apud Henriquez lib.4. cap 21. num.7. putant sufficere dolorem inefficacem, idest velleitatem non peccandi de cætero: nam talis dolor requiritur, qui sufficiat ad veram accusationem; ad veram autem accusationem sufficit dolor inefficax.

Sed mihi in hac parte probatur sẽtẽtia Suarez, & aliorum, quos sequitur Henriquez loco citato asserentium, requiri dolorem efficacem. Ratio est, tum quia ad hoc Sacramentum requiritur vera accusatio: sed non potest esse vera accusatio in iudicio reconciliatiuo sine dolore efficaci per quem excludatur propositum peccandi: ergo requiritur dolor efficax. Tum quia non est verosimile, illam confessionem validam esse, cui sit adiunctum propositum, & complacentia peccati mortalis; sed confessio cum sola velleitate potest esse cum proposito peccandi mortaliter: cum non repugnet aliquem nolle inefficaciter peccare, & habere complacentiam peccati, vt per se patet; ergo, &c. Tum quia ex Tridentino sess. 14. ad confessionem requiritur dolor, qui voluntatem peccandi excludat: dolor autem inefficax non excludit voluntatem peccandi: cũ aliquis possit peccare, & habere velleitatem non peccandi, vt diximus in secunda ratione.

14 Quæres secundò, vtrum satisfactio sit pars essentialis Sacramenti pœnitentiæ, vel tantummodo integralis.

Respondeo satisfactionem, quæ iniungitur a Confessario, non esse partem essentialem, sed integralem. Ita Sanctus Thomas 3. parte quæst.90. art.2. & 3 Suarez disp.38. sect.1.num.3 Sotus in quarto, dist 17. quæst.1.art.3. Coninchus disp.4 dubio 7.num.47.& 48. Capreolus, Canus, & alij apud Suarez loco citato.

Quod satisfactio non sit pars essentialis, patet; quia illa est pars essentialis Sacramenti, sine qua essentia Sacramẽti non saluatur; essentia autem Sacramenti saluatur sine satisfactione exhibita. Immò Sacramentum ante satisfactionem expletam confert suum effectum, idest remissionem culpæ, vt patet in eo, qui facta confessione, & obtenta absolutione statim moritur, antequam adimpleat pœnitentiam, vel eam recipiat.

Aliqui tamen Doctores, inter quos enumeratur Henriquez lib 4 cap.10. num.1. putant satisfactionem esse partem essentialem, quatenus aliqua satisfactio continetur in actu doloris, & accusationis, quem actum diximus esse partem essentialem, & hæc opinio probabilis est, & nobis non aduersatur; cum nos loquamur de satisfactione iniuncta a confessario: non vero de illa, quæ in voluntate confitendi, seque accusandi continetur, nec ab eo realiter distinguitur.

Quod vero satisfactio iniuncta a Confessario sit pars integralis. Ratio est, tum quia satisfactio est pars materiæ proximæ Sacramenti pœnitentiæ, vt diximus in propositione; sed non est pars essentialis; ergo saltem est pars integralis. tum quia ad integritatem iudicij pertinet punitio, seu satisfactio pro delicto. Cum ergo Sacramentum exerceatur per modum iudicij, sequitur ad integritatem Sacramenti pœnitentiæ pertinere satisfactionem.

Obijcies, illa non est pars integralis Sacramenti, sine qua completum existit Sacramentum: sed sine satisfactione completum, & perfectum aliquando existit Sacramentum, vt quando quis accepta absolutione statim moritur, antequam satisfactio iniungatur; ergo satisfactio non videtur pars integralis Sacramenti pœnitentiæ.

Respondeo Sacramentum pœnitentiæ non esse completum quo ad omnes partes integrales sine satisfactione, vt patet ex allatis rationibus, consequenter ex hoc argumento solum colligitur, pœnitentię Sacramentum aliquãdo recipi sine actuali satisfactione, non vero ipsum esse integrum, & perfectum sine satisfactione.

15 Quæres Tertiò, qua de causa tres actus tantum pœnitentis, & non plures fuerint instituti pro materia proxima Sacramenti pœnitentiæ.

Respondeo duas assignari posse rationes, seu congruentias præcipuas.

Prima est, quia hoc Sacramentum exercetur per modum iudicij reconciliatiui; ad iudicium autem reconciliatiuum isti tres actus requiruntur.

Secunda est, quia cum Deus offendatur corde, ore, & opere, par fuit, vt aliquid institueretur, per quod possemus Deo satisfacere corde, ore, & opere. Corde per contritionem. Ore per confessionem, & opere per satisfactionem. Ita Zerola de pœnitentia, cap.4. quæsito 3. Catechismus Pij V. de pœnitentia, & alij communiter.

16 Quæres Quartò, quinam ordo seruandus sit circa actus recensitos, dubium enim est primò vtrum dolor, qui tempore antecedenti confessionem, sufficiat ad Sacramentum pœnitentiæ.

Secundò vtrum necesse sit, vt dolor antecedat ipsam cõfessionem.

Tertiò vtrum necesse sit, vt confessio, & dolor antecedant absolutionem.

Quartò vtrum satisfactio iniungenda sit ante, vel post absolutionem.

17 Ad primum dubium, vtrum scilicet dolor tempore antecedens confessionem sufficiat ad pœnitentiæ Sacramentum suscipiendum.

Respondetur sufficere, si formaliter, aut virtualiter referatur ad confessionem, vt si quis doleat de peccatis cum proposito illa confitendi, vel cum dolore recogitet peccata sua, vt ea confiteatur, deinde virtute illius propositi, seu intentionis confiteatur illa peccata. Ratio, cur huiusmodi dolor sufficiat, est, quia sicut absolutio datur aliquando, etiamsi multis ante diebus præcesserit confessio, quæ censetur moraliter præsens confessario, quatenus Confessarius recordatur peccatorum in confessione exceptorum, vt ait Henriquez lib.4. cap.10. num.4. & Vasquez 3. parte q.67.art.6.disp.148 cap.7.num.56 vers. Id, quod diximus. Ita potest impendi absolutio, licet dolor præcesserit confessionem; moraliter enim coniungitur confessioni, quę fit virtute illius doloris antea eliciti, & illa confessio censetur accusatoria, cum fiat virtute præcedentis doloris relati ad confessionem.

Ex quo patet eum, qui ante confessionem recogitauit peccata sua cum dolore, & postea virtute illius præcedẽtis recogitationis, & doloris confitetur peccata sua, obtinere Sacramentum pœnitentiæ, quamuis postea in confessione ob distractionem, vel ob aliam causam non renouet dolorem. Ita Suarez disp.20.sect.4 num.29. Coninchus de pœnitentia disp.4.dubio 6 Sotus in 4.dist.17 q.2.art.3. versus finem, Zerola de pœnitentia cap.7.quæsito 15. Reginaldus lib.5. num.54 & alij.

18 Ad secundum dubium, vtrum scilicet dolor præcedere debeat confessionem. Respondetur non opus esse, vt dolor tempore antecedat ipsam confessionem, sed sufficere, vt eliciatur in ipsamet confessione, vel etiam facta confessione, antequam pœnitens absoluatur. Ita Suarez disp.20. sect.4.

ſect. 4 num. 31. & alij contra Coninchum diſp. 4. dubio 6. num. 41. & nonnullos alios recentiores.

Ratio, cur non ſit opus, vt dolor antecedat confeſſionē, eſt, tum quia vſu receptum eſt, vt pęnitens facta confeſſione excitetur ad deteſtationem, & dolorem peccatorū, antequam ipſi Sacramentalis abſolutio impendatur; ergo ſignum eſt non opus eſſe, vt dolor tempore præcedat confeſſionem, ſed ſufficere, ſiue dolor antecedat confeſſionē, & non ſit reuocatus, ſiue ipſam committetur, ſiue ipſam ſubſequatur, modo eliciatur ante abſolutionem. Tum quia ſi neceſſe eſt, vt dolor antecedat confeſſionem, maxime vt confeſſio rationem habeat accuſationis & non ſimplicis narrationis; ſed confeſſio videtur habere ſufficientem rationem accuſationis per actum doloris ſubſequentem, cū quo ſubijcitur abſolutioni, vt patet in iudicio reconciliatiuo, in quo poteſt aliquis prius manifeſtare ſuum delictū, & deinde ſigna doloris exhibere; ergo non eſt neceſſe, vt dolor tempore antecedat confeſſionem; ſed ſufficit, vt eliciatur in ipſamet confeſſione, vel etiam facta confeſſione, antequam obtineatur abſolutio.

Obijcies Primò, ad Sacramentum confeſſionis non ſufficit quælibet narratio peccatorum, ſed requiritur manifeſtatio peccatorum cum accuſatione; non poteſt autem eſſe manifeſtatio cum accuſatione, niſi dolor tēpore præcedat manifeſtationem; ſeu confeſſionem; ergo dolor debet tempore præcedere confeſsionem.

Reſpondeo manifeſtationem peccatorum non eſſe ſimplicem narrationem, ſed habere rationem accuſationis, quatenus coniungitur cum dolore, qui in actu confeſsionis, vel ſtatim facta confeſsione elicitur, antequam obtineatur abſolutio. Ita Suarez loco citato, & alij.

Obijcies Secundò cum Coninchо loco citato, dolor, vt ſit pars Sacramenti, debet eſſe pars ſenſibilis; ſed ſi non eliciatur ante confeſſionem, non ſit ſenſibilis; cum ſiat ſenſibilis per confeſſionem, quatenus actus internus ſit ſenſibilis per externum.

Reſpondeo fieri ſenſibilem, quatenus hic, & nunc elicitur ante abſolutionem, & informat præcedentem confeſſionem, eamque efficit accuſatoriam, & concurrit ad Sacramentum. Ita innuit Suarez loco citato ad finem num. 31. Vel dicas hinc ſolum ſequi, dolorem, qui ſolum facta confeſſione elicitur, debere per aliqua exteriora ſigna manifeſtari, vt fiat pars Sacramenti.

19 Ex dictis ſequitur, eum recipere Sacramentum pœnitentiæ, qui ante confeſsionem non elicuit dolorem, ſed illum elicuit inter confitendum, aut ſtatim poſt confeſsionem ante abſolutionem. Secus dicendum eſt, ſi eū eliciat incepta forma abſolutionis, aut poſt abſolutionem; nam abſolutio ferri debet ſuper debitam materiam; non adeſt autem debita materia ſine dolore; cum materia proxima Sacramenti pœnitentiæ ſint actus pœnitentis, inter quos enumeratur contritio, ſeu dolor tanquam pars eſſentialis.

Obijcies forma baptiſmi poteſt proferri, antequam infans abluatur, quamuis ablutio ſit materia proxima baptiſmi; ergo etiam poteſt proferri forma abſolutionis, antequam eliciatur actus doloris, qui eſt materia proxima Sacramenti pęnitentiæ.

Reſpondeo negando conſequentiam. Ratio diſparitatis eſt, quia hoc Sacramentum adminiſtratur per modum iudicij reconciliatiui; in iudicio autem reconciliatiuo, antequam abſolutionis ſententia obtineatur, præſupponitur cognitio cauſæ, & dolor; baptiſmus verò non adminiſtratur per modum iudicij.

20 Ad tertium dubium, vtrum ſcilicet confeſsio, & dolor præcedere debeant abſolutionem.

Reſpondetur affirmatiuè cum Suarez loco citato num. 30. & alijs communiter. Ratio eſt, quia Sacramentum pœnitentiæ exercetur per modum iudicij reconciliatiui, in quo pœnitens per ſententiam Sacerdotis abſoluitur a peccatis; ſed in iudicio reconciliatiuo, ante Iudicis ſententiā requiritur cognitio cauſæ cum accuſatione Rei; ergo in Sacramento pœnitentiæ ante ſententiam Sacerdotis, ideſt ante abſolutionem, requiritur cognitio cauſæ, quæ ſit per confeſsionem, cum accuſatione, quæ ſit per deteſtationem, & dolorem.

21 Ad quartum, vtrum ſcilicet ſatisfactio iniungenda ſit ante, vel poſt abſolutionem. Reſpondetur liberum eſſe Confeſſario iniungere pęnitentiam ante, vel poſt abſolutionem, niſi timeatur fore, vt pęnitens obtenta abſolutione non acceptet iuſtas pęnitentias. Ratio eſt, quia nihil refert, ſiue iniunctio pęnitentiæ antecedat, ſiue ſubſequatur abſolutionem, vt conſtat in iudicio reconciliatiuo, modò impoſitio pœnitentiæ moraliter coniungatur cum abſolutione. Ita Syluester verbo Confeſſor 4. num. 1. Suarez de pœnitentia diſp. 38. ſect. 3. num. 5. Henriquez lib. 2. cap. 22. num. 10. Angelus confeſsio 5. nu. 1. Nauarrus, Sanctus Antoninus, & alij apud præcitatos Doctores contra Gloſſam cap. finali in Clementina Dudum.

Caueat tamen confeſſarius, ne pęnitentiam ſtatim poſt confeſsionem adimplendam iniungat, quando pęnitentia talis naturę eſt, vt ſecreto fieri non poſsit; Confeſſarius enim curare debet, ne cęteri videntes fieri graues pęnitentias ſtatim poſt confeſsionem, vel paulò poſt, ſuſpicentur eas fieri ob grauia peccata, in confeſsione expreſſa, & non publica. Ita Nauarrus cap. 8. num. 17. Rodriquez cap. 56. num. 3. & alij, quos referam de ſigillo confeſſionis.

QVÆSTIO QVARTA.

De forma Sacramenti Pœnitentiæ.

PLura nobis quærenda ſunt in hac quæſtione. Primò quænam ſit forma Sacramenti pœnitentiæ. Secundò vtrum pœnitentię Sacramentum validè adminiſtretur interueniente aliqua mutatione in verbis formæ. Tertio vtrum ſit validum pœnitentiæ Sacramentum, quando in forma apponitur aliqua conditio. Quartò vtrum abſolutio circa eadem peccata ſemel ritè confeſſa poſſit iterari. Quintò vtrum abſolutio Sacramentalis poſſit abſenti valide impēdi. Sextò vtrum abſolutio dari poſſit in ſcriptis, vel neceſſario voce ferenda ſit.

PVNCTVM I.

Quænam ſit forma Sacramenti Pœnitentiæ.

1 *Forma Sacramenti pœnitentiæ in quibus verbis conſiſtat.*
2 *An adiungenda ſit Inuocatio Sanctiſſimæ Trinitatis.*
3 *In quonam inſtanti pœnitens abſolutus remaneat.*
4 *An neceſſe ſit explicitè oſtendere eum, in cuius virtute Sacerdos abſoluit.*
5 *An requiratur alia verba præter ea, quæ continentur in forma.*
6 *An expreſſio actionis miniſtri neceſſaria ſit.*
7 *An valeat abſolutio forma græca prolata.*
8 *An ſenſus formæ ſemper ſit verus.*
9 *Quinam ſit ſenſus formalis formæ abſolutionis.*
10 *An Sacerdos poſſit his verbis,* Abſoluo te, *abſoluere à peccatis, & à Cenſuris.*

VNICA PROPOSITIO.

1 FOrma Sacramenti pœnitentiæ conſiſtit in his verbis. Ego te abſoluo a peccatis tuis. Immo ad eſſentiam, & valorem Sacramenti ſufficiunt hęc duo verba explicitè prolata. Abſoluo te. Ita Sanctus Thomas 3. parte quæſt. 84. art. 3. Syluester verbo abſolutio 6. quæſito 4. Nauarrus cap. 26. num. 2. Suarez de pęnitentia, diſp. 19. ſect. 1.

sect.1.num.21. Valentia disp.7. quæst.1. puncto 3 Henriquez lib.4.cap.11. num.3. Coninchus disp.4. de pœnitentia, Petrus Ledesma in summa del Sacramento della pœnitentia dubio 3.num.30.cap.3. versiculo primera conclusion, Reginaldus lib.8. num.2. Nugnus 3. parte, quæst. 84. ar.3. dub.2. v. Multa dubiola. Vasq. de pœnitentia disp. 84 ar.3.dub.4. num. 4. Sayrus de Sacramentis in genere lib.1.cap.3. quæst.vnica, art.5. vers. in penitentiæ Sacramento. Pitigianus de pœnitentia distinctione 14. quæst.4. art.5. ad finem.

Hæc propositio patet tum ex Tridentino sess.14. cap.3. vbi habetur formam huius Sacramenti præcipuè sitam esse in his verbis. Ego te absoluo, &c. quibus quidem de Ecclesiæ Sanctæ more preces quædam laudabiliter adiunguntur; ad ipsius tamen essentiam nequaquam spectant, neque ad ipsius Sacramenti administrationem sunt necessariæ. Tum ex Florentino in litteris vnionis. Tum ex perpetua traditione, & vsu Ecclesiæ. Tum quia forma huius Sacramenti consistit illis verbis, quæ significát effectũ, ad quem pœnitentiæ Sacramentum fuit institutum; nam Sacramenta significant, & significando efficiũt; sed effectus, ad quem fuit institutum pœnitentiæ Sacramentum, optime significatur per illa verba, absoluo te; nam significatur remissio, & liberatio a peccatis cõmissis post baptismum, qui est proprius effectus istius Sacramenti; ergo essentia, & substantia formæ Sacramenti pęnitentiæ consistit in his verbis, absoluo te, quatenus scilicet efficiunt hunc sensum. Ego absoluo te a peccatis tuis, vt aperte colligitur ex illa particula, &c. in Tridentino apposita; ibi enim dicitur formam huius Sacramenti præcipue sitam esse in his verbis. Ego te absoluo, &c.

Obijcies, Concilium Tridentinum loco citato dicit, formam Sacramenti pœnitentiæ sitam esse præcipue in his verbis, ego te absoluo, &c cum autem per illam particulam, &c. aliquid aliud indicetur, signum est substantiã formæ non sufficienter exprimi per hæc duo verba, absoluo te, sed aliud requiri.

Respondeo primo in Concilio per illam particulam & cætera indicari formam Sacramenti pœnitentiæ consistere in his verbis. Ego te absoluo, quatenus efficiunt hunc sensum; Ego te absoluo a peccatis tuis, siue hæc omnia expresse proferantur, siue tantum expresse dicatur, absoluo te. Ista expositio corroboratur, & comprobatur ex eodem Tridentino sess. cit. cap. 6. vbi asserit absolutionem esse ad instar actus iudicialis, quo a Sacerdote velut à Iudice sententia profertur. Cum autem in actu iudiciali sententia sufficienter proferri possit per hęc duo verba, te absoluo, sequitur illa duo verba sufficere in forma Sacramẽti pœnitentiæ; quatenus scilicet hunc sensum efficiunt; absoluo te a peccatis tuis.

Respondeo secundò cum Valentia loco citato, versiculo Ad illud, particulam, &c. non addit ad ostendendum alia verba esse de essentia, sed ad indicandum alia posse adiungi, quę de more adiunguntur, & non sunt de essentia.

Respondeo tertiò cum Coninchо illam particulã, &c. addi a Concilio, vt indicaret se non definire, an alia verba requirantur, sed relinquere Doctoribus disputandum, an alia requirantur.

2 Ex dictis colligi potest primò, in forma Sacramenti pœnitentiæ non esse necessarium adiungere inuocationẽ Sanctissimæ Trinitatis, dicendo scilicet, absoluo te a peccatis tuis in nomine Patris, &c. Ita Sanctus Thomas loco citato. Nugnus loco citato versus finem. Vasquez de pœnitentia quæst 84.art.3 dubio 4. num.9. Suarez loco citato num.19 Henriquez lib.4.cap.11 num.4. Coninchus de pœnitentia disp. 4. dubio 3. num. 30. & alij communiter contra Durãdum in 4. dist.24.quæst.2. nam substantia formæ saluatur in his verbis, te absoluo, &c. Quamobrem, inquit Valentia loco supra citato cum Soto, inuocatio Sãctissimæ Trinitatis prætermitti potest sine peccato, secluso tamen scandalo, & contemptu.

Ego vero putarem non posse omitti absque peccato saltem veniali; quia non licet facere contra vniuersalem Ecclesiæ consuetudinem.

3 Secundo colligitur, quando adhibetur hæc forma, Ego te absoluo a peccatis tuis in nomine Patris, &c. pęnitentem remanere absolutum antequam hæc omnia verba perfectè fuerint prolata; nam pœnitens in eo instanti remanet absolutus, in quo perficitur significatio formæ, vt patet ex dictis de Sacramentis in genere; significatio autem formæ perficitur in eo instanti, in quo perficiuntur illa duo verba, absoluo te.

Hoc tamen intellige, modo Sacerdos sufficientem habeat intentionem iuxta dicta de Sacramentis in genere, & de baptismo; quamuis Henriquez lib.4.cap.11.num.3. putet effectum dari finitis omnibus illis verbis; Ego te absoluo a peccatis tuis in nomine Patris &c.

4 Tertio non opus esse addere in forma hæc verba, auctoritate, vel potestate mihi a Christo concessa, &c. nam substantia consistit in illis duobus verbis, absoluo te, nec est necesse explicitè ostendere eum, in cuius virtute Sacerdos absoluit, sed satis est hoc facere in actu exercito, vt patet a simili tum in actu iudicij externi, tum in alijs Sacramentis. Ita Suarez loco citato, num.16. & alij.

5 Quæres primò, vtrum in forma Sacramenti pœnitentiæ opus sit addere a peccatis de quibus confessus es, & contritus.

Respondeo negatiuè. Tum quia substantia formæ consistit in illis verbis, absoluo te. Tum quia absolutio cadit etiam in oblita, & in ea, de quibus elicitus est actus contritionis; cum non possit vnum peccatum mortale remitti sine alio. Ita Nauarrus cap. 26. num. 11. Rodriquez ca. 54. num 1. Henriquez lib.4 cap.10.num.4. in commentario littera A, Coninchus loco citato num.30. Sotus, & alij apud Henriquez, Petrus Ledesma de Pœnitentia cap.3.v. l'vltima difficultad, pag.209.

6 Quæres secundò, vtrum in absolutionis forma necessaria sit expressio actionis ministri.

Respondeo affirmatiuè. Ratio est, tum quia, sicut in baptismo exprimenda est actio, quæ circa baptizandum exercetur. Ita exprimenda est in absolutione, siue exprimatur per verbum, absoluo, siue per verbũ condono, &c. siue per modum indicatiuum, siue per modum imperatiuum, modò non varietur substantialiter sensus formæ. Quamuis enim non sit necesse explicitè ministrum exprimere in absolutione, sicut nec in baptismo, nihilominus in absolutione exprimenda est actio, quatenus a ministro exercetur saltem implicitè. Tum quia Minister tanquam Iudex impendit absolutionem per modum sententiæ; nisi autem exprimatur actio, quatenus exercetur a Ministro, Sacerdos non impendit absolutionem per modum sententiæ, sed potius per modum præconis, qui non fert, sed manifestat sententiam Iudicis. Tum quia hoc est Sacramentum, quod consistit in vsu. Ita Henriquez lib.4. cap.11.nume. 4. Nugnus loco citato versus finem, vers. Tertia conclusio, & alij Doctores citati.

7 Hinc colligi potest, validam esse absolutionem hoc modo collatum, absoluatur seruus Christi; nam his verbis exprimitur actio, quatenus exercetur a Ministro per modum imperatiuum; si quis verò dicat, absoluat te Deus, non valide absoluit; quia ostendit tantum, quod Deus facit, non autem ostendit se hoc facere tanquam Iudicem, sed potius tanquam præconem; nec videtur similis ratio de baptismo. qui validè administratur in sententia Soti, si baptizans dicat, baptizet te Deus; nam baptismus non administratur per modum iudicij, sicut pœnitentia. Ita Nugnus loco citato conclu. 4. Suarez, Henriquez, & alij locis citatis.

8 Quæres tertiò, vtrum sensus formæ semper sit verus.

Respondeo verum omninò esse; quia Sacerdos verè absoluit a peccatis, modo non adsit obex ex parte pęnitentis. Quamuis enim Deus sit auctor principalis, cui simpliciter tribuitur remissio peccatorum, & pœnæ; non tamen excluditur, quin Sacerdos sit causa minus principalis, & Minister remissionis peccatorum, & quin propriè dicatur absoluere a peccatis, quæ sunt quædam vincula, quibus vnictus detinetur peccator, & sunt quædam maculæ diluendæ per Sacramentum pœnitentiæ. Ita colligitur ex Tridentino sess. 14. cap. 1. & canone 9 Idem tenet Valentia disp 7.quæst.1.puncto 3 vers. Porro. Vasquez de pœnitentia quæst. 84 art. 3 dubio 2 a numero 12. Nugnus quæst.84 art 3 dubio 2. post secundam conclusionem. Henriquez lib.4.cap.11. Coninchus disp.4.dubio 1. & 8 & alij cõiter contra Abulensem existimantem, locutione formę absolutionis impropriã esse; ut hoc melius intelligatur.

9 Obserua sensum formalem formæ Sacramenti pęnitentiæ hunc esse, te absoluo, idest remitto tibi peccata, quantum est ex ui Sacramenti, seu quantum est in me Sacramentalem absolutionem tibi impendo, quæ de se sufficiens est ad remittenda peccata, & ad gratiã conferendã,

seu

seu confero tibi verum Sacramentum, quod efficit peccata ita remanere absoluta, vt non indigeant noua absolutione. Cum autem prædictus sensus semper verificetur inualida administratione Sacramenti pœnitentię, sequitur sensum formæ semper verum esse, & proprium, vt constat inductione.

Primo quando pœnitens accedit ad Sacramentum pœnitentiæ cum peccatis, & cum sola attritione; tunc enim est verus sensus formæ; quia pœnitens re ipsa remissionẽ obtinet, quantum est ex vi Sacramentalis absolutionis, vt benè obseruat Valentia loco citato vers. Porro, Zerola de pęnitentia cap. 7. quæsito 32. & deinceps, Henriquez, & alij locis citatis,

Secundò quando pęnitens accedit contritus, aut cum peccatis alias ritè confessis; licet enim in tali euentu non obtineat remissionem peccatorum; cum antea fuerint remissa per contritionem, aut confessionem præcedentem; nihilominus recipit gratiam Sacramentalem, quæ ex se remittit peccata. Perinde enim est dicere, te absoluo, ac dicere, confero tibi beneficium absolutionis, seu Sacramentalem absolutionem, quæ de se sufficiens est ad delenda peccata.

Tertiò, quando pęnitens recipit Sacramentum informe; quamuis enim tunc non recipiat remissionem peccatorum, tamen recipit verum Sacramentum, quod de se est causa efficax remissionis peccatorum, & eam de facto conferet sublato obice.

Quartò quando pęnitens ratione obicis non recipit Sacramentum; adhuc enim verba verificantur; quia re ipsa Sacerdos, quantum est ex se, absoluit; sicut Iudex remittens debitum, & ferens sententiam, vt Reus exeat è carcere, quantum est ex parte sua, dicitur verè, & propriè remittere, & liberare, quamuis debitor, seu reus ex propria culpa velit in vinculis detineri. Ita Nugnus loco citato, & alii, Videte Valentiam, Vasquez, & Nugnum locis citatis, Suarez disp. 19. sect. 2. num. 19. Henriquez cap. 12. num. 1. 2. & 3. Reginaldus lib. 6. num. 95. Coninchum loco citato dubio 8.

10 Quæres quartò, vtrum Sacerdos possit his verbis, absoluo te, valide vti ad absoluendum a peccatis, & simul a censuris.

Respondeo affirmatiuè cum Soto dist. 14. quæst. 1. art. 3. Nauarro de Pœnitentia dist. 6. cap. 1. Henriquez lib. 4. cap. 11. num. 3. Couarruuia, Auila, & alijs quos retuli de censuris, eosque refert Henriquez loco citato in commentario littera X. Adhuc enim verificatur sensus formæ Sacramẽtalis, & sufficienter indicatur relaxatio vinculi censuræ, Hoc tamen intelligitur, modo Sacerdos ijsdem verbis intendat absoluere a censuris; & a peccatis. In quo casu absolutio a censuris censetur prior natura absolutione a peccatis, vt ostendimus in tract. de censuris disp. 1. quæst. 3. puncto 5. num. 3. & 4.

Obijcies primò contra quartum quæsitum, vna, & eadem absolutio non potest esse Sacramentalis, & non Sacramentalis; sed absolutio a peccatis est Sacramentalis, absolutio a censuris non est Sacramentalis; ergo eadem absolutionis forma non potest adhiberi ad absoluendum a censuris, & simul a peccatis.

Respondeo negando vnam, & eandem formam materialiter non posse esse Sacramentalẽ, & non Sacramentalẽ habita ratione ad diuersos effectus, & fines a Sacerdote intentos; sicut. n. eadem oratio potest da varios fines, & ad significationes diuersas adhiberi l. 1. ff. de officio Prætoris, ita etiã Sacerdos eandem absolutionis formã adhibere potest ad significandam, & impendendã absolutionem a peccatis & a censuris; consequenter vna, & eadem forma materialiter sumpta potest esse Sacramentalis, & non Sacramentalis; formaliter vero sumpta non potest esse Sacramentalis, & non Sacramentalis.

Obijcies secundò, qui vtitur forma Sacramenti ad aliũ finem, quam ad Sacramentum conficiendum, peccat peccato Sacrilegij; videtur enim iniuriam inferre Sacramento; ergo peccat, qui vtitur eadem forma ad absoluendum a censuris, & a peccatis.

Respondeo illum peccare, qui eandem formam vsurpat ad res Sacras, & profanas, Sacerdos autem in proposito casu non vsurpat verba ad res Sacras, & profanas; cum absolutio censurarum sit res Sacra respiciens bonum animæ, & honorem Dei.

Obijcies tertiò, absolutio censurarum præcedere debet absolutionem a peccatis; nam affectus censura excommunicationis repellitur a susceptione Sacramentorũ; ergo non potest vtraque absolutio sub ijsdem verbis impendi; alioquin absolutio censurarum non præcederet absolutionem a peccatis.

Respondeo absolutionem censurarum natura præcedere absolutionem a peccatis, quatenus absoluens prius intendit tollere censuras, deinde peccata.

PVNCTVM II.

Vtrum pœnitentiæ Sacramentum sit validum, si contingat aliqua mutatio in verbis formę.

1 *Mutatio quotuplex sit.*
2 *An mutata forma substantialiter irritum sit pænitentia Sacramentum.*
3 *An valeat Sacramentum si loco verbi, Absoluo, dicatur Remitto.*
4 *An valeat, si loco particula, ego, dicatur, Nos.*
5 *Valeat si dicatur, Tu absoluerıs.*
6 *An valeat, si dicatur, Te absoluo non mea potestate, sed Christi auctoritate.*
7 *An valeat hoc Sacramentum, si forma proferatur modo imperatiuo.*
8 *An valeat, si forma proferatur modo deprecatiuo.*
9 *An valeat, si dicatur, Iubeo te esse absolutum.*
10 *An valeat, si administretur cum solo verbo, Absolue.*
11 *An peccet, qui formam dubiam adhibet.*

1 NOtandum mutationem aliam esse formalem, & substantialem, aliam materialem, & accidentalem, vt patet ex supra dictis de Sacramentis in genere, quibus positis dubium est, vtrum Sacramentum sit validum adueniente mutatione substantiali, aut accidentali.

VNICA PROPOSITIO.

2 NOn est validum pęnitentiæ Sacramentum, quoties in verbis formæ contingit mutatio substantialis; validum vero est, quoties mutatio est solum accidentalis. Ratio est, quia adueniente mutatione substantiali non cẽsetur adesse forma a Christo præscripta; cum per mutationem substantialem non subsistat sensus, & significatio formæ a Christo intentæ; Sacramentum autem non est validum non adhibita forma a Christo præscripta. Secus dicendum est, quando mutatio est tantummodo accidentalis; nam adueniente mutatione accidentali remanet idẽ sensus, & eadem significatio, consequenter eadem forma a Christo præscripta quo ad substantiam, & consequenter validum est; Sacramentum. Ita Doctores statim citandi, & iam citati de Sacramentis in genere, vbi de hac re fusius egimus.

3 Hinc colligi potest primò, validum esse pœnitentiæ Sacramentum, si loco verbi, absoluo, dicatur remitto, vel cõdono peccata, vel Sacramentum absolutionis impendo. Ita Caietanus 3. parte quæst. 85. art. 3. Vasquez ibidem dubio 3. num. 12. Nugnus ibidem dubio 2 ad finem. Suarez disp. 19. sect. 1. num. 24. Valentia tomo 4. disp. 7. quæst. 1. puncto 3. Nauarrus cap. 26. num. 11. Henriquez lib. 4. cap. 11. num. 3. & alij.

4 Secundò validum esse pęnitentiæ Sacramentum, si Confessarius absoluendo Regem dicat, absoluo maiestatem tuam; vel, si loco, ego, dicat, nos; vel, si plures absoluendo dicat, Vos absoluo, vt si plures in periculo naufragij existentes vnica forma absoluat. Ita Sotus dist. 18. quæst. 2. art. 5. Henriquez loco citato num. 4. Vasquez quæst. 84. art. 3. dubio 4. num. 9. pag. mihi 23. Nauarrus cap. 8. num. 13. & alij supra citati.

5 Tertiò validum esse pęnitentiæ Sacramentum, quando constructio ex actiua in passiuam mutatur, modo idẽ verborum sensus permaneat, vt si dicatur, remittuntur tibi peccata, vel tu absolueris. Ita Henriquez loco citato, num. 4. & alij.

6 Quartò validum esse Sacramentum, si dicatur, Ego peccator, & indignus Sacerdos absoluo te, non mea potestate, sed auctoritate Christi. Ratio est, quia hæc additio nihil

nihil est aliud quam explicatio illius, quod implicitè continetur in verbis formæ, nec substantialiter mutat significationem formæ. Ita Doct. citati.

7 Quintò validum esse Sacramentum cum forma modo imperatiuo prolata, vt si dicatur, absoluaris a me, vel absoluatur seruus Christi; sicut validè administratur baptismus sub forma græcorum prolata modo imperatiuo; non enim videtur adesse mutatio substantialis, cum prædicta verba significent absolutionem; & consequenter illam efficiant; verba enim Sacramentorum efficiunt, quod significant. Ita Vasquez loco citato, num. 12. Petrus Ledesma del Sacramento della penitenza cap. 3. vers. della resolution. Suarez, & alij locis citatis.

8 Sextò non esse validum pœnitentiæ Sacramentum administratum sub forma modò deprecatiuo prolata, vt si dicatur absoluat te Deus. Ratio est, tum quia non remanet idem sensus in verbo deprecatiuo, & in verbo, absoluo; cū per verbum, absoluo, ostendatur id, quod fit; per verbum vero deprecatiuum ostendatur affectus, & desiderium illius, quod fieri optatur. Tum quia antiqua Ecclesiæ traditione constat, formam Sacramenti pœnitentiæ adhibitam fuisse modo indicatiuo, non vero deprecatiuo. Tum quia cum hoc Sacramentum exerceatur per modum iudicij, vt patet ex Tridentino sess. 14. cap. 2. & 5. Ergo forma huius Sacramenti proferenda est a Sacerdote, sicut sententia profertur a Iudice; sententia autem profertur a Iudice modo indicatiuo, vel imperatiuo, non vero optatiuo, immo non est sententia, si modo optatiuo feratur.

Verum quidem est, Deum potuisse pœnitentiæ Sacramentum instituere cum forma deprecatiua, sicut fecit in forma extremæ vnctionis; cum virtus infinita Dei non sit alligata; hoc tamen de facto non fecit; sed re ipsa pœnitētiæ Sacramentum instituit per modum iudicij; sicut autē in iudicio non sufficit ferre sententiam modo optatiuo, ita neque sufficit in Sacramento pœnitentiæ formam absolutionis modo optatiuo proferre. Ita Sanctus Thomas 3. parte quæst. 84. art. 3. Vasquez ibidem dubio 3. Suarez ibidem in commentario articuli, & disp. 19. citata. Caietanus ibidem. Pesantius 3. parte quæst. 84. art. 3. disp. 2. Valentia, Henriquez, & alij locis citatis contra Sanctum Bonauenturam, Alensem, & alios apud precit. Doct.

9 Septimò non esse validum pœnitentiæ Sacramentum administratum hac forma, iubeo te esse absolutum, vel placet te non teneri, & Cætera. Ratio est, tum quia videtur adesse mutatio substantialis; cum per istum loquendi modum non significetur actualis liberatio, & absolutio a peccatis, sed potius ostendatur actus circa absolutionem faciendam, vel iam factam. Tum quia sententia in foro externo non solet hoc modo proferri; ergo neque hoc pacto videtur proferenda absolutionis Sacramētalis forma. Ita Sanctus Thomas. Sotus, & alij apud præcitatos Doctores contra Scotum in 4. dist. 14. quē sequitur Vasquez loco citato num. 11. nec non videtur approbare Suarez in hac parte disp. 19. sect. 1. num. 24. ad finem.

10 Octauo in sententia Sancti Thomæ dist. 1. quæst. 1. art. 8. Petri Soti, Nauarri, & aliorum, quos citat, & sequitur Henriquez lib. 4. cap. 11. num. 1. littera P, & num 3. litteræ Y, Validum esse pœnitentiæ Sacramentum administratum cum solo verbo, absoluo, omissis particulis, ego, te, & a peccatis. Ratio est, quia ex antecedentibus, & cōsequentibus satis apparet, pœnitentem præsentem absolui a peccatis.

Ego vero contrarium sentio, si omittatur particula, te; Ratio patet tum ex auctoritate Tridentini, & Florentini asserentium, formam absolutionis esse, Te absoluo. Tum quia omissa particula, te, mutatur substantialiter significatio formæ; nam forma absolutionis fuit instituta per verba demonstratiua; sublata autem particula, te, non est demonstratiua; cum verbum, absoluo, possit enuntiari non solum circa peccata alicuius præsentis, verum etiam absentis, quod fieri non posse inferius explicabo.

11 Hic tamen obseruandum est, sicut etiam in superioribus obseruauimus, mortale peccatum committi, quoties adhibetur forma dubia, de qua inter Doctores dubitatur, an sit sufficiens: nam fieri potest, vt huiusmodi forma dubia non sit sufficiens, & consequenter verum Sacramentū non conficiatur. Ita Valentia loco citato puncto 3. vers. est tamen. Sotus dist. 1. quæst. 1. art. 8. Suarez disp. 19. sect. 1. n. 24. Henriq. lib. 4. c. 11. nu. 4. Reginaldus lib. 8. nu. 3. & alij quos magno numero retuli de Sacramentis in genere.

Addo committi peccatū quoties mutatur forma, etiāsi eadem significatio remaneat; quilibet enim tenetur se communi vsui Ecclesiæ accommodare, & hoc peccatum videtur mortale ex suo genere, cum sit peccatum Sacrilegij contra reuerentiam Sacramento debitam, vt bene obseruat Suarez, Coninchus, & alij locis citatis, Contra Valentiam loco citato, Sotum in 4. dist. 14. quæst. prima art. 3. & alios.

PVNCTVM III.

Vtrum sit validum pœnitentię Sacramentum, quando in forma apponitur aliqua conditio.

1 *An valeat Pœnitentia Sacramentum apposita conditione de præsenti, vel de præterito.*
2 *An valeat si apponatur conditio de futuro.*
3 *An valeat Sacramentum pœnitentiæ, si dicatur, te absoluo, si Episcopus consenserit, aut si satisfeceris &c.*

Conditio, quę apponitur in forma Sacramentorum, vel est de præterito, vel de præsenti, vel de futuro. In hoc puncto prius quæram vtrum Sacramentum pœnitentiæ administratum sub conditione de præsenti, vel de præterito sit validum. Secundò vtrum sit validum pœnitentiæ Sacramentum administratum sub conditione de futuro.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Validum est Sacramentum pœnitentiæ, quando aliqua conditio de præsenti, vel de præterito apponitur in forma, vt si dicatur, si non es absolutus, ego te absoluo, vel si Deus vult, vel si potes absolui, vel si ego possum te absoluere, te absoluo. Idem dici potest, quando ex confessione alicuius viri perfectiorem vitam sectantis vix colligitur, an ea, quæ fatetur, sint peccata; tunc enim manente dubio poterit Confessarius iuxta suum prudens iudicium absolutionem conferre sub hac conditione, exterius prolata, vel mente retenta, si habes peccatum, ego te absoluo &c. Melius tamen est in tali euentu curare, vt pœnitens aliquod anteactæ vitæ peccatum exprimat. Idem dicendum est, quando Confessarius dubitat, an protulerit formam absolutionis. Tunc enim licitè potest repetere formam sub conditione, si non es absolutus. Ita Doctores statim citandi: quamuis in hac parte Nugnus q. 84. art. 2. dubio 2. ad finem contrarium sentire videtur.

Ratio propositionis est, quia conditio de præsenti, vel de præterito non est propriè conditio, neque suspendit actum; cum Sacerdos intendat absoluere de præsenti, si res ita se habeat, sicut exprimitur in conditione. Ita Suarez, Vasquez, Graffius, Pesantius, Reginaldus, & alij statim citandi, omissis ijs, quos supra retuli de Sacramentis in genere, vbi etiam ostendimus, an peccet qui in Sacramentorum administratione sine iusta causa conditionem apponit.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Sacramentum pœnitentiæ non est validum, quando formæ additur conditio de futuro. Ratio est, quia, vel Sacramentum est validum statim prolata forma, vel est validum adueniente conditione: sed non potest esse validum statim prolata forma; cum Sacerdos non habeat tunc intentionē, absoluendi, & sine intentione ministri nō fiat Sacramentum. Neque est validum adueniente conditione; cum adueniente conditione non adsit forma, & materia, sine quibus non potest valide confici Sacramentum; ergo Sacramentum nullo modo est validum, quando formæ additur conditio de futuro. Ita Nauarrus cap. 26. num. 12. Syluester verbo absolutio 3. nu. 12. Caietanus eodem verbo, cap. 1. Rodriquez cap. 54. num. 2. & 3. Henriquez lib. 4. cap. 11. num. 5. Reginaldus lib. 8. num. 6. Graffius lib. 1. decisionum, cap. 32. n. 2. Suarez to. 2. de Sacramentis, disp. 13. sect. 3. Vasq. q. 84. de pœnitentia, art. 3. dub. 5. nu. 6. Pesantius 3. parte q. 84. art. 3. disp. 3. Medina, Tabiena, & alij apud Henriquez loc. cit. littera Z.

3 Hinc

3 Hinc sequitur, non esse validum pœnitentiæ Sacramentum hoc modo administratum. Ego te absoluo, si Episcopus consenserit, aut si satisfeceris, aut si Sacerdos carens iurisdictione dicat absoluo te, si Episcopus ratam habuerit absolutionem. Ita Doctores citati, & alij, quos retuli de Sacramentis in genere.

PVNCTVM IV.
Vtrum absolutio circa eadem peccata, semel ritè confessa possit iterari.

1 *An iterari possit Confessio super ijsdem peccatis semel ritè confessis.*
2 *An extet obligatio confitendi peccata, quorum quis semel obtinuit absolutionem.*
3 *An Ecclesia præcipere possit nouam confessionem peccatorum iam dimissorum.*

VNICA PROPOSITIO.

1 IN distinctis confessionibus validè, & licitè iterari potest absolutio super ijsdem peccatis semel ritè confessis. Ratio est, tum quia ex vsu Ecclesiæ constat confessiones generales, quibus peccata ritè confessa, denuo subijciuntur Sacramento pœnitentiæ, laudari, & approbari. Tum quia possumus de ijsdem peccatis sæpius contritionem habere: ergo possumus etiam eadem peccata sæpius confiteri, & absolutionem obtinere. Tum quia ex huiusmodi confessione maior quies, & securitas conscientiæ sequitur, maior gratia per nouam Sacramenti receptionem acquiritur, & peccata in futurum facilius præcauentur. Quapropter in extrauaganti communi, Inter cunctas habetur, huiusmodi confessiones salubres esse. Tum quia posita materia remota, & noua materia proxima potest etiam poni noua forma: sed quando fiunt diuersæ confessiones eorundem peccatorum, ponitur materia remota, vt diximus q. 3. puncto 1. & ponitur noua materia proxima, idest noua confessio, & noua attritio, vt suppono: ergo quando fiunt diuersæ confessiones eorundem peccatorum, potest poni noua forma, consequenter absolutio circa eadem peccata potest iterari in distinctis confessionibus.

Dixi in distinctis confessionibus, vt aduerterem formã absolutionis non posse absque peccato mortali Sacrilegij in eadem confessione iterari. Ratio est, quia super eadem materia proxima non potest iterari forma; frustra enim iteraretur, sicut super Hostia iam consecrata non licet repetere formam consecrationis, & super eadem ablutione non licet repetere formam Baptismi, &c. Ergo non licet Sacerdoti super peccatis semel confessis repetere absolutionem in eadem confessione, quæ est materia proxima, nisi pœnitens nouam materiam proximam subiiciat, & noua peccata subiungat, seu nisi repetat peccata, aut saltem in genere accuset de peccatis antea dictis, addito nouo doloris actu. Ita Rodriquez cap. 54. concl. 4. Sotus dist. 18. q. 4. art. 3. Vasquez q. 92. art. 2. dubio 6. nu. 10. Suarez disp. 18. sect. 1 nu. 5. & sect. 4. ad finem. Reginaldus lib. 5. num. 94. & lib. 8 num. 10. Henriquez cap. 12. nu. 5. Ledesma, Victoria, Medina, Caietanus, Zerola de pœnitentia cap. 17. quæsito 31. & alij apud Henriquez loco citato, Coninchus, Sotus, & alij, quos retuli quæstione antecedente, puncto 2. quæsito 3.

2 Quæres, vtrum extet obligatio confitendi peccata, quorum quis semel obtinuit absolutionem.

Respondeo primò huiusmodi obligationem extare, quãdo pœnitens solum indirectè absolutus fuit a peccatis, vt quando quis confitetur peccata sua inferiori Sacerdoti, a quo absoluitur, sed pro absolutione reseruatorum mittitur ad Superiorem; quamuis enim indirectè absoluatur à reseruatis per absolutionem obtentam ab inferiori, nihilominus tenetur eadem peccata reseruata confiteri Superiori, vt directam obtineat absolutionem, vt constabit ex infra dicendis. Præterea si quis in confessione inculpabiliter obliuiscatur alicuius peccati mortalis, tenetur illud, si venerit in mentem in alia confessione confiteri; quamuis in prima confessione absolutionem illius indirectè obtinuerit, vt constabit ex infra dicendis.

Hinc patet, extare obligationem cõfitendi eadem peccata, quorum quis semel obtinuit absolutionem indirectam; Christus enim voluit omnia peccata post Baptismum commissa, exprimi in confessione, vt patebit ex infra dicendis.

Respondeo secundò, non extare obligationem vniuersalem, qua fideles teneantur iterum confiteri peccata, à quibus directam antea obtinuerunt absolutionem. Ratio est, tum quia Ioannes XXII. in extrauaganti Vas electionis, damnauit tanquam hæreticam sententiam cuiusdam Ioannis de Poliaco asserentis, confessos mendicantibus iterum debere proprio Parocho confiteri; ergo signum est non extare obligationem, qua fideles teneantur iterum confiteri peccata, quorum antea directam obtinuerunt absolutionem: Tum quia in Tridentino sess. 14. cap. 10. dicitur ea peccata esse confitenda, quorum quis habet conscientiam; sed peccata semel ritè confessa, non remanent in conscientia; cum per Sacramentalem absolutionem deleantur. Ergo non extat obligatio, qua fideles teneantur iterum illa confiteri. Tum quia nullum assignari potest præceptum obligans fideles ad iterum aperienda in confessione peccata, a quibus pœnitens semel directè fuit absolutus, quamuis extet præceptum confitendi semel in anno proprio Sacerdoti. Ita S. Thomas in 4. dist. 18. q. 1. ar. 3. Vasquez 3. parte, q. 93. art. 1. dub. 2. nu. 16. Suarez disp. 22. sec. 6. nu. 1. Nauarrus c. Placuit de pœnitentia dist. 6. nu. 107. Reginaldus lib. 6. nu. 108. & alij communiter.

Dixi in secunda responsione ad quæsitum non extare obligationem vniuersalem, &c. vt aduerterem me non loqui de particulari obligatione, quam constat apud nonnullos Religiosos vigere, vt apud Cistercienses, qui ex præcepto regulæ, in quam ipsi consenserunt, tenentur eadem peccata, quæ alijs Confessarijs exposuerunt semel in anno suis Abbatibus confiteri. Præterea constat huiusmodi obligationem particularem extare apud eos, qui vouerunt confessiones generales: nam hæc est materia voti, & præcepti. Ita Suarez loco citato sec. 7 num. 10. Vasquez loco citato nu. 17. & alij.

3 Rogabis, vtrum Ecclesia possit condere legem obligantem fideles ad iterum exprimenda peccata in confessione, ritè semel expiata.

Respondeo affirmatiuè cum Caietano to. 5. opusculorũ tractatu 5. q. 1. Vasquez ex parte q. 91. arti. 3. dubio 7. & alijs contra Suarez loco citato ad finem, Nauarrum cap. Placuit dist. 6. Reginaldum lib. 6. num. 108. & alios apud Vasquez loco citato. Ratio est, tum quia Iudex potest delictum semel cognitum iterum cognoscere ob notabilem Rei vtilitatem: ergo etiam Ecclesia potest præcipere cognitionem peccatorum alias ritè expiatorum in iudicio Sacramentali ob iustam aliquam, & rationabilem causam. Tum quia si Christus facta confessionis institutione, non præcepisset confessionem, Ecclesia posset illam præcipere, sicut potest præcipere confirmationem, quæ non est in præcepto; ergo potest etiam præcipere, vt peccata semel ritè confessa iterum subijciantur confessioni. Tum quia si Ecclesia non potest præcipere confessionem peccatorum semel dimissorum, maximè, quia, vt inquit Nauarrus loco cit. nu. 112 non potest præcipere actus internos, & omnino occultos; sed hæc ratio non obstat, nam Ecclesia per se, & directè non præciperet actum internũ, sed externum, idest confessionem peccatorum, & indirectè actum occultum. Hoc autem ab Ecclesia fieri posse cõstat ex traditis de legibus cum probabiliori Doctorũ sententia. Tum quia Ecclesia potest præcipere confessionem peccatorum venialium; ergo potest etiam præcipere confessionem peccatorum mortalium alias per confessionem expiatorum.

PVNCTVM V.
Vtrum absolutio Sacramentalis possit absenti validè impendi.

1 *An absolutio collata pœnitenti absenti sit valida.*
2 *An valeat confessio, si pœnitens per litteras peccata sua transmittat ad Confessariũ deinde in præsentia absoluatur.*

VNICA PROPOSITIO.

1 ABsolutio collata pœnitẽti absẽti nõ est valida, quãuis pœnitẽs in articulo mortis existat. Ita Valẽtia

tom. 4. disp. 7. q. 11. puncto 1. columna 15. Emanuel Sà verbo absolutio. nu. 10. Toletus lib. 5. ca. 6. Suarez disp. 19. sect. 3. nu. 7. Pesant. in addit. ad 3. partem q. 10. ad finem disp. 3. Vasq. de penitentia q. 91. art. 3. dub. 2. Nugn. in additionibus, q. 6. art 3. difficultate 2. conclu. 2. Pitigianus loco citando Reginaldus lib. 6. nu. 5. Henriquez lib. 5. ca. 1. nu. 7. vbi littera F. refert Bannem, Medinam, Caietanum, Pesantium in addit. ad 3. partem q. 10. ad finem disp. 3. & alios, quos etiam sequitur Coninchus disp. 4 dubio 10. nu. 69. Quamuis nonnulli Doctores a lias oppositum séserint.

Ratio istius propositionis desumitur, tum ex decreto Clementis Octaui super hoc edito, in quo decernitur absolutionem absenti collatam esse inualidam, & afficiuntur ex communicatione Summo Pontifici reseruata, qui absoluunt absentem, vel dicunt, vel docent, aliquem posse per litteras, vel per nuntium Confessario absenti peccata Sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere.

Rursus additur, in eodem decreto oppositam sententiã esse ad minus falsam, temerariam, & scandalosam, vt videri potest apud Suarez loco citato, nu. 15. vbi refert decretum Clementi s Octaui, & apud Pitigianum de pęnitentia dist. 17. q. vnica art. 8. post secundã conclusionem. Tum quia Ecclesia nunquam administrauit pęnitentiæ Sacramentum absenti; ergo signum est Sacramentum pęnitentiæ absenti non posse administrari. Tum quia Tridentinum sess. 14. c. 2. assignans differentiam inter Baptismum, & pęnitentiam dicit, Christum velle eos, qui post Baptismum peccarunt, sisti ante hoc tribunal, vt per Sacerdotis sententiam possint liberari: sed sisti ante tribunal est actu se præsentem constituere ante tribunal, vt patet, ex toto titulo, ff. si quis cautionibus in iudicio sistendi causa factis; ergo pęnitens debet actu se præsentem constituere in obtinenda absolutione; consequenter absolutio non potest absenti valide impendi. Tum quia illa particula demonstratiua, Te, quæ continetur in forma absolutionis, adhiberi solet in personam præsentem, non in absentem.

Hinc patet Confessionem, & absolutionem factam per litteras inter absentes, inualidam esse. Ita Pitigianus 2. par. dist. 17. q. vnica art. 8. conclus. 2. & alij DD. citati.

2 Obserua tamen validam esse confessionem, si pęnitens per litteras mittat peccata sua Confessario, deinde in præsentia eiusdem Confessarij dicat, se de omnibus illis accusare, & ab eodem Confessario absolutionem obtineat in præsentia. Ratio est, quia tam absolutio, quam confessio censetur in præsentia pœnitentis, & confessarij fieri. & nihil desiderari videtur ad validitatem Confessionis; cum pœnitens cum dolore integre se accuset de omnibus peccatis. Ita Nugnus loco citato difficultate 2. vers. Pro explicatione, Pitigianus loco citato conclus. 3. & alij quos infra referam de absolutione collata pœnitenti, qui nequit in articulo mortis omnia sua peccata explicare.

PVNCTVM VI.

Vtrum absolutio dari possit in scriptis, vel necessario voce ferenda sit.

VNICA PROPOSITIO.

1 Absolutio non potest dari in scriptis, vel aliis signis, sed necessario voce proferenda est. Ita Sanctus Thomas 3 parte q. 84. art. 3. ad tertium. Nugnus ibidem. Sotus dist. 3. art. 5. Suarez disp. 19. Valentia loco supra citato puncto 3. Coninchus disp. 4. de pœnitentia dubio 9. nu. 66. Caietanus verbo confessio, conditione 11. Henriquez lib. 4. de pœnitentia cap. 11. Pitigianus 2. par. dist. 17. quæst. vnica art. 8. conclu. prima, Zerola de pęnitent. c. 14. quæsito 2. vers. Dico secundo. Immo Sotus contrariam sententiam putat erroneam, quamuis eam admittat Nauarrus c. 21. nu. 33. Paludanus in quarto dist. 17. q. 1. arti. 1. Petrus Sotus, & alij apud Henriquez loco citato in commentario littera M.

Ratio nostra est, tum quia Concilium Florentinum in decreto vnionis asserit, Sacramenta constare rebus, & verbis. Deinde loquens in specie de forma Sacramenti pœnitentiæ dicit, formam huius Sacramenti esse verba absolutionis, quæ proferuntur a Sacerdote, cum dicit Ego te absoluo. Tum quia sicut Princeps potest præcipere, vt sententia ciuilis, nisi ore feratur, sit inualida; Ita Christus potuit instituere, & re ipsa instituit, vt forma absolutionis ore proferatur, & non sufficiat eam dare in scriptis, vel aliis signis; quod autem Christus instituerit formam absolutionis ore proferri, colligitur. Tum ex Florentino loco citato. Tum ex Tridentino sess. 14. c. 6. vbi dicitur absolutionem esse ad instar actus iudicialis, quo a Sacerdote, velut a Iudice sententia pronunciatur, & c. tertio habetur formam absolutionis consistere in verbis ministri, Ego te absoluo.

2 Hinc colligi potest primo differentia inter absolutionẽ, & Confessionem, quod absolutio debet ore proferri, licet confessio fieri possit aliquando nutibus, & signis.

Neque obstat Florentinum, dum asserit confessionem oris esse partem istius Sacramenti, nam Florentinum accepit nomen ab eo, quod frequentius, & regulariter fieri solet; frequentius autem confessio fit ore, & verbis, quam nutibus, & signis, & ita fieri debet præcisa necessitate, Ita Doctores citati.

3 Secundo colligitur differentia inter Sacramentum pœnitentiæ, & matrimonij, quod absolutio Sacramentalis non potest dari nutibus, & signis, aut absenti; matrimonium vero celebrari potest per nutus, & signa, & inter absentes. Cum enim Christus contractum eleuauerit in Sacramentum matrimonij, & contractus celebrari possit per nutus, & inter absentes, sequitur matrimonium celebrari posse inter absentes per nutus, & signa.

4 Tertio colligi potest differentia inter absolutionem censurarum, & inter absolutionem peccatorum, quod absolutio censurarum fieri potest solis signis, saltem a Summo Pontifice, vel etiam inter absentes, vt patet ex dictis de censuris; absolutio vero peccatorum voce pronunciari debet inter præsentes.

QVÆSTIO QVINTA.

De partibus Sacramenti pœnitentiæ in particulari contritione scilicet, confessione, & satisfactione.

IN superioribus ostendimus tres esse partes Sacramenti pœnitentiæ contritionem scilicet, Confessionem, & satisfactionem, quæ sunt materia proxima Sacramenti pœnitentiæ, nunc eas singillatim agredimur explicare incipientes a contritione.

SECTIO I.

De contritione, & attritione, quæ est prima pars Sacramenti pęnitentię.

NOmen contritionis tripliciter accipi potest. Primo pro quolibet dolore de peccatis. Secundo pro dolore perfecto,

perfecto, quo quis ita dolet de peccatis, vt recipiat gratiam. Tertio pro attritione, quæ est dispositio ad recipiendam gratiam cum Sacramento. Nos in sequentibus accipiemus nomen contritionis proprie, quatenus significat dolorem perfectum, & nomen attritionis accipiemus, quatenus est pars Sacramenti pœnitentiæ requisita ad recipiendum Sacramentum pœnitentiæ cum fructu. Vt autem consueto ordine progrediamur, nouem propono quærenda, & explicanda in hac sectione. Primò quid sit contritio, & ad quam virtutem pertineat. Secundo quanta sit necessitas contritionis. Tertiò quanta sit necessitas attritionis, seu doloris requisiti ad Sacramentum pœnitentiæ. Quartò quodnam sit obiectum contritionis, vel etiã attritionis. Quintò vtrum vnus actus contritionis sufficiat ad delenda omnia peccata. Sextò vtrum ad contritionem requiratur recogitatio, seu consideratio peccatorum. Septimò quanta debeat esse contritio quo ad durationem tẽporis, & intensionem actus, vt per ipsam deleantur peccata. Octauò, vtrum ad contritionem requiratur propositum non peccandi in futurum. Nonò, vtrum homo possit iustificari absque vllo pœnitentiæ actu.

PVNCTVM I.

Quid sit contritio, & ad quam virtutem pertineat.

1 *Contritio quid sit.*
2 *Contritio ad quam virtutem pertineat.*
3 *Contritio quatenus dispositio an sit informis.*
4 *An prima Contritio eliciatur ab habitu charitatis.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Contritio est actus charitatis, quo quis detestatur omnia sua peccata super omnia detestabilia, quatenus sunt malum Dei, seu quatenus sunt offensa Dei, seu quatenus sunt contra amicitiam, & voluntatem Dei cum proposito non peccandi in futurum. Hęc propositio explicabitur in sequentibus punctis, quo ad omnes partes.

Hic solum obseruandum est per verbum, detestatur, positum in definitione contritionis, intelligi actum displicentiæ, quo displicent peccata.

Dices, si actus, quo quis detestatur, & odio habet peccata, esset contritio, sequeretur Angelos posse actum contritionis elicere, cum ipsis displiceant peccata, & ea detestentur.

Respondeo contritionem non esse quamcumque detestationem, & displicentiam, sed esse detestationem causatiuam doloris, tristitiæ, & afflictionis, qualis detestatio nõ potest esse in Deo, in Angelis, & in Beatis. Quamobrem Tridentinum sess. 14 cap. 4. definiens contritionem, dicit, esse animi dolorem, & detestationem. Ita Henriquez lib. 4. cap. 23. nu 7 Nauarrus c. 1. num 6. Reginaldus lib 5. cap. 1. num. 2. & Grassius prima parte decisionum, lib 1. cap. 2. num. 2. & 3. vbi obseruat duplicem esse dolorem: vnum in voluntate, qui est displicentia, & detestatio peccatorũ: alterum in sensu, qui prouenit a primo, & est tristitia, & afflictio constringens, & affligens cor: Cum autem displicentia, & detestatio peccatorum, quam Beati habent, non sit causatiua doloris, sicut est in viatoribus, sequitur in Beatis, & in Angelis non dari contritionem, sed in Viatoribus.

SECVNDA PROPOSITIO.

1 Contritio est actus elicitus non ab habitu pœnitentiæ, vt voluit Toletus lib. 3. cap. 4. & Valentia to. 4. disp. 7. q. 8. puncto 1. sed ab habitu charitatis, seu ad charitatem pertinens. Ratio nostra est, quia contritio, & detestatio peccatorum pertinet ad illam virtutem, ad quam spectat gaudere de bonis Dei; ad eandem enim virtutem pertinet detestari malum alicuius, ad quam pertinet velle bonum illius, & de illius bono gaudere, & delectari, sed ad charitatem pertinet gaudere, & delectari de bonis Dei, vt patet ex dictis de charitate; Ergo contritio spectat ad charitatem, & est actus ab habitu charitatis elicitus, quando eliciens actum contritionis habet habitum charitatis.

Non nego tamen, quin etiam pœnitentia detestetur peccata sub sua ratione formali, sed nego actum contritionis, quo quis detestatur peccata, vt sunt offensa Dei, vel malum Dei, vel contra amicitiam Dei, esse actum elicitum a pœnitentia. Ita Sanctus Thomas prima secundæ, q. 113. arti. 5. ad primum. Suarez de pœnitentia q. 3. sect. 4. Summa Corona de pœnitentia nu. 20. Rodriquez ca. 48. num. 1. & ita sentire videntur omnes Doctores asserentes, contritionem esse sufficientem ad recipiendam gratiam.

Obiicies Primo, actus charitatis sunt dilectio, gaudium & amor; sed contritio non est dilectio, gaudium, & amor; sed potius detestatio, & dolor; ergo contritio non est actus charitatis.

Respondeo non omnem actum charitatis esse primario actum amoris, & dilectionis explicitè, sed aliquando esse primario actum detestationis, & odij. Ratio est, quia ad eam virtutem, ad quam spectat diligere Deum, spectat etiam odisse, & detestari malum illi oppositum, quod fit per actum contritionis.

Addo actum contritionis includere actum dilectionis implicite quatenus qui detestatur malum Dei, vult illi bonum; quia nolle malum alicui est velle bonum, cum bonum sit carere malo.

Obiicies Secundo, si contritio esset actus charitatis, sequeretur actum contritionis non posse elici, nisi ab habẽte habitum charitatis; Hoc autem falsum est, cum peccator qui nondum habet habitum charitatis, possit elicere actum contritionis, quo se disponat ad gratiam, quæ commitatur habitum charitatis.

Respondeo duplicem esse contritionem, Primam scilicet, & secundam. Secunda est illa, quæ elicitur ab homine iusto in gratia Dei existente. Prima vero est illa, quæ cum auxilio Dei supernaturali elicitur ab homine peccatore. Secunda igitur contritio elicitur ab habitu charitatis, qui supponit hominem iustum habentem gratiam, cũ qua coniunctus est habitus charitatis. Prima vero contritio, & primus actus charitatis, qui est actus hominis peccatoris, non elicitur ab habitu charitatis: cum non eliciatur ab homine iusto habente gratiam, & charitatem; sed eliciatur a voluntate cum auxilio supernaturali supplente habitum charitatis. Ita Capreolus in quarto, dist. 14. q. art. 3. ad primum. Sanctus Thomas prima secundæ, q. 109. art. 6. ad tertium, & prima parte, q. 62. art. 2. ad primũ, Pitigianus parte 2. dist. 14. q 3. arti. 2. & alij communiter contra Sotum, Caietanum, & alios apud præcitatos DD.

3 Hinc sequitur Primo, contritionem, quæ est dispositio ad gratiam, & remissionem peccatorum, posse dici informem, idest sine gratia, & charitate habituali, si contritio consideretur, vt dispositio. Ratio est, quia dispositio prius concipitur, & est prior eo, ad quod est dispositio; sed prima contritio est dispositio ad gratiam & remissionem peccatorum, vt patet ex Tridentino sess. 6. c. 6 & sess. 14 c. 9. ergo prima contritio est prior natura ipsa gratia, & remissione peccatorum, & habitu ipso charitatis. Quamuis. n. sit simul tempore cum gratia, & habitu charitatis, tamen natura est prior ipsa gratia, si considere tur, vt dispositio ad gratiam: consequenter prima contritio non est dispositio ad gratiam, vt formata, sed vt informis, vt bene tradit Coninchus disp. 2. de pœnitentia dubio 2. conclu. 3. nu 16. Suarez disp 4. sect. 7. Vasquez q. 86. art. 2. dubio 8. nu. 2. Henriquez lib. 4 de pœnitentia, & alij communiter.

4 Secundo sequitur, primam contritionem non esse actum elicitum ab habitu charitatis, sed a voluntate cum auxilio supernaturali, supplente vicem habitus charitatis.

Ex quo patet, cur in secunda propositione diximus, contritionem esse actum elicitum ab habitu charitatis, vel spectare ad habitum charitatis; elicitur enim ab habitu charitatis, quoties elicitur ab homine iusto; spectat vero ad habitum charitatis, quatenus elicitur ab homine peccatore cum auxilio supernaturali, supplente vicem habitus charitatis.

PVNCTVM II.

De necessitate Contritionis.

1 *An contritio necessaria sit ad salutem necessitate medij.*

2 An iustificatus per dilectionem Dei, teneatur formaliter dolere de peccatis cum venerint in mentem.
3 An Contritio in veteri lege necessaria fuerit ad iustificationem.
4 An Contritio necessaria sit necessitate praecepti.
5 Praeceptum Contritionis quandonam obliget.
6 An hoc praeceptum obliget, quando facienda est publica oratio.
7 An extet praeceptum contritionis in die Festo.
8 An peccator teneatur statim post mortale peccatum actum Contritionis elicere.
9 An peccator teneatur Contritionem elicere de peccatis, quoties illorum recordatur.

DVo quæram in hoc puncto. Primò, vtrum conttritio sit necessaria necessitate medij. Secundò, vtrum necessaria sit necessitate præcepti: Omissa necessitate attritionis, seu doloris requisiti ad Sacramentum pœnitentię, de qua in sequenti puncto.

PRIMA PROPOSITIO.

1 COntritio propriè accepta in lege noua, non est necessaria simpliciter necessitate medij ad iustificationem, & salutem. Ratio est, tum quia illud est necessarium necessitate medij quo prætermisso etiam inculpabiliter, & inuoluntariè salus non obtinetur; sed prætermissa contritione potest aliquando salus obtineri, vt patet in homine iusto, qui si repente moriatur salutem obtinet, etiam si contritionis actum non habeat; habet enim gratiam, & consequenter ius ad gloriam; ergo contritio non est necessaria necessitate medij. Tum quia pœnitens, qui pœnitentiæ Sacramentum recipit cum sola attritione, & sine contritione, iustificatur, consequenter potest saluari; ergo contritio non est necessaria necessitate medij ad iustificationem, & salutem; sed potius dicenda est necessaria ex suppositione, quod aliquis iustificari velit extra vsum Sacramenti; cum ad iustificationem obtinendam extra Sacramentum requiratur contritio formalis, aut virtualis, quæ consistit in dilectione Dei, vt bene docet Pitigianus tom. 2. dist. 14. q. 2. art. 6. & alij DD. statim citandi.

Quod homo extra vsum Sacramenti iustificetur per contritionem formalem, colligitur ex 18. Ezechielis. Si impius egerit pęnitentiam ab omnibus iniquitatibus suis, vita viuet, & non morietur. Quod vero iustificetur aliquando per contritionem virtualem, seu per dilectionem Dei, colligitur ex Prouerbiorum 8. Ego diligentes me diligo, & alibi: Conuertimini ad me, & ego conuertar ad vos, & Ioannis 14. Qui diligit me, diligetur a Patre meo. Ita Valentia tom. 4. disp. 7. q. 3. puncto 2. vers. Ceterum, Medina q. 2. de Pęnitentia. Nauarrus in Manuali cap. 1. nu. 10. Caietanus, Vega, & alij apud Valentiam loco citato, quos etiam refert Vasquez q. 86. art. 2. dubio 1. num. 18. Suarez disp. 9. sect. 1. nu. 7. & 10. & 13. Reginaldus lib. 5. num. 4. Coninchus disp. 2. dubio 2. & 6. num. 51. contra Sotum in 4. dist. 14. q. 1. art. 2. Pitigianus 2. par. dist. 14. q. 3. art. 3. conclus. 1. in medio, & alios.

2 Obseruat tamen Medina tractatu 1 quæst. 2. ar. 4. Suarez disp. 4. sec. 6. assertione 3. nu. 56. & disp. 15. sec. 1. num. 5. Reginaldus lib. 5. nu. 55 Graffius lib. 1. decisionum, cap. 5. nu. 23. Henriquez lib. 4. cap. 6 nu. 5. & cap. 28 num. 4. Coninchus disp. 3. dubio 4. ad finem, & alij communiter, eum, qui fuit iustificatus per dilectionem Dei, quę dicitur dolor virtualis, teneri dolere formaliter de peccatis mortalibus quando venerint in memoriam, sicut qui per obliuionem in confessione prætermisit aliqua peccata mortalia, tenetur illa suo tempore confiteri; & hæc est differentia inter actum dilectionis, quo remittuntur peccata mortalia, & actum dilectionis, quo remittuntur venialia; quod actus dilectionis, quo remittuntur mortalia, includit votum, & propositum dolendi de mortalibus, quando venerint in memoriam; actus verò dilectionis, quo remittuntur venialia, non includit votum, seu propositum, aut obligationem dolendi de venialibus, quando venerint in mentem.

Ex quo patet, inquit Suarez disp. 11. sect. 3. num. 8. præceptam esse pęnitentiam de mortalibus, vt fiat compensatio pro culpa commissa, non vero de venialibus. Quamobrem, qui in articulo mortis existit, si actum contritionis de mortalibus non eliciat, grauiter peccat; non verò grauiter peccat, qui non elicit actum contritionis de venialibus, quamuis cognoscat se habere peccata venialia, aut quamuis in illis complaceat: nam peccata venialia non sunt propriè iniuria Dei, cum non auertant à fine vltimo, vt ex Diuo Thoma obseruat Henriquez lib. 4. cap. 20. nu. 5. Nugnus q. 2. de partibus pœnitentiæ, ar. 3. dub. 1.

Verum sententia Medinæ, Suarez, Reginaldi, Graffij, & aliorum, quatenus asserunt, eum, qui fuit iustificatus per dilectionem teneri ad formalem contritionem peccatorum, postquam venerint in mentem, quamuis probabilissima sit & in praxi consulenda. Tum quia est cõmunis; Tum quia tutior. Tum quia in scriptura dicitur pęnitentiam agendam esse, iuxta illud: Nisi pęnitentiam egeritis, simul omnes peribitis, quæ verba; cum expressè loquantur de pœnitentia, & intelligi possint de pœnitentia formali, dicendum videtur illum, qui fuit iustificatus per pęnitentiam solum virtualem, idest per dilectionem, teneri adhuc ad contritionem formalẽ peccatorum, postquam venerint in mentem. Nihilominus in rigore loquendo probabilius censeo, eum, qui fuit iustificatus per pœnitentiam solum virtualem, non recordans alicuius mortalis peccati, non teneri ad eliciendum actum doloris, postquam peccata venerint in mentem, nisi fortè velit pęnitentiæ Sacramentum suscipere, aut nisi aliò titulo teneatur contritionis actum elicere. Ita Vasquez 3. parte, tom. 4. de pęnitentia q. 86 art. 2. dubio 1. num. 11. Corduba lib. 1. q. 2. dubio 2. Sotus, & Vega apud Vasquez loco citato. Ratio est, quia vel tenetur iure diuino positiuo, vel iure naturali; sed non tenetur iure naturæ; nam iure naturæ tenemur ad pęnitentiam formalem, vt iustificemur, & reconciliemur Deo. Hic autem iustificatus fuit, & reconciliatus Deo per pęnitentiam virtualem, seu per dilectionem, vt supponimus; neque tenetur iure diuino positiuo. Tum quia hoc ius non potest assignari. Tum quia vbi scriptura loquitur de necessitate pęnitentiæ, sermo est de peccatoribus. Tum quia Lucæ 15. dicitur, Iustos non indigere pęnitentia.

Hinc patet responsio ad rationes in contrarium; concedimus enim primam sententiam esse tutiorem, & communiorem; sed non probabiliorem; cum non videatur niti rationibus, & fundamentis ita firmis, & efficacibus, sicut nostra nititur sententia.

Ad auctoritatem scripturæ respondetur, scripturam loqui de peccatoribus, non vero de iustificatis, & in gratia Dei existentibus.

3 Quæres, vtrum contritio in veteri lege necessaria fuerit ad iustificationem, & ad tollẽdum peccatum actuale.

Respondeo necessariam fuisse necessitate medij ad tollendum peccatum actuale. Cum enim Sacramenta in veteri lege non conferrent ipso facto gratiam, nec aliud esset remedium, quo se possent homines in gratia Dei constituere præter contritionem, iuxta illud Ezechielis 18 Si impius egerit pęnitentiam ab omnibus iniquitatibus suis, vita viuet, & non morietur, sequitur contritionem in veteri lege fuisse necessariam ad tollendum peccatum actuale necessitate medij.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 COntritio proprie sumpta necessaria est necessitate præcepti. Ita Valentia disp. 7. quæst. 8. puncto 3. Suarez disp. 15. sect. prima, Coninchus disp. 3. dubio 2. Nugnus q. 2. de partibus pœnitentiæ, articulo 3. dubio 2. Pitigianus 2. par. dist. 14. q. 3. art 4. Bellarminus de pęnitentia lib. 2 c. 8. propositione 2. contra Nauarrum c. 1. num. 27. & contra Victoriam, & Canum, quos citat, sed reiecit Angles in quartum, prima parte quæstione de contritione, art. 5. difficultate prima. Hæc propositio patet, tum Ezechielis 18. Conuertimini, & agite pęnitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris, & non erit vobis in ruinam iniquitas; qui locus intelligi debet de contritione; cum ibi agatur de pęnitentia, per quam delentur peccata, & quæ reconciliat hominem Deo. Tum quia illud est necessarium necessitate præcepti, quo culpabiliter prætermisso salus non obtinetur, sed contritione culpabiliter prætermissa non obtinetur salus Lucæ 13. si pęnitentiam non habueritis, simul omnes peribitis, & Ezechielis 18. Conuertimini, & agite pęnitentiam, &c. Si impius egerit pęnitentiam vita viuet, & non morietur: ergo contritio necessaria est necessitate præcepti.

Obiicies.

Obiicies. Homo potest iustificari, & saluari sine contritione, vt patet in eo, qui suscepto pœnitentiæ Sacramento cum attritione, si moriatur, euolat in Cœlum; ergo contritio non videtur necessaria ad iustificationem, & saluté.

Respondeo posse hominem aliquando iustificari, & saluari sine contritione; & consequenter præceptum contritionis non semper obligare: non tamen hinc sequitur, præceptum contritionis nunquã obligare, aut non extare præceptũ cõtritionis obligans in aliquibus casibus; sicut non valet dicere, potest quis aliquãdo iustificari, & saluari, absque actuali restitutione; Ergo nõ extat obligatio restituẽdi.

5 Quæres, quandonam obliget præceptum contritionis.

Respondeo per se, & vi propria obligare in periculo mortis corporalis vero, vel putato, vel etiam in periculo amentiæ saltem quando non adest copia Confessarij, cui fiat confessio cum attritione. Ratio est, quia in tali euentu maxima est necessitas, propter quam homo se debet ad Deum conuertere, & illius amicitiam inquirere, alioquin prætermisso contritionis actu exponit se periculo damnationis; ergo si præceptum contritionis vnquam per se obligat, certe obligat in periculo mortis, vel etiam perpetuæ amentię ob iam allatam rationem. Ita Valentia tom. 4. disp. 7 q. 8. puncto 4. versus finem, columna mihi 13. Medina tractatu primo, q. 6. Sotus dist 17. q. 2 art. 7 Angles loco citato difficultate 2. Suarez disp. 15 sect. 4. num. 19. Henriquez lib. 4 c. 6. num. 5. Reginaldus lib 5 loco supra citato. Vasquez de pœnitentia q. 86. art. 2. dubio 6. ad finem, nu. 11. Pitigianus 2. parte dist. 14 q. 3. art. 6. conclus. 5. Zerola de pœnitentia cap. 7. quæsito 24. vers. Dico quinto, & quæsito 13. Pesantius in additionibus ad 3. par. q. 20. disp. 3. Sayr. loco citando num. 8. & alij.

Dixi, quando non adest copia Confessarij; nam si pęnitens præsente Confessario absolutionem Sacramentalem obtineat, aliqui Doctores putant non teneri sub mortali ad contritionem. Ratio est, tum quia Sacramentum pœnitentiæ facit de attrito contritum. Tum quia homo non videtur in tali euentu se exponere periculo damnationis; cum Sacramentum pœnitentiæ susceptum cum attritione iustificationem conferat.

Contrarium tenet Nugnus loco citato Coninchus disp. 3. dubio primo nu. 6. & 7. Valentia loco citato puncto 4. ad finem. Zerola de Sacramento pęnitentiæ quæsito 24. versiculo secundo in administratione: quia homo ex charitate tenetur seipsum diligere; non videtur autem seipsum diligere, si in articulo mortis contritionis actum prætermittat, suscepta solum Sacramentali absolutione. Verum quid nobis in hac resentiendum sit, constat ex dictis de charitate.

Dixi in responsione, per se, & ui propria, vt aduerterem præceptum contritionis ratione alterius circunstantiæ obligare extra mortis articulum; sed illa obligatio non est ex vi præcepti contritionis præcise; sed ratione alterius præcepti obseruandi, vt accidit.

Primo quando quis suscepturus est, vel administraturus aliquod Sacramentum, aduertens se habere conscientiam peccati mortalis; tunc enim tenetur actum contritionis elicere; nã qui suscepturus, vel administraturus est aliquod Sacramentum, debet illud dignè suscipere, vel administrare; non potest autem dignè suscipere, vel administrare, nisi peccatum deleat per confessionem, vel saltem per contritionem, exceptã susceptione Sacramenti Baptismi, & pœnitentiæ ad quam sufficit attritio; hæc enim duo Sacramenta, cum sint instituta ad conferendam primam gratiam, non supponunt gratiam in subiecto; sed eam conferunt subiecto attrito, vt patet ex supra dictis de Sacramentis in genere. Ita Vasquez q. 86. art. 2. dubio 9 num 7. Valentia loco citato puncto 4. assertione 5. Zerola de pœnitentia cap. 7 quæsito 24. & alij Doctores citati. Quamuis Valentia putet, contritionem in proposito casu obligare ex vi propria, & per se.

Secundo quando quis est in probabili, & vero simili periculo incidendi in aliquod peccatum mortale, si contritionis actum non eliciat de peccatis præteritis, iuxta illud Gregorij, Peccatum, quod per pęnitentiam non deletur, suo pondere ad aliud trahit. Ita Medina tractatu primo, q. 6. ad primum argumentum. Reginaldus lib. 5 num. 20. Valentia loco citato, Coninchus loco citato, Zerola loco citato versiculo. Tertio quando, Toletus, & alij.

Vtrum vero, qui non elicit actum contritionis, dum existit in probabili periculo incidendi in aliquod peccatum mortale, duo peccata committat, Vnum contra præceptum contritionis, Alterum contra pręceptum, cõtra quod ingruunt tentationes, quibus tunc succumbit, patet ex supra dictis de Eucharistia, & patebit ex dicendis de charitate cum Sanchez, & alijs.

6 Sed modo dubium est primo, vtrum præceptum contritionis obliget quando facienda est publica oratio.

Respondet affirmatiue Nauarrus c. primo, nu. 31. Zerola de pęnitentia c. 7. quæsito 24 vers. quarto in grauissima, Valentia, & alij loc. cit.

Ego vero per se loquendo contrarium probabilius censeo cum Vasquez de pęnitentia q 86. art. 2. dubio 6. num. 6. & aliis. Ratio est, quia ex nullo iure colligitur præceptum contritionis in tali euentu obligare; cum Deus exaudiat etiam peccatores cum fide petentes.

7 Secundo dubium est, vtrum extet præceptum contritionis in die festo.

Scotus apud Doctores præcitatos putat extare obligationem eliciendi actum contritionis de peccatis mortalibus in die festo.

Sed contrarium verius puto cum Reginaldo loco citato, nu. 24. Vasquez loco citato, num. 4. Valentia loco citato puncto 4. assertione 3. Angles loco citato, difficultate 4. Pitigiano 2. parte dist. 14. q. 3. art. 6. conclus. 4. Zerola de pœnitentia c. 7 quæsito 24. versiculo. Dico quarto, Pesantio loco citato disp. 3 Suarez, & aliis loc. cit. Ratio est, quia nullibi extat præceptum, quo teneamur actum contritionis in diebus festis elicere. Sicut extat præceptum audiendi missam, & abstinendi ab operibus seruilibus.

8 Tertio dubium est, vtrum extet præceptum contritionis, quo peccator teneatur actum contritionis elicere, statim ac mortaliter peccauit.

Paludanus, & alij apud præcitatos Doctores, putant extare obligationem eliciendi actum cõtritionis statim post delictum.

Sed oppositum probabilius videtur cum Vasquez q. 86. art. 2. dubio 5. nu. 5. Coninchco loco citato, nu 24. Medina, & Suarez locis citatis, Reginaldo lib. 5. nu. 19. Valentia to. 4. disp. 7. q. 8 puncto 4. Angles loco citato, Zerola de pœnitentia ca. 7. quęsito 3. & quæsito 24. versic. Dico secundo, Pesantio loco citando, & quam pluribus aliis apud Vasquez loco citato. Ratio est, quia homines communiter non putant se Reos nouæ culpæ, si pœnitentiam non agãt statim post peccatum, neque solent se de huiusmodi peccato in confessione accusare.

Verum contra hoc tertium dubium possunt afferri aliquæ obiectiones ad ostendendum hominem, statim ac peccauit, teneri actum contritionis elicere.

Obiicies primo, Infirmus tenetur statim inquirere, & procurare media ad sanitatem corporalem conducentia; ergo a fortiori peccator, qui laborat infirmitate spirituali, tenetur adhibere media ad sanitatem spiritualem animæ quale medium est contritio.

Respondeo negando infirmum teneri statim inquirere media ad sanitatem corporalem, quando curatio differri potest absque probabili periculo, & detrimento, vt ait Valentia Medina, & alij. Deinde dato antecedente, negatur consequentia. Ratio disparitatis est, quia vita corporalis semel amissa non potest amplius ope humana recuperari; salus vero spiritualis semel amissa potest toto vitę tempore recuperari posito diuino auxilio. Ita Doctores citati.

Obiicies secundo, qui aliquid alteri abstulit, vel iniuriam intulit, tenetur statim, quantum commodè potest, rem ablatam restituere, & satisfactionem pro iniuria illata exibere; ergo etiam peccator, qui per peccatum honorem Deo abstulit, illiq; iniuriam intulit, tenetur quamprimum honorem ablatum restituere, & pro iniuria satisfacere per contritionem.

Respondeo illum, qui intulit iniuriam cum damno, teneri statim, ac commode potest resarcire iniuriam; non vero qui intulit iniuriam sine damno; Peccator autem non intulit Deo iniuriam cum damno Dei. Ita Reginaldus lib. 5. num 20. Coninchus loco citato, num. 26. & alij Doctores citati.

Obiicies tertio. Ecclesiastici quinto habetur, non tardes conuerti ad Dominum, nec tardes de die in diem: subito enim venit ira eius, quibus verbis satis exprimi, & indicari videtur obligatio faciendæ pœnitentiæ statim post peccatum.

Respondeo in præcitatis verbis non contineri præceptum, sed consilium, vt obseruat Valentia. Sotus, Medina, & alij locis supra citatis.

9 Quarto dubium est, vtrum homo teneatur contritionem habere de peccatis commissis, quoties memoriæ occurrunt.

Respondeo negatiuè cum S. Thoma q.84. art.8. Nauarro cap.1.nu.32. Valentia loco citato, assertione 2. Suarez disp.15. sect.4.nu.2. Sayro de pœnit. cap.6, nu, 1. & 4 Reginaldo loco citato nu.19. Vasquez q.86. art. 2. dubio 6. nu, 3. Angles loco citato, difficultate 5. Pitigiano loco citato, concl.3. contra S. Bonauenturam, Zerolam de pœnit cap, 7. quęsito 14. vers. Dico 2. & quæsito 24. vers. Dico tertio, & alios apud præcitatos Doctores existimantes, hominē teneri ad contritionem de peccatis; quoties in mentem veniunt, etiam si antea fuerint deleta, & remissa.

Ratio nostra est, tum quia nulla sufficienti ratione probatur, hominem teneri contritionem de peccatis habere, quoties in mentem veniunt, Tum quia præceptum contritionis, & pœnitentiæ non est præceptum negatiuum, sed affirmatiuum, quod obligat pro certo tempore. Tum quia nimis durum esset obligare peccatorem ad habendam contritionem de peccatis, quoties illorum recordatur; iugum enim Christi suaue est.

Obijcies, qui recordatur alicuius peccati, & illud nō detestatur, videtur interpretatiuè, velle & amare peccatum; velle autem, & amare peccatum est peccatum; ergo qui recordatur alicuius peccati, tenetur illud detestari, ne iterum peccet.

Respondeo eum, qui recordatur peccati, non velle, & amare peccatum; quamuis illud non detestetur; quia potest suspendere actum non amando, nec odio habendo.

PVNCTVM III.

De necessitate doloris, vel attritionis requisitæ ad recipiendum pœnitentiæ Sacrumentū cum fructu,

1 *Attritio quid, & quotuplex sit.*
2 *An requiratur ad recipiendum pœnitentiæ Sacramentum cum fructu.*
3 *Quanam attritio necessaria sit, & sufficiat.*
4 *Quomodo bona sit attritio, qua homo timore pœnæ dolet de peccatis.*
5 *In susceptione Sacramenti pœnitentiæ quanam detestatio requiratur.*
6 *An sufficiat attritio putata.*
7 *An sufficiat actus, quo quis dolet se non habere attritionem peccatorum.*
8 *Quanam attritio requiratur ad recipiendum pœnitentiæ Sacramentum cum fructu.*
9 *An requiratur propositum non peccandi de cætero.*
10 *An ad Sacramentum pœnitentiæ requiratur Contritio.*
11 *An attritio differat a contritione, & in quo differat.*
12 *An attritio, quæ est pars essentialis Sacramenti, differat ab attritione requisita ad recipiendum pœnitentiæ Sacramentum cum fructu.*

QVatuor principaliter quæremus in hoc puncto Primò, quid, & quotuplex sit attritio. Secundò vtrum necessaria sit ad suscipiendum pœnitentiæ Sacramentum cum fructu. Tertiò quænam attritio necessaria sit, & sufficiat ad Sacramentum fructuosè suscipiendum. Quarto quomodo differat attritio a contritione.

PRIMA PROPOSITIO.

1 ATtritio est dolor quidam imperfectus de peccatis, ad distinctionem contritionis, quæ est dolor quidam perfectus, quo quis detestatur peccatum, vt est offensa Dei. Multiplex autem est attritio.

prima est qua quis dolet de peccatis ob finem turpem, & hæc non est vera, & bona attritio; sed illicita, & peccaminosa; actus enim specificatur a fine.

Secunda est, qua quis dolet de peccato ob motiuū, seu finem naturalem, vt si quis doleat de peccato, quatenus est contra rationem, vel quatenus est offensa Dei, considerati non vt finis supernaturalis, sed vt finis naturalis.

Tertia est attritio particularis & non vniuersalis, qua quis dolet solum de aliquo peccato, & non de omnibus, vt si deditus peccatis carnis doleat de huiusmodi peccatis, & non de furtis, vel de alijs criminibus commissis.

Quarta est attritio inefficax, qua quis dolet de peccatis, sed non habet absolutum propositum formale, aut virtuale vitandi peccata in futurum, & hæc dicitur attritio impœnitētium, qualem habet luxuriosus, qui detestatur peccata luxuriæ sine propositione illa præcauendi, vel cum proposito solum inefficaci, seu cum quadam velleitate.

Quinta est attritio supernaturalis, quæ elicitur impulsu Spiritus sancti excitantis, & mouentis hominem ad talē actum eliciendum, & hæc attritio est duplex. Vna, qua quis detestatur peccatum ob turpitudinem ipsius peccati, vel quatenus est iniuria Dei, vel quatenus est malum, vel quatenus est causa mali. Altera est, qua quis detestatur peccatum ob timorem gehennæ, aut aliarum pęnarū, & ad istam attritionem reuocatur dolor, & detestatio peccati ex amore vitæ æternæ. Ita Coninchus disp.1. de pœnitentia num.21. & disp.2 dubio 5. num.37. Bellarminus de pęnitentia lib.2. cap.17. vers. Tertius est timor, Camerota, Zerula, Suarez, & alij locis statim citandis.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 ATtritio necessaria est ad suscipiendum pœnitentiæ Sacramentum cum fructu. Ratio est, tum quia ad Sacramentum requiritur materia; sed attritio est pars materiæ Sacramenti, vt supra ostendimus; ergo ad suscipiendum pęnitentiæ Sacramentum necessaria est attritio. Tum, quia Christus dixit: Nisi pœnitentiam egeritis, simul omnes perhibitis. Hæc autem pęnitentia est salteus attritio coniuncta cum Sacramento pęnitentiæ; Ergo non potest aliquis ad Sacramentum pęnitentiæ suscipiendum cum fructu accedere, nisi saltem attritionis actum habeat, alioquin posset aliquis saluari sine pœnitentia. Ita Coninchus disp.4. dub.5. nu.39. concl.1. & alij Doctores statim citandi.

Sed modo dubium est, quænam attritio necessaria sit, & sufficiat.

TERTIA PROPOSITIO.

3 NOn quęlibet attritio sufficiens est ad gratiam, & ad fructum in Sacramento pęnitentiæ suscipiendum; sed requiritur, & sufficit attritio supernaturalis, & efficax.

Hæc propositio duas habet partes. Prima est, non quamlibet attritionem sufficere ad recipiendum pęnitentiæ a cramentum cum fructu. Secunda est requiri, & sufficere attritionem supernaturalem, & efficacem.

Prima pars probatur a partium enumeratione, supposita diuisione attritionis relata in prima propositione; non enim sufficit attritio ex motiuo turpi, aut ob finem naturalem, aut attritio inefficax, aut attritio non vniuersalis; ergo non sufficit qualibet attritio. Antecedens probatur quo ad singulas partes. Primò quod attritio ex motiuo turpi non sufficiat, patet; nam tantum abest, vt ista attritio sit dispositio ad gratiam, vt potius sit perniciosa, peccaminosa, & contraria gratiæ, vt obseruat Rubertus Abbas apud Suarez disp 5 sec.1. nu.2. apud Zerulam, & apud alios Doctores citatos; actus enim redditur illicitus ex prauo fine, vt constat ex dictis de peccatis.

Secundo, quod attritio elicita ob motiuum, & finem naturalem non sufficiat, Ratio est, quia attritio ob finem naturalem, est actus naturalis; actus autem naturalis non potest esse dispositio ad formam supernaturalem, qualis est gratia; tum quia dispositio ad aliquam formam debet esse proportionata, & eiusdem ordinis cum forma. Tum quia Concilia requirunt dispositionem supernaturalem ad gratiam; cum requirant eam dispositionem, quæ elicitur mediante gratia excitante, & adiuuante, vt patet ex Tridentino sess 6 cap.6. sess.13. cap 3 & sess.14. cap. 4. vbi habetur attritionem esse donum Dei, & Spiritus sancti impulsum; cum igitur attritio ob finem naturalem non sit supernaturalis, nec eliciatur mediante gratia excitante, neq; sit donum Dei, & Spiritus sancti impulsus sequitur attritionem elicitam ob finem naturalem nō esse sufficientem dispositionem ad recipiendam gratiam; quāuis coniunga-

coniungatur cum Sacramento. Ita Henriquez lib. 4. cap. 21. num. 6. & cap. 16. num. 5. Suarez loco citato, & alij quam plures apud Henriquez, & apud Suarez loc. cit.

Tertio, quod non sufficiat attritio inefficax, seu quæ non includit absolutum propositum non peccandi in futurum. Ratio est, tum quia ex Tridentino locis citatis requiritur talis dolor, qui excludat voluntatem peccandi; attritio autem inefficax non excludit voluntatem peccandi. Tú quia dolor, & detestatio talis esse debet, vt tollat affectũ ad peccatũ, sed affectus ad peccatũ nõ tollitur, sed moraliter perseuerat, quoties peccatũ nõ retractatur efficaciter per detestationẽ efficacẽ includentẽ formaliter, aut virtualiter propositum non peccandi in futurum; ergo non sufficit attritio inefficax. Ita Sotus in 4. dist. 17. quæst. 2. art. 5. Hẽriquez cap. 23. num. 7. Nauarrus in manuali cap. primo, num. 36. Regionaldus libro 5. num. 77. Suarez loco citato, & alij contra Syluestrum, & alios apud Henriquez loco citato ad finem.

Verum tamen est, non requiri propositum formale nõ peccandi in futurum. Sed sufficere implicitum, & virtuale, vt patebit ex infra dicendis; cognoscitur autem huiusmodi propositum non adesse, quando pœnitens aduertens se illud non habere, & admonitus a Confessario, vt tale propositum eliciat, hæsitat, vel renuit illud elicere; Quomodo enim dicetur quis habere propositum virtuale, si data opportunitate promendi, & manifestandi tale propositum, non vult illud promere, & manifestare. Ita Bellarminus de pœnitentia lib. 2. cap. 6. & alij Doct. citati.

Quartò, quod non sufficiat attritio particularis, probatur; quia ad recipiendum pœnitentiæ Sacramentum cum fructu requiritur talis dolor, quo retractetur voluntas, & tollatur affectus ad peccatum, & excludatur omnis voluntas peccandi; talis autem dolor esse non potest, nisi sit vniuersalis de omnibus peccatis; cum fieri possit, ut quis detestetur vnum genus peccati, & aliud amet, & appetat.

Ex quo sequitur eum, qui facto examine cõscientiæ recordatur aliquorum peccatorum, & aliquorum obliuiscitur, non obtinere peccatorum remissionem, si dolorem solum habet eorum peccatorum, quæ menti occurrunt; hic enim non dicitur habere dolorem vniuersalem. Propterea consulendum est pœnitentibus, vt facto examine cõscientiæ, non solum detestentur peccata, quæ in mentem venerunt; vérum etiam alia, si quæ forté commiserunt; Vel vt in principio examinis detestantur omnia peccata, cum proposito illa præcauendi in futurum. Ita Nauarrus cap. 1. num. 22. Coninchus de pœnitentia disp. 2. dubio 2. num 13. conclu. 1. & alij communiter.

Secunda pars propositionis, in qua diximus ad gratiam in Sacramento pœnitentiç recipiendam requiri, & sufficere attritionem supernaturalem, & efficacem, probatur. Tum quia non sufficit, nec requiritur attritio ex motiuo turpi, vel ob finem naturalem, vel attritio inefficax, aut particularis. Ergo requiritur, & sufficit attritio supernaturalis, efficax, & vniuersalis, cum alia attritio nequeat assignari. Tum quia sic habetur in Trid sess. 14. cap. 4. Tũ quia huiusmodi attritio est proportionata, & eiusdẽ rationis cum forma introducenda, & excludit affectum ad peccatum; ad recipiendum autem Sacramentum cum fructu requiritur, & sufficit attritio proportionata gratiæ, excludens affectum ad peccatum. Ita Suarez loco citato, Reginaldus loco citato, num. 40. & 41. Valentia tom. 4. disp. 7. quæst. 1. puncto 4. columna 9 Zerola de pœnitentia cap. 6. quæsito 1. Chamerota tract. 6. de contritione, dubio 2. vers. Dico tertio, Pitigianus 2. parte dist. 14. q. 4. art. 7. concluf. 1. Bellarminus de pœnitentia lib. 2. cap. 8. propositione prima, & alij.

Hinc patet eum, qui recipit pœnitentiæ Sacramentum cum detestatione omnium suorum peccatorum ob timorem gehennæ, vel alterius pœnæ, quæ a Deo infligitur, obtinere suorum peccatorum remissionem. Ita Doctores citati.

4 Quæres, quomodo bona sit attritio, qua homo timore pœnæ dolet de peccatis.

Pro solutione illius difficultatis notandum, est hominem posse tripliciter dolere de peccatis ob timorem pœnæ.

Primò ob timorem pœnæ excitatiuè, seu ob causam extrinsecam, quatenus scilicet homo timore pœnæ arripit occasionem dolendi de peccatis, & præstandi bonum aliquod opus.

Secundo potest dolere de peccatis ob timorem pœnæ, tanquam ob finem proximum, non excludendo vltimum finem, idest Deum, ad cuius gloriam hoc totum referri potest.

Tertiò dolere potest de peccatis ob timorem pœnæ, sed cum tali affectu, vt, si pœna non esset, non præcaueret peccatum hoc posito.

Respondeo primò, timorem primo modo, quo scilicet homo excitatur ad dolorem peccatorum timore pœnæ; esse bonum. Ratio est, tum quia hic est consuetus, & ordinarius, modus, quo Deus peccatorem pertrahit ad meliorem frugem, vt patet ex illo loco. Nisi pœnitentiã egeritis, simul omnes peribitis. Ex quo loco deducitur hominem incitari ad pœnitentiam timore pœnæ mortis. Tum quia hoc est definitum in Tridentino sess. 6 cap. 6. illis verbis a Diuinæ iustitiæ timore, quo vtiliter concutiuntur.

Respondeo secundò, timorem secundo modo, quo scilicet quis dolet de peccatis ob timorem pœnæ, tanquam ob finem proximum, esse bonum, & laudabilem, vt constat, tum ex Tridentino sess. 14. cap. 4 & sess 6. canone 8. Tum ex Psalmo 33. Venite filij audite me, timorem Domini docebo vos, & alibi. Timete Dominum omnes Sancti eius, qui locus exponitur de timore pœnarum a Diuo Basilio apud Suarez loco citato, sect. 2. num. 4. & 7. Tum quia consentaneum est rationi, vt peccatum odio habeatur propter pęnam; Ergo potest odio haberi propter pœnam, consequenter huiusmodi actus est bonus, cum sit conformis rationi, & in ipso non includatur affectus ad peccatum; pœnitens enim non habet hanc intentionem, vt, si pœna non esset, non euitaret peccatum, sed vitat, & detestatur peccatum ob pœnam, quæ licet in hoc actu sit finis proximus, non tamen excludit vltimum finem. Ita Nugnus in additionibus ad tertiam partem, quæst. 1. art. 2. dubio 2. pagina mihi 182. Nauarrus cap. 1 num. 8. Reginaldus lib. 5. num. 18. & alij communiter: & hic actus potest esse supernaturalis, si ex motiuo supernaturali eliciatur, seu dirigatur ad finem supernaturalem, vt tradit Suarez disp. 5. sect. 2. & alij.

Respondeo tertiò, timorem tertio modo, quo scilicet quis dolet de peccatis ob timorem pœnæ, sed ita est affectus, vt si pœna non esset, non præcaueret peccatum, non esse bonum, sed malum, & peccaminosum; nam includit affectum actualem ad peccatum; actualis autem affectus ad peccatum est peccatum. Ita Sanctus Thomas secunda secundæ quæst. 19. Nugnus loco citato, & alij cõmuniter.

Ex dictis in præcedentibus colligi potest solutio multorum casuum

5 Primò in susceptione Sacramenti pœnitentiæ non sufficere solam detestationem peccatorum, quæ continetur in voluntate suscipiendi Sacramentum pœnitentię; sed requiri actualem dolorem seu attritionem. Ratio est, tum quia detestatio peccatorum contenta in voluntate suscipiendi Sacramentum non est propriè attritio. Ex dictis autem constat ad suscipiendum pœnitentiæ Sacramentũ requiri attritionem. Tum quia Concilium Tridentinum sess. 6. cap. 14. dicit in susceptione Sacramenti non remitti peccata sine motu pęnitentiæ, quam pœnitentiam postea sess. 14 cap. 4. diuidit in contritionem, & attritionem; ergo ad recipiendum pœnitentiæ Sacramentum cum fructu requiritur motus pęnitentiæ, idest attritio, & non sufficit detestatio peccatorum inclusa in voluntate suscipiendi Sacramentum. Ita Vasquez quæst. 91. art. 1. dubio 1. num. 2. de pœnitentia, Pitigianus 2. parte dist. 14. quæst. 4. art. 7. vers. dixi etiam, Bellarminus de pęnitentia lib. 2. cap 6. & alij communiter contra nonnullos alios apud Syluestrum verbo confessio primo quæsito 21.

6 Secundò non sufficere attritionem putatam attritionem, nisi verè sit attritio. Ratio est, quia de lege ordinaria nullus iustificatur, nisi debitas habeat dispositiones: sed inter cęteras dispositiones de lege ordinaria requisitas ad gratiam in Sacramento pęnitentiæ recipiendam est attritio, vt dictum est in tertia propositione; ergo requiritur vera attritio, & non sufficit attritio putata. Ita Pitigianus 2. parte dist. 14. quæst. 4. art. 7. Reginaldus, Suarez, & alij, quos supra retuli de materia Sacramenti pœnitentiæ, & quamplures alij, Doctores apud Henriquez lib. 4. cap. 26. num. 2. contra Chamerotam loco citato, & alios existimãtes sufficere attritionem putatam, saltem quando pœnitẽs bona fide accedit, & credit se esse sufficienter dispositum, post quam debitam præmisit diligentiam ad sese præparandum

randum. Immo aliqui Doctores asserunt hoc valere, etiamsi omissa sit vera attritio ob negligentiam in præparatione facienda: sed hoc non est admittendum, vt patet tũ ex ratione superius allata, Tum ex infra dicendis de confessione informi.

7 Tertiò ad pœnitentiæ Sacramentum suscipiendum non sufficere actum, quo quis delet se non habere attritionem peccatorum. Ita Henriquez lib. 4. cap. 16. num. 5. Vasquez de pœnitentia q. 92. art. 1. dubio 3. num. 6. & alij communiter contra Nauarrum cap. 1. num. 20. Paludanũ in 4. dist. 17. quæst. 1. art. 5. & alios. Ratio est, quia huiusmodi dolor non est attritio peccatorum; sed dolor carentiæ attritionis; Ad Sacramentum autem pœnitentiæ cum fructu recipiendum requiritur attritio. Obserua tamen cum actu, quo quis dolet se attritionem de peccatis non habere, vt plurimum coniunctum esse dolorem de peccatis, quamuis pœnitens illum non dignoscat.

8 Quartò ad recipiendum pœnitentiæ Sacramentum cum fructu requiri attritionem supernaturalem, efficacem, & vniuersalem, vt communiter testantur Doctores contra Dominicum Sotũ in 4. dist. 18. quæst. 3. & alios apud Suarez disp. 5. sect. 1. num. 4. asserentes sufficere attritionem naturalem.

9 Quintò ad recipiendum pœnitentiæ Sacramentum cũ fructu requiri propositum non peccandi de cętero. Ratio est, quia ad Sacramentum pęnitentiæ recipiendum requiritur attritio efficax, & vniuersalis: non potest autem esse attritio efficax, & vniuersalis, nisi excludatur voluntas peccandi in futurum, & includatur propositum non peccandi. Ita Pitigianus 2. parte dist. 14. quæst. 3. ar. 8. conclusione 1. & alij Doctores citati.

Ex quo fit, vt, illi qui secum deliberauit potius peccare mortaliter, quam mori, deneganda sit absolutio; quia non habet propositum vitandi peccata; Si vero habeat propositum non peccandi; potest absolui, etiamsi fortè dubitet, quid faceret in tali casu, vt ait Nauarrus cap. 1. nu. 9. Reginaldus lib. 5. num. 37. Zerola de pœnit. cap. 7. quæsito 5. & alij, quos infra referam.

Obserua tamen sufficere propositum virtuale, quo quis ita detestatur peccata, vt si menti occurrerent peccata futura, firmum eliceret propositum illa præcauendi in futurum: nam aliquis potest efficaciter dolere de peccatis cum proposito virtuali non aduertens ad peccata in futurum. Ita Caietanus in summa verbo confessio, num. 12. Nauarrus in Manuali cap. 1. num. 6. Vega lib 13. cap. 21. de iustificatione, Pitigianus loco citato conclus. 3. & alij.

10 Si quæras, vtrum ad Sacramentum pœnitentiæ requiratur contritio.

Respondetur negatiuè, sed sufficere attritionem, quãuis non putetur contritio, sed cognoscatur esse attritio. Ratio est, tum quia Sacramentum pœnitentiæ nunquam produceret primam gratiam, nec remitteret peccata mortalia; sed peccata prius supponerentur remissa per contritionem; In Tridentino autem sess. 14. cap. 5. habetur hominem virtute Sacramenti iustificari cum attritione. Tum quia sequeretur legem Euangelicam esse grauiorem lege antiqua, in qua homines cum sola contritione iustificabantur; ergo ad iustificationem in Sacramento pœnitentiæ non requiritur contritio, sed sufficit attritio. Ita Corduba lib. 1. quæst. 1. Nugnus in additionibus to. 2. ad tertiam partem quæst. 9. art. 1. dubio 3. Paludanus in quarto dist. 12. quęst. 8. conclu. 3. num. 18. Vasquez loco citato num. 14. & alij Doctores citati, contra Medinam, & alios apud Vasquez loco citato dubio 2. num. 1.

Ad obiectiones, & locos scripturæ, quibus aliquis conari posset ostendere, non posse remissionem peccatorum sine perfecta pęnitentia, & contritione obtineri. Respondetur in illis locis sermonem esse de iustificatione extra Sacramentum; nam ad iustificationem extra Sacramentum obtinendam requiritur contritio formalis; vel saltem virtualis. In Sacramento vero pœnitentiæ non est necessaria contritio, sed sufficit attritio deficiente contritione.

QVARTA PROPOSITIO.

11 Attritio multum differt a contritione. Primò, quia attritio dicitur dolor imperfectus; contritio vero dolor perfectus, vt constabit ex dicendis. Tum quia diuersum est motiuum contritionis, & attritionis; nam contritio detestatur peccata, quatenus sunt offensa seu malum Dei: attritio vero detestatur peccata ob metum gehennæ, aut aliarum pœnarum, vt pœnæ damni, aut amissionis gloriæ, & gratiæ, vel ob turpitudinem ipsius peccati.

Tertiò, quia contritio est actus charitatis, vt superius ostendimus, attritio vero est actus virtutis pęnitentiæ.

Quartò, quia contritio est ex se dispositio ad gratiam; cum peccator per contritionem constituatur in gratia: attritio verò ex se non sufficit ad consequendam gratiam, nisi coniungatur cum Sacramento: si vero coniungatur cum Sacramento sufficit ad consequendam gratiam, & dicitur efficere hominem de attrito contritum; non quia attritio fiat intrinsecè contritio; hoc enim fieri non potest; cum attritio versetur circa vnum motiuum; cõtritio verò circa aliud, & sint actus diuersæ speciei, vt ait Chamerota loco citato, & alij statim citandi, quidquid in contrarium sentiat Angelus loco statim citando, sed quia attritus vi Sacramenti recipit gratiam, quam etiam recipit contritus per contritionem. & hoc est fieri ex attrito contritum non intrinsecè, sed extrinsecè. Ita Sanctus Thomas quæst. 1. de partibus pęnitentiæ, art. 3. Nugnus ibidem dub. 1. pag. mihi 186. Valentia to. 4. disp. 2. quæst 8. puncto 2. Henriquez lib. 4. cap. 25. Suarez disp. 5. sect. 3. Vasquez quęst. 82. art. 1. dubio 2. num. 14. & quæst. 86. art. 3. dubio 8. num. 4. Zerola de pęnitentia cap. 6. quæsito 2. & 3. Angles in suis floribus in quartum q de contritione lib. 4. Chamerota tract. 6. de contritione, dubio 2. Pitigianus parte 2. dist. 14. q. 2. art. 6. conclus. 2. & alij communiter.

12 Quæres, vtrum attritio, quæ est pars essentialis Sacramenti, differat ab attritione requisita ad recipiendum pęnitentię Sacramentum cum fructu, quam superius diximus appellari posse partem integralem.

Respondeo affirmatiuè. Ratio est, quia attritio, quæ est pars essentialis Sacramenti, potest esse dolor naturalis, vt patet ex supra dictis: dolor verò requisitus ad fructum, & effectum Sacramenti debet esse supernaturalis, vt patet ex tertia propositione. Ita Henriquez cap. 16. num. 2. in commentario littera D, vbi refert Canum. Ledesmam, & & alios contra Vasquez quęst. 92 art. 2. dubio vnico, num. 13. Coninchum disp. 4. dubio 5. num. 40. & alios asserentes, eundem dolorem requiri ad essentiam, & effectum Sacramenti pęnitentiæ.

PVNCTVM IV.

Quodnam sit obiectum materiale, & formale contritionis, & attritionis.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Obiectum materiale contritionis est peccatum commissum, & nondum dimissum, seu id, quod facit inimicum Dei, seu quodest malum, & offensa Dei. Ratio est, quia illud est obiectũ contritionis, circa quod versatur contritio: sed contritio versatur circa peccatum, seu circa id, quod facit hominem Deo inimicum, & quod est malum, & offensa Dei; Ergo obiectum contritionis est peccatum commissum, & nondum dimissum, &c. Ita Henriquez lib. 4. cap. 19. num. 9. Ze-

Zerola de pœnitentia cap. 7. quæsito 18. versiculo Respondetur secundo, & alij, quos supra retuli de materia Sacramenti pœnitentiæ.

2 Hinc colligi potest primò, hominem aliquando posse contritionis actum elicere de ijs, quæ trahunt ad peccatum, vt de malis habitibus, occasionibus peccatorum, & actibus ipsis peccaminosis; nam aliquo modo efficiunt hominem Deo inimicum.

3 Secundò hominem non posse contritionis actum elicere de peccato dimisso, si peccatum consideretur vt dimissum; nam secundum hanc rationem non facit hominem Deo inimicum; si vero peccatum consideretur, vt fuit ab homine commissum, & vt alias fecit Deo inimicũ, potest esse materia contritionis, & hoc pacto viri iusti sæpius contritionis actum eliciunt ob memoriam peccatorum antea commissorum.

4 Tertiò peccatũ dimissum, quod nescitur, an dimissum, posse esse obiectum contritionis; potest enim representari intellectui secundum rationem, qua fecit hominem Deo inimicum.

5 Quartò actum contritionis elici posse de peccatis venialibus. Ratio est, quia peccata venialia sunt aliqua offensa Dei, & aliquo pacto efficiunt hominem Deo inimicum, disponendo ad peccatum mortale iuxta illud, Qui spernit modica, paulatim decidet. Ita Zerola loco citando, & alij.

6 Quintò actum contritionis haberi non posse de peccato originali, si peccatum originale consideretur vt dimissum per baptismum; si vero non cõsideretur vt dimissum, potest de ipso contritionis actus haberi; nam efficit hominem Deo inimicum. Ita Pitigianus 2. parte dist. 14 quæst. 3. art. 0. conclusione prima, Zerola de Pœnitenza cap 7. quæsito 18. & alij.

:. Objcies, illud est obiectum contritionis, quod est obiectum charitatis, cum contritio sit actus charitatis. Sed obiectum charitatis non est peccatum, sed Deus; ergo peccatum, seu id, quòd aliqua ratione efficit hominem Deo inimicum, non est obiectum contritionis.

Respondeo duplex esse obiectum contritionis. Vnum, circa quod versatur contritio tanquam circa obiectum destruendum. Alterum est obiectum circa quod versatur contritio tanquam circa obiectum amplexandum. Obiectum materialiter destruendum est peccatum; obiectum verò amplexandum est Deus, propter quem homo detestatur peccatum.

7 Sextò colligi potest obiectum materiale attritionis esse peccatum, vt patet a simili de contritione; quamuis attritio non feratur in peccatum sub ea ratione formali, sub qua fertur contritio Ita Pitigianus loco citato conclusione 4. & alij Doctores citati.

8 Quæres primò, vtrum peccatum futurum possit esse obiectum contritionis, seu vtrum possimus habere contritionem de peccato futuro.

Respondeo peccatum futurum non esse obiectum directum, sed ex consequenti, quatenus in contritione includitur propositum non peccandi in futurum. Ratio est, quia obiectum contritionis est peccatum commissum; contritio enim est detestatio offensæ factæ Deo, cum proposito non amplius offendendi; peccatum autem futurum non est offensa facta. Ita Sanctus Thomas dist. 13. q. 1. art. 2. quæstiuncula 4 & in additionibus q. 2. art. 4. Nugnus ibid. in additionibus. Nauarrus cap. 1. num. 21. Grassius lib. 1. decisionum, cap. 3. num. 2. & alij.

9 Quæres secundò, vtrum peccatum alienum possit esse obiectum contritionis, seu vtrum possimus contritionis actum habere de peccatis alienis.

Respondeo negatiuè. Ratio est, quia contritio est actus detestationis peccatorum, quæ nos efficiunt Deo inimicum; sed peccata aliena nõ efficiunt nos inimicum Deo; ergo peccata aliena non sunt obiectum contritionis. Possumus quidem de peccatis alienis dolere, sed talis dolor non est proprie cõtritio, nisi doleamus de peccatis alienis, quatenus sunt nostra propria, vt quia nos fuimus causa peccati alterius, vel quia nos peccatum alienum imitati sumus. Ita Sanctus Thomas in additionibus ad tertiam partem, quæst. 2. art. 5. Nugnus ibidem. Suarez de pœnitẽtia disp. 2. sec. 1. num. 1. Grassius loco citato cap 4. num. 8. Summa Corona de pœniten tia num 13. & alij.

10 Quæres tertiò, vtrum per actũ contritionis possimus vnum peccatum mortale detestari, nõ detestando cætera.

Respondeo negatiuè, nisi saltem virtualiter detestemur cætera; quamobrem qui plura habet peccata mortalia, vnius tantum recordatur, non potest de illo, cuius recordatur, contritionis actum elicere, quin etiam virtualiter cætera detestetur. Ratio est, quia actus contritionis includit virtualem dilectionem Dei super omnia; est enim actus charitatis; nullus autem potest Deum super omnia diligere, nisi saltem implicitè detestetur ea, quæ Deo displicent.

Ex quo patet eum, qui recordatur plurium peccatorum mortalium, non posse de vno tantum veram habere contritionem, nec iustificari posse, nisi per contritionem omnia detestetur. Ita Corduba lib. 1. quæst. 5. Hẽriquez lib. 4 cap. 28. num. 5. Suarez disp. 3. sec. 8. num. 5. & disp. 4. sec. 6. num. 17. Coninchus disp. 1. de pœnitentia, dubio 5. num. 30. conclu. 1. Nugnus in additionibus ad tertiam partem, quæst. 2. art. 6. difficultate 2. Zerola de pœnitentia cap. 2. quæsito 15. contra nonnullos alios.

SECVNDA PROPOSITIO.

11 OBiectum formale contritionis est peccatum, quatenus est offensa Dei, vel malum Dei, vel contra amicitiã Dei. Ratio est, tum quia illud est obiectũ formale cõtritionis per quod actus cõtritionis distinguitur ab actibus aliarũ virtutũ; sed actus cõtritionis distinguitur ab actibus aliarũ virtutũ per hoc, quod detestatur peccata, vt sunt offensa Dei, &c. actus.n. aliarum virtutũ non sunt detestationes peccatorum, vt sunt offensa Dei, &c. ergo obiectum formale contritionis est peccatum, vt est offensa Dei, &c. Tum quia peccatum sub hac ratione consideratum est obiectum formale alicuius actus, sed non est obiectum alterius actus; quam contritionis, &c. ergo est obiectum formale contritionis.

12 Hinc patet, contritionem specie differre ab attritione; nam aliud est obiectum formale contritionis, & aliud attritionis; cum formale obiectum attritionis sint peccata, quatenus sunt iniuria Dei, &c. vt patet ex dictis puncto antecedenti, & quæstione prima de virtute pœnitentiæ; attritio enim est actus virtutis pœnitentiæ, consequenter habet pro obiecto formali obiectum formale virtutis pœnitentiæ.

PVNCTVM V.

Vtrum vnus actus contritionis sufficiat ad delenda omnia peccata, vel vtrum ad delenda singula peccata requirantur singulæ contritiones.

1 *An vnus contritionis actus ad delenda omnia peccata sufficiat.*
2 *An eodem actu tenemur detestari mortalia, & venialia.*
3 *Per quem contritionis actum obtineatur remissio venialium.*
4 *An actus, quo quis detestatur peccata vt sunt grauis offensa Dei, sufficiat ad delenda venialia.*
5 *An perfectio actus requiratur ad delenda venialia, quam mortalia.*
6 *An venialia deleantur per gratiam habitualem, vt sic.*

IN præcedenti puncto propositione prima ostendimus, per actum contritionis peccata deleri, agendum modo est primo, vtrum ad delenda peccata requirantur tot actus contritionis, quot sunt peccata. Secundò vtrum per eundem contritionis actum teneamur mortalia, & venialia simul detestari.

PRIMA PROPOSITIO.

1 AD delenda singula peccata non requiruntur singulæ contritiones, sed sufficit vnus contritionis actus respiciens oĩa peccata. Ratio est, tũ quia si pro singulis peccatis singulæ contritiones requirerentur, sequeretur contritionem fieri ex multis actibus, & singulos actus contritionis non esse actus contritionis iustificantis hominem; nam habens multa peccata mortalia non iustifica.

ficaretur per primum actum, sed post multos actus: Hoc autem non est admittendum, cum homo iustificetur, quotiescumque cõtritionis actum elicit, iuxta illud Ezechielis 18. in quacumque hora ingemuerit peccator omnium iniquitatum eius non recordabor amplius. Præterea sequeretur eum, qui vnum contritionis actum elicuit, non posse saluari, si elicito primo contritionis actu ex hac vita migraret, & post primum actum tempus illi non super esset ad detestanda reliqua peccata. Tum quia vna aspersione multi possunt baptizari, vna absolutionis forma possunt omnia, & singula peccata deleri; ergo etiam vno cõtritionis actu possunt omnia peccata remitti; consequenter ad delenda singula peccata non requiruntur singulæ contritiones. Tum quia nullum extat præceptum diuinum, vel naturale obligans hominem ad singulas contritiones singulorum peccatorum; ergo &c. Ita Sanctus Thomas in additionibus, quæst.2. art.6. Nugnus ibidem dubio 1. conclu. 1. Valentia to 4 disp.7. quæst.8. puncto 6. in principio. Suarez de pœnitentia disp.4. sec.6. n.3. Reginaldus lib.5. n.51. Nauar. c.1. n.25. Victoria de Sacramentis, n.116. Sotus in quarto, dist.17. q.2. art.3. versus finem, Pitigianus 2. parte dist. 14. quæst.3. ar.7. conclus.4. Zerola de pœnitentia cap.7. quæsito 19. vers. Dico secundo, Henriquez lib.4. cap.7. num.2. vbi refert Palatium. Canum, & alios, & cap.18. num. 3. & 4. contra Coninchum disp. 2. dubio 8. num. 80. Syluestrum, Angelum, Paludanum, & alios apud Nugnum, & apud alios præcit. Doct.

Obijcies Primò, ad delenda peccata in Sacramento pœnitentię requiritur confessio singulorum peccatorum; ergo etiam, requiri videtur singulorum peccatorum contritio.

Respondeo negando consequentiam. Ratio disparitatis est, tum quia Confessio fit per modum iudicij, in quo manifestanda sunt singula crimina, vt reus absoluatur, & iuxta illa puniatur. Tum quia integritas confessionis peccatorum est de iure diuino; nullum vero ius apparet, quo fideles obligentur ad singulas de peccatis contritiones.

Obijcies Secundò, sicut Dauid dolebat de singulis peccatis psalmo 6. Lauabo per singulas noctes lectum meum, vbi Glossa per singulas noctes explicat singula peccata, & per lectum intelligit conscientiam. Ita peccator debet singulorum peccatorum singulos contritionis actus habere.

Respondeo negando consequentiam; non enim ex illo antecedenti colligendum est vniuersale præceptum obligans fideles ad singulas de peccatis contritiones, sed inde solum deducitur, quid Dauid effecerit.

Hinc patet pœnitentem, qui se præparat ad confessionẽ, satisfacere, si ante examen, aut facto examine, aut inter examinandam conscientiam vno actu detestetur omnia sua peccata. Ita Suarez disp.4. sect.6. assertione 2. ad finẽ. Henriquez lib.4 cap.18. Nauarrus cap.1. num.25. Reginaldus lib.5 num.54. Zerola de pœnitentia cap.7. quæsito 15. & cap.19. quæsito 7. Caietanus 3. parte, quæst.87. art.1. & quæst.1. de contritione, vbi asserit ridiculum esse dicere, de singulis peccatis singulas exigi contritiones, siue contritionem secundum se ipsam consideres, siue in ordine ad Sacramentalem confessionem.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Non tenemur eodem actu detestari mortalia, & venialia, sed possumus remissionem mortalium obtinere, quamuis remissionem venialium non obtineamus. Ratio est, quia non tenemur eodem actu detestari peccata, vt sunt grauis, & vt sunt leuis offensa Dei; ergo non tenemur eodem actu detestari mortalia, & venialia, consequenter possumus remissionem mortalium obtinere non obtenta remissionem venialium; nam qui detestatur mortalia, quatenus sunt grauis offensa Dei, obtinet illorũ remissionem; cum talis detestationis; actus oppositionem habeat cum peccatis mortalibus, quamuis nõ habeat oppositionem cum venialibus. Immo tantum abest, vt oppositionem habeat cum venialibus, vt simul cum tali actu reperiri possit complacentia peccatorum venialium.

3 Ex quo deducitur, remissionem peccatorum venialium non obtineri per quemlibet contritionis actum, sed per eum actum, qui cum peccatis venialibus oppositionem habet; omnis enim expulsio fit per aliquam oppositionem, & nisi inter aliqua duo sit oppositio mediata, vel immediata, ex natura sua, vel ex institutione, non sequitur exclusio inter ipsa. Ita Sanctus Thomas quæst. 86. art. 3. Coninchus disp. prima de pœnitentia dubio 5. num. 32. & alij.

4 Secundò infertur actum, quo quis detestatur peccata, vt sunt grauis offensa Dei, non sufficere ad delenda venialia; cum talis actus non habeat oppositionem cum venialibus: sufficit vero actus, quo quis detestatur peccata venialia, vt sunt aliqua offensa Dei, aut actus, quo quis vult placere Deo, etiam in minimis; nam isti duo actus oppositionem habent cum peccatis venialibus.

5 Tertiò perfectiorem actum requiri ad delenda venialia, quam ad delenda mortalia; nam mortalia delentur immediatè per gratiam, & mediatè per actum contritionis, quo quis detestatur peccata, vt sunt grauis offensa Dei, seu per actum dilectionis, quo quis vult placere Deo in rebus grauibus. Venialia verò delentur immediatè per actum contritionis, quo displicent peccata, vt sunt leuis, seu aliqua offensa Dei, aut per actum dilectionis, quo quis vult Deo etiam in minimis placere, vt patebit ex dicendis de Sacramentalibus.

6 Quartò per gratiam habitualem vt sic non deleri peccata venialia; gratia enim non habet sufficientem oppositionem cum peccatis venialibus; alioquin sequeretur hominem iustum, quem constat habere gratiam habitualem, semper carere peccatis venialibus, quod non est admittendum, cum septies in die cadat iustus.

PVNCTVM VI.

Vtrum ad contritionem, & iustificationem requiratur consideratio, & recogitatio peccatorum.

1 & 2 *An distincta vel saltem confusa peccatorum recogitatio requiratur ad iustificationem.*

3 *In quibus casibus pœnitens tenetur peccata sua distinctè recogitare.*

4 *An iustificetur, qui contritionis actum elicit vnius tantummodo peccati, cuius recordatur.*

Quæres primo, vtrum requiratur cognitio peccatorum saltem confusa. Secundò, vtrum requiratur distincta cognitio.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Ad iustificationem obtinendam per contritionem requiritur saltem confusa peccatorum commissorum consideratio. Ita Doctores statim citandi. Ratio est, tum quia Isaiæ 38. dicitur. Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ, qui locus explicatur de recogitatione, & cognitione peccatorum prærequisita ad contritionis actum eliciendum. Tum quia contritio est actus voluntatis; voluntas autem non fertur in incognitum. Tum quia nullus dolere potest de offensa alteri facta, illique congruam pro offensa satisfactionem exhibere, nisi aliqua ratione cognoscat, in quo illum offenderit; Ergo ad contritionem requiritur saltem confusa peccatorum consideratio; cum homo per contritionem doleat de offensa Dei, illique intendat satisfacere. Ita Suarez disp. 4. sect. 6. num. 9. Pesantius in additionibus ad tertiam partem quæst.5. ar.5. disp.5. Valentia tom.4. disp.7. quæst. 8. puncto 6. Nugnus in additionibus ad tertiam partem quęst.2. artic. 6. dubio 1. Coninchus, & Franciscus Pitigianus locis statim citandi. Henriquez lib. 4. cap.17. num.9. & alij communiter.

Non nego tamen, quin aliquis possit aliquando iustificari, etiam si non reuocet vllum peccatum in mentem, vt patet in eo, qui elicit actum dilectionis Dei super omnia nullo modo cogitans de peccatis, vt bene tradit Coninchus de penitentia disp. 2. dubio 6. num. 51. & dubio 8. num 76. & alij. quos supra retuli de necessitate contritionis; sed nego, aliquem iustificari posse per actum contritionis, nisi cognitionem aliquam peccatorum habeat, vt patet ex allatis rationibus.

SE-

SECVNDA PROPOSITIO.

2 AD contritionem, & iustificationem non requiritur per se loquendo distincta singulorum peccatorum recogitatio, sed sufficit confusa. Hæc propositio patet, tum exemplo Magdalenæ, quę cum pluribus peccatorum vinculis obstricta teneretur, subito iustificata fuit, nec tam breui temporis spatio singula peccata potuit in mẽtem reuocare. Tum quia si quis posita confusa peccatorum cogitatione actum contritionis eliciat, statim iustificatur Ezechielis 18. In quacunque hora ingemuerit peccator, omnium iniquitatum eius non recordabor amplius. Ergo ad contritionem, & iustificationem sufficere videtur confusa peccatorum recogitatio. Tum quia nullum extat ius naturale, aut positiuum obligans hominem ad distinctam singulorum peccatorum recogitationem ante, vel etiam post contritionem; ergo per se loquendo non est necessaria distincta peccatorum recogitatio. Ita Pitigianus parte 2. dist. 14. quæst. 3. art. 7. conclus. prima, & alij Doctores citati.

3 Dixi per se loquendo, vt aduerterem nonnullos dari casus in quibus pœnitens tenetur peccata sua ante, vel post contritionem distinctè recogitare.

Primus casus est, quando post contritionem facienda est confessio; tunc enim necessarium est examen conscientiæ; cum nullus possit peccata sua confiteri, nisi facto examine conscientię quantum postulat ratio loci, temporis, & personæ, vt inferius explicabo. Ita Nugnus loco citato Vasquez quæst. 86. art. 2. dubio 7. num. 16. Coninchus loco citato dubio 8. nume. 77. Grassius loco supra citato, cap. 5. num. 4. Henriquez loco citato, & alij locis citatis.

Secundus casus est, quando extat obligatio restitutionis faciendæ; tunc enim qui ratione damni iniustè illati, aut ratione contractus obligationem habet restituendi, tenetur diligenter singula sua peccata perpendere, quantum opus est ad integram restitutionem faciendam; nam qui tenetur ad finem, tenetur etiam ad media ad eum finem ordinata. Ita Pitigianus 2. parte distin. 14. quæst. 3. art. 7. conclus. 4. & alij Doctores citati.

Tertius casus est, quando remedium aliquod assumendum est ad euitanda peccata, vel quando aliqua peccatorum occasio auferenda est, vt patet ex mox allata ratione. Ita Suarez disp. 4. sect. 6. assertione 2. Henriquez cap. 28 num. 3. Maior in 4. dist. 17. quæst. 3. Victoria in summa cap. 4. num. 116.

Objicies, medicus non potest rite curare infirmum, nisi bene norit ipsius prauam valetudinem; ergo neque peccator potest animæ debitum sanitatis remedium adhibere, nisi benè, & distinctè cognoscat conscientiæ suæ vulnera, & peccata.

Respondeo negando consequentiam. Ratio disparitatis est, quia pro infirmitate corporali varia, & diuersa remedia iuxta varia infirmitatis genera possunt adhiberi; cum enim non omnis infirmitas eadem postulet remedia, sequitur necessariam esse claram notitiam morbi corporalis, vt congruum, & debitum remedium applicetur; hoc autem non est necesse in infirmitate animæ, quæ posita confusa infirmitatis cognitione vno contritionis actu per se loquendo sanatur. Ita Suarez loco citato, assertione 2. ad finem, & alij.

4 Quæres vtrum, qui facto peccatorum examine, recordatur vnius tantummodo peccati, iustificetur, si de illo peccato contritionem eliciat, quamuis alia peccata commiserit, quorum non recordatur.

Respondeo iustificari. Ratio est, quia ille actus contritionis, virtualiter, & interpretatiue includit detestationẽ omnium aliorum peccatorum, quorum non recordatur; est enim virtualis dilectio Dei super omnia; non potest autem quis Deum super omnia diligere, nisi saltem virtualiter, & interpretatiuè detestetur omnia, quæ Deo Displicent. Ita Suarez disp. 4. sect. 6. assertione 3. num. 17. & alij Doctores statim citandi.

Objicies, ad recipiendum pœnitentiæ Sacramentum cum fructu non sufficit attritio peccatorum, quæ facto examine menti occurrerunt, vt superius diximus; sed requiritur dolor vniuersalis; Ergo etiam ad iustificationem extra Sacramentum non sufficit actus contritionis, quo quis detestatur peccatum, quod venit in mentem.

Respõdeo negando consequentiam. Ratio disparitatis est, quia actus contritionis includit virtualiter detestationem peccatorum, quamuis in mentẽ non venerint; actus verò attritionis non includit huiusmodi detestationem, cum sit dolor imperfectus, nec sit actus charitatis, sicut est contritio.

Obserua tamen cum Grassio loco citato, cap. 5 num. 25. Sancto Thoma q. 80. art. 4. ad primum. Soto dist. 12. quæst. 2. art. 6. Suarez loco citato num. 16. vbi refert Diuum Bonauenturam, pœnitentem, qui recordatur alicuius solum peccati, tutius agere, si non solum doleat de peccato, cuius recordatur, verum etiam de alijs, si forte commisit; sic enim eligit viam tutiorem, & certiorem.

PVNCTVM VII.

Quanta debeat esse detestatio, seu contritio quo ad durationem temporis, & quo ad intensionem, vt per ipsam peccata remittantur.

1 *Contritio quot modis dicatur magna.*
2 *Quanta esse debeat Contritio quoad durationem temporis.*
3 *Quanta esse debeat quo ad intensionem physicam.*
4 *Quomodo pœnitens peccata detestari debeat.*
5 *An maior detestatio requiratur de grauiori, quam de leuiori peccato.*
6 *An mortaliter peccet, qui magis detestatur leuius, quam grauius peccatum.*

1 NOtandum cõtritionem dupliciter dici magnam. Primò intensiuè Secundò appretiatiuè.

Dicitur magna intensiue, quando magno conatu, & feruore elicitur: sicut calor dicitur magnus, quando est vehemens, & reddit subiectum satis calidum, & ex opposito calor dicitur paruus, quando est tenuis, & reddit subiectũ parum calidum; tunc verò detestatio, seu contritio dicitur magna appretiatiuè, quãdo quis magis detestatur peccatum, quam aliquod aliud malum, vt si magis detestetur peccatum, quam infirmitatem, vel amissionem bonorum. Detestatio uero, seu contritio dicitur maxima, quando quis detestatur peccata super omnia mala, & super omnia detestabilia: sicut etiam amor dicitur maximus appretiatiuè, quando quis magis æstimat Deum, quam quodlibet aliud bonum, etiamsi talis actus amoris physicè in intensione sit minor amore alterius rei; Quamobrem qui feruentius, & intensius amat Patrem, quam Deum, dicitur magis intensiuè amare Patrem, quam Deum: Qui verò ita amat Deum, vt illum æstimet magis; quam Patrem, dicitur amare Deum magis appretiatiuè, quam Patrem, quamuis magis intensiuè amet patrem.

Hoc posito duo quæremus in hoc puncto. Primò quandiu durare debeat, seu quanta esse debeat contritio quo ad durationem temporis, vt per ipsam peccata deleantur. Secundò quanta esse debeat quo ad entitatem, seu quo ad intensionem physicam.

PRIMA PROPOSITIO.

2 AD iustificationem non requiritur, vt detestatio peccatorum, seu contritio duret longo tempore, sed sufficit quouis paruo tempore duret. Immo sufficit, si fiat in instanti Ratio est, tum quia homo potest iustificari in exiguo momento temporis, aut in instanti, iuxta illud Ezechielis 18. & 33. In quacunque hora ingemuerit peccator, omnium iniquitatum eius non recordabor amplius. Tum quia actus cõtritionis, quãuis fiat in instanti, est vera contritio; cum sit actus detestationis peccatorum propter Deum; sed contritio sufficit ad iustificationem; Ergo ad iustificationem sufficit actus contritionis, quamuis fiat in instanti, & non duret longo tempore. Ita Coninchus, Nugnus, Pesantius; & alij Doctores statim citandi contra Scotum, & Caietanum apud Suarez tom. 4. disp. 4. sect. 5. apud Henriquez lib. 4. ca. 27. num. 4. apud Nugnum in additionibus ad tertiam partem q. 4. art 1. dificultate 2.

SE-

SECVNDA PROPOSITIO.

3 AD contritionem, & consequenter ad iustificationem non requiritur certa intensio, & vt contritio sit magna intensiue intensione physica; sed sufficit quælibet contritio, licet remissa modo sit vera contritio. Ita Nauarrus cap. 1. nu. 9. Medina de pœnitentia tractatu primo, quæst. 5. Sotus in quarto dist. 17. q. 2. art. 4. Suarez disp. 4. sect. 4. num. 9. Nugnus loco citato, conclu. 2. Coninchus disp. 2. dubio 3. nu. 70. Reginaldus lib. 5. num. 30. & 32. Henriquez lib. 4. cap. 27. num. 6. Bellarminus lib. 2. de pœnitentia c. 11. propositione 3. Valentia tom. 4. disp. 7. q. 8. puncto 5. Rodriquez c. 48. conclu. 2. Graffius loco citato, ca. 4. nu. 5. Pitigianus 2. parte dist. 14. q. 3. art. 9. conclus. 2. Pesantius in additionibus ad 3. partem q. 5. art. 5. disp. 6. & alij. Ratio est, tum quia in scriptura nulla fit mentio vllius intensionis; ergo sufficit quælibet contritio, quamuis remissa; nam in qualibet intensione saluatur ratio contritionis, cum sit detestatio peccatorum, & conuersio in Deum sub motiuo contritionis, cui conuersioni in scriptura promittitur remissio peccatorum, nec limitatur ad certam intensionem, vt colligitur ex illo loco Ezechielis. In quacunque hora ingemuerit peccator, &c. Tum quia sicut peccatum mortale, etiamsi tepide, & paruo conatu committatur, destruit gratiam, ita contritio, quamuis remissa, sufficienter inducit gratiam, & destruit peccatum. Tum quia fere semper anxij essemus dubitantes, an sufficientem doloris gradum habeamus, quod non videtur admittendum, cum iugum Christi sit suaue.

Obijcies primo, si ad contritionem quælibet actus intensio sufficeret, sequeretur hominem posse semper cognoscere se esse in gratia; sciret enim se habere contritionem; sed nullus certo scire potest se esse in gratia, vt patet ex Tridentino sess. 6. c. 9. Ergo ad contritionem non videtur sufficere quælibet actus intensio.

Respondeo negando inde sequi certam de gratiæ statu cognitionem. Ratio est quia nullus certo scire potest se veram contritionem habere iuxta communem Doctorum sententiam ex Henriquez lib. 4. c. 20. nu. 5. contra Medinam tractatu primo q. 5. ad finem. Caietanum, & alios quos referam de charitate; nam fieri potest, vt vere non doleat ob Dei amorem, & consequenter non habeat veram contritionem, quamuis probabiliter opinetur se illam habere.

Obijcies secundo ad contritionem, & Dei amicitiam requiritur, vt Deus plus ametur, quam Pater, & mater; iuxta illud Euangelij, qui amat patrem, & matrem plusquam me, non est me dignus, & iuxta præceptum Decalogi. Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, ex tota anima tua, & ex totis viribus tuis; ergo ad iustificationem, & amorem Dei non videtur sufficere quælibet contritionis actus, sed requiri videtur actus intensus; alioquin Deus non plus diligeretur, quam Pater, aut Mater, neque diligeretur ex totis viribus.

Respondeo ad iustificationem non requiri intensionem physicam, & entitatiuam actus contritionis, sed intensionem quandam moralem, quæ consistit in appretiatione, æstimatione Dei super omnia bona, & in detestatione peccati super omnia mala. Peccatum enim, cum sit offensa, & iniuria Dei, censendum est maximum malum, consequenter detestandum est super omnia mala, & super omnia detestabilia: Deus vero amandus est super omnia bona; quia bonitas ipsius superat omnia bona; sicut autem amor, quo Deus diligitur super omnia bona, dicitur maxime appretiatiue, ita detestatio peccati super omnia mala, dicitur maxima appretiatiue, & hæc sufficit ad iustificationem, quamuis in actu contritionis nó reperiatur magna intensio. Quamobrem ad iustificationem non requiritur intensio physica actus contritionis, sed sufficit intensio moralis, qua quis detestatur peccata super omnia detestabilia. Peccatum enim detestandum est super omnia mala. Tum quia peccatum est summum malum, cum opponatur diuinæ bonitati; summum autem malum detestandum est super omnia mala, quæ non sunt peccata. Tum quia actus contritionis fundatur in dilectione Dei; sed dilectio Dei debet esse maior appretiatiue omni alio amore propter summam Dei bonitatem; ergo etiam detestatio peccati debet esse maior appretiatiue omni alia detestatione; consequenter iustificandus debet detestari peccata super omnia mala, quæ videlicet non sunt peccata. Ita Sanctus Thomas prima secundæ, q. 12. art. 4. Nugnus loco citato, conclu. 3. Henriquez lib. 4. cap. 7. num. 1. & cap. 27. num. 2. & 9. Reginaldus lib. 5. num. 29. 30. & 35. Suarez disp. 3. sec. 9. Coninchus disp. 2. dubio 7. concl. 1. num. 68. Pitigianus dist. 14. q. 3. art. 9. conclus. 3. Bellarminus de Pœnitentia lib. 2. c. 11. propositione 2. Zerola de pęnit. cap. 7. quæsito 10. vers. Dico tertio, & alij communiter.

4 Quæres primó, vtrum pęnitens in eliciendo contritionis actu, facere debeat comparationem peccatorum cum alijs malis, ita, vt detestari debeat peccatum, magis quam amissionem vitæ, aut facultatum, aut honoris, & cætera.

Respondeo sufficere, vt in genere detestetur peccata super omnia detestabilia in communi cum proposito vitandi omne peccatum super omne detestabile in communi; aut etiam sufficere, si malit quodlibet malum subijsse, quam offendisse Deum, cum proposito subeundi quodlibet malum, quam offendendi Deum. Ratio est, quia homo potest detestari peccata per actum contritionis nulla facta comparatione aliorum malorum. ergo non est necesse detestari peccata super omnia detestabilia, facta comparatione aliorum malorum. Ita Valentia loco citato puncto 1. Graffius prima parte, puncto 1. cap. 2. nu. 21. Nauarrus cap. 1. nu. 21. Henriquez lib. 4. cap. 24. nu. 3. & cap. 27. num. 2. Rodriquez c. 48. num. 2. Reginaldus lib. 5. nu. 36. Coninchus loco citato, nu. 69. Nugnus loco citato sub finem. Zerola de pęnitentia cap. 7. quæsito 21. Pesantius in addit. ad 3. partem q. 5. art. 5. disp. 6. & alij, qui bene obseruant sæpius non expedire, vt descendatur ad particularia mala, dicendo exempli gratia; detestor magis peccata, quam mortem, vel quam amissionem facultatum, & cætera. Ratio est, quia sicut delectabilia magis mouent descendendo ad particularia obiecta, quam ea generaliter considerando; Ita fieri potest, vt pœnitens descendens ad particularia mala, magis illa æstimet, quá peccatum. & fieri potest, vt qui habet propositum in genere patiendi potius omnia mala, quam offendendi Deum. non habeat propositum patiendi mortem, vel aliud malum in particulari, si ad particularia descendant.

5 Quæres secundo, vtrum maior detestatio, seu dolor requiratur de grauiori peccato, quam de minori, exempli gratia, vtrum pęnitens magis detestari debeat homicidium perpetratum, quam furtum.

Respondeo maiorem detestationem, seu dolorem requiri de grauiori peccato, quam de leuiori, si pęnitens cóparationem faciat inter maius, & minus peccatum. Ratio est, quia vbi est maius motiuum detestationis, debet esse maior detestatio; sed vbi est maius peccatum, est maius motiuum detestationis. Motiuum enim detestationis est malitia, & offensa Dei; ergo vbi est maius peccatum, debet esse maior detestatio. Ita Pitigianus 2. prrte dist. 14. q. 3. art. 9. concl. 4. & alij Doctores statim citandi.

Verum si pęnitens non faciat comparationem inter maius, & minus peccatum, non tenetur expresse magis de vno, quam de alio dolere, si peccatum consideretur quoad culpam. Ratio est, tum quia, vnus actus contritionis sufficit ad delenda omnia mortalia; cum per quemlibet contritionis actum conferatur gratia, quæ est incompossibilis omnibus peccatis, vt colligitur Ezechielis 18. In quacumque hora ingemuerit peccator, omnium iniquitatum eius non recordabor amplius. Tum quia alioquin homo teneretur scire species, & qualitates omnium peccatorum, quod non videtur admittendum, cum impossibile videatur, hominem scire species, & qualitates omnium peccatorum.

Dixi, si peccatum consideretur quo ad culpam; nam si consideretur quo ad pęnam, perspicuum est maius delictum maiorem pęnam mereri, consequenter etiam maiorem satisfactionem exhibendam esse, & magis esse dolendum, si pęnitens velit per actum contritionis pro tota pęna satisfactionem exhibere. Ita S. Thomas in additionibus ad tertiam partem q. 3. art. 3. Nugnus ibidem. Sotus in 4. dist. 17. q. 2. art. 4. concl. 9. Pesantius loco citato disp. 6. quæsito primo, Graffius lib. 1. decisionum cap. 4. num. 5. Nauarrus cap. 1. nu. 35. Reginaldus lib. 5. num. 30. Valentia to. 4. disp. 7. q. 8. puncto 5. Suarez disp. 4. sec. 4. num. 11. Henriquez loco citato, cap. 27. & alij.

Obserua tamen cum Henriquez loco citato num. 2. 8. & 9. Suarez loco citato num. 12. Coninchode pęnitentia disp. 2. dubio 9. concl. 1. quamuis non sit necesse pęnitentem

tem

tem magis detestari explicitè vnum peccatum, quam aliud, nisi comparationem faciat inter maius, & minus peccatum, nihilominus actum detestationis, quo quis detestatur omnia peccata, vt sunt offensa Dei, esse maiorem æstimatiuè de maiori peccato, quàm de leuiori; nam si homo contritus per impossibile deberet vnum peccatum eligere, eligeret minus, vt furtum potius, quàm homicidium, vel quam adulterium &c.

Dices, quando peruenitur ad summum, non datur magis, & minus; sed omnia peccata mortalia sunt detestabilia in summo appretiatiuè, vt patet ex supra dictis, ergo non possumus vnum peccatum magis detestari, quã aliud.

Respondeo omnia peccata esse detestabilia in summo, & appretiatiuè, idest super omnia alia mala, quæ nõ sunt peccata; non verò esse detestabilia in summo, si fiat comparatio inter ipsa peccata; vnum enim est detestabilius alio.

6 Sed modo dubium est, vtrum qui explicitè magis detestatur peccatũ leuius, quam grauius, peccet mortaliter.

Respondeo affirmatiuè, si inter illa duo peccata sit notabilis excessus, vt si quis malit commisisse homicidium, quam furtum, aut adulterium, quam simplicem fornicationem. Ratio est, tum quia, si fiat prædicta comparatio inter peccatum mortale, & veniale, committitur peccatum mortale; ergo etiam committitur peccatum mortale, quando quis facta comparatione inter longè grauius, & leuius peccatum magis detestatur leuius, quàm longè grauius. Tum quia qui vult potius commisisse duo peccata mortalia, quàm vnum, peccat mortaliter; ergo etiam mortaliter peccat, qui potius cupit commisisse peccatum grauius, quàm longè leuius; peccatum enim longè grauius videtur æquiualere duplici peccato leuiori. Tum quia, qui de duobus malis grauius eligeret, grauiter peccaret; faceret enim contra ius naturæ dictans de duobus malis minus eligendum; ergo etiam grauiter peccat, qui leuius delictum magis detestatur, quàm grauius. Ita Coninch. loco citato, nu. 81. Nugnus loco citato, concl. 5. & alij contra Henriquez loco citato.

PVNCTVM III.

Vtrum ad contritionem requiratur propositum non peccandi in futurum.

1 *An ad contritionem requiratur propositum non peccandi.*
2 *An sufficiat propositum implicitum vitandi peccata in futurum.*
3 *An ad contritionem requiratur, vt pœnitens credat se non amplius peccaturum mortaliter.*

DVo breuiter quæram in hoc Puncto. Primò, vtrum ad contritionem requiratur propositum vitandi peccata. Secundò, vtrum propositum debeat esse explicitum, vel sufficiat implicitum.

PRIMA PROPOSITIO.

1 AD contritionem requiritur propositum non peccandi in futurum. Hæc Propositio patet tum ex Tridentino sess. 6. c. 6. Tum ex Florentino in Decreto Eugenij. Tum quia nemo potest Deum super omnia diligere, aut dolere de offensa Dei Summe dilecti, nisi propositum habeat vitandi peccata in futurum, vt patet ex supra dictis; sed per contritionem implicitè diligitur Deus super omnia; ergo ad contritionem requiritur propositum vitandi peccata in futurum. Ita communiter DD.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 PRobabile est ad contritionem sufficere propositum implicitum vitandi peccata in futurum, & non requiri explicitum. Ratio est, quia dari potest casus, vt quis detestetur peccata super omnia, nihil aduertens ad futuram vitam, sed hic dicitur habere actum contritionis sine proposito explicito; ergo ad contritionem non videtur requiri propositum explicitum vitandi peccata in futurum.

In propositione dixi, probabile est, vt aduerterem circa propositam difficultatem duplicem extare Doctorum opinionem.

Prima est Valentiæ tom. 4. disp. 7. quæst. 8. puncto 6. ad finem. Bellarmini lib. 2. de pœnitentia cap. 6. & 7. Soti dist. 15. quæst. 1. art. 2. Henriquez lib. 4 cap. 14. nu. 2 Suarez de pœnit entia disp. 4. sec. 3. nu. 3. Reginaldi lib. 5 nu. 8. Nugni tertia parte, tom. 2. de tertia parte Sacramenti pęnitentię, q. 1. art. 1. dubio 3. & 5. Toleti, & aliorum asserentium, requiri propositum explicitum vitandi peccata. Ratio est, tum quia Florentinum in decreto Eugenij asserit primam partem pęnitentiæ esse contritionem cum proposito non peccandi de cætero. Tum quia in Tridentino loco citato dicitur ad iustificationem hominis requiri propositum &c. Cum autem verba accipienda sint prout sonant, sequitur requiri propositum explicitum, & non sufficere implicitum, cum implicitum non videatur propositum propriè acceptum.

Secunda sententia est Medinæ C. de pœnitentia tract. 1. q. 3. sub finem; Coninchi de pęnitentia disp. 2. Pesantij in additionibus ad tertiam partem q. 4. art. 5 disp. 4. dubio 6. nu. 58. Nauarri c. 1. op. 18. Maioris, & aliorum apud Suarez, & apud Bellarminum locis citatis, & apud Vasquez de pœnitentia q. 86 art. 2. dubio 4. nu. 3. affirmantium, sufficere propositum virtuale, & implicitum, quod in ipso cõtritionis actu continetur, quatenus contritus implicitè diligit Deum super omnia, & vult ipsi placere in omnibus. Ratio est, tum quia non potest afferri. Ratio sufficiens ad probãdum requiri propositum expressum, & explicitum; ergo sufficere videtur implicitum. Tum quia Tridentinum ita exigit propositum bene viuendi, seu præcauendi peccata in futurum, sicut exigit propositum confitendi, sed sufficit ad contritionem propositum implicitum confitendi, & suscipiendi Sacramentũ pœnitentiæ, vt superius ostendimus; Ergo sufficit etiam propositum implicitum bene viuendi, seu præcauendi peccata in futurum.

Ad rationem primæ sententiæ responderi potest, Concilium Tridentinum, & Florentinum intelligi posse de proposito implicitò, & virtuali; hoc enim est propriè propositum, sed implicitum.

Vtraque opinio probabilis est; in praxi tamen consulẽdum est propositum actuale; cũ hoc sit tutius, & securius remedium ad iustificationem, & vsu magis receptum; quamquam non videtur existimandum inualidum Sacramentum susceptum ab eo, qui bona fide detestatur peccatum, illudque confitetur absque formali proposito, vt concedit idem Suarez disp. 10. sect. 4. nu. 34. Henriquez loco citato, numero 2. Reginaldus lib. 5. num. 58. Vasquez loco citato, Pitigianus 2. parte dist. 14. q. 3. art. 8. conclus. 3. Bellarminus de pęnitentia lib. 2. cap. 6. ad finem, & alij.

3 Quæres, vtrum ad contritionem requiratur, vt pęnitens credat se non amplius peccaturum mortaliter.

Respondeo, non requiri, vt pœnitens habeat huiusmodi credulitatem, sed sufficere, vt habeat propositum non amplius peccandi in futurum. Ratio est, tum quia actus contritionis potest subsistere, etiam si pęnitens non credat se non amplius peccaturum; potest enim detestari peccata super omnia detestabilia cum proposito non amplius offendendi Deum, licet timeat fore, vt Deum in futurum offendat. Tum quia credere se non amplius peccaturum, sapit quandam superbiam. Ita Nauarrus c. 1. nu 13. Valentia loco citato ad finem. Rodriquez c. 48. nu. 8. Graffius loco supra citato. Reginaldus lib. 5. nu. 34. & 56. Suarez disp. 4. sec. 3. numero 5. Zerola de pœnitentia cap. 7. quæsito 9. & alij.

Ex dictis in antecedentibus punctis explicata remanet contritionis definitio, quam puncto primo proposuimus dicendo contritionem esse actum charitatis, quo quis detestatur omnia sua peccata super omnia detestabilia, quatenus sunt malum Dei, seu quatenus sunt offensa Dei, seu quatenus sunt contra amicitiam & voluntatem Dei, cum proposito non peccandi in futurum.

Dicitur actus charitatis, quia vel elicitur ab habitu charitatis, vel a voluntate, Deo supplente habitum charitatis per suum auxilium.

Dicitur, quo quis detestatur peccata, vt ostẽdatur obiectum materiale, circa quod destruendum versatur contritio, per displicentiam causatiuam doloris, & afflictionis.

Dicitur omnia peccata; quia contritio non potest habe ri de vno peccato mortali, & non de aliis.

Dicitur sua; quia nullus propriè potest contritionem habere de peccatis alienis.

Dicitur super omnia detestabilia; quia cum nihil sit detestabilius peccatis, peccata detestanda sunt appretiatiue super omnia mala, quamuis ad actum detestationis, seu doloris non requiratur certa intensio actus, seu duratio temporis.

Dicitur denique, quatenus sunt malum Dei &c. idest quatenus displicent Deo, vel quatenus sunt contra voluntatem Dei &c. nam actus contritionis est actus charitatis: charitas autem versatur circa Deum, vt summum bonum, & super omnia diligendum, consequenter non solum illum amat, & omne bonum illi cōcupiscit per actum dilectionis; verum etiam per actum contritionis odit & detestatur malum illi oppositum, idest peccata; cum ad eandem virtutē pertineat velle bonum alicui, & odisse malum illi oppositum.

PVNCTVM IX.

Vtrum homo iustificari possit absque vllo pœnitentię, vel contritionis actu.

1 *An homo de potentia ordinaria possit absque actu pœnitentia iustificari.*

2 *An possit de potentia Dei absoluta.*

Difficultas est primò, vtrum homo de potentia ordinaria iustificari possit absque vllo actu: Secundò de potentia absoluta.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Non potest homo de potentia ordinaria iustificari absque actu pœnitentiæ. Hæc propositio patet, tum ex Actorum tertio, vbi dicitur: Pęnitemini, & conuertimini, & deleantur peccata vestra. Tum ex Ezechie lis 18. Conuertimini, & agite pœnitentiam &c. Tum ex Tridentino sess. 6. cap. 6. 7. & 14 vbi Concilium requirit dispositionem ad remissionem peccatorum obtinendam, Præcipuam autem dispositionem dicit esse pęnitentiam; ergo de potentia Dei ordinaria homo non potest absque vllo pœnitentiæ actu iustificari; Tum ex Lucæ 13. Si pœnitentiam non habueritis, simul omnes peribitis. Ita S. Thomas 3. parte q. 86. art. 2 Nugnus ibidem, dubio 1. conclu. 2. & 3. Suarez ibidem disput. 6 sec. 1. assertione 1. Vasquez ibidem dubio 2. & 3 Valentia tom. 4. disp. 7. q. 3. puncto 2. in principio Henriquez lib 4. c. 21. nu. 1. Coninchus de pœnitentia disp. 2. dub 10. nu 84. Pitigianus dist. 14. q. 1. art 10 concl. 3. & alij communiter.

SECVNDA PROPOSITIO.

De potentia Dei absoluta potest homo iustificari à peccato mortali absque vlla pęnitentia, modo cessset actus peccati. Ita S. Thomas loco citato, Nugnus ibidem dubio 2 concl. 2. Valentia loco citato, sub finem, ver. Altera nihilominus. Coninchus loco citato num. 99. Pitigianus 2. parte dist. 14. q. 3. art. 2. conc. 4. Pesantius 3. parte q. 86. art. 2. disp. 1. Reginaldus lib. 5 nu. 12. Scotus, S. Bonauentura, & alij apud Suarez loco citato sec. 2. apud Henriquez loco citato littera D, apud Valentiam, & Nugnum locis citatis, contra Sotum in 4. dist. 15. q. 5. artic 2. Ratio est, quia non implicat Deum infundere gratiam, & per illam delere peccatum sine alia dispositione; Ergo de potentia absoluta Dei potest homo iustificari à peccato mortali absque vlla pœnitentia, modo cesset actus peccati; Non cessante vero actu peccati implicat hominem iustificari, cum actu sit iniustus per peccatum perseuerans, & continuatum; nam perseuerante forma, per quam aliquid tale denominatur impossibile est, ita non denominari. Sed peccatum actualiter perseuerans est forma, seu principium, quo homo denominatur peccator & iniustus; ergo perseuerante peccato impossibile est hominem non denominari peccatorem, & iniustum. Cum autem implicet hominem esse iustum, & iniustum, implicat etiam hominem iustificari perseuerante actu peccati.

Obijcies contra secundam propositionem. Si homo de potentia Dei absoluta posset absque vllo pęnitentiæ actu iustificari, sequeretur peccatum mortale remitti posse sine physica mutatione peccatoris; sed hoc nō videtur admittendum; ergo neque videtur admittendum hominem posse iustificari absque vllo pęnitentiæ actu.

Respondēt aliqui Doctores, quos citat, & sequitur Suarez disp 9. sec. 4. Coninchus. & alij statim citandi, peccatum remitti posse absque mutatione peccatoris.

Ego vero puto peccatum mortale remitti non posse sine physica mutatione peccatoris. Ratio est, quia peccatum includit priuationem sanctitatis, & nitoris animæ. Sed priuatio non potest auferri, nisi per formam positiuā, & consequenter nisi per aliquam mutationem; ergo peccatum non potest auferri, nisi per aliquam formam positiuam, consequenter per aliquam mutationem peccatoris. Quamobrem ad argumentum in contrarium, licet admittamus, Deum de potentia absoluta posse hominem iustificare absque actu pęnitentiæ non tamen hinc sequitur hominem iustificari absque aliqua forma opposita peccato, & consequenter absque mutatione. Ita Caietanus prima secundæ, q 113. art. 3. Martinus Becanus 3 parte, tract. 4. cap. 3 q. 3. nu. 18. & Thomistæ communiter teste Nugno loco supra citato, dubio secundo concl. 2. Idem innuere videtur Valentia loco citato ad finem contra Nugnum loco citato. Suarez loco citato, sect. 3. nu 3. Coninchum loco citato concl. 1. nu. 93. & alios apud Suarez loco citato, nu. 3 & apud Vasquez prima secundæ, quæst. 12. art. 2.

SECTIO II.

De Confessione, quæ secunda pars Sacramenti pœnitentiæ nuncupatur.

Quinque principaliter quæremus in hac sectione: Primo, quid sit confessio; Secundò quænam conditiones ad confessionem requirantur. Tertiò quandonam iteranda sit Confessio. Quartò, quænam sit confessionis obligatio. Quintò, quibus de causis fideles excusentur a Confessione.

PVNCTVM I.

Quid sit Confessio.

1 *Confessio quid sit.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Confessio est legitima, & sacramentalis accusatio de propriis peccatis, facta Sacerdoti ad obtinendam remissionem peccatorum per absolutionem. Ita S. Thomas in 4. dist. 17. q 3. art. 2. Sotus in 4. dist. 19. quæst 2. art. 1 Nugnus in additionibus ad tertiam partem, q. 7. art. 1. Reginaldus lib. 6. nu 5. Valentia tom. 4. disp 7 q. 9. punc. 1. Suarez disp. 21. & alij communiter.

Dicitur legitima, vt aduerterem ad confessionem non sufficere quamlibet accusationem, sed ad eam requiri quasdam conditiones, & circunstantias, quas infra recensebo.

Dicitur Sacramentalis, quia non quælibet confessio facta Sacerdoti est Sacramentalis; cum aliquis fateri possit sua peccata, seque de illis apud Sacerdotem alio fine accusare, quam ad obtinendam illorum remissionem.

Dicitur accusatio, quia non sufficit quælibet peccatorum manifestatio vt superius ostendimus de dolore ad Sacramentum pęnitentiæ requisito.

Dicitur de proprijs peccatis, vt indicetur materia confessionis; nam materia confessionis sunt peccata, non aliena, sed propria.

Dicitur facta Sacerdoti, ad indicādā causā ministerialē, idest ministrum Sacramenti confessionis; non enim potest quilibet confessionis Sacramentum administrare, & con-

& confessio facta laico, aut etiam Clerico non Sacerdoti non est Sacramentalis, vt patet ex Tridentino sess. 14. cap 6.

Dicitur ad obtinendam remissionem peccatorum, vt appareat finis, & effectus Sacramentalis confessionis, qui est peccatorum remissio.

Denique dicitur per absolutionem, vt ostendatur, & explicetur necessitas formæ, qua Sacerdos vti debet in administrando pœnitentiæ Sacramento.

PVNCTVM II.

Quænam conditiones requirantur ad confessionem.

1 *Quot sint confessionis conditiones,*
2 *An ad confessionem requirantur omnes sexdecim conditiones,*

1 SExdecim conditiones ad confessionem solent a Doctoribus enumerari ab his versibus.
Sit simplex, humilis confessio pura fidelis,
Atque frequens, nuda, & discreta, libens, verecunda,
Integra, secreta, & lacrymabilis, accelerata,
Fortis, & accusans, & sit parere parata.

2 Obserua tamen, non omnes istas conditiones, sed aliquas solum necessarias esse ad confessionem, quæ reduci, & reuocari possunt ad tria capita.

3 Primum caput est, vt confessio sit integra. Secundum vt confessio sit dolens, seu lacrymabilis; Tertium, vt sit vera, seu pura.

Sed quamquam non omnes prædictæ conditiones sũt ad confessionem necessariæ; tamen sunt valdè vtiles, & conducunt ad recipiendum Sacramentalis confessionis effectum, consequenter duxi singulas in sequentibus paragraphis explicare. Sed antequam ad illarum explicationem accedamus, immorandum est in expositione examinis faciendi, & præmittendi ante confessionem.

§. PRIMVM.

De examine conscientiæ ad Confessionem prærequisito.

1 *Quo iure examen conscientia ad confessionem requiratur.*
2 *Qualenam examen requiratur, & sufficiat ad confessionẽ.*
3 *An ad examen sufficiat mediocris diligentia.*
4 *An habẽs lubricam memoriam peccata scribere teneatur.*
5 *An ad nouam Confessionem, teneatur, qui conscientia examen non præmisit.*
6 *Quid si Confessarius supplevit examen per diligentem interrogationem.*
7 *An Confessarius teneatur pœnitentem interrogare.*
8 *An Sacerdos debeat illum absoluere, quem certo nouit mentiri dicendo se conscientia examen præmisisse.*

DVo breuiter quæram in hoc Paragrapho. Primum, vtrum ad confessionem præexigatur examen, quod est diligens inquisitio peccatorum, Secundò, qualenam examen prærequiratur, & sufficiat.

PRIMA PROPOSITIO.

1 AD Confessionem iure diuino prærequiritur examen conscientiæ. Hæc propositio patet tum ex Tridentino sess. 14. cap. 5. & canone 7. Tum quia nullus potest integrè fateri omnia, & singula peccata mortalia iuxta Christi præceptum, nisi præmittat examen conscientiæ; ergo examen conscientiæ necessarium videtur ex iure diuino. Consequentia patet; quia quo iure quis obligatur ad aliquod opus, eodem obligatur ad media necessaria ad tale opus. sed fideles ex iure diuino obligantur ad omnia, & singula peccata mortalia confitenda; vt patet ex Tridentino locis citatis; ergo etiam ex iure diuino obligantur ad examen conscientiæ, quod est medium prerequisitum ad omnia, & singula peccata mortalia confitenda. Ita Sotus in 4. dist. 18. q. 1. art. 4. ad finem Nauarrus cap. 9. nu. 13. Henriquez lib. 5 cap. 5. Suarez de pœnitentia disp. 23. sec. 10 Petrus Ledesma de pœnitentia c. 19. conclus. 7. & alij Doctores statim citandi.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 POenitens circa peccata mortalia tenetur tantam inquisitionem præmittere, quantam adhiberet in negotio arduo, seu quanta iudicio prudentis viri iudicatur sufficiens ad omnia peccata in memoriam reuocanda. Ratio est, quia cum opus confessionis magnum censeatur negotium tantam diligentiam requirit, quanta requiritur in negotio magni momenti; ita dictante recta ratione, & rationibus in prima propositione allatis. Ita Nauarrus c. 8. num. 10. Sotus loco citato. Valentia tom. 4. disp. 7. q. 11. pun. 1. Zerola de pœnitentia capite 7. quæsito 35. Vasquez q. 91. art 1. dubio 6. Suarez loco citato num. 3. Henriquez loco citato. Coninchus disp. 7. dubio 9. num. 71. Reginaldus lib. 4. nũ 9. & 10. Nugnus in additionibus ad tertiam partem q 9. art. 2. dubio 1. difficultate vnica, vers. Circa octauam conclusionem, Pesantius in addit. ad 3. partem q. 10. de integ confess. disp. 5. Sayr. de pœnit. c. 15. nu. 4. & alij.

3 Ex quo fit primò, vt qui mediocrem præstitit diligentiam in indagandis, & inquirendis propriis peccatis, non teneatur maiorem inquisitionem adhibere, etiam si probabiliter coniiciat fore, vt facta prolixissima inquisitione occurrerent aliqua peccata eiusdem rationis cum ijs, quæ tunc in mentem venerunt. Ratio est, tum quia non tenetur maximam, sed mediocrem diligentiam adhibere. Tum quia si maiorem diligentiam adhibere teneretur, semper angeretur, semperque dubitaret, an sufficientem adhibuerit diligentiam, sicque multis vexaretur scrupulis. Tum quia nemo tenetur totum omnino facere, quod potest, cum ad hoc faciendum nulla sufficiens ratio, vel auctoritas conuincat; nullus enim tantam diligẽtiam adhibet, quin adhuc absolutè valeat maiorem adhibere; sed tenetur tantum efficere, quantum decet pro rei qualitate, & conditione legis Christi, cuius iugum suaue est, & onus leue. Quamobrem qui diutius confessionem differre consueuit, quique negotia exercet periculosa, licet maiorem diligentiam adhibere teneatur in inquirẽdis peccatis, quam qui sæpius confitetur, aut negotia non exercet periculosa; nihilominus non tenetur maximam diligentiam adhibere. Ita Nauarrus distinctione 5. nu. 71. Reginaldus loco citato, numero 11. & alij Doctores citati.

4 Secundò colligunt aliqui Doctores eum, qui lubricam & debilem habet memoriam, non teneri scribere peccata, vt illa confiteatur: sicut neque tenetur statim confiteri, si præuideat fore, vt nisi statim confiteatur, peccatorũ obliuiscatur. Ratio est quia non tenemur maximam diligentiam adhibere, sed mediocrem, nec extat præceptũ diuinum retinendi memoriæ peccata; sed dum adest tempus confessionis, tenemur ea confiteri, quorum recordamur facto debito examine. Quamobrem fideles non tenentur iure diuino præuenire tempus confessionis, aut sua peccata perscribere, sed solum superueniente tempore obligationis, aut voluntate confitendi, tenentur moralem diligentiam adhibere, vt peccata reuocẽt in memoriam, & integre confiteantur, neque maior obligatio colligitur ex scriptura, vel Ecclesiæ traditione, alioquin homo semper teneretur secum instrumenta scribendi deferre, quod non videtur admittendum. Ita Henriq. lib. 4 c. 4. num. 8. Coninchus loco cit. Reginal. lib. 6. Pesant. loc. cit ad finẽ nu. 31. & 81. Vasq. q. 90. ar. 1. dubio 4. nu. 22. Tabiena verbo Confessio 2. nu 45. Valentia loco citato q. 9. puncto 4. & q. 11. puncto 1. circa finem Pesan. loco cit. Suarez disp. 36 sec. 5 nu. 6. Nugnus loco citato Zerola de pœnitentia cap. 14. quæsito 2 & alij contra Medinam, Caietanum, & alios apud Vasquez loco citato, num 24. apud Suarez, apud Henriquez, & apud Nugnum locis citatis. Verum quid nobis in hac re sentiendum sit, constabit ex infra dicendis punc. 5. ad finem.

5 Tertiò colligo cum aliquibus Doctoribus, eum, qui cõfessus est, non præmisso examine conscientiæ, teneri ad nouam confessionem peccatorum, etiam si suam negligentiam aperuerit in confessione, & a Confessario absolutionẽ obtinuerit; nam hic peccauit mortaliter nõ adhi-

bendo debitam diligentiam, nec eam censetur adhibuisse aperiendo negligentiam in confessione. Ita Nauarrus c. 9. nu. 6. & alij contra Sotum dist. 18. q. 3. art. 3. & alios.

6 Hoc tamen limita cum Nauarro, Suarez, & Henriq. locis citatis, modo Confessarius non suppleuerit defectũ examinis per diligentem interrogationem; nam huiusmodi defectus suppleri potest ope Confessarii, vt sæpius accidit in rudibus, & rusticis, qui peccata sua præmeditari nesciunt.

Ex quo fit, vt non dicantur indignè accedere ad confessionem, qui adhibita modica diligentia, accedunt ad Confessarium, animo respondendi ad quæsita, & interrogationes ipsius Confessarij, cui exiguam in examine diligentiam aperiunt. Ita Suarez disp. 23. sec. 10 nu. 5 Zerola de pęnitentia cap. 9. quæsito 2. Nauarrus, Reginaldus, & alij locis cit.

Verum si Confessarius aduertat pœnitentem notabiliter defecisse circa examen conscientiæ, & ipse Confessarius nõ possit defectum examinis per interrogationes supplere, remittat pęnitentem, eique imperet, vt debitam præstet diligentiam, eaque præstita redeat.

Hoc tamen intelligitur, modo non adsit periculum, vel articulus mortis; Confessarius enim in tali periculo debet eam diligentiam adhibere, quam ipse pro circumstantia temporis, & qualitate personæ iudicauerit expedire, eaque adhibita beneficium absolutionis impendere debet, ne pęnitentem in statu damnationis relinquat. Ita Doctores citati.

7 Hinc patet solutio illius difficultatis, qua quæritur, vtrum Confessarius teneatur pęnitentem examinare, & interrogare.

Respondetur enim non teneri, si probabiliter, & prudenter iudicet pęnitentem integrè confessum fuisse sua peccata; tunc enim existimare potest suam interrogationem fore inutilem, & onerosam pęnitenti. Si vero Confessarius credat pœnitentem defectu examinis non integre confessum fuisse, aut aliquod peccatum omisisse, debet illum dimittere ad discutiendam perfectius cõscientiam, vel ipse debet per interrogationes defectum examinis supplere, habita ratione qualitatis, & status personæ; sicut et tenetur interrogare pęnitentem, & ipsius defectum supplere, si aduertat pęnitentem silere aliquod peccatũ per inaduertentiam, vel per obliuionem inculpabilem. Ratio est, tum quia capite omnis vtriusque sexus habetur, Confessarium debere diligenter inquirere, & peccatoris, & peccati circunstantias. Tum quia Confessarius exercet officium Iudicis; ad Iudicem autem pertinet causam rectè cognoscere; antequam Reum absoluat. Ita Coninchus de pœnitentia disp. 18. dub. 17 nu. 130. Henriquez lib. 5. c. 3. nu. 10 Suarez loco citato, sec. 10. citata ad finem, & disp. 32. sec. 3. nu. 3. Vasquez q. 93. art 3. dub 7 Nauarrus, & Reginaldus locis citatis, Nugnus in additionibus, q 9. art. 2. post primum dubium, vers. Circa octauam, pagina mihi 316. Reginaldus lib 2. nu. 14. Sayr de pœnit. cap 15. num. 7. & 8 Zerola de pœnit cap 9. quæsito 8. & c. 13. quæsito 40 & c. 18. vers Tertium si verisimile, & alij communiter cum Magistro in quarto dist. 17. & 19.

8 Si quæras, vtrum Confessarius, qui certò nouit pęnitẽtem mentiri, dicendo se conscientiæ examen præmisisse, debeat illi absolutionem impendere.

Respondetur negatiuè; nam impenderet absolutionem indigno.

Ex quo patet, quid dicendum sit de pœnitente, qui mentitur in alia re graui.

Neque obstat tritum illud axioma. Confessarius tenetur stare dictis pęnitentis, tam pro se, quam contra se; nam illud axioma explicandum est, nisi euidenter constet oppositum, & nisi nota sit pęnitentis indispositio. Ita Suarez loco citato nu. 9 Syl. verbo confessio primo quæsito 8. n. 9. & alij, quos infra referã, vbi de hac re iterũ sermo incidet.

§. SECVNDVM.

Vtrum Confessio debeat esse simplex, humilis, &c.

1 *An confessio debeat esse simplex.*
2 *An debeat esse humilis.*
3 *An valida sit confessio illius, qui peccata sua confitetur se iactando.*
4 *An confessio debet esse pura quo ad intentionem.*
5 *An mortaliter peccet, qui alteri confitetur peccata mortalia vt retineat bonam famam apud priorem Confessarium.*
6 *An Confessio debeat esse fidelis.*
7 *An mendacium in confessione sit peccatum mortale.*
8 *An irrita sit confessio, si pœnitens mentiatur circa peccatum mortale nunquam alias expressum in confessione.*
9 *An mortaliter peccet, qui maiorem numerum peccatorum exprimit.*
10 *An peccet, qui mortalia dubia pro certis exprimit.*
11 *An peccet, qui mentitur circa peccatum, quod dubitat se commisisse.*
12 *An valeat Confessio, quando pœnitens mentitur circa venialia.*
13 *An pœnitens possit absolutè confiteri peccatum commissum, si dubitet, an illud confessus sit.*
14 *An Confessio debeat esse frequens.*
15 *An confessio debeat esse nuda.*
16 *An Sacerdos teneatur de singulis peccatis determinate iudicare an sint mortalia, an venialia.*
17 *An confessio debeat esse discreta, & quomodo.*
18 *An confessio debeat esse libens.*
19 *An Confessio debeat esse verecunda.*
20 *An Confessio debeat esse integra.*
21 *An Confessio facienda sit secreto.*
22 *An teneatur quis confessionem facere per interpretem.*
23 *An liceat confiteri peccata alio audiente.*
24 *An possit ferri lex generalis præcipiens confessionem publicã.*
25 *An pœnitens teneatur confiteri peccata propria voce.*
26 *An Confessio debeat esse lachrymabilis.*
27 *Quomodo debeat esse accelerata.*
28 *An debeat esse fortis.*
29 *An debeat esse accusans.*
30 *An pœnitens debeat* Confessario *obedire.*

Explicandæ sunt in hoc paragrapho conditiones ad cõfessionem requisitæ, tam ex necessitate, quam ex vtilitate, decentia, & honestate, quas in præcedentibus diximus illis versibus contineri.

Sit simplex, humilis, confessio, pura, fidelis.
Atque frequens, nuda, &c.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Confessio debet esse simplex ita, vt superflua prætermittantur, & amputentur inutilia; non enim diutius immorandum est in confessione, quam par sit; neque necesse est circunstantias impertinentes confiteri, vt patebit ex infra dicendis. Quamquam pęnitens curare debet, vt clarè, & distinctè fateatur sua peccata, ita vt Confessarius non solum illa intelligat quo ad numerũ, verum etiam quo ad species. Hæc tamen conditio non est necessaria, sed conueniens, alioquin dicendum esset eos, qui prolixiores faciunt cõfessiones, facta suorum peccatorum nimis exacta narratione, inualidè cõfiteri, quod non est admittendum. Ita Henriquez lib. 5. c. 3. nu. 2 Sayrus de pœnit c 12. Reginaldus lib. 6. num. 62. Nauarrus c. Fratres nu. 10. Pitigianus 2. par. dist. 17. q. vnica artic. 10. & alij communiter.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Confessio debet esse humilis, ita vt pænitens peccata sua cum humilitate fateatur, & cum debita corporis compositione, verbi gratia genibus flexis, & aperto capite, nisi aliud suadeat necessitas. Verum si aliter absq; necessitate fiat, non committitur peccatum plusquam veniale; cum fieri non videatur grauis iniuria Sacramẽto.

Ex quo patet hanc cõditionem hoc modo explicatam, non esse de necessitate confessionis, cum validè fieri queat confessio, non seruata prædicta conditione, Ita Nauarrus loco cit. nu 11. Zerola in praxi de pęnitent. c. 11. quæsito 17. Sayr loc cit Reginaldus loco cit. num. 63. Pitigianus loco citato, & alij communiter.

3 Maior difficultas est, vtrum sit valida confessio illius, qui peccata sua fatetur se iactando, & gloriando in peccatis.

Respon-

Respondeo inualidam esse, Tum defectu doloris; quomodo enim potest aliquis debitum habere dolorem de peccatis, in quibus gloriatur, & quomodo potest per detestationem retrahi a peccatis, quibus per affectum, & iactantiá actualiter adhæret Tum defectu integritatis, cum tunc nouum committat peccatum, quod non censetur in confessione expressum, ita communiter Doctores.

Ex quo patet aliud esse cófiteri sine humilitate, & aliud cum iactantia, & adhæsione ad peccatum.

TERTIA PROPOSITIO.

4 Confessio debet esse pura quo ad intentionem, itaut non fiat ob prauum finem, sed potius spe remissionis obtinendæ, seu placandi Deum &c. nam si confessio fiat ob prauum aliquem, & mortaliter peccaminosum finem, confessio redditur inualida, vt patet ex rationibus in præcedenti quæsito allatis. Si verò confessio fiat ob finem venialiter malum, exempli gratia, ob vanam gloriam, confessio subsistit, nec suo caret fructu. Ratio est, tum quia causa impulsiua, & motiuum secundarium non excludit finem principalem, propter quem fieri debet cófessio. Tum quia non fit grauis iniuria Sacramento confessioni propter finem secundarium venialem, & propter affectum ad leuem culpam. Tum quia gratia Sacramentalis reperiri potest in homine affecto veniali culpa, vt cóstat ex supradictis. Ita Sanchez in summa lib. 1. cap. 3. nu. 1. Nauarrus c. 21, nu. 40. Henriquez lib. 4. c. 3. nu. 3. Sotus in 4. dist. 18 q. 3. artic 3. ad tertium Reginaldus lib. 6. nu. 149. Vasquez q. 91. art. 3. dubio 2. nu. 3. Pitigianus loco citato, & alij communiter contra Angelum verbo Vanagloria, num. 1.

5 Hinc colligitur, illum non peccare mortaliter, qui, vt bonam retineat opinionem apud Confessarium Virum grauem, & sibi notum, fatetur illi solum leuia peccata. Verum si forte aliquoties incidat in mortale, accedit ad alium Confessarium relicto primo. Ratio est, quia finis, propter quem alteri peccata sua confitetur, non est mortalis. Secus dicendum est de eo, qui hoc facit ob hypocrisim, & finem mortalem; hic enim grauiter peccat, cum inferat grauem iniuriam Sacramento, quod assumit, & vsurpat in cófirmationem falsitatis, & propter finem mortaliter peccaminosum. Ita Sylvester verbo confessio primo quæsito 7. nu 9. Victoria de Sacramentis nu. 196. Reginaldus, & alij locis citatis.

QVARTA PROPOSITIO.

6 Confessio debet esse fidelis, idest vera, & sine fallacia, & deceptione. Hęc conditio necessaria est, vt clarè constabit ex sequenti quæsito.

7 Quæres vtrum mendacium in confessione sit peccatum mortale, & consequéter irritum reddat Sacramentū.

Respondeo mendacium circa materiam necessariam confessionis esse peccatum mortale, & consequenter irritam reddere confessionem. Ratio est, tum quia Sacerdos qui est Iudex in Sacramento pœnitentiæ, decipi censetur in re graui. Decipere autem aliquem in re graui, grauis culpa est. Tum quia confessio non est integra, cum mendacium in confessione commissum sileatur. Tum quia deficit dolor necessarius ad confessionem; implicat enim aliquem habere debitum dolorem de peccatis, & actualiter peccare, cum dolor dicat detestationem peccatorum, & propositum illa precauendi. Ita Coninchus disp 6. de pœnitentia dubio 2. Suarez to. 4. disp. 22. sect. 10. Sylvester verbo confessio primo quęsito 8. Zerola de pœnitent. cap. 10. quæsito 34. vers. Dico sexto, & septimo. Nauarrus in Manuali cap. 21 nu. 37. Vasquez q. 91. art. 1 dubio 7. num. 12. Reginaldus lib 6. nu 61. Nugnus in additionibus q. 6. art. 4. dubio 1. Angelus Sayr. de pœnitentia c. 13. & alij Doctores statim citandi.

8 Hinc sequitur primò inualidam effici confessionem, si pœnitens mentiatur circa peccatum mortale, nunquam alias confessum. Ita Doctores statim citandi. Secus si peccatum aliàs sit ritè confessum; nam peccatum semel ritè confessum non est materia necessaria Sacramenti pęnitentię, hoc tamen intelligitur, modo Confessarius de peccato semel ritè confesso non inquirat ex iusta causa ad cognoscendum pœnitentis statum, & ad debita remedia exhibenda; Pœnitens enim tenetur respondere Confessario iusta de causa interroganti in ipsius pęnitentis vtilitatem. Quamquam pœnitens per se loquendo non peccat mortaliter, si a Confessario interrogatus, num tale peccatum aliquando commiserit, falsò negat se commisisse nolens idem peccatum, quod antea confessus est, iterum confessioni subiicere; cum peccatum alias ritè confessum non sit materia necessaria, nec pęnitens ob id præsumat se grauem iniuriam inferre Sacramento. Ita Nauarrus, Reginaldus, & alij locis citatis.

9 Secundò eum peccare mortaliter, & consequenter inualidè confiteri, qui maiorem numerum peccatorú mortalium in confessione exprimit, quam re vera commiserit; nam decipit Iudicem circa materiam necessariam, de qua primario ferendum est iudicium.

Per accidens tamen fieri potest, vt pœnitens in proposito casu non peccet mortaliter, & consequenter non sit inualida confessio; vt si pœnitens bona fide maiorem numerum fateatur. Quamobrem excusari possunt aliqui simplices, & rudes, homines, qui nulla ratione credunt se mortaliter peccare: immo potius sibi persuadent se tutiorem viam eligere explicando maiorem numerum peccatorum, & consultius putant se maiori numero grauare, quam exonerare expresso iusto, & probabiliori peccatorum numero. Ita Nauarrus in Manuali cap. 21. nu. 37. & cap. fratres nu. 27. Sylvester verbo mendacium, num. 3. Suarez loco citato nu. 11. Reginaldus loco citato, nu. 67. Sanchez in summa lib. 1. cap. 10. nu. 68 Rodriquez in summa, tomo 1. cap. 51. nu. 5. Zerola loco citato, & alij communiter.

10 Tertiò eum peccare mortaliter, qui peccata mortalia dubia pro certis exprimit, & certa pro dubijs; tenetur enim peccata dubia, tanquam dubia, & certa tanquá certa explicare; alioquin médacium committit, & Sacerdotem decipit in materia graui. Ita Suarez loco citato, sec. 9. Henriquez lib. 2. cap. 4. num 5. Coninchus disp. 7. dubio 2. concl 4 Nugnus loco citato, concl. 2. Pitigianus 2. par. dist. 17. art 7. versus finem, Zerola loco citato, & alij.

An verò sit obligatio confitendi peccata dubia, constat ex supradictis de Eucharistia, & constabit ex infra dicendis paragrapho sequenti, difficultate 4.

11 Quartò eum grauiter peccare, qui mentitur circa peccatum mortale, quod dubitat, vel scit se commisisse, sed non recordatur speciei talis peccati; mentitur enim circa materiam necessariam; cum pœnitens teneatur se accusare in genere de peccato mortali, prout dubitat, vel scit se commisisse; Quamquam postea, si species peccati venerit in mentem, tenebitur ipsius speciem in particulari explicare; quia prius non plene explicauerat peccatum mortale, quod expressè explicandum est, vt illius directa absolutio obtineatur. Ita Reginaldus lib. 2. nu. 9. Sanchez in summa lib. 1. cap. 10 num. 64 Suarez, & alij, quos infra referam difficultate 3.

12 Quintò Validam esse confessionem, quando pęnités mentitur solum circa peccata venialia; nam huiusmodi mendacium non censetur circa materiam necessariam, nec infert grauem iniuriam Iudici, cum Iudex non videatur decipi in materia graui. Ita Doctores citati, quibus adhæret Zerola in praxi de pœnitent. cap. 13. quæsito 31. contra Caietanum, & alios apud Suarez loco citato numero 6.

Hoc tamen limita, modo pęnitens non sit confessus vnum tantummodo peccatum veniale, & circa illud mentitus sit; quamuis enim peccatum veniale non sit materia necessaria Sacramenti; tamen posito, quod aliquis velit tantummodo confiteri vnum peccatum veniale, fiet materia necessaria ex suppositione, consequenter si quis fateatur se commisisse peccatum aliquod veniale, quod non commisit, peccat mortaliter, & reddit Sacramentum inualidum, si ponamus aliud peccatum non exprimi in confessione; nam mendatium censetur circa materiam necessariam ex suppositione; cum nullum aliud peccatú pro materia Sacramenti exhibeatur præter vnum peccatum veniale, circa quod contingit mendacium, vt supponimus. Ita Nauarrus loco cit. nu. 37. Angelus verbo confessio 1. nu. 16 Sylvester eodem verbo, quæsito 8. Suarez loco cit. sec. 10. nu. 7. Sayr. de pęnit. c. 13. nu. 5. Regin. lib. 6. nu. 67. & 68. Zerola loco citato, Sotus in 4. dist. 18. q. 2. art. 4 concl. 3. Coninchus disput. 6. dubio 2. num. 9. Vasquez loco citato num. 7. Nugnus, & alij locis citatis.

Hinc patet, quid dicendú sit de peccatis mortalib. alias

ritè confessis, si pœnitens ea velit iterum pœnitentiæ Sacramento subiicere.

13 Sexto eum, qui scit se aliquid fecisse; sed dubitat, an illud confessus sit, posse illud absolutè confiteri; nam absolutè confitendo non mentitur circa materiam, quam exponit, cum dicat se tale peccatum commisisse, quod re ipsa commisit, non verò neget se illud esse confessum. Ita Coninchus disp. 7. dub. 8. conclu. 8. sicut etiam qui semel confessus est aliquod peccatum mortale, & certo nouit se illud confessum fuisse, potest illud iterum confiteri, quamuis non dicat se illud alias confessum fuisse; non enim mẽtitur circa materiam, quam exponit Confessioni; cum asserat tale peccatum à se fuisse commissum, non verò neget se illud fuisse confessum. Ita Coninchus loco citato, Sanchez, & alij, quos supra retuli de Eucharistia, & infra referam difficultate 3.

QVINTA PROPOSITIO.

14 Confessio debet esse frequens; non quia necesse sit necessitate medij, vel præcepti sæpius confiteri in anno, & extra mortis articulum, aut extra tempus suscipiendæ Eucharistiæ, vt infra explicabo de præcepto, & obligatione confessionis; sed quia opus consilij est, sæpius confiteri ob magnas vtilitates, & vberes fructus, qui ex frequenti confessionis sumptione percipiuntur. Quamobrem homines perfectionem sectantes, si non habeant alia præter peccata ritè alias confessa, solent de peccatis alias confessis nouas confessiones instituere, ne fructibus vberrimis tanti Sacramenti careant. Ita communiter Doctores.

SEXTA PROPOSITIO.

15 Confessio debet esse nuda, idest non palliata, neque verborum obscuritate velata. Ratio est, tum quia sicut peccata sunt nuda oculis Dei, ita debent esse manifesta Sacerdoti, qui vices Dei sustinet in administratione Sacramenti. Tum quia peccata ita sunt manifestanda, vt Confessarius naturam, & qualitates ipsorum peccatorum valeat cognoscere, & diiudicare, an sint mortalia, aut venialia, &c. Confessarius autem non potest naturam, & qualitates peccatorum ritè cognoscere, & iudicium ferre, an sint mortalia, aut venialia; nisi pœnitens illa fateatur nudè, & sine verborum obscuritate.

16 Obseruat tamen Tabiena verbo Confessio secundo numero 12. & alij, quos infra referam, Sacerdotem de singulis, quæ audit in confessione, non teneri determinatè iudicare esse mortalia, aut venialia, nisi constet talia esse. Quamobrem pœnitens, si nesciat exprimere consensum, vel tempus circa aliquod peccatum, ita ut Confessarius nequeat cognoscere, an sit mortale, non est cur Confessarius determinatè iudicet esse mortale: sed de hac re infra.

SEPTIMA PROPOSITIO.

17 Confessio debet esse discreta hoc modo primò, vt pœnitens eligat Confessarium eruditum, & probum, qui sciat discernere inter lepram, & lepram, & debita remedia conferre.

Ex quo sequitur pœnitentem dubium de contractu fœneratitio, si Confessarium eligat, quem nouit indoctum putans se propter ipsius inscitiam non obligandum ad restitutionem, non solum non excusari a restitutione, verũ neque ab obligatione iterum confitendi; hic enim non videtur habuisse debitum dolorem cum firmo proposito vitandi peccata in futurum.

An verò pœnitens possit varios, & varios Doctores successiuè consulere, donec aliquem inueniat, qui consilium in sui fauorem ferat, patet ex dictis de peccatis.

Secundò, vt pœnitens cautè confiteatur peccata sua, præsertim impudica, & carnalia, adhibendo, quantum fieri potest, verba pudica, & honesta, & non descendendo ad singula; sufficit enim explicare species, & circunstantias necessarias, neque necesse est explicare alios actus, qui tamquam media, & principia ad completa solent adhiberi, vt sunt tactus, & oscula respectu copulæ; consequenter sufficit explicare copulam tacitis osculis, & tactibus, qui copulam præcesserunt, modo non intercesserit mortalis interruptio, vt inferius explicabo. Ita Henriquez lib. 5. c. 3. nu. 5. & alij communiter.

OCTAVA PROPOSITIO.

18 Confessio debet esse libens, ita vt voluntariè fiat. Hæc conditio dupliciter intelligi potest. Primò, vt adsit voluntas, & intentio confitendi, & hoc pacto si explicetur propositio, constant hanc conditionem necessariam esse ad validitatem Sacramenti; cum nullus suscipere valeat pœnitentiæ Sacramentum absque intentione illius suscipiendi.

Secundò, vt Confessio fiat cum omni voluntario excludente quodlibet inuoluntarium, & hoc pacto intellecta propositione dicendum est, hãc conditionem non esse simpliciter necessariam ad pœnitentiæ Sacramentum suscipiendum; nam si quis trahatur ad confitenda sua peccata timore excommunicationis, infamię, aut etiam verberum sibi a parentibus inferendorum &c. validè confitetur, modo confiteatur omnia sua peccata cum debito, & sufficienti dolore; habet enim voluntatem, & intentionem sufficientem ad suscipiendum pœnitentiæ Sacramentum; quamuis cum aliquo inuoluntario peccata sua confiteatur, vt patet ex regulis generalibus traditis de legibus.

NONA PROPOSITIO.

19 Confessio debet esse verecunda; non quia necesse sit, vt pœnitens, qui sua peccata confitetur erubescat, sed quia congruum, & conueniens est, ac fructuosum interius apud se ipsum erubescere de turpitudine, & fœditate animæ propriæ, & exterius apud Confessarium; cum erubescentia, & verecundia prosit ad pœnæ remissionem.

Hac occasione obseruare debet Confessarius, ne pœnitentem deterreat verbis duris, & asperis, ne illum retrahat à Confessione, sed potius illum allicere debet ad explicanda confidenter sua peccata, relata coarguitione, & reprehensione ad finem vsque confessionis, quatenus dictabit recta ratio, & prudentia. Videte Henriquez lib. 2. de pœnitentia c. 3. num. 6. Summam Coronam, num. 23. Nauarrum loco citato nu. 59. Reginaldum lib. 6. nu. 75.

DECIMA PROPOSITIO.

20 Confessio debet esse integra ita, vt omnia peccata mortalia nunquam alias confessa singillatim exprimantur; vt patebit ex dicendis paragrapho sequenti, vbi hãc propositionem ex professo fusius explicabo, cum hic ea vnica conclusione nequeam explicare.

VNDECIMA PROPOSITIO.

21 Confessio per se loquendo facienda est secretò. Ratio est, tum quia licet ex præcepto diuino nõ extet obligatio confitendi secreto, nihilominus rationi consentaneum est, & non alienum a præcepto diuino, & naturali, secretò confiteri, vt ait Tridentinum sess. 14. cap. 5. nam publicare peccata sine iusta causa, videtur iure naturæ aduersari. Tum quia vsu receptum est, vt confessio secretò fiat. Tum quia cap. omnis vtriusque sexus præcipitur confessio facienda soli Sacerdoti; Confessio autem facta publicè non fit soli Sacerdoti.

22 Ex quo probabiliter inferri potest primò neminem teneri, per se loquendo confessionem facere per interpretem. Tum quia Confessio facienda est secretò. Tum quia non est credendum præceptum confessionis, per se loquẽdo obligare cum tanto incommodo. Ita Nauarrus cap. 2. num. 1. Summa Coronæ nu. 20. Caietanus verbo Confessio, conditione 11. Valentia disp. 7. q. 13. puncto 1. columna mihi 1350. Reginaldus loco citato nu. 80. Pitigianus 2 par. dist. 17. q. vnica art. 8. conclus. 1. Zerola de pœnitent. cap. 14. quæsito 4. & alij, quos infra referam.

23 Secundò illicitum esse saltem sub veniali confiteri peccata alio audiente; nam absque iusta causa prodigitur fama propria: prodigere autem propriam famam est peccatũ saltem veniale, vt patet ex dictis de detractione.

Ex quo patet illos Sacerdotes illicitè agere, qui multos pueros doli capaces in vnum congregatos simul audiunt, vt bene tradit Nauarrus in Manuali cap. 8 n. 13. Syluester verbo Confessio 1. nu. 13. Reginaldus lib. 6. nu. 85. & alij.

Dixi

Dixi in propositione per se loquendo, vt aduerterem confessionem aliquando fieri posse, & consequenter non esse de essentia confessionis, vt secreto fiat coram solo Sacerdote. Ita Sotus dist. 18. quæst. 2. art. 6. Nauarrus cap. 2. num. 5. Valentia loco citato, Suarez disp 21. sect. 2. num. 9. Nugnus in additionibus quæst. 9. art. 3. difficultate 1 Pitigianus dist. 17. quæst. vnica art. 7 conclus. 2. Zerola de pœnitenza cap. 14. quæsito primo, & quarto, Reginaldus nu. 79 Coninchus disp. 6. dubio 2. Vasquez quæst 91. art 3. dubio 1. num. 8. contra Zerolam ex parte cap. 14. quæsito 5. vers. Dico secundo, Angelum, & alios apud Vasquez loco citato. Ratio est, tum quia valida est confessio, si fiat per interpretem coram Sacerdote, præsente pœnitente annuente, seu confirmante nutibus, quæ per interpretem exprimuntur; nulla enim sufficiens, Ratio potest afferri ad ostendendum, confessionem per interpretem factàm irritam esse. Tum quia valida est confessio facta ab existentibus in periculo naufragij, qui nequeunt sua peccata nisi alta voce confiteri, & nisi ab astantibus audiantur, vt communiter concedunt Doctores. Tum quia illa est vera confessio, qua pœnitens manifestat sua peccata cum dolore, & proposito emendationis. Pœnitens autem potest cum dolore sua peccata Confessario publicè manifestare. Tum quia non constat Christum prohibuisse, quin aliquis possit iusta de causa publicè confiteri. Tum ad vtilitatem, tum ad aliorum exemplum, & ædificationem.

Addo fieri posse, vt pœnitens aliquando teneatur publicè confiteri, vt quando pœnitens in articulo mortis existens aduertit se non posse contritionis actum elicere de grauibus peccatis, quorum alias non obtinuit absolutionem directè, vel indirectè; tunc.n. tenetur coram alijs confiteri, si confiteri nequeat in aliorum absentia; nam periculum animæ præponderat iacturæ famæ, & aliorum bonorum externorum. Ita Canus apud Reginaldum num. 78. Nugnus loco citato propositione 2. Vasquez loco citato, dubio 3. num. 6. & alij.

24 Quæres Primo, vtrum ab Ecclesia ferri possit lex generalis, qua caueatur confessionem publicè fieri.

Respondeo huiusmodi legem per se loquendo non satis consultè ferri posse, vt ait Suarez loco citato, num. 6. Reginaldus loco citato, num. 79. & alij, nisi fortè hoc fiat ex graui aliqua necessitate. Ratio est, quia huiusmodi lex difficilima esset, nec per se valdè vtilis; lex autem humana non videtur præcipere res adeo difficiles, & arduas.

Hinc patet a fortiori, Confessarium non posse pœnitenti præcipere, vt confiteatur coram teste, vt patet tum ex allata ratione. Tum quia confessio fit Sacerdoti in persona Christi intimè cognoscentis omnia, & non indigentis teste. Ita Reginaldus, Caietanus, & alij locis citatis.

25 Quæres Secundò vtrum pœnitens teneatur sua peccata confiteri propria voce, & proprijs verbis.

Respondeo per se loquendo teneri propria voce, & proprijs verbis confiteri. Ratio est, quia modus confitendi propria voce est communi vsu receptus; non licet autem a communi vsu recedere absque iusta causa; Tum quia modus manifestandi peccata propria voce, est omnium optimus, cum verbis optimè exprimamus animi nostri sensa.

Dixi per se loquendo, quia per accidens fieri potest, vt liceat confiteri non adhibitis proprijs verbis; non enim est de necessitate Sacramenti proprijs verbis confiteri; cum peccata possint sufficienter manifestari, per nutus, signa, & scripturam. Immo vsu receptum est, vt mutus per signa confiteatur, quantum commodè potest. Quare si detur casus, vt quis nequeat loqui, aut nimia suffundatur verecundia confitendo propria voce; potest adhibitis signis doloris per signa confiteri Sacerdoti, vt patet ex allata ratione. Ita Suarez disp. 21. sect. 3. num 7. Valentia loco citato puncto primo ad finem, columna mihi 1352. Reginaldus loco citato, num. 82. Vasquez quæst 91 art 3. dubio 4. Nugnus loco citato difficulta prima, Coninchus disp. 6. dubio primo num. 1. & 2. Pitigianus 2 parte dist. 17. quæst. vnica art. 3. conclusione vnica, & alij communiter. Immo Sotus in quarto dist. 17. quæst vnica. Reginaldus loco citato num. 83. & alij putant nō esse peccatum saltem mortale, secluso scandalo, confiteri in præsentia Sacerdotis per nutum, vel scripturam; cum non solum verba, verum etiam nutus, & signa fuerint instituta ad exprimenda animi sensa.

Neque obstat Concilium Florentinum in Decreto Eugenij, vbi asseritur materiam huius Sacramenti esse confessionem oris; nam responderi potest primo per confessionem oris intelligi præsentiam pœnitentis confitentis coram Sacerdote.

Secundò Concilium respexisse ad id, quod ordinariè fieri solet; Confessio autem ordinariè, & regulariter loquendo fit ore proprio.

DVODECIMA PROPOSITIO.

26 Confessio debet esse lacrymabilis, non quia ad ipsam requirantur exteriores lachrymæ; sed quia necessarius est internus animi dolor vt patet ex supradictis de contritione, & attritione, seu de materia proxima Sacramenti pœnitentiæ.

DECIMATERTIA PROPOSITIO.

27 Confessio debet esse accelerata hoc pacto vt peccator sua crimina quam primum cōfitetur. Tum ne maneat in statu peccati, & damnationis. Tum vt bona ipsius opera sint meritoria; non est tamen necesse, vt peccator statim post peccatum confiteatur, cum possit se per contritionem in gratia constituere, vt patet ex supra dictis de contritione.

DECIMAQVARTA PROPOSITIO.

28 Confessio debet esse fortis, itaut pœnitens non se sinat tentationibus superari ad negligendam, & omittendam confessionem, vel ad aliquid præ pudore, vel timore in confessione prætermittendum.

DECIMAQVINTA PROPOSITIO.

29 Confessio debet esse accusans, ita vt pœnitens se accuset, sibique imputet peccata, non vero ea laudet, aut excuset. Quaobrem fœmina, quę fornicationis peccatum commisit, non debet suum peccatum excusationibus inuoluere dicendo, se hoc fecisse ad subleuandā egestatem, vel se præcibus importunis uexatam non potuisse resistere.

Hoc tamen limita, nisi necesse sit hoc exprimere ad famam tuendam apud Confessarium; tunc enim videtur iustam habere causam afferendæ excusationis, seu causę exprimendæ, quæ ipsam vrsit, & impulit ad tam graue scelus perpetrandum.

DECIMASEXTA PROPOSITIO.

30 Confessio talis esse debet, vt pœnitens paratus sit, morem gerere, & obedire Confessario in his, in quibus tenetur obedientiam præstare, vt in vitandis occasionibus, in acceptanda pœnitentia, &c. Quamobrem pęnitens, dum accedit ad recipiendum pęnitentiæ Sacramentum debet esse animo paratus ad acceptandam satisfactionem. Ratio est, tū quia debet intentionē habere recipiendi Sacramētum perfectum, & integrum, quantum in ipso est; Sacramentum autem non censetur perfectum deficiente satisfactione, vt constat ex supradictis. Tum quia in iudicio emendatiuo necesse est, vt Reus paratus sit læso satisfactionem exhibere: sed pœnitentiæ Sacramentum exercetur per modum iudicij emendatiui; ergo pœnitens debet esse animo paratus ad satisfaciendum Deo, quem suis læsit criminibus, & peccatis.

§. TERTIVM:

Vtrum confessio debet esse integra.

Præsentem paragraphum, quem vnica propositione non potuimus in præcedentibus explicare quatuor sequentibus difficultatibus Deo fauente dissoluemus.

Prima difficultas est, vtrum confessio ita debeat esse integra, vt peccata mortalia explicentur quo ad speciem.

Secundò quo ad numerum.

Tertiò quo ad circunstantias.

Quartò quo ad dubia.

PRI-

PRIMA DIFFICVLTAS.

Vtrum omnia peccata explicanda sint quoad speciem.

1 *Species quotuplex sit.*
2 *An explicanda sint peccata in confessione quo ad species morales.*
3 *An explicandi sint actus non interrupti circa eundem finē.*
4 *An teneatur species animalium explicare, qui peccatum bestialitatis commisit.*
5 *An satisfaciat, qui confitetur in communi numerum superstitionum.*
6 *An aperienda sit circumstantia, propter quam peccatum mortale sit veniale, & è contra.*
7 *An exponens se periculo alicuius peccati teneatur illius circumstantiam fateri.*
8 *Concupiscens fœminam in communi, quomodo se gerere teneatur in confessione.*
9 *An pœnitens tenetur iterum explicare circumstantiam mortalem, cuius fuerat oblitus in prima Confessione.*

1 PRæmittendum est speciem aliam dici physicam, & aliam moralem. Præterea non omnia, quæ speciē physicam diuersam habent habere etiam diuersam speciem moralem, & è contra; nam si Inimicus se præparet ad occidendum suum inimicum, & hac de causa gladium emat, illumque lateri accommodet, ascendat equum, suscipiat iter, &c dicitur plures actiones specie physica diuersas exercere, non verò diuersas specie morali; cum emere gladium, illumque lateri accommodare, ascendere equum, suscipere iter, &c. sint actiones quo ad entitatem, seu speciem physicam diuersæ; non vero quo ad speciem moralem; cum omnes istæ actiones eandem cum recta ratione oppositionem habeant.

Ex opposito fieri potest, vt aliquis aliquam actionem vnam specie physica exerceat, sed diuersam specie morali. Quamobrem qui percutit Episcopum, exercet actionē vnam specie physica, sed multiplicem specie morali, habentem plures deformitates in genere moris; nam huiusmodi percussio non solum aduersatur iustitiæ, verum etiam reuerentiæ debitæ ordini Clericorum, & opponitur honori debito superiori.

VNICA PROPOSITIO.

2 IN confessione necessariò explicanda sunt peccata quo ad species morales. Ita communiter Doctores. Ratio est, quia in confessione explicanda sunt omnia peccata singillatim quo ad speciem, vt docet Tridentinum sess. 14. cap 5. & canone 7. Non possunt autem omnia peccata singillatim quoad speciem explicari, nisi explicentur quo ad species morales; ergo necessario explicanda sunt peccata quo ad species morales.

Dixi quo ad species morales, vt aduerterem non opus esse singula peccata explicare quo ad species physicas, vt patet tum experientia, & communi vsu. Tum quia aliquando vnus actus physicus plures habet malitias, & aliquando plures actus physici vnam habeant malitiam; propterea sequeretur, non omnia peccata singillatim explicari, si necesse esset peccata explicare quo ad species tantummodo physicas; & aliquando sequeretur frustra explicari; cum aliquando vno actu expresso peccatum sufficienter censeatur explicatum. Quamobrem qui conficit venenum, illudque miscuit vino, & propinauit inimico, non tenetur has omnes actiones explicare, nisi tanta inter vnum, & alium actum intercesserit mora, vt efficiat peccata numero distincta. Idem dicendum est de eo, qui ad occidendum inimicum emit gladium, ascendit equum, suscipit iter, &c. Ita Sotus dist. 15. quest. 2. art. 4. conclus. 6. Valentia disp. 7. quæst. 11. puncto 1. Azorius prima parte, lib. 4. cap. 4. Suarez disp. 22. sect. 2. num. 3. Coninchus disp. 7. dubio 2. num. 9. Henriquez lib. 5. cap. 5. num. 3. & cap. 6. num. 1. Vasquez quæst. 91. art. 1. dubio 1. Pitigianus 2. parte, dist. 17. quæst. vnica art. 11. conclus. prima, & alij communiter.

3 Hinc sequitur primò eum, qui ad occidendum inimicum emit gladium, cōscendit equum, suscepit iter, ensem euaginauit, vulnerauit, &c. satisfacere dicendo in confessione se hominem occidisse, modo illi actus non fuerint interrupti, nec adiunctam habuerint aliam circunstantiam moraliter diuersam. Propterea qui, dum iter susciperet ad occidendum inimicum, conculcauit segetes, vel furtum commisit, tenetur hanc circunstantiā in confessione explicare; quia conculcatio segetum adnexam habet malitiam distinctam ab homicidio; Cum homicidium opponatur quinto. Decalogi præcepto; furtum vero septimo.

4 Secundò sequitur eum, qui peccatum bestialitatis cōmisit cum diuersis specie animalibus, satisfacere in confessione dicendo in genere, se toties pecccatum bestialitatis commisisse, non expressa specie animalium, quibus cū nefarium scelus admisit; nam diuersitas specifica animalium non immutat speciem moralem actus, ita Doctores citati, & alij, quos retuli de matrimonio quæst. 4. puncto 12.

5 Tertiò eum, qui peccatum superstitionis commisit, satisfacere per se loquendo iuxta, Caietanum, Sotum, & alios apud Henriquez lib 5. cap 5. num. 1. confitendo numerum superstitionum sub generico, & communi nomine. Vnde qui peccauit diuinando satisfacere videtur dicendo, se toties peccasse diuinando quamuis non exprimat id, per quod diuinauit. Immo plures Doctores putant eum, qui lapsus est in hæresim, satisfacere dicendo se toties in hæresim lapsum fuisse, quamuis non exprimat qualitatem hæresis, vtrum scilicet sit hæresis Luteri, vel Caluini, vel alterius hæresiarchæ. Hæc enim non videtur diuersitas moralis, sed physica. Ita Sotus in 4 dist. 18 quæst. 2. art 4. conclus. 6. Reginaldus lib. 6. num. 114 Vasquez, & alij locis citatis. Sed quid nobis in hac re sentiendum sit patet ex dictis de superstitione, & de hæresi, & constabit ex dicendis puncto 3.

6 Quartò in confessione aperiendam esse circunstantiā, propter quam peccatum mortale efficitur veniale, & è contra. Quamuis enim peccatum mortale, & veniale aliquo pacto non differant specie, quando eidem virtuti opponuntur, tamen in ratione offensæ, & iniuriæ diuinæ differunt plusquam specie; Propterea furtum leuis momenti, quamuis aliquo pacto dici possit eiusdem speciei cum furto magni momenti, nihilominus in ratione offensæ Dei maximè differt, consequenter in confessione explicandum est, an furtum fuerit in magna, vel in parua quātitate. Ita Suarez loco citato num. 7. Nauarrus cap. 17 nu. 3. Ludouicus Lopez prima parte, cap 5. vers. Quarta propositio. Henriquez lib. 5. cap 7. num 2 Coninchus loco citato, dubio 3. num. 10. Vasquez, & alij locis citatis.

7 Quæres Primò, vtrum pœnitens qui se exposuit periculo peccandi, teneatur fateri circunstantiam illius peccati, cuius periculo se exposuit.

Respondeo affirmatiuè. Ratio est, quia omnia peccata in confessione sunt exprimenda quo ad speciés morales. In moralibus autem idem est exponere se periculo committendi aliquod peccatum, & illud committere; cum ex eodem præcepto teneatur homo vitare peccatum, & illius periculum; præceptum enim, quod obligat ad vitandum peccatum, obligat etiam ad vitandum proximum ipsius periculum; sicut ergo exprimendum esset in confessione peccatum completum, si peccatum completum commissum fuisset, ita exprimendum est peccatum, cuius periculo se pœnitens exposuit.

Puto tamen eum, qui cōmisit aliquod peccatum, cuius periculo se exposuit, & re ipsa commisit, satisfacere confitendo peccatum commissum, modò inter periculum, cui se pœnitens exposuit, & inter actum completū non intercesserit mora, quæ constituat peccata numero distincta. Ita Suarez to. 5. de censuris, disp. 18. sect. 3. num. 15. Sanchez in summa lib. 1. cap. 8. num. 4. & alij.

8 Ex hac doctrina bene colligit Sanchez loco citato, nu. 5. eum, qui concupiscit fœminam in communi, aut aliquā, cuius statum ignorat, teneri in confessione dicere se fœminam in communi concupiuisse, aut aliquam, cuius statum ignorabat; nam qui fœminam in communi concupiscit, aut aliquam cuius statum ignorat, est affectus ad fœminā cuiuscumque status sit, consequenter exponit se periculo concupiscendi fœminam, cuiuscumque conditionis existat, siue sit soluta, siue coniugata, nisi fortè excusetur ratione inaduertentiæ, non aduertens ad huiusmodi malitiam, vel ad eius periculum. inaduertentia enim excusat a peccato, vt patebit ex dicendis de peccatis.

9 Quæres secundò, vtrum qui oblitus est alicuius circumstantiæ mortalis in confessione teneatur illam in alia cōfessione iterum explicare.

Respondeo affirmatiuè. Ratio est, quia omnia peccata mortalia in confessione aperienda sunt secundum speciem moralem, vt ostendimus in propositione; qui autē in confessione oblitus est alicuius circunstantiæ mortalis, non dicitur confessus omnia sua peccata mortalia quo ad species morales; sufficit tamen eam solam circunstantiam alias in confessione per obliuionem prætermissam in noua confessione explicare, si pęnitens eam possit exprimere, non expresso peccato confesso, cuius est circunstantia. Quamobrem qui iurauit non percutere Clericū, aut ieiunare in vigilijs ex præcepto ieiunandis, sed postea Clericum percussit, aut ieiunium in vigilijs perfregit, & in confessione solum expressit se Clericum percussisse, aut ieiunium in vigilijs perfregisse, nullam habens iuramenti memoriam, satisfaciet in alia confessione dicendo, se licitum iuramentum perfregisse. Ratio est, quia sufficienter exprimit peccatum oblitum. Sicut enim qui oblitus est alicuius peccati, satisfacit exprimendo peccatum oblitum, & non tenetur cætera peccata repetere. Ita nec tenetur, qui oblitus est prædictæ circunstantiæ. Idem dicendum est de eo, qui furatus est Calicem, sed in confessione ex inaduertentia dixit se rem tanti momenti surripuisse, non expressa circunstantia Calicis; hic enim in secunda confessione videtur satisfacere dicendo se mortale Sacrilegium commisisse. Ita Coninchus disp. 7. dubio 7. num. 60. Henriquez lib. 5. cap. 5. nu. 4. Suarez loco citato. Zerola in praxi de pœnitentia cap 13. quæsito 8. Valentia to. 4. disp. 7. q. 11. puncto primo, columna 7. vers. Iam vero. Reginaldus lib. 6. nu. 141. Clauis Regia loco mox citando contra Syluestrum verbo Confessio primo, quæsito 10. Nugnum q. 9. art. 2. dubio 2. vers. sed adhuc dubium, pag. 319. & dubio 3. pagina 324.

SECVNDA DIFFICVLTAS.

Vtrum omnia peccata mortalia distinctè sint explicanda quoad numerum.

1 *An peccata mortalia distinctè explicanda sint quoad numerum.*
2 *An sufficiat vno verbo fateri numerum peccatorum vnius speciei.*
3 *An qui fornicatus est, debeat numerum fornicationum exprimere.*
4 *An qui multoties furatus est, satisfaciat dicendo se tantum surripuisse.*
5 *An explicandi sint actus odij sæpius repetiti.*
6 *An pœnitens teneatur numerum certum peccatorum in alia confessione aperire, cuius nō recordabatur in prima.*
7 *An Sacerdos teneatur numerum personarum exprimere, quarum confessiones audiuit in peccato mortali.*
8 *An audiens Confessiones in peccato peccet, etiam si habeat propositum pœnitendi, antequam pœnitentem absoluat.*
9 *An pœnitens teneatur numerum certum iterum in confessione aperire, quando post confessionem cognoscit numerū peccatorum fuisse maiorem, aut minorem, quam confessus fuerit.*
10 *An pœnitens confiteri teneatur peccata nota Confessario, extra confessionem.*
11 *An necessario explicandus sit actus externus in confessione.*
12 *An sufficiat explicare actum principalem relictis minus principalibus.*
13 *An explicandi sunt actus, qui principalem actum subsecuti sunt.*
14 *An faciens confessionem generalem teneatur confiteri omnia mortalia ritè expiata.*
15 *An carens mortalibus satisfaciat confitendo venialia in genere.*
16 *Potest absolui, qui scit se peccatum admisisse, sed dubitat, an illud mortale sit, an veniale.*
17 *An peccata venialia explicanda sint in confessione quo ad speciem, & quo ad numerum.*
18 *Quomodo se gerere debeat pœnitens, qui propter consuetudinem peccandi non potest peccata sua quo ad certum, & determinatum numerum explicare.*
19 *Concubinarius satisfacit dicendo se tandiu vsum fuisse concubina loco vxoris.*
20 *Meretrix satisfacit explicando tempus, quo fuit omnibus exposita, si non recordetur numeri certi.*
21 *Retinens rem alienam, quam potuit domino restituere, satisfacit, explicando tempus quo rem detinuit, & domino non restituit.*
22 *Quomodo cognosci possit numerus peccatorum exprimendus in confessione.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Omnia peccata mortalia post Baptismum commissa necessario explicanda sunt in confessione, quo ad numerum, quantum moraliter fieri potest. Hæc propositio verissima est, tum quia est definita in Concilio Florentino in decreto Eugenij, & in Tridentino sess. 14. c. 5. & canone 7. vbi habetur omnia peccata explicanda esse, non solum in specie, verum etiam singillatim, & illi, qui scienter aliquid retinet, nihil diuinę bonitatis per Sacerdotem remittendum. Tum quia vnum peccatum mortale non remittitur sine alio, cap. sunt plures, vbi dicitur, Impium est à Deo dimidiam sperare veniam; ergo neque pęnitens potest ab uno absolui, quin ab alijs absoluatur; consequenter non potest vnum confiteri, quin alia confiteatur; cum ipsa confessio dirigatur, & ordinetur ad absolutionem obtinendam. Ita S. Thomas in 4. dist. 17. q. 3. art. 4 Suarez disp. 22. sec. 1. nu. 6. Valentia to. 4 disp. 7. q. 11. puncto 1. columna 1. Vasquez q. 91. art. 1 dubio 2. nu. 17. & dubio 5. Henriquez lib. 5. c. 6. nu. 8. Reginaldus lib. 6. nu. 91. & 99. Coninchus disp. 7. dubio 1. concl. 1. Pitigianus 1. par. dist. 17. q. vnica art. 6. concl. 1. & art. 11. conclus. 1. & alij communiter.

2 Obserua tamen non opus esse singula peccata singillatim successiue recensere, sed sufficere vno verbo dicere numerum peccatorum vnius speciei, puta toties peierauí, toties ieiunium ab Ecclesia præscriptum perfregi toties Missam in die Festo non audiui &c. Ratio est, tum quia alioquin confessio nimis onerosa videretur. Tum quia hoc pacto sufficienter manifestatur status pęnitentis, & peccata censentur singillatim recenseri. Tum quia sic vsu receptum est in Ecclesia.

Dixi in propositione quantum moraliter fieri potest, vt aduerterem dari aliquos casus, in quibus pęnitens potest aliquod peccatum in confessione reticere, vt inferius ostendam, dum agam de causis excusantibus ab integritate materiali confessionis.

3 Ex dictis in hac propositione sequitur primò eum qui sæpius fornicatus est, non satisfacere dicendo se fornicatum esse; sed debere numerum fornicationum exprimere. Idem dicendum est de eo, qui sæpius detraxit, aut in aliud graue peccatum incidit.

4 Secundò, eum, qui decies furatus est decem nummos aureos, vnum singulis vicibus, non satisfacere dicendo se decem nummos aureos surripuisse: sed teneri dicere se decies surripuisse nummum aureum. Ita Henriquez lib. 5. c. 5. nu. 8. Coninchus loco citato, dubio 7 nu. 61. Suarez loco citando, & alij communiter.

5 Tertiò eum, qui sæpiùs aliquem odio prosecutus est, debere numerum actuum odij repetitorum, & moraliter interruptorum explicare, modo recordetur numeri certi; si verò facto examine non recordetur numeri certi, dicere potest se toties peccasse peccato odij plus, vel minus; hoc enim pacto sufficienter exprimit numerum peccatorum, quantum potest, & conscientiæ suæ statum sufficienter aperit Confessario.

6 Addo eum, qui, cum non recordaretur numeri certi, & distincti, confessus est se toties peccasse plus, vel minus peccato odij, vel alterius speciei, si postea facta confessio ne recordetur se bis, vel ter supra decies, peccasse peccato odij, vel alterius speciei in confessione expressæ, non teneri iterum confiteri se bis peccasse peccato odij, vel alterius speciei; nam eo ipso, quo in prima confessione dixit se decies plus, vel minus peccasse peccato odij, satis indicauit se duodecies peccasse. Secus dicendum est si postea recordetur numeri notabiliter maioris, vt si confessus sit se decies plus, vel minus peccato odij peccasse, & postea recordatur se vigesies peccasse; tenetur in alia confessione explicare numerum, cuius oblitus erat in prima confessione,

sione, quia numerus denarius supra numerum in confessione explicatum, est numerus notabiliter maior, consequenter non censetur sufficienter explicatus in prima confessione. Ita Vasquez de pœnitentia q.91 art.1.dubio 6. Nugnus in additionibus q.9. art 2. dubio 1. difficultate vnica, vers. deinde notandum. Coninchus loco citato, num.61.Suarez disp. 22.sec.5.ad finem. Reginaldus lib. 6. num. 126. Pitigianus loco citato conclusione 2. Idem in simili tenet Zerola in Praxi de pęnitentia cap.13.quæsito 17. & alij communiter.

7 Quartò, eum, qui cum peccati mortalis conscientia plures successiuè communicauit, aut plurium confessiones excepit, teneri numerum personarum, seu actuum, quantum potest, explicare, vt bene innuit Syluester verbo Clericus secundo, num. 2. ad finem Azorius prima parte, lib.4.cap.4. quæsito 6 Suarez to.4. disp.22. sec. 5. nu. 35. & alij, quos supra retuli contra Posseuinum cap. 5. num.43.Rodriquez, & alios supra in simili recensitos. Ratio est, tum quia tot sunt numero peccata, quot sunt actus, quando actio versatur circa terminum definitum, & in eo consumatur, & completur, vt cum Suarez tradidi de censuris disp. 1.q.1.puncto 5 num.6.contra Henriquez lib.5.c 5.nu.6. Actus autem communicandi, vel excipiendi confessiones habet suum terminum definitum, in quo perficitur, & completur.

Ex quo sequitur Sacerdotem, qui Sacramentum Eucharistiæ administraturus est, teneri, antequam illud administret, se in gratia Dei constituere per confessionem, vel per contritionem, vt constat ex dictis de Eucharistia: quod idem militat in eo, qui confessiones audit, vt patet ex dictis de Sacramentis in genere.

8 Obseruat tamen Henriquez lib.6.c.18. in commentario littera V. ad finem, Confessarium existentem in peccato, dum a principio audit confessionem, non peccare mortaliter, si propositum habeat pœnitendi, antequam impendat absolutionem. idem sentire videtur Pater meus Hieronymus Bellius eximiæ vir eruditionis, & doctrinæ; cum suis manuscriptis alias in Braidensi Collegio traditis constanter asseueret, se huic sententiæ adhæsurum, si aliquem Doctorem ita sentientem legisset.

Sed mihi dicendum videtur grauiter peccare, Confessarium, qui à principio confessionis non se constituit in gratia, nisi forte excusetur ratione paruitatis materiæ. Ratio est, quia tota illa actio auditionis est opus Sacramenti, & ministerium Sacerdotis pertinens ad functionē Sacerdotalem, ad quam Sacerdos est specialiter deputatus, & consecratus; qui autem functiones Sacerdotales exercet in peccato mortali, grauiter peccat, nisi excusetur ratione paruitatis materiæ. Ita in terminis Suarez de pœnitentia disp. 18. sec.1. num.3. Posseuinus cap.5. num.41. & idem sentire videntur quamplures Doctores, quas in simili retuli de Sacramentis in genere.

9 Quinto eum, qui confessus est numerum certum, & determinatum, non dicendo plus, vel minus, vt si dixit se decies surripuisse, sed postea facta confessione cognoscit se duodecies surripuisse, teneri in sequenti confessione fateri duplex peccatum furti prætermissum in antecedente confessione. Ita Coninchus Suarez, & alij locis citatis.

An vero, qui maiorem numerum peccatorum expressit, teneatur cognito errore, numerum verum, & certum iterum fateri. Patebit ex dicendis in sequenti puncto num. 7.

10 Quæres primò, vtrum pęnitens teneatur confiteri illa peccata, quę nota sunt Confessario extra cōfessionem.

Respondeo affirmatiuè cum Syluestro verbo Confessio secundo, quæsito 3. Henriquez lib.5.cap.4. nu.4. Reginaldo lib.6.num. 100. Pitigiano 2.par.dist.17.q. vnica art.11. conclusione 2. Zerola in praxi de penitentia cap. 10. quæsito 39. & aliis communiter. Ratio est, tum quia hoc Sacramentum fuit institutum per modum iudicij, vt Pęnitens tanquam reus absoluatur à Sacerdote tanquam Iudice, & Vicario Dei; sicut autem Reus non absoluitur ab iis, quæ deducta non sunt in iudicium, ita penitens, vt à peccatis absoluatur, debet illa in iudicium adducere per confessionem. Tum quia nisi pęnitens illa confiteatur, Confessarius non potest cognoscere pęnitentem habere propositum emendationis, & consequenter dignum esse absolutione.

Puto tamen sufficere, si pœnitens Confessario, cui nota sunt ipsius peccata, dicat, Pater, accuso me de illis peccatis, quæ nosti me commisisse; hoc enim pacto sufficienter aperit statum suum Confessario; cum explicita peccatorum confessio præcipuè requiri videatur, vt Confessarius certior fiat de statu pęnitentis, illique congruam iniungat satisfactionem. Ita Medina q 8.Codice de Confessione. Reginaldus lib 6. nu.102. Zerola de pęnitentia c.13. quæsito 9. versic Dico secundò, & alij communiter.

Obiicies contra quæsitum, Sacerdos, aut alius voto castitatis obstrictus, qui peccatum carnale commisit, satisfacit in confessione dicendo se peccatum carnale commisisse, & non tenetur circumstantiam voti exprimere Cōfessario, scienti ipsum esse voto castitatis adstrictum, vt ait Nugnus q. 9.art.2.dubio 3.in additionibus. Reginaldus loco citato, nu.101. Coninchus disp.7.dubio 4.nu.10. Frācisçus Pitigianus tom.2.dist.16.q.vnica art.5.§.quis, pag. mihi 330. Azor. prima parte lib. 4. c. 4. quæsito 6. in medio, Henriquez lib.5.c.7.nu.1.& alij communiter; ergo pęnitens non tenetur in confessione peccata manifestare, quæ Confessarius nouit extra Confessionem.

Respondeo, concesso antecedēte, negandam esse consequentiam. Ratio disparitatis est, quia pœnitens voto castitatis astrictus eo ipso, quo in confessione exprimit actū principalem, censetur etiam exprimere circunstantiam illius actus, & sufficienter statum suum manifestare Confessario, qui cognito principali actu, cognoscit talem actū non solum aduersari castitati, verum etiā Religioni, quod non accidit quando pęnitens explicitè, vel implicitè non manifestat in confessione sua peccata, quamuis Confessarius extra confessionem illa nouerit.

11 Quæres secundò, vtrum in confessione sufficiat explicare actum internum, an etiam actus externus necessario explicandus sit.

Respondeo explicandum esse actum externum. Ratio est, quia in confessione explicanda sunt singillatim ipsa peccata, non explicarentur autem peccata ipsa, si actus exterior non manifestaretur; cum actus externus sit peccatum. Ita Henriquez lib.4.cap 4.num.4.& alij communiter. Ex opposito explicato actu exteriori non videtur explicandus actus interior, quia peccatum exterius non subsistit sine peccato interiori, consequenter explicato peccato exteriori censetur satis explicatus actus interior, modo adfuerit sufficiens aduertentia, & deliberatio, vt patet in regulis generalibus traditis de peccatis.

Ex quo fit, vt qui fornicatus est, vel surripuit, non teneatur dicere se fornicatum fuisse cum animo fornicandi, vel surripiendi, sed satisfaciat dicendo, se toties fornicatum fuisse, vel surripuisse tantam quantitatem.

Hoc tamen intelligitur, modo non fuerint moraliter interrupti, & multiplicati actus interni, non coalescentes in vnum numerum peccatorum; quamobrem qui hesterna die habuit intentionem furandi, & hodie furatus est, non satisfacit dicendo se semel furatum esse; sed etiam tenetur exprimere intētionem furandi, quam habuit hesterna die. Ratio est, quia numerus peccatorum distinctè exprimendus est in confessione; qui autem dicit se vna vice furatum esse, non sufficienter exprimit numerum peccatorum; cum prior illa intentio furandi, elicita hesterna die, sit peccatum numero distinctum ab actuali furto. Ita Nauarrus cap. Consideret de pęnitentia dist.5. nu.4. Coninchus disp.7.de pęnitentia dubio 1.nu. 7.Henriquez lib.5.cap.5.nu 7.Valentia loco citato, columna 8. Reginaldus lib.6.nu.118.& alij communiter.

12 Quæres tertiò, vtrum in confessione sufficiat explicare actum principalem, an etiam explicandi sint actus minus principales, qui comitantur actum principalem, exēpli gratia, vtrum qui fornicatus est, teneatur, non solum dicere se fornicatum esse, verum etiam teneatur exprimere tactus, & oscula libidinosa, quæ impinxit.

Respondeo non esse necessario explicandos actus minus principales, seu circunstantias communiter comitantes, vel præcedentes actum. Ratio est, quia, licet huiusmodi actiones singulæ sint malæ, & mortaliter peccaminosæ; nihilominus cum ipsæ, vel æquiualentes soleāt cum actu, & effectu principali coniungi, & ad illum ordinari, & cum eo constituant vnum numero peccatum, explicato actu principali, censentur etiam huiusmodi actiones explicatæ.

Si verò principalis effectus, seu actus non fuerit secutus, ipsæmet actiones præuiæ exprimendæ sunt, Ratio est, quia ipsæ sunt peccaminosæ, & non possunt exprimi cum

cum effectu principali; quia hic non subsistit; ergo exprimédæ sunt in se ipsis cũ oĩa peccata mortalia explicanda sint in confessione. Ita Vasquez q.91. art.1. dub. 5. nu.33. Nauarrus loco citato, num. 48 Sotus in 4. dist. 18. q. 2. ar. 4. Valentia loco citato puncto 1 assertione 4. Nugnus in additionibus q. 9. art. 2. dub. 1. difficultate vnica, vers. Sed maior. Coninchus de pœnitentia disp. 7. dubio 7. nu. 56. Reginaldus loco citato nu 119. Suarez disp. 22. sec. 5. Pitigianus 2. par. dist. 17. q. vnica art. 5. Azor prima parte lib. 4. cap. 4. ad finem, & alij communiter.

Idem dicendum est de actionibus, quæ non habent cõnexionem cum effectu principali, nisi ex intentione peccantis. Vnde qui ad obtinendam copulam à fęmina vsus est opera alterius non satisfacit dicendo se copulam cum fęmina habuisse, sed tenetur adhuc exprimere actionem, qua socium induxit ad obtinendam copulam. Ratio est, quia cum hæc actio non habeat connexionem cum effectu principali, non censetur sufficienter expressa per manifestationem solius copulæ, seu principalis effectus, ad quę talis actio fuit ordinata. Secus dicendum est de eo, qui se periculo fornicationis exposuit, & non interposita mora fornicatus est; hic enim satisfacit dicendo se fornicatum esse; quia est vnum numero peccatum, & periculũ, licet malum sit, censetur explicatum explicato actu principali. Ita Azor loco citato.

Ex dictis in hoc quæsito constat, in confessione nõ opus esse explicare actum minus principalem, explicato actu principali, modo actus principalis subsecutus sit, nec mora inter actum principalem, & minus principalem intercesserit, & modo actus minus principalis connexionem habeat cum effectu principali.

13 Sed modo maius dubium est, vtrum explicandi sint actus, seu circunstantiæ, quæ subsecutæ sunt actum principalem, quales sunt tactus, & oscula post finitam copulam.

Respondeo huiusmodi actus, seu circunstantias explicandas esse. Ratio est, quia huiusmodi actus subsequentes sunt principia alterius copulæ, & alterius peccati, consequenter efficiunt nouum peccatum; sicut nouũ peccatum committit, qui habita copula cum vna, statim accedit ad aliam, vel etiam ad priorem, vt patet ex traditis de censuris disp. 1. q. 1. puncto 5. nu. 6. Cum ergo tales actus constituant distinctum numero peccatũ, vtpotè principia noui peccati, & cum peccata quo ad numerum sint exprimenda, sequitur tales actus subsequentes exprimendos esse in confessione. Ita Vasquez loco citato dubio 5. num. 31. Coninchus disp. 7. dubio 7. nu. 59. Suarez, & alij locis citatis. Contra Nauarrum cap. 6. nu. 7. Henriquez lib. 5. c. 5 nu. 5. & c. 8. nu. 3. Azorium. Zerolam in praxi de pœnitentia c. 12. quæsito 47. & alios existimantes non solum actus præambulos, seu præcedentes, aut comitantes, verum etiam consequentes, non esse necessario explicandos in confessione; quia explicato actu principali, censentur etiam ipsi sufficienter explicati. Quamobrem qui post copulam adhuc loquitur de re turpi, aut post peccatum commissum gaudet, vel loquitur de peccato commisso, & eius accessorijs, vel osculatur meretricem ad maiorem delectationem, non tenetur has circunstantias exprimere, modo hæc non fecerit ad iterandam fornicationem, inquiunt Henriquez, Azorius, & alij.

Sed mihi probabilius videtur, quod diximus cum Suarez, Vasquez, & alijs. Tum propter rationem à nobis allatam. Tum quia tales actus non videntur sufficienter explicati, explicato actu completo; cum nesciam, an tales actus regulariter loquendo præcedentem actum completum subsequantur.

14 Quæres Quartò, vtrum faciens confessionem generalem peccatorum aliàs ritè confessorum, teneatur singula peccata mortalia, rite alias expiata, iterum in confessione exprimere.

Respondeo negatiuè cum Angelo confessio primo, *Zerola* de pęnitentia c. 13, quæsito 28. Tabiena eodem verbo, Medina, & aliis, quos retuli de materia Sacramenti pœnitentiæ. Ratio est, tam quia huiusmodi peccata non sunt materia necessaria Confessionis. Tum quia pœnitens non tenetur magis huiusmodi peccata explicare, quã venialia; sed qui confitetur peccata solum venialia, non tenetur omnia exprimere, sed potest aliqua reticere; ergo qui generalem facit confessionem peccatorum ritè alias expiatorum, potest aliqua reticere. Quapropter aliqui consueuerunt generales confessiones paulatim facere, obtenta quotidie absolutione ab illis peccatis, quæ paulatum & quotidiè fatentur.

15 Quæres quinto, vtrum qui non habent peccata mortalia, sed tantummodo venialia, satisfaciat in genere dicendo se venialiter peccasse, non explicata specie, vel numero peccatorum venialium.

Respondent aliqui Doctores satisfacere.

Ego vero cum Suarez disp. 23 sec. 1. nu. 10. Coninchus disp. 7. dubio 1. num 6. & alijs, existimo, in praxi explicãdum esse aliquod peccatum. Ratio est, quia licet non teneamur confiteri peccata venialia, tamen ex suppositione quod velimus confiteri, tenemur materiam omnino certam exhibere, vt patet ex supradictis de materia Sacramentorum, consequenter tenemur in particulari aliquod genus, seu speciem peccati venialis explicare, quoties loqui, & illud in particulari exprimere possumus, quã uis non teneamur illa quo ad numerum explicare. Quãobrem illi possunt absolui; qui cum sola peccata venialia commiserint, solum fatentur se otiosa verba protulisse; nã hoc pacto materiam exhibent satis certam explicantes speciem peccati loquacitatis, & indicantes se otiosum saltem verbum protulisse. Ex hac ratione.

16 Primò infertur solutio illius difficultatis, qua quæritur, Vtrum ille possit absolui, qui scit se peccatum aliquod admisisse, sed dubitat, an illud mortale sit, aut veniale. Respondetur enim affirmatiue; quia exhibet materiã certam, & determinatam, quamuis non sit determinata quo ad grauitatem peccati, vt patet ex supradictis cum Sanchez in summa lib. 1. c. 10. nu. 7.

17 Secundò colligitur, peccata venialia, non quo ad numerum, sed quo ad speciem explicanda esse in confessione, quoties pęnitens pro Sacramentali absolutione aliã non exhibet materiam, quam peccata venialia; par enim est, vt materia Sacramentalis, absolutionis sit certa, & determinata, quoties certa, & determinata exhiberi potest.

18 Quæres Sexto, quomodo se gerere debeat pœnitens in exprimendis peccatis, quæ propter consuetudinẽ peccandi non potest quo ad certum, & determinatum numerum explicare, vt si sit meretrix, quæ fuit omnibus exposita, aut si sit periurus, qui consuetudinem habuit peierandi.

Respondeo satisfacere dicendo se talem peccandi consuetudinem tandiu habuisse exempli gratia peierandi, vel blasphemandi, vel furandi toties in die, vel in hebdomada, vel in mense plus, aut minus; nam pęnitens hoc pacto videtur omnia peccata distinctè exprimere, quantum moraliter potest, & Confessarius sufficienter ferre potest iudicium de statu pęnitentis. Ita Doctores statim citandi.

19 Ex quo sequitur primò, Concubinarium satisfacere dicendo se tandiu vsum fuisse concubina loco vxoris, vel tandiu permansisse in concubinatu. Ita Coninchus disp. 3. dub. 2. nu. 52. 64. & 65. Caietanus to. 1 opusculorum tractatu 5 c 3 Sotus dist 18. q 2. art. 4. Reginaldus lib. 6. num. 121. Henriquez lib. 5 pag. 5. nu 9. Pitigianus 2 par. dist. 17. q. vnica art. 6. conclus. 3 & alij communiter.

20 Secundò meretricem satisfacere explicãdo tempus, quo fuit omnibus exposita, si non recordetur numeri determinati, aut aliarum circunstantiarum. Tenetur tamen, quantum potest, exprimere, quoties admiserit viros coniugatos, aut Clericos habentes votum castitatis, aut consanguineos &c. peccatum enim explicandum est non solum quo ad numerum, verum etiam quo ad species, & circumstantias speciem mutantes, quantum moraliter fieri potest. Ita Doctores citati Contra Zerolam in praxi de pœnitentia cap. 12. quæsito 40. vers. Dico secundo.

21 Tertiò, illum, qui rem alienam detinuit, quam potuit domino restituere, satisfacere explicando tempus, quo se detinuit, quam potuit domino restituere. Ratio est, quia præceptum explicandi numerum peccatorum non obligat ad impossibile, sed ad id, quod fieri potest à pęnitente, & quantum fert ipsius cõscientia, quæ explicatis hoc modo peccatis, sufficienter videtur innotescere Confessario ad iudicium de statu huiusmodi pęnitentis ferendũ. Propterea Confessarius in prędictis casibus non debet se scrupulosum gerere, cogendo pęnitentem ad exprimendum certum numerum; nam fieri potest, vt pœnitens proferendo certum numerum facilius erret, quam explicando solùmodo tempus consuetudinis, aut iniquę detẽtionis &c. Ita Nauarrus cap. 6. dub. 14. Reginaldus loco citato, num. 122.

121. & 124. Victoria de Sacramentis nu. 178. & alij.

21 Quæres vltimo, quomodo cognoſci poſsit numerus peccatorum, quem in confeſſione diximus exprimendum eſſe; quantum moraliter fieri poteſt.

Reſpondeo numerum peccatorum cognoſci poſſe ex multiplicatione actuum voluntatis moraliter interruptorum; actus autem voluntatis moraliter interrumpitur, quoties aliquis nec formaliter, nec virtualiter perſiſtit in priori volũtate, formaliter pſiſtit in priori voluntate, quã diu intẽdit, & vult aliquid facere. Virtualiter vero pſiſtit in priori volũtate, quãdiu aliquid facit virtute illius volũtatis, ſeu intẽtionis præcedentis; quãuis illa prior intentio, ſeu voluntas non amplius formaliter perſeueret. Ex quo fit, vt ſi quis intendens occidere inimicum, paret gladiũ, conſcendat equum, iter arripiat, & alia præſtet ad occidendum inimicum, dicatur vnum numero peccatum cõmittere; quia prior illa intentio, & voluntas occidendi inimicum virtualiter perſeuerat in actionibus inchoatis virtute illius primæ intentionis: quamuis prima intentio, & voluntas non ſemper perſeueret formaliter, neo ſemper adſit actualis intentio de morte inimici; quandiu autem prior voluntas, & intentio virtualiter, aut formaliter perſeuerat, cenſetur vnum numero peccatum; quandiu vero non perſeuerat formaliter, aut virtualiter, multiplicantur numero peccata multiplicatis actibus voluntatis. Vnde ſi quis elicito ſemel actu odij, & deinde aliqua mora interpoſita, nouum actum odij eliciat, dicitur nouum odij peccatum committere; quia prior actus odij nullo modo perſeuerat formaliter, aut virtualiter. Qui verò intendit inimicum occidere, & ob id præparat enſem, ſuſcipit iter ad illum occidendum, &c. vnum numero peccatum committit, quamuis ſæpius in via repetat intentionem occidendi; quia prior intentio non fuit reuocata, ſed virtualiter perſeuerat in illa actione externa itineris ſuſcepti ad occidendum inimicum. Hæc clarius conſtabunt ex tradendis in tractatu de peccatis, dum agemus de numerica peccatorum diſtinctione. Interim videte Suarez diſp. 22. de pęnitentia ſec. 5. num. 17. Coninchum diſp. 7. de pęnitentia, dubio 7. nu. 51. & 53. Henriquez lib. 5. cap. 5. nu. 5. Valentiam loco citato, aſſertione 4. Nugnum in additionibus q. 9. art. 2. dubio 1. difficultate vnica, verſ. Sed nimis. Vaſquez de pęnitentia q. 91. art 1. dubio 5. nu. 32. Aliqui tamen apud Henriquez loco citato, littera D, & apud Coninchum putant peccatum non interrumpi per moram valde modicam, de qua re alibi.

TERTIA Difficultas.

Vtrum peccata neceſſario ſint explicanda in Confeſſione quoad circunſtantias.

1 *Circunſtantia peccati quid ſit.*
2 *Circunſtantia in quotuplici differentia ſint.*
3 *Ad quam circunſtantiam reuocentur illa, ex quibus augetur, vel minuitur peccatum.*
4 *Circunſtantia notabiliter minuentes non ſunt neceſſario exprimenda, niſi ſpeciem mutent.*
5 *An explicanda ſint circunſtantia notabiliter aggrauantes intra eandem ſpeciem.*
6 *An explicanda ſint circunſtantiæ mutantes ſpeciem.*
7 *An homo carnaliter peccans teneatur dicere ſe ante virginem fuiſſe.*
8 *An concupiſcens virginem teneatur virginis circunſtantiam explicare.*
9 *An confeſſarius carnaliter cognoſcens pœnitentem teneatur iſtam circunſtantiam aperire*
10 *An exprimenda ſit circunſtantia affinitatis, & conſanguinitatis.*
11 *An coniugatus, qui peccauit cum ſoluta, teneatur hanc circunſtantiam dicere.*
12 *An peccans cum Moniali debeat hanc circunſtantiam aperire.*
13 *An habens votum Caſtitatis ſi peccet cum fœmina eodem voto adſtricta, teneantur vtranque circunſtantiam exprimere.*
14 *An qui [illegible] debeat exprimere numerum fæminarum.*
15 *An explicanda ſit circunſtantia iniuriæ illatæ patri, vel ſuperiori.*
16 *An teneatur numerum perſonarum explicare, qui plures uno actu percuſſit.*
17 *An explicanda ſit quantitas furti, & damni illati.*
18 *An occidens hominem ſatisfaciat dicendo ſe hominem percuſiſſe.*
19 *An qui fuit cauſa ſcandali teneatur circunſtantiam inductionis explicare.*
20 *Circunſtantia inductionis, & cooperationis ad peccatum explicanda eſt, quoties explicato actu principali, non eſt ſufficienter explicata.*
21 *Qui detrahunt coram pluribus, aut de rebus turpibus loquuntur, tenentur in confeſſione exprimere numerum perſonarum, quibus cum detractionis peccatum commiſerunt.*
22 *Conſuetudo peccandi non eſt neceſſario explicanda in confeſſione.*
23 *Circunſtantia ingratitudinis non eſt neceſſario explicanda.*
24 *Omittens Miſſæ Sacrum in die Feſto duplicato ſatisfacit dicendo ſe Miſſam in die Feſto prætermiſiſſe.*
25 *Qui furatur ad mœcandum, tenetur hanc circunſtantiam explicare.*
26 *Omittens Sacrum propter ſtudium non tenetur hanc circunſtantiam explicare.*
27 *Qui furatus eſt calamum, vt incitaret alterum ad blaſphemandum, tenetur circunſtantiam finis manifeſtare.*
28 *Circunſtatia loci, temporis, modi, durationis &c. non ſunt neceſſario exprimenda.*
29 *Qui peccauit in die Feſto, non tenetur hanc circunſtantiam exprimere.*
30 *Quando explicanda ſit circunſtantia, Quis, quid, vbi, &c.*

1 NOtandum primò, circumſtantiam peccati eſſe quãdam conditionem non pertinentem ad ſubſtantiam actus peccati, ſed aliquo modo attingentem ipſum actum. Quapropter inquiunt Angelus verbo Circunſtantia num. 1. & Zerola in praxi de pęnitent. cap. 12. quæſito primo, circunſtantia dicitur id, quod circunſtat actum, quaſi extrinſecus extra actus ſubſtantiam, & dici poteſt accidens actus humani; quia ſicut accidens eſt diſtinctũ ab eo, cuius eſt accidens, ita circunſtantia eſt aliquid quodammodo diſtinctum ab actu peccati, cuius eſt circunſtantia, vt patet ex circunſtantia Sacrilegij afficientis furtum in Eccleſia commiſſum, quam circunſtantiam cõſtat eſſe quid extra ſubſtantiam actus furti: ſicut etiam circunſtantia ſacrilegij in eo, qui copulam habet cum fęmina voto caſtitatis adſtricta, eſt quid extra ſubſtantiam actus copulæ, quamuis attingat, & circũſtet actũ copulę.

2 Notandum ſecundò, circunſtantias eſſe in quadruplici differentia. Alię ſunt impertinentes, quæ nec augent, nec minuunt peccatum, quales ſunt furari dextera, vel ſiniſtra manu, ante prandium, vel a prandio, quas circunſtantias conſtat non eſſe explicandas in confeſſione. Aliæ ſunt augentes notabiliter, qualis eſt intenſio actus, vt ſi quis cum magna intenſione odij aliquem odio proſequatur. Aliæ ſunt notabiliter minuentes, qualis eſt circunſtantia metus alicuius mali impellentis ad furtum committendum; furtum enim metu alicuius mali commiſsũ videtur habere circunſtantiam notabiliter minuentem ob metum, ratione cuius furtum non eſt omnino voluntarium, ſed aliquo pacto inuoluntarium; talis etiam eſt circunſtantia odij, quod ſtatim, ac fuit elicitum, fuit animo depoſitum. Aliæ ſunt mutantes ſpeciem, quales ſunt primo, quæ de peccato mortali efficiunt veniale, & è contra, vt ſi quis ex inaduertentia alicui alapam impingat, aut furtum rei notabilis committat; nam inaduertentia excuſat a mortali. Secundò, quæ nouam peccati ſpeciem addunt, vt eſt circunſtantia voti caſtitatis in peccato luxuriæ, aut circunſtantia loci Sacri in homicidio &c. iſtæ circunſtantiæ mutantes ſpeciem ab aliquibus Doctoribus appellantur aggrauantes in infinitum, ſeu infinitè; eo quod homo ratione malitiæ mortalis ab infinito bono auertatur.

3 Notandum Tertiò circunſtantias, ex quibus augeri, vel minui, poteſt peccatum, vel illi noua ſpecies addi poſſe ad has ſeptem reuocari, quæ hoc verſu exprimuntur.

Quis, quid, vbi, quibus auxilijs, cur, quomodo, quando.

In

In explicatione istarum circunstantiarum non diutius immorabor, sed solū breuiter attingam aliquas circunstantias mutantes speciem, ex quibus cuilibet facilimè licebit conijcere, quænam circunstantiæ dicantur minuere, vel augere.

Particula, quis, pertinet ad conditionem, & qualitatē personæ patrantis delictum, propter quam potest actui noua species peccati tribui, vt si committens copulam adstrictus sit voto castitatis, vel sit coniugatus, vel affinis complici, aut si quis aliquid ommittat, vel faciat, ad quod præstandum, vel omittendum tenetur ex officio, vel iuramento, &c.

Particula, quid, pertinet ad quantitatem, vel conditionem obiecti, vel ad multitudinem materiæ, circa quam peccator suam actionem exercuit, vt si persona, cum qua quis copulam habuit, sit coniugata, aut voto castitatis adstricta, vel affinis, aut si quis percussit Patrem, aut Clericum, aut si quis multum, vel modicum furatus sit, aut si furatus sit rem Sacram, exempli gratia Calicem, &c.

Particula, vbi, continet circunstantiam pertinentem ad locum, in quo delictum fuit perpetratum, qualis est circunstantia Ecclesiæ respectu copulæ in ea habitæ, aut respectu iniustæ extractionis ab Ecclesia contra priuilegia concessa confugientibus ad Ecclesiam, aut respectu sanguinis in Ecclesia iniustè effusi; nam huiusmodi actus habent specialem malitiam contra reuerentiam loco Sacro debitam, vt patet ex dictis de matrimonio quæst. 4. puncto vltimo.

Particula, quibus auxilijs, adhibetur ad exprimendam circunstantiam personæ, cuius opera, vel consortio vtitur quis in patrando delicto, vt si quis ad solicitandam fœminam ad peccatum vtatur aliquo mediatore; hunc enim constat nouum committere peccatum; cum fit causa ruinæ proximi, vt benè tradit Nauarrus cap. 16. num. 13. & alij, quos retulimus in tractatu de peccatis.

Particula, cur, reducitur ad finem, propter quem actui noua species malitiæ tribui potest, vt si quis furetur gladium ad occidendum hominem, vel pecuniam ad adulterandum, &c. hic.n. duo peccata cōmittit; cum finis diuersam specie malitiam habeat ab ea, quam habet actus furti ex sua natura.

Particula, quomodo, spectat ad modum, quo delictum committitur; nam circunstantia modi potest aliquando speciem malitiæ variare, vt constat in ablatione rei alienæ facta domino nesciente, aut sciente, & renuente; quando enim aliquid accipitur domino nesciente, appellatur peccatum furti; quando autem accipitur domino sciente, & inuito, dicitur peccatum rapinæ, quod specie differt a furto explicauimus in septimo decalogi præcepto.

Particula, quando, adhibetur ad explicandam circunstantiam temporis; propter quam fieri potest, vt aliquando mutetur peccati species, vt si quis celebret post prandium, aut bis comedat in die ieiunij, aut seruilia præstet opera in die festo. Non tamen omne peccatum ratione temporis habet peculiarem malitiam; nam si quis in die festo peccatum furti, vel adulterij committat, non contrahit nouam speciē malitiam; quia furtum, vel adulterium non est specialiter prohibitum in die festo; consequenter pœnitens non tenetur in confessione dicere se furtum, vel adulterium in die festo commisisse, nisi forte noua superueniat circunstantia, peculiarem addens malitiam.

Hæc breuiter prænotauimus ad explicandas circunstantias in præcitato carmine relatas. Si quis ampliorem de his circunstantijs cupit explicationem, videat Valentiam to.4. disp.7. quæst.11 puncto 1. Suarez disp.22. sect.4. Nugnum in additionibus ad tertiam partem quæst.9. art. 2. dubio 3. Coninchum disp. 7. dubio 4. Azorium prima parte lib.1. cap.4. Clauem Regiam lib. 2. cap. 3. Henriquez lib.5. cap.6. num.3. Graffium in apendice ad decisiones, Sanchez in opere suo morali, & Pitigianum 2. parte dist. 17. quæst. vnica art.5.

In explicandis istis circunstantijs attuli exempla circunstantiarum mutantiū speciem; non quia omnes circunstantiæ per illas particulas expressè mutent speciem, sed vt ex præcitatis exemplis cognoscere valeatis, quæ circunstantiæ speciem mutent, & quasnam teneamur exprimere in confessione.

His præmissis, & prænotatis tria nobis principaliter quærenda sunt in hac difficultate. Primò vtrum in confessione sint exprimendæ circunstantiæ minuentes. Secundò aggrauantes. Tertiò mutantes speciem.

PRIMA PROPOSITIO.

4 Circunstantiæ notabiliter minuentes non sunt necessariò exprimendæ, nisi speciem mutent. Ratio est, tū quia in Tridentino generaliter asseritur, omnes circunstantias mutantes speciem confitendas esse; ergo licet inferre, circunstantias notabiliter minuentes non esse necessario explicandas in confessione, nisi speciem mutent, alioquin Tridentinum videretur defecisse in traditione doctrinæ adeo necessariæ, quod non videtur admittendum, Tum quia cum circunstantiæ minuentes adiuuent potius ad excusandum pœnitentem, quam ad exprimenda peccata, necesse non videtur per se loquendo tales circunstantias exprimere, nisi fortè Confessarius iusta de causa de illis pœnitentem interroget, aut nisi tales circunstantiæ ita minuant peccatum, vt peccati speciem mutent, vt si efficiant peccatum veniale, quod alioquin esset mortale præcisa tali circunstantia, vt contingit, quando quis graue damnum infert ex imperfecta aduertentia. Ita Henriquez lib 5. ca.7. num.3. Nauarrus cap 6. num.6. Victoria de Sacramentis, num. 175. Reginaldus lib. 6. num. 130. Suarez disp. 22. sect. 3 num. 16. Coninchus disp. 67. dubio 3. conclu. 2. num. 16. Pitigianus 2 par. dist. 17. quæst. vnica art.5. conclus.4. Zerola in praxi de pœnitentia cap. 12. quæsito 4 Pesantius in additionibus quæst. 10. §. De integritate Confessionis disp. 3 quæsito 3. Sayrus de pœnitentia cap.8. num. 1. Sanctus Bonauentura, & alij contra Nugnum in additionibus quæst.9. art. 1. dubio 2. conclu. 2. Sotum, & alios apud Suarez loco citato.

Neque obstat Iudicem, seu Sacerdotem ob tacitam circunstantiam minuentem induci ad credē, tum peccatum esse grauius; nam pœnitēs nullum hac de causa graue subit incommodum, vel si quod incommodum subit, voluntarie subit, cedens iuri suo.

SECVNDA PROPOSITIO.

5 Probabilissimum, est circunstantias notabiliter aggrauantes intra eandem speciem non esse necessario explicandas in Confessione. Ita S. Tho. in quarto dist. dist. 16. q. 3. art. 2. Vasquez quæst.91. art. 1 dubio. 2. num. 4. Reginaldus lib.6. num. 135. Valentia to.4. disp. 7. quæst. 11. puncto 1. assertione 5. Medina Codice de confessione, quæst. de circunstantijs. Zerola in praxi de peniten. cap. 12 quæsito 5. Pesantius loco citato, Sayrus de pœnitentia cap.8. num 3. Adrianus, Ricardus, Paludanus, Nauarrus, & alij quamplures apud præcitatos Doctores contra Suarez disp.22. sect.3. Sotum in quarto dist. 18. quæst. 2 art. 4. conclus 7. Coninchum disp 7 dubio. 3. conclu. 1. num. 17. Sanchez in summa lib.2. cap. 11. num. 24. Victoria de Sacramentis, num 176. Nugnum in additionibus quæst.9. art 2. dubio 2. conclu. 2. Pitigianum 2. parte dist. 17. quæst. vnica art.5. conclus. 5. vers. Secundo dicimus. Henriquez lib. 5. cap.7. num.6. vbi hanc sententiam vocat probabiliorem, sed num.4. nostram vocat probabilem.

Ratio nostra est tum quia Triedentinum sess. 14. cap. 5. tradens exactam doctrinam eorum, quæ necessaria sunt ad pœnitentiæ Sacramentū, asserit illas circunstantias explicandas esse in confessione, quæ mutant speciem; ergo videtur virtualiter supponere, & implicitè indicare non esse necessario explicandas circunstantias tantummodo aggrauantes. Tum quia non sunt necessario explicandæ circunstantiæ notabiliter minuentes, ergo neque notabiliter aggrauantes intra eandem speciem. Tum quia nimis angerentur fideles ex tali obligatione, cum pauci bene cognoscant, & rite intelligant, quænam sint circunstantiæ aggrauantes. Tum quia hæc sententia videtur magis vsu recepta, etiam ab hominibus probatæ, & timoratæ conscientiæ. Tum quia fideles tenentur ad id, quod fuit à Christo præceptum, & præscriptum: Christus autem non præcepit, nec præscripsit huiusmodi circunstantias explicare in Confessione, cum tale præceptum non habeatur in scriptura, aut ex traditione Ecclesiæ, aut saltem dubiū sit, an extet tale præceptum; in dubio autem iuris, & præcepti fauendum est possidenti suam libertatem, consequēter asserendum videtur fideles non teneri ad exprimēdas in confessione circunstantias notabiliter aggrauantes.

Obijcies primò, In iure canonico maior aliquando iniungitur pęnitentia pro peccatis, ratione circunstantię aggrauantis, quam iniungatur pręcisa tali circunstantia; ergo necesse videtur huiusmodi circunstantiam explicare, vt congrua, & iuxta canones debita pœnitentia iniungatur.

Respondeo negando consequentiam; nam ex eo, quod grauior pœnitentia aliquando imponatur ratione circunstantiæ aggrauantis, non videtur inferendum, agrauantes circunstantias esse necessario exprimendas in confessione, cum in canonibus iniungatur etiam pœnitentia pro illis circunstantijs, quas omnino constat non esse necessario confitendas, vt patet in pœnitentia, quæ imponitur viro; accedēti ad suam vxorem post conceptionem, aut die Dominico, quas circunstantias patet non esse necessario explicandas in confessione.

Obijcies secundò, Circūstantiæ mutantes speciem exprimendæ sunt, ut Confessarius statum pęnitentis intelligat, & in pęnis iniungendis æqualitatem seruet, vt patet ex Tridentino sess. 14. cap 5. sed hæc eadem ratio valet in circunstantijs aggrauantibus; ergo circunstantiæ aggrauantes exprimendæ sunt in confessione.

Respondeo hanc eandem obiectionem afferri posse ad probandum, circunstancias minuentes exprimendas esse in confessione; sicut autem hæc obiectio non conuincit in circunstantijs minuentibus, ita neque conuincere debet in aggrauantibus. Quare ad argumentum neganda est cōsequentia; sufficit enim vt Confessarius status pœnitentis cognoscat. & æqualitatem seruet in pœnis imponendis iuxta numerum, & species peccatorum, quæ necessario sunt explicandæ; non verò necesse est, vt eam seruet circa circunstantias aggrauantes, quæ non sunt ex obligatione aperiendæ in confessione.

Obiicies 3. qui peccat per vnam horam; ita grauiter peccat, sicut qui bis, vel ter in eadem hora peccat; sed qui bis, vel ter peccat, tenetur numerum peccatorum fateri; ergo etiam qui per vnam horam peccat tenetur hāc circunstantiam temporis explicare; consequēter, tenetur explicare circunstantias aggrauantes.

Respondeo cum Vasquez loco supra citato, eum, qui peccat per horam, grauius peccare ob circunstantiam durationis, quæ est circunstantia aggrauans; non tamē hinc sequitur ipsum teneri huiusmodi circunstantiam in confessione aperire; cum huiusmodi circunstantia non efficiat peccatum numero, vel specie distinctum; sed tantummodo aggrauet intra eandem speciem: Circunstantiæ autē, quæ necessario exprimendæ sunt in confessione, sunt illæ, quæ pertinent ad numerum, & ad speciem; non vero, quæ peccatum intra eandem speciem aggrauant, vt patet ex rationibus in secunda propositione recensitis.

Obiicies quartò, si circunstantiæ aggrauantes non essent necessario aperiendæ in confessione, sequeretur eum, qui tempore Quadragesimæ perfregit ieiunium, & carnes eodem die comedit, satisfacere dicendo in confessione se ieiunium semel perfregisse; sed hoc nullo pacto videtur admittendum; Ergo neque videtur admittendum, circunstantias aggrauantes non esse necessario exprimendas in confessione.

Respondeo ad maiorem propositionem negando eum qui tempore Quadragesimæ perfregit ieiunium, & carnes eodem die comedit, satisfacere dicendo se ieiunium semel perfregisse, sed tenetur dicere se ieiunium violasse, & carnes comedisse. Ratio est, tum quia hoc est duplex peccatum, vnum oppositum præcepto affirmatiuo de vnica commestione sumenda in die ieiunij; alterum negatiuo de non comedendis carnibus in die ieiunij; Peccata autē in confessione aperienda sunt quoad numerum. Tum, quia comestio carnium tempore vetito in nostra Diœcesi est casus reseruatus, non vero fractio simplex ieiunij. Casus autem reseruati exprimendi sunt in confessione, ne forte Confessarius absolutionem impendat circa peccata, circa quæ ipsius facultas, & iurisdictio, non se extendit, vt bene docet Nauarrus c.6 nu.8. Henriquez lib.2. de pœnitentia cap.7. nu.2. Valentia, & alij locis citatis.

Ex quo patet, circunstantiam carnium in die ieiunij nō esse tantummodo circunstantiam aggrauantem; sed peculiare peccatum necessario exprimendum in confessione.

TERTIA PROPOSITIO.

6 Circunstantiæ mutantes speciem necessario explicādæ sunt in confessione. Ratio est, tum quia sic expressè decernitur in Tridentino sess. 14. c. 5. Tum quia cō muni fidelium vsu, & vniuersali Ecclesiæ consuetudine receptum est, vt huiusmodi circunstantiæ aperiantur in sacramentali Confessione. Tum quia in confessione aperienda sunt omnia peccata, quantum moraliter fieri potest; non aperirentur autem omnia peccata tacitis circunstantijs mutantibus speciem: cum huiusmodi circunstantiæ peculiarem habeant malitiam, & deformitatem. Ita Suarez disp. 21. sec. 2. Petrus Ledesma de Pęnitentia c. 18. Reginaldus lib. 6. nu. 132. Valentia to. 4. disp. 7 q. 11. punc. 1. assertione 2. Nugnus in additionibus ad 3. partem q. 9. art. 2. dub. 2. concl. 1. Henriquez lib. 5. c. 6. Coninchus loco supra citato. Lucas Pinellus de pœnitentia tractatu 2 de confessione c. 3 & deinceps. Clauis Regia lib. 2. c. 3. Pitigianus 2. par. dist. 17. q. 5. art. 5. conclus. 1. Sayrus de pœnitentia c. 8. nu 14. & 13. & alij communiter.

Ex dictis in præcedentibus colligi potest solutio plurimorum casuum.

7 Primo virum carnaliter peccantem non teneri in confessione dicere se fuisse, vel non fuisse virginem, antequā patraret illud delictum, quod exprimit in confessione. Ratio est, quia licet per talem actum amiserit laureolam debitam virginibus; non tamen commisit peccatum, quod habeat specialem malitiam; nam hæc specialis malitia non potest assignari; nec dicas habere specialem malitiā stupri. Respondetur enim hoc falsum esse, cum stuprum committatur dum puella carnaliter cognoscitur cum violatione integritatis carnis, vt patet ex dictis de Matrimonio q 4 punc. 17. nu. 1. & 2. & Idem præter Doctores ibi citatos tenet Suarez loco citato, sess. 4 num. 7 Reginaldus lib. 6. nu. 128 Coninchus disp. 2. dub. 4. nu. 19 Sotus dist. 18. q 2. art. 4. Henriquez ex parte lib. 5. c 8. nu. 2. Nauarrus c 16. nu. 3. Nugnus in additionibus ad tertiam partem q. 9. art. 2. dubio 3. concl. 6. & alij.

8 Secundò eum qui Virginem concupiuit, aut deflorauit, teneri circunstantiam Virginis fateri, quamuis illam consentientem deflorauerit, si sequamur communiorem Doctorum sententiam asserentium, stuprum habere specialem malitiam, siue puella consenserit siue dissenserit, de qua re videte, quæ diximus de Matrimonio q. 4. puncto 8. & puncto 17. propositione 2. nu. 2. non enim hic opus est singula persequi, quæ ad alios tractatus pertinēt.

9 Tertio Confessarium, qui carnaliter cognouit pœnitentem, non teneri in confessione exprimere se copulam cum pœnitente habuisse, sed satisfacere dicendo se copulam cum fęmina coniugata, vel soluta habuisse; nam copula cum pęnitente non est incestus, neque habet adnexā circumstantiam sacrilegij, aut aliam circunstantiam necessario exprimendam, modo Confessarius non solicitauerit pęnitentem in confessione, aut non sit Parochus, aut alias, cuius ex officio incumbat onus procurandæ salutis pęnitentis; tunc enim in nostra sententia specialiter peccat ratione specialis circunstantiæ, de qua re videte, quæ diximus q. 4. de Matrimonio puncto 8. propo. 4. cum Azorio, Petro Ledesma, & alijs contra Sanchez loco ibi citato, & contra Nugnú q. 9 citata, art. 2. dub. 3. ad finem, & alios asserentes, prædictam circunstantiam semper exprimendam esse in confessione.

10 Quartò illum, qui carnaliter cognouit consanguineam, vel affinem, teneri in confessione exprimere circūstantiam affinitatis, vel consanguinitatis, nam huiusmodi circunstantia addit specialem malitiam supra peccatum contra castitatem, ob reuerentiam cognatis debitam.

Addo explicandos esse gradus incestus, vtrum scilicet habita sit copula cum consanguineo, vel affine in primo, vel in secundo gradu affinitatis, vel consanguinitatis. Ratio est, tum quia incestus in nostra Diœcesi est casus reseruatus vsque ad secundum gradum. Tum quia sicut explicanda est quantitas furti, vt inferius explicabo, ita etiā explicanda est persona, cum qua carnale peccatum fuit commissum; nam persona non est circunstantia actus, sed potius ipsius obiectum, & quid pertinens ad circunstantiam actus considerati in indiuiduo, vt indicauimus quæst. 4. de Matrimonio, puncto 16. propositione 4 cum Valentia, & alijs, & quamuis aliquibus non videatur improbabilis sententia Angeli verbo confessio. nu. 3. dicentis, eum, qui habet copulam cum matre, satisfacere dicendo in confessione, se copulam cum consanguineam in primo gradu habuisse; nihilominus in praxi consulenda, & sequenda est nostra sententia, saltem quoties eam commode

modo sequi possumus, vt bene ait Henriquez lib. 2. de pœnitentia cap. 8. nu. 1. & patet ex allatis rationibus.

21 Quinto virum coniugatum habentem copulam cum soluta, teneri hanc circunstantiam exprimere; nam hæc circunstantia mutat speciem, & duplicem saltem habet malitiam, vnam contra fidem Matrimonij, alteram contra virtutem castitatis, præscribentis abstinentiam a fornicatione. Immo si Coniugatus copulam habeat cum coniugata, tenetur vtranque circunstantiam fateri; quia facit iniuriam pluribus, & hæc non dicitur propriè circunstantia, vt patebit ex sequentibus illationibus.

22 Hinc vlterius patet, quid dicendum sit de eo, qui copulã cum Moniali habet, aut cum alia votum castitatis habente; hic enim tenetur circunstantiam personæ exprimere; cum talis circunstantia speciem mutet, & nouã malitiam actui superaddat; vt bene obseruat Nugnus q. 9. art. 2. dubio 3. ad finem, & alij communiter.

23 Addo cum Vasquez q. 91. art. 1 dubio 4. nu. 6. obstrictum voto castitatis, si carnaliter congrediatur cum fæmina habente votum castitatis, teneri vtramque circunstantiam exprimere, vt diximus de coniugato carnaliter cognoscente coniugatam; si quis vero habeat duo vota castitatis, & carnaliter cognoscat fœminam solutam nullo voto castitatis adstrictam, satisfacit dicendo se fecisse contra votum castitatis cognoscendo carnaliter fęminam solutam, & non tenetur vtrumque votum exprimere; nam duo vota castitatis respectu eiusdem personæ se habent vt duo numero præcepta, modo vota sint eiusdem rationis; nam si vota sint diuersæ rationis, vt si vnum sit simplex, alterum solemne, vtrumque exprimendum est, iuxta sententiam, quam tradidimus de matrimonio quæst. 4. ad finem.

24 Sextò eum, qui commisit tria fornicationis peccata cum tribus fęminis, non teneri dicere se tres fęminas carnaliter cognouisse, sed satisfacere dicendo se ter fornicatum fuisse; nam actus fornicationis cæteris paribus eandem habet malitiam, siue committantur cum vna, & eadem fęmina, siue cum diuersis eiusdem rationis, & conditionis. Ita Azorius prima parte lib. 4. ca. 4. quæsito 6. & alij. Secus si fęminæ non sint eiusdem conditionis, vt si copulam habuit cum virgine, soluta, & coniugata; tunc enim tenetur exprimere se toties copulam habuisse cum virgine, toties cum soluta, & toties cum coniugata; nam iste circunstantiæ mutant speciem.

Idem dicendum est de illo, cui in actu mollitiei concupiuit virginem, aut coniugatam, aut monialem &c. hic enim non satisfacit dicendo se in actu mollitiei toties cõcupiuisse fęminas; sed tenetur exprimere conditionẽ personarum, quæ diuersam specie malitiam actui communicant. Ita Henriquez loco citato c. 8. num. 3. & alii communiter.

25 Septimò eum, qui intulit iniuriam patri, vel Principi, vel Superiori, teneri in confessione aperire circunstantiam personæ, & non satisfacere dicendo se iniuriam alteri intulisse. Ratio est, quia hoc peccatum specialem habet malitiam, ob reuerentiam specialiter debitam Patri, & Superiori, vt patet ex quarto Decalogi præcepto. Ita Henriquez lib. 5. cap. 6. nu. 3. in commentario littera E. Nauarrus c. 14. nu. 11. & alij communiter, quos retuli in quarto Decalogi præcepto.

Ob eandem rationem censeo cum Henriquez explicãdam esse circunstantiam personæ, quando iniuria fuit illata Sacerdoti; Sacerdotibus enim peculiaris debetur reuerentia. Secus si iniuria illata sit viro nobili, vel cognato, vel etiam benefactori; nam huiusmodi circunstantia non ita videtur peccatum aggrauare, vt malitiam mortalem specie diuersam actui superaddat.

26 Octauò eum, qui vno acto plures percussit, aut infamauit, aut pluribus iniuriam intulit, teneri numerum personarum exprimere, non quia pluralitas personarum præcise sit circunstantia mutans speciem, sed quia est obiectum terminans, & determinans ipsum actum, vt aliquid spectans ad ipsius substantiam, quasi indiuiduans; cum autem ipse actus indiuidualis exprimendus sit in confessione, & hic exprimi sufficienter nequeat non expresso numero personarum, sequitur numerum personarum exprimendum esse. Ita Suarez disp. 3. sec. 5. nu. 33. Henriquez lib. 5. c. 5. n. 4. Vasq. q. 91. ar. 1. dub. 4. n. 4. & alij cõmuniter.

Idem dicendum puto de eo, qui vno, & eodem actu surripit à pluribus quantitatem notabilem. Ratio est, tum quia facit iniuriam pluribus, & pluralitas personarum, quibus infertur iniuria, non est circunstantia actus, etiam si probabiliter sustineamus hoc esse vnum numero peccatum iuxta tradita de censuris, disp. 1. q. 1. puncto 5. num. 7. Tum quia sicut qui vno actu vni familiæ, aut pluribus maledicit, aut plures occidit, plura peccata committit in sententia Vasquez loco citato, nu. 4. & aliorum contra Nauarrum à nobis relatum de censuris loco citato nu. 7. ita qui vnico actu rem plurium abstulit, tenetur numerum personarum exprimere; Contrarium tamen non videtur improbabile in prædictis casibus, vt innuit Vasquez q. 91. ar. 1. dubio 4. nu. 8. & 10. vbi loquitur de eo, qui vno actu surripit a pluribus, quem ipse putat non teneri numerum personarum exprimere, cum vnum numero peccatum committat.

27 Nono explicandam esse quantitatem furti, & damni illati. Ratio est, tum quia hęc non videtur circunstantia aggrauans, sed potius aliquid ita coniunctum cum actu peccati, vt actus explicari non posse videatur sine tali circunstantia; quamuis enim maior pecunia sit quasi circũstantia minoris pecuniæ, non tamen est circunstantia ipsius actus furti cõsiderati in indiuiduo; sed potius est, obiectum ipsius determinatum, & quid spectans ad substantiam ipsius actus, qui in suo esse constituitur per ordinem ad tale obiectum, & ad tantam quantitatem, & non est exprimendus in genere; sed iuxta suũ esse indiuiduale exprimendum enim est ipsummet peccatum commissum, quoad substantiam. Tum quia si pœnitens non teneretur huiusmodi quantitatem exprimere, Confessarius nõ posset admonere pœnitentem de obligatione, & ordine, quo tenetur restitutionem facere. Tum quia hic est communis timoratorum hominum vsus, & praxis. Ita Nugnus in additionibus q. 9. art. 2. dub. 3. Valentia q. 11. puncto 1. columna 9. Henriquez lib. 5. cap. 7. num. 4. Sanchez in summa lib. 4. c. 11. nu. 24. Suarez loco citato, nu. 2. Sayrus de pœnitentia c. 8. nu. 8. & alij.

Non existimo tamen improbabilem sententiam Vasq. q. 91. ar. 3. dub. 3. & dubio 4. nu. 5. & aliorum asserentium, non esse necessario exprimendam circunstantiam quantitatis furti, seu nocumenti, modo Confessarius cognoscat an pœnitens peccauerit mortaliter, aut solum venialiter peccato furti vel damni. Sicut etiam probabilis est eorum sententia, qui sentiunt concupiscentem, aut accipientem res varias diuersi valoris, satisfacere dicendo se concupiuisse, vel accepisse res alienas in magna quantitate, etiãsi non exprimat quantitatem, aut qualitatem, vtrum scilicet acceperit argentum, aut pannum in tanta quantitate; nam videtur vnum numero peccatum eiusdem rationis; ob id etiã probabile est eum, qui vno impetu ter, aut pluries aliquem appellauit furem, vel adulterum, non teneri in confessione dicere se ter appellasse furem, vel adulterum, sed satisfacere dicendo se aliquem affecisse graui iniuria; hoc enim est vnum numero peccatum cum tales actus moraliter continuentur. Quamobrem qui bis, vel ter aliquem appellauit furem, semel tantum appellasse dicitur, sicut qui bis, vel ter eandem rem in testamento, vel codicillo legauit semel tantum legasse videtur, vt docet Nauarrus cap. 6. nu. 7. Henriquez c. 8. nu. 3. Vasquez loco citato art. 1. dub. 5. num. 31. ad finem. Idem innuit Suarez. Vgolinus, & alij, quos retuli de censuris loco supra citato num. 5.

Addo non videri improbabile eum, qui sæpius aliquem affecit grauibus iniurijs eiusdem, aut etiam diuersæ rationis, satisfacere dicendo se aliquem grauibus iniurijs toties affecisse, non expressa qualitate iniuriæ, vt patet a simili ex dictis de furto, & patebit ex dicendis de peccatis.

Verum quod nos asseruimus de quantitate furti, idem etiam probabilius asserendum puto in quantitate iniuriæ alteri illatæ, eodem tempore, vel successiuè per iniurias eiusdem, vel diuersæ rationis. Idem tenet Henriquez lib. 5. cap. 8. num. 3. Zerola de pœnitentia cap. 12. quæsito 48. de iniurijs diuersis, vt si quis eundem hominem appellauit furem, adulterum, sacrilegum, &c. Quamquam opposita sententia non caret probabilitate, & in praxi tutò sustineri posse videtur.

28 Decimò eum, qui aliquem occidit, non satisfacere dicendo se aliquem percussisse, aut vulnerasse, vt patet, tum ex rationibus superius allatis. Tum quia non videtur sufficienter exprimere actum externum, quem in præcedentibus diximus exprimendum esse in confessione. Qui

verò hominem occidit, & adhuc post occisionem prosequitur vulnerare mortuum, vel in frustra secare ex odio, seu ex vindicta, nó videtur committere peccatum necessario exprimendum in confessione. Ratio est, tum quia hæc non est circunstantia mutans speciem, nec videtur adiunctum habere maius nocumentum: secus dicendum videtur si hoc faciat non ex vindicta, sed ex feritate; si videlicet vulnerans non infligat vulnera in vindictam, sed simpliciter delectationem capiat in vulneribus infligendis, ita S. Thomas secunda secundæ q.159. art. 2. Suarez loco citato, sect. 4.nu.17. Reginaldus lib.6. nu. 137. Vasq. de pœnitentia q. 91.art.1.dub.2.nu 33.& alij; nam feritas est peccatum specie distinctum.

19 Vndecimo eum, qui fuit causa scandali, vt si peccauit publicè cum ruina proximi, aut alia ratione alterum induxit ad peccatum, præsertim si alter non erat paratus, seu actualiter dispositus ad tale peccatum perpetrãdum, teneri circunstantiam inductionis exprimere ratione scandali, & ruinę cuius ipse fuit causa: Qui verò peccat cum alio non inducendo, sed solum cooperando peccato, ad quod alter iam paratus erat voluntate actuali, aut virtuali, vel ad quod ipse fuit ab altero inductus, vt si carnaliter cognouit meretricem iam paratam in sententia aliquorũ Doctorum, quos sequitur Suarez loco citato, sec.4.num. 10. Coninchus disp.7.dubio 4, num.23. Azor secunda parte, lib.12 cap.16.quæsito 5. Henriquez lib. 5. cap. 6. nu.7. Salas de vsuris, & alij apud Sanchez in summa lib. 1. cap. 6.nu.13. non tenetur explicare circunstantiam inductionis ad peccatum, seu an solus fuerit, vel socium delicti habuerit, quoties peccatum est eius rationis, vt absque alterius consortio committi possit. Ratio est, quia non videtur dare scandalum, seu causam ruinæ, saltem notabiliter, neque videtur grauem iniuriam Deo irrogare per hoc præcisè, quod concurrit ad actum externum cum altero ad quem actum alter paratus erat.

Sed mihi probabilius videtur explicandam esse circunstantiam inductionis ad peccatum, licet alter paratus esset. Ratio est, quia re ipsa cooperatus est peccato alterius; qui autem cooperatur peccato graui alterius, grauiter peccat non solum peccato proprio, sed etiam alieno, quod imputatur ipsi cooperanti, vt patet ex dictis de peccatis cum Sanchez, in summa lib.1.cap.8.num.15.& aliis.

20 Obserua tamen cum præcitatis Doctoribus, circunstantiam inductionis, & cooperationis ad peccatum alterius explicandam esse, quoties talis circunstantia non censetur sufficienter explicata explicato actu principali. Secus si sufficienter explicata censeatur explicato actu principali. Quamobrem non puto necessario explicandam esse circunstantiam inductionis, cum quis inuitat fęminã ad peccatum; Ratio est tum quia hoc est medium ordinatum ad talem finem; tum quia non est circunstantia specialis scandali; cum inuitans, vt suppono, non intendat formaliter ruinam proximi, vt bene ait Vasquez q.91. art 1. dubio 4. nu.7. Sanchez, & alij, quos retuli de peccatis cótra Nugnum loco citato, & alios. Tum quia explicato actu principali sufficienter explicata videtur prædicta circunstantia: qui verò inuitat fęminam, licet paratam ad peccatum fornicationis, sed cum ea non fornicatur, tenetur circunstantiam inductionis fateri, & non satisfacit dicendo se fęminam concupiuisse; nam circunstantia inductionis non exprimitur expresso solo desiderio. ita Sanchez loco citato. nu 14.

21 Duodecimò, eos, qui coram pluribus detrahunt, aut de rebus turpibus loquuntur, teneri in confessione exprimere numerum personarum, quibus cum detractionis peccatum commiserunt. Tum quia explicato simpliciter peccato detractionis, non censetur sufficienter expressa circunstantia scandali, & ruinæ proximi, quæ ipsis imputatur. Tum quia peccata præsentium personarum imputantur sociis cooperantibus. Sicut autem socij plura numero peccata contraxerunt, ita etiam detrahentes coram pluribus videntur plura peccata commisisse, vt bene docet Sanchez in summa lib.1.cap 6.num.8. Idem sentire videtur Syluester verbo Scandalum quæsito 2. ad finem Adrianus, & alij apud Sayrum de pęnitentia c. 9. nu. 11. pluralitas autem, & numerus peccatorum explicanda sunt in confessione.

Addo eos, qui de rebus turpibus loquuntur cum delectatione non solius narrationis, sed rerum per verba repræsentatarum, non satisfacere dicendo se de rebus turpibus cum delectatione sermonem corã pluribus, aut coram tot personis habuisse, sed teneri exprimere conditionem personarum astantium, vtrum scilicet essent coniugatæ, vel solutæ, vel castitatis voto astrictæ &c. Rursus addo teneri exprimere qualitatem sermonis, vtrum scilicet sermo esset de rebus turpibus circa coniugatos, vel circa solutos, vel de nefando vitio, &c. Delectatio enim malitiã sumit ab obiecto, & à motiuo de quo sumitur delectatio, vt patet ex dictis de Matrimonio.

22 Decimo tertio consuetudinem peccati per se loquendo non esse necessario explicandam in confessione. Vnde pęnitens non tenetur dicere se in peccatum, quod tunc fatetur, alias incidisse, nisi forte iusta de causa interrogetur à Confessario, aut nisi alia de causa teneatur eam fateri, ratio est, quia cum huiusmodi circunstantia nó mutet speciem, non potest afferri ratio, cur pœnitens obligetur ad huiusmodi circunstantiam explicandam, modo cum debito dolore sufficienter explicet numerum peccatorum, quę commisit, & quorum periculo se exposuit, & modo Confessarius de consuetudine non interroget pœnitentem; si verò Confessarius iusta de causa pœnitentem interroget de consuetudine peccandi, vt pœnitentis dispositionem intelligat, pœnitens tenetur consuetudinem explicare. Ratio est, tum quia consuetudo peccandi arguit infirmum emendationis propositum. Tum quia Cófessarius, qui medici, & Iudicis vices gerit in hoc Sacramento, cognita peccandi consuetudine poterit pęnitenti diuersa remedia exhibere. Ita Suarez loco citato, sec.4.nu.15. Reginaldus loco supra citato, nu.138. Zerola de pęnitentia c.12 quæsito 7. Sotus, & alij contra Syluestrum verbo confessio, quæsito 9. Henriquez loco cit. c.8 nu. 1. & alios absolutè existimãtes peccandi consuetudinẽ exprimendam esse in confessione. Quoties vero peccet, qui peccandi consuetudinem habet, eamq; non conatur extirpare, patet ex dictis de blasphemia, & de iuramento in explicatione præceptorum Decalogi.

23 Decimo quartò, non esse necessario explicandam circunstantiã generalis ingratitudinis, quam peccator commisit post remissionem priorum peccatorum. Ratio est, quia huiusmodi ingratitudo nó habet specialem malitiã, quę non censeatur sufficienter explicata expresso peccato principali. Ita Reginaldus loco citato num. 138. Vasquez, Valentia, Suarez, & alij locis citatis.

24 Decimoquinto, eum, qui die Dominico, in quem incidit dies Festus alicuius Sancti, vt Diui Petri, vel Diui Martini &c. Sacrum non audiuit, satisfacere dicendo se semel Missæ Sacrum in die festo culpabiliter prætermisisse; nam huiusmodi omissio est vnum numero peccatum, nec habet circunstantiam mutantem speciem; quamuis opponatur duplici præcepto Ecclesiæ, diuersitas enim peccatorũ non desumitur ex diuersitate præceptorum, & obligationum eiusdem rationis. Ita Vasq.q.91.ar.1.dicto 4. num.9. Nugnus in additionibus q.9 art.2.dub. 3. ad finem, pagina 323. Henriquez lib.5. c.5.nu.6. littera R, & c.6.nu.6. ad finem, Suarez disp.22.sec.4.nu.22.& alij apud Vasquez prima secundæ, q.98. art.8.& apud Sanchez lib 9. de Matrimonio disp.15. contra Reginaldum loco citato num. 129. Coninchum disp.2. de pęnitentia dubio 6. nu. 47.

Ex opposito, qui ieiunium prætermisit aliquo die Quadragesimæ, in quo tenebatur ieiunare, non solum ex præcepto Ecclesiæ, verum etiam ex voto, vt suppono non satisfacit in confessione dicẽdo se ieiunij præceptum semel perfregisse; nam commisit duo peccata, vnum contra tẽperantiam, seu contra præceptum Ecclesiæ, alterum contra Religionem: Peccata autem contra temperantiam, & contra Religionem sunt specie diuersa, consequenter in confessione sunt explicanda Ita Nauarrus ca.11. num.4. Suarez loco citato, & alij communiter.

25 Decimo sexto eum, qui furatus est ad mæcandum, non satisfacere dicendo se tantam rei alienæ quantitatẽ surripuisse, sed adhuc teneri exprimere circunstantiam finis, quæ superadditur furto; medium enim participat rationem finis. Ita Reginaldus loco citato, nu. 127. Nugnus loco citato, dubio 3. pagina 324. Pitigianus 2. parte dist. 17. q. vnica art. 5.& alij communiter.

26 Decimoseptimo eum, qui in die festo Missæ Sacrum non audiuit propter studium, non teneri in confessione dicere se Missam propter studium omisisse; sed satisfacere dicendo se toties missę Sacro in die Festo non interfuisse, modo suum finem vltimum in studio non constituerit.

Ratio

Ratio est, quia cum studium non sit malum, sed malum sit, quatenus est causa talis omissionis, sequitur totam malitiam consistere in omissione Sacri, consequenter explicata omissione Sacri, sufficienter censeri explicatam speciē peccati. Ita Azorius prima parte lib. 4. cap. 3. quæsito 7. Sanchez in summa lib. 1. cap. 5. nu. 15. Clauis Regia lib. 2. cap. 6. nu. 10. Coninchus disp 7. dubio 4. nu. 24. Henriquez lib. 5. c. 5. nu. 7. littera B, nec dissentire videtur Nugnus in additionibus ad tertiam partem, q. 9. art. 2 pag. 323. vers. Adhuc dubium, Suarez disp. 22. sec. 4. nu. 11. & alij contra Almainum, & alios apud præcitatos Doctores. Si vero finis vltimus constituatur in studio, explicanda est ista circunstantia finis; nam peccatum veniale efficitur mortale, quoties in ipsius obiecto constituitur vltimus finis, vt cum Suarez, & Sanchez docui in tractatu de peccatis.

27 Decimooctauo, eum, qui furatus est calamum, vt inuitaret alterum ad blasphemandum, non satisfacere dicendo se alteri calamum surripuisse, sed teneri exprimere circunstantiam finis, propter quem surripuit calamum; satisfaceret tamen exprimendo circunstantiam finis mortaliter malam, non expresso furto calami, vt tradi Reginaldus loco citato, nu. 129. ad finem, & num. 145. nam furtum calami non habet adnexam malitiam mortalem, nisi quatenus dirigitur, & ordinatur ad finem mortaliter malum; ergo explicata circunstantia finis, censetur sufficienter explicatum peccatum necessario exprimēdum in confessione. Idem innuit Sanchez lib. 1. cap. 6. nu. 10. ad finem, & clarius cap. 5. nu. 10. Secus dicendum est de eo, qui rem magni momenti surripuit, prauidens, aut intendens alterum ad blasphemiam, aut ad aliud graue peccatum trahere, huic enim imputantur saltem duo peccata mortalia specie diuersa consequenter, necessario exprimenda in confessione, vt patet ex dictis de peccatis.

28 Decimonono circunstantiam temporis, aut durationis, loci, aut modi, per se loquendo, non esse necessario explicandam in confessione, quia huiusmodi circunstantia non addit malitiam specie diuersam, sed tantummodo videtur aggrauare, vel minuere. Ita Vasquez loco citato, dubio 4. nu. 5. Talentia, & alij locis citatis.

29 Vigesimo, illum, qui committit aliquod peccatum in die Festo, vt si fornicetur, vel furetur, non teneri hanc circunstantiam exprimere. Ratio est, quia circunstantia diei Festi non superaddit peccato distinctam speciem malitiam; cum non sit specialiter prohibitum in die festo fornicari, vel furari, vel aliud peccatum committere, si modo non exerceatur opus seruile, aut Missæ Sacrum non prætermittatur; nam specialiter vetitum est opus seruile in die Festo exercere, aut Missæ Sacrum prætermittere. Ita Sotus in 4 dist. 18. q.. art. 4. Nauarrus c. 6. nu. 10. Vasquez q. 91. art. 1. dubio 4. num 24. Nugnus in additionibus q. 9. art. 2. dub. 3. sub finem pagina 325. & alij Doctores citati in explicatione illius particulæ, quando, contra Angelum verbo feriæ, nu. 15. & alios apud Vasquez loco citato.

30 Vltimò patet, quid dicendum sit de casibus propositis in 5 notabili, quando scilicet in confessione explicanda sit circunstantia, quis, quid, vbi, quibus auxilijs, cur, quomodo, quando.

QVARTA Difficultas.

Vtrum peccata dubia explicanda sint in Confessione.

1 *An dubitans se peccatum mortale commisisse teneatur illud confiteri.*

2 *An dubitans se veneream delectationem habuisse teneatur illam confiteri.*

3 *An pœnitens teneatur peccatum confiteri, quod dubitat an alias sit confessus.*

4 *An idem militet in opinione, quod in dubio,*

5 *An confitens peccatum certum, de quo dubitat, an aliàs cō. fessus sit, teneatur hoc dubium in confessione explicare.*

VNICA PROPOSITIO.

1 QVi dubitat se peccatum aliquod mortale commisisse, vel scit se commisisse peccatum aliquod, quod dubitat esse mortale, tenetur illud confiteri. Ratio est, tum quia in dubiis tutior pars est eligenda, quando possessio stat pro lege, & non fauet dubitanti: sed in proposito casu tutius est confiteri; nam qui non confitetur, exponit se periculo non faciendi confessionem integram, præterea possessio non fauet dubitanti; nam communi Doctorum consensu constat, peccata dubia esse cōfitenda, vt patebit ex Doctoribus mox citandis; Immo potius possessio videtur stare pro lege, vt colligitur ex Cōcilio Tridentino loco mox citando; Ergo dicendum est, eum, qui dubitat se commisisse aliquod peccatum mortale, vel scit se commisisse aliquod peccatum, quod dubitat esse mortale, teneri illud in confessione manifestare. Tum quia lex fauorabilis extendenda est; lex autem confessionis est fauorabilis, vtpote lata in remedium peccati commissi post Baptismum, & ad præcauenda peccata in futurum. Tum quia Concilium Tridentinum sess. 14. c. 5. & canone 7. excipit ab obligatione confitendi sola peccata venialia; ergo supponere videtur peccata mortalia dubia esse necessario explicanda in confessione. Ita Reginaldus lib. 2 nu. 9. & lib. 29. c. 6. nu. 99. ad finem. Henriquez lib. 5. c. 4 num 5. littera H. Valentia to. 4. disp. 7. q. 9. puncto 3. vers. Quod si quis dubitaret. Emanuel Sà verbo confessio nu. 7. Nugnus in additionibus q. 6. art. 4. dubio 1. concl. 1. Coninchus de pœnitentia disp. 7. dubitatione 8. Suarez de pęnitentia disp. 22. sec. 9 nu 22. Nauarrus cap. 9 nu. 14. Azorius prima parte, lib. 11. cap. 4. quæsito 3. Sanchez in summa lib. 1. cap. 10 nu. 66. & alij, quos retuli disp. 4. de Eucharistia, q. 4 puncto 1. quæsito 1. num. 8.

Obiicies primo, Qui dubitat, an votum emiserit, vel damnum intulerit, non tenetur votum adimplere, vel dānum resarcire; ergo neque tenetur confiteri qui dubitat se mortaliter peccasse.

Respondeo, eum, qui dubitat se votum emisisse, vel damnum intulisse, non teneri ad voti adimpletionem, vel ad restitutionem; quia possessio stat pro dubitante, qui suam libertatem possidet: In proposito autem casu possessio stat pro lege confessionis, quam constat obligare ad peccata dubbia exprimenda, vt patet tum ex communi Doctorum sententia. Tum ex communi Ecclesię praxi. Tum ex Tridentino loco citato excipiēte sola venialia ab obligatione confessionis.

Obijcies secundò, In dubijs melior est conditio possidentis; Pœnitens autem possidet suam libertatem, ergo non videtur obligandus ad peccata dubia exprimenda in confessione.

Respondeo iuxta dicta in præcedenti responsione, pęnitentem in proposita materia non possidere suam libertatem; quia constat latam esse legem obligantem ad peccata dubia confitenda.

2 Ex dictis sequitur primò, illum, qui propriè dubitat, an habuerit delectationem veneream, vel aliquid fecerit, quod est peccatum mortale, teneri ad confessionem illius dubij, explicatis simul eo modo, quo recordatur, circunstantijs personæ, de qua dubitat delectationem extitisse. Ita Sanchez, & alij locis citatis, contra Coninchum loco citato nu. 69.

3 Secundò a fortiori illum teneri ad confessionem, qui scit se peccatum mortale commisisse, sed dubitat an illud confessus sit, vel an validè confessus sit; constat enim de obligatione, & dubitatur de excusatione; quoties autem constat de obligatione, & dubitatur de excusatione, possessio stat pro obligatione. Ita Doctores citati.

4 Quæ diximus intelligenda sunt de dubio propriè dicto, non vero de opinione; nam si quis probabiliter opinetur aliquod peccatum non esse mortale, seu se non peccasse mortaliter, non tenetur tale dubium in confessione explicare; quia liberum est cuilibet opinionem probabilem sequi. Ita Suarez disp 22 sec. 9. nu. 6. Pitigianus 2. par. dist. 17. q. vnica art. 11. vers. Tertio obseruandum Sanchez, Henriquez, Coninchus, & alij locis citatis.

Idem dicendum puto de illo, qui scit se mortaliter peccasse, sed probabiliter opinatur se illud confessum fuisse, vel illius confessionem validam fuisse, vt patet ex mox allata ratione. Ita Sanchez, & alij locis citatis contra Coninchum loco citato nu. 68. Videte, quæ diximus loco citato de Eucharistia nu. 9.

5 Sed modo dubium est, vtrum qui confitetur aliquod peccatum certum, de quo dubitat, an aliàs confessus sit, teneatur in confessione dicere se dubitare, an confessus sit.

Respondeo solutionem huius dubij constare ex dictis in præcedenti paragrapho vbi diximus satisfacere dicendo se tale peccatum commisisse; cum enim constet de peccato commisso, nihil referre videtur ad præsentem cõfessionem, illud alias confessum fuisse; quia pęnitens confitetur peccatum vt commissum, nec mentitur circa materiam, quam exponit, cum dicat id, quod re ipsa fecit, & non neget se id confessum fuisse. Ita Sanchez loco citato, Coninchus disp.7. dub.8. concl.8. & alij. qui ex eadem ratione mox allata colligunt; pęnitentem in confessione nõ teneri dicere se tale peccatum commisisse post vltimam confessionem, nisi ob aliquam peculiarem circunstantiam mutantem speciem necesse sit hoc exprimere; sicut enim sciens, vel dubitans se tale peccatũ confessum fuisse non tenetur sub mortali dicere se aliàs confessum fuisse, vel dubitare, an tale peccatum confessus sit; Ita qui commisit aliquod peccatum, non tenetur dicere se tale peccatum post vltimam confessionem commisisse, nisi adsit aliqua pecculiaris circunstantia. Vtrum verò peccatum mortale nunquam alias confessum sit materia necessaria confessionis constat ex supradictis.

§. QVARTVM.

De causis excusantibus ab explicandis omnibus peccatis mortalibus, seu ab integritate Confessionis.

1 *Quot sunt causæ excusantes pœnitentem ab integritate confessionis.*

2 *An excusetur pœnitens, qui in puerili ætate conticuit aliquod peccatum, ignorans se teneri ad illius confessionẽ.*

3 *An excusetur, qui inculpabiliter obliuiscitur alicuius peccati.*

4 *An excusetur pœnitens, cui subito Confessarius contulit absolutionem, nondum finita confessione.*

5 *An excusetur confessarius, qui non potest confiteri peccatũ in confessione commissum, nisi complicem manifestet.*

6 *An absoluendus sit mutus, qui signis, & nutibus confitetur peccata sua.*

7 *An sit absoluendus, qui pœnitentiæ Sacramentum, petijt, sed adueniente Confessario obmutuit.*

8 *An Confessarius illum absoluere teneatur, qui ita sensibus destitutus est, vt nullum dari possit contritionis signum.*

9 *An pœnitens, si conualuerit, teneatur iterum integrè confiteri in casu proposito.*

10 *An Confessarius possit infirmum absoluere, si ipso adueniente nulli adsint, qui fidem faciant petitæ confessionis.*

11 *An pœnitens possit peccatum reticere ad euitandum graue incommodum proprium, vel alienum.*

12 *An pœnitens possit reticere peccatum si timeat sibi infamiæ periculum.*

13 *An infirmus morbo contagioso laborans excusetur a confessione.*

14 *An pœnitens possit in necessitate confiteri reliqua peccata, eò tacito, de quo graue periculum probabiliter timet.*

15 *An habens vnum tantummodo peccatum, de quo timet periculum, possit illud in genere confiteri.*

16 *An teneatur in prædictis casibus confiteri venialia, tacito, de quo graue periculum timet.*

17 *An Confessarius possit existentes in naufragio absoluere non auditis omnibus peccatis.*

18 *An Confessarius possit absoluere infirmum, quem credit statim moriturum, audito vno tantum peccato.*

19 *An idem dicendum sit quando infirmus nimis fatigatur in explicatione peccatorum.*

20 *An Pœnitens possit plura peccata reticere, quam postulet iusta causa.*

21 *An pœnitens teneatur statim oblata opportunitate peccatum iusta de causa prætermissum Confessioni subijcere.*

EX supradictis constat, omnia peccata mortalia subijcienda esse confessioni, non solum iure positiuo Ecclesiastico, c omnis vtriusque sexus de pęnitentijs, & remissionibus; verum etiam iure diuino incluso in ipsa institutione Sacramenti pęnitentiæ; Christus enim, dum Sacramentum pęnitentiæ instituit, absolute dixit: Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis &c. quibus verbis Christum voluisse obligare fideles ad confessionem omnium mortalium, quorum pœnitens habet conscientiam, patet tum ex Tridentino sess 14. cap.5. tum ex natura remissionis peccati; sicut enim vnum peccatum mortale non remittitur sine alio, ita neque pœnitens potest confiteri vnum peccatum per se loquendo sine alio.

Dico per se loquendo, vt aduertam aliquando fieri posse, vt Sacramentum pęnitentiæ validè suscipiatur sine integritate materiali confessionis, vt quando pęnitens obliuiscitur alicuius peccati, aut quando in extremo vitæ periculo non potest omnia singillatim confiteri, aut quando inuincibiliter ignorat confessionem integrè faciẽdam esse, aut quando Sacerdos, pęnitente non animaduertente, & bona fide suam confessionem prosequente, subito confert absolutionem, antequam pęnitens integrè sua peccata mortalia fateatur. Ita Suarez disp.23. Nugnus in additionibus q.9. art.2 dubio 1. Reginaldus lib.6. num. 150. Portigianus 2. par. dist. 14. q.3. art. 3. conclus. 1. & alij Doctores citandi.

His positis dubium est, quibus de causis excusari possint fideles ab integritate confessionis, seu ab explicandis omnibus peccatis mortalibus in confessione.

VNICA PROPOSITIO.

1 IN tribus saltem casibus, seu tribus de causis excusari potest pęnitens ab integritate confessionis; consequenter validè potest pœnitentiæ Sacramentum suscipere, non explicatis omnibus peccatis mortalibus.

Prima causa est ignorantia, vel obliuio.

Secunda est impotentia loquendi.

Tertia est notabilis vtilitas Sacerdotis, vel pęnitentis, &c. Ratio, cur pœnitens in his tribus casibus excusetur ab integritate confessionis, & validè recipiat pęnitentiæ Sacramentum, est tum quia præceptum Christi positiuũ de integritate confessionis est consentaneum rationi, nec adeo strictè obligat, vt pęnitens semper teneatur illud seruare; iugum enim Christi suaue est, & onus ipsius leue. Tum quia concurrente aliqua ex prædictis causis potest adesse debita forma cum debita intentione ministri, & debita materia remota cum materia proxima; consequenter validè confici potest Sacramentum; cum Sacramentum tribus perficiatur materia, forma, & intentione Ministri.

Obijcies, Christus absolutè præcepit confessionem integram: ergo pęnites nunquam videtur excusandus ab integritate Confessionis.

Respondeo Christum simpliciter, & absolutè præcipi sse confessionem integram formaliter, non verò materialiter, pro cuius rei explicatione.

Obseruandum est, Confessionem dupliciter appellari posse integram. Primò materialiter. Secundò formaliter.

Confessio dicitur integra materialiter, quando explicantur omnia peccata mortalia, quæ sunt materia necessaria confessionis.

Dicitur integra formaliter, quando explicantur omnia peccata mortalia, quæ moraliter explicari possunt, ita vt nulla reticeantur absque iusta, & sufficiẽti causa: Christus igitur præcipit absolutè confessionem integram formaliter, non verò materialiter, vt patet ex rationibus in propositione relatis.

Quamobrẽ si quis omittat aliquod peccatũ ex obliuione, aut ex alia iusta causa, dicitur integrè formaliter confiteri, & satisfacere diuino præcepto, quamuis non confiteatur integrè materialiter. Ita Coninchus de pœnitentia disp.7. dubio 1. nu.4. & allij communiter.

Ex dictis in hac propositione colligitur solutio plurimorum casuum.

2 Ex prima causa, seu casu, idest propter ignorantiam, vel obliuionem sequitur ab integritate confessionis excusari primò pœnitentem, qui peccatum aliàs commissum, dum adhuc rudis esset, aut dum in puerili existeret ætate, conticuit ignorans se teneri ad illius Confessionem; modo autem acquisita maiori ætate, aut saniori iudicio cognoscit esse peccatum necessario subijciendum Confessioni. Ita Nauarrus cap. 9. nu. 12. Henriquez lib. 2. cap. 12. & allij communiter. Ratio est, quia præceptum diuinum non præsumitur adeò strictè obligare, & sicut ignorantia excusat ab alijs præceptis, ita etiam excusat ab integritate materiali confessionis.

3 Se-

3 Secundò excusari pœnitentem, qui ex obliuione non culpabili mortaliter prætermisit in confessione peccatum mortale. Ita Coninchus disp.7.dub. 9. nu. 70. Zerola in praxi de pœnitentia ca. 13.quæsito 31.vers.dico secundo, & quæsito 32. & alij communiter. Ratio est,tú quia præceptum integritatis Confessionis non obligat ad impossibile; impossibile autem est, pęnitentem fateri peccata oblita; Tum quia cum adsit debita materia, & forma cum intentione ministri,non est cur pęnitens priuetur fructu Sacramenti. Quare hic satisfaciet exprimendo postea in alia confessione peccatum, cuius antea oblitus fuerat,nec tenetur iterum repetere priora peccata semel ritè confessa, vt patet ex supradictis, & constabit ex dicendis de absolutione a reseruatis.

4 Tertio excusari pęnitentem, cui Sacerdos subito contulit absolutionem antequam pęnitens integrè fateretur sua peccata. Ita Doctores. citati.

5 Ex secunda causa, videlicet ex impotentia loquendi, sequitur primò Confessarium, qui aliquem defectum cómisit in confessione, quem non potest explicare, nisi suo Confessario manifestet peccatum complicis in confessione auditum, excusari à tali defectu confitendo, si necessitatem habeat confitendi,nec copiam habeat alterius cófessarij,cui sit ignotus complex. Ratio est, quia cum preceptum sigilli Confessionis strictius obliget, quam obliget præceptum confitendi integre materialiter,sequitur Confessarium censeri moraliter impotentem ad explicandum tale peccatum, quod explicare nequit absque violatione sigilli confessionis. Ita Vasquez q.91.art.2.dubio 3.num.19. & q.93.art. 4. dubio 4. Syluester confessio primo nu 13.Caietanus verbo Confessio, conditione 10. Reginaldus lib.6.num. 162.Coninchus loco citato,num. 98. Henriquez cap 12.nu 7 Zerola in praxi de penitentia c. c. 13.quæsito 18 Onuphrius de sigillo confessionis, sect. 4.q.7.dubio 3. folio mihi 109. & alij communiter,omissis ijs, quos refert Henriquez loco citato, in commentario littera T, & ego referam de sigillo confessionis.

An verò manifestari possit complex in confessione.

. Respondeo affirmatiuè, quoties non adest copia alterius confessarij,cui sit ignotus complex,vt multis rationibus ostendi de restit. disp 2.q 4.p.4.nu 2 & præter Doctores ibi cit idem tradit Regin lib.6. num. 156. Vasq.q 91. dub.3,nu.18.art.2 Coninch.disp.7.dub 9,num 89. Nugn. in addit.q.9.ar.2.dubio 2.ad finem contra Nauar c. 7. nu. 2.Valent.to.4.disp.7 q 11.punc. 1. vers. Quartus casus, & alios,quos retuli de restitutione loco citato pag. 148.

6 Secundò mutum,qui sua peccata nutibus confitetur, absoluendum esse saltem tempore præcepti; quamuis Cófessarius ipsius peccata percipere nequeat; nam impotentia loquendi excusat ab integritate materiali confessionis.

Idem dicendum puto de extraneo loquente eo idiomate, quod à Confessario non satis bene percipitur,modo non adsit alius Sacerdos, qui bene percipiat ipsius idioma. Ita Ludouicus Lopez.c.27. folio mihi 98. Emanuel Sà verbo absolutio nu.9. Nauarrus conf. 10. de pœnitentiis, & remissionibus. Henriquez cap.12.nu. 3. Reginaldus lib.6.nu.155.& alij Ratio est tum quia laborat impotentia loquendi,& censetur existere in necessitate;necessitas autem caret lege Tum quia pęnitens moraliter facit,quod in se est, cum manifestet peccata, quantum potest,quorum aliqua percipiuntur à Confessario, alijs non perceptis.

Contrarium tenet Medina lib 2.c.7.ad finem, vbi asserit istos solum in articulo mortis esse absoluendos: sed quod nos asseruimus,probabilius videtur propter necessitatem confessionis, ad cuius integritatem materialem nó constat Christum obligasse cum tanto incommodo.

7 Tertiò illum absolui posse, qui petito pænitentiæ Sacramento; sed postea adueniente Confessario non potest amplius loqui,vel aliquod peccatum exprimere in particulari propter infirmitatem; sed tantummodo exprimit aliquid in genere, vel solum ostendit signa pœnitentiæ, & peccatorum in communi. Ratio est, tum quia impotentia excusat ab integritate materiali cófessionis; tum quia in Sacramento confessionis, exprimenda sunt peccata, quantum fieri potest; cum ergo in proposito casu peccata nequeant aliter exprimi, & explicari, quam petendo in genere confessionem,aut dando signa contritionis, pęnitens excusatur ab integritate materiali confessionis. Tum quia id expressè docet Arausicanum, & Cartaginense tertium, & quartum apud Doctores statim citandos. Tum quia adest vera accusatio, & materia Sacramenti cum debita forma,& intentione ministri,vt suppono;ergo est validum sacramentum; quod adsit vera accusatio, & materia,patet à simili de eo, qui peccauit mortaliter, & oblitus est speciei sui peccati; hic enim tenetur tale peccatum in genere confiteri, vt docet Nauarrus cap.10.nu. 5.& alij, & dicitur exhibere materiam Sacramenti; ergo etiam in nostro casu censetur adesse materia Sacramenti, & cum alia materia exhiberi non possit,dicendum est esse materiam sufficientem. Ita Vasquez q. 91. art.2. dub. 1. Valentia disp.7.q.11.pun.1. vers. Primus casus. Medina C.de Confessione,q.de peccatis oblitis. Syluester confessio 3.quæsito 3. Nauarrus cap. 26. nu. 17. Bellarminus lib.2.de penitentia cap. 7.ad finem Suarez disp. 23. sec. 1. num.5. Nugnus in additionibus, q. 9. art. 2. post dubium primum,pagina mihi 314, Henriquez lib.6.c. 10 num.7. Coninchus de pœnitentia disp.7.dubio 10.num 97. Emanuel Sà Verbo absolutio,nu.10.Toletus lib.3. cap.8 Franciscus Pitigianus 2. parte distin.17.q.vnica art.8. conclus. 4.Corduba,& alij apud præcitatos Doctores, Contra Sotum in 4. dist.18.q.2.art.3. Lopez. prima parte cap.18.Videtur etiam contra Nugnum loco citato, pagina 316. & alios apud Nugnum loco citato apud Henriquez lib. 4.c. 1.ad finem,& lib.6.cap.10. nu. 7. apud Suarez apud Emanuelem Sà.& apud Coninchum locis citatis, & apud Viualdum c. de Absolutione nu 70. afferentes non posse pęnitentem absolui, qui solummodo dedit signa contritionis.

Addo cum Suarez loco citato,nu. Henriquez lib. de pęnitentia c. 9. Pesantio in additionibus ad tertiam partem de integritate confessionis q.10 disp 11 & aliis, Confessarium non solum posse,verum etiam teneri saltem ex charitate absoluere pęnitentem, qui dat signa contritionis in periculo mortis, & non potest vllum peccatum in particulari explicare. Ita Pitigianus,& alij DD.citati,& patebit ex rationibus statim afferendis.

8 Rursus addo cum eodem Suarez,& alijs, Confessariũ teneri sub conditione absoluere pœnitentem, qui in absentia Confessarij exhibuit signa contritionis; sed adueniente Confessario ita sensibus est destitutus, vt nullum exhibere possit signum,quo indicet se peccasse,& velle sibi pęnitentiæ Sacramentum administrari; Astantes tamen fatentur ipsum dedisse signa contritionis, aut confessionem petiisse. Ratio cur debeat Confessarius illum in præsentia absoluere sub conditione est, tum ,quia videtur adesse sufficiens materia,cum attestatio aliorum astantium vicem confessionis suppleat; nam aliquando licet peccata per interpretem confiteri. Tum quia nisi Confessarius in tali euentu beneficium absolutionis impendat, fieri potest, vt periculo damnationis exponatur, a quo eximeretur per absolutionem;tum quia Sacerdos non facit iniuriã Sacramento impendendo absolutionem sub hac conditione,si materia est sufficiens,vel si pœnitens est capax;nam adest iusta causa impendedi absolutionem sub conditione,& melius est infirmum decedere cum dubio Sacramẽto, quam sine vllo Sacramento, vt in simili dixi de Baptismo.

Eodem pacto absolui posse amentem, qui antea dederat signa contritionis,seu doloris testatur Emanuel Sa loco citato,nu.10.Vasquez loco citato nu.33.& patet ex rationibus allatis.

Ex quo videtur inferendum cum Vasquez loco citato. nu.38. & aliis,non solum sequentem nostram sententiam, Verum etiam sequentem oppositam non posse licitè Sacramentalem absolutionem in propositis casibus denegare; Cum enim nostra sententia sit probabilis,& probabilior,quam opposita, Confessarius non debet relinquere pœnitentem in statu damnationis; cum fieri possit, vt per absolutionem efficiat illum de attrito contritum, illumq; constituat in statu salutis.

Obijcies, Non est impendenda absolutio, nisi adsit confessio, sed quando Pęnitens dat solummodo signa contritionis, seu quando non exprimit vllum peccatum in particulari, non adest confessio;cum peccata pœnitentis non magis cognoscantur,quam antea cognoscerentur;scimus enim quemlibet esse peccatorem,quamuis nesciamus statum cuiuslibet peccatoris; ergo non videtur impendenda absolutio, quando pęnitens dat solummodo signa contritionis,

tritionis, & non exprimit vllum peccatum in particulari.

Respondeo in proposito casu talem adesse confessioné, qualis fieri potest in tali euētu, & pœnitenté cognosci peccatorem, quantum in tali euentu sufficit ad confessionem, nam antea non cognoscebatur, vt peccator se accusans; modo autem cognoscitur; vt peccator se accusans per petitionem confessionis, aut per signa contritionis, aut per attestationem hominum præsentium affirmantiū petijsse confessionem, aut dedisse signa contritionis directa ab ipso penitente ad confessionem peccatorum, vt suppono.

6 Obserua tamen, illa peccata in genere tantummodo explicata per petitionem confessionis, aut signa contritionis iterum in particulari subijcienda esse confessioni, si pęnitens conualuerit; nam in particulari non fuerunt exposita; peccata autem mortalia singillatim exponenda sunt in confessione, vt constat ex supradictis.

Hinc patet in articulo mortis absolui posse pęnitētem, qui petijt confessionem, aut signa doloris ordinata ad cōfessionem exhibuit coram alijs, qui adueniente Confessario fidem faciunt petitæ Confessionis, seu doloris exhibiti per ordinem ad confessionem. Præterea patet à fortiori absolui posse pęnitentem, qui expresso aliquo peccato nō potest præ morbo alia explicare, aut qui solum in genere dat signa contritionis, stringendo manum, aut percutiendo pectus, aut manus, vel oculos in cœlos eleuando, aut aliud simile signum exhibendo per ordinem ad confessionem.

In praxi tamen, quādo pœnitens nequit omnia sua peccata explicare, aut quando periculum est, vt pęnitens inchoata confessione decedat nondum facta integra confessione, Confessarius curet proferri sibi materiam certā, quamuis illa sit tantummodo peccatum veniale; debet. n. exhiberi materia certa, quantū fieri potest, ne forma certa cadat super incertam, vel indebitam materiam; quod si penitens habeat peccata mortalia, & venialia Confessarius curet sibi potius aperire mortalia, quam venialia; nam mortalia sunt materia necessaria. Verum si pęnitens inchoata Confessione ob probabilem mortis metum absoluatur, antequam integram, & perfectam faciat cōfessionem, sed postea obtenta absolutione statim non moriatur, debet, si per tempus illi concedatur, prosequi confessionem, vt integre sua peccata fateatur; nam omnia peccata mortalia subijcienda sunt confessioni, quantum moraliter fieri potest. Perfecta vero confessione impendenda est noua absolutio, modo pœnitens nouum attritionis actum eliciat; nam forma non potest iterari super eadem materia proxima. Ita Suarez disp. 23. sec. 1. Reginaldus lib. 8. nu. 29. Pitigianus de pœnitentia dist. 17. q. vnica art. 8. concl. 5 & alij

10 Sed modo suboritur difficultas, vtrum Confessarius possit impendere Sacramentalem absolutionem illi, qui ante aduentum Confessarij petijt confessionem, vel dedit signa contritionis in absentia Confessarij; postea vero adueniente Confessario ita est sensibus destitutus, vt exprimere nequeat vllum peccatum in particulari, vel in genere, aut non possit nutus, vel signa doloris exhibere, nec adsint, qui petitæ confessionis, vel doloris exhibiti fidem faciant.

Respondeo, si adueniente Confessario nulli sint præsentes, qui fidem faciant petitæ confessionis, vel signorum contritionis, Confessarium non posse Sacramentalem absolutionem impendere iuxta communiorem Doctorum sententiam, quam sequitur Henriquez lib. 6. cap. 10 nu. 9. Nauarrus c. 26. nu. 27. Coninchus loco citato num. 99. Nugnus in additionibus q. 9. art. 2 dub. 1. difficultate vnica, vers. sed quid, pagina mihi 316. Vasquez q. 91. art. 2. dubio 1. nu 36. & alij. Ratio est, tum quia ex decreto Clementis Octaui, quod superius retulimus de forma Sacramenti pęnitentiæ non impendenda absenti, colligi videtur inualidam esse confessionem inter absentes, sicut inualida est absolutio absenti data; sicut ergo non est valida absolutio absenti data, ita, neque videtur valida confessio facta in absentia Sacerdotis; alioquin sequeretur validam esse confessionem inter absentes per litteras, vel per nuntium absque ratificatione facta in præsentia. Tum quia in Florentino dicitur materiam Sacramenti pœnitentiæ esse confessionem oris: per confessionem autem oris debemus saltem intelligere confessionem aliquo modo factam in præsentia Sacerdotis per signa ipsius pęnitentis coram Sacerdote, vel per aliorum attestationem coram pœnitente, & Sacerdote.

Oppositum sustinet Valentia tom. 4. disp. 7. q. 11. puncto 1. sub finem, vers. Atq. hæc quidem, Zerola in praxi de pœnitentia cap. 13. quæsito 2. vers. Dico 2. Reginaldus lib. 8. nu. 28. cum Sancto Antonino. Zambrano, & alijs asserentibus, confessionem posse iusta de causa fieri inter absentes per nuncium, vel scripturam, modo Sacerdos non nisi postea præsens absolutionem impendat.

Ex quo fit, vt Sacerdos impendere possit absolutioné morienti, quem nouit absolutionem in absentia petijsse, vel dedisse signa contritionis per ordinem ad confessioné. Hæc sententia ab aliquibus putatur probabilis tum propter Doctores illi adhærentes. Tum propter auctoritaté Concilij Arausicani, & aliquorum Canonum, in quibus habetur absoluendum esse infirmum, qui accersito Confessario obmutuit, si ipse det nutum suæ voluntatis, aut illi, qui audierunt, dent testimonium illius voluntatis.

Idem censuit Sacra Cardinalium Congregatio declarans posse pęnitentem absolui, qui confessionis inditia dedit coram eo, qui statim ad Confessarium accurrit, sed pęnitens adueniente Confessario, ita sensibus destitutus est, vt nullum doloris, vel cōtritionis signum exhibere possit; idem etiam ex Romano Rituali colligi videtur.

Secundo fit infirmum absolui posse, si aliquo pacto innuat, seu petat absolutionem à Sacerdote per signa doloris, vel per confessionem peccati in genere, aut per testes præsentes manifestantes ipsius dispositionem; nam testiū præsentium manifestatio supplere potest vicem confessionis in præsentia factæ, & moribundus videtur per attestationem præsentium, tanquam per interpretes, confiteri Sacerdoti præsenti, sicque materiam sufficientem exhibere, quantum fert circunstantia temporis, & personæ. Ita Clementem Octauum viuæ vocis oraculo respondisse ferunt Bellarminus, & alij apud Coninchum nu. 105.

Ad rationes primæ sententiæ, quam ego alias sustinui nixus decreto Clementis Octaui, respondeo non idem esse absoluere absentem, & absoluere pęnitentem in articulo mortis existentem, qui signa doloris antea dederat; sed adueniente Confessario omnino obmutuit; hæc enim non dicitur confessio, vel absolutio facta in absentia.

Ad auctoritatem Florentini respondetur nomine confessionis oris intelligi eam peccatorum expressioné, quæ fit coram Confessario eo pacto, quo fieri potest, modo Confessarius non nisi præsens realiter absoluat.

11 Ex tertiò casu, seu causa in propositione proposita, quæ est vtilitas pęnitentis, vel Sacerdotis excusans pœnitentem ab integritate confessionis, sequitur primò pęnitentem posse aliquod peccatum mortale reticere in confessione ad vitandum proprium, vel alienum graue incōmodum, & detrimentum; præceptum enim confessionis integrè faciendæ non obligat cum tanto incommodo. Immo si pęnitens habeat necessitatem confitendi, & non habeat copiam Confessarij, cui possit absque periculo confiteri, debet reticere peccata, quorum est periculum; nam præceptum confessionis non obligat cum graui incōmodo, & ex alio capite vnusquisque debet sibi, & alijs consulere, vt patet ex dictis de scandalo in tract. de peccatis. Ita Nauarrus cap. 7. nu. 3. Sotus dist. 18. dub. 2. art. 5. ad tertium, Suarez disp. 33. sect. 2. Henriquez lib 5 cap. 11. nu. 5. & alij, Ex quo patet pęnitentem non posse manifestare peccatum, quando ex ipsius manifestatione sibi vel alteri probabiliter timet morbum corporalem, aut spiritualé. Quamobrem si fœmina confitendo peccatum timeat Cōfessarium scandalizandum, aut se ab eo solicitandam, teneatur abstinere a confessione talis peccati, si non habeat copiam alterius Confessarij, aut non speret fore, vt breui aduenturus sit Confessarius, a quo non timet hæc incommoda. Ita Henriquez loco citato, nu. 6. Coninchus. disp. 7. dubio 9. nu 75. Nugn. q 9. in additionibus, art. 2. post dubium primum, vers. Circa alterum, Pitigianus 2. par. dist. 17. q. vnica art. 5. in explicatione particulæ, quis conclus. prima, & art. 13. conclus. 2. & alij.

Ex quo vlterius patet, prædictam fęminam teneri abstinere a manifestatione peccati, cuius est periculum, quoties adstringitur ad confessionem faciendam ratione vitandi scandali, quod probabiliter timetur ex dilatione, aut omissione Confessionis. Ita Suarez loco citato, num. 7. Nauarrus. Henriquez, & alij locis citatis.

12 Secundo sequitur, pęnitentem posse peccatum in cōfessione reticere, quando ex illius manifestatione probabiliter

biliter timet extra confessionem graue periculum grauis infamiæ, vel alterius similis incommodi temporalis. Quãquam in hoc casu non tenetur saltem sub mortali illud peccatum reticere; quia pœnitens potest cedere iuri suo nisi forte charitas proximi aliter postulare videatur iuxta regulas alibi traditas.

Qui verò non probabiliter timet graue periculum, sed tantummodo dubitat, aut leuiter suspicatur, non potest peccatum in confessione reticere, vt bene tradit Sotus loco citato. Vasquez q. 91. art 2. dubio 3. Reginaldus loco citato num. 157. Valentia loco citato vers. Secundus casus. Henriquez c. 12. nu. 5. Coninchus loco citato; & alij. Ratio est, quia cum præceptum integrè confitendi possideat, in dubio iudicandum est in ipsius fauorem, vt patet ex dictis de legibus. Preterea qui non timet periculum grauis damni, sed tantummodo leuis, vt si timeat leuem infamiam non potest vllum peccatum mortale reticere, vt si Parochus, cui pęnitens sua peccata confitetur, habiturus sit in futurum prauam de pœnitente opinionem ob peccatum in confessione auditum. Ratio est, tum quia hæc incommoda quasi per se, & immediatè sequuntur ex confessione, & nihilominus, iis non obstantibus, Christus præcepit Confessionem. Tum quia præceptum obligat, quoties seruari potest absque graui incommodo, Ita Reginaldus lib. 6. nu. 157. Coninchus loco citato, num. 89. Vasquez loco citato, dubio 3, nu. 28. Suarez, & alij.

13 Tertiò sequitur, quando infirmus laborat morbo contagioso, & Confessarius non potest ipsum etiam a longè absque periculo audire, diutius immorando in peccatis audiendis, Confessarius potest auditis aliquibus peccatis absolutionem statim impendere. Ita Vasquez loco citato dubio 2. nu. 2. Coninchus loco citato nu. 75. ad finem, & alij.

14 Quartò sequitur pęnitentem imminente præcepto annuæ confessionis, aut necessitate suscipiendi Eucharistiam, vel celebrandæ Missæ; posse confiteri sua peccata, tacito peccato, de quo probabiliter timet graue incommodum. Ita Doctores statim citandi contra Vasquez loco citato, dubio 8. art. 3. nu. 4 & dubio 9, nu. 22. art. item tertio, & nonnullos alios apud Henriquez c. 12. nu. 5. in commentario littera X, asserentes, licitum esse omissa tota confessione contritum communicare; Sed ratio nostrâ est tum quia tunc etiam extat præceptum confitendi, vt patet ex dictis de Eucharistia; ergo tenetur confiteri tacito illo peccato, cuius tacendi iustam habet causam. Tum quia sicut qui credit se facto examine, non manifestaturũ omnia sua peccata propter obliuionem, tenetur adhuc ea confiteri, quorum recordatur, vt adimpleat præceptum: Ita pęnitens tenetur in prædictis casibus sua peccata confiteri, tacito illo, cuius est periculum; non enim simpliciter excusatur a confessione, sed ab integritate materiali confessionis. Ita Suarez loco citato num. 6. & 7. Nugnus loco citato, vers Sed circa. Henriquez lib. 5. cap. 12. num. 5. Coninchus de pęnitentia disp. 7. dubio 9. nu. 77. & alij.

15 Sed modo dubium est, primò vtrum si detur casus, vt pęnitens habeat tãtummodo vnum peccatum, de quo probabiliter timet, possit illud peccatum in genere confiteri.

Respondeo præciso mortis articulo non posse tale peccatum in genere confiteri; quia non potest vllam excusationis causam afferre Confessario, cur ita in genere confiteatur peccatum; sicut potest afferre, qui nouit se mortaliter peccasse, sed non amplius recordatur speciei peccati. Ita Suarez disp 23. sec. 2. num 6. Idem a fortiori sentire videtur Vasquez, & alij apud Henriquez locis paulo ante præallegatis.

16 Secundo dubium est, vtrum pęnitens, qui vnum solũ habet peccatum mortale, de quo probabiliter timet graue periculum, sed præter illud peccatum mortale habet peccata venialia, teneatur in prædictis casibus ante sumptionem Eucharistiæ peccata venialia cõfiteri tacito peccato mortali, de quo graue periculum probabiliter timet.

Respondeo non teneri peccata venialia confiteri per se loquendo; Ratio est, quia non est pręcepta confessio peccatorum venialium, sed mortalium. Ita Suarez, & Reginaldus locis citatis, & alij, quos retuli de Eucharistia, q. 6 punc. 1. dubio 3. ad finem.

17 Quinto sequitur, Confessarium posse existentes in periculo naufragij, aut in domo igni conflagrante, absoluere, etiam si non omnia ipsorum peccata mortalia audierit; Immo potest audito a singulis vno peccato simul omnes absoluere, dicendo, vos absoluo; nam Pœnitentes excusantur ba integritate materiali confessionis propter magnam ipsorum pęnitentium vtilitatem, & necessitatem; cum sit periculum in mora decedendi sine Sacramento, nisi hoc pacto absoluantur. Ita Syluester verbo confessio 1. num. 23. Angelus eodem verbo nu. 28 Sotus dist. 18. q. 2. art. 5 Suarez disp. 23. sec. 1. Coninchus disp. 7. dub. 9. num. 74. Nugnus loco citato, vers. Circa ea, pagina mihi 316. Nauarrus cons. 10. de pęnitentia. Henriquez loco citato nu 3. Reginaldus loco citato nu. 155. Vasquez q. 91. art. 2. dubio 2 nu. 3. & alij.

18 Sextò Confessarium, qui dubitat fore, vt infirmus morte corripiatur, & decedat sine absolutione, posse talem infirmum audito vno peccato, antequam perficiat integrã confessionem, absoluere, vt patet ex supradictis, & deinde reliqua audire, vt confessio fiat integra, quantum fieri potest; Confessarius tamen curet in tali euentu. Primò, vt pęnitens fateatur prius aliquod peccatum mortale, cum peccatum mortale sit materia necessaria. Secundo curet pœnitentem fateri aliquod peccatum certum; sic enim postulat reuerentia Sacramenti. Ita Suarez disp. 23. sec. 2. Nugnus loco citato, Reginaldus lib. 8, nu. 29. & alij communiter.

19 Septimò quod diximus de periculo mortis, idem dici posse, quando infirmus nimis fatigatur in explicatione peccatorum, vt bene docet Henriquez loco citato in commentario littera L.

Addo hoc idem fieri posse, quando Sacerdos inter audiendam Confessionem infirmi præuidet se morte corripiendum, & timet se morte præoccupandum, antequam pęnitens omnia sua peccata mortalia explicet. Ita Sotus loco citato pagina mihi 880 Nugnus loco citato, vers. Circa ea. Medina lib. 2. c. 8. Vasquez loco citato nu. 1. Henriquez lib. 5. c. 12. nu. 3. littera N, Reginaldus lib. 6. num. 555. Coninchus, & Suarez locis citatis.

20 Obserua tamen circa casus, & illationes in pręcedentibus recensitas, eum, qui habet iustam causam reticendi aliquod peccatum, non posse plura reticere, quam postulet iusta causa, seu periculum probabiliter imminens. Quamobrem si quis habeat iustam causam reticendi actum externum, non vero internum, tenetur actum internum manifestare, vt si furtum commisit, & iustam habeat causam reticendi furtum externum, tenetur saltem in cõfessione dicere se voluntatem surripiendi habuisse, si nul tum impendeat periculum ex manifestatione voluntatis surripiendi. Ratio est, quia confessio integrè facienda est, quantum moraliter fieri potest. In proposito autem casu integrè fieri potest, saltem quo ad actum internum, de quo nullum probabiliter impendet periculum. Ita Coninchus disp. 3. dub. 9. nu. 95. & alij quos retuli q. 6. puncto 1. de Eucharistia illatione 12. Ex quo patet, eum, qui solù habet peccatum reseruatum, posse in necessitate communicandi confiteri actum internum, & ab eo absolui, quamuis pęnitens adhuc retineat obligationem præsentandi se coram Superiore pro reseruatione.

21 Si quæras vtrum pęnitens, qui peccatum aliquod ex iusta causa conticuit in confessione, teneatur statim oblata opportunitate illud confiteri.

Respondeo solutionem istius difficultatis desumendam esse ex infra dicendis de oblitis in confessione, vbi ostendam non teneri statim, sed suo tempore confiteri, vt tempore mortis, aut instante præcepto annuæ confessionis. Ita Suarez disp. 23. sec. 2. Conincus disp. 5. de pœnitentia nu. 66. Reginaldus lib. 6. nu 159. Valentia loco citato, columna 12. vers. tenebitur autem. Contra Sotum apud Suarez, quod videtur etiam contra Henriquez c. 15. nu. 1.

PVNCTVM III.

Quandonam sit iteranda Confessio.

1 *Quandonam teneatur pœnitens confessionem iterare.*
2 *An pœnitens teneatur iterare confessionem, quando mortale peccatum voluntariè omisit.*
3 *An illam teneatur iterare, quoties debitum dolorem non habuit.*

4 An

4 *An teneatur iterare confessionem, qui noluit deserere occasionem proximam peccandi.*
5 *An pœnitens teneatur repetere confessionem quoties voluntariè prius absolutus fuit à peccatis, quam ab excommunicatione.*
6 *An excusetur ab iteranda confessione, qui aliquod peccatum mortale in confessione prætermisit putans non esse mortale.*
7 *Qui bona fide confessus maiorem numerum peccatorum, non teneatur cognito numero iterum confiteri*
8 *Quandonam iteranda sit confessio ob defectum confessarij.*
9 *An Confessarius nondum initiatus Baptismo, vel Sacerdotio possit absolutionem conferre.*
10 *An non habens iurisdictionem ordinariam, vel delegatam, possit absolutionem impendere.*
11 *An validè absoluat, qui communi errore, aut titulo colorato idoneus iudicatur.*
12 *An iteranda sit confessio quoties Confessarius non habuit intentionem absoluendi.*
13 *An iteranda sit confessio quando prætermittitur aliquod verbum necessarium in forma.*
14 *An teneatur confessionem iterare, qui bona fide confessus est Sacerdoti indocto.*
15 *An repetens confessionem teneatur singillatim omnia peccata repetere.*
16 *An valida sit confessio, quæ non potuit vna vice perfici.*
17 *An confitens peccata Sacerdoti facultatem non habenti, satisfaciat, si eidem habenti postea facultatem eadem peccata in genere confiteatur.*

EX duplici capite oriri potest obligatio iterandæ confessionis. Primò ex defectu pęnitentis. Secundo ex defectu Confessarij, loquemur in primis de prima, tum de secunda causa iterandæ confessionis.

PRIMA PROPOSITIO.

1 EX defectu pœnitentis iteranda est confessio, quoties pęnitens culpabiliter mortaliter non confitetur integrè, aut quoties confitetur sine dolore requisito saltē ad substantiam, aut quoties confitetur culpabiliter sine dolore ad fructum requisito, aut quoties mortaliter peccat in actuali susceptione Sacramenti. Ratio est, tum quia Christus instituit, & præcepit confessionem integrè fieri saltē formaliter. In prædictis autem casibus deficit integritas formalis. Tum quia illa non est vera, & valida confessio, in qua committitur mortale sacrilegium, & in qua desideratur dolor, qui est pars essentialis. In prædictis autem casibus committitur mortale sacrilegium, & desideratur dolor, vt patet ex supradictis de contritione. Ita Medina q. de confessione dimidiata iteranda. Vasquez q. 92. art. 3. dubio 1. nu. 4. Sayrus de pęnitentia ca. 14. num. 1. & alij Doctores statim citandi, contra Nugnum in additionibus q. 9. ar. 1. dubio primo, & multos alios Doctores, quatenus afferunt confessionem esse informem, & validam, quando pęnitens reticet aliquod peccatum mortale, ob negligentiam mortalem commissam in examine faciendo, sed reliqua peccata, quorum recordatur, confitetur cum sufficienti dolore.

2 EX dictis in hac propositione sequitur primò pœnitētem teneri ad iterandam confessionem, quando voluntariè conticuit aliquod peccatum mortale, aut non præmisit debitum examen conscientiæ; grauiter enim peccat, qui absolutionem intendit obtinere, non præmissa debita conscientiæ discussione; cum faciat contra præceptum diuinum de integritate confessionis. Ita Valentia tom. 4. q. 11. puncto 3, Nauarrus cap 9 nu 12. Reginaldus lib. 6. num. 147. & alij, quos supra retuli de examine conscientiæ.

Idem dicendum est, quando pęnitens Sacerdoti dormiēti, aut surdo non audienti confessus est sua peccata; hic n. non censetur integrè confessus, sed perinde est, ac si confessus non fuisset. Ita Syluester confessio 1. nu. 6. Reginaldus loco citato num. 149 Henriquez loco statim citando. Vasquez loco citato, dubio 2. ad finem, Zerola in Praxi c. 21. quæsito 4. vers. Dico secundo, & alij communiter.

3 Secundo, quādo non habuit debitum dolorem, loquor autem hic non solum de dolore, qui est pars essentialis, verum etiam de illo, qui est pars integralis, sed culpabiliter prætermittitur; grauiter enim peccat, qui dolorem ad confessionem requisitum propria culpa prætermittit cum ponat obicem ad Sacramentum, & deficiat in materia Sacramenti.

4 Tertiò, quando pęnitens noluit deserere statum, & occasionem proximam peccandi mortaliter; censetur enim voluisse permanere in statu peccati mortalis; & non habuisse debitum dolorem.

5 Quartò, quando penitens voluntariè fuit prius absolutus a peccatis, quam ab excommunicatione; nam excommunicatus priuatur susceptione Sacramentorum, consequenter grauiter peccat, qui prius recipit absolutionem peccatorum, quam excommunicationis; cum faciat contra prohibitionem censuræ in re graui, consequenter inualide confitetur, vt patet ex rationibus superius allatis. Qui verò absque culpa mortali prius absoluitur à peccatis, quam ab excommunicatione, non tenetur confessionem iterare, vt si pœnitens ignorabat se excommunicatū esse, aut obtinendam esse prius absolutionem excommunicationis, quam peccatorum, &c. Ratio est, quia excommunicatus non est incapax Sacramentorum, quamuis prohibeatur illa recipere, vt patet ex dictis de excommunicatione. Ita Valentia loco citato puncto 3. colum. 2. & alij quamplures, quos retuli de effectibus excommunicationis contra nonnullos alios.

6 Quinto, eum, qui aliquod mortale peccatum in confessione prætermisit, putans non esse mortale, etiam si forte ob ignorantiam vincibilem non fuerit excusatus a mortali, quando peccatum commisit, excusari ab iteranda confessione, & satisfacere repetendo peccata in confessione prætermissa. Ratio est quia non adest vlla ex causis recensitis in propositione, propter quam repetere teneatur confessionem; cum ignoratia, quæ respectu actus peccati fuit vincibilis, possit esse inuincibilis respectu omissionis in confessione. Hac de causa excusari possunt a repetenda confessione pueri, & puellę, quæ in confessione aliquod mortale tacuerunt, ignorantes esse mortale, sed grandiores factæ agnoscunt esse mortale. Hoc idem procedit in circunstantiis non expressis, aut in numero non explicato; sufficit enim, vt pęnitens cognita obligatione explicandi numerum, & circunstantias, fateatur numerū, & circunstantias, alias in confessione prætermissas. Ita Nauarrus c. 12. nu. 1. Syluester verbo confessio primo, quæsito 3. Regin lib. 6. nu. 153. & alij apud Vasquez q. 92. art. 3. dubio 1. nu. 7.

Ex quo licet inferre cum eodem Vasquez loco citato, nu. 9. pęnitentem, qui cogitur repetere confessiones, non semper teneri omnes, & singulas confessiones repetere; non enim tenetur eas repetere, quas bona fide fecit præmisso debito examine, cum non deliquerit in confessionibus bona fide factis.

7 Sed modo dubium est, vtrum, qui maiorem peccatorum numerum expressit in confessione; teneatur, cognito errore numerum certum fateri, seu confessionem repetere, vt si quis in confessione dixit se decies in peccatū perjurij incidisse, sed postea cognoscit se quinquies tantummodo peierasse teneatur iterum confiteri, seu in noua confessione dicere se quinquies tantummodo peccasse peccato periurij.

Ad quam difficultatem, quam nullus, quem ego viderim, expressis verbis adhuc declarauit. Respondeo distinguendo, aut expressit maiorem numerum peccatorum mortalium, aut venialium. Rursus, vel expressit bona, vel mala fide Si maiorem numerum peccatorum venialium bona, aut etiam mala fide expressit, non tenetur iterum numerum verum, & certum aperire, quia non decepit Confessarium in materia necessaria. Si verò expressit maiorem numerum peccatorum mortalium mala fide, tenetur non solum iterum aperire numerum verum, & certum; verum etiam tenetur repetere confessionem, vtpote inualidam, ob deceptionem mortaliter peccaminosam, in materia graui, & necessaria.

Si vero bona fide maiorem numerum peccatorū mortalium expressit, non solum non tenetur repetere confessionem, vtpote validam, & integram formaliter, verum neque tenetur errorem maioris numeri confiteri. Ratio est, tum quia peccata sua confessioni semel subiecit, eorumque absolutionem obtinuit à Confessario suo eiam ferente circa minorem numerum in maiori contentum. Tum quia secunda confessio esset potius excusatio, quam accusatio.

Objicies

Obijcies primo, qui decipit Confessarium in materia graui, tenetur confessionem repetere; hic autem decipit confessarium in materia graui.

Respondeo, eum, qui decipit Confessarium formaliter in materia graui, teneri confessionem repetere; hic autem non decipit formaliter, sed tantummodo materialiter in sui præiudicium, & incommodum; cum fieri possit, vt ratione maioris numeri expressi, maior pœnitentia fuerit illi a Confessario iniuncta; propterea videtur habere iustã, & rationabilem causam petendi commutationem pœnitentiæ, si ratione maioris numeri grauiorem satisfactionem præstandam accepit a confessario, sed non tenetur cõmutationem petere, aut minorem numerũ certũ aperire.

Obijcies secundò, qui dubia pro certis, & certa pro dubiis aperuit in confessione, tenetur comperto errore, certa tanquam certa, & dubia tanquam dubia iterum fateri; ergo à fortiori, qui maiorem peccatorum mortalium numerum aperuit, tenetur cognita veritate, minorem certum aperire.

Respondeo negando consequentiam. Ratio disparitatis est, quia in primo casu interuenit error circa substantiam materiæ confessionis necessariam; aliud enim est peccatum dubium, & aliud certum, & aliud est iudicium materiæ dubiæ, & aliud certæ. In secundò verò casu non interuenit error circa materiam necessariam; cum minor numerus fuerit clauibus subiectus expresso maiori numero, in quo minor continetur.

SECVNDA PROPOSITIO.

8 Confessio iteranda est, ob defectum Confessarij absoluentis, quoties confessarius defecit in essentialibus; Sacramentum enim non subsistit sine sua essentia, & sine ijs, quæ ad ipsius substantiam prærequiruntur. Quamobrem confessio iteranda est.

Primò si Confessarius careat iurisdictione; nam sententia lata sine iurisdictione iudicium vsurpatum est, & non subsistit.

Secundò si non habeat debitam, & sufficientem intentionem; nam Sacramenta, non solum perficiuntur materia, & forma, verum etiam intentione ministri.

Tertiò, si non vtatur forma à Christo determinata, vt constat ex supradictis.

9 Hinc sequitur primò, Confessarium, qui nondum initiatus est Baptismo, vel Sacerdotio, inualidè absolutionẽ impendere, quia caret potestate absoluendi, quæ fundatur in charactere Sacerdotali, quem characterem necessario supponere Baptismum tanquam ianuam omnium Sacramentorum, superius ostendimus.

10 Secundò, eum, qui non habet iurisdictionem ordinariam, aut delegatam absoluendi, inualide absoluere; quia sine iurisdictione, non potest sententia absolutionis validè pronuntiari, & nullus absolui potest ab eo, qui non habet potestatem absoluendi, nisi fortè communi errore, & titulo colorato credatur habere iurisdictionem, & potestatem. Ita Pitigianus 2. par. dist. 87. q. vnica, art. 7. ad finem, & alij quamplures, quos in simili retuli de Matrimonio loco statim citando.

11 Hac occasione obserua, Sacerdotem, qui communi errore, & titulo colorato putatur habere iurisdictionem, validè absoluere; quia Ecclesia supplet iurisdictionem, quam supplere potest, vt ex lege Barbarius, ff. de officio Prætoris tradũt communiter Doctores, quos retuli de Matrimonio loco statim citando, sicut etiam supplet, quando adsunt duæ contrariæ opiniones probabiles de iurisdictione, quarum vna defendit Sacerdotem habere potestatem absoluendi, illique opinioni adhæret Sacerdos; tunc enim Ecclesia supplet iurisdictionem, quam Confessarius antea re ipsa non habebat. Ratio est, quia non est maior ratio, cur Ecclesia suppleat iurisdictionem, quando adest error communis, & titulus coloratus sine impedimento iuris diuini, & naturalis, & non suppleat quando Sacerdos sequitur opinionem probabilem, asserentem Confessarium habere iurisdictionem; alioquin in hoc casu eadem incommoda sequerentur, quæ sequerentur Ecclesia non supplente iurisdictionem, quando adest titulus coloratus cum errore communi, vt bene docet Leonardus Lessius lib. 2. ca. 29. dubitatione 8. Henriquez lib. 2. de pœnitentia c. 14. Sanchez in summa lib. 1. cap. 9. nu 35. Zerola in praxi cap. 21. quæsito 2. vers. Dico tertio. Suarez 3. parte tomo 4. disp. 26. sec. 6. & alij, quos magno numero retuli de Matrimonio q. 1. puncto 8. quæsito 6. in 2. editione.

Ex quo patet, quid dicendum sit de Confessione facta Confessario excommunicato vitãdo, qui communi errore & titulo colorato præsumebatur legitimus Confessarius in loco, vbi facta est confessio. De qua re videte, quæ diximus de Matrimonio loco citato.

12 Tertiò iterandam esse confessionem, quoties Sacerdos non habuit sufficientem intentionem absoluendi, vt per se patet.

13 Quartò repetendam esse confessionem quoties Sacerdos verbum aliquod formę necessarium prætermisit, aut morte præuentus non potuit absolutionem impendere, vt patet ex regulis generalibus, ita Valentia loco citato sub finem, & alij communiter.

14 Quæres primò, vtrum pœnitens, qui bona fide confessus est Sacerdoti indocto, & minus idoneo, ac sufficiẽti ad ipsius confessionem excipiendam, quem post confessionẽ cognouit nesciuisse distinguere inter peccata mortalia, & venialia, vel inter reseruata, & non reseruata, teneatur iterum confessionem repetere.

Respondeo negatiuè, modo pœnitens bona fide confessus sit, & modo Confessarius facultatem haberet absoluẽdi ab huiusmodi peccatis reseruatis. Ratio est, quia obtinuit absolutionem sacramentalem ab habente facultatẽ absoluendi, & plena sua peccata in confessione manifestauit, vt suppono, nec obicem posuit valori Sacramenti. Ita Henriquez loco citato num. 5 Syluester verbo confessio 1. n. 3. Zerola in praxi c. 21. quæsito 3. vers. Dico 2. Corduba, & alij apud Sanchez in summa lib. 1. c 10 num 69. contra Vasquez q. 93 art. 3. dub. 2. & alios apud Suarez loco cit.

Idem dicendum est de pœnitente, qui integrè confessus est peccatum, quod ipse dubitabat esse mortale, & postea certo cognoscet esse mortale, vt patet, tum ex allata ratione, Tum quia ad validitatem confessionis non requiritur, vt pœnitens, aut Confessarius sciat determinatè peccatũ manifestum esse mortale, alioquin nullus reperiretur aptus ad confessiones excipiendas, aut faciendas; cum nullus plenè sciat omnes circunstantias, & grauitatem omnium peccatorum. Ita Sanchez loco citato, & alii, quos infra referam de scientia in ministro Sacramenti pœnitentiæ requisita.

Obijcies, qui confitetur Sacerdoti validè indocto, perinde est, ac si confiteatur dormienti, aut non aduertenti; sed qui confitetur dormienti, aut non aduertenti, tenetur repetere confessionem; ergo qui confitetur Sacerdoti valdè indocto, tenetur confessionem repetere.

Respondeo maiorem propositionem veram esse, quoties Sacerdos, cui pœnitens sua peccata confitetur, adeo rudis, & indoctus est, vt nulla omnino ratione cognoscat peccati grauitatem. Secus si Confessarius peccati grauitatem aliqua ratione cognoscat, quamuis in particulari nesciat discernere, & distinguere species in particulari. Ita innuit Suarez, & clarius Vasquez locis citatis.

15 Quæres secundò, vtrum, qui confessionem inualidè factam repetit, teneatur singillatim omnia peccata repetere, & recensere.

Respondeo affirmatiuè, quoties confessio iteratur apud distinctum Confessarium. Ratio est, quia, vt Confessarius iudicet, & sacramentalem absolutionem impendat, debet causam, & omnia delicta cognoscere; cum sententia non sit ferenda causa non cognita. Confessarius autem non potest cognoscere omnia delicta, nisi pœnitens singillatim omnia peccata repetat.

Si vero Confessio iteretur coram eodem Confessario, qui prius eadem peccata in confessione audierat, sufficit pœnitentem dicere, confiteor tibi omnia peccata, quæ antea dixeram subiunctis tamen peccatis in prima Confessione prætermissis, & alijs post illam confessionem commissis; sic enim sufficienter inducit Confessarium in cognitionem sui status, ita vt valeat de ipso iudicare.

Hoc tamen limitandum est, modo Confessarius aliquo modo saltem in confuso, & in genere recordetur status pœnitentis, vel saltem recordetur pœnitentiæ iniunctæ, iuxta ea, quæ tradam sectione sequenti. Secus si oblitus sit status pœnitentis, vel pœnitentię antea iniunctæ, tunc enim pœnitens tenetur singula peccata repetere; cum præcedẽs Confessio perinde se habeat, ac si facta non fuisset. Ita Nauarrus c. 9. nu. 19. Valentia to. 4. disp. 7. q. 11. puncto 5. sub finem, pagina mihi 1364. Syluester verbo confessio 1. quæsito

sito 3. Vasquez q. 91. ar. 3. dubio 3. Coninchus disp. 7. dubio 11. num. 109. & disp. 10. dub. 12. nu. 101. Reginaldus lib. 8. nu. 33. Suarez disp. 12. sec. 6. ad finem Henriquez lib. 5. c. 4. num. 4 Zerola in praxi c. 16 quæsito 14. & expressius c. 21. quæsito 10. & alij contra Medinam q. 14. de confessione, & alios asserentes sufficere, ut pœnitens se accuset in genere de peccatis eidem Confessario antea manifestatis in alia confessione, etiamsi Confessarius oblitus sit status pęnitentis.

16 Hinc colligi potest primò validam esse confessionē, quam pœnitens non potuit vnica vice perficere, sed eam iteratis vicibus, perfecit spatio multorum dierum, & in fine obtinuit absolutionem a Sacerdote, cui notus erat status pęnitentis, quamuis Sacerdos tempore absolutionis non recordaretur omnium peccatorum in particulari. Ita Graffius prima parte decisionum lib. 1. c. 31. nu. 11. vbi refert diuum Antoninum de confessione tractatu 2. c. 4. sub finem. Idem tenet Suarez disp. 18. sec. 4. nu. 3 & 10. Henriquez lib. 4. c. Reginaldus lib. 8. c. 1. n. 11. pagina mihi 366. Zerola in praxi de pęnitentia c. 13. quæsito 17. & alij.

Obijcies, partes Sacramenti debent simul esse saltem moraliter; Confessio autem facta pręcedentibus diebus non est simul moraliter cum reliquis partibus.

Respondeo Confessionem esse simul moraliter cum reliquis partibus, quatenus Sacerdos cognouit statum pęnitentis sibi præsentis, & implicitè repræsentantis suam confessionem. Ita Suarez loco citato.

17 Secundò colligi potest eum, qui prius confessus est peccata Sacerdoti non habenti facultatem absoluendi, si confessionem repetat coram eodem Sacerdote, postquam idem Sacerdos obtinuit facultatem absoluendi, satisfacere accusando se in genere de peccatis, aliàs eidem confessis; modo Confessarius aliquo pacto recordetur status pęnitentis. Ratio est, quia confessio idcirco singillatim repetitur, vt Confessarius in sacramentali foro veniat in cognitionem status pęnitentis; sufficienter autem venit in cognitionem status pęnitentis, si prædicto modo peccata explicentur Confessario cognoscenti saltem in confuso statum ipsius pœnitentis. Ita Vasquez loco citato num. 2. Zerola in praxi cap 16. quæsito 14. & alij contra Paludanum in 4. dist. 17. q. 5. ar. 1 & alios apud eundem Vasquez.

Obijcies, Confessio debet esse Sacramentalis, sed Confessio facta Sacerdoti non habenti facultatem absoluendi non est Sacramentalis; ergo repetenda est singillatim, vt fiat Sacramentalis, etiam si prius facta fuerit eidem Sacerdoti.

Respondeo cum Vasquez loco citato, confessionem fieri Sacramentalem, repetita confessione in genere eidem Sacerdoti, & simul explicatis aliis peccatis post primam confessionem commissis.

PVNCTVM IV.

De obligatione ad Confessionem.

1 *Quinam teneantur confiteri.*
2 *An pueri vsus rationis compotes teneantur confiteri.*
3 *An pueri non confitentes possint puniri ea pœna, qua puniuntur cæteri.*
4 *Quo iure Summus Pontifex confiteri teneatur.*
5 *An obligentur ad confessionem infideles, & Cathecumeni.*
6 *An habens peccata opere externo perpetrata, aut etiam solum interna teneatur ad illorum confessionem.*
7 *An probabiliter dubitans se mortaliter peccasse, teneatur fateri peccatum, de quo dubitat.*
8 *An habens solum peccata venialia teneatur confiteri.*
9 *Quo iure fideles peccata sua fateri teneantur.*
10 *Ecclesia quomodo præcipiat confessionem.*
11 *An Ecclesia possit temporis determinationem auferre.*
12 *Quo tempore fideles confiteri teneantur.*
13 *An suscipiens periculosam nauigationem confiteri teneatur.*
14 *An fœmina, quæ primo paritura est, teneatur confiteri.*
15 *An infirmus, qui post confessionem mortaliter peccauit, teneatur iterum confiteri.*
16 *An damnatus ad mortem teneatur confiteri.*
17 *Quo tempore obligaret præceptum diuinum, si Ecclesia tempus confessionis non determinasset.*
18 *Quot peccata committat prætermittens eodem anno Confessionem, & communionem.*
19 *Quomodo computandus sit annus.*
20 *An satisfaciat præcepto confessionis, qui confitetur in Natiuitate Domini.*
21 *An teneatur Confessionem præmittere, qui dubitat se non habiturum copiam Confessarij in articulo mortis, aut tempore constituto.*
22 *An faciens confessionem informem satisfaciat præcepto confessionis.*
23 *An adimpleatur præceptum ab eo, qui non facit confessionem perfectam.*
24 *An satisfaciat præcepto, qui sua peccata confitetur, sed propria culpa non absoluitur.*
25 *An qui voluntariè non facit confessionem perfectam, subijciatur censuris, si quæ forte latæ essent contra eos, qui confessionem prætermittunt.*
26 *An teneatur quamprimum confiteri ex præcepto annuæ confessionis, qui confessionem anno præterito prætermisit.*
27 *Quotupliciter aliquid præcipiatur tali tempore faciendum.*
28 *An teneatur quam primum confiteri, qui non est confessus in periculo mortis.*
29 *Differentia inter præceptum annuæ confessionis, & obligationem confitendi in articulo mortis.*
30 *An omittens vno anno confessionem toties peccet, quoties non confitetur oblata opportunitate.*
31 *An differens confessionem anni præteriti vsque ad præsentem, vnica confessione vtrique obligationi satisfaciat.*
32 *An pœnitens teneatur quamprimum eodem anno confiteri peccata in confessione oblita, quorum recordatur post Communionem.*
33 *An committens intra eundem annum aliquod peccatum mortale post confessionem, & communionem, teneatur illud statim confiteri.*
34 *Cuinam facienda sit confessio.*
35 *An Parochus possit suos subditos prohibere ne confiteantur probato Sacerdoti.*
36 *An Parochus possit denegare Eucharistiam illi in Paschate, qui se dicit confessum approbato Sacerdoti.*

QVatuor principaliter quæram in hoc puncto. Primò quinam teneantur ad Confessionem. Secundò quo iure. Tertio quo tempore. Quartò cui facienda sit confessio.

PRIMA PROPOSITIO.

1 OMnes fideles baptizati habentes peccata mortalia commissa post Baptismum, aut in ipsa susceptione Baptismi tenentur confiteri. Hæc propositio patet tum ex supradictis de materia Sacramenti pęnitentiæ. Tum ex Tridentino sess. 14. c. 5. Tum ex cap. omnis vtriusque sexus, de pęnitentijs, & remissionibus. Tum ex communi Doctorum sententia. Tum quia peccata mortalia commissa post Baptismum, aut in ipsa susceptione Baptismi non possunt aliter expiari, quam per confessionem, vel saltem per contritionem in ordine ad confessionem, vt patet ex supradictis de necessitate Sacramenti pęnitentiæ. Ita DD. mox citandi.

2 Hinc sequitur primò, non solum adultos, verum etiā pueros compotes vsus rationis, habentes consciētiam peccati mortalis, teneri ad confessionem non solum ex præcepto diuino; verum etiam ex præcepto Ecclesiastico, quod obligat fideles ad confessionem semel in anno faciē dam. Ratio est, tum quia omnes fideles tenentur confiteri sua peccata post Baptismum commissa; ergo tenentur etiam pueri compotes vsus rationis; cum etiam ipsi in numero fidelium recenseantur; tum quia huiusmodi pueri tenentur ad reliqua præcepta obseruanda, vt in die festo ad sacrum Missæ audiendum, ad abstinendum a carnibus in die vetito; ergo etiam tenentur ad confessionem semel in anno faciendam, postquam ad rationis vsum peruenerunt, postquam scilicet bonum a malo discernere, seque grauiter peccare norunt, quod communiter accidere consueuit completo septennio. Ita Nauarrus c. 21. num. 88. Sotus in 4 dist. 18. q. 1. Henriquez lib. 4. c. 5. nu 2. Coninchus disp. 5. dub. 5. nu. 50. conclusione prima. Nugnus in additionibus q. 6. art. 5. dubio 1. pag. 149. Vasquez q. 90. art. 2. dub. 4. Valentia to. 4. disp 7. q. 9. puncto 4. ad finem, Pitigianus 2. par. dist. 17. q vnica, art. primo articuli secundi principalis conclus. prima, Pesantius in additionibus q. 30. disp. 4. & alij communiter. Quamuis Diuus Antoninus

secunda parte tit.9.nu.2. putet masculos obligari ad confessionem solum completo anno decimo cum dimidio; fœminas vero completo vndecimo cum dimidio.

3 Obseruant tamen Doctores communiter pueros, qui ante duodecimum annum non confitentur, non esse puniendos ea pęna, qua puniuntur cæteri, cap. 1. & 2. de delictis puerorum sic habetur. In pueris relinqui solet inultum, quod in aliis prouectioris ætatis humanæ leges ducunt seuerius puniendum.

Ex quo loco occasionem arripiunt aliqui Doctores benignè explicandi leges circa pœnas graues, qualis est excommunicatio; quam negant contra pueros ferandam esse, si transgrediantur legem continentem excommunicationem ferendam. Ita Suarez de penitentia disp. 36. sec. 8. ad finem. Nugnus loco citato, Summa Corona, nu.32.folio mihi 162. Sanchez in summa lib. 1. c.12.nu 7. Henriquez lib.4 cap.5.num.2. in commentario littera M; Reginaldus lib.6.nu.50. Vasquez q 90 art.2.dubio 4.num. 3. Valentia loco citato ad finem, & alij communiter.

Neque obstat, pueros ante duodecimum, vel decimum quartum annum affici excommunicatione, si manus violentas iniiciant contra Clericum, cap. 1. & vltimo de sententia excommunicationis, nam ibi sermo est de pœna, quæ ipso facto incurritur; nos vero loquimur de pœna incurrenda, & imponenda, qualis est illa, quæ continetur in capite, Omnis vtriusque sexus, contra transgressores præcepti annuæ confessionis, quam pręcitati Doctores negāt esse ferendam contra pueros, præceptum annuæ confessionis non adimplentes, ante duodecimum annum.

4 Secundò, Papam teneri, non solum iure diuino confiteri; cum diuinis legibus sit subiectus; verum etiam præcepto Ecclesiastico, quod fideles obligat ad confessionem peccatorum mortalium semel in anno faciendam. Ratio est, quia Summus Pontifex licet ex vi coactiua nō sit subditus legibus Ecclesiasticis; nihilominus ex vi directiua, & ex honestate tenetur ad obseruantiam legum propria auctoritate constitutarum, vt constat ex dictis de legibus. Ita Azorius c.42.quæsito 11. Suarez loco citato nu.5. Henriquez lib.1.de Sacramento pęnitentiæ cap. 3. nu.2. Clauis regia lib.3.c.4.nu.14. Vasquez loco citato, art. 1. dubio 5. si finem. Nugnus in additionibus, q.6 art. 5. difficultate 3. pagina 250. Couarruuias capite, Alma mater de sententia excommunicationis in 6. parte prima, §. 1. nu.5. Reginaldus lib.6. nu.49. Pitigianus 2. par. dist. 17. q. vnica ar. 2. & art. 1. dubio 3. articuli tertij, principalis folio 343. & alij, quos retuli de legibus, & de Symonia.

5 Tertiò, Infideles, aut Cathecumenos non obligari ad Sacramentalem confessionem iure Ecclesiastico, vel diuino, vt patet ex supradictis de Sacramentis in genere. Ita Henriquez lib.4.c.5.nu.3. Nugnus loco citato art.3. dubio 1. pagina 241. Medina codice de confessione, q 5. sub finē. Sotus in 4 dist. 18.q.1.art.3.concl.1. Reginaldus lib. 6.nu. 42. Sanchez in opere morali lib.1.c.12.nu.15 Zerola de pęnitentia c. 10. quæsito 18. Vasquez q 90 art.2.dubio 1. nu. 8. Ratio est, tum quia cum Sacramentum pęnitentiæ fuerit à Christo institutum per modum iudicij; Ecclesia autem non exerceat iudicium, nisi in eos, qui prius per Baptismi ianuam ingressi sunt Ecclesiam, vt patet ex Tridentino sess.14. c.2. sequitur infideles, aut Cathecumenos nō obligari ad confessionem sacramentalem iure diuino, vel Ecclesiastico. Tum quia in Tridentino sess. 14 c. 5. habetur hoc Sacramentum necessarium esse lapsis post Baptismum; ergo inde licet inferre, non esse necessarium Infidelibus, qui nondum Baptismum susceperunt.

6 Quartò, fideles habentes peccata mortalia opere externo perpetrata, aut etiam habentes sola peccata interna, commissa post Baptismum, teneri ad illorum confessionem. Ratio est, tum quia huiusmodi peccata non possunt aliter expiari, quam per Sacramentum, vel Sacramenti votum. Tum quia in capite, Omnis vtriusque sexus, dicitur omnia peccata, saltem semel in anno confitenda esse, nec ibi sit distinctio inter peccata interna, & externa; Vbi autem ius non distinguit, neque nos distinguere debemus. Tum quia Christus præcepit integram peccatorum mortalium confessionem, vt patet ex Tridentino sess. 14. cap.5. & canone 7. & ex iis, quæ superius tradidimus: Cōfessio autem non esset integra, si peccata interna in confessione prætermitterentur. Tum quia hæc est communis praxis, & vsus Ecclesiæ. Ita Henriquez lib. 4 cap.5. num.2. Reginaldus lib.6.nu. 32. & 48. Valentia to. 4. disp. 7.q.9. puncto 1. Suarez disp.35.sec.1. Coninchus disp. 5. de pœnitentia dubio 1. Vasquez q.90.art 1.dub.5.num. 45. & art.3. dubio vltimo, quidquid dicat Margharita Confessorum verbo confessio. Quare licet Ecclesia non possit directè præcipere actus internos, vt dolorem peccatorum &c. Nihilominus indirectè potest dolorem præcipere, quatenus præcipit confessionem, quæ iure diuino subsistere non potest sine dolore, & sine expressione omnium peccatorum mortalium, etiam internorum, vt bene tradit Vasquez loco citato, & alij quamplures, quos in simili in tractatu de legibus adduxi contra Martinum Becanum 2. parte tract.3.c.6.q.5.nu.4.

7 Quintò, eum, qui probabiliter dubitat se mortaliter peccasse, teneri ad confessionem, vt præcepto confessionis satisfaciat; nam omnes fideles tenentur confiteri peccata post Baptismum commissa; peccatum autem dubiū est commissum post Baptismum, vt suppono, & est materia necessaria Sacramenti, vt patet ex supradictis; sicut et ex supra dictis constat eum, qui dubitat se mortaliter peccasse, teneri confiteri peccatum, tanquam dubium eo modo, quo dubitat se peccasse: sicut etiam, qui nouit se mortaliter peccasse, sed oblitus est speciei peccati, tenetur peccatum confiteri in genere eo modo, quo nouit, & Confessarius debet illum absoluere; adest enim materia necessaria cum vera accusatione. Quamquam Confessarius curare debet, quantum potest, vt materiam certam, & determinatam extorqueat, vt superius ostendimus Ita Nauarrus c.10 num.7. Henriquez lib. 4.cap.8.numero 9. Valentia tom.4. disp.7.quæst.9. puncto 3. versiculo. Quod si quis. Nugnus in additionibus quæst.6. art.3.dubio 2. versiculo Ad quintum. Paludanus. Maior, & alij apud Henriquez loco citato in commentario littera X.

8 Sextò, habentem tantummodo peccata venialia, non teneri ad illorum confessionem. Ratio est, tum quia ex rationibus in propositione allatis non colligitur obligatio confitendi venialia. Tum quia in Tridentino sess. 14. cap. 5. habetur, Christum reliquisse Sacerdotes sui ipsius Vicarios tanquam Præsides, & iudices, ad quos omnia mortalia crimina deferrentur, in quæ Christi fideles inciderint. Tum quia habens peccata solum venialia non tenetur cōfiteri ex præcepto diuino; cum hoc præceptum nullibi reperiatur. Neque tenetur ex præcepto Ecclesiastico; cum Ecclesia non imponat præceptum confitendi, sed determinet tempus adimplendi præceptum diuinum. Præterea, si fideles tenerentur ex præcepto Ecclesiæ confiteri peccata venialia, tenerentur omnia confiteri; cum in capite. Omnis vtriusque sexus habeatur omnia peccata semel in anno confitenda esse; sed non est credibile Ecclesiā præcepisse confessionem omnium venialium; cum supra dictum sit huiusmodi confessionem ab Ecclesia præcipi non posse; ergo habens sola venialia non tenetur illa confiteri. Ita Suarez disp.36. sec.2. num. 8. Azorius prima parte cap 2. quæsito 3. Nugnus loco statim citando, & probabilem putant hanc opinionem Henriquez loco citato, capite 5. Reginaldus lib.6.num. 22. Coninchus disp.5. dubio 5. num 52. Pitigianus 2. parte dist 17. quæst. vnica, art. citato conclus. 1. & art. 2. concl. vnica articuli tertij principalis folio 344. Vasquez q 90. art. 2. dubio 2. num. 11. & alij contra Syluestrum, Bonauenturam, & alios apud Vasquez loco citato nu. 21. quos sequitur Nugnus in additionibus quæst. 6. art. 3. dubio. & artic.6. difficultate prima, pagina 255.

Obserua tamen, fideles debere coram proprio Sacerdote comparere tempore Paschatis, etiam si habeāt sola venialia, vt euitent scandalum, & non excommunicentur, vel interdicantur; nam qui confessionis attestationem nō deferunt, solent ab Ecclesia interdici. Ita Vasquez loco citato, nu. 19 & alij locis citatis. Vtrum vero habens sola venialia validè interdicatur, vel excommunicetur, si tempore Paschatis non confiteatur, constat ex dictis de censuris.

SECVNDA PROPOSITIO.

9 Fideles tenentur peccata mortalia, commissa post Baptismum confiteri, non solum ex iure diuino verum etiam Ecclesiastico.

Hæc propositio duas habet partes. Prima est fideles teneri ex præcepto diuino confiteri, & hæc pars constat tum ex Tridentino sess.14.cap.4. Tum ex Iacobi 5. vbi dicitur,

citur: Confitemini alterutrum peccata vestra, quem locũ Beda, & alij explicant de necessitate confessionis. Tum ex Ioannis 20. Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt.

Ex quo loco sic argumentor, qui commisit aliquod peccatum mortale, non obtinet illius remissionem, nisi absoluatur a Sacerdote; cum ad Sacerdotem pertineat remittere, & non remittere, seu retinere peccata, vel saltem nisi per actum contritionis habet votum obtinendi absolutionem suo tempore; sed non potest absolui à Sacerdote, nisi peccata sua confiteatur Sacerdoti; ergo tenetur peccata sua confiteri Sacerdoti, alioquin retenta remanebunt peccata. Ita Bellarminus de pœnitentia lib. 3. cap. 12. & alij DD. statim citandi.

Secunda pars propositionis est, fideles teneri ad confessionem, etiam ex præcepto Ecclesiastico, & hæc pars probatur tum ex Tridentino sess. 14. c. 5. & canone 8. vbi habetur, in Ecclesia extare præceptum annuæ confessionis. Tum ex capite Omnis vtriusque sexus de pœnitentijs, & remissionibus, vbi annua confessio præcipitur sub pœna priuationis Ecclesiasticæ sepulturæ, & priuationis ab ingressu Ecclesiæ. Ita S. Thomas in 4. dist. 12 q 3. art. 1. Suarez disp. 36 sec. 1. Azorius prima parte lib. 7. c. 39. Valentia, Coninchus, & Vasquez locis statim citandis. Sotus Medina, Caietanus, & alij apud præcitatos Doctores.

10 Hic tamen aduertendum est, cum Suarez loco citato n. 5. Azorio loco citato c. 4. quæsito 9. Henriquez lib. 4. ca. 3. nu. Valentia to. 4. disp. 6. q. 9. puncto 5. & alijs præceptum annuæ confessionis esse Ecclesiasticum, non simpliciter, sed quoad determinationem temporis; quia Ecclesia solum determinauit confessionem semel in anno fieri; nõ verò absolutè præcepit confessionem; cum fideles adhuc tenerentur confiteri; quamuis tempus ad confessionem faciendam non esset ab Ecclesia præfixum, & determinatum.

11 Ex quo infertur, Ecclesiam posse huiusmodi determinationem auferre; sicut enim potest condere, ita etiam potest abrogare leges a se conditas; non tamen potest Ecclesia cum aliquo dispensare, vt nunquam confiteatur, vel vt non confiteatur in articulo mortis; nam confessio est de iure diuino, in quo non potest Ecclesia dispensare, vt patet ex dictis de legibus; neque huiusmodi dispensatio expediret ad ædificationem Ecclesiæ. Ita Sanctus Th. in additionibus q 6. art. 6 Nugnus ibidem Zerola de pœnitent. cap. 10. quæsito 24. versiculo Dico secundo, Azorius prima parte lib. 2. c. 29. Suarez disp. 36. sec. 1. Coninchus loco citato dubio 4. nu. 48. Reginaldus lib. 6. num 32. Vasq. q. 90 art. 1 dubio 5. nu. 4 & 11. Valentia tom. 4. disp 7. q. 9. puncto 5. & alij communiter. Idem innuit Pitigianus 2. parte dist. 17. q. vnica, art. 6. dum asserit Papam posse ex iusta causa cum aliquo dispensare, ne teneatur ad annuam Confessionem.

TERTIA PROPOSITIO.

12 OMnes fideles, postquam ad annos discretionis peruenerunt, tenentur confiteri. primò semel in anno, vt patet ex capite, Omnis vtriusque sexus, modo conscientiam habeant peccati mortalis. Secundo quoties volunt Sacramentum Eucharistiæ sumere, si conscientiam habeant peccati mortalis, vt patet ex supradictis de Eucharistia, vbi ante sumptionem Eucharistiæ necessariã esse peccatorum confessionem, probauimus auctoritate Apostoli: Probet autem se ipsum homo, & sic de pane illo edat, &c. Ita Suarez disp. 35. sect. 3. Reginaldus loco citato nu 20 Vasquez q. 90 art 3. dubio 3. Zerola de pœnitent. c. 10 quæsito 7. Henriquez, & alij locis citatis.

Tertiò, quoties existunt in articulo mortis, etiamsi eodem anno confessi fuerint. Ratio est, quia præceptum diuinum confessionis, si vnquam obligat, certe obligat in probabili mortis periculo; quando scilicet talis superuenit casus, in quo mors sequi consueuit, & timetur probabiliter secutura; Quilibet enim tenetur præcauere periculum damnationis, suæque magnæ necessitati consulere, & sicut præceptum eleemosynæ obligat saltem in extrema necessitate, ita præceptum confessionis videtur a fortiori in articulo mortis obligare, in quo magna imminet salutis spiritualis necessitas. Ita communiter Doctores.

13 Hinc sequitur, suscipientes periculosas nauigationes teneri ad confessionem; sicut etiam tenentur milites, quãdo instat prælium; tunc enim probabiliter imminet probabile mortis periculum. Ita Nauarrus cap. 1. nu. 90. Sotus dist. 18. q. 1. art 4. Reginaldus lib 2. num 32. Vasquez q. 90. art. 3. dubio 2. num. 21. Zerola de pœnitentia cap. 10. quæsito 6. Angelus Couaruuias, & alij apud Henriquez lib. 4. c. 3. num. 3. littera X.

14 Præterea sequitur, fœminam, quæ primo paritura est, aut quæ alias peperit magna cum difficultate, seu vitæ periculo, teneri ad confessionem, vt inquiunt Doctores citati.

15 Rursus sequitur, infirmum grauiter laborantem, qui peccauit mortaliter post confessionem, teneri adhuc confiteri; adhuc enim censetur existere in periculo damnationis, & tenetur huic necessitati spirituali, quantum potest, debito confessionis remedio consulere.

Dices, qui mortaliter peccauit sumpta semel in articulo mortis Eucharistia, nõ tenetur iterum communicare; ergo neque tenetur confiteri, qui, facta confessione grauiter peccauit. Respondeo negando consequentiam; nam Sacramentum confessionis est magis necessarium, & est medium per se institutum ad remittendum peccatum mortale, & ad conferendam primam gratiam, vt patet ex supradictis.

16 Denique sequitur, damnatum à Iudice ad mortem teneri ad confessionem, existit enim in probabili mortis periculo, & tenetur propriæ saluti consulere. Ita Doctores citati.

Vtrum vero præter casus recensitos extet obligatio cõfessionis faciendæ, constat à simili ex supradictis de contritione, & in tractatu de fide, & charitate, sicut etiam ex dictis de voto, & iuramento constat, vtrum qui iurauit, vel vouit confessionem, teneatur confiteri.

17 Quæres primò, quo tempore facienda esset confessio ex præcepto diuino, si Ecclesia tempus confessionis non determinasset.

Respondeo faciendam esse iuxta prudentis iuditium, quatenus confessio non diceretur nimium differri; nimiũ autem differri videretur, si vltra quatuor, vel quinque annos differretur. Ita Henriquez lib 4. c. 3. num. 4. littera H. cum Soto, Lesio, & aliis, contra Coninchum, disp. 5. dubio 2. nu. 38.

Ex quo infertur, præceptum confessionis ex vi sua non solum obligare in articulo mortis; verum etiam aliquoties extra mortis periculum. Ratio est, tum quia ex vi sua obligat, vt nimium non differatur, iuxta prudentis viri iudicium; tum quia Sacramentum pœnitentiæ institutum est ad salutem animæ, vt curẽtur morbi ipsius spirituales; cura autem morborum animæ, non solum necessariam esse in morte, verum etiam in vita quilibet vir prudens iudicabit. Ita Reginaldus lib. 6. nu. 28. Coninchus loco citato, nu. 32. Suarez disp. 35. sectione 3. Zerola de pœnitentia cap. 10. quæsito 6. & alij.

18 Quæres secundò, vtrum qui eodem anno prætermittit Confessionem, & Communionem, committat vnum tantummodo peccatum, vel plura.

Respondeo committere plura peccata, quia diuerso tẽpore violat plura præcepta de re diuersa. Ita S. Thomas in 4. dist. 17. q 3. art. 1. Azorius loco citato, c. 39 quæsito 9 Suarez disp 36. sec. 1. Reginaldus lib. 6. nu. 34. & alij, quos in simili retuli de legibus.

19 Sed modo dubium est, quomodo computandus sit annus, in quo semel ex præcepto Ecclesiastico diximus faciendam esse cõfessionem iuxta determinationẽ Ecclesiæ.

Respondent aliqui Doctores, computandum esse a prima die Ianuarij, cum annus eo die communiter incipere videatur. Ita Vasquez de pœnitentia q. 94. ar. 3. dubio 1. nu. 15. & alij.

Alij verò ferè communiter existimant, annum computandum esse ab vno Paschate ad sequens Pascha; quamuis enim annus profanus incipiat a prima die Ianuarij, attamen annus præfixus ad istius præcepti obseruationem ex communi vsu, & praxi videtur inchoãdus ab vno Paschate ad sequens Pascha circiter, seu ab vna Quadragesima ad aliam Quadragesimam. Ita Syluester verbo confessio. 1 nu. 2. Azorius loco citato, c. 38. quæsito 6 Suarez disp. 36. sec. 3. num. 8 Coninchus disp. 5. dub 6. concl. 2. num. 56. Henriquez lib. 4. ca. 4. nu. 1. Reginaldus lib. 6. nu. 35. & 37. Nugnus in additionibus, q 6. art. 5. difficultate 4.

20 Hinc sequitur eum, qui in Natiuitate Domini, aut alio die confitetur, satisfacere præcepto annuæ confessionis, nec postea teneri ex vi istius præcepti in Quadragesima confiteri, cum iam adimpleuerit præceptum; fieri tamen potest, vt alio titulo teneatur confiteri, vt si suscepturus sit Eucharistiam aduertens se conscientiam habere lethalis culpæ, aut si mortis articulus superueniat, vt patet ex dictis in tertia propositione. Ita Nauarrus cap. 2. nu. 9. Medina de confessione q. 14. Azorius loco citato, quæsito 7. Suarez loco citato nu. 4. Valentia to. 4 disp. 7. q. 9. punc. 4. Vasquez loco citato nu. 5. Reginaldus loco citato, num. 33. Sanctus Antoninus. Zerola de pœnitentia c. 10 quæsito 9. Victoria, Syluester, & alij apud Henriquez loco cita to nu. 1. in commentario littera I, & apud Coninchum loco citato, dubio 7. nu. 58.

21 Quæres tertiò, vtrum qui præuidet fore, vt non sit habiturus copiam Confessarij in articulo mortis, aut sequenti tempore præsentis anni teneatur præuenire confitendo, antequam adueniat mortis articulus, vel antequã elabatur annus in quo tenetur confiteri.

Respondeo affirmatiuè cum Syluestro confessio 1. nu. 2. Tabiena eodem verbo, nu. 41. Suarez loco citato, sect. 5. Azorio loco citato c. 49. quæsito vltimo, Henriquez lib. 4. cap. 2. nu. 3 & c. 4 nu 7. Reginaldo lib. 6. nu. 25. Coninchο disp 5. dubio 2. num. 36. Nugno in additionibus q. 6. art. 5. difficultate 7. Vasquez 3. par q. 90. art. 3. dubio 2 nu. 10. & 16. Pitigiano 2. parte dist. 17. q. vnica, art. 9. vers. quartus casus. Zerola de pęnitentia c. 10. quæsito 17. & alijs Ratio desumitur a simili.

Primò de eo, qui tempore Paschatis pręuidet, se vltimis diebus Paschatis impediendum a sumptione Eucharistiæ, quem constat teneri primis diebus communicare; cum ad huc extet præceptum communionis, quod potest adimpleri præueniendo.

Secundò de eo, qui præuidet in die Festo, se non repertu rum missam si eam differat vsque ad meridiem, quem supra de Eucharistia diximus teneri mane præuenire; quãuis non teneatur ante diem festum audire: cum ante diem festum nondum extet præceptum audiendi Missam, sicut extat in die Festo.

Tertiò de eo, qui debet aliquid creditori soluere; hic enim si aduertat, se non posse elapso præfixo tempore sol uere, tenetur præuenire solutionem iuxta Henriquez loco citato, & alios.

Obiicies, qui præuidet fore, vt vesperi nequeat recitare vesperas ob Febrim, aut grauem infirmitatem, non teneatur illas mane recitare iuxta Nugnum in additionibus ad tertiam partem q 6. art. 5. difficultate 7. folio mihi 253. Et Canum apud Vasquez 3 parte q. 90. art. 3. dubio 2. nu. 18. Pitigianum loco citato versiculo, & si dicas; ergo neque te netur præuenire confessionem, qui pręuidet fore, vt sequenti die nequeat confiteri.

Respondeo, negando antecedens cum Vasquez loco ci tato, & alijs, vt patet, tum ex fundamentis à paritate deductis. Tum ex iis, quæ tradidimus de horis Canonicis. Quid quid in contrarium in hac parte sentiat Nugnus, Piti gianus, & Canus, quatenus asserunt eum, qui præuidet fore, vt vesperi nequeat recitare vesperas ob grauem infir mitatem, non teneri illas mane persoluere. Teneretur vero eas mane persoluere, si præuideret vesperi subsecuturũ aliquod impedimentum, excepta infirmitate; sed non video, qua ratione infirmitas potius excuset, quam legitimũ aliud impedimentum, & cur Sacerdos potius in vno, quam in altero casu præuenire teneatur.

22 Quæres quartò, vtrum faciens confessionem informem satisfaciat præcepto confessionis.

Respondeo affirmatiuè. Ratio est, quia Ecclesia præcipit sumptionem Sacramenti pęnitentiæ; sed qui facit confessionem informem, recipit Sacramentum pœnitentiæ: Cum Sacramentum informe sit validum, vt patebit ex dicendis; ergo faciens confessionem informem satisfacit præcepto confessionis, sicut etiam ille satisfacit præcepto sumendæ Eucharistiæ; qui recipit Eucharistiam indignè, & sine fructu; nam præceptum Ecclesiæ obligat ad substantiam actus, non vero ad modum. Ita Suarez disp. 36. sect. 7 nu. 6. Henriquez lib. 4. c. 5 nu. 1. & lib. 5. cap. 15. Pitigianus loco citato art. 7. concl. 1. Pesantius 3. parte q. 10. de dolore disp 3. Zerola de pœnitentia in praxi c. 13. quæsito 35 Nugnus in additionibus q 6. art. 5. difficultate 6. & q. 9 dubio 2. Valentia to. 4. disp. 7. q. 11. punc. 2.

& puncto 3. vers. Non autem erit, contra Vasquez quæst. 92. art. 3. dubio 5. nu. [illegible] post Ioannem Medinam de confessione quæst. de confessione sine pęnitentia cordis; Concedit tamen idem Vasquez non incurrere censuras latas contra non confitentes.

23 Quæres quintò, vtrum præceptum confessionis adimpleatur ab eo, qui non facit confessionem perfectam, vt pote, quia non confitetur omnia sua peccata mortalia ex malitia, vel ex ignoratia crassa, aut quia non habet debitum dolorem, aut quia non absoluitur ex malitia Confessarij, aut ex alia de causa.

Respondeo præceptum confessionis non adimpleri. Ratio est, quia præceptum Confessionis est præceptum diuinum, quod determinatum est ab Ecclesia ad tale tempus, vt patet ex Tridentino sess. 14. c 5. & canone 18. Qui autẽ facit confessionem imperfectam non confitendo omnia sua peccata mortalia ex malitia, aut ex ignorantia crassa, aut sine debito dolore, aut non obtenta absolutione, non implet præceptum diuinum; cum pęnitentes debeant ex Christi institutione omnia sua peccata mortalia, quorum habent conscientiam, post diligentem examinis inquisitionem Confessario aperire, nec possint pęnitentiæ Sacramentum recipere sine materia proxima, & forma; ergo, qui confessionem facit imperfectam, non implet præceptum Ecclesiæ. Ita Nauarrus cap. 10 nu. 4. Medina de confessione q. 16. in fine. Sotus dist. 18. q. 3. art. 5. Suarez loco citato nu. 3. Henriquez loco citato. Azorius prima parte lib 7. cap 40 quæsito 4. Reginaldus loco citato, num 53. & 54. & 58. Coninchus disp. 5. dubio 9. nu. 70. Nugnus loco citato difficultate 6. ad finem, Pitigianus loco citato, vers. sed dubitatur primo, & alij. Contra Zerolam cap. 21. ad finem.

24 Addit tamen Azorius loco citato, aliquos Doctores asserere, eum satisfacere præcepto, qui peccata confitetur, & sua culpa non absoluitur, vt si publicus vlurarius, aut meretrix accedat ad confessionem, & Confessarius illi deneget absolutionem defectu dispositionis necessariæ in pœnitente.

Sed contrarium mihi videtur asserendum, nam sua culpa non recipit Sacramentum pęnitentiæ; cum non obtineat absolutionem, consequenter non satisfacit præcepto Ecclesiæ præscribentis annuam Confessionem, & sumptionem Sacramenti pęnitentiæ.

25 Sed modo dubium est, vtrum qui non facit confessionem perfectam voluntariè prætermittens aliquod peccatum mortale sine causa, aut debito carens dolore, incurrat censuras, si quæ infligerentur contra eos, qui non sunt confessi.

Respondent Nauarrus cap. 10. nu. 4. Henriquez lib. 4 c. 5. & lib 2. c. 14. nu 8. Canus, Medina, Ledesma, & alij apud Henriquez, non incurrere censuras. Ratio est, quia quamuis hic non adimpleat præceptum ob cuius violationem lata est censura, tamen iste defectus adeo est occultus ob sigillum confessionis, vt non videatur cadere sub pœnas Ecclesiæ.

Sed mihi dicendum videtur incurrere censuras. Ita Suarez disp. 35. sec. 8. nu, 4 Nugnus in additionibus q. 6. ar. 6. difficultate vltima. Corduba q. 15. & alij Ratio est, quia censetur contumax cõtra Ecclesiã; cũ non adimpleat præceptũ, ob cuius transgressionem imposita est censura.

Neque obstat, delictum esse occultum, aliuquin sequeretur eum, qui solus in angulo submissa voce profert hæresim, non affici excommunicatione contra Hæreticos lata, quod est contra communem Doctorum sententiam.

26 Quæres Sextò, vtrum qui non est confessus anno præterito, teneatur hoc anno quam primum confiteri ex præcepto annuæ confessionis.

Respondeo affirmatiuè iuxta communiorem Doctorũ sententiam, quam sequitur Sotus disp. 18. q. 1. art. 8. Nauarrus cap. 21. num. 45. Valentia to 4. disp. 7. q. 9 puncto. 4. sub finem, Vers. Tertio notandum. Henriquez lib. 4. c 4, nu 6. Suarez disp. 36. sec 3. Azorius loco supra citato c. 39. quæsito 8. Reginaldus lib. 6. nu. 37. Coninchus disp. 5. dubio 8. concl. 1 nu 63. Zerola de pęnitentia c. 10. quæsito 12. versiculo Dico 2. Pesantius in additionibus q. 10. disp 4. ad finem. Nugnus in additionibus q. 6. ar. 5 difficultate 5. Vasquez q 90. art 2. dub. 2 nu. 3. & alij, contra Syluestrum Eucharistia 3. nu. 15. Tabienam verbo communicare nu. 10. Antoninum 3 par. tit. 9. c. 6. & alios.

Ratio est, quia annus non præfigitur ad finiendam, sed ad solicitandam adimpletionem præcepti confessionis. Pro intelligentia.

17 Aduertendum est, aliquid dupliciter præcipi posse faciendum tali tempore. Primò ob circunstantiam, & conditionem, seu honorem talis temporis. Secundò absolutè. & simpliciter non spectata circunstantia, & conditione temporis; sed ne diutius differatur.

Quando aliquid præcipitur primo modo, elapso tempore determinato cessat obligatio, vt patet à simili de obligatione Diuini officij singulis diebus recitandi. & de Missæ Sacro in diebus Festis audiendo, &c. quæ tali die præcipiuntur ob circunstantiam determinati temporis, in honorem videlicet talis Sancti, vel talis diei, vt elapso tali die cesset obligatio. Quando vero aliquid præcipitur secundo modo, idest absolutè, & simpliciter nō spectata propriè circunstantia temporis, sed potius, nè diutius executio differatur, elapso tempore determinato non cessat obligatio, vt patet à simili in debitore non soluente termino constituto, quem nullus excusat ab obligatione soluendi elapso termino; nam terminus non fuit appositus ad finiendam obligationem solutionis; sed ne solutio diutius differatur; Cum ergo præceptum confessionis absolutè, & simpliciter latum sit non spectata propriè circunstantia, & conditione temporis, sequitur præceptum confessionis adhuc adimplendum esse quam primum elapso anno.

28 Ob eandem rationem addit Henriquez lib 4. cap. 4. nu. 5. eum, qui non est confessus in periculo mortis, cum haberet conscientiam peccati mortalis, teneri postea quamprimum confiteri.

Ego verò probabilius puto non teneri, nisi periculum mortis adhuc perseueret. Ratio, quæ me mouet ad hoc asserendum, saluo meliori iudicio, est, tum quia præceptū confessionis in articulo mortis obligat, vt occurratur periculo damnationis; sublato autem periculo mortis non adest periculum damnationis; Tum quia sicut qui pauperi in extrema necessitate existenti non præbuit eleemosynam, non tenetur transacta necessitate tradere, Ita, qui præceptum confessionis in extrema vitæ necessitate non adimpleuit, non videtur obligandus ad illud adimplendū transacta necessitate. Tum quia nullus sibi solet peccati scrupulum inijcere, si elapso mortis periculo, quam primum non faciat confessionem, quam in mortis periculo prætermiserat.

29 Ex quo patet differentia inter præceptum confessionis annuæ faciendæ, & obligationem confitendi in articulo mortis, quod præceptum confessionis obligat quam primum elapso anno ad confessionem anno præcedenti prætermissam; cum terminus ab Ecclesia non fuerit appositus ad finiendam, sed ad solicitandam obligationem: Præceptum vero confitendi in articulo mortis non obligat elapso mortis articulo, quia latum videtur ob circunstantiam, & conditionem talis temporis, videlicet ob periculum imminens damnationis.

Obiicies, fideles, qui tempore Paschatis non communicarunt, non tenentur ex vi præcepti Ecclesiastici transacto Paschali tempore communicare; ergo neque tenentur confiteri elapso anno, qui anno antecedente peccata sua non sunt confessi.

Respondent aliqui, concesso antecedente negandam esse consequentiam. Ratio disparitatis est, quia præceptum communionis non est latum absolutè, sed respicit circunstantiam determinati temporis; cum Ecclesia determinauerit, sumptionem Eucharistiæ in Paschate; quia Paschali tempore solemniter celebratur Christi Passio, cujus memoria recolitur præsertim per Eucharistiæ sumptionem. Ita Medina, & Valentia locis citatis, & alii, quos supra retuli de præcepto Eucharistiæ sumendæ.

Nos verò cum Vasquez q. 90 art. 3. dubio 1. num. 13. Zerola de pœnitentia cap 10. quæsito 14 & alris, quos magno numero supra retulimus de Eucharistia, negamus præceptum Eucharistiæ non obligare transacto tempore Paschali, & hanc opinionem censuimus probabiliorem loco citato de Eucharistia. Ex quo patet, propositum argumentum nihil contra nos inferre.

30 Quæres septimò, vtrum, qui vno anno prætermisit confessionem, toties peccet mortaliter, quoties elapso anno non confitetur oblata opportunitate confitendi.

Respondet Valentia loco citato ad finem, non toties peccare, quoties confessionem oblata opportunitate prætermittit.

Sed contrarium mihi probabilius videtur; quomodo enim fieri potest, vt aliquis teneatur quam primum ad cōfessionem, & nihilominus non peccet eam prætermittendo oblata post annum confitendi opportunitate, alioquin dicendum esset, facientem contra præceptum in re graui non peccare mortaliter, quod nullus audebit asseuerantèr affirmare.

31 Quæres octauò, vtrum qui distulit confessionem anni præteriti vsque ad præsentem annum, vnica confessione satisfaciat non solum præcepto anni præteriti, verum etiam præsentis.

Ratio dubitandi est, quia vnico actu possumus aliquando duobus præceptis satisfacere, vt patet ex traditis de legibus.

His tamen non obstantibus, respondeo, vnica confessione non satisfacere vtrique obligationi; cum ad vnam confessionem teneatur ratione anni præteriti, & ad alteram ratione præsentis anni; sicut enim, qui tenetur singulis annis soluere nummum aureum, si anno preterito non soluit non satisfaciet suo muneri, & obligationi, si hoc anno vnū tantummodo nummum soluere intendat; ita præcepto cōfessionis non satisfaciet vnica confessione, qui anno præterito non est confessus sed ad duas tenetur confessiones, vt satisfaciat obligationi præteriti, & præsentis anni; consequenter, si vnam tantummodo fecit confessionem, & iterum nolit pro anni præsentis obligatione confiteri, potest per censuras ab Episcopo compelli ad confitendum. Ita Suarez disp. 36. sec. 4. nu. 5. Coninchus disp. 5. dubio 8. nu. 63. Nugnus in additionibus q. 6. art. 5. difficultate 5. ad finem. & alij. Hoc tamen limita, modo vtroque anno habeat peccata mortalia necessario subiicienda confessioni iuxta supra dicta.

Ad rationem dubitandi responderi potest vnico actu satisfieri posse pluribus præceptis, quando præcepta non respiciunt plures actus per se faciendos, vt patet ex dictis de legibus, & de Indulgentijs. Opposita tamen sententia alicui fortasse, non videbitur improbabilis; cum vsu receptum videatur, vt qui multis præcedentibus annis non est confessus, vnicam in sequentibus annis faciat confessionem.

32 Quæres nonò, vtrum qui per obliuionem, vel aliam causam in confessione prætermisit aliquod peccatum, cuius recordatur post sumptionem Eucharistiæ, aut post Pascha, teneatur ex vi præcepti annuæ confessionis illud peccatum quam primum confiteri, aut confiteri intra illum annum, si nondum annus sit elapsus.

Respōdeo negatiuè, si recordetur post communionem. Ratio est, quia iam satisfecit præcepto confessionis, cum re ipsa semel in anno validè confessus sit. Quamobrem differre potest confessionem illius peccati, donec ex vi alterius obligationis iterum confiteri teneatur. Ita Nauarrus c. 1. nu. 9. Reginaldus lib. 6. nu. 40. & num. 159 Suarez disp 23. sec. 2. Coninchus loco citato, nu. 66. & 71. Valentia to. 4 disp. 7. q. 11. puncto primo, columna 13. vers. Tenebitur autem. Nugnus loco citato difficultate 6. Zerola de pœnitentia c. 10. quæsito 10 & alij Doctores statim citandi contra Henriquez lib 4. c. 4. nu. 5. in commentario littera D, cap. 15. num. 1. Sotum in 4. dist. 18. quæst. 2. art. 5. ad tertium.

Si vero recordetur ante communionem, tenetur, per se loquendo, peccatum mortale oblitum confiteri, antequā ad communionem accedat, vt patet ex supradictis de Eucharistia; nullus enim potest ad Eucharistiam accedere, nisi confessionem peccatorum, quorum habet conscientiam, præmittat. Ita Sotus loco citato, Nauarrus loco cit. nu. 10. Syluester confessio 1. num. 3. Henriquez c. 4. citato nu. 6. Suarez disp. 36. sect. 4. num. 6. Victoria nu. 137. Reginaldus loco citato, & alij.

33 Quæres decimò, vtrum, qui post confessionem, & communionem commisit aliquod peccatum mortale nōdum elapso anno, in quo prius confessus est, teneatur illud peccatum confiteri, vt satisfaciat præcepto annuæ cōfessionis, quo præcipitur omnia peccata confiteri.

Respondeo probabiliter sustineri posse non teneri. Ratio est, quia cum semel integrè confessus sit peccata, quorum tunc cōscius erat, iuxta caput; Omnis vtriusq; sexus, videtur satisfecisse præcepto Ecclesiæ, quo præscribitur confessio semel in anno. Ita Victoria in summa num. 137.

Ledesma

Ledesma secunda parte quarti q.6.ar.5.dubio 6.Reginaldus lib.3 nu 38. & alij; quamuis opposita sententia tutior sit, illamque sequatur Henriquez loco citato, c.4.nu.2.& 6. Suarez disp.36.sec.3 nu 9.& sec 4 nu. 7. & alij.

Existimo tamen cum Vasquez quæst.9.art 3.dubio 1. ad finem. Zerola loco citato quæsito 11. Reginaldo, & Suarez locis citatis, eum, qui confessus est hoc anno peccata solum venialia, cum non haberet conscientiam peccati mortalis, si post confessionem committat aliquod peccatum mortale nondum elapso anno, teneri eodem anno iterum confiteri, quia nunquam hoc anno confessus est peccata mortalia. Præceptum autem confessionis in capite Omnis vtriusque sexus, obligat ad mortalia confitenda semel in anno, si pœnitens intra annum conscius fit alicuius peccati mortalis.

QVARTA PROPOSITIO.

34 Confessio facienda est Sacerdoti approbato ad excipiendas confessiones, Ratio per se patet, quia non quilibet Sacerdos est legitimus Iudex in foro Sacramentali, vt constabit ex infra dicendis de ministro Sacramenti pœnitentiæ. Quamobrem, qui sua peccata confitetur Religioso non approbato, non satisfacit præcepto confessionis; satisfacit vero, si Religioso approbato suorum peccatorum confessionem faciat cum huiusmodi Religiosus sufficientem habeat iurisdictionem.

35 Addo cum Suarez disp.6 sec.1.nu.11. & alijs Doctoribus statim citandis, Parochum non posse suos subditos prohibere, ne confiteantur huiusmodi Sacerdoti, seu Religioso; quia facultas concessa Sacerdoti, seu Religioso approbato, censetur quasi relatiuâ, ita vt eo ipso, quo Religiosus fuit ab Episcopo approbatus, & admissus ad confessiones audiendas, censeatur etiam data facultas Parochianis, vt possint huiusmodi Sacerdoti sua peccata confiteri, nec amplius teneantur eadem peccata proprio Parocho in Confessione aperire. Ita Suarez disp.16. sec.1 & 2. Coninchus disp.8 dub.9.nu.66. Valentia to 4. disp. 7.quæst. 10 puncto 2. Reginaldus lib.1.num.26. Zerola in praxi de Sacramento pœnitentiæ c. 15. quæsito 3. Pesantius in additionibus ad 3. partem q.30.de dolore disp.7. Henriquez l.4 c.4.num.3. Nugnus in additionibus q 9 art. 4. concl.3. dubio 3.vers. Deinde notandum, & expressius art.5.dub.3.vbi dicit, hanc esse communem summistarum opinionem.

Obijcies, in cap. Omnis vtriusque sexus habetur peccata confitenda esse proprio Sacerdoti, aut alteri de licentia proprij Sacerdotis; ergo qui confitetur alteri, quam proprio Parocho, non videtur satisfacere præcepto annuæ confessionis; cum proprius Parochus sit proprius Sacerdos.

Respondeo primò fideles iure communi præcisis priuilegijs teneri suis Parochis confiteri, non verò positis priuilegijs. Vnde caput Omnis vtriusque sexus, intelligendum est de Proprio Parocho præcisis priuilegijs, quibus gaudet Sacerdotes approbati ad confessiones audiendas, iuxta ipsorum facultatem, & approbationem.

Respondeo secundò, non solum Parochum, verum etiã Episcopum esse proprium Sacerdotẽ, vt bene docet Vasq. de pœnitentia q. 93 art.2.dub.1.num.2.& dub.6.num.13. Sotus in 4.dist.18.quæst.4 artic. 2. Sayrus de pœnitentia c. 39.nu.2. Coninchus, & alij Doctores citati, quod etiã procedit in Summo Pontifice; Cum autem Summus Pontifex, vel Episcopus approbando aliquem Sacerdotem ad confessiones audiendas, det etiam facultatem suis subditis vt confiteantur Sacerdoti a se approbato, sequitur eum, qui confitetur huiusmodi Sacerdote approbato, satisfacere præcepto; quia censetur confiteri de licentia proprij Sacerdotis. vt dicitur in capite Omnis vtriusq; sexus.

Hoc tamen intelligendum est, habita ratione approbationis, & licentiæ amplæ, vel restrictæ illius Sacerdotis, cui fit Confessio.

36 Hinc sequitur à Parocho non esse denegandam in Paschate Eucharistiam illi, qui se dicit confessum approbato Sacerdoti, modo sit fide dignus, & non sit peccator publicus; nam viro fide digno, fides præstari potest.

Obseruandum tamen est, alicubi per decreta, vel per consuetudinem receptum esse, vt Parochi ijs fidem non præstent, qui se dicunt confessos nisi schedulam, & attestationem confessionis afferant, quamquam si persona grauis, & honesta dicat se schedulam amisisse, aut se illius oblitam fuisse Parochus potest, per se loquendo, illi fidem præstare, illamque ad Eucharistiam admittere; quia Viro fide digno fides præstari potest. Ita Henriquez lib 5.cap. 4.nu.3.& cap.16.nu.10.& lib.6. c.6.num. 9. Gambarupta cap.2 de casibus reseruatis, folio mihi 22. num. 34.& alij Doctores citati.

PVNCTVM Vltimum.

Quibus de causis excusentur fideles à Confessione.

1 *Quandonam excusentur fideles ab obligatione confessionis.*
2 *An excusetur, qui non habet copiam Confessarij.*
3 *An excusetur, qui probabiliter timet reuelationem peccati.*
4 *An excusetur, qui non potest secreto confiteri.*
5 *An excusetur, qui non potest nisi per interpretem confiteri.*
6 *An teneatur confiteri, qui non potest aliter, quam per scripturam confiteri.*
7 *An habens lubricam memoriam teneatur peccata scribere.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Fideles excusantur ab obligatione cõfessionis quoties absolutè, aut sine graui detrimento nequeunt sua peccata confiteri. Ratio est tum quia nemo tenetur ad impossibile, nec Christus, aut Ecclesia obligat cum graui incommodo, vt a simili constat ex supradictis de integritate confessionis.

2 Hinc sequitur primo, eum, qui non habet copiam Cõfessarij, nec eius copiam habere potest, nisi longum iter suscipiat, excusari ab obligatione confessionis si nequeat iter suscipere absque graui incommodo, iudicio prudentis viri, vt a simili constat ex supradictis de dispositionibus requisitis in Sacerdote Missæ sacrum celebraturo.

3 Secundò eum, qui sibi, aut alteri probabiliter timet reuelationem peccati, aut aliud graue detrimentum, excusari à confessione eorum peccatorum, ex quorum manifestatione probabiliter timet reuelationis periculum, aut aliud graue detrimentum; quamuis non excusetur à cõfessione aliorum peccatorum mortalium, quæ probabiliter non timet manifestanda, vt bene docet Suarez disp. 36.sec.6.num. 1. Henriquez lib. 4 cap. 4. num. 4 & lib.5. cap.9. num.2. Reginaldus lib.6.num.51. Coninchus dubio 10 num. 75. disput. 8. Nugnus in additionibus quæst. 6. art 6 vers. Agendum est etiam, & alij, quos supra retuli de causis excusantibus ab integritate confessionis, vbi etiam ostendimus, vtrum pœnitens habens peccata mortalia, & venialia, teneatur confiteri peccata venialia tacitis mortalibus, ex quorum manifestatione probabiliter timet graue periculum; Diximus enim excusari non solum a confessione mortalium, verum etiam venialium; quia non est præceptum confitendi venialia. Ita Henriquez cap. 4. num. 4 Suarez, & alij, quos supra retuli de causis excusantibus ab integritate materiali confessionis; quamuis contrarium sentiat Nugnus loco citato. 6. difficultas prima. Concedimus quidem posse confiteri venialia, si velit, & consequenter iustificari; cum habeat causam excusantem ab explicandis mortalibus peccatis; negamus tamen teneri ad confessionem peccatorum venialium, vt patet ex allata ratione.

4 Tertio sequitur, illum excusari a præcepto non solum Ecclesiastico, verum etiam diuino, qui non potest sua peccata confiteri sub secreto sigilli confessionis, vt si Confessarius vitio surditatis laboret, aut pœnitẽs in naui cum alijs existens peccata sua nequeat explicare, nisi ab alijs exaudiatur; præceptum enim Confessionis non obligat cum tanto incommodo; & hoc ab aliquibus Doctoribus admittitur, non solum quando pœnitens suscepturus est Eucharistiam, verum etiam quando in periculo mortis existit; iugum enim Christi suaue est, & onus ipsius leue. Ita Suarez, Henriquez, & Vasquez locis supra citatis in explicatione conditionum requisitarum ad confessionẽ, contra Nugnum in additionibus ad tertiam partẽ. quæst.

9. art.3. difficultate prima. Hoc autem, quo pacto intelligendum sit, constat ex supradictis in explicatione conditionum confessionis, occasione illius particulæ, secreta, & ex ijs, quæ statim subiungam in sequenti illatione.

5 Quartò, eum, qui non nisi per interpretem confiteri potest, excusari a præcepto confessionis non solum Ecclesiastico, verum etiam Diuino, non solum tempore communionis, verum etiam mortis, nisi forte pęnitens in tali euentu nequeat actum contritionis elicere. Ratio cur excusetur est, tum quia in capite Omnis vtriusque sexus, præcipitur confessio facienda soli Sacerdoti; non fieret autem soli Sacerdoti, si pœnitens teneretur sua peccata per interpretem confiteri. Tum quia iure diuino fideles non obligantur ad confessionem publicam, vt patet ex citato capite, omnis vtriusque sexus, & ex Tridentino sess. 14.c.5. sed obligantur ad confessionem secretam, & auricularē; confessio autem, quæ fit per interpretem, non est secreta, sed potius publica, quatenus contra distinguitur a secreta. Tum quia ius diuinum, & Ecclesiasticum non obligat cum tanto incommodo ad confessionem faciendā præciso mortis articulo: in articulo verò mortis, si peccator nequeat obtinere absolutionem à peccatis, nisi publicè, vel per interpretem confiteatur, nec possit actum contritionis elicere, aut dubitet de sua contritione, tenetur publicè, vel per interpretem confiteri; quia tenetur quantū potest adhibere media ad salutem propriam, & cauere debet, ne se periculo damnationis exponat; non adhiberet autem media ad salutem propriam, si non confiteretur peccata, saltem ea, quæ cum minore infamia potest explicare. Secus dicendum est, si habeat actum contritionis, nec de illo probabiliter timeat, aut si alias aduertat, se directè, vel indirectè absolutionem ab illis peccatis obtinuisse; tunc enim non videtur obligandus ad confessionē publicè, aut per interpretem faciendam, vt patet ex allatis rationibus; quamuis possit confiteri, si velit, & confessio illi consulenda sit; cum habeat iustam causam prodigendi propriam famam. Ita Suarez disp. 36. sec. 6. num. 5. Syluester verbo confessio 1. num. 15. Vasquez quęst. 91. art. 3. dub. 5. Valentia disp. 7. q. 11. puncto 1. Sayrus de pęnitentia c. 13. nu. 17. Henriquez lib. 4. ca. 4. nu. 4. & lib. 5. c. 2. nu 8. Reginaldus loco citato, num. 51. Coninchus disp. 5. dubio 10. nu. 77. Nugnus loco citato q 6. ar. 6. difficultate 2. & alij, quos supra retuli in explicatione illius particulæ. Secreta, contra nonnullos alios apud Henriquez loco citato in comment. littera O.

6 Sed modo dubium est, vtrum qui non potest aliter cōfiteri, quam per scripturam, teneatur per scripturam confiteri, vt si pęnitens careat lingua, vel Confessarius sit surdus, aut pęnitens nō possit nutibus, aut alia ratione, quam per scripturam explicare sua peccata.

Respondetur duplicem esse Doctorum sententiam in hac difficultate.

Prima negat teneri per scripturam confiteri extra mortis periculum. Ita Nauarrus c 21. nu 36. Victoria nu 137. Henriquez locis citatis Valentia to. 4. disp. 7 q. 11. pun. 1. folio mihi 1352. Zerola c. 14. quæsito 5. Sayrus loco citato c. 13 nu. 18. Medina, Sotus, & alij apud Suarez disp. 36. sec. 6. nu. 6. Ratio est, quia nemo tenetur ad confessionem cum suo graui incommodo, & cum periculo, vt peccata ab alijs cognoscantur.

Secunda sententia affirmat teneri. Ita Caietanus verbo Confessio, conditione 11. Syluester verbo confessio 1. quæsito 15. Coninchus disp. 5. dubio 10. nu. 18. Pesantius in additionibus ad tertiam partem q. 10. sub finem disputationis 1. pag. 976. & alij apud Suarez loco citato apud Henriquez lib 4. c. 4. nu. 4. in commentario littera A, & B, apud Nugnum loco citato, difficultate 3. & apud Vasquez q. 91. art. 3. dubio 5.

Sed mihi distinguendum videtur, vel pœnitens commodè potest per scripturam confiteri, vel non potest sine graui incommodo. Si commodè, & sine periculo non potest confiteri per scripturam non tenetur per scripturam confiteri, & hoc pacto adhæremus primæ sententiæ. Si vero commode, & sine periculo potest per scripturam confiteri, tenetur per scripturam confiteri, quoties instat præceptum confitendi. Ratio est, quia qui tenetur ad finem, tenetur etiam ad media ordinaria saltem, & commoda, conducentia ad talem finem; ergo qui tenetur confiteri, tenetur etiam adhibere media commoda conducentia ad confessionem. Sed pœnitens commodè potest absque periculo, & damno per scripturam confiteri, vt suppono; potest enim scribere suā peccata coram Sacerdote, & statim perfringere chartam, in qua scripta erant peccata. Præterea potest habere librum typis impressum, in quo digitis indicet peccata Confessario, descripto in alia charta numero peccatorum, ita vt non incurrat periculum infamiæ, aut grauis damni; Ergo pœnitens tenetur per scripturam confiteri, quoties per scripturam potest confiteri absque periculo, & damno. Ita sentire videntur Doctores secundæ sententiæ.

Ad argumentum primæ sententiæ, respondeo inde solum colligi, pęnitentem non teneri ad confitendum per scripturam, quoties graue periculum imminet, non verò probatur pęnitentem non teneri per scripturam confiteri, præciso periculo, vel graui incommodo.

7 Vtrum verò, qui lubricam habet memoriam teneatur peccata scribere, vt suo tempore confiteatur, aut teneatur illa statim confiteri, ne memoria excidant, constat ex supradictis disp. 5 q. 5. sec. 2. puncto 2. § 2. vbi diximus habētem debilem memoriam non teneri peccata scribere, vt suo tempore confiteatur, aut statim confiteri nè obliuiscatur; quia hæc non sunt media ordinaria, & fieri potest vt scriptura deperdatur cum periculo infamiæ. Neque constat vllo iure peccatorem teneri ad confessionem statim faciendam, ne peccatorum obliuiscatur. Secus dicendum est, si possit sua peccata absque probabili periculo scribere tempore confessionis, aut etiam antea, & hoc pacto limitanda est sententia Doctorum §. 2. citato relatorum absolutè negantium pęnitentem, teneri peccata scribere.

SECTIO III.

De satisfactione.

Satisfactio tripliciter accipitur. Primo pro actione, qua quis facit quantum debet, qualis est actio soluendi respectu debitoris soluentis debitum creditori; dicitur enim satisfactio, quia debitor per eam actionem facit quantum debet.

Secundo accipitur pro compensatione iniuriæ illatæ, quæ fieri solet per contritionem, & per actus virtutis pęnitentiæ, vt patet ex supradictis de virtute pœnitentiæ, & de contritione.

Tertiò, pro compensatione pœnæ temporalis debitæ propter iniuriam Deo illatam per peccata.

In hac sectione sermo nobis est, de satisfactione, quatenus importat compensationem pęnæ temporalis debitæ propter iniuriam Deo illatam quæ est tertia pars Sacramenti pœnitentiæ. Quatuor autem præcipuè differemus.

Primò definitionem, & necessitatem explicabimus.

Secundò obligationem Confessarij circa pœnitentiam iniungendam.

Tertiò eiusdem potestatem circa pœnitentiam commutandam.

Quartò obligationem pęnitentis circa pęnitentiam acceptandam, & adimplendam.

PVNCTVM I.

De definitione, & necessitate satisfactionis.

1 *Satisfactio quid sit.*
2 *An satisfactio à Confessario imposita sufficiat ad remittendam omnem pœnam peccatis debitam.*
3 *An Sacramentum pœnitentiæ sine satisfactione validū sit.*

Dvo breuiter quæram in hoc puncto. Primò quid sit satisfactio. Secundò vtrum Sacramentum pęnitentiæ sine satisfactione sit validum.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Satisfactio est compensatio pęnæ temporalis debitæ ob iniuriam Deo illatam, consistens in operibus pœnalibus, & laboriosis taxatis à Cōfessario. Ita Valen. to. 4. disp.

disp. 7 quæst. 14. puncto 1 Bellarminus de pœnitentia lib. 4. cap. 2. & alij communiter.

Dicitur compensatio pęnæ temporalis, vt aduerterem pœnitentiam Sacramentalem iniungi in satisfactionem pro reatu pœnæ temporalis remanente post culpam iam deletam.

Dicitur debitæ ob iniuriam Deo illatam; quia, cum homo per peccatum inferat Deo iniuriam, dignus est aliqua pęna, in cuius satisfactionem imponitur pœnitentia in confessione.

Dicitur consistens in operibus pęnalibus, & laboriosis, &c. vt ostendatur, quænam opera iniunguntur in satisfactionem. Hæc omnia clarius constabunt ex dicendis in sequentibus punctis.

2 Sed modo dubium est, vtrum satisfactio imposita à Confessario, quam diximus esse compensationem pœnæ temporalis, sufficiat ad remittendam omnem pœnam peccatis debitam, ita, vt peracta satisfactione pęnitenti nihil luendum remaneat in Purgatorio.

Respondet Medina Codice de effectu pœnitentiæ iniunctæ. Sotus dist. 20. quæst. 2. art. 3. & alij apud Vasquez de pęnitentia quæst 94. art 2. dub. 6. num. 3. remittere omnem pęnam, si Confessarius imposuit pœnitentiam, quam ipse arbitratus sit iustam; cum enim impositio pęnitentię posita sit in prudenti arbitrio Confessarij, par est, vt pęnitentia iuxta prudentis Confessarij arbitrium imposita tollatur omnem pœnam.

Sed contrarium magis mihi probatur, cum Vasquez loco citato, Nugno in additionibus quæst. 18. art. 4. difficultate 2. Valentia to. 4. disp. 7. quæst. 14. puncto 4. vers. Duo tamen. Reginaldo lib. 7. num. 47. Pitigiano 2. parte dist. 15. in 2 parte quæstionis primæ art. 5. vers. Quoad secundum. Bellarmino loco citato, Zerola in praxi cap. 25 quęsito 4. & alijs. Ratio est, tum quia, vt aliquis pœnam peccatis debitam imponat ad æqualitatem, cognoscere debet; quanta pœna peccatis debeatur; sed Confessarius non cognoscit quanta pęna peccatis debeatur; ergo non imponit pœnam ad æqualitatem, consequenter per satisfactionem non tollitur omnis pœna peccatis debita, ita vt pęnitenti, peracta satisfactione, nihil in Purgatorio luendũ remaneat. Tum quia proprium est Sacramenti baptismi tollere omnem culpam, & pęnam; Ergo per satisfactionem Sacramentalem non semper remittitur omnis pœna.

Ad rationem in contrarium, respondeo, liberum esse Confessario imponere satisfactionem, & illam satisfactionem censeri iustam, quæ Confessario attenta peccatorum quantitate, & qualitate pęnitentis iusta videtur; Non tamen hinc sequitur per huiusmodi satisfactionem tolli omnem pęnam; cum ipse Confessarius non cognoscat, quanta pœna peccatis debeatur.

Neque obstat, quod aliqui dicunt, pro peccato mortali deberi pœnam septem annorum; nam hoc gratis asseritur; cum non constet illam septennalem pœnitentiam pertinuisse ad forũ Sacramenti pœnitentiæ, nec appareat vbinam sancita fuerit pro singulis mortalibus septennalis pęnitentia in foro Sacramenti pœnitentiæ iniungenda. Ita Suarez disp. 38 sect. 4 num 2. Valentia loco citato, Nauarrus cap. 26. num. 17. Beia parte 3 casu 1. vers. Aduertendum 3. Nugnus, & Reginaldus, locis citatis.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 VAlidum est pœnitentiæ Sacramentum, in quo Sacerdos nullam iniungit satisfactionem, modo pęnitens malitiosè non concurrat ad omissionem iniungendę pęnitentiæ, etiamsi fortè Sacerdos peccet non iniungendo pęnitentiam absque rationabili causa. Ratio, cur Sacramentum sit validum, quando Sacerdos nullam iniungit pęnitentiam absque malitia pęnitentis, est tum quia, si pœnitens non adimpleat satisfactionem acceptã, non reddit inualidum pęnitentiæ sacramentum antea susceptum cum animo adimplendæ pęnitentiæ; ergo validum est etiamsi Sacerdos eam non iniungat. Tum quia iniunctio pęnitentiæ, seu satisfactionis non est pars essentialis Sacramenti, vt constat ex supradictis; Ergo Sacramentum potest esse validum non iniuncta pęnitentia, cũ ei tantummodò desideretur pars integralis, non verò essentialis. Ita Nugnus in additionibus quæst. 18. art. 4. difficultate 2. Reginaldus lib. 7. num. 47. & alij.

PVNCTVM II.

De obligatione Confessarij circa pęnitentiam iniungendam.

1 *An Confessarius teneatur iniungere pœnitentiam.*
2 *An iniungenda sit pœnitentia, quando infirmus est morti proximus.*
3 *An iniungenda sit pœnitentia scrupuloso frequenter intra eandem horam accedenti ad Confessarium.*
4 *An sit iniungenda pœnitentia, quando Confessarius adeo contritum videt pœnitentem, vt credat integrè Deo satisfecisse.*
5 *An possit absolui pœnitens nulla iniuncta pœnitentia, quando probabiliter creditur nullam acceptaturus.*
6 *An Confessarius teneatur pœnitentiam iniungere per modum præcepti.*
7 *An Confessarius possit iniungere pœnitentiam sub disiunctione.*
8 *Quænam opera iniungenda sint pro pœnitentia.*
9 *Quænam sint opera pœnalia à Confessario iniungenda.*
10 *An possit iniungi meditationes in satisfactionem.*
11 *An opus alias præceptum iniungi possit in satisfactionem.*
12 *An imponens pœnitentiam, & nihil aliud exprimens censeatur iniungere opus alias ex præcepto debitum.*
13 *An possit iniungi opera in generali.*
14 *An possit iniungi pœnitentia publica.*
15 *Quantam pœnitentiam teneatur Confessarius iniungere.*
16 *An Confessarius possit magis contritto leuiorem pœnitentiã iniungere.*
17 *An iniungens leuissimas pœnas pro mortalibus teneatur pœnitentem admonere de leuissima, & non sufficienti pœna illi imposita.*
18 *Cur mitior pœna iniungatur.*
19 *Quo tempore teneatur Sacerdos satisfactionem iniungere.*
20 *An Sacerdos possit obligare pœnitentem ad satisfactionem adimplendam ante absolutionem.*
21 *An pœnitentia adimpleta ante absolutionem statim habeat suum effectum ex opere operato.*

QVatuor principaliter quæram in hoc puncto. Primò, vtrum Confessarius teneatur iniungere pęnitentiam. Secundò quænam opera teneatur pro pęnitentia imponere. Tertiò quantam pœnitentiam possit, vel teneatur impendere. Quartò quando eam teneatur iniungere.

PRIMA PROPOSITIO.

1 COnfessarius, per se loquendo, tenetur satisfactionem, seu pęnitentiam iniungere. Ita Suarez disp. 38. sect. 3. Henriquez lib. 5. cap. 10. num. 5. & cap. 21 in principio. Toletus lib. 3. cap. 11. Valentia tom 4. disp. 7. quæst 14. puncto 4 Comitolus lib. 1. responsionum moralium, quæst. 35. num. 2 Beia 3 parte casu 1. Coninchus de pœnitentia disp. 10. dubio 8 num. 61. & 64. Reginaldus lib. num 11. Nugnus in additionibus quæst. 13. art. 2. difficultate 1. vers. Ex dictis sequitur, & alij.

Ratio desumitur tum ex capite, omnis vtriusque sexus. Tum ex Tridentino sess. 14. cap. 3 & 8. de Sacramento pœnitentiæ, vbi dicitur, Sacerdotes Domini debere, quantũ spiritus, & prudentia suggesserit, pro qualitate criminum, & pęnitentium facultate salutares satisfactiones iniungere. Tum quia Confessarius curare tenetur, vt Sacramentum sit integrum; ad integritatem autem Sacramenti pęnitentiæ pertinet satisfactio, cum superius ostenderimus satisfactionem esse partem Sacramenti pęnitentiæ. Tum quia ad Iudicem pertinet curare, vt seruetur æquitas inter læsum, & ledentem; sed Sacerdos est Iudex inter Deũ, & hominem; ergo ad Sacerdotem pertinet curare, vt seruetur æquitas; seruatur autem æquitas, si Sacerdos condonando iniuriam Deo factam curet hominem Deo satisfacere. Quamobrem Suarez, & alij locis citatis asserunt, Confessarium teneri sub mortali pœnitentiam iniungere, per se loquendo, alioquin peccare contra proprium officium in re graui.

Obserua tamen aliquos casus excipi, in quibus Sacerdos

dos excusatur ab iniungenda pœnitentia, vt benè docet Nauarrus cap.26. num.21. & 31. Caietanus verbo satisfactio, Henriquez lib.5. cap.10. num.6. Suarez disp. 38. sect. 3. Reginaldus lib. 7. num. 11. Nugnus in additionibus loco citato, & quæst. 18. art. 3. difficultate 1. pag. mihi 358.

2 Primus casus est, quando pœnitens ita est proximus morti, vt nihil percipiat; tunc enim impendenda est absolutio absque satisfactione, cum in tanta necessitate non sit omittenda absolutio, & satisfactio non sit de essentia. Immo si pœnitens proximus morti sit sui compos, sed non speretur fore, vt pœnitentiam possit adimplere. Sacerdos non tenetur illam imponere; quia nullus obligatur ad opus inutile; vtiliter tamen, & prudenter aget Confessarius non iniungendo grauem, sed leuem aliquam pœnitentiam, vt percussionem pectoris, aut breuem orationem, aut inuocationem nominis Iesu, aut aliquem actum bonum, vel aliquid prestandum infirmo sub conditione, si valetudinem recuperauerit, aut aliquid aliud præstandum ante mortem, habita ratione status pœnitentis in extremo vitæ periculo existentis; nam curare tenetur, vt Sacramentum sit perfectum quo ad omnes partes, etiam integrales, quantum fieri potest.

Addit Nauarrus de pœnitentia dist. 7. cap. Si quis autem num. 33. folio mihi 651. iniungi posse pœnitenti, vt patienter ferat infirmitatem. Verum hæc pœnitentia videtur mihi raro iniungenda, quia fieri potest, vt magnam afferat molestiam infirmo timenti se non ritè satisfacere pœnitentiæ iniunctæ.

3 Secundus casus est, quando scrupulosus intra eandem horam frequenter accedit ad Confessarium aliquid noui semper confitens, in quo casu Sacerdos potest iniungere pœnitentiam iam alias iniunctam; nam opus alias debitum potest in satisfactionem sacramentalem iungi, vt inferius explicabo. Hic tamen casus non est propriè exceptio à regula generaliter tradita de obligatione pœnitentiæ iniungendæ; cum aliqua pœnitentia imponatur.

4 Tertius casus est, quando Confessarius ex signis aduertit, pœnitentem ad pœnitentiæ Sacramentum cum tanto dolore accedere, vt credat ipsum integrè Deo satisfecisse. Ratio est, quia qui iam integrè satisfecit, non videtur obligandus ad nouam satisfactionem.

Verum cum Sacerdos difficilè valeat cognoscere, pœnitentem integrè satisfecisse, melius, & tutius aget iniungẽdo aliquam pœnitentiam, ne se periculo exponat relinquẽdi pœnitentiæ Sacramentum, quo ad satisfactionem imperfectam. Ita Henriquez, Nauarrus, Caietanus, Reginaldus, & alij locis citatis.

5 Addunt aliqui Doctores posse pœnitentem absolui, nulla iniuncta pœnitentia, quando pœnitens probabiliter creditur nullam acceptaturus pœnitentiam. Ratio est ne Sacramentum, quod in medicinam, & fauorem pœnitentis est institutum, vertatur in ipsius laqueum, & ruinam.

Sed hunc casum rarò puto admittendum; quia pœnitẽs qui animum habent non acceptandi vllam pœnitentiã, non censetur dispositus ad recipiendum beneficium absolutionis. Ita Nugnus loco citato, art. 3. Reginaldus loco citato, nu. 12. & alij.

6 Quæres primò, vtrum Confessarius possit, vel teneatur iniungere pœnitentiam per modum præcepti.

Respondeo Sacerdotem non solum posse præcipere satisfactionem pœnitenti, quod tanquam de fide docet Nauarrus cap. 26. num. 20. ex Tridentino sess. 14. cap. 4. & canone 15. verum etiam, regulariter loquendo, teneri satisfactionem præcipere, vt patet ex rationibus in propositione relatis. Ita Coninchus loco citato dubio 8. num. 64. vbi asserit satisfactionem per modum consilij impositam non esse Sacramentalem. Idem asserunt præcitati Doctores, fieri tamen potest, vt Confessarius aliquando non teneatur præcipere satisfactionem, sed possit eam consulere, vel imponere sub forma quasi conditionata, hoc modo, si tale opus feceris, seruiat tibi in satisfactionem, vel si reincideris in tale peccatum, ieiunabis, aut recitabis tales orationes &c. Ita Suarez disp. 38. sec. 3. Pesantius in additionibus ad 3. partem q. 18. de satisfactione Sacramẽtali disp. 1. & alij contra Coninchum loco citato, nu 64. Nugnum loco citato, vers. Ex dictis, & q. 18. art. 3. difficultate 2. pag. 388. Ratio est, quia satisfactio iungitur in medicinã quatenus Sacerdos iudicauerit expedire; si ergo Sacerdos iudicauerit expedire, vt pœnitentia non iniungatur per modum præcepti, sed sub forma quasi conditionata, poterit eam sub forma quasi conditionata iniungere.

7 Quæres secundò, vtrum Confessarius possit iniungere pœnitentiam sub disiunctione.

Respondeo affirmatiuè. Ratio est, tum quia Confessarius tenetur pœnitentiam iniungere, vt satisfactio præstetur Deo; pœnitens autem potest Deo satisfacere per pœnitentiam sibi sub disiunctione impositam. Tum quia hoc idem fieri potest in alijs iudicijs; ergo etiam fieri potest in Sacramento pœnitentiæ, quod per modum iudicij fuit institutum. Quamobrem Confessarius potest dicere pœnitenti, tantam impende eleemosynam pauperibus, vel si malueris, toties recitabis coronam, aut si coronam vno die omiseris, repete bis sequenti die. Ita S. Thomas. Paludanus, & alij apud Suarez loco citato, apud Henriquez lib. 2. c. 21. nu. 5. & apud Reginaldum lib. 7. nu. 49.

SECVNDA PROPOSITIO.

8 Opus, quod in satisfactionem iniungitur, debet esse opus bonum pœnale, vt bene docet Valentia to. 4. disp 7. q. 14. pun. 3. vers. Tertiò sequitur, & alij Doctores communiter statim citandi, cum Sancto Thoma in additionibus ad tertiam partem q. 15. art. 3. quibus nouissime adhæret Pitigianus 2. par. dist. 15. q. 1. art. 3. conclusione prima, & Pesantius in additionibus ad 3. partem q. 18. disp. 6. Ratio est, quia homo non satisfacit pro pœna, nisi opus pœnale exhibeat, & præstet; Ergo iniungendum est illi opus bonum pœnale in satisfactionem.

9 Si quæras quænam sint bona opera pœnalia, quæ sunt iniungenda à Confessario, vt pœnitens satisfaciat Deo pro pœna peccatorum.

Respondetur ad tria capita reuocari.

Primum caput est oratio, ad quam reducuntur alia bona interna opera, qualis est cõtritio, gratiarum actio, &c.

Secundum caput est ieiunium, ad quod reducitur quælibet maceratio carnis, vt verbera, cilicium, &c.

Tertium caput est eleemosyna, ad quam reducuntur alia opera misericordiæ in proximum. Ratio autem, cur aliquod ex prædictis operibus in satisfactionem iniungatur, est, tum quia in Tridentino sess. 14. Canone 13. decernitur satisfactionem præstari posse ieiuniis, orationibus, & eleemosynis. Tum quia prædicta opera sunt bona, & pœnalia. Tum quia pœnitentia debet peccatis respondere; omne autem peccatum, vel in Deum committitur, & cõtra hoc datur oratio, vel contra proximum, & contra hoc imponitur eleemosyna, vel contra seipsum, & huic respondet ieiunium, vt argumentatur S. Thomas loco citato art. 1. & 3. Pitigianus loco mox citando vers. sufficientia autem, & Bellarminus de pœnitentia lib 4. c. 6. vers. quod igitur, Sayrus de pœnitentia ca. 36. num. 5. Tum quia licet homo per quodlibet istorum operum possit Deo satisfacere; tamen si satisfactio consideretur, quatenus imponitur vt medicina, per diuersa opera imponenda est; nam peccantibus ex auaritia imponitur eleemosyna; peccantibus ex carnis cõcupiscentia iniungitur ieiunium; pro alijs vero peccatis, præsertim pro peccatis omissionis contra laudem Dei præcipitur oratio. Tum quia tres sunt radices peccatorum, prima Ioannis 4. Concupiscentia carnis, concupiscentia occulorum, & superbia vitæ. Contra concupiscentiam carnis dirigitur ieiunium; contra concupiscentiam oculorum, eleemosyna; contra superbiam vitæ, oratio. Ita Sanctus Thomas in additionibus q. 15. ar. 1. & 3. Nugnus ibidẽ, Valentia loco citato, Henriquez lib 5. c 19. nu. 8. Zerola de pœnitentia c 25. quæsito 8. Reginaldus lib. 7. nu. 45. & 22. Suarez disp. 38. sec 6. nu. 4. Victoria nu. 208. Sotus dist. 19. q. 2. art 3. Pitigianus 2. par. dist. 15. in 1. parte primæ art. 3. & alij communiter.

10 Ex dictis colligi potest primo, In satisfactionem iniungi posse aliquam meditationem, aut aliqua proposita vitandi peccata; hæc enim sunt bona opera pœnalia in primo capite recensita, cum fiant cum fatigatione corporis propter attentionem, & quamuis isti actus sint interni, nihilominus sunt sensibiles per accidens, quatenus exterius imponuntur, & acceptantur. Ita Suarez loco cit. & alij communiter.

11 Secundò in satisfactionem iniungi posse opus alias præceptum, vt Missæ auditionem in die Dominico, aut ieiunium in Quadragesima, &c. nam hæc sunt bona opera pœnalia. & pendent a voluntate Confessarij, cõsequenter

pœnitens

penitēs pōt aliquādo eodem actu satisfacere obligationi, qua tenetur ex pęnitentia, & ex alia obligatione. Ita Suarez loco citato, Beia 3. parte, casu 7. Coninchus disp. 10. de pœnitentia, dubio 8. num. 67. & 68. Nauarrus cap. 26. num. 14. Vasquez quęst. 94 art. 1. dubio 6. Valentia loco citato, vers. secundo sequitur. Viualdus de satisfactione, nu. 10. Pitigianus loco citato art. 6 conclus. 4. Sanchez in summa lib. 1. cap. 14. num. 5. Zerola de pęnitentia cap. 25. quæsito 11. Syluester verbo satisfactio num. 8. Sayrus de pœnitentia cap. 36. num. 6. Victoria, num. 103. Reginaldus lib. 7. num. 28. & alij contra Nugnum in additionibus q. 15. art. 2. difficultate 3. vbi asserit, Confessarium posse quidem validè iniungere opera alias debita, sed grauiter peccare, si ea iniungat pro peccatis mortalibus in confessione manifestatis. Idem asserunt quam plures alij Doctores apud Vasquez loco citato.

Obijcies, non potest aliquis vnica solutione satisfacere pluribus creditoribus, quibus tantundem debetur; ergo neque pœnitens satisfaciet obligationi, qua tenetur ex pęnitentia, & ex voto, vel ex alio præcepto.

Respondeo negando consequentiam. Ratio differentiæ est, quia debitor tenetur satisfacere creditoribus ex debito iustitiæ; pœnitens verò ex debito legali. Hæc autem est differentia inter debita realia iustitiæ commutatiuæ, & inter legalia, vt voti, ieiunij, pęnitentiæ, &c. quod in debitis iustitiæ commutatiuæ spectatur æqualitas rei ad rem, quę æqualitas seruatur vnica solutione, quando in singulis creditoribus tantundem, vel aliquid particulare debetur: in debitis verò legalibus attenditur voluntas legislatoris. Ita Sanchez loco citato num. 5. Medina de satisfactione q. 4. vers. corollariè sequitur, & alij.

12 Obserua tamen, Confessarium imponentem pœnitentiam, si nihil aliud exprimat, nō censeri iniungere opus alias debitum ex præcepto, consequenter pęnitentem, cui iniunctum est exempli gratia ieiunium, non satisfacere pęnitentiæ ieiunando eo die, quo tenetur ex Ecclesię præcepto ieiunare, nisi forte aliter constet de Confessarij voluntate, vt benè docet Nauarrus cap. 1 de pęnitentia dist. 6. num 44. Azor. prima parte lib. 11. cap. 14. quæsito primo ad finem, Victoria de satisfactione num. 105. Henriquez lib. 5. cap. 16. num. 5. Reginaldus lib. 7. num. 30. Suarez loco citato, & alij statim citandi.

Ex quo fit, vt si Confessarius dicat pęnitenti, vt duplicem missam audiat in die festo, pęnitens satisfaciat tam obligationi pręcepti Ecclesiastici, quam confessionis duas missas audiendo; quia Confessarius ex modo imponendi pœnitentiam videtur vnam missam alias debitam ex præcepto Ecclesiæ imposuisse, & aliam aliundè non debitam, consequenter contentus videtur vna missa, præter eam, quæ ex Ecclesiæ præcepto audienda est in die festo. Ita Coninchus loco citato, num. 69. & Sanchez loco citato num. 5. Item si Confessarius dicat pœnitenti, vt vno mense singulis diebus vnum missæ Sacrum audiat, pœnitens videtur satisfacere auditione vnius sacri in die festo. Præterea si pro pęnitentia iniuncta sit eleemosyna, pęnitens satisfaciet tradendo eleemosynam pauperi extremè indigenti, cui alias tenebatur ex præcepto charitatis succurrere. Ratio est, tum quia hæc censetur Confessarij voluntas, ne pęnitens eleemosynarū multitudine nimis grauetur; tū quia cum eleemosyna dirigatur ad subleuādam pauperis indigentiam, sequitur potiori ratione dici eleemosynam, quo maior est indigentia, consequenter satisfieri menti confessoris tradendo eleemosynam illi, cui pęnitēs adhuc tenebatur ex pręcepto charitatis tradere eleemosinā. Secus si tenebatur illi tradere ex voto, vel ex iustitia, aut ratione restituendi incerta: hæc.n. non esset eleemosyna, sed debitum iustitiæ, aut voti. Ita Sanchez lo. cit. n. 6. Suarez lo. cit. n. 5. Coninchus lo. cit. n. 68. Henriq. cap. 19. n 5. & cap. 21. num. 3. Nauarrus cap. 3. num. 4. Summa Corona de pęnitentia num 4. Emanuel Sà verbo satisfactio num. 9. Sanchez loco citato num. 6. Azorius loco citato, Sotus dist. 19. q. 2. art. 4. Zerola de pœnitentia quæsito 12. & 16. Viualdus loco citato num. 10. & alij contra Clauem Regiam lib. 6. cap. 3 num. 22. & alios.

Quando vero dubitatur de mente Confessarij, adeundus est ipse Confessarius, si adiri potest, si vero nequeat adiri, ferendum est iudicium ex æquo, & bono, inquit Suarez loco cit. n. 5. & Coninchus loco cit. Confessarius enim presumitur velle prudenter ex æquo, & bono operari.

Hæc tamen fit regula generalis, quando non constat de mente confessarij, neque ex circunstantijs colligitur mens ipsius, pœnitens non satisfacit pęnitentiæ iniunctæ per opus alias debitum. Ratio est, quia, cū satisfactio sit opus voluntarium, & non sit alligatum diei, confessarius præsumitur iniunxisse opus voluntarium, & alias nō debitum, vt bene docet Sanchez loco citato num. 6. & alij Doctores citati.

Ab hac regula excipe eleemosynam, modo pœnitens ad illam teneatur ex solo titulo charitatis, nec Confessarius aliter expresserit, vt patet ex duplici ratione mox allata.

13 Tertiò colligi potest, non solum iniungi posse opera in particulari, verum etiam in generali, vt si Confessarius absoluendo dicat. Quidquid boni feceris, & mali sustinueris, sit tibi in remissionem peccatorum, &c. nam iniunguntur opera bona pęnalia. Ita Nauarrus cap. 26. nu. 24. Beia tertia parte, casu 7. Henriquez cap. 19. num. 5. Reginaldus loco citato, num. 25. Suarez disp. 38. sect. 6. num. 6. & alij communiter asserentes, huiusmodi opera sic iniuncta eleuari ad satisfactionem ex opere operato pro peccatis in illa confessione manifestatis; quia per huiusmodi iniunctionem fiunt pars Sacramenti. Propterea obseruāt Nauarrus, Reginaldus, & alij vsu receptum esse vt modicæ pœnitentiæ iniungantur; quia id, in quo deficiunt pœnitentiæ iniunctę suppleri potest per bona opera, quæ cōmuniter, & vt plurimum ab hominibus præstantur.

14 Quæres, vtrum in Sacramento pœnitentiæ iniungi possit opus publicè faciendum, idest pœnitentia publica.

Respondeo pro peccatis occultis non esse iniungendam pœnitentiam publicam. Ratio est, non quia frangatur sigillum, vt aliqui Doctores censuerunt; cum de consensu pœnitentis iniungatur, & acceptetur; sed quia sine sufficienti causa periculo exponitur fama pœnitentis. Pro peccatis verò publicis iniungenda est publica pœnitentia. Ratio est, tum quia hoc expedit ad aliorum ædificationē, & satisfactionem Ecclesiæ, vt qui alios ad malos mores suo exemplo prouocauit, suæ emendationis testimonio ad rectam reuocet vitam. Tum quia expressè cautum est in nostris Concilijs, vt Confessarij publicè peccantibus publicam imponant pœnitentiam iuxta Decretū Conc. Tridentini sess. 24. c. 8. Ita Sotus dist. 19. q. 2. art. 5. Suarez loc. cit. num. 3. Henriquez ca. 21 num. 6. Coninchus loco citato, dubio 8. num. 74. Vasquez quæst. 94 art. 2. dubio 3. nu. 2. vbi refert Diuum Thomam, Medinam, & alios, contra Nauarrum cap. 8. num. 10. Emanuelem Sa verbo satisfactio, num. 12. Reginaldum lib. 7. num. 32. Onuphrium de Sacro Sigillo sect. 4. quæst 7. vers. sequitur tertiò, Beiam 3. parte, casu primo, vers. infertur præterea, & alios explicantes Decretum Tridētini de foro exteriori. Verum ratio, & textus Trident. si bene perpendatur, non solū pro foro exteriori, verum etiam pro conscientiæ foro valere videtur.

TERTIA PROPOSITIO.

15 Confessarius potest, & tenetur iuxta suum prudēs arbitrium iniungere pęnitentiam considerata peccatorum grauitate, & qualitate pęnitentis. Hæc propositio patet tum ex Tridentino sess. 14. cap. 8. Tum quia cum in iure non sit determinata quantitas pęnæ iniungēdæ, & Confessarius teneatur iniungere, dicendum est, teneri eam iniungere iuxta suum prudens arbitrium, habita ratione peccatorum, & qualitatis pęnitentis; alioquin ius præscripsisset qualitatem, & quantitatem pœnæ iniungendæ.

16 Ex quo sequitur, Confessarium posse magis contrito leuiorem pęnitentiam imponere, & homini fragili posse iniungere pœnas iuxta ipsius fragilitatem, & conditionē, & tempore Iubilei, aut indulgentiarū posse mitiorē pœnitentiam præscribere; cū per indulgētias tollatur debitum ad pęnam; Caueat tamen Confessarius, ne pro grauissimis peccatis leuissimas iniungat pęnitentias, ita vt fiat particeps alienorum peccatorum, prębendo pęnitenti occasionem facilè relabendi. Propterea Confessarius præcipuè studebit imponere pęnitētiam aptam ad curationem, & pręseruationē a peccatis; sic enim facilè euitabit peccatum mortale in pęnitentia iniungenda.

17 Obserua tamen primo cum Nauarro cap. 26. num. 20. Suarez sect. 4. citata, num. 4. Coninchо dubio 8. num. 73. Viualdo de satisfactione num. 10. Zerola loco citato, quæsito

quæsito 13. vers. Dico quarto, & quæsito 33. Reginaldo lib.7.nu 38. & 47. Emanuele Sà, & alijs, Confessarium, qui valde modicam imponit pœnitentiâ ob peccata mortalia, debere per se loquendo certiorem facere pœnitentem se propter ipsius fragilitatem multo leuiorem pœnitentiam conferre, quam ipsius peccata mereantur, illamque pœnitentiam non esse sufficientem. Ratio, cur teneatur hanc admonitionem præmittere, est, vt pœnitens cognita leuitate pęnitentiæ sibi impositæ occasionem voluntariè arripiat alias satisfactiones præstandi.

Hoc tamen dupliciter limitarem.

Primò modo Confessarius speret admonitionem profuturâ, vt ex regulis generalibus de correctione constat.

Secundò, nisi credat pęnitentem satisfacturum, etiamsi non admoneatur; tunc enim frustra fieret admonitio.

18 Obserua Secundò, in praxi receptum esse, vt mitior pœna iniungatur, ne pœnitens grauitate pœnæ terreatur, sed potius leuitate pęnitentiæ alliciatur ad Sacramentum, vt obseruat Vasquez loco citato artic. 2. num. 14. & alij.

QVARTA PROPOSITIO.

19 Confessarius per se loquendo potest satisfactionē iniungere tam ante, quam post absolutionem Sacramentalem. Hęc propositio patet ex supra dictis. Tū quia satisfactio est pars integralis Sacramenti; Sacramentum autem constituitur integrum, siue satisfactio precedat, siue subsequatur absolutionem. Tum quia quæ in continenti fiunt inesse videntur, Capite præterea de testibus cogendis; ergo satisfactio, quæ iniungitur statim post absolutionem, censetur in ipso Sacramento iniuncta. Ita Nauarrus cap.26.num.10. Beia 3. parte, casu 3. in principio. Suarez, Henriquez, & alij quos supra retuli q. 3. puncto 2. ad finem. Quamuis Nugnus in additionibus q. 18. art. 4. difficultate 2. putet confessarium peccare venialiter iniungendo pœnitentiam post absolutionem, etiamsi statim iniungat.

20 Quęres, vtrum Confessarius sicut potest satisfactionem iniungere, antequam Sacramentaliter absoluat, ita etiam possit obligare pœnitentem ad penitentiam adimplendam ante absolutionem.

Respondeo negatiuè per se loquendo, si pœnitentia cōsideretur, vt est compensatio pro pęna temporalia; nam huiusmodi compensatio exhibetur post remissionem peccatorum; cum satisfactio præstetur vt tollatur reatus pęnæ temporalis; hic autem non tollitur nondum deleta culpa. Si vero pęnitentia consideretur vt medicina, Confessarius potest obligare pęnitentem ad pęnitentiam ante absolutionem adimplendam, quoties ita iudicauerit expedire, consequenter pęnitens tenetur eam acceptare, eamque ante absolutionem adimplere; nam Confessarius tanquam Iudex, & Medicus habet ius præcipiendi ea, quę ad curationem, & medicinam pœnitentis iudicauerit expedire: Si ergo expediat pœnitenti persoluere pœnitentiam ante absolutionem, vt si Confessarius timeat pœnitentem non adimpleturum satisfactionem, nisi eam curet adimpleri ante absolutionem, aut si cognoscat pœnitentem sæpius prætermisisse pœnitentiam præcedentium confessionum poterit Confessarius eam præcipere faciendam, antequam Sacramentalem conferat absolutionem. Ita Suarez disp. 38. sect. 7. num. 7. Reginaldus lib. 7. num. 83. & alij.

21 Sed modo dubium est, vtrum pœnitentia adimpleta, antequam pęnitens absolueretur, statim suum habeat effectum ex opere operato.

Respondeo negatiuè. Ratio est, tum quia Sacramentum non producit suum effectum, nisi in vltimo instanti; in quo est perfectum quo ad materiam, & formam, vt patet ex dictis de Sacramentis in genere; Sacramentum autem non est perfectum ante sacramentalem absolutionem. Tum quia remissio pęnæ, quæ per satisfactionem obtinetur, est effectus secundarius coniunctus alteri effectui principali, qui est remissio culpæ; sed remissio non obtinetur ante absolutionem; ergo neque remissio pęnæ ante absolutionem obtinetur. Tum quia contritio quæ est pars principalior Sacramenti pœnitentiæ, non producit suum effectū ex opere operato ante absolutionē; ergo neq; satisfactio, vt benè argumētat Suar. disp. 38. se. 2. n 5.

PVNCTVM III.

De potestate Confessarij circa commutationem pœnitentiæ.

In hoc puncto principaliter quęremus, vtrū Cōfessarius posit pœnitentiam à se, vel ab alio Confessario impositam commutare; deinde solutionem nonnullarum difficultatum ad hanc rem facientium subiungemus.

VNICA PROPOSITIO.

1 Confessarius ex iusta, & rationabili causa potest in confessione diminuere, & commutare pœnitentiam à se, vel ab alio Cōfessario inferiori, vel æquali, vel etiam superiori iniunctam. Ita Suarez ex parte disp. 38. sect. 10. Reginaldus lib. 7. num. 88. Nauarrus cap. 16. num. 22. Vasquez, Coninchus, Nugnus, & alij locis statim citandis; Quamuis non omnes isti Doctores conueniant circa pœnitentiam commutandam ab æquali, vel à superiore impositam, vt patebit ex dicendis. Ratio propositionis est, tum quia licet Confessarius a Deo potestatem habeat imponendæ pęnitentiæ; nihilominus ipsum præceptum est humanum, vtpote ab hominis voluntate pendens; sicut etiam præceptum Summi Pontificis est humanum, quāuis Summus Pontifex suam habeat potestatem à Christo: In præceptis autem humanis admittitur dispensatio, vt patet ex dictis de legibus. Tum quia hic est vsus, & praxis communis Ecclesiæ. Tum quia si Confessarius non potest pęnitentiam ab alio impositam commutare, maximè quia non potest ferre iudicium circa peccata alias confessa sed hoc est falsum cū eadē peccata iterū subijci possint clauibus, & possint esse materia nouæ confessionis, nō per modum appellationis; sed per modum noui iudicij. Tum quia Sacramentum pœnitentiæ est institutum ad bonum animarum; cum autem bono animarum aliquando expediat pœnitentiam à se, vel ab alio iniunctam commutare, sequitur Confessarium posse pęnitentiam à se, vel ab alio iniunctam mitigare, diminuere, & commutare iusta, & rationabili de causa.

Absque causa vero rationabili Confessarius non potest pœnitentiam commutare; nam sicut ad dispensationem legum humanarum iusta causa requiritur, ita multo magis iusta, & rationabilis causa requiritur ad commutationem satisfactionis, quæ est pars Sacramenti à Christo instituti, iusta autem causa cōmutandæ pœnitentiæ est necessitas, vel notabilis vtilitas, vel difficultas Pœnitentis in præstanda pęnitentia; vel obliuio pęnitentiæ alias iniunctæ. Ita Doctores citati.

2 Hinc sequitur primo, Confessarium posse aliquando pœnitentiam à se iniunctam commutare, vt patet tum ex allatis rationibus. Tum quia sicut Confessarius semel iniunxit

iunxit, Ita etiam videtur posse commutare; cum alienam non vsurpet iurisdictionem, nec vlli faciat iniuriam. Ita Doctores citati.

3 Secundò Confessarium posse commutare pœnitentiã ab alio Confessario æquali iniunctam, vt patet tum allatis rationibus. Tum quia Confessarius æqualis eandem habet facultatem, quam qui absoluit, si ergo qui absoluit posset mitigare, vel commutare penitentiam? Quare etiã alter æqualis non poterit? Ita Doctores citati contra Sotum dist. 20. q. 2. art. 3. Victoriam in summa, num. 323. Nugnum in additionibus quæst. 13. artic. 3. dubio quarto, & alios.

4 Tertiò sequitur, Confessarium posse pœnitentiam à superiore impositam cõmutare, vt patet ex iam dictis; præsertim quia Confessarius potest circa pœnitentem, quod expedit pœnitenti sibi subiecto; Cum ergo aliquando expediat pœnitenti pœnitentiam commutari, sequitur Confessarium posse eam commutare, quamuis iniuncta fuerit à superiore. Ita Doctores citati contra Nugnũ loco citato, art. 10. §. dubitatur etiam, Sotum, & Victoriam locis citatis.

Neque ob id Confessarius in foro interiori commutans pœnitẽtiam dicitur exercere auctoritatem, & iurisdictionem circa Confessarium æqualem, vel superiorem, vt benè obseruat Valentia tom. 4. disp. 7. quæst. 14. puncto 4. Henriquez loco citato num. 2. Reginaldus lib. 7. num 9. Suarez sect. 10. num. 7. & Nauarrus cap. 26. num. 22. sed circa pœnitentem sibi subiectum, in quem habet iurisdictionem; cum pœnitens non habeat peccata reseruata, quæ non sint deleta, vt suppono, quamuis Suarez loco citato, num 14. Henriquez cap. 22. num. 1. & 2. Valentia loco citato, & alij nobiscum in his omnibus non conueniant.

5 Quod diximus de facultate commutandi pęnitentias, aliqui Doctores putant non procedere in pœnitentia præseruatiua; Cum enim huiusmodi pœnitentia imponatur non in destructionem, sed in ædificationem per modum medicinæ, vt pœnitens retrahatur, & præseruetur, & medicina non prosit, nisi suscipiatur, sequitur Confessariũ non posse pœnitentiam præseruatiuam commutare. Ita Sanctus Gregorius homilia supra cap. 16. Matthæi in ea verba. Si quis vult venire post me, &c. Hastensis lib. 1. tit. 21. columna 3. vers. sciendum, quos sequitur, Zerola de pœnitentia cap. 25. quæsito 12. Suarez disp. 38. sect. 10. num. 11. Reginaldus lib. 7. num. 92 Idem innuit Beia 3. parte, casu primò in principio. Hoc tamen ego, saluo meliori iudicio, putarem limitandum, nisi Confessarius iusta, & rationabili de causa pœnitentiam præseruatiuam commutet in aliam præseruatiuam, & salutarem; ad hoc enim faciunt rationes à nobis in propositione allatæ Neque obstat argumentum mox propositum, cum supponam huiusmodi pœnitentiam commutari ex rationabili causa, & in ædificationem animæ.

6 Sed modo dubium est primò, vtrum qui non habet facultatem absoluendi à reseruatis, posit non solum pęnitentiam pro non reseruatis, verum etiam pro reseruatis, impositam à superiore commutare.

Respondent Nauarrus cap. 26. num. 22 ad finem. Valentia tom. 4. disp. 7. quæst. 14 puncto 4. ad finẽ, Emanuel Sà verbo satisfactio, num 5. Summa Corona de pœnitentia num. 46. quæsito 8. Egidius Coninchus disp 10. de satisfactione dubio 12. num. 100. Suarez de pœnitentia disp. 38. sect. 10 num. 14. Beia tertia parte, casu 1. vers. Hæc tamen opinio. Reginaldus lib. 7 num 91 Syluester verbo confessio quæsito 17. Rodriquez prima parte cap. 56. num 8. Henriquez lib. 5. cap 22 num. 5. Didacus Nugnus de partibus pœnitentiæ quæst. 13. art. 2. § dubitatur etiam, versi. Dubium igitur pagina mihi 363. & dubio 4. pagina 367. & alij, non posse commutare. Ratio est, quia Confessarius non potest commutare pœnitentiam, nisi ferat iudicium circa peccata, ac si pœnitens nunquam confessus fuisset: sed si pęnitens nunquam fuisset confessus, deberet accedere ad superiorem habentem facultatem reseruatorum: Ergo pœnitens debet ad superiorem accedere, & non potest commutationem pœnitentiæ pro reseruatis impositæ, obtinere ab inferiori Confessario.

Ego verò, saluo meliori iudicio, censeo Confessarium inferiorem posse pęnitentiam pro reseruatis à superiore iniunctam commutare iusta interueniente causa, qualis est pia vtilitas pœnitentis, vel necessitas, vel magna difficultas in perficienda pœnitentia, arbitrio prudentis Confessarij, qui non debet se facilem præbere in mutanda, & minuenda pęnitentia, ne pęnitentes occasionem arripiant non adimplendi pęnitentias, vt communiter obseruant Doctores.

Multis rationibus ducor ad hoc asserendũ. Tum quia Confessarius, sicut potest pœnitentiam peccatorum non reseruatorum commutare, Ita etiam potest pęnitentiam reseruatorum commutare; cum adempta sit reseruatio per absolutionem superioris, & ipse Confessarius inferior nõ exerceat iurisdictionem in superiorem, sed in pęnitentem sibi expositum, & subiectum, non habentem amplius casus superiori reseruatos. Tum quia superior præsumitur rationabiliter velle, quod expedit saluti penitentis iuxta fragilem ipsius naturam; si ergo salus, vel fragilis natura pœnitentis postulet pęnitentiam commutari, consentaneum est, vt commutetur, non solum à superiore, verum etiam ab inferiore; cum semel casuum reseruatio per superiorem fuerit adempta, & sublata. Tum quia si penitẽs confessus sit superiori habenti facultatem circa peccata reseruata, remanet absolutus quo ad reseruationem, nec amplius superiorem pro reseruatis adire tenetur, etiamsi confessio fuerit inualida, & illa eadem peccata subijcienda iterum sint clauibus, ac si nunquam delata fuissent ad iudicium, vt testatur idem Suarez disp. 31. sect. 4 num. 6. Syluester verbo confessio 1. quæsito 19. & alij; Ergo a fortiori tenet absolutio validè collata à legitimo superiore, nec pęnitens amplius tenetur superiorem pro reseruatis adire. Tum quia quando Summus Pontifex commutauit votum reseruatum Sedi Apostolicæ in aliud non reseruatum, potest Episcopus in hoc secundo voto non reseruato dispensare, vt bene docet Lessius loco citato, cap. 40. dubio 13. de voto, Suarez tom. 2 de religione lib. 6. cap 10. num. 15. & Sanchez in summa lib. 4 cap. 40. num. 45. Ergo etiam Confessarius inferior potest pęnitentiam pro reseruatis impositam a superiore commutare. Ita sentire videtur Ledesma, Glossa, & alij apud Suarez disp. 38. sect. 10. num. 13. Sed expresius hanc nostram sententiam sequi videtur Vasquez de pœnitentia quæst. 94. art 2. dubio 3. num 9. Zerola cap. 25. de pęnitentia quæsito 10 versiculo Dico secondò Valentia to. 4. disp. 7. quæst. 14. puncto 4. versus finem.

Ad rationem contrariæ sententiæ respondetur, Confessarium debere iudicium ferre circa peccata, quatenus expedit ad pęnitentiam rationabilem iniungendam, & commutandam iuxta grauitatem peccatorum & fragilitatem pęnitentis, ac si pęnitens nunquam confessus fuisset illa peccata.

Non tamen hinc sequitur, pęnitentem teneri adire superiorem causa commutandæ pœnitentiæ pro reseruatis impositæ; cum peccatorum reseruatio semel per legitimũ superiorem fuerit adempta, alioquin huiusmodi pœnitens deterioris esset conditionis eo, qui sua peccata reseruata inualide confessus est superiori, quem fatetur ipse Suarez cum alijs non teneri se iterum coram superiore præsentare.

7 Secundum dubium est, vtrum Confessarius possit pœnitentiam extra confessionem commutare.

Respondeo negatiuè. Ratio est, quia in foro pęnitentiali eadem est potestas ligandi, & soluendi: sicut autem superior non potest ligare, seu imponere pęnitentiam extra confessionem, ita neque potest relaxare, seu commutare. Tum quia cum satisfactio sit Sacramentalis, & sit actus iurisdictionis clauium in foro Sacramentali, sequitur pęnitentiam non posse extra confessionem commutari. Ita Vasquez quæst 94 art 2 dubio 3 num. 7. Syluester verbo confessio, quæsito 27. Coninchus disp. 10 de satisfactione dubio 12. Nugnus loco citato, art. 2. dubio 3 Henriquez lib. 5. cap. 22. num. 1. Reginaldus lib. 7. num 42 & 93. Suarez disp. 38. sect. 10. num. 4. Beia loco citato pagina mihi 12. loquens de Sacerdote, qui est inferior Papa, & Episcopo, & alij contra Nauarrum cap. 26 num 22. ad finem. Valentiam tom. 4. disp. 7. q. 14. puncto 4 ad finem, pag mihi 1394. Emanuelem Sà verbo satisfactio num. 5 Summam Coronam, & Rodriquez locis citatis asserentes, pœnitentiam extra Confessionem commutari posse.

Obijcies. Confessarius potest iniungere pęnitentiam post absolutionem Sacramentalem; ergo potest etiam post absolutionem commutare, & consequente extra Sacramentum.

Respondeo Confessarium posse quidem pęnitentiam impo-

imponere, vel commutare non solum ante absolutionem, verum etiam statim post absolutionem, antequam pœnitens discedat; nam adhuc censetur idem iudicium; cum ea, quæ fiunt in continenti, inesse videantur L. legem, C. de peccatis, & cap. Præterea de testibus cogendis; quamuis melius sit eam imponere ante absolutionem, ne pęnitens obtenta peccatorum absolutione occasionem arripiat recusandæ pœnitentiæ, vt docet Suarez disp. 38. sectione 3. num. 6. Coninchus loco citato, dubio 8. ad finem. Syluester verbo Confessor 4. num. 1. Nauarrus cap. 1. de pęnitentia dist. 6. num. 35. & in Manuali cap. 26. num. 10. Reginaldus lib. 7. num. 10. Beia, & alij, quos retuli puncto antecedenti, propositione 4.

Non tamen hinc sequitur, pœnitentiam cõmutari posse extra Sacramentum, cum pęnitentiæ commutatio sit actus iurisdictionis clauium.

8 Tertiò dubium est, vtrum quando pœnitens oblitus est totius pęnitentiæ alias iniunctæ nesciens, an consisteret in ieiunio, vel oratione, in magna, vel parua quantitate, teneatur iterum peccata confiteri, vt pęnitentia commutetur.

Respondeo teneri saltem præcipua peccata confiteri, vt congrua pęnitentia iniungatur. Ita Coninchus dubio 12. num. 101. Suarez loco citato sect. 10. num. 8. Vasquez, Nugnus, & alij locis citatis. Immo Suarez loco citato, Reginaldus lib. 7. num. 41. & 93 Pesantius in additionibus quæst. 18. de satisfactione Sacramentali disp. 2. conclus. 2. & 4. Zerola cap. 25. quęsito 12. & alij putant confessionem repetendam esse, quoties pœnitentia permutanda est.

Mihi verò cum Victoria de Sacramentis, num. 211. Rodriquez prima parte cap 56. num. 8. Nauarro loco citato, Summa, Corona de pęnitentia nu. 45. dubio 8. Nugno in additionibus quæst 18. art. 3. ad finem Valentia loco citato puncto 4. ad finem, & alijs dicendum videtur non opus esse, vt singula peccata repetantur, sed sufficere vt pęnitẽs exprimat pęnitentiam commutandam, quoties illius recordatur: Sic enim Confessarius cognoscit tantum pęnitentis, quantum sufficit ad commutandam pœnitẽtiam; quoties verò pęnitens non recordatur pęnitentiæ impositæ, sufficere videtur, si exprimat præcipua peccata, vt patet ex mox allata ratione. Quamuis enim pęnitentia imponenda sit iuxta qualitatem criminum, vt optime docet Tridentinum loco supra citato, nihilominus ob pęnitentũ fragilitatẽ mitior pęnitentia solet iniungi, ne iugũ pęnitẽtiæ pęnitentibus graue nimis videatur, vt obseruat Vasq. loco citato, & alij communiter, consequenter non est necesse, vt pœnitẽs singula omnino peccata repetat, sed quatenus opus est, vt congrua imponatur pęnitentia, quantũ fert fragilitas pęnitentis.

9 Hinc patet solutio illius difficultatis, qua quæritur, vtrum pęnitens qui omnino oblitus est, pęnitentiæ, teneatur iterum confiteri; Ad quam difficultatem negatiuè respondent Beia 3. parte, casu 1. pag 11 vers quod vero Nauarrus cap. 9. num. 17. vbi refert Adrianum, & Paludanum. Sotus dist 20 quæst. 1. articolo 2. Nugnus quæstione 18. art. 3. ad finem in additionibus. Caietanus in summa verbo confessio iteranda, §. Ex satisfactionis. Vasquez q. 94. art. 2. dubio 4. & alij, quos refert, & sequitur Coninchus loco citato dubio 9. num. 86. Ratio est quia vel tenetur confiteri iterum, vt obtineat remissionem peccatorũ quo ad culpam, aut pęnam, vel ob pręceptum Confessarij, sed non tenetur confiteri, vt obtineat remissionem peccatorum quo ad culpam, cum peccata iam fuerint absolutè remissa quo ad culpam per absolutionem præcedentẽ. Neque vt obtineat remissionem quo ad pęnam, cum alijs pijs operibus, aut indulgentijs, possit huiusmodi remissionem obtinere; Neque tenetur ob præceptum Confessarij, quia Confessarius non præcepit Confessionem iterari, sed præcepit aliud opus, à cuius executione pœnitens excusatur propter impotentiam; cum impossibile sit, vt aliquis adimpleat id, cuius non recordatur; ergo pęnitens, qui omnino oblitus est pœnitentiæ, nulla ratione tenetur iterum sua peccata confiteri, & hoc verum videtur, etiamsi obliuio contigerit ob culpam ipsius pœnitentis in adimplenda pęnitentia; Penitens tamen tenetur hanc negligentiæ culpam in dilatione pęnitentiæ commissam confiteri.

Ego verò cum Sancto Antonino 3. parte tit. 14. cap. 19. §. 19. Syluestro verbo confessio primo, quæsito 3. & alijs apud Nauarrum, & Coninchum locis citatis, existimo pœnitentem teneri eadem peccata iterum confiteri, quatenus opus est ad cõmutationem pęnitentiæ, vt dictum est in responsione ad tertium dubium, nisi forte pœnitens aduertat se alijs pijs operibus, aut indulgentijs satisfecisse pro pœnis debitis. Ratio est, tum quia pœnitens curare tenetur, quantum commode potest, vt pœnitentiæ Sacramentum sit integrum; sed Sacramentum non est integrũ, & omnino completum non adimpleta pœnitẽtia; fit vero integrum, si adimpleatur pęnitentia, quæ fuit in prima, aut in secunda confessione per commutationem iniunctæ; ergo pœnitens tenetur iterum confiteri, vt satisfaciat perfectè integritati Sacramenti; nam qui tenetur ad finem, tenetur etiam ad media. Tum quia hic videtur communis vsus, & praxis fidelium, qui pœnitentiæ à Confessario iniunctæ obliuiscuntur.

10 Hinc sequitur primo Pœnitentem, qui oblitus est pęnitentiæ iniunctæ, teneri iterum confiteri præcipua saltẽ peccata, non solum ex suppositione, quod velit pœnitentiam commutari, vt ostẽdimus in responsione ad tertium dubium, verum etiam quatenus curare tenetur, vt Sacramentum sit omninò perfectum, & integrum. Quamobrem si pœnitens credat primum Confessarium adhuc esse memorẽ pœnitentiæ iniunctæ, tenetur ipsum adire, & commodè potest, vt satisfaciat integritati Sacramenti, & pœnitentiam iniunctam, adimpleat, vt fatentur etiam Coninchus, Nauarrus, & alij Doctores citati. Si verò credat Confessarium non esse memorem pœnitentiæ iniunctæ, tenetur eidem, aut alteri Confessario præcipua saltem peccata confiteri, vt pęnitentiæ commutationem obtineat, & integritati Sacramenti satisfaciat.

Ad rationem contrariæ sententiæ respondeo, Pœnitentem, qui oblitus est pœnitentiæ iniunctæ, teneri iterũ confiteri, vt omnino satisfaciat integritati Sacramenti, modo aduertat se huic obligationi non satisfecisse per alia pia opera, vt in sequenti puncto explicabo.

11 Secundo sequitur non esse audiendum Nugnum loco citato, vbi asserit pœnitentem, qui non potest amplius adire primum Confessarium, postquam oblitus est pœnitentiæ iniunctæ, posse pœnitentiam adimplere secundum proprium arbitrium, habita ratione pœnitentiæ, quæ pro huiusmodi peccatis imponi solet. Ratio, cur non sit audiendus, est, quia pęnitens satisfacere debet integritati Sacramenti, non satisfacit autem integritati Sacramenti, adimplendo pęnitẽtiam secundum proprium arbitrium; cum pęnitentia secundum proprium arbitrium suscepta non sit satisfactio Sacramentalis, vt clarius constabit ex sequenti dubio.

12 Quartò dubium est, vtrum pęnitens possit propria auctoritate pęnitentiam in æquale, aut in melius commutare.

Respondeo negatiuè. Ratio est, tum quia, sicut præcepto ieiunij non satisfacit, qui aliquod aliud opus exhibet, ita non satisfacit præcepto pęnitentiæ, qui propria auctoritate aliquid aliud præstat. Tum quia commutatio pęnitentiæ est actio Sacramentalis, & est actus iurisdictionis, qui fit à Confessario tanquam à superiore; Pœnitens autem non potest in se actionem iurisdictionis Sacramentalis exercere, cum nullus sit sibi superior. Ita Reginaldus lib. 7. num. 85. Coninchus disp. 10. de pęnitentia dubio 11. num. 103 Henriquez cap. 10 nu. 5. ad finem, & idem à fortiori sentire videntur Doctores asserentes, pęnitentiam non posse extra pęnitentiæ Sacramentũ a Confessario commutari.

Obijcies, votum potest auctoritate propria in opus æquale, aut melius commutari, vt docet Henriquez loco citato; Lessius, & alij à nobis relati de voto; Ergo etiam pęnitens commutare potest pęnitentiam in opus æquale, vel in melius.

Respondeo negando consequentiam. Ratio disparitatis est, tum quia commutatio voti in melius non semper est actus veræ iurisdictionis, sicut est commutatio pęnitentiæ. Tum quia sicut vouens sua voluntate se obstrinxit, & obligauit, ita etiam potest obligationem in opus æquale, vel in melius commutare; Tum quia in voto attenditur id, quod magis vergit in honorem Dei; in pęnitentia vero non solum hoc spectatur, verum etiam quod magis conducit pęnitenti iuxta prudentis Confessarij iudicium, vt constat ex supra dictis.

13 Quintò dubium est, vtrum facta commutatione pęnitentiæ liberum sit pęnitenti eligere, quam pęnitentiam volue-

voluerit primam scilicet, aut secundam.

Respondeo affirmatiuè. Ratio est, quia commutatio fit in fauorem Pœnitentis: Pœnitens autem cedere potest iuri, & fauori suo. Ita Suarez de pœnitentia disp. 38. sect. 10. col. 3. nu. 7. ad finem. Reginaldus lib. 7. num. 69 ad finem. Lessius, Sanchez, & alij, quos in simili retuli de commutatione voti.

PVNCTVM IV.

De obligatione pœnitentis circa pœnitentiam acceptandam, & acceptatam, adimplendam.

1 *An pœnitens acceptare teneatur pœnitentiam.*
2 *An pœnitens rogare possit Confessarium, vt rigorosam pœnitentiam, mitiget, & minuat.*
3 *An pœnitens possit alium Confessarium adire nolente primo pœnitentiam mitigare.*
4 *An pœnitens peccet non adimplendo pœnitentiam acceptatam.*
5 *An pœnitens teneatur statim post confessionem pœnitentiam adimplere.*
6 *Quandonam pœnitens teneatur pœnitentiam adimplere, si Confessarius nullum præfixit terminum.*
7 *An pœnitens possit pœnitentiæ satisfacere per susceptionem Indulgentiæ.*
8 *An pœnitens possit iniunctæ sibi pœnitentiæ satisfacere per alia pia opera satisfactoria.*
9 *Quot modis iniungi possit pœnitentia à confessario.*
10 *An frequenter omitti possint pœnitentiæ ob indulgentias.*
11 *An satisfactio à Confessario iniuncta possit per alium adimplere.*
12 *An pœnitens, qui pœnitentiam per se ipsum adimplere nequit, satisfaciat per alium adimplendo.*
13 *An teneatur in casu proposito pœnitentiam per alium adimplere.*
14 *An satisfactio per alium facta sufficiat ad satisfaciendum ex opere operato pro pœnitente.*
15 *Quo tempore pœnitens adimplere teneatur pœnitentiam.*
16 *An pœnitentia in peccato facta remittat pœnam durante statu mortalis peccati.*
17 *An pœnitentia in peccato mortali facta prosit, sublato obice.*
18 *Differentia inter pœnitentiam Sacramentalem, & reliqua bona opera in statu peccati mortalis præstita.*

QVatuor principaliter quæram in hoc puncto. Primo, vtrum pœnitens teneatur acceptare pœnitentiã. Secundò vtrum peccet non adimplendo pœnitentiam acceptatam. Tertiò vtrum per alium possit pœnitentiam adimplere. Quarto, quo tempore debeat pœnitentiam præstare, & persoluere.

PRIMA PROPOSITIO.

1 POEnitens tenetur pœnitentiam tolerabilem, & humanæ fragilitati accommodatam acceptare, acceptatamq; adimplere. Hæc propositio adeò certa est, vt hoc tempore sine temeritate negari nequeat. Ita Suarez disp. 38. sec. 7 nu. 2. Coninchus loco citato, dubio 9. num. 9. Valentia to. 4. disp. 7. q. 14. puncto 4. Vasquez q. 84. art. 2. dubio 1. num. 5. Nugnus q. 15. art. 1 & q. 13. art. 1 difficultate 2 conclu. 1. vbi dicit opinionem contrariam esse improbabilem. Sotus, Paludanus, Canus, & alij apud præcitatos Doctores. Immo Victoria, & alij dicunt hanc propositionem esse de fide contra Medinam codice de satisfactione, q. 6. Reginaldum lib 7. nu. 15 Nauarrum c. 26. num. 20. Caietanum, & alios apud Coninchum apud Nugnũ, & apud Vasquez locis citatis, quorum sententiam probabilem putat Zerola de pœnitentia cap. 25. quæsito 4. asserentes, pœnitentem non teneri ad acceptandam pœnitentiam, sed posse electionem sumere luendi pœnitentiam, vel in hac vita per alia pia operá, vel in Purgatorio.

Fundamentum nostræ propositionis desumitur tum ex Tridentino sess. 14. cap. 9. Tum ex rationibus efficacissimis.

Prima est, quia Confessarius tenetur iniungere pœnitentiam, vt dictum est puncto præcedenti; ergo etiam pœnitens tenetur acceptare, & acceptatam adimplere.

Secunda, quia pœnitens tenetur parere Iudici rectè iudicanti: Iudex autem est Confessarius, qui pœnitentiam iniungit.

2 Obserua tamen pœnitentem, cui nimia videtur pœnitentia, posse rogare Confessarium, vt eam mitiget, quantum potest; sicut enim hoc absque culpa fieri potest a reo in foro externo, ita etiam fieri posse videtur in foro Sacramenti pœnitentiæ. Immo Confessarius in tali euentu debet pœnitenti annuere, quantum potest, vt suauius efficiatur iugum confessionis. Ita Nauarrus loco citato, Henriquez cap. 10. nu. 5. Reginaldus lib. 7. nu. 37 Sotus, Caietanus, & alij apud eundem Henriquez in commentario littera P.

3 Addo pœnitentem posse absque peccato mortali ante acceptam absolutionem, si Confessarius nolit pœnitentiã moderari, dicere se malle alteri Sacerdoti confessionem facere, quam adeo grauem pœnitentiam acceptare; hic enim non habet affectum ad peccatum mortale, cum intendat alteri legitimo Sacerdoti confiteri, & sicut ab initio non tenebatur ei confiteri, ab eoque petere, & obtinere absolutionem; ita neque tenetur eam obtinere inchoata, aut perfecta confessione; cum ex nullo capite colligatur talis obligatio sub mortali, nec Cõfessario teneatur in hac parte sub mortali obedire, nisi quatenus ab ipso intendit absolutionem obtinere. Ita Suarez loco citato, sec. 7. nu. 4. Coninchus loco citato nu. 80. & alij.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 POEnitens peccat mortaliter non adimplendo pœnitentiam grauem acceptatam, siue grauis illa pœnitentia fuerit iniuncta pro mortalibus aliàs non confessis, siue pro mortalibus aliàs confessis, siue etiam pro venialibus. Ratio est, quia faciens contra obligationem in re graui, peccat mortaliter. Ita Zerola in praxi c. 23 quæsito 8 vers. Dico tertio, & expressius c. 25 quæsito 36. Sayrus de pœnitentia loco statim citando. Valentia loco citato, quæst. 14. puncto 4. & alij Doctores statim citandi. Qui verò non adimplet pœnitentiam leuem, non peccat mortaliter; etiam si pœnitentia iniuncta fuerit pro peccato mortali nunquam alias confesso.

Idem dicendum est de omittente partem leuem magnæ pœnitentiæ, nam paruitas materiæ excusat a peccato mortali, vt patet in voto, & in aliis rebus, in quibus paruitas materiæ assignari potest. Ita Coninchus loco cit. dub. 9. nu. 80. & 81 Reginaldus loco cit. nu. 77. Nauarrus c. 21. nu. 44 Rodriquez, c. 56. nu 9. concl. 8. Zerola loco cit. quæsito 36. Henriquez c. 10. nu. 2. Sotus, & alij apud Henriquez loco citato in commentario littera M. contra Caietanum 3. 2. quæst. 89. art. 7. Nugnum locis citatis, & alios. Idem tenet ex parte Suarez disp. 38. sec. 7. num. 5. vbi etiam addit, probabilem esse sententiam Medinæ asserentis, pœnitentem non peccare mortaliter omittendo grauem pœnitentiam, quam Confessarius declarauit se illi imponere sub obligatione peccati tantum venialis.

Sed probabilius est, Confessarium non posse grauem pœnitentiam iniungere tantum sub veniali; Cum enim nomine Dei satisfactionem imponat, & non proprio nomine non est in ipsius Confessarij potestate temperare actionem suam, prout voluerit, sed iuxta institutionem, & naturam Sacramenti; cum autem natura Sacramenti postulet, vt pœnitentia præcipiatur, & præceptum in re graui obliget sub mortali, sequitur Confessarium non posse grauem pœnitentiam imponere sub veniali. Ita Coninchus dub 8. nu. 65. Nugnus loco citato, concl. 4. & alij.

5 Quæres primo, vtrum pœnitens teneatur statim post confessionem adimplere pœnitentiam.

Respondeo Pœnitentem, cui tempus adimplendæ pœnitentiæ præfixum fuit à Confessario, debere intra tempus præfixum pœnitentiam adimplere, alioquin grauiter peccare valde diu pœnitentiæ adimpletionem differendo. Ratio est, quia facit contra obligationem in re graui, vt patet à simili de obligatione restituendi, vel adimplendi votum; si vero intra tempus præfixum pœnitentiam non adimpleuit, tenetur adhuc elapso eo tempore pœnitentiam adimplere; quia tempus non fuit præfixum ad finiendam obligationem, sed ad solicitandam, & non differen-

differendam absq; iusta causa, & præceptum cadit directè circa substantiam operis: In tempus verò tanquam in circunstantiam accidentalem. Quamquam fieri potest aliquando, vt pœnitentia alligetur tempori, & terminus iusta de causa apponatur ad finiendam obligationem, præsertim quando pęnitentiæ diuturnæ sunt, & certis temporibus definitæ, vt si in honorem Festorum Beatissimæ Virginis præscribatur ieiunium in eorum vigilijs seruandū; aut si præscribatur ieiunium singulis hebdomadis in die Veneris, aut sumptio Eucharistiæ singulis diebus Sabbathis, aut confessio singulis diebus festis, &c. Ita Nauarrus cap. 12. num. 54 Reginaldus lib. 7. num. 79. & 43. Caietanus verbo satisfactio. §. primo in fine. Coninchus disp. 10 dubio 9. num. 85. Sanchez lib. 8. de Matrimonio disp. 34. num. 57. & alij, quos in simili retuli de voto. Idem sentire videtur Emanuel Sa verbo Satisfactio nu. 14. Suarez disp. 38. sec. 7. & alij communiter.

6 Maius dubium est, quandonam pœnitens teneatur adimplere pęnitentiam, quando Confessarius non præfixit terminum adimplendæ pœnitentiæ.

Respondeo teneri quamprimum commode potest. Ratio est, quia hæc censetur rationabilis voluntas Confessarij, vt pœnitens quamprimum satisfaciat pro pœnis debitis, & retrahatur a peccatis futuris. Quamobrem si pœnitens valde diu iudicio prudentis viri differat pœnitentiā grauem adimplere, grauiter peccat, cum faciat contra voluntatem Confessarij, & finem Sacramenti in re graui. Secus si non multum differat, vel pœnitentia non sit grauis, vt patet a simili in alijs obligationibus. Ita Reginaldus loco citato, nu 79. Coninchus loco citato nu. 84. Suarez loco citato num. 6. Sayrus de Sacramento pęnitentiæ cap. 36. nu. 8. & alij.

7 Quæres secundò, vtrum pęnitens possit iniunctæ sibi pęnitentiæ satisfacere per susceptionem indulgentiæ Exēpli gratia, vtrum pęnitens, cui à Sacerdote iniunctū fuit, vt pro satisfactione suorum peccatorum recitet circulum Beatissimæ Virginis Mariæ, excusetur ab eo recitando per susceptionem Indulgentię plenariæ.

Respondeo satisfacere, modo reipsa suscipiat Indulgentiam respondentem satisfactioni pro pœnis debitæ. Ratio est, tum, quia si pœnitens suscepta Indulgentia tenetur adhuc pęnitentiam adimplere, seu coronam recitare, maxime vt satisfaciat pęnæ sibi debitæ pro peccatis; sed pęnę pro peccatis debitæ satisfecit per susceptionem Indulgentiæ, vt constabit ex definitione Indulgentiæ, Ergo pœnitēs non tenetur amplius satisfactionem sibi iniunctam adimplere; sicut enim debitor non tenetur soluere creditori debitum, quod sibi condonatum, & remissum est à creditore, ita neque pœnitens tenetur Deo satisfacere pro pęna alias debita, cuius remissionem obtinuit per indulgentias. Tum quia, qui obtenta indulgentia plenaria moritur, statim in Cęlum euolat, cum nullam habeat pęnam in Purgatorio luendam, ipsumque remorantem a consecutione gloriæ; ergo sequitur illum, qui plenariam indulgentiam consecutus est, satisfecisse pęnitentiæ sibi a Confessario iniunctæ, alioquin in cęlum non statim euolaret. Tum quia Confessarius intendit solum iniungere pęnitentiam, vt pœnitens satisfaciat pro pęna; cum autem pęnitens per Indulgentiam plenariam, vel per alia integrè pro pœna satisfecerit, sequitur pęnitentem non amplius teneri ad pœnitentiam iniunctam adimplendam. Ita Doctores statim citandi.

8 Addo cum aliquibus Doctoribus contra Nauarrum de Indulgentijs notabili 31. num. 20. Reginaldum lib. 7. num. 125. Viualdum tit 9 num 37. Valentiam to. 4. disp. 7. quæst. 20. puncto 3. versi. sunt autem, vbi refert Paludanum in 4. dist. 20. quæst. 4 art. 2. obligationem pœnitentiæ cessare non solum per Indulgentias, verum etiam per remissionem pęnæ alia via obtentam, vt per alia pia opera satisfactoria propria, vel aliena sibi applicata; nam eædem rationes militant in Indulgentiis, & aliis operibus piis satisfactoriis.

9 Obserua tamen primo pęnitentiam, dupliciter iniungi posse a Confessario.

Primo in satisfactionem peccatorum pro pęna peccatis debita. Secundo in medicinam, remedium, & præseruationem a peccatis. Pœnitentiæ primò modo iniunctæ, in satisfactionem videlicet peccatorum, pęnitens satisfacit per susceptionem Indulgentiæ, & per alia pia opera satisfactoria.

Pęnitentiæ verò secundo modo iniunctæ in remedium scilicet, & præseruationem, pęnitens non satisfacit per susceptionem Indulgentiæ. Quamobrem si pœnitenti luxurioso iniunctum sit ieiunium pro remedio, & præseruatione peccatorum, pœnitens non satisfacit suscipiendo Indulgentiam plenariam; cum indulgētia non ita inseruiat ad præseruandum ab huiusmodi peccato, sicut ieiunium. Ita Sanctus Thomas in 4. dist. 29. Syluester verbo Indulgentia nu. 9. Tabiena eodem verbo, nu. 13. Angelus eodem verbo, nu. 1. Nauarrus loco citato nu. 43. Beia prima parte casu 38. Sanchez in summa lib. 1. c 14. num 8. Suarez disp. 50. sec. 2. no. 5. Toletus lib 6. c. 13 num. 10 Coninchus disp. 12. dubio 3. nu. 31. & 40. Reginaldus lib. 7. num. 150 & 170.

10 Obserua secundò, rarò omittendas esse pœnitentias Sacramentales ob susceptionem Indulgentiarum, vel ob alia pia opera. Ratio est quia pęnitentiæ sacramentales iuuant ad maius meritum, & ad maiorem gloriam. Tum quia nō constat, an pœnitens plenè satisfecerit pœnis pro peccatis debitis. Tum quia pœnitentiæ sæpius imponuntur, vt medicinæ præseruatiuæ a peccatis in futurum. Tū quia integritas Sacramenti postulare videtur, vt pœnitentia à Confessario imposita adimpleatur, nisi moraliter cōstet pœnis debitis satisfactum esse. Ita Nugnus art. 2. dub. 3. ad finem, & alij apud Henriquez lib. 5. c. 12. num. 6. litera B, quos sequitur Suarez disp. 38. sec. 10. Reginaldus lib. 7. nu. 91. & 70.

Posset tamen pœnitens excusari si constaret totam pœnam per indulgētias, vel alia opera satisfactoria sublatam esse, sicut prudenter conijcere potest remissam esse per indulgentiam plenariam, quam pęnitens probabiliter credit se fuisse consecutum; Quamquam consulendum cuique est, ne satisfactiones prætermittat per indulgentias, vel ob alia opera; sic enim certior via eligitur, & magna percipitur vtilitas ex satisfactione ad peccata in futurum præcauenda. Ita Nauarrus loco citato, nu. 44. Reginaldus nu. 170. Coninchus, Toletus, & alij locis citatis.

TERTIA PROPOSITIO.

11 Satisfactio iniuncta a Confessario non potest per alium adimpleri, sed per ipsummet pęnitentem adimplenda est, nisi Confessarius aliud expresserit Ita Caietanus verbo satisfactio, nu. 2. Sotus dist. 19. q 1. ar. 4. Suarez loco citato sec. 9. Reginaldus lib. 7. nu. 81. Coninchus loco statim citando, Vasquez loco supra citato, art. 2. dub. 3. nu. 11. Zerola c. 25. quæsito 22. & alij communiter teste Nugno in additionibus ad tertiam partem q 13. art. 2. vers. Pro maiori intelligentia. Ratio est, tum quia obligatio personalis implenda est per ipsum, qui huiusmodi obligatione tenetur; obligatio autem pęnitentiæ est personalis, vt patet in aliis actibus pęnitentis, qui sunt personales, & nequeunt per alium suppleri. Tum quia pœnitens tenetur adimplere, quod sibi præceptum est a Confessario: sed pœnitenti præceptum est a Confessario, vt pœnitentiam per se ipsum adimpleat; ergo tenetur pœnitentiam per se ipsum adimplere.

In propositione dixi, satisfactio iniuncta a Confessario, vt aduerterem me hic loqui de satisfactione sacramentali, non vero de satisfactione aliàs debita; nam si loqueremur de satisfactione, quæ non est iniuncta a Confessario, vel alias debetur pro pęna temporali, dicendum esset hominem iustum posse pro alio satisfacere: nam vnus homo potest satisfacere non solum pro alio homine in hac vita degente, verum etiam pro animabus in Purgatorio existentibus, vt patebit ex dicendis de suffragijs. Ita Sanctus Thomas in additionibus q 13. art. 2. Nugnus ibidem concl 2. & q. 20. de satisfactione, difficultate prima, folio 437. Zerola quæsito 24. Reginaldus loco citato, Coninchus dubio 7. Catechismus Pij Quinti in fine, & alij, quos referam de suffragijs.

Dixi, nisi Confessarius aliud expresserit; nam si Confessarius iniungat pęnitenti aliquod opus, exempli gratia, ieiunium faciendum per alium, vel sub disiunctione per se, aut per alium, pœnitens satisfacit faciendo vt alter ieiunet, seu præstet opus præscriptum; sic enim adimplet præceptum Confessarij.

12 Ex dictis colligitur primò, Pęnitentem non satisfacere, si pęnitentiam sibi iniunctam præstet per alium, etiam si illam nequeat per se ipsum adimplere; nam obligatio adimplendæ pęnitentiæ est personalis. Ita Coninchus loco

loco citato, dubio 9. nu. 82. contra Viualdum de satisfactione nu. 12.

Hoc tamen intelligitur, modo pœnitentia consistat in actione personali. Secus si pœnitentia non consistat in actione personali, sed in illis operibus, quæ per alium tanquam per merum instrumentum fieri possunt, qualis est traditio eleemosinæ, quæ per alium fieri potest cum eadē bonitate. Quamobrem pœnitens, qui tenetur ex præcepto Confessarij eleemosynam facere, potest eam per alterum facere. Qui vero tenetur ieiunare, aut orationes recitare, aut seipsum verberibus, & flagellis petere, non potest hæc per alium facere; quia sunt opera personalia. Ita Nugnus loco citato, vers. pro maiori, Suarez, Coninchus, & alij locis citatis.

13 Secundò, colligitur pœnitentem, qui non potest satisfactionem per se ipsum adimplere, non teneri eam per alium adimplere. Ita Nugnus, & alij locis citatis.

14 Quæres vtrum satisfactio, seu opus de consensu Confessarij factum per alium, sufficiat non solum ad satisfaciendum præcepto Confessarij, verum etiam ad satisfaciendum ex opere operato pro pœnitente, pro quo exhibetur.

Respondeo sufficere ad satisfaciendum præcepto Confessarij, non vero prodesse ad satisfaciendum ex opere operato pro pœnitente.

Quod sufficiat ad satisfaciendum præcepto Confessarij, patet, quia voluntas Confessarij adimpletur.

Quod vero non sufficiat ad satisfaciendum ex opere operato, probatur, quia satisfactio, quæ valet ad satisfaciendum ex operato, est pars, seu materia Sacramenti pœnitentiæ, vt supra dictum est; satisfactio autem, seu opus exhibitum ab alio pro pœnitente non est pars, seu materia Sacramenti. Cum Florentinum, & Tridentinum dicant, materiam Sacramenti esse tres actus pœnitentis; Cum ergo illud opus non sit actus pœnitentis, non potest dici materia Sacramenti consequenter, neque dici potest prodesse ad satisfaciendum ex operato. Concedo quidem ipsam actionem, qua pœnitens curat ab altero præstari opus præscriptum iuxta mentem Confessarij, esse actum ipsius pœnitentis, & consequenter esse partem Sacramenti, & sic prodesse ex operato ad remissionem pœnæ, vt bene docet Henriquez lib. 5. cap. 20. num. 7. Viualdus de satisfactione num. 13. loco citato, dubio 10. num. 91. Suarez disp. 38 sec. 9. num. 4. & alij, sed nego opus præstitum ab alio esse partem Sacramenti, & valere ad satisfaciendum ex operato, vt patet ex allata ratione. Ita Coninchus disp. 10. dubio 8. num. 66. Vasquez loco citato num. 11. Ledesma quæst. 14. art. 4. & alij contra Nugnum loco citato art. 2. Henriquez lib. 5. cap. 21. num. 4. Suarez loco citato, Sotum, Bonauenturam, & alios apud Nugnum, & apud Henriquez locis citatis.

QVARTA PROPOSITIO.

15 POEnitens debet pœnitentiam adimplere in statu gratiæ, non vero in statu peccati. Vnde si eam in statu peccati adimpleat, peccat, quamuis obligationi pœnitentiæ sibi a Confessario iniunctæ satisfaciat.

Quod satisfaciat obligationi, patet, quia ille dicitur præceptum, & obligationem adimplere, qui facit id quod sibi præceptum est; pœnitens autem adimplendo pœnitentiā in statu peccati mortalis, facit quod sibi præceptum est a Confessario; cum ipse Confessarius non imposuerit pœnitentiam adimplendam in statu gratiæ, sed absolutè non præscripto modo. Ita Suarez disp. 38. sec. 8. num. 1. Henriquez lib. 5. c. 20. num. 7. Syluester verbo satisfactio num. 7. Emanuel Sa eodem verbo, num. 7. Toletus lib. 3. cap. 9. Nauarrus cap. 3. num. 5. Sotus dist. 19. quæst. 1. art. 4. Valentia tom. 4. disp. 7. quæst. 14. punc. 3. vers. Non est tamen negandum, Vasquez quæst. 94. art. 2. dubio 5. Nugnus in additionibus, quæst. 14. art. 2. vers. & sic Reginaldus lib. 7. num. 9. & 84. Coninchus disp. 10. dubio 11. num. 95. Zerola c. 25. quæsito 18. Sayrus de pœnitentia cap. 37. num. 1. & alij communiter.

Quod verò pœnitens, qui pœnitentiam adimplet in statu peccati mortalis, peccet, Ratio est, quia ponit obicem effectui satisfactionis, quæ est pars Sacramenti pœnitentiæ, illamque indignè tractat. Non tamen puto mortaliter peccare. Tum quia adimpletio pœnitentiæ in statu peccati mortalis non videtur tractatio istius partis adeo indigna, & grauis, vt efficiat pœnitentem lethalis culpæ reum. Tum quia nullus ferè consueuit se de hoc peccato in confessione accusare, ergo signum est communiter non censeri peccatum mortale. Ita Suarez loco citato, num. 7. Nugnus loco citato, vers. Nihilominus. Reginaldus loco citato nu. 84. Viualdus de satisfactione num. 12. Henriquez cap. 18. num. 3. & cap. 20. nu. 7. & alij communiter teste Nugno.

16 Quæres primo, vtrum pœnitentia facta in statu peccati mortalis prosit ad remittendam pœnam durante statu peccati mortalis.

Respondeo negatiuè cum Suarez loco citato, Coninchoc loco citato num. 96. Henriquez cap. 8. num. 3. & cap. 20. nu. 7. Victoria num. 201. & alijs contra Vasquez quæst. 94. art. 2. dub. 5. num. 8. Nauarrum dist. 6. de pœnitentia, cap. 1. num. 46. Medinam, & alios apud Henriquez ca. 18. & 20. Ratio est, quia peccatum mortale nondum remissum, est obex, & impedimentum ad remissionem pœnæ: sicut enim Sacramentum non prius remittit pœnam, quam culpam, ita neque satisfactio, quæ est pars Sacramentalis, tollit pœnam, antequam ablata sit culpa; indignus enim est, vt pœnæ remissionem obtineat, qui dignus est æterna pœna. Secus dicendum est, si pœnitentia in peccato tantum veniali adimpleatur; nam habens solum veniale non est inimicus Dei, & peccatum veniale non impedit opera meritoria, & satisfactoria, neque est obex ad remissionem pœnæ, & sicut peccatum veniale non tollit fructum Sacramenti suscepti cum peccato veniali, ita neque tollit fructum, & ualorem, quem satisfactio sacramentalis habet ex opere operato, quamuis eum tollat aliis operibus. Ita Henriquez loco citato, cap. 20. nu. 7. & alij.

17 Quæres secundò, vtrum pœnitentia facta in statu peccati mortalis sortiatur suum effectum, & prosit ad remissionem pœnæ, sublato obice, idest statu peccati mortalis.

Respondeo affirmatiuè cum Suarez disp. 38 sec. 8. nu. 5. Zerola loco citato quæsito 18. Reginaldo lib. 7. num. 9. 10. & 84. Henriquez cap. 20. num. 7. Victoria num. 201. Emanuel Sa verbo satisfactio nu. 7. Rodriquez in summa cap. 56. num. 10. & aliis contra Sotum dist. 19. quæst. 1. art. 5. Valentiam to. 4. disp. 7. quæst. 14. punc. 3. vers. Mihi tamen, & alios. Ratio est, tum quia Sacramenta recedente fictione suum sortiuntur effectum, vt superius ostendimus; ergo etiam satisfactio sacramentalis facta in peccato mortali suum sortiatur effectum recedente fictione, seu statu peccati, cum satisfactio sit pars Sacramenti, nec sit maior ratio, cur Sacramentum operetur recedente fictione, non vero pars. Tum quia satisfactio est pars Sacramenti; non potest autem esse pars Sacramenti, quin significet, & efficiat aliquid ex operato; cum autem non efficiat gratiam, cum gratia conferatur in eo instanti, in quo perficitur absolutio, sequitur debere ex opere operato efficere remissionem peccatorum saltem recedente obice, seu statu peccati. Sic argumentatur Vasquez, quamuis ipse velit satisfactionem producere suum effectum, non recedente fictione, sed quando ipsa satisfactio exhibetur, licet fiat in statu peccati mortalis.

18 Hinc patet differentia inter pœnitentiam sacramentalem, & reliqua bona opera in statu peccati mortalis facta; nam reliqua opera in statu peccati mortalis facta sunt mortua, & non reuiuiscunt, vt infra explicabo. Pœnitentia verò, cum sit opus Sacramentale, est opus ex se viuum, licet quodammodo mortificatum ob indispositionem, & statu peccatoris: sicut autem opera mortificata reuiuiscunt adueniente gratia, ita satisfactio sublato obice quodammodo reuiuiscit ad suum effectum, & sicut Indulgentia iuxta nonnullos Doctores, quos referam de Indulgentiis, prodest recedente peccato, ita multo magis prodest satisfactio. Ita Vasquez q. 94. art. 1. dubio quarto, nu. 10. Reginaldus, & alij locis citatis.

QVAESTIO SEXTA.

De effectibus Sacramenti Pœnitentiæ.

SAcramentum pœnitentiæ multos parit effectus,
Primus est remissio peccatorum mortalium.
Secundus est remissio peccatorum venialium.
Tertius est irreuocabilitas peccatorum.
Quartus recuperatio virtutum, meritorum, & gratiæ.
Quintus est obligatio sigilli.
Hos singulos effectus singillatim examinabimus exordium sumentes ab effectu circa remissionem peccatorum mortalium.

SECTIO I.

De effectu Sacramenti Pœnitentiæ circa remissionem peccatorum mortalium.

QVinq; nobis pcipuè quærēda sunt in hac Sectione.
Primo vtrum Sacramentum pœnitentiæ conferat gratiam, & remittat peccata mortalia.
Secundo, vtrum remittere possit omnia peccata.
Tertiò vtrum possit vnum peccatum mortale remittere sine alio.
Quartò, vtrum remittat peccata, non solum quo ad culpam, verum etiam quo ad pœnam.
Quintò, vtrum Sacramentum pœnitentiæ susceptum cum obice, producat suum effectum recedente obice, seu fictione.

PVNCTVM I.

Vtrum Sacramentum pœnitentiæ conferat gratiam, & remittat peccata mortalia.

1 *An Pœnitentia Sacramentum conferat gratiam, & peccata mortalia remittat.*

VNICA PROPOSITIO.

1 SAcramentum Pœnitentiæ confert gratiam habitualem, qua Sacerdos ostendit non solum pœnitentem esse absolutum, verum etiam vt Dei minister, & Vicarius Christi verè absoluit à peccatis. Hæc propositio duas habet partes.

Prima est Sacramentum pœnitentiæ conferre gratiam habitualem, & hæc constat ex dictis de Sacramentis in genere; cum omnibus Sacramentis commune sit gratiam conferre.

Secunda est Sacerdotem non solum declarare pœnitentem absolutum, verum etiam absoluere a peccatis, & hæc pars probatur. Tum quia Ioan. 20. dicitur: Quorum remiseritis peccata, remituntur eis &c. quæ verba intelligenda sunt in propria significatione, cum inde nullum sequatur inconueniens. Tum ex Matthæi 18 Quæcunque solueritis super terram, erunt soluta & in Cœlis. Tum quia in Florentino dicitur, absolutionem à peccatis esse effectum istius Sacramenti: & in Tridentino sess. 14. cap. 3. habetur effectum huius Sacramenti esse reconciliationem cum Deo; sed reconciliatio cum Deo fit per absolutionem peccatorum, cum homo, quandiu in statu peccati mortalis existit, sit Dei inimicus; ergo effectus huius Sacramenti est absolutio peccatorum, consequenter Sacerdos verè absoluit à peccatis. Præterea idem Concilium dicit pœnam æternam vna cum culpa remitti per Sacramentum pœnitentiæ, vel Sacramenti votum; cum ergo Sacerdos sit minister istius Sacramenti, dicendum est, ipsum vere a peccatis absoluere, & non tantum ostendere pœnitentem absolutum. Ita Sanctus Thomas 3. parte quæst. 84. art. 3. ad quintum, Nugnus ibidem dubio 2. conclus. 2. Vasquez ibidem dubio 3. num. 12. Coninchus disp. 4. de pœnitentia dubio 1. Valentia to. 4. disp. 7. quæst. 1. puncto 3. Pitigianus 2. par. dist. 14. quæst. 4. ar. 3. & alij, quos supra retuli quæst. 3. puncto 1. quæsito 3. & idem tenent quamplures Patres apud Valentiam loco citato, contra Magistrum in 4. dist 18. vbi asserit Sacerdotem illis verbis, Ego te absoluo, non absoluere a peccatis, seu remittere peccata, sed ostendere pœnitentem a peccatis diuinitus absolutum esse.

Obiicies primò, solus Deus remittit peccata iuxta illud Lucæ 5. Quis pôt dimittere peccata, nisi solus Deus?

Respondeo, solum Deum conferre gratiam, & remittere peccata principaliter, Sacerdotem vero ministerialiter, & instrumentaliter conferre gratiam, & remissionem peccatorum, & pœnæ; nam per eandem absolutionem, seu actionem absolutiuam, & iustificatiuam Deus absoluit, & homo absoluit, sed Deus principaliter, & homo ministerialiter, & instrumentaliter, modo non accipiamus actionem absolutionis pro ipsa prolatione verborum, quatenus est actio vitalis; vt sic enim principaliter prouenit à Sacerdote tanquam à causa secundaria principali, si verò accipiamus actionem absolutionis pro absolutione peccatorum, quę est quid consequens ad prolationem verborum, dicendum est talem absolutionem principaliter a Deo prouenire, ministerialiter vero, & instrumentaliter à Sacerdote. Ita Coninchus loco citato, nu. 17. & alij.

Obijcies Secundo, Lazarus, qui à morte fuit excitatus à Christo clamante, Lazare &c. & traditus Apostolis soluendus, exemplum, & typus est, peccatoris, vt inquiunt communiter sancti Patres; sicut ergo Lazarus prius a morte ad vitam fuit à Christo reuocatus, & deinde traditus Apostolis, vt solueretur; ita peccator videtur prius recipere vitam spiritualem à Christo, & deinde ostenditur absolutus a Sacerdote, vel a Sacerdote obtinet solum remissionem pœnæ, non culpæ.

Pro solutione istius obiectionis præmittendū est vitam spiritualem, duplicē esse. Vna dicitur fundamentalis, & remota, seu inchoata. Altera formalis, proxima, & perfecta.

Vita fundamētalis cōsistit in gratia præueniēte, & excitāte, qua Deus per internas inspirationes, & auxilia excitat, & mouet hominē ad vitam perfectam, & formalem.

Vita vero formalis, & perfecta consistit in gratia habituali sanctificante hominem.

Vita fundamentalis est a solo Deo, qui interius excitat, & mouet hominem ad vitam, & ad gratiam sanctificantem obtinendam.

Vita vero formalis, & perfecta, non solum est à Deo, verum etiam a Sacerdote, qui confert Sacramentum, & simul cum Deo iustificat, & absoluit à peccatis, hoc posito.

Ad obiectionē respondeo, Lazarum esse typum, & exēplar pœnitētis, cōsequenter sicut Lazarus prius a Christo fuit viuificatus, deinde traditus Apostolis soluēdus. Ita pęnitentē prius à Deo per gratiā excitantē viuificari, deinde formaliter, & perfecte a Sacerdote in persona Christi per Sacramentum pęnitentiæ viuificari, & hoc solum voluit Diuus Augustinus trac. 22. & 49. in Ioannem, vt bene docet Coninchus loco citato, num. 24. ad primum argumentum. Vasquez loco citato nu. 19. & alij recentiores.

Obijcies tertiò. Actio Christi, qua decē leprosos sanauit, eosq; misit ad Apostolos, figura fuit Sacramēti pęnitentiæ, sicut ergo leprosi à lepra mundati fuerant antequam se præsentarent, & ostenderent Sacerdotibus, ita pęnitens prius obtinere videtur remissionem peccatorum, quam à Sacerdotibus absoluatur.

Respondeo, illā Christi actionē non fuisse figurā Sacramenti pœnitētiæ, sed potius eorū qui extra Sacramētū iustificantur p cōtritionē, quos cōstat adhuc teneri Sacerdotib. cōfiteri peccata, quorū remissionē extra pęnitētiæ Sacramētū p cōtritionē obtinuerāt, vt patet ex supra dictis.

Responderi posset secundo, ex illa Christi actione nihil contra nos concludi, etiam si admitteremus, illam actionem Sacramenti pęnitentiæ figuram extitisse; nam sicut Sacerdotes antiquæ legis mūdabāt leprosos ab immūditia legali,

legali, ita nostri Sacerdotes eos, quos pęnitet sui peccati, mundant, & purgant à maculis peccatorum. Ita Diuus Chrysostomus lib. 3. de Sacerdotio, Valdensis c. 146. parte 2. Coninchus loco citato ad secundum argumentum, & alij.

PVNCTVM II.

Vtrum pœnitentię Sacramentum remittere possit omnia peccata mortalia.

1 *An pœnitentia possit omnia peccata mortalia delere.*
2 *An homo a peccatis semper resurgere possit.*
3 *An dari possit certus peccatorum cumulus, quo posito nequeat homo à peccatis resurgere.*

VNICA PROPOSITIO.

1 POenitentia sufficiens est ad delenda peccata mortalia, licet grauia, & multa toties, quoties homo peccauerit, & legitimè pęnitentiam susceperit. Hæc propositio est de fide, vt ostendit Sanctus Thomas q. 86. art. 1. Nugnus ibidem dubio 2. Suarez disp. 8. sec. 1. Valentia to. 4. disp. 7. q. 3 puncto 1. Coninchus disp. 2. de pęnitentia dubio 1. nu. 7. Pitigianus 2 part dist. 20. q vnica, art. 1. versiculo Dicendum est ergo, & dist. 14 q. 3. art. 2. conclu. 3. Bellarminus de pœnitentia cap. 15. siue loquamur de Sacramento pœnitentiæ, siue de perfecta virtute pœnitentiæ, quam in superioribus diximus esse contritionem.

Quod pœnitentiæ Sacramentum sufficiens sit ad delenda omnia peccata, patet, tum ex verbis, quibus Christus concessit facultatem absoluendi. Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis: Ioannis 20. quæ verba, cum sint genenerali, generaliter accipienda sunt de omnium peccatorum remissione. Tum quia certum est de fide, omnia Sacramenta conferre gratiam habitualem; gratia autem habitualis compossibilis est cum omni peccato mortali, & delet omnia peccata mortalia, nisi ponatur obex: nam homo p gratiā cōstituitur amicus Dei, & hæres gloriæ cæ lestis: Peccatum vero mortale efficit hominem Deo inimicum, & reum pœnæ æternæ; Cum autem impossibile sit, aliquem esse amicum Dei, & inimicum, dignum æterna gloria, & æterna pęna; sequitur, gratiam, quæ confertur in Sacramento, esse incompatibilem cum omni peccato mortali, & consequenter delere omnia peccata mortalia, modo non ponatur obex ad gratiam in Sacramento recipiendam.

Quod virtus perfecta pœnitentiæ sit sufficiens ad delenda omnia peccata, probatur, tum ex Ezechielis 18. Quoties ingemuerit peccator, omnium iniquitatum eius non recordabor amplius, & Psalmo 15 Cor contritum, & humiliatum Deus non despicies. Tum Ex Pio V. & Gregorio XIII. qui damnarunt sententiam cuiusdam Lauoniensis asserentis per contritionem infundi gratiam, sed non remitti peccata ante actualem Sacramēti susceptionem. Tum quia perfecta pęnitentia, idest contritio in noua lege non est deterioris conditionis contritione in antiqua lege; In lege autem antiqua peccata delebantur per contritionem.

Quod denique pœnitentia sit sufficiens ad delenda peccata toties, quoties homo peccauerit, si peccatori applicetur pœnitentia post peccatum, patet tum ex locis, & rationibus allatis. Tum quia Matthæi 18. dicitur: Non dico tibi septies, sed vsque septuagies septies. Tum quia quotiescunque pœnitentia applicatur, non est minoris virtutis, efficaciæ vltima vice, quam antea; Cum ergo antea sufficiens esset ad delenda peccata, sequitur, pœnitentiam, quotiescunque applicetur, sufficientem esse ad delenda peccata toties, quoties homo peccauerit.

Obijcies primò, Blasphemia in Spiritum Sanctum est irremissibilis, Marci 3. Ergo pœnitentia non videtur sufficiens ad delenda omnia peccata mortalia, alioquin posset etiam delere blasphemiam in Spiritum sanctum.

Respondeo blasphemiam in Spiritum sanctum dici irremissibilem; non quia simpliciter non sit remissibilis, sed quia difficile remittitur.

Nomine blasphemiæ in Spiritum sanctum, aut intelligitur finalis impœnitentia, vt ex Sancto Augustino tradit Diuus Thomas quæst. 86. artic. 1. ad tertium, & sic certum est, huiusmodi blasphemiam esse irremissibilem, vt constabit ex responsione frequentis obiectionis; aut intelligitur peccatum ex certa malitia, & sic dicitur irremissibile; quia difficile remittitur; cum non habeat in se caussam excusationis. Ita Sanctus Thomas loco citato, Nugnus ibidem dubio 2. ad primum, Henriquez lib. 4. capite 13. nu. 6. & alij; aut per blasphemiam in Spiritum Sanctū intelligitur ea, qua quis agnitam fidei veritatem malitiosè oppugnat, & miracula, quibus fidei veritas comprobatur, ad artem magicam refert iuxta ea, quæ tradit Bellarminus lib. 2. de pęnitentia c. 16. & Coninchus disp. 2. de pœnitentia dubio 1. num. 9. & hoc peccatum dicitur irremissibile; non quia simpliciter sit irremissibile; sed quia cum difficultate remitti consueuit, eo quod committentes huiusmodi peccatum rarò conuertantur, respuentes fundamentum conuersionis, quod est fides.

Neque obstat dicere, has nostras expositiones esse nimium extortas, & improprias; cum in scriptura non habeatur verbum, difficile, sed irremissibile &c. Respondetur enim, scripturam consueuisse aliquando adhibere verbum, impossibile pro difficile. & difficile pro impossibile, vt ostendunt præcitati Doctores.

Obiicies secundò, Ioannis primo, cap. 5. dicitur, esse peccatum ad mortem, pro quo non est orandum; ergo datur aliquod peccatum, quod remitti non potest, alioquin nullum daretur peccatum, pro quo non esset orandum.

Respondeo, nomine peccati ad mortem intelligi peccatum, cum quo ex hac vita homo decedit, & in Inferno damnatur; Cum in Inferno nulla sit redemptio, sequitur esse aliquod peccatum, pro quo non est orandum. Non tamen hinc sequitur, dari aliquod peccatum, quod in hac vita remitti non possit, si pœnitentiæ remedium legitimè adhibeatur. Ita Henriquez loco citato. Bellarminus loco citato cap. 15. Coninchus loco citato num. 10. & alij.

2 Quæres utrum homo semper possit a peccatis resurgere, seque ad Deum conuertere.

Respondeo affirmatiue, etiamsi sæpius, & sepissimè peccauerit. Ita Sanctus Thomas 3. parte quæst. 86. art. 1. Nugnus ibidem dubio 1. Bellarminus de pœnitentia cap. 15. Sotus, Medina, & alij, quos citat, & sequitur Suarez disp 8. sect. 2 num 6. Henriquez lib. 4. cap. 13. numero 4. Ratio est, tum quia Ezechielis 18. & 33. dicitur, Nolo mortem peccatoris, sed vt conuertatur &c. Secunda Petri tertio, secundum benignitatem suam tolerat peccatores. vt tandem illos pęniteat, & Matthæi 9. Non veni vocari iustos, sed peccatores ad pęnitentiam: Tum quia Deus, quantum est ex parte sua, non denegat auxilia sufficientia ad resurgēdum cuilibet peccatori; Cum enim Deus velit omnes homines saluos fieri, sequitur, ipsum dare auxilia sufficientia saltem remota, quibus homines saluari possint; alioquin non diceretur velle omnes homines saluare. Tum quia quandiu homo viuit, est viator; cum autem viator habere debeat potentiam ad obtinendum terminum, nec terminum obtinere possit sine diuinis auxilijs, sequitur, hominem habere diuina auxilia ad consequendum terminum, & consequenter posse à peccatis resurgere, quæ termini consecutionem impediunt.

3 Hinc colligi potest solutio illius difficultatis, quæ quęritur, vtrum dari possit certus peccatorum cumulus, quo posito nequeat homo à peccatis resurgere. Respondetur enim huiusmodi cumulum non dari; quamuis enim multi re ipsa non resurgant a peccatis, & aliqui postquam certum aliquod peccatum commiserunt, grauissimè puniantur, non tamen sequitur hoc fieri cum omnibus, & respectu omnium assignatum esse certum peccatorum numerum, quo posito, Deus nolit amplius homines tolerare, eisque auxilium ad resurgendum concedere, Ita Suarez loco citato, sec. 2. Henriquez loco citato num 4. Bellarminus lib. 2. de pœnitentia cap. 12. Sanctus Thomas loco citato Cyprianus, Cyrillus, & alij apud Henriquez loco citato. littera R.

PVNCTVM III.

Vtrum Pęnitentiæ Sacramentum possit remittere vnum peccatum mortale sine alio.

1 *An pænitentia Sacramentum possit vnum peccatum mortale remittere sine alio.*

VNICA PROPOSITIO.

1 SAcramentum pœnitentiæ non potest vnum peccatum mortale remitere sine alio, non solum de potentia Dei ordinaria, verum etiam de absoluta. Hæc Propositio, si loquamur de potestate ordinaria Dei, est de fide, vt patet ex Tridentino sess. 6. cap. 7. & sess. 5. canone 5. si vero loquamur de potestate non solum ordinaria, verum etiam de absoluta. Ratio est, quia peccator non iustificatur sine receptione gratiæ habitualis; gratia autem habitualis formaliter ita opponitur omnib' peccatis mortalibus, vt cum omnibus omnino sit incompossibilis, cum primarius peccati mortalis effectus sit efficere hominem inimicum Dei, & filium Diaboli &c. Primarius vero effectus gratiæ sit facere amicum Dei, filium Dei, & hæredę gloriæ; Implicat autem esse amicum Dei, & eius inimicum, esse Filium Dei, & filium Diaboli, esse hæredem gloriæ æternæ, & dignum æterna pœna: cum ergo Deus non possit huiusmodi effectus primarios peccati, & gratiæ impedire, sequitur vnum peccatum mortale remitti nō posse sine alio, alioquin posset quis esse amicus Dei, & eius inimicus, filius Dei, & filius Diaboli &c. quod est absurdū, magnamque inuoluit implicantiam. Ita S. Th. 3. parte q. 86. art. 3. Vasquez ibidem nu. 5. Sotus dist. 14 q 1. artic. 1. Valentia to. 4. disp. 7. q. 3. punc 3. Henriquez lib. 4. c. 23 nu. 4 in commentario littera O, Caietanus prima secundæ, q. 113 art. 3. Zerola de pęnitentia c. 2. quæsito 16. & c. 25. quęsito 26. & 27. Petrus Ledesma de pænit. cap. 6. conclus. 24. & alij contra Suarez disp. 9. sec. 4. & disp. 10. nu 6. Coninchum disp. 2 de pœnitentia dub. 10 nu 93 & dubio 11. nu. 101. Nugnum 3. parte q. 86. art. 3. versic. sit conclusio, & alios.

Hinc patet, quid dicendum sit de contritione, & de reliquis Sacramentis primam gratiam conferentibus.

Objicies, Deus potest vnum peccatum condonare alio non condonato; ergo potest vnum peccatum remittere sine alio.

Respondeo negando antecedens; cum enim peccatum includat priuationem sanctitatis, & nitoris animæ; priuatio autem non possit auferri, nisi per formam positiuam, qualis est gratia, quę incompossibilis est cum omnibus peccatis mortalibus, sequitur, vnum peccatum mortale non posse remitti, & condonari sine alio.

Dices, Deus potest producere qualitatem in anima incompossibilem cum vno peccato, & non cum alijs; ergo Deus potest remittere, & condonare vnum peccatum mortale non remissis, nec condonatis alijs.

Respondeo, non posse produci qualitatem incompossibilem cum vno tantum peccato mortali, quin etiam sit incompossibilis cum alijs, cum enim peccatum dicat priuationem nitoris, & sanctitatis animæ, non potest peccatum mortale expelli, nisi per qualitatem, quę sit nitor animæ, sicut impossibile est expelli tenebras, nisi per lucem; sicut autem quælibet lux tollit tenebras. Ita quælibet qualitas, quæ sit nitor, & sanctitas animæ, tollit peccata mortalia.

PVNCTVM IV.

Vtrum Sacramentum pœnitentiæ remittat peccata, non solum quo ad culpam, sed etiam quo ad reatum pœnæ.

1 *An Sacramentum pœnitentia non solum remittat peccata quoad culpā, verum etiam quoad reatum æterna pœna.*
2 *An totus reatus pœnæ temporalis semper remittatur.*
3 *An reatus pœna temporalis relictus post remissum peccatum, semper sit æqualis.*
4 *Differentia inter Baptismum, & pœnitentiam.*

IN prędecentibus ostendimus peccata remitti per Sacramentum pœnitentiæ, modo dubium est, vtrum per Sacramentum pęnitentiæ tollatur etiam reatus, qui est obligatio ad pœnam. Duplex autem est reatus, vnus æternus, quo peccator est dignus æterna pęna propter peccatum mortale nondum remissum, alter temporalis, quo peccator dignus est pęna ad tempus propter veniale, aut propter mortale remissum pro quo nondum exhibuit debitam satisfactionem.

Hoc posito duo principaliter quærenda sunt in hoc pũcto. Primò, vtrum remisso peccato mortali quo ad culpam, remittatur etiam reatus pœnæ æternæ. Secundò, vtrum remittatur etiam reatus pęnæ temporalis.

PRIMA PROPOSITIO.

1 REmisso peccato mortali quoad culpam, necesse est de potentia Dei ordinaria remitti etiam reatum pœnæ æternæ. Ratio est, tum quia in Tridentino sess. 6. ca. 14 dicitur, pęnam æternam vna cum culpa remitti per Sacramentum pęnitentiæ, vel eius votum. Tum quia peccator recipit remissionem peccati mortalis per gratiam, per quam ex inimico Dei fit ipsius amicus, ex iniusto iustus, & hæres vitę æternæ, iuxta illud Pauli ad Romanos 8. si filij, & hæredes; sed impossibile est, aliquem esse hæredem vitæ æternæ, seu dignum vitæ æternæ, & esse dignum æterna pœna; ergo impossibile est remitti peccatum mortale, & remanere reatum pœnę; ergo remisso peccato mortali necesse est, de potentia Dei ordinaria remitti etiam reatum pœnę ęternę.

Dixi de potentia Dei ordinaria, vt aduerterem, de potentia Dei absoluta remitti posse culpam remanente reatu æternæ pœnæ; quia Deus posset de potentia absoluta remittere peccatum per aliam qualitatem, quam per gratiam, quæ non efficeret hæredem vitæ æternæ, sicut efficit gratia. Ita Medina tract 1 q. 7. art. 2. Bellar. lib. 4. de pœnitentia, Henriquez lib. 4 de pœnitentia c. 14 lib 1 in commentario, Coninchus disp. 2. de pœnitentia dubio 12. & 13 num. 118 & alij. Præterea sicut non implicat de potentia Dei absoluta reatum pœnæ pro vno mortali debitæ remitti sine reatu pęnæ alijs peccatis debitæ, vt asserit Medina, Scotus, & alij apud Henriquez lib. 4. cap. 11. num. 4. ita neque implicat, remitti culpam de potentia Dei absoluta remanente reatu pœnæ æternæ.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 REmisso peccato quo ad culpam non semper remittitur totus reatus pęnæ temporalis. Hæc propositio patet, Tum quia est de fide definita in Tridentino sess. 6. cap. 14. vbi habetur, in Sacramento pænitentiæ iniungi satisfactionem non pro pœna æterna, quæ simul cum culpa remittitur per Sacramentum, vel Sacramenti votum, sed pro pœna temporali; ergo pœna temporalis non semper remittitur remisso peccato quo ad culpam. Tum quia ex multis exemplis scripturę constat, Deum voluisse pro delicto, quamuis dimisso pęnam sumere, vt ex Dauid 2. Regum cap. 12. & 14. & de Moyse, & Aaron num. 14. & 20. Tum quia sic habetur ex diuina ordinatione, quæ nobis per fidem manifestatur, & est conformis rationi; par enim est, vt illi, qui deliquit, aliqua imponatur pœna, vt melius in futurum a delictis retrahatur. Ita S. Thomas 3. parte q 86. art 4 Nugnus ibidem vers. In hoc articulo, Bellarminus lib. 4 de pęnitentia c. 1. Henriquez loco citato, num. 1. Suarez disp 10. sec. 3. nu. 5. & Zerola de pęnitentia c. 2. quæsito 16. alij communiter.

Objicies primo, per Sacramentum pęnitentiæ applicantur nobis merita Christi; Christus autem infinitè meruit, & pro nobis satisfecit; ergo remisso peccato per pęnitentiam nulla remanet pęna, cum ad remissionem pœnę sufficiat Christi satisfactio, quę est infinita.

Respondeo satisfactionem Christi esse infinitam, sed non semper eodem modo nobis applicari, ita vt deleat totum reatum pœnę nobis debitę, vt bene docet Suarez loco citato num. 6. Coninchus loco citato dub. 12. num 113.

Valentia

Valentia to. 4. disp. 7. q. 3. pun. 4. in principio, & alij Doctores citati.

Obiicies secundò, omnis reatus pęnæ fundatur in culpa; culpa enim est ratio, & fundamentum, propter quod aliquis reus pęnæ constituitur; cum autem culpa remittatur per Sacramentum pęnitentiæ, vel per contritionem, sequitur etiam per Sacramentum pęnitentiæ, vel per contritionem remitti omnem pęnam.

Respondeo, fundamentum reatus pęnæ æternę esse culpam nondum deletam, sed adhuc habitualiter perseuerantem, per quam homo remanet inimicus Dei, & dignus æterna pœna; fundamentum verò reatus pęnæ temporalis esse culpam, quæ præcessit, & pro qua nondum est satisfactum; cum ergo recipiens Sacramentum pœnitentiæ, aut eliciens actum contritionis post peccatum commissum, non semper plenè satisfaciat pro peccato commisso, dicendum est, dimissa culpa, non semper remitti totum pęnæ temporalis reatum.

Obiicies tertiò, Ezechielis 18. dicitur: Quoties peccator ingemuerit, omnium iniquitatum eius non recordabor amplius; si autem admissa culpa remaneret adhuc reatus pœnæ temporalis, Deus recordaretur adhuc iniquitatum.

Respondeo, Deum dimissa culpa non recordari peccatorum quo ad pœnam æternam; recordari verò quo ad pœnam temporalem. Præterea dici potest Deum non recordari peccatorum quo ad reditionem ipsorum peccatorũ, vt infra explicabo: nam peccata semel dimissa, non redeunt.

Obijcies quartò, Sacramentum pœnitentiæ tollit pœnam æternam; ergo etiam tollit temporalem, quæ est minor.

Respondeo negando consequentiam Pro intelligentia.

Notandum est cum Suarez disp. 10. sec. 3. nu. 15. Deum ab æterno præfiniuisse pœnas luendas pro diuersitate status peccati, ita vt pro peccato mortali non deleto, iniungatur æterna pœna; homo enim, quandiu remanet in peccato mortali, est inimicus Dei, & indignus vitæ æterna, cõsequenter ex Dei institutione debet æterna pęna puniri, si in statu peccati mortalis permanserit. Pro peccato verò mortali commisso, sed postea deleto, Deus pręfixit pęnam temporalem, nisi pro illa plenè satisfecerit in hac vita; deleto igitur peccato mortali per Sacramentum, aut alia ratione, tollitur reatus pœnæ æternæ, quia homo non est amplius inimicus Dei, nec permanet in statu peccati mortalis, non tamen tollitur reatus pœnæ temporalis, nisi homo plenè satisfecerit pro pęna peccatis debita.

Ex quo patet, quomodo sublata pœna æterna adhuc remaneat pœna temporalis, & quomodo intelligendi sint Doctores Scholastici, dum asserunt, pœnam æternam mutari in temporalem; cum enim peccator ante susceptionẽ Sacramenti esset dignus æterna pœna, suscepto vero Sacramento, aut elicito actu contritionis dignus fit tantummodo pęna temporali, pœna æterna dicitur mutari in temporalem, quatenus pęna æterna non ita remittitur per Sacramentum pęnitentiæ, vel per actum contritionis, quin adhuc remaneat obligatio subeundi pœnam temporalem. Quanta verò pęna temporalis pro peccatis dimissis luenda sit, nobis non constat, vt superius diximus.

3 Quæres, vtrum reatus pœnæ temporalis, qui dimisso peccato remanet, semper sit æqualis.

Respondeo negatiuè, sed esse maiorem, aut minorem, iuxta maiorem, vel minorem contritionem. Ita S. Thomas q. 86. art. 4. ad tertium, Valentia loco citato, Henriq. lib. 4 c. 14 nu. 1. Suarez disp. 10. sec 3 num. 7. Victoria, Sotus, Ledesma, & alij apud Henriquez loco citato in commentario littera C. Ratio est, tum quia recta ratio dictat, vt qui maiorem habet contritionem, maiorem etiam pœnæ remissionem obtineat; tum quia sicut magis disposito maior gratia infunditur; ita magis disposito per contritionem maior pęnæ quantitas videtur relaxari. Immo tanta esse potest contritio, vt totam pœnam exhauriat, & auferat, vt supra innui de obligatione imponendæ satisfactionis in Sacramento pęnitentiæ.

4 Hinc colligi potest differentia inter Batismum, & pęnitentiam, quod Baptismus remittit totam pœnam, etiam temporalem; non vero pœnitentia. Ratio differentiæ est, quia homo per Baptismum regeneratur ad nouam vitã, & totus renouatur, consequenter liber esse debet ab omni pęna; per pęnitentiam vero sanatur quidem a peccatis, sed non regeneratur, consequenter neque remittitur omnis pœna. Ita Sanctus Thomas, & alij locis citatis.

PVNCTVM V.

Vtrum pęnitentiæ Sacramentum susceptum cum obice, conferat suum effectum recedente obice.

1 *Quodnam dicatur Sacramentum informe.*
2 *Quotuplicitur contingat fictio.*
3 *An detur Sacramentum pœnitentiæ informe defectu attritionis.*
4 *Quandonam detur Sacramentum pœnitentiæ informe.*
5 *An Sacramentum pœnitentiæ informe conferat suum effectum sublato obice.*
6 *An sufficiat attritio, vt Sacramentum præcedens informe, conferat suum effectum.*

Solutio istius difficultatis facile colligi potest ex traditis de Sacramentis in genere, vbi quæsiuimus, vtrum Sacramentum informe susceptum sine debita dispositione, seu cum fictione suum sortiatur effectum adueniente dispositione, seu recedente fictione; nihilominus eandem hic duxi breuiter explicare cum peculiaris de pœnitentię Sacramento difficultas existat, pro cuius difficultatis intelligentia præmittendum est.

1 Primò, illud dici Sacramentum informe, quod est sine gratia, & charitate; charitas enim consequitur gratiam, & ratione ipsius sicut virtutes, & cętera dona dicuntur formata, si cum ipsa charitate coniungantur, dicuntur verò informia deficiente charitate, ita Sacramentum dicitur informe, quoties non producit gratiam, quam charitas consequitur.

2 Secundò præmittendum est, fictionem, aut contingere cum mortali culpa, aut sine culpa suscipientis Sacramentum.

His positis, vt proposita difficultas, clare dissoluatur, tria propono quęrenda in hoc puncto Primo vtrum detur Sacramentum informe. Secundò quandonã detur. Tertiò vtrum Sacramentum pœnitentiæ informe conferat suum effectum recedente obice, seu fictione, idest posita attritione.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Datur Sacramentum pęnitentiæ informe defectu attritionis. Ratio est, tum quia Doctores communiter asserunt, dari Sacramentum Baptismi informe; ergo etiam dari potest Sacramentum Pęnitentiæ; cũ nulla possit sufficiens disparitatis ratio assignari. Tum quia nihil obstat, quin dari possit Sacramentum pęnitentiæ informe; cum possit aliquid esse in rerum natura, & non operari; plura enim requiruntur ad operandum, quam vt aliquid in rerum natura existat. Præterea gratia, & charitas sunt effectus Sacramenti; ergo non pertinent ad essentiã Sacramenti; cum effectus sit posterior causa, illamque supponat perfectam, & completam: potest ergo dari Sacramentum pęnitentiæ informe, ita vt Sacramentum sit validum, sed non operetur producendo gratiam, & charitatem, vt quando ponitur integra confessio, & dolor essentialis cum absolutione, in quo casu validum est Sacramẽtum pęnitentiæ, sed informe, si bona fide suscipiatur sine attritione supernaturali ad fructum requisita: nihil enim desideratur, quod ad essentiam & substantiam Sacramenti requiratur facta integra confessione, & dolore essentiali cum absolutione. Ita S. Thomas in 4 dist. 17. art 4. Nugnus in additionibus ad tertiam partem q. 9. art 1. Suarez disp 20. sec. 5 Valentia tomo 4. q. 11. puncto 2. Petrus Sotus lect. 8. de confessione, Henriquez lib. 4. c. 24. num 2. & lib. 5. cap. 11. num. 1. Zerola ex parte de pœnitentia cap. 5. quæsito 30. Sayrus de pœnitentia c. 14. nu. 2. Pesantius in additionibus q. 10. de dolore disp. 2. Caietanus, Ledesma, Sotus, Syluester, Nauarrus, Couarruuias, Capreolus, Durandus, Paludanus, & alij apud Suarez loco citato, num. 3. & apud Vasquez de pœnitentia q. 92. art 2. numero secundo. Quamuis non omnes admittant, dari Sacramentum pęnitentię informe eodem modo, Contra Maiorem,

Medinam,

Medinam, Gabrielem, & alios, quos sequitur Vasq loco citato num 11. asserentes, nunquam dari pœnitentiæ Sacramentum informe, & nullam confessionem esse validam in substantia Sacramenti, quæ non sit cum effectu.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 Tunc solum datur Sacramentum pœnitentiæ informe, quando pœnitens bona fide, & inculpabiliter recipit pœnitentiæ Sacramentum sine dolore requisito ad fructum istius Sacramenti, vt patet tum ex rationibus præcedentis propositionis. Tum quia quando nihil aliud desideratur in Sacramento pœnitentiæ præter dolorem bona fide prætermissum, adsunt omnia necessaria ad essentiã, & substantiam Sacramenti, consequenter Sacramentum subsistit. Tum quia Sacerdos tunc verè absoluit; ergo pœnitens recipit absolutionem, sed non recipit gratiam; cum non adsit dispositio ad gratiam, quæ est contritio, vel attritio supernaturalis; ergo recipit absolutionem informem, seu Sacramentum informe.

Si verò mala fide recipiat hoc Sacramentum sciens, vel dubitans, aut ignorans ignorantia mortaliter culpabili, se non habere debitum dolorem, non recipit Sacramentum validum, & informe. Ratio est, tum quia Sacramentum non potest esse validum cum actuali peccato mortali, vt docet Sotus lectione 8. de confessione, Suarez disp. 20. Contra Pesantium loco citato conclus. 1. & patet ex supradictis. Tum quia Sacramentum non est validum, quoties confessio est dimidiata, & non integra formaliter: Quando autem recipitur absolutio cum peccato mortali, quod in ipsa Sacramenti susceptione committitur, confessio non est integra, sed dimidiata; cum pœnitens non explicet illud peccatum in confessione, aut saltem non sufficienter explicet; nam hoc peccatum committitur, vel continuatur cum absolutione; Pœnitens autem non potest dici fecisse confessionem illius peccati, quod committitur tempore absolutionis; cum peccatorum confessio fit de præteritis, non de futuris; cum autem pœnitens, quando confessus est, nondum commisisset hoc peccatum, sed adhuc esset commissurus, vel continuaturus, non potest dici integre, & sufficienter confiteri sua peccata. Tum quia Sacramentum pœnitentiæ non subsistit sine dolore requisito ad essentiam ipsius Sacramenti, vt in præcedentibus ostendimus; non adest autem dolor essentialis, dum pœnitens mala fide recipit Sacramentum cum peccato mortali actuali. Quomodo enim potest ab eo abhorrere, cui actualiter per affectum voluntatis adhæret. Ita Plures Doctores relati in præcedenti propositione.

TERTIA PROPOSITIO.

5 Sacramentum pœnitentiæ informe confert suum effectum sublato obice, seu fictione, idest posita attritione, seu dolore peccatorum qui sine culpa mortali prætermissus fuerat in susceptione Sacramenti. Ratio est, tum quia Sacramentum pœnitentiæ non est minoris efficaciæ, quam sit chyrographum respectu solutionis; sicut autem debitor, licet intuitu chyrographi non statim semper debitum persoluat ob aliquod impedimentum: nihilominus sublato impedimento soluet; Ita Sacramentum pœnitentiæ; licet ob aliquem defectum non statim suum conferat effectum, nihilominus sublato defectu, seu impedimento conferet. Tum quia peccata manifestata in Sacramento informi remittenda sunt per aliquod Sacramentum pœnitentiæ, sed non remittuntur per aliud, quã per ipsummet Sacramentum informe; pœnitens enim nõ tenetur peccata in tali confessione manifestata iterum confiteri, & potest habere propositum nunquam illa denuo confitendi; ergo remittuntur per ipsum Sacramentum informe, posita dispositione necessaria ad fructum, vt benè argumentatur Suarez disp. 20 sect. 5. num. 14. Nugnus loco citato dubio 5. conclu. 1. pagina 300. Valentia to. 4. disp. 7. q. 11. puncto 2 Franciscus Pitigianus tom. 2. dist. 17. q. vnica art. 7. vers. Dico 2. pag. mihi 353. Pesantius loco citato §. de dolore disput. 4. conclus. 2. Sayrus de pœnitentia cap. 37. num 3. & alij contra Vasquez de pœnitentia q. 92. art. 3. dubio 4. pag. mihi 287. & alios apud eundem Vasquez.

6 Quæres, vtrum sufficiat attritio, vt Sacramentum præcedens informe conferat suum effectum.

Respondeo distinguendo, vel post susceptum pœnitentiæ Sacramentum informe commissum est aliquod peccatum mortale, vel non: si nullum mortale peccatum commissum est, sufficit attritio; quia posita attritione sufficienter tollitur obex, & fictio præcedens, ratione cuius Sacramentum fuit informe; sicut autem Sacramentum cum attritione produxisset effectum, ita illum modo producit posita attritione, nisi aliud ponatur impedimentum.

Si verò post susceptum pœnitentiæ Sacramentum informe commissum est aliquod peccatum mortale, nõ sufficit attritio, sed requiritur contritio, vel nouum pœnitentiæ Sacramentum formatum; cum enim vnum peccatum mortale non remittatur sine alio, & præcedens Sacramentum non habeat efficaciam circa peccata post ipsum commissa, sequitur necessariam esse talem dispositionem quæ sufficiens sit ad delenda prius contessa, & simul ad delenda commissa post susceptum Sacramentum informe; hæc autem dispositio est contritio, aut pœnitentię Sacramentum cum attritione susceptum. Ita Nugnus loco citato conclu. 3. & 4. Henriquez lib. 4 de pœnitentia cap. 24. num. 3. & lib. 5. cap. 11. num. 4 vbi in commentario littera Y. refert Paludanum, Petrum Sotum, & alios, Suarez disp. 20. sect. 5. nu. 15. & alij, quos supra retuli de Sacramentis in genere, & de baptismo.

SECTIO II.

De effectu pœnitentiæ quo ad remissionem peccatorum venialium.

Multis modis peccata venialia remittuntur; aliquando enim tolluntur per Sacramenta, aliquando per Sacramentalia, & aliquando per aliquos virtuosos actus.

In hac sectione principaliter nobis agendum est de remissione peccatorum venialium, quatenus est effectus Sacramenti pœnitentiæ. Occasione autem istius effectus explicandi explicabimus etiam alia media, quibus peccata venialia delentur.

PVNCTVM I.

Vtrum per Sacramentum pœnitentiæ remittantur peccata venialia.

1 *An peccata venialia remittantur per Sacramentum pœnitentiæ.*

2 *An per Sacramenta remittantur omnia venialia.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Peccata venialia remittuntur per Sacramentum pœnitentiæ. Ratio est, tum quia peccata venialia possunt esse materia Sacramenti pœnitentiæ, vt patet ex supra dictis; Peccata autem, quæ sunt materia Sacramenti pœnitentiæ, posita attritione supernaturali delentur per sacramentum pœnitentiæ Iohannis 20. Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, &c. Tum quia peccata venialia remittuntur per reliqua Sacramenta; ergo etiam per Sacramentum pœnitentiæ, quod directè fuit institutum ad remissionem peccatorum. Quod venialia remittantur per reliqua Sacramenta, patet inductione.

Primò in baptismo, qui tollit omnem pœnam, & culpam, ita vt baptizatus, si moriatur statim post baptismũ nulla interposita mora, euolet in Cœlum, vt patet ex Tridentino sess. 6. cap. vltimo; si autem baptismus non remitteret peccata venialia, adultus baptizatus non statim euolaret in Cœlum, si suscepto baptismo statim moreretur, cum pęna peccatis venialibus debita luenda sit in Purgatorio, si debita satisfactio præstita non fuerit in hac vita.

Secundò in Eucharistia, vt patet ex Tridentino sessione 6.

ne 6. cap. 11. & sessione 13. cap. 2. & ex cap. cum omne crimen distinctione 2.

Tertio in Extrema vnctione, vt colligitur ex Tridentino sessione 14 cap. 2. & ex Innocentio tertio cap. 2. de Sacra vnctione.

Quartò in omnibus alijs Sacramentis; quia homo attritus, & bene dispositus, si bona fide recipiat Sacramenta, obtinet remissionem peccatorum mortalium, vt superius ostendimus de Sacramentis in genere, ergo multò magis cum attritione supernaturali recipiet remissionem peccatorum venialium, quæ magis remissibilia sunt. Ita Sanctus Thomas tertia parte quæst. 87. art. 3. Nugnus ibidem difficultate 1. Sotus dist. 15. q. 2. art. 3. Valentia to. 4. disp. 7. q. 4. puncto 1. vers. tertio asserimus, Suarez disp. 12. sect. 1. num. 3. Henriquez lib. 4. cap. 15. num. 3. Vasquez disp. 87. art. 3. dubio. 2. & 3. & alij communiter.

2 Quæres, vtrum per Sacramenta remittantur omnia venialia.

Respondent aliqui Doctores, non remitti omnia infallibiliter, excepto baptismo, sed plura, vel pauciora remitti iuxta dispositionem suscipientis. Ita Nugnus q. 87. art. 3. difficultate 1. conclu. 4.

Ego verò cum Henriquez loco citato, num. 4. Suarez, & alijs censeo, omnia remitti, nisi ponatur obex. Ratio est, tum quia per Sacramenta remittuntur omnia mortalia, nisi ponatur obex; ergo etiam remittuntur omnia venialia, quæ sunt magis remissibilia; modo adsit debita, & sufficiens dispositio. Tum quia non est, maior ratio, cur potius aliqua venialia remittantur, & non omnia, modo non ponatur obex. Tunc censetur poni obex ad remissionem venialium, quando pœnitens actu venialiter peccat in susceptione Sacramenti, aut habet complacentiam aliquorum peccatorum venialium, &c.

PVNCTVM II.

Vtrum peccata venialia remittantur per Sacramentalia.

1 *Nomine Sacramentalium quid intelligatur.*
2 *Quotupliciter remitti possint peccata.*
3 *An peccata venialia remittantur per Sacramentalia.*
4 *An Sacramentalia remittant venialia ex opere operato.*
5 *Quot modis Sacramentalia vim habeant remittendi peccata venialia.*
6 *An obtineat venialium remissionem qui aquam nõ benedictam pro benedicta bona fide accepit.*
7 *An obtinere possit omnium venialium remissionem, qui assumit aquam benedictam.*

1 VT proposita difficultas intelligatur, præmittendū est. Primò nomine Sacramentalium intelligi res Sacras, seu Sacras actiones quibus obtinetur remissio peccatorum; Hæc autem Sacramentalia, seu res Sacræ sunt ex, quæ hoc carmine continentur.

Orans, unctus, edens, confessio, dans, benedicens.

Per verbum, orans, intelligitur oratio Dominica, aut illa, quæ fit in Ecclesia consecrata, aut illa, quæ fit cum punctione pectoris.

Per verbum, unctus, intelligitur aqua benedicta.

Per verbum, edens, intelligitur Eucharistia, aut etiam panis benedictus, & alia huiusmodi.

Per verbum, confessio, non solum intelligitur confessio Sacramentalis, verum etiam non Sacramentalis, qualis est illa, quæ publicè fit ante Missam.

Per verbum, dans, intelligitur eleemosyna, vel etiā alia opera misericordiæ corporalia, aut spiritualia.

Per verbum, benedicens, intelligitur benedictio, quam Episcopus, vel Abbas consecratus impendit. Ita Paludanus in 4 dist. 16. quæst. 1. art. 2. Hostiensis in summa, titulo de pœnitentia, & remissione, Henriquez lib. 4. cap 15. nu. 8. Reginaldus lib. 5. num. 43. Valentia to. 4. disp. 7. q 4. puncto 1. vers. secundo asserimus, Suarez disp. 12. sect. 2. & alij.

Obserua tamen cum Suarez disp. 12. sect. 2. num 14. numerum Sacramentalium ab Ecclesia augeri posse, quia non implicat Sacramentalia augeri ab Ecclesia, quamuis ab ea non possint institui Sacramenta, vt testantur Doctores, quos supra recensuimus de causa efficiente Sacramentorum, & idem tenet Valentia to. 4. disp. 7. puncto 5.

2 Præmittendum est, secundo peccata dupliciter remitti posse. Primò ex opere operato. Secundò ex opere operantis, vt superius explicauimus de Sacramentis in genere.

Hoc posito tria breuiter quæram in hoc puncto, Primò vtrum peccata venialia remittantur per Sacramentalia. Secundò, vtrum remittantur ex opere operato. Tertiò, vnde Sacramentalia vim habeant ad remittēda venialia.

PRIMA PROPOSITIO.

3 PEccata venialia remitti per Sacramentalia in primo notabili recensita perspicuum est apud omnes Christi fideles; sic enim cõmuni vsu, & traditione Ecclesiæ receptum est, vt benè docet Valentia. Nugnus, & alij Doctores citati.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 SAcramentalia non remittunt peccata ex opere operato, sed ex opere operantis. Ratio est, quia, vel remittunt producendo gratiam habitualem, & hoc non, alioquin essent Sacramēta, & non Sacramentalia, consequenter Sacramenta plura essent, quam septem, quod non est admittendum, vel remittunt excitando hominem ad eliciendum actum contritionis, vel amoris, per quem deleantur, & hoc non est remittere peccata ex opere operato, sed ex opere operantis; cum remittantur immediate ob dispositionem subiecti, idest ob actum contritionis, seu amoris, qui disponit ad gratiā, simulque remittit peccata venialia. Quare Sacramentalia non remittunt peccata ex opere operato, sed ex opere operantis excitando ad actum contritionis, seu amoris, per quem peccata venialia immediate delentur: per Sacramētalia verò delentur mediatè. Ita Sanctus Bonauentura in 4. dist. 21. art. 1. quæst. 2. Paludanus loco citato, Coninchus quæst. 71. art. 3. num. 28. Suarez loco citato, num. 10. Vasquez de pœnitentia quæst. 87 art. 3. num 9. Idem innuit Reginaldus loco citato, Nugnus ex parte quæst. 87. art. 3. Zerola cap. 2. de pœnitentia quæsito 19. Pesantius 3. par. quæst. 87. art. 3. disp. 1. & alij contra Sotum dist. 15. quæst. 2. art. 3. Valentiā disp. 7. quæst. 4 puncto 1. versic. Est autem, Henriquez lib. 4. de pœnitentia cap. 15. num. 8 Nugnum ex parte loco citato, Canum, & alios arbitrantes, peccata venialia remitti ex opere operato per Sacramentalia.

TERTIA PROPOSITIO.

5 SAcramentalia vim habent remittendi peccata venialia duobus modis, vt bene docet Suarez loco citato, num. 24. Coninchus num. 31. Vasquez num. 17. & alij. Primò ex promissione, vel ex institutione Christi qualem vim habet oratio Dominica, vt constat ex illis verbis, Dimitte nobis debita nostra, &c. qualem vim etiam habent opera misericordiæ, Lucæ 11. Date eleemosynam, & omnia munda sunt vobis.

Secundò ex oratione Ecclesiæ, quæ meretur exaudiri à Deo, vt hæc Sacramentalia, quæ ab Ecclesia consecrata sunt, vel benedicta, vim habeant impetrandi diuinum auxilium, quo homo excitetur ad tales actus, per quos peccata venialia deleantur. Hanc vim habet confessio generalis, panis benedictus, aqua benedicta, & alia; & quāuis re ipsa huiusmodi auxilium non semper impetretur, hoc prouenit ex indispositione ipsius suscipientis Sacramentalia, qui non est dispositus ad ea suscipienda, aut non vult cooperari, & vti auxilijs sibi præstitis ad delenda peccata venialia, quæ omnia deleri possent posita dispositione, & voluntate efficaci vtendi auxilijs a Deo præstitis.

6 Ex dictis colligi potest primò, eum, qui accipit aquam non benedictam credens esse benedictam, non obtinere remissionem venialium; quia remissio venialium obtinetur per Sacramentalia; huiusmodi autem aqua non est Sacramentale, consequenter non excitat ad actum, per quem peccata venialia deleantur. Ita Graffius lib. primo, decisionum cap. 6. num. 11. Sotus loco citato art. 3. & alij.

7 Secundò, illum, qui aquam benedictam assumit, posse remissionem omnium venialium obtinere, si cooperetur gratiæ, & diuino auxilio excitanti ad delenda venialia per actus incompossibiles cum peccatis venialibus: nam Sacra-

Sacramentale excitat ad actum perfectum charitatis incompossibilem cum omnibus venialibus, vt clarius constabit ex sequenti puncto.

PVNCTVM III.

Vtrum peccata venialia deleantur per actum contritionis, & dilectionis, & per alios virtutum actus.

1 *An peccata venialia deleantur per contritionem.*
2 *An ad remissionem venialium requiratur detestatio venialium, quatenus sunt leuis offensa Dei.*
3 *An actus sufficiens pro delendis mortalibus, sufficiat ad delenda venialia.*
4 *An actus perfectior requiratur ad delenda venialia.*
5 *An peccata venialia deleantur per dilectionem Dei.*
6 *An venialia per alios virtutum actus remitti possint.*
7 *An actus naturalis sufficiat ad remissionem venialium.*
8 *An peccata venialia deleantur per attritionem.*
9 *An venialia deleantur per quodlibet opus meritorium hominis iusti.*

TRia querimus in hoc puncto. Primò vtrum peccata venialia deleantur per contritionem. Secundò per dilectionem Dei. Tertiò per alios virtutum actus.

PRIMA PROPOSITIO.

1 COntritio formalis, qua quis dolet de peccatis venialibus vt sunt aliqua Dei offensa, sufficit ad delenda omnia venialia quo ad culpam, modo contritio sit vniuersalis, & generalis de omnibus peccatis venialibus. Ita Caietanus 3. parte. quæst. 87 art 1 Vasquez ibidem, dubio 1 Suarez disp. 11 sect 3. num. 5. & 7. Henriquez lib. 4. cap. 15. num. 5. Reginaldus lib. 5 num. 45. Coninchus tom. 1. disp. 2. dubio 14. num. 123. & alij communiter Ratio est, tum quia contritio sufficit ad delenda mortalia; ergo etiã sufficit ad delenda venialia, si de venialibus eliciatur. Tum quia si venialia non tollerentur per contritionem, dicendum esset, per nullum actum tolli; cum nullus aliarum virtutum actus sit adeo præstans, & perfectus, vt est contritio, quæ est actus charitatis, habetque perfectam cum venialibus oppositionem, & sufficit ad satisfactionem pro huiusmodi peccatis, cum ipsa contritio sit maius bonum, quam sint mala ipsa peccata venialia.

Dixi in propositione, qua quis dolet de peccatis venialibus, vt sunt aliqua Dei offensa, vt aduerterem, nõ quemlibet contritionis actum esse dispositionem sufficientem ad delenda venialia; nam dolor de peccatis, vt sunt grauis offensa Dei, non solum non sufficit ad delenda peccata venialia, verum etiam fieri potest, vt cum huiusmodi actu committantur aliqua venialia. Ratio est, quia actus contritionis, quo quis delet de peccatis, quatenus sunt grauis offensa Dei, non habet oppositionem cum peccatis venialibus, quæ sunt tantummodo leuis offensa Dei. Immo fieri potest, vt aliquis doleat de peccatis, quatenus sunt grauis offensa Dei, & simul aliquid faciat, quod sit leuis offensa Dei.

2 Hinc sequitur primò, ad delenda peccata venialia requiri detestationem venialium, vt sunt leuis offensa Dei, aut requiri voluntatem placendi Deo etiam in minimis; nam tales actus sufficientem habent cum peccatis venialibus oppositionem.

3 Secundò, actum sufficientem pro delendis mortalibus non semper sufficere ad delenda venialia.

4 Tertiò, ad delenda peccata venialia requiri actum perfectiorem, quam ad delenda mortalia; nam ad delendã mortalia sufficit detestatio peccatorum, vt sunt grauis offensa Dei, aut voluntas placendi Deo in rebus grauibus, & non displicendi in grauibus: ad delenda verò venialia requiritur detestatio venialium, quatenus sunt aliqua offensa Dei, aut voluntas placendi Deo, etiam in minimis.

Dices, peccatum mortale maius malum est, quam peccatum veniale; Ergo actus sufficientes ad delenda mortalia, sufficiet ad delenda venialia. Consequentia probatur; quia qui potest maius, potest etiam minus.

Respondeo negando consequentiam; Ad probationem consequentiæ respondetur, non quodcũque potest maius, potest etiam minus, vt patet inductione; nam quatuor gradus caloris possunt producere quatuor gradus; nõ verò quintum, qui est quid minus, quam sint quatuor gradus.

Rursus Angelus potest intelligere non verò potest videre; quamuis intellectio sit actus perfectior visione: & homo potest hominem generare, non verò muscam, aut murem. Quare ad axioma, qui potest maius, potest etiam minus, dicendum est, qui potest maius, posse etiam minus, quando minus est eiusdem generis cum maiori, illique subordinatum, & continetur in maiori.

Dixi in propositione, contritionem esse sufficientem ad delenda omnia peccata venialia, modo contritio sit vniuersalis, vt aduerterem, non per quemlibet actum contritionis deleri omnia peccata venialia, sed requiri actum vniuersalem ad delenda omnia venialia. Ratio est, quia ad delenda peccata venialia requiritur actus, qui oppositionem habeat cum peccatis venialibus: actus autem contritionis non habet oppositionem cum omnibus venialibus, nisi sit vniuersalis; cum enim peccata non sint connexa, potest aliquis speciali ratione detestari vnum genus peccati, quamuis non detestetur aliud. Vnde potest detestari mendacium nõ detestando curiosum aspectum, &c. consequenter non obtinet remissionem illius peccati, de quo detestationis actum non elicit. Qui verò detestatur omnia sub hac ratione, quatenus sunt aliqua offensa Dei, obtinet remissionem omnium; quia talis actus non minorem habet repugnantiam cum omnibus, quam cum aliquibus.

Dixi in propositione, quo ad culpam; vt aduerterem, per contritionem remitti omnia peccata venialia quo ad culpam, si sit vniuersalis contritio; non verò semper remitti quo ad omnẽ pęnã, nisi contritio sit feruens, & intensa; Ratio est, quia ad tollendã omnem pœnam requiritur sufficiens satisfactio, & compensatio pro pœna peccatis debita; sed non quilibet actus contritionis continet compẽsationem pro pęna omnibus peccatis debita; ergo non quælibet contritio remittit omnia venialia quo ad pęnã. Hoc idem confirmari potest à simili de Sacramentis, in quibus, excepto baptismo, fieri potest aliquando, vt omnia peccata deleantur quo ad culpam, sed nõ quo ad omnem pęnam. Ita Doctores citati.

Obijcies primò contra propositionem, Nullus habere potest contritionem de omnibus peccatis venialibus; ergo frustra dicimus, contritionem sufficere ad delenda omnia venialia. Antecedens probatur; quia contritio includit propositum vitandi peccata in futurum, nullus autem habere potest propositum vitandi omnia peccata venialia in futurum; quomodo enim potest quis habere propositum vitandi illud, quod vitare non potest. Quare cum nullus vitare possit omnia peccata venialia sine speciali Dei priuilegio, quale concessum fuit Beatissimæ Virgini, inquit Tridentinum sessione 6. canone 23. sequitur, nullum posse contritionem de omnibus venialibus habere.

Respondeo cum Sancto Thoma quæst. 87. art. 1. ad primum, Henriquez loco citato, num 6. Reginaldo loco citato, num 45. & 60 Coninchо num, 130. Suarez disp. 4. sec 3. num. 5. & alijs negando, neminem posse actum contritionis, & propositum vitandi peccata venialia habere. Dico enim primo adhoc sufficere propositum virtuale vitandi singula peccata venialia; singula enim peccata venialia vitari possunt, licet non omnia. Secundo sufficere propositum vitandi omnia peccata, quantum fert humana fragilitas, quamuis omnia simpliciter, & efficaciter vitari non possint absque speciali auxilio. Tertio sufficere propositum inefficax vitandi omnia peccata venialia. Neque obstat, quod de lege ordinaria impossibile sit vitare omnia peccata venialia; nam tantus esse potest charitatis actus, & affectus, vt homo propter Dei amorem feratur in id, quod est impossibile nõ solum moraliter, verum etiam simpliciter. Quamobrem, sicut potest aliquis ex magnitudine amoris Dei optare damnationem, si hoc gratum foret Deo, vt constat exemplo Apostoli ad Romanos 9. Cupio anathema esse à Christo pro fratribus meis, ita licet impossibile sit de lege Dei ordinaria vitare omnia peccata; tamen aliquis potest ex magnitudine affectus habere propositum vitandi omnia peccata venialia.

Obijcies secundò, si contritio sufficeret ad delenda omnia venialia, sequeretur, hominem iustum frequenter esse sine vllo peccato veniali; cum vir iustus frequenter actus contri-

contritionis eliciat. falsum autem uidetur, hominé iustum frequenter esse sine vllo peccato veniali, iuxta illud Diui Ioannis Epistola 1 cap. 1 si dixerimus, quia peccata non habemus, ipsi nos seducimus, &c.

Respondeo cum Sancto Thoma 3. parte, quæst. 70. art. 4. ad secundum Henriquez loco citato, num. 5. Suarez loco citato, post Caietanum, Sotum, & alios non esse inconueniens, vt vir iustus ad breue tempus maneat absque vllo peccato Ad auctoritatem Diui Ioannis respondeo, hunc esse illius loci sensum, neminem videlicet posse asserere, se nunquam peccasse, vel nunquam peccare, vel esse sine peccato; cum nullus omnino certò sciat, se tam perfectū actum elicuisse, qui sufficiat ad delenda omnia peccata venialia. Vnde non sequitur, contritionem non sufficere ad delenda peccata venialia; quamuis nullus omnino certo possit affirmare, se peccatum non habere, vel non peccasse.

SECVNDA PROPOSITIO.

5 PEccata venialia non solum delentur per contritionem formalem, verum etiam per dilectionem, seu amorem Dei perfectum. Ita Sanctus Thomas q. 87. art. primo, Sotus dist. 15. quæst. 2. art. 5. Suarez disp. 11. sect. 3. num. 8. Henriquez cap. 15 num. 6 Vasquez q. 87. art. 1. dubio 1. & alij communiter. Ratio est, quia huiusmodi actus dilectionis est præstantissimus, habetque cum peccatis venialibus sufficientem oppositionem, cum virtualiter includat detestationem peccatorum venialium, quatenus, si peccata commissa, vel committenda venirent tunc temporis in mentem, necessario ex vi talis actus odio haberentur, quandiu talis actus durat.

Dixi, per dilectionem, seu amorem Dei perfectum, vt aduerterem, non per quemcumque dilectionis actum deleri peccata venialia, sed per dilectionem perfectam; quāuis enim per quemlibet actum dilectionis Dei remittantur peccata mortalia, cum quilibet actus dilectionis sit dispositio ad gratiam, quæ est forma incompossibilis cum omnibus peccatis mortalibus, vt in simili dixi de contritione formali, nihilominus peccata venialia non remittuntur per quemlibet actum dilectionis, sed per talem actū, qui sit incompossibilis cum ipsis peccatis uenialibus, qui est actus perfectus dilectionis, qualis actus est velle placere Deo etiam in minimis, aut detestari venialia, vt sunt leuis offensa Dei. Ita Doctores citati.

TERTIA PROPOSITIO.

6 PER nullos alios actus peccata venialia remittuntur extra Sacramentum, quam per actus contritionis, & dilectionis, vt dictum est in præcedentibus propositionibus. Ita Petrus Sotus de pœnitentia lectione 18. Vasquez in manuscriptis in articulum primum quæstionis 87. dubio 1. & in libris postmodum in lucem editis ibidem num 14. vbi quamplures alios Doctores refert contra Suarez disp. 11. sec 3. assertione 3. num. 11. Henriquez cap. 15. Diuum Bonauenturam in quarto, dist. 21. art. 1. q. 2. & alios. Ratio est, quia nullus actus remittit venialia nisi cum ipsis oppositionem habeat; sed nullus actus præter actus charitatis debitam habet oppositionem cum venialibus, vt patebit ex sequentibus illationibus; ergo nullus alius actus præter actus charitatis remittit venialia extra Sacramentum.

7 Hinc sequitur primo, actum naturalem non sufficere ad remissionem peccatorum venialium. Ratio est, tum quia actus naturalis non est actus charitatis. Tum quia actus naturalis non est dispositio sufficiens ad dona supernaturalia, vt constat ex supradictis. Ita Suarez loco citato sec. 1. assertione 1. num. 4 Henriquez lib. 4. cap. 15. num. 2. Coninchus disp. 1. dubio 14 num. 112 Nugnus q. 87 art. 2. difficultate 3. & alij contra Durandum apud Suarez.

8 Secundo, per attritionem non deleri peccata venialia. Ratio est, quia attritio non est actus charitatis, nec debitam habet cum peccatis venialibus oppositionem, alioquin sequeretur, nunquam remitti peccata venialia per Sacramentum pœnitentiæ; cum enim ad Sacramentum pœnitentiæ requiratur attritio, sequeretur ante susceptionem Sacramenti peccata venialia esse deleta, quod est cōtra Tridentinum sess. 14 cap. 5. vbi dicitur, peccata venialia expiari per Sacramentum pœnitentiæ, & per alia remedia. Ita Vasquez loco citato, num. 6. & alij contra Suarez loco citato, sec 3. assertione 3. num. 11 Henriquez loco citato, Coninchum loco citato num. 124 & alios asserentes, peccata venialia deleri per attritionem hominis iusti, & per alios actus aliquo modo oppositos peccato veniali, & illius complacentiam excludentes.

9 Tertiò sequitur, peccata venialia nō deleri per quodlibet opus meritorium hominis iusti. Ratio est, tum quia non quodlibet opus meritorium habet sufficientem cum peccatis venialibus oppositionem; cum opus meritorium simul fieri possit, dum committitur aliquod peccatum veniale, vt quando vir iustus orando, seu celebrando committit peccatum veniale ambitionis; nam ipsius actio meritoria est, quamuis ei peccatum veniale adiungatur. Tū quia sequeretur contra Tridentinum sess. 14. cap. 5. per Sacramentum pœnitentiæ susceptum ab homine iusto nunquam deleri peccata venialia, sed iam supponerentur deleta per opera bona, quæ requiruntur ad Sacramentum pœnitentiæ suscipiendum; nam huiusmodi opera ab homine iusto facta sunt meritoria. Ita Valentia tom. 4. disp. 7. q. 4. puncto 1. vers. Contra est, Vasquez loco citato, & alij contra Suarez loco citato, num. 11. Coninchum num. 129. & alios.

PVNCTVM IV.

Vtrum per Sacramentalia, vel per alios actus possit vnum peccatum veniale sine alio veniali, aut mortale sine veniali, aut veniale sine mortali remitti.

1 *Quodnam remittantur venialia per Sacramentalia, seu per contritionem.*
2 *An remitti possit vnum veniale sine alio.*
3 *An mortalia peccata possint remitti absque remissione venialium.*
4 *An remitti possint venialia sine remissione peccatorum mortalium.*
5 *An peccata venialia remittantur sine gratia habituali.*
6 *An ad remissionem venialium requiratur per se formaliter gratia, qua expellantur peccata venialia.*
7 *An possit quis decedere cum solis venialibus.*

IN præcedenti sectione disputauimus, vtrum vnum peccatum mortale remitti possit alio non remisso. Modo superest explicandum. Primo, vtrum vnum veniale possit remitti sine alio veniali. Secundò, vtrum mortalia remitti possint absque remissione venialium. Tertiò, vtrum remitti possint venialia absque remissione mortalium.

PRIMA PROPOSITIO.

1 OMnia peccata venialia remittuntur per Sacramentalia, seu per actum dilectionis, vel contritionis, quando actus dilectionis, vel cōtritionis est ita perfectus, vt cum omnibus peccatis venialibus oppositionem habeat; quando scilicet est ex motiuo vniuersali, vt est actus quo quis vult placere Deo simpliciter in omnibus, etiam in minimis, aut actus, quo quis detestatur omnia peccata, vt sunt aliqua offensa Dei. Ratio est, quia talis actus cōtinet detestationem omnium venialium, habetque sufficientem cum omnibus oppositionem, consequenter delet omnia peccata venialia, quamuis de peccatis uenialibus nihil actu cogitetur.

Quando uero actus amoris, uel contritionis non est ita perfectus, vt oppositionem habeat cum omnibus uenialibus, sed cum aliquibus tātum, potest unum peccatum deleri sine alio; nam ea solum delentur, quibus cum talis actus oppositionem habet. Propterea per actum quo quis uult placere Deo etiam in minimis circa aliquam uirtutem, ut circa temperantiam, remittuntur ea solum peccata uenialia, quæ sunt contra illam uirtutem, nō uero alia quia cum alijs peccatis uenialibus talis actus non habet oppositionem. Ita Reginaldus loco citato, num 46. Coninchus num. 121. Vasquez quæst. 87. art. 2. num. 33 Idem sentire uidetur Sanctus Thomas q. 83. art 1. Valentia tom. 4. disp. 7. q 5 puncto 1. Suarez disp. 11. sec. 3. Henriquez loco citato,

altato, cap. 15. Petrus Ledesma de pœnitentia cap. 6. conclus. 14. & alij.

2 Hinc sequitur, vnum peccatum veniale remitti posse sine alio, si actus amoris non sit ita perfectus, vt habeat oppositionem cum omnibus, Secus si ita perfectus sit, vt debitam cum omnibus habeat oppositionem.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 PEccata mortalia remitti possunt absque remissione peccatorum venialium. Ratio est, quia non omnis dispositio sufficiens ad remissionem peccatorum mortalium, sufficit ad remissionem venialium; ergo mortalia remitti possunt absque remissione venialium. antecedens patet ex supradictis; nam actus, quo quis detestatur peccata, quatenus sunt grauis offensa Dei, est dispositio sufficiens ad remissionem mortalium, non vero ad remissionem venialium; cum huiusmodi actus detestationis non habeat sufficientem incompossibilitatem cũ venialibus, sed possit simul cum venialibus permanere; ergo non omnis dispositio sufficiens ad remissionem peccatorum mortalium sufficit ad remissionem venialium; ergo peccata mortalia remitti possunt absque remissione venialium. Ita Doctores citandi in tertia propositione.

TERTIA PROPOSITIO

4 DE potentia Dei absoluta possunt peccata venialia remitti absque remissione mortalium. Ratio est, quia Deus posset peccatori elicienti actum contritionis incompossibilem cum venialibus denegare gratiam, consequenter per talem actum contritionis delerentur peccata venialia, vtpote incompossibilia cum tali actu, non vero delerentur mortalia; quia peccata mortalia licet dispositiue, & mediate deleantur per actus charitatis, nihilominus formaliter delentur solum per gratiam, quam in tali casu supponimus denegari, & sine qua peccata mortalia deleri non possunt; cum omnis priuatio excludi debeat per formam oppositam. Si vero loquamur de potentia, & lege Dei ordinaria, non possunt peccata venialia remitti sine remissione peccatorum mortalium. Ratio est, quia de potentia Dei ordinaria non remittuntur peccata venialia sine infusione, vel augmento gratiæ, cum remittantur per actum contritionis, vel dilectionis, qui est dispositio sufficiens ad gratiam, ut superius probauimus; sed gratia est incompossibilis cum peccatis mortalibus; ergo peccata venialia non possunt de potentia Dei ordinaria remitti absque remissione peccatorum mortalium. Ita Sanctus Thomas 3. parte q. 87. art. 4. Nugnus ibidem, Vasquez ibidem dubio 3. nu. 16. Suarez loco supra citato, Coninchus disp. 2 de pœnitentia dubio 15. num. 132. Pesantius 3. parte quæst. 87. art. 4. disp. vnica, Valentia loco citato puncto 3. & alij communiter contra Durandum in quarto dist. 26. quæst. 2.

5 Hinc obiter solui potest illa difficultas, qua quæritur, vtrum peccata venialia remittantur sine gratia habituali.

Respondeo remissionem venialium in hac vita nunquam fieri sine infusione, vel augmento gratię habitualis. Ratio est, quia in nostra sententia peccata venialia non remittuntur sine actu contritionis, vel dilectionis Dei; sed per actum contritionis, & dilectionis Dei semper infunditur, vel augetur gratia; nam vel talis actus elicitur ab homine in statu peccati existente, & sic est dispositio ad iustificationem, & infusionem gratiæ, vel elicitur ab homine in gratia existente, & habente solum peccata venialia, & sic est meritorius augmenti gratiæ; cũ sit actus bonus, liber, supernaturalis, & fit ab homine in gratia existente, quæ sunt conditiones requisitæ ad meritum. Ita Suarez disp. 11. sect. 2. num. 20. & 28. Vasquez disp. 87. art. 1. num. 31. Coninchus disp. 2. dubio 16. num. 133. & alij contra Diuum Thomam quæst 87. art. 1. Valentia loco citato puncto 2. asserentes, peccata venialia remitti sine infusione gratiæ.

6 Aduertendum tamen est, ad remissionem peccatorum venialium non requiri per se formaliter gratiam, quæ expellat peccata venialia, quamuis in hac vita remissio venialium nunquam fiat sine infusione, vel augmẽto gratię. Ratio est, tum quia gratia habitualis quamuis intensa, non pugnat per se, & formaliter cum peccato veniali, cum possit esse simul peccato veniali, vt patet in homine iusto habente sola venialia. Tum quia peccata venialia per se formaliter expelluntur per actum charitatis; nam eliciens actum contritionis de peccatis venialibus obtinet illorum remissionem; cum talis actus sit per se incompossibilis cum venialibus, etiamsi Deus de potentia absoluta habenti actum contritionis non conferret gratiam habitualem; ergo ad remissionem venialium non requiritur per se, & formaliter gratia, quasi per ipsam formaliter tollantur peccata venialia. Ita Suarez loco citato nu. 20. & alij contra Diuum Bonauenturam, & alios.

Obijcies contra tertiam propositionem. Si peccata venialia de potentia Dei ordinaria non remittuntur absque remissione mortalium, sequitur morientẽ in peccato mortali simul cum venialibus nunquam obtinere remissionẽ venialium, sicut nunquam obtinet remissionem peccati mortalis post mortem, consequenter eum, qui decessit cũ peccato mortali, & veniali, puniendum esse pœna æterna non solum ob mortale, verum etiam ob veniale; cum enim super duratura sit culpa, sequitur etiam semper duraturam esse pœnam; quia culpa includit debitum ad pœnam.

Respondeo, peccatorem morientem in peccato mortali, & veniali nunquam obtinere remissionem peccati uenialis. consequenter perpetuo puniendum esse ob peccatũ ueniale, cum quo decessit; non quia peccata uenialia digna sint æterna pœna, sicut dignum est peccatum mortale, sed quia merentur pœnam, quamdiu non auferuntur; cum autem non ex accidenti contingat, vt nunquam auferantur ob coniunctionem cum peccato mortali, sequitur etiam, ut ex accidenti puniatur æterna pœna. Ita Valentia tom 4 disp. 7 quæst. 4. puncto 1. uers. sed illud fundamentum, Henriquez lib. 4. cap. 15. num. 2. Coninchus disp. 2. dubio 15. num. 132 Nugnus quæst. 87. art. 2. difficultate 3. uersi. Ad quartum argumentũ, & art 4. uersi. Ad secundum Vasquez 1. secundæ disp 141. & 3. parte disp. 87. art 3. dubio 4. ad finem, num. 16. & alij.

7 Quæres; utrum dari possit casus, ut quis decedat cum solis peccatis uenialibus.

Respondeo affirmatiuę cum communiori Doctorum sententia contra Durandum dist 21. q. 1. & alios. Ratio est, quia, si uir iustus commisso peccato ueniali repentina morte corripiatur, negari non potest, quin decedat cum solo ueniali, cum illud ueniale non sit remissum; non enim simul potest committi, & remitti; ergo dari potest casus, ut quis decedat cum solo ueniali.

Dices, si quis decedere posset cum solo ueniali sequeretur decedentem cum huiusmodi peccato nunquam perfruiturum gloria cœlesti; quia nihil coinquinatum potest introire in Cœlum Apocalipsis 13 nec potest quidquam assignari, per quod deleantur peccata uenialia post mortem; nam si aliquid assignari, potest maximẽ gratia, cum qua decessit; hæc autem non est remissiua peccatorum uenialium: cum non sit incompossibilis cum peccatis uenialibus, alioquin etiam abstulisset peccata uenialia ante mortem; sed non uidetur admittendum, decedentem cum solo ueniali nunquam perfruiturum gloria cœlesti; cum per gratiam habeat ius ad gloriam; ergo non uidetur dari posse casus in quo quis cum solo ueniali decedat.

Respondeo cum Diuo Thoma quæst. 7. de malo, art. 11. Suarez disp. 11. sect 4 num. 13 Coníncho loco citato, dub. 17. num. 137 Henriquez lib. 4. cap. 15. num 9. Vasquez 3. parte quæst. 87 art. 1. dubio 2. num 11 & alijs. decedentem cum solo ueniali posse frui gloria deleto peccato ueniali, quod iuxta citatos Doctores aufertur per actum dilectionis Dei, & contritionis, quem anima in primo instanti separationis à corpore elicit; cum enim anima in eo instanti benè cognoscat suum statum, habeatque auxilium efficax ad huiusmodi actum eliciendum, re ipsa elicit talem actum, & per illum, utpotè incompossibilem cum peccatis uenialibus, obtinet remissionem peccati uenialis.

Alij aliter respondent; nam Scotus in 4. dist. 21 quæst. 1. dicit, peccata uenialia deleri per solutionem pœnæ debitæ. Sed hoc mihi non probatur; quia peccatum duo continet, culpam scilicet, & obligationem ad pœnam, quę tandiu perseuerat, quandiu culpa per aliquid incompossibile auferatur.

Sotus uerò dist. 15. quæst. 2. art. 1. & Valentia tomo 4. disp. 7. q. 4. puncto 1. ad finem putant, deleri per actum charitatis, quo anima acceptat, & subit pœnas. Sed hoc mihi non placet; quia non constat talem actum habere

suffi-

sufficientem incompossibilitatem cum peccato veniali.

Mihi ergo placet opinio Diui Thomæ, Suarez, Coninchi, Henriquez, & aliorum ob rationem in responsione allatam; Ex qua opinione infertur, peccata venialia post hanc vitam remitti posse per actum contritionis, vtpote incompossibilem cum peccatis venialibus; non tamen per talem actum tollitur pœna illis peccatis debita; non enim tollitur per modum meriti; cum post hanc vitam non sit tempus merendi, Ioannis 6. Venit nox, quando nemo potest operari, id est meritoriè; neque tollitur per modum satisfactionis; quia post hanc vitam, sicut non est tempus merendi, ita neque satisfaciendi, sed satispatiendi: Præterea si per huiusmodi actus tolleretur pœna peccatis venialibus debita, animæ in Purgatorio existentes plures huiusmodi actus elicerent, quibus se ab illis pœnis citò expedirent; Hoc autem videtur contra communem Ecclesiæ opinionem; cum constet plures animas in pœnis Purgatorij diutius detineri. Quamobrem huiusmodi pœna tollitur per satispassiones, & suffragia, vt patebit de Indulgentijs, & suffragijs: Ita Vasquez loco citato, nu. 21. Coninchus loco citato, & alij communiter.

SECTIO III.

De effectu pœnitentiæ quoad irreuocabilitatem peccatorum semel dimissorum.

IN præcedentibus ostendimus per Sacramentum pœnitentiæ deleri peccata non solum mortalia, verum etiã venialia: Quærendum modo est, vtrum peccata per pœnitentiam ita deleantur, vt non amplius redeant in se formaliter, vel æquiualenter, tam quo ad culpam, quam quo ad pœnæ reatum.

PVNCTVM I.

Vtrùm peccata ita deleantur per pœnitentiam, vt per subsequens peccatum redeant in se formaliter quoad culpam.

1 An peccata per pœnitentiam semel deleta redire possint de potentiâ Dei per subsequens peccatum.

VNICA PROPOSITIO.

1 PEccata ita delentur per pœnitentiam, vt de lege ordinaria non redeant, nec etiam redire possint de potentia Dei absoluta, etiamsi noua peccata multiplicentur. Ita Sanctus Thomas tertia parte q.88. art. 1. Nugnus ibidem difficultate 1. & 2. Sotus dist. 16. q. 1. art. primo, Valentia disp. 7 quæst. 5. puncto primo. Suarez disp 13. sect. 1. Coninchus disp. 2. de pœnitentia dubio 18. nu. 146. & 146. Henriquez cap. 32. num. 4. Vasquez 3. parte disp. 88 art. 1. dubio vnico nu. 5. Zerola cap. 2. de pœnitentia quæsito 21. Paludanus, Ricardus, Maior, & alij apud Henriquez loco citato in Commentario L.S. & apud Vasquez loco cit.

Hæc propositio patet, tum ex c. vltimo de pœnitentia dist. 4. vbi habetur, Diuinam clementiam non pati peccata semel dimissa iterum redire. Tum quia, si peccata semel dimissa reuiuiscunt, dicendum est miraculosè reuiuiscere; nam idem numero effectus non potest viribus naturæ reparari, & reproduci, vt communis est Philosophorũ, & Theologorum opinio. Cum autem opera miraculosa principaliter fiant a Deo, illique principaliter tribuantur, sequitur reuiuiscentiam peccatorum, si datur, principaliter tribuendam esse Deo; Cum autem absurdum sit, reuiuiscentiam peccati principaliter Deo tribuere, & asserere Deum esse peccati auctorem; Deus enim odio habet impium, & impietatem eius, & intentator malorum est, inquit Diuus Iacobus, sequitur peccata semel dimissa non posse reuiuiscere; & hæc ratio probat peccata non solum de potentia Dei ordinaria non posse reuiuiscere, verum neque de absoluta.

Obiicies primò, si peccata non possunt reuiuiscere saltem de potentia Dei absoluta, maxime quia Deus diceretur peccare; sed posita reuiuiscentia peccatorum non diciturpeccare; Deus enim non dicitur peccare, dum concurrit cum homine peccante, exempli gratia cum furante, vel blasphemante; ergo neque dicetur peccare, si concurrat ad reuiuiscentiam peccatorum; ergo peccata possunt saltem de potentia Dei absoluta reuiuiscere.

Respondeo, Deum, dum concurrit cum homine peccante ad actionem, quæ est fundamentum malitiæ, & peccati, non dici peccare; quia concurrit iuxta exigentiam causæ secundæ, quæ sine concursu causæ primæ, nihil operari potest. In nostro verò casu peccatum tribueretur Deo; quia Deus non concurreret iuxta exigentiam causæ secundæ; cum causa secunda non exigat, vt idem numero effectus redeat, & reuiuiscat; cum autem absurdum sit peccata Deo principaliter tribuere, non est concedendum, eadem peccata posse per subsequentia peccata reuiuiscere, & redire.

Obiicies secundò, peccatum habituale mortale, quod semel fuit remissum, & condonatum, consistebat in priuatione gratiæ, & auersione a Deo; sed per subsequens peccatum mortale, redit priuatio gratiæ, & auersio a Deo; ergo idem peccatum redit, & reuiuiscit.

Respondeo per subsequens peccatum redire priuationem gratiæ, & auersionem a Deo, vt est communis omnibus peccatis mortalibus, & vt prouenit ex tali actu cõmisso post remissionem; sed nego redire priuationem gratiæ, & auersionem a Deo, quatenus consequebatur ex priori actu, & ex priore transgressione, cuius remissio iam fuit obtenta, vt suppono. Ita Valentia loco citato, puncto 1. in principio, & alij Doctores citati.

PVNCTVM II.

Vtrum peccata semel remissa per subsequens peccatum redeant saltem æquiualenter.

1 An peccata commissa post remissionem aliorum sint grauiora.
2 Ingratitudo quotuplex sit.
3 An aperienda sit in confessione ingratitudo materialis.
4 An peccata commissa post præcedentia remissa grauiora sint peccatis antea remissis.
5 An peccatum ingratitudinis seruatur tam in mortalibus, quam in venialibus.
6 An peccatum ingratitudinis sit maius, quo quis peccat post maiora, & plura beneficia.
7 An peccatum commissum post innocentiam sit maius peccato commisso post pœnitentiam.

QVærendum est in hoc puncto, vtrum peccata commissa post obtentam aliorum peccatorum remissionem grauiora sint; nam inde constabit, vtrum aliqua ratione quoad culpam redire dicantur.

VNICA PROPOSITIO.

1 PEccata commissa post obtentam aliorum peccatorum remissionem, grauiora sunt, habentque maiorem deformitatem ratione ingratitudinis contra beneficium prius acceptum, consequenter priora peccata dicuntur aliquo pacto redire, non in se, & formaliter, vt in præcedenti puncto explicauimus, sed ratione maioris deformitatis, quæ in peccato post remissionem aliorum commisso continetur. Ratio est, quia peccatum, seu offensa grauior est cæteris paribus, quo maiora fuerunt auxilia, & dona à Deo recepta; nam Deus videtur aliqua ratione virtualiter contemni, cum de nouo offendatur post tanti beneficij collationem, nec ipsius ratio haberi videatur. Ita S. Thomas q. 88. art. 2. & 4. Nugnus ibidem difficultate vnica versus finem. Suarez disp 13. sec. 3. Zerola de pœnitentia c. 2. quæsito 21. vers. Dico secundò, Valentia to. 4. disp. 7. q. 5. puncto 2. in principio, Henriquez lib. 4. c. 32 nu. 4 Coninchus disp. 2. dubio 19. nu. 151. Vasquez de pœnitentia disp. 88. art. 2. dubio vnico, & alij. Pro maiori intelligentia eorum, quæ in hac propositione diximus.

2 Aduertendum est primò, duplicem esse ingratitudinem, vna dicitur circunstantia, seu conditio generalis peccatorum commissorum post remissionem aliorum, & dicitur ingratitudo materialis, & est circunstantia aggrauans, & consequens generaliter omne peccatum mortale peccatoris lapsi post remissionem præcedentium peccatorum. Altera dicitur ingratitudo specialis, seu speciale peccatum ingratitudinis, quod contingere consueuit, quoties peccator eo animo committit peccatum, vt vilipendatur beneficium acceptum in remissione priorum peccatorum, & hæc specialis ingratitudo specialem habet malitiam, & est grauior ingratitudine materiali, & est necessario explicanda in confessione, cum sit peccatum specie distinctum à reliquis peccatis.

3 Vtrum verò in confessione aperienda sit ingratitudo materialis, dissensio est inter Doctores; nam Scotus in 4. dist. 22. q. 1. art. 3. putat explicandam esse saltem in genere, dicendo se alias peccata commisisse, quorum se credit absolutionem obtinuisse, & hanc sententiam probabilem putat Nugnus q. 88. art. 4. difficultate 1. ad finem.

Sotus verò dist. 16. q. 1. ar. 4. Zerola loco citato, Coninchus loco citato, nu. 156. Valentia loco citato puncto 2. & alij, quibus Ego adhæreo, negant explicandam esse, nisi forte post frequentissimam, & grauissimam reincidentiam in peccatum. Ratio est, tum quia huiusmodi reincidentia notabiliter aggrauat peccata subsequentia, & non mutat speciem, vt fatetur etiam Henriquez loco citato, nu 4. & innuit Nugnus loco citato, & Vasquez loco citato, art. 2. & 4. Circunstantiæ autem aggrauantes, & non mutantes speciem in nostra sententia non sunt necessario explicandæ in confessione. Tum quia huiusmodi ingratitudo vagari videtur per omnia peccata quatenus homo, quoties peccat, facit quodammodo contra beneficium Diuinum, consequenter expresso peccato principali, censetur etiam sufficienter expressum peccatum, quod omnia peccata comitari consueuit, vt a simili patet in aliis exemplis superius adductis.

4 Aduertendum est secundò, peccata commissa post præcedentia remissa esse quidem grauiora ratione ingratitudinis, quam alioquin essent præcisa circunstantia ingratitudinis, non tamen semper esse grauiora, vel æqualia peccatis antea remissis. Quamobrem si quis committat furtum post obtentam remissionem adulterij, vel homicidij, non ita grauiter peccat ratione ingratitudinis, sicut peccauit adulterando, vel occidendo. Quamquam ipsius furtum grauius est ratione ingratitudinis, quam alioquin esset præcisa ingratitudine, tamen non ascendit ad grauitatem adulterij, vel homicidij. Ita Coninchus loco citato num. 51. ad finem, & alij Doctores citati.

5 Quæres primò, vtrum peccatum ingratitudinis non solum cernatur in peccatis mortalibus, quæ post obtentam aliorum remissionem committuntur, verum etiam in venialibus cum deliberatione factis, obtenta aliorum remissione.

Respondeo affirmatiuè. Ratio enim, quæ affertur pro mortalibus, potest cum proportione applicari venialibus. Ita Valentia loco citato, puncto 2. vers. Est autem, Henriquez loco citato, num 9. ad finem, Coninchus loco citato, dubio 19 ad finem num. 157. Sotus, Ledesma, & alij apud Henriquez.

6 Quæres secundò, vtrum peccatum ingratitudinis sit maius, quo quis peccat post plura, & maiora beneficia: Exempli gratia post plura, & plura peccata dimissa?

Respondeo affirmatiue, vt patet tum ex illo loco Lucæ 7. Cui plus dimittitur plus debet diligere. Tum quia videtur magis Deus contemni. Ita Doctores citati.

7 Quæres tertiò, vtrum peccatum commissum post innocentiam, idest post gratiam baptismalem sit maius peccato commisso post pœnitentiam.

Respondet Scotus in 4. dist. 22. q. 1. art. 3. maius esse peccatum, quod committitur post innocentiam baptismalem; quia peccator facit contra maius beneficium; cū innocencia sit maius beneficium, quam sit remissio peccatorum.

Verum iuxta Diuum Thomam q. 88. art. 2. Henriquez loco citato, nu. 4. Sotum in 4. dist. 15. q. 2. art. 1. Valentiam loco citato, puncto 2. ad finem, Zerolam loco citato, quæsito 22. & alios, quorum sententia mihi probabilior videtur, grauius peccatum est, quod committitur post remissionem peccatorum; quia post remissionem peccatorum est maior obligatio gratitudinis; cum beneficium remissionis conferatur in minus dignum, quam beneficium innocentiæ, consequenter maior est ingratitudo peccare post obtentam peccatorum remissionem. Videte Suarez loco citato à nu. 13. vsque ad 18. Henriquez loco citato, num. 4. & 5. Valentiam loco citato, puncto 2. ad finem, Nugnum loco citato, §. Sed circa hoc ipsum versic. Pro explicatione, Coninchum loco citato, dubio 19. num. 154. Vasquez loco citato, art. 3.

PVNCTVM III.

Vtrum peccata ita deleantur per pœnitentiam, vt semel remissa non redeant quo ad reatum pœnę per subsequens peccatum.

1 *An peccata prius remissa possint de potentia ordinaria quo ad reatum pœnæ redire per subsequens peccatum.*

2 *An grauius puniendus sit in Inferno, qui post obtentam remissionem labitur in mortale peccatum.*

3 *An peccator, qui damnatur pro peccato post remissionem commisso perpetuo puniendus sit pro tali peccato, & pro peccatis antea dimissis.*

4 *An reatus peccatorum præcedentium possit de potentia Dei absoluta redire per subsequens peccatum.*

5 *An hoc idem dici possit de culpa.*

Quæram primò, vtrum peccata semel dimissa redeant de potentia Dei ordinaria, Secundò vtrum redire possint de potentia Dei absoluta.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Peccata prius remissa non redeunt, nec etiam redire possunt de potentia Dei ordinaria quo ad reatum pęnæ per subsequens peccatum, quamuis aliquo modo ratione scilicet maioris ingratitudinis dici possint redire, tamen in se formaliter non redeunt quo ad reatum pęnæ per subsequens peccatum. Ita S. Thomas q. 88. art. 1. & 4. Nugnus ibidem. Suarez disp. 13. sec. 2. Henriquez lib. 4 c 32, nu. 8. ad finem Valentia loco supra citato, puncto 3. Vasquez loco supra citato, art. [illegible] num 52. & 75 Zerola loco supra citato, Pesantius 3. parte q 88. art 1. disp. vnica, & alij communiter Doctores. Ratio est, tum quia reatus pœnæ sequitur culpam, sed culpa nō redit in se formaliter, sed solum aliquo modo ratione ingratitudinis; ergo neque reatus pęnæ redit in se, & formaliter, sed solum quatenus peccatori ratione ingratitudinis maior pœna debetur. Tum quia debitum absolutè extinctum non potest iterum reuiuiscere per solam creditoris voluntatē; reatus autem pęnæ est quoddam debitum, quod absolutè, & simpliciter aufertur à Deo; ergo reatus pœnæ æternæ non redit per subsequens peccatum.

Obijcies primò, Priuatio Beatitudinis redit per subsequens peccatum mortale; cum homo per peccatum mortale fiat dignus æterna pœna; ergo peccata non ita delentur per pœnitentiam, quin per subsequens peccatum redeat reatus pęnæ, saltem pœnę damni, quem reatum in priuatione beatitudinis consistere communiter asserunt Doctores.

Respondeo, per subsequens peccatum non redire priuationem beatitudinis, seu reatum, quatenus proueniebat à priori peccato remisso, sed quatenus prouenit ab hoc actu malo commisso post remissionem præcedentium peccatorum. Hinc tamen non sequitur, peccata prius remissa per pęnitentiam redire in se, & formaliter quoad reatum per subsequens peccatum.

Obijcies secundò, Qui offendit in vno, factus est omnium reus Iacobi 2. Ergo reatus omnium præcedentium peccatorum semel per pœnitentiam remissorum redit per subsequens peccatum; alioquin peccator reus omnium fieri non diceretur.

Respondeo primò, offendentem in vno fieri reum omnium aliquo modo ratione ingratitudinis, non vero fieri reum omnium formaliter, & per se.

Secundò, fieri reum quo ad priuationem gratiæ, & auersionem à Deo; cum peccator per vnum peccatū mortale incurrat

incurrat priuationem gratię, & auersionem a Deo, quæ peccatis omnibus mortalibus communis est, non tamen incurrit priuationem, & auersionem, quatenus proueniebat a priori peccato remisso, consequenter peccatum prius remissum per pœnitentiam non redit in se formaliter per subsequens peccatum.

2 Ex dictis sequitur eum, qui post obtentam præcedentium peccatorum remissionem lapsus est in aliquod peccatum, grauius puniendum esse in Inferno ob huiusmodi peccatum ratione ingratitudinis, quam alioquin puniendus fuisset, pręcisa ingratitudinis circunstantia; nam peccatum semel per pœnitentiam remissum, quamuis in se formaliter non redeat quo ad reatum pœnę, tamen dicitur aliquo modo redire ratione ingratitudinis.

3 Sed modo difficultas est, vtrum peccator, qui damnatur ob aliquod peccatum mortale, in quod prolapsus est post obtentam peccatorum pręcedentium remissionem, perpetuò puniendus sit, non solum pro peccato, in quod relapsus est, verum etiam pro peccatis antea dimissis.

Respondeo, puniendum esse, non solum pro mortali, in quod lapsus est post obtentam aliorum remissionem, verum etiam pro peccatis quo ad culpam dimissis, pro quibus nondum in hac vita satisfecit, vt patet a simili ex supradictis de eo, qui decedit cum veniali, & cum mortali peccato. Ratio est, quia licet pro peccatis mortalibus quo ad culpam dimissis debeatur pœna tantummodo temporalis; tamen per accidens pęna fit ęterna; quia, cum pœna tollatur satisfaciendo, & in Inferno non fit satisfactio, sequitur, damnatum ob peccatum commissum post obtentam aliorum præcedentium remissionem perpetuò puniendum esse, non solum pro peccato, in quod relapsus est post remissionem, verum etiam pro peccatis antea remissis, pro quibus in hac vita non satisfecit. Secus si pro ipsis in hac vita satisfactionem præstitit; nulla enim debetur pœna pro peccatis, quo ad culpam, & quo ad pęnam remissis, nisi forte ratione ingratitudinis ea ratione, qua explicauimus. Ita S. Thomas prima secundæ q. 87. art. 5. ad tertium, Henriquez loco citato c. 32. nu. 8. Suarez, & alij communiter.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 Peccata non ita delentur per pœnitentiam, quin reatus peccatorum præcedentium de potentia Dei absoluta redire possit per subsequens peccatum. Ratio est, quia peccata possunt remitti sub conditione, vt, si peccator de nouo peccet, redeat idem pœnæ reatus, ac si peccata remissa non fuissent. Cum ergo non implicet, peccata remitti sub hac conditione, sequitur, eundem pœnæ reatum posse de potentia Dei absoluta per subsequens peccatum redire. Ita Suarez disp. 23. sec. 2. nu. 5. Valentia to. 4. disp. 7. q. 5. puncto 1. Henriquez lib. 4. c. 32. num. 4. in commentario littera T, Coninchus loco citato numero 148. & alij.

5 An verò hoc idem inferri possit de culpa, dissensio est inter Doctores, Nam Valentia affirmat. Coninchus verò loco citato, Vasquez loco citato nu. 81 Sotus, & alij locis citatis negant, quorum sententia valde probabilis est, vt patet perpendenti, non solum rationes ab iisdem Doctoribus relatas, verum etiam illas, quas nos puncto primo adduximus.

SECTIO IV.

De effectu pœnitentiæ, quo ad recuperationem meritorum gratiæ, & virtutum.

In hac sectione quærendum est primò, vtrum recuperentur opera facta ante pœnitentiam, ita vt superueniente pœnitentia, valeant ad vitam æternam. Secundo vtrum per pœnitentiam restituatur gratia præcedens, & virtutes, quarum peccator iacturam fecerat per mortale peccatum.

PVNCTVM I.

Vtrum opera facta ante pœnitentiam recuperentur superueniente pœnitentia, ita vt valeant ad vitam æternam.

1 Notandum bona opera esse in triplici genere. Prima dicuntur mortua priuatiuè, quia carent vita gratiæ, vt est eleemosyna, ieiunium, & alia pia opera facta a peccatore, quandiu caret diuina gratia, quæ vita animæ meritò nuncupari potest.

Secunda dicuntur mortua effectiuè, seu mortifera; quia mortem inferunt spiritualem, vel ad illam disponunt, & hæc sunt peccata mortalia, quæ animam spiritualiter enecant, vel etiam peccata venialia, quæ ad mortalia quodammodo disponunt.

Tertia dicũtur mortificata, & hæc sunt bona opera præstita a peccatore, antequam in grauem culpam prolaberetur; dicuntur autem mortificata, quia mortificantur per subsequens peccatum, nec prosunt ad vitam æternam eo nondum remisso.

De operibus secundi generis, quæ mortifera nuncupantur, non est nobis disputandum in præsenti sectione, quia inter omnes constat, huiusmodi opera non solum non valere ad vitam æternam, verum etiam potius traducere ad mortem, & ad æternam damnationem, iuxta illud Apostoli ad Romanos 6. Stipendium peccati est mors. Immo tantum abest, vt huiusmodi opera valere possint per pœnitentiam, vt potius per pœnitentiam ipsa destrui necesse sit, sicut albedine destruitur nigredo, & calore frigus.

Difficultas igitur est primo, vtrum opera primi generis, quæ dicuntur mortua priuatiuè, per subsequentem pęnitentiam reuiuiscant.

Secundò, vtrum reuiuiscant opera tertij generis, quæ dicuntur mortificata.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Opera mortua priuatiuè non reuiuiscunt, nec fiunt meritoria vitæ æternæ per subsequentem pœnitentiam. Ita S. Thomas 3. parte q. 89. art. 6. Vasquez ibidem, Nugnus ibidem, & in additionibus q. 14. art. 2. Suarez ibidem in Commentario articuli sexti, Henriquez lib. 4. c. 16. nu. 4. & c. 33. nu. 1 Coninchus disp. 2. de pœnitentia dubio 10. nu. 1. 8. Valentia to. 4. disp. 7. q. 6. puncto 1. & alij communiter. Ratio est, tum quia, vt aliquod opus sit meritorium vitę æternæ, necesse est, vt fiat ab homine existente in gratia, ex Tridentino sess. 6. cap. 16. sed opera mortua priuatiuè non sunt facta ab homine existente in gratia; ergo non sunt meritoria vitæ æternæ; ergo non reuiuiscunt, nec fiunt meritoria per subsequentem pęnitentiam. Tum quia reuiuiscere est remoto impedimento peccati accipere vitam, & valorem, quem habebant opera, quando facta sunt; sed opera mortua priuatiuè, quando facta sunt, non habebant meritum vitæ æternæ; cum his, qui ea fecit, non haberet gratiam, aut charitatem, sine qua nostræ actiones ad vitam æternam non prosunt, iuxta illud Corinthiorum 13. si dedero corpus meum ita, vt ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest: ergo opera mortua priuatiuè non reuiuiscunt, nec fiunt meritoria vitæ æternæ per subsequentem pęnitẽtiã.

Obicies, si opera mortua priuatiuè non reuiuiscerent per subsequentem pęnitentiam, sequeretur, opera bona facta à peccatore, nihil prodesse; hoc autem videtur falsum; ergo etiam falsum videtur opera bona non reuiuiscere per subsequentem pęnitentiam.

Respondeo, huiusmodi opera bona nihil prodesse ad vitam æternam promerendam, multum verò prodesse ad alios fines, vt primò ad obtinenda bona temporalia Secũdo ad humiliationem. Tertiò ad vitanda maiora tormẽta

in Inferno, quatenus per huiusmodi bona opera adimplentur diuina præcepta, quorum violatione maiora tormenta subeunda essent in Inferno, quæ omnia his duobus versibus comprehendit Glossa cap. Quod quidam de pœnitentia, & remissione.

Quæ cum mortali bona fiunt, dant bona terræ;
Cor faciunt humile, minuunt tormenta gehennæ.

Idem sentit Sotus dist. 19. q. 1. art. 5. Henriquez loco citato, num 3. ad finem, Coninchus loco citato, Nugnus in additionibus q. 14 art. 2. ad finem, Zerola in praxi de Sacramento pœnitentiæ cap. 15. quæsito 18. & alij communiter.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 Opera mortificata per peccatum valeant per subsequentem pœnitentiam ad vitam æternam consequendam. Ita Sanctus Thomas 3. parte q. 89. art. 5 Nugnus ibidem. Henriquez cap 33. num. 1 in commentario, Coninchus de pœnitentia disp. 3. dubio 10. num. 167. Pesantius 3. parte q. 89. disp. 1. & 2. Vasquez 3. parte q. 8. art. 5. dubio primo, Valentia loco citato, & alij communiter. Hæc propositio patet, tum ex Ioelis 2. Vbi Dominus alloquens penitentes ait; Reddam vobis annos, quos comedit locusta, bruchus, & rubigo, & eruca. Tum ex 33. Ezechielis, vbi dicitur: Impietas impij non nocebit ei, in quacunque die conuersus fuerit ab impietate sua; si autem peccator per pęnitentiam non recuperaret merita, & gratiam, impietas, seu peccatum ipsius peccatoris multum ei noceret in æternum. Tum ex diuo Ambrosio lib. 2. in Lucam, vbi in hæc verba loquitur; Vide quã bonus Deus, & facilis indulgere peccatis, non solum ablata restituit, verum etiam insperata concedit. Tum quia ad infinitam Dei misericordiam spectare uidetur, vt dum peccatorem in gratiam, & reconciliationem recipit, in eandem gratiam, & in priora merita restituat. Tum quia sublata causa cessat effectus; sed causa, propter quã bona opera remanebant mortificata, fuit peccatum illis superueniens; ergo sublato peccato iterum incipiunt valere, vtpote sublato impedimento, sicut Sacramentum Baptismi, pęnitentiæ, &c. sublato obice suum præstat effectum.

Obiicies primò, Opera bona per subsequens peccatum fiunt mortua, & omnino destruuntur; sicut enim gratia superueniens destruit omnino peccata præcedentia; Ita peccatum subsequens destruit omnino merita antecedentia; ergo merita præcedentia reuiuiscere non possunt per subsequentem pœnitentiam; cum semel extinctum non reuiuiscat.

Respondeo, negando opera bona facta in gratia mori, & omnino destrui per subsequens peccatum; peccatum enim non est ita efficax respectu præcedentium meritorum, sicut est gratia respectu peccatorum, quæ per ipsam destruuntur, ac delentur, vt clarius patebit ex sequentis obiectionis responsione.

Obijcies secundò, peccata antea deleta non reuiuiscũt in se formaliter per subsequens peccatum, vt superius ostendimus; ergo neque bona opera reuiuiscunt per gratiam.

Respondeo negando consequentiam. Ratio disparitatis est, quia peccata absolutè extinguuntur, nec possunt reuiuiscere; nam si reuiuiscerent, miraculosè reuiuiscerent, & talis reuiuiscentiæ auctor esset Deus, quod est absurdum; bona vero opera non absolutè extinguuntur, sed retinentur in acceptatione Dei, ex cuius misericordia reuiuiscunt, & præmiantur ex iustitia; Deus enim confert vitam æternam tanquam mercedem bonis operibus debitã, vt ait Tridentinum sess. 6 c. 16. vbi eam appellat coronam iustitiæ. Ita S. Thomas q. 89 art. 4 Nugnus ibidem ad finem, Henriquez cap. 33. num. 1. Vasquez loco citato nu. 41. & alij.

4 Ex dictis colligi potest, non solum aliqua, verum etiã omnia merita per peccatum mortificata reuiuiscere per gratiam subsequentem, vt patet tum ex allatis rationibus. Tum quia non est maior ratio vnius meriti, quam omnium.

Ex quo etiam infertur, Deum collaturum visionem beatificam non solum propter merita facta post resipiscentiam, verum etiam propter merita, quæ per subsequẽtem pęnitentiam reuiuiscunt; cum enim hæc merita, quando facta fuerunt, digna essent vita æterna, & modo reuiuiscant, sequitur, Deum collaturum præmium etiam intuitu meritorum, & bonorum operum reuiuiscentium. Quamobrem Tridentinum testatur ita præmianda esse merita antecedentia, sicut alia quælibet bona opera, modo homo moriatur cum gratia. Videte Suarez in opusculis de reuiuiscentia meritorum, Henriquez lib. 4. cap. 16. nu. 5. & c. 33. & 34. & alios præcitatos Doctores.

PVNCTVM II.

Vtrum per subsequentem pœnitentiam restituantur gratia præcedens, & virtutes.

1 *Quot modis recipiatur gratia.*
2 *Virtutes in quot multiplici differentia sint.*
3 *An omnes virtutes supernaturales infusæ amittantur per quodlibet peccatum mortale.*
4 *An per pœnitentiam non solum recipiatur noua gratia, verum etiam restituatur tota præcedens præcedentibus meritis respondens.*
5 *An recipiatur gratia respondens non solum præcedentibus meritis, verum etiam respondens Sacramentis.*
6 *An per pœnitentiam recuperentur virtutes, quæ cum gratia amittuntur.*
7 *Quanam virtutes restituantur per pœnitentiam.*

1 PRo intelligentia istius puncti præmittendum est primò, gratiam aliquando recipi per merita, & dispositiones subiecti, seu ex opere operantis, Aliquando vltra merita, & dispositionem subiecti, seu ex opere operato, vt patet ex dictis de Sacramentis in genere.

2 Præmittendum est secundo, virtutes alias esse morales, & acquisitas, alias supernaturales, & infusas. In hoc Puncto difficultas non est de virtutibus moralibus; cum non amittantur per peccata, sed simul cum peccatis stare queant. Difficultas solum est de virtutibus supernaturalibus infusis, quæ gratiam comitãtur, simulque cum gratia per peccatum amittuntur, vt est virtus charitatis.

3 Obserua tamen, non omnes virtutes supernaturales infusas amitti per quodlibet peccatum mortale; fides enim, & spes non amittuntur per singula peccata mortalia, licet fides amittatur per peccatum infidelitatis, & spes per peccatum desperationis, vt suo loco explicauimus.

His præmissis, quærendum est primò, vtrum gratia per peccatum amissa restituatur per subsequentem pœnitentiam, siue gratia obtenta esset ex opere operantis, siue ex opere operato. Secundò, vtrum per subsequentem pęnitentiam restituantur virtutes, quæ gratiam consequuntur, & cum gratia simul amittuntur.

PRIMA PROPOSITIO.

4 PEr pœnitentiam non solum recipitur noua gratia, verum etiam restituitur tota gratia præcedẽs, quæ præcedentibus meritis respondebat. Hæc propositio duas habet partes. Prima est nouam gratiam recipi per penitentiam, & hæc patet, quia homo iustificatur per nouam gratiam, quæ vel illi conferatur intuitu dispositionum, vt contritionis, quam peccator elicuit, vel intuitu Sacramenti, quod suscepit.

Secunda pars est, restitui gratiam præcedentibus meritis respondentem, & hæc etiam constat, tum ex rationibus allatis in secunda propositione puncti præcedentis. Tum quia ipsa merita præcedentia reuiuiscunt, vt superius ostendimus; ergo etiam restituitur gratia præcedentibus meritis respondens; cum enim opera mortificata valere incipiant per pęnitentiam ad vitam, & gloriam æternam; ad vitam autem, & gloriam æternam de lege ordinaria non valeant, nisi mediante gratia, quæ est ius ad gloriam, sequitur reuiuiscentibus operibus, seu meritis reuiuiscere, & recuperari gratiam illis operibus, seu meritis respondentem. Ita Coninchus loco citato nu. 16. & 170. Vasquez q 89. art. 5. dubio 3. nu. 7. & dubio 2 nu. 64. Zerola cap. 2 quæsito 24. Pesantius loco citato disp 4 Scotus, Durandus, & alij apud Vasquez loco citato, & apud Henriquez lib. 4. c. 33. nu. 8. quamuis ipse cum nonnullis alijs oppositum

oppositum sentiat cap 34. putans non restitui totam gratiam, quod idem sensit Ledesma quæst. 30. art. 1. Bannes secunda secundæ, q 24. ar. 6. Paludanus, Sotus, & alij apud eundem Henriquez c. 34 nu. 1. in commentario littera B.

5 Sed modo difficultas est, vtrum non solum recipiatur gratia respondens præcedentibus meritis, verum etiam respondens Sacramentis, & ex opere operato. Circa quã difficultatem S. Thomas loco citato ar. 5. Nugnus ibidem, Valentia loco citato, puncto 1. versus finem, & puncto 3. etiam versus finem, Henriquez lib 4. c. 16. nu. 5. & cap. 34. nu. 3. & 4. & alij apud Zerolam cap. 2. de pœnitentia quæsito 14. & apud Vasquez 3. parte, q. 89. art. 5. dubio 2. & dubio 3. nu. 17. negant semper restitui totam gratiam præcedentem, sed iuxta dispositionem, qua homo se ad Deum conuertit, ita vt quando conuertitur, recipiat quidem gratiam respondentem meritis præcedentibus, vt probaui in secunda parte propositionis, gratiam vero respondentem Sacramentis, & operi operato recipiat maiorem, vel minorem iuxta maiorem, vel minorem dispositionem præsentem; Propterea, in sententia Diui Thomæ, & aliorum homo non semper resurgit in meliori statu, quam esset, quando per peccatum cecidit.

Scotus verò dist. 22. art. 2. quæstiuncula prima, Medina de pœnitentia q. 8 Coninchus loco citato, Nauarrus cap. Diuina de pœnitentia dist. 4 nu. 3. Durandus, & alij apud Henriquez lib. 4 cap 33. num. 8. in commentario littera X, & apud Vasquez loco citato, putant hominem semper resurgere in meliori statu; quia pœnitens recuperat totã gratiam præcedentem, quæ impediebatur per peccatum, simulque recipit eam gratiam, quæ respondet Sacramento, vel dispositioni, ratione cuius resurgit, consequenter resurgere videtur in meliori statu. Videte Valentiam to. 4. disp. 7 q. 6. puncto 1 & alios præcitatos Doctores.

Obicies primo, In Tridentino sess. 6. c. 7. habetur, iustificato gratiam infundi iuxta propriam ipsius dispositionem, & cooperationem, ergo falsum videtur, totam gratiam restitui per pœnitentiam.

Respondeo Concilium ibi loqui de gratia, quæ per se, & præcise respondet ipsismet actibus, & dispositionibus, nõ verò de gratia, quæ respondet meritis præcedentibus, quę reuiuiscit per pœnitentiam, non tanquam per propriam dispositionem, sed per accidens, tanquam per remouens prohibens; contritio enim Exempli gratia, per quam peccator resurgit, duo gerit officia; disponit enim ad gratiã, & ad viuificanda merita. Ita Coninchus loco citato nu. 173. Suarez in commentario articuli quinti num. 4. vers. Nullus potest, & alij.

Obijcies secundò, si peccator resurgeret in meliori statu, aut reciperet gratiam respondentem meritis, & Sacramentis præcedentibus, sequeretur peccatorem reportare cõmodum ex suo delicto, quod non videtur admittẽdum.

Respondeo negando hoc sequi; Tum quia peccator per peccatum fuit inimicus Dei. Tum quia quandiu extitit in peccato mortali, non exercuit opera meritoria vitæ æternæ. Tum quia per peccatum acquisiuit prauas inclinationes, & dispositiones. Ita Coninchus loco citato, & alij.

Ex dictis ergo sequitur, per pœnitentiam restitui gratiã præcedentem, quæ meritis, & Sacramentis præcedentibus respondebat: non enim est maior ratio, cur vna pars gratiæ potius, & non tota recuperetur.

SECVNDA PROPOSITIO.

6 Virtutes infusæ, quæ ita connexæ sunt cum gratia, vt simul cum ea amittantur, beneficio pœnitentiæ subsequentis recuperantur iuxta gradum gratiæ respondentem, Ita Sanctus Thomas quæst. 89. art. 1. & 2. Valentia tom. 4 disp. 7. q. 6. puncto 1. Henriquez loco citato, cap. 34. Suarez 3. parte quæst. 89 in commentario articuli primi, Zerola c. 2. quæsito 24. de pœnitentia, Coninchus loco citato, nu. 171. & alij communiter. Ratio est, tum, quia accessorium sequitur principale; sed principalis est gratia, quam in prima propositione diximus restitui per pœnitentiam, accessorium sunt virtutes, quæ ita connexæ sunt cum gratia, vt simul amittantur; ergo recuperata gratia recuperantur etiam virtutes comitantes gratiam iuxta gradum respondentem gratiæ, quam comitatur. Tum quia, supposita infinita Dei misericordia pœnitentia non est minoris efficaciæ, quam peccatum; sed per peccatum amittuntur virtutes infusæ, Iacobi secundo: Quicunque autem totam legem seruauerit, offendat autem in vno, factus est omnium reus; ergo etiam per gratiam recuperantur virtutes infusæ.

7 Hinc sequitur, per pœnitentiam restitui virtutem charitatis; virtutem pœnitentiæ infusæ, virtutem virginitatis, modo nondum commissum sit peccatum contra virginitatem; virginitas enim semel per peccatum contra virginitatem amissa, non amplius recuperatur per subsequentem pœnitentiam; restituitur tamen virtus illi respondens. Videte Suarez loco citato in commentario articuli tertij, & alios pręcitatos Doctores.

SECTIO V.
De effectu Sacramenti pœnitentiæ quoad obligationem sigilli.

Sigillum confessionis est obligatio, qua confessarius tenetur ea reticere, quæ sibi per confessionem manifestata fuerunt.

Dicitur sigillum; quia sicut ea, quæ in litteris sigillo munitis continentur, non possunt legi, alijsque manifestari, Ita neque possunt verbis, aut signis, aut factis directè, vel indirectè manifestari ea quæ audita sunt in confessione, vel aliquo modo pertinent ad ipsam, quatenus est confessio.

Ex quo patet, obligationem sigilli esse effectum ex confessione consurgentem, de quo agendum, est in præsenti sectione inquirendo. Primo quo iure Cofessarius ad sigillum teneatur. Secundò quænam sub sigillum cadant. Tertiò quinam ad sigillum teneantur. Quartò vtrum Confessarius loqui possit de auditis in confessione, aut vti scientia confessionis.

PVNCTVM I.
Quo iure Confessarius teneatur ad sigillum Confessionis.

1 *An Confessarius ad sigillum Confessionis iure naturæ teneatur.*
2 *An teneatur iure diuino.*
3 *An teneatur iure Ecclesiastico.*
4 *Quot peccata committantur ab eo, qui sigillum confessionis perfringit.*
5 *An violatio sigilli semper inducat peccatum mortale.*

In hoc puncto explicabimus, vtrum Confessarius teneatur ad sigillum iure naturæ, iure diuino, & Ecclesiastico.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Confessarius tenetur iurè naturæ ad sigillum Confessionis. Ratio est, tum quia ille, cui reuelatum est aliquid extra confessionem sub secreto, tenetur iurè naturæ secretum seruare, & violando secretum facit contra fidem datam, & tenetur ad restitutionem damni, quod ex iniusta secreti manifestatione nascitur, vt suo loco probauimus; ergo multo magis Confessarius iure naturæ tenetur audita in cõfessione sub secreto retinere. Tum quia iure naturæ tenemur cauere infamiam proximis ergo tenemur etiam iure naturæ audita in confessione reticere; cum ex illorum manifestatione infamia pœnitenti possit exoriri. Ita Menochius de arbitrarijs lib. 2. centuria 5. casu 414. Nauarrus cap. Sacerdos de pęnitentia dist 6. nu. 33. Reginaldus lib 3. nu. 3. Vasquez de pœnitentia q. 91. art. 4. dub. 1 nu. 9. Nugnus in additionibus q. 11. art. 1. difficultate post conclusionem vers. tertia ratio, Sayrus de pœnitentia c. 26. n. 11. Hieronymus Onuphrius de sacro sigillo sec. 1. q. 3. conclus. vnica, Pesantius in additionibus ad tertiam partem loco citando disp. 1. & alij communiter.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Confessarius iure diuino tenetur ad sigillũ cõfessionis. Ratio est, tũ quia Cõfessarius vices Dei gerit;

ſicut ergo Deus ita remittit peccata, vt ea tegat, eorumque obliuiſcatur pſalmo 31. Beati quorum remiſſæ ſunt iniquitates, & tecta ſunt peccata; & Ezechielis 18. omnium iniquitatum eius non recordabor amplius. Ita Confeſſarius tenetur peccata in confeſſione audita omnino tegere, & celare, cum Vicarius Chriſti ea ſolum præſtare debeat quæ Chriſto placent. Tum quia Chriſtus Confeſſionis Sacramentum inſtituendo cenſetur confeſſionem eo modo præcepiſſe, quo ab hominibus facile poſſet exerceri, & vſurpari; difficile autem ab hominibus vſurparetur; ſi Confeſſarius ad ſigillum non teneretur. Immo confeſſio efficeretur odioſa, & oneroſa, & ab ea fideles multum retraherentur, & abhorrerent. Ita Sanctus Thomas in additionibus, quæſt. 11. art. 1. Valentia to. 4. diſp. 7. quæſt. 13. puncto 1. Henriquez lib. 6. cap. 19. nu. 3. Coninchus diſp. 9. nu. 4. & dubio 2. nu 34. Sotus in 4. diſt. 18. quæſt. 4. ar. 5. Vaſquez loco citato nu. 10. Suarez, Nauarrus; Sayrus, Reginaldus Onuphrius, & alij locis citatis.

TERTIA PROPOSITIO.

3 Confeſſarius ad ſigillum confeſſionis non ſolum tenetur iure naturæ, & diuino, verum etiam Eccleſiaſtico, vt colligitur ex cap. Omnis vtriuſque ſexus de pœnitentiis, & remiſſionibus, vbi hoc ſtrictiſſimè præcipitur Confeſſario ſub pœna comminatoria depoſitionis, & perpetuæ pœnitentiæ in arcto Monaſterio faciendæ: quamquam hæc pœna extenditur ſolum ad Confeſſarium, & non ad alios; Alij tamen arbitrio Iudicis puniendi ſunt, vt docet Menochius loco citato, nu. 9. Graffius prima parte lib. 1. c. 23. ad finem nu. 45. Maſcardus to. 1. de probationibus concl. 377. Coninchus loco citato dubio 4. ad finẽ. Henriquez loco citato, c. 20. nu. 1. Reginaldus loco citato, num. 17. Nugnus loco citato, difficultate 1. verſ. Circa iura, Zerola ex parte in praxi de pœnitentia c. 20. quæſito 5. Onuphrius loco çit. & ſec. 5 queſt. 2 concl. vnica, & alij. Obſerua tamen cum Nugno loco citato. Primò penam peregrinationis, quæ olim iniungebatur frãgenti ſigillum confeſſionis mutatam fuiſſe in pœnam perpetuæ reclufionis in monaſterio, ne Sacerdotes cum dedecore ſtatus Eccleſiaſtici ſtipem mendicando quærere cogerentur.

Secundò improbabilem eſſe illorum opinionem, qui aſſerunt, Sacerdotem infringentem ſigillum confeſſionis incurrere irregularitatem; nam irregularitas non incurritur niſi in iure ſit expreſſa, vt bene Onuphrius de ſigillo ſec. 5. q. vltima concluſ. vnica, & alij.

4 Quæres, quot peccata committat, qui ſigillum confeſſionis perfringit.

Reſpondeo, duo ſaltem peccata committere. Primò peccat contra iuſtitiam, vt patet ex prima propoſitione, & ex dictis de violatione ſecreti in tractatu de reſtitutione, conſequenter tenetur ad reſtitutionem damni, inde ſecuti; cum ex violatione iuſtitiæ conſurgat obligatio reſtituendi damna.

Secundò peccat contra Religionem peccato ſacrilegij; facit enim iniuriam Sacramento pœnitentiæ, quod cum obligatione ſigilli a Deo inſtitutum fuit.

5 Addo, peccatum violationis ſigilli eſſe mortale, non ſolum ſi deliberatè detegatur peccatum mortale, verum etiam ſi peccatum veniale cum ſufficienti deliberatione manifeſtetur, etiamſi audientes non intelligant illud peccatum veniale auditum fuiſſe in confeſſione. Ratio eſt, quia per manifeſtationem peccati in confeſſione auditi, violatur ſigillum, & fit grauis iniuria Sacramento, etiamſi detegatur peccatum ſolum veniale.

Ex quo patet, in hac re non dari paruitatem materiæ excuſantem a mortali peccato, præſertim cum ex manifeſtatione cuiuslibet rei in confeſſione auditæ grauia ſequi poſſint incommoda, & confeſſio reddi poſſit odioſa, & oneroſa. Ita Suarez diſp. 33. ſec. 1. nu. 12. & ſec 3. num. 2. Sotus in 4. diſt. 18 quæſt. 4. art. 5. Nauarrus loco citato, num. 39. Reginaldus loco citato, num 4. & 24. Henriquez loco citato cap 19. num. 3. Vaſquez loco citato num. 14. & dubio 12. ad finem, Nugnus loco citato, verſ. Ad octauum argumentum. Hieronymus, Onuphrius de ſigillo ſec. 5, quæſt. 1. verſus Notandum ſecundo, & alij communiter.

PVNCTVM II.

Quænam cadant ſub ſigillum Confeſſionis.

1 Quænam cadant ſub ſigillum Confeſſionis.

2 An oriatur obligatio ſigilli, quando pœnitens ſcienter manifeſtat peccata ſua laico, vel Clerico, quem ſcit non eſſe Sacerdotem.

3 An is teneatur ad ſigillum, cui aliquid manifeſtatum eſt ſub ſigillo ab eo, qui non habebat intentionẽ confitendi.

4 An Confeſſarius teneatur ad ſigillum confeſſionis, quando dubitat aliquid ſibi reuelatum fuiſſe per ordinem ad confeſſionem.

5 An Confeſſarius teneatur obligatione ſigilli, quando quis ad ipſum acceſſit, vt ipſum pertraheret ad peccatum.

6 An Confeſſarius teneatur ad ſigillum, etiamſi pœnitentem non abſoluerit.

7 An propoſitum committendi aliquod peccatum cadat ſub ſigillum.

8 An Parochus ſub ſigillo teneatur reticere impedimentum in confeſſione cognitum.

9 An ſub ſigillum cadant peccata, tam venialia, quam mortalia, quamuis publica.

10 An ſub ſigillum cadant omnes circumſtantiæ quamuis inutiles in confeſſione manifeſtatæ.

11 An Confeſſarius vi ſigilli teneatur ad occultanda bona, & virtutes pœnitentis.

VNICA PROPOSITIO.

1 Ea omnia cadunt ſub confeſſionis ſigillum, quæ manifeſtata ſunt Sacerdoti per ordinem ad confeſsionem ſacramentalem, factam animo ſe accuſandi. Ratio cur hæc omnia cadant ſub ſigillum eſt, quia ex horum manifeſtatione Confeſſarius cenſetur ſacrilegus ſigilli violator, & confeſſio redditur odioſa. Secus dicendum eſt de iis, quæ non ſunt manifeſtata per ordinem ad confeſſionem ſacramentalem vt patet ex contraria ratione. Ita Nugnus cap. 18. num. 4. Vaſquez quæſt. 93. art. 4. dubio 2. nu. 6. Martinus Derrius tom. 3. magicarum diſquiſitionum, lib. 6 cap. 1. Lazarius in monitorijs ſec. 2. q. 17. nu. 18. & 24. Suarez diſp 33. ſec. 2. Henriquez lib. 6. c. 19 nu. 2. Reginaldus lib. 3. nu. 5. Coninchus de pœnitentia diſp. 9. nu. 4. Hieronymus, Onuphrius de ſigillo ſec. 4. q. 1. concluſione vnica, Zerola in praxi de Sacramento pœnitentiæ c. 20. quæſito 10. Peſantius in additionibus ad 3. partem q. 11. diſp. 2. & alij communiter.

Hinc colligi poteſt ſolutio multorum caſuum.

2 Primò, non oriri obligationem ſigilli, quando quis ſciẽter manifeſtat ſua peccata laico, vel Clerico, quem manifeſtans nouit non eſſe Sacerdotem, etiamſi credat ex tali confeſſione oriri obligationem ſigilli; hic enim non dicitur manifeſtare ſua peccata Sacerdoti in ordine ad confeſſionem Sacramentalem. Ita Coninchus loco citato nu. 6. Vaſquez loco citato nu. 5. Graffius prima parte lib. 1. c. 23. nu. 45. Nugnus in additionibus q. 11. art. 1. difficultate 1. verſ. Notandum eſt, Suarez, Reginaldus, & alij locis citatis.

Verum qui ſe finxit Sacerdotem, & ob talem fictionem cauſa fuit, cur pœnitens manifeſtauit ſua peccata, tenetur ad obligationem ſigilli. Ratio eſt, tum quia pœnitens manifeſtauit illi ſua peccata animo ſe accuſandi, & in ordine ad ſacramentalem confeſsionem, alioquin confeſsio redderetur odioſa; Tum quia fraus non debet patrocinari delinquenti. Ita Suarez loco citato, verſ. Maius dubium, Reginaldus loco citato nu. 6. & 16. Coninchus nu. 8. Nugnus loco citato art. 3. Graffius loco citato, & alij. Contra Onuphrium de ſigillo ſec. 3. q. vnica dubio 4. pagina 184.

3 Secundò, illum, cui aliquid ſub ſigillo confeſsionis manifeſtatum eſt ab eo, qui non habebat intentionem confitendi, non teneri ad ſigillum confeſſionis; nam quod de iure non ſubſiſtit, nullum præſtat effectum; effectus autem ſigilli prouenit à confeſſione facta animo ſe accuſandi, & per ordinem ad confeſſionem ſacramentalẽ; & hoc verum eſt, etiam ſi manifeſtans dixerit ſub ſigillo ſe illud manifeſtare, aut etiam ſi hoc manifeſtauerit flexis genib. vel præmiſſa confeſſione generali, quã aliqui pmittere cõ-

fueuerunt, dicendo Confiteor Deo Patri, &c. nam hæc protestatio, seu actio non efficit manifestationem Sacramentalem, seu per ordinem ad confessionem Sacramentalem. Verum tamen est, eum, cui aliquid hoc pacto fuit manifestatum, teneri ad secretum naturale, vt per se patet. Ita Vasquez loco citato dubio 2 num 13. Nugnus loco citato, vers. Sed quid dicendum, Graffius loco citato, num. 26. Coninchus num. 6. Reginaldus nu. 5. & 67 Henriquez cap. 21. num. 3. littera P, Valentia disp. 7. quæst. 13. puncto 3. Lazarius loco citato, Sanch. lib. 3. de matrimonio, disp. 13. num. 6. & alij.

4 Si quæras, vtrum Confessarius teneatur ad sigillum cōfessionis, quando dubitat, an aliquid sibi reuelatum fuerit a pœnitente per ordinem ad confessionem.

Respondetur affirmatiuè; quia rationabiliter præsumēdum est in fauorem confessionis, & pœnitentis, ne confessio fiat odiosa. Ita Graffius loco citato; Suarez loco citato, sect. 2. Reginaldus loco citato, num. 7. Onuphrius de sigillo sect. 2. quæst. 1. conclus. vnica & alij. Immo Syluester verbo confessio 3. num. 9 Henriquez lib. 6 ca. 19. ad finem, Nugnus in additionibus quæst. 11. art 1. difficultate 1. vers. Sed quid dicendum, Suarez de pœnitentia disp. 33. ad finē, & alij, Contra Reginaldum lib. 3 cap. 5. ad finem, num 68. aduertunt, quando pęnitens obijcit confessario reuelationem confessionis, incumbere confessario onus probandi, se reuelasse ex licentia pœnitentis, saltem quando ex reuelatione sequitur detrimentum pęnitenti, aut alteri; nam pręsumptio videtur esse contra Confessarium, vt sigillum cōfessionis seruetur illæsum. Quidquid Viualdus cap de sigillo confessionis num. 39 & Zerola loco citato in contrarium sentire videantur. Si vero, qui obijcit reuelationem confessionis, non sit pęnitens, sed tertius, ipsi tertio incumbit onus probandi, Confessarium reuelasse absque licētia, vt patet ex doctrina generali. Hoc autem probabit ostendendo, Sacerdotem reuelasse simpliciter coram pluribus nihil addendo de habita reuelandi licentia, vt ex Decij in cap. primo, num. 27. de exceptionibus, & aliorum doctrina tradit Graffius prima parte decisionum lib. 1. cap. 23 num. 16. & 27. Confessarius vero poterit se ipsum tueri attestatione ipsius pœnitētis, aut ostendendo se illud, quod manifestauit, accepisse ab alijs extra confessionem. Ita Graffius, Reginaldus, & alij locis citatis.

5 Tertiò colligi potest, Confessarium non teneri obligatione sigilli, quando quis ad ipsum accessit, non vt confiteretur, sed vt ipsum pertraheret ad peccatum. Ita Coninchus numero 7. Nauarrus cap 8 numero 18. Suarez loco citato, Reginaldus num 66. Vasquez dubio 3. ad finem, Onuphrius ad sacro sigillo sect. 4. q 6. vers. sequitur tertio, & alij.

Vtrum vero fœmina, quam Confessarius in confessione solicitauit, ad malum teneatur ipsum officio Sanctæ Inquisitionis denuntiare, patet ex dictis de matrimonio quæst. 4. puncto 16. propositione 5. num. 7. in 2. editione.

Hinc patet, quid dicendum sit de eo, qui aliquid aperit Confessario, non animo se accusandi: sed illudendi, aut decipiendi, &c. vt si fur aliquid dicat Confessario, vt facilius possit furtum retinere, & non possit ab eo denuntiari. Ita Vasquez dubio 7. num. 4. & alij.

6 Quartò colligitur, Sacerdotem teneri obligatione sigilli ad ea reticenda, quæ in confessione audiuit, etiamsi pœnitentem ob aliquem defectum non absoluerit; nam illa audiuit pro ordinem ad confessionem. Ita Graffius loco citato, num. 3. Reginaldus num. 13. Zerola in praxi cap. 20. quæsito 12. Coninchus, Nugnus, Valentia, & alij locis citatis.

7 Quintò, propositum committendi aliquid peccatum cadere sub sigillum, quoties pęnitens illud manifestauit Confessario animo se accusandi, seu per modum accusationis coram Deo, vt patet ex sæpius repetita ratione. Secus si pœnitens declarauit non animo se accusandi, sed potius peruertendi Confessarium illumque incitandi ad malum. Quamobrem quidam Cardinalis teste Soto mulctatus fuit à Summo Pontifice, eo quod non manifestauerit conspirationem in Summum Pontificem, quam alter ipsi aperuerat in confessione non intentione se accusandi, sed animo ipsum trahendi ad eandem coniurationem. Ita Sotus in 4. dist 18. quæst. 4. art. 5. Henriquez cap. 21. nu. 3 littera L, Reginaldus loco citato, nu. 66. Onuphrius de sigillo sect. 4 q. 6. Conclus. vnica, & vers. sequitur secundo, Coninchus, Nauarrus, Vasquez, & alij locis citatis contra Syluestrum verbo confessio 3. quæsito 5. Angelum confessio vltimo num. 7.

8 Sextò, Parochum, qui in confessione nouit aliquod impedimentum, teneri huiusmodi impedimentum sub sigillo reticere, consequenter non posse matrimonium pœnitenti denegare, quem in confessione nouit obstrictum esse impedimento dirimente. Ita Coninchus loco citato nu. 67. Henriquez lib. 6 cap 19 num 5. Reginaldus num. 23. Gutierez de Matrimonio cap 61 num. 11. Lazarius, Suarez, & alij locis citatis. Quamuis Gutierez, Sanchez, & alij aliter existiment de ministro, qui non tenetur ex officio ministrare Sacramēta, vel interesse matrimonio, quod idem putant de Parocho, à quo petuntur Sacramenta, quando non tenetur ea ministrare; sed de hac re infra.

9 Septimò, peccata non solum mortalia, verum etiam venialia, non solum occulta, verum etiam publica, quæ alias ignota erat Confessario, retinenda esse sub sigillo, cōsequenter Confessarium non posse loqui de re publica in confessione audita, cuius ipse aliunde non habebat cognitionem. Si verò aliunde nouerat, potest extra confessionem loqui eo modo, quo antea nouerat, modo non addat aliquid pręter cognitionem in confessione habitam. Ita Nauarrus cap. 8 num. 10. Coninchus loco citato, num. 9. & 12. Nugnus loco citato versic. ad duodecimum, pagina 345. Onuphrius de sigillo sect. 4. q. 3. conclus. vnica, & alij Doctores citati.

Ex quo infert Sotus, si quis mihi surripuerit res meas, & ego nouerim extra confessionem, ipsum mihi surripuisse, possum ipsum denunciare, postquam mihi cōfessus fuerit hoc furtum, modo non vtar scientia confessionis, nec maiora adducam indicia ob audita in confessione, neque ostendam me illa scire ex confessione.

Eodem modo Parochus potest à communione repellere publicum Concubinarium, quem extra confessionem nouit esse publicum Concubinarium, etiamsi hoc idem in confessione cognouerit: Caueat tamen, ne ostendat, se illum repellere ex scientia in confessione habita hic enim perfringeret sigillum. Ita Sanctus Thomas in additionibus quæst. 11. art. 5. Nugnus ibidem art. 1. difficultate 2. post respōsionem ad octauum argumentum vers. tandem notandum, & in commentario articuli quinti, Graffius loco citato, num. 78. Vasquez q 93. art. 4 dubio 7. num. 2. Nauarrus cap. Sacerdos, dist. 6. num. 161. Reginaldus num. 63. Onuphrius loco citato, vers. Dixi vt audita, & alij.

10 Octauò, non solum peccata, verum etiam circunstantias, & ea omnia, quæ dicta sunt in confessione ad declarāda peccata, cadere sub sigillum confessionis, etiamsi non essent vtilia ad ea declaranda, vt si pœnitens ad manifestandum aliquod peccatum dixit se esse spurium, aut pauperem, aut si defectum naturalem manifestauit. Quidquid in oppositum sentiat Vasquez dubio 3. num 3. Secus dicendum est de ijs, quæ incidenter tanquam nullo modo spectantia ad confessionem narrātur. Ita Suarez loco citato, sect. 2. num. 5 Coninchus num. 15. Reginaldus num. 58. Zerola in praxi cap. 20. quæsito 10. Onuphrius de sigillo sect. 4 q. 7. cōclus. vnica, & dubitat. 2. pag. mihi 277. & alij.

12 Nonò colligitur, inquit Emanuel Sà verbo confessio, num. 32. Nauarrus cap. Sacerdos de pœnitentia dist. 6. nu. 51. Henriquez loco citato, cap. Confessarium non teneri ex vi sigilli confessionis ad occultanda bona, & virtutes pœnitentis, sed solum teneri ex vi secreti naturalis iuxta intentionem pœnitentis. Ratio est, quia huiusmodi dona non solent in confessione manifestari animo se accusandi, & ex ipsorum manifestatione confessio effici non consueuit odiosa.

PVNCTVM III.

Quinam teneantur ad sigillum confessionis.

1 *Quinam teneantur ad sigillum confessionis.*
2 *An Confessarius teneatur ad sigillum.*
3 *An teneantur superiores, quibus confessarius aliquid in confessione auditum legitima de causa manifestauit.*
4 *An illi teneantur ad sigillum, quibus confessarius, dum Consilij gratia aliquid manifestaret, imprudenter manifestauit pœnitentis personam.*

5 *An*

5 *An interpretes ad sigillum teneantur.*
6 *An, qui ex malitia, vel casu peccata pœnitentis audierunt ad sigillum confessionis teneantur.*
7 *An, qui cartam inuenit in qua expressa erat alicuius peccata per ordinem ad confessionem teneatur ad sigillum.*
8 *An teneatur saltem dicta peccata perpetuo silentio tegere.*
9 *An peccet legendo aliquid, postquam cognouerit in ea carta contineri peccata.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Illi tenentur ad sigillum Confessionis, qui aliquid norunt occasione confessionis. Ratio est, quia sicut ea cadunt sub sigillum, quæ manifestata sunt alicui per ordinem ad confessionem Sacramentalem, ita illi tenentur ad sigillum, qui aliquid norunt per ordinem ad confessionem, vt inquiunt Doctores statim citandi. Itaque ad sigillum confessionis.

2 Primò tenetur Confessarius sub grauissimis pęnis in primo puncto recensitis; Pœnitens vero non tenetur ad celanda, quæ sibi dicta sunt à Confessario exempli gratia ad celandam pœnitentiam, vel quid simile, modo Confessarius non exegerit secretum, aut nisi inde oriatur infamia, vel aliud damnum Confessario; nam ex manifestatione pęnitentis non redditur confessio onerosa, pœnitens tamen tenetur, alio titulo reticere, quæ sibi dicta sunt à Confessario, vt si Confessarius exegit secretum vel periculum sit alicuius incommodi; nam iure naturæ seruandum est secretum, & vitanda est proximi infamia, aliaque detrimenta. Ita Nugnus in additionibus q. 11 art. 1. difficultate 1 ad finem, Suarez loco citato, sect. 4. Henriquez lib. 6. cap. 20. num. 1 Coninchus disp 9. dubio 3. num. 37. Onuphrius de sigillo sect. 3 q. vnica dubio 1. vers. communis tamen sententia, & conclus. 3. Zerola de pœnitentia cap. 20. quæsito 4. Pesantius loco citato, Reginaldus lib. 3. num 35. Vasquez loco supra citato, num. 13. & alij communiter.

3 Secundò ad sigillum confessionis obligantur superiores, quibus Confessarius aliquid in confessione auditum aperuit, vt facultatem absoluendi à reseruatis obtineret. Ratio est, quia superior in hac parte gerit vices Confessarij, cum ad ipsum causa deferatur, Tum quia res ad quemcunque perueniat cum suo transit onere, cap. Pastoralis de decimis. Tum quia alioquin confessio redderetur odiosa. Ita Nauarrus cap. Sacerdos de pęnitentia dist. 6. num. 105. Lazarius loco supra citato, Coninchus disp. 9. dubio 3. num. 50. Reginaldus lib. 3. num. 25. & alij contra Vasquez de pœnitentia quæst. 93. art. 4 dubio 2. num 10. & 12 vbi nostras rationes conatur impugnare, Henriquez lib 6. cap 2. num. 3. Hieronymũ Onuphrium de sigillo sect. 3. q vnica dubio 6. vers. Respondeo 2. loquentem de Consiliario, non verò de Prælato superiore, nam de hoc contrarium tenet vers. 3. sequitur, & alios ex parte.

4 Tertiò obligantur illi quibus Confessarij, cõsilij gratia aliquid manifestantes imprudenter, manifestarunt personam ipsius pęnitentis. Ita Graffius loco supra citato, num. 45. Nauarrus, Lazarius, Vasquez, Nugnus, & alij locis citatis.

Idem dicendum est de alijs, qui personam pœnitentis indicarunt de licentia ipsius pœnitentis, vt docet Nauarrus, Lazarius & alij contra Vasquez loco citato, Nugnum loco citato, §. Dubitatur, Onuphrium loco citato pag. mihi 229. Pesantium loco citato disp 3. ad finem, & alios existimantes, eum, cui aliquid reuelatum est de consensu pœnitentis, etiam consilij capiendi gratia, non teneri sigillo confessionis.

Idem dicendum est de alijs, quibus confessarij aliquid in confessione auditum detexerunt. Quamobrem, Princeps, qui aliquid accepit à Confessario de aliquo pęnitente, non potest huiusmodi scientia vti contra reum absque sacrilegio, & perfractione sigilli.

4 Quartò obligantur interpretes, quibus, pęnitens vtitur in confessione; sicut enim interpres concurrit ad confessionem, & cognoscit peccatum pęnitentis per ordinem ad confessionem, ita afficitur effectu confessionis, eiusque sigillo tenetur. Ita Vasquez dubio 2. num. 2. Reginaldus loco citato num. 26. Nugnus loco citato. §. Dubitatur tamen in commentario articuli tertij, Suarez disp. 33 sect. 4 Onuphrius de sigillo sect. 3. q. vnica dub. 2. vers. Respondeo omnino & vers. Respondeo vltimo. Nauarrus, Henriquez, Medina, & alij contra Caietanum, & Sotum apud Coninchum num. 35. & apud Vasquez loco citato.

6 Quintò tenentur, qui ex malitia, vel casu peccata pęnitentis audierunt, vt si aliquid audierunt à Confessario, vel pœnitente alta voce loquente, vel dum astarent prope confessionalia. Ita Vasquez quæst. 93. art 4. dubio 2. num. 3 Nugnus loco citato Graffius loco citato, num. 45. Onuphrius loco citato, dubio 3. vers. Respondeo, & dubio 5. DD. citati, & alij.

Ex quo patet, quid dicendum sit de ijs, qui aliquid audierunt dum, pęnitens alta voce confiteretur peccata sua, cum aliter nõ posset confiteri, vt contingit in periculo naufragij, &c.

7 Sextò, qui inuenit chartam, in qua expressa erant alicuius peccata per ordinem ad confessioem, tenetur saltem ad secretum naturale. Ita Nauarrus cap. 18. num. 24. Hẽriquez cap 20 num. 2. Coninchus loco citato, num. 50. Petrus Nauarrus lib 2. de restitutione cap 4. nu. 450 Nugnus q. 11. art 1 versic. Ad decimum sextum Graffius loco citato num 45 Sotus dist. 18 quæst. 4. art. 5. Sayrus de pœnitentia cap. 16. vers. Infertur secundo, Onuphrius dè sigillo sec. 3. q. vnica dubio 6. vers sequitur quinto, Pesantius loco citato disp 3. & alij communiter.

Dixi saltem teneri ad secretum naturale, vt aduerterem non propriè adstringi ad sigillum confessionis; cum obligatio sigilli confessionis proprie dependat ex inchoata confessione, & ex ijs, quę pęnitens aperuit Confessario per ordinem ad confessionem animo se accusandi.

8 Addo primo cum Soto loco citato, Iudicem, qui legit repertam paginam, in qua descripta continebantur peccata pœnitentis, non posse de huiusmodi peccatis inquirere, sed debere ea perpetuo silentio tegere. Ratio est, tum quia licet propriè non teneatur ad sigillum, tamen tenetur ad secretum naturale, nisi forte aliter postulet commune bonum iuxta doctrinam alibi traditam de obligatione secreti; tum quia reuerentia Sacramento debita postulare videtur, vt instrumenta confessionis non deducantur ad externum forum cum periculo odij, & oneris in confessione.

Idem tenet Menochius lib 1 de præsumptionibus præsumptione 89. num 16 vbi cum Baldo, & Gometio loquitur de cognitione habita per reuelationem sigilli, & Martinus Delrius lib. 6 cap. 1 sect. 2 Sotus loco citato Reginaldus num. 21 & alij testantur, illum esse absoluendum, & dimittendum, qui fuit accusatus, & conuictus de crimine ob notitiam tantum habitam per fractionem sigilli; nam cognitio in confessione habita, cum censeatur facta Sacerdoti vicem Dei gerenti, non debet humano iudicio deseruire.

9 Secundò addo cum Coninchо loco citato num. 50. eum, qui chartam inuenit, in qua peccata alicuius continentur, grauiter peccare, si aliquid ex ea legat, postquam cognouerit in ea contineri peccata; nam grauem infert iniuriam pęnitenti inuito, sicut etiam grauem facit iniuriã, qui alterius confessionem audit ipso nesciente. Ita Nauarrus cap. Sacerdos de pœnitentia dist. 6. num. 113. Reginaldus lib. 3. num. 34. & alij communiter.

PVNCTVM IV.

Vtrum Confessarius loqui possit de auditis in confessione, aut vti scientia confessionis.

1 *An confessarius possit de auditis in confessione loqui sine fractione sigilli.*
2 *Quomodo se gerere debeat, confessarius dum loquitur de rebus in confessione auditis.*
3 *An confessarius frangat sigillum testando in tali ciuitate multos improbos adesse.*
4 *An frangat sigillum, qui dicit Absolui Petrum.*
5 *An frangat sigillum, qui dicit, Titius confessus est mihi casum reseruatum.*
6 *An frangat sigillum, qui dicit nondum absolui Titium.*
7 *An Confessarius teneatur schedulam confessionis prabere illi, quem ob aliquam causam non absoluit.*

8 *An*

8 *An confessarius possit libere vti scientia confessionis ad aliquid faciendum extra confessionem absque pœnitentis licentia.*

9 *An quando pœnitens dat facultatem confessario loquendi de auditis in confessione, censeatur etiam facultatem concedere reuelandi personam sui ipsius.*

10 *An licentia loquendi de auditis in confessione, debeat esse expressa, an sufficiat tacita.*

11 *An confessarius frangat sigillum, si cum pœnitente loquatur de auditis in confessione, de quibus pœnitens Confessarium alloqui cepit.*

12 *An confessarius perfringat sigillum admonendo pœnitentis hæredes iuxta pœnitentis præscriptum.*

13 *Quomodo se gerere debeat confessarius circa ea, quæ in confessione audiuit.*

14 *An confessarius ob peccatum in confessione auditum possit priuare pœnitentem officio.*

15 *An possit famulum dimittere, quem per solam confessionem nouit esse furacem.*

16 *An confessarius possit electionem ad beneficium denegare pœnitenti, quem improbum, & indignum tantummodo per confessionem cognouit.*

17 *An quiuis confessarius possit pœnitenti Eucharistiam denegare ob peccatum in confessione auditum.*

18 *An confessarius possit vti scientia confessionis cum reuelatione pœnitentis ad tuendum bonum temporale.*

19 *An confessarius possit proditionem Ciuitatis, aut alterius necem, quam in confessione cognouit, manifestare.*

20 *Differentia inter secretum confessionis, & secretum in alia materia.*

21 *An confessarius possit peccatum in audienda confessione commissum manifestare, quando periculum est, vt alter confessarius veniat in cognitionem peccati alterius pœnitentis.*

22 *An confessarius possit ex scientia in confessione habita, admonere Episcopum, vel Prælatum alicuius Monasterij.*

23 *An qui per confessionem nouit Ecclesiam esse pollutam, possit desegere vt reconcilietur.*

24 *An confessarij, qui eiusdem pœnitentis confessiones exceperunt possint ad inuicem de peccatis in confessionibus auditis loqui.*

25 *An confessarius possit ex notitia in confessione habita, corrigere complicem pœnitentis.*

26 *An confessarius possit faciem asperiorem pœnitentis præbere ob peccata in confessione audita.*

27 *Quomodo se gerere debeat confessarius, qui in confessione nouit sibi insidias ab alio parari.*

28 *An confessarius possit missam prætermittere, quando per confessionem nouit vinum esse veneno infectum.*

29 *An confessarius possit Missam omittere, si prauideat fore, vt delinquens occidatur.*

30 *An confessarius ob audita in confessione cautior, & vigilantior reddi possit.*

31 *An confessarius de peccato in confessione audito respondere possit iuxta interrogantis mentem.*

32 *Quomodo se gerere debeat confessarius erga huiusmodi interrogantes.*

33 *Quid præstare teneatur Sacerdos erga pœnitentem, cuius delictum aliunde nouit, sed pœnitens illud tenuit confiteri.*

QVatuor breuiter quæram in hoc puncto primò, vtrum Confessarius loqui possit de auditis in confessione sine fractione sigilli. Secundò, vtrum vti possit scientia confessionis ad aliquid faciendum. Tertiò, quomodo se gerere debeat, quando interrogatur de auditis in confessione. Quartò, quid agere debeat, quando pœnitens reticet aliquod peccatum aliunde notum ipsi Confessario.

PRIMA PROPOSITIO.

1 COnfessarius loquens de auditis in confessione absque manifestatione personæ, & sine periculo vt audientes veniant in cognitionem, vel suspicionem personæ, non dicitur frangere sigillum. Ratio est, quia ex huiusmodi locutione non reuelatur peccator, nec vlli fit iniuria, nec ob id confessio redditur odiosa, & onerosa. Si verò Confessarius loquatur de auditis in confessione manifestando personam, vel cum periculo, vt audientes veniant in cognitionem, vel susceptionem personæ, videtur perfringere sigillum, nam reuelat peccatorem, illique facit iniuriam, & confessionem efficit odiosam, & onerosam.

Hoc limita, nisi forte tantummodo in genere manifestet peccata venialia; nam pœnitens per huiusmodi manifestationem non magis cognoscitur peccator, quam antea cognosceretur, vt patebit ex secunda illatione. Ita Doctores statim citandi.

2 Hinc colligi potest primò Confessarium, dum loquitur de rebus in confessione auditis, debere se prudenter gerere, ne suspicionem ingerat alicuius particularis personæ de graui aliquo delicto. Itaque cauere debet, ne de rebus in confessione auditis loquatur coram multis, præsertim in eodem oppido, & statim post confessionem.

Item cauere debet, ne vnum pœnitentem nimium laudet, quoties ex illius laude sumi pôt suspicio de reliquis pœnitentibus, qui eidem Sacerdoti peccata sua confiteri consueuerunt.

Præterea caueat, ne dicat aliquem sibi confessum fuisse tali occasione, vel se tali peccata in confessionibus audiendis excepisse, quoties periculum imminet, vt audientes occasionem arripiant male de aliquo opinandi. Ita Coninchus loco supra citato, num. 10. Nauarrus cap. Sacerdos distinctione 6. num. 56. & in Manuali cap. 8. num. 9. Reginaldus loco supra citato, num. 46. 50. & 54. Suarez, Onuphrius de sigillo sectione quarta, quæst. 2. versiculo sequitur secundo, & versiculo sequitur tertio, & alij communiter.

3 Secundò colligi potest, non frangi sigillum confessionis si Confessarius dicat in tali Ciuitate adesse multos improbos, vel talia crimina perpetrari; nulli enim pœnitenti fit iniuria; cum non sit periculum, vt auctor illorum peccatorum cognoscatur, vt suppono. Secus si loquatur de aliquo loco non valde amplo, aut si de aliquo Monasterio dicat, grauia scelera in eo committi, vt patet ex dictis de detractione; nam fieri potest, vt non leuis suspicio de aliquo particulari concipiatur, & aliqui iactura famam patiantur. Ita Coninchus loco citato, num. 16. Vasquez loco citato, dubio 3 num. 3. Henriquez lib. 6 cap. 21. num. 6. Nauarrus cap. Sacerdos, num 54. Suarez loco supra citato, sectione 2. num. 9. Reginaldus libro 3. nume. 4. Onuphrius de sigillo sectione quarta, quæst. 4. versiculo sequitur vltimo, Nugnus loco citato, artic. 1. versi. 13. argumentum, & alij.

4 Tertiò colligi potest, non frangi sigillum confessionis, si Confessarius dicat, Absolui Petrum, aut si dicat, Petrus cõfessus est mihi peccata venialia, aut sua peccata, modo Cõfessarius non exprimat aliquod peccatum veniale in particulari. Idem dicendum est, si Confessarius hoc modo loquatur, Petrus graui morbo detentus signa peccati dedit in genere, & ob id ipsum absolui, dedique leuem hanc pœnitentiam. Ratio est, quia Confessarius hoc modo loquendo non videtur quidquam aperire, quo pœnitens reueletur, aut cognoscatur magis peccator, quam antea, nec vllus pœnitens hoc sibi adscribet iniuriæ, vel ob id a confessione retrahetur. Ita Vasquez quæst. 93. art. 4. dubio 3. num 1. Reginaldus loco citato, nu. 43. & 53. Onuphrius de sigillo sect. 4. quæst. 2. vers. Dixi secũdo, Sayrus de Sacramento pœnitentiæ capite 30. num. 5. Suarez loco citato, Coninchus disp. 9. dubio 1. num. 10. & alij communiter. Secus dicendum est, si Confessarius, qui plurium confessiones audiuit, de vno dicat, hic mihi confessus est sola venialia; nam hoc modo loquendo tacite indicat alios in confessione aperuisse peccata mortalia. Ita Vasquez loco citato, num. 1. Onuphrius de sigillo sect. 2. q. 6. vers. sequitur ex Soto, & alij.

5 Quartò, frangi sigillum confessionis, si Confessarius dicat, Titius mihi confessus est casum reseruatum, vel grauia peccata; & hoc verum est etiamsi Confessarius non explicet peccatum aliquod in particulari; nam efficit, vt pœnitens magis peccator cognoscatur, quam antea cognosceretur. Ita Coninchus loco citato, num. 12. Emanuel Sà verbo confessio, Reginaldus loco citato, num. 48. Vasquez dubio 3 num. 1. Onuphrius de sigillo sect. 4. quæst. 2. vers. sequitur primo, & q. 4. vers. sequitur tertio, & alij communiter.

6 Quintò, non frangi sigillum confessionis, quando Confessarius dicit, nondum absolui Titium iuxta sententiam Caietani verbo Confessori necessaria, versic. Quintum, Armilæ, Henriquez, & aliorum; nam absolutio potest mul-

tis de

tis de cauſis denegari. Verum hæc opinio abſolutè intellecta mihi non probatur. Quamobrem exiſtimo frangi ſigillum confeſſionis, ſi Confeſſarius dicat, non abſolui Titium quoties ex circunſtantijs ingeri poteſt audientibus ſuſpicio grauis alicuius defectus, vt benè docet Nauarrus cap. 8. num. 10 Onuphrius de ſacro ſigillo ſect 4. q. 7. dubio 3. verſ. Reſpondeo ad dubitationem, Coninchus loco citato dubio 1. num. 14. Suarez diſp. 33. ſect 6. Sotus, & alij. Ratio eſt, quia abſolutio denegari ſolet graui de cauſa, & ob prauam pęnitentis diſpoſitionem. Quamobrem ſi Cõfeſſarius interrogetur, num aliquem abſoluerit, exempli gratia, vtrum abſoluerit Titium publicum vſurarium, quẽ re ipſa non abſoluit, dicat ſe functum fuiſſe munere ſuo, vel tranſmittat interrogantem ad ipſum pęnitentem, vel vtatur amphibologia, ne periculum ſubeat frangendi ſigillum, abſolute dicendo ſe illi beneficium abſolutionis denegaſſe. Ita pręter Doctores mox citatos Victoria de Sacramentis num. 186. Sotus in 4. diſt. 18. quæſt 4. art 5. Reginaldus num. 49. Vaſquez loco citato dubio 10 num. 9. Onuphrius de ſacro ſigillo ſect. 4. quæſt. 3. concluſ. vnica verſ. ſed quid faciendum, Graſſius loco ſupra citato nu. 37. Henriquez cap. 20. num. 4.

Si verò Confeſſarius dicat confeſſionem non fuiſſe perfectam ob ſuperueniens incommodum, aut pęnitentem non potuiſſe ſufficientem materiam exhibere non videtur frangere ſigillum confeſſionis, quia nullum peccatum in confeſſione auditum manifeſtat; nec pœnitens magis cognoſcitur peccator, quam antea cognoſceretur; cum fieri poſſit, vt peccata tantummodo venialia confeſſus ſit.

Hinc ergo patet, ſigillum a Confeſſario perfringi dicendo ſe Titium non abſoluiſſe, quoties ex circunſtantijs, & coniecturis ingeri poteſt ſuſpicio grauis defectus. Secus ſi nullus ſuſpicionis periculum impendeat.

7 Addit Coninchus diſp. 9. dubio 1. num. 14. Confeſſariũ teneri ſchedulam, & atteſtationem confeſſionis præbere illi quem ob indiſpoſitionem, vel ob aliam cauſam non abſoluit, vt ſi audiuit famulos alicuius Principis, qui factæ confeſſionis teſtimonium inquirere conſueuit; Ratio eſt, quia Confeſſarius alioquin videretur aliquo pacto prodere peccatum, & indiſpoſitionem pœnitentis. Nec dicas a Confeſſario committi mendacium; nam Confeſſarius verum dicit teſtando illos ſibi confeſſos fuiſſe. Ita Coninch. loco citato num 14. ad finem.

Sed hoc mihi non probatur, Tum quia Confeſſarius nihil facere videtur, ex quo alter directè, vel indirectè poſſit cognoſcere delicta pęnitentis. Tum quia alioquin via fraudibus aperiretur; nam multi improbi deciperent Parochos in Paſchate allato teſtimonio confeſſionis.

SECVNDA PROPOSITIO.

8 Confeſſarius non poteſt extra confeſſionem ſine libera pęnitentis licentia vti ſcientia cõfeſſionis ad aliquid faciendum, vel omittendum, quoties periculũ immineat reuelationis directè, vel indirectè alicuius peccati in confeſſione auditi, ſed perinde ſe debet gerere, ac ſi nihil ſciret in ijs rebus, ex quibus pudor, ſeu confuſio, aut damnum pœnitenti ſequeretur Ita Suarez to. 4. diſp. 33. ſect. 1. & 7. Sanchez lib. 3 de matrimonio. diſp. 16. num. 3. Cardinalis Tuſcus to 2 littera C. conclu 686. & 687. Menochius lib. 6 præſumptione 95 & de arbitrarijs lib. 2. centuria 5. caſu 414. Coninchus diſp. 9. dubio 1 num. 12. Reginaldus lib 6. num. 4 51. & 55. Vaſquez quæſt. 93. art. 4. dubio 5. Onuphrius de ſigillo ſect. 2. quæſt. 1. dubio 2. verſ. ſequitur vltimo, & alij. Ratio eſt, tum quia Clemens VIII. in motu proprio, quem pro Regularibus edidit anno 1594. die 26. Maij, præcepit, ne Confeſſarij ad ſuperioritatis gradum euecti ſcientia de aliorum peccatis habita in confeſſione vtantur ad externam gubernationem, & in Societate Ieſu prohibitum eſt contrarium publice, vel priuatim docere; ergo ſignum eſt non licere extra confeſſionem vti ſcientia in confeſſione habita; tum quia confeſſio redderetur odioſa; tum quia ſigillum læditur, quoties directè, vel indirectè verbis, aut factis reuelantur peccata pęnitẽtis in confeſſione audita; ſi autẽ liceret vti ſcientia in confeſſione habita, reuelarentur peccata pœnitentis ſaltem indirectè; nam alij, aut ſaltem pœnitens conijcere poſſet, hoc fieri ob peccatum in confeſſione auditum.

Dixi extra confeſſionem; nam Confeſſarius poteſt in confeſſione vti ſcientia ab ipſo pœnitente habita in alia confeſſione, conſequenter Confeſſarius poteſt in confeſſione, in qua pœnitens narrat peccata eiuſdem rationis cũ peccatis alias ſibi ab eodem pęnitente confeſſis, reprehendere pœnitentem ob peccata ſæpius perpetrata, vt benè docet Onuphrius de ſacro ſigillo ſect. 4. quæſt. 5. verſ. ſequitur quarto, Sanchez loco citato cum Nauarro, & Henriquez; non enim frangit ſigillum confeſſionis; cum extra confeſſionem non loquar de auditis in confeſſione.

Immo Vaſquez quęſt. 93. art. 4. dubio 10. num. 9 cum Medina q de ijs, quæ a Confeſſore celanda ſunt, verſ. Inde vltra, putat, illum non peccare contra ſigillum, qui extra confeſſionem loquitur cum pęnitente de peccatis in confeſſione auditis animo illum adiuuandi, aut reprehendendi, aut peccata exprobrandi, etiamſi a pęnitente non petierit licentiam loquendi de auditis in confeſſione, nulli enim manifeſtat ſecretum confeſſionis; quamquam faciat irreuerentiam Sacramento; cum inde confeſſio reddi poſſit odioſa.

Ego vero puto, huiuſmodi Sacerdotem aliqua ratione violare ſigillum; cum extra Sacramentum cõfeſſionis vtatur ſcientia confeſſionis, & loquatur de auditis in confeſſione abſque licentia pęnitentis, fortaſſe cum pudore, & confuſione ipſius pęnitentis, quamquam propriè non dicitur reuelare confeſſionem, aut frangere ſecretum confeſſionis, cum non alloquatur alios de auditis in confeſſione; Idcirco Confeſſarius alloquens pœnitentem extra confeſſionem de peccatis in confeſſione auditis non videtur puniendus eadem pœna, qua puniuntur reuelantes confeſſionem. Ita Sotus in quarto diſt. 18. quæſt. 4. art. 6. Victoria de Sacramentis, num. 185. Nugnus in additionibus ad tertiam partem, quæſt. 11. artic. 1. §. dubitatur tamen circa medium, pag. mihi 34?. & in commentario articuli tertij. Quibus in locis addit idem Nugnus cum alijs Doctoribus, ſi pęnitens nolit facultatem concedere loquendi ſecum de rebus ad confeſſionem pertinentibus, poſſe adhuc de illis loqui, modo non ſit periculum iniuriæ reſpectu tertij.

Sed hoc mihi non probatur; quia extra confeſſionem non licet vti ſcientia confeſſionis abſque licentia pœnitẽtis, vt patet a ſimili ex dictis de matrimonio cum Sáchez, & Gutierez.

Dixi abſque licentia pœnitentis, vt aduerterem, confeſſarium poſſe de licentia pęnitentis liberè obtenta in cõfeſſione, aut extra confeſſionem vti ſcientia confeſſionis. Ratio eſt, tum quia pęnitens poteſt iuri, & fauori ſuo cedere concedendo facultatem Confeſſario loquendi ſecum, aut cum alijs de peccatis in confeſſione auditis; ſigillum enim eſt inductum in gratiam, & fauorem pęnitentis, & habet naturam ſecreti; ſecreti autem natura poſtulat, vt ipſius obligatio tollatur de conſenſu illius, qui commiſit ſecretum. Tum quia interueniente pœnitentis licentia nullum per ſe loquendo ſequitur inconueniens.

Caueat tamen pęnitens, ne licentiam loquẽdi cum alijs de auditis in confeſſione confeſſario concedat abſque honeſta, & graui cauſa; nam infamia pœnitentis non eſt permittenda abſque graui cauſa, vt benè obſeruat Nugnus loco citato, art. 4. Martinus Delrius to. 3. diſquiſitionum magicarum lib 6. cap 1 ſect. 2. Graſſius loco ſupra citato, num. 13. & 15. Medina q 40. ad finem, Reginaldus lib 3. num 58 Hieronymus Onuphrius de ſigillo ſect. 2. quæſt. 5. concluſ vnica Sayrus de pœnitentia cap. 21. num. 1 de ſigillo. & alij.

9 Obſerua tamen, pœnitentem, qui facultatem dedit cõfeſſario loquendi de auditis in confeſſione, non cenſeri cõceſſiſſe facultatem reuelandi perſonam ipſius pęnitentis, niſi aliter conſtet de mente pęnitentis: Quilibet enim præſumitur velle nonquam minimum præiudicium afferre, niſi aliter conſtet de ipſius voluntate. Ita Delrius loco citato, Lazarius canonicarum quæſtionum ſectione 1. quęſt. 17. num. 6.

10 Si quæras, vtrum licentia, quam pœnitens concedit Confeſſario ad detegenda, audita in confeſſione, debeat eſſe expreſſa, vel ſufficiat tacita, & præſumpta, quam pœnitens concederet, ſi rogaretur.

Reſpondetur. Primo non ſufficere licentiam tacitam, & præſumptam quam pęnitens actu concederet, vel concedere deberet, ſi rogaretur nam reuelans confeſſionem ex ſola licentia præſumpta redderet confeſſionem odioſam; quia fieri poteſt, vt aliquis ſibi perſuadeat, pœnitentem conceſſurum licentia, quam re ipſa non concederet. Ita

Regi

Reginaldus lib.3.num.59 Nugnus in additionibus quæst. 11. artic. primo ad finem, Coninchus, Suarez, & alij locis citatis.

Respondetur. Secundò non requiri, vt licentia expressè detur dicendo, concedo tibi facultatē loquendi de auditis in cōfessione. Ratio est, quia sicut prælatus potest alteri dare facultatē audiendi confessiones, etiāsi non vtatur his verbis, Do tibi facultatē audiendi confessiones, ita pęnitēs potest confessario dare facultatem loquendi de peccatis in confessione auditis, etiamsi in concedenda facultate nō vtatur his verbis, concedo tibi facultatem loquendi de auditis in confessione. Ita Reginaldus num. 59. Graffius libro primo, decisionum cap.23. num.13. & alij, quamuis Coninchus, Lazarius, & alij locis citatis oppositum sentire videantur.

Respondetur ergo tertio requiri, vt facultas verbis, vel factis exprimentibus facultatis concessionem, vel saltem æquiualentibus actu concedatur; nam per huiusmodi cōcessionem confessio non redditur odiosa, nec fit iniuria pœnitenti, si Confessarius de auditis in confessione loquatur obtenta hoc modo facultate.

11 Ex quo infertur, Confessarium non esse infractorem sigilli, si cum pœnitente loquatur de peccatis in confessione auditis, quibus pęnitens incepit ipsum Confessarium alloqui; nam pęnitens hoc pacto sufficienter indicat, se confessario facultatem dare loquendi de auditis in confessione, cum non solum, verbis verum etiam factis animus indicetur.

12 Præterea infertur, Confessarium non esse reum fractionis sigilli, si admoneat hæredes pęnitentis iuxta præscriptum pœnitentis, vt si pœnitens Confessario mandauerat post suum obitum admonere hæredes de re aliqua restituenda pro suæ conscientiæ exoneratione; nam vtitur scientia confessionis de licentia pœnitentis. Ita Nauarrus in manuali cap. 12. num.13. quem citat, & sequitur Graffius loco citato, Reginaldus num. 59. Hyeronimus Onuphrius de sigillo confessionis sect.2. q.5. vers.3. sequitur, & alij DD. citati.

13 Ex dictis ergo in secunda propositione constat, confessarium circa audita in confessione perinde se debere gerere, ac si nihil sciret in ijs rebus, ex quibus sequeretur pudor, confusio, aut damnum pœnitenti confessario aliter se gerente. In alijs vero rebus Confessarius non tenetur, ita se gerere; cum inde non timeantur incommoda in propositione recensita.

14 Ex qua doctrina sequitur primo, non licere confessario ob peccatum in confessione cognitum priuare pœnitentem officio, quamuis officium sit ad arbitrium, & nutum amouibile, vt patet ex rationibus in propositione allatis. Ita Suarez loco citato sect.7. Sanchez lib.3. de matrimonio disp.16. num.4. Reginaldus lib.3. num.16. Nugnus ex parte loco citato; art. primo, pag. mihi 344. Onuphrius de sigillo sect.2. q.2. dub.2. vers. sequitur secundo, vbi plures Doctores refert, & alij communiter teste Coninchо disp.9. dubio 4 num.51. & 60. contra Medinam quæst. 45. vers. Superest, Gutierez de matrimonio cap. 61. num. 10. Vasquez dubio 8. num 5. & alios apud Sanchez loco citato, num.2. aliter sentientes, quando officium est ad nutum ammouibile.

15 Secundò, Sacerdotem, qui ex confessione nouit suum famulum furem esse, non posse ex sola scientia confessionis ipsum dimittere; nam inde sequeretur pudor, & damnum pęnitenti. Ita Reginaldus loco citato; num.17. quidquid Medina, Gutierez, & alij in prima illatione prællegati in oppositum sentire videantur, quibus adhæret Hieronymus Onuphrius de sacro sigillo sectione 2. quæst. 2. dubio 2. vers. sequitur septimo.

16 Tertiò, Confessarium nō posse denegare suffragium, aut electionem ad beneficium pęnitenti, qui exterius cōmuni hominum opinione probus existimatur, sed Confessarius ipsum per cōfessionem cognoscit improbum, & indignum, Ita Sanchez, Suarez, & alij locis citatis cōtra Reginaldum lib.3. num.3. Syluestrum, Sotum, & alios apud Sanchez loco citato, num 6. quibus adhæret Gutierez ca. 61. de matrimonio num.10. Vasquez de pœnitentia quęst. 93 art.4. dubio 8. nu.5. & 7. Nugnus in additionibus q. 11, art. primo, difficultate prima versic. Ad sextum, & septimū argumentum, Pesantius in additionibus ad tertiam partē quæst. 11. ad finem disput.6. Graffius loco citato, artic. 8. & alij.

17 Quartò sequitur, Confessarium, siue sit Parochus, siue alius, non posse Eucharistiam denegare ob peccatum in confessione auditum; sicut nec Episcopus potest Clericum ob crimen in confessione auditum repellere ab ordinibus suscipiendis. Ratio est, quia inde sequeretur pudor, & cōfusio pœnitenti, & hæc esset virtualis reuelatio peccati, per quam confessio redderetur odiosa. Ita Sanchez loco citato, Lazarius, loco citato, num.11. Coninchus loco citato, num.67. Henriquez lib.6. cap.19 num 5. littera V. Reginaldus loco citato, num.23. Hieronymus Onuphrius de sigillo sect. 4. quæst. 7. dubio 4. pagina 312. & 318. & alij; quamuis Gutierez de matrimonio cap.61 num.11. & alij apud Sanchez lib.3 de matrimonio disp.16. num.11. aliter sentiant de Sacerdote, qui non tenetur ex officio ministrare Sacramenta, aut etiam de Parocho, dum petitur, & nō tenetur administrare.

Ex quo vlterius patet, Parochum non posse à matrimonio repellere pœnitentem ob solum peccatum, vel impedimentum in confessione cognitum; quamuis enim teneatur illum in confessione admonere, vt desistat a tali matrimonio contrahendo; tamen extra confessionem non tenetur illum repellere, aut etiam admonere, saltem si commodè nequeat admonere; quamquam potest admonere, si velit, petita prius ab eo licentia, vt cum Sanchez lib.3. de matrimonio disp.16. ad finem, Hieronymo Onuphrio de sacro sigillo sect.4 quæst.7. dubio 4. pagina mihi 317. Sayro, de pęnitentia cap 32. num. 10. Gutierez, Coninchо, & alij tradidi de matrimonio quæst. 3. puncto vltimo versus finem in 2. editione.

18 Quinto, Confessarium non posse vti scientia confessionis cum reuelatione, seu periculo reuelationis alicuius pœnitentis ad tuendum bonum temporale, nō solum alicuius particularis hominis, verum etiam totius mundi, aut etiā ad tuendum commune bonum spirituale. Ita Suarez disp. 33. sect.1 num.7 & 11. Reginaldus loco citato, num 9. 13. & 14. Henriquez lib.3. cap.19 num.5. & cap.22. Onuphrius de sigillo sect.2. quæst.2. dubio 2. & 3. Zerola in praxi de Sacramento pęnitentiæ cap 20. quæsito 9. Martinus Delrius loco citato. Lazarius loco citato num 23. & alij communiter contra Altisiodorensem. Ratio est, quia iniuria fieret Sacramento, confessio redderetur odiosa, & fideles retardarentur in perpetuum ab hoc Sacramento suscipiendo; si vnquam sigillum confessionis violare liceret.

Addo nullum esse tam graue malum, quod præponderet fractioni sigilli confessionis, quæ ex Dei præcepto necessaria est ad reconciliationem hominis cum Deo.

19 Ex quo patet, Confessarium, qui ex confessione nouit necē alicui parari, aut proditionē imminere Ciuitati, nō posse proditionē Ciuitati futurā, aut necē alteri impēdētē manifestare, quoties periculū est, vt auctor detegatur & Rei deprehendantur: Præciso vero huiusmodi periculo admonendus est ingenere is, cui periculū imminet, vt sibi consulat cauēdo peccata, quæ solent euenire. Hoc tñ intellige, si confessarius nequeat delinquentem à peccato retrahere; nam si valeat ipsum à peccato retrahere, non est, cur vllam admonitionem faciat illi, cui malum impendet; cum esset periculum damni per correctionem Confessarij factam pœnitenti, vt suppono. Ita Lazarius loco citato, Reginaldus libro 3. num.9. 12. 14. 18. & 19. Graffius loco citato, num.5. Nauarrus cap Sacerdos num.114. Hieronymus Onuphrius de sigillo sect.2. q.2. dubio 2. vers. sequitur quarto, & sectione 4. quæst.6. versic. sequitur secundo, Zerola de pęnitentia cap.20. quæsito 9 Lazarius loco citato, Martinus Delrius lib.6. disquisitionum magicarum cap. 1. sect 3. vers. Quoad secundam limitationem, Sayrus de pęnitentia cap 32. num.2. de sigillo, versic. Alij ergo omnes, & alij communiter.

20 Præterea patet differentia inter secretum confessionis, seu sigillum, & secretum in alia materia, quod secretū confessionis nunquam licitè violari potest, etiamsi Summus Pontifex præciperet confessionem reuelari; nam pręceptum sigilli strictius obligat alio quouis præcepto, vt tradit Martinus Delrius loco citato sect.2. Suarez disp 33. sect. 1 num.11. Reginaldus loco citato, num.11. Onuphrius de sacro sigillo sect.2 q.3. conclus. vnica, & quæst.4. in principio, Zerola in praxi cap 20. quæsito 11. & alij. Aut etiamsi Confessarius metu mortis cogeretur sigillum reuelare; nā fractio sigilli est intrinsecè mala, nec vlla de causa cohonestari potest, vt docet Diuus Thomas in additionibus quæst.11. art.1. Nugnus ibidem difficultate prima, vers.

Ad

Ad secundam partem, & in commentario articuli tertij. Martinus Delrius loco citato, sect. 2. ad finem, Mascardus de probationibus, conclu 377. nu. 6. Henriquez lib 6. cap. 19. num 6. Reginaldus lib. 3. num. 19. Vasquez quæst. 91. art. 4 dubio 9. num. 7. & dubio 10. num. 7. & dubio 12. ad finem, Graffius prima parte decisionum lib. primo, cap. 13. num. 4. & 5. & alij. Secretum vero in alia materia licite potest aliquando violari, vt propter periculū mortis, &c. Ita Nugnus loco citato art. 5. Vasquez, Reginaldus, & alij locis citatis præter eos, quos de Secreto in tractatu de restitutione adduxit.

21 Sextò, confessarium non posse suum errorem, commissum in audienda pœnitentis confessione, manifestare, quoties ex illius erroris manifestatione imminet periculum, vt proprius Confessarius veniat in cognitionem peccati pœnitentis; nam maior est obligatio sigilli, quam integritatis confessionis, vt patet ex ratione in præcedenti illatione allata. Ita Nauarrus cap. 8. num. 6. Nugnus loco citato difficultate 1. ad nonum argumentum, Vasquez q. 93 art. 4. dubio 4 Conradus in responsionibus prima parte quæst. 336. Henriquez lib 6. cap. 19 num. 5. Reginaldus loco citato, num. 20. Lazarius loco citato, num. 13. Coninchus loco citato, num. 21. & alij contra Onuphrium de sigillo sect. 4 quæst 7. dubio. 3 uers. Respondeo ad dubitationem, & nonnullos alios apud Henriquez, apud Vasquez, & apud Nugnum locis citatis.

22 Septimo, confessarium ex scientia in confessione habita non posse admonere Episcopum, vel Prælatum Monasterij, vel alium, qui peccata impediat, si periculum sit, vt delinquens aliqua ratione cognoscatur, alioquin confessio facili negotio redderetur odiosa, & subditi a confessione retraherentur Ita Azorius secunda parte, lib. 12. cap. 15. quæsito 6 folio 719 & alij Doctores citati. Secus dicendū putat Graffius loco citato, num. 7. Nauarrus consilio 11. de pœnitentia, & remissione, Coninchus loco citato, num. 68, & alij, si hoc fiat absque reuelatione pœnitentis, & periculo, vt delinquens cognoscatur, nec inde sequatur pudor, & confusio pœnitenti. Consultum tamen est in huiusmodi casibus, in quibus imminet periculum peccatorum, petere licentiam ab ipso pęnitente, antequam absoluatur hoc enim pacto occurritur omni periculo fractionis sigilli, & pœnitens tenetur hanc facultatem concedere confessario; nam vnicuique mandatum est de proximo suo, & quilibet tenetur proximi peccata præcauere, iuxta tradita de charitate, & de peccatis. Idem dicendū est de alijs casibus, in quibus agitur de damno proximi, quod præcaueri potest habita ab ipso pœnitente facultate loquendi de auditis in confessione, quam facultatē tenetur pœnitēs confessario concedere, nisi graue damnum sibi probabiliter timeat, seruatis regulis, amoris, & charitatis in se ipsum, de quibus egimus de charitate.

23 Octauo, eum, qui per confessionem nouit pollutam esse Ecclesiam non posse hoc detegere, vt reconcilietur; non enim vti potest scientia confessionis, nec Ecclesia prçsumitur velle obligare Sacerdotem, ne celebret in loco, quem ex sola confessione nouit esse pollutum cum scientia confessionis habita sit loco Dei. Ita Syluester verbo Confessio 3. quæsito 41. Lazarus loco citato nu. 11. Onuphrius sect. 4. quæst. 7 dubio 4 pagina mihi 315. & alij.

24 Nonò, Confessarios qui eiusdem pęnitentis confessiones exceperunt, non posse de peccatis illius pœnitentis in confessione auditis sermonem ad inuicem habere; Nullus enim vti potest scientia confessionis extra confessionem secum manifestatione pęnitentis, ita postulante sigilli natura. Ita Suarez tomo 4. disp. 33. sect. 1 Lazarius loco citato, num. 13. & alij.

25 Decimò, Confessarium non posse ex notitia in cōfessione habita corrigere complicem pœnitentis, aut eius delicta extra confessionem impedire, aut alloqui complicē de peccato, nisi hoc faciat de licentia pœnitentis. Ita Suarez disp. 34. sect 4. num. 19. Henriquez cap. 10. num 1. littera D, Syluester verbo Confessor 3. quæsito 6. Onuphrius de sigillo sect. 4. quæst. 7. dubio 3. pag 309 Reginaldus lib. 3. cap. 6. num 73. & alij apud Nugnum loco citato, art. 2. & apud Suarez loco citato, qui benè addunt fieri posse aliquando, vt Confessarius ratione vrgentis necessitatis teneatur ad correctionem complicis, obtenta prius licentia a pœnitente a quo eam petere tenetur saltem in confessione.

26 Vndecimò, Confessarium non posse ob peccata in cōfessione audita faciem, & vultum asperiorem præbere pœnitenti; quam antea soleret; nam inde sequeretur confusio pœnitenti. Ita Graffius loco citato, numero 26. & alij.

27 Duodecimò, Confessarium qui nouit in confessione sibi ab aliquo parari, posse domi se continere, ne occidatur, sicut etiam ab eo loco, in quo per confessionem nouit sibi necē parari, potest recedere, & fugere occasione aliūde suscepta. Preterea potest denegare petenti gladium suum apud ipsum confessarium depositum, si mortem sibi ab eo intentari sciat, occasione aliunde arrepta, seu adhibita amphibologia, ita vt pęnitens nequeat iudicare gladium sibi ob audita in confessione denegari.

Item si Confessarius in confessione nouit aliquem non esse Sacerdotem, potest abstinere à confessione illi facienda, quamuis Confessarius antea consueuisset illi, quem per confessionem nouit non esse Sacerdotem, sua peccata confiteri; in his enim casibus nullus pudor, nulla confusio, aut nullum damnum sequitur pœnitenti, nec ob id pęnitens retrahetur a confessione, sed hoc potius confessario laudi, & prudentiæ adscribetur, vt ait Sanchez loco citato in responsione ad quartum, Henriquez lib. 6 cap. 14. num. 9. Syluester confessio 3. quæsito 19. Reginaldus lib. 3. num. 19. Coninchus dubio 4 num. 54. Onuphrius de sacro sigillo sect. 2. quæst. 2 dubio 2. vers. 3. sequitur. & alij.

28 Addo cum Syluestro loco citato, quęsito 2. Coninchо loco citato, Nugno quæst 11. art. 1. vers. ad 15 argumentū, & alij contra Suarez loco citato, num. 7. Nauarrum, & Sotum apud præcitatos Doctores, Sacerdotem, qui per confessionem nouit vinum ad missam paratum esse veneno infectum, posse missam prætermittere, vtitur enim iure suo, nec inde sequitur pudor, & confusio pœnitenti, nec confessio redditur odiosa, occasione tamen aliunde accepta dimittendæ missæ.

Immo addo cum Coninchо, probabiliter sustineri posse in casu proposito, Sacerdotem teneri missam omittere, vt mortem euadat, & simul euitet irreuerentiam, quæ Sacramento irrogaretur consecrando in vino infecto veneno.

29 Addunt etiam aliqui Doctores, Sacerdotem posse missam omittere, sibique fugiendo consulere etiamsi præuideat fore, vt pœnitens, a quo nouit appositum fuisse venenum, vel sibi necem ab ipso, & ab alijs parari, occidatur, vel graue detrimentum recipiat ab alijs socijs ob manifestationem delicti. Quamuis enim laudabile sit mortem pro tuenda alterius vita subire, tamen non tenemur eam subire nisi proximus existat in extrema necessitate salutis spiritualis, aut nisi eam subire teneamur ratione officij, aut peculiaris obligationis, vt patet ex dictis de homicidio.

Sed contrarium probabilis videtur; quia ex scientia confessionis sequeretur damnum pęnitenti, & confessio fieret odiosa.

30 Decimo tertiò, Confessarium posse ob audita in confessione reddi cautiorem ad custodiendas res proprias, vel attentiorem fieri, ac vigilantiorem circa suum gregem modo ab alijs visitato; ob id enim cōfessio non redditur odiosa, nec pudor, aut damnum sequitur pœnitenti. Ita Reginaldus loco supra citato, num. 31. Sotus loco supra citato, art. 5 & alij.

Ex quo etiam patet, Confessarium qui per confessionē nouit suum famulum esse furacem, posse seruatis prudentiæ regulis a pecunijs in posterum illi committendis abstinere, vt in simili dixi de eo, qui nouit suum Confessariū non esse Sacerdotem; nam inde non sequitur pudor, & dānum pœnitenti. Ita Hieronymus Onuphrius, sect. 1. q. 2. dubio 2. vers. sequitur septimo, Gutierez, Medina, & alij in prima illatione relati contra Reginaldum numero 27. & alios.

Sed hinc transeamus ad tertiam propositionem, in qua explicandum proposuimus, quomodo se gerere debeat Confessarius, dum interrogatur de peccato in confessione audito.

TERTIA PROPOSITIO.

13 Confessarius, qui de peccato in confessione audito interrogatur, non potest interroganti respondere iuxta ipsius interrogantis mentem. Ratio est, quia non potest vti scientia confessionis extra confessionē, & confessionis sigillum perfringere. Quamobrem Confessarius

rius in tali euentu negare debet se quidquam scire, etiam si interrogetur de peccato, vt audito loco Dei, seu in Sacramentali confessione; habet enim iustam tregiuersandi & amphibologicè loquendi causam etiam cum iuramento dicendo se nihil scire, quod videlicet interroganti teneatur manifestare, vt patet ex dictis in octauo Decalogi præcepto. Ita Martinus Delrius tom. 3. disquisitionum magicarum lib. 6. cap. 1. sect. 1. Graffius prima parte decisionum lib. 1. cap. 13. num. 2. Nugnus in additionibus quæst. 11. art. 1. difficultate 1. vers. Ad quartum argumentum, Vasquez q. 93. art. 4. dubio 12. num. 4. 5. & 7. Suarez de pœnitentia disp. 33. sect. 6. num. 6. Reginaldus loco citato num. 22. Lazarius loco citato, Coninchus de pœnitentia disp. 9. dubio 1. num. 15. Onuphrius de sigillo sect. 2. q. 2. dubio 1. vers. Respondeo dubitationi, & alij.

32 Si Confessarius nequeat se alia industria, & arte liberare ab huiusmodi interrogatione, reprehendat interrogãtes, simulque aperiat, quam grauiter hac in re peccent.

Addo, non solum Confessarium interrogatum de auditis in confessione posse audacter respondere se nihil scire, verum etiam ipsum pœnitentem, si interrogetur a Confessario de ijs, quæ in confessione manifestauit, posse respondere, & negare se nihil ei dixisse, addita scilicet debita restrictione; habet enim iustam tregiuersandi causam. Ita Reginaldus lib. 3. nu. 24. Sotus in 4 dist. 18. q. 4. art. 5. Graffius loco citato num. 35. & alij.

Agendum modo est, quomodo se gerere debeat Confessarius erga pœnitentem, cuius delictum aliunde nouit, sed pœnitens illud non fatetur. Vnde fit.

QVARTA PROPOSITIO.

33 SI Confessarius certo sciat delictum pœnitentis extra confessionem, & pœnitens rogatus a Confessario nolit peccatum suum manifestare, & explicare, debet illum repellere. Ratio est, quia pœnitens indignè petit absolutionem, consequenter Confessarius debet illum repellere; cum peccator indignè petenti denegandum sit Sacramentum, si illud occulte petat, vt constat ex supra dictis de Sacramentis in genere. In praxi tamen Confessarius obseruare debet, vt antequam pœnitentem dimittat, dicat orationem aliquam deprecatoriam, vel aliquid aliud faciat, ne adstantes veniant in cognitionem denegatæ absolutionis, prauamque de pœnitente concipiant opinionem.

Si verò Confessarius non est certus de delicto pœnitentis, aut illud nouit in confessione a complice, debet pœnitentem in genere interrogare, num habeat conscientiam alterius peccati, aut etiam petere in particulari, modo cõplicem non manifestet, nec sit periculum, vt pœnitens suspicetur, complicem hoc ipsum crimen in confessione manifestasse, vt ait Nauarrus cap. 8. num. 16 Reginaldus lib. 3. num. 29. Zerola in praxi cap. 14. quæsito 6. Graffius loco citato, num. 41. vbi refert Syluestrum, & alios: hac verò interrogatione præmissa si pœnitens adhuc non fateatur delictum, Confessarius tenetur absolutionem impendere. Ratio est, quia vti non potest scientia confessionis, præsertim cum periculo, vt complex in cognitionem veniat alterius complicis. Præterea existimare potest pœnitenté reticere peccatum rationabili de causa, aut complicem deceptum fuisse. Ita Henriquez loco citato, cap. 20. Martinus Delrius loco citato, sect. 2. Lazarius canonicarũ quæstionum in tractatu de monitorijs sect. 2. q. 17. num. 8. & alij quam plures, quos infra referam, vbi iterum quæram, quomodo se gerere debeat Confessarius, qui nouit aliquẽ pœnitentem reticere peccatum in confessione.

QVAESTIO SEPTIMA.

De Ministro Sacramenti pœnitentiæ.

QVæ de ministro Sacramẽti pœnitentiæ disputari possunt, ad septem capita reuocabimus. Quæremus enim. Primò quis sit minister Sacramenti pœnitentiæ in genere.

Secundò, quis sit minister Sacramenti pœnitentiæ, seu Vagorum, aliorumque in diuersis locis successiuè habitantium.

Tertiò, quinam habeant a iure facultatem eligendi Cõfessarium.

Quartò, quænam requirantur in Confessario, seu ministro Sacramenti pœnitentiæ.

Quintò, quis possit à casibus reseruatis absoluere, vbi etiam incidenter quæram, vtrum absolutus tempore Iubilæi censeatur a casibus reseruatis oblitis absolutus.

Sextò, ad quid teneatur Cõfessarius, qui male absoluit.

Septimò, quas cæremonias seruare teneatur Sacerdos in administratione Sacramenti pœnitentiæ.

PVNCTVM I.

Quid sit minister necessarius, & sufficiens Sacramenti pœnitentiæ.

1 *An solus Sacerdos sit minister Sacramenti pœnitentiæ.*
2 *An laicus possit esse minister huius Sacramenti.*
3 *An confessio facta subdiacono, vel Diacono valida sit.*
4 *Quid intelligatur per potestatem clauium, per quam Sacerdos constituitur minister huius Sacramenti.*
5 *Quotuplex sit clauium potestas.*
6 *Per quid conferatur potestas clauium.*
7 *An omnis Sacerdos sit sufficiens minister huius Sacramenti.*
8 *An quilibet Sacerdos possit absoluere à peccato mortali nunquam alias ritè confesso.*
9 *An quilibet Sacerdos possit à peccatis etiam reseruatis in articulo mortis absoluere.*
10 *An distinguatur articulus mortis à probabili vitæ periculo.*
11 *An simplex Sacerdos toleratus possit absoluere præsente Sacerdote excommunicato vitando, vel suspenso alias facultatem habente.*
12 *An Sacerdos vitandus, vel degradatus, &c. possit in articulo mortis non absoluere, si alius Sacerdos non reperiatur.*
13 *Facultas absoluendi in articulo mortis, quomodo Sacerdotibus sit concessa.*

DVO explicanda sunt in hoc puncto. Primò, vtrum solus Sacerdos sit minister huius Sacramenti. Secundò, vtrum omnis Sacerdos sit huius Sacramenti minister.

PRIMA PROPOSITIO.

1 SOlus Sacerdos est minister huius Sacramenti, vt constat tum ex definitione Tridentini sess. 14. c. 6. Florẽtini in litteris Eugenij, Cõstantiensis, & aliorum apud Doctores statim citandos. Tum quia hic semper fuit totius Ecclesiæ sensus. Tum quia ille est minister huius Sacramenti, qui potestatem habet remittendi peccata, seu potestatem clauium; nullus enim potest iudiciales actus exercere sine facultate, & potestate; potestas autem clauium, & remittendi peccata penes solos Sacerdotes residet Ioannis 20. Accipite Spiritum Sanctum, Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, &c. quibus verbis potestas absoluendi collata est Apostolis, non solum quatenus representabant Episcopos, verum etiam quatenus vicem Sacerdotum sustinebant; Cum enim pœnitentiæ Sacramentum sit maxime necessarium, & frequẽter suscipiendum, æquũ fuit, vt huius Sacramenti administrã-

di potestas nō solum conferretur Episcopis, qui modicam habent audiendi cōfessiones opportunitatem, verum etiā alijs Sacerdotibus communicaretur. Itaque sicut illa verba, Hoc facite in meam commemorationem, dicta sunt Apostolis repræsentantibus Sacerdotes, ita etiam ijsdem Apostolis Sacerdotes repræsentātibus hæc dicta sunt, Accipite Spiritum Sanctum,&c. Ita Sanctus Thomas Onuphrius, Suarez, Valentia,& alij coiter locis statim citādis.

2 Hinc colligi potest primò, laicum non esse ministrum Sacramenti pœnitentiæ, quia non est Sacerdos,& caret potestate ordinis,& iurisdictionis. Neque obstet illud Iacobi 5. cōfitemini alterutrū peccata vestra. Respondetur n. primò, locum illum ab aliquibus explicari de confessione non Sacramentali facta humiliationis gratia, quam confessionem non solum coram Sacerdote, verum etiam coram laico fieri posse constat. Ita Coninchus disp. 8. dubio 1 num. 6. Sotus in quarto dist. 18. q. 4. art. 1. Regin. lib. 1. n. 6. Onuphrius de sigillo sect. 3. q. vnica dub. 5. vers. prima cōclusio pag. mihi 198. Sayrus de pœnitentia c. 14. n. 1. & 2. Medina, Syluester,& alij apud Vasquez q. 93. art. 1. dub. 1.

Respondeti potest secundò, in eo loco, si intelligatur de confessione Sacramētali, indicari peccata esse alterutrum confitenda inter Sacerdotes, ita vt illa particula, Alterutrum, referatur ad personas approbatas,& sufficientes, nō verò ad laicos, vel ad alios non approbatos. Ita Vasquez, & alij locis citatis.

3 Secundò colligitur, confessionem factam subdiacono, vel Diacono etiam in mortis articulo non subsistere; quia solus sacerdos est minister Sacramenti pœnitentiæ. Ita Doctores citati.

4 Quæres primò, quid intelligatur per potestatem clauium, per quam Sacerdos constituitur minister Sacramenti pœnitentiæ.

Respondeo, nomine clauis intelligi potestatem collatā Sacerdoti, qua tollitur impedimētū intrādi gloriā Cęlorū; sicut enim per claues aperitur ianua, & ingressus patet in cubicula, ita per clauium potestatem aperitur ianua Cœli, quod per peccatum originale, aut per actuale clauditur, vt docet Victoria de clauibus num. 1. Sanctus Thomas in additionibus q. 17. art. 3. Nugnus ibidem, difficul. 4. Sotus in 4. dist. 20. q. 1. art. 1. Reginaldus lib. 1. num. 3. vers. Sed autem, Valentia to. 4 disp. 7. q. 16. puncto 1. Suarez de Sacramentis disp. 16. sect. 4. & alij communiter.

5 Obserua tamen, clauem, seu clauium potestatem duplicem esse, ordinis scilicet & iurisdictionis.

Clauis ordinis consistit in charactere qui in ordinatione Sacerdotali confertur, & hæc clauis non est sufficiens ad auferendum peccatum,& ad impendendam absolutionē, sed huic addi debet clauis iurisdictionis; non enim quilibet Sacerdos Sacris ordinibus initiatus potest a peccatis mortalibus nunquam alias confessis absoluere, nisi simul iurisdictione delegata, vel ordinaria fulgeat, vt ex dicendis in secunda propositione constabit. Ita Suarez disp. 16. sect. 3. num. 7. Medina codice de pœnitentia, trac. 1. q. 35. conclu. 3. Valentia loco citato puncto 2. in principio, Coninchus disp 8 dubio 2 nu. 10. & 11. Vasquez q. 93. art. 1. dubio 2. num. 5. & 8. & 31. vbi refert Ledesmam. Canum & alios.

Aduerte tamen, nomen clauis non solum extendi ad iurisdictionem fori conscientiæ, verum etiam ad potestatē fori externi, per quam superiores censuris ligare, & absoluere possunt, aut indulgentias concedere; Ex his ergo constat, potestatem, quam Sacerdos potest à peccatis absoluere, consistere in clauc ordinis,& iurisdictionis.

6 Quæres secundò, per quid conferatur potestas clauiū.

Respondeo, potestatem clauium ordinis cōferri per ea verba ab Episcopo post ordinationem prolata, Accipe Spiritum Sanctum, quorum remiseris peccata, remittuntur eis, &c.

Ex quo patet, Sacerdotem, cui Episcopus post ordinationem non dixit, Accipe Spiritum Sanctum, quorum remiseris peccata, &c. non posse valide a peccatis absoluere; quia caret potestate clauium; potestas enim clauis absoluendi nō confertur principaliter per eadem verba, quibus confertur potestas consecrandi, sed magis præcipuè confertur per illa verba, Accipe Spiritū Sanctū, &c. vt cōstat ex supra dictis. Ita S. Tho. in additionibus ad 3. partē q. 8. art. 1. Nugnus ibidem. Coninchus lo. cit. dub. 1. nu. 12. Reginaldus lib. 1. num. 2. Vasquez de pœnitentia quęst. 93. art. 1. dubio 2. Suarez,& alij communiter.

SECVNDA PROPOSITIO.

7 NON omnis Sacerdos per se loquendo est sufficiēs minister istius Sacramenti. Ita Suarez, Coninchus,& alij communiter locis citatis. Hæc propositio patet tum ex Tridentino sessione 14. cap. 7. Tum quia, vt validè administretur Sacramentum pœnitentiæ, requiritur iurisdictio, cum nullus possit iudiciales actus exercere sine iurisdictione, sed non omnis Sacerdos habet iurisdictionem; non enim omnis Sacerdos habet iurisdictionē ordinariam, quæ competit illis, qui ex officio sunt pastores animarum, vt per se patet. Neque habet delegatam, quæ committitur, & conceditur ab habente potestatem ordinariam; ergo non omnis Sacerdos per se loquendo est sufficiens minister istius Sacramenti. Extraordinariè verò,& quasi per accidens omnis Sacerdos potest in aliquo casu absoluere, nempe in articulo mortis cap. Ea noscitur, de sententia excommunicationis,& idem habetur in Tridentino sess. 14 cap. 7. ita Valentia, Henriquez, Suarez, Medina, Coninchus, Vasquez, Reginaldus, & alij locis statim citandi.

8 Hinc colligi potest primò, non quemlibet Sacerdotem posse præciso mortis articulo absoluere a peccatis mortalibus nunquam alias ritè confessis; nam ad absoluendum requiritur iurisdictio ordinaria, vel saltem delegata; quilibet autem Sacerdos, licet habeat potestatem ordinis, quæ in omnibus Sacerdotibus est æqualis; cum hæc potestas fundetur in charactere, quem singuli Sacerdotes in ordinationes Sacerdotali indelebiliter recipiūt; nihilominus nō quilibet Sacerdos habet iurisdictionis potestatem ordinariam, vel delegatam absoluendi à peccatis mortalibus nunquam rite confessis; a mortalibus vero alias confessis, aut etiam a venialibus nunquam confessis quilibet Sacerdos potest absolutionem impendere; cum ab Ecclesia, vel iure diuino, vt docet Vasquez dubio 6. num. 5. & alij Doctores citandi, concessa sit cuilibet Sacerdoti iurisdictio absoluēdi quoscumque, etiam Religiosos ab huiusmodi peccatis, modo Sacerdos non sit excommunicatus vitandus, vel degradatus iuxta dicta de censuris. Ita Viualdus de absolutione num. 18. Vasquez quæst. 93. art 1. dubio 3. & dubio 6. num. 5. Reginaldus lib 1. num. 55. & lib. 8. num. 35. Suarez disp. 26. sect. 5. num. 5 & 6 Zerola in praxi pœnit. cap. 15. quæsito 9. & 10. Pesantius in addit. ad tertiam partem q. 10. disp. 6. Coninchus disp. 8 dubio 2. num. 17. Valentia to. 4. disp. 7. quæst. 10. puncto 2 sub finem, Henriquez lib. 6. cap. 8. num. 6. cap. 5 num. 4 littera S. & cap. 9. num. 2. & alij contra Sotum apud Suarez loco citato.

9 Secundo colligitur quemlibet Sacerdotem in probabili periculo, seu articulo mortis posse a quibuscunque peccatis absoluere, etiamsi Sacerdos sit excōmunicatus, vel hæreticus, vel degradatus, &c. nam Summus Pontifex cōcedit cuilibet Sacerdoti facultatem absoluendi in probabili periculo, seu articulo mortis, vt constat ex cap. Ea noscitur citato, & ex Tridentino loco citato. Ita Valentia loco citato, puncto 3. vers. Excipimus, Suarez loco citato sect. 4. Vasquez loco citato dubio 3. num 4. & dubio 4. nu. 8. & dubio 1. Henriquez loco citato cap. 11. Medina tract. 1. de pœnitentia quæst. 18. sub finem, Nauarrus cap. 27. nu. 271. Coninchus loco citato, num 15. Reginaldus lib. 1. num. 56. Sayrus de pœnitentia cap. 24. num. 3. Sanchez, Suarez,& alij, quos retuli de censuris disp. 1. quæst 3. puncto 3. num. 4.

10 Obserua tamen cum præcitatis Doctoribus contra Sotum in 4 dist. 18. quæst 4 art. 4. Zerolam in praxi cap. 15. quæsito 7. Couarruuiam, & alios apud Vasquez num. 1. articulum mortis in hac materia non distingui a probabili vitæ periculo circa facultatem absoluendi; consequenter quod licitum est in articulo mortis, licitū etiam est in probabili mortis periculo. Ratio est, tum quia non est credibile, piam matrem Ecclesiam velle in periculo mortis suis filijs deesse. Tum quia hoc priuilegium videtur concessum fidelibus pro eo mortis tempore, quo quis teneretur proprio Sacerdoti confiteri, si copiam illius haberet, sed teneretur confiteri non solum in extremo vitæ articulo, verum etiam in probabili vitæ periculo ergo.

Neque obstat, aliquos canones loqui solum de mortis articulo; nam canones periculum mortis vocant etiam articulum mortis, vt patet ex cap. Eos, qui de sententia excōmunicationis, de qua re videnda sunt, quę diximus tota

quęst. 3.

quæst.3.citata de censuris, præsertim puncto 3.

Hinc ergo patet, quemlibet Sacerdotem posse Sacramentalem absolutionem impendere existentibus in probabili vitæ periculo, vel articulo.

Hoc tamen limitandum est, modo non adsit alius Sacerdos, qui possit ex officio, aut ex facultate delegata extra mortis articulum absoluere, & tunc velit absoluere; nam præsente huiusmodi Sacerdote, qui possit extra mortis periculum absoluere, & tunc velit absoluere, non potest simplex Sacerdos alias non approbatus absoluere; nam, vt benè obseruat Vasquez loco citato dubio 4. num. 18. Suarez, & alij statim citandi, moribundus non dicitur in necessitate confitendi simplici Sacerdoti præsente aliquo approbato volente absolutionem impendere; ius autem concedit simplici Sacerdoti facultatem absoluendi in articulo mortis ratione necessitatis ipsius moribundi: Quamobrem præsente Parocho, vel alio Sacerdote approbato ad confessiones excipiendas extra mortis articulum, non potest simplex Sacerdos in articulo mortis absoluere. Ita Vasquez loco citato, Suarez disp. 26. sectione 4. num. 4. Reginaldus libro primo, num. 61. Henriquez lib. 6. cap. 8. num. 2. cap. 11. num. 3. & cap. 12. num primo, Coninchus loco citato, num. 16. & alij, quos retuli de censuris, & infra referam de casibus reseruatis. Contra Zerolam in praxi de pœnitentia cap. 15. quæsito 4. & 5.

11 An vero præsente Sacerdote excommunicato vitando, aut suspenso debeat simplex Sacerdos tolleratus absoluere, etiamsi antea non haberet iurisdictionem absoluendi, patet ex dictis de censuris disp 1. q. 3. puncto 3. nu. 7. vbi ostendi posse absoluere cum Sanc. & Suarez loco ibi citato de censuris; Quod idem Suarez asserit etiam de pœnitentia disp. 26. sect. 4. num. 4. Ratio est, quia Sacerdos vitandus arcetur ab Ecclesia, & priuatur hoc ministerio, ita vt non possit hoc ministerium exercere, nisi in articulo extremæ necessitatis, qualis nō est præsens; cum ponamus adesse alium Sacerdotem, qui potest, & vult hoc munus adimplere.

12 Vtrum vero, si nullus Sacerdos tolleratus, adsit, possit Sacerdos excommunicatus vitandus, suspensus, degradatus, aut hæreticus in articulo mortis absoluere, constat ex dictis de censuris, vbi respondimus; posse absoluere, & infirmum posse ab eo petere absolutionem præciso peruersionis periculo; nam in Concilio Tridentino loco citato habetur, quemlibet pœnitentem posse in mortis articulo a quibuscunque peccatis absolui à quolibet Sacerdote. Videte Vasquez loco citato. dubio quarto, Henriquez lib. 6. cap. 9. num. 2. Sayrum lib. 3. de censuris cap. 18. num. 16. Suarez locis citatis, præsertim sect. 4. citata, num 8. Zerolam in praxi de Sacramento pœnitentiæ, cap. 15. quæsito 13. Sanchez, & alios, quos retuli de censuris loco citato, vbi plures quæstiones ad hanc rem facientes explicaui, quas non opus est hic iterum repetere.

13 Hic solum aduertendum est, facultatem absoluendi in articulo mortis, concessam cuilibet Sacerdoti, esse absolutam, & directam per se loquendo, ita vt pœnitens in huiusmodi casu absolutus non teneatur lapso eo periculo iterum eadem peccata licet reseruata confiteri; cum ab illis directè fuerit absolutus.

1 Hoc tamen intellige de peccatis reseruatis, non habentibus adnexam censuram; nam si peccata adnexam habeant censuram, pœnitens absolutus a simplici Sacerdote alias non habente facultatem absoluendi a censuris tenetur se elapso mortis periculo, quam primum commodè potest, coram superiore præsentare, non vt iterum ab eo absoluatur, sed vt ostendat se absolutum, obedientem, & paratum ad maiorem pœnitentiam suscipiendam, & faciendam, si illi a superiore iniungatur; alioquin, si se coram superiore præsentare neglexerit, in easdem censuras reincidit, cap. eos, qui, de sententia excommunicationis.

Propterea Cōfessarius admonere debet pœnitentem, quem in periculo mortis a censuris absoluit, vt elapso mortis periculo adeat superiorem quamprimum oblata oportunitate.

Videte, quæ diximus puncto citato tertio de censuris.

PVNCTVM II.

Quis sit Minister Sacramenti pœnitentiæ respectu Vagorum, aliorumue successiuè commorantium in diuersis locis.

1 *Quis sit minister eorum, qui vnum tantum habent domicilium.*
2 *Quis sit minister eorum, qui duo habēt domicilia, vel vnum solum in vno loco, & quasi domicilium in alio.*
3 *Cuinam debeatur portio Canonica, seu quarta emolumentorum in funerali.*
4 *Proprius Sacerdos vagorum quis sit.*
5 *Quis sit minister iter agentium, & peregrinorum.*
6 *An qui facit iter, vt proprios Parochos euitet, possit confiteri Sacerdotibus illius loci, in quo reperitur.*
7 *An Sacerdos approbatus in aliqua Diœcesi, possit omnes illius Diœcesis ad se concurrentes audire.*
8 *Quam facultatem habeant religiosi circa extraneos.*
9 *An Parochus teneatur Eucharistiam illis denegare, qui dedita opera alios Sacerdotes extra Diœcesim adierunt illisq; peccata sua confessi sunt.*
10 *An Parochus, seu alter confessarius, qui iurisdictionem in aliquem habet, possit ipsum extra propria diœcesim audire, & absoluere.*

QVadruplicem propono difficultatem explicandam in hoc puncto. Prima circa eos, qui vnum habent domicilium. Secunda est circa eos, qui duobus gaudent domicilijs. Tertia est circa vagos, qui nullibi firmam sedem, seu domicilium habent. Quarta est circa iter agentes, aut Peregrinos.

PRIMA PROPOSITIO.

1 HAbentes vnum solum domicilium in aliquo loco possunt sua peccata confiteri Parocho loci, in quo domicilium habent; nam Parochus illius loci est proprius eorum Sacerdos.

Addo etiam posse confiteri alteri in ea Diœcesi approbato ad confessiones omnium ad se recurrentium excipiēdas; tum quia communi vsu, & praxi receptum est; tum quia huiusmodi sacerdos vices gerit Parochi in hac parte.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 HAbentes duo Domicilia, in quibus æque habitant pro diuersa anni parte, possunt vtrique Parocho in quorum Parochia habent domicilia, confiteri. Ratio est, tum quia vterque illorum est proprius Parochus, & Sacerdos; Quilibet autem potest confiteri proprio Parocho, seu Sacerdoti. Tum quia possunt in vtroque loco sepeliri, aut in vtroque matrimonium contrahere; ergo etiam possunt confiteri. Ita Nauarrus cap. Placuit. 71. Suarez de pœnitentia disp 25. sect. 2. num. 5. Henriquez lib. 6. ca. 7. num. 2. & alij, quos in simili retuli de matrimonio contra Nugnum in additionibus q. 8. art. 8. dubio 1. sub finem, vers. Circa quod sunt pag. 271. vbi refert Paludanum, & Diuum Antoninum.

Idem dicendum est de ijs, qui in vno loco domicilium habent; in alio vero loco habent quasi domicilium, qui scilicet in aliquo loco habitant maiori anni parte, licet alibi domicilium habeant, vt sunt scolares, milites, litigantes, & mercatores, qui diù aliquo oppido commorantur. Ratio desumitur ex consuetudine, quæ potuit introduci, & iure optimo fuit introducta, ne huiusmodi personæ Sacramento valde necessario diutius carerent; consuetudo enim potest iurisdictionem conferre, non ratione sui, sed ratione taciti consensus, & approbationis, superioris quā superior eo ipso, quo scit aliquos actus fieri, & non contradicit, cum possit cōmodè contradicere, censetur approbare, & facultatem iuxta consuetudinem receptam conferre. Ita Suarez disp. 23. sect 3. & disp. 25. sec. 2. Regin. lib. 1. n. 74 & 79. Vasq. q 93. ar. 1. dub. 4. n. 4. Nauarrus lo. cit. n. 85. Coninch disp. 8. dub. 3. n. 21. & dub. 6. n. 38 Sanc. lib. 3. de matrimonio, disp. 23. nu. 13. Henriquez cap. 8. nu. 5. & alij

di potestas nō solum conferretur Episcopis, qui modicam habent audiendi cōfessiones opportunitatem, verum etiā alijs Sacerdotibus communicaretur. Itaque sicut illa verba, Hoc facite in meam commemorationem, dicta sunt Apostolis repræsentantibus Sacerdotes, ita etiam ijsdem Apostolis Sacerdotes repræsentātibus hæc dicta sunt, Accipite Spiritum Sanctum, &c. Ita Sanctus Thomas, Onuphrius, Suarez, Valentia, & alij coiter locis statim citādis.

2 Hinc colligi potest primò, laicum non esse ministrum Sacramenti pœnitentiæ; quia non est Sacerdos, & caret potestate ordinis, & iurisdictionis. Neque obstet illud Iacobi 5. cōfitemini alterutrū peccata vestra. Respondetur .n. primò, locum illum ab aliquibus explicari de confessione non Sacramentali facta humiliationis gratia, quam confessionem non solum coram Sacerdote, verum etiam coram laico fieri posse constat. Ita Coninchus disp. 8. dubio 1 num. 6. Sotus in quarto dist. 18. q. 4. art. 1. Regin. lib. 1. n. 6. Onuphrius de sigillo sect. 3. q. vnica dub. 5. vers. prima cōclusio pag. mihi 198. Sayrus de pœnitentia c. 14. n. 1. & 2. Medina, Syluester, & alij apud Vasquez q. 93. art. 1. dub. 1.

Responderi potest secundò, in eo loco, si intelligatur de confessione Sacramētali, indicari peccata esse alterutrum confitenda inter Sacerdotes, ita vt illa particula, Alterutrum, referatur ad personas approbatas, & sufficientes, nō verò ad laicos, vel ad alios non approbatos. Ita Vasquez, & alij locis citatis.

3 Secundò colligitur, confessionem factam subdiacono, vel Diacono etiam in mortis articulo non subsistere; quia solus sacerdos est minister Sacramenti pœnitentiæ. Ita Doctores citati.

4 Quæres primò, quid intelligatur per potestatem clauium, per quam Sacerdos constituitur minister Sacramenti pœnitentiæ.

Respondeo, nomine clauis intelligi potestatem collatā Sacerdoti, qua tollitur impedimētū intrādi gloriā Cœlorū; sicut enim per claues aperitur ianua, & ingressus patet in cubicula, ita per clauium potestatem aperitur ianua Cœli, quod per peccatum originale, aut per actuale clauditur, vt docet Victoria de clauibus num. 1. Sanctus Thomas in additionibus q. 17. art. 3. Nugnus ibidem, difficul. 4. Sotus in. 4. dist. 20. q. 1. art. 1. Reginaldus lib. 1. num. 3. vers. Sed autem, Valentia to. 4 disp. 7. q. 16. puncto 1. Suarez de Sacramentis disp. 16. sect. 4. & alij communiter.

5 Obserua tamen, clauem, seu clauium potestatem duplicem esse, ordinis scilicet & iurisdictionis.

Clauis ordinis consistit in charactere qui in ordinatione Sacerdotali confertur, & hæc clauis non est sufficiens ad auferendum peccatum, & ad impendendam absolutionē, sed huic addi debet clauis iurisdictionis; non enim quilibet Sacerdos Sacris ordinibus initiatus potest a peccatis mortalibus nunquam alias confessis absoluere, nisi simul iurisdictione delegata, vel ordinaria fulgeat, vt ex dicendis in secunda propositione constabit. Ita Suarez disp. 16. sect. 3. num. 7. Medina codice de pœnitentia, trac. 2. q. 35. conclu. 3. Valentia loco citato puncto 2. in principio, Coninchus disp 8 dubio 2 nu. 10 & 11. Vasquez q. 93. art. 1. dubio 2. num. 5. & 8. & 31. vbi refert Ledesmam. Canum & alios.

Aduerte tamen, nomen clauis non solum extendi ad iurisdictionem fori conscientiæ, verum etiam ad potestatē fori externi, per quam superiores censuris ligare, & absoluere possunt, aut indulgentias concedere; Ex his ergo constat, potestatem, quam Sacerdos potest à peccatis absoluere, consistere in claue ordinis, & iurisdictionis.

6 Quæres secundò, per quid conferatur potestas clauiū.

Respondeo, potestatem clauium ordinis cōferri per ea verba ab Episcopo post ordinationem prolata, Accipe Spiritum Sanctum, quorum remiseris peccata, remittuntur eis, &c.

Ex quo patet, Sacerdotem, cui Episcopus post ordinationem non dixit, Accipe Spiritum Sanctum, quorum remiseris peccata, &c. non posse valide a peccatis absoluere; quia caret potestate clauium; potestas enim clauis absoluendi nō confertur principaliter per eadem verba, quibus confertur potestas consecrandi, sed magis præcipuè confertur per illa verba, Accipe Spiritū Sanctū, &c. vt cōstat ex supra dictis. Ita S. Tho. in additionibus ad 3. partē q. 8. art. 2. Nugnus ibidem. Coninchus lo. cit. dub. 1. nu. 12. Reginaldus lib. 1. num. 2. Vasquez de pœnitentia quęst. 93. art. 1. dubio 2. Suarez, & alij communiter.

SECVNDA PROPOSITIO.

7 NON omnis Sacerdos per se loquendo est sufficiēs minister istius Sacramenti. Ita Suarez, Coninchus, & alij communiter locis citatis. Hæc propositio patet tum ex Tridentino sessione 14. cap. 7. Tum quia, vt validè administretur Sacramentum pœnitentiæ, requiritur iurisdictio, cum nullus possit iudiciales actus exercere sine iurisdictione, sed non omnis Sacerdos habet iurisdictionem; non enim omnis Sacerdos habet iurisdictionē ordinariam, quæ competit illis, qui ex officio sunt pastores animarum, vt per se patet. Neque habet delegatam, quæ committitur, & conceditur ab habente potestatem ordinariam; ergo non omnis Sacerdos per se loquendo est sufficiens minister istius Sacramenti. Extraordinariè vero, & quasi per accidens omnis Sacerdos potest in aliquo casu absoluere, nempe in articulo mortis cap. Ea noscitur, de sententia excommunicationis, & idem habetur in Tridentino sess. 14 cap. 7. Ita Valentia, Henriquez, Suarez, Medina, Coninchus, Vasquez, Reginaldus, & alij locis statim citandi.

8 Hinc colligi potest primò, non quemlibet Sacerdotem posse præciso mortis articulo absoluere a peccatis mortalibus nunquam alias ritè confessis; nam ad absoluendum requiritur iurisdictio ordinaria, vel saltem delegata; quilibet autem Sacerdos, licet habeat potestatem ordinis, quæ in omnibus Sacerdotibus est æqualis; cum hæc potestas fundetur in charactere, quem singuli Sacerdotes in ordinationes Sacerdotali indelebiliter recipiūt; nihilominus nō quilibet Sacerdos habet iurisdictionis potestatem ordinariam, vel delegatam absoluendi à peccatis mortalibus nūquam rite confessis; a mortalibus vero alias confessis, aut etiam a venialibus nunquam confessis quilibet Sacerdos potest absolutionem impendere; cum ab Ecclesia, vel iure diuino, vt docet Vasquez dubio 6. num. 5. & alij Doctores citandi, concessa sit cuilibet Sacerdoti iurisdictio absoluēdi quoscumque, etiam Religiosos ab huiusmodi peccatis, modo Sacerdos non sit excommunicatus vitandus, vel degradatus iuxta dicta de censuris. Ita Viualdus de absolutione num. 18. Vasquez quæst. 93. art 1. dubio 3. & dubio 6. num. 5. Reginaldus lib. 1. num. 55. & lib. 8. num. 35. Suarez disp. 26. sect. 5. num. 5 & 6 Zerola in praxi pœnit. cap. 15. quæsito 9. & 10. Pesantius in addit. ad tertiam partem q. 10. disp. 6. Coninchus disp. 8 dubio 2. num. 17. Valentia to. 4. disp. 7. quæst. 10. puncto 1. sub finem, Henriquez lib. 6. cap. 1. num. 6. cap. 5 num. 4 littera S. & cap. 9. num. 2. & alij contra Sotum apud Suarez loco citato.

9 Secundo colligitur, quemlibet Sacerdotem in probabili periculo, seu articulo mortis posse a quibuscunque peccatis absoluere, etiamsi Sacerdos sit excōmunicatus, vel hæreticus, vel degradatus, &c. nam Summus Pontifex cōcedit cuilibet Sacerdoti facultatem absoluendi in probabili periculo, seu articulo mortis, vt constat ex cap. Ea noscitur citato, & ex Tridentino loco citato. Ita Valentia loco citato, puncto 3. vers Excipimus, Suarez loco citato sect. 4. Vasquez loco citato dubio 3. num 4. & dubio 4. nu. 8. & dubio 1. Henriquez loco citato cap. 11. Medina tract. 2. de pœnitentia quæst 18. sub finem, Nauarrus cap. 27. nu. 271. Coninchus loco citato, num 15. Reginaldus lib. 1. num. 56 Sayrus de pœnitentia cap. 24. num. 3. Sanchez, Suarez, & alij, quos retuli de censuris disp. 1. quæst 3. puncto 3. num. 4.

10 Obserua tamen cum præcitatis Doctoribus contra Sotum in 4 dist. 18. quæst 4 art. 4. Zerolam in praxi cap. 15. quæsito 7. Couarruuiam, & alios apud Vasquez num. 1. articulum mortis in hac materia non distingui a probabili vitæ periculo circa facultatem absoluendi; consequenter quod licitum est in articulo mortis, licitū etiam est in probabili mortis periculo. Ratio est, tum quia non est credibile, piam matrem Ecclesiam velle in periculo mortis suis filijs deesse. Tum quia hoc priuilegium videtur concessum fidelibus pro eo mortis tempore, quo quis teneretur proprio Sacerdoti confiteri, si copiam illius haberet, sed teneretur confiteri non solum in extremo vitæ articulo, verum etiam in probabili vitæ periculo ergo.

Neque obstat, aliquos canones loqui solum de mortis articulo; nam canones periculum mortis vocant etiam articulum mortis, vt patet ex cap. Eos, qui de sententia excōmunicationis, de qua re videnda sunt, quę diximus tota quęst. 3.

quæst. 3. citata de censuris, præsertim puncto 3.

Hinc ergo patet, quemlibet Sacerdotem posse Sacramentalem absolutionem impendere existentibus in probabili vitæ periculo, vel articulo.

Hoc tamen limitandum est, modo non adsit alius Sacerdos, qui possit ex officio, aut ex facultate delegata extra mortis articulum absoluere, & tunc velit absoluere; nam præsente huiusmodi Sacerdote, qui possit extra mortis periculum absoluere, & tunc velit absoluere, non potest simplex Sacerdos alias non approbatus absoluere; nam, vt bene obseruat Vasquez loco citato dubio 4. num. 18. Suarez, & alij statim citandi, moribundus non dicitur in necessitate confitendi simplici Sacerdoti præsente aliquo approbato volente absolutionem impendere; ius autem concedit simplici Sacerdoti facultatem absoluendi in articulo mortis ratione necessitatis ipsius moribundi: Quamobrem præsente Parocho, vel alio Sacerdote approbato ad confessiones excipiendas extra mortis articulum, non potest simplex Sacerdos in articulo mortis absoluere. Ita Vasquez loco citato, Suarez disp. 26. sectione 4. num. 4. Reginaldus libro primo, num. 61. Henriquez lib. 6. cap. 8. num. 2. cap. 11. num. 3. & cap. 12. num primo, Coninchus loco citato, num. 16. & alij, quos retuli de censuris, & infra referam de casibus reseruatis. Contra Zerolam in praxi da pœnitentia cap. 15. quæsito 4. & 5.

11 An vero præsente Sacerdote excommunicato vitando, aut suspenso debeat simplex Sacerdos tolleratus absoluere, etiamsi antea non haberet iurisdictionem absoluendi, patet ex dictis de censuris disp 1. q. 3. puncto 3. nu. 7. vbi ostendi posse absoluere cum Sanc. & Suarez loco ibi citato de censuris; Quod idem Suarez asserit etiam de pœnitentia disp. 26. sect. 4. num. 4. Ratio est, quia Sacerdos vitandus arcetur ab Ecclesia, & priuatur hoc ministerio, ita vt non possit hoc ministerium exercere, nisi in articulo extremæ necessitatis, qualis nō est præsens; cum ponamus adesse alium Sacerdotem, qui potest, & vult hoc munus adimplere.

12 Vtrum vero, si nullus Sacerdos tolleratus, adsit, possit Sacerdos excommunicatus vitandus, suspensus, degradatus, aut hæreticus in articulo mortis absoluere, constat ex dictis de censuris, vbi respondimus; posse absoluere, & infirmum posse ab eo petere absolutionem præciso peruersionis periculo; nam in Concilio Tridentino loco citato habetur, quemlibet pœnitentem posse in mortis articulo a quibuscunque peccatis absolui à quolibet Sacerdote. Videte Vasquez loco citato, dubio quarto, Henriquez lib. 6. cap. 9. num. 2. Sayrum lib. 3. de censuris cap. 18. num. 26. Suarez locis citatis, præsertim sect. 4. citata, num 8. Zerolam in praxi de Sacramento pœnitentiæ, cap. 15. quæsito 23. Sanchez, & alios, quos retuli de censuris loco citato, vbi plures quæstiones ad hanc rem facientes explicaui, quas non opus est hic iterum repetere.

13 Hic solum aduertendum est, facultatem absoluendi in articulo mortis, concessam cuilibet Sacerdoti, esse absolutam, & directam per se loquendo, ita vt pœnitens in huiusmodi casu absolutus non teneatur lapso eo periculo iterum eadem peccata licet reseruata confiteri; cum ab illis directè fuerit absolutus.

1 Hoc tamen intellige de peccatis reseruatis, non habentibus adnexam censuram; nam si peccata adnexam habeant censuram, pœnitens absolutus a simplici Sacerdote alias non habente facultatem absoluendi a censuris tenetur se elapso mortis periculo, quam primum commodè potest, coram superiore præsentare, non vt iterum ab eo absoluatur, sed vt ostendat se absolutum, obedientem, & paratum ad maiorem pœnitentiam suscipiendam, & faciendam, si illi a superiore iniungatur; alioquin, si se coram superiore præsentare neglexerit, in easdem censuras reincidit, cap. eos, qui, de sententia excommunicationis.

Propterea Cōfessarius admonere debet pœnitentem, quem in periculo mortis a censuris absoluit, vt elapso mortis periculo adeat superiorem quamprimum oblata oportunitate. Videte, quæ diximus puncto citato tertio de censuris.

PVNCTVM II.

Quis sit Minister Sacramenti pœnitentiæ respectu Vagorum, aliorumue successiuè commorantium in diuersis locis.

1 *Quis sit minister eorum, qui vnum tantum habent domicilium.*
2 *Quis sit minister eorum, qui duo habēt domicilia, vel vnum solum in vno loco, & quasi domicilium in alio.*
3 *Cuinam debeatur portio Canonica, seu quarta emolumentorum in funerali.*
4 *Proprius Sacerdos vagorum quis sit.*
5 *Quis sit minister iter agentium, & peregrinorum.*
6 *An qui facit iter, vt proprios Parochos euitet, possit confiteri Sacerdotibus illius loci, in quo reperitur.*
7 *An Sacerdos approbatus in aliqua Diœcesi, possit omnes illius Diœcesis ad se concurrentes audire.*
8 *Quam facultatem habeant religiosi circa extraneos.*
9 *An Parochus teneatur Eucharistiam illis denegare, qui dedita opera alios Sacerdotes extra Diœcesim abierunt illisq; peccata sua confessi sunt.*
10 *An Parochus, seu alter confessarius, qui iurisdictionem in aliquem habet, possit ipsum extra propria diœcesim audire, & absoluere.*

QVadruplicem propono difficultatem explicandam in hoc puncto. Prima circa eos, qui vnum habent domicilium. Secunda est circa eos, qui duobus gaudent domicilijs. Tertia est circa vagos, qui nullibi firmam sedem, seu domicilium habent. Quarta est circa iter agentes, aut Peregrinos.

PRIMA PROPOSITIO.

1 HAbentes vnum solum domicilium in aliquo loco possunt sua peccata confiteri Parocho loci, in quo domicilium habent; nam Parochus illius loci est proprius eorum Sacerdos.

Addo etiam posse confiteri alteri in ea Diœcesi approbato ad confessiones omnium ad se recurrentium excipiēdas; tum quia communi vsu, & praxi receptum est; tum quia huiusmodi sacerdos vices gerit Parochi in hac parte.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 HAbentes duo Domicilia, in quibus æque habitant pro diuersa anni parte, possunt vtrique Parocho in quorum Parochia habent domicilia, confiteri. Ratio est, tum quia vterque illorum est proprius Parochus, & Sacerdos; Quilibet autem potest confiteri proprio Parocho, seu Sacerdoti. Tum quia possunt in vtroque loco sepeliri, aut in vtroque matrimonium contrahere; ergo etiam possunt confiteri. Ita Nauarrus cap. Placuit. 71. Suarez de pœnitentia disp 25. sect. 2. num. 5. Henriquez lib. 6 ca. 7. num. 2. & alij, quos in simili retuli de matrimonio contra Nugnum in additionibus q. 8. art. 8. dubio 1. sub finæm, vers. Circa quod sunt pag. 171. vbi refert Paludanum, & Diuum Antoninum.

Idem dicendum est de ijs, qui in vno loco domicilium habent; in alio vero loco habent quasi domicilium, qui scilicet in aliquo loco habitant maiori anni parte, licet alibi domicilium habeant, vt sunt scolares, milites, litigantes, & mercatores, qui diu aliquo oppido commorantur. Ratio desumitur ex consuetudine, quæ potuit introduci, & iure optimo fuit introducta, ne huiusmodi personæ Sacramento valde necessario diutius carerent; consuetudo enim potest iurisdictionem conferre, non ratione sui, sed ratione taciti consensus, & approbationis, superioris quā superior eo ipso, quo scit aliquos actus fieri, & non contradicit, cum possit cōmodè contradicere, censetur approbare, & facultatem iuxta consuetudinem receptam conferre. Ita Suarez disp. 23. sect 3. & disp. 25. sec. 2. Regin. lib. 1. n. 74 & 79. Vasq. q 93. ar. 1. dub. 4. n. 4. Nauarrus lo. cit. n. 85. Coninch disp. 8. dub. 3. n. 21. & dub. 6. n. 38 Sanc. lib. 3. de matrimonio, disp. 23. nu. 13. Henriquez cap. 8. nu. 5. & alij com-

communiter. Ex quo patet in hac re, spectandam esse cõsuetudinem, non solum circa propositos casus, verum etiã circa alios; vnde in hac diœcesi vsu receptum videtur, vt Parochus loci absoluat eos qui recreationis causa, vel ad aliquos dies in sua Parochia reperiuntur.

An verò scolares ab Episcopo loci, in quo studiorũ causa commorantur, promoueri possint ad ordines, aut in irregularitate dispensari; constat ex dictis de irregularitate, & patebit ex dicendis de ordine.

3 Occasione argumenti allati de sepultura posset aliquis inquirere, cui debeatur portio canonica, seu quarta emolumentorũ in funerali, quando quis moritur in sua Parochia, aut extra Parochiam, vt si quis moriatur Ruri, ad quod profectus fuerat causa recreationis, vel negotij.

Respondeo deberi Parocho illius loci, in quo mortuus habebat domicilium, seu recipiebat Sacramenta cap. cum quis, de sepulturis in 6. & hoc verum est, etiamsi elegerit alibi sepulturam relicta Ecclesia, in qua maiores ipsius sepeliri consueuerunt: si verò habebat domicilium in diuersis locis, æquitas postulat, vt canonica portio diuidatur, cap. Cum quis citato. Quamquam Angelus loco statim citando putat, præcisa æquitate portionem canonicam dandam Ecclesiæ, in qua moritur. Videte Reginaldum lib. 1. num. 77. Angelum verbo canonica portio, num. 16. & 17. Syluestrum eodem verbo, quæsito 13 & 14. Praxim Neapolitanam cap. 61. Gutierez, & Sanchez de matrimonio, & Panormitanum de quarta funerali, vbi plura differit, quæ hic nos prætermittimus, cum ad alium pertineant locum.

TERTIA PROPOSITIO.

4 PRoprius Sacerdos Vagorum est Parochus loci, in quo Vagi reperiuntur. Ita Reginaldus lib. 1. num. 64. Vasquez q. 93. art. 1. dubio 4. num. 4. Coninchus disp. 8. dubio 8. nu. 67. Suarez loco citato, Syluester, Sotus, & alij, quos in simili retuli de legibus contra Nauarrum loco citato, num. 79. & alios apud Coninchum, quos sequitur Nugnus loco citato dubio 1. ad finem existimantes, Vagos posse, quem voluerint Confessarium, eligere.

Ratio nostra est, tum quia cum Vagi careant domicilio, actualis habitatio loci, quam pro tempore habet, succedit in locum domicilij; Proprius autem Sacerdos est Parochus, in cuius loco quis habet domicilium, vel quasi domicilium, vel domicilium eo modo, quo habere potest. Tum quia si Vagi indigeant Sacramentis, Parochus loci tenetur ea ministrare; Ergo Parochus loci, in quo Vagi reperiuntur, est proprius ipsorum Sacerdos; consequẽter Vagi possunt peccata sua confiteri Parocho illius loci.

Addo etiam posse peccata sua confiteri alteri Sacerdoti approbato ad excipiendas confessiones in eo loco in quo Vagi reperiuntur; sicut enim habentes domicilium, vel quasi domicilium in eo loco possunt non solum Parocho illius loci, verum etiam alteri Sacerdoti approbato ad cõfessiones in eo loco excipiendas confiteri, ita etiam Vagi possunt sua peccata confiteri Sacerdoti approbato in eo loco, in quo Vagi pro tempore reperiuntur. Ita Doctores citati.

QVARTA PROPOSITIO.

4 ITer agentes possunt sua peccata confiteri Parocho loci, ad quem perueniunt, aut etiam alteri Sacerdoti approbato ad confessiones in eo loco audiendas. Ratio desumitur ex consuetudine, qua mediante conferri potest iurisdictio; seu potius fundatur in concessione Summi Pontificis, qui dicitur iurisdictionem mediante consuetudine conferre; consuetudo enim potest conferre iurisdictionem, non ratione sui præcisè, sed ratione taciti consensus, & approbationis superioris, quã superior eo ipso, quo scit aliquos actus fieri, & non contradicit, cum possit contradicere, censetur approbare. Ita Suarez disp. 23. sect. 3. & disp. 25. sect. 2. Reginaldus lib. 1. num. 74. & 79. Vasquez q. 93. art. 1. dubio 4. num. 4. Sotus dist. 18. q. 4. art. 2. Henriquez loco citato cap. 8. Syluester confessio primo num. 11. Coninchus disp. 8. dubio 8. num. 61. & alij contra Nauarrum loco citato num. 68. & alios.

6 Hoc tamen limita, modo iter agant bona fide, idest modo iter non faciant in fraudem legis ea solum de causa vt possint alijs confiteri. Itaque qui solum adhuc finem iter agit, vt euitet proprium Parochum, & alteri confiteatur, non potest valide confiteri coram Parocho, seu Sacerdote illius loci, ad quem peruenit, vt bene obseruat Coninchus loco citato, Vasquez loco citato num. 6. Suarez disp. 25. sect. 2. num. 9. Reginaldus lib. 1. num. 80. & alij Recentiores; hoc enim non fieret iuxta intentionem, & concessionem Summi Pontificis, seu iuxta consuetudinem, per quam a Summo Pontifice confertur iurisdictio ad absoluendum iter agentes, qui ad aliquem locum bona fide peruenerunt absque animo euitandi proprium Parochum, seu proprium Sacerdotem.

8 Obserua tamen, Sacerdotem generaliter approbatũ ad omnes audiendos in aliqua Diœcesi; posse omnes illius Diœcesis ad se cõcurrentes audire, etiamsi ad ipsum accedant animo vitandi proprium Parochum; nam huiusmodi Sacerdos iurisdictionem habet absoluendi quoscunque illius Diœcesis ad se venientes, vt suppono, quod non accidit in præcedenti casu, in quo Sacerdos non habet iurisdictionem, nisi iuxta receptam consuetudinem, seu concessionem Summi Pontificis; Summus autem Pontifex non concessit Parocho loci, aut alteri in eo loco approbato facultatem audiendi confessiones eorum, qui ad eum locum se transferunt, vt proprium euitent Parochum, consequenter Sacerdos Diœcesis Mediolanensis, qui fuit approbatus ab Episcopo ad confessiones omnium audiẽdas, licet possit cõfessionem alicuius existentis in aliquo oppido posito in Diœcesi Mediolanensi audire, quamuis ad ipsum accedat animo euitandi proprium Parochum; non tamen potest homines alterius Diœcesi audire, si ad ipsum accedant hoc animo, vt euitent proprium Parochum, & alteri confiteantur; non enim habet facultatem absoluendi extraneos alterius Diœcesis ad ipsum hoc animo accedentes, nisi forte facultatem habeat a Sede Apostolica, vel à legitimo superiore, vt infra ostendam.

8 Quã vero facultatem habeant Religiosi circa extraneos, qui scire cupit, inspiciat eorũ priuilegia. Hic solum, Obserua, Sixtum Quartum concessisse Religiosis facultatem audiendi confessiones extraneorum, si ad ipsos Confessarios accedant causa confessionis modo Religiosi sint approbati ab Episcopo loci; Ipsi vero Religiosi non possunt ad aliam Diœcesim proficisci, vt ibi confessiones audiant, nisi speciali priuilegio gaudeant. Videte Suarez dist. 28. sectione 7. num. 11. Zerolam in praxi de Sacramento pœnitentiæ cap. 16. quęsito 3. versiculo Dico quinto, Reginaldum libro primo, num. 204. Rodriquez in quæstionibus regularibus q. 40. & 61. & Mirandam in Manuali Prælatorum.

9 Sed hic oritur dubium primò, vtrum Parochus possit tempore Paschatis Eucharistiæ Sacramentum administrare pœnitentus, qui dedita opera se se contulerunt ad Confessarios extra Diœcesim existentes, ipsisque sua peccata confessi sunt.

Respondeo, non posse administrare, si confessionem fecerunt Sacerdotibus, aut Religiosis non approbatis ab Episcopo ipsiusmet Confessarij, & pœnitentis. Ratio est, tum quia sic decernitur in nostro Concilio Prouinciali 3. pag. mihi 458. vers. Colui, il quale &c. Tum quia huiusmodi Confessarij non habent facultatem absoluendi pęnitentes ad se dedita opera accedentes, vt superius ostendimus, consequenter confessio prædictorum pœnitentum non est valida; Parochus autem non potest tempore Paschatis administrare Sacramentum Eucharistiæ illis, qui non sunt validè confessi. Si verò pœnitentes nõ accesserint ad huiusmodi Confessarios dedita opera possunt à cõfessarijs loci in quo reperiuntur, absolui, sicut etiam absolui possunt a Religiosis habẽtibus priuilegium absoluendi quoscunq; cuiuscunque Diœcesis, etiamsi ad ipsos dedita opera accedant; consequenter non potest Parochus tempore Paschatis Eucharistiæ Sacramentum huiusmodi pœnitentis denegare; nam Parochus, aut Episcopus non potest derogare priuilegijs a Sede Apostolica concessis, vt in specie tradit Rodriquez tomo primo, quæstionum regularium: quæst. 60. art. 6. pagina mihi 347. & 348. & Ludouicus Miranda in Manuali prelatorum tomo 1. quæst 45. artic. 14. pagina 371.

10 Secundò dubium insurgit, vtrum Episcopus, aut Parochus, aut alter Sacerdos alias habens iurisdictionem in aliquem quo ad forũ Sacramenti pœnitentiæ possit eundẽ audire, & absoluere extra Diœcesim, in qua fuit approbatus.

Respondeo, Episcopum, aut Parochum posse absoluere suos

suos subditos inuentos, vel secum ductos extra Diœcesim. Ratio est, tum quia iurisdictio, quę absque strepitu Iudicij exercetur, potest extra proprium territorium, & Diœcesim exerceri. argumento textus de officio legati, c. vltimo; Episcopus autem, & Parochus per absolutionem exercent iurisdictionem absque strepitu iudicij; cum Sacramantalis absolutio sine iudicij strepitu fieri dicatur. Tum quia, cum in cap. omnis vtriusque sexus mentio fiat Sacerdotis, cui peccata confitenda sunt, non vero fiat mentio loci, sequitur non esse determinatum locum, & territorium, in quo subditi possint suo Episcopo, vel Parocho sua peccata confiteri.

Iste rationes non solû militant in Episcopo, & Parocho, verum etiam in alio Confessario facultatem delegatam in aliquas personas habente. Quamobrem Sacerdos, qui facultatem generalem absoluendi habet hic Mediolani, potest quemlibet Archiepiscopo Mediolanensi subditum in aliena Diœcesi absoluere; modo Archiepiscopus non concesserit facultatem absoluendi limitatam cum hac clausula, in Diœcesi tantum, vt ex stilo nostræ Curiæ Archiepiscopalis in rescriptis ad confessiones audiendas concessis hoc tempore seruari consueuit. In prædictis consentit Sotus in quarto dist. 18. art. 3. vers. aliud vero dubium, Victoria num. 151. Zerola ex parte cap. 16 quæsito 3. vers. Dico quarto, & Dico quinto Suarez disp. 25. sect. 1. num. 27. Henriquez lib. 3. de pęnitentia cap. 7. num. 1. Summa Corona num. 52. Sanchez lib. 3. de matrimonio disp. 34. num. 2. Reginaldus lib. 1. num. 93 Coninchus disp. 8. dubio 3. num. 22. Ledesma, & alij apud Suarez loco citato contra Syluestrum verbo Confessor primo, quæsito 14. Zerolâ de Sacramento pęnitent. in praxi cap. 16. quæsito 3. & nonnullos alios aliter existimantes de Sacerdote delegatam facultatem habente, quem putant non posse extra diœcesim absoluere.

PVNCTVM III.

Quinam facultatem habeant à iure eligendi sibi Confessarios.

1 *Quinam habeant facultatem eligendi sibi confessarium.*
2 *An obtinens à Sede Apostolica, vel ab Episcopo facultatem eligendi confessarium, possit sibi eundem eligere mortuo concedente.*
3 *An hoc priuilegium extendatur ad iurisdictionem Vicarij, aut Visitatoris.*
4 *An facultas eligendi Confessarium finiatur per primam electionem.*
5 *Quem Sacerdotem possit eligere qui facultatem habet eligendi Confessarium.*

VNICA PROPOSITIO.

1 QVam plures facultatem habent eligendi sibi confessarium. Primo Summus Pontifex, vt per se patet; nam si alicui competit priuilegium eligendi sibi Confessarium, certe Summo Pontifici competere debet.

Addunt Doctores hoc idem priuilegium competere ijs, qui sunt de familia Summi Pontificis, qua in re attendendum est Summi Pontificis, priuilegium, vel legitima consuetudo.

Secundò, Cardinales, vt ex consuetudine docet Caietanus in Summa verbo absolutio à peccatis secundo.

Tertiò Episcopi iam confirmati, & Patriarchę cap. vltimo de pœnitentijs, & remissionibus.

Quartò, Prælati exempti, qui Summum Pontificem tãquam immediatum superiorem agnoscunt illique immediatè subijciuntur, vt docet Angelus, Panormitanus, & alij apud Doctores statim citandos.

Quintò, habẽtes sola venialia, vel mortalia rite alias cõfessa, vt in secunda propositione primi puncti ostendimus. Videte Suar. disp 21. sec. 2 ad finẽ, & disp. 27 sec. 2. & 3. Caiet. in sum. v. absolutio à peccatis 2. Coninch disp. 8. dub. 8. Vasquez q. 93. art. 1. dub. 4. Reginaldû lib. 1. n. 31. 32. & 33. Nugnum in additionibus q. 8. art. 5. dub. 2. pagina 281.

2 Quæres primò, vtrum qui obtinuit a Sede Apostolica, vel ab Episcopo facultatem eligendi sibi Cõfessarium, possit sibi Confessarium eligere mortuò Summo Pontifice, vel Episcopo concedente.

Respondeo affirmatiuè iuxta communiorem Doctorũ sententiam, etiamsi obtinuerit facultatem eligendi Confessarium pro reseruatis ipsi Summo Pontifici, vel Episcopo. Ratio est, tum quia hæc censetur gratia facta; gratia autem facta non spirat morte concedentis, vt ostendi de priuilegijs in tractatu de legibus, & præter Doctores ibi citatos, ita docet Nugnus in additionibus q. 8. art. 5. dub. 2. concl. 1. ad finem, Sayrus de pœnitentia c. 22. num. 3. & alij Doctores statim citandi, quidquid sentiat Syluester verbo Confessor primo quæsito 7. & alij apud Sayrum loco citato, tum quia sicut Sacerdos absque limitatione tẽporis approbatus ad confessiones audiendas, potest confessiones audire mortuo vel excommunicato Episcopo, qui facultatem concessit, & approbauit, vt bene tradit Suarez disp. 26. sec. 3. nu. 7. & disp. 7. sec. 4 Vasquez q. 93. art 3. dubio 5. nu. 2. Emanuel Sa verbo gratia nu. 4 Coninchus disp. 8 dub. 10. nu. 71 Sotus in 4. dist. 18. q. 4. art. 3 Sanchez de Matrimonio lib. 8. disp. 28. nu. 75. Henriquez lib. 7. c. 21. n. 6. Reginal lib. 1. n. 95. & alij. Ita qui facultatẽ eligendi Confessarium obtinuit, pôt eũ eligere mortuo concedẽte.

3 Hęc tamen doctrina non est applicanda iurisdictioni Vicarij, aut Visitatoris; nã hæc spirat mortuo Episcopo, & gesta per Vicarium Episcopi mortuo Episcopo sunt inualida, vt alias ostendi. nisi forte facta fuerint cum ignorãtia mortis Episcopi longe distantis; Tunc enim suppletur iurisdictio per errorem communem, & titulum coloratũ ex Henriquez lib 6. c. 13. nu. 3. & 12. Sanchez de matrimonio, & alijs, quos retuli de legibus, & de Matrimonio, vbi hanc doctrinam fusius explicaui.

Quid verò dicendum sit, quando facultas conceditur sub hac forma, vsque ad nostrum beneplacitum, uel donec reuocauero; satis constat ex dictis de priuilegijs, quibus præter Doctores ibi citatos adhæret Zerola in praxi de pęnitẽt c. 16. quæsito 2. Emanuel Sa, & Reginaldus locis cit.

4 Quæres secundò, vtrum facultas eligendi Confessarium finiatur per primam electionem.

Respondeo negatiuè, nisi aliter ex circunstantijs colligitur de mente concedentis. Ratio est, tum quia, licet sermo simpliciter prolatus in odiosis, & onerosis intelligatur de primo actu, qua de causa promissio dotis facta alicui cum nupserit, intelligitur solum de primo matrimonio, lege, dotis promissio, ff. de iure dotium; nihilominus in parum onerosis, & satis fauorabilibus fieri potest extensio ad iteratos actus, nisi aliter coniiciatur de mente concedentis, argumento legis, Placet, ff. de liberis, & posthumis. Tum quia facultas eligendi Confessarium videtur fauorabilis; fauores autẽ ampliandi sunt. Ita Reginaldus lib. 1. nu 96. vbi refert Nauarrum, Syluestrum, & alios, Sayrus de pœnitentia c. 22. nu. 1. Azorius, Salas, & alij, quos in simili referam de legibus. Idem innuit Nugnus in additionibus q 8. ar. 5 dub. 2. colu. 4 vers. Dubitant etiam. vbi etiã addit, eum, qui facultatem obtinuit eligendi pro vna vice Confessarium, si aliquid in ea confessione obliuiscatur, posse vi illius facultatis peccatum oblitum confiteri Confessario electo; quia facultas non videtur finita, nisi actus sit completus. Sed de hac re in tractatu de legibus.

5 Quæres tertiò, vtrum qui facultatem habet eligendi Confessarium, possit eligere, quem voluerit Sacerdotem, an potius eligere debeat approbatum ab Ordinario.

Respondeo, debere Confessarium ab Episcopo approbatum eligere; nam in generali concessione non veniunt ea, quæ Superior non cõcederet, si specialiter rogaretur; Summus autem Pontifex non concederet in specie facultatem confitendi cuicunque Sacerdoti; cum periculum sit, vt pœnitens Sacerdoti rudi, & indocto confiteatur. Ita Vasquez q. 93. ar. 1. dub. 5. nu. 3. & art. 3. dubio 4. nu. 2. Suarez loco supra citato sec. 4. nu. 9. Viualdus in c. de Confessione nu. 26. Reginaldus lib. 1. nu. 178.

Ex quo patet a fortiori, illum, qui facultatem habet eligendi Confessarium idoneum, debere Confessarium ab Episcopo approbatum eligere; nam Concilium Tridentinum requirit approbationem, vt aliquis iudicetur Cõfessarius idoneus, non obstantibus priuilegiis, & consuetudine etiam immemorabili, exceptis habentibus beneficiũ parochiale, cuius nomine non solum venit beneficium, quod communiter vocatur Curatum verum etiam alia superiora beneficia, quibus est adnexa facultas audiendi confessiones, vt est Episcopatus, Archidiaconatus, &

aliquę Abbadię, nam obtinentes huiusmodi beneficia censentur approbati ad confessiones, cum obligatio audiendi confessiones sit onus talibus beneficijs adnexum. Ita Suarez disp.28.sect.4.num.31. Reginaldus lib.1.num.191. & alij Doctores citati.

PVNCTVM IV.

Quænam requirantur in Confessario, seu Ministro Sacramenti pęnitentiæ.

DVO principaliter quærenda sunt in duplici §. sequenti. Primò quid requiratur in Confessario ad validã Sacramenti pęnitentiæ administrationem. Secundò quid ad dignam, & licitam.

§. PRIMVM.

Quid requiratur ad validam Sacramenti pœnitentiæ administrationem.

1 *Quid requiratur in Sacerdote ad validam Sacramenti pœnitentiæ administrationem.*
2 *An Sacerdos improbus possit hoc Sacramentum valide administrare.*
3 *An confessio facta coram Sacerdote non approbato ab Episcopo, extra mortis articulum valida sit.*
4 *An quilibet possit proprio parocho confiteri.*
5 *An confessio facta Sacerdoti, qui facultatem obtinuit ab Episcopo administrandi omnia Sacramẽta, valida sit.*
6 *Quid, & quotuplex sit iurisdictio.*
7 *Per quid amittatur iurisdictio ordinaria, vel delegata ad absoluendum.*
8 *An iurisdictio cesset per excommunicationem degradationem, vel mortem Episcopi, remissiue.*
9 *An Sacerdos debeat per examen, vel alio modo ab Episcopo iam confirmato approbari ad confessiones.*
10 *An Sacerdos sufficienter approbatus censeatur, dum Episcopus illi curam animarum imponit.*
11 *An qui facultatem audiendi confessiones obtinuit à Parocho, censeatur sufficienter approbatus ad audiendas confessiones.*
12 *An Parochus possit iure communi aliquem admittere ad audiendas confessiones suorum subditorum.*
13 *An Sacerdos, qui probabiliter credit Episcopum, vel Papam ratam habiturum absolutionem, sufficienter approbatus censeatur.*
14 *An censeatur sufficienter approbatus ab Episcopo qui vidente, & non contradicente absoluit.*
15 *An Sacerdos approbari debeat ab Episcopo pœnitentis, vel ipsius Sacerdotis.*
16 *An Episcopus Sacerdotem non subditum approbari possit.*
17 *An Sacerdos ab Episcopo approbatus nouam licentiam à Parocho obtinere debeat in cuius Parochia confessiones audire intendit.*
18 *Quid in hac re vsu receptum sit in Curia Archiepiscopali Mediolanensi.*
19 *An quando duo præsunt eidem Parochiæ, possit vterque independenter ab altero admittere aliquem ab Episcopo approbatum ad Confessiones.*
20 *Quid in hac re sentiendum sit de Coadiutoribus.*
21 *An habens priuilegium eligendi Confessarium possit eligere Sacerdotem approbatũ ab Ordinario alterius Diœcesis.*
22 *An fœmina possit eligere Confessarium approbatum ad confessiones tantummodo virorum.*
23 *An Parochus Iubilæi tempore possit eligi ad confessiones subditorum alterius Parochiæ audiendas.*
24 *An censeatur sufficienter approbatus ad confessionem tempore Iubilæi, qui alias habuit beneficium Parochiale.*
25 *An approbatio Episcopi requiratur etiam ad absoluendos religiosos.*
26 *An religiosi exempti possint de consensu sui superioris absolui & dispensari ab Episcopis, si eis se subijciant.*
27 *An religiosi, qui possunt quoscumque ad se accedentes audire, possint absoluere religiosum alterius Ordinis.*
28 *An Nouitius possit absolui à Censuris reseruatis in religione, à quibus possunt absolui professi.*
29 *An censeatur sufficienter approbatus, qui fuit admissus ab Episcopo sciente illum non esse idoneum.*
30 *An valeat approbatio, qua Episcopus aliquem approbat tanquam idoneum, qui re ipsa idoneus non est.*
31 *An requiratur approbatio distincta à Iudicio, quo Sacerdos iudicatur idoneus.*
32 *An approbatio danda sit in scriptis.*
33 *An approbatio gratis dari debeat.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 AD validam Sacramenti pœnitentię administrationem in Sacerdote requiritur potestas ordinis, & iurisdictionis. Ratio est, quia nullus potest pœnitentiæ Sacramentum administrare, nisi potestatem habeat illius administrandi, hac autẽ potestas consistit in ordine, & in iurisdictione, vt constat ex dictis in hac quæstione puncto primo.

2 Hinc sequitur primo, Sacerdotem improbum per se loquendo posse pœnitentiæ Sacramentum valide administrare; quia fieri potest, vt potestatem habeat ordinis, & iurisdictionis, quæ non amittitur per peccatum, vt cõstat ex Tridentino sess.14.canone 10. & ex dictis de Sacramentis in genere de conditionibus requisitis in ministro Sacramentorum.

3 Secundò, non esse validam confessionem factam extra mortis periculum coram Sacerdote non approbato ab Episcopo, vel ab alio facultatem episcopalem sustinente in hac parte; caret enim iurisdictione, vt clarius infra explicabo.

4 Tertiò, quemlibet fidelem posse peccata sua proprio Parocho initiato ordine Sacerdotali confiteri; hic enim habet potestatem ordinis, & iurisdictionis, quæ illi competit ex officio ratione beneficij Parochialis.

5 Quartò, validam esse confessionem factam illi Sacerdoti, qui facultatem obtinuit ab Episcopo administrandi omnia Sacramenta, aut exercendi curam animarum; hic enim potestatem habet non solum ordinis, verum etiam iurisdictionis; cum verbo generali omnia comprehendi videantur. cap. si Romanorum, dist. 19. §. dicendum. Ita Reginaldus lib. 1. nu.71. Sanchez, & alij, quos in simili retuli de matrimonio.

Existimo tamen, prædictum Sacerdotem non posse vi prædictę facultatis absoluere a reseruatis; nam in generali concessione non veniunt ea, quæ non esset quis in specie verisimiliter concessurus. cap. si Episcopus de pœnitentijs, & remissionibus in 6 Ita Suarez disp.27.sect.4.num.4. Reginaldus lib.1.num.71. & alij, quos infra referam de facultate absoluendi à reseruatis.

6 Quæres primò, quid, & quotuplex sit iurisdictio.

Respondeo primò, iurisdictionem esse potestatem, quã quis habet in alios ad eos regendos, & gubernandos, seu dirigendos ad Regnum Cœlorum, vt docet Molina tract. 5. de iurisdictione disp.2. & alij, quos supra retuli puncto 1. dum loquerer de potestate clauium.

Respondeo secundò, iurisdictionem esse triplicem, ordinariam scilicet, delegatam, & ex concessione iuris.

Ille dicitur habere iurisdictionem ex concessione iuris, qui absoluit eum, cui à iure, vel ex priuilegio concessa est facultas eligendi confessarium, vt docet Henriquez lib. 3. cap 5. Suarez disp.25.sect 2.num.3. & alij.

Ille dicitur habere iurisdictionem ordinariam, cui competit iurisdictio ex officio. Quamobrẽ ille dicitur habere iurisdictionem ordinariam, cui competit cura animarum, qualis cura cõpetit Summo Pontifici, cui facta electione per Cardinales Christus cõfert iurisdictionem vniuersalẽ; qualis etiã cura, & iurisdictio adscribẽda est Episcopo, cui cõfertur iurisdictio à Christo mediante Sũmo Pontifice; qualẽ deniq; iurisdictionẽ, & curam habet Parochus, qui proximam habet obligationẽ administrandi pœnitentiæ Sacramentum, de qua re videndus est Suarez loco citato, Vgolinus de potestate Episcopi, Bellarminus, & Suarez de potestate Summi Pontificis, & Episcopi.

An vero Episcopus dicatur ordinarius, & possit iurisdictionem delegare, & ea facere, quæ potest Summus Pontifex, constat ex dictis de matrimonio cum Sanchez lib. 3. disp. 29. & alijs.

Ille

Ille dicitur habere iurisdictionem delegatam, qui facultatem obtinuit ab habente iurisdictionem ordinariã, qualem habent Sacerdotes deputati ad confessiones audiendas, quibus non competit ius ex officio audiendi confessiones.

7 Queres secundò, per quid amittatur iurisdictio ordinaria, vel delegata ad absoluendum.

Respondeo primò, iurisdictionem ordinariam amitti priuatione dignitatis, seu officij, cui adnexa erat iurisdictio; nã destructo principali corruit accessorium. Quamobrem resignans alteri beneficium Parochiale amittit iurisdictionem tali beneficio adnexam.

Respondeo secundò, iurisdictionem delegatam cessare primo lapsu temporis, ad quod vsque fuerat concessa; nã facultas non extenditur vltra voluntatem concedentis; Secundò per reuocationem concedentis; nam res, per quas causas nascitur, per easdem dissoluitur; sicut autem facultas obtenta fuerat a concedente; ita etiam cessat per reuocationem concedentis, vt bene tradit Suarez disp. 28. sec. 8. Zerola in praxi de pœnitentia c. 16. quæsit. 1. vers. Tertio, si vero, & deinceps, & alij, quos retuli de priuilegiis.

8 An verò iurisdictio cesset per excommunicationem, vel degradationem, vel mortem Episcopi, qui iurisdictionem concesserat; constat ex dictis puncto præcedenti, & ex dictis de legibus cum multis Doctoribus, quibus adhæret Suarez disp. 26. sec. 3. & disp. 27. sec. 4. num. 8. & 9. Nauarrus in cap. Placuit, nu. 35. & alij & constabit ex dicendis in tertia responsione.

Respondeo tertiò, iurisdictionem, tam ordinariam, quã delegatam impediri per superuenientem excommunicationem, vel suspensionem, aut etiam per interdictum ab officio, vel iurisdictionem, modo qui huiusmodi censura detinetur, vitandus sit. Quamobrem si Sacerdos, qui antea fuerat approbatus, incidat in censuram excommunicationis, vel suspendatur, aut interdicatur ab officio, vel iurisdictione, ita vt sit vitandus, non potest actus iurisdictionis tam ordinariæ, quam delegatæ exercere; nam acta excommunicati, vel suspensi, vel interdicti vitandi, sunt inualida iuxta tradita de censuris, consequenter inualida est absolutio extra mortis articulum collata ab eo Sacerdote, qui huiusmodi censura detinetur, nisi adsit error cõmunis, & titulus coloratus per quem conferatur iurisdictio, vt constat ex dictis de Matrimonio. Idem dicendum est de Sacerdote degradato, & deposito.

SECVNDA PROPOSITIO.

9 Sacerdos, vt validè administret pœnitentiæ Sacramẽtum laicis, aut Clericis, debet esse per examen, aut alia ratione approbatus ab Episcopo iam confirmato, & habente subditos iuxta Tridentinum sess. 23. cap. 15. aut a Vicario generali, qui personam Episcopi sustinet, & ipsius vices gerit, aut à Capitulo Sede vacante, quod succedit in iurisdictionem Episcopi. Cap. Dum olim, de maioritate, & obedientia, aut ab alio habente iurisdictionem Episcopalem in populum exemptum a iurisdictione ordinaria; Hic enim habet iurisdictionem Episcopalem; consequenter ad ipsum pertinet approbare Sacerdotes in suo territorio.

Ratio, cur Sacerdos debeat esse hoc modo approbatus ab Episcopo, vel a Vicario generali, &c. est, quia Sacerdos non potest validè administrare Sacramentum pœnitentiæ, nisi iurisdictionem habeat; iurisdictio autem non conceditur, antequam Sacerdos approbetur idoneus per examen, aut etiam alia ratione; Quamobrem in Tridentino loco citato habetur, nullum posse confessiones secularium audire, nisi sit approbatus, vbi notanda est illa particula, Non posse, quæ, cum sit negatio potentiæ, indicat carentiam iurisdictionis, vt bene tradit Sanchez lib. 6. de Matrimonio, disp. 38. nu. 20. vbi etiam lib. 3. disp. 29. nu. 14. nostrã sustinet propositionem. Idem tenet Vasquez q. 93. art. 3. dubio 3. Suarez disp. 28. sec. 5. & 6. Reginaldus lib. 1. num. 180. & alij Doctores statim citandi.

10 Obserua tamen, Episcopum censeri sufficienter aliquem approbare eo ipso, quo sciens, & volens mandat alicui curam animarum ad tempus, vt si instituat aliquem Parochi Vicarium ad tempus, vel mandet, vt confessiones audiat, etiam si illum non subiecerit examini, modo ipsum credat idoneum, & sufficientem ad hoc munus sustinendum, vt docet Reginaldus nu. 197. Coniachus disp. 8. de pœnitentia dubio 7. num 49. Quamobrem in propositione dixi, aut alia ratione approbatus; Episcopus enim, cui constat aliquem esse Theologiæ professorem, aut laurea doctoratus insignitum, & in rebus Theologicis satis instructum, potest absque præuio examine approbare; quia Episcopo notorie constat de huiusmodi Sacerdotis doctrina, & sufficientia, & in Tridentino habetur approbationem faciẽdam esse per examen aut alia ratione; Vsu tamen receptum est, vt etiam ipsi Doctores examini subijciantur, & in praxi per se loquendo æquum est, vt nullus ad confessiones audiendas admittatur absque præuio examine. Ita Suarez disp. 28. sec. 4. num. 3. Reginaldus lib. 1. num. 177. & alij.

Dixi in propositione, vt pœnitentiæ Sacramentum administret Laicis, vel Clericis, vt aduerterem ad confessiones Regularium audiendas non requiri approbationem Episcopi, sed sufficere licentiam Superioris; communis. n. Religiosorum vsus hoc indicat, & Tridentinum nihil immminuit de iure antiquo circa Regulares, vt etiam constabit ex infra dicendis. Ita Vasques q. 93. art. 3. dubio 3. num. 4. Suarez disp. 28. sec. 3. & 4. Coninchus loco supra citato, Reginaldus lib. 1. nu. 175. Nauarrus c. 4. nu. 7.

11 Hinc colligi potest, illum Sacerdotem non esse idoneum audiendis confessionibus, qui solum fuit a Parocho loci approbatus; Tridentinum enim requirit approbationem Episcopi.

12 Ex quo etiam colligi potest solutio illius difficultatis, qua quæritur, vtrum Parochus possit alteri Sacerdoti dare facultatem absoluendi suos subditos.

Ad quam difficultatem aliqui Doctores respondent, Parochum, etiamsi nondum sit initiatus ordine Sacerdotali, posse iuri communi dare alteri Sacerdoti facultatem absoluendi suos subditos; nam licet ipse defectu potestatis ordinis non possit suos subditos absoluere; nihilominus habet potestatem iurisdictionis, quæ est adnexa beneficio, & quam potest alteri committere, vt docet Nauarrus cap. Placuit, de pœnitentia dist. 6. nu. 140. Reginaldus lib. 1. num. 56. Coninchus, & alij statim citandi, omissis ijs quos innuere videtur Nugnus loc. statim citãdo.

Nobis verò sustinendum est Parochum non solum iure communi, verum etiam iure particulari, non posse alicui Sacerdoti alias non approbato dare facultatem audiẽdi confessiones suorum subditorum, nam in Tridentino habetur, neminem posse confessiones audire; nisi sit approbatus ab Episcopo, nisi forte beneficium Parochiale habeat, cui adnexum sit onus confessiones audiendi. Ita Nugnus in additionibus q. 8. art. 5. dubio 6. Vasquez loco citato, art. 1. dubio 5. ad finem, nec dissentire videtur Coninchus disp. 8. dubio 4 nu. 28. Reginaldus lib. 1. num. 67. & 68 aut alij in contrarium adducti, nam vel ipsi loquuntur ante Tridentinum, vel de facultate à Parochis concedenda, supposita approbatione Episcopi.

Addo, Parochum non posse parocho alterius Paretiæ, aut etiam Sacerdoti approbato ad audiendas confessiones in aliena Paretia, dare facultatem audiendi confessiones in sua Parochia, vt infra ostendam ex Conciliis nostris Prouincialibus, quidquid in hac re aliqui sentiant de iure communi.

13 Quæres primò, vtrum Sacerdos censeatur sufficienter approbatus, & consequenter habere iurisdictionem ad absoluendum, qui probabiliter credit Episcopum, aut summum Pontificem ratam habiturum ipsius absolutionem. Respondeo distinguendo, vel Sacerdos credit superiorem ratam habere absolutionem de futuro vel de presenti. Si credit Superiorem de futuro ratam habiturum absolutionem antea collatam non valide absoluit. Ratio est, quia absolutio non est valida pro tempore prolationis formæ; cum Sacerdos tunc temporis careat iurisdictione; neque efficitur valida per subsequentem ratihabitionem, quia adueniente ratihabitione iam præcessit forma absolutionis; quę fuit inualida, & ratihabitio non retrotrahitur ad absolutionem antea datam, vt in simili argumentatus sum de Sacramentis in genere, & de Baptismo.

Neque obstat regula decima iuris in 6. in qua dicitur, ratihabitio retrotrahitur, & comparatur mandato; nam responderi potest. Primo ratihabitionem comparari mandato in iis, quę sunt in iure expressa; non est autem in iure expressum, ratihabitionem in nostro casu comparari mandato.

Secundò,

Secundò, ratihabitionem comparari mandato in ijs, in quibus ratihabitio potest retrotrahi, quod non accidit in nostro casu; cum ad validitatem Sacramenti requiratur forma, quam supponimus non adesse tempore ratihabitionis. Si vero Superior ratam habet absolutionem de præsenti, adhuc distinguo, vel ratam habet signo aliquo externo, vel sine vllo signo. Si superior signo aliquo externo ratam habeat absolutionem de præsenti; absolutio valida est, quia scientia, & patientia in iis, quæ sunt modici præiudicij, inducit consensum, consequenter ratihabitio de præsenti signo aliquo externo expressa tribuit iurisdictionem, quæ per consensum Superioris obtinetur ab eo, qui cognoscit per talem ratihabitionem consensum præstari, & iurisdictionem conferri, eamque ipse acceptat. Ita Vasquez q.93.art.2.dubio 2. Nugnus in additionibus q.8.art.5.q 8.art.5.dubio 2. Nauarrus in Manuali, cap.9.num.5. & cap. Placuit nu.105. Syluester verbo confessio primo quæsito 6 Sanchez lib.3.de Matrimonio disp. 35. num.20. Pesantius in additionibus ad tertiam partem q.10. disp.5. Regnaldus lib.1.nu.70.89. & 90. Henriquez l.b.6 c.13.nu 13. & alij contra Capreolum, & alios arbitrantes sufficere ratihabitionem de futuro probabiliter præsumptam tunc temporis, quo impenditur absolutio, quod nos non admittimus, nisi Superior ratam habeat de præsenti absolutionem signo aliquo externo. Si verò Superior ratam habeat absolutionem absque signo externo, absolutio non est valida, vt si Sacerdos audiat confessiones sciente Superiore absente, & tacente; nam absolutio censetur collata absque iurisdictione, vtpote concessa absque vllo actu externo sufficienter indicante voluntatem; nam concessio iurisdictionis est actus, qui humano modo ad alterum dirigitur, vt ab eo acceptetur; non potest autem acceptari, nisi aliqua ratione exprimatur, vt patet ex dictis de promissione, & donatione, & præter Doctores ibi citatos idem tenet Coninchus de pœnitentia disp.8.dubio.5.conclu.2.Suarez disp.26. sect.1.nu.16. Reginaldus lib.5.nu.90. Nugnus in additionibus quæst.8.art.5. dubio 2.ad finem.

14 Ex dictis sequitur, inquit Henriquez, & alij Doctores statim citandi, Episcopum, qui videt Sacerdotem sibi familiarem audientem confessiones, nec prohibet cum facile possit prohibere, censeri eo silentio approbare non simpliciter, sed pro eo tempore, seu pro illis ciuibus, quibus hoc permittit; nam talia concurrunt signa, vt huiusmodi silentium habeatur pro expresso consensu; cum enim Superior possit, & teneatur impedire, nisi velit approbare, censetur non impediendo approbare. Tum quia non præsumitur delinquere; tum quia in re modici præiudicij præsumitur liberalis cum suo familiari. Idem tenet Reginaldus loco citato nu.173. Sanchez lib.3.disp.35.nu. 20. Salas de legibus disp. 20.sec.9.nu.86.& alij, quos retuli de legibus, & de voto, de qua re ibi. Hic solum aduerte eum, qui non contradicit, non censeri per se loquendo sufficienter signum interni consensus exhibere, & consequenter iurisdictionem non conferre. Tum quia qui tacet, neque consentire, neque dissentire videtur. Tum quia fieri potest, vt Superior non contradicat, aut quia credit talem Sacerdotem aliunde habere iurisdictionem, aut quia sibi persuadet pœnitentem, qui confitetur illi Sacerdoti, non habere materiam necessariam confessionis, vt docet Coninchus loco citato num. 35. & idem in simili docet Menoch. lib.2. præsumpt. 20 num.12. Sayrus de censuris lib. 7.c.14.nu 16. & alij apud Sanchez lib.8. de Matrimonio, disp.4. nu. 15. Quamobrem, vt Sacerdos valide absoluat non sufficit per se loquendo taciturnitas, & patientia Superioris, sed requiritur signum aliquod externum, ex quo sufficienter colligatur, Superiorem ratam habere absolutionem, seu facultatem concedere ad absoluendū. Quamuis contrarium sentire videatur Sanchez loco citato nu. 26. & Salas de legibus disp.24.sectione 9. num.85. vbi multis relatis Doctoribus docent, Prælatum cēseri tacitè dispensare, quoties prælatus facile, & commode potest contradicere, & non contradicit; putant enim talem taciturnitatem locum habere ratihabitionis, & iurisdictionem conferre, sed de hac re, in tractatu de legibus, de voto, & de Matrimonio.

15 Quæres secundò, a quo Episcopo debeat Sacerdos approbari, an ab Episcopo pœnitentis, vel ipsius Confessarij.

Respondeo omissis aliorum sententijs, approbandum esse ab Episcopo ipsiusmet Confessarij, vt patet tum ex duplici Cardinalium declaratione apud Coninchum disp.8. dubio 7. num.50. & 51. apud Suarez disp.28.sec.6 num.10. vers. Inter has duas opiniones, quibus etiam adhæret Reginaldus lib.1.n.184. & alij contra Nugnum in additionibus q. 8. art. 5. post dubium nonum pag. mihi 293. Tum quia approbatio est actus iurisdictionis, qui exercetur in subditum; ergo approbatio facienda est ab Episcopo, cui subditus est Confessarius, qui approbatur.

16 Ex qua ratione facilè potest expedire illa quæstio, qua quæritur, vtrum Episcopus possit approbare Sacerdotem non subditum.

Respondetur enim negatiuè, quandiu talis Sacerdos nō est subditus. Ratio est, tum quia approbatio est actus iurisdictionis; actus autem iurisdictionis exercetur a Superiore in subditum. Tum quia Episcopus non potest eligere subditum alterius Episcopi in sui Confessarium, vt patet ex testimonio Gregorij VIII. apud Suarez disp. 18. sec. 6. nu.13. ergo neque potest subditum alterius Episcopi approbare in Confessorem suorum subditorum. Secus dicendum est, si Sacerdos alterius Diœcesis fiat aliqua ratione subditus ipsi Episcopo, vt si fiat ei subditus ratione alicuius ministerij, ad quod obligatur in ipsius Episcopatu, aut ratione domicilij, aut habitationis pro aliquo tempore. Tunc enim Episcopus pōt saltem pro tempore, quo illi fuerit subditus approbare. Ratio est, tum quia hoc nullo iure prohibetur. Tum quia hoc iure antiquo licitum erat; ergo etiam nunc licitum est, cum non sit vetitum in Tridentino, vel in alio loco. Tum quia sic, vsus & praxis indicat, vt patet in Regularibus, qui licet sint exempti a iurisdictione Episcopi; nihilominus fiunt ipsi aliquo modo subditi ratione Domicilij, vel habitationis in territorio Episcopi, quæ subiectio sufficiens est, vt approbentur, alioquin Religiosi exempti a nullo Episcopo possent approbari, quod est contra Concilium. Ita Suarez loco citato, nu.13. & 14. Reginaldus lib.1.nu.187. & nu.203.

Qui etiam obseruant Religiosum, qui semel fuit generaliter approbatus, si recedat a Diœcesi, in qua fuit simpliciter approbatus, & postea iterum redeat, non teneri nouam quærere approbationem, & licentiam, etiamsi interim mutati fuerint Episcopi in illa Diœcesi; Nam facultas fuit concessa absque temporis limitatione: facultas autem absque temporis limitatione concessa, durat etiam mortuo concedente. Ita Nugnus in additionibus q. 8. art. 5. dubio 1.concl.2. Zerola in praxi de Sacramento pœnitent. cap.16. quæsito 2.vers. Quinto, si vero, Suarez, & alij locis statim citandis.

Hoc tamen limitandum est, modo Episcopus facultatē non reuocet, potest enim Episcopus, aut eius successor iusta de causa reuocare approbationem, seu facultatem, modo approbatus non habeat beneficium Parochiale; hic enim habet approbationem a iure, & facultatem annexā beneficio; quamquam hic etiam potest suspendi ob inscitiam, aut ob iustam causam, par.n.non est, vt imperitus curam animarum exerceat, & sicut potest quis ob crimina priuari beneficio, ita etiam potest iusta concurrente causa priuari vsu illius, vt bene tradit Vasquez loco citato, dub.4.num.1. Suarez disp.18.sec.2.& 8. Zerola loco citato. Reginaldus loco citato, nu.201. Et quamuis Vasquez loco citato, nu 3. putet, approbationem Religiosorum semel simpliciter approbatorum non posse reuocari; hoc tamen nos non admittimus supposita iusta causa reuocationis, iuxta tradita de reuocatione priuilegiorum in tractatu de legibus, & ex supradictis propositione prima, quæsito 2.

17 Quæres tertiò, vtrum Sacerdos, qui fuit ab Episcopo approbatus, ab eoque facultatem obtinuit audiendi confessiones, petere debeat nouam licentiam a Parochis, in quorum Parochia prædictus Sacerdos vult confessiones iuxta facultatem sibi ab Episcopo concessam, audire.

Respondeo negatiuè, nisi Episcopus concesserit facultatem sub cōditione, vel cū onere facultatis a Parocho impetrandæ. Ratio est, quia Episcopus iurisdictionem habet concedendi facultatem dependenter, & independenter à Parocho. Ita Doctores statim citandi.

18 Obserua tamen in Curia Archiepiscopali Mediolanensi vsu receptum esse, vt facultas sæpissimè concedatur sub hac forma: Concedimus tibi facultatem audiendi quoscunque ad te accedentes, de licentia tamen Rectorum in Ecclesijs eorum, seu consentiente Rectore Ecclesiæ,

fiæ, quam formam aliqui putant esse conditionatam, & hunc sensum efficere, si Parochus consenserit; nam ablatiuus absolutus importare videtur conditionem.

Alij verò probabilius existimant, facultatem audiendi confessiones non reddi propriè conditionatam per hanc loquendi formam. Ratio est, quia Sacerdos approbatus per hunc loquendi modum certior tantummodo fit de modo, quem debet saltem ex æquitate seruare, etiamsi non admoneretur ab Episcopo, vt in simili docui de Matrimonio contracto ab eo, qui mandatum acceperat ad contrahendum matrimonium seruata Tridentini forma. Neque obstat ratio in contrarium; nam ablatiuus absolutus non semper importat conditionem ad aliquid validè agendum, sed aliquando connotat modum ad aliquid licitè præstandum.

Hinc ergo constat Sacerdotem, qui facultatem obtinuit ab Episcopo audiendi confessiones in alterius Parochia independenter à voluntate, & consensu Parochi, non indigere de rigore iuris, sed solum ex quadam æquitate, consensu Parochi; Episcopus enim habet iurisdictionem in tota sua Diœcesi independenter a Parochis, & potest inuitis Parochis saluti suarum ouium consulere. Ita Suarez disp.27. Henriquez, lib.3 de pœnitentia c.12. Reginaldus lib.3.nu.46.& 67. Zerola in praxi c.15 quæsito 3. Sayrus de pœnitentia c.21.nu.1. vbi refert Panormitanum, & alios in contrarium, Coninchus disp.8.dub.3.nu.11.& 19. vbi in simili loquitur de Confessario, qui, postquam fuit approbatus ab Episcopo ad audiendas confessiones obtinet priuilegium a Summo Pontifice audiendi confessiones omnium fidelium: hic enim, inquit Coninchus, non indiget amplius Episcopi, aut Parochorum licentia ad audiendas confessiones existentium in ipsorum Parochia, vel Diœcesi, alioquin inutile redderetur priuilegium obtentum à Sede Apostolica; cum sine facultate Pontificia posset de licentia Episcoporum confessiones audire.

19 Sed modo superest dubium, vtrum si duo Parochi eidem Paretiæ in solidum præsint, vterque possit independenter ab altero concedere alicui Sacerdoti facultatem audiendi confessiones, & administrandi Sacramenta.

Respondeo affirmatiuè, modo Sacerdos iam fuerit ab Episcopo approbatus ad confessiones audiendas, cum Parochus non possit aliquem approbare ad confessiones audiendas. Ratio istius responsionis est, quia sicut vterque Parochus potest altero inuito administrare Sacramenta; ita etiam potest dare facultatem alteri ad illa administrandas, cum par in parem non habeat imperium, cap. Innotuit de electione. Ita Sanchez lib.3. de Matrimonio disp. 24. in fine. Reginaldus lib.1.num.49.& 67. Gutierez de Matrimonio c 64 nu 6. & alij.

20 Si verò quæras, quid in hac re sentiendum sit de Coadiutoribus.

Respōdebo standum esse fundationi, & priuilegio, cum quo assumpti sunt ad curam animarum in adiutorium principalis.

Vtrum verò saltem in aliquo particulari casu possint facultatem ad aliquem actum exercendum concedere, constat ex dictis de priuilegiis, & ex dictis de Matrimonio celebrato coram Sacerdote de consensu Coadiutoris q. 2. p. 8.nu.10.

21 Quæres quartò, vtrum pœnitens, qui virtute Iubilei, vel alterius priuilegij facultatem habet eligendi Confessarium approbatum ab Ordinario, possit eligere Confessarium approbatum ab Ordinario alterius Diœcesis, & hæc quæstio coincidit cum ea, qua quæritur, vtrum Sacerdos, qui ab vno Episcopo fuit approbatus in vno oppido, vel Diœcesi, censeatur sufficienter approbatus, ita, vt possit in Confessarium vbique eligi tempore Iubilei, quo vnicuiq; conceditur facultas eligendi Confessarium approbatum ad obtinendam peccatorum, & censurarum absolutionē.

Respondent multi Doctores affirmatiuè. Ratio est; quia Bulla non requirit Sacerdotem approbatum ab Ordinario illius loci, sed simpliciter, & in communi requirit Sacerdotem approbatum: vbi autem lex non distinguit, neque nos distinguere debemus, & verba generaliter prolata, generaliter intelligenda sunt. Ita Henriquez lib. 3. de pœnitentia cap.6.nu.7.& lib.7.cap.11.num.4 Corduba in summa q.10.ad secundum dubium, Suarez disp. 28. sec.4. num.18.& sec.7.num.6.& 10. Coninchus disp.8. dubio 7. num.53. Reginaldus lib.1.nu.196.& 188, Nugnus in additionibus q.8.ar.5.dub. 9. Rodriquez in expositione Bullæ cruciatæ, §.9. dubio 2. Idem senserunt Iurisperiti Salmanticenses, & omnes Magistri Dominicani, vt Bannes, Medina, & alij apud Henriquez lib.6.c.6 nu.7.

Sed contrarium nobis sustinendum est cum Quaranta, verbo Confessor. Beia 4. parte, casu 10 Zerola in praxi de Sacramento pœnitentiæ c.16. quæsito 8. & aliis Doctoribus statim citandis post declarationem Cardinalium, vt innuimus de censuris, disp. 1 q.3.puncto 6. nu.12. quæsito 3. Ratio est, tum quia extat declaratio Cardinaliū apud Quarantam loco citato, apud Rodriquez loco citato nu. 5.& apud Nugnum loco citato, in qua dicitur approbatū ab alio, quam a Valentino Episcopo in Diœcesi Valentina non censeri approbatum, ex qua declaratione euidenter colligitur, eligendum esse Confessarium approbatum ab Episcopo loci, in quo quis intendit sua peccata confiteri; cum Sacerdos in vna Diœcesi approbatus, non censeatur approbatus pro alia; Tum quia Religiosi Societatis Iesu priuilegium obtinuerunt à Gregorio XIII. vt semel approbati, & à Superioribus expositi possint excipere cōfessiones fidelium dum per alias Diœceses transeunt; ergo signum est ipsos non potuisse confessiones in alia Diœcesi audire præciso tali priuilegio, consequenter confessarium approbatum in vna Diœcesi, non censeri approbatum pro alia, consequenter tempore Iubilei non posse confessiones subditorum alterius Diœcesis excipere absque peculiari priuilegio. Tum quia vsu receptum videtur, vt qui fuit in vna Diœcesi approbatus, si ad aliam Diœcesim transferatur, iterum approbetur ab Ordinario loci, in cuius Diœcesim transfertur. Ergo per primam approbationem non censetur sufficienter pro omnibus in quocunque loco approbatus. Tum, quia sicut Episcopus successor potest, mortuo antecessore, Confessarios ab antecessore approbatos iterum subiicere examini, si voluerit, vt docet Suarez disp.28. sec.7. Reginaldus lib.1.nu.201. Coninchus loco citato, nu 57. ex Pio Quinto in extrauaganti. Romani Pontificis, edita 8. Idus Augusti anni 1571. ita etiam iterum subiici debent examini, & iterum approbari Confessarij, qui in vna Diœcesi fuerunt approbati ad confessiones sæcularium audiendas, modo confessiones intendunt audire in alia Diœcesi, consequenter pœnitens, qui virtute Iubilei vel alterius priuilegij, facultatem habet eligendi Confessarium approbatum ab Ordinario, non potest eligere aliquem Sacerdotem ibi existentem, approbatum tantummodo ab Ordinario alterius Diœcesis, & hanc sententiam præter Doctores iam citatos tutiorem putat Suarez, & Reginaldus locis citatis, eamque sequitur Vasquez q.93. art. 3. dubio 4. nu.3.

22 Maius dubium est primò, vtrum fœmina, quæ virtute Iubilei, vel alterius priuilegij facultatem habet eligendi Confessarium ab Ordinario approbatum, possit eligere Confessarium ab Ordinario propriæ Diœcesis approbatum ad certum numerum personarum; vt si Confessarius ob immaturam ætatem, vel iuuenilem aspectum approbatus sit tantummodo ad confessiones virorū, etiam si aliorum in quæstionibus ad mores pertinentibus non mediocriter versatus sit.

Aliqui Doctores valde probabiliter respondent negatiuè. Ratio est, quia huiusmodi Confessarius non censetur simpliciter approbatus ab Ordinario; ergo non potest à fœmina eligi tempore Iubilei, aut virtute alterius priuilegij.

Ex quo patet a fortiori non posse eligi Confessarium approbatum pro aliqua solum familia. Ita Suarez de pœnit. disp.27 sec.7.nu.3. Rodriquez tom.1.cap.60.num.4. conc. 4. & alij.

Contraria tamen opinio probabilis est, eamque sequitur Henriquez lib.6.de pœnit.c.6 num.8.& lib.7.c. 11.nu. 4 referens Medinam, & Angel. in commentario littera Q, Coninchus disp.8.de pœnitentia disp.7.nu. 57. Nugnus in addit. ad 3 partem q.8.art.5.dub 9. vers Ad 70. argum Sanchez de Matrimonio lib.8.disp.34.num.16.& alij, quorum opinionem probabilem putat P. Ledesma de pœnitentia cap.13 dub.8. Ratio est, tum quia verum est dicere hunc esse approbatum ab Ordinario; tum quia versamur in materia fauorabili, consequenter extendenda; tum quia sequeretur, fœminam non posse virtute Iubilei eligere Parochum alterius Paretiæ, quem constat ab Episcopo non admitti ratione beneficij parochialis ad Confessiones omnium audiendas, sed ac pascendas oues illius Paretiæ; tum quia non est idem omnino approbatio, & iurisdictio; quia iurisdictio

iurisdictio supponit approbationem; ad confessionem autem alicui faciendam tempore Iubilei, non requiritur, vt eligatur Cófessarius aliàs habens iurisdictionem in ipsum pœnitentem; sed sufficit, vt eligatur Confessarius ab Ordinario approbatus, cui Summus Pontifex confert iurisdictionem.

Hinc à fortiori patet, Clericum in Diœcesi Mediolanensi, in qua specialiter deputantur Confessarij ad Confessiones clericorum excipiendas, posse tempore Iubilei eligere Confessarium alias non habentem facultatem audiendi confessiones Clericorum. Idem dici potest de Monialibus.

Hæc opinio probabiliter sustineri potest: quamquam oppositam in praxi consulere consueui, quia tutior est, & non leui fundamento munita.

23 Secundò, dubium est, vtrum Parochus possit Iubilei tempore eligi ad confessiones subditorum alterius Parœciæ audiendas in eadem Diœcesi.

Respondeo affirmatiuè, quia censetur sufficienter approbatus eo ipso, quo beneficium Parochiale obtinuit cũ Tridentinum sess. 23. c. 15. in habente beneficium Parochiale non requirat aliam approbationem. Ita Suarez disp. 28. sec. 4. & alij contra Nugnum dubio 9 ad finem.

24 Tertiò, dubium est, vtrum ille Sacerdos censeatur idoneus, & sufficienter approbatus ad audiendas Confessiones tempore Iubilei, aut alia occasione, qui alias habuit beneficium parochiale, sed modo est illo priuatus, aut iuste suspensus ab illius vsu.

Respondeo non censeri sufficienter idoneum, & approbatum ad audiendas tempore Iubilei, aut alia occasione confessiones, excepto mortis articulo; nam Concilium Tridentinum loco citato illum reputat idoneum, qui beneficium habet parochiale; aut est approbatus per examen, &c. sed hic non retinet parochiale beneficium, vel saltem ipsius vsum, nec ipsius approbatio durat; cum censeatur tantummodo approbatus, quandiu non priuatur officio, vel illius vsu. Ita Suarez loco citato, nu. 20. & sec. 6 nu. 23. Henriquez lib. 7. c. 12. num. 3. & 4. Reginaldus lib. 1. nu. 190. & alij. Hinc patet, quid dicendum sit de eo, qui alias fuerat approbatus, sed modo iusta de causa fuit reprobatus.

25 Quæres quintò, vtrum approbatio Episcopi requiratur non solum ad absoluendos seculares, aut Clericos, verum etiam ad absoluendos Religiosos.

Respondeo negatiuè, præciso saltem Iubilei tempore, vt docui in secunda propositione. Ratio est, quia Concilium Tridentinum sess. 23. cap. 15. requirit approbationẽ ad absoluendos seculares, non vero Religiosos; cum nihil decreuerit, vel immutauerit circa Regularium confessiones.

Ex quo patet Religiosum, qui facultatem a suo Superiore obtinuit eligendi Confessarium, posse Religiosum alterius Ordinis, aut etiam Sacerdotem secularem nondum ab Episcopo approbatum eligere; nam Sacerdos electus accipit iurisdictionem extraordinariam ex concessione iuris, quatenus pœnitens Religiosus facultatem habet eligendi, quem voluerit Sacerdotem.

Dixi in responsione præciso saltem Iubilei tempore, vt aduerterem peculiarem extare difficultatem inter Doctores, vtrum Religiosi tempore Iubilei teneantur eligere Confessarium ab Episcopo loci approbatum.

Suarez enim de pœnitentia disp. 28. sec. 6. num. 11. Reginaldus lib. 1. nu. 195. & alij putant, Religiosum teneri tempore Iubilei eligere Confessarium ab Episcopo approbatum, consequenter non lucrari Iubileum, nisi peccatorum suorum confessionem faciat Sacerdoti ab Episcopo loci approbato.

Mihi vero oppositum valde probabiliter sustinendum videtur. Ratio est, tum quia illa verba, quę in Bulla Iubilei exprimuntur, videlicet, & possit eligere Confessarium approbatum ab Ordinario, non apponuntur priuatiuè, quasi Superior velit priuare pœnitentem iure suo, quo potest confiteri Sacerdoti approbato à suo Prælato, sed potius apponi videntur accumulatiuè, & ampliatiuè in fauorem ipsius pęnitentis, ita vt pœnitens non solum possit cõfiteri suo Parocho, aut alteri Sacerdoti, sicut poterat ante Iubileum, verum etiam possit alium quemlibet Sacerdotem approbatum ab Ordinario eligere; quamuis alias ante Iubilei concessionem non possit illi confiteri. Tum quia sequeretur multos Religiosos defraudari fructu Iubilei, cum multa extent Religiosorum monasteria, in quibus nullus Confessarius ab Episcopo loci approbatus reperitur, aut saltem sequeretur cogi Religiosum è Claustris exire ad emendicandum sibi Confessarium, quod nõ videtur iuxta benignam Summi Pontificis intentionem. Tum quia Prælatus Religiosorum, inquiunt aliqui Doctores appellatur Ordinarius respectu ipsorum Religiosorum excepta causa Ordinis, sicut Episcopus appellatur Ordinarius respectu laicorum, aut Clericorum seculariũ sibi subditorum; ergo Religiosi possunt eligere Confessarium approbatum tantummodo a suo Superiore. Verum contra hanc rationem obstat, quod in Bulla dicitur eligendum esse Confessarium approbatum ab Ordinariis locorum; Superior autem Religiosorum non censetur Ordinarius locorum. Tum quia hoc est conforme voluntati Clementis Octaui in quadam constitutione edita die 3. Nouembris, anno 1590. quam refert Quaranta verbo Confessor, pag. mihi 197. Ita sentit Zerola de pęnitentia cap. 15. quæsito primo, vers. Dico quinto, & c. 16. quæsito 8. vers. Dico 3. Sorbus, & alij.

Verum, quia sermo incidit de Religiosis, hac occasione duxi solutionem nonnullorum dubiorum ad Religiosos pertinentium proponere, & breuiter explicare.

26 Primum dubium est, vtrum Religiosi exempti possint de consensu sui Superioris absolui, & dispensari ab Episcopis iuxta Episcoporum facultates, si ei se subiiciant.

Respondeo affirmatiuè cum Henriquez lib. 6. cap. 16. nu. 8. Reginaldo lib. 8. nu. 39. Sanchez, & aliis, quos retuli de commutatione votorum in secundo Decalogi præcepto, vbi hanc doctrinam efficacissimis rationibus comprobaui.

27 Secundum dubium est, vtrum Religiosi, qui gaudent generali priuilegio absoluendi quoscunque ad se accedentes, possint absoluere Religiosum alterius Ordinis, non habentem à suo Superiore facultatem eligendi quemlibet Sacerdotem in Confessario.

Respondeo, pręcisis aliis priuilegiis, non posse absoluere; nam Superior non præsumitur concedere priuilegium in præiudicium alterius. Præiudicium autem afferretur Religioni, si Religiosus per generale priuilegium approbatus ad excipiendas omnium ad se accedentium confessiones, posset audire confessiones Religiosorum alterius Ordinis; perturbationes enim inde possent suboriri inter Religiosos, quorum institutio ad proprios Superiores pertinet. Ita Viualdus cap. de absolutione nu. 18. Henriquez loco citato nu. 7. in commentario littera P. Reginaldus lib. 8. num. 37. qui sic ferunt Pium Quintum respondisse, dum interrogaretur an Religiosi Mendicantes possent virtute Bullæ cruciatæ confessarium eligere.

28 Tertium dubium est, vtrum Nouitius possit in Religione absolui à censuris reseruatis, a quibus absolui possunt Professi.

Respondent aliqui Doctores posse absolui; sed in illos reincidere, si egrediatur; nam absolutio censetur illi concessa, quatenus est in via ad Religionem iuxta Viualdum loco citato num. 13. & 14 Reginaldum loco citato, num. 58. & alios. Sed nos de hac re alibi.

29 Quæres sextò, vtrum ille censeatur approbatus, & consequenter idoneus audiendis confessionibus, qui fuit approbatus, & admissus ab Episcopo sciente illum non esse idoneum.

Respondeo negatiuè iuxta probabiliorem sententiam; nam Concilium Tridentinum sess. 23. c. 15. exigit vt Confessarius, qui non habet Parochiale beneficium, iudicetur idoneus; hic autem verè non iudicatur idoneus, sed fictè, cum Episcopus interius sentiat, & iudicet non idoneum Vnde Concilium videtur requirere approbationem cum iudicio, & iudicium cum approbatione. Ita Suarez disp. 28. sec. 5. num. 7. vers. Et fortasse Reginaldus lib. 1. nu. 197. & alij.

30 Quæres Septimò, vtrum valida sit approbaito, quando Episcopus aliquem iudicat, & approbat tanquam idoneum, sed re ipsa non est idoneus.

Respondeo validam esse. Ratio est, tum quia Concilium requirit talem approbationem, qua Sacerdos idoneus iudicetur. Hic autem iudicatur idoneus, cum Episcopus credat ipsum esse idoneum, quamuis reipsa non sit idoneus. Tum quia aperiretur via scrupulis circa validitatem Sacramenti; cum sæpius contingat deceptio in approbatione.

probatione. Ita Suarez, & Reginaldus locis citatis.

31 Hinc colligi potest solutio illius difficultatis, qua quæritur, vtrum præter iudicium, quo Sacerdos iudicatur idoneus, requiratur etiam approbatio distincta à iudicio. Ratio dubitandi est, quia in Concilio Tridentino loco citato habentur hæc verba: Aut iudicetur idoneus, & approbationem obtineat.

Respondeo vtrunque requiri, quatenus Episcopus debet confessarium, non solum interius iudicare idoneum, verum etiam exterius approbare, & iurisdictionem concedere, vt patet ex verbis Tridentini citatis. Ita innuit Suarez, & Reginaldus locis citatis, & idem tenet Sanch. lib. 6. de Matrimonio disp. 38. nu. 10. Vasquez q. 93. art. 3. dubio 4. num. 5. Coninchus disp. 8. de pęnitentia dubio 7. num. 49.

32 Quæres octauò, vtrum approbatio danda sit in scriptis.

Respondeo ad validitatem approbationis non requiri vt detur in scriptis. Ratio est, tum quia scriptura per se loquendo non est de necessitate gratiæ, & priuilegij, vt cũ communi Doctorum sententia docui in tractatu de legibus q. 1. puncto 5. Tum quia Concilium ad approbationem non requirit scripturam. Ita Doctores citati.

Idem dicendum est de facultate absoluendi à reseruatis, vt patet ex viuæ vocis oraculo Clementis Octaui circa decretum, quod incipit: Sacra Congregatio, quod refertur in libello casuum reseruatorum in Ecclesia Mediolanensi ad finem, illumque adducit Quaranta verbo Casus reseruatus, & Gambarupta c. 3. nu. 5.

Consultum tamen est prædictam approbationem in scriptis dari, vt Confessarius possit eam exhibere, quoties expedierit, aut opus esse iudicauerit.

Immo in Concilio nostro Prouinciali Quarto, titulo, Quæ pertinent ad Sacramentum pęnitentiæ, lata est excommunicatio ipso facto contra eum, qui confessiones audit sine approbatione scripta, quamuis sit regularis.

Hoc tamen procedere non videtur in Parochis, qui per collationem beneficij Parochialis, cui adnexum est onus animarum, censentur sufficienter approbati.

33 Quæres vltimo, vtrũ approbatio dari debeat gratis.

Respondeo approbationem validam esse, si gratis non concedatur, illicitè tamen concedi. Ratio est, quia in Cõcilio Tridentino sess. [illegible] cap. 15. non irritatur approbatio aliter concessa, sed tantummodo præcipitur gratis dari. Ita Suarez loco citato nu. 10. Reginaldus lib. 1. num. 198. dubio 3. & alij quamplures à nobis relati in simili in tractatu de legibus.

§. SECVNDVM.

Quid requiratur ad dignam, & licitam Sacramenti Pœnitentiæ administrationem.

1 *Quid requiratur in Confessario, vt Pœnitentiæ Sacramentum licitè administret.*
2 *An requiratur probitas.*
3 *Administrans hoc Sacramentum in peccato mortali mortaliter peccat.*
4 *An in Confessario requiratur scientia.*
5 *Exercens hoc officium extra necessitatem absque sufficienti scientia grauiter peccat.*
6 *An Superior, qui scienter illum tolerat, & permittit, grauiter peccet.*
7 *Quænam scire debeat Confessarius.*
8 *An Confessarius Ciuitatis debeat esse instructior eo, qui extra vrbem confessiones rusticorum excipit.*
9 *An maior scientia circa Canones requiratur in excipiente Confessiones Clericorum, quam in eo, qui laicos audit.*
10 *Quomodo se gerere debeat Confessarius circa difficiles casus, si tunc temporis consultationem capere nequeat.*
11 *An Confessarius attendere debeat ad peccata, vt de illis iudicium ferat.*
12 *An Confessarius audito quolibet peccato, teneatur iudicare, an sit mortale, aut veniale.*
13 *An validè absoluatur pœnitens, qui bona fide confessus est Confessario nescienti discernere inter mortale, et veniale.*
14 *An valeat confessio, quando Confessarius iniustè absoluit, vel errat in imponenda salutari pœnitentia.*
15 *An pœnitens teneatur iterum confiteri peccatum alias confessum, quod nunc cognoscit esse mortale, sed ipsius grauitatem antea ignorabat.*
16 *An in Confessario requiratur prudentia, & diligentia.*
17 *An Confessarius teneatur instruere pœnitentem.*
18 *Quo tempore Confessarius pœnitentem absoluere debeat.*
19 *An Confessarius possit absoluere pœnitentem, nondum facta restitutione.*
20 *An Parochus possit a Sacramentis eos repellere, qui Decimas non soluunt.*
21 *An Confessarius teneatur pœnitentem de obligatione restitutionis admonere.*
22 *An Confessarius teneatur resarcire damna, si non admoneat pœnitentem de obligatione restitutionis.*
23 *Quandonam Parochus teneatur confessiones pœnitentis audire.*
24 *An teneatur pœnitentes audire tempore Paschatis, & Indulgentia.*
25 *Quandonam Episcopus teneatur Confessiones subditorum audire.*
26 *An confessarius teneatur absoluere pœnitentem habentem opinionem probabilem, cuius contrariam Confessarius sequitur.*
27 *Differentia inter confessarium, qui tenetur ex officio, & eum, qui non tenetur ex officio confessiones audire.*
28 *An Confessarius possit absoluere pœnitentem, antequam deserat peccandi occasionem.*

1 TRes saltem, aut quatuòr conditiones requiruntur in Confessario, vt ritè, & licitè pœnitentiæ Sacramentum administret. Probitas scilicet, scientia, prudentia, & debita solicitudo, de quibus in triplici propositione sequenti breuiter differemus.

PRIMA PROPOSITIO.

2 IN Confessario requiritur probitas ad licitè administrandum pœnitentiæ Sacramentum. Ratio est, tum quia Sacerdos est minister consecratus ad hoc Sacramentum administrandum; minister autem consecratus ad Sacramenta administranda grauiter peccat administrando sine probitate. Tum quia Sancta sanctè tractanda sunt, vt fusius probaui de Sacramentis in genere.

3 Hinc sequitur Sacerdotem administrantem pœnitentiæ Sacramentũ in peccato mortali, peccare mortaliter. Secus si post mortale peccatum commissum disponat se ad gratiam per confessionem, vel per contritionem, antequam se ingerat administrationi huius Sacramenti, iuxta ea, quæ diximus de Sacramentis in genere q. 3. puncto 2. Ita Suarez to. 3. disp. 16. Reginaldus lib. 1. nu. 161. Sayrus de pœnitentia c. 16. nu. 3. & alij quamplures, quos de Sacramentis loc. cit. retulimus.

An verò peccet mortaliter Sacerdos, qui pœnitentem audit, dum habet conscientiam peccati mortalis, sed ad gratiam se disponit per contritionem, antequam beneficium absolutionis impendat, constat ex supra dictis.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 IN Confessario requiritur scientia, & pœnitentem imperitum docere, & peccata sufficienter discernere valeat. Ratio est, quia sicut Medicus; vel Iudex debet artem callere, vt ritè medeatur, vel iudicet ita Confessarius, qui personam Christi Iudicis medici, pastoris, & doctoris sustinet, ea nosce debet, quæ ad proprium officium pertinent, vt bene obseruat Suarez to. 4. disp. 28. sec. 2. num. 6. Reginaldus lib. 1. nu. 139. Sayrus loco citato nu. 2. Nauarrus, & alij Doctores statim citandi.

5 Hinc sequitur primò Sacerdotem, exercentem officiũ Confessarii extra necessitatem sine decenti scientia, grauiter peccare; exponit enim se periculo non ritè administrandi pœnitentię Sacramentum.

6 Addo non solum ipsummet Sacerdotem grauiter peccare, verum etiam Superiorem, qui ipsum scienter tolerat & permittit, vt bene docent communiter Doctores.

Obserua tamen fieri posse, vt Sacerdos, qui dubitat se idoneum ad audiendas confessiones, excusetur a mortali, si confessiones audiat, fidem pręstans Superiori affirmanti ipsum

ipsum esse idoneum; nam habet sufficientem rationem deponendi scrupulos, seu dubia de propria imperitia. Ita Suarez disp. 28. sect. 2. dubio 7, Henriquez lib. 6. c. 26. Rodriquez cap 61. Nauarrus cap. 4. nu 9. Reginaldus loco citato, Vasquez quæst. 93. art. 3. dubio 1. ad finem, & alij communiter.

7 Secundò sequitur Confessarium debere nosce, quæ necessaria sunt ad materiam, & formam Sacramenti, quot, & quales circunstantiæ in confessione sint explicādæ, quoties iteranda sit confessio, quandonam facienda sit restitutio, quandonam sit peccatum mortale, quandonam excusent a mortali, necnon alia, quibus censeri possit idoneus Iudex, & medicus spiritualis, vt lepram à lepra discernat.

8 Adeo sicut maior scientia requiritur in medico, qui medendis grauioribus morbis adscribitur, ita Sacerdotem, qui confessiones excipit in Ciuitate, debere instructiorem esse eo, qui in rure confessiones rusticorū audit; nam grauiores difficultates, & magis implicatæ quæstiones in Vrbe, quam in rure contingunt. Non est tamen necesse Confessarium exactè nosce omnes excommunicationes, vel irregularitates, aut omnes rationes peccatorum, & circunstantiarum; Sed sufficit vt ea calleat, quæ frequentius accidunt, sciatque de alijs dubitare. Ratio est, tum quia paucissimi alioquin reperirentur idonei, cum paucissimi reperiantur, aut nulli, qui rationes, & circunstantias omnium peccatorum discernere valeant. Tum quia in casibus particularibus Confessarius posito dubio poterit consultationem à sapientibus petere, aut veritatem inquirere studendo, & sic muneri suo poterit satisfacere.

Caueat tamen Confessarius, ne posito rationabili dubio alicuius excommunicationis penitentem absoluat, antequam consilium a sapientibus capiat, vel antequam libros reuoluat ad rei veritatem indagandam; nam fieri potest, vt absolutionem impendat absque iurisdictione; grauiter autem peccat, qui se periculo exponit absoluendi sine iurisdictione. Ita Vasquez q. 93. art. 3. dubio 1. Henriquez lib 6. c. 26. num. 1. & 2. Suarez disp. 28. sec. 2. Coninchus disp. 8. dubio 8. nu. 125 Nauarrus c. 4. nu. 8. Reginald. lib. 1. nu. 150. Zerola de pœnit. ca. 17. quæsito vnico, vers. Dico quarto, & alij communiter.

9 Addo etiam maiorem scientiam circa Canones, irregularitatem continentes, requiri in confessario, cui munus incumbit excipiendi Confessiones Clericorum, quam in eo, qui ad confessiones laicorum deputatus est. Quamobrem Confessarius, qui Clericorum confessiones audit, nosce debet casus irregularitatis, aut de illis dubitare, vt admoneat Clericos, quinam actus ipsis prohibeantur, vt patet ex superius allatis rationibus. Ita Nauarrus loco citato. Vasquez loco citato num. 3. & alij contra Caietanum in summa verbo Confessori necessaria.

10 Quæres primò, quomodo se gerere debeat Confessarius, si difficilis casus accidat in confessione, quem ipse nequeat statim dissoluere, sed indigeat maturiori indagine, aut sapientum virorum consilio, Confessarius autem non possit tunc temporis consultationem capere, aut sufficientem inquisitionem adhibere.

Respondeo Confessarium posse absolutionem impendere, si pęnitēs promittat se facturum, quod iudicatum fuerit; Pœnitens enim in tali euentu censetur sufficienter dispositus ad beneficium absolutionis recipiendum. Ita Nauarrus c. 26. nu. 3. Syluester Confessio 3. nu. 12. Henriquez c. 16. num. 9. Angelus verbo confessio 4. num. 4 Coninchus disp. 8. 9. de pœnitentia dubio 16. nu. 126. Suarez dispu. 28. sec. 2. & alij.

11 Quæres secundò, vtrum Confessarius debeat inter audiendas confessiones attendere ad peccata, vt de illis iudicium ferat.

Respondeo affirmatiuè; nam hoc Sacramentum exercetur per modum iudicij, sicut autem Iudex causam cognoscere debet, vt ea cognita iudicialem sententiam ferat, ita Sacerdos debet crimina pœnitentis cognoscere, vt per modum Iudicis sacramentalem absolutionem impendat. Ita Doctores statim citandi

12 Maior difficultas est, vt cum Confessarius non solum debeat attendere ad peccata, verum etiam teneatur audito quolibet peccato, iudicare, an sit mortale, aut veniale.

Respondeo, non teneri in particulari audito quolibet peccato explicite iudicare esse mortale, aut veniale, sed satis esse, vt audiat, & intelligat peccatum commissum, licet non possit omnino determinatum ferre iudicium. Ita Suarez disp. 20. sec. 2. nu. 2. Nauarrus c. 4. nu. 9. Vasquez q. 93. art. 3 dubio. 1. num. 1. Syluester verbo Confessor 3. quæsito 9. nu. 13. Reginaldus lib. 1. nu. 146. vers. Itaque, & alij, Ratio est tum quia sicut non tenetur Confessarius nosce omnes rationes, & circunstantias peccatorum, vt superius diximus, ita non tenetur determinatum de singulis peccatis ferre iudicium; cum iudicium supponat cognitionem grauitatis peccati, alioquin nullus reperiretur aptus, & idoneus confessionibus audiendis, cum nullus fere cognoscat omnes peccatorum rationes, & omnes casus difficiliores. Quamobrem Confessarius in peccatis difficilioribus potest suspendere iudicium, dato pęnitenti remedio opportuno, ne reincidat, vt bene docet Syluester loco citato nu. 13. circa principium. Tum quia Confessarius non tenetur, nec potest in dubiis firmum ferre iudicium, vt si pęnitens dubitet, an consenserit, an sufficientē habuerit deliberationem &c. nam iudicium ferendum est iuxta allegata. Cum ergo pœnitens afferat aliquando materiam dubiam, non tenetur Confessarius firmiter iudicare, sed videtur satisfacere attendendo ad singula peccata, quibus auditis, & intellectis videtur virtualiter ferre iudicium eo modo, quo ea cognouit.

13 Quæres tertiò, vtrum pœnitens, qui bona fide confitetur Sacerdoti nescienti discernere inter peccatum mortale, & veniale, inter reseruatum, & non reseruatum, validè absoluatur.

Respondeo iuxta supra dicta valide absolui. Ratio est, tum quia concurrunt omnia necessaria ad validam absolutionem; adest enim forma cum iurisdictione, & intentione Confessarij; Adsunt etiam tres actus pęnitentis capacis absolutionis, vt suppono; ergo valida est absolutio. Tum quia sequeretur pęnitentem, qui bona fide confessus est sua peccata Sacerdoti nescienti discernere circunstantias mutantes speciem, obligari ad iterum confitenda eadem peccata, quod non videtur admittendum, cum iam confessus sit actum, & peccatum; quod subiicere tenebatur Confessioni. Ita Vasquez, Coninchus, Nugnus, & alij Doctores statim citandi.

14 Hinc sequitur primò confessionem pęnitentis bona fide factam Sacerdoti ignoranti, & absolutionem ab huiusmodi Sacerdote collatam validam esse. Quamuis Confessarius iniustè absoluat, aut erret in imponenda pęnitentia salutari, & in peccatis ob inscitiam discernendis. Ita Vasquez q. 93. art. 3. dub. 2. Petrus Sotus lectione 9. de confessione Medina Codice de confessione iteranda ob defectum Confessarij, Coninchus disp 6 dubio 5. num. 18. Nugnus in additionibus q 8. art. 5. dubio 4. ad finem. Suarez disp. 22. sec. 6. nu. 4. & disp 28 sec 2. Reginaldus lib. 1 num. 141. & nu. 161. & alij omissis iis, quos supra retuli de peccatis, & circunstantiis in confessione aperiendis. Quidquid dicat Syluester Confessio 1. num. 3. Victoria, & alij apud Suarez loco citato.

15 Secundò, sequitur eum, qui confessus est peccatum, quod ipse pęnitens, aut etiam Confessarius nesciebat, vel dubitabat esse mortale, & postea consultis viris doctis, vel acquisita maiori peritia cognoscit esse mortale, non teneri illud iterum subiicere confessioni. Ratio est, tum quia pęnitens sufficienter manifestauit suum peccatum. Tum quia adsunt omnia necessaria ad substantiam sacramenti, ad cuius valorem non requiritur vt Confessarius manifestè sciat peccatum sibi explicatum esse mortale. Ita Suarez disp. 28. sec. 2. nu. 14. Sanchez loco statim citando. Coninchus disp. 6. dub. 5 num. 18. Nugnus loco citato, vers. Aduertendum est, & alij. Secus dicendum est, si pœnitens sub dubio confessus sit aliquod peccatum, vt si dixit se dubitare, an aliquem percusserit, vel aliquam fœminam concupierit, vel in aliam tentationem consenserit; hic. n. si post confessionem certo cognoscat se fœminam concupiuisse, vel aliquem percussisse, vel in certam aliam tentationem consensisse, tenetur iterum confiteri; quia non plenè manifestauerat suum peccatum, vt a parte rei commissum fuerat. Ita Sanchez in summa lib. 1. c 10 & alij, quos supra retuli de conditionibus ad confessionem requisitis.

TERTIA PROPOSITIO.

16 IN Confessario requiritur prudentia, solicitudo, & diligentia in præbendis pęnitenti opportunis, & debitis

debitis remediis, & in ijs ritè præstandis, quæ ad proprium ipsius Confessarij, officium pertinent. Hæc propositio per se clara est, lumine naturæ dictante, Iudicem, Medicum spiritualem, Pastorem, & Doctorem debere ea præstare, quæ ad proprium munus spectant sumpta similitudine à Medico ad corporis morbos deputato, à Iudice in causis temporalibus pro tribunali sedente, ab Aduocato, &c.

17 Ex hac propositione sequitur, Confessarium teneri ea docere pœnitentem, quæ prudenter iudicauerit saluti pœnitentis expedire, & ad proprium officium pertinere. Vtrum vero teneatur admonere pœnitentem, quando non sperat ex admonitione fructum, constat ex dictis de Matrimonio q. 3. puncto vltimo, ad quæ vos remitto.

18 Secundò sequitur Confessarium debere pœnitenti absolutionem impendere, postquam pœnitens in confessione sua peccata manifestauit, nisi prudentia, vel ratio proprij officij aliter dictauerit. Ratio est, tum quia Iudex audita causa debet reo, quem absolutione dignum existimat, absolutionem conferre. Tum quia Confessarius imprudenter ageret, iniustè onerando pœnitentem ad eadem peccata alteri Sacerdoti explicanda. Ita Sotus dist. 18. q. 2. art. 5. Nauarrus de pœnitentia d. st. 7. cap. si quis num. 26. Henriquez lib. 6. c. 6 nu. 5. Suarez disp. 32. sec. 2. nu. 5. Reginaldus lib. 2. nu. 13. & alij communiter.

Non nego tamen, quin Confessarius aliquando possit absolutionem differre, vt interim probetur pœnitens iuxta regulas prudentiæ, vt a simili patet in Iudice, qui iusta interueniente causa potest libertatem reo denegare.

16 Quæres primò, vtrum Confessarius impendere possit absolutionem habenti obligationem restituendi, vel aliquid aliud faciendi, antequam actualis restitutio, vel aliquid aliud fiat a pœnitente.

Respódeo affirmatiuè, modo pœnitens firmum habeat propositum faciendi quamprimum, quod facere tenetur. Ratio est, tum quia præceptum restitutionis non obligat ad restitutionem statim metaphisicè faciendam, sed moraliter, vt d[illegible] ius de restitutione. Tum quia fieri potest, vt pœnitens sit sufficienter dispositus ad beneficium absolutionis recipiendum, etiam si suæ obligationi nondum satisfecerit.

Dixi, modo habeat propositum firmum &c. nam si Cōfessarius credat pœnitentem non habere firmum propositum satisfaciendi quamprimum suæ obligationi, denegare debet absolutionem, quia pœnitens non censetur sufficienter dispositus, cum inter cæteras pœnitentis dispositiones requiratur propositum vitandi peccata in futurum, & consequenter satisfaciendi quamprimum præceptis, & obligationibus. Quamobrem si Confessarius aduertat, pœnitentem alias data opportunitate, nō satisfecisse suæ obligationi, debet vt plurimum denegare absolutionem: tum quia denegatio absolutionis prodesse solet pœnitentibus, qui tardiores sunt in restitutionis onere persoluendo, vt me longa docuit experientia in pœnitentiarij munere obeundo; tum quia sufficientem habet præsumendi rationem, pœnitentem in futurum suæ obligationi non satisfacturum, vel saltem propositum pœnitentis non esse firmum, & efficax. Ita Suarez de pœnitentia disp. 3. sec. 2. num. 7. Nauarrus cap 26. nu. 5. Reginaldus lib 8. num. 16. Caietanus verbo Restitutio cap. 6. & alij apud Suarez loco citato, omissis ijs, quos in simili retulimus in tractatu de restitutione, vbi hanc doctrinam fusius explicauimus, & in simili de Matrimonio dū loqueremur de concubinatu.

20 Ex doctrina in præcedenti quæsito tradita colligi potest solutio illius difficultatis, qua quæritur, vtrum Parochus, cui soluendæ sunt decimæ, oblationes, vel primitiæ, possit a perceptione Sacramentorum repellere, aut Ecclesiastica sepultura priuare eos, qui decimas, oblationes, vel primitias Parocho non soluunt.

Respondetur enim Parochum posse, & debere non tanquam Iudicem, sed tanquam ministrum Sacramentorum a susceptione Sacramentorum repellere non soluentes decimas, oblationes, &c. Si cognoicat eos omnino paratos esse ad non soluendum data opportunitate. Ratio est, quia pœnitens non est sufficienter dispositus ad dignè suscipienda Sacramenta; Parochus autem non potest indignè petenti Sacramenta administrare iuxta dicta de Sacramentis in genere.

Parochus tū, cui competit ius decimarum &c. vt euitet scandalum, & suspicionem vsurpatæ sibi alienæ potestatis, debet coram alijs protestari pœnitentem repelli à Sacramentis, non quia pœnitens deneget, quod Parocho debetur; sed quia non vult suæ conscientiæ consulere, seque ad dignè suscipienda Sacramenta præparare. Si verò pœnitens paratus sit ad decimas, & oblationes data opportunitate præstandas, Parochus non potest Sacramenta denegare. Ratio est, tum quia pœnitens censetur dispositus ad sumenda Sacramenta; pœnitenti autem ad sumenda Sacramenta disposito, Parochus non potest Sacramenta denegare. Tum, quia Parochus non potest vsurpare sibi iurisdictionem, & potestatem Superioris: Ad Superioris aūt potestatem pertinet priuare susceptione Sacramētorum. Tum quia nullus est Iudex in propria causa.

Ex quo patet a fortiori, Parochum non posse pœnitentem Ecclesiastica sepulturâ priuare ob decimas non solutas. Hoc enim ius competit Superiori, & Iudici in foro externo. Ita S Thomas 2. 2. q. 76. art. 1, Caietanus ibidem, Nauarrus cons de Decimis. Praxis Neapolitana c. 61. in annotationibus nu. [illegible]o & alij.

21 Quæres secundo, vtrum Confessarius teneatur pœnitentem de obligatione restitutionis faciendæ admonere.

Respondeo teneri admonere, quoties iudicauerit expedire iuxta dicta in propositione, & iuxta ea, quæ tradidimus de Matrimonio q. 3 puncto vltimo.

22 Maius dubium est, vtrum Confessarius, qui pœnitentem non admonuit de restitutione facienda, teneatur resarcire damnum, quod tertius patitur ob prætermissam à Confessario admonitionem.

Respondeo, solutionem huius quæsiti constare ex dictis de restitutione disp 1. q 2. pun. 11. num. 13. vbi ostendimus Confessarium, qui non admonet pœnitentem de restitutione facienda, non teneri ad restitutionem; quia Confessarius nullam actionem iniustam exercet contra tertium, cui pœnitens restitutionem facere tenetur. Quamquam Confessarius peccat contra proprium officium erga pœnitentem non adhibendo debitam solicitudinem, & diligentiam in sacro ministerio exercendo. Ita præter Doctores citatos loco citato de restitut. disp. 32 de pœnitentia sec. 6. nu 9. Coninchus disp 8. dub. 17. nu. 144 Reginaldus lib. 2. nu. 43. Henriquez loco citato, c. 14. nu. 4. & alij contra Nugnum in additionibus q. [illegible] ar. 4. dubio 5 ad finem, pag. 276. & alios antiquiores Doctores. quos adduxi loco prællegato de restitutione.

Hoc tamen intelligitur, modo Confessarius prætermiserit solum admonitionem, nam, si non solum prætermisit admonitionem, verum etiam ex culpa lata, seu ex ignorātia crassa, aut scienter dixit, seu consuluit pœnitentem non teneri, tenetur ipse ad restitutionem damni, quod tertius patitur; nam culpabiliter exercuit actionem damnificatiuam tertio, vt bene docet Vasquez de pœnitentia q. 93. dubio 8. ad finem. Suarez, & alij Doctores citati; Ex iniusta autem damnificatione oritur obligatio restituendi.

Hanc tamen limitationem adhuc sublimita, nisi Confessarius iterum opportunè admoneat pœnitentem de restitutione facienda; nam opportune admonendo retrahit influxum, quem exhibuerat in damnum tertij, vt inquiūt Doctores citati, præter alios, quos adduxi de irregularitate, & de restitutione, tū in genere, tū propter homicidiū.

Ex quo infertur Confessarium, qui non admonuit pœnitentem de restitutione facienda, vel malè admonuit, vel male consuluit, posse pœnitentem iterum admonere, aut consilium reuocare tum in sequenti confessione, tum etiā extra confessionem, petita prius licentia alloquēdi ipsum pœnitentem de auditis in confessione, vt patet ex dictis de sigillo. Ita Coninchus loco citato, & alij, quos retuli de sigillo confessionis

23 Quæres tertiò, vtrum Parochus, aut alius curam animarum habens, teneatur pœnitentis confessionem toties audire, quoties pœnitens vult confiteri.

Respondeo regulariter teneri quoties pœnitens rationabiliter petit, & expedit saluti pœnitentis, nisi fortè Parochus tunc temporis serijs detineatur negotijs, ita ut pœnitentem audire nequeat. Ratio est, tū quia subditus habet ius petēdi: & Sacerdos tenetur ex officio Sacramenta administrare, & subditorum saluti consulere; Ergo tenetur toties audire, quoties expedit saluti pœnitentis. Ita Nauarrus cap. Placuit, dist. 6. nu. 151. Sotus in 3. dist. 18 quæst. 4. art. 2. Franciscus Pitigianus dist. 17. q vnica art. 4 Suarez disp. 32. sec. 1. num. 4. Henriquez lib. 6. c. 27. Nugnus in additionibus quæst. 8. art. 4 dubio 3. Vasquez quæst. 93. art. 3. dubio

dubio 6. Zerola in praxi de Sacramento pœnitentiæ c. 16. quæsito 5. Sayrus de pœnitentia cap. 13. nu. 1. & alij, quos in simili retuli de Eucharistia contra Fumum verbo Absolutio nu. 28. Syluestrum verbo Confessor primo, num. 14. Medinam Codice de confessione q. 38. Armillam verbo Absolutio nu. 17. Reginaldum lib. 1. num. 81. & alios apud Suarez num. 3. & apud Nugnum loco citato afferentes, non teneri, nisi quoties pœnitens tenetur sub mortali confiteri, quod accidit semel in anno, aut in periculo mortis, aut qñ confessio est pœnitenti necessaria ad aliquod mortale peccatum præcauendum; & Nugnus loco citato, cōclu. 3. à mortali peccato excusat Parochum, qui semel, aut iterum denegat confessionem petenti rationabiliter; nam hæc videtur materia leuis, inquit Nugnus.

Sed hoc mihi difficile persuadeo; nam si omissio vnius confessionis censeretur materia leuis, sequeretur illum, qui semel in anno confessionem prætermittit, quam ex præcepto Ecclesiæ facere tenetur, vel qui confessionem ex voto, vel ex iniuncta pœnitentia semel, aut iterum omittit, non peccare mortaliter, quod non videtur admittendum, vt patet ex dictis de promissione, & de voto.

Non existimo tamen improbabilem Nugni, & aliorum opinionem, potius ob auctoritatem, quam propter rationem; sicut etiam probabiliter censeo excusari posse Parochum, qui præcisa pœnitentis necessitate, aut magna vtilitate semel, aut iterum negat, aut differt hoc Sacramentum conferre, præsertim si pœnitens importunè, & nimis frequenter confiteri velit: nam habenda etiam est ratio aliorum negotiorum, & obligationum, quibus præmuntur Parochi, qui non tenentur maximum laborem, & diligentiam adhibere, sed moderatam iuxta prudentis iudicium. Ita Suarez loco citato, num. 5. & alij quos in simili retuli de restitutione, dum quærerem, ex qua culpa teneantur Superiores, & consulentes.

24 Hinc sequitur primo, Parochum teneri per se, vel per alium idoneum Confessarium audire pœnitentem volentem confiteri tempore Paschatis, aut ratione Indulgentiarum, aut quia solet tali tempore confiteri, aut quia cupit ab onere peccatorum liberari, &c. Parocho enim ex officio incumbit cura ministrandi Sacramenta subditis, & ipsorū saluti consulendi cū debita solicitudine, & diligētia,

25 Secundò, sequitur Episcopum teneri cōfessiones subditorum audire, saltem in graui necessitate, si petatur: sicut enim Parocho, ita etiam Episcopo incumbit ex officio cura procurandæ salutis suorum subditorum. Præcisa verò graui necessitate facile potest Episcopus excusari, cum habeat vniuersalius regimen, & alia quam plura negotia, quibus detinetur. Quamobrem, si Episcopus petatur ad audiendas confessiones, potest remittere petentem ad proprium Parochum, vt ab ipso, vel ab alio substituto audiatur; nam obligatio audiendi confessiones regulariter pertinet ad Parochos, qui a fidelibus alimenta recipiunt, vt Sacramenta administrent, & Episcopi non adeo strictè obligantur Sacramentum pœnitentiæ subditis administrare, quin præcisa subditorum necessitate possint e mortali excusari, vt patet ex allata ratione. Ita Suarez loco citato nu. 2. Reginaldus nu. 81. Nugnus loco citato dubio 4. & alij.

26 Sed modo dubium est, vtrum Confessarius, siue sit Parochus, siue Episcopus, siue alius, teneatur absoluere pœnitentem habentem opinionem probabilem, cuius contrariam sequitur ipse Confessarius.

Respondeo affirmatiuè cum Suarez disp. 32. sec. 5. num. 4. Sayro de Sacramento pœnitentiæ ca. 35. num. 2. Nugno in additionibus q. 8. ar. 4. dubio 4 ad finem Henriquez lib. 6. c. 26. nu. 16 pag 319. Conincho disp 8. dubio 17. nu. 135. Sanchez in summa lib. 1. c. 9. num. 19 Azorio prima parte lib. 2. cap. 17. quæsito 10. Vasquez prima 2. d 62. c. 7. nu. 40. Claue regia lib. 1, cap 9. Zerola de pœniten. ca. 12. quæsito 3. vers. Dico 2. ad finem, & aliis. Ratio est, tum quia Confessarius non potest pœnitenti ritè disposito absolutionem denegare, sed tenetur ex officio cum debita solicitudine, & diligentia ipsum ad Sacramenta suscipienda promouere: Pœnitens autem, qui sequitur opinionem probabilem, non dicitur minus dispositus, cum licitè, & tutè sequi possumus opinionem probabilem, vt ostēdi in tractatu de peccatis. Tum quia pœnitens cogeretur coram alio Confessionem repetere, quod per se loquendo videtur grauiter onerosum, nisi paruitas materiæ excuset, sicut excusare potest quando confessio est breuis, & non est de peccatis mortalibus satis grauibus, in quorum explicatione pœnitens grauiter erubescat.

27 Hæc tamen est differentia inter Confessarium, qui tenetur ex officio audire pœnitentem, & alterum, qui nō tenetur audire, quod licet Confessarius, qui non tenetur ex officio audire pœnitentem, possit eum non audire, illiq; dicere, quoties ita iudicauerit expedire, se amplius ipsius confessionem non auditurum, nisi talem sententiam deserat; nihilominus vterque tenetur auditis peccatis pœnitentis opinionem probabilem sequentis absolutionem impendere, alioquin iniuriam illi inferre videretur; denegaret enim absolutionem ritè disposito, & esset causa, vt pœnitens iterum cogeretur eadem peccata alteri Sacerdoti aperire. Ita Coninchus, Nugnus, & alij locis citatis; quamuis nonnulli Doctores existiment Cōfessarium, qui non tenetur confessiones excipere, posse prædicto pœnitenti absolutionem denegare.

28 Quæres vltimò, vtrum Confessarius possit absoluere pœnitentem, antequam deserat peccandi occasionem, exempli gratia antequam dimittat Concubinam, quam domi retinet, aut alibi.

Respondeo, hanc difficultatem a me hic alias explicatam fuisse. Verum quia eius solutio sufficienter colligi potest ex dictis de Matrimonio q. 4. puncto 14. num. 11. de concubinatu, duxi eam hic prætermittere, vt consuetam breuitatem amplectar.

PVNCTVM V.

De absolutione a Casibus reseruatis.

Casus reseruatus, de quo nobis hic agendum est, dicitur à cadendo, & accipitur pro crimine mortali exteriori, in quod qui labitur, non potest a quolibet Confessario absolui: cum facultas absoluendi a crimine reseruato adimatur, aut non concedatur omnibus Sacerdotibus. In hoc puncto explicabimus.

Primò, vtrum Superior sibi reseruare possit peccata, & quænam.

Secundò, quis possit à casibus reseruatis absoluere.

Tertio, vtrum Superior possit auditis solis reseruatis absoluere, & inferior, auditis omnibus, absoluere à non reseruatis, remisso pœnitente pro reseruatis ad Superiorem.

Quartò, vtrum Confessarius, qui dubitat aliquod peccatum esse reseruatum, aut se illius absoluendi facultatem habere, possit absolutionem conferre.

Quintò, vtrum pœnitens, qui tempore Iubilei, aut virtute alterius facultatis absoluitur à reseruatis, remaneat absolutus à peccatis reseruatis, si quæ per obliuionem prætermisit in confessione, aut si non præstitit opera, quæ ad consecutionem Iubilei requiruntur.

§. PRIMVM.

Vtrum Superior possit sibi reseruare peccata, & quænam.

1 *An legitimus Superior possit sibi reseruare peccata.*
2 *An valeat reseruatio, si Superior illicitè reseruet.*
3 *Quænam peccata reseruare possint.*
4 *An incurrat casum reseruatum, qui facit opus externum non sufficiens ad mortale.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Legitimus Superior potest reseruare sibi aliquorum grauiorum criminum absolutionem. Ratio est, quia Superior potest id, quod saluti animarum expedire iudicat; reseruatio autem expedire potest ad salutem animarum, vt pœnitentes à peccatis facilius retrahantur.

2 Addo reseruationem, etiamsi forte Superior aliquando illicitè reseruet, validam esse, & absolutionem datam post reseruationem inualidam esse. Ratio est, tum quia, cum inferior iurisdictionem accipiat a Superiore, & non possit validè absoluere absque iurisdictione, sequitur inferiorem non posse validè absoluere, posita reseruatione, cum Superior per reseruationem adimat inferiori facultatem

cultatem absoluendi, vt bene obseruat Coninchus disp. 8. dubio 11. nu 78. nec dissentire videtur Suarez disp. 29. sect. 4. quidquid dicat Reginaldus lib. 1 nu. 127. cum Soto. Tũ quia sicut pœnitens non censetur absolutionem, aut facultatem confitendi cui voluerit, obtinuisse quoties Parochus ipsi malitiosè negat facultatem confitendi aut quoties nõ vult ipsum audire, vt asserit Suarez disp. 27. sec. 4. num. 20. cum Sancto Thoma Nugnus in additionibus quæst. 8. art 5. dubio 2. ad finem. Reginaldus lib. 1. num. 82. Victoria de Sacramentis num. 145. & alij contra Paludanum. Ita non censetur absolutus, qui absolutionem obtinuit post reseruationem illicitè factam a Superiore.

In propositione dixi, legitimus Superior, vt aduerterem casuum reseruationem non ad quemlibet Superiorem pertinere; nam ad eum pertinet casuum reseruatio, ad quem spectat approbatio, & iurisdictionis concessio; ad quem enim pertinet facultatem absoluendi concedere, ad eundem videtur pertinere absoluendi facultatem auferre, aut limitare. Hæc autem facultas competit Summo Pontifici in toto orbe. Episcopo in sua Diœcesi. Concilio Prouinciali in Prouincia. Generali in sua Religione, & sic de cæteris.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 Peccata, quę reseruari consueuerunt, non sunt peccata interna, aut venialia, sed peccata mortalia externa. Hæc propositio tres habet partes: Prima est non reseruari peccata interna. Ratio est, quia cum Ecclesia præcipuè spectet externa, non est necesse, vt reseruet peccata merè interna, sed aliqua mortalia externa. Ita Suarez disp. 29. sec. 3. numero 3. Coninchus loco citato num. 79. & alij. Quamquam Superiores de potestate absoluta possunt reseruare peccata merè interna denegando Sacerdotibus facultatem absoluendi peccata interna, vt docet Graffius in appendice ad decisiones lib. 1. cap. 7. num. 24. Nugnus in additionibus quæst 8. art. 5. dubio 10. Reginaldus lib. 1. num. 120. Sotus in 4. dist. 18. q. 2. art. 5. Suarez loco citato, Vasquez de pœnitentia quæst. 91. art. 3. dubio 3. num. 2. Barthol. Medina prima 2. quæst. 91. art. 4. Homobonus de casibus reseruatis prima parte c. 3. assert. 2. Ratio est, quia non potest vlla sufficiens ratio afferri ad ostendendum hæc fieri non posse, cum iurisdictio pendeat a voluntate concedentis, qui potest sibi facultatem absoluendi peccata interna reseruare.

Secunda pars propositionis est peccata venialia non reseruari. Ratio est, quia forte non expedit ea reseruari ob facultatem lapsum in peccata venialia, non tamen repugnat etiam venialia reseruari saltem à Summo Pontifice, ita ut non possint à quolibet Sacerdote sacramentaliter remitti, dum aliquis ea confitetur, vt patet ex ratione allata de peccatis internis. Ita Suarez loco citato. Coninchus loco citato num. 90. Nugnus loco citato dubio 10. ad finem, Miranda loco statim citando, Graffius lib. 1. decis. c. 10. Homobonus parte prima cap. 3. assert. prima ad finem, & alij contra Vasquez quæst. 91. ar. 3. dub. 2. Reginaldum lib. 1. num. 126. & alios.

Tertia pars propositionis est aliqua solum peccata mortalia externa reseruari. Ratio est, quia hęc cadunt sub iudicium Ecclesiæ, & eorum reseruatio saluti animarum conducere potest.

4 Hinc sequitur eum, qui facit aliquod opus externum, quod non est sufficiens ad mortale peccatum, non incurrere casum reseruatum, etiamsi animus internus fuerit peccaminosus mortaliter, vt in simili ostendimus de excommunicatione, de incestu, & de peccato nefando; nam ad incurrendum casum reseruatum requiritur opus externum. Immo etiam completum, quatenus ex verbis reseruationis colligatur; tum quia verba accipienda sunt cum effectu L. prima §. hæc verba ff. quid quisque iuris, tum quia versamur in materia odiosa. Ita Suarez loco citato, Nauarrus cap. 27 num. 62. Graff. lib. 4 decis. c. 18. num 62. Homobon loco citato assert. 2. vers insuper Henriquez lib. 6. cap. 14. num. 6 in commentario, Miranda in Manuali Prælat. tom. 2. quæst. 34. art. 4. & alij communiter.

§. SECVNDVM.

Quinam potestatem habeant absoluendi à casibus reseruatis.

1 *Quinam habeant facultatem ordinariam absoluendi a reseruatis.*
2 *An inferior possit a reseruatis absoluere remissiuè.*
3 *An Summus Pontifex possit reseruationem ab Episcopo positam tollere.*
4 *Differentia inter reseruationem Summi Pontificis, & Episcopi.*
5 *An Archiepiscopus possit subditos suffraganeorum a reseruatis absoluere.*
6 *An Episcopus absolui possit ab Archiepiscopo.*
7 *An Episcopus incidens in casum Summo Pontifici reseruatum possit a proprio Confessario absolui.*
8 *Quinam habeant facultatem delegatam absoluendi.*
9 *An Confessarius Mediolanensis habens facultatem delegatam, possit peregrinos ad se accedentes a peccatis absoluere.*
10 *Quid fiet, si peregrinus habeat casus reseruatos vtrique Episcopo.*
11 *An simplex Sacerdos possit absoluere peregrinum habentem casum reseruatum in loco vbi confitetur, sed non reseruatum Episcopo proprij domicilij.*
12 *An committens peccatum in alieno loco, possit ibi absolutionem reseruatorum obtinere.*
13 *Quid sentiendum sit de excommunicatione.*
14 *An qui à Sede Apostolica obtinuit facultatem absoluendi ab omnibus censuris, possit absoluere a reseruatis contentis in Bulla Cœnæ Domini, aut ab Episcopo loci reseruatis.*
15 *An Sacerdos absoluens pœnitentem in articulo mortis, nondum facta satisfactione, aut præstita debita cautione, ligetur excommunicatione.*
16 *An habens facultatem absoluendi a reseruatis spatio aliquorum dierum, possit absoluere pœnitentem, qui intra tale tempus incurrit casum reseruatum.*
17 *An si concedatur Iubileus obtinendus in vna ex duabus hebdomadis, qui illum in prima obtinuit, possit adhuc in secunda absolui a reseruatis, si in eos inciderit.*
18 *Quomodo se gerere debeat Sacerdos circa pœnitentes habentes casus reseruatos, quos ipse non potest absoluere.*
19 *An Superior teneatur concedere facultatem pœnitenti, petenti per se, vel per alium, qua possit alteri peccata reseruata confiteri.*
20 *An pœnitens possit absolui, quando Superior iniustè denegat facultatem.*
21 *Quomodo se gerere debeat Confessarius erga pœnitentem, quem nouit commisisse peccatum reseruatum, quod interrogatus reticet.*
22 *An Confessarius debeat absolutionem pœnitenti denegare, quoties certo nouit incestum commisisse.*
23 *An Confessarius denegare possit absolutionem pœnitenti, quem non certò nouit, absolutionem indigne petere.*
24 *An Cõfessarius possit absolutionẽ denegare pœnitenti, quem vidit peccantem, sed credit alteri ritè confessum fuisse.*

In prima propositione loquemur de habentibus potestatem ordinariam; in secunda de ijs, qui delegatam habent facultatem.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Superior, qui reseruauit, & Superior ipsius reseruãtis habet facultatẽ ordinariã, & directã absoluendi a casib⁹ reseruatis. Ratio est, quia qui põt ligare, põt ẽt soluere.

2 Vtrum vero inferior reseruante possit a casibus reseruatis absoluere, constat ex dictis de censuris, & ex dictis de dispensationibus in tractatu de legibus.

3 Hinc sequitur absolutionem reseruatorum impendi posse, non solum ab Episcopo, qui peccatum reseruauit, verum etiam à Summo Pontifice; nam quę põt Episcopus in sua Diœcesi, põt etiam Summus Pontifex in toto orbe.

Idem dicendum est de Generali alicuius Religionis respectu casuum reseruatorũ a Prouinciali, & de Episcopo respectu casuum reseruatorũ a suo subdito, & inferiore, si

fortè detur casus, vt aliquis Episcopo inferior facultatem habeat reseruandi. Archiepiscopus verò non potest absoluere à casibus reseruatis ab Episcopo, licet suffraganeo; nam Archiepiscopus non est Superior in hoc foro, exceptis quibusdam casibus, quos sequenti quæsito enumerabo, & enumeraui in tract. de censuris disp. 1. q. 3. pun. 2. num. 7. Ita Suarez disp. 30. sec. 1. Coninchus disp. 8. dubio 12. & alij Doctores statim citandi, omissis iis, quos in simili retuli de legibus.

4 Hic tamen obiter notanda est differentia inter reseruationem Summi Pontificis, & reseruationem Episcopi, vel Archiepiscopi, quod Summus Pontifex nullum peccatum reseruare consueuit, nisi ratione excommunicationis, seu censuræ adiunctæ, cuius censuræ absolutione obtenta Pęnitens a quolibet Confessario absolui potest; nã per absolutionem censuræ obtentam a Summo Pontifice, vel ab alio facultatem habente tollitur reseruatio. Ita Nauarrus cap. 17. nu. 261. Reginaldus lib. 1. num. 129. Coninchus disp. 8. dubio 11. num. 82. Suarez de pœnitentia disp. 29. sec. 2. num. 11. Sanchez in opere morali lib. 2. c. 8. num. 5. Henriquez lib. 6. cap. 14 nu. 1. & alij communiter. Quamuis contrarium asserere videatur Vasquez de pœnitentia q. 91. art. 3. dubio 1. nu. 15.

5 Quęres, vtrum Archiepiscopus possit subditos suorũ Suffraganeorum à casibus reseruatis absoluere.

Respondeo negatiuè, excepto casu visitationis Prouinciæ, vel causa appellationis ad ipsum, vt patet tum ex dictis de censuris, tum ex c. vltimo de censibus in 6. In his enim casibus censetur Superior, consequenter potest per seipsum absoluere, & absoluendi facultatem alijs delegare, cum habeat potestatem ordinariam tempore visitationis Prouincię, vel appellationis ad ipsum. Ita Henriq. lib. 9. cap. 7. num. 5. & c. 16. Graffius loco citato ca. 9 nu. 19. Suarez disp. 25. sec. 1. nu. 14. & disp 30. sec. 2. nu. 8. Coninchus disp. 8. dubio 3. num. 21. Reginaldus lib. 1. num. 33. & 34. & alij, quos in simili retuli de censuris.

6 Addit Henriquez loco citato nu. 5. in commentario littera A. Episcopum absolui posse ab Archiepiscopo, quia Archiepiscopus est ipso Superior, si ei se subijciat, vt patet a simili ex dictis in secundo Decalogi præcepto de cõmutatione voti, quam Religiosi ab Episcopis obtinent, quamquam Archiepiscopus non est immediatus Superior subditorum Episcopi suffraganei excepto casu visitationis vel appellationis.

7 Ex qua doctrina Henriquez, & alij, quos retuli loco citato de voto, colligunt solutionem illius difficultatis, qua quæritur, a quo possit absolui Episcopus incidens in casum occultum Papæ reseruatum. Respondent enim primo absolui posse ab Archiepiscopo, si Archiepiscopus facultate fulgeat absoluendi ab huiusmodi casu, vt patet ex ratione allata.

Secundò Episcopum incidentem in casum reseruatum Summo Pontifici, absolui posse a Confessario, quem Episcopus elegerit, si Episcopus facultatem habeat absoluendi alios in eundem casum incidentes. Ratio est, tum quia Episcopus non est deterioris conditionis aliis: alij autem non coguntur adire Sedem Apostolicam in casibus occultis Summo Pontifici reseruatis, sed possunt ab Episcopo absolui, vel ab alio Confessario ab Episcopo deputato iuxta formam decreti Concilij Tridentini sess. 24. c. 6. Tũ quia sic censuit Cardinalium Congregatio, in qua declaratum fuit Episcopum posse proprium Confessarium deputare ad sibi conferendam absolutionem cum ea facultate, quam Episcopus potest in suos subditos exercere. Ita Sanchez in summa lib. 2. c. 11. nu. 11. & lib 8. de Matrimonio disp. 3. nu. 3. Henriquez lib. 6. cap. 7. nu. 5. littera A. Nugnus in additionibus q 8 art. 5. dubio 11. conclu 1. & alij, quos retuli in simili de voto, & de irregularitate q. 6. puncto 1. nu. 8.

Quam vero facultatem habeat Episcopus ad impendẽdam absolutionem censurarum Summo Pontifici reseruatarum, constat ex dictis de censuris disp. 1. q. 3. pun. 2. sicut etiam ex dictis de legibus q. 1. puncto 6 patet, vtrum Episcopus incurrat casum reseruatum à se latum.

SECVNDA PROPOSITIO.

8 ILle facultatem habet delegatam absoluendi à reseruatis, qui facultatem obtinuit à Superiore habente ordinariam. Hæc propositio patet a simili ex dictis de censuris. Ratio est, quia qui facultatem habet ordinariam, potest eam per se loquendo alteri committere. Ita communiter Doctores.

9 Quęres primò, vtrum Confessarius Mediolanensis, qui facultatem habet hic Mediolani absoluendi à reseruatis possit ab iisdem absoluere iter agentes, aut peregrinum.

Respondeo Confessarium Mediolanensem, etiam si nõ habeat facultatem absoluendi a reseruatis, posse absolutionem impendere iter agentibus, aut peregrinis habentibus casus reseruatos proprio ipsorum Peregrinorum Episcopo, modo non sint reseruati hic Mediolani. Ita Suarez disp. 30. sec. 1. nu. 4. Vasquez. q. 93 art. 1. dubio 4 ad finem. Reginaldus lib. 8. nu. 68. Caietanus verbo absolutio 2. Nauarrus c. 27. nu. 275. Henriquez lib. 6. c. 14. nu. 9. & alij recentiores contra Medinam lib. 1 c. 10 Nugnum in additionibus c. 8. art. 5. dubio 10. Sotum in 4. dist. 18. quæst. 2. art. 4. Graffium loco supra citato nu. 56. Zerolam in praxi de pœnitentia c. 15. quæsito 8. & alios. Ratio est, tum quia Confessarius non tenetur scire casus aliis Episcopis reseruatos, alioquin multis premeretur scrupulis fere semper dubitãs aliquem casum esse alijs Episcopis reseruatum; Tum quia Reus iudicari solet iuxta leges, & consuetudines loci, in quo reperitur.

10 Ex qua ratione sequitur primo, iter agentem, si habeat casus reseruatos vtrique Episcopo, videlicet Episcopo proprij domicilij, & Episcopo loci, in quo reperitur, nõ posse absolui, nisi a Confessario habente facultatem absoluendi a reseruatis; nam iudicandus est iuxta leges loci, in quo reperitur. Ita Nauarrus loco citato num. 161. Suarez loco citato nu. 15. & alij.

11 Secundò Sequitur iter facientem, vel Peregrinum, si casus habeat reseruatos Episcopo loci, in quo confitetur, qui non sint reseruati Episcopo proprij domicilij, non posse à quolibet simplici Confessario absolui; quia iudicandus est iuxta leges loci, in quo reperitur. Si verò habeat casus reseruatos Summo Pontifici, non potest absolui, nisi ab habente facultatem absoluendi a reseruatis, seu à censuris Papæ reseruatis; nam Summus Pontifex habet totum Orbem pro territorio, & ipsius leges vbique obligant, modo sint acceptatæ, vel non sint per contrariam consuetudinem abrogatæ, vt patet ex dictis de legibus.

12 Quæres secundò, vtrum committens peccatum in alieno loco acquirat fauorabile forũ, ita vt obtinere possit absolutionem peccatorum reseruatorum, aut aliorum à Parocho, vel ab Ordinarijs ministris, vel ab alijs habentibus facultatem delegatam in eo loco, in quo peccauit.

Respondeo, committentem peccatum in alieno loco, non posse per se loquendo a reseruatione, vel à culpa peccati in alieno territorio commissi, absolui à ministris illius loci, in quo peccauit, nisi adsit aliquis titulus ex supra recensitis puncto 2. vt si ibi sit causa negotiorum, seu itineris habita ratione consuetudinis, iuxta quam vsu receptum sit, vt aliquis in alio territorio possit absolui.

Ratio, cur non possit, per se loquendo, absolui a reseruatione, vel a culpa peccati in alieno territorio cõmissi est, tum quia in cap. Omnis vtriusque sexus dicitur, peccata confitenda esse proprio Sacerdoti, vel alteri de ipsius licentia; Ministri aũt alterius loci, seu territorij, non sunt proprius Sacerdos. Tum quia peccata mortalia debeat simul remitti; sed a ministris illius loci, in quo quis peccauit, nõ possunt omnia remitti, cum ipsi non habeant iurisdictionem in omnia, vt suppono; ergo neque possunt remitti peccata in alio loco commissa. Tum quia sequeretur Titium qui hodie commisit peccatum in Parochia, Exempli gratia S. Carpophori, in qua Titius non degit, posse a Parocho dictæ Parochiæ absolui, quod non videtur admittendum. Ita Nauarrus cap. Placuit de pęnitentia dist. 6. nu. 83. Syluester verbo Confessor. 1. quæsito 3. Suarez disp. 25. sec. 1. nu. 18. Coninchus disp. 3. dubio 3. num. 22. Henriquez lib 6. c. 7. nu. 2. Reginaldus lib. 1. num. 92. Rodriquez to. 2. quæstionum Regularium, q. 60. art. 6. post quatuor lineas ab initio, Couarruuias, Panormitanus, & alij apud præcitatos Doctores contra Diuum Antoninum, & Adrianũ apud Henriquez loco citato, in commentario littera L.

Obijcies, qui committit delictum in alieno territorio, fit subditus Superiori illius territorij ratione delicti in illo commissi, ergo potest absolui à Superiore loci, cum factus sit ipsius subditus.

Respondeo negando consequentiam. Quamuis enim delinquens ratione delicti in alieno territorio commissi

in

in foro externo, & contentioso efficiatur subditus Superioris illius loci, non tamen fit subditus in foro conscientiæ, cum forum contentiosum respiciat bonum publicum, & rectam loci gubernationem, quæ postulat vt delicta in tali loco commissa in eodem loco puniantur, quod non militat in foro Sacramenti pœnitentiæ. Ita Henriquez, & alij locis citatis.

13 Quid verò sentiendum sit de excommunicatione, constat ex dictis de censuris. vbi ostendimus eum, qui cōtraxit excommunicationem in alieno territorio, posse absolui à Superiore illius loci, in quo contraxit excommunicationem; immo si excommunicatio sit publica, & reseruata Superiori loci, in quo fuit contracta, non potest delinquens absolui a proprio Episcopo absque licentia Episcopi, in cuius Diœcesi deliquit. Si vero excommunicatio non sit reseruata, aut sit occulta licet sit reseruata, Episcopus, vel alius ab ipso specialiter delegatus absoluere potest ex decreto Tridentini sess. 24. c. 6. Ita Hieronymus Llamas prima parte, cap. 6. §. 3. Auila, Sanchez, Suarez, & alij, quos retuli de censuris disp. 1 q. 4 puncto 2. nu. 6.

14 Quæres tertiò, vtrum qui priuilegium obtinuit à Sede Apostolica absoluendi ab omnibus censuris, & casibus reseruatis, possit absoluere à censuris in Bulla Cœnæ contentis; & a casibus ab Episcopo loci reseruatis.

Respondeo, solutionem huius quæstionis constare ex dictis de censuris disp. 1. q. 3. punc. 1. nu. 10. & 12. & punc. 2. num. 4. pag. 74. Itaque breuiter hic respondeo, nec validè, nec licitè posse a censuris in Bulla Cenæ contentis, & à casibus Episcopo loci reseruatis absoluere. Ratio est, tum quia verba generaliter prolata generaliter accipienda sunt, quatenus patitur voluntas concedentis; in generali autem concessione Superior non vult quęcunque generaliter concedere iuxta regulam 18 iuris in sexto. Vbi dicitur in generali concessione non veniunt ea, quæ non esset quis verisimiliter in specie concessurus. Tum quia sic decreuit Clemens Octauus in Bulla, quæ incipit: Sacra Congregatio, apud Quarantam verbo Casus reseruatus, & apud Gambaruptam cap. 3. nu. 5. vbi Summus Pôtifex sub pęna excommunicationis ipso facto incurrēdæ, aliisque grauissimis pęnis priuationis officij, &c. præcipit, ne quis extra mortis articulum prætextu cuiuscunque priuilegij absoluat a casibus in Bulla Cœnæ contentis, & ab excommunicatione contracta ob percussionem Clericorum, vel ob violationem Clausuræ Monialium ad malū finem, vel ob violationem immunitatis Ecclesiæ iuxta Constitutionem Gregorij XIII. quæ incipit: Cum alias nonnulli, vel ob prouocationem, & pugnam in duello iuxta Decretum Sacri Concilij Tridentini, & Constitutionem Gregorij XIII. quæ incipit: Ad tollendum, vel ob symoniam realem sciente contractam, vel ob confidentiam beneficialem.

15 An verò per hoc decretum Clementis Octaui reuocatum sit priuilegium Episcopis concessum in Tridentino sess. 24. c. 6. constat tum ex dictis de censuris q. 3. punc. 2. nu. 4. vbi ostendimus non esse reuocatum, tum ex dictis de legibus de reuocatione priuilegiorum.

Quod sancitum fuit à Clemente Octauo in præcitata Bulla, idem fere sub iisdem pœnis prius constitutum fuerat à Sixto Quarto in extrauaganti, quæ incipit: Etsi Dominici, de pœnitentijs, & remissionibus lib. 1. Extrauagantium communium, contra eos, qui extra mortis articulū absoluunt a casibus Bullæ, aut ab interdicto a Sede Apostolica imposito, aut ab excommunicatione contracta ob occisionem, vel mutilationem alicuius in Sacris Ordinibus constituti, aut symonia occasione Ordinum vel beneficiorum contracta. Immo Nugnus in additionibus ad 3. partem q. 8. art. 6. dubio 6. ad finem ex Constitutione Sixti Quarti citata, putat Sacerdotem absoluentem in articulo mortis nondum facta satisfactione, aut nondum pręstita cautione idonea in casibus, in quibus satisfactio fuerit impendenda, ligari excommunicatione.

Ego vero, saluo meliori iudicio, puto excommunicationem latam à Sixto Quarto in prædicta extrauaganti ad hunc casum non extendi; nam Summus Pontifex ibi excipit articulum mortis, simulque certiorem facit Confessarium, quo pacto se gerere debeat in absolutione in articulo mortis impendenda, itaut, si extra mortis articulum prętextu alicuius facultatis aliquem absoluat, ligetur excommunicatione, quamquam in articulo mortis potest absoluere præstita satisfactione, aut idonea cautione à pœnitente in ijs casibus, in quibus pœnitens tenetur satisfacere, aut idoneam cautionem præstare.

Addo ēt in nostro Concilio Prouinciali Quinto titulo, Quæ pertinent ad pęnitentię Sacramentum, Cap. cū pro temporum, latam esse excommunicationem contra eos, qui absoluunt a casibus in eo loco reseruatis Episcopo, vt bene obseruat Gambaropta loco citato num. 4 pag. mihi 39. & contra eos, qui prætextu alicuius priuilegij absoluunt à casibus Episcopo reseruatis, imposita est ipso facto suspensio in Synodo Diœcesana prima c. 18 & in Concilio Prouinciali, Quintò titulo, Quę ad pęnitentiæ Sacramentum pertinent. Videte, quę diximus de censuris dip. 1. q. 3. puncto 1 propositione 3. & puncto 2. num. 4. vbi ostendimus, quinam possint à censuris absoluere.

16 Quæres quarto, vtrum Sacerdos qui facultatem habet absoluendi a reseruatis spatio aliquorum dierum, exēpli gratia quindecim dierum tempore Iubilei, possit absoluere pęnitentem, qui intra tale tempus commisit peccatum aliquod reseruatum.

Respondeo affirmatiuè, modo pœnitens intentionē habeat præstandi ea, quæ ad consecutionem Iubilei sunt necessaria. Ratio est, quia toto eo tēpore durat facultas absoluendi à reseruatis; ergo Sacerdos, qui potest absolutionem à peccatis antea cōmissis impendere, pôt etiā a peccatis intra tale tempus perpetratis. Ita Nauarrus lib. 5. de sententia excommunicationis consilio 43. nu. 2. Graffius, lib. 9 decisionum; c. 15. nu. 44. & in appendice lib. 1. c. 7. nu. 51. Henriq. lib. 3. c. 16. nu. 5. & lib. 7. ca. 65. nu. 6. Regin. lib. 8. nu. 34. Clauis Regia Azorius, & alij, quos in simili retuli de commutatione votorum. Idem innuit Corduba lib. 5. q. 17. proposit. 1. pag 472. Be larmin. & alij apud Emanuelem Sa verbo Indulgentia post nu. 18.

Addo hoc procedere, etiamsi pœnitens peccatum commiserit spe absolutionis obtinendæ, vt patet ex allata ratione. Ex qua etiam infertur eum, qui obtinuit priuilegiū, quo posset à casibus reseruatis absolui, possit ab illis absolui, etiamsi occasione priuilegij libentius præcipitauerit in casus reseruatos, non enim amittit priuilegium ob peccatum eo animo commissum. Ita Viualdus cap. 42. de Confessione, Graffius, Henriquez, & Reginaldus locis citatis, & alij, quos adduxi de commutatione votorum.

17 Sed modo dubium est, vtrum, si concedatur Iubileus obtinendus in vna ex duabus hebdomadis, qui illum obtinuit prima hebdomada, possit adhuc absolui a reseruatis in secunda hebdomada, si obtento Iubileo incidat in casus reseruatos, antequam elabatur secunda hebdomada.

Respondent affirmatiuè Henriquez lib. 9. cap 16 nu. 3. & cap. 11. de Indulgentijs num. 1. Reginaldus lib. 8. nu. 64. Nauarrus de Indulgentijs notabili 31. num. 46. Graffius de Indulgentijs cap. 5. nu 32. Rodriquez cap. 184. in summa. Angelus, Rosella, & alij apud citatos *Doctores*. Ratio est, tum quia in Iubileo non exprimitur, vt quis vna tantum vice possit a casibus reseruatis extra tempus Iubilei absolui. Tum quia versamur in materia fauorabili nulli perniciosa; res autem fauorabilis latam interpretationem admittit. cap. beneficium de constitutionibus in 6. Tum quia absolutio reseruatorum potest sæpius obtineri ante consecutionem Iubilei; ergo etiam potest obtineri obtento Iubileo, modo nondum transactum sit tempus Iubilei. Tum quia qui non curauit vota tempore Iubilei commutari, potest illorum commutationem obtinere transacto Iubilei tempore iuxta ea, quæ tradidimus de votis ergo potest etiam absolutionem obtinere, qui casum reseruatum contraxit nondum transacto Iubileo.

Opposita sententia mihi probabilior videtur cum Sanchez lib. 4. de voto cap. 54. num. 30. & Suarez tom. 2. de Religione lib 6. de voto cap 16. nu. 17. ad finem vers. sed quia pag. 7. 6 Ratio est, tum quia qui Iubileum obtinuit prima hebdomada, non pôt iterum illum lucrari in secunda; cum in Iubileis, qui hoc tempore concedi consueuerunt, concedatur facultas lucrandi Iubileum sub forma disiunctiua in prima scilicet, aut secunda hebdomada, non verò copulatiuè, aut indefinitè, vt patet ex Iubileis iā ter, aut quater a Sanctissimo Domino Nostro Paulo Quinto concessis: Ergo etiam qui Iubileum obtinuit, non potest iterum virtute Iubilei à casibus reseruatis contractis post Iubileum absolui, quamuis nondum elapsum fuerit tempus Iubilei. Tum quia facultas absoluendi à reseruatis conceditur per ordinem ad obtinendum Iubileum, sed Iubileus iam fuit obtentus, & iam sortitus est suum effectum;

effectum; reseruatio autem cōtracta est obtento Iubileo; Ergo reseruatio non potest amplius auferri virtute Iubilei.

Ad primam rationem in contrarium. Respondeo ex forma concessionis Iubilei sufficienter colligi, absolutionem reseruatorum contractorum tempore Iubilei, non posse adepto Iubileo amplius obtineri; nam in forma Iubilei dicitur hac vice tantum, idest vna vice in vna, vel altera hebdomada, vt bene ait Suarez loco cit.

Ad secundam respondeo, priuilegium, seu rem fauorabilem esse latè explicandam, quantum patitur intentio cō cedentis, quæ verbis exprimitur; Ex verbis autem Iubilei non colligitur, Iubileum posse bis obtineri; consequenter neque colligitur absolutionem reseruatorum posse virtute Iubilei recipi, obtento semel Iubileo.

Ad tertiam respondeo negando consequentiam. Ratio disparitatis est, quia absolutio reseruatorum contractorū ante Iubilei consecutionem, necessaria est, vt obtineatur Iubileus, cum ad Iubilei consecutionem prærequiratur confessio peccatorum; non est autem necessaria ablatio reseruatorum post Iubilei consecutionem contractorum.

Ad quartam neganda est consequentia. Ratio disparitatis est, quia obtinens Iubileum acquisiuit ius ad commutationem votorum ante Iubileum emissorum, non vero acquisiuit ius ad obtinendam absolutionem casuum reseruatorum, in quos pœnitens incidit post consecutionem Iubilei; sicut neque acquisiuit ius commutationis votorū, quæ, adepto Iubileo, emisit, vt bene docet Suarez loco citato ad finem, & patet ex rationibus a nobis traditis.

Ex dictis igitur constat eum posse à casibus reseruatis absoluere, qui facultatem habet ordinariam, aut delegatam circa casus reseruatos.

Sed modo duplex dubium in sequentibus quæsitis explicandum superest circa eos, qui facultatem absoluendi à casibus reseruatis non habent.

18 Quæres igitur quintò, quomodo se gerere debeat Confessarius, postquam aduertit pęnitentem irretitum esse casibus reseruatis, circa quos ipse non habet facultatem, nec vllo gaudet priuilegio.

Respondeo cum Vasquez q.91.art.3. dubio 9. num. 16. Zerola de pęnitentia c.13. quæsito 15. vers. Tertiò, vt ipse, & alijs communiter, debere pœnitentem remittere ad Superiorem pro absolutione reseruatorum, nisi forte ipse Cōfessarius velit petere facultatem à Superiore, qua possit pœnitentem absoluere; Cum enim Confessarius nequeat pęnitentem defectu iurisdictionis absoluere, debet pœnitentem ad Superiorem transmittere, vel ipse Superiorem adire.

19 Sed modo difficultas est primò, vtrum Superior teneatur concedere facultatem pęnitenti petenti per se, vel per alium facultatem, qua possit alteri confiteri casus reseruatos, & ab eo absolui.

Respondeo teneri, per se loquendo. Ratio est, quia casuum reseruatio inducta videtur in vtilitatem pęnitentū, vt resipiscant, & melius in via spirituali dirigantur: facilius autem resipiscunt concessa facultate, quam ea denegata.

Dixi, per se loquendo, vt aduerterem facultatem denegari posse, si bonum proximi, aut ipsius pœnitentis postulet facultatem denegari; nam ad Superiorem pertinet consulere bono subditorum. Ita Reginaldus lib 8. num. 34. Syluester verbo Confessor primo nu.13. Sotus in quarto dist.18. quæst.2. art.5. versi. Circa tertiam. Coninchus to.1. disp.8. dubio 14. & alij, quos in simili retuli de dispensationibus.

20 Secundò, difficultas est, vtrum, quando Superior iniustè denegat facultatem absoluendi a reseruatis, pęnitens possit absolui.

Respondent multi Doctores in tali euentu iudicandum esse, ac si Superior esset absens, consequenter pęnitentem absolui posse in iis casibus, in quibus pęnitens absolui potest absente Superiore. Ita Rodriquez prima parte ca. 55. nu.11. Henriquez lib.6. c.15. nu.6. & alij.

Ego vero hanc doctrinam non approbo, tum quia iniusta denegatio facultatis valida est, sicut est valida iniusta reseruatio, tum quia pœnitenti patet aditus ad Superiorem; tum quia non licet à reseruatis absoluere extra mortis articulum, vt patet ex Tridentino, & ex aliis constitutionibus a nobis relatis quæsito 3.

Hoc tñ intellige de absolutione directa à casibus reseruatis, quam Sacerdoti extra mortis articulum nō licet impendere, nisi peculiarem habeat facultatem; quid verò de indirecta sentiendum sit cōstabit ex dicēdis puncto sequenti, & patet ex nonnullis casibus traditis de Eucharistia.

21 Quæres vltimo, quomodo se gerere debeat Confessarius erga pęnitentem, quem nouit commisisse peccatum reseruatum, quod pęnitens interrogatus reticet.

Respondeo cum Suarez disp. 32. sec.3. ad finem num. 9. Reginaldo lib.8. nu.20. & alijs, quos in simili retuli de sigillo confessionis punc.4. ad finem, Confessariū per se loquendo debere absolutionem impendere, quoties ipsi non certò constat pęnitentem mentiri. Ratio est, quia in hoc foro credendum est pœnitenti, tam pro se, quam contra se, vt communiter testantur Doctores cum S. Thoma quæsito 1. ar. 12. Si verò Confessarius omninò certus sit pœnitentē mentiri circa casum reseruatum, aut etiam in alio peccato mortali, seu in re graui, non potest illi beneficium absolutionis conferre. Ratio est, quia non potest absque peccato sacrilegij Sacramentum administrare indignè petenti, & ponenti obicem ad Sacramentum, vt patet ex regulis generalibus supra traditis de Sacramentis.

Neque contra hanc secundam partem obstat dicere, in hoc foro credendum esse pœnitenti; consequēter ipsi præstandam esse fidem, quoties negat se in casum reseruatum vel in aliud peccatum incidisse. Respondetur, n. credendū esse pęnitenti, nisi veritas in contrarium euidenter cōstet.

22 Hinc sequitur primò Confessarium debere absolutionem pœnitenti denegare, quoties certò nouit incestum commisisse in primo, vel in secundo gradu, etiamsi pœnitens hoc negetur; incestus enim in primo, & in secundo gradu est casus reseruatus in nostra Diœcesi.

Idem dicendum est, quoties Confessario constat pęnitentem esse in statu peccati mortalis, vt in concubinatu, etiamsi pœnitens hoc deneget.

23 Secundò sequitur non esse denegandam absolutionē pœnitenti, quem Confessarius non certo nouit indignē beneficium absolutionis petere, etiamsi Confessarius a viris fide dignis acceperit peccatum pœnitentis; nam in hoc foro credendum est pœnitenti tam pro se, quam contra se, nisi aliter euidenter constet. Ita Doctores citati.

24 Tertiò, non esse denegandam absolutionem pęnitenti, quem Confessarius alias vidit peccantem, sed credit ipsum hoc peccatum ritè cōfessum esse, ipsumq; hac de causa hoc peccatum in præsenti confessione reticere: non. n. constat pęnitentem indignè petere. Ita Doctores citati.

§. TERTIVM.

Vtrum Superior possit, auditis solis peccatis reseruatis absoluere à reseruatis, & Inferior auditis omnibus absoluere a non reseruatis.

1 An aliquis possit præcisa necessitate confiteri sola reseruata Superiori, vt illorum Sacramentalem obtineat absolutionem.

2 An Superior, dum absoluit a reseruatis, non auditis non reseruatis, dicatur sacramentaliter absoluere.

3 An duplex Sacramentum, duplicem effectum recipiat, qui à Superiore à reseruatis, & ab inferiore a non reseruatis absoluitur.

4 An obtinens a superiore absolutionem reseruatorum, teneatur inferiori peccata tam reseruata, quam non reseruata manifestare.

5 An simplex sacerdos possit pœnitentem a non reseruatis absoluere, illumque postea pro reseruatis ad superiorem transmittere.

6 An Sacerdos, qui necessitatem habet celebrandi, & caret copia sacerdotis approbati pro reseruatis, debeat inferiori Confessario reseruata confiteri.

7 An pœnitens, qui per obliuionem peccatum aliquod reseruatum, aut censuram prætermisit, teneatur cognito peccato, aut censuram superiorem adire.

8 An obstrictus necessitate communicandi, possit ante communionē, vel celebrationem confiteri peccata & reseruata si non

si non habeat facultatem Confessarij, qui à reseruatis, & censuris absoluat.

9 *An pœnitens tali necessitate astrictus teneatur inferiori Sacerdoti, si superiorem non habeat, confiteri omnia tam reseruata, quam non reseruata.*

IN hoc paragrapho quæremus, vtrum habens peccata reseruata, & aliqua non reseruata, possit confiteri legitimo superiori sola reseruata, & deinde mitti ad inferiorem pro non reseruatis, & vtrum confiteri possit inferiori omnia sua peccata etiam reseruata, deinde accedere ad superiorem pro reseruatis; & consequenter vtrum superior possit auditis solis reseruatis absolutionem impendere, remittendo pœnitentem ad inferiorem pro non reseruatis; & vtrum inferior possit auditis omnibus peccatis absolutionem impendere, iniuncto pœnitenti opere accedendi ad superiorem pro reseruatis.

PRIMA PROPOSITIO.

1 POenitens habens peccata reseruata, & non reseruata non potest, præcisa necessitate, seu rationabili causa, confiteri sola reseruata superiori, vt à reseruatis Sacramentalem absolutionem obtinet, consequenter neque superior potest auditis solis peccatis reseruatis absolutionem impendere, transmittendo pœnitentem ad inferiorẽ pro non reseruatis. Ita Syluester verbo confessio primo quæsito 9. Rodriquez cap. 55. num. 13. conclu. 12. Suarez disp. 31. sect. 1. num. 2. Henriquez lib. 6. cap. 14. & cap. 15. num. 4. Coninchus disp. 2. dubio 9. num. 82. Valentia to. 4. disp. 7. quæst. 11. puncto 1. vers. sextus casus. Nugnus in additionibus ad tertiam partem q. 9. art. 1. dubio 4. ad finem. Vasquez q. 91. art. 3. dubio 10. num. 2. Reginaldus lib. 8. nu. 77. Zerola in praxi cap. 13. quæsito 23. Pesantius in additionibus ad tertiam partem q. 16. de integritate confessionis disp. 9. Sayrus de pœnitentia cap. 16. num. 7. Medina Victoria, & alij apud citatos Doctores contra Nauarrum de Pœnitentia disp. 5. cap. Consideret. §. Cautus. num. 12. pag. mihi 567. Sotum dist. 18 quæst. 2. art. 5. Graffium in appendice ad decisiones lib. 1. cap. 7. num. 30. & 31. Caietanum verbo confessio conditione 10. Paludanum. Ricardum, & & alios apud Coninchum, & Henriquez locis citatis.

Ratio est, tum quia integritas confessionis est de iure diuino: ius autem diuinum seruandum est, nisi aliter permittat iusta, & rationabili causa; Ergo non licet absque iusta, & rationabili causa dimidiare confessionẽ manifestatis superiori solis peccatis reseruatis. Tum quia superior non potest audire peccata grauiora pœnitentis non reseruata, & deinde transmittere pœnitentem ad inferiorem confessarium pro peccatis minus grauibus, nec pœnitens potest grauiora crimina non reseruata aperire superiori cum intentio manifestandi reliqua inferiori; ergo neque potest præcisa iusta, & rationabili causa confiteri sola reseruata superiori cum intentione manifestandi reliqua inferiori; nec Confessarius potest absoluere à reseruatis remittendo pœnitentem in inferiorem pro non reseruatis; reseruatio enim non tribuit superiori, aut alteri nouum ius.

Obijcies, Romæ per consuetudinem receptum est, vt peccata reseruata tollantur a superiore, iniuncto onere pœnitenti accedendi ad inferiorem, illique omnia confitendi, quam consuetudinem hic etiam Mediolani apud aliquos viguisse noui.

Responderi potest primò, consuetudinem absoluendi prius a reseruatis non esse passim introductam, sed solum quando Confessarij adeo grauibus negotijs præmuntur, vt nequeant omnia pœnitentis peccata audire; quod si fortè passim apud aliquos introducta est consuetudo Sacramentaliter absoluendi prius a reseruatis absque iusta causa, corrigenda est, quia non potest consuetudo legitimè introduci contra ius diuinum, vt constat ex dictis de consuetudine.

Responderi potest. Secundò prædictam consuetudinem Romæ receptam esse in casibus Papalibus, qui adnexam habent excommunicationem Papæ reseruatam; constat enim excommunicationem auferri posse non auditis omnibus peccatis.

2 Quæres primò, vtrum superior, dum absoluit a reseruatis non auditis peccatis non reseruatis, dicatur Sacramentaliter absoluere, & gratiam conferre.

Respondeo Sacramentaliter absoluere, & primam gratiam conferre homini attrito, qui intendit Sacramentaliter absolui. Ita Sotus loco citato, ad secundum argumentum folio mihi 830. Coninchus, Suarez, & alij locis citatis contra Syluestrum verbo confessio primo num. 19. Tabienam, & alios asserentes, huiusmodi absolutionem non esse Sacramentalem, & contra Nauarrum loco citato, num. 19. dicentem, absolutionem esse quidem Sacramentalem; sed gratiam conferri solum in secũda absolutione; putat enim Nauarrus ex vtraque absolutione perfici vnum Sacramẽtum, sicut fit in Sacramento extremæ vnctionis, in quo ex pluribus vnctionibus, & partialibus formis vnum constituitur Sacramentum.

Sed ratio nostra est, quia concurrunt omnia requisita ad cõferendam gratiam; adest enim sufficiens materia ex parte pœnitentis, & sufficiens iurisdictio ex parte absoluẽtis cum intentione absoluendi, & confessio est integra formaliter, quamuis non sit integra materialiter ob iustam aliquam causam, & pœnitens in bona fide existit, ergo absolutio valida est, & Sacramentalis confertque gratiam, & directè remittit peccata reseruata: indirectè verò, & consecutiuè non reseruata, vt patet a simili de confessione, in qua, si aliud peccatum mortale per obliuionem reticeatur, directè remittuntur peccata exposita in confessione, indirectè verò remittitur peccatum oblitum.

3 Hinc colligi potest eum, qui obtinuit prius a superiore absolutionem pro reseruatis, & deinde nouam obtinet ab inferiore pro non reseruatis, recipere duplex Sacramentũ, & duplicem effectum. Ita Suarez loco citato sect. 1. num. 9. & alij.

Hoc tamẽ intelligitur, modo superior intẽdat Sacramẽtaliter absoluere; Episcopus enim, vt bene obseruat Henriquez lib. 6. cap. 14. num. 10. ad finem. Coninchus disp. 8. dubio 12. num. 84. Reginaldus lib. 8. nu. 77. potest reseruationem peccati absque Sacramentali absolutione auferre. Immo Ego non video, quare etiam alij Confessarij inferiores nõ possint huiusmodi reseruationem auferre absque Sacramentali absolutione, si facultatem habeant ab Episcopo; Qua in re respicienda est facultas cuilibet Confessario concessa.

4 Quæres secundò, vtrũ qui obtinuit a superiore absolutionem reseruatorum, teneatur inferiori Sacerdoti peccata tam non reseruata, quam reseruata manifestare.

Respondent Nauarrus, & Caietanus locis supra citatis, Henriquez lib 5. cap. 4. num. 4. & cap. 12. lib. 6. & cap. 15. num. 5. Reginaldus lib. 8. num. 70. & alij, teneri omnia manifestare. Ratio est, quia confessio peccatorum integrè facienda est, & Christus præcepit omnia peccata manifestari vni Sacerdoti.

Sed mihi placet sententia Suarez disp. 31. sect. 1. num. 10. Coninchi loco citato num. 80. Nugni loco citato dubio in secunda parte ad finem, vers. Ex dictis pag. 317. Vasquez quæst. 91. art. 3. dubio 10. num. 3. Zerolæ in praxi de pœnitentia cap. 13. q. 15. & aliorum apud præcitatos Doctores asserentium, non esse necessariò explicanda reseruata, a quibus pœnitens directè fuit Sacramentaliter absolutus. Ratio est, tum quia sicut in alijs casibus, in quibus pœnitẽs licitè, & ex iusta causa dimidiat confessionem, non tenetur repetere peccata prius ritè confessa a quibus directè fuit absolutus; Ita neque videtur obligandus ad confitenda peccata reseruata inferiori, quorum Sacramentalem absolutionem obtinuit a superiore. Tum quia, sicut ille, qui iusta de causa fuit absolutus ab inferiore, non tenetur omnia peccata aperire superiori, sed tantummodo reseruata; cum non sit obligatio his subijciendi eadem peccata confessioni, vt docet Nauarrus cap. 9. num. 7. & alij communiter contra Vasquez q. 91. art. 3. dubio 9. num. 27. ita qui confessus est peccata reseruata superiori, ab eoque Sacramentaliter fuit absolutus, non tenetur iterum eadem peccata inferiori aperire. Tum quia directè fuit absolutus coram Deo, & Ecclesia ab habente iurisdictionem, & facultatem reseruatorum; ergo non potest afferri ratio cur pœnitenti onus imponatur iterum aperiendi eadem peccata inferiori.

Ex quo patet à fortiori illum, qui ab inferiori directè fuit absolutus a non reseruatis, & pro reseruatis mittitur superiorem, non teneri omnia peccata etiam non reseruata, sed solum reseruata, manifestare superiori, vt innui in secunda ratione. Idem dic de illo, qui iusta de causa conticuit aliquod peccatum in confessione, vt

innui

innui in prima ratione. Ita communiter Doctores contra Canum teste Henriquez lib.7.cap.15. lib.3. in commentario littera M.

SECVNDA PROPOSITIO.

5 Sacerdos, qui non habet facultatem absoluendi à reseruatis, non potest præcisa necessitate, vel rationabili causa absoluere pœnitentem a non reseruatis, ipsumque mittere ad superiorẽ pro reseruatis. Ita Henriquez lib.1.num.70.& lib.8.num.80. Suarez disp. 31. sect.2. Coninchus disp.7.dubio 9. nu.103. Nugnus loco citato versi. Pater Suarez, Vasquez locis citatis, Canus, Ledesma, & alij apud præcitatos Doctores contra Nauarrum de pœnitentia dist.5 §. Cautus, num. 12.13. & sequentibus folio mihi 178. Caietanum verbo confessio conditione 10. Emanuelem Sà verbo absolutio num. 24. Valentiam tom. 4. disp.7 q.11.puncto 1.pag. mihi 1349. Summam Coronam de pœnitentia num. 24. folio 156. Zerolam de pœnitentia cap.13.quæsito 13.versiculo Tertio vt ipse, Sayrum de pœnitentia cap.16.num.7. Medinam, & alios apud Vasquez quæst.91.art.3. dubio 9. num.1. & 2. dicentes inferiorem posse audita omnium peccatorum confessione absolutionem a non reseruatis impendere, & deinde pœnitentem trāsmittere ad superiorem pro reseruatis; modo pœnitens non sit obstrictus vinculo alicuius excommunicationis; a quo inferior Cõfessarius absoluere nequeat; nam in sententia omnium Doctorum rectè sentientium constat excommunicatum priuari perceptione Sacramentorum, & consequenter debere prius absolui ab excommunicatione, quam absoluatur a peccatis.

Ratio nostræ propositionis est, tum quia, si inferior posset pœnitentem a non reseruatis absoluere, ipsumque pro reseruatis ad superiorem transmittere, etiam simplex Sacerdos posset a peccatis venialibus absoluere pœnitentẽ habentem peccata venialia, & mortalia, illumque ad Confessarium approbatum ad confessiones pro peccatis mortalibus excipiendas remittere; sed non videtur admittendum simplicem Sacerdotem posse a peccatis venialibus absoluere hoc modo; ergo neque videtur admittendũ inferiorem confessariũ posse a non reseruatis absoluere, mittendo postea pœnitentem ad superiorem pro reseruatis. Tum quia Confessarius inferior non potest ab vno peccato mortali absoluere, quin absoluat ab omnibus, cũ vnum peccatum mortale non remittatur sine alio. Cum autem confessarius inferior nequeat a reseruatis absoluere, vt patet ex Tridentino, sequitur etiam non posse a nõ reseruatis absoluere. Tum quia Confessio debet esse accusatio coram legitimo iudice; confessio autem reseruatorum facta inferiori non est accusatio coram legitimo iudice, quoties pœnitens præcisa necessitate confitetur peccata sua Sacerdoti non habenti facultatem reseruatorum.

Dixi in propositione, præcisa necessitate, vel rationabili causa, vt aduerterem Confessarium inferiorem vrgente necessitate, seu rationabili causa concurrente posse a non reseruatis absoluere; habet enim iurisdictionem directam circa non reseruata, & habet iustam causam exercendæ iurisdictionis circa huiusmodi peccata, vt suppono, vt patet ex dictis de integritate cõfessionis, quamuis aliqui Doctores existiment, Confessarium inferiorem non posse absolutionem impendere præciso mortis articulo; eo, quod in Tridentino dicatur, Sacerdotem inferiorem nihil posse circa casus reseruatos, præciso mortis articulo. Verum de hac rẽ sermo nobis erit in prima obiectione.

6 Ex dictis sequitur, Sacerdotem obstrictum peccatis reseruatis, si necessitatem habeat celebrandi, nec habeat copiam Sacerdotis approbati pro reseruatis, posse, & debere Sacerdoti non habenti facultatem reseruatorum peccata sua confiteri vt directè a non reseruatis, indirectè verò, & consecutiuè a reseruatis absoluatur cum onere, & obligatione adeundi superiorem pro absolutione directa reseruatorum; nam iure diuino ante sumptionem Eucharistiæ præmittenda est confessio ab eo, qui conscientiam habet peccati mortalis, vt patet ex dictis de Eucharistia; ergo Sacerdos obstrictus peccatis reseruatis, si necessitatem habeat celebrandi, nec copiam Confessarij habeat, præter Sacerdotem non habentem facultatem absoluendi a reseruatis potest, & tenetur absolutionem petere a non reseruatis, cum onere adeundi superiorem pro absolutione reseruatorum. Ita Valentia loco citato, Suarez loco citato sect. 3. Coninchus disp.8.num.13. Reginaldus loco citato num.63.ad finem, & alij contra Vasquez q.91.art.3.dubio 8. num.5. & alios, quos referam in sequenti difficultate.

Vtrum vero laicus absolutus a non reseruatis ab inferiore Confessario, teneatur quamprimum sumpta communione, sub mortali accedere ad superiorem pro directa absolutione reseruatorum, constat ex dictis de Eucharistia, ex quibus etiam patet; quid dicendum sit de Sacerdote cõmunionem more laicorum sumpturo.

Obijcies primò, in Tridentino habetur Sacerdotem nihil posse præciso mortis articulo circa peccata reseruata; Ergo non potest indirectè absoluere a reseruatis præciso mortis periculo, seu articulo, quamuis necessitas vrgeat, aliaue superfit causa.

Respondeo Sacerdotem non approbatum pro reseruatis nihil posse directè circa peccata reseruata præciso mortis articulo; quia pœnitens hoc modo absolutus tenetur adhuc se legitimo superiori præsentare, vt directam a reseruatis obtineat absolutionem; posse vero aliquid indirectè, vt patet a simili de eo qui, confitetur inferiori Confessario peccata non reseruata oblitus peccatorum reseruatorum, quem constat directè recipere absolutionem, & remissionem peccatorum, non reseruatorum, indirectè verò remissionem reseruatorum. Ita Coninchus loco citato, num.105.& alij citati.

7 Obserua tamen eum, qui confessus est peccata sua inferiori, sed oblitus est alicuius censuræ, vel peccati reseruati, a quo non poterat Confessarius inferior absoluere, teneri, postquam peccatum oblitum venerit in mentem, adire superiorem, vt absolutionem obtineat; nam directè non fuit absolutus a peccato oblito; non tenetur tamen superiori repetere omnia peccata, etiamsi oblitus sit alicuius peccati habentis adnexam excommunicationem, vt constabit ex solutione secundæ difficultatis; sicut enim excommunicatio non reddit pœnitentem inhabilem ad recipiendum pœnitentiæ Sacramentum, vt patet ex dictis de censuris; ita neque reddit Sacramentum inualidum, modo Sacerdos, qui absoluit, sit legitimus Confessarius, & pœnitens bona fide confiteatur cum debitis dispositionibus. Ita Medina Codice de confessione, quæst. 22. Suarez disp.31. sectione 3. num. 6. Henriquez libro 6.cap.15 num 3. & cap 16. num 9. Zerola de pœnitentia cap. 13. quæsito 16. Armilla, & alij apud præcitatos Doctores.

Obijcies secundò. Pœnitens obstrictus venialibus, & mortalibus non reseruatis, si habeat necessitatem communicandi, nec habeat copiã alterius Sacerdotis præter simplicem Sacerdotem, non potest a simplici Sacerdote absolui a venialibus, & mitti ad Cõfessarium approbatum pro mortalibus, vt innuit Henriquez in additionibus quæst.8. art.5. dubio 1.ad finem. Ergo neque poterit pœnitens vrgente necessitate absolui à non reseruatis a simplici Confessario, & pro reseruatis mitti ad superiorem.

Respondeti potest primo negando antecedens cum Suarez disp 31.sect.2. ad finem vbi asserit absolui posse à simplici Sacerdote, nec omnino reprobat Coninchus disp. 8. dubio 10.nume. 107. contra Nignum loco citato; cum eadem videatur vtriusque ratio.

Respõdeo secundò cum eodem Suarez loco citato sec. 3 num. 10. Coninchο loco citato, & alij concesso antecedẽte negandã esse consequentiam. Ratio disparitatis est, quia vsu receptum non est, vt simplex Sacerdos absoluat a venialibus habentem peccata mortalia nullus enim absoluere potest pœnitentem habentem peccata mortalia, nisi habeat iurisdictionem saltem circa mortalia, quam iurisdictionem constat non residere penes simplicem Sacerdotem extra mortis articulum.

Neque obstat quemlibet Sacerdotem ex concessione Ecclesiæ, vel etiam ex iure diuino, habere facultatem absoluendi a venialibus. Dico enim simplicem Sacerdotem non habere facultatem absoluendi a venialibus, quoties pœnitens putat se peccata mortalia simul cum venialibus habere. Si verò pœnitens obstrictus sit aliquo mortali, cuius non recordatur, & existimet se peccatis solum venialibus irretitum esse, remanet absolutus indirectè, & consecutiuè a peccato mortali confitendo peccata venialia simplici Sacerdoti. Ratio est, quia per absolutionem Sacramentalem consequitur gratiam; cum autem gratia sit in-

sit incompossibilis cum omnibus peccatis mortalibus, sequitur pęnitentem, qui sola peccata venialia confitetur oblitus mortalium, remanere absolutum a peccato mortali, cuius non recordatur. Ita Suarez disp. 3. sect. 2. num. 8. Coninchus, & alij, quos in simili retuli de Eucharistia, dũ loquerer de eo, qui necessitatem habet communicandi, nec potest contritionis actum de mortalibus elicere.

8 Sed modo difficultas est primó, vtrum obstrictus necessitate communicandi, vel celebrandi ad vitandum exempli gratia graue damnum, seu scandalum, vel grauis infamiæ periculum, possit ante communionem, vel celebrationem confiteri peccata, etiam reseruata, vel habentia adnexam excommunicationem, si non habeat copiam Confessarij habentis facultatem absoluendi a casibus reseruatis, vel censuris.

Respondeo affirmatiuè iuxta sententiam satis probabilem cum onere præsentandi se superiori pro absolutione reseruatorum, vel censurarum. Ratio est, tum quia, si non haberet copiam vllius Confessarij, posset interueniente graui necessitate communicare, vel celebrare non præmissa confessione, vt patet ex dictis de censuris; ergo intercedente graui necessitate potest etiam confiteri Confessario non habenti facultatem reseruatorum, vel censurarum; cum ad Eucharistiã iure diuino præmittenda sit confessio ab eo, qui conscientiam habet peccati mortalis. Tum quia in tanta necessitate præsumitur adesse tacitus Summi Pontificis consensus ad recipiendum pœnitentiæ Sacramentum cum onere præsentandi se superiori; tum quia sicut licitum est dignius Eucharistię Sacramentum in tanta necessitate celebrare, vt vtar verbis Hẽrìquez lib. 6. cap. 15. ad finem. Ita licitum videtur in tanta necessitate confiteri peccata Confessario inferiori, ab eoq; absolutionem obtinere. Tum quia celebraturus, vel communicaturus per reseruationem, vel excommunicationẽ non magis arcetur a susceptione Sacramenti pænitentiæ, quod ex iure diuino præmittendum est ante sumptionem Eucharistiæ ab habente conscientiam peccati mortalis, quam arceatur ab Eucharistia sumenda, cum per eãdem excommunicationem priuetur communicatione diuinorum, & Sacramentorum; sed per excommunicationem nõ ita priuatur Eucharistia, quin possit eam vrgente graui necessitate recipere; ergo potest etiam recipere Sacramentum pęnitentiæ, quod iure diuino præmittendum est ante sumptionem Eucharistiæ. Tum quia videntur adesse omnia requisita ad validitatem Sacramenti; adest enim confessio integra, adest pœnitens, qui non est incapax Sacramenti pœnitentiæ, vt in simili ostẽdimus de censuris disp. 2. quæst. 2. puncto 2. §. 1. num. 1. & constat de eo, qui inculpabiliter obliuiscitur alicuius casus reseruati; adest etiam Confessarius cum iurisdictione absoluendi Sacramentaliter; ergo, &c. Ita Medina de confessione q. 22. Suarez disp. 31. sect. 3. num 8. Coninchus disp. 8. dubio 13. num. 106. Henriquez lib. 6. cap. 15 num. 7. Angelus, quem citat, & sequitur Nugnus loco citato dubio 2. secundæ partis, pag. 338 & alij contra Valentiam to. 4. disp. 7. q. 11. puncto 1. columna mihi 1356. contra Vasquez loco citato. artic. 3. dubio 8. num. 5. & dubio 9. num. 22. Sotum disp. 18. quæst. 2. art. 5. Summam Coronam, & alios hoc solum admittentes, quando casus est reseruatus simpliciter, non vero quando habet adnexam excommunicationem. Immo aliqui Doctores videntur etiam hoc negare, quando peccatum solum habet adnexam reseruationem innixi auctoritate Tridentini, ad quam nos respondimus in prima obiectione.

9 Secundò difficultas est, vtrum pęnitens habens necessitatem communicandi, vel celebrandi, seu confitendi ob grauem necessitatem, si non habet copiam alterius Sacerdotis, præter Sacerdotem non habentem facultatem absoluendi a reseruatis, possit illi confiteri sola reseruata. vel potius teneatur confiteri omnia tam non reseruata, quam reseruata.

Respondeo iuxta probabiliorem sententiam teneri omnia confiteri. Ratio est, quia Confessarius realiter absoluit etiam a reseruatis, ergo pęnitens debet omnia confiteri: etiam reseruata. Tum quia licet huiusmodi confessarius non sit absolutè legitimus iudex, nec habeat iurisdictionem absoluendi directè ab omnibus, tamen cognoscere debet, an pœnitens verè paratus sit, & dispositus ad recipiendam omnium absolutionem. Confessarius autem non cognoscit pęnitentem paratum esse ad recipiendum omnium peccatorum absolutionem, nisi pœnitens fateatur omnia, quantum potest. Tum quia confessio integrè facienda est ex iure diuino; non fieret autem integra, si liberum esset pęnitenti absque iusta causa peccata reseruata reticere. Tum quia reseruatio ponitur in grauamen pęnitentis, vt melius retrahatur a peccatis; sicut ergo pœnitens teneretur illa peccata, quibus adnexa est reseruatio confiteri tali Sacerdoti, si peccata carerent reseruatione. Ita etiam tenetur posita reseruatione in grauamen ipsiusmet pœnitentis. Tum quia in capite Omnis vtriusque sexus de pœnitentijs, & remissionibus dicitur, omnia sua peccata solus proprio Sacerdoti confiteatur, & cap. Consideret de pœnitentia, dist. 5 § Cautus, habetur, Cautus sit pœnitens, ne verecundia ductus diuidat apud se confessionem, & diuersa velit diuersis Sacerdotibus manifestare. Ita Nauarrus in cap. Consideret citato. Suarez disp. 31. sect 3. num. 8. Reginaldus lib. 6. num. 150. Henriquez lib. 6. cap. 15. num. 5. Angelus verbo confessio 1. num. 29. Nugnus loco citato, dubio 3. Valentia loco citato vers. Notãt, columna 13. a principio puncti. Coninchus disp. 7. de pœnitentia, dubio 9 num 86 & dubio 13. & alij, quos in simili retuli de Eucharistia contra Petrum Sotum de confessione, lectione 10. & alios apud Coninchum loco citato, nu. 85. & apud Vasquez q. 91. art. 3. dubio 9. num. 17.

§. QVARTVM.

Vtrum qui dubitat aliquod peccatum esse reseruatum, vel se circa peccata reseruata facultatem habere, possit absolutionem impendere.

1 *An quilibet Sacerdos approbatus ad confessiones audiendas possit in dubio facti cadentis sub reseruationem absoluere.*

2 & 3 *An dubitans se compleuisse peccatum, quod constat esse reseruatum, possit a quolibet absolui.*

4 *An Sacerdos dubitans de iurisdictione, possit directè absoluere a reseruatis.*

5 *An sequens opinionem probabilem circa facultatem absoluendi validè absoluat.*

IN hoc paragrapho non quærimus, vtrum qui dubitat latam esse aliquam legem reseruantem aliquod peccatum, possit ratione istius dubij absolutionem impendere; constat enim posse, si adhibita sufficiẽti diligentia adhuc perseueret dubium, illudque Confessarius practicè deponat; nam possessio stat pro Confessario dubitante se facultatem habere ad absolutionem peccatorum impendẽdam, vt pluribus ostendi in tractatu de peccatis. Sed quęrimus primò, vtrum aliquis in dubio facti possit absoluere vt quando pęnitens dubitat se aliquem occidisse, (homicidium enim voluntarium hic Mediolani est reseruatum) aut quando dubitat se compleuisse peccatum, quod constat esse reseruatum, quando est completum, aut quando dubitat an sufficienter compleuerit actum externum; nã peccata, quæ reseruantur, sunt peccata externa, vel quando dubitat, an mortaliter peccauerit. Secundò quærimus, vtrum qui scit aliquod peccatum esse reseruatum, sed dubitat se facultatem absoluendi a reseruatis habere, possit ab huiusmodi peccatis absoluere.

PRIMA PROPOSITIO.

1 QVilibet Sacerdos approbatus ad confessiones audiendas potest in dubio facti cadentis sub reseruationem absoluere, nisi aliter in iure decernatur in aliquo casu, aut nisi adsit sufficiens præsumptio in contrariũ de reseruatione facti. Ita Suarez de censuris to. 5. disp. 40. sect. 6. num. 5. Sanchez in summa lib. 1. cap. 10 num. 13. Hẽriquez lib. 6. cap. 26. num. 7. & alij quam plures, quos in simili retuli de restitutione disp. 1. q. 1. puncto 2. §. incidenti, contra Armillam verbo casus, num. 13. & alios apud Sanchez loco citato.

Ratio propositionis est, tum quia in dubiis melior est conditio possidentis; Confessarius autem approbatus est in pos-

in possessione suæ iurisdictionis. Tum quia reseruatio est odiosa; odia autem non sunt amplianda, sed restringenda. Tum quia in foro externo non iudicabitur contra delinquentem, nisi adsit sufficiens præsumptio in contrarium; ergo neque in foro pœnitentiæ iudicandum est contra pœnitentem, nisi contra ipsum extet præsumptio, & sufficientes coniecturæ; Idem enim est iudicium fori externi, & interni, quando forum externum non nititur falsa præsumptione.

Secus dicendum est, si adsit sufficiens præsumptio in contrarium, qualis est, si exterius proferat hæresim, & postea dubitet, an illa ex animo protulerit; hic enim præsumitur incurisse excommunicationem Papæ reseruatam, latam contra hæreticos; nam possessio stat pro hæresi, quam constat prolatam esse, & forum exterius iudicat hunc hæreticum præsumens propositionem hæreticam protulisse animo consentiente; cum nullus præsumatur dicere, quod in corde non habet; quando autem forum exterius non innititur falsæ præsumptioni, Idem iudicandum est in vtroque foro.

Ex quo patet, quare dixerim in propositione, nisi adsit sufficiens præsumptio.

Dixi etiam: nisi aliter decernatur in iure; constat enim superiorem posse aliter in aliquo casu particulari decernere, vt quando dubitatur, an percussio Clerici fuerit leuis, mediocris, vel enormis, in quo casu percussio præsumitur enormis, & consequenter Sedi Apostolicæ reseruata vt patet ex dictis de censuris disp.2.q.4. puncto 5 num.3.

Obiicies primò, in dubio tutior pars est eligenda; ergo qui dubitat aliquod peccatum esse reseruatum, præsumere debet esse reseruatum, vt tutiorem eligat partem.

Respondeo non semper eligendam esse ex obligatione partem tutiorem, sed aliquando eligi posse partem tutam relicta tutiore, vt patet ex dictis de peccatis.

Obiicies secundò, qui dubitat aliquod peccatum esse mortale, tenetur illud confiteri confessario approbato ad confessiones excipiendas, ergo etiam qui dubitat aliquod peccatum esse reseruatum, tenetur illud confiteri Confessario pro reseruatis approbato.

Respondeo negando consequentiam. Ratio disparitatis est, quia reseruatio, cum sit odiosa, & pœnalis, non extenditur ad casus dubios: obligatio vero, seu lex confessionis est fauorabilis, vtpotè lata tanquam Medicina ad delenda omnia peccata commissa post baptismum, & ad præcauenda futura; nec solum lata est pro mortalibus certis, verum etiam pro dubijs, vt patet ex supra dictis cum Sanchez loco citato num.18. & pluribus alijs.

2 Ex dictis ergo constat eum, qui dubitat se homicidium commisisse, vel compleuisse peccatum, quod constat esse reseruatum, vel mortaliter peccasse, vel sufficienter compleuisse actum externum, posse a quolibet Confessario approbato in confessione audiri, & absolui, etiamsi Confessarius reseruatorum facultatem non habeat.

3 Quæ diximus in hac propositione, intelligenda sunt de dubio propriè dicto, & non solum de dubio, quod est coniunctum cum opinione probabili; nam opinanti probabiliter peccatum non esse reseruatum liberum est sequi suam opinionem relicta contraria, licet probabiliori, vt patet ex dictis de peccatis; sicut enim opinans probabiliter se peccatum aliquod non commisisse, vel illud non fuisse mortale, vel se illud aliàs confessum fuisse, vel illius confessionem fuisse validam, non tenetur illud iterum confiteri, vt superius ostendimus, itaetiamq ui probabiliter opinatur peccatum aliquod non esse reseruatum, non tenetur illud Confessario pro reseruatis deputato cõfiteri; quilibet enim sequi potest opinionem probabilem. Ita Doctores citati prætermissis quam pluribus, quos in tractatu de peccatis retuli.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 Sacerdos, qui propriè dubitat se iurisdictionem habere circa peccata reseruata, non potest absoluere; nam Sacerdos sciens peccatum aliquod esse reseruatum, sed dubitans sibi competere ius absoluendi, exponit se periculo impendendi inualidam absolutionem; quia fieri potest, vt verè careat iurisdictione, & possessio stat pro peccatis, quæ constat esse reseruata. Quamobrem Sacerdos, qui ita propriè dubitat, vt ipsius intellectus maneat suspẽsus, & anceps circa reseruatorum facultatem, non potest absque lethali culpa extra mortis periculum directè absoluere, nisi nouam obtineat facultatem, vt patet ex allata ratione.

Dixi directè absoluere, vt aduerterem Confessarium interueniente necessitate, seu iusta, & rationabili causa posse indirectè, & sub conditione absoluere; quamuis enim simplex Sacerdos, vel etiam approbatus confessarius non possit directè præciso mortis periculo absoluere, nihilominus potest aliquando absolutionem indirectè, vel sub conditione conferre, vt constat ex supra dictis; vtiliter enim gerit negotium pœnitentis; nulique facit iniuriam, indirectè absoluendo, vel sub conditione, quoties iustam habet causam. Quamquam Confessarius in tali euentu admonere debet pœnitentem, vt oblata opportunitate alicuius Confessarij pro reseruatis deputati confiteatur eadem peccata; nam fieri potest, vt prius Confessarius dubius de iurisdictione reseruatorum non haberet iurisdictionem circa reseruata, consequenter directè non absoluerit; peccata autem mortalia confitenda sunt, vt ipsorum obtineatur directa absolutio.

Dixi in propositione, Sacerdos, qui propriè dubitat; nam si loquamur de Sacerdote, qui non propriè dubitat, sed potius opinionem habet probabilem de iurisdictione, potest absolutionem conferre, etiamsi fortè adsit opinio probabilis in contrarium: nam interueniente probabili opinione, Ecclesia supplet iurisdictionem, sicut eãdem supplet, quando aliquis titulo colorato, & errore communi vulgi habetur pro legitimo Iudice, vel Parocho, quamuis re ipsa non sit Iudex, vel Parochus L. Barbarius, ff de officio Prætoris. Ita Lessius lib.2.cap.29.dubio 8 Suarez disq 76. sect.6. Reginaldus lib.1 nu 102. & 103. Sanchez lib.3. de matrimonio disp.16 num.6 Henriquez lib.2.cap 14.num. 3.& 4. Coninchus disp.8.dubio 3 conclus.6.num.22. & dubio 6.num.47.& alij contra Nugnum in additionibus, q.8. art 5 dubio 3. vers. Ista sententia pagina mihi 280.

5 Ex quo infertur eum, qui sequitur opinionem probabilem Doctorum sentientium, ipsum habere iurisdictionẽ absoluendi a reseruatis, seu priuilegium absoluendi nõ esse reuocatum, validè agere, quæ agit, ac si re ipsa iurisdictionem haberet, & priuilegium nõdum esset reuocatum, etiãsi fortè opinio illa probabilis a parte rei nõ subsistat, sed falsis re a iter nitatur, fundamentis, nam Ecclesia supplet iurisdictionem, alioquin sequerentur eadem incommoda, quæ sequerentur Ecclesia non supplente iurisdictionem, quando adest error communis, & titulus coloratus.

Addo cum Panormitano, & alijs Doctoribus citatis valida esse acta in prædictis casibus, etiamsi populus dubitet superiorem priuatum esse officio; cum enim antea pro vero superiore haberetur, non est priuandus iure suo ob dubium Populo superueniens; cum in dubio melior sit conditio possidentis, & alioquin periculum sit faciendi iniuriam Sacerdoti, si reijciatur ob solum dubium. Videte quæ tradidi de matrimonio q.2.puncto 8.quæsito 6.

§. QVINTVM.

Vtrum pœnitens, qui tempore Iubilei, aut virtute alterius facultatis absoluitur a reseruatis, maneat absolutus a casibus reseruatis, si quos per obliuionem in confessione prætermittat, vel si non præstet cætera, quæ ad consecutionem Iubilei requiruntur.

1 *An absolutus tempore Iubilei a Confessario approbato remaneat absolutus, a reseruatis etiam habentibus annexas censuras.*

2 *An remaneret etiam absolutus a reseruatis non habentibus annexas censuras.*

3 *An remaneat absolutus à reseruatis oblitis, si Confessarius non habuit intentionem absoluendi.*

4 *An reseruatio tollatur, per quamcumque absolutionem collatam a legitimo superiore facultatem reseruatorum habente.*

5 *An pœnitens remaneat absolutus a reseruatis; etiamsi illorum absolutionem expressè, & explicitè non petat.*

6 *An*

6 *An pœnitens, quem confessarius intendit absoluere virtute Iubilei, vel similis priuilegij, remaneat absolutus a reseruatis.*

7 *An pœnitens, qui petit a superiore absolutionem reseruatorum, si quibus detineatur, remaneat absolutus a reseruatis oblitis.*

8 & 9 *An pœnitens, qui confessus est superiori habenti facultatem reseruatorum, remaneat absolutus a peccatis quo ad reseruationem, ita vt possit illa confiteri cuicunque simplici confessario.*

10 *An pœnitens, qui virtute Iubilei confessus est sua peccata cõfessario approbato, remaneat absolutus a peccatis cum ipso confessario commissis, siue illa aperuerit siue oblitus sit.*

11 & 12 *An probibitio audiendi, vel absoluendi complicem in confessione respiciat peccata tantummodo carnalia.*

13 *An Confessarius ita probibeatur complicis confessionem audire, vt nunquam illam possit audire.*

14 *Confessarius potest audire pœnitentem, postquam alteri confessus est peccata cum ipso confessario patrata.*

15 *Confessarius potest complicem peccati audire, & absoluere dum existit in articulo mortis.*

16 *Pœnitens remanet absolutus à reseruatis, etiamsi post absolutionem non præstet reliqua ad consecutionem Iubilei necessaria.*

17 *Pœnitens non reincidit in casus reseruatos, & censuras licet voluntariè prætermittant ea quæ ad Iubileum consequendum præscribuntur.*

18 *An grauiter peccet, qui mutata voluntate non præstat ea, quæ necessaria sunt ad consecutionem Iubilei.*

DVO principaliter quærahi in hoc paragrapho, Primò, vtrum pœnitens absolutus maneat a peccatis pro obliuionem in confessione prætermissis. Secundò, vtrum absolutus maneat, si non præstet reliqua ad consecutionem Iubilei necessaria.

PRIMA PROPOSITIO.

1 ABsolutus tempore Iubilei a Confessario approbato, vel etiam ab alio extra Iubilei tempus facultatem habente circa casus reseruatos remanet absolutus a peccatis reseruatis, quæ per obliuionem prætermisit in confessione. Hæc propositio absolute admittitur ab aliquibus Doctoribus. Sed melius ab alijs, vt a Suarez disp. 31. sect. 4. Pesantio in additionibus ad tertiam partem q. 10. de integritate confessionis disp. 10. conclus. 1. Sayro de pœnitentia cap. 16. num 9 Vasquez loco statim citando, & alijs conceditur solum cum hac distinctione, & limitatione, modo Confessarius intentionem habuerit absoluendi etiam a reseruatis.

Ratio nostræ propositionis est, tum quia, quando peccatum habet adnexam excommunicationem, excommunicatio tollitur per generalem absolutionem, quæ communiter ante absolutionem peccatorum præmitti consueuit dicẽdo, Absoluo te ab omni vinculo excommunicationis, quãtum possum, &c. Ergo etiam tollitur reseruatio peccatorum per formam consuetam, & absolutam, Ego te absoluo, &c. Tum quia confessarius iurisdictionem habet absoluendi, & vult absoluere, vt suppono, & pœnitens facit, quod in se est, seque constituit præsentem Sacerdoti facultatem reseruatorum habenti, vt ab eo recipiat absolutionem, & satisfactionem, quam Confessarius iudicauerit iniungendam iuxta pœnitentis dispositionem; Ergo Confessarius validè absoluit, & pœnitens absolutionem cõsequitur. Ita Henriquez, Suarez, Emanuel Sa, & alij Doctores statim citandi.

2 Hinc sequitur primò, pœnitentem habentem casus reseruatos, & censuras, si sua peccata confiteatur legitimo Sacerdoti facultatem censurarum, casuum reseruatorum habenti, non solum remanere absolutum a censuris, vt patet tum ex allatis rationibus. Tum quia Confessarius tenetur absoluere pœnitentem ab excommunicatione, quantum potest cum absolutio peccatorum nequeat absque iusta causa impediri excommunicato; verum etiam remanere absolutum a casibus reseruatis non habentibus annexas censuras, modo Confessarius intentionem habeat absoluendi ab omnibus peccatis etiam reseruatis. Ita Emanuel Sà uerbo confessio num. 5. Henriquez lib. 6. cap. 16. num. 5. Nauarrus cap. 26. num. 13. Angelus verbo confessio primo, num. 12. Syluester confessio primo, quæsito 4. Rodriquez cap. 184 num 15. Suarez loco citato sect. 3. num. 14. Reginaldus lib. 6. num. 152 Sanchez in Summa lib 2. cap. 11 num. 9. Coninchus disp 8. dubio 12. num. 93. Vasquez 3. parte quæst. 91. art. 3. dubio 5. num. 10. & 11. Nugnus in additionibus ad tertiam partem, quæst 9. artic. 1. ad finem dubio 4. Sayrus de pœnitentia cap. 34. num. 3. Couarruuias, & alij apud Doctores citatos.

3 Secundò sequitur, inquit Suarez, & Vasquez locis citatis, pœnitentem non remanere absolutum a reseruatione peccatorum oblitorum, si Confessarius intentionem non habuit absoluendi a reseruatis; forma enim absolutionis non operatur vltra intentionem proferentis; & actus agentium non operatur vltra intentionem eorum L. non omnis ff. de rebus cred. & cap. fin. de præb.

Ex quo fit, vt pœnitens, postquam recordatus fuerit peccatorum reseruatorum, teneatur iterum adire superiorẽ, seu Confessarium habentem iurisdictionem circa reseruata, vt ab illis directam obtineat absolutionem; nam reseruatio peccatorum non tollitur per quamcunque absolutionem, sed per absolutionem factam a legitimo superiore habente facultatem absoluendi a reseruatis.

4 Addo reseruationem non tolli per quamcunque absolutionem collatam a legitimo superiore facultatem reseruatorum habente, sed per absolutionem datam a superiore, cognito peccato reseruato, vel habente intentionem auferendi reseruationem; In hoc enim posita videtur obligatio reseruationis, vt sicut pœnitens tenetur oĩa peccata etiam non reseruata subijcere clauibus, & confiteri in particulari, postquam venerit in mentem, ita multò magis tenetur reseruata confiteri, nõ cuicunq; Sacerdoti, sed habẽti legitimã facultatẽ circa reseruata, vt ab eo iudiciũ feratur, & debita pęna, seu satisfactio imponatur. Quamobrem pœnitens, qui fuit absolutus a Confessario habente solum communem, & generalem intentionem absoluendi, licet remaneat absolutus a peccatis oblitis quo ad culpã, non tamen liber est ab obligatione confitendi peccata reseruata legitimo superiori; nam perinde est ac si fuisset absolutus ab inferiore, & peccata non reseruantur, vt tollantur per quamcunque absolutionem, aut gratię infusionem; cum hoc etiam fiat ab inferiore, quando pœnitens alicuius peccati reseruati obliuiscitur inculpabiliter in cõfessione, sed reseruantur, vt ipsorum reseruatio tollatur a legitimo superiore, volente illa auferre; superior autem non præsumitur velle peccata reseruata auferre per communem intentionem conferendi Sacramentum; cum superior per huiusmodi intentionem non magis operetur circa casum reseruatum, quam operetur intentio alterius Sacerdotis, qui non intendit auferre reseruationem; sed censetur velle conferre gratiam, per quam peccata reseruata non remittuntur quo ad obligationem explicandi illa legitimo superiori, qui de illis iudicium ferrat, & debitã pœnitentiam imponat, vt benè in hac parte tradit Vasquez q 91. art. 3 dubio 5. num. 10. Quare optimum remedium ad euitandos scrupulos, inquit Suarez loco citato, Vgolinus, Sayrus, & alij, quos retuli disp. 1. de censuris, quæst. 1 puncto 6. num. 3 est, vt pęnitens, dum confitetur Confessario habenti auctoritatem absoluẽdi a reseruatis, petat absolutionem a reseruatis, & a censuris ad cautelam, si videlicet aliquo peccato reseruato, vel censura obstrictus forte tenetur; hic enim consequitur absolutionem censuræ, & casus reseruati, si quo forte detinetur, quia Cõfessarius præsumitur habere intentionem absoluendi pœnitentem iuxta ipsius intentionem.

5 Obserua tamen non improbabiliter sustineri posse, pœnitentem remanere absolutum a reseruatis, etiam si non petat expræsse, & explicitè absolutionem a reseruatis, dum confitetur Sacerdoti priuilegium habenti circa reseruata. Ratio est, tum quia multi ex Doctoribus citatis absolutè putant reseruationem tolli, quoties pœnitens bona fide confitetur superiori facultatem reseruatorum habenti. Tum quia etiam si pęnitens non petat explicitè, nihilominus censetur implicitè, & interpretatiuè petere absolutionem reseruatorum, quatenus accedit ad Confessarium, vt, quantum fieri potest, absoluatur, & a peccatis liberetur; Cum autem Confessarius censeatur velle pœnitenti prospicere, ipsumque a peccatis liberare, quantum licitè potest, censetur etiam velle reseruationem peccatorũ tollere. Ita Coninch. loco cit. dubio 12. ad finem, & alij quorũ opinio probabilis est, sed tutius est vti remedio

iam

iam assignato; cum nobis non constet de voluntate Confessarij nisi ex signis, & sufficientibus coniecturis colligatur.

6 Tertiò sequitur illum remanere a casibus reseruatis absolutum quem Confessarius intendit absoluere virtute Iubilei, vel similis priuilegij; absoluens enim in virtute Iubilei, vel huiusmodi priuilegij, censetur habere intentionem absoluendi iuxta facultatem in Iubileo, vel simili priuilegio contentam; In Iubileo autem, vel simili priuilegio continetur facultas absoluendi a reseruatis vt suppono.

Idem dicendum censeo, si superior intendat absoluere iuxta plenitudinem suæ facultatis, seu quantum potest.

7 Quartò sequitur illum censeri a casibus reseruatis, etiam oblitis absolutum, qui petijt a superiore absolutionem reseruatorum, vel censurarum, si quibus detinebatur, modo Confessarius facultatem habens circa censuras, & casus reseruatos nulla facta contraditione absolutionem impenderit; præsumitur enim habuisse intentionem auferendi censuras, & reseruationem peccatorum.

8 Quintò sequitur eum, qui virtute Iubilei absolutionē obtinuit a Confessario approbato, sed oblitus est alicuius peccati reseruati, posse deinde cuilibet simplici Confessario peccatum oblitum confiteri; nam per confessionem tēpore Iubilei, & virtute Iubilei factam censetur ablata reseruatio, vt superius innuimus.

Hoc tamen limita, modo obliuio fuerit inculpabilis, seu non fuerit ita culpabilis, vt Sacramentum sit inualidum; nam si Sacramentum sit inualidum, & nullum, inualida etiam, & nulla est absolutio a reseruatis; facultas enim absoluendi a reseruatis tempore Iubilei conceditur in ordine ad consequendum Iubileum; ad consecutionem autē Iubilei prærequiri solet confessio tanquam conditio. Si ergo confessio non est valida, neque valida videtur absolutio a reseruatis; cum pœnitens non videatur conditionem; & intentionem superioris concedentis facultatem absoluendi a reseruatis adimplere, vt clarius constabit ex solutione subsequentis difficultatis. Secus dicendum est, si Confessio valida sit, licet informis; tunc enim valida est absolutio a reseruatis obtenta virtute Iubilei, cum virtute illius absolutionis directè remitti possint peccata recedente fictione, propter quam illa confessio fuit informis. Ita Suarez, & alij locis citatis contra Nugnum loco citato vers. sed potest esse dubium.

9 Sed modo difficultas est, vtrum pęnitens, qui confessus est inualide superiori habenti facultatem reseruatorum, remaneat absolutus a peccatis quo ad reseruationem, ita, vt possit illa confiteri cuicunque Confessario non habenti facultatem reseruatorum.

Respondeo negatiuè, si loquamur de peccatis confessis Sacerdoti habenti facultatem absoluendi a reseruatis virtute Iubilei, vt patet ex dictis in quinta illatione. Ita Suarez disp. 31. sect. 4. nu. 22. Reginaldus lib. 8. num. 63. & alij. Ratio est, tum quia tempore Iubilei non conceditur absolutè facultas absoluendi a reseruatis quoslibet pęnitentes, sed vere pœnitentes; qui autem inualide confitetur defectu doloris, vel integritatis, non est verè pœnitens, vt benè docet Rodriquez loco statim citando, & alij Doctores citati. Tum quia deficit opus, & conditio, sub qua conceditur facultas absoluendi, & lucrandi Iubileū, vt diximus in antecedenti illatione. Hoc tamen non videtur procedere in absolutione censurarum obtenta ab eo, qui inualidè confessus est; sed nihilominus intentionem habebat iterū valide confitendi ad obtinendum Iubileum; nam absolutio censurarum per se loquendo potest extra confessionem obtineri, nisi aliter decernatur, vt docuimus de commutatione voti, & idem tradit Rodriquez loco statim citando.

Si verò loquamur de pœnitente, qui confessus est superiori facultatem circa casus reseruatos habenti extra Iubileum, dicendum est remanere absolutum quo ad reseruationem peccatorum in confessione manifestatorum, licet confessio fuerit inualida. Ita Caietanus verbo Casus reseruatus. Reginaldus loco citato num. 62. Coninchus disp. 8. dubio 12. num. 91. Syluester confessio primo quæsito 19. ad finem Rodriquez tom. 1. quæstionum regularium quæst. 11. art. 8. & in summa cap 183. num. 13 Nugnus loco citato, dubio 4. in principio pag. mihi 338. Pelantius loco citato conclus. 3. Vasquez ex parte loco citato dubio 5. num. 37. quatenus dicit posse absolui ab inferiore; modo illi aperiat omnia peccata, & explicet pœnam, quam superior imposuerat, vt Confessarius inferior eam iterum imponat virtute Clauium, Suarez disp. 31. sect. 4. num. 9. Henriquez lib. 6. cap. 16. num. 5. & alij. Ratio est, tū quia pœnitens videtur satisfecisse fini reseruationis, & confessarius videtur satisfecisse suo muneri iniungendo debitam satisfactionem, & medicinam. Tum quia Confessarius absoluens intendit absoluere, quantum potest; cum autem possit absoluere ad tollendam reseruationem, censetur auferre reseruationem. Præterea si pęnitens petijsset absolutionem a sola reseruatione, eā obtinuisset, & esset liber a reseruatione, si absolutionem a reseruatione a legitimo superiore petijsset; sed confitendo Sacramentaliter petijt liberationem, & absolutionem a reseruatione simul cum absolutione Sacramentali; ergo videtur remanere liber a reseruatione, & hanc doctrinam quamplures Doctores non improbabiliter admittunt.

Primò non solum quando absolutio impenditur a legitimo superiore habente facultatem ordinariam circa casus reseruatos, verum etiam quando confertur ab habente delegatam. Ratio est, tum quia pœnitens videtur satisfecisse fini reseruationis, finis enim reseruationis videtur esse, vt pęnitens, qui casum reseruatum contraxit, aperiat illud legitimo superiori, ab eoque debitam recipiat satisfactionem. Tum quia cum hoc a multis Doctoribus asseratur, & superiores non contradicant, superiores cēsentur approbare, consentire, & supplere iurisdictionem; nam in opinione probabili superior præsumitur supplere iurisdictionem, vt sæpius ostendimus.

Secundò admittunt hanc doctrinam non solum quando confessio fuit inualida defectu contritionis, vel attritionis, verum etiam quando culpabiliter, & malitiosè prætermissum fuit in confessione aliquod peccatum mortale; pœnitens enim videtur adhuc absolutus a reseruatione peccatorum manifestatorum, modo Confessarius habuerit iurisdictionem circa reseruata, & protulerit formam absolutionis, vt patet tum ex rationibus mox allatis. Tum quia quod non valet vt agitur, valet saltem, vt valere potest; cum autem illa absolutio non valeat, quo ad remissionem culpæ, videtur saltem valere quo ad oblationem reseruationis.

Obijcies, Absolutio reseruatorum est Sacramētalis; sed in propositis casibus Sacramentum est inualidum; ergo etiam videtur inualida, & nulla absolutio reseruatorum; non enim præstat effectum, quod de iure non subsistit.

Responderi potest primò absolutionem reseruatorum non semper esse Sacramentalem; cum reseruatio possit aliquando auferri extra Sacramentum, vt patet ex supra dictis.

Responderi potest secundò absolutionem reseruatorum esse Sacramentalem, & aliquando producere suum effectum, quoad ablationem reseruationis, quamuis Sacramentum sit inualidum, & non producat effectum remissionis culpæ.

10 Quæres, vtrum pœnitens, qui tempore Iubilei, aut alia occasione confessus est sua peccata Confessario facultatem habenti circa casus reseruatos, remaneat absolutus a peccato, quod ipse commiserat cum Confessario, siue illud aperuerit in confessione, siue oblitus sit.

Hæc quæstio coincidit cum ea, qua quæritur, vtrum Cōfessarius habens facultatē casuum reseruatorū vel censurarum, vel approbatus ad audiendas cōfessiones tēpore Iubilei possit socium culpæ seu complicem absoluere.

Ratio dubitandi est, quia inter casus Mediolani reseruatos solet enumerari decretum, quo prohibetur, ne Confessarius culpę socium, seu participem in confessione audiat, vel absoluat; Cum autem Confessarius possit a reseruatis virtute Iubilei, vel alterius facultatis, vt suppono, videtur etiam posse socium culpæ in confessione audire, vel absoluere, virtute Iubilei, aut facultatis absoluendi a reseruatis.

Hac ratione aliqui ineptè ducti sunt ad asserendum, Cōfessarium posse, saltem Iubilei tempore, complicem in cōfessione audire, & absoluere. Verum in hac re, quam nullus hactenus, quem ego legerim, explicauit, nobis constanter, & indubitanter dicendum est, prædictum Confessarium nulla ratione posse virtute Iubilei, vel alterius facultatis reseruatorum, Socium in confessione audire, vel absoluere. Moueor his rationibus, tum quia in Concilio Prouinciali septimo, titulo de Sacramento pœnitentiæ, vers. Qui

Qui criminis alicuius, expresse prohibetur, ne Socius, aut particeps alicuius criminis, seu culpæ mortalis complicē audiat in confessione. Immo in Conciliis Synodalibus Synodo diœcesana XI. titulo, Monita executionis decretorū, quæ ad Sacramentalia, vers. Confessario, pag mihi 409. non solum habetur prohibitio audiendi confessiones Sociorum, vel absoluendi Socios, & complices in peccato mortali, verum etiam adempta est iurisdictio, ita vt confessio facta Confessario culpæ socio irrita fit, & nulla. Immò Confessarius socium audiens, vel absoluens ipso facto subit excommunicationem Episcopo reseruatam. Tum quia nullus Confessarius potest alium absoluere, nisi sit approbatus ab ordinario ad confessiones audiendas; Confessarius autem culpæ socius non censetur approbatus ad confessiones complicis audiendas, sed censetur omninò non sitiuè reprobatus, vt patet ex verbis Concilij Prouincialis. vbi dicitur interdictum sciat sibi munere audiendi cōfessiones illorum quos socios, &c. & ex verbis Synodi citatę, in qua prædictus confessarius priuatur iurisdictione, iniuncta excommunicatione pœna, & ex fine, & conditionibus confessionis; confessio enim fieri debet cum pudore, & verecundia, cū animo præcauendi peccata in futurū; cōfessio autem facta Confessario complici non fit cum pudore, & verecundia; Immo forte ex ea accipi potest occasio liberius peccandi. Tum quia sicut fœmina tempore Iubilei non potest absolui a Confessario approbato ad confessionem tantùmodo virorum audiendas, iuxta Rodriquez to. 1. cap. 60 num. 4 conclus. 4. Suarez, & alios, quos supra retuli quæst. 7. puncto 4. 5. primo vers. maius dubium cōtra Henriquez. Coninchum, Nugnum, Sanchez, & alios supra relatos. ita multò minus Socius culpæ poterit absolui a Confessario complice; cum Sacerdos culpæ Socius non censeatur approbatus, sed omninò reprobatus ad confessiones complicis audiendas. Tum quia sequeretur etiam confessarium excommunicatum, vel suspensum posse Iubilei tempore Sacramentum penitentiæ administrare; cum par ratio videatur, sed hoc est absurdum; ergo etiam absurdum videtur, confessarium posse complicem absoluere, nam quod in illo efficit excommunicatio, in hoc efficit prohibitio sub excommunicatione; tum quia prohibitio qua cauetur, ne Confessarius Socium culpæ audiat, vel absoluat, non est propriè reseruatio, cum reseruatio directè imponi solet in pęnam peccati pœnitentis; in nostro autem casu hæc prohibitio non solum posita est in pęna pænitentis, verum etiam directè in pęnam Confessarij, qui cum pęnitente delictum commisit. Præterea reseruatio importat obligationem præsentādi se legitimo superiori habenti facultatem pro reseruatis; hæc autem prohibitio non importat talem obligationem, cum pęnitens possit absolui a quolibet Confessario ordinariam iurisdictionem habente, licet non possit absolui a Confessario complice; ergo hæc non est propriè reseruatio; consequenter Confessarius n... potest virtute Iubilei, vel alterius facultatis circa reseruata absoluere complicem delicti.

Obijcies primò. Hæc prohibitio numerari solet inter casus reseruatos, vt innuimus in ratione dubitandi superius allata; sed Confessarius habens facultatem casuum reseruatorum, vel approbatus ad confessiones audiendas tēpore Iubilei, potest a casibus reseruatis absoluere; ergo etiam potest absoluere Socium culpæ.

Respondeo hanc prohibitionē, nō esse reseruationē, vt iā probauimus, cōsequenter Confessariū non posse cōplicē absoluere virtute Iubilei, vel facultatis reseruatorū sicut enim Confessarius habens facultatē reseruatorum, vel approbatus ad confessiones audiendas, non potest tempore Iubilei, aut virtute facultatis reseruatorum dispensare in decreto, quo reseruatur Episcopo facultas distribuendi bona titulo incertorum obnoxia restitutioni, aut sicut non potest sine pęna suspensionis audire confessiones mulierū non seruata forma confessionalium; aut sicut multa alia præstare non potest, quorum prohibitio in libello casuum reseruatorum hic Mediolani refertur inter casus reseruatos, ita neque Confessarius habens facultatem reseruatorum, vel approbatus ad confessiones audiendas potest cōfessionem complicis audire, quamuis hæc prohibitio recenseatur in libro casuum reseruatorum.

Obijcies secundò, si Confessarius non potest socium culpæ in confessione audire vel absoluere virtute Iubilei, vel alterius facultatis, maximè quia non censetur approbatus, sed hæc ratio militat etiam in alijs casibus reseruatis, in quibus Confessario videtur adempta iurisdictio sicut ergo Confessarius potest virtute Iubilei, vel alterius facultatis absoluere a reseruatis, ita etiam poterit virtute Iubilei, vel alterius facultatis complicem in confessione audire, vel absoluere.

Respondeo negando minorem. Ratio disparitatis est quia in hac prohibitione adest positiua, & specialis reprobatio sub pœna peculiaris excommunicationis, quæ non reperitur in alijs casibus reseruatis, nisi eo generali modo, quem superius explicauimus in explicatione illius decreti, quod incipit, Sacra Congregatio.

11 Sed modo dubium est primò, vtrum prohibitio audiendi, vel absoluendi complicem in confessione respiciat tantummodo peccata carnalia, an etiam alia.

Respondeo respicere quęlibet peccata mortalia; nam in Concilio Prouinciali 7. citato, & in Synodo Diœcesana XI. habētur verba generalia generaliter accipienda sunt.

12 Hinc sequitur eum, qui dedit alteri consilium occidendi, vel furandi, vel qui cum alio grauiter detraxit, vel pactum inijt patrandæ alicuius turpitudinis mortaliter peccaminosæ, non posse eum, cui consilium dedit, vel cum quo detraxit, vel pactum inijt, in confessione audire, vel absoluere, modo peccatū fuerit mortale cuiuscunque fit speciei, & hoc pacto intelligenda est Synodus XI. citata, vbi confessario adimitur facultas absoluendi a delicto etiā leui, quod videlicet sit leue, & enorme habita ratione aliorum grauiorum, modo contineatur intra latitudinem culpæ mortalis.

13 Secundò dubium est, vtrum Confessarius, qui peccatum cum aliquo commisit, ita prohibeatur confessionem complicis audire, vt nunquam possit ipsum audire.

Respondeo non posse complicē audire in ea cōfessione, in qua pœnitens aperire debet peccatum cum ipso Cōfessario commissum. Ratio est, tum quia sic expresse colligitur ex Synodo Diœcesana citata, in qua Confessarius videtur tantummodo prohiberi, & impediri quoad illam culpam, cuius aliquo modo particeps videtur. Idē colligitur ex Concilio Prouinciali 7. cum vtatur verbis Synodi Diœcesanæ. Tum quia Confessarius quoad alia peccata non dicitur socius, vel particeps; Concilium autem prohibet audire confessiones illorum, quorum quis fuit Socius. Tum quia sic vsu receptum est apud Confessarios.

14 Hinc sequitur Confessarium non posse pęnitentem complicē audire in prima confessione, quam pęnitens facit post peccatum cum Confessario cōmissum; semel vero ablata culpa, cuius fuit particeps Cōfessar.⁹, potest cōplicē ab alijs peccatis absoluere, & in sequentibus confessionibus audire; cum hæc non fit amplius materia necessaria.

15 Tertiò dubium est, vtrum Confessarius possit complicem peccati mortalis in articulo mortis existentem absoluere.

Respondeo negatiuè pręsente alio Sacerdote, vt patet ex rationibus superius allatis. Secus si nō adsit alius Sacerdos, vt constat ex supra dictis de ministro Sacramenti pęnitentiæ in articulo mortis, & ex dictis in tractatu de censuris disp. 1. q. 3. pun. 3. num. 3. & 7.

SECVNDA PROPOSITIO.

16 QVI tempore Iubilei fuit absolutus a censuris, & a peccatis reseruatis, remanet directè absolutus, etiamsi postea non pręstet cætera, quæ ad Iubilei consecutionem præscribuntur, modo confessarius sit animo præstandi cætera ad Iubilei consecutionē necessaria. Ita Sanchez de matrimonio lib. 8. disp 5 5. nu. 25. Vasquez de pęnitentia quæst. 91. art. 7. dub. 6. num. 5. Reginaldus lib. 8. num 59 Suarez de pęnitentia disp. 35. sect 4. num. 14. & alij contra Nugnum loco citato vers. Sed tamen Rodriquez. & alios a nobis relatos de censuris disp. 1. quæst. 3. puncto 6. num. 13. Ratio est, quia absolutio non fuit data sub conditione, sed absolutè, nec data fuit ad reincidentiam, vt pęnitens reincidat, si non postea ea quæ præscribuntur ad consequendum Iubileum Pęnitens ergo remanet absolutus, modo confessus sit bona fide cum intentione præstandi cætera ad Iubileum obtinendum requisita; cum enim Summus Pontifex concedat facultatem absoluendi a reseruatis per ordinem ad consequendum Iubileū, sequitur deficiente intentione præstandi necessaria ad consequendū Iubileū, absolutionē a reseruatis non valere,

Ita Zerola in praxi de pęnitent. c. 10. quæsito 40. Nugnus, Suarez, Sanchez, & alij communiter.

17 Hinc sequitur absolutum a reseruatis, vel a censuris tempore Iubilei non reincidere in casus reseruatos, vel in censuras, etiamsi postea voluntariè prætermittat ea, quæ ad lucrandum Iubileum præscribuntur. Ita Sanchez loco citato num. 20. Henriquez libro 6. cap. 16. Emanuel Sà verbo indulgentia sub finem, & verbo absolutio num. 18. & alij communiter contra Rodriquez, & alios, quos retuli de censuris loco citato.

18 Si quæras, vtrum grauiter peccet pœnitens, qui tempore Iubilei absolutus fuit a reseruatis cum animo præstandi cætera ad Iubileum necessaria, sed mutato animo ea non præstat, nec consequitur Iubileum.

Respondet Suarez disp. 31. sectione 4. num. 5. grauiter peccare.

Sed mihi probatur sententia Henriquez lib. 3. de pœnitentia cap. 16. num. 6. Sanchez lib. 8. de matrimonio loco citato num. 24. & disp. 43. num. 9. & in summa lib. 4. de voto cap. 54. & aliorum, quos in simili retuli de voto, asserentium non grauiter peccare. Ratio est, quia nulli grauem facit iniuriam, sibique tantum nocet.

PVNCTVM VI.

Ad quid teneatur Confessarius qui male absoluit.

1 *Ad quid teneatur Confessarius, qui defectu iurisdictionis male absoluit pœnitentem a censuris.*

2 *Ad quid teneatur Confessarius, qui malè absoluit pœnitentem a peccatis.*

3 *Quid facere teneatur Confessarius erga pœnitentem malè absolutum, qui iam recessit a conspectu Confessarij.*

4 *Quid facere debeat confessarius, qui non validè absoluit pœnitentem a reseruatis, vel etiam non reseruatis ex malitia, vel ignorantia.*

5 *An Confessarius teneatur admonere pœnitentem de re aliqua ob audita in confessione, remissiue.*

Dubium est primò circa censuras. Secundò circa peccata.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Confessarius, qui a censuris male absoluit pœnitentem, quem absoluere non poterat defectu iurisdictionis, debet absentem absoluere obtenta facultate absoluendi. Ratio est, tum quia absolutio censurarum ferri potest in absentem, & ignorantem, & existentem in mortali peccato vt patet ex dictis de censuris. Tum quia cõfessarius, nisi hoc pacto pœnitentem absolueret, in causa esset, cur pęnitens priuaretur suffragijs, cùm excommunicatos etiam contritos, in nostra sententia, priuentur suffragijs Ecclesiæ, vt patet ex dictis de censuris. Ita Suarez disp. 32. sect. 6. num. 3. Nauarrus cap. 26. num. 14. Vasquez quæst. 93. art. 3. dubio 8. num. 6. Coninchus disp. 8. dubio 17. num. 141. & alij.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Confessarius, qui male absoluit pœnitentem a peccatis, non potest pęnitentem absentem iterum absoluere, non solum a peccatis nõ reseruatis, verũ neque a reseruatis. Ratio est, quia absolutio Sacramentalis, non potest dari absenti, vt constat ex supra dictis. Secus dicendum est, si pœnitens non sit absens; Confessarius enim, qui pęnitentem nondum absoluit, vel dubitat absoluisse; potest, si facultatem habeat absoluendi, beneficium absolutionis impendere pœnitenti, qui nõdum recessit a conspectu Confessarij, seu qui non est ita remotus, vt confessarius dubitet de ipsius præsentia; tunc enim adsunt omnia requisita ex parte pęnitentis, & ex parte confessarij, vt suppono; adest enim materia, & intentio ex parte pęnitentis, cum pęnitens videatur adhuc retinere voluntatem accipiendi absolutionem, donec absoluatur, vt a simili patet in amente, qui petierat Baptismum, aut extremam vnctionem ante phrenesim, & amentiam. Adest etiam intentio, debita forma, & iurisdictio ex parte confessarij, vt suppono; ergo confessarius potest absolutionem conferre. Ita Reginaldus, & alij DD. statim citandi. Quamuis contrarium sentire videatur Vasquez dubio 8. nu. 5. quando pœnitens putat se absolutum, & confessarius semel illi inualidam impendit absolutionem.

3 Si quæras, quid facere teneatur confessarius erga pęnitentem male absolutum, qui iam recessit a conspectu Confessarij.

Respondeo confessarium debere pœnitentem admonere, vel saltem curare, vt iterum sibi cõfiteatur ea peccata, quæ commisit ab vltima confessione sibi facta, simul etiã curando, vt pęnitens se accuset de peccatis alias confessis; pœnitens enim per huiusmodi accusationem censetur iterum eadem peccata confiteri, modo confessarius adhuc memor sit status pęnitentis, vt patet ex supra dictis. Ratio est, quia confessarius consulere debet saluti pœnitentis; consulit autem saluti pęnitentis, si ipsum admoneat, vel saltem curet, vt iterum sibi confiteatur eo modo, quo recensuimus. Ita Suarez, Coninchus, Onuphrius, & alij locis statim citandis.

4 Hinc patet confessarium, qui ex malitia, vel ex ignorãtia, vel ex inaduertentia non validè absoluit pęnitentem a peccatis reseruatis, vel etiam non reseruatis, debere modo iam dicto pœnitentem admonere, vel obtenta debita facultatem reuocare pęnitentem ad confessionem, modo hoc facere possit sine scandalo, vel graui suo detrimento, sicut enim Iudex, qui malè iudicauit in damnum Rei, tenetur sententiam reuocare, vel declarare, & efficere, ne Reus damnum iniuste patiatur; ita confessarius tenetur pœnitentem admonere, cum ipsius admonitio possit illi prodesse, & illius damnum impedire. Ita Angelus verbo confessio 5. num. 13. Nauarrus cap. 26. num. 14. Coninchus loco supra citato num. 143. Henriquez lib. 4. cap. 12. nu. 5. ad finem. Reginaldus lib. 8. num. 30. Suarez disp. 32. sect. 6. Onuphrius de sigillo sect. 4. q. 5. vers. secũdo sequitur, Victoria, Syluester, & alij apud Henriquez loco citato.

Si verò Confessarius nequeat admonere pęnitentem, aut illum ad se reuocare absque graui offensione, videlicet absque scandalo, vel graui detrimento, non tenetur admonere, vel reuocare. Ratio est, tum quia, si ad hoc tenetur, maximè, vt pœnitens integre confiteatur; sed confessarius non tenetur cum tanto incommodo curare pęnitentem integre confiteri; sicut enim pęnitens similibus de causis excusatur ab integritate confessionis, vt constat ex supradictis; ita etiam confessarius excusari potest ab obligatione admonendi pœnitentem, vel illum reuocandi ad confessionem, vt fateatur peccata antea manifestata. Tum quia pœnitens constituetur in grati a per nouam confessionem, quã creditur postea facturus, & per quam ex attrito fiet contritus; consequenter pœnitens non patitur damnum ex absolutione prius inualide collata.

Secus dicendum videtur, si pęnitens non credatur facturus aliam confessionem, aut forte nõ sit suscepturus aliud Sacramentum; tunc enim confessarius tenetur pęnitentem admonere, etiamsi timeat sibi graue detrimentum; nam pęnitens censetur esse in extrema necessitate, in qua saltem proximi tenemur nostris commodis temporalibus præferre vt patet ex dictis de charitate. Ita Suarez loco citato nu. 2. ad finem, & alij.

Obijcies contra limitationem, in qua diximus confessarium non teneri pęnitentem admonere de absolutione inualide collata, quoties admonere nequit sine suo graui detrimento. Qui inualide baptizauit, vel ordines contulit tenetur inualide baptizatum, vel ordinatum admonere; ergo etiam confessarius tenetur admonere pœnitentẽ inualide absolutum; quamuis inde sequatur grauis infamia, vel graue detrimentum confessario.

Respondeo negando consequentiam cum Vasquez loco citato dubio 8. n. 8. Suarez, & alijs DD. cit. Ratio disparitatis est, quia ex inualida collatione Baptismi, vel ordinũ sequũtur grauissima incõmoda, quã inualide baptizatus nõ põt valide recipere cętera Sacraměta, consequenter patitur grauissima, & ineuitabilia dãna, inualide ordinatus inualide conficit Sacraměta, cõsequěter ex inualida ordinatione Sacerdotali nascuntur grauissima incõmoda, & detrimenta, quibus alia ratione occurri non posse videtur, quã admonendo inualide ordinatũ. Ex inualida verò absolutione non sequuntur dãna adeo graui, consequenter inualide absoluens potest ob leuiorem causam excusari ab admonitione facienda pęnitenti, quam excusetur inualidè bap-

dè baptizans, vel ordinans, quamuis hic etiam possit aliquando ob imminens grauissimum damnum inuitabile excusari iuxta Suarez loco citato, num. 7. & alios.

5 Vtrum verò Confessarius teneatur admonerere pœnitentem de re aliqua ob audita in confessione, patet ex dictis de matrimonio q. 3. puncto vltimo, vbi respondimus negatiue, saltem si nequeat commodè admonere, & licentiam loquendi de auditis in confessione obtinere. ita præter DD. ibi citatos in prima editione Coninchus, Vasquez, Reginaldus, & alij, quos ibidem retuli in secūda editione.

PVNCTVM VLTIMVM.

Vtrum Confessarius in conferendo pœnitentiæ Sacramento teneatur aliquos ritus, & cœremonias adhibere.

1 *An ex parte pœnitentis requiratur aliqua ceremonia.*
2 *An requirantur, necessarij sint tres actus pœnitentis.*
3 *An aliqua cœremonia accidentalis requiratur ex parte Confessarij.*

DVO principaliter quæram in hoc puncto. Primò, vtrum parte pœnitentis requiratur aliqua cęremonia. Secundò, ex parte confessarij.

PRIMA PROPOSITIO.

1 NVlla cœremonia accidentalis in pœnitente necessaria est necessitate Sacramenti, vel præcepti. Ratio est, quia Concilia Tridentinum, & Florentinum, quæ tradiderunt nobis necessaria ad substantiam Sacramenti, nō meminerunt vllius cęremonię necessarię, nec vllo iure constat aliquam cęremoniam per se loquendo in pœnitēte requiri. Ita Suarez disp. 18. quæst. 6. & alij communiter.

2 Obserua tamen nos hic non loqui de actibus pœnitentis, qui sunt partes, & materia Sacramenti; hos enim constat necessarios esse ad pœnitenti Sacramentum; sed non veniunt nomine cęremoniæ accidentalis, de qua in præsenti puncto sermo nobis est.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 EX parte Confessarij non videtur vlla cęremonia accidentalis necessaria necessitate Sacramenti, aut præcepti vt patet inductione; nam vel loquimur de cœremonia crucis, vel de manuum impositione, vel de orationibus.

Si loquamur de cęremonia crucis quę consistit in signo crucis, & adhiberi solet in fine absolutionis, certū est hanc cęremoniam non esse necessariam; cum nullum extet de hac re præceptum, & liberum videatur Sacerdoti hoc signum adhibere, vel omittere, licet consultum sit adhibere.

Si vero loquamur de cęremonia quę consistit in manuū impositione tangendo caput pœnitentis, dico hanc cœremoniam non esse necessariam. Immo non esse adhibendam cum fęminis, præsertim vbi non seruatur debita confessionalium forma, nam facile suboriri potest periculum alicuius carnalis commotionis. Ita Petrus Ledesma de pœnitentia cap. 4. versic. Al fin deste, & alij DD. statim citandi.

Si loquamur de ea, quæ fit cum sola manuum extensione, qua denotatur potestas Sacerdotis, Victoria in summa num. 106 censet adhibendam esse; Suarez vero loco citato num. 5. putat liberum esse Sacerdoti eam omittere. Ego vero cum Soto distinct. 14. q. 1. art. 4. assero in hac re seruandam esse locorum consuetudinem.

Si denique de orationibus, & verbis deprecatorijs, quæ antecedunt, vel subsequuntur formam, eorum omissio nō est peccatum mortale præciso scandalo, & contemptu. Ratio est; tum quia paruitas materiæ excusat à mortali. Tum quia nullum extat de hac re præceptū, Concil. enim Trident. sess. 14. cap. 3 dicit has preces, & orationes laudabiliter dici; ex quo loquendi modo satis colligitur, nullū extat præceptum de orationibus præmittendis, vel ad finem recitandis. Quamquam laudabile, expediens, & vtile videtur huiusmodi verba deprecatoria prę mittere, quia huiusmodi orationibus impetrari potest maior dispositio, aut perseuerantia, & maior fructus, ita DD. citati, & alij, quos retuli de forma Sacramenti Pœnitentiæ. Et hæc de Pœnitentiæ Sacramento.

Finis Disputationis Quintæ.

DISPVTATIO SEXTA.

DE INDVLGENTIIS, Et Suffragijs.

QVAESTIO PRIMA.

De Indulgentijs.

IN hac disputatione quærendum est,
Primò quid sit indulgentia.
Secundò quotuplex.
Tertiò quis possit eam concedere.
Quartò vtrum ad illius concessionem necessaria sit causa.
Quintò quid desideretur in susceptore indulgentiæ.
Sextò vtrum indulgentiæ prosint defunctis.
Septimò quantum valeant indulgentiæ.
Octauò quandiu durent, ad quorum omnium explicationem antequam accedamus.

Præmittendum est indulgentiam venire a verbo indulgeo, quod licet a latinis scriptoribus aliquando accipiatur in bonam partem, quatenus importat lenitatem, & clementiam, aliquando in malam, quatenus connotat blandam, & licentiosam permissionem. A nobis tamen in bonam partem accipitur, quatenus significat condonationem debiti, seu pœnæ cuiusque definitionem primo loco inquiremus.

PVNCTVM I.

Quid sit Indulgentia.

1 *Indulgentia quid sit.*
2 *An Indulgentia extendi possit ad remissionem peccatorum non solum commissorum ante, verum etiam post ipsius concessionem.*
3 *Quid consideretur in operibus hominis iusti.*
4 *Quanta sit thesauri abundantia.*
5 *An detur thesaurus indulgentiarum in Ecclesia.*
6 *An thesaurus satisfactionum extiterit in veteri lege.*

VNICA PROPOSITIO.

1 INdulgentia est relaxatio pœnæ temporalis debitæ pro peccatis actualibus iam dimissis, concessa homini existenti in gratia à Prælato per applicationem Thesauri Ecclesiastici. Ita colligo ex Corduba de indulgentijs quæst. 1 Soto in 4. dist. 21. q. 1. art. 2. Valentia to. 4. disp. 7. q. 20. puncto 1. vers. Nos autem. Nugno. Suarez. Coninc ho. Reginaldo, & alijs locis statim citandis; vt hæc definitio clarè innotescat, singulas ipsius partes sigillatim explicabimus.

Dicitur relaxatio pœnæ, quia per indulgentias homo absoluitur a pœna, quam pro peccatis luere deberet in Purgatorio; cum remissa culpa non remittatur tota pœna, vt patet ex dictis de pœnitentia q 6. sect. 1. pun. 4 num. 3.

Dicitur pœnæ, vt aduertamus per indulgentias non remitti culpam mortalem, aut venialem, sed pœnam; nam si per indulgentias remitterentur peccata quo ad culpam, sequeretur indulgentiam esse Sacramentum remittens peccata ex opere operato, quod non est admittendum, cum Ecclesia non agnoscat, nisi septem Sacramenta. Ita Nauarrus de indulgentijs notabili 10. num. 12. Suarez to. 4. disp 50. sectione prima, num. 11, & alij quamplures contra D. Antoninum prima parte, tit. 10. capit. 3. & alios.

Non nego tamen, quin Ecclesia possit instituere, vt per indulgentias impetretur bonus motus, quo homo se disponat ad remissionem peccati; nam Ecclesia potest suis orationibus mereri, vt homo excitetur ad detestationem, & emendationem suorum peccatorum, vt patet ex dictis de Sacramentalibus ab Ecclesia institutis. De facto tamen indulgentiæ non remittunt peccata quo ad culpam, vt patet ex allata ratione.

Neque obstat in Clementina prima de indulgentijs concedi indulgentiam a culpa, & a pœna, sensus enim est per huiusmodi indulgentiam concedi facultatem eligendi Confessarium, qui absolutionem impendat a quolibet peccato; non verò per ipsammet indulgentiã peccata immediatè deleri. Ita Valentia lo. cit. pun. 3. vers. Ac notandum Emanuel Sà verbo indulgentia, & alij communiter.

Dixi pœnæ temporalis, quia per indulgentias non remittitur pœna æterna, sed temporalis; cum enim pœna æterna debeatur peccatis mortalibus nondum deletis, & per indulgentias non deleantur peccata mortalia, sequitur per indulgentias non deleri pœnam æternam cuius reatus tandiu remanet, quandiu peccatum non deletur quo ad culpam, vt patet ex dictis de pœnitentia, quæst. 6. sect. 1. pun. 14. num. 1.

Dixi debitæ pro peccatis actualibus, vt indicarem indulgentiam sumi pro remissione pœnæ debitæ peccato actuali, non autem originali. Ratio est, tum quia peccatũ originale remittitur per baptismum per quem aufertur omnis reatus, & pœna, vt constat ex dictis de baptismo. Tum quia per indulgentias aufertur pœna sensus: peccato autem originali non respondet pœna sensus sed pœna damni, quæ consistit in carentia diuinæ visionis. Ita Grassius de indulgentijs num. 31. & alij, quos referam de peccato originali.

Dicitur iam dimissis, vt ostenderem, per indulgentias non posse pœnam auferri, nondum ablata culpa, in qua fundatur pœna.

Ex quo sequitur virum iustum, si peccatum habeat veniale nondum remissum, non posse remissionem pœnæ illius peccati, obtinere, donec peccatum quo ad culpam deleatur. Ita Emanuel Sà verbo indulgentia num. 19. Suarez disp. 51. sect. 2. nu 4 Corduba lib. 5 quæst. 8. vers. Secunda pars. Valentia loco citato pun. 3 & alij communiter.

2 Si quæras, vtrum indulgentia extendi possit ad remissionem peccatorum non solum commissorum ante concessionem indulgentiæ; verum etiam commissorum post concessionem indulgentiæ.

Respondetur affirmatiuè; alioquin sequeretur, Infantes natos post concessionem indulgentiæ perpetuæ, nõ obtinere fructũ indulgentiæ postquã adoleuerint. Ita Nauarrus de

rui de indulgentijs notabili 34. nu. 34. Reginaldus lib. 7. num. 139. & alij, quos in simili retuli de censuris, & de legibus.

Dicitur cōcessa homini existenti in gratia, vt colligeretur indulgentiam existenti in peccato mortali non prodesse non solum pro remissione pœnæ debitæ tali peccato mortali, verum neque pro remissione aliorum peccatorū mortalium alias remissorum, iuxta communiorem sententiam Diui Thomæ in additionibus ad tertiam partem, q. 27. art. 1. Nugni ibidem & aliorum communiter, quos referam de susceptore indulgētiæ. Ratio est, quia homo existens in peccato mortale indignus est huiusmodi remissione; cum sit inimicus Dei, & dignus æterna pęna; Impossibile autem videtur, hominem, quādiu inimicus Dei est, & dignus æterna pęna, pęnæ remissionem obtinere.

Dicitur concessa a Prælato primo ad distinctionem satisfactionis priuatę, quam quisque potest sibi imponere in satisfactionem peccatorum; nam homo iustus potest per se, vel pro alio satisfacere, applicando sibi, vel alij satisfactionē sui boni operis, vt ieiunij, eleemosynæ, &c. cum applicatio propriæ satisfactionis dependeat a propria ipsius satisfactoris voluntate, vt benè docet Sotus in quarto disputat. 21. quæst. 1. art 4. Graffius in appendice lib. 1. cap. 1. num 14. Henriquez lib. 7. cap 1. & alij quos infra referam de suffragijs: Thesauurs vero Ecclesiæ non dependet a voluntate hominis priuati, sed a volūtate legitimi Prælati, ad quem Thesauri distributio spectat. Ita Sanctus Thomas in 3. dist. 10. Graffius lo co citato, cap. 5. num. 62. & alij communiter.

Secundò, vt aduerterem indulgentias non a quolibet concedi posse, sed ab eo solum qui potestatem habet illas concedendi; qualem habent Prælati Ecclesiæ iuxta illud Matthæi 16. Quodcumque solueris super terram, &c.

Dicitur per applicationem Thesauri, quia sicut in Republica seruatur Thesaurus, idest aceruus, & copia pecuniæ ciuibus distribuendæ iuxta necessitatem Reipublicæ, ita in acceptatione Dei conseruatur Thesaurus, constans non solum ex infinitis meritis Christi, qui in scripturis dicitur nobis datus, & pro nobis passus. Ioannis 9. ad Romanos. octauo, & alibi, verum etiam ex Sanctorum satisfactionibus, ipsis superfluis; nam plures Sancti multa opera satisfactoria sibi non necessaria præstitere, & etiam hoc tempore homines iusti exuberantes operationes, & satisfactionès præstant, quibus ipsi non indigent, sed reponuntur in Thesauro Ecclesiæ, cuius distributio, & applicatio pertinet ad Ecclesiasticos Prælatos. Hac occasione.

3 Obserua in operibus hominis iusti duo considerari, meritum scilicet, & satisfactionem: meritum non communicatur alijs, satisfactio vero potest communicari, vt benè docet Reginaldus lib. 6. num. 96. & alij Doctores scolastici communiter de incarnatione, & de gratia; Cum igitur multi Sancti plures satisfecerint, quam ipsi indigerent, ipsorum satisfactiones superabondantes in Thesauro Ecclesiæ conseruantur distribuendæ per Ecclesiæ Prælatum, sicut bona Ciuium decedentium sine hærede deuoluuntur ad Rempublicam.

4 Huius aūt Thesauri tāta est copia, & abūdātia vt superet & superabūdet pęnas hominib' debitas; cū tāta sit prętantia, & excellētia Sāguinis Christi effusi, vt vna ipsius gutta sufficiat ad delenda oīa peccata. Quamobē licet ab sumeretur sanctorum satisfactio, nunquam tamē per indulgentias absumetur satisfactio Christi, quam constat esse valoris infiniti. Ita Graffius loco citato num 41. Henriquez loco citato cap. 2. nu. 2. & alij Doct. statim citan.

5 Hinc colligi potest in Ecclesia dari Thesaurum, idest abundantiam meritorum Christi, & Sanctorum exuberātium satisfactiones ipsimet Sanctis, & hominibus iustis debitas, simulque in Ecclesia residere potestatem concedendi indulgentias, & remittendi pęnas debitas, quod tam quam de fide docet Bellarminus de indulgentijs. Viualdus tit. 9. num. 6 Suarez disp. 49. sect. 2. & disp. 61. sect. 1. Cordubalib. 5. q. 4. 5. 6. & 7. Nugnus in additionibus, quæst. 15. art. 1. Valentia to. 4 disp. 7. quæst. 20. puncto 1. & 2. Reginaldus lib. 7. num. 98 99. & 101. Henriquez loco citato, & alij; tum ex Tridentino sess. 21. cap. 9. & sess. 25. ad finem, ex Concilio Niceno. Lugdunensi. Constantiensi. Lateranensi. Viennensi, & alijs apud citatos Doctores. Tum ex 1. Pauli ad Corinthios 4. vbi dicitur Apostolos, siue Prælatos esse dispensatores ministeriorum Dei; Tum ex Matthęi 16. Quodcunque solueritis super terram, erit solutum, & in Cœlis, quæ verba possunt indulgentijs accomodari; cum pœna temporalis debita peccatis sit verum vinculum, & tollatur per indulgentias, vt docet Sāchez in summa lib. 4. c. 37. n. 3. Coninchus disp. 21. dub. 1. & alij Doct. citati.

6 Quæres, vtrum Thesaurus satisfactionum extiterit in veteri lege ante passionem, vel aduentum Christi.

Respondeo Thesaurum satisfactionum ante Christi aduentum inchoatum fuisse; nam aliqui ante Christi aduentum magnas, & exuberantes satisfactiones præstiterunt, sicut aliqui testantur de Abel; vsus tamen istius Thesauri non fuit in veteri lege, tum quia in veteri lege nondum erat aperta ianua cœli, ita vt ob ingressum cœli necessaria esset applicatio Thesauri. Tum quia Christus nondum contulerat facultatem distribuendi Thesaurum; sed hanc facultatē postea cōmunicauit Petro, & eius successoribus Ioannis 21. Pasce oues meas, quibus verbis cōtinetur omnis actus iurisdictionis, conducens ad claudendū, vel aperiendū cęlū; vnus autē ex actibus quibus cęlū aperitur, est indulgentiarū concessio. Ita Henriq. lo. cit. c. 3. n. 1. & c. 7. n 4 Nugnus q. 25. art. 1. concl. 2. versiculo tandem nota, pag. 472. Suarez, & alij locis citatis.

PVNCTVM II.

Quotuplex sit indulgentia.

1 *Indulgentia quotuplex sit.*
2 *Quid significetur, quando in bullis conceditur Indulgentia septem annorum.*
3 *An, omnes eodem tempore in Purgatorio commorentur.*
4 *Quanta pœna remissio concedatur, quando alicui conceditur Indulgentia De pœnitentijs iniunctis.*
6 *An Iubileus differat ab indulgentia plenaria pleniore, & plenissima.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Indulgentia duplex est, plenaria, & temporalis. Plenaria est illa, qua remittitur tota pęna simpliciter, vel aliquo certo genere. Illa dicitur remittere totam pęnam simpliciter, quę conceditur sine additione particulę, De iniunctis pęnitentijs; Illa vero dicitur remittere totā pœnam in certo genere, quæ fertur cum additione, de pœnitentijs iniunctis; Cum enim indulgentia tātum valeat, quantum sonat, sequitur Indulgentiam simpliciter cōcessam sine additione prodesse ad remittendam totam pœnā simpliciter; concessam vero cum additione, De pœnitentijs iniunctis, valere ad delendas pęnas respondentes pęnitentijs iniunctis, & consequenter remittere pœnas in certo genere.

Indulgentia temporalis dicitur illa, qua non remittitur tota pœna, sed tanta, quanta in Bullis exprimitur; & hæc diuidi potest in Carenam, Quadragenam, & septenam.

Carena dicitur a Carendo, quatenus peccatores, quibus iniungebatur Carena in pęnam peccatorum, carebāt cibo, & potu; is enim, cui carena iuxta canones, iniungebatur ducebat vitam in pane, & aqua quadraginta diebus, & septem annis sequentibus. Carena igitur accipitur pro indulgentia, qua remittuntur tot pœnæ, quot fuissent remissæ pagendo pęnitentiam in pane, & aqua quadraginta diebus cum septem annis.

Quadragena est indulgentia, qua remittitur pęna respondens pęnitentiæ quadraginta dierum, ac si penitentia quadraginta dierum facta fuisset iuxta canones pœnitentiales.

Ex quo patet, quid dicendum sit de indulgētia septena. Videte Henriquez de indulgentijs ca. 15. Cordubam lib. 5. 5. q. 9. Toletum lib. 6. c. 24. num 4. Valentiam to. 4. disp. 7. q. 20. pun. 5. ad finem, & alios Doct. statim citandos.

2 Hinc colligi potest primo, quando in bullis conceditur indulgentia septem annorum, vel quadraginta dierū, &c. non esse hunc sensum, hominem per consecutionem talis indulgentiæ liberari a pęnis in purgatorio luendis spatio septem annorum, & quadraginta dierum; sed potius significari, hominem, qui consequitur talem indulgentiam, obtinere tantam pęnæ remissionem, quantam obtinuisset, si tanto tempore pœnitentias iuxta canones egisset, non habita ratione, quod breui, aut longiori tempore commoraturus fuisset in Purgatorio; nā in ipsa forma indulgen-

dulgentiarum non dicitur, Relaxamus tot annos pœnæ, sed pœnitentiæ.

3 Hac occasione obserua non omnes eodem tempore in Purgatorio commorari, sed aliquos diutius, aliquos breuius; nam aliqui diutius cum leui pœna ibi commorantur, aliqui breuius, sed cum maiori cruciatu, & afflictione, habita ratione grauitatis delictorum iuxta illud Apocalypsis 18. Quantum quis se glorificauit, & in delitijs fuit, tantum detur illi tormentum, & iuxta illud Matthæi 5. Non exeat inde, donec reddat vltimum quadrantem.

Ex quo sequitur, aliquos ita grauiter in Purgatorio puniri, vt indulgentiæ multorum annorum fortasse respondeant pœnis vno die luendis. Ita Coninchus disp. 12. dub. 5. num. 37. Sotus dist. 21. quæst. 1. art. 3. Tabiena verbo indulgentia num 13. Toletus lib. 6. cap. 23. num. 4. versiculo secundo notandum, & vers. tertius modus. Henriquez loco citato cap. 15. num. 4. Reginaldus lib. 7. nu. 140. & 150. Emanuel Sà verbo indulgentia num. 8. Corduba loco citato Graf. lo. cit. c. 7. n. 7. Valentia loco cit. pun. 3. vers. Alterius autem generis. Nauarrus de indulgentijs notabili 11. num. 8. & alij Theologi communiter, teste Nugno quæst. 25. art. 2. difficultate 2. post quartam conclus.

4 Secundò colligitur, quando alicui conceditur indulgētia de pœnitentijs iniunctis, tantam concedi pœnæ remissionem, quanta respondet pœnitentijs taxatis a Confessario, & a Sacris Canonibus pro talibus peccatis. Videte Nauarrum loco citato num 9. & 12. Reginaldum loco citato num 150. & 151. & alios præcitatos Doctores.

Si quæras, vtrum Iubileus differat ab indulgentia plenaria, & plenissima.

Respondetur negatiuè, quia indulgentia plenaria idem valet, quod plenior, & plenissima, & dicitur plenissima solum amplificationis gratia. Ita Graffius loco citato cap. 1. num. 2. Toletus lib. 6. cap. 24. num. 2. Valentia to. 4. disp. 7. quæst. 20. puncto 3. versiculo primi generis. Bellarminus lib. 1. de indulgentijs cap. 9. Coninchus disp. 12. num. 5. ad finem. Sotus, & Nugnus locis statim citandis contra Nauarrum de indulgētijs notabili 9. & Reginaldum lib. 7. nu. 141. Iubileus autem per hoc differt ab indulgentia plenaria, pleniore, & plenissima, quod in Iubileo cōcedi solet facultas commutandi vota, & absoluendi a casibus reseruatis. Ita Sotus dist. 21. q. 2. art. 1. Corduba loco citato, q 9. & 11. Toletus loco citato, cap. 24. num. 6. Reginaldus lib. 7. cap. 13. sect. 2. num. 146. Graffius loco citato Canus, Victoria, & alij apud Nugnum quæst. 25. art. 2. difficultate 2. conclus. 3. & apud Valentiam loco citato.

PVNCTVM III.

Quisnam Indulgentias concedere valeat.

1 *Qui possit primario concedere Indulgentias.*
2 *Episcopus quomodo possit concedere Indulgentias.*
3 *An Valeat Indulgentia ab Episcopo concessa vltra limites ipsi præscriptos.*
4 *An prædicta indulgētia irrita sit in totum, an solum quoad excessum.*
5 *An Episcopi possint concedere Indulgentiam pro mortuis.*
6 *An Episcopus tantum electus, & nondum consecratus possit indulgentias concedere.*
7 *An Abbas, Summus Pontifex electus possit indulgentias concedere, si nondum sit consecratus.*
8 *An Episcopus excommunicatus possit Indulgētias cōcedere.*
9 *An grauiter peccet Episcopus concedendo indulgentias in peccato mortali.*
10 *An Vicarius Generalis possit indulgentias concedere.*
11 *An Episcopus possit facultatem concedendi Indulgētias demandare Vicario Generali.*
12 *An Episcopus possit hanc facultatem laico concedere.*
13 *An Summus Pontifex possit de plenitudine sua potestatis hoc permittere laico.*
14 *An Episcopus censeatur suo Vicario Generali facultatem indulgentiarum concedere in commissione generali, remissiue.*
15 *An Episcopus possit Religiosis indulgentias concedere iuxta suam facultatem.*
16 *An Episcopus gaudere, & frui possit indulgentijs, quas alijs concessit.*
17 *An Prælatus possit sibi immediatè indulgentias concedere.*
18 *An inferior Episcopo possit absque licentia superioris concedere indulgentias.*
19 *An Abbas Religiosorum possit alios efficere participes satisfactionum, & orationum, quæ fiunt in Religione.*
20 *Cui prosit satisfactio, quando subditus eam applicuit vni, & superior alteri.*
21 *An Prælatus possit satisfactionem subdito necessariam alteri applicare.*
22 *Quinam prohibeantur concedere indulgentias.*
23 *An Capitulum Ecclesiæ Cathedralis possit sede vacante indulgentias concedere.*
24 *An qui suas satisfactiones reposuit in Thesauro Ecclesiæ, possit eas sibi applicare, postquam indiguerit.*
25 *An parochus possit indulgentias concedere.*

IN hoc puncto inquirendum est primò, vtrum Summus Pontifex concedere possit indulgentias. Secundo vtrū Episcopi. Tertiò vtrum alij.

PRIMA PROPOSITIO.

1 SOlus Summus Pontifex potest primario concedere indulgentias. Alij vero, quatenus ipsis conceditur a Summo Pontifice. Ratio est, tum quia facultas distribuendi bona publica principaliter cōuenit Supremo Principi, & vniuersali Ecclesiæ Rectori: Summus autem Pontifex est Summus Princeps, vniuersalis Rector Ecclesiæ, & custos thesauri. Tum quia Christus Petro, eiusque successoribus, qui sunt Summi Pontifices Ioannis 21. dixit, Pasce oues meas, quibus verbis explicatur etiam concessio indulgentiarum, quibus oues, idest Christi fideles indigent. Ita Sanctus Thomas in additionibus quæst. 26. art. 3. Nugnus ibidem, Bellarminus lib. 1. de indulgentijs cap. 55. Toletus lib. 6 cap 25. num. 1. Suarez disp. 49. sect 1. nu. 13. Coninchus disp. 12. dubio 1. num. 8. & alij contra Graffium, & Cordubam locis statim cit. Valentiam puncto 3. § 105, quorum sententiam, probabilem putat Nugnus q. 26. art. 1 conclus. 5. & alios asserentes etiam Episcopos posse iure diuino indulgentias conferre.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 EPiscopus non habet primario facultatem concedēdi indulgentias, sed eam accipit a Summo Pontifice, vt patet ex prima propositione, consequenter potest tantum indulgentiæ concedere, quantum illi permissum fuerit a Sede Apostolica; sicut enim mediāte Summo Pontifice accipit potestatem circa suos subditos, ita etiam accipit potestatem indulgentiarum, & sicut Summus Pontifex limitat potestatem Episcoporum quoad absolutionem, & reseruationem, ita etiam quoad indulgentias, vt notat Corduba, & alij locis citatis. Quamobrem facultas concedendi indulgentias concessa est Episcopis cum limitatione, & restrictione, vt patet in dedicatione Ecclesiæ, in qua Episcopi concedunt indulgentiam vnius tantum anni, & in anniuersario dedicationis, aut alias cōcedunt solum indulgentiam quadraginta dierum cap. Cum ex eo de pœnitentijs, & remissionibus. Ex quo patet, quid dicendum sit de Archiepiscopis.

Obserua tamen Archiepiscopis Cap. A nostro eodem titulo dari facultatem concedendi indulgentias per totā suam prouinciam, & Archiepiscopatum, etiamsi non sint in actu visitationis, iuxta Cordubam quæst. 14. Nugnum q. 26. art. 1. vers. Difficultas tamen, Paludanum, & alios, nam in cap Nostro non ponitur vlla restrictio.

3 Hinc sequitur primo, inquit Suarez disp. 55. sect. 3. nu. 11. Nauarrus de indulgentijs notabili 31. num. 16. Reginaldus loco citato num. 120. Riccius decisione 117. num. 5. Nugnus loco citato conclusione 5. & alij, irritam esse concessionem Indulgentiæ factam ab Episcopo vltra limites sibi præscriptos; nullus enim potest aliquid concedere sine facultate.

4 Obserua tamen irritam esse solum quoad excessum, non vero quoad quantitatem intra latitudinem facultatis contentam; nam vtile per inutile non vitiatur de regulis iuris in sexto.

5 Secundo Episcopos, non posse indulgentiā concedere pro

pro mortuis, tum quia ipsorum facultas videtur à Sede Apostolica restricta ad subditos Episcoporum degẽtes in hac vita;cum Indulgentia ex regula generali non censeatur pro defunctis concessa,nisi Summus Pontifex consenserit. Tum quia Episcopi nunquam concesserunt indulgentiam pro defunctis; ergo dicendum videtur in iuribus citatis restrictam esse ipsorum facultatem, quoad defunctos. Ita Nauarrus notabili 22. de Indulgentijs nu.4. Bellarminus de indulgentijs lib.1.cap.11. Suarez disp. 55. sec. 3.num.23. Reginaldus lib.7.nu. 114. in summario, & nu. 193. Emanuel Sà verbo Indulgentia nu. 18. Nugnus loco citato conclus. 5. Corduba, & Medina apud Suarez loco citato.

6 Quæres primo, vtrum Episcopus possit indulgentias concedere, etiamsi nondum sit consecratus, sed tantummodo electus, & confirmatus.

Respondeo affirmatiuè; quia concessio Indulgentiarũ est actus iurisdictionis, actus autem iurisdictionis potest ab Episcopo non consecrato exerceri, & alteri demandari. Ita Suarez disp.49.sec.3 nu.3. Graffius loco supra citato c.2.nu.2.& 5. Reginaldus loco citato num.123. Nugnus in additionibus q.25.art.ar.1 quæstiuncula 3. versic.secunda conclus.pag.mihi 453.& q 26.art.1.post quintam conclusionem, Caietanus, Sotus,& alij apud Suarez, & apud Graffium.

7 Hinc sequitur à pari, Summum Pontificem electum posse Indulgentias concedere, licet nondum sit consecratus. Ita Suarez loco cit.nu. 5. & alij.

8 Maior difficultas est, vtrum Episcopus excommunicatus possit indulgentias concedere.

Respondeo Episcopum excommunicatum denunciatũ seu vitandum non posse Indulgentias concedere, nam excommunicatus vitandus, caret vsu iurisdictionis; consequenter inualida sunt ipsius acta ad iurisdictionem pertinentia, vt constat ex dictis de censuris. Secus dicendum est, si Episcopus non sit excommunicatus vitandus, nam acta excommunicati non vitandi valida sunt.

9 Ex quo patet a fortiori, Episcopum, qui concedit Indulgentias, dum in peccato mortali existit, validè concedere, quia peccatum mortale præcisè non tollit iurisdictionem.

Addo Episcopum, qui concedit indulgentias in statu peccati mortalis, non grauiter peccare; nam actus concedendi Indulgẽtias non est actus ordinis, sed iurisdictionis, actus autem iurisdictionis per se loquendo, possunt sine mortali peccato exerceri, vt ostendimus in octauo decalogi præcepto. Ita Graffius loco citato nu. 24 Suarez disp. 55.sec 3.num.20. Henriquez loco supra citato cap.52.nu. 4. Valentia loco citato puncto 3. vers. 3. asserimus Emanuel Sà num.16. Reginaldus lib.7.nu.118. Corduba lib 5. quæst.13. circa principium pag.mihi 390. Nugn. in addit. q.27. art.9.concl.1.& alij communiter.

10 Quæres secundò, vtrum non solum Episcopus, verum etiam Vicarius Generalis possit Indulgentias concedere.

Respondeo Vicarium Generalem non posse absque speciali facultate Indulgentias concedere; nam facultas concedendi Indulgentias est quasi reseruata dignitati Episcopali, vt inquit Nauarrus, Corduba, & alij apud Suarez disput.55.sec 5.num.5 Reginaldus loco citato num. 112. Nugnus in addit.q.23.ar.1. ad finem, & alij. Idem dicendum videtur de Capitulo sede vacante: cũ enim non succedat in dignitate neque succedere videtur in iurisdictione indulgentiarum, quam iura volunt esse reseruatam dignitati Episcopali. Ita DD.citati, vbi etiam agunt, an facultas concedendi Indulgentias acquiri possit per consuetudinem, de qua re nos alibi.

11 Maior dubium est vtrum Vicarius generalis possit saltem de Episcopi licentia indulgẽtias concedere, & vtrum Episcopus possit facultatem indulgentiarum suo Vicario demandare.

Respondeo Episcopum posse hanc facultatem non solum suo Vicario, verum etiam Clerico demandare. Ratio est, quia facultas concedendi Indulgentias spectat ad Episcopum iure ordinario iuxta restrictionem, & limitationẽ Sedis Apostolice, vt bene tradit Suarez disp.55.sec.3.nu. 3. Corduba quæst.12.propositione 2. Valentia,& alij locis statim citandis: facultas autem, quæ alicui iure ordinario competit, potest aliis delegari, nisi adsit in contrarium prohibitio. Ita Graffius lib.2.c.2.num.21. in appendice. Bellarmin. de Indulgentijs lib.1.c.11. Nugnus quæst. 26. art.1.ad finem, Emanuel Sà v. Indulgentia num. 16. Valentia tom.4.disp.7.q.20.puncto 3. Suarez disput.55.sec.6. nu.6. Reginaldus lib 7.nu.116 & alij.

12 Hæc tñ potestas non potest ab Episcopo Concedi laico, cum laicus iure humano remoueatur a muneribus Ecclesiasticis, vt in simili ostendi de censuris. Ita Graffius loco citato, num.27. Suarez, & Reginaldus locis cit.

13 Vtrum vero Summus Pontifex possit de plenitudine suæ potestatis delegare laico facultatem concedendi Indulgentias.

Respondetur affirmatiuè cum Nugno loco citato, Suarez loco citato num.3. Reginaldo loco citato num.117.& aliis, quos in simili retulimus de censuris; nulla enim sufficiens implicantiæ ratio potest afferri ad ostendendum Summum Pontificem non posse saltem de plenitudine suę potestatis facultatem dare laico ad concedendas indulgentias; Episcopus verò non potest huiusmodi facultatem laico demandare; quia non potest. per se loquendo in iure communi dispensare; potest vero huiusmodi facultatem suo Vicario, aut alteri clerico delegare, vt iam ostendimus.

14 An vero Episcopus censeatur suo Vicario Generali facultatem indulgentiarum concedere in commissione generali, constat ex dictis de censuris disp. præsertim septima q.vltima puncto 1.si bene memini.

15 Quæres tertio vtrum Episcopus possit Religiosis indulgentias concedere iuxta suam facultatem.

Respondeo affirmatiuè; nã Religiosi in hac parte possunt se subijcere Episcopis, & frui priuilegio Episcoporũ cum exemptio Religiosorum nõ sit ipsis concessa in damnum, sed in fauorem. Ita Paludanus in 4. distinct. 20. q. 4, art.4. Reginaldus loco cit.nu.119. Sanchez, & alij, quos in simili retuli de voto.

16 Quęres quartò, vtrum Episcopus gaudere,& frui possit indulgentiis, quas alijs concessit.

Respondeo affirmatiuè. Ratio est, tum quia Episcopus non est deterioris conditionis alijs, tum quia sicut ex vi saltem directiua tenetur suis legibus cap. Cum omnes de constitutionibus, vbi dicitur, patere legem, quam tuleris. ita etiam frui potest priuilegiis à se concessis. Ita Sanctus Thomas in addit.q.27.ar.4 Nugnus ibidem. Suarez disp.52 sec.1.dub.3. Sotus in 4.dist 21 q.1.ar.4.sub finem. Reginald.lib.7.nu.199. Nauarrus de Indulgentiis notabili 20.nu.61. Corduba q.31.propositione 2, Emanuel Sa verbo Indulgentia nu. 17. Henriquez cap.32. & alij quos in simili retuli de voto, & de absolutione a censuris, & casibus reseruatis contra Syluestrum verbo Indulgentia numero 31.

17 Vtrum verò Prelatus possit sibi immediatè concedere Indulgentias, Dissensio est inter Suarez, Nugnum, & alios DD. citatos; sicut etiam controuersia est, vtrum Prælatus ad consequendam Indulgentiam teneatur præstare opus communiter ab ipso impositum. Qua in re mihi placet opinio Diui Thomę in 4. dist. 20.art.5.q.4. Cordubæ lib.5.q 31. post secundam propositionem, & aliorum asserentium, Prælatum non teneri opus generaliter iniunctum præstare, sed posse in hac parte secum dispensare, faciendo aliud opus pium loco pij operis generaliter præscripti; nam impositio talis operis pij dependet ab ipsius concedentis voluntate; sicut ergo concedens potest cum aliis dispensare aliud opus iniungendo, ita etiam secum in hac parte dispensare posse videtur.

TERTIA PROPOSITIO.

18 NVllus Episcopus inferior potest Indulgentias cõcedere absque Summi Pontificis, vel Episcopi licentia, vt patet ex ratione primæ propositionis.

Dixi absque licentia; nam de licentia ipsorum concedi possunt Indulgentiæ ab inferioribus; potestas enim ferendi Indulgentia est potestas iurisdictionis, quam constat aliis delegari posse ab habentibus ordinariam potestatem. Quapropter Abbates,& Prouinciales Religionum, quamuis per se loquendo, nequeant Indulgentias concedere; eas tamen concedere possunt Summo Pontifice consentiente; cum ad Summum Pontificem iure ordinario pertineat Thesauri distributio. Ita DD. cit.

19 Si quæras, vtrum Abbas Religiosorum possit alios efficere participes satisfactionum, & orationum, quæ fiunt in Religione.

Respon-

Respondetur affirmatiuè, vt patet tum ex communi Religiosorum praxi, qui benemeritos de suo ordine omnium bonorum sui ordinis participes efficere consueuerunt. Tū quia Prelati possunt præcepto, & intentione reseruare partem satisfactionis subditorum conferendam iis, quos ipsi designant; sicut enim quilibet potest suas satisfactiones, cui voluerit applicare, antequam constituantur in Thesauro, vbi bene docet Nugnus q. 25. art. 1. quæstiuncula 2. versic. tandem notandum pag. mihi 451. cum quilibet sit dominus suæ satisfactionis; ita Superior Religiosorum, cuius voluntati subsunt Religiosi, potest Religiosorum, satisfactiones, antequam in thesauro Ecclesiæ reponantur, cui voluerit applicare. Ita Grassius in appendice lib. 2. c. 2. num 18. 19. & 21. Corduba lib. 5. de indulgentijs, q. 42. versic. quartum dictum pag. mihi 489. & versic. 8. dictum. Nauarrus de Indulgentijs notabili 31. nu. 18. Reginaldus loco citato nu. 124. Suarez disp 45. sec. 8 nu. 29. & disp 55. sec. 5. nu. 3 Sotus in 4 dist. 21. q. 1. art. 4. sub finem. Nugnus in addit. q. 25. art 3. difficultate art. 3. difficultate 1. versic. Ad nonum argumentum, & q. 26. art. 1. conclus. 6. Henriquez, & alij.

20 Obserua tamen cum Nugno loco citato primo, si subditus applicet suam satisfactionem vni, & Prælatus alteri, satisfactionem prodesse illi, cui subditus applicat: nam subditus in hac parte videtur primum locum obtinere, vt patet a simili in sacrificio Missæ, Quamuis oppositum sentiat Rodriquez in summa prima parte c. 251. conclusione 10. Corduba lib. 1. q. 3. notabi 15. Armilla verbo Missa num. 33. & alij apud Paulum Fraxinellum de obligationibus Sacerdotum sec. 7. §. 7 sed Ratio nostra est tum quia Prælatus non videtur dominus actus meri interni principaliter dependentis a voluntate subditi applicantis suffragium. Tum quia consecratio facta à subdito, inuito Prælato valida est; ergo etiam videtur valida Sacrificij applicatio. Idem præter Nugnum sentire videtur Suarez 3. parte to 3. disp. 79 sec. 9.

21 Obserua secundò cum eodem Nugno contra Sotum in 4. dist. 30. q 1. art. 4. Prælatorum non posse satisfactionē subdito necessaria applicare alteri, nam Prælatus non videtur posse damnum subdito inferre in spiritualibus, nisi subditus consentiat. Idem tenet Corduba quæst. 42. de Indulgentijs versic. secundum dictum.

22 Ex dictis in præcedentibus constat laicos, aut Clericos, aut etiam Cardinales, qui non sunt Episcopi, nō posse Indulgentias concedere, quia non sunt dispensatores Thesauri Ecclesiastici, nisi facultatem aliquam obtineāt. Ita Grassius loco citato nu. 27. Valentia to. 4 disp. 7. q. 10. punc. 3. versic. nedum legati Suarez disp 55. sec. 4. & 5. Corduba, & alij.

23 Secundò, Capitulum Ecclesiæ Cathedralis non posse Sede vacante Indulgentias concedere, vt patet tum ex allata ratione; Tum quia Capitulum Sede vacante, non succedit Episcopo in potestate iurisdictionis extraordinariæ saltem in iis, quæ sunt reseruata dignitati Episcopali, Ita Grassius loco citato num. 9. Henriquez ca. 31 Suarez. Reginaldus, & alij supra citati quæsito 2 contra Syluestrū verbo capitulum nu. 10. Lazarium verbo Indulgentia nu. 47. Zerulam in praxi Episcopali verbo Indulgentia num. 2. quorum opinionem non puto improbabilem.

24 Tertiò, illum qui suas satisfactiones in Thesauro Ecclesiæ posuit, non posse eas sibi applicare, postquam indiguerit, itaque si vir iustus multa præstet opera, quibus ipse non indiget, deinde incidat in peccatum mortale, illiusque remissionem obtinuit non potest satisfactiones antea præstitas sibi accipere, & applicare. Ratio est, tum quia ad ipsum non pertinet dispensatio Thesauri; cūm sit inferior Episcopo, & Summo Pontifice; Tum quia, si eas posset sibi accipere, posset etiam alteri applicare, cum sit eadem ratio; cum autem non possit alijs applicare satisfactiones in thesauro Ecclesiæ positas, vt docet Nugnus in addit. q. 25. art. 1. quæstiunc. 3. versic. istam quæstionem pag. 432. & alij communiter, sequitur nec eas posse sibi accipere, & applicare.

25 Quartò, Parochum non posse Indulgentias concedere; est enim inferior Episcopo, & Summo Pontifice, nec est dispensator Thesauri, nec iurisdictionem habet in foro externo. Ita Corduba lib. 3. q. 12 propositione 5. Henriquez loco citato nu. 8. & alij communiter.

PVNCTVM IV.

Vtrum ad concedendas Indulgentias necessaria sit causa.

1 *An necessaria sit causa ad concedendas Indulgentias.*
2 *Quanam causa sufficiat ad concedendas Indulgentias.*
3 *Quare concedantur Indulgentia.*
4 *Quanam sit iusta causa concedendi Indulgentiam.*
5 *An valeat Indulgentia si concedatur per quodcunque leuissimum opus.*
6 *An Summus Pontifex possit absolutè Indulgentias concedere nullum opus requirendo.*
7 *Quando dubitatur, an Summus Pontifex iustam habuerit causam concedendi Indulgentias, censendus est iustam habuisse causam.*

VNICA PROPOSITIO.

1 AD concedendas Indulgentias necessaria est causa. Ratio est tum quia Summus Pontifex non est dominus, sed dispensator, & distributor Thesauri Indulgentiarum; cum autem distributor nequeat pro suo libito rē sibi commissam distribuere, sed iuxta voluntatem Domini rationabilem; (nam intentio Christi, & Sanctorum fuit, vt Ecclesiæ Thesaurus non dispensaretur, nisi ob honorem Dei, & Ecclesiæ vtilitatem &c.) sequitur Summum Pontificem non posse, nisi ob rationabilem causam Indulgentias concedere, qualis causa est honor Dei, vtilitas Ecclesiæ, bonum commune, aut ēt priuata causa, &c. Tum quia in cap. Vnigenitus de pœnitentijs, & remissionibus habetur, Thesaurum Indulgentiarum concessum fuisse Ecclesię à Christo dispensandum per Summum Pontificem proprijs, & rationabilibus de causis. Tum quia Innocentius III. cap. Cum ex eo, damnat Indulgentias indiscretas, quales censentur, quæ sine causa conceduntur. Ita S. Thomas, S. Bonauentura, Caietanus, & alij apud Suarez to. 4. disp. 54. sec. 1. Nugnus q. 25. art. 3. versic prima conclus Coninchus disp. 12. dubio 6. conclusione prima num. 30. Corduba lib 5 de Indulgentijs q 20. pag. mihi 419 Reginaldus lib. 7. c. 12. num. 126. Valentia tom. 4. disp. 7. q. 20. punc. 4. & alij communiter.

2 Obserua tamen, causam iustam concedendi Indulgentias contineri posse in quolibet actu pio, ex quo aliqua Ecclesiæ vtilitas, & gloria diuina redundet, siue sit actus internus, siue externus, siue fiat tunc, siue futurus sit, siue fiat ab eo, qui consequitur Indulgentiam, siue fiat ab alio, vt contingat in Indulgentijs, quę per modum suffragij defunctis applicantur.

Addo hoc verum esse, etiamsi forte præter intentionem postea sequatur aliquod damnum, vt si Summus Pontifex concedat Indulgentiam plenariam recitanti certas quasdam preces, aut facienti pium aliquod opus ad pacem inter aliquos Principes obtinendam, quæ videtur cedere in vtilitatem Ecclesiæ, sed postea in detrimentum vergit. ita Caietanus to. 1. tractatu 15 cap. 8. quem citat, & sequitur Valentia loco citato punc 4. versicu. de primo breuiter. Corduba loco citato q. 21. Reginaldus loco citato numero 128. & alij.

3 Ex dictis colligitur primò, indulgentiam concedendam esse ob iustam causam.

4 Secundò, iustam causam concedendi indulgentias esse honorem Dei, Ecclesiæ vtilitatem, bonum commune, vel priuatum &c.

5 Tertio, In quolibet pio actu inueniri posse iustam causam ad concedendam Indulgentiam; consequenter validam esse indulgentiarum concessionem factam a Summo Pontifice per quodcunque pium opus, etiam leuissimum, vt si concedatur indulgentia plenaria recitanti orationem Angelicam, & Dominicam. Ratio est. tum quia Summus Pontifex iustam respexit causam in concedenda pro leui opere indulgentia. Tum quia indulgentiæ tantum valent quantum sonant. Tum quia experientia constat plenarias indulgentias aliquando pro leuissimo opere concedi, vt pro Dominica, & Angelica oratione &c. consuetudo autem non facile damnanda videtur. Tum quia sicut Deus per minimum contritionis actum æternam pœ-

nam

nam condonat; ita etiam condonare potest reatum pœnæ temporalis per quemcunque actum præscriptum ad consequendam indulgentiam. Tum quia frustra concederentur indulgentiæ, si ad ipsorum valorem, & consecutionem necessarium esset opus æquiualens, & æquipollens indulgentiæ, quæ conceditur; quid enim operaretur indulgentia, si ad consecutionem indulgentiæ, exempli gratia viginti dierum tale pium opus requireretur, quod remissionem tantæ pœnæ mereatur, quanta per viginti dies luenda esset. ita Valentia loco citato puncto 4. versic. est igitur quarta sententia. Coninchus loco citato nu. 34. Emanuel Sa verbo indulgentia, num. 1. Reginald. loco citato num. 132. Graffius loco citato nu. 44. & 47. Henriquez ca. 14. Durandus, Medina, Syluester, & alij apud præcitatos Doctores contra Coninchum ex parte disp. 52. dubio 6. nu. 31. Suarez disp 54. sec. 3. & 4. Nugnum q. 25. art 1. difficultate 1. ad duodecimum, & difficultate 2, concl. 1. Cordubam loco citato vers. secunda pars.

6 Addo Summum Pontificem aliquando posse indulgentias absolutè concedere nullum opus requirẽdo; nam adesse potest iusta causa cocedendi indulgentiam nullo iniũcto opere, ut si defuncto optime de Ecclesia merito indulgentiam concedat, vt alios hoc pacto trahat ad consimilia merita; sicut enim princeps potest bona communia ex rationabili causa dignis applicare; ita etiam Summus Pontifex, qui est Princeps Ecclesiæ, potest homini iusto optime merito de Ecclesia, & bonis Ecclesiæ communibus digno indulgentias applicare. Ita Valentia loco citato puncto 4. Reginaldus lib 7. nu. 196. Coninchus disp. 12. dubio 6. nu. 34. Nugnus q. 27. art 3. concl. 2. Suarez disp. 51. sect. 4. num. 3. & alij.

7 Si quæras, vtrum quando dubitatur, an Summus Pontifex rationabilem habuerit causam concedendi indulgentias, censendus sit iustam causam habuisse.

Respondetur affirmatiuè; nam in facto Principis præsumitur causa, saltem quando non vergit in præiudicium tertij. Ita Molina Iurisconsultus lib. 1. de primogeneis nu. 52. Graffius loco citato c 6, nu. 16. Corduba lib. 5. q. 22. propositione prima in principio. Reginald. loco citato num. 134. Coninchus loco citato nu. 36. Suarez disp. 56. sec. 3. nu. 7. Nugnus loco citato versic. tertia conclusio, pag. mihi 459. Toletus lib. 6. cap. 28, nu. 6. & alij, quos in simili retulimus de tributis, & vectigalibus in tractatu de restitutione.

PVNCTVM V.

Quęnam requirantur in eo, qui suscepturus est Indulgentiam.

1 *An suscepter Indulgentiarum debeat esse fidelis viator baptizatus.*
2 *An infidelis baptizatus sit capax Indulgentia.*
3 *An indulgentia prodesse possint excommunicato.*
4 *An susceptor Indulgentiarum debeat esse in gratia.*
5 *An debeat esse in gratia per confessionem.*
6 *Quandonam teneamur confessionem facere, vt Indulgentiam consequamur.*
7 *An habens peccata tantummodo venialia teneatur ea confiteri, quoties in Bulla præscribitur confessio ad consequendas Indulgentias.*
8 *Differentia inter Confessionem, & Communionem in Bulla expressam.*
9 *An teneatur iterum confiteri, vt consequatur indulgentiam, qui tempore Iubilei confessus est, sed postea committit peccatum, antequam catera in Iubileo præscripta adimpleat.*
10 *An præstans opera scripta ad consequendam indulgentiam debeat esse in gratia toto tempore, quo singula opera præstat.*
11 *An ieiunans in peccato obtineat indulgentiam, si in fine diei, peccati remissionem obtineat.*
12 *Quandonam censeatur moraliter consummatum opus ieiunij.*
13 *An qui præstitit omnia opera, vel saltem vltimum opus in peccato mortali, consequatur Indulgentiam remoto peccato per pœnitentiam.*
14 *An suscepturus Indulgentiam debeat omnia præstare, quæ præscribuntur in concessione indulgentiæ.*
15 *An consequatur Indulgentiam, qui opus honestum præscriptum, non facit.*
16 *An adolescens non ieiunans consequatur indulgentiam concessam ieiunanti.*
17 *An prætermittentes confessionem, vel aliud opus ob iustam causam tempore Iubilei, consequantur Iubileum.*
18 *An pro qualibet parua eleemosyna obtineatur Indulgentia, si eleemosyna præcipiatur.*
19 *An Ciuis ita consequatur Indulgentiam in Ciuitate positam, ac suscipiens longum iter.*
20 *An qui partem iniuncti operis præstitit alijs omissis, consequatur Indulgentiam.*
21 *An consequatur fructum Indulgentiæ, qui leuem partem operis iniuncti prætermittit.*
22 *An præcipiens famulo, vt daret eleemosynam, consequatur indulgentiam, famulo eleemosynam non impendente.*
23 *An obtineatur Indulgentia, inchoato, sed non completo opere præscripto.*
24 *An cupiens indulgentiam sumere, debeat opus præscriptum per se ipsum adimplere.*
25 *An cupiens indulgentiam obtinere concessam visitantibus quinque Altaria, teneatur singula Altaria accedere.*
26 *An orans ante fores Ecclesiæ obtineat indulgentiam, si Ecclesiam ingredi nequeat.*
27 *An prætermittens aliquem actum, quem credebat non esse necessarium consequatur indulgentiam.*
28 *An indulgentia obtineri possit per opus internum.*
29 *An vno, & eodem actu, seu eadem oratione consequi possimus indulgentias diuersis vijs concessas.*
30 *Cuius grani consequatur indulgentiam, qui plura habet grana benedicta cum priuilegio eiusdem indulgentiæ.*
31 *An aliquis vno, & eodem tempore possit diuersis actibus consequi plures Indulgentias.*
32 *An aliquis possit sæpius eodem die consequi indulgentiam concessam visitantibus Ecclesiam tali die.*
33 *An qui non est consecutus indulgentiam propter aliquem actum, possit iterum actum præscriptum facere ad eam consequendam.*
34 *An volens Iubileum obtinere, debeat omnia pia opera præscripta vna, & eadem hebdomada præstare.*
35 *Ciuis Mediolanensis, qui primis duabus hebdomadis non obtinuit Iubileum, potest illud capere in loco, vbi Iubilei tempus nondum est elapsum.*
36 *Qui legitimus fuit impeditus primis duabus hebdomadis, potest Iubileum consequi transactis duabus hebdomadis.*

TRia principaliter quæram in hoc puncto. Primò, vtrum in eo, qui suscepturus est indulgentiam, requiratur Baptismus, & fides. Secundò, vtrum necessaria sit gratia. Tertiò vtrum præstare debeat opera ad consequendam indulgentiam præscripta.

PRIMA PROPOSITIO.

1 NEcesse est, vt susceptor indulgentiarum sit homo fidelis viator. Ratio est, quia concessio indulgentiarum est actus iurisdictionis; actus autem iurisdictionis exerceri non potest in eos, qui non sunt viatores, aut qui sunt infideles nondum baptizati; cum ipsi nondum sint subditi Ecclesiæ, aut Ecclesiæ membra.

2 Addo non solum infideles nondum baptizatos, verum etiam infideles baptizatos nõ videri capaces indulgentiæ. Nam participatio Indulgentiarum pertinet ad articulum communionis Sanctorum; huius autem communionis nõ videtur particeps, qui non est membrum Ecclesiæ; quomodo enim influxum Ecclesiæ percipiet, qui non est coniunctus, & vnitus Ecclesiæ per fidem, quæ est primum vinculum, quo Ecclesiæ membra connectuntur.

Ex quo patet hæreticos, & apostatas a fide non esse capaces indulgentiæ, videte S. Thomam in addit. ad tertiam partem quæst. 27. art. 1. Nugnum ibidem. Suarez disp. 52. sec. 1. Coninchum disp. 12. dub. 7. numero 37. & dubio 10. ad finem.

Obijcies contra propositionem. Indulgentiæ prosunt defunctis, & catechumenis, sed defuncti, & catechumeni non sunt viatores, fideles baptizati; ergo non est necesse, vt susceptor indulgentiarum sit homo fidelis viator.

Respondent Henriquez lib. 7 cap. 18. nu. 2. Corduba, Nauarrus, & alij apud Henriquez, quos etiam sequi videtur Emanuel

Emanuel Sà verbo Indulgentia, num. 2. Indulgentias prodesse catechumenis non per modum absolutionis, & iudicij directi, tanquam subditis Ecclesiæ; cum nondum sint subditi, sed per modum suffragij. Idem docet de Catechuminis in Purgatorio existentibus; cum enim Catechumeni in Purgatorio existentes computari possint inter mẽbra Christi, inferendum videtur catechumenos posse frui satisfactione Christi, & indulgentiis per modum suffragij. Hac de causa, inqnit Henriquez, offerri possunt missæ, & suffragia pro Catechumenis in Purgatorio existentibus; cum etiam ipsa Ecclesia tempore Paschatis, & Pentecostes pro catechumenis oret.

Ego verò cum Suarez disp. 53 sec. 4. nu. 8. Nugno in addit. q. 27 art. 3. Conincho loco citato dub. 10. ad finem, & alijs censeo, indulgentias non prodesse catechumenis. Ratio est, tum quia non est recepta consuetudo, & praxis cõcedendi Indulgentias catechumenis, aliisue Baptismi charactere carentibus, sed tantummodo fidelibus, quorum nomine illi propriè veniunt iuxta communem loquendi modum Ecclesiæ, qui fidei professionem in Baptismo fecerunt. Tum quia nullus videtur capax remissionis culpæ ex opere operato, nisi susceperit Baptismum; ergo neque videtur capax remissionis pœnæ per indulgentias, quæ prodesse videntur ex opere operato, nisi prius susceperit Baptismum.

Quid verò sentiendum sit de indulgentijs, quę applicantur defunctis, constabit ex infra dicendis; hic enim nobis sermo est de Indulgentijs, quæ hominibus in hac vita existentibus applicantur.

3 Quæres, vtrum indulgentiæ prodesse possint excommunicato.

Respondeo negatiuè, quamuis excommunicatus sit cõtritus. Ratio est, quia excommunicatus licet contritus, afficitur pœnis excommunicationis: vna autem ex pęnis excommunicationis est priuatio communium Ecclesiæ suffragiorum, & bonorum, quales sunt indulgentiæ, vt constat ex dictis de censuris disp. 2 q. 2 pun. 1. num. 12. ita Suarez disp. 51. sec 2. de indulgentijs to 4. & to. 5. de censuris disp. 12 sec. 3. num. 7. Vgolinus de censuris tabula 2. c. 9 in in principio Nugnus in additionibus q. 17 art. 1. post secundam conclusionem, versic. disputant, & alij, quàmuis Henriquez lib. 7. cap. 18. & alij putant, indulgentias prodesse excommunicato non existenti in peccato mortali. Idem sentire videtur Emanuel Sà verbo indulgentia, numero 3.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 IN susceptore indulgentiarum requiritur gratia. Ratio est tum quia non potest remitti pœna, nondum remissa culpa; obligatio enim ad pœnam æternam remanet, quandiu culpa mortalis manet, cum peccator dignus sit æterna pæna, quandiu peccati mortalis conscientiam habet. Tum quia de regulis iuris in 6. dicitur, venia non datur, nisi correcto. Tum quia sic habetur in Bulla Leonis X. de Indulgentiis edita anno 1518. ita Nauarrus de Indulgentijs notabili 17. num. 1. Sanctus Th. in parte in additionibus q. 27. art. 1. Nugnus ibidem concl. 1. Reginaldus loco citato num. 168. Emanuel Sà verbo indulgentia, num. 2. Valentia loco supra citato puncto 5. Corduba de indulgentiis lib. 5. q. 23. in principio Toletus lib. 6. cap. 27. num. 1. Viualdus de indulg. num. 11. & 20. Graffius, Henriquez, Coninchus, Suarez, & alij Doctores statim citandi.

5 Quæres primo, vtrum susceptor indulgentiarum debeat esse in gratia per confessionem.

Respondeo non esse necessariam confessionem, sed sufficere, vt suscepturus indulgentiam existat in gratia per cõtritionem, modo in Bulla non exprimatur confessio. Ratio est, quia existens in gratia per contritionem est capax indulgentiarum, nec superior concedens indulgentias requirit confessionem, vt suppono; ergo non est necessaria confessio. Ita Suarez disp. 52. sec 3. Nauarrus notabili 18. Reginaldus lib. 7. nu. 171. & alij DD. statim citandi.

Ex quo sequitur, contritum lucrari indulgentiam, quæ hoc modo conceditur. Qui hoc, vel illud fecerit, consequatur tantam indulgentiam; nam in huiusmodi concessione non exprimitur confessio.

Si vero in Bulla exprimatur confessio, vt si dicatur contritis, & confessis, non sufficit susceptorem esse in gratia per contritionem, sed necessaria est confessio, saltem si susceptor commisit peccatum mortale post confessionem. Ita Glossa in extrauaganti cap. Vnigenitus, Nauarrus loco citato, Graffius de indulgentijs cap. 9. num. 5. Coninchus disp. 11. dub. 7. num. 38. Reginaldus loco citato num. 171. Emanuel Sà verbo indulgentia num. 3. Caietanus, Durandus, & alij contra Suarez disp. 50. sec. 2. num. 4. & disp. 52. sec 3. num. 13. Panormitanum in cap. omnis de pęnitentia, & remissione, & alios asserentes sufficere contritionem cum proposito confitendi.

Sed ratio nostra est, tum quia indulgentiæ explicandæ sunt, vt in Bullis exprimitur; cum ergo in Bullis exprimatur confessio, & contritio, necessaria est confessio, & contritio. Tum quia in dubio non est recedendum a proprietate verborum. Tum quia particula, Et non est disiunctiua, sed coniunctiua, & copulatiua; dispositio autem copulata exigit vtriusque partis veritatem, seu existentiam vtriusque termini, lege si hæredi plures, ff. de conditionibus.

6 Dixi saltem quando susceptor commisit aliquod peccatum mortale post confessionem; nam si nullum mortale commisit post vltimam confessionem, aliqui Doctores existimant susceptorem indulgentiæ non obligari ad confessionem, nisi Summus Pontifex aliter declaret. Ratio est, tum quia susceptor indulgentiæ in proposito casu dici potest contritus, & confessus ad effectum consequendi indulgentiam; cum habitualiter perseueret in prima contritione, & confessione. Tum quia constat experientia aliquos Sacerdotes probos, & doctos non semper præmittere confessionem ad consequendam indulgentiam, licet in Bulla concedatur indulgentia plenaria contritis, & confessis. Quamobrem non est necesse in sententiam multorum Doctorum confiteri eo die, vel tempore, quo suscipiẽda est indulgentia; sed satis est, vt post vltimam confessionem pænitens non commiserit peccatum mortale, nec recordetur alicuius peccati mortalis nondum manifestati in confessione. Ita Sanctus Antoninus prima parte titulo 20. cap. 3 nu. 5 Graffius loco citato num. 9. Nauarrus loco citato, Reginaldus loco citato num. 172. Suarez disp. 52. sec 2. Coninch. dubio 7, nu. 38. & alij contra Nugnum in addit q. 27. art. 3 dubio 2. Bellarminum, Caietanum, & alios apud Emanuelem Sa verbo indulgentia numero 3. Quorum sententia in praxi videtur consulenda, ne pęnitens se periculo exponat non lucrandi indulgentiam.

7 Sed modo dubium est primo, vtrum ad consequendã indulgantiam facienda sit confessio peccatorum venialium, & peccatorum alias ritè confessorum, quando in Bulla exprimitur confessio ad consequendam indulgentiam; sed suscepturus indulgentiam existit in gratia, habetq; peccata tantummodo venialia.

Respondeo negatiuè cum Henriquez, Suarez, Nauarro, Reginaldo, & alijs locis statim citandis contra Nugnum, q 27 art. 1. dubio 1. Rodriquez in summa cap. 184. nu. 12. & alios, quos tacito nomine refert Emanuel Sà verbo indulgentia num. 19. modo in Bulla non exprimatur confessio venialium. Ratio est, quia quando in Bulla exprimitur confessio, sermo est de confessione respectu illius, qui conscientiam habet peccati mortalis, nisi aliud exprimatur; confessio enim simpliciter dicta ex communi vsu, & sensu Ecclesiæ censetur confessio mortalium. Ob id Ecclesia, sicut non solet præcipere confessionem venialium, ita neque consueuit confessionem venialium requirere ad consequendam indulgentiam.

Hoc tamen limita, modo Summus Pontifex aliter non declaret; nam indulgentiarum concessio vim habet à voluntate concedentis, & indulgentia tantum valet, quantum sonat.

8 Hinc patet differentia inter confessionem, & communionem, quando in Bulla exprimitur communio, & confessio; nam qui habet sola venialia, consequitur indulgentiam, si confessione omissa Eucharistiam sumat; non vero consequitur indulgentiam, si omissa Eucharistia, confiteatur venialia; Ratio est, quia sumptio Eucharistiæ requiritur tanquam conditio ad consequendam indulgentiam; confessio verò venialium non est necessaria, vt dictum est, nisi Summus Pontifex aliter declaret. ita Henriquez c. 12, Suarez disp. 51. sec. 3. & alij

9 Secundo dubium est, vtrum, qui tempore Iubilei confessus est peccata, sed incidit in aliquod peccatum mortale, vel recordatur alicuius peccati mortalis, antequam cætera opera in Iubileo præscripta adimpleat, teneatur iterum

rum confiteri peccatum post primam confessionem commissum, vel in præcedenti confessione oblitum, vt indulgentiam consequatur.

Respondeo iuxta sententiam nonnullorum Doctorum, quæ mihi probabilis videtur, non obligari ad nouam confessionem ex vi illius indulgentiæ obtinendæ; nam videtur adimpleuisse conditionem præscriptam in Iubileo cū semel rite confessus sit, consequenter videtur indulgentiam consequi, si de peccato mortali post vltimam cōfessionem commisso contritionis actum eliciat. Ita Nugnus in additionibus q.27. art.3. dub.4. & alij contra Suarez loco citato, Graffium, & alios locis citatis, Quorum sententiam censeo consulendam in praxi, ne quis exponat se periculo non lucrandi indulgentiam. Quam quam prima sententia speculatiuè probabilior videtur, & intelligenda est, quantum est ex vi indulgentiæ consequendæ præcisè; non verò ratione alterius tituli, vt ratione sumptionis Eucharistiæ; constat enim suscepturum Eucharistiam teneri ex præcepto diuino confessionem mortalium præmittere, vt patet ex dictis de Eucharistia.

10 Quæres secundò, vtrum qui præstat opera præscripta ad consequendam indulgentiam, debeat esse in gratia toto tempore, quo singula opera præstat.

Respondeo negatiuè, sed communiter sufficere, vt in gratia existat dum facit vltimum opus, quo posito conceditur indulgentia. Quamobrem qui tempore iubilei, in quo præscribitur ieiunium, & communio, ieiunat, dū existit in peccato mortali, consequitur Iubileum, si deinde communicet in gratia.

Rursus qui ad consequendam indulgentiam plures Ecclesias visitare debet, sed dum aliquas visitat, est in peccato, aut tunc committit aliquod mortale peccatum, lucratur indulgentiam, si constituatur in gratia, dum vltimam visitat. Ratio est, tum quia alioquin sequeretur paucos percipere indulgentias. Tum quia communi vsu constat hanc esse Summi Pontificis intentionem; cum Summus Pontifex non præcipiat omnia opera fieri in gratia. Tum quia opus præscriptum ad consequendas indulgentias nō debet necessario esse satisfactorium, aut applicare ipsas indulgentias; sed est conditio, qua posita, Summus Pontifex applicat indulgentias; ergo non est necesse, vt quodlibet opus fiat in gratia, sed sufficit vltimum opus in statu gratię fieri, vt eo posito, indulgentiæ applicentur. Tum quia opus præscriptum, licet in statu gratiæ non exerceatur, potest esse vtile per ordinem ad finem intentum in cōcessione indulgentiæ, cum possit excitare ad pietatem, & deuotionem, & ad obtinendum id, quod Summus Pontifex a Deo intendit obtineri; Deus enim frequenter etiam exaudit peccatores volentes se ad Deum conuertere, ergo non est necesse omnia opera ad consequendum Iubileum præscripta præstari in statu gratiæ. ita Suarez disp. 52. sect. 2. num 7. & sec 5. num.8. Nauarrus de indulgentijs notabili 19 num.17 & notabili 32. nu. 47. Graffius de indulgentiis cap 5 num.48. Henriquez de indulgentijs c.9. Naldus verbo indulgentia num.7. Corduba lib 5 q.24. columna 1. pag mihi 446. Valentia loco citato puncto 5. ad finem, Emanuel Sà verbo indulgentia num.2. Viualdus de indulgentiis titulo 9 num.23. Toletus lib.6. cap.27 nu.3. vbi refert Syluestrum, & alios, Nugnus q.27. art. 1. versic. aliud dubium, & art.3. dub.5. sub finem. & dubio 8. Coninchus loco citato dub.7. nu.37. & 39. Reginaldus loco citato nu. 173. ad finem, & nu. 180. Armilla, Canus, & alij apud præcitatos Doctores contra Caietanum to.1. opusculorum tractatu 10. q.2. & tract 15. nu.9.

Obijcies, opera facta in peccato mortali non videntur apta ad applicanda merita Christi ergo necesse est, vt omnia opera præscripta ad consequendam indulgentiam prętentur in statu gratiæ.

Respondeo opera facta in peccato mortali ex se nō sufficere ad applicanda merita, & satisfactiones Christi, sufficere vero, quatenus coniunguntur cum vltimo opere præstito in statu gratiæ.

11 Hinc sequitur ieiunantem obtinere indulgentiam, quæ conceditur ieiunanti tali die, etiam si contingat ieiunanti illo die peccare mortaliter, vel perseuerare in peccato antea commisso, modo in fine diei sufficienter doleat de peccato, illiusq; remissionem obtineat. Ratio est, tum quia cum perficiat opus in gratia, censetur adimplere conditionem, sub qua concessa est indulgentia, & censetur sufficienter dispositus ad recipiendam indulgentiam, quāuis obtineat remissionem peccati in eo solum instanti, in quo moraliter consumatur opus requisitum ad indulgentiam; Tum quia Summus Pontifex non requirit gratiam toto ieiunij die. Ita Suarez disp.52. sec.2. num 9. Nugnus loco citato versic. in hoc dubio pag. 471. & alij, quibuscum.

12 Obserua opus ieiunij tunc censeri moraliter consumatum, quando ventum est ad eum statum, vt non amplius supersit tantum temporis, quo naturaliter exerceri possit actio comestionis sufficiens ad frangendum ieiuniū; consequenter in eo instanti obtineri videtur indulgentia cōcessa ieiunantibus, vt patet in simili de martyrio, quod diximus conferre suum effectum in eo instanti, in quo recipitur cruciatus illatiuus mortis, quæ naturaliter euitari non potest, Idem aliqui docent de Religioso, quem plenariam indulgentiam concessam morientibus in Religione consequi putant in eo instanti, in quo peruenit ad eum statum, in quo mortem naturaliter euitare nequit; tunc enim censetur completa conditio, seu effectus in ordine ad consequendam indulgentiam. Alij verò consequi dicunt in eo instanti, in quo desinit; quia tunc solum completur conditio, & decedens est capax indulgentiæ, licet in eo instanti anima separata non possit recipere primam gratiam, & remissionem peccatorum iuxta supradicta de Baptismo, & de Sacramentis in genere.

13 Quæres tertiò, vtrum, qui præstitit omnia opera bona, vel saltem vltimum opus præscriptum in Bulla ad consequendam indulgentiam, dum existeret in peccato mortali, consequatur indulgentiam remoto peccato per pęnitentiam.

Respondent affirmatiuè Syluester verbo indulgentia, num.7. Paludanus dist.20.q.4. Henriquez lib.7.c.9. num.3. & alij. Ratio est, quia sicut per pœnitentiam reuiuiscit quodammodo satisfactio Sacramentalis facta in statu peccati, ita reuiuiscere videtur indulgentia, quatenus pendet ex opere operato Christi, & Sanctorum, quod applicatur viatoribus per indulgentias. Hæc opinio probabilis est, sed non certa, cum non constet applicationem indulgentiæ remanere in acceptatione Dei, donec tollatur peccatum.

Quamobrem oppositam sententiam censeo probabiliorem, quam sequitur Suarez disp 52. sec.2. nu. 13. Coninch. disp.12. dub.7. num 37. Nauarrus de indulgentijs notabili 17. num.2. & notabili 19. sub finem. Reginal. lib. 7. num. 169. Nugnus in additionibus q. 27 art. 1. ad finem. Emanuel Sa verbo indulgentia num.2. & alij. Ratio est, tum quia thesaurus indulgentiarum solis Dei amicis aperiri videtur, vt patet ex secunda propositione. Tum quia indulgentiæ tantum valent, quantum exprimitur; sed in concessione indulgentiæ non exprimitur eam obtineri recedente fictione, seu peccato; ergo recedēte fictione, seu peccato, non recipitur indulgentia. Tum quia indulgentia cōceditur per applicationem Thesauri; Thesaurus autem applicatur pro tempore, quo adimpletur opus præscriptum, non vero pro tempore, quo fictio recedit, nisi Summus Pontifex aliter intendat applicare. Tum quia reuiuiscentia videtur propria Sacramētorum, quibus efficacius applicantur merita Christi, quam per indulgentias. Tum quia sicut Sacramenta non reuiuiscunt quando in ipsorum susceptione appositum fuit impedimentū repugnans substantiæ Sacramenti, ita neque reuiuiscit indulgentia, cuius essentiæ repugnat existentia in statu peccati mortalis; cum indulgentia tota consistat in remissione pœnæ, quam implicat auferri remanente culpa. Hinc patet responsio ad rationem Henriquez, & aliorum.

TERTIA PROPOSITIO.

14 Necesse est, vt qui suscepturus est indulgentiā, præstet ea quæ præscripta sunt a Superiore in concessione indulgentiæ. Ratio est, quia Superior concedit indulgentiam, sub conditione talis operis; si ergo opus pręscriptum non adimpleatur, non obtinetur indulgentia; cū dispositio non subsistat non adimpleta cōditione, sub qua facta fuit. Ita S.Tho in addit q.27 art.3. Nugnus ibidem. Nauarrus de Indulgentiis notabili 19. nu.1. Henriquez de indulgentijs c. 10. num.3. Graffius de indulgentijs c.4.5 nu. 32. Corduba lib.5. q.23. Valentia loco supra citato puncto 5. sub finem. Viualdus loco citato. Toletus loco citato cap.27. numero 2. Paludanus, & Diuus Antoninus apud

Regi-

Reginaldum loco citato numero 176. & 177.

Hinc sequitur solutio multorum casuum.

15 Primo eum non consequi indulgentiam, qui non facit opus honestum præscriptum ad consequendam indulgentiam (opus enim, quod præscribitur ad consequendam indulgentiam, debet esse honestum; alioquin non esset aptum ad consequendum finem intentum.

Ex quo fit, vt faciens eleemosynam solum ob vanam gloriam non consequatur indulgentiam concessam faciēti eleemosynam; nam talis actus non est honestus, neque redundat in honorem Dei, seu ad finem intentum. ita Corduba lib. 5. q. 12. & q. 15. versic. tertia propositio. Valentia to. 4. disp. 7. q. 20. puncto 5. ad finem. Nauarrus de indulgētijs notabili 19. nu. 6. & notabili 32. nu. 45. Coninchus loco citato dubio 8. Reginaldus lib. 7. nu. 188. Nugnus q. 27. art. 3. dubio 5. conclusione 2. Suarez, & alij communiter. Secus dicendum est, si eleemosyna, vel alius actus honestus præscriptus ad consequendam indulgentiam fiat non solum ob vanam gloriam, seu cum peccato veniali, verū etiam ob finem honestum, vt si quis det eleemosynam, vel Missam audiat, non solum ob vanam gloriam, verum etiam in Dei gloriam, & ad obtinendam indulgentiam; sicut enim talis actus sufficeret ad satisfaciendum præcepto, ita sufficere videtur ad obtinendam indulgentiam; cū præstari videatur id, quod præscriptum est ad obtinendam indulgentiam. Ita Coninchus, Corduba, Suarez, & Nugnus saltem ex parte, Quamuis aliqui oppositum sentire videantur.

16 Secundò, adolescentes, qui nondum peruenerunt ad 21. annum, nondumque ex præcepto Ecclesiæ tenentur ad ieiunium non consecuturos Iubileum, nisi ieiunent, quoties in Iubileo præscribitur ieiunium.

Obserua tamen licitum esse vesci ouis, & lacticinijs iuxta locorum consuetudinem, quoties pro consequendo Iubileo perscribitur ieiunium extra Quadragesimam. Ratio est, tum quia abstinentia ab ouis, & lacticinijs non est de essentia ieiunij, nisi alibi contrarium per consuetudinem receptum sit. Tum quia sicut qui vouit ieiunium singulis diebus Lunæ, aut Sabbathi, adimplet obligationē ieiunij. licet illis diebus vescatur ouis, & lacticinijs, ita sufficienter adimplet ieiunium in Iubileo præscriptum, qui non abstinet ab ouis, & lacticinijs, sed a multiplici refectione iuxta locorum consuetudinem. Ita Henriquez cap. 10. num. 4. & c. 13. ad finem. Caietanus secunda secundæ q. 147. art. 7. Medina, & alij apud Henriquez loco citato contra Couaruuiam lib. 4. Variarum cap. 20. nu. 75. Grassium loco cit. nu. 35. & alios.

17 Tertiò sequitur eos, qui non confitentur tempore Iubilei, vel prætermittunt aliud opus præscriptum, non consequi Iubileum, licet illud prætermittant ex iusto impedimento, vel impotentia; modo aliud in Bulla non exprimatur, aut modo non fiat commutatio in aliud opus piū, iuxta mentem, & concessionem Summi Pontificis verbis expressam. Ita Doctores citati cum Bellarmino, & aliis apud Emanuelem Sà verbo indulgentia sub finem, quamuis oppositum ex parte sentire videatur Reginal. l.b. 7. nu. 172. & 185. Nauarrus in Miscellaneo de oratione numero 92. & 94.

18 Quartò, Indulgentiam, quando in Bulla præscribitur eleemosyna, non solum obtineri ab eo, qui magnam impendit eleemosynam; verum etiam ab eo, qui modicam, & exiguam erogat per se, vel per alium, siue eroget extremè indigenti, siue alteri non tanta egestate laboranti.

Hoc tamen limita, nisi in bulla demandetur eleemosyna pro cuiusque facultate; tunc enim constat maiorem eleemosynam impendendam esse a diuite, quam ab egeno; alioquin non adimpleretur opus, seu conditio, sub qua concessa est indulgentia. ita Grassius loco citato num. 30. Suarez disp. 52. sec. 7 & sec. 8. num. 5. & 6. Corduba l.b. 5. q. 29. in principio. Emanuel Sà verbo indulgentia num 4. Henriquez c. 10. & alij contra Nauarrum notabili 31. de indulgentijs nu. 34. & 35. & Reginaldum lib. 7. num. 187. aliter sentientes de eleemosyna; putant enim diuitem, quando præscribitur eleemosyna indeterminata, teneri multum erogare iuxta suæ personæ statum,

Nos vero dicimus, quando ad consecutionem indulgentiæ non præscribitur eleemosyna pro cuiusque facultate, sed simpliciter, indulgentiam ita obtineri ab eo, qui modicam tradit eleemosynam, ac ab eo, qui præbet ingentem; quatenus tamen spectat ad meritum, non æqualiter meretur, qui exiguam, & qui magnam facit eleemosynam, vt per se patet.

19 Quintò sequitur Ciuem Mediolanensem, ita consequi indulgentiam visitando Ecclesiam Metropolitanam, in qua exposita est indulgētia, sicut eam consequitur, qui longum suscipit iter ad eam Ecclesiam visitandam, vterq; enim facit opus præscriptum ad consequendam indulgentiam, Ciuis tamen Mediolanensis non æqualiter meretur, vt per se patet. ita Grassius de indulgentijs c. 5. num. 60. & cap. 7. nu. 3. Suarez disp. 52. sec. 8. nu 3. & 6. Corduba lib 5. q 31. propositione 1. pag. mihi 463. Maior. Felinus, & alij apud Grassium loco citato contra nonnullos alios apud Cordubam q. 29. pag mihi 459.

Ex quo patet, visitantem Ecclesiam, ita indulgentiam lucrari, licet propè Ecclesiam commoretur, ac qui longè distat, & longum carpit iter ad Ecclesiam visitandam; cum vterque præstet opus præscriptum. ita S. Thomas in additionib' q. 25. ar. 2. ad quartum. Nugnus ibid. ar. 3. dub. 6. Suarez. Corduba, & alij locis citatis.

20 Sextò, eum, qui partem operis iniuncti adimpleuit aliis omissis, non consequi indulgentiam in totum, vel in partem, nisi aliter in Bulla exprimatur. Ratio est, quia Superior non concedit partem indulgentiæ pro parte operis, sed ad consequendam indulgentiam totum opus requirit; ergo qui totum opus non adimplet, nullam consequitur indulgentiæ partem. Sicut relictum, vel promissum sub pluribus conditionibus non debetur non adimpletis omnibus conditionibus. L. Cui fundus ff. de conditionibus, & demonstrationibus. ita Nauarrus de indulgentiis notabili 9. nu 4. & notab. 18. nu. 17. Suarez disp. 52. sec. 5. nu. 3. S. Antoninus, Paludanus, & alij apud Nauarrum loco citato, Reginaldus lib. 7. num 177 & 184. Coninchus disp. 12. dub. 7. nu. 38 contra nonnullos alios, quorum sententiam improbabilem putat Coninchus loco citato.

Dixi, nisi aliter in Bulla exprimatur; constat enim aliter dicendum esse, si aliter in Bulla exprimatur; cum indulgentiæ tantum valeant, quantum sonant, & vim habeant à voluntate concedentis, vt in simi i patet in extrauaganti, Vnigenitus, de pœnitentijs, & remissionibus, de illis, qui anno Iubilei, postquam arripuerunt iter Romam versus causa consequendæ indulgentiæ, legitimè impediti, non potuerunt Romam peruenire, aut Ecclesias præscriptas visitare.

21 Grauior difficultas est, vtrum prætermittens leuem partem operis iniuncti consequatur fructum indulgētię, vt si ad consequendam indulgentiam iniunctum sit ieiunium, & aliquid modicum degustetur, quod non est sufficiens ad peccatum mortale contra præceptum ieiunij. Vel si ad consequendam indulgentiam iniunctum sit Missæ Sacrificium, sed omittantur aliquę cęremoniæ, vel pars aliqua minima Missæ.

Respondeo cum Suarez disp. 52. sec. 5. num. 3. rem dubiā esse; tamen probabilius sustineri posse, non impediri fructum indulgentiæ, prætermissa tantummodo parte, quæ leuis sit in se, & respectu operis iniuncti. Ratio est, tum quia parum pro nihilo reputatur; Tum quia posita leui omissione præceptum simpliciter adimpleretur, si de tali re cōditum esset præceptum; ergo censetur etiam sufficienter adimpleri opus iniunctum ad obtinendam indulgentiam. Tum quia Summi Pontificis benignitas, & clementia ferre non videtur, vt indulgentiæ fructu defraudetur, qui leuem iniuncti operis partem prætermittit, modo pars sit leuis in se, & respectu operis iniuncti: paruitas enim materiæ non solum consideranda est secundum se, & absolutè; sed etiam respectiuè ad opus iniunctum, vt bene docet Suarez loco citato, Sanchez, & alij, quos in simili retuli in tractatu de legibus; fieri enim potest, vt omissio aliqua sit in se absolutè leuis materia; nihilominus grauis cēseatur si respectiuè ad opus iniunctum consideretur. Quāobrem si concedatur indulgentia recitanti orationem Dominicam, & Angelicam post communionem, prętermittens orationem Angelicam, absque dubio non consequitur indulgentiam; quia omissio orationis Angelicæ, vel Dominicæ, licet in se sit leuis, nihilominus per ordinem ad opus iniunctum censetur pars magna, & notabilis.

22 Septimò sequitur eum, qui mandauit, seu præcepit famulo, vt daret eleemosynam pauperi, non consequi indulgentiam concessam tradentibus eleemosynam, si famulus eleemosynam non impendat; non enim præstat

opus

opus præscriptum ad consequendam Indulgentiam, ita sentire videntur DD. supra citati contra Emanuelem Sa verbo indulgentia nu.4.

23 Octauò Indulgentiam non obtineri inchoato, sed non completo opere præscripto ad consequendam indulgentiam; non enim censetur factum opus præscriptum ad consequendam indulgentiam, & dispositio conditionalis non sortitur effectum nondum adimpleta conditione.

Ex quo fit, vt indulgentia, quæ conceditur exempli gratia, traiicientibus mare cum vexillo crucis, non obtineatur ab eo, qui non transfretat, sed tantummodo sumit crucem, aut aliquam itineris partem peragit; si verò indulgẽtia concedatur sumentibus crucem, eam statim consequitur, qui crucem sumit, etiam si vltra non progrediatur; censetur enim sufficienter præstitisse opus præscriptum. Idem dicendum est, si concedatur indulgentia euntibus; hæc enim obtinetur in via ob allatam rationem, nisi ex cõiecturis appareat requiri effectum, seu terminum viæ, vt si dicatur euntibus Domum Lauretanam, concedimus indulgentiam plenariam, ita Nauarrus notabili 32. de indulgentiis nu.49. Reginaldus lib.7.nu.178. Nugnus q. 27. art. 1. versic. in hoc dubio, & alij.

24 Nono, eum, qui cupit indulgentiam sumere, debere opus præscriptum per se ipsum adimplere; nam Superior censetur sub hac conditione indulgentiam concedere, & verba accipienda sunt prout sonant, nec sunt extendenda vltra sui tenoris metas. Quamobrem qui coronam curat per alterum recitari, aut Ecclesiam visitari, non consequitur indulgentiam concessam recitantibus Beatissimæ Virginis coronam, aut visitantibus Ecclesiam; nam istæ sunt actiones personales. Secus dicendum videtur de eleemosyna, quæ si per alium fiat, censetur facta per eum, cuius nomine fit, vt patet a simili ex dictis de satisfactione, ita Nauarrus in Miscelaneo de Rosario Beatissimæ Virginis, quem sequitur Reginaldus lib.7.nu.183. & alij quos retuli illatione 4.

25 Decimò, eum, qui cupit obtinere indulgentiam concessam visitantibus quinque altaria, non teneri ad singula accedere, sed posse, dum existit in eadem Ecclesia, & in eodem loco indulgentiam consequi orãdo versus quinque altaria; sic enim sufficienter adimplet opus præscriptum. Ita Graffius loco citato nu.54. Emanuel Sa loco citato nu.6. Azorius, & alij, quos in simili retuli de horis Canonicis.

26 Vndecimo indulgentiam concessam visitantibus Ecclesiam, vel orantibus in Ecclesia obtineri ab eo qui accedit ad Ecclesiam; sed cum nequeat ingredi corporaliter præ hominum concursu, & multitudine, orat ante fores Ecclesiæ; nam iuxta communem loquendi modum censetur Ecclesiam visitare, vel orare in Ecclesia, etiam si oret in Cæmeterio. ita Suarez disp. 52. sec. 1. Corduba quæst. 21. Rodriquez c. 184. nu.9. Graffius loco citato, & alij contra Pinellum de indulgentijs, & nonnullos alios.

27 Duodecimo, eum, qui prætermittit aliquem actum, quem iuxta probabilem, vel etiam iuxta probabiliorem opinionem credebat non esse necessarium ad consequendam indulgentiam, non consequi indulgentiam, si talis actus re ipsa necessarius est ad lucrandam indulgentiam. Ratio est, quia non præstat opus præscriptum ad consequendam indulgentiam, nec communis error supplet defectum; cum nullum graue incommodum publicum sequatur, ratione cuius dicendum sit, Summum Pontificẽ rationabiliter consentire, & supplere defectum; sicut constat supplere iurisdictionem interueniente communi errore, & titulo colorato, aut probabili opinione. ita Graffius c.5. nu.65. Marianus Socinus in cap. Nostro nu 77. Sanch. Suarez, Lessius, Gutierez, Coninchus, & alij, quos retuli de Matrimonio, cui astitit Sacerdos, qui communi errore existimabatur Parochus.

28 Decimotertio indulgentiam obtineri posse per opus aliquod internum, si Summus Pontifex Indulgentiam cõcedat sub onere præstandi opus internum. Ratio est, tum quia qui præstat opus à Superiore præscriptum, consequitur indulgentiã concurrentibus aliis conditionibus. Tum quia experientia constat Summum Pontificem concedere aliquando indulgentiam facientibus examen conscientiæ, aut iis, qui in mortis articulo nomen Iesus interius inuocant, cum ore nequeunt inuocare. Tum, quia si Summus Pontifex non potest concedere indulgentiam elicienti actum internum, maxime quia Ecclesia non pôt iudicium de internis exercere; sed hæc ratio non obstat; cum Ecclesia in proposito casu non exerceat iudicium de actu interno, sed illum requirat tanquam conditionem ad consecutionem indulgentiæ, & sufficiat, vt adimpletio talis conditionis sit nota Deo; ergo per actum internum indulgentia potest obtineri, ita Suarez disp.52. sec.5. n.5. & alij.

29 Quæres primò, vtrum vno, & eodem actu, seu eadem oratione consequi possimus Indulgentias diuersis viis concessas, vt si quis habeat plura grana benedicta in diuersis benedictionibus, & in singulis benedictionibus concessus sit annus indulgentiæ recitanti Dominicam orationem, possit Dominicam orationem semel recitando lucrari plures annos indulgentiæ iuxta numerum granorum benedictorum in diuersis benedictionibus.

Respondet Corduba q. 35. de indulgentiis pag. mihi 469. Graffius loco cit. nu. 55. Astensis, & Hostiensis apud præcitatos DD. lucrari indulgentias diuersis vijs cõcessas. Idem sentire videtur Emanuel Sa verbo Indulgentia nu. 18. vbi asserit facientem opus, pro quo duo Summi Pontifices concesserunt indulgentiam viginti dierum, consequi indulgentiam quadraginta dierum. Ratio est, tum quia hæc videtur intentio concedentis. Tum quia sicut habens plures Bullas, quibus conceditur facultas obtinendæ plenariæ absolutionis in articulo mortis præsumpto, potest in vno mortis articulo præsumpto frui priuilegio virtute vnius Bullę, & in alio articulo frui priuilegio alterius, ita habẽs plura grana potest plures indulgentias lucrari.

Suarez vero disp. 52. sec.8. n. 10. Gabriel dist. 45. q. 3. nu. 3. & alii putant vno, & eodem actu obtineri non posse plures indulgentias diuersis viis concessas.

Mihi dicendum videtur standum esse intentioni concedentis indulgentias. Cum enim hæc quæstio fere coincidat cum illa, qua quæritur vtrum aliquis possit uno actu satisfacere pluribus obligationibus, & ad illam quæstionẽ responderimus standum esse intentioni legislatoris, vt est Sanchez in summa lib. 1. c. 14. nu. 8. & aliis, ostendimus in tractatu de legibus, ita ẽt in proposito casu standum esse censeo intentioni concedentis, à quo pendet concessio indulgentię; intentionem autem concedentis existimo esse, ut pro qualibet indulgentia consequenda singuli actus, & singula opera prẽstentur, ut patet a simili ex eo, cui a Confessario sæpius eadem oratio, uel idem opus imponitur in satisfactionem, quem non posse vna, & eadem orationis recitatione, uel eodem opere semel tantum prẽstito satisfacere obligationi sibi iniunctæ superius ostendimus. ita Coninchus loco cit. dubio 9. n. 42. Suarez loco cit. Gabriel, & alij Idem sentire uidentur Scotus, Paludanus, Panorm. & alij, quos in simili citat, & sequitur Paulus Fraxinellus de obligationibus Sacerdotum sec.6 argumento 6.

Ad primam rationem in contrarium patet responsio ex opposita ratione a nobis allata: illa enim non uidetur intentio Summi Pontificis.

Ad secundam negatur consequentia; nam inde non infertur unico actu obtineri plures indulgentias, sed potius plures obtineri ob diuersos actus.

30 Rogabis cuiusnam grani consequatur indulgentiam, qui plura habet grana benedicta cum priuilegio eiusdem indulgentiæ.

Respondeo cum Suarez loco cit. nu. 10. lucrari indulgẽtiam, ad quam consequendam suam determinauit intentionem; cum enim indulgentia concessa sit in gratiam, & fauorem nostrum, liberum nobis est illam lucrari. Qui uero ad nullam particularem indulgentiam determinauit intentionem, lucratur ratione omnium simul eandem quantitatem: cum enim præstet opus præscriptum ad consequendam indulgentiam cum intentione consequendi indulgentiam, ut suppono, nec sit maior ratio, cur potius ratione vnius grani, quam alterius consequatur indulgentiam, dicendum videtur lucrari ratione omnium, si prę stet opus in singulis granis præscriptum ad consequendam tantam indulgentiam. Idem sentire videtur Sanchez in summa lib. 1. c. 14. nu 8. Videte, quæ in simili dixi de legibus quęst. prima puncto 9. dum loquerer de intentione requisita ad satisfaciendum præceptis. Ex ibi dictis licebit etiam colligere quamnam indulgentiam consequatur qui plura habens grana cum priuilegio diuersarum indulgentiarum præstat aliquod opus animo consequendi omnes indulgentias, sed opus non est sufficiens ad consequendas omnes Indulgentias, sed diuersa opera requirantur, vt suppono.

31 Quæres secundò, vtrum aliquis possit vno, & eodem tempore diuersis actibus consequi plures indulgentias, exempli gratia, vtrum qui eodem tempore Missam audit, & simul recitat horas canonicas, possit percipere indulgentias concessas audientibus Missam, & recitantibus diuinum officium.

Solutio istius difficultatis, quam nullus adhuc, quem ego legerim, pertractauit, colligi potest ex illa quæstione, qua quæritur vtrum aliquis possit vno, & eodem tempore diuersis actibus satisfacere pluribus præceptis. Ad quam difficultatem, sicut alias respondimus affirmatiuè, ita etiã ad præsentem affirmatiuè respondendum videtur quoties vnus actus non impedit alium, sed vterque simul subsistere potest. Ratio est, tum quia sicut aliquis potest tempore Missæ in die Festo recitare preces, ad quas tenetur ratione voti, vel ordinis, vel pœnitentiæ, vel alterius præcepti, vt patet ex dictis de præcepto Missæ, & de horis Canonicis, & sicut inquit Sanchez loco citato nu. 12. & alij, quos retulimus de horis Canonicis, potest aliquis eodem tempore plures Missas audire, quæ in diuersis altaribus in eadem Ecclesia existentibus eodem tempore celebrantur, cum possit moraliter omnibus assistere cum deuotione, & attentione ad Deum; ita etiam potest eodem tempore cõsequi plures indulgentias pluribus actibus respondentes, si eodem tempore plures actus præstet; dicitur enim præstare opera præscripta ad plures indulgentias consequendas, tũ quia sicut se habet vnũ opus ad vnam indulgentiã, ita duo ad duas. Nec obstat circunstantia eiusdẽ, vel diuersis tẽporis; cum hæc sit extrinseca actibus, qui præstantur.

32 Quæres tertio, vtrum aliquis possit sæpius eodem die consequi indulgentiam concessam visitantibus Ecclesiam tali die, vt si visitantibus Ecclesiam Metropolitanam feria sexta, vel a primis vesperis vsque ad secundas.

Respondeo affirmatiuè, modo indulgentia concessa sit absque temporis determinatione, vt si in concessione indulgentiæ absolutè dicatur, Quicunque visitauerit Ecclesiam Metropolitanam, consequatur talem indulgentiam. Ratio est, quia, qui præstat opus præscriptum ad consequẽdam indulgentiam, illam consequitur; cum autem sæpius possit quis eodem die opus præscriptum ad obtinendam indulgentiam præstare, sequitur aliquem posse sæpius eodem die indulgentiam consequi; Quamuis aliqui ex Doctoribus statim citandis oppositum sentiant.

Ex quo sequitur eum, qui sæpius eadem die visitat Ecclesiam, toties indulgentiam consequi, quoties prudenter, & deuotè adit Ecclesiam, ita vt dicatur illam visitare. Secus si tantummodo Ecclesiam ingrediatur, & statim exeat; Ratio est, tum quia alioquin posset millies indulgentiam lucrari ingrediendo, & egrediendo, quod videtur superfluum, & irrisorium: Tum quia moraliter loquendo, non videtur Ecclesiam visitare.

Dixi in responsione tertij quæsiti, quando indulgentia concessa est absque temporis determinatione; nam si indulgentia concessa sit cum determinatione, & explicatione temporis, exempli gratia, ad vnum, vel paucos dies, censeo huiusmodi indulgentiam concessam esse pro vna tantum vice, nisi aliud exprimatur. Ratio est, quia breue tempus præscribitur, vt ostendatur nõ posse sæpius eandem indulgentiam obtineri. ita S. Thom. in addit. q. 25. art. 2. ad quartum. Nauarrus de indulgentiis notabi. 31. num. 36. Corduba lib. 5. q. 33. propositione vnica. Toletus lib. 6. c. 28. ad finem. Emanuel Sa verbo Indulgentia nu. 7. Reginaldus lib. 7. nu. 155. Nugnus in additionibus q. 27. art. 4. post tertiam difficultatem. 6. alia difficultas; Henriquez c. 11. num. 1. Graffius in additionibus ca. 5. num. 53. Suarez disp. 57. sec. 2. Sanchez, & alij, quos in simili supra retuli de absolutione casuum reseruatorum, dum quærerem, an aliquis posset, obtento semel Iubileo intra quindecim dies, illud iterum lucrari intra quindecim dies, & iterum absolui a casibus reseruatis contractis post Iubileum prima vice obtentum.

33 Quæres quarto, vtrum qui non est consecutus indulgentiam per aliquem actum, possit iterum actum præscriptum facere ad consequendam indulgentiam.

Respondeo affirmatiuè, modo nondum elapsum sit tempus ad consequendam indulgẽtiam. Ratio est quia adhuc est capax indulgentiæ, & præstat actum ad illam consequendam, vt suppono; ergo illam consequitur ita Nauarrus de indulgentiis notabili 32. nu. 47. & alij.

34 Sed modo difficultas est primò, vtrum volens Iubileum obtinere debeat omnia pia opera ad consequendũ Iubileum præscripta præstare vna, & eadem hebdomada, ita vt si aliqua præstet in prima, & aliqua in secunda hebdomada non consequatur Indulgentiam.

Prima opinio est Henriquez lib. 7. de indulg. c. 11. nu. 2. vbi loquitur in hæc verba: Si quis prima hebdomada ieiunauit, & dedit eleemosynam, non satis est, vt in secunda hebdomada solum communicet, sed omnia opera intra vnam hebdomadam expleri debent. Idem innuere videtur Sanchez in opere morali lib. 4. c. 54. num. 28. & Didacus Nugnus 3. parte in additionibus q. 27. ar. 3. dubio 5. ad finem, & alij. Ratio est, tum quia Iubileum non obtinetur, nisi præstentur ea, quæ in Bulla præscribuntur a Summo Pontifice: Summus autem Pontifex præscribere videtur, vt hæc omnia fiant vna, & eadem hebdomada, dicitur enim qui feria 4. 6. & Sabbato alterius ex duabus hebdomadis ieiunauerint, pariterque peccata sua confessi, & Sanctissima Communione refecti fuerint &c. vbi notanda est illa particula, Pariter, & illa particula, &, quæ significant coniunctionem, & vnionem in eadem hebdomada. Tum quia non licet vno, vel altero die vnius hebdomadæ ieiunare translato secundo, & tertio ieiunio in sequentem hebdomadam; ergo neque licet aliqua pia opera præstare in vna hebdomada, & alia in secunda.

Secunda opinio est, vt audiui, nonnullorum Patrum doctissimę Societatis Iesu, asserentium non opus esse, vt omnia pia opera pręstentur in vna, & eadem hebdomada.

Multis rationibus meo iudicio comprobari potest hæc opinio. Tum quia iuxta communem sententiam licitum est in prima hebdomada ieiunare, eleemosynam facere, Ecclesias visitare, delata confessione, & communione in proxime sequentem Dominicam diem, quamuis hæc præcipuè in Iubileo præscribantur, vt docet Nauarrus de Oratione Miscel. 95. Rodriquez summa 1. parte cap. 184. num 14. Sanchez loco citato ex parte, & ita vsu receptum videtur. ergo necessum non est, vt omnia opera præstentur in vna, & eadem hebdomada.

Neque obstat dicere hoc esse speciale in communione ob peculiarem Summi Pontificis concessionem; nam Sũmus Pontifex peculiariter, & expresiè concedit hoc solũ recipientibus Iubileum Romę, non vero alibi, & tamen fideles extra Vrbem nullo eos remorante scrupulo differre solent communionem in sequentem hebdomadam. Præterea quid respondebitur ad id, quod dictum est de Confessione, quæ est opus principaliter præscriptum in Iubileo. Tum quia licet interesse processioni prima hebdomada, & in secunda præstare reliqua pia opera a Summo Pontifice præscripta, vt clarè constat ex illis verbis, qui processioni interfuerint, vel Ecclesiã, seu Ecclesias saltem semel visitauerint &c. ergo non est necesse, vt omnia pia opera fiant eadem hebdomada. Tum quia, qui facit aliquid secũda hebdomada, dicitur illud facere altera ex duabus hebdomadis, vt præscribitur in Bulla; ergo consequitur Iubileum. Tum quia Summus Pontifex valde cupit fideles participes fieri huius pretiosissimi Thesauri: Ergo possumus ipsius mentem benignè, & amplè interpretari quantum fieri potest seruata verborum proprietate, vt fideles Summi Pontificis voluntati morem gerere, & commodius obedire possint; facta autem hoc modo interpretatione seruatur verborum proprietas, & commodius Sũmi Pontificis voluntas adimpletur. Tum quia non potest sufficiens ratio in contrarium afferri.

Ad primam rationem in contrarium respondetur, sufficiẽter pstari opera præscripta, quauis hebdomada fiãt. Neque obstant illæ particulæ; & pariter, nã explicari debent disiunctiuè, & relatiuè ad particulas, vel, ita vt sit sensus, Qui prima, vel secunda hebdomada interfuerit pcessioni vel Ecclesiam, aut Ecclesias visitauerit altera ex duabus hebdomadis, consequatur indulgentiã &c. Præterea si illa particula, pariter, connecteret opera in eadẽ hebdomada, connecteret ẽt in eadẽ die, in qua ieiunandũ est. quod nullus admittit. Rursus nõ obstat illa particula, Altera, nõ. n. apponitur restrictiuè, & limitatiuè ad restringẽdã facultatẽ pstãdi pia opera in vna, & eadẽ hebdomada, sed ampliatiuè, vt in prima, vel secunda hebdomada fiant, & ne vltra primam, vel secundam hebdomadam differantur.

Ad secundam responderi potest primo, hoc esse peculiare in ieiunio, quod præscribitur ad modum sacrorum temporum, quæ ieiunio eiusdem hebdomadæ coluntur.

Secundò respondetur hoc idem dici põt de ieiunio, quod de

de reliquis operibus asseritur, quæ non necessario præstanda sunt vnica hebdomada.

Hæc opinio probabiliter sustineri posse videtur, quamquam oppositam in praxi, præcisa aliqua necessitate, vel rationabili causa, censeo consulendam. Tum quia tutior est: Tum quia grauissimorum Doctorum auctoritate fulcitur. Tum quia in materia indulgentiarum non prodest opinio probabilis ad consequendam indulgentiam, si veritas sit in oppositum, vt patet ex supra dictis illatione duodecima.

35 Secundò difficultas est vtrum, qui Iubileum hic Mediolani (vbi prius publicari consueuit, quam extra Vrbem) non obtinuit, si transactis duabus hebdomadis, quibus hic Mediolani consecutus non est iubileum, existat extra vrbem in loco, vbi nondum elapsum est tempus lucrandi Iubilei, possit ibi Iubileum capere.

Respondeo iuxta dicta de legibus quæst. 1. pun. 5. & ex dictis de Matrimonio q. 3. pun. 7. posse Iubileum capere. Ratio est, tum quia versamur in materia fauorabili: Tum quia sicut incola illius loci, in quo nondum promulgatum est Iubileum, potest illo frui hic Mediolani, si prima hebdomada, qua hic Mediolani publicatum est, præstet necessaria ad consecutionem Iubilei, ita &c. Immo si hic Mediolani ieiunet prima hebdomada, & subsequenti hebdomada, in qua publicatur Iubileum transferat se extra Vrbem, ibique communicet, & præstet reliqua pietatis opera præscripta, probabiliter censeo gaudere fructu Iubilei, vt patet tum ex rationibus allatis. Tum ex supradictis difficultate prima.

36 Tertia, difficultas est vtrum, qui aliquo impedimento detentus, non præstitit opera præscripta, & consequenter non obtinuit Iubileum primis duabus hebdomadis, possit illud consequi transactis duabus hebdomadis.

Respondeo affirmatiuè, si opera pietatis in proximum tempus prorogentur à Confessario, seruata formula à Summo Pontifice in Iubileo præscripta, à qua non est recedendum.

Cum reliqua ad Iubileum spectantia explicauerimus de Censuris, de voto, & de pœnitentia, ab ipsorum explicatione hic supersedeo.

PVNCTVM VI.

Vtrum Indulgentiæ prosint defunctis.

1 *An detur Purgatorium.*
2 *Quotuplex sit pœna, quam animæ patiuntur.*
3 *Quomodo verus ignis agat in animas corporibus exutas.*
4 *An animabus in Purgatorio existentibus prosint indulgentiæ ad obtinendam pœnæ remissionem, quam alioquin paterentur.*
5 *An inferiores Summo Pontifice possint plenarias indulgentias pro defunctis concedere.*
6 *An Indulgentiæ prosint defunctis concedere per modum iudicij, an vero suffragij.*
7 *An Summus Pontifex concedens indulgentiam pro omnibus fidelibus, censeatur eam etiam concedere pro defunctis.*
8 *Quomodo applicentur indulgentiæ animabus in purgatorio existentibus.*
9 *An Indulgentiæ prosint damnatis.*
10 *An prosint Beatis.*
11 *Differentia inter defunctum, cui applicatur indulgentia, & inter eum, qui facit opus ad consequendam indulgentiam pro defuncto.*
12 *An homo in hac vita degens possit alteri homini adhuc viuenti indulgentiam lucrari.*
13 *An indulgentia possint alijs applicari, quando in concessione habentur hæc verba; Qui hoc fecerit, tantam indulgentiam consequatur.*
14 *Quantum prosit indulgentia pro defuncto accepta.*
15 *Cur indulgentiæ pro eodem defuncto multoties accipi consueuerint.*
16 *An animæ in Purgatorio existentes, cognoscant indulgentias, & suffragia sibi applicari.*

Ratio dubitandi est, quia in puncto præcedenti diximus susceptorem indulgentiarum debere esse hominem fidelem viatorem; defuncti autem non sunt homines viatores. Sed hæc ratio facile dissoluetur in sequentibus: Ad quorum explicationem antequam accedamus.

1 Præmittendum est primo, dari Purgatorium, in quo animæ detinentur, donec persoluerint pœnas peccatis debitas, pro quibus in hac vita debitam non præstitere satisfactionem, vt bene docet Suarez disp. 45. sec. 1. Valentia to. 4. disp. 11. q. 1. Coninchus de pœnitentia disp. 11. dub. 11. Bellarminus lib. de Purgatorio, Corduba lib. 5. quæstionarij q. 2. Viualdus titulo 10. nu. 2. & 3. & alij communiter. Hunc autem Purgatorij locum dari constat, tum ex vnanimi Doctorum sententia, & consensu Ecclesiæ, quæ pro defunctis orare consueuit, vt a peccatis soluantur, idest liberentur a pœnis debitis peccatis Machabæorũ 12. Sancta, & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, vt a peccatis soluantur. Tum ex prima Corinthiorum 5. vbi dicitur, Vniuscuiusque opus, quale sit, ignis probabit. Tũ ex ratione diuinæ iustitiæ, quæ postulat, vt aliquis nõ euolet ad cœlum cum obligatione ad pœnam; cum aũt remissis peccatis quoad culpam non semper tollatur obligatio seu reatus ad pœnam, æquitas postulat, vt qui pro reatu in hac vita non satisfecit, puniatur post hanc vitam in Purgatorio, consequenter dandum est purgatorium, quod aliquando appellatur ignis, quia sicut proprium est ignis purgare, ita etiam animæ in Purgatorio torquentur igne, vt purgentur; quamquam non omnes torquentur igne; cum Purgatorij locus duplex sit; vnus dicitur iuxta legem ordinariam, alter iuxta dispositionem Dei quasi extraordinariam: Primus ab aliquibus censetur pars superior inferni versus centrum terræ; Secundus est ille, qui a Deo decernitur, & deputatur ad Purgatorium; Deus enim aliquando extra ordinarium Purgatorij locum constituit aliquas animas, non solum, vt ibi purgentur, verum etiam ad instructionem viuorum, vel ad vtilitatem defunctorũ, ita S. Gregorius 4. Dialogorum, quem sequitur Graffius in appendice cap. 4. nu. 12. Suarez to. 4 disp. 45 sec. 1. & 2. Coninchus loco citato nu. 49. & alij communiter.

2 Præmittendum est secundò, animas duplicem pœnam pati; vna dicitur pœna dãni, & est pœna præcipua, consistitque in priuatione visionis Dei; cum enim Deus sit summum bonum, sequitur pœnam damni esse præcipuam, & maximam inter eas, quas animæ patiuntur; cum in pœnã suorum peccatorum summo bono Deo careant. Altera dicitur pœna sensus, quam animæ in Purgatorio existentes luunt, cum quatenus tristantur ob carentiam diuinę visionis, tum quatenus vero igne torquentur Corinthiorum 4. Vniuscuiusque opus, quale sit ignis probabit, & Corinthiorum 3. Saluus erit, sic tamen quasi per ignem.

3 Si quæras, quomodo verus ignis agere possit in animas corporibus exutas.

Respondetur non constare; Varios tamen varia respondere; Aliqui putant hunc torquendi modum latere, & non cognosci; alij sentiunt animas per ignem pati, quatenus inuoluntariè alligatæ sunt ad ignem: alij denique asserũt ignem agere in animas producendo qualitatem ipsis disconuenientem, & doloris causatiuam istæ opiniones probabiles sunt, sed non certæ, cum Deus nondum hoc reuelauerit. Videte Suarez to. 4. disp. 46. sec. 1. num. 14 & sec. 3. Bellarminum lib. 2. de Purgatorio cap. 12. Coninchum disp. 11. dub 3. & alios DD. infra citandos.

His positis difficultas est primò, vtrum animabus in Purgatorio existentibus prosint indulgentiæ ad obtinendam pœnæ, quam alioquin paterentur, remissionem. Secundò quantum illis prosint.

PRIMA PROPOSITIO.

4 Indulgentiæ, quamuis plenariæ concessæ à Summo Pontifice pro defunctis, prosunt defunctis per modum suffragij, non per modum iudicij, & auctoritatis, modo applicentur defunctis in gratia existẽtibus. Hæc propositio patet tum ex cõmuni sensu, & vsu Ecclesiæ. Tũ quia defuncti indigent suffragiis ad tollendas pœnas, quas alioquin luere deberent in Purgatorio; & suffragia possunt illis a viuentibus applicari; ergo si applicentur, proderunt.

5 Obseruа tamen, inferiores Summo Pontifice non posse Indulgentias plenarias pro defunctis concedere, vt superius ostendimus puncto 3. ita Innocẽtius in cap. Quod autem de pœnitentijs, & remissionibus. Graffius de indulgentiis cap. 4 nu. 75. Suarez disp. 51 sec. 3. num. 5. Nauarrus de indulgentijs notabili 22. nu 4. Reginaldus lib. 7. num. 193. Corduba lib. 5. q. 19. versic. quoad primum dubium, Toletus

Toletus lib. 6. c. 26. num. 1. Viualdus titulo 10. nu. 23. Medina disp. 7. de indulgentijs c. 38. & alij communiter.

Dixi in propositione per modum suffragij, & non per modum iudicij, & auctoritatis. Ratio est, tum quia Ecclesia non potest animas in Purgatorio existentes per modum iudicij soluere; non enim habet iudiciariam potestatem in animas in Purgatorio existentes cum sint extra forum Ecclesiæ. Tum quia sicut Ecclesia non potest animas defunctorum directè ligare, ita neque potest per modum iudicij, & directè soluere. Tum quia Christus tradens Petro potestatem dixit: Quodcunque solueris super terram, non verò dixit: Quodcunque solueris super terram, & sub terra, sed animæ in Purgatorio existentes non sunt super terram, sed sub terra, vt patet ex iis, quæ primo loco præmisimus; ergo non possunt directè solui.

6 Hinc ergo patet indulgentias prodesse defunctis non per modum iudicij, & auctoritatis, sed per modum suffragii, idest per modum auxilij, & adiutorij Ecclesiastici illis applicati; sicut enim vir iustus potest suam satisfactionem alteri applicare; ita etiam potest indulgentiam, idest satisfactionem Christi, & Sanctorum positam in thesauro Ecclesiæ applicare defunctis iuxta intentionem ipsius applicantis, modo ex intentione concedentis constet huiusmodi satisfactionem, seu indulgentiam posse defunctis applicari: ita Viualdus titulo 10. de Purgatorio nu. 27. Toletus lib. 6. c. 27 num. 1. Corduba q. 16. in principio. Suarez disp. 53. Nauarrus de indulgentijs notabili 22. nu. 23. Coninchus loco citato dub. 10. nu. 45. Valentia tom. 4. disp. 7. q. 20. puncto 1. & 5. versic. Neque vero Reginaldus lib. 7. nu. 153. & 193. omissis ijs, quos refert Corduba q. 15. circa principium, & q. 16.

7 Obserua tamen, quando Summus Pontifex concedit Indulgentiam pro omnibus fidelibus non comprehendi defunctos, tum quia nomine fidelium simpliciter veniunt viuentes. Tum quia quando indulgentia conceditur pro defunctis, hæc verba apponi consueuerunt, fidelibus viuis, & defunctis.

Dixi, modo applicentur defunctis in gratia existentibus; iis scilicet, qui detinentur in Purgatorio; nam animæ in gratia decedentes transferuntur in Purgatorium, modo in hac vita plene non satisfecerint pro pœnis debitis, vt patet ex iis, quæ primo loco præmisimus.

8 Ex dictis colligitur primo responsio ad rationem dubitandi in principio propositam; nam animabus in Purgatorio existentibus non applicantur indulgentiæ directè, sicut applicantur viatoribus; sed per modum suffragij.

9 Secundo indulgentias prodesse defunctis in Purgatorio existentibus; non verò defunctis ad inferna loca detrusis; cum in inferno nulla sit redemptio, nec remitti possit pœna, nisi prius deleatur culpa.

10 Tertiò Indulgentias non prodesse Beatis; nam Beati non solum non habent culpam, verum neq; reatum, & obligationem ad pœnam, pro qua satisfaciendum sit per Indulgentias ita Coninchus loco citato nu. 46. Reginaldus nu. 196. & alij Doctores citati.

11 Quartò, colligitur differentia inter defunctum, cui applicatur indulgentia, & inter eum, qui facit opus ad cōsequendam indulgentiam pro defuncto; nam vt defunctus fruatur indulgentijs, debet esse in gratia; cum nō possit remitti pœna nondum remissa culpa. Qui verò facit opus ad consequendam indulgentiam pro defuncto, non est necesse, vt sit in gratia, quamuis enim existens in peccato mortali non possit suis operibus satisfacere pro se, aut pro alio, vt constabit ex dicendis de suffragijs; nihilominus potest indulgentiam pro defuncto lucrari, si faciat opus præscriptum ad obtinendam indulgentiam pro defuncto; tunc enim ipse non dicitur satisfacere, sed facere opus, quo posito, Summus Pontifex applicat defuncto indulgentiam, idest satisfactionem Christi, & Sanctorum; nam indulgentia, inquit Corduba lib. 5. q. 17. dub. 3. Nald. verbo indulgentia nu. 6 & alij Doctores citandi suum habet valorem ex opere operato, & non dependet a gratia illius, qui pro defunctis indulgentiam lucratur. ita Suarez disp. 53. sec. 4. num. 5. & 6. Toletus lib. 6. c. 26. num. 5. Coninchus disp. 12. dub. 7. nu. 39. Reginaldus lib. 7. nu. 183 & 195. Corduba lib. 5. q. 26 propositione 7. Henriquez ca. 9. num. 6. Nauarrus notabili 17 de indulgentiis nu. 4. & notabili 19. nu. 6 Graffius loco citato nu. 21. & alij contra Angelum verbo indulgentia nu. 21. Bellarminum, & alios, quos sequitur Emanuel Sa verbo indulgentia, nu. 2.

12 Quintò colligi potest, hominem in hac vita degentem posse indulgentiam alteri homini in hac vita existenti lucrari, si hoc in Bulla exprimatur. Ratio est; quia viuis aliquando conceditur facultas consequendi indulgentias pro defunctis; ergo etiam fieri potest, vt homines in hac uita existentes pro aliis hominibus in hac vita degentibus indulgentias lucrentur ita concedente Summo Pontifice; cum enim Summus Pontifex potestatem habeat cōcedendi huiusmodi indulgentias, nihil obstat, quo minus possint huiusmodi indulgentiæ obtineri, & applicari viatoribus, ita concedente Summo Pontifice, & hoc verum est, etiamsi non adsit consensus, & scientia illius, cui applicantur; cum enim hic passiuè se habeat, non videtur necessarius ipsius consensus, vel scientia, vt patet a simili de animabus Purgatorij. ita Suarez disp. 52. sec. 7. num. 6 & disp. 43 sec. 4. nu. 10 & alij contra Coninchum loco citato num. 47. & Didacum Nugnum in addit. quęst 27. artic. 4. difficultate 2.

13 Si quæras, vtrum indulgentiæ possint aliis applicari, quando in concessione indulgentiæ habentur hæc verba, Qui hoc fecerit, tantam indulgentiam consequatur.

Respondeo negatiuè; nam indulgentiæ tantum valent, quantum exprimitur; in prædicta autem concessione non exprimitur facultas, & potestas applicādi aliis, ita DD. cit.

SECVNDA PROPOSITIO.

14 Indulgentia pro defuncto accepta tantum illi prodest, quantum prodesset accipienti, si eam per se ipso accepisset. Ratio est, quia indulgentia tantum valet, quantum sonat, vt infra explicabo.

Ex quo patet indulgentiam plenariam, quæ accipitur pro defuncto, prodesse defuncto ad remissionem omnis pœnæ, modo Deus eam acceptet.

15 Rogabis, qua de causa consueuerint homines accepta vna indulgentia plenaria pro vno defuncto aliam de nouo, vel noua suffragia pro eodem defuncto accipere, si indulgentia plenaria applicata defuncto prodest illi ad remissionem omnis pœnæ, sicut prodesset ipsi accipienti.

Respondeo multis de causis hoc fieri, Primò, quia fieri potest, vt aliquis defectus intercesserit in concessione indulgentiæ, vt si cōcessa sit indulgentia absque vlla omnino causa; nam ad concessionem indulgentiarum necessaria est causa, vt superius ostendimus. Nec Summus Pontifex, licet acceperit à Domino potestatē ad ædificationē, & regimen Ecclesiæ, potest ad suum libitum animas Purgatorij, vtpote sub alieno tribunali existentes, eripere, & Purgatorium exhaurire, & euacuare, vt docet S. Thomas in quarto dist. 45. artic. 10. Nauarrus de Indulgentijs notabili 22. num. 37. & notabili 31. nu 48. Reginaldus lib. 7. num. 196. & 198. Henriquez cap. 4. num. 1. Graffius cap. 4. nu. 18. Corduba q. 18 cum enim indulgentiæ applicentur defunctis per modum suffragij in potestate Dei est eas acceptare, si velit; Deus autem nunquam videtur acceptaturus, indulgentias pro omnibus animabus Purgatorij; cum non videatur adesse causa sufficiens, propter quam Summus Pontifex debeat huiusmodi generales indulgentias concedere, & Deus illas acceptare ad euacuandum Purgatoriū.

Secundò, quia fieri potest, vt ex parte accipientis indulgentiam pro defuncto contigerit defectus, propter quem indulgentia efficiatur irrita, & inualida, ita Nauarrus notabili 22. nu. 50 Reginaldus nu. 198. & alij.

Tertiò, quia fieri potest, vt Deus nō acceptarit indulgētiam; Nam indulgentia iuxta Cordubam q. 16 dub. 3. & alios Doctores statim citandos, non habet infallibilem effectum respectu animæ defunctis sed liberum est Deo illam acceptare, sicut enim, si Princeps, qui cupit aliquem in vinculis alterius Principis detentum liberari, offerat Principi condignam satisfactionem, liberum est Principi, sub cuius ditione Reus detinetur, satisfactionem, & compensationem ab alio Principe oblatam acceptare, ita licet Summus Pontifex cupiat animam defuncti per indulgentiam, idest per compensationem æqualem liberari, tamen Supremo Principi Deo liberum est indulgentiam pro defuncto acceptare, & fieri potest, vt illam non acceptet, vt ait Corduba loco citato, Caietanus, quem citat, & sequitur Henriquez cap. 7. numero 4. & alij, licet contrarium teneat Valentia loco citato, disp. 10. quæst. 7. punct. 5. Coninchus disp. 10. dub. 7. numero 58. & alij.

Hinc

Hinc colligi potest consultum esse sæpius pro defunctis indulgentiam percipere, Missas, & orationes applicare, vt illos repetitis suffragiis a pęnis eruamur.

16 Sed modo dubium est, vtrum animæ in Purgatorio existentes cognoscant sibi suffragia, & indulgentias applicari.

Respondeo affirmatiuè; nam per Angelos Custodes certiores fiunt de suffragiis pro se oblatis, necnon memores existunt accepti beneficij orando Deum pro nobis, non solum postquam cælestem gloriam adeptæ fuerint; verum etiam dum in Purgatorio commorantur. ita S.Th. in 4.dist.15.q.4. Henriquez c.8.num.4, Graffius loco citato nu.26. Coninchus loco citato nu.46. & alij.

PVNCTVM VII.

Quantum valeant Indulgentię.

1 *Quantum valeant Indulgentia.*
2 *An moriens accepta indulgentia plenaria, statim in cœlum euolet.*
3 *An indulgentia strictè, vel latè sint explicanda.*
4 *Quomodo explicanda sit concessio indulgentia.*

VNICA PROPOSITIO.

1 INdulgentiæ tantum valent, quantum sonant. Ratio est, tum quia Superior facultatem habet concedendi indulgentias ad remittendam tantam pęnam, & tantá pœnam vult remitti, quantam sonant Indulgentiæ, ergo Indulgentiæ ab eo concessæ tantum valent, quantum sonant. Tum quia sequeretur eos peccare, qui dicunt per Indulgentias tantum pœnæ remitti, quantum in Bullis exprimitur; deciperent enim audientes cum mendacio. ita Graffius de indulgentiis ca.7.num.3. Coninchus disp. 12. dubio 6. num.36. Suarez disp.56. sec.3. Nugnus in additionibus q.27. art.4. difficultate 3. Corduba lib.5.q 23 in principio. Viualdus tit.9. de indulgentiis num. 11. & alij communiter.

2 Hinc colligitur eum, qui moritur statim obtenta indulgentia plenaria in cœlum euolare absque dilatione, & moras nam indulgentia tantum valet, quantum sonat; indulgentia autem plenaria sonat remissionem omnis pœnæ.

3 Quæres 1. vtrum indulgentia strictè, vel latè sit explicanda.

Respondet Suarez disp.52. sec.1. potestatem concedendi indulgentias strictè, explicandam esse. Ratio est, quia sicut potestas dispensandi in iure diuino est odiosa, & consequenter restringenda; ita restringenda, & strictè explicanda videtur potestas concedendi indulgentias. Sed mihi probabilius dicendum videtur potestatem indulgentiarum latè explicandam esse Ratio est, quia potestas dispensandi videtur fauorabilis, nullique affert præiudicium, vt cum Molina, Gometio, Couaruuia, Henriquez, Emanuele Sa, Lopez, & quamplurібus alijs docet Sanchez lib. 8. de Matrimonio disp.2. nu.1. quorum sententiam amplexi sumus in tractatu de legibus; fauores autem sunt ampliandi.

4 Sed modo difficultas est, vtrum ipsæ indulgentiæ latè, vel strictè sint explicandæ.

Respondeo probabiliter sustineri posse concessionem indulgentiæ, quando constat de potestate concedentis, late explicandam esse, quantum verborum sensus patitur. Ratio est, tum quia concessio indulgentiarum regulariter loquendo dirigitur, & ordinatur non ad bonum priuatum, sed ad publicum totius Ecclesiæ ad subuemendum publicæ necessitati, vt argumentatur Suarez loco statim citando. Quæ autem conceduntur ad publicam Ecclesiæ vtilitatem, latè sunt explicanda. Tum quia huiusmodi concessio est fauor pendens à voluntate Superioris potentis, illum concedere; fauor autem, & beneficium Principis late explicandum est, quantum verborum sensus patitur, & quantum fieri potest sine preiudicio tertij. Lege vlt. de constitutionibus Principum ita Suarez disp.52. nu.1. Henriquez lib.7.c.30. & lib.6. cap.16. nu.3. Nugnus q.27. art. 4. difficultate 3. Lopez, & alij apud Sanchez in opere morali lib.4. ca.54. num.7. vbi hanc opinionem probabilem censet contra eundem Sanchez lib.8. de matrimonio disp. 2. nu.7. Nauarrum lib.2. consiliorum de iuramento, consilio 1. num.6. Reginaldum lib.7. cap.13. nu.142. & cap. vltimo nu.183. & 189. Ex quo patet, qud dicendum sit, quando dubitatur de quantitate, vel duratione indulgentiæ.

Quæres secundo, vtrum Indulgentia cum clausula consueta; Volumus autem & cæt. concessa Ecclesiæ, in qua aliæ extant indulgentiæ, prosit visitantibus illam Ecclesiam. Casus frequens, & consuetus est hic. Gregorius XV. exempli gratia; Pontifex Maximus Indulgentiam concessit visitantibus quandam Ecclesiam in die S. N. cum hac clausula; Volumus autē, vt si alias Christifidelibus dictam Ecclesiam visitantibus aliquam aliam indulgentiam perpetuò, vel ad tempus nondum elapsum duraturam concesserimus, præsentes nullæ sint.

Quæritur vtrum huiusmodi Indulgentia teneat, & prosit eo die visitantibus illam Ecclesiam, cum in ea nonnullæ aliæ indulgentiæ alijs diebus concessæ reperiantur.

Respondendũ est huiusmodi indulgentiam non tenere, nec prodesse accedentibus eo die ad illam Ecclesiam, quoties idem Pontifex alias indulgentias adhuc perseuerantes eidem Ecclesiæ concessit. Ratio est, Primo, quia gratia, concedentis voluntatem verbis expressam non excedit. voluntas autem Summi Pontificis verbis expressa est, vt rescriptum Apostolicum nullius roboris sit. si aliæ indulgentię in eadem Ecclesia reperiantur, vt ex verbis concessionis clarissimè constat.

Quia licet magna cum probabilitate sustineri possit, concessionem indulgentiæ late explicandam esset iuxta Suarez tom.1. de relig. lib.6. de voto c.16. num.3. vers. Ego verò, & de Sacramentis tom 4. disp.56. sec.2. num.8. Henriquez in sum. lib.7. c 30. Nugnum de indulgentijs q.27. art.4. difficultate 3. & alios, quos citaui, & secutus sum de Sacramentis disp.6. q.1. pun.7. nu.4 est enim fauor, & priuilegium Principis, quod latam interpretationem admittit. Hoc tamen intelligendum est solum in dubiis, & dum propria verborum significatio strictiorem expositionem non postulat, alioquin liberum cuique esset confingere quam vellet interpretationem, vt bene Suarez de Sacramentis loco citato in proposito autem casu propria verborum significatio hanc interpretationem non admittit, vt Indulgentia solum non prosit si aliæ visitantibus Ecclesiã eodem die concessę fuerint: Summus enim Pontifex non ita limitatè loquitur, sed generaliter, & indefinitè, vt patet ex ipso verborum contextu; Volumus autem, vt si alias Christifidelibus, &c. propositio autem generalis, & indefinita generaliter intelligenda est iur. vulg.

Quia dum Summus Pontifex Indulgentiam concedit valituram modo non adsint aliæ pro eo die, vel tali occasione (id exprimere consueuit) adhibita hac, vel simili verborum forma.

Volumus autem &c tali die &c. vel præmissa facientibus &c. In nostro autem casu generalibus verbis simpliciter indicat velle præsentes irritas, & inanes esse, si aliæ ab eodem concessæ reperiantur. Volumus autem, vt si alias, &c.

Quia hic est vsus, sensus Cancellariæ. Immo extat in hanc rem regula Cancellariæ 57. Innocentij VIII. quæ 52. Pauli V. in hæc verba.

Item voluit, quod in litteris Indulgentiarum ponatur clausula, quod si Ecclesia, seu Cappellæ, vel alias aliqua indulgentia fuerit per ipsum concessa, de qua inibi specialis mentio facta non est, huiusmodi litteræ sint nullæ.

Præfata limita modo indulgentiæ, quæ in eadem Ecclesia reperiuntur ab eodem Summo Pontifice concessæ fuerint, quamobrem si extent alię ab antecessoribus obtentæ præsens non corruit, sed iure merito sustinenda est. Ratio est, quia actus agentium non operatur vltra intensionẽ eorum verbis expressam. Intentio autem Summi Pontificis verbis expressa solum est, vt indulgentia, quam ipse concedit, irrita sit, & inanis, si aliæ Indulgentiæ ab ipso concessæ in eadem Ecclesia reperiantur, non enim nomine dignitatis indulgentiam concedit, sed nomine personæ. cum illud verbum, concesserimus, sit personale cap. litteris, & cap. si gratiosè de rescriptis in 6. Confirmatur ex prefata Cancellarię regula, in qua habetur clausula, quod si Ecclesię, seu Capellæ, vel alias aliqua indulgentia fuerit per ipsum concessa. vbi notanda est illa particula, per ipsum, quæ personam, & non dignitatem prædemonstrat. ita Garzias de benf. p.5. cap.1. nu.651. Alfonsus Soto in regul. Cancell. 52. de clausulis ponendis in litteris

Indulgentiarum, quæ regula apud ipsum est 57. Io. Chollier in commentariis ad regulam Cancellariæ 57. in ordine, & alij recentiores communiter.

Neque obstat dicere Summum Pontificem Gregorium XV. eadem auctoritate,& potestate gaudere, & eandem dignitatem,& locum sustinere,quem prædecessores Sedis Apostolicæ Pontifices habuerunt;consequenter indulgentiam censeri nomine dignitatis concessa,& moderationé, quam ipse suis rescriptis adhibet, non solum extendi ad Indulgentias a se ipso, verum etiam ab antecessoribus concessas.

Respondetur enim hinc solum inferri Summum Pontificem posse rescripta cum hac moderatione concedere. In concedendis tamen Indulgentijs non solet hac moderatione vti. Sed solum indulgentijs a se ipso concessis limitationem, & conditionem adiungit, cum eas non conferat nomine dignitatis,sed personæ. tunc enim gratia nomine personæ facta præsumitur, dum in eius concessione nomen personæ exprimitur, etiamsi nomen dignitatis nō sileatur, cap. litteris,& cap si gratiosè iam citatis,& optimè Abas cap. relatum nu.3 de offic.deleg. Couar. pratic. q. cap 11. num. 2. ad finem, Garzias, & Glossator Soto locis citatis. Decianus, Ancharanus, Barbosa,& alij, quos citat,& sequitur Sanchez lib. 8. de Matrim. disput. 18 nu. 46. Gutierez de Matrim. cap. 118. Io. Salas de legibus disput. 20. sec. 17. num. 124. Et ego nouissimè in meo tract. de leg. disput. 1 q. 3. p. 1. num. 15. in concessionibus autem Indulgentiarum non solum dignitatis nomen, sed etiam personæ exprimitur. nam initio litterarum sic dicitur: Gregorius XV. &c. ad tempus nondum elapsum concesserimus &c. quæ verba non ad dignitatem, sed ad personam referri præfati Doctores rite obseruant.

PVNCTVM VIII.

Quandiu durent Indulgentiæ.

1 *Quandiu durent Indulgentia,*
2 *An Indulgentia simpliciter concessa, semper duret.*
3 *An Indulgentia duret vltra præfixum tempus.*
4 *Quandiu duret Indulgentia concessa alicui loco sine limitatione.*
5 *An Indulgentia alicui templo concessa perseueret, si templum debita auctoritate alio transferatur.*
6 *An Indulgentia desinat per reuocationem concedentis.*
7 *An successor concedentis possit indulgentias reuocare.*
8 *An extinguatur Indulgentia, antequam reuocatio perueniat ad aures eorum, quibus concessa fuerat indulgentia.*
9 *An cessante causa, ob quam indulgentia fuerat concessa, cesset indulgentia.*
10 *An cesset indulgentia per renunciationem factam ab eo, in cuius fauorem concessa fuerat, remissiuè.*
11 *An Indulgentia pro mortis articulo concessa cesset, si semel obtineatur.*
12 *Quandonam percipi possit indulgentia concessa vniuersaliter pro mortis articulo.*
13 *An habens facultatem eligendi Confessarium qui vigore indulgentia potest illum absoluere, sit capax indulgentia, & absolutionis, si sensibus destituatur.*
14 *An præscripta sit certa verborum forma ad concedendam Indulgentiam in articulo mortis, aut alia occasione.*

VNICA PROPOSITIO.

1 INdulgentiæ tandiu durant, quandiu concedens eas durare voluerit, & non vltra. Ratio est, quia gratia dependet à voluntate concedentis, ipsiusque voluntatem verbis expressam non excedit, & actus agentium non operatur ultra intentionem ipsorum. ita Glossa in c. Nostro de pœnitentijs,& remissionibus. Grafiius in addit. c.8. Corduba lib.4.q.36 propositione secunda,& alij DD. statim citandi.

2 Ex hac propositione colligitur primo indulgentiam absolute,& simpliciter concessam per se loquendo perpetuo durare; cum enim superior non limitet, non est, cur nos limitemus, consequenter non expirat morte concedentis nam gratia non spirat morte concedentis regula, Decet, de regulis iuris in 6. vbi dicitur concessum a Principe beneficium esse mansurum. Ita Syluester verbo indulgentia nu. 16. Angelus eodem verbo num 7. Suarez disp. 57. sect. 2. num. 2. Emanuel Sà verbo indulgentia num 9. Reginaldus lib 7. num. 159. Coninchus disp. 11. dubio 11. Nugnus quæst. 27. art. 4. post tertiam difficultatem §. alia difficultas pag. 481. Viualdus tit. 9 nu. 40. & alij communiter.

Dixi per se loquendo, vt aduerterem aliquando indulgentias non esse perpetuas, vt si lege aliqua caueatur indulgentiam non esse perpetuam, vt accidit, Primo in indulgentijs plenarijs, quæ anno Iubilei suspenduntur ex Xisto IV. in extrauaganti, Quemadmodum de pœnitentijs & remissionibus, quod factum est, vt fideles eo tempore occasionem arripiant, adeundi Romam ad consequendas indulgentias. Ita Suarez loco citato num. 5. Reginaldus nu. 161. & alij apud Suarez. Secundò in indulgentijs pro tali festo concessis in singulis annis, quæ ex regula 57 cancellariæ restringuntur ad viginti annos, ex Nauarro de indulgentijs notabili 9. num. 8. & alijs. Tertiò, quando ex regula Cancellariæ constat Sedem Apostolicam declarasse, & limitasse verba quibus conceduntur indulgentiæ; tunc enim Summus Pontifex censetur loqui iuxta talem regulam, nisi aliter expresse declarauerit in concessione, vt docet Suarez disp. 57. sect. 2. num. 5. Reginaldus lib. 7. num. 159. & alij quos in simili retuli de legibus.

3 Secundo colligitur, indulgentiam ad aliquod præfixū, & determinatum tempus concessam non durare vltra præfixum tempus. Ex quo fit, vt indulgentia alicui concessa desinat eo destructo; censetur enim concessa ad ipsius vitam, indulgentia vero concessa communitati perseuerat quandiu manet communitas, nec desinit destructa aliqua persona particulari, licet desinat quoad illam personam particularem, neque possit illi applicari, nisi concessa sit etiam pro defunctis, vt superius ostendimus, ita Suarez disp 57. sect. 2. num. 11. Nauar de indulgentijs notabili 31. num. 27. Reginaldus lib. 7 num. 158. Nugnus in additionibus q. 27. art. 4. §. aliud dubium ad finem.

4 Tertiò colligitur indulgentias cōcessas alicui loco absque limitatione temporis, tandiu durare, quandiu durat locus; nam indulgentiæ tandiu durant, quandiu superior, vult eas durare; superior autem præsumitur velle indulgentias alicui loco absque limitatione temporis concessa durare, quandiu durat locus. Quamobrem indulgentia concessa alicui templo, quod paulatim destruitur, & reædificatur, non cessat per reparationem, & reædificationē; adhuc enim censetur idem locus, & eadem numero Ecclesia perseuerare. Ita Corduba quæst. 56. in principio Suarez loco citato, Pinellus de indulgētijs & alij communiter teste Nugno quæst. 25. art. 4. dubio penultimo pag. mihi 482.

Si vero tota Ecclesia destruatur,& iterum in eodem loco ædificetur. adhuc indulgentiam durare puto cum Imola,& multis alijs Doctoribus apud Suarez locis statim citandis, modo templum non fuerit destructum auctoritate superioris, vel Domini sine spe refectionis. Ratio est, tum quia quando templum non destruitur ex instituto ab habente ius,& auctoritatem, censetur adhuc permanere in iure,& spe; consequenter ipso reparato confugit priuilegium, quod censebatur suspensum pro tempore, quo tēplum non fuerat reædificatum. Tum quia ad hoc facit lex 39. ff. de Religiosis,& sumptibus funerum, & Caput, pastoralis & Caput, Quia monasterium de Religiosis Domibus,& alia iura apud Suarez de legibus lib 8. cap. 5. num. 7. contra Nugnum loco citato.

Dixi, modo templum destructum non fuerit auctoritate superioris sine spe refectionis, seu intentione reædificationis, vt aduerterem priuilegium cessare, si templum destructum sit absque prædicta spe, & intentione; nam priuilegium censetur veluti quoddam accidens morales accidens autem destruitur destructo subiecto ita DD. citati.

5 Sed modo dubium est, vtrum indulgentia, quæ alicui templo fuerat concessa, adhuc perseueret, si templum debita auctoritate alio transferatur.

Aliqui DD. putant adhuc perseuerare, & transferri simul cum loco, seu templo.

Sed mihi distinguendum videtur hoc pacto. Vel indulgentia,& priuilegium concessum est ipsi situi, seu solo; vel directè concessum est ipsi templo, & sub nomine eius. Si indulgentia concessa est situi, & solo, puto indulgentiam non transferri, sed adhuc remanere affixam solo, priuilegium

gium enim est veluti quoddam accidens, quod subiecto adhæret.

Ex quo fit, vt cum consecratio destructo templo adhuc adhæreat solo, locus consecratus, vel benedictus semper retineat sua priuilegia, quæ ex loci consecratione, vel benedictione sequuntur, quale priuilegium est locum non esse venalem, non posse conuerti ad profanos vsus, & gaudere immunitate, si immunitas primario concessa sit areæ & non ratione ædificij. Priuilegium igitur concessum solo, seu situi non transfertur, sed remanet solo affixum, quãdo templum auctoritate superioris alio transfertur.

Si vero priuilegium, seu indulgentia concessa sit ipsi tẽplo, sicut ordinarie præsumendum est ipsi templo concessam fuisse; cum ordinarie præscribatur aliquid intra talem locum, vel templum fieri; censeo indulgentiam transferri cum loco, in eoque perseuerare; nam censetur adhuc eadem Ecclesia, & idem templum, quod comparari potest personæ, quæ secum defert priuilegium personale videte Suarez de indulgentijs disp. 52. sect. 1. & disp. 57. sect. 2. nu. 21. & lib. 8. de legibus cap. 5 num. 4. vsque ad finem. Pinellum de indulgentijs. Graffium loco citato cap. 8. Nugnum loco citato §. aliud dubium ad finem, & dubio penultimo. Quamquam ipse Nugnus cum Paludano in 4. dist. 20. q. 4. contra Suarez, & alios putat, destructa prima Ecclesia desinere indulgentiam, siue reædificetur, siue non.

6 Quintò colligitur indulgentias definere per reuocationem concedentis; nã indulgentiæ tandiu durant, quandiu concedens voluerit durare, superior autem potest nõ solum valide, verum etiam licite per se loquendo, etiam absq; causa indulgentias pro suo arbitrio reuocare, indulgentia enim est beneficium gratuitum, quod sicut libere potuit negari, ita etiam potest non conseruari, iuxta illud axioma, res per quas causas nascitur, per easdẽ dissoluitur, & indulgentia tandiu durat, quandiu voluerit cõcedens.

7 Addo non solum concedentem, verũ etiam ipsius successorem in dignitate posse indulgentias ab antecessore concessas reuocare; nam successor reputatur vna persona moraliter cum concedente, cum succedat cum eadem auctoritate; inferior vero non potest reuocare indulgentias a superiore concessas, consequenter indulgentiæ a Sede Apostolica concessę non cessant per reuocationem ab inferiore Prælato factam. Quamobrem Episcopus non potest reuocare indulgentias a Summo Pontifice concessas. Ipse vero Summus Pontifex potest indulgentias à se, vel ab alio concessas reuocare. Ita Suarez disp. 57. sect. 51. & 52. Nugnus loco citato §. aliud dubium. Reginaldum, & Coninchus locis citatis.

8 Rogabis, vtrum, si Summus Pontifex indulgentiam reuocet, indulgentia statim extinguatur, antequam reuocatio perueniat ad aures eorum, quibus concessa fuerat.

Respondeo negatiuè cum Syluestro verbo gratia num. 4. Emanuel Sà verbo indulgentia num. 9. Graffio cap. 8. num. 18. Reginaldo lib. 7. num. 167. Corduba quæst. 36. propositione 3. pag. 471. Suarez disp. 57. sect. 2. num. 8. Soto de iustitia quæst. 1. art. 4. & alijs, quos in simili retuli de reuocatione priuilegiorum, & mandatorum. Ratio est, quia Summus Pontifex non pręsumitur reuocare, donec cognitio reuocationis perueniat ad aures eorũ, quibus concessa fuerat indulgentia; alioquin fieri posset, vt multi defraudarentur, præstantes opera præscripta ad consequendam indulgentiam, & nihilominus indulgentiam non consequentes.

Ex quo sequitur eum, qui inuincibiliter ignorans reuocationem indulti sibi concessi confessus est bona fide peccata reseruata, vel censuras, remanere absolutum virtute indulti, in quo continebatur facultas absoluendi a reseruatis, & censuris in ordine ad indulgentiam, quam ignorabat esse reuocatam.

9 Quæres primò, vtrum cessante causa, propter quam concessa fuit indulgentia, cesset indulgentia.

Respondeo negatiuè cum Suarez disp. 57. sect. 2. num. 14. Nugno quæst. 27. art. 4. dubio vltimo, Reginaldo lib. 7. n. 165. & alijs Ratio est, tũ quia indulgentia perpetua cõcedi potest ob causam temporalem; ergo indulgentia non cessat cessante causa; alioquin frustra cõcederetur indulgẽtia perpetua pro causa temporali. Tum quia sicut dispensatio voti, & iuramenti semper durat, quãuis cesset causa, ob quam concessa fuit dispensatio iuxta multos Doctores, quos retuli de dispensatione, ita etiam durat concessio indulgentiæ cessante causa concessionis.

Obijcies primò, cessante causa cesset effectus; ergo cessante causa confessionis, vel dispensationis cessat concessio, vel dispensatio.

Respondeo cessante causa cessare effectum, ne gratia cõcedatur si ab initio non adest causa sufficiens ad gratiã concedendam; non vero cessare, postquam facta fuit concessio, seu postquam concessa fuit gratia.

Obijcies secundò, indulgentia concessa sine causa est nulla; ergo etiam est nulla non perseuerante causa.

Respondeo negando consequentiam; nam plura requiruntur ad producendum effectum, quam ad conseruandum iam productum.

Obijcies tertiò. Tributum cessat cessante causa, propter quam fuit impositum, vt ostendimus de restitutione; ergo cessat etiam indulgẽtia cessante causa propter quam fuit concessa.

Respondeo negando consequentiam. Ratio disparitatis est, tum quia onus tributi dependet a causa non solum in fieri, verum etiam in conseruari: concessio verò indulgentiæ dependet a causa solum in fieri, & non in conseruari. Tum quia impositio tributi est onerosa, consequenter strictè explicanda; concessio vero indulgentiæ est fauorabilis, & gratuita, consequenter latè accipienda est.

10 Vtrum vero indulgentia cesset per renunciationem indulgentiæ factam ab eo, in cuius fauorem concessa fuerat, patet ex dictis de legibus de cessatione dispensationis, & priuilegiorum.

11 Quæres secundò, vtrum indulgentia pro mortis articulo concessa semel tantum accipi possit, ita vt postquã semel fuit accepta, non amplius duret.

Respondent aliqui Doctores indulgentiam pro mortis articulo concessam semel tantũ accipi posse, consequenter spirare, si semel accepta sit, nisi superior in concessione indulgentiæ aliter expresserit. Ita Fumus verbo indulgentia num. 23. Emanuel Sà verbo indulgentia num. 5. & alij apud Cordubam libro 5. quæst. 39. vers. Prima est.

Sed mihi probabilius videtur oppositum cum eodem Corduba loco citato versic. Tertia opinio, & alijs apud eundem Cordubam. Ratio est, tum quia propositio indefinita æquiualet vniuersali; sed concessio indulgentiæ simpliciter facta pro mortis articulo videtur indefinita; ergo videtur vniuersaliter valere pro quolibet mortis articulo. Tum quia facultas absoluendi a reseruatis in articulo mortis non spirat per vnum mortis articulum; sed adhuc licet ea frui superueniente nouo mortis articulo; ergo, &c.

Occasione præsentis quæsiti nonnulla emergunt dubia, quorum solutionem hic afferemus.

12 Dubium est primo, quandonam percipi possit indulgentia pro mortis articulo concessa.

Respondeo eam percipi solum in articulo mortis vero, quando in concessione indulgentiæ, nullum præscribitur, seu requiritur confessarij ministerium Ratio est, tum quia indulgentiæ tantum valent, quantum sonant: cum autem sonent verum mortis articulum, dicendum est posse tantummodo in vero mortis articulo, & non in præsumpto accipi. Tum quia finis, & intentio concedentis est, vt infirmus decedat ex hac vita absque onere luendi pęnas in Purgatorio; huic autem fini satisfit solum in vero mortis articulo.

Si vero in concessione indulgentiæ præscribitur, seu requiritur ministerium confessarij, censeo huiusmodi indulgentiam accipi posse non solum in vero, verum etiam in præsumpto, & probabili mortis periculo, vt quando infirmus iudicio medicorum confiteri debet ad suscipiendum viaticum, alioquin sæpius inanis redderetur huiusmodi cõcessio; cum sæpius mors superueniat, antequam constare posit de vero mortis articulo; consequenter multi fraudarentur hoc priuilegio. Ita Nauarrus de indulgentijs notabili 30. num. 3. Reginaldus lib. 7. nu. 156. Nugnus in additionibus quæst. 27. art. 4. difficultate 2.

13 Secundò dubium est, vtrum qui facultatem habet eligendi confessarium, qui vigore indulgentiæ potest ipsum absoluere in articulo mortis, sit capax indulgentiæ, & absolutionis, si sensibus destituatur.

Respondeo capacem esse, etiamsi sensibus destituatur, postquam petijt confessionem, & absolutionẽ, sicut enim est capax Sacramenti Pœnitentiæ, vt dictum est de Pœnitentia, ita etiam indulgentiæ, adhuc enim est viator, & cæteras habet conditiones, quæ in susceptore indulgentię præ-

prærequiruntur vt suppono. Ita Nauarrus loco citato, num. 11. quem sequitur Reginaldus loco citato, num. 157. ad finem.

34 Tertiò dubium est, vtrum præscripta sit certa verborum forma ad concedendam indulgentiam in articulo mortis, aut alia occasione.

Respondeo negatiuè, sed indulgentiam concedi posse quibuscunque verbis indulgentiæ concessionem exprimentibus; vt si dicatur. Concedo tibi indulgentiam, prout in hac bulla exprimitur. Ratio est, quia non est in iure præscripta, & determinata forma ad concedendas indulgentias. Ita Nugnus in additionibus quæst. 21. articulo 4. difficultate 2. Corduba lib. 5 quæst. 38. & 39. Reginaldus, & alij locis citatis. Et hæc de indulgentijs.

QVÆSTIO SECVNDA.

De Suffragijs.

NOmen suffragij, quod a suffragando dicitur, aliquando significat votum quod in fauorem alterius fertur, vt accidit in electionibus ad officia, & beneficia; aliquando indicat auxilium, quod alteri præbetur, quo pacto nos hoc loco accipimus nomen suffragij pro auxilio, quod vnus fidelis præbet alteri ad consequendam remissionem pœnæ temporalis: vt autem gradatim, & ordine consueto progrediamur, tria quæremus in præsenti quæstione. Primò vtrum vnus fidelis possit alteri suffragium ferre. Secundò quænam requirantur in ferente suffragium. Tertiò quid requiratur in eo, cui fertur.

PVNCTVM I.

Vtrum fideles possint præstare suffragia, quibus se inuicem inuenit.

1 *An fideles non solum se ipsos inuicem, verum etiam defunctos suffragijs adiuuare possint.*

2 *An suffragia, quæ a fidelibus in hac vita fiunt pro defunctis, prosint ipsis ea offerentibus.*

3 *An satisfactio habeat effectum infallibilem in eo, cui applicatur.*

VNICA PROPOSITIO.

1 FIdeles, dum in hac vita degũt, & non solum possunt se inuicem iuuare suffragijs, verum etiam, adiuuare possunt defunctos satisfaciendo pro pena ipsius debita. Hæc propositio colligitur tum ex Psalmo 118 Particeps sum ego omnium timentium te, & custodientium mandata tua. Tum ad Romanos 15. obsecro vos fratres, vt adiuuetis me in orationibus pro me ad Deum. Tum ex secundo Machabeorum 12. Sancta ergo, & salubris est cogitatio, &c Tum ex articulo in Symbolo Communionem Sanctorum, cuius articuli sensus est, in Ecclesia esse communicationem bonorum operum inter homines iustos, quatenus vnus alteri prodesse, & auxilium ferre potest; nam homines iusti sunt membra vnius corporis Ecclesię sub vero capite Christo, vnita principaliter per charitatẽ; sicut autem vnum membrum alteri præbet auxilium, ita potest vir iustus alteri opem ferre per suffragia, per indulgentias, & per opera satisfactoria. Tum ex lege naturæ dictante alteri faciendum, quod nobis optamus fieri. Matthæi 7. Quæcunque vultis, vt faciant vobis homines, & vos facite illis. Ita Nugnus in additionibus q. 20. art. 3. de satisfactione difficultate 1. pag. 437. S. Thomas in 4 dist. 20. q. 1. ar. 2 Suarez disp. 48. sec. 1. & 2. Coninchus de pęnitentia disp. 10. dub. 7 num 59 & alij communiter, teste Coninchio loco citato & disp. 11. dub. 1. & 7. nu. 51.

Obiicies, Ecclesiastici 9, habetur, mortuos non habere partem in opere, quod geritur sub Sole: ergo mortui nõ iuuantur suffragijs viuorum; alioquin mortui dicerentur habere partem in opere, quod geritur sub Sole.

Respondeo mortuos non habere partem in opere, idest non concurrere ad opus ipsum; habere tamen partem in fructu operis, qui est satisfactio. Ita Sotus dist. 45. q. 2. art. 1. conclus. 2. Marianus Socinus de oblatione num. 17. Graffius in appendice lib. 2. cap. 9. num. 10. & alii communiter.

2 Sed modo dubium est primo, vtrum suffragia, quæ à fidelibus in hac vita fiunt pro defunctis, prosint ipsis fidelibus ea suffragia offerentibus. Pro absolutione.

Respondeo bonum opus dupliciter considerari posse. Primo, vt satisfactorium. Secundò, vt meritorium. Si opus consideretur, vt satisfactorium, non prodest facienti, quoties alteri applicatur; nam opus bonum non habet satisfactionem infinitam, sed limitatam, vt suppono, quidquid sit de valore Sacrificij, de quo supra disputauimus. Si ergo satisfactio, quæ limitata est, alteri applicetur, prodest illi, cui applicatur; non vero applicanti, & tantum prodest alteri formaliter loquendo, quantum prodesset ipsi applicanti, si eam sibi applicaret; hæc enim communicabilis est, vt patet ex rationibus in propositione allatis, & bene dicit Suarez disp. 48. sec. 6. nu. 8. & sec. 8. nu. 13. & 14. & alij Theologi communiter in tractatu de gratia.

Ex quo patet opus bonum applicatum pluribus minus singulis prodesse, quam prodesset, si totum vni applicaretur; quod enim habet virtutem finitam, si distribuatur in multos, minus prodest singulis, quam si vni tantum communicaretur, vt pluribus Doctoribus relatis ostendi de sacrificio Missæ.

Si vero opus consideretur secundo modo, idest, vt meritorium, prodest ipsi applicanti ad meritum vitæ æternæ, iuxta illud Psalmi, Oratio mea in sinum meum conuertetur. Ita S. Th. in 4. dist. 45. q. 2 art. 1. quæstiuncula 4. Graffius loco citato nu. 13. Suarez loco citato sec. 7 num. 7 Nugnus in additionibus q. 20. art. 3. difficultate 5, sub finem, pag. 441.

3 Secundò dubium est, vtrum satisfactio habeat effectum infallibilem in eo, cui applicatur.

Respondet Suarez disp. 48. Sec. 5. num. 7. prodesse ex iustitia, & infallibiliter acceptari pro illo, pro quo offertur.

Sed mihi probabilior videtur sententia Medinæ de pęnitentia tractatu 3. quæstione 2. & 3. Coninchi disp. 10. num. 59. & aliorum asserentium, non prodesse infallibiliter illi, cui applicatur. Ratio est, tum quia non satis nobis constat Deum infallibiliter acceptaturum satisfactiones pro alijs. Tum quia aliqui tardiores redderentur ad satisfactiones per se ipsos præstandas, scientes sibi ab amicis satisfactiones applicari.

PVNCTVM II.

Quid requiratur in eo, qui suffragia, & satisfactiones alijs offert.

1 *Quotuplici differentia sint suffragia.*

2 *An offerens debeat habere intentionem offerendi pro eo, cui suffragium prodest.*

3 *An opus satisfactorium fieri debeat ab homine viatore in hac vita existente.*

4 *An opus satisfactorium voluntarie præstandum sit.*

5 *Quodnam opus censeatur satisfactorium.*

6 *An operans debeat esse in gratia, vt opus satisfactorium ex opere operantis prosit alteri ad satisfactionem.*

7 *Quandonam aliquis censeatur orare nomine Ecclesiæ.*

8 *An*

8 *An opus, quod ab vno mandatur, & ab altero adimpletur, sit satisfactorium dum vterque, vel alter existit in peccato mortali.*

9 *An opus valeat, & prosit, si præcipiens sit in gratia, exequens vero sit in peccato mortali.*

10 *Quod modis fieri possint opera, quæ per alium præstantur.*

11 *An qui ex iniuncta pœnitentia, seu alio titulo tenetur suffragium applicare defuncto, debeat iterum opus præstare, si semel cum peccato præstitit.*

1 PRæmittendum est suffragia esse in duplici differentia. Alia sunt satisfactoria ex opere operato, vt est sacrificium, & indulgentia. Alia ex opere operantis, vt sunt orationes, quæ ab homine iusto offeruntur.

Hoc posito quærendum est in hoc puncto, quid requiratur in eo, qui offert alteri suffragia, & satisfactiones.

VNICA PROPOSITIO.

2 VT suffragium prosit alteri, requiritur primo, vt offerens habeat intentionē offerendi pro eo, cui prodest. Ratio est, quia si satisfaciens non dirigat intentionem suam in alium, retinet sibi suffragium, cum sit opus ipsius; ergo vt alteri prosit, requiritur, vt per suam intentionem dirigat suffragium in alterum, illique intendat suffragium applicare. Ita Coninchus disp. 11. dub. 8. num. 62. S. Thomas, Paludanus, & alii, apud Nugnum q. 10. art. 3. ad finem, & apud Emanuelem Sà verbo indulgentia ad finem.

3 Secundò, vt opus fiat ab homine viatore in hac vita existente. Ratio est, tum quia sicut post hanc vitam non possumus mereri, ita neque satisfacere Ioannis 9. Venit nox, quando nemo potest operari. Ad Corinthios 5. vt referat vnusquisque propria corporis prout gessit, &c. Ad Galathas, Dum tempus habemus operemur bonum; tempore enim suo metemus. Tum quia animæ in Purgatorio existentes cito satisfacere pro maximis pœnis, cum frequentissime, & cum magno feruore charitatis, & contritionis actus eliciant, vt bene tradit Coninchus loco statim citando, dubio 11. num 47. Emanuel Sà verbo indulgentia ad finem, & alij communiter.

4 Tertiò, vt opus voluntarie fiat, seu sustineatur; ob id enim satisfactio differt a satis passione. Quamobrem qui casus, & infortunia aliunde prouenientia voluntarie non acceptat in satisfactionem, aut illam non refert ad Deum, non dicitur condigne satisfacere.

5 Quartò, vt opus sit bonum saltem ratione intentionis, siue sit opus internum, siue externum; opus enim, nisi bonum sit, Deo non placet; consequenter non habet vim reconciliandi nos Deo, & obtinendi remissionem pœnæ. Ita Coninchus num. 17. & alij communiter.

6 Quintò, vt opus satisfactorium ex opere operantis factum ab aliquo in persona propria prosit alteri ad satisfactionem, requiritur, vt operans sit in gratia. Ita S. Thomas in 4. dist. 14. q. 5. art. 3. Nugnus in additionibus q. 10. art 3. difficultate 5. Caietanus tom. 1. opusculorum tractatu 5. q. 2. Sanctus Antoninus, & alij apud Suarez disp. 48. sect. 7. num. 3. apud Coninchum disp. 10. dubio 4. num. 23. Ratio est, tum quia existens in peccato mortali est indignus remissione tam culpæ, quam pœnæ; consequenter est impotens ad obtinendam alteri remissionem pœnæ, seu ad satisfaciendum pro altero. Tum quia opus factum in statu peccati nihil prodest apud Deum prima Corinthiorum 13. Si tradidero corpus meum ita vt ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest. Tum quia sic aperte colligitur ex Tridentino sess. 14. cap. 8 ita Suarez disp. 48. sect. 7. num. 3. Coninchus de pœnitentia loco citato, & alij DD. citati.

Vtrum verò opera bona facta in statu peccati aliqua ratione prosint, constat ex dictis de pœnitentia.

Dixi, opus satisfactorium ex opere operantis, quia si loquamur de opere satisfactorio ex operato, dicendum est prodesse alijs, etiamsi offerens sit improbus, & non existat in gratia; valor enim illius suffragij, cum non dependeat a bonitate, & probitate offerentis, non potest impediri per ipsius improbitatem. Propterea supra dictum est indulgentias prodesse defunctis, etiamsi qui facit opus pro consecutione indulgentiarum in suffragium mortuorum, sit in statu peccati mortalis.

Dixi, factum ab aliquo in persona propria; nam si loquamur de suffragio nomine Ecclesiæ facto ab improbo, dicendum est prodesse; ideo sacrificium oblatum ab improbo Sacerdote habet suum fructum, non solum si consideretur vt sacrificium; verum etiam si consideretur secundum preces, quatenus offeruntur a Sacerdote in persona Ecclesiæ. Hoc idem valet in suffragijs publicis, quæ fiunt a ministris, Ecclesiæ nomine. Ratio est, tum quia malitia ministri non nocet operi boni actoris; tum quia sicut si Rex petat aliquid p nūtiū, dignitas petitionis pendenda est ex dignitate petentis, non ex dignitate nuntij; ita dignitas orationis consideranda est secundum dignitatem Ecclesiæ, cuius nomine offertur, non iuxta dignitatem improbi ministri. Ita Nauarrus de oratione cap. 19 conclus. 4. num. 56. Graffius lib. 2. cap. 10. num. 10. Sotus dist. 45. q. 2. art. 1. S. Thomas in 4. dist. 45. q. 2. art. 1. Nugnus in additionibus q. 10. art. 4. diffic. 5. pag. 443. contra Suarez disp. 48. sect. 8.

7 Sed modo dubium est primo, quandonam aliquis censeatur orare nomine Ecclesiæ.

Respondeo tunc censeri orare nomine Ecclesię, quando preces, & orationes institutas ab Ecclesia recitat vt minister deputatus ad hoc ex præcepto, vel ordinatione. Si vero eas recitat, non vt minister ab Ecclesia deputatus, non dici orare nomine Ecclesiæ.

8 Secundo dubium est, vtrum vnum, & idem opus, quod ab vno mandatur, & ab altero adimpletur, sit satisfactorium, dum vterque, vel alter eorum existit in peccato mortali.

Respondeo non prodesse ad satisfactionem, si vterque existat in peccato mortali, dum opus præstatur; nam existens in peccato mortali indignus est remissione pęnæ; immò est dignus æterna pena. Quando vero vterque est in gratia, opus prodest ad satisfactionem, vt patet ex dictis.

9 Dubium est tertiò, vtrum opus adhuc valeat, & prosit, si præcipiens sit in gratia, exequens vero, seu adimplens opus sit in peccato mortali.

Respondeo affirmatiuè, modo exequens non sit causa proxima illius operis. Ratio est, quia opus est satisfactorium, quatenus prouenit a principali agente; si ergo præcipiens, qui est agens principale, sit in gratia, opus valet & prodest ad satisfactionem; & hoc verum esse puto, quāuis præcipiens incidat in peccatum mortale, postquam opus fieri mandauit, modo esset in gratia, quando præcepit opus. Ratio est, tum quia opus est satisfactorium, quatenus prouenit a principali agente; sed a principali agente prouenit, quatenus voluit, & præcipit illud fieri, igitur opus valet, etiamsi pręcipiens postea incidat in peccatum, modo esset in gratia, dum voluit, & præcepit opus fieri.

Dixi, modo exequens non sit causa proxima, & principalis illius operis; nam si exequens sit causa principalis operis, opus ab eo præstitum in peccato mortali non videtur prodesse. Quod vt intelligatur.

10 Notandum est, opera, quæ per alium fiunt, duobus modis fieri posse. Primo fieri possunt per alium tanquam per instrumentum. Secundo tanquam per causam propriam, & proximam illorum operum; quando fiunt per alium, tanquam per instrumentum, sunt satisfactoria, quā uis ille, qui ea facit, sit in peccato mortali; nam principaliter fiunt a præcipiente existente in gratia, vt si Dominus in gratia existens præcipiat per seruum, vel famulum, vel etiam per amicum fieri eleemosynam suo nomine, quando verò fiunt per alium tanquam per causam propriam, & proximam, non sunt satisfactoria, si ille, qui ea facit, exstat in peccato mortali. Quamobrem si Prælatus præcipiat subdito improbo ieiunare, vel orare in satisfactionē aliorum, voluntas Prælati est quidem accepta Deo, sed ipsum ieiunij, vel orationis non est satisfactorium; nam ieiunium, & oratio est actus mere personalis, cuius causa propria, & proxima est ieiunans, vel orans, quem supponimus existere in peccato mortali. ita colligo ex Soto dist. 45. quæst. 2. articulo primo conclusione 6. Suarez de indulgentijs disp. 52. sectione 7. nume. 2. & alijs Doctoribus citatis.

11 Quartò dubium est, vtrum qui ex iniuncta pęnitentia, aut alia de causa tenetur defuncto suffragium offerre, obligandus sit ad illud iterum præstandum, si semel illud in peccato mortali præstitit.

Aliqui respondent negatiuè, quia videtur adimplere substantiam præcepti, & obligationis. Ita Emanuel Sa verbo

verbo indulgentia num. 1. & alij quos in simili retuli de Sacrificio Missæ, & de satisfactione.

Sed hoc mihi ita generaliter loquendo non probatur, quoties tenetur suffragium applicare in persona propria; non enim videtur adimplere substantiam præcepti, cum opus præstitum in peccato mortali nomine proprio non sit satisfactorium, vt patet ex supra dictis. Secus si loquamur de suffragio, quod habet vim ex opere operato, aut quod offertur nomine Ecclesiæ, vt diximus de Sacrificio missæ, & de satisfactione Sacramentali. Ex quo patet, quid dicendum sit de illis Sacerdotibus, qui ad anniuersaria, & officia mortuorum conducuntur, illaque persoluūt, dum in statu peccati mortalis existunt, videtur enim satisfacere, cum illa Ecclesiæ nomine persoluere videantur,

PVNCTVM III.

Quænam requirantur ex parte eius, cui suffragia offeruntur.

1 *Quot nam conditiones requirantur ex parte eius, cui suffragia offeruntur.*
2 *An is cui suffragium offertur, suffragio indigere debeat.*
3 *An prosit aliquando suffragium applicatum non indigenti.*
4 *An Deus huiusmodi suffragium acceptet pro futuro tempore.*
5 *An, is cui suffragium applicatur debeat esse in gratia.*
6 *An satisfactiones applicatæ existenti in peccato mortali, conuertantur in vtilitatem offerentis, si ijs indigeat.*
7 *An suffragia prosint damnatis, aut pueris mortuis cum solo originali.*
8 *An suffragia prosint Beatis quo ad satisfactionem.*
9 *An suffragium applicatum existenti in peccato, prosit remissio peccato.*
10 *An peccata pro quibus exhibetur satisfactio debeant esse deleta quo ad culpam.*
11 *An necesse sit, vt ille pro quo satisfactio exhibetur, acceptet satisfactionem, & cognoscat eam pro se exhiberi.*

VNICA PROPOSITIO.

1 EX parte illius, cui suffragium offertur, tres saltem conditiones requiruntur.

Prima conditio est, vt indigeat suffragio, alioquin sequeretur suffragia prodesse Beatis, quod non est dicendū cum ipsi non indigeant suffragio, vt in simili ostendi de Sacrificio missæ.

3 Addo suffragia, quæ applicantur alicui tunc temporis quo non indiget, illi non prodesse non solum pro eo tempore, verum neque pro tempore subsequenti, Non enim pro subsequenti quo illius indigebit; cum non constet huiusmodi suffragia a Deo acceptari pro subsequenti; sicut neque acceptatur a Deo satisfactio præstita a iusto pro se ipso, si tunc temporis, quo illam præstitit, non indigebat satisfactione; quomodo enim potest aliquis soluere debitum, quod nondum contraxit, vt patet a simili ex supradictis de indulgentijs.

4 Addo consentaneum esse rationi, & naturæ rerum, vt Deus non acceptet huiusmodi suffragia, non solū pro tūc, cum viator non indigeat, verum ne que pro futuro tempore, ne detur aliquibus occasio peccandi, credentibus se liberos fore a pœna, si peccent, quamuis nouam satisfactionem non exhibeant. Ita Suarez disp. 48. sect. 7. num. 5. Valentia tomo 4. disp. 7. quæst. 10. puncto 5. in principio, & alij.

5 Secunda conditio est, vt sit in gratia. Hæc conditio patet, tum ex dictis de indulgentijs puncto primo. Tum quia qui non existit in gratia, non censetur membrū viuus corporis vnitum per charitatem, consequenter non potest recipere influxum ab altero membro, cui non est coniunctum. Tum quia existēs in peccato mortali, quandiu perseuerat in eo statu, dignus est æterna pœna; ergo non potest pœnæ remissionem obtinere per suffragia. Ita Suarez disp 48 sect. 7. num 3. Valentia to. 4. disp. 7. quæst. 10. pun. 5. in principio. Nugnus loco citato difficultate 5. & alij, quos in simili retuli de indulgentijs.

6 Hinc colligitur primò, inquit Graffius loco citato nu. 14 cum Soto satisfactionem, & opera, quæ fiunt ab aliquo in satisfactionem alterius existentis in peccato mortali, vel non indigentis illa satisfactione, conuerti in vtilitatē ipsius offerentis, si indigeat, iuxta illud Psalmi 34. Oratio mea in sinum meum conuertetur, aut aggregari thesauro Ecclesiæ, vt dictum est de indulgentijs. Idem tenet Medina loco statim citando. Coninchus. num. 56. Suarez, & alij.

7 Secundò suffragia non prodesse damnatis in inferno existentibus, aut pueris decedentibus cum solo originali. Ita Bellarminus lib 2. de Purgatorio cap. 18. Coninchus de pœnitentia disp. 11. dub. 8 nu. 61. Ratio est, quia non sunt in gratia. Immo Sotus in 4. dist. 45. q. 2. art. 2. aduertit eum grauiter peccare, qui orat pro mortuis damnatis sciens, ipsos damnatos esse; peruertit enim ordinem Ecclesiæ, & facit contra finem, & honorem suffragiorum, quæ non debent indigno subiecto applicari. Excusari tamen consueuerunt, qui pro mortuis offerunt suffragia, cum nesciant illos, quibus applicant suffragia, constitutos esse in statu damnationis.

8 Tertiò colligi potest suffragia nō prodesse Beatis quoad satisfactionem; quia non indigent satisfactione, prosunt tamen, quatenus in ipsis coluntur, & honorantur, & ad gaudium quoddam accidentale, vt dictum est de sacrificio Missæ. Ita Coninchus dub. 8. num. 60 Nugnus difficultate tertia versiculo Tertium fundamentum, & alij DD. cit.

9 Quartò suffragium applicatum existenti in peccato, illi non prodesse remisso postea peccato. Ita Graffius nu. 14. & Suarez loco citato num 4. & alii, quos in simili retuli de indulgentijs. Ratio est, tum quia vna ex conditionibus requisitis in eo, cui offeruntur suffragia, est, vt existat in gratia; hic autem non existebat in gratia, quando suffragium fuit applicatum; tum quia non potest afferri ratio sufficiens ad ostendendum prodesse, vt in simili diximus de operibus mortuis priuatiue, aut remanere in acceptatione Dei, ita vt postea prosint sublato peccato.

10 Tertia conditio est, vt peccata, pro quibus exhibetur satisfactio, iam sint deleta quoad culpam.

Ex quo fit, vt satisfactio exhibita ab homine iusto pro se habente peccatum veniale, vel pro alio habente item culpas veniales nondum remissas, non prosit pro venialibus nondum remissis Ratio est, quia non remittitur pena, antequam culpa remittatur, cum manente culpa semper remaneat dignitas, & obligatio ad pœnam.

Addo nec prodesse pro futuro tempore, quia non constat huiusmodi suffragia acceptari a Deo pro futuro tempore. Ita ferè communiter DD. teste Coninchо disp. 10. de pęnitentia dub. 6. nu. 41. prodest vero pro peccatis iam deletis quoad culpam; nam adsunt omnes cōditiones iam recensitæ, vt suppono.

11 Quæres, vtrum necesse sit, vt ille, pro quo satisfactio exhibetur, acceptet satisfactionem, & cognoscat eam pro se exhiberi.

Respondeo negatiuè, vt patet a simili ex dictis de indulgentijs. Ratio est, tum quia, cum iste passiue se habeat, non potest afferri ratio sufficiens ad ostendendum requiri formalem aliquam voluntatem acceptandi satisfactionē. Tum quia vsu Ecclesiæ receptum est, vt offerantur suffragia pro amicis absentibus, & ignorantibus sibi suffragia offerri. Ita Suarez disp. 48 sect. 7. nu 7. & alij contra nonnullos alios, quos in simili retuli de indulgentijs.

Ex dictis in hoc puncto constat, tres conditiones in eo requiri, cui suffragium offertur. Prima est indulgentia. Secunda status gratiæ. Tertia remissio culpæ, pro qua exhibetur satisfactio. Et hæc de suffragijs.

Finis Disputationis Sextæ.

DISPV-

DISPVTATIO SEPTIMA.

De Sacramento Extremæ Vnctionis.

QVAESTIO VNICA.

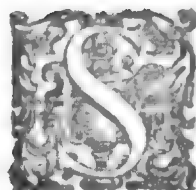

SAcramentum Extremæ Vnctionis hoc nomine appellatur; tum quia est vltima vnctio, quam homo viator recipit, primam enim recipit in Baptismo, secundam in confirmatione, Tertiam in collatione ordinis Sacerdotalis, Quartam, & vltimam in Sacramento extremę Vnctionis. Tum quia hoc Sacramentum confertur homini existenti in extremis. Ita Magister in 4. dist. 23. Sotus ibidem q. 1. art. 3. & alij communiter.

In huius Sacramenti explicatione hoc ordine procedã. Primò quæram an detur, & quid sit Sacramentum extremæ Vnctionis. Secundò quænam sit huius Sacramenti materia. Tertiò quænam sit forma. Quartò quis sit minister. Quintò quodnam sit subiectum. Sextò quinam sint effectus.

PVNCTVM I.

De existentia institutione, & definitione istius Sacramenti.

1 *An detur Sacramentum extrema Vnctionis.*
2 *Sacramentum extrema Vnctionis a quo fuerit institutum.*
3 *Quodnam institutum fuerit.*
4 *Quid sit Sacramentum extrema Vnctionis.*

QVatuor breuiter quæram in hoc puncto. Primo an detur Sacramentum extremæ Vnctionis. Secundò a quo sit institutum. Tertiò, quandonam sit institutum. Quartò quid sit.

PRIMA PROPOSITIO.

1 CErtum est dari Sacramentum extremæ Vnctionis, vt de fide constat tùm ex Tridentino sess. 13. cap. 1. Tum ex Iacobi 5. vbi dicitur, Infirmatur quis ex vobis, inducat Presbyteros, & orent super eum, vngentes oleo in nomine Domini, & oratio fidei saluabit infirmum, & alleuabit eum Dominus, & si in peccatis sit remittentur ei. Ex quo loco sic licet argumentari. Per extremam Vnctionem remittuntur peccata, nam Iacobi 5. dicitur, & si in peccatis sit remittentur; ergo extrema Vnctio est Sacramentum; cum proprium sit Sacramenti remittere peccata; ergo datur Sacramentum extremæ Vnctionis. Ita S. Thomas 3. parte q. 29. art. 1. Suarez tomo 4. disp. 39. Valentia tom. 4. disp. 8. q. 1. Coninchus to. 2. disp. 19. Reginaldus lib. 28. num. 43. & deinceps Rodriquez quęstionum regularũ to. 3. q. 79. art. 1. Bellarminus to. 3. de Secramento extremæ Vnctionis lib. vnico cap. 2. 3. 4. 5. & 6. Franciscus Pitigianus dist 23. q. vnica artic. 1. Henriquez lib. 7. cap. Acta Ecclesiæ Mediolanensis 4. parte de Sacramento extremæ Vnctionis principio pagina mihi 540 primę impressionis, & Coninchus to 3. disp. 19. dub. 1.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 SAcramentum extremæ Vnctionis fuit a Christo institutum; sicut enim Christus auctor fuit cęterorũ Sacramentorum, vt constat ex Tridentino sess. 7. can. 1. & ex dictis de Sacramentis in genere; ita etiam auctor, & institutor fuit Sacramenti extremæ Vnctionis. Ita communiter DD. teste Francisco Pitigiano loco citato art. 2. & alijs Doctoribus præallegatis contra Magistrum in 4. dist. 23. & alios asserentes hoc Sacramentum fuisse ab Apostolis institutum.

TERTIA PROPOSITIO.

3 SAcramentum extremæ Vnctionis insinuatum fuit Marci 6. Sed non constat quandonam fuerit institutum. In hac propositione non conueniunt omnes DD. nam aliqui putant hoc Sacramentum institutum fuisse Marci 6. Quando Christus Apostolos misit, vt vngerent oleo infirmos, & sanarent. Suarez vero tom. 4. disp. 39. sec. 1 cum Soto, & alijs existimat Marci 6. fuisse insinuatum vt etiam asserit Tridentinum sess 14. cap. 1. quando verò institutum fuerit non constat, nec Euangelistę meminerunt; nam Euangelistæ soliciti præsertim fuerunt in ijs percensendis, quæ ad salutis necessitatem pertinent, & ad Ecclesiæ dispositionem; hoc autem Sacramentum non est necessarium ad salutem, sicut neque necessaria est confirmatio; constat tamen extremam Vnctionem perpetua Ecclesiæ traditione, & vsu apud Græcos, & Latinos esse Sacramentum a Christo institutum, vt bene tradit Bellarminus loco citato cap. 2. Henriquez cap. 7. num. 4. & alij, quos retuli propositione 1.

QVARTA PROPOSITIO.

4 SAcramentum extremæ Vnctionis est signum rei Sacræ, quo aliquæ partes corporis infirmi vnguntur oleo benedicto sub præscripta verborũ forma iuxta Christi institutionem ad salutem animæ, & corporis. Ita Sotus in 4. dist. 23. q. 1. art 1. Nauarrus in Summa cap. 22. num. 12. Bartholomeus ab Angelo dialogo 3. § 88. & alij DD. citati. Hæc definitio satis constat ex dictis de Sacramentis in genere.

Dicitur enim signum rei Sacræ loco generis, in quo extrema Vnctio conuenit cum reliquis Sacramentis.

Dicitur, quo aliquæ partes corporis, &c. loco differentiæ; cum per has particulas extrema Vnctio differat a ceteris Sacramentis, vt patebit ex dicendis in sequentibus punctis.

PVNCTVM II.

Quænam sit materia Sacramenti Extremæ Vnctionis.

1 *Quotuplex sit Materia Sacramentorum.*
2 *Quanam sit materia remota extrema Vnctionis.*
3 *An Oleum Oliuarum non benedictum sit materia huius Sacramenti.*
4 *An Oleum benedictum ab Episcopo alia benedictione quam consueta sit materia sufficiens.*
5 *An Valeat Sacramentum, si per errorem adhibeatur aliud Oleum benedictum ab Episcopo.*

6 An

6 *An necesse sit vt Oleum fuerit eo anno benedictum.*
7 *An Oleum sit materia sufficiens, si alius liquor illi admisceatur.*
8 *An Parochus oleum consecratum cum non consecrato licite miscere possit.*
9 *Quænam sit materia proxima extremæ Vnctionis.*

1 MAteria Sacramentorum duplex est, remota, & proxima. Prius agemus de remota, deinde de proxima.

VNICA PROPOSITIO.

2 MAteria remota Sacramenti extremæ Vnctionis est oleum ex oliuis expressum. Ratio est, quia illa est materia huius Sacraměti, quam Christus instituit; Christus autem pro materia remota huius Sacramenti instituit oleum oliuarũ, vt patet ex Iacobi 6. vbi dicitur, Vngentes oleo; oleum autem oliuarum est proprie oleũ, & cętera sunt improprie olea. Ita communiter DD.

3 Obserua tamen oleum oliuarum non esse materia huius Sacramenti, nisi sit benedictum, vt constat, tum ex traditione Apostolorum, Tum ex Florentino in instructione Armenorum, vbi dicitur materiam huius Sacramenti esse oleum oliuarum benedictum ab Episcopo. Ita sentire videtur S. Thomas in 4. dist. 23. q. 1. artic. 3. quęstiuncula 3. Sotus ibidem, & alij communiter. Qui obseruant oleum benedicendum esse ab Episcopo, vt patet ex rationibus allatis. Quamquam probabile videtur Sacerdotem simplicem posse de consensu Summi Pontificis consecrare oleũ, & Chrisma, vt ait Caiet. 3. parte q. 72. art. 3. & alij apud Henriquez lib. 3. cap. 8. num. 2. & apud Bartholomeum ab Angelo dialogo 3. §. 98. & apud Coninchum loco citato dubio 2. num. 6.

4 Sed modo dubium est primò, vtrum oleum oliuarum sit materia sufficiens huius Sacramenti, si benedictum sit ab Episcopo alia benedictione, quam benedictione consueta Ecclesiæ.

Respondeo affirmatiuè; nam Vnctus hoc oleo vere dicetur Vnctus oleo benedicto ab Episcopo iuxta doctrinã Florentini; nec Christus præscripsit formam, iuxta quam facienda sit benedictio olei.

5 Hinc fortè aliquis posse inferre validum esse Sacramẽtum extremæ Vnctionis, si aliud oleum per errorem adhibeatur præter oleum infirmum, modo benedictum sit ab Episcopo.

Sed contrarium in praxi tutius est, vt patet ex Actis Ecclesiæ Mediolanensis 4. parte circa versic. si per errorem pagina 542. Ratio est quia tale oleum non est materia huius Sacramenti, cum careat benedictione ordinata ad hoc Sacramentum; nam materia huius Sacramenti est oleum benedictum ab Episcopo per ordinem adhoc Sacramentum, vt habetur in actis Ecclesiæ Mediolanensis loco citato 4 parte pag. 542. versic. si per errorem. Idem docet Naldus num. 4. & idem sentire videtur Didacus Nugnus 3. parte q. 29. art. 6. Reginaldus lib. 28 cap. 9. num. 50. Bellarminus loco citato cap. 7. Pitigianus loco citato art. 3 versiculo debet.

6 Secundò dubium est, vtrum ad validitatem Sacramenti necesse sit, vt oleum fuerit eo anno benedictum.

Respondeo negatiuè, nullo enim iure constat hoc requiri ad validitatem Sacramenti. Ex consuetudine tamen, & ex præcepto debet esse benedictum eo anno C. litteris de consecratione dist. 3. Nec Parochus videtur à peccato excusandus, si oleum alterius anni adhibeat, nisi aliud suadeat necessitas. Ita Posseuinus num. 1. & alij.

7 Tertiò dubium est, vtrum oleum oliuarum sit materia sufficiens huius Sacraměti, si admisceatur illi alius liquor.

Respondeo iuxta dicta de Sacramentis in genere, de Baptismo, & de Eucharistia esse materiam sufficientem, si admixtio sit modica; nam oleum non exuit naturam propriam per modicam admixtionem alterius liquoris. Ita Pitigianus loco citato art. 3. S. Thomas 4. sententiarum dist. 23. q. 1 art. 3 Sotus ibidem. Nauarrus cap. 22. num. 13. Naldus num. 4. Henriquez cap. 8. num. 2. Victorellus de extrema Vnctione. Posseuinus cap. 9. num. 2. & alij DD cit. Quibus etiam adhæret Bartholomeus ab Angelo dialogo 3. §. 91. & 101.

8 Addo Parochum posse licitè oleum non consecratum miscere consecrato, quando timet fore, vt oleum consecratum non sufficiat, vtrumque enim censetur consecratum per admixtionem; modo quod additur sit minoris quantitatis consecrato; nam extrema olei non consecrati ita iũguntur, & permiscentur cum extremis olei consecrati, vt simul vtrunque censeatur consecratum, melius tamen est addere consecratum, si olei consecrati copia possit haberi. Ita Posseuinus cap. 9. num. 2. & alij. Hinc patet quid dicendum sit de aqua benedicta, cui admiscetur alia non benedicta.

Quid vero sentiendum sit de vino consecrato, cui admiscetur non consecratum, constat ex dictis de Eucharistia.

SECVNDA PROPOSITIO.

9 MAteria proxima extremæ Vnctionis est vnctio. Hæc propositio patet tum ex Iacobi 5. Vngentes oleo; Tum à simili ex dictis de Baptismo pun. 3. propositione 1. Tum quia Sacramenta, quæ consistunt in vsu, habent pro materia proxima actionem. Ita Coninchus disp. 19 dubio 2 num. 3. Pitigianus, & alij DD præcit.

Non est tamen necesse necessitate Sacramenti Vnctiones fieri in formam crucis, cum nulla sufficienti ratione prohibeatur. Ita Syluester verbo vnctio. § 2. Tabiena, & Ledesma, quos citat, & sequitur Henriquez lib. 7. cap. 8. num. 2. in commentario littera M. Posseuinus num. 5. & alij.

PVNCTVM III.

Quænam sit forma Sacramenti extremæ Vnctionis.

1 *Quænam sit forma Sacramenti extremæ Vnctionis.*
2 *An inuocatio Sanctissimæ Trinitatis sit de essentia huius Sacramenti.*
3 *Cur forma huius Sacramenti fiat modo deprecatiuo.*
4 *An omnia verba sint de essentia huius Sacramenti.*
5 *Quomodo se gerere debeat Sacerdos in proferenda forma in extrema necessitate.*

VNICA PROPOSITIO.

1 FOrma huius Sacramenti sunt hæc verba, quæ proferuntur à Sacerdote. Per istam Vnctionem, & suam pijssimam misericordiam indulgeat tibi Deus quidquid deliquisti per visum, Amen. Sic habetur in actis Ecclesiæ Mediolanensis quarta parte de Sacramento extremę Vnctionis pag. 541. versic. forma vero.

Hæc eadem forma adhibetur in Vnctionibus aliorum sensuum expresso nomine singulorum sensuum, idest per auditum, quando inunguntur aures; per odoratum, quando inunguntur nares; per oris vitium, quando inungitur os per tactum, quando vnguntur manus; sicut etiam dicitur per incessum, quando inunguntur pedes; & per ardorem libidinis, quando inunguntur renes.

2 Hinc colligi potest, inuocationem Sanctissimæ Trinitatis non esse de essentia istius formæ, tum quia non continetur in verbis formæ. Tum quia nulla est specialis necessitas inuocandi Sanctissimam Trinitatem; cum hoc Sacramentum non sit professio fidei; sicut est Baptismus. Tum quia nulla specialis ratio cogit ad afferendum inuocationem Sanctissimæ Trinitatis necessariam esse; cũ hęc ratio non colligatur ex Concilijs, aut ex Rituali, aut ex communi consuetudine. Ita Pitigianus loco citato art. 4. ad finem. Coninchus disp. 19 dubio 4 num 15. versic. obserua; & lij apud Bartholomæum ab Angelo dialogo 3. §. 106.

3 Si quæras qua de causa forma extremæ Vnctionis fiat modo deprecatiuo.

Respondeo rationem esse, tum quia infirmus eget deprecatione aliorũ vt ait S. Thomas in 4. dist. 23 q. 1. art. 4. quæstiuncula 2. Sotus ibid. Bartholomæus ab Ang. lo. cit. §. 104. Philiarchus to. 1. lib. 12. cap. 12. Henriq. c. 8. n. 1. Bellarminus lo. cit. c. 7. vers. Tertiò nota, pag. mihi 1162. Pitigianus. dist. 23. q. vnica ar. 4. vers. Quod autẽ sit congruentior. Acta Ecclesię Mediol. 4. parte citata, vers. forma adhibetur, pag. 542. Tum quia infirmus transit ex foro Ecclesiæ ad forum Diuinæ Maiestatis, cui per hoc Sacramentum commendatur. Tum quia Christus ita instituit Iacobi 5. inducat Presbyteros, & orent super eum.

Ex

Ex quo deducitur invalidum esse Sacramentum administratum forma indicatiua. Ita communiter DD. Quamuis Suarez to. 4. disp. 40. sect. 3. Sotus lo. citato, & alij apud Bartholomeum ab Angelo. §. 108. asserunt hanc formam sufficere, Vngo te oleo Sancto, vt Deus tibi remittat quidquid deliquisti per visum, &c. Ratio est quia verbo indicatiuo adiungitur sufficiens deprecatio.

Sed hoc mihi non probatur; nam modus iste loquendi non videtur continere formam deprecatiuam versus Deum, vt bene aduertit Nugnus loco citato art. 8.

4 Vtrum vero omnia verba sint de essentia huius Sacramenti, satis constat ex dictis de Sacramentis in genere; vnde illa verba, per Sanctam, & pijssimam, non videntur de essentia, cum sensus verborum sit completus, & subsistat illis omissis, vt bene ait Coninchus loco citato. Reginaldus loco citato num. 50. vbi etiam ostendunt illa verba, per visum, auditum, &c. non esse de substantia formæ nullo enim iure colligitur, hæc verba adeò necessaria esse, vt illis prætermissis non subsistat Sacramentum; cum per alia verba satis indicetur remitti peccata originem trahentia a quolibet sensu. Verum in praxi nulla ratione recedendum est a communi forma.

5 Addit Victorellus de extrema Vnctione §. de singulis Vnctionibus cum Suarez to. 4. disp. 41. sect. 2. quos sequitur Possevinus num. 19. Parochum, quando periculum est in mora, posse inuncta singulorum sensuum vnica parte vnicam formam proferre complectentem plures partiales formas. Quamobrem poterit Sacerdos, dum vngit aures, nares, oculum, & os, dicere, Per istam Sanctam Vnctionem, & suam pijssimam misericordiam, parcat tibi Dominus quidquid peccasti per visum, auditum, odoratum, gustũ, & tactum deliquisti. Hæc opinio non videtur improbabilis; sed in praxi non est facile recedendum a communi vsu, & consuetudine, nisi aliter postulet, & cogat euidens necessitas, qua posita Sacramentum poterit sub conditione, administrari vt patet ex dictis de Sacramentis in genere, & de Baptismo.

PVNCTVM IV.

Quisnam sit minister huius Sacramenti:

1 *Quis sit proprius minister Sacramenti extremæ Vnctionis.*
2 *An hoc Sacramentum administratum a Diacono, vel Subdiacono validum sit.*
3 *An quilibet Sacerdos possit hoc Sacramentum validè administrare.*
4 *An quilibet Sacerdos licitè possit hoc Sacramentum administrare.*
5 *Quinam prohibeantur hoc Sacramentum extra necessitatem administrare.*
6 *Quam pœnam incurrant religiosi exempti administrantes hoc Sacramentum sine licentia.*
7 *An Plures Sacerdotes possint eodem tempore vrgente necessitate vni, & eidem conferre Sacramentum extremæ Vnctionis.*
8 *An vnus possit vngere, & formam proferre.*
9 *An alius Sacerdos debeat perficere Sacramentum inchoatum si primus morte praeoccupetur.*
10 *An Sacerdos incurrat irregularitatem, si moriatur infirmus dum reuoluitur ad Vnctionem impendendam.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Proprius minister huius Sacramenti est solus Sacerdos; Hæc propositio patet tum ex Tridentino sess. 14 cap. 3. de extrema Vnctione. Tum ex illius verbis Iacobi, inducat Presbyteros, idest aliquem ex Presbyteris.

Nomine Presbyteri in nouo testamento significatur Sacerdos, vt ostendit Chrisosthomus lib. 3. de Sacerdotio q. 2. & alij, quos citat, & sequitur Valentia loco supra citato Suarez disp. 43. sect. 1. num. 5 Bellarminus to. 3. de extrema Vnctione cap. 9 in principio Pitigianus loco citato art. 7. Coninchus disp. 19. dub. 9. Sylvester verbo Vnctio extrema num. 4. Angelus eodem verbo num. 3. Tabiena eodem verbo num. 6. & alij communiter.

2 Hinc sequitur primò, Sacramentum extremæ Vnctionis administratum a Diacono vel Subdiacono esse inualidum, etiamsi administretur de licentia Episcopi, vel Papæ; nam Christus pro ministro huius Sacramenti instituit Sacerdotem, & non alium; Summus autem Pontifex non dispensat in ijs quæ sunt de iure diuino. ita Didacus Nugnus lo. cit. q. 1. art. 1. & alij cum S. Thoma 3. parte q. 31. art. 2.

Neque obstat, quod aliqui præter Sacerdotes legantur inunxisse; nam illorum Vnctio non fuit Sacramentalis.

3 Secundò, quemlibet Sacerdotem posse valide administrare hoc Sacramentum; nam in verbis Iacobi nulla fit exceptio, sed absolute dicitur, Inducat Presb. Ita DD. cit.

Ex quo patet, validum esse Sacramentum extremæ Vnctionis, si conferatur a Sacerdote excommunicato, vel degradato, vt patet a simili ex dictis de Baptismo, & Eucharistia. Idem quę tradit Bartholomeus ab Angelo dialogo 3. §. 153.

4 Obserua tamen, non quemlibet Sacerdotem posse licite administrare hoc Sacramentum, nisi habeat iurisdictionem, & ab Ecclesia non impediatur. Quamobrem Sacerdos excommunicatus, vel degradatus grauiter peccat administrando, vt patet ex dictis de censuris; quia impeditur administrare. Ita Henriquez lib. 3. cap. 13. Bartholomeus ab Angelo loco citato §. 110. & alij DD. cit.

5 Præterea qui non est proprius Sacerdos, vel Parochus, aut qui facultatem non habet a proprio Parocho, grauiter peccat administrando hoc Sacramentum, quia nullus mittere debet falcem in messem alienam, sibique alienam iurisdictionem vsurpare, vt a simili patet ex dictis de Baptismo, & Eucharistia. Ita Sylvester verbo Vnctio extrema num. 4. Armilla eodem verbo num. 4. Tabiena eodem num. 6. Sotus in 4. dist. 23. q. 2. art. 1. Coninchus dubio 9. num. 28. Idem habetur in Actis Ecclesiæ Mediolanensis 4. parte citata titulo de Sacramento extremæ Vnctionis, versic Atqui.

6 Addo, Religiosos exemptos, qui sine Parochi licentia, vel sine priuilegio Sedis Apostolicæ administrant Sacramentum extremæ Vnctionis, incidere in excommunicationem Clementina prima de priuilegijs, vt bene ostendit Suarez to. 5. de censuris disp. 22. sect. 4. Nauarrus in summa lib. 3 cap. 17. num. 101. Reginaldus lib. 18. num. 40. Henriquez in summa lib. 3. cap. 13. num. 4 & alij. Hæc tamen excomunicatio non incurritur a Religiosis, administrantibus cum ratihabitione Parochi, vel quando infirmus est in mortis articulo; quia tunc præsumitur adesse consensus, & licentia Episcopi, uel Summi Pontificis, cum non sit credibile Ecclesiam velle priuare infirmum tanto Sacramento, quo potest ex attrito fieri contritus, & consequenter saluari. Ita Valentia to. 4. disp 8. q. 1. pun. 2. Reginaldus lib. 18. num. 408. & lib. 28. num. 61. Suarez to. 4 disp 44. sect. 2. num. 3. & to. 5. de censuris disp. 22. sect. 4 Nauarrus cap. 17. num. 101. Sotus loco citato Henriquez loco citato & alij apud Didacum Nugnum q. 31 art. 3. & apud Bartholomeum ab Angelo dialogo 3. §. 149.

7 Quæres primò, vtrum Sacramentum extremæ Vnctionis licite possit a pluribus Sacerdotibus cõferri, ita vt vnus vngat vnam partem, & alius aliam, prolata in singulis Vnctionibus debita forma.

Respondeo, conferri posse vrgente necessitate, modo vnusquisque vngat independenter ab alio, vt diximus de Baptismo. Ratio est tum quia hoc Sacramentum non necessario requirit vnitatem ministri, cum habeat plures partialem materias, & formas, quorum singulę habent suam partialem significationem per ordinem ad suum effectũ, quamuis a pluribus proferantur. Tum quia sicut Sacramẽtum corporis, & Sanguinis Christi potest confici a duobus Sacerdotibus, quando peracta consecratione corporis moritur primus Sacerdos; ita potest confici Sacramentum extremæ Vnctionis.

Dixi vrgente necessitate; nam extra necessitatem non potest hoc Sacramentum a pluribus Sacerdotibus administrari absque peccato mortali, alioquin fieret contra vsum, & praxim Ecclesiæ in re graui.

Neque obstat locus Iacobi dicentis, Inducat presbyteros; sensus enim est, inducat Presbyteros, idest aliquẽ ex Presbyteris, vt vsus Ecclesię indicat, & patet a simili ex illo Matthęi 27. ubi dicitur, latrones improperasse Christũ, idest unum ex latronibus; constat. n. duos tantũ modo latrones cũ Christo fuisse crucifixos, & vnũ tantũ improperasse, ut patet Lucæ 23. Videte Suarez disp. 43. sectione secunda Reginaldum lib. 28. num. 62. Henriquez libro 3. cap. 13.

cap. 13. Emanuel Sà verbo extrema vnctio nu. 10. Coninchum dubio 9. Didacum Nugnum q. 31. art. 3. Posseuinum num. 8. Pitigianum dist. 23. q. vnica, art. 3. vers, quoad caput tertium. Naldum verbo extrema Vnctio num. 6. Valētiam loco citato, & Bartholomeum ab Angelo dialogo 3. §. 153.

8 Ex dictis patet primo, vnum Sacerdotem posse vrgente necessitate vnam partem vngere, & alium aliam, modo Sacerdos, qui vngit, simul etiam proferat formam tali vnctioni debitam, non enim potest vnus Sacerdos vngere, & alter formam proferre vt patet tum a simili ex dictis de Baptismo. Tū ex verbis Iacobi, orent super eum vngentes, ex quibus patet eundem Sacerdotem debere vngere, & orare, idest formam proferri. Ita communiter Doctores ex Didaco Nugno loco citato.

9 Secundò, si Parochus morte, aut morbo, aliove impedimento corripiatur, dum vngit, ita vt nequeat Sacramentum inchoatum perficere, reliquas partes inungendas esse ab alio Sacerdote præsente, aut aliunde vocato; partes vero unctas non esse iterum vngendas. Ita Acta Mediolanensis Ecclesiæ to. 1. parte quarta de Sacramento extremæ Vnctionis, pag. 542. vers. si æger. Posseuinus num. 8. S. Thomas in 4. dist. 23. q. 1. art. 1. quęstiuncula 2. ad 3. Sotus ibidem, & alij.

10 Quæres secundò, vtrum Sacerdos incurrat irregularitatem, si ęgrotus ex hac vita decedat, dum Sacerdos curat illum reuolui ad vnctionem impendendam.

Respondeo negatiuè cum Soto 5. de iustitia q. 1. art. 9. circa medium. Posseuino cap. 9. num. 17 & alijs quos in simili retuli de irregularitate. Ratio est tum quia nullum est delictum. Tum quia hæc irregularitas non est in iure expressa; irregularitas autem non incurritur nisi sit in iure expressa.

PVNCTVM V.

Quodnam sit subiectum huius Sacramenti, & quænam partes vngendæ sint in colatione istius Sacramenti.

1 *Quodnam sit subiectum extrema Vnctionis.*
2 *An Phreneticus hoc Sacramentum recipere possit.*
3 *An hoc Sacramentum possit conferri ijs, qui optarunt.*
4 *Quibus conferendum sit Sacramentum extrema Vnctionis.*
5 *An valeat hoc Sacramentum, si conferatur sano.*
6 *An hoc Sacramentum conferri possit tam adolescentibus, quam senibus.*
7 *An expectandum sit extremum vita periculum.*
8 *Quomodo se gerere debeat Parochus, si dum vngit, infirmus moriatur.*
9 *Quomodo se gerere debeat Parochus si dubitet infirmū mortuum esse.*
10 *An peccet infirmus non suscipiendo Sacramentum extrema Vnctionis.*
11 *An peccet mortaliter, qui hoc Sacramentum omittit ex negligentia.*
12 *An Parochus teneatur hoc Sacramentum conferre.*
13 *An hoc Sacramentum dandum sit illi, qui nunquam actualiter peccauit.*
14 *An hoc Sacramentum conferri possit Adulto, qui statim post susceptum baptismum incidit in morbum lethalem.*
15 *An sit peccatum mortale conferre Sacramentum extrema Vnctionis ante Sacramentum Pœnitentia, vel Eucharistia.*
16 *Quanam partes de necessitate huius Sacramenti inungenda sint.*
17 *Cur non vngatur totum corpus.*
18 *An vnctio in renibus, & pedibus adhibenda sit.*
19 *An necesse sit vngere palmam Sacerdotis.*
20 *An seruandus sit aliquis ordo in vngendis quinque sensibus.*
21 *An vngendum sit vtrumque organum vnius sensus.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 SVbiectum extremę vnctionis sunt soli fideles de uita periclitātes, qui ratione utantur, uel certe antea vsi sint, hocque Sacramentum recipere optauerint. Ratio est tum quia sic habetur in Concilio Florētino in instructione Armenorum. Tum quia, cum hoc Sacramentum sit extremum, & ultimum remedium, quod adhibetur a fidelibus, consentaneum est, ut non adhibeatur, nisi extremè laborantibus, qui uideātur ex hac uita migraturi. Ita S. Thomas dist. 23. q. 2. art. 2. Sotus ibidem, Syluester uerbo extrema Vnctio num. 1. Sanctus Antoninus 3. parte titulo 14. cap. 15. §. 6. Bartholomeus ab Angelo §. 129. dialogo 3. Coninchus disp. 19. dubio 7. Posseuinus cap. 9. num. 4. Bellarminus cap. 9. Pitigianus loco citato art. 5. Zerola in praxi de Sacramento pęnitentiæ cap 15. quæsito 7. uers. Dico secundo Suarez, & alij locis citatis.

Ratio uerò, cur hoc Sacramentum conferri debeat ijs, qui ratione utuntur, uel antea usi sunt, est tum quia alioquin falsa redderetur forma, in qua dicitur, Quidquid deliquisti, constat enim eos, qui nunquam habuerunt rationis usum non deliquisse. Tum quia, qui nondum usi sunt ratione, quales sunt infantes, & perpetuo amentes, non sunt capaces Sacramēti pęnitentiæ; ergo neq; sunt capaces extremæ Vnctionis, quæ est Sacramentū consumatiuū Sacramēti Pęnitentiæ ut patet ex Trid. sess. 14. in principio. Illis uerò, qui antea lapsum in amentiā, uel phrenesim desiderauerunt hoc Sacramentum, conferri potest, etiamsi tēpore amentię uideantur contradicere, modo non speretur conualescentia, aut non sit periculum irreuerentiæ, aut modo ante phrenesim non essent in peccato notorio, nam existentes in peccato notorio, & postea incidentes in phrenesim, si nullum dederunt doloris signum, non sunt sufficienter dispositi ad hoc Sacramentum recipiendum; quia Sacramenta non sunt administranda indignis. Ita Suarez loco citato num. 8. Posseuinus num. 4. Pitigianus art. 5. uersic. dico 9. Acta Mediolanensis Ecclesiæ parte 4. citata, titulo, quibus ministratur, quidquid dicat Henriquez cap. 11.

2 Hinc sequitur primò, laborantes phrenesi posse recipere Sacramentum extremæ Vnctionis cum fructu, si ante phrenesim optauerunt hoc Sacramentum, modo pręmiserit saltem actum attritionis; nam Sacramentum operatur suum effectum, si recipiatur sine obice; sed phreneticus, qui ante phrenesim habuit actū attritionis, dr recipere Sacramentum sine obice, vt patet ex dictis de Sacramentis in genere; ergo recipit Sacramentum cum fructu; consequenter obtinet remissionem peccatorum. Vbi.

Notandum est non eandē dispositionē sufficere ad recipiendum Sacramentum extremæ Vnctionis cum fructu, quando recipitur ab eo qui est compos rationis, ac quando recipitur ab eo, qui non vtitur ratione; nam in primò casu non sufficit attritio, si recipiens Sacramentum aduertat se habere conscientiam peccati mortalis, aloquin ponit obicem ad gratiam; in secundo vero casu sufficit attritio vt patet ex dictis de Sacramentis in genere. Ita Henriquez lib. 3. cap. 10. num. 2. & cap. 11. num. 9. Didacus Nugnus q. 32. art. 3. ad finem, & alij, quos retuli de Sacramentis in genere, quidquid in contrarium sentiat Posseuinus num. 2. & alij.

3 Secundò sequitur, hoc Sacramentum posse conferri illis, qui hoc Sacramentum optarunt, idest habuerunt intentionem illud suscipiendi saltem interpretatiuam, qualem habent qui Christiane vixerunt, vel qui dederunt signa contritionis, vel qui semel habuerunt intentionem suscipiendi hoc Sacramentum, illamque non retractarūt, uel qui sunt dispositi ad hoc Sacramentum suscipiendum. Quilibet autem præsumitur esse dispositus, nisi constet oppositum; quia nullus præsumitur malus, nisi probetur. Ita Suarez disp. 42. sec. 1. num. 6. Nauarrus cap. 22. num. 13. Reginaldus loco citato Henriquez lib. 1. cap. 22. num. 3. & lib. 3. cap. 13. num. 1. Pitigianus art. 5. Bellarminus loco citato capit. 9. ad finem, & alij apud Nugnum quæst. 32. artic. 3.

4 Tertiò sequitur, hoc Sacramentum non esse conferendum, ijs qui non laborant infirmitate, licet in magno uitæ periculo, uersentur, ut patet ex rationibus in propositione allatis, & ex uerbis Iacobi, Infirmatur qui ex uobis inducat Presbyteros Ita Henriquez lib. 3. cap. 11. Bellarminus loco citato Pitigianus loco citato art. 5. ad finem. Suarez, & alij DD. communiter.

Ex quo patet, hoc Sacramentum non esse conferendum gerentibus bellum, aut existentibus in mari, cum periculo mortis, aut damnatis ad mortem per supplicium a Iudice, aut mulieribus in partu existētibus; quia nó laborāt infirmitate corporali. Secus dicēdū est, quoties isti ex morbo

bo in periculo mortis versantur ex Actis Mediolanen. Ecclesiæ parte quarta citata titulo, Quibus ministratur, & alijs DD. citatis.

5 Quartò sequitur, Sacramentum extremæ Vnctionis in validũ esse, si cõferatur sano, vt colligitur ex Iacobi, & ex Trid sess. 14 c. 3. Sicut etiam probabilius videtur, inualidum esse si conferatur infirmo nondum existenti in periculo mortis; nam hoc Sacramentum confertur ægrotis de vita periclitantibus, & ob id appellatur vltimum remedium; quamuis contrarium sentiat Coninchus disp. 19. dubio 7. num. 25.

6 Quintò sequitur, hoc Sacramentum conferri posse nõ solum adolescentibus post vsum rationis ægrotantibus; verum etiam senibus, qui senectute conficiuntur absque alia infirmitate; nam senectus ipsa est morbus præterea conferri posse omnibus morti propinquis ob morbum, ob pestem, ob tactum viperæ, ob morbum ex partu prouenientem quamuis partus præcisè non sufficiat ob vulnus, & ob rabidum morsum; Caueat tamen Sacerdos, ne rabidi hominis sputum, seu saliuam attingat, nam inficit attingentem. Ita Suarez loco citato sect. 2 Naldus verbo extrema Vnctio num. 4. Posseuinus num. 3. & 22. Acta Mediolanensis Ecclesiæ quarta parte citata. §. Quibus ministratur. Syluester verbo extrema Vnctio num. 5. Armilla eodem verbo num. 6. Tabiena eodem verbo num. 5. & alij apud Bartholomeum ab Angelo dialogo 3. § 137. & 138. Idem dic de periculose Vulneratis. Ita DD. cit.

7 Addo, non esse expectandum extremum vitæ periculum, aut tempus, quo infirmus sensu prorsus careat, aut quo omnino eius sit desperata salus: sed hoc Sacramentũ administrandum esse si fieri potest, quando infirmus adhuc rationis vsu gaudet, vt se magis ad fructum Sacramẽti recipiendum disponat, & sit capax alacritatis, quæ conferri solet in hoc Sacramento. Ita Henriquez lib. 3 cap. 11 num 3. Cathechismus Romanus cap. 8. Sotus dist. 27. q. 2. art. 4 Coninchus disp. 19. dubio 7. num. 24. Posseuinus cap. 9. num. 5. Naldus verbo extrema Vnctio num. 1. Acta Mediolanensis Ecclesiæ parte 4 citata pa. 541. versic. vt autem in tempore, & alij apud Henriquez loco citato in commentario littera E.

8 Obserua tamẽ primò, si infirmus, dum vngitur, ex hac vita decedat Parochum deberè ab Vnctionibus desistere; nam Sacramenta conferuntur viatoribus, vt habetur in Actis Mediolanensis Ecclesiæ loco citato colum. 2. vers. si æger, & patet ex dictis de Sacramentis in genere. Idem docet Syluester verbo extrema Vnctio num. 5. Armilla eodem verbo num 7. Tabiena eodem verbo, num 8. Sanctus Antoninus 3 parte tit. 14. cap. 15. § 6. & alij communiter.

9 Obserua secundo, hoc Sacramentum, quando administratur infirmo, de quo dubitatur, an sit mortuus, administrandum esse sub conditione, si adhuc viuit, ne Sacramentum conferatur subiecto incapaci, vt ait Emanuel Sà verbo extrema Vnctio, num. 15. Posseuinus num. 19. Suarez, & alij quos in simili retuli de Sacramentis in genere, & de baptismo.

Ex quo licet inferre Sacerdotem in tali euentu non peccare Sacramentum administrando sub conditione; adest enim necessitas administrandi sub conditione, & fieri potest, vt infirmus ex attrito fiat contritus, si adhuc viuit. Ita Suarez disp. 42. sect. 1. Henriquez loco citato cap. 12. Posseuinus num. 19. Acta Mediolanensis Ecclesiæ loco citato vers. ministrabit, & alij.

10 Quæres primò, vtrum peccet mortaliter ægrotus nõ suscipiendo Sacramentum extremæ Vnctionis.

Respondeo per se loquendo non peccare mortaliter. Ratio est, quia nullum extat præceptũ obligans sub mortali ad hoc Sacramentum suscipiendum; per accidens tamen fieri potest, vt omittendo peccet mortaliter, vt si omittat cum scandalo aliorum, vel contemptu paruipendendo Sacramentum extremæ Vnctionis, vt per se patet. Ita Suarez lib 4. disp. 44. Henriquez lib. 3. cap. 10. num. 3. Nugnus q. 33. art. 1. difficultate prima Emanuel Sà num 5. Coninch. to. 2. disp. 19 dub. 10. n. 30. Posseuinus, & alij.

11 Hinc sequitur eum, qui omittit tantummodo ex negligentia, non peccare mortaliter.

12 Vtrum vero Parochus teneatur hoc Sacramentum conferre, constat ex supradictis, vbi diximus teneri, cum illi ex officio incumbat consulere saluti suorum subditorum. Ita præter DD. ibi citatos Coninchus lo. cit. n. 31.

13 Quæres secundò, vtrum infirmo, qui nunquam actualiter peccauit possit hoc Sacramentum conferri, si forte detur casus, vt aliquis nunquam actualiter peccauerit.

Respondet Didacus Nugnus q. 32 art. 2. non posse, vt patet ex forma Sacramenti, in qua dicitur, Quidquid deliquisti per visum quæ verba significat actuale peccatum.

Sed mihi probabilius videtur cum Henriquez lib. 3. ca. 8. num. 4. & cap. 11. num. 8. Suarez loco citato num. 5. Pitigiano dist. 23. q. vnica art. 5. vers. his tamen non obstantibus Coninchо disp. 19. dubio 7. num. 23. conferri posse. Ratio est tum quia infirmus adhuc capax est effectus illius Sacramenti. Tum quia Iacobi 5. dicitur, si in peccatis sit, dimittentur ei, ergo Apostolus supponit, hoc Sacramentũ posse conferri cuicunque infirmo, & nõ opus esse vt actualiter peccauerit, sed peccata suscipientis remitti, si in peccatis existat.

14 Hinc colligi potest solutio illius difficultatis, quæ quæritur, vtrum hoc Sacramentum conferri possit adulto, qui statim post susceptum Baptismum incidit in morbum lethalem.

Respondetur enim conferri posse saltem sub conditione, quamuis nullum peccatum commiserit post susceptũ Baptismum; nam est capax effectus huius Sacramenti, & forma verificatur saltem sub conditione, si deliquit. Ita Henriquez lib 3 cap. 11 num. 3. Syluester verbo extrema Vnctio in fine. Naldus verbo extrema Vnctio num. 9. Posseuinus num. 4 Lopez, & alij apud Didacum q. 32. art. 4. apud Bartholomeum ab Angelo dialogo 3. §. 139. contra ipsum Didacum Nugnum loco citato.

Hac occasione agendum esset de dispositionibus requisitis in eo, qui suscepturus est hoc sacramentum; verum quia de hac re sufficienter egimus in præcedentibus ab explicatione in particulari supersedebo.

15 Hic solum superest dubium, vtrum sit peccatũ mortale conferre Sacramentum extremæ Vnctionis infirmo, antequam susceperit Sacramentum Pœnitentiæ, & Eucharistiæ.

Respondeo negatiuè. Ratio est tum quia infirmus potest per contritionem se disponere ad suscipiendum hoc Sacramentum. Tum quia aliquando fieri potest, vt quis recipere possit extremam Vnctionem; non verò pœnitentiam, vel Eucharistiam, vt quando aliquis patitur vomitum, aut ita repente morbo præuenitur, vt non dederit signa Sacramenti pœnitentiæ; per se tamen seruanda est praxis, & consuetudo, ita vt recipiatur Sacramentum Pœnitentiæ, & Eucharistiæ, antequam recipiatur Sacramentum extremæ Vnctionis. Vnde quando infirmus ita morbo præuenitur, vt non supersit tempus ad suscipiendam pœnitentiam, Eucharistiam, & extremam vnctionem, dãda est opera suscipiendæ pœnitentiæ, & postea Eucharistiæ; nam præceptum suscipiendæ Pœnitentiæ, & Eucharistiæ obligat in articulo mortis, vt constat ex supradictis. Vnctio vero per se loquendo danda est infirmo post viaticum, quoties infirmus potest Viaticum recipere, & post ab solutionem Sacramentalem. Ita Suarez to. 4. disp. 44. sect. 1. Acta Mediolanensis Ecclesiæ parte 4 de Sacramento extremæ Vnctionis §. quæ præparatio. Bellarminus ca. 9. citato ad finem Posseuinus num. 10. Emanuel Sà verbo extrema Vnctio num. 3. Henriquez cap. 10. ad finem S. Antoninus 3. parte titulo 14 cap. 15. §. 6. Bartholomeus ab Angelo dialogo 3. §. 126. & alij. Sed hinc gradũ faciamus ad secundam propositionem, in qua explicandum proposuimus quænam partes vngendæ sint.

SECVNDA PROPOSITIO.

16 De necessitate, & essentia huius Sacramenti est, vt inungantur quinque sensus corporis, oculi scilicet aures, nares, os, & manus repetita ad singulos forma. Ita Valẽtia to. 4. disp. 8. q. 2 pun. 2. Coninchus disp. 19. dub. 3. num. 11. Didacus Nugnus 3. parte q. 32. art. 6. Suarez to. 4. disp. 41. sect. 2. Victorellus de extrema Vnctione. Henriquez lib. 3. cap. 12. num. 1 Posseuinus num. 15. Bellarminus loco citato cap. 10. Bartholomeus ab Angelo dialogo 3. §. 110. & alij contra nonnullos alios, quos tacito nomine refert Bellarminus, arbitrantes sufficere quouis in loco ægrotus vngatur. Nos vero asserimus omnes quinq; sensus vngendos esse. Quãobrẽ si aliquis ex quinque sensibus non inungatur, inualidũ est Sacramentũ, nec confertur gratia. Ratio est quia Sacramẽtũ extremę Vnctionis institutũ est nõ solũ ad remittenda peccata mortalia, quę trahũt originẽ ab vno sensu; sed etiã ad remittẽda alia quę originẽ ducunt ab alijs sensibus; cũ autẽ peccata quæ trahũt originẽ

ab vno sensu non remittantur, nisi etiam remittantur alia omnia; (nam peccata mortalia remittuntur per gratiã, quæ est incompossibilis omnibus peccatis mortalibus, vt dictum est de pœnitentia) sequitur vngendos esse quinq; sensus, & Sacramentum non sortiri effectum, nec conferre gratiam non inunctis quinque sensibus; alioquin sequeretur vnum peccatum mortale, quod trahit originem ab vno sensu, posse remitti sine alio, quod trahit originem ab alio sensu.

Objcies. Si necessaria esset Vnctio omnium quinque sensuum, sequeretur eum, qui vno caret corporis membro, in quo viget aliquis sensus, non posse recipere Sacramentum extremæ Vnctionis, cum non possit in ea parte vngi; sed hoc non videtur admittendum; ergo non videtur necessaria Vnctio omnino quinque sensuum.

Respondeo quando aliquis caret vno membro corporis, exempli gratia aure, &c. vngendam esse partem magis propinquam, vt ait S. Thomas in 4. dist. 23. artic 3. q 3. Naldus verbo extrema Vnctio num. 8. Sotus in 4. dist. 23. q 2. art. 3. Pitigianus art. 6. dubio 5. Syluester verbo extrema Vnctio num. 9. Angelus eodem verbo num. 5. & alij apud Bartholomeum ab Angelo dialogo 3. §. 112. Ratio est tum quia amputatus aliquo membro est capax huius Sacramenti, eoque indiget; ergo facienda est vnctio in partibus propinquis illi membro, quo infirmus caret; tum quia licet exterius non peccauerit in ea parte, fieri tamen potest, vt peccauerit per potentias illi membro respondentes, cum forte aliquando voluerit loqui, aut videre, aut audire contra regulam rationis ergo indiget Sacramento in ea parte; Idem habetur in Actis Ecclesię Mediolanensis 4. parte citata pag 541 & pag. 543. vers. cęcis, Surdis.

Ob id aduertit Emanuel Sà verbo extrema Vnctio nu. 3. Naldus loco citato, & alij, cęcum vngendum esse in oculis; quia concupiscentia solet originem ducere ab oculis; & quamuis cæcus nunquam male vsus sit oculis, cum illis orbatus sit; tamen fieri potest, vt peccauerit per internam potentiam illi respondentem.

17 Quęres primò cur istę partes vngantur, & non totum corpus.

Respondeo rationem esse, quia hoc Sacramentum applicatur per modum medicinæ corporalis; sicut autem medicina corporalis non applicatur toti corporis sed ijs tantum partibus, ex quibus morbus suam trahit originem, ita hoc Sacramentum, quod est medicina quædam spiritualis, applicari debet illis partibus, a quibus spiritualis infirmitas dependet, vt bene ait S. Thomas 3. parte q. 32 art. 5. Acta Mediolanensis Ecclesiæ titulo de Sacramento extremæ Vnctionis §. cęremoniæ, & ritus, verbo. Præterea corporis partes, & alij communiter.

Neque obstat dicere non omnia peccata committi per sensus exteriores; sed aliqua interius perpetrari.

Respondetur enim omnia peccata originem trahere a sensu; quia cum nullum peccatum committatur sine aduertentia, & cogitatione, & cogitatio dependeat a sensu iuxta illud commune axioma Philosophorum, nihil est in intellectu, quod prius non fuerit in sensu, sequitur omnia peccata originem trahere a sensu, & consequenter quinque sensus esse inungendos.

18 Quæres secundò, vtrum Vnctio in renibus, vel pedibus adhibenda sit.

Respondeo adhiberi, vel prætermitti posse iuxta loci consuetudinem. Ratio est quia possunt inungi quinque sensus corporis, etiamsi non vngantur renes, & pedes; imò Vnctio in renibus, vel in vmbilico semper omittenda est in fœminis propter decentiam, & honestatem. Ita Posseuinus num. 15. Pitigianus art. 6. dub. 2. Suarez loco citato art. 2. Bellarminus ca. 10. ad finem, & alij contra nonnullos alios.

Ex quo licet inferre Vnctionem renum, & pedum non esse de necessitate Sacramenti, sicut est Vnctio quinque sensuum. Sic habetur in Actis Mediolanensis Ecclesiæ loco citato pag. 541. Idem tenet Valentia. Posseuinus. Sotus. Emanuel Sà, & alij locis citatis.

Neque obstat Concilium Florentinum, in quo præter sensus dicitur vngendos esse pedes, & renes, nam Florentinum intendit asserere omnes has partes vngendas esse, non de necessitate, sed iuxta cuiusque loci consuetudinẽ. Ita Sotus in 4. dist 23. q. vltima, art. vltimo. Naldus loco citato num. 3. Henriquez libro 3. cap. 13. num. secundo, & alij.

19 Quæres tertiò, vtrum necesse sit vngere palmam Sacerdotis.

Respondeo Sacerdotes non vngi in palma, sed in superiori versa parte; quia semel in palma fuerunt inuncti in susceptione Sacerdotalis ordinis. Videte Suarez loco citato sect. 2. & 3. Posseuinum num. 15. Acta Mediolanensis Ecclesię loco cit. & alios DD. citatos.

20 Quæres quartò, vtrum necesse sit aliquem ordinem seruare in vngendis quinque sensibus.

Respondeo cum Suarez loco citato sect. 2. num 9. Emanuele Sà num. 12. Pitigiano art. 6. dub. 3. Posseuino nu. 14. ordinem in vngendis quinque sensibus non esse necessarium necessitate Sacramenti, quia mutato ordine adhuc completa manet significatio, nec vllum peccatum remittitur sine alio.

21 Si quæras, vtrum necessario vngendum sit vtrumq; organum vnius sensus, exẽpli gratia, vterque oculus, vel vtraque manus, &c.

Respondetur negatiuè, quia significatio istius Sacramenti saluatur per Vnctionem vnius organi; ex præcepto tamen seruanda est locorum consuetudo, quæ vim habet legis. Ita Suarez to. 4. disp. 44. sectione 2. Naldus verbo extrema Vnctio num. 2 Emanuel Sà loco citato, & alij, quorum nonnulli obseruant consuetudine receptum esse, vt in dictis organis duplex crux adhibeatur vnica forma prolata, Ita Posseuinus num. 16. & alij.

PVNCTVM VI.

De effectu Sacramenti Extremæ Vnctionis.

1 *Quinam, & quotuplices sint effectus extremæ Vnctionis.*
2 *Quo tempore extrema Vnctio suum conferat effectum.*
3 *In quanam Vnctione infirmus recipiat gratiam.*
4 *An Sacramentum extremæ Vnctionis iterari possit.*
5 *Quo ritu, & cæremonijs administrari debeat extrema Vnctio, remissiuè.*
6 *An Parochus debeat habere ministrum, qui respondeat.*
7 *An peccet Sacerdos administrando hoc Sacramentum prætermissis orationibus, quæ ab Ecclesia in ipsius administratione, præscribuntur.*
8 *An Sacerdos possit aliquando conferre hoc Sacramentum nondum recitatis orationibus.*
9 *An liceat in necessitate hoc Sacramentum administrare nõ adhibitis verbis ab Ecclesia præscriptis.*

TRia principaliter quæram in hoc puncto. Primò quinam sit effectus Sacramenti extremæ Vnctionis. Secundò quandonam confertur. Tertiò vtrum hoc Sacramentum iterari possit.

PRIMA PROPOSITIO.

1 EFfectus huius Sacramenti est gratia habitualis, quę habet adiuncta specialia auxilia ad expellendas habitudines, & procliuitates ad malum, ad delenda venialia, & ad conferendam sanitatem, quatenus expedierit Quapropter Bellarminus loco citato cap. 7. S Thomas in quarto dist. 23. quæst. 1. art. 2. quæstiuncula prima, & secunda. Sotus ibidem Coninchus disp. 19. dubio 5. Henriquez lib. 3. cap. 9. Pitigianus art. 8. Acta Mediolanensis Ecclesię quarta parte pag 541. alijque DD. statim citandi asserũt effectum huius Sacramenti triplicem esse.

Primus est abstergere reliquias peccatorum, idest expellere habitudines, & procliuitates ad malum.

Secundus est subleuare infirmum a corporali ægritudine, & santitatem conferre, si animę saluti expedierit, vt aiunt communiter DD. cum S. Thoma 3. parte q. 30 art. 2. & Soto loco citato, & constat ex testimonio Iacobi ijs verbis, Alleuabit eum Dominus, & hunc effectum habet extrema Vnctio ex sua natura, licet non semper sequatur, vt docet Bartholomeus ab Angelo §. 127.

Tertius effectus est gratia non solum sanctificans, verũ etiam delens peccata venialia, & habens annexum auxilium contra tentationes, & Dæmonis incursus, qui eo præsertim tempore solent esse vehementes. Videte Pitigianũ loco supra citato Suarez disp. 41. sect. 1. Didacum Nugnũ q. 30. art. 1. Valentiam 3. parte disp. 8. q. 1. pun. 3.

SE-

SECVNDA PROPOSITIO.

2 SAcramentum Extremæ Vnctionis impendit suum effectum in vltima vnctione virtute omnium præcedentium. ita Emanuel Sà loco citato nu.6. Azorius cap. 29.folio mihi 1151.columna 1.littera A. Suarez loco citato, Pitigianus artic.6.dub. 4.Sotus in 4.dist.23 q.1. art.1. Bartholomeus ab Angelo §. 116.Coninchus disp. 19.dub. 6.& alij contra Medinam, Adrianum, & alios apud Henriquez lib.3.cap.12.nu.3.& apud Pitigianum arti. 6,dub. 4. Ratio est quia peccatum vnius sensus non remittitur sine peccato alterius, & omnes vnctiones institutæ sunt ad eundem effectum completum,& ordinantur ad vnam integram totius hominis Vnctionem.

3 Ex quo sequitur infirmum solum in vltima Vnctione consequi effectum;nam effectus non impenditur,nisi adsit significatio remissionis peccatorum;significatio autem remissionis peccatorum non completur in prima,vel in secũda, sed in vltima vnctione;ergo effectus impenditur in vltima Vnctione, & hoc verum est a fortiori, si infirmus non tollat obicem, nisi in vltima Vnctione, vt per se patet,& ita docet Sotus loco citato Bartholomeus ab Angelo §.118. & alij Doctores citati.

TERTIA PROPOSITIO.

4 SAcramentum extremæ Vnctionis iterari potest. ita S.Thomas 3.parte q.33.Suarez disp.40.sec.4. Emanuel Sà loco citato nu.4. & alij Doctores statim citandi. Ratio est,quia Sacramentum Extremæ Vnctionis non imprimit characterem, sicut imprimit Baptismus,Confirmatio, & Ordo; Sacramenta autem, quæ non imprimunt characterem iterari possunt. Quamobrem Sacramentum Extremæ Vnctionis,quamuis in eadem infirmitate, seu in eodem statu infirmitatis iterari non pssit cum semel suscepta scit medicina sufficiens ad conferendum effectum, quo infirmus indiget; nihilominus, si status infirmitatis mutetur,potest iterari. Itaq. si existens in periculo mortis percepit extremam Vnctionem, deinde per aliquos dies euasit mortis periculum,vt si per mensem conualuit a mortis periculo, potest iterum recipere hoc Sacramentum, si incidat in graue periculum mortis, vt bene ait S. Thomas in 4.dist. 18. q.1.art.3. quæstiuncula 2. ad quartum,Syluester verbo Extrema Vnctio nu. 4. Tabiena eodem verbo num.9. Armilla eodem verbo num.9.Suarez loco citato, Filiarchus loco citato ad finem. Reginaldus loco citato nu.49. Nugnus q.33.art.1.Henriquez cap. 19. num.4. Acta Mediolanensis Ecclesiæ 4. parte citata, titulo, Quoties hoc Sacramentum vtendum, Sotus dist. 23. q.2.art.3.conclusione 3. Coninchus disput.19 dub.8. Possevinus cap.9.nu. 18. & alij. Ratio est,quia nihil obstat, quominus iterari possit, cum Sacramentum sit iterabile, & subiectum sit huius Sacramenti capax.

5 Circa ritus, & cæremonias, quibus cum administrandum est hoc Sacramentum, & deferenda est extrema Vnctio ad infirmum, standum est Rituali, consuetudini.& legibus Episcoporum.

6 Obserua tamen primò, non opus esse, vt Parochus, dum Extremæ Vnctionis Sacramentum administrat, adhibeat alium ministrum respondentem, nisi aliter alicubi receptum sit per decreta Episcoporum,vel Sedis Apostolicæ. ita Posseuinus nu. 11. & alij quamplures, quos citat, & sequitur Bartholomæus ab Angelo dialogo 3. §. 153.

7 Obserua secundò,Sacerdotem peccare,quoties administrat Extremam Vnctionem pretermissis orationibus, quæ in huius Sacramenti administratione præscribuntur ab Ecclesia,modo periculum non sit in mora;nam orationes necessariæ sunt ex præcepto Ecclesiæ, quod ex regulis generalibus de peccatis constat obligare præcisa necessitate.

Excipi possunt septem Psalmi Pęnitentiales, quos puto ex præcepto Ecclesiæ non esse necessarios, nisi alicubi aliter per Episcopos decernatur. Ratio est, tum quia nonnulli Sacerdotes illos sine mortalis peccati scrupulo prætermittunt. Tum, quia in aliquibus Ritualibus præscribitur,septem Psalmos ab astantibus, & in aliquibus a Sacerdote recitari. Quod indicio est, ab Ecclesia non præscribi sub mortali.

8 Obserua tertiò,Sacerdotem,instante mortis periculo, posse Sacramentum extremæ Vnctionis conferre,nondum recitatis Psalmis,& orationibus, quæ ex vsu, & præscripto Ecclesiæ præmitti consueuerunt, si periculum sit in mora,nullum enim pręceptum violatur, cum vtrunq; simul præstari nequeat;supplendæ tamen erunt postea orationes prætermissæ, si administrato Sacramento,infirmus superstes maneat,seruatis ritibus in vnaquaq; Ecclesia, vt a simili patet ex dictis de Baptismo. ita Suarez to.4.disp.44. sect.2. Henriquez c.8.ad finem, & cap.12.ad finem. Naldus verbo Extrema Vnctio nu. 1. Acta Mediolanensis Ecclesiæ 4 parte citata pag.541. columna 1.

9 Maius dubium est,vtrum liceat hoc Sacramentum in necessitate administrare,non adhibitis vestibus ab Ecclesia præscriptis.

Respondeo negatiuè,vt in simili probauimus de Eucharistia. ita Naldus,& Suarez locis citatis,& alij,quos in simili retuli de Eucharistia.

Finis Disputationis Septimæ.

DISPVTATIO OCTAVA.

De Sacramento Ordinis.

QVAESTIO VNICA.

ARI Sacramentum Ordinis res certa est de fide, vt ex Florẽtino in instructione Armenorum, & ex Tridentino sess. 23, canone 1. docet Valentia to. 4. disp. 9. q. 1. puncto 2. Bellarminus to. 3. libro vnico de Sacramento Ordinis. Petrus Ledesma in summa prima parte de Sacramento Ordinis ca. 1. conclus. 1. Vasquez disp. 235. ca. 2.

Hoc autem Sacramentum nomen Ordinis sibi vindicat, eo quod ordinatus constituatur in certo quodã Ordine dignitatis Ecclesiasticę ad cõficiendũ Christi Corpus.

In explicatione Ordinis hoc ordine procedam. Primò quæram, quid, quotuplex, & quandonam Ordo fuerit institutus. Secundò, vtrum singuli ordines sint Sacramenta. Tertiò, quænam sit materia, & forma Sacramenti Ordinis. Quartò, quis sit minister. Quintò quodnam sit subiectum, & quænam conditiones in eo requirantur. Sextò, quo tempore conferẽdi sint Ordines, & quos effectus pariant. Septimò, de obligationibus Clericorum, & eorum immunitate breuiter disputabo.

PVNCTVM I.

Quid, & quotuplex sit Ordo, & quandonam fuerit institutus.

1 *Quid sit Ordo.*
2 *Quotuplex sit Sacramentum Ordinis.*
3 *An Episcopatus sit Ordo.*
4 *An valide conferri possit Episcopatus non Sacerdoti, vel infanti.*
5 *An Archiepiscopatus, & Papatus sint Ordines.*
6 *An prima tonsura sit Ordo.*
7 *Quo tempore institutum fuerit Sacramentum Ordinis.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 ORdo est Sacramentum, quo specialis potestas traditur ad conficiendum corpus, & Sanguinẽ Christi. Hæc definitio accomodari potest singulis ordinibus, si aduertamus potestatem, quæ per Ordines confertur ad Eucharistiam, duplicem esse, mediatam scilicet, & immediatam. Potestas immediata est illa, qua directè confici potest Eucharistia, & hæc confertur in Ordine Sacerdotali; potestas verò mediata est illa, per quam exercetur aliquod ministerium, quod dirigitur, & ordinatur ad Eucharistiam tanquam ad finem; quod ministerium in singulis ordinibus reperiri constabit consideranti singulorũ ordinum officium, & functiones.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 ORdines sunt septẽ, Ostiariatus, Lectoratus, Exorcistatus, Acolytatus, Subdiaconatus, Diaconatus, & Presbyteratus. Hæc propositio patet ex Tridentino sess. 23. cap. 2. easque sequuntur communiter. Theologi, vt videri potest apud Vasquez 3. parte to. 3. disp. 236. Nugnũ 3. parte q. 37. & 40. num. 2. Henriquez lib. 10. cap. 2. Valentia to. 4. disp. 9. q. 1. puncto 1. columna 14. Coninchum to. 2. disp. 20 dubio 2. Reginaldum lib. 30. tract. 5. num. 5.

3 Quæres, vtrum Episcopatus sit Ordo.

Respondeo, duplicem esse sententiam. Prima est Valentiæ to. 4. disp. 9. q. 1. puncto 4. Martini Fornarij cap. 1. de ordine Bellarmini loco citato tractatu de Sacramento Ordinis cap. 5. columna mihi 1373. Michaelis Medinæ lib. 1. de celebratione cap. 16. Emanuelis Sà verbo ordo num. 7. Coninchi disp. 20. dubio 2. num. 9. Vasquez disp. 240. cap. 3. & aliorum apud Valentiam affirmantium esse ordinem. Ratio est quia per Episcopatum confertur peculiaris potestas, & character, per quem creari possunt Sacerdotes.

Secunda sententia est Sancti Thomæ 3. parte q. 40. art. 5. Nugni ibidem, Philiarchi lib. 1. cap. 10. Reginaldi lib. 30. tract. 1. num. 5. & aliorum apud Henriquez lib. 10. cap. 2. negantium, Episcopatum esse ordinem, loquendo propriè de Ordine, per quem confertur peculiaris potestas ad conficiendum Christi Corpus, & ad sacrificandum, seu loquẽdo de Ordine propriè distincto a Sacerdotio. Ratio est, tum quia sequeretur esse octo Ordines, quod videtur contra communem sententiam admittentem septem tantum modo Ordines. Tum quia Sacerdos habet eandem potestatem circa sacrificium, quam habet Episcopus; quamuis per Episcopatum conferat peculiaris potestas, & character Sacerdotalis quodammodo extendatur ad creandos Sacerdotes. Tamen character Episcopatus, & character Sacerdotalis propriè non dicuntur duo Ordines, sed vnus, qui dicitur extendi, & perfici in Episcopatu, vnumque integrum, ac perfectum Ordinem constituit, sicut non dicuntur duo Ordines, quando Sacerdos accipit potestatem cõficiendi Corpus Christi, & potestatem absoluendi a peccatis, sed prior dicitur extendi, & perfici.

Hæc secunda sententia mihi probabilior videtur, & ex illius secunda ratione constat solutio ad rationem primæ sententiæ. Videte præcitatos Doctores & Sayrum de sacramentis in genere lib. 1. cap. 2. q. 3. art. 5. versic. de consecratione. Comitolam in responsionibus moralibus parte prima q. 48. num. 11. Vasquez loco citato disp. 240. & Coninchum to. 2. disp. 20. num. 43.

4 Hinc sequitur primò, Episcopatum non posse valide conferri alicui non Sacerdoti, vel infanti; nam Episcopatus non est ordo distinctus ab ordine Sacerdotali, sed illum extendit, & supponit. Ita Syluester verbo ordo a num. 1. Vasquez disp. 240. cap. 5. num. 54. Henriquez lib. 10. cap. 14. contra Fornarium cap. 6. num. 5. Panormitanum in ca. vnico de clerico per saltem promoto. Vasquez loco citato cap. 4. & alios afferentes Episcopatum esse Ordinem distinctum ab Ordine Sacerdotali, quorum sententiam probabilem putat Toletus lib. 1. cap. 71.

5 Secundò, Archiepiscopatum, & Papatum non esse proprie ordines, vt ait Sotus in 4. dist. 24. q. 2. art. 4. conclus. 1. & patet ex rationibus secundæ sententiæ.

6 Tertiò, primam Tonsuram non esse ordinem; tum quia alioquin essent octo Ordines; Tum quia per illam non datur aliqua potestas specialis ad conficiẽdam Eucharistiã, quamuis per ipsam homo fiat capax iurisdictionis Ecclesiasticæ, & beneficiorum. Tum quia est tantummodo preambulum, seu dispositio ad Ordines, sicut nouitiatus ad Religionem. Ita communiter DD cum S. Thoma 3. parte q. 40. artic. 2. Vasquez disp. 236. cap. 1. num. 9. & disp. 237, cap. 2.

cap.1 Contra Maiorem in quarto dist. 24. q. 1. cuius sententiam aliqui Doctores appellant temerariam.

TERTIA PROPOSITIO.

7 SAcramentum Ordinis fuit institutum in vltima Cœna, Lucæ 22. Hoc facite in meam commemorationem. Quibus verbis Christus contulit Apostolis auctoritatem Sacerdotalem, eisque, ac eorum successoribus in Sacerdotio dedit præceptum consecrandi, vt patet ex Tridẽtino sess. 22 c. 1. & quamuis Lucæ 22. videatur tantummodo institutus Ordo Sacerdotalis, nihilominus dicendum est, etiam alios Ordines institutos fuisse cum ordo Sacerdotalis contineat eminenter alios Ordines inferiores, qui ordinantur ad Ordinem Sacerdotalem; illique subseruiunt. Ita Valentia disp 9 quæst. 1. puncto 4. Henriquez lib. 10. cap. 3. numero 6. Reginaldus lib. 30. numero 6. & alij.

PVNCTVM II.

Vtrum singuli Ordines sint vera Sacramenta.

1 *An Ordo Sacerdotalis sit verè, & propriè Sacramentum,*
2 *An alij singuli Ordines sint Sacramenta.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 ORdo Sacerdotalis est verè, ac propriè Sacramentũ. Hæc propositio certa est apud fideles, nam in Concill. Trid. sess. 23. c. 3. habetur, Ordinem esse Sacramentum; cum ergo Concilium appellet Ordinem Sacramentum, necesse est, vt hoc verificetur de omnibus Ordinibus, vel saltem de Ordine Sacerdotali, qui est omniũ præstantissimus. Præterea canone 4. habetur per Sacram ordinationem conferri Spiritum Sanctum, & imprimi characterem; hoc autem proprium est Sacramenti. Videte Bellarminum lib. vnico de Sacramento Ordinis c. 2 Valentiam disp. 9. q. 1. puncto 4. Vasquez disp. 219. ca. 1. & alios Doctores statim citandos.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 NOn solum Ordo Sacerdotalis; verum etiam alij singuli sunt Sacramenta. In hac propositione non conueniunt omnes Doctores, sed diuisi sunt in tres Classes, seu sententias.

Prima est Durandi in 4 dist. 24 q 2. asserentis, solum Sacerdotium esse Sacramentum. Ratio est, tum quia difficile intelligi potest, quomodo ab Ecclesia numeretur Ordo, tanquam vnum Sacramentum, si concedamus omnes esse Sacramenta. Tum quia actus aliorum Ordinum exerceri possunt a non ordinatis; ergo alij Ordines non sunt Sacramenta.

Secunda sententia est Nauarri in Manuali c. 22. num. 8. Soti in 4. dist. 24 q. 1. art. 4. Vasquez disp. 237. c. 3. in principio, & aliorum asserentium, tres Ordines maiores esse Sacramenta; minores verò esse sacramentalia. Ratio est, tum quia tres maiores appellantur Sacri ad distinctionem minorum Ordinum; ergo tres soli maiores videntur Sacramenta; Tum quia si minores Ordines essent Sacramenta, sequeretur eos peccare, qui accedunt ad eos suscipiendos cum conscientia peccati mortalis, aut qui illos exercent in peccato mortali; hoc autem videtur nimis durum, & rigorosum.

Tertia sententia, cui tanquam veriori, & probabiliori adhæremus, est S. Th. 3. parte q. 22. art. 2. S. Bonauenturæ in 4. dist. 24. art. 2. Victoriæ de Sacramentis q. 2 a. Bellarmini to. 3. lib vnico de Sacramento Ordinis c. 6. 7. & 8. Coninchi disp. 28. dub. 6 & aliorum apud Valentiam to. 4. disp. 9. q. 1. puncto 4. apud Emanuelem Sà verbo Ordo n. 1. & apud Nugnum q. 37. art 2 conclu. 1. asserentium omnes Ordines esse Sacramenta, & conferre gratiam.

Fundamentum istius sententiæ desumi potest, tum ex Florentino, quod postquam dixit, Ordinem esse Sacramẽtum, statim subdit, materiam huius Sacramenti esse rem, quæ traditur ab Episcopo, & formam esse verba, hocque non solum applicat tribus Ordinibus maioribus, verum etiam alijs minoribus, si ergo Ordines maiores sunt Sacramenta, in quibus reperitur materia, & forma, cur etiam minores non erunt Sacramenta, cum in ipsis reperiatur materia, & forma? Tum ex Tridentino sess. 23 c. 3 quod, postquam recensuit nomina singulorum Ordinum absolutè dicit, Odinem esse Sacramentum.

Ad primum argumentum primæ sententiæ, respondeo, Ordines Ab Ecclesia numerari tanquam vnum Sacramẽtum propter respectum, quem singuli Ordines dicunt ad Sacerdotium, quod est præcipuum Sacramentum, dicique potest omnes Ordines simul sumptos esse vnum Sacramẽtum completum, & sic omnes Ordines appellari vnum Sacramentum. Ita Valentia loco citato. Henriquez lib. 10. cap. 4. & alij.

Ad secundum respondeo, posse quidem actus aliorum Ordinum, exerceri a non ordinato; sed non solemniter, & quasi ex officio; cum hoc competat solis ordinatis. Ex hoc tamen non licet inferre, Ordines minores non esse Sacramenta.

Ad primum argumentum secundę sententiæ respondeo cum eodem Nauarro loco citato, Martino Fornario ca. 1. num. 3. & alijs communiter Maiores Ordines appellari Sacros, non quia minores non sint sacri, sed quia maiores Ordines habent adnexum votum castitatis, propter quod homo dicatur, & sacratur Deo peculiari quadam ratione, quam sacretur per Ordines Minores. Addo appellari Sacros, quia propius accedunt ad Eucharistiam, quæ maximum, & augustissimum Sacramentum appellatur.

Ad secundum argumentum respondeo, accedentem ad Ordines cum peccato mortali, peccare mortaliter, quia ponit obicem ad gratiam, quam conferunt singuli Ordines, cum sint Sacramentum.

Neque hoc durum videri debet, cum suscipiens Sacramentum Ordinis possit se, per actum contritionis disponere ad recipiendam gratiam Ordinum, non enim necessaria est confessio peccatorum, in susceptione Ordinis, sed sufficit, vt Ordo suscipiatur sine conscientia peccati mortalis, siue peccatum deletum sit per confessionem, siue per contritionem; exercere vero actus maiorum, vel minorũ Ordinum in peccato mortali, excepto Sacerdotio, non videtur mortale peccatum, vt ait Valentia loco citato, Sotus in 4. dist. 24 q 15 art. 4. Henriquez lib. 10. c. 13. & alij; contra Nauarrum c. 25. nu. 72. Emanuelem Sà verbo Ordo num. 31. Reginaldum lib. 30. nu. 37. & patet ex regulis generalibus supra traditis de Sacramentis in genere.

PVNCTVM III.

De materia, & forma Sacramenti Ordinis.

1 *Quanam sit materia remota, & proxima Sacramenti Ordinis.*
2 *Quanam sit materia remota, & proxima Sacerdotalis Ordinis.*
3 *An validè conferatur Ordo Sacerdotalis, si ex obliuione traditur vas cum vna tantum specie.*
4 *Quanam sit materia Diaconi.*
5 *Quanam sit materia Subdiaconatus.*
6 *Materia Acolytatus quanam sit.*
7 *Quanam sit materia Exorcistatus.*
8 *Quanam sit materia Lectoratus.*
9 *Quanam sit materia Ostiariatus.*
10 *An contactus materia sit de essentia.*
11 *An necesse sit tangere materiam, dum verba proferuntur.*
12 *Quanam sit forma Sacramenti Ordinis.*
13 *An variari possit forma, remissiuè.*
14 *Cur forma Sacramenti Ordinis adhibeatur imperatiuo modo.*
15 *An Episcopus proferens formam debeat exhibere materiam tangendam.*
16 *An valeat ordinatio, quando plures initiantur Ordine Sacerdotali, & Episcopus prolata semel vnica forma in plurali, prabet materiam pluribus successiuè tangendam.*
17 *Quodnam sit munus, & officium singulorum Ordinum.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Materia remota Sacramenti Ordinis est res illa, quę traditur suscipienti ordines; materia proxima est traditio, materiæ remotæ. Hæc propositio patet ex dictis in reliquis Sacramentis. Ratio est, quia illa est materia Sacramenti, per quam conficitur Sacramentum; Sacramentum autem Ordinis conficitur re, & traditione rei.

Res, quæ traditur suscipienti dicitur materia remota, quia circa illam versatur materia proxima; idest traditio, traditio verò dicitur materia proxima, quia versatur circa remotam. Ita Reginaldus loco supra citato num.7. & Bellarminus to. 3. de ordine cap. 9. Henriquez lib. 10. cap.8. num 2. Coninchus dub.7. conclus 3. Vasquez disp. 236.cap.3. & alij qui ex scriptura, Patribus, & Concilijs ostendunt contra Valentiam tom.4.disp.9. q. 1. puncto 5. manuum impositionem esse de essentia Sacerdotalis Ordinis. Quamobrem Græci Ordinationem appellarunt manuum impositionem.

2 Hinc colligi potest primò, materiam remotam Sacerdotalis Ordinis esse calicem cum vino, & patenam cum Hostia; materiam vero proximam esse traditionem calicis cum vino, & patenæ cum Hostia; quia traditione calicis cum vino, & patenæ cum Hostia perficitur ordinatio Sacerdotalis; consequenter Sacerdos remanet initiatus Ordine Sacerdotali, si his peractis Episcopus moriatur antequam illa verba proferat, Accipe Spiritum Sanctum, quorum remiseris peccata remittuntur eis, &c. quamuis, his verbis prætermissis imperfecta sit Sacerdotalis potestas; cum Sacerdos a peccatis nequeat absolutionem impendere, prætermissis ab Episcopo præcitatis verbis. Ita Suarez to15.disp.42 art 4.& 13.Bellarminus cap.9. de Ordine.Hēriquez lib.14.cap 7. Martinus Fornarius cap.2. num.1. ad finem Valentia to.4.disp 9. q.1.puncto 5.& alij.

3 Addo probabiliter dici posse cum Henriquez contra nonnullos alios recentiores validè conferri ordinem Sacerdotalem, nec esse necessario iterandum, si ex obliuione tradatur vas cum vna tantum specie; nam potestas consecrandi vtranque speciem non traditur diuisim, sed quia potest vnam speciem consecrare, potest & aliam cū Christi Corpus coniunctum sit cum Sanguine, & Sanguis cum Corpore.

4 Secundò colligi potest materiam Diaconi esse librum Euangeliorum; quia traditione Euangelij perficitur Ordinatio Diaconi. Ita Coninchus, & alij Doctores citati.

Obijcies tempore Apostolorum Diaconatus conferrebatur per manuum impositionem; ergo liber Euangeliorum non est materia Diaconatus. Respondeo primò, hoc concessum fuisse Apostolis ex peculiari facultate Christi; cum nondum editum esset Euangelium.

Secundò, credibile esse Christum non vnicam omnino materiam instituisse pro Sacramento Ordinis; sed Apostolis, & consequenter, eorum successoribus contulisse potestatem conferendi ordines per traditionem instrumentorum, quibus indicatur potestas, quæ in vnoquoque ordine confertur.

Ex quo fit, vt Ordo in traditione primæ materiæ conferatur, & character extendatur in traditione aliarum materiarum, quoties Ecclesia consueuit aliquem Ordinem conferre traditione plurium instrumentorum. Ita Henriquez lib.10.cap.2 6.& 8.Suarez tom.3.disp.11. sect 3 Valentia tom.3.loco citato, & alij quos citat, & sequitur Martinus Fornarius cap.2.num.2 ad finem.

5 Tertiò materiam Subdiaconatus esse propriè Calicem vacuum, cum patena, vt constat tum ex Concilio Florentino. Tum quia traditione Calicis vacui cum patena perficitur ordinatio Subdiaconi. Tum quia illa est vniuscuiusque ordinis materia, per cuius vsum ordinatus præcipuè deseruit sacrificio; Subdiaconus autem præcipuè deseruit sacrificio per Calicem, & Patenam, in quibus Sacrificium celebrandum est. Nec est necesse Calicem esse cōsecratum, vt ait Sotus, Ledesma, & Emanuel Sà, quos sequitur Henriquez lib. 10 cap 5. in commentario littera F. & cap.8. num 3. contra Syluestrum uerbo ordinatio, nu.2. §.4. versic.3. & alios. Quibus adhæret Fornarius cap. 20. ad finem. Ratio est, tum quia nullo iure constat, necessariam esse Calicis consecrationem; tum quia sicut validè confici potest Sacramentum in Calice non consecrato, ita validè conferri potest character ordinis per traditionem Calicis non consecrati.

6 Quartò, materiam Acolytatus esse vrceolos; nam isti traduntur in ordinatione Acolytatus.

Ex quo sequitur characterem imprimi in traditione vrceolorum, quando vrceoli seorsim traduntur; nam per traditionem vrceolorum confertur potestas per ordinem ad Eucharistiam, & per vsum vrceolorum Acolytus propriùs accedit ad Missæ Sacrificium; quamuis denominatio sumatur ab actu minus principali, & in traditione candelabri dici possit extendi character, vt ex Cartaginensi 4.cap. 6.& Toletano 4.cap 27. docet Fornarius cap. 2. num. 1. & 2. Henriquez cap 9. num.1. in commentario littera B. & alii, quos retuli post secundā Responsionē ad obiectionē.

7 Quintò, materia exorcistatus esse librum exorcismorum, vt patet ex ratione sępius repetita.

8 Sextò, materia Lectoratus esse librum lectionum.

9 Septimò, materiam Ostiariatus esse cymbalum, & claues; hic enim Ordo perficitur traditione cymbali, vt Ordinatus conuocet populum ad Sacrificium, & traditione clauium, vt custodiat Ecclesiam.

Neque obstat dicere, de huiusmodi materijs, nihil haberi in scriptura; sufficit enim traditio Apostolorum, quæ colligitur ex perpetua Ecclesiæ consuetudine, & vsu, vt docet Valentia tom.4.disp 9 q.1.puncto 4. ar primum argumentum.

10 Quæres primò, vtrum contactus materiæ sit de essentia, ita vt non censeatur ordinatus qui materiam realiter, & physice non contigit.

Respondeo cum communi Doctorum sententia Sancti Thomæ 3.parte q.38.art.5. Valentię loco citato pun.5. Syluestri verbo Ordo 2. quæsito 5. Coninchi disp. 20. dub. 7.num 7.& aliorum apud Henriquez lib.10 cap.10. Emanuelem Sà verbo Ordo, & apud Martinum Fornarium ca. 2.num.4. cōtra Henriquez loco citato littera D. Vasquez disp.236.num.19. Reginaldum lib.36. tractatu 1. num 8. & alios apud Coninchum disp 20.dubio 7 num.58. contactum materiæ esse de essentia. Ratio est quia in quolibet Sacramento habente materiam, necesse est, vt suscipiens contingat illam, sicut patet in Baptismo, Confirmatione, & alijs.

Non est tamen hæc sententia scrupulosè intelligenda, ita vt in Sacerdotio necesse sit Hostiam, & vinum immediatè attingere; sed sufficit attingere calicem, & patenam, qui vas, seu calicem attingit, moraliter censetur attingere vinum in eo contentum, & qui attingit patenam, censetur etiam attingere Hostiam in ea contentam. Immo aliqui putant non esse necessarium contactum patenæ; quia tangens calicem, censetur etiam tangere patenā illi impositam, tutius tamen est attingere ipsam patenam & Hostiam immediatè iuxta ritum Ecclesiæ, ne ordinandus periculo se exponat non recipiendi Ordinem.

11 Quæres secundò vtrum necesse sit contingere materiam quando verba proferuntur, ita vt sint simul contactus, & verba, seu forma.

Respondeo non opus esse, vt matematicè sint simul; sed sufficere, vt simul moraliter, idest sine mora interposita; sicut patet a simili in Baptismo, in quo non est necesse, vt in eodem instanti, quo infans abluitur, proferantur verba; sed sufficit ablutionem, & prolationem esse simul moraliter, quia cum simultate morali subsistit significatio Sacramentorum. Ita Valentia loco citato Emanuel Sà num.5. Didacus Nugnus q.34.art.5. difficultate 1. Henriquez cap. 10. Reginaldus num.9.& alij, quos supra retulimus.

SECVNDA PROPOSITIO.

12 Forma Sacramenti Ordinis sunt verba, quæ ab Episcopo proferuntur imperatiuo modo cum expressione potestatis, quæ confertur. Hæc propositio est de fide, & patet ex dictis de Sacramētis in genere, vbi diximus omnia Sacramenta constare rebus, & verbis, rebus vt materia, verbis vt forma. Ita Sotus dist.25.q.1.art 2. Bellarminus lib. 1.de Sacramentis cap.18. Vasquez disp 240. ca. 5.num.58.& alij communiter.

13 Vtrum verò variari possit forma, satis constat ex dictis de Sacramentis in genere. Ex quibus etiam constat, inuocationem Sanctissimæ Trinitatis non esse de essentia formę Sacramenti Ordinis, sicut est in Sacramento Baptismi, & confirmationis; nam, prętermissa inuocatione

San-

Sanctissimæ Trinitatis, non mutatur substantialiter sensus formæ. ita Henriquez lib. 1. c. 2. nu. 4. Martinus Fornarius c. 2. nu. 3. & alij communiter.

14 Quæres primò, qua de causa forma istius Sacramenti imperatiuo modo adhibeatur.

Respondeo rationem esse, tum vt ostendatur Ordinatũ debere fungi munere suscepto, ne videatur illud inutiliter suscepisse, vt ait Henriquez lib. 10 cap. 5 Tum quia institutio huius Sacramenti, non est per se ordinata ad sanctificationem hominis suscipientis hoc Sacramentũ, quatenus est persona priuata, & particularis, sicut fit in Baptismo, qui cum ordinetur ad abluendam animam, per verba indicatiui modi administratur, sed est ordinata ad populum, & Christianam Rempublicam, in qua Sacerdos constituitur minister, & persona publica; sicut enim creatio Regis, vel alterius Principis fit per modum imperatiuum cum traditione sceptri, vel claui; quia fit per ordinẽ ad regimen, & administrationem; ita actio, qua aliquis constituitur, & determinatur minister Ecclesiæ, debet imperatiuo modo cum traditione materiæ adhiberi. ita S. Thomas 3. parte q. 34. art. 4. & alij, quos citat, & sequitur Henriq. in summa lib. 10. c. 5. littera B. in commentario.

15 Quæres secundò, vtrum Episcopus, qui profert formam debeat etiam exhibere materiam tangendam.

Respondetur affirmatiuè, vt patet ex dictis de Sacramẽtis in genere, & de Extrema Vnctione. Idem præter Doctores ibi citatos, tenet Suarez to. 5. disp. 42. sec 3. num. 12. Martinus Fornarius de ordinatione c. 2. nu. 4.

16 Quæres tertio, vtrum valida sit Ordinatio, quando plures initiantur Ordine Sacerdotali, & Episcopus, prolata semel vnica forma in plurali, præbet materiam pluribus successiuè tangendam, non repetita forma.

Respondeo, validam esse; quia materia, & forma censentur simul moraliter. Ita Martinus Fornarius loco citato num. 5. vbi testatur Romæ ita fuisse definitum in quadam Congregatione.

17 Ex dictis in his duabus propositionibus, colligi potest, quodnam sit munus, & officium singulorum Ordinum cognita ipsorum materia, & forma; officium enim Sacerdotis est conficere Sacramentum Eucharistiæ; vt patet tum ex ipsius materia, tum ex forma, in qua dicitur, Accipe potestatem offerendi sacrificium in Ecclesia pro viuis, & mortuis. Præterea officium Sacerdotis est administrare Sacramenta, excepta Confirmatione, & Ordine, quorum administratio pertinet ad Episcopos.

Addo ad Sacerdotem pertinere curam prædicandi Verbum Dei, & docendi populum: quamquam hoc tempore petenda est ab Episcopis facultas, iuxta locorum consuetudines, & decreta, vt patet ex vsu, & praxi hic Mediolani recepta in concionatoribus, qui concionibus ad populum in Quadragesima habendis exponuntur.

Officium Diaconi est publicè legere Euangelium in Ecclesia, assistere, & ministrare in Sacrificijs, & alijs huiusmodi.

Rursus Diaconus vrgente necessitate in absentia Episcopi, & Presbyteri, baptizare potest solemniter, iuxta Suarez tom. 3. disp 23. sec. 1. & alios. contra Henriquez lib. 8. c. 54. Martinum Fornarium c. 7. num. 4 & alios, sed de hac re supra. Potest etiam concionem ad populum habere ex facultate Episcopi. Olim etiam administrabat Eucharistiam, eamque ad absentes deferebat vt patet ex dictis de Eucharistia cum Suarez to 3. disp. 69. sec. 1. Henriq. loco citato, Toleto lib. 2. c. 28. & aliis. Viedete quæ supra diximus de Eucharistia.

Officium Subdiaconi est proxime assistere Diacono, illique ministrare in Sacrificio Missæ deferendo Calicem, & patenam ad Altare.

Officium Acolyti est porrigere Subdiacono vrceolos cũ vino, & acqua, præparare lumina ad sacrificium, & transferre cereum accensum ad altare.

Officium Exorcistæ est imponere manus super energumenos, illisq; exorcismos legere ad fugandos Dæmones.

Officium Lectoris est legere prophetias, & scripturas in Ecclesia.

Officiũ Ostiarij est claudere, aperire, & custodire Ecclesiam, admittẽdo dignos ad sacra, & excludendo indignos. Videte Valentiam loco citato puncto 3. Nugnum q. 37. art. 5. Henriquez lib. 10. c. 8. & 9. Vasquez disp. 236. cap. 2. Coninchum 2. parte, disp. 20. dubio 7. Reginaldum lib. 30. tractatu primo nu. 11. & sequentibus.

PVNCTVM IV.

De Ministro Sacramenti Ordinis.

VNICA PROPOSITIO.

1 ORdinarius minister Sacramenti Ordinis est proprius Episcopus, vt patet ex Tridentino sess. 23. & can. 4. & can. 7. hanc enim potestatem accipiunt Episcopi in sua ordinatione, & consecratione, nec illam amittunt per censuras; cum fundetur in charactere Episcopali, quem ex supradictis, indelebilem esse constat.

2 Ex quo sequitur hanc potestatem residere penes Episcopos, licet sint excommunicati, vel interdicti, vel suspensi, aut priuati Episcopatu; adhuc n. retinent characterem, & potestatem conferendi Ordines; quamuis eam illicitè exerceant in excõmunicatione, suspensione, &c. & Ordinatus ab excõmunicato vitando incurrat suspensionẽ, vt patet ex dictis de censuris. ita Sotus distin. 25. q. 1. Coninch. dub. 9 Henriquez lib. 10. cap. 21. Fornarius cap. 4. num. 2. ad finem. Vasquez disput. 243. & 245. & alij communiter.

3 Dixi

3 Dixi in propositione Ordinarius minister, vt aduerterem Ordines posse ex facultate Summi Pontificis, conferri ab alijs, quam ab Episcopis, vt docet Henriquez lib. 10. c. 23. Bellarminus lib. 1. de clericis c. 17 Valentia to. 4. disp. 9. q. 2. puncto 1. Didacus Nugnus in 3. parte quæst. 38. S. Thomæ art. 1. Couarruuias primò variarum cap. 10. contra Coninchum dubio 9. conclus. 2 nu. 76. nam ordines minores ex facultate Summi Pontificis à Cardinalibus Presbyteris conferri possunt, vt patet ex consuetudine. Præterea Abbates habentes ius mitræ, & baculi benedicti ab Episcopis, possunt conferre primam Tonsuram & Ordines minores suis subditis regularibus; aliis verò, absque speciali consensu Ordinarij loci, cum litteris dimissorijs, conferre nequeunt. Idem testatur Quaranta verbo Ordo versic. Abbatibus pag. 393 ex Cardinalium Congregatione, & patet ex dist. 69. cap Quoniam, & ex Tridentino sess. 23. cap. 10. Immo quilibet alius simplex Sacerdos posset de licentia Papæ, ordines minores conferrre, vt ostēdit Victoria de Sacramentis nu. 221. Henriquez lib. 10. c. 23. num. 1. Reginaldus loco supracitato Caietanus, & alij apud Henriquez, nulla enim afferri potest sufficiens ratio cur hoc a Sede Apostolica concedi nequeat.

Ordo verò Subdiaconatus, Diaconatus, aut Presbyteratus, non videtur posse à simplici Sacerdote etiam de consensu Papæ, vel ab alio, quam ab Episcopo conferri, nam iure diuino, determinatus videtur minister Sacri Ordinis, vt docet Bellarminus de Sacramento Ordinis c 7. ad finē. Henriquez lib. 10 c. 23. Couaruuias primo variarum ca. 10 nu. 10. Suarez to 1 disp 11 sec. 2. nu. 6. & alij, quos citat, & sequitur Martinus Fornarius de Sacramento Ordinis c. 5. nu. 1.

Obiicies Subdiaconi ordinari poterant a Coepiscopis, ex Concilio Antiocheno canone 10. Sed Coepiscopi erant simplices Sacerdotes; ergo Subdiaconatus, aut etiam alij maiores Ordines, conferri possunt à simplici Sacerdote.

Respondeo Coepiscopos, de quibus sermo est in Concilio Antiocheno, non fuisse simplices Sacerdotes, sed Episcopos suffraganeos, vt ex Damasi Epistola 4. docet Bellarminus loco citato, & alij Doctores cit.

4 Ex dictis colligi potest solutio illius difficultatis, qua quæritur, vtrum Summus Pontifex possit illi, qui non est Sacerdos dare facultatem conferendi ordines. Ad quam difficultatem respondendum est cum Diuo Thoma 3. parte q. 38. art. 1. Nugno ibidem. Victoria loco cit. Syluestro verbo Ordo 3. quæsito 2. simplicem Sacerdotem posse ex facultate Summi Pontificis, Ordines minores conferre, vt constat ex dictis, eum vero, qui non est Sacerdos, non posse. Ratio est, tum quia collatio Ordinum est actus Ordinis; actus autem Ordinis non potest exerceri ab eo, qui caret Ordine. Tum quia potestas conferendi Ordines supponit potestatem supra corpus Christi verum, capite Ex litteris, de excessibus Prælatorum; sed solus Sacerdos habet potestatem supra corpus Christi verum; ergo solus Sacerdos potest Ordines conferre.

5 Ex quo patet primo Episcopum, qui non est sacerdos, non posse validè Ordines conferre; nam collatio Ordinis est actus Ordinis; actus autem Ordinis non potest ab eo conferri, qui caret Ordine. Ita Syluester verbo ordo 2. nu. 1. & ordo 3. quæsito 1. Martinus Fornarius c 4. nu. 4. versic. 7. & alij Doctores citati.

6 Secundò patet à fortiori Episcopum non posse, facultatem conferendi ordines illi, conferre, qui non est sacerdos. Addo Episcopum non posse illi, qui non est Episcopus, dare facultatem conferendi Ordines minores, vel maiores, vt patet tum ex dictis de legibus. Tum quia Episcopus non potest aliis demandare functiones ordinis. Ita Henriquez lib. 10. c. 23. 23. nu 3. Victoria, & alij, quos magno numero refert Henriquez loco citato littera k.

7 Dixi in propositione proprius Episcopus, vt obseruarem ordines, aut primam tonsuram conferri non posse ab eo, qui non est proprius Episcopus consequenter Episcopum non posse subditis alterius sine licentia proprij Episcopi Ordines conferre. Ita Sanchez de Matrimonio lib. 3. disp. 23. Nugnus 3. parte q. 28. art. 1. Lessius lib. 2. ca. 44. dubio 19 nu. 92. & hoc constat ex capite Eos, qui de temporibus ordinationum in sexto, & ex Tridentino sess. 23. canone 7.

8 Quæres primo: Quinam dicatur proprius Episcopus. Respondeo cum Lessio loco citato Sayro lib. 7. cap. 10. nu. 30. Fornario c. 5. nu. 6. Quaranta, Riccio, Henriquez, & alijs Doctoribus statim citandis, illum appellari proprium Episcopum, qui est Episcopus originis, vel domicilij, vel beneficij.

9 Episcopus Domicilij dicitur Episcopus loci, in quo quis habitat, vel incipit habitare cum animo ibi semper manendi.

10 Ex quo sequitur animum manendi per aliquod tempus in aliquo loco non sufficere ad contrahendum domicilium; alioquin Scholares contraherent domicilium in ea Ciuitate, in qua studiorum causa decreuerunt ad octo, vel decem annos commorari.

11 Secundò sequitur, ad contrahendum domicilium, nō sufficere solum animum manendi in aliquo loco; sed requiri simul actualem habitationem. Quamobrem qui solum mente statuit in aliquo loco habitare, & reipsa nondum incæpit habitare non contrahit domicilium in eo loco, in quo statuit habitare; sicut neque amittit domiciliū ibi acquisitum per solam intentionem inde discedendi, vt ostendi in tractatu de legibus.

12 Addo cum Henriquez lib. 10. c. 22. nu. 2. Angelo Cyno, & aliis apud Henriquez in foro externo raro præsumi animū perpetuo manendi in aliquo loco, nisi quis ibi permanserit per decem annos, L. 2. C de incolis lib. 10. aut nisi per aliquem externum actum sufficienter indicauerit se ibi domicilium constituere, vt si emit domum, vel eo transtulit maiorem bonorum partem animo ibi perpetuo manendi, de qua re videndus est Menochius de arbitrarijs lib. 2. centuria prima casu 86. Maschardus de probationibus conclus. 534 Quaranta verbo, Ordo versiculo, Circa tertium, pag. 373. Riccius decisione 197. 198. & 305. Coninchus disp. 20 dub. 9 ad finem. Reginaldus lib. 30. tractatu primo c. 5. num. 13. & alij Doctores quos in simili retuli de legibus de subiecto legum.

13 Episcopus originis est Episcopus loci, in cuius Diœcesi natus est is, qui ordinandus est, & in quo parentes habēt domicilium. Non tamen sufficit, vt natus sit alicubi fortuito, vt si fortè natus sit, dum parentes ibi essent causa itineris, vel negotij, vt ex Lege filius, C. mancipium lib. 10. probat Henriquez loco citato in commentario littera D.

14 Episcopus beneficij est Episcopus loci, in quo quis habet beneficiū præsertim residentiale, quāuis tenue, licet fortè non resideat ex dispensatione ita DD. citati Dixi præsertim residentiale. Nam Henriquez lib. 10 c. 24. num. 1. in commentario. Quaranta verbo Ordo versic. circa secundum, & alij putant sufficere beneficium non residentiale, modo sit sufficiens ad victum, quia caput, Cum nōnullus de tempor ordin. generaliter loquitur. Et hoc mihi probatur modo beneficium sit Ecclesiasticum, vt dicitur in dicto c. cum nullus, & ita obseruat glos. ibid.

Ex dictis patet quinam sit proprius Episcopus in conferendis Ordinibus, & Tonsura, aut etiam in concedendis litteris dimissorijs.

15 Hic tamen obseruandum est primò Episcopum ordinarium posse ex priuilegio Tridentini sess. 23. c. 9. conferre ordines suo familiari non subdito, qui per triennium commoratus sit cum ipso Episcopo, modo Episcopus statim conferat illi beneficium. Videte Auillam 3 parte disp. 6. dub. 7 fol 233. Henriquez lib. 10. c. 22. Rodriquez in summa c. 14. nu. 10. Suarez de censuris disp. 51. sec. 2. num. 15. Sayrum lib. 8. S. 10. versic. 30 Riccium decisione 310. Quarantam pag. 375. verbo Ordo, versiculo Limita in eo. Martinum Fornarium c. 5 ad finem Praxim Neapolitanam c. 181 nu. 3. Petrum Ledesmam in summa de Sacramento Ordinis c. 5. concl. 9. Zerola in Praxi verbo Ordo vers. 5. Reginaldum lib. 32 num. 69. Quorum aliqui cum Aug. Barbosa in c. 9. Tridentini sess. 23 obseruant.

16 Primò ex declarationibus Cardinalium, Episcopum posse suum familiarem triennalem ordinare ad titulum patrimonij, vel pensionis, si Episcopus ita iudicauerit expedire ob necessitatem, vel vtilitatem propriæ Ecclesiæ, etiamsi triennium inceperit, antequam fuisset Episcopus; nam Tridentinum absolutè dicit, Episcopum posse familiarem suum non subditum ordinare, si per triennium secum fuerit commoratus. ita Gammа, Riccius, Garzias, Auila, Henriquez, & alij, quos paulo ante citaui, apud Barbosam loco citato.

17 Secundò, hoc procedere non solum in Ordinibus sacris, verum ēt in prima Tonsura, & in Minoribus Ordinibus, modo Episcopus statim cōferat beneficiū, vt ex Decisione Rotæ testatur Quaranta loco cit., & alij DD citati.

18 Tertiò,

18 Tertiò, hoc locum non habere in quocunque familiari; sed in eo, qui assistit ipsi Episcopo circa ipsius obsequia. Quamobrem inseruiens Episcopo in remota Regione non videtur gaudere hoc priuilegio, quamuis alatur expensis Episcopi, nam Concilium hunc terminum præfixit, quia Episcopus tanto temporis spatio ritè noscere potest mores sui familiaris Episcopus autem non potest ritè cognoscere mores absentis. ita Maiolus lib. 4. de irregularitate c. 2. nu 5. & alij apud Quarantam loco cit.

19 Quartò, hoc procedere in Episcopis ordinarijs, non verò in Titularibus; quia Titulares non habent Diœcesim, in qua ordinandus acquirat domicilium.

20 Obseruandum est secundò, Episcopum posse; non solum per se ipsum Ordines conferre; verum etiam posse alteri Episcopo dare facultatem conferendi Ordines suis subditis, concedendo litteras dimissorias, & commendatitias, quarum concessio iure nouo pertinet ad solum Episcopum, vel etiam ad Vicarium absente Episcopo ex Tridentino sess. 23. c. 10.

21 Vtrum verò dimissoriæ extinguantur morte concedentis, aut finita ipsius potestate constat ex dictis de priuilegijs non extingui, quia gratia non spirat morte concedentis.

22 Sed modo dubium est vtrum Capitulum possit Sede vacante litteras dimissorias concedere.

Respondeo in Tridentino sess. 7. cap. 10. permitti, vt Capitulum Sede vacante, concedat dimissorias in duobus casibus. Primus est quando Episcopatus vacauit per annũ. Secundus est quando quis est arctatus, vt si perderet beneficium receptum, vel recipiendum, si tunc temporis nõ promoueretur ad Ordines. Videte Augustinum Barbosam in Tridentinum sess. 7. cap. 10 Henriquez lib. 10. cap. 22. num. 3. Quarantam verbo, Capitulum, Sede vacante, versic. 14. & verbo Ordo, versic. Vertitur tamen. Riccium decisione 30. Toletum lib. 1. c. 49. nu. 2. Nauarrum consilio 44. de temporibus Ordinandorum. Zerolam in Praxi verbo capitulum, versic. secundum. Azorium 2. parte lib. 3. cap. 49. quæsito 5. Suarez to. 5. disp. 31. sect. 1 nu. 10. Fornarium cap. 4. nu. 4 Emanuelem Sa verbo, Ordo num. 19. & Concilium Tridentinum sess. 7. c. 10. vbi interdicit capitulum violans hoc decretum, & Clericos sic minoribus initiatos vult priuari priuilegio clericali, præsertim in criminalibus, initiatos vero maioribus suspendit ipso facto vsque ad beneplacitum futuri Prælati.

23 Hic tamen obserua, priuilegium clericale non amitti ipso facto, quia Tridentinum vtitur verbo, gaudeat, quod est futuri temporis, vt cum Nauarro obseruant Sanchez lib. 7. disp. 46 nu. 18. versic. Quæritur primo, & alii apud Fornarium c. 5. num 4 apud Barbosam loco citato nu. 8.

24 Obserua tamen, Capitulum posse Sede vacante concedere litteras testimoniales, licet concedere nequeat dimissorias, litteræ testimoniales non sunt dimissoriæ. ita Nauar. consilio 27. de temporibus Ordinandorum.

25 Quæres secundò, vtrum qui Ordines accepit ab alieno Episcopo absq; Summi Pontificis auctoritate aliquam pœnam incurrat.

Respondeo si accipiat absque Summi Pontificis auctoritate, vel absq. litteris dimissorijs sui Ordinarij, incapacem esse beneficij, remanere suspensum, carere priuilegio Ordinis, & Ordinationem esse irritam, non quoad substantiam, sed quoad executionem Ordinis, capite Illud, el primo, & cap. Si quis ausus, el terzo dist. 71. & Tridentinum sess. 23. c. 8. de reformatione.

Ad hoc tamen, vt fiat capax, & possit beneficium retinere, sufficit ratihabitio proprij Episcopi, vt docet Nauarrus cons. 14. & 25 de temporibus Ordinationum. Maiolus de irregularitate lib. 1. cap. 10. num. 1. Lessius loco citato ex capite Salonitanæ dist. 93. contra Rebuffum § formula dimissoriarum.

Suspensio verò, quam quis contraxit recipiendo Ordines sine litteris dimissorijs, potest ab Episcopo auferri ob priuilegium Episcopis concessum in Tridentino sess. 24. c. 6. modo delictum sit occultum.

Neque obstat Constitutio Xisti V. quæ incipit, Sanctũ, & salutare, in qua Summus Pontifex sibi reseruat absolutionem prędictæ suspensionis; nam rigorem istius Constitutionis moderatus est Clemens VIII. in Bulla, quæ incipit, Romanum Pontificem decet, eamque ad dispositionẽ Concilij Tridentini reuocauit, vt bene docet Quaranta verbo Ordo, versic. secundò limita, & versiculo tertius casus. Sayrus de censuris lib 7. c. 10. num. 38 & lib. 4. cap. 14. vbi vtranque constitutionem refert, quam etiam refert Quaranta verbo, Ordo, versic. an vero, in simili de eo, qui promotus est ad Sacerdotium ficto titulo pag. 383 & 387.

26 Si quæras, vtrum hæc suspensio referatur etiam ad conferentem, & recipientem primam Tonsuram.

Lessius loco citato nu. 91. Azorius 2. parte lib. 3. cap. 49. quæsito 4. Rebuffus prima parte de litteris dimissorijs nu. 5. Fornarius c. 5. nu. 3. versic. Tertiò, putant extendi.

Toletus verò lib. 1. c. 49. num. 4. ad finem Zerola prima parte verbo, Dimissoriæ, & alij putant non extendi, quia in prædictis locis sermò est de recipiente, & conferente Ordines, & in materia pęnali non est facienda extensio.

Sed mihi placet sententia Lessij, Azorii, & aliorum ob rationes, quas in simili adduxi de censuris disp. 7. quæst. 1. puncto 1. num. 4. & ex ibi traditis constat responsio ad rationem in contrarium.

Occasione eorum, quæ tradidimus in propositione, & in præcedentibus quæsitis, nonnulla sunt adhuc obseruanda:

27 Primo, eum, qui a Sede Apostolica obtinuit priuilegium, quo recipere possit ordines à quolibet Episcopo, nõ indigere nouis litteris dimissorijs, indigere vero testimonialibus propij ordinarij de vita, & moribus, alioquin, si ad Ordines sine litteris testimonialibus proprij ordinarij promoueatur, remanet suspensus ab executione susceptorum Ordinum, & ordinans incurrit suspensionem a collatione Ordinum per annum, vt patet ex Tridentino sess. 23. de reformatione c. 8. ad finem. ita Henriquez lib. 13. c. 28. nu. 2. Toletus lib. 1. c. 49. nu. 4. Fornarius de ordine c. 4. nu. 3. Quaranta verbo Ordo vers. Suspensionis pœnam, & alij.

28 Secundò, Episcopum, qui in aliena Diœcesi confert Ordines de consensu Episcopi illius Diœcesis, non posse Ordines conferre Clericis, qui non sunt subditi ipsimet Episcopo Ordinanti, vel illi Episcopo, de cuius consensu in aliena Diœcesi confert Ordines, nam Ordines conferendi sunt à proprio Episcopo, vel de licentia proprij Episcopi.

Hoc tamen limita primò, Nisi Ordinet habentes litteras dimissorias a suis Ordinarijs, nam habentes litteras dimissorias cuiuscunque sint Diœcesis, potest Episcopus ordinare, vt patet ex supra dictis, modo adsit consensus Episcopi illius Diœcesis, in qua ordines confert, nullus enim potest in aliena Diœcesi exercere Pontificalia sine licentia Ordinarij illius loci, ut declarauit Illustrissima Cardinalium Congregatio, & ita colligitur ex Tridentino sess. 7. c. 10. & constat a simili ex dictis de Confirmatione.

Secundò, ab aliquibus limitatur, vt à Maiolo lib 4. de irregularitate c. 2. nu. 3. & alis apud Suarez de censuris disp. 31. sec. 1. nu. 17. Nisi Episcopus ordinet extraneum bona fide sub ratihabitione proprij Episcopi, vt patet ex facto Episfanij, qui subditum alterius in aliena Diœcesi ordinauit, cap. vltimo q. 1.

Verum hæc limitatio non facile admittenda est, præsertim ante factum; tum quia in ijs, quæ sunt contra ius, & iurisdictionem alterius, non facile præsumenda est ratihabitio. Tum quia datur ansa Episcopis promouendi extraneos ad Ordines hoc quæsito colore.

Neque obstat factum Episfanij; nam excusari potest in foro conscientiæ ratione bonæ fidei, & inaduertentiæ ita Mandosius Rebuffus, & Lopez apud Quarantam verbo Ordo, versic. Amplia hanc extrauagantem.

Tertiò limitatur ab aliquibus in prima Tonsura, quam Henriquez lib. 3. c. 6. nu. 6 & alij, quos supra in simili retuli de Confirmatione, putant ab Episcopo conferri posse suis subditis extra Diœcesim; quia hæc non videtur ad actus Pontificales pertinere; cum priuatim conferri possit in cubiculo.

29 Vtrum verò Episcopus, si alieno subdito conferat primam Tonsuram sine licentia sui Ordinarij in aliena, vel etiam in propria Diœcesi, incurrat suspensionem a collatione primę Tonsuræ, constat incurrere ex Cap finali de temporibus ordinandorum lib. 6. sicut etiam vtrum initiatus prima Tonsura sine licentia sui Ordinarij, careat priuilegio Tonsuræ, constat ex capite Illud, & capite Si quis ausus dist. 71. ex quibus locis colligi videtur carere priuilegio iuxta Lessium loco supra citato, Azorium to. 3. lib. 3. c. 4. quæsito 4. Fornarium c. 5. num 4. versic. 3. & Rebuffum, quem supra retuli.

30 Tertiò, eum, qui furtiuè, idest Episcopo non approbante, vel absque examine Ordines suscipit, incurrere

Suscep-

Susceptionem, vt cum Vgolino, Sayro, Henriquez, & aliis docui disp.7. de censuris quæst.3. puncto 4. num.9. Quamquam Suarez to.5 disp.42. sec.3. num. 5. putat incidere in irregularitatem.

31 Maior difficultas est, vtrum, qui sine litteris dimissorijs, aut furtiuè contra prohibitionem ordinantis, accedit ad Ordines, incurrat excommunicationem.

Respondeo. Iure antiquo contrahebat excommunicationem, quam Episcopi ferebant ante ordinationem; sed hoc tempore in nouo Pontificali non videtur ipso iure latæ, sed ferenda, vt ex nouo Pontificali obseruat Suarez to.5. disp. 42. sec.3. nu 2. ad finem, & alij recentiores. Immo talem excommunicationem non debere ab Episcopis ipso facto ferri admonet Henriquez lib. 10. cap 20. num. 1. cum Maiolo, & aliis in commentario littera D, ne sit occasio iniciendi nouos laqueos. Verum ego non video quare iusta de causa nequeat ipso facto infligi, sicut potest comminatorie ferri.

32 Aduerte tamen cum Fornario, & alijs hanc excommunicationem ab Episcopo latam in accedentes contra ipsius prohibitionem non solum cadere in subditos ipsius Episcopi, verum etiam in exemptos. Ratio est, quia sequeretur aliquando talem excommunicationem frustra ferri, vt si Episcopus ordinaret solum extraneos, & exemptos; Tum quia potestas Episcopi in hac parte videtur ample interpretanda, cum ordinandi alias exempti videantur in hac re subditi Ordinario, a quo recepturi sunt Ordines, vt probat Henriquez loco citato littera H. Idem sentire videtur Nauarrus c.25. nu 70. ad finem versiculo, Sextò peccat, dum absolutè nulla facta distinctione dixit Ordinatos contra prohibitionem Episcopi continentem ipso facto excommunicationem, incidere in excommunicationem. Videte, quæ diximus de Suspensione puncto 5. & de irregularitate q.3. puncto 4.

33 Quartò, Episcopum, ad quem aliquis mittitur cum dimissorijs ad suscipiendum Ordinem sacrum, non teneri ordinandum subijcere examini, modo sciat ipsum non esse indignum; vt promoueatur.

Aliqui tamen Episcopi nolunt extraneos cum dimissorijs ad se accedentes promouere, nisi ipsos per examen idoneos repererint. ita vsu receptum est hic Mediolani, & ita Neapoli seruari testatur Quaranta verbo Ordo, versic. Obligationem Episcopi, pag 385.

An vero Episcopus teneatur iusta interueniente causa dimissorias concedere, patet ex dictis de Legibus. Ex quibus etiam patet, quid dicendum sit de interstitijs.

PVNCTVM V.

De subiecto Ordinis, & conditionibus in eo requisitis.

1 *Quodnam sit subiectum capax Sacramenti Ordinis.*
2 *An qui ante vsum rationis initiatus est ordine sacro teneatur ad votum castitatis.*
3 *Differentia inter pueros rationis vsu carentes, & amentes.*
4 *An Episcopatus conferri possit ante rationis vsum.*
5 *An fœmina possint ad Ordines promoueri.*
6 *An Hermaphroditus validè possit ordinibus initiari.*
7 *An suscepturus ordines debeat esse baptizatus.*
8 *An debeat esse confirmatus.*
9 *An Sacramentum Ordinis non confirmato, validè conferatur.*
10 *An suscipiens, vel administrans ordines ante Confirmationem peccet.*
11 *An suscepturus Ordines debeat esse initiatus prima Tonsura.*
12 *Quanam ætas requiratur ad Ordines suscipiendos.*
13 *Quam pœnam incurrant initiati Ordine sacro mala fide ante legitimam ætatem.*
14 *An dies bissextilis computati sunt cum ætate legitima.*
15 *Quid dicendum sit de anno probationis, seu Nouitiatus. &c.*
16 *An requiratur scientia in ordinando.*
17 *An requiratur Testimonium morum.*
18 *An qui ad sacros Ordines promouetur titulum habere debeat.*
19 *An suspensio incurratur ab eo, qui accepto Subdiaconatu titulum resignat.*
20 *Quid dicendum sit de eo, cui validè facta fuit assignatio tituli patrimonij, cum pacto non petendi victum &c.*
21 *An ordinatus cum iuramento non petendi quidquam, possit aliquid contra iuramentum petere.*
22 *An extet specialis suspensio contra eum, qui male promouetur ad Patrimonium.*
23 *An Episcopus possit a suspensione supradicta absoluere, quando delictum est occultum.*
24 *An promotus ad sacros Ordines sine titulo, vel patrimonio, nullo præmisso pacto cum Episcopo, incurrat Suspensionem à iure communi impositam.*
25 *An qui ficto patrimonio suscipit Ordines cum obligatione non petendi quidquam afficiatur suspensione.*
26 *Qui non ficto patrimonio ordinatur, seu illud postea statim retrodonat, & victum non petit, excusari potest à suspensione.*
27 *Quam pœnam incurrat Episcopus ordinans, vel alter præsentans aliquem ad Ordinem sine titulo, vel Patrimonio.*
28 *An constituta sit quantitas patrimonij, vel beneficij, ad quod quis promoueri possit.*
29 *An aliquis possit promoueri, quando beneficium, & patrimonium seorsum non sufficiunt simul vero sufficiunt.*
30 *An qui aliquem Ordinem sacrum recepit sine titulo ad Sacerdotium promoueri possit.*
31 *Titulus Ordinandorum quotuplex sit.*
32 *An requirantur temporum interstitia, tam in minoribus, quam maioribus Ordinibus.*
33 *Quomodo computanda sint temporum interstitia.*
34 *Ad quem pertineat dispensatio interstitiorum, etiam respectu Religiosorum.*
35 *An suscipiens Ordines non seruatis interstitijs, incurrat aliquam censuram, vel irregularitatem.*
36 *An possit quis vna, & eadem die de consensu Episcopi omnes minores Ordines recipere.*
37 *An irregularis ad Ordines promoueri possit.*
38 *An irretitus aliqua censura ordinibus initiari possit.*
39 *An intentio requiratur in adulto suscipiente Ordines.*
40 *An validè recipiantur Ordines per metum.*
41 *An ordinatus per metum grauem, teneatur ad castitatem, ad preces Canonicas &c.*
42 *An ordinandus debeat esse in gratia.*
43 *Ordinandus in Ordinibus suscipiendis debitis vestibus vti debet.*
44 *Quibus vestibus indui debeat Sacerdos dum ad sacram Ordinationem accedit, vt dum Missæ Sacrum facit.*
45 *Cur senarius numerus vestium, & non maior adhibeatur.*
46 *Quam significationem singula vestes habeant.*
47 *Quomodo Diaconus stolam adhibeat.*
48 *Diaconus, & subdiaconus non induunt Planetam, sed Dalmaticam.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Omnis masculus baptizatus est subiectum capax Ordinis, quamuis sit infans carens vsu rationis, aut insanus, aut hæreticus. ita S. Thomas 3. parte q. 39. art. 2. Valentia loco citato q. 4. puncto 1. Coninchus disp. 20. dubio 10 num. 94. & 97. Sotus dist. 25. q. 1. art. 2. Nugnus q. 39. art. 2. Vasquez disp. 246. cap. 1. Ratio est, tum quia Cap. vnico extra de ijs, qui per saltum ordinantur, habetur illos non esse reordinandos, qui ante discretionis annos acceperunt minores Ordines, ergo supponitur masculos rationis vsu carentes esse capaces Sacramenti Ordinis. Tum quia vsus rationis videtur solummodo requiri in suscipientibus Sacramenta, quæ consistunt in aliquo actu ipsius suscipientis, sicut est Matrimoniū, quod cōsistit in mutuo contrahentium consensu, & pœnitentia, ad quam necessarius est dolor, & confessio, qui sunt actus pœnitentis. Non uidetur verò necessarius vsus rationis in suscipiente Sacramenta, per quæ datur aliqua potestas, quæ est prior actu; sed sufficit capacitas potentiæ, seu potestatis, quæ cōfertur. Ob id cōmuniter Doctores asserunt non requiri vsum rationis in Baptismo, per quē confertur infanti rōnis vsu carenti potestas ad alia Sacramenta recipienda.

2 Vtrum verò initiatus Ordine sacro, antequam ad rationis vsum perueniret, teneatur vi voti ad seruandā castitatem postquā peruenerit ad vsum rationis ex dictis de voto constat non teneri, nisi votū ratificauerit, quia Votū

est

est deliberata promissio, carens autem vsu rationis non potest deliberatè promittere. Ita Toletus lib. 1. cap. 61. Henriquez lib. 10. cap. 14. num. 3. Azorius lib. 13. c. 14. quæsito 9. Fornarius de Ordine cap. 3. num. 6. & alij, quos retuli in tract. de voto.

3 Obserua tamen hanc esse differentiam inter pueros vsu rationis carentes, & inter amentes, quod pueris validè conferri possunt Ordines, etiamsi illos nunquam expetierint, vt patet ex allatis rationibus; illis verò, qui post vsum rationis inciderunt in amentiam, non validè conferuntur Ordines, si Ordines nullo modo prius expetierunt; censentur enim habitualiter nolle ordines suscipere. Ita Coninchus nu. 102. ad finem, & alij, quos in simili retuli de Eucharistia, & extrema Vnctione; quamuis contrarium sentire videatur Valentia tom. 4. disp. 9. q. 4. pun. 1. Reginal. lib. 3. nu. 3. & alij.

Obijcies contra propositionem. Ad suscipiendum Sacramentum requiritur intentio; sed infans, vel insanus, qui rationis vsu caret; non potest habere intentionem suscipiendi Sacramentum ergo &c.

Respondeo ad validè suscipiendum Ordinis Sacramentum in infante non requiri intentionem suscipientis, sed sufficere intentionem Ecclesiæ iuxta Valentiam loco citato, & Sotum in 4. dist. 25. q. 1. artic. 2. ad secundum; & alios, quos in simili retuli de Baptismo.

4 Vtrum vero Episcopatus possit conferre ante vsum rationis, negant communiter Doctores cum S. Thoma q. 39 art. 2. eo quod in Episcopatu conferatur potestas circa corpus misticum Christi, & cõsequenter requiratur actus ipsius suscipientis talem potestatem.

Sed mihi probabilius videtur contrarium, tum propter rationem allatam pro reliquis Ordinibus: Tum quia non potest sufficiens ratio in cõtrarium afferri, nam multi sunt Episcopi Titulares, qui nullam habent animarum curam, & Ecclesiæ administrationem; ergo Episcopatus videtur validè conferri posse ante rationis vsum.

5 Quæres primò, vtrum fœminæ possint ordinari. Respondeo negatiuè, Ratio est, tum quia, si feminis in Ecclesia loqui non licet prima ad Timotheum secundo, multo minus licebit Sacramenta administrare, consequenter non licebit illas promouere ad Ordines, qui pro fine habent administrationem Sacramentorum, quod est quid maius, quam loqui in Ecclesia. Tum quia nusquam legitur Christum alios ministros instituisse, quam viros; ergo soli viri sunt capaces Sacramenti Ordinis. ita Vasquez disp. 245. num. 12. c. 1. vers. Ego vero. Coninchus disp. 20. dubio 10. nu. 9. Reginaldus num. 29. & alij communiter cum S. Thoma q. 39. art. 1.

Obijcies, Canone Diaconissam 27. q. 1. & Canone Mulieres num. 32. fit mentio mulierum Presbyterarum, & Diaconissarum, quæ prohibebantur ordinari ante quadragesimum ætatis annum; ergo mulieres possunt ordinari, saltem post quadragesimum ætatis annum.

Respondeo nulli bi extare mulieres ad Ordines assumptas fuisse; quamobrem dico Diaconissas illas, de quibus in prædictis locis fit mentio, non fuisse vere initiatas Ordine Diaconatus, sed fuisse destinatas ad quædam obsequia diuina, in instruendis mulieribus catechumenis ad Baptismum, & Presbyteras illas non fuisse insignitas Sacro Presbyteratus Ordine, sed habuisse curam quarundam rerum Ecclesiæ. ita Valentia to 4. disp. 9. q 4. puncto 1 ad finem. vel dicas cum Conincho nu. 96. Vasquez loco citato cap. 3. Henriquez lib. 15. c. 8. num. 6. appellatas fuisse Diaconissas, eo, quod essent vxores Diaconorum.

6 Quæres secundo, vtrum Hermaphroditus validè possit Ordinibus initiari.

Respondeo, si æque, aut magis participet fœmineum, quam virilem sexum, non posse validè Ordinibus initiari; quia non magis dici potest masculus, quam fœmina; subiectum autem Ordinis sunt masculi. ita Valentia to. 4. disp. 9. q. 4 pun. 1 Suarez to 5. disp. 51. sec. 2. Henriquez lib. 10. cap. 16 Fornarius de Ordine cap. 3. num. 1. Vgolinus Sanchez, Auila, Molina, Sayrus, & alij, quos retuli de censuris disp. 7. q. 2. pun. 2. nu. 13.

Si verò præualeat sexus virilis, validè potest ordinari, cum dicatur vir, seu masculus, licitè tamen non potest ordinari, cum sit irregularis. iuxta Suarez loco citato, & alios, quos retuli de censuris contra Toletum lib. 1. c. 63. numero 6. & Martinum Fornarium de Ordine cap. 3. numero 1. arbitrantes non esse irregularem, modo res non sit notoria; quando verò res est notoria, etiam ipsi concedunt non posse ad Ordines promoueri ratione scandali.

SECVNDA PROPOSITIO.

Multæ conditiones requiruntur ad validè, aut licitè suscipiendos Ordines.

7 Prima conditio est, vt suscipiens sit baptizatus; nam character Ordinis necessario supponit characterem Baptismi, vt suo loco diximus, & constat ex capite Veniens, de Presbytero non baptizato. ita communiter DD.

8 Secunda est, vt sit confirmatus, vt patet ex Tridentino sessione 23. c. 4.

9 Sed modo dubium est, vtrum Sacramentum Ordinis validè conferri possit illi, qui non est confirmatus.

Respondeo cum Suarez disp. 3?. sect. 2. Reginaldo lib. 28. nu. 24. Nauarro cap. 26. nu. 9. Conincho to. 1 q. 72. arti. 8. nu. 90. & to. 2 disp. 20. dub. 10. nu. 101. Soto dist. 22 q. 1. art. 4. versus finem. Henriquez lib. 10 c. 14. in commentario littera P. validè, sed non licitè conferri posse.

Quod validè conferri possit, Ratio est, quia, Ordo non necessario supponit characterem confirmationis, vt patet ex dictis de Confirmatione.

Quod vero non possit licitè conferri, patet ex Tridentino sess. 23. C. 4. vbi prohibentur initiari Tonsura, qui Sacramentum Confirmationis non susceperunt.

10 Obseruat tamen Sotus, Coninchus, & alij, eum qui suscipit, aut ministrat Ordinem ante Confirmationem, non peccare mortaliter, sed venialiter.

Sed hoc vero non facilè admiserim, cum faciat contra Tridentini Decretum, & contra consuetudinem Ecclesiæ in re graui.

11 Tertia conditio est, vt suscepturus Ordines initiatus sit prima Tonsura, vt patet ex communi vsu, & praxi; valida tamen est Ordinatio ante primam Tonsuram, cum nullo iure colligatur necessario requiri primam Tõsuram ad validam Ordinis susceptionem. Ita Toletus lib. 1. cap. 71. Fornarius de Ordine c. 3. nu 2 & alij.

12 Quarta conditio est legitima ætas; nam ad primam Tonsuram, & minores Ordines requiruntur saltem septẽ anni completi; ad Subdiaconatum viginti duo inchoati; ad Diaconatum vigintitres inchoati; ad Presbyteratum vigintiquinque, etiam si per medium tantum diem inchoati sint, vt patet ex Bulla Pij II. quam refert Quaranta verbo Ordo, in principio, & in cap. Nullus de temporibus ordinandorum, ad Episcopatum verò requiruntur triginta anni completi, Cap Cum in cunctis, de electione, & nihil iure nouo fuit cautum in contrarium.

13 Addo, initiatos Ordine Sacro mala fide ante legitimã ætatem affici suspensione, donec absoluantur, vt ex prædicta Bulla, & Toleto obseruat Quaranta loco citato versi. Colligitur. Immo probabiliter videtur, incurrere irregularitatem, si post ordinationem celebret cum Episcopo; Sacerdos enim suspẽsus incurrit irregularitatem per exercitium Ordinis Sacri, vt patet ex dictis de censuris, ita Nauarrus 5. consilio, de Clericis non ordinatis folio mihi 310 Sorbus in compendio Priuilegiorum verbo, Ordines sacri, versic. item notandum secundo, & alij, quos adducit Quaranta verbo Ordo, versic. Colligitur contra Auilã 3. parte disp. 5. dub. 7. versic. Dico secundo Henriquez lib. 13. c 10. littera F, & lib. 14. c. 3 nu. 6. Suarez to 5. de censuris disp. 31. sec 1. nu. 70 Sayrum lib. 4. c. 15. nu. 13. & lib. 6. c. 11. nu. 21. Rodriquez in summa prima parte ca. 68. concl. 2. Quarantam loco citato versic. Ampliatio illa, & alios hac ratione ductos, quia hæc videtur vnica actio ordinationis. Sed de hac re de censuris disp. 3. q. 6. puncto 5.

Verum, qui testimonio suorum parentum bona fide ordinatus est ante legitimam ætatem, non remanet suspensus, cum non peccet recipiendo Ordines bona fide, vt ex Nauarro, & Couarruuia obseruat Toletus lib. 1. cap. 49. vers. Quarto habetur. Quaranta verbo, Ordo versic. Quibus sic specialiter; consequenter non fit irregularis celebrando, cum non dicatur violare censuram, quamuis peccet mortaliter celebrando, sciens se non habere legitimã ætatem, vt colligitur ex Bulla præcitata. ita Nugnus 3. parte q. 39. art. 10. Rodriquez 2. parte c. 10. concl. 2 Suarez to. 5. de censuris disp. 51. sec. 2. num. 4. Toletus loco citato, num. 4. ad finem, Quaranta loco citato versic. Notandum, & alij.

Quomodo autem legitima ætas probetur, videri potest apud Menochium de præsumptionibus, presumptione 51. & apud Mascardum de probationibus tom. 2. conclusione 667.

14 Si quæras, vtrum dies bixestilis computandus sit pro ætate legitima, quam iura in promouendis ad Ordines requirunt.

Respondent aliqui DD. negatiue, vt in simili docere videtur Sayrus Vgolinus, & alij quos retuli de cēsuris disp. 3. q. 6 puncto 3. num 5. Ratio est tum quia annus a iure præfixus in odiosis constat 365. diebus tum quia sicut ille annus 1582. ex quo Gregorius XIII. abstulit decem dies a mense Octobris iuxta Calēdarium nouum, censebatur annus integer ita sentientibus Theologis, & Iurisperitis apud Henriquez loco statim citando contra Fornarium cap. 5. num. 5. & alios, ita &c.

15 Ex quo potest colligi quid dicendum sit de anno probationis, seu nouitiatus, aut de anno suspensionis, quando quis per annum suspenditur. Idem præter DD relatos de censuris loco citato tenet expresse Syluester verbo, Aetas, quæsito 3. & verbo, Religio 3. quæsito 10. Henriquez lib. 10. cap. 19 in commentario littera k. Martinus Fornarius de Ordine cap 5. nu 4.

Sed contrarium nobis probabilius videtur, nam anni computandi sunt iuxta ritum, & vsum Ecclesiæ, vt in simili tradunt communiter DD. de interstitijs. Vsu autem Ecclesiæ receptum est, vt dies Bisexti computetur, alioquin non solum non esset computandus dies præsentis anni Bissextilis; verum neque annorum præcedētium Bissextilium, quod puto contra vsum, & praxim hic Mediolani receptam, vbi ad Sacerdotium non admittitur qui eadem hora, in qua habetur Sacra ordinatio, complet 24. annum non habita ratione annorum bissextilium.

16 Quinta cōditio est scientia sufficiens ad vsum vniuscuiusque ordinis. Quamobrem Concilium Tridentinum sess. 16. cap. 11. in promouendis ad minores requirit saltē linguam latinam; in ijs vero, qui promouendi sunt ad subdiaconatum, vel Diaconatum exigit cognitionem eorum, quæ pertinent ad istos ordines, & cap. 13. & 14. docet initiandum ordine Sacerdotali debere eam scientiam habere, qua possit populum docere necessaria ad salutem, riteque administrare sacramenta. Videte, quę diximus de censuris disp. 7. quæst. 2. pun 1. num 3.

17 Sexta sunt testimonia morum, quæ solent exhiberi tempore scrutinij, antequam aliquis ad ordines promoueatur, vt patet tum ex praxi. Tum ex Tridentino sess. 23. cap 5.

18 Septima, vt habeat titulum, quando promouetur ad Sacros Ordines. Immo, qui sine titulo mala fide per fraudem promouetur, incurrit suspensionem, vt patet ex dictis de Censuris, vbi disp 3. quæst. 6. puncto 5. num. 4. ostendimus incurri suspensionem a clerico qui recipit Sacros Ordines ficto Patrimonio, vel beneficio faciendo pactum cū Episcopo ordinante ante ordinationem, vel cum Patrono præsentante, non petendi victum, alimenta, aut prouisionem. Ita Nauarrus cap 27. num 158 Auila 3 parte disp. 5. dubio 4. Quaranta verbo Ordo, pagina mihi 381. vers. Quotidianus casus Henriquez cap. 37. num. 1. Sayrus cap. 15. num. 22. Suarez disp. 31 num 33 & alij. Ex cap. Per tuas 37. & cap Si quis, quod est penultimum de Symonia, vbi habetur, Episcopum, vel Patronum præsentantem suspēsum esse per triennium ipsum verò clericum suspensum esse, donec absoluatur. Idem confirmatur ex Tridentino sess 21. cap. 2. ad finem, quatenus antiquos Canones innouat.

19 Obserua tamen primo cum Quaranta loco citato Nauarro cōsilio 17. de temporibus ordinandorum Henriquez lib. 13. cap. 17. num. 2. Auila 3. parte disp 5. dubio 5. Contra Sanchez lib. 6. de Matrimonio disp. 32. num 8. vbi plures DD. adducit pro, & contra, & alijs, hac suspensione non affici eum, qui postquam suscepit ordinem Subdiaconatus ad titulum Patrimonij sibi donati, illud resignauit in fauorem donatoris, vel alterius, & deinde absque nouo titulo promotus est ad Diaconatum, vel Sacerdotium; hic enim non dicitur recepisse Diaconatum, vel Subdiaconatum sine vero titulo Patrimonij, cum talis renunciatio irrita sit ex decreto Tridentini sess. 21 cap. 2. de Reformatione, vbi irritatur renunciatio huiusmodi tituli absque licentia Episcopi, nam ibi dicitur talem titulum nullatenus remitti, & extingui posse; cum ergo talis renunciatio sit irrita, & inualida, sequitur, ipsum nō dici promotum absq; titulo; non enim præstat impedimentum, quod de iure nō sortitur effectum; regula, non præstat, de regulis iuris in sexto.

20 Addo cum Toleto libro primo, capit. 49. versiculo Quinta num. 5. Henriquez libro 10. capit. 17. num. 5. in commentario littera O. Auila loco citato, & alijs quāpluribus contra Sanchez loco citato, & nonnullos alios, Hoc idem procedere respectu illius, cui valide facta fuit assignatio tituli Patrimonij, quamuis intercesserit pactum cum iuramento, non petendi, vel restituendi Patrimoniū postquam promotus fuerit; nam huiusmodi pactum, & renunciatio inualida est. Tum quia irritatur a Tridentino loco citato. Tum quia repugnat bono publico, & decori Ecclesiæ; nullus autem cedere potest iuri suo in detrimētum alterius; cōsequenter nō dicitur promotus absq; tit.

Secus dicendum est, si promoueatur ad titulum Patrimonij non subsistentem, seu fictè sibi assignatum, vt si fictè facta sit assignatio; hic enim dicitur ordines Sacros recipere sine Patrimonio, seu titulo.

21 An vero ordinatus cum iuramento nō petendi quidquam, possit aliquid contra iuramentum petere.

Toletus loco citato cum Panormitano putat non posse quidquam petere, quia iuramentum seruandum videtur.

Verum quid nobis sentiendum sit; constat ex dictis de contractibus disp. 3. q 1. puncto 1. de iuramento firmante contractum, & nobiscum, præter DD. ibi citatos sentire videtur Henriquez lib. 13. cap. 37. nu. 2. asserens, huiusmodi pactum irritum esse, & hanc conditionem pacti, quamuis iuratam reijci tanquam turpem.

22 Obserua secundò de hac eadem re in Concilio nostro Prouinciali VI Mediolanensi, titulo Quæ ad ordines, extare specialem suspensionem ab ordine ad arbitrium Episcopi contra eum, qui male promouetur ad Patrimonium. Eadem suspensione ligatur Beneficiarius præsentans aliquem Clericum ad titulum sui beneficii, vt illi conferantur ordines cum pacto non petendi fructus ad sui sustentationem, cap. penultimo de Symonia. Ita Auila dub. 1. conclus. 1. ad 1. argumentum, & alij.

23 Obserua tertiò a suspensione superius dicta, Episcopum posse absoluere, modo delictum sit occultum, vt patet ex Tridentino sess. 24 cap. 6.

24 Dixi superius in explicatione septimę conditionis, faciendo pactum cum Episcopo, &c. nam quando quis promouetur ad Sacros ordines sine titulo vel patrimonio nullo præmisso pacto, dissensio est inter DD. an pœnam suspensionis a iure communi impositam incurrat.

Prima sententia est aliquorum, asserentium, ordinatum sine titulo, vel patrimonio, si nullum faciat pactum, cum vlla persona, iure communi, non affici pœna suspensionis. Ratio est, tum quia, nullo iure probatur affici suspensionis pœna, quando pactum non intercedit petendi quidquam. Tum quia plures decisiones Sacrę Cōgregationis pro hac parte adducuntur a Gonzalez ad regulam 8. Cancellariæ Glossa 5. §. 10. nu. 22. Tum quia iura antiqua Cap. Neminem, & Cap. Sanctorum 70. dist quibus suspendebatur ordinatus sine titulo, vel patrimonio sublata sunt Cap. Cum secundum Apostolum de præbendis, nec sunt innouata in Tridentino vbi innouatum est tantummodo Caput, Secūdum Apostolum, quod nondum erat sublatum, vt ex declarationibus Illustrissimorum Cardinaliū docet Marzilla circa Trident. sess. 21. cap. 2. vers. Antiquorum. Tum quia hæc est cōis DD. sententia ex Sayro lib 4. c. 14. n 16. eamq; sequitur Gutierez lib. 2. pract. q. 65. n. 1. vers. nec opinio Medinę, & ex declaratione Card. docet Emanuel Sà V. Suspēsio n. 16. Auila lo. cit. conclus. 2 Henriq. lib. 13. c. 37. Toletus lib. 1. c. 49. n. 5. Fornarius de Ordine cap 8 nu. 8 & alij apud Quarantam V. Ordo, vers. Hæc Constitutio, & vers. Trigesimusquintus casus. Immo Auila loco citato dub. 5. Henriquez loco citato num. 2. in commentario littera G. putat hoc procedere etiam, quando intercedit pactum nō petendi quidquam, modò patrimonium sit laicum, seu modò nō adsit pactum Symoniacum, & pro hac sententia Henriquez loco citato refert duodecim Doctores.

Secunda sententia est Suarez disp 31. sect 1. num. 3 Nauarri in Manuali cap. 27. num. 158 & aliorum existimantium, incurrere suspensionem, non solum quādo quis promouetur præmissio pacto non petendi aliquam portionē; verū etiā quando præciso pacto, vtitur dolo, vel fraude, vt si quis fictis attestationibus ostendat, se facultates habere suffi-

sufficiẽtes ad titulum Patrimonij Cap. Neminem, & Cap. Sanctorũ dist. 70. Ratio est quia isti Canones quoad has p̃sonas, non sunt reuocati ab Innocentio III. Cap. Cum secundum Apostolum de præbendis cum enim in hoc casu Episcopus inscius fraudis non possit rationabiliter obligari ad alendum sic ordinatum par est vt in hac parte Canones antiqui in suo robore permaneant.

Idem a fortiori sentiunt Rodriquez secunda parte cap. 15. num. 1. citans Maiorem, & Medinam. Comitolus lib. 6. respon. Moralium q. 38. Zerola in praxi Episcop. parte 2. V. Dimissoriæ §. 6. & Verbo Irregularitas num. 2. Sanchez de matrimonio lib. 6. disp. 32. num. 8. ad finem post Ledesmam, Maiorem, & alios, absolutè sentientes culpabiliter promotum sine titulo vel Patrimonio, suspensum esse; consequenter affici Irregularitate celebrando, antequam Suspensionis absolutionem obtinuerit, vt patet ex Cap. Neminem, & cap. Sanctorum 70 distin. in quibus textibus suspendebantur promoti ad Sacros Ordines sine titulo, vel Patrimonio.

Neque obstat dicere, hos Canones abrogatos esse Cap. Cum secundum Apostolum 16. de præbendis. Tum quia in hac parte nõ videntur reuocati. vt docet Suarez, & alij. Tum quia videntur innouati in Tridentino sess. 21. cap. 2. ad finem, vbi dicitur Antiquorum Canonum pœnas super his innouando, & in meo Codice in margine citatur Caput Neminem, & caput Sanctorum, & Caput Tuis extra de præbendis. Tum quia videntur approbati in Bulla Pij V. edita anno 1568. quæ incipit Romanus Pontifex, vbi Summus Pontifex supponens clericos seculares sine titulo promotos, esse suspensos, eandem pœnam extendit ad Religiosos Sacris initiatos ante professionem.

Vtraque opinio probabilis est, quanquam mihi magis probatur secunda. Ratio est tum quia Tridentinum videtur simpliciter innouare Canones antiquos contra eos, qui artibus, & fallacijs confingunt se beneficium Ecclesiasticum, aut etiam idoneas facultates obtinere. Tum quia Cap Neminem, & Cap. Sanctorum nõ videntur sublata in hac parte, quoties aliquis fraude, & dolo confingit titulum, vel Patrimonium, vt argumentatur Suarez cũ Nauarro. Tum quia hoc supponitur a Pio V. loco citato. Tum quia fortè non obstant declarationes, cum forsan loquantur præcisis artibus, & fallacijs, vt loquitur Tridentinum.

Hinc patet responsio ad rationes primæ sententiæ.

25 Secundò patet, eum, qui ficto Patrimonio suscepit Ordines Sacros cum obligatione non petendi quidquam, affici suspensione, non quidem contenta in Cap. penultimo de Symonia, cum ibi sermo sit de promissione facta cum ordinante, vel præsentante non petendi quidquam, sed cõtenta in Cap. Neminem, & Cap Sanctorum, quæ vel non sunt sublata in hac parte, vt docet Suarez, & Nauarrus, vel sunt innouata in Tridentino. Ita Nauarrus, & alij apud Doctores citatos Contra Auilam loco citato dubio 5. Toletum, & Henriquez locis citatis.

26 Tertiò, eum excusari posse a suspensione, qui non ficto Patrimonio ordinatur, sed assignato vero Patrimonio retrodonat tale Patrimonium, & non petit victum. Ratio est tum quia hic non dicitur ordinari sine titulo, cum retrodonatio sit inualida. Tum quia non adest Symoniaca conuentio, qualis reperitur in beneficiario, qui ad titulum sui beneficij Ecclesiastici præsentat aliquem ad Ordines, præcedente pacto, nullam petẽdi ab ipso portionem Cap. Per tuas 37. de Symonia, & cap. Si quis citato. Ita Auila, Henriquez, Toletus, & alij, quos retuli versiculo, Obserua tamen.

27 Si quæras quam pœnam incurrat Episcopus ordinans, vel alter præsentans aliquem ad Ordinem sine titulo, vel Patrimonio.

Respondeo primo, ordinantem suspensum esse a collatione ordinum, præsentantem esse ab excusatione trienũ Cap. si quis de Symonia, sæpius citato, quoties pactum interuenit cum ordinato, vt nullam portionem petat.

Respondeo secundò, Ordinantem sine titulo teneri, dũ viuit, alere ordinatum: ipso verò mortuo teneri ipsius successorem, donec ordinatus Ecclesiasticum beneficium habuerit. Et hoc procedit etiamsi Episcopus, nullo præuio, pacto ordinauerit Cap. Cum secundum Apostolorum 16. de præbendis, & dignitatibus. Ita Quaranta Verbo Ordo versic. Ordinationum Episcopi, Auila loco citato dubio quarto, conclusione 2. Sayrus libro quarto de Censuris cap. 14. num. 16. & alij communiter.

Idem dic quando aliquis præsentatus fuit ab aliquo Patrono; hic enim ali debet primo loco ab ipso Patrono. Idem de Capitulo sede vacante docet Quaranta loco citato vers. Secundo extende.

Hac occasione quatuor obiter obseruanda sunt.

28 Primò non esse constitutam quantitatem Patrimonij, vel beneficij ad quod quis promoueri potest, sed relinqui arbitrio ordinarij iuxta locorum consuetudinem, vt censuit Sacra Congregatio apud Fornarium cap. 8. num. 10.

29 Secundò, quando quis non habet Patrimonium, aut beneficium seorsim sufficiens ad promotionem, posse promoueri, si beneficium, & patrimonium simul sufficiant; Secus si cum beneficio, & patrimonio insufficienti coniungantur eleemosynæ, & anniuersaria hæc enim sunt incerta. Ita Cardinalium Congregatio, & Quaranta verbo Ordo, vers. Secundo extende.

30 Tertiò, illum, qui sine vero titulo promotus est ad aliquem Ordinem Sacrum, non posse ad Sacerdotium admitti sine nouo titulo; nam iura simpliciter prohibent promotionem ad Sacros ordines sine vero titulo Ita Congregatio Concilij apud Fornarium loco citato. Idem tenet Quaranta verbo Ordo, versiculo An vero cum Henriquez, & alijs.

31 Quartò, titulum ordinandorum Triplicem esse. Primus est beneficij. Secundus Patrimonij. Tertius professionis solemnis in Religione approbata, ad quam reuocatur titulus Societatis Iesu post Biennium probationis Ita Fornarius loco citato cap. 8. num. 8. Reginaldus loco citato num 34. & alij communiter.

32 Octaua conditio sunt temporum interstitia, non solum in maioribus, verum etiam in minoribus ordinibus suscipiendis. ita vt qui suscepit vltimum minorum ordinũ debeat per annum expectare, donec ad Sacros ordines promoueatur, nisi forte aliter Episcopo expedire visũ fuerit, vt docet Maiolus ca. 24 nu. 13. Nauar. de temporibus ordinandorum conclus. 17. in antiquis, & Reginaldus loco cit n. 28 Menochius de arbitrarijs lib. 2 centuria 5. casu 64.

33 Obserua tamen primo, interstitia non esse mathematicè computanda, ita vt ordinandus nequeat ad ordines promoueri, nisi inter vnum, & alterum ordinem traxerit moram duodecim mensium completorum; sed moraliter, & iuxta ritum Ecclesiæ, videlicet ab vna Quadragesima ad aliam, a Pentecoste ad Pentecost en, &c. quamuis inter primam, & secundam pentecostis solemnitatem nondum sint elapsi duodecim menses. Ita Quaranta verbo, Ordo, sub finem. Fornarius cap. 3. num. 4. vbi testatur ita fuisse declaratum a Xisto V. Idem asserit Barbosa ex Cardinalium Congregatione sess 23. cap. 11.

34 Obserua secundò, dispensationem interstitiorum pertinere ad Episcopum, etiam respectu Religiosorum, quibuscum dispensare potest ex causa sibi per attestationem suorum superiorum manifestata. Ita ex Congregatione Concilij docet Riccius decisione 81. Barbosa loco citato sess. 24. cap. 11. Quaranta verbo Ordo, vers. quæritur pag. 387 & vers. Addito pag. 393.

35 Obserua tertiò, suscipientem ordines non seruatis interstitijs nullam incurrere censuram, vel irregularitatem, quia non est in iure expressa iuxta Suarez tomo 1. disp. 31. sect. 1. num. 43. Zerolam in praxi parte 2. verbo Ordo, nu. 8 Riccium in collectione decisionum parte 3. collectione 576. & alios contra Henriquez lib. 6. c. 10. n. 3. littera Q.

36 Obserua quartò de cõsensu Episcopi posse alicui vna, & eadem die omnes ordines minores conferri; non vero primam Tonsuram, & minores ordines præcisa legitima consuetudine, aut minores cum aliquo ordine Sacro, aut duos Sacros absque Summi Pontificis dispensatione. Capite Dilectus, de temporibus Ordinandorum, aliter ordinatus remanet suspensus ab executione ordinũ, donec obtineat absolutionem a Sede Apostolica, vt bene Gutierez lib. 1 canonicarum quæstionum cap. 16. num. 31. Syluester verbo Ordo 2. num. 7. Reginaldus num. 28. Armilla verbo Ordo, num. 6. Emanuel Sà verbo Ordo, num. 17 Suarez to. 1. disp. 31. sect. 1. num. 41. & alij.

37 Nona conditio est suscipiens non sit irregularis; nam irregularitas est inhabilitas ad suscipiendos ordines, vt patet ex dictis de irregularitate. Quamobrem spurius non potest licite ordines recipere; sed grauiter peccat ordines suscipiendo, & suspensus est ab ordinum executione, vt constat ex dictis de irregularitate.

Præterea carens debita membrorum integritate, qualis est amputatus naso, aut habens insignem maculam in oculo, quæ horrorem inspicientibus incutiat, aut carens digitis ad Hostiam perfringendam adhibendis, aut habens manus mobiles, & tremulas, ita vt periculum subeat effusionis Sanguinis in eleuando calice; aut qui ad mortem alterius cooperatus est, non potest licitè ad Ordines promoueri, cum sit irregularis.

38 Decima est, vt non sit irretitus aliqua censura, præsertim excommunicatione; nam excommunicatio priuat susceptione Sacramentorum. Ita Nauarrus c.25.num. 69. & patet ex dictis de censuris cum Suarez to.5.disp.31.sect. 2. num. 57.

39 Vndecima est intentio, quæ necessaria est in adulto, vt patet ex dictis de Sacramentis in genere. In carente vero vsu rationis sufficere videtur intentio Ecclesiæ, vt supra dictum est ex Didaco Nugno q.39 art.2.

40 Si quæras, vtrum ordinatus per metum valide recipiat ordines.

Respondeo affirmatiuè, vt patet ex dictis de Matrimonio, & de legibus; nam cum inuoluntario mixto subsistit intentio sufficiens ad suscipiendos Ordines, sicut sufficit ad seruanda præcepta, vt docet Henriquez lib.10.cap.14. nu.3. Secus si per vim absolutam nolens Ordines suscipere promoueatur; caret enim intentione suscipiendi Ordines.

41 Vtrum verò ordinatus per metum grauem teneatur ad castitatem, vel ad preces canonicas, aut possit vxorem ducere; constat ex dictis de Matrimonio quæst. 3. punc. 9. vbi plures difficultates huc spectantes proposui, & explicaui.

42 Duodecima conditio est, vt suscipiens sit in gratia per confessionem, aut per contritionem, nisi forte suscipiens Ordines simul etiam suscepturus sit Eucharistiam; tunc enim, si habeat conscientiam peccati mortalis, præmittere debet confessionem, vt patet ex dictis de Eucharistia. ita Toletus lib.6.c.16. Fornarius c. 3. ad finem Reginald. nu.3. & alij DD. citati.

43 Vltima conditio est, vt cum debitis vestibus ad Ordines suscipiendos accedat.

44 Occasione istius conditionis posset aliquis quærere quibus vestibus indui debeat Sacerdos, dum ad sacram Ordinationem accedit, aut dum Missæ Sacrum facit.

Respondeo sex vestibus indui debere Sacerdotem, qui Sacram Ordinationem accedit, aut Missæ Sacrum facit, videlicet albam, cingulum, amictum, manipulum, stolam, casulam. ita Valentia, & alij, quos magno numero supra retuli disp.4.q.vlt. pun.9.nu.25.

45 Sed modo dubium est primo, quare senarius vestium numerus, & non maior adhibeatur.

Respondeo, Senarium numerum adhiberi tum ad indicandam huius orbis creationē, quæ sex diebus facta fuit, tum ad significandam mundi redemptionem, quæ sexta ætate contigit. vt obseruat Alexander de Ales 4. parte q. 36. membro 6. Toletus lib.2.c.2 nu.4. & alij Summistæ.

46 Secundò dubium est, quam significationem singulæ vestes habeant.

Respondeo primo, Albam si spectetur per ordinem ad Deum, significare summum diuinitatis splendorem ex Diuo Germano in Theor. rerum Ecclesiasticarum. aut significare Resurrectionis gloriam iuxta illud Apostoli prima Corinthiorum 15. cum mortale hoc induet immortalitatem ex Pinello de Missæ sacrificio c 14. versiculo, Hoc se consideranti; aut significare vestem, qua per iocum Christus Mundi Saluator indutus fuit, vt irrideretur à Iudæis ex Durando in Rationali lib.3. cap. 3. Toleto loco citato versiculo primo. Pinello loco citato. Si uero consideremus Albam per ordinem ad mores; significat innocentiā, sanctitatem, & iustitiam, quā Sacerdos in omni opere præfulgere debet: quapropter, dum Albam induit, hanc orationem recitare consueuit iuxta ritum Ambrosianum: Indue me Domine vestimento salutis, & iustitiæ tunica me ambire dignare. Iuxta ritum verò Romanum, hæc verba profert: Dealba me Domine, & munda cor meum, vt in Sanguine Agni dealbatus, gaudijs perfruar sempiternis.

Alba non breuis, sed talaris, & ad pedes vsque profluens adhibetur ad indicandam perfectam totius vitæ sanctitatem vsque ad extremum vitæ spiritum, iuxta illud Matth. 24. Qui autem perseuerauerit vsque ad finem, hic saluus erit. Ita ex Alcuino notat Pinellus loco citato. Nugnus 3. parte q.83. art. 3. dubio vltimo.

Respondeo secundò, Cingulum, si spectetur per ordinē ad Christum, significare Christi fortitudinem iuxta illud Psalmi 17. Præcinxit se virtute. Ita Diuus Germanus apud Pinellum loco citato. Aut etiam significare vinculum, seu funem, quo Christus a Iudæis in horto deuinctus est. Ita Toletus loco citato, Nugnus loco citato, & alij communiter. Vt refertur ad mores, significat castitatem, quam summo studio amplecti debet Sacerdos. Quapropter Ecclesiæ vsu receptum est, vt a Sacerdote, dum cingulo renes circuncingit, proferantur hæc verba: Præcinge Domine cingulo fidei, & virtute castitatis lumbos mei cordis, & corporis, & extingue in eis humorem libidinis, vt iugiter in eis maneat vigor castitatis.

Respondeo tertiò, Amictum per ordinem ad Christum representare velamen, quo Christi oculi tecti, & cooperti sunt à Iudæis ex Toleto loco citato, & alijs. Per ordinē verò ad mores, quatenus amictus se se ad humeros protendit, aut etiam collum circumcingit, indicat robur, & fortitudinem, qua Sacerdos diaboli audaciam, & impetum retundere, & propulsare debet. Ita Vgo de Sancto Victore lib.2. de Sacramentis parte 4. Nugnus loco citato. Propterea Sacerdos dicit: Pone Domine in capite meo galeam salutis ad expugnandas Diaboli fraudes.

Respondeo quartò, Manipulum per ordinem ad Christum vsurpari ad indicandum funē, quò sanctissimæ Christi manus, seu brachia ad columnam alligata sunt. Ita Toletus loco citato nu.8. Nugnus loco cit.

Apponitur autem Manipulus in brachio læuo, & sinistro ad ostendendum Christi amorem, quo dira sustinuit tormenta; cor enim, in quo amor vulgo residere dicitur, læuam partem respicit.

Per ordinem vero ad mores denotat tum veram cordis pœnitentiam, & contritionem; tum fructum, & retributionem bonorum operum, quæ metaphoricè manipulorum nomine significantur, sumpta similitudine à fasciculis segetum, quos Agricola multis laboribus superatis Autumni tempore colligit. Ad hoc faciunt illa Dauidis verba Psalmo 125. Venientes autem venient cum exultatione portantes manipulos suos. Quamobrem, dum Sacerdos manipulum brachio accommodat, hanc orationem recitat: Merear præcor Domine, Manipulum portare mente flebili, vt cum exultatione portionem cum iustis accipiam.

Respondeo quintò, stolam per ordinem ad Christum significare vinculum, quo Christus ad Caluarium raptatus est, aut Christi obedientiam, qua mortem subire voluit Inquit Innocentius III. lib.1. de mysterijs missę. Quatenus verò ad mores refertur, indicat iugum Dominicæ legis, quam ferre debet Sacerdos memor Christi, qui legibus subiici voluit, licet legibus solutus esset. Hac de causa Stola collo Sacerdotis imponitur, & in ipsius pectore in formam crucis adaptatur his verbis, Stola Domini iustitię circunda ceruicem meam, & a corruptione peccati meam purifica mentem.

47 Addit Toletus nu.9. Stolam non solum a Sacerdote, verum etiam a Diacono adhiberi, sed non eodem modo; nam Sacerdos Stolam vtroque humero defert, vt indicetur, ipsi peculiari quadam ratione incumbere onus imitandi Christum, ipsiusque legis iugum deferendi vita tam actiua, quam contemplatiua. Diaconus verò Stolam defert læuo humero ad significandam vitam actiuam, quia Diaconus solum adhibetur ad ministrandum.

Ego dicerem, Diaconum adhibere Stolam à læua ad sinistram ad ostendendum Christianæ legis iugum, quod Stola significatur, deferendum esse in hac vita; læua enim præsentem vitam significat, vt innuit Gabriel Biel in expositione canonis c.2. versiculo Manipulus.

Respondeo Sextò Casulam, seu Planetam, per ordinem ad Christum significare purpuream vestem, qua Christus ab Herode ad Pilatum transmissus est. Vt ad mores dirigitur indicat charitatem, & gratiam sanctificantem, quæ vestis nuptialis nuncupatur, qua si careat Sacerdos in tenebras eiicietur exteriores: Quapropter Sacerdos, dum Planetam sibi imponit, hanc orationem recitat; Iugum tuum Domine suaue est, & onus tuum leue, præsta, vt illud sic portare valeam, quatenus tuam consequi possim gratiam. Ita Toletus loco citato num. 10. Gabriel Biel loco citato; versi. Planeta fol 7. Rupertus lib. 1. de diuinis officijs c. 22.

Innocen-

Innocentius lib. 1. de mysteriis Missæ cap. 58. Pinellus loco citato cap. 14. vers. la pianeta.

48 Diaconus, & Subdiaconus non induunt planetam, sed Dalmaticam, quæ hoc nomine appellatur, quia in Dalmatiæ regione primò fuit in vsu, vt docet S. Thomas 4. sentent. dist. 25. quæst. 3. art. 3, Sotus ibidem dist. 13 q. 2. art. 4. & alij.

Dalmatica, vt ad Christum refertur iuxta morem hoc tempore in Ecclesia receptum, significat Christi crucem, nam in figuram crucis efformatur. Vt ad mores spectat, indicat Christi passionem, quam contemplari, & ex qua, qui ad Diaconatus, & Subdiaconatus ordinem promouetur, fructus vberrimos percipere debet patienter ferendo iniurias, & opprobria Christi seruatoris exemplo. Ita Sotus loco citato, & alij, quos citat, & sequitur Bartholomeus ab angelo in examine ordinandorum §. 309

Hæc circa vestium explicationem breuiter prænotasse sufficiat: Qui longiorem desiderat expositionem, consulat Sotum, Durandum, Rupertum, Bartholomeum ab Angelo, Gabrielem Biel, Nugnum, & alios DD. citatos.

Quid verò vestibus Pontificalibus, quibus vtuntur Episcopi, significetur, tradit Henriquez lib. 9. de Missæ Sacrificio cap. 19.

Quam verò significationem habeant vestes, quæ pro diuersis Festis, & anni temporibus ex quinque coloribus, albo, rubro, viridi, violaceo, & nigro, adhibentur tum ad significandas virtutes, quibus præfulgere debent Sacerdotes, tum ad indicandum mysterium, cuius memoria pro diuersis anni temporibus recolitur, videri potest in rubricis nostri Missalis Ambrosiani. §. De coloribus paramentorum, aut in rubricis Missalis Pij V. §. 18. de coloribus Sacramentorum.

PVNCTVM VI.

Quo tempore conferendi sint, & quos effectus pariant Ordines.

1 *Quo tempore conferendi sint Ordines.*
2 *Quenam causa requiratur ad dispensandum in interstitijs.*
3 *Quotuplex sit effectus Sacramenti Ordinis.*

PRIMA PROPOSITIO.

PRima Tonsura conferri potest quolibet die, vt constat ex generali consuetudine Ecclesiæ. Consecratio Episcopi fieri posse videtur quolibet die Dominico. Ordines verò conferendi sunt in Sabbatis quatuor temporum, vel in Sabbato ante Dominicam passionis, vel in Sabbato sancto tempore Missę Cap. 3. de temporibus ordinationū, nisi aliud per priuilegium à Sede Apostolica concedatur. Videte Rebuffum in praxi beneficiorum parte 2. titulo de Clericis ad sacros Ordines male promotis. Glossam parte prima nu 2. & 3 Graffium tom. 1. lib. 3. decisionum cap. 12. nu. 10. Henriquez lib. c. 12. num. 2. Rodriquez in summa prima parte c. 16. num. 3. Viualdum de Sacramento Ordinis nu. 36. Quarantam verbo Ordo. Emanuelem Sà verbo Ordo nu. 13. Syluestrum eodem verbo nu. 6. Vasquez disp. 246. c. 5.

Vtrum vero seruanda sint interstitia constat ex dictis puncto præcedenti.

Hic solum obiter solui potest dubium, quod mihi modo propositum fuit a viro eruditissimo, vtrum Episcopus possit simpliciter ex quauis causa in interstitiis dispensare.

Respondeo primo, non posse ex quauis causa dispensare, vt pluribus ostendi de dispensationibus in tractatu de legibus, & patet ex Tridentino sess. 23. ca. 11. 13. & 14. Ratio est quia ad dispensandum requiritur iusta causa, ergo Episcopus non potest ex quauis causa dispensare.

Secundò grauiorem causam requiri in dispensatione interstitiorum inter Diaconatum, & Sacerdotium, quam inter cæteros ordines; nam Tridentinum in dispensationibus interstitiorum inter minores Ordines requirit solum arbitrium Episcopi, in dispensationibus interstitiorum inter minores, & maiores Ordines exigit necessitatem, aut Ecclesiæ vtilitatem. In dispensatione vero interstitiorum inter Diaconatum, & Presbyteratum postulat Ecclesiæ vtilitatem, & necessitatem, ita ut non sufficiat Ecclesiæ vtilitas, verum etiam requiratur necessitas; quia Concilium Tridentinum in hac parte videtur vtranque causam requirere; cum loquatur per particulam coniunctiuam, &, vt obseruat Hieronymus Sorbus in Compendio Priuilegiorum §. Ordines sacri, sub finen., pagina 276 Emanuel Rodriquez tom. 3. quæstionum regul. q. 24. artic. 6. & alij. Quamuis nonnulli recentiores oppositum sentiant. Puto tamen non requiri causam vtilitatis, aut necessitatis extraordinariam, aut publicam; quia Concilium Tridentinum remittere videtur hoc negocium arbitrio, & prudentiæ Episcoporum posita vtilitate Ecclesiæ, & necessitate, quam Episcopus iuxta circunstantiam loci, & temporis, aut iuxta conditionem personę, sufficientem iudicauerit. Ita Sorbus loco citato. Menochius de arbitrarijs lib. 2. Centuria 5. casu 417. num. 30. Rodriquez loco citato art. 7. & alij, quos in simili adduxi de legibus. Videte Rodriquez loco citato art. 7. Sanchez lib. 8. disp. 19. Salas de legibus disp 20. sec. 8. Suarez de legibus lib. 6. ca. 18. Quarantam Verbo Ordo, pag. 593. vers. Additio in Ordinante. Sorbum, & Menochium locis citatis. Nauarrum, Maiolum, & alios, quos adduxi num. 31. in præcedenti puncto pag. 747.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 EFfectus Sacramenti Ordinis duplex est. Primus est gratia habitualis; Nam Ordo est Sacramentum; effectus autem Sacramenti est gratia habitualis, vt constat ex dictis de Sacramentis in genere, & ex Tridentino sess. 23. c. 3. & canone 3.

Secundus effectus est character, vt constat ex Tridentino sess. 23. cap. 4. Hic autem secundus effectus confertur eodem tempore, quo confertur primus. Ita S. Thomas, Sotus, & alij apud Valentiam loco citato apud Regionaldum lib. 30. num. 3. & 16. apud Vasquez tom. 3. in tertiam partem disp. 243. & 244. Coninchum disp. 20. dub. 8. Henriquez lib. 10. cap. 7. & cap. 14 nu. 2. in commentario littera P. Bellarminum prima parte lib. 4. cap. 10. versic. septimus Ordo Sacerdotum est, & tomo 2. lib. vnico de Sacramento Ordinis cap. 10. Sayrus de Sacramentis in genere lib. 5. cap 1. quæst. vnica art. 2. versic. de Sacramento Ordinis. De obligatione vero, qua Clerici Sacris ordinibus initiati tenentur ad castitatem, & ad recitationem diuini officij infra disputabo puncto sequenti.

PVNCTVM Vltimum.

De obligatione Clericorum, & eorum immunitate.

1 *Quid Clerici nomen significet, & quandonam quis Clericus efficiatur.*
2 *An Clerici habitum, & tonsuram gestare debeant.*
3 *An initiatus maioribus Ordinibus peccet mortaliter non gestando primam Tonsuram.*
4 *Cur prima Tonsura a Clericis deferatur.*
5 *An Clerici peccent gestando arma absque iusta causa.*
6 *An excommunicatio lata contra gestantes arma sit per modum sententia, vel statuti remissiuè.*
7 *An Episcopus possit alicui Clerico dare facultatem deferendi arma.*
8 *An Clerici maioribus Ordinibus initiati teneantur ad castitatem, & ad horas canonicas:*
9 *An Clerici a laica potestate sint exempti.*
10 *An Clericus, qui primam Tonsuram eo tantum fine recipit, vt fruatur priuilegio clericali, mortaliter peccet.*

DVo principaliter quæremus in hoc puncto. Primò, vtrum Clerici peculiarem habeant obligationem. Secundò vtrum exempti sint à laica potestate.

1 Sed prius præmittendum est Clericum significare sortem, seu hæreditatem, eo quod Deus peculiariter sit illius sors, siue pars, vel eo quod Clericus sit peculiariter de sorte siue hæreditate Domini. Fit autem Clericus per susceptionem primæ Tonsuræ, quæ conferenda est a proprio Episcopo per tonsionem capillorum, vel ab alio de licentia proprij Episcopi, vt supra dictum est de ministro Sacramenti

cramenti Ordinis. Verum si conferatur ab alio Episcopo absque licentia proprij Ordinarij, valida est, nec est iteranda, vt in simili dictum est de Ordine, & idem docet Nauarrus conf. 11. de temporibus Ordinationum. Fornarius c.7.n.1. Lessius & alij, quos in simili retuli de Ordine.

Dicitur prima Tonsura, eo quod per capillorum tonsionem conferatur dum Episcopus nomine tonsurandi illa verba enunciat, Dominus pars hereditatis meæ. Quamquam validè conferri posset illis verbis prætermissis; nam prima Tonsura non est propriè Ordo, seu Sacramentum, consequenter non est illi necessaria materia, & forma. Ita Sotus in quarto dist. 24 q. 1. art. 1. Henriquez lib. 10. c. 9. Nauarrus conf. 4. de Sacramentis non iterandis. Martinus Fornarius de Ordine cap. 7. nu. 1.

PRIMA PROPOSITIO.

Clerici multas habent obligationes.

2 Prima est, vt gestent habitum, & Tonsuram, vt docent communiter Doctores in capite penultimo de vita, & honestate Clericorum, Capite, Quoniam eodem titulo, & cap. Ioannes, de clerico coniugato.

3 Ex quo sequitur primò, Clericum initiatum maioribus Ordinibus, aut habentem beneficium peccare mortaliter non gestando Tonsuram, vel habitum ad longum tempus absque iusta causa. ita Nugnus 2. parte cap. 17 conclus. 3. Reginaldus lib. 30. nu. 10 Riccius decisione 368 Nauarrus commentario 4. de regularibus nu. 27. Henriquez lib. 13. cap. 39. nu. 3. Vasquez disp. 250. ca. 3. & alij communiter. Ratio est tum quia violat legem in materia graui. Tum quia potest affici Suspensione, vt habetur in Trident. sess. 14. c. 6. de reformatione.

Existentes verò in minoribus Ordinibus facilius excusari possunt à peccato, si non deferant habitum, & Tonsuram; possunt enim ad statum laicalem transire. Immò Riccius loco citato cum aliis asserit de iure communi Clericorum non posse cogi ad ferendum habitum Clericalem, nisi quatenus vti velit priuilegio clericali Cap. finali de clerico coniugato. Quamquam si habitum deferre velit, potest cogi, vt habitum decentem, & honestum ferat, cap. Nullus 21. q. 2.

4 Si quæras qua de causa deferatur Tonsura à Clericis.

Respondeo pluribus de causis deferri. Primò adhibetur ad significandam vitam puram, & apertam, quam Viri Ecclesiastici habere debent. Secundò ad repræsentandam coronam Christi spineam, cuius meminisse debent fideles, & præsertim Clerici.

5 Secundò sequitur à fortiori, Clericos peccare gestando arma absque iusta, & rationabili causa, vel absque Sedis Appostolicæ dispensatione, vel absque legitima consuetudine. Ratio est, tum quia arma non decent statum, & habitum Clericalem. Tum quia vsus armorum Clericis prohibetur Capite, Clerici, & Clementina prima de vita, & honestate Clericorum. Dum quia deferentes arma possunt excommunicari, vt ex Felino, & alijs docet Riccius in sua praxi decisione 371. Tum. 3. Immò in nostra Diœcesi lata est excommunicatio contra deferentes genus illud tormenti, quod vulgo sclopum appellamus.

6 Vtrum autem ista excommunicatio lata sit per modum sententiæ, vel statuti, & vtrum afficiat deferentes sclopum extra Diœcesim, patet ex dictis de censuris.

Dixi, absque iusta causa, nam si Clericus deferat arma iusta de causa, exempli gratia, ad defensionem vitæ propriæ, aut rerum suarum, excusari potest, si aliter commodè nequeat res proprias, aut vitam tueri, & defendere.

7 Vtrum verò Episcopus possit alicui Clerico deferendi arma facultatem dare, patet ex dictis de legibus per se loquendo non posse, quatenus iure communi vetitum est Clericis arma deferre; Episcopus enim, per se loquendo, non potest dispensare in iure communi; potest verò dispensare in suis edictis, & statutis, & in casibus particularibus declarare potest, competere Clerico iustam causam deferendi arma. ita innuit Riccius loco citato numero 4. & alij.

8 Secunda obligatio est, vt Clerici initiati sacris Ordinibus recitent horas Canonicas, vt dictum est de Horis canonicis. Præterea castitatem seruent, nam Ecclesia voluit sacris Ordinibus annexum esse castitatis votum; hoc autem tacitè censetur emitti, per susceptionem Sacrorum Ordinum; nam qui vult antecedens, vult etiam consequens, & qui vult statum aliquem, vult etiam onera illi statui annexa. ita Nauarrus cap. 22. num. 32. Emanuel Sa verbo, Ordo, nu 28. Henriquez lib. 10. cap. 11. Toletus lib. 4. cap 18. Bellarminus controuersia 5. lib. 1. cap. 18. & alij communiter. Videte quæ diximus de voto q. 1. pun. 1.

Plura de obligationibus Clericorum videri possunt apud Reginald. lib. 30. tract. 3 tit. 1. cap. 7. & 8. apud Henriquez lib. 10. & apud Beletum in suo tract. de Clericis apud Coninchum disp. 30 in vltimis dubijs, & apud alios commentatores Sancti Thomæ 3. parte q. 40.

SECVNDA PROPOSITIO.

9 Clerici exempti sunt a laica potestate. Hæc propositio patet ex dictis de legibus pun. 5. de subiectis legum, & ex dictis in 8. Decalogi præcepto q 2. punc. 1. Sicut etiam ex dictis de restitutione patet, vtrum Clerici sint exempti a soluendis tributis, & vectigalibus. Plura videri possunt apud Valentiam tom. 4. disp. 9. quæst. 5. puncto 4. Lessium lib. 2. c. 33. dub. 4. & 5. Molinam disp. 620. & Saloniumde tributis, & Vectigalibus, vbi etiam ostendunt quo iure Clerici sint exempti.

10 Quæres, vtrum Clericus recipiens primam Tonsuram eo tantum fine, vt fruatur priuilegio Clericali, vel vt gaudeat exemptione fori, non vero intentione seruiendi Ecclesiæ, peccet mortaliter.

Respondeo negatiuè, vt patet ex dictis de Matrimonio quæst. 3. puncto 9. quæsito 2. nu. 3 in secunda editione cum Sanchez lib. 7. de Matrimonio disp. 31. nu. 16. & 17. Valentia, & alijs ibi citatis, quos sequitur Coninchus tom. 2. de Sacramentis dip 20. dub. 10. num. 104. & 105. contra Bannem secunda secundæ q. 12. art. 1. in secunda difficultate ad finem.

Quę de Matrimonio hic disputari possent, sufficienter explicata videntur in tractatu de Matrimonio iamdiu in lucem edito.

Hæc dicta sint ad laudem DEI O. M. Beatæque Virginis MARIAE; Saluo semper in omnibus meliori iudicio.

INDEX

Continens singulas disputationes, quæstiones, sectiones, puncta paragrapha, & difficultates, quæ in vniuerso tractatu de Sacramentis continentur.

DISPVTATIO PRIMA.

DISPVTATIO SECVNDA.

a

Pun.

DISPVTATIO SEXTA.

DISPVTATIO SEPTIMA.

DISPVTATIO OCTAVA.

FINIS.

IN-

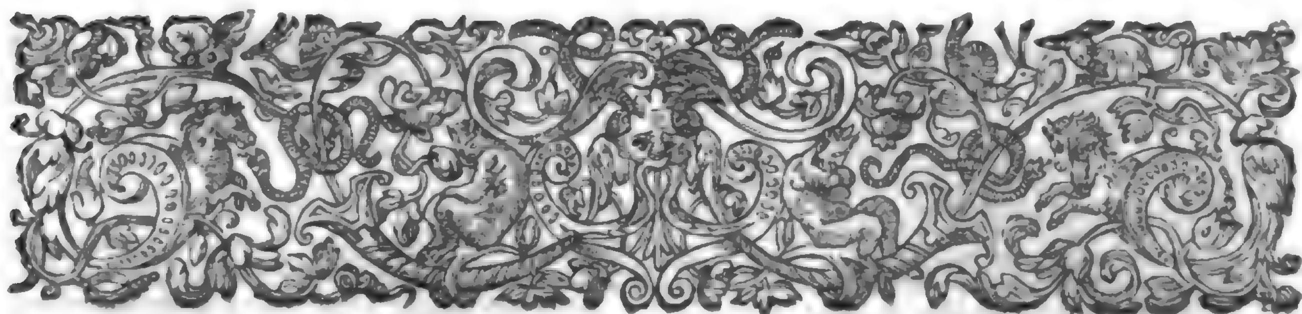

INDEX

Eorum omnium, quæ in vniuerſo tractatu de Sacramentis continentur.

A

B

Bal-

INDEX

C

con-

corpus

D

E

Effe-

F

G

H

I

Ignis

INDEX

b a In-

L

M

Ma-

N

O

P

Pecca-

Q

R

Reli-

S

T

V

FINIS.

MARTINI
BONACINÆ
SACRÆ THEOLOGIÆ,
ET I. V. D. EQVITIS ET CAET.

Tractatus.

DE MAGNO MATRIMONII SACRAMENTO.

In quo difficultates, ac quæstiones ferè omnes ad hanc rem pertinentes, breui oratione disseruntur.

CVM PRIVILEGIO.

MEDIOLANI,

Apud hær. Pacifici Pontij, & Ioan. Baptistam Piccaleum Impressores Archiepiscopales. M. DC. XXIII.

DE MAGNO MATRIMONII SACRAMENTO.

RDVVM sanè, ac prædifficilem totius Matrimonij Tractatum quatuor quæstionibus complectemur. In prima disputabimus de sponsalibus, quæ præcedunt Matrimonium, & sunt ad ipsum via, & media. In secunda naturam, & proprietas Matrimonij explicabimus. In tertia agemus de impedimentis dirimentibus, & non dirimentibus, eorumquè dispensatione. In quarta sermo nobis erit de ijs, quæ pertinent ad vsum Matrimonij, & de peccatis contra fidem Matrimonij, & contra virtutem Castitatis.

QVÆSTIO PRIMA, DE SPONSALIBVS.

SPONSALIA, quæ dicta sunt a spondendo ex Vulpiano l. 2. ff. de verborum oblig. aliquando significant munera, quæ sponsi mutuó sibi tradunt aliquando matrimonium de præsenti nondum consumatum quo pacto Beatissima Virgo appellatur sponsa Ioseph, vt cõstabit ex dicendis q. 2. aliquando significant mutuam promissionem futuri matrimonij, seu contractum inter Sponsos. Nos in hac quæstione loquemur de Sponsalibus quatenus significant mutuam promissionem Matrimonij.

PVNCTVM I.

Quid sint sponsalia, & quid requiratur ad illorum valorem.

1 *Quid sint sponsalia.*
2 *Quanam conditiones ad sponsalia requirantur.*
3 *An in sponsalibus requiratur promissio, vel an sufficiat propositum.*
4 *Qualis deliberatio ad sponsalia requirantur,*
5 *An sponsalia obligent, quando promittens ignorabat obligationem sequi ex promissione: & an requiratur expressa voluntas se obligandi.*
6 *Sponsalia an obligent antequam promissio acceptetur.*
7 *An in sponsalibus, promissio esse debeat mutua,*
8 *An possit aliquis se obligare independenter ab alterius repromissione,*
9 *An promissio in sponsalibus debeat exterius manifestari.*
10 *Quomodo exprimendus sit consensus in sponsalibus.*
11 *An consensus exprimatur per taciturnitatem.*
12 *An consensus exprimendus sit per aliquod signum externum.*
13 *An consensus exprimatur per hac verba non ducam aliam prater te.*
14 *Quo in sponsalibus explicanda sint verba, quando habent duplicem sensum.*
15 *Quid faciendum sit, quando dubitatur, an adfuerit animus se obligandi.*
16 *An matrimonium, vel sponsalia valida sint, quando verba significant consensum de futuro, & sponsi adhibent illa ad significandum consensum de prasenti, & è contra.*
17 *Quid faciendum sit, & quando verba dubia sunt.*
18 *Quomodo explicanda sint hac verba, habebo te in vxorem.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 SPonsalia sunt mutua promissio futuri matrimonij; ex quo fit, vt quando vterque sponsus dixit, ducam, vel accipiam te in coniugem, vel promitto tibi matrimonium, censeatur celebrasse sponsalia, eo quod adsit mutua promissio, Lege prima ff. de sponsalibus. Hæc propositio

positio constabit ex dicendis in secunda illatione.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 AD validitatem sponsalium tres conditiones requiruntur ex communi DD. sententia, Perez. §.1. de Sponsalibus & §.24. fol.82. Regin. lib. 31. cap. 4. a num. 244. Henriquez lib. 11. cap. 13. Speculi j. parte art. 2. & 3. Garziæ j. parte de contract. cap. 3. Gutierez de Matrimonio cap. 4. 5. & 6. Coninch. de matrimonio disp. 21 dub. 2. Sanch. Rebel. Vasq. locis statim citandis, Mol. de contract. disp. 254. & aliorum.

Prima est, ut adsit Promissio uoluntaria.

Secunda ut promissio sit mutua, & accepta.

Tertia, ut sit aliquo signo externo sufficienter manifesta. Vt istæ conditiones melius intelligantur, nonnulla sunt aduertenda.

3 Circa primam conditionem aduertendum est primò, ad validitatem sponsalium requiri, vt adsit promissio non enim sufficit propositum, cum propositum nullam inducat obligationem, vt dictum est de uoto; quamobrem qui dicit fœminæ, volo te accipere, habere, aut ducere in vxorem præcisè non contrahit sponsalia, vt bene sentiunt multi Doct apud Rebel lib. 4 quæst. 3. apud Cardinalem Tuscum tomo 5. concl. 122. num. 1. apud Couarr. 2 parte cap 4. Valent. tom. 4. disp. 10. puncto 5. in fine. Speculum prima parte art. 17. contra Sanchez lib. 3. disp. 18. num. 25 Gutierez de matrimonio cap 3. num. 9. & Menochium libro 3. præsump. 3. num. 6. vbi refert Corneum & alios; nam hæc verba non significant promissionem; sed propositum promissionis. Possunt tamen tales circunstantiæ concurrere, vt illa verba sufficiant ad sponsalia, vel etiam ad matrimonium, si proferens intendat verè promittere, vel contrahere matrimonium, & alter similia verba adiungat, cognoscens intentionem primi proferentis, & promittentis, vt bene tradit Sanchez loco citato; & Coninchus num. 26.

4 Aduertendum est secundò cum Vasquez de matrimonio disp. 5. cap. 1. num. 3 & alij communiter, promissionem debere esse deliberatam; cum enim sponsalia obligent sub mortali, requiritur deliberatio, quæ tanta debet esse, quanta sufficit ad peccatum mortale, vt benè ait Sanchez lib. 1. d. 8. Regin. loco citato num. 246. Gutierez cap. 7. de matrimonio num. 6. Less. lib. 2. de iustitia cap. 40. num. 2. Coninc. loco citato num. 3. & alij communiter, quos retuli de promissione. Præterea promissio sponsalium debet esse voluntaria; nam sponsalia inducunt obligationem; vis autem obligandi nascitur ex voluntate: Ex quo fit vt promissio facta animo ficto nullam inducat obligationem ex vi promissionis, quamuis possit eam aliunde inducere, vt ratione damni, &c. vt infra dicam.

5 Hinc sequitur, promittentem non teneri ad ducendam eam, cui ex animo promisit, ignorans obligationem sequi ex promissione. Ratio est, quia non habuit voluntatem promittendi; cum ignoraret naturam promissionis. Immo non tenetur ducere, si sciebat obligationem sequi ex promissione, sed ipse promittens expresse noluit obligari. Ratio est, quia nō habuit volūtatē verè promittendi, seu se obligandi, promissio. n. est lex priuata, qui obligat iuxta intentionē legislatoris, seu promittentis; cū aūt promittēs positiuè noluerit se obligare, reuera non remanet obligatus. Verū tñ est, ad sponsalia, non requiri expressam voluntatem se obligādi; sed sufficere tacitam, & implicitam; quamobrem ille tenetur adimplendam promissionem, qui promisit sciens naturam promissionis; quamuis non habuerit explicitam intentionem se obligandi, vt in simili dictum est de voto. Ratio est, quia qui vult antecedens, censetur etiam velle consequens, quod naturaliter sequitur ex antecedenti. ergo qui vult promittere; sciens naturam promissionis, vult etiam se obligare; cum obligatio naturaliter sequatur ex promissione. Ita Sanchez libro 1. d. 9. Rebel lib 4. quæst. 3. num. 10. Reginald. lib 31. nu. 252. & alij communiter.

6 Circa secundam conditionem aduertēdum est primò, ad validitatem sponsalium requiri, vt promissio sit acceptata; nam promissio regulariter non obligat, antequam acceptetur, habet enim hanc tacitam conditionem, si alter acceptauerit, vt bene ait Sanchez lib. 1. d. 6. Reginald. loco citato num. 246. Vasquez disp. 3. de matrimonio cap. 2. num. 21. Coninch. loco citato num. 17. & disp. 22. dubio 6. num. 35. Less. lib. 2. cap. 18. dubio 6. num. 34. Gutier. de matrim. cap. 6. num. 2. & alij, quos retulimus de contract.

Dixi regulariter; quia promissio non acceptata in aliquibus casibus obligat, eò quòd ius positiuum illis suppleat defectum acceptationis; vt accidit quando aliquid promittitur infanti L. Iubemus C. de emancip. liber. & patet ex dictis de donatione. Ita Sanchez libro primo disp. 6. Gutierez cap 6 num. 10. & 11. quamuis Vasquez de matrim. disp 4 c. 4. n. 48. excipiat hunc casum in promissione matrimonij facta infanti.

7 Aduertendum est secundò, promissionem debere esse mutuam; nam sponsalia nihil aliud sunt quam mutua promissio futuri matrimonij, propterea ad validitatem sponsalium non sufficit, vt vnus tantū promittat, sed vterque debet promittere, & promissione acceptare. Quod si vnus non promittat sed solum acceptet promissionem alterius, vt dicat Placet, vel accepto. vel gratias ago de tanto beneficio non dicitur celebrare sponsalia, consequenter non tenetur stare promissioni ratione sponsalium, quæ postulant mutuam obligationem, & non claudicant; alter, verò qui promisit, tenetur stare promissioni ex vi simplicis promissionis, modo intenderit se obligare independenter a repromissione alterius; vt benè tradit Gutierez cap. 5. Sāchez, & alij, secus si intenderit obligare se tantum dependenter a repromissione alterius; tunc enim non tenetur stare promissioni; sed potest recedere a promissione, vt patet in omni alio contractu oneroso, in quo promittens potest recedere, antequam promissio ab altero acceptetur cum repromissione; nam contractus onerosus habet hāc tacitam conditionem, si alter vicissim repromiserit si ergo alter non repromittit, non tenetur promittens stare promissioni; sed potest ab illa resilire, vt patet ex dictis de contractibus.

8 Hinc colligitur contra Vasquez d. 4. c. 3. posse aliquem simplici, & gratuita promissione promittere, & obligare se independenter a repromissione alterius, ita vt sit liberum alteri contrahere matrimonium. Si detur casus, vt aliquis dubitet, an promiserit absolutè cum animo se obligandi independenter, aut dependenter ab alterius repromissione, iudicandum est promisisse dependenter; nā præsumitur promisisse iuxta naturam sponsalium, quæ solent habere promissionem respectiuam, vt in simili dicam puncto 2. num. 13.

9 Circa tertiam conditionem aduertendum est primò, promissionem sponsalium debere exterius manifestari; nam promissio fit homini; homo autem non potest acceptare promissionem, & eius obligationem acquirere, nisi aliquo signo externo sibi manifestetur. Ex quo patet differentia inter promissionem, quæ fit Deo per votum, & inter promissionem, quæ fit homini; promissio enim, quæ fit Deo, sufficit, vt sit interna: cum Deus intueatur cor, primo Regum 16. non verò sufficit, si fiat homini. Ita Sanc. lib. 1. disp. 3 Coninc. disp. 21 num. 17. & 22. & disp. 22. dubio 6. num. 34. Gutierez de matrimonio cap. 4. num. 5. Regin. lib. 3. nu. 3 & alij cōiter, quos retuli de cōtractibus.

10 Aduertendum est secundò. ad sponsalia non sufficere vt promissio, & consensus alteri manifestetur quouis modo, sed debere sufficienter manifestari per signum aliquod externum: siue hoc signum sit verbū, siue aliquid illi æquiualens; vnde aliquando sufficit aliquod factum ad manifestandam promissionem, & consensum; quale factum est missio anuli in digitum, vel missio torquis ad collum, vbi consuetudine receptum est, vt sponsalia hoc modo celebrentur; quare quando agitur de sponsalibus, missio anuli in digitum, vel torquis ad collum sufficit ad sponsalia; eò quòd illud factum sufficienter exprimat cōsensum, & promissionem; sicut etiam quando agitur de matrimonio, missio anuli in digitū, vel torquis ad collum sufficere potest ad matrimonium, vbi talis est consuetudo. Dico vbi talis est consuetudo; quia missio anuli in digitum, vel torquis ad collum secundum se non habet significare spōsalia, vel matrimonium, sed alia de causa fieri potest; sicut etiam traditio arrharum secundum se non sufficit ad significandam promissionem coniugalem; eo quod alia de causa fieri possit; nihilominus ex consuetudine alicubi recepta fieri potest, vt traditio arrharum sufficiat ad significandam promissionem coniugalem, vt ait Sot. in 4. d. 27. q. 1. ar. 1. concl. 3, Gut. c. 63. n 23. & alij; sufficit etiā aliquando porrectio manus ad significandū cōsensū, vt si sponsus petat sibi manū a sponsa porrigi ad celebrāda sponsalia, vel matrimoniū, & ipsa spontè porrigat. Ita Syl. verbo Spon-

bo Sponsalia, Tuscus tom.5.conclus.111.& alij Doctores communiter, quos refert Sanchez lib.1.disp.18. & Gutierez de matrim.c.3.& eos sequitur Coninch.loco cit.n.13. & 18 Card. Tusc to.7.concl.401.

11 Taciturnitas verò non sufficit ad manifestandam promissionem, & cõsensum: ex quo fit, vt si Caius promittat Bertæ matrimonium, & ipsa taceat, non fiant sponsalia, etiamsi Berta interius consentiat. Ratio est, quia promissio, & consensus Bertæ non sufficienter manifestatur per taciturnitatem.

Obijcies. In c.fin. de desponsatione impub.tit.2. habetur, valida esse sponsalia, quæ Parentes pro filijs puberibus, vel impuberibus contrahunt ipsis præsentibus, & non contradicentibus, ergo sufficit taciturnitas ad celebranda sponsalia.

Respondeo, hoc esse peculiare in dicto casu, eo quòd in eo casu ius accipiat taciturnitatem pro expressione consensus. Immo plurimi Doct. sentiunt, esse valida sponsalia contracta à Patre, vel Matre pro filijs absentibus, si filij, vbi hoc intellexerint, non contradicant, vt colligitur ex dicto c. Ita Gutier cap.13.num 1. Coninch.dub.3. num.34.vsque ad 40. Card Tusc. tomo 7.conclus 400. Sotus in 4.dist.27.quæst.1. artic.1. Ledesma quæst. 41.artic. 2. Nauar. cap.22. num. 58. Perez, & alij apud Sanch.lib. 1. d.23. contra ipsum Sanchez, & alios. Si ergo Pater, & Mater, vel alius curam filiorum habens contrahat spõsalia, vel matrimonium pro filijs tacentibus, & non contradicentibus, validè contrahit, modò filij interius consentiant; ius enim in hoc casu accipit taciturnitatem pro consensu. Si vero alius, qui non est pater, vel mater, vel qui non habet curam, promittat pro filio tacente, non contrahit sponsalia; etiamsi filius tacens interius consentiat. Ratio est, tum quia taciturnitas nõ habetur pro expressione consensus; tum quia valet in hoc casu regula iuris in sexto. Qui tacet, neque consentire, neque dissentire videtur. Ita Speculum prima parte artic. 5. in fine, & alij apud Coninch.loco citato, apud Sanchez loco citato, nu. 7. & apud Gutierez loco citato contra Henriquez libro 11. cap.13. num.6. in commentario littera S. vbi plures alios refert.

Dices, qui tacet consentire videtur de reg. iuris in sexto, ergo, quando extraneus non habens curam filij promittit pro filio tacente, censetur tacens consentire, consequenter taciturnitas videtur sufficere ad expressionem consensus requisiti in sponsalibus.

Respondeo, tacentem censeri consentire, quantum est in sui fauorem, non verò quantum est in sui præiudiciũ; iuxta aliam reg. iuris in sexto. Qui tacet, neque consentire, neque dissentire videtur: cum autem repromissio, & consensus traditionis sui corporis non sit in sui fauorem, sed in fauorem alterius, tacens non censetur consentire; nisi forte alicubi constet ex consuetudine, vel lege, taciturnitatem accipi pro expressione consensus. Ita Sanch. lib.1.disp.23.num 14. Gutierez cap.13.nu.10. & alij.

12 Ex his patet, ad celebranda sponsalia requiri, vt consensus sufficienter manifestetur per aliquod externum signum, siue illud sit nutus, siue factum, siue verba quæcunque; non verò sufficere taciturnitatem per se loquendo.

Sed modo supersunt aliquæ difficultates examinandæ circa intelligentiam verborum, quibus exprimitur consensus.

13 Quæres primò, quomodo intelligendæ sint istæ propositiones, non ducam aliam præter te, vel nisi te, vel non ducam aliam a te difficultas enim est, an ista verba sufficienter exprimant consensum requisitum ad sponsalia.

Respondeo cum Rebel.lib.4.q.3.num.7. Gutierez cap. 3.num.13.Coninch. disp.21.dubio 3.num. 29. Camerota de matrimonio cap.1.dubio 5. Reginald. lib. 31. num. 51. Nauar.cap.22. num.25. Valent loco citato, Emanuel Sà verbo sponsalia num.7. Henriquez lib.11. cap 12. num. 7. Speculo prima parte art.17. dubio 5.Sanchez lib. 1.d.19. num.3.& alijs communiter, per illa verba non sufficienter exprimi consensum requisitum ad sponsalia, consequenter ex vi verborum non contrahi sponsalia. Ratio est, quia hæc verba in contractibus faciunt sensum conditionatum, nec sufficienter exprimunt consensum de præsenti, vel de futuro; nisi adsint aliæ circunstantiæ, & coniecturæ, idest nisi ex coniecturis appareat, contrahentes voluisse per ea verba contrahere sponsalia, vel matrimonium Ita Doct. citati contra Sylu.verbo sponsalia, Cardinalem Tuscum tomo 5 conclus.122 num. 20. & alios existimantes, per huiusmodi verba contrahi sponsalia, si verba accipiantur, vt communiter accipi debent; non enim (inquiunt isti Doct.) verba allata faciunt sensum conditionatum, sed exceptiuũ, quasi contrahens dicat, nullã aliã ducã, sed te ducã. Sed verius videtur, quod nos asserimus, sicut patet in voto facto hoc modo, non ero nisi Carthusianus; nã hęc verba nõ faciunt sensũ exceptiuũ, sed cõditionalẽ; vnde vouens non tenetur simpliciter ingredi religionẽ Carthusianorũ, sed ex suppositione, quod voluerit fieri Religiosus, vt patet ex dictis de voto, cum communi DD. sententia.

14 Quæres secundo, quomodo sint explicãda verba, quibus celebrata sunt sponsalia, quando verba habent duplicem sensum.

Respondeo, in foro conscientiæ standum esse intentioni, secundum quam verba proferuntur, & intelligentia de verborum significatione, forum enim conscientiæ non innititur præsumptioni, sed intentioni, ex qua per se primò nascitur obligatio sponsalium. ita Sanc.lib.1.disp.18. Gutierez cap.3.num.18. Molina tract. 2. disp.162. num. 1. & alij DD.citati. Concedo quidem, in foro interiori seruandum esse idem, quod seruatur, & iudicatur in foro externo, quando forum externum non innititur falsæ præsumptioni; at quando innititur falsæ præsumptioni, & manifesta est veritas in oppositum, non est idem seruandum in foro interiori, secluso damno, vel scandalo.

15 Hinc sequitur, quando dubitatur, vtrum in sponsalibus adfuerit animus se obligandi, iudicandum esse in foro interiori adfuisse animum se obligandi, nam forum exterius iudicaret animũ adfuisse, non adhærendo falsæ præsũptioni. Quod autem forum exterius in hoc casu non adhæreat falsæ præsumptioni, ratio est, tum quia obligatio naturaliter consequitur promissionem, nisi voluntas expressè renuat obligationem; tum quia nemo præsumitur dicere, quod in corde non habet. Ita Sanchez libro primo disp.8. num. 10. Gutierez de matrimonio cap.7. num.8. & cap. 9. num. 3. & alij, quos in simili retuli de voto. Videte, quę diximus de conscientia dubia in tractatu de peccatis.

16 Quæres tertio, vtrum celebrentur sponsalia, vel matrimonium, quando verba significant consensum de futuro, & sponsi adhibent illa ad significandum consensum de præsenti; vel quando verba significant cõsensũ de præsenti sed sponsi adhibent illa ad significandum consensum de futuro.

Respondeo, illa verba valere ad illud, ad quod significãdũ vsurpantur ex consensu contrahentium; vnde quando ex intentione contrahentium adhibentur ad significandũ consensũ de futuro, valent ad contrahenda sponsalia, etiãsi ipsa de se representet consensum de præsenti. Ratio est, quia ad contrahenda sponsalia non requiruntur determinata verba; sed sufficiunt quæcunque signa, quibus sufficienter manifestetur consensus internus, vt bene ait Vasquez disp.3.c.2.n.19. ex L.sufficit.ff. de sponsalibus, Sanchez lib.1.disp.19.n.1.Gutierez c.3.n.18. consensus autem internus sufficienter manifestari põt per quæcunque verba ex intentione, & consensu contrahentiũ prolata; etiãsi aliud cõiter significent. Verum tñ est, quando verba accipiuntur ab altero contrahentium iuxta communem significationem, non esse valida sponsalia, aut matrimonium, si verba secundum se, & secundum communem significationẽ non significent cõsensum de præsenti, vel de futuro; etiãsi proferens illa protulerit intentione præstandi consensum de præsenti, vel de futuro. Ratio est quia in eo casu consensus non est sufficienter manifestatus. Ita Rebel. 2. parte lib.4.q.3.Nauar.cap.22.num.79.Perez. § 24. Sanchez lib.1.disp 18.& alij.

17 Quæres quarto, quid faciendum sit, quando verba dubia sunt, & non constat de intentione proferentium.

Respondeo primo, contrahentes compellendos esse ad seruanda verba in eo sensu, quem rectè intelligentes solẽt communiter ex ijs verbis percipere, vt ait Alexander Tertius c.ex litteris primo de sponsalibus, & benè ostendit Sãchez lib.1.disp.18.Speculum 1.parte art.17.dub.1.Gutier. de matrim. cap. 3. num. 14. & 15. Camerota de matrim. cap.3.dub.5.

Secundo, spectandam esse regulam Hilarij quarto de Trinitate, vt videlicet verborum dubiorũ significatio desumatur ex causis, de quibus agitur. Extra de verb.signif.

e. Intelligentia, consequenter inspiciendum est, vtrum agetur de sponsalibus, vel de Matrimonio ; & sic pro negotio, seu causa, quæ agitur, explicanda sunt verba dubia.

Tertiò, standum esse iudicio fori externi ; modo non innitatur falsæ præsumptioni, vt dictū est qu. 2. Ita Palud in 4. d. 27. q. 2. art. 4. concl. 5. Spec. 1. par. art. 18. vers. restat inquirendum, Sanchez lib. 1. disp. 18. nu. 8. Reginald. lib. 31. num. 46. & alij.

18 Quæres quintò, quomodo sint intelligenda hæc verba, habebo te in vxorem.

Respondeo cum Rebel. lib. de sponsalibus q. 3. num. 5. Palud. in quarto, dist. 27. q. 2. art. 4. Sanchez lib. 1. disp. 18. num. 16. Speculum prima parte art. 17. conclus. 2. in foro externo explicanda esse pro sponsalibus ; In foro vero interno standum esse intentioni contrahentium ; nam si contrahentes intendebant per illa verba contrahere matrimonium de præsenti, explicanda sunt pro matrimonio, modò adsint cætera requisita. Si verò contrahentes intendebant tantummodo sponsalia celebrare, explicanda sunt pro sponsalibus. Illa verò verba, ex hoc tempore, vel semper, vel, deinceps, vel omnibus diebus vitæ meæ habebo te in vxorem, explicanda sunt pro matrimonio de præsenti, cōsequenter sufficiunt ad contrahendum matrimonium, modo adsint cætera requisita. Ita speculum loco citato post 3. conclusionem, Sanchez num. 20. Gutierez de matrim. cap. 3. num. 4.

PVNCTVM II.

De obligatione, quæ consurgit ex sponsalibus.

1 *An sponsalia obligent sub mortali.*

2 *An obligent sponsalia celebrata a nobili, vel diuite cum ignobili, vel paupere. Vide num. 14.*

3 *Quænam dicatur ficta promissio.*

4 *An seruanda sit ficta promissio facta cum iuramento.*

5 *An vir teneatur ducere fœminam malæ famæ, cum qua sub ficta matrimonij promissione copulam habuit.*

6 *An vir teneatur ducere fœminam, quæ simulabat se virginem, aut diuitem, eamq; decepit ficta promissione, extorquendo copulam.*

7 *An vir, qui fictè promisit, extorquendo copulam, teneatur ducere fœminam, quæ est notabiliter impar nobilitate, aut diuitijs.*

8 *An vir nobilis teneatur ducere filiam agricolæ, cui fictè promisit, extorquendo copulam.*

9 *An vir teneatur ducere eam, quam decipit, quando fœmina ignorabat inæqualitatem status.*

10 *An quid teneatur vir, qui vult ducere fœminam, cui fictè promisit ; sed parentes aut ipsa recusat. Vide num. 16.*

11 *An fœmina teneatur ducere virum, a quo extorsit copulam ficta promissione matrimonij. Vide num. 15.*

12 *An teneatur stare sponsalibus, qui dubitat an promiserit, vel an verba contineant promissionem.*

13 *An teneatur adimplere sponsalia, qui dubitat, an promiserit animo se obligandi.*

VNICA PROPOSITIO.

1 EX verbis sponsalibus oritur obligatio sub mortali ad ipsa adimplenda. Ita Reginal. lib. 31. num. 250. Coninch disp. 22. dub. 1. Riccius decis. 331. & 233. num. 6. P. Ledes. q. 43. art. 1. Vasquez d. 3. ca. 2. num. 22. Rodriq. ca. 244. num. 3. Henriquez lib. 11. ca. 13. Speculum art. 16. in principio. Sanch. lib. 1. disp. 27. n. 2. Ratio est, quia ex contractu oritur obligatio iustitiæ sub mortali, quando materia est, grauis vt patet ex dictis de contractibus; sed sponsalia sunt contractus inter sponsum, & sponsam in materia graui, ergo ex sponsalibus oritur obligatio sub mortali ex quo fit vt sponsus, qui non adimplet sponsalia, grauiter peccet, & grauem inferat iniuriam alteri sponso; & hoc verum est, etiamsi statim post sponsalia contracta pœniteat sponsum illa celebrasse; nā pænitentia post contracta sponsalia non tolit obligationem eorum, cū antea validè celebrata fuerint, vt patet ex dictis de contractibus, & de voto.

2 Ex quo sequitur, sponsum, vel sponsam nobilem, & diuitem, quæ inijt voluntariè sponsalia cum aliquo ignobili, & paupere, cuius conditionem non ignorabat, teneri stare sponsalibus, & cum illo matrimonium contrahare, cum enim esset conscia conditionis alterius, & adhuc voluerit sponsalia contrahere, tenetur adimplere promissionem, ex qua oritur obligatio sub mortali. Ita Mol. to. 2. de Iustitia d. 171. Sanch. lib. 1. d. 14. n. 2. Rebel. lib. 4. q. 1. Vasquez d. 6. Azor. 3. p. lib. 5. c. 5. q. 3. difficul. 2. Gut. c. 4. de matrim. n. 3. & c. 9. n. 10. & alij cōiter. Hoc tamen intelligendum est, modo ex adimpletione promissionis seu ex illo matrimonio non sequatur graue malum, vel magnum scandalum, vt graues rixæ inter parentes contrahentiū, vel aliud graue incommodum; nam iustitia non obligat ad faciendum malum ; est autem malum celebrare matrimonium cum scandalo aliorum. Ita Sanchez loco citato. Emanuel Sà v. restitutio num. 24. Vasquez de restitut. c. 3. §. 1. dub. 2. num. 17. Reginal. lib. 31. nu. 255. & 264. Coninch. disp. 23. dubio 8. nu. 68. Azor. 3. parte lib. 5. quæsito 3. Less. lib. 2. ca. 10. num. 26. & alij apud Gutierez ca. 4. n. 4. & ca. 10. nu. 8.

Addo cum Nauar c. 16. num. 10. & Rodriquez cap. 208. num. 8. ad finem, sponsum non teneri adimplere promissionem futuri matrimonij, quando præuidet fore, vt matrimonium sortiatur prauum exitum; habet enim iustā causam resiliendi a sponsalibus vt infra dicam.

Dixi in propositione ex veris sponsalibus; quia ex sponsalibus non veris, sed fictis, idest factis absque intentione promittendi, vel se obligandi, non inducitur obligatio ex vi sponsalium ; nam Iustitia, aut fidelitas non obligat ad seruandum id, quod verè non est promissum ; ficta autem promissio est promissio solo nomine, & nō vera promissio. Ita speculum 3. parte cap. 19. conclus. 5. Henriquez lib. 11. cap. 11. num. 12. Sanchez lib. 1. d. 10. num. 26. Vasquez loco cit. de restitutione Clauis Reg loco cit. num. 14. ad finem. Lessius lib. 2. cap. 18. dub. 1. num. 5. Coninchus disp. 22. dub. 2. num. 7. cum alijs contra P. Ledes. de matrimonio q. 1. art. 1. dubio 4. Mol. to. 4. d. 106. num. 3. vers. Ex parte, Vasq. de matrimonio disp. 6. ca. 3. & alios. Peccauit quidem spōsus fictè promittendo, & decipiendo alterum sponsum, qui non facilè poterat cognoscere rem ioco agi ; non tamen tenetur stare promissioni, aut complere sponsalia ex vi promissionis, seu sponsalium: ratione verò alterius damni, quod alter patitur, aut ratione scandali vitandi, si aliter euitari non potest, tenetur stare promissioni, & complere sponsalia.

3 Si quæras, quid nomine fictæ promissionis intelligatur.

Respondetur, illam intelligi, quæ fit sine animo promittendi, aut cum animo non se obligandi, vt benè ait Sanchez, lib. 1. disp. 9. multis DD. relatis, Conin. loco citato, & disp. 22. num. 37. Reginald lib. 31. num. 250. quamuis Gutierez, cap. 9. num. 1. cum alijs dissentiat.

4 Sed modo difficultas est, vtrum seruanda, sit ficta promissio facta cum iuramento.

Respondeo, seruandam esse, quando iuramentum factum fuit animo iurandi, & se obligandi; nam ex iuramento hoc modo facto consurgit obligatio. Quando verò iuramentum factum fuit absque animo iurandi, vel cum animo non se obligandi, non est obligatio seruandi promissionem præcisè ex vi iuramenti, vt dictum est de iuramento Puncto octauo cum Sanchez disp. 9. nu. 9. & pluribus alijs contra Gutierez cap. 9. num. 2. & a 105; nam obligatio iuramenti oritur ex vero iuramento, nec Deus acceptat iuramentum, nisi secundum hominis intentionem, cap. Humanæ aures 22. q. 5. cap. 11. Dico ex vi iuramenti, quia fieri potest, vt ob aliam rationem seruanda sit promissio, vt ratione vitandi scandali, si aliter euitari non potest, quam per adimpletionem promissionis ; immò fictè promittens cogetur in foro externo stare promissioni, aut iuramento; quia præsumetur iurasse cum intentione iurandi, & se obligandi. Similiter fieri potest, vt obligetur stare promissioni non solum ratione scandali vitandi ; sed etiam ratione damni præcauendi, vt quando quis ficta promissione matrimonij, aut ficto iuramento aliquam decepit, illam deflorando; quamuis enim non teneatur ex vi promissionis, aut iuramenti seruare promissionem, celebrando matrimonium cum decepta, Quicquid dicat Vasquez disp. 6. c. 4. nihilominus tenetur ratione damni iniuste illati : qua de causa vir tenetur ducere virginem, quā deflorauit ficta promissione matrimonij. Similiter tenetur ducere viduā bonæ famæ, quā ficta promissione matrimonij carnaliter cognouit, si ipsa infamiā pateret ex illa copula, & ob id

inepta

inepta redderetur matrim. Ratio est, tũ qa cēseretur causa iniusta illius dãni, si illã non duceret; tũ quia mille fraudibus via in contractibus aperiretur. Ita P. Ledesma q 45. art. 4. Rebel. j. parte lib. 3. q. 8. Less. loco statim citando. Vasquez loco citato, de rest. num. 26. Gutierez de matrim. cap. 9. num. 6. & cap. 10. num. 17. & 19. Reginald lib. 31. nu. 255. & 256. & alij apud Sanchez lib. 1. disp. 10. num. 24. libro 1. & apud Gutierez cap. 10. num. 2. & 3. neque satisfaciet dotando prædictam virginem, aut viduam, si ipsa non est contenta dote; Ratio est, tum quia promissio non fuit de dote sed de matrimonio; tum quia, cum ipsa adimpleuerit contractum, do, vt facias, par etiam est, vt fictè promittens adimpleat illum ex parte sua, ne commodum reportet ex suo delicto. Ita Molin. loco statim citando, Gutierez. cap. 10. Rebell. & alij locis cit. Quamuis probabilis sit sententia Cordubæ, & aliorum apud Vasquez de restit. asserentium non teneri ducere, sed satisfacere resarciendo damnum, & iniuriam.

5 Quæres primò, vtrum vir teneatur ducere fœminam malæ famæ, cum qua sub ficta promissione matrimonij habuit copulam.

Respondeo non teneri; non enim tenetur ratione promissionis, quia promissio ficta non inducit obligationem; neque tenetur ratione damni; nam illa fœmina nullum damnum patitur; quare satisfaciet soluendo pretium copulæ, si illa fœmina consueuerat corpus suum locare, vt benè ait Molin. tomo 4 d. 106. num. 11. conclus. 8. Propter dictam rationem existimo, virum non teneri ducere virginē aut, viduã bonæ famę, quam desflorauit ficta promissione matrimonij, quando copula est adeò occulta, vt nullum sit infamiæ periculum in fœmina; etiamsi credam, hoc raro posse contingere, si tamen contingat, non tenebitur ducere, vt dictum est; quamuis teneatur iniuriam fœminæ factam compensare ad arbitriũ prudentis viri. Ita Speculum loco citato, Sanchez lib. 1. disp. 10. num. 13 Reginald. loco citato, nu. 256. ad finem. Molina loco cit. Less. lib. 2 cap. 10. dubitat. 2. num. 15. & alij apud Clauem Regię loco cit. num. 56. & apud Gutierez de matrimonio cap. 10. num. 19.

6 Quæres secundo, vtrum vir teneatur ducere fœminã, quæ simulabat se virginem, vel diuitem, cum non esset, & vir illam decepit ficta promissione, extorquendo copulam.

Respondeo non teneri. Ratio est, tum quia in hoc casu habet sufficientem causam dissoluendi sponsalia, si vera essent, vt infra dicam, ergo multò minus tenetur stare spõsalibus fictis: tum quia fictio fęminæ compensatur cum fictione viri, Ita Speculum 3 parte art. 19. conclus. 6 Vasq. 3. parte de matrim. disp. 6. cap. 3. num 19. & de restit. loco cit. dub. 4. num 22. & 24. Gutierez cap. 9. num 6. & cap. 10. num. 9. & 10. Reginald. loco cit num 255. P. Ledes. q 45. art. 4. Sanchez lib. 1. d. 10. nu. 11. Mol. to. 4 d. 106. num. 8. Les. lib. 2. cap. 10. dub. 3. nu. 19. Rebel. j parte lib. 3. q. 8.

Addo cum Gutierez, Sanchez locis citatis, contra Rodriquez loco citato, & alios apud Vasquez, virum non solum non teneri ad ducendam prædictam fœminam; sed neque teneri ad vllam restitutionem, quando fœmina se virginem simulabat, & posteà comperta est corrupta; nullum enim damnum vir illi censetur intulisse.

7 Quæres tertiò, vtrum vir, qui ficta promissione extorsit copulam a fęmina, teneatur eam ducere, quando vir est notabiliter impar nobilitate, aut diuitijs, aut potentia.

Respondeo non teneri, si mulier sciebat disparitatem, & inequalitatem, ex qua facilè poterat aduertere, virum non habere animum verè promittendi, sed decipiendi. Ratio est, tum quia in hoc casu præsumitur, fœminam se voluntariè, decepisse, & potius fingere se deceptam, quàm re vera decepta sit, vt ait Vasquez de Matrimonio d. 6. c. 6. & in opusc. de rest. loco cit. num. 16. Les. lib. 2 ca. 10. dub. 3. num. 24. Mol. tom. 4. d. 106. Sanchez lib. 1. disp. 10. Clauis Reg. loco cit num. 35. Gutierez cap. 9. num. 8. & cap. 10. num. 5. Nauar. cap. 16. num. 18. tum quia vir non tenetur illam ducere ratione deceptionis; nam ipsa potius decipi voluit, quam sit decepta. Neque tenetur ratione copulæ; nam copula non est digna tanto pretio, vt vir cogendus sit illam ducere, ergo non tenetur ducere.

Ex hac rationa colligitur, virum non solum non videri cogendum ad illam fęminam ducendam; sed neque ad illam dotandam; immò neque ad aliquid restituendum, ex Sanchez d. 10. num 19. Syl. matrimonium 4. q. 8. Mol. tom. 4. disp. 106. conclus. 1. Les. loco citato num. 25. Vasquez de restit. lo. cit. n. 19. & alijs contra Nauar. c. 12. n. 76. Henriq. lib. 11 c. 11. num. 2. Azor. lo. cit. q. 31. difficultate 3. Speculum 3. parte art. 19. conclus. 3. & alios apud Gutierez, cap. 10. nu. 17. vir enim non censetur illi fecisse iniuriam, cum fęmina videatur sciens consensisse; scienti autem, & volenti nõ fit iniuria, vt in simili dicã, q. 4. pun. 17. de stupro.

8 Ex his sequitur, virum nobilem non teneri ducere filiam agricolæ a se deceptam ficta promissione, si ipsa conscia erat notabilis disparitatis. Idem dicendum est, quando ambo sunt pares genere; sed notabiliter impares diuitijs, vt ait Nauarr. cap. 16. num. 18. Sanchez loco citato num. 16. Gutierez cap. 9. num. 9. Speculum tertia parte art. 19. conclus. 13. & alij, Secus dicendum est, quando quis ex animo promisit, siuè copulã extorserit, siue non; tunc enim certum est teneri ducere non solum ratione dãni illati: sed etiam ratione promissionis; propterea non satisfaciet dotando; nisi ipsa liberè consentiat; nam promissio non fuit de dote; sed de matrimonio. Si tamen detur casus, vt non possit eam ducere ob aliquod impedimētum, vt quia factus est illi affinis, aut quia suscepit sacros ordines, aut quia matrimonium cum alia contraxit, tenetur resarcire damnum, quod puella patitur, denegato sibi matrimonio. Ita Les. loco cit. num. 25. Molin. loco cit. concl. 3. versic. 3. parte, Reginald. lib. 10. num. 131. Rebel. loco cit. q 8. num. 15. & alij apud Gutierez de matrimonio, cap. 10. num. 1. & 21.

9 Sed maior difficultas est, vtrum vir, qui est multò dignioris conditionis, tenetur ducere fœminam notabiliter inferiorem conditione a se deceptam ficta promissione, si fœmina decepta nesciebat inæqualitatem status, aut si fœminæ, scienti inæqualitatem viri, vir adeo asseuerãter promisit, vt ipsa prudenter, & rationabiliter potuerit credere, promissionem non fictè, sed vere fieri.

Respondeo adhuc non teneri. Ita Sanchez d. 10. num. 20. Camerota de matrimon. cap. 2. dub. 15. ad finem, Emanuel Sà v. Promissio num. 5. Gutierez cap. 10. num. 6. Reginaldus loco citato num. 256. Mich Salon. 2. 2. q. 62. artic. 2. contouer. 5. Rodriquez prima parte, cap. 208. num. 8. & alij contra Les. lib. 2. cap. 10 dubio 3. num. 22. Vasquez. disp. 6 cap. 4. & in opusc. de restit. loco citato dubio 3. nu. 21. Molin loco cit. concl. 2. Pet. Nauar lib. 1. cap. 3. parte 4. num. 437 & Azor. loco citando, & alios apud Sanchez. Ratio est, tum quia non tenetur vi promissionis; nam ex promissione ficta non oritur obligatio. Neque tenetur ratione damni ipsius fęminæ; nam hoc damnũ aliter vitari potest, exempli gratia dotando, vel augendo dotem, qua possit æquè benè nubere, ac si deflorata non fuisset; tum quia iactura inferioris fęminæ non videtur compensanda cum tanto viri dispendio; tum quia nullus tenetur plus restituere, quam æstimetur damnum illatum; Iustitia enim obligat ad æqualitatem; damnum autem amissæ Virginitatis non tanti æstimatur, nec conferendum est cum damno, quod pateretur vir longè superioris conditionis ducendo fęminam multò inferiorem.

10 Quæres quartò, ad quid teneatur vir, qui postquam fictè promisit fœminæ, vult illam ducere; sed parentes, aut ipsa recusat.

Respondeo cum Sanchez lo. cit. Less. lib. 2 cap. 10. dubitatione 3. num. 27. Gutierez cap. 10. num. 13. Molin. loco citato, & alijs contra Nauar. cap. 16. num. 18. Henriquez lib. 11. cap. 11. num. 2. ad nihil teneri; nam satis est, vt sit paratus ad illam ducendam, & ad promissionem adimplendam, & per ipsum non stet, quin promissio adimpleatur. Vtrum vero teneatur ad aliquid restituendum, quando absque promissione matrimonij copulam obtinuit, dicam infra de stupro.

11 Quæres quinto, vtrum fęmina teneatur ducere virum, a quo extorsit copulã ficta promissionis Matrimonij.

Respondeo, vt plurimum non teneri; non enim tenetur ratione promissionis, cum fuerit ficta; neque ratione damni, cum vir non soleat damnum pati ex copula habita cum fęmina.

12 Quæres vltimo, an qui æqualiter dubitat, vtrum promiserit, vel sponsalia contraxerit, vel vtrum verba contineant promissionem, obligandus sit stare sponsalibus.

Respondeo negatiuè, si dubium adhuc perseuerat post adhibitam diligentiam ad cognoscendam veritatem. Ita Henriquez lib. 11. cap. 11. num. 5. Rebel. de sponsalib. q. 3. num. 10. Sanchez lib. 1. d. 9. & d. 18. num. 6. Reginald. libro 25. num.

5 num.93. & lib.31.num.254.& alij Ratio est,tum quia in dubio melior est conditio possidentis; dubitãs autẽ possidet suam libertatem; tum quia hoc est in fauorem sponsalium,quæ debent esse libera; tum quia facienda est stricta interpretatio, quando agitur de obligatione facienda cap. 1.de iureiurando in 6.Idem censet Henriquez lib. 11. cap.13.num.4.in ęquali dubio matrimonij,eo quod sit melior conditio possidentis,contra Rebel.2.par.lib.4.q.3.nu. 9.Gutierez de matrim.cap.3.num.16.

13 Rogabis virum,qui promisit,seu sponsalia contraxit, teneatur stare promissioni, seu sponsalibus, quando dubitat,vtrum promiserit animo se obligandi.

Respondeo teneri,vt in simili dictum est de voto. Ratio est,tum quia possessio stat pro sponsalibus, seu promissione, quam constat factam fuisse; sed dubitatur de illius excusatione tum quia actus præsumitur factus secundum suam naturã, nec vllus præsumitur dicere quod nõ habet in mente. Ita Sanchez d.9.num.12.& d.18. nu 5. Rebel. loco citato, Reginald.locis citatis, Gutierez, cap.3. num. 16.& alij communiter.

14 Ex dictis in hoc Puncto colligi potest primo, virum, qui ex animo promisit ducere fęminam longè inferioris conditionis,teneri illam ducere,nisi magnum scandalum, & malum inde oriatur, vel probabiliter timeatur iudicio prudentis viri.

Qui vero ficte promisit, non tenetur ex vi promissionis factæ, aut etiam vi iuramenti, si fictè iurauit animo non iurandi,aut non se obligandi. Fieri tamen potest,vt ratione,scandali,aut damni vitandi teneatur ducere, vt si ficta promissione Matrimonio extorsit copulam a virgine, aut a vidua bonæ famæ, quæ alioquin pateretur infamiam,& inepta redderetur matrimonio, nisi si duceretur; tenetur enim ex iustitia illius damnum præcauere, vt benè ait Less. lib 2.cap.10.dubio 4. num.31. P. Ledes. q.45. art. 4. dubio 1. Henriquez loco cit.Sanchez num.24 & alij Contrarium dicendum est de illo,qui ficta promissione extorsit copulam a fęmina malę famę,aut ab ea,quę simulabat se virginem,aut diuitem,cum reuera non esset diues, aut virgo. Addo virum; qui copulam extorsit a fęmina longè inferioris conditionis, non teneri illam ducere aut, dotare,aut aliquid eidem restituere, si fęmina sciebat inæqualitatem viri; immò neque tenetur secundum nos illam ducere; quamuis fęmina inæqualitatem viri ignoraret; nam potest illius damno occurrere dotando, vel augendo dotem, qua possit æque benè nubere, nec tenetur cũ tãto suo damno compensare damnũ inferioris fęminę.

15 Secundò patet, fęminam regulariter non teneri ad ducendum virum,a quo ficta promissione Matrimonij copulam extorsit.

16 Tertiò patet,virum,qui fictè promisit fęminæ,ad nihil aliud teneri, si ipsa recuset eum recipere; nam per virum non stat,ne promissio adimpleatur.

PVNCTVM III.

Vtrum sponsalia incerta sint propriè, & perfectè sponsalia, & ex ipsis consurgat obligatio.

1 *Quænam dicantur sponsalia incerta.*
2 *An sponsalia incerta sint vera sponsalia.*
3 *Quomodo sponsalia incerta fiant perfecta,& certa.*
4 *An sponsalia incerta obligent.*
5 *An pater, qui promisit Caio vnam ex quatuor filiabus suis, teneatur aliquam tradere,si interim Caius copulam habeat cum vna earum.*
6 *An pater, qui caio promisit vnam ex quatuor filiabus suis, teneatur alteram tradere, si Caius vnam a patre electam respuat.*

1 NOtandum nomine incertorum Sponsalium intelligi ea, quæ fiunt cum persona incerta, & indeterminata, seu quæ fiunt cum pluribus sub disiunctione, vt quando Caius promittit tribus, vel quatuor filiabus Titij, se vnam illarum ducturum, & ipsæ similiter repromittuntur.

PRIMA PROPOSITIO.

2 SPonsalia incerta nõ sunt propriè,& perfectè sponsalia. Ratio est, tum quia sicut matrimonium necessario debet esse cum determinata persona, ita etiam sponsalia quę sunt inchoatio matrimonij;tum quia ex veris, & perfectis sponsalibus nascitur impedimentum publicæ honestatis;sed hoc impedimentũ non oritur ex sponsalibus incertis, vt habetur cap. vnico de spons in sexto; ergo sponsalia incerta non sunt propriè, & perfectè sponsalia; sed potius sunt conditionata ad eligendum scilicet in futurum vnam ex illis quibus sub disiunctione facta est promissio. Ita Io.Andreas, Cardinalis, & alij quos citat, & sequitur Ferdinand Perez fol. 8. in suis manuscrip. quæ extant in alma Biblioteca Ambrosiana,quam vigilantissimus Mediol.Ecclesię pastor, & Cardinalis eximius ad perpetuam rei memoriam instituit, & erexit. Coninch.disp. 21.dubio 2.num.16 Gutierez de matrimonio cap.16.Camerota de matrimonio cap. 2. dubio 3. & 6.contra Sylu. verbo Matrimonium 7.n. 11. & Couar. in Epitome de matrimonio j. parte,lib.4. cap.17.

3 Quæres quomodo sponsalia incerta reddantur certa, & perfecta.

Respondeo reddi certa, & perfecta per determinationem,& electionem promissoris, qua posita statim inducitur impedimentum publicæ honestatis post Conc. Trid. sess.24.cap.1. sufficienter præsumuntur determinari sponsalia cum ea,cum qua promissor habet copulam;præsumitur enim accessisse animo eligendi illam,quam carnaliter cognouit; cum per copulam fiat affinis reliquis sororibus, itaut nõ possit vnam aliarum ducere, vt multis citatis Doctoribus asserit Rebel.2. parte lib.4. de sponsalibus, num. 2 & 6.Syluest.v. Matrim.2.num.11.Coninchus loco citato contra Sanchez lib.1.d.26.num.22.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 EX sponsalibus incertis consurgit obligatio adimplendi sponsalia;nam ex promissione non ficta oritur obligatio ex vi promissionis; consequenter potest promissor compelli ad ducendam vnam ex illis, quibus sub disiunctione promisit;potest enim compelli ad seruandam promissionem. Verum si vna illarum renuat, promissor non tenetur aliam ducere, nisi forte obligauerit se ad alteram ducendam,vna recusante;aut nisi electio relicta sit in potestate illarum. Ratio cur non teneatur vna recusante aliam ducere est, quia promissor quantum in se est, paratus est ad promissionem adimplendam,idest ad ducendam illam, quæ renuit, nec per ipsum stat, ne vnam illarum ducat; sed stat per illam, quæ recusat, ad quam non pertinet electio, sed pertinet ad promissorem in promissione alternatiua, regula in alternatiuis de regulis iuris in 6.Ita Sanchez lib.1.disp 26. num. 2. Gutierez loco citato num.1.Coninch.disp.22.dub.8.nu.56. & alij apud Sanch. & apud Gutierez locis cit.

5 Quæres,quando Pater promisit Caio cum iuramento tradere in mãtrimonium vnam ex quatuor filiabus, quas habet, vtrum teneatur aliquam tradere, si Caius interim copulam habet cum vna earum.

Respondeo negatiuè cum Sanchez, lib.1. d.26. num.4. Coninchо disp.22.dubio 8.num.55. & alijs contra Henricum c.ad audientiam de sponsalibus. Ratio est, quia non tenetur tradere illam, cum qua Caius copulam habuit; liberum enim erat Patri tradere, quam vellet, nec Pater debet priuari iure, & libertate sua ob copulam Caij delinquentis. Neque tenetur aliam tradere;eo quod per copulam habitam cum vna suboriatur impedimentum affinitatis cum reliquis impediens,& dirimens matrimoniũ.

6 Addo si Caius vnam illarum electam a parte respuat, Patrem non teneri ad tradendam alteram; etiamsi Caius nullam Carnaliter cognouerit; nàm electio pertinet ad patrem, qui promisit, nec per ipsum stat, ne aliquam tradat. Si verò antequam Pater elegerit vnam tradere, reliquæ tres moriantur, obligandus videtur Pater ad tradendam superstitem, vt bene ostendit Sanchez, Gutierez locis citatis, Coninchus disp.22 dubio 8 num.54. Rebel loco cit.nu.6.ex L.11.tit.1 parte 4.alioquin Pater non staret promissioni,quam adhuc adimplere potest Idem tenet in simili. Molina tract.2.disp.366 num.11.Azorius,Emanuel Sà, aliquos retuli puncto 8. de vendit. quæsito 1.

PVN-

PVNCTVM IV.

De ætate requisita ad sponsalia, & ad Matrimonium.

1 *Quanam ætas ad sponsalia requiritur.*
2 *An valida sint sponsalia ante septennium celebrata.*
3 *An sponsalia ante septennium celebrata valida sint in foro externo.*
4 *An ad sponsalia requiratur maior vsus rationis, quam ad peccatum mortale.*
5 *An valida sint sponsalia post septennium celebrata, si desit vsus rationis.*
6 *An contrahentes sponsalia ante septennium peccent mortaliter.*
7 *An peccent mortaliter contrahentes matrimonium ante pubertatem.*
8 *An parentes, aut alij possint contrahere sponsalia pro filijs, qui nondum peruenerunt ad septennium.*
9 *An filij teneantur stare sponsalibus pro se contractis a parentibus, vel tutoribus.*
10 *Quanam ætas ad matrimonium requiratur.*
11 *An requiratur, vt annus decimus quartus sit completus.*
12 *Cur duodecim anni sufficiant in fœmina ad matrimonij validitatem; in masculo verò quatuordecim requirantur.*
13 *An Episcopus dispensare possit, vt matrimonium ante pubertatem celebretur.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Ætas septem annorum requiritur, tàm in masculo, quàm in fœmina, ad celebranda sponsalia. Hęc propositio patet ex toto titulo de desponsatione impuberum. Ratio est, quia sponsalia sunt mutua promissio; ad promissionem autem, & ad contractũ necessarius est vsus rationis, qui ferè semper tàm in fœminis, quàm in viris adesse solet in septimo; nec obstat, quòd possit aliquando vsus rationis citius alicui aduenire; nam ius positiuum constituit ætatem septem annorum ad celebranda sponsalia, eo quod respexerit, quod vt plurimum accidit, non quod raro contingit; nam de raro contingenti lex non curat. Lege iura, dig. de Legibus.

2 Hinc sequitur, esse inualida sponsalia, celebrata ante septennium; nam deficit tempus a iure requisitum, nisi fortè malitia suppleat ætatem; tunc malitia dicitur supplere ætatem in sponsalibus, quãdo ante septennium adest sufficiens vsus rationis, quo cõtrahentes intelligunt id, quod agunt. In matrimonio vero malitia dicitur supplere ætatem, quando contrahentes cognoscunt naturam coniugalis contractus, & habent potentiam generandi. Dico igitur sponsalia esse valida in foro conscientiæ, quando malitia supplet ætatem; etiamsi multò tempore ante septennium celebrentur. Ita S.Thom.3.parte q.43. art.2. Sotus in 4.dist.27 q.2.art.2. Sanchez, lib.1 disp.16.num.9. Coninchus de matrimonio disp.21. dubio 5. num.51. Reginald. lib.31.num.248. Naldus v. sponsalia, num.3. Camerota de natura, cap.2. dubio 12. Card. Tuscus tomo 7. concl.401.n. 22. vbi refert Baldum conl.41. Emanuel Sà v. Sponf. nu.1. & alij contra Durand in 4.dist.27.q.3 art.2. & alios. Ratio desumitur a simili de matrimonio, in quo si potentia generandi acceleretur in masculo ante 14.annum, & masculus habeat sufficientem discretionem, & prudentiam, validè potest contrahere matrimonium; eo quod malitia dicatur supplere ætatem vt habetur cap. iuuenis 7. de sponsalibus, & cap. vnico desponsatione impub. in 6. & bene ostendit Sanchez libro 7. d.104. num.5. ergo multò magis erunt valida sponsalia celebrata ante septennium, malitia supplente ætatem; matrimonium enim est strictius vinculum, quam sponsalia.

3 Addunt aliqui Doctores, sponsalia celebrata ante septennium non solum esse valida in foro conscientię; sed etiam in foro externo, si paulo ante septennium contracta sunt; nam parũ, & nihil in iure æquiparantur, & quod parum distat, nihil distare videtur, inquit Aristot. 1. Physicorum. Vnde Sot. in 4. dist. 27. q.2. art.2. Henriquez lib. 11. cap.13. num.9. & alii quamplures apud Gutierez c. 2. nu.7. existimant, sponsalia facta octo, vel decem dies ante septennium completum iudicanda esse valida contra Sanchez lib.1 .d. 16. num.4. & lib.6.d.104. Coninchum loco cit. num.51. Reginald. loco cit. Perez in manuscriptis, fol. 8. Riccium in praxi decis.656. nu.2. & alios. Sed hoc non facile admiserim.

Objicies primo contra id, quod dictum est de validitate sponsalium celebratorum ante septennium malitia supplente ætatem. Idem iudicandum est in foro conscientiæ, quod iudicandum est in foro externo; in foro autem externo sponsalia celebrata multò tempore antè septennium iudicantur inualida, ergo etiam iudicanda sunt inualida in foro conscientiæ; etiamsi malitia suppleat ætatem.

Respondeo in foro conscientiæ idem iudicandum esse, quod iudicatur in foro externo, quando forum externus nõ nititur falsa præsumptione; in pręsenti autem casu nititur falsa præsumptione, præsumendo ante septennium deesse vsum rationis. Si ergo constet adesse vsum rationis præsumptio cessat, & cedit veritati, consequenter in foro interno sponsalia iudicanda sunt valida. Concedo tamen, quando dubitatur, an adsit vsus rationis, præsumendum esse ante septennium non adesse, & tunc standum esse determinationi requirenti septennium; præsumendum verò adesse vsum rationis post septennium, sicque seruandum esse iudicium fori externi, quod in hoc casu non nititur falsa præsumptione; nam ferè semper post septennium adest vsus rationis sufficiens ad celebranda sponsalia, vt in simili ostendi Sanchez d.104. num.4. loquens de ætate requisita ad matrimonium.

Objicies secundò. Professio facta in religione ante 16. annum completum inualida est, ex Tridentino sess.25. ca. 15. itaut professus vno die ante 16. annum inualidè professus sit. Similiter Testamentum factum ante 14. annum inualidum est, nisi factum sit inchoato vltimo die 14. anni, Lege qua ætate ff. qui testamenta facere possunt. Idem dicendum est de testamento facto a fęmina ante inchoatum vltimum diem 12. anni; ergo etiam sponsalia celebrata ante inchoatum vltimum diem septimi anni sunt inualida, etiamsi adsit malitia.

Respondeo negando consequentiam; quia matrimonium, & sponsalia sunt magis fauorabilia, quam sit professio, & Testamentum; natura enim magis inclinat ad nuptias, quam ad alios actus politicos; propterea iura aliter disposuerunt de professione & testamentis, quàm de matrimonio, & sponsalibus; quamobrem ius expresse irritat professionem, & testamentum factum ante dictum tempus; non verò irritat matrimonium, & sponsalia, quando malitia supplet ætatem. Ita Perez loco citato, & alij.

4 Quæres primò, vtrum maior vsus rationis requiratur ad sponsalia, quàm ad peccatum mortale.

Respondeo maiorem rationis vsum requiri ad sponsalia. Ita S.Thom.3.parte q.43. art.2. Henriquez libro 11. cap.13. num.9 Gutierez cap.2. num.12. P.Ledes quæst. 43. art.2. Rebel.2.parte, lib 4. q.5. num.1. & alij contra Sanch. lib.1. d.16. num.15. & alios. Ratio est, quia ad peccatum mortale sufficit consensus, & aduertentia mali præsentis; ad sponsalia verò requiritur cognitio futurorum; cum spõsalia sint promissio futuri matrimonij; negari autem non potest, quin requiratur maior vsus rationis ad prouidentiam futurorum, quàm ad consensum alicuius actus præsentis.

5 Quæres secundò, vtrum sponsalia contracta post septennium sint inualida, quando vterque sponsus, vel alter illorum nondum peruenit ad rationis vsum tempore sponsalium.

Respondeo esse inualida. Ita Sanchez loco citato nu.3. S.Thomas, Antoninus, & alij, quos citat, & sequitur Ferdinandus Perez loco citato Gutierez de matrim. cap. 2. nu. 3. Reginald. lib.31. num 247. Naldus v. Sponsalia num. 2. Camerota loco citato dub.12. Ratio est, quia ad validè cõtrahendum, & promittendum requiritur vsus rationis; cõtractus enim, & promissio est actus humanus, qui rationis vsum supponit. Concedo tamen huiusmodi sponsalia posse postea fieri valida, si post legitimam ætatem, & vsum rationis expressè, vel tacitè ratificentur a sponsis; quod fit consentiendo de nouo, vel simul habitando, uel sibi oscula tanquam sponsus impingendo, vel mittendo munera, quę a sponsis mitti consueuerunt modo sponsi sciant a se ipsis inita fuisse sponsalia, illaque fuisse inualida, quod si nesciant sponsalia fuisse inualida: non fient valida per ratificatio-

cationem, vt in simili dictum est de voto; quia nihil est magis contrarium consensui, quam ignorantia, & error, Lege si per errorem.ff.de iurisdictione omnium iudicum.

6 Quæres tertiò, vtrum contrahentes sponsalia ante septennium, peccent mortaliter.

Respondeo affirmatiuè cum Nauar.cap.22.nu.31.Syl. matrimonium 5.q.6. Henriquez lib.11.cap.13 nu.13.& & alijs,contra Sanchez lib.1.d.17.num.4.Gutierez, cap. 2.n.14.& 15.& alios.Ratio est, quia faciunt contra legem in re graui; nam in capite secundo, de desponsatione impuberum, non solum prohibentur Parentes coniungere filios ante ætatem in iure determinatam; sed etiam prohibentur ipsi infantes celebrare sponsalia ante dictam ætatem, nisi vrgentissima necessitas illos excuset,qualis est bonum pacis,vel alia similis necessitas. Peccant igitur grauiter contrahentes ante legitimam ætatem, nisi excusentur ob ignorantiã legis,vel ob vrgentissimã causam, ut dictum est; quamuis oppositum sentiat Sanchez loco citato, Coninchus disp.21.dubio 5.num 54.Gutierez loco citato, & alij.

Ex quo patet a fortiori contra Sanchez loco citato nu. 5. Impuberes peccare mortaliter contrahendo matrimonium ante pubertatem malitia non supplente ætatem, faciunt enim contra prohibitionem in re graui, capite vbi non est de desponsatione impub.Ita Rebel.lib.3.q.6.Coninchus num.54.& Henriquez in summa lib.11.cap 13. num.13.& lib.12.cap.7.in commentario littera E, vbi plures alios refert,quos etiam refert Gutierez num. 16.

8 Quæres quartò, vtrum parentes possint contrahere sponsalia pro filijs,qui nondum peruenerunt ad septimum annum.

Respondeo nõ solum Parentes,sed etiam Tutores,Curatores,& Consanguineos,coram gerentes infantum posse ex graui necessitate pro dictis filijs contrahere sponsalia, vt constat ex cap.Infantes de desponsatione impuberum in sexto. Verumtamen est, vt huiusmodi sponsalia sint ualida, requiri postea consensum expressum,vel tacitum filiorum,cum peruenerint ad usum rationis, qui consensus in foro externo sufficienter præsumitur adesse, si filij taceant,& non contradicant, post quam peruenerunt ad septennium scientes contracta fuisse sponsalia a parentibus,&c.iuxta reg.iur. Qui tacet consentire videtur: Secus dicendum est, quando sponsalia celebrata fuerunt ab aliquo extraneo pro filijs septennio minoribus; tunc enim sponsalia non fiunt valida, quando filij tacentes audiunt sponsalia fuisse celebrata suo nomine ab extraneis;nam taciturnitas non accipitur pro expressione consensus; sed vlterius requiritur consensus signo aliquo expressus, aut saltem tacitus per acceptationem munerum, vel per mutuos amplexus,vel promissionem anuli in digitum &c. vt dictum est pun.1. Ita Sanchez lib.1.disp.17. num.17. Gutierez cap.3.num.11.Camerota dubio 7.Coninchus disp. 21.dubio 3 & alij communiter.

9 Rogabis vtrum filij teneantur consentire in sponsalia contracta pro se a parentibus,vel a Curatoribus.

Respondeo, regulariter non teneri quia filij non tenentur per se loquendo obedire suis Parentibus in ijs, quę pertinent ad statum matrimonij;vt ostendi in quarto præcepto Decalogi puncto 3. & infra quæst 4. puncto.17. nume. 10.

Neque obstat cap. primum de desponsatione impub. vbi dicitur,filium debere adimplere matrimonium,quod pro se nec dum adulto, pater promisit;nam ille textus intelligitur de debito honestatis; non verò de necessitate, & debito præcepti. Addo admonendos esse parentes,ne compellant suos filios ad consentiendum sponsalibus,alioquin facerent illis grauem iniuriam; cum filij in materia matrimonij sint sui iuris. Ita Sanchez lib.1.d.15.Rebel.loco citato, quæst.6.Perez loco cit.Henriquez lib.11 cap.13 nu. 13. & alij.

SECUNDA PROPOSITIO.

10 AD validitatem matrimonij,iure Ecclesiastico,requiritur in masculo ætas quatuordecim annorũ & in fęmina ætas duodecim. Hæc propositio patet ex ca. fin,de desponsatione impuberum, & cap. 2. eodem titulo, vbi ad contrahendum matrimonium requiritur pubertas,quę in masculo est ętas quatuordecim annorum,& in fœmina duodecim.

Dixi iure Ecclesiastico;quia iure naturæ non requiritur illa ætas ad validitatem matrimonij; sed matrimonium ante illam ætatem celebratum validum est; nam impotentia temporalis iure naturali non dirimit matrimoniũ; sicut nec dirimit morbus,qui reddit hominem inhabilem multos annos ad copulam. Ita Henriquez lib. 12. cap. 7. nu.1.Perez loco cit.Sanchez lib.7 d.104 num.10.Speculũ, & alij.Hęc doctrina intelligitur, nisi malitia suppleat ætatem; quando enim malitia supplet ætatem, idest quando adest potentia generandi,& sufficiens discretio ad se obligandum, valide celebratur matrimonium ante dictam ætatem non solum iure naturæ,sed etiam iure Ecclesiastico; vt ostendi in prima propositione. Quando verò ante dictam ætatem, dubitatur, an malitia suppleat ætatem, præsumendum est non supplere, consequenter non posse matrimonium valide celebrari;quamobrem afferenti,malitiam supplere ætatem,incumbit onus probandi,cum habeat præsumptionem contra se. Ita communiter DD. quos citat Rebel lib.3.q.16.& Sanch.lib 7.d.104. num.4. vbi a num.14.cum Henriquez lib.11.cap.13.num 11.Syl. matrimonium 5. q 3. affert aliquas coniecturas ad cognoscendam malitiam supplere ętatem,qualis coniectura est habitus corporis,& copula alias habita, de quibus etiam videri potest Tuscus to.5.conclus.125.nu.4.

11 Quæres primò, vtrùm ad validitatem matrimonij requiratur,vt annus 14 sit completus, quando non constat, malitiam supplere ætatem.

Respondet, a Sanchez loco citato num.2. Coninch. lo. cit. num 51. & alij,ita debere esse completum, vt saltem, inchoatus sit vltimus dies; quapropter iuxta Sanchez inualidum est matrimonium celebratum ante illum diem inchoatum,vt patet a simili de testamento,& professione. Verum mihi probabilius videtur cum Speculo 3.parte art. 16. Rebello loco citato, Ledesma, & alijs apud Gutierez loco cit num.7.& 20. & apud Card. Tuscum tomo5. conclus.125.num.8. sufficere completam esse moraliter illam ætatem 14. annorum; censetur autem moraliter completa,quando duo, vel tres dies deficiunt; immò secundum Ledesma 2.par.quarti q.60 art.1.censetur moraliter completa, etiamsi desint decem dies. Sed hoc non facilè admiserim.

12 Quæres secundò, quare duodecim anni sufficiant in fœmina ad valide contrahendum matrimonium, quatuordecim verò requirantur in masculo.

Respondeo hoc dependere ex dispositione iuris, quod respexit potentiam generandi; quæ videtur requiri ad matrimonium; potentia autem generandi tardius reperitur in viris,quam in fœminis,vt ait Sanchez lib.1.d.17.n.2. & Naldus loco cit.nu.2.

13 Vtrùm verò Episcopus possit in casu vrgentissimę necessitatis dispensare, vt matrimonium contrahatur ante dictam ætatem, patebit ex dicendis de dispensationibus, posse dispensare,quia ius præsumitur concedere Episcopo facultatem dispensandi in huiusmodi casu ita Henriquez lib.11.cap.13.nu.12.& alij.

PVNCTVM V.

Vtrùm Sponsalia dirimantur per ingressum in Religionem, per votum simplex castitatis, religionis, & sacrorum Ordinum.

1 *Quibus de causis sponsalia rescindantur.*
2 *An sponsalia dirimantur per ingressum Religionis.*
3 *An sponsus ingrediens religionem teneatur ducere sponsam, si posteà egrediatur.*
4 *An, qui contraxit sponsalia cum iuramento, possit ingredi religionem.*
5 *An sponsus,qui copulam habuit cum sponsa,possit ingredi religionem,quam vouit post copulam habitam.*
6 *An validum sit votum religionis factum a sponso, postquã a sponsa copulam extorsit.*
7 *An qui facto voto religionis, vel castitatis virginem defloraust,teneatur potius cum ea matrimonium contrahere, quam votum adimplere.*
8 *An secunda sponsalia seruanda sint, quando habita est copula*

pula cum secunda sponsa.

9 *An priora sponsalia dissoluãtur per posteriora.*

10 *An priora sponsalia dissoluãtur per posteriora facta cum iuramento.*

11 *An habens votum simplex castitatis, vel religionis peccet mortaliter contrahendo matrimonium, animo ingrediendi religionem, antequam matrimonium consumet.*

12 *An peccet mortaliter contrahens matrimonium animo ingrediendi religionem, antequam consumetur matrimonium.*

13 *An sponsalia dissoluãtur per votum simplex castitatis.*

14 *An aliquis possit vouere castitatem, animo dissoluendi sponsalia.*

15 *An sint inualida sponsalia facta post votum simplex castitatis.*

16 *An qui factis sponsalibus vouit castitatem, sed postea voti dispensationem obtinuit, teneatur stare sponsalibus.*

17 *An secunda sponsalia inualida seruanda sint, si priora valida dissoluantur.*

18 *An sponsus, qui post celebrata sponsalia cum vna, contrahit matrimonium cum alia, teneatur, mortua vxore ducere priorem sponsam.*

19 *An sponsalia rescinde possint, si vnus ex sponsis voueat castitatem, saluo iure alterius.*

20 *An sponsalia dirimantur per votum suscipiendi Sacros Ordines.*

21 *An, qui vouit Sacros Ordines, teneatur seruare castitatem, antequam illos suscipiat.*

1 CErtum est; obligationem in sponsalibus contractã aliquando cessare ob aliqua impedimenta superuenientia, seu ob aliquam iustam causam, qualis est. Primò ingressus in religionem. Secundò votum simplex castitatis, aut religionis. Tertiò votum simplex Sacrorum Ordinũ. Quartò ætas. Quintò lapsus termini. Sextò discessus in lõginquũ. Septimò dolus. Octauò metus. Nonò matrimoniũ subsequẽs cum alia celebratum, aut impedimẽtum dirimens matrimonium. Decimò fornicatio superueniens. Vndecimò mutuus consensus. Duodecimò conditio non adimpleta. De quibus singulis nobis agendum est in sequentibus punctis, & in hoc puncto de primis tribus agemus.

PRIMA PROPOSITIO.

2 SPonsalia per ingressum Religionis dirimuntur, tam ex parte ingredientis religionem, quam ex parte manentis in seculo. Ita communiter DD. quos citat Henriquez lib. 1. cap. 14. num. o in commentario, Sanchez lib. 1. disp. 42. nu. 5. quamuis aliqui non ita absolutè loquantur, quos sequitur Gutierez de matrimonio, cap. 25. num. 1.

Quod sponsalia dirimantur ex parte ingredientis religionem per solum ingressum, etiam seclusa professione. Ratio est, quia sponsalia non obligant vltra intentionem promittentis; promittens autem non habet intentionem obligandi se superueniente ingressu in religionem; nam promissio censetur facta cum hac tacita conditione, nisi melior status eligatur; cum ergo melior status eligatur per ingressum religionis, cessat obligatio promissionis matrimonii per ingressum religionis. Ita Camerota de matrim. cap. 2. dub. 14. Menoc. de arbitrarijs lib. 2. centur. 5. casu 455. num. 10. Nauar. cap. 22. num. 61. Sanchez loco citato & alij apud Henriquez loco citato contra ipsum Hẽriquez locis citatis, contra Coninch. disp. 23. dubio 3. nume. 22

Quòd sponsalia dirimantur etiam ex parte sponsæ manentis in seculo, ingrediente sponso in religionem. Ratio est, quia promissio non obligat vltra intentionem promittentis, promittens autem non censetur habuisse intentionem promittendi; & se obligandi superueniente aliqua notabili mutatione, aut aliquo euentu, non annexo promissioni, qui iudicio prudentis fuisset exceptus, si menti occurrisset; vt dictum est de promissione in contractibus, & in simili de cessatione obligationis voti; huiusmodi euentus, seu notabilis mutatio censetur ingressus sponsi in religionem; nulla enim est mulier honestæ, quæ in sponsalibus voluisset se obligare ad contrahendum matrimonium cum eo, cui potest obijci religio derelicta. Ita Sot. in 4. dist. 27. q. 2. art. 3. Sanch. lib. 1. d. 42. P. Ledes. q. 43. art. 3. Hẽriquez loco cit. & alij. Contra Rebel. 2. parte lib. 3. q. 8. sect. 6. num. 16. conclus. 1. Speculum 3. parte art. 21. in principio folio mihi 69. Gutierez loco citato, & alios apud Sanchez existimantes, sponsalia non dirimi solo ingressu; sed per promissionem.

3 Quæres primò, vtrum sponsus ingrediens religionem teneatur posteà, si eggrediatur, contrahere matrimonium cum sponsa, cum qua ante religionis ingressum contraxerat sponsalia.

Respondeo, non teneri. Ratio est, quia obligatio semel extincta non reuiuiscit; sed obligatio sponsalium fuit extincta per ingressum in religionem, vt dictum est in propositione; ergo non tenetur cum ea matrimonium contrahere, modo bona fide ingressus fuerit religionem; nam si mala fide ingressus est, vt scilicet sponsam deciperet non cessat obligatio ex parte ingredientes religionem. Ratio est, tum quia, fraus, & propria culpa non debet patrocinari delinquenti cap. ex tenore de rescriptis; tum quia in hoc casu non eligitur melior status. Sed fingitur eligi. Cessat tamen obligatio ex parte sponsæ manentis in seculo, tũ ob rationem dictam in propositione; tum quia ingrediens religionem renuntiauit sponsalibus, quantum est ex parte sua; Ita Reginald. libro 31. num. 258. Sanchez loco citato num. 3. & 5. & alij, apud eundem Sanchez, & apud Gutierez loco cit. num. 1. ad finem.

4 Quæres secundò, vtrum qui contraxit sponsalia cum iuramento, possit ingredi religionem ante contractum matrimonium.

Respondeo cum Sanchez lib. 1. disp. 43. num. 3. Henriquez lib. 11. cap. 15. num. 3. & cap. 14. num. 3. P. Ledesma loco citato dubio 1. disp. 2. Rodriquez 1. parte cap. 144. nu. 5. Gutierez cap. 15. num. 2. Reginald. lib. 31. num. 258. Coninch disp. 23. dub. 2. & alij contra Molin. primo de Iustitia d. 149. & Rebel. loco cit. q. 8. sect. 6. num. 38. posse ingredi, nisi aliud obstet. Ratio est, quia accessorium sequitur naturam, & conditionem principalis vt patet ex dictis de iuramento pun. 14. & ex cap. Quemadmodum de iureiurãdo; sed principale est promissio, accessorium sunt sponsalia; ergo sicut promissio matrimonij censetur facta cum hac tacita conditione, nisi melior status eligatur, ita censetur factum iuramentum consequenter; sicut promittens sine iuramento potest religionem ingredi; ita etiam potest, qui promisit cum iuramento, & hoc pacto liber erit a sponsalibus celebratis cum priori; sicut etiam liber erit sponsus remanens in seculo.

Dixi in responsione quæsiti. Nisi aliud obstet; quia fieri potest, vt aliquid obstet, ratione cuius non possit religionem ingredi; siuè celebrauerit sponsalia cum iuramento, siue sine iuramento; vt accidit, quandoquis virtute sponsalium copulam habuit cum sponsa; tunc enim sponsus non potest religionem ingredi; sed debet contrahere matrimonium cum sponsa. Ratio est, tum quia in hoc casu obstat vinculum Iustitiæ, cum sponsus teneatur resarcire iniuriam, quam non videtur moraliter loquendo posse aliter resarcire, quam contrahendo matrimonium cum spõsa; tum quia obligatio naturalis præferenda est consilio; sed ingressus in religionem est de consilio, & reparatio famę est ex obligatione naturali; ergo sponsus tenetur ingressui religionis præferre reparationem famæ, quæ aliter non videtur posse commode reparari, quam per matrimonium. Idem dicendum est si deflorauit viduam bonæ famæ, quæ alioquin grauem infamiam pateretur, nisi duceretur in matrimonium. Idem etiam dicendum est, quando sponsus tantum habuit cum sponsa familiaritatem, vt inde oriatur sponsæ infamia, si sponsus ingrediatur Religionem, & nolit sponsam in matrimonium ducere. Ita Sãchez lib. 1. dist. 44. num. 3. Henriquez lib. 11. cap. 13. num. 3. Reginald. lib. 31. num. 258. Rodriquez cap. 245. num. 11. & plures alij apud P. Ledes. q. 43. art. 3. difficultate 2. fol. mihi 123. & apud Gutierez cap. 25. nu. 3. & 6.

5 Quæres tertiò, vtrum sponsus, qui factis sponsalibus copulam virtute sponsalium extorsit a fœmina, possit ingredi religionem, quam vouit post copulam extortam.

Respondeo cum Sanchez loco citato num. 7. & 8 Lessio lib. 2. cap. 10. dubio 4. non posse ingredi. Ratio est, tum quia, ingressus religionis in hoc casu est illicitus, cum fiat cum iniuria alterius; votum autem, vel iuramentum non est vinculum iniquitatis; nec obligat ad aliquid illicitum; tum quia sponsus ante votum tenebatur impedire infamiam sponsæ contrahendo matrimonium, nec fuit exemptus

ptus ab obligatione per votum superueniens, ergo tenetur adhuc post votum illam ducere, consequenter non potest religionem ingredi: neque sufficit in hoc casu, vt sponsus matrimonium celebret cum sponsa, sed ante consumationem matrimonij religionem ingrediatur; nam celebrãdo solum matrimonium, non impedit infamiam, neque resarcit iniuriam virginitatis ablatæ; ergo debet matrimonium consumare, & cum vxore permanere. Ita colligo ex Ledes. & Sanchez locis cit.

6 Aduerto tamen cum Sanchez num. 8. Reginaldo loco citato num. 158. votum religionis, quod spõsus emisit, postquam virtute sponsalium copulam extorsit, non esse irritum, & inualidum; sed esse validum, & obligare post dissolutionem matrimonij, vt sic enim est de re licita, & habet tractum successiuum; consequenter sponsus dissolutis spõsalibus, seu matrimonio per mortem vxoris; vel ob aliam iustam causam, tenetur ingredi religionem; quia votum ex parte sponsi videtur esse validum; nec eius obligatio extinguitur per matrimonium, sed suspenditur.

7 Sed maior difficultas est. Vtrum, qui facto voto religionis, vel castitatis virginem defflorauit cum promissione matrimonij, tenetur potius ad matrimonium contrahendum, quam ad votum adimplendum.

Respondeo cum Sanchez lib. 1. d. 45. num. 5. Azor. 3. parte cap. 5. difficultate vltima; Gutierez cap. 25. num. 7. Reginaldo lib. 25. num. 95. & lib. 31. num. 158. ad finem, Lessio lib. 2. cap. 10. dubio 4. Conincho disp. 23. dubio 3. num. 34. & alij contra Nauar. libro 4. cons. consil. 21. Rodriquez cap. 108. num. 11. & alios sponsum adhuc teneri ad matrimonium contrahendum cum fœmina, quam defflorauit, si fęmina ignorabat ipsius votum. Ratio est, tum quia vinculum iustitię fortius est vinculo charitatis, sed propter vinculum charitatis quilibet tenetur suspendere votum religionis, vt accidit quando post votum religionis parentes vouentis incidunt in indigentiam, in quo casu consulendum est indigentiæ parentum ante ingressum in Religionem, vt suo loco ostendi; ergò multò magis sponsus propter vinculum Iustitiæ; quo obstrictus est erga sponsa, tenetur suspendere votum religionis, contrahendo matrimonium cum virgine, quam defflorauit, aut etiam cum vidua bonę famæ, quæ alioquin graue damnum famæ pateretur; tum quia votum non obligat adueniente notabili rerum mutatione, vt patet ex dictis de voto; hic autem aduenit notabilis mutatio; eo quod superueniat vinculũ Iustitiæ, & grauissimum proximi damnum, quòd ex Iustitia impediendum est; tum quia pressus ęre alieno non potest ingredi Religionem, quàm anteà vouerat si adsit spe, vt sit soluendo creditoribus non ingrediendo Religionem iuxtà communiorem sententiã ex Sanchez loco cit. num. 3. ad finem, & alijs, quos retuli de restitutione; ergo neq; tenetur ingredi in præsenti casu.

Dixi in responsione difficultatis, si fœmina ignorabat ipsius votum: nam si fęmina nouerat eius votum, sponsus non tenetur ad illam ducendam, sed potius tenetur ad ingressum religionis; quia fœmina non censetur decepta, sed se ipsam voluisse decipere, vt patet a simili ex dictis de ficta promissione pun. 2. Ita Sanchez loco cit. num. 5. Gutierez cap. 25. num. 7. ad finem; Reginaldus lib. 3. num. 258. ad finem.

Obijcies primò, promissio facta Deo est grauior, & est prior promissione facta fœminæ, ergo est potior iure, & irritat posteriorem promissionem.

Respondeo cum Sãchez promissionem factã Deo cedere posteriori propter notabilem rerum mutationem, & propter grauissimum Iustitiæ vinculum superueniens.

Obijcies secundò, si sponsus celebret spõsalia cum vna, & postea de nouo celebret alia cum altera, cum qua etiã habeat copulam; tenetur adhuc stare primis sponsalibus, & matrimonium contrahere cum illa; cum qua priora sponsalia celebrauit sine copula, eo quod iniuria illata posteriori nõ auferat ius acquisitum priori, & fides posterius data in præiudicium prioris irritasit in contractu oneroso, vt bene tradit Sanchez lib. 1. disp. 49. Rodriquez c. 245. num. 8. Gutierez cap. 26. num. 5. Henriquez lib. 11. cap. 13. ergo etiam qui prius fecit votum ingrediendi Religionẽ, & postea defflorauit Virginem cum promissione matrimonij, tenetur potius adimplere votum ingrediendi religionem, quam adimplere promissionem matrimonij factam post votum.

Respondeo negando consequentiam. Ratio disparitatis est, quia votum est contractus quidam gratuitus, sponsalia sunt contractus onerosus; contractus autem gratuitus in hoc casu cedit oneroso; eò quòd Deus non ità exactè velit promissionem sibi factam adimpleri cum præiudicio tertij; secus dicendum est de promissione facta hominibus, qui exactè volunt promissionem sibi factam adimpleri, nec volunt sibi ius auferri per iniuriam alteri factam. Verum tamen est priorem sponsam, cum qua priora sponsalia celebrata fuerant, non teneri stare sponsalibus; sed ab illis posse resilire, & liberam esse ab obligatione cõtrahendi cum eo, qui alia sponsalia inijt; nàm eo ipso, quo sponsus inijt alia sponsalia cum altera, cẽsetur renunciasse primis sponsalibus celebratis cum priori fęmina, vt benè ait Sanchez lib. 1. disp. 49. & alij Doct. cit.

8 Addo tamẽ cum Sanchez loco citato n. 6. Conincho num. 24. Henriquez, & alijs contra Gutierez cap. 27. num. 7. ex quadam ęquitate seruanda esse secunda sponsalia facta cum fęmina, quæ defflorata fuit quando fœmina defflorata graue damnum aut iniuriam subiret; prior verò sponsa pateretur tantummodò leue damnum, si nõ duceretur. Ratio est, quia quilibet tenetur leue damnum pati ad impediendum, & vitandum grauissimum proximi detrimentum, quod impediri, & vitari potest sine proprio graui incommodo, vt patet ex dictis de charitate: immo Azor. & Reginaldus, Coninchus locis citatis existimat, sponsum teneri stare secundis sponsalibus contra Gutierez loco citato.

9 Ex dictis colligi potest primò, priora sponsalia nõ dissolui per posteriora; etiamsi copula subsecuta sit cum secunda sponsalia.

10 Secundò, priora sponsalia non dissolui per posteriora, etiamsi posteriora facta sint cum iuramento. Ratio est, quia secunda sponsalia sunt de re, quæ non potest sine peccato adimpleri, & sunt in præiudicium alterius; promissio autem de re; quæ non potest adimpleri sine peccato, aut quæ est in præiudicium alterius: non obliget etiamsi fiat cum iuramento; iuramentum enim non est vinculum iniquitatis cap. cum contingat de iureiurando. Ita Henriquez lib. 11. cap. 13. num. 3. Sanchez lib. 1. d. 50. num. 1. Filiarcus tomo 1. lib. 2. cap. 1. & alij apud Sanchez loco cit. apud Gutierez cap. 28. num primo contra Innocentium cap. Veniens num. 1. & alios apud Gutierez loco citato. Hoc tamen intelligitur modo, quando celebrata sunt secunda sponsalia, non adesset iusta causa dissoluendi priora; tunc enim posteriora valida sunt, quia sunt de re licita, quæ potest sine peccato, & præiudicio tertij adimpleri. Ita Sanchez, Gutierez, & alij locis cit. videte, quę diximus de voto castitatis, & religionis in secundo Decalogi præcepto.

11 Quæres quartò, vtrum ille peccet mortaliter, qui facto voto simplici religionis vult contrahere matrimonium animo ingrediendæ Religionis, antequam consumet matrimonium.

Respondeo cum Syluester matrimonium 7. q. 5. Nauar. cap. 16. num. 30. Sanchez d. 4. num. 7. Henriquez lib. 11. ca. 1. num. 8. Gutierez cap. 25. num. quarto, Rodriquez 1. parte cap. 344. num. quinto, Conincho de matrimonio disputatione 23. dubio terzo, num. 11. & 13. & alijs contra Caiet. in summa verbo Matrimonium cap. 1. P. Ledes. q. 43. art. 3. dubio 1. & alios, mortaliter peccare per se loquendo. Ratio est, tum quia facit grauem iniuriam alteri coniugi, qui cogeretur alterius professionem expectare, antequam posset matrimonium cum alio contrahere, aut saltem cogeretur manere cum desertore religionis, si postea ille egrederetur religione; tum quia exponit se graui periculo non adimplendi votum, & consumandi matrimonium contra obligationem uoti.

12 Hinc sequitur illum per se loquendo peccet mortaliter, qui uoto castitatis astrictus, aut etiã nullo uoto astrictus uult contrahere matrimonium cum animo ingrediẽdi religionem post contractum matrimonium; sed nondũ consumatum. Ita Sanchez loco citato disp. 43. ad finem, Rodriquez loco citato num. 5. Gutierez loco citato num. 5. Reginaldus num. 258. & 259. contra nonnullos alios apud Sanchez.

Obijcies. Contrahens matrimonium cum intentione ingrediendi Religionem nulli facit iniuriam, sed utitur iure suo: nam Ecclesia post contractum matrimonium, sed nondum consumatum concedit bimestre ad deliberandũ de statu eligendo, & capescenda religione, quo tempore

liberum

liberum est coniugi denegare debitum ante cõsumatum matrimonium, vt religionem ingrediatur.

Respondeo, Ecclesiam concedere bimestre ad delibe randum de statu eligendo; sed non concedit, vt hoc fiat cum præiudicio alterius,& cum deceptione, sed cum bona fide; vnde non sequitur, illum non peccare mortaliter, qui contrahit matrimonium cum intentione ingrediendi religionem, antequam consumet matrimonium. Ita Coninchus loco citato num. 13.& alij DD.citati.

SECVNDA PROPOSITIO.

13 Sponsalia non solum dirimuntur per actualem ingressum in Religionem; sed etiam per votum simplex Castitatis, factum post ipsa sponsalia. Ratio est, quia in sponsalibus subintelligitur ista conditio, nisi perfectior vitæ status eligatur; non enim debent impedire perfectionem; cum autem per votum Castitatis eligatur perfectio vitæ status; status enim cœlibatus perfectior est statu matrimonij, vt est de fide, sequitur sponsalia dirimi per votum simplex Castitatis, eorumque obligationem cessare, vt in simili dictum est de ingressu in religionem. Ita Sotus in quarto distin.27.q.2.art.1. Angelus verbo sponsalia num.5.Nald.verbo Sponf. Gutierez ca.26. Henriquez lib.11.cap.14 num.4.Rodriquez cap 245.nu.2. Speculi 3. parte artic. 23. casu 12. & alij, quos citat, & sequitur P. Ledes. q.42.art.3. difficultate 3. contra Sanchez libro primo d.46.num.9. Nauar. cap.22. num.27. Rebel. de sponf. quæst.8.sectione 2.num.47.Reginald.lib 31.num 259 Coninch. loco citato num. 25. & alios, quos citat Gutierez cap.26. nume. primo Camerota dubio 14. num. 2 de matrimonio.

14 Hinc sequitur primò, aliquem posse vouere Castitatem animo,& intentione dissoluendi sponsalia; nam vtitur iure suo eligendo meliorem vitæ statum, sub cuius eligendi conditione celebrauerat sponsalia. Idem dic de voto ingrediendi religionem, vt ait Sanchez Gutierez, & alij locis citatis.

15 Secundò sequitur, esse inualida spõsalia facta post votũ simplex castitatis, vt concedunt cõiter DD. vt innuit Sanchez libro primo disp.46.num.3.& Gutierez loco citato num 4.Coninch.disp.23.dubio 3,nu.13. Ratio est, tum quia, sponsalia facta ante votum castitatis irritantur per votum factum post ipsa sponsalia, ergò multò magis sunt inualida, si facta sint post votum, cum sint promissiones de re illicita, quæ non obligant, reg. Non est obligatorium de regulis iuris in sexto; tum quia promissiones de eadem re incompatibiles ita se habent, vt quæ prior est tempore potior sit iure; sed in hoc casu promissio voti, quo traditur corpus Deo, est prior promissione sponsalium quibus promittitur corpus homini; ergò promissio voti est potior iure; consequenter ipse seruanda est, non verò seruanda est promissio sponsalium,& hoc valet etiamsi dicta sponsalia facta sint cum iuramento; adhuc enim sunt inualida; cum iuramentum non sit vinculum iniquitatis seu promissionis iniquæ. Vtrum verò seruanda sint sponsalia, quando sponsus facto voto Castitatis, vel Religionis deflorauit Virginem, aut viduam bonæ famæ, quæ alioquin graue damnum pateretur, patet ex supra dictis quæsito 3.

16 Quæres primò, vtrum qui factis sponsalibus vouit castitatem, sed postea dispensationem voti obtinuit, teneatur stare sponsalibus, ducendo sponsam, cum qua prius celebrauerat sponsalia.

Respondeo contra Rebel.2.parte lib.8.quæst.8.sectione 7.conclusione 5 num.49.circa finem, non teneri stare spõ salibus. Ratio est, quia sponsalia omnino dissoluta erant per votum, subindeque, illorumque obligatio extincta erat, obligatio autem semel extincta non reuiuiscit regula, Nõ firmatur de reg.iur.in sexto,& regul. quod ab initio.ff. eodem titulo. Idem dicendum est, vt benè ait Sanchez libro primo d.50 num.6. de eo, qui prius facto voto castitatis cõ traxit sponsalia,& postea dispensatus est in voto; hic enim non tenetur stare sponsalibus, vt pote omnino inualidis; cum essent contra votum castitatis, & de re illicita supposito voto.

17 Ex hac doctrina colligi potest cum Sanchez lib. 1. disp. 50.num.6.Gutierez cap.28.numero 2.Conincho num.29. contra Couarr.4.decr.3 parte cap.4. § 1. sponsum non teneri stare secundis sponsalibus contractis eo tempore, quo valida erant priora; etiamsi postea illa priora dissoluantur; non enim formatur tractatu temporis, quod ab initio non subsistit; sed secunda sponsalia celebrata eo tempore, quo priora erant valida, non subsistebant, idest non erãt valida, ergo non fiunt valida, si postea dissoluantur priora; consequenter sponsus non tenetur stare secundis sponsalibus; nisi fortè per accidens ratione damni, vt si deflorauit sponsam, quæ alioquin magnam infamiam pateretur, modo illi satisfactum non fuerit aliunde. Ita Sanchez disp.48 Gutierez,cap.27.num.3. Coninchus, disp.23. dubio 4.num.29.

18 Hinc etiam colligi potest, sponsum, qui post prima sponsalia celebrata cum vna, contrahit matrimonium de præsenti cum alia, non teneri, mortua vxore, seu dissoluto matrimonio stare primis sponsalibus, vt patet ex dicta ratione contra Coninchum, num.32.& alios. Et hoc verũ est iuxta multos DD.apud Henriquez, lib.11. cap.14. nu. 4 apud Sanchez disp.48.num.3.& apud Gutierez, cap 27. num. 3. etiamsi sponsalia celebrata fuerint cum iuramento; nam iuramentum adhibitum fuit ad confirmandam obligationem sponsalium; sicut autem obligatio promissionis cessauit persequens matrimonium; ita etiam cessasse videtur iuramentum; consequenter sponsus non tenetur stare primis sponsalibus ratione sponsalium, vel iuramenti. Sed de hac re puncto 7. Vtrum verò teneatur ratione damni, vt si virginem deflorauit, illique aliundè nõ dum satisfecit, iam dictum est. Ita Sanchez d.48. Henriquez, cap.13. num.3. & alij quos sequitur Gutierez, cap. 27. num.3.

19 Quæres secundò, vtrum sponsa possit resilire a sponsalibus, non solum quando sponsus post facta sponsalia vouit castitatem absolutè; sed etiam quando vouit saluo iure sponsæ; idest quam vouit tantummodo non petere debitum, intentione tamen redendi.

Respondeo posse. Ita Rebel & alij locis cit. Ratio est, quia promissio non obligat vltra intentionem promittentis, promittens autem non censetur habuisse intentionem obligandi se in eo casu, quo sponsus votum emisisset; superuenit enim notabilis mutatio, ratione cuius matrimonium redditur sponsæ valde onerosum propter innatam, & naturalem in petendo verecundiam.

TERTIA PROPOSITIO.

20 Sponsalia, nõn solum dirimuntur per ingressum Religionis, aut per votum simplex castitatis, & religionis; sed etiam per votum suscipiendi Sacros Ordines. Ratio est, quia per votum suscipiendi sacros Ordines censetur eligi perfectior status; sponsalia autem habent hanc tacitam conditionem, nisi perfectior status eligatur. Itẽ Gutierez cap.26.num.1.Syluest. verbo Sponsalia, q.7.Hẽriquez, lib 11.cap.14.num.4 Corduba, quæst. 139. & alij contra Sanchez, lib.1. d. 47. nu. 3 Reginald lib. 31.num. 160.Coninchum loco citato, num.25 & alios, apud Sanchez loco citato.

Dixi per votum suscipiendi Sacros Ordines, vt aduerterem, sponsalia non dirimi per votum suscipiendi minores Ordines; sicut enim non dirimuntur per realem eorum susceptionem; cum minores ordines non repugnent statui matrimonij; ita neque dirimuntur per votum illorum; maiores verò Ordines repugnant statui matrmonij; consequenter eorum voto, vel eorum susceptione sponsalia dirimuntur, vt colligitur ex extrauaganti antiqua de voto quam citat Valentia tomo quarto d.10.quæst.2.puncto 5.casu 11.

21 Quæres vtrum, qui vouit Sacros Ordines, teneatur seruare castitatem, antequam illos susceperit.

Respondeo non teneri; quia castitas est quid annexum statui maiorum Ordinum; sed nullus obligatur ad annexa statui nisi postquam statum assumpsit; alioquin qui vouit ingredi religionem, teneretur ad ieiunia, & ad alia onera religionis, antequam religionem ingrederetur; ergo qui vouit Ordines Sacros suscipere, non tenetur seruare castitatem, ante illorum susceptionem, quantum est ex vi voti, vt patet ex dictis de voto Religionis, & Castitatis in secundo Decalogi Precepto.

PVN-

PVNCTVM VI.

Vtrum Sponsalia dissoluantur ob defectum ætatis, ob lapsum termini, & ob discessum in longinquum.

1 *An sponsalia dissolui possint ob defectum ætatis.*
2 *An sponsalia à pubere contracta cum impubere, possint à pubere rescindi.*
3 *An sponsalia dissoluantur, quando impubes ante pubertatem dissensit, non vero acquisita pubertate.*
4 *An sponsalia impuberum cum iuramento celebrata: dissolui possunt, acquisita pubertate.*
5 *Apud quem fieri debeat reclamatio ad dissoluenda sponsalia.*
6 *An sponsalia dirimantur per lapsum termini constituti ad celebrandum matrimonium.*
7 *An sponsalia dissolui possint ob moram, & dilationem alterius, quando nullus terminus fuit appositus.*
8 *An rescindi possint sponsalia per discessum sponsi in longinquas partes.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 SPonsalia dissolui possunt propter defectum ætatis impuberis. Ratio est, quia ius concedit, vt filij possint statim acquisita pubertate resilire à sponsalibus celebratis tempore impubertatis. Ita communiter DD. in c. 1. De illis in cap. A nobis, & in capite Attestationes de desponsatione impuberum. Ratio, cur hoc sit concessum à iure, est, quia, quæ fiunt ab impuberibus, non videntur fieri cum perfecta discretione, & iudicio. Ità Nauar. Coninchus, Reginaldus, Gutierez, Sanchez, & alij locis statim citandis.

Dixi acquisita pubertate; quia filij antè pubertatem non possunt resilire à sponsalibus; quamobrem si duo impuberes simul sponsalia contraxerunt, non possunt antè pubertatem, etiamsi adsit mutuus eorum consensus, resilire à sponsalibus, vt patet ex c. de illis, de desponsatione impuberum, vbi hoc sancitum est, ne impuberes ob debile iudicium passim contraherent sponsalia, & per inconstantiam ab illis resilirent. Possunt igitur à sponsalibus tantummodò resilire acquisita pubertate, nisi forte antea interuenerit carnalis copula: immò vbi vnus peruenit ad pubertatem potest statim resilire, modo statim resileat, idest intra breue tempus, vt si intra triduum reclamet, & contradicat sponsalibus factis ante pubertatem; nam statim dicitur fieri, quod intra triduum fit. Lege finali, C. de iudicijs. Quod si statim non resileat, non poterit postea resilire; cum enim sponsalia ab initio essent valida, remanent valida, & irreuocabilia, nisi sponsus, qui recordatur sponsalium, & non ignorat se acquisiuisse pubertatem, statim acquisita pubertate contradicat; ius enim noluit sponsalia perpetuo manere reuocabilia, sed concessit posse reuocari vsque ad pubertatem præcisè; vndè impubes potest statim, ac factus est pubes, dissoluere sponsalia facta antè pubertatem, nec tenetur expectare, donec alter sponsus fiat pubes; nam frustrà expectatur euentus, cuius nullus est effectus cap. Cum contingat de officio delegati sed expectatio pubertatis alterius nullum parit effectum, ergo, qui peruenit ad pubertatem, non tenetur expectare alterius pubertatem; sed ipse potest statim acquisita pubertate recedere à sponsalibus. Ita Sanchez lib. 1. disp. 51. Couar. loco statim citãdo, Gutierez, cap. 29. nu. 2 & 3. Coninchus disp. 23. dub. 2. num. 8. contra Antonium Naldum verbo Sponsalia, num. 1.

2 Rogabis primo, vtrum quando duo contraxerunt spõsalia, quorum vnus tempus sponsalium erat pubes, & alter impubes, possit pubes resilire à sponsalibus.

Respondeo, illum, qui erat pubes tempore sponsaliũ, nõ posse ratione ætatis præcisè resilire à sponsalibus; quia nullo iure hoc illi conceditur. Et hoc verum est, etiam si impubes consentiat; nam impubes non videtur habere sufficiens iudicium, & consensum ad dissolutionem sponsalium propter fragilem ætatem. Solus igitur impubes poterit à sponsalibus resilire, quando factus erit pubes; quia hoc illi conceditur à iure; in quo casu contractus dicitur claudicare in fauorem minoris ætatis, vt bene ait Henriquez lib. 11. cap. 14. nu. 7. Sanchez loco cit. nu. 10. Gutierez num. 8. Reginaldus, libro 3. nu. 261. Couarr. de sponsal. prima parte, cap. 5. quem citat, & sequitur Menoch. de arbitrarijs, lib 2. centur. 5. casu 455. nu. 12. & alij communiter.

3 Addo sponsalia remanere dissoluta, quando impubes antè pubertatem reclamauit, & dissensit, & postea factus pubes non mutauit voluntatem, nec amplius recordatus est post pubertatem. Ratio est, quia, quamuis illa prior reclamatio, facta tempore impubertatis, non dissoluerit sponsalia tempore impubertatis, nihilominus dissoluit illa post pubertatem; eo quod sponsus, factus, pubes, censeatur permanere in priore voluntate, & tacitè reclamare consequenter si sponsus non mutauit voluntatem, sponsalia videntur remanere dissoluta, saltem in conscientia. Ita Sanchez loco cit. nu. 17. Coninch. loco cit. nu. 7. & alij DD. citati.

4 Rogabis secundò, vtrum sponsalia impuberum ita confirmentur iuramento, vt non sit liberum sponsis, postquam peruenerunt ad pubertatem, resilire a sponsalibus.

Respondeo, iuxta probabiliorem sententiam non esse liberum illis resilire a sponsalibus ratione ætatis præcisè. Ità Sanchez lib. 1. d. 51. num. 22 Couarr. 4. decret. 2. parte cap. 5 § 1. Rebel. 2. par. lib. 4. q 8 sect. 8. Henriquez loco cit. Gutierez loco cit. n. 12. Regina d. loco cit. Coninchus loco cit. nu. 9. & alij, & colligitur ex cap. Ex litteris, vbi expressè dicitur, impuberes iurantes sponsalia cogendos esse illa perficere. Vtrum verò possint ob alias causas resilire, certum est posse, vt constabit ex dicendis.

Obijcies iuramentum sortitur conditiones actus, & contractus, super quem cadit, lege fin. C. de non numerata pecunia; sed sponsalia impuberum, super quæ cadit iuramentum, ex iuris dispositione habent hanc tacitam conditionem, nisi facti puberes resilierint; ergo iuramentum additum sponsalibus impuberum censetur factum sub hac conditione, nisi resilierint; consequenter si impuberes possunt à sponsalibus non iuratis resilire propter dictam conditionem, poterunt etiam a iuratis.

Respondeo, maiorem propositionem veram esse, nisi aliud in iure statuatur, & conditio non reijciatur; ex quo sequitur, iuramentum in hoc casu non sortiri conditionem sponsalium; quia sponsalia impuberum; sicut habet illam conditionem ex dispositione iuris, ita iuramentum illis additum ex eiusdem iuris dispositione non habet illam conditionem, capite ex litteris citato. Ita Henriq. loco citato, Couar 2 parte, c. 5. § 1. & alij.

5 Quæres, apud quem fieri debeat reclamatio, & contradictio ad dissoluenda sponsalia.

Respondeo fieri debere apud Episcopum, vel eius Vicarium, vel ipsis deficientibus, apud personas honestas, vt constat ex cap. 1. de desponsatione impuberum, vbi habetur, si reclamauerint, iudicio Ecclesiæ separentur. Hoc tamen videtur tantummodo necessarium in foro externo; vt Iudex ferat sententiam pro sponsalibus dirimendis; in foro vero conscientiæ videtur sufficere, vt pubes statim acquisita pubertate interius dissentiat. Ratio est, quia reclamatio requiritur in foro externo, ne pubes videatur ratificare sponsalia prius facta, sed quando interius dissentit, verè non ratificat; ergo in foro conscientiæ videtur sufficere, si interius dissentiat; quamuis in foro externo præsumatur ratificasse, non reclamando apud Iudicem, vel alias personas supra dictas Videndus est Sanchez, lib 1 de spons. d 51. num 17. Rebel. loco cit. num. 63. Couar. loco cit nu 2. Gutierez loco cit. nu 71. Nauar. cap. 22. nu. 27. & Henriquez loco cit. nu. 7.

SECVNDA PROPOSITIO.

6 SPonsalia dirimuntur per lapsum termini constituti ad contrahendum matrimonium, vt habetur cap. Sicut de sponsalibus. Ratio est, quia promissio facta fuit pro tali tempore. Ita Valentia tomo 4 d. 10. q 2. pun. 5. Speculum 3. par art. 2. casu 10. Syluest verbo Sponsalia, q. 10. P. Ledesma. q. 43. art 3. & alij, qui sine distinctione loquuntur, eosque citat, & sequitur Menochius de arbitrarijs, lib. 2. centuria 5. num. 8 fol. mihi 367 pag. 2. casu 455. Sed mihi placet vti hac distinctione. Aut terminus appo-

appositus fuit ad limitandam obligationem, aut ad illam tantummodo solicitandam. Si terminus appositus fuit ad limitandam obligationem, elapso termino spirat obligatio; nam promissio non obligat vltra intentionem promittentium; promittentes autem habuerunt intentioné obligandi se solum pro tali termino; qui terminus ordinariè solet apponi in ipso contractu sponsalium, antequã contractus sit perfectè celebratus. Si verò terminus fuit appositus ad solicitandam obligationem, obligatio non cessat elapso termino. Ita Sanchez lib.1.d.53. Reginald. lib.31 nu.261. Coninchus disp.23.dub 6. num.46. Gutierez de matrimonio, cap.14.num.6. Rebel. lib.4. quæst. 8. sect. 4.num.20. & alii. Quando igitur terminus fuit appositus primo modo, sponsalia lapsu termini soluuntur ex parte eius, per quem non stetit, quò minus celebraretur matrimonium statuto tempore. Capite a nobis de desponsatione impuberum, & cap. sicut de sponsalibus; terminus enim in ipsomet sponsalium contractu appositus, censetur adiectus ad eximendum eum ab obligatione, per quem non steterit, ne matrimonium celebretur. Ille verò, per quem stat, ne tempore statuto matrimonium contrahatur, non liberatur ab obligatione, volente altero, stare sponsalibus; non enim æquum est, vt dilator commodum reportet. Ita Reginaldus loco cit. nu. 261. ad finem, Sanchez, & alij DD. citati. Hoc tamen intelligitur modo ipse dilator fuerit in culpa; nam si ipse non fuit in culpa; & non celebrauit matrimonium statuto tempore, ob iustum impedimentum, sponsalia ex vi termini transacti, præcisè non dissoluuntur; nam legitimè impedito non currit tempus, lege prima de annuali exceptione. Quicquid in contrarium sentiat Coninchus loco cit. num 4. Idem dicendum est, quando vterque legitimo impedimento detentus non perfecit sponsalia tẽpore præfixo, ita Coninchus num.49. Sanchez, & alij locis citatis. Quando verò stetit per vtrumque, nè matrimonium celebraretur tempore statuto, censeo sponsalia solui ex parte vtriusque, vt ait Sanchez loco citato, num. 3. & 6. & Coninchus loco cit. & Gutierez num. 10. nam terminus fuit appositus ad finiendam obligationem, & sponsalia non obligant vltra intentionem promittẽtium. Quando verò sponsalia celebrata sunt, apposito termino secundo modo, idest ad solicitandã obligationem sponsalium, existimo sponsalia non solui per lapsum termini; qui terminus solet apponi contractum absolutè initum. Ratio est, quia in hoc casu interueniunt diuersæ obligationes, vna contrahendi absolutè matrimonium, altera contrahendi intra tale tempus, vt patet ex lege Celsus. §. 1. ff. de receptis arbitris, & patet a simili ex dictis de iuramento, & voto, quæ non fuerunt adimpleta statuto tempore; cessante autem obligatione contrahendi matrimonium statuto tempore, non propterea cessat prima obligatio contrahendi absolutè consequenter, quando per aliquem stat, ne matrimonium contrahatur tempore præfixo, non propterea cessat obligatio nisi forte mora, & dilatio tanta sit, vt constituat dilatorem reum lethalis culpæ; tunc. n. frangenti fidem fides seruanda non est, ita DD. cit.

7 Quæres, vtrum sponsalia possint dissolui per moram, & dilationem alterius, quando nullus terminus fuit præfixus ad perficienda sponsalia.

Respondeo, dissolui posse, quando dilator requisitus ab altero sponso ad perficienda sponsalia, & ad matrimonium contrahẽdum, ita differt, & prorogat, vt iudicio prudentis censeatur mortaliter peccare differendo adimpletione m promissionis; tunc enim valet illa regula, frangenti fidem &c. ita Coninchus de matrim. disp.23. dub. 6. nu. 43. & alij DD. cit.

Si quæras, quando nam sponsus, vel sponsa peccet differendo celebrationem contractus matrimonij.

Respondeo cum Sanchez lib.1. disp.28. num.2. Gutierez de matrimonio, cap.15. num. 5. & alijs, quos in simili retuli de contract. disp 1. q.6. pun. vnic. num.2 peccare, quoties alter petit, modo non fuerit præfixus terminus adimplendis sponsalibus. Secus si alter non petat, nisi forte non petat ob verecundiam; vel impotentiam, vel obliuionem, vt ibidem ostendi.

TERTIA PROPOSITIO.

8 Sponsalia, quamuis facta sint cum iuramento, dissolui possunt per discessum alterius sponsi in longinquum absque licentia alterius, vt habetur cap. de illis extra de sponsalibus, Ita Sanchez, Coninchus, Gutierez, & alij locis statim citandis.

Dixi absque licentia, quia si de licentia alterius discessit, expectandus est, quantum inter ipsos conuentum est de tempore absentiæ, ita DD. statim citandi.

Dixi in longinquum, quia si se transtulit in locum propinquum, & breui speratur rediturus, expectandus est, vel requirendus, vt intra certus tempus matrimonium contrahat. Quod si intra illud tempus nolit contrahere, dissolui poterunt sponsalia; quia sponsus requisitus censetur cedere sponsalibus, recusando contrahere matrimonium intra tempus assignatum, nisi fortè hoc faciat ex iusta causa; nam si iusta de causa non potest contrahere, nõ sunt temerè dissoluenda sponsalia; sed potius attendenda est qualitas sponsę, quæ potest persuadere dissolutionem sponsalium, vt accidit, quando sponsa ex dilatione periculum fornicandi patitur. Ita Speculum j par. art. 21. Coninch. disp. 23. dub. 6. num. 50. Gutierez, cap. 3. num. 6. Reginaldus lib. 31. num. 261. Sanchez lib. 1. d. 54. Rebel. loco citato sectione tertia num. 15. Valentia loco citato. & alij apud Gutierez loco citato. Aliqui tamen DD. vt P. Ledesma loco citato causa 7. Henriquez lib. 11. cap. 14. num. 5. Couar. in epitome de sponsalibus parte j. cap. 5. num. 8. Menochius de arbitrarijs, lib. 2. centur. 5. casu 455. nu. 7. Card. Tuscus tomo 5. conclus. 126. nu. 7. volunt in his casibus seruandum esse ius ciuile, quod præscribit, vt sponsus, qui est extra prouincia, vel nescitur, vbi sit, expectetur per tres annos, lege secunda. C. de repudijs. Si verò sit in prouinciam, expectetur per biennium; Verùm ergo existimo, has leges tantummodo seruandas esse in foro externo, non verò in foro conscientiæ, in quo seruari potest doctrina tradita.

PVNCTVM VII.

Vtrùm Sponsalia dissoluantur per matrimonium subsequens, aut per impedimentum dirimens.

1 *An sponsalia dissoluantur per matrimonium cum alia persona celebratum.*
2 *An dissoluto matrimonio adimplenda sint priora sponsalia.*
3 *An dissoluto matrimonio adimplenda sint priora sponsalia iurata.*
4 *An sponsalia dissoluantur ob impedimentum dirimens matrimonium,*
5 *An sponsalia dirimantur per copulam habitam cum consanguinea sponsæ.*
6 *An scandalum, aut fama impedimenti sit causa sufficiens dirimendi sponsalia.*
7 *An sponsalia dissoluantur ob impedimentum impediens matrimonium.*
8 *An sponsus, qui post celebrata sponsalia contrahit impedimentum, teneatur illius dispensationem impetrare.*
9 *An valida sint sponsalia contracta sub conditione, si Papa dispensauerit in impedimento.*
10 *An obtenta dispensatione rescindi possint sponsalia.*
11 *An sponsalia clandestina valida sint.*
12 *An contrahentes sponsalia clandestina peccent mortaliter.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Sponsalia irritantur per subsequens matrimonium validè celebratum cum alia persona. Ita habetur capite sicut ex litteris, capite si inter virum, capite adolescens de sponsalibus, & alibi. Ratio est, quia res tradita vni per contractum indissolubilem nõ potest amplius tradi alteri, cui tantummodò promissa est; propterea in solutione, is, cui res tradita fuit, præfertur illi, cui promissa est, vt patet ex dictis de ordine restitutionis; sed per matrimonium de præsenti corpus traditum est vni, ergò non potest amplius tradi sponsæ, cui ante à tantummodo promissum fuerat per priora sponsalia. Ità Sanchez, lib. 1. d. 48. Valentia, Henriquez locis supra citatis. Lessius lib. 2.

cap.40.num 74.Coninchus disp.23. dubio 4. num.28. Gutierez,cap.27.num.1. Menochius de arbitrarijs, lib.2. centuria 5.casu 455.num.9.& alij.

Dixi per matrimoniũ subsequens validè celebratum; quia priora sponsalia non dissoluuntur per matrimonium subsequens inualidum;non enim pręstat impedimentum, quod de iure non sortitur effectum, regula non præstat de reg.iur.in sexto; sed matrimonium inualidum nõ sortitur effectum; ergo non præstat impedimentum, consequenter non sufficit ad dissoluenda priora sponsalia,ita Gutierez,Sanchez,& alij locis citatis.

2 Quæres, vtrum priora sponsalia; ita extinguantur per subsequens matrimonium validum, vt eo dissoluto sponsus non teneatur adimplere priora sponsalia.

Respondeo iuxta supra dicta,non teneri; quia obligatio semel extincta, non reuiuiscit.l.qui res. §. aream ff.de solutionibus,ita Rodriquez prima parte, cap.245. num.8. Henriquez,lib 11.cap.13 num.3.Sanchez d.48. num.3.& alij contra P. Ledesma, quæst. 43. articulo 3. dubio 2. & alios, quos citat, & sequitur Coninchus disp. 23. dubio 4. num.32.

3 Sed modo maior difficultas est, vtrum per subsequens matrimonium dissoluantur sponsalia facta cum iuramento, ita vt sponsus dissoluto matrimonio ob mortem coniugis,non teneatur adimplere sponsalia priora cum iuramento facta.

Respondeo duplicem esse sententiam. Prima est Sanchez, libro primo d.48.Henriquez libro 11. cap.13. nu.3. & aliorum asserentium ita dissolui, vt non teneatur adimplere priora sponsalia, nisi fortè teneatur ratione damni, vt si deflorauit sponsam bonæ famæ, nec illi anteà satisfecit. Ratio est, quia iuramentum adhibitum fuit ad confirmandam promissionem; sicut autem obligatio promissionis ita extinguitur per subsequens matrimonium, vt sponsus non teneatur dissoluto matrimonio stare primæ promissionis,seu sponsalibus,ita etiam extinguitur obligatio iuramenti.

Secunda sententia est P.Ledesmæ quæst.43.art.3. causa secunda,fol.mihi 128.& aliorum dicentium, teneri ratione iuramenti mortua coniuge stare sponsalibus celebratis. Ratio est, tum quia, iuramentum erat validum, nec eius obligatio erat extincta per subsequens matrimoniũ, sed tantummodo suspensa; tum quia qui vouit religionẽ, & postea vxorem duxit tenetur mortua vxore religionem ingredi; eo quod votum religionis non fuerit planè extinctum per matrimonium subsequens postea celebratum, sed tantummodò suspensum, vt concedit ipse Sanchez; ergo etiam sponsalia iurata non dissoluuntur per subsequẽs matrimonium,sed suspenduntur,consequenter sponsus ratione iuramenti tenetur mortua coniuge ducere sponsam, cum qua prius contraxerat sponsalia cum iuramento.

Hæc secunda sententia mihi probabilior videtur.

Neque obstat doctrina Sanchez dicentis sponsalia, & matrimonium esse obligationes eiusdem rationis, & obligationes eiusdem rationis, hoc habere, vt prior extinguatur per aduentum posterioris fortioris, vt patet in simili de eo, qui vouit Religionem laxiorem, & postea rursus vouit aliam arctiorem, & perfectiorem, in quo casu votum laxioris extinguitur per votum strictioris, votum vero religionis, & matrimonium, inquit Sanchez, non sunt obligationes eiusdem rationis, propterea mirum non est, votum religionis non extingui per matrimonium subsequens,sicut extinguuntur antecedentia sponsalia per subsequens matrimonium;non inquã obstat iste discursus,sed potius fulcire,& corroborare videtur nostram sententiam; nam iuramentum, & matrimonium sunt obligationes diuersæ rationis; ergo illius obligatio non extinguitur per matrimonium subsequens; sed tantummodo suspenditur.

Pręterea falsum est generaliter loquendo, obligationes eiusdem rationis hoc habere, vt prior extinguatur per aduentum posterioris fortioris, vt benè ait Ferdinand. Perez, alioquin sequeretur matrimonium ratum dissolui per subsequens matrimonium cõsumatum, quod est fortius vinculum.

Ad id, quod dicitur de voto laxioris religionis, respondetur illud extingui; quia natura voti postulat,vt non impediat maius bonum.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 Sponsalia etiam iurata dissoluuntur per impedimentum dirimens matrimonium, quale impedimentũ est error personæ, affinitas superueniens, &c. Ratio est, quia non est obligatio ad id, quod fieri non potest; esset autem obligatio ad id, quod fieri non potest, si sponsalia non dissoluerentur superueniente impedimento dirimente.

5 Ex quo sequitur, sponsalia dissolui, quando sponsus copulam habet cum consanguinea sponsæ in primo, vel secundo gradu; nam per huiusmodi copulam fiat affinis sponsæ;affinitas autem dirimit matrimonium vsque ad secundum gradum, quando procedit ex copula illicita; verum tamen est requiri copulam naturalem,& perfectam, saltem ex parte viri,vt inducatur huiusmodi impedimentum dirimens, vt dictum est in sexto Decalogi præcepto. Ita Sanchez lib 1.d 56. num.1 Gutierez cap. 32. num.1. Coninchus disp.23.dubio 5.Reginaldus lib.31. num.163. Camerota dubio 14. P.Ledesma loco citato, causa 1. Valentia loco citato cap.6.Speculum loco citato casu 9.Henriquez, & alij locis cit.

6 Addo non solum impedimentum dirimens matrimonium esse causam sufficientem ad dissoluenda sponsalia; sed etiam famam publicam de impedimento,aut scandalum,vt definitur cap super eo de consanguin. Ita Sanchez lib.1.d.71.num 13. Emanuel Sà verbo Sponsalia, num. 4. P.Ledesma, & Speculum locis citatis, Gutierez cap. 36. num.15.qui in hac re videndi sunt cum Coninch.disp.23. dubio 11.num. 8.

Hinc colligi potest solutio sequentis casus.

Titius copulam habuit cum Berta virgine eam deflorando cum mutua promissione futuri matrimonij. Post Titius cognoscens se consanguineum in quarto gradu vult a matrimonio resilire.

Quæritur, utrum hoc possit Titius facere etiam inuita Berta,& quid iuris.

Respondeo,Titium non teneri ad perficienda sponsalia sed posse,etiam inuita Berta,recedere a promissione. Ratio est, tum quia promissio non obligat ad rem illicitam; Tum quia sponsalia etiam iurata dissoluuntur ob impedimentum superueniens;ergo à fortiori sunt inualida ob impedimentum dirimens antecedens ipsa sponsalia, cum plura requiri videantur ad auferendam obligationem iam inductam, quam ad impediendum, ne inducatur; Tum quia inualidum est matrimonium contractum cum consanguinea in 4.gradu, vt patet ex traditis q. 3. puncto 5. §.1.num.6. ergo etiam sunt inualida sponsalia, quæ non sunt tanti roboris,& firmitatis,sicut matrimonium.

Neque obstat copula, quia copula non efficit contrahentes habiles,nec obligare potest ad rem illicitam.

Hæc limita, præciso scandalo, vel fraude Titij: Nam ratione vitandi scandali fieri potest,vt Titius obligetur ad petendam a Sede Apostolica dispensationem. Idem dic de fraude, quia fraus non debet patrocinari delinquenti.

7 Quæres primò, vtrum sponsalia dirimantur per impedimentum impediens, sed non dirimens, quod superuenit sponsalibus,iam celebratis, quale impedimentum est votum simplex Castitatis, Catechismus, interdictum, & cæt.

Respondeo, non dirimi per impedimentum impediens superueniens sponsalibus,excepto impedimento voti simplicis, de quo supra dictum est. Ita Sanchez libro 1.d.56. num.3 Coninchus disp.23. dubio 5 num. 26 Reginaldus loco citato, & alij contra Gutierez de matrimonio,cap. 32.num 2.& alios. Ratio est, quia non adest sufficiens ratio,propter quam debemus dicere sponsalia contracta dissolui; tum quia multi DD. sentiunt, illa impedimenta non videri in vsu, nec indigere dispensatione; sed de hac re infra.

8 Quęres secundò,vtrùm sponsus qui post sponsalia contraxit impedimentum dirimens, teneatur impetrare dispensationem impedimenti.

Respondeo cum P. Ledesma de matrimonio quæst. 43. art 3.causa 3.Sanchez loco citato num. 4. Coninchο loco citato nu.37.Gutierez cap.32.num.2. & alijs, teneri,quã do commodè potest impetrare, aut quando alioquin sequeretur sponsæ graue damnum, vt accidit quando deflorata fuit a sponso, aut quando grauem famæ iacturam pateretur. Ratio est,quia par non est,vt sponsus commodum

dum, & immunitatem reportet ex suo delicto; commodũ autem, & immunitatem reportaret, si non teneretur impetrare dispensationem illius impedimenti.

9 Quæres tertiò, vtrum sint valida sponsalia inter personas habentes aliquod impedimentum dirimens, contracta sub conditione, si Papa dispensauerit.

Respondeo esse valida non tanquam omnino absoluta sed tanquam conditionalia. Ita Rodriquez cap. 244. P. Ledesma, & alij communiter, apud Sanchez lib. 5. disp. 8. num. 10. & disp. 5. num. 14 quos sequitur Coninchus disputat. 24. dubio 1. num. 18. & Gutierez de matrim. cap. 78. ad finem. Ratio est, quia quamuis tempore contractus adsit impedimentum dirimens, nihilominus contractus cum hac conditione celebratus differtur, & prorogatur ad tempus, quo sponsalia erunt licita, nec aderit impedimentum; actum enim factus tempore inhabili, sed relatus ad tempus habile, valet pro tempore habili, vt inquiunt communiter iuris periti. Verum tamen est, non esse licitos tactus, & oscula inter huiusmodi sponsos ante obtentam dispensationem; nondum enim sunt sponsi. Ita Sanchez loco citato num. 38. cum alijs DD. & Gutierez loco citato, ad finem.

10 Sed modo difficultas est, vtrum obtenta dispẽsatione in dicto casu possit alter recedere a promissione.

Respondet Gutierez loco citato num. 1. Rodriquez loco citato, posse etiam altero inuito. Idem sentiunt multi DD. apud Gutierez disp. 5. apud Praxim Neapolit. cap. 13 num. 5. & Na dum verbo Sponsalia num. 4. qui putant obtenta dispensatione requiri nouum consensum. Sed mihi dicendum videtur, non posse recedere altero inuito; quia obtenta dispensatione cessat impedimentum; & adimpleta est conditio, sub qua celebrata fuerant priora sponsalia; non est autem liberum contrahenti recedere à contractu post illius conditionem adimpletam.

11 Quæres quartò, vtrum defectus præsentiæ Parochi, aut testium sit impedimentum dirimens sponsalia, sicut est impedimentum dirimens matrimonium; hoc est, vtrũ sponsalia clandestina sint valida.

Respondeo, valida esse. Ratio est, tum quia Conc. Trident. irritat tantummodo matrimonium clandestinum; non vero sponsalia; sed illa reliquit in dispositione iuris communis; quamuis modò sponsalia clandestina non amplius transeatur in matrimonium per subsequentem copulam, sicut transibant tempore antiquo; nisi forte copula animo maritali habetur coram Parocho, & testibus. Ita Valentia loco citato casu 5. Card. Tuscus tomo 7. cõclus. 406. Emanuel Sà verbo Sponsalia num. primo, & alij communiter.

12 Aliqui dicunt, cõtrahentes sponsalia clandestinè peccare mortaliter. Ita Camerota de matrim. cap. 2. dubio 9. Syluest. verbo Matrim. 6. quæsito 7. & alij. Sed contrarium mihi probabilius videtur per se loquendo. Ratio est, tũ quia vsu receptũ est, vt multi promittant sibi matrimonium nullo alio præsente, nec vllus sollet illis ingerere scrupulum grauioris culpæ; tum quia ex sua natura non sunt illicita, nec vllo iure sunt prohibita, quãuis dissuedẽda sint; cum sæpius fiant sine debita circunspectione, & prudentia. Ita Emanuel Sà loco citato. Sanchez libro primo disp. 13. num. 2. Coninchus disp. 21. dubio 2. num. 20 & alij apud Gutierez cap. 4. num. 2. contra Syluest. & alios apud Coninchum.

PVNCTVM VIII.

Vtrum Sponsalia dissoluantur per fornicationem subsequentem, aut per notabilem mutationem.

1 *An sponsalia dissoluantur per fornicationem subsequentem.*
2 *An sponsus possit resilire a sponsalibus, quando sponsa permittis se ab alio impudicè tangi per oscula, amplexus, &c.*
3 *An dissoluantur sponsalia, quando sponsa per vim ab alio cognita est.*
4 *An sponsi sint pares quo ad dissoluenda sponsalia.*
5 *An sponsalia dirimantur ex parte vtriusque, quando vnus tantum fornicatur.*
6 *An vterque sponsus resilire possit a sponsalibus, quando vterque fornicationem commisit post sponsalia.*
7 *An sponsalia dissolui possint ob hæresim.*
8 *An rescindi possint sponsalia, quando notabilis mutatio superuenit.*
9 *An qualibet infirmitas sit causa sufficiens ad dirimenda sponsalia.*
10 *An sponsus teneatur ducere sponsam, quæ deformis euasit.*
11 *An rescindi possint sponsalia, superueniente paupertate.*
12 *An dissolui possint sponsalia, quando sponsa non potest soluere dotem.*
13 *An sponsus teneatur stare sponsalibus, quando sit valdè diues.*
14 *An possint dissolui sponsalia, quando vterque incidit in paupertatem.*
15 *An dissolui possint sponsalia, quando superuenit capitalis inimicitia inter sponsos.*
16 *An rescindi possint sponsalia, quando post sponsalia incipit cognosci aliqua causa, qua cognita non fuissent celebrata.*
17 *An sponsalia rescindi possint, quando sponsa putabatur virgo, aut diues, cum non esset.*
18 *An rescindi possint sponsalia ob sæuitiam sponsi.*
19 *An ille possit a sponsalibus resilire, qui tempore celebrationis sponsalium ignorabat vitium, quo cognito adhuc ea celebrasset.*
20 *An teneatur stare sponsalibus, qui dubitat, an tempore celebrationis sponsalium haberet voluntatem promittendi, si cognouisset aliquod vitium. Vide num. 21.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Sponsalia, quamuis confirmata iuramento, dissoluuntur per fornicationem alterius sponsi. Ita colligitur ex c. Quemadmodum de iureiurando. Ratio est, tum quia fornicatio superueniens matrimonio dirimit matrimonium, quo ad torum; ergo mul tò magis fornicatio superueniens sponsalibus dissoluit sponsalia, per quæ inducitur obligatio ad ineundum matrimonium, & ad cohabitandum; tum quia promissio non obligat, quando superuenit notabilis mutatio, qua præuisa promissio facta nõ fuisset; sed si sponsus præuidisset fornicationem alterius, non promisisset, nec se voluisset obligare, ergo; tum quia in sponsalibus, & in iuramento intelligenda est ista conditio promitto tibi matrimonium, nisi contra regulam coniugij, & desponsationis veneris; sed qui fornicatur, facit contra regulam coniugij, & desponsationis, & eo ipso quo fornicatur, fit suspectus de fide in futurum seruanda ergo alter nõ tenetur stare sponsalibus; consequenter sponsalia dissoluuntur propter fornicationem ipsius superuenientem. Ita Sanchez libro 1. d. 55. Rebel. quæst. 8. sectione 2. num. 8. Card. Tuscus tomo 5. conclus. 126. nu. 5. Coninch. disp. 25. dubio 7. Henriquez lib. 11. cap. 14. num. 6. Menoch. de arbitrarijs lib. 2. cent. 5 casu 455. num. 5. Couar. in epitome de sponsalibus 1. parte cap. 5. num. 2. Gutierez cap. 31. nu. 1. Reginaldus lib. 31. nu 202. Valentia, P. Ledesma, & alij locis supra citatis. Et hoc non solum verum est in sponsa; sed etiam in sponso fornicante post sponsalia; militant enim eadem rationes in vtroque.

Dixi in sponso fornicante post sponsalia; quia si tantũmodo sponsus fornicatus sit ante sponsalia, illius fornicatio non est causa sufficiens ad dissoluenda sponsalia; quãuis illius fornicatio detegatur solũ post spõsalia. Ratio est, quia illius fornicatio præcedens spõsalia, non est contra fidem desponsationis, nec graue dedecus infert sponsæ, sicut fornicatio ipsius sponsæ, etiamsi commissa fuerit antè sponsalia, grauem infert ignominiam sponso; quamobrem fornicatio sponsæ, non solum commissa ante sponsalia, verum etiã cõmissa post sponsalia, est sufficiens causa; ob quã possit illa dissoluere, si ante contractum sponsalium ignorabat fornicationem sponsæ; fornicatio verò sponsi commissa ante sponsalia, non est sufficiens causa, ob quam possit sponsa resilire a sponsalibus, vt patet ex rationibus allatis. Ita Petrus Ledesma loco citato casu 6. & alij quos ipse citat eosq. refert, & sequitur Sãch. loco cit. & disp. 63. nu. 2. Henriq. loco cit. Coninch. loco cit. nu. 57. & 61. Mo-

lina tract. 2. disputat 272. versiculo Deinde si mulier.

2 Addo cum Sanchez loco citato, Gutierez loco citato num. 1. & Reginaldo loco citato, Conincho loco citato num. 56. sponsum posse resilire a sponsalibus, non solum si fœmina fornicetur, sed etiãsi permittat se ab alio impudicè tangi, vt per amplexus, oscula, &c. hæc enim censetur notabilis mutatio, vergens in magnum viri dedecus, qua mutatione præuisa sponsus non promisisset. Secus dicendum est de sponso, qui hos actus patitur ab alia; nam inde nullum dedecus sequitur sponsæ, nec ista censetur notabilis mutatio, qua præuisa præsumatur, sponsam noluisse promittere, seque obligare. Ita Sanchez loco citato nu. 5. Reginaldus loco citato, & alij, quamuis in hac parte dubitet Gutierez loco cit. nu. 1. ad finem, & in hac partem propendeat Coninchus loco cit. num. 56.

3 Quæres primò, vtrum dissoluantur sponsalia, quando fornicatio est inuoluntaria, vt quando fœmina per vim cognita est.

Respondeo cum Henriquez lib. 11. cap. 14. Sanchez. lib. primo disp. 56. num. 7. Gutierez loco citato, Reginaldo loco citato, Conincho loco citato num. 55. Nauar. cap. 22. nu. 27. P. Ledesma loco citato causa 6. Rodriquez cap. 245. num. 6 & alijs contra Couar. quarto decret. 2. parte cap. 5. num. 3. Tabienam verbo sponsalia q. 9. & alios: sponsalia dissolui, etiamsi fęmina per vim fuerit carnaliter cognita; nam ita censetur notabilis mutatio ex parte sponsæ, ex qua vir potest graue dedecus pati; præsertim cum non ità facile constare possit, sponsam per vim, & omnino inuolũtariè cognitam esse. Secus dicendum videtur, si vir omnino inuitus, & culpe expers fornicationem patiatur; tunc enim non dissoluuntur sponsalia; quia fęmina nullam incurrit infamiæ notam, nec aliud damnum patitur ducendo sponsum, qui omnino inuitus, & sine culpa fornicationem passus est. ita Sanchez loco citato num. 8 Reginaldus loco citato num. 162. & alij contra Glos. cap. Sic quippe 27. q. 2. Gutierez loco citato nu. 3. versiculo Contrarium, & alios.

4 Hinc patet, sponsos esse pares quo ad dissolutionem sponsalium primò, quandò fornicatio superuenit sponsalibus. Ita Sanchez, Menochius, Reginaldus, Gutierez, Couarruuias, & alij locis citatis. Secundò, quando fornicatio est culpabilis; non vero quando fornicatio est inculpabilis, aut quando præcessit sponsalia, vt dictum est de fornicatione sponsi commissa ante sponsalia.

5 Quæres secundo; vtrum sponsalia dissoluantur ex parte vtriusque sponsi, quando alter eorum fornicatur post sponsalia.

Respondeo, ex parte fornicationis non dissolui; nam ipse non debet commodum ex delicto reportare in damnũ alterius; Ex parte verò innocentis dissoluuntur; consequẽter ipse liber remanet à contrahendo matrimonio, si nolit contrahere; vt patet ex rationibus supra allatis in propositione. Si verò ipse velit contrahere, tenetur fornicans cõtrahere, & adimplere promissionẽ. Ratio est, tũ quia nemo priuari debet iure suo sine sua culpa; tũ quia, quod in fauorem alicuius introductum est, non debet in eius dãnum retorqueri, Lege qđ fauore C. de leg. cum autem fauore sponsi innocentis introductum sit, vt ipse possit matrimonium contrahere, postquam alter sponsus fornicatus est, tenetur fornicans contrahere, & adimplere sponsalia, ita volente sponso innocente. Ita Nauar. loco supra citato num. 27. Henriquez loco citato num. 6. Rebel. loco citato num. 12. Sanchez loco citato num 6. Rodriquez loco cit. Gutierez cap. 31 num 2 & cap. 32. num. 4. Reginaldus, & Coninchus locis citatis, & alij communiter.

6 Quæres tertiò vtrum liceat vtrique sponso a sponsalibus resilire, quando vterque fornicationem commisit post sponsalia.

Respondeo neutrum posse resilire. Ita Paludanus in 4. dist. 27. quęst. 1. artic. 3. nu. 17. contra Sanchez lib. 1. d. 11. num. 8. Henriquez loco citato num. 6. Gutierez loco citato num. 4. Reginaldum loco citato, & alios existimantes, solum virum posse in eo euentu a sponsalibus resilire. Sed ratio nostra est, tum quia delictum vnius compensatur cũ delicto alterius; tum quia quando vterque coniux, post contractum matrimonium commisit adulterium, vir non potest facere diuortium, quamuis adulterium fęminæ sit grauius adulterio viri, ergò neque sponsus potest facere diuortium, seu dissoluere sponsalia, quando vterque fornicationem commisit post sponsalia, quamuis sponsus maiorem subeat ignominiam per fornicationem sponsę, quam subeat sponsa per fornicationem sponsi.

7 Quæres quartò, vtrum sicut sponsalia dissolui possunt ob fornicationem corporalem, ita etiam dissolui possint per fornicationem spiritualem, videlicet ob hæresim, vel apostasim.

Respondeo cum Sanchez loco citato num. 3. Gutierez loco citato num 5. Reginaldo lib. 31. nu. 262. Conincho loco citato dubio 8. num 67. Rebel. loco citato nu. 9. & alijs posse dissolui. Ratio est, quia fornicatio spiritualis censetur notabilis mutatio, quæ tacitè censetur excepta in contractu sponsalium; immò tenetur sponsus in eo casu resilire a sponsalibus; nam contrahere matrimonium cum hęretico est peccatum mortale, vt infra dicam de impedimento disparitatis cultus.

SECVNDA PROPOSITIO.

8 QVoties aliqua notabilis mutatio, seu causa de nouo superuenit sponsalibus, qua cognita contrahẽtes iudicio prudentis viri iudicantur non habuisse voluntatem, saltem implicitam se obligandi, eadem superueniens sponsalibus sufficit ad illa dissoluenda, ex parte illius qui cognita tali mutatione non contraxisset, etiamsi sponsalia celebrata sint cum iuramento. Ratio est, tum quia promissio, & iuramentum intelligitur factum rebus in eodem statu permanentibus; quando autem notabilis mutatio superuenit, res non permanent in eodem statu; tum quia promissio non obligat vltra intentionem promittentis; promittens autem non censetur habuisse intentionem promittendi superueniente notabili mutatione, seu causa, qua præuisa iudicio prudentis non promisisset. ita DD. statim citandi, & communiter Theologi, & iurisp teste P. Ledesma quęst. 43. art. 3. causa 12. Gutierez cap. 33. nu. 8. & Sanchez lib. 1. disp. 61. num. 2.

Ex hac propositione sequitur solutio multorum casuum.

9 Primò sequitur, sponsum non teneri contrahere matrimonium cum sponsa, quæ post sponsalia incidit in lepram, vel paralysim, vel in morbũ gallicum, vel in grauẽ infirmitatem, vel quando amisit nasum, vel oculos, sicut neque sponsa tenetur ob easdem causas ducere sponsum. Ita Sanchez lib. 1 disp. 57. Tuscus conclusione 126. num. 6. Coninc. loco citato dubio 8. num. 66. & 67. Riccius in praxi decis. 232. Molina disp 272. num. 4. & 5. Gutierez cap. 32. num. 3. Reginaldus lib 31. num 263. P. Ledesma, Speculum, Valentia, & alij locis supra citatis.

10 Secundò sequitur, sponsum non teneri contrahere cũ sponsa, quæ ex pulchra deformis notabiliter euasit; hæc enim censetur notabilis mutatio. Ita Emanuel Sà verbo sponsalia num. 7. Reginaldus loco citato, Coninch. loco citato, Sanchez loco citato contra Gutierez loco citato nu. 5. & alios. Idem dic de sponsi deformitate, modo sit valde magna, vt bene ait Coninch. loco citato cum in viris non habeatur tanta ratio pulchritudinis, sicut in fęminis; nihilominus si deformitas, sit notabilis, qualis videtur amissio totius nasi, videtur incidere mutationẽ notabilem quicquid in contrarium sentire videatur Gutierez loco citato numero 5.

11 Tertiò sequitur, paupertatem superuenientem sponsalibus esse causam sufficientem ad dissoluenda sponsalia vt si fœmina incidat in paupertatem, itaut non possit soluere dotem promissam; hæc enim censetur notabilis mutatio, & sponsalia censentur celebrata cum hac conditione, si dos tradatur; deficiente autem conditione, etiam sine culpa fœminæ, non tenetur sponsus stare sponsalibus celebratis sub conditione. Ita Sotus in quarto dist. 27. quæst. 2 artic. 5 Reginald loco citato num. 264. Coninchus loco citato num 69. Gutierez cap. 23 num. 2. Riccius decisione 232. P. Ledes. loco cita. causa 9. Rodriquez cap. 245. num. 5. Rebel. quæst. 8. sectione 8. num 2. Sanchez lib. primo quæst. 59. & alij. Addo sponsalia dissolui posse, quando spõsa, aut eius parentes recusant soluere dotem, etiamsi in sponsalibus nulla præcesserit promissio, vel mentio dotis, iuxta Menoch loco citato de arbitrarijs nu. 6 Sanchez disp. ec. num. 2 Gutierez cap. 33. num. 5. & alios contra Couar. loco citato, & Rodriquez cap 37. num 2. Ratio est, tum quia sponsus iudicio prudentis non censetur habuisse intentionem obligandi se ad contrahendum matrimonium in eo euentu; tum quia promissio censetur

setur facta sub conditione dotis. Et hæc vera sunt. Primò, etiamsi sponsalia celebrata fuerint cum iuramento; nam iuramẽtum sortitur conditiones actus super quem cadit. Secundo, vera sunt non solum quando paupertas superuenit ex parte sponsæ; sed etiam quando sponsus in paupertatem incidit; tunc enim sponsa poterit a sponsalibus resilire; quia paupertas sponsi censetur notabilis mutatio, & promissio censetur facta rebus in eodem statu permanentibus cap. quemadmodum de iureiurando. Ita Coninch. loco cit. num. 70. Menochius de arbitrarijs lib. 2. centuria 5. casu 455. num. 6. Couar. de sponsalibus prima parte ca. 5. num. 4.

12 Quartò, sponsam non teneri contrahere cum sponso, qui post sponsalia damnatus est alicuius criminis turpis, vt furti; hæc enim censetur notabilis mutatio. Ita Gutier. loco cit. nu. 3. & alij.

13 Maior difficultas est, vtrùm quandò vnus sponsus in eodem statu permanet, sed alter fit valdè diues, teneatur valdè diues stare sponsalibus.

Respondeo teneri; nam ipse non est effectus deterioris conditionis propter illam mutationem, quam esset, quando sponsalia celebrauit, nec ipse dicitur deceptus in conditione sponsæ, aut errasse circa conditionem sponsæ, sed circa propriam, in quam non fertur consensus. Ita Sanch. loco cit. num. 7. Coninch. loco cit. num. 69. Reginald. nu. 264. Gutierez c. 33. nu. 4. & 10.

14 Adhuc est difficultas, vtrum sponsalia possint dissolui, quando vterque sponsus in paupertatem incidit post sponsalia.

Respondeo contra Rebel. lib. 4. de spons. q. 8. sect. 8. nu. 70. non posse dissolui absque mutuo consensu. Ratio est, tùm quia paupertas vnius compensatur cum paupertate alterius; tum quia non adest sufficiens ratio, ob quam dicamus sponsos non habuisse intentionem contrahendi superueniente vtriusque paupertate; nam etiam pauperes contrahunt sponsalia.

15 Quartò sequitur, sponsalia posse dissolui per aduentum grauis, & capitalis inimicitiæ inter sponsos; nàm hæc censetur notabilis mutatio superueniens. Ita Valentia, Speculum Ledesma, Riccius, & alij locis supra citatis. Idem dic, si periculum sit, vt graues inimicitiæ oriantur inter partium affines, aut inter parentes sponsorum, vt bene tradit Coninch. loco cit. dub. 8. num. 67. Menoch. loco cit. num. 3. vbi etiam tradit cum Felino, & Abbate, Summum Pontificem aliquando posse hac de causa dispensare in matrimonio nondum consumato. Idem sentire videtur, Sanchez lib. 1. disp. 58. num. 3. Gutierez c. 33. nu. 2. & Reginald. nu. 264.

16 Quintò, sponsalia posse dissolui, non solum quando notabilis aliqua mutatio, seu causa superuenit sponsalibus; sed etiam quando post sponsalia incipit apparere, & cognosci aliqua causa, quæ si cognita fuisset tempore spõsalium, sponsalia, iudicio prudentis, non fuissent celebrata; quamuis illa causa tempore sponsalium adesset; sed probabiliter ignoraretur. Ratio est, tum quia promittentes non censentur voluisse se obligare in huiusmodi euentu ad contrahendum matrimonium cognita tali causa, vel mutatione; tum quia sponsalia dissolui possunt, quando superuenit notabilis mutatio; ergò etiam possunt dissolui, quando aliqua mutatio, seu causa de nouo cognoscitur, quæ tempore sponsalium latebat, paria enim sunt in iure aliquid superuenire, seu de nouo apparere, & incipere cognosci; sicut è contrario paria sunt, non esse, & non apparere, vt colligitur ex lege 77. ff. de contrahenda emptione. Ita Sanchez lib. 1. d. 63. P. Ledes. loco cit. Lessius lib. 2 c. 42. dub. 7. nu. 34. Rebel. loco cit. nu. 6. & 73. Coninch. disp. 23. dub. 7. nu. 58. & 70. Reginal. loco cit. nu. 265. & alij.

17 Ex quo patet, sponsum non teneri stare sponsalibus celebratis cum ea, quæ putabatur virgo, vel diues; sed posteà cognoscitur esse ab alio deflorata, aut egestate laborare.

18 Præthereà patet, sponsalia posse dissolui per morum asperitatem, & sæuitiam alterius sponsi de nouo cognitã. Ità Henriquez lib. 12. cap. 14. num. 6. Speculum j. par. art. 21. casu 13. Sanchez lib. 1. disp. 58. num. 3. Nauar. cap. 22. nu. 27. P. Ledes. q. 43. art 3. causa 11. Molina loco cit. vers. si enim, Coninch. loco cit. nu. 57. & 67. Gutierez c. 33. nu. 1.

19 Quæres vtrum ille possit a sponsalibus resilire, qui tẽpore celebrationis sponsalium ignorabat vitium, seù causam sufficientem ad illa dissoluenda; sed ita erat animo affectus, vt si vitium, seu mutationem cognouisset nihilominus sponsalia contraxisset.

Respondeo cum Sanchez d. 65. nu. 2. Perez de sponsalibus §. 6. Molina loco cit. Conincho loco cit. dub. 7. nu. 60. Reginald. loco cit. num. 265. & 267. Gutierez cap. 33. num. 9. & alijs non posse resilire. Ratio est, quia illa mutatio, seù vitium sufficit ad dissoluenda sponsalia, quod censetur saltem tacitè contra voluntatem promittentis; sed in præsenti casu mutatio, seù vitium non censetur contra promittentis voluntatem; cum absolutè promiserit, & adhuc promisisset cognito eo vitio; ergo non potest a sponsalibus resilire, propter illud vitium tempore sponsalium ignoratum, si ita erat affectus, vt eo cognito promisisset; quocirca, sponsus, qui promisit matrimonium Bertæ pauperi, aut defloratæ, quã credebat esse diuitem, aut virginẽ, tenetur stare sponsalibus, si tempore sponsalium ita erat animo dispositus, vt sponsalia contraxisset, etiamsi illam cognouisset pauperem, aut defloratam.

20 Sed modo difficultas est, an ille teneatur stare spõsalibus, qui dubitat, an tempore sponsalium ita esset affectus, seu haberet voluntatem habitualem promittendi; si cognouisset mutationem, seu vitium.

Respondeo, inspiciendam esse grauitatem vitij, & mutationis; nam si vitium seu mutatio est grauis, præsumitur non habuisse affectum, seu voluntatem habitualem se obligandi; nam fortissima præsumptio desumitur ex communiter accidentibus, vt benè ostendit Menochius lib. 1. de præsumptionibus q. 18. num. 1. folio mihi 11. pagina 2. sed homines communiter nolunt promittere, vel se obligare interueniente notabili mutatione, aut cognito graui vitio, ergò. Ita Sanchez loco cit. num. 4. Nauar. cap. 18. nu. 7. Gutierez cap. 33. nu. 9. & ca. 34. nu. 8. & alij.

21 Ex quo deducitur, eum, qui sponsalia celebrauit cũ sponsa, quæ credebatur diues, cum esset pauper, vel quæ simulabat se virginem, cum esset deflorata, non teneri stare sponsalibus, si posteà dubitet, an tempore sponsaliũ ita esset affectus, vt eam sibi despondisset, si cognouisset illam esse pauperem, vel defloratam.

PVNCTVM IX.

Vtrum Sponsalia dissoluantur per dolum, aut metum.

1 *An valida sint sponsalia per dolum celebrata.*
2 *An decipiens cogi possit à decepto stare sponsalibus.*
3 *An valida sint sponsalia per dolum incidentem celebrata, si sponsus cognito dolo adhuc illa celebrasset.*
4 *An publica honestas oriatur ex sponsalibus celebratis per dolum dantem ipsis causam.*
5 *An publica honestas oriatur ex sponsalibus per dolum incidentem celebratis.*
6 *An valida sint sponsalia per metum celebrata.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 SPonsalia celebrata per dolum dissolui possunt; imò sunt ipso facto inualida, si celebrata fuerint per dolum, dantem ipsis causam, adhibitum ab altero contrahente, pro intelligentia huius propositionis.

Aduertendum est, dolum aliquando dare causam contractui; aliquando incidere tantum in contractum. Dolus dans causam contractui dicitur ille, qui si cognitus fuisset tempore contractus, non fuisset celebratus contractus. Incidens in contractum dicitur ille, qui si cognitus fuisset tempore contractus, nihilominus contractus fuisset celebratus; sed non fortasse cum eadem conditione, vel eodem pretio, &c.

Rursus aduertendum est, dolum aliquando adhiberi ab altero contrahente, aliquando à tertia persona distincta ab ipsis contrahentibus hoc posito.

Dico, dolum dantẽ causam contractui sponsaliũ adhibitũ ab altero cõtrahente cõscio, & participe doli, facere spõsalia ipso iure irrita, & inualida. Ita Sanch. l. 1. d. 64. ar. 3. Reg. l. 31. n. 266. Gut. c. 34. n. 8. Mol. de cõtrac. d. 352. conclus,

clusione 1 nume. 7. vbi plures alios refert contra Coninc. disp. 21. dubio 9. num. 73. & Lessium, quem retuli de contractibus disp. 2. quæst. 1. puncto 2. §. 2. num. 3 Ratio est, quia sponsalia sunt contractus bonæ fidei; contractus autem bonæ fidei celebrati per dolum, dantem ipsis causam, sunt irriti, si dolus adhibitus sit ab altero contrahente, lege 57. titulo 5. parte quinta, lege, & eleganter 7. ff. de dolo.

Dixi per dolum dantem causam contractui spōsalium, quia, si dolus solum incidat in sponsalia, non sunt sponsalia ipso iure irrita. Ratio est, tum quia adest sufficiens consensus ad contractum; tum quia, sicut alij contractus celebrati cum huiusmodi dolo sunt validi, ita etiam valida sunt sponsalia. Videte, quæ diximus de contractibus punc. 2. §. 2.

Dixi adhibitum ab altero contrahente; quia si dolus dans causam sponsalibus, adhibitus sit a tertia persona sine participatione alterius sponsi, sponsalia non sunt ipso facto irrita; sed deceptus habet ius illa dissoluendi. Ratio cur, non sint ipso facto irrita, est, quia, sicut alij cōtractus, cum huiusmodi dolo celebrati, non sunt irriti, ita neque irrita sunt sponsalia, vt benè ait Syluest. matrimonium tertio quæst. 12. Molina num. 11. Sanchez num 5. Gutierez loco citato num 8. Reginaldus loco citato, & alij contra Medinam q. 31. de restitutione. Ratio verò, cur deceptus habeat ius dissoluendi sponsalia, videtur esse, quia adest talis causa, seu mutatio, quam si deceptus præuidisset, iudicio prudentis non se obligasset ad illa præficienda. Rursus.

Dixi adhibitum ab altero contrahente; quia quando aliquis deceptus est ex sua falsa existimatione; nullo alio dāte causam contractui per dolum, valida sunt sponsalia, vt patet ex dictis de contractibus punc. 2. §. 2. num. 3. ita Molina, Sanchez, & alijs, quos ibi retuli.

2 Quæres primò, vtrum decipiens possit cogi a decepto stare sponsalibus, quibus decipiens dedit causam per dolum.

Respondeo posse, si sequamur sententiam Lessij, Molinæ, & aliorum, quos retulimus de contract. loco citato q. 2. modò decipiens veram haberet intentionem promittendi, quando celebrauit sponsalia. Ratio est, tùm quia par non est, vt decipiens commodum reportet ex suo delicto; tùm quia hoc idem accidit in alijs contractibus; tum quia cum decipiens præstiterit suum consensum, potest deceptus consensum illum acceptare, & consequenter cogere decipientem stare sponsalibus. Si verò sequamur sententiam Sanchez libro primo d. 64. num. 3. & lib. 4. disp. 15. quam de contractibus loco citato, retulimus, dicendum est, tàm deceptum, quàm decipientem liberum esse a spōsalibus, modo non cogatur illis stare ratione damni, aut per sententiam iudicis in pœnam fraudis.

Ratio est quia sponsalia non claudicant, cum sint mutua promissio futuri matrimonij; consequenter si valida sunt ex parte decipientis, valida etiam sunt ex parte decepti, & è contra; alioquin claudicarent, nec possunt mutua promissio appellari; videte quæ diximus de contractibus loco citato.

3 Quæres secundò, vtrum qui celebrauit sponsalia per dolum tantummodo incidentem; sed ita erat effectus vt adhuc sponsalia celebrasset, possit adhuc a sponsalibus resilire, postquam cognouit dolum. E. g. Titius celebrauit sponsalia cum Berta deflorata, quæ se Virginem simulabat, sed ita erat affectus tempore sponsalium, vt illa celebrasset; etiamsi illā cognouisset defloratam; quæritur modo, vtrum possit a sponsalibus resilire, postquam cognouit illam esse defloratam.

Respondeo non posse resilire, vt patet ex dictis puncto antecedenti ad finem.

4 Ex dictis in hac propositione sequitur, primò impedimentum publicæ honestatis non induci ex sponsalibus celebratis per dolum dantem ipsis causam, & adhibitum ab altero contrahente; nam huiusmodi sponsalia sunt inualida; sponsalia autem inualida non inducunt impedimentum publicæ honestatis; consequenter sponsus poterit cōtrahere matrimonium cum matre, vel sorore illius; cum qua prius celebrauerat sponsalia per dolum dantem causam sponsalibus. Ita Sanchez, Gutierez, & alij locis citatis.

5 Secundò sequitur, induci impedimentum publicæ honestatis, quando sponsalia celebrata sunt per dolum tantummodò incidentem, ita DD. citati.

SECVNDA PROPOSITIO.

6 SPonsalia celebrata per metum leuem, incussum ad illa extorquenda, dissolui possunt in foro conscientiæ. Hæc propositio constat ex dictis de contractibus puncto 1. §. 3. alioquin qui metum incussit, commodum reportaret ex suo delicto, & ex iniuria alteri illata.

Dixi per metum leuem, quia sponsalia facta per metum grauem sunt ipso facto irrita; vt infra dicam de matrimonio.

Dixi in foro conscientiæ, quia in foro externo non datur actio ad dissoluenda sponsalia facta per metum leuem; nam in iure non habetur ratio metus leuis, *Lege nec timorem. ff.* de eo quod metus causa: alioquin daretur occasio multis litibus, vt benè ait Sanchez d. 4. num 4. Vtrum verò, qui metu graui celebrauit sponsalia cum iuramento, teneatur ratione iuramenti stare sponsalibus, dicam infrà de matrimonio per vim celebrato.

PVNCTVM X.

Vtrum Sponsalia dissoluantur per mutuum consensum, aut per conditiones non adimpletas.

1 *An sponsalia mutuo consensu dissolui possint.*
2 *Quid requiratur, vt sponsalia mutuo consensu dissoluantur.*
3 *An sponsalia dissoluantur, quando ex metu alter remisit obligationem.*
4 *An sponsalia dissolui possint, quando non adimplentur conditiones.*
5 *An ad dirimenda sponsalia necessaria sit Iudicis authoritas.*
6 *An opus sit relaxatione iuramenti, quando sponsalia cum iuramento celebrata dissoluuntur.*
7 *Quandonam sponsalia authoritate propria rescindi possint.*
8 *Coram quo Iudice dissoluenda sint sponsalia.*
9 *An sponsalia rescindi possint propria authoritate, quando dubitatur, an adsit iusta causa.*
10 *An quando adest iusta causa, sponsalia dissolui possint, si sponsus carnaliter cognoscat sponsam.*
11 *Quanta certitudo causæ requiratur ad dirimenda sponsalia.*
12 *An habens copulam cum sponsa alterius teneatur hanc circumstantiam in confessione explicare.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 SPonsalia dissolui possunt mutuo consensu, & mutua remissione ipsorum sponsorum, etiamsi facta fuerint cum iuramento. Ratio est, quia sponsalia sunt contractus dissolubilis; contractus autem dissolubilis dissolui potest ex voluntate contrahentium: res enim per quas causas nascitur, per easdem dissoluitur.

Dixi, etiamsi facta fuerint cum iuramento non tolli facultatem remittendi, vt patet ex dictis de iuramēto pun. 16. Et hoc verum est, etiamsi sponsalia iurata fiant principaliter in honorem Dei, seu per modum voti, vt accidit, quando quis, intuitu pietatis, cum iuramento promisit fœminæ pauperi se contracturū cum ea matrimonium, Ratio est, quia ille, in cuius fauorem factum est iuramentum, potest cedere iuri suo, & iuramentum censetur factum sub conditione, si ille in cuius fauorem factum est, velit acceptare, & nolit cedere iuri suo, vt patet ex dictis de iuramento loco cittato. Ita Less. lib. 2. cap. 42. dubio 12. num. 57. Emanuel Sà verbo sponsalia num. 1 Coninchus de matrimonio disp. 23. dubio 1. num. 2. Naldus verbo sponsalia, num. 4 Gutierez cap. 14. Henriquez, lib. 11. cap. 14. Sanchez, libro primo d. 52. num. 8. & in summa libro 3. cap

20. vbi

10. vbi alios refert, contra Sot. 8. de iustitia, q. 1. artic. 9. ad 2.

2 Verum tamen est, vt dissoluantur sponsalia, remissionem debere esse liberam; sicut etiam libera esse debet remissio aliorum debitorum, nam huiusmodi remissio est veluti quædam donatio, quæ debet esse libera, vt patet ex dictis de donatione. Ita Sanchez, Gutierez, Coninchus & alij locis cit.

3 Ex quo patet, sponsalia non dissolui, quando alter spōsus remittit obligationem ex metu sibi incusso ab altero contrahente ad extorquendam remissionem: secus dicendum est de remissione facta ob timorem parentum, vel ob viri asperitatem; nam hic metus, cum non sit incussus ad extorquendam remissionem, non tollit libertatem sufficientem ad validitatem remissionis, vt in simili dictum est de voto pun. 3.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 Sponsalia dissolui possunt, quando non adimplentur conditiones, sub quibus celebrata fuerunt. Immò sponsalia non sunt valida, nec obligant, donec adimpleatur conditio expressa in contractu sponsalium. Ratio est, quia sponsalia non obligant vltrà intentionem promittentium; promittentes autem non habent intentionem obligandi se, nisi sub talibus conditionibus.

Dixi donec adimpleatur conditio expressa in contractu sponsalium; nam quando sponsalia non fuerunt celebrata sub aliqua conditione expressa, sed tantummodo sub aliqua conditione tacita, valida sunt absolutè, & non censentur propriè conditionalia. Ratio est, tùm quia conditio tacitè subintellecta non reddit actum conditionalem, Lege conditiones, quæ extrinsecus. ff de conditione; tum quia sequeretur ex sponsalibus factis à Titio cum Berta sub tacita conditione, si non fuerit fornicata &c iisque posteà dissolutis, non induci impedimentum publicæ honestatis; sicut non inducitur ex sponsalibus verè conditionalibus, ex cap. vnico de sponsalibus in sexto; consequenter sponsus posset postea contrahere matrimonium cum sorore, vel matre Bertæ, eâ qua dissoluit sponsalia, celebrata sub tacita conditione, si non fuerit fornicata, sed hoc falsum est, ergò sponsalia celebrata sub tacita conditione sunt absolutè valida, & non censentur propriè conditionalia. Ità Sanchez lib. 1. d 67. nu. 3. Coninchus disp. 23. dub. 9. ad finem, & alij communiter teste Sanchez loco citato.

Occasione eorum, quæ dicta sunt in præcedentibus punctis, remanent aliquæ difficultates examinandæ.

5 Prima est, vtrum ad dirimenda sponsalia necessaria sit Iudicis auctoritas, quando occurrunt aliquæ causæ, sufficientes ad illa dissoluenda.

Respondeo, si natura rei spectetur, nullam requiri Iudicis auctoritatem, quando certo constat de causa sufficiente ad dissoluenda sponsalia. Ita Camerota cap. 2. de matrimon. ad finem, Gutierez, cap. 35. num. 4. Coninchus disp. 23. dub. 8 Reginald. lib. 31. n. 268. Syl. v. Sponsalia, n. 10. Eman. Sa, v. spons. nu. 12. Specul. 3. par. art. 21. Henriq. lib. 11 cap. 14. num. 1. Sanchez, lib. 1. d. 69. & Perez 6. 6. cōtra S. Thom q. 3. addit art. 3. & alios. Ratio est, quia sponsalia celebrata fuerunt sub conditione tacita, vel expressa illius causæ, ergò deficiente tali conditione dissolui possunt ex natura rei propria auctoritate; quamuis facta fuerint cum iuramento; iuramentum enim sequitur conditiones actus, super quem cadit.

6 Ex quo patet, non esse opus relaxatione iuramenti. Ità Hostiensis, Gutierez c. 35. nu. 1. & alij contrà Lopez, & alios apud Sanchez d. 67. nu. 2.

Dixi si natura rei spectetur, quia per accidens, vt ratione scandali vitandi, fieri potest, vt necessaria sit Iudicis auctoritas. Ita Sanchez disp. 69. nu. 3. Gutierez loco cit. num. 4.

7 Hinc patet, posse propria auctoritate dissolui sponsalia á sponso innocente in sequentibus casibus.

Primò, quando causa dissolutionis est publica; tunc enim non est periculum scandali; cum causa sufficiens ad dissoluenda sponsalia sit publica.

Secundò, quando causa est occulta, & simul etiam sunt occulta sponsalia, tunc enim non est periculum scandali, & dissoluens vtitur iure suo; cum habeat iustā causam dissoluendi sponsalia; vt aiūt communiter DD. ex P. Ledesma, q. 43. art. 3. ad finem.

Tertiò, quando sponsalia sunt publica, sed causa dissolutionis ità est occulta, vt non possit probari in iudicio; & hoc verum est, nisi fortè magnum scandalum indè timeatur. Ità communiter DD. sequens Paludanum loco citando concl. 4. Vtrum verò quando sponsus non potest propria auctoritate dissoluere sponsalia, possit detegere in iudicio causam ad illa dissoluenda cum periculo notæ, & infamiæ sponsæ, dictum est de detractione, posse detegere, quando sponsa admonita non vult a sponsalibus desistere. Videte P. Nauar. lib. 3. de restitutione, c. 1. num. 357 Sāchez, lib. 1. d. 69 & 70. P Ledes. loco cit. & Henriq. lib. 11. c. 14. nu. 1. Gutierez loco cit. Rodriquez 3. parte, c. 845. nu. 11.

Si quæras, quinam sit Iudex, coram quo dissoluenda sunt sponsalia, quando ad dissoluenda requiritur auctoritas Iudicis.

Respondeo, esse Iudicem Ecclesiasticum ordinarium, vel Delegatum, vt Episcopum, vel Delegatum ab ipso Episcopo. Ratio est, quia hæc est materia spiritualis; materia autem spiritualis pertinet ad Iudicem Ecclesiasticū. Parochus verò non est competens Iudex, cum ipse non habeat iurisdictionem in foro externo. Ità Sanchez lib. 1. disp. 69. num. 10. Palud. in 4 d. 27. q. 1. num. 38. quæsito 1. ad finem, conclus. 5. folio mihi 143. Gutierez loco citato, num. 8. Reginald. lib. 31. num. 268. Riccius deci s. 145. & alij.

9 Secunda difficultas est, vtrum sponsalia dissolui possint propria auctoritate, quando dubitatur, vtrum causa dissoluendi sponsalia sit sufficiens ad illa dissoluenda, aut quando moraliter non constat, adesse causam sufficiētem ad illa dissoluenda.

Respondeo, non posse absque Iudicis auctoritate dissolui. Ratio est, quia dissoluens propria auctoritate in hoc casu exponeret se periculo committendi iniustitiam contra alterum sponsum, qui non debet spoliari iure sibi acquisito per sponsalia. Ità P. Ledes. loco cit. conclus. 4. Lopez 1. par. cap. 58 Coninch disp 23. dub. 8 num. 70. ad finem, Gutierez c. 35. nu. 7. Reginald. loco cit, nu. 268. Sanchez, d. 69 nu. 9. & alij.

10 Tertia difficultas est, vtrum sponsus sciens adesse iustam causam dissoluendi sponsalia, possit adhuc ratione illius prioris causæ resilire à sponsalibus, si posteà carnaliter cognoscat sponsam.

Respondeo, non posse resilire, si tempore copulæ conscius erat illius causæ. & sponsalia præcedentia erant valida. Ratio est, quia sponsus cognoscens sponsam, censetur remittere ius dissoluendi sponsalia ratione illius causæ, & consequenter amittit ius, quod habebat ad dissoluenda sponsalia ob præcedentes causas, quarum conscius erat tempore copulæ; sicut enim coniuges scientes, fornicationem ab altero coniuge commissam, ammittunt ius petendi diuortium, quando se carnaliter cognoscunt, postquam cognouerunt fornicationem ab altero coniuge commissam, ita sponsus ammittit ius dissoluendi sponsalia, quando cognoscit carnaliter sponsam, sciens præcessisse causam sufficientem ad dissoluenda sponsalia, hoc tamen intelligitur, modò illa sponsalia fuerint valida; nam si fuissent inualida, non teneretur sponsus stare sponsalibus, ex vi sponsalium contrahere matrimonium cum ea, quam carnaliter cognouit; nam sponsalia inualida non inducunt obligationem, nec fiunt valida per copulam habitam; nisi forte sponsus, tunc habuerit animū permanendi in prioribus sponsalibus. Ita Reginald. libro 31. num. 267. Coninch. disp. 23. dub. 10. Rodriquez 3. parte cap. 208. num. 10. Gutierez c. 34. nu. 9. Sanchez lib. 1. d. 66. & alij quorum ipse Sanchez meminit.

11 Quarta difficultas est, quanta certitudo delicti, seu causæ sufficienter ad dissoluenda sponsalia requiratur, vt licitè dissolui possint, aut impediatur matrimonium, nec contrahatur ratione alicuius impedimenti.

Respondeo, in foro conscientiæ sufficere dictum vnius testis, qui certo sciat, & deponat cum iuramento, aut etiā sine iuramento; modo testis sit fide dignus, & testetur de certa scientia Videte Sanchez lib. 1 disp. 71. 72. 73 & Reginald. Gutierez, & Coninch. locis citandis; vbi etiam ostendunt ad dissoluenda sponsalia sufficere in foro externo, vt vterque sponsus fateatur impedimentum, seu iustā causam illa dissoluendi; immò sufficit, si ille, qui optat matrimonium iniri, fateatur impedimentum, non tamen sufficit,

ſcit, ſi ille tantum fateatur, qui optat non iniri matrimonium; tunc enim non creditur illius aſſertioni 14 quæſt. 1. Videndus etiam eſt Maſcard. de probat. concluſ. 409. & 410. & 1035. Gutierez cap 36. Speculum 3. parte art. 8. Coninch. dub. 11. Reginal. nu. 268.

12 Quæres vtrum habens copulam cum ſponſa alterius, teneatur iſtam circunſtantiã in confeſſione aperire.

Reſpondeo, eſſe tres ſententias in hoc caſu. Prima eſt Couarr. 2. parte cap. 1. num. 13. Viualdi de ſponſalibus cap. 1. num. 10. dicentium non teneri; quia hæc videtur circunſtantia tantum aggrauans, & non mutuãs ſpeciem; circũſtantiæ autem aggrauantes, & non mutantes ſpeciem non ſunt neceſſario explicandæ in confeſſione.

Secunda ſententia eſt Rebelli, lib 4. de ſponſalibus q. 8. ſect. 1. num 9. Gutierez cap 1. num 10. Coninch. diſp. 22. dubio vltimo, Naldi verbo ſponſalia num. 11. & aliorum affirmantium, circunſtantiam ſponſæ explicandam eſſe in confeſſione; ſicut etiam explicanda eſt circunſtantia ſponſi, qui copulam habuit poſt celebrata ſponſalia. Ratio eſt, quia in vtroque caſu violatur fides ſponſalium, & infertur grauis iniuria alteri ſponſo. Ex qua ratione patet, tam ſponſum, quam ſponſam fornicantem poſt ſponſalia teneri in confeſſione exprimere circunſtantiam ſponſalium.

Tertia ſententia, quæ probabilior videtur eſt Sanchez, lib. 1. d. 2. num. 6. Rodriquez prima parte cap. 53. num. 3. & aliorum dicentium, explicandam eſſe tantummodo circunſtantiam ſponſæ, quando ſcilicet copula habetur cum ſponſa, & quando ipſa ſponſa fornicatur; non vero quando ſponſus fornicatur. Ratio eſt, quia fornicans cum ſpõſo non facit grauem iniuriam illius ſponſæ, ſed leuem tantum, & venialem; fornicans vero cum ſponſa alterius facit grauem iniuriam ſponſo, qui cogetur cum ſuo graui incommodo, aut reſilire a ſponſalibus, ne contrahat cum fornicaria ſponſa, aut ducere fornicariam in vxorem; ex quo patet copulam habitam cum ſponſa alterius duas turpitudines & deformitates continere, vnam contra caſtitatem, alteram contra iuſtitiam, propter iniuriam quæ irrogatur ſponſo. Et hinc patet reſponſio ad rationes aliarum ſententiarum. Ad primam dic, non eſſe tantummodo circunſtantiam aggrauantem. Ad ſecundam dic, non inferri grauem iniuriam in vtroque caſu.

PVNCTVM Vltimum.

Vtrum poſſit apponi pœna aliqua ſoluenda per frangentem fidem ſponſalium.

1 An in ſponſalibus apponi poſſit aliqua pœna ſoluenda ab eo, qui fregerit fidem ſponſalium.

2 An pœna cum iuramento appoſita in ſponſalibus, ſoluenda ſit ratione iuramenti.

3 An ſit mortale peccatum apponere pœnas in ſponſalibus.

4 An recipiens pœnam in ſponſalibus appoſitam, teneatur ad reſtitutionem illius ante ſententiam Iudicis.

5 An valida ſit hæc promiſſio, promitto tibi ſub tali pœna me non contracturum matrimonium cum Titio.

6 An peti poſſit intereſſe ab eo, qui diſſoluit ſponſalia.

VNICA PROPOSITIO.

1 Sponſi, vel propinqui Sponſorum, vel ſtricti ipſorum amici non poſſunt pœnam apponere grauem, aut leuem ſoluendam ab eo, qui non ſteterit ſponſalibus; immò ſi pœnam aliquam appoſuerit, non tenetur illam ſoluere, non ſolum in foro externo, ſed neque in interno. Ita Cardinal Tuſcus tomo 7. concluſ. 401. num. 3. Camerota cap. 2. de matrim. dubio 9. Naldus verbo Sponſalia, num. 10. Antonius Gomez primo var. cap. 12. num. 79. & alij ferè communiter apud Sanchez, libro 1. diſp. 30. & apud Gutierez de matrim. cap. 17. num. 2. quamuis molina de iuſt. & iure diſp. 131. verſic. Dubium, Coninch. diſp. 22. dubio 5. num. 29. & alij ſentiant poſſe, pœnam apponi ſoluendã ab eo, qui iniuſtè diſſoluerit ſponſalia. Ratio noſtra eſt, quia huiuſmodi conuentio, ſeu conſtitutio pęnæ eſt irrita lege fin. C. de ſponſalibus, & c. Gemma de ſponſalibus; Ex conuentione autem, ſeu contractu inualido non conſurgit obligatio. Ratio verò, cur huiuſmodi conuentio irritetur a iure, eſt, quia repugnat libertati matrimonij; poſſe enim aliquis timore pęnæ a ſe, vel ab amico, vel a propinquo ſoluendæ contrahere matrimonium; cõſequenter coactè, & non liberè contrahere.

Dixi ſponſi, vel propinqui; quia conuentiones pœnales non prohibentur inter extraneos, vel non propinquos, vel non amicos; nam cõuentiones extraneorum non compellunt ſponſos adimplendum matrimonium: cum nihil ad ſponſos pertineat, quod extraneus aliquis pęnam ſoluat; ſi non ſteterint ſponſalibus celebratis, nec iura loquuntur de externo. Ita Sanchez diſp 30. num. 4. Gutierez num. 10. & alij communiter. Non nego tamen, quin amici ſpõſorum, vel eorum propinqui, aut parentes poſſint pęnam apponere, qua ſe obliget ad curandum, vt matrimonium celebretur; nam huiuſmodi conuentio non prohibetur a iure; ſed illa tantummodo prohibetur, qua imponitur ſponſis neceſſitas contrahendi matrimonium; in hoc autem caſu non imponitur ſponſis vlla neceſſitas, cum ex ſuppoſitione, quod amici, vel parentes curauerint matrimonium celebrari, ad nihil ſoluendum, obligentur; conſequenter neque ſponſi per hoc compelluntur ad contrahẽdum matrimonium, nec tollitur libertas matrimonij. Ita Couar. 2. parte, cap 3. §. 2. num. 5. Rebel. loco citato quæſt. 7. num. 1. Gutierez loco citato num. 9. Sanchez libro primo d. 30. num. 3. vbi plures alios refert; quamuis aliqui DD. vt Coninchus, & Molina locis cit velint conuentionem pęnalem eſſe tantummodo prohibitam, quando facta fuit in diſtinctè; hoc eſt, quando facta fuit, vt ſoluatur, ſi ſponſalia diſſoluta fuerint ſiuè iuſtè, ſiuè iniuſtè; non verò quando apponitur, vt pęna ſoluatur ab eo, qui diſſoluerit ſponſalia ſine cauſa. Verùm iura loquuntur abſolutè, & ſine vlla diſtinctione; vbi autem ius non diſtinguit, neque nos diſtinguere debemus.

Obijcies primò. Licitum eſt contrahentibus ſponſalia tradere arrhas, id eſt pignora, v.g. anulũ, & torquem aureum ea conditione, vt tradens amittat illas, ſi fregerit fidem ſponſalium; accipiens vero reſiliendo a ſponſalibus ob ſuam culpam tenetur reſtituere in ea quantitate, in qua conuentum fuerit inter ipſos ſponſos, vt in duplo, triplo, vel quadruplo: ergo poteſt in ſponſalibus apponi pœna ſoluenda a frangente fidem ſponſalium.

Reſpondeo, poſſe tradi arrhas, vt habetur lege vltima, C. de ſponſalibus; non tamen inde ſequitur, licitum eſſe ponere pęnas. Ita Coninch diſp. 22. dub. 2. n. 13. Naldus v. ſponſalia, num. 15. Sanchez, lib. 1. d. 35. Gutierez, cap. 18. num. 2. Rebellus, & alij locis citatis. Ratio, cur poſſint hoc modo tradi arrhæ, & non poſſint imponi pœnę, eſt, inquit Couarr. loco citato, quia arrhæ maturiori conſilio traduntur; cum ſtatim, & ipſo facto tradantur; pœnæ, verò non ſtatim ſoluuntur, ſed promittuntur ſoluendæ in futurum; ob id ius aliter diſpoſuit in arrhis, quam in pęnis, eo quod quilibet procliuior ſit, vt ait Bartolus, ad verba de ore, quam ad pecuniam ex crumena depromendam. Verum tamen eſt, arrhas non eſſe ſoluendas, quando ſponſalia diſſoluuntur auctoritate Iudicis, aut per ingreſſum in Religionem; hinc enim caſus prudentis viri iudicio cenſetur exceptus in promiſſione arrharum. Ita Emanuel Sà verbo ſponſalia num. 2. & 3. Coninch. dub. 3. num. 14. Sanchez diſp. 35. num. 9.

Obijcies ſecundò. Qui iniit ſponſalia cum iuramento, vel etiam ſine iuramento, poteſt per cenſuras cogi ſtare ſponſalibus, vt habetur ex Alexan. 3. cap. ex litteris, vt benè tradit Sanchez lib. 1. diſp. 29. Gutierez cap. 15. & alij DD. citati omiſſis ijs, quos refert Riccius verbo praxis, matrim. deciſ. 231. num. 5. ſed excommunicatio non eſt minor pęna, quam ſit alia quęuis pęna pecuniaria, & temporalis; ergo poteſt in ſponſalibus apponi pęna ſoluenda ab iniuſtè dirimente ſponſalia.

Reſpondeo, poſſe aliquando aliquem auctoritate Iudicis per cenſuras ſtare ſponſalibus iuratis ad vitandum periurium, & iniuriam proximi; non tamen indè ſequitur permittendas eſſe alias conuentiones pœnales, præter permiſſas a iure, ſic poſtulante matrimonij libertate. Videte Praxim Neapolit. ca. 13. Riccium in praxi deciſione 231. Sanchez, & Gutierez locis citatis.

2 Quæres primò, vtrum pęna appoſita in ſponſalibus cum

cum iuramento, soluenda sit, saltem ratione iuramenti.

Respondeo negatiuè; quia iuramentum non obligat ad rem illicitam, & prohibitam; prohibita est autem solutio dictæ pœnæ propter oppositionem, quam habet cum libertate matrimonij. Ita Sanchez lib. 1. disp. 32. num. 21. & alij plures apud ipsum Sanchez, & Gutierez, num. 19. & 21. quamuis aliqui sentiant oppositum, quos sequitur Lessius lib. 2. cap. 17. dubio 7. num. 56. Coninch. loco citato num. 14. & alij.

3 Quæres secundò, vtrum sit peccatum mortale apponere in sponsalibus huiusmodi pęnas.

Respondet Caiet. verbo Sponsalia, & Sanchez disp. 30. num. 2. Gutierez cap. 17 num. 1. Couarr. & alij apud Coninchum, disp. 22. dubio 5 num. 23. esse tantummodo veniale peccatum. Ratio est, quia appositio pœnæ non valet, consequenter non compellit ad matrimonium celebrandum. Immo Coninch & Less. locis citatis, putant nullum esse peccatum soluere huiusmodi pœnam.

Sed mihi probabilius videtur, esse peccatum mortale; nam apponentes pęnam faciunt contra legem in materia libertatis matrimonij, quæ videtur esse res grauis; qui autem facit contra legem in materia graui, peccat mortaliter; nisi excusetur ratione ignorantiæ, & inaduertentiæ, vt patet ex dictis de legibus.

4 Quæres tertiò, vtrum recipiens solutionem pęnæ teneatur ante sententiam Iudicis restituere pęnam sibi ex conuentione solutam a dirimente sponsalia.

Respondeo, non teneri. Ratio est, quia leges irritantes hos contractus pœnales, non impediunt translationem dominij, aut retentionem; consequenter recipiens acquisiuit dominium, nec tenetur ad restitutionem ante sententiam Iudicis. Ita Sanc. lib. 1. d. 31. n. 2. Rebel. lib 4 q. 7. n. 2. Lessius loco cit. Coninchus loco cit. nu 25. Gutierez cap. 17. num. 15 & alij plures, quos retuli in octauo Præcepto Decalogi, cum in simili loquerer de procuratore, & notario.

5 Quęres quarto, vtrum sit valida hæc promissio, promitto sub tali pœna, & promissione, me non contracturum matrimonium cum Titio.

Respondeo cum Alciato, & alijs apud Sanchez d. 30. n. 8. & apud Gutierez, cap. 17. nu. 7. non esse validam. Ratio est, quia aufert libertatem matrimonij contrahendi; sicut etiam est inualida pœna apposita de matrimonio non dissoluendo; vt si quis dicat, promitto me non dissoluturum matrimonium per ingressum religionis, vel ob aliam iustã causam. Ita Sanchez loco citato num. 9. Gutierez, num. 6. & alij.

5 Quęres vltimo, vtrum peti possit interesse ab eo, qui dissoluerit sponsalia. Pro solutione.

Notandum est, interesse dupliciter dici aliud dicitur interesse lucri cessantis, aliud damni emergentis. Interesse damni emergentis in hac materia sunt expēsæ factæ in sponsalibus. Interesse lucri cessantis est illud lucrum, quod quis percepisset, si matrimonium contractum fuisset. Hoc posito.

Respondeo primò. Interesse damni emergentis peti posse, non virtute conuentionis pęnalis, seu promissionis illius pęnæ; cum illa conuentio, promissio, & constitutio pęnæ fuerit inualida; sed peti potest sub nomine interesse seu nomine iniustitiæ commissæ ab iniustè violante fidem sponsalium. Ratio est, quia iniustus violator sponsalium tenetur ad rẽparandum damnum seu interesse dãni emergentis; etiãsi nulla præcessisset conuentio, quia de causa potest conueniri coram Iudice ad soluendum dictũ interesse, si absque iusta causa recessit a sponsalibus, vt inquiunt communiter DD. ergò peti potest interesse damni emergentis, & potuit fieri conuentio illius soluendi; cum per huiusmodi conuentionem iniustus violator sponsalium non magis astringatur ad celebrandum matrimonium, quam astringeretur non facta conuentione, nec magis obligetur ad restitutionem, posita conuentione, quam exclusa.

Respondeo secundò, conuentionem soluendi interesse lucri cessantis non esse validam. Ratio est, tum quia minuit libertatem Matrimonij; nam timore soluendi interesse lucri cessantis fieri potest, vt sponsus cogatur stare sponsalibus, quibus alioquin non staret, nec matrimoniũ perficeret; tum quia sponsus non habet ius ad illud lucrũ nisi celebrato matrimonio, cum autem matrimonium, nondum celebratum sit, non potest pactum inire soluendi interesse lucri cssantis. Ita Rebel. num. 5. Sanchez d. 30. num. 14. Gutierez cap. 17. num. 14. & alij apud Sanchez loco citato.

QVAESTIO SECVNDA.

DE NATVRA, ET PROPRIETATIBVS Matrimonij.

PVNCTVM PRIMVM.

Quid sit Matrimonium.

1 *Vndenam matrimonij nomen desumptum sit.*
2 *Quid sit matrimonium.*
3 *An in matrimonio requiratur consensus externus.*
4 *An ad contrahendum matrimonium sufficiat copula coram Parocho, & testibus habita.*
5 *An matrimonium sub mortali celebrandum sit verbis.*
6 *An consensus matrimonij exprimatur per taciturnitatem.*
7 *An validum sit matrimonium, quando fœmina tacet, sed interius consentit.*
8 *An sit validum matrimonium quando extraneus respondet pro fœmina tacente.*
9 *An inter B. V. & S. Ioseph intercesserit verum matrimonium.*
10 *An B. V. peccauerit contra votum contrahendo matrimonium.*

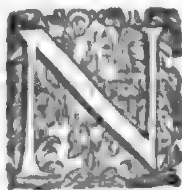

Nomen matrimonij desumptũ est a matre; eo quod femina matrimoniũ ineat, vt fiat mater. Dicitur etiam matrimonium quasi matris munũ; eo quod fęminę per contractũ matrimonij imponatur officium, & munus educendę prolis. Denique dicitur matrimonium quasi matrem muniens; quia vxor per matrimonium acquirit virum, quo defendatur, & muniatur. Matrimonium alio nomine appellatur connubium, aut nuptiæ ab obnubendo; eo quod vxor in benedictionibus velo quodam quasi nube tegatur. Appellatur etiam coniugium; eo quod sponsi strictissimo matrimonio vinculo coniugantur, fiantque vna Caro. Ita Vasquez de matrimonio disput. prima, cap. 1 Henriquez libro 11. cap. primo num. 1. Cardin. Tuscus tomo 5 conclus. 116. Couar. in Epitome, lib. 4. parte prima, cap. 1. Sanchez in proemio, & alij.

VNICA PROPOSITIO.

2 Matrimonium est legitimus, & indissolubilis contractus inter virum, & feminam, quo traditur, & accep-

acceptatur mutua corporum potestas, & confertur gratia sanctificans. Hæc definitio non solum conuenit matrimonio,vt est contractus; verum etiam, vt est Sacramentum; matrimonium enim fidelium non solum est contractus,sed etiam est Sacramentum propriissimè dictum; tũ quia est signum sacrum efficax gratiæ; tum quia hoc est de fide definitum in Cõcilio Florentino in instructione Armenorum. In Tridentino sess.7.can.1.& patet ex Apostolo cap.5.ad Ephesios,vbi relatis ijs verbis, propter hoc relinquet homo,&c. subiungit Sacramentum hoc magnum est;ego autem dico, in Christo, & Ecclesia; hoc est coniugium magnum Sacramentum est, ac mysterium cum sit signum vnionis Christi cum Ecclesia. Ita explicant DD.Ecclesiæ,Hieronymus,Ambrosius,& alij apud Valentiam tomo 4.d.sp 10.q.1. apud Sanchez lib.2. disp. 10.& apud Henriquez lib.11.cap.2.

Obijcies primò. Si matrimonium esset Sacramentum; non liceret accipere pecuniam pro matrimonio; nam cõmittitur Symonia quando accipitur aliquid pretio æstimabile pro re spirituali,& pro Sacramento; ergo signum est,matrimonium non esse Sacramentum; cum in matrimonio accipiatur pecunia.

Respondeo non accipi pecuniam pro matrimonio, vt est Sacramentum;sed vt est contractus ciuilis; ad sustinenda onera matrimonij;sicut enim non est Symonia accipere aliquid pro Calice ratione materiæ, aut pro celebratione ratione laboris extrinseci, vt dictum est in tractatu de Symonia; ita non est Symonia aliquid accipere pro sustinendis oneribus matrimonij, quæ sunt prætio æstimabilia. Ita Coninch. disp. 24. dubio 1. num. 21. & alij DD. cit.

Obijcies secundò, Ecclesia in matrimonio apponit aliqua;quæ sũt de ipsius necessitate,& validitate;facit enim personas inhabiles ad contrahendum & facit,vt matrimonium sit validum, si celebretur coram Parocho, & Testibus;secus absque illorum præsentia contrahatur;ergo matrimonium non est Sacramentum; nam Ecclesia non potest variare Sacramenta, nec potest circa illa aliquid apponere,quod sit de ipsorum necessitate.

Respondeo cum Vasquez disp.3 cap.5. Sanchez lib.3. de matrimonio disp.4. num.6 conclus. 3. Coninchо disp. 27 de matrimonio dubio 1.num.8 Valentia tomo 4. disp. 10.quæst.5.parte prima,& alijs communiter, hoc esse peculiare in matrimonio, vt Ecclesia possit circa illud aliquid apponere; nam Ecclesia habet peculiarem potestatẽ circa matrimonium,quatenus habet ius constituendi contractum, quem Christus eleuauit in Sacramentum; cum igitur Ecclesia possit variare contractum,itaut sit validus si fiat cum talibus circunstantijs ab ipsa præscriptis, & sit inualidus, si celebretur sine illius circunstantijs,consequens est vt Ecclesia dicatur posse aliquid apponere de necessitatẽ Sacramenti, quatenus contractus est materia Sacramenti matrimonij; quod non accidit in reliquis Sacramentis, in quibus Christus non constituit aliquid pro eorum materia, quod sit in potestate Ecclesiæ, quamobrem Ecclesia non potest in Baptismo, E.g.loco aquæ naturalis substituere aliquid aliud, cum Christus pro materia Baptismi determinauerit aquam, quæ non potest ab Ecclesia variari, & sic de cęteris Sacramentis. Non tamen hinc licet inferre,Ecclesiam mutare substantiam,seu materiam,& formam Sacramenti matrimonij;cum illius materia, & forma adhuc sit contractus, qui subditur imperio Ecclesiæ.

In definitione dicitur contractus legitimus; quia matrimonium celebrari debet iuxta leges ab Ecclesia præscriptas absque vllo impedimento.

Dicitur indissolubilis; quia matrimonium semel contractum, non potest dissolui per consensum ipsorum contrahentium; sicut dissolui possunt cęteri contractus propterea in contractu matrimonij non valet illa regula, res per quas causas nascitur, per easdem dissoluitur, vt dictũ est de contractibus; ita Mascardus de probat concl. 102. num. 3. Reginaldus libro 31. num. 3. Sanchez libro 2. disputat. 13.

Dicitur inter virum, & fœminam, idest inter vnum, & vnam. Vtrum verò matrimonium contrahi possit cum pluribus fœminis, dicam infra de impedimento legaminis.

Dicitur,quo mutua potestas traditur, & acceptatur, vt ostendatur materia,& forma huius Sacramenti.

Dicitur,& confertur gratia sanctificans, vt ostendatur effectus Matrimonij, vt Sacramentum est; gratia enim non solum est effectus reliquorum Sacramentorum; sed etiam matrimonij, vt ostendit Bellarminus de matrim. cap.2. Valentia tomo 4 disp.10 quæst.1.puncto 5. Coninchus de matrim. disp.24. dubio 2. Sanchez lib.2.disp. 10. Quomodo verò gratia huius Sacramenti differat a gratia aliorum Sacramentorum,satis patet ex dictis de Sacramẽtis in genere, ex quibus etiam patet, quandonam gratia conferatur in hoc Sacramento.

3 Quæres primò, vtrum ad celebrandum matrimonium sufficiat consensus internus viri,& fœminæ, vel vtrum consensus debeat aliquo signo externo manifestari.

Respondeo, solutionem huius quæsiti colligi ex dictis de sponsalibus puncto primo,quare hic breuiter dico,non sufficere consensum internum,nisi exprimatur verbis, vel signis. Ratio est, tum quia matrimonium est contractus; contractus autem necessario debet aliquo signo externo manifestari; cum homines non percipiant interiora; tum quia matrimonium est Sacramentum; de ratione autem Sacramenti est, esse signum externum sensibile, non est tamen necesse, vt consensus exprimatur per verba determinata,sed sufficit si per nutus, & signa sufficienter manifestetur; nam verba requiruntur, vt manifestetur consensus; sed consensus sufficienter manifestari potest per signa, per nutus, aut facta; factis enim magis exprimitur voluntas, lege quibus.ff. de legibus; ergo non est necesse, vt consensus exprimatur per verba; sed sufficit, vt exprimatur per signa, vel facta. Ita Coninch.loco citato dubio 4.num.33, Gutierez de matrimonio cap.63. num.25. & alij.

4 Ex quo sequitur, ad contrahendum matrimoniũ sufficere copulam animo maritali, & non fornicatio habitã coram Parocho, & testibus; modo Parochus, & testes intelligant, copulam haberi animo maritali, & intentione contrahendi matrimonium. Ita Sanchez lib.3. disp. 40. num.7 & lib.5.disp.8. num.26. Petrus Ledesma de matrimonio quæst.46.art.2. dubio 2. Gutierez cap.40. num.13. & cap.81. num. 11. Coninch. disp. 22. duio 9. num.57. ad finem.

5 Addo cum Sanchez libro 1. d. 21. nullum extare præceptum obligans sub mortali ad contrahendum matrimonium verbis;quamuis sit aliquod peccatum non exprimere consensum verbis quando non subest iusta causa contrahendi matrimonium sine verbis; non enim recedendũ est a communi vsu,& a regula certa, & ordinaria,absque iusta causa. Videte Gutierez cap.63.num.22. & Sanchez loco citato.

6 Rogabis, vtrum taciturnitas sufficiat ad exprimendũ consensum matrimonialem.

Respondeo, regulariter non sufficere; quia taciturnitas non habetur pro expressione consensus iuxta reg. iur. Qui tacet, neque consentire,neque dissentire videtur.

Dixi regulariter, quia ius aliquando accipit taciturnitatem, pro expressione consensus, vt accidit, quando quis promittit fœminæ, quæ tacet coram patre,vel matre, vel alius curam ipsius gerente,& patre,vel matre,vel alius curam ipsius gerens pro ea repromittit, in quo casu valide contrahitur matrimonium, si fœmina interius consentiat de præsenti, vt patet a simili ex dictis supra de sponsalibus. Ita Cardinal Tuscus tomo 5. conclus. 121.num.10. Couarr.2.parte cap.4.num.4.& alij a nobis relati puncto 1.quæst.1 num.11.

7 Ex his colligitur primò, non esse validum matrimonium, quando puella tacet, & nullus pro ea respondet, quamuis ipsa interius consentiat. Ratio est, quia consensus ipsius non sufficienter exprimitur per taciturnitatem.

8 Secundò colligitur, non esse validum matrimonium, quando aliquis promittit de præsenti puellæ tacenti, & extraneus pro ipsa respondet, & repromittit, nõ enim sufficienter exprimitur consensus puellæ,quando ipsa tacet, & extraneus pro ipsa repromittit, vt dictum est quæst. 1. puncto 1.num.11.

Obijcies Qui tacet,consentire videtur; ergo puella tacens censetur consentire, altero pro se loquente, & repromittente.

Respondeo,tacente censeri consentire in rebus sibi gratis, aut quando tenetur loqui; quando autem extraneus pro tacente respondet, ipsa non tenetur loqui,nec promissio

sio alterius est illi simpliciter grata; consequenter taciturnitas illius non accipitur pro expressione consensus, quando verò parentes, vel tutor, vel alius curam ipsius gerens pro puella tacente repromittit, censetur tacens consentire; tum quia puella in eo casu tenetur loqui, si ipsa non consentit; tum quia, quæ parens, vel tutor agit, censetur agere in gratiam, & fauorem puellæ, cuius curam gerit, consequenter tunc valet illa regula; qui tacet, consentire videtur, Ita Menochius de præsumpt. lib. 3. præsump. 42. nu.4. vbi refert Ripam, Alciatum, & alios, Gutierez ca.5. num.2. Sanchez lib. 1 disp. 5 num. 5. Mascardus de probat. conclusione 359. num. 13. vbi refert Ruinum, & alios.

9 Quæres secundò, vtrum inter B.V. & S. Ioseph, intercesserit verum matrimonium.

Respondeo intercessisse verum matrimonium ratum; sed non consumatum. Ratio est, quia verba Scripturæ propriè accipienda sunt, nisi aliud obstet; sed in scriptura Matthæi primo, Ioseph appellauit vir, & Maria coniux, S. Ioseph fuit vir B. Virginis, & ipsa fuit illius coniux, consequenter verum matrimonium intercessit inter B. V. & S. Iosephum. Ita SS. PP. quos citat Sot. in quarto dist. 26. quæst. 2. artic. vltimo. Quod verò non intercesserit matrimonium consumatum, est de fide; cum B. V. semper fuerit Virgo.

10 Rogabis, vtrum B. V peccauerit contrahendo matrimonium, cum haberet votum castitatis.

Respondeo, non peccasse, tum quia illius votum non erat absolutum, sed factum erat sub hac conditione, nisi Deus aliter sibi placere reuelauerit. Ita Palud. Capreolus & alij quos citat, & sequitur Henriquez libro 11. cap. 13. tum quia etiamsi daremus votum; B. V. fuisse absolutum; nihilominus non fecit contra votum contrahendo, eo quod haberet reuelationem, sibique constaret matrimonium non esse consumandum.

Dices. Ad matrimonium requiritur consensus in copulam, ad quam coniux per matrimonij contractum se obligat; sed consensus in copulam repugnat voto castitatis; ergo B. V. fecit contra votum castitatis.

Respondeo, ad contractum matrimonij non requiri cōsensum expressum in copulam; sed sufficere tacitum, qui in hoc consistit, vt contrahens paratus sit ad reddendum debitum, quem consensum etiam B. V. habuit, sed hic consensus non repugnat voto castitatis, quando certo constat alterum coniugem non petiturum, & matrimonium non fore consumandum, sicut Beatæ Virgini constabat per reuelationem. Videte S. Thom. 3. parte quæst. 29. art. 2. Suarez 3. parte quæst. 29. artic. 2. sectione prima, Sanchez lib. 2 d 28. num 4. Rebel 2. parte lib. 2 quæst. 13. sectione 5. Perez. § 23 folio 79. P Ledes. q. 53. art. 2. Henriqu. l. 11 c. 1. nu. 5. com. littera D. Reginal. lib. 31. num. 6. Gutierez de matrim. cap. 82. num. 11.

PVNCTVM II.

Quandonam fuerit institutum matrimonium, & vtrum matrimonium infidelium sit Sacramentum.

1 *Quo tempore matrimonium fuerit institutum.*
2 *An matrimonium infidelium sit Sacramentum.*
3 *An matrimonium contractum a fideli cum cathecumena sit Sacramentum.*
4 *An matrimonium infidelium fiat Sacramentum post susceptum baptismum.*
5 *Quandonam matrimonium infidelium fiat Sacramentum.*
6 *An requiratur præsentia Parochi, & Testium, vt matrimonium infidelium fiat Sacramentum.*

Notandum nos dupliciter posse loqui de institutione Matrimonij. Primò possumus loqui de ipsius institutione ante nouam legem, quatenus matrimonium fuit institutum in officium naturæ, & remedium concupiscentiæ. Secundò, quatenus in noua lege fuit eleuatum in Sacramentum.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Si loquamur de institutione matrimonij, primò modo, mihi videtur valde probabilis sentētia Sanch. l. 2. d. 4. num. 3. Speculi prima parte art. 1. cit. post decem lineas a principio P. Ledes. q. 42. art. 2. Gutierez de matrim. cap. 39. num. 5. Reginald. libro 31. num. 9. Henriquez lib. 11. cap. 1. num. 3 & aliorum asserentium, institutum fuisse a Deo c. in Genesis, quando Deus tradidit potestatem cōmunicandi corpora ijs verbis, crescite, & multiplicamini. Probabile etiam est, quod asserit Vasquez de Matrimonio disp. 1. cap. 10 matrimonium institutum esse, solo iure naturæ, absque diuina voluntate. Si vero loquamur de institutione matrimonij secundo modo, quatenus scilicet matrimonium in nouo testamento eleuatum fuit in Sacramētum, secundum aliquos D D. dicēdum est institutum fuisse Ioannis secundo; quando Christus interfuit nuptijs. Secundum alios institutum fuisse post Resurrectionem, quādo Christus loquebatur magnalia de Regno Dei, idest Ecclesia. Secundum alios verò institutum fuisse Matth. 19. quando Christus dixit, quos Deus cōiunxit, homo non separet. Ita Ferdinan. Perez § 10. ad finem Henriquez libro 11. cap. 2. pag. 638 Sanchez lib. 2. d. 4. Rebel. lib 2. quæst. 3. num. 10. Speculum prima parte art. 1. Reginald. lib. 31. nu. 10. & alij.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Matrimonium infidelium est quidem contractus, quem infideles celebrando non peccant; est enim in officium, seu propagationem, & conseruationem naturæ humanæ, atque in remedium concupiscentiæ. Non tamen est Sacramentum, loquendo de Sacramento propriè accepto. Ratio est, quia infideles carent Baptismo, qui est ianua omnium Sacramentorum. Ita Petrus Ledesma quæst. 59. artic. [illegible] dubio primo versiculo Quod posito, Speculum 3 parte artic. 35. Sotus in quarto dist. 26. quæst. 2. artic. 3. & alij apud Sanchez libro 2. dist. 8.

3 Quæres primò, vtrum matrimonium contractum ex dispensatione Summi Pontificis a fideli cum catechumena sit Sacramentum;

Respondeo, esse Sacramentum ex parte fidelis volentis illud suscipere. Ratio est, tum quia fidelis est capax Sacramenti; tum quia si duo fideles contrahant matrimonium, & vnus illorum intendat non recipere Sacramentum, verè illud non recipit, vt infrà dicam, altero illud recipiente; ergo etiam fidelis contrahens cum Cathecumena recipit Sacramentum matrimonij, nisi intendat illud non recipere. Ita Sotus loco citato, Vasquez, & alij contrà Sanchez lib. 2. d. 8. Coninch. quæst. 64. art. 8. dubio 5. num. 91. & disp. 24. dubio 2. num. 24. Reginald. lib. 31. num. 2. & Gutierez de matrim. cap. 42 num. 4 Henriquez libro 11. cap. 1. P. Ledes. & alios. Videte, quæ dixi hac quæstione, puncto 5 corollario 2. num. 4.

Objicies cum Sanchez matrimonium in vtroque contrahente debet esse vnum numero Sacramentum, sicut est vnum numero matrimonium, si ergo ex parte infidelis Cathecumenæ non est Sacramentum; Cum Cathecumena careat Baptismo, qui est ianua omnium Sacramentorum, neque erit Sacramentum ex parte fidelis.

Respondeo matrimonium appellari vnum numero Sacramentum adæquatum, sicut omnes ordines appellantur vnum numero Sacramentum, quare hinc non sequitur, quin vnus contrahentium possit recipere Sacramentum; altero non recipiente, vt patet ex secunda ratione; cum vnus non recipiat Sacramentum, & effectum alterius.

4 Quæres secundò, vtrum matrimonium infidelium fiat Sacramentum post Baptismi susceptionem.

Respondeo affirmatiuè. Ratio est, quia isti non videntur priuandi gratia Sacramentali Matrimonij qua concupiscentiam reprimant, & munia coniugalia ritè obeant; qui sunt effectus Sacramenti matrimonij. Ita Sanchez lib. 2. disp. 9. Gutierez cap. 42. num. 5. & alij apud Sanchez loco citato contra P. Ledes. quæst. 59. artic. 2. ad tertium, Conin. disp. 24. dub. 2. num 25. & alios.

5 Sed maior difficultas est, quandonam matrimonium illorum fiat Sacramentum.

Respondet Sanchez lib. 2. disp. 9. num. 5. Speculum 2. parte

parte art. 36. Gutierez loco citato, & alij apud Sanchez, effici Sacramentum, & conferre gratiam, quando infideles baptizantur.

Sed mihi probabilius videtur, matrimonium illorum effici Sacramentum, quando post baptismum interueniunt noui consensus, vel præcedentes rati habeantur per aliqua signa externa, vt per verba, per nutus, aut per copulam maritalem. Ratio, cur matrimonium non fiat Sacramentum, quando suscipitur baptismus, sed quando noui consensus, vel ratificatio præcedentium interuenit, est, quia non subsistit nouum Sacramentum, nisi adsit noua forma, & materia, sed matrimonium est nouum, & distinctum Sacramentum à Baptismo; ergò matrimonium non subsistit, nisi adsit noua forma, & materia distincta à materia, & forma Baptismi, noua autem forma, & materia sunt noui consensus, vel ratificatio præcedentium; ergò tunc fit Sacramentum, quando interueniunt noui cõsensus, seu ratificatio præcedentium Ita Rebel. lib. 2. q. 6. num 2. Henriquez libro 11. cap. 8. P. Ledes. q. 59 art. 1. dub. 33. folio mihi 598. Bellarm. lib. 1. de matrimonio cap. 5. & alij.

Obijcies. Ad Sacramentum Matrimonij requiritur mutua traditio corporum, & mutuus contractus; sed infideles coniugati non ineunt mutuum contractum post susceptum baptismum, nec mutuo sibi tradunt corpora, ergò matrimonium infidelium non fit Sacramentum post susceptum Baptismum.

Respondeo, hoc argumento solum probari, ad Sacramentum matrimonij requiri contractum; non verò probari opus esse, vt hic contractus fiat simul eodem omnino tẽpore, quo fit Sacramentum; sufficit enim si eo tempore, quo fit Sacramentum adsit expressio consensus, vel ratificatio præcedentis consensus per signa externa, quare ad maiorem propositionem respondeo, ad Sacramentum matrimonij non requiri, vt adsit mutua traditio corporum, quando fit Sacramentum, sed sufficere, vt præcesserit, & adsit expressio consensus, aut illius ratificatio.

6 Rogabis, vtrum expressio, vel ratificatio consensus fieri debeat coram Parocho, & testibus, vt matrimonium infidelium fiat Sacramentum.

Respondeo, probabiliter defendi posse, non opus esse, vt hæc fiant coram Parocho, & testibus. Ratio est, quia Conc. Trid. requirit præsentiã Parochi, & testiũ, vt cõtractus validè celebretur; nos vero supponimus, cõtractũ infidelium validè celebratum fuisse ante Baptismum; cõsequenter non videtur necessaria præsentia Parochi, & testium, vt matrimonium infidelium post susceptum Baptismum fiat Sacramentum, sed videtur sufficere expressio noui consensus, vel ratificatio præcedentis, qua posita fit Sacramentum matrimonij, & recipitur Sacramentalis gratia ad ritè obeunda munia coniugalia. Ita Rebel. q. 6 citata num. 5. Sanchez loco cit. num. 1. Rodriquez in summa j. parte cap. 230. num. 1. Gutieres de matrim, cap. 42. num. 6. & alij.

PVNCTVM III.

Vtrùm homines teneantur ex præcepto contrahere Matrimonium.

1 *An homines teneantur contrahere matrimonium.*
2 *Quandonam homines ex præcepto teneantur contrahere matrimonium. Vide num. 4.*
3 *An religiosi, & habentes votum castitatis aliquando possint & teneantur matrimonium contrahere.*

VNICA PROPOSITIO.

1 SInguli homines non tenentur hoc tempore ad contrahendum matrimonium. Hæc propositio est de fide definita tũ a Seritio Papa Epistola ad Episcopos Africæ; tum in Triden. sess. 14. cap 9. & 10. tum in alijs Concilijs. præterea constat ex prima. Corinth. 7. vbi Paulus dicit, De Virginibus præceptum Domini non habeo; consilium autem do; & infra, qui matrimonio iungit Virginẽ suam bene facit, qui autem non iungit melius facit.

Dixi hoc tempore; quia in principio mundi extitit præceptum naturale contrahendi matrimonium propter necessitatem propagationis humanæ; nàm si vnquam fuit necessitas propagandæ prolis, ea certè fuit in principio mũdi, vt bene ait Rebel. lib. 2. q. 2. nu. 3. vbi citat D. Bonauenturam, & alios.

2 Addo, ex præcepto contrahendum esse matrimonium in articulo necessitatis; nam sicut sumptio cibi est necessaria sub præcepto naturali ad conseruationem indiuidui; ita in articulo necessitatis, & ex præcepto cõtrahendũ est matrimonium ad conseruandam debito modo speciẽ humanam. Hoc præceptum principaliter obligat rectores Communitatem, vt benè ait Valentia tomo 4. d. 10 quæst. 1. puncto 4. nam regenti Communitatem, sicut specialem incumbit procurare bonum communitatis, ita etiam propagationem humani generis. Verum hoc tempore non est necesse, Rectores Communitatis esse solicitos, vt matrimonia contrahãtur; nam homines valde proni sunt, & procliues ad matrimonia.

3 Quæres primò; vtrum religiosus, vel alter, habens votum Castitatis, possit in articulo necessitatis contrahere matrimonium, vt si daretur casus, quo cæteri homines essent bello, vel peste extincti, & non inuenirentur alij præter religiosos, aut alios votum castitatis habentes.

Respondeo, in tali casu posse, & teneri contrahere. Ratio est, tum quia, sicut nullus potest vouere abstinentiã continuam, E. g. quatuor, vel quinque dierum; ita neque potest vouere abstinentiam a matrimonio in casu necessitatis; præceptum enim matrimonij non minus obligat in articulo necessitatis, quam obliget præceptum proprij indiuidui conseruandi per comestionem; tum quia votum, quod vim habet a propria voluntate, non potest præiudicare præcepto naturali de conseruanda specie. Ita Sanchez lib. 2. d. 3. num. 1. Sot. in quarto dist. 26. quæst. 1. Reginal. libro 31. num. 8. & alij contra Rebellum loco citato quæst. 2. num. 4. Henriquez lib. 11. cap 1 & alios arbitrantes, in dicto casu religiosos non teneri matrimonium contrahere; etiamsi constaret, mundum periturum; nam religiosi deberent in eo casu existimare, numerum electorũ esse completum. Sed hoc gratis dicunt alioquin idem dicendum esset, quando quis voueret abstinentiam continuam. Hinc patet, quod dicendum sit, si daretur casus, vt omnes viri essent extincti præter aliquos habentes vxores steriles; tunc enim possent alias non steriles ducere, si aliquæ fœminæ fœcundæ reperirentur.

4 Quæres secundò, vtrum obligatio contrahendi matrimonium possit contingere in alio casu, quam ob necessitatem conseruandæ speciei humanæ.

Respondeo, posse contingere, vt quando est vnicus hæres, quo non nubente; exorirentur seditiones, & bella in Republica; tunc enim ille hæres non teneretur quidem nubere ex præcepto matrimonij, sed ea ratione teneretur qua tenetur impedire damna, & incommoda Reipublicæ. Ita sanchez loco citato ad finem, Rebellus, Reginaldus & alii.

Quæres tertio, vtrum post resurrectionem futurus sit vsus, & status matrimonij.

Respondeo negatiuè, vt patet tum ex Lucæ 20. In resurrectione non nubent, neque ducent vxores; quia cessabit causa finalis matrimonij, quæ est conseruatio speciei humanæ; ergo etiam cessabit vsus, & status matrimonij. Ita Henriquez loco citato, num. 6. & alij communiter.

PVNCTVM IV.

Quæ sit materia, forma, & minister essentialis Sacramenti Matrimonij.

1 *Quænam sit materia, & forma Sacramenti Matrimonij.*
2 *Quotuplex sit materia, & forma matrimonij.*
3 *Quomodo cognosci possit materia, & forma matrimonij.*
4 *Quodnam sit proprium forma.*
5 *Quisnam sit minister Sacramenti matrimonij.*
6 *An Sacerdos existens in peccato mortali peccet mortaliter assistendo matrimonio.*

PRI-

PRIMA PROPOSITIO.

1 Materia huius Sacramenti est traditio corporum ipsorum contrahentium; Forma est acceptatio eorundem expressa per verba, vel Signa. Pro intelligentia;cuius propositionis.

2 Notandum est primò, nos hic non loqui de materia, & forma matrimonij complete sumpti;sed de materia, & forma materialis matrimonij; cum enim Sacramentũ sit quod artificiosum, debent in eo esse duæ formæ, & duę materiæ, quarum vna dicitur materia, & forma totius, altera dicitur materia, & forma partis, vt patet ex dictis de Sacramentis in genere, q.3 pun.1.

3 Notandum secundò, vt cognoscatur, quę sit materia, & forma Sacramenti matrimonij, quatenus est Sacramentum, inspiciendum esse, quænam sit illius materia, & forma, quatenus est contractus; matrimonium enim consistit in contractu, qui à Christo fuit eleuatus in Sacramentum ad conferendam gratiam; materia autem contractus matrimonialis est traditio corporum; forma est acceptatio, qua perficitur, & completur matrimonium.

4 Notandum tertio, proprium esse formę perficere, complere, & determinare materiam; materia enim de se est quid imperfectum, quod perficiendum est per formam; propterea in contractu illa dicenda est forma, quæ determinat, & complet contractum; illa dicenda est materia, quæ est veluti quid imperfectum, & determinatur, ac cõpletur per formam; cum autem in contractu matrimonij mutua traditio corporum sit quædam inchoatio contractus, & aliquid imperfectum; acceptatio verò sit illius perfectio, & complementum, sequitur, mutuam corporum traditionem esse materiam Sacramenti matrimonij; eò quòd traditio corporum sit imperfecta, & inefficax, donec acceptetur; ipsam verò acceptationem vtriusque coniugis esse formam Sacramenti matrimonij; eò quòd per acceptationem perficiatur matrimonium. Ita communiter recentiores. Rodriquez cap. 216. Sanchez lib.2.d.5.Suarez tomo 1. de Sacram. disp.2. sect.1.P. Led. q.42.art.1.dub.4.Gutierez cap.41. nu.1. ad finem, Regin. lib.31.num.42.Coninch.disp.24. de matrim. dub.4. num. 33. & alij; quamuis alij aliter senserint. Aliqui enim, vt Canus octauo de locis Topicis, cap.5. existimarunt, materiam matrimonij esse consensum coniugum expressum per verba, vel signa; formam verò esse verba Sacerdotis. Alij, vt Nauarrus cap. 22. num. 20. & Rebel. q.4. num. 12 existimarunt, materiam esse consensum; formam verò esse verba, quibus consensus exprimitur. Alij, vt maior asseruerunt, materiam esse verba, formam verò esse consensum. Alij dixerunt, ipsos contrahentes esse materiam, verba verò esse formam. Ita Vasquez de matrimonio disp.3.cap.5. Coninchus quæst.60.artic.5.nu.19. Alij, vt Henriquez lib.11.cap.10. & Perez §.11. putarunt, materiã esse verba, quæ proferuntur a priore contrahente, sed istorum opiniones optimè refellit Sanchez, & sufficiẽter refelli possunt ex dictis in tribus notabilibus, & de Sacramentis in genere, in quibus explicandis non immoror, vt breuitati consulam.

Obijcies cum Vasquez, materia contractus est res illa, quæ traditur vt patet in venditione; sed in matrimonio traditur corpus, ergo corpus est materia matrimonij.

Respondeo, corpus esse materiam circa quam, nõ verò esse materiam proximam, ex qua conficitur contractus; nos autem hic loquimur de materia proxima, ex qua cõficitur contractus. Ita Coninch. num.33 citato, & alij.

SECVNDA PROPOSITIO.

5 Minister essentialis huius Sacramenti non est Sacerdos sed sunt ipsi contrahentes. Ratio est, tum quia matrimonium clandestinum, quod sine Sacerdote celebrabatur antè Concil Trid. sess.24.cap.1. erat verum matrimonium, & Sacramentum, vt patet ex ipso Tridentino; ergo Sacerdos non est minister essentialis Sacramenti matrimonij; alioquin matrimonium clandestinum non fuisset verum matrimonium, & Sacramentum antè Concil. Trid. Sacramentum enim tribus perficitur, materia, forma, & ministro; tum quia ille est minister Sacramenti matrimonij, qui est minister contractus; sed ministri contractus sunt ipsi contrahentes, qui contractum ineunt, & perficiunt; non verò Sacerdos; ergo. Confirmari potest hæc ratio auctoritate Concil. Florentini in instruct. Armenorum asserentis, mutuum consensum esse causam matrimonij; ex quo loco sic argumentor. Ille est minister essentialis huius Sacramenti, qui efficienter celebrat contractum matrimonij; sed ipsi contrahentes efficienter celebrant contractum matrimonij: ipsi enim exibent consensum, qui est causa matrimonij; ergò ipsi contrahentes sunt minister essentialis; nõ verò Sacerdos. quare Sacerdos nõ est minister essentialis; sed accidentarius, quatenus ex officio iungit, & benedicit contrahentibus, quod pertinet ad perfectionem accidentariam matrimonij. Ita Rodriquez 1. parte, cap 216. Reginald. lib.31. nu.52. Coninchus de matrim. disp.24. dub.3. num.34 Sanchez lib.2.d.6. Rebel. loco citato num.6. Henriquez lib. 11. cap.2. num.7. Suarez 3. parte tomo primo de Sacramen. disp.16. sect.3. Gutierez cap.41. nu.2. & alij communiter.

6 Ex his deduci potest, Sacerdotem, habentem conscientiam peccati mortalis, non peccare mortaliter assistendo matrimonio. Ratio est, quia ipse non ministrat, nec conficit Sacramentum matrimonij; sicut neque mortaliter peccat benedicendo, dum existit in peccato mortali, vt patet ex dictis de Sacram. in genere disp.1. q.3. pun. 2. §. 1. prop.2. ita Sanchez loco citato, num.5. Coninchus loco citato num.34. Henriquez lib.11.ca.2. Suarez de Sacram. tomo 1. disp.15. sect.4. Gutierez cap. 41. num.3. & alij, quos retuli de Sacram. loco citato Reginald. nu.54.

Obijcies contra secundam propositionem, si contrahentes essent ministri matrimonij, sequeretur eos dupliciter peccare contrahendo matrimonium in peccato mortali, primo, quatenus recipiunt; secundò, quatenus administrant; sed hoc non videtur admittendum, ergò neque videtur admittendũ, ipsos esse ministros huius Sacramenti.

Respondeo cum Suarez tomo 1. de Sacramentis disp. 16. sect.4 versic. nihilominus, Coninchodisp. 24, nu. 34. Sanchez loco citato, & alijs contra P. Ledes. q.42. art. 3. ad vltimum, contrahentes peccare grauiter tantummodo, quatenus recipiunt; quia ponunt obicem ad gratiam; non vero peccare mortaliter, quatenus administrant; quia ipsi non sunt ministri consecrati ad hoc, vt patet ex dictis de Sacram. loco citato.

PVNCTVM V.

Vtrum matrimonium celebratum inter absentes per Procuratorem, vel per litteras sit validum.

1 *An matrimonium celebrari possit inter absentes per litteras vel Procuratorem.*

2 *Quomodo matrimonium differat a cæteris Sacramentis.*

3 *An matrimonium per litteras, vel procuratorẽ celebratum sit Sacramentum.*

4 *An aliquis possit contractum matrimonij celebrare, quin sit Sacramentum.*

5 *Quænam requirantur, vt matrimonium inter absentes celebratum per litteras, vel per procuratorem sit validum.*

6 *An validum sit matrimonium inter absentes celebratum, quando litteræ sunt fictæ, aut procurator fictè constitutus fuit.*

7 *An validum sit matrimonium nomine alterius celebratum quando mandator reuocauit consensum.*

8 *Quænam agere debeat procurator qui nomine alterius celebrat matrimonium.*

9 *An validè celebretur matrimonium nomine alterius sine præmissis denuntiationibus, quando procurator electus fuit ad ineundum matrimonium seruata forma Trid.*

10 *An validum sit matrimonium, cui assistit Sacerdos sine præmissis denuntiationibus, cui Parochus concessit facultatem assistendi, modò præmitteret denuntiationes.*

11 *Quænam verba adhibenda sint a procuratore, quando contrahit matrimonium nomine alterius.*

12 *An procurator peccet mortaliter contrahendo matrimonium nomine alterius in peccato mortali.*

13 *An qui matrimonium per procuratorem celebrat, debeat sub mortali esse in gratia, quando celebratur matrimonium.*

24 *An dormiens recipiat gratiam, si matrimonium nomine illius celebretur, quando dormit, & an peccet mortaliter, si tunc non sit in gratia.*

VNICA PROPOSITIO.

1 VAlidè contrahi potest matrimonium inter absentes per litteras, vel Procuratorem, siue Procurator st masculus, siuè fœmina. Ratio est, tum quia natura contractus postulat vt possit celebrari per litteras, vel Procuratorem inter absentes; ergo matrimonium qui est cōtractus eleuatus a Christo in Sacramentum, celebrari potest inter absentes per litteras, vel Procuratorem; tum quia iura non irritant huiusmodi contractum, ergò validè celebrari potest. Ita Cardinal Tuscus tomo 5. concl. 124. & alij statim citandi.

2 Hinc colligi potest primo differentia inter Sacramentum matrimonij, & reliqua Sacramenta; quod Sacramentum matrimonij celebrari potest inter absentes; non verò reliqua Sacramenta vt Pœnitentia, Eucharistia, &c. Ratio differentiæ desumitur ex natura contractus, qui potest inter absentes celebrari. Ita Henriquez lib. 11. cap. 2. nu. 2. ad finem. Perez. §. 13. Molina de contract. d. 51. & disp. 254 Speculum prima parte, art. 16 Regiald. lib. 31 num. 2. Coninch. disp. 24. dub. 2. num. 23. & dub. 9. num. 3. Gutierez cap. 69. num. 6. Sanchez lib. 2. disp. 11. num. 3. & alij communiter.

3 Secundò colligi potest matrimonium contractum per litteras, vel Procuratorem, esse Sacramentum, vt ait Syluest. verbo matrimonium 5. §. fin. P. Sotus, & alij apud Hēriquez libro 11. cap. 2. num. 2. apud Rebel. libro 2. quæst. 5. apud Coninch. loco citato, apud Gutierez cap. 43. num. 10. & Sanchez lib. 2. d. 11. contra Caietan. tomo 1. opusc. tract. 12. q. 2. & alios. Ratio est, quia matrimonium inter præsentes celebratum est Sacramentum, ergò etiam celebratum inter absentes; cum etiam tunc concurrat materia, forma, & intentio ministri, idest contrahentium intendentium recipere Sacramentum, vel saltem facere, quod intendit S. Mater Ecclesia. Sanchez alia ratione hoc probat; quia Ecclesia non agnoscit vllum matrimonium fidelium, quod non sit Sacramentum; cum Christus contractum fideliū eo ipso, quod est legitimus, eleuauerit ad rationem Sacramenti, faciendo, vt repræsentet vnionem Christi cum Ecclesia.

4 Ex quo fit, inquit Sanchez, vt nullus fidelis possit contractum matrimonij celebrare, quin suscipiat Sacramentum quamobrem si quis intendat matrimoniū inire; tanquam contractum, respuens rationem Sacramenti, nihil facit; sicut etiam, qui intendit recipere Sacramentum matrimonij, intendens non inire contractum, nihil facit; nam ratio contractus inseparabilis est ex Christi Institutione à Sacramento matrimonij, & ratio Sacramenti inseparabilis est a contractu, nec Ecclesia vnum agnoscit sine alio. Sed hæc ratio mihi non probatur, existimo enim cum Caietano, & alijs, quos citat P. Ledesmam, q. 42. art. 1. post septimam difficultatem, contra Sanchez locis citatis, Coninchum 3. parte quæst. 64. art. 8. dubio 3. num. 91. & disp 24. de matrim. dub. 2. num. 22. Suarez tomo 1. de Sacramentis d. 13. sect. 2. P. Ledesma loco citato conclus. 1. rationem contractus separabilem esse a ratione Sacramenti, etiam inter fideles. Ratio est, quia qui habet intentionem contrahendi; sed non recipiet. Si Sacramentum, init contractum; sed non recipit Sacramentū. Quòd non recipiat Sacramentum, patet, quia Sacramentum non est validum, quoties deest intentio illius recipiendi, vel conficiendi; Sacramenta enim tribus perficiuntur, materia forma, & intentione ministri, vt patet ex Tridentino de Sacramentis sess. 7. can. 11. sed in hoc casu deest intentio ministri, idest contrahentium, qui non habent intentionem sufficientem recipiendi, seu conficiendi Sacramentum matrimonij, vt suppono, ergo non recipiunt Sacramentum matrimonij. Quod verò habens intentionem contrahendi, sed non recipiendi Sacramentum ineat contractum, Ratio est, tum quia adsunt omnia requisita ad contractum, adest enim consensus mutuus &c. tum quia nullo iure irritatur; quando celebratur coram Parocho, & testibus, & absq; impedimento dirimente; tum quia ratio Sacramenti est posterior ratione contractus, cum illi adueniat, in illoque fundetur, sicut ratio baptismi a duenit lotioni, in illaque fundatur; sicut autem lotio non desinit esse actio naturalis, quando baptizans nō habet sufficientem intentionem baptizandi; ita neque contractus matrimonij desinit esse contractus, quando contrahentes non habent intentionem faciendi Sacramentū; sed habent intentionem ineundi tantummodo contractum; tum quia matrimonium contractum inter fidelem, & infidelem seclusa prohibitione Ecclesiæ esset validum; sed huiusmodi matrimonium etiam secundum Sanchez non esset Sacramentum; ergo ratio Sacramenti separari potest a ratione contractus; ergò qui intendit contrahere, sed non recipere Sacramentum, validè contrahit; quamuis non recipiat Sacramentum. Secus dicendum est de illo, qui intendit recipere Sacramentum, sed non contrahere; hic enim neque recipit Sacramentum, neque contrahit matrimonium propter defectum materiæ, & formæ, quæ consistit in contractu.

Objicies contra propositionem. Si matrimonium inter absentes, celebratum esset Sacramentum; non opus esset postea coniungere sponsos præsentes in facie Ecclesiæ; sed hoc est falsum; nam sponsi præsentes de nouo coniunguntur in Ecclesia; ergo dicendum est, matrimonium inter absentes celebratum non esse validum Sacramentū, aut saltem dicendum esset, Sacramētum matrimonij iterari posse.

Respondeo cum Sanchez loco cit. contractum iterari tantummodo ad tollendos scrupulos, sicut possunt iterari contractus. Vel dicas, Sacramentum matrimonij non iterari; sed suppleri solemnitates omissas; vel saltem dicas, contractum confirmari, vt si primus defectu consensus non fuit validus, validus fiat secundus, & Sacramentum recipiatur. Ita P. Ledesma loco citato, vers. Primo est aduertendum, Sotus, Caietanus, & alij, quos citat Sanchez lib. 2. d. 11. num. 31. & Gutierez cap 43. nu 22.

5 Quæres primò, quid requiratur, vt matrimonium celebratum per litteras, vel Procuratorem, sit validum.

Respondeo, tria saltem requiri. Primo requiritur præsentia Parochi, & testium; vt scilicet Procurator celebret matrimonium coram Parocho, & testibus; alioquin inualide celebrat; sicut etiam est inualidum matrimonium contractum per litteras, quando illud non innotescit Parocho, & testibus; quando verò illis innotescit per litteras traditio, & acceptatio vtriusque contrahentis, validum est. Ita Sanchez, lib. 2. disp. 11. num. 3. & lib. 3. d. 8. num. 24. Gutierez cap. 45. Coninch. disp. 24. dub. 9. nu. 78. Henriquez lib. 11. cap. 2. num 6. & alij.

6 Secundò requiritur, vt litteræ non sint fictæ, idest, vt non sint factæ sine animo contrahendi, & vt Procurator non sit fictè constitutus; propterea qui fictè constituit Procuratorem ad contrahendum suo nomine matrimonium, & tempore contractus matrimonij non abstulit fictionem, nec interius consensit, non censetur validè celebrasse matrimonium in foro conscientiæ, nam contractus celebratus sine consensu non est validus, l. fin. de Proc. in sexto. Idem dicendum est, quando matrimonium celebratum fuit fictis litteris, & tempore contractus matrimonij nondum erat ablata fictio. Ita Sanchez lib. 2. disp. 11. Henriquez loco cit. Gutierez ca. 43. nu. 15. quidquid dicat Coninch. disp. 24. dub. 9 nu. 19.

7 Hinc patet, quid dicendum sit, quando quis ex animo litteras scripsit, aut constituit Procuratorem ad contrahendum matrimonium, vel sponsalia; sed postea reuocat consensum; tunc enim Procurator, vel litteræ nihil operantur, consequenter matrimonium, aut sponsalia non sūt valida in foro conscientiæ; quamuis ille, qui misit Procuratorem iurauerit se non reuocaturum. Ratio est, quia deficiente consensu, non potest matrimonium validè celebrari, cap. Sufficiat 23. q. 2. & hoc verum est, etiamsi reuocatio mandati, seu consensus non innotuerit Procuratori, aut sponsę; adhuc enim matrimonium est inualidum defectu consensus, sine quo non subsistit matrimonium; quidquid sit de reuocatione mandati in alijs materijs, vt dictum est in tractatu de restitutione, Ita Sāchez disp. 11. num. 6. Gutierez, cap. 43. & alij apud Sanchez loco cit. Coninchus disp. 24. dub. 9. Tuscus conclus. 150. nu. 2.

8 Tertiò requiritur, vt habeat speciale mandatum ad contrahendum cum certa persona Præterea, vt Procurator agat per se ipsum; non enim ipse potest alium substituere, nisi habeat speciale mandatum ad substituendū, vt ait Gloss. cap. vlt. de Proc. quā communiter DD. sequuntur

tur, eo quod agatur de re maximi momenti. Rursus requiritur, vt Procurator non excedat fines mandati; nam quæ mandatarius agit vltra fines mandati, inualidè agit, dicitur enim illa agere fine potestate, Lege Diligenter. ff. mandati. Ita P. Ledesma loco cit. vers. Tertio est aduertendum, Speculum j. parte, art. 16. Tuscus conclus. 124. num. 1. Coninch. disp 24. dub. 9, num. 67. Sanchez libro 2. disp. 11. num. 87. Gutierez cap. 43. de matrim. num. 4. & 19 Menochius consil. 69. nu. 74. pag. mihi 230. & alij, quos retuli de mandato.

9 Rogabis, vtrum sit validum matrimoniũ sine præmissis denuntiationibus contractum a Procuratore nomine Titij, qui concesserat Procuratori facultatem contrahendi matrimonium suo nomine, seruata forma Tridentini, vel præmissis denuntiationibus.

Respondeo cum Sanchez lib 2. d. 11. num. 18. Nauar. c. 27. num. 37 Gutierez de matrim. cap. 43 num. 10. Coninchο disp. 27. dub. 3. num. 33. & dub. 5. num. 49. Reginaldo libro 31. num. 179. vers. similiter, & alijs, validum esse, etiamsi denuntiationes fuerint omissæ absque licentia Episcopi. Ratio est, quia in mandato addit formam iuris communis, non intendit nouam formam, & conditionem inducere; sed tantummodo intendit certiorem facere mandatarium, vt contrahat iuxta formam iuris communis; cum autem ius commune non ita præcipiat denunciationes, vt velit matrimonium esse inualidum illis omissis, sequitur, validum esse matrimonium contractum a Procuratore absque denuntiationibus præmissis; etiamsi Procurator mandatum haberet contrahendi matrimonium seruata Tridentini forma, seu præmissis denuntiationibus.

10 Hinc sequitur, validum esse matrimonium sine præmissis denuntiationibus celebratum coram eo Sacerdote, cui Parochus concessit facultatem assistendi; modo præmitteret denuntiationes. Idem dic, si data fuit facultas, modo admoneret contrahentes, ne matrimonium consumarent ante denuntiationes, vel si contrahentes nõ heberent impedimentum, vt benè ait Sanchez lib. 3. d. 33. nu. 3. Gutierez, cap. 56. nu. 14.

11 Quæres secundo, quænam verba adhibenda sint à Procuratore, quando contrahit matrimonium nomine alterius.

Respondeo, adhibenda esse ista verba, recipio te in vxorem nomine Titij, vel Titius accipit te in vxorem me mediante; similiter fœmina respondere debet Ego te mediante duco Titium; hoc enim pacto sufficienter exprimitur consensus de præsenti. Ita Couar. 2. parte, cap 4. num. 8. Rebel. lib. 2. q. 5. num. 16. Henriquez lib. 11. cap. 2. Sanchez, lib. 2. disp. 11. nu. 16. & alij.

12 Quæres tertio, vtrum Procurator peccet mortaliter, contrahendo matrimonium nomine alterius in peccato mortali.

Respondeo, negatiuè. Ratio est, quia non pertinet ad ipsum ex officio ministrare huiusmodi Sacramentum, nec ipse est minister consecratus ad hoc munus. Ipsi verò cõtrahentes, qui matrimonium principaliter contrahunt, grauiter peccant, quatenus recipiunt Sacramentum in peccato mortali; nam illud indignè recipiunt, ponendo obicem ad gratiam, quam alioquin recepissent. Ita DD. statim citandi.

13 Hinc sequitur, eum, qui mittit Procuratorem ad cõtrahendum suo nomine matrimonium, teneri sub mortali esse in gratia tunc temporis, quo probabiliter credit, Procuratorem contracturum matrimonium; tunc enim ipse suscipit Sacramentum, siuè vigilet, siuè dormiat, siuè factus sit amens. Ita Sanchez, lib. 2 d. 6. num. 4. & d. 11. num. 12. Rebel. lib. 2. q. 5. num. 11. Coninch. de matrim. disp. 24. dub. 2. num. 23. Gutierez, cap. 43 num. 2. Henriquez lib. 11. cap. 4. num 4. & alij apud Sanchez, & hoc patet a simili de eo, qui ante Phrenesim petierat Extremam Vnctionem, vel Eucharistiam. &c.

14 Hinc colligitur, dormientem posse recipere gratiam, si matrimonium ipsius nomine contrahatur, dum ipse dormit. Falsum tamen est, quod asserit Sanchez disp. 11. nu. 32. dormientem peccare mortaliter, si habeat conscientiã peccati mortalis eo tempore, quo ipse dormit, & alter ipsius nomine contrahit matrimonium; certum enim est ad peccandum mortaliter requiri aduertentiam, & deliberationem; quare dicendum est, illum peccasse ante somnum, quando præuidit matrimonium suo nomine contrahendum, & noluit se disponere ad Sacramentum dignè recipiendum.

PVNCTVM VI.

Vtrum matrimonium clandestinum sit validum.

1 *Quandonam dicatur matrimonium solemne, & clandestinum.*
2 *An validum sit matrimonium clandestinum quod sinè Parocho, & testibus celebratur.*
3 *An contrahens matrimonium sine Parocho, & testibus, peccet mortaliter.*
4 *An matrimonium, quod domi celebratur, sit clandestinum, & inualidum.*
5 *An Parochus teneatur notare tempus, & locum matrimonij, ac nomina testium, & contrahentium.*
6 *An validum sit matrimonium sinè denuntiationibus celebratum.*
7 *An sit mortale peccatum omittere denuntiationes.*
8 *An sit mortale peccatum, consumare matrimonium absq; denuntiationibus celebratum.*
9 *An coniuges toties peccent mortaliter, quoties consumant matrimonium, absque denuntiationibus celebratum.*
10 *Vbi facienda sint denuntiationes.*
11 *Vbi facienda sint denuntiationes, quando contrahentes habent plures parœcias.*
12 *A quo facienda sint denuntiationes.*
13 *Quam pœnam incurrat Parochus omittens denuntiationes.*
14 *Quibus diebus facienda sint denuntiationes.*
15 *An Parochus mortaliter peccet, non faciendo denuntiationes tribus diebus festis continuis.*
16 *Quid faciendum sit, quando de licentia Ordinarij vna tantum denuntiatio præmittitur.*
17 *Quo tempore in die festo facienda sint denuntiationes.*
18 *An denuntiationes fieri possint alio die, quam festo.*
19 *An denuntiationes fieri possint in festo alicuius particularis Ecclesiæ.*
20 *An sit obligatio detegendi impedimenta matrimonij.*
21 *An habens impedimentum teneatur desistere à matrimonio contrahendo illudque Iudici interroganti manifestare.*

1 NOtandum, matrimonium aliud dici solemne, eo quod fiat coram Parocho, & testibus, & dicitur fieri in facie Ecclesiæ; non quia fiat in ipsa materiali Ecclesia; sed quia fit coram aliqua multitudine fidelium. Aliud dici clandestinum, quod duobus modis saltem contingere solet.

Primò contingit, quando fit sine Parocho, & testibus. Secundò, quando celebratur omissis denuntiationibus.

PRIMA PROPOSITIO.

2 MAtrimonium clandestinum primo modo, quod videlicet contrahitur sine Parocho, & duobus, vel tribus testibus, est inualidum; quamuis alias validum fuerit. Ita statuit Conc. Trid. sess. 24. c. 1. de reformatione Matrimonij. Ex quo sequitur, copulam animo maritali habitam absente Parocho, & testibus non sufficere ad contrahendum matrimonium post constitutionem Tridentini cit. Ita Menoch. lib. 3. præsumpt. 1. nu. 99. vbi refert Nauar. Henriq. lib. 11. cap. 13. Valentia tomo 4. d. 10. q. 2. pun. 4. & alij apud Riccium decis. 134.

3 Quæres primò, vtrum contrahens matrimonium sinè Parocho, & testibus peccet mortaliter.

Respondeo, affirmatiuè. Ratio est, tum quia inualidè contrahit, & facit irritum Sacramentum; tum quia facit contra prohibitionem Ecclesiæ in re graui; cum Ecclesia prohibeat huiusmodi matrimonia clandestina, tanquam causas multorum malorum. Ita communiter DD. apud Sanchez lib. 3. disp. 5 & apud Gutierez cap. 56. nu. 4. quos sequitur Coninchus disp. 30. dub. 2. num. 18.

4 Quæres secundò, vtrum matrimonium, quod domi celebratur, sit clandestinum, & inualidum.

Respondeo, non esse clandestinum, nec inualidum, mo-

do celebretur coram Parocho,& testibus. Ratio est, quia illud dicitur matrimonium clandestinum,quod sine Parocho,& testibus celebratur; sed hoc non contrahitur sine Parocho,& testibus,vt suppono, ergo non est inualidum, nec clandestinum. Ita declarauit Cardinalium Congregatio, vt inquit Rebel.2. parte lib.2. q.7. n.11. Sanchez & alij.

5 Quæres tertiò, vtrum Parochus teneatur notare tempus matrimonij, nomina testium,&c.

Respondeo, in Conc. Trident.sess.24. cap.1. pręcipi, vt Parochus habeat librum, in quo referet nomina testium, & contrahentium. Præterea scribat locum,& tempus cōtractus matrimonij; quod præceptum, cum sit de re grauis momenti, eo quod ordinetur ad cauendas lites, & vt matrimonium notum fit Ecclesiæ,obligat sub mortali,sicut etiam obligat præceptum habendi librum Baptizatorum. Ita Henriquez lib. 11. cap.7. num.4 Speculum in Appendice dubio 12. conclos.3. Reginald. libro 31. num. 242.Coninc.disp.27.dub.8.num.74.Rodriquez 3. parte ca. 217.Sanchez lib.3.disp.15. num.12. & alij apud Gutierez de matrim.cap.60.num.9.& apud Sanchez loco cit.

SECVNDA PROPOSITIO.

6 Matrimonium clandestinum secundo modo;quod videlicet contrahitur absque præmissis denuntiationibus, validum est. Ratio est, quia iure antiquo validum erat,ergò etiam nunc est validum; non enim recedendum est a iure antiquo, nisi quatenus contrarium statuitur iure nouo;sed iure antiquo matrimonium celebratum sine denuntiationibus erat validum,nec vllum nouū ius extat in contrarium,ergo etiam nunc validum est,matrimonium clandestinè contractum sine denuntiationibus. Ita Rodriquez cap.217.num.2. Nauar. cap.22. num. 7.Filiarcus tomo primo par.2.lib.2.cap.2. Henriquez, lib. 11.cap.5.num.1.Gutierez de matrim cap.56.num.2.Vgolin.de potest Episcopi cap.15.§.11.Riccius loco citan.Coninchus disp 27 dub 5. num.49 Reginaldus lib. 31.num. 221.& alij apud Sanchez lib.3.d.5.num.3.

7 Quæres primò, vtrum contrahere matrimonium sine denuntiationibus sit peccatum mortale.

Respondeo, esse peccatum mortale, quando denuntiationes omittuntur sine facultate, aut legitima causa, quāuis nulla censura incurratur. Ratio est, quia violatur præceptum in re grauissima; cum ex omissione denuntiationū sequi possint grauissima mala, quibus diligentia Parochi supplere non solet;propterea Parochus peccat mortaliter assistendo; sicut etiam coniuges peccāt mortaliter contrahendo absque præmissis denuntiationibus. Ita Henriq. loco citato cap 7. Rodriquez loco citato, Nauar. cap. 16. num.36.Rebel.quæst.7.num 10.Sanchez libro 3 d.5.num. 6.Gutierez loco citato num.3.Riccius in praxi decis.257. num.2.Coninchus num.51.Reginald.loco citato nu.223. & alij contra Sot.in 4.dist.28. q.1.ar.2.ad primum,& alios afferentes non esse peccatum mortale, quando Parochus adhibuit sufficientem diligentiam ad inquirendum,an aliquod adesset impedimentum. Verum sententia Soti, & aliorum probabilem existimant aliqui Doctores,quando Parochus omittit vnam tantummodo denuntiationem,& moraliter certus est,nullum subesse impedimentum;tunc enim Parochus videtur a mortali excusandus ratione paruitatis materiæ; quamuis reprehendendus, si hoc faciat. Ita Syluest.verbo matrimonium 6 q.7 Rebel.loco citato, Sanchez loco citato num.7.P.Ledes.quæst.45.art.5 Speculum prima parte art. 10. conclus.3. & alij, quos citat, & sequitur Gutierez de matrimonio capit.57. nume. primo contra Coninchum, num. 51. existimantem mortaliter peccare.

Dixi,quando omittuntur sine facultate,vt aduerterem non committi peccatum,quando omittuntur ex facultate,quam non potest Parochus concedere,cum ipse non sit Ordinarius,nec habeat facultatem delegatam ob Ordinario,vt suppono in Tridentino autem facultas dispensandi in denuntiationibus ante, & post matrimonij consumationem conceditur Ordinario, idest Episcopo, aut alteri Prælato qui habeat iurisdictionem quasi Episcopalem, & non sit subditus Episcopo,aut etiam Vicario Generali, nisi Episcopus hanc facultatē sibi reseruet; nam Vicarius Generalis venit nomine Ordinarij, cap. Romana de appellationibus in 6. quamuis multi DD. oppositam sentiāt apud Riccium decis. 259. & apud Sanchez lib.3. disp.7. & apud Gutierez cap.56. num.12. potest igitur Ordinarius propter causas,quæ sibi iustæ videbuntur dispensare;nam Tridentinum remisit hoc negotium prudentiæ Episcoporum, vt bene aduertit Henriquez cap.5.nu.5.Riccius decis. 258. & alij Existimo tamen,Episcopum non posse concedere,vt denuntiationes fiant diebus ferialibus; nam huiusmodi dispensatio videtur odiosa contra ius commune, in quo non potest Episcopus dispensare. Ita Segura apud Gutierez cap.56.num.10.Vgolin.de potest. Episcopi cap. 15 §.11.& alij afferentes, ita declaratum fuisse in congregatione Cardinalium; quamuis Sanchez disp. 7. num.6. Gutierez num.10 & alij dicant,Episcopum posse;eo quod sicut Episcopo maius conceditur,ita etiam videatur concedi minus. Sed hæc ratio soluitur ex nostro fundamento. Hic obiter aduerto, Episcopum teneri dispensare, vt matrimonium celebretur sine denuntiationibus,quando alioquin sequeretur aliquod damnum publicum, aut damnum notabile priuatum; tenetur enim succurrere grauibus damnis,& incommodis. Ita Sanchez lib.3. disputatio-disp.10.num.6.Coninch. disput.27. dubio 6.num. 59. Gutierez cap.57 num.5. & alij apud Sanchez, quos sequitur Reginald.lib.31.num.236.

Dixi, quando omittuntur sine facultate, aut legitima causa, possunt enim aliquando ob legitimam, & iustam causam omitti, & matrimonium sine denuntiationibus celebrari;etiamsi non adsit facultas Ordinarij,vt accidit, quando periculum est in mora, ita vt nō possit Episcopus adiri, & alioquin Episcopus teneretur dispensare, si posset adiri. Vnde quando aliquis diu distulit matrimonium, quod tenebatur cum aliqua celebrare, & postea in grauem morbum incidit, eoq; tempore petit absolutionem; sed timetur fore, vt postea non celebret matrimonium si tunc absoluatur ante contractum matrimonium, potest Parochus in eo casu, absque facultate Episcopi, quæ commodè non potest haberi, celebrare matrimonium omissis denuntiationibus, illas faciendo post contractum matrimonium. Ita Sot.in 4.dist.28 q.1. art.2. Syluest. q.7. Sanchez lib.3.d.8.& d.10 Henriq lib.11. cap.5.nu. 5. ad finē, Gutierez cap 56 num.3. & cap.57. num.6. Coninch. loco citato num.2.Reginal lib.31.num.224.& 236.& alij. Ratio desumenda est ex benignitate Ecclesiæ,quæ non præsumitur obligare cum tanto incommodo.

Sed modo dubium est primo, vtrum Episcopus alterutrius contrahentis,possit cum vtroque contrahente dispensare in denunciationibus,quando contrahentes sunt diuersę Diœcesis.

Respondeo affirmatiuè cum Sanchez lib.5.de matrim. disp.7. num.7. versiculo vltima conclusio, Gutierez de matrimonio cap.46.num.10. ad finem, Reginaldo lib.31. num 232. vers.2. propositio. Aegidio Coninchо de matrimonio disp.27. dub.6. num.54. vers.nota quando. Ratio est, quia sicut alteruter Episcopus potest vtrumque coniungere in matrimonium,vt infra ostendam cum Rebello Sanchez,& alijs, ita etiam potest cum vtroque dispensare in denuntiationibus;hoc tamen ego contra prędictos Doctores puto restringendum ad Episcopum,in cuius Diœcesi celebrandum est matrimonium,itaut Episcopus,in cuius Dięcesi celebrandum est matrimonium, possit cum vtroque contrahente in denuntiationibus dispensare; is verò,in cuius Diœcesi celebrandum non est matrimonium, possit tantummodo dispensare cum sibi subdito. Ratio est, tum quia Episcopus, in cuius Dięcesi non est celebrandum matrimonium,nullam habet iurisdictionem directam,aut indirectam erga subditum alterius Episcopi, in cuius Dięcesi celebrandum est matrimonium; tum quia in tantum potest dispensare in denuntiationibus cum vtroque contrahente,in quantum ipse debet assistere matrimonio sui subditi, aut in quantum alter ab ipso delegatus, aut ei subditus debet assistere; cum autem in proposito casu ipse non assistat, nec alter ab ipso delegatur,aut ei subditus assistere debeat vt suppono, sequitur, Episcopum,in cuius Diœcesi non est celebrandum matrimonium, non posse cum vtroque contrahente in denuntiationibus dispensare; tum quia hoc pacto facile confunderentur iurisdictiones Episcoporum.

Secundò dubium est, vtrum Episcopus possit facultatē dispensandi in denuntiationibus alterius delegare.

Respondeo affirmatiuè cum Sanchez lib 3. d.7. num. 10.Coninchо disp.27. dub.6. num.55. Reginaldo libro 31. num.235.

num. 235. Gutierez cap. 56. num. 13. Ceuallo, Lopez, & alijs apud Gutierez, apud Coninchum, & apud Sanchez locis citatis. Ratio est, quia habens iurisdictionem ordinariam potest eam alteri delegare; præterea quando fuit ordinarijs concessa potestas dispensandi in denuntiationibus, non fuit electa industria personæ; cum non censeatur eligi industria personæ, quando delegatio fit personæ incognitæ, & indeterminatæ, vt quando fit Prælatis præsentibus, & futuris, sicut accidit in facultate concessa ordinarijs ad dispensandũ in denuntiationibus, vt multis DD relatis tradit Sanchez loco citato num. 20. & Gutierez loco cit.

Ex quo sequitur, etiam Vicarium Generalem posse facultatem dispensandi in denuntiationibus delegare; non quidem generaliter; nam quamuis non possit constituere alium Vicarium generalem, cap. Clericos de officio Vicarij, nihilominus potest vnam, vel alteram causam delegare. Ita Sanchez, Gutierez, Reginaldus locis citatis, & alij, quos retuli de legibus.

Tertio dubium est, vtrùm Episcopus debeat iustam habere causam ad dispensandum in denuntiationibus.

Respondeo affirmatiuè; Ratio est quia hoc negotium relictum est iudicio, & prudentiæ, ordinariorum in Trident. sess. 24. cap. 1. Ordinarij autem non prudenter agunt remittendo denuntiationes absque iusta causa. Ita Gutierez cap. 37. num. 1 Coninchus disp. 27. dub. 6. nu. 55 Henriquez lib. 11. cap. 5. Rodriquez 1. parte cap. 217. num. 3. Sanchez lib. 3. disp. 8. num. 1. & alij quos retuli de legibus; non tamen necesse est, vt Iudex cognoscat iudicialiter causam dispensandi subesse, sed sufficit, etiamsi nouerit extra iudicium; nam Concilium remisit hoc negotium conscientiæ, & prudentiæ Episcoporum. Ita Sanch. loco cit. nu. 4. Gutierez n. 2. & alij contra Henriq. & alios.

Rogabis, quænam sint iustæ causæ remittendi denuntiationes.

Respondeo plures a DD. assignari. Prima est quando creditur matrimonium iniustè impediendum, vt per maleficia, aut parentum, vel aliorum fraudes.

Secunda est, quoties denuntiationes fieri non possunt absque detrimento, aut notabili incommodo in fama, vel in corpore, vel in bonis fortunæ, vel absque scandalo. Quamobrem si quis longius debeat statim proficisci, aut existat in periculo mortis; & opus sit prius contrahere matrimonium, vt proles legitimetur, poterit Episcopus circa denuntiationes dispensare. Idem dic, si matrimoniũ prius publicè contractum fuit, sed inualidè ob occultũ aliquod impedimentum, aut si contrahentes in concubinatu viuentes censebantur coniuges; nam si fiant publicationes iudicabuntur in prauo statu permansisse. Idem dic, si contrahentes sint inæqualis conditionis, vt si diues contracturus sit cum paupere, aut senex cum iuuencula, aut nobilis cum ignobili, aut vterque contrahens sit valdè senex; tunc enim superior potest in denuntiationibus dispensare ob periculum irrisionis, vel ob nimium pudorem ipsorum contrahentium. Item si periculum sit, vt dilatio matrimonij occasionem præbeat peccati, vt si concubinarius paratus sit ad contrahendum cum concubina, sed timeatur fore, vt si matrimonium differatur vir mutet voluntatem, & persistat in peccato.

Tertia, quando tempus, quo nuptiæ prohibentur instat, itaut nequeant omnes denuntiationes præmitti, vt si instet tempus Quadragesimæ, vel Aduentus.

Quarta est notabilis sponsorum commoditas, modo nõ timeatur periculum alicuius occulti impedimenti.

Quinta est, quando magnates contracturi sunt matrimonium. Ratio est, tum quia (vt ridiculo vtar argumento Coninchi disp. 27. num. 57.) magnatibus semper est aliquid largiendum; tum quia matrimonia magnatũ sunt valde publica, consequenter si aliquod inter ipsos impedimentum extaret, facile detegeretur non permissis denuntiationibus, & hæc ratio procedit etiam in alijs, quoties non est timor alicuius impedimenti. Ita Sanchez lib. 3. dist. 9. Riccius decis. 258. Gutierez loco cit. n. 1. 3. 4. & 5. Reginald lib. 31. num. 235. Coninchus disp. 27. nu. 57. Menoch. cons. 69. nu. 7 Henriquez lib. 11 cap. 16 Nauar c. 22. nu. 70. quamuis ipse Nau. dissentiat in hoc vltimo casu.

Obserua tamen primo, Episcopo incumbere curam indagandi primo an verè subsit causa dispensandi in denuntiationibus. Secundo, vt probabiliter credat nullum subesse impedimentũ, ad hoc autem credendum adduci potest præmissa inquisitione, quam ad hoc iudicauerit expedire. Tertio, vt denuntiationes celebrato, sed nondum consumato matrimonio fiant, si causa solum postulet, vt denuntiationes omittantur ante celebrationem matrimonij, vt quando nuptiæ benedici non possunt per vicinitatem temporis, in quo benedictiones nuptiales prohibentur, & ex alia parte non omninò constat nullũ subesse impedimentum. Ita Coninchus loco citato num. 58. Reginald. lib. 31. num. 227. & 237. Sanchez libro 3. disp. 11. & alij DD. cit. iuxta Decreto Trid. sess. cit. c. 1.

8 Quæres secundo vtrum, sicut est peccatum mortale cõtrahere matrimonium ante præmissas denuntiationes, ita sit peccatum mortale consumare matrimonium illis non præmissis.

Respondeo affirmatiuè cum Sanchez lib. 3. d. 11. nu. 2. Nauar. cap. 22. nu 38. Riccio loco cit. Conincho nu. 51. & 58. Reginaldo nu 237 Gutierez cap. 57. nu. 2 & alijs, contra Rodriq. 1. par. ca. 222. P. Ledes. q. 45. art. 5. pun. 3. Lopez 1. par. c. 87. & alios, negantes mortaliter peccare, quando Parochus, & contrahentes adhibuerunt debitam diligentiam, ad inuestigandum impedimentum, & moraliter sunt certi, nullum impedimentum subesse. Sed ratio nostra est, tum quia contrahentes exponunt se periculo fornicationis, non adhibendo diligentiam ab Ecclesia præscriptam in Tridentino loco citato; tum quia sicut Parochus tenetur sub mortali curare, vt denuntiationes fiant, antequam matrimonium consumetur, ita ipsi contrahentes tenentur eas præmittere antè consumationem matrimonij.

9 Addo cum eodem Sanchez loco cit nu. 4. Conincho nu. 58. & alijs contra Henriq. lib. 11. cap. 16. nu. 1. sponsos mortaliter peccare; non tantum prima vice; consumando matrimonium absque præmissis denuntiationibus; sed etiam toties, quoties habent copulam; cum adhuc incurrãt periculum fornicationis, consumando matrimonium absque præmissa debita, & sufficienti diligentia; quam Ecclesia præscribit in indagandis impedimentis.

10 Quæres tertio, vbi faciendæ sint denuntiationes.

Respondeo, faciendas esse in propria Parochia, immo quando sponsi sunt diuersarum Paretiarum faciendæ sũt in vtraque Paretia. Ratio est; quia illi, qui sunt de Paretia mulieris fortasse nesciunt impedimentum viri, & è cõtra; ergò faciendæ sunt in vtraquè Paretia, vt detegantur impedimenta si quæ subsunt. Ita declarauit Cardinalium Congregatio, & patet ex Tridentino loco cit. cap. 1. Ita Henriquez lib. 11. cap. 7 num. 1. littera D. Reginaldus nu. 225. Coninch. disp. 27. dub. 5. nu. 46. Sanchez lib. 3. disp. 6. num. 4. Gutierez cap. 56. num. 5. Vgolin. loco citato, P. Ledes. q. 45 art. 3. & alij apud Riccium loco cit. nu. 4. & apud Gutierez loco cit.

21 Rogabis, in quo loco faciendæ sint denuntiationes, quãdo cõtrahentes habent plura domicilia, seu Paretias.

Respondeo, faciendas esse in Parochia, in qua diutius habitant, & principaliorem habent larem; nam ibi facilius detegi possunt impedimenta, vel potius dicam, faciendas esse in ea Parochia sponsorum, in qua verisimilius est sciri impedimenta, vt in Parochia, in qua fuit antiqua parentum habitatio; nam ibi melius sciri possunt impedimenta. Quare qui modo incepit habitare in aliquo loco, non tenetur in eo facere denuntiationes; sed solum tenetur eas facere in eo loco, in quo habet antiquius domicilium; ius enim non præscribit denuntiationes multiplicari, quamuis forte in alijs locis sint plures, qui norint impedimenta. Ita Sanchez lib. 3. d. 6. à num. 4. Rodriquez cap. 217. nu. 6 P. Ledes. q 45. art. 5. Gutierez ca. 56. num. 6. Coninchus disp. 27. dub. 5. num. 50. Reginaldus loco cit. num. 225.

12 Quæres quartò, a quo faciendæ sint denuntiationes.

Respondeo, faciendas esse a Parocho, vel ab alio de licentia ipsius Parochi. Ratio est, quia, cui licet quod plus, licet etiam quod minus regula; cui licet, de regulis iuris in sexto; sicut autem ad validitatem matrimonij sufficit præsentia Parochi, vel alterius Sacerdotis de licentia ipsius Parochi, ex Trident. loco cit. ita etiam sufficit, denuntiationes fieri a Parocho, vel ab alio de licentia ipsius Parochi; nam ius non prohibet denuntiationes fieri ab alio de licentia Parochi. Ita Sanchez, Gutierez, Coninchus, Reginaldus, Rodriquez, & alij locis cit.

13 Rogabis, qua pœna plectendus sit Parochus, qui propria auctoritate denuntiationes omisit.

Respondeo, suspendendum esse ab officio per triennium, cap. Cum inhibitio. Hoc tamen intelligendum est modo Parochus eas omiserit absque legitima,& iusta causa. Ita Henriquez lib.11.cap.5.nu 6.& alij.

14 Quæres quintò, quibus diebus faciendæ sint denuntiationes.

Respondeo, faciendas esse tribus diebus festis continuis. Ita Tridentinum sess 24.cap. 1. de Reformatione matrimonij.

15 Rogabis, vtrum Parochus peccet mortaliter non faciendo denuntiationes tribus diebus festis continuis.

Respondeo cum Sanchez lib.3.d 6.num.8. Riccio loco cit. Gutierez cap. 16. num. 2. ad finem, Coninchi disp. 27. dubio 5. num. 47. Reginaldo lib 31. num. 226. & alijs contra Henriquez cap.7.num.1.loco cit. in commentario non peccare mortaliter, si vno, vel altero die festo omittat, videtur enim a mortali excusandus ratione paruitatis materiæ. Secus si multos dies festos inter vnam,& alteram denuntiationem interponat; tunc enim grauiter peccat; tum quia facit contra prohibitionem Ecclesiæ in re graui; tum quia ob magnum temporis interuallum, seu moram fieri potest,vt Parochiani tardiores euadant ad deferenda impedimenta,& interim obliuiscantur præcedentium denuntiationum.

16 Aduertendum tamen est, quando de licentia Ordinarij vna tantum denuntiatio præmittitur,non statim ea facta contrahendum esse matrimonium, sed per aliquod tempus arbitrio prudentis viri differendum esse,vt deferri possint impedimenta, si quę extant inter contrahentes. Ita Sanchez, Riccius, Gutierez,& alij locis cit.

17 Quæres sexto,quo tempore in die festo,& qua occasione faciendæ sint denuntiationes.

Respondeo, ex præscripto Concilij Tridentini faciendas esse in Ecclesia inter missarum solemnia. Addo cum Sanchez disp. 7 num. 9. & alijs apud Gutierez loco cit. nu.7.cum Reginal.num.227. Gutierez,Coninch & alijs, fieri posse extra Ecclesiam in loco,ad quem magna populi copia confluit,vt accidit in prædicationibus;etiamsi locus ille non sit sacer. Ratio est, tum quia sicut ipsum matrimonium fieri potest extrà Ecclesiam,ita etiam fieri possunt denuntiationes; tum quia sufficienter seruatur finis, & intentio Concilij.

18 Rursus addo, eas fieri posse alio die, quàm festo, eo scilicet die, quo ingens hominum multitudo ad Ecclesiā accedit, vt accidit, quando insignis concionator concionem habiturus est. Ratio est,quia finis Concilij Tridentini pręscribentis fieri denuntiationes,est, vt multi sciant matrimonium contrahendum, & facilius detegant impedimenta, quæ norunt, sed huic fini sufficienter satisfit, quando denuntiationes fiunt extra Ecclesiam in loco, ad quem confluit magna pupuli copia, aut quando magna hominum multitudo ad Ecclesiam accedit; etiamsi nō sit dies festus; ergo denuntiationes possunt aliquando fieri alio die; quam festo, aut etiam alia occasione, quam inter missarum solemnia, vt tempore concionis, ad quam magna confluit populi copia.

19 Hinc patet, denuntiationes, fieri posse in festo alicuius particularis Ecclesiæ,ad quam magnus hominum cętus concurrit.

20 Quæres sexto, vtrum sit obligatio detegendi, & denuntiandi impedimenta.

Respondeo affirmatiuè, modo possint hoc facere absque graui suo incommodo, & absque aliorum scandalo, & hoc verum est, etiamsi impedimenta sint occulta, nec probari possint; quamobrem qui nouit, aliquos velle matrimonium contrahere cum aliquo impedimento, tenetur denuntiare, præmissa tamen prius correctione, si ex ea speratur fructus. Ratio patet ex dictis de censuris disput. 2. quæst. 6. num. 7. quia in hoc casu non agitur de pœna alteri infligenda, sed de vitando damno spirituali ipsorum contrahentium,& eorum filiorum, qui alioquin illegitimè nascerentur; quando autem agitur de damno alterius vitando, denuntiandum est delictum, etiamsi sit occultum, & probari minimè possit, & hoc verum est quamuis impedimentum acceptum sit sub secreto, aut auditum sit ab alijs; modo auditum sit a persona fide digna, quæ nondum detulerit illud impedimentum; nam dictum hominis fide digni facit fidem,& veram notitiam; secus si audiuit a persona nil certum sciente, vel si non meminit, a qua persona audierit, ita Sanchez lib.3.d.13.num.7. Coninch.loco cit.dub.7.num.61. Gutierez de matrim. cap.59.num.2. Praxis Neapolitana ca. 2.num.2. Reginaldus lib. 31. num.228. Rodriquez capit. 217. nu.9. & alij, quos retuli loco citato.

21 Addit Sanchez disp. 14. & Coninchus num.64. Gutierez num.13. Reginald. lib.31.num. 238. ad finem, obstrictum impedimento teneri desistere à matrimonio cōtrahendo, vt per se patet. Præterea teneri ad illud manifestandum Iudici interroganti, vt etiam nos ostendimus in octauo Decalogi præcepto, modo iuridicè interrogetur.

PVNCTVM VII.

Vtrùm Matrimonium, contractum sine Parocho, & testibus in ijs locis, in quibus Concilium Tridentinum non est acceptatum, sit validum.

1 *An matrimonium validè celebretur sinè Parocho, & testibus in ijs locis, vbi Concilium Tridentinum non est acceptatum.*

2 *An transferens se ad locum, vbi Tridentinum non est acceptatum, possit ibi matrimonium sine Parocho, & testibus validè celebrare.*

3 *An captiui apud Turcas possint validè matrimonium celebrare absque Parocho, & testibus.*

4 *An extraneus validè celebret matrimonium sinè Parocho, & testibus, in eo loco, vbi non est acceptatum Tridentinum.*

5 *An incola illius loci, in quo Tridentinum non est acceptatum, possit celebrare matrimonium sinè Parocho, & testibus, si diuertat ad eum locū, in quo non est acceptatū.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Validum est matrimonium contractum sine Parocho,& testibus in eo loco, in quo non est promulgatū Conc. Trid. vel in quo non est acceptatum, saltem quo ad hoc particulare decretum. Ratio est,quia lex non obligat, nisi sit promulgata, & acceptata; vt inquiunt communiter DD. cap.1. de Tregua, & Pace, & patet ex dictis de legibus; ergo validum est matrimonium,contractū sine Parocho, & testibus in ijs locis; in quibus Conc. non est promulgatum,vel saltem non est acceptatum,quo ad hoc particulare decretum; sicut erat validum huiusmodi matrimonium ante Conc.Trid.ita colligitur ex Tridentino sess.24 cap. 1. ad finem.

2 Quæres primò, vtrum incola vnius loci, in quo promulgatum,& acceptatum fuit Triden. transferendo se eo loci v. g. in Græciam, vbi non fuit promulgatum Concilium; possit ibi matrimonium absque Parocho, & testibus validè celebrare.

Respondeo, posse validè contrahere sine præsentia Parochi, & testium. Ità Sanchez libro 3.disp.18.numero 8. Henriquez lib. 11. cap. 8. numero 8. P. Ledesma quæst. 45. art. 4 pun. 3. Rebel.2. parte lib.2.q.7.num.15. Reginald. lib.31.nu.176. Coninch disp.27.dub.1.nu.14 Gutierez cap. 61. de matrim. num.12.& alij communiter Ratio est, tum quia leges nō cadunt absolutè super personas subditas, sed super personas existentes in loco, vbi leges receptæ sunt, cum ergo hic non existat in eo loco, vbi receptum sit Tridentinum, sequitur posse validè contrahere absque præsentia Parochi, & testium; quæ est forma a Tridentino præscripta; tum quia hoc est conforme illi axiomati. Si fueris Romæ, Romano viuito more, &c. tum quia hoc est speciale in contractu, vt celebretur iuxta solemnitates receptas in eo loco, vbi celebrandus est, l. si fundus ff. de euict. nescum ergo matrimonium sit cōtractus, validè celebrari potest iuxta formam receptam in eo loco, in quo celebratur; consequenter potest validè celebrari sine Parocho, & testibus in ijs locis, in quibus Tridentinum non est receptum; etiamsi contrahens sit ibi tantū per modū transitus; immò etiāsi eo le trāstulerit, vt posset liberè cōtrahere matrimoniū absque Parocho,& testibus, vtitur.n. iure suo; qui autē vtitur iure suo non

nõ dicitur fraudẽ cõmittere, itaut effectus; & valor matrimonij impediatur, Lege nullus. ff. de reg. iur. Ita Sanchez loco citato, & alij contra Ledesmam, Henriquez, & Rebel. locis citatis, arbitrantes; non validè contrahi matrimonium ab eo, qui eo se trastulit intentione contrahendi sine Parocho, & testibus. Ratio ipsorum est, quia fraus nulli debet patrocinari. Sed hęc ratio non est firma; dico enim non fraudem illi patrocinari, sed ius, quod habet ad contrahendum sine Parocho, & Testibus in loco, vbi Concil. Tridentin. receptum non est.

3 Hinc sequitur primò, contra P. Ledes. quæst. 45. art. 5. dubio vltimo, captiuos apud Turcas posse validè contrahere matrimonium sine Parocho, & Testibus, etiamsi non habeant animum ibi perpetuo manendi. Idem dicendum est de Mercatoribus, & alijs, qui sunt apud Turcas, vel apud Hereticos, in quorum Territorijs Tridentinum non est acceptatũ; quamuis ipsi mercatores sint incolæ illorum locorum, in quibus Concilium est acceptatum, & obligat.

4 Secundò sequitur, extraneum, qui in Grecia reperitur, vel in Germania posse ibi matrimonium contrahere sine Parocho, & testibus, si Concilium non est ibi acceptatum: non enim obligatur seruare leges in sua patria receptas, nisi etiam illæ leges seruentur in eo loco, in quo pro tempore commoratur. Qua de causa Sacerdos Latinus, transiens per Græciam potest celebrare in fermentato iuxta morem Græcorum, & extraneus E. g. Romanus potest hic Mediolani ieiunare, & ijs cibis vesci, quibus Mediolanenses vescuntur quatuor diebus antecedentibus quadragesimam iuxta morem Ambrosianum. Videte, quæ diximus de legibus q. 1. pun. 5 quæsito 4.

5 Quæres secundò, vtrum incola illius loci, in quo non est acceptatum Concil. Trid. possit contrahere matrimonium absque Parocho, & Testibus, si diuertat ad eum locum, in quo est acceptatum Concilium Tridentinum, vt si Græcus se transferat huc Mediolanum.

Respondeo cũ San. lib. 3. d. 18. n. 16. Regin. lib. 31. n. 176. Coninc. disp. 27. dub. 1. ad finẽ, P. Ledes. q. 45. pun. 3. ad finẽ, non posse contrahere absque Parocho, & testibus. Ratio est, quia licet sit regula generalis; extraneum non teneri legibus loci, ad quem diuertit absque intentione ibi manendi maiore anni parte, vt ostendi de legibus punct. 5. nihilominus ab ea regula excipitur primo lex generalis, qualis est hæc, vt ostendi de legibus cũ Suarez, quidquid dicat Sanchez loco citato.

Secundò excipitur contractus, qui celebratur iuxta cõditiones præscriptas in eo loco, in quo contractus celebratur, Lege si fundus. ff. de euictione. Ex quo fit, vt si dubiũ aliquod oriatur circa celebrationẽ contractuum, iudicandum sit, contractus celebratos esse iuxta consuetudinem Regionis, vt inquiunt communiter DD. Cum igitur matrimonium sit verus contractus, & lex præscribens matrimonium celebrari coram Parocho, & testibus sit generalis, sequitur matrimonium celebrandũ esse corã Parocho, & testibus in ijs locis, in quibus Tridentinum est acceptatũ; quamuis contrahens sit incola illius loci, in quo non est acceptatũ Tridentinum. Videte, quæ diximus de legibus loco citato q. 4.

PVNCTVM VIII.

Quis debeat assistere matrimonio, vt validè contrahatur.

1 *Quinam Sacerdos debeat assistere matrimonio.*
2 *An fœmina, quæ inualidè contraxit coram proprio Parocho satisfaciat coram eodem contrahendo, postquam mutauit proprium domicilium.*
3 *An validè possit contrahi matrimonium coram Parocho, ad cuius Parœciam aliquoties in anno quis diuertit relaxationis gratia.*
4 *An recedens à propria Parochia validè contrahat coram Parocho, ad cuius Parœciam se recepit.*
5 *An diuertens ad aliquem locum possit matrimonium celebrare coram Parocho illius loci.*
6 *An amasia validè celebret matrimonium coram Parocho concubinarij, ad cuius domicilium se transtulit.*
7 *An validum sit matrimonium eorum, qui alio se conferunt, vt euitent proprios Parochos.*
8 *Quinam Parochus debeat assistere matrimonio eorum, qui duplicem habent parœciam.*
9 *Quinam Parochus possit interesse matrimonio vagorum.*
10 *An matrimonium celebrari possit coram Parocho siuè viri, siuè fœminæ.*
11 *An matrimonium vrgente necessitate celebrari possit sine Parocho, & Testibus.*
12 *Quænam licentia requiratur, vt quilibet Sacerdos possit assistere matrimonio.*
13 *An sufficiat facultas tacita assistendi matrimonio.*
14 *An requiratur licentia in scriptis.*
15 *Quam pœnam incurrat assistens matrimonio sine licentia.*
16 *An possit concedi facultas assistendi matrimonio extra Parœciam.*
17 *An possit concedi facultas assistendi matrimonio extra Diœcesim.*
18 *An Archiepiscopus possit coniungere subditos suffraganeorum.*
19 *An Parochus, qui nondum est Sacerdos possit matrimonium assistere.*
20 *An validè assistat matrimonio, qui licentiam extorsit per metum, dolum, &c.*
21 *An Parochus interdictus, seu prohibitus validè assistat matrimonio.*
22 *An Parochus, cui vetitum est ministrare Sacramenta, possit assistere matrimonio.*
23 *An matrimonium sit validum, quando Parochus affectat non intelligere.*
24 *An affectus censura, vel irregularitate validè assistat matrimonio.*
25 *An excommunicatus possit dare facultatem assistendi matrimonio.*
26 *An Sacerdos degradatus validè assistat matrimonio.*
27 *An Parochus inualidè habens beneficium, validè assistat matrimonio.*
28 *An valida sint gesta eius, qui se intrusit in aliquod officium.*
29 *An Ecclesia suppleat iurisdictionem, quando adest opinio probabilis.*
30 *An Parochus habens beneficium incompatibile validè assistat matrimonio.*
31 *An Sacerdos, qui habetur pro Parocho, validè absoluat.*
32 *An facultas absoluendi valeat elapso termino.*
33 *An laicus, qui pro Parocho habetur, validè assistat matrimonio.*
34 *An affectus censura validè assistat matrimonio in alio loco, vbi id ignoratur.*
35 *An remaneat absolutus, qui Sacerdoti excommunicato vitando confitetur in eo loco, vbi ignoratur.*
36 *An validè absoluat Sacerdos, cui fictè data fuit facultas.*
37 *An validè assistat matrimonio, quando Sacerdoti facultas fictè data fuit.*
38 *An gesta cum errore communi valida sint respectu ignorantis.*
39 *An validè absoluat, qui creditur Sacerdos, cum non sit.*
40 *An valida sint gesta Iudicis mente capti.*
41 *An Parochus assistens matrimonio debeat vti aliquibus verbis.*
42 *An Parochus peccet mortaliter, omittendo verba, Ego vos coniungo &c.*
43 *An Parochus teneatur interrogare contrahentes de consensu.*
44 *Quod, & quales testes requirantur ad validitatem matrimonij.*
45 *An testis amens, ebrius &c. validè assistat matrimonio.*
46 *An quilibet doli capax, etiam impubes, possit esse testis in matrimonio.*
47 *An testes matrimonij debeant esse rogati.*
48 *An sufficiat testis præsens per violentiam.*
49 *An Parochus, & testes transeuntes validè assistant matrimonio.*
50 *An contrahens matrimonium sine Parocho, & testibus reddatur inhabilis ad contrahendum aliud matrimonium.*
51 *An matrimonium clandestinum inducat aliquam obligationem, aut impedimentum. Vide num. 50 & 51.*

Solu-

SOlutio huius puncti facilè colligi posset ex precedenti; nihilominus maioris perspicuitatis gratia fusius hanc doctrinam explicabo.

PRIMA PROPOSITIO.

1 AD validè contrahendum matrimonium requiritur præsentia proprij Parochi, vel alterius Sacerdotis de licentia Parochi, vel Ordinarij. Ita Trident. sess. 24. cap. 1. de Reform. matrimonij. Propitius Paorchus dicitur ille; in cuius Parochia contrahens habitat. Vndè Parochus alienigenarum est ille, in cuius Parochia alienigenæ habitant, seu commorantur maiore anni parte, vt patet ex declaratione Cardinalium, & benè ostendit Sanchez lib. 3. d. 23. Gutierez cap. 63. num. 19. & 20. Coninc. disp. 27. dubio 2. num. 18. Riccius in praxi decis. 244. & Menochius lib. 4 consil. 398 num. 33.

2 Ex quo fit, vt ille, qui ad aliquem locum diuertit, intētione ibi manendi maiori anni parte, possit matrimonium contrahere, coram Parocho illius loci, in quo incipit habitare cum intentione manendi ibi maiori anni parte, seu cum intentione gerendi aliquod negotium, quod maiorē anni partem postulat. Ratio est, tum quia contrahit ibi domicilium Parochiale ad suscipienda Sacramēta, excepto Ordine, & Tonsura; tu quia potest ibi sepeliri, & astringitur ad leges illius loci, ergo potest etiam coram Parocho illius loci matrimonium celebrare.

3 Hinc patet primò solutio cuiusdam casus de quo alias consultus fui, videlicet validum fuisse matrimonium cuiusdam Amasiæ, quæ transtulit se ad domicilium concubinarij, intentione ibi commorādi maiori anni parte, ibique coram Parocho illius domicilij celebrauit matrimonium, non cum Amasio, sed cum alio extraneo; nam ipsa contraxerat domicilium Parochiale in eo loco. Ita Sanchez loco citato num. 12. & multi Patres eruditissimi Consultores pœnitentiariæ, quāuis aliqui contrarium sensisse videantur, & Venetijs aliter definitum esse testetur quidā Treuisanus apud Sanchez loco citato num. 11. ad finem, & apud Riccium loco citato.

Secundò, patet, fœminam, quę coram Parocho suæ pareciæ contraxit matrimonium inualidum, seque inde transtulit ad domum sponsi commorantem in alia Paretia cū intentione ibi perpetuo manendi, non posse postea coram eodem Parocho matrimonium de nouo validè celebrare, nam ille non dicitur amplius proprius Parochus, seu sacerdos; cum fœmina mutauerit, & amiserit primum domicilium, statim ac incepit habitare in Paretia sponsi cum intentione ibi perpetuo manendi. Ita Sanchez, libro 3. disp. 23. num. 15.

Tertiò, patet, non posse matrimonium validè contrahi coram Parocho illius oppidi, ad quod sponsus contracturus matrimonium aliquoties in anno diuertit recreationis gratia, vel causa colligendorum fructuum, cum alibi habeat principale domicilium. Ratio est, quia non dicitur ibi propriè commorari, & habitare, vt patet ex dictis de legibus, & ita tāquam declaratum fuit in Rota Romana teste Riccio decis. 244 Menochio lib. 4. consil. 194. nu. 53. folio mihi 361. in prima editione, vbi plurimorum Doctorum refert opiniones in toto illo consilio.

Quartò patet, inualidum esse matrimonium celebratū ab incola ciuitatis coram Parocho turis, ad quod solet aliquoties in anno causa recreationis accedere, vel ad rusticalia exercenda, vt dictum est num. 3. Idem dic de eo, qui causa pestis, vel belli fugit a sua Parochia ad aliam quam primum reuersurus, vt ex Nauar. & alijs tradit Gutierez de matrim. cap. 6. num. 7. Sanchez disp. 3. num. 13.

4 Si quæras, vtrum sit validum matrimonium alienigenarum, qui data opera incipiunt alibi habitare, vt euitent proprios Parochos, & sine illorum facultate contrahant matrimonium.

Respondeo, hoc sufficienter colligi posse ex dictis in pręcedenti puncto, videlicet matrimonium illorum esse validum; tum quia vtuntur iure suo; tum quia proprius eorū Parochus est ille, in cuius Parochia cómorantur. Ita colligo ex Sanchez lib. 3. d. 18 num. 29 & disp. 23. num. 13. & 14. & d. 25. n. 13. Gut. d. 65. n. 11 contra Rebel. lib. 2. q. 8. n. 6. Rodriq. ca. 219 nu. 2. & alios apud Gutierez de matrim. cap. 63. num. 13. & cap. 65. num. 11.

5 Quæres primò, quisnam Parochus possit coniungere in matrimonium eos, qui duplicem habent Paretiam habitationis; qui scilicet æqualiter ferè habitant in vno loco; ac in alio, vt qui hyeme habitant in vno loco, æstate verò in alio.

Respondeo, quemlibet Parochum ex duabus illis habitationibus posse illos coniungere. Ratio est, quia vterq; est illorum proprius Parochus; sicut enim potest acquiri duplex domicilium, ita etiam duplex Paretia habitationis, vt constat ex capite secundo de sepulturis in sexto. Ita Gutierez cap. 62. num. 4 & cap. 64. num. 2. Sanchez lib. 3. disp. 24. num. 2. Riccius, & Rebel locis statim citandis. Coninch. loco citato num. 19. contra Nauar. de sponsalibus consilio 52 vbi asserit, requiri assistentiam illius Parochi, in cuius Parochia matrimonium contrahitur.

Hinc colligitur Sanchez, Gutierez, & alij locis citatis si habens duas Parochias eligat sepulturam in diuerso loco, canonicam portionem inter vtrunque Parochum diuidendam esse.

6 Quæres secundò, quisnam Parochus possit interesse matrimonio vagorum.

Respondeo, quemlibet posse validè interesse; sicut enim quilibet Parochus potest illorum confessiones audire, & Sacramenta administrare, ita potest validè illorum matrimonio interesse. Caueat tamen Parochus; ne illorum matrimonijs assistat, antequam adhibuerit debitam diligentiam in indagandis impedimentis, & antequam obtinuerit ab Ordinario licentiá assistendi illorum matrimonio, vt patet ex Tridentino sess. 24. cap. 7. Ita Sanchez lib. 3. d. 25. P. Ledes. quæst. 45. art 5. post dubium quartum versic. Dico secundo folio mihi 208. Henriquez lib. 11. cap. 3. num. 3. ad finem, Coninch loco citato num. 20. Gutierez cap. 65 num. 6. & alij communiter; nam periculum est, vt nouum matrimonium contrahant relicta prima vxore, & hoc valet etiam in ijs, qui alibi habentes domicilium volunt contrahere in eo loco, vbi ignoti sunt.

7 Ex dictis colligi potest primò, ad validitatem matrimonij sufficere, si matrimonium contrahatur coram Parocho, siuè viri, siuè fœminæ, quando vir est vnius Paretię & fœmina alterius. Ita declarauit Congregatio Cardinalium teste Rebel. lib. 2. quęst. 8. Idem tenet Riccius decis. 344. Reginald. lib 31. num. 177. Sanchez lib 3. d. 19. Ratio est, tum quia Tridentinum dicit, matrimonium cōtrahendum esse coram Parocho, & non magis expressit Parochū viri, quam fœminæ; tum quia quilibet Parochus habet ordinariam potestatem administrandi Sacramenta suis subditis; ergo potest etiam illos in matrimonium coniungere; etiamsi aliquis illorum contrahere velit cum extraneo, aut alter, vel vterque sint diuersi idiomatis, quod non percipiatur a Parocho; sufficit enim, vt consensum contrahentium intelligat per interpretem; sicut enim reliqui contractus celebrari possunt per interpretem, ita etiam matrimonium. Ita Sanchez lib. 3. disp. 39. num. 3. Gutierez cap. 69. num. 5. & alij communiter.

8 Secundò, matrimonium contractum in articulo mortis sine Parocho inualidum esse, quamuis contractum fuerit quacunque vrgente necessitate. Ratio est, quia matrimonium contractum sine forma substantiali est inualidum in omni casu; sed matrimonium factum absque Parocho, & testibus dicitur factum sine forma substantiali, eo quod in Tridentino irritetur; quando enim apponitur particula irritans, inducitur forma substantialis, vt dictū est in tractatu de legibus; Concilium autem Tridentinum irritat matrimonium clandestinum in quolibet casu ex defectu præsentiæ Parochi, & testium, vt patet ex illa particula Omninò inhabiles sint. Ita Sanchez lib. 3. disp. 1?. P. Ledesma quæst 4?. artic. 5 Henriquez lib. 11. cap. 3. num 5. Rodriquez cap. 119 Coninch. disp. 30 dubio 2 nu. 20 Riccius decis. 243. num. 3. Reginald. lib 31. num 176. Gutierez cap. 61. num 4. & alij contra Vegam, & alios apud Sanchez, & apud Gutierez locis citatis. Neque excusare potest conscientia inuincibilis huiusmodi decreti; nam ignorantia excusat a peccato, sed non ab inualiditate actus, vt alibi ostendimus. Neque in hoc potest Episcopus dispensare, vt benè tradit Gutierez, & Sanchez, & patet ex dictis de legibus.

Neque obstat, si dicas, præceptum Ecclesiæ non obligare cum tanto rigore, itaut non liceat in tanta necessitate contrahere absque Parocho, & testibus; nam verum est, præceptum Ecclesiæ non obligare cum tanto rigore, quādo præceptum non inducit formam substantialem, vt est præceptum præmittendi denuntiationes. Secundò dicendum

dum eſt, quando inducit formam, ſeu ſolemnitatem ſubſtantialem, & reddit contrahentes inhabiles, vt patet in noſtro caſu. Ita Sanchez loco citato, num. 5. Suarez de legibus, lib. 5. cap. 23. num. 2. Salas de legibus diſp. 11. ſect. 2. num. 9. Gutierez, & alijs locis cit.

9 Hinc colligi poteſt ſolutio ſequentis caſus, de quo alias interrogatus fui. Titius in articulo mortis exiſtens, abſente proprio Parocho, contraxit coram Parocho alterius oppidi cum Berta conſanguinea in quarto gradu, quã antea carnaliter cognouerat, & ex ea filium ſuſceperat. Quæritur, an validè contraxerit ante executionem diſpenſationis, quam Summus Pontifex per Vicarium Generalem obtinendam conceſſerat, peractis quibuſdam operibus, quorum aliqua præſtita fuerant ab ipſo Titio, ſed Vicarius nondum conceſſerat diſpenſationem iuxta facultatem ſibi præſcriptam a ſede Apoſtolica.

Ratio dubitandi eſt, tum quia, quamuis matrimoniũ contractum inter conſanguineos, vel alios impedimento dirimente obſtrictos ſit inualidum, nihilominus hic caſus videtur per Epicheiam exceptus ob grauem, & vrgẽtem prolis illegitimæ neceſſitatẽ, tũ quia diſpenſatio iam obtenta erat a Sede Apoſtolica.

Nihilominus firmiter, conſtanterque tenendum eſt, Titium inualidè matrimonium contraxiſſe. Ratio eſt, primo, quia matrimonium celebratum coram alio Sacerdote, quàm coram proprio Parocho, vel alio abſque licentia proprij Parochi, inualidum eſt, etiamſi contrahatur in articulo mortis, vt patet ex Trident. ſeſſ. 24 cap. 1. ijs præſertim verbis omnino inhabiles, &c. ſed Titius non contraxit coram proprio Parocho, ſed coram alio abſque licentia proprij Parochi; ergo inualidè contraxit.

Addo, proprium Parochum non potuiſſe in hoc euentu facultatem aſſiſtendi concedere alteri Sacerdoti; ſicut enim ipſe Parochus non potuiſſet validè aſſiſtere, vt patebit ex ſecunda ratione, ita neque potuit aſſiſtendi facultatem alteri concedere. Secundo quia, vt matrimonium coram proprio Parocho, vel alio Sacerdote valide contrahatur, celebrari debet inter perſonas habiles; cum autem conſanguinei non ſint habiles ad contrahendum, niſi fiant habiles per actum, & executionem diſpenſationis, ſequitur, Titium inualidè matrimonium cum Berta conſanguinea contraxiſſe. ita expreſsè tradit Suarez lib. 5. de legibus, cap. 23. num. 2. 3. & 4. Sanchez lib. 3 diſp. 17. num. 4. P. Ledeſma. & alij, quos refert Sanchez loco cit. num. 4. Suarez loco citato, num. 4. & Riccius in praxi, deciſ. 241.

Ad primam rationem dubitandi.

Reſpondeo cum Suarez loco cit. num. 2. & Sanchez loco cit. num. 5. inhabilitatem impoſitam, & inductam per legem non tolli per modum Epicheiæ, ſed tolli per actum poſitiuum ſuperioris, vel alterius habentis vim, & auctoritatem auferendi dictam inhabilitatem, & inducendi facultatem, & poteſtatem ablatam per impedimentum, quamuis Epicheia poſſit in aliquo caſu excuſare ab obligatione, & a peccato; cum autem in propoſito caſu nondum fuerit ablata inhabilitas contrahendi matrimonium inter Titium, & Bertam, ſequitur, Titium inualidè contraxiſſe matrimonium cum Berta.

Ad ſecundam reſpondeo, reſcriptum a Sede Apoſtolica obtentum eſſe potius mandatum ad diſpenſandum, quam diſpenſationem. Ita Sanchez libro 8. diſput. 30. num. 11.

Hinc colligitur, filium ſuſceptum non cenſeri legitimum; vel enim eſt legitimus propter diſpenſationem Summi Pontificis, vel propter matrimonium; non primum, quia diſpenſatio Summi Pontificis nondum fuit obtenta, ſed ſolum Vicario Generali data fuit commiſſio, & mandatum ad eam concedendam; neque ſecundum, tum quia proles non fit legitima per matrimonium ſequens, niſi matrimonium ſit validum, vt tradit Couarruuias, & alij apud Sayrum lib. 6. de cenſuris, cap. 10. nu. 22. & 27. tum quia matrimonium ſubſequens non efficit prolem legitimam, niſi contrahentes tempore conceptionis, vel natiuitatis prolis eſſent habiles ad contrahendum; Titius autem tempore conceptionis, vel natiuitatis filij non erat habilis ad contrahendum matrimonium cum Berta propter impedimentũ conſanguinitatis, quod nondum ſublatum erat cap. tanta, qui filij ſint legitimi. Ita Suarez, Sayrus, Henriquez, & alij, quos ego adduxi in meo tractatu de cenſuris, diſp. 7. q. 2. pun. 3. nu. 6. pag. 330. in prima editione, & alij, quos refert Sanchez lib. 8. d. 7. & diſp. 34. a nu. 45. qui videndus eſt.

10 Tertio ſequitur, ad validitatem matrimonij ſufficere præſentiam alterius, qui non ſit Parochus, modo ſit Sacerdos, & licentiam habeat a Parocho, vel eius Vicario; licet amouibili habente facultatem adminiſtrandi Sacramenta, & aſſiſtendi matrimonijs. Immo non ſolum ſufficit ad validitatem matrimonij, ſi alienus Sacerdos licentiam habeat a proprio Parocho, vel eius Vicario permanente, vel amouibili; Sed etiam ſi illam habeat ab Epiſcopo, vel a Vicario Generali, aut ab alio Prælato habente auctoritatem, quaſi Epiſcopalem, qualẽ habent Cardinales in Eccleſiis ſuorum titulorum, & aliqui Abbates in ſuis Abbatijs, ſi habeant iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem in Eccleſia nulli Epiſcopo ſubiecta. Ratio eſt, quia Tridentinũ requirit præſentiã Parochi, vel alterius Sacerdotis aſſiſtẽtis de licentia Parochi, vel Ordinarij; nomine aũt Ordinarij veniunt omnes dicti; Ordinarius enim hoc loco dicitur ille, cui ſubiectus eſt Parochus illius loci. Ita Sanch. l. 3. diſp. 18. & deinceps, Reginal. nu. 178. Henriq. l. 11. cap. 3. nu. 4. Coninch. dub. 2. n. 17. Gutierez, cap. 62. 64. 66. & 68.

11 Aduertunt tamen aliqui Doctores contra Coninchũ num. 31. Reginaldum, num. 181. Sanchez d. 35. licentiam non debere eſſe tacitam, qualis eſt illa, quæ oritur ex tolerantia, vel ex ratihabitione; ſed debere eſſe expreſſam qualis eſt licentia ad aſſiſtendum ſpecialiter matrimonio, vel ad exercenda omnia Parochi officia, vel ad omnia Sacramenta adminiſtranda; hæc enim ſufficit; quia cum generalis ſit, generaliter accipienda eſt, quatenus etiam comprehendit aſſiſtentiam matrimonij, niſi aliter probabiliter credatur de voluntate Parochi. Ita declarauit Illuſtriſſima Cardinalium Congregatio, quam declarationem citat, & ſequitur Rebel. poſt lib. 4. in declarationibus Cardinalium ſect. 3. illam etiam citat, ſed non ſequitur, Sanchez lib. 3. d. 35. Idem tenet Reginaldus lib. 31. n. 178. & 180. contra Henriquez ex parte lib. 11. c. 3. num. 5. Coninch. loco cit. dub. 3. nu. 10.

Addit Rebellus lib. 2. q. 3. iſtam facultatem debere dari in ſcriptis; ſed hoc mihi non placet. Ratio eſt, tum quia Tridentinum non exigit licentiam in ſcriptis; tum quia ſcriptura non eſt de eſſentia gratiæ, & Priuilegij ex Decio in Rubricis de Conſt. Ita Rodriq. cap. 219. num. 13. Sanchez loco cit nu. 10. Henriquez lib. 11 c. 3. nu. 5. Vgolinus de irregularitate, cap. 6. §. 7. num. 3. Reginaldus libro 31. num. 180.

12 Si quæras, quam pœnam incurrat aſſiſtens matrimonio ſine licentia Parochi, vel Ordinarij.

Reſpondetur, Sacerdotem ſecularem, aut regularem, qui audet coniungere non ſibi ſubditos, aut ipſis benedicere ſine Parochi, vel Ordinarij facultate, incurrere ipſo iure ſuſpenſionem, donec abſoluatur ab Ordinario illius Parochi, vt patet ex Tridentino ſeſſ. 24. c. 1. vt videre eſt apud Sanchez lib. 3. diſp. 32. num. 4. Gutierez cap. 75. nu. 25. Iure antiquo incurrebat excommunicationem Clem. 1. in fine de Priuilegijs; ſed illam modo ſublatam eſſe ſuſtinet Rebel. in decl. Card. poſt quartum lib. ſect. 3. nu. 83. & plures alij, quos infra referam ſequendo illorum ſententiam.

13 Quarto colligitur, Parochum vel Ordinarium poſſe concedere facultatem alteri Sacerdoti coniungendi ſponſos in matrimonium, non ſolum in propria Parochia, verũ etiam extra propriam Parochiam, vt ait Rodriquez, cap. 218. concluſ. 6. Rebel. lib. 2 q. 8. Sanchez lib. 3. d. 19. & 24. Reginald. lib. 31. num. 180. Coninchus de matrim. diſp. 27. dub. 2. num. 23. & dub. 3. num. 38. Gutierez, cap. 62. nu. 10. & alij contra Nauar. lib. 4 tit. de ſponſ. conſilio 47. & alios apud Sanchez, Rodriquez. Ratio eſt, tum quia Tridentinum dicit, alium Sacerdotem ſufficere ad aſſiſtendum matrimonio de licentia Parochi, vel Ordinarij, & non dicit in propria Parochia; ergo non poteſt ſufficiens ratio aſſignari, quare addenda ſit limitatio contra fauorem, & validitatem matrimonij, itaut Parochus ſolum poſſit concedere Sacerdoti licentiam coniungendi ſponſos in propria Parochia; tum quia huiuſmodi licentia nõ eſt actus iuriſdictionis contentioſæ, & litigioſæ, ſed gratioſæ, ac voluntariæ; actus autem iuriſdictionis gratioſæ, ac voluntariæ exerceri poteſt extra locum propriæ iuriſdictionis, vt concedunt communiter Doctores.

14 Ex quo vlterius patet a fortiori, proprium Parochũ poſſe

posse sine peccato coniungere suos subditos in matrimonium, non solum extra propriam Parochiam; sed etiam extra propriam Diœcesim, vt patet, tum ex rationibus allatis; tum quia proprius Parochus potest administrare Sacramenta suis ouibus, vbicunque existant; ergo potest etiam interesse Sacramento matrimonij, vbicunque illæ existant; etiamsi non obtinuerit facultatem ab eo Parocho, in cuius Parochia sponsi coniunguntur, vt ait Rebel. loco cit. num. 5. & alij, quos in simili retuli de Sacramento Pœnitentiæ, eosque sequitur Sanchez lib. 3. quæst. 19. nu. 11. & 14 Reginald. lib. 31. nu. 177. Coninch. loco cit. Gutierez, cap. 62. nu. 4.

15 Si quæras, vtrum Archiepiscopus possit coniungere in matrimonium subditos suorum suffraganeorũ, vel dare licentiam illos coniungendi.

Respondetur non posse; quia ipse non est Ordinarius illorum, nec est eorum superior, nisi in gradu appellationis iuxta dicta de voto, q. 2. pun. 20. & de censuris disp. 1. q. 3. pun. 2. num. 7. vbi nonnullos alios casus excepi. Videte Sanchez libro 3. disp. 26. vsque ad 32. vbi ostendit, quinam Sacerdotes, præter Parochum, possint assistere matrimonio, vel dare licentiam assistendi. Videri etiam potest Reginald. nu. 178. Coninchus, nu. 17. Henriq. ca. 3. & Gutierez, cap. 62. 64. & 68.

16 Quintò colligi potest, validum esse matrimonium contractum coram Parocho, qui nondum est Sacerdos, Ita Sanchez d. 20. Nauar. lib. 5. consil. 30. P. Ledes. q. 45. art. 5. Henriquez libro 11. cap 3. Reginald. lib. 31. nu. 177. Coninchus dub. 2. num. 21. & alij contra Rodriquez cap. 219. nu. 9. & alios apud Gutierez, cap. 62. num. 16. & 17. Ratio est, tum quia Tridentinum requirit solum præsentiam Parochi; potest autem aliquis esse Parochus, etiamsi nondum sit Sacerdos; tum quia præsentia Parochi non requiritur in hoc casu ad exercendam functionem Sacerdotalem. Verum tamen est, alterum, qui de licentia Parochi assistit, debere esse Sacerdotem, ità enim præscribit Tridentinum loco citato.

17 Rogabis, vtrum sit validum matrimonium, contractum coram eo Sacerdote, qui licentiam assistendi extorsit per metum grauem; vel illam impetrauit per dolum, & mendacia, quam licentiam non impetrasset, nisi dolũ, & mendacia adhibuisset.

Respondeo, primo, matrimonium esse validum, quando licentia extorta est per metum leuem, aut grauem. Ratio est, quia iurisdictio metu extorta validè transfertur, iuxta communiorem sententiam, vnde dici solet metu gesta valere, exceptis aliquibus casibus, vt absolutione, ab excommunicatione &c. de quibus dictum est de contract. per metum celebratis; ergo etiam est validum matrimonium, quando licentia extorta est per metum; præsertim cum huiusmodi licentia non sit actus iurisdictionis; sed si actus Parochi, non in quantum formaliter habet iurisdictionem; sed in quantum est testes a iure institutus ad testificãdum de matrimonio, & ad substituendum alium ad hunc effectum. Ita Sanchez lib. 3. d. 39. num. 13. & disp. 21. nu. 7. Reginaldus, lib. 31. nu. 182. Coninchus, disp. 27. dub. 3. num. 37. Gutierez, cap. 69. numero 14. & alij.

Respondeo secundò, matrimonium esse inualidũ, quando licentia extorta fuit per dolum, & mendacia versantia circa causam finalem. Pro intelligentia huius rei.

Aduertendum est, dolum, & mendacia aliquando versari circa causam finalem, aliquando circa impulsiuam tantum. Tunc versantur circa causam finalem, quando concedens licentiam mouetur ad eam concedendam ob causam sibi dolosè narratam; sed ita est affectus, vt si nosset, causam illam non subsistere, non concederet licentiã. Tunc verò versantur circa causam tantum impulsiuam, quando concedens non principaliter mouetur ad concedendam licentiam ob illam causam sibi dolose narratam, licèt aliquo modo ob illam moueatur, & impellatur. Hoc posito.

Dico, quando dolus, & mendacia sunt causa finalis concessionis, seù licentiæ, inualidam esse concessionem, seù licentiam, consequenter inualidum esse matrimoniũ contractum coram eo Sacerdote, qui licentiam extorsit per dolum, & mendacia versantia circa causam finalem. Ratio est, tum quia dispositio facta per dolum versantem circa causam finalem est inualida, vt ostendi de contractibus cum communi Doctorum sententia; tum quia nihil est magis contrarium consensui, quam error, L. si per errorem. ff. de iurisdictione omnium iudicum. Secus dicẽdum est, quando licentia fuit extorta per dolum, & mendacia versantia tantummodo circa causam impulsiuam. Sit exemplum. Aliquis Sacerdos accedit ad Parochum, a quo petit fictè, nomine alicuius Illustris viri facultatem assistendi matrimonio, Parochus compulsus ficta petitione concedit illi facultatem assistendi matrimonio, quæritur modo, vtrum valida sit ista facultas, & consequenter validum sit matrimonium coram eo Sacerdote celebratum.

Respondendum est, validum esse; quia dolus versatur circa causam impulsiuam, & non circa finalem; nam Parochus, concedens licentiam, non videtur principaliter moueri ad illam concedendam ob petitionem Illustris viri, quæ videtur impertinens ad concessionem illius facultatis; & hoc videtur verum, etiamsi concedens ita fortè sit habitualiter affectus, vt si nosset fictionem, non cõcederet licentiam assistendi, alioquin nullæ dispositiones essent firmæ, & validæ; cum ferè semper aliquid lateat disponentem, quo cognito non disposuisset, vt patet ex dictis de contract. per dolum celebratis ad finem, ad quæ remitto lectorem. Ita Sanchez d. 39. num. 15. Reginald. num. 182. Coninchus, num. 37. Gutierez, capit. 69. num. 15. & alij.

18 Quæres tertiò, vtrum validum sit matrimonium, cui assistit Parochus interdictus, seu prohibitus ab Episcopo, assistere matrimonio.

Respondeo, validum esse. Ratio est, tum quia posito eo interdicto, seù prohibitione. Parochus adhuc retinet iurisdictionem; tum quia multa fieri prohibentur, quæ tamen facta tenent; tum quia ita declarauit Cardinal. Congregatio. Idem dicendum est, quando huiusmodi prohibitio facta fuit coadiutori, vel Vicario Parochi. Ita Sanchez lib. 3. disp. 32. Rebel. secunda parte, lib. 2. quæst. 9. num. 9. Henriquez lib. 11. cap. 3. num. 4. P. Ledes. q. 45. art. 5. Rodriquez j. parte cap. 219. num. 10. Reginald. lib. 31. num. 179. Riccius decis. 243 Coninch. dub. 2. num. 18. Ceual. pract. quæst. commun. contra communes quæst. 604. num. 71 quem citat, & sequitur Gutierez de matrim. cap. 62 num. 25. & cap. 67. num. 3. & 4. & alij apud Sanch. loco cit. nu. 2. & Gutierez loco cit.

19 Quæres quartò, vtrum Parochus, cui vetitum fuit à superiore administrare Sacramenta propter inscitiam, possit validè assistere matrimonio.

Respondeo, posse, tum quia huiusmodi assistentia non est propriè administratio Sacramenti; sed auctorizatio, vt ita dicam, & conualidatio consensus contrahentium, quæ non censetur comprehensa in dicta prohibitione; tũ quia posita illa prohibitione, adhuc est Parochus, & potest testimonium ferre de contractu matrimonij Si vero vetitum sit Parocho administrare Sacramẽta, eo quod mente captus sit, non potest validè assistere matrimonio; nam Parochus debet esse præsens moraliter & humano modo; ille autem est præsens humano modo, qui videt, & aduertit, quod fit. Secus si non aduertat, nec intelligat, quod agitur. Lege coram Titio 209. ff. de verborum significatione; sufficit tamen, si Parochus externo sensu percipiat consensum contrahentium, siuè consensus exprimatur verbis, siue signis, siuè percipiat consensum per se immediatè, siue percipiat per interpretem; quando ipse non intelligit sermonem contrahentium; modo tamen sit compos sui, itaut non sit ebrius, nec dormiat, &c. alioquin non esset præsens moraliter, & humano modo. Ita Sanchez lib. 3. disp. 39. num. 1. Speculum in appendice, dubio 5. concl. 4. fol. 14. Rodriquez cap. 219. nu. 11. P Ledesma q. 45. art 5. Riccius loco cit. Henriq. loco cit. & alij.

20 Rogabis, vtrum matrimonium sit validum, quando Parochus sui compos adest, sed affectat non intelligere.

Respondeo, validum esse, modo verè intelligat. Ita declarauit Illustrissima Cardinal. Congregatio, quam citat Rebel. sect. 3. num. 51 & 73. Riccius loco citato, Gutier. cap. 69. num. 8. & Sanchez lib. 3. disp. 30 num. 6. in qua declaratione habetur, Parochum ita debere interesse, vt appareat ipsum hac de causa fuisse adhibitum; tunc autẽ Parochus intelligitur adhibitus, quando est adhibitus ad illum actum, etiamsi ex alia causa vocatus sit, aut adductus sit ad illum actum per dolum, aut per metum, & sic

uitus, aut contrariam habeat intentionem. Secus dicendum est, quando Parochus casu adest, vt si conuiuij & confabulationis, vel alterius negotij gratia adsit ibi, & interim audiat fieri contractum; tunc enim inualidum est matrimonium; eo quòd Parochus dicatur præsens casu, & non formaliter adhibitus ad hunc contractum. Ita declarauit prædicta Congregatio; quamuis contrarium sentire videantur, Sanchez d. 19. à num 9. Reginaldus, lib. 31. num. 182. Gutierez num. 12. loco cit. vbi dicunt validum esse matrimonium, etiamsi celebretur coram Parocho [illegible] testibus casu transeuntibus; nam isti dicuntur præsentes eum sufficienter aduertant, ad id, quod agitur, possintq; de hoc ferre testimonium, nec vlla alia præsentia requiratur in Tridentino; sed cótrarium nobis videtur probabilius, tum ob declarationem Cardinalium; tũ quia matrimonium non dicitur formaliter, & propriè celebratum coram Parocho, sed solum materialiter.

21 Quæres quinto, vtrum sit validum matrimonium, cui assistit Parochus, vel Sacerdos excommunicatus, aut suspensus ab Officio, aut irregularis. Pro solutione huius quęsiti.

Aduertendum est, excommunicatum, alium esse toleratum, & non vitandum, alium esse non toleratum, & vitandum. Vitandus dicitur, qui est denuntiatus excommunicatus, vel qui est notorius percussor Clerici; nam post Concil. Constantiense non tenemur euitare quemcunq; excommunicatum; sed illum tantummodo, qui est nominatim denuntiatus, vel qui est notorius Clerici percussor. Hoc posito.

Respondeo, Parochum non solum excommunicatum toleratum, vel suspensum ab officio; vel irregularem, posse validè assistere matrimonio; sed etiam excommunicatum, non toleratum, seu vitandum, aut suspensum, aut irregularem. Ita Henriquez lib. 11. cap. 3. Coninch. dub. 2 num. 24. Reginald. loco cit. num. 177. Riccius decis. 243. Gutierez cap. 62. num. 23. Sanchez lib. 3. disp. 21. num. 4. Rebel. lib. 2. q. 9. num. 9. P. Ledes. q. 45. art. 5. pun. 3. dub. 3. in fine, & alij contra Stephanum de Auila 2. par. cap. 6. d. 3. dub. 1. concl. 5. & alios. Ratio nostra est, tum quia hæc assistentia auctoritatiua non est propriè actus iurisdictionis, itaut non possit ualidè ab excommunicato vitando exerceri; sicut ab eo non possunt exerceri actus iurisdictionis; tum quia Conc. Tridentinum solummodo requirit præsentiam Parochi; sed Parochus excommunicatus, vel suspensus non desinit esse Parochus propter censuras, ergo validè assistit. Idem dicendum est de Vicario Parochi excommunicato, vel suspenso; quamuis peccet communicando in Diuinis cum alijs extra casum necessitatis.

22 Addo cum DD. citatis, non solum ipsum Parochum excommunicatum vitandum posse validè assistere matrimonio; sed etiam posse concedere licentiam alteri Sacerdoti ad assistendum; nam huiusmodi licentia non est propriè actus iurisdictionis, & sicut Parochus excommunicatus non est priuatus auctoritate assistendi, ita nec potestate dandi prędictam licentiam. Ob eandem rationem constat, Parochum posse validè dare huiusmodi licẽtiam Sacerdoti excommunicato, vel irregulari, vel suspenso ad assistendum matrimonio. Ita Sanchez loco citato, & alij contra Coninchum loco cit. num. 25. & Auilam loco cit. Videte Doctores citatos præsertim, Sanchez d. 20. 21. & 30. nu. 10.

23 Addo cum Sayro de cens. lib. 5. cap. 22. num. 26. & alijs, validum esse matrimonium, cui de licentia Parochi astitit Sacerdos degradatus. Ratio est, tum quia uersamur in materia matrimonij; quæ fauorabilis est; tum quia Sacerdos degradatus est adhuc Sacerdos.

24 Quæres sexto; utrum Parochus, habens iniustum titulum beneficij, ualidè assistat matrimonio; ut accedit, quando Parochus commisit aliquod delictum, ratione cuius est ipso iure priuatus beneficio, vel quãdo habet beneficium incompatibile, vel quando acceptauit beneficium in excommunicatione.

Respondeo, validum esse, etiamsi ipso iure sit priuatus Beneficio; modo in iudicio nondum fuerit illo legitimè spoliatus. Ratio est, quia adhuc est Parochus cum titulo colorato, & errore communi vulgi, vt suppono; quę autem fiunt ab aliquo cum titulo colorato, & errore communi valida sunt. L. Barbarius. ff. de Officio Prętoris. Pro maiori intelligentia huius quæsiti.

Aduertendum est, solutionem pendere ab ea quæstione, qua quæritur, vtrum valida sint ea, quæ fiunt ab aliquo Iudice, qui verè non est Iudex; sed existimatur Iudex. E. g. Vtrum acta per seruum, qui existimatur Prætor, cum verè non sit Prætor, valida sint, ac si gesta fuissent a vero Prætore. Ad quam difficultatem responderi solet, valida esse, modo tria concurrant.

Primum est, vt adsit titulus coloratus, seu putatiuus, vt cõiter testantur DD. statim cit. contra Praxim Neapol. c. 50. nu. 3. vbi refert Bartolum, & alios.

Secundum, vt adsit error communis.

Tertium, vt nullum adsit impedimentum iuris Diuini, vel naturalis.

Primò igitur requiritur titulus coloratus, qui censetur adesse, quando superior legitimus cõfert alicui dignitatẽ, vel beneficium; sed collatio est inualida ob occultum aliquod impedimentum recipientis collationem, vt accidit quando confertur beneficium excommunicato; collatio enim beneficij facta excommunicato inualida est, vt ostendimus de censuris. Pręterea titulus coloratus adest, quando aliquis recipit dignitatem, vel beneficium a legitimo superiore; sed postea committit aliquod delictum; ratione cuius est ipso iure priuatus illa dignitate, vel beneficio. Rursus adest titulus coloratus, quando superior occultè reuocat dignitatem, vel facultatem. Quando igitur adest titulus coloratus aliquo ex his modis, valida sunt gesta per Iudicem, Prætorem, vel Parochum; qui non est verus Iudex, Prætor, vel Parochus; ius enim humanum supplet defectum veri tituli. L. Barbarius. ff. de officio Prætoris.

25 Hinc sequitur, gesta per eum, qui absque legitima auctoritate intrusit se in officium Iudicis, Parochi, vel Confessarij, esse inualida in vtroque foro; quia intrusus non habet titulum verum, vel coloratum; ad hoc autem ut valida sint gesta alicuius Iudicis, Parochi, &c. qui verè non est Iudex, Parochus, &c. requiritur titulus coloratus collatus ab eo superiore, qui pot est illum conferre, alioquin si titulus habeatur ab eo, qui non potest illum conferre, non sunt valida gesta; propterea si aliqua simplex Capellanus, & simplex Sacerdos constitueretur Parochus a laicus, inualide assisteret matrimonio inualidè absolueret, &c. quamuis communiter haberetur pro vero Parocho; nam deest titulus coloratus collatus a legitimo Superiore, qui & ipse habeat titulum coloratum. Ita Syluest. v. Confessor primo, q. 19. Nauar cap. 9. num. 7. Gutierez cap. 62. nu 26. Reginal. lib 1. num. 99 Salas de legibus d. 10 sect. 3. nu. 14. vers. confirmatur Tabiena, Caietanus, Medina, & alij, quos citat, & sequitur Sanchez lib. 3. d. 22. num. 29. & Auila 2 par. cap. 6. disp. 7. dub 7. pag. 129. Idem innuit Coninch. de pœnit. d. 8. dub. 3. ad finem, & de matrimonio disp. 27 dub. 2. num. 16.

Secundò, præter titulum coloratum, requiritur error communis, idest error, quo aliquis communiter habeatur pro vero titulari, beneficiario, prætore, &c. non tamen sufficit error vnius, vel duorum, sed debet esse error communis, nec sufficit quicunque error communis; sed debet esse probabilis, idest non crassus, vel supinus; nam huiusmodi error æquiparatur scientiæ, cap. 2. de Constit. in sexto. Ita Angelus, & alij apud Sanchez loco citato, num. 8. & aperte patet ex lege Barbarius citata.

Tertiò requiritur, vt non adsit impedimentum iuris Diuini, vel naturalis; nam quando huiusmodi impedimentum adest, Prælatus, vel Ecclesia non potest huiusmodi defectum supplere; cum non habeat potestatem in superiorem; sicut potest supplere defectum iuris humanis, & illum re ipsa supplet quando adest titulus coloratus, & error communis; alioquin si Ecclesia illum non suppleret, sequerentur multa incommoda, multæ perplexitates; multa dubia, & multi scrupuli. Ita Caietanus in summa verbo Confessionis iteratio, Palud. in 4. dist. 17. q. 6. art. 1. Reginald. lib. 1. num. 97. & alij apud Sanchez libro 3. d. 22.

26 Addo huiusmodi defectum, etiam suppleri ab Ecclesia, quando adest opinio probabilis; tunc enim censetur adesse error communis, & titulus coloratus, vt accidit, quando est opinio probabilis, aliquem posse absoluere à reseruatis, aut a censuris, aut posse assistere matrimonio; tunc enim sequens opinionem probabilem, validè absoluit, validè assistit matrimonio, &c. vt patet ex allata ratione. Et hoc verum est etiamsi populus dubitet superio-

rem

rem esse priuatum suo officio; nam melior est conditio superioris possidentis. Ita Lessius lib.2. cap.29.d.8. Henriquez lib.5.de pœnit.cap. 14. num. 4. Sanchez loco citato, num.65. & alij, quos retuli q.vlt.de pœnit. pun.7.q.1.

Ex dictis colligi potest solutio non solum casus propositi in quæsito, seu etiam multorum aliorum quorum doctrina non solum est vera in foro externo; sed etiam in foro conscientiæ, nec solum militat in Iudice ordinario; sed etiam in Delegato; vt patet ex cap. Infamis 3.q.7. Ita Sanch. loco cit.nu.16.

27 Primo colligi potest, validum esse matrimonium, cui astitit Parochus, habens titulum inualidum ob vitiũ aliquod occultum, aut habens beneficium incompatibile sibi collatum a legitimo superiore. Ratio est, quia adest titulus coloratus cum errore communi absque impedimento iuris naturalis, aut Diuini. Ita Coninch.disp.27. de matrim. dub.2.nu.26 Sanchez, & alij DD.cit.

28 Secundo sequitur, validam esse absolutionem datam ab eo Sacerdote, qui communiter habetur pro Parocho, cuique Episcopus contulit beneficium Parochiale; sed collatio fuit inualida ob occultum aliquod illius Sacerdotis impedimentum, dependens ab Ecclesia, vt ob excommunicationem, cuius effectus est, irritam facere collationem. Ita communiter Doctores.

29 Tertio, videtur sequi iuxta Henriquez lib.6. cap.6. eum, qui facultatem ab Ordinario acceperat absoluendi per annum, licèt elapso anno non sit amplius approbatus validè absoluere, modo communi errore adhuc censeatur approbatus. Sed contrarium mihi dicendum videtur, eò quòd non videatur adesse sufficiens titulus coloratus, cum potius sit contra formam datam, vt optimè tradit Mascard. tomo 2. concl.138. nu.5. vbi refert Gomet. & alios; multaque differt pertinentia ad forum externũ circa probationem tituli in foro externo.

30 Quarto, validum esse matrimonium contractum coram laico; cui Parochus concessit facultatem assistendi matrimonio, si communi errore habetur Sacerdos. Ratio est, quia adest titulus coloratus, adest error communis, & non interuenit impedimentum iuris naturalis; vel Diuini; sed est defectus qui suppleri potest ab Ecclesia, quæ sicut statuit inualidum esse matrimonium sine Parocho; vel alio Sacerdote ita potest facere, vt sit validum matrimonium celebratum coram laico, qui communi errore, & titulo colorato existimatur Parochus, vel Sacerdos.

31 Quintò, illum esse validè absolutum, qui Parocho nominatim denuntiato, vel notorio Clerici percussori confessus est peccata sua, in eo loco, in quo communi errore, & titulo colorato habebatur pro vero Parocho, nec credebatur excommunicatus, nec ipse pœnitens sciebat, illũ esse excommunicatum; in hoc enim casu Ecclesia supplet iurisdictionem, qua caret excommunicatus denuntiatus, vel notorius Clerici percussor. Idem dicendum est de suspenso, & irregulari. Ita Sanchez loco cit. nu. 46. & Reginald. loco statim citando, & alij, quos retuli de censuris d.2.q.2.pun.2.§.4.num.3.

32 Verum tamen est, illum pœnitentem non esse validè absolutum, qui confessus est Parocho, quem pœnitens sciebat esse excommunicatum vitandum; quamuis ille Parochus communiter in illo loco haberetur pro legitimo superiore, & non excommunicato. Ratio est, quia confitens peccata sua illi Sacerdoti peccat mortaliter participando in Diuinis, absq; necessitate, vel alio iusto titulo cum excommunicato vitando; consequenter non recipit beneficium absolutionis, eo quod dicatur ponere obicem ad absolutionem, & ad gratiam per participationem in diuinis cum excommunicato vitando.

Ex quo patet, illam absolutionem esse inualidam, non defectu iurisdictionis, cum Sacerdos illam habeat per errorem communem cum titulo colorato; sed ratione participationis in Diuinis cum excommunicato vitando; participans enim cum excommunicato in Diuinis peccat mortaliter, nisi excusetur ratione necessitatis, vel alio iusto titulo; vt patet ex dictis de censuris. Ita Sanchez loco citato, Reginald. lib.1.num.117. vers. his addendum.

33 Sexto, validam esse absolutionem, datam ab eo Sacerdote, cui Episcopus verbis tantummodo, sed absque vera intentione, & cum fictione, concessit facultatem absoluendi; nam interuenit error communis, & titulus præsumptus collatus a legitimo superiore, & facultas; seu iurisdictio, quam Episcopus fictè concessit, potest ab Ecclesia suppleri. Ita Sanchez, Gutierez, & alij locis citatis, contra P. Ledes. q.45. art.5. pun.3. dub.4. & Ceuallos q. 604.nu.111.

34 Septimò; validum esse matrimonium contractum coram eo Sacerdote, cui Parochus fictè concessit facultatem assistendi, vt patet ex proximè allata ratione. Ita Sanchez loco cit. nu 64. & alij contra P. Ledes. q.45. ar.5. pun.3. dub.4.

35 Octauo, gesta per eum, qui caret vero titulo, sed cõmuni errore, & titulo colorato habetur titularis, [illegible] valida non solum respectu eorum, qui nesciebant [illegible] carere vero titulo; sed etiam respectu illius qui sciebat, ei verum titulum deesse. Ratio est, quia, vt dictum est in secunda conditione, sicut requiritur error communis, & non sufficit error particularis ad hoc, vt sint valida alicuius gesta, ita etiam requiritur scientia communis, & nõ sufficit scientia particularis carentiæ veri tituli ad hoc, vt sint inualida gesta per habentem titulum coloratum cum errore communi.

36 Nono, non esse validam absolutionem collatam ab eo, qui verè non est Sacerdos, quamuis errore communi & titulo colorato habeatur pro vero Sacerdote. Ita Caietanus, & alij, quos citat Sanchez loco cit. num.6. & Auila loco cit. Ratio est, quia adest impedimentum iuris Diuini, quod ab Ecclesia suppleri non potest; nam facultas absoluendi iure Diuino competit tantummodo veris Sacerdotibus.

37 Decimo. Non esse valida gesta per eum Iudicem, qui mente captus est; quamuis communi errore credatur sanæ mentis; nam interuenit defectus naturalis; qui non potest ab Ecclesia suppleri; ob id sententia lata ab insano iure naturę non obligat. Ita Reginald. lib.1. nu.97. Sanch. & alij locis cit.

38 Quæres septimò, vtrùm Sacerdos possit præstare fidẽ asserentibus, se habere veniam contrahendi matrimoniũ coram ipso.

Respondeo, negatiuè: nisi sint personæ valde dignæ fide; nam in ijs, quæ pertinent ad externam Ecclesiæ gubernationem, non creditur testantibus in propria causa, præsertim si hoc vergere possit in præiudiciũ alterius. Ita Sanchez lib.3.d.37.nu.2. Reginal. lib.31. nu.181 Coninch. disp.27. dub.3. ad finem.

39 Quæres octauo, vtrum ad validitatem matrimonij requiratur, vt Parochus, vel alius Sacerdos assistens matrimonio, vtatur aliquibus verbis in celebratione matrimonij.

Respondeo, ad validitatem matrimonij hoc non requiri. Ratio est, quia Tridentinum in clausula irritante non facit vllam mentionem verborum, ergò verba Sacerdotis non requiruntur ad validitatem matrimonij. Ita Sanchez lib.3. disp.38. nu.4. Reginald. lib.31. nu. 175. Riccius decis.143. Coninch. disp.27. dubio 4. num 45. Gutierez cap.69. num.3. Verum tamen est, Sacerdotem teneri ex præcepto eiusdem Tridentini sess 24. cap.1. vti his verbis, ego vos còniungo in nomine Patris, &c. vel saltem vti alijs iuxtà ritum, & consuetudinem patriæ. Ita Speculum in Append. dub.4. cons.3. & alij communiter.

Rogabis, vtrum omissio prędictorum verborum sit peccatum mortale, an veniale tantum.

Respondeo iuxta multos Doctores, vt Rebellum sec 1. num. 4. Henriquez lib. 11. cap. 2. & alios, esse peccatum mortale; quia violatur præceptum Concilij Tridentini. Sed mihi probabilius videtur cum Sanchez lib.8. d.18.n. 7. Coninch. nu.45. Gutierez loco cit. nu. 16. & alijs, esse tantummodo peccatum veniale ob paruitatem materiæ; nam violare præceptum in re parua est peccatum tantùmodo veniale, vt communiter asserunt Doctores.

40 Addo cum eodem Sanchez, & Reginald. locis cit. Coninch dub.5 nu.74. Gutierez cap.69. ad finem ex Tridentino. Parochum teneri interrogare contrahentes de mutuo consensu, vtrum scilicet fœmina velit ducere virum, & vir fęminam. Omissio tamen istius interrogationis videtur esse peccatum tantummodo veniale, quando Parochus certus est de mutuo consensu illorum; tunc.n. omissio istius interrogationis videtur res parua.

SECVNDA PROPOSITIO.

41 AD validè contrahendum matrimonium, præter assistentiam Parochi, necessaria est duorum, vel

vel trium testium præsentia, vt constat ex Tridentino loco citato; horum autem præsentia debet esse moralis, & humano modo, vt scilicet aduertant, & intelligant, quid agatur. Lege coram Titio. ff. de verborum, & rerum significatione. Preterea debet esse simultanea, & non sufficit successiua, vt colligitur ex eodem Tridentino, vbi requirit testes per copulam, Et, quæ particula est copulatiua. Hæc sunt verba Concilij, & aliter quam præsente Parocho, & duobus, vel tribus testibus. Ita speculum in appendice dubio sexto conclus. 4. pagina 14. Sanchez lib. 3. disp. 41. num. 1. & alij communiter.

42 Hinc colligi pôt primo, dormientes, amentes, ebrios, furiosos, quandiu carent lucido interuallo, non esse testes idoneos ad matrimonium; quia non possunt esse præsentes humano modo. Ita Sanchez locis citatis Gutierez cap. 69. num. 1. Coninchus, & alij communiter.

43 Secundo, quascunque personas doli capaces posse esse testes in matrimonio cuiuscunque ætatis, conditionis, & status existant; propterea non excluduntur impuberes, vsum rationis habentes, neque fœmina, neque consanguinei, neque pater, vel mater, neque familiares, neque infideles, neque excommunicati; quamuis enim istæ personę non admittantur tanquam testes idonei in alijs rebus, nihilominus admitti possunt in matrimonio. Ratio est, tum quia possunt esse præsentes moraliter; tum quia Tridentinum nullos testes excipit, ergo non est ratio cur nos excipiamus, illosque exigamus ad seueram, & exactam iuris normam; fauores enim sunt ampliandi, & materia matrimonij fauorabilis est. Ita communiter DD. teste Pet. Ledes. q. 45. artic. 5. cum Riccio decis. 255. Reginaldo lib. 31. numero 183. Sanchez libro 3. d. 40. Coninch. disputat. 27. dubio 4.

44 Addo cum Sanchez libro 3. disp 40. Gutierez cap. 65. num. 9. non esse necessarium; vt testes sint rogati; nullo enim iure requiritur ista solemnitas in matrimonio; sicut patet a simili in Procuratore matrimonij, in quo non requiruntur solemnitates, quas ex iuris dispositione constat requiri ad cætera negotia peragenda, sed sufficit, vt Procurator habeat vsum rationis, seu qualitates iure naturæ requisitas; non est igitur necesse, vt testes sint rogati, sed sufficit, vt sint adhibiti ad contractum matrimonij.

45 Tertio colligitur, validum esse matrimonium contractum coram testibus præsentibus per violentiam, nam isti dici possunt præsentes moraliter, aduertant, quod agitur: Ita declarauit Cardinalium Congregatio, quam citat, & sequitur Ledes. q. 45. artic. 5. dubio 5. vers. Tertia vero pars, Speculum in append. pag. mihi 68. Sanchez libro 3. disp. 39. num. 9. Henriquez libro 11. cap. 13. Coninch. disp. 27. dub. 4. num. 44. Gutierez cap. 69. num. 13. quamuis aliqui Doctores oppositum sentiant.

46 Quarto, non videri validum matrimonium coram Parocho, & testibus transeuntibus; nam transeuntes non videntur præsentes humano modo, nec videntur præsentes formaliter vt in simili dixi de Parocho nu. 20. contra Sanchez num. 11. & contra Gutierez loco citato nu. 13. quorum sententiam existimo probabilem cum Pet. Ledes. loco citato.

47 Quæres primò, vtrum qui sine Parocho, & testibus inualidè contraxerunt, possint postea inter se, vel cum alijs iterum contrahere, adhibito Parocho, & testibus.

Respondeo, posse, sic enim declarauit Card. Congregatio, nec Tridentinum hoc prohibet, neque reddit huiusmodi contrahentes inhabiles ad iterum contrahendum serua ta debita forma; sed tantummodo irritat matrimonium contractum sine Parocho, & testibus. Ita Rebel. quæst. 8. P. Ledes. q. 45. art. 5. & alij quos citat, & sequitur Gutierez de matrim. cap. 61. num. 2. & cap. 75. num. 4. contra Maiolum.

48 Quæres secundò, quid operetur matrimonium clandestinum contractum sine Parocho, & testibus, vtrum videlicet inducat aliquam obligationem.

Respondeo, nullam obligationem inducere, nec solum non habere vim matrimonij; sed neque sponsalium, nisi fortè contrahentes habuerint animum obligandi se eo modo, quo possent. Ratio est, quia Tridentinum reddit irritum, & nullum matrimonium clandestinum; si autem huiusmodi contractus clandestinus induceret aliquam obligationem, & haberet vim sponsalium, matrimonium non esset irritum, & nullum; sed esset aliquo modo validum. Et hoc verum est etiamsi matrimonium clandestinum celebratum sit cum iuramento; nam iuramentum est de re illicita, vt potè contra legem nolentem ex illo contractu obligationē induci, & resistentem illi contractui. Regula non est obligatorium de reg. iur. in sexto. Ita Sanchez libro primo disp. 20. num. 3. Rodriquez cap. 210. num. 1. Emanuel Sà verbo matrim. num. 42. Riccius decis. 250. Gutierez de matrim. cap. 11. P. Ledes. q. 45 artic. 1. & alij communiter contra Henriquez libro 11. cap. 5. num. 4. & Speculum in appendice dubio 9. propositione 2. folio mihi 25. afferente, matrimonium clandestinum habere vim sponsalium; & obligare ad iterum publicè contrahendum. Sed nostra sententia probabilior est, & est intelligenda, quantum est præcisè ex vi contractus matrimonij clandestini; nam aliunde E. g. ratione damni illati, vt si sponsus defflorauit fœminam, cum qua clandestinè contraxit matrimonium, fieri potest, vt inducatur obligatio saltem restituendi damnum illatum arbitrio prudētis viri iuxta Gutierez loco citato num. 3. iuxta Rodriquez prima parte cap. 210. Petrum Ledesmam q. 45. art. 5. puncto 2. & alios, contra Sanchez loco cit. num. 5. & 6.

Obijcies primo, Quando actus non valet vt agitur, valet eo modo, quo valere potest, Lege tam angusti. ff. de seruitutibus. Si ergo matrimonium clandestinum non valet, vt matrimonium valebit saltem vt sponsalia, & obligationem sponsalium inducet, cum sponsalia clandestina possint validè celebrari.

Respondeo, actum valere eo modo, quo valere potest, quando defectus prouenit ex parte causæ efficientis; non verò quando prouenit ex parte causæ efficientis, & ex parte formæ; in præsenti aūt casu defectus non solū prouenit ex parte causæ efficientis, (causa enim efficiens sunt ipsi contrahentes, qui ex decreto Tridentini reddunt inhabiles ad clandestine contrahendum) sed etiam ex parte formæ, quæ est solemnitas a Tridentino requisita, quam solemnitatem constat deesse, quando matrimonium clandestinè contrahitur.

Obijcies secundò, matrimonium clandestinè contractū inter impuberes, seu inter puberem, & impuberem valet, vt sponsalia, ergo matrimonium clandestinum inducit obligationem sponsalium.

Respondeo hoc esse peculiare in matrimonio clandestino impuberem, vt patet ex declaratione Cardinalium; & ex c. fin. de desponsatione impub. cap. vnico. Ratio est, quia ius præsumit, impuberes se voluisse obligare eo modo, quo possunt; cum autem impuberes non possint se obligare vinculo matrimonij (matrimonium enim inter impuberes celebratum est inualidum) ius præsumit eos se voluisse obligare vinculo sponsalium, & ita in vtroque foro iudicandum est, quando non constat de intentione ipsorum contrahentium, aut quando impuberes non habuerunt intentionem expressam contrahendi tantummodo matrimonium; nam quando habuerunt expressam intentionem contrahendi tantummodo matrimonium, nulla obligatio sponsalium consurgit in foro conscientię ex matrimonio inter impuberes contracto. Ita Rebel. lib. 2. q. 9. num. 7. Speculum art. 11. Rodriquez loco citato, Henriquez lib. 11. cap. 13. Sanchez lib. 1. disp. 41. num. 2. & d. 51. num. 7. Gutierez cap. 2. num. 11. Card. Tuscus, Valentia, Reginaldus, & alij, quos referam quæst. 5. puncto 11. num. 17. & alij contrà P. Ledes. q. 45. art. 5 puncto 2.

49 Hinc patet differentia inter matrimonium clandestinum, contractum inter impuberes, & contractum inter puberes.

Dices. Tridentinum irritat matrimonium clandestinum; sed matrimonium irritum non inducit vllam obligationem matrimonij, vel sponsalium, ergo matrimonium clandestinum inter impuberes, non inducit vllam obligationem.

Respondeo, Tridentinum irritare solummodo matrimonium clandestinum, quod alias erat validum, illique formam, & solemnitatem assignare; non vero irritare matrimonium clandestinum, quod alias erat inualidum, sicut erat matrimonium impuberum, quod iure antiquo erat inualidum defectu ętatis, & resoluebatur in sponsalia, vt sequiunt communiter DD. & patet ex declaratione Card. & ex capite vnico citato.

50 Ex quo deducitur, ex matrimonio clandestinè celebrato inter impuberes oriri impedimento publicæ honestatis; nam huiusmodi matrimonium resoluitur in vera sponsalia; ex veris autem sponsalibus oritur impedimen-

dimentum publicæ honestatis. Ita Sanchez loco citato, & alij, quos infra referam de impedimento publicæ honestatis.

De pœnis latis contra contrahentes matrimonium clandestinum, aut contra Parochum assistentem matrimonio clandestino; aut contra Sacerdotem assistentem matrimonio absque proprij Parochi licentia videri potest, Sanchez lib. 3. disp. 45. Gutierez cap. 75. Coninchus disp. 27. dubio 9.

PVNCTVM IX.

Quid requiratur ad conualidandum matrimonium inualidè celebratum ob defectum consensus, vel ob aliud impedimentum.

1 *Quomodo fiat validum matrimonium inualidum defectu consensus.*
2 *An necesse sit aliquid dicere alteri, qui verè consensit.*
3 *An consensus denuo exterius exprimi debeat.*
4 *An matrimonium inualidum defectu consensus denuo sit celebrandum coram Parocho, & testibus.*
5 *Quantum temporis requiratur ad præstandum consensum, ob cuius defectum matrimonium fuit inualidum.*
6 *Quomodo validum fiat matrimonium inualidum ob impedimentum dirimens.*
7 *An coniux conscius impedimenti possit rogare alterum, vt iterum consentiat.*
8 *An validum sit matrimonium cum falso errore impedimenti celebratum.*
9 *An validum sit matrimonium eorum, qui credunt adhuc viuere priorem coniugem, cum mortuus sit.*
10 *An ad validandum matrimonium inualidum ob impedimentum dirimens, requiratur præsentia Parochi, & testium.*
11 *An denuo recipienda sint benedictiones.*

NOtandum, matrimonium aliquando esse inualidum defectu præsentiæ Parochi, & testium: aliquando defectu consensus, vt si ambo sponsi, vel alter eorum promisit fictè, vel cum metu graui, aliquando ratione impedimenti dirimentis; quod impedimentum, aliquando potest esse publicum, aliquando secretum, vel saltem periculum est, vt publicetur. In hoc puncto quærimus, quomodo fiat validum matrimonium, alias inualidum ob defectum consensus contrahentiũ, vel ob aliquod impedimentum. Vtrum vero matrimoniũ contractum sine Parocho, & testibus possit fieri validum non adhibitis testibus, & Parocho, constat ex dictis puncto præcedenti nu 8.

PRIMA PROPOSITIO.

1 AD faciendum validum matrimonium, quod re vera est inualidum defectu consensus interni; vel ratione grauis metus sufficit si consensus de nouo præstetur ab eo, qui consenserat fictè, aut per metum grauem, modo alter sponsus, qui antea verè consenserat, non reuocauerit suum consensum. Ratio est, quia ex parte alterius sponsi adsunt omnia requisita ad contrahendum matrimonium, & deest tantummodo consensus eius, qui fictè, vel cum metu consensit; ergo accedente nouo consensu ex parte istius validum fit matrimonium; tũc enim adest mutuus consensus, quo perficitur matrimonium, & nihil aliud deest. Ita Nauar. cap 22. num. 51. Rodriquez 3. parte cap. 208 Henriquez lib. 11. cap. 3 num. 6 Coninchus disp. 24. dub. 10 num 89. Gutierez de matrim. cap. 47. nu. 54. & alij apud Sanchez lib. 2. d. 32. nu 9. contra Felinum, & alios apud eundem Sanchez requirentes nouum vtriusque consensum.

2 Addo primo cum Sanchez num. 10. Conincho, & Gutierez locis citatis, & alijs, non esse necessarium in hoc casu aliquid dicere alteri coniugi, qui vere consensit; nam ex parte ipsius non requiritur nouus consensus.

3 Addo secundo cum prædictis DD. non esse necessarium, aliquo signo externo exprimere consensum, qui de nouo præstatur, sed sufficere internum consensum: quid-quid dicat Henriquez lib 11. cap. 2. num. 2. Rebel. lib. 2. q. 9. num. 1. & alij. Ratio est quia signum externum iam fuit exhibitum in contractu solemni, cui tantummodo deerat internus consensus; ergo sufficit de nouo exhibere internum consensum absque expressione consensus externi, cum nihil aliud desideretur; sicut patet a simili de eo, qui fictè procuratorem constituit, & postea fictionem internus reuocat; sufficienter enim supplet id, quod deerat, per reuocationem fictionis, vt patet ex supra dictis puncto quinto.

Hoc tamen nõ valet, qñ matrimonium fuit inualidum defectu consensus vtriusque contrahentis, vel propter metum vtrique incussum; tunc enim ad validandum matrimonium non sufficit, vt consensus internus ab vtroque præstetur; sed requiritur, vt aliquo signo externo manifestetur. Ita Henriquez, Gutierez, Sanchez, & alij locis citatis, Perez § 34 folio 117. contra Syluestrum matrimonium 2. q 11. & alios afferentes, sufficere nouum consensum internum; sed ratio nostra est, quia matrimonium inualidè celebratum defectu consensus vtriusque contrahentis fuit omnino irritum, ac si non fuisset celebratum; ergo de nouo celebrandum est, ac si antea non fuisset celebratum, sed si antea non fuisset celebratum; necessarius esset mutuus consensus vtriusque contrahentis, signo externo expressus, ergo ad validandum matrimonium, inualidum defectu consensus vtriusque contrahentis, necessarius est mutuus consensus vtriusque signo externo expressus.

4 Addo tertio, non esse necessarium, vt de nouo contrahatur coram Parocho, & Testibus; quia Parochus, & testes fuerunt præsentes externo contractui, & eorum præsentia requiritur, quando matrimonium contrahitur secũdum omnes partes, non vero quando suppletur aliquis defectus occultus. Ita Henriquez loco citato num. 2. Rodriquez cap. 208. num. 7. Gutierez cap. 45. num. 15. Sanchez loco citato num. 13. & disp. 37. num. 4. Riccius decis. 146. Nauar. in manuali cap 22. num. 70. Reginald. lib. 31. num. 183. ad finem, & alij apud Gutierez cap. 46. num. 15. contra eundem Gutierez cap. 76 num. 31. 33. & 34. & alios, aliter existimantes in matrimonio celebrato per metum, vel cum aliquo impedimento.

5 Quæres, quantum temporis requiratur ad præstandum consensum, defectu cuius matrimonium inualidè fuit celebratum.

Respondeo, secundum Sanchez loco citato num. 2. hoc relinqui iuditio prudentis viri. Secundum Henriquez sufficere, si biennium intercessit; Secundum Nauar. cap. 22. num 80. & Gutierez cap. 46. ad finem, sufficere quodlibet temporis interuallum, modo alter non reuocauerit consensum.

Sed mihi placet sententia, P. Ledes. q. 45. artic. 3. dubio 3. Coninch. disp. 24. dub. 7. num. 56. & aliorum afferentiũ, requiri simultatem moralem ad validè contrahendum matrimonium, sicut enim in reliquis Sacramentis requiritur, vt materia, & forma sint simul moraliter; ita etiã in cõtractu matrimonij debet esse simul moraliter cõsensus contrahentium, qui vicem gerunt materiæ, & formæ. Verum tamen est, quantum spectat ad naturam, & exigentiam Sacramenti matrimonij, materiam, & formam illius censeri simul moraliter, quamuis consensus alterius præstetur post multum temporis, modo alter non reuocauerit suum consensum. Hoc modo conciliari possunt inter se Doctores citati, & ita non videntur à nobis dissentire.

SECVNDA PROPOSITIO.

6 AD validum matrimonium quod initio contractus fuit inualidum propter aliquod impedimentum dirimens, necessarius est post impetratam impedimenti dispensationem; aut post illius cessationem, nouus vtriusque consensus signo, externo expressus, nec sufficit consensus eius, qui nouit impedimentum. Ita Henriquez lib. 12. cap. 11. Gutierez, cap. 47. num. 3. & cap. 76. num. 32. Coninch. disp. 24. dubio 10. num. 95. P. Ledes. q. 45. artic 3. dubio vltimo, Speculum in appendice dubio 10. Nauar. cap 22 num. 47. Sanchez lib. 2. disp. 15. Perez loco citato, & alij apud P. Ledes. Gutierez, & Sanchez locis cit. Ratio est quia consensus antea præstitus fuit omnino irritus ex parte vtriusque contrahentis, cum versaretur circa materiã illegitimam, & inualidam; cõtrahentes enim erãt inhabiles ad

les ad contrahendum matrimonium ratione impedimenti dirimentis, ergò de nouo præstandus est ab vtroque cõtrahente cum signo externo; nam sicut a principio requirebatur consensus vtriusque, exterius manifestatus, ita etiam modo requiritur; cum prius matrimonium perinde se habeat, ac nullo modo celebratum fuisset.

Ex quo patet, non sufficere consensum illius tantum, qui nouit impedimentum.

7 Quæres primo, vtrum quando matrimonium fuit inualidum ob impedimentum dirimens, possit coniux conscius impedimenti rogare alterum coniugem, inscium illius impedimenti, vt de nouo consentiat, non detegendo impedimentum, nec inualiditatem matrimonij.

Respondeo duplicem esse sententiam.

Prima est Caietani in opusc. Rebel lib. 2 quæst. 9. art. 4. & aliorum asserentium sufficere, vt coniux conscius impedimẽti obtineat de nouo consensum ab altero coniuge inscio impedimenti, modò impedimentũ sublatum sit per dispensationem, vel aliter ratione.

Ex quo fit, vt si coniux conscius impedimenti nolit reuelare impedimentũ alteri coniugi inscio illius; eo quod sit periculum alicuius grauis incommodi, reuelando impedimentum, possit hoc modo loqui, Consensus, quem habui in contractu matrimonij, non fuit sufficiens ad valorem matrimonij, quæso de nouo consentiamus; & ita accedente de nouo mutuo vtriusque consensu matrimoniũ coalescit. Ratio est, quia illi coniuges sublato impedimento sunt habiles ad contrahendum, & mutuum præstant consensum, ergo, matrimonium coalescit, & fit validum; cum ad illius validitatem nihil aliud requiri videatur, quàm, vt contrahentes sint habiles, & mutuo cõsentiant; etiamsi alter eorum sit inscius impedimenti pręteriti, nec illi detegatur.

Secunda sententia est P. Ledes. q. 45. art. 3. Sanch. lib. 2. d. 36. num. 4. Gutierez cap. 47. de matrimonio, num. 4. & aliorum existimantium, manifestandum esse impedimentum coniugi ignoranti, seù illi notificandam esse matrimonij inualiditatem. Ratio est, quia nihil est magis contrarium consensui, quàm error, Leg. si per errorem. ff. de iurisdictione omnium Iudicum; sed ignorans impedimentum consentit ex errore, quo credit alterum esse suum coniugem; ergo verè non consentit; cum intendat consentire in suum coniugem, qui verè non est; consequẽter manifestandum est impedimentum.

Sed mihi dicendum videtur impedimentum manifestandum esse coniugi illud ignoranti, quando manifestari potest absque graui periculo; hoc enim modo tollitur omne dubium inualiditatis matrimonij; cum vterque de nouo consentiat habita cognitione inualiditatis matrimonij. Ita Sanchez, Gutierez, & alij locis citatis. Non nego tamen, quin matrimonium possit coalescere, & validari, etiamsi impedimentum non manifestetur, modo alter inscius impedimenti ita consentiat, vt velit matrimonium esse validum, quamuis ante fuerit inualidum; vt si dicat, consentio, quantum possum, vel quantum debeo, vel quãtum necesse est ad validitatem matrimonij. Ratio est, quia nihil deest, ratione cuius matrimonium debeat dici inualidum, cum adsit sufficiens consensus. Hoc modo intelligenda est prima sententia. Secus dicendum est, si coniux, inscius inualiditatis prioris matrimonij, intendat solummodo ratificare præteritum matrimonium, quod credit fuisse validum, vt patet ex rationibus secundæ sententię, quæ si hoc modo procedat, vera est. Hinc igitur constat, vtrum semper detegendum sit impedimentum, & vtrum coniux ignarus impedimenti admonendus sit de inualiditate matrimonij; respondetur enim detegendũ esse, quando commodè manifestari potest, vt dictum est. Secus si commodè, & absque periculo nequeat manifestari; & hoc pacto intelliguntur clausulæ dispensationum, in quibus præscribitur; coniugem admoneri de inualiditate matrimonij; non enim credibile est, Summũ Pontificem obligare cum tanto incommodo. Ita Sanchez, lib. 8. disp. 34. nu. 61. Reginal. lib. 31. nu. 220. & alij.

Maior difficultas est, quodnam remedium adhibendum sit, quando nullitas matrimonij est ignota alteri, nec potest ei manifestari absque graui periculo, nec vllus consensus potest extorqueri seruata regula a nobis tradita, vt si vir non sit hilaris, nec velit respondere, & ex alia parte petat debitum, & vxor nequeat negare absque scandalo. Respondet Sanchez lib. 2. disp. 36. num. 9. Gutierez, cap. 47. num. 4. vers. ultima conclusio, Rodriquez j. par. cap. 220. num. 2. Coninchus disp. 24. dub. 10. num. 86. & alij sufficere, vt ipsa copulam habeat affectu maritali; sic enim ipsa videtur consentire; sicut etiam vir censetur consentire, cum habeat copulam affectu maritali putans matrimonium esse validum. Verum hæc doctrina magnam habet difficultatem, cum matrimonium sit inualidum; & cum vir copulam habeat ignorans inualiditatem matrimonij, non videtur de nouo consentire, vel tantum censeatur consentire in suam coniugem: hunc autem consensum non sufficere testatur idem Sanchez nu. 4. quare prædicta doctrina sustineri potest, vt probabilis potius ob auctoritatem Doctorum, quam ob rationem.

8 Quęres secundò, vtrum sit validum matrimonium contractum cum falso errore impedimenti, vt quando sponsi existimabant subesse impedimentũ dirimens, quod verè non suberat, scientes matrimonium, cum huiusmodi impedimento celebratum, esse inualidum.

Respondeo cum P. Ledes. q. 51. art. 9 Sanchez lib. 2. disp. 33. num. 2. Gutierez cap. 47. Henriquez lib. 11. cap. 11. nu. 5. Rodriquez j. parte cap. 233. num. 3. Nauar. cap. 22. numero 56. & Syluest. matrimonium 8. q. 13. & alijs, quos referam q. 3. pun. 10 ad finem contra Coninch. disp. 24. dub 6. & nonnullos alios apud Sanchez loco cit. num. 1. validum esse, si contrahentes intendant contrahere, quantum in ipsis est. Ratio est, quia matrimonium validè celebratur, quando contrahentes sunt habiles; & habent sufficientẽ consensũ; sed in hoc casu cõtrahentes sunt habiles, & habent sufficientem consensum ad contrahendum; cum intendant contrahere, quantum possunt; ergò matrimonium validè celebratur. Confirmatur a simili de eo, qui credit Baptismum nihil valere; sed nihilominus baptizando intendit facere, quod potest, & quod intendit Sancta Mater Ecclesia; certum enim est, illum validè baptizare, vt testâtur communiter DD. quos retuli de Sacramentis; ergo idem dicendum videtur in casu proposito.

9 Hinc sequitur, validum esse matrimonium, quod duo contraxerunt cum intentione contrahendi, quatenus possunt, existimantes priorem alterius coniugem superstitem esse, scientesquè matrimonium contractum superstite alterius coniuge inualidum esse.

10 Quæres tertiò, vtrum ad validitatem matrimonium quod prius fuit inualidum defectu alicuius occulti impedimenti, non solum requiratur, vt de nouo vterque consentiat; verum etiam vt matrimonium de nouo celebretur coram Parocho, & testibus.

Respondeo, non requiri, vt de nouo celebretur coram Parocho, & testibus, modo impedimentum esset occultum, & iam sublatum fuerit, nec sit periculum, vt impedimentum probetur in iudicio, & matrimonium dissoluatur in foro externo, & modò impedimentum ignotum fuerit Parocho, & testibus; nam si Parochus, vel aliquis testium sciebat, impedimentum subesse eo tempore, quo fuit contractum matrimonium, non potest esse testis valoris; sed nullitatis matrimonij; cum sciat, matrimonium esse inualidum ratione impedimenti dirimentis; consequenter matrimonium in eo casu de nouo celebrandum est coram Parocho, & testibus; nam præsentia Parochi, & testium requiritur, vt testari possint de validitate matrimonij, de qua non possunt testari, si conscij erant impedimenti eo tempore, quo celebratum fuit matrimonium. Verum tamen est, nos hic non loqui de scientia Parochi habita in sola confessione; nam illa scientia non est Parochi, vt Parochus; sed est illius, quatenus vicem Dei gerit; nec potest illa vti extrà confessionem; consequenter si Parochus in sola confessione nouit impedimentum dirimens matrimonium inter aliquos, potest eorum matrimonio validè assistere. Ad quęsitum igitur dico, vt validũ fiat matrimonium antea inualidè celebratum defectu alicuius occulti impedimenti, quod plenè probari non potest, non requiri, exceptis casibus dictis, vt de nouo contrahatur corã Parocho, & testibus; etiamsi prius matrimonium mala fide fuerit celebratum. Ratio desumitur; tum ex praxi, & vsu, vt ait Nauar. cap. 22. num. 70. tùm ex declaratione Cardinalium, quam citat P. Ledes. q. 45. ar. 5. conclus. 2. ante vlt. dubium; tùm ex motu Pij V. quem refert Sanchez lib. 2. disp. 37. Nauar. cap. 22. num 70. dub. 10. num. 8. Reginald. lib. 31. num. 183. ad finem, & Coninchus disp. 24. dub. num. 3. tum quia decretum Tridentini requirentis præsentiam Parochi, & testium, non se ex-

tendit ad hunc casum, seù non comprehendit hunc casum; cum eius ratio finalis sufficienter saluetur; etiamsi matrimonium de nouo non contrahatur coram Parocho, & testibus; ratio enim finalis Tridentini sess. 24. cap. 1. requirentis præsentiam Parochi, & testium, est, vt vitentur grauia peccata, quæ ex clandestinis nuptijs prouenire solent; hęc autem peccata sufficienter euitantur, quādo matrimonium semel fuit contractum coram Parocho, & testibus; quamuis inualidè fuerit celebratum, defectu alicuius occulti impedimenti; nam peccata, & incómoda, quæ ex clandestino matrimonio nascuntur, sunt periculsi celebrandi nouum matrimonium dissoluto primo, quibus incommodis, & peccatis sufficienter occurritur, quando matrimonium fuit celebratum coram Parocho, & testibus; nam contrahentes per attestationem Parochi, & testium impediuntur, ne nouum contrahant matrimonium. Ita P. Ledes. loco cit. Sanchez lib. 2. disp. 37. Henriq. lib. 11. cap. 3 Reginald. & Nauar. locis cit. Coninchus nu. 83. Rodriq. c. 220 n. 2. Rebel. lo. cit nu. 5. & alij, quos supra retuli in prima proposit. vers. Addo tertio, videte infra q. 3. p. 15. ad finem, contra Gutierez, cap. 48. nu. 6. & cap 76. nu. 32. & alios, quos ipse refert. indistinctę, & absolutè arbitrantes, matrimonium inualidè celebratum ob occultum aliquod impedimentum, iterum celebrandum esse coram Parocho, & testibus obtenta dispensatione.

Sed horum DD. sententia refellitur ex nostris rationibus, præterquam quod ad praxim difficile reuocari posset.

11 Rogabis, vtrum contrahentes debeant de nouo recipere benedictiones, postquam matrimonium iterum occultè celebrarunt.

Respondeo, non teneri de nouo benedictiones recipere. Ratio est, tum quia benedictiones non sunt de substantia matrimonij; tum quia semel antea fuerunt receptæ; tum quia periculum esset scandali illas de nouo recipiendo. Ita Gutierez, cap. 48. ad finem, Corduba, & alij, quos citat, & sequitur Sanchez loco cit. nu. 13. quosque ego infra referam q. 4. pun. 6. ad finem primæ propositionis.

PVNCTVM X.

Vtrum Matrimonium celebratū sub conditione sit validum.

1 *Quandonam contractus celebretur sub demonstratione, sub causa, sub modo, sub conditione.*
2 *Quanam sit differentia inter causam, modum demonstrationem, &c.*
3 *Quotuplex sit conditio.*
4 *Quanam sint bona matrimonij, & quanam conditiones sint contra illa.*
5 *An validum sit matrimonium celebratum sub conditione necessaria. Vide num. 6. & 7.*
8 *An validum, sit matrimonium celebratum sub conditione turpi.*
9 *In quonam consistat substantia matrimonij.*
10 *An validum sit matrimonium celebratum sub hac conditione, si filios occides.*
11 *An matrimonium validè celebretur sub hac conditione, si prolem abijcias.*
12 *An sit validum matrimonium sub his conditionibus celebratum, si domi semper manseris, aut, si vestes nigri coloris semper gesseris.*
13 *An matrimonium validè celebretur sub hac conditione, duco te, si ad seruandam castitatem, vel ad ingrediendam Religionem te obliges.*
14 *An sit validum hoc matrimonium, contraho tecum hoc pacto, vt nunquā petam debitum, reddā tamen tibi petēti.*
15 *An sit validum matrimonium celebratum cum pacto non cohabitandi.*
16 *An sit validum matrimonium celebratum sub conditione impossibili, aut turpi, quæ non est contra substantiam matrimonij. Vide num. 17. 18. & 19.*
20 *An validum sit matrimonium celebratum sub conditione honesta.*
21 *Quodnam matrimonium validum sit, quando cum duabus celebratur sub conditione.*
22 *An conditio debeat adimpleri coram Parocho, & testibus.*
23 *An validum sit matrimonium inter habentes impedimentum celebratum sub conditione si Papa dispensauerit.*
24 *An conditio impertinens vitiet matrimonium, Vide nu. 25.*
26 *An sponsalia celebrata sub conditione valida sint. Vide nu. 27. & 28.*

1 NOtandum primò, contractum, seù dispositionem aliquando fieri cum dimonstratione, aliquando cum causa, aliquando cum modo, & aliquando sub conditione. Tunc fit cum demonstratione, quando denotatur aliqua qualitas personæ, cum qua contrahitur, vt si in contractu dicatur, Duco te, quæ es Virgo. Tunc fit cum causa, quando contractus fit explicando motiuum, quo quis adducitur ad contrahendum, vt si dicatur, contraho tecum, quia es diues. Tunc fit sub modo, quando in contractu adijcitur aliquod onus, vt si in contractu matrimonij dicatur. Duco te, vt mihi inseruias. Tunc verò fieri solet cum conditione, quando apponitur aliqua conditio ad suspendendum consensum.

2 Ex quo patet differentia inter causam, demonstrationem, modum, & conditionem, quòd conditio propriè sumpta per se suspendit contractum; causa verò, demonstratio, & modus non suspendunt per se; sed solum aliquando per accidens, quando interuenit aliquod impedimentum dirimens, ut accidit; quando quis contrahit cū aliqua, quam credit liberam esse; sed est serua, vt si dicatur contraho tecum, quæ es libera, vel quia es libera, aut quando adijcitur onus repugnans substātiæ matrimonij, vt si dicatur, Contraho tecum, vt sumas venenum sterilitatis. Videte Sanchez lib. 1. disp. 19. Valentiam tomo 4. disp. 10. q. 1. pun. 3. versus finem, P. Ledes. q. 47. art. 5. Speculum j. parte art. 18 Coninchum, disp. 29. dub. 4. & Rebel. lib. 2. q. 12. Præterea videte, quæ diximus in contractibus de dispositione modali, causali, &c.

3 Notandum secundò, conditiones, quæ in contractu matrimonij apponi possunt, alias esse necessarias, alias turpes, alias impertinentes, alias impossibiles, alias honestas, alias de præterito, alias de præsenti, & alias de futuro.

4 Notandum tertiò, aliquas conditiones turpes esse contra substantiam matrimonij, & hæ sunt, quæ repugnant præcipuis bonis matrimonij, idest pro fidei, seù fidelitati & Sacramento, seù indissolubilitati; hæc enim sunt tria bona matrimonij.

Proles dicitur bonum matrimonij, seù de ratione, & substantia matrimonij; quia contrahentes matrimonium debent saltem interpretatiuè obligare se ad nō euitandam, vel non impediendā prolem per media illicita, vt per receptionem veneni, aut per abiectionem seminis receptī, aut per procurationem abortus; per media verò licita, vt per votum castitatis mutuo consensu emissum, vel per ingressum religionis, potest proles impediri. Ex quo patet bono prolis repugnare hanc conditionem, Contraho tecum, si partum impedieris, aut venenum sterilitatis, sumpseris.

Bonum fidei, seù fidelitatis importat obligationem ad reddendum debitum, si petatur; & ad non communicandum corpus suum alieno. Huic bono repugnat istæ conditio, Contraho tecum, si pro quæstu adulterandum te tradas, vel si permiseris copiam tui illis, quos ego voluero. Itā Sanchez lib. 5. disp. 9. num. 11. Gutierez c. 82. nu. 8. & alij communiter.

Bonum Sacramenti significat indissolubilitatem matrimonij, quæ repræsentat vnionem Christi cum Ecclesia; propterea matrimonium, quantum est, non potest solui, nisi per mortem coniugis, aut per professionem, vt infra dicam. Huic bono aduersatur ista conditio, Contraho tecum usque ad obitum patris, vel donec inueniam aliam ditiorem, vel formosiorem, Ita Rebel. lib. 2. q. 12. Sanchez loco citato, Val. loco cit. q. 4. P. Ledes. q. 47. art. 5. & alij.

PRIMA PROPOSITIO.

3 MAtrimonium celebratum sub conditione necessaria validum est ante expectationem euentus conditionis, non solum in foro externo, sed etiam in interno, modo contrahentes non habuerint intentionem suspendendi cōsensum vsq; ad conditionis euentū. Ita Sāch. lib. 5.

lib.5.d.1. Couar. secunda parte, cap.3.§.1.num.10. Antonius Gomez primo var. cap.12. nu. 63. Coninchus, disp. 29. dub. primo num. 8. vers. idem Rebel. loco cit. q. 10. num.11. P. Ledes. loco cit. & alij). Ratio est, quia matrimonium tunc est validum, quando adest mutuus consensus de præsenti inter personas habiles, signo externo sufficienter manifestatus; sed in hoc casu adest mutuus consensus inter personas habiles, signo externo sufficienter manifestatus, vt suppono, ergo, &c.

Neque obstat conditio; quæ apponitur; nam, cum sit necessaria, habetur pro impleta. Secus dicendum est, quando vterque contrahens, vel alter eorum intendit suspendere suum consensum vsque ad conditionis euentũ; tunc enim matrimonium, sub necessaria conditione celebratum, nõ est validum de præsenti; cum non adsit mutuus consensus de præsenti; sicut neque est validum de præsenti matrimonium, quando apponitur conditio necessaria; sed non cognoscitur necessaria; tunc enim apponens conditionem necessariam, credens illam esse contingentem, non contrahit statim matrimonium; cum nõ habeat consensum de præsenti; sed intendat tantummodò contrahere dependenter ab euentu illius conditionis, quam credit esse contingentem.

6 Hinc patet validum esse matrimonium de præsenti, sub his conditionibus celebratum, Duco te in vxorem, si cras sol orietur, aut si stellæ erunt in cœlo, aut si elemẽtum ignis erit supra elementum aeris; modo contrahens non intendat suspendere consensum vsque ad conditionis euentum, vt benè ait Valen. loco cit q.3. punct.3. & alij communiter.

Aduertendum tamen est cum Sanchez, lib.5. disp.1. n. 3. Henriquez lib.11.cap.12. num.4. Coninch. dub. 1. nu. 8. & alijs, conditiones necessarias sæpius apponi non tanquam conditiones, sed tanquam præfinitiones, & determinationes temporis, quo contrahentes intendunt matrimonium celebrare, in quo casu, contractus non censetur statim factus, sed faciendus; cum illa conditio sit posita tanquam terminus ad istum contractum celebrandũ, vt accidit, quando quis dicit, contraham tecum, si pater meus è vita migrauerit; hic enim intendit contrahere, quando pater migrauerit è vita.

7 Vlterius patet, matrimonium celebratum sub his conditionibus esse statim validum, contraho tecum, si Antichristus nascetur, vel sub alijs conditionibus, quæ certò sciuntur euenturæ, nam huiusmodi conditiones reduci possunt ad naturam conditionum, quæ sunt absolutè necessariæ. Ob id matrimonium contractum sub hac conditione. Si Antichristus nascetur, est statim validum; eo quod ex infallibili scripturæ testimonio certum sit Antichristum nasciturum. Idem dicendum est de conditionibus necessarijs de præsenti, & de præterito, vt contraho tecum, si es Virgo, vel si fuisti Romæ. Ita Sanch. loco cit. num. 7. Perez §. 16. fol. 6. Rebel. loco citato, num.14. & 15. & alij. Verum tamen est huiusmodi conditiones non esse a Parochus admittendas in celebratione matrimonij.

Neque opus est, vt contrahentes sciant aduenire conditionem, sed eo ipso, quo adimpleta fuit conditio, matrimonium remanet absolutum: sicut patet a simili de matrimonio contracto per Procuratorem. Verum tamen est, contrahentes non posse matrimonium consumare, nisi cognouerint conditionem adimpletam, alioquin exponerent se periculo fornicandi Ita Sanch. loco cit.nu. 6.

SECVNDA PROPOSITIO.

8 MAtrimonium celebratum sub aliqua conditione turpi, quæ sit contrà substantiam matrimonij, seù quæ tribus præcipuis illis bonis aduersetur, irritum est si conditio adiungatur, vt de futuro præstanda. Hæc propositio patet, tum ex c. fin. de condit. appositis, vbi hoc decernitur; tum quia conditio contra substantiã contractus destruit contractum; ergo etiam conditio contra substantiam matrimonij destruit matrimonium. Substantia matrimonij consistit in consensu, & obligatione ad societatem coniugalem, ad fidem mutuo seruandam, prolemq; suscipiendam, quæ sunt tria bona matrimonij; cũ autem prædictæ conditiones repugnent his bonis, sequitur naturam, & substantiam matrimonij destrui per illas conditiones; consequenter matrimonium esse inualidum.

Ita Sanchez lib.5.d.10. nu.3. Lessius lib.2.cap.18.dub.13. num. 122. ad finem, Coninch. disp.29.dub 3. Gutierez, cap.82. num.12. P. Ledes. de matrimon. quæst. 47. artic. 5. dub 4. & alij communiter. Hoc tamen intelligitur, modò huiusmodi conditiones adhibeantur in ipso contractu matrimonij; nam si adhibeantur post contractum matrimonium, non efficiunt illud inualidum; cum iam supponatur esse validè celebratum; sicut neque illud efficiunt inualidum, quando huiusmodi conditiones non adiunguntur vt de futuro præstandæ; sed apponuntur de præterito, vel de præsenti; propterea, si Titius dicat Bertæ, contraho tecum, si adulterium commisisti, validè statim matrimonium contrahit, si Berta adulterium commisit. Secus si non commisit adulterium. Ratio est, tum quia conditio de præsenti, vel de præterito non suspendit actum, Lege institutio talis. ff. de conditionibus; tum quia non censetur contra bona matrimonij, cum supponatur præcessisse ipsum matrimonium. Ità Couar.2. parte Epit. cap.3.§.1. num.9. Perez §.17.fol.91. & alij apud Sanchez lib.5. disp.9. & apud Gutierez, cap. 82. num.5.

10 Hinc sequitur primò, matrimonium celebratum sub his conditionibus, esse inualidum, contraho tecum, si filios occidas, vel mutiles; nam istæ conditiones sunt contra bonum matrimonij, idest contra prolem. Ita Lopez de matrimonio, cap.41. & hoc videtur verum, etiam si contrahentes consumarint matrimonium; nam matrimonium celebratum sub conditione contra substantiam matrimonij, est inualidum, nec fit validum præcisè per copulã. Ita P. Led. q. 47. art. 7. v. Nihil ominus, & alij.

11 Secundò sequitur, validum esse matrimonium contractum sub hac conditione. Contraho tecum, si prolem abijcias, & alijs exponas alendam; nam hęc conditio non videtur esse contra substantiam matrimonij; nec omninò repugnat bono prolis; cum proles possit adhuc ab alijs. Ita P. Ledes. loco cit art. 5. dub. 4. ad quintum argumentum. Gutierez loco cit.nu. 10 & Sanchez, nu.13.

12 Tertiò, inualidum esse matrimonium sub his conditionibus celebratum, contraho tecum, si domi semper manseris, aut vestem nigri coloris semper gesseris; nam istę conditiones sunt contra indissolubilitatem matrimonij, si contrahens non habeat intentionem contrahendi, nisi alter coniux reuera semper domi maneat, vestemque nigri coloris semper gerat. Secus dicendum est, si absolutè intendat contrahere, & imponere alteri coniugi obligationem non exeundi domo; tunc enim est validum matrimonium; cum censeatur factum sub dispositione modali, quæ non suspendit actum; non verò sub conditionali contra indissolubilitatem matrimonij. Ita Sanch.l.5.d.9. Gutierez c.82.nu.6.& alij DD cit.

13 Quartò, validum esse matrimonium contractum cum his conditionibus. Duco te, si te ad seruandam perpetuò castitatem obliges, vel ad professionem in religione faciendam. Ita P. Ledes. q. 47. art.5. vers. Quod verò attinet, Rebel. lib.2.q 10. num.19. Coninchus disp.24. dub.4. nu.43. & alij contra Sanch. lib.5. disp. 10. Henriq. lib. 11.c.5. Gutierez cap. 82. num.11. & alios asserentes, huiusmodi conditiones repugnare substantiæ matrimonij; eo quòd matrimonium requirat consensum, saltem tacitum in copulam, qui consensus non adest, quando matrimonium sub dictis conditionibus celebratur. Sed ratio nostra est; tum quia essentia matrimonij videtur consistere in mutuo dominio, & subiectione corporum per ordinem ad vsum matrimonij, vt patet ex dictis quæst. 2.pun.1. sed potest subsistere dominium, & subiectio corporum cum prædicta obligatione, seu conditione; cum enim dominium distinguatur ab vsu potest verum dominium subsistere cum obligatione; seù conditione non vtendi re ipsa, ergo, &c. tum quia si huiusmodi conditiones repugnant substãtiæ matrimonij, maximè quia repugnãt eius pręcipuis bonis, fidei, & indissolubilitati; sed non repugnant his bonis, ergò non repugnant substantiæ matrimonij. Minor probatur; non enim repugnant proli, quia contrahentes non se obligant ad impediendã prolem per media illicita; Neq; repugnãt fidei, quia cõtrahentes nõ se obligant ad communicandũ corpus alieno. Neque repugnant indissolubilitati, quia matrimonium adhuc erit indissolubile, & vinculum perpetuum; ergo non repugnant præcipuis bonis matrimonij. Hinc patet responsio ad argumentum Sanchez, falsum n. est, dictas conditiones repu-

gnare substantiæ matrimonij, & obligationem in copulã & in vsum matrimonij requiri quando contrahentes cedunt iuri suo, vt ait Rebel. loco cit. Coninch. & alij.

34 Quintò, validum esse matrimonium contractum hoc modo, contraho tecum hoc pacto, vt nunquam petam debitum, reddam tamen tibi petenti. Ita Syluest. matrimonium quarto dubio 6. contra P. Ledes. loco citato, versic. Circa hanc solutionem. Ratio est, quia posita hac conditione potest adhuc proles suscipi reddẽdo debitum petenti; consequenter illa conditio non est contraria proli. Similiter existimo contra eundem P. Ledes. validum esse matrimonium sub hac conditione, contraho tecum, si neges mihi debitum, quoties illicitè petiero, vt patet ex dicta ratione.

35 Sextò, esse inualidum matrimonium contractũ cum pacto nunquam cohabitandi simul, ut benè ait P. Ledes. loco cit. versiculo ad confirmationem, Gutierez ca. 82, nu. 14. Sanch. disp. 10 nu 5. nam hæc conditio simpliciter repugnat proli, quæ videtur illicitè impediri, præcisa rationabili causa.

TERTIA PROPOSITIO.

16 Validum est matrimonium celebratum sub conditione turpi, modo conditio non sit contra substantiam matrimonij, vt si dicatur, contraho tecum, si patrem occideris. Similiter est validum matrimonium, celebratum sub conditione impossibili; vt si dicatur contraho tecum, si montem istum in mare transtuleris. Hæc propositio intelligitur; modo adsit consensus contrahentium absolutus. Ita Valent. tomo 4. d. 10. quæst. 3. pun. 3. Sanchez lib. 5. disp. 15. & alij communiter; teste Molina tract. 2. disp. 208. vers. modus impossibilis, Gutierez cap. 82. num. 21. & 38. Ratio est, tum quia, si non est validũ maximè, quia deest consensus, & illius expressio, sed neutrum deest, vt suppono; ergo validum est; tum quia huiusmodi conditiones in matrimonio habentur pro non adiectis, cap. fin. de cond. appos. sed, si non fuissent adiectæ, validum esset matrimonium; ergo est validum; quãuis fuerint adiectæ dictæ conditiones, modo adsit consensus absolutus contrahentium signo externo sufficienter expressus. Secus dicendum est, si non adsit consensus absolutus, & contrahentes non consentiant, nisi sub conditione turpi, vel impossibili; tunc enim non est validum matrimonium; eo quod non adsit consensus de præsenti, qui necessarius est ad validitatem matrimonij. Ita Sanch. loco citato, P. Ledes. q. 47. art. 5. concl. 2. & 3. de condit. turpibus. Lessius lib. 2. cap. 18. dub 15. num. 122. Gutierez cap. 82. num. 22. Rebel. & Valentia locis cit. & alij apud Henriq. lib. 11. c. 12. nu. 5. & 6.

27 Hinc sequitur primo, validum esse matrimonium celebratum sub his conditionibus, contraho tecum, si solem manu clauseris, vel si contrahens cum paupere dicat contraho tecum, si dederis mihi ducentos mille aureos. Hoc tamen intelligitur, modo adsit consensus absolutus. Secus si contrahens nolit consentire, nisi sub ea conditione impossibili; nam qui non vult se obligare, nisi sub conditione impossibili, cognita vt impossibili, simpliciter non se obligat, nec habet intentionẽ se obligandi; cum impossibilium non sit obligatio; obseruat tamen Sanchez, conditionem impossibilem putatam possibilem non reici a matrimonio, & a sponsalibus, Videte Sanchez lib. 5. d. 3. num. 8. & Gutierez cap. 82 nu. 42.

28 Secundo sequitur, matrimonium contractum cum his conditionibus esse validum, contraho tecum, si occideris tuum patrem, vel si furatus fueris mille aureos, modo adsit consensus exterius sufficienter expressus.

19 Tertio, validum esse matrimonium, contractum sub conditione impossibili de præterito, ut si dicatur contraho tecum, si heri non est ortus sol; nam huiusmodi conditio habetur pro non adiecta. Similiter validum est matrimonium, contractum sub conditione turpi de præterito stante conditione. Secus ea non stante, unde si dicatur, contraho tecum, si patrem occidisti, ualidum est matrimonium, si patrem occidit. Ratio est, quia conditio de præterito nõ est propriè conditio, nec suspendit actũ, nec illa est propriè conditio turpis, cum non inducat ad peccatum, sed supponat illud iam esse patratum. Ita P. Ledes. loco citato, & alij apud Sanchez lib. 5. disp. 15. nu. 5. & apud Gutierez cap. 82. nu. 27.

Quartò, consanguineos contrahentes matrimonium sub conditione turpi, uel imposibili, incidere in excommunicationem latam in Clementina uni. de consanguin. & affinit. ubi excommunicantur consanguinei contrahẽtes matrimonium; hoc tamen intelligitur, mod non haberent intentionem contrahendi solum dependenter ab illa conditione; tunc enim, cum matrimonium non subsistat ante conditionis euentum, sequitur, eos non affici excommunicatione nondum adimpleta conditione, vt bene tradit Sanchez lib. 5. disp. 3. nu. 21. & disp. 5. num. 17. P. Ledesma q. 47. art. 5. & alij, contra Gutierez de matrimonio.

QVARTA PROPOSITIO.

20 Matrimonium celebratum sub conditione honesta de præsenti, vel de præterito validum est, si res ita est. Ita DD. statim citandi. Ratio est, quia huiusmodi conditio non est propriè conditio, nec suspendit actum; quocirca si quis dicat, contraho tecum, si es diues, vel si patri placet, validè contrahit ipso facto matrimonium, si re vera alter est diues, vel patri placet. Secus si non est diues, vel patri non placet. Si tamen detur casus, vt patri neque placeat, neque displiceat, standum erit intentioni contrahentium, secundum quam celebrarunt contractum sub ea conditione; Regulariter tamen iudicandum erit, matrimonium esse validum, eo quod illa conditio videatur adhiberi ad hunc sensum, si patri nõ displicet. Hac de causa validum videtur matrimonium, sub hac conditione celebratum, si patri placet; sed postea cognoscitur patrem mortuum esse; tunc enim patri non displicet. Ita Henriquez lib. 11 cap. 12. nu 5. Coninchus disp. 29. dub 1. nu. 8. & dub. 2. num. 29. Sanchez lib. 5. disp. 6. & 7. num. 19. Gutierez cap. 81. & alij apud Perez §. 29. f. 9. in manuscriptis.

Dixi in propositione, validum esse matrimonium, celebratum sub conditione de præterito, vel de præsenti; quia si matrimonium celebretur sub conditione honesta de futuro, non est validum ante conditionis euentum. Ratio est, quia contrahentes non intendunt contrahere, nisi dependentes ab illa conditione; ergo verè non contrahunt antè illius conditionis euentum. Existimo tamen, matrimonium fieri validum adueniente illa conditione absque alio consensu, modo contrahentes permanserint in eodem consensu, saltem virtualiter, vt patet a simili in reliquis contractibus. Ita Paludanus in 4. disp. 29. q. 2. art. 5. Coninchus nu. 11. Nauar. cap. 22. nu. 95. Sanchez lib. 5. disp. 8. nu. 5. Perez §. 29. fol. 100. contra Valentiam loco cit. Henriq. loco cit. nu. 3. Rebel. loco cit nu. 44. P. Ledes. q. 47. art. 5. concl. 2. & alios apud Riccium decis. 248. quos sequitur Gutierez cap. 81. nu. 7.

21 Hinc colligi potest, eum, qui per verba de præsenti contraxit matrimonium cum duabus sub conditione de futuro, fieri maritum illius cuius conditio prius adimpletur. Ita Syluester verbo Matrimonium 3. q. 10. Sanchez loco citato num. 15. Coninchus dub. 1 nu. 20. & P. Ledes. loco citato vers. In hac definitione. Si vero vtriusque conditio simul adimpleatur, existimo neutrum matrimonium valere; quia incertitudo vitiat matrimonium, cap. in litteris; sed in hoc casu matrimonium est incertũ; perindè ac si cum duabus eodem tempore contractum esset, ergo est inualidũ, ita Sãch. & Coninch. locis cit. & alij.

22 Quæres primo, vtrum necesse sit, vt conditio adimpleatur coram Parocho, & testibus, qui præsentes fuerunt matrimonio celebrato sub conditione honesta de futuro, & utrum, quando matrimonium celebratum fuit sub cõditione de præsenti, uel de præterito, debeat Parocho, & testibus constare uerificatio conditionis. E. g. matrimonium celebratum fuit sub conditione, si patri placet, quæritur modo, utrum Parochus, & testes scire debeãt, an patri placeat, uel displiceat.

Respondeo cũ P. Ledes. q. 47. ar. 5. dub 7. concl. 3. Conincho locis cit. nu. 15 & dub. 2. n. 33. Gutier. de matrim. c. 81. n. 7. & alijs contra Sanch. loco cit. n. 24. & alios, requiri, ut conditio adimpleatur corã Parocho, & testibus; uel ut Parochus, & testes cognoscant conditionẽ de præsenti, uel de præterito esse adimpletã. Ratio est, quia Tridentinũ requirit assistentiam Parochi, & testium, ut possint testari de ualiditate ueri matrimonij, & impediant, ne matrimonium de nouo contrahatur; sed nisi Parocho, & testibus con-

constet adimpletio conditionis, non possunt testari de validitate matrimonij, nec secundum matrimonium impedire; ergo conditio debet adimpleri coram ipsis, vel illis constare debet eius conditionis adimpletio. Contraria tamen sententia Sanchez est probabilis.

23 Quæres secundò, vtrum sit validum matrimonium, contractum inter cōsanguineos, vel affines, vel inter alios, habentes aliquod impedimentum sub conditione, si Papa dispensauerit.

Respondeo cum Rebel. loco citato num. 4. Coninch disp. 29. num. 18. Sanchez lib. 5. disp. 5. num. 24. & disp. 8. num. 10. Perez loco citato & alijs contra Sotum in 4. dist. 29. quæst. 2. art. 1 & alios apud Praxim Neapolitanam loco citando, & apud Riccium decis. 248 verbo Praxis matrimonialis, validum esse adimpleta conditione, seu adueniẽte dispensatione. Ratio est tum quia sponsalia, celebrata cum huiusmodi conditione valida sunt, quando impedimentum est dispensabile; ergo etiam validum est matrimonium; tum quia huiusmodi conditio non est turpis; sed honesta, tum quia contrahentes sub illa conditione non contrahunt pro tunc, sed pro tempore futuro: videlicet pro tempore conditionis adimpletę, quo tempore sunt habiles, & nihil obstat, quominus perficiatur matrimonium; ergò verè perficitur matrimonium tempore illius conditionis adimpletæ per dispensationem, tum quia ita deducitur ex Leg. si tempus, vbi habetur factum tempore inhabili, sed relatum ad tempus habile, validum esse; qua de causa sponsalia contracta a fideli cum infideli sub conditione; si infidelis conuertatur, valida sunt posita conditione. Videte P. Ledes. loco citato vers. Est secundum dubium. Praxim Neapolit. cap. 13. num. 5. Riccium loco cit. & Sanchez lib 5. disp 5.

An vero contrahentes matrimonium cum affinibus, vel consanguineis sub conditione incurrant excommunicationem. Patet ex supra dictis ad finem tertiæ propositionis.

QVINTA PROPOSITIO.

24 Matrimonium contractum sub conditione impertinenti de futuro non est validum, antequam verificetur conditio: validum vero est ea verificata, & adimpleta. Ita Sanchez lib. 5. disp. 18. num. 9. Gutierez cap. 82. num. 31. & alij: contra Sotum loco cit. art. 3. & alios. Ratio, cur non sit validum ante conditionis euentum est, quia contrahentes intendunt tantummodo contrahere dependenter ab euentu illius conditionis, ergò non validè contrahunt ante conditionem; alioquin contractus obligaret vltra intentionem contrahentium. Ratio verò, cur non sit validum verificata, & adimpleta conditione, est, quia si est inualidum, maximè quia illa conditio non potest apponi, & improbatur à iure: sed potest apponi, nec improbatur à iure cum non sit conditio turpis, quæ idcirco improbatur, & reijcitur, eo quod inducat ad peccatũ cap. fin. de cond. appos. conditio autem impertinens non inducit ad peccatum; ergo matrimonium validum est, verificata, & adimpleta conditione modo contrahentes non reuocauerint cōsensum ante conditionis euentum.

25 Hinc patet; matrimonium celebratum sub hac conditione, duco te in vxorem, si cognouero te bene morigeratam esse, vel pulchram haberi, non esse, validum ipso facto, fieri verò validum verificata conditione. Videte quæ diximus de donatione pun. 8. & de voto pun. 2. & Sanchez, & Gutierez, locis citatis.

26 Ex dictis in hoc puncto colligitur, quid dicenũd sit de sponsalibus sub conditione celebratis. Dicendum enim est sponsalia celebrata sub conditione necessaria esse statim valida, & inducere impedimentum publicæ honestatis; modo illa conditio cognoscatur, vt necessaria, & non adsit intentio suspendendi consensum vsque ad conditionis euentum, vt patet ex prima propositione. Prætereà dicendum est sponsalia contracta sub conditione turpi, conararia substantiæ matrimonij, non esse valida, nec obligare; nam si matrimonium, sub ea conditione celebratum, non obligat, neque obligare debent sponsalia. Leg. oratio. ff. de spons. Ita communiter DD. aduertit tamen, Gutierez cap. 82. num. 19 ad finem, Henriquez lib. 11. ca. 12. num. 7. P. Ledes. quæst. 47. artic. 5 dubio 6. Rebel. loco citato num. 32. & Sanchez lib. 5. disp. 14. sponsalia esse valida, quando talis conditio adijcitur implenda, antequam contrahatur matrimonium; tunc enim illa conditio non est contraria matrimonio; cum non referatur ad tempus matrimonij. Secus si apponatur implenda post matrimonium.

27 Hinc sequitur, valida esse sponsalia, contracta sub his conditionibus. Contraham tecum matrimonium, nisi inuenero aliam ditiorē, vel formosiorem, aut si fornicaueris ante matrimonium, aut si venenum sterilitatis sumas ante matrimonium, aut si per fornicariam copulam te virginem inueniam. Verum tamen est, contrahentes hoc modo sponsalia peccare, nec teneri ad huiusmodi conditiones adimplendas; nihilominus ijs adimpletis astringi ad seruandam fidem datam; eò quòd præcesserit promissio de re, quæ possibilis est, & honesta postquam patratum fuerit delictum, licet supponatur aliquid inhonestum, vt patet à simili ex dictis de voto, & de restitutione. Rursus dicendum est, quando conditio, quæ apponitur in sponsalibus, est turpis, vel impossibilis, sed non est contraria substantiæ matrimonij, sponsalia cen seri statim valida, saltem in foro externo, ac si celebrata fuissent purè, & absolutè. Ratio est, quia sicut hæc conditio habetur pro non apposita in matrimonio cap fin. de conditionibus appositis, ita habetur pro non apposita in sponsalibus, quę sunt initium matrimonij, ex lege Oratio. ff. de sponsalibus; Et ex communi iurisperitorium sententia, teste P. Ledes. loco citato ad finem, sed si hæc conditio non esset apposita sponsalibus, sponsalia statim essent valida, ergo etiam sunt valida, statim apposita ea conditione, consequenter inducunt impedimentum publicæ honestatis. Ita Nauar. cap. 22. nu. 65. Lessius lib. 2. cap. 18. dubio 15. num. 122. Gutierez loco citato num. 30. & plures alij DD. apud Sanchez libro 5. disp. 17. contra Rebel. libro 2. quæst. 10. Perez. §. 28. foliõ 91. & alios.

28 Ex quo sequitur iuxta nostram sententiam, sponsalia celebrata hoc modo, contraham tecum, si te virginem inuenero per fornicationem, vel si permiseris coitum, esse statim valida saltem in foro externo. Ita Sanchez lib. 5. disput. 16. num. 7. Gutierez cap. 82. num. 28. & alij apud Sanchez.

Dixi saltem in foro externo; quia in foro conscientię verè non sunt valida ante conditionis euentum, si contrahẽtes habebant intẽtionem promittendi solummodo depẽdenter ab illa conditione; nam obligatio contractus non excedit intentionem contrahentium; cum suam vim habeat a voluntate, & intentione contrahentium. Si ergo contrahentes noluerunt se obligare, nisi sub conditione impossibili, vel turpi, certè non obligantur; nisi ea conditione posita; consequenter ante illam conditionem adimpletam non consurgit impedimentum publicæ honestatis in foro conscientiæ. Similiter dicendum est, sponsalia celebrata sub conditione honesta de præsenti, vel de præterito esse statim valida; sponsalia verò, celebrata sub conditione de futuro, nō esse valida ante conditionis euentum; vt patet ex dictis in quarta propositione; sicut etiam ex dictis in quinta propositione patet; quid dicendum sit de sponsalibus celebratis sub conditione impertinenti.

PVNCTVM XI.

De indissolubilitate Matrimonij.

1 *An matrimonium sit indissolubile.*
2 *Quo iure matrimonium sit indissolubile.*
3 *An matrimonium dissolui possit propter adulterium.*
4 *An Summus Pontifex dispensare possit in matrimonio, vt dissoluatur.*

IN hoc puncto duo quæremus primò, vtrum matrimonium sit indissolubile. Secundò quo iure.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Matrimonium est indissolubile. Hæc propositio patet; tum quia indissolubilitas est vnum ex tribus pręcipuis bonis matrimonij, & est de substantia matrimonij cap. fin. de conditionibus appositis: tum quia ita deducitur ex lumine naturæ, & ex auctoritatibus scripturæ adducendis in secunda propositione.

gnare substantię matrimonij, & obligationem in copulā & in vsum matrimonij requiri quando contrahentes cedunt iuri suo, vt ait Rebel. loco cit. Coninch, & alij.

24 Quintò, validum esse matrimonium contractum hoc modo, contraho tecum hoc pacto, vt nunquam petam debitum, reddam tamen tibi petenti. Ita Syluest. matrimonium quarto dubio 6. contra P. Ledes. loco citato, versic. Circa hanc solutionem. Ratio est, quia posita hac conditione potest adhuc proles suscipi, reddēdo debitum petenti; consequenter illa conditio non est contraria proli. Similiter existimo contra eundem P. Ledes. validum esse matrimonium sub hac conditione, contraho tecum, si neges mihi debitum, quoties illicitè petiero, vt patet ex dicta ratione.

25 Sextò, esse inualidum matrimonium contractū cum pacto nunquam cohabitandi simul, ut benè ait P. Ledes. loco cit. versiculo ad confirmationem, Gutierez ca. 82, nu. 14. Sanch. disp. 10 nu 5. nam *hæc* conditio simpliciter repugnat proli, quæ videtur illicitè impediri, præcisa rationabili causa.

TERTIA PROPOSITIO.

26 VAlidum est matrimonium celebratum sub conditione turpi, modo conditio non sit contra substantiam matrimonij, vt si dicatur, contraho tecum, si patrem occideris. Similiter est validum matrimonium celebratum sub conditione impossibili, vt si dicatur contraho tecum, si montem istum in mare transtuleris. Hæc propositio intelligitur; modo adsit consensus contrahentium absolutus. Ita Valent. tomo 4. d. 10. quæst. 3. pun. 3. Sanchez lib. 5. disp. 15. & alij communiter; teste Molina tract. 2. disp. 208. vers. modus impossibilis, Gutierez cap. 81. num. 21. & 38. Ratio est, tum quia, si non est validū maximè, quia deest consensus, & illius expressio, sed neutrum deest, vt suppono; ergo validum est; tum quia huiusmodi conditiones in matrimonio habentur pro non adiectis, cap. fin. de cond. appos. sed, si non fuissent adiectæ, validum esset matrimonium; ergo est validum; quāuis fuerint adiectæ dictæ conditiones, modo adsit consensus absolutus contrahentium signo externo sufficienter expressus. Secus dicendum est, si non adsit consensus absolutus, & contrahentes non consentiant, nisi sub conditione turpi, vel impossibili; tunc enim non est validum matrimonium; eo quod non adsit consensus de præsenti, qui necessarius est ad validitatem matrimonij. Ita Sanch. loco citato, P. Ledes. q. 47. art. 5. concl. 2. & 3. de con dit. turpibus. Lessius lib. 2. cap. 18. dub 15. num. 122. Gutierez cap. 82, num. 22. Rebel. & Valentia locis cit. & alij apud Henriq. lib. 11. c. 12. nu. 5. & 6.

27 Hinc sequitur primo, validum esse matrimonium celebratum sub his conditionibus, contraho tecum, si solem manu clauseris, vel si contrahens cum paupere dicat contraho tecum, si dederis mihi ducentos mille aureos. Hoc tamen intelligitur, modo adsit consensus absolutus. Secus si contrahens nolit consentire, nisi sub ea conditione impossibili; nam qui non vult se obligare, nisi sub conditione impossibili, cognita vt impossibili, simpliciter non se obligat, nec habet intentionē se obligandi; cum impossibilium non sit obligatio; obseruat tamen Sanchez, conditionem impossibilem putatam possibilem non reici a matrimonio, & a sponsalibus, Videte Sanchez lib. 5. d. 3. num. 8. & Gutierez cap. 82 nu. 42.

28 Secundo sequitur, matrimonium contractum cum his conditionibus esse validum, contraho tecum, si occideris tuum patrem, vel si furatus fueris mille aureos, modo adsit consensus exterius sufficienter expressus.

29 Tertio, validum esse matrimonium, contractum sub conditione impossibili de præterito, ut si dicatur contraho tecum, si heri non est ortus sol; nam huiusmodi conditio habetur pro non adiecta. Similiter validum est matrimonium, contractum sub conditione turpi de præterito stante conditione. Secus ea non stante, unde si dicatur, contraho tecum, si patrem occidisti, ualidum est matrimonium, si patrem occidit. Ratio est, quia conditio de præterito nō est propriè conditio, nec suspendit actū, nec illa est propriè conditio turpis, cum non inducat ad peccatum, sed supponat illud iam esse patratum. Ita P. Ledes. loco citato, & alij apud Sanchez lib. 5. disp. 15. nu. 5. & apud Gutierez cap. 82. nu. 27.

Quartò, consanguineos contrahentes matrimonium sub conditione turpi, uel impossibili, incidere in excommunicationem latam in Clementina uni. de consanguin. & affinit. ubi excommunicantur consanguinei contrahētes matrimonium; hoc tamen intelligitur, mod non haberent intentionem contrahendi solum dependenter ab illa conditione; tunc enim, cum matrimonium non subsistat ante conditionis euentum, sequitur, eos non affici excommunicatione nondum adimpleta conditione, vt bene tradit Sanchez lib. 5. disp. 3. nu. 21. & disp. 5. num. 17. P. Ledesma q. 47. art. 5. & alij, contra Gutierez de matrimonio.

QVARTA PROPOSITIO.

30 MAtrimonium celebratum sub conditione honesta de præsenti, vel de præterito validum est, si res ita est. Ita DD. statim citandi. Ratio est, quia huiusmodi conditio non est propriè conditio, nec suspendit actum; quocirca si quis dicat, contraho tecum, si es diues, vel si patri placet, validè contrahit ipso facto matrimonium, si re vera alter est diues, vel patri placet. Secus si non est diues, vel patri non placet. Si tamen detur casus, vt patri neque placeat, neque displiceat, standum erit intentioni contrahentium, secundum quam celebrarunt contractum sub ea conditione; Regulariter tamen iudicandum erit, matrimonium esse validum, eo quod illa conditio videatur adhiberi ad hunc sensum, si patri nō displicet. Hac de causa validum videtur matrimonium, sub hac conditione celebratum, si patri placet; sed postea cognoscitur patrem mortuum esse; tunc enim patri non displicet. Ita Henriquez lib. 11. cap. 12. nu 5. Coninchus disp. 29. dub 1. nu. 8. & dub. 2. num. 29. Sanchez lib. 5. disp. 6. & 7. num. 19. Gutierez cap. 81. & alij apud Perez §. 29. f. 9. in manuscriptis.

Dixi in propositionę, validum esse matrimonium, celebratum sub conditione de præterito, vel de præsenti; quia si matrimonium celebretur sub conditione honesta de futuro, non est validum ante conditionis euentum. Ratio est, quia contrahentes non intendunt contrahere, nisi dependentes ab illa conditione; ergo verè non contrahunt antè illius conditionis euentum. Existimo tamen, matrimonium fieri validum adueniente illa conditione absque alio consensu, modo contrahentes permanserint in eodem consensu, saltem virtualiter, vt patet a simili in reliquis contractibus. Ita Paludanus in 4. disp. 29. q. 2. art. 5. Coninchus nu. 11. Nauar. cap. 22. nu. 95. Sanchez lib. 5 disp. 8 nu. 5. Perez §. 29. fol. 100. contra Valentiam loco cit. Henriq. loco cit. nu. 3. Rebel. loco cit nu. 44. P. Ledes. q. 47. art. 5. concl. 2. & alios apud Riccium decis. 248. quos sequitur Gutierez cap. 81. nu. 7.

31 Hinc colligi potest, eum, qui per verba de præsenti contraxit matrimonium cum duabus sub conditione de futuro, fieri maritum illius cuius conditio prius adimpletur. Ita Syluester verbo Matrimonium 3. q. 10. Sanchez loco citato num. 15. Coninchus dub. 1. nu. 20. & P. Ledes. loco citato vers. In hac deffinitione. Si vero vtriusque conditio simul adimpleatur, existimo neutrum matrimonium valere; quia incertitudo vitiat matrimonium, cap. in litteris; sed in hoc casu matrimonium est incertū; perinde ac si cum duabus eodem tempore contractum esset, ergo est inualidū, ita Sāch. & Coninch. locis cit. & alij.

32 Quæres primo, vtrum necesse sit, vt conditio adimpleatur coram Parocho, & testibus, qui præsentes fuerunt matrimonio celebrato sub conditione honesta de futuro, & utrum, quando matrimonium celebratum fuit sub cōditione de præsenti, uel de præterito, debeat Parocho, & testibus constare uerificatio conditionis. E. g. matrimonium celebratum fuit sub conditione, si patri placet, quæritur modo, utrum Parochus, & testes scire debeāt, an patri placeat, uel displiceat.

Respondeo cū P. Ledes. q. 47. ar. 5. dub 7. concl. 3. Coninchо locis cit. nu. 15 & dub. 2. n. 33. Gutier. de matrim. c. 81. n. 7. & alijs contra Sanch. loco cit. n. 14. & alios, requiri, ut conditio adimpleatur corā Parocho, & testibus; uel ut Parochus, & testes cognoscant conditionē de præsenti, uel de præterito esse adimpletā. Ratio est, quia Tridentinū requirit assistentiam Parochi, & testium, ut possint testari de ualiditate ueri matrimonij, & impediant, ne matrimonium de nouo contrahatur; sed nisi Parocho, & testibus con-

constet adimpletio conditionis,non possunt testari de validitate matrimonij, nec secundum matrimonium impedire; ergo conditio debet adimpleri coram ipsis, vel illis constare debet eius conditionis adimpletio. Contraria tamen sententia Sanchez est probabilis.

23 Quæres secundò, vtrum sit validum matrimonium, contractum inter cõsanguineos,vel affines,vel inter alios, habentes aliquod impedimentum sub conditione,si Papa dispensauerit.

Respondeo cum Rebel. loco citato num. 4. Coninch disp. 29 num. 18. Sanchez lib 5. disp. 5. num. 24. & disp. 8. num. 10. Perez loco citato & alijs contra Sotum in 4. dist. 29. quæst. 1. art. 1 & alios apud Praxim Neapolitanam loco citando, & apud Riccium decis. 248 verbo Praxis matrimonialis, validum esse adimpleta conditione,seu adueniẽte dispensatione. Ratio est tum quia sponsalia,celebrata cum huiusmodi conditione valida sunt, quando impedimentum est dispensabile; ergo etiam validum est matrimonium; tum quia huiusmodi conditio non est turpis, sed honesta, tum quia contrahentes sub illa conditione non contrahunt pro tunc,sed pro tempore futuro: videlicet pro tempore conditionis adimpletę,quo tempore sunt habiles, & nihil obstat, quominus præficiatur matrimonium; ergò verè perficitur matrimonium tempore illius conditionis adimpletæ per dispensationem, tum quia ita deducitur ex Leg. si tempus, vbi habetur factum tempore inhabili, sed relatum ad tempus habile, validum esse; qua de causa sponsalia contracta a fideli cum infideli sub conditione, si infidelis conuertatur, valida sunt posita conditione. Videte P. Ledes. loco citato vers. est secundum dubium. Praxim Neapolit. cap. 13. num. 5. Riccium loco cit. & Sanchez lib 5. disp 5.

An vero contrahentes matrimonium cum affinibus vel consanguineis sub conditione incurrant excommunicationem. Patet ex supra dictis ad finem tertiæ propositionis.

QVINTA PROPOSITIO.

24 Matrimonium contractum sub conditione impertinenti de futuro non est validum, antequam verificetur conditio: validum vero est ea verificata,& adimpleta. Ita Sanchez lib. 5. disp. 18. num. 3. Gutierez cap. 82. num. 3. & alij contra Sotum loco cit. art. 3. & alios. Ratio, cur non sit validum ante conditionis euentum est; quia contrahentes intendunt tantummodo contrahere dependenter ab euentu illius conditionis, ergò non validè contrahunt ante conditionem; alioquin contractus obligaret vltra intentionem contrahentium. Ratio verò, cur non sit validum verificata, & adimpleta conditione, est,quia si est inualidum, maximè quia illa conditio non potest apponi,& improbatur à iure: sed potest apponi, nec improbatur à iure cum non sit conditio turpis, quæ idcirco improbatur, & reijcitur, eo quod inducat ad peccatũ cap. fin. de cond. appos. conditio autem impertinens non inducit ad peccatum; ergo matrimonium validum est, verificata,& adimpleta conditione modo contrahentes non reuocauerint cõsensum ante conditionis euentum.

25 Hinc patet; matrimonium celebratum sub hac conditione, duco te in vxorem, si cognouero te bene morigeratam esse, vel pulchram haberi, non esse, validum ipso facto, fieri verò validum verificata conditione. Videte quæ diximus de donatione pun. 8. & de voto pun. 2. & Sanchez, & Gutierez, l. cis citatis.

26 Ex dictis in hoc puncto colligitur, quid dicendũ sit de sponsalibus sub conditione celebratis. Dicendum enim est sponsalia celebrata sub conditione necessaria esse statim valida, & inducere impedimentum publicæ honestatis; modo illa conditio cognoscatur, vt necessaria, & non adsit intentio suspendendi consensum vsque ad conditionis euentum, vt patet ex prima propositione. Præterea dicendum est sponsalia contracta sub conditione turpi, contraria substantiæ matrimonij, non esse valida, nec obligare; nam si matrimonium, sub ea conditione celebratum,non obligat, neque obligare debent sponsalia. Leg. oratio. ff. de spons. Ita communiter DD. aduertit tamen, Gutierez cap. 82. num. 19 ad finem, Henriquez lib. 11. ca. 12. num. 7. P. Ledes. quæst. 47. artic. 5 dubio 6. Rebel. loco citato num. 32. & Sanchez lib. 5. disp. 14. sponsalia esse valida, quando talis conditio adijcitur implenda, antequam contrahatur matrimonium; tunc enim illa conditio non est contraria matrimonio; cum non referatur ad tempus matrimonij. Secus si apponatur implenda post matrimonium.

27 Hinc sequitur, valida esse sponsalia, contracta sub his conditionibus. Contraham tecum matrimonium, nisi inuenero aliam ditiorẽ, vel formosiorem, aut si fornicetur ante matrimonium, aut si venenum sterilitatis sumas ante matrimonium, aut si per fornicariam copulam te virginem inueniam. Verum tamen est, contrahentes hoc modo sponsalia peccare, nec teneri ad huiusmodi conditiones adimplendas; nihilominus ijs adimpletis astringi ad seruandam fidem datam; eò quòd præcesserit promissio de re, quæ possibilis est; & honesta postquam patratum fuerit delictum, licet supponatur aliquid inhonestum, vt patet à simili ex dictis de voto, & de restitutione. Rursus dicendum est, quando conditio, quæ apponitur in sponsalibus, est turpis, vel impossibilis, sed non est contraria substantiæ matrimonij, sponsalia censeri statim valida, saltem in foro externo, ac si celebrata fuissent purè, & absolutè. Ratio est, quia sicut hæc conditio habetur pro non apposita in matrimonio cap fin. de conditionibus appositis, ita habetur pro non apposita in sponsalibus, quę sunt initium matrimonij, ex lege Oratio. ff. de sponsalibus. Et ex communi iurisperitorum sententia, teste P. Ledes. loco citato ad finem, sed si hæc conditio non esset apposita sponsalibus, sponsalia statim essent valida, ergo etiam sunt valida, statim apposita ea conditione, consequenter inducunt impedimentum publicæ honestatis. Ita Nauar. cap. 22. nu. 65. Lessius lib. 2. cap. 18. dubio 15. num. 12. Gutierez loco citato num. 30. & plures alij DD. apud Sanchez libro 5. disp. 17. contra Rebel. libro 2. quæst. 10. Perez. §. 28. folio 95. & alios.

28 Ex quo sequitur iuxta nostram sententiam, sponsalia celebrata hoc modo, contraham tecum, si te virginem inuenero per fornicationem, vel si permiseris coitum, esse statim valida saltem in foro externo. Ita Sanchez lib. 5. disput. 16. num. 3. Gutierez cap. 82. num. 28. & alij apud Sanchez.

Dixi saltem in foro externo, quia in foro conscientię verè non sunt valida ante conditionis euentum, si contrahẽtes habebant intẽtionem promittendi solummodo dependenter ab illa conditione; nam obligatio contractus non excedit intentionem contrahentium; cum suam vim habeat a voluntate, & intentione contrahentium. Si ergo contrahentes noluerunt se obligare, nisi sub conditione impossibili, vel turpi, certè non obligantur, nisi ea conditione posita; consequenter ante illam conditionem adimpletam non consurgit impedimentum publicæ honestatis in foro conscientiæ. Similiter dicendum est, sponsalia celebrata sub conditione honesta de præsenti, vel de præterito esse statim valida; sponsalia verò, celebrata sub conditione de futuro, nõ esse valida ante conditionis euentum; vt patet ex dictis in quarta propositione; sicut etiam ex dictis in quinta propositione patet; quid dicendum sit de sponsalibus celebratis sub conditione impertinenti.

PVNCTVM XI.

De indissolubilitate Matrimonij.

1 *An matrimonium sit indissolubile.*
2 *Quo iure matrimonium sit indissolubile.*
3 *An matrimonium dissolui possit propter adulterium.*
4 *An Summus Pontifex dispensare possit in matrimonio, vt dissoluatur.*

IN hoc puncto duo quæremus primò, vtrum matrimonium sit indissolubile. Secundò quo iure.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Matrimonium est indissolubile. Hæc propositio patet; tum quia indissolubilitas est vnum ex tribus præcipuis bonis matrimonij, & est de substantia matrimonij cap. fin. de conditionibus appositis: tum quia ita deducitur ex lumine naturæ, & ex auctoritatibus scripturæ adducendis in secunda propositione.

SE-

SECVNDA PROPOSITIO.

2 MAtrimonium est indissolubili iure naturali, & diuino.

Quod sit indissolubile iure naturali, patet quia lumine naturæ cognoscimus, posita indissolubilitate matrimonij coniuges mutuum fouere amorem, magisque solicitos esse in rebus domesticis, & in fugiendis adulteriorum occasionibus.

Quod verò matrimonium, etiam non consumatum, sit indissolubile iure diuino, patet, tum ex Genesis secundo. Quamobrem relinquet homo, &c. & adhærebit vxori, &c. tum ex Matt. 19. Quod Deus coniunxit, homo non separet; tum ex prima Corint. 7. His, qui matrimonio iuncti sunt, præcipio non ego; sed Dominus, vxorem a viro non discedere. quod si discesserit, manere innu. tam. Ita communiter Theologi, quos citat Sanchez lib. 2. disp. 13. & P. Ledes. quæst. 67. art. 1. Ferdin. Perez in manuscriptis. §. 15.

Obijcies primo. Contractus per eas causas dissoluitur, per quas celebratur, vt habetur in reg. iur. sed contractus matrimonij celebratur mutuo consensu; ergo potest etiã mutuo consensu dissolui, consequenter matrimonium non est indissolubile.

Respondeo ex illa regula iuris excipiendum esse matrimonium, tum propter bonum commune; cum dissolutio matrimonij vergat in detrimentum commune; tum propter ius diuinum; cum iure diuino matrimonium sit indissolubile. Ita Sanchez libro 2. disp. 13. num. 9. & alij, quos retuli puncto primo.

Obijcies secundò, Hebræis permissa fuerunt repudia, & diuortia, ergo matrimonium non est indissolubili iure naturæ, & diuino; alioquin non fuissent illis permissa repudia.

Respondeo, repudia fuisse permissa Hebræis tanquam minus malum, ne scilicet occiderent vxores, & a vero Dei cultu recederent, vt ait Magister in quarto distin. 33. & alij apud Perez §. 18. Aut dici potest, Hebræis permissa fuisse repudia ex dispensatione diuina. Ita Medina de cælibatu lib. 4. cap. 10. & alij apud Pet. Ledes. quæst. 67. artic. 3.

3 Ex dictis colligi potest, matrimonium non posse dissolui propter adulterium. Ratio est, tum quia matrimonium est indissolubile viuente altero coniuge; tum quia hoc est de fide definitum in Florentino, in Armenorum instructione, & habetur ad Romanos 7. Mulier alligata est legi quanto tempore vir eius viuit, igitur viuente viro vocabitur adultera, si fuerit cum alio viro.

4 Quæres, vtrum Sum. Pont. possit aliquando dispensare in matrimonio, vt dissoluatur.

Respondeo primò, Summum Pontificem posse aliquando dispensare in matrimonio rato. Ratio est, tum quia Aliqui Sum. Pontifices de facto dispensarunt, vt Paulus Tertius, Martinus Quintus, Adrianus Quartus, Pius Quartus, teste S. Antonino 3. parte tit. 1. §. 3. Nauar. loco citato, Henriquez loco citato, & alijs; tum quia sicut potest dispensare in voto solemni, ita etiam in matrimonio rato; tum quia existimandum est, a Christo collatam fuisse suo Vicario potestatem, & auctoritatem ad ea, quæ necessaria sunt bono regimini Ecclesiæ, potestas autem dispẽsandi in matrimonio rato aliquando necessaria est bono regimini Ecclesiæ vt ad tollenda scandala, & c. propterea Sum. Pont. potest dissoluere matrimonium ratum, propter periculum peruersionis, contractum inter fœminam fidelem cum Hæretico. Ita Nauar. cap. 22. num. 1. Sanchez libro 2. disputat. 14 num. 1. Rebel. lib. 2. q. 15. num. 4. Perez de matrimonio § 19. Tuscus tomo 5 conclusione 153. Gutierez de matrimonio cap. 54. num. 3. Coninchus disputat. 26. dubio 3. num. 33. Reginaldus libro 31. num. 38. Henriquez libro 11. cap. 8. nom. 11. Bellarminus libro 1. de Monacis ca. 38. & alij contra Sot. 2. de iustitia quæst. 2. artic. 5. P. Ledes. quæst. 67. artic. 2. & alios apud Henriquez loco citato.

Neque obstat dicere, matrimonium esse indissolubile iure naturę, & diuino; consequenter Sum. Pont. non posse dispensare, vt matrimonium ratum dissoluatur, cum Summus Pontifex non possit dispensare in iure naturæ, & diuino.

Respondetur enim, Summum Pontificem posse diuina auctoritate dispensare in aliquibus, quæ non deducuntur proximè ex principijs iuris naturæ, sed remotè, & quæ habent admixtum aliquid obligationis humanæ; modo interueniat iuxta, & legitima causa; consequenter non est mirum, Summum Pontificem posse ex iusta causa dispensare in matrimonio rato. Ita Sanchez disp. 15. & 16. Rebel. loco citato sectione 7. num 6. Henriquez, & alij. Videte quæ diximus de legibus quæst. 1. puncto 2. cum Azor. Angelo, & alijs contra Suarez, Valentiam, Clauem Regiam, & alios.

Respondeo secundo ad quæsitum, Sum. Pont. non posse dispensare vt matrimonium consumatum dissoluatur. Ratio est, quia matrimonium consumatum repræsentat vnionem hypostaticam verbi cum natura humana, quæ vnio sicut est indissolubilis, ita etiam insolubile est matrimonium consumatum; quod illam representat. Philiar. tomo 1. libro 2. cap. 16. Sanchez disp. 14. P. Ledesm. loco citato vbi dicit hoc esse de fide, Gutierez capit. 54. ad finem, & alij.

Obijcies primo contra primam responsionem quæsiti, Matrimonium ratum representat vnionem Christi cum Ecclesia per gratiam: sed vnio Christi cum Ecclesia per gratiam est inseparabilis, ergo etiam matrimonium ratũ est inseparabile, & insolubile, consequenter Summus Pontifex non potest in eo dispensare.

Respondeo, vnionem Christi cum Ecclesia, quam repræsentat matrimonium ratum, esse inseparabilem respectu totius Ecclesiæ; respectu vero singulorum hominum esse separabilem; nam de facto separatur a multis, amissa charitate per peccatum mortale.

Obijcies secundo. Episcopus non potest dispensare in matrimonio rato, ergo neque Papa potest in eo dispensare: nam Episcopus potest in sua Diœcesi, quidquid potest Papa in toto orbe.

Respondeo, negando consequentiam: falsum enim est simpliciter Episcopum posse in sua Diœcesi, quidquid potest Papa; nam certum est Episcopum non posse ea præstare, quæ sunt illi reseruata, aut circa quæ dubitatur, an potestas Papæ se extendat, vt ait Sanchez disp. 14. ad octauum argumentum.

Vtrum vero matrimonium possit dissolui per professionem in religione, aut quando coniux infidelis non vult habitare cum altero coniuge conuerso, dicetur infra.

QVÆ-

QVAESTIO TERTIA. DE Impedimentis Matrimonij eorumque dispensatione.

PVNCTVM I.

A quo possit induci impedimenta, & quot ea sint.

CERTVM est extare aliqua impedimenta iure naturæ dirimentia matrimonium; qualis est defectus vsus rationis error circa personam, impotẽtia perpetua ad coeundum, &c. In præsenti puncto difficultas est, vtrũ aliqua impedimenta possint ab Ecclesia induci, & quot sint impedimenta impedientia, vel dirimentia matrimonium.

PRIMA PROPOSITIO.

2 ECclesia potest statuere aliqua impedimenta; non solum impedientia; sed etiam dirimentia matrimonium. Hæc Propositio est de fide, definita in Tridentino sess. 24. canon. 4 Ratio est, quia Ecclesia potest irritare contractus, quando non fiunt sub certis conditionibus, & sub certa forma; sed matrimonium est contractus, vel fundatur in contractu, ergo Ecclesia potest irritare, & dirimere matrimonium, statuendo aliqua impedimenta dirimentia, quando deest aliqua conditio, aut non seruatur certa quædam forma.

3 Aduertendum est, Ecclesiam posse irritare contractus dupliciter, primo mediatè reddendo personas inhabiles ad contrahendum matrimonium, secundò immediatè irritando cõtractum matrimonij; qua ratione potest etiam irritare matrimonia infidelium, modo illa irritet, non tanquam Princeps Ecclesiasticus (Ecclesia enim non habet potestatem supra infideles; iuxta illud, quid mihi de ijs, qui foris sunt) sed tanquam Princeps secularis erga subditos, vt benè ait Sanchez lib. 7. disp. 1. & alij.

4 Hinc sequitur primo, Sum. Pont. posse inducere impedimenta matrimonij, immo etiam Episcopus posset huiusmodi impedimenta statuere in sua Diœcesi, vt videre est apud Sanchez loco citato, contra Coninch. disp. 30. dub. 1. num 8. sed hoc non est in vsu.

5 Secundo, Principes seculares posse seclusa prohibitione Ecclesiæ, constituere impedimenta matrimonij, quatenus matrimonium est quidam contractus, Principes enim seculares habent potestatem supra contractus, & possunt præscribere formam sub qua celebrandi sint. Verumtamẽ est, istam potestatem supra matrimonium illius ablatam esse ab Ecclesia in cap. Ecclesię Sanctæ Mariæ; Extra de Constitutionibus; & ratio est, quia matrimonium non tãtum est contractus; sed etiam res spiritualis, & Sacramentum, supra quod non se extendit potestas, secularis vt patet ex Tridentino sess. 24. can. 12. Excipitur causa dotis, & matrimonium infidelium; nam Principibus secularibus relicta est potestas circa contractum dotis, & circa matrimonia infidelium, cum isti contractus non sint Sacramenta, nec res spiritualis. Ita Perez loco statim citando, Coninch. loco cit. num. 5. & alij.

6 Ex quo patet, Principes posse apponere aliqua impedimenta. per quæ dirimatur infidelium sibi subiectorum matrimonium; matrimonium enim apud infideles non habet rationem Sacramenti; sed contractus, supra quem Principes habent potestatẽ. Ita P. Ledes. quæst. 50. art. 1. post 1. conclu. Valentia tomo 4. disp. 10. q. 5. parte prima, Perez §. 33. folio 111. Victoria in relectione de matrimonio parte secunda, sectione 1. & alij, & patet ex cap. cum secundum Apostolum, & ex Tridentino sessione 24. capit. 9.

7 Tertio colligi potest, per consuetudinem legitimè præscriptam posse noua impedimenta induci, & inducta auferri, vt patet ex dictis de legibus; consuetudo enim vim habet inducendi legem, & inductam abrogandi. Vtrum vero requiratur, vt Sum. Pontif. sciat illam cõsuetudinem, vt per illam impedimenta inducta abrogentur, patet ex dictis de legibus. Ita Sanchez lib. 7. disput. 4. Coninch. loco citato nu. 13. & alij.

8 Addo cum Sanchez lib. 7. disp. 4. & alijs relatis in tertio decalogi præcepto, puncto primo, & de consuetudine in tractatu de legibus, requiri consuetudinem mixtam laicorum, & clericorum; vt inducantur impedimenta matrimonij; nam laici non possunt per se solos immutare aliquid spectans ad leges Ecclesiasticas; matrimonium autẽ spectat ad forum, & leges, Ecclesiæ, cum non sit tantummodo contractus; sed etiam res spiritualis.

SECVNDA PROPOSITIO.

9 IMpedimenta, quæ non solum impediunt matrimonium; sed etiam dirimunt, secundum ius antiquum sunt duodecim; Secundum vero ius nouum sunt quatuordecim; nam Conc. Tridentinũ duo addidit, scilicet raptũ, & defectum pręsentiæ Parochi, & testium, quæ omnia impedimenta his versibus continentur.

Error, conditio, votum, cognatio, crimen,
Cultus disparitas, vis, ordo, ligamen, honestas,
Si sis affinis, si forte coire nequibis,
Si Parochi, & duplicis desit præsentia testis,
Raptavè sit mulier, nec parti reddita tuta.
Hæc facienda vetant connubia, facta retractant.

Hæc impedimenta dicuntur dirimere contractum, nõ qui dirimant matrimonium, quando illi iam contracto superueniunt; sed quia faciunt, vt inualidè contrahatur, & contrahentes separari possint, eo quod inualidè contraxerint. Ita Nauar. cap. 22. num. 19. Valentia loco citato pun. 1. & alij communiter.

10 Quæres vtrum, præter impedimenta impedientia. & dirimentia. extent alia tantummodo impedientia; sed non dirimentia.

Respondeo, extare: hęc autem sunt interdictum, votum, sponsalia, Catechismus, crimen; quæ omnia his versibus comprehenduntur a Sanct. Thom. in tertia parte quæst. 50.

Ecclesiæ vetitum, nec non tempus feriatum.
Atque Catechismus, sponsalia, iungito votum,
Impediunt fieri, permittunt facta teneri.

11 Sunt

11 Sunt, & alia septem impedimenta non dirimentia, quæ proficiuntur ex crimine, & his versibus referuntur.

Incestus, raptus sponsata, mors mulieris,
Susceptus propria sobolis, mors Presbyteralis,
Vel si pœniteat solemniter, aut Monialem.
Accipiat prohibent hæc coniugium sociandum.

In primus agemus de impedimentis dirimentibus; dein de loquemur de impedimentis impedientibus.

PVNCTVM II.

De impedimento erroris.

1 *Quotuplex sit error.*
2 *An error personæ dirimat matrimonium.*
3 *An error personæ irritet matrimonium inter infideles.*
4 *Quando dicatur error comitans, & an irritet matrimonium.*
5 *An error qualitatis dirimat matrimonium.*
6 *An validum sit matrimonium celebratum per dolum dantem, ipsi causam.*
7 *Quandonam error qualitatis transeat in errorem personæ.*

1 NOtandum, errorem, qui potest in matrimonio cõcurrere, esse triplicem.

Primus dicitur circa substantiam, seu circa personam, vt si quis ducat Bertam, credẽs esse Catherinam, in quam intendit consentire.

Secundus dicitur error conditionis; nomine autem cõditionis non intelligo illam conditionem, quæ modificat, vel suspendit contractum; sed intelligo statum seruilem; aut liberum, vt accidit, quando liber ducit seruam, quam putabat esse liberam.

Tertius dicitur error qualitatis quando scilicet erratur circa qualitatem personæ, vt accidit quando quis ducit Bertam, credens esse diuitem nobilem, virginem &c. sed postea comperit illam pauperem, vel ignobilem, vel desloratam, &c. In hoc puncto loquimur de primo, & tertio errore. De secundo agemus in sequenti puncto.

PRIMA PROPOSITIO.

2 MAtrimonium contractum cum errore circa substantiam personæ inualidum est, non solum iure humano, sed etiam iure naturali.

Quod sit inualidum iure humano, patet ex cap. vnico, 29. q. 1. & cap. Tua nos de sponsalibus 16.

Quod verò sit inualidum iure naturæ, probatur, quia matrimonium iure naturæ non subsistit absque consensu circa personam, cum qua contrahitur; sed quando error versatur circa substantiam personæ, non adest consensus circa illam personam; sed circa aliam, quæ mente concipitur; nam lege si per errorem ff. de iurisd. omnium iudic. dicitur, nihil est magis contrarium consensui, quam error, & lege cum testamentum dicitur errantis nullus est consensus, ergo matrimonium, celebratum cum errore circa substantiam personæ, est inualidum iure naturæ Ita communiter DD. præsertim Discipuli S. Tho. apud P. Ledes. q. 50. art. 2. dub. 2. apud Sanchez, lib. 7. disp. 18. & apud Gutierez de matrim. cap. 89. num. 2. quos sequitur Coninch. disp. 31. de matrim. dub. 1. & Reginald. lib. 31. num. 92. & Card Tuscus tomo 5. concl. 150. num 6. & 9.

3 Hinc sequitur, matrimonium contractum cum errore circa substantiam, non solum esse inualidum inter fideles; sed etiam inter infideles; nam huiusmodi matrimonium est inualidum iure naturæ, cui non solum fideles; sed etiã infideles subditi sunt. Ita DD. citati.

4 Quæres, vtrum matrimonium, celebratum cum errore comitante; sit inualidum. Pro intelligentia.

Notandum, errorem comitantem in re proposita contingere, quando aliquis contrahit E.g. cum Berta, quam putat esse Catherinam; sed ita est habitualiter dispositus in voluntate, vt si sciret illam esse Bertam; nihilominus illam libenter, vel fortè etiam libentius duceret, quam Catherinam hoc posito.

Respondeo, matrimonium esse inualidum. Ratio est, quia vt aliquis legitimè, & validè matrimonium contrahat, requiritur voluntas, & consensus; sed quando adest error comitans, non adest voluntas, & consensus positiuus; nihil enim est volitum, nisi sit cognitum; ergo qui cum errore comitante contrahit, non validè contrahit; quamuis error comitans non faciat actum inuoluntarium positiuè; facit tamen non voluntarium cum autem sine voluntario non subsistat matrimonium, sequitur, matrimonium celebratum cum errore comitante circa personam, esse inualidum. Ita Sanchez, libro 1. disp. 34. & lib. 7. disp. 18. Gutierez, cap. 47. num. 2. Coninch. disp 31. dub. 1. num. 9 Spec. prima parte artic. 18. dub. primo Sanchez, lib. 7. disp. 18. numero 6. Henriquez, lib. 11. cap. 10. num. 1. Rebel. lib. 3. q. 2. num 2. Perez § 35. fol. 114. P. Ledes. q. 51. art. 2. & alij, Addo nõ esse validum matrimonium, etiamsi contrahens dicat, ducerem Bertam, si nossem hanc esse Bertã; nã hoc modo solũ indicat intentionẽ, & voluntatẽ eius, quod facturus esset, si illũ nosset; non verò positiuè cõsentit de præsenti. Secus errans intendat contrahere cum tali personæ, qualiscunque illa sit: in hoc enim casu non deficit consensus circa personam præsentem, vt patet ex dictis de censuris disp. 1. q. 2. pun. 1. num. 21. cum Sanchez, Auila, & alijs.

SECVNDA PROPOSITIO.

5 MAtrimonium, contractum cum errore qualitatis, non est inualidum. Ita communiter Doctor. Ratio est, quia matrimonium cum huiusmodi errore, & dolo celebratum est simpliciter voluntarium, quo ad naturam, & substantiam rei; quamuis quo ad accidentia non sit voluntarium; sed matrimonium voluntarium simpliciter quo ad substantiam, est validum; quamuis desit consensus secundum quid, idest quo ad accidentia; ergo matrimonium celebratum cũ errore qualitatis est validum.

6 Hinc patet, quid dicendum sit de matrimonio celebrato per dolum dantem causam ipsi matrimonio, quod alioquin celebratum nõ fuisset; dicendum enim est, esse validum, cum adsit voluntarium simpliciter, & consensus positiuus. Ita communiter DD. Gutierez cap. 89. num. 3. Molina tract. 2. disp. 351. vers. illud est obseruandũ. Couarruuias primo var. cap. 5. num. 1. Sanchez loco citato, & alij. Nec est eadem ratio matrimonij, & aliorum cõtractuum, qui sunt ipso facto irriti ex dispositione iuris, quando celebrantur per dolum dantem ipsis causam, vt patet ex dictis de contractibus.

Hæc propositio intelligenda est cum duplici limitatione.

Prima est, vt qualitas, circa quam erratur, non fuerit apposita per modum conditionis; tunc enim, si contingeret error circa qualitatem, dicendum esset, matrimonium inualidum esse, E. g. si quis dicat, duco te in vxorem, si es diues, vel nobilis, inualidè contrahit, si ipsa non est diues, vel nobilis; deest enim qualitas, quæ apposita fuit tanquam conditio, cuius defectu contractus est inualidus; nam cõtractus vim suam habet a voluntate contrahentium; sed contrahentes non habent voluntatem contrahendi, nisi subsistente tali qualitate, ergo non subsistente tali qualitatẽ inualidus est contractus, validus vero est ea subsistente. Ita Coninchus, num. 6. & 11. Reginaldus loco citato, Perez loco citato, & alij apud Sanchez, lib. 7. disp. 18. num. 21. apud Gutierez, cap. 89. num 6.

Secunda est, vt error qualitatis non transeat in errorẽ personæ; tunc enim, cum erretur circa personam, inualidum est matrimonium defectu consensus absoluti. Ita P. Ledesma loco citato, dub. 3. post secundam concl. Perez loco citato fol. 115. Gutierez loco citato num. 7. Coninch. loco citato num. 11. Sanchez loco citato, & Henriquez loco citato, num. 2. vbi refert Sotum, Nauarrum, Couarruuiam, & alios.

7 Quæres primo, quomodo possimus cognoscere errorẽ qualitatis transire in errorem personæ, aut esse tantummodo errorem qualitatis personæ.

Respondeo cum Sanchez lib. 7. disp. 18. nu 25. P. Ledes. loco citato, Coninch loco citato num. 12. Nauar. cap. 22. num. 31. Reginaldo lib. 31. num. 95. & alijs, hanc regulam posse assignari. Quando qualitas in qua erratur, respicit aliquam certam, & determinatam personam, distinctam ab ea, quæ præsens est error qualitatis redundat in errorẽ personæ, E. g. Berta contraxit matrimonium cum Titio, qui se fingebat filium Regis Hispaniarum, cuius verè non erat filius, nihilominus Berta filium Regis sibi in mente propo-

propoſuit, in illumque conſentire directè voluit; in hoc caſu error qualitatis dicitur redundare in errorem perſonæ; conſequenter matrimonium contractum inter Bertam, & Titium eſt inualidum. Ratio eſt, quia Berta conſenſit in eam perſonam, quam ſibi in mente propoſuit; cum autem ſibi propoſuiſſet perſonam filij Regis Hiſpaniarum, & non perſonam Titij, ſequitur ipſam conſenſiſſe in filiũ Regis, non vero in Titium, quamuis Titius ſit ibi præſens. Secus dicendum eſt, quando qualitas non reſpicit, neque determinat certam aliquam, & indiuiduam perſonam; tunc enim error qualitatis eſt propriè error qualitatis, nec refunditur in errorem perſonæ; conſequenter matrimonium cum tali errore celebratum eſt validum, cum adſit conſenſus abſolutus circa illam perſonam.

8 Ex quo patet, Bertam validè contrahere matrimoniũ cum eo qui ſe fingit nobilem, aut diuitem, aut Ducem, aut filium Regis non explicans cuius Regis filius ſit: in his enim caſibus error Bertæ eſt error ſolius qualitatis; cum qualitas appoſita non determinet certam, & indiuiduam perſonam diſtinctam ab ea, quæ præſens eſt, ſimiliter patet Bertam validè contrahere matrimonium cum eo qui ſe fingit filium vnigenitum Regis, cum tamen re vera ipſe habeat alios fratres; nam error qualitatis, in qua erratur, non reſpicit certam perſonam, diſtinctam ab ea, quæ præſens eſt. Secus dicendum eſt, ſi Berta contrahat cum eo, qui ſe fingit primogenitum, cum verè ſit ſecundò genitus. Ita Sanchez loco citato num. 26 Emanuel Sà verbo matrimonium, num. 1. Speculum loco citato dubio ſecundo, & alij.

9 Quæres ſecundò, vtrum validum ſit matrimonium in hoc caſu. Titius contracturus matrimonium cum primogenita Caij, vult prius illam inſpicere, num ſit formoſa, ſibiq; placeat, verum quia primogenita Caij eſt deformis, loco illius oſtenditur ſecundogenita formoſa, vel alia alterius hominis filia, quæ illi formoſa videtur, & placet; poſtmodum Titius contrahit matrimonium cum primogenita Caij, non aduertens, an ſit illa, quæ ſibi prius fuerat oſtenſa (non enim poterat aduertere, quia forsaſſe velo tecta erat, vel quia celebrauit matrimonium per Procuratorem, vel quia ob aliam cauſam non aduertit.)

Reſpondeo, validum eſſe matrimonium; quia non interuenit error perſonæ; ſed qualitatis: Titius enim duxit primogenitam Caij, quam intendebat ducere, & quæ ſibi fuerat promiſſa quamuis errauerit in qualitate pulchritudinis. Secus dicendum eſt ſi Titio fuit promiſſa vna ex filiabus Caij indeterminatè abſque nota ſingulari, videlicet non denotando primam, vel ſecundam, vel tertiam; tunc enim ſi contingat caſus, vt Titio volenti videre ſponſam, an ſibi placeat, oſtendatur vna formoſa; ſed poſtea in contractu matrimonij ſupponatur, & ſubſtituatur alia æque formoſa, vel formoſior, non eſt validum matrimonium; nam interuenit error perſonæ; cum Titius credat ſe contrahere cum ea quam vidit, & ad quam dirigit intentionem ſuam in contractu matrimonij. Videte Sanchez loco citato, num. 35. Coninch. diſp. 31. dubio primo num. 19.

Obijcies primò, contra ſecundam propoſitionem, in qua dictum eſt, matrimonium non diſſolui per errorem qualitatis. Sponſalia celebrata cum errore circa qualitatem perſonæ ſunt inualida, ergo etiam inualidum eſt matrimonium.

Reſpondeo negando antecedens. Dico enim, valida eſſe ſponſalia cum errore qualitatis celebrata; quamuis diſſolui poſſint interueniente notabili mutatione, vt ſupra dictum eſt.

Obijcies ſecundò; ſponſalia celebrata per dolum dantem cauſam ipſis, ſunt inualida, ergo etiam eſt inualidũ matrimonium, cum huiuſmodi dolo celebratum.

Reſpondeo, negando conſequentiam; hoc enim peculiare eſt in matrimonio, vt non irritetur per dolum dantẽ illi cauſam; quamuis irritentur ſponſalia, & cæteri contractus bonæ fidei, vt dictum eſt de contractibus; cum communi DD. ſententia. Ratio eſt, quia natura, & indiſſolubilitas matrimonij poſtulat, vt non irritetur per dolum dantem cauſam matrimonio, ita Molina de cõtractibus diſp. 352. verſiculo illud eſt, & alij communiter, quos retuli de contractibus, diſp. 3. q. 1. puncto 1. §. 2. nu. 3. eoſque ſequitur, Gutierez de matrimonio, cap. 89. num. 3. & Sanchez libro 10. diſputat. 9. num. 20. & 21. & lib. 7. diſp. 18. num. 18. vbi refert Valentiam, Molinam, & alios contra Medinam de reſt. quæſt. 13. & Coninch. de matrimonio diſp. 23. dubio 9. num. 73.

PVNCTVM III.

De impedimento conditionis, ideſt ſeruitutis.

1 *An error conditionis irritet matrimonium quando perſona, cum qua contrahitur non eſt deterior.*
2 *An ſeruus contrahens cum ſerua, quam credebat liberã eſſe, validè contrahat.*
3 *An validum ſit matrimonium a libero celebratum cum ſerua, qua contrahendo ſit libera.*
4 *An error conditionis irritet matrimonium, quando conditio errantis ſit deterior.*
5 *An liber validè contrahat cum ſerua, cum qua adhuc contraheret, cognita ſeruitute.*
6 *An matrimonium inter liberum & ſeruam celebratum fiat validum, ſi liber cognito errore copulam habeat cum ſerua.*
7 *An ſeruus poſſit inuito domino matrimonium celebrare.*
8 *An domini poſſint vendere ſeruos in locis diſtantibus, in quibus ſerui non poſſint reddere debitum.*
9 *An domini peccent mortaliter, vendendo ſeruos, qui ſine eorum licentia matrimonium contraxerunt.*
10 *Cuius conditionem filij ſequantur.*
11 *An filius remaneat ſeruus toto tempore, quo mater erit ſerua.*
12 *An quando fœmina grauida ſe vendit, filius ſit liber.*

IN præcedenti puncto egimus de errore circa ſubſtantiam, & circa qualitatem perſonæ. In præſenti agemus de errore conditionis perſonæ, ideſt ſeruitutis.

PRIMA PROPOSITIO.

1 MAtrimonium contractum cum errore conditionis, nõ eſt inualidum, quando perſona, cum qua contrahitur, eſt æqualis, aut melioris conditionis. Ita communiter DD. quos ſequitur Sanchez, lib. 7. diſp. 19. num. 23. P. Ledeſ. q. 54. art. 2. Henriquez lib. 11. cap. 10. num. 4. Speculum j. par. artic. 29. dubio 1. pagina 86. Perez §. 36. folio 120. Coninch. diſp. 31. dub. 2. num. 24. & Gutierez, cap. 90 num. 17. & 28.

2 Ex quo fit, ſeruum contrahentem cum ſerua, quam credebat eſſe liberam, aut contrahentem, cum libera, quã putabat ſeruam, validè contrahere, vt habetur capit. ſi quis, & cap. Ad noſtram de coniugio ſeruorum. Ratio eſt, quia Eccleſia appoſuit hoc impedimentum, vt tollatur inæqualitas, & ne fiat iniuria perſonis liberis; ſed nulla eſt inæqualitas, vel iniuria, quando perſona cum qua contrahitur, eſt æqualis, aut melioris conditionis, vt accidit in propoſito caſu; ergo matrimonium contractum cum conditionis errore eſt validum, quando perſona, cum qua contrahitur, eſt æqualis, aut melioris conditionis.

3 Hinc ſequitur, validum eſſe matrimonium, contractũ à libero cum ſerua, quæ contrahendo fit libera, vt accidit quando dominus ducit ſeruam ſuam in eo loco, in quo fit libera per huiuſmodi contractum. Ita Syluest. matrimonium 8. q. 2. Rebel. loco citato num. 29. Emanuel Sà verbo matrimonium de impedimentis matrimonij, num. 1. Perez. §. 37. fol. 127. Coninch. loco citato Henriquez, libro 11. cap. 10. num. 4. vbi citat S. Tho. Sotum, & Nauarrum contra Couar ſecunda parte, cap. 3. §. 7. & alios apud Gutierez loco citato, num. 16. Ratio eſt, quia in hoc caſu nulla intercedit inæqualitas.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 MAtrimonium, contractum cum errore conditionis, eſt inualidum, quando conditio errantis fit deterior, vt quando liber contrahit cum ſerua, quam credebat liberam. Hæc propoſitio patet, tum ex iuribus citatis in præcedenti propoſitione; tum quia hoc impedimentum ab ab Eccleſia fuit inductum ad tollendam inæqualitatem, & ne fieret iniuria alteri contrahenti; magna autem inæqualitas adeſſet, ſi validum eſſet matrimonium, quan-

quando sit deterior conditio errantis, idest quando liber contrahit cum serua, quam credebat liberam esse. Ita cómuniter DD. Validum tamen esset matrimonium, quod liber contraheret cum serua sciens, vel opinans, vel probabiliter dubitans esse seruam; in hoc enim casu non fit illi iniuria; eo quod inæqualitas videatur esse voluntaria. Ita Rebel. lib. 3. q. 3. sect. 2. num. 12.

5 Sed maior difficultas est, vtrum sit validum matrimonium, quando liber contrahit cum serua, nesciens illam esse seruam; sed ita est affectus; vt si cognosceret illam esse seruam, nihilominus cum ea contraheret.

Respondeo cum Soto in quarto dist. 35. Rebel. loco citato, Henriquez, lib. 11. cap. 10. Perez loco citato, & alijs cótra Nauar. cap. 22. num 33. Syluest. verbo matrimonium, 8. quæst. 3. & alios, non esse validum. Ratio est, tum quia ad validitatem matrimonij non sufficit error comitans, seu consensus negatiuus; sed requiritur voluntas, & consensus positiuus, vt dictum est in puncto præcedenti; tum quia iura citata in præcedenti propositione dirimunt matrimonium, contractum cum errore conditionis, quando fit deterior conditio errantis, vt accidit in præsenti casu.

6 Quæres primò; vtrum matrimonium, quod liber contraxit cum serua nesciens esse fiat validum quando liber, post cognitam seruitutem, habet copulam cum eo.

Respondeo, fieri validum, si adsit nouus mutuus consensus, & copula animo maritali habeatur; matrimonium enim ante inualidum fit validum per mutuum cósensum, signo externo expressum, vt dictum est disputatione secunda, pun. 9. vbi etiam dictum est, an matrimonium inualidè celebratum, debeat de nouo coram Parocho, & testibus celebrari. Ita Coninchus loco citato num. 25. Gutierez, cap 90. num. 9 Rebel. loco citato, num. 17. Speculum prima parte, art. 29. Perez loco citato, & alij, qui secus dicendum existimant, quando post contractum cognoscunt se effectu maritali, sed nesciunt conditionem seruitutis; in hoc enim casu non fit validum matrimonium; eo quod liber ex errore seruitutis consentiat in eam, quam credit esse suam, & censeatur tantummodo ratificare priorem consensum, & contractum, qui est inualidus, propter errorem conditionis.

7 Quæres secundò, vtrum seruus possit, inuito domino, validè contrahere matrimonium cum serua, vel cum libera.

Respondeo, posse validè contrahere, modo seruitus sit nota personæ liberæ. Ita Sanchez, lib. 7. d. 22. Gutierez ca. 92. & alij communiter. Ratio est, quia matrimonium cócessum fuit a iure naturali, & diuino in remedium concupiscentiæ, & ad propagationem naturę humanæ, hoc autem ius non potest seruis a dominis auferri; immò grauiter peccent dñi contra iustitiá positiuè impediédo seruos, ne matrimoniú ineant; aut impediédo corú maritale commercium post contractum matrimonium; faciunt enim contra ius tributum illis a natura. Verum tamen, est dominos non teneri consentire, ne sibi præiudicium afferát. Ita Henriquez loco citato, Rebel lib. 3. q. 3. num. 2. Emanuel Sà loco citato, & Sanchez lib. 7 disp. 21. Cauere tamé debet seruus, ne dominum priuet debitis obsequijs, nam per matrimonium non eximitur ab obligatione erga dominum. Verum si detur casus, vt seruus non possit simul satisfacere domino, & vxori, cęteris paribus præferendum est debitum coniugale; nam matrimonium est fauorabile. Ita Speculum 1. parte art. 30. P. Ledes. q. 52. artic. versus fin. Perez §. 38. folio 125. Sanchez disp. 21. num. 11. Emanuel. Sà loco citato, & alij, contra Gutierez, cap. 92. num. 7. & alios.

8 Quæres tertiò, vtrum domini possint absque peccato mortali vendere seruos in locis distantibus, in quibus serui non poterunt sibi debitum reddere.

Respondeo, quando matrimonium contractum est de consensu dominorum, non posse dominos absque peccato mortali vendere seruos in locis distantibus, in quibus serui non poterunt sibi debitum reddere. Ratio est, quia sicut domini non possunt positiuè impedire, ne serui matrimonium contrahant, ita non possunt facere, ne vtantur matrimonium contracto, quantum æquitas postulat; alioquin facerent contra ius, illis a natura tributum.

6 Sed maior difficultas est, an domini peccent mortaliter, si in partibus remotis vendant seruos, qui sine ipsum consensu matrimonium contraxerunt.

Ad hanc difficultatem Iurisperiti cóiter respondent negatiuè; quia sicut dominus ante matrimonium, poterat seruos suos in partes distantes obligare, ita etiam potest post contractum matrimonium; dominus enim non amittit ius suum in seruum; nec fit deterioris conditionis ex eo, quod seruus, insciente domino, matrimonium contraxit. Theologi verò vt Sanct. Thom. in additionibus ad tertiam partem, q. 52. artic. 2. Sotus in quarto dist. 35. art. 4 Rebel. loco citato num. 10. Sanchez lib. 7. disp. 21. & 23. num. 11. & alij asserunt mortaliter peccare, quando alter coniux non potest commodè sequi alterum. Ratio est, quia domini peccant positiuè impediendo matrimonium seruorum, eo quod faciant contra ius illorum; ergò multò magis peccant impediédo perpetuum matrimonij vsum; maius enim damnum subeunt serui, si impediantur in vsu matrimonij cótracti, quam si impediantur, ne contrahant matrimonium. Secus dicendum est, quando dominus védit seruos in locis solum ita distátibus, vt nihilominus possint sibi debitum reddere, & vti matrimonio; nam rationes allatæ militant solum in casibus, in quibus serui impediuntur, ne possint vti matrimonio; in quibus casibus domini peccant contra iustitiam; eo quod violent ius seruorum in vsu matrimonij, nisi fortè excusentur ratione magnæ necessitatis, vt ait Sanchez disputat. 21. num. 12. & 13 Pet. Ledes. q. 52. artic. 2. Perez §. 38. folio 235. vbi citat plures alios DD. Coninchus ex parte loco citato, num. 18.

10 Quæres quartò, vtrum filij sequantur conditionem matris, idest seruitutem, quando mater est serua, vel libertatem, quando mater est libera.

Respondeo, sequi illius conditionem nisi contrarium receptum sit per consuetudinem in aliquo loco; ob id filius remanet seruus, si mater est serua. Ita habetur lege partum septima C. de venditione. Ratio, est quia mater grauida non est satis apta obsequijs domini sui, & pariendo subit periculum mortis, ergo æquitas postulat, vt domini, qui priuantur obsequijs, & subeunt periculum damni, & incommodi, sentiant commodum ex partu illius, iuxta illud axioma, qui sentit incommodum, par est, vt sentiat commodum. Ita Baldus, Salicetus, & alij apud Gutierez cap. 93. num. 5. & apud Sanchez, libro 7. disputat. 24.

Quamuis tamen filius sequatur conditionem matris, quo ad seruitutem, & libertatem; non tamen illam sequitur quo ad honores, & nobilitatem; in hoc enim sequitur patrem, lege cum legitimè §. de statu hominum. Ita communiter DD quos citat Sanchez libro 7. d. 24. & Gutierez cap. 93. de matrim.

11 Rogabis primo, vtrum filius ita sequatur conditionem matris, vt fiat seruus, quouis tempore mater fuerit serua.

Respondeo, filium sequi conditionem matris, & esse seruum, si mater eius non erat libera tempore conceptionis, vel tempore partus, vel quocunque tempore medio inter conceptionem, & partum. Si vero mater erat libera tempore conceptionis, vel partus, vel medio tempore, filius nó remanet seruus, vt habetur instituta de ingenuis §. Sed si quis. Vnus casus excipitur ab hac doctrina, videlicet, quando mater grauida fit serua iure belli, in quo casu fætus fit seruus cum matre; quamuis mater tempore conceptionis esset libera. Ita Sanchez, Gutierez, & alij locis citatis.

12 Rogabis secundo, vtrum quando serua grauida se védit, filius conceptus ante venditionem sit liber.

Respondeo, esse liberum, & non seruum. Ratio est, tum quia mater tempore conceptionis erat libera; tum quia filius non potuit vendi; cum nondum esset in potestate matris. Videte Sanches disp. 24. Henriquez loco citato. Et P. Ledes. loco citato art. 3. & 4.

PVNCTVM IV.

De impedimento voti.

1 *Quandonam dicatur votum solemne, & votum simplex.*
2 *An validum sit matrimonium celebratum post votum solemne castitatis.*
3 *Quo iure votum irritet matrimonium.*
4 *An professio facta in Religione dirimat matrimonium.*

5 An

5 *An facta professione ab altero, coniux manens in seculo possit cum alio contrahere matrimonium.*

6 *An matrimonium irritetur, si alter coniux fiat Episcopus, aut suscipiat Sacros Ordines.*

7 *An matrimonium consumatum dirimatur per professionem subsequentem.*

8 *An matrimonium intra bimestre consumatum dirimatur per subsequentem professionem.*

9 *An vnus coniugum post matrimonium consumatum validè professionem emittat, altero inscio, vel consentiente per metum, &c.*

10 *An valida sit professio, quam vterque coniux emisit credens alterum periisse.*

11 *An coniuges de communi consensu possit ingredi Religionem post consumatum matrimonium.*

12 *An aliquando vnus coniugum possit ingredi religionem post consumatum matrimonium altero manente in seculo.*

13 *An ingrediens Religionem post consumatum matrimonium committat adulterium, si cum alio copulam habeat.*

1 NOtandum, votum castitatis aliud esse simplex, aliud solemne. Votum solemne est illud, quod emittitur in susceptione sacrorum Ordinum, vel in professione Religionis. Votum simplex est illud quod fit ad libitum cuiuscunque. In hoc puncto non agemus de voto simplici; cum constet votum simplex non dirimere matrimonium; sed tantum impedire, ne contrahatur; propterea qui vouit Castitatem, vel Religionem, vel Sacros Ordines validè contrahit matrimonium; quamuis grauiter peccet contrahendo, vt patet ex dictis de voto Castitatis, & Religionis puncto 12. de voto. Prçterea non agemus in hoc puncto de voto solemni, quod præstatur in susceptione Sacr. Ordinum, cum hoc pertineat ad octauum impedimentum. Sed solum hic loquemur de voto solemni, quod fit in professione Religionis, & tria prçcipuè quçremus. Primo, vtrum votum Castitatis solemne dirimat matrimonium sequens. Secundo, vtrum professio dirimat matrimonium non consumatum; antecedens ipsam professionem. Tertio, vtrum professio dirimat matrimonium consumatum, antecedens ipsam professionem.

PRIMA PROPOSITIO.

2 VOtum Castitatis, emissum in professione valida religionis approbatæ, dirimit matrimonium, etiam consumatum, factum post ipsam professionem, consequẽter religiosus professus inualidè contrahit matrimonium. Hæc propositio est de fide definita in Concilio Vienensi clementina vnica de consanguinitate. In Tridentino sess. 24. cap. 9. & in alijs Concil. relatis a Sanchez lib. 7 disp. 26. num. 1. Idem dicendum est de triplici voto simplici, quod emittunt Patres societatis Iesu peracto biennio, vt patet ex motu proprio Greg. XIII. qui incipit. Ascendente Domino. De quo videri potest Valentia tomo 4. disp. 10. q. 5. pun. 3. Henriquez lib 11. cap 8. num. 7. Gutierez cap. 54. num. 4. Idem asserendum esset de quolibet voto solemni castitatis, si aliquod votum solemne institueretur ab Ecclesia extra professionem Religionis, & extra Ordines Sacros, illud enim esset vere votum solemne, consequenter haberet effectum irritandi matrimonium, vt bene tradit Gutierez cap 54 & Sanchez lib. 2. disp. 18. Vtrum vero matrimonium celebratum post professionem sit inualidum iure naturæ, vel tantummodo Ecclesiastico, fusius disputandum alijs relinquimus. Nobis sufficit dicere, esse inualidum iure tantum Ecclesiastico, & non iure naturæ. Ratio est, tum quia votum simplex non dirimit matrimonium; ergo neque votum solemne; votum enim solemne nihil habet supra votum simplex, ratione cuius magis dirimat matrimonium, quam simplex excepto, decreto Ecclesiæ, sicut enim in voto solemni traditur persona Deo, ita etiam in simplici; tum quia ita videtur definitum à Gregorio XIII. in Bulla, quæ incipit Ascendente Domino. Ita Sanchez lib. 2 disp 19. & lib. 7. disp 25. num. 24 & disp. 26. num 4. Reginal. lib. 31 num. 123. Coninc. disp 31. dub. 6 num. 67. Gutierez cap. 94. num. 6 Lessius de iust. & iure lib. 4. cap. 41. num. 68 Speculum 3. par. ar. 31. Bellarminus lib. 2. de Monacis cap. 34. Rebel. lib. 3. q. 4. num 5. & alij apud P. Ledel. q. 53. art. 2. vers. In hac difficultate contra ipsum P. Ledel. Henriquez lib. 12. cap. 3. nu. 3. & alios.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 PRofessio, facta in approbata religione, dirimit matrimonium, celebratum ante ipsam professionem; modo matrimonium sit tantummodo ratum; & non consumatum; consequenter coniugatus, si ante consumatũ matrimonium, professionem faciat in approbata religione, remanet liber ab obligatione matrimonij; eo quod ipsius matrimonium dissoluatur per sequentem professionẽ. Ita definitum fuit; Tum in Tridentino sess 24. cap. 4. ab Alex. 3. cap. Verum; Tum ab alijs Pontificibus. Ratio est, quia hic effectus ex priuilegio Diuino concessus fuit professioni, vt ostendit Less lib 4 cap. 41. dub. 8. num. 69. & Sanchez loco citato. Pro maiori huius propositionis intelligentia.

Notandum est, vtrique coniugi post contractum matrimonium, sed nondum consumatum, concessum fuisse spatium duorum mensium ad deliberandum de ingressu religionis, quo tempore vterque coniux potest alteri petenti negare debitum, & licitè potest religionem ingredi, etiã altero inuito, Elapso vero bimestri peccat non reddendo debitum petenti, nihilominus si elapso bimestri religionẽ ingrediatur, & profiteatur ante consumatum matrimonium; validè profitetur, & matrimonium antecedens dissoluitur; nam matrimonium ratum, non consumatum dissoluitur per solemnem professionem religionis, approbatæ; ergo etiam dissoluitur in proposito casu; cum matrimonium sit tantummodo ratum; quamuis deliberatio ingrediendç religionis facta fuerit post bimestre, vt bene ait Perez de matrimonio. §. 18. Coninch. disp. 26. dub. 4. num. 49. Sanchez lib. 2. disp. 24. num. 27. Gutierez cap. 54. num. 19. & alij communiter.

5 Ex dictis sequitur primo, licitum esse Bertæ, in seculo manenti, contrahere matrimonium cum alio, si coniux, cum quo prius matrimonium cõtraxerat, ingressus esse religionem, & fecit professionem, ante consumatum matrimonium. Verum tamen est, manentem in seculo nõ posse cum alio matrimonium contrahere ante professionem coniugis, consequenter si coniux, qui religionem ingreditur, sit tantum 14 annorum, tenetur coniux manens in seculo expectare, donec ille compleat 16. annum, quod est tempus ad validitatem professionis requisitum in Conc. Tridentino sess. 25. cap. 15. de Regularibus. Ita Sanchez lib. 2. disp. 24. num. 8. Henriquez lib. 12. cap. 5. num. 8. & Gutierez cap. 54. num. 12.

Secundo sequitur, matrimonium ratum, & non consumatum dissolui per solemnem professionem Equitum militarium, vt sunt Equites S. Ioannis, etiam si non viuant in communi. Ratio est, tum quia sunt veri religiosi; tum quia alioquin neque dirimeretur matrimonium contrahendum. Ita Henriquez lib. 11. cap. 6. num. 6. P. Ledes. q. 61. art. 2. ad 4. & alij, quos citat, & sequitur Sanchez lib. 2. disp. 18. num. 8 Gutierez cap. 45. num. 7. contra Sotum.

6 Quæres, vtrum matrimonium ratum, non consumatum, dirimatur per consecrationem alterius coniugis in Episcopum, aut per susceptionem Ordinum Sacrorum, sicut dirimitur per professionem.

Respondeo negatiuè, nam professio dirimit matrimonium ratum ex priuilegio Diuino, quod Ecclesia accepit per Apostolos, & confirmatum retinet perpetuo vsu, & Sãctorum Patrum exemplis, sicut testantur communi DD. apud Henriquez loco cit. apud Rebel. lib. 1. sect. 2 nu. 12 Valentiam to. 4. disp. 10. quæst. 3. puncto 3. & apud Perez §. 18. hoc autem priuilegium non constat fuisse concessum consecrationi Episcopi, vel susceptioni Ordinis Sacri.

Votum vero matrimonium celebratum post susceptionem Ordinis Sacri, fit inualidum, constabit ex dicendis intra de impedimento Ordinis.

TERTIA PROPOSITIO.

7 MAtrimonium consumatum celebratum ante professionem, non dirimitur per sequentem professionem. Ratio est, tum quia nullo iure constat ipsum dirimi, tum quia sic habetur 27 q. 2 Can. Si quis coniugatus; tum quia hoc constat ex multis Scripturç locis qui saltem de matrimonio consumato intelligendi sunt, vt Matth. 19. Qui dimiserit vxorem, facit eam mœchari, & alibi.

8 Addo matrimonium consumatum non dirimi per professionem subsequentem, non solum si fuit consumatum

post bimestre; sed etiam si fuit consumatum intra bimestre; quamuis consumatum fuerit per vim; coniuges enim per matrimonij consumationem facti sunt vna caro, quæ non est separanda, nisi per mortem alterius, iuxta dictum Apostoli, mulier alligata est viro, quandiu vir eius viuit, &c. Ita Rebel. loco citato num. 17. Perez §. 18. Tuscus to. 5 concl. 146 Reginal. lib. 31. num. 39. Coninch. disp. 26. dubio 3. & 4. num. 53. Gutierez cap 54. num. 22. & 26. Sanchez libro 2. disp 21. & alij apud Couar. 2. parte, epitome cap. 7. §. 4.

An vero sponsa cognita per vim, aut metum intra bimestre possit adhuc ingredi religionem.

Dissensio est inter DD. nam Sanchez, & Reginald locis citatis, & alij putant posse; par enim non est, vt sponsa dánum patiatur ob alterius culpam; & ob iniuriam sibi illatam.

Gutierez vero cap. 54. num. 28. & 29. Henriquez libro 11. cap 8. num. 10. & alij censent non posse. Ratio est, tum quia iura absolutè dicunt, consumato matrimonio neutri coniugi esse licitum transitum ad religionem altero inuito; tum quia ex illa copula potest nasci proles; quę non facilè poterit educari matre ingrediente religionem; vtraque opinio probabilis est.

Sed opinio Sanchez mihi probabilior videtur, vt dictũ.

Ad primum argumentum Gutierez, & aliorum respondeo, iura intelligenda esse præcisa iniuria.

Ad secundum respondeo, per accidẽs sequi in tali euentu, vt proles commodè nequeat educari matre religionem ingrediente.

9 Quæres primo, vtrum alter coniugum, post matrimonium consumatum, validè professionem emittat, altero coniuge insciente, vel consentiente per dolum, aut per metum, vel dissimulante.

Respondeo, non validè professionem emittere, seclusa causa perpetui diuortij, vt patet ex cap. notificasti 35. q. 1. Et cap. veniens de conuersione coniugatorum.

10 Ex quo sequitur, inualidam esse professionem, quam vterque emisit, credens bona fide alterum perijsse; propterea professus, postquam cognouit alterum esse superstitem, debet ad illum reuerti; illique reddere debitum, nam inualidè professus est; non tamen poterit in hoc casu petere debitũ, vt benè aduertit Rebel l. 3. q. 4. n. 15. & Sanch. libro 7 disp. 34. & 35. num. 2. Gutierez cap. 95. num. 19. & 24. tum quia ita habetur cap. Placet de conuersione coniugatorum; tum quia votum castitatis factum in dicta professione, licet sit inualidum secundum solemnitates ab Ecclesia institutas; nihilominus habet vim, & rationem simplicis voti, nec non obligat, in quantum vouens se poterat obligare ad non petendum debitum; ergo non potest petere debitum.

Dixi in responsione, seclusa causa perpetui diuortij, quia quando vnus coniugum potest facere perpetuum diuortium propria auctoritate, potest etiam ingredi religionem, & validè profiteri, aut etiam Sacros Ordines suscipere, altero coniuge inuitó remanente in seculo; sicut enim coniux innocens potest in seculo abstinere a perpetuo consortio alterius, ita etiam potest ingredi religionem. Ita DD. citati.

11 Quæres secundò, vtrum vterque coniux, post consumatum matrimonium, possit de communi consensu ingredi religionem, & profiteri, aut continentiam vouere.

Respondeo posse, vt patet, tum ex cap. Qui vxorem 33. q. 5. & ex multis alijs iuribus relatis a Sanchez libro 7. d. 33 tum quia vterque potest cedere iuri, quod habet circa matrimonium. Neque necessarium est, vt vterque simul ingrediatur, & profiteatur; sed potest vnus prior ingredi, & validè profiteri; post cuius professionem, tenetur etiam alter profiteri; immo compellendus est ad ingressum religionis; cum non possit licitè in seculo remanere post validam professionem alterius, vt bene ostendit Sanchez loco citato num. 14. Henriquez libro 11. cap. 8. num. 9. & alij apud Henriquez.

12 Rogabis vtrum, dari possit casus, in quo alter coniugum possit licitè, & validè religionem ingredi post consumatum matrimonium, altero remanente in seculo.

Respondeo cum Henriquez lib. 11. cap. 8. num 9 Coninch. disp. 25 dub. 6. Gutierez cap. 95. Sanchez lib. 7. disp. 32. Card. Tusco tomo 5. conclus. 147. num. 8. Perez §. 40. fol. 140 & alijs posse concurrentibus tribus conditionibus.

Prima est, vt manens in seculo sit prouectæ ætatis, vt E. g. sexagenarius, vel eam ætatem habeat, quæ ex praua valetudine respondeat illi ętati, itaut a periculo incontinentiæ credatur ratione ætatis abesse. Dico ratione ętatis, quia non sufficit, si credatur à periculo incontinentiæ abesse ob virtutem. Ita habetur cap. cum sit, cap. vxoratus, & alibi.

Ex quo patet, non posse vnum coniugem ingredi religionem, quando alter coniux iuuenis vult in seculo remanere.

Secunda conditio est, vt manens in seculo emittat votum continentię. Votum tamen est, validam esse professionem vnius coniugis, factam de licentia spontanea alterius, qui post matrimonium consumatum manet in seculo cum voto castitatis, vel absque voto modo ante professionem non fuerit reuocata licentia. Ita Sanchez disp. 33. num. 2. Henriquez loco citato, Syluest. matrimonium 8. q. 12. & alij. Ratio est, quia iura non irritant huiusmodi professionem; quamuis requirant, vt manens in seculo votum castitatis emittat, vt patet ex cap. Cum sis, & ca. Vxoratus de conuersione coniugatorum.

Tertia est, consensus Episcopi non quidem de necessitate professionis; sed de præcepto obligante sub mortali, vt ait Rebel. loco citato num. 18. Perez loco citato, & alij; agitur enim de re graui, quidquid dicat Sanchez loco citato num. 3. Gutierez cap 95. num. 4.

13 Quæres vltimò, vtrum validè professus post matrimonium consumatum dicatur adulterium committere, si copulam habeat cum alio.

Respondeo affirmatiuè. Ratio est, quia cum per professionem non dissoluatur matrimonium consumatum, sequitur religiosum coniugatum committere adulterium; eo quod carnaliter cognoscat aliam personam distinctam a propria vxore, & dicatur facere contra fidem datam in matrimonio. Circa prædicta videri possunt plura apud Sanchez disp. 21. vsque ad 31. & apud Perez loco citato, quę hic prætermitto, eo quod non multum faciant ad nostrum institutum.

PVNCTVM V.

De impedimento cognationis.

1 Triplex est cognatio, naturalis, legalis, & spiritualis. Prius agemus de cognatione naturali. Postea de spirituali: postremo de legali

§. I.

De impedimento cognationis naturalis.

1 *Quotuplex sit cognitio.*
2 *Vndenam consanguinitas dicatur.*
3 *Quid sit consanguinitas per quid contrahatur, & quinam sit illius stipes.*
4 *Per quid consanguinitas distinguatur, & quid sit linea, & gradus.*
5 *Quotuplex sit linea.*
6 *Quomodo computandi sint gradus consanguinitatis.*
7 *An consanguinitas dirimat matrimonium, & vsque ad quem gradum.*
8 *An matrimonium celebratum in linea recta consanguinitatis inualidum sit iure natura.*
9 *An validum sit matrimonium contractum ab infidelibus in secundo, tertio, & quarto gradu consanguinitatis.*
10 *An Validum sit matrimonium celebratum extra quartum gradum,*
11 *An matrimonium contractum in primo, & secundo gradu consanguinitatis irritum sit iure Diuino.*
12 *An iure natura inualidum sit matrimonium in primo gradu linea transuersa, nempè inter fratrem, & sororem.*
13 *An Papa dispensare possit, vt matrimonium celebratur cum filia fratris, aut sororis.*
14 *In quibus gradibus consanguinitatis Papa dispensare possit.*

Tria

TRia principaliter quæremus in hoc loco. Primo quid sit consanguinitas. Secundo, per quid distinguatur. Tertio, vtrum dirimat matrimonium, & quo iure. Sed prius

2 Aduertendum est, consanguinitatem dici quasi sanguinis vnitatem, eo quod consanguinei ab eodem sanguine originem ducant, & in eodem sanguine vniantur.

PRIMA PROPOSITIO.

3 COnsanguinitas est vinculum personarum, ab eodem proximo stipite descendentium, carnali propagatione contractum. Ita P. Ledes. q 54. art. 1. Sanchez lib 7. disp. 50. Gutierez de matrim. cap. 98. num. 1. & alij communiter.

Dicitur vinculum, tum quia consanguinei, cum ab eodem sanguine oriantur, connectuntur maiori affectus, & amoris nexu; tum quia communicant in eodem sanguine, & in eo tanquam in vinculo constringuntur; sanguis enim est causa consanguinitatis.

Dicitur vinculum personarum, idest hominum, & non animalium; homines enim sunt capaces veri amoris, & amicitiæ, cuius non sunt capacia cætera animantia, vt ait Arist. 8. Eticorum cap. 11.

Dicitur ab eodem stipite proximo, idest propinquo; nam si stipitis remoti rationem haberemus, omnes essent consanguinei; cum omnes ab Adamo, tanquam a remoto stipite, descendant, vt benè ait Sanchez lib. 7. disp. 51. Reginald. lib. 31. num. 110.

Stipes dicitur ea persona, à qua descendunt illi, de quorum coniunctione, & gradu consanguinitatis quæritur. E. g. Caius habet filios, nepotes, & alios descendentes, stipes istorũ est Caius, eò quòd filij, & nepotes Caij descendant ab eo, tanquam a stipite proximo.

Dicitur carnali propagatione; quia consanguinitas nõ contrahitur per quamcunque dependentiam ab alio; sed per carnalem copulam; propterea Angeli non sunt consanguinei Deo, eo quod Angeli processerint à Deo per creationem, non per carnalem propagationem. Præterea Adam non habet consanguinitatem cum Eua; licet enim Eua, ex Adami osse formata sit; non tamen formata est per carnalem propagationem; Christus vero fuit consanguineus B. V. eò quòd ex purissimo ipsius Sanguine, quo ad naturam humanam, conceptus fuerit, & acceperit, quod cæteræ matres communicare solẽt ex parte sua.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 COnsanguinitas distinguitur per lineas, & gradus. Nomine lineæ intelligo seriem, seu collectionem personarũ, seu ipsamet personas, tàm ascendentes, quã descendentes ab vno stipite. Nomine gradus, intelligitur distantia maior, vel minor vnius personæ ab alia, secundum lineam consanguinitatis, vt benè ait Valentia tom. 4. disp. 10. q. 5. pun. 3. vers. Cognatio; vel intelligitur, inquit Sanchez, mensura personarum, qua cognoscitur, quanta sit propinquitas consanguinitatis, vel distantia inter ipsas personas, quæ in linea includuntur ad similitudinem graduum scalæ, per quam sursum ascendimus, & deorsum descendimus. E. g. Caius habet filios, nepotes, pronepotes, abnepotes. Omnes istæ personæ constituunt lineam. Gradus vero est distantia, seu mensura, qua cognoscitur, quanta sit distantia inter Caium, & filios vel nepotes, &c. vtrum scilicet sint in primo, an in secundo, vel tertio, vel quarto gradu, ad modum scalę, in qua possumus cognoscere, quantum distet primus gradus a reliquis; quo modo autem ista mensura facienda sit, dicemus quæsito secundo.

5 Quæres primo quotuplex sit linea, scilicet, & collateralem. Linea recta est illa, secundum quam multæ personæ ita descendunt ab vno stipite immediatè, vel mediatè, vt vna sit genita ab altera, vt filius a patre, nepos a filio, pronepos a nepote, &c. Verum tamen est, lineam rectam, aliam esse ascendentium, aliam descendentium. Linea ascendentium est illa, qua progredimur a genitis ad genitores, quærendo illorum stipitem, numerando patrem, auum, proauum, abauum. Linea vero descendentium est illa, qua progredimur a genitoribus ad genitos scilicet a patre ad filium, nepotem, pronepotem &c.

Linea collateralis, & transuersa est illa, secũdum quam multæ personæ ab vno stipite immediatẽ, vel mediatẽ procedunt, ipsę tamen personæ a se inuicem non descendunt. Vndè filij Caij, qui sunt fratres inter se, constituunt lineã collateralem, eo quod vnus frater non descendat ab altero fratre; sed ambo ab eodẽ patre immediatè procedãt. Idẽ dicendum est de filijs vnius fratris cũ filijs alterius fratris; sunt enim omnes in linea collaterali, si filij vnius fratris comparentur cum filijs alterius fratris, eo quod mediate descendant ab eodem stipite; stipes enim illorum est Caius, pater duorum illorum priorum fratrum, a quibus isti descendunt. Idem dicendum est de reliquis descendentibus.

6 Quæres secundò, quomodo computandi sint gradus consanguinitatis, vt cognoscatur in quo gradu vnus consanguineus existat cum alio.

Respondeo, triplicem regulam assignari à D. Tho. in 4. dist. 40. q 1. art. 2. quem sequuntur cęteri DD. communiter teste Sanchez libro 7. disp. 50. num 4. Valentia loco citato, Couarr. in Epitome parte 2 cap. 6. P Ledes. loco citato. art. 2. Henriquez loco citato, Perez §. 40. folio 146. Coninch. disput 32. dubio primo, num. 2. Reginald. libro 31. num. 141. & 141.

Prima regula in linea recta ascendentium, & descendentium hæc est. Tot sunt gradus, quod sunt personæ dempta vna persona; scilicet stipite propterea cum pater, & filius sint duæ personæ, si stipitem demas, idest patrem, pater, & filius erunt in primo gradu, eo quod dempto stipite remaneat vna persona. Similiter pater, & nepos sunt in secundo gradu, eo quod tot sint gradus, quot sunt personæ, dempta vna persona; personę autem in hoc casu sunt tres connumeratæ, videlicet pater, filius, & nepos. Idem dicendum est de matre respectu filij, vel filiæ, vel nepotis, vel nepotæ.

Secunda regula pro linea transuersali, & collaterali est ista. Personæ eo gradu distant inter se, quo gradu distant a communi stipite; consequenter quia duo fratres vno tantum gradu distant a communi ipsorum patre, distant etiam vno tantum gradu inter se; filius vero vnius fratris, quia duobus gradibus distat a communi stipite, duobus etiam gradibus distat a filijs alterius fratris, seu a patre immediato illorum filiorum, vt constabit ex sequenti regula.

Tertia regula adhuc pro linea transuersali, & collaterali hæc est. Consanguinei in linea collaterali eo gradu distant inter se, quo gradu alter magis remotus distat a communi stipite. Sit exemplum. Caius habet duos filios Titium; ac Seium, & rursus Titius habet filium, & nepotem, si quæratur in quo gradu sit nepos Titij cum Seio, dicendum est esse in tertio gradu; nam eo gradu sunt inter se, quo alter magis remotus distat a communi stipite; sed nepos Titij distat tribus gradibus à communi stipite, idest a Caio (nam dempto stipite remanent tres personæ) ergo sunt in tertio gradu inter se.

Dices. Seius vno tantum gradu distat a Caio, ergo vno tantum gradu videtur etiam distare a nepote Titij.

Respondeo, negando consequentiam, vt patet ex dicta regula, non enim sunt enumerandi gradus pro ratione distantiæ, quæ est inter personam propinquiorem Caio stipiti; sed numerandi sunt gradus distantiæ, quæ est inter personam remotiorem cum stipite, remotior enim gradus trahit ad se minus remotum; ob id minus remotus est in eo gradu cum magis remoto, in quo gradu est ipse magis remotus cum stipite; non vero est in eo gradu, in quo minus remotus est cum stipite.

Istæ regulę veræ sunt secundum computationem iuris Canonici, & seruandæ sunt in materia matrimonij, tam in foro seculari, quam Ecclesiastico, omissa computatione iuris Ciuilis, quæ non facit ad rem nostram. vt benè ait Speculum prima parte art. 45. Sanchez loco citato, & alij communiter. Consuli potest Arbor consanguinitatis apud Syluestrum matrimonium 8. quæsito 7. apud Reginald. lib. 31. num. 141. & in 6. lib decret. in principio, vt istę regulæ facilius percipiantur.

TERTIA PROPOSITIO.

7 INualidum est, saltem iure Ecclesiastico, matrimonium celebratum inter personas consanguineas intra quartum gradum inclusiuè, tam in linea recta, quam in linea transuersali. Ita habetur cap. Non debet de cõsan-

guinitate; & in Tridentino seff. 24. de Sacramento matrimonij canon. 3.

Dixi saltem iure Ecclesiastico; quia vtrum matrimonium in aliquo gradu lineæ rectæ, vel transuersæ sit irritum iure naturæ, patebit ex sequenti quæsitis.

8 Quæres primò, vtrum matrimonium, cótractum cum aliqua persona consanguinea in linea recta ascendentiũ, non solũ sit irritũ iure Ecclesiastico; sed etiã iure naturali.

Respondeo iuxta Syluest. matrimonium 8. q 6. Nauar. cap 22, num. 84. Couar. quarto Decret parte secunda, cap. 6. § 10. Regina'd. lib. 31 nu. 119. Coninchum disp 32. dub. 3. num. 16. Rebel. libro 3. q. 5. num. 12 & plures alios apud P. Ledes. q. 54. art. 3. esse inualidum iure naturæ in quolibet gradu ascendentium, & descendentium. Ratio est, quia cum omnes ascendentes habeant rationem principij, & superioris, sequitur, inualidum, esse matrimonium, inter huiusmodi personas celebratum, ob reuerentiam superioribus debitam; eo quod huic reuerentiæ valde aduersetur contractus, & actus matrimonialis.

Sed iuxta Caietanum, & plures alios apud Emanuelem Sà verbo matrimonij impedimenta num. 4 apud Speculum prima parte, art. 43 conclus. 6. & apud Perez verbo consanguinitas, & Sanchez lib. 7. disp. 51. num. 19. quorum sententia mihi probabilior videtur, dicendum est, matrimonium in linea recta esse irritum iure naturæ in primo tantum gradu. Ratio, cur sit irritum iure naturæ in primo gradu lineæ rectæ, est, tum quia maxima reuerentia debetur principio per se, cui reuerentiæ repugnat actus matrimonialis, actus enim matrimonialis habet coniunctam quandam turpitũdinem, & irreuerentiam alterius ad alterum, oppositam reuerentiæ parentibus debitæ, iuxta illud Leuitici 18 Turpitudinem patris tui, vel matris ne discooperias; mater enim tua est, tum quia luminæ naturæ omnes gentes bene institutæ nefandas existimat nuptias in primo gradu lineæ rectæ. Qua de causa etiam ipsę belluæ consueuerunt huiusmodi coniunctiones effugere, & ab illis abhorrere, vt constat ex miris quibusdam exemplis relatis a Sanchez, & alijs DD. Ratio verò, cur matrimonium in linea recta ascendentium, & descendentium sit inualidum iure naturę in primo tantum gradu, est primo, quia ascendentes non habent rationem principij per se respectu omnium descendentium; sed solum respectu filiorum ab ipsis immediatè procedentium; consequenter respectu aliorum descendentium habent rationem principij tantummodo per accidens, cum nepos possit esse sine Auo, & filij Adæ fuerint ipsius filij, quamuis non haberent Auum; ratio autem principij per accidens non videtur sufficiens ad reddendum matrimonium inualidum iure naturæ; sicut sufficit ratio principij per se. Secundò, quia participatio sanguinis, quæ prouenit a stipite, & transfunditur in descendentes, debilior redditur, quo pluribus successiuè communicatur, consequenter non videtur sufficiens eo modo ad reddendum matrimonium inualidum in omnibus descendentibus, quo sufficit in primo gradu. Concedo tamen cum Sanchez loco citato, num. 20. & Perez. §. 40 folio 150. contra Reginald lib. 31. num. 340. versic. aduerte tertio, matrimonium contractum absque iusta causa cum consanguinea in quocunque gradu lineæ rectæ, illicitum esse; sed nego esse inualidum iure naturæ, excepto primo gradu.

Hinc patet primo responsio ad argumentum Syluest. & aliorum; nam ratio principij per accidens non sufficit ad faciendum inualidum matrimonium.

10 Secundò patet, matrimonium contractum ab infidelibus in secundo, tertio, & quarto gradu lineæ rectæ, validum esse. Ratio est, tum quia infideles non afficiuntur impedimentis iure Ecclesiastico inductis; tum quia matrimonium contractum in secundo, tertio, & quarto gradu, non est irritam iure naturæ.

11 Tertiò patet, validum esse matrimonium contractum a fidelibus consanguineis in linea recta extra quartum gradum; nam huiusmodi matrimonium non est inualidum iure naturæ, vt ostendimus, neque irritatur ab Ecclesia; cum ipsa constituerit tantummodo quatuor gradus, in quibus matrimonium inualidè celebratur, cap. Non debet extra de consanguinitate, & affinitate; quamuis Ecclesia olim constituerit septem gradus, in quibus irritum erat matrimonium, vt ostendit Speculum, art. 44. conclus. 1. ex cap. ad sedem 36. q. 5. neque potest dici inualidum iure Diuino; quia hoc ius non potest assignari, vt benè ait Speculum loco citato art. 43. concl. 6. Solum posset esse difficultas, vtrum matrimonium contractum in primo, & secundo gradu sit irritum iure Diuino. Ad quam difficultatem respondetur Leuitici 18. prohibitum fuisse matrimonium in primo, & secundo gradu lineę rectæ, & transuersalis. Sed modo non est inualidum iure diuino; quia lex illa antiqua cessauit, vt patet ex dictis de legibus. De qua re videri potest Pet. Ledel quæst. 54. versus finem Rebel. Gutierez, & Sanchez, locis citatis.

12 Quæres secũdò, vtrum, sicut matrimonium in primo gradu lineę rectæ est inualidum iure naturæ, ita etiam sit inualidum in primo gradu æquali lineæ transuersæ, videlicet inter fratrem, & sororem.

Respondeo cum Valentia locis citatis, folio 1692. versiculo. Sed tamen Gutierez, cap. 98. num. 20. Henriquez libro 12. cap. 9. num. 4 P. Ledes. loco citato, Perez, fol 153. Rebel. loco citato, num. 13. Sanchez, lib. 7. disp. 52. num. 11. & alijs contra Caiet. secunda secundæ, q. 154. art. 9. Coninchum loco citato num. 19 & alios, inualidum esse iure naturæ in primo gradu. Ratio est, tum, quia inter fratrem & sororem est maximus pudor naturalis, cui maximè aduersatur actus coniugalis; tum quia gentes benè institutæ ab huiusmodi nuptijs abhorrent; tum quia Summ. Pont. requisitus ad dispensandum in primo gradu nunquã voluit dispensare; ergo signum est, ipsum non posse dispensare, consequenter matrimonium celebratum in primo gradu lineæ trauersæ esse inualidum, non solum iure Ecclesiastico; sed etiam iure naturæ.

Dixi in primo gradu; quia in reliquis gradibus non videtur esse inualidum iure naturæ; nam cap. Gaudemus de diuortijs deciditur, infideles, qui in alijs gradibus, præter primum, contraxerunt, non esse separandos, cum ad fidem conuertuntur; ergo signum est, matrimonium celebratum in gradibus lineæ transuersæ, non esse inualidum iure naturæ, excepto primo, alioquin infideles, dum conuertuntur; separandi essent; sicut secundum nostram sententiam separandi sunt, quando matrimonium contraxerunt in primo gradu lineę trãsuersę, & multo magis, quando contraxerunt in primo gradu linæ rectæ.

Objicies cum Caietano. Fratres initio mundi contrahebant matrimonium cum sororibus, nec constat cum illis dispensatum fuisse a Deo, ergo signum est, matrimoniũ in primo gradu lineæ transuersæ non esse inualidum iure naturæ.

Respondeo cum P. Ledes. loco citato, Reginaldo, num. 117. & alijs, matrimonium illorum fuisse validum propter necessitatem conseruandæ naturæ humanæ; sicut enim necessitas facit vt licitum sit accipere rem alienã, ita etiã facere potest, vt matrimonium sit validum. Quamobrem in casu extremæ indigentię non solum posset frater contrahere cum sorore ad cõseruandam speciem humanam; sed etiam pater cum filia, vel mater cum filio; nam in huiusmodi euentu malum priuatum, & inferioris ordinis cohonestatur propter bonum commune, & superioris Ordinis, & definit esse illicitum propter extremam indigentiã naturæ humanæ, vt ait Valentia loco citato, Gutierez loco citato, num. 14. & Sanchez disp. 51. contra P. Ledes. art. 3. Reginaldum num. 116. & alios.

Dices. Ita est intrinsecè malum matrimonium Patris cum filia, sicut est mendacium; sed mendacium in nullo euentu potest cohonestari, ergo neque matrimonium patris cum filia.

Resdondeo falsum esse, matrimonium patris cum filia, vel matris cum filio, ita esse intrinsecè malum, sicut mendacium; matrimonium enim potest cohonestari ob necessitatem generis humani; sicut occidere innocentem non est ita intrinsecè malum, quin possit in aliquo casu cohonestari, vt patet ex dictis de Homicidio in quinto decalogi præcepto. Ita Pet. Ledesma art. 3. Calij.

13 Ex dictis sequitur primò, validum esse matrimoniũ contractum ex dispensatione Sum. Pont inter patruum, seu auunculum cum filia fratris, vel sororis; non enim isti sunt consanguinei in primo gradu; sed in secundo, in quo gradu matrimonium non est inualidum iure naturæ. Ita Sot. dist. 40. q. 1. art. 4. P. Ledes loco citato, & Emanuel Sà verbo impedimenta matrimonij, num. 4.

14 Secundò colligitur, in quibus gradibus consanguinitatis possit Papa dispensare; colligitur enim ipsum posse dispensare in secundo, tertio, & quarto gradu; cum in his

grada-

gradibus matrimonium non sit irritum iure naturæ. Vtrum vero requiratur iusta causa ad dispensandum; ex dictis de dispensatione, in tractatu de legibus, quæst. 3. punct. 2 cum Suarez, Claue Regia, & alijs, constat requiri iustam causam.

§. II.

De impedimento cognationis spiritualis.

1 *Quid sit cognatio spiritualis.*
2 *Inter quas personas contrahatur cognatio spiritualis.*
3 *Quotuplex fuerit cognatio spiritualis antiquo tempore.*
4 *An cognatio spiritualis contrahatur inter susceptores.*
5 *An vir, & vxor peccent, suscipiendo alienum puerum in Baptismo.*
6 *An Patrinus possit matrimonium contrahere cum patrina.*
7 *An matrimonium celebrari possit inter eos, qui ante Concilium Tridentinum contraxerunt cognationem Confraternitatis.*
8 *Quanam requirantur ad contrahendam cognationem spiritualem.*
9 *An contrahatur cognatio, quando supplentur solemnitates.*
10 *An cognatio contrahatur in baptismo priuatim administrato, & quid, si adsit necessitas.*
11 *An contrahatur cognatio si infans rebaptizetur, aut baptizetur sub conditione.*
12 *An infans suscipiendus sit de manibus baptizantis.*
13 *An contrahatur cognatio, quando Commater suscipit infantem de manibus Compatris.*
14 *An requiratur tactus, vt contrahatur cognatio, & an necesse sit, vt patrinus respondeat.*
15 *Quanam intentio requiratur, vt contrahatur cognatio spiritualis.*
16 *An contrahat cognationem, qui suscipit infantem absque intentione fungendi munere patrini.*
17 *Quandam ætas in patrino requiratur.*
18 *An contrahatur cognatio, quando adest error personæ.*
19 *An contrahatur cognatio, quando baptizans aut suscipiens non est baptizatus.*
20 *An fidelis possit contrahere cognationem spiritualem cum infideli.*
21 *An fidelis qui baptizauit filium infidelis, possit contrahere matrimonium cum eo si conuertatur ad fidem.*
22 *An hæreticus contrahat cognationem spiritualem.*
23 *An Religiosi contrahant cognationem spiritualem.*
24 *Quinam contrahant cognationem quando, plures tangunt in Baptismo. Vide num. 25. 26. 27. 28. 29. & 30.*
31 *Quid requiratur ad contrahendam cognationem in Sacramẽto Confirmationis; & quot patrini adhiberi possint.*
32 *An sit mortale peccatum adhibere plures patrinos.*
33 *An Episcopus dispensare possit, vt duo viri, aut duæ fœminæ suscipiant infantem in Baptismo.*
34 *An quo contrahatur cognatio, quando aliquis mittit procuratorem ad suscipiendum infantem.*
35 *An cognatio spiritualis dirimat matrimonium.*

QVatuor principaliter quæram in hoc loco. Primò, quid sit cognatio spiritualis. Secundò, inter quas personas contrahatur. Tertiò, quid requiratur ad illam contrahendam. Quartò, an dirimat matrimonium.

PRIMA PROPOSITIO.

1 COgnatio spiritualis est propinquitas, seù attinentia quarundam personarum ex statuto Ecclesiæ consurgens, propter collationem Baptismi, aut Confirmationis, & propter susceptionem recipientis hæc Sacramẽta. Ita Couar. 2. parte, cap. 6. §. 4. Syluest. loco citato nu. 7. & alij, quos citat, & sequitur Henriquez loco citato, cap. 21. Sanchez, lib. 7. disp. 54. Gutierez, cap. 100. & Regin. lib. 31. num. 148.

Dicitur propinquitas, quia cognatio est veluti quoddam vinculum, connectens, & coniungens certas personas.

Dicitur quarundam personarum; quia non omnes personæ contrahunt istam cognationem, & propinquitatem; sed aliquæ tantum, vt constabit ex secunda propositione.

Dicitur ex statuto Ecclesiæ consurgens; quia cognatio spiritualis non est inducta a iure Diuino, vel naturali; sed ab Ecclesia. Ratio autem, cur Ecclesię constituerit cognationem in Sacramento Baptismi, & Confirmationis, fundatur in quadam congruentia, & similitudine generationis naturalis; sicut enim per generationem naturalem contrahitur cognatio naturalis; ita per generationem spiritualem, factam in his Sacramentis, contrahitur cognatio spiritualis ex statuto Ecclesiæ; & sicut cognatio naturalis dirimat matrimonium propter reuerentiam debitam cõsanguineis; ita conueniens est vt matrimonium dirimatur per cognationem spiritualem, inter aliquas personas, referendas in secunda propositione, ob reuerentiam cognationis spiritualis.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 COgnatio spiritualis in Baptismo contrahitur inter Baptizantẽ, & Baptizatum, inter susceptores, & baptizatum, inter baptizantem, & patrem, ac matrem naturalem baptizanti, & inter susceptores, & patrem, ac matrem baptizati. Ita Conc. Trid sess. 24. de reformatione matrimonij, cap. 2. pro maiori huius propositionis intelligentia.

3 Aduertendum est, antiquitus fuisse triplicem cognationem, videlicet paternitatem, compaternitatem, & confraternitatem.

Paternitas erat inter baptizantem, vel confirmantem, vel suscipientem, & inter baptizatũ, & confirmatum, ob id Patrinus ille dicebatur, qui confirmabat, vel suscipiebat vel baptizabat, Can. De eo 30. q. 1.

Compaternitas erat inter baptizantem, vel confirmantem, vel suscipientem, & inter patrem, & matrem carnalem baptizati, vel confirmati, cap. Veniens de cognatione spirituali.

Confraternitas erat inter filios baptizantis, vel confirmantis, vel suscipientis, & inter baptizatum, vel confirmatum. Sed Concil. Trid. loco citato sustulit confraternitatem, & reliquit paternitatem, & compaternitatem, cum quadam restrictione, & limitatione, itaut velit vnum tantum esse susceptorem, siuè sit vir, siuè mulier, vel ad summum vnam, & vnum, qui baptizatum de Baptismo suscipiant.

4 Hinc colligitur primò, non contrahi cognationem inter ipsos susceptores; nullo enim iure constat, huiusmodi cognationem induci inter ipsos; propterea si vir, & vxor simul alienum puerum de Sacro Fonte suscipiant, non contrahunt inter se cognationem; consequenter non priuantur iure exigendi debitum, quo priuantur cognati cognatione spirituali. Ita Nugnus 3. parte quęst. 67. art. 8. versus finem, Sanchez lib. 7. disp. 54. num. 12. & disp. 57. num. 5. Reginald. lib. 31 num. 150.

5 Si verò quæras, vtrum vir, & vxor peccent, suscipiendo alienum puerum in Baptismo.

Respondeo iuxta Nauar. in Manuali, cap. 22. num. 39. & alios apud Sanchez, lib. 7. disp. 57. num. 5. contra Suarez 3. parte q. 67. art. 8. non peccare, alioquin hoc non permitteretur. Verum ego existimo prohibitum esse marito, & vxori suscipere simul alienum puerum in nostra Diœcesi; quamobrem sententiam Nauarri videtur vera tantum de iure communi.

6 Hinc vlterius patet, Patrinum posse matrimonium cõtrahere cum ea, cum qua simul suscepit alienum filium, vt ait Pius Quintus in Bulla, quę incipit. Cũ illius vicem. Ratio est, quia inter ipsos susceptores nulla contrahitur cognatio. Ita Rodriquez prima parte, cap. 229. num. 1. Nugnus tertia par., q. 67. art. 8. vers. Sequitur, Suarez loco citato, Sanchez, lib. 7. disp. 54. num. 12. & alij communiter.

7 Secundo colligitur, illos qui contraxerunt cognationem confraternitatis ante Conc. Tridentinum, posse modo contrahere cum confratre absque alia dispensatione; impedimentum enim Confraternitatis sublatum est per Conc. Ita declarauit Pius Quintus in extrauag. sub titulo declaratio Concilij.

TERTIA PROPOSITIO.

8 P[illegible] requiruntur ad contrahendam cognationem in bap[illegible], vel in confirmatione.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 MAtrimonium est indissolubili iure naturali, & diuino.

Quod sit indissolubile iure naturali, patet quia lumine naturæ cognoscimus, posita indissolubilitate matrimonij coniuges mutuum fouere amorem, magisque solicitos esse in rebus domesticis, & in fugiendis adulteriorum occasionibus.

Quod verò matrimonium, etiam non consumatum, sit indissolubile iure diuino, patet, tum ex Genesis secundo. Quamobrem relinquet homo, &c. & adhærebit vxori, &c. tum ex Matt. 19. Quod Deus coniunxit, homo non separet; tum ex prima Corint. 7. His, qui matrimonio iuncti sunt, præcipio non ego; sed Dominus, vxorem a viro non discedere. quod si discesserit, manere innuptam. Ita communiter Theologi, quos citat Sanchez lib. 2. disp. 13. & P. Ledes. quæst. 67. art. 1. Ferdin. Perez in manuscriptis. §. 15.

Obijcies primo. Contractus per eas causas dissoluitur, per quas celebratur, vt habetur in reg. iur. sed contractus matrimonij celebratur mutuo consensu: ergo potest etiā mutuo consensu dissolui, consequenter matrimonium non est indissolubile.

Respondeo ex illa regula iuris excipiendum esse matrimonium, tum propter bonum commune; cum dissolutio matrimonij vergat in detrimentum commune; tum propter ius diuinum; cum iure diuino matrimonium sit indissolubile. Ita Sanchez libro 2 disp. 13. num. 9. & alij, quos retuli puncto primo.

Obijcies secundò, Hebræis permissa fuerunt repudia, & diuortia, ergo matrimonium non est indissolubili iure naturæ, & diuino; alioquin non fuissent illis permissa repudia.

Respondeo, repudia fuisse permissa Hebræis tanquam minus malum, ne scilicet occiderent vxores, & a vero Dei cultu recederent, vt ait Magister in quarto distin. 33. & alij apud Perez §. 18. Aut dici potest, Hebræis permissa fuisse repudia ex dispensatione diuina. Ita Medina de cælibatu lib. 4. cap. 10. & alij apud Pet. Ledes. quæst. 67. artic. 3.

3 Ex dictis colligi potest, matrimonium non posse dissolui propter adulterium. Ratio est, tum quia matrimonium est indissolubile viuente altero coniuge; tum quia hoc est de fide definitum in Florentino, in Armenorum instructione, & habetur ad Romanos 7. Mulier alligata est legi quanto tempore vir eius viuit, igitur viuente viro vocabitur adultera, si fuerit cum alio viro.

4 Quæres, vtrum Sum. Pont. possit aliquando dispensare in matrimonio, vt dissoluatur.

Respondeo primò, Summum Pontificem posse aliquando dispensare in matrimonio rato. Ratio est, tum quia Aliqui Sum. Pontifices de facto dispensarunt, vt Paulus Tertius, Martinus Quintus, Adrianus Quartus, Pius Quartus, teste S. Antonino 3. parte tit. 1. §. 3. Nauar. loco citato, Henriquez loco citato, & alijs; tum quia sicut potest dispensare in voto solemni, ita etiam in matrimonio rato; tum quia existimandum est, a Christo collatam fuisse suo Vicario potestatem, & auctoritatem ad ea, quæ necessaria sunt bono regimini Ecclesiæ. potestas autem dispēsandi in matrimonio rato aliquando necessaria est bono regimini Ecclesiæ vt ad tollenda scandala, & c. propterea Sum. Pont. potest dissoluere matrimonium ratum, propter periculum peruersionis, contractum inter fœminam fidelem cum Hæretico. Ita Nauar. cap. 22. num. 1. Sanchez libro 2. disputat. 14 num. 1. Rebel. lib. 2. q. 15. num. 4. Perez de matrimonio § 19. Tuscus tomo 5 conclusione 153. Gutierez de matrimonio cap. 54. num. 3. Coninchus disputat. 26. dubio 3. num. 33. Reginaldus libro 31. num. 38. Henriquez libro 11. cap. 8. num. 11. Bellarminus libro 2. de Monacis ca. 38. & alij contra Sot. 2. de iustitia quæst. 2. artic. 5. P. Ledes. quæst. 67. artic. 2. & alios apud Henriquez loco citato.

Neque obstat dicere, matrimonium esse indissolubile iure naturę, & diuino; consequenter Sum. Pont. non posse dispensare, vt matrimonium ratum dissoluatur, cum Summus Pontifex non possit dispensare in iure naturæ, & diuino.

Respondetur enim, Summum Pontificem posse diuina auctoritate dispensare in aliquibus, quæ non deducuntur proximè ex principijs iuris naturæ, sed remotè, & quæ habent admixtum aliquid obligationis humanæ; modo interueniat iuxta, & legitima causa; consequenter non est mirum, Summum Pontificem posse ex iusta causa dispensare in matrimonio rato. Ita Sanchez disp. 15. & 16. Rebel. loco citato sectione 7. num 6. Henriquez, & alij. Videte quæ diximus de legibus quæst. 1. puncto 2. cum Azor. Angelo, & alijs contra Suarez, Valentiam, Clauem Regiam, & alios.

Respondeo secundo ad quæsitum, Sum. Pont. non posse dispensare vt matrimonium consumatum dissoluatur. Ratio est, quia matrimonium consumatum repræsentat vnionem hypostaticam verbi cum natura humana, quæ vnio sicut est indissolubilis, ita etiam insolubile est matrimonium consumatum; quod illam representat. Philiar. tomo 1. libro 2. cap. 16. Sanchez disp. 14. P. Ledesm. loco citato vbi dicit hoc esse de fide, Gutierez capit. 54. ad finem, & alij.

Obijcies primo contra primam responsionem quæsiti, Matrimonium ratum representat vnionem Christi cum Ecclesia per gratiam: sed vnio Christi cum Ecclesia per gratiam est inseparabilis, ergo etiam matrimonium ratū est inseparabile, & insolubile, consequenter Summus Pontifex non potest in eo dispensare.

Respondeo, vnionem Christi cum Ecclesia, quam reprę sentat matrimonium ratum, esse inseparabilem respectu totius Ecclesiæ; respectu vero singulorum hominum esse separabilem; nam de facto separatur a multis, amissa charitate per peccatum mortale.

Obijcies secundo. Episcopus non potest dispensare in matrimonio rato, ergo neque Papa potest in eo dispensare: nam Episcopus potest in sua Diœcesi, quidquid potest Papa in toto orbe.

Respondeo, negando consequentiam: falsum enim est simpliciter Episcopum posse in sua Diœcesi, quidquid potest Papa; nam certum est Episcopum non posse ea præstare, quæ sunt illi reseruata, aut circa quæ dubitatur, an potestas Papæ se extendat, vt ait Sanchez disp. 14. ad octauum argumentum.

Verum vero matrimonium possit dissolui per professionem in religione, aut quando coniux infidelis non vult habitare cum altero coniuge conuerso, dicetur infra.

QVÆ-

QVAESTIO TERTIA.

DE

Impedimentis Matrimonij eorumque dispensatione.

PVNCTVM I.

A quo possit induci impedimenta, & quot ea sint.

ERTVM est extare aliqua impedimenta iure naturæ dirimentia matrimonium; qualis est defectus vsus rationis error circa personam, impotētia perpetua ad coeundum, &c. In præsenti puncto difficultas est, vtrū aliqua impedimenta possint ab Ecclesia induci, & quot sint impedimenta impedientia, vel dirimentia matrimonium.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Ecclesia potest statuere aliqua impedimenta; non solum impedientia; sed etiam dirimentia matrimonium. Hæc Propositio est de fide, definita in Tridentino sess. 24. canon. 4. Ratio est, quia Ecclesia potest irritare contractus, quando non fiunt sub certis conditionibus, & sub certa forma; sed matrimonium est contractus, vel fundatur in contractu, ergo Ecclesia potest irritare, & dirimere matrimonium, statuendo aliqua impedimenta dirimentia, quando deest aliqua conditio, aut non seruatur certa quædam forma.

3 Aduertendum est, Ecclesiam posse irritare contractus dupliciter, primo mediatè reddendo personas inhabiles ad contrahendum matrimonium, secundò immediatè irritando cōtractum matrimonij; qua ratione potest etiam irritare matrimonia infidelium, modo illa irritet, non tanquam Princeps Ecclesiasticus (Ecclesia enim non habet potestatem supra infideles; iuxta illud, quid mihi de ijs, qui foris sunt) sed tanquam Princeps secularis erga subditos, vt benè ait Sanchez lib. 7. disp. 1. & alij.

4 Hinc sequitur primo, Sum. Pont. posse inducere impedimenta matrimonij, immo etiam Episcopus posset huiusmodi impedimenta statuere in sua Diœcesi, vt videre est apud Sanchez loco citato, contra Coninch. disp. 30. dub. 1. num 8. sed hoc non est in vsu.

5 Secundo, Principes seculares posse seclusa prohibitione Ecclesiæ, constituere impedimenta matrimonij, quatenus matrimonium est quidam contractus, Principes enim seculares habent potestatem supra contractus, & possunt præscribere formam sub qua celebrandi sint. Verumtamē est, istam potestatem supra matrimonium illius ablatam esse ab Ecclesia in cap. Ecclesiæ Sanctæ Mariæ; Extra de Constitutionibus; & ratio est, quia matrimonium non tantum est contractus; sed etiam res spiritualis, & Sacramentum, supra quod non se extendit potestas, secularis vt patet ex Tridentino sess. 24. can. 12. Excipitur causa dotis, & matrimonium infidelium; nam Principibus secularibus relicta est potestas circa contractum dotis, & circa matrimonia infidelium, cum isti contractus non sint Sacramenta, nec res spiritualis. Ita Perez loco statim citando, Coninch. loco cit. num. 5. & alij.

6 Ex quo patet, Principes posse apponere aliqua impedimenta, per quæ dirimatur infidelium sibi subiectorum matrimonium; matrimonium enim apud infideles non habet rationem Sacramenti; sed contractus, supra quem Principes habent potestatē. Ita P. Ledes. quæst. 50. art. 1. post 2. conclu. Valentia tomo 4. disp. 10. q. 5. parte prima, Perez §. 33. folio 111. Victoria in relectione de matrimonio parte secunda, sectione. 1. & alij, & patet ex cap. cum secundum Apostolum, & ex Tridentino sessione 24. capit. 9.

7 Tertio colligi potest, per consuetudinem legitimè præscriptam posse noua impedimenta induci, & inducta auferri, vt patet ex dictis de legibus; consuetudo enim vim habet inducendi legem, & inductam abrogandi. Vtrum vero requiratur, vt Sum. Pontif. sciat illam cōsuetudinem, vt per illam impedimenta inducta abrogentur, patet ex dictis de legibus. Ita Sanchez lib. 7. disput. 4. Coninch. loco citato nu. 13. & alij.

8 Addo cum Sanchez lib. 7. disp. 4. & alijs relatis in tertio decalogi præcepto, puncto primo, & de consuetudine in tractatu de legibus, requiri consuetudinem mixtam laicorum, & clericorum; vt inducantur impedimenta matrimonij; nam laici non possunt per se solos immutare aliquid spectans ad leges Ecclesiasticas; matrimonium autē spectat ad forum, & leges Ecclesiæ, cum non sit tantummodo contractus; sed etiam res spiritualis.

SECVNDA PROPOSITIO.

9 Impedimenta, quæ non solum impediunt matrimonium; sed etiam dirimunt, secundum ius antiquum sunt duodecim; Secundum vero ius nouum sunt quatuordecim; nam Conc. Tridentinū duo addidit, scilicet raptū, & defectum præsentiæ Parochi, & testium, quæ omnia impedimenta his versibus continentur.

Error, conditio, votum, cognatio, crimen,
Cultus disparitas, vis, ordo, ligamen, honestas,
Si sis affinis, si forte coire nequibis,
Si Parochi, & duplicis desit præsentia testis,
Raptave sit mulier, nec parti reddita tuta.
Hæc facienda vetant connubia, facta retractant.

Hæc impedimenta dicuntur dirimere contractum, nō qui dirimant matrimonium, quando illi iam contracto superueniunt; sed quia faciunt, vt inualidè contrahatur, & contrahentes separari possint, eo quod inualidè contraxerint. Ita Nauar. cap. 22. num. 19. Valentia loco citato pun. 1. & alij communiter.

10 Quæres vtrum, præter impedimenta impedientia, & dirimentia, extent alia tantummodo impedientia; sed non dirimentia.

Respondeo, extare: hæc autem sunt interdictum, votum, sponsalia, Catechismus, crimen; quæ omnia his versibus comprehenduntur a Sanct. Thom. in tertia parte quæst. 50.

Ecclesiæ vetitum, nec non tempus feriatum,
Atque Catechismus, sponsalia, iungito votum,
Impediunt fieri, permittunt facta teneri.

11 Sunt, & alia septem impedimenta non dirimentia, quæ proficiuntur ex crimine, & his versibus referuntur.

Incestus, raptus sponsatæ, mors mulieris,
Susceptus propriæ sobolis, mors Præsbyteralis,
Vel si pœniteat solemniter, aut Monialem.
Accipiat prohibent hæc coniugium sociandum.

In primus agemus de impedimentis dirimentibus; dein de loquemur de impedimentis impedientibus.

PVNCTVM II.

De impedimento erroris.

1 *Quotuplex sit error.*
2 *An error personæ dirimat matrimonium.*
3 *An error personæ irritet matrimonium inter infideles.*
4 *Quisnam dicatur error comitans, & an irritet matrimonium.*
5 *An error qualitatis dirimat matrimonium.*
6 *An validum sit matrimonium celebratum per dolum dantem, ipsi causam.*
7 *Quandonam error qualitatis transeat in errorem personæ.*

1 Notandum, errorem, qui potest in matrimonio cõcurrere, esse triplicem.

Primus dicitur circa substantiam, seu circa personam, vt si quis ducat Bertam, credés esse Catherinam, in quam intendit consentire.

Secundus dicitur error conditionis; nomine autem cõditionis non intelligo illam conditionem, quæ modificat, vel suspendit contractum; sed intelligo statum seruilem, aut liberum, vt accidit, quando liber ducit seruam, quam putabat esse liberam.

Tertius dicitur error qualitatis quando scilicet erratur circa qualitatem personæ, vt accidit quando quis ducit Bertam, credens esse diuitem nobilem, virginem &c. sed postea conperit illam pauperem, vel ignobilem, vel deflo ratam, &c. In hoc puncto loquimur de primo, & tertio errore. De secundo agemus in sequenti puncto.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Matrimonium contractum cum errore circa substantiam personæ inualidum est, nõn solum iure humano, sed etiam iure naturali.

Quod sit inualidum iure humano, patet ex cap. vnico. 29. q. 1. & cap. Tua nos de sponsalibus 16.

Quod verò sit inualidum iure naturæ, probatur, quia matrimonium iure naturæ non subsistit absque consensu circa personam, cum qua contrahitur; sed quando error versatur circa substantiam personæ, non adest consensus circa illam personam; sed circa aliam, quæ mente concipitur; nam lege si per errorem ff. de iurisd omnium iudic. dicitur, nihil est magis contrarium consensui, quam error, & lege cum testamentum dicitur errantis nullus est consensus, ergo matrimonium, celebratum cum errore circa substantiam personæ, est inualidum iure naturæ Ita communiter DD. præsertim Discipuli S. Tho. apud P. Ledes. q. 50. art. 2. dub. 2. apud Sanchez, lib. 7. disp. 18. & apud Gutierez de matrim. cap. 89. num. 2. quos sequitur Coninch. disp. 31. de matrim. dub. 1. & Reginald lib. 31. num. 92. & Card Tuscus tomo 5. concl. 150. num 6. & 9.

3 Hinc sequitur, matrimonium contractum cum errore circa substantiam, non solum esse inualidum inter fideles; sed etiam inter infideles; nam huiusmodi matrimonium est inualidum iure naturæ, cui non solum fideles; sed etiã infideles subditi sunt. Ita DD. citati.

4 Quæres, vtrum matrimonium, celebratum cum errore comitante; sit inualidum. Pro intelligentia

Notandum, errorem comitantem in re proposita contingere, quando aliquis contrahit E. g. cum Berta, quam putat esse Catherinam; sed ita est habitualiter dispositus in voluntate, vt si sciret illam esse Bertam; nihilominus illam liberet, vel fortè etiam libentius duceret, quam Catherinam hoc posito.

Respondeo, matrimonium esse inualidum. Ratio est, quia vt aliquis legitimè, & validè matrimonium contraat, requiritur voluntas, & consensus; sed quando adest error comitans, non adest voluntas, & consensus positiuus; nihil enim est volitum, nisi sit cognitum; ergo qui cum errore comitante contrahit, non validè contrahit; quamuis error comitans non faciat actum inuoluntarium positiuè; facit tamen non voluntarium cum autem sine voluntario non subsistat matrimonium, sequitur, matrimonium celebratum cum errore comitante circa personam, esse inualidum. Ita Sanchez, libro 2. disp. 34. & lib. 7. disp. 18. Gutierez, cap. 47. num. 2. Coninch. disp 31. dub. 1. num. 9 Spec. prima parte artic. 18. dub. primo Sanchez, lib. 7. disp. 18. numero 6. Henriquez, lib. 11. cap. 10. num. 1. Rebel. lib 3. q. 2. num 2. Perez § 35. fol. 114. P. Ledes. q. 51. art. 2. & alij, Addo nõ esse validum matrimonium, etiamsi contrahens dicat, ducerem Bertam, si nossem hanc esse Bertã; nã hoc modo solũ indicat intẽtionẽ, & voluntatẽ eius, quod facturus esset, si illũ nosset; non verò positiuè cõsentit de præsenti. Secus errans intendat contrahere cum tali persona, qualiscunque illa sit: in hoc enim casu non deficit consensus circa personam præsentem, vt patet ex dictis de censuris disp. 1. q. 2. pun. 1. num. 21. cum Sanchez, Auila, & alijs.

SECVNDA PROPOSITIO.

5 Matrimonium, contractum cum errore qualitatis, non est inualidum. Ita communiter Doctor. Ratio est, quia matrimonium cum huiusmodi errore, & dolo celebratum est simpliciter voluntarium, quo ad naturam, & substantiam rei; quamuis quo ad accidentia non sit voluntarium; sed matrimonium voluntarium simpliciter quo ad substantiam, est validum; quamuis desit consensus secundum quid, idest quo ad accidentia; ergo matrimonium celebratum cũ errore qualitatis est validum.

6 Hinc patet, quid dicendum sit de matrimonio celebrato per dolum dantem causam ipsi matrimonio, quod alioquin celebratum nõ fuisset; dicendum enim est, esse validum, cum adsit voluntarium simpliciter, & consensus positiuus. Ita communiter DD. Gutierez cap. 89. num. 3 Molina tract. 2. disp. 352. vers. illud est obseruandũ Couarruuias primo var. cap. 5. num. 1. Sanchez loco citato, & alij. Nec est eadem ratio matrimonij, & aliorum cõtractuum, qui sunt ipso facto irriti ex dispositione iuris, quando celebrantur per dolum dantem ipsis causam, vt patet ex dictis de contractibus.

Hæc propositio intelligenda est cum duplici limitatione.

Prima est, vt qualitas, circa quam erratur, non fuerit apposita per modum conditionis; tunc enim, si contingeret error circa qualitatem, dicendum esset, matrimonium inualidum esse, E. g. si quis dicat, duco te in vxorem, si es diues, vel nobilis, inualidè contrahit, si ipsa non est diues, vel nobilis; deest enim qualitas, quæ apposita fuit tanquam conditio, cuius defectu contractus est inualidus; nam cõtractus vim suam habet a voluntate contrahentium; sed contrahentes non habent voluntatem contrahendi, nisi subsistente tali qualitate, ergo non subsistente tali qualitatẽ inualidus est contractus, validus vero est ea subsistente. Ita Coninchus, num. 6. & 11. Reginaldus loco citato, Perez loco citato, & alij apud Sanchez, lib. 7. disp. 18. num. 21. apud Gutierez, cap. 89. num 6.

Secunda est, vt error qualitatis non transeat in errorẽ personæ; tunc enim, cum erretur circa personam, inualidum est matrimonium defectu consensus absoluti. Ita P. Ledesma loco citato, dub. 3. post secundam concl. Perez loco citato fol. 115. Gutierez loco citato num. 7. Coninch. loco citato num. 11. Sanchez loco citato, & Henriquez loco citato, num. 2. vbi refert Sotum, Nauarrum, Couarruuiam, & alios.

7 Quæres primo, quomodo possimus cognoscere errorẽ qualitatis transire in errorem personæ, aut esse tantummodo errorem qualitatis personæ.

Respondeo cum Sanchez lib. 7. disp. 18. nu 25. P. Ledes. loco citato, Coninchо loco citato num. 12. Nauar. cap. 22. num. 32. Reginaldo lib. 31. num. 95. & alijs, hanc regulam posse assignari. Quando qualitas in qua erratur, respicit aliquam certam, & determinatam personam, distinctam ab ea, quæ præsens est error qualitatis redundat in errorẽ personæ, E. g. Berta contraxit matrimonium cum Titio qui se fingebat filium Regis Hispaniarum, cuius verè non erat filius, nihilominus Berta filium Regis sibi in mente propo-

propoſuit, in illumque conſentire directè voluit; in hoc caſu error qualitatis dicitur redundare in errorem perſonæ; conſequenter matrimonium contractum inter Bertam, & Titium eſt inualidum. Ratio eſt, quia Berta conſenſit in eam perſonam, quam ſibi in mente propoſuit; cum autem ſibi propoſuiſſet perſonam filij Regis Hiſpaniarum, & non perſonam Titij, ſequitur ipſam conſenſiſſe in filiũ Regis, non vero in Titium, quamuis Titius ſit ibi præſens. Secus dicendum eſt, quando qualitas non reſpicit, neque determinat certam aliquam, & indiuiduam perſonam; tunc enim error qualitatis eſt propriè error qualitatis, nec refunditur in errorem perſonæ; conſequenter matrimonium cum tali errore celebratum eſt validum, cum adſit conſenſus abſolutus circa illam perſonam.

8 Ex quo patet, Bertam validè contrahere matrimoniũ cum eo qui ſe fingit nobilem, aut diuitem, aut Ducem, aut filium Regis non explicans cuius Regis filius ſit: in his enim caſibus error Bertæ eſt error ſolius qualitatis; cum qualitas appoſita non determinet certam, & indiuiduam perſonam diſtinctam ab ea, quæ præſens eſt, ſimiliter patet Bertam validè contrahere matrimonium cum eo qui ſe fingit filium vnigenitum Regis, cum tamen re vera ipſe habeat alios fratres; nam error qualitatis, in qua erratur, non reſpicit certam perſonam, diſtinctam ab ea, quæ præſens eſt. Secus dicendum eſt, ſi Berta contrahat cum eo, qui ſe fingit primogenitum, cum verè ſit ſecundò genitus. Ita Sanchez loco citato num. 16 Emanuel Sà verbo matrimonium, num. 1. Speculum loco citato dubio ſecundo, & alij.

9 Quæres ſecundò, vtrum validum ſit matrimonium in hoc caſu. Titius contracturus matrimonium cum primogenita Caij, vult prius illam inſpicere, num ſit formoſa, ſibiq; placeat, verum quia primogenita Caij eſt deformis, loco illius oſtenditur ſecundogenita formoſa, vel alia alterius hominis filia, quæ illi formoſa videtur, & placet; poſtmodum Titius contrahit matrimonium cum primogenita Caij, non aduertens, an ſit illa, quæ ſibi prius fuerat oſtenſa (non enim poterat aduertere, quia forſaſſe velo tecta erat, vel quia celebrauit matrimonium per Procuratorem, vel quia ob aliam cauſam non aduertit.)

Reſpondeo, validum eſſe matrimonium; quia non interuenit error perſonæ; ſed qualitatis: Titius enim duxit primogenitam Caij, quam intendebat ducere, & quæ ſibi fuerat promiſſa quamuis errauerit in qualitate pulchritudinis. Secus dicendum eſt ſi Titio fuit promiſſa vna ex filiabus Caij indeterminatè abſque nota ſingulari, videlicet non denotando primam, vel ſecundam, vel tertiam; tunc enim ſi contingat caſus, vt Titio volenti videre ſponſam, an ſibi placeat, oſtendatur vna formoſa; ſed poſtea in contractu matrimonij ſupponatur, & ſubſtituatur alia æque formoſa, vel formoſior, non eſt validum matrimonium; nam interuenit error perſonæ; cum Titius credat ſe contrahere cum ea quam vidit, & ad quam dirigit intentionem ſuam in contractu matrimonij. Videte Sanchez loco citato, num. 35. Coninch. diſp. 31. dubio primo num. 19.

Obijcies primò, contra ſecundam propoſitionem, in qua dictum eſt, matrimonium non diſſolui per errorem qualitatis. Sponſalia celebrata cum errore circa qualitatem perſonæ ſunt inualida, ergo etiam inualidum eſt matrimonium.

Reſpondeo negando antecedens. Dico enim, valida eſſe ſponſalia cum errore qualitatis celebrata; quamuis diſſolui poſſint interueniente notabili mutatione, vt ſupra dictum eſt.

Obijcies ſecundò; ſponſalia celebrata per dolum dantem cauſam ipſis, ſunt inualida, ergo etiam eſt inualidũ matrimonium, cum huiuſmodi dolo celebratum.

Reſpondeo, negando conſequentiam; hoc enim peculiare eſt in matrimonio, vt non irritetur per dolum dantẽ illi cauſam; quamuis irritentur ſponſalia, & cæteri contractus bonæ fidei, vt dictum eſt de contractibus; cum communi DD. ſententia. Ratio eſt, quia natura, & indiſſolubilitas matrimonij poſtulat, vt non irritetur per dolum dantem cauſam matrimonio, ita Molina de cõtractibus diſp. 352. verſiculo illud eſt, & alij communiter, quos retuli de contractibus, diſp. 3. q. 1. puncto 1. §. 2. nu. 3. eoſque ſequitur, Gutierez de matrimonio, cap. 89. num. 3. & Sanchez libro 10. diſputat. 9. num. 20. & 21. & lib. 7. diſp. 18. num. 18. vbi refert Valentiam, Molinam, & alios contra Medinam de reſt. quæſt. 33. & Coninch. de matrimonio diſp. 23. dubio 9. num. 73.

PVNCTVM III.

De impedimento conditionis, ideſt ſeruitutis.

1 *An error conditionis irritet matrimonium quando perſona, cum qua contrahitur non eſt deterior.*
2 *An ſeruus contrahens cum ſerua, quam credebat liberã eſſe, validè contrahat.*
3 *An validum ſit matrimonium a libero celebratum cum ſerua, quæ contrahendo ſit libera.*
4 *An error conditionis irritet matrimonium, quando conditio errantis ſit deterior.*
5 *An liber validè contrahat cum ſerua, cum qua adhuc contraheret, cognita ſeruitute.*
6 *An matrimonium inter liberum, & ſeruam celebratum fiat validum, ſi liber cognito errore copulam habeat cum ſerua.*
7 *An ſeruus poſſit inuito domino matrimonium celebrare.*
8 *An domini poſſint vendere ſeruos in locis diſtantibus, in quibus ſerui non poſſint reddere debitum.*
9 *An domini peccent mortaliter, vendendo ſeruos, qui ſine eorum licentia matrimonium contraxerunt.*
10 *Cuius conditionem filij ſequantur.*
11 *An filius remaneat ſeruus toto tempore, quo mater erit ſerua.*
12 *An quando fœmina grauida ſe vendit, filius ſit liber.*

IN præcedenti puncto egimus de errore circa ſubſtantiam, & circa qualitatem perſonæ. In præſenti agemus de errore conditionis perſonæ, ideſt ſeruitutis.

PRIMA PROPOSITIO.

1 MAtrimonium contractum cum errore conditionis, nõ eſt inualidum, quando perſona, cum qua contrahitur, eſt æqualis, aut melioris conditionis. Ita communiter DD. quos ſequitur Sanchez, lib. 7. diſp. 19. num. 23. P. Ledeſ. q. 54. art 2. Henriquez lib 11. cap. 10. num. 4. Speculum j. par. artic. 29. dubio 1. pagina 86. Perez §. 36. folio 120. Coninch. diſp. 31. dub. 2. num. 24. & Gutierez, cap. 90. num. 27. & 28.

2 Ex quo fit, ſeruum contrahentem cum ſerua, quam credebat eſſe liberam, aut contrahentem, cum libera, quã putabat ſeruam, validè contrahere, vt habetur capit. ſi quis, & cap. Ad noſtram de coniugio ſeruorum. Ratio eſt, quia Eccleſia appoſuit hoc impedimentum, vt tollatur inæqualitas, & ne fiat iniuria perſonis liberis; ſed nulla eſt inæqualitas, vel iniuria, quando perſona cum qua contrahitur, eſt æqualis, aut melioris conditionis, vt accidit in propoſito caſu; ergo matrimonium contractum cum conditionis errore eſt validum, quando perſona, cum qua contrahitur, eſt æqualis, aut melioris conditionis.

3 Hinc ſequitur, validum eſſe matrimonium, contractũ a libero cum ſerua, quæ contrahendo ſit libera, vt accidit quando dominus ducit ſeruam ſuam in eo loco, in quo ſit libera per huiuſmodi contractum. Ita Syluest. matrimonium 8. q. 2. Rebel. loco citato num. 29. Emanuel Sà verbo matrimonium de impedimentis matrimonij, num. 1. Perez. §. 37. fol. 127. Coninch. loco citato Henriquez, libro 11. cap. 10. num. 4. vbi citat S. Tho. Sotum, & Nauarrum contra Couar ſecunda parte, cap. 3. §. 7. & alios apud Gutierez loco citato, num. 16. Ratio eſt, quia in hoc caſu nulla intercedit inæqualitas.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 MAtrimonium, contractum cum errore conditionis, eſt inualidum, quando conditio errantis ſit deterior, vt quando liber contrahit cum ſerua, quam credebat liberam. Hæc propoſitio patet, tum ex iuribus citatis in præcedenti propoſitione; tum quia hoc impedimentum ab ab Eccleſia fuit inductum ad tollendam inæqualitatem, & ne fieret iniuria alteri contrahenti; magna autem inæqualitas adeſſet, ſi validum eſſet matrimonium, quan-

quando fit deterior conditio errantis, idest quando liber contrahit cum serua, quam credebat liberam esse. Ita cōmuniter DD. Validum tamen esset matrimonium, quod liber contraheret cum serua sciens, vel opinans, vel probabiliter dubitans esse seruam; in hoc enim casu non fit illi iniuria; eo quod inæqualitas videatur esse voluntaria. Ita Rebel. lib. 3. q. 3. sect. 2. num. 12.

5 Sed maior difficultas est, vtrum sit validum matrimonium, quando liber contrahit cum serua, nesciens illam esse seruam; sed ita est affectus; vt si cognosceret illam esse seruam, nihilominus cum ea contraheret.

Respondeo cum Soto in quarto dist. 35. Rebel. loco citato, Henriquez, lib. 11. cap. 10. Perez loco citato, & alijs cōtra Nauar. cap. 22. num. 33. Syluest. verbo matrimonium, 8. quæst. 3. & alios, non esse validum. Ratio est, tum quia ad validitatem matrimonij non sufficit error comitans, seu consensus negatiuus; sed requiritur voluntas, & consensus positiuus, vt dictum est in puncto præcedenti; tum quia iura citata in præcedenti propositione dirimunt matrimonium, contractum cum errore conditionis, quando fit deterior conditio errantis, vt accidit in præsenti casu.

6 Quæres primò; vtrum matrimonium, quod liber contraxit cum serua nesciens esse fiat validum quando liber, post cognitam seruitutem, habet copulam cum eo.

Respondeo, fieri validum, si adsit nouus mutuus consensus, & copula animo maritali habeatur; matrimonium enim ante inualidum fit validum per mutuum cōsensum, signo externo expressum, vt dictum est disputatione secunda, pun. 9. vbi etiam dictum est, an matrimonium inualidè celebratum, debeat de nouo coram Parocho, & testibus celebrari. Ita Coninchus loco citato num. 25. Gutierez, cap. 90. num. 9. Rebel. loco citato, num. 17. Speculum prima parte, art. 29. Perez loco citato, & alij, qui secus dicendum existimant, quando post contractum cognoscunt se effectu maritali; sed nesciunt conditionem seruitutis; in hoc enim casu non fit validum matrimonium; eo quod liber ex errore seruitutis consentiat in eam, quam credit esse suam, & censeatur tantummodo ratificare priorem consensum, & contractum, qui est inualidus, propter errorem conditionis.

7 Quæres secundò, vtrum seruus possit, inuito domino, validè contrahere matrimonium cum serua, vel cum libera.

Respondeo, posse validè contrahere, modo seruitus sit nota personæ liberæ. Ita Sanchez, lib. 7. d. 22. Gutierez ca. 92. & alij communiter. Ratio est, quia matrimonium cōcessum fuit a iure naturali, & diuino in remedium concupiscentiæ, & ad propagationem naturę humanæ, hoc autem ius non potest seruis a dominis auferri; immò grauiter peccent dñi contra iustitiā positiuè impediēdo seruos, ne matrimoniū ineant; aut impediēdo eorū maritale commercium post contractum matrimonium; faciunt enim contra ius tributum illis a natura. Verum tamen, est dominos non teneri consentire, ne sibi præiudicium afferāt. Ita Henriquez loco citato, Rebel. lib. 3. q. 3. num. 2. Emanuel Sà loco citato, & Sanchez lib. 7 disp. 21. Cauere tamē debet seruus, ne dominum priuet debitis obsequijs; nam per matrimonium non eximitur ab obligatione erga dominum. Verum si detur casus, vt seruus non possit simul satisfacere domino, & vxori, cęteris paribus præferendum est debitum coniugale; nam matrimonium est fauorabile. Ita Speculum 1. parte art. 30. P. Ledes. q. 52. artic. versus fin. Perez §. 38. folio 125. Sanchez disp. 21. num. 11. Emanuel. Sa loco citato, & alij, contra Gutierez, cap. 92. num. 7. & alios.

8 Quæres tertiò, vtrum domini possint absque peccato mortali vendere seruos in locis distantibus, in quibus serui non poterunt sibi debitum reddere.

Respondeo, quando matrimonium contractum est de consensu dominorum, non posse dominos absque peccato mortali vendere seruos in locis distantibus, in quibus serui non poterunt sibi debitum reddere. Ratio est, quia sicut domini non possunt positiuè impedire, ne serui matrimonium contrahant, ita non possunt facere, ne vtantur matrimonio contracto, quantum æquitas postulat; alioquin facerent contra ius, illis a natura tributum.

6 Sed maior difficultas est, an domini peccent mortaliter, si in partibus remotis vendant seruos, qui sine ipsum consensu matrimonium contraxerunt.

Ad hanc difficultatem Iurisperiti cōiter respondent negatiuè; quia sicut dominus ante matrimonium, poterat seruos suos in partes distantes obligare, ita etiam potest post contractum matrimonium; dominus enim non amittit ius suum in seruum; nec fit deterioris conditionis ex eo, quod seruus, insciente domino, matrimonium contraxit. Theologi verò vt Sanct. Thom. in additionibus ad tertiam partem, q. 52. artic. 2. Sotus in quarto dist. 35. art. 4 Rebel. loco citato num. 10. Sanchez lib. 7. disp. 21. & 23. num. 11. & alij asserunt mortaliter peccare, quando alter coniux non potest commodè sequi alterum. Ratio est, quia domini peccant positiuè impediendo matrimonium seruorum, eo quod faciant contra ius illorum; ergò multò magis peccant impediēdo perpetuum matrimonij vsum; maius enim damnum subeunt serui, si impediantur in vsu matrimonij cōtracti, quam si impediantur, ne contrahant matrimonium. Secus dicendum est, quando dominus vēdit seruos in locis solum ita distātibus, vt nihilominus possint sibi debitum reddere, & vti matrimonio; nam rationes allatæ militant solum in casibus, in quibus serui impediuntur, ne possint vti matrimonio; in quibus casibus domini peccant contra iustitiam; eo quod violent ius seruorum in vsu matrimonij, nisi fortè excusentur ratione magnæ necessitatis, vt ait Sanchez disputat. 22. num. 12. & 13 Pet. Ledes. q. 52. artic. 2. Perez §. 38. folio 135. vbi citat plures alios DD. Coninchus ex parte loco citato, num. 28.

10 Quæres quartò, vtrum filij sequantur conditionem matris, idest seruitutem, quando mater est serua, vel libertatem, quando mater est libera.

Respondeo, sequi illius conditionem nisi contrarium receptum sit per consuetudinem in aliquo loco; ob id filius remanet seruus, si mater est serua. Ita habetur lege partum septima C. de venditione. Ratio, est quia mater grauida non est satis apta obsequijs domini sui, & pariendo subit periculum mortis, ergo æquitas postulat, vt domini, qui priuantur obsequijs, & subeunt periculum damni, & incommodi, sentiant commodum ex partu illius, iuxta illud axioma, qui sentit incommodum, par est, vt sentiat commodum. Ita Baldus, Salicetus, & alij apud Gutierez cap. 93. num. 5. & apud Sanchez, libro 7. disputat. 24.

Quamuis tamen filius sequatur conditionem matris, quo ad seruitutem, & libertatem; non tamen illam sequitur quo ad honores, & nobilitatem; in hoc enim sequitur patrem, lege cum legitimè §. de statu hominum. Ita communiter DD quos citat Sanchez libro 7. d. 24. & Gutierez cap. 93. de matrim.

11 Rogabis primo, vtrum filius ita sequatur conditionem matris, vt fiat seruus, quouis tempore mater fuerit serua.

Respondeo, filium sequi conditionem matris, & esse seruum, si mater eius non erat libera tempore conceptionis, vel tempore partus, vel quocunque tempore medio inter conceptionem, & partum. Si vero mater erat libera tempore conceptionis, vel partus, vel medio tempore, filius nō remanet seruus, vt habetur instituta de ingenuis §. Sed si quis. Vnus casus excipitur ab hac doctrina, videlicet, quando mater grauida sit serua iure belli, in quo casu fetus fit seruus cum matre; quamuis mater tempore conceptionis esset libera. Ita Sanchez, Gutierez, & alij locis citatis.

12 Rogabis secundo, vtrum quando serua grauida se vēdit; filius conceptus ante venditionem sit liber.

Respondeo, esse liberum, & non seruum. Ratio est, tum quia mater tempore conceptionis erat libera; tum quia filius non potuit vendi; cum nondum esset in potestate matris. Videte Sanchez disp. 24. Henriquez loco citato. Et P. Ledes. loco citato art. 3. & 4.

P V N C T V M IV.

De impedimento voti.

1 *Quandonam dicatur votum solemne, & votum simplex.*
2 *An validum sit matrimonium celebratum post votum solemne castitatis.*
3 *Quo iure votum irritet matrimonium.*
4 *An professio facta in Religione dirimat matrimonium.*

5 An

5 *An facta professione ab altero, coniux manens in seculo possit cum alio contrahere matrimonium.*

6 *An matrimonium irritetur, si alter coniux fiat Episcopus, aut suscipiat Sacros Ordines.*

7 *An matrimonium consumatum dirimatur per professionem subsequentem.*

8 *An matrimonium intra bimestre consumatum dirimatur per subsequentem professionem.*

9 *An vnus coniugum post matrimonium consumatum validè professionem emittat, altero inscio, vel consentiente per metum, &c.*

10 *An valida sit professio, quam vterque coniux emisit credens alterum periisse.*

11 *An coniuges de communi consensu possit ingredi Religionem post consumatum matrimonium.*

12 *An aliquando vnus coniugum possit ingredi religionem post consumatum matrimonium altero manente in seculo.*

13 *An ingrediens Religionem post consumatum matrimonium committat adulterium, si cum alio copulam habeat.*

1 NOtandum, votum castitatis aliud esse simplex, aliud solemne. Votum solemne est illud, quod emittitur in susceptione sacrorum Ordinum, vel in professione Religionis. Votum simplex est illud quod fit ad libitum cuiuscunque. In hoc puncto non agemus de voto simplici; cum constet votum simplex non dirimere matrimonium; sed tantum impedire, ne contrahatur; propterea qui vouit Castitatem, vel Religionem, vel Sacros Ordines validè contrahit matrimonium; quamuis grauiter peccet contrahendo, vt patet ex dictis de voto Castitatis, & Religionis puncto 12. de voto. Præterea non agemus in hoc puncto de voto solemni, quod præstatur in susceptione Sacr. Ordinum, cum hoc pertineat ad octauum impedimentum. Sed solum hic loquemur de voto solemni, quod fit in professione Religionis, & tria præcipuè quæremus. Primo, vtrum votum Castitatis solemne dirimat matrimonium sequens. Secundo, vtrum professio dirimat matrimonium non consumatum, antecedens ipsam professionem. Tertio, vtrum professio dirimat matrimonium consumatum, antecedens ipsam professionem.

PRIMA PROPOSITIO.

2 VOtum Castitatis, emissum in professione valida religionis approbatæ, dirimit matrimonium, etiam consumatum, factum post ipsam professionem; consequenter religiosus professus inualidè contrahit matrimonium. Hæc propositio est de fide definita in Concilio Vienensi clementina vnica de consanguinitate. In Tridentino sess. 24. can. 9. & in alijs Concil. relatis a Sanchez lib. 7 disp. 26. num. 1. Idem dicendum est de triplici voto simplici, quod emittunt Patres societatis Iesu peracto biennio, vt patet ex motu proprio Greg. XIII. qui incipit. Ascendente Domino. De quo videri potest Valentia tomo 4. disp. 10. q. 5. pun. 3. Henriquez lib. 11. cap. 8. num. 7. Gutierez cap. 54. num. 4. Idem asserendum esset de quolibet voto solemni castitatis, si aliquod votum solemne institueretur ab Ecclesia extra professionem Religionis, & extra Ordines Sacros; illud enim esset vere votum solemne, consequenter haberet effectum irritandi matrimonium, vt bene tradit Gutierez cap 54 & Sanchez lib. 2. disp. 18. Vtrum vero matrimonium celebratum post professionem sit inualidum iure naturæ, vel tantummodo Ecclesiastico, fusius disputandum alijs relinquimus. Nobis sufficit dicere, esse inualidum iure tantum Ecclesiastico, & non iure naturæ. Ratio est, tum quia votum simplex non dirimit matrimonium; ergo neque votum solemne; votum enim solemne nihil habet supra votum simplex, ratione cuius magis dirimat matrimonium, quam simplex excepto, decreto Ecclesiæ, sicut enim in voto solemni traditur persona Deo, ita etiam in simplici; tum quia ita videtur definitum à Gregorio XIII. in Bulla, quæ incipit Ascendente Domino. Ita Sanchez lib. 2 disp 19. & lib. 7. disp 25. num. 24 & disp. 26. num 4. Reginal. lib. 31 num. 113. Coninc. disp 31. dub. 6 num. 67. Gutierez cap 94. num. 6 Lessius de iust. & iure lib. 4. cap. 41. num. 68 Speculum 3. par. ar. 31. Bellarminus lib. 2. de Monacis cap. 34. Rebel. lib. 3. q. 4. num 5. & alij apud P. Ledes. q. 53. art. 2. vers. In hac difficultate contra ipsum P. Ledes. Henriquez lib. 12. cap. 3. nu. 3. & alios.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 PRofessio, facta in approbata religione, dirimit matrimonium, celebratum ante ipsam professionem; modo matrimonium sit tantummodo ratum; & non consumatum; consequenter coniugatus, si ante consumatũ matrimonium, professionem faciat in approbata religione, remanet liber ab obligatione matrimonij; eo quod ipsius matrimonium dissoluatur per sequentem professionẽ. Ita definitum fuit; Tum in Tridentino sess. 24. cap. 4. ab Alex. 3. cap. Verum; Tum ab alijs Pontificibus. Ratio est, quia hic effectus ex priuilegio Diuino concessus fuit professioni, vt ostendit Less lib 4 cap. 41. dub. 8. num. 69. & Sanchez loco citato. Pro maiori huius propositionis intelligentia.

Notandum est, vtrique coniugi post contractum matrimonium, sed nondum consumatum, concessum fuisse spatium duorum mensium ad deliberandum de ingressu religionis; quo tempore vterque coniux potest alteri petenti negare debitum, & licitè potest religionem ingredi, etiã altero inuito. Elapso vero bimestri peccat non reddendo debitum petenti, nihilominus si elapso bimestri religionẽ ingrediatur, & profiteatur ante consumatum matrimonium; validè profitetur, & matrimonium antecedens dissoluitur; nam matrimonium ratum, non consumatum dissoluitur per solemnem professionem religionis, approbatæ; ergo etiam dissoluitur in proposito casu; cum matrimonium sit tantummodo ratum; quamuis deliberatio ingrediendę religionis facta fuerit post bimestre, vt bene ait Perez de matrimonio. §. 18. Coninch. disp. 26. dub. 4. num. 49. Sanchez lib. 2. disp. 24. num. 27. Gutierez cap. 54. num. 19. & alij communiter.

5 Ex dictis sequitur primo, licitum esse Bertæ, in seculo manenti, contrahere matrimonium cum alio, si coniux, cum quo prius matrimonium cõtraxerat, ingressus esse religionem, & fecit professionem, ante consumatum matrimonium. Verum tamen est, manentem in seculo nõ posse cum alio matrimonium contrahere ante professionem coniugis, consequenter si coniux, qui religionem ingreditur, sit tantum 14 annorum, tenetur coniux manens in seculo expectare, donec ille compleat 16. annum, quod est tempus ad validitatem professionis requisitum in Conc. Tridentino sess. 25. cap. 15. de Regularibus. Ita Sanchez lib. 2. disp. 24. num. 8. Henriquez lib. 11. cap. 5. num. 8. & Gutierez cap. 54. num. 12.

Secundo sequitur, matrimonium ratum, & non consumatum dissolui per solemnem professionem Equitum militarium, vt sunt Equites S. Ioannis, etiam si non viuant in communi. Ratio est, tum quia sunt veri religiosi; tum quia alioquin neque dirimeretur matrimonium contrahendum. Ita Henriquez lib. 11. cap. 6. num. 6. P. Ledes. q. 61. art. 2. ad 4. & alij, quos citat, & sequitur Sanchez lib. 2. disp. 18. num. 8 Gutierez cap. 45. num. 7. contra Sotum.

6 Quæres, vtrum matrimonium ratum, non consumatum, dirimatur per consecrationem alterius coniugis in Episcopum, aut per susceptionem Ordinum Sacrorum, sicut dirimitur per professionem.

Respondeo negatiuè, nam professio dirimit matrimonium ratum ex priuilegio Diuino, quod Ecclesia accepit per Apostolos, & confirmatum retinet perpetuo vsu, & Sãctorum Patrum exemplis, sicut testantur communiter DD. apud Henriquez loco cit. apud Rebel. lib. 1. sect. 2. nu. 12 Valentiam to. 4. disp. 10. quæst. 3. puncto 3. & apud Perez §. 18. hoc autem priuilegium non constat fuisse concessum consecrationi Episcopi, vel susceptioni Ordinis Sacri.

Votum vero matrimonium celebratum post susceptionem Ordinis Sacri, sit inualidum, constabit ex dicendis infra de impedimento Ordinis.

TERTIA PROPOSITIO.

7 MAtrimonium consumatum celebratum ante professionem, non dirimitur per sequentem professionem. Ratio est, tum quia nullo iure constat ipsum dirimi, tum quia sic habetur 27. q. 2. Can. Si quis coniugatus; tum quia hoc constat ex multis Scripturę locis qui saltem de matrimonio consumato intelligendi sunt, vt Matth. 19. Qui dimiserit vxorem, facit eam mœchari, & alibi.

8 Addo matrimonium consumatum non dirimi per professionem subsequentem, non solum si fuit consumatum

post bimestre; sed etiam si fuit consumatum intra bimestre; quamuis consumatum fuerit per vim; coniuges enim per matrimonij consumationem facti sunt vna caro, quæ non est separanda, nisi per mortem alterius, iuxta dictum Apostoli, mulier alligata est viro, quandiu vir eius viuit, &c. Ita Rebel. loco citato num. 17. Perez §. 18. Tuscus to. 5 concl. 146 Reginal. lib. 31. num. 39. Coninch. disp. 26. dubio 3. & 4. num. 53. Gutierez cap 54. num. 22. & 26. Sanchez libro 2. disp 21. & alij apud Couar. 2. parte, epitome cap. 7. §. 4.

An vero sponsa cognita per vim, aut metum intra bimestre possit adhuc ingredi religionem.

Dissensio est inter DD. nam Sanchez, & Reginald locis citatis, & alij putant posse; par enim non est, vt sponsa dãnum patiatur ob alterius culpam; & ob iniuriam sibi illatam.

Gutierez vero cap. 54. num. 28. & 29. Henriquez libro 11. cap 8. num. 10. & alij censent non posse. Ratio est, tum quia iura absolutè dicunt, consumato matrimonio neutri coniugi esse licitum transitum ad religionem altero inuito; tum quia ex illa copula potest nasci proles; quę non facilè poterit educari matre ingrediente religionem; vtraque opinio probabilis est.

Sed opinio Sanchez mihi probabilior videtur, vt dictũ.

Ad primum argumentum Gutierez, & aliorum respondeo, iura intelligenda esse præcisa iniuria.

Ad secundum respondeo, per accidẽs sequi in tali euentu, vt proles commodè nequeat educari matre religionem ingrediente.

9 Quæres primo, vtrum alter coniugum, post matrimonium consumatum, validè professionem emittat, altero coniuge insciente, vel consentiente per dolum, aut per metum, vel dissimulante.

Respondeo, non validè professionem emittere, seclusa causa perpetui diuortij, vt patet ex cap. notificasti 35. q. 1. Et cap. veniens de conuersione coniugatorum.

10 Ex quo sequitur, inualidam esse professionem, quam vterque emisit, credens bona fide alterum perijsse; propterea professus, postquam cognouit alterum esse superstitem, debet ad illum reuerti; illique reddere debitum, nam inualidè professus est; non tamen poterit in hoc casu petere debitũ, vt benè aduertit Rebel 13. q. 4. n. 15. & Sanch. libro 7 disp. 34. & 35. num. 2. Gutierez cap. 95. num. 19. & 24. tum quia ita habetur cap. Placet de conuersione coniugatorum; tum quia votum castitatis factum in dicta professione, licet sit inualidum secundum solemnitates ab Ecclesia institutas; nihilominus habet vim, & rationem simplicis voti, nec non obligat, in quantum vouens se poterat obligare ad non petendum debitum; ergo non potest petere debitum.

Dixi in responsione, seclusa causa perpetui diuortij, quia quando vnus coniugum potest facere perpetuum diuortium propria auctoritate, potest etiam ingredi religionem, & validè profiteri, aut etiam Sacros Ordines suscipere, altero coniuge inuitò remanente in seculo; sicut enim coniux innocens potest in seculo abstinere a perpetuo consortio alterius, ita etiam potest ingredi religionem. Ita DD. citati.

11 Quæres secundò, vtrum vterque coniux, post consumatum matrimonium, possit de communi consensu ingredi religionem, & profiteri, aut continentiam vouere.

Respondeo posse, vt patet, tum ex cap. Qui vxorem 33. q. 5. & ex multis alijs iuribus relatis a Sanchez libro 7. d. 33. tum quia vterque potest cedere iuri, quod habet circa matrimonium. Neque necessarium est, vt vterque simul ingrediatur, & profiteatur; sed potest vnus prior ingredi, & validè profiteri; post cuius professionem, tenetur etiam alter profiteri; immo compellendus est ad ingressum religionis; cum non possit licitè in seculo remanere post validam professionem alterius, vt bene ostendit Sanchez loco citato num. 14. Henriquez libro 11. cap. 8. num. 9. & alij apud Henriquez.

12 Rogabis vtrum, dari possit casus, in quo alter coniugum possit licitè, & validè religionem ingredi post consumatum matrimonium, altero remanente in seculo.

Respondeo cum Henriquez lib. 11. cap. 8. num 9 Coninch. disp. 25 dub. 6. Gutierez cap. 95. Sanchez lib. 7. disp. 32. Card. Tusco tomo 5. conclus. 147. num. 8. Perez §. 40. fol. 140 & alijs posse concurrentibus tribus conditionibus.

Prima est, vt manens in seculo sit prouectæ ætatis, vt E. g. sexagenarius, vel eam ætatem habeat, quæ ex praua valetudine respondeat illi ętati, itaut a periculo incontinentiæ credatur ratione ætatis abesse. Dico ratione ętatis, quia non sufficit, si credatur à periculo incontinentiæ abesse ob virtutem. Ita habetur cap. cum sit, cap. vxoratus, & alibi.

Ex quo patet, non posse vnum coniugem ingredi religionem, quando alter coniux iuuenis vult in seculo remanere.

Secunda conditio est, vt manens in seculo emittat votum continentię. Votum tamen est, validam esse professionem vnius coniugis, factam de licentia spontanea alterius, qui post matrimonium consumatum manet in seculo cum voto castitatis, vel absque voto, modo ante professionem non fuerit reuocata licentia. Ita Sanchez disp. 33. num. 2. Henriquez loco citato, Syluest. matrimonium 8. q. 12. & alij. Ratio est, quia iura non irritant huiusmodi professionem; quamuis requirant, vt manens in seculo votum castitatis emittat, vt patet ex cap. Cum sis, & ca. Vxoratus de conuersione coniugatorum.

Tertia est, consensus Episcopi, non quidem de necessitate professionis; sed de præcepto obligante sub mortali, vt ait Rebel. loco citato num. 18. Perez loco citato, & alij; agitur enim de re graui, quidquid dicat Sanchez loco citato num. 3. Gutierez cap 95. num. 4.

13 Quæres vltimò, vtrum validè professus post matrimonium consumatum dicatur adulterium committere, si copulam habeat cum alio.

Respondeo affirmatiuè. Ratio est, quia cum per professionem non dissoluatur matrimonium consumatum, sequitur religiosum coniugatum committere adulterium; eo quod carnaliter cognoscat aliam personam distinctam a propria vxore, & dicatur facere contra fidem datam in matrimonio. Circa prædicta videri possunt plura apud Sanchez disp. 21. vsque ad 31. & apud Perez loco citato, quę hic prætermitto, eo quod non multum faciant ad nostrum institutum.

PVNCTVM V.

De impedimento cognationis.

1 TRiplex est cognatio, naturalis, legalis, & spiritualis. Prius agemus de cognatione naturali. Postea de spirituali: postremo de legali

§. I.

De impedimento cognationis naturalis.

1 *Quotuplex sit cognitio.*
2 *Vndenam consanguinitas dicatur.*
3 *Quid sit consanguinitas per quid contrahatur, & quinam sit illius stipes.*
4 *Per quid consanguinitas distinguatur, & quid sit linea, & gradus.*
5 *Quotuplex sit linea.*
6 *Quomodo computandi sint gradus consanguinitatis.*
7 *An consanguinitas dirimat matrimonium, & vsque ad quem gradum.*
8 *An matrimonium celebratum in linea recta consanguinitatis inualidum sit iure natura.*
9 *An validum sit matrimonium contractum ab infidelibus in secundo, tertio, & quarto gradu consanguinitatis.*
10 *An Validum sit matrimonium celebratum extra quartum gradum.*
11 *An matrimonium contractum in primo, & secundo gradu consanguinitatis irritum sit iure Diuino.*
12 *An iure natura inualidum sit matrimonium in primo gradu linea transuersa, nempè inter fratrem, & sororem.*
13 *An Papa dispensare possit, vt matrimonium celebratum cum filia fratris, aut sororis.*
14 *In quibus gradibus consanguinitatis Papa dispensare possit.*

TRia principaliter quæremus in hoc loco. Primo quid sit consanguinitas. Secundo, per quid distinguatur. Tertio, vtrum dirimat matrimonium, & quo iure. Sed prius

2 Aduertendum est, consanguinitatem dici quasi sanguinis vnitatem, eo quod consanguinei ab eodem sanguine originem ducant, & in eodem sanguine vniantur.

PRIMA PROPOSITIO.

3 COnsanguinitas est vinculum personarum, ab eodem proximo stipite descendentium, carnali propagatione contractum. Ita P. Ledes. q 54. art. 1. Sanchez lib 7. disp. 50. Gutierez de matrim. cap. 98. num. 1. & alij communiter.

Dicitur vinculum, tum quia consanguinei, cum ab eodem sanguine oriantur, connectuntur maiori affectus, & amoris nexu; tum quia communicant in eodem sanguine, & in eo tanquam in vinculo constringuntur; sanguis enim est causa consanguinitatis.

Dicitur vinculum personarum, idest hominum, & non animalium; homines enim sunt capaces veri amoris, & amicitiæ, cuius non sunt capacia cætera animantia, vt ait Arist. 8. Eticorum cap. 11.

Dicitur ab eodem stipite proximo, idest propinquo; nam si stipitis remoti rationem haberemus, omnes essent consanguinei; cum omnes ab Adamo, tanquam à remoto stipite, descendant, vt benè ait Sanchez lib. 7. disp. 51. Reginald. lib. 31. num. 110.

Stipes dicitur ea persona, à qua descendunt illi, de quorum coniunctione, & gradu consanguinitatis quæritur. E. g. Caius habet filios, nepotes, & alios descendentes, stipes istorũ est Caius; eò quòd filij, & nepotes Caij descendant ab eo, tanquam à stipite proximo.

Dicitur carnali propagatione; quia consanguinitas nõ contrahitur per quamcunque dependentiam ab alio; sed per carnalem copulam; propterea Angeli non sunt consanguinei Deo, eo quod Angeli processerint à Deo per creationem, non per carnalem propagationem. Præterea Adam non habet consanguinitatem cum Eua; licet enim Eua, ex Adami osse formata sit; non tamen formata est per carnalem propagationem; Christus vero fuit consanguineus B. V. eò quòd ex purissimo ipsius Sanguine, quo ad naturam humanam, conceptus fuerit, & acceperit, quod cæteræ matres communicare solẽt ex parte sua.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 COnsanguinitas distinguitur per lineas, & gradus. Nomine lineæ intelligo seriem, seu collectionem personarũ, seu ipsamet personas, tàm ascendentes, quã descendentes ab vno stipite. Nomine gradus, intelligitur distantia maior, vel minor vnius personæ ab alia, secundum lineam consanguinitatis, vt benè ait Valentia tom. 4. disp. 10. q. 5. pun. 3. vers. Cognatio; vel intelligitur, inquit Sanchez, mensura personarum, qua cognoscitur, quanta sit propinquitas consanguinitatis, vel distantia inter ipsas personas, quæ in linea includuntur ad similitudinem graduum scalæ, per quam sursum ascendimus, & deorsum descendimus. E. g. Caius habet filios, nepotes, pronepotes, abnepotes. Omnes istæ personæ constituunt lineam. Gradus vero est distantia, seu mensura, qua cognoscitur, quanta sit distantia inter Caium, & filios vel nepotes, &c. vtrum scilicet sint in primo, an in secundo, vel tertio, vel quarto gradu, ad modum scalę, in qua possumus cognoscere, quantum distet primus gradus à reliquis; quo modo autem ista mensura facienda sit, dicemus quæsito secundo.

5 Quæres primo quotuplex sit linea, scilicet, & collateralem. Linea recta est illa, secundum quam multæ personæ ita descendunt ab vno stipite immediatè, vel mediatè, vt vna sit genita ab altera, vt filius à patre, nepos à filio, pronepos à nepote, &c. Verum tamen est, lineam rectam, aliam esse ascendentium, aliam descendentium. Linea ascendentium est illa, qua progredimur à genitis ad genitores, quærendo illorum stipitem, numerando patrem, auum, proauum, abauum. Linea vero descendentium est illa, qua progredimur à genitoribus ad genitos scilicet à patre ad filium, nepotem, pronepotem &c.

Linea collateralis, & transuersa est illa, secũdum quam multæ personæ ab vno stipite immediatè, vel mediatè procedunt, ipsæ tamen personæ à se inuicem non descendunt. Vndè filij Caij, qui sunt fratres inter se, constituunt lineã collateralem, eo quod vnus frater non descendat ab altero fratre; sed ambo ab eodẽ patre immediatè procedãt. Idẽ dicendum est de filijs vnius fratris cũ filijs alterius fratris; sunt enim omnes in linea collaterali, si filij vnius fratris comparentur cum filijs alterius fratris, eo quod mediatè descendant ab eodem stipite; stipes enim illorum est Caius, pater duorum illorum priorum fratrum, à quibus isti descendunt. Idem dicendum est de reliquis descendentibus.

6 Quæres secundò, quomodo computandi sint gradus consanguinitatis, vt cognoscatur in quo gradu vnus consanguineus existat cum alio.

Respondeo, triplicem regulam assignari à D. Tho. in 4. dist. 40. q. 1. art. 2. quem sequuntur cęteri DD. communiter teste Sanchez libro 7. disp. 50. num. 4. Valentia loco citato, Couarr. in Epitome parte 2 cap. 6. P. Ledes. loco citato. art. 2. Henriquez loco citato, Perez §. 40. folio 146. Coninch. disput. 32. dubio primo, num. 2. Reginald. libro 31. num. 141. & 142.

Prima regula in linea recta ascendentium, & descendentium hæc est. Tot sunt gradus, quod sunt personæ dempta vna persona; scilicet stipite propterea cum pater, & filius sint duæ personæ, si stipitem demas, idest patrem, pater, & filius erunt in primo gradu, eo quod dempto stipite remaneat vna persona. Similiter pater, & nepos sunt in secundo gradu, eo quod tot sint gradus, quot sunt personæ, dempta vna persona; personę autem in hoc casu sunt tres connumeratæ, videlicet pater, filius, & nepos. Idem dicendum est de matre respectu filij, vel filiæ, vel nepotis, vel nepotæ.

Secunda regula pro linea transuersali, & collaterali est ista. Personæ eo gradu distant inter se, quo gradu distant à communi stipite; consequenter quia duo fratres vno tantum gradu distant à communi ipsorum patre, distant etiam vno tantum gradu inter se; filius vero vnius fratris, quia duobus gradibus distat à communi stipite, duobus etiam gradibus distat à filijs alterius fratris, seu à patre immediato illorum filiorum, vt constabit ex sequenti regula.

Tertia regula adhuc pro linea transuersali, & collaterali hæc est. Consanguinei in linea collaterali eo gradu distant inter se, quo gradu alter magis remotus distat à communi stipite. Sit exemplum. Caius habet duos filios Titium; ac Seium, & rursus Titius habet filium, & nepotem, si quæratur in quo gradu sit nepos Titij cum Seio, dicendum est esse in tertio gradu; nam eo gradu sunt inter se, quo alter magis remotus distat à communi stipite; sed nepos Titij distat tribus gradibus à communi stipite, idest à Caio (nam dempto stipite remanent tres personæ) ergo sunt in tertio gradu inter se.

Dices. Seius vno tantum gradu distat à Caio, ergo vno tantum gradu videtur etiam distare à nepote Titij.

Respondeo, negando consequentiam, vt patet ex dicta regula, non enim sunt enumerandi gradus pro ratione distantiæ, quæ est inter personam propinquiorem Caio stipiti; sed numerandi sunt gradus distantiæ, quæ est inter personam remotiorem cum stipite, remotior enim gradus trahit ad se minus remotum; ob id minus remotus est in eo gradu cum magis remoto, in quo gradu est ipse magis remotus cum stipite; non vero est in eo gradu, in quo minus remotus est cum stipite.

Istæ regulę veræ sunt secundum computationem iuris Canonici, & seruandæ sunt in materia matrimonij, tam in foro seculari, quam Ecclesiastico, omissa computatione iuris Ciuilis, quæ non facit ad rem nostram, vt benè ait Speculum prima parte art. 45. Sanchez loco citato, & alij communiter. Consuli potest Arbor consanguinitatis apud Syluestrum matrimonium 8. quæsito 7. apud Reginald. lib. 31. num. 141. & in 6. lib decret. in principio, vt istę regulæ facilius percipiantur.

TERTIA PROPOSITIO.

7 INualidum est, saltem iure Ecclesiastico, matrimonium celebratum inter personas consanguineas intra quartum gradum inclusiuè, tam in linea recta, quam in linea transuersali. Ita habetur cap. Non debet de cõsangui-

guinitate; & in Tridentino sess. 24. de Sacramento matrimonij canon. 3.

Dixi saltem iure Ecclesiastico; quia vtrum matrimonium in aliquo gradu lineæ rectæ, vel transuersæ sit irritum iure naturæ, patebit ex sequenti quæsitis.

8 Quæres primò, vtrum matrimonium, cōtractum cum aliqua persona consanguinea in linea recta ascendentiū, non solū sit irritū iure Ecclesiastico, sed etiā iure naturali.

Respondeo iuxta Syluest. matrimonium 8. q 6. Nauar. cap 22. num. 84. Couar. quarto Decret parte secunda, cap. 6. § 10. Reginald. lib. 31 nu. 119. Coninchum disp 32. dub. 3. num. 16. Rebel. libro 3. q. 5. num. 12 & plures alios apud P. Ledes. q. 54. art. 3. esse inualidum iure naturæ in quolibet gradu ascendentium, & descendentium. Ratio est, quia cum omnes ascendentes habeant rationem principij, & superioris, sequitur, inualidum, esse matrimonium, inter huiusmodi personas celebratum, ob reuerentiam superioribus debitam; eo quod huic reuerentiæ valde aduersetur contractus, & actus matrimonialis.

Sed iuxta Caietanum, & plures alios apud Emannelem Sà verbo matrimonij impedimenta num. 4. apud Speculum prima parte, art. 43 conclus. 6. & apud Perez verbo consanguinitas, & Sanchez lib. 7. disp. 51. num. 19. quorum sententia mihi probabilior videtur, dicendum est, matrimonium in linea recta esse irritum iure naturæ in primo tantum gradu. Ratio, cur sit irritum iure naturæ in primo gradu lineæ rectæ, est, tum quia maxima reuerentia debetur principio per se, cui reuerentiæ repugnat actus matrimonialis, actus enim matrimonialis habet coniunctam quandam turpitudinem, & irreuerentiam alterius ad alterum, oppositam reuerentiæ parentibus debitæ, iuxta illud Leuitici 18. Turpitudinem patris tui, vel matris ne discooperias; mater enim tua est, tum quia luminæ naturæ omnes gentes bene institutæ nefandas existimat nuptias in primo gradu lineæ rectæ. Qua de causa etiam ipsę bel'uæ consueuerunt huiusmodi coniunctiones effugere, & ab illis abhorere, vt constat ex miris quibusdam exemplis relatis a Sanchez, & alijs DD. Ratio verò, cur matrimonium in linea recta ascendentium, & descendentium sit inualidum iure naturę in primo tantum gradu, est primo, quia ascendentes non habent rationem principij per se respectu omnium descendentium; sed solum respectu filiorum ab ipsis immediatè procedentium; consequenter respectu aliorum descendentium habent rationem principij tantummodo per accidens, cum nepos possit esse sine Auo, & filij Adæ fuerint ipsius filij, quamuis non haberent Auum; ratio autem principij per accidens non videtur sufficiens ad reddendum matrimonium inualidum iure naturæ; sicut sufficit ratio principij per se. Secundò, quia participatio sanguinis, quæ prouenit a stipite, & transfunditur in descendentes, debilior redditur, quo pluribus successiuè communicatur, consequenter non videtur sufficiens eo modo ad reddendum matrimonium inualidum in omnibus descendentibus, quo sufficit in primo gradu. Concedo tamen cum Sanchez loco citato, num. 20. & Perez. §. 40 folio 150. contra Reginald lib. 31. num. 140. verfic. aduerte tertio, matrimonium contractum absque iusta causa cum consanguinea in quocunque gradu lineæ rectæ, illicitum esse; sed nego esse inualidum iure naturæ, excepto primo gradu.

Hinc patet primo responsio ad argumentum Syluest. & aliorum; nam ratio principij per accidens non sufficit ad faciendum inualidum matrimonium.

10 Secundò patet, matrimonium contractum ab infidelibus in secundo, tertio, & quarto gradu lineæ rectæ, validum esse. Ratio est, tum quia infideles non afficiuntur impedimentis iure Ecclesiastico inductis; tum quia matrimonium contractum in secundo, tertio, & quarto gradu, non est irritam iure naturæ.

11 Tertiò patet, validum esse matrimonium contractum a fidelibus consanguineis in linea recta extra quartum gradum; nam huiusmodi matrimonium non est inualidum iure naturæ, vt ostendimus, neque irritatur ab Ecclesia; cum ipsa constituerit tantummodo quatuor gradus, in quibus matrimonium inualidè celebratur, cap. Non debet extra de consanguinitate, & affinitate; quamuis Ecclesia olim constituerit septem gradus, in quibus irritum erat matrimonium, vt ostendit Speculum, art. 44. con clus. 1. ex cap. ad sedem 36. q. 5. neque potest dici inualidum iure Diuino; quia hoc ius non potest assignari, vt bene ait Speculum loco citato art. 43. concl. 6. Solum posset esse difficultas, vtrum matrimonium contractum in primo, & secundo gradu sit irritum iure Diuino. Ad quam difficultatem respondetur Leuitici 18. prohibitum fuisse matrimonium in primo, & secundo gradu lineę rectæ, & transuersalis. Sed modo non est inualidum iure diuino; quia lex illa antiqua cessauit, vt patet ex dictis de legibus. De qua re videri potest Pet. Ledes. quæst. 54. versus finem Rebel Gutierez, & Sanchez, locis citatis.

12 Quæres secūdò, vtrum, sicut matrimonium in primo gradu lineę rectæ est inualidum iure naturæ, ita etiam sit inualidum in primo gradu æquali lineæ transuersæ, videlicet inter fratrem, & sororem.

Respondeo cum Valentia locis citatis, folio 1691. versiculo. Sed tamen Gutierez, cap. 98. num. 20. Henriquez libro 12. cap. 9. num. 4 P. Ledes. loco citato, Perez, fol 153. Rebel. loco citato, num. 13. Sanchez, lib. 7. disp. 52. num. 11. & alijs contra Caiet. secunda secundæ, q. 154. art. 9. Coninchum loco citato num. 19. & alios, inualidum esse iure naturæ in primo gradu. Ratio est, tum, quia inter fratrem & sororem est maximus pudor naturalis, cui maximè aduersatur actus coniugalis; tum quia gentes benè institutæ ab huiusmodi nuptijs abhorrent; tum quia Summ. Pont. requisitus ad dispensandum in primo gradu nunquā voluit dispensare; ergo signum est, ipsum non posse dispensare, consequenter matrimonium celebratum in primo gradu lineæ trauersæ esse inualidum, non solum iure Ecclesiastico; sed etiam iure naturæ.

Dixi in primo gradu; quia in reliquis gradibus non videtur esse inualidum iure naturæ; nam cap. Gaudemus de diuortijs deciditur, infideles, qui in alijs gradibus, præter primum, contraxerunt, non esse separandos, cum ad fidem conuertuntur; ergo signum est, matrimonium celebratum in gradibus lineæ transuersæ, non esse inualidum iure naturæ, excepto primo; alioquin infideles, dum conuertuntur; separandi essent; sicut secundum nostram sententiam separandi sunt, quando matrimonium contraxerunt in primo gradu lineę trāsuersę, & multo magis, quando contraxerunt in primo gradu linæ rectæ.

Obijcies cum Caietano. Fratres initio mundi contrahebant matrimonium cum sororibus, nec constat cum illis dispensatum fuisse a Deo, ergo signum est, matrimoniū in primo gradu lineæ transuersæ non esse inualidum iure naturæ.

Respondeo cum P. Ledes. loco citato, Reginaldo, num. 117. & alijs, matrimonium illorum fuisse validum propter necessitatem conseruandæ naturæ humanæ; sicut enim necessitas facit vt licitum sit accipere rem alienā, ita etiā facere potest, vt matrimonium sit validum. Quamobrem in casu extremæ indigentię non solum posset frater contrahere cum sorore ad cōseruandam speciem humanam; sed etiam pater cum filia, vel mater cum filio; nam in huiusmodi euentu malum priuatum, & inferioris ordinis cohonestatur propter bonum commune, & superioris Ordinis, & desinit esse illicitum propter extremam indigentiā naturæ humanæ, vt ait Valentia loco citato, Gutierez loco citato, num. 14. & Sanchez disp. 51. contra P. Ledes. art. 3. Reginaldum num. 116. & alios.

Dices. Ita est intrinsecè malum matrimonium Patris cum filia, sicut est mendacium; sed mendacium in nullo euentu potest cohonestari, ergo neque matrimonium patris cum filia.

Resdondeo falsum esse, matrimonium patris cum filia, vel matris cum filio, ita esse intrinsecè malum, sicut mendacium; matrimonium enim potest cohonestari ob necessitatem generis humani; sicut occidere innocentem non est ita intrinsecè malum, quin possit in aliquo casu cohonestari, vt patet ex dictis de Homicidio in quinto decalogi præcepto. Ita Pet. Ledesma art. 3. Calij.

13 Ex dictis sequitur primò, validum esse matrimoniū contractum ex dispensatione Sum. Pont inter patruum, seu auunculum cum filia fratris, vel sororis; non enim isti sunt consanguinei in primo gradu; sed in secundo, in quo gradu matrimonium non est inualidum iure naturæ. Ita Sot. dist. 40. q. 1. art. 4. P. Ledes. loco citato, & Emanuel Sà verbo impedimenta matrimonij, num. 4.

14 Secundò colligitur, in quibus gradibus consanguinitatis possit Papa dispensare; colligitur enim ipsam posse dispensare in secundo, tertio, & quarto gradu; cum in his

gradi-

gradibus matrimonium non sit irritum iure naturæ. Vtrum vero requiratur iusta causa ad dispensandum; ex dictis de dispensatione, in tractatu de legibus, quæst. 3. punct. 2 cum Suarez, Claue Regia, & alijs, constat requiri iustam causam.

§. II.

De impedimento cognationis spiritualis.

1 *Quid sit cognatio spiritualis.*
2 *Inter quas personas contrahatur cognatio spiritualis.*
3 *Quotuplex fuerit cognatio spiritualis antiquo tempore.*
4 *An cognatio spiritualis contrahatur inter susceptores.*
5 *An vir, & vxor peccent, suscipiendo alienum puerum in Baptismo.*
6 *An Patrinus possit matrimonium contrahere cum patrina.*
7 *An matrimonium celebrari possit inter eos, qui ante Concilium Tridentinum contraxerunt cognationem Confraternitatis.*
8 *Quænam requirantur ad contrahendam cognationem spiritualem.*
9 *An contrahatur cognatio, quando supplentur solemnitates.*
10 *An cognatio contrahatur in baptismo priuatim administrato, & quid, si adsit necessitas.*
11 *An contrahatur cognatio si infans rebaptizetur, aut baptizetur sub conditione,*
12 *An infans suscipiendus sit de manibus baptizantis.*
13 *An contrahatur cognatio, quando Commater suscipit infantem de manibus Compatris.*
14 *An requiratur tactus, vt contrahatur cognatio, & an necesse sit, vt patrinus respondeat.*
15 *Quænam intentio requiratur, vt contrahatur cognatio spiritualis.*
16 *An contrahat cognationem, qui suscipit infantem absque intentione fungendi munere patrini.*
17 *Quænam ætas in patrino requiratur.*
18 *An contrahatur cognatio, quando adest error personæ.*
19 *An contrahatur cognatio, quando baptizans aut suscipiens non est baptizatus.*
20 *An fidelis possit contrahere cognationem spiritualem cum infideli.*
21 *An fidelis qui baptizauit filium infidelis, possit contrahere matrimonium cum eo si conuertatur ad fidem.*
22 *An hereticus contrahat cognationem spiritualem.*
23 *An Religiosi contrahant cognationem spiritualem.*
24 *Quinam contrahant cognationem quando, plures tangunt in Baptismo. Vide num. 25. 26. 27. 28. 29. & 30.*
31 *Quid requiratur ad contrahendam cognationem in Sacramento Confirmationis; & quot patrini adhiberi possint.*
32 *An sit mortale peccatum adhibere plures patrinos.*
33 *An Episcopus dispensare possit, vt duo viri, aut duæ fæminæ suscipiant infantem in Baptismo.*
34 *An quo contrahatur cognatio, quando aliquis mittit procuratorem ad suscipiendum infantem.*
35 *An cognatio spiritualis dirimat matrimonium.*

QVatuor principaliter quæram in hoc loco. Primò, quid sit cognatio spiritualis. Secundò, inter quas personas contrahatur. Tertiò, quid requiratur ad illam contrahendam. Quartò, an dirimat matrimonium.

PRIMA PROPOSITIO.

1 COgnatio spiritualis est propinquitas, seù attinentia quarundam personarum ex statuto Ecclesiæ consurgens, propter collationem Baptismi, aut Confirmationis, & propter susceptionem recipientis hæc Sacramenta. Ita Couar. 2. parte, cap 6. §. 4. Syluest. loco citato nu. 7. & alij, quos citat, & sequitur Henriquez loco citato, cap. 31. Sanchez, lib 7. disp. 54. Gutieres, cap. 100. & Regin. lib. 31. num. 148.

Dicitur propinquitas, quia cognatio est veluti quoddam vinculum, connectens, & coniungens certas personas.

Dicitur quarundam personarum; quia non omnes personæ contrahunt istam cognationem, & propinquitatem; sed aliquæ tantum, vt constabit ex secunda propositione.

Dicitur ex statuto Ecclesiæ consurgens; quia cognatio spiritualis non est inducta a iure Diuino, vel naturali; sed ab Ecclesia. Ratio autem, cur Ecclesię constituerit cognationem in Sacramento Baptismi, & Confirmationis, fundatur in quadam congruentia, & similitudine generationis naturalis; sicut enim per generationem naturalem contrahitur cognatio naturalis; ita per generationem spiritualem, factam in his Sacramentis, contrahitur cognatio spiritualis ex statuto Ecclesiæ; & sicut cognatio naturalis dirimat matrimonium propter reuerentiam debitam cõsanguineis; ita conueniens est vt matrimonium dirimatur per cognationem spiritualem, inter aliquas personas, referendas in secunda propositione, ob reuerentiam cognationis spiritualis.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 COgnatio spiritualis in Baptismo contrahitur inter Baptizantē, & Baptizatum, inter susceptores, & baptizatum, inter baptizantem, & patrem, ac matrem naturalem baptizanti, & inter susceptores, & patrem, ac matrem baptizati. Ita Conc. Trid sess. 24. de reformatione matrimonij, cap. 2. pro maiori huius propositionis intelligentia.

3 Aduertendum est, antiquitus fuisse triplicem cognationem, videlicet paternitatem, compaternitatem, & confraternitatem.

Paternitas erat inter baptizantem, vel confirmantem, vel suscipientem, & inter baptizatũ, & confirmatum, ob id Patrinus ille dicebatur, qui confirmabat, vel suscipiebat vel baptizabat, Can. De eo 30. q 1.

Compaternitas erat inter baptizantem, vel confirmantem, vel suscipientem, & inter patrem, & matrem carnalem baptizati, vel confirmati, cap. Veniens de cognatione spirituali.

Confraternitas erat inter filios baptizantis, vel confirmantis, vel suscipientis, & inter baptizatum, vel confirmatum. Sed Concil. Trid. loco citato sustulit confraternitatem, & reliquit paternitatem, & compaternitatem, cum quadam restrictione, & limitatione, itaut velit vnum tantum esse susceptorem, siuè sit vir, siuè mulier, vel ad summum vnam, & vnum, qui baptizatum de Baptismo suscipiant.

4 Hinc colligitur primò, non contrahi cognationem inter ipsos susceptores; nullo enim iure constat, huiusmodi cognationem induci inter ipsos; propterea si vir, & vxor simul alienum puerum de Sacro Fonte suscipiant, non contrahunt inter se cognationem; consequenter non priuantur iure exigendi debitum, quo priuantur cognati cognatione spirituali. Ita Nugnus 3. parte quęst. 67. art. 8. versus finem, Sanchez lib. 7. disp. 54. num. 12. & disp. 57. num. 5. Reginald. lib. 31 num. 150.

5 Si verò quæras, vtrum vir, & vxor peccent, suscipiendo alienum puerum in Baptismo.

Respondeo iuxta Nauar. in Manuali, cap. 22. num. 39. & alios apud Sanchez, lib. 7. disp. 57. num. 5. contra Suarez 3. parte q. 67. art. 8. non peccare, alioquin hoc non permitteretur. Verum ego existimo prohibitum esse marito, & vxori suscipere simul alienum puerum in nostra Diœcesi; quamobrem sententiam Nauarri videtur vera tantum de iure communi.

6 Hinc vlterius patet, Patrinum posse matrimonium cõtrahere cum ea, cum qua simul suscepit alienum filium, vt ait Pius Quintus in Bulla, quę incipit. Cũ illius vicem. Ratio est, quia inter ipsos susceptores nulla contrahitur cognatio. Ita Rodriquez prima parte, cap. 229. num. 1. Nugnus tertia par., q. 67. art. 8. vers. Sequitur, Suarez loco citato, Sanchez, lib. 7. disp. 54. num. 12. & alij communiter.

7 Secundo colligitur, illos qui contraxerunt cognationem confraternitatis ante Conc. Tridentinum, posse modo contrahere cum confratre absque alia dispensatione; impedimentum enim Confraternitatis sublatum est per Conc. Ita declarauit Pius Quintus in extrauag. sub titulo declaratio Concilij.

TERTIA PROPOSITIO.

8 PLura requiruntur ad contrahendam cognationem in baptismo, vel in confirmatione.

9 Primò, requiritur, vt teneatur infans in Baptismo; propterea quando puer est domi baptizatus, & in Ecclesia supplentur solemnitates non contrahitur cognatio ab eo, qui illum suscipit in Ecclesia; quia non dicitur susceptor in Baptismo; cum baptismus antea esset administratus. Vtrum vero in eo casu contrahatur impedimentum Catechismi, quod non dirimit matrimonium, sed tantum impedit, Dicam infra q.3. punct. 14. prop. 3. & in huiusmodi tamen casu Parochus debet in libro, in quo nomina Patrinorum referuntur, scribere, hunc non fuisse Patrinum in Baptismo, sed in Catechismo. Ita Sanchez, lib. 7. disp. 10 num. 13. Gutierez, cap. 84. num. 7. Nugnus 3. parte q. 67. art. 8. & alij Doctores citati.

10 Secundo requiritur, puer suscipiatur, quando primò baptizatur; ob id si infans rebaptizetur, non contrahitur cognatio; nam secundus baptismus non est verus baptismus, consequenter non affert impedimentum iuxta reg. iuris, non præstat impedimentum, quod de iure non sortitur effectum. Ita Sanchez libro 7. disp. 62. num. 5. Gutierez cap. 100. num. 9. & alij D.D. citati contra nonnullos alios apud Gutierez. Si verò dubium sit de priori baptismo, & infans rebaptizetur sub conditione, præsumendum est cótrahi cognationem; & consequenter non posse contrahi matrimonium inter eas personas; inter quas ex vero Baptismo solet oriri cognatio spiritualis; nam quando iteratur Baptismus sub conditione, cum non constet vtrum baptismus antea collatus fuerit validus, fieri potest, vt secundus sit validus, non existẽte primo valido consequenter impedimentum cognationis oriatur ex secundo.

11 Tertio requiritur, vt suscipiens puerum in Baptismo, illum teneat, quãdo baptismus solemniter administratur; propterea suscipiens puerum in Baptismo, priuatim administrato, non contrahit cognationem spiritualem. Ita Suarez loco citato. Sanchez lib. 7. disp. 62. num. 14. Nugnus loco citato Rebel. q. 6. num. 16. Rodriquez, cap. 226 & alij contra Nauar. cap. 22. num. 40. & Gutierez num. 7. Ratio est, tum quia Ecclesia instituit susceptores solum in Baptismo solemni; non vero in priuato, vt constat ex Tridentino sess. 24. cap. 1. tum quia susceptores in Baptismo priuato, non vocantur Compatres, nec Patrini, nec tales communiter habentur. Verum tamen est, baptizantem priuatim, & non solemniter contrahere cognationem; consequenter laicus, baptizans in extrema necessitate, & sine solemnitate; contrahit cognationem spiritualem, siuè baptizans fuerit vir, siuè fœmina. Ratio est, quia laicus in eo casu confert verum baptismum; ex vero autem baptismo consurgit cognatio spiritualis, quę impedit, & dirimit matrimonium. Ita Sanchez, Nauar, & alij locis cit.

Ex quo fit, vt pater baptizans filium propriæ concubinę, non possit postea cum ea matrimonium contrahere; quamuis baptizet in necessitate; nam baptizando contraxit cognationem spiritualem cum matre filij baptizati; cognatio autem dirimit matrimonium contrahendum, vt benè ait Gutierez loco citato, num. 14. Sanchez num. 10. Henriquez, lib. 11. cap. 12. & alij communiter. Vtrum vero cognatio sequens post matrimonium contractum impediat petitionem debiti, patebit ex dicendis.

12 Quartò, vt Compater, & Commater contrahant cognationem, requiritur, vt puer suscipiatur de manibus baptizantis statim, ac baptizatus est; alioquin non dicentur suscipere; seu leuare puerum de Sacro Fonte, seu de Baptismo, vt patet ex cap. Post susceptam 30. q. 3. & cap. Omnes 30. q. 1. & cap. Si quis vous 30. q. 4 ita Nugnus, Coninchus, Sanchez, & alij locis cit.

13 Ex quo sequitur, Commatrem, quando suscipit infantem de manibus Compatris, non contrahere cognationem; eo quod non dicatur suscipere de Baptismo, seù de Sacro Fonte.

14 Quintò requiritur contractus, itaut suscipiens, seù tenens verè dicatur suscipere, seu tenere. Vnde qui tantùmodo assistit baptizato, vel confirmato, ipsumq; non tangit, vel ipsum tangit tantum extremitate digiti, non contrahit cognationem; eo quod verè non dicatur tenere, vel suscipere, vt patet ex iuribus citatis, & ex declaratione Cardinalium. Ita Speculum prima parte, artic. 56. conclus. 7. Henriquez lib. 12. cap. 11. num. 3. Reginald. num. 151. & alij contra Emanuel Sà loco citato, nu. 5. & alios apud Sãchez lib. 7 disp. 56. num. 5. Non est tamen necesse, vt patrini respondeant, dum fit Catechismus, vt inquiunt Sanchez loco citato, Reginald. num. 150. & alij communiter contra Syluest. apud Coninch. num. 33. & alios apud Sanchez. Ratio est, quia ille contrahit cognationem, qui suscipit de Sacro Fonte, vt patet ex iuribus citatis, quæ solam mentionem susceptionis faciunt; sed potest aliquis suscipere de Sacro Fonte, etiamsi non respondeat. ergo qui suscipit de Sacro Fonte, contrahit cognationem etiamsi non respondeat.

15 Sextò requiritur intentio expressa, vel tacita præstandi munus Patrini, seu suscipiẽdi de Sacro Fonte; sicut enim, qui baptizat absque intentione baptizandi, vel faciendi, quod facit Ecclesia, non verè baptizat, neque contrahit cognationem; ita qui suscipit infantem absque intentione suscipiendi, vel faciendi officium Patrini, vel exercendi illam ceremoniam, ab Ecclesia præscriptam, non verè dicitur suscipere de Sacro Fonte, aut cognationem contrahere. Ita Sanchez, & alij statim citandi.

Qui vero habet prædictam intentionem, dicitur suscipere, & cognationem contrahere; accessorium enim sequitur principale, & qui vult principale, vult etiam accessorium, quod ex eo sequitur, lege Is, qui. ff. Commodati; immo si detur casus, vt aliquis velit suscipere de Sacro Fonte & munus Patrini exercere, contrahit cognationem; quãuis eam non intendat contrahere; nam cognatio non dependet ab ipsius voluntate; sed ab officio Patrini, illeque est adnexa ex statuto Ecclesiæ; ergo eo ipso, quo aliquis exercet officium Patrini, statim contrahit cognationem; quamuis intendat illam non contrahere. Ita Speculum artic. 56. Coninchus disputat. 32. dubio 2. num. 28. Reginald. libro 30. num. 155. & alij apud Sanchez disputatione 58.

16 Hinc colligi potest primo, eum, qui tenet puerum nõ intentione fungendi munere Patrini; sed ne puer humi iaceat, vel vt rem gratam faciat parentibus, fingens se vt patrinum tenere, non contrahere cognationem. Ita DD. cit.

17 Secundò, puerum cuiuscunque ætatis, posse esse legitimum susceptorem, & contrahere cognationem suscipiendo; modo vsu rationis vigeat. Ratio est, quia est capax huiusmodi cognationis, & potest habere sufficientem intentionem suscipiendi de Sacro Fonte, seu faciendi, quod faciunt cęteri Patrini. Secus dicendum est, si careat vsu rationis; tunc enim non potest habere sufficientem intentionem. Ita Sanchez disp. 61. num. 4. Reginald. num. 157. Henriquez libro 12 cap. 11. num. 2. ad finem, Rodriquez cap. 226. & alij.

18 Septimò requiritur, ne adsit error personæ; ex quo fit, vt qui per errorem suscipit filium Caij, credens esse filium Titij, non contrahat cognationem cum parentibus Titij, aut Caij, ita Syluest. verbo matrimonium 8. q. 7. Sanchez disp. 58. num. 7. & Reginald. num. 155. & alij contra Perez, folio 169. & contra Coninchum loco citato, num. 34. Ratio est, quia non habet intentionem exercendi officiũ Patrini circa filium Titij; ergo non contrahit cognationem cum parentibus Caij. Immo neque contrahit cognationem cum parentibus Titij; quia re vera non suscipit filium Titij. Secus dicendum est, si habeat intentionẽ suscipiendi præsentem, quicunque ille sit; tunc enim contrahit cognatione cum parentibus suscepti, quicunque ille sit. Ita Sanchez, disp. 58. num. 7. & alij contra Lopez secunda parte, cap. 62. & alios. Nec est eadem ratio de baptizante, qui validè confert baptismum baptizando filium Caij, credens esse filium Titij; nam baptizans intendit baptizare personam præsentem, quæcunque illa sit, & tenętur huiusmodi intentionem habere, ne irritum faciat Sacramentum. Suscipiens vero non tenetur habere intentionem suscipiendi personam præsentem, quæcunque illa sit.

19 Octauò requiritur, vt baptizans, aut suscipiens sit baptizatus, alioquin non contrahit cognationem spiritualẽ Ita Rebel. loco citato num. 7. Coninchus disp. 32. dubio 2. num. 15. Nugnus loco citato, Valentia tomo 4. disp. 4. q. 2. puncto 3. Sotus in quarto dist. 42. artic. 3. Henriquez, lib. 12. cap. 3. num. 4 Speculum prima parte, artic. 56. conclus. 6. Sanchez lib. 7. disp. 60. P. Ledes. q. 56. art. 1. & alij cõtra Archidiaconum de cognatione, cap. 1. in sexto. Quam obrem infidelis non contrahit cognationem baptizando, vel suscipiendo. Ratio est, tum quia cognatio spiritualis est ex instituto & lege Ecclesię; infidelis autem non est subiectus legibus Ecclesiæ; tum quia cognatio est veluti quædam relatio, quæ respicit terminum; proprium autem

autem est relationis mutuæ, vt si relatio non ponatur in vno extremo, neque ponatur in alio. Cum ergo in nostro casu cognatio spiritualis non ponatur in infideli, eo quod illius non sit capax, neque ponetur in baptizato, vel parentibus baptizati ergo baptizantem infidelem.

20 Hinc sequitur primò, fidelem baptizantem, vel confirmantem, vel tenentem filium infidelis, non contrahere cognationem cum patre, vel matre infideli; nam infidelis illam non contrahit, ergo neq; illam contrahit fidelis; cognatio enim est veluti quædam relatio quæ non ponitur in vno subiecto, nisi adsit terminus illius; infidelis autem non est terminus huius relationis, ita Doct.

21 Ex quo vlterius patet, fidelem, qui baptizauit filium infidelis, posse cum ipso infideli contrahere matrimoniū, postquam infidelis conuersus fuerit ad fidem; nullum .n. præcessit impedimentum cognationis, vt dictum est; nec huiusmodi impedimentum posteà resultat ex illius conuersione ad fidem; cum non firmetur tractu temporis, quod ab initio non subsistit, regula non firmatur de regulis iuris in sexto. Ita Sanchez disp. 60. num. 11. & 15. Coninch. & alij

Objicies primò, non confirmatus, recipiendo puerum, in Sacramento confirmationis, contrahit cognationem spiritualem cum puero, & cum parentibus pueri; ergo etiam infidelis contrahit huiusmodi cognationem, baptizando, aut suscipiendo.

Respondeo, primo negando eum, qui non est confirmatus, contrahere cognationem, suscipiendo puerum in Sacramento confirmationis, vt apertè probatur ex cap. In baptismate de consecratione disp. 4. vbi habetur in Baptismate, vel Chrismate non potest alium suscipere in filium ipse, qui non est baptizatus, vel confirmatus, vbi notanda est illa particula, Non, quæ posita ante verbum, Potest, tolli potentiam, & efficit actum nullum.

Ex quo patet falsum esse antecedens, & cōsequentiam propositi argumenti. Ita Henriquez lib. 3. cap. 3. num. 3. Rebel. num. 8. Sanchez loco citato num. 20. Coninch loco citato num. 31. Reginald num. 157. Valentia, & alij contra Rodriquez 1 prima parte cap. 27. num. 10. Emanuelem Sà de impedimentis matrimonij num. 5. Perez. §. 44. folio 169. & alios.

Respondeo, secundo, quamuis demus, non confirmatum contrahere cognationem, suscipiendo puerum in Sacramento Confirmationis, contra Toletum cap. 14. num. 11. & Angel. quem refert Syluest. matrimonium 8. num. 7. Rodriquez verbo matrimonium loco citato; nihilominus adhuc neganda est consequentia. Ratio disparitatis est, quia non confirmatus est membrum Ecclesiæ, & est capax cognationis; cuius non est capax infidelis, qui non est membrum Ecclesiæ.

Objicies secundò, infidelis potest baptizare; ergo potest etiam suscipere, & suscipiendo contrahere cognationem.

Respondeo, negando infidelem posse suscipere; sicut potest baptizare; potest enim baptizare; eo quod Baptismus sit Sacramentum necessitatis, de cuius essentia est minister, qui baptizat, quicunque ille sit; suscipiens verò non est de essentia, nec de necessitate Baptismi; consequenter quamuis infidelis possit baptizare, non tamen hinc sequitur, ipsum posse suscipere, & suscipiendo contrahere cognationem.

22 Secundò sequitur, hæreticum suscipiendo, vel baptizando, contrahere cognationem. Ratio est, quia hereticus est baptizatus, & subiectus Ecclesiæ; consequenter est capax cognationis spiritualis, vt benè ait Sanchez disp 60. num 2. Reginald. lib 31. num. 157.

23 Tertiò sequitur, Religiosos contrahere cognationem suscipiendo alios in Baptismo, vel in confirmatione; nam religiosi sunt capaces cognationis spiritualis, quamuis prohibitum sit illis suscipere, cap. non licet de consecratione dist. 4. Ita Rebel. loco citato num 9. & 10. Reginald. loco citato, & alij apud Sanchez disp. 60. num. 21. contra Nugnum loco citato.

24 Quæres primo, quinam contrahant cognationem spiritualem, quando plures tangunt puerum in baptismo. Pro solutione huius quæsiti.

Distinguendum est simul videndum est, vtrum omnes, qui tangunt, fuerint designati ad suscipiendum. Rursus an fuerint designati a parentibus, seu ab habentibus curam suscepti, seu a Parocho. Præterea an omnes tangant simul, aut successiuè. Denique an assignati a parentibus reiecti fuerint a Parocho. His positis.

Respondeo primo. Quando multi non designati tangunt simul, omnes contrahunt cognationem. Ratio est, quia standum est in iuri antiquo, quando aliter non decernitur iure nouo, l. ege præcipimus Cod. de appellationibus; sed iure antiquo omnes contrahebant cognationem, tangendo simul, c. fin. de cognatione spirituali in sexto, & iure nouo nihil est decretum in hac parte, & innouatum, Tridentin. enim sess. 24 cap. 2. statuit solum, sic aliqui vltra designatos contrahant; non vero statuit, vt nullus contrahat cognationem, quando nulli designati sunt; ergo omnes contrahunt cognationem, quando multi non designati tangunt simul. Ita Nauar. cap. 22. num. 39. Reginaldus lib 31 num 152. Henriquez lib. 11. cap. 11. num. 3. Emanuel Sà loco citato, num. 5. contra Suarez loco statim citando, & Gutierez cap 100. num. 7. Sanchez disp. 57. num. 11.

Quando vero non omnes tangunt simul; sed successiuè, solus primus vir, vel prima mulier tangens contrahit cognationem. Ratio est, tum quia, cum primus functus sit munere patrini, & contraxerit cognationem, non est cur dicamus, cognationem contrahi ab alijs successiuè tangētibus, qui non sunt designati; tum quia hoc est conforme Decreto Tridentini, requirentis vnum tantummodo susceptorem, vel ad summum vnum, & vnam. Ita Perez. §. 45. folio 171. Et ita expressè habetur in declar Cardinalium apud Rebel sect 4. num. 95. contra Nauar. loco citato, & alios arbitrantes omnes contrahere cognationem, siuè tangant simul, siuè successiuè, & contra Sanchez libro 7. disp. 57. num. 12. Suarez 3. parte q. 57 art. 8. vers. Sed quæres pag mihi 245. & alios existimantes, neminem contrahere cognationem, siuè tangat simul, siuè successiuè.

25 Respon deo secundo. Quando plures, designati a Parentibus, vel ab alijs curam infantis habentibus tangunt, omnes contrahunt cognationem, modo tangant simul. Ita communiter DD. contra Suarez loco citato. Ratio est, quia actus, gestus contra legem, validus est, quando lex illum actum non irritat; sed lex Tridentini non irritat actū, quando plures designati admittuntur; sed solum imponit pœnam arbitrio Ordinarij contra Parochum; qui plures admittit; ergo actus validus est, ergo quando plures designati a parentibus, vel ab alijs curam infantis habentibus tangunt, omnes contrahunt cognationem, modo tangant simul. Si verò tangant successiuè, solus primus qui baptizatum suscipit, vel ad summum duo, si fuerit masculus, & fœmina, contrahunt cognationem. Ratio est quia illi duo vere sunt susceptores; ergo verè cōtrahunt cognationem; alij vero non contrahunt, quia quando accedunt ad suscipiendum, seu tangendum, iam absolutum est ministerium suscipiendi, iuxta formā Conc. Trid lo cit. Ita Suar. lo. cit. Sanchez nu. 14. Eman. Sà verbo de impedimen. matrimonij num 5. Coninchus num. 39 Reginaldus num. 152. Rebel. loco citato & alij, qui citant declarationem Cardin.

26 Respondeo tertio. Quando plures designati sunt a parentibus; sed Parochus admittit vnum tantum, & vnā; cognatio contrahitur tantummodo ab ijs; qui fuerunt a Parocho admissi. Ratio est; quia ex decreto Tridentini pertinet ad Parochum inquirere, quinam designati sint, & designatos admittere, vt seruetur decretum Tridentini circa numerum patrinorum: si ergo non omnes fuerunt a Parocho admissi, cognatio contrahitur tantummodo ab admissis; non vero ab alijs, perinde enim est, ac si alij nō fuissent designati. Ita Reginaldus num. 153. & alij DD. cit. cum Sanchez loco cit.

27 Sed maior difficultas est, vtrum cognatio contrahatur ab omnibus, quando parentes designarunt tantummodo duos; sed Parochus plures admisit ad suscipiendum baptizatum.

Respondetur, cognationem contrahi solum à designatis a parentibus; non verò a cæteris, qui fuerunt admissi à Parocho. Ratio est, quia non pertinet ad Parochum designare, quando parentes designarunt, vt patet ex ipso Tridentino loco cit.

28 Rursus est difficultas, vtrum cognatio contrahatur, quando duo diuersi sexus designati sunt a parentibus; sed Parochus non vult illos admittere.

Respondetur, contrahi cognationem a designatis quāuis suscipiant puerum contra Parochi voluntatem. Ratio est, quia isti verè designati sunt iuxta formam Tridentini

tini

tini a parentibus, ad quos pertinet designare. Hoc tamen intelligitur modo Parochus non reijciat ex iusta causa designatos a parentibus, nam si ex iusta causa illos reijciat, existimo cum Sanchez, cognationem ab illis non contrahi, vt accidit, quando designati sunt hæretici, vel Religiosi, quibus vetitum est munus Patrini exercere erga non Religiosos, vel quādo duo designati sunt eiusdem sexus; in his enim casibus, cum Parochus illos reijciat ex iusta causa, perinde est, ac si designati non fuissent, consequenter non contrahunt cognationem.

29 Respondeo quarto, designatos a Parocho contrahere cognationem, quando nullus fuit designatus a parentibus. Ratio est, tū quia, qui non sunt ab vllo designati, contrahunt cognationem tāgendo simul, vt dictum est in prima responsione; ergo multo magis eam contrahunt, quando fuerunt a Parocho designati; ad Parochum enim pertinet curare, vt baptismus celebretur ritè, & iuxta Ecclesiæ cæremonias; quarum vna est designatio Patrini quam designationem valide præstat Parochus, quando parētes, vel alij, ad quos pertinet designare, non designarunt. Ratio est, tum quia hoc idem euenit in confirmatione, in qua Episcopus designat Patrinum; non vero parentes; tū quia hoc non irritatur a Tridentino. Ita Coninch. loco citato nu. 30. Sanchez disp. 57. Reginald. lib. 31. nu. 153. ad finem, & alij.

30 Hinc sequitur; eum, qui tangit baptizatum, cum non sit designatus a parentibus, vel saltem a Parocho, quando Parochus potest designare, non contrahere cognationem, si adsint alij designati a Parocho, vel a parentibus. Ita colligitur tum ex Trident. loco cit. Tum ex decl. Card. apud Rebel. nu. 95.

31 Ex dictis colligi potest, quid dicendum sit de susceptore in Sacramento confirmationis; nam declarationes Cardinalium, & decretum Tridentini sicut militant in cognatione orta ex Baptismo; ita etiam militant in cognatione orta ex confirmatione; Tridentinum enim sicut restrinxit cognationem ortam ex Baptismo, ita restrinxit ortam ex confirmatione, vt patet ex ipsomet Tridentino loco cit. Verum tamen est, in confirmatione adhibendum esse vnum tantummodo Patrinum, c. fin. de cognatione spirituali; quamuis in Baptismo possint duo adhiberi, si vnus sit masculus, & alter fœmina. Ita Suarez q. 63. nu. 2. Tolet. lib. 4. c. 13. nu. 11. Sanchez disp 57. nu. 9. Rebel. lib. 3 q. 6 n. 6. ad finem, Perez fol. 176. & alij.

32 Rogabis primò, vtrum sit mortale peccatū adhibere, vel admittere plures Patrinos.

Respondeo affirmatiuè cum Rodriquez j. par. cap. 126. nu. 1. Vega j. par. cap. 33. casu 39. & alijs contra Sanchez l. 7. disp. 57. nu. 6. Ratio est, quia violatur præceptum Ecclesiæ in re magni momenti, ex cuius transgressione multiplicantur cognationes; sufficientes ad dirimendum matrimonium.

33 Rogabis secundo, vtrum Episcopus dispensare possit, vt duo viri, vel duæ fœminę simul suscipiant infantem in Baptismo.

Respondeo, negatiuè. Ratio est, quia inferior nō potest dispensare in lege superioris; sed Episcopus est inferior Summo Pont. seu Concil. Tridentino, in qua lata est lex circa Patrinos; ergo non potest dispensare, vt duo viri, vel duæ fœminæ simul suscipiant, ita declaratum est a Congregatione Cardinalium, vt refert Rebel. in declarat. Cardin. num. 82. Sanchez disput. 57. num. 7. & Reginald. num. 154.

34 Quæres secundo, vtrum qui mittit procuratorem ad suscipiendum infantem, contrahat cognationem, vel illam potius contrahat ipse Procurator.

Respondeo iuxta Sanch. lib. 7. d. 59. nu. 4 Reginald. lib. 31. nu. 156. Henriq. loco cit. nu. 4. Speculum, & alios, cognationem non contrahi ab ipso mittente, aut a procuratore; iuxta vero Toletum lib. 7. cap 4. Perez. 6. 43. fol. 169. & alios, contrahi ab ipso procuratore, modò ipse intendat contrahere.

Sed mihi probabilius dicendum videtur cum Rebel. q. 6. num. 12. Emanuel Sa loco citato num. 5. Galeto verbo cognatio. Verallo decis. 147. parte 3. Rota decis. 533. in antiquis, & in nouis decis. 669. Conincho loco citato nu. 40. & alijs apud P. Ledes. q. 56. cognationem contrahi a mittente; non vero a Procuratore. Ratio est, tum quia, quæ agit procurator, non agit proprio nomine; sed nomine mittentis, illique imputantur acta per procuratorem; nam qui per alium facit, per se ipsum facere censetur, lege licet de Constitutione pecuniæ; tum quia ipse fuit designatus, non vero procurator, tum quia ita declarauit Card. Congregatio teste Nauar. lib 5. cons. in fine, P. Ledesma loco citato, Conincho loco citato, & Rebel. sect. 4. nu. 90.

Obijcies primo, ad contrahendam cognationem requiritur contractus; sed mittens procuratorem nō tangit infantem; ergo non contrahit cognationem.

Respondeo, requiri contactum proprium, vel alienum, & sicut sufficit per alium suscipere; ita etiam per alium tangere.

Obijcies secundo, constituens alium, qui suo nomine baptizet; non contrahit cognationem; ergo nec is, qui per alium suscipit.

Respondeo negando consequentiam. Ratio disparitatis est, quia nemo potest alterius nomine baptizare, sed qui baptizat, immediatè sustinet personam Christi; & est verus minister baptismi; consequenter ipse contrahit cognationem, ita Coninch. loco cit. nu. 40.

QVARTA PROPOSITIO.

35 Cognatio spiritualis dirimit matrimonium iure Ecclesiastico, inter personas recensitas in secunda propositione. Hæc propositio certa est apud omnes, & expressè habetur cap. 1. de cognatione spirituali in sexto, cap. Veniens, & constat ex Tridentino sess. 24. de matrimonio cap. 2. Ratio vero, propter quam Ecclesia constituerit, vt per huiusmodi cognationem dirimatur matrimonium, est, quia sicut in generatione carnali contrahitur impedimentum dirimens matrimonium, propter reuerentiam debitam consanguineis; ita æquum fuit, vt aliquod impedimentum induceretur in generatione spirituali, dirimens matrimonium, propter reuerentiam debitam cognatis spiritualibus. Ita Sanchez lib. 7. disp. 54. Suarez 3. parte q. 67. in comment. art. 8 pag. mihi 943. & alij communiter.

§. III.

De cognatione legali.

1 *Quid sit cognatio legalis.*
2 *Quid sit adoptio.*
3 *Quid requiratur, vt aliquis adop[illegible] possit.*
4 *Inter quas personas contrahatur cognatio legalis.*
5 *An cognatio legalis dirimat matrimonium.*
6 *An filius adoptantis possit matrimonium contrahere cum filia adoptati.*
7 *An adoptati possint inter se matrimonia celebrare.*
8 *An adoptatus possit matrimonium contrahere cum filia illegitima adoptantis.*
9 *An validum sit matrimonium ab infidelibus celebratum in cognatione legali.*

TRIA principaliter quæremus in hoc loco. Primo, quid sit cognatio legalis. Secundo, inter quas personas contrahatur. Tertio, vtrum dirimat matrimonium.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Cognatio legalis est propinquitas quarundam personarum, consurgens ex adoptione. Ita communiter DD. in quarto dist. 42. & in cap. 1. Extra de cognatione legali teste Valentia tomo 4. disp. 10 q. 5. pun. 3. verbo Cognatio col. 3. Hæc definitio constat a simili ex dictis de consanguinitate, & de cognatione spirituali.

2 Dicitur cognatio legalis, eo quod sit a lege introducta; sunt tamē aliquæ difficultates circa dictam definitionem, seu propositionem explicandæ.

Prima est, quid sit adoptio.

Respondeo cum S. Thom. in 4. dist. 42. q. 2. artic. 1. Sanchez lib. 7. disp. 63. Reginaldo lib. 31. num. 158 Conincho disp. 32. dub. 3. nu. 42. Gutierez de matrim. cap. 102. num. 2. & alijs communiter, esse legitimam assumptionem extraneę personæ in filium vel nepotem &c. vel in filiā, aut nepotem, &c.

Dicitur in filium, vel nepotem, &c. quia nemo potest adoptari in fratrem, vel parentem, sicut potest in filium, vel nepoté &c. L. nec apud C. de hæredit. institutione.

Dicitur legitima, idest secundum formam legum.

Dicitur assumptio, idest electio. Dicitur extraneæ personæ, vt excludantur ij, qui sunt in potestate adoptantis, vt est filius, vel hæres; qui vero non est filius, vel hæres potest adoptari, cum videatur esse persona extranea. Ita DD. citati, qui bene obseruant, duplicem esse adoptionem, aliam perfectam, & aliam imperfectam. Perfecta dicitur arrogatio, seu assumptio, qua adoptatus interueniente Principis auctoritate transit in potestatem adoptantis, & fit ipsius hæres necessarius saltem in quarta bonorum, idest in legitima. Per imperfectam vero adoptatus non transit in potestatem adoptantis, nec fit ipsius hæres necessarius, neque necessario fit auctoritate Principis, sed fieri potest per Magistratus inferiores. Nos hic non loquimur de adoptione imperfecta; cum per ipsam iuxta probabiliorem sententiam Sanchez, Coninchi, Reginal. & aliorum contra Gutierez nu. 5. & alios non inducatur impedimentum; matrimonium enim est materia fauorabilis, consequenter impedimenta restringenda sũt, & iura, quæ Gutierez in contrariũ adducit, explicari possunt de cognatione perfecta, vt est caput vnicum de cognatione legali.

3 Secunda difficultas est, quænam conditiones requirantur, vt aliquis possit adoptare.

Respondeo, ex Instituta de adoptione has conditiones requiri.

Prima est, vt adoptans sit sui iuris, & maior 25. annis; nam vsque ad 25. annos iure communi non habet administrationem bonorum, exceptis castrensibus, vel quasi. Dixi iure communi; quia iure particulari non idem tempus requiritur vbique, vt hic Mediolani.

Secunda est, vt adoptans non sit fœmina; nam fœmina non potest adoptare absque priuilegio. Instituta cit. §. fœminæ.

Tertia est vt adoptans habeat potentiam naturalem ad generandum; nam adoptio instituta fuit ad supplendũ defectum filiorum. Hanc tamen potentiam habent secti gladio, aut facti eunuchi per morbum; cum sint impotentes tantummodo ex accidenti, non ex defectu naturali, sicut ex defectu naturali sunt impotentes frigidi, lege secunda de adoptione.

Quarta, vt adoptans adeo sit prouectæ ætatis, vt excedat adoptatum decem, & octo annis, & possit esse pater carnalis adoptati. His positis conditionibus, quilibet potest adoptare, etiamsi sit Sacerdos, & quilibet potest adoptari, modo sit præsens; nam absens non potest adoptare, neque adoptari, lege neque, & lege post mortem. §. fin. de adoptione, vbi etiam habetur, adoptionem non posse fieri per procuratorem. Videte Syluest. verbo Adoptio nu. 2. Sanchez lib. 7. d. 63. vbi recenset modos, quibus adoptio soluitur, & præterea differentiam assignat inter adoptionem perfectam, & imperfectam.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 Cognatio legalis contrahitur primo inter adoptantem, & adoptatum, & adoptati descendentes vsque ad quartum gradum.

Secundò, inter vxorem adoptantis, & adoptatum, & è conuerso, idest inter vxorem adoptati, & adoptantem.

Tertia est inter filios adoptantis, & adoptatum. Ita communiter DD. cum S. Thom. in 4. dist. 42. q. 2. art. 3. & Sãchez lib. 7. d. 63. quos sequitur Reginald. lib. 31. n. 162. Gutierez c. 102. nu. 4. & 6. Coninch. loco cit. qui distinguit triplicem lineam in cognatione legali.

Prima est recta inter adoptantem, adoptatum, & descẽdentes adoptati.

Secunda est transuersalis inter adoptatum, & filios carnales adoptantis.

Tertia est per modum cuiusdam affinitatis legalis inter adoptantem, & vxorem adoptati, & inter adoptatum, & vxorem adoptantis.

TERTIA PROPOSITIO.

5 Cognatio legalis impedit, & dirimit matrimonium inter personas in secunda propositione recensitas cap. per adoptionem tertia q. 3. Et cap. vnico de cognatione legali. Ob id inualidum est matrimonium.

Primo, inter adoptantem, & adoptatum, & descendentes adoptati vsque ad quartum gradum, & hæc cognatio inter has personas semper impedit; etiamsi adoptio dissoluta fuerit, cap. Diligere 30. q. 3.

Secundò, inualidum est inter vxorem adoptantis, & adoptatum, & inter vxorem adoptati, & adoptanté. Hæc etiam secunda cognatio perpetuo dirimit, sicut prima; etiamsi adoptio sublata sit. Lege adoptiuus. ff. de ritu nuptiarum, ita Sanchez, Syluest. Coninchus, & alij DD. citati.

Tertio, inualidum est inter filios, seu filias adoptantis, & adoptatum, seu adoptatam. Hæc cognatio impedit quamdiu durat, quamdiu scilicet filij, vel filiæ adoptantis existunt sub illius potestate, cap. 1. Extra de cognatione legali.

Ex quo patet, hoc impedimentum non perpetuo durare; nam si filij adoptantis emancipentur, vel si pater eorum moriatur, poterunt contrahere cum adoptata, &c. c. fin. de adoptione, ita Doct. cit.

6 Ex dictis colligi potest primo, filium adoptantis posse matrimonium contrahere cum filia adoptati. Ratio est, quia nulla intercedit cognatio inter has personas. Ita Emanuel Sà loco cit. nu. 6. Sanchez disp. 63. Reginald. nu. 162. & alij communiter.

7 Secundo, quando plures adoptati sunt ab vno, & eodem, posse adoptatos inter se matrimonium inire, vt patet ex dicta ratione. Ita Eman. Sà loco cit. & alij.

8 Tertio, adoptatum posse celebrare matrimonium cũ filia illegitima adoptantis iuxta Perez. §. 46. fol. 179. Nauar. cap. 22. nu. 45 Sanchez disp. 63. num. 30. Coninch. loco cit. nu. 4. Henriq. lib. 12. cap. 12. Emanuelem Sà loco cit. & alios contra Ang. v. matrimonium tertio, impedimento octauo, & alios. Ratio est, quia tantummodo filij legitimi cõtrahunt cognationem; nam cognatio contrahitur inter filios adoptantis, & adoptatum, quando filij adoptãtis sunt sub potestate adoptantis; sed filij illegitimi non transeunt in potestatem patris Instituta de nuptijs. §. vltimo; ergo filij illegitimi non contrahunt cognationem cum adoptato; consequenter adoptatus potest contrahere cum filia illegitima adoptantis; Hæc etiam de causa adoptans potest contrahere cum filia filiæ adoptatæ; quia mulier nemine habet in sua potestate. Instituta de adoptione §. Fœminæ. Ita Sanchez loco citato num. 35. Rebell. q. 7. num. 11. Syluest. matrimonium 8. q. 8. Reginaldus nu. 163. Nauar. cap. 22. num. 45. & alij.

9 Quarto, validum esse matrimoniũ contractum ab infideli in cognatione legali; nam infideles non sunt subiecti iurisdictioni Ecclesiæ, a qua inductum est impedimentum cognationis legalis; propterea si infideles, post contractũ matrimonium cum adoptante, vel adoptata, conuertantur ad fidem, non sunt separandi; nam illorum matrimonium est validum. Videte Syluest. verbo adoptio. Sot. in quarto d. 42. q. 2. art. 1. Sanchez loco citato. Rebel. lib. 3. q. 7. Henriquez loco citato, & Couar. 2. par. cap. 6. §. 5. Gutierez, Coninchum, & Reginaldum, locis citatis.

Quinto, sponsalia dissolui, si cognatio legalis ipsius superueniat. Ita Sanchez disp. 63. num. 20. Gutierez loco citato, num. 10. & alij.

An vero cognatio legalis superueniens matrimonio contracto impediat debiti petitionem.

Respondent Sanchez loco citato num. 19. Gutierez loco citato, num. 9. & alij apud P. Ledes. q. 57. art. 2. ad finem negatiuè, Ratio est, quia nullo iure constat, vbi debiti petitio in eo casu interdicatur. Hæc sententia est probabilis; quamuis etiam contrarium non sine probabilitate possit sustineri.

PVNCTVM VI.

De impedimento criminis.

1 *Quotuplex sit crimen dirimens matrimonium, & quid requiratur ad hoc vt contrahatur.*
2 *An crimen dirimat matrimonium, & quo iure.*
3 *An crimen extendatur ad infideles.*
4 *Quid requiratur, vt crimen homicidij dirimat matrimonium. Vide nu. 5. 6. 7. & nu. 14.*

5 Quid

9 *Quid requiratur, vt crimẽ adulterij irritet matrimonium. Vide num. 9. & 14.*

10 *An sit mortale peccatum promittere matrimonium celebrandum post mortem coniugis. Vide nu. 11.*

12 *An impedimentum criminis inducatur, quando Titius copulam habet cum Berta, viuẽte eius viro, post cuius mortem promittit matrimonium eidem Bertæ.*

13 *An inducatur crimen, quando duo coniugati promittunt sibi matrimonium: sed postea pœnitentia ducti resiliunt à promissione, & postea sequitur inter eos copula.*

15 *An inducatur crimen quando aliquis occidit vxorem, vt contrahat cum alia quæ non fuit particeps homicidij.*

16 *An inducatur crimen, quando quis occidit vxorem non vt contrahat cum alia sed ob alium finem.*

17 *An crimen inducatur, quando quis vxorem occidit, animo ducendi aliam indeterminatam.*

18 *An crimen inducatur, quando quis occidit vxorem in flagranti crimine adulterij deprehensam.*

19 *An occidens vxorem suam, vt aliam ducat, possit matrimonium inire cum alia cum qua non peccauit.*

20 *An impedimentum criminis extendatur ad infideles. Vide num. 21.*

1 CRimen, quod impedit, & dirimit matrimonium est duplex, videlicet homicidium, & adulterium. Verum tamen est, vt adulterium inducat impedimentum dirimens matrimonium requiri, vt semen receptum sit intra vas fœminæ, quouis modo receptum sit. Ratio est, quia requiritur adulterium, & peccatum consumatum ad inducendum huiusmodi impedimentum, vt benè ostendit Sanchez libro 7. disp. 79. num. 2. Coninch disp. 31. nu. 62 Gutierez de matrimonio. cap 90. num. 28 & satis constabit ex ijs, quæ dicemus infra de incestu, & Sodomia, sed adulterium non est consumatum ante seminis receptionem. Ergo, &c.

Circa impedimentum criminis tria principaliter quæremus in hoc puncto. Primò, vtrum crimen homicidij, & adulterij dirimat matrimonium. Secundò, quid requiratur, vt crimen homicidij dirimat matrimonium. Tertiò, quid requiratur, vt crimen adulterij dirimat matrimonium.

PRIMA PROPOSITIO.

2 CRimen, siuè sit adulteri, siuè homicidij, impedit, & dirimit matrimonium iure Ecclesiastico. Hęc propositio constat ex cap. 1. de conuersione infidelium, & ex cap. 11. quis viuente 31. q. 1. & cap. 1. 2. & 3. 4. 5. & 6. titulo de eo, qui duxit in matrimonium eam quam polluit per adulterium. Ratio, cur hoc impedimentum ab Ecclesia inductum sit, est, vt vitentur cædes, & adulteria inter coniuges, quæ vitati possunt sublata spe contrahendi inter delinquentes.

Dixi iure Ecclesiastico, quia iure naturæ; aut Diuino non est inualidum matrimonium, celebratum inter personas affectas huiusmodi crimine.

3 Ex quo sequitur, infideles; qui crimen homicidij, vel adulterij commiserunt, posse validè contrahere matrimonium, vt paulo post clarius ostendam.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 VT crimen solius homicidium inducat impedimentum dirimens, requiruntur istæ conditiones.

Prima est occisio coniugis, videlicet, vt maritus occidat vxorem; vel vxor occidat maritum, siue occidat per se immediatè, siuè per alium, siuè occidat ferro, siuè veneno. Ita colligitur ex cap. primo de conuersione infidelium.

5 Ex hac conditione sequitur, ad inducendum hoc impedimentum, nõ sufficere ratihabitionem homicidij absque cooperatione; nam ratihabitio non est homicidium, sed est posterior homicidio, nec in ipsum influit. Ita Speculum prima parte artic. 33. Gutierez de matrimonio cap. 105. num 8. Sanchez libro 7. disp. 78. num. 63. Henriquez lib. 12. ca. 12. Emanuel Sà loco cit. num. 7. Valentia tomo 4. disput. 10. quæst. 5. puncto 3. 6. crimen, & alij communiter.

Secunda conditio est, vt vir, & fœmina, qui matrimonium contrahunt, conspirauerint in mortem coniugis occisi. Vndè si vnus illorum machinatus sit mortem absque conspiratione alterius, non contrahit impedimentum dirimens matrimonium; modo non intercesserit adulteriũ cum homicidio cap. Super hoc, de eo, qui duxit in matrimonium, &c.

Tertia est, vt machinatio, seu conuentio occidendi alterum coniugem, facta sit ad hunc finem, vt mortuo coniuge machinantes, seu conspirantes possent inter se matrimonium contrahere, vt patet ex cap. Si quis 31. q. 1. Vndè qui conuentionem fecit cum Berta occidendi illius virum ex odio, seù vindicta, & non ex intentione contrahendi matrimonium inter se, non contrahit impedimentum dirimens matrimonium, consequenter poterit matrimonium cum Berta validè contrahere, vt patet ex cap. Si quis citato. Ratio est quia hoc impedimentum inductũ fuit ab Ecclesia, ne alter coniux priuaret alterum vita ad contrahendum matrimonium cum eo, cum quo fecit conuentionem occidendi alterum coniugem. In hoc autem casu non priuat alterum vita ad hunc finem. Ita Ledes. q. 60. art. 2. Coninchus dubio 5 Emanuel Sa, Henriquez, Valen. locis citatis, & alij, quos magno numero citat Sanchez lib. 7, disp. 78. num. 13. Non existimo tamen requiri, vt vterque machinator habuerit hunc finem; sed existimo sufficere, vt vnus tantum habuerit istam intentionem contrahendi nullo enim iure probatur, istam intentionem requiri ex parte vtriusque. Immo multi Doctores, vt Caietanus verbo matrimonium cap. primo impedimento 5. & alij existimant; non requiri huiusmodi intentionem ex parte vllius. Sed contrarium nobis sentiendum est, vt patet ex dicto capite. Si quis, & ex allata ratione.

Quarta vt mors sequatur; nam ex c. Si quis 31 q. prima colligitur, requiri effectum consumatum.

6 Hinc patet, eum, qui dedit mandatum occidendi; sed postea reuocauit mandatum, cuius reuocatio innotuit mandatario ante mortem coniugis, non esse reum huius impedimenti; sicut nec est reus ille, qui dedit consilium, quod nihil influxit, vt patet ex dictis de homicidio, & irregularitate. Ita Sanchez loco citato num. 7. Rebel. loco citato, & alij. Ratio est, quia homicidium non imputatur mandati, vel consulenti in dictis casibus.

7 Rogabis, vtrum crimen homicidij inducatur, non solum quando vir occidit vxorem per se, vel per alium; sed etiam quando vxor ipsa occidit virum, intentione cõtrahendi matrimonium.

Respondeo induci, vt constat ex cap. Si quis viuente 31. q. 1. Ita Coninch. disp. 31. dubio 5. num. 55. Gutierez loco citato nu. 10. Sanchez disp. 78. num. 8. Emanuel Sà, Henriquez, & alij locis citatis contra Victoriam de matrimonio num 291. Speculum 1. parte art. 13. concl. 3. fol. 19. & alios apud Sanchez loco citato.

TERTIA PROPOSITIO.

8 VT crimen adulterij inducat impedimentum dirimens matrimonium, requiritur vnum ex his tribus delictis.

Primum est, vt præter adulterium adsit homicidium coniugis; commissum ab aliqua persona, cum intentione contrahendi matrimonium cum illa persona, cum qua commisit adulterium. Vnde si Caius occidat Titium hac intentione, vt possit contrahere matrimonium cum vxore Titij, cum qua commisit adulterium, vel si vxor Titij occidat Titium hoc animo, vt contrahat matrimoniũ cum Caio, cum quo adulterata est, non poterit valide matrimonium cum eo celebrare, vt patet ex cap. Si quis 31. q. 1. Verum tamen est, ad incurrendum hoc impedimentum non requiri, vt vterque adulter cooperatus sit morti coniugis; sed sufficit, vt vnus sit conscius homicidij, per hoc enim distinguitur crimen adulterij a crimine solius homicidij, recensito in secunda propositione, quod in crimine solius homicidij requiritur, vt vterque contrahens fuerit particeps homicidij secuti, in crimine vero adulterij sufficit, vt alter eorum occidat inscio altero; cum quo contracturus est. Existimo tamen ad inducendum hoc impedimentum, requiri, vt vterque norit adulterium, alioquin non contrahitur impedimentum dirimens matrimonium, vt patet ex cap. primo & cap. Veniens de eo, qui duxit in matrimonium. Quare si Titius coniugatus commisit adulterium cum Berta soluta, quæ credebat Titium non esse coniugatum, poterit validè contrahere matrimonium

cum ipso Titio; etiamsi Titius occiderit propriam vxoré intentione contrahendi matrimonium cum Berta; nam copula respectu Bertæ non fuit adulterium formaliter; sed tantummodo materialiter; eo quod ipsa ignoraret, Titium esse coniugatum; consequenter ex illa copula nó inducitur impedimentum dirimens; cum hoc impedimentum inducatur ex adulterio formali vtriusque, vt patet ex iuribus citatis, & ex capite Significasti. Ita Rebel. libro 3. q. 8. num. 10. Sanchez loco citato num. 12. Valen. tomo 4. disp. 10. q. 5. pun 3. Eman. Sà loco cit. num 7. Coninch. disp. 31. dub. 5. num. 53. & alij.

Secundum peccatum, per quod potest induci impedimentum, est, vt præter adulterium intercedat matrimonium, viuente coniuge alterius. Ob id si Titius viuente vxore copulam habuit cum Catharina, & cum ea matrimonium contraxit, non poterit mortua vxore matrimonium contrahere cum Catharina, vt constat ex cap. Cum haberet, & ex cap. fin. Et hoc verum est, siue adulterium præcesserit contractum matrimonij, siue secutum sit. Vnde si Titius contraxit publicè, aut clandestinè matrimoniū cū vxore Caij, illáq; carnaliter cognouit ante, vel post contractū matrimoniū, nó poterit mortuo Caio matrimoniū cū ipsius vxore validè contrahere. Verū tñ est vt adulteriū cū matrimonio inducat impedimentū dirimés, requiri, vt vterq; contrahés sciat, copulam, quā habet, esse adulterium, videlicet vt vterque sciat, superstitem esse coniugem alterius. Nam si vterque ignoret; superstitem esse alterius coniugem, vterque poterit post mortem coniugis celebrare simul matrimonium. Ita Perez loco citato. Si vero vnus tantum nouit, superstitem esse coniugem altero ignorante, & inscio, poterit inscius cogere conscium ad contrahendum matrimonium post mortem coniugis, vt patet ex cap. Significasti. Existimo tamen ad inducendum hoc impedimentum non sufficere, vt aliquis contrahat matrimonium, vel copulam habeat, credens superstitem esse coniugem, qui verè non sit superstes, cap. 1. de eo qui duxit. Ratio est quia ad inducendum hoc impedimentum requiritur crimen adulterij cum matrimonio; in hoc autem casu non interuenit crimen adulterij quo ad actum; cum coniux alterius non sit superstes. Ita Coninch. nu. 61. Sanchez, & alij locis citatis.

Tertium peccatum est, vt præter adulterium adsit promissio matrimonij cum eo, cum quo verè commissum est adulterium. Vnde qui adulterium committit, & promittit illi, cum quo adulteratur, se contracturum cum eo matrimonium post mortem coniugis, non poterit mortuo cóiuge validè cum eo contrahere matrimonium, vt si Caius adulteretur cum Berta vxore Titij promittens se cum ea contracturum matrimonium mortuo Titio, non poterit mortuo Titio validè contrahere matrimoniū cū Berta. Et hoc verū est, siue promissio facta fuerit ante adulteriū, siue post adulteriū siue facta sit cū iuramento, siue non. Secus dicendū est, si promissio facta fuit animo decipiendi; nam promissio facta animo decipiendi in foro conscientiæ non inducit impedimentum; cum promissio ficta non sit promissio, ita Henriquez libro 12. cap. 14. num. 3. Rebel. loco citato, & alij, quamuis Sanchez lib. 7. disp. 79. num. 12. Gutierez loco citato num. 18. & Coninch. dubio 5. num. 57. existiment sufficere fictam promissionem; eo quod huiusmodi promissio det occasionem captandæ mortis coniugis ad quam vitandam inductum est hoc impedimentum. Sed hęc ratio facilè soluitur quia ius requirit promissioné; ficta autem promissio appellatur promissio solo nomine, nec est vera promissio, consequenter non sufficit ad inducendum hoc impedimentum.

9 Sed maior difficultas est, vtrum ista promissio debeat esse mutua, vt inducatur impedimentum.

Respondeo negatiuè; quia potest esse vera promissio; quamuis non adsit repromissio nec iura requirunt promissionem reciprocam, vt patet ex cap. significasti de eo, qui duxit. Ita Syluest. loco citato, q. 9. Perez. §. 49. Rebel. q. 8. num. 6. Coninchus num. 62. Sanchez loco citato, & alij cótra Henriquez loco citato, num. 2. & alios. Obserua tamen ad promissionem duo requiri, vt patet ex dictis de contractibus.

Primò, vt promissio sit expressa signo aliquo externo; nam promissio, facta absque signo externo, non habet vim promissionis, nec habet adiunctum periculum machinandæ mortis alterius, ad quam præcauendam ius induxit hoc impedimentum.

Secundo requiritur, vt promissio sit acceptata; nam ante acceptationem non est ptopriè promissio, sed pollicitatio. Addo, non sufficienter acceptari per taciturnitatem; cum huiusmodi promissio non sit simpliciter grata acceptanti, & sit de re onerosa. Ita Sanchez loco citato, Gutierez loco citato num. 18. & alij contra Rebel. ex parte loco citato, Coninchum, num. 58. & alios.

10 Quæres primò, vtrum peccet promittens matrimonium post dissolutionem præsentis matrimonij, seu post mortem coniugis.

Respondeo, non solum promittentem; verum etiam acceptantem mortaliter peccare. Ratio est, tum quia datur ansa captandæ mortis alterius coniugis; tum quia sic habetur in cap. fin. de eo, &c. Ita Sanchez loco citato num. 40. Rebel. q. 8. num. 9. & alij.

11 Rogabis, vtrum dicta promissio non solum sit illicita, verum etiam inualida.

Respondeo illicitam esse, & inualidam. Ratio est, tum quia ius resistit illi promissioni; tum quia si esset valida; obligaret promittentem ad adimpletionem; sed falsum est, ipsum obligari ad adimpletionem illius promissionis, quam non potest adimplere; cum ex huiusmodi promissione cum adulterio consurgat impedimentum dirimens matrimonium; ergo non est valida. Ita Sanchez loco citato, num. 4. Abbas in cap. fin. & alij.

12 Quæres secundo, vtrum contrahatur impedimentū dirimens matrimonium, si Titius copulam habeat cum Berta coniugata viuente eius viro, post cuius mortem promisit matrimonium Bertæ.

Respondeo non contrahi. Ratio est, quia adulterium, & promissio matrimonij debent fieri viuente coniuge illius, qui est complex adulterij. Idem dicendum est de adulterio cum matrimonio, vt expresse habetur in cap. fin. de eo, qui &c. Ita Sot. in 4. dist. 37. q. vnica art. 4. Coninch. num. 54. & alij, quos citat, & sequitur Sanchez loco citato num. 5. & Perez §. 50 fol. 188. Rebel. loco citato nu. 8. qui etiam colligunt ex eodem capite, requiri, vt vtrumque intercesserit durante eodem matrimonio, & non sufficere, vt intercesserit in diuersis coniugijs, seu matrimonij.

Vndè si Titius promisit matrimonium Bertæ mortua sua vxore, sed postea mortua vxore contraxit cum Simplicia, & viuente simplicia carnaliter cognouit Bertam absque noua promissione, poterit mortua Simplicia contrahere cum Berta; eo quod promissio, & adulterium non intercesserint durante eodem matrimonio.

13 Quæres tertiò, vtrum contrahatur impedimentum, quando duo promiserunt sibi matrimonium, aut matrimonium simul inierunt durante eodem matrimonio; sed postea pœnitentia ducti resilierunt a promissione, vel a matrimonio ante secutam copulam, quæ deinde secuta est absque noua promissione, vel matrimonio post dissolutionem promissionis, vel matrimonij.

Respondeo, non contrahi, quia non concurrit adulteriū cum promissione, vel cum matrimonio; fides enim antea data soluta est, & extincta ante secutam copulam. Secus dicendū est, si secuta promissione, & copula velint resilire a promissione, seu a matrimonio iam contracto; nā impedimentū iam inductum est; eo quod concurrerit adulterium cum promissione, vel matrimonio; consequenter isti non poterunt inter se contrahere absque Summi Pont. dispensatione. Ita Coninch. num. 60. Sanchez, & alij locis citatis.

14 Ex dictis in hoc puncto elicitur ista conclusio. Crimen homicidij inducit impedimentum dirimens matrimonium inter illos, qui in mortem alterius coniugis conspirarunt hoc fine, vt eo mortuo inter se contraherent, modò reuera secuta sit mors, & imputetur conspirantibus. Crimen vero adulterij inducit impedimentum dirimens matrimonium, quando habet adiunctum homicidium illius, cum cuius coniuge cótrahendum est matrimonium, & hoc dicitur crimen adulterij cum homicidio; vel quando habet adiunctum matrimonium, & hoc dicitur crimen adulterij cum matrimonio; vel quando habet adiunctam promissionem matrimonij secuturi post mortem illius, cum cuius coniunge commissum est adulterium, & hoc dicatur crimen adulterij cum promissione futuri matrimonij.

15 Hinc colligi potest primò, non oriri impedimentum dirimens matrimonium, quando aliquis occidit cóiugem suum,

suum, vel alterius, vt possit contrahere matrimonium cum alio, qui non fuit particeps homicidij, vel adulterij.

16 Secundò, non oriri impedimentum dirimens, quando duo conspirant in mortem alterius coniugis, vel quando adulter occidit alterum coniugem non intentione contrahendi matrimonium cum adultero; sed ob alium finem. E. g. vt liberius possit libidinem explere, vel ne occidatur a coniuge illius, cum quo commissum est adulterium, vel ad alium finem, quam ad contrahendum matrimonium cum adultero.

17 Tertio, non oriri impedimentum, dirimens, quando adulter occidit vxorem animo ducendi aliquam indeterminatam, vel ducendi aliquam determinatam; modo non habet intentionem ducendi illam, cum qua peccauit. Idē dicendum est, quando adulter occidit vxorem animo ducendi illam, quam Titius designauerit, quamuis postea Titius designet ipsam adulteram. Ita Sanchez libro 7. disp. 78. Rebel. libro 3. q. 8. Gutierez, num. 20. & 21. Henriquez lib. 12. cap. 14 & alij.

18 Addo cū Rebel. n. 15. & Henriq. lo. cit. contra Regin. l. 31. c. 19. n. 137 ad finē, & alios, nō incurri hoc impedimētū ab eo, qui occidit vxorē in flagrāti crimine adulterij deprehensā, aut quando aliter occidit impunè per leges, nisi fortè per dolum dederit causam adulterij, vt eam posset occidere, & ea mortua posset contrahere cum alia complice talis machinationis, seu proprij adulterij. Ratio est, quia huiusmodi homicidium non imputatur tanquam crimen; cum leges impunè permittant occidi coniugem adulterum ab altero inflagranti deprehensum; quamuis in foro conscientiæ committatur peccatum; vt cum Speculo, & alijs dicam in simili de vxoricidio, quod impedit matrimonium.

19 Quarto eum qui occidit propriam vxorem, vt contrahat matrimonium cum adultera, posse valide contrahere matrimonium cum alia; quamuis non possit validè cōtrahere cum ipsa adultera; nam hoc impedimentum inductū est, ne matrimonium validè contrahatur cum persona adultera, non verò cum alia. Ita Sanchez disp. 78. nu. 21. Gutierez loco citato num. 25. & alij. Verum tamen est, occidentem propriam coniugem incurrere impedimētum impediens matrimonium cum quacunque persona, vt infra dicam. Ita Sanchez disp. 79. num. 41 Coninch. num. 64. Gutierez, num. 12 & alij DD. cit.

20 Quæres, vtrum impedimentum criminis contrahatur non solum a fidelibus, verum etiam ab infidelibus.

Respōdeo, contrahi tantūmodo a fidelibus Ratio est, quia hoc impedimentū inductū est ab Ecclesia, cui non sunt subiecti infideles. Quāobrē infideles, qui se tanto scelere coinquinarunt tempore infidelitatis, poterūt non solum antè conuersionem, validè contrahere matrimonium cum cōplice, sed etiam post conuersionem. Si tamen vnus complex esset fidelis, & alter infidelis, fidelis contraheret hoc impedimentum; cum ipse sit subditus Ecclesiæ, infidelis vero non contraheret, cum ipse non sit subditus Ecclesię; vt benè obseruat Sanchez num. 3. Henriquez libro 12. cap. 14 num. 2. Gutierez de matrim. cap. 105. num 6.

21 Neque militat in hoc casu ratio dicta de cognatione spirituali num. 19.

Addo cum Sanchez loco citato num. 43. contra Henriquez, libro 12. capit. 14. num. 3. Rebel. loco citato, num. 14. Speculum prima parte artic. 34. & alios, requiri, vt totum delictum contractum sit post Baptismum; Consequenter non sufficere promissionem, aut matrimonium fuisse factum ante Baptismum, & adulterium commissum fuisse post Baptismum; quare si infidelis contraxit matrimoniū ante Baptismū, & post Baptismum, cōmisit adulterium, non incurrit hoc impedimentum; quia impedimentum criminis non incurritur ob vnum tantūmodo delictum, sed propter vtrunque, idest propter adulterium cum matrimonio, vel cum promissione matrimonij, vel cum homicidio; cum autem infidelis non esset subiectus Ecclesiæ ante Baptismum, non est ratio, cur dicamus illum subiacere huic impedimento, si vnum tantummodò delictum ante Baptismum, & alterum post Baptismum commisit; nam ratione delicti commissi ante Baptismum non punitur ab Ecclesia; eo quod tunc temporis non esset subditus Ecclesiæ.

PVNCTVM VII.

De impedimento disparitatis cultus.

1 *Inter quos reperiatur disparitas cultus.*
2 *An disparitas cultus dirimat matrimonium, & quo iure.*
3 *An infideles coniugati separandi sint, quando conuertuntur ad fidem.*
4 *Quibus de causis dissolui possit matrimonium infidelium, quando conuertuntur ad fidem. Vide nu. 5. 6. 7. & 8.*
9 *An matrimonium infidelis conuersi ad fidem dissoluatur per professionem factam in Religione. Vide num. 10.*
11 *Quemnàm sequantur filij, quando vnus conuertitur ad fidem, altero persistente in infidelitate.*

1 Disparitas cultus reperitur inter fidelem, & infidelem, seu inter baptizatum, & non baptizatum. Vndè difficultas est in hoc puncto, vtrum matrimonium contractum inter baptizatum, & non baptizatum sit validum.

VNICA PROPOSITIO.

2 Matrimonium baptizati, seù fidelis contractum cū infideli, seù non baptizato inualidum est iure Ecclesiastico. Hæc propositio patet tum ex Concil. Toletano tertio, cap. 14. tum ex vsu, & consuetudine vniuersali Ecclesię, quæ sufficiens est ad inducendum impedimentum; quamuis non sit in iure expressum. Ita Valent. loco citato verbo Cultus disparitas P. Ledes. q. 59 art. 1. Henriquez, lib. 12. cap. 13. Reginald. lib. 31. num. 167. Gutierez de matrim. c. 104. Coninc. de matrim. disp. 31. dub. 3 n. 43. Perez §. 31. f 192. Sanchez libro 7. disp. 71.

Dixi matrimonium baptizati cum non baptizato, idest cum infideli, qui nondum recipit Baptismum, quamuis sit Cathecumenus nondum baptizatus; matrimonium verò inter fidelem, & hæreticum, vel apostatam, vel excommunicatum validum est, cum nullo iure irritetur. Ita P. Ledesma, Sanchez, Eman. Sà, Perez, Gutierez, Reginaldus, & alij locis citatis; non enim intercedit disparitas cultus inter fidelem, & hæreticum, vel apostatam, vel excommunicatum; cum omnes isti sint baptizati: committitur tamē graue peccatum, quando contrahitur matrimonium cum hæretico, tum propter prohibitionem Ecclesiæ, cap. Non oportet, & cap. caue 28. q. 1. tum propter periculum peruersionis. Ita Gutierez loco citato num. 7. Reginal. nu. 169. Sanchez disp. 72 nu. 4. vbi plures alios refert, additque hoc non procedere in ijs locis, in quibus consuetudine receptum est, vt matrimonium contrahatur cum hæreticis excommunicatis toleratis, vt accidit in Germania, & Gallia; modo tamen non sit periculum peruersionis, & non adsit scandalum aliorum, vt benè obseruat Coninchus loco citato num. 41. Vtrum verò sit peccatum mortale contrahere matrimonium cum excommunicatis toleratis, aut vitandis, constat ex dictis de censuris de participatione cum excommunicatis.

Dixi iure Ecclesiastico; quia iure Diuino, vel naturali non est inualidum matrimonium contractum inter fidelem, & infidelem; non enim probari potest iure naturæ, vel diuino inualidum esse; quamuis sit illicitum propter periculum prolis, quam quilibet coniugum contendet trahere ad suam fidem. Ita Sanchez disp. 71. num. 7. Gutierez loco citato num. 1. Coninch. disp. 31. num. 41.

3 Quæres primò, vtrum infideles, qui contraxerunt matrimonium in infidelitate, separandi sint, quando conuertuntur ad fidem.

Respondeo non esse separandos, nisi adsit aliquod impedimentum, propter quod matrimonium illorum fuerit inualidum iure naturæ, vel nisi adsit aliqua causa ob quā dissolui possit, vel nisi contraxerint cum aliquo impedimento dirimente, inducto ab eorum Principibus; possunt enim Principes infidelium inducere impedimenta, & constituere formam sub qua celebretur contractus matrimonij, vt ait P. Ledes. q. 59. art. 3. Henriquez libro 12. cap. 13. num. primo cum alijs communiter, & constat ex dictis puncto primo.

4 Rogabis, quænam sit causæ, propter quas dissolui possit matrimonium, quando vnus infidelium conuertitur ad fidem, altero persistente in infidelitate.

Res-

Respondeo, has causas posse assignari cum Coninch d.16.dub.5.nu.58.& alijs DD. cit.

Prima est, quando infidelis non vult habitare cum fideli, vt patet ex 1. Corint.7.

Secunda, quando infidelis vult quidem habitare; sed nõ absque iniuria Creatoris; tunc enim fidelis conuersus potest dissoluere matrimonium, & cum fideli contrahere. Ratio est, quia cum fidelis in eo casu non possit habitare cum infideli, æquum est, vt possit dissoluere matrimoniũ saltem ex priuilegio Diuino, quod ex verbis D. Pauli 1. Corinth. 7. colligitur, si infidelis discedit, discedat; non enim seruituti subiectus est frater, aut soror in huiusmodi, &c.

5 Si quæras, quandonam contingat iniuria Creatoris.

Respondeo, tunc contingere, quando infidelis compellit fidelem ad peccatum, vel quando infidelis non vult nomen Dei, aut Christi audire, nisi cũ despectu, vel quando nomen Dei blasphemat, vel impedit, quominus debitus honos, aut laudes Deo exhibeantur, vel quando retrahit familiam a Christi fidei. Ita Rebel. lib. 3. q. 10 sect. 2. nu 2. Sanchez, lib. 7. disp 74. num. 6 Valen. tom. 4. disp. 10. q. 1. pun. 3. Henriquez libro 11. cap. 8. & alij. Et ita colligitur ex c. Quanto, & ex c Gaudemus de diuortijs.

6 Sed maior difficultas est, vtrum fidelis possit dissoluere matrimonium cum infideli, quando infidelis vult habitare sine iniuria Creatoris, sed non vult conuerti ad fidẽ. Circa quam difficultatem est duplex sententia.

Prima sententia negat posse dissoluere propter auctoritatem Apostoli primo ad Corinth. 7. Si quis frater vxorem habet infidelem, & hæc consentit habitare cum illo, non dimittat eam. Ita Valentia loco cit. Nauar. c. 22. nu. 49. Tolet. & alij, apud Sanch. loco cit. Omnes tamen concedunt, licitum esse diuortium

Secunda probabilior affirmat; eo quod in Concil. Tolet. 3. cap. 4. vetitum sit fideli habitare cum infideli, propter periculum peruersionis, quod, vt plurimum accidere solet. Vnde in aliquibus locis certum quoddam tempus præscribitur infideli, vt conuertatur ad fidem, & eo elapso fiat separatio, nisi conuertatur. Videte P. Ledes. q. 59. art. 3. ad fin. & Sanchez loco cit. num. 9. & disp. 73. Ad locum Apostoli respondeo, illum intelligi seclusa alia prohibitione, & peccato.

7 Hinc colligi potest primò, infidelem, persistentem in infidelitate, posse matrimonium cum alia contrahere, quando vxor conuersa dissoluit prius matrimonium, vt benè ait Sanchez, disp. 77. Prius matrimonium secundũ aliquos DD. dissoluitur, statim ac infidelis admonitus recusat legitimè habitare. Secundum alios dissoluitur, quãdo elapsus est terminus ab Ecclesia constitutus ad determinandum, an infidelis velit legitimè habitare. Secundũ alios dissoluitur per matrimonium fidelis cum alia fideli, vt ait Emanuel Sà loco cit. nu. 8 & alij. De qua relatius disputat Sanch. d. 75. Rebel. lib. 3. q. 10. sect. 2. & P Ledes. q. 59. & Coninch. d. 26. nu. 63.

8 Secundò, conuersum ad fidem, non solum posse matrimonium cum alia celebrare; sed etiam posse, postquam infidelem admonuit, an velit conuerti, transire ad religionem, Ordines sacros suscipere, & votum Castitatis emittere; sicut enim potest matrimonium cum alia inire, ita etiã videtur posse transire ad religionem, &c. Et sicut ista licita sunt facienti diuortium ob adulterium, ita etiam licita sunt conuerso ad fidem, qui debet facere diuortium cum infideli recusante conuerti. Ita Henriq. lib. 11. c. 17. n. 8. & alij DD. cit.

9 Rogabis, vtrum matrimonium non solum ratum; sed etiam consumatum dissoluatur per professionem conuersi actam in religione.

Respondeo, dissolui. Ratio est, quia sicut matrimonium ratum fidelium dissoluitur per professionem alterius coniugis; ità etiam dissoluitur matrimonium consumatum tempore infidelitatis, quod est minus insolubile cum non sit Sacramentum. Ita Sanchez disput. 76. num. 9. Henriquez lib. 11. cap. 8. num. 4. P. Ledes. disp. 59. art. 5. & alij contra Abulensem. 1. reg. c. 8. q. 68.

10 Ex quo fit, vt si infidelis conuertatur post professionẽ alterius coniugis anteà conuersi non possit petere, vt conuersus professus sibi restituatur. Secus dicendum est, si nondum professus est, aut si conuersus suscepit ordine Sacros; nam matrimonium non dissoluitur per ordines; nulla enim ratione probari potest, ipsum dissolui per Ordines: & sicut Ordines sacri non dirimunt matrimonium ratum fidelium, ita neq; dirimunt consumatum infidelis. Verum tamen est, fidelem conuersum, qui suscepit Sacros Ordines, non esse restituendum alteri coniugi, qui conuertitur, postquam fidelis initiatus est Ordinibus; nam ille debet sibi imputare, quod tardè conuersus sit, quamuis matrimonium non sit dissolutum per susceptionem Sacrorum Ordinum; sicut remanet dissolutum per professionem in religione. Ita Sanchez loco cit. nu. 6 & 7. Coninch. loco cit. nu. 66 & alij communiter.

11 Quæres secundo, quemnam sequantur filij, quando parens conuertitur ad fidem altero persistentem in infidelitate.

Respondeo, sequi conditionem parentis fidelis, quando filij nondum sunt doli capaces. Ita deciditur in cap. Iudæi 28. q. 1. in fauorem fidei.

Dixi, quando filij nondum sunt capaces doli; nam filij capaces doli relinquendi sunt in propria libertate, nec sunt cogendi ad fidem, vt patet ex dictis de Baptismo, est Suarez, & alijs. Ex Concilio Toletano quarto cap. 56. & cap. de Iudæis 45. distinct. Ita communiter DD quos citat Sanchez disp 73. nu. 16 P. Ledes. loco cit. art. 4. Coninc. nu 67. Perez, 6. 16. & Emanuel Sà loco cit. nu. 8. & vbi addit, in dubio, an filij sint capaces doli, præsumendum esse in fauorem fidei.

PVNCTVM VIII.

De impedimento vis.

1 *Quinam dicatur metus intrinsecus, & extrinsecus.*
2 *Quinam dicatur metus cadens in constantem, seu grauis, & probabilis.*
3 *Quinam dicatur metus iustus, & iniustus.*
4 *Quibus modis metus incutiatur.*
5 *An metus semper tollat voluntarium.*
6 *Quænam reducantur ad metum grauem.*
7 *Quid requiratur, vt metus dirimat matrimonium.*
8 *An, & quomodò metus grauis dirimat matrimonium.*
9 *An metus dirimat matrimonium inter infideles.*
10 *Quibus modis metus incutiatur.*
11 *Quandonam metus iustè, & iniustè incutiatur.*
12 *An stuprator validè contrahat matrimonium cum ea, quã violauit, si contrahat ob metum excommunicationis, aut mortis.*
13 *An validè celebretur matrimonium ab eo, qui à Iudice cogitur sub graui pœna stare sponsalibus.*
14 *An validum sit matrimonium, quando quis cogitur celebrare matrimonium per sententiã materialiter iniustã.*
15 *An validum sit matrimonium celebratum ob metum iustæ accusationis, aut carceris, aut mortis.*
16 *An validum sit matrimonium celebratum per metum incussum avunculo libera.*
17 *An validum sit matrimonium contractum ad euitandum periculum animæ.*
18 *An validè celebretur matrimonium cum concubina metu inferni, vel infamiæ, vel mortis, &c.*
19 *An validè celebretur matrimonium ab eo, quem medicus dixit periturum ob humoris abundantiam, nisi ducat vxorem.*
20 *An validum sit matrimonium, quod contraxit damnatus ad mortem, cui Iudex promisit liberationem, si propriam filiam duceret.*
21 *An validum sit matrimonium, quod obsessus contraxit cũ filia obsidentis, vt obsessionem euaderet.*
22 *An validè celebretur matrimoniũ à desperatore, qui se obtulit ad contrahendũ cum desperata, vt mortẽ euaderet.*
23 *An matrimonium validè contrahatur ab ægroto, quem medicus curare nolebat nisi propriam filiam duceret.*
24 *An matrimonium per metum celebratum sit validum, si contrahens cogatur illud per copulam consumare.*
25 *An validum sit matrimonium contractum per metum incussum non ab altero contrahente sed à tertia persona.*
26 *An validum sit matrimonium per metum grauem celebratum, adiuncto iuramento.*
27 *An opus sit relaxatione iuramenti, quando matrimonium celebratum fuit cum iuramento.*
28 *An matrimonium celebratum per metum resoluatur in sponsalia.*

29 *An qui iurauit stare matrimonio per metum celebrato, teneatur illi stare ratione iuramenti.*

30 *An peccet contrahens matrimonium per metum.*

31 *An valida sint sponsalia cum metu graui celebrata.*

32 *An sponsalia per metum celebrata inducant impedimentũ publicæ honestatis.*

33 *An sponsus, qui alteri metum incussit, possit resilire a matrimonio, antequam alter, qui per metum consensit, ratificet consensum.*

34 *An compellens aliquem ad matrimonium contrahendum incurrat aliquam pœnam.*

1 SVpponendum est primò, metum alium esse intrinsecum, alium extrinsecum, vt patet ex dictis de voto. q. 1. pũ. 3. Metus intrinsecus dicitur ille, qui a causa intrinseca, vel naturali infertur, qualis est metus grauis mortis proueniens ex periculosa infirmitate, aut ex feris, & animalibus. Hic metus dicitur intrinsecus, seu a causa intrinseca, vt distinguatur a metu extrinseco, qui fit a causa extrinseca libera, idest ab homine. In præsenti puncto non est nobis difficultas de metu intrinseco; sed de metu extrinseco; cõstat enim matrimonium celebratum per metum incussum a causa intrinseca, & naturali, esse validum; sicut est validum votum.

2 Supponendum est secundò, metum alium esse cadentem in constantem virum, qui alio nomine appellatur grauis, vel probabilis, alium esse cadentem in virum inconstantem: metus cadens in constantem virum dicitur ille, qui cogit eligere minus malum; vt maius malũ probabiliter imminens euitetur. Metus cadens in virum inconstantem est ille, quo aliquis maius malum, & inconueniens eligit ad fugiendum minus.

3 Supponendum tertio, metum cadentẽ in constantem virũ, aut esse iustum, aut iniustum. Iustus est, quando aliquis comminatur malũ, quod iustè potest inferre, vt quando comminatur iustam accusationem criminis.

4 Supponendum quarto, metum, qui est ab extrinseco, idest ab homine, aliquando incuti ad extorquendum matrimonium, & tunc dicitur incussus ad hoc, aliquando incuti ad alium finem, quam ad contrahendum matrimonium, & tunc non dicitur incussus ad hoc.

5 Supponendum quinto, vim, & metum adhuc esse duplicem, vnus est, qui aufert omnino consensum, & voluntarium, vt accidit, quando homo per metum, seu per vim, re vera nõ consensit, sed fingit se consentire; alter est, qui non tollit omnino consensum; sed solum tollit secundum quid, quatenus contrahens re vera consentit; sed non liberè. In hoc puncto sermo nobis erit de matrimonio contracto per vim, & metum secundo modo; non verò de matrimonio contracto per vim, & metum primo modo; matrimonium enim, contractum per vim, & metum primo modo; est omninò inualidum, non solum iure Ecclesiastico; sed etiam iure naturæ; nam contractus matrimonij non est subsistit sine consensu, vt constat apud omnes.

6 Supponendum est sexto, ad metum grauem, & cadentem in constantem virum reuocari metum mortis, metũ mutilationis, vel cruciatus atrocis, vel longi carceris, vel exilij diuturni, vel seruitutis, vel stupri, siue in viro, siuè in fœmina, vel amissionis status honorifici; vt expreßè habetur Cod. De ijs, quæ metus causa fiunt, cap. Cum dilectis, & ijs, quæ vi, & lege, nec timorem ff. quod metus causa. Ad eundem metum reducitur metus amissionis omnium bonorum, vel saltem magnæ partis, aut amissionis rei magnæ, & notabilis. Similiter metus infamiæ iuris, vel facti; sicut enim ad metum grauem reducitur metus amissionis bonorum ita etiam reduci debet metus infamiæ; cum melius sit bonum nomen, quam diuitiæ multæ, Prouerb. 22. Idem dic de metu iniustæ excommunicationis, nam excommunicatio est grauis pœna, qua homo separatur ab Ecclesia, & grauissima patitur incommoda, vt benè tradit Sanchez disp. 5. nu. 17. Gutier. de matrimonio c. 78. num. 11.

Dixi metus iniustæ excommunicationis; quia metus iustæ excommunicationis non reducitur ad metum grauem; quia excõmunicatio iusta facile caueri potest alijs medijs, videlicet sublata contumacia; & est medicina, quæ exhibetur ad tollendam inobedientiam. Addo, metũ cadentem in constantem virum, non solum censeri, quando aliquod ex prædictis malis nobis imminet; verũ etiam quando aliquod ex prædictis malis timemus alijs, nobis coniunctissimis, vt coniugi, parentibus, auis, filijs, fratri, sorori, nepoti, vel alteri arctissimo necessitudinis vinculo nobis coniuncto, vt benè ait Sanchez lib. 4. disp. 4. Less. lib. 2. cap. 17. dub. 6. Rebel. lib. 2. q. 9. nu. 3. Henriquez lib. 11. cap. 9. num. 5. Gutierez num. 16. Coninch. disp. 28. dub. 2. nu. 36. & alij. Ratio est, quia mala istorum reputantur nostra.

Addo cum aliquibus Doctoribus, ad metum cadentem in constantem virum reduci timorem reuerentialem; non quemcunque, sed grauem, quo scilicet aliquis timet offensam patris, vel alterius sui superioris diuturnam cũ vultus asperitate, cum verberibus, aut cum aliqua mala tractatione. Quare non quilibet metus reuerentialis censetur grauis, sed ille tantum, qui coniunctus est cum minis, vel cum timore malæ tractationis, vel cum alio graui incommodo, vel etiam cum precibus importunis vehementer, & sæpius repetitis a Patre, vel a Superiore. Ità Lessius, & Rebel. locis citatis, Henriquez lib. 11. cap. 9. Valen. tom. 4. disp. 10. q. 3. pun. 2. P. Ledes. q. 16. & Sanch. lib. 4. disp. 6. & 7. Reginaldus lib. 31. nu. 85. & plures alij apud Menochiũ de arbitrarijs lib. 2. Centuria 2. casu 136. Addo etiam cum Sanchez lib. 4. disp. 3. & 5. Coninchо nu. 33. Rebell. & alijs, relinquendum esse arbitrio prudentis viri iudicare, quinam sit metus cadens in constantem virum, & quinon cadens; nam metus non est pendendus, & metiendus ex causa, ex qua nascitur, & ex natura rei; sed potius ex persona, cui incutitur; non enim omnes homines æqualiter mouentur, etiam seruata virtute constantiæ; cum possit aliquando contingere, vt aliquis maius malum reputet colaphum; aut leuem verberationem, aut victus priuationem per aliquot dies, aut patriæ priuationem, quam contrahere matrimoniũ. Vndè, qui contrahit matrimonium cum huiusmodi metu, censetur contrahere cum metu cadente in constantem virũ. Idem tenet Menochius loco cit. casu 135. cum Decio, Tiraquello, & alijs.

7 Supponẽdum est vltimo, vt metus grauis dirimat matrimonium requiri, vt malum, quod timetur, probabiliter immineat; nam vir constans timet malum, quod sibi probabiliter imminet; non vero timet malum, quod sibi non imminet. Vndè, qui contrahit matrimonium ob minas illius, qui non solet exequi minas, aut quibus ipse potuisset aliter occurrere, quam contrahendo, validè contrahit; vt benè ait Sanchez lib. 4. disp. 4. conditione vltima, Henriquez loco cit. nu. 4. Reginaldus lib. 31. nu. 77. & 84. Coninchus nu. 23. & alij. Secus dicendum est, quando incutiens minas solet eas exequi, vel quando incutiens minas est vir potens, sed dubitatur; an sit illas executioni mandaturus; quamdiu enim non constat de more viri potentis, adest iusta causa timendi minas, & prudentis est cauere periculum executionis minarum. Ita Sanch. d. 6. nu. 21. & alij.

His positis, difficultas nobis est in præsenti pun. quandò vis, seu metus dirimat matrimonium.

PRIMA PROPOSITIO.

8 MAtrimonium, celebratum per metum grauem, seu cadentem in constantem virum, est inualidũ iure Ecclesiastico, modo metus sit iniustè incussus a causa libera ad hoc, idest ad extorquendum consensum. Ita Nauar. cap. 22. nu. 5. P. Ledes. q. 26. Valen. loco cit. Sotus dist. 29. q. 1. Perez §. 52. fol. 197. Sanch. l. 4. d. 14. Henriq. l. 11. c. 9. n. 1. Gutierez de matrim. cap. 76. nu. 8. Reginaldus lib. 31. numero 70. & 78. Coninchus disp. 18. dub. 1. numero 5. & 16. Riccius decis. 153. & alij communiter, & constat ex cap. Veniens secundo de spons. & cap. 2. de eo, qui duxit in matrimonium, &c. & sic vsu receptum est in Ecclesia.

Dixi celebratum per metum grauem; quia matrimonium celebratum per metum leuem non est inualidum; tum quia in iure non habetur ratio metus leuis, ut dictũ est de sponsalibus, & de voto; tum quia sicut cæteri cõtractus celebrati per metum leuem non sunt irriti, ita neque est irritum matrimonium, cum huiusmodi metu celebratum; nullus enim textus extat illud irritans, nec ius naturæ ipsum irritat. Non nego tamen, quin sit probabilis sententia eorum, qui asserunt, matrimonium per metum leuem celebratum irritari coram Deo, & in conscien-

scientia; eo quod metus leuis tollat libertatem necessariã ad istum contractum, iuxta P. Ledes. loco citato, Nauar. cap. 17. nu. 13. Speculum, & alios apud Sanchez lib. 4. d. 17. & apud Lessium loco cit. nu. 47. Immo certum est, matrimonium inualidum esse in foro conscientię; quoties metus leuis tollit omnino cõsensum; nam ad validitatem matrimonij iure naturæ requiritur consensus. Ita Gutierez loco cit. nu. 20. Rebel. lib. 2. de matrim. q. 11. sect. 1. Less. & alij locis cit. per se tamen loquendo metus leuis non irritat matrimonium, vt patet ex nostris rationibus alioquin omnia plena essent litibus, & controuersijs, cum metus leuis frequenter adesse soleat.

Dixi iure Ecclesiastico, quia iure naturæ videtur validũ matrimonium, celebratum per metum; quamuis multi DD. vt D. Bonauentura, Molina, & alij apud Less. loco citato, & apud Rebel. lib. 2. q. 9. nu. 8. velint esse irritum iure naturæ. Sed mihi probabilius videtur, irritum esse tantummodo iure positiuo, vt ait Sanchez loco citato d. 14. nu. 2. P. Ledes. q. 47. art. 3. Less. lib. 2. cap. 17. dub. 7. num. 47. & alij. Ratio est, tum quia cæteri contractus, celebrati cum metu graui, non sunt inualidi iure naturę, vt suo loco dictum est; ergo neque matrimonium videtur inualidum iure naturæ; tum quia si iure naturæ inualidum esset matrimonium, celebratum per metum grauem, esset etiam iure naturæ inualidum matrimonium, celebratum per metum leuem, quod tamen videtur falsum ex communiori DD. sententia contra Ledes. q. 49. art. 3. Speculũ 1. par. art. 2. conclus. 7. & alios apud Sanchez, & Less. locis citatis.

9 Hinc sequitur, matrimonium celebratum per vim, & metum grauem, inter infideles, validum esse, nisi extet aliqua lex ciuilis irritans matrimonium celebratum inter infideles cum metu graui. Ratio est, quia matrimonium celebratum per metum grauem non est inualidum iure naturæ; sed iure Ecclesiastico, cui non sunt subiecti infideles. Ita Sanchez lib. 4. disp. 14. num. 3. P. Ledesm. q. 47. art. 3. dubio 2. & alij contra Henriquez lib. 11. cap. 6. & alios.

Dixi, modo metus sit iniustè incussus; quia si matrimonium celebretur per metum iustè incussum, validum est, vt testantur præcitati DD. quod vt melius intelligatur.

10 Aduertendum est, metum dupliciter incuti posse. Primo iustè. Secundo iniustè. Rursus metum, qui iustè incutitur ob vnum finem, non semper licitè incuti ob alium, vt ob extorquendum matrimonium. E. g. aliquis habet ius accusandi Titium ob iniuriam sibi illatam per cõtumeliam, vel per furtum, vel per homicidium. Iste potest metum accusationis incutere Titio, vt ab eo extorqueat debitam sibi satisfactionem, & in hoc casu dicitur metum iustè incutere; non tamen potest ob iniuriam sibi illatam per contumeliam; &c. minari accusationem, vt extorqueat consensum matrimonij. Vnde si minetur accusationem, vt extorqueat consensum matrimonij, dicitur metum iniustè incutere; nam iste metus repugnat libertati matrimonij, & est iniuriosus Sacramento; cum per huiusmodi metum Titius cogatur inuitus celebrare matrimonium, quod debet esse liberum, & non coactum; quamuis igitur ille metus accusationis possit esse iustus ob alios fines, nihilominus ob finem extorquendi matrimonium est iniustus. Ita Coninch. nu. 15. & alij DD. cit.

11 Ex quo sequitur, eum, qui minatur accusationem alteri cum periculo longæ detentionis in carcere, vel exilij, nisi ducat propriam filiam, quam consentientem carnaliter cognouit, dici metum iniustè incutere per ordinem ad matrimonium; nam qui carnaliter cognouit aliquam consentientem, non tenetur præcisè ratione copulę matrimonium cum ea contrahere, consequenter si matrimonium cum ea contrahat per metum longæ detentionis in carcere, vel exilij, inualidè contrahit; eo quod contrahat per metum, iniustè sibi incussum ad extorquendum matrimonium. Secus dicendum est, si ille, cui metus incutitur, dedit causam incutiendi sibi metum ob culpam, propter quã iure licito compelli potest ad matrimonium; tunc .n. validum est matrimonium; eo quod metus sibi iustè incutiatur. Explico rem exemplis.

Primum exemplum est. Pater minatur accusationem Titio, nisi ducat propriam filiam, quam construpauit, videndum est in hoc casu, an filia voluntariè consenserit, vel inuoluntariè violata sit. Si inuoluntariè violata est; validum est matrimonium, celebratum cum metu accusationis; nam hic metus iustè incutitur ob causam, propter quam stuprator iure licito compelli potest ad contrahendum matrimonium. Si vero filia voluntariè consensit, non videtur validum matrimonium, celebratum cum metu accusationis, ex qua timeatur graue damnum; nã stuprator Virginis consentientis non dedit causam incutiendi sibi metu ob culpam, propter quam licitè compelli possit ad matrimonium, stuprator enim Virginis consentientis non tenetur illam ducere, nisi alius titulus adsit, qualis titulus esset, si ibi recepta esset lex præcipiens contrahere matrimoniũ cũ stuprata, vel si præcessissent sponsalia, vel promissio matrimonij, vt bene ait Sanch. l. 4. d. 14. nu. 7. & patebit ex infra dicẽdis; quare pater puellæ, quæ consentiens cognita fuit carnaliter, habet quidẽ causã accusandi stupratorem, aut incutiendi metum accusationis ad obtinendam satisfactionem iniuriæ sibi illatæ per stuprum filiæ; non tamen habet iustam causam incutiendi metum accusationis ad extorquẽdum matrimonium; nisi habeat alium titulum, qualem habet pater in ijs locis, in quibus receptum est, vt stuprator ducat puellam violatam, vt habetur cap. 1. de adulterijs, ita Henriquez lib. 11. cap. 9. num. 1. Rebellus loco citato, & alij.

Secundum exemplum est. Aliquis Princeps habet iustam causam inferendi bellum Titio ob iustas prætensiones in illius regnum. Si minetur bellum Titio, nisi propriam filiam ducat, iniustè minatur, & iniustè metum incutit; quamuis enim minæ sint iustæ ob prætensiones iustas in Regnum; non tamen sunt iustæ ad extorquendum matrimonium. Titius enim non dedit causam incutiendi sibi minas propter culpam aliquam, ob quam iure licito compelli possit ad matrimonium; consequenter matrimonium, cum huiusmodi metu celebratum, est inualidum quamuis aliqui DD. oppositum sentire videantur.

Tertium exemplum est. Aliquis minatur accusare furem de furto, nisi talem mulierem ducat, iniustè minatur accusationem per ordinem ad extorquendum cõsensum; consequenter matrimonium; cum huiusmodi minis, seu metu celebratum videtur inualidum. Ita Reginaldus nu. 79. & alij DD. citati quamuis multi DD. oppositum asserant, vt Summa Corona de matrimonio num. 19. corolario 3. & 5. & alij.

12 Ex dictis sequitur primo, validum esse matrimoniũ; quod stuprator dolosus contraxit cum stuprata per metum excommunicationis, vel mortis, vel alterius grauis mali, incussum sibi a Iudice ad extorquendum consensum, quando scilicet lex statuti sub pęna excommunicationis, vel mortis, vel alterius mali, vt qui dolosè stuprauit virginem, cogatur cum ea matrimonium inire. Ita Rodriquez prima parte cap. 231. num. 5 Henriquez loco citato, & alij communiter. Ratio est; tum quia sic habetur cap. 1. & 2. de adulterijs; tum quia Iudex iuridicè procedens non dicitur inferre metum; Lege continet § Sed vim ff. de eo, quod metus causa; tum quia stuprator spontè sua se illi pœnæ subiecit per delictum, cui imposita est a iure huiusmodi pœna, consequenter nullam patitur iniuriam si cogatur matrimonium inire cum stuprata.

13 Secundo sequitur, validum esse matrimonium contractum ab eo, qui sub graui pœna cogitur a Iudice contrahere matrimonium, & stare sponsalibus antea celebratis, quæ ille recusabat adimplere; nam iustè cogitur ob culpam, propter quam iure licito compelli potest ad matrimonium; cum teneatur matrimonium inire, & perficere sponsalia. Ita Henriquez loco citato num. 2. & alij DD. cit.

14 Sed maior difficultas est, vtrum validum sit matrimonium, quando Iudex secundum allegata, & probata iustè cogit aliquem ad contrahendum matrimonium cum aliqua; sed coactio materialiter, & a parte rei est iniusta, vt quando Iudex cogit Titium inire matrimonium cum sponsa, quæ post sponsalia fornicata est ratione cuius fornicationis Titius licitè potest a sponsalibus resilire, sed cogitur illis stare, & inire matrimonium; eo quod non possit in iudicio probare fornicationem sponsæ.

Respondeo cum Sanchez libro 4. disp. 14. num. 8. Speculo prima parte art. 8. ad finem, & alijs, validum esse. Ratio est, tum quia huiusmodi compulsio, & coactio est iuridica, iusta formaliter, & secundum ordinem iuris; tum quia non est credibile, ius positiuum, quod irritat matrimonium, celebratum per metum grauem, velle in proposito casu matrimonium inualidũ esse; cũ Iudex iuridicè proce-

dat secundum allegata, & probata. Secus dicendum quãdo Iudex iniustè cogit, quando scilicet non procedit secũdum allegata, & probata.

15 Tertiò sequitur, validum esse matrimonium contractum per metum iustæ accusationis, vel carceris, vel mortis iuridicè per Iudicem infligendæ, incussum Titio a patre, nisi ducat filiam suam, cum qua Titius celebrauerat sponsalia, vel quam deflorauerat ficta promissione matrimonij; nam metus iustè incutitur per ordinem ad matrimonium. Secus dicendum est, si incutiatur metus mortis priuata auctoritate inferendæ, tunc enim inualidum est matrimonium; eo quod Titius non compellatur iure licito, sed illicito, & iniusto; vt quando pater dicit, occidam te, nisi filiam ducas.

SECVNDA PROPOSITIO.

16 Matrimonium celebratum per metum incussum a causa libera, non ad hunc finem, vt matrimonium ineatur, sed ob aliam causam, validum est. Ita DD. supra citati cum P. Ledes. q. 47. art. 3. Coninch nu. 9 Ratio est; tum quia adest sufficiens voluntarium ad matrimonium, quod spontè eligitur, & est gratum contrahenti, tum quia nullo iure constat irritari; vndè validum est matrimonium celebratum cum meretrice ad vitandã mortem in ijs locis, in quibus consuetudine receptũ est, vt morti damnatus, si velit matrimonio iungi cum aliqua meretrice, donetur vita. Ratio est, quia metus mortis non incutitur ad extorquendum matrimonium, sed iam incussus propter delictum anteà commissum aufertur oblata occasione ducendæ meretricis.

Neque obstat, quod matrimonium celebratum per metum incussum ad alium finem, quam ad extorquendum consensum, sit aliquo modo inuoluntarium; nam illud inuoluntarium non censetur causa consensus, sed tantum occasio; consequenter non sufficit ad reddendum irritum matrimonium, sicut in simili dictum est de voto.

17 Ex his sequitur primo, validum esse matrimonium, quod quis contraxit cum aliqua ad euadendum periculũ animæ. Ratio est, quia metus non est incussus a causa libera ad extorquendum consensum. Ita Sotus in 4. dist. 29. q. 1 art. 3. Valentia to. 4. d. 10. q. 3. pun. 2. & alij.

18 Ex quo vlterius patet, validum esse matrimonium, quod quis contraxit cum concubina metu inferni, vel infamiæ, vel mortis, vel naufragij.

19 Secundo sequitur; validum esse matrimonium contractum ab eo, quem medicus dixit periturum ob humoris abundantiam, nisi duceret vxorem, nam hic metus oritur a causa naturali intrinseca, & nõ est incussus a causa libera ad extorquendum consensum. Ita Sotus, & Ledes. locis citatis.

20 Tertio, validum esse matrimonium contractum ab eo, qui iustè, vel iniustè damnatus erat ad mortem a Iudice; sed Iudex, vel alius liberationem a morte promisit, si filiam propriam duceret in matrimonium. Ratio est, quia hic metus non est incussus ad extorquendum matrimonium, sed iam incussus aufertur, oblata conditione matrimonij, & tradito modo, quo ille se possit a morte liberare. Ita Couar. loco cit. Valentia loco cit. versic. Dicimus, Sotus dist. 29. q. 1. art. 3. Henriq. nu. 2. Coninchus nu. 10. & alij communiter.

21 Quarto, validum esse matrimonium, quod obsessus contraxit cum filia obsidentis, vt euaderet molestiã obsessionis; modo obsidens non obsederit ad hunc finem, vt obsessus duceret propriam filiam, ita DD cit.

22 Quinto, validum esse matrimonium contractum a defloratore puellæ; quem pater, vel frater puellæ volebat occidere; sed ipse deflorator sua spontè obtulit se ad celebrandum matrimonium, vt mortem euitaret. Ratio est, quia metus non est incussus ad extorquendum matrimonium; pater enim, vel frater puellæ defloratæ intendebat defloratorem occidere, non vero metum incutere ad coniungendam filiam, vel sororem in matrimonium cum defloratore, & deflorator spontè obtulit matrimonium, vt tolleret metum sibi alio fine incussum. Secus dicendum est; si metus mortis fuit incussus ad extorquendum matrimonium, ita Henriq. nu. 2. Reginald. nu. 79.

23 Sexto, validum esse matrimonium contractum inter filiam medici, & ægrotum, quem Medicus curare nolebat nisi duceret propriam filiam, nam metus mortis non est incussus a Medico, sed a morbo. Ita Rebel. loco cit. nu. 15. Sanchez disp. 12. nu. 15. Coninch. nu. 11. Eman. Sà loco cit. nu. 9. & alij communiter.

24 Quæres primo, vtrum sit validum matrimonium, quando contrahens metu mortis cogitur, non solum contrahere matrimonium, sed etiam per copulam consumare.

Respondeo, inualidum esse. Ita Nauar. c. 22. nu. 52. Rebel. loco cit nu. 10. Henriq. loco cit. nu. 7. Gutier. cap. 76. n. 41. Reginald. lib. 31. nu. 90 Coninch. dub. 4. nu. 42. Sanchez lib. 4. d. 18 nu. 5. Eman. Sà nu. 9. Valen. loco cit. versic. Quarto sequitur, & alij cõtra Paludanũ, & alios. Ratio est, quia non potest esse validum matrimoniũ, nisi validus sit cõsensus; sed consensus per metum grauem extortus est inualidus; ergo etiam inualidum est matrimoniũ; quamuis consumatum sit per metum, copula cum nihil operatur ad validitatẽ matrimonij; nisi adsit consensus validus, & liber.

Obijcies. Solus metus cadens in constantem virum irritat matrimonium; sed metus, quo quis cogitur consumare matrimonium, celebratum per metum grauem, non potest dici cadens in constantem virum; metus enim, quo quis eligit aliquod peccatum, non potest appellari cadens in constantem virum; eo quòd nõ eligatur minus malum ad euitandum minus; sed potius eligatur maius, vt euitetur minus; maius enim malum est peccatum veniale, aut mortale quolibet malo temporali, quantumuis magno, vt benè ait Nauar. cap. 22. nu. 51. Couar. in Epitome parte 2. cap. 3. nu. 1 Valentia loco cit. Sanchez lib. 4 disp 2. & alij; ergo validum est matrimonium, quando contrahens metu mortis cogitur non solum contrahere, sed etiam consumare.

Respondeo in prædicto casu; non adesse metum grauẽ & cadentem in constantem virum respectu copulæ; sed respectu consensus in matrimonium, qui debet esse liber, vt validè celebretur matrimonium. Quare in proposito casu, matrimonium est inualidum, non quatenus metus cadit supra copulam; sed quatenus cadit supra consensum, cui deficit libertas, requisita ad matrimonium, vt in simili dictum est de causis excusantibus a censuris.

25 Quæres secundo, vtrum matrimonium, celebratum per metum cadẽtem in constantem virum, sit inualidum, non solum quando metus incutitur ab altero contrahente, verum etiam quando incutitur ab alio absque scientia, & copula contrahentis.

Respondeo, matrimonium esse inualidum, siuè metus incutiatur ab altero contrahente, siuè ab alio. Ratio est, tum quia ita expressè colligitur ex c. Veniens secundo de sponsalibus; tum quia metus idcirco irritat matrimoniũ, quia tollit libertatem consensus requisiti ad matrimonium, cap. Cum locum de sponsalibus; sed hæc ratio militat, non solum quando metus incutitur ab altero contrahentium; sed etiam quando incutitur ab alio; ergo inualidum est matrimonium, siuè metus sit incussus ab altero contrahente, siuè ab alio. Et hoc verum est, siuè metus incutiatur ad contrahendum cum aliqua certa, & determinata persona, siuè cum indeterminata. Ita Sanchez lib. 4. disp. 12. nu 19. Gutierez cap. 76. num. 12. Coninchus loco cit. nu. 6. & patet a simili ex dictis de cõtractibus per metum celebratis.

26 Quæres tertio, vtrum matrimonium celebratum cũ metu cadente in constantem virum, adiuncto iuramento sit validum.

Respondeo negatiuè. Ita P. Ledes. q. 47. art. 3. Sanchez lib. 4 disp. 20. nu. 12. & 15. Eman. Sà de impedim. nu. 9. Rodriquez loco cit. nu. 4. Henriquez loco cit. num. 6. Reginaldus lib. 31. nu 87. Gutierez cap. 76. Coninchus disp. 28. dub. 4. nu. 44. Rebel loco cit nu. 17. & alij contra Summam Coronam loco citato ad finem, & alios. Ratio est, tum quia sic colligitur ex cap. 2. de eo, qui duxit in matrimonium; tum quia per iuramentum non suppletur defectus consensus requisiti ad matrimonium; tum quia iuramentum sequitur naturam actus, super quem cadit, & sortitur conditiones illius, Lege fin. C. de numerata pecunia, sed matrimonium ex dispositione iuris videtur habere hanc tacitam conditionem, si adsit liber consensus; ergo eandem conditionem habet iuramentum; consequenter iuramentum nihil operetur, nullamque inducit obligationem, si non adsit liber consensus; sicut neque inducit matrimonium, celebratum absque iuramento cum metu graui.

27 Ex

27 Ex quo sequitur iuxta communiorem DD. sententiam, non esse opus relaxatione iuramenti, quando matrimonium per metum grauem celebratum fuit addito iuramento; non enim est opus relaxatione, vbi non adest vinculum, & obligatio. Ita Rodriquez 3. parte cap. 131. nu. 4. Gutierez cap. 76 num. 9. & 44. P. Ledes. loco cit. dubio 2. Sanchez lib 4. disp. 20. num. 15. & alij. Idem dicendum est de sponsalibus per metum grauem celebratis cũ iuramento, vt bene ait Emanuel Sà verbo Sponsalia numero 2.

28 Sed maior difficultas est, vtrum matrimonium, celebratum cum metu graui, resoluatur in sponsalia, & inducat obligationem sponsalium. Ad quam difficultatem. Respondendum est negatiuè. Ratio est, tum quia huiusmodi contractus est irritus iure positiuo; si autem resolueretur in sponsalia, non esset irritus: tum quia sicut matrimonium requirit consensum liberum, ita etiam sponsalia. Ita Henriquez loco cit. nu. 6 & alij.

29 Sed adhuc difficultas est, vtrum, qui iurauit non contrauenire, seu stare matrimonio, celebrato per metum grauem, teneatur illi stare ratione iuramenti.

Respondeo, non teneri; vel enim habet intentionem non contraueniendi priori matrimonio absque nouo cõsensu, & sic certum est, non teneri, nullus enim obligatur ad peccatum; peccatum autem esset vti matrimonio inualido, quale est matrimonium, celebratum per metum grauem. Vel habet intentionem non contraueniendi, sed ratum habendi prius matrimonium cum nouo consensu libero; & tunc perindè est, ac promittere matrimonium, seu ac inire sponsalia; sicut autem ex sponsalibus per metum factis non consurgit obligatio, etiamsi iuramentum illis accedat, ita neque consurgit ex dicto iuramento. Ita Sanchez loco cit. num. 20. Couar. 4. decret. parte 2. cap. 3. §. 5. Reginald. num 81. & alij, quos citat, & sequitur, P. Ledes. q. 47. artic. 3. vers. Conclusio tamen sit; contra Henriquez lib. 11. cap. 9. nu. 6. Coninch. disp. 28. dubio 4. num. 45. & alios.

30 Quæres quartò, vtrum peccet, qui matrimoniũ contrahit per metum grauem.

Respondeo, non peccare. Ratio est, quia nulli facit iniuriam; non enim facit iniuriam alteri, qui metum sibi iniustè incussit; sed ipse potius patitur iniuriam ab eo, nec facit iniuriam Sacramento; cum matrimonium, non fit irritum defectu ipsius; ipse enim intendit contrahere, quantum est ex parte sua; sed est irritum ex decreto Ecclesiæ.

Neque dicas, ipsum mentiri dicendo se consentire; nam quantum est ex parte sua, intendit consentire. Ita Rodriquez loco cit num. 2. Eman. Sà num. 9. Valen. loco cit. ad primum argumentum, Coninch. disp. 28. dub. 3. Gutierez nu. 18. Reginaldus nu. 80 Henriquez lib. 11. cap. 9 nu. 6. Sanchez lib. 4. disp. 16. nu. 6. & alij, qui hoc idem asserunt, quando matrimonium contrahitur per metum grauem cum iuramento.

31 Quæres quintò, vtrùm sicut matrimonium, metu graui celebratum, est irritum, ita etiam sint irrita sponsalia, cum metu graui celebrata.

Respondeo iuxta de sponsalibus, esse irrita. Ita P. Ledes. q. 47. art. 3. Rodriquez loco cit. Sanchez disp. 19. Gutierez num. 42. Reginald. num. 88. Emanuel Sà loco citato; & alij plures contra Henriquez loco citato, & alios. Ita colligitur ex cap. Ex litteris de desponsatione impub. Et hoc verum est, etiamsi sponsalibus addatur iuramentum, vt bene ait Sanchez disp. 21. Gutierez num. 47. & alij multi Recentiores contra P. Ledes. q. 47. art. 3. difficultate 3. & Henriquez locis cit. & patet ex dictis quæsito 3.

32 Ex quo patet, sponsalia celebrata per metum grauẽ non inducere impedimentum publicæ honestatis; nam hoc impedimentum inducitur ex sponsalibus validis, vt infra dicam; sed sponsalia celebrata per metum grauem non sunt valida; ergo non inducunt impedimentum publicæ honestatis. Secus dicendum est de sponsalibus celebratis per metum leuem, sunt enim valida iuxta supra dicta.

33 Quæres sextò, vtrum sponsus, qui metum incussit, possit resilire a matrimonio, antequam alter, qui metum passus est, ratificet priorem consensum qui non fuerat sufficiens ad validitatem matrimonij.

Respondeo solutionem huius quæsiti colligi posse ex dictis de contractibus celebratis per dolum; propterea hic breuiter dicendum est iuxta Sanchez lib 4. disp. 15. Gutierez cap. 76. num. 17. & alios, in foro conscientiæ posse resilire, nisi aliud damnum secutum sit, vel nisi Iudex cogat stare matrimonio. Ratio est, quia vel tenetur stare matrimonio, & non resilire ratione delicti coactionis, vel ratione iniuriæ illatæ, sed ratione neutrius tenetur; non enim tenetur ratione delicti in pœnam ipsius; nam pœna supponit sententiam Iudicis; consequenter non tenetur stare matrimonio ante sententiam Iudicis. Neq; tenetur ratione iniuriæ, nam iniuria non videtur tanta, vt necessario debeat per matrimonium resarciri, nisi aliud damnũ intercedat.

Dixi iuxta Sanchez, & alios; nam iuxta Nauar cap. 22. num. 51. Syluest. matrimonium 8. quæst. 2. Henriquez lib. 11. cap. 10. num. 5. & alios non potest resilire; quia naturalis æquitas postulat, vt teneatur stare contractui ante omnem Iudicis sententiam; cum fraus non patrocinetur fraudanti; nec decipiens debeat commodum ex suo delicto reportare; nam iura deceptis, non deceptoribus subueniunt, Lege 2. §. Verum. Sententia Nauarri, Syluestri, & aliorum intelligitur, quando ipse contrahens metum incussit, vel fuit conscius metus, nam si ipso nesciente, & immuni culpæ incussus fuit metus ab alio, certum est ipsum posse resilire alio inuito. Ratio est, tum quia ipse est immunis culpæ, & doli, nec contra ipsum militat ratio Nauarri; tum quia ipse non censetur se voluisse obligare, nisi altero se ei obligante; si ergo ille, cui metus incussus fuit, non censetur se obligasse ratione metus, ita neque alter.

Vtraque sententia probabiliter defendi potest; sed sententia Sanchez in rigore verior videtur, vt eius ratio ostendit, & patet ex dictis de contractibus disp. 3. q. 1. pun. 2. §. 2 num. 5.

34 Quæres septimò, vtrum compellens alios ad matrimonium contrahendum incurrat aliquam pœnam.

Respondeo, in Conc. Trid. sess. 24. cap. 9. latam esse excommunicationem contra Dominos temporales, Magistratus, & alios cuiuscunque gradus, qui subditos, vel alios quoscunque directè, vel indirectè cogunt, ne matrimonia liberè contrahant. Circa quod Decretum.

Aduertendum est primò, in hac excommunicatione nõ comprehendi Dominos cogentes sua mancipia contrahere matrimonium, sicut neque comprehenduntur Patres, qui prohibent, vel cogunt filios inuitos ad matrimonium; nam Conc. loquitur de cogentibus, qui habent iurisdictionem in foro externo, vt patet ex præfatione illius capitis, iuxta quam intelligendum est Decretum, Lege fin. ff. de hæredum institutione. Ita Rebel lib. 3. q. 9. num. 1. Henriquez, & Coninchus locis statim citandis, Gutierez cap. 79. nu. 11. Sanchez lib. 4 d. 22. & alij.

Secundo, in hac excommunicatione non includi eos, qui prohibent matrimonium contrahere; Conciliũ enim non loquitur de prohibentibus, sed de cogentibus, Ita Perez, fol. 101. Henriquez lib. 11 cap. 6. num. 5. quamuis multi DD. velint includi prohibentes, vt videri potest apud Sanchez lib 4. disp. 22. Nauar. cap. 27. num. 150. Henriq. l. 11. cap. 6. Rodriq. loco cit. nu 7.

Vtrum vero filius peccet contrahendo matrimonium contra voluntatem patris, aut pater peccet cogendo filiũ absque iusta causa ad matrimonium contrahendum; aut prohibendo illi matrimonium, constabit ex q 4. punct. 17. quæsito 4. peccare, si hoc iniustè faciat, vt bene tradit Menoch. consil. 69. nu. 41.

Vtrum vero filia nubens inuitis parentibus, possit a patre exhæredari. Videri potest Sanchez lib 4. disp. 24. 25 & 26. Gutierez cap. 80. & Rebel. lib. 2. q. 14. Molina, Azorius, & alij, quos referam in quarto Decalogi præcepto, vbi hanc quæstionem explicabo.

PVNCTVM IX.

De impedimento Ordinis.

1 *An Ordines minores dirimant matrimonium.*
2 *An ille, qui accedit ad minores Ordines, credens illis adnexum esse votũ solemne castitatis, teneatur votũ seruare.*
3 *An peccet Clericus, qui susceptis Ordinibus minoribus, contrahit matrimonium.*
4 *An peccet vendens.*

5 *An peccet qui recipit Tonsuram, vel minores Ordines animo non ascendendi ad maiores.*

6 *An peccet, qui tonsuram, vel Ordines minores recipit, ad vitandum forum seculare.*

7 *An Episcopus peccet, conferendo Ordines minores illi, qui non habet intentionem recipiendi maiores.*

8 *An Ordines sacri dirimant matrimonium subsequens.*

9 *An inualidè suscipiens Ordines sacros teneatur seruare votum castitatis.*

10 *An validum sit votum, quãdo quis recipit sacros Ordines, nesciens illis adnexum esse votum.*

11 *An suscipiens sacros Ordines cum intentione non vouendi, teneatur voto castitatis.*

12 *An promotus ad sacros Ordines per metum grauem, teneatur seruare votum castitatis, & Diuinum Officium recitare.*

13 *An Græci Sacerdotes possint contrahere matrimonium.*

14 *An ordinatus ante rationis vsum, teneatur voto castitatis.*

15 *An suscipiens sacros Ordines ante rationis vsum, possit validè contrahere matrimonium.*

16 *An ordinatus ante pubertatem, vel ante decimumsextum annum teneatur seruare castitatem, & an possit matrimonium contrahere.*

17 *An initiatus Ordine Sacro incurrat aliquam pœnam, contrahendo matrimonium.*

18 *An vir coniugatus possit aliquando Sacros Ordines suscipere.*

19 *An vir coniugatus recipiens Sacros Ordines possit petere, & reddere debitum.*

20 *Quam pœnam incurrat coniugatus, recipiendo Sacros Ordines absque vxoris consensu.*

QVæremus in hoc puncto, vtrum ordines maiores, vel minores dirimant matrimonium.

PRIMA PROPOSITIO.

1 ORdines minores non dirimunt matrimonium. Ratio est, quia nullo iure probari potest, ordines minores dirimere matrimonium. Ita Sot. lib. 7. q. 5. Rodriq. cap. 225. num. 1. Sanchez lib. 7. disp. 31. Gutierez de matrimonio, cap. 94. num. 19. Nauar. cap. 25. num. 120. & alij communiter.

2 Quæres primò, vtrum accedens ad ordines minores, credens illis adnexum esse votum solemne castitatis, teneatur seruare Castitatem ex voto solemni, aut simplici, ita vt non possit postea contrahere matrimonium, relicto habitu clericali.

Respondeo neutra ratione teneri; non enim tenetur voto solemni; quia votum solemne non est adnexum minoribus ordinibus, sed Sacris ex statuto Ecclesiæ. Neque tenetur voto simplici; quia recipiens Ordines non intendebat emittere votum castitatis, nisi quatenus credebat, illud, adnexum esse ordinibus; cum autem reipsa votum non sit illis adnexum, sequitur, ipsum non remanere vllo voto obstrictum. Ita Sanchez lib. 7. disp. 31. nu. 5. & alij contra multos alios, quos ipse citat. Ex quo sequitur, ipsũ non impediri, quominus possit postea contrahere matrimonium, vt clarius patebit ex sequenti quæstione.

3 Quæres secundò, vtrum peccet Clericus, qui susceptis ordinibus minoribus contrahit matrimonium.

Respondeo, non peccare mortaliter. Ratio est, tũ quia vtitur iure suo, nec facit contra vllam legem; tum quia sicut licitũ est Nouitio recedere a Religione tempore Nouitiatus, ità non videtur vetitum Clerico sub mortali recedere per matrimonium ab ordinibus minoribus, seu à statu Clericali, qui erat via ad perfectum ordinis statum, sicut est Nouitiatus ad professionem.

4 Addo, neq; venialiter peccare contrahendo ex iusta causa, etiamsi ducat viduam, vel contrahat bis matrimonium. Peccat vero venialiter, si hoc faciat absque iusta causa. Ratio est, tum quia videtur inconstanstium quia reddit se ineptum ad exequenda Ordinum munera; nam qui dicit viduam, vel bis contrahit matrimonium, fit irregularis propter bigamiam. Ita Valentia 2. 2. d. 1. q. 12. pun. 1. Tolet. lib. 4. c. 18. nu. 4. Bannes 2. 2. q. 12. art. 2. Rodriquez loco citato, Sanchez lib. 7. q. 31. a numero 9. & alij.

5 Hinc colligi potest primo, eum non peccare, qui recipit primam Tonsuram, vel minores ordines animo non ascendendi ad maiores. Ratio est, tum quia nullo iure probatur, requiri intentionem ascendendi ad maiores; tũ quia sicut Clericus retrocedens a dictis ordinibus non peccat mortaliter, ita neque peccat mortaliter suscipiẽs cum animo non ascendendi ad maiores, aut non perseuerandi in minoribus; non enim est magis peccaminosa intentio, quam ipsum factum.

6 Secundò, eum non peccare mortaliter, qui recipit minores ordines, vel primam tonsuram cum intentione euitandi forum seculare; videtur enim vti iure suo. Hoc tamen intelligitur, modò non habeat prauam aliquam intentionem mortalem, qualis esset si susciperet ordines, vt illorum occasione liberius posset vlcisci iniurias. Ita Sanchez loco cit. nu. 17.

7 Tertiò, Episcopum non peccare mortaliter, conferendo ordines minores illi, qui eos recipit animo non recipiendi maiores. Ita Sanchez loco cit. contra P. Ledes. de Sacramento Ordinis dub. 5. concl. 2. Vtrum verò peccet recipiens beneficium intentione non recipiẽdi Sacros Ordines, aut animo fruendi illo, sed postea dimittendi: constat ex dictis de beneficijs; vbi etiam ostendi, an Clericus amittat beneficia, & pensionem per matrimonium. Videte Sanchez. lib. 7. disp. 44. Gutierez lib. 2. q. 104. Nau. cap. 25. nu. 120. Tolet. lib. 5. cap. 5. Less. lib. 2. cap. 34. dubio 21. & 26. Rodriquez j. par. cap. 30. & Azorium j. par. lib. 7. cap. 18. q. 5.

SECVNDA PROPOSITIO.

8 ORdines maiores, validè & sine graui metu suscepti, dirimunt iure Ecclesiastico matrimonium subsequens. Hæc propositio est de fide definita in Trident. sess. 24 Can. 9. cap. vnic. de voto in 6. & alibi. Ita Valent. tomo 4 disp. 10. q. 5. pun. 3 §. Ordo, Eman. Sà de imped. matrim. nu. 10. Henriquez, lib. 12. cap. 5. nu 9. Sanchez, lib. 7. disp. 28. Coninch. de Sacramento Ordinis, disp. 20. dub. 11. nu. 116. Gutierez de matrim. cap. 94. nu. 10. P. Ledes. & alij locis citandis.

Dixi ordines maiores; quia Ordines minores non dirimunt, nec impediunt matrimonium, iuxta dicta in prima propositione.

Dixi validè suscepti; quia si ordo sit inualidè susceptus propter aliquem defectum essentialem, matrimonium validum est, vt accidit, quando ordo collatus est ab eo, qui se finxit Episcopum, cum non esset, vel quando suscipiens ordines habuit intentionem non suscipiendi. Ita Sanchez disp. 27. Gutierez loco cit. num. 13. & alij. Ratio est, quia destructo principali corruit accessorium; sed votum castitatis, per quod dirimitur matrimonium, est accessorium Ordinibus Sacris ex decreto Ecclesiæ; ergo destructo ordine inualidè suscepto, destruitur etiam, & corruit votum; consequenter: nullum adest impedimentum dirimens matrimonium.

9 Addo, eum, qui Ordines Sacros inualidè suscepit, non solum non teneri voto solemni castitatis, per quod dirimitur matrimonium; sed neque teneri voto simplici; vt patet ex primo quæsito præcedentis propositionis. Nec est eadem ratio, ac de illo, qui inualidè professus est, quem voto simplici castitatis teneri supra dictum est; nam profitens principaliter intendit vouere; qui verò suscipit Ordines intendit vouere tantummodò accessoriè; accessorium autem non subsistit non subsistente principali.

10 Vtrum uero sit ualidum uotum, & consequenter sit inualidum matrimonium, contractum ab eo, qui ordines suscepit nesciens, illis adnexum esse uotum castitatis; patet ex dictis de voto, q. 1. pun. 1. vbi diximus votum ualidum esse; nam qui uult statum aliquem, uult etiam ea, quæ sunt illi statui adnexa, quale est uotum adnexum Sacri Ordinibus. Ita Sanchez disp. 27. & alij contra Vasq. 3. par. d. 247. nu. 98.

11 Vtrum uerò suscipiens Sacros Ordines, cum intentione positiuo non uouendi, teneatur uoto castitatis, patet etiam ex ibidem dictis, ubi ostendimus, non teneri ratione voti præcisè; sed ratione præcepti Ecclesiastici, & consequenter illius matrimonium esse inualidum, non ratione voti; cum votum non sit ualidum; uotum enim est lex priuata, quam quisque sibi uoluntariè imponit, sed ratione præcepti Ecclesiastici, quo cauetur, ne initiatus Sacro Ordine, ualidè contrahat matrimonium.

Dixi

Dixi in propositione, & sine graui metu suscepti; quia Sacri Ordines suscepti per metum grauem, seu cadētem in constantem virum, non dirimunt matrimonium, si metus fuit incussus a causa libera, vt patet ex dictis de voto pun.3. Ita Sanch.lib.7.disp.29.nu.5. Coninch. loco citato. num.145. Gutierez num.14.& 16. Henriquez loco citato, contra plures alios apud Sanchez, & apud Coninc. Ratio est; quia aut obstat constitutio Ecclesiæ, aut votum solēne, sed neutrum obstat; ergo nil obstat; minor probatur; non enim obstat constitutio Ecclesiæ, quia Ecclesia intendit eos obligare, qui volūtariè suscipiunt Sacros Ordines; non verò eos, qui suscipiunt per metum grauem. Neque obstat votum solemne; cum sit inualidum, vt patet ex dictis de voto loco citato.

12 Ex quo fit, votum continentiæ esse adnexum ordini spontè suscepto; sicut etiam est adnexum onus recitandi Officium. Qua de causa, inquit Sanchez disp.29. & Coninch. num. 50. qui ad Ordines promotus est per metum grauem, non tenetur ad seruandam castitatem, vel ad recitandum Diuinum Officium, modo non ratificauerit spōtè ordinationem verbis, aut facto, vt semel, vel pluries liberè vtendo ordine suscepto. Addit Nauarrus, hoc verum esse, etiamsi metus non sit cadens in constantem virum, modo fuerit causa, cur ordines suscepti sint, qui alioquin suscepti non fuissent. Sed Nauar. sententiam reiecimus pun.3. de voto.

Dixi iure Ecclesiastico; quia votum non dirimit matrimonium iure naturali, sed tantummodo impedit, vt patet in voto simplici, per quod certum est matrimonium non dirimi; votum autem solemne nihil aliud superaddit voto simplici, quam solemnitatem ab Ecclesia inductam, vt patet ex dictis de voto pun. 2. ad finem. Ita Sanchez libro 7. disput 27. Henriquez loco citato, num.11. & alij DD. cit.

Hac de causa, si Summus Pontif. dispensaret cum Sacerdote absque legitima causa, validum esset matrimonium ab eo Sacerdote celebratum; nam conferretur ablatum impedimentum dirimens, ab Ecclesia inductum. Esset tamen illicitum huiusmodi matrimonium; nam votum castitatis, quamuis iure naturæ non faciat inualidū matrimonium, facit tamen illicitum; quia matrimonium includit obligationem ad copulam; votum verò abstinentiam a copula; ita ferè communiter Doctores, teste Coninchо, num. 114. contra nonnullos alios apud Vasquez 3. parte 149 cap. 1.

Dixi matrimonium subsequens, quia matrimonium antea contractum, non dirimitur per susceptionem Sacri Ordinis, sic enim definitum est in quadam extrauaganti Ioānis 22. de voto. Præterea nullo iure probatur matrimonium antea celebratum dissolui per susceptionem Sacrorum Ordinum. Et hæc est differentia inter Ordines maiores, & professionem, quod professio dissoluit matrimonium non solum sequens, sed etiam antecedens, modò nō fuerit consumatum; Ordines verò maiores dissoluunt tantummodo matrimonium, quod contrahitur post susceptionem ipsorum Ordinum. Ita P. Ledes. q.53. art.4. Rebel. loco cit. q.12. & alij communiter.

13 Vtrū verò Orientalibus, vt Græcis Sacerdotibus licitum sit, vel fuerit contrahere matrimonium; certum est, nunquam licuisse, aut promissum esse: vt benè ostendit Azor. prima parte lib. 13. cap 13. Sanchez lib.7. disp. 28. Bellarminus libro 1. de Clericis cap. 19. Coninchus loco citato num. 108. Rebel. secunda parte libro 3. q. 12. num. 3. ex Concilio Romano, ca.8. & ex alijs Concilijs contra Caietan. tomo primo opusc. tract.27. quare si Græcus aliquis Sacerdos contraheret matrimonium, inualidè contraheret; permissum tamen est Græcis iam coniugatis suscipere Sacros Ordines, & vti matrimonio ante Sacros Ordines celebrato, vt patet ex cap Aliter dist.31. Vt hæc melius intelligantur. Aduertendum est, Ordines Sacros dirimere matrimonium iure Ecclesiastico, non solum ratione voti solemnis, quod est adnexum Sacris Ordinibus ex Decreto Ecclesiæ; quod Decretum non est acceptatum a Græcis, vt inquit Innocentius III. cap. Cum olim; sed etiam ratione ipsorum Ordinum, & hoc ius viget in Ecclesia Græcorum, itaut initiatus Ordine Sacro non valide contrahat matrimonium; quamuis iam coniugatus possit Ordines suscipere, & vti matrimonio antea contracto, vt dictum est.

14 Quæres primò, vtrum puer, ordinatus ante rationis vsum, teneatur seruare castitatem, itaut matrimonium ab ipso posteà celebratum sit inualidum.

Respondeo cum Syluest. matrimonium 8. q.10. Sanchez lib.7. disp.30. Henriquez lib.10 cap.14. Rodriquez cap 96. num.4. & alijs contra Rebel. q.12. num.9 P. Ledes. q. 55. art.4. & alios, non teneri ad seruandam castitatem; non enim tenetur ratione Præcepti, quia non est credibile, Ecclesiam velle ipsum suo præcepto obligare ad seruandam castitatem, nisi ordines susceptos ratificauerit. Neque tenetur ratione voti; nam votum est voluntaria promissio facta Deo; infans autem ante rationis vsum, non potest Deo promissionem voluntariè facere ergo non tenetur ad seruandam castitatem.

15 Ex quo sequitur, ipsius matrimonium esse validum, si postquam peruenit ad rationis vsum, non ratificauit votum liberè, spontè, dicto, vel facto; quare huiusmodi infanti postquam ad rationis vsum peruenit, dāda est optio, num velit in ordine suscepto permanere, vel an velit resilire. Si ostenderit se velle in Ordine suscepto permanere, remanebit vinculo castitatis astrictus; nam satis indicat se votum ratificare; si vero indicauerit se nolle in eo permanere, remanebit suspensus ab vsu Ordinis, vt alibi dictum est.

16 Quæres secundò, vtrum ordinatus Ordine Sacro ante pubertatem, vel ante 16. annum, teneatur seruare castitatem, & possit matrimonium contrahere.

Respondet Sanchez, lib.7. disp.30. num.8. & plures alij, quos pro se citat Sanchez, non teneri seruare castitatem, Ratio est, quia sicut professio facta ante 16. annum non obligat; ita neque videtur obligare votum castitatis, adnexum Ordinibus Sacris, susceptis ante 16. annum. Quare inquit Sanchez, non tenetur ad castitatem, nisi post 16. annum ratificet votum, consequenter potest matrimonium contrahere, nisi votum ratificauerit. Ob eandem rationem dici potest, istum non teneri ad recitandas Horas Canonicas, nisi post legitimam ætatem ratificauerit Ordines.

Sed mihi probabilius dicendum videtur, teneri voto castitatis, & onere recitandi Diuini Officij. Ita Sotus de iustitia, lib.7. q.2. artic.5. Clauis Regia lib 6. cap.5. num.9. Coninchus loco citato dubio 14. num.136. Caietanus 2.2. q.88. art.9. & alij. Ratio est, quia qui vult principale, vult etiam accessorium; sed principale est ordo, accessorium est votum, & aliæ obligationes consequentes ordinem; ergò adolescens, qui vult ordines suscipere ante 16. annum, vult etiam obligationes Ordini Sacro adnexas, videlicet votum castitatis, & onus recitandi Diuinum Officium.

Ex quo patet istum non posse matrimonium validè contrahere.

Neque obstat ratio Sanchez; nam aliter sancitum est de professione, quam de susceptione Sacrorum Ordinum; vnde non valet argumentari ab vno disparato ad aliud.

17 Quæres tertiò, quam pœnam incurrant initiati Sacris Ordinibus contrahendo matrimonium.

Respondeo, incurrere primò excommunicationem, vt habetur Clementina vnica de consanguinitate. Ita Henriquez loco citato num.9. Nauar. cap.27. num. 141. & alij communiter.

Secundò, incurrere irregularitatem cap. Quotquot 27. quæst. 1. quæ irregularitas incurritur etiā ante consumatum matrimonium iuxta Sotum in 4. dist. 22. art.3. Sanch. libro 7. disp.48. Couar. 2. parte cap.6. §.3. num. 1. Rebel. q. 12. num.2. & alios contra Nauar. cap.27. num.195. & alios negantes, incurrere irregularitatem ante consumationem matrimonij.

18 Quæres quartò, vtrum vir coniugatus possit aliquando licitè Sacros Ordines suscipere.

Respondeo cum Perez de impedimento Ordinis posse; Primò quando potest facere diuortium quo ad torum, & habitationem, aut Religionem intra re, etiam inuita vxore.

Secundò, quando suscipit cum libero, & legitimo vxoris consensu; legitimus autem vxoris consensus est, si ipsa, existens iuuenis, ingrediatur religionem, aut saltem voueat castitatem, si sit senex, cap. Agatosa 27. q. 2. & patet ex dictis de voto professionis, & ex dicendis de diuortio. Ita Sanchez lib. 7. disp.39. num.6 Henriquez, libro 11. cap. 5. num. 10. Coninch. disp.35. dubio 6. num. 52. & alij statim citandi.

19 Hinc

19 Hinc deducitur, eum, qui cum legitimo vxoris consensu Sacros Ordines suscepit, non posse petere, aut reddere debitum; qui vero suscepit Sacros Ordines absque legitimo vxoris consensu non potest petere debitum; quia per votum Castitatis Sacris Ordinibus adnexum obligauit se ad abstinendum ab omni actu venereo, vt benè ait Vallent. tomo 4. disp. 11. quæst. 5. puncto 3. potest tamen reddere vxori petenti; nã ipsa non fuit priuata suo iure propter Ordines susceptos à viro absque legitimo ipsius vxoris consensu. Videte Sanchez, P. Ledesmam, Rebellum locis citatis, Nauar. cap. 22. num. 52. Henriquez, lib. 12. cap. 5. num. 10. Rodriquez prima parte cap. 22. concl. 4. Gutierez de matrim. cap. 96.

20 Rogabis, quam pœnam incurrat coniugatus recipiẽdo Ordines absque legitimo vxori consensu, & contra dispositionem iuris.

Respondeo, incurrere irregularitatem, vt patet ex extrauaganti antiquæ. Ita Rebel. loco citato num. 13. Henriquez lib. 13. cap. 39. num. 1 Sayrus lib. 4 cap. 14. num. 28. & alij dicentes, remanere suspẽsum ab Ordinibus susceptis & suscipiendis, nec posse beneficium, vel officium obtinere, vt patet ex dicta extrauaganti.

Vtrum verò coniugatus, qui recepit Sacros Ordines post contractum matrimonium, sed nondum consumatũ, teneatur ingredi Religionem, patet ex dictis de voto Religionis in Decalogo, vbi dictum est non teneri, vt ait Sanchez disput. 99. Henriquez, libro 12. cap. 5. num. 10. Pet. Ledes. loco citato, & alij contra Nauar. cap. 13. num. 79. & alios.

P V N C T V M X.

De impedimento ligaminis.

1 *Quid sit bigamia, & polligamia.*
2 *Quid sit ligamen.*
3 *An ligamen dirimat matrimonium, & quo iure.*
4 *An Papa dispensare possit in pluralitate vxorum; & an hoc fuerit licitum in veteri lege.*
5 *An primum matrimonium dirimatur per secundum consumatum.*
6 *An infideles validè contrahere possint matrimonium cum pluribus.*
7 *Quid faciendum sit, quando infidelis conuertitur ad fidem, postquam plures duxit vxores.*
8 *An per consuetudinem possit fieri licita pluralitas vxorum.*
9 *An fœmina possit matrimonium contrahere cum pluribus viris.*
10 *An licitum sit plures vxores successiuè ducere.*
11 *An secundæ nuptiæ sint Sacramentum, & an inducant irregularitatem.*
12 *Qualis certitudo requiratur de morte coniugis, vt superstes possit cum alio matrimonium contrahere.*
13 *An vxor possit alium ducere, quando ipsius vir absfuit per multos annos.*
14 *An vxor possit cum alio contrahere matrimonium, quando eius vir ingressus prælium non amplius comparuit.*
15 *Quãdonam adsit certitudo moralis, & sufficiens ad contrahendum cum alio matrimonium.*
16 *An mors alterius coniugis probetur per vnum testem.*
17 *An vxor quæ celebrauit matrimonium cum secundo, credens priorem virum esse mortuum, teneatur recedere a secundo, si cognoscat priorem virum superstitem esse.*
18 *An validum sit matrimonium contractum ab eo, qui credebat superstitem esse priorem coniugem; sed re vera mortuus erat.*
19 *An validè celebretur matrimoniũ ab eo, qui credebat adesse impedimentum dirimens, quod re vera non adest.*

1 NOtandum primo, polligamiam dici, quando simul plures habentur vxores; Bigamiam verò propriã, & veram esse, quando plures vxores successiuè habentur, quando scilicet mortua prima ducitur secunda.

2 Notãdum secundo ligamen esse vinculum prioris matrimonij, quo durantè; posterius matrimonium est inualidum, vt bene ait Perez de impedimento ligaminis, Henriquez libro 12. cap. 6. num. 1. & alij communiter.

VNICA PROPOSITIO.

3 LIgamen dirimit matrimonium posterius, non solũ iure Ecclesiastico; sed etiam iure naturali, & Diuino.

Quod dirimat iure Ecclesiastico patet ex cap. 1. 3. & vlt. de sponsa duorum, & grauis pœna imponitur ei, qui cõtrahit cum pluribus simul viuentibus, & præsumitur male sentire de fide contra Sacramenta, vt tradit Simancas de Cathol. institut. cap. 40. Henriquez loco citato num. 3. ob id in Trid. sess. 24. can. 2. excommunicatur, qui dixerit, licere Christianis habere simul vxores.

Quod verò dirimat iure naturæ, & Diuino, si contrahatur cum pluribus, patet; tum quia contrahere matrimonium cum pluribur, ita repugnat quieti, & paci domus, ac familię, vt ratio dictet posterius matrimonium debere esse inualidum, vt vitentur hæc incommoda; tum quia prohibitum est iure Diuino, vt patet ex Matth. 19. vbi dicitur, quicunque dimiserit vxorem suam, & aliam duxerit, męchatur; ex quo loco desumitur hoc argumentum, si dimittens vxorem mœchatur aliam ducẽdo, multò magis mœchatur ducendo aliam retenta prima, consequenter matrimonium cum secunda est inualidum, alioquin non mœcharetur. Præterea hoc patet ex Tridentino sess. 24. Can. 3.

4 Hinc colligitur primò, Summum Pontificem nõ posse dispensare in pluralitate vxorum; cum non possit dispensare in iure naturæ, vel Diuino. Obserua tamen, in veteri lege licitam fuisse pluralitatem vxorum ob dispensationem Dei, ex Innocentio, cap. Gaudemus de diuortijs; quamuis enim iure naturæ prohibitum sit simul habere plures vxores, nihiluminus hoc non est primariũ ius naturæ; sed secundarium, in quo Deus potest dispensare; nam Deus posita sua dispensatione potest consulere incommodis, quæ alioqnin sequerẽtur, vt patet ex dictis de legibus. Ita P. Ledes. q. 65. art. 2. conclus. 3. Sanchez, lib. 7. disp. 80 num. 8. Valentia tomo 4. disp. 10. q. 1. puncto 3. Henriquez, lib. 12. cap 6. Coninch disp. 26. dub. 2. num. 20. Gutierez, capit. 106. Reginaldus libro 31. nume. 4. & alij.

Aduertendum tamen est, dispensationem, quæ concessa fuit in ueteri legę, non perseuerare ad hoc usque tempus; nam reuocata fuit a Christo Matth. 19.

5 Secundò, sequitur, eum, qui post matrimonium cum Berta contractum, ipsa viuente contrahit cum alia, inualidè contrahere; etiamsi matrimonium cum secunda consumet; nam adest impedimentum ligaminis, quod inducitur a priore matrimonio adhuc durante.

6 Tertiò, sequitur, infideles, contrahentes matrimonia cum multis fœminis, inualidè contrahere; & illorum matrimonium validum esse tantummodo cum prima; non verò cum alijs. Ita Doctores citati.

7 Ex quo vlterius patet, infidelem, quando conuertitur, cum antea plures duxisset vxores, debere permanere cum prima, si ipsa voluerit cum eo permanere absque Saluatoris iniuria, vt patet ex supra dictis; consequenter non posse alia ducere præter primam, permanentibus alijs in infidelitate; nam adest impedimentum disparitatis cultus dirimens matrimonium. Præterea, si omnes vxores, quas vir habebat tempore infidelitatis, conuertantur, præter primam, nolentem cum ipso permanere, aut volentem quidem permanere, sed cum pertractione ad peccatum, & cum iniuria Creatoris, vir non tenetur vllam ex conuersis ducere in rigore loquendo; quia nulla ex ipsis est eius coniux, excepta prima. Videte Speculum 2. parte art. 14. Rebel. lib. 3. q. 20. P. Ledes. Henriquez, Valen. & Sanchez locis citatis.

8 Quartò sequitur, non solum Papam non posse dispensare in pluralitate coniugum; sed nec posse consuetudinẽ legitimè introduci, per quam fiat licita pluralitas uxorum; non enim potest introduci consuetudo contra ius naturæ, & Diuino.

9 Quintò sequitur a fortiori, inualidum esse iure naturę matrimonium unius fœminæ cum pluribus uiris; tum quia ob repugnat primario fini matrimonij, qui est prolis procreatio; impeditur enim proles per comistionem seminum; vel si proles nascetur, non benè educabitur propter illius incertitudinem; tum quia in hac re nunquam fuit dispen-

dispensatum; sicut dispensatum fuit, vt vnus vir plures vxores haberet. Ita Sanchez loco citato num. 4. Speculum 2. parte art. 17. fol. 327. Henriquez loco citato num. 3. & alij.

10 Quæres primo, vtrum licitum sit plures vxores successiuè ducere.

Respondeo affirmatiuè, nam coniux, qui superstes manet mortuo primo coniuge, potest trāsire ad secundas nuptias, & inire matrimonium cum alio coniuge; quo mortuo potest de nouo transire ad tertias, & sic deinceps, vt patet tum experientia; tum quia ad Rom. 7. dicitur, si mortuus fuerit vir eius, soluta est a lege viri, vt non sit adultera, si fuerit cum alio viro; Ita Sanchez lib. 7. disp. 81. num. 2. Rebel. & alij locis cit. quibus addi possunt alij quamplures, quos citat, & sequitur Gutierez, cap 106. nu. 10.

11 Quæres secundo, vtrum, non solum primæ; verum etiam secundæ, & tertię nuptiæ sint Sacramentum.

Respondeo affirmatiuè, nihil enim deest, ratione cuius non sint Sacramentum; cum in illis reperiantur omnia, quæ pertinent ad Sacramentum matrimonij. Ita DD. citati. Verum tamen est, per secundas, vel tertias nuptias cum non significetur perfectè coniunctio vnius Christi cum vna Ecclesia, induci irregularitatem; modo copula sit consumata cum seminis emissione intra vas, vt patet ex dictis de irregularitate, vbi dictum est, irregularitatem non solum induci per Bigamiam, qua plures successiuè habentur vxores; sed etiam per eam Bigamiam, quæ incurritur per contractum matrimonij celebratum cum vidua, vel cum alia ab alio carnaliter cognita. Ad ibi dicta vos remitto.

12 Quæres tertiò, qualis certitudo de morte coniugis requiratur, vt superstes possit cum alio matrimonium inire.

Respondeo cum Soto in 4 dist. 22 quæst. vnica art. 5. Sāchez libro 2. disp. 45. num. 6. Speculo prima parte art. 42. Rodriquez cap. 233. Valentia tomo quarto disp. 10. quęst. secunda puncto secundo folio 1673. Gutierez de matrim. cap. 51. num. 1. Perez de imped. ligaminis folio 210. & alij, requiri certitudinem moralem, seu tantam certitudinem, quanta iudicio prudentis sufficit ad credendum, priorem coniugem certo mortuum esse. Ratio est, quia nisi adsit tanta certitudo, contrahentes exponunt se periculo adulterij; cum fieri possit, vt prior coniux sit superstes; huic autem periculo non se exponunt, qui abstinēt a matrimonio contrahendo, quando non adest prædicta certitudo.

13 Hinc sequitur primò, vxorem non posse matrimoniū cum alio contrahere, quando ipsius vir absuit per multos annos; nam certitudo moralis non habetur per absentiā multorum annorum; sicut nec habetur per solam famam; cum fama oriri soleat ex auctore incerto, & plerumq; fallacis nisi forte cum facta existant tanta indicia, vt nullus dubitandi locus relinquatur de morte illius. Ita Speculum loco citato, conclus. 1. Sanchez lib 2. de matrimonio disp. 46. Syluester matrimonium 8. quæsito 13. Nauarrus cap. 22. num. 53. Gutierez cap. 51. nu. 3. Rodriquez, & Valentia locis citatis.

14 Secundò, sequitur, vxorem, posse cum alio matrimonium contrahere; quando ipsius vir ingressus prælium nō amplius comparuit, & fama est ipsum perijsse, aut quādo per litteras eorum, qui prælio interfuerunt, acceptum est, ipsum mortuum esse. Ita Henriquez num. 3. & alij DD. cit.

15 Tertiò, relinquendum esse iudicio prudentis viri iudicare in casibus particularibus, an adsit certitudo moralis, & coniecturę sufficientes ad contrahendum nouum matrimonium, vt ait Couarr. in Epit. parte 2. cap. 7. §. 3. quem alij communiter sequuntur.

16 Addo cum Sanchez loco citato num. 10. contra Speculum, Rebel. Gutierez, & alios locis citatis, mortem alterius coniugis non sufficienter probari per vnum testem sicut enim vnus testis non sufficit in causis pecuniarijs, ita neque sufficit in causa secundi matrimonij, in qua agitur de periculo animæ; nisi forte adsint aliæ coniecturæ, vel nisi coniux mortuus sit in loco ita distante, vt non possint facilè haberi aliæ probationes, & hoc modo intelligendū est caput in præsentia de sponsalibus, vbi præcipitur Prælatis, ne permittant matrimoniū contrahi, donec certum nuntium de morte percipiant; vnde cauere debent Parochi ne aliquos cōiungant, non obtenta facultate ab Ordinario, apud quem fieri solent probationes de morte alterius coniugis. Videte Sanchez locis citatis, & Mascardū de probatronibus conclus. 749. & 1705. Gutierez cap. 51. num. 2. de matrim. & Riccium decis. 265. Non nego tamē, quin mulier possit matrimonium contrahere, secluso scandalo, quando ipsa sola nouit certo mortuum esse virum; quamuis eius mortem probare non possit, vt accidit, quādo ipsa sola fuit præsens morti sui mariti. Ita Rebel. 2. parte lib. 3 q. 11 Gutierez cap. 51 ad finem, & alij. Ratio est, quia tunc cessat periculum adulterij.

17 Quæres quarto, vtrum vxor, quæ contraxit matrimonium cum secundo credens priorem virum mortuum esse, teneatur recedere a secundo, postquam cognouit, priorem virum superstitem esse.

Respondeo, teneri recedere a secundo; alioquin exponit se periculo adulterij; & peccat mortaliter petendo, vel reddendo debitum post huiusmodi notitiam; nam secundum matrimonium est inualidum, Canon. Si Virgo 34. q. 2. Si verò non certò nouit, sed tantummodo dubitat, priorem virum superstitem esse; non potest existente dubio petere debitum, cap. Inquisitioni de sententia excommunicationis; alioquin exponit se periculo adulterij; nā ille dicitur adulterium committere, qui alium carnaliter cognoscit viuente proprio coniuge. Tenetur tamen alteri coniugi petēti reddere, quamdiu non constat, priorem coniugem superstitem esse; nam alter coniux habet ius petendi, nec tenetur credere coniugi dubitanti inualidum esse matrimonium, nisi dubitans ita probet, vt alter propter eius motiua, & probationes teneatur credere, vel ita dubitare, vt nequeat deponere dubium. Ita Valentia loco citato, Speculum, & Rebel. locis citatis, Nauarr cap. 22. num. 53. Henriquez lib 11. ca. 15. num. 13. & cap. 6. num. 7. & 8. Sanchez lib. 2. disp. 41. num. 12. Gutierez de matrim. cap. 49. num. 36. & 37. Perez loco citato, & Couar. loco citato. §. 2. & clarius constabit ex infra dicendis q. 4. pun. 4. versus finem.

18 Quæres quintò, vtrum sit validum matrimonium cōtractum ab eo, qui falsò credebat superstitem esse priorem vxorem; sed re vera mortua erat.

Respondeo, validum esse, si contrahens credebat se posse validè contrahere, aut si habebat intentionem contrahendi; quantum poterat. Ratio est; quia adest sufficiens consensus inter personas habiles. Secus dicendum est, si non habuit intentionem contrahendi, quantum poterat; tunc enim matrimonium est inualidum, eo quod non habuerit animum contrahendi.

19 Hinc patet, quid dicendum sit de eo, qui contrahit matrimonium, credens adesse impedimentum dirimens; quod re vera non adest. Ita Nauar. cap. 22. num. 56. Syluest. loco citato q. 13. Couar. 2. per. Epit. cap. 3. §. 7. Emanuel Sà de impedimentis num. 11. Sanchez, Rebel. Speculum locis citatis. P. Ledes. q. 55. art. 9. Gutierez. & alij quos retuli q. 2. pun. 9 propos. 2. quęsito 2.

PVNCTVM XI.

De impedimento publicæ honestatis.

1 *Vndenam dicatur publica honestas, & quid sit.*
2 *An publica honestas oriatur ex sponsalibus, & ad quem gradum extendatur.*
3 *An publica honestas oriatur ex sponsalibus fictis.*
4 *An publica honestas consurgat ex sponsalibus celebratis cū sorore prioris sponsæ.*
5 *An ille afficiatur publica honestate, qui contraxit sponsalia sub conditione cum Berta, & ante conditionem alia celebrat cum sorore Bertæ.*
6 *An publica honestas extendatur ad infideles.*
7 *An cesset publica honestas, quando sponsalia mutuo consensu dissoluuntur.*
8 *Quandonam publica honestas concurrat cum impedimento affinitatis.*
9 *An publica honestas oriatur ex matrimonio.*
10 *An quem gradum extendatur publica honestas consurgens ex matrimonio.*
11 *An matrimonium inualidum inducat impedimentum publicæ honestatis.*
12 *An ex matrimonio ameutium, vel puerorum consurgat publica*

blica honestas.

13 *An publica honestas oriatur ex matrimonio celebrato per metum, vel errorem.*

14 *An publica honestas consurgat ex matrimonio fictè celebrato.*

15 *An publica honestas oriatur ex matrimonio celebrato cum persona incerta.*

16 *An matrimonium celebratum sub conditione inducat publicam honestatem.*

17 *An publica honestas oriatur ex matrimonio impuberum.*

18 *An matrimonium clandestinum inducat publicam honestatem.*

19 *An matrimonium celebratum cum impedimento dirimente inducat impedimentum publicæ honestatis.*

20 *An matrimonium inualidum inducat impedimentum publicæ honestatis dirimens priora sponsalia.*

21 *Quomodo impedimentum publicæ honestatis differat a cæteris impedimentis.*

22 *Quis dispensare possit in impedimento publicæ honestatis.*

1 NOtandum, impedimentum publicæ honestatis ita appellari, eo quod æquum sit, propter publicam honestatem, & decentiam, vt matrimonium impediatur inter aliquas personas, quæ factæ sunt sibi propinquæ, ob sponsalia, vel ob matrimonium. Hac de causa appellatur propinquitas consurgens ex sponsalibus, vel ex matrimonio, de qua re duo principaliter quæremus in hoc puncto. Primo, vtrum impedimentum publicæ honestatis consurgat ex sponsalibus. Secundo, vtrum consurgat ex matrimonio rato.

PRIMA PROPOSITIO.

2 EX sponsalibus validis, & certis oritur iure Ecclesiastico impedimentum publicæ honestatis, dirimens matrimonium cum consanguineis alterius sponsi in primo gradu. Vndè, si quis post sponsalia celebrata cum Berta, matrimonium contraheret cum illius sorore, vel matre, vel filia, inualidè contraheret, vt patet ex Tridentino sess. 24. cap 3. vbi hoc impedimentum in sponsalibus restrictum est ad primum gradum; quamuis ante Concilium extenderetur vsque ad quartam cap. Ad audientiam de sponsalibus.

Dixi ex sponsalibus validis; quia ex sponsalibus inualidis non consurgit impedimentum publicæ honestatis; quamuis iure antiquo consurgeret, cap. Ad audientiam citato. Ita Henriquez libro 11. cap. 10. num. 2. Sanchez libro 7. disp. 68. Gutierez de matrimonio cap. 103. num. 5. Coninchus disp. 32. dub. 5. num. 63 Reginald. libro 31. num. 126.

Dixi ex sponsalibus certis; quia ex sponsalibus celebratis cum persona incerta, non oritur impedimentum publicæ honestatis, cap. vnico de sponsalibus in sexto, ita Perez de impedimentis publicæ honestatis, & alij communiter.

Dixi dirimens matrimonium cum consanguineis alterius sponsi; quia cum affinibus non dirimit. Vnde, qui, post sponsalia facta cum Berta, contrahit matrimonium cum affine Bertæ, vt cum ea, quæ fuit vxor fratris Bertæ, validè contrahit, vt bene ait Sanchez libro 7. disputat. 68. num. 3. Gutierez de matrim cap. 103. num. 4. & alij.

3 Ex dictis sequitur impedimentum publicæ honestatis non induci, quando aliquis fictè consensit Ita Speculum art. 53. ad finē P. Ledes. q. 55. art. 4. versic. Nihilominus, Nauar. cap. 22. nu. 57. contra Sanch. lib. 7. disp. 68. Henriquez libro 11. cap. 10. num. 2. Rodriq locis citatis, & alios. Ratio est, quia Concilium Tridentinum loco citato statuit, ex sponsalibus, quacunque ratione inualidis, non oriri impedimentum publicæ honestatis; sed in hoc casu sponsalia sunt inualida; cum ad sui valorem postulent interiorē consensum, ergo non inducitur impedimentum publicæ honestatis, quando aliquis fictè consensit.

4 Secundo sequitur, illum, qui cum Berta validè contraxit sponsalia; sed postea celebrat alia cum sorore Bertæ, non affici impedimentum publicæ honestatis, ratione cuius non possit amplius cum Berta contrahere matrimonium. Ratio est; tum quia sponsalia cum sorore Bertæ sunt inualida; ex sponsalibus autem inualidis non consurgit impedimentum publicæ honestatis, vt patet ex Tridentino loco citato; sicut consurgit ex sponsalibus prius celebratis cum Berta, ratione cuius impedimētū efficitur, non valida sunt posteriora sponsalia celebrata cum sorore Bertæ; tum quia hoc expresse habetur cap. vnico de sponsalibus in sexto. Ita Sanchez lib. 7. disp. 68. num. 13. & alij communiter.

5 Ex quo vlterius patet, eum, qui contraxit sponsalia sub conditione de futuro cum Berta, & postea absolutè celebrat alia cum Maria sorore Bertę, non affici impedimēto publicæ honestatis dissoluente priora sponsalia celebrata sub conditione cum Berta, vt bene ait Sanchez loco citato disp. 69. num. 7. Reginal. num. 119. Gutierez num. 20. Ratio est, quia posteriora sponsalia non possunt inducere obligationem ad aliquid illicitè faciendum, illicitè autem fieret matrimonium cum Maria sorore Bertæ; nam ex vi prioris promissionis adest obligatio expectandi euentum conditionis, ante quem euentum non potest sponsus rem vni sub conditione promissam, tradere alteri; matrimoniū tamen esset validum, si celebraretur cum Maria antè conditionis euentum; nam antè conditionis euentum nō est inductum impedimentum publicæ honestatis, ratione cuius dissoluatur matrimonium. Ita P. Ledes. loco citato, Sanchez disp. 69. num. 2 Gutierez loco citato num. 19. & alij communiter.

6 Tertio sequitur infidelem, qui tempore infidelitatis contraxit sponsalia, cum Berta, posse validè matrimoniū inire cum eius matre, vel sorore, non solum ante Baptismum; verum etiam post susceptum Baptismum. Ratio est, quia impedimentum publicę honestatis non est inductum iure naturæ, vel Diuino; sed iure Ecclesiastico, cu non sunt subiecti infideles, ita DD. cit.

7 Quæres primo, vtrum impedimentum publicæ honestatis, contractum ex sponsalibus validis, & certis cesset, quando sponsalia dissoluuntur mutuo consensu contrahentium.

Respondeo, non cessare. Ratio est, tum quia impedimenta matrimonij, non dependent a voluntate contrahētium; sed ab Ecclesia, quæ constituit, vt impedimentum publicæ honestatis consurgat ex sponsalibus validis; sponsalia autem non ob id non fuerunt valida; eo quod postea dissoluantur; tum quia sequeretur, impedimentum publicæ honestatis non esse perpetuum, quod est contra caput sponsam, & caput si quis desponsauerit 27. q. 2. tum quia ratio motiua, propter quam inductum est ab Ecclesia impedimentum publicæ honestatis, adhuc militat; quando sponsalia mutuo consensu dissoluuntur; eo quod non deceat matrimonium contrahi inter aliquas personas, quæ sibi factæ sunt propinquę per sponsalia; tum quia sequeretur hoc impedimentum posse etiam cessare per mortem alterius sponsi; non enim sponsalia videntur magis dissolui per mutuum consensum, quā per mortem, per quā perpetuo dirimuntur; sed falsum est impedimentum publicæ honestatis cessare per mortem alterius coniugis, vt passim tradunt DD. ex cap. sponsam de sponsalibus, & ca. Si quis vxorem ergo neque cessat per dissolutionem sponsalium mutuo consensu factam. Ita Sanchez lib. 7. disp. 68. num. 21. & nonnulli Recentiores Magistri peritissimi Societatis Iesu à me in hac re consulti contra Gutierez loco citato, num. 11. Eman. Sà loco citato num. 12. folio mihi 396. Rebel. 2. parte lib 3. q. 14. num. 2. & in declar Card. sect. 5. num. 99 & nonnullos alios recentiores pro se citantes declarationem Cardinalium, quorum sententiam in prima editione existimaui valdè probabilem, & tutam in praxi, supposita Cardinalium declaratione; sed modo non videtur ad praxim reuocanda post nouam Cardinalium declarationem.

8 Quæres secundo, vtrum impedimentum publicæ honestatis possit aliquando concurrere cum impedimento affinitatis, itaut inualidum reddatur matrimonium, contrahendum cum propria sponsa, aut cum illa, cum qua habita fuit copula.

Respondeo, vtrumque impedimentum posse simul concurrere, vt habetur cap Litteras de sponsalibus impub. Ex quo fit, vt qui celebrauit sponsalia cum Berta; & postea copulam habet cum sorore Bertæ, neutram possit ducere; non enim potest ducere sororem Bertæ, propter impedimentum publicæ honestatis; consurgens, ex sponsalibus cum Berta celebratis, dirimens matrimonium cum consanguineis Bertæ in primo gradu. Neque potest ducere ipsam Bertam, propter impedimentum affinitatis, ortum ex

ex copula habita cum forore Bertæ, & dirimēs matrimonium vsque ad fecundum gradum, vt patebit ex dicendis puncto fequenti. Ita Nauar. cap. 22. num. 57. Henriquez lib. 12. cap. 10. Summa Corona de matrimonio num. 32. Sanchez lib. 7. disp. 68. ad finem, & alij communiter.

SECVNDA PROPOSITIO.

9 Impedimentum publicæ honestatis, non folum confurgit ex Sponfalibus validis, fed etiā ex matrimonio rato. Ita colligitur ex cap. fponfa, ex cap. Ad audientiam de fponfalibus, & patet argumento a minori ad maius, nā fi impedimentum publicæ honeftatis confurgit ex fponfalibus quæ funt via ad matrimonium, multo magis confurget ex matrimonio rato. Vbi aduertite, hoc impedim. nō cōfurgere ex matrimonio ratione affinitatis; nulla. n. eft affinitas ante matrimonium confumatum, fed præcisè ratione matrimonij rati. Ita Specul. in appen. ad art. 53. concl. 1. Sotus in 4 dist. 4. q. vnica art. 2. Sanchez libro 7. disp. 70. nu. primo, Gutierez loco citato num. 23. Coninchus loco citato num. 70. Reginald lib. 31 num. 128. & alij.

10 Quæres primo, ad quem gradum extendatur impedimentum publicæ honestatis, confurgens ex matrimonio rato.

Refpondeo, extendi vfque ad quartum gradum. Vnde vir mortua vxore ante confumatum matrimonium, non poteft ducere confanguineam vxoris vfque ad quartum gradum. Sic declarauit Pius Quintus in motu proprio, qui incipit. Ad Romanum fpectat. Ita P. Ledef. q. 55 art. 1. verfus finem, Sanchez lib. 7. disp. 70. num. 16. Perez de imped. publicę honestatis, Rodriquez cap. 234. Nauar. loco citato num. 58. Valentia, Henriquez, & alij locis citandis.

Ex quo patet, falfum effe, quod afferitur à Toleto lib. 7. cap. 10. in finem, & a Lopez 2. parte cap. 50 dicentibus, matrimonium ratum inducere impedimentum publicæ honeftatis tantummodo vfque ad primum gradum; nam ifti DD. decepti funt ex inaduertentia decreti editi a Pio Quinto anno 1568. quod incipit ad Romanum.

11 Quæres fecundo, vtrum ex matrimonio rato inualido confurgat impedimentum publicæ honeftatis.

Refpondeo affirmatiuè, modo nō fit inualidum defectu confenfus. Ratio eft; tum quia non eft recedendum a iure antiquo, nisi quatenus aliter decernitur iure nouo; fed iure antiquo cap. fponfam de fponfalibus, & cap. Accessit desponf. impub. impedimentum publicæ honeftatis confurgebat ex matrimonio inualido; modo non effet inualidum defectu confenfus, & iure nouo non eft aliter decretum, vt patet ex motu proprio Pij V. Ad Romanum fpectat; ergo ex matrimonio rato inualido confurgit impedimentum publicæ honeftatis; tum quia fic habetur in Declarationibus Card. Ita fpeculum in appen. ad art. 53. vbi hoc comprobat multis rationibus. Rebel. lib. 4. fect. 5. in decl. Card. num. 101. & lib. 3. disp. 14. num. 2. Card. Tufcus tomo 5. conclu. 140 num. 5. Henriquez lib. 12. cap. 10. num. 1. Valentia tomo 4. disp. 10 q. 5. puncto 3. §. honeftas fol. 1697. Sanchez lib. 7. disp. 70. num. 5 & alij contra Nauar. cap. 22. num. 58. Emanuel Sà de impedimentis matrimonij num. 12. & alios exiftimantes, ex matrimonio inualido non oriri impedimentum publicæ honeftatis, quorū ratio eft, quia impedimentum publicæ honeftatis non cōfurgit ex fponfalibus inualidis; ergo neque confurgit ex matrimonio inualido. Sed hæc ratio facilè diffoluitur dicendo, aliter fancitum effe iure nouo in fponfalibus, quam in matrimonio, vt patet ex motu Pij Quinti citato.

12 Ex dictis fequitur primo, ex matrimonio rato amentium, vel puerorum, non confurgere impedimentum publicæ honeftatis; nam illorum matrimonium eft inualidum defectu debiti confenfus: Ita communiter Doctores.

13 Secundo, hoc impedimentum non oriri ex matrimonio celebrato per metum grauem, vel per errorem perfonæ vt patet ex dicta ratione. Ita Sanchez disputat. 70. num. 9. & 10.

14 Tertio, hoc impedimentum non induci, quando aliquis alteri fictè confenfit; matrimonium enim eft inualidum defectu confenfus; quamuis fictè confentiens cogēdus fit ftare matrimonio ratione fcandali, vel alterius incommodi vitandi, vndè ratione iftorum incōmodorum debet ex animo contrahere. Ita P. Ledef. q. 55. art. 4. verf. Nihilominus, Speculum art. 53. ad finem, Nauar. cap. 22. num. 17. & alij loquentes in fimili de fponfalibus inualidis defectu confenfus contra Sanchez lib. 7. disp. 70. num. 11. Henriquez lib. 12. cap. 10. nu. 2. Rodriquez 3. par. cap. 234. num. 3. & alios.

15 Quarto, impedimentum publicæ honeftatis non oriri ex matrimonio, celebrato cum perfona incerta, & indeterminata; nam hoc non eft propriè matrimonium; eo quod non adfit confenfus fufficiens ad matrimonium; nā ad matrimonium requiritur confenfus circa perfonam determinatam, vt patet a fimili ex dictis de fponfalibus, per caput vnicum de fponfalibus in 6. Ita Sanchez loco citato num. 13. Coninchus. num. 61. Gutierez num. 18. & alij.

16 Quinto, ex matrimonio celebrato fub conditione de futuro, non oriri impedimentum publicæ honeftatis, antequam adimpleatur conditio. Ratio eft, quia contractus non obligat ante conditionis euentum; non enim obligat vltra confenfum, & intentionem ipforum cōtrahentium; contrahentes autem non intendunt contrahere, & fe obligare, antequam adimpleatur conditio; vnde ifte contractus dici poteft inualidus defectu confenfus; antequam conditio adimpleatur; ex matrimonio autem inualido defectu confenfus non oritur impedimentum publicæ honeftatis. Ita Sanchez disp. 69. num. 21. Gutierez num. 16. Henriquez loco citato num. 2. & alij; adimpleta vero conditione ftatim inducitur impedimentum abfque nouo cōfenfu; quod matrimonium valeat abfque nouo confenfu, iuxta fupradicta, quidquid alij afferant.

17 Sexto, ex matrimonio celebrato inter impuberes nō confurgere impedimentum publicę honeftatis, nifi malitia fuppleat ætatem; nam matrimonium inter impuberes irritatur a iure; eo quod præfumatur non adeffe iudicium, & confenfus fufficiens ad contrahendum. Verum tamen eft, ex matrimonio impuberum confurgere impedimentum publicæ honeftatis vfque ad primum gradum in fententia eorum, qui dicunt matrimonium impuberum refolui in fponfalia, vt colligitur ex cap. Tuæ nobis de desp. impub. lib. 4. Ita Nauar. loco citato, Valentia tomo 4. disp. 10. q. 5. pun. 3. §. honeftas, Sanchez loco citato num. 8. Regin. nu. 126. Card. Tufcus to. 7. conl. 402. num. 3. & patet ex dictis q. 2. pun. 8. verf. finem.

18 Septimo impedimentum publicæ honeftatis oriri ex matrimonio contracto fine Parocho, & teftibus; nam huiusmodi matrimonium non videtur inualidum defectu cōfenfus, fed defectu folemnitatis ab Ecclefia præfcriptæ. Contrarium tenet Sanchez lib. 7. num. 13. disp. 70 in cuius fententiam inclinant nonnulli recentiores Magiftri, fed nobifcum fentire videtur Coninch. loco citato, num. 70. ad finem.

19 Octauò, impedimentum publicæ honeftatis oriri ex matrimonio inualido propter aliquod impedimentum dirimens, vnde confanguinei Titij, qui matrimonium cum Berta inualidè contraxit ob aliquod impedimentum non poterunt eo mortuo contrahere cum Berta, modo fint cōfanguinei intra quartum gradum. Ratio, eft quia matrimonium nō fuit inualidum defectu confenfus, fed ratione impedimēti; ex matrimonio autem alia ratione inualido, quam defectu confenfus, oritur impedimentum publicæ honeftatis vfque ad quartum gradum. Ita Cardinal Tufcus tomo quinto, conclufione 140. num. 4. & alij Doctor. cit.

20 Nonò videtur fequi, Titium, qui contractis fponfalibus cum Berta, contrahit matrimonium ratum, fed non confumatum cum eius forore, vel matre, non poffe poftea contrahere matrimonium cum ipfa Berta. Ratio eft, tum quia ex matrimonio, inualido ex alio defectu, quam confenfus, oritur impedimentum publicæ honeftatis, vfque ad quartum gradum; in hoc autem cafu matrimonium non eft inualidum defectu confenfus, fed ratione impedimenti publicæ honeftatis ortæ ex fponfalibus cum Berta celebratis; tum quia qui poft fponfalia facta cum Berta contraxit matrimonium cum forore vel matre Bertæ, non poteft validè contrahere matrimonium cum alia quacunque confanguinea illius fororis, vel matris vfque ad quartum gradum, vt communiter concedunt DD. ergo neque videtur poffe contrahere cum ipfa Berta.

Neque obftat caput vnicum de fponfalibus in fexto, vbi habetur, per impedimentum publicę honeftatis ortum poft fponfalia non diffolui præcedentia fponfalia, vel matrimonium; nam illud caput loquitur tantūmodo

de

de sponsalibus, videlicet per secunda sponsalia non induci impedimentum publicę honestatis dissoluens priora sponsalia; non vero loquitur de matrimonio post sponsalia celebrato, quod inducitur impedimentum publicæ honestatis, quamuis sit inualidum.

Hæc mihi videntur vera in rigore loquendo. Verum, ne recedamus a communi DD. sententia, dicendum est, ex matrimonio rato inualido non induci impedimentum publicæ honestatis dissoluens priora sponsalia valida; argumento desumpto ex cap. citato; sicut enim ex sponsalibus modo non inducitur, nec inducebatur iure antiquo impedimentum publicæ honestatis, dirimens prius matrimonium, aut priora sponsalia, ita neque videtur induci ex matrimonio rato celebrato post sponsalia.

21 Hinc patet differentia inter impedimentum publicæ honestatis, & cætera impedimenta, quod cætera impedimenta superuenientia sponsalibus dirimunt sponsalia, vt patet in casu affinitatis recensito in secundo quæsito primæ propositionis; publica vero honestas superueniens sponsalibus non dissoluit illa. Ita Sanchez disp. 68. nu. 14. Nauar. loco citato, & alij.

22 Quæres tertiò, ad quem pertineat dispensare in impedimento publicæ honestatis.

Respondeo, pertinere ad Summum Pontificem; ad ipsum enim pertinet dispensare in iure communi, vt ostendi in tractatu de legibus. Verum tamen est, quando impedimentum publicæ honestatis simul concurrit cum impedimento affinitatis, vtrumque impedimentum explicandum esse explicitè, vel saltem implicitè in petitione dispensationis, vt patet ex dictis de Legibus. Ita P. Ledes. q. 55. art. 4. ad finem, Couar. secunda parte capit. 6. §. 7. Hériquez lib. 12. cap. 10 num. 3 Perez de imped. affinitatis ad finem. Rebel. loco citato num. 9. Toletus, & alij communiter. Ratio est quia sunt duo impedimenta, quæ non sunt subordinata.

PVNCTVM XII.

De impedimento affinitatis.

1 *Quid sit affinitas, quando, & inter quas personas contrahatur.*

2 *An consanguinei Caij, qui copulam habuit cum Berta, fiât affines cum consanguineis Bertæ.*

3 *An ex affinitate oriatur affinitas, seu vtrum Titius maritus Bertæ possit ea mortua ducere illam, quæ fuit vxor fratris Bertæ.*

4 *Quotuplex sit affinitas, & quomodo computandi sint illius gradus.*

5 *Quinam sit stipes in affinitate.*

6 *An affinitas dirimat matrimonium, & vsque ad quem gradum.*

7 *An affinitas dirimat matrimonium iure naturæ.*

8 *An filius iure naturæ validè contrahat matrimonium cum concubina patris.*

9 *An iure naturæ validum sit matrimonium celebratum cum vxore fratris mortui.*

10 *An iure naturæ validum sit matrimonium celebratum in primo gradu lineæ rectæ.*

11 *Quid requiratur ad inducendam affinitatem.*

12 *An inducatur affinitas, quando sola fœmina, vel solus vir emittit semen.*

13 *An inducatur affinitas si quouis modo semen recipiatur.*

14 *An ex congressu spadonum oriatur affinitas.*

15 *An inducatur affinitas ex actu præpostero, vel ex pollutione extra vas fœmineum.*

16 *An affinitas oriatur ex copula habita cum fœmina inuita, vel dormiente, vel insana, vel ebria.*

17 *An oriatur affinitas ex matrimonio non consumato.*

18 *Quam pœnam incurrant contrahentes matrimonium cum consanguineis, vel affinibus, absque dispensatione, vel cum Monialibus, aut Religiosis, aut initiatis Ordine sacro.*

19 *Quos effectus pariat affinitas superueniens matrimonio.*

20 *An vterque coniux priuetur iure petendi debitum, quando vterque copulam habuit cum consanguineis alterius coniugis.*

21 *An maritus contrahens affinitatem cum propria vxore teneatur illi reddere debitum.*

22 *An maritus possit petere debitum ab vxore, cui factus est affinis.*

23 *An maritus, qui factus est affinis cum vxore ante matrimonium consumatum, teneatur Religionem ingredi.*

TRia principaliter quæram in hoc puncto. Primò, quid sit affinitas. Secundò, quotuplex. Tertio, vtrum dirimat matrimonium.

PRIMA PROPOSITIO.

1 AFfinitas est vinculum, seu propinquitas, vel attinentia quarundam personarum proueniens ex carnali copula licita, vel illicita; nam quando duo sese carnaliter cognoscunt, fiunt affines cum consanguineis alterius in eo gradu, in quo sunt ipsi consanguinei inter se, vt si Caius copulam habeat cum Berta, fit affinis cum cósanguineis Bertæ, in eo gradu, in quo sunt ipsi consanguinei Bertæ cum ipsa Berta; vnde si ipsi sint consanguinei in primo gradu cum Berta, fiunt affines cum Caio in primo gradu. Idem dicendum est de consanguineis Caij respectu Bertæ; nam Berta, per copulam habitam cum Caio, fit affinis consanguineis Caij in eo gradu, in quo ipsi consanguinei sunt cum Caio. Ita communiter Doctores. Henriquez, Reginaldus, Sanchez, Gutierez, & alij locis statim citandis.

2 Quæres primò, vtrum consanguinei Caij, qui copulam habuit cum Berta, fiant affines cum consanguineis Bertæ.

Respondeo negatiuè; licet enim Caius fiat affinis cum cósanguineis ipsius Caij; nihilominus consanguinei Caij, & consanguinei Bertæ nó fiunt affines inter se; nullo enim iure probari potest huiusmodi affinitas; propterea duo fratres possunt ducere duas Sorores, & filius potest ducere illam, cuius matrem pater eius duxit c. Super his de consanguinitate, & affinitate. Ita Eman. Sá de impedimentis, num. 4. Reginaldus lib. 31. num. 145. Henriquez lib. 12. ca. 10. num. 1. Sanchez lib. 7. disp. 67. num. 2. Gutierez de matrim. disp. 31. dub. 4. num. 56 & alij communiter apud Henriquez loco citato in com. lit. I.

3 Quæres secundò, vtrum Titius, qui duxit Bertam in vxorem, possit, ea mortua, ducere illam, quæ fuit vxor fratris Bertæ, mortuo fratre Bertæ.

Respondeo, posse. Ratio est, quia Titius per copulam habitam cum Berta, factus est affinis consanguineis Bertæ, non verò affinibus Bertæ; vxor autem fratris Bertæ non est consanguinea Bertæ, sed affinis; consequenter Titius poterit illam ducere mortua Berta, & eius fratre; affinitas enim non generat affinitatem. cap. quod super his, de consanguinit. & affinit. Ita Sanchez loco citato, Gutierez loco cit. nu. 6. & alij comm.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 DVplex est affinitas, alia dicitur in linea recta, & æquali, alia in linea transuersali. In linea recta affinitatis constituuntur ascendentes, vel descendentes illius personæ, cum qua copula fuit habita. Ascendentes sunt socer, vitricus, nouerca. Descendentes sunt gener, nurus, priuignus, & priuigna. In linea verò transuersa có stituuntur consanguinei in linea transuersa illius, cum qua copula habita fuit; v. g. Titius cognoscit Bertam suam cóiuge habentem fratres, sorores, patrem, & matrem. Frater, & soror Bertæ fiunt affines Titij in linea transuersa; Pater verò, & mater Bertæ fiunt affines in linea recta. Videte arborem affinitatis descriptam à Syluestro matrimonium 8. q. 15. & ea, quæ diximus de consanguinitate; nam in affinitate computandi sunt gradus eodem modo, quo in consanguinitate, vt benè ait Speculum prima parte art. 47. Gutierez loco citato, & P. Ledes. q. 55. art. 8. vbi citat Sot. Couar. & alios.

5 Quæres, quinam sit stipes in affinitate.

Respondeo, stipem esse duas illas personas, quæ se carnaliter cognoscunt; vndè duæ illæ personæ non dicuntur affines, sed principium affinitatis, v. g. si Titius carnaliter cognoscat Bertam, Titius, & Berta sunt stipes affinitatis consurgens ex ipsorum copula. Ita communiter DD. apud Henriquez loco citato num. 1. ad finem in com. littera Q. apud Sanchez, lib. 7. disp. 64 nu. 5. & apud Gutierez de matrim. cap. 99. num. 6.

TER-

TERTIA PROPOSITIO.

6 Affinitas dirimit matrimonium saltem, iure Ecclesiastico, siuè consurgat ex copula licita, siuè ex illicita. Ità Henriquez, libro 12. cap. 3. & alij DD. citati. Hæc tamen est differentia inter copulam licitam, & illicitam, quod ex copula licita oritur impedimentum, dirimés matrimonium vsque ad quartum gradum. Ex illicita verò oritur impedimentum, dirimens matrimonium tantùmodo vsque ad secundum gradum; vnde qui fornicatus est cum aliqua, potest contrahere matrimonium cum cósanguinea illius in tertio, vel quarto gradu, vt patet ex Tridentino sess. 24. cap. 4. Ita Henriquez, libro 12. cap. 10. P. Ledes. q. 55. art. 3. Rodriquez, cap. 228. Sanchez libro 7. d. 67. num. 8. Coninchus loco citato num. 56. Reginaldus, libro 31. num. 147. Gutierez de matrimonio cap. 99 num. 12. & alij.

7 Dixi in propositione saltem iure Ecclesiastico, quia difficultas est inter DD. vtrum affinitas dirimat matrimonium iure naturæ in aliquo gradu. In qua re est duplex sententia.

Prima est Soti in quarto dist. 41. art. 3. Couar. 2. parte, cap. 6. Valentiæ, tomo 4. disp. 10. q. 5. pun. 5. Vasquez 3. parte q. 91. art. 1. dub. 4. num. 12. Coninch. disp. 32. dubio 4. num. 53. P. Ledes. loco citato art. 6. & aliorum dicentium, affinitatem dirimere matrimonium celebratum cum affine in primo gradu lineæ rectæ, quando affinitas oritur ex matrimonio. Ratio est, quia omnes nationes ab huiusmodi matrimonio videntur abhorrere.

Dixi quando affinitas oritur ex matrimonio, quia quádo oritur ex fornicatione, non videtur dirimere matrimonium iure naturæ; quia nulla sufficienti ratione probari potest dirimere matrimonium iure naturæ: propterea iure naturæ validum est matrimonium celebratum à filio cum concubina sui patris, quamuis huiusmodi matrimonium illicitè cótrahatur propter naturalem quandam indecentiam, & turpitudinem, vt benè ait P. Ledes. q. 55. artic. 6. conclus. 3. Rebel. q. 15. num 9. Perez de affinitate, & alij.

8 Dixi in primo gradu lineæ rectæ, quia si loquamur de linea transuersa, certum est affinitatem non dirimere matrimonium iure naturæ, vel Diuino, consequenter vxor potest mortuo viro ducere fratrem viri mortui, interueniente Summi Pontif. dispensatione. Et hæc fuit magna illa controuersia, quę suborta fuit tempore Henrici VIII. Angliæ Regis, qui repudiauit Catharinam vxorem fratris mortui, quam cum dispensatione Summi Pont. duxerat: eam autem repudiauit hac fictione, quod Summ. Pontif. non potuisse dispensare; quod tamen ab eo fieri potuisse sentiunt ferè omnes DD. apud P. Ledes. q 55. art. 6. vers. His non obstantibus, & apud Sanchez loco citato. Ratio, est, tum quia Iacob vir magnæ Sanctitatis duxit duas sorores, Gen. 29 ergo signum est, affinitatem in linea transuersali non dirimere matrimonium iure naturæ, vel Diuino: tum quia multi Summi Pont. in hoc dispensarút, vt Alex. VI. cum Rege Lusitaniæ, & Iulius II. cum Henrico Septimo; tum quia nó apparet tanta indecentia, ob quam debemus dicere, affinitatem in linea transuersa dirimere matrimonium iure naturę. Videte Rodriquez cap. 128. Perez de impedim. affinitatis. Pet. Ledes. Gutierez, Rebel. & Sanchez locis cit.

Obijcies, matrimonium contractum cum affine in primo gradu lineæ transuersæ prohibitum fuit in Leuit. c. 18. vbi dicitur, turpitudinem vxoris fratris tui non reuelabis. Præterea reprehensum fuit à D. Io. Baptista, Matthæi 14. Non licet tibi habere vxorem fratris tui: ergo, signum est, affinitatem in primo gradu lineæ transuersæ dirimere matrimonium iure naturæ, vel saltem Diuino.

Respondeo, negando consequentiam. Ad Leuiticum dico, legem illam cessasse per nouam legé in morte Christi, vt dictum est de Legibus, & de Baptismo; nam translato Sacerdotio, legis translatio facta fuit. Hebr. 7.

Ad auctoritatem D. Io. Baptistæ dici potest primo huiusmodi matrimonium ab eo reprehésum fuisse; quia Herodes duxerat vxorem fratris sui viuente fratre, vt bene explicat D. Thom. & alij apud Sanchez disp 66 nu. 12.

Dici potest secundò, reprehensum fuisse huiusmodi matrimonium; quia nondum sublata erat lex vetus, qua prohibebantur huiusmodi matrimonia; lex enim vetus cessauit in morte Christi, qui nondum mortuus erat, quando Ioannes nuptias Herodis reprehendebat.

Secunda sententia, quæ mihi probabilior videtur est Caiet. 2. 2. q. 154. art. 9. Henriquez libro 12. cap. 9. num. 2. & cap. 10. num. 1. ad finem, Gutierez loco citato nu. 9. Sanchez lib. 7. disp. 66. num. 7. & aliorum negantium affinitatem dirimere matrimonium iure naturę in vllo gradu, etiã lineæ rectæ. Ratio est, quia aliquando celebrata fuerunt matrimonia cum nouercis, cum quibus intercedit affinitas in primo gradu lineæ rectæ; tum quia non apparet tanta indecentia inter has personas, quanta est inter consanguineos in primo gradu, nec tanta turpitudo reperitur quæ videatur sufficiens ad irritandum matrimonium iure naturæ, vel Diuino in primo gradu affinitatis. Hinc patet responsio ad rationem primæ sententiæ; dicendum enim est, non adesse tantam indecentiam, & turpitudinem, quę videatur sufficiens ad irritandum matrimonium iure naturę, quamuis adsit turpitudo reddens matrimonium iure naturæ illicitum.

8 Ex his sequitur primo, validum esse matrimonium iure naturæ, contractum cum concubina Patris, vt concedit etiam prima sententia.

9 Secundò, validum esse matrimonium iure naturæ contractum cum vxore fratris mortui, vt concedit etiam prima sententia.

10 Tertiò, validum esse iure naturæ matrimonium contractum in primo gradu lineæ rectæ, iuxta secundam sententiam.

11 Quæres primo, quid requiratur ad inducendum impedimentum affinitatis.

Respondeo, requiri copulam cum seminis emissione intra claustrum fœminæ. Ita Emanuel 61 de impedimentis num. 13. P. Ledes. q. 57. art. 3. Sanchez lib. 7. disp. 64. nu. 12. Speculum prima parte art. 47. Henriquez, cap. 10. num. 1. Reginaldus libro 31. num. 147. Coninchus disp. 32. de matrimonio dubio quarto num. 46. Gutierez de matrimonio cap. 87. num. 15. Angelus matrimonium octauo q. 15. Sotus in 4. dist. 27. q. 1. art. 4. & alij communiter contra M. Medina de continentia Sacrorum hominum cap. 76. Ratio est, quia ad contrahendam affinitatem requiritur ex copula quæ sit sufficiens ad generationem, seu qua vir, & fœmina efficiantur vna caro, cap. fraternitatis 35. q. 2. seu qua efficiatur sanguinis commistio, cap. Lex Diuina 27. Sed vir, & fęmina non efficiuntur vna caro, nisi adsit seminis emissio intra vas fęminæ; ergo ad contrahendam affinitatem requiritur seminis emissio intra vas fęminæ.

12 Hæc sequitur primo, non oriri affinitatem, quando sola fœmina semen emittit; nam illius semen non est sufficiens ad generationem, & ad sanguinis commistionem; emissio verò seminis virilis sufficit; quia semen viri est sufficiens ad generationem; cum memorię proditum sit, aliquas fœminas concepisse sine congressu, & coitu viri. Ita Paludanus, Syluest. Sotus, & alij apud Sanchez, libro 7. disp. 64. num. 1. & apud Gutierez cap. 54. nu. 25.

13 Hinc patet, affinitatem oriri, quando semen intra vas fœmineum recipitur quacunque arte, siue recipiatur arte, humana, siue Diabolica, siue cum violatione claustri, siue absque claustri violatione, siuè sponte, siuè casu; nam inde sequi potest generatio; quamuis aliquando impediatur. Ita Angelus matrimonium 8. q. 15. Sot. in 4. dist. 27. q. 1. ar. 4. Specul. prima parte artic. 47. ad finem, Sanchez loco cit. num. 15. P. Ledes. q. 55. art. 3. & alij apud Gutierez, cap. 54. num. 23.

14 Secundò, sequitur, ex congressu spadonum non oriri affinitatem; quia spadones non emittunt semen aptum ad generationem, vt benè ait P. Ledesma loco citato, Sanch. disp. 64. num. 11. & alij quos referam pun. sequenti.

15 Tertiò, affinitatem non oriri ex actu præpostero extra vas debitum; sicut neque oritur ex pollutione extra vas fęmineum. Ita communiter DD.

16 Quartò, affinitatem oriri ex copula habita cum fœmina omninò inuita, vel ignorante, vel dormiente, vel insana, vel ebria; nam ex huiusmodi copula sequi potest generatio, & commistio sanguinis, cap. discretionem de eo, qui cognouit consanguineam vxoris. Ita communiter Doctor.

17 Quintò, affinitaté propriè nó oriri ex matrimonio tantùmmodò rato; sed non consumato; ná ex matrimonio rato non oritur aliqua affinitas; sed publica honestas, & ad inducendam affinitaté requiritur seminis emissio intra vas fęmineũ. Ita Sanch. Gutierez, Coninchus, & alij locis cit.

contra nonnullos alios apud Sanchez loco citato num. 24.

18 Quæres secundo, an sit aliqua pœna constituta ijs, qui sine dispensatione contrahunt matrimonium cum affinibus, vel consanguineis.

Respondeo, constitutam esse pœnam excommunicationis ipso facto incurrendam ab ijs, qui scienter audent contrahere in gradibus affinitatis, vel consanguinitatis prohibitis, vt habetur clementina vnica de consanguinitate, vbi eadem excommunicatio fertur contra contrahentes matrimonium cum Monialibus, & contra Religiosos, & Moniales, atque Clericos Sacris initiatos. De qua re videndus est Sanchez libro 7. disputat. 32. Reginaldus num. 145.

19 Quæres tertiò, quem effectum pariat affinitas superueniens matrimonio contracto, vt accidit, quando quis, post matrimonium cum Berta contractum, copulam habet cum Sorore Bertę, ratione cuius copulę fit affinis cum ipsa Berta.

Respondeo, duplicem effectum parere. Primus est, vt coniux, qui commisit incestum cum consanguinea alterius coniugis in primo, vel secundo gradu, non possit ab ea petere debitum; priuatur enim iure petendi cap. 1. de eo, qui cognouit, & c. Ita Sanchez libro 7. disp. 15. Gutierez de matrim. c. 8. nu. 2 & 6. & alij apud Sanch. nu. 1. vbi etiā nu. 3. in c. 1. de eo, qui cognouit consang. ostendit, non solū eū, qui cognouit consanguineam suæ vxoris, prohiberi, ne contrahat matrim. verū etiā illos consanguineos coniugis prohiberi, cum quibus alter coniux incestum admisit.

Dixi in primo, vel secundo, gradu; quia ex copula illicita non oritur impedimentū, nisi vsq; ad secundum gradum; vndè qui cognoscit, consanguineam suæ vxoris in tertio, vel quarto gradu, non priuatur iure petendi, nam impedimentum petendi oritur ex affinitate, quæ in copula illicita non extenditur vltra secundum gradum, vt declarauit Card. Congregatio. Ita Nauar. Rodriquez, & alij apud P. Ledes. q 55. & apud Sanchez lib. 9. disp. 67. nu. 14. & apud Gutierez loco cit. nu. 16.

Aduertendum tamen est, eum, qui cognouit consanguineam suæ vxoris in primo, vel secundo gradu, teneri reddere debitum alteri petenti, vt habetur cap discretionem de eo, qui cognouit consanguineam. Ratio est, quia par non est, vt innocens damnum patiatur ob culpam delinquentis.

Secundus effectus est, vt coniux nocens non possit aliū coniugem ducere, mortuo illo, quem de pręsenti habet cap. 1. de eo, qui cognouit consanguineā. Quod si eo mortuo ducat, non potest ab eo debitum petere absque dispēsatione iuxta Azor. 3. par lib. 3 cap 20. Less. lib. 4. ca 3. dub. 11. num. 81 & alios contra Henriquez lib. 12. cap. 2. nu. 3. Cordub. lib. 1. q. 12. art. 1. Sanchez loco cit. & alios ex cap. transmissæ de eo qui cognouit, &c.

Obijcies, Qui habuit copulam cum sua propria consanguinea post celebratum matrimonium, potest à propria vxore petere debitum; ergo etiam qui cognouit consanguineam propriæ vxoris, potest ab ea petere debitum.

Respondeo cum Sanchez loco citato num. 7. & alijs, negando consequentiam; nam iura loquuntur de incestu cum consanguineis vxoris, non verò de incestu cum proprijs consanguineis; sicut neq; loquuntur de copula, quæ habetur cum affinibus coniugis.

20 Ex dictis colligi potest primo, vtrumque coniugem priuari iure petendi, quando vterque copulam habuit cum alterius consanguineis, aut etiam quando vnus tantum habuit, sed de consensu alterius. Ratio est, quia ius relinquit potestatem petendi tantummodo coniugi innocenti.

Si tamen detur casus, vt vterque coniux copulam cum alterius consanguineis habuerit malitiosè, vt alterum cōiugem defraudaret debito coniugali, tenetur reddere alteri petenti; nam fraus non debet illi patrocinari; fraus autem illi patrocinaretur acquirendo libertatem à reddēdo debito, cap. si vir de cognatione spirituali; vnde ius in hoc casu restringit suam prohibitionem, qua priuauerat delinquentem iure petendi, vultque coniugem reddere debitum alteri petenti, quando copulam commisit, eo malo fine; quando verò hoc non fecit eo fine, neuter potest alteri petenti reddere; quia vterque est priuatus iure petendi, & petens; peccat petendo; petit enim copulam ab affine. Ita DD. statim citandi.

21 Secundo colligi potest, eum, qui per copulam contraxit affinitatē cū suo coniuge innocente, teneri reddere debitum illi petenti; nam innocens non priuatur iure suo per delictum alterius.

22 Tertiò, eum, qui per copulam contraxit affinitatem cum sua coniuge priuari iure petendi, etiamsi copula fuerit occulta; nam affinitas oritur tàm ex copula occulta, quàm ex publica, cap. discretionem, vbi nulla fit distinctio inter publicam, & occultam. Ita Sanchez lib. 7. disp. 65. num 13. & lib. 10. num. 30 Reginal. loco citato, Gutierez de matrim. cap. 87. num. 18. & 19 & alij, quidquid aliqui apud Sanchez sentiant in contrarium.

Addo, non requiri sententiam Iudicis ad hanc pœnam incurrendam; cum hæc sit pœna priuatiua, non requirens auctoritatem Iudicis, & ita sit vsu recepta, vt benè ait Sanchez, lib. 7. disp 64. num. 18. & lib. 9 disp 30. Reginal. libro 31. num. 194. & patet ex dictis de legibus.

23 Si quæras vtrum, qui, contracto matrimonio rato; sed nondum consumato, cognouit consanguineam vxoris, ex qua copula factus est affinis cum vxore, teneatur ingredi Religionem.

Respondetur iuxta dicta de voto Religionis, & Castitatis in Decalogo non teneri. Ratio est, tum quia nullo iure probatur ad hoc teneri; tum quia per illam copulam non est priuatus obligatione reddendi, tum quia ita colligitur ex cap. discretionem, & c. Tuæ fraternitatis de eo, qui cognouit, &c. Ita communiter DD. teste, P. Ledes. q. 55. art. 6. vers. Nihilominus.

PVNCTVM XIII.

De impedimento impotentiæ.

1 *Quinam dicatur impotentia perpetua coeundi.*

2 *An impotentia dicatur perpetua, quando non potest auferri absque arte magica, vel absque peccato.*

3 *An impotentia, quæ solo miraculo auferri potest, dicatur perpetua.*

4 *An validum sit matrimonium contractum cum impotente, qui post matrimonium miraculosè liberatus est ab impotentia.*

5 *An perpetua sit impotentia, quæ tolli non potest absque periculo.*

6 *Ex quibus causis oriatur impotentia.*

7 *An fœmina arcta teneatur pati incisionem, vt apta reddatur.*

8 *An, & quomodo impotentia oriatur ex frigiditate.*

9 *An, & quomodo impotentia oriatur ex maleficio.*

10 *An coniux teneatur redire ad priorem coniugem, quando non constat, an sublatum sit maleficium.*

11 *Quid faciendum sit, quando dubitatur, an maleficium præcesserit matrimonium.*

12 *An & quomodo impotentia dirimat matrimonium.*

13 *An validum sit matrimonium celebratum cum fœmina arcta quæ potest fieri apta per incisionem.*

14 *An validum sit matrimonium celebratum cum fœmina inepta ad seminandum.*

15 *An validum sit matrimonium celebratum cum leproso.*

16 *An validum sit matrimonium, quando fœmina non potest reddere debitum sine graui sanitatis periculo, vel quando non potest parere, aut filios viuos in lucem edere.*

17 *An validum sit matrimonium celebratum inter steriles.*

18 *An matrimonium validè celebretur à sene decrepito.*

19 *An validè celebratur matrimonium cum eunucho, vel spadone, vel cum habente testes obtusos.*

20 *Quid faciendum sit, quando coniuges sunt impotentes.*

21 *Quandonàm incipiat triennium quo permittuntur coniuges simul habitare, vt experiantur, an possint matrimonium consumare.*

22 *Quid faciendum sit, quando vnus coniugum ingreditur Religionem ex præsumptione impotentiæ, sed postea cognoscitur error.*

23 *An validè dissoluatur matrimonium, quando vterque coniux ingreditur Religionem ob errorem impotentiæ.*

24 *An suscipiens Sacros Ordines ob præsumptionem impotentiæ, restituendus sit vxori si cognoscatur error.*

25 *An valida sint secunda nuptiæ, quando vnus illas celebrauit, & alter Religionem ingressus est, credens adesse impotentiam perpetuam, quæ tamen non aderat.*

26 *An matrimonium validè celebretur ab hermaphrodito.*

27 *An*

27 *An hermaphroditus validè celebret matrimonium iuxtà sexum inferiorem.*

28 *Ad quem spectet iudicare, quinam sexus, in hermaphrodito præualeat.*

29 *An hermaphroditus, qui semel contraxit matrimonium iuxta vnum sexum possit mortuo coniuge iuxta alium sexum matrimonium contrahere.*

TRia principaliter quçram in hoc puncto. Primo, quænam dicatur impotentia perpetua. Secundo, ex quibus causis oriatur. Tertiò, vtrum dirimat matrimoniū.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Illa dicitur impotentia perpetua coeundi, quę non potest remoueri arte humana, vel absque probabili vitæ periculo, cap. fraternitatis de frigidis, & maleficiatis. Ita P. Ledesi. q. 58 art. 2. Henriquez lib. 12. cap 7. num. 5. & 8. Coninchus disp 31. dub. 7. num. 85. Nauar. cap. 22. num. 59 Perez de impotentia, Sanchez lib. 7. disp 93. num. 8. Emanuel Sà de impedimenti, num. 18. & alij comm.

2 Hinc sequitur primo, illam esse impotentiam perpetuam, quæ non potest auferri absque arte Magica, vel absque peccato E. g. sine copula cum alijs viris; hæc enim censetur impotentia perpetua; eo quod non videatur posse licitè auferri arte humana, Iuxta illud axioma iurisp. Illud non possumus; quod iure nō possumus, iure aût, & licitè non possumus aliquid cū peccato; consequenter maleficium censetur impedimentū perpetuum, quando non potest auferri absq; alio maleficio. Ita Henriq nu 9. ad finem, Gut cap. 112. num. 23. & cap. 113. Sanchez loco citato, & alij communiter.

3 Secundò, illam esse impotentiam perpetuam, quæ solo miraculo potest auferri; nam illa non potest arte humana auferri.

4 Ex quo patet, inualidum esse matrimonium contractum cum impotente perpetuo; sed post matrimonium facto potente miraculosè, nam impotentia perpetua, antecedens matrimonium, dirimit matrimonium; talis autem est dicta impotentia; cum non possit arte humana auferri; sed tantummodo per miraculum. Voco miraculum in præsenti casu id, quod fit modo extraordinario, & insueto; & hoc diligenter aduertendum est propter maleficium, quod licet auferri non possit, nisi per orationes; nō tamen dicitur auferri per miraculum; cum auferatur modo consueto; sicut etiam remissio peccatorum, quæ obtinetur per Sacramenta, non dicitur effici miraculosè, cum efficiatur modo consueto, quamuis fiat virtute supernaturali. Ita Sot. in 4. distin. 34. quæst. vnica, artic. 3. Sanchez libro 7. disp. 93. Gutierez, cap. 112. num. 22. Coninchus num. 85. & alij locis statim citandis.

5 Tertiò, illam esse impotentiam perpetuam, quæ tolli potest ope humana, sed non sine corporali periculo; vnde quando fœmina ita est arcta, vt non possit absque vitæ periculo reddi apta, dicitur habere impotentiam perpetuā; quando verò potest iudicio Medicorum per incisionem reddi apta viro, vel per medicina, non dicitur habere impotentiam perpetuam; consequenter validum est matrimonium cum ea celebratum; quamuis ipsa renuat incisionem, vel medicinam: nam attendenda est rei natura, secundum quam in præsenti casu impedimentum non est perpetuum, sed temporale; cum possit arte humana auferri absque probabili vitæ periculo. Ita Henriquez loco cit. num. 9. Gutierez, Sanchez, & alij locis cit.

SECVNDA PROPOSITIO.

6 EX triplici capite oriri potest impotentia perpetua. Primò ex improportione naturali, vt quando fœmina ità est arcta, vt non possit a viro carnaliter cognosci. Verum tamen est posse aliquando contingere impotentiam perpetuam respectu vnius, quæ non erit respectu alterius, vt quando fœmina est arcta vni, & non alteri, nec est vllum remedium, quo reddatur lata, & apta priori. Idē dicendum est de viro respectu fœminæ; propterea quando constat de impotentia hoc modo perpetua, potest Ecclesia declarare matrimonium inualidum: Ecclesiæ autē potest huiusmodi impotentia constare per testimonium hominum honestorum, qui virum inspexerint, & per testimonium honestarum mulierum, quæ fœminam explorauerint, vt ait Rebel. q. 16. num. 5. Sanchez libro 7. disput. 109. & alij.

7 Si quæras, vtrum fœmina arcta, quæ potest fieri apta proprio viro per incisionem, teneatur pati incisionem, vt apta reddatur.

Respondetur teneri etiam cum graui dolore; quia hoc videtur necessarium ad copulam, cuius potestatem, & ius transtulit in maritum. Non tenetur tamen huiusmodi incisionem pati cum grauissimo morbi incommodo; quia non videtur obliganda ad debitum coniugale reddendum cum suo tanto incommodo; matrimonium tamen, cum ea celebratum, validum est; eo quod non adsit impotentia perpetua; nam illa fœmina potest arte humana fieri apta per incisionem; quamuis ipsa nolit eam pati, aut nō teneatur pati. Ita Henriquez, libro 12. cap. 7. num. 8. Sanchez lib. 7. disp. 93 nu. 2. Gutierez, cap. 112. num. 31. Eman. Sà loco citato, num. 14. & alij comm.

8 Secundò, impotentia potest oriri ex frigiditate, quando scilicet copula propter frigiditatem consumari, & semen emitti non potest, & hoc impedimentum prouenire solet à viro, & non à fœmina; propterea fęmina, dissoluto matrimonio causa frigiditatis, pôt alium virum ducere, cap. Requisiuisti 33. q. 1. Ratio est, quia ipsa non est impotens; sed eius vir; ex opposito vir, facta separatione, nō potest cum alia matrimonium inire, quod si ineat, inualidè init; cum enim separatus sit à prima per sententiam Ecclesiæ (separatio enim facienda est per sententiam Iudicis) præsumitur adhuc ineptus ad matrimonium propter frigiditatem. Ita Sanchez disp 93. num 37. Coninchus, disput 31. dubio 7. num. 81. & alij DD. citati. Si vero post separationem probet se non esse frigidum, vt quia fornicatus est, vel quia secundas nuptias consumauit, separandus est à secunda vxore, & restituendus est primæ; nam validum est matrimonium celebratum cum prima; eo quod verè non fuerit impotens impotentia perpetua; sed tantūmodo separatus sit à prima vxore ex præsumptione impotentiæ perpetuæ. Idem dicendum est de muliere, quæ separata fuit a viro propter præsumptionem impotentiæ prouenientis ex arctatione; nam si postea cognoscatur apta; restituenda est priori viro, modo non sit reddita apta per fornicationem; nam quando fęmina ità arcta est, vt non possit reddi apta viro, nisi per fornicationem cum alio, censetur habere impotentiam perpetuam, vt patet ex prima propositione. Ita Gutierez, cap. 112. num. 7. Henriquez, libro 12. cap. 7. num. 9 Sanchez, libro 7. disp. 93. num. 10. & alij, qui addunt, impotentiam non solum oriri ex frigiditate, verum etiam ex nimia caliditate, qua vir semen effundit, antequam debitum vas naturale ingrediatur. Secus si possit aliquam saltem seminis partē intra vas effundere; sic enim coniuges efficiuntur vna caro. Ita Sanchez disp 92. num. 10. Gutierez, num. 9. Reginald. num. 101.

9 Tertio, impotentia perpetua potest oriri ex maleficio perpetuo, ad impediendum congressum, & copulam maritalem. vt benè ait Speculum prima parte art. 60. P. Ledes. quæst. 58. artic. 2. Rodriquez cap. 235. Sanchez libro 7. disp. 94. num. 8. & Henriquez libro 12. cap 8. vbi etiam ostendit, quomodo possimus cognoscere, an impotentia sit naturalis, vel proueniat ab arte Dæmonis, quod idem tradit Reginald. libro 31. nu. 104. versic. 4 dubium.

Tunc maleficium dicitur perpetuum, quando coniuges post experientiam triennalem, non potuerunt copulā habere præmissis pręcibus, & alijs remedijs pro maleficio amouendo, cap. Laudabilem de frigidis, & maleficiatis. Ita Perez loco cit. & alij communiter.

Aduertendum tamen est, vt in simili dictum est de arctatione quando maleficium perpetuum factum est tantummodo respectu coniugum præsentium, & non respectu aliorum omnium, coniuges posse facto diuortio matrimonium contrahere cum alijs. Ratio est, quia respectu aliorum non censetur adesse impotentia perpetua. Verum si coniuges post celebratum secundum matrimoniū, cognoscant sibi redditam esse potentiam consumandi matrimonium cum priori coniuge, tenētur redire ad prius matrimonium, in quo persistendum est; nam illud est validum, nec irritatur per impotentiam præsumptam perpetuam, sed per veram impotentiam.

10 Maior difficultas est, vtrum coniux teneatur redire ad priorem coniugem, quando non constat, an sublatum sit maleficium, propter quod reddebatur impotēs ad consuman-

sumandum matrimonium, & propter quod facta est separatio.

Respondeo non teneri redire ad primam coniugem; quia potest bona fide iudicare; nondum esse sublatum maleficium respectu prioris coniugis, quamuis experiatur se aptum ad consumandum cum secunda, cap. Si per sortiarias causa 33. quæst. 1. Ita Henriquez, Emanuel Sà, & alij locis citatis.

11 Adhuc difficultas est, quid faciendum sit, quando dubitatur, an maleficium, seu impedimentum præcesserit matrimonium, vel factum fuerit post celebratum matrimonium.

Respondet Sanchez lib. 7. disp. 103. num. 1. Gutierez cap. 116. & Reginal. libro 31. num. 105. præsumi maleficium factum post matrimonium, consequenter non esse impedimentum dirimens. Ratio est, tum quia impotentia dirimens matrimonium debet præcedere matrimonium, & non subsequi, vt dicetur in tertia propositione; tum quia in dubio iudicandum est in fauorem matrimonij, vt tradit Sanchez loco citato, & lib. 1. disp. 18. num. 5. Coninch. disp. 29. num. 41. Reginal num. 19. & 46. Mascard. de probationibus concl. 1027. num. 1. vbi refert Riccium, Abbatem, & alios, Gutierez cap. 3. nu. 16. & cap. 63. nu. 30. & 31. nam matrimonij causa fauorabilis est.

Sed mihi probabilius dicendum videtur cum Angelo de impedimento impotentiæ, Speculo prima parte art. 40. Rebell. lib. 3. q. 16. sect. 4. num. 12. Mascardo de probat. conclus. 816 & conclus. 1027. num 3. Emanuel Sà num. 14. Henriquez libro 12 cap 8 num. 3. & alijs præsumi maleficium fuisse factum ante matrimonium, & consequenter esse impedimentum dirimens matrimonium. Ratio est, tum quia hoc modo fauetur proli; tum quia in dubijs iudicandum est in fauorem matrimonij, quando matrimonium potest sortiri suum effectum, idest procreationem prolis, vel saltem fugam fornicationis; ne, quod fauore alicuius inductum est in eius damnum retorqueatur, regula, Quod gratia de reg. iur in sexto; Hunc autem effectum non potest matrimonium sortiri, iudicando maleficium fuisse factum post matrimonium; nam cum hoc maleficio non fiat procreatio, & generatio. Secus dicendum existimo cum ipso Sanchez loco citato num. 7. quando dubitatur, an impotentia sit vera; & adhibita sufficiẽti diligentia adhuc remanet dubium; tunc enim iudicandum existimo in fauorem matrimonij; cum matrimonium possideat, & dubitetur, an adsit impedimentum, quod non præsumitur adesse, nam potentia ad copulam est naturalis homini; consequenter quilibet præsumitur esse ad illam aptus, nisi aliud constet; & asserenti, se esse impotentem ad generationem, incumbit onus probandi suam impotentiam; cum habeat præsumptionem in contrarium.

TERTIA PROPOSITIO.

12 Impotentia perpetua coeundi, antecedens matrimonium, dirimit matrimonium non solum iure Ecclesiastico, verum etiam iure naturæ ex quacunque causa proueniat. Ita communiter DD.

Quod dirimat iure Ecclesiastico; patet cap. Quod sedem de frigidis, & maleficiatis, & cap. 1. 33. q. 1.

Quod vero dirimat iure naturæ; ratio est, quia ad valorem matrimonij requiritur, vt coniuges possint fieri vna caro; dicuntur enim duo in carne vna; sed cum impotentia perpetua non possunt fieri vna caro; ergo non est validum matrimonium cum impotentia perpetua. Ita Sanchez lib. 7. disp 92 P. Ledesma q. 57. art. 1. Valent. loco citato § impotentia, Specul. art. 38. Henriquez lib. 12. cap. 7. Gutierez de matrim. ca. 112. num. 2. Coninchus disp. 31. num. 77. dub. 7. Reginal. lib. 31. nu. 99 & alij.

Dixi impotentia perpetua; quia impotentia temporalis non dirimit matrimonium, excepta impotentia ratione ætatis, quando matrimonium celebratum fuit inter impuberes, nondum aptos ad generationem, vt patet ex supra dictis. Impotentia igitur temporalis, etiamsi ignorata sit, non dirimit matrimoniũ Ratio est, tũ quia morbus secundũ omnes DD. non dirimit matrimoniũ quãuis reddat infirmũ inhabilem, & impotentẽ per multos annos ad copulã; ergo impotentia temporalis non dirimit matrimonium; tum quia nullo iure probatur impotentiam temporalem dirimere matrimonium, etiamsi ignoretur; nam error, vel ignorantia impotentiæ non tollit simpliciter finem matrimonij; adhuc enim matrimonium ordinatur ad copulam, saltem pro tempore, quo aderit potentia coeundi. Verum tamen est, conscium suæ impotentiæ temporalis posse aliquando mortaliter peccare, non detegendo impotentiam, vt quando impotentia diu duratura est, in hoc enim casu censetur adesse deceptio grauis. Ita Sanchez lib. 7. disp. 92. num. 5. Gutierez cap. 112. nu. 4. & alij apud Sanchez loco cit.

Dixi in propositione impotentia antecedens matrimonium; quia impotentia perpetua superueniens matrimonio, siuè rato, siuè consumato, non dirimit matrimonium, nam indissolubilitas matrimonij, postulat, vt matrimonium non dirimatur per impotentiam superuenientem. Matrimonium igitur dirimitur per impotentiam perpetuam antecedentem ipsum matrimonium, siuè impotentia sciatur, siuè ignoretur. Ratio est, tum quia coniuges non possunt fieri vna caro, & matrimonium ex sua natura ordinatur ad copulam quæ redditur impossibilis per impotentiam perpetuam; quãuis enim copula ipsa actualis non sit de essentia matrimonij, nihilominus potestas ad illam est de essentia; tum quia sicut inualidè promittit in alijs contractibus, qui promittit aliquid, quod non est in ipsius potestate, ita inualidè init matrimonium qui non potest reddere debitum. Et hoc verum est, siuè impotentia perpetua sciatur, siuè ignoretur, iuxta communiorem DD. sententiam Nauar. cap. 22. num. 60. Valentia loco citato Coninchi num. 79. & aliorum Recentiorum contra Speculum prima parte art. 38. concl. 7. Palud. dist. 34 q. 2. arbitrantes; matrimonium esse validum, quando impotentia non ignorabatur.

13 Ex dictis colligi potest primo, validum esse matrimonium, contractum cum fœmina arcta, quæ fieri potest apta per incisionem; nam huiusmodi matrimonium non censetur celebratum cum impotentia perpetua. Secus dicendum est, quando fœmina non potest semen recipere, & adeo arcta est, vt non possit iuuari. Ita DD. citati.

14 Secundo, validum esse matrimonium contractum cum femina, quæ potest semen recipere; quamuis ipsa sit impotens ad seminandum; nam huiusmodi matrimoniũ non censetur celebratum cum impotente; cum semen fœmineum non sit necessarium ad generationem iuxta veriorem sententiam. Ita Henriquez libro 12. cap. 7. num. 4. Sanchez disp. 92. num. 9. Gutierez cap. 112. nu. 8.

15 Tertio sequitur, validum esse matrimonium, contractum cũ leproso, quamuis enim sit periculum ęgritudinis contrahendæ in congrediendo; nihilominus adest potentia congrediendi, cap. 1. de coniug. leprof. Ita Gutierez nu. 5. Sanchez, & alij locis citatis.

16 Quarto, validum esse matrimonium, quando fœmina potest reddere debitũ; sed non nisi cum grauissimo sanitatis periculo, vel quando non potest parere absque graui periculo vitæ, vel quando credit fore, vt filij mortui in lucem edantur. Ita Eman. Sà num 14. Coninchus num. 86. Gutierez cap. 112. num 17. Rebel. quæst. 16. sectione 1. num. primo, & 10. & Sanchez libro 7. disputat. 92. & 101. quidquid dicat Rodriquez cap. 235. num. 6. & alij.

17 Quinto, validum esse matrimonium contractum inter steriles; nam inter illos intercedit vera copula, apta ex sua natura ad generationem. Ita communiter DD. ex Henriquez lib. 12. cap. 7. num. 4 in commentario littera D. Reginald. num. 103 Sanchez disp 92. Gutierez loco cit. num. 16. Coninch. nu 86.

18 Sexto, validum esse matrimonium, contractum à sene decrepito, qui saltem aliquando aliqua arte iuuari possit ad consumationem matrimonij. Secus dicendum est de sene omnino impotente ad habendam copulam. Videte Sanchez libro 7. disputat. 92. Summam Coronam de impedimento impotentiæ nu. 33. Nauar. cap. 22. num. 59. Rodriquez, & Gutierez cap. 112. num. 15. Valentia locis citatis, & Henriquez libro 12. cap. 7. num. 3. vbi dicit; validum esse matrimonium cum sene prouectæ ætatis; eo quod semper retineat intrinsecam potentiam suam seminandi, quæ tantum per accidens per senectutem impeditur, idem tenet plures Doctor. apud Gutierez loco citato.

Sed contrarium verius videtur, si senex sit omnino impotens ad habendam copulam; hic enim dicitur habere veram impotentiam perpetuam. Ita Sanchez loco cit. num. 24. Gutierez nu. 15. vbi plures alios refert.

19 Septimò, inualidum esse matrimonium contractum cum

cum eunucho perfecto, vel spadone, qui scilicet caret semine. Ita communiter DD. quamuis aliqui antiquiores aliter senserit ante declarationem Sixti V. Ratio est, quia isti censentur impotentes; vnde Sixtus V. declarauit, inualidum esse matrimonium eunuchorum; cum enim careat vtroque teste, non possunt emittere verum semen intra vas fœmineum, quamuis illud ingrediatur. Idem dicendū est de illis, qui non sunt eunuchi perfecti; sed nihilominus habent vtrumque testem ita confusum vt sint inepti ad verum semen emittendum. Secus dicendum est de eunuchis, qui carent vno tantum teste; nam isti validè contrahunt; cum sint apti ad generationem; immo etiam alij eunuchi, qui semen aptum ad generationem emittunt, si qui emittunt, validè contrahunt. Dico aptum ad generationem: quia multi fortasse semen emittunt, sed improlificum, & ineptum ad generationem. Videte Sanchez lib. 7. disp. 92. num. 17. Rodriquez prima parte cap. 235. Pet. Ledes. quæst 58. artic. 1. dubio 3. Rebell. libro 3. quæst. 16. sectione 3 num. 17. Henriquez lib. 12. cap. 8. num. 1. Gutierez de matrimonio cap. 112. num. 11. Reginaldus lib. 31. num. 102.

20 Quæres primo, quid faciendum sit à coniugibus, quibus constat adesse impotentiam perpetuam.

Respondeo, non posse debitum petere, vel reddere, nec posse delectari tangendo, osculando &c. Ratio est, quia matrimonium celebratum cum impotentia perpetua est inualidum, actus autem coniugales, quales sunt, reddere, tangere, osculari, &c. non possunt exerceri existente matrimonio inualido. Ita Rebel. q 16. num. 5 Emanuel Sà nu. 34. Henriquez lib. 12. cap. 7. num. 7. P. Ledes. q. 58. art. 2. & alij communiter. Si vero non constet adesse impotentiam perpetuam, sed tantummodo dubitetur, permittuntur cōiuges simul cohabitare per triennium, vt matrimonium consument, quo tempore si nequeant consumare, non amplius permittuntur cohabitare ad consumandum matrimonium, quia iudicatur adesse impotentia perpetua, & consequenter inualidum esse matrimonium, propterea facienda est separatio propter periculum incontinentię. Secluso vero periculo incontinentiæ, iura permittunt, vt vir habeat tantum sororem, quā non potest habere vxorem cap. Laudabilem, & cap. Requisiuisti, 33. q. 1. Ita Sanchez disputat. 97. Henriquez cap. 7. citato, num. 7. Gutierez cap. 114. Coninchus num 83. & alij comm.

21 Rogabis, quandonam incipiat triennium, quo permittuntur coniuges simul habitare, vt experiantur, an possint consumare, quando dubitatur de impotentia perpetua.

Respondeo, incipere a die copulæ attentatæ, quando impotentia prouenit ex frigiditate, vel maleficio, quando vero prouenit ex arctatione, incipit, quando incipiunt remedia adhiberi. Ita Henriquez cap. 8. num. 1. Reginal. libro 31. num. 107. Sanchez disput. 110. P. Ledes. loco citato, & alij, qui addunt non requiri, vt hoc tempus ita sit continuum, vt sponsi die, ac nocte cohabitauerit, sed sufficere, si maiori anni parte cohabitauerint. Ita Henriqnez cap. 7. num. 2. & alij. Videte Sanchez libro 7. disp. 107. Gutierez de matrimonio cap. 120. & cap. 121. Coninch. num. 83. & Reginaldum loco citato, & Riccium decis. 239.

22 Quæres secundo, quid faciendum sit, quando matrimonium dissolutum fuit ab Ecclesia, quæ iudicabit adesse impotentiam perpetuam. & vir facta dissolutione matrimonij ingressus est Religionem, in eaque professionem emisit; sed postea compertus est error, & deceptio Iudicis; eo quod verè non fuerit impotentia perpetua, sed tantummodo temporalis. Difficultas est in præsenti casu, vtrum professus cognito errore teneatur redire ad vxorem.

Respondeo cum Couarru. 2. parte cap. 3. §. 4. P. Ledes. q. 58. artic. 2. Sanchez disp. 99. num. 37. Henriquez lib. 12. cap. 7. Gutierez de matrimonio cap. 105. & alij distinguendo hoc modo. Aut vir professus est ante consumatum matrimonium, aut post consumatum matrimonium. Si professus est ante consumatum matrimonium, non debet redire ad vxorem, cap. Ex publico de conuer. Ratio est, quia matrimonium Ratum dissoluitur per professionem. Si vero professus est post consumatum matrimonium, debet redire ad vxorem, quia matrimonium consumatum nō dissoluitur per professionem. Consumatum matrimonium hoc loco appello, quando vxor recepit semen viri quacunque arte, quamuis nulla intercesserit violatio claustri virginei, vt docet Sanchez lib. 2. disp. 21. num. 6. 7. & 8 Gutierez cap. 54. num. 21. & deinceps.

23 Hinc colligi potest primo, vtrum sit valida professio, & matrimonium dissoluatur, quando vterque coniux facta separatione ingressus est Religionem, in eaque professus est, sed postea cognitum fuit impedimentum, propter quod facta fuit separatio, non esse perpetuum, dicendum enim est, validam esse professionem, & matrimonium dissolui, si professio facta fuit ante consumatum matrimonium; nam matrimonium nondum consumatum dissoluitur per professionem; matrimonium vero consumatum non dissoluitur. Ita DD. cit.

24 Secundo colligi potest, vtrum vir, qui ex præsumptione perpetuæ impotentiæ Sacros Ordines suscepit remanēte vxore in seculo, restituendus sit vxori petenti, postquā cognoscitur, impotentiam non esse perpetuam; dicendum enim est restituendum esse; quia vinculum matrimonij adhuc perseuerat; eo quod non sit irritum propter impotentiam præsumptam; nec sit dissolutum per susceptionē Sacrorum Ordinum; propterea vir tenebitur reddere debitum vxoris cum ipsa non sit priuata iure petendi. Non tamen ipse poterit petere propter votum Castitatis emissum in susceptione Sacrorum Ordinum. Ita Sanc. lib. 7. disp. 99. num 40. Rebel. loco citato sec. 4 num. 22. Henriq. cap. 8. & alij contra nonnullos alios.

25 Tertio, colligi potest, vtrum sint validæ secundę nuptiæ, quando vnus coniugum inijt secundas nuptias, & alter professionem emisit in Religione, credens inualidum fuisse prius matrimonium ob impotentiam præsumptam perpetuam, quæ re vera non erat perpetua, in quo casu distinguendum est hoc modo. Aut matrimonium erat consumatum, aut non. Si erat consumatum, inualidæ sunt secundæ nuptiæ; adhuc enim perseuerat vinculum prioris matrimonij, quod non fuit dissolutum per professionem alterius. Si vero non erat consumatum, videndum est, num inierit secundas nuptias ante professionem, vel an inierit post professionem alterius coniugis. Si eas inijt post professionem, validæ sunt secundę nuptiæ, quia prius matrimonium non consumatum dissolutum fuit per professionem alterius coniugis in Religione; consequenter vxor remanens in seculo potuit post viri professionem valide celebrare matrimonium cum alio. Si vero inijt secundas nuptias ante professionem alterius coniugis, secundæ nuptiæ inualidæ sunt propter impedimentum ligaminis, eo quod celebratæ fuerint adhuc subsistente vinculo prioris matrimonij; vnde, vt validæ fiant istæ secundæ nuptiæ, requiritur nouus consensus post professionem prioris coniugis. Videte Sanchez loco cit. nu. 38.

26 Quęres vtrum, hermaphroditus possit validè matrimonium inire; & iuxta quem sexum.

Respondeo primo, hermaphroditum, in quo præualet vnus sexus, posse matrimonium inire iuxta sexum, qui in ipso præualet; vnde si præualet sexus virilis, potest contrahere cum fœmina; si præualet sexus fœmineus, potest contrahere cum viro. Ratio est, quia censetur esse illius sexus, qui in eo præualet, vt ait Baldus in lege quæritur 10. ff. de statu hominum, Sanchez, Gutierez, & alij statim citandi.

27 Ex quo sequitur, matrimonium esse inualidum, si celebretur iuxta sexum inferiorem; sicut enim matrimoniū celebratum inter personas eiusdem sexus est inualidum, ita inualidum est iure naturæ matrimonium, celebratum iuxta sexum inferiorem; nam si in hermaphrodito præualet sexus fœmineus, censetur fęmina; consequenter non potest cum fœmina contrahere. Si præualet virilis non potest cū viro nuptias celebrare, eo quod censeatur illas celebrare cum persona eiusdem sexus.

Respondeo secundo, hermaphroditum, in quo sexus est æqualis, & neuter præualet, posse eligere, quem sexum ipse voluerit, & secundum illum contrahere matrimoniū. Ita Henriquez lib. 14. cap. 8 nu. 6. Sanc. lib. 7. de matrim. disp. 106. Conin. disp. 31. dub. 7. n. 89. Gut. de matrim. c. 119. Nauar. Syluester, & alij apud Vgolinum de irregularitate cap. 48. §. 1. num. 3. fol. mihi 192.

An vero valida sit professio facta ab hermaphrodito in Religione, dictum est de irregularitate, proueniente ex defectu corporis q. 2. pun. 2.

28 Rogabis primo, ad quem pertineat iudicare, quinam sexus præualeat, & quid faciendum sit in dubio.

Respondeo, iudicium pertinere ad Medicos, vel ad Ma-

tronas peritas, quæ ex pudendarum partium inspectione iudicium ferre debent, vt ex Turrecremata, tradit Sanch. loco cit. nu. 2. In dubio tamen iudicium ferendū est ex ipsius hermaphroditi assertione; nullus enim magis valet hunc statum discernere, quam ipsemet, vel quam valeat Medicus innixus assertioni ipsius hermaphroditi.

29 Rogabis secundo; vtrum hermaphroditus, in quo vterque sexus est æqualis facta semel electione sexus, & contracto semel iuxta illum sexum matrimonio, possit mortuo coniuge mutare electionem, & secundum alium sexum contrahere matrimonium.

Respondeo cum Vgolino, Coninocho, Gutierez, Sanch. & alijs locis cit. non posse absque graui peccato; variaret enim electionem in re grauissima, cum sit valde indecens vti modo vno sexu; modo altero. Si tamen contraheret validè contraheret; quia nullum ius irritat illius matrimonium, nec illius potentia naturalis aufertur per electionem, aut per iuramentum antea præstitum non variādi electionem sexus.

30 Rogabis tertio, vtrum Parochus possit assistere matrimonio hermaphroditi.

Respondeo, Parochum non posse assistere matrimonio illius, in quo vterque sexus est æqualis, donec hermaphroditus coram Iudice Ecclesiastico protestatus sit cum iuramento, quem sexum sequi velit; cum enim hæc pertineant ad forum externum, non debet Parochus sese in his immiscere, antequam hæc peracta fuerint coram Iudice Ecclesiastico. Ita Sanchez loco cit. Maiolus lib. 3. de irregularitate cap. 27. num. 10. Gutierez loco citato nu. 2. & alii.

Atque hæc dicta sufficiant de impedimentis impedientibus, & dirimentibus matrimonium. De impedimento Raptus videnda sunt ea, quæ infra tradam q. 4. pun. 18. de raptu. De impedimento vero absentiæ Parochi, & testiū sufficienter egimus in præcedentibus.

PVNCTVM XIV.

De impedimentis non dirimentibus.

1 *Quæ sint impedimenta non dirimentia.*
2 *Quid nomine interdicti intelligatur.*
3 *An mortaliter peccet contrahens matrimonium tempore vetito.*
4 *Quo tempore vetitum sit celebrare matrimonium, & quænam pœna incurratur, contrahendo matrimonium tempore vetito.*
5 *An sponsalia sint impedimentum impediens.*
6 *An Catechismus impediat matrimonium, & quandonam hoc impedimentum contrahatur.*
7 *An votum simplex sit impedimentum impediens.*
8 *An vxor, quæ vouit castitatem possit adulterium condonare viro, vt liberetur vinculo voti.*
9 *Quotuplex sit crimen impediens matrimonium.*
10 *Quomodo incestus impediat matrimonium.*
11 *An impedimentum incestus extendatur ad copulam habitam cum consanguinea sponsa de futuro ob publicam honestatem.*
12 *An impedimentum incestus contrahatur ab eo, qui mortua propria vxore copulam habet cum consanguinea illius.*
13 *An raptus alienæ sponsæ impediat matrimonium.*
14 *An homicidium vxoris, aut viri impediat matrimonium.*
15 *Quænam differentia sit inter crimen impediens, & dirimens.*
16 *An inducatur impedimentum impediens, quando vxor occiditur in flagranti delicto adulterij.*
17 *Quomodo baptizans, vel suscipiens proprium filium contrahat impedimentum impediens.*
18 *An homicidium Sacerdotis inducat impedimentum impediens.*
19 *An publica pœnitentia impediat matrimonium.*
20 *An contrahens matrimonium cum Moniali incurrat impedimentum impediens.*
21 *An peccet mortaliter contrahens matrimonium cum impedimento non dirimente.*

1 Quinque sunt impedimenta, quæ non dirimunt, sed tantum impediunt matrimonium contrahendum. Interdictum, sponsalia, Catechismus, votum, crimen, quæ omnia his versibus continentur, excepto crimine.

Ecclesiæ vetitum, necnon tempus feriatum.
Atque Catechismus, sponsalia, iungito votum.
Impediunt fieri, permittunt facta teneri.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Interdictum est prohibitio, qua certo anni tempore interdicitur matrimonium ab Ecclesia, cap. non licet, cap. nec vxorem 33. q. 1. & cap. Capellanus de ferijs. Nomine interdicti intelligitur etiam prohibitio Episcopi aut Vicarij, aut Iudicis, aut Parochi interdicentis alicui, ne matrimonium contrahat, donec aliqua causa, vel impedimentum examinetur.

3 Ex quo sequitur, contrahentem cum huiusmodi interdicto, vel prohibitione peccare mortaliter; facit enim contra prohibitionem superioris in re graui. Ita Syluest. matrimonium 7. q. 1. Sanchez lib. 7. disp. 7. P. Ledes. q. 50. art. 1. conclus. 4. Nauar. cap. 22. nu. 68. Emanuel Sà de impedimentis impedientibus nu. 1. Coninch. disp. 30. de matrim dub. 3 nu. 23. Regin ald. lib. 31. nu. 189.

4 Quæres, quonam tempus vetitum sit celebrare matrimonium.

Respondeo, ex Tridentino sess. 24. cap. 10. vetitum esse a primo die Aduentus Domini vsque ad diem Epiphaniæ, & a quarta feria Cinerum vsque ad Octauam Paschæ inclusiuè, quod tempus incipit a media nocte Dominicæ Aduentus, & a media nocte feriæ quartæ Cinerū; tunc enim incipit Aduentus, & Quadragesima ritu Romano, vt obseruat Sanchez lib. 7. disp. 7. nu. 2. & Reginald. lib 31 num. 188. Henriquez lib. 11. cap. 16. num. 2. vndè contrahens his temporibus mortaliter peccat; facit enim contra prohibitionem Ecclesiæ in re graui, nisi aliter receptum sit alicubi per consuetudinem legitimè præscriptam; vt hic Mediolani, vbi uidetur vsu receptum, vt nuptiæ non interdicantur quarta feria Cinerum; sed tantum die Sabbathi proximè antecedente primā Dominicā Quadragesimæ, vsque ad Octauam Paschæ inclusiuè. Verum tamen est, de licentia Ordinarij posse dictis temporibus celebrari sponsalia, & matrimonia sine solemnitate, vt ait Glossa communiter recepta in capite Capellanus de ferijs. Seclusa vero licentia prohibitum est his temporibus matrimonium celebrare; & præsertim prohibitæ sunt ex Sanchez nu. 12 Reginaldo nu 188. Coninocho nu. 36. solemnitates matrimonij, vt accipere benedictionem in Ecclesia, aut solemniter traducere sponsam domum; propterea hic Mediolani in Concilio Prouinciali quinto titulo, quæ ad matrimonium, cap. Ne quis, imposita est pęna interdicti ab ingressu Ecclesiæ ipso facto incurrenda ab ijs, qui temporibus prohibitis sponsam domum traducunt, aut nuptialia conuiuia celebrant, aut alia eius generis vetita faciunt, aut quouis modo huius culpę participes sunt per se, vel per alium. Non est tamen vetitum his temporibus consumare matrimonium antea contractum; nam iura non loquuntur de consumatione matrimonij. Ita Sanchez lib. 8. d 7. num. 21. Nauar. cap. 22. nu. 71. Eman. Sà loco cit. Bellarmin. l. 1. de matrim. cap. 31. Coninchus d. 30. dub. 3. ad finem, Reginal. nu. 189. & alij communiter.

SECVNDA PROPOSITIO.

5 Secundum impedimentum impediens matrimoniū contrahendum sunt sponsalia prius celebrata cum alia persona. Ita P. Ledes loco citato concl. 3 Nauar. ca. 22. num. 74. Coninchus disp. 30. dub. 3. num. 23. Sanchez lib 1. disp. 27. num 2. Reginald. l. 31. num. 187. Emanu Sà loco citato num. 2. Rebel. lib. 3 q. 18. Henriquez, & alij, quos retuli de sponsalibus. Ratio est, quia, qui contraxit sponsalia cum vna persona, contraxit grauem obligationem standi sponsalibus; nam sponsalia sunt promissio matrimonij, quæ obligationem inducit sub mortali. Vtrum vero licitum sit aliquando resilire a sponsalibus, patet ex dictis q. 1.

TERTIA PROPOSITIO.

6 Tertium impedimentum impediens matrimonium contrahendū, est Catechismus, qui dicitur a catechizo, id est instruo; catechismus enim est instructio fidei, quæ fit solemniter ante ianuam Ecclesiæ super baptizando, vel iam baptizato, ex qua tenēs puerum contrahit cognationem spiritualem imperfectam quæ non dirimit, sed impedit matrimonium cap. Per Catechismum de cognatione spirituali in 6 nisi velimus dicere cum Sanchez lib. 7. disp. 10. num. 12. Gutierez cap. 84 num. 6. Coninch. nu. 24. Reginal. num. 190. Henriquez lib. 12. cap. 2 Emanuel Sà loco citato, & cum alijs, sublatum esse illud impedimentum in Tridentino sess. 24. cap. 2. vbi Concilium restrinxit cognationem spiritualem ad eas tantum personas quas ibi enumerat; cum autem ibi nullam faciat mentionem tenentis in Catechismo, signum est huiusmodi cognationem sublatam esse.

Posito vero quod hoc impedimentum non fuerit sublatum, vt asserit Vgolin. de matrim. cap. 20. Nauar. cap. 22. num. 71. & alij quamplures apud Gutierez loco citato dicendum est, istam cognationem, seu impedimentum contrahi ab eo qui gerit personam infantis, respondendo ad interrogationem factam a Sacerdote circa fidei articulos; præterea istam cognationem iuxta Sanchez loco citato num. 7. Rebel. & alios non solum contrahi à tenente puerum, dum baptizatur; sed etiam ab eo, qui puero iam baptizato pręstat hoc officium dum suppletur Catechismus, & aliç solemnitates in Ecclesia, adhuc enim iste dicitur tenere puerum in Catechismo, consequenter contrahi cognationem iuxta restrictionem à Tridentino factam in cognatione, quæ contrahitur in Baptismo, vt ostendit Nauar. cap. 22. num. 72. & Sanchez loco citato nu. 10.

Hinc facile dissolui potest illa quæstio, de qua interrogatus fuit. Vtrum Titius, qui in Catechismo suscepit filium Bertæ domi antea priuatim baptizatum, contraxit impedimentum cognationis cum matre filij, & a quo debeat illius dispensationem obtinere.

Responderi potest iuxta Nauar. Rebellum, Valentiam, & alios mox citandos, contraxisse impedimentum; iuxta alios verò, quorum sententiam probabilem existimo, nullum contraxisse impedimentum, quod indigere videatur dispensationem. Ratio est, quia impedimentum cognationis, quod iure antiquo consurgebat ex Catechismo, videtur sublatum per Tridentinum sess. 24 cap. 2 de reformatione, vbi sancta Synodus volens occurrere incommodis, & periculis restrinxit impedimentum cognationis ad eas tantummodo personas, quarum ibi mentionem facit, vt patet ex ipso contextu ijs verbis: volens itaque Sancta Synodus huic incommodo prouidere, &c. Cum autem Sancta Synodus nullam ibi faciat mentionem tenentis in Catechismo, sequitur tenentem in Catechismo nullum contrahere cognationis impedimentum; ita Emanuel Sà verbo matrimonij impedimenta non dirimentia, num. 4 fol. 382. Henriquez lib. 12. cap. 2. num. 1. Sanchez lib. 7. disp. 10. num. 12. P. Ledes. de matrim. q. 56. art. 3. fol. mihi 530. col. 2. littera B, vers. In huius expositionem, Speculum de matrimonio, art. 21. ad finem vers. resp. fol. mihi 75. Idem tenent multi discipuli S. Thomæ teste. P. Ledesma loco citato contra Nauar. cap. 22. num 72. Rebell. de matrim. lib. 3. quæst. 18. num. 20. folio 360. Valentia tomo quarto disp. 10. q. 5. puncto 4. col. 1701. & alios apud Sanchez loco citato.

Objicies, Tridentinum loco cit. intentionem habuit restringendi tantummodo illa impedimenta, cum quibus matrimonium dirimitur, vel quo contracto perseueratur in peccato, vt patet ex prioribus verbis illius capitis; cum autem matrimonium non dirimatur per impedimentum Catechismi, nec contrahentes contracto matrimonio cū huiusmodi impedimento persistant in peccato, sequitur, impedimentum Catechismi non fuisse sublatum per Tridentinum.

Respondetur, Tridentinum in prioribus illis verbis loqui in genere de impedimentis non distinguens de impedimentis dirimentibus, vel non dirimentibus, sed postea in specie descendere ad cognationem, quam, cum restrinxerit ad personas tantummodo ibi recensitas nulla facta mentione tenentis in Catechismo, signum est, tenentem in Catechismo, nullum contrahere cognationis impedimentum.

Ex dictis colligitur responsio ad secundam partem propositi casus, à quo sit obtinenda dispensatio; respondetur enim, non esse opus dispensatione. Ratio est, tum quia vsu receptum videtur, vt non petatur eiusmodi dispensatio, vt mox dicam cum Sanchez; tum quia non est necessaria dispensatio, seu relaxatio, vbi non est vinculum.

Sed posito, quod hoc impedimentum non fuerit sublatum in Tridentino loco citato, dicendum adhuc videtur tenentem in solo Catechismo non cogi ad petendam illius impedimenti dispensationem à Sede Apostolica, sed sufficere, si eam petat ab Episcopo; nam consuetudine receptum est, vt impedimentorum impedientium dispensatio non obtineatur à Sede Apostolica excepto voto Castitatis, & Religionis, vt tradit Nauar. in Manuali, cap. 22. num 85. Immo Sanchez, lib. 2. disp. 2. num 9. existimat, absque vllo peccato contrahi posse matrimonium non obtenta dispensatione; eo quod existimet, per consuetudinem introductum esse, vt dispensatio non petatur in impedimentis impedientibus excepto voto sponsalibus, & interdicto Ecclesiæ.

QVARTA PROPOSITIO.

7 Quartum impedimentum est votum simplex Castitatis, vel ingrediendæ religionis, vel suscipiendi Sacros Ordines, vel non nubendi. Ratio est, quia matrimonium repugnat adimpletioni huiusmodi voti, & astrictus huiusmodi voto, grauiter peccat contrahendo matrimonium; cum faciat contra votum in re graui; quamuis matrimonium ab eo factum validum sit. cap. Consuluit, cap. Si quis votum 27. quæst. 1. & cap. vn. de voto in sexto, ita Perez de impedimentis non diriment. Sanchez lib. 7. disp. 11. num. 4. Gutierez cap 85 num. 1. Coninch. loco citato, num. 24. & 28. Reginald. lib. 31. cap. 24. num. 184. & alij communiter.

Vtrum verò habens votum Castitatis, vel Religionis possit petere debitum, vel teneatur reddere intra bimestre contracti matrimonij, vel teneatur ingredi Religionem, patet ex dictis in Decalogo de voto Castitatis, & Religionis; ad quæ remitto lectorem.

8 Si quæras, vtrum vxor, quæ vouit Castitatem, teneatur gratiam reconciliationis non concedere viro adulteranti, vt ea non concessa possit seruare votum, non reddendo debitum.

Respondet Rebel. lib 3. q. 12. sect. 2. num. 8. & alij, posse concedere gratiam reconciliationis, eaque concessa debere viro petenti debitum reddere; quamuis enim vir per adulterium amiserit ius petendi, nec fœmina teneatur reddere debitum; nihilominus facta reconciliatione cum illo, vir denuò acquirit ius ad petendum debitum, & consequenter vxor debet illi petendi debitum reddere.

Sed mihi dicendum videtur, vxorem non posse licitè gratiam reconciliationis concedere viro adulteranti. Ratio est, quia astrictus voto tenetur adhibere media necessaria ad voti executionem; Si ergo vxor nō potest votum castitatis exequi, nisi gratiam reconciliationis deneget viro adulteranti, debet gratiam reconciliationis denegare. Videte, quæ diximus de voto castitatis loco cit.

Si quæras, qua ratione respondendum sit astricto voto castitatis, aut alio simili voto impediente contractum matrimonij, si roget, an validum sit matrimonium cum huiusmodi voto celebratum.

Respondetur, præciso periculo peccati in interrogante, veritatem aperiendam esse; nulla enim subest ratio celandæ veritatis. Si verò periculum sit, vt interrogans, audita rei veritate contrahat matrimonium, respondendum est verbis ambiguis, vel cum æquiuocatione, ne detur occasio ruinæ, & scandali; quilibet enim tenetur proximi ruinam euitare. Si verò non possimus interrogantem eludere cauta responsione, nec cautè possimus veritatem reticere possumus veritatem aperire explicata ei grauitate delicti, & sacrilegij, quod admittitur ab eo, qui cum huiusmodi voto audet ad nuptias aduolare; hoc enim pacto nō est imputandum peccatum respondenti cum ipse non dicatur dare occasionem ruinæ, sed potius cauendi ruinam proposita grauitate peccati. Ita Sanchez lib. 7. q. 11. nu. 12. Gutierez de matrimonio, cap. 85. num. 5 Coninc. disp. 30. dub. 3. num. 32. Reginaldus libro 1. cap. 24. nu. 186. & alij apud Sanchez, & apud Gutierez locis cit.

QVINTA PROPOSITIO.

QVintum impedimentum impediẽs matrimonium est crimen complectens plura delicta, quæ his versibus comprehenduntur.

Incestus, raptus sponsata, mors mulieris,
Susceptus propria sobolis, mors Presbyteralis,
Vel si pœniteat solemniter, aut Monialem.
Accipiat. Prohibent hæc coniugum sociandum.

10 Primum crimen est incestus, qui in præsenti est fornicatio cum affine in gradu prohibito; vnde vir, qui scienter commisit incestum cum affine, idest cum consanguinea vxoris vsque ad quartum gradum, & vxor, quæ copulam habuit cum consanguineo viri vsque ad quartum gradũ, non potest mortuo altero coniuge contrahere matrimonium, quamuis incestus sit occultus. Secus dicendum est, quando incestus commissus fuit cum affine, quæ ignorabatur esse affinis cap. 1. de eo, qui cognouit consanguineã. Ratio est, quia sicut ignorantia excusat a culpa, ita etiam a pœna. Ita Nauar. cap. 22. num. 74 Sanchez lib 7. disp 25. num. 9. & lib. 10. disp. 32 Gutierez cap 87. num. 11. & alij. Verum tamen est, hoc crimen non extendi ad copulam habitam cum persona cognata cognatione legali, vel spirituali; cum hoc non sit in iure expressum; immo neque extenditur ad copulam habitam cum proprijs consanguineis; cum iura videantur loqui tantummodo de incestu cum affine, & versemur in materia pœnali, quæ restringenda est, iuxta Sanchez lib. 7 disp. 25 num. 16. P Ledes. q 58. art. 4 Gutierez ca. 87 num. 10. & 20. Perez. §. incestus, fol. 242 & alios contra Nauar. cap. 22 num. 74. Angel. verbo Incestus num. 5. Rebel. lib. 3. q. 18. num. 7. Rodriquez cap. 221 & alios, apud Sanch. & apud Gutierez.

11 Grauior difficultas est, vtrum hoc impedimentum extendatur ad copulam habitam cum consanguinea sponsæ in primo gradu. Ad quam difficultatem.

Respondetur, iuxta communiorem sententiam extẽdi, vt patet ex cap. 2. de eo, qui cognouit, &c. Ratio est, quia ratione publicæ honestatis consurgentis ex sponsalibus consurgit aliquod genus affinitatis, quamuis non sit propriè affinitas, vt supra dictum est; vnde sponsus de futuro, copulam habens cum consanguinea sponsæ in primo gradu non potest transire ad matrimonium de præsenti absque dispensatione non solum cum sua sponsa propter affinitatem, sed neque cum alia. Ita Gutierez cap. 87. num. 7 Sanchez loco citato num. 5. vbi plures alios Doctores citat contra Angelum verbo incestus num. 5. Perez eodem verbo, & Specul. prima parte, art. 23. columna mihi 3 versiculo hic potest esse dubium. Aduertit tamen Sanchez cum Couar. & alijs, hoc impedimentum consurgens ex copula habita cum consanguinea suæ sponsæ in primo gradu non esse perpetuum, sed temporale, ita vt sponsus, qui copulam habuit, non possit transire ad matrimonium viuẽte complice, cum qua copulam habuit, mortua vero complice possit contrahere. Ratio est, quia cum huiusmodi delictum non sit propriè incestus, par est, vt nõ puniatur pœna perpetua, sed tantummodo temporali, quamdiu scilicet viuit alter complex. Idem tenet Gutierez loco citato num. 7. cum Lopez, & alijs.

12 Adhuc est difficultas, vtrum, qui mortua vxore copulam habet cum vxoris consanguinea, contrahat hoc impedimentum, E. g. Titius mortua Berta sua vxore carnaliter cognoscit sororem Bertæ, quæritur vtrum contrahat impedimentum criminis, ratione cuius impediatur inire matrimonium cum alia. Ad quam difficultatem.

Respondetur affirmatiuè cum Sanchez loco citato nu. 22. P. Ledes. q 58 art 4. Rebel. lib. 3. q. 18 num 10. Gutierez ca. 87. num. 17. & alijs contra Henriquez lib. 11. cap. 2. nu. 1. Sotum in 4. dist. 27. q 1. art. 1. & alios apud Gutierez, & apud Sanchez locis citatis, Ita colligitur ex cap. transmissæ de eo, qui cognouit consanguineam. Ratio est, quia committens incestum cum affine contrahit impedimentum criminis, impediens matrimonium, sed copulam habens cum vxoris consanguinea committit incestum, etiãsi cum ea copulam habeat mortua vxore; ergo contrahit impedimentum criminis impediens matrimonium.

13 Secundum crimen est raptus alienæ sponsæ; nam qui rapit alienam sponsam, siuè sit sponsa de futuro, siuè de præsenti; contrahit impedimentum, ita vt non possit non solum contrahere cum rapta, sed neque cum alia, cap. statutum 27. q. 2. Ipsa etiam sponsa, quæ suum cõsensum præbuit raptori, impeditur, ne possit cum alio cõtrahere matrimonium. Ita Nauar. cap. 22. num. 74 Speculum prima parte art. 25 Rebel. loco citato num. 4. Henriquez libro 11. cap. 2. Sanchez libro 7 disp. 12. num. 43. Gutierez cap. 86. num 5. Coninch nu 25 & alij comm.

14 Tertium crimẽ est homicidium vxoris, itaut qui propriam vxorem occidit, non possit matrimonium inire cũ alia. Hoc crimen ab aliquibus DD. extenditur ad homicidium viri patratum ab vxore. Ita Nauar. loco citato, Paludanus in 4 dist 34. Henriquez loco citato num 1. Perez. §. vxoricidium fol. 241. Rebel. loco citato num. 5. & Gutierez cap. 88. nu. 4.

Sed contrarium mihi dicendum videtur cum Speculo prima parte art. 24. conclus. 2. vbi plures DD refert, Toleto lib. 7. ca. p 15. Sanchez lib. 7. disputat. 16 num. 6. & alijs. Ratio est, quia nullus textus loquitur de homicidio viri patrato ab vxore, sed tantummodo de homicidio vxoris patrato à viro.

15 Hinc patet differentia inter crimen homicidij dirimens matrimonium, & inter crimen homicidij tantummodo impediens, quod illud non solum inducit impedimentum, quando vir occidit vxorem, verum etiam quando vxor occidit virum, quod non accidit in præsenti crimine.

16 Addo cum Palud. disp 57. q 22. Speculo, loco citato, & Emanuel Sà de imp. non dirim. contra Sanchez libro 7. disp. 19 num. 2. Gutierez de matrim cap. 88 Perez. Rebel. & Henriquez, & alios, hoc impedimentum non induci, quando vxor occiditur in flagranti delicto adulterij; tunc enim vir impune per leges occidit, quamuis peccet in conscientia, vt dictum est disp. 2 de restitut. quæst. vltima puncto 2. nu 5.

17 Quartum crimen contingit, quando quis suscipit proprium filium, vel filium alterius coniugis in Baptismo, vel in Confirmatione, aut illum baptizat malo animo, vt contrahat cognationem cum altero coniuge, ne debitum reddat; hic enim contrahit impedimentum, mortuo coniuge possit cum alio matrimonium inire; Canone de eo 30. quæst. 1.

18 Quintum crimen est homicidium Sacerdotis, modo homicida fuerit de crimine conuictus in iudicio. Ita Syl. matrim. 7. q 16. Rebel. loco citato num. 6. Nauar. cap. 22 num. 74. Emanuel Sà loco citato, & alij communiter.

19 Sextum crimen est pœnitentia publica; nam quamdiu quis facit publicam pœnitentiam, impeditur, ne matrimonium contrahat, Canone de his 33 quæst. 2 Ita Sanchez lib. 7 a disp. 6. Coninch. num. 24 Nauar Perez locis cit. & alij communiter, vtrum vero hoc propriè appelletur crimen; parum refert.

20 Septimum est crimen, quo quis matrimonium contraxit scienter cum moniali professa; in hoc enim casu contrahens non solum inualidè contrahit matrimonium cum moniali; verum etiam impeditur, ne possit cum alia contrahere. Canone. Si quis 27. q. 1. Vtrum vero excommunicatio impediat contractum matrimonij, satis constat ex dictis de censuris

21 Quæres, qualem culpam committat contrahens matrimonium cum dictis impedimentis non dirimentibus.

Respondeo cum Nauar. cap. 22. num. 74. Syluest. matrimonium 8 q. 6. Toleto lib 7. cap. 18. & alijs, peccare mortaliter; quia facit contra prohibitionem Ecclesiæ in re graui; quamuis Sanchez lib. 7. disp. 17. num. 8. P. Ledes. q. 50. artic. primo conclusione vltima, & alij sentiant non peccare mortaliter præterquam in voto, sponsalibus, & interdicto; eo quod consuetudine receptum esse videatur, vt obstrictus aliquo ex his impedimentis soleat matrimonium contrahere absque dispensatione, nec puniatur aliter faciendo. Verum sententia Sanchez, & aliorum admittenda est tantummodo, vbi consuetudo inualuit, & dispensatio dictorum impedimentorum non petatur, nec transgressores puniatur. Secus dicendum est, vbi lex est in suo robore; nam lex in materia graui obligat sub mortali. Ita sentire videtur Gutierez, cap. 87. num. 13. & Reginaldus lib 31. num. 192.

PVN-

PVNCTVM XV.

Quis possit in impedimentis matrimonij dispensare.

1 *An Papa dispensare possit in omnibus impedimentis matrimonij.*
2 *In quibus gradibus consanguinitatis Papa dispensare possit.*
3 *An Episcopus dispensare possit in impedimentis non dirimentibus.*
4 *An, & quando Episcopus dispensare possit in impedimentis dirimentibus.*
5 *An Episcopus dispensare possit in impedimentis, quæ superueniunt matrimonio, & impediunt petitionem debiti.*
6 *An in casu necessitatis Episcopus possit per se, vel per alium dispensare in impedimentis dirimentibus.*
7 *Quid faciendum sit a confessarijs, quibus aliquando conceditur facultas dispensandi in impedimentis matrimonij.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 NVllus, neque Summus Pontifex potest dispensare in impedimentis dirimentibus matrimonium iure naturali. Ratio est, tum quia non constat huiusmodi facultatem Summo Pontifici concessam esse; tum quia si hæc facultas relicta esset in Ecclesia, multa consurgerent pericula fornicationum, vt inter fratres, & sorores, spe obtinendæ dispensationis ad contrahendum matrimonium, quæ pericula, cum preponderent cuicumque bono, quod in aliquo casu sequi possit in dispensatione obtenta in impedimentis dirimentibus iure naturę, dicendum est, nullum, neque Sum. Pontif. posse dispensare in impedimentis iuræ naturæ dirimentibus. Tum quia ita colligitur ex capite litteras. §. sanè in fine de rest. spoliatorum. Ita Gutierez, cap. 121. P. Ledes. q. 55 art. 6. Specul. art 45. conclus. vnica, Sanchez lib. 8. disp. 6. num 10. Rebell. Valentia, & alij locis citandis.

2 Hinc patet, vtrum Summ. Pontif. possit in aliquo gradu consanguinitatis lineæ rectæ, aut transuersalis dispensare, aut in aliquo gradu affinitatis, nam in sententia eorum, qui dicunt, matrimonium inualidum esse iure naturæ in quocunque gradu consanguinitatis lineæ rectæ, aut in primo grapu lineæ transuersę, dicendum est Sum Pontif. non posse valide dispensare in vllo gradu lineæ rectæ, vel in primo gradu lineæ transuersæ.

Dixi in propositione, Sum. Pontif. non posse dispensare in impedimentis dirimentibus iure naturę; quia in impedimentis dirimentibus matrimonium solum iure humano, certum est, ipsum posse dispensare; nam ipse est superior, & supremam in terris habet potestatem, superior autem potest in sua lege, & in legibus inferiorum sibi subditorũ dispensare. Vtrum vero debeat dispensare tantum, quando iusta causa interuenit, patet ex dictis de dispensationibus in tractatu de legibus, debere ex iusta causa dispensare, quamuis alioquin validè dispenset.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 IN impedimentis non dirimentibus potest Episcopus dispensare, excepto voto Castitatis, & Religionis. Ratio est, quia quamuis inferior non possit dispensare in lege superioris per se loquendo, nihilominus inquit Nau. cap. 22. num 85. consuetudine receptum est, vt dispensatio istorum impedimentorum non obtineatur a Papa, excepto voto Castitatis, & Religionis. Idem a fortiori tenet Sanchez, Ledesma, & alij quos retuli puncto antecedenti.

4 Addo Episcopum posse aliquando dispensare in impedimentis dirimentibus, quando scilicet impedimentum est occultum, & matrimonium publicum; nec coniuges possunt separari absque magno scandalo, nec ad Sũmum Pontificem, vel ad eius Nuntium patet recursus propter paupertatem, aut propter locorum distantiam, aut ob alia legitima impedimenta. Ita Valentia tomo 4. disp. 10. q. 5. pun. 5. Rebel. lib. 3. q. 18. n. 15. P. Ledes. q. 58. art. 8 Perez. §. 41. fol. 162. Eman. Sa lo. cit. n. 11. Gut. de matr. c. 113. n. 7. & fusius c. 49. nu. 6. 7. 8. & 9. & Sanch. lib. 2. disp. 40. & lib. 9. disp. 5 Riccius decis. 161. & alij. Ratio est, quia non est credibile, Summum Pontificem velle reseruare sibi dispensationem in casu tantæ necessitatis, & cum tanto periculo animarum; consequenter præsumitur Episcopo cõcessa tacita facultas dispensandi in foro conscientiæ, modo matrimonium contractum fuerit bona fide, vt inquiunt communiter Doctores; si vero mala fide contractum sit, præsumitur, Sum. Pontif. in eo casu reseruasse sibi facultatem dispensandi, & nolle fauere iniquitati cõtrahentium, iuxta Tridentinum sess. 24 cap. 5. asserens, separandos esse sine spe dispensationis obtinendæ.

5 Addo etiam, Episcopum posse dispensare in impedimentis, quæ superueniunt matrimonio, & impediunt debiti petitionem, vt quando matrimonio iam contracto superuenit impedimentum cognationis spiritualis, vel affinitatis, ratione cuius coniux, qui est effectus affinis, priuatur iure petendi, vt supra dictum est. Ita Valentia loco citato, Sanchez lib. 8. disp. 31 num. 16. Henriquez lib. 11. cap. 15. Emanuel Sà loco citato, & alij communiter, quatenus vero possit Episcopus dispensare inter coniuges in voto Castitatis, patet ex dictis de voto in secundo Decalogi Præcepto.

6 Rursus. Addo cum Sanchez loco citato, num. 7. & lib. 2. disp. 40. Henriquez, lib. 11. cap. num. 2. folio 707. & Valentia loco citato, Episcopum posse ex vrgentissima necessitate in impedimentis dirimentibus dispensare per se, vel per alium delegatum non solum post contractum matrimonium, verum etiam ante; præsumitur enim habere tacitam facultatem Summi Pontificis in vtroque casu. Vnde inquit Sanchez, Episcopus potest in foro conscientiæ dispensare cum illa, quæ mane accedit ad cõfitendum, & inuenitur habere impedimentum dirimens, cuius manifestatio esset illi causa grauis infamiæ, sed iam parata sunt omnia ad nuptias, eo manè, aut vespere celebrandas, nec adest alia via euadendi infamiam, vel suspicionem grauis delicti in confessione manifestati, si tunc non celebrentur nuptiæ; quamuis hoc non approbetur a Gutierez, cap. 49. num. 11.

Sed obserua pro praxi cum Sanchez lib. 2. disp. 40. Gutierez cap. 49. num. 11 & alijs, quando Confessarius in confessione detegit aliquod impedimentum dirimens, posse hoc remedio vti ad vitandam suspicionem alicuius criminis, vel infamiæ inter sponsos, vt vel debeat fœmina, vel sponsus voueat castitatem ad mensem, deinde dicat consanguineis, aut etiam alijs, se voto castitatis obstrictum esse, sibique à Confessario mandatum esse, vt abstineat à matrimonio, donec obtineatur dispensatio à Sede Apostolica; caueat tamen ne dicat votum esse ad tempus, ne audientes asserant, sufficere dispensationem Episcopi, sicque remedium deludatur.

Longa hic esset instituenda disputatio de ijs, quæ pertinent ad dispensationem. Verùm, quia hæc sufficienter pertractata sunt in tractatu de Legibus, ne hic eadem frustra repetam, ad ibi dicta vos remitto. Hic solum breuiter adnotabo quædam, circa priuilegia, seu bullas, quibus aliquando a Sacra Pęnitentiaria conceditur confessario facultas dispensandi cum aliquo in impedimentis matrimonij.

7 Aduertendum est primo Confessarium debere diligenter inquirere, num res ita sit, sicut exposita fuit Summo Pontifici. Sufficit tamen, si hoc inquirat ab ipso penitente, cui fidem præstabit, nisi contrarium sciuerit extra confessionem, aut nisi tacitum sit aliquid, quod erat explicandum.

Secundò, non esse necessarium iuxta Sanchez lib. 8. de matrimonio, disp. 34. num. 29. & Gutierez, cap. 128. num. 18. vt pœnitens, cui concedenda est dispensatio, præmittat confessionem; nam in commissione Sum. Pont. non exigitur confessio tanquam conditio.

Tertio, relictum esse prudentiæ confessarij, vt iniungat pœnitentiam, quando pœnitentiæ non sunt taxatæ a Sacra Pœnitentiaria, de qua re videndus est, Sanchez, lib 8. disp. 34. num. 41.

Quarto delictum debere esse occultum in ratione delicti. Tunc Delictum dicitur occultum, quando non laborat publica infamia, aut quando non est deductum ad forum contentiosum, vt ostendit Sanchez loco citato nu. 51. Reginald. lib. 31. nu. 219. & nos cum multis Doct. ostendimus in tract. de irregul.

Quin-

Quintò, huiusmodi dispensationem prodesse solum in foro conscientiæ, ita enim exprimitur in ipsa facultate.

Sexto, pœnitentem, qui obtinuit facultatem à Sacra Pœnitentiaria, vt possit à Confessario dispensari, posse vno Cōfessario negante dispensationem, adire alium Confessariū; nam pœnitens non tenetur acquiescere opinioni vnius Confessarij tantum; sed potest alium adire, vt patet ex dictis peccatis. Videte Sanchez, lib. 8. disp. 27. num. 38. 39. & 40.

Septimò, non esse validum matrimonium contractum, antequam ordinarius, vel Confessarius virtutem mandati Summi Pontificis, vel Pœnitentiarij dispenset; aliud enim est mandatum; aliud dispensatio, vt bene ait Couarr. secunda parte cap. 6. §. 9. nu. vltimo, Sanchez lib. 8. disp. 30. num. 11. & alij.

Octauò, matrimonium inualidum ob occultū aliquod impedimentum, iterum celebrandum esse coram Parocho, & testibus, quando semel celebratum fuit coram Parocho, & testibus conscijs illius impedimenti, aut quando impedimētum probari potest in iudicio, vt patet ex supra dictis, q. 2. pun. 9. Secus dicendū est, qñ delictū est omninò occultū; in quo casu non obstat, quo minus Confessarius possit virtute Pontificiæ facultatis dispensare, quamuis in Bulla soleat hæc clausula apponi, si ita est cum eis dispensare, vt inter se publicè, & seruata Trident. forma contrahant; nam Confessarius, licet non possit virtute illius facultatis concedere, vt occultè contrahant, nihilominus potest dispensare in impedimento, & per dispensationem sublato, potest matrimonium occultè iniri absque Parocho, & testibus, quando impedimentum est omninò occultum, nec est periculum, vt detegatur, nec Parochus, vel testes erant conscij illius. Ita Sanchez, libro 2. disputatione 37. num. 9. & alij contra Gutierez, capit. 47. num. 6. 7. 8. & 9. Videte Suarez de legibus libro 6. Salas de legibus disputat. 19. & 20. Gutierez à cap. 22. Sanchez libro 8. vbi fusius agunt de dispensationibus, de quibus etiam à no[illegible] sufficienter actum est suo loco.

PVNCTVM VLTIMVM.

Vtrum Confessarius, vel Parochus, vel Episcopus, qui nouit aliquos inualidè contraxisse, vel contracturos, teneatur illos admonere, aut denegare matrimonium, contrahendum cum impedimento dirimente?

1 *Quotuplex sit ignorantia.*

2 *An Confessarius, vel Parochus teneatur admonere pœnitentem, qui ex ignorantia culpabili inualidè celebrauit matrimonium.*

3 *An Confessarius teneatur admonere pœnitentem, quando nullum sperat fructum.*

4 *An Confessarius, vel Parochus teneatur admonere pœnitentem, quando imminet scandalum, aut infamia, &c.*

5 *An Confessarius possit absoluere pœnitentem ignorantem matrimonium esse inualidum, quando alia de causa nō vult reddere debitum.*

6 *An Confessarius possit in proposito casu præcipere pœnitenti, vt reddat debitum.*

7 *An Confessarius non habens spem emendationis teneatur admonere pœnitentem, qui ex ignorantia inuincibili iniustè possidet primogenituram, aut exercet contractum illicitum, aut ignorat ea, quæ sunt de iure diuino, aut naturali.*

8 *An Confessarius teneatur admonere pœnitentem de inualiditate matrimonij quando credit non posse obtineri dispensationem, aut periculum esse, vt adhuc ad vxorem accedat.*

9 *An Confessarius, qui in confessione nouit aliquos inualidè contracturos esse matrimonium, teneatur illos admonere.*

10 *Quomodo Confessarius possit cognoscere, aliquem laborare ignorantia inuincibili.*

11 *An Confessarius, vel alius teneatur aperire veritatem, quando à pœnitente dubio interrogatur de aliquo impedimento.*

12 *An Confessarius teneatur admonere pœnitentem, quando credit admonitionem non statim, sed breui profuturam.*

13 *An Parochus teneatur negare matrimonium illi, quem scit extra confessionem, vel in confessione habere aliquod impedimentum.*

14 *An Confessarius teneatur petere licentiam à pœnitente, vt illum admoneat extra confessionem de impedimento dirimente.*

15 *An Parochus possit in matrimonium coniungere illos, quos nouit obtinuisse dispensationem in foro conscientia.*

1 NOtandum, ignorantiam aliam esse vincibilem; & culpabilem, aliam inuincibilem, & inculpabilem. Rursus aliam esse ignorantiam iuris, aliam facti. Ignorantia iuris est, quando ignoratur lex prohibens, vt quando quis contrahit cum affine, nesciens ex affinitate oriri impedimentum dirimens. Ignorantia facti est, quando nescitur tale factum sub lege comprehendi, quamuis sciatur lex prohibens, vt quando quis scit, affinitatem dirimere matrimonium; sed nescit illam, cum qua contrahit, esse affinem. Hæc latius explicata sunt in tractatu de peccatis, de ignorantia excusante, ad quæ vos remitto.

PRIMA PROPOSITIO.

2 COnfessarius tenetur admonere pœnitentem, qui ex ignorantia vincibili, & culpabili matrimoniū inualidè contraxit. Ratio est, quia Confessarius tenetur ex officio instruere, & admonere pœnitentes, Confessarius enim vel est proprius Pastor, vel gerit vices proprij Pastoris; proprium autem Pastoris est instruere subditum, quādo indiget instructione, & admonitione; vnde Confessarius infideliter agit non instruendo pœnitentem ignorantia vincibili laborantem.

3 Hinc colligunt multi DD. Confessarium teneri admonere pœnitentem, etiamsi non speretur fructus emendationis. Ratio est; tum quia Confessarius tenetur munus suum persoluere; munus autem Confessarij est repellere pœnitentem munus dispositum, illumque admonere; tum quia admonitio fortasse proderit aliquando; cum fieri possit, vt pœnitens, cognito prauo statu stimulis agitetur, & resipiscat. Ita Sotus in quarto d. 18. quæst. 2. art. 4. Arragonius 2. 2. quæst. 33. artic. 6. Coninchus, & alij statim citandi.

Sed quomodo istorum sententia intelligenda sit, ex sequenti Propositione constabit.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 COnfessarius non tenetur admonere pœnitentem, qui inualidè contraxit matrimonium ex ignorantia inuincibili iuris, vel facti, quando nullum sperat fructū ex admonitione, aut quando videt remedium difficilimum esse, et aut scandalum, vel notabilis infamia, vel damnum inde sequatur; modo tamen non sit periculum damni communis. Hæc Propositio probatur, tum ex cap. Quia circa de consanguinitate; tum quia præceptum correctionis non obligat, quando non speratur fructus, vt dictum est de correctione; tum quia nulli debemus laqueū iniicere, cap. de iudicijs; sed quando nullus speratur fructus; iniicimus laqueum admonendo; nam qui non peccabat ratione ignorantiæ, peccabit posita admonitione; ergo non tenemur admonere laborantem ignorantia inuincibili, quando non speratur fructus. Quando vero speratur admonitio profutura, sine graui scandalo, vel detrimento, tenetur Confessarius admonere, vt patet ex ratione primæ Propositionis. Ita Med. C. de confess. tractatu 2. q. 19. dub. 1. vers. corrol. sequitur pag. 207. Coninchus disp. 8. de Pœnit. dub. 17. nu. 136. Sanchez lib. 2. disp. 38. Suarez de Pœnit. disp. 32. sect. 4. num 4. Reginald. lib. 2. num. 45. & & lib. 31. num. 2. 9. Vasquez de Pœnit. q. 93. art. 3. dub. 9. Henriquez libro 6. cap. 27. num. 4. littera H. Gutierez de matrim. cap. 48. num. 3. Corandus prima parte q. 141. in responsione casuum conscientiæ, Lazarius de monitorijs sect. 2. quæst. 17 num. 9

Dixi in propositione, modo non sit periculum damni cōmunis; quia quando imminet periculum damni commu-

nis,

nis, Cõfessarius tenetur admonere etiamsi nullus ex admonitione speretur fructus, vt accidit, quando populus scit huiusmodi impedimentum, & scandalum sumit. Ratio est, quia illa ignorantia est contra bonum commune ratione scandali; bonum autem commune præferendum est priuato. Hac de causa concionator, vel Doctor publicus debet docere veritatem, quamuis inde sequatur damnum, & ruina aliquorum; nam illa doctrina dirigitur ad bonum publicum, a quo non debet concionator abstinere, propter priuatum aliquod damnum, quod ab ipso non intenditur; sed permittitur ex iusta causa. Ita Sanchez, Gutierez, & alij locis citatis.

5 Rogabis, vtrum Confessarius possit absoluere coniugẽ inuincibiliter ignorantem impedimentum dirimens matrimonium, quando idem coniux ita est actualiter affectus vt nolit reddere debitum ob iram, indignationem, vel ob aliam causam iniustam; sed Confessarius non sperat fructum admonendo illum de inualiditate matrimonij.

Respondeo, non posse absoluere; quia pœnitens est in statu peccati, cum credat se iniustè denegare debitum.

6 Sed maior difficultas est, vtrum Confessarius in proposito casu possit præcipere, vel monere, vt reddat.

Respondeo cum Soto loco citato ad secundum, contra Sanchez lib. 7. disp. 38. num. 8. Coninchum loco citato nu. 139. Henriquez loco citato num. 5. vbi citat Pennam, & alios, non posse. Ratio est, tum quia Confessarius mentiretur dicendo pęnitenti, illam, cui pęnitens non vult reddere debitum, esse suam vxorem; tum quia incitaret illum ad peccatum, idest ad copulam, quæ est intrinsecè mala, cum non intercedat verum matrimonium propter impedimentum dirimens inuincibiliter ignoratum. Quare in eo casu Confessarius non poterit monere pœnitentem, vt reddat; sed poterit in genere admonere, vt firmiter proponat non offendere Deum in vllo casu, aut poterit dicere in genere coniuges teneri debitum reddere; sicut in simili diximus de irregularitate.

7 Ex dictis in hac secunda propositione colligi potest primo, Confessarium, nulla existente spe emendationis, non teneri admonere pœnitentem, qui ignorantia inuincibili iniustè possidet Primogenituram, quę de iure alteri cedit. Idem dicendum est de pœnitente, qui exercet aliquem contractum vsurarium, quem ex ignorantia inuincibili nescit esse vsurarium. Idẽ dicendum est de pœnitente, qui tenetur ad restitutionem, ad quam inuincibiliter ignorat se teneri; sed non speratur fructus ex admonitione. Idem dicendum est in genere, quando pęnitens laborat ignorantia inuincibili in ijs, quæ sunt circa ius Diuinum, vel naturale, modo non ignoret ea, quæ sunt necessaria necessitate medij ad salutem, vt dictum est de fide. Ita Henriquez libro 6. capit. 27 num 4. folio 310. Gutierez loco citato num. quarto, Medina loco citato, & alij apud Sanchez libro 7. disput. 38. num. 10. contra Couarr. 4. Decret. secunda parte cap. 6. § 10 num. 15. & alios, qui non admittunt hanc doctrinam in ignorantia iuris diuini, aut naturalis.

8 Secundo, Confessarium non teneri admonere pœnitẽtem de inualiditatem matrimonij, quando post admonitionem credit fore, vt pęnitens laborans ignorantia inuincibili facile non possit dispensationem impetrare, & sit periculum, vt admonitus adhuc accedat ad vxorem, sciens illam non esse suam. Ita Coninchus, Vasquez, Sanchez, & alij locis citatis.

9 Tertiò, Confessarium, qui nouit in confessione aliquos contracturos inualidè matrimonium cum ignorantia inuincibili impedimenti, non debere illos admonere, quando non sperat admonitionem profuturam. Ita Sanchez loco citato num. 6. Gutierez num. 4. & alij. Quid vero faciendum sit a Confessario, qui hoc nouit extra confessionem, dicam in tertia Propositione.

10 Quæres primò, quomodo Confessarius possit cognoscere aliquem laborare ignorantia inuincibili.

Respondeo, posse cognoscere prudenter curando intelligere, an pœnitens credat se esse in bono statu, vel an habeat dubiam conscientiam. Hoc tamen prudenter faciẽdum est, ne cõfessarius ingerat pęnitenti dubium aliquod malę fidei, quando nõ sperat admonitionem profuturam. Ita Sanchez loco citato nu. 3. & alij.

11 Quæres secundo, vtrum Confessarius, vel alius teneatur aperire veritatem, quando pœnitens dubius interrogat ipsum de aliquo impedimento.

Respondeo teneri, quamuis credat se nihil profuturum manifestando veritatem. Ratio est, tum quia pœnitens non dicitur in eo casu laborare ignorantia inuincibili; sed potius vincibili, cum dubitet de impedimento; tum quia Confessarius non manifestando veritatem censetur approbare errorem. Ita Henriquez lib. 6. cap. 27. num. 5. pag. 311. Arragonius loco citato, Suarez loco citato num. 2. Coninch. loco citato num. 140. Sanchez num. 14. Reginal. loco citato num. 44. Vasquez loco citato num. 2. Gutierez loco citato num. 4. Lazarius in tract. de monit. q. 17. sec. 2. num 9. & alij.

12 Quæres tertio, vtrum Confessarius teneatur admonere pœnitentem laborantem ignorantia inuincibili impedimenti, quando credit admonitionem non statim profuturam, sed futuram, vt breuiter tempore prosit.

Respondeo teneri, vt patet ex dictis de correctione. Melius tamen est admonere pęnitentem post absolutionem, quam ante, nè turbetur, & ponat obicem ad gratiam. Ita Medina C. de confess. q. 9. dub 2 dicto 3. Gutierez num 4. ad finem, & alij apud Sanchez loco citato num. 16. Similiter quando Confessarius in actu Confessionis credit pœnitentem, qui inuincibiliter ignorat impedimentum, ægrè laturum admonitionem, & putat ipsum melius suscepturum, si alia vice admoneatur, potest differre admonitionẽ ad tempus opportunum, modo pęnitens laboret ignorantia inuincibili prædicta iuxta Sanchez loco citato num. 10. & patet ex dictis de correctione.

Quæ diximus de Confessario, dicenda sunt etiam de Pastore, & Parocho.

TERTIA PROPOSITIO.

13 Parochus, vel alius Sacerdos potest, & tenetur negare matrimonium illi, quem ... extra confessionẽ irretitum esse aliquo impedimento etiam occulto, quamuis ille publicè petat matrimonium, aut neget impedimẽtum, quod notum est, Parocho. Ita Sanchez libro 3. disp. 15. Coninchus disp. 27. dub. 7. num 66. Gutierez cap. 60. num. 2. Reginaldus lib. 31. num. 140 Henriquez loco citando, & alij. Ratio est, tum quia ad Parochum non spectat discutere de impedimentis cap. 1. de consanguinitate; sed pertinet ad superiorem habentem iurisdictionem in foro externo; tum quia ipse non debet assistere matrimonio inualido; sed valido ne contrahentes maneant in perpetuo damnationis statu; tum quia ita colligitur ex capite finali de cland. desponsationibus; vnde quando aliquis vult coniungi in matrimonium, & solus Parochus nouit impedimentum, Parochus debet admonere Episcopum, ne matrimonium contrahatur, nam sicut alij tenentur manifestare impedimentum, ita multo magis tenetur Parochus, cui ex officio incumbit consulere saluti suarum ouium, inquirere impedimenta, præsertim cum per ipsius testimonium sufficienter probetur impedimentum, quando enim non agitur de pęna inferenda; sed de vitando damno, vel iniuria alterius, aut peccato; quilibet tenetur denuntiare alterum, & vnus testis sufficit cap. Præterea secundo de sponsalibus, & cap. Super eo secundo de testibus, & attestationibus, & patet ex dictis in octauo Decalogi præcepto, & supra q. 2. puncto 6. ad finem; Vtrum vero ad probandum impedimentum matrimonij testis debeat esse omni exceptione maior affirmat Riccius verbo praxis matrim. vbi hoc multis auctoritatibus, & decis. Rotæ comprobat & præterea ostendit non sufficere, vt testis dicat se audiuisse impedimentum, nisi etiam illud probare possit.

Si tamen Parochus facta denuntiatione compellatur ab Episcopo assistere matrimonio; eo quod contracturus mãtrimonium ostenderit Episcopo, se non esse astrictum impedimento, non peccat assistendo; quamuis sciat adesse impedimentum; tunc enim, cum ex iusta causa fungatur suo munere, non debet illi imputari peccatum contrahentis. Ita Henriquez libro 2. cap 30. num. 6. Sanchez lib. 3. disp. 15. num. 12. & alij.

Obijcies, peccatori occulto publicè petenti Eucharistiã, non est deneganda Eucharistia; ergo neque denegandum est matrimonium petenti publicè matrimonium cum impedimento occulto.

Respondeo; negando consequentiam. Ratio disparitatis est; tum quia non pertinet ad Parochum discutere de impedimentis matrimonij; tum quia Parochus cauere debet, ne contrahentes maneant in perpetuo damnationis statu.

statu, tum quia ex denegatione matrimonij non sequitur grauis infamia, sicut sequitur ex denegatione Eucharistię. Ita Coninchus loco citato nu. 68 & alij DD. cit.

Dixi in propositione, quem scit extra Confessionem irretitum esse aliquo impedimento, quia si Parochus nouit in Sacramento Confessionis, aliquem habere impedimentum, dirimens matrimonium, non potest illi denegare matrimonium; non enim potest extra Confessionem, vti scientia in Confessione habita, ne confessio reddatur odiosa, & onerosa; vnde Confessarius extra confessionem perinde se debet gerere, ac si nihil sciret, in ijs scilicet casibus, in quibus pœnitens posset subire pudorem, & cófusionem; si Confessarius non ita se gereret, pœnitens autem subiret pudorem, & Confusionem, si denegaretur sibi matrimonium propter impedimentum in confessione cognitum; vt patet ex dictis de sigillo confessionis. Quare Parochus in dicto casu debet intra confessionem admonere pœnitentem ne contrahat extra confessionem vero non potest illum admonere, nisi prius a pœnitente obtinuerit facultatem loquendi de auditis in confessione; quamuis enim non frangat sigillum loquendo cum ipso pęnitente extra confessionem de auditis in confessione absque eius licentia; nihilominus offendit sigillum, vt bene ait Sotus in 4. dist. 18 q. 4. art 6. & patet ex dictis de pœnitentia.

14 Rogabis, vtrum Confessarius teneatur petere licentiam à pęnitente, vt illum admoneat extra confessionem de impedimento dirimente.

Respondeo, non teneri, saltem si commodè nequeat petere vel admonere. Ita S. Thom. in 4. dist. 21. q. 3. art. 1. Syluest. confessio 3. quæsito 14. Sanchez lib. 3. disp. 16. num. 16. Coninchus disp. 27. dubio 7. num 7. & de pœnit. disp. 9. dub. 4. num. 67. Gutierez cap 60 ad finem, & alij. Ratio est, tum quia ex auditis in confessione non cogitur Confessarius ad aliquod præstandum, vel omittendum, vel ad remedium exhibendum extra illam, notitia enim confessionis ordinatur solum ad forum confessionis, & pœnitentiæ; tum quia pęnitentes ęgrè ferunt sibi peti huiusmodi licentiam, nec vellent sibi quemquam loqui de peccatis confessis. Videte quæ diximus de sigillo confessionis in Sacramento Pœnitentiæ.

15 Quæres, vtrum Parochus posit dissimulare, & coniungere illos in matrimonium, quos nouit obtinuisse dispésationem in foro conscientiæ.

Respondeo, posse, quando nullus est, qui impedimentú apud ipsum denuntiet, & sibi aliunde constat de impedimento. Ita Sanchez libro 3. disp 16. num. 14. Coninchus disp. 27. dub. 7 num. 64. Gutierez cap. 60. num. 6. Reginaldus lib 31. num. 241. Ratio est, quia ipsi contrahentes non peccant contrahendo, ergo neque peccat Parochus dissimulando, & illos coniungendo nam ratio, cur teneatur Parochus inquirere impedimenta, est, ne subditi peccent contrahendo cum impedimento, ergo quando illi constat contrahentes non peccare, potest ipsos coniungere in matrimonium.

Hinc sequitur à fortiori, conscium impedimenti occulti, qui nouit contrahentes impetrasse dispensationem pro solo conscientiæ foro, non teneri ad denuntiandum, vt bene tradit Sanchez lib. 7. disp. 13. num. 8. Gutierez cap. 59. nume. 13.

Dixi, quádo nullus est, qui impedimentum apud ipsum denuntiet; nam quando aliquis denuntiauit impedimentum apud Parochum, non potest Parochus dissimulare, & eos coniungere, quamuis sciat, ipsos obtinuisse dispensationem in foro conscientiæ. Ratio est, quia non pertinet ad Parochum discutere impedimenta, & de illis cognoscere; sed spectat ad ordinarium, qui habet iurisdictionem in foro externo cap. fin. de clandestinis desponsationibus, propterea Parochus debet, facta sibi denuntiatione, impedimentum deferre ad Ordinarium, volentibus sponsis vlterius procedere ad contrahendum matrimonium. Ita Sanchez libro 3. disp. 15. num. 15. Coninch. disp 27. dubio 7. num 64.

Sed modo difficultas est, quid faciendum sit quando cótrahentes matrimonium celebrarunt obtenta dispensatione impedimenti occulti in foro interno, sed postea contracto matrimonio detegitur, & publicatur impedimentum.

Respondeo, impetrandam esse ratificationem dispensationis in foro externo, & contrahentes per Iudicem separandos esse, donec obtineat in foro externo dispensationem; nam dispensatio in foro conscientiæ non prodest nec admittenda est in foro externo; cum actus non operentur vltra intentionem agentium. Lege non omnis ff. si certum petatur. Ita Sanchez loco citato num. 15. vbi refert Nauarrus, & alios, Coninchus disputat. 27. dubio 7.

QVÆSTIO QVARTA.

De ijs, quæ pertinent ad vsum Matrimonij.

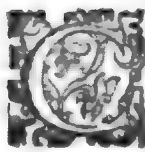
VM actus matrimonialis sit licitus, & sit opus virtutis Iustitiæ, ad quod tenentur cóiuges ex contractu matrimonij, operæ pretium est in hac quæstione agere de ijs, quæ pertinent ad huiusmodi actum, & obligationem, vt sciatur, quando nam licitè fiat, & quando illicitè.

PVNCTVM I.

Vtrum coniuges peccent non reddendo sibi debitum coniugale.

1 *An, & quando coniuges peccent mortaliter, non reddendo debitum alteri petenti.*
2 *An peccet mortaliter, qui se reddit impotentem ad reddendum debitum.*
3 *An coniux possit ieiunijs, vel asperitate extenuare vires, quibus indiget ad reddendum debitum.*
4 *An laborans febri, capite, vel dentibus teneatur reddere debitum.*
5 *An coniux teneatur cum periculo reddere debitum ad vitandum periculum incontinentiæ in petente.*
6 *An coniux excusetur a reddendo debito statim post prandium.*
7 *An excusetur vxor negando debitum, quando moreretur in partu, si conciperet.*
8 *An periculum infectionis morbi excuset a debito reddendo.*
9 *An sublato infectionis morbo reddendum sit debitum.*
10 *An vxor possit negare debitum viro petenti tempore furoris, vel ebrietatis.*
11 *An vir peccet, petendo debitum ab vxore lactante sobolem; & an vxor possit negare.*
12 *An coniux possit negare debitum ne multiplicentur filij.*
13 *An excusetur, qui negat debitum ob inopiam alendi filios.*
14 *An peccet vxor, quæ negat debitum, quando experta est, se non posse filios viuos parere.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Coniuges regulariter peccant mortaliter non reddendo debitum alteri cóiugi petenti expresè, aut tacite, nisi habeant iustam causam denegandi debitum. Ita communiter DD. Ratio est, tum quia contrahentes matrimonium obligantur ex contractu matrimonij, seu ex iustitia ad reddendum debitum; nam vterque coniux in matrimonio tradit alteri potestatem sui corporis; sed qui facit contra iustitiam, peccat mortaliter ex suo genere, ergo coniuges peccant mortaliter nó reddendo debitum; tum quia sicut negans debitum ex Iustitia in alijs rebus magni momenti peccat mortaliter, & facit grauem iniuriam creditori, ita negans debitum coniugale grauiter

ter peccat,& facit grauem iniuriam coniugi petenti ∫tum quia prima Corinth 7.dicitur, Vir vxori debitum reddat.

Dixi regulariter, quia fieri potest aliquando, vt coniux, negando debitum, non peccet mortaliter, vt quando coniux petit beneuole, & amicè, non tanquam sibi debitum ex Iustitia, nec intendens obligare alterum ad reddẽdum sibi debitum; sicut amicus solet aliquando petere ab amico res sibi debitas absque intentione obligandi. Ita Sot. in 4.dist.32.quæst. vnica. Syluest. verbo debitum coniugale q.8.Rebel. lib.2. quæst.16. num.3. Rodriquez cap.243. Eman.Sà verbo debitum, nu.8 Perez de redditione debiti fol.161.Sanchez lib.9. disp.11. num. 9. Henriquez lib. 11. cap.15.num.7 & alij, quorum aliqui excusant à mortali coniugem, qui raro negat debitum; non enim videtur facere grauem iniuriam alteri ob paruitatem materiæ. Similiter excusant eum, qui petitus non statim reddit; sed differt per aliquod breue spatium. Excusant etiam negantem debitum, quando alter coniux frequentius petit; quã par sit; nam in omnibus seruandus est modus. Hæc tamen intelligenda sunt, modo non sit periculum incontinentię, vel grauis morbi in petente ob denegatum sibi debitum. Addo cum Sanchez, coniugem, negando debitum alteri non peccare mortaliter, quando alter remisse, & frigide petit, aut rogatus facilè acquiescit; tunc enim petens non videtur obligare alterum coniugem ad reddendum sub mortali. Secus dicendum est quando instanter petit, nec adest causa sufficiens denegandi debitum.

Dixi in propositione petenti expresse, aut tacitè; quia vir non solum tenetur reddere vxori expresse petenti; sed etiam petenti tacitè, vt accidit, quando cognoscit, ipsam habere voluntatem petendi; & non petere propter verecundiam, aut quando rationabiliter cognoscit, naturam hoc appetere, sed ob verecundiam non petit. Vxor vero ordinariè non tenetur reddere debitum uiro, nisi expresse petat, quia ordinariè non ità pudet virum petere, sicut pudet fœminam. Ita Emanuel Sà loco citato num.8. P.Ledes. q. 64.art.3.Valentia tomo 4.disp.10.q.6. pun.2. & alij. Si tamen detur casus, in quo vir non audeat petere ob pudorẽ, aut pusillanimitatem, tenetur vxor reddere debitum viro quamuis enim non petat expresse, petit tamen tacitè; taciti autem, & expressi eadem videtur obligatio.

2 Ex dictis colligi potest primo, illum coniugem peccare mortaliter, qui se medijs illicitis reddit impotentem ad reddendum coniugale debitum; vt si crebro se polluat, vel ad alias accedat, aduertens se inde reddi impotentem ad satisfaciendum propriæ vxori; facit enim contra obligationem contractus matrimonij, in quo se obligauit ad reddendum debitum; consequenter tenetur istam circunstantiam in Confessione exprimere, vt benè ait Sanchez lib 9.disp 3.Coninchus disp.34 dub.2. num 18. Reginald. libro 31.num.285 Verum tamen est, virum qui se totum reddit impotentem ad habendam copulam; non peccare tunc, quando petitus non reddit; tunc enim excusatur ratione impotentiæ, alioquin ferè semper esset in statu peccati, vt patet ex dictis de peccatis, sed peccauit quando se fecit impotentem, quia tunc voluntariè; se subiecit illi impotentiæ contra obligationem contractus matrimonij.

3 Secundo, coniugem non posse immoderata vitæ asperitate, & notabili ieiunio extenuare vires, quibus indiget ad commodè reddendum debitum, sicut etiam vxor non debet se ita vigilijs tradere, vt deformis, & exosa viro efficiatur, ne det occasionem viro quærendi sibi alias fœminas. Vtrum vero licitum sit coniugi frangere ieiunium quando aliter non potest reddere debitum, & vtrum licitum sit vxori frangere ieiunium de mandato viri timentis, illam deformem euasuram, patet ex dictis de ieiunio, licitum esse, vt etiam testatur Sanchez libro 9. disput. 3. num. 11. Reginaldus loco citato. Coninchus num. 18. & alij, quos retuli de ieiunio.

Tertio, coniugem non posse diu abesse ab altero coniuge nisi alter coniux consentiat, aut necessitas exigat; nam per absentiam impeditur vsus matrimonij. Ita Sanchez libro 9 disputat.4.& Coninchus loco citato num.19.

Dixi in propositione, nisi habeat iustam causam denegandi debitum; quia obligatio debiti; non est tanta, vt coniux semper obligetur reddere, sed ex iusta causa potest excusari à reddendo debito, qualis causa est probabile periculum vitæ; vel notabilis infirmitatis; periculum vero leuis infirmitatis non est causa sufficiens, præsertim quando petens alioquin subiret periculum incontinentię, si debitum sibi denegaretur.

4 Hinc sequitur primo, coniugem febri laborantem, nõ teneri reddere debitum. Secus si tantum doleat, capite absque febri; vel si doleat dente molari; sicut enim in alijs obligationibus iustitiæ debitor tenetur satisfacere, quamuis sibi timeat leue aliquod detrimentum; ita coniux in præsenti casu tenetur; non verò tenetur cum suo graui detrimento; nam Ordo Charitatis, & naturæ non obligat ad consulendum magis alteri, quam sibi ipsi. Qua propter obligatio ad reddendum debitum intelligitur salua incolumitate personæ, seu salua subiecti consistentia, vt ait Emanuel Sà loco citato num. 15. Sanchez lib.9.disp.24. num 2. Perez, Valentia, & Henriquez locis cit.

5 Addo cum Sanchez loco citato num. 12. Coninchus num. 21. Reginaldus loco citato num.283 & alijs contra Pet. Ledesma quæst.64.art 1.Rodriquez loco citato num. 2. & alios, coniugem non teneri cum graui detrimento sui corporis reddere debitum, ad vitandum graue periculũ incontinentiæ in coniuge petente. Ratio est, tum quia obligatio reddendi debitum intelligitur salua sanitate, & ordine naturę; tum quia petens debitum non censetur esse in extrema necessitate spirituali, in qua charitas obligat ad præferendam proximi salutem spiritualem propriæ saluti corporali.

6 Secundo, sæpe coniugem excusari à reddendo debito statim post prandium; quia copula tunc temporis habita solet esse causa grauis detrimenti, vt testatur Sanchez ex Physicorum dictis.

7 Tertiò, excusari fœminam; quæ moreretur in partu, si reddendo debitum conciperet.

8 Quartò, coniugem sanum non teneri reddere debitũ alteri coniugi leproso, quoties iudicio Medicorum subit periculum grauis infectionis. Ita Perez loco citato, Henriquez lib. 11.cap.5.num.7. Sanchez libro 9. disput. 24. Coninchus disp.34.num.221. Reginaldus lib.31. 303. & 284. & alij communiter. Idem dicendum est de morbo Gallico; nam coniux sanus non tenetur reddere debitum alteri, quoties ex redditione debiti timet sibi contractionem morbi, nisi fortè ante matrimonium sciuerit, coniugem esse infectum illo morbo; tũc enim tenetur reddere, quia per contractum matrimonij scienter se ad hoc obligauit. Ita P.Ledes. q.64.art.1. Rodr q. loco c t. num. 2. Sanchez lib 9.disp.24.num.18. & 22. Verum tamen est coniugem, quamuis non teneatur reddere debitum alteri coniugi infecto lepra, vel morbo Gallico, si nesciebat ante matrimonium, ipsum infectum esse huiusmodi morbo, posse nihilominus reddere, licet periculum subeat illius morbi; nam, cum huiusmodi morbus non tendat ad mortem regulariter saltem loquendo, non impedit, quominus coniux possit reddere debitum ad fouendum coniugalem amorem, & ad vitandam incontinentiam; alioqoin grauissimum onus esset, si coniux sanus in his morbis ita diuturnis teneretur abstinere ab actu coniugali, præsertim cum periculo incontinentiæ.

9 Quintò; coniugem, sublato periculo infectionis lepræ, vel morbi Gallici, teneri reddere debitum; quamuis sit periculum infectionis in prole nascitura; nõ enim adest iusta causa negandi debitum; cum melius sit prolem nasci cum huiusmodi infectione, quam nullo modo nasci. Ita Rebel. lib.2.q.16.num.4. & alij.

10 Quæres primò, vtrum coniux peccet non reddendo debitum alteri coniugi petenti tempore furoris, vel ebrietatis.

Respondeo, iuxta alibi dicta per se loquendo non peccare; quia ebrius; vel furiosus non petit humano modo; consequenter coniux negans debitum, non censetur illi facere iniuriam; per accidens tamen fieri potest, vt coniux teneatur illi reddere, vt si ebrius alioquin expleturus sit libidinem modo illicito. Ità Sanchez lib.9.disp.23 P.Ledes. q.58.art.3.Coninchus disp.34. dub.9. num. 70. & 80. Reginaldus libro 31.num.347 Emanuel. Sà loco citato num. 16. Henriquez libro 11. cap.15.num.10. & alij. Addo cum P. Ledes. & alijs, virum compotem mentis peccare reddendo debitum vxori amenti; nam adest periculum abortus, si ipsa concipiat. Si verò vxor sit sanæ mentis, & vir amens, vxor potest reddere debitum viro amenti; tunc enim periculum prolis præcaueri potest. Ita Doctores citati.

11 Quæres secundò, vtrum vir peccet mortaliter petendo debitum à coniuge lactante sobolem, & vtrum vxor, quę sobolē lactat, excusetur negando debitum viro petēti.

Ad primam difficultatem. Respondeo, virum non peccare petendo. Ratio est, tum quia proles non solet inde pati damnum notabile; tum quia matrimonium esset viro iugum durissimum, si non posset petere; tum quia etiamsi demus, lac futurum perniciosum infanti, nihilominus vir videtur habere rationabilem causam exponēdi filium huic periculo; pater enim non intendit perniciem, & damnum filij; sed censetur illud permittere ex iusta causa.

Ad secundam difficultatem. Respondeo Quando coniuges sunt pauperes, itaut non possint alijs tradere prolem lactandam, vxorem excusari negando debitum viro, si aduertat, lac futurum valde perniciosum proli, aut vbera exsiccari; tunc enim graue damnum prolis æquiparari potest graui damno proprio, cum cuius periculo non tenetur coniux reddere debitum, ita P. Ledes. q. 64. art. 1. dub. 4. Sanchez lib. 9. disp. 22. num. 15. & alij.

12 Quæres tertio, vtrum coniux possit negare debitum, ne multiplicentur filij.

Respondeo cum Nauar. cap. 16. num. 14. Syluest. loco citato q. 8. Coninchò loco citato nu. 24. Sanchez lib. 9. disp. 25. Reginald. lib. 31. num. 259. & alijs; non posse, sed grauiter peccare negando debitum, quidquid nonnulli sentiant in oppositum. Concedo quidem, coniuges posse de communi consensu abstinere à copula, ne plures filij generentur (secluso tamen periculo incontinentiæ) eo quod vterque voluntariè cedat iuri suo, sed nego vnum coniugem posse negare debitum alteri, ne plures filios suscipiat. Ratio, est tum quia facit iniuriam alteri petenti debitum; tum quia facit contra finem matrimonij; nam finis matrimonij est procreatio prolis.

13 Non nego tamen quin à mortali excusari possit coniux negans debitum, quando coniuges non habent facultates sufficientes ad filios alendos, modò non sit periculū incontinentiæ. Ratio est, quia magna incommoditas, & difficultas in alendis filijs videtur causa sufficiens ad illum excusandum, sicut excusat in restitutione. Ita Sanchez lib. 9. disp. 25. num. 3. P. Ledesma q. 64. art. 1. Rodriquez prima parte cap. 243. num. 1. Emanuel Sà verbo debitum coniugale, nu. 18 contra Coninch. loco cit. Secus dicendum est, si coniuges habeant facultates ad alendos filios, quamdiu vterque, vel alter eorum vixerit, licet post eorū mortem non supersit filijs, quo se alant; tunc enim non adest prædicta incommoditas, & mortuis parentibus pertinebit ad prolem sibi victum comparare, & melius est proli nasci cum illa incommoditate, quam nullo modo nasci.

14 Quæres quartò, vtrum fœmina peccet negando debitum, quando experta est, se non posse filios viuos in lucem edere.

Respondeo, non peccare. Ratio est, quia coniux non tenetur reddere debitum cū probabili periculo vitæ: vxor autem magnum vitæ periculum subit ex morte fœtus in ventre. Potest tamen petere cum dicto periculo ad vitandum graue periculum incontinentiæ; nam eligit minus malum ad vitandum maius. Videte Sanchez lib. 7. disp. 102. num. 9. Rodriquez cap. 235. num. 6. vbi citat Victoriā, & P. Ledes. q. 58. art. 1. ad finem, & Reginald. lib. 31. num. 287. & 288.

PVNCTVM II.

Vtrum coniuges posśint reddere debitum superueniente inter ipsos affinitate, vel cognatione spirituali.

1 *An possit reddi debitum, quando post contractum matrimonium orta est affinitas, vel cognatio spiritualis inter coniuges.*

2 *An coniux nocens possit reddere debitum innocenti, cum quo affinitatem contraxit.*

3 *An baptizans vel suscipiens proprium filium ex baptismo priuetur iure petendi, aut reddendi debitum.*

4 *An priuetur iure petendi, qui extra necessitatem vt patrinus suscepit proprium filium.*

5 *An priuetur iure petendi vxor, quæ per vim cognita fuit à consanguineo viri.*

6 *An contrahens affinitatem ex ignorantia priuetur iure petendi.*

VNICA PROPOSITIO.

1 QVI scienter contraxit affinitatem, vel cognationem spiritualem cum propria vxore post celebratum matrimonium, non potest petere debitum. Ita communiter DD. Ratio est, quia caret iure petendi capite primo. De eo, qui cognouit, &c. & patet ex supra dictis de affinitate, vbi etiam dictum est, vtrum teneatur reddere alteri petenti. Quod vt melius intelligatur.

2 Quæres primo, vtrum coniux nocens, qui contraxit affinitatem cum propria vxore, possit reddere coniugi petenti.

Respondeo, transacto bimestri teneri reddere; nam alter habet ius petendi. Hoc tamen intelligitur, modo matrimonium nondum fuerit consumatum intra bimestre, idest intra primos duos menses, ut in simili dictum est de uoto; nam coniuges; intra duos menses post contractum, sed nondum consumatum matrimonium, habent ius non reddendi, eo quod illis concessum sit bimestre, quo possint deliberare de statu religionis assumendo cap. Ex publico de conuersione coniugatorum. Ita Valent. tomo 4. disp. 10. q. 6. pun. 2. Eman. Sà uerbo debitum, num. 8. Sanchez lib. 9. disp. 6. num. 15. & alij communiter.

3 Quæres secundò, vtrum iure petendi, uel reddendi priuetur coniux, qui post contractum matrimonium, contraxit cognationem cum altero coniuge, baptizando, uel suscipiendo filium communem, aut filium alterius coniugis.

Respondeo distinguendo, aut illum baptizauit ex necessitate, aut extra necessitatem, & ex malitia. Si baptizauit in necessitate, quando scilicet non aduertat alius, qui illum baptizaret, & alioquin erat periculū, ut filius discederet sine baptismo, non priuatur iure petendi, uel reddendi debitum. Probaturum ex cap. Si uir de cognatione spirituali; tum quia necessitas caret lege, ergo excusat à pœna legis; tum quia æquum non est, vt aliquis subeat pœnam priuationis debiti absque sua culpa, & ex eo quod satisfecit suæ obligationi. Ita Reginal. lib. 31. num. 291. Valentia tomo 4. disp. 4. q. 2. pun. 3. ad finem, Henriquez, lib. 2. cap. 18. Emanuel Sà verbo Baptismus, num. 15 ad finē, & alij DD. statim citandi. Secus dicendum videtur de illo, qui functus est munere patrini in necessitate, quando non aderat alius, qui hoc munus obiret ex P. Ledes. quæst. 56. art. 1. dub. 1. post 10 lineas à principio, Henriquez, lib. 11. capit. 15. num. 11. & alijs contra Suarez tertia parte de Baptismo, q. 67. art 8 Speculum 1. parte art. 57. concl. 4. Sanchez, lib 9 disp. 26. num. 3. Emanuelem Sà verbo Baptismus, num. 8. Coninchum disp. 34. dub. 8. nu 69. & alios. Ratio est, quia non adest necessitas suscipiendi puerum, consequenter non est ratio, cur suscipiens excusetur, sicut excusatur baptizans in necessitate. Si verò scienter baptizauit extra necessitatem, iuxta probabiliorem sententiam priuatur iure petendi ratione cognationis, seu compaternitatis indè ortæ: tenetur tamen reddere petendi, cap. Si vir de cognatione spirituali. Ratio, cur non possit petere est, quia contraxit cognationem cum proprio coniuge, ratione cuius priuatur iure petendi. Ratio verò, cur teneatur reddere petenti, est, tum quia fraus, seu malitia non debet patrocinari delinquenti; tum quia æquum non est, vt alter innocens absque sua culpa priuetur iure suo cap. Discretionem de eo, qui cognouit, &c.

4 Hinc patet à fortiori, eum, qui extra necessitatem tanquam patrinus suscepit filium communem, vel alterius coniugis, priuari iure petendi. Ita Gutierez, cap. 100. num. 6. Speculum, & Henriquez locis citatis, Rodriquez cap. 243. num. 10. P. Ledes. loco citato dicto 5. Nauar. cap. 16. num. 14. Sanchez loco citato num. 7. & alij. Obserua tamen, valdè probabilem esse sententiam Sanchez 3. parte loco cit. Coninch. disp 34 dub. 8. num. 69. & aliorum apud Sanchez loco cit nu. 6. asserentium, eum, qui contraxit cognationem scienter baptizando, aut tenendo communem filium, aut alterius coniugis in Baptismo, vel Confirmatione non priuari iura non solum reddendi, sed neque petendi; cum hoc clarè non constet ex vllo iure, & in odiosis mitior pars accipienda sit.

5 Quæ-

5 Quæres tertiò, vtrum vxor committens incestum cum affine, idest cum consanguineo viri in primo, vel secundo gradu, sed à viro coacta, priuetur iure petendi.

Respondeo primò, non priuari iure petendi, quādo per vim absolutam cogitur habere copulam, vt patet ex cap. Discretionem citato, vbi redditur ratio, quia æquum non est, vt qui caret culpa, subeat pœnam priuationis debiti. Ita communiter DD.

Respondeo secundò non priuari iure petendi debitum, quando commisit incestum ex metu graui incusso à viro, vel ab alio. Ratio est, quia huiusmodi metus excusat ab incurrendis censuris; ergo etiam excusat ab incurrenda pœna priuationis debiti; non enim credibile est, Ecclesiam velle punire hac pœna eos, qui ex metu graui non seruant suam legem, vt patet ex dictis de causis excusantibus à peccatis, & à censuris. Ita Nauar. cap. 27. num. 63. Rebel. & alij contra Sanchez, libro 9 disp. 31. num 4. Reginaldum num. 295. & alios. Secus dicendum est quando vxor commisit incestum ex metu leui; tunc enim vxor priuatur iure petendi propter incestum, ratione cuius facta est affinis coniugi, siuè vir consenserit, siuè non. Ratio est, tū quia metus leuis non excusat à culpa; ergo neque à pœna; tum quia in iure non habetur ratio metus leuis, lege nec timorem, ff. de eo, quod metus causa; tum quia ità colligitur ex cap. Discretionem citato. De hoc metu intelligendum videtur caput Sacris de ijs, quæ vi. Ita Graffius prima parte decis. cap 8. lib. 2. num. 14. Henriquez lib. 12. cap. 2. & alij apud Sanchez disp. 31. qui addunt, non solum ipsam vxorem priuari iure petendi debitum; sed neque posse reddere debitum viro petenti, qui fuit particeps delicti; nam vir per participationem delicti priuatur iure petendi, cap. Discretionem citato. Videte, quæ supra diximus de affinitate.

6 Quæres quartò, vtrùm coniux, qui contraxit affinitatē, vel cognationem spiritualem cum altero coniuge ex ignorantia, iuris, vel facti, vel pęnę priuetur iure petendi debitum. Pro solutione huius quæsiti.

Supponendum est, aliam esse ignorantiam iuris, aliam facti, & aliam pœnæ. Ignorantia iuris contingit, quando aliquis accedit ad consanguineam vxoris, nesciens latam esse legem positiuam humanam prohibentem accessum ad consanguineam vxoris, quamuis enim iste sciat prohibitum esse iure naturæ, accedere ad consanguineam vxoris, nihilominus dicitur habere ignorantiam iuris humani; eo quod nesciat speciali lege humana prohibitum esse, accedere ad consanguineam vxoris.

Ignorantia facti est, quando aliquis scit latam esse legem ab Ecclesia specialiter prohibentem accessum ad cōsanguineam vxoris; sed nescit illam, ad quam modò accedit, esse consanguineam. Idem dicendum est, quando aliquis baptizat proprium filium, nesciens illum esse propriū filium, licet sciat ex Ecclesiæ statuto contrahi cognationem baptizando.

Ignorantia pœnæ est, quando aliquis nescit pęnam latam contra transgressores talis legis, quamuis fortasse habeat scientiam legis, & facti, vt accidit quando quis scit legem Ecclesiasticam, prohibentem accessum ad consanguineam vxoris, & prætereà scit illam, cum qua modo cōgreditur, esse consanguineam vxoris in primo, vel secundo gradu, sed nescit congredientem cum consanguinea vxoris in primo, vel secundo gradu priuari iure petendi. Idem dici potest de baptizante, qui nescit, baptizantem propriū filium extra necessitatem prohiberi, ne possit petere debitum. His positis.

Respondeo primo, coniugem, qui post contractum matrimonium factus est affinis, vel cognatus spiritualis alterius coniugis ex ignorantia inuincibili iuris, vel facti, non priuari iure petendi. Ratio est, tum quia iura prohibent debiti petitionē, quando contracto matrimonio scienter contrahitur affinitas, vel cognatio spiritualis; non verò, quando contrahitur ex ignorantia iuris, vel facti cap 1. de eo, qui cognouit consanguineam. & cap. Si vir de cognatione spirituali; tum quia ignarus legis sicut excusatur à culpa, ità excusandus est à pęna. Ita Emanuel Sà nu. 13. Nauar. cap. 16. num. 33 Henriquez lib. 12. cap. 15. Sanchez lib. 9 disp. 32. num. 47. & 48. P. Ledes. loc. citato dub 4. Reginal. lib. 31. num. 298. Suarez 3. par. disp. 67. in comment. art 8. pag. mihi 245. & alij.

Respondeo secundò, eum, qui factus est affinis, vel cognatus spiritualis alteri ex ignorantia pęnæ, non priuari iure petendi, quamuis fortè haberet scientiam iuris, vel facti iuxta Sanchez lib 9. disp. 31. & Nauar. cap. 13. num. 47. & alios, quorum sententiam valdè probabilem existimo; vndè qui copulam habuit cum consanguinea vxoris in primo, vel secundo gradu, nesciens ex huiusmodi copula consurgere priuationem iuris petendi debitum ab vxore, non priuatur iure petendi, iuxtà dictā sententiam. Ratio est, tum quia ignorantia pęnæ excusat ab incurrenda excommunicatione, Irregularitate prouenientе ex delicto, & alijs censuris, vt suo loco probaui, ergo etiam excusat ab incurrenda priuatione iuris petendi debitum; tum quia quantitas pœnæ proportionari debet quantitati delicti; cap Felicis de pœnis in sexto; sed minus est delictum, & minor est contemptus contra legem, quando frangitur lex cōtinens graues pœnas pęnis ignoratis, quam illis cognitis; ergo æquum non est, vt transgressor subijciatur ijsdem pœnis, quas ignorauit, quibus subijcitur, qui eas non ignorauit; alioquin quantitas pœnæ non videretur proportionari quantitati delicti. Ita Nauar. & Sanchez locis cit.

PVNCTVM III.

Vtrum coniux possit, & teneatur reddere debitum coniugi petenti illicitè.

1 *Quibus modis debitum coniugale illicitè petatur.*
2 *An sit idem petere illicitè, & iniustè.*
3 *An reddendum sit debitum petenti illicitè ob circumstantiam personæ.*
4 *An reddendum sit debitum petenti illicitè ex parte actus.*
5 *An reddens toties peccet reddendo, quoties petens peccat petendo.*
6 *An reddendum sit debitum iure petenti in loco sacro.*
7 *An vir possit petere, & reddere debitum vxori, quam scit ob strictam esse voto Castitatis.*
8 *An coniux petitus teneatur reddere petenti, quando vterque habet votum Castitatis.*
9 *An debitum reddendum sit petenti cum peccato veniali.*
10 *An reddendum sit debitum petenti illicitè, quo ad situm intrà vas tamen naturale.*
11 *An reddendum sit debitum viro petenti tempore menstrui.*

1 NOtandum est primò, coniugem posse dupliciter illicitè petere. Primò potest illicitè petere propter aliquam circunstantiam, seu defectum tenentem se ex parte ipsius personæ petentis, vt accidit, quando coniux qui petit debitum, est obstrictus voto Castitatis, vel quando petit animo fornicario, vel alio prauo fine. Secundò potest illicitè petere propter circunstantiam tenentem se ex parte actus, ut accidit, quando quis petit debitum in Ecclesia, aut in loco publico, aut cum periculo impediendi generationem, aut cum periculo mortis fœtus.

2 Notandum secundò, nō idem esse petere illicitè, & iniustè; nam aliquis potest aliquando petere illicitè, sed non iniustè, ut accidit, quando coniux obstrictus uoto Castitatis petit debitum; hic enim illicitè petit propter uotum, sed non petit iniustè, cum adhuc ratione matrimonij retineat ius petendi, nec illud amiserit per uotum Castitatis, ut patebit ex dicendis nu. 8. qui uerò iniustè petit debitum, petit etiam illicitè.

His positis duo principaliter quærenda sunt in hoc puncto. Primò utrum reddendum sit debitum petenti illicitè ob circunstantiam personæ. Secundò, utrum reddendum sit illicitè petenti ob circunstantiam actus.

PRIMA PROPOSITIO.

3 COniux potest, & tenetur reddere debitum alteri coniugi petenti illicitè ob solam circunstantiam personæ. Ita DD. citandi ad finem numeri tertij. Ratio est, primo quia si non tenetur reddere maximè, quia reddendo cooperatur peccato petentis illicitè; sed non cooperatur peccato petentis; quantum enim est ex se, exercet actum ex sua natura licitum coniugatis, ergo tenetur reddere.

Secundò, quia petens cum huiusmodi circunstantia tenente se ex parte petentis, non amisit ius petendi, quam-

quamuis illicitè petat; ergo si alter coniux non reddat, facit contra ius petentis.

Tertiò, quia si quis deposuisset apud me pecuniã, & eã posteà peteret, vt ea luxuriosè abuteretur, tenerer ex iustitià reddere pecuniam, præmissa prius correctione, ne abutatur, vt suppono ex dictis de restitutione cum communi DD. sententia; ergo etiam coniux tenetur reddere debitum illicitè petenti, facta prius fraterna correctione, vt illum à petendo auertat; quod si correctio non prosit, vel non speretur profutura, tenetur illi reddere debitum. Secus si alter coniux petat non solum illicitè, verum etiã iniustè, aut sine iure petendi, vt accidit quando petens cõtraxit affinitatem cum altero coniuge per copulam habitam cum consanguineo alterius coniugis in primo, vel secundo gradu, aut quando petens adulteratus est, & nondũ obtinuit gratiam reconciliationis ab altero coniuge; aut quando contraxit cognationem spiritualem, baptizando filium communem extra necessitatem, vel illum suscipiẽdo in baptismo, vel confirmatione; in his enim casibus, cum petens sit priuatus iure petendi, non tenetur coniux petitus reddere petenti. Ratio est, quia non facit illi iniuriam non reddendo, nec violat ius illius, cum non habeat ius petendi; quando enim actor perdit ius petendi, reus habeat ius non debendi: poterit tamen coniux petitus reddere petenti, si voluerit, cum ipse non commiserit delictum ratione cuius sit priuatus iure, & possessione petendi, vel reddendi, argumento ex cap. Transmissæ, & cap. Tuæ, de eo, qui cognouit consanguineam. Ita Sanchez libro 9. disp.6 num.12.& alij contra Speculum in appen. ad 1.partem art.15.& alios.

Obijcies primò, contra propositionem, cooperans peccato alterius peccat; sed reddens debitum petenti illicitè, cooperatur peccato petentis, ergo peccat. Minor probatur, quia agentes, & consentientes pari pœna puniuntur.

Respondeo, coniugem reddentem petenti illicitè ob circunstantiam personæ, non cooperari peccato petentis; sed cooperari actui coniugali, qui coniugatis licitus est ex natura sua; quare neganda est minor propositio.

Obijcies secundò. Quilibet tenetur, quantum potest, euitare offensam Dei, ergo tenetur abstinere à reddendo debito coniugi petenti illicitè; alioquin non euitaret offensam Dei.

Respondeo, quemlibet teneri euitare offensam Dei, quantum potest sine peccato in se ipso; coniux autem petitus non potest continere se à reddendo debito sine peccato in se ipso; peccaret enim non reddendo petenti illicitè ob solam circunstantiam personæ; cum petens habeat ius petendi.

Obijcies tertiò. Si quis suum gladium apud me depositum peteret ad occidendum iniustè alterum, non posse illi tradere gladium; ergo neque possum reddere debitum petenti illicitè.

Respondeo negando consequentiam. Ratio disparitatis est, quia tradendo gladium petenti, facerem iniuriam alteri, quem iste vult occidere; in nostro vero casu coniux reddens debitum petenti illicitè nulli facit iniuriam; immò potius faceret iniuriam petenti negando debitum; quia coniux petens habet ius petenti, & petit illicitè ob solam circunstantiam personæ, vt suppono.

Obijcies quartò. Bonum spirituale præferendum est bono corporali; sed propter bonum corporale non licet reddere debitum, vt si reddendo sequeretur graue malum petenti, vel proli; ergo multò minus licet reddere propter bonum animæ petentis, cuius peccatum cauetur non reddendo.

Respondeo cum Sanchez loco citato, num.12. posse aliquando reddi debitum cum periculo animæ ipsius petentis, quamuis non possit reddi cum periculo corporis. Ratio est, tum quia sicut coniux non potest petere cum graui damno sui corporis, ita nec alter potest reddere cum periculo corporis alterius; tum quia homo non habet dominium, supra corpus suum, vel alterius; circa animam verò suam quilibet habet dominium mortale, eo quod Deus reliquerit animam in manu consilij hominis, consequenter coniux petitus non tenetur negare debitum coniugi petenti illicitè cum damno spirituali animæ suæ, cuius dominium morale habet, quamuis non possit reddere cum periculo grauis damni corporis.

Ex dictis ergo patet, petenti illicitè ob solam circunstantiam personæ reddendum esse debitum modò petens habeat ius petendi. Ita Henriquez lib.11. cap.15. num.8. Rodriquez cap. 90. Sanchez loco citato, Couar. 3. parte Epit.cap.3.num.6. Rebel.2.parte libro 3.q.17. art.3. num. 10. Coninchus, disp.34.dub.4.num.28.& alij.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 NON potest coniux reddere debitum alteri coniugi petenti illicitè, non ob solam circunstantiam personæ, sed ob circunstantiam actus. Ita communiter DD. Ratio est, quia huiusmodi circunstantia cum sit adnexa actui, prout pendet ab vtroque cõiuge, reddit illum actum illicitum respectu vtriusque coniugis; sed quilibet tenetur continere se ab actu illicito; ergo tenetur abstinere a reddendo, quando actus est illicitus ob circunstantiam, quæ afficit ipsum actum; consequenter in huiusmodi casu, sicut vnus illicitè petit, ità alteri illicitè reddit.

5 Ex dictis colligi potest primò, reddentem non toties peccare reddendo, quoties petens peccat petendo, vt patet ex prima Propositione.

6 Secundò, non esse reddendum debitum coniugi petẽti in loco Sacro, nisi fortè adsit magna necessitas, vt bene ait P. Ledes. q.64. art.7. Ratio est, quia circunstantia loci Sacri afficit ipsum actum, qui repugnat Sanctitati loci Sacri, prout pendet tam ex parte petentis, quàm ex parte reddentis. Videte, quæ diximus de Sacrilegio infra q.4. puo. vltimo num. 6

7 Tertiò, coniugem posse petere, & reddere debitum suę vxori, quam scit esse obstrictam voto Castitatis; etiamsi ipse consenserit in illius votum, modo non intenderit renuntiare iuri suo, sed solum permiserit, eam facere, quidquid vellet, vt patet ex dictis de voto. Ratio est, quia vir non amisit ius petendi debitum per votum Castitatis factum ab vxore, nec cessit iuri suo per consensum in eius votum; ergo potest petere, & reddere; immò tenetur reddere vxori petenti; nam illicitè petit solum ob circunstantiam personæ, idest ob votum Castitatis, quo se astrinxit.

8 Hinc vlterius patet, coniugem petitum teneri reddere petenti, quando vterque coniux est obstrictus voto castitatis. Ita Reginaldus lib.31.num 252. Speculum j parte art.15.ad finem, Sot. dist.38.q.2.art.1 & alij contra Nauar. cap.16.& alios, apud Sanchez lib.9.disp.37. num.10. Ratio est, quia petens illicitè petit ob circunstantiam personæ, idest propter votum, propter quod non amisit ius petendi; nam per votum non amisit dominium, quod per matrimonium acquisiuit supra corpus alterius coniugis, vt benè obseruat Coninchus loco citato, num.31. & alij DD. citati; quamuis peccet faciendo contra fidem datam Deo in voto; ergo coniux petitus tenetur reddere petenti, ne violet ius illius, quamuis ipse simile votum habeat. Et hoc verum est, quamuis vterque emiserit votum Castitatis de communi consensu, modò ipsi coniuges non intenderint remittere sibi obligationem reddendi debitum; nam si habuerunt intentionem remittendi sibi obligationem reddendi, non potest coniux petitus reddere debitum absque peccato; facit enim contra votum reddendo, cum alter non habeat ius petendi ob remissionem factam. Ita Sanchez, lib.9.disp.36.& 37 Henriquez, lib.11. cap.15. Rodriquez 1.parte, cap 90. quidquid dicat Syluest. matrimonium 6.q.5. Lessius libro 2.cap.40.de Voto, dubio 10.num 85 Emanuel Sà loco citato num.2.& alij.

9 Quæres, vtrum coniux teneatur reddere debitum alteri petenti cum peccato veniali.

Respondendum mihi videtur contra Sanchez lib 9. disput.6.num.6.& alios, distinguendo eodem modo, quo distinxi in præcedenti Propositione, vel petens illicitè petit cum peccato veniali ob circunstantiam personę, vel propter circunstantiam actus. Si petit illicitè propter circunstantiam personæ, reddendum est debitum, vt patet ex rationibus in prima Propositione allatis. Si verò petit illicitè cum peccato veniali ob circunstantiam actus, non est reddendum debitum, vt patet ex rationibus 2. propositionis.

10 Hinc sequitur, primo coniugem non debere reddere debitum alteri coniugi, qui petit modo indebito, quo ad situm, nisi adsit iusta causa, ob quam excusetur à petendo tali modo; nam petit illicitè ob circunstantiam actus. Ita Armilla verbo debitum, num. 6 & alij contra Sanchez, lib.9. d.17.nu.8. Henriquez lib.11.cap.16.nu.6.& alios.

Dixi,

Dixi, nisi adsit iusta causa, ob quam excusetur à petendo tali modo; quia potest aliquando adesse causa, vel necessitas, propter quam neque sit peccatum veniale ita petere, vel reddere. vt quando vir retrò accedens cognoscit vxorem in vase ordinario naturali; eo quod sit periculum fœtus, si ordinario situ congrediatur. Idem dicendum est, quando vir est nimis pinguis.

Non nego tamen, quin sit probabilis sententia Sanchez & aliorum dicentium simpliciter, non esse negandum debitum coniugi, petenti solum cum peccato veniali; nam inquiunt isti DD. semper adest iusta causa, excusans redditionem, qualis causa est, ne displiceat petenti, & ne oriantur lites, & discordiæ.

11 Secundò sequitur, non esse reddendum debitum viro petenti tempore menstrui, vt infra dicam contra Sanchez.

Tertio, non esse reddendum debitum nondum factis benedictionibus in sententia eorum, qui putant, coniuges peccare consumando matrimonium ante benedictiones, sed de hac re infra puncto 6.

PVNCTVM IV.

Vtrum coniuges teneantur reddere debitum, quando adest scrupulus, vel dubium, vel opinio, vel certitudo de inualiditate matrimonij.

1 *Quid sit scientia, opinio, dubium, & scrupulus.*
2 *An possit peti, & reddi debitum, quando suboritur scrupulus de inualiditate matrimonij.*
3 *An possit petere, vel reddere debitum, qui dubitat, inualidum esse matrimonium.*
4 *An dubitans de inualiditate matrimonij teneatur reddere debitum non dubitanti.*
5 *An dubitans de valore matrimonij possit petere, & reddere debitum, quando veritas non est comperta.*
6 *An quando vterque coniux dubitat de valore matrimonij, neuter possit petere debitum.*
7 *An ante adhibitam diligentiam vxor possit reddere debitum viro petenti, quando vterque dubitat de valore matrimonij.*
8 *An ille qui non dubitat, possit reddere debitum petenti, qui est dubius de valore matrimonij.*
9 *An dubitans de valore matrimonij nondum consumati possit priori bimestri reddere debitum petenti.*
10 *An coniux, qui mala fide contraxit, dubius de aliquo impedimento dirimente, possit reddere debitum.*
11 *An possit peti; vel reddi debitum, quando vterque coniux mala fide contraxit matrimonium, dubius de matrimonij validitate.*
12 *An vterque coniux priuetur iure petendi, quando contraxit cum opinione inualiditatis matrimonij.*
13 *An possit petere debitum coniux, qui opinatur, matrimonium esse inualidum.*
14 *An possit petere debitum, qui opinatur matrimonium mala fide contractum, inualidum esse.*
15 *An coniux, qui opinatur, matrimonium esse inualidum, teneatur reddere debitum alteri coniugi bonæ fidei.*
16 *An ille qui certo scit, matrimonium esse inualidum, possit petere vel reddere debitum.*
17 *An coniux sciens, matrimonium esse inualidum, possit reddere debitum coniugi ignoranti inualiditatem matrimonij.*
18 *Quodnam remedium adhibendum sit, quando constat matrimonium esse inualidum: sed hoc non potest manifestari absque periculo.*
19 *An coniux teneatur credere alteri dicenti, matrimonium esse inualidum.*
20 *An coniux teneatur abstinere à matrimonio contracto, quando impedimentum adesse cognouit ab amico, vel à Parocho.*

1 PRO intelligentia huius puncti præmittendum est, quid sit scientia, quid opinio, quid dubium, & quid scrupulus. Scrupulus est assensus ortus ex leuibus coniecturis. Dubiũ est, quando intellectus, non magis in vnam partem, quam in aliam inclinat, sed pendet in vtramque. Opinio, est assensus vnius partis cum formidine alterius. Scientia est cognitio certa, saltem moraliter.

PRIMA PROPOSITIO.

2 VTerque coniux potest petere, & reddere, quando post matrimonium bona fide ab vnoque contractum suboritur scrupulus ex leuibus indicijs de validitate matrimonij, vt habetur in cap. Inquisitioni de sent. excomm. Ratio est, tum quia Iudex in foro exteriori ita iudicaret per sententiam; ergo idem iudicandum est in foro conscientiæ, nam idem est iudicium fori interni, & externi, quando forum exterius non nititur falsa præsumptione; tum quia scrupulus non est sufficiens ratio ad priuandum hominem iure suo: immo licitum est operari contra scrupulos, vt patet ex dictis de peccatis q. 6. pun. vlt. Ita P. Ledes. q.45. art. 1. dub. 2. concl. 1. Henriquez lib. 11. cap. 15 num. 13 Sanchez lib. 2 disp. 41 nu. 41. Gutierez de matrim. cap. 49 num. 23. Coninch disp. 34. dub. 10. nu. 100. & alij, quos retuli de peccatis loco cit.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 COniux, qui bona fide contraxit matrimonium, & postea dubitat de valore matrimonij, non potest petere debitum, antequam adhibuerit debitam diligentiam ad assequendam veritatem. Hæc propositio patet ex cap. Dominus §. 2. de secundis nuptijs, & cap. Inquisitioni, §. fin. de sententia excom. Ratio est, tum quia ageret contra conscientiam petendo debitum ante adhibitam debitam diligentiam ad cognoscendam rei veritatem, tũ quia petendo exponeret se periculo fornicationis; nam fieri potest, vt matrimonium sit inualidum, & cognoscat fœminã, quę non sit sua vxor: vnde qui bona fide contraxit matrimonium, & post illud contractum dubitat, superstitem esse priorem coniugem, non potest petere debitum ante præmissam debitam diligentiam. Verum tamen est, ipsum dubitantem teneri reddere debitum alteri coniugi petenti, qui non dubitet de validitate matrimonij; nam alter habet ius petendi, & est in possessione; melior enim est conditio possidentis.

4 Addo coniugem dubitantem de validitate matrimonij, teneri alteri coniugi non dubitanti reddere, non solum post adhibitam diligentiam ad assequendam veritatem; sed etiam ante illam adhibitam. Ratio est, tum quia alter coniux, qui non dubitat, habet ius petendi, & est in possessione; ergo non reddẽdo coniugi non dubitanti, facit contra ius illius, & peccat contra Iustitiam; tum quia de duobus malis minus est eligendum, quando alioquin aliquis peccet; sed minus malum est reddere, quam non reddere, ergo tenetur reddere; minor probatur, quia reddendo est periculum fornicationis, quæ opponitur castitati, non reddendo est periculum iniuriæ, & iniustitiæ, sed maius malum est per se loquendo peccatum cõtra iustitiam, quam peccatum cõtra castitatem; ergo minus malum est reddere, quam non reddere. Ita P. Ledes. loco citato concl. 3. Sanch. lo. cit. Regenal. lib. 31. nu. 299. & alij lo. cit.

5 Quæres primo, vtrum coniux dubitans de valore matrimonij bona fide, & absque dubio contracti possit non solum petere, verum etiam reddere, quando post dubium adhibuit debitam diligentiam ad assequendam veritatem, sed veritas comperta non est.

Respondeo posse non solum reddere, verum etiam petere. Ita Sot. quarto de iustitia q 5. art. vltimo, Coninchus loco citato num. 105. Reginaldus num. 299. Rodriquez ca. 243 num. 4. Valentia tomo 4. d. 10. q. 6. pun. 2. & alij apud Spec. tertia parte artic. 18. & apud Sanchez libro 2 d. 41. num. 46 contra Rebel. libro 2. q. 16. sect. 2. nu 11. P. Ledes. q. 41. artic. 1. Gutierez num. 28. & alios asserentes, posse reddere; non vero petere. Ratio est, tum quia in alijs contractibus, qui bona fide rem accipit, & postea incipit dubitare, num sua sit, vel aliena iustè potest rem illam retinere, & consumare, quando facta sufficienti inquisitione, & examine, non inuenit veritatem; sed adhuc dubitat, an res sit sua; melior enim est conditio possidentis bona fide, vt patet ex dictis de Restitutione; ergo etiam coniux dubitans de valore matrimonij bona fide contracti, si præmisso sufficienti examine adhuc perseuerat dubium speculatiuũ, potest vti matrimonio, petendo, & reddendo; tũ quia coniux, adhibita sufficienti diligentia, laborat ignorantia inuin-

inuincibili: nam ignorantia inuincibilis est illa, quæ vinci non potuit adhibita sufficienti diligentia; ignorantia autem inuincibilis excusat à peccato.

6 Hinc colligitur, quando vterque coniux post matrimonium bona fide contractum, dubitat de valore matrimonij, neutrum posse petere ante diligentiam sufficientem adhibitam; sicut neque potest delectari de copula cogitata, aut de tactibus, qui licitè exercentur inter coniugatos. Ita Sanchez, Gutierez, & alij locis citatis, Reginal. lib. 31. num. 300. Ratio est, quia vterque exponeret se periculo fornicationis, seu actuum ad fornicationem pertinentium: post diligentem vero inquisitionem, vterque potest delectari, petere, & reddere, etiamsi veritas nondum comperta sit, & dubium speculatiuum perseueret. Ita Sanchez lib. 9. d. 44. num. 24. & alij DD. cit.

7 Rogabis, vtrum alter possit reddere debitum coniugi petenti, quando vterque dubitat de validitate matrimonij, sed nondum est adhibita debita diligentia.

Respondeo non posse reddere, quia obligatio reddendi supponit ius petendi in petente; sed petens cum tali dubio non habet ius petendi ante adhibitam debitam diligẽtiam; ergo alter potest non reddere, immo tenetur non reddere; nã reddendo se ipsum, & petentẽ exponeret periculo fornicationis; non reddendo vero non exponit se periculo fornicationis, aut periculo faciendi alteri iniuriam; nam alter non habet ius petendi ante adhibitam diligentiam, Ita Sanchez loco citato num. 55 & 56. Gutierez loco citato, num. 30.

8 Sed maior difficultas est, vtrum, quando solus petens habet dubium de valore matrimonij, teneatur alter coniux, qui nullum habet dubium, reddere petenti habenti dubium.

Respondeo, non teneri, quando petens dubius de validitate matrimonij nondum præmisit debitam inquisitionem. Ratio est, quia coniux qui scit alterum habere dubium, scit etiam ipsum propter tale dubium, non habere ius petendi ante præmissam sufficientem inquisitionem; ergo non tenetur reddere: potest tamen reddere, si velit quia, cum ipse non dubitet de validitate matrimonij, vt suppono, adhuc est in pacifica possessione, & adhuc retinet ius reddendi, & petendi, prout voluerit. Ita Sanchez loco citato num. 56. Gutierez loco cit. nu. 30.

9 Quæres secundo, vtrum coniux dubius de valore matrimonij bona fide contracti, sed nondum consumati, possit priori bimestri reddere debitum coniugi petenti.

Respondeo distinguendo hoc modo; vel dubitans nondum adhibuit debitam diligentiam ad essequendam veritatem, vel illam adhibuit. Si non adhibuit diligentiam, non potest reddere in illo primo bimestri, ante consumatum matrimonium. Ratio est, quia si potest reddere, maximè ne faciat iniuriam petenti, sed non facit illi iniuriã, negando debitum in primo bimestri, quando nondum fuit consumatum matrimonium; nam liberum est coniugi negare debitum primis duobus mensibus; cum Ecclesia concesserit bimestre coniugatis ad deliberandum de statu Religionis assumendę; quo tempore liberum est cuique coniugi negare debitum, modo matrimonium non fuerit antea consumatum; ergo non potest reddere. Si vero debitam diligentiam adhibuit, potest etiam in priori bimestre petere, & reddere; quia possessor bonæ fidei, adhibita sufficienti diligentia, potest vti re aliena; ergo potest etiã vti matrimonio. Ita Sanch. locis cit. & alij.

Hactenus locuti fuimus in hac secunda Propositione de dubio superueniente post matrimonium bona fide contractum, modo superest agendum de matrimonio mala fide contracto.

TERTIA PROPOSITIO.

10 Coniux, qui mala fide contraxit, dubius de aliquo impedimento dirimente, non potest petere debitum. Ratio est, tum quia nullum ius petendi acquisiuit per matrimonium cum tali dubio contractum, possessio enim mala fide inepta non tribuit ius, vt patet ex dictis de contractibus; tum quia qui incipit rem alienam mala fide possidere, non potest illa vti, vel retinere, vt dictum est de Restitutione, disp. 1. quæst. 2. pun. 2. num. 11 ergo qui mala fide contraxit matrimonium, non potest illo vti. Verum tamen est, ipsum teneri reddere debitum alteri coniugi petenti, qui bona fide contraxit, nec vllum habet dubium de valore matrimonij; nam alter coniux, qui bona fide contraxit, habet ius petendi, nec potest suo iure spoliari ob malam fidem alterius, donec constet inualidum esse matrimonium. Ita Sanchez lib. 2. disp. 42. num. 2. Reginald loco citato, Gutierez de matrim. cap. 50. num. 2. Coninch. loco citato num. 101. Nauar. Syluest. & alij apud Sanchez loco citato.

11 Sed modo difficultas est, vtrum peti possit, vel reddi debitum, quando vterque coniux mala fide contraxit, dubius de aliquo impedimento dirimente, seu de validitate matrimonij.

Respondeo, neutrum posse petere, vel reddere. Ratio est, quia incipiens possidere rem aliquam mala fide non acquisiuit vllum ius in illam; sed quando vterque coniux mala fide contraxit, incepit possidere matrimonium mala fide, ergo nullum ius in illud acquisiuit; consequenter neuter potest petere, vel reddere; nam petere, vel reddere supponit ius ad petendum, vel reddendum. Ita Speculum 3. parte art. 3. Sanchez disp. 42. Gutierez cap. 50. num. 1. Coninchus loco citato, Nauar. cap. 22. num. 54 Sotus dist. 27. q. 1. art. 3. & alij contra Henriquez libro 11. ca. 15. loco citato, & alios afferentes, neutrum posse petere; sed teneri reddere, quãdo post diligentiam potest dubium practicè deponi.

12 Hinc patet a fortiori, neutrum posse petere, vel reddere, quando vterque contraxit matrimonium cum opinione inualiditatis matrimonij.

Sed maior difficultas est, vtrum coniuges possint petere debitum, quando contraxerunt matrimonium bona fide, & postea incipiunt opinari, matrimonium inualidum esse. Circa quam difficultatem sit.

QVARTA PROPOSITIO.

13 Coniux, qui bona fide contraxit matrimonium, & postea incipit opinari, matrimonium inualidum esse non potest petere debitum. Ratio est, quia si potest petere maximè, quia est in possessione matrimonij bona fide contracti; sed possessio non suffragatur opinanti, sed dubitanti post debitam diligentiam, vt patet ex dictis de contractibus; ergo cõiux qui bona fide cõtraxit matrimonium, & postea incipit opinari, matrimonium inualidum esse, non potest petere, adhibita quacunque diligentia, si adhuc perseuerat opinio de inualiditate matrimonij, nisi fortè habeat opinionem probabilem pro vtraque parte, videlicet pro validitate, & nullitate; tunc enim potest petere, & reddere; eo quod possit amplecti opinionem probabilem, quamuis altera sit probabilior, vt patet ex dictis de peccatis q. 6. pun. 3. Ita Reginaldus libro 31. num. 301. Gutierez cap. 50. num. 2 Sanchez libro 2. d. 44. & alij contra Coninchum loco cit. nu. 103.

14 Hinc patet à fortiori, illum nõ posse petere debitum, qui post matrimonium mala fide contractum, opinatur matrimonium inualidum esse.

15 Sed modo difficultas est, vtrum coniux, qui opinatur matrimonium esse inualidum, teneatur reddere alteri coniugi bonæ fidei.

Respondeo teneri. Ratio est, tum quia nullus potest priuare alterum iure suo, & possessione illi acquisita, nisi certo constet rem suam esse; in hoc autem casu coniux, qui habet opinionem de inualiditate matrimonij, priuaret alterum iure, & possessione sua, non reddẽdo debitum; tum quia sic habetur in c. inquisitioni 44. Ita Speculum loco citato, Sanchez lib. 2. d. 44. nu. 3. & alij apud Gutierez cap. 49. num. 1. & 31. & ca. 50. nu. 4. contra Syl. mat. 4. q. 9.

QVINTA PROPOSITIO.

16 Coniux, qui certo moraliter nouit adesse impedimentum dirimens, non potest petere, vel reddere debitum. Ita colligitur ex cap. inquisitioni citato, & cap. Dominus de secundis nuptijs. Ratio est, quia cognoscens carnaliter fœminam alienam peccat mortali peccato fornicationis; sed qui petit vel reddit debitum, certo sciens adesse impedimentum dirimens, cognoscit alienam fœminam, quæ non est sua vxor, ergo mortaliter peccat peccato fornicationis. Et hoc verum est, siuè matrimonium cõtractum sit bona fide, siuè mala. Ita Specul. loc. cit. concl. 1. Sanch. lib. 2. d. 44. Gutierez, cap. 50. nu. 4. Coninch. disp. 34. dub. 10. num. 96. & alij communiter.

17 Quæ-

17 Quæres primo, vtrum coniux, sciens matrimonium esse inualidum ob impedimentum dirimens, possit reddere debitum coniugi ignoranti impedimentum, seu inualiditatem matrimonij.

Respondeo non posse, etiamsi per excommunicationem compellatur ab Ecclesia reddere, aut etiam sequantur grauissima incommoda, scandala, & vitæ periculum. Ita colligitur ex c. Inquisitioni de sententia excommunicationis. Ratio est, quia si posset reddere, sequeretur fornicationem esse aliquando licitam, quod est falsum, & erroneum cum fornicatio sit intrinsecè mala; qui autem reddit debitum sciens inualidum esse matrimonium, committit fornicationem, cum accedat ad non suam.

Neque obstat excommunicatio, qua compellitur ab Ecclesia reddere; cum iuxta veriorem sententiam huiusmodi excommunicatio non liget coram Deo. Ratio est, tum quia excommunicatio iniusta, quæ nititur falsa præsumptione, nō ligat, vt dictum est suo loco; tum quia excommunicatio supponit peccatum mortale; in hoc autē casu non adest peccatum mortale; cum quilibet teneatur iure naturæ abstinere à fornicatione, quæ est intrinsecè mala; tum quia præceptum Ecclesiæ non obligat contra ius naturæ. Ita Specul. loco citato, Nauar. cap. 16. nu. 39. Sanchez libro 2. d. 39. nu. 5. & 7. & alij apud Gutierez cap. 49. de matrim. num. 1.

Addo contra Henriquez libro 11. cap. 3 num 2. in commentario littera K, hoc verum esse; etiamsi matrimoniū sit inualidum, ob impedimentum iure humano introductum, vt patet, tum ex cap. litteras de restitutione spoliatorum, tum ex rationibus allatis. Ita Sanchez, Gutierez, & alij locis citatis.

18 Quæres secundo, quodnam remedium adhibendum sit, quando constat matrimonium esse inualidum propter impedimentum dirimens, quod non potest manifestari sine infamia, vel sine vitæ periculo, vel quando eo manifestato, adhuc compelletur coniux ab Ecclesia per censuras permanere in eo matrimonio; eo quod non possit probare impedimentum.

Respondeo, quatuor remedia assignari à DD. quos citat Rodriquez tomo 1. cap. 92. Henriq lib. 11. cap. 11. nu. 3. & Sanchez lib. 9 disp. 39. nu. 13.

Primum remediū est, vt coniux conscius impedimenti petat dispensationem, quando impedimentum est dispensabile, vel ingrediatur religionem; quamuis non teneatur ingredi, vt in simili dictum est de voto.

Secundum est, vt fugiat in locum vbi cesset scandalum.

Tertium est, vt petat diuortium, si adest causa petendi diuortium, qualis causa est sæuitia, adulterium, &c.

Quartum est, vt habitet cum coniuge, ac si esset frater, & soror, modo non sit periculum alicuius carnalis peccati, quod vt plurimum adesse solet.

19 Quæres tertio, vtrum coniux teneatur credere alteri coniugi, dicenti se fictè consensisse in celebratione matrimonij, vel habere aliud impedimentum dirimens.

Respondeo, regulariter non teneri credere, quamuis alter hoc asserat cum iuramento. Ratio est, quia verisimilius est, ipsum modo mentiri, quam mentitus fuerit in contractu principali; nam cap Tuas de protestatione dicitur, valdè indignum est, vt quod sua quisque voce dilucidè protestatus est, in eundem casum proprio valeat testimonio infirmare. Potest tamen illi cedere in illius præjudicium, ne petenti reddat. Ita Nauarr cap. 22. num. 82. Speculum 3. par. art. 13 Henriquez loco citato, Emanuel Sà verbo Debitum num. 5. Rebel. lib. 2. q. 16. num. 12. Sanchez lib. 2. d 45. num. 3. & disp. 41. num. 32. Valentia tomo 4. disp. 10. quæst. 6. puncto 2. Gutierez loco citato num. 32. 34. & 41, & alij.

Dixi regulariter, quia fieri potest aliquando, vt adsint aliæ sufficientes circunstantiæ, & coniecturæ, quibus teneatur credere, & consequenter non possit petere vel reddere. Ita P. Ledes. q. 47. q. 4. Gutierez num. 37. Speculum, Henriquez, & Nauar. locis citatis. Immo poterit in hoc casu aliud matrimonium inire; modo sufficienter probetur, prius matrimonium fuisse inualidum, vt per se patet.

20 Quæres quarto, vtrum cōiux teneatur credere adesse impedimentum dirimens, & abstinere à matrimonio contracto, quando audiuit huiusmodi impedimentum adesse non ab altero coniuge, sed ab alio viro fide digno, vel ab amico, vel Parocho cum iuramento attestante.

Respondeo, non teneri credere, si vnus tantum attestatur. Ratio est, quia licet dictum vnius fide digni sufficiat, vt iuste credere possit, tamen vni tantum necessario non creditur, sed duobus fide dignis credendum est, cap cum à nobis de testibus, & attest. Verum tamen est, coniugem qui hoc audiuit à viro fide digno, teneri abstinere à matrimonio contrahendo, si nondum contraxit, ne se exponat periculo fornicationis, & inualidè contrahendi. Si vero iam cōtraxit, tenetur dubitare de validitate matrimonij; consequenter non potest petere, donec adhibuerit debitā diligentiam, iuxta dicta in secunda Propositione. Si non audiuit à viro fide digno, potest petere, quia dictum viri, qui non est fide dignus, non exhibet sufficientem rationē dubitandi. Ita Emanuel Sà num. 7. Nauar. cap. 22. nu. 82. Gutierez cap. 49. nu. 23. 32 & 33. & alij apud Henriquez loco citato num. 13. littera H. in commentario, & apud Sanchez libro 2. disp. 46. quæst. 3. à num. 15. vbi latè de his disserit.

PVNCTVM V:

De causis propter quam licitum est, non solum negare debitum; verum etiam facere diuortium quo ad habitationem.

1 *Quid, & quotuplex sit diuortium.*
2 *An adulterium sit causa sufficiens faciendi diuortium.*
3 *An fieri possit diuortium ob animum fornicandi, vel ob actus impudicos.*
4 *An fieri possit diuortium ob sodomiam, aut bestialitatem.*
5 *An diuortium fieri possit ob pollutionem, aut propter concubitum cum fœmina mortua, aut cum bestia mortua.*
6 *An vir, & vxor sint pares in causa faciendi diuortium.*
7 *Quanam notitia adulterij requiratur ad faciendum diuortium.*
8 *Quinam dicatur certus moraliter de adulterio alterius.*
9 *An requiratur, vt adulterium probetur.*
10 *An coniux innocens propria auctoritate possit facere diuortium.*
11 *An innocens, qui cum adultero fecit diuortium, teneatur cum eo habitare, si per censuras ad id impellatur.*
12 *An diuortium fieri possit priuata auctoritate.*
13 *An coniux innocens teneatur aliquando facere diuortium.*
14 *An dentur aliqui casus, in quibus non liceat facere diuortium.*
15 *An quando vterque coniux commisit adulterium, sed vnus emendatus est possit emendatus petere diuortium.*
16 *An coniux innocens possit facto diuortio cogere adulterum, vt ad se redeat.*
17 *An innocens possit reuocare adulterum in amicitiam.*
18 *Quanam differentia sit inter incestuosum, & adulterum.*
19 *An facto diuortio, adulter habeat rationem contra alterum, qui post factum diuortium lapsus est in adulterium.*
20 *An adulter occultus possit petere debitum a coniuge ignorante adulterium suum.*
21 *An facto diuortio adulter possit amicabiliter petere debitum, vt recuperet ius amissum.*
22 *An habens occultum vitium, quo cognito alter recederet à sponsalibus, possit cogere sponsum ignarum vitij, vt stet sponsalibus.*
23 *An facto diuortio coniux possit recipere sacros Ordines, aut Religionem ingredi, altero manente in seculo.*
24 *An manens in seculo teneatur votum Castitatis emittere.*
25 *Quibus de causis fieri possit diuortium ad tempus.*
26 *Quomnam sequantur fieri, facto diuortio.*

1 NOtandum, diuortium, quod significat legitimam viri, & vxoris separationem, tripliciter accipi posse. Primo pro dissolutione matrimonij quo ad torum, idest quo ad carnalem copulam. Secundo pro dissolutione matrimonij quo ad torum, & habitationem. Tertio pro repudio, & pro dissolutione matrimonij quo ad vinculum, itaut, omnino dissoluatur, ac si nullum esset.

Rursus

Rursus notandum est, diuortium quo ad torum, & habitationem, aut esse perpetuum, aut ad tempus.

In præsenti puncto non loquimur de diuortio quo ad vinculum; nam ex supra dictis patet, matrimonium esse indissolubile; vt benè tradit Sanchez lib. 10. disp. 2. num. 2. Farinacius tomo 4. q. 143. § separatio nu. 33. quamuis matrimonium ratum dissoluatur per professionem in Religione, aut etiam aliquando per dispensationem Summi Pont. neque hic loquimur de diuortio quo ad torum tantum, nam ex dictis in præcedentibus punctis constat, quatenus liceat facere diuortium quoad torum, denegando debitũ: loquimur ergo de diuortio quo ad torum, & habitationem perpetuo, vel ad tempus.

PRIMA PROPOSITIO.

3 QVamuis adulterium non sit causa sufficiens faciendi diuortium quo ad vinculum, vt dictum est de indissolubilitate matrimonij nihilominus est causa sufficiens diuortij perpetui quo ad torum, & habitationem; tàm in fœmina, quàm in viro. Sic habetur ca. Gaudemus, & cap. Ex litteris; & Matthei quinto, vbi dicitur, Qui dimiserit vxorem suam excepta fornicationis causâ, facit eam mechari. Ratio est, quia coniuges ex natura contractus matrimonij tenētur sibi seruare fidem quoad torum, & habitationem; ergo si vnus eorum non seruât fidē adulterando nec alter innocens tenetur eam seruare; nam frangenti fidem fides seruanda non est, Lege si cum venerit. ff. pro socio, & cap. peruenit secundo de iureiurando; fides autem data in matrimonio perfectè violatur per fornicationem, & commixtionem carnalem cum alio, quam cum proprio coniuge; coniuges enim ineunt matrimonium, vt per illud fiant vna caro, & non vt caro diuidatur, iuxta illud Gen. 2. Erunt duo in carne vna. Ille dicitur perfectè violare fidem datam in matrimonio, & perfectè diuidere carnem suam, qui commiscetur cum alio cum seminis emissione; sicut coniuges fiunt vna caro, quando carnalis copula habetur cum seminatione in vase debito.

Hinc sequitur primo, animum fornicandi, aut alios actus impudicos non esse causam sufficientem diuortij; quia per solum animum fornicandi, aut per alios actus impudicos non diuiditur caro. Ita Coninch. d. 35. dub. 1. nu. 5. & alij DD. statim citandi.

4 Secundo Sodomiam, & bestialitatem esse causam sufficientem diuortij tàm in fœmina, quam in viro; nam per Sodomiam, & bestialitatem diuiditur caro coniugis cum carne bestię, vel alterius modo hoc peccatum committatur cum alio, quam cum proprio coniuge; nam quando committitur cum proprio coniuge, non est causa sufficiens diuortij perpetui, quia caro coniugum non diuiditur, nisi per copulam cum alio habitam. Verum tamen est; vxorem posse quando sollicitatur à viro ad Sodomiæ peccatum, discedere ad tempus propter periculum animę donec vir resipiscat, eamque nolit ad huiusmodi peccatũ prouocare, non tamen habet causam sufficientem faciendi diuortium perpetuum. Vtrum vero in foro externo credendum sit, mulieri asserenti, se à viro tentatam fuisse de nefando vitio. Dissensio est inter DD. de qua Farinacius in decis. 178. Rotæ Romanæ, Menoch. consilio 186. & Riccius decis. 237.

5 Tertio, pollutionem extraordinariam cum alia; vel secum tantum non esse causam sufficientem diuortij; quia caro propriè non diuiditur. Ita P. Ledesma q. 62. art. 1. dubio 4 quidquid dicat Eman. Sà verbo diuortium Idem dicendum est de concubitu viri cum fœmina mortua, aut cum bestia mortua; nam iste concubitus similis est illi, qui cum statua habetur, quem constat non esse sufficientam ad dissoluendum matrimonium; nam exercens huiusmodi actus nō propriè vnitur alteri, nec diuidit carnem suam cum tertia persona.

6 Quarto, sequitur virum, & vxorem esse pares in causa diuortij, cap. Christiana 32. q. 5 Sanchez libro 10. disp. 3. num. 6 Gutierez de matrimonio cap. 129. num. 2. & alij communiter.

7 Quæres primo, quæ notitia adulterij requiratur ad faciendum diuortium.

Respondeo requiri, vt coniux, volens facere diuortium ob alterius adulterium, certus sit moraliter de adulterio; nam possessio stat pro altero, & nemo in dubio priuandus est sua possessione.

8 Rogabis quinam dicatur certus moraliter de alterius adulterio.

Respondeo, illum dici certum moraliter, qui non habet leuem suspicionem, sed maximè fundatam, vel vt dicitur, violentam, qualis in foro externo sufficeret ad conuincendam vxorem de adulterio, vt accidit, quando ipsa adultera confitetur proprium adulterium, vel quādo inuenta est nuda cum nudo, vel sola cum solo in lecto, cap. litteris de præsumptione; non tamen sufficiunt verba amatoria, aut xenia missa vxori ab adultero, aut oscula, & amplexus, nisi adsint aliæ circunstantiæ loci, temporis, vel personarum.

9 Addo, ad faciendum in foro conscientiæ diuortium, non requiri, vt adulterium probetur; nam probatio videtur tantummodo requiri pro faciendo diuortio in foro externo. Ita Sanchez lib. 10. d. 12. à num. 40. Emal. Sà loco citato num. 3. P. Ledesma quæst. 62. art. 3. Farinacius, tomo 4. quæst. 143. §. separatio num. 10. Gutierez capit. 129. num. 4. & 11.

10 Quæres secundo, vtrum coniux innocens possit propria auctoritate facere diuortium ab adultero, siuè delictum sit publicum, siuè occultum.

Respondeo posse secluso scandalo, cap. Dixit Dominus 32. q. 1. Ratio est, quia iure naturæ frangenti fidem fides seruanda non est; cum ergo adulter fregerit fidem adulterando, sequitur innocentem non teneri fidem illi seruare; sed posse propria auctoritate facere diuortium, negando debitum, & in longinqua recedendo; quamuis in foro externo cogendus sit redire, donec constet de adulterio. Ita P. Ledesma loco citato art. 3 Sotus. dist. 36. q. vnica art. 3. Eman. Sà loco citato num. 1. Nauar. cap. 22. num. 23. Sanchez, libro 10. d. 12. num. 31. Reginaldus lib 31. num. 324. Henriquez libro 11. cap. 17. num. 2. Coninchus disp. 35. dubio primo num. 2.

11 Rogabis, vtrum coniux innocens, qui propria auctoritate fecit diuortium, teneatur reddere debitum, & habitare cum adultero, quando per excommunicationem, vel præceptum à Iudice cogitur reddere, vel habitare cum vxore, eo quod delictum sit secretum.

Respondeo iuxta probabiliorem sententiam, ex natura rei non teneri; quia præceptum superioris non obligat in conscientia, quando procedit ex falsa præsumptione, vt patet ex dictis de Legibus, & Censuris. Ita Sanchez loco citato num. 34. Reginald. num. 287 Sotus in 4. dist. 36. q. vnica artic. 4. & alij.

Dixi ex natura rei non teneri; quia ratione scandali vitandi, quod inde sequeretur non obediendo, tenetur obedire, recipiendo vxorem, & cum ea habitando.

12 Ex dictis in hoc quæsito colligi potest, coniuges, qui contraxerunt matrimonium inualidum propter impedimentum dirimens, vt propter consanguinitatem, affinitatem, &c. posse in conscientia facere diuortium priuata auctoritate, modo non adsit scandalum, quod facilè potest euitari, si vnus coniugum in longinqua se recipiat.

13 Quęres tertiò, vtrum maritus innocens teneatur, aliquando facere diuortium cum vxore adultera.

Respondeo, aliquando teneri sub mortali. Primò quando per diuortium speret emendationem, & fructum, cap. Si vir de adulterijs; vir enim est caput mulieris, illamque cohibere debet à peccato. Si verò non sperat emendationem, non tenetur facere diuortium; sicut neque tenetur, quando timet maiora incommoda secutura occasione diuortij, vt si periculum adsit, vt ipsa liberius vacet libidini, vel vt sequātur rixæ, & cędes inter ipsum, & Parentes vxoris, vel sibi timeat lapsum incontinentiæ; tunc enim non tenetur facere diuortium; eo quod non teneatur cum tanto incommodo corrigere delinquentem, non existentem in extrema necessitate salutis spiritualis, vt patet ex dictis de Correctione.

Secundo, tenetur facere diuortium, quando imminet scandalum, vt si ipse existimetur conscius, & fautor delicti, nec alia ratione possit occurrere scandalo, quam per diuortium. Si vero maritus potest alia ratione occurrere scandalo, non tenetur facere diuortium: potest autem occurrere scandalo manifestando sibi adulterium, displicere reprehendendo vxorem, verberando, &c. Ita Syluest. verbo debitum, num. 15. Toletus lib. 12. cap. 20. Nauar. cap. 16. num. 20. Coninchus disp. 35. dub. 3. Reginald. lib. 31. num. 319. Gutierez cap 129. num. 15. Caiet. verbo matrimonium ad finem, Sanchez libro 10. disp. 13. num. 10.

Rebel.

Rebel.lib.2.q.17.num.11.Pet.Ledes.q.62.artic.2.conclus. 3. & alij.

Hinc patet, quid dicendum sit de vxore, cuius vir adulteratur; quamuis enim ipsa non teneatur ex officio corrigere virum cum ipsa non sit eius caput; nihilominus tenetur præcepto correctionis, sicut cæteri, quando adest spes emendationis, & fructus. Præterea tenetur præcauere scandalum, quamuis vxor raro censeatur causa scandali; eo quod communiter credatur vxori displicere adulterium mariti.

Addo, vxorem raro teneri denegare debitum viro adultero, vt ipsum corrigat; nam denegatio debiti, vt plurimũ erit occasio maioris mali. Ita Eman.Sà loco cit.num.6.P. Ledes.loco citato concl.1.& alij DD.cit.

14 Quæres quartò, vtrum dentur aliqui casus, in quibus non liceat facere diuortium ob coniugis adulterium.

Respondeo, plures dari. Primus est in cap.fin.de adulterijs, quando vterque coniux commisit adulterium; ratio est, quia paria delicta mutua compensatione abolentur; non tamen refert, vtrum vnus commiserit adulterium propriè, & alter Sodomiam, vel bestialitatem: modò certò constet de adulterio, & delicto; nec refert, vtrum, vnus deliquerit antea, vel deliquerit post; vel vtrum vnus sæpius adulteratus sit, & alter tantum semel, vel vtrum delictũ sit publicum, vel occultum; nam in foro conscientiæ non requiritur probatio; sed sufficit, vt caro coniugum diuisa sit.

Secundus est, quando vir dedit vxori causam proximam adulterandi, vt quando expresse, vel tacitè concessit vxori facultatem adulterandi, aut quando cõscius adulterij vxoris, non vult prohibere, cum possit absque suo graui detrimento.

Dixi, quando vir dedit causam proximã; quia quando vir fuit tantummodo causa remota, & occasio adulterij vxoris, potest ab ea facere diuortium, vt accidit, quando vxor adulteratur; eo quod vir iratus eam expulerit domo, aut necessaria alimẽta denegauerit, aut debitum recusauerit. Ita P.Ledes.q.62.art.1.Sanchez lib.10.disp.5.num.7. Coninch.disp.35.num.7. Henriquez, lib.11.cap.17.num.4. Reginaldus libro 31.nu.321.Gutierez cap.129.num.8.contra Eman.Sà loco citato nu.10.

Tertius casus est, quando vxor commisit adulterium tãtum materialiter, credens illum, cum quo commisit adulterium, esse proprium virum, aut credens mortuum esse priorem virum. Ita Eman.Sà loco citato Henriquez, nu.4. Sanchez, lib.10.disp.5.Gutierez, cap.129.num.5.& alij cõmuniter cap.Ita ne,& cap. Proposito 33. q.5. Ratio Patebit ex 5. casu.

Quartus est, quando vxor carnaliter cognita est per violentiam, vt patet ex iuribus citatis. Dico per violentiam, quia si cognita fuit non per violentiam; seu per vim præcisam, sed per metum grauem, grauis controuersia est inter DD. vtrum vir possit ab ea facere diuortium, quæ cõtrouersia facilè dissolui potest ex supradictis de vxore, quæ facta est affinis viro per vim, aut metum, q.4.pun.2. quæsito 3.quamuis contrarium sentiat Reginald.libro 31. num. 323.& Sanchez lib.10. disp.5. num.10. & 16.nobiscum autem sentit Henriquez, lib.11 cap.17.nu.3.& 5.

Quintus casus est, quando vnus coniugum commisit adulterium inuincibiliter ignorans illum, cum quo adulteratus est, non fuisse proprium coniugem; sicut enim ignorantia excusat à culpa, ita, & à pœna, & ad hunc secundũ casum reduci potest tertius.

Sextus est, quando coniux innocens condonauit alteri adulterium expressè per verba, aut tacitè per signa, vt quando vir, probabiliter sciens vxorem commisisse adulterium, adhuc illi spontè debitum reddit, vel petit, vel illã adhuc retinet, vel recipit, cum illam anteà dimisisset; nã per illam condonationem cedit iuri suo, quandiu alter coniux reconciliatus non relabitur in adulterium; eò verò relabente reuiuiscit ius diuortij, vt benè ait Sanchez disp 5. num.19 Henriquez lib.11.ca.17.Coninchus disp. 34. dub. 2.num. 11.Reginal. nu.331.& 332.Spec.3.par.art.1. P. Ledes.loco cit.& alij.

15 Quæres quinto, quando vterque coniux commisit adulterium; sed alter iam emendatus est, vtrum possit emendatus petere diuortium ab altero non emendato.

Respondeo posse, quando emendatus admonuit alterũ, vt se corrigeret, & nihilominus noluit se corrigere; sed denuo lapsus est in adulterium. Ratio est, quia si ambo coniuges in adulteriu[illegible] liati fuissent, vnc[illegible] uortium ex comm[illegible] dit in præsenti cas[illegible] monet alterum, [illegible] admonitionem n[illegible] ab eo diuertere. I[illegible] des.q.62.art.1. dub[illegible] 17.Regin.lib.31.nu[illegible]

16 Quæres sext[illegible] uortio, cogere adu[illegible]at.

Respondeo affir[illegible] tertia parte art.6. [illegible] libro 10.d.10.num.[illegible] 325 [illegible] cap. 120.num 14.& alijs. Ratio est, quia senten[illegible] diuortij facta est in pœnam adulteri, & in fauorem in[illegible]; ergo coniux innocens potest alterum reuocare fa[illegible]o diuortio propter adulterium, & adulter tenetur ad illum redire; alioquin sententia diuortij vergeret in pœnam innocentis.

17 Hinc patet primò, innocentem posse reuocare adulterum in amicitiam, cap.Si vir de adult. quamuis non tenetur illum reuocare cap. Admonere 33 q.2. Ita Azorius prima par. lib.13.cap 14.quæsito 13 colum.1688. Henriq. loco citato num.3. Coninchus disput.35. dubio 2. ad finẽ Reginaldus libro 31. num. 328. Sanchez libro 10 disputat.13.Gutierez de matrim.cap.129.num 13.& alij.

18 Secundo patet differentia inter incestuosum, & adulterum, quod coniux innocens potest gratiam reconciliationis concedere adultero ad petendum debitum, non verò potest concedere incestuoso, qui copulam habuit cum consanguineo coniugis innocentis in primo, vel secundo gradu.

19 Quæres septimo, vtrum adulter, facto diuortio, habeat actionem repetendi innocentem, qui lapsus est in adulterium post diuortium.

Respondeo, posse quidem iudicem sua auctoritate illos coniuges reconciliare; nam sententia diuortij non abstulit ius superiori, ne possit coniuges, separatos quo ad torũ, & habitationem iterũ coniungere ad uitanda pericula incontinentiæ; immò tenetur hoc facere, quando adest scandalum, vel manifestum incontinentiæ periculum; Ipse verò adulter non habet propriè actionem ad repetendum; Ratio est, tum quia res iam transit in iudicatum, nec est retractandum, quod semel benè fuit definitum, cap Quod bonę 6.q.4.tum quia sententia diuortij non fertur sub conditione in fauorem reisſed absolutè fertur in ipsius odium. Ita P. Ledes.q.62.art.6.concl.2. Henriquez lib.11. cap. 17. num.3.Sanchez lib.10.disp.9.num.30.Reginal.nu.330.Gutierez, cap.129.num.18.& alij.

20 Quæres octauò, vtrum coniux adulter occultus possit petere debitum ab altero coniuge ignorante suum adulterium.

Respondeo posse. Ratio est, quia priuatio iuris petendi est, pœna imposita propter delictum adulterij; nullus autem tenetur pœnam subire ante sententiam Iudicis, vel alterius coniugis; nisi aliter constet ex dispositione iuris; sed Iudex, aut coniux innocens non potest adultero iniungere pœnam priuationis debiti, nisi delictum sibi sit cognitum; nec ipse adulter occultus tenetur suum delictum manifestare; ergo coniux adulter occultus potest petere debitum ab altero coniuge ignorante suum adulterium. Ita Sot.in 4.dist.36.q.vn art.4.Sanchez libro 2.d.68.nu.4 Henriquez lib.11.cap.15.num.6.Emanuel. Sà verbo adulteriũ num.3.Coninchus disp.35.dub.1. num.4. & disp.33. dub. 12 num.89 Gutierez, cap 34 num.10. P Ledes. q.62. art.1. dub. 1.contra Nauar.cap 23.n.23.Rebel. lib.2. q.17.n.3. Rodriquez 1. parte cap.143.num.14.& alios, quorum sententia à nobis sustinenda esset, si lex priuationis debiti cõstituta contra adulteros vsu recepta esset antè sententiam Iudicis, vel coniugis innocentis iuxta dicta de lege pœnali priuatiua.

21 Addo non solum adulterum occultum; sed etiam publicum, aut eum, qui per sententiam fuit separatus, posse amicabiliter petere debitum; quamuis enim sit priuatus iure petendi; nihilominus potest debitum petere, vt acquirat ius amissum; quod potest acquirere per reconciliationem sibi concessam à coniuge innocente. Ita Nauar loco citato, & alij.

22 Hinc colligi potest solutio alterius difficultatis, quæ

quæ-

statu, tum quia ex denegatione matrimonij non sequitur grauis infamia, sicut sequitur ex denegatione Eucharistiç. Ita Coninchus loco citato nu.68 & alij DD.cit.

Dixi in propositione, quem scit extra Confessionem irretitum esse aliquo impedimento, quia si Parochus nouit in Sacramento Confessionis aliquem habere impedimentum, dirimens matrimonium, non potest illi denegare matrimonium; non enim potest extra Confessionem, vti sciẽtia in Confessione habita, ne confessio reddatur odiosa, & onerosa; vnde Confessarius extra confessionem perinde se debet gerere, ac si nihil sciret, in ijs scilicet casibus, in quibus pœnitens posset subire pudorem, & cófusionem; si Confessarius non ita se gereret; pœnitens autem subiret pudorem, & confusionem, si denegaretur sibi matrimonium propter impedimentum in confessione cognitum; vt patet ex dictis de sigillo confessionis. Quare Parochus in dicto casu debet intra confessionem admonere pœnitentem ne contrahat extra confessionem vero non potest illum admonere, nisi prius a pœnitente obtinuerit facultatem loquendi de auditis in confessione; quamuis enim non frangat sigillum loquendo cum ipso pęnitente extra confessionem de auditis in confessione absque eius licentia; nihilominus offendit sigillum, vt bene ait Sotus in 4. dist.18 q.4.art 6.& patet ex dictis de pœnitentia.

14 Rogabis, vtrum Confessarius teneatur petere licentiam à pęnitente, vt illum admoneat extra confessionem de impedimento dirimente.

Respondeo, non teneri, saltem si commodè nequeat petere vel admonere. Ita S.Thom.in 4.dist.21.q.3.art.1.Syluest. confessio 3.quæsito 14.Sanchez lib. 3. disp.16.num. 16. Coninchus disp.27. dubio 7. num 7. & de pœnit. disp. 9.dub.4.num.67.Gutierez cap 60 ad finem, & alij. Ratio est, tum quia ex auditis in confessione non cogitur Confessarius ad aliquod præstandum, vel omittendum, vel ad remedium exhibendum extra illam, notitia enim confessionis ordinatur solum ad forum confessionis, & pœnitentiæ; tum quia pęnitentes ęgrè ferunt sibi peti huiusmodi licentiam, nec vellent sibi quemquam loqui de peccatis confessis. Videte quæ diximus de sigillo confessionis in Sacramento Pœnitentiæ.

15 Quæres, vtrum Parochus posit dissimulare, & coniungere illos in matrimonium, quos nouit obtinuisse dispẽsationem in foro conscientiæ.

Respondeo, posse, quando nullus est, qui impedimentũ apud ipsum denuntiet, & sibi aliunde constat de impedimento. Ita Sanchez libro 3. disp 16.num.14. Coninchus disp.27.dub.7 num.64.Gutierez cap.60. num.6.Reginaldus lib 31.num.141.Ratio est, quia ipsi contrahentes non peccant contrahendo, ergo neque peccat Parochus dissimulando, & illos coniungendo nam ratio, cur teneatur Parochus inquirere impedimenta, est, ne subditi peccent contrahendo cum impedimento, ergo quando illi constat contrahentes non peccare, potest ipsos coniungere in matrimonium.

Hinc sequitur à fortiori, conscium impedimenti occulti, qui nouit contrahentes impetrasse dispensationem pro solo conscientiæ foro, non teneri ad denuntiandum, vt bene tradit Sanchez lib.7. disp.13. num.8. Gutierez cap. 59. nume. 13.

Dixi, quãdo nullus est, qui impedimentum apud ipsum denuntiet; nam quando aliquis denuntiauit impedimentum apud Parochum, non potest Parochus dissimulare, & eos coniungere, quamuis sciat, ipsos obtinuisse dispensationem in foro conscientiæ. Ratio est, quia non pertinet ad Parochum discutere impedimenta, & de illis cognoscere, sed spectat ad ordinarium, qui habet iurisdictionem in foro externo cap.fin.de clandestinis despõsationibus propterea Parochus debet, facta sibi denuntiatione, impedimentum deferre ad Ordinarium, volentibus sponsis vlterius procedere ad contrahendum matrimonium. Ita Sanchez libro 3. disp. 15. num.15. Coninch. disp 27. dubio 7. num 64.

Sed modo difficultas est, quid faciendum sit quando cõtrahentes matrimonium celebrarunt obtenta dispensatione impedimenti occulti in foro interno, sed postea contracto matrimonio detegitur, & publicatur impedimentum.

Respondeo, impetrandam esse ratificationem dispensationis in foro externo, & contrahentes per Iudicem separandos esse, donec obtineat in foro externo dispensationem; nam dispensatio in foro conscientiæ non prodest nec admittenda est in foro externo; cum actus non operentur vltra intentionem agentium. Lege non omnis ff. si certum petatur. Ita Sanchez loco citato num. 15. vbi refert Nauarrus, & alios, Coninchus disputat. 27. dubio 7.

QVÆSTIO QVARTA.

De ijs, quæ pertinent ad vsum Matrimonij.

CVM actus matrimonialis sit licitus, & sit opus virtutis Iustitiæ, ad quod tenentur cõiuges ex contractu matrimonij, operæ pretium est in hac quæstione agere de ijs, quæ pertinent ad huiusmodi actum, & obligationem, vt sciatur, quando nam licitè fiat, & quando illicitè.

PVNCTVM I.

Vtrum coniuges peccent non reddendo sibi debitum coniugale.

1 *An, & quando coniuges peccent mortaliter, non reddendo debitum alteri petenti.*
2 *An peccet mortaliter, qui se reddit impotentem ad reddendum debitum.*
3 *An coniux possit ieiunijs, vel asperitate extenuare vires, quibus indiget ad reddendum debitum.*
4 *An laborans febri, capite, vel dentibus teneatur reddere debitum.*
5 *An coniux teneatur cum periculo reddere debitum ad vitandum periculum incontinentiæ in petente.*
6 *An coniux excusetur a reddendo debito statim post prandium.*
7 *An excusetur vxor negando debitum, quando moreretur in partu, si conciperet.*
8 *An periculum infectionis morbi excuset a debito reddendo.*
9 *An sublato infectionis morbo reddendum sit debitum.*
10 *An vxor possit negare debitum viro petenti tempore furoris, vel ebrietatis.*
11 *An vir peccet, petendo debitum ab vxore lactante sobolem; & an vxor possit negare.*
12 *An coniux possit negare debitum, ne multiplicentur filij.*
13 *An excusetur, qui negat debitum ob inopiam alendi filios.*
14 *An peccet vxor, quæ negat debitum, quando experta est, se non posse filios viuos parere.*

VNICA PROPOSITIO.

1 COniuges regulariter peccant mortaliter non reddendo debitum alteri cõiugi petenti expressè, aut tacite, nisi habeant iustam causam denegandi debitum. Ita communiter DD. Ratio est, tum quia contrahentes matrimonium obligantur ex contractu matrimonij, seu ex iustitia ad reddendum debitum; nam vterque coniux in matrimonio tradit alteri potestatem sui corporis; sed qui facit contra iustitiam, peccat mortaliter ex suo genere, ergo coniuges peccant mortaliter nõ reddendo debitum; tum quia sicut negans debitum ex Iustitia in alijs rebus magni momenti peccat mortaliter, & facit grauem iniuriam creditori, ita negans debitum coniugale grauiter

ter

ter peccat, & facit grauem iniuriam coniugi petenti ; tum quia prima Corinth 7. dicitur. Vir vxori debitum reddat.

Dixi regulariter, quia fieri poteſt aliquando, vt coniux, negando debitum, non peccet mortaliter, vt quando coniux petit beneuole, & amicè, non tanquam ſibi debitum ex Iuſtitia, nec intendens obligare alterum ad reddêdum ſibi debitum; ſicut amicus ſolet aliquando petere ab amico res ſibi debitas abſque intentione obligandi. Ita Sot. in 4. diſt. 32. quæſt. vnica. Syluest. verbo debitum coniugale q. 8. Rebel. lib. 2. quæſt. 16. num. 3. Rodriquez cap. 243. Eman. Sà verbo debitum, nu. 8 Perez de redditione debiti fol. 261. Sanchez lib. 9. diſp. 11. num. 9. Henriquez lib. 11. cap. 15. num. 7 & alij, quorum aliqui excuſant à mortali coniugem, qui raro negat debitum; non enim videtur facere grauem iniuriam alteri ob paruitatem materiæ. Similiter excuſant eum, qui petitus non ſtatim reddit; ſed differt per aliquod breue ſpatium. Excuſant etiam negantem debitum, quando alter coniux frequentius petit; quã par ſit; nam in omnibus ſeruandus eſt modus. Hæc tamen intelligenda ſunt, modo non ſit periculum incontinentię, vel grauis morbi in petente ob denegatum ſibi debitum. Addo cum Sanchez, coniugem, negando debitum alteri non peccare mortaliter, quando alter remiſſe, & frigide petit, aut rogatus facilè acquieſcit; tunc enim petens non videtur obligare alterum coniugem ad reddendum ſub mortali. Secus dicendum eſt quando inſtanter petit, nec adeſt cauſa ſufficiens denegandi debitum.

Dixi in propoſitione petenti expreſsè, aut tacitè; quia vir non ſolum tenetur reddere vxori expreſsè petenti; ſed etiam petenti tacitè, vt accidit, quando cognoſcit, ipſam habere voluntatem petendi; & non petere propter verecundiam, aut quando rationabiliter cognoſcit, naturam hoc appetere; ſed ob verecundiam non petit. Vxor vero ordinariè non tenetur reddere debitum uiro, niſi expreſsè petat, quia ordinariè non ità pudet virum petere, ſicut pudet fœminam. Ita Emanuel Sà loco citato num. 8. P. Ledeſ. q. 64. art. 3. Valentia tomo 4. diſp. 10. q. 6. pun. 2. & alij. Si tamen detur caſus, in quo vir non audeat petere ob pudorẽ, aut puſillanimitatem, tenetur vxor reddere debitum viro quamuis enim non petat expreſsè, petit tamen tacitè; taciti autem, & expreſſi eadem videtur obligatio.

2 Ex dictis colligi poteſt primo, illum coniugem peccare mortaliter, qui ſe medijs illicitis reddit impotentem ad reddendum coniugale debitum; vt ſi crebro ſe polluat, vel ad alias accedat, aduertens ſe inde reddi impotentem ad ſatisfaciendum propriæ vxori; facit enim contra obligationem contractus matrimonij, in quo ſe obligauit ad reddendum debitum; conſequenter tenetur iſtam circunſtantiam in Confeſſione exprimere, vt benè ait Sanchez lib 9. diſp 3. Coninchus diſp. 34 dub. 2. num 18. Reginald. libro 31. num. 281 Verum tamen eſt, virum qui ſe totum reddit impotentem ad habendam copulam; non peccare tunc, quando petitus non reddit; tunc enim excuſatur ratione impotentiæ, alioquin ferè ſemper eſſet in ſtatu peccati, vt patet ex dictis de peccatis, ſed peccauit, quando ſe fecit impotentem, quia tunc voluntariè; ſe ſubiecit illi impotentiæ contra obligationem contractus matrimonij.

3 Secundo, coniugem non poſſe immoderata vitæ aſperitate, & notabili ieiunio extenuare vires; quibus indiget adeo nimodè reddendum debitum, ſicut etiam vxor non debet ſe ita vigilijs tradere, vt deformis, & exoſa viro efficiatur, ne det occaſionem viro quærendi ſibi alias fœminas. Vtrum vero licitum ſit coniugi frangere ieiunium quando aliter non poteſt reddere debitum, & vtrum licitum ſit vxori frangere ieiunium de mandato viri timentis, illam deformem euaſuram, patet ex dictis de ieiunio, licitum eſſe, vt etiam teſtatur Sanchez libro 9. diſput. 3. num. 11. Reginaldus loco citato, Coninchus num. 18. & alij, quos retuli de ieiunio.

Tertio, coniugem non poſſe diu abeſſe ab altero coniuge niſi alter coniux conſentiat, aut neceſſitas exigat; nam per abſentiam impeditur vſus matrimonij. Ita Sanchez libro 9 diſputat. 4. & Coninchus loco citato num. 19.

Dixi in propoſitione, niſi habeât iuſtam cauſam denegandi debitum; quia obligatio debiti; non eſt tanta, vt coniux ſemper obligetur reddere, ſed ex iuſta cauſa poteſt excuſari à reddendo debito, qualis cauſa eſt probabile periculum vitæ; vel notabilis infirmitatis; periculum vero leuis infirmitatis non eſt cauſa ſufficiens, præſertim quando petens alioquin ſubiret periculum incontinentię, ſi debitum ſibi denegaretur.

4 Hinc ſequitur primo, coniugem febri laborantem, nõ teneri reddere debitum. Secus ſi tantùm doleat, capite abſque febri; vel ſi doleat dente molari; ſicut enim in alijs obligationibus iuſtitiæ debitor tenetur ſatisfacere, quamuis ſibi timeat leue aliquod detrimentum; ita coniux in præſenti caſu tenetur; non verò tenetur cum ſuo graui detrimento; nam Ordo Charitatis, & naturæ non obligat ad conſulendum magis alteri, quam ſibi ipſi. Quapropter obligatio ad reddendum debitum intelligitur ſalua incolumitate perſonæ, ſeu ſalua ſubiecti conſiſtentia, vt ait Emanuel Sà loco citato num. 15. Sanchez lib. 9. diſp. 24. num. 2. Perez, Valentia, & Henriquez locis cit.

5 Addo cum Sanchez loco citato num. 12. Coninchus num. 21. Reginaldus loco citato num. 283 & alijs contra Pet. Ledeſma quæſt. 64. art. 1. Rodriquez loco citato num. 2. & alios, coniugem non teneri cum graui detrimento ſui corporis reddere debitum, ad vitandum graue periculũ Incontinentiæ in coniuge petente. Ratio eſt, tum quia obligatio reddendi debitum intelligitur ſalua ſanitate, & ordine naturę; tum quia petens debitum non cenſetur eſſe in extrema neceſſitate ſpirituali, in qua charitas obligat ad præferendam proximi ſalutem ſpiritualem propriæ ſaluti corporali.

6 Secundo, ſæpe coniugem excuſari à reddendo debito ſtatim poſt prandium; quia copula tunc temporis habita ſolet eſſe cauſa grauis detrimenti, vt teſtatur Sanchez ex Phyſicorum dictis.

7 Tertiò, excuſari fęminam; quæ moreretur in partu, ſi reddendo debitum conciperet.

8 Quartò, coniugem ſanum non teneri reddere debitũ alteri coniugi leproſo, quoties iudicio Medicorum ſubit periculum grauis infectionis. Ita Perez loco citato, Henriquez lib. 11. cap. 5. num. 7. Sanchez libro 9. diſput. 24. Coninchus diſp. 34. num. 221. Reginaldus lib. 31. 303. & 284. & alij communiter. Idem dicendum eſt de morbo Gallico; nam coniux ſanus non tenetur reddere debitum altero, quoties ex redditione debiti timet ſibi contractionem morbi, niſi fortè ante matrimonium ſciuerit, coniugem eſſe infectum illo morbo; tũc enim tenetur reddere, quia per contractum matrimonij ſcienter ſe ad hoc obligauit. Ita P. Ledeſ q. 64. art. 1. Rodr q. loco cit. num. 2. Sanchez lib. 9. diſp. 14. num. 18. & 22. Verum tamen eſt coniugem, quamuis non teneatur reddere debitum alteri coniugi infecto lepra, vel morbo Gallico, ſi neſciebat ante matrimonium, ipſum infectum eſſe huiuſmodi morbo, poſſe nihilo minus reddere, licet periculum ſubeat illius morbi; nam, cum huiuſmodi morbus non tendat ad mortem regulariter ſaltem loquendo, non impedit, quominus coniux poſſit reddere debitum ad fouendum coniugalem amorem, & ad vitandam incontinentiam; alioqnin grauiſſimum onus eſſet, ſi coniux ſanus in his morbis ita diuturnis teneretur abſtinere ab actu coniugali, præſertim cum periculo incontinentiæ.

9 Quintò; coniugem, ſublato periculo infectionis lepræ, vel morbi Gallici, teneri reddere debitum; quamuis ſit periculum infectionis in prole naſcitura; nõ enim adeſt iuſta cauſa negandi debitum; cum melius ſit prolem naſci cum huiuſmodi infectione, quam nullo modo naſci. Ita Rebel. lib. 2. q. 16. num. 4. & alij.

10 Quæres primò, vtrum coniux peccet non reddendo debitum alteri coniugi petenti tempore furoris, vel ebrietatis.

Reſpondeo, iuxta alibi dicta per ſe loquendo non peccare; quia ebrius; vel furioſus non petit humano modo; conſequenter coniux negans debitum, non cenſetur illi facere iniuriam; per accidens tamen fieri poteſt, vt coniux teneatur illi reddere; vt ſi ebrius alioquin expleturus ſit libidinem modo illicito. Ità Sanchez lib. 9. diſp. 13 P. Ledeſ. q. 58. art. 3. Coninchus diſp. 34. dub. 9. num. 70. & 80. Reginaldus libro. 31. num. 347 Emanuel. Sà loco citato num. 16. Henriquez libro 11. cap. 13. num. 10. & alij. Addo cum P. Ledeſ. & alijs, virum compotem mentis peccare reddendo debitum vxori amenti; nam adeſt periculum abortus, ſi ipſa concipiat. Si verò vxor ſit ſanæ mentis, & vir amens, vxor poteſt reddere debitum viro amenti; tunc enim periculum prolis præcaueri poteſt. Ita Doctores citati.

11 Quæres secundò, vtrum vir peccet mortaliter petendo debitum à coniuge lactante sobolem, & vtrum vxor, quę sobolē lactat, excusetur negando debitum viro petēti.

Ad primam difficultatem. Respondeo, virum non peccare petendo. Ratio est, tum quia proles non solet inde pati damnum notabile, tum quia matrimonium esset viro iugum durissimum, si non posset petere, tum quia etiamsi demus, lac futurum perniciosum infanti, nihilominus vir videtur habere rationabilem causam exponēdi filium huic periculo; pater enim non intendit perniciem, & damnum filij; sed censetur illud permittere ex iusta causa.

Ad secundam difficultatem. Respondeo Quando coniuges sunt pauperes, itaut non possint alijs tradere prolem lactandam, vxorem excusari negando debitum viro, si aduertat, lac futurum valde perniciosum proli, aut vbera exsiccati; tunc enim graue damnum prolis æquiparari potest graui damno proprio, cum cuius periculo non tenetur côiux reddere debitum, ita P. Ledes. q. 64. art. 1. dub. 4. Sanchez lib. 9. disp. 22. num. 15. & alij.

12 Quæres tertio, vtrum coniux possit negare debitum, ne multiplicentur filij.

Respondeo cum Nauar. cap. 16. num. 14. Syluest. loco citato q. 8. Coninchо loco citato nu. 14. Sanchez lib. 9. disp. 25. Reginald. lib. 31. num. 189. & alijs; non posse, sed grauiter peccare negando debitum, quidquid nonnulli sentiant in oppositum. Concedo quidem, coniuges posse de communi consensu abstinere à copula, ne plures filij generentur (secluso tamen periculo incontinentiæ) eo quod vterque voluntariè cedat iuri suo, sed nego vnum coniugem posse negare debitum alteri, ne plures filios suscipiat. Ratio, est tum quia facit iniuriam alteri petenti debitum: tum quia facit contra finem matrimonij; nam finis matrimonij est procreatio prolis.

13 Non nego tamen quin à mortali excusari possit coniux negans debitum, quando coniuges non habent facultates sufficientes ad filios alendos, modò non sit periculū incontinentiæ. Ratio est, quia magna incommoditas, & difficultas in alendis filijs videtur causa sufficiens ad illum excusandum, sicut excusat in restitutione. Ita Sanchez lib. 9. disp. 25. num. 3. P. Ledesma q. 64. art. 1. Rodriquez prima parte cap. 243. num. 1. Emanuel Sà verbo debitum coniugale, nu. 18 contra Coninch. loco cit. Secus dicendum est, si coniuges habeant facultates ad alendos filios, quamdiu vterque, vel alter eorum vixerit, licet post eorū mortem non superfit filijs, quo se alant; tunc enim non adest prædicta incommoditas, & mortuis parentibus pertinebit ad prolem sibi victum comparare, & melius est proli nasci cum illa incommoditate, quam nullo modo nasci.

14 Quæres quartò, vtrum fœmina peccet negando debitum, quando experta est, se non posse filios viuos in lucem edere.

Respondeo, non peccare. Ratio est, quia coniux non tenetur reddere debitum cū probabili periculo vitæ: vxor autem magnum vitæ periculum subit ex morte fœtus in ventre. Potest tamen petere cum dicto periculo ad vitandum graue periculum incontinentiæ; nam eligit minus malum ad vitandum maius. Videte Sanchez lib. 7. disp. 102. num. 9. Rodriquez cap. 235. num. 6. vbi citat Victoriā, & P. Ledes. q. 58. art. 1. ad finem, & Reginald. lib. 31. num. 287. & 288.

PVNCTVM II.

Vtrum coniuges possint reddere debitum superueniente inter ipsos affinitate, vel cognatione spirituali.

1 *An possit reddi debitum, quando post contractum matrimonium orta est affinitas, vel cognatio spiritualis inter coniuges.*

2 *An coniux nocens possit reddere debitum innocenti, cum quo affinitatem contraxit.*

3 *An baptizans vel suscipiens proprium filium ex baptismo priuetur iure petendi, aut reddendi debitum.*

4 *An priuetur iure petendi, qui extra necessitatem vt patrinus suscepit proprium filium.*

5 *An priuetur iure petendi vxor, quæ per vim cognita fuit à consanguineo viri.*

6 *An contrahens affinitatem ex ignorantia priuetur iure petendi.*

VNICA PROPOSITIO.

1 QVI scienter contraxit affinitatem, vel cognationem spiritualem cum propria vxore post celebratum matrimonium, non potest petere debitum. Ita communiter DD. Ratio est, quia caret iure petendi capite primo. De eo, qui cognouit, &c. & patet ex supra dictis de affinitate, vbi etiam dictum est, vtrum teneatur reddere alteri petenti. Quod vt melius intelligatur.

2 Quæres primo, vtrum coniux nocens, qui contraxit affinitatem cum propria vxore, possit reddere coniugi petenti.

Respondeo, transacto bimestri teneri reddere; nam alter habet ius petendi. Hoc tamen intelligitur, modo matrimonium nondum fuerit consumatum intra bimestre, idest intra primos duos menses, ut in simili dictum est de voto; nam coniuges, intra duos menses post contractum, sed nondum consumatum matrimonium, habent ius non reddendi; eo quod illis concessum sit bimestre, quo possint deliberare de statu religionis assumendo cap. Ex publico de conuersione coniugatorum. Ita Valent tomo 4. disp. 10. q. 6. pun. 2. Eman. Sà verbo debitum, num. 8. Sanchez lib. 9. disp. 6. num. 15. & alij communiter.

3 Quæres secundò, vtrum iure petendi, uel reddendi priuetur coniux, qui post contractum matrimonium, contraxit cognationem cum altero coniuge, baptizando, uel suscipiendo filium communem, aut filium alterius coniugis.

Respondeo distinguendo, aut illum baptizauit ex necessitate, aut extra necessitatem, & ex malitia. Si baptizauit in necessitate, quando scilicet non aduertat alius, qui illum baptizaret, & alioquin erat periculū, ut filius discederet sine baptismo, non priuatur iure petenti, uel reddendi debitum. Probaturum ex cap. Si uir de cognatione spirituali; tum quia necessitas caret lege, ergo excusat à pœna legis tum quia æquum non est, vt aliquis subeat pœnam priuationis debiti absque sua culpa, & ex eo quod satisfecit suæ obligationi. Ita Reginal. lib. 31. num. 291. Valentia tomo 4. disp. 4. q. 2. pun. 3. ad finem, Henriquez, lib. 2. cap. 28. Emanuel Sà verbo Baptismus, num. 15 ad finē, & alij DD. statim citandi. Secus dicendum videtur de illo, qui functus est munere patrini in necessitate, quando non aderat alius, qui hoc munus obiret ex P. Ledes. quæst. 56. art 1. dub. 1. post 10 lineas à principio, Henriquez, lib. 11. capit. 15. num. 11. & alijs contra Suarez tertia parte de Baptismo, q. 67. art 8 Speculum j. parte art. 57. concl. 4. Sanchez, lib 9 disp. 26. num. 3 Emanuelem Sà verbo Baptismus, num. 8. Coninchum disp. 34. dub. 8. nu 69. & alios. Ratio est, quia non adest necessitas suscipiendi puerum, consequenter non est ratio, cur suscipiens excusetur, sicut excusatur baptizans in necessitate. Si verò scienter baptizauit extra necessitatem, iuxta probabiliorem sententiam priuatur iure petendi ratione cognationis, seù compaternitatis indè ortæ: tenetur tamen reddere petendi, cap. Si vir de cognatione spirituali. Ratio, cur non possit petere est, quia contraxit cognationem cum proprio coniuge, ratione cuius priuatur iure petendi. Ratio verò, cur tenetur reddere petenti, est, tum quia fraus, seù malitia non debet patrocinari delinquenti; tum quia æquum non est, vt alter innocens absque sua culpa priuetur iure suo cap. Discretionem de eo, qui cognouit, &c.

4 Hinc patet à fortiori, eum, qui extra necessitatem tanquam patrinus suscepit filium communem, vel alterius coniugis, priuari iure petendi. Ita Gutierez, cap. 100. num. 6. Speculum, & Henriquez locis citatis, Rodriquez cap. 243. num. 10. P. Ledes. loco citato dicto 5. Nauar. cap. 16. num. 24. Sanchez loco citato num. 7. & alij. Obserua tamen, valdè probabilem esse sententiam Sanchez 5. parte loco cit. Coninch. disp 34 dub. 8. num. 69. & aliorum apud Sanchez loco cit nu. 6. asserentium, eum, qui contraxit cognationem scienter baptizando, aut tenendo communem filium, aut alterius coniugis in Baptismo, vel Confirmatione non priuari iura non solum reddendi, sed neque petendi; cum hoc clarè non constet ex vllo iure, & in odiosis mitior pars accipienda sit.

5 Quæ-

5 Quæres tertiò, vtrum vxor committens incestum cum affine, idest cum consanguineo viri in primo, vel secundo gradu, sed à viro coacta, priuetur iure petendi.

Respondeo primò, non priuari iure petendi, quãdo per vim absolutam cogitur habere copulam, vt patet ex cap. Discretionem citato, vbi redditur ratio, quia æquum non est, vt qui caret culpa, subeat pœnam priuationis debiti. Ita communiter DD.

Respondeo secundò non priuari iure petendi debitum, quando commisit incestum ex metu graui incusso à viro, vel ab alio. Ratio est, quia huiusmodi metus excusat ab incurrendis censuris; ergo etiam excusat ab incurrenda pœna priuationis debiti; non enim credibile est, Ecclesiam velle punire hac pœna eos, qui ex metu graui non seruant suam legem, vt patet ex dictis de causis excusantibus à peccatis, & à censuris. Ita Nauar. cap. 27. num. 63. Rebel. & alij contra Sanchez, libro 9 disp. 31. num 4. Reginaldum num. 295. & alios. Secus dicendum est quando vxor commisit incestum ex metu leui; tunc enim vxor priuatur iure petendi propter incestum, ratione cuius facta est affinis coniugi, siuè vir consenserit, siuè non. Ratio est, tũ quia metus leuis non excusat à culpa; ergo neque à pœna; tum quia in iure non habetur ratio metus leuis, lege nec timorem, ff. de eo, quod metus causa; tum quia ità colligitur ex cap. Discretionem citato. De hoc metu intelligendum videtur caput Sacris de ijs, quæ vi. Ita Grafhus prima parte decis. cap 8. lib. 2. num. 14. Henriquez lib. 12. cap 2. & alij apud Sanchez disp. 31. qui addunt, non solum ipsam vxorem priuari iure petendi debitum; sed neque posse reddere debitum viro petenti, qui fuit particeps delicti; nam vir per participationem delicti priuatur iure petendi, cap. Discretionem citato. Videte, quæ supra diximus de affinitate.

6 Quæres quartò, vtrùm coniux, qui contraxit affinitatẽ, vel cognationem spiritualem cum altero coniuge ex ignorantia, iuris, vel facti, vel pęnę priuetur iure petendi debitum. Pro solutione huius quæsiti.

Supponendum est, aliam esse ignorantiam iuris, aliam facti, & aliam pœnæ. Ignorantia iuris contingit, quando aliquis accedit ad consanguineam vxoris, nesciens latam esse legem positiuam humanam prohibentem accessum ad consanguineam vxoris, quamuis enim iste sciat prohibitum esse iure naturæ, accedere ad consanguineam vxoris, nihilominus dicitur habere ignorantiam iuris humani; eo quod nesciat speciali lege humana prohibitum esse, accedere ad consanguineam vxoris.

Ignorantia facti est, quando aliquis scit latam esse legem ab Ecclesia specialiter prohibentem accessum ad cõsanguineam vxoris; sed nescit illam, ad quam modò accedit, esse consanguineam. Idem dicendum est, quando aliquis baptizat proprium filium, nesciens illum esse propriũ filium, licet sciat ex Ecclesiæ statuto contrahi cognationem baptizando.

Ignorantia pœnæ est, quando aliquis nescit pęnam latam contra transgressores talis legis, quamuis fortasse habeat scientiam legis, & facti, vt accidit quando quis scit legem Ecclesiasticam, prohibentem accessum ad consanguineam vxoris, & præterea scit illam, cum qua modo cõgreditur, esse consanguineam vxoris in primo, vel secundo gradu, sed nescit congredientem cum consanguinea vxoris in primo, vel secundo gradu priuari iure petendi. Idem dici potest de baptizante, qui nescit, baptizantem propriũ filium extra necessitatem prohiberi, ne possit petere debitum. His positis.

Respondeo primo, coniugem, qui post contractum matrimonium factus est affinis, vel cognatus spiritualis alterius coniugis ex ignorantia inuincibili iuris, vel facti, non priuari iure petendi. Ratio est, tum quia iura prohibent debiti petitionẽ, quando contracto matrimonio scienter contrahitur affinitas, vel cognatio spiritualis; non verò, quando contrahitur ex ignorantia iuris, vel facti cap 1. de eo, qui cognouit consanguineam, & cap. Si vir de cognatione spirituali; tum quia ignarus legis sicut excusatur à culpa, ità excusandus est à pęna. Ita Emanuel Sà nu. 13. Nauar. cap. 16. num. 33 Henriquez lib. 12. cap. 15. Sanchez lib. 9 disp. 32. num. 47. & 48. P Ledes. loco citato dub 4. Reginal. lib. 31. num. 298. Suarez 3. par. disp. 67. in comment. art 8. pag. mihi 245. & alij.

Respondeo secundò, eum, qui factus est affinis, vel cognatus spiritualis alteri ex ignorantia pęnæ, non priuari iure petendi, quamuis fortè haberet scientiam iuris, vel facti iuxta Sanchez lib 9. disp. 31. & Nauar. cap. 13. num. 47. & alios, quorum sententiam valdè probabilem existimo; vndè qui copulam habuit cum consanguinea vxoris in primo, vel secundo gradu, nesciens ex huiusmodi copula consurgere priuationem iuris petendi debitum ab vxore, non priuatur iure petendi, iuxtà dictã sententiam. Ratio est, tum quia ignorantia pęnæ excusat ab incurrenda excommunicatione, Irregularitate prouueniente ex delicto, & alijs censuris, vt suo loco probaui, ergo etiam excusat ab incurrenda priuatione iuris petendi debitum; tum quia quantitas pœnæ proportionari debet quantitati delicti, cap Felicis de pœnis in sexto; sed minus est delictum, & minor est contemptus contra legem, quando frangitur lex cõtines graues pœnas pęnis ignoratis, quam illis cognitis; ergo æquum non est, vt transgressor subijciatur ijsdem pœnis, quas ignorauit, quibus subijcitur, qui eas non ignorauit; alioquin quantitas pœnæ non videretur proportionari quantitati delicti. Ita Nauar. & Sanchez locis cit.

PVNCTVM III.

Vtrum coniux possit, & teneatur reddere debitum coniugi petenti illicitè.

1 *Quibus modis debitum coniugale illicitè petatur.*
2 *An sit idem petere illicitè, & iniustè.*
3 *An reddendum sit debitum petenti illicitè ob circumstantiam personæ.*
4 *An reddendum sit debitum petenti illicitè ex parte actus.*
5 *An reddens toties peccet reddendo, quoties petens peccat petendo.*
6 *An reddendum sit debitum iure petenti in loco sacro.*
7 *An vir possit petere, & reddere debitum vxori, quam scit obstrictam esse voto Castitatis.*
8 *An coniux petitus teneatur reddere petenti, quando vterque habet votum Castitatis.*
9 *An debitum reddendum sit petenti cum peccato veniali.*
10 *An reddendum sit debitum petenti illicitè, quo ad situm, intrà vas tamen naturale.*
11 *An reddendum sit debitum viro petenti tempore menstrui.*

1 Notandum est primò, coniugem posse dupliciter illicitè petere. Primò potest illicitè petere propter aliquam circunstantiam, seu defectum tenentem se ex parte ipsius personæ petentis, vt accidit, quando coniux qui petit debitum, est obstrictus voto Castitatis, vel quando petit animo fornicario, vel alio prauo fine. Secundò potest illicitè petere propter circunstantiam tenentem se ex parte actus, ut accidit, quando quis petit debitum in Ecclesia, aut in loco publico, aut cum periculo impediendi generationem, aut cum periculo mortis fœtus.

2 Notandum secundo, nõ idem esse petere illicitè, & iniustè; nam aliquis potest aliquando petere illicitè; sed non iniustè, ut accidit, quando coniux obstrictus uoto Castitatis petit debitum; hic enim illicitè petit propter uotum, sed non petit iniustè, cum adhuc ratione matrimonij retineat ius petendi, nec illud amiserit per uotum Castitatis, ut patebit ex dicendis nu. 8. qui uerò iniustè petit debitum, petit etiam illicitè.

His positis duo principaliter quærenda sunt in hoc puncto. Primò utrum reddendum sit debitum petenti illicitè ob circunstantiam personæ. Secundò, utrum reddendum sit illicitè petenti ob circunstantiam actus.

PRIMA PROPOSITIO.

3 Coniux potest, & tenetur reddere debitum alteri coniugi petenti illicitè ob solam circunstantiam personæ. Ita DD. citandi ad finem numeri tertij. Ratio est, primo quia si non tenetur reddere maximè, quia reddendo cooperatur peccato petentis illicitè; sed non cooperatur peccato petentis; quantum enim est ex se, exercet actum ex sua natura licitum coniugatis, ergo tenetur reddere.

Secundò, quia petens cum huiusmodi circunstantia tenente se ex parte petentis, non amisit ius petendi,

quamuis illicitè petat; ergo si alter coniux non reddat, facit contra ius petentis.

Tertiò, quia si quis deposuisset apud me pecuniā, & eā postea peteret, vt ea luxuriosè abuteretur, teneret ex iustitiā reddere pecuniam, præmissa prius correctione, ne abutatur, vt suppono ex dictis de restitutione cum communi DD. sententia; ergo etiam coniux tenetur reddere debitum illicitè petenti, facta prius fraterna correctione, vt illum à petendo auertat; quod si correctio non profit, vel non speretur profutura, tenetur illi reddere debitum. Secus si alter coniux petat non solum illicite, verum etiā iniustè, aut sine iure petendi, vt accidit quando petens cōtraxit affinitatem cum altero coniuge per copulam habitam cum consanguineo alterius coniugis in primo, vel secundo gradu, aut quando petens adulteratus est, & nondū obtinuit gratiam reconciliationis ab altero coniuge; aut quando contraxit cognationem spiritualem, baptizando filium communem extra necessitatem, vel illum suscipiēdo in baptismo, vel confirmatione; in his enim casibus, cum petens sit priuatus iure petendi, non tenetur coniux petitus reddere petenti. Ratio est, quia non facit illi iniuriam non reddendo, nec violat ius illius, cum non habeat ius petendi; quando enim actor perdit ius petendi, reus habeat ius non debendi; poterit tamen coniux petitus reddere petenti, si voluerit, cum ipse non commiserit delictum ratione cuius sit priuatus iure, & possessione petendi, vel reddendi, argumento ex cap. Transmissæ, & cap. Tuæ, de eo, qui cognouit consanguineam. Ita Sanchez libro 9. disp.6 num.12. & alij contra Speculum in appen. ad 1. partem art.15. & alios.

Obijcies primò, contra propositionem, cooperans peccato alterius peccat; sed reddens debitum petenti illicitè, cooperatur peccato petentis, ergo peccat. Minor probatur, quia agentes, & consentientes pari pœna puniuntur.

Respondeo, coniugem reddentem petenti illicitè ob circunstantiam personæ, non cooperari peccato petentis; sed cooperari actui coniugali, qui coniugatis licitus est ex natura sua; quare neganda est minor propositio.

Obijcies secundò. Quilibet tenetur, quantum potest, euitare offensam Dei, ergo tenetur abstinere à reddendo debito coniugi petenti illicitè; alioquin non euitaret offensam Dei.

Respondeo, quemlibet teneri euitare offensam Dei, quantum potest sine peccato in se ipso; coniux autem petitus non potest continere se à reddendo debito sine peccato in se ipso; peccaret enim non reddendo petenti illicitè ob solam circunstantiam personæ; cum petens habeat ius petendi.

Obijcies tertiò. Si quis suum gladium apud me depositum peteret ad occidendum iniustè alterum, non posse illi tradere gladium; ergo neque possum reddere debitum petenti illicitè.

Respondeo negando consequentiam. Ratio disparitatis est, quia tradendo gladium petenti, facerem iniuriam alteri, quem iste vult occidere; in nostro vero casu coniux reddens debitum petenti illicitè nulli facit iniuriam; immò potius faceret iniuriam petenti negando debitum; quia coniux petens habet ius petenti, & petit illicitè ob solam circunstantiam personæ, vt suppono.

Obijcies quartò. Bonum spirituale præferendum est bono corporali; sed propter bonum corporale non licet reddere debitum, vt si reddendo sequeretur graue malum petenti, vel proli; ergo multò minus licet reddere propter bonum animæ petentis, cuius peccatum cauetur non reddendo.

Respondeo cum Sanchez loco citato, num. 12. posse aliquando reddi debitum cum periculo animæ ipsius petentis, quamuis non possit reddi cum periculo corporis. Ratio est, tum quia sicut coniux non potest petere cum graui damno sui corporis, ita nec alter potest reddere cum periculo corporis alterius; tum quia homo non habet dominium, supra corpus suum, vel alterius; circa animam vero suam quilibet habet dominium mortale, eo quod Deus reliquerit animam in manu consilij hominis, consequenter coniux petitus non tenetur negare debitum coniugi petenti illicitè cum damno spirituali animæ suæ, cuius dominium morale habet, quamuis non possit reddere cum periculo grauis damni corporis.

Ex dictis ergo patet, petenti illicitè ob solam circunstantiam personæ reddendum esse debitum modò petens habeat ius petendi. Ita Henriquez lib. 11. cap. 15. num. 8. Rodriquez cap. 90. Sanchez loco citato, Couar. 3. parte Epit. cap. 3. num. 6. Rebel. 2. parte libro 3. q. 17. art. 3. num. 10. Coninchus, disp. 34. dub. 4 num. 28. & alij.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 NON potest coniux reddere debitum alteri coniugi petenti illicitè, non ob solam circunstantiam personæ, sed ob circunstantiam actus. Ita communiter DD. Ratio est, quia huiusmodi circunstantia cum sit adnexa actui, prout pendet ab vtroque cōiuge, reddit illum actum illicitum respectu vtriusque coniugis; sed quilibet tenetur continere se ab actu illicito; ergo tenetur abstinere a reddendo, quando actus est illicitus ob circunstantiam, quæ afficit ipsum actum; consequenter in huiusmodi casu, sicut vnus illicitè petit, ità alteri illicitè reddit.

5 Ex dictis colligi potest primò, reddentem non toties peccare reddendo, quoties petens peccat petendo, vt patet ex prima Propositione.

6 Secundò, non esse reddendum debitum coniugi petēti in loco Sacro, nisi fortè adsit magna necessitas, vt bene ait P. Ledes. q. 64. art. 7. Ratio est, quia circunstantia loci Sacri afficit ipsum actum, qui repugnat Sanctitati loci Sacri, prout pendet tam ex parte petentis, quàm ex parte reddentis. Videte, quæ diximus de Sacrilegio infra q. 4. pun. vltimo num. 6

7 Tertiò, coniugem posse petere, & reddere debitum suę vxori, quam scit esse obstrictam voto Castitatis; etiamsi ipse consenserit in illius votum, modo non intenderit renuntiare iuri suo, sed solum permiserit, eam facere, quidquid vellet, vt patet ex dictis de voto. Ratio est, quia vir non amisit ius petendi debitum per votum Castitatis factum ab vxore, nec cessit iuri suo per consensum in eius votum; ergo potest petere, & reddere; immò tenetur reddere vxori petenti; nam illicitè petit solum ob circunstantiam personæ, idest ob votum Castitatis, quo se astrinxit.

8 Hinc vlterius patet, coniugem petitum teneri reddere petenti, quando vterque coniux est obstrictus voto castitatis. Ita Reginaldus lib. 31. num 252. Speculum j parte art. 15. ad finem, Sot dist. 38. q. 2. art. 1 & alij contra Nauar. cap. 16. & alios, apud Sanchez lib. 9. disp. 37. num. 10. Ratio est, quia petens illicitè petit ob circunstantiam personæ, idest propter votum, propter quod non amisit ius petendi; nam per votum non amisit dominium, quod per matrimonium acquisiuit supra corpus alterius coniugis, vt benè obseruat Coninchus loco citato, num. 31. & alij DD. citati; quamuis peccet faciendo contra fidem datam Deo in voto; ergo coniux petitus tenetur reddere petenti, ne violet ius illius, quamuis ipse simile votum habeat. Et hoc verum est, quamuis vterque emiserit votum Castitatis de communi consensu, modò ipsi coniuges non intenderint remittere sibi obligationem reddendi debitum; nam si habuerunt intentionem remittendi sibi obligationem reddendi, non potest coniux petitus reddere debitum absque peccato; facit enim contra votum reddendo, cum alter non habeat ius petendi ob remissionem factam. Ita Sanchez, lib. 9. disp. 36. & 37 Henriquez, lib. 11. cap. 15. Rodriquez 2. parte, cap 90. quidquid dicat Syluest. matrimonium 6. q. 5. Lessius libro 2. cap. 40. de voto, dubio 10. num 85. Emanuel Sà loco citato num. 2. & alij.

9 Quæres, vtrum coniux teneatur reddere debitum alteri petenti cum peccato veniali.

Respondendum mihi videtur contra Sanchez lib 9. disput. 6. num. 6. & alios, distinguendo eodem modo, quo distinxi in præcedenti Propositione, vel petens illicitè petit cum peccato veniali ob circunstantiam personę, vel propter circunstantiam actus. Si petit illicitè propter circunstantiam personæ, reddendum est debitum, vt patet ex rationibus in prima Propositione allatis. Si verò petit illicite cum peccato veniali ob circunstantiam actus, non est reddendum debitum, vt patet ex rationibus 2. propositionis.

10 Hinc sequitur, primo coniugem non debere reddere debitum alteri coniugi, qui petit modo indebito, quo ad situm, nisi adsit iusta causa, ob quam excusetur à petendo tali modo; nam petit illicitè ob circunstantiam actus. Ita Armilla verbo debitum, num. 6 & alij contra Sanchez, lib. 9. d. 17. nu. 8. Henriquez lib. 11. cap. 16. nu. 6. & alios.

Dixi,

Dixi, nisi adsit iusta causa, ob quam excusetur à petendo tali modo; quia potest aliquando adesse causa, vel necessitas, propter quam neque sit peccatum veniale ita petere, vel reddere, vt quando vir retrò accedens cognoscit vxorem in vase ordinario naturali; eo quod sit periculum fœtus, si ordinario situ congrediatur. Idem dicendum est, quando vir est nimis pinguis.

Non nego tamen, quin sit probabilis sententia Sanchez & aliorum dicentium simpliciter, non esse negandum debitum coniugi, petenti solum cum peccato veniali; nam inquiunt isti DD. semper adest iusta causa, excusans redditionem, qualis causa est, ne displiceat petenti, & ne oriantur lites, & discordiæ.

11 Secundò sequitur, non esse reddendum debitum viro petenti tempore menstrui, vt infra dicam contra Sanchez.

Tertiò, non esse reddendum debitum nondum factis benedictionibus in sententia eorum, qui putant, coniuges peccare consumando matrimonium ante benedictiones, sed de hac re infra puncto 6.

PVNCTVM IV.

Vtrum coniuges teneantur reddere debitum, quando adest scrupulus, vel dubium, vel opinio, vel certitudo de inualiditate matrimonij.

1 *Quid sit scientia, opinio, dubium, & scrupulus.*
2 *An possit peti, & reddi debitum, quando suboritur scrupulus de inualiditate matrimonij.*
3 *An possit petere, vel reddere debitum, qui dubitat, inualidum esse matrimonium.*
4 *An dubitans de inualiditate matrimonij teneatur reddere debitum non dubitanti.*
5 *An dubitans de valore matrimonij possit petere, & reddere debitum, quando veritas non est comperta.*
6 *An quando vterque coniux dubitat de valore matrimonij, neuter possit petere debitum.*
7 *An ante adhibitam diligentiam vxor possit reddere debitum viro petenti, quando vterque dubitat de valore matrimonij.*
8 *An ille qui non dubitat, possit reddere debitum petenti, qui est dubius de valore matrimonij.*
9 *An dubitans de valore matrimonij nondum consumati possit priori bimestri reddere debitum petenti.*
10 *An coniux, qui mala fide contraxit, dubius de aliquo impedimento dirimente, possit reddere debitum.*
11 *An possit peti, vel reddi debitum, quando vterque coniux mala fide contraxit matrimonium, dubius de matrimonij validitate.*
12 *An vterque coniux priuetur iure petendi, quando contraxit cum opinione inualiditatis matrimonij.*
13 *An possit petere debitum coniux, qui opinatur, matrimonium esse inualidum.*
14 *An possit petere debitum, qui opinatur matrimonium mala fide contractum, inualidum esse.*
15 *An coniux, qui opinatur, matrimonium esse inualidum, teneatur reddere debitum alteri coniugi bonæ fidei.*
16 *An ille qui certo scit, matrimonium esse inualidum, possit petere vel reddere debitum.*
17 *An coniux sciens, matrimonium esse inualidum, possit reddere debitum coniugi ignoranti inualiditatem matrimonij.*
18 *Quodnam remedium adhibendum sit, quando constat matrimonium esse inualidum: sed hoc non potest manifestari absque periculo.*
19 *An coniux teneatur credere alteri dicenti, matrimonium esse inualidum.*
20 *An coniux teneatur abstinere à matrimonio contracto, quando impedimentum adesse cognouit ab amico, vel à Parocho.*

1 PRO intelligentia huius puncti præmittendum est, quid sit scientia, quid opinio, quid dubium, & quid scrupulus. Scrupulus est assensus ortus ex leuibus coniecturis. Dubiū est, quando intellectus, non magis in vnam partem, quam in aliam inclinat, sed pendet in vtramque. Opinio, est assensus vnius partis cum formidine alterius. Scientia est cognitio certa, saltem moraliter.

PRIMA PROPOSITIO.

2 VTerque coniux potest petere, & reddere, quando post matrimonium bona fide ab vtroque contractum suboritur scrupulus ex leuibus indicijs de validitate matrimonij, vt habetur in cap. Inquisitioni de sent. excomm. Ratio est, tum quia Iudex in foro exteriori ita iudicaret per sententiam; ergo idem iudicandum est in foro conscientiæ, nam idem est iudicium fori interni, & externi, quando forum exterius non nititur falsa præsumptione; tum quia scrupulus non est sufficiens ratio ad priuandum hominem iure suo: immo licitum est operari contra scrupulos, vt patet ex dictis de peccatis q. 6. pun. vlt. Ita P. Ledes. q. 45. art. 1. dub. 2. concl. 1. Henriquez lib. 11. cap. 15 num. 13 Sanchez lib. 2 disp. 41 nu. 41. Gutierez de matrim. cap. 49. num. 13. Coninch. disp. 34. dub. 10. nu. 100. & alij, quos retuli de peccatis loco cit.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 COniux, qui bona fide contraxit matrimonium, & postea dubitat de valore matrimonij, non potest petere debitum, antequam adhibuerit debitam diligentiam ad assequendam veritatem. Hæc propositio patet ex cap. Dominus §. 2. de secundis nuptijs, & cap. Inquisitioni, §. fin. de sententia excom. Ratio est, tum quia ageret contra conscientiam petendo debitum ante adhibitam debitam diligentiam ad cognoscendam rei veritatem, tū quia petendo exponeret se periculo fornicationis; nam fieri potest, vt matrimonium sit inualidum, & cognoscat fœminā, quę non sit sua vxor: vnde qui bona fide contraxit matrimonium, & post illud contractum dubitat, superstitem esse priorem coniugem, non potest petere debitum ante præmissam debitam diligentiam. Verum tamen est, ipsum dubitantem teneri reddere debitum alteri coniugi petenti, qui non dubitet de validitate matrimonij; nam alter habet ius petendi, & est in possessione; melior enim est conditio possidentis.

4 Addo coniugem dubitantem de validitate matrimonij, teneri alteri coniugi non dubitanti reddere, non solum post adhibitam diligentiam ad essequendam veritatem; sed etiam ante illam adhibitam. Ratio est, tum quia alter coniux, qui non dubitat, habet ius petendi, & est in possessione; ergo non reddēdo coniugi non dubitanti, facit contra ius illius, & peccat contra Iustitiam; tum quia de duobus malis minus est eligendum, quando alioquin aliquis peccet; sed minus malum est reddere, quam non reddere, ergo tenetur reddere; minor probatur, quia reddendo est periculum fornicationis, quæ opponitur castitati, non reddendo est periculum iniuriæ, & iniustitiæ, sed maius malum est per se loquendo peccatum cōtra iustitiam, quam peccatum cōtra castitatem; ergo minus malum est reddere, quam non reddere. Ita P. Ledes. loco citato concl. 3. Sanch. lo. cit. Reginal. lib. 31. nu. 299. & alij lo. cit.

5 Quæres primo, vtrum coniux dubitans de valore matrimonij bona fide, & absque dubio contracti possit non solum petere, verum etiam reddere, quando post dubium adhibuit debitam diligentiam ad essequendam veritatem, sed veritas comperta non est.

Respondeo posse non solum reddere, verum etiam petere. Ita Sot. quarto de iustitia q. 5. art. vltimo, Coninchus loco citato num. 105. Reginaldus num. 299. Rodriquez ca. 243 num. 4. Valentia tomo 4. d. 10. q. 6. pun. 1. & alij apud Spec. tertia parte artic. 18. & apud Sanchez libro 2 d. 41. num. 46 contra Rebel. libro 2. q. 16. sect. 2. nu 11. P. Ledes. q. 41. artic. 1. Gutierez num. 28. & alios asserentes, posse reddere; non vero petere. Ratio est, tum quia in alijs contractibus, qui bona fide rem accipit, & postea incipit dubitare, num sua sit, vel aliena iustè potest rem illam retinere, & consumare, quando facta sufficienti inquisitione, & examine, non inuenit veritatem; sed adhuc dubitat, an res sit sua; melior enim est conditio possidentis bona fide, vt patet ex dictis de Restitutione; ergo etiam coniux dubitans de valore matrimonij bona fide contracti, si præmisso sufficienti examine adhuc perseuerat dubium speculatiuū, potest vti matrimonio, petendo, & reddendo; tū quia coniux, adhibita sufficienti diligentia, laborat ignorantia

inuincibili: nam ignorantia inuincibilis est illa, quæ vinci non potuit adhibita sufficienti diligentia; ignorantia autem inuincibilis excusat à peccato.

6 Hinc colligitur, quando vterque coniux post matrimonium bona fide contractum, dubitat de valore matrimonij, neutrum posse petere ante diligentiam sufficientem adhibitam; sicut neque potest delectari de copula cogitata, aut de tactibus, qui licitè exercentur inter côiugatos. Ita Sanchez, Gutierez, & alij locis citatis, Reginal. lib. 31. num. 300. Ratio est, quia vterque exponeret se periculo fornicationis, seu actuum ad fornicationem pertinentium: post diligentem vero inquisitionem, vterque potest delectari, petere, & reddere, etiamsi veritas nondum comperta sit, & dubium speculatiuum perseueret. Ita Sanchez lib. 9. d. 44. num. 24. & alij DD. cit.

7 Rogabis, vtrum alter possit reddere debitum coniugi petenti, quando vterque dubitat de validitate matrimonij, sed nondum est adhibita debita diligentia.

Respondeo non posse reddere, quia obligatio reddendi supponit ius petendi in petente; sed petens cum tali dubio non habet ius petendi ante adhibitam debitam diligẽtiam; ergo alter potest non reddere, immo tenetur non reddere: nã reddendo se ipsum, & petenté exponeret periculo fornicationis; non reddendo vero non exponit se periculo fornicationis, aut periculo faciendi alteri iniuriam; nam alter non habet ius petendi ante adhibitam diligentiam, Ita Sanchez loco citato num. 55 & 56. Gutierez loco citato, num. 30.

8 Sed maior difficultas est, vtrum, quando solus petens habet dubium de valore matrimonij, teneatur alter coniux, qui nullum habet dubium, reddere petenti habenti dubium.

Respondeo, non teneri, quando petens dubius de validitate matrimonij nondum præmisit debitam inquisitionem. Ratio est, quia coniux qui scit alterum habere dubium, scit etiam ipsum propter tale dubium, non habere ius petendi ante præmissam sufficientem inquisitionem; ergo non tenetur reddere: potest tamen reddere, si velit quia, cum ipse non dubitet de validitate matrimonij, vt suppono, adhuc est in pacifica possessione, & adhuc retinet ius reddendi, & petendi, prout voluerit. Ita Sanchez loco citato num. 56. Gutierez loco cit. nu. 30.

9 Quæres secundo, vtrum coniux dubius de valore matrimonij bona fide contracti, sed nondum consumati, possit priori bimestri reddere debitum coniugi petenti.

Respondeo distinguendo hoc modo; vel dubitans nondum adhibuit debitam diligentiam ad essequendam veritatem, vel illam adhibuit. Si non adhibuit diligentiam, non potest reddere in illo primo bimestri, ante consumatum matrimonium. Ratio est, quia si potest reddere, maximè ne faciat iniuriam petenti; sed non facit illi iniuriã, negando debitum in primo bimestri, quando nondum fuit consumatum matrimonium; nam liberum est coniugi negare debitum primis duobus mensibus; cum Ecclesia concesserit bimestre coniugatis ad deliberandum de statu Religionis assumendę; quo tempore liberum est cuique coniugi negare debitum, modo matrimonium non fuerit antea consumatum; ergo non potest reddere. Si vero debitam diligentiam adhibuit, potest etiam in priori bimestre petere, & reddere; quia possessor bonæ fidei, adhibita sufficienti diligentia, potest vti re aliena; ergo potest etiã vti matrimonio. Ita Sanch. locis cit. & alij.

Hactenus locuti fuimus in hac secunda Propositione de dubio superueniente post matrimonium bona fide contractum, modo superest agendum de matrimonio mala fide contracto.

TERTIA PROPOSITIO.

10 Coniux, qui mala fide contraxit, dubius de aliquo impedimento dirimente, non potest petere debitum. Ratio est, tum quia nullum ius petendi acquisiuit per matrimonium cum tali dubio contractum, possessio enim mala fide incepta non tribuit ius, vt patet ex dictis de contractibus; tum quia qui incipit rem alienam mala fide possidere, non potest illa vti, vel retinere, vt dictum est de Restitutione, disp. 1. quæst. 2. pun. 2. num. 11 ergo qui mala fide contraxit matrimonium, non potest illo vti. Verum tamen est, ipsum teneri reddere debitum alteri coniugi petenti, qui bona fide contraxit, nec vllum habet dubium de valore matrimonij; nam alter coniux, qui bona fide contraxit, habet ius petendi, nec potest suo iure spoliari ob malam fidem alterius, donec constet inualidum esse matrimonium. Ita Sanchez lib. 2. disp. 42. num. 2. Reginald loco citato, Gutierez de matrim. cap. 50. num. 2. Coninch. loco citato num. 101. Nauar. Syluest. & alij apud Sanchez loco citato.

11 Sed modo difficultas est, vtrum peti possit, vel reddi debitum, quando vterque coniux mala fide contraxit, dubius de aliquo impedimento dirimente, seu de validitate matrimonij.

Respondeo, neutrum posse petere, vel reddere. Ratio est, quia incipiens possidere rem aliquam mala fide non acquisiuit vllum ius in illam; sed quando vterque coniux mala fide contraxit, incepit possidere matrimonium mala fide, ergo nullum ius in illud acquisiuit; consequenter neuter potest petere, vel reddere; nam petere, vel reddere supponit ius ad petendum, vel reddendum. Ita Speculum 3. parte art. 3. Sanchez disp. 42. Gutierez cap. 50. num. 1. Coninchus loco citato, Nauar. cap. 22. num. 55 Sotus dist. 27. q. 1. art. 3. & alij contra Henriquez libro 11. ca. 15. loco citato, & alios asserentes, neutrum posse petere; sed teneri reddere, quãdo post diligentiam potest dubium practicè deponi.

12 Hinc patet a fortiori, neutrum posse petere, vel reddere, quando vterque contraxit matrimonium cum opinione inualiditatis matrimonij.

Sed maior difficultas est, vtrum coniuges possint petere debitum, quando contraxerunt matrimonium bona fide, & postea incipiunt opinari, matrimonium inualidum esse. Circa quam dificultatem sit.

QVARTA PROPOSITIO.

13 Coniux, qui bona fide contraxit matrimonium, & postea incipit opinari, matrimonium inualidum esse non potest petere debitum. Ratio est, quia si potest petere maximè, quia est in possessione matrimonij bona fide contracti; sed possessio non suffragatur opinanti, sed dubitanti post debitam diligentiam, vt patet ex dictis de contractibus; ergo cõiux qui bona fide cõtraxit matrimonium, & postea incipit opinari, matrimonium inualidum esse, non potest petere, adhibita quacunque diligentia, si adhuc perseuerat opinio de inualiditate matrimonij, nisi fortè habeat opinionem probabilem pro vtraque parte, videlicet pro validitate, & nullitate; tunc enim potest petere, & reddere; eo quod possit amplecti opinionem probabilem, quamuis altera sit probabilior, vt patet ex dictis de peccatis q. 6. pun. 3. Ita Reginaldus libro 31. num. 301. Gutierez cap. 50. num. 1. Sanchez libro 2. d. 44. & alij contra Coninchum loco cit. nu. 103.

14 Hinc patet à fortiori, illum nõ posse petere debitum, qui post matrimonium mala fide contractum, opinatur matrimonium inualidum esse.

15 Sed modo difficultas est, vtrum coniux, qui opinatur matrimonium esse inualidum, teneatur reddere alteri coniugi bonæ fidei.

Respondeo teneri. Ratio est, tum quia nullus potest priuare alterum iure suo, & possessione illi acquisita, nisi certo constet rem suam esse; in hoc autem casu coniux, qui habet opinionem de inualiditate matrimonij, priuaret alterum iure, & possessione sua, non reddẽdo debitum; tum quia sic habetur in c. inquisitioni 44. Ita Speculum loco citato, Sanchez lib. 2. d. 44. nu. 3. & alij apud Gutierez cap. 49. num. 1. & 31. & ca. 50. nu. 4. contra Syl. mat. 4. q. 9.

QVINTA PROPOSITIO.

16 Coniux, qui certo moraliter nouit adesse impedimentum dirimens, non potest petere, vel reddere debitum. Ita colligitur ex cap. inquisitioni citato, & cap. Dominus de secundis nuptijs. Ratio est, quia cognoscens carnaliter fœminam alienam peccat mortali peccato fornicationis; sed qui petit vel reddit debitum, certo sciens adesse impedimentum dirimens, cognoscit alienam fœminam, quæ non est sua vxor, ergo mortaliter peccat peccato fornicationis. Et hoc verum est, siuè matrimonium cõtractum sit bona fide, siuè mala. Ita Specul. loc. cit. concl. 1. Sanch. lib. 2. d. 44. Gutierez, cap. 50. nu. 4. Coninch. disp. 34. dub. 10. num. 96. & alij communiter.

17 Quæ-

17 Quæres primo, vtrum coniux, sciens matrimonium esse inualidum ob impedimentum dirimens, possit reddere debitum coniugi ignoranti impedimentum, seu inualiditatem matrimonij.

Respondeo non posse, etiamsi per excommunicationem compellatur ab Ecclesia reddere, aut etiam sequantur grauissima incommoda, scandala, & vitæ periculum. Ita colligitur ex c. Inquisitioni de sententia excommunicationis. Ratio est, quia si posset reddere, sequeretur fornicationem esse aliquando licitam, quod est falsum, & erroneum cum fornicatio sit intrinsecè mala; qui autem reddit debitum sciens inualidum esse matrimonium, committit fornicationem, cum accedat ad non suam.

Neque obstat excommunicatio, qua compellitur ab Ecclesia reddere; cum iuxta veriorem sententiam huiusmodi excommunicatio non liget coram Deo. Ratio est, tum quia excommunicatio iniusta, quæ nititur falsa præsumptione, nō ligat, vt dictum est suo loco; tum quia excommunicatio supponit peccatum mortale; in hoc autē casu non adest peccatum mortale; cum quilibet teneatur iure naturæ abstinere à fornicatione, quæ est intrinsecè mala; tum quia præceptum Ecclesiæ non obligat contra ius naturæ. Ita Specul. loco citato, Nauar. cap. 16. nu. 39. Sanchez libro 2. d. 39. nu. 5. & 7. & alij apud Gutierez cap. 49. de matrim. num. 1.

Addo contra Henriquez libro 12. cap. 3 num 2. in commentario littera K, hoc verum esse; etiamsi matrimoniū sit inualidum, ob impedimentum iure humano introductum, vt patet, tum ex cap. litteras de restitutione spoliatorum, tum ex rationibus allatis. Ita Sanchez, Gutierez, & alij locis citatis.

18 Quæres secundo, quodnam remedium adhibendum sit, quando constat matrimonium esse inualidum propter impedimentum dirimens, quod non potest manifestari sine infamia, vel sine vitæ periculo, vel quando eo manifestato, adhuc compelletur coniux ab Ecclesia per censuras permanere in eo matrimonio; eo quod non possit probare impedimentum.

Respondeo, quatuor remedia assignari à DD. quos citat Rodriquez tomo 2. cap. 92. Henriq lib. 11. cap. 11. nu. 3. & Sanchez lib. 9 disp. 39. nu. 11.

Primum remediū est, vt coniux conscius impedimenti petat dispensationem, quando impedimentum est dispensabile, vel ingrediatur religionem; quamuis non teneatur ingredi, vt in simili dictum est de voto.

Secundum est, vt fugiat in locum vbi cesset scandalum.

Tertium est, vt petat diuortium, si adest causa petendi diuortium, qualis causa est sæuitia, adulterium, &c.

Quartum est, vt habitet cum coniuge, ac si esset frater, & soror, modo non sit periculum alicuius carnalis peccati, quod vt plurimum adesse solet.

19 Quæres tertio, vtrum coniux teneatur credere alteri coniugi, dicenti se fictè consensisse in celebratione matrimonij, vel habere aliud impedimentum dirimens.

Respondeo, regulariter non teneri credere, quamuis alter hoc asserat cum iuramento. Ratio est, quia verisimilius est, ipsum modo mentiri, quam mentitus fuerit in contractu principali; nam cap Tuas de protestatione dicitur, valdè indignum est, vt quod sua quisque voce dilucidè protestatus est, in eundem casum proprio valeat testimonio infirmare. Potest tamen illi cedere in illius præjudicium, ne petenti reddat. Ita Nauarr cap. 22. num. 82. Speculum 3. par. art. 13 Henriquez loco citato, Emanuel Sà verbo Debitum num. 3. Rebel. lib. 2. q. 16. num. 12. Sanchez lib. 2. d 45. num. 3. & disp. 41. num. 32. Valentia tomo 4. disp. 10. quæst. 6. puncto 2. Gutierez loco citato num. 32. 34. & 41, & alij.

Dixi regulariter, quia fieri potest aliquando, vt adsint aliæ sufficientes circunstantiæ, & coniecturæ, quibus teneatur credere, & consequenter non possit petere vel reddere. Ita P. Ledes. q. 47. q. 4. Gutierez num. 37. Speculum, Henriquez, & Nauar. locis citatis. Immo poterit in hoc casu aliud matrimonium inire; modo sufficienter probetur, prius matrimonium fuisse inualidum, vt per se patet.

20 Quæres quarto, vtrum cōiux teneatur credere adesse impedimentum dirimens, & abstinere à matrimonio contracto, quando audiuit huiusmodi impedimentum adesse non ab altero coniuge, sed ab alio viro fide digno, vel ab amico, vel Parocho cum iuramento attestante.

Respondeo, non teneri credere, si vnus tantum attestatur. Ratio est, quia licet dictum vnius fide digni sufficiat, vt iuste credere possit, tamen vni tantum necessario non creditur, sed duobus fide dignis credendum est, cap cum à nobis de testibus, & attest. Verum tamen est, coniugem qui hoc audiuit à viro fide digno, teneri abstinere à matrimonio contrahendo, si nondum contraxit, ne se exponat periculo fornicationis, & inualidè contrahendi. Si vero iam cōtraxit, tenetur dubitare de validitate matrimonij; consequenter non potest petere, donec adhibuerit debitā diligentiam, iuxta dicta in secunda Propositione. Si non audiuit à viro fide digno, potest petere, quia dictum viri, qui non est fide dignus, non exhibet sufficientem rationē dubitandi. Ita Emanuel Sà num. 7. Nauar. cap. 22. nu. 82. Gutierez cap. 49. nu. 23. 32 & 33. & alij apud Henriquez loco citato num. 13. littera H. in commentario, & apud Sanchez libro 2. disp. 46. quæst. 3. à num. 25. vbi latè de his disserit.

PVNCTVM V:

De causis propter quam licitum est, non solum negare debitum; verum etiam facere diuortium quo ad habitationem.

1 *Quid, & quotuplex sit diuortium.*
2 *An adulterium sit causa sufficiens faciendi diuortium.*
3 *An fieri possit diuortium ob animum fornicandi, vel ob actus impudicos.*
4 *An fieri possit diuortium ob sodomiam, aut bestialitatem.*
5 *An diuortium fieri possit ob pollutionem, aut propter concubitum cum fœmina mortua, aut cum bestia mortua.*
6 *An vir, & vxor sint pares in causa faciendi diuortium.*
7 *Quanam notitia adulterij requiratur ad faciendum diuortium.*
8 *Quinam dicatur certus moraliter de adulterio alterius.*
9 *An requiratur, vt adulterium probetur.*
10 *An coniux innocens propria auctoritate possit facere diuortium.*
11 *An innocens, qui cum adultero fecit diuortium, teneatur cum eo habitare, si per censuras ad id impellatur.*
12 *An diuortium fieri possit priuata auctoritate.*
13 *An coniux innocens teneatur aliquando facere diuortium.*
14 *An dentur aliqui casus, in quibus non liceat facere diuortium.*
15 *An quando vterque coniux commisit adulterium, sed vnus emendatus est possit emendatus petere diuortium.*
16 *An coniux innocens possit facto diuortio cogere adulterum, vt ad se redeat.*
17 *An innocens possit reuocare adulterum in amicitiam.*
18 *Quanam differentia sit inter incestuosum, & adulterum.*
19 *An facto diuortio, adulter habeat rationem contra alterum, qui post factum diuortium lapsus est in adulterium.*
20 *An adulter occultus possit petere debitum a coniuge ignorante adulterium suum.*
21 *An facto diuortio adulter possit amicabiliter petere debitum, vt recuperet ius amissum.*
22 *An habens occultum vitium, quo cognito alter recederet à sponsalibus, possit cogere sponsum ignarum vitij, vt stet sponsalibus.*
23 *An facto diuortio coniux possit recipere sacros Ordines, aut Religionem ingredi, altero manente in seculo.*
24 *An manens in seculo teneatur votum Castitatis emittere.*
25 *Quibus de causis fieri possit diuortium ad tempus.*
26 *Quemnam sequantur filij, facto diuortio.*

1 NOtandum, diuortium, quod significat legitimam viri, & vxoris separationem, tripliciter accipi posse. Primo pro dissolutione matrimonij quo ad torum, idest quo ad carnalem copulam. Secundo pro dissolutione matrimonij quo ad torum, & habitationem. Tertio pro repudio, & pro dissolutione matrimonij quo ad vinculum, itaut, omnino dissoluatur, ac si nullum esset.

Rursus

Rebel.lib.2.q.17.num.11.Pet.Ledes.q.62.artic.2.conclus. 2.& alij.

Hinc patet, quid dicendum sit de vxore, cuius vir adulteratur; quamuis enim ipsa non teneatur ex officio corrigere virum cum ipsa non sit eius caput; nihilominus tenetur præcepto correctionis, sicut cæteri, quando adest spes emendationis, & fructus. Præterea tenetur præcauere scandalum, quamuis vxor raro censeatur causa scandali; eo quod communiter credatur vxori displicere adulterium mariti.

Addo, vxorem raro teneri denegare debitum viro adultero, vt ipsum corrigat; nam denegatio debiti, vt plurimū erit occasio maioris mali. Ita Eman.Sà loco cit.num.6.P. Ledes.loco citato concl.1.& alij DD.cit.

14 Quæres quartò, vtrum dentur aliqui casus, in quibus non liceat facere diuortium ob coniugis adulterium.

Respondeo, plures dari. Primus est in cap.fin.de adulterijs, quando vterque coniux commisit adulterium; ratio est, quia paria delicta mutua compensatione abolentur; non tamen refert, vtrum vnus commiserit adulterium propriè, & alter Sodomiam, vel bestialitatem: modò certò constet de adulterio, & delicto; nec refert, vtrum, vnus deliquerit antea, vel deliquerit post; vel vtrum vnus sæpius adulteratus sit, & alter tantum semel, vel vtrum delictū sit publicum, vel occultum; nam in foro conscientiæ non requiritur probatio; sed sufficit, vt caro coniugum diuisa sit.

Secundus est, quando vir dedit vxori causam proximam adulterandi, vt quando expressè, vel tacitè concessit vxori facultatem adulterandi, aut quando cōscius adulterij vxoris, non vult prohibere, cum possit absque suo graui detrimento.

Dixi, quando vir dedit causam proximā; q[illegible] quando vir fuit tantummodo causa remota, & occasio adulterij vxoris, potest ab ea facere diuortium, vt accidit, quando vxor adulteratur; eo quod vir iratus eam expulerit domo, aut necessaria alimēta denegauerit, aut debitum recusauerit. Ita P. Ledes q.62.art.1 Sanchez lib.10.disp.5.num.7. Coninch.disp.35.num.7. Henriquez, lib.11.cap.17.num.4. Reginaldus libro 31.nu.321.Gutierez cap.129.num.8.contra Eman.Sà loco citato nu.10.

Tertius casus est, quando vxor commisit adulterium tātum materialiter, credens illum, cum quo commisit adulterium, esse proprium virum, aut credens mortuum esse priorem virum. Ita Eman.Sà loco citato Henriquez, nu.4. Sanchez, lib.10.disp.5.Gutierez, cap.129.num.5.& alij cōmuniter cap.Ita ne, & cap. Proposito 33.q.5. Ratio Patebit ex 5.casu.

Quartus est, quando vxor carnaliter cognita est per violentiam, vt patet ex iuribus citatis. Dico per violentiam, quia si cognita fuit non per violentiam; seu per vim præcisam, sed per metum grauem, grauis controuersia est inter DD. vtrum vir possit ab ea facere diuortium, quæ cōtrouersia facilè dissolui potest ex supradictis de vxore, quę facta est affinis viro per vim, aut metum, q.4.pun.2. quæsito 3. quamuis contrarium sentiat Reginald.libro 31. num. 323.& Sanchez lib.10. disp.5. num.10. & 16. nobiscum autem sentit Henriquez, lib.11 cap.17.nu.3.& 5.

Quintus casus est, quando vnus coniugum commisit adulterium inuincibiliter ignorans illum, cum quo adulteratus est, non fuisse proprium coniugem; sicut enim ignorantia excusat à culpa, ita, & à pœna, & ad hunc secundū casum reduci potest tertius.

Sextus est, quando coniux innocens condonauit alteri adulterium expressè per verba, aut tacitè per signa, vt quando vir, probabiliter sciens vxorem commisisse adulterium, adhuc illi spontè debitum reddit, vel petit, vel illā adhuc retinet, vel recipit, cum illam anteà dimisisset; nā per illam condonationem cedit iuri suo, quandiù alter coniux reconciliatus non relabitur in adulterium; eo verò relabente reuiuiscit ius diuortij, vt benè ait Sanchez disp. 5. num.19. Henriquez lib.11.ca.17.Coninchus disp.34.dub. 2.num.11.Reginal.nu.331.& 332.Spec.3.par.art.1. P. Ledes.loco cit.& alij.

15 Quæres quinto, quando vterque coniux commisit adulterium; sed alter iam emendatus est, vtrum possit emendatus petere diuortium ab altero non emendato.

Respondeo posse, quando emendatus admonuit alterū, vt se corrigeret, & nihilominus noluit se corrigere; sed denuo lapsus est in adulterium. Ratio est, quia si ambo coniuges in adulterium [illegible] liati fuissent, vno [illegible] uortium ex comm[illegible] dit in præsenti cas[illegible] monet alterum, [illegible] admonitionem n[illegible] ab eo diuertere. I[illegible] des.q.62.art.1.dub[illegible] 17.Regin.lib.31.nu[illegible]

16 Quæres sext[illegible] uortio, cogere adu[illegible] at.

Respondeo affir[illegible] P. Ledes.q.62.art.[illegible] tertia parte art.6. [illegible] loco citato, [illegible] Sanchez libro 10.d.10.num., [illegible] num. 325 Gutierez, cap. 120.num 14.& alijs. Ratio est, quia senten[illegible] diuortij [illegible] cta est in pœnam adulteri, & in fauorem im[illegible] ergo coniux innocens potest alterum reuocare fa[illegible] diuortio propter adulterium, & adulter tenetur ad illum redire; alioquin sententia diuortij vergeret in pœnam innocentis.

17 Hinc patet primò, innocentem posse reuocare adulterum in amicitiam, cap. Si vir de adult. quamuis non tenetur illum reuocare cap. Admonere 33 q.2. Ita Azorius prima par. lib.13.cap 14.quæsito 13 colum.1683. Henriq. loco citato num.3. Coninchus disput.35.dubio 2. ad fin. Reginaldus libro 31. num. 328. Sanchez libro 10 disputat.13.Gutierez de matrim.cap.129.num 13.& alij.

18 Secundo patet differentia inter incestuosum, & adulterum, quod coniux innocens potest gratiam reconciliationis concedere adultero ad petendum debitum, non verò potest concedere incestuoso, qui copulam habuit cum consanguineo coniugis innocentis in primo, vel secundo gradu.

19 Quæres septimo, vtrum adulter, facto diuortio, habeat actionem repetendi innocentem, qui lapsus est in adulterium post diuortium.

Respondeo, posse quidem iudicem sua auctoritate illos coniuges reconciliare; nam sententia diuortij non abstulit ius superiori, ne possit coniuges, separatos quo ad torū, & habitationem iterū coniungere ad uitanda pericula incontinentiæ; immò tenetur hoc facere, quando adest scandalum, vel manifestum incontinentiæ periculum; Ipse verò adulter non habet propriè actionem ad repetendum, Ratio est, tum quia res iam transijt in iudicatum, nec est retractandum, quod semel benè fuit definitum, cap Quod bonę 6.q.4. tum quia sententia diuortij non fertur sub conditione in fauorem reis, sed absolutè fertur in ipsius odium. Ita P. Ledes.q.62.art.6.concl.2. Henriquez lib.11. cap. 17. num.3.Sanchez lib.10.disp.9.num.30.Reginal.nu.330.Gutierez, cap.129.num.18.& alij.

20 Quæres octauò, vtrum coniux adulter occultus possit petere debitum ab altero coniuge ignorante suum adulterium.

Respondeo posse. Ratio est, quia priuatio iuris petendi est, pœna imposita propter delictum adulterij; nullus autem tenetur pęnam subire ante sententiam Iudicis, vel alterius coniugis; nisi aliter constet ex dispositione iuris; sed Iudex, aut coniux innocens non potest adultero iniungere pœnam priuationis debiti, nisi delictum sibi sit cognitum; nec ipse adulter occultus tenetur suum delictum manifestare; ergo coniux adulter occultus potest petere debitum ab altero coniuge ignorante suum adulterium. Ita Sot.in 4.dist.36.q.vn.art.4.Sanchez libro 1.d.68.nu.4. Henriquez lib.11.cap.15.num.6.Emanuel. Sà verbo adulteriū num.3.Coninchus disp.35.dub.1. num.4. & disp.23. dub. 12 num.89 Gutierez, cap 34 num.10. P Ledes. q.62. art.1. dub. 1.contra Nauar.cap 23. n.23. Rebel. lib.2. q.17.n.3. Rodriquez 1. parte cap.143.num.14.& alios, quorum sententia à nobis sustinenda esset, si lex priuationis debiti cōstituta contra adulteros vsu recepta esset antè sententiam Iudicis, vel coniugis innocentis iuxta dicta de lege pœnali priuatiua.

21 Addo non solum adulterum occultum; sed etiam publicum, aut eum, qui per sententiam fuit separatus, posse amicabiliter petere debitum; quamuis enim sit priuatus iure petendi; nihilominus potest debitum petere, vt acquirat ius amissum; quod potest acquirere per reconciliationem sibi concessam à coniuge innocente. Ita Nauar loco citato, & alij.

22 Hinc colligi potest solutio alterius difficultatis, quæ quæ-

quaeritur, ... occultum, ratione ... posset resilire à sp... sit cogere alterum ... dubitantem de ... tatem.

... disp.68. num. 7. C... n.97. Henriquez ... num.10. Reginald. lib.3 ... 6 posse cogere, vt ... ponsione quaesiti ... intelligitur, modò sponsi ... posset cogere alterum sponsum ... haberet ius cogendi. Ita ...

Obijcies. ... aliquod vitium non potest ob simile vitium ... solutionem spósaliuni; vnde sponsa, ... est occulta; non potest petere dissolutionem sponsalium ob fornicationem sponsi sibi notam, nec fœmina laborans morbo Gallico potest ob similem morbum viri resilire à sponsalibus, nec coniux occultè adulter potest facere diuortium ob adulterium alterius coniugis sibi notum; ergo neque adulter potest petere debitum à coniuge ignorante suum adulterium, nec spósus habens vitium occultum sufficiens ad dissoluenda sponsalia potest cogere alterum sponsum stare sponsalibus.

Respondeo, concesso antecedente negandam esse consequentiam. Ratio, propter quam concedendum sit antecedens, est, quia paria delicta mutua compensatione abolentur. Ratio verò, cur neganda sit consequentia, est, quia reus non tenetur spontè pœnam subire; sed potest expectare, donec sibi inferatur à Iudice vel ab altero coniuge; consequenter coniux adulter occultus potest petere debitum ab altero coniuge ignorante suum adulterium, & sponsus habens vitium occultum potest cogere alterum sponsum stare sponsalibus.

23 Quæres vltimò, vtrum coniux adulter, vel innocens possit post sententiam diuortij suscipere Sacros Ordines, vel profiteri in Religione, manente altero coniuge in seculo.

Respondeo, virum innocentem posse inuita vxore profiteri in religione, vel Sacros Ordines suscipere, vt patet ex cap. Agatosa 27. q. 2. & cap. constitutus de conuersione côiugatorum. Caueat tamen innocens, ne Ordines Sacros suscipiat, aut Religionem ingrediatur, quando delictum alterius est occultum, fieri enim potest, vt non probato delicto restituatur vxori adulteræ, aut sequatur scandalum. Ita DD. statim citandi cum Azor. loco cit.

Respondeo secundò, coniugem adulterum non posse absque licentia innocentis Ordines suscipere, aut profiteri in Religione, nam innocens habet ius concedendi reconciliationem coniugi adultero, & illum repetendi; quo iure non potest iniustus priuari: de licentia verò coniugis innocentis tacita, vel expressa potest coniux adulter Sacros Ordines suscipere, aut professionem facere in Religione; immò si post sententiam diuortij adulter sepius petat ab innocente reconciliationem, & innocens nolit eam concedere, potest adulter eligere statum religionis, quia côiux innocens censetur tunc dare licentiam; consequenter non poterit postea reuocare adulterum, qui Sacros Ordines suscepit, aut professionem, aut votum emisit. Ita Sanchez, lib. 10. d. 11. num. 16. Henriquez num. 6. ad finem Coninchus, disp. 31. dubio 5. num. 36. Reginald. lib. 31. num. 326. Gutierez, cap. 129. P. Ledesm. q. 53 art. 4. & alij.

24 Addo, coniugem innocentem remanentem in seculo, postquam adulter suscepit Sacros Ordines, aut postquam ingressus est Religionem, non teneri Religionem ingredi, aut votum Castitatis emittere; nullo enim iure probatur, ipsum ad hoc teneri; nam in cap. sanè, & cap. Significasti de conuersione coniugatorum, sermo tantum est, quando matrimonium est integrum, & illæsum; non vero quando laesum est diuortium. Idem dicendum est, quando innocens facto diuortio ingreditur Religioné; tunc enim adulter manens in seculo non tenetur emittere votum Castitatis, aut ingredi Religionem.

SECVNDA PROPOSITIO.

25 Multæ sunt causæ sufficientes ad faciendum diuortium non perpetuum, quo ad torum, & habitationem, quandiù ipsæ causæ durant.

Prima causa est sæuitia mariti, nisi ab ipso sufficiés cautio exhibeatur de nô offendenda coniuge, vt patet ex cap. litteras de restitut. spoliatorum. Ita Sanchez, Reginald. Nauar. Coninch. Henriquez, & alij locis statim citandis cum Gutierez de matrim. cap. 129. nu. 28. & cum Riccio verbo praxis matrim. decis. 235.

Addo cum Sanchez d. 18. num. 19. non solum sæuitiam præteritam præbere iustam causam diuertendi; sed etiam timorem futuræ sæuitiæ, & malæ tractationis. Hæc sæuitia præsumi potest, quandiù vir retinet concubinam domi, vel etiam extra domum; consequenter vxor potest à viro recedere, donec vir dederit sufficientem cautionem pignoratitiam, & fideiussoriam, vel saltem iuratoriam expellendi concubinam, illamque non recipiendi in futurum; nã retentio concubinæ est causa sæuitiæ, & multarum molestiarum inter coniuges. Verum tamen est, virum præstita cautione adhuc posse moderatè percutere vxorem, sicut anteà licitè poterat percutere; par enim non est, vt vxor impunè dimittatur delinquere. Videte, quæ diximus in quarto Decalogi Præcepto, de reuerentia coniugum, & præterea Riccium decis. 254. vbi tradit, qualis cautio præstanda sit à viro, vt vxor cogi possit ad cohabitandum cum eo.

Secunda causa est furor alterius coniugis, quando furor est ita vehemens, vt alter coniux periculum subeat cohabitando.

Tertia est, quando vnius coniugum tentauit alterum occidere, vt benè ostendit Sanchez disp. 18. num. 22. Couar. 4 decret. parte 2. cap. 7. §. 6. Riccius disp. 236. & alij communiter; videtur enim sufficientem causam diuortij exhibuisse.

Quarta est, quando alter coniux instigat alterã ad peccatum, & præmissa correctione non desistit ab instigando, in quo casu coniux instigatus timens sibi lapsum potest recedere; quia non tenetur cum altero coniuge permanere cum tanto periculo.

Quinta est, quando delictum vnius coniugis potest esse alteri causa grauis damni, vt quando vxor est venefica interficiens filios, aut quando timetur, vt enecet virum.

Sexta causa est lapsus vnius in infidelitatem, vel hæresim; lapsus enim in hæresim, vel infidelitatem, est quędã fornicatio spiritualis, ob quam licitum est facere diuortium, sicut est licitum ob fornicationem carnalem, cap. Idololatria, & cap. Quanto de diuortijs. Ita Henriquez loco citato, num. 6. Nauar. cap. 12. num. 21. & alij apud Henriquez loco citato, Coninchus disp. 35. num. 24. Reginaldus num. 314.

Septima causa potest esse votum communi consensu emissum, in quo casu possunt coniuges separari quoad torum, si remiserunt sibi obligationem reddédi debitum; immò possunt ambo Religionem ingredi, & in ea profiteri, vt patet ex supradictis. Videte Rebel. locis citatis, Sanchez disp. 17. & 18. Valentia tomo 4. disp. 10. quæst. 4. puncto 2. Nauar. cap. 22. num. 21. Syluest. verbo diuortium, Henriq. lib. 12. cap. 17. num. 6. & 7. & P. Ledes. q. 62. parte prima, ad finem.

26 Quæres, quemnam sequantur filij facto diuortio.

Respondeo, iure ciuili sequi partem innocentem. Ita Emanuel Sà verbo diuortium num. 12. nam potior videtur conditio innocentis.

Vtrum vero vir teneatur facto diuortio alere vxorem, aut saltem possit in foro conscientiæ alimenta denegare vxori adulteræ occultæ.

Videri potest Sanchez lib. 10. disp. 8. num. 25. Surdus de alimentis, tit. 1. q. 18. Rodriquez prima parte, cap. 240. nu. 4. Gutierez, cap. 129. num. 21. & sequentibus, Menoch. consilio 853. Riccius decis. 235.

PVNCTVM VI.

De peccatis contingentibus in celebrando contractu matrimonij, & in vsu matrimonij iam celebrati.

1 *Quibus modis peccare possint coniuges in contrahendo matrimonio.*

2 An

2 *An peccet mortaliter qui benedictiones matrimonij omittit.*
3 *An quo fieri debeant benedictiones.*
4 *An benedictiones recipiendæ sint in secundis nuptijs.*
5 *Quibus modis peccent coniuges in vsu matrimonij iam contracti.*
6 *Quomodo coniuges in actu matrimonij peccent contra modum.*
7 *Quomodo peccent coniuges contra finem.*
8 *Quandonam non liceat accedere ad vxorem ob damnum illius.*
9 *An sit peccatum accedere ad vxorem tempore menstrui.*
10 *An vxor teneatur reddere debitum viro petenti tempore menstrui.*
11 *An sit peccatum mortale accedere ad vxorem grauidam.*
12 *Quandonam sit periculum abortus.*
13 *An qui est causa abortus fiat irregularis.*
14 *An necesse sit coniuges in actu matrimonij simul seminare.*
15 *An vxor possit se tactibus excitare, donec seminet, quando vir iam seminauit.*
16 *An vir peccet mortaliter, quando copula incepta se retrahit.*
17 *An copula maritalis licita sit seni, qui semen extra vas prodigit.*
18 *Quandonam copula licita sit seni, & an peccet mortaliter fœmina, quæ statim post copulam mingit, vt semen effundatur.*
19 *Quam malitiæ speciem habeat pollutio inter coniuges extra vas.*
20 *An coniuges teneantur cohabitare.*
21 *An vxor teneatur sequi virum.*
22 *An vir possit alio transferre habitationem.*
23 *An vxor teneatur sequi virum, qui in exilium pellitur.*
24 *An vxor teneatur sequi virum solitum vagari.*
25 *An vxor teneatur sequi virum solitũ vagari, quando vxor hoc ignorabat.*
26 *An vir teneatur sequi vxorem.*
27 *An vir possit abstinere ab habitatione vxoris ob dotem non solutam.*
28 *An copula maritalis haberi possit in Ecclesia.*
29 *An licitum sit congredi cum vxore, quando sumenda est Eucharistia.*
30 *An vsus matrimonij licitum sit die festo, vel tempore Quadragesimæ.*
31 *An tactus, & oscula licita sit coniugibus.*
32 *An habens votum possit petere, vel reddere debitum.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 MVltis modis peccare possunt coniuges in contractu matrimonij. Primò defectu consensus, quando scilicet interius non consentiunt; in quo casu matrimonium est inualidum; quamuis in foro externo præsumatur validum, vt patet ex supradictis.

Secundo, ex parte alicuius impedimenti dirimentis, aut defectu absentiæ Parochi, & testium, vt patet ex supradictis.

Tertiò defectu ætatis, vel temporis, vt dictum est de ætate requisita ad matrimonium, & de impedimento impotentiæ.

Quartò defectu denunciationum, de quibus suprà. Hic tamen vnum aduertendum est, videlicet eum, qui intra quatuor menses post peractas denunciationes non contraxit matrimonium, non posse matrimonium inire, nisi nouas denuntiationes præmittat arbitrio Episcopi. Ita Cardinalium Congregatio apud Rebel. in declarationibus Cardinalium sect. 2. nu. 8. immò hic Mediolani existimo, repetendas esse omnes denuntiationes, quando matrimonium non est celebratum intra mensem, vt patet ex decretis Prouincialibus, vel saltem intra duos menses iuxta consuetudinem.

Quintò, ex parte finis, quando contrahentes in contractu matrimonij sibi proponunt malum finem: nam peccant iuxta grauitatem, vel leuitatem finis propositi, vt patet ex regulis generalibus de peccatis, & bene tradit Nauar. cap. 22. nu. 79.

Sextò, ratione alicuius peccati mortalis nondum deleti per confessionem, vel per contritionem, nam recipiens Sacramentum indignè, peccat mortaliter; sed qui matrimonium contrahit cum peccato mortali nondum deleto per confessionem, vel per contritionem, indignè recipit Sacramentum; ergo peccat mortaliter. Ita Sanchez Rodriq & alij apud Gutierez cap. 83 num. 13.

Septimò, defectu benedictionum omissarum; coniuges enim post contractum matrimonium debent benedici debito tempore; quamuis non peccent mortaliter consumãdo matrimonium ante benedictioné. Ita Henriquez lib. 11. cap. 16. nu. 3. Sanchez, lib 3. disp. 12. Gutierez, cap. 106. nu. 13. & alij communiter apud Henriquez loco cit.

2 Rogabis primò, an peccet mortaliter qui benedictiones omitti sine contemptu.

Respondeo cum Sanchez, lib. 7. d. 82. Gutierez loco cit. num. 12. Spec. j. par. art. 12. Eman. Sà verbo matrimonium, num. 6. & alijs, contra Henriquez, lib. 11. cap. 16. num. 2. & nonnullos alios, non peccare mortaliter; nam benedictiones sunt tantummodo sacramentalia, quæ non videntur tanti momenti, quanti sunt ea, quæ Baptizato præmittuntur, consequenter illorum omissio non videtur sufficiens ad peccatum mortale.

3 Rogabis secundò, à quo fieri debeant benedictiones.

Respondeo, fieri posse ab Ordinario, vel à Parocho spõsi, vel sponsæ, vel ab alio Sacerdote de ipsius licentia. Si verò alius Sacerdos absque licentia Parochi, vel Ordinarij, benedicat sponsis, incurrit ipso facto suspensionem ab officio, donec ab Ordinario Parochi absoluatur. Vt patet ex Trident. de reformat matrim. sess. 24. cap. 1. Vtrum vero religiosus benedicendo absque licentia, præter suspensionem incurrat etiam excommunicationé latam in Clementina prima de Priuilegijs, patet ex dictis disp. 2. non incurrere iuxtà Rebel. ibi citatum. Idem tenet Henriq. lib. 13. cap. 38. num. 2. Suarez de cens. disp. 12. cap. 4. num. 13. Sayrus lib. 4. cap. 15. num. 2. contra Nauar. to. 2. consil. 3. de pœnis, lib. 5. qui hoc probant, tum ex declaratione Card. Tum, ne duplex pœna incurratur pro vno delicto, per tradita à Decio cap. de causis de officio delegati. Vide te Sanchez lib. 3. de matrimonio d. 52. num. 4. & lib. 7. disp. 82. An vero, quilibet Parochus contrahentium possit benedictiones impendere. Patet ex supradictis de assistentia Sacerdotis in matrimonio cum Sanchez, & alijs, quibus addi potest Farinacius in 4. par. declarat. cum decis. quem citat, & sequitur Gutierez cap. 106. num. 8. contra nonnullos alios.

4 Rogabis tertio, vtrum qui semel contraxit matrimonium, & mortuo primo coniuge aliud matrimonium inijt, teneatur in secundo matrimonio recipere benedictiones.

Respondeo, non teneri, etiamsi fortè primum matrimonium fuerit inualidum; nam benedictiones non respiciunt nuptias, sed personas; si ergo personæ semel eas receperũt, non est ratio cur astringantur ad illas de nouo recipiendas. Ita Sanchez lib. 7. disp. 82 num 15. Henriquez loco citato, Gutierez nu. 14. & cap. 48. Reginald. lib. 31. nu. 50. Coninch. disput. 27. dubio 8. num. 72. Rebel lib. 3. q 20. num 3. Nauar. ca. 22. num. 83. & alij; non nego tamen, quin coniux, qui semel in primo matrimonio accepit benedictiones, possit eas iterum recipere in ijs locis, vbi consuetudine receptum est, vt vterque eas recipiat; nam consuetudo potest abrogare legem. Ita Sanchez disp. 82. num. 24. & alij apud Henriquez lib. 11. cap 16. num. 2.

Rogabis quarto, vtrum peccent coniuges petentes, aut reddentes debitum ante benedictiones.

Respondeo cum Sanchez lib. 3. disp. 12. nu. 4. Coninch disp. 27. dub. 8. num. 74. Gutierez cap 58. num. 3. Reginald. lib. 31. num. 28. & alij apud Sanchez loco citato contra nonnullos alios, non peccare saltem grauiter; quia nullo præcepto constat grauiter peccare, vt colligitur ex Tridẽtino sess. 24. cap. 1. vbi hortatur coniuges, ne cohabitent ante benedictiones.

SECVNDA PROPOSITIO.

5 MVltis modis peccare possunt coniuges in vsu matrimonij iam contracti, vt patet ex his duobus versibus, in quibus exprimitur, quid seruandum sit in vsu matrimonij, vt actus matrimonialis licitus sit, ac meritorius.

Sit modus, & finis sine damno, solue, cohære.
Sit locus, & tempus, tactus, nec spernito votum.

6 Circa particulam sit modus, videnda sunt, quæ infra dicam de coniunctione naturali factam modo indebito, de Pollutione, & Sodomia, peccatur, enim contra modũ, quan-

quando non ſeruatur ſitus, & modus congrediendi, aut quando non ſeruatur debitum vas, aut quando ſemen voluntariè extra vas funditur, vt benè obſeruat Henriquez lib. 11 cap. 16. num. 6. & alij communiter.

7 Circa particulam ſit finis, aduertendum eſt, coniuges debere ſibi conſtituere finem honeſtum v. g. procreationē filiorum, fugam incontinentiæ, &c. alioquin peccāt pro ratione mali finis, quem ſibi conſtituunt, vnde vir accedens ad vxorem cauſa delectationis peccat, ſed non mortaliter; nam huiuſmodi finis non habet tantam oppoſitionem cum ratione, vt inter coniuges conſtituat culpam lethalem, vt bene ait Nauar. cap. 16. num. 13 Sanchez lib. 9. diſp. 11. num. 4. Emanuel Sà verbo debitum ad finem, Coninch. diſp. 34. dub 1. Reginald. lib. 31. num. 340. Coniux vero, qui reddit alteri petenti ob delectationem, non peccat, nam reddit, quod tenetur petenti illicitè ob circunſtātiam perſonę; qui verò accedit ad propriam vxorem cum cogitatione alterius perſonæ, grauiter peccat pro qualitate perſonæ, quam mente reuoluit; vnde ſi mente reuoluat vxorem alterius, committit adulterium mentale exprimēdum in confeſſione. Similiter vir accedens ad ſuam vxorē animo accedendi, etiamſi ſua non eſſet, grauiter peccat peccato adulterij interni; nam habet delectationem moroſam, & prauam intentionem de re mortaliter mala. Ita Valentia loco citato, Sanchez lib. 9. diſp. 14. Reginald. lib. 31. nu. 333. concl. 2. & alij communiter.

8 Circa particulam. Sine damno, patet ex ſupra dictis, quatenus liceat negare debitum cum periculo grauis morbi, vel detrimenti. Hic ſolum ſuperſunt nonnullæ difficultates breuiter explicandæ.

9 Prima difficultas eſt, vtrum ſit peccatum accedere ad vxorem tempore menſtrui.

Reſpondetur accedere ad vxorem tempore menſtrui naturalis, quod fœminę pati ſolēt ſingulis menſibus, vt plurimum eſſe peccatum veniale. Ratio, eſt quia videtur eſſe quędam inhoneſtas, & turpitudo naturalis accedere tēpore menſtrui ad vxorem, quæ tunc temporis eſt inepta ad retinendum ſemen Ita P. Ledeſ. q. 64. art 1. dub. 3 Henriquez lib 11. cap. 15. num. 7 Sanchez lib 9 diſp. 21. num. 5. Rodriquez prima parte cap. 143. Speculum 3. parte artic. 19. concluſ. 4. vbi citat Paludanum, Almainum, & alios. Quando vero vir patitur fluxum ſeminis, non peccat neque venialiter petendo; tum quia proles nullum inde patitur damnum; tum, quia hoc eſſet onus nimis graue. Ita Sanchez loco citato nu. 9. & alij.

Dixi menſtrui naturalis; quia quando fluxus menſtruorum eſt innaturalis, & continuus, non peccat vir accedendo ad vxorem, alioquin raro poſſet vti iure ſuo. Ita Reginald. lib. 31. num. 342 Nauar. Antoninus, & alij apud Sanchez lib. 9. d 21. num. 8 contra Caietanum, Syluest. & alios, exiſtimantes, eſſe peccatum mortale; eo quod affe-ratur præiudicium proli, quæ monſtruoſa ſolet naſci; quando coniuges congrediuntur tēpore menſtrui; ſed hæc ratio facilè diſſoluitur dicēdo, prolē raro menſtruoſam naſci ex hoc pręciſè, quod copula tēpore mēſtrui habeatur.

Addo melius eſſe proli, vt ita naſcatur, quam vt nullo modo naſcatur.

10 Rogabis, vtrum vxor teneatur reddere debitum viro petenti tempore menſtrui.

Reſpondeo cum Syluestro verbo debitum num. 11. Rebel. lib. 3. q. 19. Henriquez lib. 11. cap. 11. num. 7. 1. & alijs contra Sanchez loco citato num 15. Coninchum diſp. 34. dub 9. num. 76. & alios, non teneri reddere, quia non eſt obligatio reddendi, quando adeſt turpitudo, tenens ſe ex parte actus, & faciens actum illicitū, ſed in hoc caſu adeſt quædam turpitudo tenens ſe ex parte actus, faciensque actum illicitum; ergo vxor non tenetur reddere debitum viro petenti tempore menſtrui; immò peccat venialiter reddendo; eo quod actus habeat quandam turpitudinem. Hoc tamen intelligitur, niſi adſit iuſta cauſa reddendi tunc temporis.

11 Secunda difficultas eſt, vtrum ſit peccatum mortale accedere ad vxorem cum periculo abortus.

Reſpondetur affirmatiuè cum Nauar cap. 16. num. 53. Syluest. verbo debitum num. 8. Valentia to. 4. diſp. 10. q 6. pun. 2, Rebel. lib. 2. q. 19. Sanchez lib 9 diſp. 22. num. 3. Coninch. diſp. 34. dub. 9 nu. 77. Reginal. lib. 31. num. 186. & alijs. Ratio eſt, quia repugnat rectæ rationi, vt aliquis velit delectationem capere cum graui damno, & periculo alterius.

Dixi cum periculo abortus; quia ſecluſo abortus periculo, non videtur illicitum accedere ad vxorem grauidā; nulla enim ſufficienti ratione probatur hoc eſſe illicitum, alioquin coniuges eſſent obnoxij innumeris peccatis, cum vt plurimum vxores ſint grauidæ. Ita Speculum loco citato concluſ. 3. Henriquez loco citato Sanchez lib. 9. diſp. 22. num. 6. & alij, quamuis multi oppoſitum ſentiant.

12 Rogabis primo, quandonam ſit periculum abortus.

Reſpondeo, periculum abortus adeſſe; primo tempore coagulationis, & formationis fœtus; quando autem formetur fętus, ſeu animetur, dictū eſt de homicidio in tract. de reſtitutione. Secundo, adeſt periculum fœtus, quando coniuges congrediuntur proximè ante partum; nam eo tempore periculum eſt, vt fœtus ob ſeminis abundantiam ſuffocetur, Raro tamen conſtat, coniugibus hic, & nunc ſubeſſe tale periculum, vt teneātur illud ſub mortali euitare. Ita Sanchez, Coninch Reginald. & alij locis cit.

13 Rogabis ſecundo, vtrum vir incurrat irregularitatē, quando eſt cauſa abortus accedendo ad vxorem.

Reſpondeo affirmatiuè, quando eſt cauſa abortus fętus animati anima rationali, vt patet ex dictis de irregularitate ob homicidium. Cōcedo tamen, eum, qui cum fœmina congrediendo, eſt cauſa abortus maſculini ante 40. diē, non teneri ſe gerere tanquam irregularem; nam ante 40. diem rariſſime formatur fœtus.

Neque obſtat, in dubio facti quemlibet debere ſe gerere tanquam irregularem.

Reſpondetur enim cum Rebel. loco citato num. 17. Perez, de abortu fol. 259. Henriquez lib. 14. cap. 14. num. 3. quemlibet teneri ſe gerere tanquam irregularem, quando dubium eſt pro vtraque parte probabile, in hoc autem caſu; non eſt dubium probabile pro vtraque parte, ſed eſt tantummodo leue dubium; nam rariſſimè formatur fętus ante 40 diem; conſequenter nō adeſt probabile dubium, fœtum animatum fuiſſe anima rationali ante 40. diem.

14 Circa particulam ſolue, ſatis dictum eſt ſupra de obligatione reddendi debitum: hic ſolum ſuperſunt aliquæ difficultates breuiter examinandæ.

Prima difficultas eſt, vtrum neceſſe ſit coniuges in actu matrimoniali ſimul ſeminare.

Reſpondetur negatiuè; quia ſecundum probabiliſſimā ſententiam ſemen fœminæ, nec actiuè, nec paſſiuè concurrit ad generationē. Expedit tñ, vtrumq; cōiugē ſimul ſeminare; nā ſemen fęminę iuuat ſaltē ad formandū formoſiorem fętum; qua de cauſa cōiux tardior ad ſeminandum poteſt ſe tactibus præparare ad copulam, vt poſſit ſimul cū alio ſeminare, vt patebit ex infra dicendis, p. 9. præterea poteſt vir, poſtquam ſeminauit, continuare copulam, vt fęmina, quæ nondum ſeminauit, ſeminare poſſit; hoc enim pertinet ad completam vxoris copulam. Ita Caietanus 2. 2. q. 154. artic. 11. & alij apud Henriquez lib. 11. cap. 16. nu. 7. vbi oſtendit, virum, poſtquam ſeminauit, non teneri expectare tardantis fœminæ ſeminationem; quia periculum eſt, vt hoc pacto impediatur generatio.

15 Ex quo fit, vt ſi vir, poſtquam ſeminauit, ſe retrahat ante ſeminationem vxoris, vxor ſe poſſit tactibus excitare donec ſeminet. Ratio eſt, tum quia grauem alioquin ſentiret afflictionem, ſi cogeretur ita remanere libidine excitata; tum quia illi tactus ordinantur ad completum actū coniugalem, qui conſiſtit in vtriuſque ſeminatione; tum quia quamuis ſemen vxoris non ſit neceſſarium ad generationem, nihilominus eſt valdè vtile; cum iuuet ad formandum pulchriorem fœtum; tum quia ſicut licitum eſt coniugi pręparare ſe ad copulam, ita etiam perficere actū copulæ. Hoc tamen non valet in viro, qui tactibus ſe polluit poſtquam, fœmina ſe retraxit, vt patet ex contraria ratione. Ita Sanchez lib 9. diſp. 17. nu. 10.

16 Secunda difficultas eſt, vtrum peccatum mortale cōmittatur à viro, qui copula incept deſiſtit à ſeminando, quando vxor iam ſeminauit.

Reſpondeo cum Sanchez lib. 9. d. 19 num. 4. Henriquez loco citato contra nonnullos alios, peccare mortaliter; quia hoc eſt contra finem generationis, quæ poſtulat, vt conſummato coitu ex parte fœminæ, conſumetur etiam ex parte viri; alioquin fruſtraretur, ac prodigeretur ſemen fœminæ. Secus dicendum eſt, quando vir, poſtquam ſeminauit, ſe retrahit de conſenſu vxoris, antequam ipſa ſeminet; ſecluſo tamen periculo incontinentię in fęmina.

17 Tertia difficultas eſt, vtrum maritalis copula licitè

fit

ut seni, qui dum congreditur cum sua vxore, fundit semẽ extra vas, nec potest seminare intra vas fœmineum.

Respondetur cum Nauar. loco cit. Reginaldo, lib. 31. nume. 334. conclus. 6. & alijs apud Sanchez, libro 9 d. 17. numer. 20. senem, quando habet probabilem spem seminandi intra vas, posse coire, conando seminare intra vas debitum, quamuis semen fortasse extra vas fundatur præter intentionem, vt patet a simili in frigidis, quibus concessum est triennium ad experiendum, an sint potentes; si verò senex sciat se non posse effundere semen intra vas, non potest vti copula, quamuis possit vti osculis, & amplexibus secluso periculo pollutionis extra vas iuxta dicenda p. 9.

18 Hinc ergò patet, senem habentem spem probabilem seminandi intra vas posse vti copula; dat enim operam rei licitè possibili, & sibi permissæ: vt patet a simili, quando quis post matrimonium consumatum ita detruncatur pudendis, vt vix seminare possit intra vas, aut quando vxor post matrimonium ita fit arcta ob aliquem morbum, vt vix carnaliter cognosci possit. Ita Henriq lib. 11. cap. 16 num. 7. & alij.

Rogabis vtrum sit licita copula vxori, quę post coitum non potest semen retinere intra vas.

Respondeo affirmatiuè. Ratio est, tum quia ista seminis expulsio euenit per accidens, & præter intentionem; tum quia vxor sæpe retinebit semen necessarium ad generationem expulso superfluo. Verum tamen est, fœmina, quæ post copulam statim mingit, vel aliquid aliud facit, vt receptum semen effundat, peccare mortaliter; facit enim cõtra finem, ad quem institutum est semen a natura, vt bene ait Sanchez locis cit. d. 20. nu. 3. Rebel. lib. 3. q. 9 num 15. Henriquez loco cit. cap. 16. nu 8. Reginaldus lib. 31. num. 334. ad finem, & alij.

19 Quarta difficultas est, quam malitiæ speciem habeat pollutio inter coniuges extra vas debitum.

Respondetur, habere speciem adulterij; quia coniux non seruat fidem alteri datam de corpore illi castè custodiendo. Addo cum Sanchez d. 18. numer. 4. & 5 Reginald. nume. 333. hanc circumstantiam necessario explicandam esse in Confessione, videlicet pollutionem commissam fuisse cum propria vxore, alioquin pœnitens non sufficienter explicaret peccatum, vt benè ostendit idem Sanchez locis citatis.

20 Circa particulam cohære, consurgunt aliquę difficultates breuiter hic examinandæ.

Prima est, vtrum coniuges teneantur simul cohabitare.

Respondetur affirmatiuè, vt patet tum ex cap litteras de restitut. spoliat. tum quia matrimonium initur ad suscipiendam prolem, & ad vitandam fornicationem; proles autem non susciperetur, nec fornicatio euitaretur, si coniuges non cohabitarent.

21 Ex quo patet, vxorem teneri sequi virum, quãdo nullum extat pactum in contrarium, cap. vnaquæque 13. q. 2. Concedo tamen, vxorem non teneri sequi virum, aut cum illo cohabitare, quando adest iusta causa non cohabitandi, seu non sequendi virum, vt accidit, quando vxor non potest illum sequi, absque graui damno animæ, vel corporis; aut quando habet iustam causam faciendi diuortium quo ad torum, & habitationẽ iuxta supra dicta, aut quando vnus coniugum timet sibi infectionem lepræ, vel alterius contagiosi morbi cohabitando cum altero coniuge infecto; coniuges enim non obligantur cohabitare cum tanto incommodo. Ita Eman. Sà verbo diuortium coniugale num. 15. Nauar. cap. 16. nume 25. Sanchez lib. 9. d. 24. num. 29. Val. to. 4. d. 10. q. 5. pun. 3. & alij. Verum tamẽ est, coniugem sanum in hoc casu, non debere ab altero coniuge ita longe recedere, vt non possit alteri coniugi cætera obsequia exhibere, non enim eximitur ab alijs obsequijs præstandis. Ita Reginaldus lib. 31. num. 303. Sanchez loco cit. & alij.

22 Secũda difficultas est, vtrum vir, qui cum vxore fecit conuentionem non transferendi alio suam habitationem, possit eam alio transferre.

Respondetur, non posse; nam tenetur seruare promissionem & fidem alteri coniugi datam; immo tenetur soluere pœnam addiectam promissioni, si non seruet promissionem, vt bene docet Sanchez lib. 1. d. 40. num. 5. citans alios DD. Concedo tamen superueniente noua, & iusta causa transferendi alio habitationem, posse alio trãsferre, vt accidit, quando vir compellitur alio se transferre per exiliũ; aut ad defendendas res familiares, aut ob inimicitias capitales, aut propter aeris intemperiem; nam promissio nõ transferendi alio domicilium censetur facta sub hac cõditione, nisi iusta causa superueniat transferendi. Ita Rodriquez 1. par. cap. 15. num. 2. & alij apud Sanchez lib. 1. d. 40 numer. 3.

23 Hinc sequitur, vxorem teneri sequi maritum, qui pellitur in exilium, aut excommunicatur; quamuis antea pactum; fecerit non transferendi alio domiciliũ iuxta Sãch. loco cit. nu. 12 Gutierez cap. 23. nu. 11. Reginal. nu. 309 & alios, contra Henriq lib. 11. cap. 10. nu. 4. & alios, vt patet, tum ex dicta ratione; tum quia l. si cum dotem §. sin autem ff. soluto matrimon. dicitur, vxorem debere sequi viri infortunium, non quidem per modum pœnæ, sed tanquam onus adnexum matrimonio.

24 Tertia difficultas est, vtrum vxor teneatur sequi virũ, si vir tempore contracti matrimonij solebat vagari.

Respondetur affirmatiuè, si hoc notum erat vxori; nam vxor censetur se voluisse ad hoc onus obligare, modo vir non vagetur ex turpi aliqua causa. Si vero fœmina ignorabat, virum solitum esse vagari, non tenetur illũ sequi; quia non tenetur tantum onus subire, sequendo virum vagantem, nisi fortè possit illum sequi, absque suo notabili incõmodo. Ita Sanch loco cit nu. 6. Reginal. loco cit num. 311. Gutierez de matrim. cap. 23.

25 Quarta difficultas est, vtrum vir debeat sequi vxorem alio transferentem domicilium.

Respondetur affirmatiuè, quando transfert ex causa necessaria, vt patet tum ex ratione dicta in prima difficultate; tum quia coniuges sunt pares quo ad mutua obsequia coniugalia.

Dixi, quando transfert ex causa necessaria; quia seclusa necessitate vxor non potest cogere virum ad sequendum se ipsam; ipsa enim est subdita viro, & vir est caput vxoris, consequenter vxor non potest cogere virum ad sequẽdum se, seu potius uir potest eligere domicilium, & cogere uxorem ad sequendum seipsum, nisi adsit pactum in contrarium, ut dictum est, aut nisi adsit iusta causa non cohabitandi simul. Ita Sanchez loco cit. nu. 14. Gutier. cap. 23. nu. 14. & alij communiter.

26 Vtrum uero maritus possit abstinere a cohabitatione uxoris propter dotem sibi promissam, sed non solutam, dissensio est inter DD. mihi uidetur probabilius dicendum, non posse; quia obligatio cohabitandi non oritur ex dote soluta; sed ex ipso matrimonij contractu. Poterit tamen maritus cogere promittentem, ut sibi promissam dotem soluat. Ita Sanchez lib. 9. d 5. Reginaldus numero 304. & alij.

Circa particulam sit locus, satis constabit ex infra dicendis, ubi agam de Sacrilegio in materia luxuriæ qu. 4. pun. ultimo.

27 Circa particulam tempus difficultas est primo, utrũ licitum sit congredi cum uxore eo die, quo sumenda est Eucharistia, De qua difficultate dictũ est de Eucharistia, unde remitto uos ad ibi dicta.

28 Secundo, utrum die festo, uel tempore Quadragesimę licitus sit usus matrimonij.

Respõdetur affirmatiuè; quia nullo iure prohibetur, nec est opus seruile Ita Eman. Sà loco cit nu. 14. Nau. cap. 16. nu. 24. Sanch. lib 9 d. 22. nu. 5. P. Ledes q. 66 art. 1. Henriq. lib. 11. cap. 16. nu. 5. Reginal. lib. 31. nu. 344. Coninch. loco supra cit. Rebel. loco cit. nu. 6 & alij.

Circa particulam tactus, difficultas est utrum tactus, & oscula licita sint inter coniuges. De qua re dicam infra puncto nono.

Circa particulam nec sperato uotum, difficultas est, utrum licitum sit coniugi astricto uoto Castitatis petere, uel reddere debitum. De qua re satis dictum est in secundo Decalogi præcepto, de uoto Castitatis, unde uos ad ibi dicta remitto.

PVNCTVM VII.

Vtrũ motus sensualitatis sint peccata,

1 *An sensualitas, & concupiscentia sit peccatum.*
2 *Quotuplices sint motus sensualitatis.*
3 *An motus sensualitatis primo primi sint peccata.*

4 *An motus secundo primi sint peccata.*
5 *Quandonam motus sensualitatis sint peccatum veniale.*
6 *Quænam aduertentia requiratur, vt motus sint peccata.*
7 *Quotuplex sit consensus, & qualis requiratur, vt motus sensualitatis sint peccata mortalia.*
8 *An motus sensualitatis sint peccata mortalia, quando voluntas illos non reprimit.*

1 SVpponendum est primò, cōcupiscentiam, & sensualitatem secundum se non esse peccatum, appellatur autem peccatum à S. Paulo ad Rom. 7. non quia ipsa sit formaliter peccatum; sed causaliter, eo quod ad peccatum inclinet. Difficultas igitur in præsenti non est de concupiscentia secundum se, sed de motibus ipsius, vtrum scilicet omnes motus sensualitatis sint peccata pro cuius difficultatis intelligentia.

2 Supponendum est secundò, motus sensualitatis alios esse primo primos, alios secundo primos. Motus primo primus dicitur ille, qui repentè consurgit, & omnem præuenit rationis considerationem, ita vt nulla sit apprehensio, vel suspicio malitiæ. Motus secundo primus dicitur ille, qui succedit motui primo primò; cum aūt in hoc motu secundo primo adsit aliqua malitiæ aduertentia, sequitur, ipsum esse peccaminosum, interueniente consensu voluntatis, vt mox dicam.

PRIMA PROPOSITIO.

3 MOtus primo primi, qui rationem omninò præueniunt, non sunt peccata. Ratio est, quia non sunt in nostra potestate, nec sunt voliti in se ipsius, aut in causa, nullum autem est peccatum, quod non sit voluntarium, & quod non sit in nostra potestate euitare cum Dei auxilio. Ita Valentia tomo 2. disp. 6. q. 4. pun. 2. Vasquez 1. 2. disp. 106. Martinus Becanus 2. parte tract. 2. cap. 5. q. 4. & 5. & alij communiter, & hoc valet non solum in primis motibus sensualitatis; verum etiam in primis motibus voluntatis, & intellectus, vt accidit quando aliquis subito male suspicatur de proximo. Ita Vasquez loco citato cap. 3. vbi citat capreolum, & alios.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 MOtus sensualitatis secundò primi, qui præuideri, & caueri potuerunt, non sunt peccata, quando proueniunt ex causa habente aliquam honestatem, vel vtilitatem, vt quando proueniunt ex auditione peccatorū turpium in Confessione. Ratio est, quia, vt isti motus sint peccaminosi, nō sufficit quodlibet voluntarium, quod sufficit in alijs rebus; sed requiritur maius voluntarium, tanquam circunstantia, sine qua dicti motus, vel non sunt peccata, vel sunt tantummodo venialia. Cur autem maius voluntarium requiratur in his motibus. Ratio est, quia sunt nobis valdè connaturales, & in nobis facilè oriuntur ex infirmitate naturæ, quæ nos multum excusat; consequenter non ita facilè imputantur ad culpam, sicut imputantur aliæ actiones prauę, vt homicidium, &c. hæc enim non requirunt tantum voluntarium, nec ita excusantur ob infirmitatem naturæ, sicut excusantur motus sensualitatis, vt benè tradit Vasquez opusc. de restit. cap. 3. dub. 6. num. 24.

Dixi in Propositione, quando proueniunt ex causa habente aliquam honestatem, vel vtilitatem; quia si proueniant ex causa non habente vllam honestatem, vel vtilitatem, sunt peccata; repugnant enim rationi, & incitant ad vlteriorem libidinem.

5 Verum tamen est, motus qui proueniunt ex causa tātummodo venialiter mala, in qua præuideri, & caueri potuerunt, esse peccata venialia, vt quando proueniunt ex iocosis verbis, ex curioso aspectu, lectione curiosa, &c. isti enim motus sunt sufficienter voluntarij, ita vt imputētur ad culpā veniālē, nō sunt tū peccata mortalia; quia, vt imputētur ad mortalia; requiritur maius volūtarium, quam sit volūtariū in causa venialiter mala; in qua præuisi sunt. Hæc doctrina intelligenda est, modo in motibus nō intendatur delectatio, nec sit periculum consentiendi; nā quando adest huiusmodi periculum, vel quando turpis delectatio intenditur, absque dubio motus sunt peccaminosi mortaliter. Ita Vasquez, Henriquez, & alij quos referam puncto. 10. proposit. 1.

6 Quæres primò, vtrum, vt motus sensualitatis sint peccata, requiratur aduertentia.

Respondeo cum Vasquez prima secundæ disp. 107. Martino Becano loco citato q. 5. Lessio lib. 4. cap. 3. dubio 5. num. 116. & pluribus alijs, quos citaui de Peccatis q. 2. pun. 3. requiri actualem aduertentiam ipsorum motuum secundum rationem malitiæ, vel saltem requiri expressam aliquam dubitationem, seu scrupulum de malitia, vel periculo eius, quapropter si mens nihil aduertat ad malitiā horum actuum, non imputantur ad culpā. Ratio est, quia sine aduertentia, non potest aliquid esse voluntarium; voluntas enim non fertur in incognitum; sed nullum est peccatum, nisi sit voluntarium; ergo isti motus non sunt peccata; nisi adsit aduertentia malitiæ. Hęc ratio non solum valet in motibus sensualitatis, verum etiam in alijs actionibus externis, quæ non imputantur ad culpam; quando exercentur absque vlla aduertentia malitiæ, quam habet. Ex quo fit, vt si aliqua actio plures habeat malitias, & vna tantum aduertatur, illa solum imputetur ad culpam; & hoc potissi mum habet locum in ijs, quæ mala sunt quia prohibita, id est quæ prohibita sunt iure positiuo, vt in comestione carnis tempore ieiunij, & in alijs præceptis. In ijs vero, quæ sunt per se mala, id est quę prohibita sunt iure naturali, non contingit inaduertentia, nisi in subditis quibusdam casibus, seu motibus, vt accidit, quando quis ira correptus statim alium percutit, vel quando quis sagittā iacit ad vulnerandam feram; nihil cogitans de periculo homicidij secuturi. Ita Vasquez loco citato num. 13. & alij, Videte, quæ diximus de Peccatis q. 2. pun. 4. vbi ostendi ad peccatum mortale requiri plenam aduertentiam; & non sufficere semiplenam, qualis est, quæ reperitur, in semidormientibus, aut in ijs, qui non plenè à somno excitati sunt, aut etiam in ijs, qui plenè vigilāt, sed alio distrahuntur, vt benè ait Nauar. in summa præludio 9. Gaiet, verbo delectatio in summa, Vasquez loco citato num. 11. & alij communiter.

7 Quæres secundò, qualis consensus requiratur, vt motus sensualitatis sint peccata mortalia.

Pro solutione huius quæsiti notandum est, consensum duplicem esse, vnum directum, & expressum, alterum indirectum, seu interpretatiuum, ac virtualem. Expressus, & directus est, quando voluntas directè tendit in obiectum sensualitatis, volendo, illud idem, quod appetit sensualitas, vel quando fertur in ipsos motus sensualitatis, volendo, vt motus illi sint in sensualitate. Indirectus verò consensus dupliciter contingit. Primò, quando aliquid voluntariè fit, quod est causa motus, vt curiosè legere, iocosè loqui, immoderatè aspicere, &c. Secundò, quando voluntas negatiuè se habet, non impediendo, vel non reprimendo motus, quos potest reprimere, quod præcipuè potest fieri animum alio diuertendo sine vllo gestu; & motu corporis exteriori. Hoc posito.

Respondeo primò, motus sensualitatis esse peccata mortalia, quando interuenit consensus directus, & expressus. Ratio est, quia sunt sufficienter voluntarij interueniente consensu directo; ergo sunt peccata mortalia, nisi paruitas materiæ aliquando excuset. Ita Martinus Becanus loco citato quæst. 4. Lessius, Vasquez, & alij Doct. citati.

Respondeo secundò, motus sensualitatis volitos indirectè primo modo esse peccata venialia, quando scilicet aliquid sit venialiter malum, quod est causa motus, vt quando adest immoderatus aspectus, &c. Ratio cur sint peccata venialia est, quia adest voluntarium sufficiens ad hoc, vt imputentur ad peccatum veniale, vt dictum est in secunda Propositione. Quando vero motus sunt voliti indirectè secundo modo, quando scilicet voluntas negatiuè se habet; non impediendo, vel non reprimendo motus, quos potest reprimere, existimo esse peccata mortalia; nam vt motus sensualitatis sint peccata mortalia, nihil aliud requiritur, nisi sint voliti in tanta quantitate, quanta sufficit ad peccatum mortale; sed motus sensualitatis posita aduertentia sunt voluntarij per solum interpretatiuum consensum, quo voluntas negatiuè se habet; ergo motus sensualitatis sunt peccata mortalia supposita tanta quantitate, quanta sufficit ad peccatum mortale: non enim existimo, quemcunque motum esse peccatum mortale ratione paruitatis materiæ. Minor probatur, quia, quando voluntas non facit, quod debet in moralibus, perinde est ac si illud positiuè vellet, sed quando motus sunt positiuè voliti,

liti, sunt sufficienter voliti, & sunt peccata mortalia; ergo etiam sunt sufficienter voliti, & sunt peccata mortalia, quando sunt voliti per consensum interpretatiuum, quo voluntas se habet negatiuè. Ita Lessius libro 4. cap. 3 dub. 15. num. 117. Becanus q. 5. Nauar. loco statim citando, & alij recentiores.

8 Ex dictis ergo patet, motus sensualitatis esse peccata mortalia, quando posita aduertentia, & quantitate sufficienti motuum, voluntas illos non reprimit; censetur enim illos positiuè velle, vt benè ait Martinus Becanus 2. parte tract. 1. cap. 5. q. 5. Syl. uerbo delectatio q. 1. dicto 4. vbi citat S. Tho. & alios.

Aduertendum tamen est primo, maiorem quantitatem motuum requiri ad peccatum mortale, quando consensus est virtualis, & interpretatiuus, quam quando est directus & expressus, vt benè asserit S. Thom. 1. 2. q. 74. artic. 6. & alij.

Aduertendum est secundo, non esse improbabilem sententiam eorum, qui asserunt necessariam esse positiuam complacentiam in motibus sensualitatis, vt imputentur ad peccatum mortale, & non sufficere interpretatiuum consensum, modo in interpretatiuo consensu non sit periculum expressi consensus. Ita Caiet. verbo delectatio morosa, & alij quos citaui de peccatis q. 5. pun. 2.

Aduertendum est tertio, licitum esse pati delectationē, quoties periculum est, vt si quis eam expellat, incidat in turpiores delectationes, vel ut præcedens magis augeatur; nā permittens hoc modo delectationem non ei consentit sed potius illi consentire resistendo. Ita Graff. 1. par. lib. 2. cap 78. nu. 4. Valentia to. 2. disp. 6. q 4. pun 3. uersiculo quamquam, Nauarrus cap. 11. num. 12. S. Thom. 2. 2. q. 35. art. 1. ad quartum, quem citat, & sequitur Becanus lo. cit. q. 5. num. 6. & alij.

PVNCTVM VIII.

Vtrum delectatio morosa de re venerea, vel turpi sit peccatum.

1 *Quid sit morosa delectatio, & vndenam dicatur.*
2 *Quotuplex sit delectatio.*
3 *Quotuplex sit actus voluntatis.*
4 *An delectatio morosa de sola cogitatione rei illicitæ sit peccatum.*
5 *Quale peccatum sit delectatio de re turpi.*
6 *An delectatio de actu carnali sit mortale peccatum.*
7 *An excusetur à mortali delectatio de subtili modo, quem quis adhibuit in furando, occidendo, &c.*
8 *An excusetur, qui delectatur de homicidio, vel furto alias secuto, vel qui pollutionem desiderat ex bono motiuo.*
9 *An peccet mortaliter, qui delectatur de malo proximi.*
10 *Quomodo peccet, qui se laudat, & iactat de aliquo peccato, aut de bono opere.*
11 *An peccet qui, delectatur de cibis.*
12 *An peccent mortaliter coniuges, qui in absentia alterius delectantur de actu coniugij præterito, aut futuro.*
13 *An peccet mortaliter vidua, quæ delectatur de copula præterita, aut sponsa, quæ de futura.*
14 *An semper peccet mortaliter vidua, & sponsa, quæ de actu coniugij delectatur.*
15 *Quæ differentia sit inter desiderium, & delectationem.*
16 *An peccet mortaliter, qui cupit coniungi in matrimonium, vt possit venereè delectari.*
17 *An delectatio morosa sit eiusdem speciei cum opere externo.*
18 *An delectatio venerea sit eiusdem speciei cum opere externo.*
19 *An in confessione explicanda sit circumstantia personæ, circa quam sumitur delectatio.*
20 *An sit mortale desiderare rem illicitam sub conditione, si liceret.*
21 *An excusetur, qui habet propositum sumendi vindictam de inimico si liceret, vel nisi esset peccatum.*
22 *An excusetur, qui cupit suspendere latrones, si esset Iudex, aut qui cupit habere copulam cum Berta, si esset sua vxor.*
23 *An excusetur, qui dicit in die ieiunij, ego comederem carnes, nisi hoc esset prohibitum.*
24 *An excusetur Sacerdos, qui habet desiderium ducendi vxorem, si liceret.*
25 *An excusetur, qui dicit si Titius moreretur, ego maximè gauderem.*
26 *An excusetur Religiosus, aut Sacerdos, qui dicit, nisi rationem mei status haberem te occiderem, vel furarer, &c.*
27 *An excusetur, qui dicit nisi essem Religiosus, vel Presbyter committerem fornicationem.*
28 *An excusetur, qui dicit, ego fornicarer, &c. nisi esset infernus.*
29 *An excusetur, qui dicit, nisi esset Timor Dei, ego non ieiunarem, &c.*
30 *An peccet, qui dicit, si Titius hoc mihi fecisset in adolescentia, vel ante præsentem statum, illum occidissem.*
31 *An sit eadem ratio desiderij, & delectationis.*
32 *An excusari possit delectatio carnalis sub cōditione si liceret.*

1 Notandū primo, morosam delectationem non dici à mora tēporis; eo quod aliquis in ea immoretur; sed dici à mora rationis; eo quod homo posita aduertentia malitiæ actus adhuc delectationem admittat, illique consentiat; unde si quis per multum temporis delectationem capiat, non aduertens ad illius malitiam, non dicitur habere delectationem morosam, consequenter non grauiter peccat; peccat uerò, quando posita aduertentia adhuc in delectatione perseuerat; tunc enim dicitur morosam delectationem capere.

2 Notandum secundò, delectationem duplicem esse, alia dicitur de cogitatione, alia de re cogitata. Delectatio de cogitatione tunc contingit, quando obiectum delectationis est ipsa cogitatio, vt Titius cogitet mira quædā stratagemmata, quę fieri possunt in bello, & delectetur de ista cogitatione, dicitur delectari de cogitatione immediatè, & principaliter. Rursus si Titius concionaturus, vel scripturus de rebus carnalibus, aut de futuro, vel homicidio, delectationem aliquam percipiat de argumentis inuentis cōtra res turpes, dicetur delectari de cogitatione. Delectatio vero de re cogitata contingit, quando aliquod obiectū venit in mentem, & de illo sumitur delectatio, vt accidit, quando quis cogitationem habens de futuro, aut copula, delectatur de ipsis. Videte Valent. tomo 2. d. 6. quæst. 4. pun. 3. in principio.

3 Notandum tertio, actum internum voluntatis duplicem esse, vnum efficacem, alterum inefficacem. Actus efficax dicit ordinem ad executionem; vnde quando aliquis delectatur de fornicatione, intendens illam actu committere dicitur habere actum efficacem. Actus inefficax non dicit ordinem ad executionem, qualis est actus, quo quis delectatur de copula absque desiderio illam committendi. Hæc differentia inter actum internum efficacem, & inefficacem diligenter est aduertenda; nam actus internus efficax, cum respiciat actum externum, vt executioni mādandum, necessario fertur in illum secundum cōditiones, & circunstantias; quas habet actus externus; ob id intentio committendi copulam cum vxore alterius habet easdem conditiones, & circunstantias, seu malitias, quas habet actus externus adulterij; etiamsi ille, qui habet huiusmodi intentionem, reijciat hanc conditionem alienæ, idest licet habeat intentionem committendi copulam cum ea, non vt est vxor alterius, sed vt soluta. Ratio est, quia quando aliquis vult aliquid efficaciter, vult etiam illa, quæ aduertit esse illi annexa; cum autem actui externo sit annexa malitia adulterij, sequitur hanc eandem malitiam esse adnexam intentioni committendi copulam cum vxore alterius; quamuis in mente reijciatur conditio alieni. Ex opposito, cum actus inefficax, qualis est delectatio, tristitia, gaudium, & desiderium, non feratur in obiectum, vt executioni mandandum, sed quatenus repræsentatur intellectui; sequitur, actum internum habere solum illas conditiones, seu malitia, secundum quas obiectum intellectui representatur, & cum possit secundum vnam rationem repræsentari absque eo, quod repræsentetur secundū aliam, sequitur actum internum inefficacem habere solū eam malitiam, secundum quam repræsentatur. Immo si actus internus repræsentetur secundum bonam conditionē, seu secundū bonum motiuum, erit bonus, iuxta motiuum. Videte Vasquez prim. 2. cap 3. d. 111. Coninchum de matrim. d. 34. dub. 11. nu. 108. & 109.

PRIMA PROPOSITIO.

4 DElectatio morosa de sola cogitatione rei illicitæ non est ex se peccatum Ita communiter DD. cũ
5 Thom prima secundæ q.74.art.8 Ratio est, quia delectatio est actus inefficax, qui bonitatem, & malitiam sumit ex motiuo, sub cuius ratione fertur in obiectum; sed quando quis delectatur de cogitatione rei illicitæ, non habet delectationem ex malo motiuo, ut suppono; ergo huiusmodi delectatio non est mala ex se.

Dico ex se, quia si careat bono fine erit ociosa, & uenialis si habeat motiuum mortaliter malum, uel sit coniuncta cum periculo peccandi mortaliter, erit mortalis; si uerò habeat motiuum bonum, erit bona.

SECVNDA PROPOSITIO.

5 DElectatio de re turpi, & mala est mala iuxta motiuum ipsius delectationis, seu iuxta rationem formalem, ratione cuius delectatio fertur in obiectum. Ratio est, quia delectatio, cum sit actus inefficax, totam suam bonitatem, & malitiam sumit à motiuo; si ergo motiuũ est malũ, mala est delectatio; sicut etiã est bona, si bonum est motiuum; & est uenialis, si motiuum est ociosum. Ita multi DD. apud Clauem Regiam lib. 8. cap.7. contra Sanchez in sum. lib. 1. cap 2. num. 8. & Azor. j. par. lib.4. cap.6. quæsito 2. absolutè arbitrantes, delectationem de opere mortali esse mortalem.

Hinc sequitur primo, delectationem de aliquo actu carnali, ut de fornicatione tactibus, uel osculis esse peccatum mortale, si delectatio ex effectu carnali capiatur ab eo, qui non est coniugatus.

7 Secundo, eum excusari à peccato mortali, qui delectatur, & ridet de subtili aliquo modo, & dexteritate, quã quis ingeniose adhibuit in furando, in parandis insidijs, in gerẽdo bello, licet iniusto: modo huiusmodi delectatio non capiatur ex malo motiuo.

8 Tertio, excusari eos, qui ob bonum finem delectantur de homicidio alias secuto, licet iniusto, uel de furto, quatenus est utile ad subleuandam miseriam innocentis: uel defractione ieiunij ob bonum finem. Ita Vasquez disp. 115. cap. 2. & 3. Less. lib.4. cap 3. num. 106. & alij contra Sãchez loco citato num. 16 & alios Similiter excusatur, qui pollutionem desiderat ob bonum finem, modo eam non procuret, & desiderium non sit ita intensum, ut possit esse causa pollutionis. Ita Vasquez loco cit. cap. 1. nu. 2. & alij quos infra referam pun. 10.

9 Quarto, eum peccare mortaliter, qui delectatur de malo proximi, ut est malum ipsius; nam hoc motiuum est malum, & est motiuum odij; similiter peccat, qui gaudet de malo proximi, eo quod ex illius bono credat, proprium bonum imminui; hoc enim est peccatum inuidiæ; sicut etiam peccat peccato inuidiæ, qui tristatur de bono proximi, putans ex illo proprium bonum imminui.

10 Quintò, eum peccare uenialiter, qui se laudat, uel iactat de peccato aliquo ueniali; habet enim motiuum ueniale; sicut etiam uenialiter peccat, qui se iactat in bono opere, aut qui facit bona opera ob uanam gloriam, ut si administret, aut recipiat Sacramenta ob uanam gloriam; modo tamen ex ea laude, aut uanagloria nõ sit periculum grauis damni proximi, & modo non constituatur ultimus finis in illa laude, & uanagloria; alioquin peccaret mortaliter; sicut etiam peccat mortaliter, qui se laudat de peccato mortali; imo nouum peccatum scandali committit, si per suam laudem, & approbationem sit causa, ut etiam astantes approbent peccatũ; est enim causa peccati in astantibus.

Aduertendum tamen est, fieri posse, ut aliquis laudet se, uel alium, non de peccato simpliciter; sed tantum de aliquibus illi adnexis, ut de industria, de fortitudine, ingenio, &c. in quo casu, cum non approbet, nec habeat affectum ad peccatum mortale, non peccat mortaliter, ut si aliquis laudet se eodem tempore inuasum fuisse à decem hominibus, eosque armatos in fugam coniecisse, seque incolumem seruasse; in hoc enim casu, si solum intendat se laudare de fortitudine, & uirilitate absque affectu ad illum actum iniustum, non peccat mortaliter. Ita Less. lib.4. cap. 47. dub 6. num.42 Syl. uerbo uanagloria quæsito 2. Nauar. cap.23. num.13. & alij.

11 Sextò, eum, qui delectatur de cibis ob gustum, qui ex ipsis percipitur, non peccare mortaliter; quamuis delectetur in die ieiunij; nam huiusmodi motiuum non est mortaliter malum, & Ecclesia non prohibet simplicem delectationem; sed solum indirectè prohibet uoluntatem efficacẽ comedendi in die ieiunij, & directè prohibet ipsam externam comestionem. Videte Vasquez loco citato d. 105. cap.3 num.7. Coninch. loco cit. nu. 110

Obijcies, si quis habeat uoluntatem furandi, nisi pœnã timeret sibi à Iudice infligendam, peccat mortaliter; quãuis huiusmodi uoluntas sit actus inefficax, & eius motiuũ non uideatur grauiter malum; ergo actus inefficax non sumit suam malitiam à motiuo; sed potius ab opere externo; & consequenter habet eas malitias, quas habet opus externum.

Respondeo, habentem uoluntatem furandi, uel adulterandi, nisi pœnam timeret sibi à Iudice infligendam, peccare mortaliter; nam ille actus quamuis sit simpliciter inefficax, est tamen efficax sub conditione; uellet enim furari & adulterari, nisi parata esset sibi pœna. Deinde Respondeo, actum illum includere affectum ad peccatum mortale, & consequenter est peccatum mortale, sicut peccat mortaliter, qui timet pœnas, sed ita est affectus, ut peccaret si pœnæ non esset. Ita Clau. Reg. cap.7. nu.8. & patet ex dictis de peccatis.

Ex dictis facilè possunt expediri aliquæ difficultates.

12 Prima est, utrum coniuges, qui in absentia alterius coniugis delectantur de actu coniugij præterito, uel etiam futuro, ac si actus præsens esset, peccent mortaliter.

Ad quam respondetur, nõ peccare mortaliter. Ita Gaiet. & Arm. uerbo delectatio, & alij apud Vasq. d. 113. cap. 2. & apud Sanchez libro 9 de matrimonio d. 45 num. 41 contra Nauar cap 16 num 10. Ratio est primo, quia delectatio sumit bonitatem, & malitiam à motiuo; sed motiuum in hoc casu est actus externus coniugij, seu uenerea delectatio extra, quæ in coniugatis licita est ratione matrimonij: ergo sicut actus matrimonialis licitè consumatur inter coniuges, & excusatur à peccato mortali; ita etiam interna delectatio suscepta in absentia alterius coniugis, excusatur à peccato mortali propter præsens matrimonium. Secundo, quia si hæc delectatio damnanda est de peccato mortali, maximè quia non ordinatur ad finem generationis; sed hæc ratio non obstat, alioquin deberent etiam damnari tactus, & oscula, quibus coniuges mutuo delectatur sine ordine ad copulam; quod est falsum, cum tactus, & oscula inter coniuges à nullo damnentur sub mortali, quando non est periculum pollutionis extra uas: & hoc uerum est, inquit Vasquez loco cit. etiamsi ex illa delectatione sequatur aliqua cõmotio, & alteratio in partibus pudendis, absque periculo pollutionis extra uas.

Aduertendum tamen est, cum eodem Vasquez, quod licet tactus, quibus coniuges delectatur, non sint peccata mortalia: nihilominus tactus, quibus aliquis coniux se prouocat ad libidinem in absentia coniugis, non excusari à mortali, quia non sunt actus coniugales, cum non ordinentur ad copulam. Verum si aliquis, etiam in absentia alterius coniugis, eos ordinaret ad copulam mox futuram ad præsentiam coniugis, quem expectat, excusaretur à mortali: nam coniuges possunt per tactus præparare, se ad copulam, secluso periculo pollutionis extra uas, videte Sanchez lib 9. dè matrim d 45. à n. 34.

13 Secunda difficultas est, vtrum vidua, quæ de actu cõiugij præterito, & sponsa, quæ de actu matrimonij futuro carnaliter delectatur, peccat mortaliter, quatenus scilicet delectatur de actu coniugij, vt est aliquid sensui conueniẽs, & delectabile; hæc enim dicitur delectatio Venerea.

Respondetur affirmatiuè. Ratio est, quia delectatio sumit bonitatem, & malitiam ab obiecto formali, & à motiuo; sed motiuum istius delectationis est actus Venereus coniugalis apprehensus sub ratione delectabili; ergo sicut actus externus Venereus respectu sponsæ, aut viduæ non est licitus, ita neque licita est delectatio, quæ de illo actu capitur, non constante matrimonio. Ita Sanchez lib. 9. d. 47. num. 4. & 7. Graff j. parte lib. 2. cap. 74. num 8. Vasquez d. 114. cap. 2. contra Palud in 4. d 9. q. 3. art. 1. Val. ex parte to. 2. d. 6. q. 4. pun. 2. Gaiet. in sum. verbo delectatio, Sylu & alios, quos citat Vasq. loco cit.

14 Quæres vtrum semper peccet mortaliter vidua, vel sponsa, quæ de actu coniugij delectatur.

Respondeo, non peccare mortaliter, quando delectatur de actu coniugij, non apprehenso sub ratione delectabili,

ctabili, seu ex effectu Venereo, sed ob finem aliquem honestum, vel ob commoditatem, aut vtilitatem aliquam honestam. Ratio est, quia, cum delectatio sit actus inefficax, sumit bonitatem, vel malitiam ex motiuo; sed motiuum non est peccatum, & malum, vt suppono, ergo neque delectatio est peccaminosa, & mala. Ita Lessius libro 4.cap.3.dubio 15.num.120. Vasquez loco citato cap.2. nu.3. vbi nu.6.& 7. bene assignat hæc discrimina inter delectationem, & desiderium.

15 Primò, desiderium fertur in rem futuram, vt futurã; delectatio verò in obiectum aliquo modo præsens. Ex quo fit, vt delectatio sponsæ de actu coniugij, apprehenso sub ratione delectabili, sit peccatum mortale, quia secundum apprehensionem habet motiuum aliquo modo præsens, quod est illicitum, sicut est illicita externa delectatio Venerea, nondum constante matrimonio: desiderium vero copulæ futuræ tempore matrimonij non est peccatum mortale, consequenter qui desiderat copulam futuram, etiam si illam cupiat, vt tempore matrimonij possit Venereè delectari, non peccat mortaliter, quia non fertur nisi in actum, & rationem bonitatis futuram, vt futuram, & in actum licitum ratione matrimonij futuri. Ita Lessius libro 4.cap.3.dubio 15.num.120. Vasquez, & alij.

Secundo, ex delectatione interna sequitur etiam delectatio in sensu, vi cuius excitatur ardor in corpore, & vndique materia libidinis conuocatur; hoc autem de desiderio dici non potest.

16 Ex quo sequitur, eum, qui desiderat coniugi in matrimonium, vt possit constante matrimonio Venereè delectari, non peccare mortaliter; sicut neque peccat mortaliter, qui habet voluntatem efficacem, aut propositum habendi copulam tempore matrimonij; nam bonitas, & malitia voluntatis efficacis, aut propositi desumitur ex obiecto: obiectum autem est copula coniugalis habenda tempore matrimonij quæ erit licita.

Hæc tamen intelliguntur, modo illa voluntas, vel propositum, vel desiderium, non sit coniunctum cum actuali complacentia, & delectatione venerea: hanc enim diximus esse peccaminosam. Videte Vasquez loco cit.

17 Tertia difficultas est, vtrũ delectatio morosa sit eiusdem speciei cum opere externo, & consequenter vtrum in confessione explicandæ sint circumstantiæ operis, de quo sumitur delectatio.

Respondendũ est, non esse eiusdẽ speciei; sed esse tantũ illius speciei, cuius est motiuũ, seu ratio formalis, ob quã sumitur delectatio, excepta delectatione venerea, de qua est specialis difficultas, quã in sequẽti q. explicabo; ratio, cur sit eius speciei tantũ, cuius est motiuum, est, quia delectatio totam suam malitiam sumit à motiuo, & non respicit opus externum, vt executioni mandandum; si ergo sumatur delectatio ex vno motiuo habente vnam tantum deformitatem, & malitiam, etiam ipsa delectatio eandem solum malitiam habebit; non vero habebit easdem malitias quas habet opus externum; consequenter in confessione sufficit accusare se de illa malitia, quam habebat motiuum delectationis; vnde delectatio, quam quis habet de homicidio Titij, non ex displicentia personæ Titij; sed quia eo secuto data est illi facultas cognoscendi carnaliter Bertam alias vxorem Titij, habet solum malitiam fornicationis. Ita Vasquez, disp. 112. Clau. Reg. loco citato, & alij.

18 Quæres, vtrum saltem delectatio Venerea sit eiusdem speciei cum opere externo.

Respondeo, Venereas delectationes esse eiusdẽm speciei cum opere externo, idest habere eandem speciẽ malitiam, quam habet opus externum. Ita Nauar.cap.16. nu.9. Antoninus 2.parte tit.5. cap. 1. §.6. Lessius lib. 4. cap.3. dub.15.num 119.& 123. Tabiena, & alij, quos citat Vasq. 1.2.d.112.cap.1.& Sanchez in sum.lib.1. cap.2. contra ipsum Vasquez, & alios. Ratio est, quia delectatio Venerea non solum est mala ex malo motiuo, sicut sunt cæteræ delectationes, vt dictum est de peccatis, quæst.5. pun.1. sed etiam est mala ex causalitate, quam ex natura sua habet in opus externum; nam quando adest delectatio venerea in voluntate, sequitur etiam delectatio in appetitu, in quo vim habet excitandi ardorem corporis, & conuocandi materiam libidinis ex diuersis partibus, vsque ad perfectionem delectationis, & actus.

19 Hinc sequitur, in confessione explicandam esse circunstantiam personæ, circa quam fuit delectatio; nam de-lectatio de vxore alterius habet malitiam adulterij contra castitatem, & contra iustitiam: delectatio de consanguinea nõ solum habet malitiam simplicis fornicationis; sed etiam incestus: & delectatio de moniali non solum habet malitiam stupri, aut fornicationis; sed etiam sacrilegij.

Non existimo tamen improbabilem sententiam Vasquez loco citato, cap.2.& nonnullorum recentiorum, qui putant, delectationem de re venerea non esse eiusdem speciei cum opere externo; sed esse illius tantum speciei, cuius est motiuum; vnde secundum istos DD. delectatio, quam quis sumit de vxore aliena, vel consanguinea, vel virgine Deo dicata ex solo affectu libidinis, habet tantum modo malitiam simplicis fornicationis. Ratio est, quia delectatio sumit speciem à motiuo; cum ergo motiuum delectationis sit solus affectus venereus, qui habet, oppositionem cum sola castitate, sequitur, illam delectationem habere solam malitiam fornicationis contra castitatem. Excipiuntur tamen duo casus ab istis Doctoribus.

Primus casus est coniugatorum, qui non solum corpus; verum etiam internum affectum videntur coniugi obligasse; quapropter coniugatus habens delectationem veneream peccat, non solum contra castitatem; verum etiam contra fidem in matrimonio datam.

Secundus casus est habentium votum absolutum castitatis; cum enim votum complectatur omnes internos affectus; sequitur, obstrictum voto absoluto castitatis peccare contra Religionem, & Castitatem, si delectetur de re aliqua turpi.

Dixi votum absolutum Castitatis; quia qui vouit Castitatem solum in opere, idest qui votum emisit abstinendi solum ab opere externo, non peccat cõtra religionem; sed solum contra castitatem, quando interius delectatur; quãdo vero efficaciter vult opus externum; peccat etiam peccato Sacrilegij; quia voluntas efficax desumit malitiam ab opere externo; sed opus externum habet malitiam sacrilegij; ergo voluntas efficax operis externi habet malitiam sacrilegij.

Addit Vasquez consultum esse circunstantiam personæ, de qua fuit delectatio, confiteri; tum quia sententia opposita, quam nos sequimur est tutior, & ex eius ratione constat responsio ad fundamentum Vasquez; tum quia confessio illius circunstantiæ confert ad meritum, & emendationem propter verecundiam, quæ sentiri solet ex eius manifestatione.

20 Quarta difficultas est, vtrum aliquis absque peccato mortali possit actum velleitatis, vel desiderij, vel delectationis de re mortaliter mala, & illicita habere sub conditione, si liceret, &c.

Notandum primo, actum internum desiderij, & velleitatis esse actum inefficacem, qui bonitatem, vel malitiam sumit à motiuo, & à ratione formali, sub qua talis actus elicitur; ad distinctionem actus efficacis, qui malitiam sumit ab obiecto, & easdem habet conditiones, quas habet opus externum, vt dictum est paulo ante.

Notandum secundo, esse differentiam inter hos duos modos, vellem, & volo: nam vellem denotat actum desiderij inefficacem, volo est actus voluntatis efficax, quo quis tendit in obiectum, per ordinem ad executionem. Hoc posito.

Respondeo, non esse peccatum habere actum desiderij, & velleitatis de re aliqua illicita ex motiuo honesto, vel sub conditione, qua per impossibile, vel possibile posita, actus ille non esset peccatum. Ita Valentia prima 2. disp. 6.q.4.pun.4. Vasquez disp.16.ca.2. Emanuel Sà verbo peccatum num.2. Clau.Reg lib.8.cap.7.& alij recentiores. Ratio est quia actus inefficax totam suam malitiam habet à motiuo: si ergo motiuum non est malum, neque malus est actus: motiuum autem dictum in responsione, non est malum; cum actus non feratur simpliciter, & absolutè in obiectum; sed ex motiuo, & sub conditione, si liceret: licet ergo de facto obiectum, non sit licitum, nullum committitur peccatum; quia voluntas non censetur velle obiectum illicitum, sed ob illo refugit.

21 Hinc patet solutio multorum casuum.

Primo, excusari eos, qui habent propositum, & desiderium sumendi vindictam de inimico sub conditione, si liceret, vel nisi esset peccatum, vel nisi esset offensa Dei: nõ enim est voluntas peccandi, sed potius est actus: quo quis refugit ab illo opere præstando, ob vitandum peccatum.

22 Secundò, excusari eum, qui habet desiderium suspendendi latrones si esset Iudex aut qui dicit vellem Bertam esse meam vxorem, aut vellem copulam habere cum Berta, si esset mea vxor; modo cum desiderio nó habeat adiunctam delectationem sensualem.

23 Tertiò; eum excusari, qui in die ieiunij dicit, ego comederem carnes, si liceret, vel nisi prohibitum esset ab Ecclesia.

24 Quartò, excusari à mortali Sacerdotem, qui habet desiderium ducendi vxorem, si non esset Religiosus, vel si votum Castitatis, & prohibitionem non haberet, vel si vetitum sibi non esset.

25 Quintò, eum non excusari à peccato, qui dicit, si Titius moreretur, ego magno perfunderer gaudio; desiderat enim illi malum absque bono motiuo.

26 Sexto, Religiosum, aut Sacerdotem non excusari à mortali, si hoc modo loquatur, nisi rationem mei status haberem, seu nisi meum statum inspicerem, seu nisi meũ statum æstimarem, profectò te occidere, vel furaret, &c. hoc enim grauiter peccat, si verè habeat propositũ, & voluntatem committendi illa mala, nisi talem statum haberet; ratio est, quia desiderium elicitur de re turpi, sub ea conditione, qua posita desiderium adhuc esset malum: nã siue spectetur status Religionis, siue non, homicidium, & furtum est peccatum; consequenter si adsit voluntas illa præstandi, nisi talis status adesset, committitur peccatum, cum sit affectus, & voluntas committendi peccatum, absque motiuo honesto, & à peccato excusantur.

27 Septimò, Religiosum, vel Sacerdotem non excusari, quando dicit, nisi essem Religiosus, vel presbyter, vellem committere fornicationem. Ratio est, tum quia non adest motiuum sufficienter honestum, quo posito auferatur turpitudo fornicationis; tum quia huiusmodi actus includit effectum ad peccatum, quod adhuc esset peccatum, si ipse non esset Religiosus, vel Sacerdos, vt dictum est corollario secundo.

Addit tamen Sanchez in sum. lib. 1. cap. 2. huiusmodi actum habere solum malitiam simplicis fornicationis; quia præscindit à voto, & hoc est conforme doctrinæ à nobis traditæ, num 5 & 17. difficul. 3.

28 Octauò, eos non excusari à mortali, qui dicunt ego, occiderem, vel adulterarer, &c. nisi esset infernus, vel supplicium, nam hoc motiuum non est ita honestum, vt eo posito homicidium, vel furtum sit licitum, deinde intercedit timor seruilis cum seruilitate, qui timor est peccatum; nam timor seruilis cum seruilitate est, quando aliquis timet aliquod malum ob aliquam pœnam; sed ita est affectus, vt si pœna illa non esset, nihilominus peccatum committeret.

29 Hinc vlterius patet, quid dicendum sit de eo, qui dicit, nisi esset timor Dei nollem hodie ieiunare; nam si iste intendat desistere à peccato ob pœnas, quas sibi timet à Deo infligendas, peccat mortaliter; quia habet timorem seruilem cum seruilitate, si verò intendat desistere à peccato ob timorem filialem, ob reuerentiam Dei, non peccat; quia hoc est bonum motiuum, absque affectu ad peccatum; immo est fuga à peccato.

30 Nonò; eum nó excusari, qui dicit si Titius hoc mihi fecisset in adolescentia, aut antequã me reciperem ad religionem, vel ante præsentem statum, certè de illo vindictam sumpsissem: hoc tamen intelligitur, modo, quando hæc dicit, habeat affectum vindictæ sumendę, si esset in tali statu; si vero non habeat affectum vindictæ, sed tantum ostendat, quid fecisset in tali statu, non peccat mortaliter, cum non habeat affectum ad peccatum.

31 Decimò, eandem rationẽ esse delectationis, ac desiderij, seu velleitatis, & propositi inefficacis. sicut enim excusatur à mortali desiderium, quod elicitur de obiecto malo sub conditione, si liceret, vel nisi esset peccatum, vel nisi esset offensa Dei, &c. ita excusatur delectatio elicita sub eadem conditione. Ratio est, quia sicut desiderium est actus inefficax, qui habet suam bonitatem, vel malitiam a motiuo, vt dictum est, ita etiam delectatio; consequenter sicut desiderium, elicitum sub conditione, si liceret, nõ est mortale, ita neque mortalis est delectatio sub eadem conditione elicita. Ob id religiosus; nó habens dominiũ pecuniarum, si delectetur de distributione illarum inter pauperes, sub conditione, si liceret, excusatur à peccato; delectatur enim de illa distributione, quatenus est ei licita, honesta, & laudabilis. Idem dic de delectatione, quæ ob vtilitatem, vel ob aliud bonum motiuum capitur de multis peccatis factis ignoranter, vel in somno, vt benè ait Vasquez 1.2. disp. 115. nu. 5.

32 Ab hac tamen doctrina excipienda est delectatio carnalis, & sensualis, quæ sub conditione, si liceret, capitur ab eo, qui non est coniugatus; ratio istius exceptionis est, quia delectatio carnalis nó solum est mala pro ratione motiui, propter quod elicitur ipsa delectatio; sed etiam est mala ob causalitatem, quam habet ad libidinem explendam; nã delectatio carnalis vndequaque accersit, & conuocat materiam libidinis, & ex sua natura disponit ad consumationem actus; vndè qui delectatur de copula cogitata cum fœmina sub conditione; si liceret, qua conditione scit huiusmodi copulam esse verè destitutam non excusatur à peccato mortali; quia illa delectatio, quæ est intrinsecè mala sumit suam malitiam non solum à motiuo, sed etiã à causalitate, vt dictum est; consequenter est damnanda, cum non adsit sufficiens causa illam permittendi. Ita Valentia parte 2. disp. 6. q. 4. pun. 4. Sanchez in sum. libro primo cap. 2. num. 3. Clauis Reg. lib. 8. cap. 7. Nauar cap. 16. num. 9. Grafius prima parte, libro 1. cap. 78. num. 9. & alij communiter.

PVNCTVM IX.

De osculis, tactibus, turpiloquio, & aspectu.

1 *An oscula, & amplexus licitè fiant.*
2 *An excusetur delectatio proueniens ex osculis, & amplexibus.*
3 *An committat incestum, qui osculatur consanguineam.*
4 *Quotuplex, delectatio percipiatur ex tactibus, & osculis.*
5 *Quandonam oscula, tactus, & amplexus sint mortale peccatum.*
6 *An tactus, & oscula in coniugatis, & sponsis excusentur.*
7 *An tactus, & oscula licita sint inter eos, qui sponsi nõ sunt.*
8 *An licitum sit tangere propria pudenda cum venerea delectatione.*
9 *An aliquando liceat tangere pudenda propria, aut aliena.*
10 *An fœmina mortaliter peccet, quando ab alio tangitur, & se non retrahit.*
11 *An leuis tactus manuum, aut pedum fœminæ, aut vellicatio, aut digiti intorsio, sit peccatum mortale.*
12 *An sit mortale peccatum tangere, vel osculari pueros cum magna suauitate.*
13 *An aspectus fœminæ, aut viri natantis, sit mortale peccatum.*
14 *An sit mortale peccatum cernere concubitum viri cum fœmina, aut coitum brutorum, aut verendas eorum partes turpiter commotas.*
15 *An peccet mortaliter fricans inhonestas brutorum partes.*
16 *An in confessione explicanda sit circumstantia, personæ, circa quam habita fuit delectatio in aspiciendo.*
17 *An grauiter peccet puella, quæ se præbet conspiciendam adolescenti, à quo se credit turpiter concupiscendam.*
18 *An turpiloquium sit mortale peccatum.*
19 *An nutus, & gestus turpes sint mortale peccatum.*
20 *An lectio rerum turpium sit mortale peccatum.*
21 *An sit mortale peccatum interesse comœdijs turpibus.*
22 *An clerici assistentes comœdijs peccent mortaliter.*
23 *An componentes, & repræsentantes comœdias turpes peccent mortaliter.*
24 *An choreæ sint peccata mortalia.*
25 *An mulier fucans faciem peccet mortaliter.*
26 *An peccet mortaliter fœmina, quæ vtitur alienis capillis, aut vestibus pretiosis, & odoriferis.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Oscula, & amplexus licite fiunt causa amicitiæ secundum consuetudinem patriæ. Ita communiter Doct. Ratio est, quia sunt signa mutuæ beneuolentiæ, pacis, & debiti obsequij, nec in ipsis apparet turpitudo, ergo licitè fiunt.

2 Addunt multi Doctores, delectationem ex ipsius sequentem nõ esse illicitam; nã licitum est delectari de amicitia, pace, & obsequio amicorum, ergo licitum etiam est dele-

delectari de eius signo quod est osculum, vel amplexus secundum consuetudinem patriæ. Ita Nauar. ca. 16. nu. 11. Gaiet. verbo impudicitia Reginald. tomo 2. lib. 22. nu. 6. Less lib. 4. cap. 3. dub. 8. Sanchez lib. 9. d. 46. num. 3 & alij.

Dixi causa amicitiæ; quia si oscula, vel amplexus fiant causa delectationis carnalis, seu animo fruendi delectatione venerea, sunt peccata mortalia illius speciei, ad quā ordinantur, nam sua natura ordinantur ad coitum tanquā ad finem, vt patet in brutis, quæ huiusmodi tactibus, vel amplexibus præparant se ad Venerem. Ita Sanchez lib. 9. de matrimonio d. 46. num. 7. Vasquez, Valentia, & alij locis supra citatis.

3 Ex quo sequitur eum, qui osculatur consanguineam animo fruendi delectatione venerea; peccare mortaliter peccato incestus; & sic de cæteris.

4 Pro maiori intelligentia dictorum aduertunt Doctores; duplicem delectationem percipi posse ex tactibus, vel osculis. Prima consistit in quadam proportione, & conformitate rei tactæ cum organo tactus, aut visus. Altera est libidinosa, quæ sentitur in carne, cum quadam commotione carnis, aut spirituum vitalium incitantium ad pollutionem. Hæc secunda delectatio est illicita, prima vero inquiunt, non videtur illicita in prædictis casibus, quando capitur ex amplexibus causa amicitiæ iuxta consuetudinē patriæ: modo non sit periculum, vt ex prima fiat transitus ad secundam. Ita Sanchez, Reginald. Lessius locis citatis, & alij.

5 Hinc igitur patet, oscula, tactus, & amplexus, qui fiunt causa delectationis sensus, quæ percipitur in ipsis, esse peccatum mortale; quia hanc delectationem natura instituit, vt medium ordinatum ad generationem, & ad copulam; cum autem copula non sit licita inter eos qui non sunt coniugati, sequitur neque licitam esse huiusmodi delectationem sensualem.

Dixi, qui fiunt causa delectationis sensus; quia tactus, & amplexus, qui fiunt causa amicitiæ, iuxta consuetudinem patriæ, non sunt peccata; immò si fiant ioco, vel causa vanitatis, seu leuitatis, non videtur peccata plusquam venialia; modo non adsit periculum consensus in delectationem sensualem, seu veneream.

6 Sed difficultas est, utrum tactus, & oscula in coniugatis excusentur à mortali.

Respondetur, tactus, & oscula in coniugatis excusari à mortali, etiamsi capiantur ob delectationem absque intentione copulæ coniugalis, modo non adsit periculum pollutionis extra uas. Ex quo fit, ut etiam à mortali, excusentur uerba obscena, & aspectus inter coniuges seclusō periculo pollutionis, desiderio, aut delectatione alterius sponsæ. Ita Sanchez libro 9. disputat. 45. num. 7. Azor. tertia parte libro 3. cap. 25. quęst. 2. Lessius libro 4. cap. 3. dubio 15. num. 121. Henriquez libro 11. cap. 16. num. 7. Coninchus de matrimonio disput. 34. dubio 11. num. 113. & alij.

Præterea difficultas est, utrū tactus, & oscula in sponsis de futuro excusentur a mortali.

Respondetur, tactus impudicos inter sponsos non excusari à mortali; quia proximè disponunt ad copulam, quæ non est illis licita. Oscula uero, & tactus non impudici, qui post sponsalia absoluta fiunt causa delectationis, excusantur à multis Doct. modo non fiant in partibus pudendis, & non sit periculum pollutionis, uel consensus in copulam. Ita Sanchez loco citato num. 50. Toletus libro 5. cap. 14. Nauarrus cap. 16. num. 11. & alij apud Azor. loco citato, quæst. 3. Ratio ipsorum est, quia sicut matrimonium facit copulam licitam, ita sponsalia, quæ sunt uia ad matrimonium, faciunt hos tactus licitos: modo non sit periculum pollutionis, &c. Contrarium tenet Henriquez libro 11. capit. 19. num. 4. Lessius loco citato num. 120. & alij; quia hæc delectatio est à natura instituta ad copulam, quæ cum sit illicita inter sponsos, fit, ut illicita sit hęc delectatio. Vtraque sententia probabilis est. Prima mitior. Secunda tutior, & probabilior.

7 Ex his patet a fortiori, tactus impudicos inter marem, & fœminam, inter quos non sunt celebrata sponsalia, esse illicitos; etiamsi fiant absque delectatione; quia sunt luxuriosi ex obiecto, & natura sua habent adiunctam delectationem sensualem; & inducunt ad cōplementum actus, multo magis sunt illiciti, si fiant causa delectationis.

8 Addo, non solum illicitum esse mari impudicè tangere fœminam, & è contra: Verum etiam illicitum esse tangere propria pudenda cum venerea delectatione, aut cū periculo delectationis, venereæ. Dico cum venerea delectatione; quia si quis ea tangat ex curiositate, vel leuitate, vel causa calefaciendi manus, non peccat mortaliter; nam in huiusmodi contractu non adest tanta turpitudo, quanta est in contractu alieno; quamuis contractus alienus fiat absque delectatione. Ita Sanchez loco citato nu. 25. & 28. Less. nu 60. & alij.

9 Sed maior difficultas est, vtrum liceat aliquando tangere pudenda propria, vel aliorum absque peccato mortali.

Respondeo, licitum esse interueniente iusta causa, aut necessitate, tunc enim tactus est moraliter honestus, & consentaneus rectæ rationi, vt accidit, quando adest necessitas medendi; quamuis inde præter intentionem consurgat aliquis turpis motus. Mulieres tamen, præsertim virgines, non tenetur à vicis admittere hoc genus medendi in partibus secretioribus; nemo enim tenetur admittere curationem, à qua non minus abhorret, quā ab ipso morbo, vel à morte; multæ autem virgines, non minus abhorrent ab huiusmodi curatione, quam à morbo, & ab ipsa morte. Ita Nauar de pœnitentia cap. Si cui num. 13. Less. lib. 4 cap. 3. dubio 8. num. 60 & alij.

10 Quæres primo, vtrum fęmina mortaliter peccet, quādo aduertit se ab alio libidinosè tangi, & se retrahit, vel nō impedit contactum; cum tamen ipsa tangat iuxta consuetudinem patriæ, vt in aduentu amici, vel consanguinei.

Respondeo, fęminam peccare mortaliter non se retrahendo, quando actus sunt impudici; concurrit enim ad actum intrinsecè malum, & nimis periculosum incitantē ad res venereas. Quando vero actus sunt extrinsecus honesti, & fiunt iuxta consuetudinem patriæ ad iudicandam beneuolentiam, &c distinguendum est hoc modo, vel isti actus fiunt in aliorum præsentia, & in publico, vel fiunt in secreto. Si fiunt in publico, fœmina non peccat mortaliter se non retrahendo, & non repellendo alterum; nam repellendo ingereret animis adstantium suspicionem peccati, periculo exponeret famam alterius. Si vero fiunt in secreto peccat mortaliter contra charitatem non impediendo, si commodè potest; nam quilibet ex charitate tenetur curare, quantum commodè potest, ne alter peccet. Ita Graffius j. par. lib. 2. cap. 75. nu. 12. & alij apud Azor. lo. cit. q. 4. apud Less. loco cit. nu. 64. & apud Emanuelem Sà verbo luxuria num. 14.

11 Quæres secundo, vtrum leuis tactus manuum, vel pedum fœminæ, aut vellicatio, aut digitorum intorsio sit peccatum mortale.

Respondet Sanchez libro 9. dist. 46. num. 16. & Caiet. 2. 2. q. 154. art 4. Regulariter loquendo non esse peccatum mortale; nam huiusmodi tactus potius fiunt ex leuitate, & ioco, quam ex delectatione venerea. Imo Sanchez excusat à mortali, etiamsi fiant ob delectationem, quę in ipsis sentitur, videtur enim parua materia, modo non sit periculum alterius peccati.

Ego tamen sentio; in hac materia nō esse laxandas habenas; cum sit materia valdè periculosa, nec facile prædictum contractum, si fiat cum delectatione venerea, excusarem à mortali cum Caietano loco cit. Lopez j. par. cap. 58. uers. Atque idem dicendum.

12 Quæres tertio, vtrum sit peccatum mortale tangere, vel osculari pueros, & eorum carnes cum magna suauitate.

Respondeo, non esse peccatum mortale; quia hoc non fit ex venerea voluntate, sed ex amore puro illius teneræ ætatis, alioquin dānandæ essent infinitæ nutrices, & matres. Ita Sanchez loco citato, & Rebel. loco statim citando. Hoc tamen intelligitur iuxta doctrinam traditam de duplici delectatione num. 1.

SECVNDA PROPOSITIO.

13 Aspectus fęminæ, vel aliarum personarum ob curiositatem pulchritudinis, nō est peccatum mortale; etiamsi fiat propter delectationem, quę sensu capitur; modo non adsit periculū turpis, & venereæ delectationis, vel alterius luxuriæ. Ita Graffius loco citato, Nauar. de pœnitentia distinct. prima capite Si cui, num. 11. Caietanus, Armilla, & alij apud Sanchez loco citato disputat. 46. num. 22. & apud Clauem Regiam libro 8. cap. vltimo. Ratio est, quia non reperitur tanta turpitudo in aspe-

aspectu, quanta in tactu; nec aspectus ita prouocat ad libidinem, sicut tactus. Sunt tamen aliqui aspectus de se impudici, qui sunt peccaminosi mortaliter, etiamsi non fiant ob malum finem, vt quando vir aspicit pudenda fœminæ, aut quando fœmina aspicit pudenda viri, vel partes vicinas; nam huiusmodi aspectus multum incitat ad libidinē; cōsequēter nō excusatur à graui peccato, nisi fortè ob curiositatem fiat tam breui tempore, vt non sit periculum magnæ commotionis in corpore; vel nisi fiat erga puerum absque dictæ commotionis; tunc enim facilius excusari potest à mortali; sicut etiam potest vir excusari, qui absq; periculo peccati inspicit pudenda natantis hominis, aut fœmina, quæ inspicit pudenda fœminæ; nam talis aspectus intra personas eiusdem sexus non videtur proximè ad libidinem prouocare; Hoc tamen intelligitur, modo non adsit periculum consensus in libidinem, vel magna indecentia, qualis esset inter duos Episcopos, qui se nudos cernerent. Ita Sanchez loco citato nu. 12. 14 & 17.

14 Ex dictis colligi potest, esse peccatum mortale cernere concubitum viri cum fœmina; etiamsi fiat ex sola curiositate; nam hic aspectus est impudicus, nimisque prouocat ad libidinem, & ad res venereas: non existimo tamen ordinariè loquendo, esse peccatum mortale aspicere coitum brutorum, vel eorum partes turpiter commotas; modo aspiciens inde non capiat notabilem delectationem sensualem, vel non sit periculum capiendi dictam delectationem. Ita Sanchez loco citato, Reginald. to. 1. lib. 12. ca. 3. nu. 7. versus finem, & alij.

15 Addit Sanchez disp. 46. num. 15. confricantem inhonestas brutorum partes excusari à mortali; etiamsi hoc facit intentione inspiciendi feminis. Ego vero non facilè excusarem à mortali, tū quia est actus nimis obscenus, & inhonestus, valde repugnans rectę rationi; tum quia valdè disponit ad vlteriorem libidinem, vt me docuit aliquorū attestatio, dum Pœnitentiarij munus obirem in Metropo. Ecclesia.

16 Quæres, vtrum aperienda sit in confessione circunstantia personæ, circa quam habita fuit declaratio mortalis in aspiciendo.

Respondeo cum Sanchez loco citato, & alijs communiter aperiendam esse, quia hęc delectatio est eiusdem malitiæ, cuius est actus consumatus; tendit enim ad consumandum actum; sicut ergo aperienda est persona; cum qua consumatus fuit actus, ita etiam circunstantia personæ, circa quam habita fuit declaratio mortalis. Idem dic de tactibus, & verbis turpibus.

17 Quæres, vtrum grauiter peccet, puella quę se prębet conspiciendam adolescenti, à quo se credit turpiter concupiscendam.

Respondeo peccare mortaliter peccato generali scandali, quando data opera se præbet illius conspectui, absq; vlla necessitate, seu potius ex quadam vanitate, non ignorans illius turpem amorem. Si verò hoc faciat ex aliqua necessitate, vel vtilitate, aut ne priuet se sua libertate, vel iure exeundi domo, vel standi ad ostium domus, vel ad fenestram, non videtur peccare mortaliter. Ita Caietanus 2. 2. q. 154. art. 4 Azorius loco citato cap. 16. quæsito 6 regula 2. Sanchez in summa lib. 1. cap. 6. num. 16. & alij Ratio est, tum quia fœminæ nimijs præmerentur scrupulis dubitantes ferè semper, vtrum domo exire possint, vel fenestrā adire, &c. & priuarentur sua libertate, & suo iure, tū quia hoc est potius scandalum acceptum, quam datum; sicut censetur scandalum acceptum, quando fœminæ, se superfluè ornantes, præuident fore, vt turpiter amentur ab aliis; modo hoc non faciant intentione incitandi eos ad libidinem vt ait Nauar. cap. 23. num. 18. & 19. Azorius cap. 18. quæsito 11. Sanchez loco citato, & alij.

TERTIA PROPOSITIO.

18 Turpiloquium, si fiat animo oblectandi se rebus ipsius turpibus narrari, & obiectis imaginationi, est peccatum mortale, vt patet ex prima Propositione. Si vero fiat propter delectationem; quæ ex narratione præcisè capitur, absque alia praua intentione, vel absque affectu venereo est peccatum tantummodo veniale, vt patet ex dictis de aspectu; nam hęc delectatio remotè solum disponit ad turpia; consequenter non videtur mortalis, nisi adsit alia circunstantia, quæ sit causa mortalis peccati, qualis est circunstantia scandali adstantium, vt accidit, quando audientes non sunt probatæ virtutis, & verba, aut cantiones sunt validè lasciuę, & inhonestæ; tunc enim credi potest scandalum inde suboriri. Ita Toletus lib. 4. cap. 14. Caietanus 2. 2. q. 148. art. 5 Graff. prima parte dec. lib. 2. c. 75. num. 9. Rebel. lib. 3 de matrim. q 19 sect. 3. vers. Nec verum, Nauar. cap. 16. num. 14. & alij apud Sanchez loco citato disp. 46 num. 12. & apud Azor. 3. parte lib. 3. cap. 25. quæsito primo.

19 Hinc patet primo, quid dicēdum sit de nutibus, & gestibus.

20 Secundo, quid dicendum sit de lectione turpium.

21 Tertio, vtrum interesse comędijs sit peccatum mortale; nam si comediæ turpia representent, est peccatum mortale illius interesse cum delectatione rerum narratarum, vel cum periculo delectationis, vel alterius peccati grauis; non est vero peccatum mortale interesse comedijs ob solam delectationem in verbis, quæ ob solam vanam curiositatem audiuntur.

22 Si quæras, vtrum Clerici, qui assistunt comędijs, peccent mortaliter.

Respondetur, secluso scandalo, vel alio periculo peccati, non peccare mortaliter. Ita Sanchez lib. 9. disp. 46. nu. 41. Verum tamen est, ecclesiasticos debere ab huiusmodi nugis abstinere; nam prohibitum est illis interesse, de Consecratione dist. 5. cap. Non oportet secundo, & cap. Clerici secundo de vita, & honestate Clericorum; nihilominus iste prohibitiones non obligant, sub mortali, vt notat Sanchez cum Caietano.

23 Quarto patet, componentes, & representantes comędias, quæ continens res valdè turpes, & excitantes ad libidinem, peccare mortaliter, quia dant causam ruinę; quāuis illam non intendant. Idem dic de scribentibus turpia, & de ijs, qui pingunt fœminas cum nudatis pudendis, vel cū velo diafano, quia hæc multum ad veneream voluptatem incitant Ita Angelus verbo Ludus. num. 3. & alij apud Sanchez num. 41.

Quinto patet à fortiori, illos peccare mortaliter qui pudenda absque iusta causa ostendunt, aut cooperiunt veste ita diafana, & tenui, vt ab alijs conspiciatur; præbent enim occasionem ruinæ; fœminæ vtentes veste tenui ita, vt pectora, & mamillæ solum conspiciantur, excusari possunt à mortali, si hoc faciant iuxta cōsuetudinem patrię, & absq; praua intentione; nam pars illa videtur honesta, & fœminæ videntur habere ius accomodandi se consuetudini tam receptæ, quam non facile constat trahere ad peccatum; esset tamē peccatum mortale introducere huiusmodi morem; quia insolita magis mouent, & excitant. Heluetij vero, & alij, qui iuxta consuetudinem patriæ vtuntur certo genere vestis præseferentis formam virilis membri, videntur excusandi cum Nauarrus cap. 23. num. 18. Azor. secunda parte libro 12. cap. 18. quæsito 13. Syluester verbo ornatus quæsito 7. & alij apud Less. libro 4. cap. 4. dubio 14. contra Angel. eodem v. num. 7. hoc enim non videtur directè ad libidinem excitare, cum experientia, & consuetudo indicet aspectu harum vestium homines non induci ad peccatum. Occasione doctrinæ in hoc puncto propositæ tria supersunt quæsita examinanda.

24 Quæres primò, vtrum choreæ sint peccata mortalia.

Respondeo negatiuè, quia ex se non sunt illicitæ, nisi fiant illicitæ ex aliqua circunstantia, vt ex circunstantia loci, si fiant in loco Sacro, aut ex circunstantia temporis, si fiant tempore celebrationis Diuinorum Officiorum, & impediant diuina officia, aut si adsit aliqua specialis prohibitio, aut si fiant modo inhonesto, aut mala intentione, aut si a Clericis ducantur. His sublatis circunstantijs, & sublata peccandi occasione, non peccant mortaliter, qui eas ducunt, etiamsi eas ducant diebus festis. Ratio est, tum quia choreæ sunt signa publicæ lætitiæ, tum quia sunt receptæ per consuetudinem, quæ in hac re non videtur corruptela, nisi respectu mali euentus, tum quia ex his arripitur occasio celebrandi matrimonia. Ita Syln. & Ang. verbo chorea, Ludouicus Lopez 2. parte cap. 31. vers. 3. concl. & alij.

25 Quæres secundò, vtrum mulier fucans faciem peccet mortaliter.

Respondeo, non peccare, si hoc faciat ob causam rationabilem; si vero hoc faciat absque causa rationabili, existimo, peccare venialiter peccato vanitatis, & leuitatis; nam ornatus non est per se malus, sed differens, nec repugnat charitati Dei, vel proximi. Peccat vero mortaliter, si hoc

ſi hoc faciat ex fine mortaliter malo, vt per ſe patet. Ita Azor. loco citato, Nauar. cap. 16 num. 14. Eman. Sà verbo ornatus, num. 1. Graffius prima parte, lib. 1 cap. 77. num. 5. Beia in 1. & 3. caſu definito feria 5. die 26. Maij, vbi loquitur de vendentibus fucos. & de patre permittente filiabus ſuperfluum ornatum; & alij apud Leſſ. libro 4. cap. 4. dubio 14.

16 Quæres tertiò, vtrum fœmina peccet mortaliter vtēdo alienis capillis, aut veſtibus pretioſis, & odoriferis.

Reſpondeo negatiuè, niſi hoc faciat intentione incitandi alios ad libidinem, aut niſi adſit lex aliqua particularis, quę hoc prohibeat ſub mortali; nam in hac re non videtur adeſſe tanta inordinatio, quę faciat reum lethalis culpæ; non excuſatur tamen à veniali, ob ſuperfluum ornatum, ob delitias, aut animi leuitatē. Ita Azor. lo. cit. & alij apud Leſſ. lo. cit. apud Eman. Sà lo. cit. & apud Graf. lo. cit.

P V N C T V M X.

De Pollutione, ſeu mollitie.

1 *Quodnam dicatur peccatum contra naturam, & quotuplex ſit.*
2 *Quotuplex ſit cauſa, ex qua oritur pollutio.*
3 *An pollutio ſit mortale peccatum.*
4 *An pollutio in ſemidormiente ſit mortale peccatum.*
5 *Quandonam pollutio dicatur ſufficienter voluntaria.*
6 *Quandonam pollutio excuſetur à mortali.*
7 *An à mortali excuſetur pollutio, quæ ſequitur ex agitatione itineris, vel curſu equi, vel ex poſitione corporis ſupini.*
8 *An excuſetur pollutio, quæ ſequitur ex tactu licito.*
9 *An pollutio proueniens ex cauſa veniali, ſit mortale peccatum.*
10 *An vxor grauiter peccet, emittendo ſemen ſtatim poſt copulam.*
11 *An liceat procurare pollutionem ob ſanitatem.*
12 *Cur excuſetur membri amputatio ob ſanitatem, non vero pollutio.*
13 *An ſit mortale peccatum procurare magnam commotionem ſpirituum.*
14 *An liceat deſiderare pollutionem, aut de illa iam ſecuta gaudere.*
15 *An omnes pollutiones ſint eiuſdem ſpeciei.*
16 *An maritus deſiſtere poſſit à copula incepta.*
17 *An fornicans deſiſtere poſſit ab inchoata copula.*

1 NOtandum primo, peccatum contra naturam eſſe actum luxuriæ contra ordinem, quem natura etiam in brutis requirit; ſeu eſſe actum contra ordinem, quem natura illius actus poſtulat, vt ſequi poſſit generatio, quod peccatum multis modis contingit.

Primo, quando ſemen emittitur, & quæritur voluptas carnalis abſque coniunctione naturali per ſui corruptionem, & hoc peccatum dicitur mollities, ſeu pollutio.

Secundò, quando non ſeruatur ſexus, vt quando maſculus congreditur cum maſculo, vel fœmina cum fœmina, & hoc peccatum dicitur Sodomia; vel quando non ſeruatur debitum vas, ſeu inſtrumentum ordinatum à natura ad copulam, vt quando quis congreditur cum fęmina extra vas naturale; & hoc peccatum dicitur quidem Sodomia; ſed non eſt omnino propriè Sodomia.

Tertiò, quando non adhibetur perſona debita eiuſdem generis, uel ſpeciei, vt quando quis congreditur cum Beſtia, vel cum Dæmone.

Quartò, quando coniunctio eſt naturalis, & in vaſe naturali cum perſona eiuſdem generis; ſed coniunctio fit modo indebito, vt quando maſculus congreditur cum fœmina in vaſe naturali, ſed pręposterè retrò accedendo, &c. De his omnibus modis, quibus contingit peccatum contra naturam, agendum nobis eſt in ſequentibus Punctis, incipiendo à mollitie, ſeu pollutione.

2 Notandum ſecundò, cauſam, ex qua pollutio ſequitur; aut eſſe neceſſaria, vel vtilem, vel honeſtam; aut non eſſe neceſſariam, nec vtilem, nec honeſtam. Rurſus cauſam, quæ nec eſt neceſſaria, nec vtilis, nec honeſta, aut eſſe cauſam proximam Pollutionis, vt ſunt tactus, vel aſpectus impudici, vel turpia verba; aut eſſe cauſam remotam, vt eſt crapula, & ebrietas, cuius occaſione ſequitur pollutio. Rurſus cauſam proximam, aut notabiliter influere in pollutionem, vt accidit quando ſi vir aſpicit partes pudendas fœminæ, vel alium luxurioſè tangit; aut parum influere, vt quando quis curioſè aſpicit, vel curioſè legit. In hoc Puncto quatuor principaliter quæram.

Primo; vtrum pollutio voluntaria ſit peccatum mortale.

Secundo, vtrum licitum ſit illam procurare ob ſanitatem.

Tertio, vtrum licitum ſit illam deſiderare, vel de illa gaudere.

Quarto, vtrum omnes pollutiones ſint eiuſdem ſpeciei.

PRIMA PROPOSITIO.

3 POllutio voluntaria eſt peccatum mortale. Ratio eſt, tum quia pollutio eſt contra ordinem naturæ, & contra naturam generationis, vt paulo poſt oſtendam, tū quia. Ad Corinth. 6. dicitur, neque molles Regnum Dei poſſidebunt; Ex quo deducitur mollitiem, ſeu pollutionē voluntariam eſſe peccatum mortale, cum excludat à Regno Dei, à quo non excludit veniale per ſe.

Dixi pollutio voluntaria; quia pollutio, quæ contra, vel præter voluntatem ſequitur non eſt peccatum; nullum enim eſt peccatum, niſi ſit voluntarium.

4 Ex quo ſequitur, pollutionem in ſemi expergefacto nō eſſe peccatum mortale; eo quod non ſit ſufficienter voluntaria defectu pleni iudicij, & aduertentiæ. Ita Nauar. cap. 16. num. 8. Valentia to. 3. diſp. 9. q. 3. pun. 3. col. 1676 Eman. Sà verbo luxuria, & alij comm.

5 Sed modo magna difficultas eſt in cognoſcendo, quandonam pollutio dicatur ſufficienter voluntaria, itaut imputetur ad peccatum mortale. Ad quam difficultatem.

Reſpondeo, tunc non cenſeri ſufficienter voluntariam, quantum pertinet ad præſentem materiam, quando prouenit ex aliqua cauſa neceſſaria; vel utili, vel honeſta; quando vero prouenit ex cauſa, quæ neque neceſſaria eſt, neque vtilis, neque honeſta, exiſtimo pollutionem cenſeri voluntariam, & imputari ad peccatum mortale, modo proueniat ex cauſa proxima notabiliter influente in pollutionem, ſi vero proueniat ex cauſa remota, aut ex cauſa, quæ non influit notabiliter in pollutionem, pollutio non cenſetur ſufficienter voluntaria, ita ut imputetur ad peccatum mortale, niſi adſit periculum conſenſus vel intentio pollutionis. Ita colligo ex Sanchez 3. parte. q. 80 art. 7. in comment. folio mihi 825. Sanchez de matrimonio lib. 9. diſp. 45. Leſſ. libro 4. cap. 3. dub. 14. Vaſquez 1. 2. d. 115. cap. 3. num. 9. & in opuſc. de reſtit. cap. 3. §. 2. dub. 6. nu. 14. Henriq. lib. 11. cap. 16. num. 6.

Ratio, cur pollutio non ſit peccatum, quando prouenit ex cauſa honeſta, &c. eſt, tum quia qui eam patitur, dicitur potius pati, quam agere; tum quia quamuis concedamus, illam eſſe intrinſecè malam, non tamen ita eſt mala, ſicut eſt homicidium, & mendacium, conſequenter non ſufficit in hac materia voluntarium, quod ſufficit in alijs rebus malis, nec homo tenetur illam ita euitare, ſicut tenetur vitare alia peccata intrinſecè mala. Hæc Doctrina militat, etiam quando pollutio ſequitur ex cauſa remota ipſius pollutionis, ad quam illa cauſa non diſponit; nam pollutio inde ſequens, non cenſetur ſufficienter voluntaria; cum non proueniat ex cauſa proxima, vel ex diſpoſitione propinqua: ſed proueniat per accidens, & præter voluntatem ex miſeria naturæ noſtræ, contracta per peccatum originale, quæ multum nos excuſat in hac materia, vt dictum eſt de motibus ſenſualitatis.

6 Hinc ſequitur primo, non committi peccatum mortale, quando pollutio ſequitur vi naturæ, vel quando, ſequitur ex aliqua cauſa, quæ habet alium effectum; nam pollutio inde ſequens non cenſetur ſufficienter voluntaria, vt quando ſequitur ex ebrietate, vel ex aſpectu, vel ex locutione cum fœmina; modo non ſit intentio pollutionis, vel periculum conſenſus in illam. Ita Nauar. cap. 16. num. 6. & alij. Multò minus eſt peccatum, quando pollutio ſequitur ex cauſa, quæ habet alium effectum, quæque aſſumitur propter vtilitatem, vel bonum finem, vt quando quis audit confeſſiones, vel ſtudet propter concionem præuidens inde ſecuturam pollutionem. Hoc tamen intelligitur, modo non ſit periculum conſenſus in pollutionem. Ita Sotus in quarto diſtinct. 12. quæſtio. 1. artic. 7. Emanuel

Sà verbo luxuria, num. 8 & alij communiter.

7 Secundò sequitur, excusari à mortali pollutionem quę sequitur ex agitatione itineris, vel cursu equi, modo equitans non se componat ad eum finem, vel non subeat periculum consensus in pollutionem: Ita Sanchez loco citato num 7. Nauar. & Vasquez locis citatis. Similiter excusari potest à mortali pollutio, quæ sequitur expositione corporis supini, quando scilicet aliquis cognoscit ex tali modo iacendi secuturam in somnis pollutionem. Ita Sotus, & Vasq. locis cit.

8 Tertiò, excusari à mortali pollutionem, quæ sequitur ex tactu licito, vt ex amplexu iuxta patriæ consuetudinē, iuxta dicta de motibus sensualitatis. Aliqui etiam excusant pollutionem prouenientem ex fricatione pudendarū, facta ad sedandum magnum pruritum, vel ex lotione partium pudendarum fœminæ, facta ab ipsa ad purgandum fœtorem; nam istæ causæ sunt ex sua natura licitæ, & fiunt ex magna necessitate: vnde pollutio inde sequens cēsetur sequi præter intentionem, vt ait Sanchez loco citato, nu. 8. & alij, quorum doctrinam ego admitto, vt probabilem, modo non adsit periculum consensus; nam qui amat periculum, peribit in illo, Ecclesiast. ico tertio.

9 Quarto pollutionem non esse peccatum mortale, quādo prouenit ex causa venialiter luxuriosa, & leuiter influēte in pollutionem, vt ex aspectu curioso, vel lectione curiosa. Ratio est, quia huiusmodi causa leuiter concurrit, ad pollutionem; consequenter non est simpliciter causa pollutionis, nec pollutio inde sequens censetur sufficienter volita, ita vt imputetur ad peccatum mortale. Ita Vasquez, loco citato, & alij. apud Henriquez lib. 11 cap. 16. num 6. modo non sit periculum consensus in pollutionem, vel delectationem.

10 Vtrum verò vxor grauiter peccet emittendo semen in vase statim post copulam, ne filios concipiat; patet ex supradictis peccare, hoc enim est contra naturæ, & generationis ordinem; cum prodigatur semen à natura institutum ad prolem suscipiendam. Aduertendum tamen est in prædictis casibus comprimendam esse delectationem, ita vt, qui patitur pollutionem, non se negatiuè habeat, vt dictum est de motibus sensualitatis.

SECVNDA PROPOSITIO.

11 NON est licitum procurare pollutionem propter sanitatem nec Medicus potest prębere medicinā, quæ nihil aliud operetur, quam incitare naturam ad pollutionem. Ita Nauar. loco citato Emanuel Sa verbo luxuria num. 11. Vasquez, & Rebel. loco citato, & alij communiter.

Ratio est, tum quia hoc est contra naturam generationis, nam semen est à natura institutum ad copulam coniugalem, vt proles inde suscipiatur, & educetur, tum quia, si licitum esset ob sanitatem procurare pollutionem, homo sæpius sibi persuadere licitum esse procurare pollutionem, & semen prodigere, sicque pateret via infinitis peccatis.

12 Hinc patet disparitas inter amputationem membri, quæ licita est ob sanitatem corporis, & inter procurationem pollutionis; nam in amputatione membri ob sanitatem, cum sentiatur magnus dolor, non est periculum; vt via aperiatur ad peccata, sicut est periculum, ut via aperiatur infinitis peccatis, si licitum esset procurare pollutionem, in cuius emissione, non sentitur dolor, sed magna voluptas ut ait Sanchez, lib. 9. disp. 17. num. 16. vbi duo subiungit.

Primò, licitum esse sumere medicinam resoluentem semen in sanguinem, vel in alium humorem; hoc enim non est contra naturam generationis, nam aliud est procurare pollutionem, quod non est licitum; aliud resoluere semen in sanguinem, vel alium humorem.

Secundò, fœminam, quæ propter semen corruptum patitur accidentia venenosa, posse conari fricando, vel adhibendo medicamenta ad expellendum semen corruptum, quod est noxium sanitati, etiamsi inde sequatur aliqua veri seminis emissio; nam illa emissio sequitur per accidens ad expulsionem seminis corrupti, quod est sanitati noxiū; modo non sit periculum consensus in delectationem, vel in pollutionem, & modo constet semen illud corruptum esse; nam si tantum modo dubitetur sine probabili opinione, an sit corruptum, non licet conari ad illud expellendū, quia præsumendum est fauorem seminis, quod sit aptum ad generationem, & non corruptum.

13 Rogabis, vtrum sit peccatum mortale procurare magnam commotionem spirituum ordinatorum ad pollutionem, vel ad magnam distillationem.

Respondeo, esse peccatum mortale; quia huiusmodi actio est causa proxima pollutionis, & notabiliter in eam influit; sicut autem non licet procurare pollutionem, ita neque licet procurare dictam commotionem, vel distillationem.

Pro maiori intelligentia istius rei aduertit Sanchez, lib. 9 disp 45. num 2. ex membro pudendo exire vrinam, semē, & distillationem, quæ similis est semini; quamuis non sit ita mordax; hæc distillatio aliquando exit in magna carnis commotione; aliquando exit in parua quantitate, & cum nulla vel exigua carnis commotione. De distillatione, quæ exit in exigua quantitate cum nulla, vel leui commotione dicit Sanchez, contra Rebellum lib. 3. de matrimonio q. 19 sect 3. vers. idem quoque nō esse curandum; cum sit veluti quidam sudor fluens. Secus dicendum est de pollutione, & distillatione in magna quantitate cum magna carnis commotione; hęc enim est mortalis ob veneream delectationem.

TERTIA PROPOSITIO.

14 NON est licitum desiderare pollutionem, vel de illa iam secuta gaudere ex effectu libidinis, vel propter delectationem ipsius. Ratio est, quia hoc esset cōsentire directè in pollutionem, quod est peccatum: cum pollutio voluntaria sit peccatum mortale. Ob finem verò honestum licitum est gaudere de pollutione, vt ob sanitatem, vel obsedatam tentationem, &c. vt patet ex supradictis de delectatione non tamen licitum est illam procurare ob sanitatem, vel ob alium finem, vel aliquid facere intentione pollutionis, vel facere aliquid aliud mortaliter luxuriosum, aut notabiliter influēs in pollutionem, ut sunt tactus, aspectus impudici, &c. de quibus supra dictum est. Ita Nauar loco citato Emanuel Sa verbo luxuria, num. 12. Caiet. 2. 2. q. 154 art. 4. & alij apud Eman. Sa loco cit. apud Less. libro 4 cap. 3. dub. 14. & apud Sanchez in sum. libro 1. cap. 2. num 17.

QVARTA PROPOSITIO.

15 POllutiones sunt eiusdem speciei, si secundum se sumatur. Ita Caietanus loco citato artic. 2. Nauar. cap. 16. num. 6 Azor. 3 parte lib 3. cap. 23. q 2. & alij. Ratio est, quia eandem habent contrarietatem, & deformitatem contra rectam rationem. Per accidens tamen possunt esse diuersæ speciei ratione circumstantiæ adiunctæ, habentis diuersam speciem malitiam; nam si quis se polluēdo habeat delectationem morosam, vel desiderium alicuius personæ solutæ, vel coniugatæ, vel obstrictæ voto præter malitiam pollutionis contrahit culpam iuxta qualitatem personæ, circa quam capit delectationem, vel desiderium, & ista circumstantia est in confessione explicanda, vt aiunt communiter Doct.

16 Quæres, vtrum maritus, qui incepit copulam cum vxore, possit ab ea desistere, antequam ipse, aut vxor seminauerit.

Respondeo primo, maritum non posse absque peccato mortali desistere contra voluntatem vxoris ab inchoata copula. Ratio est, quia faceret iniuriam vxori, quæ habet ius petendi completam copulam. Ita Caietanus loco citato artic. primo, Sanchez libro 9. de matrimonio, disp. 17. num. 9. & alij.

Respondeo secundo, maritum non peccare mortaliter retrahendo se à seminando de consensu vxoris, quamuis ipsa vxor non seminauerit, modo non sit periculum pollutionis extra copulam. Ratio est quia nulli facit grauem iniuriam; scienti enim, & volenti non fit iniuria. Verum tamen est hoc non esse permittendum; quia frequenter est periculum pollutionis in altero coniuge, vel in utroque, vt ait Speculum loco statim citando fol. 346.

Respondeo tertio, maritum non posse absque peccato mortali desistere à copula, quando ipse non seminauit, & vxor iam seminauit, nisi forte adsit urgentissima causa desistendi. Ita Speculum 3. par. art. 15 conclus. 5. Henriquez libro 11. cap. 16. num. 7. Sanchez loco citato, & alij.

Ra-

Ratio est, quia si maritus desisteret, prodigeretur semen fęminæ, & fieret contra finem generationis; cum semen ordinatum sit ad generationem, quæ in pręsenti casu sequi non posset. Non esset tamen peccatum mortale, si fœmina ipsa se retraheret vel conaretur nó seminare, postquam maritus seminauit; quia nulli facit grauem iniuriã se retrahendo, nec facit contra finem generationis in re graui; cum semen fęminæ non sit necessarium ad generationem, ut iuxta communiorem sentẽtiam supra dictum est de debito coniugali.

Dixi, nisi fortè adsit vrgentissima causa; quia ex causa vrgentissima potest maritus relinquere imperfectam copulam; etiamsi fœmina seminauerit, vt si graue periculum vitæ superueniat perficiendo, vel ita exigat naturalis honestas; eo quod interim aliqui superueniant aduertentes ad illum actum; & hoc verum est, etiamsi alioquin secutura sit pollutio extra vas; nam hæc pollutio non censetur voluntaria; sed præter intentionem, vt benè ait Sanchez loco citato num. 6. Speculum 3. parte art. 15. concl. 5. Eman. Sa verbo debitum coniugale.

17 Rogabis, vtrum fornicans possit desistere ab inchoata copula.

Respondeo posse, etiamsi fœmina renuat, aut etiã si illa seminauerit, aut etiam adsit periculum effusionis seminis, aut alterius peccati in muliere. Ratio est, quia quilibet tenetur se retrahere à peccato. Idem dic de fœmina fornicante; potest enim se retrahere, antequam vir seminet, etiamsi ipsa seminauerit, ut putet ex dicta ratione. Ita Sanchez loco cit. num. 7. & alij.

PVNCTVM XI.

De nefando Sodomiæ vitio.

1 *Quid sit Sodomia.*
2 *Quale peccatum sit Sodomia, & quænam sint illius pœnæ.*
3 *An Clericus Sodomita incurrat suspensionem, vel irregularitatem.*
4 *Quomodo se gerere debeat Confessarius erga Sodomitas.*
5 *An peccatum Sodomia sit reseruatum, quando masculus abutitur fœmina.*
6 *An peccatum Sodomia habeat aliam malitiam.*
7 *An in confessione explicanda sit persona, cum qua patrata fuit Sodomia.*
8 *An explicanda sit linea consanguinitatis, aut cognationis legalis, vel spiritualis.*
9 *An in confessione explicandum sit, Sodomiam commissam esse cum virgine.*
10 *An in confessione explicandus sit tertius, & quartus gradus.*
11 *Cur in confessione explicandus sit primus, & secundus gradus, non verò tertius & quartus.*
12 *An peccet mortaliter vir coniugatus, qui præpostero actu incipit cognoscere vxorem, sed postea actum perficit in vase naturali.*

QVamuis me pudeat nefariæ luxuriæ delicta, non solum percurrere scribendo, sed etiã mente reuoluere cogitando; nihilominus necesse est, vt pudorem vincat necessitas, & verecũdiam superet vtilitas; vtile enim, ac necessarium est Confessarijs nosse huiusmodi crimina, vt eorum grauitate perspecta, terrorem incutiant pœnitentibus illisque remedia præbeant opportuna. Quare in hoc puncto duo principaliter quæram. Primò quid sit Sodomia. Secundo quale peccatum.

PRIMA PROPOSITIO.

1 SOdomia propriè accepta est coitus inter personas eiusdem sexus. Ita colligo ex Caietano 2. 2. q. 154. art. 2. Azor 3. parte lib. 7. q. 18. Valentia tomo 3. disp. 1. q. 3. pun. 3. col. 1676. Nauar cap. 16. num. 7. Capeauilla, cap. 15. versiculo Triginta species, Lactantio, Finellio casu 9. num. primo, & ex alijs discipulis S. Th. 2. 2. q. 154. art. 11.

Dixi propriè accepta; quia quamuis masculus, cognoscendo fœminam extra vas naturale, dicatur committere Sodomiam; nihilominus hæc non est propriè Sodomia; sed est peccatum distinctæ speciei, vt ait Caietanus, Azor. & alij locis citatis contra Menoch. lib. 2. de arbitrarijs, vbi refert Sotum, Decium, & alios, Antonium Gomez in lege auri 80. num. 33. & Iulium Clarum, lib. 5. §. Sodomia, num. 2. nam in Sodomia propriè accepta peccatur contra sexum, & debitum instrumentum; sed quando masculus pręposterè congreditur cum fœmina, dicitur seruare sexum, licet non seruet debitum vas; ergo non committit propriè Sodomiam.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 PEccatum Sodomię turpissimum, & grauissimum est, vt patet tum ex Paulo ad Romanos primo, tum ex grauissimis pœnis à iure Ciuili inductis, vt mortis per flãmas inferendæ, vt ostendit Couarr. Clementinam de homicidio prima parte § 1. nu. 6. Gomez. & Iulius Clarus locis citatis. & constat experientia; tum ex pœnis ab Ecclesia impositis, præsertim contra Clericos; Clericus enim cõmittens hoc peccatum, quod antonomasticè nefandum dicitur, meretur pęnam depositionis. Immo Pius V. in extrauaganti, quam refert Nauar. cap. 17. num. 249. Sanxit vt Clericus cuiuscunque sit dignitatis; Sodomiam exercẽs priuetur omni priuilegio Clericali, omnis beneficio, & dignitate Ecclesiastica. Circa quam extrauagantem.

Aduertendum est primò, Clericum non incurrere has pœnas, si solum bis, vel ter hoc detestabile crimen admisit, vt benè aduertit Nauar. cap. 27. num. 250. Quaranta verbo Sodomia, & alij; nam hæc pœna sancita est contra Clericos Sodomiam exercentes; illi autem in iure dicuntur exercentes, qui aliquid frequenti vsu, & quasi ex consuetudine faciunt. Idem tenet Suarez disp. 31. de censuris sect. 4. num. 22. Azor loco citato cap. 19. Riccius in sua praxi decis. 353. Praxis Neapolit. cap. 67. & alij comm.

Aduertendum est secundò, ad incurrendam hanc pœnã necessariam esse, vt peccatum sit in sua specie consummatum: non enim sufficit quælibet pollutio, vel immonditia cum aliquo, nisi intercedat coitus intra vas ordinarium illius delicti, in quo delictum consumatur. Ita Suarez loco citato, num. 21. Finellius loco cit. in Summario, num. 7. Praxis Neapol. Iulius Clarus loco citato vers. finem, Nauar. locis citatis, Vgolin. de irregularitate, cap. 43. Rodriquez prima parte cap. 209. & alij apud Quarantam verbo Sodomia, & apud Riccium loco citato num. 2. Ratio, cur hoc peccatum debeat esse in sua specie consumatum, est, quia lex puniens delictum requirit, vt delictum sit cõsumatum; presertim quãdo verba legis sunt generalia, & absoluta de illo delicto, vt in simili dicam de incestu. Hoc idem necessarium esse credo ad incurrendum casum reseruatum in nostra Diœcesi; nam reseruatio, cum sit odiosa, strictè explicanda est; consequenter videtur supponere peccatũ in se completum cum effusione seminis intra vas illius delicti, non sufficere quamlibet pollutionem, quamuis ad actus Sodomiticos reducatur, vt ait Riccius loco citato 2. Obserua tamen, hanc reseruationem extendi non solum ad agentem, verum etiam ad patientem, tum iuxta illud in correlatiuis dispositum in vno, censetur etiam dispositũ in alio; tum argumento legis, cum vir nubit in fęminam C. de adulterijs; tum quia tàm peccatum patientis, quàm agentis dicitur propriè Sodomiticum. Ita Iulius Clarus loco citato uers. Sed quærò, Finel. loco citato nu. 5. & alij apud Iulium Clarum.

Aduertendum est tertiò, propter has pęnas Pij V. Clericum non teneri in foro conscientiæ cedere beneficio, officio, & dignitati, aut restituere fructus ante sententiam Iudicis, licet in dicta extrauaganti dicatur. Præsentis Canonis auctoritate priuamus. Ratio est, tum quia hoc modo recepta videtur illa Bulla Pij V. Immo Henriq. apud Aulam parte 2. disputat. 4. concl. 2. asserit, hanc Bullam non esse receptam in foro conscientiæ; tum quia est lex pœnalis, ad cuius executionem requiritur actio Iudicis, vt patet ex dictis de legibus, & optimè docet Gomez 3. variar. cap. vlt. num. 3. & Sanchez in summa lib. 2. cap. 22. num. 20. & alij apud Capeauillam, cap. 15. ad finem. Puto igitur requiri sententiam Iudicis, ita tamen vt retrotrahatur ad diem commissi criminis, possitque ab altero beneficium impetrari, ac si vacasset à die commissi criminis, necnon alteri possit conferri tanquam vacans, cum primum delinquens fuerit condemnatus à Iudice. Ita Azor. Quaranta, & alij, quos citaui de legibus. An verò dictum pueri, cum quo patratum fuit delictum, sufficiat ad torturam. Dissensio est inter DD. de qua Praxis Neapolit. loco cit. & Farinacius de indicijs, & tortura q. 43.

3 Si

3 Si quæres, vtrum Clericus propter huius criminis atrocitatem incurrat suspensionem, vel irregularitatem, quamdiu delictum est occultum.

Respondeo, non incurrere. Ita Nauar. cap. 27 num. 249. Rodriquez 2. par. cap. 2 10. numer. 1. Lazarius de Sodomia num. 3. contra Couar in Clemen. si furiosus prima parte §. 1. Azor. loco citato, Riccium loco cit. & Suarez aliter sentientes de irregularitate. Ratio nostra est, quia suspensio, & irregularitas nō incurritur, nisi sit in iure expressa. Vtrū verò Sodomita publicus sit irregularis, patet ex dictis de irregularitate, vbi dictū est, crimen infame, & enorme inducere irregularitatem. Ita Nauar. loco cit. Sayrus lib. 7. de Censuris cap. 12. Rodriquez loco cita. Capeauilla loco cit. Suarez de cens. disp. 43. sect. prima, & alij apud Lactantium, & Finellium.

4 Ex his colligitur, Confessarios debere esse valdè solicitos in hoc vitio extirpando, cum sit grauissimum, & grauissimis pœnis meritò puniatur. Caueat tamen Confessarius, ne ab hoc crimine absoluat, nisi facultatem habeat ab Episcopo, cum sit Episcopo reseruatum.

5 Vtrū vero sit casus reseruatus, non solum quando masculus abutitur masculo, verum etiam quando abutitur fœmina. Respondetur litē adhuc esse sub Iudice; aliqui enim affirmant esse reseruatum, vt ait Gambarupta de casibus reseruatis, accedente præsertim responsione Illustrissimi nostri Cardinalis Borrhomæi, quem de hac re interrogatum respondisse ferunt, esse casum reseruatum. Alij verò negant, eo quod abusus masculi cum fœmina non sit propriè Sodomia, & reseruatio sit odiosa, & consequenter strictè explicanda. Ita sentire videntur DD. relati in prima Propositione.

Ad responsionem Illustrissimi Cardinalis, cuius virtus tàm præclara est, & probitas tàm singularis, vt vniuersum ferè orbem in sui traxerit admirationē, dici posset primo, ipsum respondisse tanquam priuatum Doctorem, adhærēdo sententiæ Couar. & aliorum; non verò tanquam legislatorem reseruantem, vt in simili tradunt Doctores de legibus, & patet ex similibus casibus, quos Nauarrus refert se audiuisse a Summis Pontificibus. Et ex alio simili apud Azor. 3. p. lib. 9. cap. 3 quæsito 7. ad finem.

Secundò, non constare nobis Illustrissimum Præsulem ita respondisse.

Tertio, ad Summum hinc sequi, hic Mediolani esse reseruatū. Crimen ergo Sodomiæ est casus reseruatus, quando masculus abutitur masculo, aut quando fœminæ sese supergrediuntur, & medio aliquo instrumēto, vel fine instrumento recipiunt semen intra vas naturale, vel præpostetum; nam hæc est propriè Sodomia completa, quæ sufficit etiam ad diuortium, vt testatur Sanchez lib. 10. d. 4. num 7 multis citatis Doctoribus.

6 Quæres primo, vtrū peccatum Sodomiæ habeat aliam malitiam, præter malitiam Sodomiæ.

Respondeo, aliquando habere aliquam malitiam, vt sacrilegij, quando committitur cum religioso, vel Sacerdote, vel cum habente votum castitatis; aut malitiam iniustitię, quando fit cum violentia contra alium, aut adulterij, quando fit cum coniugato; aut contra pietatem, & reuerentiam debitam cognatis, quando perpetratur cum masculo cognato intra primum, vel secundum gradum affinitatis, vel consanguinitatis; quod peccatum, quamuis nō sit verè incestus, cum non committatur intra vas debitum debiti sexus, est tamen incestuosum; cum sit abusus luxuriosus inter cognatos iure naturali prohibitus propter pietatem, & reuerentiam debitam cognatis. Ita Azor. 3. par. lib. 3 cap. 18. Finellius de casibus reseruatis, casu 10. nu. 10.

7 Hinc colligi potest, explicandam esse personam in Cōfessione, cum qua perpetrata fuit Sodomia; videlicet vtrū habita sit a masculo cum fœmina, vel a masculo cum masculo, vel cum habente votum castitatis, vel contra voluntatem alterius, vel cum affine, aut consanguinea intra primum, & secundum gradum

8 Addo, quando Sodomia commissa est cum aliquo consanguineo in linea recta, explicandum esse in Confessione, Sodomiam habitam fuisse cum consanguineo, etiamsi gradus sit valdè remotus; nam talis actus repugnat reuerētiæ debitæ consanguineis, consequenter habet malitiam incestuosam, cuiuscunque gradus sit persona consanguinea in linea recta, vt patet ex supradictis de consanguinitate.

Si verò commissa est cum persona cognata cognatione legali, non videtur necessario explicāda circumstantia cognationis, vt si quis congressus sit cum persona a se baptizata, vel leuata ex baptismo, vel cum adolescente sibi in filium adoptato. Ratio est, quia nulla lex specialis extat, quæ hos congressus specialiter prohibeat, pręter legem naturalem, aut etiam positiuam generaliter prohibentē nefarium peccatum. Ita Azor. 3. p lib. 3. cap. 18 q. 4. & cap. 20 ad finem.

9 Addunt aliqui valdè probabiliter, non esse necessario explicandum in Confessione Sodomiam commissam fuisse cum virgine; sed sufficere si dicatur commissam fuisse cū fœmina; nam per hoc peccatum non violatur claustrum virginale; consequenter non videtur cōmitti speciale peccatum stupri quod explicandum sit in confessione.

10 Rogabis primo, vtrum in Confessione sit explicādus tertius, vel quartus gradus affinitatis, vel consanguinitatis in linea transuersa, quando peccatum Sodomiæ commissum est cum affine, vel consanguineo in tertio, vel quarto gradu lineæ transuersæ.

Respondeo negatiuè; quia isti gradus solū instituti sunt iure positiuo humano ad impediendum matrimonium; ius autem humanum solum prohibet in his gradibus ordinarios concubitus cum debito sexu, non extraordinarios qui non impediunt matrimonium.

11 Rogabis secundo, quare potius explicandus sit primus, vel secundus gradus affinitatis, vel consanguinitatis, quando copula nefaria habita est cum consanguineo, vel affine in primo, vel secundo gradu, quam sit explicandus tertius, & quartus gradus, quando habita est cum consanguineo in tertio, vel quarto gradu.

Respondeo, rationem disparitatis colligi ex iam dictis, quia nefaria copula in primo, & secundo gradu affinitatis, vel consanguinitatis est specialiter contra ius naturale, seu contra naturalem reuerentiam debitam cognatis intra primum, & secundum gradum; ex qua ratione colligitur, nos hic loqui de consanguineis in linea transuersa; nam si loquamur de consanguineis in linea recta, constat explicandam esse circumstantiam consanguinitatis, quando Sodomia commissa est cum consanguineo lineæ rectę, in quocunque gradu consanguineus existat, vt constat ex dictis.

12 Quæres secundo, vtrum vir coniugatus, qui præpostero actu incipit cognoscere suam vxorem; sed actum perficit, & seminat in vase naturali, peccet mortaliter.

Respondeo affirmatiuè cum Sanchez lib. 9 de matrimonio disp. 17. num 4. & alijs contra Nauar. cap. 27. vers. quinto. Angel. verbo debitum, num. 25. Ratio est, tum quia vtitur vase indebito, & illegitimo, à quo natura ipsa abhorret; tum quia coniuges possunt alia via minus turpi præparare se ad copulam; vnde Confessarius præcipere debet coniugatis, vt a tali actu desistant, quia Canones, cap omnes causationes 32 q. 7. expressè sentiunt, propter attentationem huius peccati posse vxorem petere diuortium a marito, vt ait Glossa communiter recepta in cap omnes 32. qu. 2. & testatur Graff. prima parte decis. lib. . cap. 90. num. 14. Menochius loco cit. num. 14. Riccius decisio. 257. Iulius Clarus loco cit. vers. item propter, vbi refert Couar. Lambertinum, & alios, quod benè limitatur a Sanchez li. 10. disp 4. num. 6. modo Sodomia sit consumata in vase, & vir corrigi nolit, vt patet ex supradictis puncto 5.

PVNCTVM XII.

De Bestialitate.

1 *Quid sit Bestialitas.*
2 *Quot fiant congressus cum Dæmone.*
3 *Quam malitiam habeat peccatum cum Dæmone commissum.*
4 *An bestialitas differat specie pro diuersitate belluarum.*
5 *An bestialitas sit casus reseruatus.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Bestialitas est coniunctio carnalitas cum re alterius speciei, v. g. cum bruto, vel cum Dæmone, &c. Circa hoc peccatum.

2 Aduertendum est primo, congressum cum Dæmone diuersis modis fieri posse, vel enim fit Dæmone comparente in forma bruti, vel in forma hominis, vel in forma fœminæ;

minæ; ob id dici solet fieri, vel cum Dæmone incubo, vel cum Dæmone succubo. Ita Philiarcus de offic. Sacerdotis to. 1. p. 1. lib. 3. c. 8. & alij DD statim citandi.

3 Aduertendum secundo, hoc peccatum cum Dæmone commissum, præter malitiam bestialitatis, habet malitiā superstitionis, quatenus includit societatem cum Dæmone, quæ circumstantia explicanda est in Confessione, vt communiter inquiunt Doctores. Addo, quando in congressu cum Dæmone transfertur ab ipso semen alicuius hominis in vas naturale mulieris, committi non solum peccatum bestialitatis, & superstitionis, sed etiam speciem aliquam fornicationis, quatenus recipitur humanum semen, ex quo fœtus aliquis generari potest. Ità Caietanus 2. 2. quæst. 15. artic. 11. quem citat, & sequitur Emanuel Sà verbo luxuria, nume. 6. Capeauilla cap. 15. versic. ad hanc speciem.

4 Aduertendum tertio, peccatum bestialitatis, non differre specie pro diuersitate belluarum, cum quibus perpetratur; diuersitas enim belluarum infert tantummodo differentiam materialem; sed habet turpitudinem eiusdem rationis; cum sit concubitus cum re alterius generis, vel speciei. Ex quo sequitur, non esse necessarium in Confessione exprimere belluam, cum qua fuit habita copula; sufficit enim dicere se congressum fuisse cum re alterius speciei, vt bene ait Azor. 3. par. lib. 3. cap. 22. Eman. Sà loco cit. Capeauilla, cap. 15. vers. secunda est, Lactantius, Finellius casu 8. num. 5 & alij

5 Aduertit Rodriquez secunda parte, cap. 220. & Quarta verbo Sodomia, bestialitatem esse casum reseruatum in ijs locis, in quibus est reseruata Sodomia; quia est peccatum grauius Sodomia, & illam includit. Ego vero nulla ratione sentio esse casum reseruatum ex eo tantum, quod Sodomię peccatum est reseruatum. Ratio est, tum quia bestialitas non est propriè Sodomia, cum non fiat cum persona eiusdem sexus; reseruatio autem cum sit odiosa strictè accipienda est secundum proprietatem verborum; tum quia aliàs in nostris Synodis Diœcesanis reseruata erat bestialitas distinctè à Sodomia, quæ reseruatio non amplius exprimitur; ergo signum est, bestialitatem non esse reseruatam ex eo tantum, quod Sodomiæ peccatum est reseruatum.

PVNCTVM XIII.

De coniunctione naturali facta modo indebito.

1 Quot modis coniunctio naturalis fiat modo indebito.
2 An huiusmodi coniunctio sit mortale peccatum.

DVo breuiter quærimus in hoc puncto. Primo, quot modis hæc coniunctio contingat. Secundo, an sit peccatum mortale.

PRIMA PROPOSITIO.

1 COniunctio naturalis, quæ fit modo indebito, multis modis contingit. Primo quando masculus succumbit fœminæ, & fœmina supergreditur. Secundo quando copula fit præposterè, retro accedendo, sed in vase naturali. Tertio quando copula fit sedendo. Quarto quando fit stando.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 COniunctio naturalis facta modo indebito est peccatum mortale, quoties interuenit tanta inordinatio, vt sequi non potest generatio; frustratur enim finis generationis, ad quem instituta est copula, & ad quem ordinatum est semen à natura, quia tamen generatio in prædictis casibus raro impediri potest, raro etiam contingit peccatum mortale in prædicta coniunctione, nisi adsit aliqua praua intentio, vel alia circumstantia addens malitiā mortalem. Ita Sylu. Sot. Angel. Caiet. apud Sanchez lib. 9 d. 16. num. 3. apud Henriquez lib. 11. cap. 16. nu. 6. & apud Azo. 3. p. & Perez locis citatis; ordinariè tamen est grauissimum peccatum veniale, nisi aliqua necessitas excuset; sicut excusat, quando vir propter pinguedinem non potest congredi cum fœmina, nisi retrò accedat, aut quando fœmina est grauida; & non potest cognosci carnaliter, nisi ea ratione, seclusa vero necessitate, vel iusta causa grauiter reprehendendi sunt coniuges sic peccantes; quamuis non sit inijciendus scrupulus peccati mortalis, quando non est periculum peccati mortalis. Ita Coninchus dispu. 34 dub. 9. num. 80. Reginaldus lib. 31. num. 335. Henriquez, Sanchez & alij locis cit.

PVNCTVM XIV.

De fornicatione simplici, & concubinatu.

1 Quid sit luxuria, & quæ sint eius species.
2 Quid sit simplex fornicatio.
3 An fornicatio sit mortale peccatum.
4 An liceat permittere meretrices.
5 An peccent locantes domos meretricibus.
6 An excusentur famuli comitantes herum euntem ad meretricem, aut comitantes concubinam, aut deferentes litteras.
7 An excusetur auriga, qui meretricem aduehit.
8 Quid sit concubinatus.
9 An concubinæ, quæ leguntur in sacris litteris essent veræ vxores.
10 An Hebræis permissæ fuerint duæ vxores.
11 An absolui possit concubinarius, antequam eijciat concubinam.
12 Quandonam absolui possit concubinarius.
13 An absolui possit filius familias, qui in domo patris retinet concubinam.
14 An sit deneganda absolutio adolescenti, qui ex carnis fragilitate sæpius committit pollutionem.
15 An absolui possit artifex, qui fraudibus vtitur in arte, quam non potest deserere.
16 An absolui possit, qui modo cum vna, modo cum alia fornicatur.
17 Quandonam aliquis absolui possit, antequam relinquat occasionem peccati.
18 An concubinarij puniri possint ab Episcopo.
19 Quam pœnam incurrant Presbyteri concubinarij.

1 NOtandum castitati, & virginitati non solum opponi contra naturam, de quibus hactenus locuti sumus; sed etiam alia peccata, quæ seruato naturæ ordine committuntur, vt est fornicatio simplex, & alia quæ vis peccata luxuriæ. Nomine luxuriæ in præsenti intelligitur excessus in re venerea, qui est peccatum mortale ex suo genere. Ratio est, tum quia notabiliter repugnat rectæ rationi; tum quia ad Gala. 5. dicitur, qui talia agunt, regnum Dei non possidebunt, ex quo loco colligitur, luxuriam, seu excessum in re venerea esse peccatum mortale ex suo genere; cum homo à regno cœlorum non excludatur, nisi ob peccatum mortale. Species luxuriæ sunt septem, fornicatio, adulterium, incestus, stuprum, raptus, sacrilegium, & peccata cōtra naturam. Omissis peccatis contra naturam, de quibus actum est in præcedentibus, agemus in hoc pūcto de fornicatione, & concubinatu. De reliquis agemus in sequentibus punctis.

PRIMA PROPOSITIO.

2 FOrnicatio simplex est concubitus soluti cum soluta. Ita communiter Doctores. Soluti dicuntur, qui sunt liberi à coniugio, à voto, ab ordine sacro, à religione, & à cognatione.

3 Quæres primo, vtrum fornicatio sit peccatum mortale.

Respōdeo affirmatiuè, tum quia hoc apertè habetur ad Gal 5. tum quia valdè repugnat rectæ rationi, & iuri naturali, & est contra bonam educationem, & institutionē prolis, ita Graffius prima parte lib. 2. cap. 7. Valentia loco cit. & alij communiter.

Dices. Dominus præcepit Oseæ Prophetæ, vt sibi sumeret vxorem fornicationum, & filios de fornicatione susciperet; ergo signum est, fornicationem non esse peccatum; alioquin Deus non hoc præcepisset Oseæ.

Respondeo primo, ex hac obiectione ad summum sequi fornicationem fieri posse licitam dispensatione diuina, vt ait S. Thomas.

Respondeo secundo, Deum præcepisse Prophetæ, vt sumeret illam, quæ antea fuerat fornicaria, vt de impudica fieret pudica, & honesta.

Respondeo tertio cum Nicolao de Lyra, vxorem dici fornicariam; eo quod esset mulier Gentilis, quæ dicebatur fornicaria ob fornicationem spiritualem, idest propter idololatriam. Ex his omnibus responsionibus constat, ex illa obiectione non inferri fornicationem, simpliciter esse licitam.

4 Quæres secundo, vtrum liceat Principibus permittere meretrices in aliquo loco Ciuitatis.

Respondeo affirmatiuè cum S. Thom. 2 2 q. 100. art. 2. Grass. loco cit. & alijs communiter. Ratio est, quia etiam Deus permittit aliqua mala, vt vitentur maiora, vel vt sequantur maiora bona. Addo cũ Rodriquez, permitti posse meretricibus patronos; qui eas defendant ab earum lenonibus, & curent, ne contagioso morbo inficiantur.

5 Quæres tertio, vtrum locantes domos meretricibus excusari possint à mortali.

Respondeo excusari posse, etiamsi eas possint alijs commodè locare, modo locent ad habitandum, non ad meretricandum. Ratio est, tum quia vtuntur iure suo, nullus autem peccat vtendo iure suo. Tum quia non censentur cooperari peccato illorum; nam locus se habet extrinsecè, & remotè ad peccatum; cum ex loco non soleat sumi occasio peccandi, vt benè ait Valentia tomo 3. disp. 5 q. 20 puncto 5. fol. 1123. & q 21. puncto 4 fol. 1171. Lopez 1. parte cap. 59. vers. item licet, Azorius secunda parte lib. 12. cap. 18. quæsito tertio. Lessius lib. 2. cap. 24. dub. 7. num. 40. Rebel. lib 14. q 17. numer. 8. & alij communiter. Hæc tamen doctrina limitanda est, modo in domo, quæ locatur, nõ sit aliqua specialis commoditas, & aptitudo ad peccandum ratione situs, aut alterius causæ, & modo inde non immineat aliquod graue detrimentum personis honestis, quæ domos vicinas inhabitant; in his enim casibus non licet locare domos meretricibus, absque graui causa, vt benè ait Sanchez in summa lib. 1. cap. 7. num. 20. Lessius loco citato numer. 39. vitandum enim est proximi scandalum, & damnum.

6 Quæres quarto, vtrum excusari possint famuli comitantes herum, euntem ad meretricandum.

Respondeo excusari posse, quando non possunt ab huiusmodi comitatu desistere absque graui damno. Ratio est, tum quia vtuntur iure suo; tum quia ex iusta causa exercent actionem ex se honestam. Idem dicendum est de famula, quæ comitatur concubinam in domum Amasij, cum quo turpiter concubitura est, aut quæ aperit ostium in aduentu Amasij. Idem dicendum est de famulo, qui mittitur ad ducendam concubinam in domum heri, aut qui defert munera, vel epistolam, vel inter nuncium, vel qui scribit litteras, quibus continetur, vt meretrix ad se veniat tali tempore, seu qui facit aliquid aliud indifferens. Verum tamen est, famulum non posse deferre litteras, vel scripta, quibus expressè petitur concubina ad copulam; hoc enim est intrinsecè malum coniunctum cum cooperatione ad actum turpem. Addo famulum, quando dubitat, quid in litteris contineatur, posse rationabiliter præsumere aliquid turpe contineri, quando sibi notus est turpis amor inter herum, & amasiam; consequenter in eo casu non posse deferre litteras. Videte Nauarrum cap. 20. numer 16. Petr. Nauar. lib. 3. cap. 4. numer. 62. folio 212. Azor. secunda parte lib. 12. cap 18. quæsito octauo, & Sanchez loco citato, Rebell. prima parte libro secundo, quæstio. 14. numero 53. Zerolam de pœniten. cap. 25. quæstio. 17.

7 Quæres, vtrum excusari possit auriga, qui defert meretricem ab vno loco ad alium.

Respondeo affirmatiuè, quamuis sciat ipsam male suo corpore vsuram, modo auriga deferat ex iusta causa. Ratio est, quia ex iusta causa facit opus indifferens, quod aurigæ non imputantur ad culpam. Ita Sanchez loco citato, & alij. Immo Petrus Nauar. lib. 3 cap 4. nũm. 62. folio 212. videtur illum absolute excusare; eo quòd faciat opus indifferens.

SECVNDA PROPOSITIO.

8 Concubinatus est frequens, & consueta fornicatio cum eadem persona. Dicitur frequens, & consueta, vt aduertamus ad concubinatum non sufficere vnum, vel alterum actum fornicarium, sed requiri consuetudinem, qua aliqui quodammodo ita cohabitant, ac si essent simul coniugati. Vndè notat Syluester verbo concubinarius numer. 1. & Toletus libro primo cap. 47. concubinarium dici illum, qui copulam habet cum fœmina soluta, vel coniugata, tenendo eam ad venerem, ac si esset vxor; fornicarium vero dici illum, qui copulam habet modo cum vna, modo cum alia.

9 Quæres primo, vtrum concubinæ, quæ leguntur in sacris litteris, fuerint veræ vxores.

Respondeo affirmatiuè cum Azorio 1. par. lib. 3. cap. 5. Speculo q. 38. art. 19. Henriquez lib. 11. cap. 6. num. 2. & alijs; Concubinæ dicebantur, quæ sine publica solemnitate, & ritu consueto ducebantur; & non admittebantur ad domesticam familiæ gubernationem.

10 Ex quo patet, permissum fuisse Hebræis duas vxores ducere, vnam solemni ritu, alteram absque ritu solemni; quod hoc tempore non est permissum, vt patet ex dictis de impedimento ligaminis.

11 Quæres, vtrum Confessarius possit absoluere pœnitentem, antequam dimittat concubinam, quam domi retinet.

Pro solutione huius quæsiti, quod depẽdent ab ea Quæstione de Pœnitentia, in qua quæritur, vtrũ possit pœnitens absolui, antequam relinquerit occasionem proximam, notandum est ad iudicandum, vtrum aliqua sit moralis occasio proxima peccati, duo requiri.

Primum est, vt vel ex suo genere talis sit, quæ ferè semper inducat homines similis conditionis ad tale peccatũ, vel saltem per experientiam cognoscatur solere hunc hominem ferè semper inducere ad tale peccatũ, quoties hic homo vtitur illa occasione. Si vero non solet inducere ad peccatum, nõ dicitur occasio proxima, etiamsi fortè aliàs sæpius induxerit; vnde non censetur occasio proxima, quãdo ea cautio adhibetur, aut res ita mutatæ sunt; vt cesset periculum peccati, vt benè ait Nauar. cap 3. nu. 15. Sanch. loco statim citando, & alij.

Secundum est, vt huiusmodi occasio sit voluntaria; nam occasio non est culpabilis, nisi sit voluntaria; cum nullum sit peccatum, nisi sit voluntarium, censetur autem nõ esse voluntaria, quando moraliter vitari non potest, aut quando grauis causa vrget ad exponendum se tali periculo. Ita Suarez de Pœnitẽ disp 32 sect. 2. num 4. Henriq lib 4. c. 24. num. 4. circa medium, Beia 3. par. cas. 9. Lopez 1. par. c. 22. vers. at vero, Reginal lib 5. nu. 63 & lib. 8 nu. 19. Nauar. c. 3. nu. 14. Emman. Sa verbo absolutio nu. 12. Sanch. in summa lib 1. c. 8. & alij. His positis.

Respondeo, pœnitentem regulariter non esse absoluendum, antequam dimittat concubinam, sed quamdiu persistit in proxima occasione peccandi, quam tenetur statim euitare; & quam potest relinquere. Ratio est, quia quãdiu pœnitens non dimittit concubinam, sed quamdiu persistit in proxima peccandi occasione, non censetur habere sufficientem dolorem, ac propositum vitandi peccata in futurum; sed qui non habet dolorem sufficientem, ac propositum vitandi peccata in futurum, non potest absolui, vt patet ex dictis de pœnitentia, ergo pœnitens concubinarius non potest absolui, quamdiù non dimittit concubinã. Ità Grassius loco cit. num. 16 Azor. loco cit cap 6. Clauis Regia lib 8. cap. 2. num 9. Nauar. loco cit. num. 19. Beia loco cit. Coninchus dispu. 8. de pœnit. dub. 17. num. 134. Zerola de pœniten. cap. 25. quæsito 17. Lopez 1. par. cap. 76. & alij communiter.

Dixi regulariter; quia fieri potest, vt Confessarius aliquando possit absoluere concubinarium, vt quando non potest dimitti concubina sine graui infamia, vel scandalo, vel alio graui incommodo; potest enim tantum incommodum, & tanta difficultas adesse in occasione relinquenda, vt efficiat occasionem non voluntariam, ita vt non dicatur occasio proxima, iuxtà secundam conditionem allatam in notabili. Verum tamen est, opus esse magna prudentia in Confessario, ne absolutionem impendat indigno.

Dixi, seu quãdiu persistit in proxima occasione peccandi;

dij; quia persistenti solum in remota occasione non est deneganda absolutio; alioquin, aut absolutio deneganda esset omnibus; cũ omnes existant in occasione remota, qualis est valetudo, diuitiæ, parentes, liberi, &c. Aut necesse esset migrare ex hoc mundo, in quo quidquid est, potest esse occasio peccandi. Ita DD. citati.

12 Hinc colligi potest primo, eum, qui domi retinet, concubinam, seu ancillam, cum qua peccare solet, nó esse absoluendum, nisi concubinam dimittat; existit enim in occasione peccandi. Si verò raró, vt ter, vel quater in anno peccauit repentina libidine correptus, sed modo sperat fore, vt non amplius relabatur, absolui potest iuxta Grassium lib. 1. decisionum cap. 28. nume. 13. & alios; eo quod non dicatur esse in occasione proxima. Similiter absolui potest concubinarius, qui in articulo mortis existens, non potest tunc concubinam eijcere, sed habet firmum propositum illam eijciendi, quamprimum poterit. Secluso vero mortis periculo non debet absolui, antequam eijciat concubinam; etiamsi reuera non sit concubinarius, sed à populo credatur esse concubinarius; cum enim quo ad scandalum aliorum periode sit, ac si reuera esset, non debet absolui, antequam diuulgetur, ipsum non esse concubinarium, vt bene ait Lopez 1. p. c. 78.

13 Secundo colligi potest, filium familias, qui de domo patris non expellit concubinam, vel aliam, cum qua peccare solet; posse absolui, modo habeat firmum propositũ non peccandi amplius in futurum, & non amplius solum cum sola versandi; ratio est, quia hæc non dicitur occasio voluntaria respectu filij familias, qui non est sui iuris. Ità Graff. nu. 12 Lopez loco cit. & alij.

14 Tertio, colligi potest, non cogi Confessarium ad denegandam absolutionem adolescẽti, qui sæpius in mollitiem incidit ex carnis fragilitate; nam huiusmodi occasio non censetur voluntaria; cum adolescens non possit illam expellere. Verum tamen est Confessarium debere salutares pœnitentias iniungere; præterea debere aliquando differre absolutionem, vt pœnitens cum maiori proposito proponat euitare huiusmodi turpia peccata. Ita Henriquez loco cit. littera M. Coninchus de pœnit. disp 8. dub. 17. num 134. & alij DD. cit. Verum tamen est, denegandam esse absolutionem pęnitenti, quando potest occasionem mollitiei expellere, eamque non expellit, vt quando ex aspectu alicuius fœminæ, cum qua versatur, solet in turpes cogitationes consentire, aut in voluntariam pollutionem incidere; hic enim censetur esse in occasione proxima; & voluntaria, quæ potest abscindi, consequenter illi deneganda est absolutio, nisi recedat a cohabitatione illius fœminæ, & nisi proponat nunquam se illam aspecturum, seq; cum ea, non amplius versaturum.

15 Quarto, illum artificem, qui in omni confessione accusat se de fraudibus, & mendacijs commissis in arte, quã exercet, & quam non potest absque notabili incommodo sui, vel familiæ deserere, posse absolui, modo eliciat dolorem de peccatis præteritis, cum firmo proposito non committendi amplius cum Dei auxilio huiusmodi peccata, & modo habeat aliquam causam rationabilem non dimittendi illam artem, vt bene tradunt Beia 1. par. casu 39. Henriquez loco cit. Rodriquez cap. 49. Graff. loco citato num. 25. & alij.

16 Quinto, fornicatorem, qui modo cum vna, modo cum alia congreditur, posse absolui, modo firmo, constantique animo deliberauerit in posterum non peccare, & modo nullam domi, vel alibi retineat, aut alat. Ita DD. cit. idem sentire videtur Eman. Sà verbo absolutio nu. 12.

17 Addit Nauar. cap. 3. num. 15. Finellus casu 10. num. 16 Lopez loco citato, & Zerola loco citato; posse aliquem absolui, etiamsi non relinquat occasionem concurrentibus his quatuor conditionibus. Prima est dolor de peccatis præteritis. Secunda est firmum propositum non peccandi in futurum. Tertia est credulitas, qua credit se cum Dei auxilio non peccaturum, quando se in ea occasione inuenerit. Quarta est rationabilis causa non separandi se ab ea occasione. Verum hęc doctrina coincidit cum nostris principijs, si rectè perpendantur, & est vera per se loquendo.

18 Quæres tertio, vtrum concubinarij seculares possint ab Ordinarijs locorum puniri.

Respondeo, posse puniri, & excommunicari post trinam admonitionem, vt patet ex Trident. sessio. 24. cap. 8. vbi subditur, mulieres concubinarias, siue solutas, siue coniugatas posse extra oppidum, vel Diœcesim eijci, si ter admonitæ noluerint obedire. Videte Riccium decis. 378. Azorium, & alios locis cit.

19 Quæres vltimo, vtrum sit lata specialis pœna contra Presbyteros notorios concubinarios.

Respondeo, suspendendos esse ab Episcopis, vt habetur in Tridentino sessio. 25. cap. 14. vbi notandum est, ius antiquum, quo notorius concubinarius erat ipso facto suspensus correctum esse, seu abrogatum per ius nouum Tridentini sessio. 25. cap. 14. vt patet à simili ex supradictis de eo, qui absque licentia Parochi benedixit sponsis, & à simili ex dicendis de censuris. Ita Auila 3. parte disput. 5. dub. 2. Henriquez lib 13. cap. 36. Lazar. in compendio Nauarri verbo irregularitas num. 28. vbi citat Toletum lib. primo, cap. 47. multa tractantem de Concubinarijs, & simul ostendentem, quinam dicatur notorius concubinarius, vel adulter.

PVNCTVM XV.

De Adulterio.

1 *Quid sit adulterium.*
2 *Quid requiratur ad adulterium.*
3 *Quale peccatum sit adulterium.*
4 *An sit maius peccatum, quando fœmina coniugata congreditur cum duobus viris solutis, an quando vir coniugatus copulam habet cum duabus fœmineis solutis.*
5 *An adulterium sit grauius, quando vterque est coniugatus.*
6 *Quot sint pœnæ adulterij.*
7 *Ad quid teneatur adulter, qui filium ex adulterio suscepit.*
8 *Quandonam adulter excusetur à restitutione.*
9 *Quid faciendum sit, quando non constat, cuius sit proles.*
10 *An adulter teneatur ad restitutionem alimentorum, quæ facta fuerunt ab hospitali domo in educanda prole.*
11 *An adulter teneatur restituere alimenta facta tribus primis annis.*
12 *Ad quid teneatur adulter, qui spurium reliquit inter filios legitimos matris.*
13 *Ad quid teneatur supponens partum.*
14 *An adulter teneatur ad aliquam restitutionem, quamuis nõ susceperit prolem ex adulterio.*
15 *An adulter teneatur ad restitutionem pecuniariam.*
16 *An adultera teneatur manifestare suum adulterium, ne filij legitimi damnum in hereditate patiantur.*
17 *An adultera teneatur se manifestare, quando dubitat, an damnum impediendum sit.*
18 *An mater tenetur prodire adulterium quando aliũde potest damno aliorum filiorum occurrere.*
19 *An, & quando adultera teneatur manifestare adulterium cum periculo vitæ, aut famæ.*
20 *An filius teneatur credere matri asserenti, ipsum esse spurium.*
21 *An teneatur hoc credere in mortis articulo, aut si adsit iuramentum.*
22 *An Confessarius possit adulteram compellere, vt in mortis articulo detegat suum adulterium.*
23 *An Confessarius possit adulterium manifestare post mortem adulteræ.*

QVatuor principaliter quæremus in hoc Puncto, quid sit adulterium. Secundo quale peccatum. Tertio quęnam sint eius pęnæ. Quarto, an persona adultera teneatur ad restitutionem.

PRIMA PROPOSITIO.

1 ADulterium nihil est aliud, quam accessus ad alienũ torũ, seu violatio alieni tori, &c. ita habetur c. Lex §. adulterium. 36. & c. Nemo, 32. q. 4.

2 Ex quo patet, ad adulterium requiri, vt saltẽ vnus eorum, qui adulterium committit; sit coniugatus; alioquin non esset accessio ad alienum torum.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 ADulterium est grauissimum peccatum. Ratio est, tum quia Deutero. 17. dicitur maledictus, qui dormierit cum vxore proximi sui; tum quia hoc peccatũ non

solum est contra charitatem, sed etiam contra iustitiam; includit enim grauem iniuriam contra alterum, cui data erat fides non communicandi corpus suum alteri.

4 Quæres, vtrum sit maius peccatum, quando fœmina coniugata congreditur cum duobus viris non coniugatis, an quando vir coniugatus congreditur cum duabus fœminis solutis.

Respondeo cum Armilla verbo adulterium nume. 1. & alijs, grauius peccatum esse, quando fœmina congreditur cum duobus viris; tum quia fœmina non potest pluribus viris satisfacere, cum ordinariè impediatur generatio ex admistione seminisitum quia etiamsi demus, non impediri generationem, nihilominus hoc vergit in præiudicium prolis, cum sit incertum, cuinam sit assignanda, maritonè, an adultero.

5 Ex dictis colligi potest adulterium multò grauius peccatum esse, quando est adulterium ex parte vtriusque congredientis, quando scilicet vterque qui copulam habet, est matrimonio iniunctus; tunc enim duplex torus violatur, & duobus fit iniuria. consequenter vtraque circumstantia exprimenda est in confessione, vt patet ex dictis de pœnitentia. Ita Azor. 3. p. lib. 3. c. 7.

TERTIA PROPOSITIO.

6 Multæ sunt pœnæ adulterij. Prima est, vt vxor adultera amittat dotem, quę propter adulterium adiudicatur marito post sententiam Iudicis Ecclesiastici, vt patet ex cap. plerumque de donatione inter virum & vxorē; præterea amittit arrhas, & munera propter nuptias; non tamen amittit paraferna lia, sicut neque amittit dotem, arrhas, & munera dicta propter solos amplexus, vel oscula impudica, iuxta cōmuniorem sententiam contra Couar. par. 2. cap. 7. §. 6.

Secunda est, vt possit fieri diuortium ab adultero, vt patet ex supra dictis. Plura de his pœnis videri possunt apud Couarruuiam loco citato, Azor. loco citato cap. 8. Syluestrum, & Tabienam verbo adulterium, Molinam loco citando, & apud Card. Tuscum tom. 1. conclus. 227. & 228. Sicut etiam apud Menochium de arbitrar. lib. 2. Centur. 3. casu 290. fol. mihi 248. Videri potest, qua pœna puniendus sit Christianus coniugatus, vel solutus, qui carnaliter cognoscit Iudæam, vel aliam nondum baptismi lauacro insignitam, & qua pœna plectendus sit Iudæus carnaliter cognoscens Christianam.

QVARTA PROPOSITIO.

7 Adulter, qui filium ex adulterio susceptum indubitanter credit esse suum, tenetur in solidum cū matre ad restitutionem damnorum, quæ patitur verus maritus, & filij legitimi, vel hæredes; propterea tenetur ad restitutionem alimentorum, quæ fecit maritus adulterę in educāda prole spuria, saltem post tertium natiuitatis annum. Ratio est, tum quia pater filij tenetur filium alere saltem à tertio anno post natiuitatem, donec filius sibi alimenta procurare possit; tum quia pater, relinquendo filium inter filios legitimos veri mariti, est illi causa damni contra ipsius voluntatem, sed qui est causa damni alterius contra ipsius voluntatem, tenetur ad restitutionem; ergo adulter tenetur ad restitutionem.

Dixi saltem post tertium natiuitatis annum; quia vsque ad tertium annum iure communi spectat ad matrem alere filium, vt colligitur ex l. nec filium. Ita Less. lib. 2. cap. 10 dub. 7 nu. 42. Rebel. lib. 3. q. 10. nu. 15. Azor. 3. p. lib. 5. c. 6. q. 2 & Molina loco statim citando.

Dixi, qui indubitanter credit; quia si dubitet; illum esse suum filium, non tenetur ad restitutionem. Ratio est, tum quia possessio stat pro matrimonio, cuius fauor præualet; consequenter præsumēdum est, prolem susceptam esse ex vero matrimonio; tum quia melior est conditio possidētis suam libertatem: adulter autem dubitans, an proles sit sua, possidet suam libertatem, ac pecuniam. Et hoc verum est, etiamsi mater cum iuramento dicat esse filium adulteri, & proles suscepta imaginem referre videatur adulteri; nam hęc sunt signa fallacia. Ita Mol d. 101. nu. 3. ad finem, Azor. 3. p. lib. 5. cap. 6. quæsito 8. Less. lib. 2. c. 10 dub 6. nu. 4. Mascard de probat. concl. 738. Riccius decis. 266. Henriq. lib. 11. c. 21 num. 2. M. Salonius 2. 2 q 62. art. 6. ad finem, & alij locis citatis.

8 Hinc sequitur, primo adulterum non teneri ad restitutionem, si probabiliter credat, prolem non esse suam; quius etiam probabiliter credat esse suam.

Secundo, adulterum teneri restitutionem facere illis, quos maritus adulteræ instituisset hęredes deficiente filio spurio; propterea si maritus adulterę non habeat hæredes ascendentes, qui necessario succedunt, adulter debet restituere hæredibus collateralibus, si nesciat, quosnam voluisset hæredes instituere; deficientibus vero hæredibus non solum ascendentibus, & descendentibus, verum etiam collateralibus adulter non tenetur ad restitutionē, si non constet, quosnam maritus adulterę constituisset hæredes, quia probabiliter credere potest fore, vt ipsam adulteram instituisset. Ita Anton. Gomez, & alij apud Vasq. de testamentis c. 5. §. 1. dub. 10. nu. 20.

9 Rogabis, quid faciendum sit, quando duo carnaliter cognouerūt aliquam solutam, ex qua suscepta est proles, sed dubitatur, cuiusnam sit proles suscepta.

Respondeo, vtrumque teneri ad restitutionem; sicut etiam, quando duo adulteri cognouerunt vnam, & eandem fœminam coniugatam, quæ concepit tunc temporis, quo maritus absens erat, vterq; tenetur alere, & restituere pro sua parte, & altero nolente tenetur alter in integrum, vt patet ex dictis de restitutione. Ita Azor loco citato, Rebel. lib. 3. q. 10 num. 21. Molina to. 4. trac. 3 disp. 103. num. 3. ad finem, & alij.

10 Ex dictis infertur primo, adulterum teneri ad restitutionem alimentorum, quæ facta fuerūt ab hospitali domo in alenda prole spuria; modo adulter non laboret egestate. Ratio est, quia domus hospitalis instituta est ad alendos pauperes, vel filios pauperum, adulter autem non est pauper, vt suppono, consequenter non potest frui emolumentis domus hospitalis. Ita Rebel. loco citato Nauar. cap. 16. num. 48. Syluest. verbo adulterium quæsito 5. Lessius lib. 2. cap. 19. dubio 6 num. 70. Azor. cap. 6. quæsito 1. Molin. tom. 4. tract. 3. d. 103. Vasquez de testamentis cap. 5. §. 1. dub. 10. num. 23.

11 Addo cum ipso Molina, adulterū teneri ad restitutionem etiam pro tribus primis annis, quibus proles fuit exposita in domo hospitali, vel in domo alterius, ne manifestaretur mater, vel pater, nam mater tenetur alimenta lactis tribuere solum, quando commodè potest tribuere; in hoc autem casu commodè non potuit tribuere ob periculum infamiæ, nec peccauit exponendo prolem hospitali ad celandum delictum, & ad impedienda alia damna. Idē sentire videtur Less loco cit. cum Couar. & alijs.

Secundo infertur, adulterum, qui filium suscepit ex adulterio, illumquè reliquit inter filios legitimos mariti adulteræ præter alimenta teneri etiam occurrere damno hæreditatis, quæ legitimis hæredibus adimitur, vel damno dotis, quam pater putatiuus tradit puellæ spuriæ, credens eam esse propriam filiam. Ita Finellus cap 10. nume. 17. Arragonius 2. 2. q. 62. ar. 6. Nauar cap 16. num. 40. Azor. loco citato cap. 6. Less. num. 46. Rebel num. 9. Vasquez loco cit. Caietan. Syluest. & alij communiter contra Henriquez lib. 11. cap. 21. nu. 3. & alios existimantes non teneri, quando adulter non fuit auctor suppositionis. Sed ratio nostra est, quia adulter per suum adulterium est causa huius damni, quod vt plurimum sequitur ex huiusmodi facto iniurioso, quodq; adulter præuidere poterat, & præcauere debebat. Idem dicendum est de ipsa adultera; non enim solus adulter tenetur ad restitutionem; sed etiam ipsa adultera æqualiter tenetur; cùm vterque sit causa damni. Ità Rebel. num. 9. Less. loco cit. Azor. quæsito 6. & alij communiter.

13 Hinc patet, quid dicendum sit de illo, aut de illa, quæ partum supposuit cum præiudicio veri mariti, aut legitimorum hæredum; militat enim eadem ratio in vtroq; casu, vt benè ait Nau. cap. 16. num. 43. Suarez tom. 5. de cens. dispu. 50. sect. 4 num. 8. Less. num. 41. & patet ex cap. officij de pœnit. & remiss.

14 Quæres primò, vtrùm adulter teneatur ad aliquam restitutionem præcisè ratione adulterij, quamuis non susceperit filium ex adulterio.

Respondeo, duplicem esse sententiam. Prima est Rebel. q. 10 nu. 1. & 2. affirmantis teneri; quia maritus ob adulterium vilipenditur, & contemptibilis habetur apud alios conscios adulterij; consequenter patitur damnum; damnum autem resarciendum est.

Secunda sententia est Lessij loco citato dub. 5. Molin. disp.

disp.100. Azorij loco citato ad finem, & aliorum negantium ob adulterium præcisè deberi aliquam restitutionē. Ratio est, tum quia Confessarij non solent huiusmodi restitutionem iniungere; tum quia non pro omni iniuria debetur restitutio pecuniaria; sed debetur pro iniuria cum damno pecunia æstimabili, vt patet ex dictis de restitutione.

15 Hinc patet, si maritus adulteræ petat restitutionem pecuniariam, adulterum non teneri illam exhibere; tenetur tamen exhibere aliam satisfactionem, vt per veniæ petitionem, &c. si aduertat hanc satisfactionē desiderari ab ipso marito, cui notum est adulterium. Secus si adulterium non sit illi notum, aut aduertat nullam optari ab ipso satisfactionem. Ratio est, tum quia nihil retinet inuito domino; tum quia non tenetur se prodere.

16 Quæres secundo, vtrum adultera teneatur manifestare suum adulterium, ne filij legitimi damnum in hæreditate patiantur.

Respondeo, adulteram, quæ est honestæ conditionis, & passim pro tali habetur, non teneri manifestare adulterium cum periculo vitæ, vel famæ suæ ad impediendum damnum legitimis hæredibus; quamuis ampla hæreditas inter ipsos, & spurium sit diuidenda, etiamsi credat fore, vt damnum impediretur manifestando adulterium. Ratio patet, quia vita, & fama sunt bona superioris ordinis, quæ non sunt exponenda pro reparandis damnis inferioris ordinis, quale damnum est damnum hæreditatis, vel successionis, &c. vita autem, & fama est pretiosior auro, & diuitijs. Ita communiter DD. quos retuli de restitutione d. 1. quæstione vltima, puncto 1. numero 11. quidquid dicat Couarr. ad regulam peccatum parte prima num. 6. Valen. tom. 1. disput. 5. q. 6. punc. 5. Salonius 2. 2. q. 62. artic. 2. controu. 16. conclus. vltima, vers. 3. & alij apud Finellium casu 10. num. 17.

17 Hinc sequitur a fortiori, adulteram non teneri manifestare suum adulterium; quando dubitat, an damnum impediendum sit per manifestationem adulterij; nam ipsa possidet suam famam, & vitam, & melior est conditio possidentis Verum tamen est, adulteram, quæ non potest suū adulterium manifestare sine vitæ, uel famæ periculo, conari debere, quantum potest. damnum hæredibus compensare, relinquendo filijs legitimis bona parafrenalia, si habet, vel alia acquisita ex propria industria, vt bene ait Nauar cap. 16. num 47. Henriq loco cit. Molina disp. 101. numer. 15. Vasq. loco cit. num. 19. & alij; vnde, si hac rationē damnum compenset, ad nihil vltrà tenetur. Si verò hoc modo nequit compensare, debet filium inducere, si potest commodè, ad capescendam religionem, quæ non sit capax hæreditatis, modò filius ad eam aptus sit. Ratio est, quia tam ipsa, quam adulter curare debet, quantum potest, ne legitimi hæredes damnum patiantur; vterque enim tenetur ad ratam æquè primo impedire damna: immo vterque tenetur in solidum in defectum alterius, vt patet ex dictis de restitutione. Ita Vasquez loco cit num. 13. & 14. & alij DD. citati.

18 Hinc sequitur primò, matrem non teneri prodere suū adulterium, quando aliundè potest occurrere damno aliorum filiorum tradendo bona parafrenalia, aut inducendo spurium ad religionem.

19 Secundo, non teneri prodere suum adulterium cum periculo vitæ, vel famæ, nisi fortè iuxtà Rebel. Couarr. Salonium, Valen. locis citatis, Molinam disp. 101. num. 12. & alios damna, quæ proueniunt marito, vel hæredibus, iudicio prudentis præponderent, vel sint æqualia famæ ipsius adulteræ; nam in eo casu iuxtà sententiam istorum DD. teneretur adulterā prodere suum delictū, si alia ratione non potest damna impedire, & probabiliter credit impedienda manifestando adulterium; quando verò dubitat, suam manifestationem non profuturam, non tenetur manifestare; nam possidet suam famam, & in dubio melior est conditio possidentis.

20 Quæres tertiò, vtrùm filius teneatur credere matri asserenti ipsum esse spurium, & teneatur abstinere ab hæreditate.

Respondeo, filium debere credere, nec se posse immiscere hæreditati filiorum legitimorum, quādo mater ità probat, vt filius conuincatur esse spurius; vt accidit, quando mater probat maritum fuisse impotentem, aut eum toto eo tempore, quo filius potuit concipi, fuisse absentem; in quo casu non potest adire hæreditatem; quia est moraliter certus, eam sibi non deberi; quando verò filius non cōuincitur, non tenetur credere matri etiam iuranti, quamuis sciat, matrem fuisse solitam adulterari. Ratio est, tùm quia melior est conditio possidentis bona fide; tùm quia allegantí suam turpitudinem cum alterius præiudicio nulla debetur fides, vt ait Glossa ad caput Officij de pœnitentia, & remissione; tùm quia fauor matrimonij semper præualet, Lege miles. §. Defuncta. ff. de adulterijs. Ità communiter Doctores apud Couarruuiam ad regulam peccatum parte prima num. 6. apud Vgolin. tractat. de irregular. cap. 44. §. 6. Sayrum de cens. lib. 6. cap. 10. numer. 37. Suarez tomo 5. de cens disputat. 50. sect 4. num. 5. Riccium decisio. 266. apud Vasquez loco cit. numer. 21. & apud Henriquez loco citato.

21 Hinc sequitur, filium non teneri credere matri asserenti ipsum esse spurium, etiamsi hoc asserat cum iuramēto, aut in articulo mortis, si mater tempore conceptionis habitabat cum viro, consequenter filium non teneri abdicare à se hæreditatem, sicut nec tenetur abdicare à se hæreditatem, quam bona fide possedit tanto tempore, quanto opus est ad præscriptionem, etiamsi posteà conuincatur, & credat se esse spurium, vt patet ex dictis de præscriptione. Ità Syluester verbo adulterium numer. 5. Angelus eodem verbo num. 6. Bannes 2. 2. q. 62. art. 6. Azorius quæsito 5. Henriquez loco cit. nume. 2. Suarez loco supra citato, & alij.

22 Hinc vlterius patet, Confessarium debere vti magna prudentia, ne vltrà modum compellat adulteram in articulo mortis detegere suum adulterium. Ratio est, tū quia filius non tenetur illi credere; tùm quia fieri potest, vt ipsa liberetur ab infirmitate, & occidatur à marito; tùm quia rarò prodest detectio, & manifestatio adulterij.

23 Addo, non esse consulendum, vt adultera detegatur post mortem per Confessarium; quia periculum est, vt proles adulterina, vel Confessarius ipse occidatur. Ità Henriquez loco citato. Azor. quæsito secundo versus finem, & alij.

Si quæras, cuius fori sit causa adulterij.

Respondetur, esse fori ecclesiastici, quando agitur de separatione quoad torum; hæc enim videtur causa spiritualis; quando vero agitur de pœnis ob adulterium debitis, videtur esse misti fori iuxta Iulium Clarum in praxi crim. §. fin. q. 37. nu. 3. Tuscum to. 1. concl. 118. & alios.

PVNCTVM XVI.

De Incestu.

1 *Quid sit Incestus, & quando committatur.*
2 *Cum quibus personis committatur incestus, & quid ad ipsum requiratur.*
3 *Quale peccatum sit incestus.*
4 *An incestus sit peccatum grauius, quò persona est magis cognata; & quid requiratur, vt hoc peccatum sit reseruatum.*
5 *An omnes incestus sint eiusdem speciei.*
6 *An gradus incestus sit in Confessione exprimendus.*
7 *An copula inter Confessarium, & pœnitentem sit incestus, vel sacrilegium; & an sit circumstantia explicanda.*
8 *An Parochus, vel alius committat incestum habēdo copulam cum ea, quam baptizauit.*
9 *An Parochus habens copulam cum sua parochiana, committat speciale peccatum.*
10 *Quos effectus pariat incestus à marito commissus cum consanguinea suæ vxoris.*

SEx breuiter quæremus de Incestu. Primò, quid sit Incestus. Secundò, quale peccatum sit. Tertiò, vtrum omnes Incestus, & omnes gradus sint eiusdem speciei. Quartò, vtrū gradus Incestus exprimendus sit in Confessione. Quintò, an copula inter Confessarium, & pœnitentem sint Incestus. Sextò, quosnam effectus pariat Incestus commissus cum consanguinea vxoris.

PRIMA PROPOSITIO.

1 INcestus est congressus cum persona cognata intrà gradus, in quibus non potest celebrari matrimonium. Ità communiter Doctores.

Quæres, cum quibus personis non possit matrimonium celebrari, ita ut copula cum ipsis habita sit Incestus.

Respondeo, solutionem huius quæsiti colligi posse ex supra dictis; vnde hic breuiter dico, matrimonium non posse contrahi cum cognatis cognatione legali, vel spirituali, vel cognatione consanguinitatis, vel affinitatis; non enim potest contrahi cum consanguineis vsq; ad quartum gradum, aut etiam cum affinibus vsque ad quartum gradũ, quãdo sunt affines ex copula licita, aut vsq; ad secundum, quando sunt affines ex copula illicita.

2 Ex quo fit, eum, qui copulam habet cum persona descendente ab eodem stipite, a quo ipse descendit vsque ad quartum gradum, committere Incestum propter consanguinitatem, vt si habeat copulam cum sorore, vel cum filia fratris, &c. immo videtur committere Incestum, si copulam habeat cum persona consanguinea cuiuscumque gradus lineæ rectæ; quamuis non constet inter Doctores, an matrimonium contractum cum consanguinea lineæ rectæ extra quartum gradum sit inualidum; de qua re dictũ est suo loco. Similiter si quis copulam illicitam habeat cũ Berta, contrahit affinitatem cum consanguineis Bertæ vsque ad primum, & secundum gradum, ita vt cum illis non possit contrahere matrimonium, consequenter, si postea copulam habeat cum consanguineis Bertæ, vsque ad secundum gradum, committit Incestum; nam ex copula illicita inducitur affinitas impediens, & dirimens matrimonium vsque ad secundum gradum. Qui vero copulam licitam, seu coniugalem habuit cum sua vxore, contraxit affinitatem cum consanguineis vxoris vsque ad quartum gradum, consequenter si postea copulam habeat cum aliqua consanguinea vxoris vsque ad quartum gradum, committit Incestum. Verum tamen est, affinitatem non contrahi, nisi per copulam completam, idest per seminis emissionem in loco naturali, vt patet ex capite præterea, ita Sanchez l. 7 d. 15 num. 11. & alij communiter. Rursus, qui copulam habet cum cognato cognatione legali per adoptionem, aut cognato cognatione spirituali per susceptionẽ in baptismo, vel in cõfirmatione in ijs gradibus, in quibus dirimitur matrimonium committit incestum, seu peccatũ contra reuerentiam debitam cognatis, vt si quis copulam habeat cum filia, quã adoptauit, vel quam suscepit in baptismo. Ita Eman. Sà num. 2. Azor. 3 p. l. 3. c. 9. q. 3. & quarto, Rodriq. & alij, quos citat Sanch. lib. 7. de matrim. disp. 5. nu. 9. & 10.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 INcestus est grauissimum peccatum mortale, vt patet tum ex Leuitici 18. Omnis homo ad proximũ sanguinis sui non accedat, vt reuelet turpitudinem eius; tum quia hoc constat ex 1. ad Cor. 5. sæpius citata, tum quia est contra reuerentiam debitam cognatis, vt bene ait S. Tho. q. 154. art. 9. & alij communiter.

4 Addo, hoc peccatum esse grauius, quò persona, cũ qua copula habetur, est magis coniuncta; vnde grauius peccatum est cæteris paribus incestus cum consanguinea, quam cum affine, & grauius si committatur in primo, quam in secundo gradu; quamobrem iure optimo hoc peccatum propter suam grauitatem reseruatum fuit in nostra Diœcesi vsque ad secundum gradum, non solum in consanguinitate, vel affinitate, sed etiam in cognatione spirituali. Existimo tamen ad incurrendum casum reseruatum requiri, vt actus sit completus in loco naturali, hoc est, vt seminis emissio secuta sit intra vas. Ratio est, tum quia lex puniens delictum requirit, vt delictum sit consumatum in sua specie; copula autem, quæ fit sine seminis emissione intra vas non dicitur propriè incestus, nec est actus consumatus in specie incestus; sed potius est immunditia, vel peccatum mollitiei cõtra naturam, quod præter malitiam peccati contra naturam, habet etiam malitiam incestus; sed non est propriè incestus in sua specie completus; tum quia reseruatio est odiosa; odia autem non sunt amplianda, sed potius restringenda sunt ad actum consumatum; nisi aliter constet de mente reseruantis. Ita Suar. in simili de peccato nefando to. 1 de cens. d. 31 sec. 4. nu. 21. Nauar. cap. 27. num. 250. Azor. 3 p. lib. 3. cap. 19 q. 4. & in proprijs terminis tradit Gambarupta de cas. reseru. folio mihi 194. num. 7. vbi hoc probat ex canone extraordinaria 35. qu. 5. & citat S. Thom. & Sotum in multis locis, & hanc doctrinam deum ptisse videtur ex Nauar. loco citato. Idem tenet Lactantius Finellius de casibus reseruatis casu decimonumero nono.

TERTIA PROPOSITIO.

5 NOn conuenit inter Doctores, vtrum omnes incestus sint eiusdem speciei; nam in hac re est triplex saltem sententia.

Prima sententia asserit, omnes gradus consanguinitatis differre specie non solum a gradibus affinitatis, & cognationis legalis, sed etiam inter se; & consequenter omnes incestus differre specie, prout differunt gradus. Ita Nauar. c. 16 & Valentia tom. 3. disp. 9. quæst. 3. punc. 3. vers. atque hoc nota. Idem ex parte tenet Vasq de pœnit. q. 91. art. 1. dub. 4. num. 15.

Secunda sententia affirmat, gradus consanguinitatis differre speciẽ a gradibus affinitatis, cognationis legalis, & spiritualis: gradus vero consanguinitatis non differre specie inter se; sicut nec inter se specie differunt gradus affinitatis, & cęteri gradus; consequenter ista sententia tenet, incestum commissum cum consanguinea differre specie ab incestu cum affine, vel cum cognata cognatione legali, vel spirituali. Ita Less. lib. 4. cap. 2. dub. 11. num. 79. vers. dubium tamen est, Azor. tertia parte lib. 3. cap. 9. quæst. 1. & alij. Ratio est primo, quia isti gradus habent diuersos effectus ex sua natura; nam aliqui gradus consanguinitatis irritant matrimonium iure naturæ, & aliqui reddunt illud illicitum præcisa prohibitione Ecclesiæ. Secundò, quia longè diuersus, ac immanior reputatur incestus cum propria matre, quam cum Nouerca, vel alia cognata cognatione legali, vel spirituali; ergo signum est, gradus consanguinitatis differre specie a gradibus affinitatis, & ab alijs gradibus impositis iure positiuo, consequenter incestus differre specie.

Tertia sententia, cui tanquam probabiliori adhęreo, est Caietani secunda secundæ qu. 154. art. 9. & nonnullorum Recentiorum asserentium, omnes gradus, & omnes incestus esse eiusdem speciei. Ratio est primo, quia isti gradus differunt tantum secundum magis, & minus sicut maior quantitas rei ablatæ in furto respectu minoris quantitatis: magis autem, & minus nõ variant speciem, vt est commune axioma. Secundò, quia gradus introducti a iure positiuo instituti sunt ob idem motiuum, & finem, ob quem gradus consanguinitatis instituti sunt a natura, omnes enim primario sunt instituti, vt reuerentia illis gradibus deferatur; ergo signum est, omnes gradus esse eiusdem speciei; sicut enim peccata non diuersificantur specie, aut numero ob diuersitatem præceptorum iuris naturæ, diuini, & humani, ita neque gradus specie distinguẽtur ex eo, quod sint a natura instituti, aut a iure positiuo ob eundem finem. Tertio, quia non potest vlla sufficiens ratio afferri ad ostẽdendam diuersitatem specificam inter hos gradus, ergo non differũt specie, consequenter neque ipsi incestus differunt specie.

Ad primam rationem secundæ sententiæ respondeo, ex ea nõ colligi diuersitatem specificam. Ratio est, tum quia diuersitas effectus non semper arguit diuersitatem specificam causæ, cum eadem causa possit aliquando producere diuersos effectus; tum quia eundem effectum, quem præstãt gradus consanguinitatis, & affinitatis, præstant etiam cæteri gradus ex dispositione iuris positiui.

Ad secundam rationem respondetur, ex ea colligi maiorem turpitudinem, & grauitatem, non vero diuersitatẽ specificam; sicut maior quãtitas rei ablatæ in furto arguit maiorem iniuriam, quam arguat minor quantitas, & tamen est eiusdem speciei.

QVARTA PROPOSITIO.

6 GRadus Incestus exprimendus est in Confessione. Ita Valentia loc. cit. & to. 4. disp. 7. q. 11. pun. 1. col 9. Suar. de penit disp. 22. sect 3. num 7. Coninch. de Pœnit. disp 7. dub. 3. num. 13. & 21. Didacus Nugnus in addit q 9. artic. 2. dub. 3. versic. ex dictis, Rodriquez in summa tomo 1 cap. 20. num. 3. Clauis Regia lib. 8. cap 4 num. 3. vbi dicit hanc esse opinionem rectè sentientium, contra Caietanum loco citato, & nonnullos Recentiores dicentes, pœnitentem non debere circa hoc esse solicitum in Confessione. Ratio mea est, quia licet circumstantia aggrauans non sit necessario exprimenda in Confessione, vt dictum est de peni-

pœnitentia, attamen qualitas personæ, cum qua commissa est copula, non est circumstantia actus, seu peccati, sed potius illius obiectum, & quid pertinens ad substantiam actus considerati in indiuiduo; nam circumstantia propriè dicitur illa, quæ aduenit actui constituto in suo esse; gradus vero non est propriè quid aduenien actui constituto in suo esse, sed est quid constituens actum in suo esse indiuiduali, sicut patet de quantitate furti, vt bene ait Valentia to.4.disp.7.q.11.pun.1.fol.1344. vers In primis, & patet ex dictis de pœnitentia.

QVINTA PROPOSITIO.

7 Copula inter Confessarium, & pœnitentem non est incestus, neque est circumstantia necessario explicanda in Confessione. Ratio est, quia incestus committitur inter cognatos; Sacramentum autem Confessionis nō inducit propriè cognationem spiritualem, cum in nullo iure expressa reperiatur; vnde caput omnes 30.q.1. intelligitur de incestu metaphorico, & improprio, quamuis Confessarius dicitur Pater spiritualis, consequenter peccatum carnis commissum cum pœnitente extra Confessionem, non habet malitiam incestus necessario explicandam in Confessione. Ita Azor. tertia parte libro tertio cap. nono quæst.5. & 9. P. Ledem de matrimonio qu.56. art.1. dubio vltimo. Eman. Sà verbo Confessio num.26. & verbo luxuria num.2 & alij contra Sanch. l.7. de matrimonio disput. 55. num.4. Coninch disput.31. dub.2. num.23. Riccium decisio 376. vbi ostendit, Parochum fornicantem cum filia spirituali deponendum esse, & alios apud Sanchez loco citato.

Dixi commissum cum pœnitente extra Confessionem; quia si Confessarius vtatur Sacramento tanquam medio ad solicitandam pœnitentem, vel eam solicitet in Confessione, non committit incestum, sed sacrilegium necessario explicandum in Confessione ob grauissimam irreuerentiam, quam irrogat tanto Sacramento, & de hoc crimine cognoscunt Inquisitores; nam tentans mulierem incurrit vehementem suspicionem hæresis contra sacramētum Pœnitentiæ, vt bene ait Pegna in direct. inquisit. par. 2. q.55. Henriq. lib.6 cap.12. num.6 ad finem, Praxis Neapol. cap.66. vbi refert, sic fuisse declaratum à Clemente VIII. etiamsi confessarius tentauerit prope actum confessionis ante, vel post: Propterea iure optimo sancitum est, vt fœmina, quam confessarius in confessione solicitauit, deferat confessarium ad Inquisitores Sancti Officij, vt colligitur ex edictis Inquisitorum illis verbis, qui rebus sacris, vel sacramentis abutuntur. Idem sensit, Frater Angelus Inquisitor Mediolani in Epistola ad Reuerendissimum Vicarium Generalem, cuius epistolæ exemplum apud me reperitur, & ita Romæ seruatur, vt obseruat Naldus verbo confessarius num.16.

Quomodo autem edicta Inquisitorum intelligēda sint, constat ex dictis de censuris disput.2 quæst 6 punct.1 Verum monuerim in hac re fidem præstari vnico testi; quia difficillimum est, vel impossibile, crimen aliter probare, vt bene aduertit Praxis Neapol. cū Marsil. l. si quis in fin. ff. de quæst. Idem in simili tradit Henriq. lib.6. c.19. nu.10 cum Simanca, Aymo, Couar. Gometio, & alijs de confessario crimen in confessione auditū reuelante. Addit Naldus loco cit. non solum denuntiandū esse illum, qui solicitauit in confessione, vel paulo ante, vel post, verum etiam, qui solicitauit in confessionali, aut in loco ad cōfessiones deputato. Verum hoc ego puto intelligēdum ex præsumptione fori externi, quod ex loci circumstantia præsumit solicitationem factam esse in confessione, vel paulo ante, vel post.

Ex dictis igitur constat, confessarium cognoscētem carnaliter pœnitentem non committere incestum, modo confessarius non sit proprius Parochus, à quo receptus sit Baptismus; Parochus enim, aut alius cognoscens fœminam, quam baptizauit, committit incestum ratione cognationis spiritualis consurgentis ex collatione baptismi. Monuerim etiam, Parochum habentem copulam cū sua parochiana committere speciale peccatum, etiamsi ea non baptizarit; nam peccat contra proprium officiū; eo quod illi specialiter incumbat cura procurandæ salutis suorum parochianorum, & teneatur ex officio oues sibi subiectas bonis moribus imbuere. Idem censeo dicendum de patre copulam habente cum filia, vel nepte, ob rationē dictam de Parocho.

Tract. de Matrim.

SEXTA PROPOSITIO.

10 Incestus commissus cum consanguinea vxoris duos saltem parit effectus. Primus est, vt ille, qui commisit incestum, non possit petere debitum à suo coniuge; nam qui copulam habet cum consanguinea vxoris in primo, vel in secundo gradu, fit affinis vxori in eo gradu, in quo fœmina carnaliter cognita est cōsanguinea vxori; qui autem cognoscit affinem committit incestum. Vtrum verò ignorantia huius pœnæ, aut affinitatis, aut legis excuset, ita vt delinquens possit petere, constat ex supra dictis, vbi etiam dictum est, quisnam possit in hac re dispensare ad petendum debitum.

Secundus effectus est, vt post mortem vxoris non possit aliam ducere. Quod si ducat multi Doct. volunt non posse debitum ab ea petere absque dispensatione, quam potest Episcopus concedere, vt supra dictum est. De pœnis propter incestum debitis videri potest Iulius Clarus lib.5. receptum sentent. §. incestus, Boerius decis.218. & Card. Tuscus to.4. conclus.69.

PVNCTVM XVII.

De Stupro.

1 *Quid sit stuprum.*
2 *An stuprum habeat specialem malitiam explicandam in confessione.*
3 *An virgo, quæ delectatur de adolescente & è contra, teneatur hanc circumstantiam virginitatis explicare.*
4 *An fœmina corrupta vel iis, aut sacrari possit.*
5 *An puella, quæ occultè corrupta fuit, teneatur post velum acceptum abstinere ab ijs officijs, quæ virginibus conferuntur.*
6 *Quale remedium in proposito casu adhibendum sit.*
7 *Ad quid teneatur stuprator.*
8 *An stuprator ad aliquid teneatur, quando fœmina æquè bene nupsit.*
9 *Ad quid teneatur ille, qui copulam habuit cum fœmina corrupta, quæ tamen habebatur tanquam virgo.*
10 *An stuprator ad aliquid teneatur, quādo fœmina corrupta condonauit ei obligationem restituendi.*
11 *Ad quid teneatur, qui solicitauit puellam ad copulam, & ob id fuit illi causa infamiæ.*
12 *Ad quid teneatur stuprator, quādo puella corrupta, aut eius parentes nolunt eam tradere stupratori.*
13 *An ad aliquid teneatur, qui copulam extorsit precibus, muneribus, & blanditijs.*
14 *An facienda sit restitutio patri, cuius filia consentiens violata fuit.*
15 *An filius possit inuito, vel inscio patre ducere eam, quam violauit. & in quibus rebus filius teneatur patri obedire.*
16 *An filius teneatur obedire patri aliquid præcipienti circa bonos mores, ad salutem animæ, vel corporis, ad vitandas meretrices, & ludos, &c.*
17 *An filius grauiter peccet, non obediendo patri in ijs, quæ pertinent ad domesticam gubernationem.*
18 *In quibus rebus filius non teneatur patri obedire.*
19 *An filius teneatur obedire patri præcipienti matrimonium religionem, clericatum, &c.*
20 *An filius teneatur stare sponsalibus à patre celebratis.*
21 *An filius possit inuito patre ducere eam, quam violauit.*
22 *An parentes possint filios cogere, aut retrahere à matrimonio.*
23 *An validum sit matrimonium à filio celebratum inuito patre.*
24 *An filij ex honestate teneantur contrahere matrimonium cum consensu patris.*
25 *An filius mortaliter peccet, contrahendo matrimonium absque patris consilio.*
26 *An Iudex possit interdicere matrimonii filiofamilias, quando periculum est magni scandali.*
27 *Quandonam Prælatus possit matrimonia impedire.*

Tria principaliter quæram in hoc puncto. Primo, quid sit stuprum. Secundo, vtrum habeat malitiam distinctam a fornicatione. Tertio, vtrum stuprator teneatur ad aliquam restitutionem.

PRIMA PROPOSITIO.

1 STuprum ſtrictè acceptum eſt concubitus viri cum virgine fœmina, quo virginalis carnis integritas violatur.

Dixi ſtrictè; quia ſi latè loqui velimus, dicemus ſtuprum ſignificare quemcunque cócubitum legibus prohibitum, aut eſſe peccatum cum virgine, aut vidua, vt cum Alciato & alijs tradit Menoc. de arbitr. lib. 2. centur. 3. caſu 288. vbi plura pertractat de pœnis ſtupratorum, & Cardinalis Tuſcus tom. 7. concl. 709. & 710.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 STuprum habet malitiam ſpecie diſtinctam a fornicatione, neceſſario explicandam in confeſſione. In hac Propoſitione non conueniunt omnes Doctores; ſed diuiſi ſunt in duas ſententias.

Prima ſententia negat habere ſpecialem malitiam, quã do puella conſentit ſe violari; etiamſi parentes, vel tutores eius ſint inuiti. Ita Sotus ex parte in quarto diſtinc 18. q. 2 art. 4. Leſſius lib. 2. cap. 10. dub. 1. Vaſquez in opuſcu. de reſtitu cap. 3. § 1. dub. 1. num. 6. Coninchus de pœnit. diſpu. 7. dub. 4. numer. 19. & alij, quos citat Salas prima ſecundæ tom. 2. tracta. 3. diſput. 6. num 59. & Sanchez lib. 7. de matrimonio diſput. 14. num. 5. Ratio huius ſententiæ eſt, quia non reperitur in ſtupro ſpecialis malitia, niſi adſit ſpecialis iniuria; ſed quando copula habetur cum puella conſentiente, non adeſt ſpecialis iniuria; ſcienti enim, & conſentienti non fit iniuria; ergo in ſtupro non reperitur ſpecialis malitia, quando puella conſentit, ſecus ſi puella ſit inuita.

Neque obſtat dicere in ſtupro ſemper reperiri iniuriam ſaltem contra parẽtes, vel tutores inuitos; hoc enim falſum eſt; eo quod puella ſit domina ſuæ virginalis integritatis, inquit Sot. loco citato, nec parentes habeant maius ius in corpus filiæ inuiolatæ, quam violatæ.

Non negant tamen Doctores iſtius ſententiæ, quin in ſtupro de conſenſu puellæ commiſſo adſit aliquando aliqua alia malitia mortalis, vt contra charitatem proximorum, & pietatem debitam parentibus; eo quod ſæpiſſimè ſequantur ex ſtupro grauiſſima incommoda, vt inimicitię, cædes, &c.

Ex hac ſententia ſequitur primo, delectationes moroſas in puella virgine circa aliquem adoleſcentem non habere ſpecialem malitiam, ita ut puella teneatur in Confeſſione dicere, ſe, cum eſſet virgo, delectationem moroſam de adoleſcente ſuſcepiſſe, & hoc verum videtur, etiamſi puella ſe polluat concepto adoleſcente in mente, vt ait Vaſquez loco cit. nu. 3. & Caiet. 2. 2. q. 154. art. 6; nõ enim tenetur exprimere circũſtantiam virginitatis; cum per huiuſmodi pollutionem non violetur clauſtrum virginale, in cuius violatione conſiſtit ſtuprum; quamuis grauiter peccet, & amittat laureolam.

Secundò, ſequitur delectationes, & deſideria in adoleſcente circa virginem non habere ſpecialem malitiã mortalem ſupra alias delectationes, modo adoleſcens non habeat voluntatem inferendi violentiam virgini; quamobrem ſecundum hanc ſententiam videtur ſufficere, ſi in confeſſione dicat, ſe delectationem habuiſſe, vel deſiderium circa fœminam ſolutam, vel etiam ſe copulam habuiſſe cum ſoluta, quantum eſt præciſè ratione copulæ; ratione vero alterius circumſtantiæ, vt mœroris, & triſtitiæ, quam pater concepit, tenetur pœnitens hanc circumſtantiam explicare. Vtrum vero hæc circumſtantia poſſit explicari tanquam diſtincta à primo peccato, patet ex dictis de Pœnitentia.

Secunda ſententia probabilior, & tutior in praxi eſt, ſtuprum habere ſpecialem malitiam, ſiue puella conſentiat, ſiue ſit inuita. Ita Caietanus 2. 2. qu. 154. art 6. ad primum dubium, Graffius prima parte, deciſ. lib. 2. cap. 79. Azor. 3. par. lib. 5 cap 5. quæſito primo, Rodriquez, Suarez de pœnitentia diſputat. 22. ſect. 4. num. 6. Nauar. & alij. Ratio eſt, tum quia ſi filia nubat inconſulto patre abſque ulla cauſa peccat grauiter contra pietatem paternam, ergo multo magis peccat, quando conſentit ſe violari; conſequenter violans virginem conſentientem committit nouum peccatum, vltra peccatum ſimplex fornicationis; tum quia puella non habet dominium ſuæ integritatis corporalis; ſicut neque habet dominium ſuæ vitæ; tũm quia pater videtur habere ſpecialem curam corporis filiæ, vt dicitur Eccleſiaſtici 7. filiæ tibi ſunt, ſerua corpus illarum; ergo per ſtuprum fit iniuria patri, cui commiſſa eſt cura corporis ſuæ filiæ, ſiue filia conſentiat, ſiue diſſentiat; nam per filiæ cõſenſum non ſubtrahitur filia a cura patris, vel tutorum, qui gerunt vices patris.

3 Hinc ſequitur in peccatis, quæ ſunt enumerata in primo, & ſecundo corollario primæ ſententiæ, explicandã eſſe circumſtantiam virginitatis fœminæ; nam ſint eiuſdem ſpeciei cum opere externo, vt ſupra dictum eſt; opus autẽ externum; præter malitiam ſimplicis fornicationis, habet malitiam ſtupri. Verum tamẽ eſt, fœminam, quæ ſe primo polluit, non teneri in confeſſione exprimere circũſtantiam ſuę virginitatis, vt dictum eſt de Pœnitentia; ratio eſt, quia non committit ſpeciale ſtuprum; ſed peccatum cõtra naturam, per quod non perdit virginitatem naturalẽ; ſed virtuoſam. Similiter vir perdens ſuam virginitatem per volũtariam delectationem, aut pollutionem, aut per copulam illicitam, non tenetur in confeſſione exprimere circumſtãtiam amiſſæ virginitatis. Ita Caiet. loco cit. Nauar. c 16. num. 2. Vaſq. in opuſculis loco cit. nu 12 & alij, quos refert Azor. loco cit c. 11. contra Sotum, & alios. Ratio eſt, quia hoc peccatum nõ habet malitiam ſtupri propriè accepti; ſed eſt peccatum contra naturam; etiamſi tunc amittatur virginitas.

4 Quæres, vtrum puella corrupta per copulam, vel alia ratione, poſſit velari, & ſacrari

Reſpondeo, poſſe velari, quando corrupta eſt per actus interiores, vt per delectationes venereas, aut per voluntariam pollutionem. Ratio eſt, quia adhuc eſt virgo virginitate naturali; cum adhuc retineat naturalem corporis integritatem. Nũ poteſt autem velari, ſi per copulam corrupta fuit; quia non eſt amplius virgo, non ſolum virginitate virtuoſa, ſed neque naturali. Videte Emanuelem, Rodriq. to 1. Canonicarum quæſt. q 64 ar. 3.

5 Sed modo difficultas eſt, utrum puella occulte carnaliter cognita teneatur, poſtquam fuit uelata, abſtinere ab officijs, quæ conferuntur uirginibus conſecratis.

Reſpondetur teneri abſtinere, ſi commodè poteſt abſque ſcandalo, & infamia; cum enim illa officia ſint inſtituta pro fœminis uirginibus, & non corruptis, puella debet ſe ab illis abſtinere, excuſando ſe aliquo titulo, ſi poteſt; non tamen tenetur prodere ſuum delictum cum periculo infamię, aut ſcandali; quia Eccleſia non obligat cum tanto incommodo.

6 Si quæras, quale remedium ſit adhibendum in propoſito caſu.

Reſpondetur, adhibendam eſſe diſpenſationem, quam ſolus Summ. Pontifex concedit iuxta Rodriq. loco cit art. 4. ſed iuxta Nau c. 16. nu. 3. uerſ. Interrogatus, Sylueſ. uerbo Conſecratio 3 q. 1. ad finem. Eman. Sà uerbo conſecratio, nu. 6 & Azor. 3 par. lib. 3. c. 12. q 3. & quinto, Epiſcopus poteſt diſpenſationem concedere. Addo ego, hanc doctrinam ualere in ijs locis, in quibus uſu receptum eſt, ut diſpenſatio petatur; fieri enim poteſt, ut in aliquo loco tàm corruptæ, quàm uirgines retineant officia abſque diſpenſatione, ita permittente conſuetudine.

TERTIA PROPOSITIO.

7 QVi per uim, aut fraudem, aut metum, aut mendacia copulam a puella extorſit abſque promiſſione matrimonij, tenetur illam ducere in matrimonium, uel cómodè dotare, uel curare, ut æque bene nubat, ac ſi uirgo eſſet. Ita Nau. c. 16. nu. 16. P. Nau. lib. 2. c. 3. nu 434. Azo. 3 par. lib. 5. c. 5. Vaſq. de reſtit. c 3. §. 2. dub. 1. nu. 2. Gutier. de matrim. c. 10. nu. 16. Rebel. 1. par. lib. 3. q. 8. nu. 1. Molina to 4. diſp. 106 M Salonius 2. 2. q. 62. ar. 2. controu 5. Leſſ. lib. 2. c. 10. dub. 2 & alijs communiter. Ratio eſt, quia cõtra iuſtitiam damnum fœminæ intulit; ergo ex iuſtitia tenetur damnum illatum reparare; ſed alia ratione non poteſt reparare damnum, quam ducendo illam in matrimonium, uel commode dotando, uel curando, ut æque bene nubat, uel reſtituendo, quanti damnum æſtimatur iudicio prudẽtis uiri, ergo, tenetur illã ducere, uel commode dotare, &c.

Dixi abſque promiſſione; quia intercedente promiſſione matrimonij, certum eſt teneri eam ducere, ſaltem quando promiſſio non fuit ficta, fides enim alteri data ſeruanda eſt. Vtrùm uero teneatur, quando promiſſio fuit

ficta,

ʃicta, patet ex ſupra dictis de ſponſalibus punct. 2. contra Vaſquez de matrim. diſp. 6. cap. 4.

Dixi, per vim, fraudem, &c quia, qui, ſine vi, aut fraude copulam extorſit à fœmina liberè conſentiente, non tenetur ad reſtitutionem. Ratio eſt, quia obligatio reſtituendi oritur ex violatione Iuſtitiæ, & ex iniuria alteri illata; ſed qui copulam extorſit à fœmina conſentiente, non intulit iniuriam; nam volenti, & ſcienti fit iniuria: ergo non tenetur ad reſtitutionem. Ita Sotus lib. 4. de Iuſtitia q. 7. art. 1. ad 2. Finellius caſu 10. n. 19. Nauar. c. 16. n. 16. Rebel. P. Nauar. Vaſq. Leſſ. & Azor. locis cit. contra Med. in inſtruct. fol 160. hoc tamen intelligitur, modo ſtuprator non manifeſtauerit copulam occultam; nam ſi iniuſtè detexit copulam occultam, tenetur ad reſtitutionem famæ, & damnorum incrementi dotis, & cuiuſuis alterius damni. Secus ſi copula fuit ab alio detecta abſque cooperatione ſtupratoris. Ita Molin. loco citato concl. 2. verſ. Dixi, Clauis Regia lib. 11. cap. 2. ad finem, & alij. Ratio eſt, quia obligatio reſtituendi oritur ex violatione iuſtitiæ.

Obijcies primo, puella non eſt domina ſuæ uirginitatis; ergo fit illi iniuria, etiamſi conſentiens uioletur; ergo facienda eſt illi reſtitutio; nam obligatio reſtituendi oritur ex iniuria alteri illata.

Reſpondeo, negando ultimam conſequentiam; nam obligatio reſtituendi oritur ex iniuria alteri illata contra ipſius uoluntatem; non verò ex illata cum ipſius conſenſu; ſicut mutilator non tenetur quicquam reſtituere illi cuius membrum amputauit de ipſius conſenſu; quamuis, ille cui membrum amputatum eſt, non ſit dominus membri, vt patet ex dictis de homicidio, & de reſtitutione.

Obijcies ſecundò. In iure habetur, ſtupratorem debere accipere ſtupratam in vxorem, ergo.

Reſpondeo cum Molina loco citato num. 7. Rebello, & alijs; illos textus eſſe pœnales, & fundari in præſumptione deceptionis; conſequenter non obligare ante ſententiam Iudicis.

8 Ex dictis infertur primò, ſtupratorem non teneri ad reſtitutionem, quando fœmina per vim, vel fraudem deflorata æquè benè nupſit, ac ſi non fuiſſet deflorata; eo quod ſtuprum fuerit occultum. Ita Molina loco citato num. 11. concl. 8. Vaſquez de reſtit. loco citato §. 2. dub. 3. num. 8. Leſſius num. 15. & alij contra Clauem Reg. lib. 11. cap. 2. num. 29 Ratio eſt, quia non eſt paſſa ullum detrimentum; niſi fortè dicamus teneri ad aliquid reſtituendum ratione iniuriæ, ſeu ratione uiolationis clauſtri; hoc enim videtur damnum pecunia æſtimabile iuxta Nauar cap. 16. nu. 19. & nonnullos alios contra Molinam loco citato, & alios: ſed de hac re ſatis dictum eſt de reſtitut.

9 Secundò, infertur, violatorem teneri ad aliquam reſtitutionem, quando cognouit fœminam per vim, vel fraudem, quæ alias fuerat quidem cognita ab alio; ſed publicè habebatur virgo; tenetur enim violator ad reſtitutionem faciendam arbitrio prudentis viri ratione damni, & infamiæ, ob quam illa non poteſt ita commodè nubere. Ita Azor. & Molin. locis cit.

10 Tertiò, inferri poteſt, ſtupratorem non teneri ad reſtitutionem puellæ, vel parentibus faciendā, quando puella condonauit ſtupratori obligationem reſtituendi. Ratio eſt, quia puella poteſt cedere iuri ſuo; ipſi enim facienda eſt reſtitutio, & non parentibus. Ita Leſſius loco citato nu. 19. & Vaſquez loco citato num. 13. Idem dicendum eſt, ſi virgo deflorata obijt, antequam nubat. Ratio eſt, quia nullus ob id patitur damnum, & hæc videtur obligatio ſubſidiaria, qua aliqui debetur ipſi perſonæ, ut benè ait Vaſq. loco citato num. 10.

11 Quartò inferri poteſt à ſimili, illum, qui vi, fraude, aut mendacijs, ita ſolicitauit puellam, vt fuerit illi cauſa infamiæ, ac ſi violaſſet, teneri illam ducere, uel ità dotare, vt poſſit æquè benè nubere, ac ſi non fuiſſet ſolicitata. Secus dicendum eſt, ſi ſolicitauit puellam conſentientem. Ita Azor. loco citato difficultate octaua, Salonius loco citato controuerſia 3 Rebel. loco cit. & alij.

12 Quæres primò, ad quid teneatur ſtuprator, qui copulam à puella impetrauit vi, aut fraude, ſed puella non vult ipſum in coniugem accipere, aut parentes nolunt eam illi tradere.

Reſpondeo teneri ad honeſtam dotem puellæ tradendam, qua poſſit alteri iuxta ſui ſtatus conditionem nubere. Ratio eſt, quia liberum illi eſt acceptare dotem, vel ſtupratorem in virum, nec tenetur magis vnam, quam aliam ſatisfactionem recipere. Idem dicendum eſt, quando ſtuprator fœminam decepit mendacijs fingens ſe nobilem, aut diuitem, cùm non ſit. Ita Azor. loco citato quæſito 3. difficultate 3. quidquid dicat Leſſius loco citato num. 17. Quid verò dicendum ſit, quando ſtuprator promiſſit matrimonium, patet ex dictis q. 1. pun. 2.

13 Quæres ſecundò, vtrùm ſtuprator teneatur ad reſtitutionem, quando copulam extorſit præcibus importunis, vel muneribus, vel ſuaſionibus, ac blanditijs aſſiduis.

Reſpondeo, duplicem eſſe ſententiam.

Prima eſt Nauarri loco citato, Caietani 2. 2. q. 154. art. 6. Cordubæ libro 1. q. 13. & aliorum affirmantium teneri; quia præces importunæ comparantur coactioni.

Secunda ſententia, cui tanquam probabiliori adhæreo, eſt P. Nauar. lib. 2. cap. 3. nu. 343. Vaſquez loco citato §. 2. num. 5. Clauis Reg. loco citato num. 28. Leſſij num. 14. Azorij loco citato cap. 5. quæſito 2. Sanchez lib. 4. diſp. 10. Molinæ tomo primo de Iuſtitia tomo 4. d. 106. concl. 1. Rebel. loco citato, Salonij loco citato, & aliorum negantiū teneri; modò non adſint minæ, vel metus, & modò fœmina non conceſſerit copiam ſui animo repugnante, & quaſi coacta. Ratio eſt, tum quia qui muneribus, vel præcibus obtinet aliquod obſequium, vel officium, non tenetur ad reſtitutionem; ergo neque tenetur ad reſtitutionem, qui precibus, & muneribus copulam extorſit; tum quia huiuſmodi preces nō auferunt voluntarium: quamuis enim puella non conſentiret, niſi poſitis præcibus, vel muneribus; non tamen inde ſequitur ipſam non conſentire voluntariè; ſicut ille voluntariè conſentit, qui muneribus alicui confert aliquod officium.

14 Quæres tertiò, vtrum ſtuprator teneatur ad aliquam reſtitutionem faciendā patri, ſub cuius cura eſt ipſa puella, quæ deflorata fuit conſentiens, & non inuita.

Reſpondeo, negatiuè cum Molina loco citato concl. 2. Emanuel Sà verbo reſtitutio nu. 14. M. Salonio 2. 2. q. 62. art. 2 controuerſia 5. P. Nauar. lib. 2. cap. 3. num 418. Azorio loco citato diff. 9 Vaſquez. loco citato num. 13. Rebel. prima parte libro 1. q 6. num. 6. & alijs contra Nauar. cap. 16. num. 16. Syluest. verbo luxuria quæſito 5. & alios apud Clauem Regiam loco citato num. 16. & alios apud Molinam, quos ſequitur Gutierez de matrimonio cap. 86. nu. 20. Ratio eſt, tum quia obligatio reſtituendi non oritur ex ſola iniuria; ſed ex iniuria cum damno alterius: ſtuprator autem, quamuis intulerit iniuriam patri puellæ defloratæ, non tamen intulit damnum; cum damnum illatum ſit puellæ, cuius uirginale clauſtrum fuit uiolatum; tū quia ipſa puella non tenetur ad reſtitutionem faciendam patri, aut fratribus; ergo neque tenetur ſtuprator, qui non videtur maiorem iniuriam patri intuliſſe, quam intulerit puella.

Dices patri illatum eſſe damnum; eo quod cogatur augere dotem, vt puella æquè benè nubat.

Reſpondeo, cum Molina, Vaſquez, Claue Regia, & alijs locis citatis, hoc damnum eſſe per accidens; tum quia puella poteſt remanere innupta; tum quia non minus puella ſtuprata cauſa eſt illius damni, quam ſtuprator; ſicut ergo puella cenſetur cauſa per accidens illius damni, nec tenetur ad reſtitutionem, ita neque tenetur ſtuprator; niſi fortè ſtuprator iniuſtè detexerit ſtuprum, & fuerit cauſa iniuſta, ut manifeſtaretur; tunc enim obligandus eſſet ad reſtitutionem, non ratione ſtupri præciſè, ſed ratione iniuſtæ detractionis; nam detractor tenetur ad reſtitutionem dānorum prouenientium ex illius detractione. Ita Mol. loco citato Rebel. q. 8. num. 17. & alij, quos retulimus de detractione.

15 Quæres quartò, utrum filius familias poſſit, inuito, uel inconſulto Patre, contrahere matrimonium cum ea, à qua copulam extorſit.

Reſpondeo, ſolutionem huius quæſiti colligi poſſe ex dictis in quarto Decalogi præcepto, ubi per ſequentes concluſiones quæſiuimus, in quibus teneatur filius obedire Patri.

Prima concluſio filius, tenetur obedire Patri in iis, in quibus eſt illi ſubiectus, Hæc concluſio patet, tum ex Prouerb. 1. ubi dicitur, audi fili mi diſciplinam Patris tui, & ne dimittas legem matris tuæ: & ad Ephes. 6. filij obedite Parentibus ueſtris in Domino; tum ex Chriſti exemplo, qui erat ſubditus Beatæ Virg. & S. Ioſep. Luc. 2. tum quia ſicut tenemur obedire legibus, & præceptis Principum; ita

ita etiam tenemur obedire Parentum mandatis,quæ uim habent legis.

16 Hinc colligi poteſt primò, filium teneri obedire Parẽti, aliquid præcipienti circa bonos mores, & ad ſalutem animæ, ut ad euitandas prauas amicitias, ad deſerendas Meretrices, ad relinquendos ludos prohibitos, &c. nam in his eſt ſubditus Patris, qui tenetur illum bonis moribus imbuere, & informare, conſequenter filius grauiter peccat, quando in his non exhibet Patri obedientiam. Ita Nauar cap.14.nu.12. Caiet.uerbo filij peccat, Clau. Reg. lib.7.cap.5.num.9.Graff 1 parte libro 2. cap. 56. num.15. Reginald.to.2.lib.10 ſect.2 nu.16.& alij.

17 Secundò, filium grauiter peccare, non obtemperando in ijs, quæ pertinent ad domeſticam gubernationem, modò ſit inobediens in re graui. Ratio eſt, quia in his ſubiacet poteſtati Patris. Ita Sylu.uerbo filij nu.25. Sanchez in Summa lib.4 cap.15.num.22.Leſs.lib.2.cap 40.dub.8 nu.43.Nauar.& Reginal.locis cit.

18 Secunda concluſio, filius non peccat per ſe loquendo, non obediendo Patri in ijs, quæ pertinent ad uitæ ſtatum, ut in materia Religionis, aut Matrimonij; in his enim non eſt illi ſubiectus; quamuis per accidens fieri poſſit, ut in his etiam grauiter peccet, ut quando contrà uoluntatem Patris contrahit cum aliqua indigna, quæ ſcilicet eſt notabiliter infra ſtatum ſuum, ex cuius matrimonio magnum infertur familiæ dedecus; filius enim tenetur infamiam familiæ euitare. Similiter peccat mortaliter ducendo dignam contra uoluntatem Patris quando multum referret Patri aliam ducere iuxta Patris uoluntatem, ut quando componerentur lites familiæ, aut quando Pater magno ære alieno liberaretur, aut quando quid ſimile eueniret; filius enim tenetur ex pietate ſubuenire neceſſitati Patris, conſequenter tenetur aſſumere media neceſſaria ad illam ſubleuandam. Ita Sanchez lib.4.de Matrimonio diſp. 22. Nau cap.14 num.15 Gutierez cap 79 num.16. Coninc. diſp.28 dub.5.num.50. de matrimonio,& alij apud Sanchez,& Gutierez cit.

19 Hinc ſequitur primò, filium non teneri obedire Patri præcipienti matrimonium, uel ingreſſum Religionis, uel Clericatum, ut dixi de voto cum Sanchez loco citato nu. 22.Leſs num. 63. Suarez to. 2. de Religione lib. 4. cap. 8. & alijs.

20 Secundò, filium non teneri ordinariè loquendo complere ſponſalia, quæ Pater abſque ipſius conſenſu celebrauit. Ratio eſt tum quia cum matrimonium ſit uinculum, ac onus indiſſolubile, & quædam ſeruitus, neceſſe eſt, ut liberum ſit filio adſtringere ſe huiuſmodi uinculo, prout uoluerit; niſi neceſſitas aliqua ipſum cogat ad obediendum Patri in huiuſmodi euentu; tum quia filij in hoc ſunt ſui iuris.

21 Tertiò, filium poſſe, inuito patre, contrahere matrimonium cum ea, quam carnaliter cognouit, aut cui matrimonium promiſit.

22 Quarto Parentes, non poſſe abſque iuſta cauſa filium cogere, vel retrahere à matrimonio per metum; nã filius in hoc eſt ſui iuris. Ita Sanchez lib.1. diſp.14 num.4. Gatierez cap.4.num.4.& cap.79.nu.4.

23 Quintò, valida eſſe matrimonia; quæ fiunt inuitis, & inſcijs Parentibus; nam filij in hac materia ſunt ſui iuris: Eccleſia tamen prohibuit matrimonium celebrari inſcijs, & inuitis Parentibus; quia iure naturæ requiritur Parentum conſilium, cum hoc conducat ad rectam domus, & familiæ gubernationem. Ita Clau. Reg. lib 7.cap 5.num.13. Sanchez loco citato. Couar 2. parte cap 3 §.8.num.5.Rebel.2 parte lib. 2.q. 14. Bellar. lib. de matrim. cap.19.& 20.& alij.

24 Tertia concluſio: valde conſentaneum eſt honeſtati, vt filij non ineant matrimonium abſque Patris conſilio. Ratio eſt, tum quia ius ipſum naturę dictat, filium non debere matrimonium inire, non præmiſſo Patris conſilio, alioquin facile naſceretur diſcordiæ inter Patrem, & filiũ; tum quia Pater poteſt multa ſignificare filio in vtilitatem ipſius filij, & familiæ, ita vt expediat filio uoluntatem mutare, & patris conſilium ſequi, ut benè oſtendit Sanchez lib 4 de matrimonio diſputat 23.Coninch loco cit nu.52. & Reginal.lib.31.nu.24.

25 Hinc ſequitur filium mortaliter peccare contrahendo matrimonium, non præmiſſo Patris conſilio, niſi fortè habeat iuſtam cauſam contrahendi abſque ipſius conſilio. Ita DD.cit.

Obijcies filius non tenetur obedire Patri, & ſequi ipſius conſilium in materia matrimonij; ergo neque tenetur petere ipſius conſilium.

Reſpondeo, regulariter non teneri ſaltem ſub mortali, obedire Patri aut eius conſilium ſequi in materia matrimonij; vt patet ex allatis rationibus; tenetur tamen præmittere conſilium, & aliquando tenetur illi obedire ſub mortali, vt iam oſtenſum eſt.

26 Sed modo grauior difficultas eſt, vtrum Iudex poſſit interdicere matrimonium filijs familias, quando periculum eſt, vt magnum ſcandalum oriatur ex eo matrimonio.

Ad quam difficultatem, à Reuerendiſſimo Mario Antonino Vicario Generali, viro prudentia, morum probitate, ac doctrina celeberrimo, interrogatus, dum hoc opus in lucem ederem, reſpondi hoc modo.

Si ſumptis legitimis atteſtationibus, ac informationibus, conſtituerit adeſſe graue ſcandali periculum, poteſt, & Iudex Eccleſiaſticus ſuam interponere auctoritatem, ne matrimonium contrahatur. Ratio eſt, tum quia ipſi incumbit ſaluti ſubditorum conſulere, rixas tollere, & ſcandalum impedire; tum quia filius peccat ineundo matrimonium in tali euentu, vt afferit Clau.Reg lib.7. cap. 5.num.12 Nau.cap.14.num. 15. & alij; Prelatus autem debet peccata impedire; tum quia parentes in propoſito euentu poſſunt impedire matrimonium, vt pluribus oſtendit Menochius tomo 1.conſilio 69.num. 36 fol.mihi 228. Ceph.lib.3.conſil.421. & licitè poſſunt implorare ſuperioris auxilium; ergo ſuperior poteſt, ac debet ſuam interponere auctoritatem; non tamen facilè debet matrimoniũ impedire, niſi ex certis aut uehementibus coniecturis præuiderit graue ſcandalum ſuborturum, quod non facilè præſumendum eſt inter filium, & patrem, vt bene teſtatur Sanchez multis alijs DD.relatis lib.1. diſp. 14. num. 3. & Gutierez de matrim. cap.4 num.4.

Neque obſtat primo Decretum Trid.ſeſſ. 24.cap.9. vbi videtur iniunxiſſe excommunicationem cogentibus, & prohibentibus matrimonium. Ratio eſt, tum quia Concilium loquitur de cogentibus ad matrimonium; non verò de prohibentibus, vt multi DD.teſtantur, & patet ex ipſo textu; tum quia etiam ſi admitteremus, Concilium loqui de impedientibus, intelligendum eſſet de impedientibus abſque iuſta cauſa; vt benè tradit Coninch. de matrimonio diſp.28 dub 5.num.48. & Menochius conſil. 64. num. 41.in hoc autem caſu matrimonium ex iuſta cauſa impeditur, ad vitandum graue ſcandalum.

Neque obſtat ſecundò, inde impediri libertatem matrimonij, tum quia libertas matrimonij non debet familiæ, aut proximo nocere, tũ quia per accidẽs impeditur, quatenus matrimoniũ celebrari nõ põt cũ aliorũ ſcandalo, tum quia non dicitur libertas alicuius impediri, niſi impediatur ad id, ad quod alter habet ius; ſed filius non habet ius ad nuptias iniurioſas patri, & cum periculo grauis ſcandali, ergo non dicitur eius libertas impediri.

Neque obſtat tertiò, vinculum ſponſaliũ præcedentium iam celebratorum; tum quia ſponſalia non obligant ad rem illicitam; tum quia ſponſus non tenetur perficere ſponſalia, quando ex eorum adimpletione graue imminet malum, ſeu ſcandalum, vt benè ait Eman.Sa verbo reſtitutio num.14.fol.495. Sanchez loco citato, & alij communiter. Videri poteſt Menoch. & Ceph. locis citatis, Sanchez libro 1.d.14 num.3. & Rebel.2. parte lib.2.q.14. num 9.fol.29.

27 Ex dictis ſequitur, Prælatum poſſe impedire matrimonium cõtrahendo à filio familias cum aliqua indigna, quando ex eius celebratione præuidet graue ſcandalum, ac rixas inter parentes, vel conſanguineos ſecuturas; & hoc verum eſt, inquit Sanchez, etiam ſi ſecuta ſit copula ſub ea ſpe matrimonij, hoc tamen ego non facile admiſerim, niſi filius alia ratione valeat occurrere damno ſponſę defloratæ, cum ex iuſtitia teneatur damnum ſponſæ euitare; niſi tam graue ſit ſcandali periculum, vt præponderet damno ſponſæ.

Vtrum verò filius, vel filia poſſit exhæredari, ſi contrahat matrimonium ſine conſenſu patris, diſſenſio eſt inter DD. de qua re alibi.

PVN-

PVNCTVM XVIII.

De raptu.

1 *Quid sit raptus.*
2 *An ille dicatur raptor, qui fœminam abducit solum causa explendæ libidinis.*
3 *An raptor incurrat pœnas, quando non expleuit libidinem.*
4 *An raptus habeat specialem malitiam.*
5 *Quid requiratur ad raptum idem nu. 6.*
6 *Quid ad raptum requiratur.*
7 *An sit raptus quando vir abducitur.*
8 *An sit raptus, quando quis virginem opprimit in domo patris, aut illam trahit de vno cubiculo in aliud.*
9 *Quanam pœna sint raptoribus imposita.*
10 *An huiusmodi pœna requirant Iudicis sententiam.*
11 *An validè celebretur matrimonium cum ea, cum qua celebrata fuerunt sponsalia, quando per vim celebratur matrimonium.*
12 *Quid requiratur, vt raptor possit contrahere cum rapta; & quid, si per alium fecit raptum.*
13 *An sit raptus, quando maritus per vim abducit vxorem, qua vult vti spacio duorum mensium sibi à iure concesso.*

TRia principaliter, quærā in hoc puncto. Primo, quid sit raptus. Secundò, quid requiratur ad raptum. Tertiò quænam pœnæ sint impositæ raptoribus.

PRIMA PROPOSITIO.

1 RAptus propriè dicitur, quando persona aliqua inuita, vel resistentibus eius parentibus, seu illis, sub quorū cura est, abducitur per vim ad libidinē explendam, vel ad matrimonium contrahendum, vt patet ex 36. q. 1. cap. lex illa. Ita Iulius Clarus lib. 5. sentent. § raptus Molina tomo 4. d. 105. & alij comm.

Dixi raptus propriè; quia si loquamur de raptu in genere, dicemus raptum esse violentiam fœminæ factam: etiāsi non abducatur, causa libidinis explendæ, vt ait Clauis Regia lib. 8. cap. 5. nu. 1.

2 Hinc colligi potest, nō solum illum esse raptorem, qui abduxit fœminam, causa contrahendi, sed etiam, qui abduxit tantum causa explendæ libidinis; consequenter subiacere pœnis contra raptorem constitutis in Tridētino vt benè ait Eman. Sà verbo matrimonium num. 9. vbi asserit hoc ita declaratum esse ab Illustrissimis Cardinalibus contra Sanchez libro 7. disp. 14 num. 4. Reginal. lib. 31. nu. 164. & alios recentiores apud Sanchez, quos etiam refert, & sequitur Gutierez cap. 86 num. 2. de matrimonio, quatenus cum Sanchez, & alijs asserit matrimonium inter raptorem, & raptam, esse inualidum, si rapta sit ad contrahendum matrimonium. Secus si rapta sit ad explendam libidinem. Sed ratio nostra est, quia Tridentinum generaliter loquitur; cum autem constet, illum esse raptorem, qui abduxit causa explendæ libidinis, aut causa contrahendi matrimonij; sequitur etiam ipsum subiacere pœnis Tridentini.

3 Addo, raptorem subiacere pœnis Tridentini, quamuis postea non expleuerit libidinem ob superueniens impedimentum, aut eo quod ipsum pœnituerit rapuisse; nam adhuc verè dicitur raptor. Ita Molina loco citato num. 12. Sanchez lib. 7. disp. 13. num. 21. Gutierez cap. 86. nu. 13. Reginaldus lib. 31. nu. 165.

4 Quæres, vtrum raptus superaddat fornicationis aliquam malitiam.

Respondeo, superaddere malitiam contra Iustitiam; quia per raptum fit iniuria personæ, quæ per vim abducitur, aut illis, quorum custodiæ commissa est, qui sunt rationabiliter inuiti.

SECVNDA PROPOSITIO.

5 AD raptum duo requiruntur. Primò, requiritur vis; vnde inquit Speculum ad articulum 25. Sanchez lib. 7. disp. 13. nu. 9. Gut cap. 86. n. 12. quando nulla vis infertur in abducenda fœmina, sed fœmina ipsa spontè, aut etiam præcibus discedit cum amatore nescientibus parentibus, non est propriè raptus; sed potius est fuga voluntaria; nulli enim vis infertur. Secus dicendū est, quando parentes sciunt, & renuunt; vis enim infertur parentibus. Ita Henriquez num 4. Gutierez cap. 86. num. 17. Tuscus tomo 6. verbo raptor concl. 5. num. 4. contra Sanchez num. 35. & Coninch. num. 48; aut quando discedit præcibus adeo importunis, vt æquiparentur violentiæ, vt benè ait Sanchez loco citato, & Gutierez num. 14. Idem dic de dolo, quoties talis est, vt æquiparetur violentiæ, vt benè tradit Gutierez nu. 15.

6 Secundò requiritur abductio causa libidinis, vel matrimonij. Ex quo fit, vt si fœmina non abducatur causa libidinis, vel matrimonij; sed redigendi illam in seruitutem, non dicatur raptus; sed plagium. Ex dictis patet primo. Ad raptum requiri abductionem causa libidinis; vel matrimonij. Præterea requiri vim; vndè si persona aliqua solis præcibus, vèl promissis, vel etiam dolo abducatur è domo patris, non committitur raptus propriè ac acptus; quia non interuenit vis.

7 Secundo, raptum committit non solum quando fœmina abducitur per vim, siuè ipsa sit virgo, siuè corrupta, siuè coniugata, vt asserit Sanchez num. 14. Speculum, Reginaldus, & alij locis citatis; sed etiam quando vir abducitur per vim. Ratio est, quia in raptu viri concurrunt duo illa requisita ad reptum, videlicet vis, & abductio causa libidinis, vel matrimonij, vt suppono. Existimo tamen, pœnas Concilij Tridentini non incurri per raptum viri; nam Tridentinum videtur tantummodo loqui de raptore fœminæ. Ita Sanchez lib. 7. de matrimonio disp 12 num. 15. & d. 13. num. 16. Gutierez num. 23. loco citato, Rebel & Speculum locis citandis; quamuis aliqui recentiores oppositum sentiant cum Henriquez lib. 12. cap. 14. num. 4. & Gutierez de matrim. cap 86. num. 6.

8 Tertiò patet, non committi raptum ab eo, qui Virginem repertam in domo patris, vel in alia domo non educit de ea domo; sed illam ibi opprimit, aut trahit de vno cubiculo in aliud, vt ibi illam commodius violet. Ideo dicendum est, si virginem in agro repertam inde trahat per aliquot passus, vt abutatur; secus si inde deducat in aliquā domum extra illum agrum, aut in alium locum, vt benè ait Mol. d. 105. num. 3. Rodriquez in summa 1. parte cap. 231. num. 2. Sanchez lib. 7. disp. 13. num. 7. Gutierez cap. 86. num. 9. Tuscus tomo 6. conclus. 5. & 6. num. primo, verbo raptor.

TERTIA PROPOSITIO.

9 OMissis varijs pœnis, quæ habentur in iure ciuili, vt capitis, & amissionis bonorum, quas refert Iulius Clarus § raptus, Molin. loco citato, Azor tertia parte lib 3. cap. 15. Menoc. de arbitrarijs lib. 2. Cent. 3. casu 291. Card. Tuscus tomo 7 conclus. 710. num. 5. & tomo 6. verbo raptor. Conc. 6 tria pœnarum genera constituta sunt in Tridentino contra raptorem sess. 24 cap. 6. de reformat. matrim.

Prima est, vt raptor, & omnes consilium, auxilium, & fauorem præbentes sint ipso iure excommunicati, perpetuo infames, & omnium dignitatum incapaces. Verum tamen est, istam excommunicationem non esse reseruatam iure communi; cum in Tridentino non fiat mentio reseruationis.

10 Vtrum verò infamia, & incapacitas dignitatum, quæ à Tridentino iniungitur, incurratur ipso facto ante sententiam Iudicis.

Respondetur affirmatiuè, vt patet ex dictis de legibus; & innuit Coninch. de matrimonio disp. 31. dub. 4. num. 45. nam ista pœna non requirit aliquam actionem ad sui executionem; quamuis Sanchez lib. 7. de matrimonio disp. 13. oppositum sentiat cum Molina tomo 1. de Iustitia disp. 96. vers. Duo obserua fol. mihi 362.

Secunda, est, vt raptor, siuè matrimoniū contrahat, siuè non, teneatur ad decenter dotandam raptam arbitrio Iudicis: quo ad alia verò damna tenetur iure naturæ etiam antè sententiam Iudicis, vt benè ait Sanchez loco citatò num. 1. Henriquez nu 5. Coninch num. 48 nam causa iniusta damni tenetur ad illius restitutionem ante sententiam Iudicis.

Tertia est, vt sit inualidum matrimonium celebratum inter raptorem, & raptam, dum rapta est in potestate raptoris etiam si liberè consentiat. Idem dicendum est de sponsalibus, vt declarauit Cōgregatio Cardinalium apud Moli-

Molinam loco citato num. 22. Idem tenet Sanchez disp. 13. num. 17. Gutierez num. 24. & alij apud Sanchez. Ratio est, quia Concilium non sufficiéter prouidisset malo vitando, si sponsalia, quæ inducunt obligationem ad matrimonium; essent valida; Validum tamen erit matrimonium, si fœmina consentiat in matrimonium, postquam constituta fuerit in loco tuto, & libero, separata à raptore. Ita Sanchez libro 7. disp. 13. num. 2. Gutierez cap. 86. num. 7. & alij DD. cit.

31 Ex quo patet primò, inualidum esse matrimonium contractum cum sponsa, quæ per vim fuit abducta post sponsalia liberè celebrata; nam verè interuenit raptus, & matrimonium celebratum inter raptorem, & raptam inualidum est, quandiù rapta est in potestate raptoris. Ita Rebel. 2. parte libro 3. quęst. 11. num. 5. Azor. & Sanchez locis cit. num. 15, quamuis Henriquez lib. 12. cap. 14. & alij oppositum sentiant.

32 Secundò patet, raptorem non posse contrahere cum rapta, quã rapuit per se, vel per alium, antequã constituatur in loco tuto, vt constat ex Tridentino; poterit tamé tertius, qui non rapuit, contrahere cum rapta; quia pœna Tridentini est contra raptorem, & raptam, non verò contra raptam, & alium, qui non rapuit. Ita Sanchez d. 13. nu. 7. Gutierez cap. 180. num. 10.

33 Quæres vtrum ille dicendus sit raptor, qui puellam, cum qua contraxit matrimonium nondum consumatum, abducit inuitam per vim, quando ipsa vult vti spatio duorum mensium sibi concesso à iure ante consumationem matrimonij.

Respondeo affirmatiuè. Ratio est, quia abducit inuitã per vim, & ad explendam libidinem, & facit illi iniuriam; cum sponsa habeat ius denegãdi debitum intra bimestre, vt interim deliberare queat de statu eligendo. Ita Azor. loco citato cap. 14. Molin. loco citato num. 7. vbi plures alios refert.

PVNCTVM VLTIMVM.

De Sacrilegio in materia luxuriæ.

1 *Quid sit sacrilegium.*
2 *An committat sacrilegium, qui copulam habet cum moniali.*
3 *An sit sacrilegium, quando habens Sacros Ordines, aut Religiosus committit aliquod luxuria peccatum.*
4 *An sit sacrilegium quando quis exercet aliquem actum luxuriosum circa rem sacram.*
5 *An sit sacrilegium copulam habere cum fœmina habente sacras Reliquias ad collum, aut tradere rem sacram pro copula.*
6 *An sit sacrilegium copulam habere in loco Sacro.*
7 *An sit sacrilegium concupiscere fœminam existentem in Ecclesia.*
8 *An verba turpia, inspectiones, & tactus impudici, aut pollutio facta in Ecclesia sit sacrilegium.*
9 *Quid nomine loci sacri intelligatur.*
10 *An sit sacrilegium habere copulam in Ecclesia destructa.*
11 *An qualibet pars Ecclesia sit locus sacer.*
12 *An sit sacrilegium, & an polluatur Ecclesia, quando copula habetur, aut aliquis occiditur supra tectum Ecclesia.*
13 *An sit sacrilegium, quando copula habetur extra parietes Ecclesia.*
14 *An sit sacrilegium, habere copulam in loco subterraneo Ecclesia.*
15 *An sit sacrilegium copulam habere in campanili, vel choro, vel capella.*
16 *An sit sacrilegium copulam habere, aut aliquem interficere in porta Ecclesia.*
17 *An sit sacrilegium copulam habere in Ecclesia dirupta.*
18 *An committatur sacrilegium, quando copula habetur in loco, vbi extansa est prior Ecclesia.*
19 *Quomodo polluatur Ecclesia per seminis effusionem.*
20 *Quomodo polluatur Ecclesia per effusionem sanguinis.*
21 *An polluta Ecclesia sit pollutum cœmeterium, & è contrà.*
22 *An polluatur Ecclesia, quando benedicitur, vel consecratur ab Episcopo excommunicato, aut quando in ea sepelitur excommunicatus.*
23 *An polluatur Ecclesia, quando in ea sepelitur paganus, vel infidelis, aut cathechumenus, aut fidelis ante Baptismum.*
24 *An filius sepeliri possit vnà cum matre: qua in partu moritur cum filio.*
25 *An, & quomodò polluens Ecclesiam incurrat casum reseruatum.*
26 *An celebrans in Ecclesia polluta incurrat aliquam pœnam.*
27 *A quonam Ecclesia polluta reconciliari possit.*
28 *An duplex sacrilegium committatur ab eo, qui cum sit simul Sacerdos, & Religiosus, committit aliquod luxuria peccatum.*
29 *Quomodo se gerere debeat pœnitens in proposito casu.*
30 *An habens votum simplex, & solemne simul committat duplex sacrilegium per aliquod luxuria peccatũ; & quomodo se gerere debeat in Confessione.*
31 *An Sacerdos committens peccatum luxuria teneatur dicere Confessario, se esse Sacerdotem, quando Confessarius cognoscit, ipsum esse Sacerdotem.*

TRia principaliter quęram in hoc puncto. Primò, quid sit sacrilegium. Secũdò, quænam loca dicatur sacra, ita vt copula in ipsis habita malitiam habeat sacrilegij. Tertiò, vtrum committatur duplex sacrilegium, quando copula habetur ab eo, qui simul est Sacerdos, & Religiosus.

PRIMA PROPOSITIO.

1 SAcrilegium est peccatum luxuriæ, quo res sacra violatur, siue res illa sit persona Deo dicata per votum, siue ut locus consecratus, siue sit alia res Sacra.

2 Hinc sequitur primò, eum, qui copulam habet, aut desiderat habere cum moniali per votum Deo dicata, committere Sacrilegium; nam violat, uel saltem cupit violare personam sacram. Ita Azor. 3. parte lib. 3. cap. 27. q. 8. & alij communiter.

3 Secundo, Sacerdotem, aut Religiosum Professum, aut Clericum Sacris initiatum committere sacrilegium, peccando carnaliter cum fœmina, vel patrando aliquod luxuriç peccatum externum, vel etiam internum. Verum tamen est, peccatum grauius esse, quando persona Sacra cõsentit in delectationem internam, vel externam circa aliã personam Sacram, quam circa aliam non Sacram. Addo hanc circunstantiam explicandam esse in confessione; eo quod non sit propriè circunstantia, sed aliquid tenens se ex parte obiecti, vt patet ex dictis de pœnitentia, & de peccatis, & à simili ex supra dictis de incestu.

Tertiò, Sacrilegium committi ab eo qui polluit aliquã rem Sacram per actum luxuriosum exercitum circa rem ipsam Sacram; facit enim specialem iniuriam rei Sacrę.

5 Vtrum verò speciale Sacrilegium committatur ab eo, qui copulam habet cum fœmina, dum habet reliquias ad collum appensas, patet ex dictis de Reliquiarum ueneratione, vbi responsum est negatiuè; quia non agit specialiter contra rem Sacram; committeretur tamen Sacrilegiũ ab eo, qui daret alteri res Sacras ob actum luxuriosum; nam faceret specialem iniuriam rei Sacræ, dando illam, vt pretium; & illam conuertendo in vsus profanos.

6 Quartò, Sacrilegium committi, quando copula habetur in loco Sacro absque necessitate; nam per copulam polluitur Ecclesia, & fit specialis iniuria Ecclesiæ, seu loco Sacro. Ita Sylu. verbo debitum num. 5. Tolet. lib. 5. cap. 12. Azor. loco citato, Sanchez libro 9. de matrimonio d. 15. Nauar. cap. 16. num. 32. & alij, quos refert Less. libro 4. ca. 3. dub. 12. nu. 85. Rebel. 2. parte lib. 3 q. 19. num. 6. Henriq. lib. 11. cap 16. num. 4.

Dixi absque necessitate; quia iuxta communiorem sententiam Sacrilegium non committitur, quando coniugalis copula occultè habetur ex legitima necessitate, vt accidit, quando periculum est incontinentiæ in aliquo coniuge, nec alibi adest opportunitas coeundi. Ita Azor. parte 2. lib 9. cap. 5. & alij apud Finellium casu 5. num 10 apud Coninch. q 83. art. 5. dub. 1. num. 2; 1. apud Suarez 3. parte tomo 3. disp. 81 vers. Tertio violatur versus finem, Regin. lib. 29. num 182. & apud Henriquez lib. 9. cap. 27. num. 6. contra Nauar. cap. 16. num. 32. Graf. loco citato num. 16. & alios. Idem dic de nocturna pollutione, & de sanguinis effusione facta ad sui defensionẽ; nam vbi nulla est culpa contra loci sanctitatem, ibi nullum est Sacrilegium contra locum Sacrum. Ita DD. cit.

7 Quin-

7 Quintò, non committi speciale Sacrilegium ab eo, qui delectatur, vel concupiscit fœminam existentem in Ecclesia; quia per huiusmodi delectationem non violatur directè locus Sacer; delectans enim, vel concupiscens non habet intentionem habendi copulam in Ecclesia; sed eius appetitus iudicandus est secundum cursum ordinariū, vt scilicet tendat in copulam extra locum Sacrum habendā, nisi aliter constet de expressa intentione concupiscentis; vnde non tenetur hanc circunstantiam loci Sacri exprimere in Confessione. Secus si habuit desiderium, seu intentionem habendi copulam in Ecclesia; nam hæc intentio est eiusdem rationis cum actu externo; actus autem externus habet specialem malitiam Sacrilegij exprimendā in confessione; cum sit sufficiens ad polluendam Ecclesiā: & hoc uerum est, non solum quando actus est publicus; verum etiam quando est occultus, vt patet ex dicta ratione. Ita Rodriquez cap.207. Sanchez loco citato num. 10. & 11. Azor. loco citato cap.27.q 15. & alij; quamuis casus reseruatus non incurratur, nisi post delicti publicationē contingentem per confessionem ipsius delinquentis, siue alia ratione.

8 Sextò, uerba turpia, inspectiones inhonestas, & tactus etiam impudicos factos in Ecclesia, non habere specialē malitiam Sacrilegij mortalis, necessario explicandam in confessione, modo periculum pollutionis non habeant adiunctum, nam per tales actus, non violatur specialiter locus Sacer, sicut violatur per pollutionem; cum pollutio directè repugnet sanctitati loci, illumque violet, ac polluat, nisi fortè dicamus, illos actus proximè disponere ad pollutionem naturalem, & consequenter ordinari ad violationem, & pollutionem loci Sacri, sicque habere specialem malitiam. Ita Sanchez loco citato num.21. Coninch. disp.7. de pœnit. dub.4 num.22. & alij DD. cit. Sanchez tomo 1. de religione lib 3. cap.7. pag. mihi 305. nu.11. & alios aliter sentientes de tactibus impudicis.

SECVNDA PROPOSITIO.

9 Nomine locis Sacri in hac materia intelligitur Ecclesia consecrata, vel benedicta, cęmeteria, & oratoria constituta auct. Epis. & deputata ad Diuinum Cultum, vt benè ostendit Sanchez loco citato; undè hæc oratoria non possunt ad libitum conuerti in profanos vsus. Secus dicēdum est de Monasterijs, Dormitorijs, cubiculis Sacerdotū, uel Religiosorum, & Oratorijs priuatis, non cōstitutis auctoritate Episcopi; quamuis enim hæc loca sint Sacra, itaut gaudeant immunitate Ecclesię, non tamen ita sunt Sacra, vt copula, vel pollutio in illis habita specialem Sacrilegij malitiam habeat. Ita Sylu. verbo Ecclesia nu. 3. Azor. loco citato cap.27. q.13. Nauar. cap.16. num.3 & Sanchez loco citato, vbi etiam ostendit in dubio oratoriū præsumi auctoritate Episcopi erectum, quando in eo publicè celebratur admittendo omnes ad Diuina officia, de qua re nos egimus in tractatu de Censuris.

10 Ex dictis colligi potest, copulam habitam in Ecclesia, auctoritate Episcopi destructa, non habere malitiam Sacrilegij; non enim est locus sacer, nisi fortè sit destructa vt iterum reædificetur; tunc enim adhuc est locus sacer, & gaudet immunitate. Ita Sanchez loco citato, & alij, quos retuli de indulgentijs.

11 Quæres tertiò, vtrum quælibet pars, seu spatium Ecclesiæ sit locus sacer.

Respondeo, illud spatium dici locum Sacrum, quod spectat ad interius corpus Ecclesiæ à tecto interiori vsque ad pauimentum.

Hinc colligitur solutio multorum casuum cum Nauar. num.251. Graffio libro 2. cap 48. Sanchez loco citato, Suarez tomo 1 de Religione lib 3. cap.8. num.7. & 3. parte de charistia disp.81. sect.4 Reginal. lib 29 num.181. Didaco, Nugno 3. parte, q 83. art.3. dub. 2. Coninch ibidem dub. 1. nu.227. Finellio casu 5. & alijs.

12 Primò, non esse Sacrilegium, nec violari locum Sacrū quando copula habetur supra tectum Ecclesiæ, aut ibi aliquis occiditur.

13 Secundò, non esse Sacrilegium, nec violari locum Sacrum, quando copula habetur extra parietes Ecclesię; aut quando in parietes Ecclesiæ exterioribus aliquis suspenditur: modo illi parietes non inseruiant pro muro cæmeterij, tunc enim esset Sacrilegium, cum sit locus Sacer. Ita DD. cit.

14 Tertiò, non esse Sacrilegium, quando copula habetur in aliquo loco subterraneo Ecclesiæ, & in cauerna, quæ fabricata est sub pauimento, modo locus ille subterraneus non sit sepultura. Ratio est, quia locus ille censetur esse extra Ecclesiam, nec spectat ad interius Ecclesię corpus à tecto interiori vsque ad Pauimentum. Ita Doctores cit.

15 Quartò, non esse Sacrilegium, copulam habere in turri, quod vulgo campanile dicitur, quia turris non spectat ad interius Ecclesiæ corpus. Idem dic de Sacrestia, & Cameris Ecclesiæ adhærentibus. Contrarium dic de Choro, & Capellis; nam Chorus, & Capellæ spectant ad interius Ecclesiæ corpus. Ita Doct. cit.

16 Quintò, non esse Sacrilegium copulam habere, aut aliquem interficere in porta Ecclesiæ extra limen, idest extra lineam quam attingunt valuæ; modò limen nō spectet ad Cœmeterium. Ita Suarez loco citato disp. 81. sect. 4. vers 5. violatur ad finem, Sanchez, & Reginald locis cit. & alij apud Finel. loco cit. num. 8.

17 Sexto, non esse Sacrilegium copulam habere, aut aliquem occidere in Ecclesia diruta; quia non est amplius Ecclesia, neque nomen habet Ecclesiæ.

18 Septimò, committi Sacrilegium, quando copula habetur in Capella de nouo addita Ecclesiæ, aut in aliqua parte, secundum quam prior Ecclesia laxata est, & extensa. Ratio est quia pars addita fit vnum corpus cum priori, consequenter gaudet illis priuilegijs.

19 Quæres, quandonam polluatur Ecclesia.

Respondeo primò, Ecclesiam pollui per voluntariam seminis humani effusionem in ea. Dixi humani idest hominis etiam pagani, aut fœminæ; non autem bruti; siuè effusio fiat per actum coniugalem, siuè per alium actum. Dixi per voluntariam; quia si effusio fit inuoluntaria, vt si contingat in somnis, aut etiam in vigilia, sed coactè, non polluit Ecclesiam. Immo Nauarrus, Syluester, Tabiena, & alij, quos refert Sayrus libro 5. cap.16. num.21. Henriq. libro 9. cap.27. num.5. littera P. Finellius casu 5. pag. 171. existimant, Ecclesiam non pollui per pollutionem in somnis, contingentem; etiamsi fuerit voluntaria in causa; nam eo ipso, quo fit in somnis, non est libera; consequenter nō habet secum adnexam aliquam loci irreuerentiam, ob quam Ecclesia pollui debeat. Requiritur ergo ad Ecclesię pollutionem, vt pollutio sit voluntaria; quamuis non sit necesse, ut semen in terram effundatur; nam loci Sanctitas violatur; etiamsi semen in terram non decidat; sed recipiatur in vase naturali fœminæ, uel in alio loco. Dixi effusionem, vt aduertamus, non sufficere paruam distillationem, & modicam humectationem, vt ait Graffius loco citato num.26. Gambarupta de casibus reseru. Finellius casu 5. pag. 166. Suarez 3. parte, tomo 3. de Eucharistia disp. 81. sect. 4. Nugnus loco citato, Coninch. loco citato num.227. & alij; nam effusio inportat aliquam copiam. Vtrum verò polluatur Ecclesia per copulam coniugalem habitam tēpore necessitatis, quando scilicet timetur illicita seminis emissio in altero coniuge, nisi cōiugalis copula habeatur, patet ex dictis.

20 Respondeo secundò, Ecclesiam pollui per iniuriosam sanguinis humani effusionem in ea, aut quando datur causa naturalis eius effusionis; aut mortis. Dixi per iniuriosam; quia si fiat ad sui defensionem cum moderamine inculpatæ tutelæ, vel ab amente, vel à furioso, vel à puero vsum rationis nondum attingente, vel casu à tegula cadēte, non polluitur Ecclesia; cum talis effusio non sit propriè iniuriosa. Pollueretur tamen Ecclesia, si aliquis per sui percussionem effunderet sanguinem in Ecclesia, nam talis effusio esset iniuriosa Ecclesiæ. Similiter pollueretur, si martyr in ea occideretur; nam illa actio esset iniuriosa, & iniqua, licèt passio esset grata Deo. Ita Graffius loco citato nu.24. Suarez 3. parte de Eucharistia disp.81. sect.4 initio, Reginald. libro. 29. num.180. Finellius loco citato num.5. pag.168. & alij. Dixi per effusionem; quia requiritur aliqua sanguinis abundantia, & non sufficiunt duæ, vel tres guttæ. Immo Graffius loco citato num.25. Coninchus loco citato num.228. & alij putant, non sufficere emissionem sanguinis è naso, vt accidit in rixa puerorum, saltem quando non sufficit ad peccatum mortale. Dixi sanguinis; quia Ecclesia non polluitur, quando aliquis alterius carnes contundit, vel ossa frangit absq; sanguine; immo, vt Ecclesia polluatur, requiritur, ut vulnus fiat in ipsa Ecclesia, vnde nō polluitur Ecclesia, quando aliquis vulneratur extra Ecclesia,

clesiam; & postea sanguinem fundit in Ecclesia, vt in simili dictum est de censuris cum Suarez, & alijs. Dixi in ea; quia si quis existens in Ecclesia vulneret alium existentē extra Ecclesiam, non ob id polluitur Ecclesia; etiamsi vulneratus postea se recipiat in Ecclesia, vt mox dixi. Dixi, aut quando datur causa naturalis eius effusionis, vt aduertamus Ecclesiā polluit, qñ aliquis vulneratur in Ecclesia, & statim se recipit extra eam, antequam in ea sanguinem emittat, nā in ea data est causa naturalis effusionis, vt ait Gambar. de cas. reser casu 6. Graff. loco citato, Suarez, & Coninch. locis citatis, Finellius loco citato num 5. Nauar. & alij. Dixi, aut mortis, vt aduertamus Ecclesiam pollui, quando quis in Ecclesia per soffocationem occiditur absque sanguinis effusione, aut quando per carnificem suspēditur, vt habetur c. propcsuisti de consecr. Ita Henriq. l 9. cap. 47. num. 5. Grafsius loco citato num. 21. Syluest. verbo consecratione 2 Finellius, Suarez, Coninchus locis citatis, & alij.

21 Si quæras, an polluta Ecclesia censeatur etiam pollutum cœmeterium illi contiguum.

Respondetur affirmatiue, quia cœmeterium consecratum gaudet eodem priuilegio, quo Ecclesia, & est accessorium Ecclesiæ, accessorium autem sequitur principale, & nobilius trahit ad se minus nobile; polluto verò cœmeterio, non censetur polluta Ecclesia; quia minus nobile non trahit nobilius Ita Sayr. libro 5. cap. 16. num. 18. Suarez loco citato vers 5. violatur, Henriquez lib. 9. cap 27. num. 5. Coninchus loco citato nu. 254. & alij comm.

22 Respondeo tertiò, pollui Ecclesiam, quando benedicitur, vel consecratur ab Episcopo excommunicato publico, iuxta communiorem DD. sententiam contra Suarez, & Coninch. loco citato, vel quando in ea sepellitur excōmunicatus vitandus cap. consuluisti de consecratione Ecclesię In quo casu illius ossa proijcienda sunt è loco Sacro, modo dignosci possint ab ossibus fidelium; si verò nō possint dignosci, non sunt abijcienda, ne simul cum ipsis abijciantur ossa fidelium; non enim æquum est, vt iustus pro iniusto patiatur, vt patet ex dictis de censuris.

23 Rursus polluitur Ecclesia, quando in ea sepelitur paganus, aut infidelis; non vero polluitur, quando Cathecumenus sepelitur ante susceptum Baptismum; nam præsumitur decessisse cum Baptismo flaminis. Ita Sayrus loco citato num. 24. vbi addit Ecclesiam non pollui, quando sepelitur in ea filius alicuius fidelis ante Baptismū, quāuis enim ille filius reuera non sit fidelis, propriè tamen non est gentilis, vel infidelis, sicut est filius infidelis; filius enim infidelis, si sepeliatur in Ecclesia, ac si grandioris esset ætatis, polluit Ecclesiam, ergo verò puto, Ecclesiam pollui, si sepeliatur filius alicuius fidelis ante Baptismum. Ita Suarez loco citato vers. Quinto violatur, Coninch. loco citato; nam filius ante Baptismum est infidelis saltem negatiuè; cum non habeat fidem.

24 Si quęras, an filius possit sepeliri cum matre, quæ moritur in partu vna cum filio, antequam filius susceperit Baptismum.

Respondetur cum Hostiense, Vgone, & alij apud Sayrum loco citato, num. 26. posse; tunc enim filius censetur pars matris, & pro honore matris Christianæ cum ea sepelitur. Existimo tamen vsu, & consuetudine aliter receptū esse, quando filius iam editus est in lucem, & nondum est baptizatus; videtur enim pars distincta à matre; & hoc magis confirmat sententiam Suarez, qui benè addit, Ecclesiam pollui, quando mater sepulta fuit cum filio adhuc viuo existenti in vtero, si filius moriatur in Ecclesia; eo quod mater non fuerit aperta ob negligentiam, vel malitiam; nam ex homicidio culpabili in Ecclesia polluitur Ecclesia.

Respondeo quartò, Ecclesiam pollui, quando parietes Ecclesiæ maiori ex parte ita destruuntur, vt Ecclesia reædificari debeat: hoc autem non procedit primo in Ecclesia tantummodo benedicta; sed in Ecclesia consecrata, vt ostēdit Coninchus num. 235 Suarez, Nugnus, Reginald & alij locis citatis Ratio est, quia benedictio adhæret solo; consecratio verò fit in parietibus. Secundò, non procedit, si parietes non destruatur, sed permaneant cōbusto tecto. & alijs ornamentis cap. 6. ligneis de consecratione Ecclesiarum.

Si quæres, quomodo se gerere debeat Sacerdos, quando inter celebrandum Ecclesia violatur.

Respondeo cum Suarez disp. 81. sec 4. Reginald. num. 179. Nugno loco citato dub. 2. ad finem, Coninch. loco citato num. 236. & alij communiter, quos in simili retuli de censuris, debere missam inchoatam intermittere, si nondū inchoatus est Canon; Si verò Canon inchoatus sit, debet missam absoluere; nam sacrificium inchoatum iure diuino perficiendum est censetur autem inchoatum incepto Canone iuxtà præcitatos Doct. cum hostia tunc proximè præparetur ad consecrationem.

25 Quæres tertiò, an polluens Ecclesiam incurrat casum reseruatum, & quando eum incurrat.

Respondeo, polluentem Ecclesiam incurrere casum reseruatum in nostra Diœc. vt constat ex Concil. prouinciali primo, titulo, quæ pertinent ad Sacramenti Pœnitentiæ administrationem. Incurrit autem casus reseruatus, quando delicta facta sunt publica: nam casus reseruatus incurritur ob pollutionem Ecclesiæ; Ecclesia autem non polluitur, nisi delictum sit publicum, consequenter Ecclesia non indiget reconciliatione; nisi delictum sit publicum. Ita Suarez 3. parte disp. 81. sect. 4. vers Secundo dubitari solet, Nugnus loco citato, Nauar. cap. 27. Coninch. Henriquez loco cit. nu. 251. & omnes alij Doct. cit.

26 Si quæras, an celebrans in Ecclesia polluta incurrat aliquam censuram.

Respondetur, celebrantem in Ecclesia polluta ab eo die, quo delictum in ea commissum publicatum fuit, incurrere suspensionem iuxta Azor. secunda parte lib. 10. cap 26. & Graff. loco cit. nu. 28. Sed iuxta communiorem sententiam Sayri lib. 5 de censuris cap. 14. num. 36. Henriquez lib 9. cap. 27. num. 7. Suarez loco citato vers. Sed quæret aliquis, Finellius loco citato num. 12. & aliorum, quorum sententia mihi probatur; non incurrit suspensionem, vel irregularitatem celebrando missas, vel sepeliendo aliquem, uel persoluēdo Diuina Officia in Ecclesia polluta. Ratio est, quia nullo iure probatur, talem pœnam incurrere, præsertim cum pollutio Ecclesiæ nō sit censura; suspensio autem, vel irregularitas non incurritur, nisi sit in iure expressa.

27 Quæres quartò, à quonam possit Ecclesia polluta reconciliari.

Respondeo cum Azorio 2. parte lib. 9. cap. 5. Sayro loco citato, Henriquez lib 9 cap 7. num. 6. Suarez loco citato, col. 9. Reginaldo loco cit. nu. 179. Conincholoco cit. nu. 36 Finellio loco cit. nu. 7. Posseuino cap 2. num. 44. Graff. 1. p. lib. 2. cap. 8. num. 30. & alijs, Ecclesiam pollutam posse per aspersionem aquæ benedictæ reconciliari à simplici Sacerdote, si Ecclesia non erat consecrata. Expedit tamē, inquit Henriquez, obtinere licentiā ab Episcopo, vel eius Vicario Generali; immo ipse censeo necessarium esse petere facultatem, & licentiam ab Episcopo, vel eius Vicario Generali; sicut vsus indicare videtur in nostra Diœc. Si verò Ecclesia erat consecrata, debet reconciliari ab Episcopo proprio, vel ab alio Episcopo de licentia proprij Episcopi, vel saltem Episcopus dispensare debet, vt interim in ea celebretur. Videte Sayrum loco cit. Posseuinū, & Azorium locis cit. Suarez loco citato, col. 9. & 10. & Auilam p. 5. de cens. d. 7. dub. 3. vbi addit cum Henriq. & alijs quos refert Henriquez loco citato in comment. littera I, non esse necessarium reconciliationem, quando Ecclesia fuit occultè violata, & post violationem, antequam publicaretur violatio, confectum in ea fuit Missæ Sacrificium; nam Ecclesia censetur sufficienter reconciliata per præsentiam Sanctiss. Corporis Christi.

TERTIA PROPOSITIO.

28 Valdè probabile est, vnum tantummodo sacrilegij peccatum ab eo patrari, qui cum sit simul Sacerdos, & Religiosus professus, committit aliquod luxuriæ scelus; idem dici potest de fœmina copulam habente cum Sacerdote religioso professo. Hæc propositio non est æquè certa apud omnes; nam est duplex sententia. Prima est affirmatiua; videntur enim esse duæ rationes malitiæ; specie inter se distinctæ, eo quod religiosus aliter dicatur persona sacra ratione voti religionis, & aliter ratione Sacerdotij; vndè vt religiosus, agit contra votum; vt Sacerdos, agit contra constitutionem Ecclesiæ, qua præscribitur, vt initiatus Ordine Sacro seruet Castitatem. Ita P. Ledes. ca. 19. de pœnitentia, Coninchus de Sacramento Ordinis disp. 20 dub. 13. nu. 132 & alij.

Secunda sententia, quæ mihi probabilior videtur negatiua

tiua est. Ratio est, tum quia votum solemne Castitatis adnexum ordinibus Sacris est eiusdem rationis cum voto emisso in professione; tum quia diuersitas peccatorum nō desumitur ex diuersitate præceptorum, sed ex virtutibus, aut ex motiuis specie distinctis; sed religiosus tenetur seruare castitatem propter idem motiuum, & propter eandē virtutem propter quam Sacerdos tenetur eam seruare ergo non committit duplex sacrilegium; tùm quia, qui sepius idem votum simplex repetit, non committit plura peccata transgrediendo votum; ergo neq; committit plura sacrilegia, qui peccatum luxuriæ committit, quando tenetur voto solemni Religionis, & Sacrorum Ordinum. Ex his patet responsio ad rationem Ledesmam, Coninchum, & aliorum.

29 Hinc sequitur pœnitentem accusantem se de copula, satisfacere dicendo in confessione se esse religiosum, vel Sacerdotem, vel Diaconum, vel habuisse copulam cum Sacerdote, &c. Ita Rodriquez prima parte, cap. 53. num. 5. Henriquez libro 5. de Penitentia cap. 5. num. 6. littera G, Sanchez libro 7. de matrimonio disp. 27. num. 17. & alij, quorum sententiam valdè probabilem putat Less. libro 4. cap. 3. dub. 12.

30 Sed grauior difficultas est, vtrum habens votum simplex, & solemne Castitatis committat duplex Sacrilegium per peccatum luxuriæ, & satisfaciat in Confessione dicendo se violasse votum Castitatis. Ad quam difficultatem respondet Sanchez satisfacere dicendo se violasse votum Castitatis, aut se habere votum, quia votum simplex, & solemne sunt eiusdem speciei, & differunt tantummodo accidentaliter.

Ego verò cum Arragonio 2.2. q. 88. art. 7. Rodriquez loco citato num. 5 ad finem. Azor. 3. parte lib 3. cap. 27. q. 10. Coninchо. de pœnit. disp. 7. dub 4. nu 20 & alijs, quos retuli pun. 6. de Fide, existimo non satisfacere dicendo se violasse votum Castitatis. Ratio est, tum quia votum solemne differt specie à voto simplici, vt patet ex diuersis effectibus, quos solemne votum parit; tum quia fornicatio, seu aliud peccatum luxuriæ habet priuationem perfectionis alio modo debitę in astricto voto solemni, quam habeat fornicatio in astricto voto simplici; ergo astrictus voto simplici, & solemni committit duplex peccatum, cum peccata distinguantur pęnes priuationes perfectionum diuersarum. Hinc patet responsio ad rationem Sanchez.

31 Vtrum vero Sacerdos committens peccatum luxuriæ, teneatur dicere Confessario se esse Sacerdotem, vel habere votum solemne castitatis, quando Confessarius cognoscit, eum esse Sacerdotem, constat ex dictis de pœnitētia, non teneri; quia Confessarius sciens, ipsum esse Sacerdotem, sufficienter cognoscit peccata ipsius carnalia habere oppositionem cum voto solemni Castitatis.

Hæc dicta sunt ad laudem Dei, ac B. M. Virginis, saluo semper in omnibus meliori iudicio.

IN5

INDEX

CONTINENS SINGVLAS QVAESTIONES,

Puncta, & Paragrapha, quæ in vniuerso Tractatu de magno Matrimonij Sacramento continentur.

a Pun-

QVAESTIO IV.

FINIS.

INDEX EORVM OMNIVM,

Quæ in vniuerso Tractatu de magno Matrimonij Sacramento continentur.

A

B

Beſtia-

Co-

D

E

F

G

H

I

Impe-

L

Loci

M

b sub

Ma-

Mini-

Q

R

spon-

FINIS.

MARTINI BONACINÆ

SACRÆ THEOLOGIÆ, ET I. V. D. EQVITIS ET CAET.

Tractatus

DE CENSVRIS, ALIISQVE POENIS ECCLESIASTICIS.

Nunc denuo ab ipso Auctore auctus, & quamplurimis nouis quæstionibus locupletatus.

CVM PRIVILEGIO.

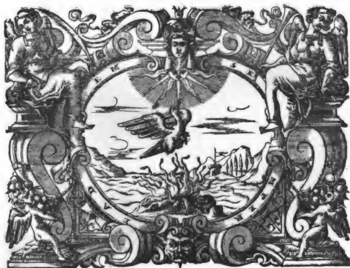

MEDIOLANI,
Apud hær. Pacifici Pontij, & Ioan. Baptistam Piccaleum Impressores Archiepiscopales. M. DC. XXIII.

TRACTATVS

DE CENSVRIS.

TRACTATVM de Censuris septem Disputationibus complectemur. In prima disputabimus de Censuris in communi. In secunda de Excommunicatione. In tertia de Suspensione. In quarta de Degradatione, & Depositione. In quinta de Interdicto. In sexta de Cessatione à Diuinis. In septima de Irregularitate.

DISPVTATIO PRIMA.

DE CENSVRIS IN COMMVNI.

PRAESENTEM Disputationem in tres Quæstiones diuidemus. In prima recensebimus naturam, & conditiones Censuræ. In secunda enumerabimus causas excusantes ab incurrenda Censura. In tertia sermo nobis erit de Relaxatione, & Absolutione Censuræ. Sed antequam rem ipsam aggrediamur circa nominis ethimologiam aduertendum est, Censuram iuxta multorum DD. sententiam, originem traxisse à verbo censeo, quod significat ferre sententiam in Teste Marco Tullio in Catilinam, vel à censio, quod est castigo ex Plauto,& alijs; vel à censore, cuius munus erat moribus aliorum præesse, ac delinquentes punire ex Nauar.cap.27. num.1. & alijs. Verum quidquid sit de nominis origine, certum nobis est Censuram, quantum spectat ad nostrum institutum, ab Ecclesiasticis Scriptoribus accipi pro pœna, seù mulcta, quæ per se, ac directam rationem habet pœnæ spiritualis impositæ propter aliquod crimen qualis pœna est excommunicatio, suspensio,& interdictum. Ita Nauarrus loco citato, Suarez to. 5. de Censuris, Disputatione 1, sect. 1, Sayrus de Censuris li. 1, cap. 1, Auila 1. par. dub. 1. & alij communiter.

A QVAE-

QVÆSTIO PRIMA DE NATVRA

Causis, & conditionibus Censuræ.

PVNCTVM I.

Quid, & quotuplex sit censura.

1 *Quid sit censura.*
2 *An Ecclesia habeat potestatem ferendi censuras.*
3 *An peccatum mortale sit censura.*
4 *Quot sint censuræ, & an differant ab irregularitate, cessatione à Diuinis, & degradatione, seu depositione.*
5 *Quotuplex sit censura excommunicationis, suspensionis, & interdicti.*
6 *Quomodò cognosci possit censura latæ, & ferendæ sententiæ.*

PRIMA PROPOSITIO.

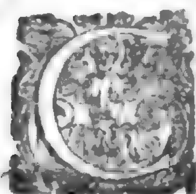

1 Censura est pœna spiritualis, inflicta ab Ecclesiastica potestate, priuās hominem baptizatum vsu aliquorum spiritualium per ordinem ad salutē.

Dicitur pęna loco generis; in hoc enim conueniunt omnes censuræ.

Dicitur spiritualis; quia est pœna animæ.

Dicitur inflicta ab Ecclesiastica potestate, vt ostendatur causa efficiens censuræ, cū enim censura sit pœna spiritualis, & Ecclesiastica, non potest imponi, nisi à persona Ecclesiastica, habente potestatem illius inferendæ.

2 An verò in Ecclesia existat potestas inferendi censuras, res de fide manifesta est; vt constat tum ex Matth. 16. vbi collata fuit Apostolis potestas ligādi ijs verbis: Quodcunque ligaueritis super terram, &c., quæ verba, cum sint generalia, generaliter intelligenda sunt de qualibet censura; & de omni eo, quod ad bonum regimen necessarium iudicatur, vt bene Bellarm. de Summo Pontifice lib.1.cap.15, & alij, quos retuli de Indulgentijs: ad bonum autem regimen in foro externo facit potestas ferendi censuras. Tum ex Cōcil. Constantiensi sess. 8. vbi damnatur error VViclef. Ita Suar. de cens. d.1.sect.2. fol.5. Auila 3.par. d.1. fol.1. Henriq.l.13.c.1.fol.740. Sot. in 4.d.22.q.1.art.1.fol.mihi 1555. Vasquez tract. de excommunicatione dub 1. Vgolinus de censuris tab.prima, cap.1.num.2, fol.1, Valentia 3 p.d.7.q.17. Coninchus tom.2.disp.13. dub.3. nu.4. Filiucius tract. 11. cap. 2. quæsito 1, & alij communiter.

Dicitur priuans hominem baptizatum, ad ostendendum subiectum censuræ debere esse hominem baptizatum; cum enim infidelis non sit subditus Ecclesiæ, sequitur ipsum nō subijci censuris ab Ecclesia impositis; sicut subijcitur homo baptizatus, qui est subditus Ecclesiæ.

Dicitur vsu aliquorum spiritualium, ad ostendendam differentiam pœnarum ciuilium, quæ tantummodò positæ sunt in rebus temporalibus, vt in solutione pecuniæ, confiscatione bonorum, &c. Ecclesia verò per censuras priuat rebus spiritualibus, vt vsu Sacramentorum, participatione suffragiorum, exercitio munerum Ecclesiasticorū, &c. Vsu verò rerum corporalium priuat tantummodò secundario per ordinem ad spiritualia.

Dicitur vsu aliquorum, quia censura non priuat omnib. bonis spiritualibus, sed aliquibus tantum; non enim tollit virtutes infusas, neque priuat actibus virtutum. Ita Suarez disp.1. sect 1. num.6. Filiucius tomo 1.tract. 11. cap.1. quæsito 2.num.5. & cap.7.quæsito 2.num.193.& alij communiter.

Dicitur ad salutem, vt manifestetur finis censuræ; nam Ecclesia per censuras non intendit animæ perniciem, sed resipiscentiam à contumacia; & abstinentiam à peccatis, in quorum pœnam imponit censuras. Ita Suarez loco cit. lib.1.cap.1. Sayrus, num.10. Auila loc.cit.d.4. Vgolin.tab. 1.c.15. num.2 Coninchus tom. 2. disp. 13. dub. 1. num. 9. & alij.

3 Ex dictis colligi potest peccatum mortale, non esse censuram; quamuis priuet hominem gratia, & illum reddat indignum sumptione Eucharistiæ, & aliorum Sacramentorum. Ratio est quia censura est pęna Ecclesiastica, peccatum autem mortale, non est pœna Ecclesiastica; ita Vasquez tract. de excommunicatione dubio 1. num. 7. Reginald.lib.9.nu.111. & alij communiter.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 Censura triplex est, Excommunicatio, Suspensio, & Interdictum. Ita Nau.loc cit.Suarez loc.cit.sect.3. Auila loc. cit. dubio 5 Coninch. numer. 5. Vgolinus tab. 1.cap. 16. Filiucius tract. 11. ca. 1. quæsito 7. & alij apud Henriquez l.13.cap.2. Hęc propositio patet ex Innocentio III. qui interrogatus, quid per censuras intelligeretur, respondit intelligi interdictum, suspensionē, & excommunicationem, qua responsio manca fuisset, & imperfecta, si præter tres censuræ speciales aliæ possent assignari.

Obijcies cum Soto in quarto disp.22.q.3, art.1. Censura est pœna spiritualis, priuans hominem baptizatum vsu aliquorum spiritualium, sed hoc non solum conuenit excommunicationi, suspensioni, & interdicto; sed etiam cessationi à Diuinis, Irregularitati, degradationi, & depositioni, ergo signum est, cessationem à Diuinis, &c. esse species censuræ, consequenter species censuræ plures esse, quàm tres enumeratas.

Respondeo, cessationem à Diuinis non esse censuram. Tum quia non est pœna priuans hominem, &c. sed est simplex quædam prohibitio; vt ait Suar. d.39. sect.1. num.15. Tum quia sequeretur, violantem cessationē incurrere irregularitatem, quæ incurritur per violationem censuræ. Tū quia censura directè fertur in pęnam delinquentis; cessatio verò non magis respicit delinquentem, quam innocentem; cum tempore cessationis officia cessent æqualiter omnibus.

Quantum spectat ad irregularitatem, certum est, illam non esse censuram. Tum quia non omnis irregularitas ponitur in pęnam delicti; sed aliqua ponitur ob defectum absque delicto. Tum quia irregularitas non est principaliter instituta ad corrigendos fideles, sicut instituta est censura. Tum quia sequeretur irregularem ministrantem ex officio Sacramenta incurrere nouam irregularitatem; irregularitas enim incurritur, qū aliquis censura affectus solēniter, vel ex officio ministrat in ordine Sacro; sed falsum est irregularem ministrantem Sacramēta ex officio incurrere nouam irregularitatem; ergo etiam falsum est, irregularitatem esse censuram.

Quantum pertinet ad depositionem, & degradationem, perspicuum est, constatque inter omnes, illas non esse censuras. nam censura ex sua institutione potest auferri posita resipiscentia, & emendatione delinquentis, depositio verò, & degradatio carent spe remissionis: Ob id depositio, & degradatio appellantur vinculum indissolubile censura verò vinculum dissolubile nuncupatur, ita Sayrus loc cit. Nauar. cap.27. num. 163, Henriquez l.13.cap.2. Auila loc. cit.d.5.

cit.disp.5. Suarez, disp. 1. sect. 3. & alii communiter.

5 Quæres primo, quotuplex sit censura Excommunicat. Suspensionis, & Interdicti.

Respondeo primo, aliam esse à iure, aliam ab homine. Censura à iure dicitur ea, quæ fertur à legislatore cum intentione condendi legem, seu statutū Generale perpetuū, iniuncta transgressoribus pœna censuræ. Censura ab homine dicitur, quæ fertur à superiore aliquid præcipiente, non intentione ferendi statutum, aut condendi legem perpetuam; sed intentione ferendi præceptum temporale, & transitorium, imposita contra inobedientes censuræ; ita Syluest.v. excommunicatio. 3. Suarez de censuris disput.3. sect.1. Sayrus lib 1. cap.7. num. 11. & 12. Vgolinus tab. 1.cap.9. § 4.fol.76 Filiucius cap.1.quæsito 7.& ca.3.quæsito 1.Coninc.dub.1. num.11 & seq. & alii, qui hanc differantiam inter censuram ab homine, & à iure constituunt, quòd censura ab homine cessat mortuo conditore; censura verò à iure durat adhuc eo extincto; Cap.fin.de officio Legati. Præterea censura à iure ab iis solum ferri potest, qui potestatem iurisdictionis habent condendi legem; qualem potestaté habet Summ.Pontifex, Concilia generalia, Legatus Pótificis, Episcopus in sua Diœcesi, Archiepiscopus in concilio Prouinciali nō solum respectu suæ Diœcesis, sed etiam respectu eorum, qui subijciuntur Episcopis suffraganeis. Eadem auctoritate fulgét alij iurisdictionem Episcopalem habentes. Ob id Capitulum sede vacante potest condere statutum duraturum in perpetuum; nisi reuocetur per Episcopum successorem; nam Capitulum succedit in iurisdictionem Episcopi, nisi in aliquo casu impediatur. Verū tamen est Capitulum viuente Episcopo non posse absque illius licentia, & facultate statutum aliquod sancire, quia tunc iurisdictionem Episcopalem non habet. Ita Sayrus loc cit. Auila loc.cit.cap.3. disp. 3. Suar. tom.5. d.1.sect.3. & d.18. sect. 1. Vgolinus loc.cit. Salas de legib. q.95.tract. 14. d. 8. sect.5. vsque ad 19. Filiucius tract.11. cap.1. quæsito 5.& cap. 3. quæsito 1.

Respondeo secundo, censuram excommunicationis, suspēsionis, & interdicti aliā esse latæ sententiæ, aliam ferendæ. Censura latæ sententiæ dicitur, quæ ipso facto incurritur absque alia Iudicis sententia. Censura sententiæ ferendæ dicitur, quæ solummodò est comminatoria, nec ipso facto incurritur ante sententiam Iudicis, vt in confesso est apud omnes DD.

6 Rogabis, quomodò possimus cognoscere censuram esse latæ, vel ferendæ sententiæ.

Respondeo primo, ex sequentibus regulis cognosci posse, censuram esse latæ sententiæ.

Prima est, quando in lege ponuntur istæ particulæ, ipso facto, ipso iure, aut latæ sententiæ.

Secunda est, quando cum censura ponuntur hæc aduerbia, confestim, statim, illicò, continuò, ex tunc, omninò, prorsus, incontinenti, mox protinus.

Tertia est, quando censura ponitur per verbum præsenti, vel præteriti temporis; vt quando dicitur, qui hoc, vel illud fecerit, excommunicatur, suspenditur, vel est excommunicatus, vel suspensus, aut sit excommunicatus, vel suspensus, aut nouerit se excommunicatum, vel suspensum, aut nouerit se excommunicari, vel suspendi, aut excommunico, vel suspendo, aut declaro, definio, iudico, volo hunc esse excommunicatum, vel suspensum, &c. vel etiam si dicatur sit anathema: idem enim est, ac si diceretur sit excommunicatus, iuxta Suarez disp.3. sect. 3. num. 4. vbi oppositam sententiam vocat omnino falsam, iuxta Vgolinum tab. 1.c 9 § 6.nu.18 Filiucium cap.1. num. 19.contra Glossam in cap. de foro competent. Baldum, & alios quos citat, & sequitur Sanchez de matrim.lib.7. disp. 11. nu.1.

Quarta regula est, quando censura fertur per verba Imperatiui modi temporis præsentis, E. g Qui hoc vel illud fecerit, subiaceat excommunicationi, habeatur pro excōmunicato, vel subdatur excommunicationi, vel incurrat, aut incidat in excommunicationem. Ita communiter DD. paulò post citandi.

Respondeo secundo, ex sequentibus regulis facilè cognosci posse, censuram non esse latæ, sed ferendæ sententiæ.

Prima est, quando dicitur Incurrat censuram comminatoriam, vel præcipimus sub pœna excommūnicationis, suspensionis, &c.

Secunda regula est, quando censura fertur per verbum futuri temporis, vt quando dicitur, Qui hoc fecerit, excōmunicabitur vel suspendetur, aut excommunicetur, vel suspendatur; quatenus verbum excommunicetur, vel suspendatur, continet præceptū alteri impositum ad ferendam censuram excommunicationis, vel suspensionis; cum enim ad incurrendam in hoc casu censuram actio Iudicis requiratur, non est, cur dicamus censuram esse latæ sententiæ. Si verò superior per hæc verba, excommunicetur, vel suspendatur, imperatiuo modo prolata, intendat sua potestate suspendere, vel excommunicare, censura dicitur ipso facto lata vt patet ex quarta regula præcedentis responsionis. Idem dic quando cum verbo futuri temporis adduntur illæ particulæ, ipso facto, vel ipso iure, vt si dicatur; excommunicabitur ipso facto, vel eo ipso, vt dictum est in secunda regula primæ responsionis.

Tertia regula est, quādo dubium aliquod suboritur, an censura sit latæ, vel ferendæ sententiæ; tunc enim iudicādum est censuram non esse latæ sententiæ, sed ferendæ; nā odia non sunt amplianda, sed restringenda, & in mitiorem partem accipienda, & interpretanda, vt est commune, ac vulgatū axioma omniū Iurisperitorum, & Theologorum, desumptum ex reg.49. iuris in 6. ex quo fit, vt censura lata hoc pacto, excommunicationem noueris te incursurum censeatur comminatoria, quia dubium est an Summus Pontifex velit ipso facto, ligare, cum verba sint futuri temporis. Ita Felinus cap. Rodulfus de rescript.num 28. contra Coninchum nu.10. Filiucium n.18. Suarez sect. 1. Vgolinum loco statim cit. quibus pro præcedentibus casibus additur idem Suar. loc cit.n 3. & de legibus lib.5.cap.6.num. 25 & 26. Clauis Regia lib.3.cap.8.& de censuris lib. 1.cap. 11. Azorius 1.par.lib.5.cap.6. & 16, Auila 1.parte dubio 7. Vgolinus tabula prima. cap.9.§.6. Coninch.disp.13.dub.1. nu.10. & seq. Filiucius tract.1. cap. 1. quæsito 8. & alij.

PVNCTVM II.

Quænam sit causa efficiens censuræ, seù quinam possint infligere censuras.

1 *Quot sint genera causarum.*
2 *An aliqua censura sit de iure Diuino.*
3 *Quanam requirantur in ferente censuras.*
4 *An fœmina possint ferre censuras.*
5 *Quinam possint ferre censuras auctoritate ordinaria.*
6 *Quis delegari possit ad ferendas censuras.*

1 Notandum, ex cōmuni Philosophorū, & Theologorū sententia, quatuor esse genera causarum, efficientem, formalem, materialem, & finalem. In hoc Puncto disputandum nobis constituimus de causa efficiente, seu inferente censuras. Sed prius tria præmittenda sunt.

Primo potestatem ferendi censuras esse de iure diuino, vtpote à Deo collata, Matt. 18. vt dictum est pun. 1. num. 2. & de indulgentijs, vbi ostendi hanc potestatem in Summo Pontifice valide electo immediate esse à Christo, in reliquis verò mediate, idest mediante Summo Pontifice, qui potestatem à Christo acceptam aliis confert consequenter etiam illis auferre, vel moderari potest, vt re ipsa aufert excommunicato vitando.

2 Secundo nullam censuram esse à iure Diuino impositam. Ratio est, tum quia tunc imponitur aliqua censura, quando specialiter præscribitur talis pœna, vel talis priuatio; vt est priuatio Communionis fidelium in ferenda excommunicatione; sed non potest ostendi, talem pœnam, vel priuationem esse præscriptam à iure Diuino; ergò nulla censura est à iure Diuino imposita; Tùm quia, si est aliqua censura iure Diuino instituta, maximè est excommunicatio Matthæi 19. illis verbis, Si Ecclesiam non audierit, sit tibi tanquam Ethnicus, & Publicanus; sed in eo loco non est imposita excommunicatio; ergò excommunicatio, non est instituta iure Diuino. Minor probatur primò quia Matth. 18. subduntur illa verba, Amen dico vobis, si quid ligaueris super terram erit ligatum, & in cœlis, quibus verbis satis ostenditur, nondum fuisse latam aliquam censuram, sed collatam esse Apostolis potestaté ferendi censuras; vt communiter exponunt DD. Theologi. Secundò, quia illis verbis ostenditur grauiter peccare eos, qui non obediunt Ecclesiæ; propterea euitandos esse, non tanquā excom-

excommunicatos, sed tanquam graues peccatores, quales sunt Ethnici, & publicani. Idem dic ad illa verba ad Titum 3. Hæreticum hominem post primā & secundam admonitionem de vita, & ad illa 2. Ioannis si quis hanc doctrinam non affert nec aut ei dixeritis. Ita Suar. disp. 2. sect. 1. Vasquez dub. 1. num 8. Henriquez, lib. 13 cap. 1. Auila prima parte dubio 2. & secunda parte disput. l. dub. 6. Vgolinus tab. 1, cap. 2. §. 1. Filiucius tract. 11. cap. 2. quæsito 3. & alij.

3 Tertio præmittendum est, aliquas conditiones requiri in ferente censuras.

Prima est, vt sit homo viator, idest viuens in hoc mundo. Ratio est, tum quia homo extrà viam non est capax iurisdictionis. Ob id beatus, aut Angelus non potest infligere censuras: Tùm quia censura Ecclesiastica est veluti quidam gladius Ecclesiæ militantis; vt benè ostendit Vgolinus tabula prima cap. 2. §. 2. Filiucius cap. 2. quæsito 4. & 7. Reginaldus lib. 9. nu. 114.

Secunda est, vt habeat vsum rationis. Ratio est, quia carens vsu rationis non potest iurisdictionis actum exercere. Ita communiter DD. teste Coninchо tom. 2. disp. 13. dub. 5. nu. 35. Qua de causa sententia lata ab ebrio, vel à furioso, vel ab alio rationis vsu destituto irrita est, & inualida; vt patet ex cap. Sciscitatus, nu. 11, & ex alijs locis apud Vgolinum loco cit. Suarez sect. 4. & 5. Filiucium num 40. & seqq.

Tertia conditio est, vt sit baptizatus; infidelis enim nō est capax iurisdictionis Ecclesiasticæ; eo quòd Baptismus sicut est ianua Sacramentorum; ità sit Ecclesiasticę iurisdictionis. Ità Henriquez lib. 13. ca. 23. num. 1. Filiucius cap. 2. quæsito 7. & Vgolinus tab. prima cap. 2. §. 9. vbi sub dubio afferit, Summum Pontificem posse facultatem ferendi censuras concedere, & conferre infideli.

Quarta est, vt nō sit laicus. Ratio est, quia censura ferri debet ab eo, qui iurisdictionem habet Ecclesiasticam, vt patet ex Cap. Decernimus de iuditijs, & Cap. Ecclesia de Constitutionibus. Ità S. Thomas in 4. dist. 19 q. 1. artic 2. Sotus in quarto d. 19. quæst. 1. artic. 3. Suarez, d. 2. sect. 3. nu. 8. Vgolinus, Reginaldus n. 115. Filiucius, & alij locis cit.

Ex hac conditione sequitur à fortiori, fœminam non posse ferre censuras.

4 Difficultas solum est, vtrum fęmina possit saltem ferre censuras de potestate absoluta Summi Pontificis.

Respondeo, non esse improbabile, fœminam posse de absoluta Summi Pōtificis auctoritate ferre censuras. Ità Paludanus in quarto dist. 19. q. 2. art. 1. Sotus dist. 20. q. 1. art. 4. Filiucius tract. 11. cap. 2. quæsito 8. Reginaldus nu. 116. Nauar. cons. 72. de sentētia excommunicationis, Vgolinus tabula j. cap. 2. §. 7. num. 5. vbi plures alios refert. In eandem sententiam inclinat Suar. disp. 2. sect. 3. nu. 7. contrà Auilam j. par. dub. 6. Coninchum disput. 13. dubio 4. nu. 33. & alios. Ratio est, quia non est contrà ius Diuinum, vel naturale, Summum Pōtificem posse huiusmodi facultatem concedere; ergò non est improbabile, fœminam posse de potestate Summi Pontificis absoluta ferre censuras; de iure vero ordinario non potest. Tum quia ipsa est persona laica. Tùm quia Cap. Noua de pœnitentia, & remissione habetur, claues regni non esse datas fœminis, neque Beatissimæ Virgini. Tum quia in cap. de monialibus de sentent. excommunicat habetur Abbatissas non posse à censuris absoluere sibi subditas, ergo neque ferre potest.

Neque obstat, aliquas Abbatissas suspendisse; nam illa suspensio non erat censura, sed quædam prohibitio, ob cuius violationem non fuisset contracta irregularitas, quamobrem Valentia tom. 4. disput. 7. q. 16. pun. 3. versus finem cum Soto rectè asserit prelatas mulierum religiosarum nō habere propriè potestatem iurisdictionis spiritualis, sed solum habere commissionem quorundam actuum per ordinem ad correctionem, & disciplinam domesticam subditorum; consequenter non posse sub mortali præcipere id, cuius transgressio non esset alioquin se peccatum mortale. Nisi forte aliquid præcipiat ex paterna, & domestica gubernatione, idest ex potestate Economica, & quasi dominatiua, vt cum Molina, Couar. & alijs docui de legibus q. 1. pun. 3. nu. 3.

Quinta conditio est vt ferens censuram non habeat iurisdictionis vsum impeditum, vt accidit dum iudex est excommunicatus vitandus, vel dum interposita fuit legitima appellatio: nullus enim censuram ferre potest sine potestate, hic autem perinde est, ac si potestatem non haberet. ita Suarez d. 2. sect. 4. num. 1. & 2. & alij, quos referam q. 2. pun. 5. nu. 10. videnda sunt quæ ibi tradidi.

Sexta conditio est, vt non feratur in causa propria, in qua ipse actoris, & iudicis personam sustineat, cap. inter querelas 23. q. 4. Ratio est tum quia nullus potest esse actor, & Iudex cap. 1. 4. q. 4. tum quia qua parte est actor, debet esse subditus; qua parte est Iudex debet esse superior: cum autem nullus possit sibi ipsi esse subditus, & superior, sequitur nullum posse censuram ferre in causa propria, idest in materia communi inter partes, inter quas causa agitur.

Excipitur casus defensionis, dum quis per modum defensionis censuram fert in eum, qui sibi violētiam infert, tunc enim licitum est vti suis armis ad propulsandam vim, & iniuriam iuxta illud, vim vi repellere licet. vide Panormit. cap. cum venissent de Iudicijs, & cap. 1. de offi. deleg. Suarez de censuris d. 2. sect. 4. nu. 7. & seqq. Filiucium tract. 11. cap. 2. quæsito 9. nu. 42.

VNICA PROPOSITIO.

5 Potestas ferendi censuras iure ordinario residet in Summo Pontifice respectu omnium Christianorum. Prętereà in Episcopis, in Archiepiscopis, & Patriarchis respectu sibi subditorū. Ratio est tum quia Summus Pontifex, Episcopi, &c. habent iurisdictionem in foro externo necessariam ad continendos subditos in officio, sed ad iurisdictionem in foro externo exercēdam, & ad continendos subditos in officio necessaria est potestas ferendi censuras, vt subditi per censuras retrahantur à peccatis, ergo potestas ferendi censuras residet in Summo Pontifice, in Episcopis, &c. habentibus proprios Episcopatus, & Diœceses. Tùm quia Matth. 16. dicitur, Quæcunque ligaueritis super terram, &c. quibus verbis collata fuit potestas ferendi censuras Apostolis, & eorum successoribus, quales sunt Episcopi. Eadem iurisdictione, & potestate ordinaria ferendi censuras fruitur Legatus à latere Pontificis; Cap. Legatus de officio legati, in 6. Eandem habet Vicarius Papæ, aut Episcopi, vt inquiunt communiter DD. in Cap. Licèt de officio Vicarij. Eandem habet Capitulum Sede vacante; nam succedit in iurisdictionem Episcopi eadem gaudet Vicarius Capituli sede vacante. Eandem etiam habent alij, quibus ex officio, & statuto Ecclesiæ competit huiusmodi potestas, vt sunt Abbates, & Priores Ecclesiarum habentes iurisdictionem in foro externo, Prælati religionum, vt Prouinciales, & Guardiani, vt benè ostendit Suar. to. 5. d. 2. sect. 2. ex Cap. Cum in Ecclesijs de maioritate, & obedientia, & alij supra citati puncto 1. num. 2. & 5. Idem militat in Cardinalibus respectiue ad Ecclesias, in quibus iurisdictionem in foro externo habent.

Parochus verò non habet potestatem ferendi cēnsuras. Ratio est, tum quia non constat, hanc potestatem illi competere ex iure Diuino, aut humano; tum quia non est illi necessaria, cum nō habeat iurisdictionem in foro exterio ri; quamuis Syluest. v. excommunicatio, nu. 1. existimet, Parochum habere potestatem ferendæ excommunicationis in furto, rapina, & similibus casibus. Verum hoc est incertum, & cōtra communem praxim, vt benè ait Suar. d. 12. sect. 1. nu. 3. Nauarrus cap. 27. nu. 5. Filiucius tract. 11 cap. 2. quæsito 5. nu. 11. & Henriquez, lib. 14. cap. 24. num. 3. vbi asserit, huiusmodi facultatem reuocatam fuisse per Tridentinum sess. 25. c. 3. eamq; concessam fuisse Episcopis. Non nego tamen, quin Parochi, vel alij per consuetudinem, aut præscriptionem possint acquirere iurisdictionem ferendi censuras in suos subditos, sicut etiam possunt acquirere potestatem absoluēdi ab excommunicatione lata ab alio. Ratio desumitur, tùm ex Cap. Dudum 6. vers. Sed cum in iure; tùm ex natura consuetudinis, per quam sicut obligatio inducitur; ita iurisdictio acquiritur; non quia ipsa consuetudo conferat iurisdictionem; sed quia Summus Pontifex illam mediante consuetudine confert. Verum tamen est, illum, qui per consuetudinem, aut præscriptionē acquisiuit potestatem ferendi vnam censuram, non acquisiuisse potestatem ferendi aliam; quia consuetudo faciendi vnum, non inducit facultatem faciendi aliud ab eo distinctum. Ita Vgolinus tab. 1, cap. 2. §. 11. num. 4. vbi citat Innocentium, Sayrus lib. 1. cap. 6. Suar. sect. 2. nu. 6. & alii, quos retuli pun. 1. nu. 2. & 5.

6 Difficultas modò est, vtrum aliqui possint ob facultatem sibi commissam ab habente ordinariam potestatē ferre censuras. Pro solutione pręmittendum est potestatem

tem aliam dici ordinariam, aliam delegatam, quid autem vnaquæque sit, patet ex dictis de legibus disp. 10. q. 2. pun. primo.

Hoc posito, ad difficultatem respondetur clericum posse ex commissione sibi facta à legitimo superiore, vel ex consuetudine legitime introducta ferre censuras. Ratio est, quia clericus est capax Ecclesiasticæ iurisdictionis, etiamsi tantum habeat primam tonsuram; vnde simplex clericus prima tonsura initiatus potest esse Vicarius Episcopi, & ferre censuras; vt benè ait Vgolinus tab. prima, ca. 1. §. 9. Suar d. 2. sect. 3. nu 11 & alii communiter. Ille verò, qui nō est clericus, non potest validè ferre censuras, etiamsi sit religiosus; nam laicus caret iurisdictione, nec potest illam per consuetudinem, seù præscriptionem acquirere; eo quod non possit, per consuetudinem fieri capax iurisdictionis spiritualis, vt ait Vgolinus loco citato §. 15. cum Abbate Capit. finali nu. 15. de consuet. Suar. d. 2. sec. 2. nu. 11. Filiucius ca. 1. quæsito 2. Auila j. parte dub. 6. Henriquez lib 13. cap. 24. & patet ex dictis de præscriptione. Concedo tamen laicū posse de potestate Summi Pontificis absoluta ferre censuras. Nam Summus Pontifex dispensare potest in omni iure humano. De iure autem humano est vt potestas spiritualis iurisdictionis à clericis solum exerceatur. De potestate verò Episcopi non potest laicus ferre cēsuras; quia Episcopus non potest dispensare in lege superioris decernentis censuram ferendam non esse à laico, facientisq; laicum huius iurisdictionis incapacem, Cap. Præterea dist. 32. Quod dictum est de laicis extenditur à Panormitano, & alijs ad clericos coniugatos, etiamsi habeant quatuor minores, Cap. sanè primo de clerico coniugato; nam clerici coniugati non possunt admitti ad negotia Ecclesiastica; vt patet ex Cap. Sanè citato. Idem dicendum est de religiosis, & professis nondum initiatis prima tonsura. Vide, quæ diximus de dispensatione voti puncto vltimo notabili tertio.

PVNCTVM III.

De causa materiali proxima censuræ.

1 *Quotuplex sit causa materialis censuræ.*
2 *An censura supponat aliquod peccatum.*
3 *An ad censuram requiratur peccatum proprium.*
4 *An ad censuram requiratur actus exterior.*
5 *An Ecclesia possit præcipere, aut prohibere actum internum.*
6 *An incurratur censura, quando adest actus externus sine interno.*
7 *An ad censuram incurrendam requiratur culpa mortalis.*
8 *An censura incurratur, quando exterior actus non est sufficiens ad mortale.*
9 *An ferri possit censura pro quolibet mortali peccato.*
10 *An censura incurratur à proferente verbum iocosum, vel gestante comā, quando superior id prohibuit sub cēsura.*
11 *Quomodo materia de se leuis fiat grauis per ordinem ad finem à superiore intentum in ferenda censura.*
12 *An fur, qui acum sartori abstulit, qui ob id damnum notabile passus est, afficiatur censura lata contra eos, qui res sartori surripuerunt.*
13 *An censura requirat effectum completum.*
14 *An ligetur censura qui sagittam proiicit in clericum, sed eum non attingit.*
15 *An incurratur censura, quando actus exterior non habet eam malitiam, quæ sub censura prohibetur.*
16 *An mandans, & consulens ligetur censura ante secutum effectum.*
17 *An incurratur censura ab eo, qui exercet actionem insufficientem.*
18 *An censura sub conditione lata incurratur ante conditionis euentum.*
19 *An quodlibet voluntarium sufficiat ad incurrendam censuram.*
20 *An ferri possit censura propter peccatum præteritum absque contumacia.*

1 NOtandum, causam materialem censuræ duplicem esse, proximam, & remotam. Proxima est peccatum, propter quod incurritur censura. Remota est persona ipsa, quæ ligatur censura. In præsenti Pūcto sermo nobis erit de causa proxima; & quinque principaliter quærimus. Primò vtrùm ad incurrendam censuram requiratur aliquod peccatum. Secundò, vtrùm peccatum debeat esse externum. Tertiò, vtrùm debeat esse mortale. Quartò, vtrùm debeat esse consummatum. Quintò, vtrùm censura ferri possit pro peccato præterito.

PRIMA PROPOSITIO.

2 AD incurrendam censuram prærequiritur aliquod peccatum. Ratio est, quia censura est pœna spiritualis inflicta ab Ecclesia; pœna autem imponitur ob aliquod peccatum; ergo prærequiritur aliquod peccatum ad incurrendam censuram.

Ex quo patet, inquit Auila j. par. dub. 9. & alij cōmuniter, ad incurrendam censuram non sufficere solam Prælati voluntatem, sed prærequiri delictum subditi.

3 Quæres, vtrùm ad incurrendam censurā requiratur peccatum proprium, vel sufficiat alienum.

Respondeo, censuram excommunicationis nō incurri, nisi ob peccatum proprium, vt patet tùm ex Cap. Si abes 24. q. 3. & ex alijs textibus apud DD. statim cit., vnde sancitum est, vt excommunicatio, non feratur in Communitatem; tùm quia excommunicatio est grauissima pęna imposita ob contumaciam illius, qui eam incurrit, & priuat grauissimis bonis. Censura verò suspensionis potest ferri ob peccatum alterius; vnde ferri potest in communitatem ob delictum alicuius ex illa communitate; Cap. Si sententia de excommunicatione in 6. Similiter interdictū potest ferri ob peccatum alterius; Capite si sententia de sentent. excommun. in 6. in quo casu non propriè fertur in pœnam illius, qui non peccauit, sed in pœnam delinquentis, qui punitur in alio: Ità Couar. cap. alma 1. p. §. 9. numero tertio Suarez disp. 4. sect. 2. num. 2. & disp. 36. sect. 2. num. 13. Vgolinus tab. j. ca. 17. §. 8. Sayrus, lib. 1. ca. 9 num. 29. Henriquez, cap. 50. ar. 1. Auila parte 5. disp. 3. dub. 1. Filiucius cap. 6. num. 157. quęsito 2. Reginald. lib. 9. nu. 156.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 AD incurrendam; censuram requiritur peccatum exterius, & non sufficit peccatum purè internum, quod ita in mente lateat, vt aliter cognosci non possit, nisi per reuelationem. Ratio est quia Ecclesia fert legem, vel censuram de ijs, de quibus iudicare potest; Ecclesia autem non iudicat de merè internis: nisi indirectè, cap. Erubescat. & Cap. Sicut tuis, de Simonia; solus enim Deus est Iudex internorum, & occultorum. Ita Sotus in 4. dist. 22. q. 3. art. 3. Sanch. lib. 9. de matrimonio, disp. 32. Syluest. excommunicatio 7. q. 2. Vasquez tract. de excom. dub. 13. & 1. 2. disp. 160. Valentia 2. 2. disp. 7 q. 3. pun. 2. Coninch. nu. 71. Reginald. lib. 9. nu. 158. & alij apud Salas disput. 9. de legib. sect. 1. apud Vgolinum tab. j ca. 9. §. 10. apud Auilam j. par. dub. 10. apud Suarez disp. 4. sect. 2. num. 6. 4. apud Sayrum. lib. 1. c. 1. & lib. 1. c. 9. & apud Filiucium quæsito 3. nu. 162. Verùm tamen est Ecclesiam posse indirectè percipere actū internum; vnde in Diuino officio præcipit attentionem indirectè quatenus directè præcipit orationem, quæ non potest subsistere sine attentione. Similiter Clementina j. §. verum de hæreticis, excommunicantur Inquisitores, qui odio, vel spe lucri puniunt aliquem innocentē; non enim illos excommunicat, vel punit præcisè ob actum internum odij; sed per ordinem ad actum externum punitionis, qui prouenit ex actu interno odii: vt benè ait Suarez d. 4. sect. 2. num. 17. Alfonsus à Castro, lib. 2. de lege pœnali, Cap. vltimo Vasquez dub. 13. num. 4. & alii communiter; & patet ex dictis de legibus, quæsito j. pun. 5. vbi diximus actum internum dupliciter considerari posse. Primo secundum se, & absolutè; secundo quatenus est vnitus, & informat actum exteriorem, vel omissionem actus externi; Verum quidem est, actum internum non posse puniri pœna censuræ, si secundum se consideretur; quia non cadit sub sensum, nec subijcitur iuditio Ecclesiæ; sed Dei, qui corda intuetur, prima ad Corint. 4. & 1. Regum 16 Si tamen consideretur per ordinem ad actū externum, vel ad omissionē, potest puniri; quia aliquo modo cadit sub sensum per actum externum, vel per eius omissionem. Hac de causa excommunicari possunt, qui non recitant officium cum attentione, qui non confitentur cum dolore, qui ex contemptu omittunt ieiunare, qui ex odio non inquirunt, &c. hoc enim modo nō punitur actus internus per se, sed per ordinem

nem ad externũ, quem informat; quod idem est, ac punire actum externum, quatenus procedit à tali actu interno, ita DD. statim citandi.

Hinc ergo patet, Ecclesiam posse præcipere, vel prohibere actum internum, non secundum se, & directè; sed per ordinem ad actum externum, quem informat, vel qui non potest subsistere sine actu interno.

5 Ex hac doctrina colligi potest solutio illius quæstionis, qua quæritur, vtrum faciens actum externum sine actu interno incurrat censuram; E.g. vtrùm recitans officiũ, vel audiẽs Missam sine vlla attentione incurrat censurã, si quæ lata esset cõtra non recitãtes officium, vel contra non audientes Missam.

Ad quam difficultatem respondetur affirmatiuè, quando deficit actus internus, qui est de substãtia actus externi præcepti, qualis est attentio respectu Diuini officij recitãdi, & respectu Missæ audiendæ. Secus dicendum est, quando substantia actus externi potest subsistere absque actu interno; tũc enim non incurritur cẽsura; quia actus externus adimpletur; quamuis alias possit committi peccatum contra ius naturæ, & Diuinum; vnde Communicans indignè in Paschate, non incurrit excommunicationem, si quæ lata esset contra non communicantes eo tẽpore; nam indignè communicans adimplet substãtiam præcepti Ecclesiæ, quæ præcipit externam Communionem; quamuis non adimpleat modum, & faciat contra ius Diuinum indignè communicando. Qui verò Missam audit, vel recitat officium sinè attẽtione, incurrit excommunicationem, si excõmunicatio lata esset contrà non audientes Missam, aut nõ recitãtes horas canonicas; nam recitans canonicas preces sine attentione; aut audiens Missam sine attentione, non adimplet præceptum Ecclesiæ quo ad substãtiam, eo quòd oratio non subsistat sine attentione, quamuis adimpleat materialem actum orationis. Ita Suarez disput. 4. sect. 2. num. 27. sect. 3. num. 18. Filiucius quæsito 3. num. 166. & quæsito 6. num. 178. & plures alij DD. quos retuli in Tractatu de horis canonicis.

Obiicies primo. Potestas ferendi cẽsuras est spiritualis, ergo sese potest extendere ad peccata merè interna; ergo ad incurrendam cẽsuram non requiritur peccatũ externũ.

Respondeo potestatem ferendi censuras esse quidem spiritualem, sed residere in hominibus, qui non possunt illam exercere, nisi circa ea, de quibus ipsi possunt iudicare; cum ergo homines non possint iudicare de peccatis purè internis, non possunt ferre censuras de peccatis purè internis.

Hinc sequitur, illum, qui malè sentit de fide; sed nullum signum manifestatiuum suæ prauæ opinionis, & hæresis exterius emisit, non subiacere excommunicationi latæ contrà hæreticos. Ita Vasq tract. de excommunicatione dub. 13. num. 5. Suarez Coninch. & alii loc. cit.

Obijcies secundò. Ecclesia potest reseruare sibi peccata interiora, & superior potest dispensare in voto purè mentali, ergo signũ est Ecclesiam habere potestatem in actus internos, & posse ferre censuras ob peccata purè interna.

Respondetur, reseruationem non cadere directè in peccata interna, sed potius in hoc consistere, quòd Ecclesia non vult concedere omnibus Sacerdotibus facultatem absoluendi à peccatis, vnde argumentum nihil ex hac parte concludit.

Ad id, quod dicitur de voto respondeo superiorem dispensare in voto, dum sibi manifestatur; consequenter ratione illius manifestationis votum, quod erat sola mente conceptum, fit sensibile, & ita subijcitur superiori. Ita Suar. tom. 5. d. 4. sect. 2. num. 7. pag. 60. Filiucius nu. 164. & alii; quamuis hæc responsio reijciatur à Vasquez dub. 13. nu. 3.

TERTIA PROPOSITIO.

6 PEccatum, propter quod fertur grauis censura, debet esse mortale. Ita Rodriquez 2. par. cap. 67. Nau. c. 27. num 253. Salas de legibus disp. 16. sect. 9. ad finem, & disp 10. sect. 9. num. 64. Suarez d. 4. sect. 4. num 2. Coninchus disp 13. dub. 8. nu. 66. Filiucius tract 11. cap. 6. quæsito 2. & tract. 12. ca. 1. quæsito 8. Reginald. lib. 9. n. 167. Sayrus lib. 1. cap. 17. num. 8. & plures alii, quos citat Vasquez dubio 12. & Sanch l. 9. de matrimonio d. 32. num. 29. Pro intelligentia huius Propositionis.

Aduertendum est, censuram duplicem esse, grauem scilicet, & leuem, seù maiorem, & minorem, sicut etiam peccatum est duplex, mortale, & veniale. Pro peccato mortali potest ferri censura grauis, & maior; Pro veniali verò non potest ferri censura grauis, & maior sed solum leuis, & minor; vt patet ex Cap. 1. de sent. excom. in 6. vbi licet sermo sit de excommunicatione, nihilominus eadẽ ratio militat in aliis cẽsuris. Ratio est, quia contra iustitiam commutatiuam est, infligere grauem pœnam pro leui culpa; peccatũ autem veniale habet leuem culpam in suo ordine, idest in ordine peccati; ergò contra iustitiam commutatiuam est, pro peccato veniali infligere grauem censuram.

Ex quo deducitur, inualidam esse maiorẽ excommunicationem, vel maiorem suspensionem, vel graue interdictum latum pro veniali peccato; nam actus venialis videtur incapax tantæ pœnæ. Quare inualida est suspensio à beneficio, & officio lata ad longum tempus pro leui culpa; sicut etiam inualidum est interdictum alicuius Prouinciæ inflictum pro veniali peccato. Valida verò esset suspensio ad leue tempus imposita pro peccato veniali, & validum esset interdictum ad aliquem particularem vsum, & ad breue tempus impositum; nam hæc censetur censura leuis, quæ proportionem habet cum delicto. Ita Suarez d. 1. sect 4. num. 7. & disp. 18. sect 9. num. 6. Toletus lib. 1 cap. 44. Coninchus num. 68. Filiucius loco cit. & tract. 11. cap. 1. quæsito 8. contra Caietanum in summa, verbo præceptum, Nauar. c. 27. nu 165. Auilam 3 par. d. 4. dub 3. & alios simpliciter asserentes suspensionem, & interdictum ferri posse pro culpa veniali propria.

7 Hinc colligi potest solutio illius difficultatis, an incurratur maior censura, quando aliquid prohibetur sub maiori censura, sed actio externa, qua violatur prohibitio, non est sufficiens ad peccatum mortale.

Respondetur enim non incurri. Ità Sayrus loco cit. nu. 8. Suar. d. 4. sec. 4. n. 2. Filiucius loc. cit. & alij. Ratio est, quia pœna proportionari debet delicto, ob quod fertur; quando ergo delictum est leue, non incurritur grauis censura; alioquin non esset proportio inter pœnam, & delictum.

Ex quo patet, eum, qui intendit ex odio, & ex praua voluntate Clericum percutere, quem re ipsa leuiter tantummodò tetigit, non subiacere excommunicationi; nam ille actus externus non est sufficiens ad mortale; quamuis internus affectus sit mortaliter peccaminosus; censura autẽ non incurritur ob affectum internum mortaliter peccaminosum; sed propter actum externum, cui censura commensuratur; ità Valentia loco cit. & alij communiter.

8 Addo, non pro quolibet peccato mortali, quamuis externo, ferendam esse grauem censuram, sed solum quando peccatum alia ratione corrigi, vel impediri non potest; vt constat ex Tridentino, Sess. 25. cap. 3. de reformatione, & ex Concilio Meldensi, quod refert Suar. d. 4. sect. 4. n 4. Existimo tamen validam esse censuram latam pro quolibet peccato mortali; nam peccator sicut per peccatum mortale excluditur à regno cœlorum; ita etiam excludi potest ab Ecclesia per censuram. Ità Sotus in 4. dist. 22. q. 1. art. 2. Vasquez dub. 12. num. 7. Suarez sect. 4. & 6. nu. 9. & Filiucius cap. 8. quæsito 7. num. 240. tract. 11. & tract. 12. cap. 1. quæsito 8. sub finem nu. 31. & alij a fortiori existimo ferri posse minorem excommunicationem pro peccato mortali; sicut enim dantur aliqua peccata mortalia, quæ graui maioris excommunicationis pœna plectuntur, & multa alia, quæ nulla pœna puniuntur; ita non videtur ratio sufficiens assignari posse quare peccatum mortale puniri non possit minore excommunicatione, ne impunitum remaneat: quamuis hoc non videatur in vsu, excepta excommunicatione, quæ contrahitur aliquando cum peccato mortali participando cum excommunicato vitando, de qua infra.

Obijcies primò contra tertiam Propositionem, si grauis censura ferri non posset, nisi pro peccato mortali, sequeretur illum non affici censura, qui non obseruat decretum Episcopi præcipientis sub excommunicatione, vel alia graui censura aliquid de se indifferens, & non mortale; sed hoc est falsum; ergo & antecedens.

Respondeo cum Soto in quarto dist. 22. q. j. art. 3. Vasquez loco cit. nu. 3. Valent. to. 4. d. 7. q. 17. pun. 5. Auila 2. par. q. 5. circa finem, Conincho nu. 70. Suarez disp. 4. sect. 6. nu. 11. Filiucio tract. 12. cap. 1. quæsito 8. nu. 30. Sayro, lib. 1. c. 9. & alijs, superiorem prohibentem, vel præcipiẽtem aliquid sub maiori censura, eo ipso illud præcipere, vel prohibere sub mortali, quamuis secundum se sit indifferens, & non mortale. Sit exemplũ. Ferre arma ex suo genere non est mortale; nihilominus eo ipso, quo superior sub maio-

ri aliqua censura prohibet, ne ferantur arma, prohibet sub mortali, quamuis hoc non exprimat in sententia censuræ. Ratio est, quia qui vult aliquid, censetur etiam velle omne necessarium ad illud, quod intendit: Cap. Præterea de officio Delegati: ergo, qui vult trāsgressorem præcepti ligare maiori censura, vult etiam transgressionem illius præcepti esse peccatum mortale; modò posito illo præcepto materia præcepta, vel prohibita non remaneat adhuc leuis in se, & per ordinem ad finem, propter quem præcipitur, vel prohibetur sub maiori censura; nam quandiù res illa remanet leuis in se, & per ordinem ad finem, nō est sufficiens ad peccatum mortale; consequenter non est sufficiēs ad incurrendam censuram; superior enim non magis potest obligare, quā obliget ius naturale, vel Diuinum; ius autē naturale, vel Diuinum non obligat ad peccatum mortale in materia leui, & parua. Qua de causa furtum in re parua non est peccatum mortale ratione paruitatis materiæ, & violatio voti in re parua est tantùmodo venialis.

9 Hinc sequitur, non incurri excommunicationem ab eo, qui mendatium iocosum, aut verbum otiosum profert, quamuis superior illud prohibuerit sub graui excommunicatione; nam hoc peccatum est leue tàm in se, quàm per ordinem ad finem, vt suppono; consequenter non est sufficiens ad incurrendam maiorem censuram. Secus dicendum est, quando superior sub cēsura prohibet aliquid, quod licèt secundum se sit leue, nihilominus sit graue ob circumstātiam, vel ob finem à superiore intentum, vt accidit quando superior præcipit clerico, ne comam gestet; licet enim gestare comā, non sit de se mortale nihilominus sit mortale per ordinem ad finem à superiore intentum, vt ob vitandum scandalum, &c.

10 Rogabis, quomodo possimus cognoscere materiam, quæ de se leuis est, fieri grauem per ordinem ad finem à superiore intentum in ferenda censura.

Respondeo cum Auila loco cit. dubio 3. hoc relinquendum esse iuditio prudentis viri, qui non debet æqualiter ferre sententiam in omnibus; nam quæ respectu laicorum leuia sunt, fieri potest, vt respectu clericorum ob status decētiam, & honestatem grauia censeantur.

Obijciens secundo. Potest aliquis excommunicari ob furtum, vel ob detentionem leuis materiæ; sed furtum, vel detentio leuis materiæ est peccatum veniale; ergo potest aliquis excōmunicari ob peccatum veniale.

Respondeo, solutionem huius obiectionis constare ex ijs, quæ dicta sunt in septimo Præcepto Decalogi puncto 3. Quare breuiter hic dico, illum, qui furatus est leuem materiam, non ligari excommunicatione lata contra fures. Ratio est, quia excommunicatio, cum sit pœna grauis, supponit mortale peccatum; hic autem non peccauit mortaliter, nisi fortè commiserit furtum cum alijs, quorum singuli abstulerint rem leuem, quæ simul sumpta constituat materiam grauem; tunc enim subiacet excommunicationi, eo quod particeps fuerit mortalis peccati, & furti grauis. Idem cum proportione dicendum est de excommunicatione lata contra iniustos detentores; nam sequendo sententiam, quæ asserit, eum, qui materiam leuem vni aufert, sed nesciens, eidem ablatam fuisse aliam materiam, quæ simul sumpta constituit materiam grauem, & notabilem quantitatem, teneri sub mortali suam partē restituere, postquam cognouit aliam rem ab alijs ablatam, asserendum etiam est, illum, qui detinet rem leuem incurrere excommunicationem generaliter latā contrà iniustos detentores, nisi restituat rem ablatā, quæ simul sumpta cū alijs constituit materiā notabilem, & graue detrimentum alteri infert. Ratio est, quia peccat mortaliter detinendo, & est causa iniusta grauis damni; censura autem incurritur ob mortalem aliquam detentionem, & ob graue damnū, quod alteri infertur detinēdo. Si tamē facta restitutione per vnum, materia ab alijs retenta non remanet notabilis, existimo, alios non peccare mortaliter, nec incurrere excommunicationē detinendo, quia illorum detētio non est mortalis, nec est causa grauis damni. Ità Corduba in summa, q. 70. Sotus in 4. dist. 22. q. 1. art. 2. Toletus, & alij apud Auilam 2. par. cap. 5. d. 2. dubio 3. quidquid ipse dicat conclusione tertia.

11 Quæres, vtrum fur, qui abstulit acum Titio Sartori, ob cuius ablationem Sartor passus est notabile damnum, incidat in excommunicationem latam contra fures, idest contrà illos, qui res Titio abstulerunt.

Respondeo iuxtà dicta in septimo Decalogi Præcepto pun. 2. q. j. non incidere in excommunicationem latam contrà fures seù contrà eos, qui res Titio abstulerunt; nam ad incurrendam prædictam excommunicationem requiritur peccatum mortale furti; qui autem abstulit acum Sartori non commisit peccatum mortale furti, eo quod abstulerit rem exigui momenti, quamuis fuerit causa notabilis damni, seù lucri cessantis, & ex hoc capite mortaliter peccauerit ratione iniustæ damnificationis, non verò ratione furti, vt sic; nàm fur dicitur, qui rem alteri iniustè appræhendit, & aufert; qui autem furatus est acum Titio Sartori, non apprahendit lucrum, quod cessauit Sartori: ergo non incurrit excommunicationem latā contra eos, qui res Titio abstulerunt: sicut neque in eam excommunicationem incidunt vsurarij, aut alij debitores, qui iniustè differunt satisfacere creditoribus: non enim appellantur fures, sed potius iniusti damnificatores.

Dixi, non incidere in excommunicationem latam contra fures; nam si excommunicatio generaliter feratur contrà iniustos detentores, aut damnificatores, certum est, eum, qui surripuit acum Titio cum graui ipsius detrimento, ligari excommunicatione; nisi quamprimum potest, restituat: peccat enim mortaliter detinendo, & non restituendo ob damnum alteri iniustè illatum. Ita Arragonius 2. 2. q. 66. artic. 6. dubio 4. Suar. d. 4. sect. 6. num. 12. Nauar. c. 17. num. 4. Auila loc. cit. ad finem, Rebellus, Clauis Regia, & alij quos retuli in Decalogo loc. cit.

QVARTA PROPOSITIO.

12 AD incurrendam censuram requiritur effectus completus, quem legislator intendit sub censura prohibere. Ratio est, tum quia lex non ligat, nec operatur vltrà legislatoris intentionem verbis expressam: tùm quia versamur in materia odiosa, quæ strictè explicanda est: tùm quia verba cum effectu accipienda sunt: vt bene ostendit Nauar. de pœnit. dist. j. ex cap. cum autem verba, num. 11. & patet ex l. j. §. hæc verba. Quare diligenter perpendenda sunt verba, quibus censura fertur: nam quādo verba significāt, prohiberi effectum vltimum sub censura, certū est, censuram non incurri, nisi secuto effectu: vnde si lata sit excommunicatio propter homicidium, dicendum est, excommunicationem non incurri si homicidium attentatū fuit, sed non secutum ob impedimentum aliquod naturale, & humanum, vel etiam ob impedimentum supernaturale, ac miraculosum.

Hæc tamen doctrina intelligenda est, nisi sub censura principaliter prohibeatur ipsa actio, vel conatus: vt benè aduertit Vgol. tab. j. cap. 9. num. 1. vbi citat Nauar. in commentario de datis, & acceptis, nu. 13. & alii DD. statim citandi, nam quando principaliter prohibetur aliqua actio, statim ea posita incurritur censura: quia actus censetur sufficienter completus quantum lex requirit.

13 Hinc sequitur primò, illum non incurrere censuram canonis, qui proijcit sagittam contrà Clericum, sed illum non attingit. Ratio est quia nō adest effectus, vel actio, quæ principaliter prohibetur sub censura: nam Ecclesia sub cēsura excommunicationis prohibet violentam manuum iniectionem in clericum, seù percussionem Clerici: qui autem sagittam proijcit, sed Clericum non attingit, non censetur manus violentas in Clericum injicere; præsertim cum verba legis strictè accipienda sint in materia odiosa. Ità Vgolinus tab. j. de censuris, cap. 9. §. 13. fol. 90. Auila 2. par. c. 5. dis. 5. dub. 5. Suar. to. 5. d. 4. sect. 3. n. 4. Filiucius q6. 4. & 5. Coninc. disp. 13. dub. 8. nu. 75. Regin. lib. 9. num. 216. Card. Felynus, & alii apud Vgolinum

14 Secundò sequitur, censuram non incurri, quando actus exterior non habet eam malitiam, quæ sub censura prohibetur. Ità Nauar. c. 11. n. 25. Auila j. par. dub. 11. Vasq. dub. 12 num. 5. Suar. loc. cit nu. 15. Coninch. num. 75. & alij contra Caietanum 2. 2. q. 12. art. 1. vnde qui exterius profert hæresim, sed interius benè sentit, non subiacet excōmunicationi latæ contra hæreticos; nam censura fertur ob actum externum habentem malitiam hæresis; qui autem exterius profert hæresim, sed interius benè sentit, non exercet actum habentem malitiam hæresis, quamuis exterius censeatur illam habere; nam deficiente voluntate, & consensu, deficit etiam malitia, & delictum, cuius causa lata est censura. Posset quidem Ecclesia excommunicationem ferre contra proferentem hæresim externam, sed de facto illam nō tulit, cum solum excommunicet hæreticos, qualis

qualis non est, qui exterius profert hæresim; sed in mente non habet prauam opinionem. Idem nouissime docet Filiucius tract. 11. cap. 6. quæsito 4. & quæsito 6. nu. 176.

15 Tertiò sequitur, mandantes, vel consulentes non incurrere censuram nondum secuto effectu, quando scilicet effectus fuit principaliter prohibitus; mandatum verò, vel consilium prohibitum fuit tantummodo accessoriè, vt accidit in excommunicatione lata contra percussores Clerici, in qua principaliter prohibetur percussio, & accessoriè prohibetur mandatum, vel consilium percutiendi; vndè qui mandauit percutere Clericum, non labitur in excommunicationem ante secutam percussionem, vt etiam in simili dictum est in Tractatu de Fide de receptatoribus hæreticorum. Secus dicendum est, quando mandatum, vel consilium principaliter prohibetur; tunc enim mandans, vel cōsulens ligatur censura nondum secuto effectu; vt accidit in excommunicatione lata contra mandantes homicidium per assassinos; mandantes enim homicidium per assassinos incidunt in excommunicationem ante secutum homicidium, eo quod sub censura æquè principaliter prohibeatur mandatum, sicut homicidium, cap. 1. de homicidio in 6. Ita Valentia tom. 4. d. 7. q. 17. puncto 9. ad finem, Suarez loc. cit. Nauar. c. 27. num. 11. Filiucius quæsito 5. nu. 17?. Coninch loc. cit. nu. 76. & alij DD. citati. Verū tamen est, quando dubitatur, an mandatum vel consilium æquè principaliter prohibeatur, præsumendum esse, prohiberi tantummodo accessoriè; eo quod odia sint restringenda, & in penis mitior, ac benignior pars accipienda sit. Ita Nauar. lib. 5. consiliorum de sentent. excommunic. consil. 6. Auila 2. par. cap. 5. disp 3. dubio 6. & alij communiter.

16 Quartò sequitur, non incurri censuram ab eo, qui actionem aliquam exercet, de se insufficientem ad effectum prohibitum sub censura. E. g. Titius vulnerat Caium non lethali vulnere, & Caius vulneratus perit, eo quod magnam generosi vini quantitatem sumpserit, vel ob aliam causam contingenter occurrentem, Titius non ligatur censura si lata esset contra homicidas; quamuis Caius non periisset, si Titius non intulisset illi vulnus. Et hoc verum est, etiamsi Titius intentionem habuerit occidendi. Ratio est quia ad incurrendam censuram requiritur talis actio, qualis prohibetur sub censura; sed in proposito casu sub censura prohibetur actio lethalis, seù homicidium, & non quælibet vulneratio; ergo Titius in proposito casu non incurrit censuram; cum ipse non inflixerit lethale vulnus, nec ipse propriè sit homicida; quamuis enim ad mortem aliquo modo cooperatus fuerit; nihilominus illius cooperatio censetur tantummodò causa remota mortis, quæ non prouenit propriè à vulnere sed à causa superueniente, quæ interimit subiectum vulnere affectum. Ita Suarez, disp. 4. sect. 3. num. 6. Filiucius cap. 6. quæsito 4 nu. 167. & quæsito 5. num. 173. & alii, quos retuli de homicidio, & alibi.

17 Quintò sequitur, excommunicationē, vel aliam censuram latam sub conditione, non incurri ante conditionis euentum; nam ante conditionis euentum nondum adest effectus, vel actio prohibita sub censura. Ita Suarez, disp. 3. sectione quarta & quinta Sayrus, lib. 1. cap. 11. num. 28. & alii communiter.

18 Sextò sequitur, censuram nō incurri semper ob quodlibet voluntarium. Ratio est quia ad incurrendam censuram requiritur talis actio, qualis prohibetur sub censura; cum autem non semper quodcunque voluntarium adsit talis actio, sequitur censuram non incurri, nisi adsit voluntarium requisitum ad eam incurrendam. Quare, vt cognoscatur, an censura contracta sit per aliquam actionem, perpendenda sunt verba legis. Quando verba legis absolutè prohibent aliquod delictum sub censura, E.g. homicidium, censura incurritur occidendo voluntariè, eo voluntario, quod sufficit ad mortale peccatum, & ad contumaciam contrà censuram; tunc enim censura fertur absolutè ob tale delictum mortale; delictum autem est mortale, quando perpetratur cum voluntario sufficiente ad peccatum mortale. Quando verò verba legis non absolute prohibent aliquod delictum sub censura, sed postulant perfectum, & directum voluntarium, certum est censuram non incurri per quodlibet voluntarium, sufficiens ad peccatum mortale; lex enim non operatur vltrà illud, quod verbis exprimitur, & declaratur. Quocirca quando lex dicit, Qui temerè hoc fecerit, qui ausus fuerit, qui præsumpserit, qui scienter, vel ex contemptu hoc egerit, anathematis vinculo obstrictus sit; non incurritur censura ob delictum quouis modo voluntarium; sed ad eam incurrendam requiritur voluntarium directum, & ex certa scientia censuræ; vnde transgrediens præceptum ex negligentia quadam, vel ex inaduertentia, vel etiam ex ignorantia vincibili, & crassa non incurrit excommunicationem in dictis casibus; quamuis concedamus mortaliter peccare contra præceptum. Ita Suarez, d. 4. sect. 3. num. 9. Sanchez lib. 9. de matrimonio, d. 32. à num. 33. vsque ad 43. Auila 2. par. c. 5. d. 5. dubio 9 ad finem, Salas de legibus disp. 15. sect. 9. num 114. Molina ex parte tract. 5. disp. 71. nu. 13. pag. 441. Filiucius num. 166. & seqq. & alii communiter.

QVINTA PROPOSITIO.

19 Non potest pro peccato præterito commisso ferri censura; sed ad eam incurrendam requiritur contumacia: vndè qui Missam die præterita non audiuit, non potest excommunicari propter omissionem Missæ, si non erat impositum præceptum Missæ audiēdæ sub excommunicatione. Ita Sotus in 4. dist. 22. q. j art. 2. concl. 2. Henriq. lib. 13. cap. 17. Sayrus, lib. 1. cap. 9. num 25. Vgolinus tab. j. cap. 9. §. 5. Suarez, d. 4 sect 5 num. 6. Coninch. num. 73. & 78. Auila 2. p. cap. 5. disp. 1. dub. 10. Filiucius cap. 6, quæsito 8. num. 185. & alii contra Caietanum 2. 2. quæst 69. artic. 2. & alios. Ratio est tum quia ad incurrendam censuram requiritur admonitio; tùm quia sequeretur, censuram non esse medicinam, sed puram vindictam; hoc autem est falsum, cum censura feratur tanquam medicina ad auertendum hominem à peccato; quomodo autem posset homo auerti à peccato, si peccatum iam supponeretur commissum antè inflictionem censuræ? Hæc ratio idem probat, & ostendit in censura interdicti, Suspensionis, & Excommunicationis; quamuis in excommunicatione res clarior sit, magisque manifesta; nam Ecclesia non habet facultatem excommunicandi, nisi rebelles & contumaces, qui nolunt ipsam audire, iuxtà illud, Si Ecclesiam non audierit, sit tibi tanquam Ethnicus, & Publicanus Matth. 18. qui autem iam commisit peccatum, non fuit contumax, rebellis, & inobediens contra Ecclesiam, eo quòd Ecclesia nullam tulerit prohibitionem sub excommunicatione pro tali delicto, vt suppono.

Non nego tamen, quin possit pro peccato præterito imponi aliqua pęna, E.g. priuatio officij, dignitatis, vel accedendi ad Eucharistiam pro tanto tempore, &c. sed hæc pœna non est cēsura propriè dicta, quæ per se ferat incommodum animæ: cum non feratur, sub ea ratione, vt incommodum spirituale afferat; sed per modum pęnè vindicatiuæ; vnde quando Clericus ob delictum iam perpetratum priuatur officio, & beneficio in vindictam commissi criminis, talis priuatio non habet rationem censurę, quamuis priuet Diuinis officijs: sed habet rationem cuiusdam incommodi temporalis, & quamuis detrimentum animæ afferat, quatenus priuat Diuinis officijs, hoc censetur per accidens; quia non fertur hac intentione, vt afferat huiusmodi detrimētum sed sub hac intentione fertur censura, vt vltimate delinquens resipiscat, Suar. num. 28. Coninch. num. 83. Filiucius num. 184, & 190. quidquid dicat Toletus, l. j. cap 44. de suspensione, & Auila, d. 3. dubio 4. conclus. j. de interdicto, & alii apud Suarez sect. 5.

PVNCTVM IV.

De causa materiali remota, seù subiecto censuræ.

1 *Quænam conditiones requirantur in eo, qui ligandus est censura.*
2 *An subiectum censuræ debeat esse homo viator.*
3 *An mortuus ligari possit censura.*
4 *An mandans incurrat censuram, si mandatarius exequatur mandatum post mortem mandantis.*
5 *An Dæmon censura ligari possit.*
6 *An animalia irrationalia ligari possint censuris.*
7 *An subiectum censuræ debeat esse homo baptizatus.*
8 *An debeat esse adultus, & doli capax.*
9 *An impuberes ligentur censuris.*

10 *An amentes, furioſi, ebrij, & dormientes ſubiaceant cenſuris.*
11 *An ſubiectū cenſuræ debeat eſſe homo determinatus.*
12 *An debeat eſſe ſubditus.*
13 *An Summus Pontifex ſubijci poſsit cenſuris.*
14 *An quilibet baptizatus afficiatur cenſuris à Papa latis.*
15 *An Epiſcopi ligentur cenſuris Summi Pontificis.*
16 *An Cardinales ſubiaceant cenſuris.*
17 *An aliquis poſsit contra ſeipſum cenſuram ferre.*
18 *An æquales ligentur cenſuris.*
19 *An exempti ab Ordinarij poteſtate ligentur illius cenſuris.*

IN hoc Puncto quæremus conditiones requiſitas in eo, qui ligari poteſt cenſura, quæ appellatur cauſa materialis, ſeu ſubiectum cenſuræ.

VNICA PROPOSITIO.

1 QVinque ſaltem conditiones requiruntur in eo, qui ligari poteſt aliqua cenſura.

Prima eſt, vt ſit homo viator, ideſt agens vitam in hoc mortali corpore: Ratio eſt tum quia nullus habet iuriſdictionē in defunctum, ſed ſolū in viatores, vt patet ex verbis Matt. 18. Quęcunque ligaueritis ſuper terram, erūt ligata, & in cœlis: ille autem, qui non eſt viator: ſed eſt defunctus, non dicitur eſſe ſuper terram: ergo non poteſt ligari cenſura. Tum quia cenſura fertur ob contumaciam delinquentis, & ad illius emendationem; ſolus aūt homo viator eſt contumax contrà Eccleſiam, ſoluſque poteſt emendari; defunctus enim, cum ſit extrà Eccleſiam, non poteſt eſſe contumax contra ipſam, nec ampliùs emendari poteſt, ſi iam condemnatus eſt; tùm quia cenſura vel fertur in animam ſeparatam à corpore, vel in corpus. Si fertur in animam, inualida eſt cenſura; eo quod anima ſit extra forum Eccleſię; Si fertur in corpus, inualida eſt cenſura, eo quòd corpus ipſum per ſe ſit incapax cenſuræ, & illius effectus, nec poſſit emendari. Ità Nau. cap. 34. nu. 32. Suarez, d. 5. ſect. 1. num. 2. Sayrus, lib. 1. cap. 8. Vaſquez loco citando. Vgolinus tab. prima, cap. 17. §. 2. Couar. cap. alma 1. p. n. 8. Coninchus diſp. 13. dub. 6. nu. 41. Filiucius tract. 11. ca. 5. quæſito 2. Reginaldus lib. 9. num. 133. & alij communiter apud præcitatos DD.

Obijcies primo, Eccleſia poteſt publicum peccatorem mortuum priuare ſepultura, & ſuffragijs; ſicut re ipſa factum fuiſſe legimus à D. Greg. qui religioſum quendā priuauit ſuffragijs, & ſepultura; eo quod inuenta fuerit apud ipſum pecunia, ergo ſignum eſt, mortuos poſſe ab Eccleſia excommunicari.

Reſpondeo negando conſequentiam; nā ex illo antecedenti non infertur, mortuos ab Eccleſia excommunicari poſſe, & Eccleſiam habere circa mortuos directam iuriſdictionem, ſed tantummodo indirectam, quatenus præcipit viuis, ne pro mortuis ſuffragia ferant, illoſque donent ſepultura. Ita DD. citati.

Obijcies ſecundò. Mortuus in excommunicatione poteſt abſolui poſt mortem; ergo poteſt etiam excommunicari.

Reſpondeo, negando mortuum poſſe directè abſolui; cum Eccleſia nō habeat in mortuum directam iuriſdictionem; ſed tantummodò poteſt mortuum indirectè abſoluere, quatenus poteſt concedere fidelibus facultatem ſepeliendi mortuum, & ſuffragia ferendi pro ipſo; ſicut etiā poteſt poſt mortem declarare ipſum excommunicatum, vel interdictum propter cenſuram contractam, dum viueret, vt patet ex praxi Inquiſitorum, qui declarare ſolent, aliquem mortuum fuiſſe hæreticum, & excommunicatum; hinc tamen non ſequitur, excommunicari poſſe mortuos; cùm Eccleſia non habeat in ipſos directam iuriſdictionem; Ità Couar. 1. relect. §. 11. num. 8. Valent. tom. 4. d. 7. pun. 17. Vaſquez tract. 3. de excommunicatione dub. 17. n. 6. Suarez Filiucius, & alij locis cit.

2 Ex dictis colligitur primo mortuum, qui commiſerat in vita delictum, propter quod lata erat comminatoria cenſura, non ligari cenſura poſt mortem. Ità Sayrus, lib. 1. c. 8. nu. 11. Vgolinus loco cit. nu. 5. Coninchus loco cit. n. 43. & alij DD. cit.

3 Secundò, non incurri excommunicationem ab eo, qui mandauit Titio Clericum occidere, & Titius occidit illū poſt mortem mandantis. Ita DD. citati.

4 Tertiò, Dæmonem ligari non poſſe cenſuris. Tum quia non eſt homo viator; tùm quia non eſt capax effectus cenſuræ; tum quia cenſura fertur ad retrahendum contumacem à contumacia; Dæmon autem eſt obſtinatus, & pertinax in ſua contumacia. Ità Nauar. cap. 47. nu. 13. Filiucius cap. 5. quæſito 1.

5 Quartò colligitur, animalia irrationalia non ligari cenſura. Ratio eſt tum quia non ſunt homines viatores; tùm quia ſicut animalia nō ſunt capacia delicti, propter quod cenſura incurritur; ità neque ſunt capacia cenſuræ, quæ delictum ſupponit. Ità Suarez, & Nau. locis citatis. Conin. num. 47. Filiucius quæſito 1. nu. 121. Reginald. nu. 134.

Neque obſtat, quòd animalia in aliquibus ſententijs feriantur anathemate, & excommunicatione; nam verbū anathematis, vel excommunicationis in eo caſu accipitur pro deteſtatione, & execratione, quo pacto ſolent etiam Dæmones, & hæreſes anathematizari.

6 Quintò, locum non ligari cenſuris; tùm quia non eſt homo viator; tùm quia ſicut non eſt capax delicti, ità neque cenſuræ, excepto interdicto locali, quòd fertur in locum, non in pœnam ipſius loci, ſed in pœnam hominis; Cap. Si Ciuitas de ſententia excom. in 6. Ità Auila p. 5. d. 2. dub. 5. concl. 1.

Secunda conditio eſt, vt ſit homo baptizatus. Ratio eſt quia Eccleſia non habet iuriſdictionem directam ſuprà non baptizatos etiamſi cathecumeni ſint iuxtà illud Pauli primā ad Corint. 5. De ijs qui foris ſunt nihil ad nos; quid enim mihi de ijs, qui foris ſunt, iudicare? Ità Vgolinus loco cit. §. Syluest. excommunicatio primo, num. 7. Coninchus nu. 44. Filiucius quæſito 3 Suarez loco cit. nu. 23. Reginald. nu. 131. & alij communiter. Verum tamen eſt, Eccleſiam habere poteſtatem indirectam ſuprà non baptizatos, quatenus præcipere poteſt baptizatis, ne communicent cum non baptizatis. Secus dicendum eſt de hæreticis, ſuprà quos Eccleſia directam habet iuriſdictionem, ratione characteris in baptiſmo ſuſcepti, conſequenter illos excommunicare poteſt; vt eſt cōmunis Doctorum ſententia.

Tertia cōditio eſt, vt ſit adultus; ideſt doli capax; ita communiter DD. Ratio eſt quia filii nondum adulti peccare non poſſunt; ergo neque ligari poſſunt cenſuris, quę ſupponunt peccatum; vndè ſi detur caſus, vt aliquis non adultus priuetur Sacramento Confirmationis (poteſt enim puero nondum adulto conferri Sacramentum Confirmationis, vt inquit Suarez, tom. 5. d. 5. ſect. 1. n. 17. S. Thomas. Syluest. & alij, quos retulimus in Sacramento Confirmat. pun. 4. propoſitione ſecunda) non dicetur priuari per modū cenſuræ, alioquin eſſet intollerabilis error.

7 Hinc ſequitur primò, impuberem doli capacem validè ligari poſſe cenſuris, non tantum à iure, ſed etiam ab homine latis: ſicut enim mortaliter peccare poteſt: ita etiam puniri poteſt cenſura, quę fertur in pœnam peccati Verum tamen eſt, impuberem, ideſt maſculum, qui nondum peruenit ad 14. annum, aut fœminam, quæ nondum peruenit ad 12., non poſſe licitè excommunicari excommunicatione lata ab homine, Argumēto ex cap. fin. & ex Gloſſa ibidem: quamuis validè excommunicari poſſit: nullum enim ius extat, quod inualidam reddat cenſuram latam contra impuberes: immo conſtat impuberem ligari interdicto, quando populus interdicitur: cùm etiam ipſe teneatur ſeruare interdictum. Ità Suarez, d. 5. ſect. 1. num. 19. Coninchus nu. 45. Filiucius cap. 5. quæſito 4. num. 131. & alii: quidquid dicat Vgolinus loco cit. §. 7. nu. 5 Sayrus, lib. 1. cap. 8 nu. 4. & alii aſſerentes impuberem non poſſe à Iudice excommunicari.

8 Secundò ſequitur, perpetuos amentes, inſanos, & furioſos non affici cenſuris, quia non ſunt capaces doli, nec habent vſum rationis, ita Coninchus nu. 47. & alii DD. cit. Concedo tamen furioſos, & inſanos poſſe affici cenſuris propter aliquod delictum perpetratum eo tempore, quo in ipſis rationis vſus vigebat: nam ſufficienter cenſentur cōtumaces, & deliquiſſe contra legem continentem cenſuram: conſequenter affici poſſunt cēſuris in pœnam delicti prohibiti ſub cenſura. Idem dicendum eſt de dormientibus, aut ebriis, qui aliquod delictum ſub cēſura vetitum cōmittunt tempore ſomni, vel ebrietatis, modò præuiderint delictum ſecuturum, illudque noluerint præcauere: nam ad incurrendam cenſuram nihil aliud requiritur, quam peccatum, & factū ipſum ſub cenſura prohibitum: ſed iſti peccarunt, quando antè ſomnum, vel ebrietatem præuiderunt delictum ſecuturum tempore ſomni, vel ebrietatis & nihil aliud deerat ad incurrendam cenſuram, pręter factum ſub cenſura prohibitum, ergò incurrunt cenſuram quan-

quando tempore somni, vel ebrietatis sequitur factum sub censura prohibitum; vnde qui mandauit alteri percutere clericum, contrahit excommunicationem eo tempore, quo dormit, si tunc temporis mandatarius percutit clericum: tunc enim consumatur delictum, propter quod lata est excommunicatio. Secus dicendum, si excitatus à somno ante secutam percussionem sufficienter impediuit, ne sequeretur: tûc enim deest actio, ob quam imposita est censura, quâuis præcesserit peccatum. Ita Suarez, d. 5. sect. 1. nu. 10. Vasquez, & alii, quos retuli in tractatu de Peccatis omissionis, & commissionis, quosq. citat Sayrus, lib. 1. cap. 8. nu. 3. & sequitur Coninchus disp. 13. dub. 6. nu. 46. Filiucius quæsito 4.

Quarta conditio requisita ad incurrendã censuram excommunicationis est, vt sit homo determinatus; non enim tota aliqua vniuersitas, vel Collegium potest excommunicari, vt patet tùm ex Cap Romana de sent. excomm in 6. Tum quia huiusmodi censura contineret errorem intolerabilem; nã sæpè contingeret innocentes puniri grauissima excommunicationis pœna, quod à ratione videtur alienum. Ita Couar. 2. var. ca. 8. num. 9 Vasquez tract. de excommun. dub. 17 num. 3. Rodriquez j. parte, c. 78. Sayrus, lib. 1. c. 8. à num. 17. Vgolinus loco cit. §. 4. Suarez disp. 5. sect. 1 num 19 Filiucius trac 11. cap. 5. quæsito 6. num. 138. & tract. 11. ca. 1. quæsito 7. num. 20. Reginald. lib. 9. num. 138. Henriquez lib. 13. cap. 25. numero 4. & alii.

Dixi ad incurrendam censuram excommunicationis; quia censura suspensionis, & interdicti ferri potest in Cõmunitatem, Capitulum, & collegium. Ratio differentiæ, cur suspensio, & interdictum ferri possit in communitatẽ, non verò possit excommunicatio, est, quia suspensio, & interdictum non sunt pœnæ ita graues, sicut excommunicatio; non enim priuant hominem internis animæ bonis, idest suffragijs, & auxilijs Ecclesiæ, sicut priuat excommunicatio; vnde non est absurdum innocẽtes aliquando ligari suspensione, & interdicto. Ita Suarez, disp. 28 sect. 3. num. 1. Rodriquez j. par. ca. 78. num. 2. Sayrus loc. cit. num. 2. & 10. Vgolinus, tab. 2. cap. 16. §. 1. Filiucius, & Coninch. loc. cit. & alij.

Obijcies, excommunicatio fertur aliquãdo contra vniuersitatem, vel collegium; ergò ad incurrendam censuram excommunicationis non est necesse, vt illius subiectum sit homo determinatus.

Respondeo, excommunicationem non ferri contra vniuersitatem absolutè, sed in singulos delinquentes illius vniuersitatis, & contra particulares personas, quæ sufficienter determinantur per delictum ab ipsis commissum; vnde si feratur excommunicatio contra Mediolanenses non obtemperantes Archiepiscopo, huiusmodi excommunicatio non cadit vage, & absolutè supra omnes Mediolanenses, etiam supra obedientes, sed tantummodò cadit supra inobedientes, qui sufficienter determinantur per ipsorum inobedientiam; & hoc modo censura excommunicationis dicitur cadere supra personas determinatas; non verò supra vniuersitatẽ absolutè. Ita Suarez, d. 5. sect. 2. nu. 2. Coninch. loc. citato, & Filiucius quæsito 6 & alii communiter.

Quinta conditio est, vt qui ligatur censura, sit inferior, & subditus ferenti censuram. Ratio est quia potestas ferendi censuram pertinet ad iurisdictionem coercitiuam, quæ potest tantummodo in inferiores, & subditos exerceri, ita Vasquez loc. cit. num. 6. Suarez num. 16. Filiucius quæsito 5. Nau. & alii communiter.

9 Ex quo patet primò, Summum Pontificem non posse suspendi, excommunicari, vel interdici; quia nullum habet superiorem, nec ipse est vllo inferior cap. cuncta per mundum 9. q. 3. ita DD. cit.

10 Secundò, quemcunque alium hominem baptizatum posse irretiri censuris latis à Summo Pontifice, nam quilibet homo est illo inferior, ita DD. cit.

11 Si quæras, vtrùm Episcopi ligentur censura lata generaliter à Summo Pontifice.

Respondetur distinguendo, vel ista censura est excommunicatio, vel suspensio, vel interdictum. Si est excommunicatio, Episcopi ligantur, nisi illorum fiat exceptio lex enim generalis generaliter intelligenda est. Ita Suarez, d. 5. sect. 4. num. 3. Ratio est tùm quia Episcopi sunt subditi Summo Pontif. tùm quia vbi lex non distinguit, neque nos distinguere debemus. Ita Nauar. c. 27 nu 161. Syluest. verbo Episcopus in fine, Auila 2. par. cap. 5. disp. 3. dubio 1. Suarez disp. 5. sect. 1. num. 30. Filiucius cap. 5. quæsito 8. tract. 11 & tract. 12. cap. 1. quæsito 7. num. 23. Vgolinus tab. j. cap. 17. §. 6. num. 12 Si verò censura generaliter lata à Summo Pontifice est suspensio, vel interdictum, dicendum est Episcopos non ligari, nisi fiat illorum expressa mentio. Ita communiter DD. in Cap. Quia periculosum, de sent. excommun. in 6

12 An verò Cardinales ligentur censuris generaliter latis, colligi potest ex dictis de legibus, q. 1. punct. 6. vers. 13. Card. & videri potest Azorius j. par. l. 5. c. 19. q. 5. Salas de legibus disp. 14. sect. 14. & Vgolinus tab. j. de censuris, ca. 17. §. 6. nu. 10. vbi ostendit Cardinales ligari censuris generaliter latis, vt patet ex rationibus allatis de Episcopis.

Neque obstat, inquit Vgolinus, ipsorum fieri aliquando expressam mentionem; hoc enim non tollit, quin censeantur comprehensi in censura generaliter lata, etiamsi ipsorum non fiat expressa mentio, nam aliquando fit expressa mentio ad tollendũ omne dubium, & abundans cautela nõ nocet, Argumento ex lege Testamentum, C. de testamẽtis.

13 Tertiò patet, neminem posse potestate propria se ipsum excommunicare, suspendere, vel interdicere; nullus enim est inferior se ipso, nec habet potestatem coactiuam contra se ipsum, cap. quoties 1. q. 7. & ibi. DD. communiter teste Suarez disp. 1. sect. 4. vers. secunda, & disp. 5. sect. 1. num. 28. Reg. num. 140. immò non videtur capax huiusmodi potestatis, quia videtur contra naturam iurisdictionis contentiosæ.

Neque obstat primo cap. facilius de pęna d. 1. facilius Deum placabunt qui se ipsos excommunicabunt; nam verbum excommunico accipitur ibi pro verbo redarguo, & remoueo: sensus igitur est Deum facilius placandum si delinquens se ipsum redargueret, vel ab altari remoueret.

Neque obstat secundo cap. nunc autem d. 17. tuo te ore condemna, intelligitur enim iudicialiter, sed Papatum deponendo, & proprium errorem fatendo, vt ab Ecclesia iudiceris. Vide Suarez loco cit. Filiucium c. 2. quæsito 9. num 41. Vgolinum, & alios DD. statim citandos.

Ex quo fit vt accipiens à Summo Pontifice potestatem ferendi excommunicationem contra omnes surripientes rem alienam in notabili quantitate, non incurrat excommunicationem surripiendo. Secus dicendũ est, si ipse non ferat censuram, sed illam denunciet, tanquam latam à superiore; tunc enim denuncians incurrit censuram delinquendo contra præceptum superioris, quia est inferior & subditus; vndè si Summus Põtifex ferat excommunicationem contra omnes furantes, & præceptum imponat Episcopo denunciandi illam excommunicationem, certum est Episcopum surripiẽdo incurrere excommunicationem, sicut eam incurrunt alii surripientes. Ita Nauar. cap. 27. num. 9. Vgolinus tab j. cap. 17. Coninch. num. 44 Suarez loc. cit. & alii communiter. Vide Salas d. 14. sect. 3. num. 35. fol. 319. & quæ diximus de legibus loco cit.

Vtrùm verò superior interdicens aliquẽ locum teneatur ad seruandum interdictum, dicam infrà teneri, & subiacere pœnis à iure communi latis contra violantes interdictum; verum tamen est in eo casu non incurri illas pœnas, quasi à se latas, sed vt latas a iure communi, præcipiente interdictum inuiolabiliter seruari, vt patebit ex dicendis de interdicto.

14 Quartò patet æqualem non posse ab vllo excommunicari, suspendi, vel interdici interdicto personali auctoritate propria; nam æqualis non est inferior, nec par in parem habet imperium, Cap. Innotuit de electione in sexto; ex commissione verò, & potestate delegata, accepta à superiore potest aliquis ab æquali excommunicari, interdici, vel suspendi; quia per commissionem, & delegationem factus est illo inferior; vnde Parochus, vel Episcopus, accepta potestate à Summo Põtefice, potest alium Episcopũ, vel Parochum excommunicare, &c.

15 Quinto patet, habentes priuilegium à Summo Pontifice, per quod eximuntur ab Episcopi auctoritate, & iurisdictione, non ligari censuris latis ab Episcopo; quale priuilegium habere solet Rex, & Imperator. Ratio est quia habentes huiusmodi priuilegium non censentur in hac re subditi Episcopo.

PVN-

PVNCTVM V.

Vtrùm ligatus vna censura sit adhuc capax alterius, & vtrum tot censuras incurrat, quot sunt actus contra præceptum cõtinens censuram, vel quot sunt superiores, qui actum sub censura prohibent.

1 *An ligatus vna censura sit adhuc capax alterius.*
2 *An tot censuræ incurrãtur, quot sunt actus contra præceptũ.*
3 *An Clericum sæpius successiuè percutiens ligatur vnica censura.*
4 *An furans in Ecclesia committat peccatũ duplex, & duplici afficiatur censura, si lata sit.*
5 *An plures censuras incurrat verberans Clericum per aliquod tempus.*
6 *An percutiens plures Clericos successiuè tot censuras incurrat, quot sunt Clerici.*
7 *An percutiens plures Clericos vnico actu, pluribus ligetur censuris.*
8 *An plures censuræ incurrantur ab eo, qui facit vnum actũ habentem plures circumstantias, pro quibus singulis lata est censura.*
9 *An percutiens Sacerdotem, qui simul est Diaconus, & Subdiaconus, aut Monachum initiatum prima tonsura, plures incurrat censuras.*
10 *An faciens contra Clementinam primam de sepulturis incurrat plures censuras.*
11 *An tot censuræ incurrantur, quot sunt superiores prohibentes.*
12 *An deferens arma Saracenis plures contrahat censuras.*
13 *An ligetur duplici censura, qui facit aliquid prohibitum à iure communi, & à iure particulari.*
14 *An plures incurrat censuras, qui non denunciat blasphemũ.*
15 *An contrahat plures censuras qui facit contra leges sæpius repetitas.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 QVi semel ligatus est vna censura, est adhuc subiectũ capax alterius nõ tãtum diuersæ rationis, sed etiã eiusdem. Ità Syluest. verbo excommunicatio primo, n. 10. Suarez, d. 5. sect. 2. Auila 2. parte, cap. 4. disp. vnica dubio 7. Filiucius tract. 11. ca. 5. quæsito 7. & alii communiter. Ratio est tum quia sic exprimitur in Cap. Cum pro causa de sententia excommunicationis, & Cap. Engeltrudam, 3. q. 4. & Cap. Ità quorũdam de Iudæis. Tum quia ligatus cẽsura potest adhuc transgredi legem continentẽ cẽsuram; ergo potest adhuc illam incurrere; vnde, qui semel Clericũ percussit, & contraxit excommunicationem, potest nouo anathematis vinculo ligari iterum percutiendo eundem, vel alium Clericum.

Dices, qui semel excommunicationem contraxit priuatus est omnibus cõmunibus bonis; ergo non potest nouam excommunicationem incurrere, qua iterum priuetur iisdem bonis.

Respondeo negando consequentiam: potest enim iterũ subiici censuræ, quæ licet actu non priuet illis bonis, cum cadat in subiectum illis iam priuatũ; nihilominus vim habet priuandi, & obstrictus censuris dici potest priuatus bonis communibus variis titulis, vt in simili constat de peccatore, qui plura cõmittit peccata mortalia, quorũ singula capta sunt ad priuandum, gratia.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 TOt sunt censuræ, quot sunt moraliter, & formaliter actus contra præceptum, seù quot sunt transgressiones formaliter, & moraliter; vnde vbi est moraliter, & formaliter vnus actus contra præceptum, seù vna transgressio, ibi est vna tantum censura; vbi verò sunt plures trãsgressiones formaliter, ibi sunt plures censuræ. Ratio est quia lex ponit cẽsuram propter transgressionem ipsius legis; ergo vbi est vna transgressio, ibi est vna censura, & vbi multiplex transgressio, ibi ẽt multiplex censura reperitur.

3 Ex quo sequitur, eum qui Clericum sæpius successiuè percutit, incurrere vnam tantummodò excõmunicationẽ; nam committit vnam transgressionem, & illi plures actus reputantur vnus actus moraliter. Secus si percutiat sæpius cum interruptione morali; tunc enim contrahit plures excõmunicationes propter multiplicem transgressionem.

4 Hinc etiam sequitur, furãtem in Ecclesia (posito quod furari in Ecclesia sit duplex peccatũ mortale specie distinctum, videlicet iniustitiæ, & sacrilegij) ligari duplici excommunicatione, si lata esset excommunicatio contra fures, & contra sacrilegos. Ratio est quia illa actio furti, quamuis sit vna numero entitatiuè, & physicè; nihilominus est multiplex formaliter, & moraliter; vbi autem est actio, vel trãsgressio multiplex formaliter, & moraliter, ibi etiam est multiplex peccatum. Verùm quia hæc doctrina satis difficilis apparet, nec potest vno vel altero exemplo sufficienter explicari, referam aliqua quæsita in censura excommunicationis, quæ cæteris censuris applicata, omnes difficultates elucidabunt, omnesque nodos dissoluent.

5 Quæres igitur primò, vtrum verberans Clericum per aliquod tempus incurrat tot censuras, quot sunt verbera, quibus illum percutit.

Respondeo distinguendo, Aut verberat successiuè, & sine interruptione, Aut verberat cum interruptione morali. Si verberat successiuè, & sine interruptione, incurrit vnam tantummodò censuram, vt colligitur ex Canone pro causa de sententia excommunicationis. Ratio est quia censetur vna tantum actio moraliter, vna percussio, vna transgressio, vnum delictum. Si verò verberat cũ interruptione morali, tot censuras incurrit, quot sunt verbera moraliter interrupta; nam adsunt plures transgressiones formaliter. Ità Suarez, disp. 5. sect. 3. Vgolinus, tab. j. c. 16. §. 3. num. 5. vbi citat Io. Andream. Videre quæ diximus, q. 3. de Peccatis pun. 4. ex quibus facilè poteritis colligere, quando nam actus moraliter interrumpantur.

6 Quæres secundò, vtrùm percutiens plures Clericos successiuè incurrat tot excommunicationes, quot sunt clerici, quos successiuè percutit absque interruptione.

Respõdeo, incurrere tot excommunicationes, quot sunt Clerici, qui successiuè percutiuntur. Ratio est quia istæ percussiones sunt plures formaliter, & numero distinctę; vnitas enim numerica percussionum non tantum desumitur à continuatione temporis, & actionis; verum etiam ab obiecto, circa quod exercetur actio, & percussio; vt patet ex dictis de Peccatis loco citato, & patet à simili de vnitate motus; cũ autẽ in proposito casu sint plura obiecta, idest plures Clerici, qui percutiuntur, sequitur esse plures percussiones formaliter, & numero distinctas, quarum singulæ inducũt excommunicationem. Quare qui vnum occidit & posteà alium absque interruptione, non incurrit vnam tantummodò excommunicationem, sed duas; non enim dicitur commisisse vnum homicidiũ, sed duo; sicut qui fornicatur cum vna, & statim ad aliam accedit, non dicitur vnam, sed duas fornicationes commisisse. Ità Suarez loco cit. nu. 6. & alij communiter.

Obijcies primò cõtra primum quæsitum. Qui fornicatur cum vna, & statim cum eadem de nouo fornicatur absque temporis interruptione, committit duo peccata fornicationis, ergo etiam qui vnum Clericum sæpius absque interruptione percutit, sæpius incurrit excommunicationem, iuxtà numerum verberum, & percussionum.

Respondeo, fornicantem successiuè cum eadem persona, plura fornicationis peccata committere; quia exercet plures actiones, quæ habent terminum definitum, in quo perficiuntur, vt patebit ex dicendis in sequenti obiectione.

Obijcies secundò contra secundum quæsitum. Qui successiuè ab vno & eodẽ surripit pecuniam, & ligna toto vno die, non dicitur committere plura peccata furti, sed vnum tantùm; ergo pari ratione qui successiuè percutit plures Clericos, vnum tantummodò peccatum committit, consequenter contrahit vnam tantum excommunicationem.

Respondeo negando consequentiam. Ratio disparitatis est, quia surripiens successiuè ab eodem, facit iniuriam successiuè vni, & eidem, & eius furtum non habet terminum definitum. Pro majori intelligentia vtriusque obiectionis propositæ.

Aduertendum est, cum Suarez loco cit. nu. 7. actionem, quæ exercetur, aut versari circa terminum definitum, in quo perficitur ipsa actio, aut versari circa terminum, qui non est certus, nec definitus; sed habet extẽsionem; & lati-

sudinem. Quando actio versatur circa terminum definitũ, & in eo consumatur, multiplicata actione multiplicantur peccata, consequenter tot censuræ incurruntur, quot sunt actiones multiplicatæ, vt patet exemplo illius, qui sæpius successiue fornicatur, quem constat tot peccata committere, quot sunt fornicationes, quamuis fornicationes fiãt sine mora temporis cum vna, & eadem persona; nam actus fornicationis habent terminum definitum, in quo consumantur, ita, vt fornicatio sequens non continuetur cũ præcedente, nec cum ea faciat vnam actionem moralem. Secus dicendum est de furto, & de percussione facta successiuè contra vnum, & eundem clericũ; cum enim furtum, & percussio non habeant certum, & definitum terminum, vel materiam, dicendum est furtum, & percussionem continuari, si fiant successiuè, & respectu eiusdem personæ, consequenter constituere vnum peccatum. Si verò fiant successiuè cõtra diuersas personas, non dicuntur continuari, aut constituere vnum peccatum; sed multiplex; quia successiuè fit iniuria multis quibus aliquid successiuè surripitur, aut quibus iniuria infertur percutiendo.

7 Quæres tertiò, vtrùm percutiẽs, vel occidens simul vno actu plures clericos incurrat plures excommunicationes, iuxtà numerum clericorũ, qui percutiuntur, vel occidũtur.

Respondeo cum Suarez loco cit. & alijs contra Nauarrum, c. 6. nu. 18. & alios, probabiliter defendi posse, incurrere vnam tantum excommunicationem. Ratio est quia tot numero censuræ incurruntur, quot sunt numero peccata, & transgressiones, sed in proposito casu est vnum tantummodò numero peccatum, & vna transgressio; ergo est vna tantum numero censura; minor patet ex dictis de peccatis; nam qui vno actu malum imprecatur vni familię, committit vnũ tantummodò peccatum; quamuis in ea familia plures existant personæ, vt concedit etiam ipse Nauar. loco cit. & Henriquez, lib. 5. cap. 8. nu. 4. Præterea proiiciens blasphemiam in duodecim Apostolos, vno tantum blasphemiæ peccato se coinquinat, etiamsi eandem blasphemiam sæpius repetat sine interruptione, ac interuallo; quamuis contrarium sequatur Vasquez, de pœnit. q. 91. art. 1. dub. 4. num. 4. Rursus versans eodem tempore cum pluribus excommunicatis cõmittit vnum tãtummodo peccatum, & vnam minorem excommunicationem incurrit; ergo etiam percutiens vno actu plures Clericos, vnum peccatum committit, consequenter vnam tantummodò censuram incurrit.

Dixi probabiliter defendi posse, quia cõtraria sententia tutior est, eamque tuetur Nauar. loco cit. Zerola de pœnit. c. 12. quæsito 48. Sayrus, lib. 1. c. 10. num. 9. Vgolinus tab. j. cap. 16. §. 3. n. 8. vbi citat Io. Andream, eamque dicit Suar. videri sequendam in praxi. Idem sentire videtur Henriq. lib. 5. cap. 5. nu. 4. & Vasquez loco cit. num. 4. & 7.

Obiicies primò contra hoc tertium quæsitum. Vnitas peccatorum non desumitur tantum ex vnitate actionis; sed etiam ex multiplicitate personarum, & subiectorum, circa quæ versatur actio, vt dictum est in secundo quæsito; sed in proposito casu reperiuntur plures personæ, & plura subiecta circa quæ versatur actus percussionis; ergò sunt plura numero peccata, consequenter & plures cẽsuræ.

Respõdeo, vnitatem, & multiplicitatem peccatorum desumi ex vnitate, vel ex multiplicitate personarum, & subiectorum, quando actio fit successiuè circa plures personas; non verò, quando fit tota simul circa plures personas, vt patet exemplis adductis in tertio quæsito.

Obiicies secundò, quando plures vnum Clericum occidunt, omnes incurrunt excommunicationem; ergò à pari quando vnus vno ictu plures Clericos occidit, plures excommunicationes incurrit.

Respondeo negando consequẽtiam; Ratio disparitatis est quia quando plures vnũ Clericum occidunt, plura peccata committunt, iuxtà numerum personarum concurrentium ad occisionem: quando verò vnus vno ictu plures occidit, committit tantum vnum peccatum, vnam transgressionem, & vnicam actionem terminatam ad plures.

Obiicies tertiò. Si occidens vno actu plures Clericos ligaretur vna tantum excommunicatione, sequeretur ipsum reportare commodum ex suo delicto: quia eodem modo incurreret vnam excommunicationem occidendo plures, atq; occidendo vnũ tantùm: sed hoc non videtur admittendum: ergò neque videtur admittendũ, percutiẽtem vno actu plures Clericos ligari vna tantum excommunicatione.

Respondeo, percutientem vno actu plures Clericos nõ reportare commodum ex suo delicto: sed vna excommunicatione puniri propter vnam transgressionem, vnum actũ, & vnum peccatum; tot enim censurę incurruntur, quot sunt transgressiones, ac peccata.

Obiicies quartò. Occidens, vel percutiens plures Clericos successiuè, & distinctè tot censuras contrahit, quot sunt personæ percussæ, vel occisæ: ergò etiam percutiens, vel occidens vno actu plures Clericos, tot cẽsuras incurrit, quot sunt personæ percussæ, vel occisæ: videtur enim eadẽ ratio.

Respondeo negando consequentiam: sicut non valet dicere, qui vnum Clericum sępius cum morali interruptione percutit, multoties censuram incurrit: ergo etiam multoties incurrit percutiendo sine interruptione. Quare falsa est consequentia: quia percussio sine interruptione est vna actio moraliter: consequenter vnam tantum inducit censuram: sicut etiam actio, qua plures simul occiduntur, potest dici vna actio moraliter, vna transgressio, vnum homicidium adæquatum, respiciens plures personas per modum vnius obiecti: consequenter vnam tantùm inducit excommunicationem.

Obiicies quintò. Si actio, qua plures simul percutiuntur, censetur vnica transgressio, sequitur illum, qui plures Clericos vno actu percussit, vel occidit, satisfacere dicendo in Confessione, se commisisse vnum homicidium: vel semel percussisse, sequendo sententiam illorum, qui asserunt, circunstantias aggrauantes non esse necessariò exprimendas in Confessione: sed falsum est, eum qui percussit, vel occidit vno actu plures Clericos, satisfacere dicendo in Confessione, se commisisse vnum homicidium, vel semel percussisse: ergò etiam falsum est actionem, qua plures simul percutiuntur vnico actu, esse vnicam transgressionem, & vnicum peccatum.

Respondeo negando sequelam maioris. Dico enim, hãc non esse circunstantiam tantummodo aggrauantem: sed aliquid se tenens ex parte obiecti, & constituens actum in suo esse indiuiduali: consequenter assero, exprimendum esse numerum personarum in confessione, vt cognoscatur substantia actus: vt pluribus ostendi in Sacramento Pœnitentiæ cũ Valentia, & idem tenet Reginald. lib. 6. n. 119.

Quæ diximus in tribus præcedentibus quæsitis ad hanc vnam conclusionem reuocari possunt. Vbi est vna numero transgressio, ibi est vna numero censura: est autem vna numero transgressio moraliter, quando actio fit tota simul, vel etiam successiuè circa eandem personam, modò actio non habeat certum, & definitum terminum, in quo ipsa compleatur: quando verò actio fit circa plures personas successiuè, censetur multiplex transgressio: consequenter multiplex cẽsura incurritur. Secus si circa omnes personas fiat tota simul, tunc enim dici potest vna transgressio, & vnum delictum, consequenter probabiliter defendi potest, per ipsam incurri vnam tantummodò censuram.

8 Quæres quartò, vtrum plures censuræ contrahantur ab eo, qui facit vnum actum habentem plures circunstantias, pro quibus singulis lata est excommunicatio, E. g. aliquis vno actu percutit monachum initiatũ prima tonsura, aut percutit Sacerdotem, qui simul est Diaconus, & Subdiaconus, aut furatur in Ecclesia: quæritur, vtrum contrahat duplicem censuram, vnam, quia percutit Monachum, alteram quia percutit Clericũ, vnam quia percutit Sacerdotem, alteram, quia percutit Diaconum, vnam quia committit furtum, alteram quia committit Sacrilegium; si ponamus furari in Ecclesia duplicem habere malitiam, vnam iniustitiæ, alteram Sacrilegij, simulque ponamus, latam esse excommunicationem propter furtum, & propter Sacrilegium.

Respondeo cum Suarez loco cit. nu. 13. Sayro, l. 1. cap. 10. num. 10. & alijs contrahi plures censuras, quãdo actus ille habet plures circunstantias mutantes speciem actus moralis, singulas sub censuris prohibitas. Secus, quando circunstantiæ non mutant speciem; sed sunt eiusdem speciei. Ratio, cur plures censuræ incurrantur, quando actus mutat speciem est, quia quamuis sit vnicus actus materialiter, physicè, & entitatiuè; nihilominus formaliter sunt plura peccata, pluresque transgressiones; sed tot censuræ incurruntur, quot sunt actus, & peccata prohibita sub censura, ergo plures censuræ contrahuntur, quando actus plures habet circunstantias mutantes speciẽ actus moralis, prohibitas sub cẽsuris. Secus quando circũstantiæ nõ mutant speciem: sed sunt eiusdẽ speciei, tunc enim est vna actio moraliter, vna transgressio, cõsequẽter vna censura.

9 Hinc

9 Hinc sequitur primo, percutientem Sacerdotem, qui simul est Diaconus, & Subdiaconus, non incurrere plures excommunicationes, quia committit vnum peccatum formaliter contra reuerentiam debitam statui clericali; circũstantiæ enim Sacerdotis,& Diaconi non sunt circunstantiæ mutantes speciem in hoc casu, sed accidentaliter tantum se habent ad transgressionem legis, quæ solum spectauit statum clericalem, non verò ordinem, quo aliquis est initiatus, vt benè ait Vgolinus tab. prima, c. 16.§.3. ad finē. Secus dicendum est, inquit Suarez loco cit. nu. 9. de percutiente monachum initiatum prima tonsura; nam illius percussio cēsetur duplex transgressio, vna cōtra reuerentiā debitam statui Clericali, altera contra reuerentiam debitam statui religioso; nam circunstantia monachi diuersa est specie à circunstantia Clerici; cum alia sit consecratio Clerici, & alia religiosi; consequenter alia ratione debeatur reuerentia, vt clerico, & alia, vt religioso.

10 Secundò sequitur, facientem contra Clementinam primam de sepulturis, posse vnica actione, plures malitias habente, incurrere plures censuras; nam in dicta Clementina quatuor prohibentur sub excommunicatione latæ sententiæ, videlicet sepelire scienter aliquem publicum excommunicatum, vel vsurarium, vel nominatim interdictum, vel tempore interdicti in casibus non concessis.

Ex quo fit, vt sepeliens in loco Sacro vsurarium, qui simul sit excommunicatus publicus, & nominatim interdictus, incurrat tres excommunicationes; committit enim triplicem inobedientiam pro diuersis causis prohibitam, seu triplex Sacrilegium formaliter diuersum, vnum sepeliendo vsurarium; facit enim contra prohibitionem factam sub excommunicatione. Secundum violādo excommunicationem, sepelit enim excommunicatum publicum, qui priuatur Ecclesiastica sepultura ratione excommunicationis. Tertium violando interdictum quod est censura specie diuersa ab excommunicatione; consequenter sepeliens dictũ vsurarium excommunicatum,& interdictũ incurrit tres excommunicationes, quia facit contra tres prohibitiones diuersarum rationum, positas sub excommunicatione. Ità Vgolinus tab. prima, c.16. nu.4. Suarez loco citato, & alij communiter contra quendam Ioannem de Sancto Georgio, quem citat Vgolinus, asserētem in prædicto casu vnam tātummodò censuram incurrere; sicut vnã tantum excommunicationem incurrit percutiens sæpius successiuè eundem Clericum. Secus dicendum est de illo, qui sepelit hominem interdictum tempore interdicti; hic enim incurrit vnam tantum censuram; quia violat prohibitiones, & censuras eiusdem rationis; vt ait Suarez loc. cit. contra Sayrum, l. 1. cap. 10. num. 10.

TERTIA PROPOSITIO.

11 Faciens aliquem actum prohibitum à pluribus, sub censura nō incurrit tot censuras, quot sunt superiores prohibentes illum actum sub censura, quando superiores prohibentes habent eandem potestatē. Secus quando habent diuersam. Ita Suarez d. 5. sect. 3. num. 13. Coninch. de pœnit. disp. 7. dub. 6. num. 46. Vgolin. tab. j. cap. 16. §. 3. Sayrus, l. 1. c. 10. num. 11. Paludanus in 4. d. 18. q. 2. ad finē, Filiucius cap. 5. quæsito 7. num. 141. Nauar. in Cap. Ita quorundam de Iudæis notabili 11. & alii. Quando igitur actus prohibetur à multis habentibus eandem potestatem, incurritur vna tātummodo censura faciendo aliquem actum ab ipsis prohibitum; nam quamuis conditores censuræ multi sint materialiter; nihilominus formaliter in potestate videntur vnus, & non censentur velle ferre plura præcepta formaliter distincta, seù nouum ius; Quādo verò actus prohibitus est ab habentibus diuersam potestatem, tot censuræ incurruntur, quot sunt superiores prohibentes, modò quisque tulerit censuram tanquam suam, & intenderit ferre nouum ius, & imponere nouam pœnā. Ratio est quia committitur multiplex contumacia formaliter loquendo: quamuis sit vna materialiter; censuræ autem incurruntur ob contumaciam.

Obijcies, qui facit contra plures leges, & præcepta ex eodem motiuo imposita à diuersis superioribus, committit vnum tantummodo peccatum,& vnã transgressionem; ergo incurrit vnam tantummodò censuram.

Respondeo negando consequentiam. Ratio est quia censuræ non solum desumunt vnitatem, & multiplicitatem ab vnitate, & multiplicitate peccatorum, sed etiam à contumacia; qui autem violat plura præcepta posita à pluribus superioribus prohibentibus aliquid sub censura dicitur multipliciter contumax.

12 Hinc sequitur primò, vnam tantummodo censuram excommunicationis incurri ab eo, qui defert arma Saracenis; quamuis à multis Pontificibus prohibitum sit sub excommunicatione, Saracenis arma deferre,& multi Pontifices illam excommunicationem reseruauerint; reseruatio enim non mutat speciem censuræ, vel trāsgressionis, vel contumaciæ. Ita Sayrus loc. cit. Si verò Episcopus aliquis etiam ipse ferret censurā, tanquam suam contra deferentes arma Saracenis, deferens duplicem censuram incurreret; committeret enim duplicem contumaciam formaliter.

13 Secundò, eum ligari duplici excommunicatione, qui facit aliquid sub excommunicatione prohibitum à iure cōmuni, & à iure particulari, aut prohibitum à Papa, & ab Episcopo; modò Episcopus intenderit nouum ius ferre, nouamque censuram imponere; vt ait Suarez loco citato, Filiucius,& alii.

14 Tertiò, eum pluribus cēsuris ligari, qui non denunciat blasphemum habentem blasphemandi consuetudinem, si ponamus sub excommunicatione deferendum esse blasphemum ex præcepto Archiep., & Inquisitoris S. Officij.

15 Quartò, eum non ligari pluribus excommunicationibus, qui facit contra leges sæpius repetitas, & innouatas ab eodem superiore sub excommunicatione. Ratio est quia censetur violator vnius tantummodò legis, & reus vnius contumaciæ formaliter. Ita Vgolinus lo. cit. num. 9. ad finem vers. excipitur; quamuis vers. quid igitur, videatur dissentire.

PVNCTVM VI.

Vtrum in censuris ita comprehendantur consulentes, & mandantes, sicut comprehenduntur facientes.

1 *An censura lata contra facientes includat mandantes, & consulentes.*
2 *An mandans ligetur censura, quando non influit in effectū.*
3 *An mandans, aut consulens percussionem Clerici ligetur excommunicatione, quando non influxit in percussionē.*
4 *An consulens ligetur excommunicatione, quando solum auxit voluntatem delinquentis.*
5 *An ligetur excommunicatione, qui parato occidere Clericum suadet tantum percutere.*
6 *An mandans ligetur censura, quando reuocauit mandatū.*
7 *An consulens ligetur censura, si consilium reuocet.*
8 *Quomodo possit aliquis cognoscere, an suo consilio influxerit in factum prohibitum.*
9 *An ligetur censura qui nō prohibet aliquod delictum, quod tenetur prohibere.*

Dvo principaliter quæram in hoc Puncto. Primò, vtrũ in censura lata contra aliquid facientes comprehendantur mandantes, vel consulentes. Secundò, vtrùm comprehendantur, etiamsi non influant in effectum prohibitum sub censura.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Censura lata contra facientes aliquid non ligat mandantes, vel consulentes, nisi in sententia censuræ exprimantur mandantes, vel consulentes. Ita Nauar. cap. 27. num. 51. Auila 2. parte, cap. 2. disp. 3. dub. 2. Caietanus verbo excōmunicatio in principio, Vgolin. tab 1. cap. 9. §. vltimo, Couar. Cap. Alma mater parte 1. § 10. num. 15. Suarez, d. 4. sect. 3. num. 5. ad finem, Reginaldus li 9. num. 214. & alii contra Syluestr. excommunicatio 10. num. 5. Ratio est tum quia ad incurrendam censuram requiritur actus perfectus, quantum lex requirit, sed consilium, vel mandatum non est actus perfectus, quantum lex requirit, nisi exprimatur, ergò. Tùm quia censura lata contra mandantes non includit facientes, nisi in censura exprimantur facientes; cùm non liget vltrà intentionem superioris; ergo à pa-

a paritu censura lata contra facientes nō includuntur mādantes, vel consulentes, nisi exprimantur. Tum quia in odiosis facienda est stricta interpretatio. Quare si lata esset excommunicatio contra furantes, certum est, mandantem, vel consulentem furtum non incurrere excommunicationem; quia consulens, vel mandans non dicitur proprie furari; cum mandatum, & cōsilium præcedant furtum. Secus dicendum est, quando in censura exprimuntur mandantes, & consulentes; vt accidit quando censura fertur ijs verbis, quæ mandanti, vel consulenti possunt adaptari, vt sunt ista verba, quicunque fuerit causa talis delicti, vel qui directè, vel indirectè, aut qui mediatè, vel immediatè, aut qui per se, vel per alium fecerit, sit excommunicatus; quamuis aliqui recentiores velint in hoc vltimo loquendi modo comprehendi solum iubentem, vel mandantem; nō verò consulentem.

Objicies. Agentes, & consentientes pari pœna puniuntur; sed censura est pœna, qua ligantur agentes; mandans vero, & consulēs dicitur cōsentiens; ergò consulens, vel mādans punitur eadem pœna censuræ, qua punitur faciens, cōsequenter censura lata cōtra facientes afficit, & ligat consulentes, vel mandantes.

Respondeo, consentientes non semper puniri eadem pœna, qua puniuntur agentes; nisi consentientium fiat mentio; pœnæ enim restringendæ sunt.

Ex quo fit, vt quando dubium suboritur, an mandans, vel consulens comprehendatur in censura, lata contra facientes, iudicandum sit non comprehendi. Ita Nauar. l.9. consiliorum, de sententia excommunicationis, cons.55. Auila loc cit. dub.2. & 6. & alii. Ratio est quia pœnæ restringendæ sunt, & in pœnis benignior pars accipienda est; L. Quod fauores.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Mandans, vel consulens, qui aliquo modo exprimitur in sententia censuræ, non ligatur cēsura, nisi verè influat in effectum prohibitum sub censura. Ita Nau. cap.27.num.51. Auila 2.parte, c.5.d.3.dubio 5. & alij. Ratio est quia non incurritur censura, nisi fiat opus prohibitum sub censura; mandans autem, vel consulens, qui non influit in effectum prohibitum sub censura, non facit opus prohibitum sub censura, ergo non ligatur censura.

3 Hinc sequitur primò, consulentem, vel mandantem percussionem Clerici non ligari excommunicatione, quādo per suum cōsilium, vel mandatum nihil influxit in percussionem Clerici, quādo scilicet delinquēs cōmissurus erat delictum absque illius mandato, vel consilio, vt in simili dictum est in Tractatu de restitutione, & de homicidio.

4 Secundò, consulentem ligari excommunicatione, quando per suum consilium auxit voluntatem delinquentis ad præstandum effectum prohibitum sub excommunicatione, quamuis delinquens paratus esset ad illum effectum præstandum; nam dicitur suo cōsilio influere in effectum prohibitum sub excommunicatione. Ita Syluest. v. excōmunicatio 8.nu.10. & alij.

5 Tertiò, consulentem non ligari censura, quando ipse dedit bonum consilium; vt quādo parato occidere Clericum, suasit tantummodò percutere. Ratio est quia non dicitur culpabiliter influere in effectum prohibitum sub censura; nam ad incurrendam cēsuram requiritur peccatum prohibitum sub censura; qui autem consulit minus malum parato facere maius, non peccat; vt benè ait Sotus 6. de Iustitia q.1.art.5. Auila loc.cit. dub 3. Sanchez de matrimonio, & alij, quos retuli in Tractatu de restitutione, & de peccatis.

6 Quartò, mandantem effectum prohibitum sub censura non incurrere censuram, nec teneri ad restitutionem, si reuocauit mandatum, eiusque reuocatio innotuit mandatario; non enim censetur influere in effectū prohibitum sub censura: sed potius reuocasse influxum. Si verò reuocatio mandati non innotuit mandatario, mandans secuto effectu ligatur censura, & tenetur ad restitutionem damni, iuxta communem sententiam, contra Innocentium, quem citat Syluester verbo excommunicatio. 6. num. 5. cuius sententiam valde probabilem putat Auila 2.par.cap.5.disp. 3.dubio 7. loquens de excōmunicatione, eamque sequitur Filiucius ca.8.quæsito 13. num.162. & alii, apud Molinam to.4.d.52. num.2.

7 Quintò, consulētem ligari censura, etiamsi reuocauerit consilium, & illius reuocatio innotuerit ei, cui datum fuit consilium ad patrandum delictum prohibitum sub censura. Ratio est quia non censetur reuocasse influxum, saltem quando consilium erat verum, vt dictum est de restitutione. Ita Nau cap.27.nu.153. Molina loc.cit. & alii, contra Syluestrum verbo homicidium primo, num. 11. & 12. Auilam loc.citato Sayrum, l.3.cap. 26.nu.33. Idem dicendum est de irregularitate.

8 Rogabis, quomodo possit aliquis cognoscere, an suo consilio influxerit in factum prohibitum.

Respondeo posse cognoscere primo ex dicto ipsius, cui datum est consilium, modò sit fide dignus, vnde si asserat, se motum non fuisse consilio ad substantiam actus, vel ad illius accelerationem, potest credere se non influxisse. Ita Auila loco citato, Sayrus, l.7.cap.3.num.2. Henriq. lib.14. cap.16.num.3. Sanch. in summ.l.1.c.10. num.44. & alii.

Secundò ex cōiecturis, vt si delinquens iā minatus fuerat delictum, E.g. percussionē, vel homicidiū; aut si omnia necessaria ad delictum iam parauerat. Ita Sanchez loco cit.

Quid verò faciendum sit, quando consulens, adhibita sufficienti diligentia, adhuc dubitat, an per suum consilium influxerit in factum prohibitum sub censura, dicam q.1.pun.4. de Irregularitate.

9 Quæres, vtrum, qui non prohibet aliquod delictum, quod tenetur ex officio prohibere, ligetur censura lata cōtra patrantes illud delictum.

Respondeo hoc quæsitum soluendum infra de excommunicatione, quæ incurritur ob violentam manuum iniectionem in Clericos.

PVNCTVM VII.

De forma, seù ritu seruando in ferenda censura.

1 *An censurā exprimi debeat aliquo signo externo, vel an sufficiat interna voluntas superioris.*
2 *An ad ferendam censurā requirantur determinata verba.*
3 *An ferri possit censura in genere.*
4 *An incurratur censura lata sub disiunctione.*
5 *Quid faciendum sit, quandò delinquens non vult vnam partem eligere.*
6 *An exprimi debeat persona, qua ligatur censura.*
7 *An valida sit censura lata hoc modo, excommunico vnum de duobus.*

Explicatis ijs, quæ pertinent tùm ad causam efficientem tùm ad causam materialem proximam, & remotam censurarum, agendum modo est de ijs, quæ pertinent ad causam formalem; Quare in præsenti Pūcto quatuor principaliter quæremus. Primò, vtrùm censura debeat exprimi aliquo signo externo. Secundò, vtrùm ad ferendam censuram requirantur certa, & determinata verba. Tertio, vtrum exprimi debeat censura particularis. Quarto vtrum exprimi, & determinari debeat persona, quę ligatur cēsura.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Ad incurrendam censuram necesse est, vt censura lata sit à Iudice per signa exteriora, & non per solam voluntatē internam ipsius volentis aliquem ligare cēsura. Ratio est quia censura non incurritur, nisi ob contumaciam contra præceptum superioris, seu contra censurā; nullus autem dici potest contumax contra superiorem, vel contra censuram, nisi præceptum superioris, vel censura fuerit expressa per signa exteriora; quamdiu enim censura non exprimitur, ignoratur: ignorantia autem excusat à contumacia, vt patebit ex dicendis. Ita Syluest. excommunicatio primo, num. 13. Nauarr. cap. 27. num. 12. Sayrus, lib.1 c.11.nu 1 Suarez disp. 3. sect. 2. Filiucius cap.3.quæsito 2. Vgolin.tab.1. cap.1. & alii communiter.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Ad ferendam censuram non requiruntur certa, & determinata verba; sed sufficiunt, quæcumque verba, aut etiam scriptura, qua intentio Iudicis sufficienter exprimatur. Ratio est quia nullo iure cautum est, censuram per certa verba ferendam esse; ergo sufficiunt quæcumque verba

verba, aut etiā scriptura; cùm per scripturam sufficienter possit exprimi censura: sicut potest per verba. Ita Syluest. lo.cit.num.12.Nauar & alii,quos citat, & sequitur Vgolin. tab j.cap.20. in principio, & tab.ij.cap.28. Auila p.2.cap. 2.dub.1 Coninch. disput.13.dub.2.num.23. Suarez loc.cit. num.5. Filiucius num.53. Regin.lib.9.num.194.& seq.

TERTIA PROPOSITIO.

3 Censura ita ferri, & exprimi debet, vt verba, in quibus continetur, sint definita,& determinata ad aliquam particularem censuram; vnde qui fert censuram hoc modo,qui tulerit arma,vinculo censuræ sit obstrictus, nihil operatur, eo quod huiusmodi verba nullam determinent censuram. Ratio est tum quia non potest effici effectus in genere,sed in specie. Tùm quia verba faciunt quod significant; ergo quando significant censuram in genere, nihil faciunt;debent enim facere, & operari illam censuram,quæ per verba exprimitur;per verba autem non exprimitur vlla censura particularis, sed tantummodò censura in genere,quæ non datur;signum ergo est,verba,quibus cēsura exprimitur, debere esse definita, & determinata ad particularem aliquam censuram.

Dices,si feratur excommunicatio in genere dicendo excommunico, valida est excommunicatio; vt patet ex Cap. si quem de sententia excommunicationis;ergò etiam valida est censura in genere lata, & validus est iste modus loquendi. Qui tulerit arma, vinculo censuræ teneatur.

Respōdeo negando consequentiam. Ratio disparitatis est, quia primus ille modus loquendi,excommunico,iuxta communem vsum, & peritorum intelligentiam, accipitur pro maiori excommunicatione, non verò pro excommunicatione in genere,quæ diuiditur in maiorem,& in minorem;quando verò fertur minor excommunicatio, solet apponi aliquod verbum sufficienter indicans minorem excommunicationem. Secus dicendū est,quando censura fertur in genere; tunc enim non est maior ratio, cur vna potius cēsura,quàm altera intelligatur. Ità Suarez,d.3. sect.2. nu.9. Filiucius cap.3. quæsito 3. nu. 55. & alij communiter.

4 Ex dictis colligit primo Vgolinus tab.j.c.20.§.3.nu.4. vbi citat Nauar. cap. 27.nu.61.& alios,Henriquez,lib.13. cap.32.num.4. Sayrus; lib.4.cap.7.n.3.non incurri excommunicationem, vel suspensionem, quæ fertur sub disiunctione, E. g. qui tulerit arma,sit excommunicatus, vel suspensus; aut clericus, qui tulerit arma, sit suspensus ab officio, vel beneficio. Ratio est tùm quia verba, cum non sint determinata ad aliquam particularem censuram, nihil operantur; non enim possunt operari effectum in genere, Tum quia sententia sine certa quantitate prolata non meretur nomen sententiæ,lege 3.C. de sententia,quæ sine certa quantitate profertur. Tùm quia non est maior ratio, cur vna censura potius incurratur, quam alia;aut cur verba de vno potius effectu intelligantur, quam de alio.

Sed contrarium mihi videtur probabilius cum Suarez,d. 3.sect.1. num.12.& Filiucius quæsito 5.nu.58. videlicet validam esse censuram latam sub forma disiunctiua; quamuis enim censura sub hac forma lata non sit absolutè determinata ad vnam partem, nihilominus confusè saltem est definita, & determinata ad vnam; nam Iudex intendit, vt delinquens vnam earum censurarum incurrat;itaut liberum sit delinquenti sese applicare ad vtram ipse voluerit partem; sicut patet in simili in sententia à Iudice lata hoc modo,Reus, vel soluat ducentos nummos aureos,vel mittatur ad triremes per biennium; aut etiam quando Confessarius iniungit pœnitenti satisfactionem sub disiunctione hoc modo, vel contine te vno die à vino, & carne, aut duos regales pauperi solue. In his casibus, sicut liberum est reo, & pœnitenti eligere quam voluerit partem, ita etiam liberum videtur delinquenti eligere quam voluerit censuram, sub forma disiunctiua impositam.

5 Rogabis quid faciendum sit, quando delinquens non vult vnam partem eligere.

Respondeo ipsum in eo euentu subiacere vtrique pœnæ; nam hæc videtur intentio ferentis pœnas sub disiunctione. Aut dici potest delinquentem, qui vnam censuram non obseruat,censeri alteram elegisse; nam qn̄ ex disiunctiua vna pars destruitur,manet altera. Ita Suar.& Filiucius loc.cit.

Hinc patet responsio ad rationes Vgolini, Henriquez, & aliorum:dicendum enim est cēsuram esse confusè definitam ad vnam partem.

Secundo colligitur valide ferri excommunicationem; hoc pacto, excommunico, & absoluo, modo superior distinctas sententias ferre intendit vnam excommunicationis, alteram absolutionis. Ratio est quia verba sufficienter indicant censuram, & eius absolutionem, ergo vtramque operantur iuxta superioris voluntatem. Si vero superior illis omnibus verbis intendat solum cēsuram ferre, nō valide fert, quia illa verba non sufficienter indicant censuram, nec efficiunt sensum à superiore intentum. Ex quo fit vt superior in ferēda censura non debeat hac verborum forma vti, cum his verbis hoc pacto prolatis actum validū efficere nequeat. Immo etiam cauere debet ne censuram primo modo ferat, quia fere inutilis esset hic ferendæ censuræ modus,cum in cōtinenti absoluatur, qui vix erat censura ligatus. Ita Suarez tom.5. de Censuris disp. 3.sect. 2. nu.6.vers.dico tamen Filiucius tract. 11. cap. 3. quæsito 2. num.53.

QVARTA PROPOSITIO.

6 Verba, quibus exprimitur censura, debent esse determinata ad aliquam personam, eam nominando, si cognoscitur, vel describendo aliquo modo,vel illam designando per ordinem ad delictum; vt si dicatur, clericus, qui gestauerit comam,incidat in suspensionem. Hæc verba sunt sufficienter determinata ad Clericum, qui gestat comam,illumque sufficienter designat per tale delictū.

Ratio cur censura debeat esse determinata ad aliquam personam,est, quia verba faciūt in cēsuris,quod significāt, ergo quando nullam personam significant, nullam afficiunt. Hac de causa non sufficit, inquit Suarez loc.cit.sect. 2 nu.16. & Filiucius tract.11. cap.3. quæsito 4.nu.56. ferre excommunicationem hoc modo. Ego excommunico;cum enim in istis verbis nulla persona exprimatur, dicendum est nullam personam subiacere excommunicationi.

7 Hinc sequitur, inquit Angelus verbo excommunicatio 2.nu.4.nullum subiacere excommunicationi,quando superior dicit excommunico vnum de duobus, aut excommunico vnum ex ijs,qui furati sunt,quando plures furati sunt; cum enim verba sint indeterminata, nec constet ad quem superioris intentio referatur, nullus remanet excommunicatus, nullusq; tenetur eos euitare.

PVNCTVM VIII.

Vtrùm censura ferri debeat in scriptis.

1 *An grauiter peccet ferens censuram sine scriptura, aut sine expressione causæ, & an incurrat aliquam pœnam.*
2 *Quinàm eximantur ab hac pœna.*
3 *An inualida sit censura, lata sine scriptura, vel sine causæ expressione.*

Tria principaliter quæram in hoc Puncto. Primò,vtrū ferens censuram sine scriptura grauiter peccet, & incurrat aliquam pœnam. Secundò, vtrùm aliquæ personæ eximantur ab incurrenda pœna constituta ferentibus censuram sine scriptura. Tertiò, vtrùm censura lata sine scriptura sit valida.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Ferens censuram solo verbo, sine scriptura, mortaliter peccat, & incurrit suspensionem ab ingressu Ecclesiæ per mensem; quam suspensionem etiam incurrit ferens censuram sine expressione causæ, aut qui parti petenti non concedit exemplar scripturę intrà mensem,si petatur. Hæc Propositio patet ex cap. 1. Cùm medicinalis de sententia excommunicationis in 6. vbi prædicta suspensionis pœna est imposita. Ità Nauar.c.27.nu.8. Sayrus, l.5. c.13.nu.17. Angelus verbo, Suspensio primo, nu. 6.Vgolinus tab.j. c.14. §.6.Henriquez, lib.13. c.34 num.4. Auila 2. par. cap.2. disp.vnica dubio 3. & tertia parte disp. 3. dubio 1. concl.4. Suarez, de censuris disp. 3. sect.13. & d.37.sect. 13.versus principium, Coninchus d.13. dub.9. num. 85. Filiucius cap.4. quæsito 9. & alij communiter.

Ratio cur requiratur expressio causæ in scriptis est tum, vt

vt Iudex cautior fiat in ferenda censura, ne imprudens habeatur ferendo censuram ob quamcunque leuem causam; istum quia ligatus censura potest confugere ad superiorem; Superior autem non potest facile iudicare, nisi nota sibi sit causa, ob quam lata est censura. Ratio cur peccet mortaliter est quia facit contra ius in materia graui præscripta sub pœna grauis censuræ.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 AB ista pœna suspensionis recensita eximuntur Episcopi ferentes censuram solo verbo. Ratio est, quia citato cap. 1. medicinalis non fit mentio Episcoporum; quando autem in censura suspensionis, vel interdicti nō fit mentio Episcoporum, certum est Episcopos non ligari; vt patet ex cap. Quia periculosum de sentētia excommunicationis.

Secundò eximuntur denunciantes aliquē excommunicatum, quia in dicto cap. non fit mentio denunciantis. Itā Nauar. quē citat, & sequitur Auila 3. par. d. 3. dub. 3. concl. 4.

Tertiò eximuntur ferentes censuram sine scriptura, quādo hoc faciunt ob vrgentem, & iustam aliquam causam, vt quando instat periculum, nisi censura statim feratur absque scriptura.

Quartò eximi possunt, qui hoc faciunt bona fide, & ex quadam inaduertentia censuræ; nam in cap. citato. Cum medicinalis sermo est de violatore temerario, qualis non est, qui hoc facit bona fide, & ex inaduertentia censuræ, quamuis Glossa in eodem capite oppositum sentiat.

Quintò eximuntur ab aliquibus Prælati religiosorum ferentes censuras contra suos religiosos sine scriptura; nimis enim durum esset ipsis seruare hunc ordinem iuris; cū sæpe censuram ferre debeant. Itā Henriquez loc. cit. Sayrus, l. 5. cap. 9. & alij. Alij verò, vt Nauar. cap. 27. & Vgolinus loco cit. probabilius non excusant religiosos, nisi peculiare priuilegium habeant à Summo Pōtifice. Ratio est quia caput Cum medicinalis absolutè loquitur, nec adest ratio sufficiens, propter quam excipiendi sint religiosi, qui non debent temerè, & ex leui quacunque causa graues censuras ferre.

Hinc patet responsio ad rationem Sayri, Henriquez, & aliorum.

Sextò eximuntur ferētes simplicem prohibitionem, qui non intendunt ferre censuram propriè dictam, vt quando Præfecti chori, abigunt, & repellunt aliquos Canonicos à choro, sed non intendunt illos propriè suspendere à choro. Itā Auila loco cit. & alij recentiores communiter.

TERTIA PROPOSITIO.

3 CEnsura lata sine scriptura, vel sine expressione causa non est irrita, & inualida. Ratio est tū, quia omissio scripturæ, seu causæ nō censetur omissio formę substantialis, sed tantummodò accidentalis; vt patet ex dictis de legib. q. 3. pun. 4. versus finem vers. Vnum superest dubium; tum quia sic habetur in cap. 1. de sent. excommun. in 6. ijs verbis, superior, ad quem recurritur, sententiam ipsam sine difficultate relaxans, &c. ergo signum est censuram esse validam; nam si esset inualida non esset opus relaxatione. Ita Suarez de censuris, d. 3. sect. 13. num. 8. & lib. 5. de legib. cap. 32. Filiucius nu. 109. & alij communiter contra Ripam in rubricis de Constitutionibus, nu. 48.

PVNCTVM IX.

Vtrùm inferenda, vel incurrenda censura requiratur admonitio.

1 *An ad incurrendam censuram requiratur admonitio.*
2 *An censura lata contra non denunciantes blasphemos incurratur absque noua admonitione.*
3 *An sit inualida censura, quando nulla præcessit admonitio.*
4 *An Ecclesia possit de plenitudine suæ potestatis ferre censuram absque vlla admonitione.*
5 *Quotuplex admonitio requiratur in ferenda censura.*
6 *An valida sit censura, quando vna tantum admonitio præmittitur.*
7 *Quantum temporis spatium requiratur in singulis admonitionibus.*
8 *Cui facienda sit admonitio.*
9 *An sufficiat, si admonitio fiat ad domum delinquentis.*
10 *An admonitio aliquando non sit facienda delinquenti.*
11 *Cui facienda sit admonitio quando censura fertur contra communitatem.*
12 *An requirantur testes, quando fiunt admonitiones.*

QVatuor principaliter quæremus in hoc Puncto. Primò, vtrùm necessaria sit admonitio. Secundò quotuplex admonitio necessaria sit. Tertiò cui facienda sit. Quartò, vtrum aliquæ personæ debeant interesse, quando fit admonitio.

PRIMA PROPOSITIO.

1 AD incurrendam censuram prærequiritur admonitio. Hæc Propositio patet ex cap. Sacro de sententia excommunicationis, vbi sermo est de excommunicatione. Ex cap. reprehensibilis de appellationibus, vbi hoc exprimitur de suspensione, & ex cap. statutum de sentētia excommunicationis in sexto, vbi hoc deciditur de Interdicto, vt ostendit Vgolinus tab. 1. ca. 18. Suarez d. 3. sect. 8. num. 1. Filiucius tract. 11. cap. 4. quæsito 1. Ratio est quia censura ex consuetudine Ecclesiæ ferri solet tantum in contumaces contra Ecclesiam, vel contra superiorem; sed non potest esse contumacia contra Ecclesiam, vel superiorem, nisi præsupponatur admonitio; delinquens enim, si per admonitionem conscius esset censuræ, fortasse obediret, & non peccaret perterritus metu tantæ pœnæ, ergo præsupponenda est admonitio. Ita Sayrus, lib. 1. cap. 11. Suarez, d. 3. sect. 12. num. 4. Nauar. loco cit. Vasquez tract. de excommun. dub. 11. num. 4 & Vgolinus tab. 1. cap. 18. vbi alios refert, Coninch. tom. 2. disp. 13. dub. 9. nu. 79. Regin. lib. 9. num. 180.

Ratio allata ostendit admonitionem requiri in censura siuè lata sit ab homine, siue à iure, siue ob eandem, siue ob diuersam causam; siue in genere, siue in specie, siue pro præteritis, siue pro futuris culpis. Hæc tamen est differentia inter censuras latas pro prēteritis, & pro futuris culpis, quod censuræ latæ pro futuris culpis non requirunt admonitionem distinctam ab ipsa lege, vel prohibitione. Ratio est tum quia lex ipsa non ignorata admonet. Tum quia sequeretur nullam censuram incurri ipso facto propter aliquod delictum, si præter legem necessaria esset alia admonitio. Ita Vasquez loc. cit. Filiucius cap. 4. quæsito 1. nu. 83. Suarez disp. 3. sect. 8. n. 3. & seq. Vgolin. tab. 1. ca. 18.

Ex quo patet, excommunicationem ferri posse hoc modo, omnis Clericus, qui tulerit arma sit excommunicatus; consequenter Clericum delinquentem excommunicatione ligari absque alia admonitione. In censuris verò latis pro culpis prēteritis, vel præsentibus requiritur admonitio distincta, vt patet ex cap. Romana de sent. excommun. in 6. ex ca. Sacro eod. tit. & ex alijs iuribus relatis à Suar.

2 Ex dictis sequitur primò, illum, qui non denunciat blasphemos habentes consuetudinem proferendi blasphemias hæreticales, ligari absque alia admonitione censura excommunicationis, lata ab Archiepiscopo contra non deferentes intra quindecim d. es huiusmodi blasphemos; nam præceptū superioris latum sub censura incurrenda, nisi blasphemi deferantur, vicem gerit admonitionis, eamque sufficienter continet. Ita Angelus, & alii apud Sayrum loc. cit. nu. 6. & apud Suarez, sect. 8. num. 5.

3 Secundò inualidam esse censuram, quādo nulla præcessit admonitio.

Obijcies contra Propositionem, cap. tam litteris de testibus, Summus Pontifex videtur aliquos suspendere ob delictum præteritum absque præuia admonitione; ergo ad incurrendam censuram non est necessaria admonitio.

Respondeo negando consequentiam. Concedo enim suspensionem, & interdictū posse aliquando ferri sine præcisa admonitione pro præteritis culpis; sed tunc non feruntur per modum censuræ, & medicinæ; sed per modum simplicis pœnæ vindicatiuæ: Excommunicatio vero maior, cum semper sit pœna medicinalis, non potest ferri absque admonitione pro culpis præteritis: Propterea Summus Pontifex non potest, de potestate saltem ordinaria aliquem valide excommunicare, nisi præmittat aliquam admonitionem.

Sed modo dubium est primo vtrum in censuris comminatoria latis pro futuris culpis, requiratur admonitio distincta.

stincta à publicatione legis, seu edicti conditi sub pœna excommunicationis, vt si excommunicatio hoc pacto feratur. Clerici, qui moniales sine facultate superioris allocuti fuerint, excommunicabuntur.

Respondent Couar. 1. p. § 9. nu. 5. Suarez disp. 3. sect. 8. num. 10. Caiet. in sum. v. Clericorum peccata, & v. præceptum, & alii apud Couar. requiri admonitionem peculiarem distinctam à prohibitione legis, cõsequenter Iudicem non posse censuram cõtra delinquentem statim absq; vlla præuia monitione inferre. Ratio est, tum quia in cap. reprehensibilis de appellat. ab onere denunciationis faciēdæ excipitur solum quando censura est ipso iure lata: exceptio autem firmat regulā in casibus non exceptis, vt multis probat Euerard. in loco ab except. ad regul. tum quia de necessitate cēsuræ est, vt ipsam admonitio præcedat: præceptum autem latum sub pœna excommunicationis ferenda, non continet admonitionem. Tum quia hæc sententia benignior est, & magis suauem reddit cēsurarum praxim.

Sed oppositum mihi verius videtur. Ratio est, tum quia adest sufficiens admonitio ex parte Iudicis, & sufficiens contumacia ex parte delinquentis, qui nouit prohibitionē sub pœna censuræ ferenda. Tum quia non est maior ratio cur ad censuram ferendam noua requiratur admonitio distincta à prohibitione, non autem requiratur dum præceptum, vel prohibitio edita est sub pœna cēsuræ ipso facto. Ita ex parte sentit Filiucius cap. 3 quæsito 3. num. 95.

Ad primam rationem cap. reprehensibilis, respondetur illud loqui de suspensione, & poni loco exempli ad indicandum quid in similibus sentiendum sit. Ad secundam patet ex dictis sufficientem admonitionem adesse. Ad tertiam respondeo me loqui, non iuxta benigniorem censurarum vsum, sed iuxta rationis vim, & rigorem.

Secundo dubium est vtrum admonitio, ita sit de essentia censuræ, vt Ecclesia non possit de plenitudine suæ potestatis illam ferre sine admonitione, Vasquez loco cit. & Auila cum pluribus aliis D D. existimant admonitionē esse de essentia excommunicationis, & Ecclesiam non posse de plenitudine suæ potestatis excommunicare, sine admonitione, vt colligitur ex illis verbis si Ecclesiam non audierit, sit vt Ethnicus, & Publicanus, Suar. vero disp. 3. sect. 8. Caiet. 2. 2. q. 69. art. 2. Filiucius cap. 4. quæsito 4. & alii censent Ecclesiam posse de potestate absoluta ferre censuras sine admonitione, quamuis ordinarie non possit. Ratio est, tum quia ferre censuras sine admonitione non ita repugnat iuri naturali, vel diuino, quia Ecclesia de plenitudine suæ potestatis possit hoc facere. Tum quia sic colligitur ex c in causis de sent. & re iudic. Sententia Suarez mihi magis probatur: quare ad argumētū Vasquez, & aliorum respondetur in illis verbis sermonem esse de correctione fraterna, aut de potestate ordinaria.

Tertio dubium est cuius auctoritate facienda sit admonitio.

Respondeo faciendam esse auctoritate illius, qui laturus est censuram. Ratio est, tum quia huiusmodi admonitio vices gerit citationis: legitima autem citatio facienda est auctoritate Iudicis, ex Panormit. in c. 1. de Iudicijs, nu. 33. tum quia censura fertur ob inobedientiam, & contumaciam contra præceptum superioris: non dicitur autem quis inobediens, & contumax contra præceptum superioris, nisi admoneatur auctoritate, & nomine superioris: Ita Suarez d. 3. sect. 11. num. 1. Filiucius tract. 11. cap. 4. quæsito 6 Panormit. & alii, qui etiam obseruant admonitionem, & citationem fieri debere ad instantiam partis dum censura ferenda est ob commodum, & vtilitatem priuatæ personæ: iudex enim non debet proprio motu suam auctoritatem interponere ob priuatam vtilitatem. Quando vero censura ferēda est ob commune bonum Iudex sicut potest ex officio procedere, ita etiam ex officio admonere, cap. veritatis de dolo, & contumacia num. 5. & cap. venerabilibus §. porro de sent. excomm. in 6. Vide Panormit. in cap. veritatis cit. Suarez, & Filiucium loc. cit.

SECVNDA PROPOSITIO.

5 Triplex admonitio præmittenda est formaliter, aut virtualiter, quando scilicet sententia fertur per modum censuræ, nisi aliter cogat necessitas.

Quod requiratur triplex admonitio colligitur tùm ex Matth. 18. vbi Christus præcepit peccantem prius corrigi secreto, deinde adhiberi testes, vltimo dici Ecclesię. Tùm ex 16. q. 7. cap. Omnes decimæ. Et ex cap. constituitur de sent. excom. in 6.

Dixi quando sententia fertur per modum censuræ; quia potest aliquando suspensio, & interdictum ferri per modum pœnæ vindicatiuæ pro delicto commisso absque præuia monitione.

Dixi triplex formaliter, aut virtualiter, vt aduerterem sufficere aliquando vnam admonitionem pro tribus, assignatis competentibus aliquorum dierum internallis, nisi facti necessitas aliquando suaserit interualla esse moderanda, ca. Constitutionem de sentent. excom. in 6. vnde inquit Suarez, sufficit, vt Iudex cōcedat sex dies absolutè; eo quod virtualiter tria interualla videantur in hoc termino contineri; modò Iudex explicet hunc esse vltimum terminum. Si verò non explicet hunc esse vltimum terminum, reus nō dicitur sufficienter contumax eo quod bona fide possit credere alium terminū superesse, seque illū velle expectare.

Dixi in Propositione, nisi aliter cogat necessitas; nam vrgente necessitate fieri potest, vt vna monitio absolutè sufficiat, cap. citato de sent. excomm. in 6. Non tamen potest omitti omnis admonitio; etiamsi alioquin aliquis sit dispositus, & paratus ad patrandum delictum; nam vna saltem monitio præmittenda est, etiamsi necessitas vrgeat; nam posita monitione censuræ fieri potest, vt delinquens sese retrahat à delicto. Ita communiter DD.

6 Quæres primò, vtrùm sit valida cēsura, quando præmittitur vna tantùm admonitio, absque necessitate vrgente.

Respondeo validam esse, quia nullo iure cauetur esse inualidam; quamuis Iudex illam ferens sine triplici admonitione grauiter peccet, eo quod faciat contra prohibitionem in re graui. Ità Suarez, d. 3. sect. 11. nu. 4. Vgolinus tab. 1. cap. 18. in prin. nu. 4. & plures alij apud Sayrum loco cit. num. 26. & apud Suarez nu. 2. & apud Filiucium quæsito 8. Excipitur tamen censura ab homine lata contra participantes cum excommunicatis, quæ triplicem requirit admonitionē; alioquin, si fiat sine triplici admonitione, vel saltem sine vna pro omnibus cum debito dierum interuallo, inualida est, cap. constit. de senten. excom. in 6. Videte Sayrum loco cit. nu. 29. Suarez, loco cit. num. 3. & d. 4. sect. 7. nu. 39. & Vasquez dub. 12. nu. 16. & Filiucium cap. 4. quæsito 8.

7 Quæres secundò quātum temporis spatium sit constituendum pro singulis monitionibus.

Respondeo constituendos esse duos saltem dies pro singulis monitionibus, vt colligitur ex capite constitutionem citato; vbi habetur obseruanda esse aliquorum dierum interualla, qui modus loquendi importat distantiam duorum saltem dierū inter vnā, & alteram monitionem. Non nego tamen quin Iudex possit pro sua prudentia interuallum ampliare, vel restringere etiam ad vnum diem; vel ad breuius tempus, si opus fuerit, vt colligi videtur ex prædicto capite. Videte Vgolinum tabula prima, cap. 18. §. 2. nu. 4. Filiucium cap. 4. quæsito 5. Suarez disp. 3. sect. 9. nu. 3. Reginaldum lib. 9. nu. 181. & seq.

TERTIA PROPOSITIO.

8 Qvando censura fertur contra personam aliquam particularem, & determinatam, admonitio faciēda est coram illa persona. Ratio est quia ad incurrendam censuram requiritur contumacia; sed nullus est contumax, nisi sit admonitus; ergo quādo cēsura fertur contra personam aliquam particularem, & determinatam, admonitio facienda est coram illa persona. Ita Vgol. tab. 1. c. 18. §. 1. Suarez sect. 11. Coninc. disp. 13. dub. 9. nu. 79. Filiucius c. 4. quæsito 7. Reginaldus loco cit. & alij communiter.

Dixi quando fertur cōtra personam aliquam particularem; nam quando censura fertur generaliter, non potest hoc modo fieri admonitio; eo quod ignorentur delinquentes; vnde tunc temporis sufficit admonitionem fieri in loco publico, vt in Ecclesia coram populo; hac enim admonitione posita delinquētes venient in cognitionem cēsuræ, sufficienterq; dicentur contumaces, faciendo contra prohibitionem, postquam habuerint illius cognitionem, vt bene ait Suarez, d. 3. sect. 11. nu. 5.

9 Hinc colligi potest, in ferenda censura contra particularem aliquam personam, regulariter nō sufficere admonitionem fieri ad domum illius, contra quem censura fertur; tunc enim cōtingere potest, vt ipse nihil sciat, & consequenter puniatur pœna censuræ absque contumacia, & inobe-

inobedientia, quod fieri non posse constat ex dictis. Non nego tamen quin sufficiat in aliquibus casibus, admonitionem fieri ad domum illius, qui censura ligandus est.

Primus casus est, quando reus per dolum se abscōdit, vel impedit per vim ne moneatur, in quo casu dicitur sufficiēter contumax, etiamsi non fiat illi personalis admonitio: debet tamen prius probari ipsum se abscondere per dolum, vel impedire per vim; cum nō præsumatur factum, vel dolus, nisi probetur, l. dolū ff. de dolo. Si contingat huiusmodi delinquentem non habere domicilium sufficiet monitionem fieri in Ecclesia Cathedrali, vel principali illius loci. Ita Suarez, sect. 11. num 6. Vgolinus loc. cit. §. 1. & alii communiter.

Secundus casus est, quando semel facta fuit personalis admonitio; tunc enim cæteræ fieri possunt ad domum, aut per edictum aut in ipso Tribunali, vt ostēdit Vasquez, num. 10. Vgolinus loc. cit. cum alijs. Et patet ex decisione Rotæ in nouis 399.

Tertius est, quando citatio facta ad domum innotuit delinquenti, tunc enim reliquæ fieri possunt ad domum. Ità Savrus loc. cit. à nu. 12. Vasquez, Vgolin. & Suarez locis citatis.

10 Quæres primò, vtrùm dentur aliqui casus, in quibus non sit necesse admonitionem facere delinquenti.

Respondeo meo iudicio nullum dari absolutè loquendo de admonitione, vt patet ex rationibus in prima propositione allatis, quamuis Toletus, lib. 2. cap. 9. & Sayrus, cap. 12. saltem in duobus casibus, sentiant non opus esse præmittere admonitionem.

Primus casus est, quando aliquis à Iudice sedente pro tribunali admonetur, num parere velit; tunc enim, si dicat se nolle parere, potest absque alia monitione ligari censuris; quia censetur sufficienter contumax contra superiorem. Sed hic casus non videtur mihi absolutè concedendus. quamuis enim ille sit inobediens, & contumax contra præceptum superioris, nihilominus non videtur cōtumax contra censuram, cum superior non præceperit parere sub sententia censuræ. Ità sentire videtur Suarez, d. 3. sect. 10. num. 8. Filiucius quæsito 1. & 4. & Vgol. tab. 1. cap. 18.

Secundus casus, inquiunt isti DD. est quādo aliqua censura lata est à iure propter aliquod delictum tunc enim inferior habens potestatem excommunicandi potest ferre excommunicationem propter idem delictum absq; alia admonitione; sed neque hic casus videtur admittendus; nā delinquens, quamuis sit contumax contra censuram iuris, non est tamen contumax contra censuram latam ab inferiore Iudice, nisi de illa certior fiat per aliquam admonitionem. Ita Suarez loco cit. nu. 18. Vasquez loco cit. n. 14. Filiucius cap. 4. quæsito 2. & alij.

11 Quæres secundò, cui facienda sit admonitio, quando suspensio, vel interdictum fertur contra Cōmunitatem.

Respondeo faciendam esse delinquenti, ob cuius delictum fertur interdictum, vel suspensio. Ratio est quia ipse est inobediens, & contumax, non verò Communitas, ergo admonitio facienda est delinquenti, non verò Communitati, nisi fortè delinquēs alia ratione non possit admoneri, & retardari à peccato. Ità Suarez, d. 3. sect. 8. nu. 2.

QVARTA PROPOSITIO.

12 Qvando fit admonitio alicui personæ, seù citatio, debent interesse aliquæ personæ idoneæ, quæ testentur, si opus fuerit, monitionem factam fuisse. Hæc propositio colligitur ex cap. Sacro de sententia excommunicationis, vbi superior, qui sine monitione, & sine hac circunstantia tulerit excōmunicationem, interdicitur ab ingressu Ecclesiæ per vnū mensem. Ità Panorm. in cap. Sacro Suar. sect. 11. nu. 4. & Filiucius nu. 101. & alij DD. citati.

PVNCTVM X.

Vtrum in ferenda censura requiratur iusta causa.

1 *Quot modis censura dicatur iniusta.*
2 *An valida sit censura lata ex odio vel inuidia.*
3 *An valida sit censura, quando prætermittitur ordo iuris.*
4 *An censura sit inualida, quando non est vera causa, propter quam fertur.*
5 *An iniuste excommunicatus priuetur suffragijs Ecclesiæ, aut communione fidelium.*
6 *An iniustè excōmunicatus possit celebrare.*
7 *An iniustè excommunicatus priuetur iurisdictione, & an possit recipere beneficium, & alias dignitates.*
8 *An inualida sit censura continens errorem intollerabilem.*
9 *Quandonàm sententia contineat errorem intollerabilem.*
10 *An obliget lex præcipiens aliquid turpe, aut inutile, aut contra commune bonum.*
11 *An in dubio iusta causa censura obliget.*

1 Notandum est sententiam tripliciter esse posse iniustam. Primò, quando non prouenit ex amore iustitiæ, vel ex desiderio correctionis; sed potius ex odio, vel inuidia. Secundò, quando non seruatur ordo iuris, qui duplex est, vnus appellatur substantialis, & necessarius ad validitatem sententiæ, seù censuræ, qualis videtur esse admonitio: alter dicitur accidentalis, qualis videtur esse scriptura, vel expressio causæ. Quando deficit ordo substantialis in ferenda censura, censura dicitur formaliter iniusta. Tertiò quando causa, propter quam fertur censura, nō est vera, vel non est æqua, licet in iudicio per testes probetur vera, & in hoc casu cēsura dicitur materialiter iniusta.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Censura iniusta primo modo, quæ scilicet non prouenit ex amore iustitiç, sed potius ex odio, valida est; Ratio est tum quia prauus Iudicis affectus, & mala ipsius intentio nulli nocet, sed soli nocet Iudici. Tum quia nihil essentiale deficit, ratione cuius irrita esse debeat censura; ita Suarez d. 2. sect. 6. Filiucius cap. 2. quæsito 10. & alij DD. communiter, teste Vasquez tract. de excommunicatione, dub. 11. num. 4. in opusculis.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 Inualida est censura iniusta secundo modo, quando scilicet prætermissus fuit ordo iuris necessarius; nam sententia lata non seruato iuris ordine necessario, nō est sententia, nec conformis iuri, vt ostendi de legibus, & in octauo Decalogi Præcepto. Ita Suarez d. 1. sect. 6. Filiucius tract. 11. cap. 2. quæsito 10. & cap. 8. quæsito 3. num. 223. & quæsito 5. nu. 230. Coninchus disp. 13. dub. 13.

Hinc patet quomodo intelligenda sit illa Gregorij sententia homilia 26. in Euangelia, vbi habetur sententia Pastoris, siue iusta, siue iniusta sit, timenda est; intelligenda enim est de illa sententia, quæ fertur à Pastore non seruato iuris ordine tantum accidentali, aut de illa sententia, quæ prouenit ex prauo affectu.

TERTIA PROPOSITIO.

4 Inualida est censura materialiter iniusta, quādo scilicet causa, propter quam fertur, non subsistit. In hac Propositione nō cōueniunt omnes Doctores; nam iurisperiti communiter affirmāt esse validam. Alij verò præsertim Theologi negant validam esse, & horum sententia mihi probabilior videtur. Ratio est tum quia nemo ligatur censura maiori, nisi propter peccatum mortale; quando autem censura est materialiter iniusta, non adest peccatum mortale; cum censura feratur ob causam, quę non subsistit, & ob peccatum, quod verè non fuit cōmissum, quamuis in iudicio probetur commissum. Tum quia Iudex Ecclesiasticus, nō habet maiorem potestatem in spiritualibus, quàm habeat Princeps secularis in tēporalibus; sed sentētia Principis secularis materialiter iniusta non obligat, vt patet ex dictis in octauo Decalogi Præcepto, & de legibus, ergo neque sententia seù censura iudicis Ecclesiastici materialiter iniusta obligat. Tùm quia sententia in tantum est vera, & valida, in quantum est æqua & iusta; cum sit actus iustitiæ, cuius est tribuere cuique suum ad æqualitatem; sed quando causa, ob quam fertur, est materialiter iniusta, sententia non dicitur æqua, & iusta; cum non habeat conformitatem rei ad rem, ergo censura materialiter iniusta non obligat. Ità Sotus in 4. dist. 22. q. 1. artic. 3. concl. 1. Nauar. cap. 17. nu. 3. Manuale Prælatorum 2. par. q. 35. art. 14. Suarez disp. 4. sect. 7. Filiucius c. 8. quæsito 4. & 5. Sayrus, lib. 1. cap. 17.

cap. 17. vbi plures alios DD. citat, quos etiam nos retulimus in octauo Decalogi Præcepto, & in tract. de legibus.

Ex dictis colligi potest primo, innocentem iniustè materialiter excommunicatum nō priuari suffragijs Ecclesiæ. Prætereà non teneri in foro conscientiæ, quantum est ex vi excommunicationis, continere se ab hominum consortio, aut sese gerere tanquam excommunicatum, modo non adsit scandalum, & non præsumatur contemptor censuræ. Ità Nauar. loco cit. Sayrus loco cit. num. 13. Auila par. 5. disp. 4. Suarez, disp. 4. sect. 7. num. 14. Henriquez, lib. 13. c. 11. Manuale Prelatorum loco cit. artic. 13. conclus. 2. & art. 14. ad finem, & Vasquez, num. 7. Filiucius quæsito 6. & 7.

Hinc patet, quid dicendum sit de iniustè materialiter interdicto, vel suspēso, etiamsi causa in iudicis probata sit vera, cum re ipsa vera non sit; quanquam iurisperiti fere communiter putant seruandam esse huiusmodi censuram. Sed hanc sententiam censeo militare pro foro externo, & dum scandali periculum imminet.

6 Secundò colligi potest, innocentem, contra quem lata est sententia censuræ materialiter iniustę, posse priuatim, secluso scandalo, celebrare, & celebrando non incurrere irregularitatem; nam irregularitas incurritur, quando re vera violatur censura per exercitium ordinis Sacri; in proposito autē casu non violatur censura per exercitium ordinis Sacri; cum censura realiter sit inualida; quamuis in foro externo præsumatur valida, & celebrans præsumatur irregularis. Ità Suarez loco cit. nu. 10. Sayrus loco cit. Vasquez tract. de excommunicatione dub. 11. nu. 21. Filiucius n. 237. Coninchus disp. 13. dub. 13. n. 116. & alij contra Nauarrum Couar. & alios apud Vasquez, asserentes iniustè excommunicatum subiacere pœnis, & effectibus censurarum, etiamsi occulte celebret.

Hinc patet eos, qui credunt illum esse innocentem, & iniustè materialiter excommunicatum, posse cum huiusmodi excommunicato communicare sine peccato, inseruire Missæ, &c. secluso tamen scandalo.

7 Tertiò colligi potest, innocentem, contra quem lata est censura materialiter iniusta, non priuari iurisdictione in foro conscientiæ; sicut neque in eodem foro redditur inhabilis ad beneficia, dignitates, & alios honores Ecclesiasticos.

Ex quo patet, acta per huiusmodi personam ligatam censura materialiter iniusta, valida esse in foro conscientiæ vt benè ait Suarez loco cit. nu. 13. Vasquez loco cit. num. 2. Coninchus loco cit. & alij.

8 Quartò colligi potest, sententiam continentem errorem intollerabilem inualidā esse. Vgolin. cap. 10. §. vltimo, Suarez d. 3. sect. 7. num. 3. Filiucius cap. 3. quæsito 7.

9 Sed modò difficultas est in explicando, quænam sententia errorem contineat intollerabilem.

Respondeo sententiam errorem intollerabilem continere, quando Iudex eam fert, non habens, neque indicans se habere rationem, & iustam causam ad censuram ferendam; vt si dicat, se Titium excommunicare sua voluntate, aut se illum excommunicare, eo quod aliquid rectè fecerit, aut eo quod non fecerit aliquid illicitum, vel impossibile. Ità Sayrus, l. 1. c. 16. nu. 32. Suarez, d. 4. sect. 7. nu. 31. Manuale prælatorum, art. 13. concl. 1.

10 Hinc patet, sententiam, seù legem præcipientem aliquid turpe, aut contrarium communi bono, vel inutile, non obligare in conscientia, nec inducere censuram, vt ait Suarez, sect. 6. nu. 5. videtur enim errorem intollerabilem continere.

11 Quæres vtrùm ille, contra quem lata est censura, debeat se tanquam ligatum censura gerere, quando causa, propter quam lata est censura, est dubia, quando scilicet non constat vtrum materia, propter quam fertur censura, digna sit censura, seù quando dubitatur, an sententia sit valida.

Respondeo teneri se gerere tanquam ligatum censura. Ità Sayrus loco cit. nu. 14. Suarez, sect. 6. nu. 6. Henriquez, lib. 13. cap. 15. Vasquez tract. de excommunicatione, dub. 21. nu. 23. Manuale Prælatorum loco cit. art. 14. concl. 3. Filiucius cap. 8. quæsito 5. num. 231. Ratio est tum quia in periculo animæ tutior, & certior via eligenda est. Tùm quia in dubio standum est iudicio superioris, illique parendum est; cum habeat ius ferendi censuras; vndè si duo litibus contendant circa fundum, aduocatis peritis pro vtraque parte asserentibus, fundum spectare ad suum clientem, ille ligatur censura, contra quem Iudex fert sententiam sub excommunicatione, si fundum non cedat alteri, in cuius fauorem tulit sententiam; & hoc verum est, quando ius partium litigantium est dubium, vt ait Auila 2. par. c. 6. d. 1. dubio 2. concl. 2. Sayrus, & Henriquez locis citatis; quando verò probabilior est sententia affirmans causam, propter quam lata est censura, esse iniustam, valdè probabiliter sustineri potest subditos non ligari censura. Ità Suarez loco cit. nam sequi possumus opinionem probabilē. Videte quæ in simili diximus de Iustitia vectigalium in tractatu de restitutione, & in tractatu de Peccatis de conscientia dubia, & de opinione probabili.

PVNCTVM XI.

Vtrùm in ferenda censura seruanda sit aliqua circunstantia loci.

1 *Quænàm pertineant ad iurisdictionem gratiosam, & contentiosam.*
2 *Quænàm dicatur censura lata per modum statuti, & per modum sententiæ.*
3 *An censura ferenda sit in proprio territorio.*
4 *An Episcopus possit ferre censuram extrà propriam Diœcesim.*
5 *An Religiosi possint extra sua monasteria ferre censuras.*
6 *An ferri possit censura contra subditos in alieno territorio existentes.*
7 *An clericus existens in alieno territorio possit ligari censura, si non resideat, aut ad Synodum non accedat.*
8 *An faciens contra censurā in loco exempto ligetur censura.*
9 *An accedens ad Monasteria exempta Monialium ligetur censura.*
10 *An stuprator ligetur censura, si stuprum committat extra territorium.*
11 *An existens in Ecclesia ligetur censura, occidendo hominem existentem extra Ecclesiam, aut è contrà.*
12 *An vulnerans in Ecclesia, aut in territorio, in quo lata est censura, ligetur censura, si vulneratus moriatur extra Ecclesiam, aut extra territorium, in quo lata est cēsura.*
13 *An ille, qui furatur extra propriam Diœcesim ligetur cēsura.*
14 *An superior possit per sententiam ligare suos subditos existentes in alieno territorio.*
15 *An Clericus Mediolan. ligetur excommunicatione, gestando sclopum in Diœcesi Bergomensi.*
16 *An quilibet Christianus ligetur censuris à Summo Pontifice latis.*
17 *An Sacerdos Mediolanen. ligetur suspensione celebrando extra Diœcesim.*
18 *An Archiepiscopus Mediolani possit ferre censuram contra fures, qui Mediolani furati sunt, si se recipiant in aliam Diœcesim.*
19 *An censura lata ab Archiepiscopo extendatur ad suffraganeos, & eorum subditos.*
20 *An extraneus ligetur censuris latis à superiore loci, vbi existit.*
21 *An Clericus extraneus ligetur excommunicatione, si Mediolani sclopum deferat.*
22 *An extraneus, qui erat Mediolani, quando lata fuit censura, teneatur ad illam seruandam.*

QVatuor principaliter quæram in hoc Puncto. Primò, vtrùm seruanda sit circunstantia loci, itaut superior debeat ferre censuras, dum existit in proprio territorio. Secūdò, vtrùm superior possit per statutum ligare censuris suos subditos in alieno territorio existentes. Tertiò, vtrùm saltem hoc possit facere per sententiam. Quartò, vtrùm possit ligare extraneos, itaut extranei accedentes ad proprium ipsius territorium afficiantur censuris ab ipso impositis. Sed hic prius duo præmittenda sunt.

1 Præmittendum est primò, ea, quæ fiunt extra proprium Territorium, esse in duplici differentia; alia pertinēt ad iurisdictionem gratiosam, & voluntariam, quæ scilicet non requirunt causæ cognitionē, seù Processum, seù strepitum iudicialem; Alia pertinēt ad iurisdictionem cōtentiosam, & hæc fiunt cum causæ cognitione, & strepitu iudiciali.

2 Præmittendum est. Secundò, censuram aliquando ferri per modum sententiæ aliquando per modum statuti. Hæc est differentia inter censuram latam per modum sententiæ

tentiæ, & lata per modum statuti, quod sententia lata per modum statuti obligat solum existentes, & delinquentes in territorio Legislatoris; nam statutum respicit directè Territorium; Censura verò lata per modum sententiæ afficit personam subditam vbicunque sit, etiamsi extra Territorium ferentis censuram existat, siue censura lata sit per sententiam generalem, siue per sententiam particularem, nam respicit personas secundum se, consequenter illas afficit vbicunque existant. Ità Suarez de censuris, d.5. sect.5. nu.17. Vgolinus tab.j.cap.9.§.3.nu.4.& alij contra Couarr, cap. Alma mater j. par. §. 10. nu.3. Auilam 2.par. cap.3.disp.2 dub.2.concl.j. Salas de legibus, disput.14. sect. 8.nu.90. & alios asserentes, Episcopum non posse excommunicare sibi subditum existentem extra propriam Diœcesim, non tãtum per statutum, vt communiter cõcedunt DD. sed neque per sententiam generalem, vel particularem ob delictum commissum extra propriam Diœcesim; Ob delictum verò commissum in propria Diœcesi, vel in territorio posse ab Episcopo excommunicari subditum existentem in alieno territorio.

PRIMA PROPOSITIO.

3 IN ferenda censura seruanda est circunstantia loci, seù proprij territorij, quando ad illam ferendam opus est iurisdictione contentiosa. Ratio est quia iurisdictio contentiosa non potest exerceri extra proprium territoriũ absque licentia Ordinarij; sicut neq; potest exerceri in loco exempto; cap. fin. de Constitutionibus, lib. 6. & cap. Luminoso 18.q.2. Ita Coninchus disp. 13. dub.5. num.59. & alij DD. statim citandi.

Dixi quando ad illam ferendam opus est iurisdictione contentiosa; nam quãdo nõ est opus huiusmodi iurisdictione, potest ferri censura in alieno territorio; nihil enim obstat quominus ferri possit in alieno territorio. Ità Nauar. c.27. nu.6. Vgolinus tab.j.cap.27.§.1.nu.4. Sayrus, l.1. cap. 14.num.4 Paludanus, dist.19.q.2.art.3. Manuale Prælatorum, q.3.art. 8.concl.2.

4 Hinc patet Episcopum non posse extra propriam Diœcesim ferre censuram sedendo pro tribunali, & cum causæ cognitione; sine causæ verò cognitione, seù non sedendo pro tribunali posse, vnde potest ferre censuram per modum statuti, aut pro re manifesta, quæ non requirit causæ cognitionem, vel si eam requirit, facta est in proprio territorio; sicut etiam potest eam ferre, dum habet licentiam Ordinarij illius loci. Ità Sayrus loco cit. Auila 2.par.cap. 3. disp.2 dub.1. Reginald. lib 9 nu. 155. & alij, qui addunt, quando Episcopus impeditur, ne iurisdictionem exerceat in proprio territorio, posse illam exercere in alieno, in loco vicino suo Episcopatui, vt patet ex Clementina j. de foro compet.

Obijcies contra Propositionem. Superior potest propriũ subditum absoluere extra proprium territorium, ergo etiã potest extra proprium territorium ligare censuris.

Respondeo non posse iudicialiter absoluere, sicut neque potest iudicialiter ligare extra proprium territorium; extraiudicialiter verò, sicut potest ligare, ita etiam potest absoluere; vt sic enim exercet iurisdictionem voluntariã, & gratiosam, quæ potest in alieno territorio exerceri, sicut Parochus potest in aliena Diœcesi excipere Confessiones suorum subditorum, illosque absoluere, vt patet ex dictis de Pœnitentia cum communi DD. sententia.

5 Hinc colligi potest, vtrùm Prælati Religiosorũ possint extra sua Monasteria, & loca excommunicare religiosos sibi subditos; cum etiam ipsi Prælati Religiosorum videantur habere propria territoria, vt ait Manuale Prælatorum loco cit. concl.3. quãuis Coninchus nu. 64. Sayrus loco cit. num.6. casu 11. cum Panormitano velit Abbates, Priores, Prouinciales, & alios superiores habẽtes iurisdictionem sine territorio, posse, vbicumque existant, ferre censuras, & consequenter ligare suos subditos, etiamsi delinquant extra Monasteria. Videte Sayrum loco cit. Auilam loco cit. dubio 5. Syluestr. verbo excommunicatio 2. nu. 15. Suarez, to.5. de censuris, d.5. sect.5. nu. 18. Vgolinum, cap.27. §.1. nu.6. Rodriquez, tom. 2. quæst. reg. q. 59. art. 1. Manuale Prælatorum lo. citato. Et Emanuelem Sa verbo absolutio, nu.7. Coninchus nu.64.

SECVNDA PROPOSITIO.

6 SVperior non potest ferre censuras per statutum contra existentes in alieno territorio, ita vt delinquens extra proprium Episcopatum, vel territorium, incurrat cẽsuram latam per modum statuti; vndè Ciuis Mediolanensis, qui Bergomi non obseruat statutum Archiepiscopi Mediolanensis, non incurrit censuram latam contra violantem statutum Archiepiscopi. Ità communiter DD. quos magno numero refert, Salas de legibus, disp. 14. sect.5. n. 66, & constat ex cap. 2. §. Statuto Episcopi de Constitutionibus in 6. contrà Vasquez tract. de excommunicatione, dub. 12. nu. 21. Salas de legibus d. 14. sect.7. nu.89. ad finẽ. Ratio est quia extra territorium iusdicenti non paretur impunè; idest nulla pœna imponitur non obedienti proprio superiori extra ipsius iurisdictionem, quando scilicet censura lata est per statutum, lege fin. ff. de iurisd. omn. iudic. Ità Suarez loco cit. sect.4. num.4. Filiucius tract. 11. cap.5. quæsito 9. Regin. lib.9. num.146. & alij DD. communiter, teste Couar. cap. Alma mater parte j. §. 10. num.13. contra Innocentium relatum ab Armilla verbo excommunicatio, nu.3. Quare licèt Episcopus intendat per statutum ligare sibi subditos existentes extrà proprium territorium, re vera non ligat, ad ligandum enim, seù obligandum non sufficit intentio; sed requiritur iurisdictio; Episcopus autem non habet iurisdictionem obligandi per statutum suos subditos in alieno territorio existentes, modò reuera existant extra territorium, & simul etiam res, circa quam ipsi delinquunt, si extra territorium, vt inquiunt cõmuniter DD. apud Salas loc. cit. num.70. quibus adde Coninchum d.13. dub.7. num. 62.

7 Hinc sequitur primo, clericum existentem extrà Diœcesim posse a proprio Episcopo excommunicari etiam per statutum, quando non residet; quamuis enim ipse sit extrà Diœcesim; nihilominus potest excommunicari, non residendo, quia consumat actum non residendi in Diœcesi, & censetur peccare in Diœcesi. Item Clerici vocati à proprio Episcopo ad Synodum sub censura, possunt ligari censura, quamuis tempore Synodi sint extra Diœcesim. Ratio est quia delictum omissionis censetur ibi committi, vbi actus præceptus exercendus erat; Lege qui non facit, ff. de regul. iur. Ità Salas loco cit. Suarez, sect.4.n.8. Sayrus, lib.1.cap.7.nu. 10. Auila loco cit. dub.2. concl.3. Syluestr. excommunicatio 2. num.8. Angelus excommunicatio 1. num. 10. Coninchus loco cit. nu.62. & alij.

8 Secundò sequitur, transgredientem statutum proprij Episcopi in Parochijs exemptis, existentibus in Diœcesi proprij Episcopi, non incurrere censuram latam contra violantes statutum Episcopi. Ita Vgolinus tab.j.cap.9.§.3. num.3. Azor.j.par lib.5 ca.25. quæsito 4. Salas loc.cit. sect. 6. Suar. de leg. lib.3.cap.32.num.9. Coninch. num.63 Filiucius num. 149. Reginaldus lib. 9. num. 154. & alii. Ratio est quia huiusmodi locus censetur extra iurisdictionem Episcopi, & perinde est, ac si existeret extra illius Diœcesim; vnde dicitur esse in illius Diœcesi tãtummodo materialiter, sed non formaliter; cum non pertineat ad illius Diœcesim quò ad iurisdictionem. Ita Paludanus in 4. dist. 18. q. 2. Tabiena verbo excommunicatio 4. num. 4. & alii apud Salas, sect.6. num.83. ad finem. Ob eandem rationem mihi dicendũ videtur cum Auila par. 2. c.3. d.2. dub.5. Syluestro verbo excommunicatio 2. num. 12. Vgolino tab.j. cap.9.§.3. num.3. & aliis contra Suarez loc. cit. d.5. sect. 4. nu.6. Filiucius num 149. Salas, sect 6. num.85. & alios, violantem statutum Episcopi in Monasterio exempto non incurrere excommunicationem ab Episcopo latam. Et hoc verum est iuxta sententiam Auilæ, & aliorum, non solum quando censura lata est per statutum; sed etiam quando lata est per sententiam. Sed de hoc quid nobis sentiendum sit dicam in tertia Propositione.

9 Tertiò sequitur, accedentem ad Monasteria exempta Monialium incurrere censuram latam per statutum ab Episcopo cõtra accedentes ad illa Monasteria; nam accessus fit in territorio; non verò incurrit cẽsuram latam per modum sententiæ contra loquentes cum Monialibus; nam allocutio fit in loco exempto, vt suppono. Ita Angelus v. statutum, num.3. Vgolinus, tab.j. de cens. ca.9.§.3. num.3. Auila lo. cit. dub. 5. & alii apud Salas loc. cit. num.86.

10 Quartò stupratorem virginis non incurrere cẽsuram (si quę lata esset per statutum hic Mediolani contra stupratores) trahendo virginem extrà territorium Mediolanen-

se,

se, & consumando copulam cum ea extra territorium. Ratio est quia delictum est inchoatum in territorio Mediolanensi, sed non est consumatum; cẽsura autem lata est per modum statuti ob stuprum, vt suppono, idest ob actum consumatum; in hoc autem casu actus non est consumatus in territorio legislatoris. Ita Suarez, Filiucius, & alij locis citatis.

Objicies l. 1. C. vbi de crimine agi oportet in vers. vbi commissa, vel inchoata sunt, decernitur delinquentem, qui in vno loco delictum inchoauit, & in altero compleuit, subijci superiori vtriusque territorij, ab eoque puniri posse; ergo etiam subijcietur censuræ, qui delictum in vno loco in quo vetitum est sub censura inchoauit, licet in altero compleuit.

Respondeo negando consequẽtiam, quia non est facienda illatio à delictis iure ciuili vetitis ad delicta sub censuris prohibita: nã delicta iure ciuili vetita superiori vtriusque loci subijciuntur iuxta leg. 1. cit. Bartolum in L. dominium ff. de furtis, Suarez disp. 5. sect. 4. num. 9. Filiucium tract. 11. cap 5. quęsito 9. nu. 150. aliosque apud præfatos DD in delictis vero sub censura vetitis hoc non militat, cum ab Ecclesia sancitum non sit, consequenter attendendum est territorium vbi delictum consumatur, dum ad cẽsuram incurrendam actus completus requiritur, Ita Suar. & Filiucius loc. cit.

11 Ex quo patet à simili, eum, qui dum existit in Ecclesia, iacit sagittam ad occidendum hominem existentem extra Ecclesiam, non incurrere censuram latam contra occidentem in Ecclesia; nam illius delictum consumatur extra Ecclesiam, licet inchoetur in Ecclesia. Econtra verò incurritur censura ab eo, qui, dum extra Ecclesiam existit, sagittam iacit intra Ecclesiam, ibique hominem existentem occidit; nam homicidium completur in Ecclesia, licet sit inchoatum extra Ecclesiam. Ita Suarez, disp. 5. sect. 4. num. 9. & alij.

12 Addo vulnerantem alium in Ecclesia incurrere censuram latam contra occidentem in Ecclesia, etiamsi vulneratus non sit mortuus in Ecclesia, sed in propria domo, aut alibi. Ita probabilius censeo cum Suar. d. 5. sect. 4. nu. 10. & Filiucius num. 151. nã delictum censetur commissum in Ecclesia. Similiter vulnerans aliquem lethaliter in vno territorio, in quo lata est censura contra homicidas, ligatur cẽsura; quamuis vulneratus recedens ab eo territorio moriatur in alia regione, vbi nulla censura posita est cõtra homicidas; nam homicidium quò ad actum externum censetur consumatum in eo territorio, in quo lata est cẽsura, & in eo conueniri potest; non verò potest conueniri in eo territorio, in quo vulneratus moritur; cum vulnerans non deliquerit in eo territorio. Verum quidem est expectandũ esse effectum consumatum vulnerationis, vt incurratur cẽsura; per accidens tamen est, effectum sequi magis in vno quam in alio territorio. Ita Suarez loc. cit. num. 10. quem sequi videtur Salas de legibus, d. 14. sect. 5. num. 73.

13 Quintò sequitur, Ciuem Mediolanensem, qui mutato domicilio furatur extrà Diœcesim Mediolanensem, non incurrere censuras latas ab Archiepiscopo Mediolani per modum statuti contra furantes, vel cõmittentes in futurum aliud delictum; vt patet ex dictis rationibus. Immò non incurrit censuras, etiamsi latæ essent per modum sententiæ; nam censura est veluti quoddam præceptum, quod obligat, & afficit tantummodo subditos, qui autem mutauit domiciliũ non remanet subditus superiori illius loci, à quo recessit; consequenter superior illius loci non potest in ipsum suam iurisdictionem extendere.

Dixi in quinto corollario, non incurrere censuras latas per modum statuti contra furãtes, vel committentes in futurum aliud delictum; nam quando censura lata est non propter delictum respiciens futurum, sed propter actum præteritum patratum eo tẽpore, quo delinquens erat subditus Archiepiscopo Mediolanensi, delinquens adhuc ligatur cẽsura, etiamsi extra territorium Archiepiscopi existat; E.g. Archiepiscopus Mediolanensis fert excommunicationem contra Titium sibi subditum, qui furtum cõmisit, nisi restituat intra mensem, Titius ligatur excommunicatione non restituẽdo intra mensem; quamuis nondũ elapso mense, seu termino mutet domiciliũ. Ratio est quia quãuis per mutationem domicilij desinat esse subditus Archiepiscopo Mediolanensi simpliciter ratione domicilij; nihilominus remanet subditus secundum quid, videlicet ratione delicti in illius territorio commissi; consequẽter potest conueniri, & excommunicari, nisi restituat, cap. fin. de foro compet. Idem dicendum est, quando aliqua causa inchoata fuit sub vno tribunali, & interim reus mutat domiciliũ; adhuc enim potest conueniri, & excommunicari, ca. Proposuisti, de foro compet. & L. Si quis ff. de iudiciis. Ita Suarez d. 3. sect. 5. num. 5. & 6. Coninchus num. 57. Filiucius cap. 3. quæsito 10. conclus. 2. num. 76. & cap. 5. quæsito 10. num. 152. Vgolinus tab. 1. num. 20. cap. 4. Sayrus, l. 1. c. 11. num. 18. & alij.

TERTIA PROPOSITIO.

14 Superior potest censuris per sententiam ligare suos subditos existentes in alieno territorio; propterea fur committens furtum extra territorium sui superioris ligatur censuris ab eo superiore latis per modum sententiæ contra furantes. Ita Sayrus loc. citato, cap. 7. num. 18. Suarez loco cit. & alij quos citat, & sequitur Vgolinus tab. 1 cap. 9. §. 3. num. 4. contra Auilam loco cit. Coninch. num. 61. Syluestrum excommunicatio 2. q. 10. & alios. Hæc propositio patet ex differẽtia allata inter statutum, & sententiam: nam statutum respicit territorium, seu personas subditas existentes in territorio superioris; sentẽtia vero respicit personã, vt illius cõtumacia coerceatur, & puniatur.

15 Hinc sequitur primo, Clericum Mediolanensem gestando sclopum in diœcesi Bergomensi, ligari excommunicatione lata ab Archiepiscopo Mediolani contra Clericos huiusmodi genus armorum gestantes, si ponamus illam excommunicationem latam esse per modum sententiæ; quãuis meo iudicio videatur potius lata p modũ statuti; nam Archiepiscopus videtur voluisse ferre constitutionem conformem iuri communi Canonum, quibus sese videtur velle accõmodare in suo edicto; sicut autem illi Canones perpetuo durant; & vim habẽt legis, ac statuti vniuersalis, ita præsens constitutio videtur perpetuo duratura, & vim statuti particularis habere respectu subditorum Archiepiscopo Mediolani; quare si ponamus hanc constitutionem latam esse per modum statuti, sicut mihi probabilius videtur asserendum, non incurretur excõmunicatio à Clerico Mediolanensi deferente tormẽtum igneum extra Diœcesim.

16 Secundo sequitur quemlibet Christianum, vbicumq; existat ligari censuris latis à Summo Põtifice, siuè latæ sint per statutum, siuè per sententiam; nam Christianus, vbicumque existat; dicitur existere in territorio Summi Pontificis; cum Summus Pontifex non habeat particulare territorium, sed totus mundus illi seruiat pro suo territorio. Hoc tamen intelligitur modo lex continens censuram latam à Summo Pontifice sit acceptata & non sit lata tantũ pro aliquo loco; vt patet ex dictis de legibus. Ita Suarez disp. 5. sect. 4. n. 3. Coninchus disp. 13. dubio 7. n. 49. & alij.

17 Tertio sequitur Sacerdotem Mediolanẽsem, celebrando Missam extra Diœcesim incurrere suspensionem, si lata esset suspensio ab Archiepiscopo Mediolanensi contra Sacerdotes sibi subditos Missam facientes extra Diœcesim; nã hæc censura fertur per modum sententiæ, quæ sequitur personam, vbicunque existat. Ita Suarez sect. 4. num. 12. Salas loco citato, num. 73. Filiucius cap. 5. quæsito 10. num. 153. & alij contra Coninchum, & Auilam loc. cit.

18 Quarto Archiepiscopum Mediolani posse censuram ferre cõtra fures, qui Mediolani surripuerunt, nisi restituãt, & eã cẽsuram ligare fures non restituentes, quãuis sese recipiãt in aliam Diœcesim; nam hæc censura fertur per modum sentẽtiæ in personas subiectas saltem ratione delicti. Ita Suarez sect. 5. num. 5. Coninchus nu. 56. Filiucius loco citato, Auila loco citato dub. 2. conclus. 2. vbi citat Sotum, Syluestrum, & alios.

19 Quæres vtrum censura lata ab Archiepiscopo extendatur ad suffraganeos, & ad subditos suorũ suffraganeorũ.

Respondeo non extendi, nisi censura lata sit in Concilio Prouinciali, aut nisi delinquãt in territorio ipsius Archiepiscopi, iuxta dicenda in quarta propositione. Ratio est quia Archiepiscopus non habet iurisdictionem ordinariã in suffraganeos, non existentes in proprio territorio, exceptis quibusdam casibus, quos refert Syluester v. Archiepiscopus, quosq; nos alias retulimus, & infra referemus, ergo Archiepiscopus nõ potest censuris ligare subditos suorũ suffraganeorũ, vel ipsos suffraganeos existẽtes extra Diœcesim Archiepiscopi. Si vero existant in territorio Archiepiscopi subijciuntur illius iurisdictioni; tunc enim censentur personæ subditæ, & priuatæ. Videte Vgolinum tab. 1.

cap. 2

sentiæ, & latam per modum statuti, quod sententia lata per modum statuti obligat solum existentes, & delinquentes in territorio Legislatoris; nam statutum respicit directè Territorium; Censura verò lata per modum sententiæ afficit personam subditam vbicunque sit, etiamsi extra Territorium ferentis censuram existat, siue censura lata sit per sententiam generalem, siue per sententiam particularem, nam respicit personas secundum se, consequenter illas afficit vbicunque existant. Ità Suarez de censuris, d. 5. sect. 5. nu. 17. Vgolinus tab. j. cap. 9. §. 3. nu. 4. & alij contra Couarr. cap. Alma mater j. par. §. 10. nu. 3. Auilam 2. par. cap. 3. disp. 2. dub. 2. concl. j. Salas de legibus, disput. 14. sect. 8. nu. 90. & alios asserentes, Episcopum neq; posse excommunicare sibi subditum existentem extra propriam Diœcesim, non tãtum per statutum, vt communiter cõcedunt DD. sed neque per sententiam generalem, vel particularem ob delictum commissum extra propriam Diœcesim; Ob delictum verò commissum in propria Diœcesi, vel in territorio posse ab Episcopo excommunicari subditum existentem in alieno territorio.

PRIMA PROPOSITIO.

3 IN ferenda censura seruanda est circunstantia loci, seu proprij territorij, quando ad illam ferendam opus est iurisdictione contentiosa. Ratio est quia iurisdictio contentiosa non potest exerceri extra proprium territoriũ absque licentia Ordinarij; sicut neq; potest exerceri in loco exempto; cap. fin. de Constitutionibus, lib. 6. & cap. Luminoso 18. q. 2. Ita Coninchus disp. 13. dub. 5. num. 39. & alij DD. statim citandi.

Dixi quando ad illam ferendam opus est iurisdictione contentiosa; nam quãdo nõ est opus huiusmodi iurisdictione, potest ferri censura in alieno territorio; nihil enim obstat quominus ferri possit in alieno territorio. Ità Nauar. c. 27. nu. 6. Vgolinus tab. j. cap. 27. §. 1. nu. 4. Sayrus, l. 1. cap. 14. num. 4. Paludanus, dist. 19. q. 2. art. 3. Manuale Prælatorum, q. 3. art. 8. concl. 2.

4 Hinc patet Episcopum non posse extra propriam Diœcesim ferre censuram sedendo pro tribunali, & cum causæ cognitione; sine causæ verò cognitione, seu non sedendo pro tribunali posse; vnde potest ferre censuram per modum statuti, aut pro re manifesta, quæ non requirit causæ cognitionem, vel si eam requirit, facta est in proprio territorio; sicut etiam potest eam ferre, dum habet licentiam Ordinarij illius loci. Ità Sayrus loco cit. Auila 2. par. cap. 3. disp. 2. dub. 1. Reginald. lib. 9. nu. 155. & alij, qui addunt, quando Episcopus impeditur, ne iurisdictionem exerceat in proprio territorio, posse illam exercere in alieno, in loco vicino suo Episcopatui, vt patet ex Clementina j. de foro compet.

Obijcies contra Propositionem. Superior potest propriũ subditum absoluere extra proprium territorium, ergo etiã potest extra proprium territorium ligare censuris.

Respondeo non posse iudicialiter absoluere, sicut neque potest iudicialiter ligare extra proprium territorium; extraiudicialiter verò, sicut potest ligare, ita etiam potest absoluere; vt sic enim exercet iurisdictionem voluntariã, & gratiosam, quæ potest in alieno territorio exerceri, sicut Parochus potest in aliena Diœcesi excipere Confessiones suorum subditorum, illosque absoluere, vt patet ex dictis de Pœnitentia cum communi DD. sententia.

5 Hinc colligi potest, vtrùm Prælati Religiosorũ possint extra sua Monasteria, & loca excommunicare religiosos sibi subditos; cum etiam ipsi Prælati Religiosorum videantur habere propria territoria, vt ait Manuale Prælatorum loco cit. concl. 3. quãuis Coninchus nu. 64. Sayrus loco cit. num. 6. casu 11. cum Panormitano velit Abbates, Priores, Prouinciales, & alios superiores habẽtes iurisdictionem sine territorio, posse, vbicumque existant, ferre censuras, & consequenter ligare suos subditos, etiamsi delinquant extra Monasteria. Videte Sayrum loco cit. Auilam loco cit. dubio 5. Syluestr. verbo excommunicatio 2. nu. 15. Suarez, to. 5. de censuris, d. 5. sect. 5. nu. 18. Vgolinum, cap. 27. §. 1. nu. 6. Rodriquez, tom. 2. quæst. reg. q. 59. art. 1. Manuale Prælatorum lo. citato. Et Emanuelem Sà verbo absolutio, nu. 7. Coninchus nu. 64.

SECVNDA PROPOSITIO.

6 SVperior non potest ferre censuras per statutum contra existentes in alieno territorio, itaut delinquens extra proprium Episcopatum, vel territorium, incurrat cẽsuram latam per modum statuti; vndè Ciuis Mediolanensis, qui Bergomi non obseruat statutum Archiepiscopi Mediolanensis, non incurrit censuram latam contra violantem statutum Archiepiscopi. Ità communiter DD. quos magno numero refert, Salas de legibus, disp. 14. sect. 5. n. 61, & constat ex cap. 2. §. Statuto Episcopi de Constitutionibus in 6. contrà Vasquez tract. de excommunicatione, dub. 12. nu. 21. Salas de legibus d. 14. sect. 7. nu. 89. ad finẽ, Ratio est quia extra territorium iusdicenti non paretur impunè; idest nulla pœna imponitur non obedienti proprio superiori extra ipsius iurisdictionem, quando scilicet censura lata est per statutum, lege fin. ff. de iurisd. omn. judic. Ità Suarez loco cit. sect. 4. num. 4. Filiucius tract. 11. cap. 5. quæsito 9. Regin. lib. 9. num. 146. & alij DD. communiter, teste Couar. cap. Alma mater parte j. §. 10. num. j3. contra Innocentium relatum ab Armilla verbo excommunicatio, nu. 3. Quare licèt Episcopus intendat per statutum ligare sibi subditos existentes extrà proprium territorium, re vera non ligat; ad ligandum enim, seù obligandum non sufficit intentio; sed requiritur iurisdictio; Episcopus autem non habet iurisdictionem obligandi per statutum suos subditos in alieno territorio existentes, modò reuera existant extra territorium, & simul etiam res, circa quam ipsi delinquunt, si extra territorium, vt inquiunt cõmuniter DD. apud Salas loc. cit. num. 70. quibus adde Coninchum d. 13. dub. 7. num. 62.

7 Hinc sequitur primo, clericum existentem extrà Diœcesim posse a proprio Episcopo excommunicari etiam per statutum, quando non residet; quamuis enim ipse sit extrà Diœcesim; nihilominus potest excommunicari, non residendo, quia consumat actum non residendi in Diœcesi, & censetur peccare in Diœcesi. Item Clerici vocati à proprio Episcopo ad Synodum sub censura, possunt ligari censura, quamuis tempore Synodi sint extra Diœcesim. Ratio est quia delictum omissionis censetur ibi committi, vbi actus præceptus exercendus erat; Lege qui non facit, ff. de regul. iur. Ità Salas loco cit. Suarez, sect. 4. n. 8. Sayrus, lib. 1. cap. 7. nu. 10. Auila loco cit. dub. 2. concl. j3. Syluestr. excommunicatio 2. num. 8. Angelus excommunicatio 1. num. 10. Coninchus loco cit. nu. 62. & alij.

8 Secundò sequitur, transgredientem statutum proprij Episcopi in Parochijs exemptis, existentibus in Diœcesi proprij Episcopi, non incurrere censuram latam contra violantes statutum Episcopi. Ita Vgolinus tab. j. cap. 9. §. 3. num. 3. Azor. j. par lib. 5 ca. 25. quæsito 4. Salas loc. cit. sect. 6. Suar. de leg. lib. 3. cap. 32. num. 9. Coninch. num. 63 Filiucius num. 149. Reginaldus lib. 9. num. 154. & alii. Ratio est quia huiusmodi locus censetur extra iurisdictionem Episcopi, & perinde est, ac si existeret extra illius Diœcesim; vnde dicitur esse in illius Diœcesi tãtummodo materialiter, sed non formaliter; cum non pertineat ad illius Diœcesim quò ad iurisdictionem. Ita Paludanus in 4. dist. 18. q. 2. Tabiena verbo excommunicatio 4. num. 4. & alii apud Salas, sect. 6. num. 83. ad finem. Ob eandem rationem mihi dicendũ videtur cum Auila par. 2. c. 3. d. 2. dub. 5. Syluestro verbo excommunicatio 2. num. 12. Vgolino tab. j. cap. 9. §. 3. num. 3. & aliis contra Suarez loc. cit. d. 5. sect. 4. nu. 6. Filiucius num. 149. Salas, sect. 6. num. 85. & alios, violantem statutum Episcopi in Monasterio exempto non incurrere excommunicationem ab Episcopo latam. Et hoc verum est iuxta sententiam Auilæ, & aliorum, non solum quando censura lata est per statutum; sed etiam quando lata est per sententiam. Sed de hoc quid nobis sentiendum sit dicam in tertia Propositione.

9 Tertiò sequitur, accedentem ad Monasteria exempta Monialium incurrere censuram latam per statutum ab Episcopo cõtra accedentes ad illa Monasteria; nam accessus fit in territorio; non verò incurrit cẽsuram latam per modum sententiæ contra loquentes cum Monialibus; nam allocutio fit in loco exempto, vt suppono. Ita Angelus v. statutum, num. 3. Vgolinus, tab. j. de cens. ca. 9. §. 3. num. 3. Auila lo. cit. dub. 5. & alii apud Salas loc. cit. num. 86.

10 Quartò stupratorem virginis non incurrere cẽsuram (si quæ lata esset per statutum hic Mediolani contra stupratores) trahendo virginem extrà territorium Mediolanen-

se,

ſe, & conſumando copulam cum ea extra territorium. Ratio eſt quia delictum eſt inchoatum in territorio Mediolanenſi, ſed non eſt conſumatum; cẽſura autem lata eſt per modum ſtatuti ob ſtuprum, vt ſuppono, ideſt ob actum conſumatum; in hoc autem caſu actus non eſt conſumatus in territorio legiſlatoris. Ita Suarez, Filiucius, & alij locis citatis.

Obijcies l. 1. C. vbi de crimine agi oportet in verſ. vbi commiſſa, vel inchoata ſunt, decernitur delinquentem, qui in vno loco delictum inchoauit, & in altero compleuit, ſubijci ſuperiori vtriuſque territorij, ab eoque puniri poſſe; ergo etiam ſubijcietur cenſuræ, qui delictum in vno loco in quo vetitum eſt ſub cenſura inchoauit, licet in altero compleuit.

Reſpondeo negando conſequẽtiam, quia non eſt facienda illatio à delictis iure ciuili vetitis ad delicta ſub cenſuris prohibita: nã delicta iure ciuili vetita ſuperiori vtriuſque loci ſubijciuntur iuxta leg. 1. cit. Bartolum in L. dominium ff. de furtis, Suarez diſp. 5. ſect. 4 num. 9. Filiucium tract. 11. cap 5. quæſito 9. nu. 150. alioſque apud præfatos DD. in delictis vero ſub cenſura vetitis hoc non militat, cum ab Eccleſia ſancitum non ſit, conſequenter attendendum eſt territorium vbi delictum conſumatur, dum ad cẽſuram incurrendam actus completus requiritur, Ita Suar. & Filiucius loc. cit.

11 Ex quo patet à ſimili, eum, qui dum exiſtit in Eccleſia, iacit ſagittam ad occidendum hominem exiſtentem extra Eccleſiam, non incurrere cenſuram latam contra occidentem in Eccleſia; nam illius delictum conſumatur extra Eccleſiam, licet inchoetur in Eccleſia. Econtra verò incurritur cenſura ab eo, qui, dum extra Eccleſiam exiſtit, ſagittam iacit intra Eccleſiam, ibique hominem exiſtentem occidit; nam homicidium completur in Eccleſia, licet ſit inchoatum extra Eccleſiam. Ita Suarez, diſp. 5. ſect. 4. num. 9. & alij.

12 Addo vulnerantem alium in Eccleſia incurrere cenſuram latam contra occidentem in Eccleſia, etiamſi vulneratus non ſit mortuus in Eccleſia, ſed in propria domo, aut alibi. Ita probabilius cenſeo cum Suar. d. 5. ſect. 4. nu. 10. & Filiucius num. 151. nã delictum cenſetur commiſſum in Eccleſia. Similiter vulnerans aliquem lethaliter in vno territorio, in quo lata eſt cenſura contra homicidas, ligatur cẽſura; quamuis vulneratus recedens ab eo territorio moriatur in alia regione, vbi nulla cenſura poſita eſt cõtra homicidas; nam homicidium quò ad actum externum cenſetur conſumatum in eo territorio, in quo lata eſt cẽſura, & in eo conueniri poteſt; non verò poteſt conueniri in eo territorio, in quo vulneratus moritur; cum vulnerans non deliquerit in eo territorio. Verum quidem eſt expectandũ eſſe effectum conſumatum vulnerationis, vt incurratur cẽſura; per accidens tamen eſt, effectum ſequi magis in vno quam in alio territorio. Ita Suarez loc. cit. num. 10. quem ſequi videtur Salas de legibus, d. 14. ſect. 5. num. 73.

13 Quintò ſequitur, Ciuem Mediolanenſem, qui mutato domicilio furatur extrà Diœceſim Mediolanenſem, non incurrere cenſuras latas ab Archiepiſcopo Mediolani per modum ſtatuti contra furantes, vel cõmittentes in futurum aliud delictum; vt patet ex dictis rationibus. Immò non incurrit cenſuras, etiamſi latæ eſſent per modum ſententiæ; nam cenſura eſt veluti quoddam præceptum, quod obligat, & afficit tantummodo ſubditos, qui autem mutauit domiciliũ non remanet ſubditus ſuperiori illius loci, à quo receſſit; conſequenter ſuperior illius loci non poteſt in ipſum ſuam iuriſdictionem extendere.

Dixi in quinto corollario, non incurrere cenſuras latas per modum ſtatuti contra furãtes, vel committentes in futurum aliud delictum; nam quando cenſura lata eſt non propter delictum reſpiciens futurum, ſed propter actum præteritum patratum eo tẽpore, quo delinquens erat ſubditus Archiepiſcopo Mediolanenſi, delinquens adhuc ligatur cẽſura, etiamſi extra territorium Archiepiſcopi exiſtat; E.g. Archiepiſcopus Mediolanenſis fert excommunicationem contra Titium ſibi ſubditum, qui furtum cõmiſit, niſi reſtituat intra menſem, Titius ligatur excommunicatione non reſtituẽdo intra menſem; quamuis nondũ elapſo menſe, ſeu termino mutet domiciliũ. Ratio eſt quia quãuis per mutationem domicilij deſinat eſſe ſubditus Archiepiſcopo Mediolanenſi ſimpliciter ratione domicilij; nihilominus remanet ſubditus ſecundum quid, videlicet ratione delicti in illius territorio commiſſi; conſequẽter poteſt conueniri, & excommunicari, niſi reſtituat, cap. fin. de foro compet. Idem dicendum eſt, quando aliqua cauſa inchoata fuit ſub vno tribunali, & interim reus mutat domiciliũ; adhuc enim poteſt conueniri, & excommunicari, ca. Propoſuiſti, de foro compet. & L. Si quis ff. de iudiciis. Ita Suarez d. 3. ſect. 5. num. 5. & 6. Coninchus num. 57. Filiucius cap. 3. quæſito 10. concluſ. 2. num. 76. & cap. 5. quæſito 10. num. 152. Vgolinus tab. 1. num. 20. cap. 4. Sayrus, l. 1. c. 11. num. 18. & alij.

TERTIA PROPOSITIO.

14 SVperior poteſt cenſuris per ſententiam ligare ſuos ſubditos exiſtentes in alieno territorio; propterea tur committens furtum extra territorium ſui ſuperioris ligatur cenſuris ab eo ſuperiore latis per modum ſententiæ contra furantes. Ita Sayrus loc. citato, cap. 7. num. 18. Suarez loco cit. & alij quos citat, & ſequitur Vgolinus tab. 1 cap. 9. §. 1. num. 4. contra Auilam loco cit. Coninch. num. 61. Syluestrum excommunicatio 2. q 10. & alios. Hæc propoſitio patet ex differẽtia allata inter ſtatutum, & ſententiam: nam ſtatutum reſpicit territorium, ſeu perſonas ſubditas exiſtentes in territorio ſuperioris; ſentẽtia vero reſpicit perſonã, vt illius cõtumacia coerceatur, & puniatur.

15 Hinc ſequitur primo, Clericum Mediolanenſem geſtando ſclopum in diœceſi Bergomenſi, ligari excommunicatione lata ab Archiepiſcopo Mediolani contra Clericos huiuſmodi genus armorum geſtantes, ſi ponamus illam excommunicationem latam eſſe per modum ſententiæ; quãuis meo iudicio videatur potius lata p modũ ſtatuti; nam Archiepiſcopus videtur voluiſſe ferre conſtitutionem conformem iuri communi Canonum, quibus ſeſe videtur velle accõmodare in ſuo edicto; ſicut autem illi Canones perpetuo durant; & vim habẽt legis, ac ſtatuti vniuerſalis, ita præſens conſtitutio videtur perpetuo duratura, & vim ſtatuti particularis habere reſpectu ſubditorum Archiepiſcopo Mediolani; quare ſi ponamus hanc conſtitutionem latam eſſe per modum ſtatuti, ſicut mihi probabilius videtur aſſerendum, non incurretur excõmunicatio à Clerico Mediolanenſi deferente tormẽtum igneum extra Diœceſim.

16 Secundo ſequitur quemlibet Chriſtianum, vbicumq; exiſtat ligari cenſuris latis à Summo Põtifice, ſiuè latæ ſint per ſtatutum, ſiuè per ſententiam; nam Chriſtianus, vbicumque exiſtat; dicitur exiſtere in territorio Summi Pontificis; cum Summus Pontifex non habeat particulare territorium, ſed totus mundus illi ſeruiat pro ſuo territorio. Hoc tamen intelligitur modo lex continens cenſuram latam à Summo Pontifice ſit acceptata & non ſit lata tantũ pro aliquo loco; vt patet ex dictis de legibus. Ita Suarez diſp. 5. ſect. 4. n. 3. Coninchus diſp. 13. dubio 7. n. 49. & alij.

17 Tertio ſequitur Sacerdotem Mediolanẽſem, celebrando Miſſam extra Diœceſim incurrere ſuſpenſionem, ſi lata eſſet ſuſpenſio ab Archiepiſcopo Mediolanenſi contra Sacerdotes ſibi ſubditos Miſſam facientes extra Diœceſim; nã hæc cenſura fertur per modum ſententiæ, quæ ſequitur perſonam, vbicunque exiſtat. Ita Suarez ſect. 4. num. 12. Salas loco citato, num. 73. Filiucius cap. 5. quæſito 10. num. 153. & alij contra Coninchum, & Auilam loc. cit.

18 Quarto Archiepiſcopum Mediolani poſſe cenſuram ferre cõtra fures, qui Mediolani ſurripuerunt, niſi reſtituãt, & eã cẽſuram ligare fures non reſtituentes, quãuis ſeſe recipiãt in aliam Diœceſim; nam hæc cenſura fertur per modum ſentẽtiæ in perſonas ſubiectas ſaltem ratione delicti. Ita Suarez ſect. 5. num. 5. Coninchus nu. 56. Filiucius loco citato, Auila loco citato dub. 2. concluſ. 2. vbi citat Sotum, Syluestrum, & alios.

19 Quæres vtrum cenſura lata ab Archiepiſcopo extendatur ad ſuffraganeos, & ad ſubditos ſuorũ ſuffraganeorũ.

Reſpondeo non extendi, niſi cenſura lata ſit in Concilio Prouinciali, aut niſi delinquãt in territorio ipſius Archiepiſcopi, iuxta dicenda in quarta propoſitione. Ratio eſt quia Archiepiſcopus non habet iuriſdictionem ordinariã in ſuffraganeos, non exiſtentes in proprio territorio, exceptis quibuſdam caſibus, quos refert Sylueſter v. Archiepiſcopus, quoſq; nos alias retulimus, & infra referemus, ergo Archiepiſcopus nõ poteſt cenſuris ligare ſubditos ſuorũ ſuffraganeorũ, vel ipſos ſuffraganeos exiſtẽtes extra Diœceſim Archiepiſcopi. Si vero exiſtant in territorio Archiepiſcopi ſubijciuntur illius iuriſdictioni; tunc enim cenſentur perſonæ ſubditæ, & priuatæ. Videte Vgolinum tab. 1. cap. 2

cap.2.§.15. & 16. Sayrum, libro 1.cap.7. num. 23. Auilam loco citato dub. 6. vbi citat Couarru. Toletum, & alios.

QVARTA PROPOSITIO.

20 EXtraneus non ligatur censuris latis à superiore loci in quo pro breui tempore reperitur; E. g. Ciuis Bergomensis veniens Mediolanum, non ligatur censuris latis hic Mediolani, quamuis, dum Mediolani reperitur faciat aliquid prohibitum hic Mediolani sub censuris: nisi fortè decreuerit Mediolani permanere maiori anni parte; vt patet ex dictis de legibus quæst. 1. puncto 6. vbi dictum fuit, extraneum non ligari legibus loci, in quo reperitur. Ratio est quia ad incurrendas censuras requiritur, vt delinquens sit subditus superiori loci, in quo reperitur; extraneus autem, qui non decreuit manere maiore anni parte in aliquo loco, non est subditus superiori illius loci.

21 Hinc sequitur primo Clericum extraneum, qui non commoratur hic Mediolani, sed hic solum existit causa trāsitus, si deferat tormentum igneum, non subiacere excommunicationi latæ cōtra deferentes huiusmodi tormētum.

Dices eo ipso, quo quis cōmittit aliquod delictum prohibitum sub censura in territorio alicuius, fit subditus superiori loci, in quo reperitur, ratione delicti in eius territorio commissi; ergo ligari potest censuris latis à superiore illius loci.

Respondeo ad incurrendam censuram prærequiri, vt faciens contra præceptum continens censuram, esset antea subditus. censura enim non fertur, nisi in subditos extraneus autem non erat subditus superiori loci, cuius præceptum non obseruauit; consequēter non ligatur censuris latis à superiore illius loci. Ita Suarez d.5.sect.5.num.10. Filiucius quæsito 15. ad finem Coninchus disp.13.dub.7.num. 52.& 58.& alij.

Verum quidem est, ipsum Suarez loc. cit. num 8. Vgolinum loc. cit §.2 Sayrum, l. 1.c.7. num. 22. Filiucium, & alios existimare extraneum ligari censuris latis per modū statuti in eo loco, in quo reperitur; non vero ligari censuris latis per modum sententiæ; quia sententia loquitur incontinenti, & directè fertur in personas subditas re, aut spe, idest in eos, qui tunc sunt subditi, vel qui nascentur, vel eo transferent domicilium.

Ego verò existimo extraneum nō solum non ligari censuris latis per sententiam, sed neque latis per statutum, vt patet ex ratione nostræ Propositionis, nisi fortè ad aliquē locum perueniat intentione ibi manendi maiore anni parte. Videte quæ diximus de legibus loc.cit.

22 Secundò sequitur extraneum, qui præsens erat hic Mediolani eo tempore, quo lata fuit sententia, seu decretum continens censuram, non teneri sub censura ad seruandum id, quod in eo decreto continetur, nisi fortè habuerit intentionem hic manendi maiori anni parte. Ita Auila loc.cit. post tertiam conclusionem dubij 2. disp.2.ca.3. Suarez loc. cit.num.9. Reginald. lib. 9. num. 153, & alij. Ratio est quia sententia fertur in subditos; extraneus autem non est subditus superiori illius loci, in quo reperitur, nec tenetur illius leges seruare, nisi forte intenderit ibi permanere maiore anni parte tunc enim tenetur eius leges seruare, vt patet ex dictis de legibus loc. cit.

PVNCTVM XII.

Vtrùm censura liberè ferenda sit seruata temporis, & ordinis circunstantia.

1 *An valida sit censura lata per metum.*
2 *Quinàm ordo seruandus sit in ferenda censura.*
3 *An censura ferri possit die festo.*
4 *An valida sit censura die festo lata.*

TRia principaliter quæremus in hoc Puncto. Primò, vtrùm sit valida censura lata per metum, & non omninò voluntariè. Secundò, vtrum seruandus sit ordo in ferenda censura. Tertiò, vtrum seruanda sit temporis circunstantia.

PRIMA PROPOSITIO.

1 CEnsura, quæ non omninò liberè, ac voluntariè fertur, sed potius per metum incussum Iudici ad censuram extorquēdam, valida est. Ita Glossa, Abbas, & alij, quos refert Vgolinus, tab.j.cap. 2. §. 4. & sequitur Suarez, d.2.sect 5. num. 2. contra ipsum Vgolinum loc.cit.num.2. & alios. Ratio est quia vel est inualida iure naturæ, vel iure positiuo; sed neutro iure est inualida; ergo nō est inualida. Minor probatur, quòd non sit inualida iure positiuo, quia nullus textus afferri potest, qui afferat illam esse inualidam, sicut iure positiuo constat inualidam esse absolutionem censuræ extortam per metum. Quòd non sit inualida iure naturæ probatur Tùm quia gesta per metum iure naturæ valida sunt; alioquin cōtractus per metum celebrati essent iure naturæ inualidi. Tum quia metus non tollit voluntarium simpliciter, quod sufficit ad validè contrahendū, & ad ferendas censuras; vnde dici solet, gesta per metum regulariter loquendo, valida esse, L.si mulier. §. Si metu, ff. de eo, quòd metus causa, nisi forte aliud constet de intentione agentis.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 IN ferenda censura seruādus est ordo, vt videlicet prius feratur censura leuior, deinde grauior; vnde grauior debet omitti, quando censura leuior sufficit ad continendos subditos in officio Cæterum relinquitur iudicio, & prudentiæ Iudicis, vt habita ratione loci, temporis, & personæ, ferat censuras; propterea poterit omissa grauiori censura ferre leuiorem; & e contra; imò poterit omnes censuras simul ferre, si hoc consentaneū, & expediens iudicauerit. Ita Sayrus, l.1.c.14.n 3.& alii communiter.

TERTIA PROPOSITIO.

3 IN ferenda censura seruanda est circunstantia temporis, ne scilicet feratur die feriato, videlicet eo die, qui ex institutione Summi Pontificis, vel Episcopi, vel ex cōsuetudine Ecclesiæ dicatus est honori, & cultui Diuino. Ita Sayrus loco citato, num. 8. & alii contra Suarez loco statim citando. Ratio est quia ad ferendam censuram prærequiri solet cognitio causæ, quæ fieri non pōt die feriato.

4 Si quæras vtrum censura lata die feriato sit valida.

Respōdetur validam esse; quamuis enim censura postulet causæ cognitionem; nihilominus non semper, aut non necessariò eam postulat; quæ autem non necessariò postulant causę cognitionem, validè fiunt diebus feriatis; Argumento. L. Actus, C.de ferijs. Videte Sayrum loc.cit. & ca. 7. num. 17 Suarez tomo 1 de religione tract 2. lib.2. cap. 30.n.9.& Vgolinū, tab.j. c. vlt.§.2.n.3. vbi refert alios DD.

PVNCTVM XIII.

Vtrum facienda sit denunciatio illius, qui censuram contraxit.

QVinque explicabo in hoc puncto. Primo vtrum qui censuram contraxit denunciādus sit. Secundo à quo fieri debeat denunciatio. Tertio vtrum iudex teneatur obstrictum censura denunciare. Quarto vbi facienda sit denunciatio. Quinto quādo, idest an statim patrato delicto.

PRIMA PROPOSITIO.

QVi censuram contraxit denunciari debet cap. curæ 11.q.3. & cap.conquest.de sententia excommunicationis, & alibi. Ratio est, quia delinquens posita denunciatione facilius resipiscet; cum enim peracta denunciatione vitandus sit à cæteris fidelibus, eliget potius cōuenti, & obedire, quam tantum damni, & incommodi subire. Ita communiter DD.

Obserua tamen denunciationem fieri solere dumtaxat in censura lata contra determinatam personam, non vero in censura edita contra indeterminatas personas dum notæ non sunt personæ, quæ deliquerunt: nam denunciatio fit vt populus admoneatur, ne cum eo, qui censura ligatus est communicet: hæc autem admonitio frustra fieret,

cum

sum vitari nequeat is, qui nescitur an censura ligatus sit. Ita Suarez, Filiucius, & alii locis statim cit.

SECVNDA PROPOSITIO.

Denunciatio facienda est à legitimo superiore, seu de auctoritate legitimi superioris, vt patet ex dictis pun. 9. dub. 3. tum quia denunciatio est pœnæ executio: executio asit pœnæ facienda est à legitimo superiore, vel de ipsius mandato. Legitimus superior in hac re non solum censetur is, qui censuram tulit, aliusve ab eo requisitus; verum etiam Episcopus in cuius Diœcesi patratum est delictum vetitum sub censura ipso iure imposita, nam delinquens factus est illi subditus ratione delicti, Clement. 1. vers. locorum de pœnis, & ca. de illis 6. quæst. 1. Ita Suar. disp. 3. sect. 14. nu. 7. Filiucius cap. 4. quæsito 10. ad finem contra Vgolinum loc. cit. §. 2. initio, & alios arbitrantes à quocunque fieri posse denunciationem dum crimé est adeo clarum, & notum, vt nulla tergiuersatione celari possit.

TERTIA PROPOSITIO.

IVdex non semper tenetur ad huiusmodi declarationem, & consequenter ad denunciationem, nisi aliud ratio boni priuati vel communis suadeat, vt quando pars instat, aut quando denunciatio, ita bono communi conducit, vt superior teneatur ex officio illi consulere. Ratio est, quia nullum ius assignari potest quod rigorosam obligationem inducat, & in cap. curæ 11. q. 3. nullum est verbum, quod strictum præceptum indicet, dicitur enim, curæ sit, &c. ita Suarez, loc. cit. num. 4. & 6. Filiucius num. 111. & 112. An autem executor, cui superior præscripsit excommunicatum denuntiare teneatur illum denuntiare dum ipse nouit illum esse innocentem, vel dubitat, cōstat ex dictis in octauo decalogi præcepto, & in terminis hanc quæstionem fuisse prosequitur Suarez d. 3. sect. 15. & Filiucius cap. 3. quæsito 11. An autem appellatio suspendat denunciationem, constat ex dictis de appellatione.

QVARTA PROPOSITIO.

DEnunciatio facienda est publice in Ecclesijs, & postea in scriptis affigi debet ad portas Ecclesiarum cum expressione causæ iuxta receptum loci morem cap. cum medicinalis de sententia excom. ita Suarez d. 3. sect. 14. num. 7. Sayrus lib. 1. de Censuris cap. 13. num. 20. Vgolinus tab. 1. cap. 21. Filiucius tract. 11. ca. 4. quæsito 10. & alii comm.

QVINTA PROPOSITIO.

QVi censuram à iure, vel ab homine latā ipso iure contraxit, non est denuntiandus statim post delictum ante sententiam criminis declaratoriam, etiamsi delictum notorium sit, & publicum; sed præmittenda est sententia criminis declaratoria cap. peruenit 1. & cap. consuluit. de appellat. Ratio est, tum quia denuntiatio est quædam executio pœnæ iniunctæ: iudex autem ad iuridicā pœnæ executionem procedere non debet ante sententiam criminis declaratoriam, etiamsi crimen notorium sit, tum quia fieri potest, vt reus probet innocentiam, & probabilem sui facti excusationem afferat, vt bene Couar. cap. alma mater 1. p. §. 2. num. 9. Suarez disp 3. sect. 14. nu 6. vers ex quo intelligimus. Filiucius cap. 4 quæsito 10. num. 111. & alii apud Couarruuiam.

PVNCTVM VLTIMVM.

De fine, & effectibus censuræ.

1 *Quinam sit finis censuræ.*
2 *Quinam sint effectus censuræ.*
3 *An Summus Pontifex possit suspendere effectus censurarum.*
4 *An Papa validè possit conferre beneficium excommunicato.*
5 *An Episc. & alij Prælati possint suspēdere effectus cēsurarū.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 FInis censuræ est ille, quem superior inferenda censura intendit, sibique proponit, qui est salus, vel emendatio, ac resipiscentia illius, contra quem censura fertur, iuxtà illud 1. Corinth. 1. Vt resurgat à peccato, & saluus fiat in die Domini. Ita communiter DD.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 EFfectus censuræ est priuatio aliquorū bonorum spiritualiū. Ratio est quia ille est effectus censuræ, qui per censuram inducitur; sed per censuram inducitur priuatio aliquorum bonorum spiritualium. Quomodo verò censura priuet aliquando bonis temporalibus, patet ex dictis, puncto 1. Propositione 3. & patebit ex dicendis suis locis; sicut etiam ex 2. Quæstione patebit, vtrum effectus censuræ possint impediri ob aliquas causas.

3 Quæres vtrùm Summus Pontifex possit suspendere effectus censurarum.

Respondeo affirmatiuè cum Suarez, d. 6. sect. 4. & aliis communiter. Ratio est tum quia censura instituta est iure humano, vt supra dictum est; Summus autem Pontifex habet potestatem supra ius humanum. Tū quia experientia docet aliquos effectus suspensos fuisse; cùm ante extrauagantem. Ad euitanda, non esset licitum participare cum excommunicato occulto; sicut hoc tempore licitum est; ergo signum est à Summo Pontifice suspendi posse censurarum effectus.

4 Hinc sequitur, Sum. Pōtif. posse validè conferre beneficium excommunicato, quamuis vnus ex effectibus excommunicationis sit, facere collationem beneficij inualidam.

5 Episcopi verò, & alij Prælati non possunt, per se loquendo, censurarum effectus suspendere; cum ipsi non possint dispensare in iure communi, nisi speciale priuilegiū habeant, vel nisi consuetudo hoc eis permittat. Quare, cum iure communi inualida sit collatio beneficij facta excommunicato, sequitur Episcopum non posse validè conferre beneficium excommunicato antè absolutionem. Ita Suar. loc. cit n. 7. & 9. Vgolin. tab. 3. cap. 10 §. 6. Filiucius tract. 11. c. 7. quæsito 10. nu. 214. & seq. & alii.

Vtrum verò Episcopus possit aliqua ratione suspendere, vel restringere effectus suspensionis, & interdicti, constabit ex dicendis infra suis locis.

QVÆSTIO SECVNDA.

De causis excusantibus ab incurrenda censura, vel eius effectibus.

MVltæ referri possunt causæ excusantes, & impedientes, ne censura contrahatur. Prima est ignorantia. Secunda appellatio. Tertia metus, & impotentia. Quarta est consensus illius, in cuius fauorem lata est censura. De quibus singulis agendum nobis est in præsenti quæstione.

PVNCTVM I.

Vtrùm ignorantia excuset ab incurrendis censuris.

1 *Quænam dicatur ignorantia iuris, facti, & pœnæ.*
2 *Quænam dicatur ignorantia iuris communis, & iuris particularis.*
3 *Quænam dicatur ignorantia probabilis, seù inuincibilis, & inculpabilis, & improbabilis, seu vincibilis, & culpabilis.*
4 *Quænam dicatur ignorãtia affectata crassa, & supina.*
5 *Quænam dicatur ignorantia antecedens, comitans, & consequens.*
6 *An ignorantia iuris excuset à censuris.*
7 *An ille, qui scit aliquod delictum esse prohibitum iure Naturæ, & Diuino, sed nescit esse prohibitum ab Ecclesia, ligetur censuris.*
8 *An ignorantia facti excuset à censuris.*
9 *An occidens Clericum quem credebat esse feram, excusetur ab excommunicatione.*
10 *An ignorantia vincibilis excuset à censuris.*
11 *An ignorantia affectata excuset à censuris latis contra scientes, præsumentes, vel temerè facientes, &c.*
12 *An excuset ignorantia crassa, & supina.*
13 *An ignorantia pœnæ excuset à censuris.*
14 *An ignorantia comitans excuset ab incurrendis censuris.*
15 *An incurratur censura ab eo, qui percutit Clericum, nesciens hoc esse prohibitum ab Ecclesia.*
16 *An percutiens Clericum, quem credebat esse laicum, ligetur excommunicatione.*
17 *An naturalis obliuio, & inconsideratio excuset à censuris.*
18 *An percutiens Clericum, quem dubitabat esse laicum, ligetur excommunicatione.*
19 *An exercens actum externum cum ignorantia comitante excusetur à censuris.*
20 *An incurrat excommunicationem, qui proijcit saxum contra Caium Clericum, sed fortè percussit alium Clericum trãseuntem.*
21 *An ligetur excommunicatione percutiens Clericum, quem putabat esse laicum, sed si est Clericus, adhuc, inquit, volo percutere.*
22 *An incurrat excommunicationem percutiens laicum, si credat excõmunicationẽ incurri ob percussionem laici.*

1
Otandum primò, ignorãtiam aliam esse iuris, aliam facti, & aliam pœnæ. Ignorantia iuris contingit, quãdo nescitur præceptum, vel prohibitio; vt accidit quando quis percutit Clericum, nesciens prohibitam esse ab Ecclesia percussionem Clerici. Ignorantia facti contingit, quãdo adest scientia, & notitia legis, seù iuris, sed ignoratur factum, quod prohibetur in dicta lege; vt accidit quando quis scit latam esse censuram contrà percussores Clericorum; sed nescit hunc esse Clericũ. Ignorantia pœnæ contingit, quando nescitur latam esse talem pœnam contra delinquentes; vt accidit quando quis percutit Clericum, sciens prohibitum esse ab Ecclesia percutere Clericum, & sciens hunc esse Clericum, sed ignorans prohibitum esse sub censura percutere Clericum.

2 Notandum secundò, ignorantiam aliam esse iuris communis, aliam iuris particularis. Ignorantia iuris communis contingit, quando ignoratur ius, seù lex vniuersalis, quæ vniuersaliter obligat. Ignorantia iuris particularis est illa, qua ignoratur ius obligans solùm particulares aliquas personas, vel tantum in aliquo particulari territorio. Sit exemplum. Titius ignorans excommunicationes latas in Bulla Cœnæ, dicitur habere ignorantiam iuris communis. Si verò nesciat latam esse hic Mediolani excommunicationem contra clericos gestantes sclopum, dicitur habere ignorantiam iuris particularis.

3 Notandum tertiò, ignorantiam, siue sit iuris, siue facti, subdiuidi in probabilem, quę dicitur inuincibilis, & inculpabilis, & in improbabilem, quæ vincibilis, & culpabilis nuncupatur. Vincibilis est, quæ vinci potuit, sed ignorans non adhibuit sufficientem diligẽtiam iuxta qualitatem negotij ad illam vincendam. Verum tamen est, ignorantiam vincibilem aliam esse, in qua grauis negligentia intercedit, aliam in qua leuis negligentia concurrit, non sufficiens ad mortale, sed tantum ad veniale peccatum.

Ignorantia probabilis dicitur illa, quæ vinci non potuit; vndè qui nihil vnquam audiuit de censura, vel nihil vnquam dubitauit, vel cogitauit de censura, dicitur habere ignorantiam inuincibilem, seù probabilẽ censuræ; quis enim potest ignorantiam eius rei vincere, cuius nihil menti occurrit, per quod posset illam vincere, acquirendo scientiam oppositam? Dicitur etiam ignorantia probabilis, & inuincibilis, quando quis ignorat ea, quæ scire tenetur, & posito dubio debitam diligentiam adhibuit ad ea cognoscenda, sed nondum cognouit, E. g. aliquis incepit dubitare latam esse excommunicationem contra clericos deferentes certum genus armorũ, dicitur habere ignorãtiam probabilem excommunicationis, si consultis peritis, & doctis Clericis rei veritatem non inuenit.

4 Notandum quartò, ignorantiam vincibilem aliam esse affectatam, aliam crassam, & supinam. Ignorantia affectata contingit, quando quis eligit nescire præceptum, vt liberius peccet; propterea, si Clericus positiue eligat, nolle scire latam esse censuram contra gestantes arma, vt illa liberius gestare possit, dicitur habere ignorantiam affectatam. Ignorantia crassa, & supina appellatur à Suarez loco citando ignorantia vincibilis; vndè inquit ipse, ignorantia crassa, & supina quò ad substantiam non distinguitur à vincibili.

Sed mihi probabilius dicẽdum videtur cum Auila 2. par. cap. 5. disp. 5. dubio 8. Soto, dist. 18. quæst. vn. art. 2. Sanch. lib. 9. de matrimonio, disp. 32. num. 33. Henriquez, lib. 13. c. 23. nu. 2. & alijs, ignorantiam crassam, & supinam distingui à vincibili; omnis enim ignorantia crassa, & supina est vincibilis, sed non omnis ignorantia vincibilis est crassa, & supina. Ignorãtia vincibilis, quatenus distinguitur à crassa, & supina, contingit quando quis non adhibuit mediocrem diligentiam morali & humano modo ad sciẽdum id, quod scire tenetur, ignorantia verò crassa, & supina dicitur illa, quę procedit ex lata culpa ignorantis, seù ex summa negligentia, vt accidit quando quis nullam, aut valde modicam adhibuit diligẽtiam ad cognoscendum id, quod scire tenetur, postquam de illo habuit aliquam cognitionem, vel dubium; vt patet ex dictis de peccatis.

5 Notandum quintò, ignorantiam aliquando appellari antecedentem, aliquando comitantem, & aliquando consequentem. Antecedens dicitur illa, quæ est probabilis, & inuincibilis, qua non posita actus malus non fieret. E. g. Titius percutit Clericum nesciẽs ipsum esse Clericum, quẽ nõ percuteret, si sciret ipsum esse Clericum, aut specialiter prohibitum esse percutere Clericum, dicitur habere ignorantiam antecedentem. Ignorantia comitans dicitur illa, quæ si non adesset, actus nihilominus fieret. Vt si Titius percutiat inimicum credens esse feram, sed nihilominus illum percussisset, si suum inimicum esse animaduertisset, dicitur habere ignorantiam comitantem. Ignorantia consequens dicitur illa, quæ quouis modo est voluntaria, & culpabilis.

Notandum vltimò, supradictas diuisiones accommodari posse inaduertentiæ, & obliuioni, & naturali inconsiderationi, quæ contingit, quando quis habuit cognitionem præcepti, sed hic, & nunc ad illud non aduertit. Et hoc diligenter est aduertendum; nam sicut ignorantia excusat à peccatis, & à censuris, ita etiam excusare potest inaduertentia, vt benè ait Suarez, de censuris, d. 4. sect. 8. num. 5. & 15. Azor. 1 par. lib. 1. c. 16. q. 3. Sanch. in summa, lib. 1. ca. 16. num. 8.

His prænotatis, quatuor nobis principaliter quærenda sunt in hoc puncto. Primò, vtrùm ignorantia iuris excuset ab incurrendis censuris. Secundò, vtrum ignorantia facti, seù qualitatis facti. Tertiò, vtrum ignorantia pœnæ. Quartò, vtrùm ignorantia comitans sufficientem exhibeat excusationis causam à contrahendis censuris.

PRIMA PROPOSITIO.

6 IGnorantia probabilis, tàm iuris communis, quam particularis, excusat ab incurrendis censuris. Hæc Propositio patet tùm ex ca. 2. de Constitutionibus in 6. Tũ quia quantitas pœnæ proportionari debet delicto, ca. Fęlicis de pęnis in 6. sed delictũ est leuius, quando ignoratur lex continens grauissimam, & extraordinariam pœnam, quam

quam quando violatur lex cognita; ergò delictum non debet puniri eadem pœna, quando lex ignoratur, ac quando scitur. Minor patet ex dictis de Peccatis, vbi ostendimus, ignorantiam probabilem excusare à peccato. Tum quia ad incurrendam censuram requiritur contumacia; sed vbi reperitur ignorantia probabilis non adest contumacia; ergo vbi reperitur ignorantia probabilis nō incurritur censura. Tum quia ad incurrendam censuram requiritur aliqua monitio; sed ignorans latam esse censurā non censetur admonitus, alioquin non ignoraret, ergo nō incurrit censuram. Ita Sylu. excōmunicatio 2. notabili 3. Nauar. cap. 27. nu. 16. & cap. 23. nu. 47. Couarr. cap. Alma mater. j. par. §. 10. nu. 6. Henriquez lib. 3. c. 23. Sanch. loco cit. num. 18. Vgolinus tab j. cap. 9. § 8. Molina tract. 5. disp. 71. nu. 8. Suarez disp. 4 sect. 8. nu. 6. Filiucius quæsito 10. num. 250. Regi nald lib. 9. nu. 200. Sayrus, lib. 1. cap. 18. & alij apud Valent. to. 4 d 7. q. 17. Puncto 7. & apud Salas de leg. d. 15. sect. 11.

Dixi ignorantia probabilis; nam vtrùm ignorantia vincibilis, & culpabilis excuset ab incurrendis censuris, constabit ex dicendis in quæsito post sequentē Propositionē.

7 Ex dictis colligi potest, illum, qui scit aliquod delictū prohibitum esse iure naturæ, vel Diuino, sed nescit illud prohibitū esse ab Ecclesia, non incurrere censuras impositas ab Ecclesia contra patrantes huiusmodi delictum. Ratio est quia quamuis huiusmodi delinquens peccet contra ius naturæ, vel Diuinum, non tamen peccat contra præceptum Ecclesiæ, nec dicitur contumax contra Ecclesiam; cum habeat ignorantiam iuris Ecclesiastici, cum qua non adest contemptus, nec contumacia. Ita Nauarr. c. 27. num. 272. Syluest. verbo excommunicatio vltimo quæsito 2. Sotus loc. cit. Vasquez dub. 16. n 6. Filiucius ca. 8. quæsito 10. num. 253. Suarez d 4. sect. 8. nu. 20. & alij DD. citati, Contra Auilam 2. par. c. 5 d. 5. dubio 10. concl. 2. Couarruuiam loco cit. nu. 11. & alios.

Obijcies scire, & debere scire paria sunt, sed qui committit aliquod delictum sciens prohibitum esse sub censura incurrit censuram; ergo illam etiam incurrit qui committit aliquod delictum, ignorans illud esse prohibitum sub censura.

Respondeo hanc obiectionem, quæ antiquiores DD. valdè torsit soluendam esse in tract. de pecc. quamobrem hic breuiter dico. Primo scire & debere scire, paria esse; neminem autem teneri scire id, cuius nullam habuit cognitionem, seu de quo laborat ignorantia inuincibili. Secundò non esse vniuersaliter verum scire, & debere scire paria esse, vt patet in cēsuris impositis contra præsumētes aliquod delictum perpetrare, quas constat non incurri ab ijs, qui laborant ignorantia vincibili.

SECVNDA PROPOSITIO.

8 IGnorantia probabilis facti, aut qualitatis facti excusat à censuris incurrendis, propterea Titius occidens Clericum, quem credebat esse feram, excusatur à censura ratione ignorantiæ facti, aut potius qualitatis facti, si credebat esse laicum. Hæc Propositio patet, tùm ex cap. Si verò, secundo, de sententia excommunicationis. Tùm quia [illegible] ignorantia excusat à peccato, ità etiam excusat a pœna [illegible] propter peccatum. Tùm quia interueniēte [illegible] facti, vel qualitatis facti, non adest contumacia [illegible] & Ecclesiam, quando autem non adest [illegible] contra censuram, & Ecclesiam non incurritur [illegible] ergo [illegible] incurritur censura interueniente ignorantia facti, vel qualitatis facti. Maior propositio patet, [illegible] contumacia cum ignorantia facti, vel [illegible] facti, nam delinquēs cognito facto, vel qualitatis [illegible] retraheretur à peccato. & à delicto patran[illegible] Molina, tom. 4. disp. 53. num. 1. & 3. Sotus in 4. dist. [illegible] 1. art. 2. Bartholomeus ab Angelo dialogo 5. de [illegible] §. 144. Salas de legib. d. 15. sect. 9. num. 110. Vasquez [illegible] de excommunicatione, dubio 14. nu. 2. & 7. Filiucius [illegible] quæsito 9. Reginald. lib 9. nu. 199. & alij DD. citati. [illegible] etiamsi delinquens ex ignorantia facti, [illegible] facti, tunc temporis daret operam alteri [illegible] patet ex allatis rationibus, & ex cap. Si verò [illegible] excusatur ab excommunicatione occidens Cle[illegible] esse Clericum, eo quod gestaret [illegible] bene aduertit Molina loco cit.

[illegible] lentem Clericum, quem credebat esse [illegible] ab excommunicatione ratione probabilis

ignorantiæ facti. Similiter occidentem Clericum, quem putabat esse hominem quendam laicum, excusari ab incurrenda excommunicatione ratione probabilis ignorantiæ qualitatis facti.

10 Quæres vtrùm ignorantia vincibilis, siuè facti, siuè iuris excuset à censuris incurrendis.

Respondeo ignorantiam vincibilem, & culpabilem facti, vel iuris, quæ crassa est, & non excusat à culpa mortali, non excusare ab incurrendis censuris, vel irregularitate prouenient e ex delicto Ita Molina loc. cit. num. 4. Sanchez loco cit. num. 31. Auila loco cit. Salas loco cit. num. 111. Suarez tom. 5. disp. 4. sect. 10 num 10. Coninchus disp. 13. dub. 11. num. 94. & 95. Filiucius quæsito 11. Reginald. nu. 194. & alij. Ratio est tum quia in cap. 2. Vt animarum, de constitutionibus in 6. generaliter asseritur ignorantiā, quæ non est crassa, nec supina, excusare ab omnibus sententijs quorumcunque Ordinariorum: nomine autem sententiæ intelligitur excommunicatio, & cæteræ censuræ; ergò ignorantia iuris, vel facti, quæ ita est crassa, & supina, vt non excuset à culpa mortali; non excusat ab incurrendis censuris. Tùm quia censuræ dicuntur pœnæ contemptus; videtur autem sufficienter adesse contemptus, quando committitur aliquod delictum ex ignorantia, quæ adeo crassa, vel supina est, vt non excuset à mortali peccato; quando verò ignorantia ita leuis est, vt excuset à culpa mortali, excusat etiam à censuris, cum censura grauis non incurratur ob veniale peccatum.

Addo, non improbabiliter defendi posse cum Sanchez, & Nauarro, censuram non incurri, quando ignorantia est vincibilis mortaliter, sed non est crassa, & supina; vt patet ex Cap. Vt animarum citato, vbi generaliter asseritur ignorantiam, quæ non est crassa, vel supina, excusare ab omnibus sententijs quorumcunque ordinariorum.

Ignorantia verò affectata non excusat ab incurrendis censuris. Ratio est tùm quia crassa, & supina non excusat, ergo multò minus excusat affectata. Tùm quia cum huiusmodi ignorantia reperitur maxima præsumptio, & contumacia. Tum quia ignorantia affectata non minuit culpam, sed auget; cum delinquens eligat illam ignorantiam, vt liberius peccet. Ita Suarez, d 4. sect. 10 n. 3. & alij, quos magno numero refert Sanch. loc. cit. num. 40.

11 Addit Suarez, ignorantiam affectatā non excusare ab incurrenda censura, etiamsi in sententia censuræ contineantur hæc verba, Qui scienter hoc fecerit, vel temerè, vel consulto, vel qui præsumpserit, vel qui contempserit, vel qui temerarius violator extiterit, sit excommunicatus, suspensus, &c.

Sed contrarium mihi videtur probabilius; nam superior illo modo loquendi non videtur requirere quamlibet temeritatem, præsumptionem, vel contemptum, sed videtur exigere temeritatem, & præsumptionem prouenientem ex certa scientia, aut saltē coniunctā cum ingenti temeritate; ita sentire videntur DD. quos retuli pun. 3. q. 1.

12 Ex quo patet, à fortiori, ignorantiam crassam, vel supinam non sufficere ad incurrendam censuram, latam contra eos, qui præsumpserint, vel temerè fecerint, &c. Silu. v. culpa quæsito 11. Angelus verbo dolus num. 1. & alii.

TERTIA PROPOSITIO.

13 IGnorantia pœnæ, idest censuræ excusat ab incurrenda pœna censuræ; vndè qui scit aliquod delictum prohibitum fuisse ab Ecclesia, sed nescit prohibitum fuisse sub censura, non incurrit censuram committendo illud delictum vetitum sub censura. Ita Nauarr cap. 27. num. 274. Lopez, & alij apud Sanchez loc cit. num. 13 apud Coninchum tom. 2. disp. 13. dub. 10. nu. 90. & apud Carolum Macignum de Horis Canonicis ca. 28 num. 32. eosque sequitur Suarez disp. 4. sect. 9. num. 19 & Filiucius tract. 11. cap. 8. quæsito 11. num. 257 Idem sentire videtur Salas de leg. d. 15. sect. 9. num 113. de censuris, non vero de irregularitate, contra Auilam loc. cit. Couar. & alios. Hæc propositio probatur ijsdem rationibus, quibus comprobata fuit prima Propositio, & hæc doctrina in his tribus Propositionibus tradita extendi potest cum Sanchez ad irregularitatem prouenientem ex delicto, vt patet præsertim ex prima ratione primæ Propositionis, contra Auilam loc. cit. & alios. Dico prouenientem ex delicto, quia irregularitas non proueniens ex delicto, sed ex defectu, incurritur etiā ex ignorantia cū huiusmodi irregularitas nulla præexigat

culpam, & non sit imposita tanquàm pœna, vt dicam suo loco. Hæc eadem doctrina extenditur à Nauarro, cap. 27. num. 274. non solùm ad censuras, sed etiam ad alias quascunque pœnas exorbitantes, & extraordinarias; nam pœna debet proportionari delicto, minus autem delinquit, qui nescit pœnam appositam esse tali delicto, quam qui illam nouit; ergo qui nescit pœnam appositam esse tali delicto non incurrit eandem pœnam, quam incurrit sciens talem pœnam appositam esse. Hæc tamen doctrina non est extendenda, inquit Nauarrus, ad pœnas mediocres, & ordinarias, atque iuxtà prudentis viri iudicium accommodatas delicto; nam delinquens, aut nouit pœnam mediocrem, aut scire debuit, & potuit saltem lumine naturæ dictante delicta mediocriter punienda esse, L. Ita vulneratus ff. ad legem Aquiliam. Quare ignorans pœnam delicto appositam, non excusatur à mediocri, & ordinaria pœna; excusari verò potest ab extraordinaria, qualis est censura, vel irregularitas ex delicto. Ita Nauar. loco citato, cuius sententiam probabilem existimat Sanchez, num. 21. & Suarez, d. 4. sect. 9. num. 22. in pœnis humanis.

QVARTA PROPOSITIO.

14 Ignorantia comitans excusat ab incurrendis censuris, & irregularitate prouenientе ex delicto; vndè iaceens sagittam in suum inimicum, quem credebat esse ferã, sed in mente sua ita erat actualiter affectus, vt illum occideret, si sciuisset ipsum esse suum inimicum, non contrahit irregularitatem, vel excommunicationem, si lata esset excommunicatio contra homicidas. Ita Vasquez 1. 2. q. 76. art. 2. disp. 120. a num. 4. & de excommunicatione dub. 14. num. 4. Sanch. loc. cit. num. 16 Molina disp. 53. num. 2. tom. 4. & tom. 6. tract. 5. disp. 71. num. 8. Filiucius cap. 8. quæsito 9. Suarez disp. 4. sect. 8. num 8. & alij, quos retuli de Peccatis, contra Couar. loc. cit. § 10. num 15. & alios, quos citat, & sequitur Vgolinus, & Sayrus loc. cit. Ratio nostra est, quia censuræ incurruntur ob peccatum externum; opus autem externum factum cum ignorantia comitante, non est peccatum; non enim potest esse peccatum sine voluntario, nec voluntarium potest esse cum ignorantia; cum voluntarium, inquit Aristot. 3. ethic. cap. 1. Sit à principio cognoscente singula, in quibus est actio; cum ergo actus ille externus non fuerit præcognitus, non potest dici voluntarius, nec imputari potest ad peccatum, vel ad censuram incurrendam; cum ad incurrendam censuram requiratur, vt actus externus habeat malitiã prohibitam sub censura, qualem non habet actus factus cum ignorantia comitante; quamuis enim ille affectus prauus, & desiderium actuale homicidij sit peccatum; nihilominus actus ille externus homicidij non imputatur ad culpam; cum non procedat ab illo interno desiderio, & prauo affectu contra inimicum, sed ab intentione occidẽdi feram. Videte quæ diximus de peccatis de causis excusantibus à peccatis.

15 Ex dictis in præcedentibus multa inferri possunt. Primò non incurri excommunicationem ab eo, qui percutit Clericum nesciens prohibitum esse ab Ecclesia percutere Clericum. Idem dicendum est de eo, qui licèt sciuerit prohibitam esse ab Ecclesia clerici percussionem, nihilominus nunquam sciuit prohibitum esse sub censura, vel nihil vnquam dubitauit, vel si dubitauit adhibuit sufficientem, vel saltem mediocrem diligentiam ad cognoscẽdum, an lata esset censura contra percussores Clericorum, & non potuit ante percussionem, vel ante actum sub censura prohibitum, rei veritatem inuenire; hic enim dicitur ignorantia probabili laborare.

16 Ex quo patet, virum indoctum non incurrere censuram, quando consuluit viros doctos professionis, & artis moralis, nùm lata esset censura, ipsique responderunt nullam extare. Idem dicendũ est, quando vir doctus, suborto dubio alicuius censuræ, mediocri saltem labore, & diligentia reuoluit libros, seu statuta, & leges, sed nullam censuram potuit inuenire.

Secundò, non incurri excommunicationem ab eo, qui percutit Clericum, quem ignorantia probabili credebat esse laicum; excusatur enim ob probabilem ignorantiam qualitatis facti.

Obijcies. Dans operam rei illicitæ incurrit censuram faciendo actum prohibitum sub censura; sed percutiens Clericum, quem credebat esse laicum, dat operam rei illicitæ; ergo percutiens Clericum, quem credebat esse laicum, incurrit censuram excommunicationis, impositam propter Clerici percussionem.

Respondeo negando, eum, qui dat operam rei illicitæ incurrere censuram, quando laborat ignorantia probabili alicuius circunstantiæ, seù qualitatis facti; propter quam imposita est censura, nam cap. Si verò de sententia excommunicationis deciditur, eum, qui percussit Clericum ignarus clericatus, non ligari excommunicatione, & tamen constat hunc dedisse operam rei illicitæ; ita Vasquez loco cit. dub. 14. nu. 3. & dub. 15. num. 4. & alij, quos referam de irregularitate.

17 Tertiò, naturalem obliuionem, & inconsideratiõẽ excusare ab incurrenda censura; nam obliuio, & inconsideratio comparatur ignorantiæ, cum qua deficit contumacia requisita ad incurrendas censuras.

18 Quartò, percutientem Clericum, quem dubitabat esse Clericum, ligari excommunicatione, si nullam, vel saltem valdè modicam adhibuit diligentiam ad cognoscendum, num esset Clericus; hic enim dicitur laborare ignorantia crassa, & supina, quæ non excusat ab incurrendis censuris. Ita Auila loco cit. & alij.

19 Quintò, exercentem actum externum cum ignorantia comitante excusari ab incurrendis censuris, & irregularitate prouenientе ex delicto; immo etiam excusari à restitutione, vt patet ex dictis de Peccatis, & de restitutione; nam ignorantia comitans excusat actionem externam à peccato; propterea occidens hominem, quem credebat esse feram, non tenetur ad restitutionem ratione homicidij, etiamsi commisisset homicidium, si cognouisset illum esse hominem. Ratio est quia actio illa externa non habet malitiam iniustitiæ; quamuis affectus, & desiderium sit iniustum; obligatio autem restitutionis oritur ex actione externa iniusta; non verò ex affectu & desiderio præcisè.

20 Sextò, non incurri excommunicationem, vel irregularitatem ab eo, qui proijcit lapidem ad vulnerandum Caium Clericum, sed forte fortuna inculpabiliter percutit, vel occidit alium Clericum illac transeuntem; nam percussio illius Clerici est inculpabilis, vt suppono; excommunicatio verò incurritur ob culpã in voluntariam. Hac de causa Suarez, disp. 22. sect. 1. nu. 54. excusat eum, qui loco vnius clerici, quem intendebat percutere, percutit alium Clericũ errore manus; modò diligentiam adhibuerit, ne actus perueniret ad illum, vel sufficienter inquisierit, an ille, qui errore manus percutitur, esset Clericus, & cognouerit non esse Clericum. Videte Suarez, disput. 22. sect. 1. num. 54. & Sayrum, lib. 3. cap. 28. nu 6. E contra verò incurritur excommunicatio ab eo, qui percutit Caium Clericum, credens illum non esse Caium, sed Titium similiter Clericum. Ratio est tùm quia, tàm intentio, quàm opus externum est iniuriosum statui Clericali, propter cuius reuerentiam imposita fuit excommunicatio. Tum quia nulla ignorantia excusat in hoc casu; cùm habeat intẽtionẽ percutiendi Clericum, & re ipsa percutiat hunc Clericum; quamuis credat esse alium Clericum. Ita Molina, d. 30. & 53. nu. 2. Sanchez loco cit. nu. 27. & patet à simili ex dictis in quinto Præcepto. Puncto vltimo quæsito 2. cum Iulio Claro, Rebello, Couarruuia, & alijs.

21 Septimò, percutientem Clericum cum hac intentione volo occidere hunc hominem, qui est laicus, aut si est Clericus, volo adhuc illum occidere, ligari excommunicatione; nam actus externus est malus, & efficaciter dependet ab illo actu interno, quo percutiens vult hunc hominem occidere; quod non accidit, quando adest ignorantia comitans; tunc enim actus externus non prouenit ab interno actu iniusto. Ità Auila 2. par. cap. 5. disp. 5. dub. 6. ad finem Sanch. in summa, lib. 1. cap. 16. num. 14. Suarez, disp. 4. sect. 8. nu. 10. Filiucius tract. 11. cap. 8. quæsito 9. nu. 247. & alij.

22 Quæres, vtrùm percutiens laicum, credens ex percussione laici incurri excommunicationem, afficiatur excommunicatione.

Respondeo negatiuè. Ratio est tùm quia excommunicatio non incurritur, nisi sit in iure expressa, in iure autem non est expressa excommunicatio ob percussionem laici, nec erronea conscientia inducit excommunicationem, sed legitimus superior. Tum quia actus, propter quem incurritur excommunicatio, non est Sacrilegium internum, sed Sacrilegium externum consumatum contra personam Clerici; in hoc autem casu nõ adest Sacrilegium externum contrà Clericum, quamuis adsit Sacrilegium internum

propter

propter erroneam cõſcientiam. Ità Sanchez loco cit. num. 28. lib. 9. de matrimonio, diſp. 32. num. 18. & 48. Suarez, d. 21. ſect. j. nu. 13. Vaſquez loco cit. nu. 3. & alij communiter. Vide Salas de leg. d. 13. ſect. 4. nu. 20. Rodriquez q. reg. tom. 1. quæſt. 6. artic. 7.

PVNCTVM II.

Vtrùm appellatio excuſet ab incurrendis cenſuris.

1 *Quandonàm cenſura feratur abſolutè, & quandò ſub conditione.*
2 *An appellatio excuſet ab incurrendis cenſuris.*
3 *An appellatio excuſet à cenſuris, ſi poſteà deſeratur.*
4 *An citatus ad comparendum intrà menſem ſub pœna cenſura, peccet non comparendo poſt factam appellationem.*
5 *An in dubio præſumatur appellationem præceſſiſſe ſententiã, vel an præſumatur facta poſt ſententiam.*
6 *An liceat appellare à ſententia declaratoria.*
7 *An excommunicatus vitandus ſit, facta appellatione, & an illius geſta valida ſint.*
8 *Quænam requirantur ad appellationem.*
9 *An ſuperior poſſit ferre cenſuram contra ſubditum, ſi appellauerit.*

1 NOtandum cenſuram dupliciter ferri poſſe. Primò purè, & abſolutè. Secundò ſub condition e. Cenſura fertur abſolutè, quando aliquis, E. g. ipſo iure excommunicatur propter delictum iam commiſſum, prohibitum ſub excommunicatione commitatoria. Sub conditione fertur, quando Iudex præcipit alicui ſub cenſura, vt aliquid faciat, vel omittat.

In hoc Puncto quatuor principaliter quæram. Primo, vtrum appellatio excuſet ab incurrendis cenſuris. Secundò, vtrùm excuſet, etiamſi poſtea deſeratur. Tertiò, vtrum liceat appellare à ſententia declaratoria. Quartò, quænam requirantur ad legitimam appellationem.

PRIMA PROPOSITIO.

2 LEgitima appellatio excuſat ab incurrenda cenſura lata ſub conditione, modò appellatio fiat ante cõditionis adimpletionem. Ità Sylueſt. verbo excommunicatio 2. quæſito 1. Nauar. cap. 27. nu. 139. Auila 2. par. c. 5. d. 5. dubio 11. concl. 3. Sayrus, lib. 1. c. 16. num. 24. Vgolinus tab. j. c. 13. §. 18. Henriquez, lib. 13. cap. 16. Filiucius tract. 11. cap. 3. quæſito 11. & alij. Quare ſi feratur excommunicatio hoc modo, præcipio tibi ſub pœna excommunicationis ipſo facto, vt compareas intrà menſem, cenſura ſuſpenditur per interpoſitam appellationem intra menſem; conſequenter non comparens intra menſem, non afficitur cẽſura. Ità expreſsè deciditur in capite. Præterea, ſecundò de appellationibus, & cap. Paſtoralis eodem titulo. Ratio eſt quia per appellationem cauſa devoluitur ad alium Iudicem, & ſuſpenditur iuriſdictio prioris Iudicis, qui tulerat cenſuram ſub cõditione: vnde ſi prior ille Iudex poſt appellationem ferre velit cenſuram, inualidè ferret, cum illius iuriſdictio ſit ſuſpenſa.

Dixi in Propoſitione excuſare ab incurrenda cenſura lata ſub conditione ante cõditionis adimpletionem: nam cenſura lata purè, & abſolutè, non ſuſpenditur per appellationem; ſicut neque ſuſpenditur lata ſub conditione, poſt conditionis euentum, vnde ſi lata ſit ſententia contra excommunicationem contrà geſtantes arma, & Titius probetur in Iudicio detuliſſe arma, non excuſatur ab incurrenda cenſura; nam cenſura lata fuit purè, & abſolutè, cenſura autem purè, & abſolutè lata ſuum ſortitur effectum, & mandatur exercitioni, nec datur appellatio à ſententia iam mandata executioni. Ita Suarez, diſp. 3. ſect. 6. n. 7. Nauarrus, Auila, Filiucius, & Sayrus locis citatis & patet ex capite Paſtoralis, vbi ſermo eſt de excommunicatione, & cap. Ad hæc, vbi ſermo eſt de interdicto, & capite ſæcul, vbi hoc definitur de ſuſpenſione.

Dixi in Propoſitione legitima appellatio: nam appellatio non legitima non ſuſpẽdit ſententiam latam ſub conditione, conſequenter non debet prodeſſe appellanti, capite Conſuetudinem de appellationibus. Ità Vgolinus cap. 13. §. 18. Socinus, Panormitanus, & alij, quos citat Sayrus

loco cit. n. 27. & Suarez; vbi addit non concedi appellationem in cauſa fidei, vel in cauſa religioſi, appellantis ne corrigatur ſecundum regulam, vt patet ex cap. Ad noſtrã, & cap. reprehenſibilis de appellationibus.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 APpellatio à ſententia ſub conditione lata excuſat ab incurrenda pœna, etiamſi poſtea appellatio ipſa fuerit derelicta, vt ſi Titius citetur à Iudice ad comparendum, vel reſtituendum intra menſem ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, & ipſe interponat appellationẽ, excuſatur ab incurrenda cenſura, etiamſi appellationẽ non proſequatur. Ità Couarr. cap. Alma mater j. parte §. 10. Sayrus, num. 23. Auila loco cit. Vgolinus, tab. j. cap. 13. num. 18. & alij. Hæc Propoſitio patet, tùm ex capite. Licet de ſententia excommunic. in 6. Tum quia legitima appellatio ſuſpendit cenſuram ſub conditione latam, & deuoluit cauſam ad alium Iudicem.

4 Quæres primò, vtrùm citatus à Iudice ad comparendum intra menſem ſub pœna alicuius cenſuræ, peccet nõ comparendo poſt factam appellationem.

Reſpondeo, non peccare, nec cenſuram incurrere. Ità DD. citati. Ratio eſt quia appellans à cenſura cenſetur etiã appellare à præcepto: cum cenſura ſit quid acceſſorium, & præceptum ſit quid principale (modò appellans non declaret ſe tantum appellare à cenſura, & non à præcepto). cõſequenter qui non comparet intra menſem non peccat; cum non faciat contra præceptum.

5 Quæres ſecundò, quid iudicandum ſit quando aliquis appellauit à ſententia; Sed dubitatur vtrùm appellatio præceſſerit ſententiam excommunicationis, vel vtrùm facta ſit poſt ſententiam excommunicationis abſolutè latam.

Reſpondeo, cum Couarruuia loco cit. §. 1. & alijs apud Sayrum, nu. 30. & apud Sanchez in ſumma, lib. 1. c. 10. nu. 59. præſum. excommunicationem ipſam præceſſiſſe; non vero appellationem. Ratio eſt quia poſſeſſio ſtat pro excommunicatione, quam conſtat latam eſſe, & dubitatur de excuſatione; in dubio autem fauendum eſt poſſidenti; vnde pars afferens appellationem præceſſiſſe, debet probare ipſam præceſſiſſe; nam ipſi incumbit onus probandi ad ſe defendendum.

TERTIA PROPOSITIO.

6 LIcitum eſt appellare à ſententia declaratoria; vt ſi Iudex declaret aliquem Clericum excommunicatum propter delationem ſclopi, poteſt Clericus ab hac declaratione appellare, & probare ſclopum à ſe delatum non fuiſſe; nam fieri poteſt, vt Iudex iniuſtè declarauerit; conſequenter cõpetit reo ius ſe defendendi per appellationẽ. Ità Couar. Angelus; Nauar. & alij apud Suarez loc. cit. num. 6. apud Auilam, ca. 1. diſp. 5. dubio 11. concl. 1. apud Filiucium c. 3. quæſito 11. & cap. 4. quæſito 12. num. 118.

7 Ex quo patet, declaratum, & denunciatum excommunicatum non eſſe vitandum facta appellatione à ſententia declaratoria; nam appellatio ſuſpendit declarationem, conſequenter etiam impedit denunciationem, quam declaratoria præcedit. Ita Suar. diſp. 3. ſect. 15. nu. 10. Couar. Filiucius, & alii loc. cit. qui hoc limitant, modo delictum non ſit adeo notum, vt nulla tergiuerſatione celari poſſit: tunc enim non prodeſt appellatio, quia huiuſmodi appellatio nihil aliud eſſe videretur, quam eluſio cenſuræ, aut virtualis appellatio à ſententia Canonis. Sed de hac limitatione infra num. 8. vide Suarez diſp. 3. ſect. 15. num. 10. Couar. & Filiucium.

Hinc vlterius patet, geſta poſt appellationem ab huiuſmodi excommunicato valida eſſe. Cap. Paſtoralis §. Verùm de appellationibus. Ratio eſt quia huiuſmodi excommunicatus cenſetur adhuc toleratus; geſta autem per excommunicatum toleratum valida ſunt, vt infra oſtendam.

QVARTA PROPOSITIO.

8 AD legitimam appellationem duo requiruntur. Primum eſt, vt appellatio fiat cum probabili, & ſufficienti cauſa, vel ſaltem, vt appellans bona fide appellet, exiſtimans ſe habere ſufficientem, & probabilem cauſam; quare, qui mala fide appellat, credens ſe non habere ſufficientem cauſam ad appellandum, non excuſatur ab incurrenda

renda censura per appellationem; par enim non est, vt ex dolo, & fraude commodum reportet.

Secundum est, vt appellatio fiat debito tempore. Debitum tempus ad appellandum in censura, iuxta Abbatem in cap. Præterea secundo de appellationibus, est spatium x. dierum, nã spatium x. dierum in cap. Quot ad consultationem de re iudicata, præscribitur ad appellandum in omnibus alijs sententijs.

Sed iuxtà communiorem sententiam, tẽpus ad appellãdum in censuris est quodcunque tempus intercedens ante conditionis euentum, propterea, si Iudex ferat sententiam censuræ hoc modo, Præcipio, vt cõpareas intra duos menses sub pœna excommunicationis ipso facto, validè fieri potest appellatio quouis tempore intra duos illos menses; etiamsi iam fuerint elapsi decẽ, vel plures dies; vt patet ex dicto cap. Præterea, secundò de appellationibus, vbi habetur, appellationem fieri posse medio tempore, & non limitatur ad decem dies.

Ex quo patet responsio ad argumentum Abbatis; hoc enim speciale est in censuris, vt quocunque tempore ante conditionis euentum fieri possit appellatio: quamuis in alijs sententijs fieri debeat intra decem dies. Ita Suar. loc. ci. num. 4. & Sayrus loc. cit. nu. 24. Couar. in cap. alma mater. 1. p. §. 10. nu. 4. Filiucius tract. 11. cap. 3 quæsito 11.

9 Quæres vtrùm superior excommunicans inferiorem hoc modo, excommunico te si appellaueris, liget inferiorem facta appellatione ab ipso inferiore.

Respondeo non ligare. Ita Syluest. excõmunicatio 2. nu. 16. Auila loc. cit. dub. 12. & alij. Ratio est quia huiusmodi excommunicatio videtur continere intolerabilem errorẽ, & videtur contra ius natura; cum feratur contra eum, qui se defendit, cui à natura tributum est, vt se ipsum tueatur, & defendat.

Quæ de appellatione dicta sunt militant etiam, quando aliquis nesciens appellare, se tradit Summo Pontifici protegendum, aut incohat iter Romam versus, aut recurrit ad superiorem postulando eius iudicium; cap. Ad audientiam de appellationibus; & cap. Dilecti filij 2. de dolo, & contumacia. Ratio est quia hæc videntur æquiualere appellationi, modò seruẽtur ea, quæ necessaria sunt in appellatione, vt videlicet adsit iusta causa appellandi, vt appellatio fiat debito tempore ante conditionis euentum, & vt exprimatur in scriptis causa appellationis, vt si appellans dicat nolo coram te litigare, quia me grauasti, volo adire Papam, & peto Apostolos. Ita Suarez loc cit. num. 7. Sayrus loc. cit. num. 19. Filiucius quæsito 11. num. 59. & alij DD. supra citati.

PVNCTVM III.

Vtrum metus, & impotentia excuset ab incurrendis censuris.

1 *An impotentia faciẽdi id, quod præcipitur excuset à cẽsura.*
2 *An metus excuset ab incurrendis censuris.*
3 *An Clericus Mediol. deferens sclopum metu mortis excusetur à peccato, & ab excommunicatione.*
4 *An Christiani capti à Turcis excusentur, si metu mortis impellant naues remis contra Christianos.*
5 *An committens adulterium metu mortis excusetur à censura, si contra adulteros lata esset.*
6 *An metus excuset ab incurrendis effectibus censuræ.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 IMpotentia faciendi, quod præcipitur sub censura, excusat ab incurrenda cẽsura. Ratio est tum quia ad impossibile nemo tenetur; Lege impossibilium, ff. de reg. iur. Tum quia impotentia faciendi, quod præcipitur, excusat à peccato, & à contumacia; ergo etiam excusat ab incurrẽda censura; cum censura incurratur ob contumaciam, & ob peccatum. Ita Sotus in 4. dist. 22 quæst. 1. ar. 2. Grassius, libro 4. decisionum cap. 8. num. 10. Reginaldus libro 9. nu. 206. Suarez disp. 20. sect. 2. num. 14. Henriquez cap. 18. nu. 4. Filiucius tra. 11. cap. 8. quæsito 8. nu. 241 & alij commun.

Hinc patet eum, qui propter impotentiam non restituit, non affici excommunicatione lata contra detentores rei alienę, aut contra non restituentes.

Idem dicendum est quando quis non potest præceptum adimplere sine graui incommodo, tunc enim censetur moraliter impotens, vt accidit quando cogitur sub excommunicatione pensionẽ soluere, vel aliquid restituere: ipse autem non potest sine longè maiori damno, vel sine detrimento bonorum superioris ordinis. Ita Nauar. Sot. Corduba, quos citat, & sequitur Suarez d. 20 sect. 3. num. 9. Filiucius cap. 8. num. 241. & alij communiter, quos infra referã, & alios retuli de restitutione, de peccatis, & alibi.

Maior difficultas est, vtrum debitor cui certum tempus ex. gr. mensis, constitutum est ad soluendum sub pœna excommunicationis incidat in excommunicationem si initio mensis soluere poterat, præuidens fore vt reliquo tempore fiat impotens ad soluendum.

Respondeo iuxta probabiliorem sententiam incurrere, nisi aliam causam excusantem habuerit. Ratio est, quia est sufficienter contumax contra præceptũ, & illa omissio vetita sub censura imputatur illi ad culpam; ergo incurrit excommunicationem; antecedens patet, quia qui tenetur ad aliquod præceptum intra certum tempus, si præuideat subsecuturum impedimentum, tenetur anticipatè præstare opus præscriptum, alioquin omissio ad culpã imputatur vt contingit quando quis Summo mane Sacrum non audit præuidens fore vt grauis superueniat occupatio, quæ Sacri auditionem impediat, vel quando quis primis Paschatis diebus communicat aduertens se postea Sacerdotis copiam non habiturum, & similia, vt alibi sparsim multis in locis ostendi.

Obserua tamen hunc non eodem tempore subiacere culpæ, & vinculo censuræ, nam eo ipso quo aduertit se futurũ impotentem, & culpabiliter non restituit fit reus culpę, & obligationis ad incurrendam censuram: eã tamen contrahit tantummodo in fine termini præscripti, quia tunc consumatur omissio vetita sub censura, vt in simili ostendi de horis Canonicis, de peccatis, & alibi, & præter ibi citatos idem in terminis tradit Suar. disp. 20. sect. 2. n. 16 versic. recolendum, & Filiucius tract. 11. cap. 8 quæsito 8. num. 243. addens hanc limitationem, modo impotens, qui in termino sibi præfixo non soluit, non doleat de patrata culpa, hic enim non incurrit censuram in foro conscientiæ, quia tunc verè non est contumax, & verè est impotens. Sed hæc limitatio mihi displicet quia est sufficienter contumax in causa, & dum incurritur censura, non est opus vt tũc reatus culpæ incurratur, sed satis est ipsum præsciuisse, vt benè Suarez loco citato nu. 16. Lessius, Reginaldus, & alij, quos alibi proprijs nominibus appellaui contra Tabienam ver. excommunicat. 5. casu 1. n. 35. Innocentium, & alios apud Filiucium cap. 8. quæsito 13. num. 267. asserentes non incurri censuram ab eo, qui resipuit, & paratus est obedire eo tẽpore, quo actus, vel omissio vetita sub censura consumatur.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 MEtus grauis, seu cadens in constantem virum excusat ab incurrendis censuris. Ratio est, quia metus grauis excusat à transgressione, & contumacia contra legem Ecclesiasticam; cum præcepta Ecclesiæ benignè sint accipienda, nec credibile sit Ecclesiam velle obligare cum tanto rigore; ergo metus grauis excusat etiam ab incurrendis censuris, cum censurę incurrantur ob transgressionem, & contumaciam contra legem Ecclesiasticam. Ita Nauarr. cap. 27. num. 63. & num. 130. Suarez, disp. 4. sect. 3. num. 13. Auila 2. parte disp. 8. dubio 5. Salas de legibus, d. 11. sect. 1. Coninchus disput. 13. dub. 12. Filiucius tract. 11. cap. 6. quæsito 4. ad finem num. 171. & cap. 8. quæsito 14. Leonardus Duardus in bullam Cœnæ, lib. 1. cap. 1. quæsito 3 num. 49. & cap. 2. quæst. 2 nu. 19 & alij quos retuli in tractatu de peccatis, quorum plures limitant hanc doctrinam modo metus incutiatur in contemptũ potestatis Ecclesiasticæ, aut religionis, seu fidei; tunc. n. metus sicut non excusat à peccato, ita nec excusat à censura. Quod non excuset à peccato patet, quia agitur de vitando contemptu religionis & agitur de eius graui bono; quilibet autem tenetur vitare contemptum religionis, & bonum commune præferre propriæ vitæ; consequenter mirum non est, Ecclesiam obligare sub censura cum tanto incommodo, & rigore ad cõseruandam tuendamque religionem, & commune bonum. Quare, si Ecclesia præciperet ieiunium, & mihi metus mortis incuteretur ad frangendum ieiunium, non peccarem frangendo ieiunium, eo quod Ecclesia, non obliget cum

tanto

tanto incommodo metus incuteretur ad frangendum ieiuniũ in contemptum religionis, & Ecclesiasticæ potestatis, peccarem frangendo ieiunium; teneor enim potius mortem obire obseruandum bonum commune religionis, quam frãgere ieiunium, consequenter non euaderem censuram, si frangenti ieiunium constituta esset pœna censuræ. Sed de hac re satis dictum est in tractatu de Peccatis de causis excusantibus à Peccatis, q. vlt. p. 2. quamuis contrarium ex parte sentire videatur Salas loco cit. nu. 5. vers. ex hac conclus. quatenus dicit, illum non affici excommunicatione, qui per grauem metum cogitur in contemptum Ecclesiæ, committere furtum prohibitum sub censura; hic enim cum non peccet contra præceptum Ecclesiæ surripiendo per metũ grauem, videtur excusandus à censura exposita sub violationẽ legis in tali materia, non pro tali modo contemptus; Quamobrẽ malitia contemptus videtur accidentaria, & præter intentionem superioris prohibentis furtum sub censura.

Sed contrarium mihi probabilius videtur iuxta tradita de peccatis: Censeo enim Ecclesiam in tali euentu obligare, vt ostendi locò cit. de peccatis. Idemque præter DD. ibi citatos sustinet Coninchus tomo 2. disp. 13. dub. 12. conclus. 1. & 3. Suarez tom. 5. disp. 6. sect. 3. num. 3. seq. & Filiucius tract. 11. c. 8. quæsito 14. vbi testatur de communi.

3 Ex dictis colligi potest primo Clericum deferentem arma metu mortis non peccare mortaliter, nec affici excommunicatione lata hic Mediolani contra Clericos deferentes certum quoddam genus armorum.

4 Secundo, Christianos captos à Turcis posse sine censura remis impellere naues contra Christianos: nam metu mortis hoc faciunt. Et hoc verum est, quamuis daremus illos peccare contra ius naturæ. Ita DD. citati contra Molinam tomo 1. de iustitia, d. 105. & alios apud Sanchez libro 9. de Matrimonio, disp. 31. num. 6. apud Auilam 2. par. cap. 6. d. 8. dub. 5. versus finem, & alios, quos retuli de restitutione, quæst. 2. puncto 1. nã excommunicatio incurritur ob violationem legis humanæ.

5 Tertiò eos, qui metu mortis adulterium committunt excusari ab incurrenda censura, si quæ lata esset cõtra adulteros; quamuis enim non excusentur à peccato contra castitatem, & contra iustitiã; nihilominus excusantur à peccato, & à contumacia contra Ecclesiam, quæ non obligat cum tanto periculo. Ita DD. citati, contra Suarez loc. cit. vbi negat illos excusari à censura.

6 Quæres, vtrum metus grauis sicut excuset ab incurrendis censuris, ita etiam excusat ab incurrendis earum effectibus.

Respondeo metum grauem excusare ab incurrendis effectibus mediatis censurarũ, sicut etiam excusat ignorantia. Ratio est, quia Ecclesia non præsumitur obligare cum tanto incommodo; propterea ligatus excõmunicatione nõ incurrit irregularitatem celebrando cum ignorantia suæ excommunicationis, aut cum metu grauis incommodi.

Dixi ab incurrendis effectibus mediatis, illi scilicet, qui ratione censuræ præstari nõ possunt ab eo, qui vinculo censuræ detinetur de quibus fuse Vgolinus tab. j. ca. 14. Suarez disp. 6. sect. 2. num. 7. Filiucius ca. 7. quæsito 5. nam, si loquamur de effectibus immediatis, non ita absolutè loquẽdum est: nam censura trahit secum executionem, & manente censura manent etiam ipsius effectus immediati, qui sunt quasi de intrinseca ratione ipsius censuræ; vnde excommunicatus eo ipso, quo lapsus est in excommunicationem, priuatur suffragijs Ecclesiæ, & afficitur effectibus immediatis excommunicationis; quamuis aliquando excusari possit faciendo præter obligationem effectuum immediatorum, idest non obseruando ipsam excommunicationem, seu censuram; potest enim excommunicatus accedente vi, vel metu graui facere aliquid, quod per censuram vetitum est; v. g. potest absoluere, vel alia Sacramenta ministrare ad vitandum graue scandalum, aut propriam infamiam, vel propter grauẽ proximi necessitatem, vel propter similem causam, absque peccato, & absque periculo irregularitatis. Item potest excommunicatus occultus audire Sacrum, aut celebrare, vel quid simile facere ad vitandum scandalum, vel grauem detractionem, &c. nomine autem scandali nõ intelligo admirationẽ hominum, cum frequenti sermocinatione de ea re, sed occasionem peccati, vt detractionis, iudicij temerarij, &c. Ratio est tum quia, quando duo præcepta incompatibilia simul concurrunt, seruandum est præceptum maius: maius autẽ videtur esse præceptum non exhibendi scandalum populo, quã faciendi præter obligationem censuræ, audiendo Sacrum, celebrando, &c. Tum quia iugum Christi suaue est, & mandata eius grauia non sunt, Teste Ioanne Apostolo; ergo par etiam est, vt præcepta Ecclesiæ non sint nimis onerosa, sed piè, ac benignè accipiantur, itaut non obligent cum tanto incommodo. Ita Sotus in quarto dist. 22. quæst. 1. art. 4. Henriquez lib. 13. cap. 6. nu. 3. Nauar. cap. 27. num. 339. Henriquez libro 3. de pœnit. cap. 15. num. 7. Azor. j. par. lib. 10. ca. 31. quæst. 6. Corduba in summa, quæst. 137. & 142. Sayrus libro 2. cap. 15. nu. 4. Suarez loco cit. num. 15. & disput. 6. sect. 3. Coninchus num. 103. Filiucius cap. 7. quæsito 7. & cap. 8. quæsito 14. num. 271. & alij apud Auilam loco citato, contra Caietanum 1. 2. quæst. 96. ar. 4. Syluestrum verbo excommunicatio 5 num. 1. & alios.

Vtrum vero excõmunicatus, vel suspensus toleratus possit actus iurisdictionis exercere ex metu graui dicam infra.

PVNCTVM IV.

Vtrùm consensus illius, in cuius fauorem lata est censura, excusare possit ab incurrenda censura.

1 *An is, in cuius fauorẽ censura fertur, possit illam suspendere.*
2 *An censura incurratur, elapso termino prorogato ab eo, in cuius fauorem lata fuit censura.*
3 *An sint alia causæ excusantes ab incurrendis censuris.*

DVO principaliter quæram in hoc puncto. Primò, vtrum consensus illius, in cuius fauorem lata est censura, excuset ab incurrenda censura, eamque suspendat. Secundò, vtrùm censura incurratur elapso termino concesso ab eo, in cuius fauorem lata erat censura.

PRIMA PROPOSITIO.

1 VOluntas, seu consensus illius, in cuius fauorem concessa fuit censura, sufficit ad suspendendam censuram, ne incurratur; vnde si Titius obtenta à Summo Pontifice excommunicatione contra suos debitores non restituentes intra sex menses, proroget inscio Summo Pontifice terminum vsq; ad annum, debitores elapsis primis sex mensibus non afficiuntur excommunicatione, modò Titius habeat ius, & dominium remittendi, aut prorogandi debitũ, vel satisfactionem. Ita Angelus verbo excommunicatio, num. 2. Suarez de censuris, d. 3. sect. 6. nu. 8. Filiucius tract. 11. cap. 3. quæsito 12. num. 80. Coninchus disp. 14. dub. 16. n. 199. & alij contra Nauar. cap. 27. num. 25. Sayrum, libro 1. cap. 11. num. 20. Vgolinum tab. j. ca. 20. §. 6. num. 5. versus finem, & alios. Ratio nostra est, tum quia si Titius condonaret absolutè debitum, censura cessaret ratione materiæ ablatæ, supra quam cadebat censura, vt concedunt etiam ipsi aduersarij; ergo, si suspendatur obligatio debiti concessa prorogatione termini suspenditur etiam ipsa censura; sicut enim se habet condonatio debiti ad tollendam censuram; ita se habet suspensio obligationis debiti ad suspendendam censuram; nam pro eo tempore, quo suspenditur obligatio debiti per dilationem termini concessi à creditore, debitores nõ sunt propriè debitores, sed sunt debitores elapso tempore dilationis, & prorogationis termini; tum quia excommunicatio obtenta à Titio contra debitorem censetur hanc tacitam conditionem continere, nisi debitores restituant intra sex menses volente, & non inuito Titio, ergo Titio concedente dilationem ad soluendum, debitores non incurrunt excommunicationem; cum nihil faciant cõtra voluntatem Titii. Tum quia Iudex non magis intendit obligare debitorem, quàm velit, & intendat ipse creditor; cum Iudex concedat censuram in gratiam, obsequium, & fauorẽ creditoris; sed creditor nõ vult obligare ante terminum à se prorogatum; ergo neque Iudex intendit obligare ante illum terminũ. Tũ quia censura fertur in contumaces, qui autem nõ restituit intra terminum concessæ dilationis, non est contumax.

Obijcies primò. Verba censuræ faciunt quod sonant; sed verba excommunicationis obtentæ à Titio contra debitores, sonãt, & significant debitores ligari excommunicatione, si non soluant intra sex menses, ergo re vera ligantur

tur excommunicatione, nō soluendo intra sex mēses, etiāsi dilatio, & prorogatio termini concedatur illis à creditore.

Respondeo verba censuræ facere quod sonant iuxta mentem, & voluntatem superioris; mens autem, & voluntas superioris hæc censetur, vt nolit ligare debitores, nisi iuxta intentionem creditoris, in cuius fauorem concessit excommunicationem.

Obijcies secundò. Suspendere censuram est actus iurisdictionis; sed creditor non habet iurisdictionem; ergo non potest suspendere censuram.

Respondeo suspendere censurā directè, & potestatiuè esse actum iurisdictionis; suspendere verò censuram per subtractionem materiæ, & condonationem debiti, non esse actum iurisdictionis, sed dominij, qui cōpetit creditori; vnde creditor prorogando terminum, non exercet actum iurisdictionis, nec suspendit censuram directè, & potestatiuè, sed illam tantummodo suspendit indirectè, quatenus condonat solutionem debiti intra certum terminum.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 DEbitor, elapso termino prorogato sibi à creditore, in cuius fauorem lata fuerat censura, ligatur censura. Ita Suarez, disp. 3. sectione 6. num. 11. Filiucius num. 82. & cap. 8. quæsito 8. num. 144. & alii, contra Angelum excommunicatio 1. num. 2. Nauarrum loco citato, & alios. Ratio est, quia terminus præfixus in sententia censuræ non fuerat appositus ad finiendam obligationē solutionis, itaut debitor non amplius teneretur soluere sub censura, si non soluisset intra terminum præfixum; sed fuerat appositus ad sollicitandam solutionem, vt debitor solueret intra illum terminum, & ne vltra differret; quando autem apponitur terminus aliquis non ad finiendam, sed ad solicitandam obligationem, obligatio non cessat lapso illo termino, prorogatio enim fit sub eadem conditione L. sed etsi ff. de precario, & L. si cum die ff. de arbitris, ergo debitor, elapso termino sibi prorogato à creditore, tenetur soluere, & non soluendo ligatur cēsura, quæ adhuc viget, & non est extincta per lapsum termini; sicut etiam, qui non denuntiat intra quindecim dies blasphemos habentes consuetudinē blasphemandi, tenetur adhuc, elapsis quindecim diebus denuntiare ex vi decreti hic Mediolani conditi, cum excommunicatione; nam terminus quindecim dierum non est constitutus ad finiendam obligationem denunciādi, sed ad illam sollicitandam, ne scilicet audiētes blasphemantem per negligentiam differant vltra quindecim dies denuntiare, vt patet ex dictis de Voto, & in octauo Decalogi Præcepto cum Nauarro, Sanchez, & alijs.

3 Quæres vtrùm possint aliæ causæ excusantes ab incurrendis censuris assignari, præter recensitas in hac secunda Quæstione.

Respondeo posse, qualis causa est voluntarium imperfectum, quando censuræ postulant directum voluntarium, & scientiam censuræ; qualis etiam est actio non sufficiens ad effectum prohibitum sub censura, innocentia subditi, iniustitia materialis censuræ, nullitas censuræ, siue illa proueniat ex defectu iurisdictionis, siue causæ. Verùm non immoror in his causis explicandis; quia sufficienter explicatæ fuerunt in prima Quæstione, & colligitur ex dictis in simili de peccatis, nam causæ excusantes à peccatis, excusant etiam saltem in foro interno à censuris, quæ peccatum supponunt.

QVÆSTIO TERTIA,

De absolutione Censurarum.

PVNCTVM I.

A quo possit auferri censura?

1 *Quis possit absoluere à censura ab homine lata reseruata.*
2 *Quis possit absoluere, quando moritur, vel excommunicatur superior, antequàm ligatus censura absoluatur.*
3 *An superior possit absoluere à censuris latis ab inferiore.*
4 *An Summus Pœnitentiarius mortuo Papa possit absoluere à casibus Summo Pontifici reseruatis.*
5 *Quis possit absoluere à censuris nō reseruatis ab homine latis.*
6 *An, qui contraxit censuram in vno loco, possit absolui à superiore illius loci, ad quem se transfert.*
7 *An excommunicatus ingrediens Religionem possit absolui à superiore illius Religionis.*
8 *An superior possit absoluere à censura, quā tulit contra eum, qui à se appellauit.*
9 *Quis possit absoluere à censuris à iure latis.*
10 *An, qui à Papa obtinuit facultatem absoluendi ab omnibus casibus, & censuris, possit absoluere à casibus Episcopo reseruatis.*
11 *An habens facultatem absoluendi ab omnibus censuris, possit etiam absoluere à reseruatis.*
12 *An obtinens facultatem absoluendi à censuris Papæ reseruatis, possit absoluere à censuris in Bulla Cœnæ reseruatis.*
13 *An habens facultatem absoluendi à censuris Bullæ Cœnæ, possit absoluere ab excōmunicatione ob hæresim cōtracta.*
14 *An obtinens facultatem absoluendi à casibus reseruatis possit etiam absoluere à censuris.*

1 NOtandum, censuram aliam dici à iure, seu à lege, vel per statutum, quod etiam nomine iuris comprehenditur, licet nō sit ius vniuersale, sed particulare Diœcesis, vel Prouinciæ, vt bene Suarez disp. 7. sect. 3. num. 21. aliam esse ab homine per sententiam generalem, vel particularem. Hoc posito tria principaliter nobis quærenda sunt in hoc puncto. Primò quis possit absoluere à censuris reseruatis, latis per sententiam generalem. Secundò quis possit absoluere à censuris non reseruatis, latis per sententiam generalem, vel particularem. Tertiò, quis possit absoluere à censuris latis à iure, tàm reseruatis, quàm non reseruatis.

PRIMA PROPOSITIO.

1 CEnsura reseruata lata ab homine per sententiam generalem, vel particularem, iure communi potest auferri per eum, qui eam tulit, vel per eius superiorem, vel per successorem, aut per eum cui specialis facultas fuerit delegata. Hæc propositio conceditur ab omnibus DD. & patet ex capite per tuas, & cap. Sacro de sententia excommunicationis. Ratio est quia potestas ordinaria ferendi censuram sese etiam extendit ad illam auferendam, iuxta illud Matth. 18. Quodcunque ligaueritis super terram erit ligatum, & in cœlis, & quodcunque solueritis super terram erit solutum, & in cœlis, ergò censura reseruata potest auferri per eum qui eam potestate ordinaria tulit, vel per eius superiorem, vel per successorem; habēs verò potestatē delegatam potest solum censuram auferre, prout sibi concessum fuerit ex voluntate delegantis; cum ipse nō habeat iurisdictionem ordinariam. Verum tamen est, delegatum, qui potest ex facultate sibi commissa excommunicare, posse etiā ordinariè absoluere, quādiu durat ipsius iurisdictio delegata, vt communiter concedunt DD.

Addo dari vnum casum cap. Quærenti de officio delegati, in quo delegatus expleta delegatione, potest intra annum absoluere excommunicatum à se, volētem obedire: elapso verò anno non potest illum absoluere. Ita Suarez, d. 7. sect. 2. num. 7. & alii communiter.

Vtrum verò laicus, aut fœmina sit capax iurisdictionis ad absoluendum à censuris, sicut est capax simplex Clericus, colligi potest ex supra dictis q. 1. pun. 2.

2 Ex dictis colligi potest primò, quis possit absoluere à censura lata ab homine, quādo moritur, vel excommunicatur, vel suspenditur superior, qui tulerat censuram, sed ligatus censura nondum fuit absolutus; dicendum enim est, eum qui succedit in locum mortui, vel excommunicati, vel suspen-

suspensi, posse absoluere; propterea mortuo, vel excommunicato, vel capto Episcopo, potest Capitulum absoluere; nam Capitulum sede vacāte succedit in iurisdictionem Episcopi, cap. 1. de obedientia in sexto. Idem dicendum est de Episcopo successore, sicut etiam idem asserēdum est de successoribus aliorū Prælatorum, ordinariam facultatem habentium ferendi censuras.

3 Secundò colligitur, Prælatum superiorē in iurisdictione, posse absoluere à censuris latis à suo inferiore, quapropter Episcopus potest absoluere à censuris latis ab Archidiacono, à Parocho, sibi subdito, &c. Ratio est quia iurisdictio competens inferiori nō datur illi priuatiuè, sed accumulatiuè, & ampliatiuè, hoc est non datur illi, priuando superiorem iurisdictione, sed illi datur, vt ea vti possit, nō ablata auctoritate superioris Ita Suarez, d. 7. sect. 2. num. 32. Auila 2. parte, cap. 7. d. 1. dubio 11. Angelus verbo absolutio 2. num. 3. Henriquez, lib. 13. cap. 28. nu. 3. Filiucius cap. 9 quæsito 5. & 9. Vgolin. tab. 1 cap. 4. Coninch. disp. 14. dub. 16. num. 133. & alii, contra Couarruuiam, cap. Alma mater 1. par. §. 12. num. 3. & alios.

4 Addit Henriquez, lib. 13. c. 27. nu. 3. Auila loco cit. dub. 5. Suarez loc. cit. mortuo Summo Pontifice, posse summū Pœnitentiarium absoluere à casibus Pontificijs iuxtà facultatem, quam habebat viuente summo Pontifice, vt patet ex Clementina, Ne Romani de electione; ratio videtur esse quia priuilegium non videtur extingui morte concedentis. Collegium vero Cardinaliū magna ex causa absoluit quos Summus Pontifex potuit absoluere; argumento ex cap. vnico de Scismaticis, lib. 6. Ita DD. cit.

SECVNDA PROPOSITIO.

5 Censura non reseruata lata per sententiam generalē iure communi tolli, & auferri potest à quocumque potestatem habente absoluendi à mortalibus. Ita Nauar. cap. 27. num. 44. Sotus, Couarruuias, & alij apud Auilam 2. par. cap. 7. d. 1. dubio 8. Sayrum, lib. 5. cap. 15. num. 22. Coninch. num. 157. Reginald. lib. 9. num. 12. Vasquez, dubio 20. num. 9. & 12. Valent. loco citando. Henriquez, lib. 13. cap. 28. contra Suarez, d. 7. sect. 2. num. 23. Vgolinum, tab. 1. cap. 4. Filiucium num. 302. & alios. Hæc propositio colligitur ex cap. Frequentibus de institutionibus, & ex cap. Nuper de sententia excommunicationis. Ratio est tum quia sententia generalis in multis æquiualet statuto, & Canoni, vt ait Couarruuias; quamuis ipsa cesset per mortem conditoris; sed censura Canonis, & statuti iure communi potest auferri ab habente potestatem absoluendi à peccatis mortalibus, vt dicam in Propositione tertia, ergo censura generalis iure communi potest auferri ab habente potestatem absoluendi à mortalibus; nam eo ipso, quo superior censuram non reseruauit, censetur alijs concessisse facultatem absoluendi, vt patet ex cap. Nuper citato.

Dixi per sententiam generalem, quia censura, lata per sententiam particularem cōtra particularem aliquam personam, auferenda est ab eo, qui eam tulit, vel ab eius successore, vel superiore, vel saltem ab habente facultatem delegatam, vt dictum est in prima Propositione, ne peruertetur ordo iudicandi, ita Vasquez, dub. 20. num. 8. Valentia, tom. 4. d. 7. q. 17. punct. 5. Filiucius num. 303. Coninch. n. 154 & 158. Auila loc. cit. disp. 3. dub. 10. & alij.

Dixi iure communi, quia in aliquibus locis, vt hic Mediolani cautum est, ne Confessarij absolutionem à censuris impendant, nisi specialem habeant facultatem.

6 Ex dictis sequitur primò, eū qui in vno loco contraxit excommunicationem non reseruatam, latam ab Episcopo illius loci per sententiam generalem, si postea mutet domicilium, seque transferat ad aliā Diœcesim, posse iure communi absolui à Confessarijs illius [illegible], ad quā se transfert; sicut enim ab eo potest absolui à peccatis mortalibus, ita etiam ab excommunicatione non reseruata lata per sententiam generalem, nisi obstet consuetudo, vel lex aliqua particularis illius Diœcesis. Ita DD. cit. & alij apud Garziam de benef. 11. p. cap. 10. n. 139. contra Vgolinum tab. 1. cap. 4. Filiuciū cap. 9. quæsito 10. n. 303. & alios.

7 Secundò excommunicatum ingredientem religionem, posse à superiore illius religionis absolui ab excommunicatione lata per sententiam generalem. A censura vero lata per sententiam particularem non potest seclusio speciali priuilegio. Ita Sotus, distinct. 22. q. 2. artic. 3. concl. 2. Auila loc. cit. dubio 13. Suarez, d. 7. sect. 2. num. 26. & sect. 3. nu. 6. Filiucius cap. 9. quæsito 9. num. 299. & quæsito 10. nu. 305.

8 Quæres vtrùm Iudex possit impendere absolutionem censurarum, quas tulit contra eum, qui à se appellauit.

Respondeo affirmatiuè cum Suarez loco cit. sect. 2. num. 32. & Filiucio num. 306. Ratio est quia Iudex per appellationem non amisit iurisdictionem, ne possit absoluere, quāuis illam habeat quasi impeditam, ne possit impedire appellationem, & ligare censura; absoluendo autem à censura à se lata, non impedit appellationem; nec ligat censura, sed potius illam aufert, & facit quod pars intendit per appellationem.

TERTIA PROPOSITIO.

9 A Censuris iuris reseruatis ille potest absoluere, qui eas tulit, vel eius superior, vel successor in dignitate, vt patet ex prima Propositione. A censuris verò iuris nemini reseruatis absoluere possunt omnes Prælati iurisdictionem habentes in foro externo, vt Episcopus, Priores, Guardiani, &c. Immo etiam Parochus, & alius quicunque Sacerdos potestatem habens absoluendi à mortalibus, potest iure communi absoluere, à censuris iuris nemini reseruatis, vt patet ex cap. Nuper de sententia excommunicationis, vbi proprio Sacerdoti datur facultas absoluendi: qui autem facultatem habet absoluendi à mortalibus, dici potest proprius Sacerdos, vt alibi ostendi; quicquid nonnulli alij, in oppositum sentiant, quos infra referam de absolutione à minori excommunicatione. Ratio est quia superior eo ipso, quo non reseruat absolutionem, censetur cuicumque Confessario concedere facultatem absoluendi teste communi consuetudine. Ita Nauarrus, cap. 27. num. 39. Suarez, disp. 7. sect. 3. & sect. 4. num. 9. Sayrus, lib. 5. cap. 15. num. 22. Auila 2. par cap. 5. d. 1. dubio 4. Henriquez, lib. 13. cap. 27. Vgolin. tab. 1. cap. 18. Filiucius cap. 9. quæsito 4. Coninch. disput. 14. dub 16. num. 130. Reginald. lib. 9. num. 12. & alii communiter asserentes hanc regulam non solum valere in absolutione ab excommunicatione; sed etiam in absolutione aliarum censurarum, nisi fiat in ipsis specialis aliqua exceptio; quare benè aduertit Suarez, d. 38. sect. 2. nu. 6. quemlibet Sacerdotem habentem facultatem absoluendi à mortalibus, posse etiam absoluere ab interdicto personali speciali, non reseruato, quāuis non possit auferre interdictum locale, aut interdictum generale personale vt infra suo loco ostendam.

Dixi iure communi, quia iure particulari sancitum est in aliquibus locis, ne Parochi, vel alij Sacerdotes absoluant à censuris excepta minore excommunicatione, vt patet ex Actis Ecclesiæ Mediolanensis parte quarta, fol. mihi 805. col. 1. & Sayrus dicit ita vsu receptum esse, quod etiam Suarez loco cit. sect. 3. num. 30. & sect. 4. nu. 20. post Couar. & Vgolinum consuetudine introduci posse, vt oppositum in praxi seruetur, consuetudo enim sicut potest iurisdictionem conferre, ita & auferre.

10 Quæres primò, vtrum Summus Pontif. concedens in Iubileo, vel extra Iubileum facultatem absoluendi à censuris, & casibus reseruatis, cēseatur etiam concedere facultatem absoluendi à censuris, & casibus, quos sibi Episcopi reseruarunt.

Respondeo negatiuè. Ita Nauar. in cap. Quorundam de Iudæis, notabili 12. num. 71. & in Manuali, cap. 27. num. 261. Graffius, lib. 4. decisionum, cap. 15. num. 28. Farinacius de hæresi q. 92. num. 63. & alii, quidquid dicat Suarez, d. 7. sect. 5. num. 13. Ratio est tum quia dum Pontifex condit aliquam legem, non intendit derogare statutis, & consuetudinibus particularibus locorum, cap. 1. de Constitutionibus in sexto, vt patet ex dictis de legibus. Tum quia Clemens VIII. in bulla quæ incipit Sacra Congregatio, decreuit, ne vllus prætextu cuiuscunque priuilegij absoluat à casibus reseruatis Episcopo.

11 Quæres secundo, vtrùm obtinens à Summo Pontifice facultatem absoluendi ab omnibus censuris, possit absoluere à censuris reseruatis.

Respondeo affirmatiuè. Ratio est tum quia priuilegium redderetur inutile, si non posset absoluere à censuris Summo Pontifici reseruatis; quilibet enim Sacerdos approbatus iure communi potest absoluere à censuris non reseruatis, tum quia verba generalia generaliter intelligēda sunt. Ita Azor. 1. par. lib. 5. cap. 10. quæsito 12. Emanuel Sà verbo absolutio in fine, Graffius, lib. 4. loco cit. contra Suarez loc. cit. num. 20.

12 Quæ-

12 Quæres tertiò, vtrum obtinens facultatem generalem abſoluēdi ab omnibus caſibus Summo Pontifici reſeruatis, poſſit etiam abſoluere à caſibus contentis in Bulla Cœnæ, quando non eſt facta mentio illius Bullæ.

Reſpondeo negatiuè. Ratio eſt tum quia in generali conceſſione non veniunt ea, quæ non eſſet quis veriſimiliter conceſſurus, ſi ſpecialiter peterentur, cap. In generali de regulis iuris in 6 ſi autem peteretur facultas abſoluendi à caſibus in Bulla Cœnæ, non concederetur. Tum quia caſus Bullæ Cœnæ ſpecialiter reſeruantur; conſequenter indigent ſpeciali expreſſione in conceſſione facultatis abſoluendi. Tum quia vſu ita receptum eſt. Ita Sanchez loco citando, Suarez, d.21 ſect. 1.nu.3. & diſp. 7. ſect. . num 11. Vgolinus, tab.1.cap.10.§.4. num. 8. Nauarr Couarr.& alii apud Suar. & apud Garziam de benef. 11. p. cap 10. n.109.

13 Immo ex dictis rationibus patet, obtinentem facultatem abſoluendi à caſibus reſeruatis, etiam contentis in Bulla Cœnæ, non poſſe abſoluere ab excommunicatione ob hæreſim contracta. Ità Henriquez, lib.8 ca.16.num.3. Auila 2.par.c.2.diſp.1.dub.7 concl.1. Sanch in ſumma, lib.2. ca. 12. Suar.loco cit. & alii apud Emanuelem Sà verbo abſolutio, num.25. Vaſquez tract.de excommun.dubio 19.num 5. Azor.1.par.lib.8. cap.10.q.12.quamuis Pegna in direct.p.3 comment.23. ver. quod ſi, & alii ſentiant oppoſitum, eo quòd beneficium Principis ſit latè explicandum. Sed hæc ratio facili negotio diſſoluitur, dicendo, beneficium Principis latè explicandum eſſe, quantum patitur intentio Principis.

14 Quæres quartò, vtrum obtinens facultatem abſoluendi à caſibus reſeruatis, poſſit etiam abſoluere à cenſuris.

Reſpondeo eum, qui obtinet facultatem abſoluendi à caſibus Summo Pontifici reſeruatis, poſſe abſoluere à cenſuris illi reſeruatis; nam peccata Summo Pontifici reſeruata cenſentur illi reſeruata ſolum ratione cēſuræ; vnde ſublata cenſura quilibet Sacerdos approbatus, poteſt ab illis abſoluere; quamuis facultatem non habeat abſoluendi à cenſuris, & caſibus reſeruatis. Obtinens verò ab Epiſcopo facultatem abſoluendi à caſibus reſeruatis, non poteſt abſoluere à cenſuris; nam caſus, & cenſuræ apud Epiſcopum ſunt res diſtinctæ, & diuerſæ, & à diuerſis non fit illatio. Ità Nauarr.cap.27.num. 261.Suar.diſp.7 ſect.4. num.12. Sanchez in ſumma, lib.2.c.11.num. 1. & alii apud Cla.Reg. lib.1.cap.1. num.5.

PVNCTVM II.

De poteſtate Epiſcoporum circa abſolutionem cenſurarum.

1 *An Epiſcopus poſſit abſoluere à cenſuris Summo Pontifici reſeruatis.*

2 *An Epiſcopus poſſit abſoluere à caſibus Papæ reſeruatis, quando delictum fuit deductum ad forum contentioſum, ſed reus purgauit ſe.*

3 *An Epiſcopus poſſit abſoluere eum, qui in vno loco commiſit delictum publicum, ſed poſteà ſe tranſtulit ad alium locum, vbi eſt occultum.*

4 *An Epiſcopus poſſit abſoluere ab excommunicatione publica, quando delinquens non poteſt Romam adire.*

5 *An Epiſcopus poſſit abſoluere Religioſos ab excommunicatione Papæ reſeruata.*

6 *An Epiſcopus poſſit abſoluere ſuum ſubditum, qui in alia Diœceſi fecit contra cenſurā latā ab Epiſcopo illius loci.*

7 *An Archiepiſcopus poſſit à cenſuris latis à ſuffraganeis, vel à Papa abſoluere ſubditos ſuorum ſuffraganeorum.*

CErtum eſt Epiſcopos poſſe abſolutionem impendere à cenſuris à ſe impoſitis. Modo difficultas eſt, vtrum poſſint abſoluere à caſibus, & cenſuris Papæ reſeruatis; & vtrum Archiepiſcopi poſſint abſoluere ſubditos ſuorum ſuffraganeorum.

PRIMA PROPOSITIO.

1 EPiſcopi non ſolum poſſunt abſoluere à cenſuris latis à ſe vel à ſuis prædeceſſoribus, vt patet ex dictis puncto præcedente; ſed etiam ab omnibus cenſuris, & caſibus reſeruatis Summo Pontifici, per ſe ipſos, aut Vicarium ad hoc ſpecialiter deputatum, vt per Vicarium Generalē, aut per Pœnitentiarium, aut per alium; vt ait Sayrus, lib. 4. cap.12. nu. 19. ex declaratione Cardinalium. Hæc propoſitio patet ex Concilio Tridentino, ſeſſ 24 cap.6. vbi prædicta facultas Epiſcopis conceſſa fuit. Hæc eadem facultas videtur conceſſa Capitulum Sede vacante, & alijs habentibus propriam Diœceſim cum iuriſdictione quaſi Epiſcopali, vt benè ait Sanchez in Summa, lib.2.cap.11.n. 4.& 5. Suarez, de cenſuris, diſ.41.ſect 1.Clauis Regia lib.6. cap.11.n.83. Auila parte 7.diſp.10.dub.6 Henriquez, lib.6. ca.16. & alij contra Arragonium, 2.2.cap.88.art.12.concl. 4.col 7.Toletum, lib.1.cap.83 nu.5.ad finem, & alios, apud Barboſam in remiſſionibus, ſeſſ.24.cap.6. num 2.

An vero Epiſcopus, aut alius, ab eo delegatus, ad abſoluendum à cenſuris, poſſit et à cenſuris latis à iure communi, vel ab alio per ſententiam generalem ad certum tempus, vt à ſuſpenſione impoſita ad triennium abſoluere intra terminum præfixum, ideſt intra triennium, magna diſſenſio eſt inter Doctores.

Aliqui enim, vt Couar.4.decr.2.parte.c.6. num 14 & 15. Henriquez libro 13.cap.35. num.2. Rodriquez . parte ca. 69. num.2.concl.2.Sanchez lib. . de Matrim. diſp. 52.Gutierez.de Matrim.cap.75.num.22.Et alii negant poſſe abſoluere ab interdicto, vel à ſuſpenſione lata ad tempus, poſſe vero abſoluere ab excommunicatione lata ad tempus.

Alij vero, vt Hoſtienſis, & alij apud Sanch.& apud Garziam locis cit. putant poſſe abſoluere, non ſolum ab excommunicatione, verum etiam ab interdicto. Ratio colligitur tum ex argumento ca. Nuper de ſententia excommun. Tum ex Decreto Trid ſeſſ.24.ca 6 neque ab hac opinione diſſentire videtur Sanchez, cum non loquatur de ſuſpenſione iā contracta, ſed de contrahenda ex iuris diſpoſitione.

Hæc ſecunda opinio mihi probatur, modo delictum ſit occultum, & non deductum ad forum contentioſum, vt patebit ex dicendis in hac eadem propoſitione, & diſp.3. q. 6. puncto vltimo.

Occaſione Decreti Concilij Trid aliqua ſunt aduertēda.

Primò hoc Decretum, quantum eſt ex ſe, extendi poſſe ad caſus, & cenſuras reſeruatas in Bulla Cœnæ, cum generaliter loquatur, quamuis hæc facultas modo videatur Epiſcopis ablata, vt teſtatur Franciſcus Molinus in Aphoriſmis. Coninchus diſp.14. dubio 10. num. 141. Sanchez in Summa, lib.2.cap.11.num. 26. & 27. vbi in vtramque partem plures DD. refert, & quidem probabilior eſt affirmās ablatam eſſe; Nam multi DD. teſtantur ita declaratū eſſe à Pontifice & ab Illuſtr. Cardinalium Cōgregatione. Idem multis DD relatis aſſerunt Farinacius de hęreſi q 92.§.4.n. 52.& 61. & Garzias de benef. 11.parte cap.10. nu. 115. vbi hanc rem fuſiſſimè proſequitur. Quamuis Nugnus in additionibus ad tertiam partem, quęſt.8 ar.5.dub.10 ad finem, & alii quam plures apud Sanchez, loco citato, & apud Auguſtinum Barboſam in remiſſionibus, ſeſſ.24.ca.6.num.25. oppoſitum ſentiat.

An vero hoc Decretum extendatur ad delictum occultum contractum ob violationem clauſuræ, conſtabit ex infra dicendis extendi, quamuis alias iuxta declarationem Illuſtriſſimorum Cardinalium, non extenderetur, ſicut etiā Suarez tom. 5. de relig tract.3.libro 4. de Simonia cap.61. num.11.ad finem. Garzias, & alij DD. ex declaratione eorundem Cardinalium, & Gregorij XIII. putant Decretum Trident. non habere locum in caſibus poſt Tridentinum ex noua lege Sedi Apoſtolicæ reſeruatis; Ego vero ſaluo meliori iudicio, præciſa Summi Pontificis, & Illuſtriſſimorum Cardinalium auctoritate oppoſitum ſentirem. Tum quia ſic vſu receptum eſſe fatentur aliqui DD. Tum quia Trid. Decretum abſolutè, & indefinitè loquitur; ita in ſimili ſentire videntur aliqui DD. loquentes de excommunicatione contracta ob delictum in cauſa duelli occultū contra Bullam Sanctiſſimi Domini Clementis VIII. idem in ſimili docet Suarez, Rodriquez, & alij, quos referam diſput.2.q. 6.pun.1.num.40.

Secundò, prædictam abſolutionem ab Epiſcopis datam, ſeſe tantum extendere ad forum conſcientiæ, vt ex prædicto Trid. decreto manifeſtè conſtat.

Tertiò, abſolutionem debere ab Epiſcopo impendi in propria Diœceſi, vt colligitur ex ipſo Trident. vbi dicitur in Diœceſi, & ponitur virgula inter verba antecedentia, & particulam in Diœceſi. Ita Henriquez libro 14.cap.10. & cap.20.1. Auila parte 7 diſp.10.dub.5. Rodriq.in ſum.1.p. cap.69.num.1.ad finem, Suarez & alij, quos infra referam

de

de irregularitate contra Sanch. loc. citato,& Coninchū n. 159. Existimo tamen ipsum Episcopum posse, dum exiltit in Diœcesi, absoluere suum subditum à censuris existentem extra propriam Diœcesim. Ratio est, tum quia Tridentinum nō requirit absolutionem Sacramentalem, quę impēdenda est præsenti; tum quia absolutio ab excommunicatione conferri potest absenti, nec Tridentinum requirit præsentiam subditi, vel vt subditus existat in Diœcesi; vt ait Sanchez loco citato num. 17. & Coninchus loco citato contra Suarez disp. 41. sect. 2. num. 10. & alios, quorum opinio valdè probabilis est, præsertim ob declarationem Illustrissim. Cardinalium, quam refert Garzias de benef. 11. parte c. 10. n. 139.

Quartò, delicta habentia adnexam censuram Papæ reseruatam, debere esse occulta, idest non publica, nec notoria, nec famosa; alioquin Episcopus non potest absolutionem impendere. potest verò si sint occulta, quamuis probari possit testibus, modò nō sint publica, aut notoria in ratione delicti. Ita Henriquez, lib. 4. cap. 21. num. 4. Auila 2. parte, cap. 2. disp. 1. dub. 11 concl. 1. Sanchez lib. 8. de matrimonio, d. 34. num. 55. & in Sūma, libro 2. cap. 11. num. 19. Suarez tomo 4. d. 30. sect. 2. num. 2. Regin. lib. 1. num. 135. Azor. prima parte lib. 8. cap. 10. quæsito 9. Delicta dicuntur publica, quando sciuntur in maiori parte viciniæ, vel Collegij, vel paretiæ, vel Monasterij, ita DD. citati, contra Graffium, lib. 1. decisionum, cap. 13. num. 45. & alios apud Augustinum Barbosam, & apud Garziam n. 142. & dicentes illud dici occultum, quod non potest probari.

Quintò, delicta non debere esse deducta ad forum contentiosum, etiamsi vno tantùmodo teste probentur; alioquin Episcopus nō potest absoluere ab huiusmodi delictis Papæ reseruatis, vt patet ex ipso Tridentino. Ita Henriq. lib. 14. cap. 7. num. 5. Sanchez loco cit. nu. 11. Auila, & alij.

2 Quæres primo, vtrum Episcopus possit absoluere à casibus Papę reseruatis, quando delictum fuit deductum ad forum contentiosum, sed reus non fuit in eo conuictus; sed potius se purgauit, & defēdit falsis testib. aut via iniqua.

Respondeo posse cum Henriquez loco citato, Molina tract. 3. disp. 79. Sanchez libro 2 de matrim. disp. 27. num. 31. Prax. Neapolitana, cap. 66. nu. 5. & 6. & alijs apud Barbosam loco cit. num. 14. Auila dub. 11. conclus. 3. Sanchez in Summa loco citato, num. 21. & alijs, quos referam de dispensatione irregularitatis, modo sese defenderit, & à Iudice fuerit absolutus, siuè absolutus sit definitiuè, siuè ab instantia. Ratio est, quia in hoc casu cessat ratio, ob quam crimen dicatur deductum ad forum contentiosum; nam perindè est, ac si non fuisset deductum. Et censetur occultum, & nō deductum cum effectu, cum non fuerit probatū.

Addo, illum posse absolui, cuius delictum non fuit deductum ab forum contentiosum; quamuis delictum alterius socij, seu complicis delatum sit ad forum contentiosum; nam res inter alios acta non potest præiuditium afferre alijs, quibus res iudicata non nocet, l. j. C. Res inter alios acta. Ita Sanchez loc. cit. num. 21. & Nauar. lib. 2. consiliorū, consilio 2. de sententia, & re iudicata.

Vtrum verò Episcopus, finito iudicio, possit suum subditum absoluere ab excommunicatione contracta ob delictum deductū ad forum contentiosum, quando delinquēs finito iudicio punitus est, controuersia est inter Doctores; nam Auila par. 2. d. 2. dubio 7. Reginald. libro 30. num. 29. Sanchez loco cit. num. 21. & alij contra Gutierez libro 1. Quæstionum Canonicarum cap. 3. Rodriq. j. parte ca. 168. ad finem, & alios affirmāt posse. Sed de hac re sermo nobis erit cum loquemur de dispensatione irregularitatis, q. 7. pun. 2. num. 6. quæsito 1. vbi sequemur sententiam Gutierez, & aliorum.

3 Quæres secundò, vtrum Episcopus possit illum absoluere, qui in vno loco in quo alias morabatur, commisit delictum ibi publicum, & notoriū, Papę reseruatum, & postea se transtulit ad alium locum, vbi delictum est occultum.

Respondet Auila loco citato, dubio 11. post secundam conclusionem, Sanchez loco citato, num. 20. & alij, Episcopum loci, ad quem delinquens se transtulit, posse absolutionem impendere, si fiat ibi subditus; vndè Hispanus veniens Mediolanum, hicq; permanenter commorans, absolui poterit ab Archiepiscopo Mediolanensi à peccatis Papæ reseruatis, commissis in Hispania, modo hic sint occulta. Si militer scholares hic Mediolani causa studiorum cōmorantes, possunt ab Archiepiscopo absolui à delictis Papę reseruatis, in sua Diœcesi commissis, modo hic sint occulta, quāuis in loco, in quo deliquerunt, fuerint publica, & notoria. Hæc sententia Sanchez, & Auilæ probabilis est.

Sed mihi videtur contrariū asserēdum. Ratio est tū quia viderentur confundi iurisdictiones. Tum quia sequeretur, delinquentē posse etiam absolui à censura lata per sententiam particularem ab Episcopo loci, in quo antea cōmorabatur quod videtur falsum, & contra ipsummet Auilam parte 2. cap. 2. disp. 1. dubio 14. Tum quia huiusmodi delicta sunt verè publica; Episcopus autem non potest absoluere à delictis publicis Papæ reseruatis; alioquin sequeretur Parochum habentem facultatem absoluendi ab omnibus casibus occultis, posse absoluere suum Parochianum, qui in alia paretia eiusdem Ciuitatis, vel Diœcesis commisit peccatum reseruatum, occultum in propria paretia, vel oppido sed publicum in alia paretia. Ita Suarez, tom 4. in tertiam partem, d. 30. sect 2. num 2.

4 Quæres tertiò, vtrum Episcopus possit ab excommunicatione publica, & alia quacunque reseruata Papæ absoluere excommunicatum, habentem impedimentum legitimum, propter quod non potest Papam adire.

Respondeo posse, vt accidit quando excommunicatus laborat longa infirmitate, etiam non periculosa, aut senectute, aut paupertate, vel si persona excommunicata sit fœmina, vel impubes, aut si laboret alio simili impedimento, quod legitimum existimetur iuxtà prudentis viri Iudicium; quamuis postea cessante impedimento teneatur Papam adire. Ratio desumitur ex benigna Summi Pontificis voluntate, qui non præsumitur voluisse absolutionē reseruare cum tanto incommodo. Ita Nauar. cap. 27. num. 90. Henriquez, lib. 6. cap. 9. num. 7. Auila 2. parte cap. 7. d. 1. dub. 6. Regin. lib. 9. nu. 2. & alii. Hoc idem de fœmina tradit Coninch de pœnit. d. 8. dub. 12. num. 88. & de censuris disp. 14. dub. 16. num. 140. & seq. Vasquez de pœnit. q. 91. art. 3. dubio 8. numero 1. & 2. Gutierez loc. cit. & alii DD. citati.

Addit Henriquez loc. cit. & lib. 12. cap. 3. n. 1. laborantem aliquo ex dictis impedimentis non teneri mittere Romā epistolam, vel Procuratorem pro absolutione obtinenda.

Ego vero existimo teneri mittere saltem epistolam, si commodè potest, pro absolutione obtinenda; vt patet à simili in impedimentis Matrimonij; nō enim credibile est, Papam velle ab Episcopo absolutionem impendi, quando patet recursus ad Sedem Apostolicam per Procuratorem, vel per epistolam.

Rursus addit Henriquez, & Auila loc. cit. excommunicatum excommunicatione publica Papæ reseruata posse ab Episcopo absolui, etiamsi possit adire Legatum, vel alium habentem priuilegium absoluendi. Sed hoc mihi non probatur; quia in eo euentu non censetur adesse iusta, & legitima causa, vel impedimētū, propter quod possit ab alio absolui. Ita Nauar. lo. cit. Coninch disput. 14. dub. 16. num. 141. & Corduba q. 18. & patet à simili ex dictis de impedimentis matrimonij.

Addit denique Auila cum Nauarr. & aliis quos sequitur Reginald. lib. 1. nu. 135. Henriquez, de pœnit. lib 6. cap. 16. num. 1. & ca. 9. num. 7. & cap. 10. num. 1. & 2. Gutierez de matrim. cap. 19. num. 8. Episcopum posse in prædictis casibus absoluere, etiamsi in sententia reseruationis dicatur, neminem ab ea posse absoluere, præterquam in articulo mortis, vt patet à simili in excommunicatione contracta ob percussionem Clerici, & ex ratione nostra allata. & hoc mihi videtur probabile, quamuis Syluester, verbo absolutio 4. num. 7. oppositum sentiat. Secus dicendum est cum Suarez tom. 5. disp. 23. sect. 5. num. 17. de illis, qui habent priuilegia à Sede Apostolica absoluendi à censuris, & casibus reseruatis; constat enim huiusmodi personas, his priuilegijs munitas, non posse citrà mortis articulum virtute huiusmodi priuilegiorum absoluere à casibus, quos Episcopi reseruarunt, vel à casibus in Bulla Cœnæ, vel ab excommunicatione contracta ob percussionem Clericorum, vel ob violationem clausuræ Monialium ad malum finem, vel ob violationem immunitatis Ecclesiasticæ iuxtà Constitutionem Greg. XIII. quæ incipit. Cum alias nonnulli. Vel ob prouocationem, & pugnam in duello, iuxta Tridentinum, & Constitutionem Gregorij XIII. quæ incipit, Ad tollendam. Vel ob Simoniam realem scienter contractam, vel ob confidentiam beneficialem. In his casibus nullus potest virtute alicuius priuilegii Papalis aliquem absoluere, etiam vrgēte necessitate, vel impedimento, secluso mortis articulo, vt patet ex Decreto Clementis Octaui re-

12 Quæres tertiò, vtrum obtinens facultatem generalem absoluẽdi ab omnibus casibus Summo Pontifici reseruatis, possit etiam absoluere à casibus contentis in Bulla Cœnæ, quando non est facta mentio illius Bullæ.

Respondeo negatiue. Ratio est tum quia in generali concessione non veniunt ea, quæ non esset quis verisimiliter concessurus, si specialiter peterentur, cap. In generali de regulis iuris in 6. si autem peteretur facultas absoluendi à casibus in Bulla Cœnæ, non concederetur. Tum quia casus Bullæ Cœnæ specialiter reseruantur; consequenter indigent speciali expressione in concessione facultatis absoluendi. Tum quia vsu ita receptum est. Ita Sanchez loco citando, Suarez, d. 21. sect. 1. nu. 3. & disp. 7. sect. 1. num 11. Vgolinus, tab. 1. cap. 10. §. 4. num. 8. Nauarr. Couarr. & alii apud Suar. & apud Garziam de benef. 11. p. cap 10. n. 109.

13 Immo ex dictis rationibus patet, obtinentem facultatem absoluendi à casibus reseruatis, etiam contentis in Bulla Cœnæ, non posse absoluere ab excommunicatione ob hæresim contractam. Ità Henriquez, lib. 8 ca. 16. num. 3. Auila 2. par. c. 2. disp. 1. dub. 7 concl. 1. Sanch in summa, lib. 2. ca. 12. Suar. loco cit. & alii apud Emanuelem Sà verbo absolutio, num. 25. Vasquez tract. de excommun. dubio 19. num 5. Azor. 1. par. lib. 8. cap. 10. q. 12. quamuis Pegna in direct. p. 3 comment. 23. ver. quod si, & alii sentiant oppositum, eo quod beneficium Principis sit latè explicandum. Sed hæc ratio facili negotio dissoluitur, dicendo, beneficium Principis latè explicandum esse, quantum patitur intentio Principis.

14 Quæres quartò, vtrum obtinens facultatem absoluendi à casibus reseruatis, possit etiam absoluere à censuris.

Respondeo eum, qui obtinet facultatem absoluendi à casibus Summo Pontifici reseruatis, posse absoluere à censuris illi reseruatis; nam peccata Summo Pontifici reseruata censentur illi reseruata solum ratione censuræ; vnde sublata censura quilibet Sacerdos approbatus, potest ab illis absoluere; quamuis facultatem non habeat absoluendi à censuris, & casibus reseruatis. Obtinens verò ab Episcopo facultatem absoluendi à casibus reseruatis, non potest absoluere à censuris; nam casus, & censuræ apud Episcopum sunt res distinctæ, & diuersæ, & à diuersis non fit illatio. Ità Nauarr. cap. 27. num. 261. Suar. disp. 7 sect. 4. num. 12. Sanchez in summa, lib. 2. c. 11. num. 1. & alii apud Cla. Reg. lib. 1. cap. 1. num. 5.

PVNCTVM II.

De potestate Episcoporum circa absolutionem censurarum.

1 *An Episcopus possit absoluere à censuris Summo Pontifici reseruatis.*

2 *An Episcopus possit absoluere à casibus Papa reseruatis, quando delictum fuit deductum ad forum contentiosum, sed reus purgauit se.*

3 *An Episcopus possit absoluere eum, qui in vno loco commisit delictum publicum, sed postea se transtulit ad alium locum, vbi est occultum.*

4 *An Episcopus possit absoluere ab excommunicatione publica, quando delinquens non potest Romam adire.*

5 *An Episcopus possit absoluere Religiosos ab excommunicatione Papa reseruata.*

6 *An Episcopus possit absoluere suum subditum, qui in alia Diœcesi fecit contra censurã latã ab Episcopo illius loci.*

7 *An Archiepiscopus possit à censuris latis à suffraganeis, vel à Papa absoluere subditos suorum suffraganeorum.*

Certum est Episcopos posse absolutionem impendere à censuris à se impositis. Modo difficultas est, vtrum possint absoluere à casibus, & censuris Papæ reseruatis; & vtrum Archiepiscopi possint absoluere subditos suorum suffraganeorum.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Episcopi non solum possunt absoluere à censuris latis à se vel à suis prædecessoribus, vt patet ex dicto puncto præcedente; sed etiam ab omnibus censuris, & casibus reseruatis Summo Pontifici, per se ipsos, aut Vicarium ad hoc specialiter deputatum, vt per Vicarium Generalẽ, aut per Pœnitentiarium, aut per alium; vt ait Sayrus, lib. 4. cap. 12. nu. 19. ex declaratione Cardinalium. Hæc propositio patet ex Concilio Tridentino, sess. 24 cap. 6. vbi prædicta facultas Episcopis concessa fuit. Hæc eadem facultas videtur concessa Capitulum Sede vacante, & alijs habentibus propriam Diœcesim cum iurisdictione quasi Episcopali, vt benè ait Sanchez in Summa, lib. 2. cap. 11. n. 4. & 5. Suarez, de censuris, d. 41. sect. 1. Clauis Regia lib. 6. cap. 11. n. 83. Auila parte 7. disp. 10. dub 6 Henriquez, lib. 6. ca. 16. & alij contra Arragonium, 2. 2. cap. 88. art. 12. concl. 4. col 7. Toletum, lib. 1. cap. 83 nu. 5. ad finem, & alios, apud Barbosam in remissionibus, sess. 24. cap. 6. num 2.

An vero Episcopus, aut alius, ab eo delegatus, ad absoluendum à censuris, possit et à censuris latis à iure communi, vel ab alio per sententiam generalem ad certum tempus, vt à suspensione imposita ad triennium absoluere intra terminum præfixum, idest intra triennium, magna dissensio est inter Doctores.

Aliqui enim, vt Couar. 4. decr. 2. parte. c. 6. num 14 & 15. Henriquez libro 13. cap. 35. num. 2. Rodriquez 1. parte ca. 69. num. 2. concl. 2. Sanchez lib. . de Matrim. disp. 52. Gutierez. de Matrim. cap. 75. num. 22. Et alij negant posse absoluere ab interdicto, vel à suspensione lata ad tempus, posse vero absoluere ab excommunicatione lata ad tempus.

Alij vero, vt Hostiensis, & alij apud Sanch. & apud Garziam locis cit. putant posse absoluere, non solum ab excommunicatione, verum etiam ab interdicto. Ratio colligitur tum ex argumento ca. Nuper de sententia excommun. Tum ex Decreto Trid. sess. 24. ca. 6 neque ab hac opinione dissentire videtur Sanchez, cum non loquatur de suspensione iã contracta, sed de contrahenda ex iuris dispositione.

Hæc secunda opinio mihi probatur, modo delictum sit occultum, & non deductum ad forum contentiosum, vt patebit ex dicendis in hac eadem propositione, & disp. 3. q. 6. puncto vltimo.

Occasione Decreti Concilij Trid aliqua sunt aduertẽda. Primò hoc Decretum, quantum est ex se, extendi posse ad casus, & censuras reseruatas in Bulla Cœnæ, cum generaliter loquatur, quamuis hæc facultas modo videatur Episcopis ablata, vt testatur Franciscus Molinus in Aphorismis. Coninchus disp. 14. dubio 16. num. 141. Sanchez in Summa, lib. 2. cap. 11. num. 16. & 17. vbi in vtramque partem plures DD. refert, & quidem probabilior est affirmãs ablatam esse; Nam multi DD. testantur ita declaratũ esse à Pontifice & ab Illustr. Cardinalium Cõgregatione. Idem multis DD relatis asserunt Farinacius de hæresi q 92. §. 4. n. 52. & 61. & Garzias de benef. 11. parte cap. 10. nu. 115. vbi hanc rem fusissimè prosequitur. Quamuis Nugnus in additionibus ad tertiam partem, quæst. 8 ar. 5. dub. 10 ad finem, & alii quam plures apud Sanchez, loco citato, & apud Augustinum Barbosam in remissionibus, sess. 24. ca. 6. num. 25. oppositum sentiat.

An vero hoc Decretum extendatur ad delictum occultum contractum ob violationem clausuræ, constabit ex infra dicendis extendi, quamuis alias iuxta declarationem Illustrissimorum Cardinalium, non extenderetur, sicut etiã Suarez tom 5. de relig tract. 3. libro 4. de Simonia cap. 61. num. 11. ad finem. Garzias, & alij DD. ex declaratione eorundem Cardinalium, & Gregorij XIII. putant Decretum Trident. non habere locum in casibus post Tridentinum ex noua lege Sedi Apostolicæ reseruatis; Ego vero saluo meliori iudicio, præcisa Summi Pontificis, & Illustrissimorum Cardinalium auctoritate oppositum sentirem. Tum quia sic vsu receptum esse fatentur aliqui DD. Tum quia Trid. Decretum absolutè, & indefinitè loquitur, ita in simili sentire videntur aliqui DD. loquentes de excommunicatione contracta ob delictum in causa duelli occultũ contra Bullam Sanctissimi Domini Clementis VIII. idem in simili docet Suarez, Rodriquez, & alij, quos referam disput. 2. q. 6. pun. 1. num. 40.

Secundò, prædictam absolutionem ab Episcopis datam, sese tantum extendere ad forum conscientiæ, vt ex prædicto Trid. decreto manifestè constat.

Tertiò, absolutionem debere ab Episcopo impendi in propria Diœcesi, vt colligitur ex ipso Trident. vbi dicitur in Diœcesi, & ponitur virgula inter verba antecedentia, & particulam in Diœcesi. Ita Henriquez libro 14. cap. 10. & cap. 7. n. 4. Auila parte 7. disp. 10. dub. 6. Rodriq. in sum. 2. p. cap. 69. num. 1. ad finem, Suarez & alij, quos infra referam de

de irregularitate contra Sanch. loc. citato, & Coninchũ n. 259. Existimo tamen ipsum Episcopum posse, dum existit in Diœcesi, absoluere suum subditum à censuris existentem extra propriam Diœcesim. Ratio est, tum quia Tridentinum nõ requirit absolutionem Sacramentalem, quę impẽdenda est præsenti; tum quia absolutio ab excommunicatione conferri potest absenti, nec Tridentinum requirit præsentiam subditi, vel vt subditus existat in Diœcesi; vt ait Sanchez loco citato num. 17. & Coninchus loco citato contra Suarez disp. 41. sect. 2. num. 10. & alios, quorum opinio valdè probabilis est, præsertim ob declarationem Illustrissim. Cardinalium, quam refert Garzias de benef. 11. parte c. 10. n. 139.

Quartò, delicta habentia adnexam censuram Papæ reseruatam, debere esse occulta, idest non publica, nec notoria, nec famosa; alioquin Episcopus non potest absolutionem impendere. potest verò si sint occulta, quamuis probari possit testibus, modò nõ sint publica, aut notoria in ratione delicti. Ita Henriquez, lib. 4. cap. 22. num. 4. Auila 2. parte, cap. 2. disp. 1. dub. 11 concl. 2. Sanchez lib. 8. de matrimonio, d. 34. num. 55. & in Sũma, libro 2. cap. 11. num. 19. Suarez tomo 4. d. 30. sect. 2. num. 2. Regin. lib. 1. num. 135. Azor. prima parte lib. 8. cap. 10. quæsito 9. Delicta dicuntur publica, quando sciuntur in maiori parte viciniæ, vel Collegij, vel paretiæ, vel Monasterij, ita DD. citati, contra Grassium, lib. 1. decisionum, cap. 13. num. 45. & alios apud Augustinum Barbosam, & apud Garziam n. 142. & dicentes illud dici occultum, quod non potest probari.

Quintò, delicta non debere esse deducta ad forum contentiosum, etiamsi vno tantũmodo teste probentur; alioquin Episcopus nõ potest absoluere ab huiusmodi delictis Papæ reseruatis, vt patet ex ipso Tridentino. Ita Henriq. lib. 14. cap. 7. num. 5. Sanchez loco cit. nu. 11. Auila, & alij.

2 Quæres primo, vtrum Episcopus possit absoluere a casibus Papę reseruatis, quando delictum fuit deductum ad forum contentiosum, sed reus non fuit in eo conuictus; sed potius se purgauit, & defẽdit falsis testib aut via iniqua.

Respondeo posse cum Henriquez loco citato, Molina tract. 3. disp. 79. Sanchez libro 2 de matrim. disp. 27. num. 32. Prax. Neapolitana, cap. 66. nu. 5. & 6. & alijs apud Barbosam loco cit. num. 14. Auila dub. 11. conclus. 3. Sanchez in Summa loco citato, num. 21. & alijs, quos referam de dispensatione irregularitatis, modo sese defenderit, & à Iudice fuerit absolutus, siuè absolutus sit definitiuè, siuè ab instantia. Ratio est, quia in hoc casu cessat ratio, ob quam crimen dicatur deductum ad forum contentiosum; nam perindè est, ac si non fuisset deductum. Et censetur occultum, & nõ deductum cum effectu, cum non fuerit probatũ.

Addo, illum posse absolui, cuius delictum non fuit deductum ab forum contentiosum; quamuis delictum alterius socij, seu complicis delatum sit ad forum contentiosum; nam res inter alios acta non potest præiuditium afferre alijs, quibus res iudicata non nocet, l. j. C. Res inter alios acta. Ita Sanchez loc. cit. num. 21. & Nauar. lib. 2. consiliorũ, consilio 2. de sententia, & re iudicata.

Vtrum verò Episcopus, finito iudicio, possit suum subditum absoluere ab excommunicatione contracta ob delictum deductũ ad forum contentiosum, quando delinquẽs finito iudicio punitus est, controuersia est inter Doctores; nam Auila par. 2. d. 2. dubio 7. Reginald. libro 30. num. 29. Sanchez loco cit. num. 21. & alij contra Gutierez libro 1. Quæstionum Canonicarum cap. 3. Rodriq. j. parte ca. 168. ad finem, & alios affirmãt posse. Sed de hac re sermo nobis erit cum loquemur de dispensatione irregularitatis, q. 7. pun. 1. num. 6. quæsito 1. vbi sequemur sententiam Gutierez, & aliorum.

3 Quæres secundò, vtrum Episcopus possit illum absoluere, qui in vno loco in quo alias morabatur, commisit delictum publicum, & notoriũ, Papę reseruatum, & postea se transtulit ad alium locum, vbi delictum est occultum,

Respondet Auila loco citato, dubio 11. post secundam conclusionem, Sanchez loco citato, num. 20. & alij, Episcopum loci, ad quem delinquens se transtulit, posse absolutionem impendere, si fiat ibi subditus; vnde Hispanus veniens Mediolanum, ibique permanenter commorans, absolui potest ab Archiepiscopo Mediolanensi à peccatis Papæ reseruatis, commissis in Hispania, modo hic sint occulta. Si militer scholares hic Mediolani causa studiorum cõmorantes, possunt ab Archiepiscopo absolui à delictis Papę reseruatis, in sua Diœcesi commissis, modo hic sint occulta, quãuis in loco, in quo deliquerunt, fuerint publica, & notoria. Hæc sententia Sanchez, & Auilæ probabilis est.

Sed mihi videtur contrariũ asserẽdum. Ratio est tũ quia viderentur confundi iurisdictiones. Tum quia sequeretur, delinquentẽ posse etiam absolui à censura lata per sententiam particularem ab Episcopo loci, in quo antea cõmorabatur quod videtur falsum, & contra ipsummet Auilam parte 2. cap. 2. disp. 1. dubio 14. Tum quia huiusmodi delicta sunt verè publica; Episcopus autem non potest absoluere à delictis publicis Papæ reseruatis; alioquin sequeretur Parochum habentem facultatem absoluendi ab omnibus casibus occultis, posse absoluere suum Parochianum, qui in alia paretia eiusdem Ciuitatis, vel Diœcesis commisit peccatum reseruatum, occultum in propria paretia, vel oppido sed publicum in alia paretia. Ita Suarez, tom 4. in tertiam partem, d. 30. sect. 2. num 2.

4 Quæres tertiò, vtrum Episcopus possit ab excommunicatione publica, & alia quacunque reseruata Papæ absoluere excommunicatum, habentem impedimentum legitimum, propter quod non potest Papam adire.

Respondeo posse, vt accidit quando excommunicatus laborat longa infirmitate, etiam non periculosa, aut senectute, aut paupertate, vel si persona excommunicata sit fœmina, vel impubes, aut si laboret alio simili impedimento, quod legitimum existimetur iuxtà prudentis viri Iudicium; quamuis postea cessante impedimento teneatur Papam adire. Ratio desumitur ex benigna Summi Pontificis voluntate, qui non præsumitur voluisse absolutionẽ reseruare cum tanto incommodo. Ita Nauar. cap. 27. num. 90. Henriquez, lib. 6. cap. 9. num. 7. Auila 2 parte cap. 7 d. 1. dub. 6 Regin lib. 9. nu. 2. & alii. Hoc idem de fœmina tradit Coninch de pœnit. d. 8. dub. 12 num 88. & de censuris disp. 14. dub. 16. num. 240. & seq Vasquez de pœnit. q 91. art. 3. dubio 8. numero 1. & 2. Gutierez loc. cit. & alii DD. citati.

Addit Henriquez loc. cit. & lib. 12. cap. 3. n. 1. laborantem aliquo ex dictis impedimentis non teneri mittere Romã epistolam, vel Procuratorem pro absolutione obtinenda.

Ego vero existimo teneri mittere saltem epistolam, si commodè potest, pro absolutione obtinenda; vt patet à simili in impedimentis Matrimonij; nõ enim credibile est, Papam velle ab Episcopo absolutionem impendi, quando patet recursus ad Sedem Apostolicam per Procuratorem, vel per epistolam.

Rursus addit Henriquez, & Auila loc. cit. excommunicatum excommunicatione publica Papæ reseruata posse ab Episcopo absolui; etiamsi possit adire Legatum, vel alium habentem priuilegium absoluendi. Sed hoc mihi non probatur; quia in eo euentu non censetur adesse iusta, & legitima causa, vel impedimẽtũ, propter quod possit ab alio absolui. Ita Nauar. lo. cit. Coninch disput. 14. dub. 16. num. 242. & Corduba q. 18. & patet à simili ex dictis de impedimentis matrimonij.

Addit denique Auila cum Nauarr. & aliis quos sequitur Reginald. lib. 1. nu. 135. Henriquez, de pœnit. lib 6. cap. 16. num. 1. & ca. 9. num. 7. & cap. 10. num. 1. & 2. Gutierez de matrim. cap. 19. num. 8. Episcopum posse in prædictis casibus absoluere, etiamsi in sententia reseruationis dicatur, neminem ab ea posse absoluere, præterquam in articulo mortis, vt patet à simili in excommunicatione contracta ob percussionem Clerici, & ex ratione nostra allata. & hoc mihi videtur probabile, quamuis Syluester, verbo absolutio 4 num. 7. oppositum sentiat. Secus dicendum est cum Suarez tom. 5. disp. 23. sect. 5. num. 17. de illis, qui habent priuilegia à Sede Apostolica absoluendi à censuris, & casibus reseruatis; constat enim huiusmodi personas, his priuilegijs munitas, non posse citrà mortis articulum virtute huiusmodi priuilegiorum absoluere à casibus, quos Episcopi reseruarunt, vel à casibus in Bulla Cœnæ, vel ab excommunicatione contracta ob percussionem Clericorum, vel ob violationem clausuræ Monialium ad malum finem, vel ob violationem immunitatis Ecclesiasticæ iuxtà Constitutionem Greg. XIII. quæ incipit. Cum alias nonnulli. Vel ob prouocationem, & pugnam in duello, iuxta Tridentinum, & Constitutionem Gregorij XIII. quæ incipit, Ad tollendam. Vel ob Simoniam realem scienter contractam, vel ob confidentiam beneficialem. In his casibus nullus potest virtute alicuius priuilegij Papalis aliquem absoluere, etiam vrgẽte necessitate, vel impedimento, secluso mortis articulo, vt patet ex Decreto Clementis Octaui re-

lato à Quaranta verbo casus reseruatus, quod incipit Sacra Congregatio, in hoc tamen Decreto ego existimo nó fuisse limitata Episcopis auctoritatem expressam in Tridentino sess. 24. cap. 6. Ratio est tum quia in dicto Decreto nulla fit mentio Concilij; quando autem Pontifex vult abrogare legem alicuius grauis Concilij, præsertim quando Concilium recens est, & nouum, quale est Tridétinum, solet hoc specialiter exprimere, vt aduertit Viualdus in Candelabro, cap. de absolutione, num. 13. Peregrinus in tractatu de duello, Reginal. lib. 9. num. 2. & alij, quos retuli de duello. Sed de veritate, & intelligentia illius rationis fusius differam in tract. de beneficiis, tu quia illud decretum factum videtur non ad minuendam, sed corroborandam Episcoporum auctoritatem.

5 Quæres quartò, vtrum Episcopus virtute Decreti Conc. Trident. sess. 24. c. 6. possit absoluere religiosos exemptos in ijs casibus, in quib. potest suos subditos absoluere.

Respondeo resolutionem huius quæsiti constare ex dictis de dispensatione voti; ad ibi dicta vos remitto, sicut etiam ex dictis de Pœnitentia patet, ab excommunicationibus Papæ reseruatis, posse vagabundos, peregrinos Scholasticos, & mercatores absolui ab Episcopis, in quorum Diœcesi reperiuntur, nam quò ad Sacramenta Confessionis, & Eucharistiæ sunt subditi Episcopo loci, in quo reperiuntur, ex consuetudine generali Ecclesiæ, vel ex interpretatiua voluntate Summorum Pontificum; ergo etiam sunt illis subditi quò ad absolutionem excommunicationis, quæ requiritur ante absolutionem peccatorum, vt ait Sanch. in summa, lib. 1. cap. 11. num. 8 & 9. Suarez de pœnit. disp. 30. sect. 1. nu. 3. Zerola in praxi Episcopi, par. verbo Vicarius §. 18 dub. 4. Idem censuit Illustrissima Cardin. Congregatio teste Petro Marzylla, & alijs sess. 24. ca. 6 Conc. Trid.

6 Quæres quinto, vtrum Episcopus possit absoluere suū subditum, qui se transtulit ad aliam Diœcesim, ibique fecit contra legem continentem censuram latam ab Episcopo illius Diœcesis, ad quam se transtulit, E. g. vtrum Archiepiscopus Mediolanensis possit absoluere Ciuem Mediolanensem, qui se transtulit Nouocomum, ibique Moniales inuisit; cùm Nouocomi lata sit excómunicatio, vel suspensio contra visitantes, vel alloquentes Moniales, vt suppono.

Respondeo, extraneum non indigere absolutione, quando se transtulit ad aliam Diœcesim intentione ibi manendi maiori anni parte; nam extraneus, qui non intendit alicubi manere maiore anni parte, non ligatur legibus illius loci; ergo neque ligatur censuris, quæ imponuntur ob transgressioné legum, vel præceptorum. Si tamen daremus extraneum incidisse in censurá reseruatam non obseruando in alieno territorio leges, vel præcepta illius loci, dicendum esset, Archiepiscopum Mediolanensem, vel eum, qui habet specialem facultatem absoluendi à censuris hic Mediolani, posse prædicto Ciui Mediolanensi absolutionem impendere, modò censura lata sit per statutum, vel per sententiam generalem. Ratio est tum quia vsu videtur ita receptum; vsus autem, & consuetudo conferre solet iurisdictionem, & est legitima legum interpres, quando dubitatur de mente legislatoris. Tum quia ita videtur expressum in Tridentino loco citato ijs verbis, Etiam Sedi Apostolicæ reseruatis; ex quibus verbis à fortiori colligitur, Episcopis concessam esse facultatem absoluendi à casibus inferiorum Prælatorum.

Dixi modo illa censura lata sit per statutum, vel per sententiam generalem; nam si lata esset per sententiam particularem, existimo absolutionem impendendam esse à Prælato, qui eam tulit, vel eius superiore, vel eius successore. Ratio est tum quia Episcopus virtute Concilij Tridentini potest suos subditos absoluere à cẽsuris, & casibus reseruatis Summo Pontifici, vel alijs inferioribus Prælatis, modò delictum sit occultum, quando autem censura lata est per sententiam particularem, delictum non est occultum, sed publicum. Tum quia iurisdictio ratione causæ inchoatæ permanet apud illum, qui excommunicauit; alioquin iurisdictiones confunderentur. Ita Suarez tomo 5. disp. 7. sect. 2. num. 2. Hieronymus Lamas 1. parte cap. 6. §. 3. Auila loco citato dubitatione 24. Coninchus d. 14. dub. 16. quæsito 15. num. 258. Reginald. lib. 9. nu. 42. & alij.

SECVNDA PROPOSITIO.

ARchiepiscopus non potest à censuris latis à suffraganeis, vel à Sede Apostolica absoluere subditos suffraganeorum. Ratio est quia non habet in ipsos iurisdictionem, propterea Archiepiscopus Mediolanensis non potest absoluere Brixienses ab excommunicatione lata per Episcopum Brixiensem, vel à Summo Pontifice, exceptis quibusdam casibus, in quibus Archiepiscopus iudicare potest subditos suffraganeorum.

Primus est, quando facta fuit appellatio apud Archiepiscopum, & cognitum fuit de appellatione, & vocatæ fuerunt partes, vt patet ex cap. Venerabilibus, §. 1. de sent. excommun. in 6. Ratio est quia superior apud quem fit appellatio, per appellationem acquirit iurisdictionem, vt benè ait Suarez, to. 5. disp. 7. sect. 2. num. 32.

Secundus est, quando Episcopus suffraganeus malitiosè, aut negligenter differt absolutionem; tunc enim par est, vt Archiepiscopus illum absoluat.

Tertius est, quando visitat Diœcesim; tunc enim, ratione officij ordinariam habet facultatem ad absoluendum. Ita Sanchez loco citato nu. 6. Couarruuias cap. Alma mater par 1. §. 2. Auila 2. parte cap 7. disp. 1. dubio 10. Henriq. lib. 13. cap. 24 Syluest. v. absolutio 2. nu. . & Suarez to. 4. disp. 32. sect. 2. n. 8 Filiucius c. 9. quæsito 5. Coninch. n. 254.

PVNCTVM III.

Quis possit à censuris absoluere in articulo mortis.

1 *An laicus, vel Clericus, qui non est Sacerdos, possit in articulo mortis absoluere à censuris.*
2 *An Diaconus possit absoluere à censuris in articulo mortis.*
3 *An quilibet Sacerdos possit in articulo mortis absoluere à censuris.*
4 *Quinam dicatur mortis articulus.*
5 *An quilibet Sacerdos possit absoluere à censuris in articulo mortis, quando pœnitens potest adire superiorem per literas, aut per Confessarium.*
6 *An simplex Sacerdos possit absoluere, quando dubitatur, an pœnitens sit in articulo mortis.*
7 *Quis debeat absoluere, quando adsunt plures Sacerdotes, quorum vnus est approbatus, non vero alius; vnus excómunicatus, non vero alius, &c.*
8 *An pœnitens in articulo mortis absolui possit ab omnibus censuris.*
9 *An pœnitens in articulo mortis possit absolui ab irregularitate, & suspensione ab ordine, officio, aut beneficio.*
10 *An absolutio censurarum impendi possit pœnitenti, qui illam non petijt.*
11 *Quænam cautio exigenda sit à pœnitente, qui in mortis articulo absoluitur à censuris.*
12 *An qui sublato morbo satisfecit parti læsæ, teneatur adhuc se præsentare superiori.*
13 *Cur pœnitenti imponatur onus se præsentandi Superiori.*
14 *An absolutus à censuris in articulo mortis teneatur se præsentare Superiori, si Confessarius hoc illi non iniunxit.*
15 *An ille, qui absoluitur à censuris in articulo mortis vi alicuius priuilegij, aut Iubilæi, teneatur se præsentare Superiori.*
16 *An censura, in quam reincidit pœnitens, qui Superiori se nó præsentat, sit eadem cum ea, quæ fuit ablata.*
17 *Quænam dicatur absolutio ad reincidentiam.*
18 *An absolutus ad reincidentiam, vitandus sit, postquam neglexit se præsentare.*
19 *An in absolutione casuum reseruatorum tradita in mortis articulo, exigenda sit cautio præsentandi se Superiori.*

CErtum est Clericum, qui tulit censuram, vel eius superiorem, vel eius successoré in dignitate, posse in articulo mortis censurarum absolutionem impendere. Difficultas modò est, vtrum alij, qui extra mortis articulum non habent ordinariam, vel delegatam facultatem absoluendi, possint in mortis articulo absoluere, & qua ratione. Quare quinque principaliter quæram in hoc Puncto. Primò, vtrū laicus, aut Clericus, qui nondum est Sacerdos possit in articulo mortis à censuris absoluere. Secundo, vtrū quilibet Sacerdos possit absoluere. Tertiò, quis Sacerdos possit absoluere, qñ plures adsunt Sacerdotes, quorum vnus est Cófessarius approbatus, alter non approbatus; vnus excommunicatus, alter non excommunicatus, &c. Quartò à quibus

censuris Sacerdos possit existentem in mortis articulo absoluere. Quintò, quam cautionem ab eo debeat exigere.

PRIMA PROPOSITIO.

1 LAicus, vel etiam Clericus qui non est Sacerdos, non potest à censuris absoluere in articulo mortis. Ita communiter Theologi, contra Syluestrum verbo absolutio primo, num. 8. ad finem, Angelum verbo absolutio tertio, numero 39. & alios apud Suarez, disput. 7. sect. 7. num. 3. & apud Sanchez in summa, libro 2. ca. 13. num. 13. apud Vasquez tract. de excommunicatione dub. 8. num. 9. apud Nugnum in addit. ad 3. parte q. 8. art. 6. dub. 5. & apud Rodriquez j. parte cap. 8;. numero 8. apud Reginaldum libro 9. num. 9. asserentes laicum posse à censuris absoluere existentem in articulo mortis. Ratio nostra est, tum quia Sacerdos potest absoluere in articulo mortis, eo quod absolutio à censuris debeat præcedere absolutionem à peccatis, sed absolutio à peccatis non potest impendi à laico, vel à Clerico nondum Sacerdote, ergo laicus, vel Clericus non potest in articulo mortis absoluere à censuris. Tum quia odia non sunt amplianda, sed restringenda; nisi aliter in iure, vel vsu habeatur; sed odiosum est laicum exercere ministeria spiritualia; vt patet ex cap. Si verò de sententia excommunicationis; ergo dicẽdum est laico non competere facultatem absoluendi à censuris in articulo mortis, quãuis contraria sententia non improbabilis ab aliquibus Doctoribus existimetur.

2 Hinc patet, neque Diaconum, qui nõ excommunicauit vel qui non habet specialem aliquã facultatem absoluendi, posse in articulo mortis absoluere. Ratio est, tum quia Diaconus non potest a peccatis absoluere. Tum quia vsu ita receptum est. Tum quia in Tridentino sess. 14. ca. 7. fit tantummodo mentio Sacerdotum. Ita Suarez tomo 5. d. 7. sect. 7. nu. 6. Auila 2. parte cap. 7. d. 1. dubio 1. Sanchez loco citato, Filiucius tra. 11. cap. 10. quæsito 5. & alij contra Henriq. lib. 6. cap. 9. nu 3. Syluestrum lo. cit. & alios.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 IN articulo mortis quilibet simplex Sacerdos, quamuis sit degradatus, vel excommunicatus, vel irregularis, vel etiam hæreticus, potest absoluere a censuris, & peccatis reseruatis, quando non patet aditus ad superiorem, cui censuræ, & casus sunt reseruati, vel ad Confessarium approbatum, qui velit absoluere Ita colligitur ex Tridentino sess. 14. cap. 7. & constat ex longo Ecclesiæ vsu, & ex communi DD. sententia, quamuis aliqui velint simplicem Sacerdotem posse in articulo mortis absoluere, licet adsit superior, vel alius Confessarius approbatus cum Tridentinum Conciliũ asserat omnes Sacerdotes posse in articulo mortis absoluere. Ita Emmanuel Sà verbo absolutio, num. 3. Rodriquez j. parte cap. 59. concl 3. Sed contrarium probabilius videtur cum Vgolino de censuris, tab. j. cap. 4. §. 5. Sanchez loco citato num. 7. Molina tomo 4 d 63. num. 7. Valent tomo 4. d. 7. q. 10. puncto 2. Conincho de pœnit. disp. 8. dub. 12. num. 90. Nugnus loco cit. dub. 2. & alijs. Ratio est quia quando patet aditus ad superiorem, vel ad aliũ Confessarium approbatum, non videtur adesse necessitas, propter quam cõcessa fuit à iure cuilibet Sacerdoti potestas absoluendi.

Obijcies cum Rodriquez, & alijs DD. Tridentinum loc. cit. concedit quibuscunque Sacerdotibus facultatem absoluendi à casibus reseruatis in articulo mortis, ergo quilibet Sacerdos potest in articulo mortis absoluere, quamuis adsit proprius Sacerdos vel superior, vel alter Confessarius approbatus.

Respondeo Concilium Tridentinum eo loci non statuere nouum ius, sed confirmare veterem consuetudinem Ecclesiæ, veteri autem consuetudine receptum erat, vt quilibet Sacerdos absolueret in articulo mortis, quando non aderat copia superioris, vel proprii Sacerdotis, vel alterius approbati ad audiendas Confessiones, vt patet ex Cõcilio Cartaginensi III. Canone 32. & cap. Presbyter 26. q. 6. Vnde ex Tridentino non infertur, cuilibet Sacerdoti competere facultatem absoluendi à reseruatis in articulo mortis, quãdo patet aditus ad superiorem, vel ad Confessarium approbatum. Ita Sanchez loc. cit. num 7. vbi plures alios refert.

Probabile tamen existimo, quod asserit idem Sanchez loc. cit. num. 15. cum Henriq. lib 6. c. 11. num 8 Sacerdotem inferiorem, vel non approbatum, qui cępit audire Confessionem pœnitentis in articulo mortis existentis, antequam adueniret superior, vel alius Sacerdos approbatus, posse, adueniente superiore, vel alio approbato Sacerdote, reliqua peccata audire, & absolutionem ab omnibus impendere. Ratio est Primo, quia sicut iurisdictio delegata non spirat morte delegantis, re non integra, idest, quando delegatus incepit vti illa iurisdictione erga aliquem, c. Relatum de officio delegati; ita non cessat illius iurisdictio in proposito casu; eo quòd res non sit integra.

Ex qua ratione aliqui deducunt, eum, qui habet facultatem audiendi confessiones ad tẽpus posse elapso eo tẽpore prosequi Confessionem inchoatam ante tempus elapsum, & absolutionem impendere. Secus dicendum est, quando simplex Sacerdos semel absoluit, & postea adueniente Cõfessario approbato, infirmus recordatur aliquorum peccatorum oblitorum; tunc enim confessio istorum peccatorum facienda est Confessario approbato; cum ista sit noua confessio, & respectu istius confessionis res dicatur integra.

Secundò, quia Concilium Tridentinum loco citato indicat omnibus Sacerdotibus competere facultatem absoluendi ab omnibus peccatis, & censuris in articulo mortis, & non restringit istam facultatem vsq; ad aduentum superioris, vel alterius Confessarii approbati; ergo Confessarius potest impendere absolutionem à peccatis, quæ cœpit audire ante superioris, vel alterius Confessarii approbati aduentum; modo tamen illa peccata non habeant adnexam aliquã censuram reseruatam; tunc enim existimo adueniente superiore, cui censura est reseruata, petendam esse ab ipso facultatem absoluendi, vel ab eo prius obtinendam esse absolutionem à censura. Ratio est quia Confessarius, qui aliàs non habet priuilegium absoluendi à cẽsuris; debet præcipere pœnitenti, vt si mortis periculũ euaserit, sese præsentet legitimo superiori, quam primũ commodè poterit; cum ergo tunc temporis pœnitens possit sese præsentare superiori aduenienti, debet se illi præsentare, vel saltem per Confessarium, vel per alium petere facultatem absolutionis obtinendæ. Si verò superior noluerit in eo casu facultatem, vel absolutionem concedere, nisi tota confessio sibi fiat, poterit simplex Sacerdos prosequi Confessionem inchoatam, & absolutionis beneficium conferre; nam pœnitens censetur sese præsentasse, suoq; oneri satisfecisse; nec superior, qui est inferior Summo Pontifice, potest simplici Sacerdoti iurisdictionem auferre circa illum, cuius confessionem incepit audire.

4 Quæres primò, quis dicatur mortis articulus, in quo simplex Sacerdos potest absoluere à censuris, & casibus reseruatis.

Respondeo cum Syluestro absolutio primo, num. 8. Suar. de pœnitentia d. 26. sect. 4. num. 5. Sanchez, lib. 2. cap. 13. n. 2. Vasquez de pœnit. q. 93. art. 1. dubio 5. num. 2. Nugno in addit. q. 8. art. 6. dub. 6. Reginald. lib. 9. num. 10. & alijs, dici non solùm periculum mortis prouenienss ex infirmitate, sed quodlibet probabile periculũ mortis, quod contingit, quando adest probabile dubium de morte, quæ vt plurimum soleat in eo euentu contingere, vt accidit quando quis cogitur suscipere nauigationem periculosam vel iter prædonibus expositum, aut quando fœmina est partui proxima, & nõdum alias peperit, aut si alias peperit, experta est se parere cum periculo mortis, &c. in his casibus absolutio à censuris, & casib. reseruatis impendi potest à quolibet Sacerdote; nam Ecclesia concessit cuilibet Sacerdoti priuilegium absoluendi in articulo mortis, ne pœnitens in æternum pereat; posset autem in æternum perire, si quilibet Sacerdos non gauderet hoc priuilegio in articulo mortis prouemiente tàm ex infirmitate, quàm ex alio probabili periculo mortis.

Aliqui tamen DD. distinguunt periculũ mortis ab articulo, vt videre est apud DD. cit. & apud Nugnum in addit. ad 3. par. q. 8. art. 6. dub. 6.

5 Quæres secundò, vtrùm quilibet Sacerdos possit absoluere pœnitentem constitutum in probabili periculo mortis, quando pœnitens potest recurrere ad superiorem per Confessarium, vel per litteras, licet non possit per se ipsum.

Respondeo cum Zambrano de casibus articuli mortis, cap 4. dubio 4. numero 15. contra Sanchez in summa, lib. 2. cap. 15. num. 14 Henriquez, lib 6. cap. 9. num. vltimo in commentario littera O, & cap. 11. num. 4. & alios, quos

re,qui de iure potest extra illum articulum absoluere;alioquin pœnitens reincidit in eandem censuram. Hæc Propositio patet ex Capite Eos de sentent excommunic. in 6. & cap. Ea noscitur de sent.excommunic. Ita Suarez, tomo 5.d.7.sect.8.num.25. Vasquez tract. de excommunicatione,dub.18.num 6. & d.20.nu.6. Sayrus lib.3. cap. 25. Henriquez lib.6. cap. 10. numero 11.Sanchez loco cit. num.24. Coninchus disp.14. dub.16. num. 235. & 241. Reginaldus libro 9.nu.11 & alij,quiuis Auila 2.parte cap.7.disp.3 dub. 4 dicat, iuramentum extorquendum esse in casu percussionis Clerici, non vero in alijs casibus.

Dixi à pœnitente non puero;nam à puero non solet exigi iuramentum.

Dixi si fieri potest; quia si pœnitens destitutus sit sensibus,ita vt non possit ab eo iuramentum extorqueri, impendenda est absolutio; nullus enim obligari potest ad impossibile. Idem dicendum est,quando mortis articulus, ita instat, vt nulli satisfactioni,vel cautioni sit locus Ita Sayrus loco citato num.4.Nauar.cap.27. num.47.Sanchez nu. 34.Auila loco cit. & alij.

Dixi sublato impedimento nō perpetuo;nam ab habente perpetuum impedimentū se presentandi non est exigenda huiusmodi cautio iuratoria; capite. Quamuis de sent. excommunic. Ratio est quia frustra petitur cautio ad id, quod fieri non potest.

Addo,pœnitentem laborātem perpetuo impedimento, cum quo non possit superiorem adire, non teneri eo impedimento miraculosè ablato præsentare se superiori,quamuis,dum laboraret illo impedimento,exactum ab eo fuerit iuramentum ad se presentandum; nam pœnitens censetur se voluisse solum obligare ad id, ad quod Confessarius intendit obligare; Confessarius autē intendit illum obligare, quatenus ius obligat, cu ergo ius non obliget, nisi quādo impedimentum est temporale;cap.Quamuis citato, sequitur prædictum pœnitentem non teneri, impedimento miraculosè sublato,præsentare se coram superiore Ita Sanchez loco citato,nu.30.

Hinc patet,iuramentum extorquendum esse,quando fieri potest,ab eo solum, qui laborat tēporali impedimento, ratione cuius non potest tunc temporis se superiori præsentare.

Addo in grauioribus delictis, vt in delictis Bullæ Cœnæ, non solum extorquendum esse iuramentum,sed etiam extorquendam esse cautionem pignoratitiam, vel fideiussoriam, quando pęnitens tenetur satisfactionem pecuniariā præstare,quam tunc pręstare non potest; quare à pęnitente, qui tenetur satisfactionem pecuniariam exhibere, exigenda est cautio pignoratitia, vel fideiussoria, vel saltem iuratoria,quando præstari nō potest pignoratitia,vel fideiussoria:quando vero pœnitens non tenetur exhibere satisfactionem pecuniariam, non tenetur præstare pignoratitiam, vel fideiussoriā cautionem, sed satisfacit iurando se præstiturum satisfactionem, si quam præstare tenetur, vt accidit quando quis falsis dogmatibus aliquem decepit, & nondum satisfecit obligationi suæ, qua tenetur illum ab errore retrahere. Ita Suarez, to. 5.de censuris, d.21 sect.3. num. 1. & 2. Sanchez loco citato, num. 23. & alij. Videte, quæ in simili diximus de pœnitentia.

12 Quæres primò, vtrum,qui sublato morbo,vel impedimento satisfecit parti læsæ, aut cum illa se composuit, teneatur adhuc se præsentare superiori, cum fuerit absolutus cum onere præsentandi se.

Respondeo affirmatiuè cum Suarez de pœnitentia disp. 30.sect. 2. num. 6. folio mihi 396. Couarruuia cap. Alma mater 1.parte §.11. num. 13. Sanchez loco citato num. 18. & 19. contra Nauarrum,cap.20.nu 126. Henriquez, lib.13. cap.19. nu.4. Auilam loco cit d.3. dubio 4.versic. Secundo nota. & Gambaruptam de casibus reseruatis folio 35. & 36. Ratio est tum quia huiusmodi obligatio imponitur tantum pars pęnæ, vt pęnitēs in posterum obediat, & melius abstineat ab huiusmodi delictis patrandis. Tum quia non quælibet excommunicatio reseruata habet obligationem satisfaciendi adnexam, & nihilominus in qualibet absolutione excommunicationis contractæ, ob graue delictum; imponitur in articulo mortis onus præsentandi se superiori. Ergo pęnitens, qui in articulo mortis fuit absolutus à Sacerdote alias non habente facultatem censurarum reseruatarum, tenetur præsentare se superiori, etiamsi parti satisfecerit.

13 Si quæras,cur imponatur pęnitēti onus se præsentādi.

Respondetur huiusmodi onus non imponi,vt iterum absoluatur, cum iam sit absolutus, vt constat ex cap. non dubium de sententia excommunicationis; sed vt ostendat se obedientem ad recipiendam debitam medicinam, & ad exhibendam maiorem satisfactionem, si superior ipse maiorem iudicauerit imponendam. Ita Suarez de pęnitentia, disp.30.sect.3. & de censuris disp.7. sect.1.Auila loco cit. vers. Secundo nota,Henriq lib.6.c.6.nu.6.Sanchez loco cit. num.27. & alij communiter. Verum tamen est, pœnitentem eximi posse ab obligatione adeundi superiorē,si adeat Confessarium habentē facultatem absoluendi ab illis censuris extra mortis articulum,ab eoque obtineat absolutionem nouam absque vllo onere;tenetur enim pœnitens præsentare se superiori, inquantum vult vti priuilegio primæ absolutionis obtentæ in articulo mortis à simplici Sacerdote, alias non habente facultatem absoluendi à censuris, vt dicam nu. 15.vers. Addo illum.

14 Quæres secundò, vtrum absolutus à cēsuris in articulo mortis remaneat absolutus,quando Confessarius ex obliuione,vel negligētia illi nō explicauit onus se præsentādi.

Respondeo affirmatiuè; nam Ecclesia nō irritat aliter factum. Vide Sanchez loco citato num.35.Vasquez, dub.18. num.4.& Henriquez lib.6. cap. 10. num. 11. vbi citat Sanctum Antoninum. Armillam, Syluestrum, & Nauarrum.

15 Quæres tertiò, vtrum absolutus in articulo mortis vi alicuius priuilegij, vt Iubilei, vel Bullæ Cruciatæ, vel ab eo, qui extra illum articulum facultatem aliquam habebat absoluendi ab illis censuris,teneatur se pręsentare elapso mortis periculo.

Respondeo negatiuè. Ratio est quia huiusmodi onus iniungitur tantum, quando aliquis absoluitur ob mortis articulum à Sacerdote alias non habente facultatem; non verò ob aliud priuilegium, quod solet concedi absque tali onere. Ita Sanchez loco citato,nu.31.Suarez.de pęnit.disp. 30 sect.1.num.6.Auila loco citato versic.Quarto maximè nota, apud Reginaldum, lib. 1. num.62. & alij.

Addo,illum, qui fuit à censuris reseruatis absolutus in articulo mortis à Sacerdote alias non habente facultatem absoluendi, satisfacere adeundo Confessarium, qui ratione Iubilei, vel alterius priuilegij potestatem habeat absoluendi extra mortis articulum, ab eoque nouam absolutionem obtinendo absque alio onere; nam prior absolutio non obstat, quin pœnitens possit nouam absolutionem absolutam obtinere. Ita Sanch.num.32.Henriquez, lib.6.cap. 10.num.5. in commentario lit.G, & alij.

16 Quæres quartò, vtrum censura, in quā pœnitens reincidit non præsentando se superiori quamprimum commodè potest elapso morbo, vel impedimento, sit eadem cum ea, quæ fuit ablata.

Respondeo non esse eandem numero, cū prima iam fuerit ablata per absolutionem & idem effectus non possit naturaliter redire; sed est noua censura, quæ contrahitur ex iuris dispositione,& auctoritate, non solum propter primā causam; sed etiam ob inobedientiam admissam à pęnitente, non se præsentante quamprimum commodè potuit, habita ratione temporis, loci, & personæ; quare non dicitur reincidere in eandē numero censuram; sed in eandem similitudine,seu specie;quia contrahit aliam similē censuram reseruatā,sicut erat prior. Ita Suarez de censuris,disp. 32.sect.1 num.62.Sanchez nu.28.Sayrus lib 3 cap.28. Nauar.Coninch. & Auila locis statim citandis,& alij communiter. Verum tamen est,ad reincidēdum in censuram,non semper requiri nouū peccatum mortale, vt patet in eo,qui beneficium obtinet à Papa sub his verbis, Ad hūc effectum dumtaxat, hic enim reincidit absque noua culpa:quanquā hęc non est vera, & perfecta absolutio. posita enim vera absolutione probabilius arbitror in censuram non reincidi absque nouo peccato: quamobrem qui fuit absolutus cum onere satisfactionis præstandæ intra mensem, hicque eam pręstare nequeat,in censuram non reincidit, cū prima fuerit ablata, & non tantummodo suspensa,(perspicuum enim est inferiorem non posse effectus excommunicationis suspendere, quicquid sit de alijs censuris, de quibus infra) non potest iterum contrahi absque materia illius contrahendæ, idest absque peccato,ex Nauar.cap.27.n.277.Henriquez lib.13. cap.28 nu 2. Conincho disp.14.dubio.16.n. 216. Reginaldo num. 56 & alijs.

17 Hinc patet illam dici absolutionem ad reincidentiam qua posita iterum inciditur in censuram: nisi præstentur ea, quæ præscribuntur; qualis absolutio est illa, quam Summus

mus Pontifex impendit in collatione beneficiorum; vel in concessione alicuius priuilegij sub his verbis, Ad hûc effectum dumtaxat, quæ absolutio non est absoluta, & perfecta, sed tantummodo datur ad hunc effectum, vt collatio beneficij, & concessio priuilegij teneat; excommunicatus enim est incapax beneficij; consequenter indiget absolutione, vt illius fiat capax saltem per absolutionem ad reincidentiam; propterea obtento beneficio noua indiget absolutione. Talis etiam est absolutio data à Legato, vel Nuncio Summi Pontificis, vel à Summo Pęnitentiario cum obligatione præsentandi se suo Ordinario, vel alteri, vt ab eo pęnitentiá recipiat, vel vt parti læsæ satisfaciat, &c. vndè si pœnitens data opportunitate onus sibi iniunctum non præstet, reincidit in excommunicationem, à qua fuerat absolutus cum onere, vt patet ex dicto capite. Eos, qui citato. Ita Sayrus lib. 2. cap. 16. num. 9. Nauarr. cap. 27. num. 113. Auila 2. parte cap. 7. d. 3. dub. 4. concl. 2. Suarez disp. 7. sect. 8. num. 22. Filiucius cap. 10. quæsito 4. Coninch. loco citato, & alij.

18 Sed modo dubium est, vtrum vitandus sit Titius, qui fuit absolutus in articulo mortis ab excommunicatione ad reincidentiam, quam antea cõtraxerat, & erat nominatim excommunicatus.

Respondeo vitandum esse Ratio est tum quia, si post absolutionem in articulo mortis collatam perijsset, non potuisset sepeliri, antequam superiori constituisset de absolutione; ergo multò minus potest ad participationem fideliũ admitti post reincidentiá in eandem specie censuram, quæ retinet eosdem effectus, & eandem reseruationem, quam prior, vt patet ex Traditis nu. 16. Tum quia iura non intendunt patrocinari delinquenti, nolenti se post absolutioné in articulo mortis obtentam præsentare, ne censurę illudatur, vt dicitur in cap. eos qui de sententia excommunicationis, libro 5. decret. cap. 22. pagina mihi 508. Periculum autem est, vt qui fuit in articulo mortis absolutus, illudat censuræ, illamque paruipendat, nisi vitetur, postquam noluerit se coram superiore præsentare. Tum quia qui non se præsentat legitimo superiori, non dicitur absoluté reincidere in eandem censuram, sed in eandem sententiá, vt expresè habetur in cap. Eos qui cit. Sicut autem Titius fuerat per sententiam denunciatus excommunicatus, ita, etiá remanet excommunicatus denunciatus, & consequéter vitandus postquam contempserit se præsentare oblata opportunitate, alioquin non diceretur reincidere in eandé sententiam. Et hæc saluo meliori judicio, cum nullus hác quæstionem expresè tractauerit; Quamuis aliqui DD. supra citati videantur hanc doctrinam amplecti, & eandem à fortiori supponere videatur Valétia, & alij, quos retuli, num. 3.

19 Quæres vltimò, vtrum in absolutione casuum reseruatorũ tradita in articulo mortis, exigatur prædicta cautio præsentandi se superiori.

Respondeo negatiue; modò casibus reseruatis non sit adnexa aliqua excommunicatio. Ratio est quia nullo iure constat in absolutione casuum reseruatorum non habentium adnexam excommunicationem, imponendum esse huiusmodi onus. Ita Sanchez loco citato, num. 14. Suarez de pœnitentia, d. 30. sect. 3. num. 6. Vasquez, de pœnit. q. 93. art. 1. dub. 3. num. 15. Coninch. de pœnit. d. 8 dub. 2. Henriquez, lib. 6. ca. 15. num. 3. Reginald. lib. 1. num. 62. & lib. 8. n. 24. vbi tradit absolutionem à reseruatis non dari ad reincidentiam, & alii recentiores communiter contra Vasquez de pœnitentia, q. 91. ar. 3. dub. 8. num. 7.

PVNCTVM IV.

Quis possit à censuris absolui.

1 *An qui absoluendus est à censura, debeat esse subditus absoluenti.*
2 *An aliquis possit se ipsum à censura absoluere.*
3 *An inuitus, vel insciens possit à censuris absolui.*
4 *An absens absolui possit à censuris.*

IN præcedentibus sermo nobis fuit de causa efficiente, potestatem habente auferendi censuras; In præsenti Puncto agemus de causa materiali, seu subiecto, circa quod versatur absoluendi potestas; & quatuor breuiter quærenius. Primo, vtrum absoluendus debeat esse subditus absoluenti. Secundò, vtrum debeat esse persona distincta ab absoluente. Tertiò, vtrum inuitus possit absolui. Quartò vtrum absens possit absolui.

PRIMA PROPOSITIO.

1 ABsoluendus debet esse subditus absoluenti. Hęc Propositio patet ex supra dictis q. j. Ratio est quia sicut censura fertur in subditos; ita etiam absolutio; cum vtraq; pertineat ad iurisdictionem, quæ non nisi in subditos exerceri potest, siue subditi sint per potestatem ordinariam, siue per delegatam.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 ABsoluendus debet esse distinctus ab absoluente. Ratio est quia nullus habet iurisdictioné in se ipsum. Vtrùm verò superior incidens in censurá possit alteri facultatem committere absoluendi se ipsum, patet ex dictis de legibus, de voto, de pęnitentia, & de indulgentijs, posse. Ad ibi dicta vos remitto.

TERTIA PROPOSITIO.

3 INuitus positiué, aut ignarus, sublata cõtumacia, propter quam ligabatur censura, potest à censura absolui, si spectemus naturam censuræ. Ita Suarez, d. 7. sect. 7. num. 5. Filiucius cap. 10. quæsito 6. num. 325. Vasquez dub. 18. num. 14. Rodriquez, cap. 83. num. 13. Auila 2. par. cap. 7. dubio 2. Coninchus disp. 14. dubio 16. num. 224. Reginald. lib. 9. num. 36. & alii communiter. Ratio est quia sicut censura ferri potest in inuitum, ita potest ab inuito auferri.

Dixi si spectemus naturam censuræ; ná aliundé fieri potest, vt inuitus non possit absolui; habens enim facultatem limitatam ad absoluendum; E.g. in Sacramento Pœnitentiæ, non potest absoluere inuitum, vt infra ostendam. Idem tradunt Suarez, & Filiucius loc. cit.

Dixi sublata contumacia; quia manente contumacia non debet absolui, nisi periculum impendeat, vt fiat peior, & deterior: Qua de causa, hæreticus pertinax in delicto hæresis non debet absolui; tantum enim abest, vt beneficio absolutionis dignus sit, vt potius grauiorem pœnam mereatur. Ita DD. cit.

Immo hic non posset valide absolui, nisi ab eo, qui legem hæreticos excommunicãtem tollere potest: quandiu enim lex durat pęnam fauenti contra legem semper infligit. Ita Coninch. loc. cit.

QVARTA PROPOSITIO.

4 ABsens localiter potest absolui à censuris. Ratio est quia sicut absens potest ligari, ita absolui, cum fauores sint ampliandi. Ita Suarez loc. cit. num. 4. Filiucius tract. 11. cap. 10. quæsito 6. num. 324. Regin. lib. 9. num. 39. Auila loc. cit. cap. 7. disp. 2. dubio 1. Nauar. cap. 26. num. 18. Rodriquez loc. citato, & alii.

Addo cum eodem Nauarro, Confessarium, qui aliquem absoluit à peccatis habentibus adnexam excommunicationem reseruatá, à qua ipse non poterat absoluere, posse obtenta facultate absoluendi, absoluere absentem ab excommunicatione, non enim necesse est vt absoluendus acceptet absolutionem, cum hæc ab intentione absoluentis pendeat, statimque effectum suum pariat iuxta mentem absoluentis, vt bene Suarez num. 4. Immò Nauar. loco cit. idem dicendum existimat de peccato reseruato. Sed hoc ipse nõ auderem asserere; vt patet ex dictis de Sacram. Pęnitentię; nam absolutio peccatorum non potest impendi absenti.

Ex dictis in hoc Puncto patet, quænam requirantur ex parte subiecti, cui conferenda est absolutio; Superest modo quærere quænam requirantur ex parte ipsius absolutionis, seù formæ, quæ à nobis in sequentibus Punctis explicanda sunt.

PVNCTVM V.

De requisitis in forma absolutionis.

1 *An ad absolutionem cẽsuræ requiratur determinata forma.*
2 *An sufficiant hæc verba, Te absoluo.*

3 *An absolutio censurarum dari possit ijsdem verbis, quibus datur absolutio peccatorum.*
4 *An pœnitens possit absolui à peccatis, priusquàm absoluatur à censuris, quando non superest tempus impendedi vtraque absolutionem.*
5 *An absolutio censurarum dari possit per nutus, & signa absque verbis.*
6 *An Papa saltem id præstare possit.*
7 *An in absolutione censurarum requiratur expressio causæ?*

TRia breuiter quæram in hoc Puncto. Primò, vtrum ad formam absolutionis censuræ requirantur verba determinata. Secundo, vtrum absolutio dari possit per nutus & signa. Tertiò, vtrum in forma absolutionis exprimenda sit causa censuræ.

PRIMA PROPOSITIO.

1 AD absolutionem censuræ non est necessaria certa, & determinata forma verborum; sed sufficiunt quæcunque verba ore prolata, vel in scriptis expressa, & exarata, quibus sufficienter exprimatur absolutio. Ita Valent. tom. 4. d. 7. q. 17. pun. 8. Sylu. v. absolutio 3. n. 2. Couar. cap. alma mater §. 11. num. 6. & 7 Suarez, disp. 7. sect. 9. nu. 2. vers. circa priorem partem, Filiucius tra 11. cap. 10. quæsito 7. Coninch disp. 14. dub. 16 num. 202. & alij communiter apud Salas de legibus, d. 10. sect 9. num. 85. & apud Suarez, contra Sanchez loco statim cit.

Quòd non requiratur certa forma verborum patet; quia nullo iure probatur eam requiri.

Quòd verò requirantur aliqua verba ore expressa, vel in scriptis, patet, quia, cum absolutio fiat inter homines, fieri debet humano modo, & sensibili, idest per externa signa; homo enim non intuetur cor.

2 Hinc colligi potest primò, in absolutione censuræ sufficere hæc verba, Te absoluo.

3 Secundò, absolutionem censurarum dari posse ijsdem verbis, quibus datur absolutio peccatorum, eademque verba sufficere pro vtraque absolutione; nam superior absoluens potest ex intentione ijsdem verbis vti ad vtrumque effectum; vt si dicat. Ego te absoluo, intendens simul absoluere à peccatis, & à censuris; quamuis enim vtraque absolutio sit simul tempore; nihilominus absolutio censurarum est prior natura. Certior tamen modus absoluendi est, si Confessarius dicat; Ego te absoluo ab omnibus censuris, & peccatis tuis.

4 Hinc patet solutio illius difficultatis, vtrum excommunicatus possit prius absolui à peccatis, quàm absoluatur ab excommunicatione, quando ita est morti propinquus, vt non vacet tempus ad impendendam vtrâque absolutioné.

Respondetur enim hunc casum dari non posse; quia Cófessarius ijsdem verbis vti potest ad absoluendum à censuris, & à peccatis, vt bene ait Suarez, d. 10. sect. 2. num. 7 Filiucius tract. 12. cap. 3. quæsito 4 num. 63. Si tamen dari posset prædictus casus, valida esset absolutio peccatorum data ante absolutionem excommunicationis; non enim credibile est Ecclesiam velle priuare pœnitentem beneficio absolutionis in eo euentu cum tanto ipsius detrimento. Ita Auila 2. par. cap 6. d. 3. dub. 3. & alij.

SECVNDA PROPOSITIO.

5 EPiscopus, aut alij Prælati inferiores Summo Pontifice non possunt impendere absolutionem censuræ per nutus, & signa absque verbis, vel scriptura. Ratio est tum quia huiusmodi signa sunt valde incerta. Tum quia Episcopi, & alij inferiores Prælati non possunt variare formam iuris communis; sed illam seruare tenentur; forma autem iuris communis est, vt absolutio detur per verba, vel scripturam iuribus statim citandis. Tum quia ita docet Glossa in Clementina vltima de sententia excommu[illegible], & constat ex cap. Cum desideres; & cap. Si ali[illegible] de sententia excommunicationis. Ita Sanch. de ma[illegible] Suar. d. 7. sect 9. num. 13. Filiu[illegible] quæsito 8. & alij DD. contra Salas de legibus, d. [illegible] sect 9. num. 85. [illegible] valere absolutionem censu[illegible] per nutus, [illegible]

6 [illegible] Summo Pontifice, [illegible] Summus Pontifex, si declaret se velle solo nutu, vel facto absoluere, potest absoluere, vt habetur Clementina citata. Ratio est tú quia absolutio censuræ non postulat verba ad sui essentiam Tum quia Summus Pontifex supremam habet potestatem & facultatem absoluẽdi nó seruata forma iuris Cómunis. Ita Suarez, disp. 7. sect. 9. num. 14. Filiucius, & alij.

TERTIA PROPOSITIO.

7 IN absolutione censuræ, per se loquendo, non requiritur expressio causæ ipsius censuræ; propterea non est necesse dicere, Ego te absoluo ab ea suspensione, quã contraxisti ob tale delictum. Ratio est tum quia expressio causæ nullo iure præscribitur in absolutione. Tum quia intentio absoluentis ferri potest in aliquam determinatã censuram; etiamsi non exprimatur causa ipsius censuræ.

Dixi per se loquendo; nam fieri potest aliquando, vt necesse sit causam censuræ exprimere, vt accidit quando quis pluribus censuris est irretitus, & superior intendit vnam tantum per absolutionem auferre: tũc enim censuræ causa exprimenda est, vt cóstet quęnam auferatur. Ita Suar. disp. 7. sect. 9. num. 6 Filiucius quæsito 7. num. 319. Nauar. cap. 26. num 8. & alij.

PVNCTVM VI.

Vtrùm vna censura possit auferri remanente alia; & vtrùm censuræ possint auferri extra Confessionem.

1 *Vtrùm vna censura possit, auferri remanente alia.*
2 *An petens absolutionem ab vna censura remaneat ab omnibus absolutus, quando superior generalem impendit absolutionem.*
3 *An ille, qui obtinet absolutionem generalem censurarum, remaneat absolutus à censuris, quas tacuit ex obliuione.*
4 *An pœnitens, qui oblitus est alicuius censuræ, à qua nó poterat absolui, antequam satisfaceret parti, remaneat ab ea absolutus, si absolutioné generalem obtineat.*
5 *An qui oblitus est alicuius censuræ possit à quolibet Sacerdote absolui quando antea fuerat generaliter absolutus.*
6 *Cur pœnitens absolutus à censuris, quarum oblitus fuerat, teneatur iterum confiteri peccata, non verò censuras.*
7 *An absolutio censuræ dari possit extra Confessionem.*
8 *An habens facultatem absoluendi à censuris in foro conscientiæ, possit ab ijs absoluere extra Confessionem.*
9 *An habens facultatem absoluendi à censuris in foro pœnitentiæ, possit absoluere extra Confessionem.*
10 *An absolutio casuum reseruatorum dari possit extra Confessionem.*
11 *An pœnitens absoluatur à censuris, quas voluntariè reticuit, si petat absolutionem generalem.*
12 *An habens facultatem eligendi Confessarium approbatum possit eligere Confessarium approbatum in alia Diœcesi.*
13 *An ille remaneat absolutus à censuris, qui tempore Iubilæi confessus est, sed postea Iubilæum consecutus non fuit.*
14 *An absolutus à censuris tempore Iubilæi grauiter peccet, si non præstet cætera necessaria ad Iubilæum.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 VNa censura potest auferri alia remanente. Hæc Propositio manifestè cóstat ex dictis de dispensatione in tract. de legibus. Ratio est quia inter censuras non est necessaria connexio, & sicut vna potest ferri ante aliam, ita etiam potest auferri. Ita S. Thomas in 4 dist. 18. q. 18. ar. 5. Vgolinus tab. j. cap. 19. §. 3. num. 10 Sayrus, lib. 2. cap. 21 num. 13. Suarez, disp. 7. sect. 9. nu. 4. & 6. Vasquez, dub. 18. num. 4. Valent. 2, tomo 4. d. 8. q. 17. puncto 8. Filiucius cap. 10. quæsito 6. num. 327. Coninch. disp. 14. dub. 16 num. 221. Reginald. l. 6. 9 num. 49. & alij, quos retuli de Dispensationibus.

2 Quæres vtrum petens absolutionem ab vna censura, remaneat ab omnibus absolutus, quando superior generalem impendit absolutionem.

Respondeo negatiuè, cum Suarez, Vasq. & alijs: nam abso-

absolutio accommodari debet petitioni: si ergo petitio est limitata, limitata est etiam absolutio. Et hoc verum censeo præsertim in absolutione, quæ impenditur extra Confessionem Sacramētalem: nō verò in absolutione, quæ conferri solet in Sacramento Pœnitentiæ, in quo solet Cōfessarius ante Sacramentalem absolutionē præmittere generalem absolutionem censurarum, quantum licitè potest, & quantum pęnitens indiget: in quo casu pęnitens, quamuis censuram aliquam ex obliuione omiserit, remanet ab omnibus absolutus, modò Confessarius facultatem habeat absoluendi, intendatque omnes auferre.

3 Ex quo sequitur, eum, qui confitetur alicui Sacerdoti habenti facultatem absoluendi à censuris ex officio, vel ex priuilegio, remanere absolutum à censuris, etiam reseruatis, quas tacuit ex obliuione, modò generalem obtinuerit absolutionem ab omnibus iuxta formam, quæ communiter hoc modo consueuit adhiberi. Absoluo te ab omni vinculo excommunicationis, suspensionis, & interdicti, si quod incurristi, quantum possum, & tu indiges. Ratio est quia Confessarius facultatem habet absoluendi ab omnibus censuris, vt suppono, quas pęnitens conticuit, & vtitur ea facultate generaliter, cum intentione auferendi omnes censuras, quantum potest: ergo illas re vera aufert, & pœnitens ab illis remanet absolutus: consequenter, si post Confessionem recordetur alicuius peccati obliti, habentis adnexam aliquam censuram, tenetur tantummodo confiteri peccatum oblitum, cui erat adnexa censura. Ita Suarez loc.cit. Coninch.loco mox citando, Sanch. in summa, lib. 2. cap. 2. num. 9. Filiucius c. 9. quæsito 6. num. 189. Reginald. lib. 9. num. 6. & alii communiter, quos retuli de Pœnitentia. Secus dicendum est, quando Confessarius nō impendit absolutionem generalem, aut non habuit intentionem auferendi omnes censuras: sunt enim aliqui Cōfessarij, qui consueuerunt tantummodo absoluere à censuris in Confessione auditis; in quo casu certum est pœnitentem non remanere absolutum à censuris, quas in confessione per obliuionem prætermisit. Propterea bene aduertit Nauar. cap. 16. num. 21. Vgolinus tab. 1. cap. 19. & Sayrus, lib. 1. cap. 21. optimum cōsilium esse pœnitenti, in confessione petere absolutionem generalem ab omnibus censuris; tunc enim remanebit ab omnibus absolutus per absolutionem generalem collatam à Confessario, facultatem habente illas auferendi. Idem dicendum est de casibus reseruatis, quorum reseruatio definit per absolutionem traditam à Confessario, facultatem reseruatorum habente; etiamsi pœnitens per obliuionem aliquod peccatū reseruatum siluerit. Videte quæ diximus de Pœnitentia q. vlt. pun. 8.

4 Ex hac doctrina infertur primo ab aliquibus DD. pœnitentem, qui confessus est peccata sua, sed oblitus est alicuius peccati, habentis adnexam aliquam excommunicationem, à qua non poterat absolui, nisi præmissa satisfactione partis, remanere absolutum, si obtinuit absolutionem generalem ab eo Sacerdote, qui facultatem habebat absoluendi, etiam non præmissa satisfactione partis.

Sed mihi contrarium probabilius dicendum videtur cū Auila 2. par. cap 7. d. 3. dubio 9. Coninch. de pœnit. disp. 8. dub. 12. num. 97. & disput. 14. dub. 16. num. 126. Ratio est quia non est credibile Confessarium velle absoluere ab excommunicatione non manifestata, à qua, si manifestaretur, non posset sine mortali absoluere ante præmissam satisfactionem; quamuis ante præmissam satisfactionem, validè possit absoluere.

5 Secundò infertur, pęnitentem absolutū per absolutionem generalem à censuris, vel casibus reseruatis oblitis in Confessione, si post confessionem recordetur alicuius censuræ, vel peccati obliti, posse absolui à quolibet simplici Confessario habente facultatem absoluendi à mortalibus; quamuis non habeat facultatem absoluendi à censuris, vel à casibus reseruatis. Ita communiter Doctores.

6 Si quæras, cur pęnitens absolutus à censuris oblitis in Confessione, teneatur confiteri peccata oblita, vt ab ipsis directè absoluatur; non verò teneatur confiteri censuras illis peccatis adnexas, quando confessus est Sacerdoti habenti facultatem absoluendi ab illis censuris oblitis.

Respondeo cum Suarez, tomo 5. d. 7. sect. 3. num. 7. hanc esse rationem quia confessio peccatorum integre facienda est ex iure Diuino, & ad satisfaciendum Deo; non vero iure Diuino sancitum est, vt censuræ manifestentur in confessione; sed in tantum manifestandæ sunt, in quantum opus est, vt auferantur; si ergo semel aliqua ratione ablatæ sunt, non est necesse eas semel oblitas deinceps exprimere in Sacramēto; sicut necesse est exprimere peccata mortalia oblita, siue haberent adnexam censuram, siue non.

SECVNDA PROPOSITIO.

7 HAbens iurisdictionē ordinariam potest extra Confessionem absolutionem censurarum conferre. Ratio est tum quia nullo iure probatur ipsum astringi ad absoluendum in Sacramento Confessionis.

Tum quia vsus, & praxis ita declarat. Tum quia, sicut ex tra confessionem, potest ligare, ita etiam absoluere.

Habens vero facultatē delegatam, potest absoluere iuxta concessionem sibi factam; quare, quando conceditur facultas absoluēdi absolutè, potest absolutionem impendere extra Confessionem; facultas enim absolutè, & generaliter lata, generaliter intelligenda est, nec est restringenda ad absolutionem impendendam in confessione; cū verba non important huiusmodi restitutionē, sicut est opposito habens facultatem limitatam absoluēdi tantum in Sacramentali confessione, vel confessionibus diligenter auditis, vt communiter accidit in Iubileis, non potest absolutionem conferre extra cōfessionem; nam facultas, & iurisdictio exercenda est iuxta voluntatem concedentis. Ita Vasquez de excom. dub. 20. num. 9. Suarez locis statim citando Filiucius tract. 11. cap. 9. quæsito 8. num. 194. & alij communiter. Si tamen daretur casus, vt Confessarius habens facultatem limitatam absoluendi in Sacramentali cōfessione, collata absolutione censurarum moreretur, aut vocem amitteret, &c. ante impensam absolutionem peccatorum, valida esset absolutio à censuris; nam absolutio data fuisset simpliciter, & absolutè à Confessario habente intentionem absoluendi etiam à peccatis, vt suppono; quāuis morte præuentus non potuerit absoluere à peccatis. Ita Suarez disp. 7. sect. 5. num. 36. Henriquez libro 2. cap. 30. num. 6. & alij apud Sanchez lib. 8. de matrimonio, disp. 15. num. 15. & disp. 34. num. 30. vbi addit contra Vasquez loco citato, Nauar. cap. 26. num. 31. Filiucium loco citato, & alios, probabile esse absolutionem censurarum impendi posse extra Confessionem; quamuis in confessione facultatis dicatur, Auditis cōfessionibus absoluatur à peccatis, & censuris adnexis; nam illa particula, Auditis Confessionibus, refertur ad absolutionem à peccatis; idem probabile censet Coninchus d. 14. dub. 16. num. 153. Videte quæ diximus q. vltima, de voto Punct. 2. quæsito 3. post tertiam Propositionem, vbi hæc fusius explicauimus.

8 Quæres primò, vtrum habens facultatem absoluendi à censuris in foro conscientiæ, possit illarum absolutionem impendere extra confessionem, etiamsi non absoluat à peccatis.

Respondeo affirmatiuè; aliud enim est forum conscientiæ, aliud forum Sacramenti Pœnitentiæ, vt patet in Parocho, cui potest concedi facultas absoluendi in foro conscientiæ suos subditos à censuris, quamuis nondum sit initiatus Ordine Sacerdotali, nec possit confessiones audire, & Sacramētaliter absoluere; ergo qui habet facultatem absoluendi in foro conscientiæ à censuris, potest absolutionem impendere extra confessionem; quamuis nō absoluat à peccatis. Ita Sanchez libro 8. de matrimonio, disput. 34. nu. 2 & Praxis Neapolit. cap. 66. num. 18. Auila de censuris prima parte cap. 7. d. 3. dubio 13. Henriquez, libro 7. c. 13. num. 2. Suarez de relig. tom 2. tract. 8. lib. 6. cap. 16. nu. 4. Rodriquez tomo 1. quæstionum regular. quæst. 20. art. 7. Coninchus disp. 14. dub. 16. quæsito 13. n. 251. & 253. & alij.

Addo, Confessarium habentem facultatē absoluendi in foro Pœnitentiæ, posse absoluere extra Sacramentalem cōfessionem, quoties absolutio cadit supra materiam, ad quam per se non requiritur absolutio Sacramentalis, nisi aliter colligatur ex verbis concessionis. Ita Tabiena verbo Absolutio secūdo, quæsito 4. num. 7. & alij, quos citat, & sequitur Suarez, lib. 8. de legibus, cap. 6. num. 16. contra Rodriquez tomo 1. Quæstionum regularium quæst. 61. art. 10. folio mihi 156. & contra Sanchez lo. cit. Quare, inquit Suarez, hæc est differentia inter forum conscientiæ, & forum pœnitentiæ, quod quando cōceditur priuilegium absoluendi in foro Pœnitentiæ iniungenda est salutaris pœnitentia, consequenter, quando in facultate, seu bulla dicitur absoluens in foro conscientiæ, iniuncta salutari pœnitentia, sicut dicitur in Tridentino sess. 24. cap. 6. perinde est ac dicere

cere, absoluas in foro pœnitentiæ, vel pœnitentiali, quicquid in contrarium probare conetur Garzias de benef. 11. parte cap. 10. numero 139.

9 Hinc sequitur primo, habentem facultatem absoluendi à censuris in foro pœnitentiæ, posse extra confessionem absoluere iniuncta salutari pœnitentia; nam censuræ sunt materia, ad quam per se non requiritur absolutio Sacramentalis.

10 Secundò, habentem facultatem absoluendi à casibus reseruatis in foro pœnitentiæ, non posse extra confessionem absoluere; nam absolutio cadit supra materiam, ad quam per se requiritur Sacramentalis absolutio; cum reseruatio peccatorum tollatur per absolutionem Sacramentalem. Idem dicendum est, quando ex alijs verbis, vel coniecturis constat superiorem velle absolutionem dari in Sacramento Pœnitentiæ.

11 Quæres secundò, vtrum pœnitens remaneat absolutus à censuris, dum accedit ad Confessarium, & voluntariè reticet in confessione peccatum, habens adnexam cẽsuram, vel quando petit in genere absolutionem, si fortè indiget, cum re vera indigeat, sciatque se indigere, sed nolit censuram exprimere.

Respondeo distinguẽdo hoc modo cum Suarez disp. 7. sect. 5. num. 20. & Filiucio num. 290. Vel confessarius est Iudex ordinarius, vel delegatus. Si est Iudex ordinarius, & ita vult absoluere, validè absoluit, cum potestatem habeat absoluendi; quamuis malè faciat non inspiciendo prius, an pœnitens satisfacerit Ecclesiæ, &c. Si verò Confessarius facultatem habet tantummodo delegatam, videndũ est; vtrum habeat facultatem absoluendi tantum in ordine ad Sacramentũ confessionis, vel etiam extrà Sacramentum. Si facultatem habet absoluendi extra confessionem, validè absoluit, quando ita intendit absoluere, vt dictum est de Iudice ordinario. Si vero non habet facultatem absoluendi extra confessionem, non validè absoluit; nam in Sacramento Pœnitentiæ, per se loquendo, requiritur cognitio peccati, cui est adnexa censura; consequenter non tenet absolutio censuræ; quando censura voluntariè reticetur, sicut neque tenet absolutio peccati. Obserua tamen cõfessarium per se loquendo, non præsumi habere intentionẽ absoluendi ab excommunicatione, quam pœnitens spontè sine iusta causa reticet, nam confessarius præsumitur habere intentionẽ absoluendi quantum licitè potest; nõ videtur autem posse licitè absoluere a censura, quam pœnitens spontè sine iusta causa reticet. Ita Coninchus loco citato numer. 97. Secus dicendum videtur, quando censura reticetur solum ex obliuione; tunc enim tenet absolutio generaliter tradita, modo absoluens habeat facultatem absoluendi, si censura sibi fuisset manifestata, vt dictum est in præcedenti propositione. Videte, quæ diximus quæst. vltima de pœnitentia puncto 8. quæsito 3. vbi quæsiuimus, vtrum pœnitẽs remaneat absolutus à censuris, quas expressit in confessione inualida ob aliquem defectum.

12 Quæres tertiò, vtrum pœnitens, qui virtute Iubilei, vel alterius priuilegij facultatem habet eligendi confessarium approbatum ab Ordinario pro absolutione censurarum, & peccatorũ, possit eligere confessarium approbatum ab Ordinario alterius Diœcesis.

Respondeo negatiuè, sed debere eligere confessarium approbatũ ab Ordinario propriæ Diœcesis, nam approbatus ab Ordinario alterius Diœcesis, non censetur approbatus; vt declarauit Cardinalium Congregatio apud Quarantam verbo Confessor, folio 197. quamuis multi DD. quos retuli in tractatu de pœnitentia aliter senserint ante declarationem Cardinalium, & aliqui aliter sentiant post declarationem.

13 Quæres quartò, vtrum pœnitens, qui tempore Iubilei confessus est censuras, & peccata reseruata cum intentione consequẽdi Iubileum, & præstandi cætera præscripta in Iubileo, remaneat absolutus, si obtẽta absolutione aliquid omisit, ratione cuius omissionis non consequitur Indulgentiam, vt accidit, quando aliquis omittit ieiunium, vel aliquod aliud pium opus a Summo Pontifice præscriptum pro lucranda Indulgentia.

Respondeo iuxta dicta de pœnitentia quæst. vltima puncto 8. remanere absolutũ, modo accesserit ad Confessarium cum proposito præstandi cætera requisita ad consequendum Iubileum. Ratio est quia absolutio non fuit data sub conditione, sed absolutè; consequenter re ipsa sortita est effectum, & pœnitens remanet absolutus; quamuis nõ consequatur Iubileum, cuius intuitu concessa fuerat facultas absoluendi à censuris, & casibus reseruatis.

Ex quo sequitur, absolutum à censuris, & casibus reseruatis tempore Iubilei, non reincidere in censuras, vel in reseruationẽ; etiãsi postea voluntariè prætermittat cætera requisita ad consequendum Iubileum, vt ait Corduba, quem citat, & sequitur Suarez de pœnitentia, d. 31. sect. 4. Sanchez, lib. 8. de matrimonio d. 15. num. 20. Henriquez, lib. 6 cap. 16. Emmanuel Sà verbo absolutio num. 18. & verbo Indulgentia versus finem, vbi ex Bellarmino dicit hanc sententiam esse communem, & alij, contra Rodriquez in Bulla Cruciatæ, §. 2 num. 8. Angles 1. parte quæst. 3. de confessione, art. 5. difficultate quarta, & alios. Ratio est quia absolutio data fuerat absolutè, & simpliciter, & non ad reincidentiã, nec in priuilegio facta erat mentio reincidentiæ, vt suppono. Videte, quæ diximus in simili de commutatione voti, quæst. vlt. puncto 20. quæsito 4. post tertiam Propositionem, & de Pœnitentia.

14 Si quæras, vtrum absolutus à censuris tempore Iubilei grauiter peccet non præstãdo cætera requisita ad consequendum Iubileum.

Respondeo negatiuè, vt ostendi de Pœnitentia quæst. vlt. Propositione 2. quæsito 1. cum Sanchez, & alij contra Suarez.

PVNCTVM VII.

Vtrùm absolutio cẽsurarum dari possit sub conditione, vel ad cautelam.

1 *An absolutio censurarum dari possit sub conditione.*
2 *An absolutio censurarum dari possit ad cautelam.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Absolutio censurarum, in rigore loquẽdo, potest validè ferri, non solum sub conditione de præsenti, & præterito, sed etiam sub conditione de futuro.

Quod ferri possit sub conditione de præsenti, vel etiam de præterito patet; nam huiusmodi conditio non suspendit actum, & æquiualet absolutæ, perindeque se habet, ac si esset absoluta, adimpleta conditione: ea vero non adimpleta nihil operatur, quia conditionalis nihil ponit in esse, quando conditio non est adimpleta, vt est commune axioma.

Quod verò ferri possit sub conditione de futuro, ratio est quia cẽsura ferri potest sub conditione de futuro, ergo etiam eius absolutio. Ita Couarruuias, cap. Alma mater p. 1. §. 11. Sayrus, lib. 2. cap. 16. num. 7. Suarez d. 7. sect. 8. num. 7. & disp. 3. sect. 7. num. 3. Filiucius cap. 10. quæsito 2. Coninchus loc. statim citandis, Reginaldus lib. 9. num. 51. & alij contra Syluestrũ verbo absolutio 3. in principio, Angelum eodem verbo, & alios existimantes ferri non posse saltem licitè, quorum sententia videtur vera, si respiciamus vsum Ecclesiæ, non verò si spectemus iura, quia nullo iure prohibitum videtur absolutionẽ sub conditione impendere.

Obicies. Absolutio Sacramentalis data sub conditione de futuro inualida est; ergo etiam inualida videtur absolutio censuræ sub eadem conditione.

Respondeo negando cõsequentiam. Ratio disparitatis est, quia non est in potestate Confessarij suspendere effectũ Sacramenti, vt fatentur omnes, sicut est in potestate illius suspendere absolutionem censuræ; nam absolutio censuræ est quædam sententia humana, quæ humano modo fertur, iuxta voluntatem ferentis.

Vt ea quæ de absolutione, ait censura lata sub conditione dixi clare intelligantur, obseruandum est conditionem aut esse de præterito, aut de præsenti, aut de futuro. Item aut esse impertinentem, aut pertinentem ad causam censuræ. Si censura feratur sub conditione pertinente ad causam censura valida est adimpleta conditione, siue conditio sit de præsenti, siue de præterito, siue de futuro, vt si dicatur si non satisfeceris intra mensem sis excommunicatus; quia nihil obstat quo minus adimpleta cõditione teneat, vt patet in alijs actibus, aut contractibus. Si vero censura feratur sub conditione impertinente, vt si dicatur, excommunico Titium si habet dentes, vel si fuit in India, vel si ex Asia rediit, vel si habet pecuniam, vel si Ioannes consenserit vel

si post tres dies pluat, & cæt. Videndum est vtrum censura feratur sub huiusmodi conditione de præterito, seu de præsenti, vel de futuro. Si fertur sub conditione de præterito, vel præsenti, valida est censura, si re ipsa talis conditio subsistit, & sufficiens contumacia præcessit. Ratio est, quia conditio de præterito, vel de præsenti non suspendit actū eique robur, & vires non aufert, modo talis conditio subsistat: imprudenter tamen, & temere fertur huiusmodi censura, cum temere, & imperite agat qui aliquid sine ratione sub tali conditione agit. Si vero censura feratur sub conditione impertinenti de futuro contingente, communior DD. opinio est huiusmodi censuram inualidam esse ab initio, & consequenter euentum conditionis casualis expectandum nō esse: actus enim spiritualis potestatis suarez, non debet ita pendere à casuali conditione, quæ ad actum nihil pertineat. Ita Suarez disp.3.sect.3.num.3. Vgolinus cap.20.§.vltimo Filiucius cap. 3. quæsito 7. num 65.

Sed mihi dicendum videtur validam esse. Ratio est, tum quia, licet censura eo pacto illicite feratur, tamen vires habet ex intentione ferentis. Tum quia nihil quoad substantiam obstat quominus valida sit, cum censura non pendeat ab illa conditione tanquam à causa efficiente; sed ab ipso superiore, qui potestatem habet illius ferendæ, & tamen re ipsa fert sub tali conditione, quamuis aliquo pacto potestate abutatur vi talis conditionis, sicut etiam abutitur, qui eam fert sub conditione impertinente de præterito, & de futuro. Ita Coninch de Sacram disp.13.dub.2. num. & disp 14. dub.16.n.213. Dices primo, huiusmodi censura videtur errorem intolerabilem continere, cum sit abusus potestatis Ecclesiasticæ. censura autem continens intolerabilem errorem, inualida est, cap.per tuas de sent. excom. & cap. in et eodem tit. in 6.

Respondeo negando errorem intolerabilem continere, cum ob delictum ea censura digne satis lata sit ab eo, qui potestatem habet illam ferendi, vt suppono: quamobrem non quilibet abusus Ecclesiasticæ potestatis errorem intolerabilem continet irritantem actum, alioquin et censura lata sub conditione impertinente de præterito, vel de præsenti irrita esset, quod aduersarii non concedunt.

Dices secundo, inualida est Sacramenti administratio facta sub conditione de futuro impertinente; Ergo etiam inualida est censura sub huiusmodi conditione lata.

Respondeo negando consequentiam, hoc enim non sequitur, alioquin etiam sequeretur irritam esse censuram latam sub conditione honesta de futuro, cum Sacramentum sub huiusmodi conditione inualide administratur. Ratio ergo disparitatis est, quia non est in potestate ministri suspendere Sacramenti effectum, vt constat ex dictis de Sacramentis: in superioris autem potestate positum est censuram sub conditione de futuro ferre, cum ab ipsius intentione, & iurisdictione pendeat, suamque iurisdictionē tam absolute, quam sub conditione valide exercere possit.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 ABsolutio censurarum dari potest ad cautelam. Hæc Propositio patet ex communi vsu, & praxi; nam vsu receptum est, vt quando nescitur, seu dubitatur, an cōtracta fuerit censura, petatur absolutio ad cautelam ob maiorem conscientiæ tranquillitatem, & ita impendatur sub hac conditione, si pœnitens indiget, vel si contraxit. Immò absolutio ad cautelam communiter præmitti solet, antequam pœnitens absoluatur à peccatis, vt tollatur impedimentum, si quod fortè subest ad recipiēdum Sacramētum, nam excommunicatio inter cæteros effectus priuat susceptione Sacramentorum. Videte Suarez loc.cit.num. 13. Sayrum, lib 2.cap. 17. Filiucium c. 10.quæsito 2.& 3.Coninch.disp.14.dub. 16.nu. 200. & Vgolinum tabula j.cap. 20. De absolutione vero ad cautelā quantum pertinet ad forū externū videri potest Cou. c. Alma mater 1. par.§.12.

PVNCTVM VIII.

Vtrum absolutio possit impendi, vel extorqueri per dolum, ac errorem, vel per vim, ac metum.

1 *An absolutio censurarum impendi, vel extorqueri possit per dolum, vel errorem.*
2 *An valida sit absolutio per dolum, aut errorem extorta.*
3 *An absolutio censurarum extorqueri possit per vim, & metū.*
4 *An absolutio censura per vim, & metum data, valida sit.*
5 *An valida sit absolutio, quam Iudex impendit, timens fore, vt pœnitens non conferat sibi beneficia consueta.*
6 *An ille subiaceat censura sub conditione lata, qui ante conditionis euentum per vim curauit reuocari censuram.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 SIcut censura impendi, & extorqueri debet sine dolo, vel errore, ita etiam eius absolutio. Ratio est quia alioquin irrogaretur iniuria superiori, à quo censura per dolum, vel errorem extorquetur.

2 Sed maior difficultas est, vtrum extorquens absolutionem per dolum, vel errorem remaneat absolutus.

Respondeo negatiuè, quando absolutio extorta fuit per dolum versantem circa causam finalem. Ratio est quia superior non intendit absoluere, nisi iuxtà causam sibi propositam; ergo inualida est absolutio extorta per dolum, versantem circa causam finalem; quia non subsistit causa Iudici proposita; propterea qui mentiendo dicit Iudici se satisfecisse parti lesæ, vel qui confessario dicit, se non habere facultatem satisfaciendi, cum re vera possit satisfacere, vel qui dicit se propositum habere obediendi Ecclesiæ, cum verè huiusmodi propositum non habeat, inualidè absoluitur; quia superior intendit absoluere subsistente cā finali sibi expressa, vt patet ex capite officii de sententia excommunicationis. Idem dicendum etiam est de hæretico, qui se fingens conuersum petit absolutionem, vt benè tradit Sanchez in summa, lib.2.cap. 12. num.8. Suarez, disp.7. sect 6 num.12. Filiucius c.10.quæsito 5.num. 321. & quæsito 6. ad finem, & Reginal.lib.9. nu. 47. Absolutio verò extorta per dolum versantem circa causam tantummodò impulsiuam, valida est; quia superior re vera intendit absoluere ob causam finalem, quam suppono subsistere; quamuis non subsistat impulsiua. Ita Suarez loc.cit. Emanuel Sà verbo absolutio ab excom.num. 14.& alii communiter, Videte quæ, diximus de licentia per dolum extorta ad assistēdum matrimonio in tract. matrimonii, q.1. pun.8. q. 3. & de contractibus per dolum celebratis ad finem.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 SIcut censura ferri debet liberè sine vi, & metu, ita etiam eius absolutio; alioquin infertur iniuria superiori.

4 Sed maior difficultas est, vtrum sicut censura lata per metum valida est, (cum metu enim subsistit voluntarium, nisi fortè metus tantus sit, vt rationis vsum perturbet, & internam voluntatem auferat, vt benè Suarez disp.1.sect. 5.Vgolin.cap. 204 Filiucius cap. 2. num. 44. tract.11. Ita etiam valida si absolutio.

Respondeo absolutionem datā per vim, vel metum iniuriosum, cadentem in constātem virum, inualidam esse, siue metus incussus sit à masculo, siue à fœmina, siue à fideli, siue ab infideli, siue à quolibet alio per ordinem ad extorquendam absolutionem. Ratio est quia huiusmodi absolutio irritatur à iure, Capite vnico, De ijs, quę vi in sexto, ijs verbis, Omnino viribus vacuamus. Et hæc doctrina extenditur ad absolutionem cuiuscunque censuræ, etiam minoris excommunicationis. Ita Suarez loco citato num. 13. Nauar.cap.27. num.125. Vgolinus tab.j.cap.20.§.4.nu. 2.Henriquez li.13.cap.30 num.1. Coninch. to.2.d.13.dub. 5.num.36.& seq.& d.14.dub 16.n. 213.Filiuc.trac.11.cap. 10.quæsito 5.nu. 311. Reginald.lib.9. num.48.Sayrus, lib.2. cap.21. num.30. & alij communiter. Immo tantum abest, vt extorquens absolutionem per vim vel metum remaneat absolutus, vt potius nouam contrahat excommunicationē vt habetur in dicto capite vnico in 6.fol.mihi 202.

Dixi per metum iniuriosum; nam quando metus incutitur iniustè, & sine iniuria, valida est absolutio; quia non dicitur propria vis, vel metus incuti, nisi iniustè incutiatur.

5 Hinc sequitur, validam esse absolutionem, quam Iudex impendit, timens fore, vt pœnitens non conferat sibi in posterum solita gratuita beneficia; nam hic metus non est iniuriosus, vt benè ait Suarez loco citato, num.14. & Coninchus disp. 14. dub. 16. num.213.

Dixi cadentem in constantem virū, quia si absolutio extorqueatur per metum leuē, valida est; cū in iure non habeatur

beatur ratio metus leuis; L. Nec timorem, ff. De eo, quod metus causa. Verum tamen est huiusmodi metum debere incuti ab homine, vt sit inualida absolutio; nam quando metus à Deo, vel à causa naturali incutitur, valida est absolutio; vt patet ex dictis de Voto, & de Matrimonio per metum celebrato; potest enim Deus alicui grauem metum incutere, nisi absoluat eum, cui beneficium absolutionis iniustè denegat, in quo casu cõstat validam esse absolutionem; cum ius humanum nihil decernat in ijs, quæ Diuina virtute fiunt.

Dixi siue à masculo, siue à quocunq; alio; nam vt sit inualida absolutio, non requiritur, vt metus fuerit incussus ab eo, cui absolutio impenditur, sed sufficit à quocunque fuerit incussus.

6 Quæres, vtrum Titius subiaceat censuræ contra se latæ sub conditione, vel intra talem terminum, sed Titius ante conditionis euentum, vel ante terminum elapsum, per vim vel metum curauit reuocari sententiam, seu mandatum, in quo continebatur censura ab ipso incurrenda.

Respondeo Titium adhuc subiacere censuræ, adimpleta conditione, aut elapso termino præfixo. Ratio est quia reuocatio sententiæ, seu mandati inualida est, nihilq; operatur, vt patet ex cap. vnico citato. Ita Suarez loco citato, num. 13. Filiucius nu. 231. & plures alij, apud Sayrum loc. cit. nu. 31. & apud Eman Sà loco citato num. 13.

PVNCTVM IX.

Vtrùm valida sit absolutio censuræ collata pœnitenti, antequam satisfecerit parti læsæ.

1 *An habens potestatem ordinariam validè absoluat à censuris, nondum satisfacta parte.*

2 *An possit absoluere, qui habet potestatem delegatam, nondum satisfacta parte.*

3 *Quandonam satisfactio imponatur tanquam conditio necessaria.*

4 *An habens priuilegium absoluendi, satisfacta parte, possit absoluere eum, qui parti non potest satisfacere.*

5 *Quanam cautio exigenda sit ab eo, qui parti satisfacere non potest.*

6 *An qui totam satisfactionem exhibere non potest, teneatur ad partem.*

7 *An Confessarius habens facultatem absoluendi, satisfacta parte, possit absoluere eum, qui pecuniam Confessario tradidit.*

8 *An pœnitens possit absolui, quando per ipsum non stat, ne satisfaciat.*

9 *An pœnitens, qui dubitat se teneri satisfacere, possit absolui, antequam satisfecerit.*

10 *An qui ligatur censura, donec satisfaciat, facta satisfactione remaneat absolutus.*

NOtandum nomine partis nõ intelligi superiorem Prælatum conditorem cẽsuræ, sed aliam personam distinctam, quæ lesa fuit, vt benè ait Sotus in 4. dist. 22. q. 5. art. 3 Henriq. lib. 13. cap. 28. num. 2. Auila 2. par. cap. 7. d. 3. dub. 7. & alii communiter, nomine verò satisfactionis intelligitur restitutio honoris, vel famæ, vel aliorum bonorum, vt benè ait Suarez, d. 7. sect. 5. num. 47.

PRIMA PROPOSITIO.

1 HAbens potestatem ordinariam absoluendi, validè potest absoluere pœnitentem, qui nondum satisfecit parti læsæ quãuis antea potuerit satisfacere, aut cautionem satisfaciendi exhibere. Hæc propositio patet, tum ex communi DD. sententia, Nauarri, cap. 27. num. 37. Syluestri verbo absolutio 3. num. 3. Caietani eodem verbo, cap. 4. Auilæ loco citato dubio 9. Filiucij cap. 9. quæsito 8. num. 295. & aliorum; Tum ex cap. Venerabilem, §. Sanè, de sent. excommunicationis in sexto. Tum quia, cum Ordinarius non habeat iurisdictionem limitatam, validè vtitur iurisdictione, quoties ea vti voluerit; quamuis concedamus ipsum grauiter peccare absoluendo pœnitentem ante realem satisfactionem, quam præstare poterat. Immo Auila loc. citato disp. 3 dub. 5. concl. 2. Coninchus disp. 14. dub. 16. num. 205. & Henriquez, libro 13. cap. 28. num. 2. existimant Iudicem ordinarium non solum peccare contra charitatem; sed etiam contra iustitiam, absoluendo pœnitentem ante exhibitam satisfactionem; cum ex officio teneatur bonum partis procurare. Sed de hac re dictum est de Restitutione, quæst. 2. pun. 11. cum Molina, Less & alijs.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 HAbens facultatem delegatam, seu priuilegium absoluendi absque limitatione satisfactæ partis, validè absoluit pœnitentem, qui nondum satisfecit parti læsæ. Ratio est tum quia habens ordinariam potestatem validè absoluit, ergo etiam validè absoluit, habens delegatam absque limitatione; nam vices gerit Ordinarij. Tum quia priuilegium accipiendum est, prout verba sonant, & significant; sed verba significant auctoritatẽ absoluendi absque limitatione satisfactæ partis; ergo habens priuilegium absoluendi absque limitatione satisfactæ partis, validè absoluit, etiamsi pœnitens nondum satisfecerit parti læsæ. Ita Nauar. loco citato, Suarez disp. 7. sect. 5. nu. 42. Auila loco citato dubio 9. concl. 2. Filiucius loco citato Emmanuel Sà verbo absolutio ab excomm. nu. 4 & alij, contra Grafiium, lib. 4. decis. cap. 16 num. 6. & alios asserentes in priuilegijs subintelligi hanc conditionem satisfacta parte: etiamsi in ipsis non fiat mentio istius conditionis; sed hoc gratis dicunt, cum non ita subintelligatur, vt irritet aliter factum.

Dixi habens priuilegium absoluẽdi absque limitatione; nam habens priuilegium limitatum sub conditione satisfactionis, non potest validè absoluere pœnitentem, qui nondum satisfecit, modo possit satisfacere. Ratio est quia priuilegium, & iurisdictio limitata non extenditur vltra limites præscriptos, & concessos, tantum enim valet, quantum sonat; cum ergo priuilegium absoluendi collatum sit cum limitatione, & conditione satisfactionis, nõ potest virtute illius dari absolutio, nisi expleta conditione, & satisfactione. Pro maiori huius rei intelligentia.

Notandum est, priuilegium posse dupliciter limitatè cõcedi; vel enim ita limitatè conceditur, vt satisfactionem requirat, tãquam conditionem necessariam, & limitet potestatem, vel ita limitatè conceditur, vt non limitet potestatem, nec requirat satisfactionem tanquam conditionem necessariam; sed tantummodò iniungat præceptum, aut admonitionem, ne Confessarius absoluat sine præmissa satisfactione.

Quando priuilegium conceditur limitatè primo modo, inualida est absolutio collata ante satisfactionem, quia priuilegium tantum valet, quantum sonat, & iurisdictio limitata non excedit suos terminos.

Quando vero priuilegium conceditur limitatè secundo modo, valida est absolutio data ante satisfactionem; quãuis confessarius grauiter peccet absoluendo ante exhibitã satisfactionem.

3 Quæres primo, quando nam satisfactio requiratur tanquam conditio necessaria, & limitet potestatem.

Respondeo attendenda esse, verba, quibus conceditur priuilegium cum limitatione. Si privilegium limitatè concedatur hac forma, non valeat, non possit absoluere, vel non possit dari absolutio, vel aliter non possit absolui, vel nullius sit roboris, vel momẽti, satisfactio requiritur tanquam necessaria conditio, & limitat potestatem, ac iurisdictionem. Si vero dicatur, satisfacta parte, vel nullatenus detur absolutio, controuersia est inter DD. vtrum satisfactio requiratur tanquam conditio necessaria limitans potestatem; nam Suarez, disp. 7. sect. 5. nu. 44. & lib 5. de legibus ca. 31. Caietanus ver. absolutio, Sayrus, lib. 2. cap. 18. nu. 10. Filiucius loco citato, Coninchus num. 211. & alij, sentiunt satisfactionem requiri tanquam necessariam cõditionem; consequenter inualidam esse absolutionem datam ante satisfactionem partis, cõcessio enim censetur conditionata, si non formaliter, saltem æquipollenter.

Alij verò, vt Auila 2. parte cap. 7. disp. 3. dub. 9. concl. 2. Sanchez lib. 2. de matrimonio disp. 9. & lib. 3. d. 33. & alij apud Rodriquez 1. parte cap. 83. num. 4. existimant satisfactionem non requiri tanquam necessariam conditionem limitantem iurisdictionem; nã superior apponẽs huiusmodi particulas, non intendit limitare iurisdictionẽ, aut nouam formam inducere; sed intendit certiorem facere Confessariũ, vt seruet formam iuris communis, vt videlicet nõ absoluat pœnitentem absque satisfactione, vel antequam

exhibeat cõdignam cautionem. Quocirca, nisi in priuilegio addatur particula expressè irritans absolutionem, vel prescribens nouam formam, valida est absolutio collata ante satisfactionem, etiamsi priuilegium concessum sit sub hac forma satisfacta parte, vel de consensu partis. Sententiam Auilæ, & Sanchez existimo probabiliorem, magisque conformem ijs, quæ diximus q. 2 punct. 5. de matrimonio, & de legib. q. 1. puncto 7. §. 5. modo seruentur regulæ ibi traditæ.

Obijcies contra Auilam, & Sanchez. Ablatiuus absolutus importat conditionem, Lege à testatore ff. de condict. & demonstr. conditio autem importat formã, Lege Qui hæredi, & L. Mémius ff. eodem sit; ergo priuilegiũ concessum cum hoc ablatiuo absoluto, præmissa satisfactione, importat conditionem, ac formam, limitatque potestatem; consequenter inualida est absolutio collata ante satisfactionẽ ab eo, qui priuilegiũ habet absoluendi satisfacta parte.

Respondeo cum Sanchez, lib. 3. de matrimonio, d. 5. nu. 2. & 4. ablatiuum absolutum importare conditionem, & formam faciendi aliquid licitè, aut validè; in hoc autẽ casu non importat conditionem faciendi validè; sed tantum licitè consequenter valida est absolutio data ante satisfactionem quamuis non licitè detur.

4 Quæres secundò, vtrum Confessarius habens priuilegiũ absoluendi cum limitatione satisfactionis, possit absoluere pœnitentem, qui moraliter non potest satisfacere, aut qui non potest satisfacere sine graui damno famæ, vel status, vel bonorum.

Respondeo posse, modo creditor non sentiat æquale damnum, iuxta dicta de restitutione, de causis excusantibus à restitutione. Ratio est quia benignè explicãda sunt verba priuilegij; non enim credibile est superiorem velle obligare pœnitentem ad impossibile, cum ad impossibile nemo teneatur; Lege Impossibilium, ff. de regulis iuris. Ità Nau. loco cit. nu. 45. Auila loc. cit. dubio 5. Vasquez tract. de excommunicatione, dub. 20. Rodriquez 1. parte cap. 83. n. 3. Henriquez, lib. 13. c. 28. Suarez, d. 7. sect. 5. nu. 41. Filiucius loco cit. Coninch. nu. 206. Regin. lib. 9. nu. 65. & alij quam plures apud Sanchez in summa, lib. 2. cap. 20. nu. 19. contra Sotum in 4. dist. 22. q. 2. art. 3. Cordub. tract. de indulgentijs, q. 43. Immo Sanchez loco cit. idem asserere videtur etiamsi in priuilegio solus mortis articulus excipiatur: posita enim impotentia innuit hos etiam extra mortis articulum absolui posse sed de hoc supra puncto 2. nu. 4.

5 Hinc colligi potest primò, quando pœnitens non potest satisfacere, nec absolutio differri potest, nisi per multum temporis, vel cum graui damno, posse confessarium absoluere, exhibita à pœnitente ea satisfactione, quam potest exhibere ante absolutionem, exhibendo videlicet cautionem pignoratitiam, vel fideiussoriam, vel saltem iuratoriam, quando non potest exhibere pignoratitiam, vel fideiussoriam, simulq; promittẽdo se satisfacturum prima oblata occasione; modo Confessarius probabiliter credat, pœnitentem oblata occasione satisfacturum.

6 Secundò, colligi potest, pœnitentem, qui non potest totam satisfactionem realem exhibere, debere saltem ante absolutionem eam partem satisfactionis exhibere, quam potest, præstando pro reliqua parte debitam cautionem.

7 Tertiò, Confessarium, qui potestatem habet absoluendi sub hac conditione, satisfacta parte, posse statim absoluere pœnitentem excommunicatum, qui dedit pecuniam confessario, vel alteri viro probo, vt commodius restituatur parti læsæ; nam pœnitẽs hoc modo videtur satisfecisse. Ità Auila loco cit. dub. 5. Henriquez loco cit. num. 4. Sanchez nu 12. & alij. Similiter absente parte læsa potest excommunicatus deponere pecuniam in loco tuto, vt parti læsæ restituatur; consequenter hoc facto videtur statim posse absolui, etiamsi realis restitutio nondum facta sit parti læsæ. Idem dicendum est de eo, qui per fidelem campsorem transmittit pecuniam ad creditores; etiamsi pecunia ipsa actualiter nondum ad illos peruenerit.

8 Quartò colligi potest, pœnitentem absolui posse ab habente legitimam facultatem absoluendi, quoties non stat per ipsum pœnitentem, ne satisfactionem præstet; sed potius stat per ipsam partem, quæ non vult satisfactionem acceptare. Ità Henriquez, lib. 13. cap. 38. nu. 4. Caietanus verbo absolutio, cap. 4. Auila loco cit. dub. 10. versiculo, Ex dictis.

9 Quæres tertiò, vtrũ pœnitens, qui dubitat se teneri ad satisfaciendũ, possit absolui ante præmissam satisfactionẽ.

Respondeo cum Nauarro, cap. 26. nu. 7. Auila secunda parte, cap. 7. disp. 3. dubio 5. Filiucio loco cit. Reginaldo nu. 67. & 92. Suarez, disp. 7. sect. 5. nu. 45. in foro externo posse absolui; nam quando Summus Pontifex dicit, satisfacta parte absoluatur, loquitur de satisfactione debiti certi, vt colligitur ex cap. 1. de verbor. signific. In foro verò interiori non ità absolutè loquendum est; cum forum interius non innitatur præsumptioni, sed verbis ipsius pœnitentis; nam Confessarius iudicium ferre debet ex verbis pœnitentis, ita vt, si ex ipsius verbis iudicet ipsum teneri ad satisfactionem exhibendam, non debeat absolutionem impendere ante satisfactionem exhibitam. Secus si iudicet non teneri aut etiam si adhibita debita diligentia dubitetur an pœnitens satisfactionem prestare teneatur in dubijs enim reo fauendum est, vt patet ex regulis iuris.

10 Quæres quartò, vtrùm satisfactione, vel restitutione facta statim auferatur excommunicatio absque alia absolutione, quando aliquis fuit excommunicatus ob aliquod delictum, E. g. ob furtum, hac forma. Sis excommunicatus donec satisfacias, vel restituas.

Respondeo cum Suarez, disp. 19. sect. 1. n. 3. Emanuel Sà verbo absolutio ab excommunicatione, nu. 12. Filiucio ca. 9. quæsito 2. & cap. 10. quæsito 1. Conincho disput. 14. dub. 16. nu. 201. & 220. & alijs contra Couarruuiam, cap. Alma mater prima parte, §. 12. num. 5. Vasquez, cap. 18. nu. 2. & alios, non statim auferri. Ratio est tum quia, si quis satisfecisset, non haberetur apud Ecclesiam pro absoluto; ergo excommunicatio non statim aufertur facta restitutione; sed adhuc requiritur absolutio. Tum quia cap. Quod in dubijs, cap. Sicut nobis, & cap. Cum desideres, de sententia excommunicationis, dicitur, huiusmodi excommunicatum absoluendum esse; ergo excommunicatio non aufertur ante absolutionem. Quare sensus excommunicationis hoc modo latæ, Sis excommunicatus donec satisfacias, hic videtur esse, vt excommunicatus non possit absolui ante satisfactionem possit verò absolui ea posita. Non nego tamen, quin Summus Pontifex possit aliquem absolutè excommunicare, itaut posita satisfactione, vel alia conditione liber remaneat ab excommunicatione; nam excommunicatio ab ipso lata non aliter obligat, quã ipse intendat. Quid verò sentiendum sit de suspensione cõstabit ex dicendis, disp. 3. quæst. 6. pun. vlt.

Si quæras cui præstanda sit satisfactio ob percussionem Clerici.

Respondetur hanc difficultatem soluendam esse quæst. 4. de excommunicatione, Pun. vlt. difficultate 2.

PVNCTVM X.

Quid sibi velit, aliquem absolui in foro interiori, vel conscientiæ.

1 *Quis dicatur absolui in foro interiori, seu conscientiæ.*
2 *Quomodo possimus cognoscere, facultatem datam esse pro foro interiori, vel pro vtroque foro.*
3 *An absolutus in foro conscientiæ denuò sit absoluendus, quando eius crimen defertur ad Iudicem.*
4 *An excommunicatus absolutus in foro conscientiæ possit se gerere tanquam non excommunicatum.*

VNICA PROPOSITIO.

1 ILle dicitur absolui in foro interiori, seù conscientiæ, qui absoluitur ab eo, cui superior concessit facultatẽ absoluendi, saluo iure cognoscendi de illo delicto in foro exteriori, & de eo pœnam, & satisfactionem imponendi. Ità Suarez, disp. 7. sect. 5. num. 30 Rodriquez in summa prima parte, cap. 83. num. 9. Auila 1. parte, cap. 7. disp. 3. dubio 11. Sanchez in summa, lib. 2. cap. 11. nu. 13. & lib. 8. de matrim. disp. 34. nu. 29. Henriquez, lib. 13. cap. 27. num. 5. Filiucius tract. 11. cap. 9. quæsito 7. num. 292. Coninchus disp. 14. dub. 16. quæsito 10. num. 227. Reginaldus lib. 9. n. 5. Bart. Med. in instruct lib. 2. cap. 12. ad finem, Manuale Prælator. tomo 1. q. 46. art. 7. & alij contra Garziam 11. p. c. 10. nu. 139.

2 Quæres primò, quomodo possimus cognoscere facultatem datam esse ad absoluendum in foro tantum conscientiæ, vel in vtroque foro.

Respon-

Respondeo cognosci posse ex verbis ipsis, quibus facultas absoluendi conceditur; nam quando facultas absoluendi conceditur nulla adita limitatione, videtur concessa in vtroque foro; modo prius satisfactum sit parti, iuxta motum Pij V. nam verba generalia sunt generaliter intelligenda; modo ex circumstantijs non constet aliam fuisse superioris voluntatem. Quando verò dicitur in foro tantum conscientiæ, vel in ordine ad Sacramentalem Confessionem, facultas absoluendi censetur concessa tantummodo pro foro conscientiæ; nàm priuilegiū tantū valet, quantum sonat. Ita Nauar. cap. 27. nu. 178. Rodriquez cap. 83. nu. 9. Suarez, loco cit. nu. 21. Filiucius nu. 291. & alij, contra Auilam loco cit vbi plures alios refert, contra primam partem huius responsionis: quibus adde Coninchum disp. 14. dubio 16. quæsito 12. num. 247. & seqq.

3 Quæres secundò, vtrum pœnitens, qui fuit absolutus in foro conscientię ab aliqua cēsura contracta ob aliquod delictum, de nouo sit absoluendus, quando ipsius delictum defertur ad Iudicem, & vtrum quando fuit absolutus ab excommunicatione in foro conscientiæ, possit cum aliis communicare, nec non actus exercere, qui per censuram prohibentur.

Respondeo non indigere noua absolutione, vt possit cum cæteris communicare, aut actus per censuram prohibitos exercere; nam re vera fuit absolutus; consequenter potest se gerere tanquam absolutum; modò constet alijs ipsum fuisse absolutum, ita vt non subsit scandali periculū. Ita DD. cit contra Valent. tomo 4. d. 7. q. 17. pun. 8. & alios; hoc autem constare potest etiam in iudicio per attestationem confessarij, asserentis, se illi beneficium absolutionis impendisse. Caueat tamen Confessarius, ne faciat prædictam attestationem, antequam obtinuerit à pœnitente facultatem istius attestationis faciendæ; Cōfessarius enim non potest extra Confessionem loqui de auditis in Confessione. Ita Nauar. cap. 27. nu. 41. Suarez loc. cit. num. 26. Filiucius num. 192, & alii. Vtrùm verò Iudex possit adhuc de delicto cognoscere, & delinquentem punire, patet ex propositione.

4 Hinc sequitur, eum, qui erat excommunicatus occultus posse obtenta absolutione in foro conscientiæ; gerere se tanquam non excommunicatum; modo non constaret publicè ipsum fuisse excommunicatum; nam si fama publica constabat ipsum fuisse excommunicatum, non potest publice vti absolutione obtenta in foro conscientiæ, neque cum cæteris cōmunicare propter scādalum; nisi etiam publicè constet ipsum fuisse absolutum; hoc autem constare potest, dum scitur pœnitentem confessum fuisse tempore Iubilei, in quo aderat facultas absoluendi ab illa excommunicatione; vel quando scitur ipsum confessum fuisse Cōfessario facultatem habenti absoluendi, & exhibuisse condignam satisfactionem; aut quando ipse confessarius hoc attestatur: tunc enim, cū cesset scandali periculum, potest cum aliis communicare. Immò quando fuit absolutus in foro conscientię ab excommunicatione publica, potest occultè cum ijs participare, qui norunt ipsum fuisse absolutum; quamuis absolutio non publicè constet; tunc enim non videtur imminere scandali periculum. Videte Suarez, num. 29. Rodriquez, Nauar. Auilam, Henriquez Filiucium locis citatis, & Vgolin. tab. 1. cap. 24. vbi agit de ijs, quæ pertinent ad forum externum; & quanta fides præstanda sit confessario dicēti se absolutionem impendisse, & clarius Mascard. de probationibus, tom. 1. concl. 12. fol. 28. pag 2.

PVNCTVM VLTIMVM.

De solemnitate, & ritu in absolutione seruando.

PRius loquemur de ijs, quę absolutionem præcedūt: hæc autem sunt petitio absolutionis, & debita satisfactio. Postmodum de ijs, quæ in absolutione seruanda sunt. Denique de ijs, quæ absolutionem subsequuntur.

PRIMA PROPOSITIO.

ANtequam absolutio censuræ impendatur, regulariter loquendo, præcedere debet petitio ipsius absoluendi, non quidem ex necessitate, & essentia absolutionis, sed ex congruitate. Ratio est, tum quia delinquens petitione absolutionis expressa, vel etiam tacita, indicat se paratum esse ad obediendum, & à contumacia recedendum: absolutio autem regulariter non confertur illi, qui paratus non est obedire, & à contumacia recedere. Tum quia sic colligitur ex cap. per tuas de sent. excom. ibi, nisi gratiam absolutionis imploret, non debet audiri, ne sententiam Ecclesiasticam contemnere videatur. Ita Suarez disp. 7. sect. 10. num. 2. Filiucius tract. 11 cap. 10. quæsito 9. & alii.

SECVNDA PROPOSITIO.

QVando censura cum alterius detrimento contracta est non debet absolutio impendi ante præstitam satisfactionem, vel debitam cautionem de ea præstanda, cum reus factus fuerit potens ad eam præstandam, vt patet ex dictis in præcedentibus: alioquin absolutio iuste non impenderetur, quanquam valida esset, nisi forte is, qui absolutionem conferre debet, limitatam habeat iurisdictionem cum hac conditione præuiæ satisfactionis, vt puncto 9. probatum est.

Addo in excōmunicatione contracta ob enorme delictum, cuiusmodi est Clerici percussio, aut crimen in bulla contentum, extorquendum esse iuramentum à delinquente, quo iuret se non amplius patraturum tale delictum c. ex tenore 10. de sent. excom. ita communiter DD.

TERTIA PROPOSITIO.

IN absolutione, quæ in foro externo impenditur seruandæ sunt ceremoniæ pręscriptæ in cap. à nobis de sent. excommunicationis, vbi vsu receptæ sunt, nec in desuetudinem abierunt, commodeque seruari possunt. Quamobrem inquiunt DD. statim cit. dum quis in foro externo, ab excommunicatione absoluitur, super nudatos humeros (modo fęmina non sit: fęminam enim nudatis humeris percutere honestas non suadet, præterquam quod id nullo iure cauetur in fœminis, ex Nauarro cap. 26. nu. 9.) leuiter cedi debet virga, fune, aut flagello dū recitatur Psalmus Miserere, aut alius pęnitentialis. Postmodum dicto Gloria Patri, &c. Kyrie eleison, &c. Pater noster, &c. versiculis saluum fac, &c. absoluens hanc orationem recitat.

Oremus. Deus, cui proprium est misereri semper, & parcere, suscipe deprecationē nostram, & hunc famulum tuum quem excommunicationis sententia ligatum tenet, miseratio tuæ pietatis absoluat. Per Christū Dñm nostrū. Amē.

Deinde absolutionis verba subiungit. Auctoritate, qua fungor absoluo te à vinculo excommunicationis, quod incurristi ob hanc vel illam causam, & restituo te Sacramentis Ecclesiæ, & communioni fidelium. In nomine Patris, &c. Amen. Istæ tamen ceremoniæ non sunt de essentia absolutionis. Vide Nauarr. cap. 26. num. 8. Toletum lib. 1. cap. 15. num. 9. Sayrum lib. 2. cap. 18. Vgolin. tab. 1. cap. 19. §. 3. Auilam 2. p. cap. 7. disp. 3. dub. 3. Henriquez lib. 13. ca. 28. Couar. cap. alma 1. p. §. 12. Reginald. lib. 9. n. 73. & seq.

Dixi in foro externo, quia dum pęnitens absoluitur solum in foro conscientiæ, opus non est has ceremonias obseruare, sed sufficit solum adhibere verba consueta, quibus ligati censuris absolui consueuerunt. Ita DD. citati, quibus adde Suarez disp. 7. sect. 10. n. 4. Filiuciū c. 10. quæsito 9 Coninc. d. 14 dub. 16. n. 203. & alios, quos supra retuli pun. 5.

QVARTA PROPOSITIO.

POst absolutionem, publicanda est absolutio si delictum publicum erat, & censura denuntiata. Ratio est ne fidelibus cum eo participantibus scandali, & ruinæ occasio præbeatur. Ita Suarez loc. cit. num. 5. Filiucius loc. cit. num. 333. Vgolin. tab. 1. cap. 24. Reginald. lib. 9. num. 83. & alii.

Finis Primæ Disputationis.

DISPVTATIO SECVNDA

De excommunicatione.

PRAESENTEM Diſputationem ſex Quæſtionimus complectemur. In prima agemus de eſſentia, & diuiſione excommunicationis. In ſecunda de illius effectibus. In tertia de minori excommunicatione. In quarta de excommunicatione, quæ contrahitur ob violentam manuum iniectionem in Clericos. In quinta de excommunicatione ob hæreſim, & lectionem librorum vetitorum. In ſexta de excommunnicatione propter duellum, & nonnullas alias cauſas.

QVÆSTIO PRIMA.

De eſſentia, & diuiſione excommunicationis.

PVNCTVM I.

Quid ſit excommunicatio quò ad nomen, & eſſentiam.

1 *Vndenam excommunicatio dicatur, & quibus nominibus, vocetur.*
2 *Quid ſit excommunicatio.*
3 *Quomodò excommunicatio maior differat à minori.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Xcommunicatio ſignificat extra cõmunionem, eo quòd homo per excommunicationem ſeparetur à communione fidelium, & à participatione Sacramentorum, præſertim Euchariſtiæ, quæ per Anothonomaſiam Communio nuncupatur.

Excommunicatio alio nomine ſolet appellari anathema, quod ab excommunicatione differt ſolum ratione cuiuſdam maioris ſolemnitatis, cum qua ferri conſueuit ab Epiſcopo; Epiſcopum enim ferentem anathema duodecim Sacerdotes circunſtant cum candelis, quas ad finem proijciunt, ac pedibus conculcant.

Nomen anathema deſumptum eſt ab Anna, quod eſt ſurſum, & Theſis, quòd eſt poſitio, ſumpta ſimilitudine ab antiquis, qui capta in bello appendebant ſeparata, & ſeiuncta à cæteris.

Excommunicatio dicitur etiam anathema Maranatha, quod importat excommunicationem maiorem latæ ſententiæ. Maranatha ſignificat vſque ad Aduentum Domini. Quare, quando fertur hoc anathema perinde eſt, ac ſi dicatur, ſit excommunicatus vſque ad Aduentũ Domini, ideſt donec conuertatur, & pœniteat. Ita Gloſſa, quam citat, & ſequitur Gambarupta de caſibus reſeruatis folio 58. nu. 10. Suarez, tomo 5. diſp. 8. ſect. 2. num. 5. & 6. Sotus in quarto diſt. 22. q. 1. art. 1. Filiucius tract. 12. c. 1. quæſito primo, Coninch. diſput. 14. dubio 1. & alii.

Solet etiam excõmunicatio aliquando nuncupari mors medicina, mucro Epiſcopi, Virga ferrea, neruus Eccleſiaſticæ diſciplinæ, &c. Videte Sayrum libro 1. cap. 3. Vgolinum tab. 2. cap. 33. §. 1.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 EXcommunicatio eſt cenſura Eccleſiaſtica, qua homo baptizatus priuatur aliquibus bonis communibus, videlicet conſortio, fidelium, participatione Sacramentorum, & communibus Eccleſiæ ſuffragijs. Ita Suarez, diſp. 7. ſect. 1. Nauar. cap. 27. nu. 1. Vaſquez tomo quarto in tertiam partem tractatu de excommunicatione dubio 1. nu. 7. Valent. to. 4. d 7. q. 17. pun. 1. Filiucius quæſito 3. & alii.

Dicitur cenſura loco generis, quia omnis excommunicatio eſt cenſura.

Dicitur, qua homo priuatur bonis communibus, loco differentiæ; per hoc enim differt excommunicatio ab aliis cenſuris, vt patebit ex dicendis.

Dicitur, qua homo baptizatus, vt oſtendatur ſubiectum excommunicationis; infidelis enim nondum baptizatus non eſt ſubiectum excommunicationis, cum non ſit ſubditus Eccleſiæ.

Dicitur, à conſortio fidelium, &c. vt oſtendatur effectus excommunicationis maioris qui conſiſtit in priuatione trium præcipue bonorum, videlicet conſortii fidelium, participationis Sacramentorum, & communium ſuffragiorum Eccleſiæ.

3 Ex quo patet differentia inter maiorem, & minorem excommunicationem, quæ nõ priuat tot bonis, quot priuat maior, vt patebit ex dicendis.

PVNCTVM II.

Quotuplex ſit excommunicatio.

1 *Quotuplex ſit excommunicatio.*
2 *An excommunicatio abſolutè lata intelligatur de maiori, an de minori.*
3 *An cenſura lata à Viſitatoribus dicantur lata à Iure, ſeu per ſtatutum, vel potius ab homine.*
4 *An cenſura, quæ continentur in Bulla Cœnæ, cenſeantur lata per modum ſtatuti, an ſententiæ.*

VNICA PROPOSITIO.

1 EXcommunicatio diuiditur primò in comminatoriã ſeu ferendæ ſententiæ, & in excommunicationem

ipſo

ipso facto, seu latæ sententiæ, vt patet ex supra dictis de diuisione censurarum.

Secundò diuiditur in maiorem, & minorem. Minor dicitur, tum comparatiuè ad maiorem, quæ simpliciter appellatur excommunicatio; Minor verò secundum quid. Tū quia maior excommunicatio priuat pluribus bonis, quam priuet minor. Tum quia maior incurritur ob mortale peccatum; minor aliquando ob veniale.

2 Hinc colligitur, quando fertur aliqua excommunicatio absque restrictione maioris, vel minoris, sermonem esse de maiori excommunicatione, quæ simpliciter, & absolutè dicitur excommunicatio; nam verba absolutè prolata accipiuntur in sua significatione simpliciter; Lege. Non aliter ff. de lege 3. Ita Toletus lib. 1. cap. 5. Suarez, d. 8. sect. 3. num. 3. Couar. cap. Alma mater . p. §. 8. num. 5. Filiucius tract. 12 cap. 1. quæsito 3. num. 8. Coninchus disp. 14 dub. 1. num. 5. & alij. Potest etiam alia differentia inter maiorem, & minorem excommunicationem assignari, quòd minor excommunicatio ferri non solet ab homine, sed à iure quamuis re ipsa ferri possit etiam ab homine; excommunicatio verò maior non tantum fertur à iure; sed etiam ab homine. Ita Syluester v excommunicatio quarto num. 2. Nauar. ca. 27. num 25 Auila secunda parte cap. 1. dub. vnico, versiculo, Rogabis, & alij, quos infra referam de minori excommunicatione.

Tertiò diuiditur in iustam, & iniustam, vt patet ex supra dictis de diuisione censurarum.

Quartò diuiditur in excommunicationē latam à iure, & in latam ab homine. Rursus excommunicatio ab homine alia est per sententiam generalem, & alia per sententiam particularem, vt patet ex supra dictis.

3 Quæres primò, vtrùm censuræ latæ à visitatoribus dicātur latæ à iure, seù per statutum, vel potius ab homine.

Respondeo censeri latas quodammodo per modum statuti: si latæ sunt intentione, vt perpetuo durent, seu donec reuocentur. Si verò latæ sunt ad tempus per modū præcepti, dicuntur latæ ab homine; vt sunt censuræ, quibus superiores præcipiunt aliquid sibi reuelari. Ita Nauar. ca. 27. nu. 2. quem citat, & sequitur Auila loco citato versic. 3.

4 Quæres secundò, vtrùm censuræ contentæ in Bulla Cœnæ censeantur latæ per modum statuti, vel sententiæ.

Respondeo censeri latas per modum statuti, seu potius à iure; nam Summus Pontifex illas tulit intentione condendi legem perpetuam, vt patet ex Pio V. Gregorio XIII. & Sixto V.

Neque obstat Bullam renouari singulis annis; hoc enim peculiare est in hac Bulla, vt non finiatur morte Pontificis, qui eam tulit; quamuis singulis annis publicetur in die Cœnæ Domini, vt patet ex declaratione Pij V. & aliorum; propterea, si Summus Pontifex moreretur, & alia Bulla de nouo non ederetur, vltima semper permaneret, & teneret; cum censuræ latæ à iure non extinguantur morte conditoris. Ita Savrus, cap 4 num 22. Auila 2. par cap. 1. dub. vnico versiculo Rogas, & alij communiter, contra Sotum in 4. dist. 22. q. 2. art. 3. & alios, quos citat, & sequitur Becanus in tract. de fide c. 15. q. 8. num. 6.

Hic disputare possem de causis excommunicationis, videlicet efficiente formali, materiali, & finali. Sed ipsarum cognitio sufficienter colligitur ex supradictis de censuris in genere.

QVÆSTIO SECVNDA.

De effectibus excommunicationis maioris.

Disputabimus hoc loco de effectibus excommunicationis validæ omissa excommunicatione iniusta, & inualida, de qua sufficienter egimus in præcedentibus, cum sermo nobis esset de censura iniusta.

Primus effectus maioris excōmunicationis est priuatio communiū suffragiorū Ecclesiæ.
Secundus est priuatio participationis Sacramentorum actiuæ, & passiuę.
Tertius est priuatio aliarum rerum Sacrarum, & sepulturæ.
Quartus est priuatio, & inhabilitas ad beneficia.
Quintus est priuatio iurisdictionis Ecclesiasticę, vocis actiuæ, & passiuę.
Sextus est priuatio communicationis ciuilis cum alijs fidelibus.
Septimus est priuatio forensis, & iudicialis communicationis.
Octauus est annullatio impetrationis gratiarum. De quibus singulis aggredior disputare in sequentibus Punctis.

PVNCTVM I.

Vtrùm excommunicatus priuetur cōmunibus Ecclesiæ suffragijs.

1 *Quænam dicantur suffragia Ecclesiæ.*
2 *Quotuplex sit communicatio fidelium.*
3 *An excommunicatus priuetur suffragijs Ecclesiæ.*
4 *An mortaliter peccet, qui excommunicato applicat suffragia Ecclesiæ.*
5 *An orans pro excommunicato vitando incurrat minorem excommunicationem.*
6 *An excommunicatus contritus priuetur suffragijs Ecclesiæ.*
7 *An excommunicatus priuetur Missa sacrificio.*

1 Notandum primò, communia, & generalia suffragia esse quędam auxilia spiritualia, quę à Clericis, quatenus ministris Ecclesiæ, offeruntur pro fidelibus qualia sunt Sacrificium Missæ, Orationes Canonicæ, publicæ supplicationes, seu processiones, &c. in quibus Clericus orat nomine, & in persona Ecclesiæ. Priuata verò suffragia sunt orationes particulares, quæ fiunt à Christianis, non tanquam Ecclesiæ ministris; sed tanquam à persona particulari; quales sunt orationes priuatę, Ieiunia, Eleemosynę, &c. Est autem hæc differentia, inter orationes publicas, & priuatas, quod priuatæ, perdunt valorem ex indignitate offerentis, idest ex culpa mortali ipsius orantis; publicæ verò non perdunt suum valorem ob indignitatem offerētis; quia non solum habent valorem ab ipso orante; sed etiam ab Ecclesia, cuius nomine feruntur. Ita Vgolinus tab. 1. cæ. 9. in principio, num. 2. Auila 2. parte cap. 6. disp. 4. dubio 1. Suarez, & alij, quos retuli de horis Canonicis quæst. 4. quibus adde Filiucium tra. 12. cap. 2. quæsito 1. nu. 33. Reginal. lib. 32. num. 9.

2 Notandum secundò, triplicem esse communicationem fidelium. Prima est interior, in qua fideles communicant, videlicet in fide, charitate, & gratia.

Secunda est communicatio in Sacramentis, & suffragijs Ecclesiæ.

Tertia est communicatio in externa conuersatione, videlicet in contractibus, colloquijs, &c. In hoc puncto non loquimur de prima communicatione; nam Ecclesia non potest priuare communicatione interna; cum hæc non subsit potestati Ecclesiæ, & solum mortale peccatum illam auferat; quamuis non omne peccatum mortale tollat fidem

dem, vt constat ex dictis de fide, & benè ostendit Vgolinus loco citato § 7. loquimur ergo solum de secúda communicatione, sicut de tertia infra agemus.

VNICA PROPOSITIO.

3 EXcommunicatus maiori excommunicatione priuatur communibus Ecclesiæ suffragijs. Hæc propositio certa est, & indubitata apud omnes Doctores. Et habetur cap. A nobis de sent. excomm. Ita Vasq. tomo 4. in tertiam partem tractatu de excommunicatione, dubio 1. Valentia loco cit. pun 2. Vgolinus loco citato, §. 1. Suarez d. 9. sect. 1. num 2. Filiucius loco citato quæsito 2. num. 35. & alij communiter.

4 Hinc colligi potest primò, applicantem excommunicato communia suffragia, vt horas Canonicas, vel orationes Missæ, &c. Peccare mortaliter. Ratio est quia Ecclesia priuat excommunicatum communibus Ecclesiæ suffragijs; nō potest autem illum priuare, nisi prohibendo fidelibus, ne pro excommunicato publicè orent, applicentque suffragia communia; ergo publicè orās pro excommunicato, illique applicans communia Ecclesiæ suffragia grauiter peccat; cum faciat contra prohibitionem Ecclesiæ in re graui. Ita Nauar cap. 27. num. 36 Suarez d. 9. sect 1. num. 4. Filiucius, quæsito 3. & alij.

5 Addo cum Nauarro, contra Auilam dubio 4. eum, qui publica oratione orat pro excommunicatis vitandis, incurrere minorem excommunicationem, eo quod videatur cum illis communicare, communicanti autem cum excommunicato vitando imposita est minor excommunicatio; alioquin dicendum etiam esset non peccare.

Excipiendus est vnus casus, in quo licitū est pro hæreticis excommunicatis publicè orare, videlicet in feria sexta Parasceue, quo die hoc specialiter fieri solet ab Ecclesia. Tum ad imitationem Christi, qui tempore suæ passionis orauit pro inimicis. Tū ad ostendendum valorem mortis Christi, qui pro omnibus mortuus est, & cuius mors ad omnes extenditur, quo ad sufficientiam. Quare sicut Ecclesia priuat excommunicatum communibus Ecclesię suffragiis, ita congrua ratione potest eo die non priuare. Ita Suarez loco citato, num 5. Sayrus lib. 2. cap. 4. num. 7. & Filiucius loco citato quęsito 3. Reginald. libro 32. num. 17. & Vgolinus tabula 2. cap. 9. §. 2. num. 4. vbi aliorum opiniones reiicit, ac refellit.

6 Secundò colligi potest excommunicatū non frui suffragiis Ecclesiæ, quamuis sit contritus, vt patebit ex dicendis.

7 Tertio excommunicatum non frui sacrificio Missæ, quatenus offertur in nomine Ecclesiæ. Vt hæc melius intelligantur tria nobis explicanda sunt.

Primò, vtrum excommunicatus toleratus priuetur communibus Ecclesiæ suffragiis.

Secundò, vtrum iisdem priuetur excommunicatus, licet contritus.

Tertiò, vtrum sacrificium pro excommunicato oblatum prosit.

§. I.

Vtrum excommunicatus toleratus priuetur omnibus Ecclesię suffragijs.

1 *An excommunicatus toleratus priuetur suffragijs Ecclesia.*
2 *Quis dicatur excommunicatus toleratus, & vitandus.*
3 *Quodnam dicatur notorium iuris, & notorium facti.*
4 *Cur requiratur notorium facti, vt Clerici percussor sit vitandus.*
5 *Quot testes requirantur ad notorium facti.*
6 *An delictum commissum coram decem sit notorium facti.*
7 *An ego tenear vitare eum, qui coram me percussit Clericū.*
8 *Quis dicatur suspensus, interdictus, & irregularis vitandus*
9 *An sit valida confessio eius, qui confitetur peccata Sacerdoti excommunicato, vel suspenso, vel irregulari nondum denunciato.*

VNICA PROPOSITIO.

1 QVilibet excommunicatus, quamuis toleratus, & non vitandus, priuatur communibus Ecclesię suffragiis. Ita Suarez loco citato sect. 2. num. 17. Auila loco citato disp. 4. dubio 1. concl. 3. Valentia, & Vasquez locis cit. Ratio est quia Ecclesia excludit omnes excommunicatos ab huiusmodi suffragijs, & quantum est ex parte sua tradit excommunicatum potestati Dęmonis, vt patet ex prima ad Timoteum primo.

Obijcies. Fideles tenentur solum euitare excommunicatos vitandos, & nō toleratos, ergo possunt pro toleratis orare, & suffragia ferre; alioquin tenerentur etiam euitare excommunicatos toleratos.

Respondetur, Sayrum libro 2. cap. 4. num. 6. Henriquez lib. 13. cap. 11. num. 2. Nauarrum cap. 17. num. 36. Coninchum disp. 14. dub. 6. num. 40. Reginaldum lib. 32. nu. 79. & alios hoc argumento ductos, asserere ferentem suffragia pro excommunicato tolerato non peccare, eo quod in Cōcilio Constantiensi permissum sit fidelibus participare cum excommunicatis toleratis. Immo Vgolinus tab. 2 §. 2 nu. 3. Coninchus loco citato addunt, posse orari publicè pro excommunicato nondum notorio, nec denunciato.

Sed mihi probabilius dicendum videtur cum Suarez loco citato, Filiucio tract. 12. cap. 2. quæsito 4. num. 40. & alijs, non licere fidelibus offerre suffragia pro excommunicatis, etiam toleratis. Ratio est tum quia Concilium Cōstantiense ad euitanda scandala non concedit internam suffragiorum communicationem, sed externam, vt in audienda Missa, in recitando Diuino officio, &c. Tum quia alioquin destrueretur propria excommunicationis ratio, quæ in hoc consistit, vt excommunicatus priuetur communibus Ecclesiæ suffragijs. Tum quia Cōcilium Constantiense nihil concessit in fauorem excommunicatorum; maximus autem fauor illis concessus fuisset, si fideles possent suffragia ferre pro excommunicatis toleratis. Tum quia standum est iuri antiquo, nisi aliud decernatur iure nouo: iure autem antiquo excommunicati tolerati priuabatur communibus suffragijs, nec contrariu apparet fuisse dispositum in extrauag. ad euitanda.

2 Quæres, quis dicatur excommunicatus toleratus, & non vitandus, & quis dicatur vitandus, & non toleratus.

Respondeo primò excommunicatum vitandum, & non toleratum dici eum, qui est nominatim denunciatus excommunicatus, vt si dicatur, declaratur Petrus, seù Parochus talis loci excommunicatus. Ita Syluest. excommunicatio 5. num. 24. Nauar cap. 27. num. 35. Auila loco citato d. 2. dubio 3. Couarruuias cap. Alma mater 1. parte §. 6. num. 7. & alij communiter, apud Sayrum lib. 2. cap. 12. num. 16. Vide, quæ infra dixi in simili de interdicto vitando disp. 4. pun 5. ad finem. Hic tamen.

Aduertendum est primò, illum non dici vitandum, qui nondum est denunciatus; quamuis sit nominatim excommunicatus, aut publicè constet de censura excommunicationis ab ipso contracta: nam Concilium Constantiense non solum requirit vt sit publicus, aut nominatim excommunicatus; quod fit exprimendo nomen proprium, vel aliqua signa; quibus sufficienter indicatur talis, persona excommunicata; sed etiam, vt sit publicè denūciatus. Ex quo sequitur, si Pontifex excommunicet Titiū, cum fautoribus suis, Titium vitandum esse, non vero fautores, quia non sunt nominatim denunciati; ita Sylu. verbo excommun. 5. num. 8. Reginald. lib. 1. num. 118. & alij communiter. Item si quis citetur sub excommunicatione ipso facto nisi compareat; non est vitandus, quāuis non compareat, quia nondum est denunciatus excommunicatus. Nauar. loco citato, Filiucius quæsito 10. num 76 & alij.

Secundò hanc denunciationem debere fieri per Iudicem competentem, vt patet ex eodem Conc. Cōstantiensi.

Tertiò denunciationem fieri debere in loco publico, vt in Ecclesia tempore maioris Missæ, aut apponendo schedulam in loco publico, iuxta morem loci, & regionis. Ita Suar. disp. 9. sect. 2. num. 8 Filiucius trac. 13. cap. 4. quæsito 6. & 10. Nauar. cap. 25. nu. 52. & alij.

Quarto requiri, vt excommunicatus non appellauerit à declaratione excommunicationis, vel denunciatione, nam facta appellatione non est vitandus, vt dictum est de appellatione. Existimo tamen illū censeri nominatim denūciatum excommunicatū, qui à Iudice competente denunciatur commisisse delictum, quod constat habere adnexam excommunicationem; propterea qui publice declaratur incidisse in hęresim, statim vitandus est; nam eo ipso, quo declaratur hæreticus satis expresse declaratur excommunicatus; cum constet hæreticum esse excommunicatum. Ita Sotus lib. 9. de Iustit. q. 1. ar. 8. Auila loco citato versic.

Sed

Sed est primò, Henriquez lib. 13. cap. 5. nu. 4. Suarez, disp. 9. sect. 2. nu. 10. contra Graffium 1. parte lib. 4. cap. 11. nũ. 5. Sanchez in summa lib. 2. cap. 9. num. 4. Nauarr. lib. 5. consil. tit. de hæreticis consilio 15. num. 2. Reginaldum lib. 1. num. 118. & alios, quorum sententia probabilissima est, existimantes hoc non sufficere, sed requirt, vt expresse, & specialiter denuncietur excommunicatus.

Hinc patet à fortiori illum esse excommunicatum vitandum, qui declaratur, & denunciatur incurrisse omnes pœnas hæreticorum; quamuis Sanchez loco citato, sentiat oppositum; censetur enim sufficienter denunciatus excommunicatus.

Respondeo secundò, notorium Clerici percussorem esse excommunicatum vitandum, & non toleratum, modo sit notorius notorietate facti, vt patet ex Concilio Constantiensi, vbi hoc in detestationem huius criminis sancitum est.

3 Aduertendum tamen est, aliquem dici posse notorium Clerici percussorem dupliciter. Primò notorietate iuris. Secundò notorietate facti. Notorietas iuris contingit, quando quis confessus est in iudicio se clericum percussisse, aut quando fama constat ipsum percussisse clericum. Notorietas facti contingit, quando aliquis percussit clericum in præsentia multorum, ita vt percussionem nequeat vlla tergiuersatione cælare, nec aliquo suffragio excusare. Hoc posito assero illum, qui notoriè percussit clericũ notorietate iuris, non esse excommunicatum vitandum; sed illum dici vitandum, cuius percussio notoria est notorietate facti, ita vt non possit suam percussionem vlla tergiuersatione celare. Si verò potest eam aliqua tergiuersatione, seu titulo, ac suffragio celare, non dicitur excommunicatus vitandus, vt contingit; quando percutiens excusat se dicendo percussisse titulo defensionis, vel nesciuisse illũ esse Clericum, eo quod habitum non gestaret, vel se ioco percussisse. Debet tamen huiusmodi excusatio esse probabilis, aut probabile dubium ingerere; nam si cõtingeret eam fictam esse, adhuc esset excommunicatus vitandus; cum ficta excusatio non tollat certitudinem facti, & ex alia parte omnes delinquentes soleant suo delicto excusationem adiungere; vndè sequeretur nullum excommunicatum esse vitandum.

4 Rogabis primò, qua de causa Conciliũ Constantiense requirat euidentiam, & notorietatem facti ad iudicandum percussorem clerici esse vitandum.

Respondeo, rationem esse, quia voluit auferre dubia ad peccandas innocentum conscientias, ne pro quolibet dubio cogerentur, euitare excommunicatos, subirentque peccandi periculum. Ita Suar. loco cit. & alij communiter.

5 Rogabis secundò, quot testes requirantur, vt factum dicatur notorium notoreitate facti.

Respondeo cum Menochio de arbit. lib. 2. cent. 2. casu 166. num. 7. Suarez, d. 9. sect. 2. Auila loc. cit. dubio 2. Filiucio tract. 13. ca. 4. quæsito 5. Coníncho disp. 14. dub. 2. num. 11. Molina, Vgolino, & aliis, quos infra referam de irregularitate, hoc relinqui iudicio prudentis viri; non enim idẽ numerus requiritur respectu omnium; nam respectu magnæ Communitatis videtur maior numerus requiri, quam requiratur respectu alicuius Collegij, quamuis Crauet. cons. 121. num. 2. post Cynum, & Baldum, Sotus dist. 12. q. 1. artic. 6. & alii requirãt decem testes. Alii verò vt Sylu. v. Notorium, dicant sufficere sex.

6 Hinc sequitur delictum commissum coram decem, non esse notorium respectu magnæ Ciuitatis; quamuis sit notorium respectu collegii, aut viciniæ; nam delictum commissum coram decem videtur adhuc occultum habita ratione magnæ Communitatis. Secus ratione Collegij, aut viciniæ.

7 Ex quo patet primo, me non teneri vitare eum, qui coram me percussit Clericum eo tempore, quo non aderant tot testes, qui sufficiant ad faciendum delictum notorium, vt bene ait Auila loc. cit. num. 4. & alii. Ratio est quia factum illud, quamuis mihi certum sit, & notum, non appellatur absolute notorium.

Addit Arragonius 2. 2. q. 10 art. 9. hoc verum esse, etiamsi quatuor, vel quinque interfuerint, vt patet ex ratione allata; quamuis Suarez, & Filiucius loc. cit. Duardus lib. 2. in can. 1. bullæ quæsito 8. num. 14. sentiat oppositum, dicendo, eos, qui interfuerunt percussioni, teneri occultè vitare percussorem, quandiu delictum non publicatur; nam ipsis notoriè constat commissum fuisse delictum, nec maiorem acquirunt delicti cognitionem, ac notitiam ex publicitate delicti. Sed hæc ratio facilè dissoluitur dicendo nõ teneri euitare, eo quod illa percussio non dicatur simpliciter notoria, & versemur in materia odiosa; quamuis nota sit, ac manifesta ijs, qui interfuerunt.

8 Secundò patet, quis dicatur suspensus, vel interdictus, vel irregularis vitandus; ille enim dicitur, qui denunciatus est suspensus, vel interdictus, vel irregularis. Ita communiter DD. Qui verò nondum est denunciatus dicitur toleratus, & non vitandus, vt expressè constat ex Concilio Cõstantiensi, vbi hæc verba referuntur; Ad cauenda animarum pericula statuit Sancta Synodus, vt nemo deinceps teneatur aliquã, ratione alicuius sententiæ, vel censuræ, vitare in Sacramentorum administratione, vel receptione, vel in aliis quibuscunque Diuinis, nisi fuerit denunciatus, &c. vel notorius percussor Clerici; sed suspensio, & interdictum sunt censuræ, & irregularitas est sententia à iure lata, ergo ex decreto Concilij Constantiensis, non tenemur vitare suspensos, interdictos, & irregulares nisi fuerint denunciati, quapropter ego possum audire Missam Sacerdotis suspensi, vel interdicti nondum denunciati; sicut etiam possum petere absolutionem ab eo Parocho, quem scio incurrisse irregularitatem propter homicidium modo nondum sit denunciatus homicida, vel irregularis. Ratio est quia si non validè obtineo absolutionem, vel hoc prouenit ex parte mea, qui pono obicem ad absolutionem, vel ex parte Sacerdotis, qui caret iurisdictione; sed neutrũ dici potest, ergo possum petere, & validè obtinere absolutionem, Minor probatur, quia ego non pono obicem; cum mihi non sit vetitum communicare cum Sacerdote irregulari, vel excommunicato nondum denunciato. Præterea Sacerdos habet iurisdictionem absoluendi; cum sit toleratus, & non vitandus; ergo ex parte neutrius potest absolutio dici inualida. Ita Nauar. cap. 9. num. 9. & 10. Sayrus, lib. 2. cap. 2. num. 6. Suarez, disp. 40. num 2. Reginaldus libro 1. num. 163. ad finem, & alii communiter, quibus addi potest Filiucius tract. 13. cap. 4. quæsito 12. num. 78. & sequent.

9 Ex quo deducitur à fortiori validam esse confessionem pœnitentis, qui confessus est peccata sua Sacerdoti excommunicato, suspenso, vel irregulari nondum denunciato, quem nesciebat esse excommunicatum, suspensum, vel irregularem.

Obiicies contra ea, quæ diximus in hoc quæsito Ex Decreto Concilij Basileensis, vitandus est quilibet excommunicatus notorius, & hoc decretum factum est post Concilium Constantiense: Ergo non solum vitandus est excommunicatus nominatim denunciatus, & notorius Clerici percussor.

Respõdeo hoc Cõciliũ Basileense quo ad hoc decretum nõ fuisse approbatum à Nicolao V. Immo à Leone X. sess. 11 vocatum fuisse conciliabulum. Suarez disp. 9. sect. 2. num. 5. Coninchus, Filiucius, & alij.

Sed modo dubium est qualis notitia denunciationis, vel notoriæ percussionis clerici requiratur, vt obligationẽ inducat ad vitandum excommunicatum.

Respõdeo cum Nauarro lib. 5. consil. tit. de sent. excom. consil. 54. Suarez de Censuris disp. 9. sect. 2. num. 0. Filiucio tract. 13. cap. 4. quæsito 6. num. 7. & alijs, requiri testimonia fide digna, vel publicam famam, qua certo moraliter sciatur denunciationem excõmunicationis factam fuisse, aut notoriã extitisse clerici percussionem. Ratio est, tũ quia sic colligi posse videtur ex cap. illud de cler. excom. minist. vbi iure antiquo ad vitandum excommunicatum publicam famam sufficere indicatur. Ergo etiam iure nouo sufficit publica fama, denunciationis, & à fortiori testimonia fide digna.

Ex quo sequitur primò, me non teneri illum euitare quem nonnulli, de quorum fide ambigitur, asserunt excommunicatum vitandum esse, vt in simili probaui de matrimonio cum Sanchez, & alijs.

Secundò illum non esse excommunicatum vitandum, de quo dubitatur an excommunicatus sit, vel de cuius excommunicationis denunciatione extat fama dubia, & non moraliter certa. Ratio est, tum quia in dubijs melior est conditio possidentis suam libertatem. tum quia mens, & intentio Concilij Constantiensis fuit ad tollenda dubia, & obligare solum in re certa, vt benè Suarez loco citato.

§. II.

Vtrum excommunicatus, qui iam resipuit à delicto priuetur communibus Ecclesiæ suffragijs, si nondum est absolutus.

1 *An excommunicatus contritus priuetur suffragijs Ecclesiæ.*

ALiqui Doctores, vt Nauar. cap. 27. nu. 18. Savrus, lib 2. cap. 4. num. 5. Auila 2 parte cap. 7. disp. 4. dub. 2 Valent. tomo 4. d. 7 quæst. 17. puncto 8. ad finem; Reginaldus lib. 32. num. 13. & alij, sentiunt huiusmodi excommunicatum non priuari communibus Ecclesiæ suffragijs. Immo aliqui existimant licitum esse secreto Missam applicare excommunicato iam contrito; quamuis illicitum sit nominatim pro eo publicè orare. Ratio istorum DD. est, quia non est credibile piam Matrem Ecclesiam velle à suis suffragijs eum excludere, quem Deus recepit in sui amicitiã, & qui iam recessit à contumacia, ob quam lata est censura; Deus autem in sui amicitiam recepit excommunicatũ contritum; quamuis nondum sit absolutus ab excommunicatione.

Sed mihi contrarium dicendum videtur, quare sit.

VNICA PROPOSITIO.

1 EXcommunicatus, qui nondum obtinuit absolutionem excommunicationis, priuatur communibus Ecclesiæ suffragijs; quamuis sit contritus, & iam resipuerit à delicto. Ita Sotus in 4 dist. 22 q. 1. art. 1. Vasquez tomo 4. in tertiam partem, dubio 2. tractatu de excommunicatione num. 2. Suarez disp. 9. sect. 3. num. 2. vbi plures alios DD. recenset, Garzias de benef. 7. parte ca. 13. num. 96. Vgolin. tab. 2. cap. 9. §. 1. Filiucius tract. 12. cap. 2. quæsito 6. Coninc. disp. 14. dub. 6. num. 49. Reginald. lib. 32. num. 11. Ratio est tum quia excommunicatus contritus adhuc remanet excommunicatus, donec absoluatur; & excommunicatio suũ habet effectum, donec auferatur; ergo excommunicatus, quamuis contritus, afficitur effectibus excommunicationis consequenter priuatur communibus Ecclesiæ suffragijs, si nondum obtinuit absolutionem. Tum quia alioquin inferri posset, licitum esse excommunicato contrito nondum absoluto accedere occultè ad recipienda Sacramenta, vel ad occultè celebrandum, cum sit in gratia; hoc autem est falsum; ergo etiam falsum est excommunicatum contritum frui communibus Ecclesiæ suffragijs; nam per eandem excommunicationem priuatur suffragijs Ecclesiæ, & participatione Sacramentorum. Quare, si Ecclesia non dicitur minus pia excludendo excommunicatum contritum à Sacramentis, neque dicetur minus pia excludendo illum à communibus suffragijs.

Hinc patet respõsio ad argumentum Nauarri, Sayri, & aliorum: nam illo probatur tantummodo, Ecclesiam posse non excludere excommunicatum contritum à communibus suffragijs; sed non probatur de facto non excludere. Immo potius ex ipsius decretis constat excludere; præsertim ex ca. A nobis de sententia excõmunicationis, vbi nulla fit exceptio excommunicati contriti, aut non contriti necessaria igitur est absolutio, vt suffragiorum fiat capax.

§. III.

Vtrum Sacrificium Missæ prosit excommunicato, si pro illo offeratur.

1 *Quot modis Sacerdos in Missa consideretur.*
2 *Quot sint effectus Sacrificij*
3 *An Sacrificium nomine Christi oblatum prosit excommunicato.*
4 *An sacrificium Missæ applicatum excommunicato, ei prosit quo ad fructum prouenientem ex parte Ecclesiæ.*
5 *An Sacrificium à Sacerdote excommunicato oblatum pro se ipso, ipsi prosit.*
6 *An Sacerdos possit in Missa tanquam persona priuata orare pro excommunicato.*
7 *An Sacerdos possit orare pro excommunicato denunciato.*
8 *An liceat recitare priuatas orationes, vel alia pia opera facere pro excommunicatis.*
9 *An Indulgentiæ prosint excommunicato contrito.*

1 NOtandũ primò, Sacerdotem in Missa tripliciter cõsiderari posse. Primò quatenus nomine Christi offert, & applicat effectum sacrificij, tanquam minister ab ipso immediate deputatus.

Secundò, quatenus est minister Ecclesiæ, ab ipsa constitutus ad sacrificandum, & applicandum effectum sacrificij Missæ fidelibus nomine Ecclesiæ.

Tertiò, quatenus orat in persona propria vt persona priuata, & particularis.

2 Notandum secundò, inter cæteros effectus sacrificij Missæ istos duos recenseri.

Primus est, vt sacrificium Missæ sit impetratorium remissionis peccatorum.

Secundus est, vt sit satisfactorium pro peccatis.

PRIMA PROPOSITIO.

3 SAcrificium Missæ oblatum à Sacerdote in persona Christi, & vt ministro, ab ipso deputato prodest excommunicato, si ei applicetur à Sacerdote. Ratio est tum quia malitia ministri operantis in nomine alterius non impedit valorem, & effectum actionis, vt patet in Sacramentis, quæ valdè administrantur; quamuis Sacerdos improbus sit, ac malus; ergo etiam in proposito casu malitia Sacerdotis, qui prohibetur ab Ecclesia offerre sacrificium pro excommunicato, non tollit effectum sacrificij, quatenus offertur in persona Christi; nam Ecclesia per suam prohibitionem non aufert potestatem offerendi in persona Christi, & applicandi effectum sacrificij. Tum quia sacrificium operatur, quoties adest capacitas in subiecto, & non adest impedimentum ex parte illius, cui applicatur, ergo sacrificium prodest excommunicato, si illi applicetur, modo excommunicatus non habeat impedimentum, quo frustretur, ac defraudetur effectu sacrificii.

4 Ex quo fit, sacrificium Missæ, cuicunque excõmunicato applicetur in persona Christi, prodesse, tum quò ad impetrationem, tum quò ad satisfactionem.

Quod prosit quò ad impetrationem, ratio est quia sacrificiũ operatur id, ad quod à Christo fuit institutum; sed fuit institutum, vt sit impetratorium, & prosit peccatoribus ad impetrationem, sicut patet ex dictis de sacrificio Missæ; ergo sacrificium Missæ prodest excommunicato quò ad impetrationem remissionis peccatorum, nisi aliunde impediatur.

Quòd prosit quò ad satisfactionem prouenientem ex virtute Christi, quando excommunicatus, cui sacrificium applicatur, est in gratia, ratio est, quia adsunt omnia requisita, vt sacrificium Missæ prosit quò ad satisfactionẽ; adest enim Sacerdos applicans nomine Christi, & adest subiectum dispositum; cum excommunicatus iam in gratia existat, vt suppono. Ita Suarez, d. 9. sect. 4. n. 2. Sot. in 4. dist. 22. q. 1. art. 4. Auila 2. par. c. 6 d. 4. dub. 1. Filiucius tract. 12. cap. 2. quæsito 7. num. 48. Reginaldus lib. 32. num. 13. & alij.

Obijcies excommunicatus, etiamsi existat in gratia, est priuatus communibus Ecclesiæ suffragijs; ergo etiam remanet priuatus fructibus sacrificij; cum sacrificium spectet ad communia Ecclesiæ suffragia.

Respondeo sacrificium Missæ dupliciter cõsiderari posse. Primò secundum valorem, quem habet ex institutione Christi, & vt sic non potest computari inter communia Ecclesiæ suffragia. Secundò quatenus offertur nomine Ecclesiæ, & vt sic recenseri, & enumerari, potest inter suffragia Ecclesiæ; & vt sic excommunicatus priuatur sacrificio Missæ, vt patebit ex secunda Propositione; sicut etiam priuatur aliis suffragiis communibus oblatis à Sacerdotibus, vt ministris Ecclesiæ, vt benè ait Suarez loc. cit. num. 7. & alij communiter.

SECVNDA PROPOSITIO.

5 SAcrificium Missæ, applicatum excommunicato, non ei prodest quò ad fructum, & valorem prouenientẽ ex parte Ecclesiæ. Ratio est quia Ecclesia priuat excommunicatum suffragiis communibus, quale est sacrificium

Missæ

Missæ, & prohibet illa applicari excommunicato; propterea Sacerdos applicando sacrificium excommunicato peccat mortaliter; cum faciat contra prohibitionem Ecclesiæ in re graui; quamuis Sayrus lib. 2 cap. 4. num. 6. & alii, excusent Sacerdotem offerentem sacrificium pro excommunicato tolerato, etiamsi non sit contritus. Ratio est, inquit Sayrus, quia in Concilio Constantiensi prohibitum est tantummodo communicare in Sacris, & Sacramentis cum excommunicatis denūciatis, & notoriis percussoribus clericorum, non verò cum excommunicatis toleratis. Immò addit Nauarrus cap. 27. num. 36. Vgolinus, & alii, posse publicè orari pro excommunicato tolerato, sicut idem excommunicatus potest publicè sepeliri.

Ex quo deducunt prædicti DD. posse Sacerdotem accipere stipendium, & offerre sacrificium pro excommunicato non vitando. Sed Sayri, Nauarri, & aliorum sententia, satis reiecta est supra cum Suarez d. 9. sect. 1. num. 4. quem sequitur Vasq. loc. cit. dub. 2. nu. 3. Filiucius & alii.

Rogabis, vtrum sacrificium à Sacerdote excommunicato oblatum pro se ipso prosit sibi ipsi.

Respondeo negatiuè; nam excommunicatus grauiter peccat celebrando, & ponit obicem ad fructum sacrificii vt ait Suarez loco cit. num. 8. & patet ex dictis de sacrificio Missæ, cum Toleto, & aliis.

TERTIA PRPOSTITIO.

6 SAcerdos potest in Missa, tanquam persona priuata, & particularis, orare pro quolibet excommunicato. Ita Auila d. 4. d. 1. concl. 2. Nauar. loc. cit. Sot. in 4. dist. 22. q. 1. art. 1. Suarez loc. cit. sect. 5. num. 3. & 4. Henriq. lib. 13. cap. 12. nu. 3. Filiucius tra. 12. c. 2. quæsito 8. Coninch. d. 14. dub. 6. num. 37. & plures alii, apud Vgolinum, tab. 2 cap. 9. §. 3. contra nonnullos recentiores. Ratio est quia hoc non est prohibitum ab Ecclesia; cum Ecclesia prohibuerit tantummodò applicari communia, & generalia suffragia; non vero priuata, & particularia, quæ valorem habent ex speciali intentione, & deuotione offerentis, quæque fiunt à fidelibus vt personis priuatis, non vt ministris Ecclesiæ; vnde quamuis Sacerdos in sacrificio Missæ gerat personam publicam, & sacrificet nomine Ecclesiæ; non tamen ità exuit personam priuatam, quin possit, vt persona priuata, orare pro excommunicatis, & Missam, quatenus est opus proprium talis personæ priuatæ, offerre priuata intentione pro excommunicato.

7 Ex quo infertur primò, contra Ledesmam Sacerdotem posse in publicis orationibus, vel in memento Missæ, tanquam priuatam personam, mētaliter, vel secretè orare pro excommunicato etiam denunciato, eiusque orationes illi prodesse, quò ad valorem ex opere operantis ipsius offerentis, tanquam priuatæ personæ. Caueat tamen Sacerdos, ne nominatim eum exprimat in Canone, vel in aliis orationibus publicis. Ita Suarez d. 9. sect. 5. num. 5. Auila 2. par. cap 6. d 9. dubio 5. Vasq. tract. de excommunicatione dubio 2. num. 3. Filiucius loc. cit. num. 52. & alii, vnde si Imperator, vel Episcopus esset excommunicatus, non esset nominatim exprimendus in Canone, vt bene ait Sotus in 4. dist. 22. q. 1. Sayrus, lib. 2. cap. 4 num. 4. & alii communiter. Ratio est quia, quæ exprimuntur, videntur fieri nomine Ecclesiæ.

8 Secundò, licitum esse recitare priuatas orationes, vel alia pia opera facere pro excommunicatis; modo, non fiant tanquam ab Ecclesia ministris.

9 Quæres, vtrum Indulgentiæ prosint excommunicato contrito.

Respondeo negatiuè, iuxta dicta de Indulgentijs pun. 6. quæsito 2. Ratio est quia Indulgentiæ possunt recenseri inter suffragia Ecclesiæ, & pertinent ad Thesaurum Ecclesiæ, excommunicatus autem priuatur Ecclesię suffragijs, & eius Thesauro, etiamsi contritus sit, vt supra dictum est. Ita Suarez de indulgentijs, disp. 51. sect. 2. & de censuris disp. 12. sect. 3. num 7. Vgolinus tab. 2. ca. 9 in principio, §. 5. num. 5. & alij, contra Hēriquez, lib. 7. cap. 18. Filiucius loco citato ca. 2. quæsito 1. num. 33. & Nauar. apud Vgolinum loco cit. cap. 9. & alios.

PVNCTVM II.

De priuatione participationis actiuæ, & passiuæ Sacramentorum.

1 *An excommunicatus validè recipiat Sacramenta;*
2 *An aliquis possit aliquando absolui à peccatis, quamuis nondum fuerit absolutus à censura.*
3 *An valida sit confessio eius, qui accedit ad Sacramentum pænitentiæ, sciens se esse excommunicatum.*
4 *An excommunicatus peccet recipiendo Sacramenta.*
5 *An excommunicatus incurrat aliquam pœnam recipiendo Sacramenta.*

QVatuor principaliter quęremus in hoc puncto. Primò, vtrum excommunicatus validè recipiat Sacramenta aut peccet, aut incurrat aliquam pœnam illa recipiendo. Secundò, vtrum administrans Sacramenta excommunicato grauiter peccet, & incurrat aliquam pœnam. Tertiò, vtrum Sacramenta administrata excommunicato tolerato sint valida. Quartò vtrum sint valida Sacramenta administrata ab excommunicato vitando. His explicatis sufficienter remanebit explicatus effectus excommunicationis circa priuationem passiuam, & actiuam Sacramentorum.

§. I.

Vtrum excommunicatus validè recipiat Sacramenta, aut peccet, vel incurrat aliquam pœnam recipiendo.

TRia principaliter quęram in hoc Paragrapho. Primò, vtrum excommunicatus validè recipiat Sacramenta. Secundò, vtrum peccet recipiendo. Tertiò, vtrum aliquam pœnam incurrat.

PRIMA PROPOSITIO.

1 EXcommunicatus validè recipit Sacramenta, quo ad substantiam, nisi fortè quis excipere velit pęnitentiæ Sacramentum. Ita Suarez loco citato sect. 3. num. 1. Vasquez dubio 4. Henriquez libro 13. cap. 10. n. 1. Auila 2. par. c. 6. d. 3. dub. 4. Filiucius tra. 12. c. 3 quæsito 3. Regin. lib. 32. num. 4. Vgolinus, & alij communiter. Ratio est tum quia Sacramenta sunt valida, quoties adest debita forma, & materia cum intentione ministri, & suscipientis, sed quādo excommunicatus recipit Sacramēta, adest materia, forma, ac intentio ministri, & suscipientis, vt suppono; ergo excommunicatus validè recipit Sacramenta quo ad substātiā. Tum quia multa fieri prohibentur, quæ tamen facta tenent, vt patet ex regulis iuris. Tum quia versamur in materia odiosa, quæ strictè explicanda est; cum autem iura repellant excommunicatum à Sacramentis per verba prohibitoria, & non irritantia, non est ratio, cur nos dicamus Sacramenta suscepta ab excommunicato esse irrita, quo ad substantiam.

Dixi quo ad substantiam; quia si loquamur de effectu Sacramentorum, certum est excommunicatum non semper validè recipere Sacramenta quo ad effectum, idest quo ad gratiam; nam quoties aliquis recipit Sacramentum, & in eius susceptione committit peccatum mortale, ponit obicem ad gratiam, qui autem ponit obicē ad gratiam, non recipit gratiam, vt est communis DD. sententia; qui verò absque peccato recipit Sacramentum, recipit etiam gratiam; cum non ponat obicem per peccatum ad illam.

Dixi nisi fortè quis exigere velit Pœnitentiæ Sacramentum; quia vtrum excommunicatus validè recipiat Sacramentum Pœnitentiæ, non solum quo ad fructum, verum etiam quo ad substantiam, grauissima difficultas est inter DD. Pro cuius difficultatis intelligentia.

Præmittendum est nos hic non loqui de excommunicato, qui confitetur peccata sua sed ante absolutionem peccatorum obtinet absolutionem excōmunicationis; hoc enim fieri posse constat quotidiano vsu, & praxi; nec Confessarius audiens huiusmodi pœnitentem incurrit minorem

excommunicationem; cum ex causa iusta communicet cũ excommunicato, vt benè ait Nauar. cap 10 num. 3. Auila 2. parte cap 6 disp. 3 dub. 4. in principio, & d. 11. dub. 2. Coninchus disp. 13. dub. 5. num. 22. & alii communiter; sed loquimur solum de eo, qui petit, absolutionem à peccatis, antequam absoluatur ab excommunicatione, siuè inuincibiliter ignoret se esse excommunicatum, siuè vincibiliter, & culpabiliter. Hoc posito ad propositam difficultatē.

Respondeo, quemcunque excommunicatum validè recipere Sacramentum pœnitentiæ, non solum quo ad substantiam, verum etiam quo ad effectum, quoties inculpabiliter ignorat, se esse excommunicatum, aut quoties scit quidem se esse excommunicatum, sed inuincibilter ignorat esse peccatum mortale accedere ad Sacramentum pœnitentiæ suscipiendum cum excommunicatione. Ita Vgolinus tab. 1. cap. 7 §. 2. Henriq. lib 13. cap. 12. num. 2. Emanuel Sà verbo Absolutio num. 16. Filiucius loco citato quæsito 3. num 59. Coninchus loco citato num. 26. Suarez sect. 3. num. 9. Sayrus lib. 2 cap. 2. num. 5. Valent. tomo 4. disp. 7. quæst. 11. puncto 3. circa principium, & quæst. 17. puncto 2. columna mihi 1410. & alij, apud Vasquez dub. 4. & apud Reginad. lib. 6. nu. 172. contra Syluestrum ver. Confessio primo quæst. 3. Vasquez loco citato dubio 9. & alios, apud prçcit. DD.

Quod validè recipiat quo ad substantiã, patet, tum quia adsunt omnia de substantia Sacramenti pœnitentiæ; adest enim materia, forma, intentio, & iurisdictio; ergo validè recipit Sacramentũ pœnitentiæ, quo ad substantiam. Tum quia iura non magis reddunt excommunicatum incapacē Sacramenti pœnitentiæ, quam reliquorum Sacramentorum; sicut ergo excommunicatus validè recipit alia Sacramenta; ita etiam validè recipit Sacramentũ pçnitentiæ.

Quod verò recipiat etiam quo ad effectũ gratię, & remissionis peccatorum, patet; tũ quia res, quæ culpa caret in dãnum vocari non debet, cap. 2. de Constitutionibus. Tum quia, quando ponitur Sacramentum quo ad substantiam, & non ponitur obex ad gratiam per peccatum, recipitur effectus Sacramenti pœnitentiæ, qui est gratia, & remissio peccatorum; in hoc autem casu supponimus excommunicatum nõ ponere obicem ad gratiã, eo quod inculpabiliter ignoret se esse excommunicatum, vel esse peccatum mortale accedere ad Sacram. pçnitẽtiæ cum excommunicatione.

Hinc patet primò, falsum esse, quod aliqui asseruerunt; inualidum esse Sacramentũ ab excommunicato susceptum defectu iurisdictionis in absoluente; Sacerdos enim non priuatur sua iurisdictione per censurã, & excommunicationem pçnitẽtis; alioquin censura pœnitentis esset pœna Cõfessarii absoluentis.

Secundò patet falsum esse, quod aliqui asseruerunt, Sacramentum Pœnitentiæ susceptum ab excommunicato, inualidum esse ratione incapacitatis ipsius excommunicatis nam Ecclesia eo modo prohibet excommunicato recipere Sacramentum pœnitentiæ, quo prohibet recipere cętera Sacramenta; sed non ita prohibet excommunicatum recipere cætera Sacramenta, vt faciat illum incapacem ad ea recipienda, vt dictum est in prima Propositione; ergo neque facit illum incapacem Sacramenti pœnitẽtiæ; ergo excommunicatus potest validè recipere Sacramentum Pœnitentiæ, non solum quo ad substantiam; verum etiam, quò ad fructum, modò illud recipiat bona fide, inculpabiliter ignorans se esse excommunicatum, &c.

Si verò culpabiliter mortaliter ignorat se esse excommunicatum, non recipit Sacramentum pçnitentiæ. Ita Suarez loc. cit. concl. 2. Henriquez lib. 13. c. 12. num. 1. Vgolin. tab. 2. cap. 7. §. 2. num. 6. Sayrus lib. 2. cap. 2. num. 1. Filiucius loc. cit. Coninch. nu. 29. & alii. Ratio est quia recipiens Sacramentum pœnitentiæ, culpabiliter ignorans se esse excommunicatum, aut esse peccatum mortale, accedere cum excommunicatione ad Sacramentum pçnitentiæ, committit nouum mortale peccatum; qui autem committit mortale peccatum in susceptione Sacramenti pœnitentiæ non recipit Sacramentum pçnitentiæ, vt ostendimus de Pçnitentia; quamuis Nauar. cap. 9. num. 3. & alii, quos sequitur Auila 2. par. cap. 6. d. 3. dubio 9. conclus. 2. absque sufficienti fundamento existiment excommunicatũ recipere Sacramentũ pœnitentiæ informe, dũ illud recipit, ignorans culpabiliter mortaliter se esse excommunicatum, vel esse peccatum mortale accedere cum excommunicatione, modò ignorantia non sit affectata.

2 Ex dictis colligi potest primò, dari posse casum, vt aliquis absoluatur à peccatis, quamuis nondum fuerit absolutus à censura; vt accidit quando quis inculpabiliter confitetur peccata sua, nesciens, se ligatum esse censura, vel qñ in Confessione inculpabiliter oblitus est censuræ, à qua nõ poterat per illum Confessarium absolui, vel quãdo Confessarius malitiosè absoluit pœnitẽtem à peccatis cum intentione non absoluendi à censuris; in his tamen casibus pçnitens, postquam cognouerit se irretitum esse censura, satisfacit petendo absolutionem censuræ, & confitendo peccatum cui est adnexa censura, quam per obliuionem prætermiserat in Confessione, nisi fortè confessus sit Confessario habenti facultatem absoluendi ab illa censura, & ab eo obtinuerit generalem absolutionem; tunc enim non tenetur exprimere peccata, vt absoluatur à censura; sed vt integrē confiteatur peccata, vt patet ex supra dictis.

3 Secundò, eum, qui accedit ad Sacramẽtum pœnitẽtiæ, sciens se esse excommunicatum, sciensque esse peccatum mortale sic accedere, non recipere Sacramentum pçnitentiæ, nec illius cõfessionem validam esse. Ratio est tum quia ponit obicem ad gratiã actualiter peccando. Tum quia cõfessio nõ est integra formaliter; cum taceat se accedere cũ excommunicatione, vel, si hoc nõ tacet, saltem non habet debitum dolorem, & propositum; non enim sufficienter dolet de peccato, quod tunc committit; materia autem Sacramenti pçnitentiæ est confessio integra formaliter, & dolor cum proposito cauendi peccata. Ita Suarez disp. 10. sect. 3. num. 7. Coninchus loco citato, & alij communiter, quos refert, & sequitur Sayrus lib. 2. cap. 2. num. 2. & nos retuli de pœnit.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 Excommunicatus, etiam toleratus, regulariter loquẽdo, peccat mortaliter suscipiendo aliquod Sacramẽtum. Ita S Thom. 2. 2. quæst. 49. art. 1. Nauar. cap. 27. num. 18. Sayrus, lib. 2. cap. 1. num. 2. Suarez, disp. 10. sect. 1. num. 1 Henriquez lib. 13. ca. 7. num. 1. Vgolinus, tab. 2. cap. 7. nu. 1. 2. & 3. Filiucius tract. 12. cap. 3. quæsito 1. & alij. Ratio est quia excommunicatus prohibetur suscipere Sacramenta; ergo grauiter peccat suscipiendo; cum faciat contra prohibitionem Ecclesiæ in re graui, materia enim Sacramentorum grauis est, antecedens patet ex cap. cum illorum, & cap. si quem de sent. excomm. & cap. si celebrat de Cler. excomm. minist.

Dixi regulariter loquendo; nam aliquãdo potest excusari ob ignorantiam, vel necessitatem; vt ob vitandam infamiam, vel scandalum, vel mortis periculum, quod alia ratione, seu probabili excusatione vitare nõ potest. Ratio est tum quia Ecclesia non obligat cum tanto incõmodo. Tum quia præceptum naturale præponderat prçcepto Ecclesiæ. Ita Sayrus, lib 2. cap. 3. num. 28. Suarez loco citato, num. 4. Coninchus num. 31. Filiucius num. 56. Nauar. Sotus, & alij communiter.

Ex quo infertur, huiusmodi excommunicatum, suscipientem Sacramenta in prædictis casibus, non solum excusari à peccato; verũ & à pœna, quæ supponit peccatũ mortale.

TERTIA PROPOSITIO.

5 Excommunicatus, recipiens Sacramenta, nõ incurrit aliquam pçnam, excepta susceptione Sacramenti Ordinis. Ratio est quia nulla pœna extat in iure expressa contra recipientes Sacramenta in excommunicatione.

Vtrum vero administrans Sacramenta in excommunicatione afficiatur aliqua pçna, paulò post dicam.

Dixi excepta susceptione Sacramenti Ordinis; nam excommunicatus suscipiẽdo Sacros Ordines incurrit irregularitatem, vt infra dicam. Ita Suarez loco citato, & sect. 3. num. 6. Henriquez, Valent. Rodriquez, Auila, Vgolin. & alij, quos referam de irregularitate, quibus adde Filiucium loco cit. num. 54. & Coninch. num. 32.

§. II.

Vtrum administrans Sacramenta excommunicato grauiter peccet, & incurrat aliquam pœnam.

1 *An ministrans Sacramenta excommunicato tolerato peccet.*

2 *An ministrans Sacramenta excommunicato occulto incurrat aliquam pœnam.*

3 *An Sacerdos possit credere excommunicato petenti Eucharistiam, & dicenti se esse absolutum.*

4 *An Sacerdos peccet ministrando Sacramēta excommunicato, quando ipse excommunicatus non peccat petendo.*

5 *An Sacerdos peccet ministrando Sacramenta excommunicato vitando.*

6 *An Sacerdos peccet ministrando Sacramēta excommunicato vitando nescienti se esse excommunicatum.*

7 *Quam pœnam incurrat ministrans Sacramenta excommunicato vitando.*

TRiplex difficultas in hoc Paragrapho discutiēda est. Primò vtrum administrans Sacramenta excommunicato tolerato peccet. Secundò, vtrum peccet administrādo Sacramenta excommunicato, vitando. Tertiò, vtrum incurrat aliquam pœnam.

PRIMA PROPOSITIO.

1 SAcerdos administrans Sacramenta excommunicato tolerato, seu non vitando, non peccat ex vi censuræ. Ratio est, quia nulla extat prohibitio Ecclesiæ, qua Sacerdos prohibeatur Sacramenta ministrare excommunicato tolerato. Immo Concilium Cōnstantiense facultatē fecit fidelibus cōmunicandi cum excommunicatis toleratis in rebus Sacris, & Sacramentis; Concilium autem Constātiense non præsumitur facultatem fecisse ad aliquid illicitum.

Dixi ex vi censuræ; nam, si respiciamus ius naturale, ac Diuinum grauiter peccat Sacerdos præbendo Sacramenta excommunicato, quamuis tolerato; nam quicunque excōmunicatus indignè petit Sacrāmenta: iure autem naturali diuino non sunt administranda Sacramenta indignè petēti, nisi fortè petens sit peccator occultus, & publicè petat, vt patet ex dictis de Sacramentis. Ita Vasquez dubio 2. ad finem, Suarez, Filiucius, & alij locis statim citandis, & alij communiter.

Obijcies. Concilium Constantiense permittit communicare cum excommunicato tolerato in Diuinis, & Sacramentis; ergo ministrans Sacramenta excommunicatis non vitandis nulla ratione peccat; alioquin nullus fauor fuisset ei collatus in Concilio Constantiensi.

Respondeo, Concilium abstulisse prohibitionem Ecclesiasticam, non verò naturalem, quam non poterat auferre; propterea Sacerdos, ministrans Sacramenta excommunicato tolerato, non peccat contra prohibitionem Ecclesiæ; cum hæc fuerit ablata in Concil. Constantiensi; sed peccat contra ius naturale Diuinum, vt benè ait Suarez d. 10. sect. 2. num. 12. Vasquez tractatu de excommunicatione dub. 2. num. 11. Filliucius num. 65 vers. at dices, & alij.

2 Ex dictis colligi potest, Sacerdotem ministrantem Sacramenta excommunicato occulto, non incurrere aliquam censuram, vel pœnam. Ratio est tum quia nulla censura, vel pęna incurritur, nisi sit in iure expressa, in iure autem non est expressa vlla pęna contra Sacerdotem ministrantē Sacramēta excommunicato tolerato, & non vitando. Tum quia censura supponit peccatum contra prohibitionem Ecclesiæ; administrans autem Sacramenta excommunicato tolerato non facit contra prohibitionem Ecclesiæ, vt ostensum est.

3 Quæres primò, vtrum Sacerdos credere possit excommunicato occulto petenti Eucharistiam, & dicenti se absolutum esse.

Respondeo posse, modo excōmunicatus sit fide dignus; Immo, quamuis non afferat se absolutum esse, potest Sacerdos præsumere eum esse absolutū eo ipso, quo petit Eucharistiam, nisi manifestè constet cōtrarium, aut nisi periculū immineat scandali, vel alterius incommodi; nullus enim præsumitur velle delinquere. Ita Nauar. ca. 27, nu. 36. Suarez disp. 10 sect. 2. num. 12. Filiucius tract. 12. cap. 3 num. 6, & alij.

4 Queres secundò, vtrum Sacerdos peccet administrando Sacramenta excommunicato tolerato, quando ipse excommunicatus non peccat petendo, vt quando petit ob necessitatem vitandæ infamiæ, vel scandali, & cæt.

Respondeo non peccare; nam ratio cur Sacerdos peccat contra ius naturale Diuinum administrando Sacramēta excommunicato tolerato, est quia excommunicatus indignè petit; sed quando excommunicatus petit ex necessitate, non petit indignè, ergo Sacerdos non peccat ministrādo. Ita Suarez disp. 10. sect. 2. num. 13. Filiucius trac. 12. cap. 3. quæsito 4. & alij. Contra Vasquez dub. 3. num. 8.

Vtrum verò licitum sit administrare Sacramenta excōmunicato nescienti, vel nō aduertenti se excommunicatum esse, aut esse peccatum mortale accedere ad Sacramēta suscipienda in excommunicatione, patet ex dictis de Sacramentis non esse licitum.

SECVNDA PROPOSITIO.

5 SAcerdos peccat mortaliter ex vi censuræ, ministrando Sacramēta excommunicatis vitandis. Ita communiter DD. Ratio est quia Ecclesia prohibet communicationem cum excommunicatis vitandis, cap. Significasti de sentent. excommunicationis, & alibi; sed Sacerdos administrans Sacramenta excommunicatis vitandis, communicat cum ipsis excommunicatis; ergo grauiter peccat; facit enim contra prohibitionem Ecclesiæ in re graui; nisi fortè excusetur ob necessitatem, vel ob aliā iustā causam.

6 Quæres, vtrum Sacerdos administrans Sacramenta excommunicato vitando ignorāti se esse excōicatum peccet.

Respondeo affirmatiuè; facit enim contra prohibitionem Ecclesiæ in re graui, cum fidelibus prohibita sit communicatio cum excommunicato vitando; ipse vero excommunicatus, qui Sacramenta recipit ignorās se excommunicatum, non peccat; nam ipsum ignorantia excusat.

TERTIA PROPOSITIO.

7 MInistrans Sacramenta excommunicato vitando, preter mortale peccatum, incurrit. Primò Minorem excommunicationem; hanc enim fideles incurrunt participando cum excommunicatis vitandis.

Secundò incurrit ipso iure interdictum ab ingressu Ecclesiæ; cap. Episcoporum, de priuilegijs in sexto, vbi imponitur interdictum ab ingressu Ecclesiæ ijs, qui excommunicatos admittunt ad Sacramenta. Ita DD. supra cit. qui tamen excipiunt assistentem matrimonio excommunicati vitandi: sacerdos enim assistens matrimonio, non dicitur strictè loquēdo minister matrimonij, vt suo loco dictum est.

Addo, latam esse excommunicationem Papæ reseruatam in cap. Significasti de sententia excommunicationis contra Clericos in diuinis officijs participantes cum excōmunicatis à Papa; ad quam excommunicationem incurrendam nonnullæ conditiones requiruntur.

Prima est, vt participans sit Clericus.

Secunda, vt sciat illum, cum quo participat, esse excommunicatum à Papa.

Tertia, vt spontè participet, idest sine metu, & timore; textus enim dicit scienter, & spontè.

Quarta vt participet cum excommunicato nominatim declarato, & denunciato; nā post Concilium Constantiense non tenemur euitare excommunicatos nondum denunciatos. Immo cum in præfato cap. sermo sit de nominatim excommunicatis, vel denunciatis, non videtur hæc pœna extendenda ad eum, qui publicum clerici percussorem, sed nondum denunciatum admitti ad diuina. Ita Coninchus loco statim citando.

Quinta, vt participet recipiendo illum in diuinis officijs; nam si clericus non admittat excommunicatum ad diuina officia; sed tanquam vnus de populo simul cum eo intersit Diuinis officijs, non incurrit prædictā excommunicationē sed tantummodo minorem, sicut cæteri. Ita Nauar. cap. 27. nu 93. Suarez loco citato num. 9. Gambarupta cap. 6. fol. 136. Caietanus verbo Excommunicatio cap. 58. Auila 2. parte cap. 6 disp. 10. dubio 2. Coninchus disp. 14. num. 33. Filiucius quæsito 5. num. 66. Syluest. Caiet. & alij communiter apud præcitatos Doctores.

§. III.

Vtrum Sacramēta administrata ab excommunicato tolerato valida sint.

1 *An Sacramenta administrata ab excommunicato tolerato valida sint.*

2 *An*

2 *An validum sit Matrimonium, cui astitit Parochus excommunicatus.*
3 *An validum sit Sacramentum Pœnitentiæ administratum ab excommunicato.*
4 *An petens Sacramenta ab excommunicato tolerato, mortaliter peccet.*
5 *An Parochiani possint petere celebrationem Missæ à Parocho excommunicato.*
6 *An peccet recipiens Sacramenta ab excommunicato parato administrare.*

DVO principaliter quæram in hoc Paragrapho. Primò, vtrum Sacramenta administrata ab excommunicato tolerato valida sint. Secundò vtrum petens Sacramenta ab excommunicato tolerato peccet.

PRIMA PROPOSITIO.

1 SAcramenta administrata ab excommunicato tolerato valida sunt. Ita Vasquez tract. de excommunicatione dub. 3. Suarez, & alij communiter locis cit. Ratio est quia Sacraméta valida sunt, quoties adest materia, forma, & intentio ministri; sed hæc omnia adsunt, vt suppono, dum excommunicatus toleratus administrat Sacramenta, ergo Sacramenta ab excommunicato tolerato administrata, valida sunt.

2 Hinc sequitur primò, validum esse Matrimonium, cui astitit Parochus excommunicatus toleratus. Ita Vasquez loco citato dub. 4. num. 2. & alij communiter, quos retuli de Matrimonio. Immo etiã validum est Matrimonium, cui astitit Parochus excommunicatus, non solum toleratus, verum etiam vitandus, vt ostendi de Matrimonio quæst. 2. puncto 8. num. 15. contra Aulam 2. parte cap. 6. dub. 1. conclus. 1.

3 Secundò, Sacramentum Pœnitentiæ administratum à Sacerdote, excommunicato tolerato, validum esse, non tantum ex parte iurisdictionis; cum Sacerdos excommunicatus toleratus non priuetur iurisdictione; sed etiam ex parte pœnitentis; cum pœnitens non peccet communicando cum excommunicato tolerato. Ita Henriquez lib. 13. ca. 6. nu. 3. Sayrus lib. 2. cap. 2. n. 8. Filiucius quæsito 7. & alii.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 PEtens Sacramenta ab excommunicato tolerato nõ peccat mortaliter, non solum quando ignorat illum esse excõmunicatum (tunc enim certum est excusari à peccato, ratione ignorantiæ) sed etiam quando scit illum esse excommunicatum, siuè excõmunicatus sit proprius Parochus, siuè alius sacerdos, siuè adsit necessitas petendi, siuè nõ; siue ille Sacerdos excommunicatus sit paratus administrare Sacramenta, siuè non. Ita Sanchez de Matrimon. lib. 7. disp. 9. num 8. Sotus in 4. d. 22. quæst. 1. artic. 4. Ledesma, Lopez, Driedo, & alij apud Vasquez dub. 2. & 3. & apud Sanchez loco citato, quorum sententia, quamuis sit contra Vasquez dubio 3. num. 2. Henriquez loco citato, Nauar. cap. 9. num. 10. Suarez disp. 11. sect. 4 Sayrum loco citato n. 9 Valentiam tomo 4. disp. 7. quæst. 11. pun. 3. vers. alias autem, & alios, probabilissima mihi semper visa est. Ratio est tum quia petens vtitur iure suo. Tum quia Concilium Constantiense facultatem fecit fidelibus communicandi in Sacramentis, & quibuscunque Diuinis cũ excommunicatis, suspensis, interdictis vel Irregularibus toleratis ad euitanda scandala, scrupulos, & animarum pericula; ergo fideles possunt petere Sacramenta ab excommunicatis toleratis, siuè sint proprij Sacerdotes, siue alij, siuè adsit necessitas, siuè non, &c. alioquin non diceretur habere facultatem communicandi cum excõmunicatis toleratis in quibuscunque Diuinis, nec euitarentur scandala, scrupuli, & animarum pericula; cum petens fere semper dubitare possit, an adsit necessitas petendi Sacramenta an Sacerdos sit paratus administrare, &c.

5 Hinc patet solutio illius difficultatis, qua quæritur, vtrum Parochiani petere possint celebrationem Missæ à suo Parocho excommunicato occulto, vt Missam audiant in die festo, De qua re fusius disputat Suarez, disp. 12. sect. 4. num. 13. & Filiucius tract. 12. cap. 3. quæsito 7. nu. 73.

Obijcies contra secundam Propositionẽ. Petens Sacramenta ab excommunicato cooperatur peccato illius, eo quod excommunicatus toleratus peccet administrando Sacramenta; qui autem cooperatur peccatõ alterius peccat; ergo petens Sacramenta ab excommunicato tolerato peccat.

Respondetur petentem non cooperari peccato Sacerdotis administrantis; cum ipse Sacerdos petitus non peccet ministrando, modò prætermittat dolorẽ de peccatis, nec possit absolutionem excõmunicationis obtinere ante administrationem Sacramentorum, nec ipse se se ingerat sua sponte administranda Sacraméta; sed petitus administret.

Ratio est quia Concilium Constantiense, cum tradat fidelibus facultatem communicandi cum excommunicato tolerato, videtur indirectè concessisse, ne excommunicatus toleratus peccet communicando, & administrando Sacramenta, quando petuntur ab alijs fidelibus, alioquin, si excommunicatus toleratus peccaret, tenerentur cæteri fideles abstinere à participatione cum excommunicato ad euitandum illius peccatũ; consequenter non censeretur fidelibus concessa facultas communicandi cum excommunicato tolerato in Sacramentis, & quibuscunque Diuinis. Quare decretum Concilij Constantiensis videtur directè positum in fauorem fidelium, & indirectè in fauorem excõmunicati tolerati, quatenus expedit, & necesse est, vt fideles tutè vtantur priuilegio participandi, & communicãdi cum excommunicato tolerato. Ita DD. citati, & idem sentire videtur Suarez disp. 15. sect. 3. num 12. ad finem, & Henriquez, lib. 8. cap. 55 nu. 2. Reginaldus lib. 1. num. 166. vbi refert Sotum, & Nauarrum.

Vtrum verò recipiens Sacramenta ab excommunicato tolerato non contrito, potente præmittere contritionem, aut obtinere absolutionem, peccet, patet ex dictis de Sacramentis, de suscipiente Sacramenta à Sacerdote indignè administrante. Ad ibi dicta vos remitto, ne hic prolixior sim, aut eadem sæpius repetam.

6 Rogabis vtrũ recipiẽs Sacraméta ab excommunicato parato sua sponte administrare, peccet, eo quòd videatur cooperari peccato illius.

Respondeo cum Sanchez loc. cit. Vasq. dubio 3. num 4. & aliis, non peccare, nec dici cooperari peccato excommunicati; quia nemo censetur cooperari peccato alterius alias parati, quoties permittit peccatum illius, vt suo commodo, & vtilitati consulat sicut neque peccat petens nummos ab vsurario parato dare ad vsuram nummos, quibus ipse petens indiget; nam petens dicitur potius permittere peccatum vsurarii, & vti iure suo, quam cooperari peccato illius. Videte, quæ in simili diximus de peccatis, & de pœnitentia.

§. IV.

Vtrum Sacramenta administrata ab excommunicato vitando valida sint.

1 *An valida sint Sacramenta administrata ab excommunicato vitando.*
2 *An sit iteranda Confessio facta excommunicato vitando.*
3 *An Confessio facta excõmunicato vitando valida sit, quando pœnitens ignorabat Sacerdotem esse excommunicatum vitandum.*
4 *An valida sint Sacramentalia facta ab excommunicato vitando.*
5 *An Consecrationes, & alia benedictiones validè fiant ab excommunicato vitando,*
6 *Quam pœnam incurrat excommunicatus vitandus administrando Sacramenta, aut celebrando*
7 *An petens, aut recipiens Sacramenta ab excommunicato vitando grauiter peccet.*
8 *Quinam ordo seruandus sit in ministrando Baptismo, quando adsunt plures Sacerdotes excommunicati.*
9 *An recipiens Sacramenta ab excommunicato vitando incurrat aliquam pœnam.*

QVatuor principaliter disputabo in hoc loco. Primò, vtrùm Sacramenta ab excommunicato vitando administrata valida sint. Secundò, vtrum excommunicatus vitandus incurrat aliquam pœnam administrando Sacramenta. Tertiò, vtrùm petens, vel recipiens Sacramenta ab excommunicato vitando peccet. Quartò, vtrùm incurrat aliquam pœnam.

PRI-

PRIMA PROPOSITIO.

1 QVælibet Sacramenta ab excommunicato vitando adminiſtrata valida ſunt, excepto Pœnitentiæ Sacramento. Hęc propoſitio probatur eadem ratione, qua probata fuit prima Propoſitio præcedentis Paragraphi.

Dixi, excepto pœnitentiæ Sacramento, quia Sacramentum pœnitentiæ, adminiſtratum ab excommunicato non tolerato extrà neceſſitatem, inualidum eſt. Ita Vgolinus tab. 1. cap. 13. §. 16. Suarez loc cit. Sayrus lib. 2. cap. 2. num. 31. Henriquez lib. 13. cap. 10. num. 2. Vaſquez tractatu de excommunicatione dubio 4. Filiucius c. 3. quæſito 9. Reginald. lib. 3. 2. num. 7. Coninch. d. 14. dub. 5. num. 4. & alii. Ratio eſt quia excommunicatus vitandus caret iuriſdictione, ad Sacramentum autem pænitentiæ validè adminiſtrādum requiritur iuriſdictio, & non ſufficit poteſtas ordinis.

2 Hinc ſequitur primò, Confeſſionem factam excommunicato vitando, iterandam eſſe, & præterea exprimendum eſſe peccatum, quod pœnitens commiſit communicando in ſacris cum excommunicato vitando; niſi forte excuſetur à peccato ratione ignorantiæ.

3 Secundò, Confeſſionem factam excommunicato vitādo inualidam eſſe, etiamſi pœnitens ignoraret ipſum eſſe excommunicatum. Ita Henriquez loc. cit. Suarez, diſp. 40. ſect. 2 & alii communiter. Ratio eſt quia excommunicatus vitādus caret iuriſdictione, quæ neceſſaria eſt ad validam abſolutionem.

Hoc tamen intelligitur cum duplici limitatione. Prima eſt, modo Confeſſio non fuerit facta in eo loco, in quo Sacerdos ignorabatur eſſe excommunicatus, & ex communi errore, ac titulo colorato habebatur pro legitimo Sacerdote; tunc enim ius ſupplet iuriſdictionem, vt oſtendi in tractatu Matrimonii, q. 2. pun. 8 ex L. Barbarius, ff. de officio Prætoris. Ita, præter DD. ibi citatos, ſentit Vgolin. tab. j. cap. 13. §. 16 num. 12. & Suarez de cenſuris, d. 11. ſect. 3. num. 14 Filiucius loc. cit. num. 78. Coninch. diſp. 14. dub. 10. num. 88.

Secunda eſt modò confeſſio facta non fuerit in articulo mortis; nam Sacramentum Pœnitentiæ, adminiſtratum à quolibet excommunicato in articulo mortis, validum eſt, etiamſi adminiſtrans ſit excommunicatus ob hæreſim, vel ob aliud quodcunque delictum, vt patet ex ſupra dictis de abſolutione à cenſuris in articulo mortis. Ita Caietanus verbo Abſolutio, Auila 2. par. cap. 6. dubio 3 diſp. 3. concl. 4. Sayrus, lib. 1. cap. 18. Filiucius, & Reginaldus loc. cit. & alii, quos citat, & ſequitur Suarez, d. 11.. ſect. 1. nu. 14. contra nonnullos alios; nam in articulo mortis nulla eſt reſeruatio, & quilibet Sacerdos poteſt abſoluere, modò non adſit Sacerdos approbatus, vel alius non excommunicatus vt patet ex ſupra dictis loc. cit.

4 Quæres, vtrùm Sacramentalia facta ab excommunicato vitando valida ſint.

Reſpondeo, non ſolum Sacramenta, ſed etiam Sacramētalia, facta ab excommunicato vitando, valida eſſe. Ratio eſt quia Sacramentalia pertinent ad ordinem Sacerdotalem, vel Epiſcopalem; non verò ad iuriſdictionem, quæ autem pertinent ad ordinem, validè fiunt ab excommunicato; cum Eccleſia non auferat illi poteſtatem Ordinis; quamuis auferat poteſtatem iuriſdictionis.

5 Hinc patet, quid dicendum ſit de Conſecrationibus, vel benedictionibus ab Eccleſia introductis; dicendū enim eſt eas valide fieri ab excommunicato vitando, eo quod pertineant ad poteſtatem ordinis. Ita Syluester verbo Cōſecratio 2. num. 6. Tabiena eodem verbo, num. 8. Sayrus, lib. 2. c. 1. nu. 11. & alii comm. teſte Suarez, d. 11. ſect. 2. n. 9.

SECVNDA PROPOSITIO.

6 EXcommunicatus incurrit irregularitatem adminiſtrando Sacramenta, vel celebrando, niſi fortè excuſetur ob ignorantiam probabilem, vel inaduertentiam ſuæ excommunicationis, vel ob aliam iuſtā cauſam, vt patet ex dictis de cauſis excuſantibus ab incurrendis cenſuris, & patebit ex dicendis de ſuſpenſione, interdicto, & de irregularitate. Videri poſſunt præcit. DD.

TERTIA PROPOSITIO.

7 PEtens, aut recipiens Sacramenta ab excommunicato vitando extrà neceſſitatem grauiter peccat, ita communiter DD. Ratio eſt quia facit contra prohibitionem, & obligationem cenſuræ in materia graui, communicando in Diuinis cum excommunicato vitando; Vrgente verò neceſſitate non peccat, quia Eccleſia non obligat cum graui incommodo.

Hinc ſequitur primo licitum eſſe accipere Baptiſmum ab excommunicato vitando, hoc enim eſt Sacramentum maxime neceſſitatis, iuxta illud, Niſi quis renatus fuerit ex aqua, &c. Ita Vgolinus tab. 1. cap. 13. §. 17. Filiucius tra. 12. cap. 3. quæſito 6. & 8 Suarez diſp. 11. ſect. 1. & plures alii apud Sayrum, lib. 2. cap. 4. num. 12.

8 Si quæras, quinam ordo ſeruandus ſit in ſuſcipiendo, vel adminiſtrando baptiſmo, quando adſunt plures Sacerdotes excommunicati.

Reſpondetur ſolutionem iſtius quæſiti colligi poſſe ex dictis de abſolutione cenſurarum in articulo mortis; nam, præſente Parocho excommunicato, & aliis Sacerdotibus ſimiliter excommunicatis, Sacramentum adminiſtrandum eſt à Parocho; cum hoc onus illi incumbat ex officio, nec illi auferatur, vrgente neceſſitate, etiam præſentibus aliis excommunicatis. Secus dicendum videtur, quando Parochus eſt excommunicatus, ſed reliqui Sacerdotes non ſunt excōmunicati; tunc enim Sacramentum adminiſtrandum eſt ab aliquo Sacerdote non excommunicato, cum Parochus iuriſdictionem habeat impeditam per excommunicationem. Similiter præſente Sacerdote excommunicato, & Diacono ſimiliter excommunicato, Baptiſmus adminiſtrādus eſt potius à Sacerdote, quam à Diacono; Sacerdos enim eſt potior iure, & cæteris paribus præferendus eſt. Præſente verò Sacerdote excommunicato, & Diacono non excommunicato, exiſtimo cum Syluestro verbo Baptiſmus tertio, num. 1 Nauar. cap. 22. num. 7. & Suarez, d. 11. ſect. j. num. 12. contra Sayrum, lib. 2. cap. 2. num. 16. Vgolinum tab. 1. cap. 13. §. 17. num. 10. & alios, Baptiſmum adminiſtrandum eſſe à Diacono, vel alio non excommunicato; excommunicatus enim repellitur ab Eccleſia, & prohibetur adminiſtrare Sacramenta extra neceſſitatis articulum; non cenſetur autem articulus neceſſitatis, quandò adeſt aliquis non excommunicatus ſciens, potens, ac volēs adminiſtrare Sacramentum Baptiſmi.

Secundò, licitum eſſe accipere Euchariſtiam in articulo mortis ab excommunicato vitando. Ratio eſt tum quia non eſt credibile Eccleſiam velle obligare fideles ad vitandos excommunicatos cum tanto detrimento. Tum quia licitum eſt in articulo mortis recipere Baptiſmum, vel Sacramentum pœnitentiæ à quolibet Sacerdote propter periculum animæ; ſed hoc idem periculum videtur imminere, ſaltem quando infirmus non potuit recipere Sacramentum pœnitentiæ, in quo caſu, recipiendo Euchariſtiam cum attritione, fieri poteſt ex attrito contritus, & poteſt gratiam recipere. Ita Suarez, d. 11. ſect. 2. num. 18. & alii. Contra Sayrum, lib. 2. cap. 1. num. 21. Auilam 2. par. cap. 6. d. 3. dubio 3. & alios.

Quod dictum eſt de Euchariſtia dicendū puto cum Suarez loc. cit. num. 23. verſ. de aliis. Filiucius quæſito 8. num. 76. Coninch. num. 34. contra Sayrum, de extrema Vnctione, quando infirmus eſt incapax alterius Sacramenti; nam recipiendo extremam Vnctionem poteſt fieri ex attrito cōtritus, & remiſſionem peccatorum obtinere.

QVARTA PROPOSITIO.

9 REcipiens Sacramenta ab excommunicato tolerato nullam pœnam incurrit. Ratio eſt quia pœna incurritur propter delictum; recipiens autem Sacramentum ab excommunicato tolerato non delinquit; cum non teneatur illum euitare; recipiens vero Sacramentum ab excommunicato vitando, per ſe loquendo, incurrit tantummodo minorem excommunicationem; hæc enim incurritur à participantibus cum excōmunicato vitando, vt patebit ex dicendis.

Dixi per ſe loquendo; quia fieri poteſt, vt in aliquo caſu maiorem excommunicationem incurrat, vt patebit ex dicendis; aut incurrat ſuſpenſionem, vel irregularitatem; vt accidit in eo, qui recipit ordines ab excommunicato vitando, quem conſtat remanere ſuſpenſum ab executione Ordinum: c. Cum illorum, § fin. de ſent. excom. Ita Suarez d. 11. ſect 3 num 19. Nauar. c. 27. num. 241. Couar. c. Alma mater j. par. §. 6 & alii apud Vgolinum tab. 2. cap 7. §. 4. ad finem, & apud Henriq. lib. 13. c. 10. num. 1.

PVN-

PVNCTVM III.

Vtrum excommunicatus priuetur rebus sacris, & sepultura.

1 *An excommunicatus priuetur auditione, Missa.*
2 *An excommunicatus audiens Missam grauiter peccet.*
3 *An excommunicatus inseruiens Missa, quando non adest alius grauiter peccet.*
4 *An excommunicatus peccet non audiendo, Missam die festo quando per eum stat, ne absoluatur.*
5 *An peccet, qui non procurat absolutionem excommunicationis, vt Missam audiat vel vt communicet tempore Paschatis.*
6 *An excommunicatus audiens Missam incurrat aliquam pœnam.*
7 *Quam pœnam incurrat excommunicatus, qui, curat coram se celebrari.*
8 *Quam pœnam incurrat excommunicatus, aut interdictus, qui admonitus nõ vult exire ex Ecclesia.*
9 *An peccet mortaliter audiens Missam cum excommunicato vitando.*
10 *Quam pœnam incurrat celebrans coram excommunicato vitando.*
11 *Quomodo se gerere debeat, qui interest Missa, aut celebrat, dum ibi adest excommunicatus toleratus.*
12 *Quid si adsit excommunicatus vitandus.*
13 *Quid faciendum sit, quando excommunicatus non vult exire, nec potest expelli sine periculo.*
14 *An Sacerdos, qui post Missam inchoatam aduertit adesse cadauer publici excommunicati, teneatur Missam relinquere.*
15 *An qui intersunt Missa teneantur discedere, quando in Ecclesia transfertur cadauer excommunicati vitandi.*
16 *An Sacerdos, aut alij teneantur Missam relinquere, quando excommunicatus vitandus ingreditur, non vt Missam audiat.*

TRia principaliter quæram in hoc Puncto. Primò, vtrum excommunicatus priuetur auditione Missæ, & quàm pœnam incurrat audiendo. Secundò, vtrum priuetur alijs Diuinis Officijs. Tertiò, vtrum priuetur Ecclesiastica sepultura.

§. I.

Vtrùm excommunicatus priuetur auditione Missæ.

QVatuor principaliter quæram in hoc loco. Primò, vtrùm excommunicatus priuetur auditione Missæ. Secundò, quam pœnam incurrat audiendo Missam. Tertiò vtrum audiens Missam cum excommunicato grauiter peccet, & incurrat aliquam pœnam. Quartò, quomodo se debeat gerere, qui interest Missæ, vel illam celebrat, dum eidem interest excommunicatus.

PRIMA PROPOSITIO.

1 QVilibet excommunicatus ex vi excommunicationis priuatur auditione Missæ. Ita communiter DD. Ratio est tum quia sic habetur cap. vlt. de sent. excomm. in 6. & in alijs iuribus, quæ DD. statim citandi allegant. Tum quia quilibet excommunicatus generaliter priuatur Communione, & participatione in Diuinis; ergo etiá priuatur auditione Missæ, quæ est participatio in Diuinis.

2 Hinc patet, audientem Missam tempore excommunicationis grauiter peccare; facit enim contra obligationem censuræ in re graui, cap. illud de cler. excomm. & cap. 15. qui, de sent. excom. nisi excusetur ob ignorantiam, vel ob necessitatem vitandi scandali, vel ob aliam iustam causam.

3 Ex quo fit excommunicatum inseruientem Missæ, quando nullus alius adest, qui inseruiat, non peccare; excusatur enim ratione necessitatis. Ita Suarez, disp. 12. sect. 1. num. 3. Filiucius tract 12. cap. 4. quæsito 3. num 89. Henriquez lib 13. cap. 7. num. 2 vbi plures alios citat. Qui verò seclusa necessitate, vel alia iusta causa assistit Missæ tempore excommunicationis, peccat mortaliter; quamuis excommunicatus sit surdus, vel cęcus; nam etiam surdus, vel cæcus potest dici præsens moraliter, & communicare in Diuinis cum Sacerdote. Ita Sayrus lib. 2. cap. 3. num. 16. Vgolinus tab. 2. cap. 8. §. 3. num. 3. Suarez, & Henriquez, loc. cit.

4 Rogabis, vtrum excommunicatus toleratus, siue non toleratus peccet mortaliter non audiendo Missam in die festo, quoties per ipsum stat, ne absoluatur, cum facile possit absolutionem obtinere.

Respondeo non peccare mortaliter ratione omissionis Sacri præcisè. Ita Nauar. ca. 21. num. 3. Vgolinus tab. 1. ca. 13. §. 13. Henriquez loco citato, Sayrus loco citato num. 24. Auila 2. parte cap. 6 disp. 4. dub. 7. Suarez tom. 3. disp. 88 sect. 6. Coninch. disp. 14. dub. 7 num. 56. & alij, contra Didacum Nugnum 3. p. q. 83. art. 6. post secundum dubiũ §. dubium tamen, pag. mihi 520. Ratio est tum quia præceptum Ecclesiæ de Missa audienda cadit solum super eos, qui nõ sunt impediti; excommunicatus autem cẽsetur impeditus; cum per excommunicationem prohibeatur participare in Diuinis. Tum quia Ecclesia non obligat excommunicatum ad obtinendam excommunicationis absolutionem, vt Missam audiat; immò potius illum priuat auditione Missæ in pœnam delicti. Tum quia sequeretur infirmum, vel detentum in vinculis peccare mortaliter contra præceptum Missæ audiendæ, non procurãdo quamprimum sanitatem, vel liberationem à vinculis, sed hoc est falsum, ergo etiam falsum est excommunicatum peccare mortaliter contra præceptum Missæ audiendæ, non audiendo Missam in die festo, quam facile posset audire obtenta excommunicationis absolutione.

5 Ex quo patet à fortiori, illum non peccare contra præceptum Missæ, qui non procurat suis expensis absolutionẽ, quam posset factis aliquibus expensis obtinere. Secus dicendum videtur de excommunicato, qui non confitetur, vel nõ communicat tempore Paschatis ob negligentiá in procuranda excommunicationis absolutione; hic enim videtur peccare contra pręceptum Cõfessionis, vel Communionis; quia hoc præceptum est grauius, nec est tantummodo humanum, sicut est præceptum Missæ audiendæ, consequẽter strictius obligat ad remouenda impedimẽta impedientia illius adimpletionem, quam obliget præceptum positiuum Missæ in die festo audiendæ. Ita Nauarrus loc. cit. n. 34. Auila loc. cit. Nugnus loco cit. Coninch. loco cit. & alij; quamuis Henriq. lib. 13. cap. 7. n. 2. oppositum sentire videatur. Videte, quæ diximus quæst. 1. de legibus pun. 7. & de præcepto Missæ pun. 13.

SECVNDA PROPOSITIO.

6 EXcommunicatus, qui Missam audit, præter mortale peccatum, nullam pęnam incurrit. Ratio est quia nulla pœna incurritur, nisi sit in iure expressa; nulla autem pœna extat in iure expressa contra excommunicatum audientem Missam.

Obijcies. Qui communicat cum excommunicato vitando, incurrit minorem excõmunicationem; ergo etiam ipse excommunicatus eandem pęnam incurrit communicando cum fidelibus in auditione Missæ.

Respondeo negando consequentiam; nã argumentum à pari, vel à fortiori in materia censurarũ non valet, eo quod sit materia odiosa, quæ non est amplianda; sed restringenda. Ita Suar. loco cit. & alij communiter.

7 Verum tamen est primò, Sacerdotem excommunicatũ, qui sua auctoritate est causa, vt Missa, vel alia Diuina officia coram se celebrentur, incurrere irregularitatem iuxtà communem DD. sententiam in cap. Tanta de excessibus Pręlatorum, & cap. Illud de clerico excommunicato ministrante. Ita Vgolinus tab. 1. cap. 8. §. 3. num. 3. Sayrus libro 2. cap. 3. n. 15. Suarez tomo 5. disp. 12. sect. 1. n. 5 Filiucius num. 97. cõtra Io. Andreá, quem citat Panormitanus in cap. Tanta citato. Ratio est quia Sacerdos excommunicatus celebrando incurrit irregularitatem; ergo illam etiá incurrit, quando sua auctoritate est in causa, vt aliter coram se excommunicato celebret; nam qui per alium facit per se ipsum facere censetur. Secus dicendum est, quando ille, qui præcipit corã se celebrari, non est Sacerdos; tunc enim nõ valet illa ratio; nam ipse non potest celebrare, cõsequenter non dicitur per alium celebrare. Ad incurrendam igitur prædictam irregularitatem requiritur, vt ille, qui præcepit coram se celebrari, sit Sacerdos, & sit excommunicatus,

municatus, & curet coram se celebrari; nam iura loquuntur de Sacerdote excommunicato curante coram se celebrari.

8 Secundò verum est, excommunicatum admonitum à celebrante, vt exeat, incurrere nouam excommunicationem Papæ reseruatam, si nolit exire, cap. Eos de sententia excommunicationis. Eandem excommunicationem incurrit interdictus, qui post admonitionem non vult exire. Eadem censura afficitur, qui prohibet quominus publicè excommunicati, vel interdicti de Ecclesia exeant eo tempore, quo Missa celebratur, si admoniti fuerint à celebrãtibus exire, cap. Grauis de sententia excommunicationis.

TERTIA PROPOSITIO.

9 AVdientes Missam cum excommunicato vitando peccant mortaliter. Ratio est quia participans in Diuinis cum excommunicato vitando grauiter peccat; sed audientes Missam simul cum excommunicato vitando dicuntur participare in Diuinis cum excõmunicato vitando; ergo audientes Missam cũ excõmunicato vitando grauiter peccant. Ita commun. DD. quãuis Suarez loco citato num. 16. existimet posse fortasse à mortali excusari eos, qui sine vlla inductione, vel cooperatione, & contemptu, ac scandalo Missam audiunt cum excommunicato vitando; hæc enim communicatio coaudientium eandem Missam minima videtur omnium communicationum. Hac de causa Durandus existimat hanc in rigore non esse communicationem. Sed non est recedendum a communi DD. sententia, vt patet ex nostra ratione.

10 Quæres, quam pœnam incurrat celebrans coram excommunicato vitando.

Respondeo non solum peccare mortaliter, neque solum incurrere minorem excõmunicationem, quæ incurritur ex participatione cum huiusmodi excommunicato, c. Is, qui, de sentent. excomm. in 6. sed etiam incurrere interdictum ab ingressu Ecclesiæ, si celebret scienter coram illo, vt patet ex cap. Episcopum de priuilegijs in 6. vbi interdicuntur, qui excommunicatos vitandos admittunt ad Diuina officia, seu Ecclesiastica Sacramenta. Ita Suarez, d. 12. sect. 1. nu. 10. Sayrus lib. 2. cap. 3. Vgolinus tab. 1. cap 8. §. 4. Henriquez libro 13. cap. 7. nũ. 2. Coninchus disp. 14. dub. 7. num. 50. contra Couarruuiam, cap. Alma Mater 1 parte §. 6. existimantem hanc pœnam incurri tantummodo à religiosis exemptis. Verum tamen est non incurrere irregularitatem, nisi celebret, vel actus Ordinis exerceat, dũ est interdictus, vt benè inquiunt DD. citati; nam irregularitas non incurritur, nisi sit in iure expressa. Ita DD. citati, quibus adde Filiucium cap. 4. quæsito 6. num 98.

QVARTA PROPOSITIO.

11 QVI interest Missæ, aut celebrat, dum ibidem adest excõmunicatus toleratus non peccat prosequendo Missam. Ita Vgolinus tab. 1. cap. 8. §. 4. Henriquez libro 13. cap. 7. num. 2. & cap. 10. num. 14. Suarez disp. 12. sect. 1. num. 11. Sayrus, libro 2. cap. 3. num. 19. & 20. Coninch. nu. 52. Filiucius, & alij communiter. Ratio est quia nullus tenetur excommunicatum toleratum euitare ex vi excommunicationis, vt patet ex Cõcilio Cõstantiensi sæpius relato.

12 Si verò adest excommunicatus vitandus, admonẽdus est, vt exeat. Ratio est quia non possumus cum excommunicato vitando participare. Si verò post admonitionem noluerit exire, potest etiam per vim expelli; quamuis sit clericus; neque propterea incurritur excommunicatio expellendo Clericum excommunicatum nolentem post admonitionem exire. Ita colligitur ex cap. Veniens de sent. excomm. Ratio est quia vis non dicitur iniuriosa, quando infertur ex iusta causa. Ita Coninchus loco citato num. 51. Suarez, Filiucius, & alij DD. cit.

13 Grauior difficultas est, quid faciendũ sit, quando excommunicatus non vult exire, & non potest expelli sine periculo.

Respondetur tunc temporis omittenda esse Diuina officia, & Missam ipsam, modo nondum inchoata sit Consecratio; minus enim malum eligitur omittendo Diuina officia, quam exponendo se periculo. Secus dicendum est si iã inchoata, vel perfecta Consecratione aduenit, vel aduertitur aduenisse excommunicatus, qui non potest expelli sine periculo; tunc enim Sacerdos prosequi debet sacrificium vsque ad sumptionem inclusiuè, eo quod integritas sacrificij, quæ est de iure Diuino, præponderet participationi cum excommunicato. Debent tamen in eo euentu astantes ab Ecclesia exire, excepto inseruiente; alioquin mortaliter peccant participando in Diuinis cum excommunicato vitando. Sacerdos etiam ipse, sumpto Sacramento, se recipiet in Sacristiam, vel in alium locum, ibique poterit reliquas orationes dicendas post Communionem persoluere, vt inquiunt communiter DD. Immò aliqui DD. existimãt Sacerdotem non debere omittere sacrificium, quando excommunicatus vitandus aduenit, vel aduertitur aduenisse tunc temporis, quo inchoatus est Canon Missæ ab ijs verbis. Te igitur clementissime Pater. Ita Suarez, disp. 12. sect. 1. Hẽriquez lib. 13. cap. 10. num. 4. Reginaldus nu. 71. & alij. Contra Sayrum loco citato num. 19. quorum sententia mihi videtur satis probabilis, eo quod ab ijs verbis videatur aliqua ratione inchoata Consecratio; Sacerdos autem non debet Sacrificium omittere, si inchoata Consecratione aduertit excommunicatum adesse, sed debet prosequi vsq; ad sumptionem, qua perfecta poterit se in Sacristiam, vel in alium locum recipere, ibique reliquas orationes persoluere, vt dictum est.

14 Rogabis primò, vtrum Sacerdos, qui post inchoatam Missam aduertit adesse cadauer publici excommunicati, teneatur Missam inchoatam relinquere, sicut tenetur, quando aduertit adesse hominem excommunicatum vitandum.

Respondeo negatiuè. Ratio est quia Sacerdos potest sua priuata intentione nolle participare cum eo cadauere; non tamen potest aliquod opus circa illud cadauer exercere, E. g. benedicendo, vel orando pro ipso &c. alioquin diceretur cum ipso communicare. Ita Henriquez libro 13. cap. 7. Sayrus loco cit. num. 11. Reginald. lib. 32. num. 85. Vgolin. tab. 1. cap. 23. num. 8. & alij.

15 Hinc colligitur, eos, qui intersunt Missæ, non teneri discedere, dum in Ecclesiam transfertur cadauer excommunicati vitandi; modò ipsi nullam circa cadauer actionem exerceant.

16 Rogabis secundò, vtrum Sacerdos, aut alij teneantur Missam relinquere, dum excommunicatus vitandus ingreditur Ecclesiam, non vt ibi Missam, vel Diuina officia audiat, sed titulo transeundi per Ecclesiam, vel confugiendi ad Ecclesiam causa securitatis, ne capiatur à satellitibus, vel seorsim, & priuatim orandi, &c.

Respondeo non teneri Missam relinquere; modò excommunicatus non intersit eidem Missæ. Ratio est quia Sacerdos, & alij astantes non dicuntur communicare cum excommunicato; cum excommunicatus non adsit formaliter ad audiendam eandẽ Missam. Idem dicendum est, quando excommunicatus est in vna Capella audiens vnã Missam, & ego Missam facio in alia Capella; tunc enim ego non teneor desistere à Missa facienda: cum non dicar communicare cum excommunicato existente in alia Capella, ibique Missam alterius Sacerdotis audiẽte. Ita Suarez loco citato sect. 1. num. 16. Vgolinus, Henriquez, & Sayrus locis citatis Filiucius tract. 12. cap 4. quæsito 3. nu. 90. Coninch. num. 53 Reginaldus libro 32. cap. 4 numero 21.

§. II.

Vtrum excommunicatus peccet assistendo Diuinis Officijs.

1 *An excommunicatus peccet mortaliter assistendo Diuinis Officijs.*
2 *Quid intelligatur nomine Diuini Officij; à quo arcetur excommunicatus.*
3 *An excommunicatus possit, vel teneatur priuatim recitare Officium.*
4 *An excommunicatus in recitando Officio possit socium adhibere.*
5 *An excusetur Capellanus, aut famulus inseruiens domino excommunicato.*
6 *An excommunicatus priuatim recitans Officium possit dicere, Dominus vobiscum.*
7 *An hora Canonica, & alia orationes recitata ab excommunicato prosint alijs.*
8 *An excommunicatus priuetur vsu omnium rerum Sacrarũ.*

9 *An excommunicatus possit benedicere mensæ, munire se signo Crucis, adorare Eucharistiam, aut illam comitari, vti imaginibus, &c.*

10 *An excommunicatus possit interesse concioni.*

11 *An excommunicato liceat concionari.*

12 *An praeceptor legens lectionem coram discipulis, quorum vnus est excommunicatus, teneatur desistere, & an possit respondere excommunicato interroganti.*

QVatuor principaliter quæram in hoc loco. Primò, vtrùm excommunicatus peccet assistendo Diuinis officijs. Secundò, vtrum possit, & teneatur priuatim recitare Diuina officia. Tertiò, vtrùm excommunicatus priuetur non solum assistentia Diuinorum Officiorum; verùm etiã vsu aliarum rerum sacrarum. Quartò, vtrùm priuetur concione.

PRIMA PROPOSITIO.

1 EXcommunicatus non solùm peccat mortaliter audiendo Missam, sed & assistendo Diuinis Officijs; quamuis sit excommunicatus tantummodò toleratus. Ratio est quia facit contrà obligationem censuræ in re graui, cap. illud de ver. excom. & cap. 15. de sent. excom. nec per Concilium Constantiense concessus fuit illi fauor communicandi cum fidelibus; quamuis aliis fidelibus concessum fuerit priuilegiũ communicandi cum excommunicatis toleratis in Sacramentis, & aliis quibuscunque Diuinis.

2 Quæres, quid veniat nomine Diuinorum Officiorum, à quibus arcetur excommunicatus.

Respondeo venire non solum Missam, verum etiam horas Canonicas, quæ persoluuntur in Choro, orationem publicam, benedictionem solemnem Candelarum, aut oliuarum, aliasque similes Ceremonias, quę solemniter fiunt ex institutione Christi, vel Ecclesiæ, vel quæ sunt propriæ alicuius ordinis Clericalis, vt est Cantus solemnis Epistolæ, vel Euangelii. Videte Suarez d. 12 sectione 2. & quæ infra dicam de interdicto. Filiucium tract. 12. cap. 4. quæsito 2. nu. 85. & quæsito 5. num. 94.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 EXcommunicatus, siue sit religiosus professus, siuè clericus, habens beneficium, vel Ordines Sacros, potest, & tenetur priuatim persoluere horas Canonicas, sicut tenebatur ante excommunicationem. Ita Nauarr. de horis Canonicis num. 16. & 17. Reginald. lib. 32. num. 20. Coninch. disp. 14. dub. 7. num. 53. Filiucius quæsito 4. num. 92. Sayrus lib 2. cap 2. num. 3. Suarez loc. cit num. 13. & alii, quos retuli de horis Canonicis; q. 2. punct. 3. Ratio est tum quia par non est, vt delinquens commodum reportet ex suo delicto. Tum quia cum excommunicatio sit pœna, non debet conferre immunitatem, & obligationem auferre. Idẽ dicendum est de suspenso, Irregulari, & degradato, vt patet ex dictis de horis Canonicis pun. 3. citato.

4 Quæres primò, vtrùm excommunicatus in recitando Diuino Officio possit socium adhibere.

Respondeo cum Couar. cap. alma 1. p. §. 3. num. 8. Coninch. num. 55. Suar. Nauar. & aliis locis citatis non posse, vt colligitur ex cap. Excommunicatos 11. q. 3. Ratio est quia excommunicatio priuat excommunicatum quacumque communicatione; ergo etiam priuat communicatione in Diuinis Officijs, alijsque orationibus persoluendis. Existimo tamen excõmunicatum non peccare mortaliter adhibendo socium in Diuino officio recitando, modo illũ adhibeat in priuata recitatione. Ita Auila 2. parte d. 8. dubio 4 Henriquez lib. 13. cap. 7. num. 2. Suarez disp. 12. sect. 2. num. 18. Vgolinus tab. 1. cap. 13. § 14. Filiucius num. 93. Coninchus disp. 14. dub. 7. num. 55. & alij. Ratio est quia huiusmodi communicatio videtur leuis respectu præcepti, cum fiat priuatim, nec videatur adeo prohibita, sicut est prohibita participatio in Diuinis Officiis publicis, & solẽnibus; præsertim si raro fiat, vt infra dicam.

5 Hinc sequitur à fortiori, excusari posse Capellanum, aut famulum, qui ratione sui officij, & muneris inseruit domino excommunicato in recitatione Diuinis Officiis; sicut etiam excusari potest ipse dominus excommunicatus adhibendo famulum; præsertim cum in hoc casu adsit ratio famulatus, qua non priuatur excommunicatus, vt infra dicam.

6 Aduertendum tamen est, excommunicatum, qui priuatim recitat diuinum officiũ, non posse dicere, Dominus vobiscum; cum hæc non sint verba priuatæ personæ; sed pertineant ad Diaconum, & Sacerdotem. Immo Suarez nu. 13. Nauar. & alii existimant excommunicatum incurrere irregularitatem, dicendo, etiam priuatim, Dominus vobiscum. Sed hoc non facile admiserim; nam paruitas materiæ, sicut excusat à mortali, ita videtur excusare ab irregularitate, quæ imposita est ob peccatum mortale. Ita Henriquez libro 13. cap. 7. num. 2. quem refert Sayrus loco cit. num. 5. quamuis hoc ego non inuenerim apud Henriquez. Idem tradit Filiucius num. 93. Auila 2. parte cap. 6. disp. 4. dub. 6. concl. 3. Coninch. num. 54.

7 Quæres. Secundò, vtrum horæ Canonicæ, aut aliæ orationes publicæ, quas recitat excommunicatus, prosint fidelibus, pro quibus illas recitat, & offert.

Respondeo orationes publicas, quæ offeruntur ab excõmunicato tolerato, prodesse quo ad valorem, quem habent ex parte Ecclesiæ. Ita Sayrus, Auila, & alii locis citatis, quicquid Filiucius num. 96. in contrarium dicat. Ratio est quia Ecclesia tolerat, & permittit excommunicatũ toleratum; cõsequenter non intendit irritare illius applicationem. Secus dicendum est de orationibus communibus, quæ offeruntur ab excommunicato vitando; nam istæ orationes valorem, & fructum habent ex meritis Ecclesiæ; Ecclesia autem non intendit offerre per excommunicatum vitandum, quem nõ tolerat, sed reijcit, & expellit; consequenter huiusmodi orationes non prosunt fidelibus, sicut neque videntur prodesse quo ad valorem ipsius excommunicati, siue sit excommunicatus vitãdus, siue toleratus; peccat enim conando cum aliis communicare; actio autem peccaminosa non prodest. Ita communiter Doctores.

TERTIA PROPOSITIO.

8 EXcommunicatus non priuatur omni vsu rerum Sacrarum. Hæc Propositio per se patet; potest enim excommunicatus priuatim recitare Diuinum Officium, & potest ingredi templum, dum diuina officia non recitãtur; cum non dicatur cum alij communicare; immo etiam alij possunt priuatim fundere preces in eo loco, in quo adest excommunicatus vitandus; tunc enim non dicuntur cum excommunicato participare; cum illas orationes non recitent cũ ipso excommunicato, nec pręsentia excommunicati coniungat orationes per modũ vnius. Secus dicẽdum est, si illas recitent cum ipso excommunicato. Ita Caietanus verbo excommunicatio, Suarez disp. 12. sectione 2. num 19. Nauar. cap 24. num. 16. Sayrus libro 2. cap. 3. nu. 9. Henriquez libro 13. cap. 7. num. 2. & alij statim citandi, quamuis aliqui existiment excommunicatum non posse ingredi Ecclesiam, eo quod excõmunicatus dicatur eijci ab Ecclesia. Verum eiectio excommunicati ab Ecclesia nõ est eiectio ab Ecclesia materiali, sed à formali, idest à cœtu, & participatione fidelium; vt benè ait Suarez loco citato num. 5 Filiucius num. 103. Nauar. cap. 27. num. 17. Coninch. num. 58.

9 Addo, excommunicatum non solũ posse priuatim recitare Diuinum Officium, aut ingredi templum, ibique priuatim orare; sed etiam posse more laicorum benedicere mensæ, munire se signo Crucis, adorare Eucharistiam, aut etiam illam comitari, dũ ad infirmos defertur, modò non recitentur Psalmi, iuxta Henriq. lib. 13. cap. 7. nu. 2. & Sayrum, cap. 3. num. 13. hoc enim modo non dicitur excommunicatus proprie participare cum alijs in Diuinis. Rursus potest excommunicatus vti imaginibus, alijsque rebus similibus, quatenus inseruiunt priuatæ diuotioni, & quatenus illis vtitur tanquam priuata persona ad cultum Dei. Benè tamen addit Vgolinus loco citato cap. 13. §. 14. num. 6 contra Filiucium loco citato, & alios excommunicatum nõ posse sumere aquam benedictã; eò quod aqua sit quoddam Sacramentale, & habeat valorem ex meritis Ecclesiæ excommunicatus autem priuatur meritis, & suffragiis Ecclesiæ. Videte Suarez disp. 12. sect. 3. num. 8. Nauar. c. 27. nu. 17. Couarruuiam cap. Alma mater §. 3. num. 7. Vgolinum, Henriquez, Auilam, & Sayrũ locis citãtis, Filiucius loc. cit.

QVARTA PROPOSITIO.

10 EXcommunicatus toleratus, aut etiã vitandus potest interesse concioni. Hęc propositio patet: tum quia concio

concio nõ venit nomine Diuinorum officiorum, quæ sunt prohibita excommunicatis. Tum quia excommunicato nõ prohibetur communicatio, quæ tendit ad ipsius salutem, & emẽdationem, vt infra dicam; concio autem tẽdit ad salutem excommunicati. Tum quia sic habetur in cap. Responso de sententia excommunicationis. Ita Suarez loc. cit. nu. 3. Sayrus loco cit. num. 12. Nauar. cap. 27. num. 36. Vgolinus tab. 1. cap. 8. §. 3. Henriquez lib. 13. cap. 12. Filiucius tract. 12. cap. 4. quæsito 2. num. 86. Reginaldus lib. 32. num 20. Coninchus num. 58. & alii communiter.

21 Addo, licitum esse excommunicato tolerato concionari, quando ab aliis petitur ad habendam concionem. Ratio est quia hoc non vergit directè in fauorem excommunicati, sed aliorum, qui nõ tenentur euitare excommunicatum toleratum. Peccat tamen excommunicatus ingerendo se propria sponte ad concionandum; quamuis nõ incurrat irregularitatem iuxta Suarez sect. 2. num. 4. Filiucium loc. cit. contra Nauarr. cap. 27. num. 163. nam actus concionandi non est actus ordinis, sed est actus, qui etiam laico in necessitate committi potest, vt infra dicam de interdicto; Irregularitas autem incurritur ab excommunicato, dum exercet actum ordinis.

22 Rogabis, vtrum Præceptor legens lectionem coram multis discipulis, quorum vnus est excommunicatus vitandus, debeat relinquere opus inceptum, vt vitetur excommunicatus denunciatus.

Respondeo affirmatiuè, seclusa alia necessitate. Ratio est quia vetitum est fidelibus communicare, cum excommunicato vitando. Ita Auila 1. par. cap. 6. d. 11. dubio 3. concl. 8. Contra Suarez loc. cit. sect. 2. num. 5. Henriquez lib. 13. cap. 12. num. 4 Sayrum li. 2. cap. 3. n. 14. Filiucium n. 87. Coninch. d. 14. dub. 7. num 58. & alios, asserentes neque magistrum, neque discipulum teneri opus inchoatum intermittere; quia non videntur communicare cum excommunicato; cum vnusquisque seorsim audiat, nec communiter concurrant, quasi per modum vnius ad idem opus, sicut communicant in Missa. Sed hoc mihi non probatur; nam re vera omnes conueniunt ad eandem lectionem, & in ea videntur participare.

Addit Henriquez, Magistrum posse respõdere discipulo excommunicato vitando interroganti. Sed hoc falsum est, vt patet ex nostra ratione, excepto casu vtilitatis spiritualis, vel consilij, &c.

Addit Suarez, Coninc. & Filiucius locis citatis magistrũ excommunicatum toleratum posse lectionem facere, quã tenetur ex officio facere, si non potest per alium supplere; alioquin Communitas pateretur damnum, quæ interpretatiuè censetur petere lectionem, ad quam habet ius. Hæc doctrina Suarez mihi vera videtur; cum adsit titulus vtilitatis, vel necessitatis.

§. III.

Vtrum excommunicatus priuetur Ecclesiastica sepultura.

1 *An excommunicatus priuetur Ecclesiastica sepultura.*
2 *An grauiter peccet sepeliens excommunicatum in loco sacro.*
3 *Quid intelligatur per Ecclesiasticam sepulturam.*
4 *An excõmunicatus sepeliri possit in loco proximo loco sacro.*
5 *An ossa excommunicati proijcienda sint è loco sacro.*
6 *An liceat canere Psalmos, dum cadauer excommunicati defertur ad sepulturã, aut recipere oblationes, & eleemosynas pro excommunicatis.*
7 *An sepeliri possit in loco sacro, qui fuit absolutus in foro pœnitentiæ, aut qui dedit signa contritionis.*
8 *Quam pœnam incurrat sepeliens excommunicatum in loco sacro.*
9 *An sepeliens excommunicatum in loco sacro ligetur minori excommunicatione.*

Tria principaliter quæram in hoc loco. Primò, vtrum excommunicatus priuetur Ecclesiastica sepultura. Secundò, vtrum sepeliens excommunicatum peccet. Tertiò, vtrum incurrat aliquam pœnam.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Excommunicatus, qui nondum fuit absolutus in vita, aut post mortem, priuatur Ecclesiastica sepultura. Hæc Propositio patet ex cap. Sacris de sepulturis, & ex Clementina 1. eod. tit. Ratio est quia excommunicatus priuatur communicatione in spiritualibus, ergo etiam priuatur Ecclesiastica sepultura, qua defunctus aliqua ratione dicitur communicare cum fidelibus, quatenus repræsentat eandem personam, & quatenus illa cõmunicatio spiritualis refertur ad eandem animam. Ita Suarez d. 12. sect. 4. nu. 2. Auila 2. par cap. 6. d. 10. dubio 6. Toletus, lib. 1. cap. 13. Nauar. cap. 27. num. 23. Henriquez lib. 13. cap. 7. num. 2. & cap. 21. num. 3. Sayrus, lib. 2. ca. 3. num. 10. Vgolinus tab. 2. de censuris, ca. 9. §. 5. Filiucius tract. 12 cap. 4 quæsito 8. Reginal. lib. 32. num. 16 Coninch. disp. 14. dub. 8. num. 59. & alii.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Sepeliens excommunicatum vitandum in loco Sacro grauiter peccat, etiamsi excommunicatus dederit signa contritionis. Ratio est quia facit contra obligationẽ censuræ participando cum excommunicato vitando, illumque donando Ecclesiasticę sepulturæ, qua priuatur per excommunicationem. Sepeliens verò excommunicatum toleratum non videtur grauiter peccare. Ita Suarez loc. cit. num. 5. Henriquez, lib. 13. ca. 7. Reginald. Filiucius, & alii DD. citati, contra Auilam, ca. 6. d. 4. dubio 9. & Coninchũ num. 65. Ratio est quia in Concilio Constantiensi prohibitum est tantummodò fidelibus communicare cum excommunicatis nominatim denunciatis, & notorijs Clericorũ percussoribus; non verò cum excõmunicatis toleratis.

3 Quæres primò, quid intelligatur per Ecclesiasticam sepulturam.

Respondeo, intelligi sepulturam in loco Sacro, idest, in Ecclesia, vel Cęmeterio, vel in alio quocunque loco ad sepulturam, vel alia Diuina Officia peragenda destinato auctoritate Episcopi, vel ex consuetudine; cap. fin. de consecratione Ecclesiæ. Ita Vgolinus, Suarez, Reginal. Coninc. Filiucius, & alij loc. cit.

4 Ex quo patet, excommunicatum posse sepeliri in loco, qui est proximus Cœmeterio; vel Ecclesiæ, cum ille non sit locus sacer.

5 Quæres. Secundò, vtrum ossa alicuius excommunicati vitandi, quę sepulta fuerũt in loco Sacro cum alijs fidelibus, sint è loco Sacro proijcienda.

Respondeo affirmatiuè, vt patet ex dictis de sacrilegio, modò discerni possint ab ossibus aliorum fidelium, cap. Sacris de sepulturis. Immo Ecclesia, in qua sepelitur excommunicatus vitandus, remanet polluta, vt diximus de sacrilegio in primo Decalogi præcepto, & de matrim. ad finem, idemque tradunt præcit. Doctores.

Ex quo fit, vt in præfata Ecclesia celebrari nequeant diuina officia donec reconcilietur, vt benè Suarez num. 4. Filiucius num. 105. & alij communiter, & hoc militat etiã dum ossa excõmunicati vitandi ab alijs discerni nequeunt: adhuc enim petenda est reconciliatio, qua obtenta fieri possunt in eo loco diuina officia.

6 Ex dictis colligi potest primò, illos peccare, qui Psalmos concinunt, dum cadauer excommunicati vitandi defertur ad sepulturam; hæc enim est quædam communicatio cum excommunicato vitando, & est quidã honor, qui prohibetur exhiberi excommunicato; sicut etiam prohibitum est accipere oblationes, & eleemosynas pro excommunicato; Cap. Sacris de sententia excommunicationis: non tamen propter hoc incurritur irregularitas; cum hæc non sit in iure expressa; Irregularitas enim non incurritur, nisi sit expressa in iure. Vide Suarez nu. 15 & Filiucium num. 110. & seqq.

7 Secundò colligi potest, eum, qui in mortis articulo fuit absolutus ab excommunicatione in foro pœnitentiæ, posse sepeliri in loco Sacro; hic enim re vera fuit absolutus ab excommunicatione; consequenter non afficitur priuatione Ecclesiasticæ sepulturæ, qui est effectus excommunicationis, vt benè ait Vgolinus loco citato. Qui verò in mortis articulo dedit signa contritionis; sed nondum obtinuit absolutionem excommunicationis, non est sepeliendus in loco Sacro, donec absoluatur; adhuc enim effectibus excommunicationis afficitur. Si vero iam fuit sepultus, non videtur exhumandus sed quamprimum petenda est abso-

utio à legitimo superiore, vt fiat dignus Ecclesiastica sepultura, & vt illius ossa non projciantur, vt ait Vgolinus loco citato, Sayrus loco citato n. 13. Filiucius nu. 105. & alij.

TERTIA PROPOSITIO.

8 SEpeliens excommunicatum vitandum in loco Sacro incurrit maiorem excommunicationem à qua nequit absolui donec satisfactionem dederit ad arbitriū Episcopi. Ita Auila 2. parte cap. 6. d. 10. dub. 6. Vgolinus loco cit. §. 6. Sayrus lib. 3. cap. 35. num. 12. Reginald. Coninch. Filiucius locis cit. & alij, & patet ex Clementina prima de sepulturis.

Hæc eadem excommunicatio posita est contra sepelientes interdictos, vel manifestos vsurarios.

Verum tamen est ad hanc excommunicationem incurrendam requiri.

Primò, vt sepeliens sciat mortuum esse excommunicatū; vnde ignorans ignorantia etiam crassa mortuum esse excommunicatū excusatur ab excōmunicatione: nam in Clementina citata dicitur. Qui scienter præsumpserit. Ita DD. citati.

Secundò requiritur, inquit Henriquez libro 13. cap. 43. num. 3. Nauar. cap. 27. num. 137. Caietanus ver. excom. ca. 46. Auila loco cit. & alii, vt propriis manibus sepeliat excommunicatum; nam excommunicatio videtur lata contra sepelientes; propterea comitantes cadauer, vel cantantes, vel Crucem portantes, vel foueam extruentes, vel mādantes, vel consulentes non videntur affici hac censura, nam censura lata contra facientes non comprehendit mādantes, vel consulentes, quamuis Suarez sect. 4. Filiucius num. 111. Coninch. num. 68 & Vgolinus loco citato, existiment hac censura cōprehendi mandantes. Immo Reginaldus libro 32 num 19 post Vgol. loco citato, non solum affici putat mandantes, verum etiam eos, qui non impediunt, cum impedire possint. Sed hoc sine sufficienti ratione.

Tertiò requiritur; vt excommunicatus, qui sepelitur, sit denunciatus excommunicatus, nam in Concilio Constantiensi concessa est fidelibus facultas communicandi cum excommunicatis toleratis.

9 Quæres, vtrum sepeliens excommunicatum vitandum, non solum incurrat maiorē excommunicationem relatam in Clementina prima citata; verum etiam minorem, quam communiter incurrunt participantes cum excommunicato vitando.

Respondeo negatiuè. Ratio est quia minor excommunicatio videtur commutata in maiorem, nec vlla necessitas cogit multiplicare censuras; cum odia sint restringēda, vt in simili dictum est de Matrimonio q. 2. puncto 8. Ita Suarez, disp. 12. sect. 2. num. 13. contra Nauar. cap. 27. num. 36. Auilam d. 4. dubio 8. Filiucium loco cit. quæsito 10. nu. 110. & alios asserentes incurrere etiam minorem excommunicationem.

PVNCTVM IV.

De priuatione, & inhabilitate ad beneficia, & ad eorum fructus.

1 *An valida sit præsentatio, aut collatio beneficij facta excommunicato.*

2 *An ignorans se esse excommunicatum validè recipiat beneficium.*

3 *An collatio officij secularis facta excōmunicato valida sit.*

4 *An valida sit collatio pensionis facta excommunicato.*

5 *An recipiens beneficium, vel pensionem in excommunicatione, possit percipere fructus.*

6 *An obtinens beneficium in excommunicatione possit illud permutare.*

7 *An valida sint acta per eum, qui obtinuit beneficium in excommunicatione.*

8 *An validè conferatur beneficium illi, qui falsò creditur esse excommunicatus.*

9 *An validè acceptetur beneficium ab eo, qui tempore electionis, aut collationis non erat excommunicatus, licèt sit excommunicatus tempore acceptationis beneficij.*

10 *An beneficium retineri possit ab eo, cui facta fuit collatio tempore excommunicationis, sed eam acceptauit post obtentam absolutionem.*

11 *Quid præstare debeat, qui obtinuit beneficium, aut pensionem in excommunicatione.*

12 *An excommunicatus occultus teneatur se manifestare, vt acceptet beneficium.*

13 *Quomodo se gerere debeat elector, qui occultè nouit, eum, qui est eligendus, esse excommunicatum.*

IN hoc puncto duo principaliter quæram. Primò, vtrum collatio beneficij, vel pensionis facta excommunicato sit valida. Secundò, vtrum excommunicatus, qui lapsus est in excommunicationem post obtentum beneficium careat fructibus beneficii.

§. I.

Vtrùm valida sit collatio beneficij, vel pensionis facta excommunicato.

QVatuor principaliter agam in hoc loco. Primò, vtrum sit valida collatio beneficij. Secundò, vtrum sit valida collatio pensionis. Tertiò, vtrum sit valida acceptatio beneficij facta ab excommunicato, qui non erat excōicatus tpe collationis vel præsentationis, sed solum tēpore acceptationis; & vtrum sit valida acceptatio facta post absolutionem excommunicationis ab eo, qui erat excommunicatus tempore collationis, vel præsentationis. Quartò, quid faciēdum sit ab excommunicato in electione, vel collatione beneficii, aut post collationem.

PRIMA PROPOSITIO.

1 COllatio, & præsentatio beneficij facta excommunicato, quamuis tolerato, inualida est. Hęc Propositio patet, tum ex cap. Postulastis de Clerico excommunicato. Tum quia, cum excommunicatus sit suspensus ab executione sui officii, vt patet ex cap. Si celebret de Clerico excommunicato ministrante æquum est, vt Ecclesia irritet collationem factam excommunicato, qui non potest officiū, & munus suum exercere. Ita Nauarr. cap. 27. num. 21. Suarez, tomo 5. disp. 13. sect. 1. Sayrus lib. 2. cap. 5. n. 5. Henriquez libro 13. cap. 4. num. 4. & cap. 13. num. 1. Vgolinus, tab. 2. ca. 13. §. 1. Coninchus disp. 14. dub. 9. Filiucius tract. 12. cap. 5. quæsito 1. num 113. Reginald. lib. 72. num. 43. Vasquez tractatu de excōmunicatione dub. 6. vbi plures alios refert cum antiqua decisione Rotæ 363. in qua hoc declaratum fuit, tam de excommunicatione à iure, quam de excommunicatione ab homine, nam iura absolutè, & indistinctè loquuntur. An verò innocens, in quem sententia excommunicationis prolata fuit secundum allegata, & probata, validè recipiat beneficium, patet ex supra dictis validè recipere: Hic enim re ipsa non est excommunicatus, vt benè docet Suarez, tomo 5. disp. 4. sect. 6 Reginaldus num. 47. & alii, quos supra retuli disp. 1. quæst. 1. puncto 10. An verò validè priuetur beneficio, si res ad forum externum deferatur, vt probetur nocens; dissensio est inter DD. de qua re alibi.

2 Quæres primò, vtrum excommunicatus, inuincibiliter ignorās se esse excommunicatum, validè recipiat beneficium.

Respondet M. Nauar. cap. Fratres de Pęnitētia, distinct. 5. num. 4. & alii validè recipere.

Sed mihi probabilius dicendum videtur cum communi DD. sententia Lessii, lib. 2. cap. 34. dub. 22. num. 127. Sayri, libro 2. cap. 5. num. 8. Filiucius num. 115. Coninchus dubio 9. num. 70. Suarez loco citato. Auilæ, Hēriquez, Vgolini & Vasquez locis citatis, inualidè recipere. Ratio est quia, quamuis ignorantia excuset à noua culpa, à noua pęna, & à noua censura; non tamen facit actū validū, qui alias erat inualidus, cap. Apostolicæ de Clerico excommunicato.

An verò huiusmodi excōmunicato prosit regula de triennali possessore, constat ex dictis de beneficijs cum Nauarro, Garzia, & alijs.

3 Quęres secundò, vtrum sicut collatio beneficii facta excommunicato est inualida, ita, sit inualida collatio officii Ecclesiastici, vel secularis habentis adnexam iurisdictionem, vt Principatus, Præturæ, &c.

Respondeo inualidam esse. Ita Vgolin. tabula 2, cap. 13. §. 3. Reginaldus num. 28. & 43. Sayrus loco citato num. 36. Auila 2. par. cap. 6. disput. 6. dub. 7. ad finem, & alii contra

Suarez, disp. 16, cap. 2. num. 1 & Filiucium num. 118. qui hoc admittunt in officiis Ecclesiasticis, nō vero in secularibus. idem tradit cap. 6. quæsito 10. num. 165 & cap. 7. quæsito 3. num. 173. & contra Coninchum disp. 14. dub. 11. nu. 106. aliter sentientes de officiis secularibus. Ratio est tum quia prohibito vno, prohibitum etiam cēsetur id, per quod ad illud peruenitur Lege Oratio. ff. de sponsalibus, cum ergo prohibitum sit excōmunicato actus dignitatis secularis exercere, videtur etiam prohibitum ad dignitatē peruenire. Tum quia hoc idem habetur, cap. Venerabilem de electione. Verum in hac doctrina duplex exceptio facienda est.

Prima est, quando Summus Pontifex confert dignitatē alicui, quem scit irretitum esse excommunicatione: tunc enim collatio dignitatis censetur valida, eo quod Summus Pontifex presumatur velle cum eo dispensare, vt patet à simili ex dictis de ordine, & ex infra dicendis de irregularitate.

Secunda est, quando aliquis ex Testamento, vel ab intestato acquirit aliquod dominium temporale, cui est adnexa iurisdictio, & dignitas. Ratio est tum quia acquisito principali acquiritur etiam accessorium. Tum quia iura non irritant acquisitionem dominii temporalis, consequēter nec irritant jurisdictionem illi adnexam; quamuis excommunicatus, non possit pro tempore excommunicationis actus iurisdictionis exercere.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 Collatio pensionis facta excommunicato titulo clericali est inualida.

In hac Propositione non conueniunt omnes DD. nam Auila loco cit. dub. 5. & alii existimant validam esse. Tum quia iura dicunt inualidam esse collationem beneficii; pensio autem nō est beneficium: Tum quia odia restringenda sunt, non amplianda. Coninchus disp. 14. dub 9 ad finem allatis aliorum sententiis, ad nullum se determinat, dicens difficile iudicari posse quænam vera sit. Ego verò cum probabiliori & communiori DD. sententia censeo collationem pensionis, factam excommunicato, inualidā esse, modo sit pensio tituli Clericalis, non secularis. Ita Sayrus loco citato num. 15. Lessius loco cit. Vgolinus loco citato §. 2. num. 8. Vasquez dub. 6. Henriquez libro 13. cap. 13. num. 3. littera N. Reginaldus libro 32. nu. 43. & seq. Suarez tomo 5. disp. 13. sect. 1. num. 9 Filiucius cap. 5. quæsito 4. Gigas, & alij quos retuli de pensionibus puncto 5. num. 6. vbi etiam quæsiui vtrum excommunicatus, vel irregularis grauiter peccet petendo pensionem, & alij. Ratio est tū quia excommunicatus, sicut est incapax aliorum priuilegiorū; ita etiam videtur incapax pensionum. Tum quia obtinenti pensionem à Summo Pontifice concedi solet absolutio censurarum ad hunc effectum, vt sit capax pensionis; ergo signum est excommunicatum incapacem esse pensionis; alioquin frustra concederetur absolutio ad hunc effectum; nisi fortè dicas concedi solum pro validitate rescripti, vt dicetur de beneficijs tit. de immunit. ab excōicatione.

5 Ex dictis colligi potest primò, excommunicatum, qui obtinuit beneficium, vel pensionem tituli clericalis, non posse fructus percipere; nullum enim ius ad illos habet. Ratio est quia ius ad fructus beneficij acquiritur per collationem validam; sed collatio beneficij facta excommunicato est inualida; ergo excommunicatus nullum ius acquirit ad fructus beneficij obtenti tempore excommunicationis. Ita DD. citati obseruant tamen Henriquez lib. 13. cap. 3 num. 3 & Coninchus num. 71. beneficiarium, qui postea beneficium legitimè obtinet posse sibi fructus antea perceptos retinere, modo beneficij onera sustinuerit per se vel per aliū, quia fructus beneficij vacātis cedūt successori.

6 Secundò sequitur eum, qui obtinuit beneficium tempore excommunicationis, non posse, illud permutare cum altero; nullum enim ius habet in beneficium, & quamuis superior possit beneficium conferre, nihilominus de facto nō confert, nisi causa permutationis; cum autem permutatio non sit valida, eo quod permutans non habet ius in beneficio, sequitur nec ipsam collationem esse validam Quocirca prædictus excommunicatus non potest vllum beneficiū obtinere; non primum; cum illud inualidè receperit ratione excommunicationis; non secundum, qnia illud obtinuit causa permutationis, quam diximus inualidam esse. Et hoc confirmatur ex regula Cancellariæ 39. Ita Sayrus, libro 2. cap. 5. num. 14. Couar cap. Alma 1. par. §. 7. num. 2. vers. 5. Sanchez in opere morali lib. 2. cap. 28. num. 33. Filiucius num. 122. Vasquez, Auila, & alij locis citatis.

Verum quæ diximus videntur solum militare in beneficijs obtentis ab inferioribus Summo Pontifice, & non in beneficijs obtentis à Summo Pontifice, cum litteris Pontificijs Sūmus enim Pontifex cum litteris, & priuilegijs solet simul concedere absolutionem ab omnibus censuris ad hūc effectum, vt priuilegium sortiatur suum effectum, & sit valida beneficii collatio obtenta cum eo priuilegio, exceptis quibusdam casibus, ad quos non videtur sese extendere huiusmodi absolutio contenta in priuilegio.

Primus est casus excommunicationis ob hæresim contractæ, à qua non præsumitur Summus Pontifex velle absolutionem impendere; quamuis in priuilegio dicatur ab omnibus censuris. Ratio est quia in generali concessione non veniunt ea, quæ superior non esset in specie verisimiliter concessurus, si specialiter peterentur; cap. In generali, de reg. iur. Summus autem Pontifex verisimiliter non concederet absolutionem excommunicationis ob heresim contractæ, si specialiter peteretur. Ita Suarez disp. 3. sect. 1. nu. 3. & 30. Couarruuias cap. Alma mater j. parte §. 11. num. 15. vbi refert Felinum, Innocentium, & regulam Cancellariæ. Idem mihi dicendū videtur de casib. contentis in Bulla Cœnæ, ad quos reduci possunt casus relati à Sayro, lib. 2. cap. 5. num 13. vt est casus incendij, violationis Ecclesiarū, libertatis Ecclesiasticæ, aut falsificationis litterarum Apostolicarum. Vide dicenda puncto vlt. num. 1.

Secundus casus est excommunicationis, in qua quis insorduit per annum, hic enim videtur male sentire de fide, consequenter in eo eadem videtur militare ratio, quæ in hæretico. Filiucius tamen, & alij absolutè, & indistinctè loquuntur, & nullos casus excipiunt.

7 Tertiò, sequitur acta per eum, qui obtinuit beneficium in excōmunicatione, inualida esse, si loquamur de actibus iurisdictionis, vel officij. Ratio est quia acta sine iurisdictione, & potestate sunt inualida; huiusmodi autem beneficiarius caret potestate, & iurisdictione, quæ obtineri solet cum beneficio; nisi fortè adsit error communis cum titulo colorato; tunc enim valida sunt acta per excommunicatū, eo quod Ius suppleat defectum Iurisdictionis; Lege barbarius, ff. de officio prætoris. Ita Suarez disp. 13. sect. 1. num. 31. Auila 2. parte cap. 6 disp. 6. dub. 7. vbi citat Syluestrum, & Nauarrum. Valida etiam sunt acta per beneficiarium, qui lapsus est in excommunicationem post obtentum Beneficium, modò sit excommunicatus toleratus. Ratio est tum quia huiusmodi excommunicatus validè retinet beneficium, nec illud amittit per lapsum in excommunicationē, vt benè ait Nauar. cap. 27. num 209. consequenter retinet jurisdictionem, quæ consequitur beneficium. Tū quia, quæ agit excommunicatus toleratus, validè agit, modo habeat titulum verum, vel coloratum cum errore communi absq; impedimento iuris naturæ; vel diuini vt patet ex dictis de matrimonio; beneficiarius autem, qui lapsus est in excommunicationem post consecutionem beneficij, retinet verū titulum beneficij.

8 Quartò, validam esse collationem beneficij, factam illi, qui tempore collationis credebatur excommunicatus, sed postea re vera cognoscitur non esse excommunicatus; non enim afficitur effectibus excommunicationis, qui re vera non existit in excommunicatione. Iuxta regulam iuris non præstat impedimentum, quod de iure non sortitur effectum. Ita Vgolinus loco cit. §. 1. num. 1. Idem sentire videtur Suarez d. 13. sect. 2. num. 19.

Quinto sequitur eum, qui beneficium excommunicato confert, vel acceptat in excommunicatione grauiter peccare; facit enim contra prohibitionem Ecclesiæ in re graui: immo conferenti imposita est pena suspensionis comminatoria, cap. postulastis de cler. excom. vide Suarez loco citato sect. 1. n. 12. Filiucium loc. cit. quæsito 5. Coninc. nu. 76.

TERTIA PROPOSITIO.

9 Validè acceptatur beneficium, ab eo, qui tēpore collationis, & electionis non erat excommunicatus, licet sit excommunicatus tempore acceptationis beneficii, quare si hodie E. g. conferatur beneficium Titio, & Titius crastina die incidat in excommunicationem, eaque cōtracta, & nondum ablata acceptet Beneficium, validè acceptat. Ita Vgolinus tab. 2. cap. 13. §. 1. nu. 1. Sayrus lib 2. ca. 5. num. 11.

num. 11. Gomez in tractatu expectatiuarum num. 60. Couarruuias cap. Alma mater 1. par. §. 7. num. 4. notabili 12. Auila 2. par. cap. 6. d. 5. dub. 8. Vasquez tract. de excommunicatione dub. 6. num. 9. Flaminius Paris. de resignat. lib. 10. quæst. 8. num. 29. Rota decis. 195. de sentent. excomm. in nouis. Azor 2. parte libro 7. cap. 23. quęsito 5. sub finem Filiucius num. 120. & seq. & alij. Contra Suarez disp. 13. sect. 1. num. 17. & disp. 14. sect. 2. num. 34. vbi idem sentit de possessione beneficij, & contra Vasquez sibi contrarium de beneficiis cap. 4. dubio 2. contra Coninchum num. 78. Hęc propositio patet, tum ex decisione Rotæ, quam citat Couarruuias loco citato. Tum quia iura solum irritant collationem, & electionem beneficij, non verò acceptationem; ergo acceptatio valida est; cum versemur in materia odiosa, quæ non est extendenda ad casus non expressos in iure. Tum quia ita videtur vsu receptum. Tum, quia Canonicus excommunicatus validè potest optare præbendam meliorem, vt ait Vgolinus tab. 1. cap. 13. §. 2. num. 15. Sayrus lib. 2. cap. 6. num. 13. & alij contra Filiucium num. 21. & nonnullos alios recentiores; Ergo etiam validè acceptat beneficium.

10 Grauior difficultas est, vtrum beneficium ab eo retineri possit, cui facta fuit electio, præsentatio, vel collatio, tempore excommunicationis; sed ipse obtenta excommunicationis absolutione beneficij collationem, præsentationem, aut electionem acceptauit.

Respondeo retineri non posse. Ita Lessius lib. 2. cap 34. dubio 21. num. 119. Coninch. disp. 14. dub. 9. num. 74. & alij communiter. Ratio est tum quia beneficium retineri non potest sine titulo; in hoc autem casu titulus electionis, & præsentationis est inualidus, vtpotè collatus excommunicato, qui per excommunicationem factus est ad illum inhabilis. Tum quia frustra videretur impositus ille effectus excommunicationis; quilibet enim excommunicatus differre posset acceptationem, donec esset absolutus.

Dices, electionem virtualiter perseuerare vsque ad tempus acceptationis; cum autem tempore acceptationis acceptans sit absolutus ab excommunicatione, sequitur validè acceptare, & consequenter posse beneficium retinere.

Respondeo prædictam electionem non dici virtualiter perseuerare, cum sit facta excommunicato. Ratio est tum quia non firmatur tractatu temporis quod ab initio non subsistit, Lege ab initio. ff. de regulis iuris, cum autem electio à principio non esset valida, non potest virtualiter perseuerare, aut fieri valida per acceptationem, nisi de nouo iteretur. Tum quia collatio beneficij, nondum vacantis, non est valida, nec virtualiter dicitur perseuerare; quãuis beneficium vacet post collationem, sed noua opus est collatione, ergo idem dicendum est in proposito casu. Tũ quia sequeretur collationem beneficij factam excommunicato fieri validam post obtentam legitimam absolutionem excommunicationis absque noua collatione; sed hoc est falsum, vt benè ait Vgolinus loco citato, Henriquez ca. 13. num. 1. Sayrus loco cit. num. 7. & alij; ergo etiam falsum est beneficium retineri posse ab eo, qui illud acceptauit post absolutionem excommunicationis, qua detinebatur tempore collationis, aut electionis, aut præsentationis.

Quamuis hæc sententia verior sit, & probabilior; nihilominus non existimo improbabilem sententiam Doctorum asserentium, validam esse electionem, & præsentationem factam tempore excommunicationis; sed acceptatã post obtentam excommunicationis absolutionem, modo tempore acceptationis electores, & præsentatores permãserint in sua prima voluntate. Ratio est quia prior electio, & pręsentatio videtur ratificari, & approbari per continuationem, seu permanentiam in prima voluntate. Ita sensit Henriquez cap. 13. de excommunicatione num. 1. littera D. Couarruuias, & alij apud Sanchez lib. 8. de matrim. disput. 7. num. 12.

QVARTA PROPOSITIO.

11 EXcommunicatus, qui obtinuit beneficium, vel pensionem eo tempore, quo detinebatur vinculo excommunicationis, petere debet absolutionem excommunicationis, eaque obtenta curare debet, vt beneficium sibi de nouo conferatur ab eo, ad quem pertinet illius beneficij collatio. Ratio est quia prior collatio fuit inualida, & perinde est, ac si facta non fuisset. Ita Nauar. cap. 27. num. 21. Sayrus loco cit. num. 7. ad finem, & nu. 23. Suarez d. 13. sect. 2. Filiucius num. 128. Reginald. num. 49. & seq. Coninchus num. 75. & alij.

Hinc sequitur excommunicatum, qui durante excommunicatione obtinuit beneficium, cuius collatio, tunc temporis pertinebat ad Episcopum, non posse dispensationem retinendi beneficium ab Episcopo obtinere, si perseuerauit in excommunicatione, vsque ad eum mensem, in quo beneficii collatio pertinet ad Sedem Apostolicam, nam curare debet, vt beneficium sibi conferatur ab eo, ad quem pertinet talis beneficii collatio.

12 Sed modo difficultas est, quomodo se debet gerere excommunicatus occultus in electione, vel collatione beneficii, vtrum scilicet teneatur manifestare suam excommunicationem, quoties aliter non potest se retrahere ab acceptione beneficij, quam manifestando excommunicationem qua detinetur.

Respondeo cum Suarez loco citato sect. 1. num. 11. & alijs, debere se alio honesto titulo excusare, si potest; non enim tenetur se ipsum prodere. Si vero non potest sese alio iusto titulo excusare, videndum est, an manifestatio excommunicationis futura sit scandalo, vel infamiæ. Si non est futura scandalo, vel infamiæ, tenetur se excusare manifestando excommunicationem. Ratio est quia quilibet tenetur obedire Ecclesiæ, & seruare effectus censuræ, quoties potest absque graui suo, vel proximi detrimento; si verò periculum immineat infamiæ, vel scandali, non tenetur suam excommunicationem prodere; nam Ecclesia non obligat cum tanto incommodo; quare in huiusmodi casu acceptato beneficio, debet quamprimum occultè petere dispensationem.

13 Hinc colligitur, quomodo se gerere debeat elector, qui occultè nouit extra Confessionem, eligendum ad beneficium adstrictum esse occulta excommunicatione; nam si occultè dantur suffragia ad illum eligendum, debet suffragia denegare; cum sciat illum esse beneficij incapacem. Si verò suffragia publicè feruntur, E. g. in voce, ita vt ab omnibus exaudiantur, non potest suffragium denegare, nisi habeat aliam causam publicam sufficientem ad denegandum suffragium. Ratio est quia non potest publicè occultũ excommunicatum infamare, aut cęteris scandali causam præbere. Ita Suarez, d. 13. sect. 1. & alii.

§. II.

Vtrum beneficiarius, qui post obtentum beneficium labitur in excommunicationem, sit priuatus fructibus beneficij.

1 *Quid intelligatur nomine distributionis.*
2 *An qui ligatur excommunicatione post consecutionem beneficij, priuetur fructibus.*
3 *An Capellanus, aut Curatus possit recipere fructus beneficij in excommunicatione, præstando munera sua.*
4 *An Capellanus excommunicatus celebrando, & Canonicus assistendo Choro possit percipere omnes fructus.*
5 *An iniustè excommunicatus possit percipere fructus, & distributiones.*
6 *An iniustè excommunicatus possit repetere distributiones, quæ fuerunt collata alijs Canonicis.*
7 *An excommunicatus possit recipere distributiones, quando per ipsum non stat, ne absoluatur.*

EX dictis in præcedenti §. constat eum, qui obtinuit beneficium tempore excommunicationis, non posse fructus beneficij percipere. Sed in pręsenti Paragrapho triplex superest difficultas examinanda. Prima est vtrum, qui lapsus est in excommunicatione post beneficii consecutionẽ careat fructibus beneficii. Secunda vtrum excommunicatus possit recipere fructus, & distributiones, quando ob iniustam excommunicationem cogitur abesse à choro, & nõ potest munus suum persoluere. Tertia, vtrum excommunicatus possit percipere distributiones, quãdo per ipsum non stat ne absoluatur. Sed prius.

1 Notandum est nomine distributionum intelligi eam partem, quæ conferi solet assistentibus choro; nomine verò fructuum beneficii intelligitur quidquid datur titulo bene-

ficii,

ficij, siue sit decima, siue oblationes, siue distributiones, siue prouentus ex fundis Ecclesiæ prouenientes, aut aliundè. Intelligitur etiam pensio Ecclesiastica; nam pensio venit nomine prouentus Ecclesiastici. Secus dicendum est de fructibus, qui percipiunt ex bonis patrimonij, quamuis ea bona fuerit assignata in titulum ad ordines suscipiendos; nã huiusmodi bona sunt merè temporalia; consequenter acquisito beneficio possunt vendi, nec committitur Simonia in illorum venditione. Ita Suarez loco citato num. 21. Auila 2. parte cap. 6. d. 6. dub. 2. Filiucius tract. 12. cap. 5. num. 131. & alij communiter.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Beneficiarius, qui lapsus est in excommunicationem post beneficii consecutionem, non est priuatus fructibus, vel redditibus, vel distributionibus beneficij, consequenter neque tenetur eos à se spontè abdicare, modo exequatur onera, & officia beneficij; siue excommunicatus sit Curator Animarum, siue sit Canonicus, siuè habeat beneficium simplex. Ita Sanchez lib. 3. disp. 51. num. 12. Coninch. d. 14. dub. 9 num. 80. & seqq. vbi de hac re fusè disputat, & ad argumenta in contrarium respondet Petrus Nauarrus libro 2. de restitutione ca. 2. num. 238. pagina mihi 78. Vasquez de beneficijs, cap. 4 §. 3. dub. 4 num. 129. Auila loco citato dub. 1. conclus. 2. Syluester, & alij apud P. Nauar. apud Garziam de benef. 7. parte cap. 13. num 90 & seq. apud Filiucium quæsito 6. num. 129. contra Suarez, disp. 13. sect. 2. num. 4. Henriquez lib. 13. cap. 13. num. 4. Sayrum, lib. 2. cap. 5. num. 24. Vgolinum tab. 2. cap. 12. & Alexandrum Monetã de distributionibus parte 2. quæst. 15. num. 21. & Filiucium loco cit. Couar. 3. var. cap. 13. num. 8. Reginald. lib. 32. num. 36. & seq. Ratio est tum quia nullo iure probari potest beneficiarium, qui obtento beneficio lapsus est in excommunicationem, ipso facto priuatum esse fructibus beneficij; nam in capite Pastoralis, §. Verum, habetur verbum, subtrahuntur, quod non significat priuationem ipso facto, & ante sententiam Iudicis, sed potius connotat actionem faciẽdam à Iudice, qui in præfato ca. pastoralis, instruitur quid facere debeat; ergo excommunicatus non remanet ipso facto priuatus fructibus beneficij ante sententiam Iudicis; nam ex doctrina tradita de legibus, reus non tenetur propria spontè pœnam subire ante sententiam Iudicis, quando ad executionem pœnæ aliqua requiritur actio; nisi aliter constet de voluntate Iudicis, obligantis reum ad pœnam subeundam, non expectata iudicis sententiam. Tum quia versamur in materia odiosa, & pœnali, quæ mitius interpretanda est, quantum fieri potest. Quare dicendum est excommunicatum non amittere fructus beneficij, modo suũ præstet officium; quamuis enim quo ad Deum non rectè præstet suum officium; nihilominus quo ad Ecclesiam facit, quod ab ipsa præcipitur vt recipiantur fructus. Si verò non præstat officium, & onera beneficij, amittit fructus; quia nullo titulo potest eos retinere; beneficium enim datur propter officium, & datum ob causam retineri non potest causam non subsecutam. Ita Coninchus num. 71. Vasquez num. 231. & alij DD. cit.

3 Hinc sequitur primò, Capellanum excommunicatum toleratum lucrari fructus beneficij celebrando. Idem dicẽdum est de Curato administrante Sacramenta, & de Canonico excommunicato tolerato assistente diuinis officijs, iuxta Vasquez, cap. 3. de beneficiis §. 4. Pet. Nauar. & Henriq. locis cit. Coninchus dub. 9. num. 83. ad finem. Contra Monetam loco cit. num. 25.

4 Secundò, Capellanum excommunicatum vitandum nõ posse celebrando percipere omnes beneficii fructus; nam illius celebratio, & Sacrificium non prodest quo ad valorẽ, quem habet Sacrificium ex parte Ecclesiæ, vt supra ostendimus; consequenter non dicitur præstare officium suum. Idem dici potest de Canonico excommunicato vitãdo assistendo Choro; hic enim non videtur posse distributiones percipere; eo quod diuinum Officium ab eo persolutum nõ videatur prodesse, cum Ecclesia repellat, & nolit per ipsũ orare. Videte quæ diximus de Horis Canonicis loc. cit.

SECVNDA PROPOSITIO.

5 Iniustè excommunicatus, qui ob iniustam excommunicationem cogitur abesse à Choro, nec potest præstare suum officium, videtur posse percipere fructus, & distributiones. Ita Henriquez libro 13. cap. 13. num. 4. Auila loco citato dub. 1. concl. 1. P. Nauarr. loco cit. Emman Sà ver. beneficium num. 48. Moneta de distributionibus parte 2. q. 15. Filiucius num. 133. & 140. & alij. Ratio est tum quia priuatio distributionum est pœna; pœna autem nõ videtur subeunda ab eo, qui non delinquit cap. Sicut dignum de homicidio. Tum quia nullus debet incommodum, & damnũ pati absque sua culpa, & ob iniustam alterius actionem. Idem dicendum putat Emanuel Sà loco citato de eo, qui iustò detinetur impedimento, modo adsit in oppido, vt de iniustè detento in carcere, &c. Hanc eandem doctrinam P. Nauarrus contra Couarruuiam 3. variarum cap. 13. Emanuelem Sà, Monetam, & alios, extendi ad iniustè excommunicatum, qui ante excommunicationem non consueuerat interesse Diuinis officijs; sicut etiam infirmus, inquit P. Nauarrus, qui ante infirmitatem non solebat assistere choro, potest pro tempore infirmitatis percipere distributiones. Ratio est tum quia, quamuis alias non consueuerit interesse; nihilominus mutata voluntate poterat interesse; & quamuis antea haberet animum non assistendi; nihilominus poterat animo deposito assistere. Tum quia animus internus non punitur ab Ecclesia. Tum quia in iure decernitur absolutè infirmum posse distributiones percipere.

Verum ego censeo, non esse laxandas habendas in hac materia; cum vsu receptum videatur, vt distributiones ijs solum conferantur, qui intersunt Diuinis Officiis, nisi adsint ob infirmitatem, vel necessitatẽ corporalem, vel in vtilitatem propriæ Ecclesiæ de consensu Capituli, cap. Consuetudinem de Clerico non residente. Quid verò sentiendum sit de Canonico infirmo, qui ante infirmitatem non consueuerat interesse.

Respondetur in nostra Prouincia non posse distributiones percipere pro tempore infirmitatis; ita sancitum est in nostris Concilijs prouincialibus de iis, quæ pertinent ad distributiones, & de hac re satis egimus in tract. de horis Canonicis.

6 Ex dictis cum communi DD. sententia colligi potest, eum qui iniustè fuit excommunicatus, posse, postquam cõstiterit de iniusta excommunicatione, aut alia censura, repetere distributiones, quæ tempore censuræ fuerant collatæ alijs Canonicis assistentibus Choro; nam Canonici acquisierunt. Ius tantummodo imperfectum, & reuocabiliter; vt inquiunt communiter DD. apud Alexandrum Monetam loco citato, num. 44. Contra Vgolinum de censuris tab. 2. cap. 12 num. 4. & Filiucium num. 133. asserentes iniustè excommunicatum debere distributiones repetere ab eo, qui ipsum iniustè excommunicauit. Hinc etiam patet quid dicendum sit ex dictis de eo, qui ob iniustam accusationem coactè abfuit, vt patebit ex dicendis de beneficijs.

Quod dictum est de distributionibus, pari ratione dicendum arbitror de fructibus: nam si fructus alicui ob iniustã excommunicationem subtracti sunt, cogita excommunicationis iniustitia repeti possunt ab eo, qui eos tenet, eosque nondum bona fide consumpsit, aut si consumpsit, factus est in ipsis ditior: si verò hic consumpsit, nec factus est ditior repetendi sunt à Iudice: Immo hic tenetur illos in consciẽtia restituere, si non seruato iuris ordine, aut mala fide excommunicauit; tenetur enim ratione actionis iniustæ. Secus si bona fide, & seruato ordine. Sed de hac re plura disseram in tract. de beneficijs §. de immunitate ab excommunicatione, & de horis Canonicis disp. 2. quæst. 5. pun. 2. §. 3. nu. 4. & seq.

TERTIA PROPOSITIO.

7 Excommunicatus, qui non assistit Diuinis officij, non potest recipere distributiones, quæ dantur assistentibus choro, etiamsi per ipsum non stet, ne absoluatur, & ne intersit choro. Hæc propositio non admittitur ab omnibus Doct. Nam P. Nauarrus loco citato; Vgolinus tab. 2. cap. 12. Henriquez loco cit. Sayrus lib. 2. cap. 5. num. 19. Emanuel Sà verbo Beneficium num. 50. & alii existimant posse recipere. Ratio est tum quia cum per ipsum non stet, quominus absoluatur, videtur esse legitimè impeditus; legitimè autem impeditus potest distributiones, & fructus percipere. Tum quia, qui dedit causam suæ infirmitati, potest recipere fructus, & distributiones beneficii, respondentes illi tempori, quo detinetur infirmitate; ergo etiam excommunicatus videtur posse percipere fructus, & distributiones pro eo tempore, quo per ipsum non stat, ne absoluatur;

quamuis

quamuis ipse causam dederit suæ excommunicationi.

Sed mihi probabilius dicendum videtur cum Suarez d. 13. sect. 2 & alii, quos retuli de horis Canonicis disp. 2. q. 5. puncto 2. §. 2. num 1. prædictum excommunicatum non posse distributiones percipere, nisi fortè iniustè, & per iniuriam denegetur illi absolutio. Ratio est tum quia excommunicatus, quandiu excommunicatus, iustè prohibetur nó interesse choro; ergo iustè priuatur distributionibus, quæ conferuntur assistentibus choro, quarum priuatio sequitur ex primo effectu iusto. Tum quia sequeretur excommunicatum commodum reportare ex sua excommunicatione.

Ad rationem P. Nauarri, & aliorum respondetur, non quemlibet impeditum posse recipere fructus, & distributiones; alioquin excommunicatus, qui nunquam procurauit absolutionem excómunicationis, posse percipere fructus, & distributiones, eo quod dicatur impeditus per excommunicationem; quod non est admittendum. Vide quæ diximus de horis Canonicis, & de beneficiis.

PVNCTVM V.

De priuatione iurisdictionis.

1 *An gesta per excommunicatum vitandum valida sint.*
2 *An excommunicatus validè possit inire contractus, aut testamentum, aut professionem facere.*
3 *An valida sint gesta per excommunicatum toleratum.*
4 *An valida sit sententia lata à iudice excommunicato.*
5 *An Episcopus excommunicatus validè concedat facultatē administrandi Sacramentum pœnitentia.*
6 *An valida sit electio, aut collatio beneficij facta ab excommunicato*
7 *An valida sit resignatio beneficij facta ab excommunicato.*
8 *An valida sint instrumenta, & scriptura facta ab excommunicato.*
9 *An validum sit testamentum, & codicillum factum ab excommunicato.*
10 *An ligetur excommunicatione, qui committit delictum eo tempore, quo superior est excommunicatus.*
11 *An ligetur excommunicatione, qui committit delictum, post quàm Superior fuit absolutus.*
12 *An Vicarius Generalis, aut Foraneus possit iurisdictionem exercere, excommunicato Episcopo.*
13 *An obtinens facultatem aliquam ab Episcopo, possit ea vti, dum Episcopus est excommunicatus.*

QVæremus in hoc Puncto, vtrum excommunicatus ita sit priuatus iurisdictione, vt gesta per ipsum sint inualida, siuè sit excómicatus toleratus, siue non toleratus.

PRIMA PROPOSITIO.

1 GEsta per excommunicatum vitandum, seu non toleratum sunt inualida, quoties fiunt ex officio tanquā iurisdictionis propriæ: excepta tamē electione Summi Pō tificis à Cardinalibus excommunicatis facta. Clement. ne Romani de elect. in 6. Ratio est quia Ecclesia eo ipso, quo non tolerat huiusmodi excommunicatum, priuat vsu iurisdictionis propriæ, cap Ad probandum de re iudicata, cap. De supplendis defectibus Prælatorum, in sexto, & cap. Audiuimus, distinctione 24. quæst. 1. & cap. fin. de cler. excommunicat. Sed gesta per eum, qui priuatus est vsu iurisdictionis, sunt inualida; ergo gesta per excommunicatum vitandum sunt inualida. Ita communiter DD.

Dixi iurisdictionis propriæ; quia si loquamur de vsu iurisdictionis non propriæ, dicendum est excommunicatum vitandum validè gerere ea, quæ facit absque vsu propriæ iurisdictionis; excommunicatus enim non priuatur vsu iurisdictionis non propriæ, cum nullo iure probetur ipsum ea priuari; qua de causa dictum est de Matrimonio, Parochum validè assistere Matrimonio, & validè concedere alteri Sacerdoti facultatem assistendi; quāuis ipse Parochus, vel Sacerdos, cui concedit facultatem assistendi, sit excommunicatus vitandus; sicut etiam dicendum est Matrimonium celebratum ab excommunicato vitādo validum esse. Ratio est, tum quia actus contrahendi Matrimonium non est actus iurisdictionis, sed est actus factus à contrahente, tanquam à persona particulari, actus autem, & gesta ab excommunicato vitando, tanquam à persona particulari facta, sunt valida, excepto testamento facto ab eo, qui excōmunicatus fuit propter hæresim, vel propter percussionem Cardinalium cap. Fœlicis in sexto. Ita Nauar. cap. 27. n. 36. Auila 2. parte d. 6. cap 6. dub. 6. Coninchus ex parte d. 14. dub. 10. num. 100. & alii communiter, contra Glossam. Tū quia hoc habetur cap. Significasti de eo, qui duxit in matrimonium. Tum quia excommunicatus non desinit per excommunicationem esse verus homo, nec potestatem naturalem ad agendum amittit; ergo potest ea facere, quæ iure naturali valida sunt, quale est matrimonium; quāuis mortaliter peccet ineundo matrimonium tempore excommunicationis facit enim contra obligationem censuræ participando in diuinis, & in Sacramentis.

2 Ex quo vlterius patet, excommunicatum posse validè inire contractum venditionis, aut emptionis etiam in sui commodum; aut testamentum, vel professionem facere; quamuis peccet illa faciendo absque necessitate. Ita Sayrus cap. 9. Couar. de sponsalibus par. 2. cap. 6. num. 3. Auila loc. cit. & alii quos infra referam.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 GEsta per excommunicatum toleratum, & non vitandum valida sunt, etiamsi pertineant ad iurisdictionem propriam Ita Nauar. cap. 27. num. 21. Auila loco cit. dubio 3. Henriquez lib. 13. cap. 8. Vgolinus tab. 1. cap. 3. initio. Suarez d. sp. 14. sect. 1. num. 8. Filiucius ca. 6. quæsito 2. num. 144 Coninch disp. 14. dub 10. num. 89. Reginaldus lib. 32. num. 29. & alii communiter. Ratio est quia Ecclesia tolerat huiusmodi excommunicatum in suis officiis, & permittit nos cum ipso cōmunicare in rebus Sacris, & in aliis pertinentibus etiam ad iurisdictionem, ergo signum est excommunicatum toleratum habere iurisdictionem, & consequenter gesta per ipsum esse valida; alioquin non benè consultum esset saluti animarum, & plura scandala sequerentur, si gesta per excommunicatum toleratum nō essent valida, Ecclesia permittente fideles communicare cum excommunicatis toleratis: quanquam ipse excommunicatus grauiter peccet sponte se in actibus iurisdictionis ingerendo: nihil enim commodi in ipsius fauorem sancitum est in Concilio Constantiensi, & cum hæc materia grauis sit, sufficere videtur ad incurrendam grauem culpam, nisi aliundè adsit excusatio, vt ratione paruitatis materiæ, ignorantiæ, &c. Filiucius tract. 12. ca. 6. quæsito 1. num. 143. & quæsito 3. num. 147. Coninchus num. 29 & alii communiter.

Addo excommunicatum toleratum non solum peccare iurisdictionis actus exercēdo, verum etiam admitti exceptionem contra ipsum ad elidendum iurisdictionis actum ab ipso, dum censura detineretur, factum. quamobrem si excommunicatus citet me coram iudice, possum contra ipsum excipere, cum hoc tamen onere, vt intra octo dies speciem, & excommunicationis auctorem legitimè ostendam, & euidenter probem, iuxta ea, quæ in cap. 1. de excep. in 6. decernuntur.

4 Ex dictis sequitur primo, sententiam latam à Iudice excommunicato tolerato validam esse, donec contra eum excipiatur; quare valida est excommunicatio lata à Prælato excommunicato tolerato. Secus si lata sit ab excommunicato vitando; nam excommunicatus vitandus caret vsu iurisdictionis; consequenter non potest ferre sententiā, vel censuram, vel dare facultatem alteri ad illam ferēdam; eo quòd concessio huiusmodi facultatis sit actus iurisdictionis. Ita DD. citati.

5 Secundò, Episcopum excommunicatum toleratum posse validè alteri concedere facultatem administrandi Sacramentum pœnitentiæ. Secus dicendum est de Episcopo vitando; nam facultas administrandi Sacramentum Pœnitētiæ est actus iurisdictionis; excommunicatus autem vitandus non potest actus iurisdictionis exercere. Idem dic de facultate ferendi leges, dispensandi in votis, concedendi indulgentias, iudicium exercendi, & similia faciendi: hæc enim pertinent ad iurisdictionem, cuius vsu caret excommunicatus vitandus, videri possunt præcit. DD.

6 Tertiò, electionem præsentationem, vel collationem beneficii, factam ab Episcopo excommunicato tolerato, validam esse, etiamsi ille, cui fit collatio, sciat collatorem esse excommunicatum toleratum. Secus dicendum est de collatione, aut electione facta ab excommunicato vitando. An vero huiusmodi prouisus dicatur intrusus, illique prosit regula de triennali; constabit ex dicendis de beneficiis.

Ex quo fit, vt excommunicato vno Canonico, cui simul cum aliis, Canonicis competit ius eligendi, inualida fit electio ab illo facta cum alijs, quando votum illius excommunicati est necessarium ad numerum sufficientem suffragiorum requisitorum ad electionem. Ita Suarez d. 14. sect. 2. Sayrus lib. 2. cap. 6. num. 4. Henriquez lib. 13. cap. 7. nu. 2. in commentario Littera B. Vgol. tab. 2. cap. 1. §. 2. nu. 12. Coninch num. 93. Filiucius quæsito 4. & 5. num. 151. & alii. Secus dicendum est quando non requiritur certus, & definitus numerus, sed simpliciter præscribitur cōsensus omniū: tunc enim non vitiatur electio excommunicati vitandi, quia omnes habiles consentiunt, vt suppono excommunicatus autem vitandus cum sit inhabilis, non opus est vt cōsentiat. Ita Filiucius, & alii DD. citati, quorum nonnulli præfatam doctrinam non solum extendunt ad electionem in dignitate Ecclesiastica, verum etiam in laicali. Illam et militare contendunt in præsentatione iurispatronatus Ecclesiastici facta ab excommunicato vitando, nam præsentatio vim habet electionis. Illam etiam aliqui DD. valere asserunt in præsentatione facta à laico, vel à clerico ratione sui patrimonii.

Sed contrarium alii communiter existimant; in hoc casu, eo quod huiusmodi præsentatio sit potius aliquid facti quam iuris. Videte Vgolinum tab. 2. cap. 13. §. 2. Henriquez loco cit. Sayrum cap. 5. num. 7. & Suarez loc. cit. & Filiuciū loc. cit. quæsito 6. Coninchum num. 94.

7 Rogabis vtrum resignatio beneficij facta ab excommunicato in fauorem tertij sit valida.

Respondeo mihi videri validam, non solum si fiat ab excommunicato tolerato, vt concedunt omnes DD. post Cōcilium Constantiense, verum etiam si fiat ab excommunicato vitando. Ratio est tum quia illa resignatio ex parte excommunicati non est actus iurisdictionis. Tum quia resignatio non est electio, nec præsentatio, neque quid iuris, cum resignans non præsentet, nec eligat, nec conferat; sed indicet propriam voluntatem superiori, qui actum iurisdictionis exercet iuxta intentionem excommunicati. Contrarium asserit Suarez, d 14. sect. 2. num. 35. vbi pro se citat Couarruuiam, quem etiam refert, & sequitur Filiucius quæsito 9. num. 163.

8 Quartò sequitur, Instrumenta, & scripturas factas à tabellione excommunicato vitando, validas esse iuxta Suar. d. 15. sect. 5. & alios, contra Henriquez loc. cit. cap. 9. num. 3. Aulam loc. cit. dubio 5. & alios. Ratio est tum quia nullum ius huiusmodi scripturas expressè irritat. Tum quia tabellio non habet propriè iurisdictionem, vt latius probat Abbas, cap. Sicut, ne Clerici, vel Monachi; illa autem acta sunt irrita, quæ ex officio, tanquam iurisdictionis propriæ fiunt ab excommunicato vitando, vt quæ fiunt à iudice tanquam iudice; hæc enim non dicuntur quid facti, sed iurisdictionis. Vide Vgolinum cap. 11. Reginald. lib. 31. ca. 6. num. 31. & seq. Coninch. dub. 11. num. 111. & seq. Suarez disp. 16. sect. 5. Filiucium tract. 12. cap. 7.

9 Quintò, validum esse testamentum, vel codicillum factū ab excommunicato. Ratio est tum quia testamentum valorem habet ex voluntate testatoris, nisi per legem irritetur: nulla autem lege constat huiusmodi voluntatem irritari, quando testamentum conficitur ab excommunicato, excepto testamento facto ab excommunicato propter hæresim, vel propter percussionem Cardinalium, vt patet ex supra dictis, & ex dictis de testamentis, & legatis. Tum quia relinquere aliis sua bona non est actus iurisdictionis, ergo testamentum, quo aliis bona relinquuntur, factum ab excommunicato, non est inualidum; quamuis excommunicatus testamentum conficiendo peccet, eo quòd participet cum aliis. Ita Suarez, d. 15. sect. 9. Sayrus, lib. 2. cap. 9. num. 2. Filiucius tract. 12. cap. 8. quæsito 5. num. 206. & seq. Coninch. disp. 14. dub. 12. num. 135. & alii communiter.

10 Sextò sequitur, eum non incurrere excommunicationem, qui delictum sub excommunicatione prohibitum facit eo tempore, quo superior, qui tulerat excommunicationem, incidit in excommunicationem, & fuit denunciatus excommunicatus. E. g. Caius Iudex diebus præteritis tulit sententiam excommunicationis hoc pacto, qui furtū commiserit sit excommunicatus. Accidit, vt furtum à fure committatur eo tempore, quo ipse Caius denunciatus est excommunicatus; fur non incurrit excommunicationem furando eo tempore. Ratio est quia censura lata sub conditione incipit habere effectum tunc temporis, quo adimpletur conditio, ac si tunc promulgaretur, non enim retrahitur, ad tempus præteritum, vt inquit Suarez, tomo 5. disp. 3. sect. 4. Vgol. tab. 1. cap. 2. §. 2. & cap. 9. §. 4. Filiucius tract. 11. cap. 3. quæsito 9. num. 70. & alii communiter; sed tunc temporis, quo adimpletur conditio, idest quo furtum committitur à fure, Iudex non habet potestatē legitimam, & expeditam ad excommunicādum, eo quod sit denunciatus excommunicatus, & consequenter sit priuatus vsu iurisdictionis; ergo fur non incurrit excommunicationem furando tunc temporis, quo superior, qui tulerat excommunicationem, denunciatus fuit excommunicatus.

Addo prædictum furem non incurrere excommunicationem, postquam restituta fuerit Iudici potestas, & vsus iurisdictionis, si fur commisit delictum eo solum tempore, quo potestas Iudicis erat suspensa per excommunicationem, non enim firmatur tractu temporis, quod ab initio non subsistit; sed excommunicatio non subsistebat eo tempore, quo fur commisit furtum; tunc enim erat suspensa iurisdictio: ergo. Secus dicendum est, si fur committit delictum, postquā restitutus fuit Iudici vsus iurisdictionis, seu postquam Iudex fuit absolutus, vt mox patebit.

11 Rogabis, vtrum committens furtum, vel aliud delictum ligetur censura, quam Iudex tulit hoc modo, excommunico eos, qui furtum commiserint; sed accidit, vt post latam sententiam excommunicationis, Iudex ipse suspendatur ab vsu iurisdictionis, eo quod denuncietur excommunicatus; postea vero vsu iurisdictionis illi per absolutionem restituto, fur committat furtum.

Respondeo furem ligari excommunicatione, si re vera furtum commisit, postquam Iudex fuit absolutus ab excōmunicatione. Ratio est quia sententia Iudicis non erat ablata, & extincta per excommunicationē ab ipso contractam; sed erat tantummodo suspensa; ergo ablata excommunicatione adhuc valet sententia; tollitur enim suspensio per absolutionem; consequenter fur incurrit excommunicationem furando post absolutionem excommunicationis à Iudice obtentam. Secus dicendum est, si Iudex, postquam tulit sententiam excommunicationis in surripientes, seu aliter delinquentes, non solum suspensus fuit ab vsu iurisdictionis per excommunicationem; sed de facto priuatus fuit iurisdictione, vel officio; in hoc enim casu committens delictum nō incurrit excommunicationem, etiamsi illud committat, postquam Iudex de nouo electus, & assumptus fuit ad idem officium, seu iurisdictionem. Ratio est quia sententia Iudicis pendens à futura conditione, seu à delicto futuro extincta erat per priuationem iurisdictionis, vel officij; ergo non afficit delinquentem, nisi illa sententia reuocata fuerit, postquam Iudex iterum assumptus fuit ad idem officium, & iurisdictionē. Ita Suarez loco citato, Vgolinus, & Filiucius loc. cit. & alii communiter.

12 Quæres, vtrum, Episcopo excommunicato vitando, vel suspenso, vel interdicto, Vicarius Generalis possit exercere iurisdictionem, quam accepit ab Episcopo ante ipsius excommunicationem, vel suspensionem.

Respondeo negatiuè cum Sanchez, li. 3. de Matrimonio d. 30. Sayro lib. 1. cap. 5. nu. 37. & lib. 2. cap. 6. num. 3. & 19. Suarez tomo 5. d. 15. sect. 2. num. 4. Aula 1. par. cap. 6. d. 6. dubio 4. Vgolino, tab 1. cap. 2. §. 23. & tab. 2. cap. 1. §. 4. Reginaldo, lib. 1. num. 47. & 48. Filiucio cap. 6. quæsito 4. nu. 149. Coninch dub. 10 nu. 84. & alijs, Contra Syluestrum verbo Absolutio 2. quæsito 6. Ita colligitur ex cap. Romana, de officio Vicarij, in sexto. Ratio est quia est vnum, & idem tribunal Vicarij Generalis, & Episcopi, nec datur appellatio à Vicario Generali ad Episcopum; vndè suspensa iurisdictione Episcopi per excommunicationem, aut ea sublata per eius mortem, remanet etiam suspēsa, vel sublata auctoritas Vicarij; quamuis res antea esset incepta, nisi Vicarius Generalis aliūde iurisdictionem habeat, vt benè ostendit Sanchez loco citato.

Hinc sequitur Vicarium Generalem nō posse validè cōferre beneficia, & alia huiusmodi præstare pro eo tempore, quo Episcopus remanet excommunicatus vitandus.

Ex quo patet, quid dicendum sit de Vicario Foraneo, seu particulari delegato ab Episcopo, cum à Vicario Foraneo detur appellatio ad Episcopum, nec sit vnum, & idem tribunal. Videte Sanchez loco cit. d. 29. Aulam, & Syluestrum locis cit.

13 Rogabis vtrum obtinens ab Episcopo facultatem absoluendi, vel administrandi Sacramenta, possit ea facultate vti, postquam Episcopus fuit denunciatus excōicatus.

Respōdeo iuxta communiorem DD. sententiam posse

Ratio est quia, sicut illa facultas, vel eius vsus non spirat per mortem concedentis, vt dictum est de legibus; ita neque cessat per lapsum concedentis in excõmunicationem. Ita Savrus loco cit.cap.11.num.11.Sotus dist.18.q.4.art.3. Auila loco cit.dub.3.ad finem, & alij.

PVNCTVM VI.

De priuatione humanæ conuersationis, seu ciuilis communicationis.

1 *An excommunicatus participare possit cũ alijs fidelibus.*
2 *Quo peccato peccet excommunicatus communicando cum alijs.*
3 *An excommunicatus possit communicare cum infidelibus, & è contra.*
4 *An fideles possint communicare cum excommunicatis.*
5 *Quo peccato peccet communicans cum excommunicato vitando.*
6 *An frequenter communicans cum excommunicato vitando peccet mortaliter.*
7 *An grauiter peccet, qui alloquitur excommunicatum cum intentione perseuerandi.*
8 *Quam pœnam incurrat communicans cum excommunicato vitando.*
9 *Quid requiratur, vt participans in crimine criminoso, ligetur maiori excommunicatione.*
10 *A quonam possit absolui participans in crimine criminoso.*

DVO principaliter quæram in hoc Puncto. Primò, vtrum prohibitum sit excommunicato participare cum alijs fidelibus, aut fidelibus participare cum ipso excõmunicato. Secundò in quibus casibus prohibitum sit, aut concessum participare cum excommunicato.

§. I.

Vtrum prohibitum sit excommunicato participare cum alijs fidelibus, & è contra.

PRIMA PROPOSITIO.

1 CVilibet excommunicato etiam tolerato vetitum est, per se loquendo, communicare cum alijs fidelibus. Ita communiter DD. Ratio desumitur ex natura ipsius excommunicationis, cuius proprius effectus est priuare excommunicatum ciuili cõmunicatione, cap. Nuper, & cap. Si aliquando de sententia excommunicationis.

Dixi per se loquendo, quia per accidens E.g. ratione necessitatis, &c. fieri potest, vt excommunicatus non peccet communicando cum fidelibus, vt constabit ex sequenti Paragrapho; sicut etiam ex supra dictis cõstat, excommunicatum toleratum non peccare communicando cum alijs fidelibus, quando ipse non sese sponte ingerit; sed ab ipsis inuitatur, & prouocatur. Ita Victoria, Ledesma, Sãchez, & alij locis supra cit. quibus adde Filiucium tract. 13. cap. 3. quæsito 9. nũ. 5.. contra Auilam d.8. Syluestrum, Vasquez, Caietanũ, & alios. Ratio est quia in Concilio Cõstantiensi, in extrauaganti, Ad euitanda scandala, & pericula; concessum est fidelibus priuilegium communicãdi cum excõmunicatis toleratis; fideles autem non possent hoc priuilegio vti, nisi etiam ipsi excommunicati tolerati excusarentur à peccato participãdo cum ipsis fidelibus; alioquin fideles ipsi peccarent inducendo excommunicatos ad id, quod præstare non possunt absque peccato. Videte, quæ supra diximus de petente Sacramenta ab excommunicato tolerato.

2 Quæres primò, quo peccato peccent excommunicati participando cum fidelibus sua sponte in actionibus humanis.

Respõdeo, vt plurimũ venialiter peccare. Ratio est quia, vt plurimum videntur facere contra obligationem censuræ in materia leui; faciens autem contra obligationẽ, & legem in materia leui venialiter peccat. Ita Suarez loco citato, & alij communiter. Immo Henriquez lib.13. cap.9. Auila 2.par.cap.6.d.8.dub.3.concl.2. & alij, contra Filiucium tract.13.cap.3.quæsito 3.& 10. existimant excommunicatum toleratum peccare tantummodo venialiter eligẽdo, vel præsentando aliquẽ ad beneficium, vel iudicãdo, &c. nam huiusmodi acta valida sunt, & secundario videntur prohiberi, & non primario. Secus si hæc fiant ab excommunicato vitando; tunc enim sunt inualida; consequenter excommunicatus grauiter peccat ea faciendo, sed quid ego sentiam in hac re aperiam pun.7.num.3.

3 Quæres secundò, vtrum excommunicatus peccet contra censuram communicando cum infidelibus, & vtrum ipsi infideles peccent communicando cum excommunicato vitando.

Respondeo negatiuè cum Vgolino tab.2.cap.22.§.1. Suarez d.15.sect.1.num.11. Savro lib.2.cap.11.num.35. Conincho disp.13.dub.1.num.10. Filiucius tract.13.cap.5. num. 83.& aliis. Ratio est quia Ecclesia non separat excommunicatũ à consortio infidelium, sed à consortio fidelium, & Christianorum, vt patet ex capite omnis Christianus, & ex capite Hengeltrudam 30.q.4.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 VEtitum est fidelibus communicare cũ excommunicato vitando; non verò cum tolerato. Hæc propositio patet ex Cõcilio Constantiensi, in extrauag. Ad euitanda scandala, & pericula, vbi concessum est fidelibus priuilegium communicandi cum excommunicatis toleratis; non verò cum vitandis.

Ex quo sequitur, participantem cum excommunicato vitando peccare, eo quod faciat contra obligationem censuræ. Et hoc verum est, etiamsi cum illo participet extra territorium excommunicantis; excommunicatus enim secum trahit excommunicationem, & remanet vbique excõmunicatus, semperque afficitur effectibus excommunicationis, donec absoluatur. Ita Sayrus loco cit. nu. 15. Filiucius tract.13.cap 3.quæsito 7.num. 49. & alij communiter.

5 Quæres primò, quo peccato peccet communicans cum excommunicato vitando.

Respondeo communicando in rebus ciuilibus, & actionibus humanis, vt plurimũ peccare tãtummodo venialiter. Ita Caietanus verbo excommunicatio ad finem. Nauar. cap.27.num.29. Sotus dist.21.q.1. art.4. Henriquez lib.13. cap 8. Suarez disp.15. Sayrus lib 2. cap.11. nu.20. Vgolinus tab.1.cap.23. §. 14. Vasquez tract. de excommunicatione dub.7.num.8. Filiucius tract.13. cap.3. quæsito 2. & seqq. & alii. Ratio est tum quia huiusmodi communicatio, vt plurimũ videtur materia leuis. Tum quia ipsi excõmunicati peccant tantummodo venialiter participando cum fidelibus in actionibus ciuilibus; ergo etiam ipsi fideles peccãt tãtummodo venialiter participando cum ipsis excommunicatis in rebus ciuilibus. Cõmunicando verò in Diuinis, vt in sepultura, in Sacramentis, & officijs publicè celebratis, grauiter peccant, vt accidit, quando quis Missam audit cum excommunicato vitando, aut cum eo assistit diuinis officijs nisi paruitas materiæ excuset, qualis videtur esse, quando quis audit principium Missæ cum excommunicato vsque ad Epistolã, aut quando aliquis assistit in Ecclesia cum excommunicato eo tempore, quo canitur vnus breuis Psalmus. Hic tamen obiter.

Aduertendum est cum Suarez, Filiucio num.44. & alijs, non eandem esse materiam grauem in priuata recitatione cum excommunicato, quæ est grauis in publica recitatione; nam recitans aliquando priuatim diuinum officium cum excommunicato, excusari potest à mortali, à quo non excusatur publicè recitando, vt supra dictum est.

6 Quæres secundò vtrum frequenter communicans cum excommunicato vitando in actionibus ciuilibus mortaliter peccet.

Respõdet Auila loco citato concl.2. Sayrus loco cit. nu. 4. Reginald. lib.32. num 92. & alij, peccare tantummodo venialiter per se loquendo secluso contemptu, & scandalo. Ratio est quia quod est de se tantummodo veniale, non fit mortale per multiplicationem actuum; sed communicare cum excommunicato in actionibus humanis est de se peccatum veniale; ergo non fit mortale ob multiplicationem actuum, seu frequentem communicationem.

Sed mihi probabilius dicendum videtur cum Suarez loco citato nu.11. Filiucio trac.13.cap.3. quæsito 3. num.43. & cap.5.quæsito 9. num.92. Conincho disp.14.dub.14.nu.

149.fre-

sap. frequenter communicantem cum excõmunicato vitãdo mortaliter peccare. Ratio est tum quia præceptum non communicandi cum excommunicatis obligat sub mortali, nisi excuset paruitas materiæ, vel indeliberatio, vt patet in reliquis præceptis, cõstatque ex cap. Sacris de his quæ vi. ex cap. Si vere de sent. excomm. & cap. exceptionem de except. Tum quia quamuis singuli actus communicationis sint materia leuis; nihilominus multitudo actuum, si sumantur per modum vnius, potest constituere materiã grauem sufficientem ad mortale peccatum.

7 Ex quo sequitur, eum, qui alloquitur excommunicatũ, intentione semper, aut perseuerantes alloquendi, grauiter peccare, vt patet in simili de fure, qui minima furatur animo surripiendi successiuè maiora. Admitto tamen tanquam probabilem, & in praxi tutam, sententiam Sayri, & Auilæ, ad cuius fundamentum.

Respondetur communicare cum excommunicato, non esse veniale ex suo genere; sed ratione paruitatis materiæ, vel indeliberationis, &c.

8 Quæres tertiò, vtrum communicans cum excommunicato vitando incurrat aliquam pęnam.

Respondeo incurrere minorem excommunicationem; vt infra ostendam. Immò datur vnus casus, in quo secundum omnes Doctores communicans cum excommunicato peccat mortaliter, & maiorem incurrit excommunicationem; quando scilicet communicat in crimine criminoso, idest qñ cooperatur crimini, vel contumaciæ, propter quam lata est excommunicatio, cap. Si concubinæ, & cap. Nuper de sententia excõmunicationis; vbi affertur duplex ratio. Prima est, quia agentes, & consentientes pari pœna puniri debent.

Secunda est quia offendit excommunicãtem, consequenter dignus est pœna ab eo lata, vnde si lata sit excommunicatio contra concubinarium, eo quod noluerit concubinam domo expellere, præbens auxilium, fauorem, vel consilium concubinario ad retinendam domi cõcubinam peccat mortaliter, & maiorem incurrit excommunicationem; quia participat in crimine criminoso. Similiter impediẽs, Caium ne restituat, incurrit eandem excommunicationẽ, quam Caius contraxit, eo quod noluerit restituere. Pręterea, qui dat consilium percussori clerici denunciato excõmunicato, ne exeat ab illa excõicatione, & ne satisfaciat, peccat grauiter, & afficitur maiori excõmunicatione. Rursus, qui dat consilium, vel fauorẽ, ne aliqui consanguinei, vel affines recedant à Matrimonio intra gradus prohibitos scienter celebrato, Clementina 1. de consanguinitate, & affinitate, remanet excommunicatus toties, quoties hoc modo participat in crimine criminoso. Eadem excommunicatione ligatur Episcopus participans in crimine criminoso cum aliquo à se excommunicato. Ratio est quia Episcopus tenetur seruare Ius commune, quale est caput Nuper citatum, & afficitur excommunicatione Iure communi lata, transgrediendo Ius commune. Secus dicendum est de Summo Pontifice; hic enim non tenetur ex vi coactiua ad suas leges seruandas, vt patet ex dictis de legibus. Ita Suarez d. 15. sect. 7. num. 4. Vasquez dubio 7. num. 5. & dubio 10 num 6. Auila 2. par. cap. 6. d. 10. Filiucius tract. 12. cap. 9. num. 224. & tract. 13. cap. 3. quæsito 5. num. 46. & seq. & alii communiter, Contra Glossam in cap. Statuimus de sententia excommunicationis.

9 Rogabis primò, quænam requirantur, vt participans in crimine criminoso prædictam excommunicationem incurrat.

Respondeo quinque requiri, vt colligitur ex cap. Nuper, & ex Concilio Constantiensi.

Primo, vt participatio fiat in crimine, postquam criminosus excommunicationem contraxit.

Ex quo sequitur prædictam excommunicationem non incurri ab eo, qui communicat in primo actu, propter quẽ criminosus principalis ligatur excommunicatione; in hoc enim casu criminosus, cum quo participat, nondum est excommunicatus; In c. autem Nuper sermo est de participatione cum excommunicato

Secundò, vt sit participatio in eodem crimine, propter quod alter fuit excommunicatus.

Tertiò, vt communicans sciat illum, cum quo participat, excommunicatum fuisse ob tale crimen.

Quartò, vt ille cum quo participat sit excommunicatus vitandus; nam post Concilium Constantiense permissum est participare cum excõmunicatis toleratis. Immo requiritur, vt ille, cum quo participat, sit denunciatus excommunicatus: quapropter, inquit Auila 2. par. cap. 6. d. 10. dubio 3. & 4. Sanchez in opere morali, lib. 2. cap. 10. Reginald. lib. 31. num. 96. participans cum notorio percussore Clerici, non incurrit prædictam excommunicationem, nisi fortè ille percussor denunciatus fuerit excommunicatus; nam in cap. Nuper fit solum mentio participantis cum nominatim excommunicato.

Quinto, vt cooperatio non sit adeo leuis, vt pro nihilo habeatur; nam ad incurrendã maiorem excommunicationem requiritur materia sufficiens ad peccatum mortale. Ita Nauar. cap. 27. num. 112. Caietanus verbo Excommunicatio, cap. 57. Auila loc. cit Henriquez, lib 13. ca. 9. Sayrus, lib. 2. cap. 11. num. 6. Vgol. tab. 1. cap. 13. § 8. Filiucius tract. 12. cap. 9. quæsito 8. num. 222. Reginald. loco cit. & alii.

10 Rogabis secundo, à quonam possit absolui participãs in crimine criminoso.

Respõdeo ab eo posse absolui, à quo potest absolui principalis, cum quo communicauit; vt patet ex cap. Nuper cit. ita DD. cit.

§. II.

In quibus casibus vetitum sit aut permissum cum excommunicatis communicare.

1 *In quibus casibus prohibitum sit communicare cum excommunicatis vitandis.*
2 *Quid intelligatur per particulam, Os.*
3 *Quid intelligatur per verbum, Orare.*
4 *Quid prohibeatur per verbum, Vale.*
5 *Quid significet particula, Communio.*
6 *Quid significetur per particulam, Mensa.*
7 *In quibus casibus licitum sit participare cum excommunicato vitando.*
8 *Quid intelligatur per particulam, Vtile.*
9 *An liceat communicare cum excommunicato vitando ad eius emendationem.*
10 *An liceat suadere excommunicato, vt resipiscat.*
11 *An licitum sit persuadere excommunicato vitando, vt satisfaciat parti læsæ.*
12 *An liceat petere consilium ab excommunicato vitando.*
13 *An liceat petere creditum ab excommunicato, aut prosequi societatem antea initam.*
14 *An liceat petere medicinas, & auxilium ab excommunicato vitando.*
15 *An excommunicatus vitandus possit petere suum creditum.*
16 *An recipi possit legatum relictum ab excommunicato, vt pro eius anima oretur.*
17 *Quid intelligatur per particulam, Lex.*
18 *An excommunicatus vitandus liceat petere, & reddere debitum coniugale.*
19 *An vxori liceat participare cum marito excommunicato in colloquijs mensa, &c.*
20 *An vterque coniux possit simul communicare.*
21 *An vxor communicare possit cum marito excommunicato in crimine criminoso.*
22 *An vxor communicare possit cum marito excommunicato in Diuinis.*
23 *An vxor, facto diuortio cum marito, possit cum eo communicare.*
24 *An maritus communicare possit cum vxore excõmunicata.*
25 *Quid intelligatur per particulam, Humile.*
26 *An Religiosi possint communicare cum suis superioribus excommunicatis.*
27 *An milites possint participare cum duce excommunicato.*
28 *An filius adoptiuus, carnalis, illegitimus aut emancipatus possit communicare cum patre excommunicato vitando.*
29 *Quinàm veniant nomine filiorum in hoc loco.*
30 *Quid intelligatur nomine patris, & matris.*
31 *An gener possit communicare cum socero excommunicato vitando.*
32 *An famuli, & serui possint communicare cum dominis excommunicatis.*

33 *An pupillus possit communicare cum tutore excommunicato vitando.*
34 *An filius spiritualis possit communicare cũ patre spirituali excommunicato.*
35 *An seruus possit communicare cum alio seruo excommunicato.*
36 *An Clerici possint communicare cum suo Episcopo excommunicato.*
37 *An prædictæ personæ possint participare in Diuinis.*
38 *An domini, patres, & Prælati communicare possint cum excommunicatis subditis.*
39 *An pater, & magister possit communicare cum filio, aut discipulo excommunicato.*
40 *An vasalli communicare possint cum Principibus excommunicatis vitandis.*
41 *Quid intelligatur per particulam. Res ignorata.*
42 *An dubitans alterum esse excommunicatum teneatur illum euitare.*
43 *An ego tenear euitare eum, qui mihi dixit, se esse excommunicatum.*
44 *An tenear vitare eum, quem noui per famam publicam esse excommunicatum.*
45 *An confessarius teneatur vitare eum, quem in confessione nouit esse excommunicatum.*
46 *An vitandus sit ille, quem Parochus dixit esse vitandum.*
47 *An vitandus sit ille, quem non constat, an Clericum notoriè percusserit.*
48 *An Mediolani vitandus sit ille, qui Romæ est vitandus, sed hic nescitur.*
49 *An dubitans se esse excommunicatum, teneatur se tanquam excommunicatum gerere.*
50 *An qui ignorat latam esse excommunicationem, teneatur se gerere tanquam excommunicatum.*
51 *An vitandus sit, qui dubitat se Clericum percussisse.*
52 *An excommunicatio liget, quando dubitatur, an sit iusta.*
53 *An ille præsumatur excommunicatus, contra quem lata est excommunicatio sub conditione, sed dubitatur, an conditio adimpleta sit.*
54 *An vitandus sit ille, de quo dubitatur an ab excommunicatione fuerit absolutus.*
55 *Quæ notitia absolutionis requiratur, vt possimus cum excommunicato participare.*
56 *In quibus casibus liceat communicare cum eo, qui antea erat excommunicatus.*
57 *Quid intelligatur per particulam, Necesse.*
58 *An liceat tradere eleemosynam excommunicato vitando, qui ea indiget.*
59 *An possit tradi equus excommunicato vitãdo, qui eo indiget.*
60 *An liceat petere consilium ab aduocato, vel medico excommunicato vitando.*
61 *An liceat communicare cum excommunicato vitando ad pacem conciliandam inter aliquos.*
62 *An excusetur, qui per vim cogitur communicare cum excõmunicato vitando, aut corã eo interesse Diuinis officijs.*
63 *An liceat prosequi societatem antea initam cum excommunicato vitando.*

QVæram prius, in quibus casibus vetita sit cum excommunicatis participatio. Deinde in quibus casibus iure permittente licita sit.

PRIMA PROPOSITIO.

1 PRohibitum est communicare cum excommunicatis vitandis in casibus, qui hoc carmine exprimuntur.
Os, orare, vale, communio, mensa negatur.

2 Quæres primò, quid intelligatur per particulam, Os.

Respondeo intelligi confabulationem, aut allocutionẽ, siue ea fiat per litteras, siue per nutus, siue per nuncios, siue per alia signa; intelliguntur etiam signa amicitiæ, vt oscula, amplexus, &c. Si tamen daretur casus, vt Titius excommunicatus oscularetur Seium, quem etiam Caius oscularetur, Caius non diceretur communicare cum Titio excommunicato, nisi forte conuentionem aliquam fecerit simul osculandi. Rursus per particulam, Os, intelligitur acceptatio munerum; hæc enim videtur quædam participatio; non tamen intelligitur retentio munerum prius acceptatorum; quamuis bonũ consilium sit remittere munera, vt excommunicatus confundatur, & indè occasionem capiat resipiscentiæ. Ita Auila 2. par. cap. 6. d. 9. dubio 1. Syluest. verbo Excommunicatio 5. num. 2. Nauar. loco cit. num. 20. Sayrus lib. 2. cap. 13. Suarez d. 15. sect. 1. Henriquez lib. 13. cap. 7. Vgolinus tab. 2 cap. 23. §. 1. Filiucius tract. 13. c. 5. nu. 84. q. 3. Reginaldus lib. 32. num. 68. & alii.

3 Quæres secundò, quid intelligatur per verbum, Orare.

Respondeo intelligi orationem, eo quod non licet orare simul cum excommunicatis vitandis.

Vtrum verò liceat orare pro excommunicatis, patet ex supra dictis; sicut etiam ex dictis constat, vtrum orationes emissæ ab excommunicato, & applicatæ cæteris fidelibus, validæ sint, & fructuosæ, dictum enim est orationes communes, quales sunt orationes Missæ, & horarum Canonicarum, oblatas ab excommunicato tolerato, prodesse reliquis fidelibus quoad valorem prouenientem ex meritis Ecclesiæ; orationes verò oblatas ab excommunicato vitando non prodesse; eo quod Ecclesia nolit per huiusmodi excommunicatum orare; sicut neque prosunt quo ad valorem prouenientem ex proprijs meritis; tantum enim abest, vt excommunicatus participando cum alijs mereatur, vt potius delinquat, & peccet.

4 Quæres tertio, quid prohibeatur per verbum, Vale.

Respondeo prohiberi omnem honorificam salutationem; salutatio verò facta verbis deprecatorijs, vel ordinatis ad emendationem excommunicati, & non in ipsius honorem, licita est, & permissa, eo quod ex iusta causa fiat, vt constabit ex dicendis. Ita Suarez disp. . sect. 1. Filiucius num. 84. Reginald. nu. 81. Vgolin. Henriq. & alij communiter locis statim citandis.

Addunt aliqui DD licitũ esse salutare, vel resalutare excommunicatum absque verbis E. g. aperiendo caput, mouendo labia, assurgendo, dando locum in sedili, vel similia signa præbendo in signum vrbanitatis, aut sine animo salutandi, vel resalutandi, sed intra se dicendo Deus te conuertat, vel similia. Ita Auila loco citando, Graffius, & plures alij, apud Sayrum libro 2. cap. 13. nu. 7. Ratio est quia nomine salutationis propriè intelliguntur verba, vel litteræ, &c.

Sententia istorum DD. probabilis est. Sed mihi probabilior videtur sententia Vgolini tab. 2. cap. 2. §. 1. num. 10. Vasquez tractatu de excommunicatione dubio 8. num. 5. Henriquez lib. 13. cap. 7. nu. 3. Suarez d. 15. sect. 1. num. 3. Reginaldi num. 75. & 82. & aliorum asserentium, exhibentem huiusmodi signa venialiter peccare, & minoris excommunicationis vinculo irretiri; nam huiusmodi actus ex communi vsu sunt signa amicitiæ, & salutationis, necnon videntur quandam communicationem cum excommunicato continere. Non nego tamen, quin hęc, & alia huiusmodi salutationis signa excusari possint à peccato, & à minori excommunicatione, quando fiunt absque plena aduertentia, vel ad euitandum scandalum, & non ad exhibendum honorem excommunicato, vt patet ex doctrina tradita de peccatis.

Addit Henriquez loco citato littera O, & Filiucius nu. 84. non esse prohibitum resalutare excommunicatum, aut illi rescribere, eo quod ista videatur solutio debiti, quæ præstanda est etiam inimico.

Sed mihi contrarium dicendum videtur cum Auila 2. parte cap. 6. d. 9. dubio 9. nam generaliter prohibitum est communicare cum excommunicato, illumque salutare in pœnam ipsius delicti; consequenter per excommunicationem, excommunicatus censetur priuatus huiusmodi obsequiis, & officiis, quæ aliis debentur seclusa excommunicatione.

Ex dictis sequitur primò illicitum esse fidelibus excommunicato vitando sese obuiam offerenti signa honorifica exhibere; nisi forte exhibeant tanquam media ad ipsius conuersionem, vt infra dicam.

Secundò sequitur, licitum esse hæc verba coram excommunicato proferre, Dominus te conuertat, te illuminet, &c. nam huiusmodi verba non diriguntur ad excommunicatum in ipsius honorem; sed ad ipsius emendationem.

Addo illicitum non videri caput aperire, vel assurgere personæ publicæ, vt Episcopo, aut prætori excõmunicato: hoc enim permitti posse videtur, tum ob consuetudinem. tum propter vtilitatem, seu damni periculum, subditus enim cauere potest ne in manus sui superioris incidat Suarez loco cit. sect. 1. num. 4. Filiucius num. 86.

5 Quæres quartò, quid intelligatur per particulam, Communio.

Respon-

Respondeo intelligi societatem, quæ fit communicando cum excommunicatis in habitatione, vel exercitio, vel cōtractu. Ita communiter Doctores.

Ex quo patet, non esse licitum dormire cum excommunicato in eodem lecto; dormire verò in diuersis lectis positis in eodem cubiculo non videtur prohibitum, modò, qui in eodem cubiculo dormiunt, nō ibi maneāt per modū societatis, vel ad idem negotium; tunc enim dicerentur simul communicare: manentes verò in eadem domo, seu cubiculo ea ratione, vt quisque suis intēdat negotijs, non dicuntur simul communicare, vt accidit, quando excommunicatus suum gerit negotium in vno angulo seorsim ab altero, & alter in alio absque cooperatione alterius, aut quando duo condormiunt in eodem lecto, non per modum societatis; sed vt vnusquisque ibi dormiat, vt suam quietem capiat, sicut contingit, quando duo perueniunt ad idem diuersorium, & vtrique vnus tantum lectus conceditur. Ita Suarez disput. 15. sect. 2. num. 8. Filiucius cap. 5. quæsito 6. num. 87. Reginaldus num. 84. & alij.

Hinc sequitur primò, non esse licitum inire contractum cum excommunicato vitando; quamuis contractus sit validus, & alter contrahens possit agere contra excommunicatum; licet ipse excommunicatus non possit agere contra alterum contrahentem, donec absoluatur. Ita Vgolinus tab. 2. cap. 10. §. 1. Syluest. verbo Excommunicatio 5. num. 3. Vasquez dub 8. num. 8. Sayrus lib. 2. cap. 13. num. 10. Henriquez cap. 7. num. 3. Filiucius loco cit. Coninch. disp. 14. dub. 12. nu. 119. Reginald. num 83. & alij communiter.

Secundò prohibitum esse aliquod opus gerere cum excommunicato, quod mutuam postulet operam, vt simul ædificare parietem, vel similia.

Tertiò licitum non esse communicare cū excommunicato mortuo, etiam in humanis, vt ipsum lauando, aut vestiendo, hæc enim est quædam communicatio: cui autem non communicamus viuit, nec mortuo communicare debemus, quanquam non est illicitum in loco profano ipsum sepelire, ne fœteat, & aerem corrumpat: hoc enim fieri videtur titulo necessitatis, quæ iustam præbet excusationis causam, vt patebit ex dicēdis. Ita Vgolinus, Reginaldus, & alij, quos retuli pun. 3. §. 1. num. 14.

6 Quæres quintò, quod intelligatur per particulam, Mensa.

Respondeo intelligi communicationem cibi, & potus, Quæ dicitur communicatio in eandem mensa formaliter; vt accidit, quando quis alterum inuitat ad cœnam, aut quando aliqui communem, & socialem vitam agunt, siue iisdem cibis vescantur, siue vnicuique proprium apponatur obsonium, vt fieri solet in Seminarijs, & Monasterijs, in quibus, licet diuersæ mensæ sint dispositæ in eodem refectorio, & vnicuique suus apponatur cibus: nihilominus omnes censentur in eodem loco adesse per modum societatis, & vitam communem agere, ac participare in eadem refectione, mensa, & benedictione. Idem dicendū est, quādo multi inuitantur, quos vna mensa non capit; sed pluribus mensis accumbunt in eodem cubiculo. Secus si accumbant in mensis validè disiunctis, seu dispositis in diuersis cubiculis; tunc enim inuitati, qui non accumbunt ad mensam excommunicati, non videntur peccare; eo quod non censeantur moraliter simul edere in eodem conuiuio, seu formaliter communicare. Ita Suarez loco citato num. 6. Auila loco citato dubio 11. Henriq. loco cit. in commentario littera X. Sayrus lib. 2. cap. 13. num. 13. Vgolinus loco cit. ca. 13. §. 1. Filiucius quæsito 7. nu. 88. Reginald. num. 86. & seq. & alij.

Hinc sequitur primò, eum, qui scit in suo refectorio adesse clericum notorium percussorem Clerici, peccare non recedendo; dicitur; enim participare cum excommunicato vitando.

Secūdò, eum, qui reperitur in aliqua caupona, ad quam etiam diuertit excommunicatus vitandus, posse in eodem cubiculo, immò, etiam in eadem mensa comedere, modò quisque suum habeat cibum, nec comedat per modum societatis; sed quisque suæ intendat refectioni. Ita Suarez loco citato Sayrus num. 15. Auila, & alij loc. cit.

SECVNDA PROPOSITIO.

7 Licitum est communicare cum excōmunicato vitādo in his casibus, qui hoc carmine continentur.

Vtile, lex, humile, res ignorata, necesse.

8 Quæres primò, quid intelligatur per particulam, Vtile.

Respondeo, intelligi vtilitatem tàm spiritualem, quam temporalem ipsius participantis cum excommunicato, aut ipsius excommunicati participantis cum alio, modò vtilitas sit vera, & non ficta. Ita Vasquez dubio 9. Suar. Sayrus, Henriquez, & alii locis citatis, quibus adde Filiucium cap. 6. quæsito 1. Coninch. disp. 14. dub 12. nu. 121. Reginaldum lib. 32. num. 98 & 99.

9 Ex quo sequitur primò, fideles posse communicare cum excommunicato vitando, dū ex ea communicatione sperant ipsius excōmunicati resipiscentiam, & emēdationem. Quapropter concionator potest concionē habere coram excommunicato vitando; nā concio dirigitur, & ordinatur ad vtilitatem ipsius excommunicati. Et hoc verum est, inquit Nauar. cap. 27. num. 36. & alii, etiamsi oratio Angelica in principio concionis recitetur; nam illa oratio non censetur publica; sed priuata.

10 Secundò sequitur, licitum esse consulere excommunicato, vt resipiscat, & ad meliorem sese recipiat frugem; in quo casu consulenti licitum est verbis benignis, & vrbanis excommunicatum salutare, vt caput aperiendo, aut in principio Epistolæ ponendo salutationem consuetam, si fortè consilium in scriptis mittat, intendens, capta excōmunicati beneuolentia, ipsum trahere ad emendationem. Ratio est tum quia licitum est adhibere media ordinata ad finem; medium autem inducendi excommunicatum ad emendationem sunt signa beneuolentię, & vrbanitatis; ergo licitum est adhibere signa beneuolentiæ, & vrbanitatis. Tum quia sic habetur, cap. Cum voluntate de sent. excommunic. Ita Nauar. cap. 27. num. 27. Auila 2. par. cap. 6. d. 9. dubio 2. Suarez, & alii locis citatis.

11 Tertiò, licitum esse persuadere excommunicato, vt satisfaciat parti læsæ, vel reipublicæ.

12 Quartò, licitum esse petere consilium ab excommunicato pro se, vel pro aliis, modo non adsint alii non excōmunicati, qui æquè bene valeant hoc munus præstare. Ita Suarez, d. 15. sect. 3. num. 9. & alii.

13 Quintò, licitum esse petere suum creditum ab excommunicato vitando, vel prosequi societatem antea initam. Ita communiter DD.

14 Sextò, licitum esse à Medico excommunicato vitando petere auxilium, & medicinas.

15 Septimò, licitum esse excommunicato vitando petere priuatim suum creditum à debitore; sicut enim ipse debitor tenetur soluere suo creditori excommunicato; cum obligatio soluendi debitum sit obligatio iuris naturalis, quę non tollitur per præceptū Ecclesiæ non participandi cum excommunicato; ita etiam ipse creditor excommunicatus potest priuatim petere suum creditū. Ita Couarruu. Ad regulam Peccatum j. par. num. 8. Lessius, lib. 2. cap. 16. dub. 9. Auila 2. parte cap. 6. d. 11. dub. 4. & alij, Contra Sayrum, lib. 2. cap. 9 num. 10. & 11. & alios, asserētes debitorem posse solutionem differre, donec excōmunicatus Ecclesiæ reconcilietur.

Dixi posse priuatim petere; quia si excōmunicatus petat solutionem in iudicio nō admittetur, cap. Quia de exceptionibus, in sexto; quamuis fortè in tribunalibus sæcularibus hoc non sit in vsu teste Couarruuia.

Ex quo patet à fortiori debitorem teneri suo creditori, quamuis excommunicato, soluere pecuniam, quam promisit cum iuramento; etiamsi interim creditor denuncietur excommunicatus, & nondum sit absolutus. Ita Syluest. verbo Excommunicatio 5. quæsito 12. & alij, contra Sayrum loco cit. & Vgolinum, tab. 2. cap. 10. §. 2. nu 2. Ratio est primò, quia si non tenetur, maximè quia non potest cōmunicare cum excommunicato; sed hæc ratio non valet in hoc casu, licitum enim est communicare cum excommunicato propter vtilitatem temporalem ipsius excommunicati; propterea debitor, qui non soluit creditori intra præfixum terminum, positum sub excommunicatione latæ sententiæ, incurrit excommunicationē; etiamsi creditor intra talem terminum fuerit excommunicatus, quāuis Sayrus, nu. 20. sentiat oppositum. Secundò, quia sequeretur ipsum debitorem labentem in excommunicationem non teneri soluerę debitum suo creditori, quamdiu debitor existit in excommunicatione; hoc autem falsum est. Tertiò, quia nullo iure probatur debitorem non teneri soluere suo creditori excommunicato; nam caput, Nos Sanctorum 15. q. 6. & alia iura, quæ contra nos adduci possent, loquun-

loquuntur de debito fidelitatis,& obſequij; non verò alijs debitis; cum ſint iura pœnalia, ſtrictè explicanda ſunt. Ita Leſſius, & Auila locis citatis.

16 Addit Auila loco cit cum Armilla verbo Excommunicatio, num. 55. contra Innocentium, cap. Cum voluntate, de ſententia excommunicationis, poſſe recipi legatum relictum ab excommunicato vitando, vt oretur pro anima ipſius; nam hoc legatum piè explicandum eſt de oratione priuata, quæ licitè fieri poteſt pro excommunicato. Immò addit idem Auila poſſe recipi legatum, quamuis relictum ſit, vt pro excommunicato oretur oratione publica; nam cõditio turpis habetur pro non adiecta in legatis, vt ait Syluester verbo Conditio, verſus finem. Sed de hac re quid nobis ſentiendum ſit, patet ex dictis q. 2. pun. 1. §. 1

17 Quæres ſecundò, quid intelligatur per particulã, Lex.

Reſpondeo intelligi legem, & ius Matrimonij. Matrimonium dicitur lex, eo quod vxor ſit ſub lege viri, Argumento Capiti primi, & ſecundi de ſecundis nuptijs.

18 Ex quo patet, licitum eſſe cõiugatis, etiam excommunicatis vitandis petere, vel reddere debitum; ſicut enim licitum eſt petere debitum pecuniarum ab excommunicato, ita etiam licitum eſt petere debitũm coniugale; & ſicut licitum eſt reddere debitum pecuniarium creditori excommunicato, ita etiam debitum coniugale. Et hoc verum eſt, inquit Vgolinus tab. 2. cap. 23. §. 6. contra Suarez loco citando, & Filiucium quæſito 4. num. 103. etiamſi vxor contraxerit matrimonium ſciens maritum eſſe excommunicatum; quamuis enim peccauerit, & incurrerit minorem excommunicationem cõtrahendo Matrimonium cum excõmunicato vitando; non tamen peccat petendo, vel reddẽdo. Ratio eſt tum quia Matrimonium eſt validum; ex Matrimonio autem valido oritur ius ad petendum, & reddendum. Tum quia cap. Quoniam multos permittitur vxorib. manere cum viris excommunicatis, nec in eo capite diſtinguitur de vxoribus factis ante, vel poſt excommunicationem mariti; ergo neque nos diſtinguere debemus. Neque valet dicere delinquentem reportare commodum ex delicto; nam vxor in hoc caſu non propriè reportat commodũ ex delicto, ſed ex iure naturæ, & poſitiuo, vt patet ex allatis rationibus.

19 Addo, licitum eſſe vxori communicare cum viro excommunicato in colloquijs familiaribus, in menſa, & in ijs, quæ pertinẽt ad domus gubernationem, atque in aliis omnibus obſequijs, quæ vxor prę̃ſtabat viro ante ipſius excommunicationem. Ratio eſt tum quia vxor eſt ſubiecta viro, illique debet obedire, nec eximitur ab obedientia per illius excommunicationem. Tum quia difficilis eſſet eorũ ſeparatio. Tum quia eſſet periculum fornicationis. Tum quia cap Quoniam multos 11. q. 3. & cap. Inter alia abſolute conceditur vxori facultas communicãdi cum viro excommunicato. Ita DD. citandi, qui bene aduertunt hanc doctrinam procedere in vxore de præſenti, non verò in ſponſa, cum ipſa nondum ſit vxor, nec obligetur ad obſequia ſponſi. Ita Caietanus verbo Excommunicatio circa finem. Syluester verbo Excommunicatio 5. num. 4. Auila 2. parte cap 6 diſp. 11. dubio 5. Vgolinus tab. 2. cap. 23. §. 6. num. 1. vbi alios refert. Filiucius quæſito 4 num. 105. Reginald. lib. 32. num. 101. verſ. nec etiam.

20 Hic patet, vtrunque coniugem excommunicatum poſſe ſimul communicare; neuter enim priuatur mutua communicatione per excommunicationem. Ita Suarez d. 15. ſect. 4. num. 13. & alii communiter.

Excipiuntur tamen aliqui caſus, in quibus vxor non poteſt communicare, cum marito excommunicato.

21 Primus eſt in his, propter quæ lata eſt excommunicatio contra maritum, nam diceretur communicare in crimine crimiſo; conſequenter incideret in maiorem excommunicationem; quapropter, quando excommunicatio lata eſt in cauſa Matrimonij, eo quòd dubitetur, an ſit legitimè contractum, non poteſt vxor petere debitum: ſicut enim poſito dubio non poteſt petere debitum à viro non excommunicato, vt patet ex dictis de Matrimonio; ita neque petere poteſt ab excommunicato. Ita Suarez loco cit. num. 5. Sotus diſt 22. q. . art. 4. Vgolinus loc. cit. Auila loco citato, & alij pluros apud Sanchez de Matrimonio lib. 9. d. 14. num. 9. & apud Reginald. lib. 32. num. 101.

22 Secundus caſus eſt in Diuinis; nam probabilior Doct. ſententia aſſerit, vxorem non poſſe in diuinis participare cum marito excommunicato vitando; in his enim nõ videtur ſubiecta viro. Ita DD. cit.

23 Tertius eſt, quando vxor petiit diuortium à marito quò ad habitationem; tunc enim non poteſt cum eo communicare; quia non cenſetur ſubiecta viro. Videte Sanch. & Vgolinum locis cit.

24 Rogabis, vtrum maritus non excommunicatus poſſit communicare, cum vxore excommunicata vitanda in iis omnibus, in quibus ipſa poteſt cum marito excommunicato vitando communicare.

Reſpondeo affirmatiuè cum Nauarro ca. 27. nu. 26. Suarez loco cit. num. 14. Sanch. loco cit. n. 26. Vaſquez dub. 9. num. 3. Filiucio num. 104 Reginaldo num. 102. Coninch diſp. 14 dub. 12. nu. 123. Vgolino, Sayro, & alijs loc. cit. Contra Syluestrum loco citato, & alios. Ratio eſt tum quia licitum eſt communicare cum excommunicato, cum quo ſocietatis contractus initus fuit ante excommunicationem, cap. Si vero de ſententia excommunicationis; ergò multò magis licitum eſt marito ratione contractus coniugalis communicare cum vxore excommunicata. Tum quia in correlatiuis diſpoſitum in vno locum etiam habet in altero.

25 Quæres tertiò, quid intelligatur per particulam, Humile.

Reſpondeo intelligi officium ſeruorum, & ſubditorum; licitũ enim eſt ſubditis obedire ſuis ſuperioribus excommunicatis vitandis, & cum eis communicare vſuali, & ordinaria communicatione, cap. Quoniam multos 11. q. 3. Ratio patebit ex dicendis num. ſequenti.

In alijs verò, quæ pertinent ad participationem in crimine crimioſo, vel quæ poſſunt eſſe cauſa, vt excommunicatus perſeueret in excommunicatione, non licet communicare, vt per ſe patet; quilibet enim cauere debet propriam culpam, & proximi ſcandalum.

26 Hinc ſequitur primò, religioſos profeſſos, aut etiam nouitios, poſſe obedire ſuis ſuperioribus, & Prælatis excommunicatis vitandis. Ita Sotus, Vaſquez, Auila, & alii locis citatis, contra Paludanum, & alios apud Suarez, d. 15. ſect. 7. num. 2. Ratio eſt quia ſuperior per excommunicationem non amittit poteſtatem ad gubernandam domum, & religionem, nec inferior eximitur à ſubiectione per excommunicationem ſui ſuperioris.

27 Secundò, milites poſſe in bello participare cum duce exercitus excommunicato vitando.

28 Tertiò, filios adoptiuos, vel carnales etiam illegitimos poſſe generaliter communicare cum ſuo patre excommunicato vitando: non enim fuit expediens filium à patre ſeparare, cum huiuſmodi ſeparatio fieri nequeat ſine damno. Immo Vgolinus tab. 2 cap. 2 . § 7. Reginald. lib. 32. n. 109. & alii, hanc doctrinam extendunt ad filios emancipatos. Sed contrarium mihi verius videtur cum Auila dub. 6. Suarez ſect. 5. num. 3. Filiucio tract 13. cap. 6 quæſito 5. num. 108. Coninch num. 132. & aliis. Concedo quidem filium emancipatum poſſe cum patre excommunicato cõmunicare in iis, quæ pertinent ad filium, vt filius eſt, vt ad obedientiam, & reuerentiam erga patrem; nego tamen poſſe communicare quo ad alias actiones; quare filius emancipatus extra domum habitans, non poteſt de nouo habitare, & alias familiaritatis actiones exercere cum patre, excommunicato vitando; in his enim non eſt illi ſubiectus.

29 Si quæras, quinam veniant nomine filiorum in hoc loco.

Reſpondeo cum Suarez, Filiucio, & aliis loc. cit. venire non ſolum filium maſculum, ſed etiam fœminam etiam illegitimam, vel adoptiuam: immo veniunt etiam alii affines, qui ſunt loco filiorum, vt gener, nurus, priuignus, vel priuigna; iſtæ enim perſonæ nomine filiorum veniunt in hoc priuilegio participandi cum ſuperiore, eo quod beneficium principis latiſſimè explicandum ſit, cap. Cum dilecti de donationibus, & cap. Cum olim de verborum ſignificatione.

30 Hinc patet, quis intelligatur nomine patris; intelligitur enim non ſolum pater verus, & immediatus; ſed etiã auus, abauus, &c. præterea mater, aua, nouerca, ſocera, & cęt.

Ex quo fit vt gener poſſit communicare cum ſocero excommunicato, & è contra.

31 Quartò, ſeruos, & famulos, qui ante excommunicationem erant ſubiecti domino excommunicato, poſſe generaliter communicare cum ſuo domino, ac ſi non eſſet excommunicatus, ſiuè gratis, ſiuè, pretio inſeruiãt, vt patet ex

cap.

cap. Quoniam multos, vbi generaliter conceditur communicatio in humanis. Ita Henriquez cap. 22. num. 3. Vgolinus loco citato, Filiucius cap. 6. quæsito 5. num. 114. Sayrus ca. 14. & alii, qui hanc doctrinam extendunt etiam ad famulos rusticanos, idest ad agricolas erga suos dominos excommunicatos. isti enim possunt cum dominis cõmunicare, quatenus exigit cultura; famuli verò, qui propriè sunt famuli, possunt generaliter communicare, vt ductum est, modò non communicent, & participent in his, propter quæ domini fuerunt excommunicati.

32 Vtrum verò famuli, qui post excommunicationem domini scienter, & absque necessitate cęperunt inseruire domino excommunicato, possint cum eo communicare, peculiaris est cõtrouersia. Nauarrus enim ca. 27. nu. 17. Vgolinus loco cit. §. 9. Sayrus, cap. 14. num. 8. Filiucius quęsito 6. num. 117. & alii, quos citat, & sequitur Suarez, d. 15. sect. 5. num. 13. existimant non posse, si absque necessitate cæperunt inseruire excommunicatis, scientes ipsos esse excommunicatos. Secus, si cum necessitate, & absque culpa cæperunt inseruire. Sententia horũ DD. probabilissima est.

Sed contraria meo iudicio nõ caret probabilitate. Ratio est tum quia filius naturalis, vel illegitimus potest communicare cum patre excommunicato, quamuis genitus fuerit eo tempore, quo pater erat excommunicatus. Tum quia idem dictum est de coniugibus, qui contraxerunt in excõmunicatione. Tum quia Gregorius in cap. Quoniam multos, absolutè loquitur, & hanc conditionem non requirit; sed potius absolutè concedit filiis, seruis, ancillis, & aliis subditis facultatem communicandi cum suis patribus, dominis, &c. modò non seruiant in crimine criminoso, aut cũ periculo propriæ subuersionis, vel cum periculo, vt excommunicatus perseueret in sua contumacia. Quare mihi videtur probabile famulum, qui necessitate non cogente cępit inseruire domino excommunicato, posse cum eo communicare; quamuis peccauerit obligando se ad illi seruiẽdum. Ita post hæc sæpius edita Coninch. disp. 14. dub. 12. n. 129.

33 Quintò, pupillum posse communicare cum tutore excommunicato, quandiu existit sub illius cura, & tutela, & est commensalis; tutor enim in hoc casu sustinet personam patris; quando verò tutor separatus est à pupillo, nec est cum eo commensalis, potest pupillus communicare solum in iis, quæ ad tutelæ munus pertinet. Ita Suarez loco cit. nu. 8. Filiucius num. 111. & alii.

34 Sextò, filios spirituales non posse communicare cum patribus spiritualibus, excõmunicatis, cum quibus habent cognationem spiritualem ratione Baptismi ab ipsis collati, vel ratione susceptionis in Baptismo. Ratio est tum quia Iura non loquuntur de huiusmodi filiatione. Tum quia nõ extat vlla necessitas, quæ illos excuset à communicatione, vt suppono. Ita Suarez loc. cit. Filiucius num. 112. & alii.

35 Septimò, seruum non posse per se, & directè communicare cum alio seruo excõmunicato vitando, nec fratrem cum alio fratre; nullum enim habent priuilegium simul communicandi, nec vnus est alteri subiectus. Ita Suarez loco cit. num. 13. Felinus, & alii; quamuis aliqui oppositum senserint.

Dixi per se, & directè; nam per accidens communicare possunt, quatenus eidem domino debent inseruire, vel communicare, & habitare cum eodem patre. Ita Vgolin. tab. 2. cap. 13. §. 8. Suarez nu. 13. Filiucius num. 113. & 121. Reginaldus nu. 120 & alii communiter.

36 Octauò, Clericos, dum sunt in famulatu sui Episcopi, posse suo Episcopo excommunicato inseruire; alios verò Clericos nõ posse, vt patet ex cap. Miratus dist. 93. & ex cap. vlt. de except. prelat. Ita Syluester v. Excommunicatio 5. num. 4. Auila loco citato dubio 8. Suarez, sect. 7. Sayrus loc. cit. num 15. Vgolin. loc. cit §. 9. Filiucius quæsito 10. Reginald. lib. 32. num. 113. & alii.

37 Sed modo difficultas est primò, vtrùm prædictæ personæ communicare possint in Diuinis cum dominis, patribus, vel superioribus excommunicatis.

Respondeo posse communicare præstando ea, quæ concernunt subiectionem, & ministerium, seu famulatum, cap. Solitæ de maioritate, & obedientia; vnde famulus potest recitare officium cum domino excommunicato, aut cum eo Missam audire, si ab eo vocetur ad hoc faciendum. Similiter famula comitari potest dominam excommunicatã; & Clericus conductitius videtur posse inseruire suo domino Sacerdoti Sacrum facienti; hæc enim videntur ministeria, & officia famulatus. Non tamen licet filio, quamuis sit Parochus, ministrare Sacramenta patri excommunicato vitando, nec coram eo Diuina facere; nam hæc communio non illi competit ratione coniunctionis naturalis, vel subiectionis, aut superioritatis. Ita Suarez loc. cit. sect. 5. num. 22. Filiucius num. 120. Coninch. disp. 14. dub. 12. nu. 132. & seq. Sayrus, num. 19. Auila ex parte dubio 6. Henriquez loc. cit. cap. 22. num. 3. Vgolinus, tab. 2. cap. 13. §. 2. quamuis aliqui absolute concedant subditos posse cum dominis excommunicatis participare in Diuinis. Ita Nau. & Caietanus apud Henriquez loc. cit. litt. G. & littera H.

38 Secundò, difficultas est, vtrum domini, Prælati, & patres possint communicare cũ suis famulis, & filiis excommunicatis vitandis, sicut ipsi famuli subditi communicare possunt cum suis dominis, & patribus excõmunicatis.

Respondeo affirmatiuè cum Vasquez dubio 9. num. 3. Sayro nu. 21. Henriquez, Vgolino, Suarez, Filiucio, & aliis loc. cit. Contra nõnullos alios. Ratio est tum quia sicut Ius concessit huiusmodi priuilegium inferioribus respectu superiorum excommunicatorum, ita videtur concessisse superioribus respectu inferiorum excommunicatorum; nam in correlatiuis dispositum in vno locum etiam habet in altero. Tum quia superiores non debent priuari iure suo propter excommunicationem subditorum. Tum quia plurimi alioquin sequerentur scrupuli.

39 Ex quo patet, patrem posse communicare cum filio excommunicato, & magistrũ nouitiorum cum nouitiis excommunicatis; magister enim nouitiorum censetur eorum pater spiritualis.

Addo cum Suarez Filiucio, Coninch, & Reginaldo, non solum superiores non excommunicatos posse communicare cum in inferioribus excommunicatis; sed etiam superiores excommunicatos posse cum ipsis communicare. Ratio est tum quia sicut hoc fieri potest à marito excommunicato cum sua vxore, ità etiam videtur fieri posse à superiore excommunicato cum suo subdito. Tum quia frustra concessum esset inferiori communicare cum suo superiore excõmunicato, si ipse superior excõmunicatus prohiberetur communicare cum suis inferioribus.

40 Tertiò, difficultas est, vtrũ, vassalli possint communicare cũ suis Principibus tẽporalib. excõmunicatis vitãdis.

Respondeo negatiuè, vt patet ex cap. Nos Sanctorum, 15 q. 6. vbi hoc peculiariter sancitum est; Ius enim saltem post sententiam criminis declaratoriam ca. vltimo de pœnis, eximit subditos ab onere, quo se astrinxerunt ad seruiendum domino ex fidelitate illosque eximit à iurisdictione subiectionis; cum dominus tunc temporis sit suspensus ab vsu iurisdictionis. Excipitur solutio tributorũ, quæ Principi debetur, quãdiu Princeps non priuatur dominio temporali; tributum enim est quoddam debitum; debitum autẽ soluendum est creditori. Ita Henriquez lib. 13. cap. 7. nu. 4. & cap. 22. num. 3. Vgolinus cap. 13. §. 9. Suarez d. 15. sect. 6. & 7. Sayrus loc. cit. Filiucius tract. 13. cap. 6. quæsito 9. Reginald. lib. 32. num. 115. & alii apud Henriquez.

41 Quæres quartò, quare in carmine recẽsito addatur illa particula, Res ignorata.

Respondeo addi, vt sciamus à peccato, & ab excommunicatione minori eos excusari, qui cum ignorantia inculpabili, vel cum inaduertentia cõmunicant cum excommunicato vitando; nam ignorantia, & inaduertentia excusat à peccatis, & à censuris, vt patet tùm ex dictis de legibus; tùm ex cap. Quoniam multos 11. q. 3. & cap. Apostolicæ de clerico excommunicato. Ita Nauarr. Suarez, Vgolinus, Sayrus, Henriquez loc. cit. Reginaldus nu. 121. & alii apud Sanchez lib. 9. de Matrimonio d 31. q. 6. Immo Suar. d. 15. sect. 3 num. 5. Filiucius tract. 13. cap. 6. quæsito 11. nu. 128. Coninchus disp. 14. dub. 12. num. 124. existimat quamcumque ignorantiam excusare ab incurrenda minori excommunicatione, quæ incurritur participãdo cum excommunicatis, nisi ea ignorantia sit affectata; Ratio est quia culpa participationis cum excommunicatis in rebus cõmunibus regulariter est tantummodo venialis, & per ignorantiam, ita extenuatur & minuitur, vt non videatur digna pœna minoris excommunicationis.

Sed doctrina Suarez Filiucij, & Coninchi mihi non probatur; nam Ecclesia imposuit minorem excommunicationem absolutè propter participationem cum excommunicato vitando, quoties illa participatio est peccaminosa; est autem peccaminosa, quando fit ex ignorantia culpabili; propterea petenda est absolutio, vt concedit etiam ipse Suarez, saltem ad cautelam.

42 Ro-

42 Rogabis primò, vtrùm dubitans alterũ esse excommunicatum teneatur illum euitare.

Respondeo distinguendo. Vel dubitat illum esse excommunicatum, & simul etiam dubitat esse denunciatum. Vel solum dubitat esse denunciatum, sciens esse excommunicatum. Si dubitat esse excommunicatum, & simul etiam esse denunciatum, nõ potest, nec debet illum euitare; nam euitãdo exponeret se periculo faciendi illi iniuriam, & priuandi illum iure suo; fieri enim potest, vt non sit excommunicatus, vt bene ait Sanchez in summa lib. 1. cap. 10. num. 69 ad finem Suarez loc. cit. num. 4. Filiucius num. 129. & alij. Si verò dubitat, aut nescit esse denunciatum sciens esse excommunicatum, potest illum euitare, si velit; nam cum certo sciat esse excommunicatum, non tenetur cum illo communicare; excommunicatus enim, quantum est ex se priuatus est communione fidelium. Verum licet possit illum euitare, si velit, nihilominus regulariter loquendo nõ tenetur euitare, cum non teneatur euitare nisi excõicatum denunciatũ, vel notorium Clerici percussorem, vt patet ex Conc. Const. in quo fidelibus concessa est facultas communicandi cum excommunicatis toleratis, ad euitanda scandala, &c. Regulariter igitur non tenemur euitare excommunicatum, quem dubitamus esse denunciatum, seu vitãdum, exceptis aliquibus casibus. Primus est, quando imminet periculum scandali. Secũdus est, quando periculum est faciendi actũ irritum communicando cum excommunicato, quamobrem certo sciens aliquem Sacerdotem esse excommunicatum, sed dubitans illum esse vitandum, non potest illi confiteri peccata sua, secluso scandalo, vel alia iusta causa; nam fieri potest vt re vera ille Sacerdos sit excommunicatus vitandus; & consequenter inualidam conferat absolutionem defectu iurisdictionis, cuius vi carer excommunicatus vitandus. Ita Suarez loco citato num. 6. Auila 2. parte ca 6. disp. 11. dubio 2. Filiucius numero 131. & alij.

43 Ex dictis sequitur primo, me teneri eũ euitare, qui mihi suo proprio ore dixit se esse excommunicatum vitandũ; non enim possum excusari titulo ignorantiæ; cum habeam moralem certitudinem. Ita Syluest. verbo excommunicatio 5 numero 28. & alij.

44 Secundò, me teneri eum euitare; quem noui per publicam famam esse excommunicatum vitandum. Ita Sanchez loco citato num. 63. & alij. Si verò hoc non noui per publicam famam, sed a paucis audiui eum esse excommunicatum vitandũ, non teneor, inquit Auila, euitare; eo quod non tenear credere illum esse excommunicatum vitãdum.

Sed mihi probabilius dicendum videtur esse vitandũ, si à duobus fide dignus audiui, esse excommunicatum vitandum; nam duobus testibus fide dignus credendum est, vt patet ex dictis de matrimonio, & in 8. decalogi præcepto.

45 Tertiò, Confessarium non teneri vitare excommunicatum, quem nouit solum in Confessione esse excommunicatum vitandum, censetur enim laborare ignorantia excommunicationis illius; cum scientia in cõfessione habita sit loco Dei, nec Confessarius possit illa scientia vti extra Confessionem absque violatione sigilli Confessionis. Ita Auila loco citato dub. 11. Couarruuias cap. Alma mater 1. par. §. 2. Suarez disp. 15. sect. 3. num. 6. Sayrus lib. 2. cap. 14. num 16. Henriq. lib. 13. cap. 6. num. 1. & alij.

46 Quartò, illum esse vitandum, quem Parochus dicit esse vitandum, ostendendo litteras denunciatorias; Parochus enim maiorem facit fidem ostendendo litteras denũciatorias, quam faciat publica fama. Secus dicendum est, si mihi ore, tantum dicat esse vitandum non ostendendo litteras denunciatorias Ratio est quia non teneor illi credere; cum vni testi, etiam fide digno, necessario non credatur, cap. Cum à nobis. Si tamen fidem præstarem Parocho, credendo esse vitandum, tenerer euitare; non enim excusarer ignorantia. Ita Nauarrus num. 22. Auila loco cit. Sanch. lib 2. de Matrim. disp. 93. num 36. & alij.

47 Quintò, me non teneri eum euitare, quem fama publica constat percussisse Clericum, sed non constat, an percusserit notorie notorietate facti; sicut enim non teneor eum euitare, quem constat esse excommunicatum, sed nescitur, vel dubitatur, an sit denunciatus; ita neque teneor eum euitare, quem constat contraxisse excommunicationem ob Clerici percussionem; sed non constat, an ea percussio notoria fuerit notoreitate facti. Ita Auila loco citato conclus. 3. ad finem.

48 Sextò, me non posse in sententia Auilæ loc. citato, dub. 12. & aliorũ hic Mediolani publicè vitare eum, qui alibi, E. g. Romæ denunciatus est excommunicatus; sed hic nescitur esse excommunicatus, vel saltem à paucis scitur. Ratio est tum quia illum difamarem publicè euitando. Tũ quia manifestãs delictum alterius occultum in eo loco peccat, quamuis illud delictum sit alibi publicum; ergo idem dicendum videtur in proposito casu; vitans enim excommunicatum publicè manifestaret illius delictum.

Sed contrarium mihi dicendum videtur iuxta doctrinam de detractione traditam. Ratio est tum quia experientia constat delicta vnius publica in vno loco perscribi ad alia loca. Tum quia delinquens amisit ius ad suam famam per publicitatẽ, seu notitiam publicam delicti. Tũ quia tenemur obedire præcepto superioris præcipientis vitandum esse excõmunicatum non toleratum. Tum quia excommunicatus facilius resipiscet, si vbique euitetur.

Neque obstat, ipsum excommunicatum hoc malè accepturum, & inde tristitiá passurum; hoc enim sibi debet imputare; cum ego habeam ius permittendi illius contristationem ob præceptum Ecclesiæ, & ob ipsius excommunicati vtilitatem. Ita sentire videtur Vasquez tract. de excommunicatione dub. 8. num. 2. Duard. lib. 2. in can. 1. Henriquez cap. 24. num. 1 Filiucius cap. 3. quęsito 7 nu. 45. & alij, quamuis hi putant vitandum esse tantummodo priuatim, & in secreto vbi notitia publica de ipsius excommunicatione non habetur, & hic patet responsio ad rationes Auilæ.

49 Rogabis secundò, vtrum dubitans se esse excommunicatum debeat se tanquam excommunicatum gerere, seque abstinere à participatione, & consortio aliorum. Pro intelligentia huius difficultatis.

Notandum est, aliud esse dubium iuris, aliud facti. Dubium iuris contingit, quãdo aliquis dubitat latam esse excõmunicationem contra committentes tale delictum. Dubium facti contingit, quando quis nouit latam esse excommunicationem ob tale delictum; sed dubitat vtrum ipse tale delictum perpetrarit. Hoc posito.

Respondeo primò, in dubio iuris neminẽ teneri se tanquam excommunicatum gerere, si adhibuit sufficientem diligentiam ad veritatem assequẽdam, eaque adhibita, adhuc in dubio persistit. Ita Suarez loco cit. sect. 5. Clauis Regia, lib. 1. cap. 13. num. 23. & lib. 2. de censuris, cap. 14. num. 28. Rebellus 2. parte lib. 1. sect. 1. fol. mihi 200. & alii. Contra Salas 1. 2. q. 21. tract. 8 disp. vnica, sectio 5. Vasquez 1. 2. d. 66. ca. 1. & alios apud Sanchez loco citato, existimãtes tutiorem partem eligendam esse in dubio extra materiam iustitiæ. Sed probabilius est, & benignius, quod nos asserimus. Ratio ergo cur nemo in dubio iuris iudicandus sit excommunicatus est, tum quia in dubio iuris fauendum est possidenti suam libertatem. Tum quia forum exterius non iudicaret illum excommunicatum. Tum quia lex non obligat, nisi sit sufficienter promulgata; in dubio autẽ iuris, idest quando dubitatur legem aliquam latam esse, lex non censetur sufficienter promulgata.

Respondeo secundò, in dubio facti censendum esse excommunicatum, si sequamur sententiam Azorij 1. parte lib. 2. cap. 19. quæsito 10. Suar. Rebelli, Vasquez, Clauis Regiæ loc. cit. & aliorum idem existimantium in dubio suspensionis, interdicti, & irregularitatis.

Si verò sequamur sententiam Sanchez in summa, lib. 1. cap. 10. nu 54. & aliorũ, quos infra referam in simili de dubio irregularitatis, dicendum est non solum in dubio iuris, sed etiam in dubio facti neminem censendum esse excommunicatum, vel suspensum, vel interdictum Ratio est tum quia in dubio melior est conditio possidentis suam libertatem; nã in criminibus dubijs potius fauendum est reo, Regula. Cum sunt. De regulis iuris. Tum quia in foro externo non iudicaretur excommunicatus; ergo neque iudicandus est in foro conscientiæ; idem enim in vtroque foro iudicandum est, quãdo forum exterius non innititur falsæ præsumptioni. Sententia Sanchez mihi magis placet, & est conformior nostris principijs relatis in tractatu de peccatis q. 6 p. 4. eamque probabilem nouissimè arbitratur Filiucius tract. 13. cap. sexto quæsito 11. nu. 130.

Neque obstat caput Ad audientiam, & caput Significasti de homicidio, vbi deciditur in dubio facti iudicandum esse irregularem; nam illi textus expressè loquuntur de irregularitate in dubio facti homicidij, non verò loquuntur de censuris. Immo Henriq. lib. 14. c. 14. n. 3. & alij, quos refert Rebel. 2. par. lib. 1. q. 3. sect. 2. num. 13. existimant, ne-

que in dubio æquali facti censendum esse aliquem irregularem; sed solum quando verisimilius creditur commissum fuisse delictum; Caput enim Significasti secundo de homicidio videtur solum procedere, inquiunt ipsi, quando verisimilius creditur commissum fuisse homicidium.] Sed de hac re infra disp. 7. quæst. 3. pun. 4.

50 Ex his sequitur primò, eum, qui dubitat, an excommunicatio lata sit ob tale delictum, vel an Iudex tulerit sententiam excommunicationis, non teneri se tanquam excommunicatum gerere, si adhibita debita diligentia, non comperijt latam esse excommunicationem; habet enim dubium iuris.

51 Secundò, eum, qui dubitat se Clericū percussisse, non teneri se tanquam excommunicatum gerere, nec teneri petere absolutionem, si adhibita sufficienti diligentia nō valuit dubium speculatiuum deponere.

Ex quo vlterius patet, illum non esse vitandum, qui dubitat an Clericum percusserit: possidet enim ius participādi cum fidelibus, nec debet suo iure priuari. Secus dicēdum est, si per famam, vel testes fide dignos constet Clericum percussisse notoriè; tunc enim non dicitur adesse dubium; sed moralis certitudo.

52 Vtrum verò aliquis teneatur se tanquā excommunicatum gerere, quando constat latam esse excommunicationem; sed dubitatur an fuerit iusta, vel an fuerit lata ex iusta causa, vel an Iudex, qui est in possessione iudicandi, legitimam habeat auctoritatem, vel an habuerit animum excommunicandi, vel vtrum seruauerit debitam formam; seù modum procedendi, constat ex dictis de legibus, & de restitutione q. 2. p. 2. ad finem. Certum enim est teneri se tanquam excommunicatum gerere; nam possessio stat pro excommunicatione, quā constat latam esse.

53 Tertiò, sequitur, eum non censeri excommunicatum, contra quem lata est excommunicatio sub conditione; sed dubitatur an conditio sit adimpleta. Ratio est quia possessio stat pro illo, de quo dubitatur an sit excommunicatus, & illa conditio, cum sit quid facti, non præsumitur, vt ait Sanchez loco cit. nu. 58. & Menoch. lib. 3. præsumpt. 135. fol. mihi 264.

54 Quartò, illum iudicandum esse excommunicatum vitandum, quem constat antea fuisse denunciatum excommunicatum; sed modò dubitatur, an fuerit absolutus. Ratio est quia in hoc casu non dicitur adesse dubium iuris, vel facti excommunicationis; sed de ea constat, & pro ea stat possessio, nec ius præsumit absolutionem fuisse collatam, nisi probetur. Ita Syluester verbo Excommunicatio 5. nu. 26. Nauar. ca. 27. num. 36. Auila loco cit. dub. 11. concl. 6. Suarez d. 15. sect. 3. nu. 7. & alij.

55 Rogabis tertiò, quę notitia absolutionis requiratur, vt communicare, & habitare possimus cum eo, quem antea excommunicatum vitandum esse constabat.

Respondeo sufficere probabilem certitudinē; sicut enim non sufficit dubitare aliquem esse denunciatum excommunicatum ad hoc, vt teneamur ab illius consortio abstinere; ità non sufficit, vt possimus vti ipsius consuetudine; sufficit tamen certitudo moralis; quia moralis certitudo excludit dubium, & purgat periculum peccandi.

56 Hinc sequitur, me posse in sequentibus casibus participare cum eo, qui antea excommunicationis vinculo detinebatur.

Primò, quando multum temporis pertransijt, & probabiliter credere possum consideratis circunstantijs excōmunicatum obtinuisse absolutionem, vt accidit, quando iam annus elapsus est, illumque video cum cæteris cōmunicare; cum alioquin sit bonę famæ.

Secundò, quando noui ipsum tempore Iubilei, aut Sacerdoti facultatem habenti circa eam excommunicationē confessum fuisse. Ita communiter DD.

Tertiò, quando, qui detinebatur excommunicatione, testatur se absolutum, modo probabiliter credam ipsum non mentiri.

Quartò, quando testis omni exceptione maior, aut illi æquiualens testatur excommunicatum fuisse absolutum; possum enim illi præstare fidem.

Quintò, quando communiter habetur pro absoluto, & de eius absolutione publica extat fama; sicut enim fama publica excommunicationis, & denunciationis sufficiens causa est ad euitandum excommunicatum; ità fama absolutionis publica, seu communis existimatio sufficit ad participādum; præsertim cum in alienis factis non teneamur

esse nimis veriori. Ita Vgolinus tab. 1. cap. 23. Suarez, disp 15. sect. 3. num. 7. Henriquez lib. 13. cap. 6. Nauar. cap. 27. n 36. Auila loco citato dub. 11. ad finem, Filliucius q. 8. n. 50 & seq. & alij.

57 Quæres quintò, quid intelligatur per particulam, Necesse.

Respondeo, intelligi necessitatem excusantem à peccato, participando cum excommunicato vitando, & excusantem ipsum excommunicatum cum alijs participātem. Ratio est tum quia, sicut vtilitas excusat participantes cum excommunicato, & excommunicatum cum alijs participantem, ità multò magis necessitas sufficientem exhibet excusationis causam, Tum quia ita colligitur ex cap. Quoniam multos, 11. quæst. 3. Et hic sermo est non solum de necessitate spirituali; sed etiam de temporali, siuè pertineat ad victum, siuè ad vestitum, siuè ad habitationem; nec solum sermo est de necessitate extrema; verùm etiam de alia, quam ex consilio tenemur subleuare; non enim credibile est Ecclesiam velle obligare contra Diuina, & naturalia consilia. Ita communiter DD. apud Vgolinum tab. 2. cap. 23. §. 11. apud Auilam loco citando, apud Sayrum loco cit. nu. 30. apud Suarez n. 8. apud Henriquez lib. 13. c. 23. apud Filiucium tra. 13. cap. 6. quæsito 12. & apud Reginaldum lib. 32. nu. 124.

58 Hinc sequitur primò, me posse eleemosynam tradere excommunicato vitando, qui ea indiget ad vitam iuxta sui status conditionem commodè traducendam.

59 Secundò, me posse excommunicato vitando equum tradere, quo ipse indiget ad iter faciendum; cum alioquin non soleat iter pedetentim facere. Eadem ratione ego possum petere equum, aut hospitium ab excommunicato vitando; sicut etiam indigens potest ab eodem petere eleemosynam, quando eam commodè nequit explorare ab alio nō excommunicato, vt patet ex cap. Quoniam multos 11. q. 3.

Excipiuntur Prædicatores, & Confessores, quibus competit ius petendi eleemosynam ab excommunicato vitando, etiamsi ab alijs eam possint obtinere, cap. Cum voluntate de sententia excommunicationis. Ita Sayrus lib. 2. cap. 14. nu 30. Auila d. 11. dub. 12. & alij.

60 Tertiò, me posse in graui necessitate petere consilium ab Aduocato excommunicato, vel à medico, quando non adest alius, à quo valeam consilium obtinere.

61 Quartò, licitum esse communicare cū excommunicato vitādo, quando communicatio necessaria est ad pacem aliorū conciliandam, vel ad scandalum euitandum. Ratio est tum quia, adest sufficiens necessitas. Tum quia quando duo præcepta cōcurrunt, quorum alterum est grauius, grauius præferendum est minori; grauius autem, & maius pręceptum est præceptum vitandi scandalum, & procurandi pacem, quam non cōmunicandi cum excommunicato.

62 Quintò, eum, qui per metum grauem communicare cogitur cum excommunicato excusari à peccato; censetur enim existere in graui necessitate, nec Ecclesia obligat cū tanto incommodo.

Ex quo patet à fortiori, eum excusari, qui per vim cogitur Diuinis interesse coram excommunicato, in quo casu aduertendum est, eum, qui hoc modo detinetur, non teneri claudere oculos, vel obturare aures, vt bene ait Auila dubio 13. Sayrus loco citato num. 44. Henriquez, lib. 13. ca. 13. num. 4. & alij Contra Caietanum verbo Excommunicatio in fine. Ratio est tum quia obturando aures, vel claudendo oculos, non propterea non dicetur interesse Missæ; cum etiam surdus, & cæcus possint Missæ interesse. Tum quia non est credibile Ecclesiā velle hoc illi onus imponere. Quare, si non potest commodè discedere, debet reuerenter interesse, & Eucharistiam adorare potest. Non tamen propter necessitatem, vel metum potest facere aliquid intrinsecè malum, vt benè ait Suarez loco cit. nu. 8. Vasquez tractatu de excommunicatione dubio 7. & patet ex dictis de Peccatis. Hac de causa excommunicatus denunciatus, aut alius, qui prohibitione Ecclesię factus est inhabilis ad aliquem actum, non potest prętextu grauis metus illum licite facere, quoties iuri naturæ repugnat illū inualidè facere; Quamobrem excommunicatus vitandus non potest aliquem in articulo mortis nō existentem licitè absoluere, etiamsi per metum grauem cogatur ad absoluendum, nam caret iurisdictione, quam metus non confert, consequenter inualidè absoluit. Est autem intrinsecè malum, & oppositum reuerentię Sacramenti scienter aliquem in-

inualidè absoluere. Coninchus disp. 13. dub. 12. num. 104. Suarez de Censuris disp 6. sect. 3. nu. 5. vers. quando ergo.

62 Sextò, me non teneri dissoluere contractum societatis initum cum excommunicato ante excommunicationē; sed posse societatem continuare, & prosequi ad præcauendum, & euitandum damnum. Ita Syluest. excommunicatio tertio, num. 3. & alij apud Auilam dub. 13. Præfatæ tamē causæ excusantes participantem cum excōmunicato, intelligendæ sunt, modo non adsit specialis prohibitio cōmunicationem in præfatis casibus interdicens: nihil enim obstat, quominus iusta suborriri possit causa, ob quam caueatur ne communicetur in illis casibus, in quibus sola cōsuetudine, vel Ecclesiæ permissione communicandi facultas concessa est. Sayrus cap. 14 num. 35. Filiucius cap. 6. ad finem, & alij, licet contrarium tenere videatur Coninch. dubio 12. num. 133. putans id licitè prohiberi non posse à iudice inferiori.

PVNCTVM VII.

De priuatione communicationis in actionibus fori Ciuilis.

1 *An excommunicatus vitandus priuetur iurisdictione.*
2 *An gesta per Iudicem excommunicatum vitandum sint inualida.*
3 *Quomodo peccet excommunicatus ferens sententiam.*
4 *An excommunicatus validè possit elegi in Iudicem.*
5 *An excommunicatus possit esse actor in Iudicio.*
6 *An excommunicatus possit accusare.*
7 *An excommunicatus possit se defendere in Iudicio aut appellare à sententia.*
8 *An excommunicatus possit alium conuenire in Iudicio.*
9 *An excommunicatus agens in iudicio repelli debeat à Iudice, quando hoc non opponitur ab aduersario.*
10 *An valida sint gesta per actorem excommunicatum vitandum, quando à Iudice, aut aduersario non fuit reiectus.*
11 *An excommunicatus possit ferre testimonium.*
12 *An validum sit testimonium excommunicati vitandi.*
13 *An excommunicatus possit exercere officium aduocati, aut procuratoris. & an eius gesta valida sint.*
14 *An validum sit matrimonium celebratum à procuratore excommunicato vitando nomine alterius.*
15 *An valida sint gesta per tutores, & alios administratores excommunicatos.*
16 *An excommunicatus, qui exercuit officium aduocati, teneatur ad restitutionem pretij accepti.*

PLures personæ concurrunt in foro iudiciali, Iudex, Actor, reus, Notarius, testes, Aduocatus, ac Procurator: De quibus singulis breuiter nobis agendum est in hoc puncto. Et primò quæremus, vtrum Iudex excommunicatus vitandus priuatus sit iurisdictione. Secundò, vtrum excommunicatus possit esse actor, vel defensor. Tertiò, vtrum excommunicatus possit esse testis. Quartò, vtrum excommunicatus possit esse Aduocatus, ac Procurator.

PRIMA PROPOSITIO.

1 OMnis Iudex, tam Ecclesiasticus, quā sæcularis, priuatur vsu iurisdictionis pro tempore, quo remanet excommunicatus vitandus. Ita communiter DD. Ratio est tum quia communi consuetudine receptus est hic effectus excōmunicationis. Tum quia æquum non est, vt qui repellitur ab Ecclesia iurisdictionem habeat in Ecclesiæ membra. Tum quia ita colligitur ex capit. Quia de exceptionibus in sexto, & ex cap. Tanta de excessibus Prælatorum, & ex cap. decernimus de sent. excomm. in 6.

2 Hinc sequitur primò, inualida esse gesta per Iudicē excommunicatum vitandum; nam acta sine facultate, & iurisdictione inualida sunt. Idem dic de actis ab arbitro dum arbiter constitutus est ad formam Iudicis iuxta L. 1. ff. de arbitris: hic enim censetur Iudex cum vera iurisdictione. Secus si de partium consensu constitutus sit tanquam vir prudens. Ita Filiucius cap. 7. quæsito 2. Suarez, & alij.

3 Secundò, Iudicem excommunicatum vitandum mortaliter peccare ferendo sententiam; nam vsum iurisdictionis, quem non habet, sibi vsurpat, actumque facit irritum & inualidum. Iudex verò excommunicatus toleratus faciliter excusari potest à mortali ferendo sniam iuxta sententiā Henriq. Auilæ & aliorum supra relatam; quamuis probabilius sit, & tutius asserere à mortali non excusari; eo quod actio iudicādi, quæ prohibetur excommunicato, per se videatur valdè grauis, & sufficiens ad peccatū mortale.

4 Quæres, vtrum excommunicatus validè possit eligi in Iudicem, vel assumi ad aliam dignitatem temporalem habentem adnexam iurisdictionem.

Respondeo, solutionem huius quæsiti colligi posse ex supra dictis Puncto. 4. §. 1. Nihilominus, vt hæc doctrina melius intelligatur, dico duplicem esse sententiam.

Prima est Suarez disp. 16 sect. 2. num 3. Filiucij, & Coninchi locis pun. 4. §. 1. num. 3. cit. & aliorum affirmantium validè, sed illicitè eligi, & assumi. Ratio, cur validè eligatur est, tum quia nullus textus irritat ipso facto collationē dignitatis, cui est adnexa iurisdictio sęcularis. Tū quia experiētia constat dignitatem sæcularem acquiri ab excommunicato iure hęreditatis. & successionis; nam excommunicatio non priuat iure successionis; ergo potest excommunicatus etiam ad dignitatem sęcularem eligi. Tum quia non valet argumentari à collatione dignitatis Ecclesiasticæ ad collationem dignitatis sæcularis; cum odia restringenda sint non amplianda.

Ratio verò, cur electio, ac collatio dignitatis sæcularis facta excommunicato sit illicita, desumitur ex cap. vlt de Clerico excommunicato ministrante; nam dignitas illicitè confertur ei, cui actiones dignitatis prohibitæ sunt; sed excommunicato prohibitæ sunt actiones pertinentes ad iurisdictionem temporalem; ergo dignitas iurisdictionis temporalis illicitè confertur excommunicato.

Ex hac sententia sequitur à fortiori.

Primò, collationem dignitatis non habentis adnexam iurisdictionem temporalem validam esse; propterea gradus Doctoratus collatus excommunicato validus est. Ratio est tum quia Doctoratus est propriè dignitas Ecclesiastica. Tum quia non habet adnexam iurisdictionem. Tū quia nullus textus collationem huiusmodi dignitatis inualidam reddit. Tum quia odia sunt restringenda. Ita Vgolinus de excommunicatione tab. 1. cap. 18. §. 1. Gutierez de matrim. cap 83. num. 15. Decius, & alij apud Suarez disp. 16. sect 2. nu. 4. & apud Filiucium tract. 12. cap. 7. quæsito 3. num. 173.

Secundò, validam esse collationem muneris tabellionis factam existenti in excommunicatione; sicut etiam ipsius acta in foro cōscientiæ valida sunt, quando fiunt de cōsensu partium, vt benè ait Suarez loco citato sect. 2. num. 5. & 9. & Filiucius quęsito 6. contra Auilā, & alios apud Sayrum lib. 2. ca. 5. ad finem, num. 39.

Dixi in foro conscientiæ; quia in foro externo excommunicatus repelli solet, & præsumuntur inualida ratione publici officij. Vide Suarez aliosque præfatos DD.

Tertiò validam esse collationem muneris Procuratoris etiam ad causas, & lites iudiciales factam excommunicato, vt patet tum ex rationibus allatis. Tum quia collatio huiusmodi officij nihil aliud videtur esse, quam quidā contractus; contractus autem celebratus cum excōmunicato validus est Suarez sect. 4. num 11. Filiucius quæsito 9. num. 193.

Quartò, excommunicatum vitandum validè eligi in tutorem, & ipsius acta esse valida iuxta Suarez d. 15. sect. 8. & alios contra Vgolinum cap. 14. Sayrum cap. 7. num. 2. & alios.

Hęc prima sentētia est valdè probabilis.

Sed mihi magis probatur secunda sententia, quam sequitur Auila 2. parte ca. 6. disp. 6. dub. 7. ad finem. Vgolin. tab. 2. cap. 13. §. 3. Sayrus lib. 1. cap. 5. num. 36. Reginaldus lib. 32. num. 28. Glossa in ca. Venerabilem de electione, & alij.

Hæc sententia probatur rationibus allatis Pun. 4. quæsito 2. primæ propositionis, & ex cap. Venerabilem cit.

Ex quibus colligitur responsio ad rationes Suarez; dico enim nos non argumentari à patri, sed ex dispositione iuris in ca. Venerabilem, & ex communiori DD. sentētia, concedo tamen cum ipso Suarez, validam esse collationem earum dignitatum, quę nō habent adnexam iurisdictionem, vt satis constat ex rationibus ipsius Suarez, & ex casibus iam enumeratis.

SE-

SECVNDA PROPOSITIO.

5 EXcommunicatus quamuis toleratus non potest esse Actor in iudicio in causis ciuilibus, & Ecclesiasticis, siuè per se, siuè per alium. Ita Nauarrus cap. 27. num. 23. Henriquez libro 13. cap. 7. num. 4. Vgolinus tab. 1. cap. 15. Auila cap. 6. disp. 7. in principio, Suarez disp. 16. sect. 3. nu. 2. & Sayrus lib. 1. cap. 7. num. 3. Filiucius tract. 11. cap. 17. quęsito 4. Coninch. disp. 14. dub. 11. num. 110. Ratio est tum quia Concilium Constantiense nullum concessit excõmunicatis toleratis fauorem, ac priuilegium; magnum autem fauorem, ac priuilegium reciperet excommunicatus, si posset in iudicio agere. Tum quia sic habetur cap. Decernimus, de sententia excommunicationis.

6 Hinc patet, excommunicatum non posse accusare, nisi fortè hoc faciat ex necessitate; hoc enim nihil aliud est, quam agere.

7 Verum tamen est, excommunicatũ posse se ipsum defendere; quamuis non possit agere in Iudicio; propterea potest probare excommunicationem fuisse inualidam, aut sibi iniustè denegari absolutionem, quam petit, vt colligitur ex cap. Intelleximus de Iudicijs. Ratio est quia iure naturæ cuique competit sua defensio.

Hinc patet, excommunicatum posse appellare à sententia contra se lata; sicut etiã potest obiicere excommunicationem accusatori, testi, &c. dicendo illos esse excommunicatos, modo hoc probet intra octo dies, alioquin condemnandus est in expensis. Ita Henriquez loco citato cap. 7. n. 4. Vgolinus loco citato cap. 15. Suarez, d. 16. sect. 4. Sayrus loco citato cap. 7. num. 3. & 20. Auila disput. 7. in principio Filiucius quæsito 5. & alij.

8 Ex dictis sequitur, excommunicatum non posse alium conuenire, vel reconuenire in Iudicio, vt patet ex cap. Decernimus citato. Ipsum verò excommunicatum ab alio conueniri posse in Iudicio certum est; alioquin commodum reportaret ex suo delicto. Verum tamen est, quando conuenitur ab alio, posse per se ipsum respondere, & per se ipsum causam suam defendere; non vero teneri respondere per Procuratorem, ex Sayro cap. 8. num. 20. Suarez, sect. 4. num. 6. Filiucio quæsito 5. nu. 181. Coninchonu. 116. & alijs contra Auilam loco cit. dubio 2. Vgolinum tab. 1. cap. 16. §. 8. & alios. Alioquin non ipse; sed potius ipsius procurator diceretur conueniri.

9 Quæres primò, vtrùm excommunicatus agens in iudicio à iudice repelli debeat, quando exceptio excommunicationis non opponitur ab aduersario.

Respondeo, repellendum esse à Iudice ex vi sui muneris, quando agens in iudicio est excommunicatus vitandus, vt patet ex cap. 1. de exceptionibus in sexto. Ita Suarez lo. cit. Coninch. disp. 14. dub. 11. num. 101. Auila d. 7. dub. 1. concl. 2. Sayrus, Vgolinus, Henriquez, Filiucius, & alij locis cit. vbi ostendunt aduersarium, qui opponit excommunicationem alteri, debere illam probare intra octo dies; alioquin Actorẽ audiri in iudicio, vt habetur in c. Quia citato.

10 Quęres secundò, vtrùm valida sint gesta per Actorem excommunicatum facta in iudicio, quando Actor excommunicatus non fuit à Iudice expulsus, vel ei ab aduersario non fuit obiecta, & opposita excommunicatio.

Respondeo valida esse, siue facta fuerint per excommunicatum toleratum, siue per vitandum cap. 1. de exceptionibus in sexto. Ratio est quia ius non irritat ipsius gesta; quamuis prohibeat excommunicatum in iudicio agere. Ità Suarez, Auila, Filiucius, & alii locis cit.

TERTIA PROPOSITIO.

11 EXcommunicatus toleratus licitè potest ferre testimonium. Ratio est quia actus testandi ex natura sua vergit in fauorem illius, pro quo præstatur, excommunicatus autem toleratus licitè potest actus in fauorem aliorum præstare, & exercere, modò non sese ingerat sua sponte, vt patet ex supra dictis. Excommunicatus verò vitandus non potest licitè ferre testimonium; eo quòd prohibita sit cum ipso communicatio. Excipitur causa fidei, in qua potest testari, & accusare, cap. In fidei fauorem, de hæreticis, in sexto. Excipi etiã posse videtur causa matrimonii, quæ est valde fauorabilis, vt colligitur ex cap. fin. de sentent. & re iudicata, & ex dictis de Matrimonio q. 1. pun. 8. Propositione secunda; quamuis Suarez sect. 6. Vgolinus, cap. 17. nu. 1. Sayrus, cap. 7. nu. 5. Filiucius quæsito 7. nu. 187. & alij hoc admittant solum in causa fidei; non vero in causa Matrimonij.

12 Verum tamen est, testimonium excommunicati vitandi validum esse, non solùm in iudicio; sed etiam in testamentis, contractibus, & instrumentis. Ratio est quia nullo iure probatur inualidum esse, præsertim accedente consensu iudicis, & illius, contra quem testis adducitur ad testandũ; nam in potestate iudicis, & partis est illum expellere, & cum eo nolle communicare, obiecta illi excommunicatione.

QVARTA PROPOSITIO.

13 EXcommunicatus vitandus illicitè exercet officium Aduocati, vel Procuratoris. Ratio est quia participat cum alijs contra obligationem censuræ. Verum tamen est illius acta esse valida. Tum quia non constat vllo iure irritari. Tum quia gesta Actoris, & Rei valida sunt; ergo etiã gesta Aduocati, vel Procuratoris, qui reo patrocinatur valida sunt, nisi repellatur, aut illi opponatur exceptio excommunicationis. Ita DD. citati, asserentes tunc acta ratione publici officij, esse inualida, quoties officium, quod exercetur est publicum auctoritate, & vtilitate, vt est officium iudicis, & similia. Secus si; publicum sit solum auctoritate, vtilitate vero sit priuatum, vt est officium procuratoris, tutoris, & similium. Vide Suarez sect. 8.

14 Hinc colligi potest, Matrimonium celebratum à Procuratore excommunicato nomine alterius validum esse.

15 Vlterius patet, quid dicendũ sit de tutoribus, & alijs assumentibus administrationem temporalem; nullo enim iure constat illorum acta esse ipso facto irrita, vt bene ait Suarez, d. 16. sect. 8. Filiucius q. 10. quidquid alij dixerint.

16 Si quęras vtrum excommunicatus, qui exercuit officium Aduocati, teneatur ad restitutionem prætij accepti.

Respondetur negatiuè, tum quia nullo iure constat ad hoc teneri. Tum quia exercuit opus prætio æstimabile. Ita Suarez, d. 16. sect. 7. num. 3. Auila 2. parte, d. 7. dub. 3. & alii contra Hostiensem, & alios.

PVNCTVM VLTIMVM.

De annullatione impetrationis gratiarum, & suspicione, quæ contrahitur ob excommunicationem.

1 *An excommunicatio irritet priuilegia.*
2 *An excommunicatus per annum perseuerans in excommunicatione fiat suspectus de hæresi.*
3 *An beneficiarius persistens in excommunicatione per annum priuari possit beneficijs, quæ possidet.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 EXcommunicatio irritat, & annullat litteras, & rescripta Apostolica, & processus virtute illorum habitos, excepto casu excommunicationis, & appellationis. Hæc propositio patet ex cap. 1. de rescriptis in sexto.

Aduertendum tamen est primò, hunc effectum hoc tẽpore non magni pendi; vt benè Coninch. dub. 10. nu. 87. & alij communiter; quia in litteris Apostolicis, quæ modo obtinentur, includi solet absolutio ab omnibus censuris ad hunc effectum, vt priuilegia, litteræ, & gr̃æ Apost. valeant, excepto casu excommunicationis ob hæresim, vel ob alios casus supra recensitos contractæ excepto etiam casu, quo quis per annum in excommunicatione insorduit; insordescens enim contumacia per annum in excommunicatione suspicionem hæresis incurrit: cõsequenter nõ videtur frui absolutione generali contenta in rescriptis Põtificijs. Persistens vero in excommunicatione per annum ob aliquam causam, quæ mereatur excusationem, videtur frui absolutione; nam vbi cessat ratio culpæ, ibi etiã cessare videtur rigor pęnæ. Argumento cap. 21. de constitutionibus. Ita Suarez disp. 17. sect. 1. Sayrus libro 1. cap. 10. Vgolinus tab. 1. cap. 14. §. 3. Couarruuias cap. Alma mater 1. parte §. 7. Nauar. in ca. Ita quorundam de Iudeis, Filiucius tract. 12. cap. 9. quæsito 3. & alii.

Aduertendum est secundò, prædictum effectum non extendi ad litteras Episcoporũ, vel aliorum Prælatorum, aut etiã ad litteras, & rescripta Imperatoris, Regis, & aliorũ Sæcularium. Ratio est tum quia caput primum de rescriptis loqui solum videtur de litteris, & rescriptis Apostolicis. Tum quia vsu, & consuetudine ita comprobatum videtur. Tum quia odia restringenda sunt, quantum verba patiuntur. Ita Suarez loco citato num. 3. Filiucius tract. 12. cap. 9. num. 211.

Aduertendum est tertiò, prædictum effectum secundum communem sententiam extendi ad excommunicatum, quamuis occultum. Ratio est tum quia caput primum de rescriptis absolutè loquitur de excommunicatione. Tum quia non est ratio, propter quam restringere debeamus hunc effectum ad excommunicatum publicum; quãuis sententia Archidiaconi oppositum sentientis non careat probabilitate, inquit Suarez loco citato, num. 4. & Nauar. loco cit.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 EXcommunicatus perseuerans in excommunicatione per annum suspectus euadit de heresi; cõsequenter contra ipsum tanquam de hæresi, suspectum, procedi potest, vt ait Tridentinum sess. 25. cap. 3. Ita Suarez loco citato, Vgol. loco cit. & tab. 2. ca. 14. §. 3. Henriq. lib. 13. c. 4. Filiucius tra 12. ca. 9. quæsito 4. n. 214. Sayrus, & alij loc. cit.

3 Addo, Clericum persistentem in excommunicatione per annum priuari posse beneficijs quæ possidet. Ita communiter DD. cõtra Innocentium, & alios in cap. Cum bonę de æt. & qualit. Immo iudex tenetur priuare Clericum beneficio, insordescentem per annum in excommunicatione, vt patet ex eodem ca. Cum bonæ. Vide præcit. DD.

Hic nobis agendum esset de pęna, quam incurrit excõmunicatus violando censuram excõmunicationis per exercitium Ordinis Sacri. Sed opportuniori occasione de ea nobis sermo erit in disputatione de irregularitate. Quare transeamus ad tertiam Quæstionem de minori excomm.

QVÆSTIO TERTIA.

De minori excommunicatione.

QVatuor breuiter quæram in hac Quæstione. Primò, quid sit excommunicatio minor. Secundò, quis eam incurrat. Tertiò, qui sint eius effectus. Quartò à quo possit auferri.

PRIMA PROPOSITIO.

1 EXcommunicatio minor est cẽsura Ecclesiastica separans fidelem excommunicatum à passiua Sacramẽtorum participatione. Ita communiter DD. Ista excommunicatio dicitur minor respectiuè ad maiorem, & ad effectus illius. Ita Vgolinus tabula 3. cap. 15. §. 1. Henriquez lib. 13. cap. 3 Suar. disp. 14. sect. 1. Filiucius tract. 13. cap. 1 quæsito 1. & 2. & alij.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 EXcõmunicatio minor incurritur participando in rebus prohibitis cum excommunicato vitando affecto minori excommunicatione. Hæc Propositio patet ex cap. Excommunicatos.

Dixi cum excommunicato vitando, vt aduerterem, minorem excommucicationem non incurri participando cum excommunicato tolerato, vt patet ex Concilio Constantiensi superius citato.

Dixi affecto maiori excommunicatione, vt aduerterẽ, minorem excommunicationem non incurri participando cum affecto minori excommunicatione; nullo enim iure probari potest, eam incurri participando cum huiusmodi excommunicato.

An autem ita excommunicatio minor incurratur, non solum dum participatio cum excommunicato, est peccaminosa mortaliter, verum etiam est peccaminosa tantummodo venialiter, constat ex supradictis incurri etiam cum peccato solum veniali, consequenter non solum participãtem notabiliter in diuinis, verum etiam leuiter in humanis subiacere vinculo minoris excommunicationis. Ita communiter DD. ex cap. nuper. & cap. statuimus de sent. excommun.

TERTIA PROPOSITIO.

3 EXcommunicatio minor duos parit effectus. Primus est priuare directè passiua Sacramentorum participatione, Cap. si celebrat de Cler. excom. minist. Ita communiter DD.

Ex quo sequitur, excommunicatum minori excommunicatione peccare mortaliter recipiendo Sacramenta, vt sumendo Eucharistiam, contrahendo Matrimonium, &c. Cap. vltimo de Clerico excommunicato ministrante. Ratio est, quia violat minorem excommunicationem in re graui; cum receptio Sacramentorum sit materia grauis. Ita Caietanus verbo Excommunicatio cap. vltimo, Suar. d. 24. sect. 3. nu. 3. Couarruuias cap. Alma mater 1. par. §. 8. Filiucius tract. 13. cap. 2. q. 1. num. 17. Reginald. lib. 32. num. 141. Coninch. disp. 14. dub. 17. num. 160. & alij communiter.

Addo non solum ipsum excommunicatum minori excommunicatione peccare mortaliter recipiendo Sacramẽta; sed etiã ministrantem illi Sacramenta grauiter peccare, nisi excusetur ratione ignorantiæ, aut ratione scandali, vel alterius mali vitandi, cooperatur enim peccato excommunicati suscipientis Sacramenta indignè.

Addo, etiam ipsum excommunicatum minori excommunicatione inualidè recipere Sacramentum Pœnitentiæ, quoties intendit absolutionem peccatorum obtinere, antequam absoluatur à minori excommunicatione; nam ponit obicem ad Sacramentum per peccatum actualiter commissum in susceptione absolutionis. Secus si petat prius absolutionem censuræ, aut sciat absolutionem sibi conferendam esse antequam absoluatur, vt communiter præmitti consueuit.

An

An autem Sacramenta ab huiusmodi excommunicato suscepta valida sint, constat ex supradictis valida esse.

4 Quæres primò, vtrùm excommunicatus minori excommunicatione peccet administrando Sacramenta, sicut peccat suscipiendo.

Respondet Syluester excommunicatio 4. num. 1. & alij mortaliter peccare administrando Sacramenta.

Sed mihi probabilius dicendum videtur cum Nauar. ca. 27. num. 24. Suarez d. 24. sect. 2. num. 12. Henriquez loco cit. num. 2. Couar. loco cit. num. 2. Filiucio cap. 2. num. 22. & alijs, neque venialiter peccare, contra Syluestrum loco cit. & alios asserentes mortaliter peccare, & contra Sotum dist. 22. q. 2. num. 3. Auilam cap. 6. dub. 14. Sayrum, cap. 22. Reginaldum lib. 32. cap. 14. num. 142. Coninch. disp. 14. dub. 17. num. 264. & alios affirmantes venialiter peccare. Ratio nostra est, quia excommunicatio minor non priuat actiua participatione, idest administratione Sacramentorum; sed priuat passiua; si autem excommunicatus minori excommunicatione peccaret mortaliter; aut venialiter administrando Sacramenta, sequeretur excommunicationem minorem non solum priuare passiua; sed etiam actiua Sacramentorum participatione. Nec obstat; cap. si celebrat vbi dicitur celebrantem peccare conferendo sibi Sacramenta.

Respondetur enim non peccare quatenus confert, sed quatenus recipit.

Hinc sequitur, Sacerdotem obstrictum vinculo minoris excommunicationis non committere duo peccata celebrãdo, vnum videlicet administrando, & alterum recipiendo Sacramentum, sed fieri reum vnius tantummodo peccati, quatenus recipit Sacramentum. Ita Suarez sect. 2. num. 3. Filiucius cap. 2. q. 4. nu. 24.

5 Quæres secundò, vtrum excommunicatus minori excommunicatione incurrat irregularitatem celebrando, vel administrando Sacramenta; sicut eam incurrit obstrictus maiori excommunicatione.

Respondeo negatiuè; nam ista irregularitas non est in iure expressa, Quare excommunicatus minori excommunicatione non incurrit irregularitatem, aut aliam pœnam ipso iure, sed arbitrio superioris puniendus est, vt patet ex cap. Si celebrat. Ita Suarez loco cit. nu. 3. Filiucius q. 5. nu. 26. Auila, & alij locis cit.

6 Secundus effectus minoris excommunicationis est, vt non solum priuet participatione passiua Sacramentorum; sed etiam electione, præsentatione, & collatione beneficij, & Ecclesiasticæ dignitatis; ita vt excommunicatus minori excommunicatione non possit licitè eligi, vel præsentari ad beneficia; quamuis electio, & præsentatio valida sit, cap. Si celebrat, de Clerico excommunicato ministrante.

7 Ex quo patet, ligatũm minori excommunicatione peccare mortaliter recipiendo beneficium; quia facit contra obligationem censuræ, & prohibitionem Ecclesiæ in re graui; sicut etiam videtur grauiter peccare, qui scienter eligit excommunicatum excommunicatione minori, vt patet à simili ex dictis de conferente illi Sacramẽta. Ita Vgolinus tab. 3. cap. 6. §. 3. Suarez disp. 24. sect. 2. num. 31. ad finem, Filiucius ca. 2. q. 10. nu. 35. & alij.

Verum tamen est, minorem excommunicationem non priuare electione, aut præsentatione actiua, sicut neque priuat actiua administratione Sacramentorum, cap. Si celebrat citato. Priuat verò electione passiua; quamuis ipso facto non sit irrita, sed per sentẽtiam irritanda, etiamsi eligens sciret illum esse excommunicatum minori excommunicatione. Ita Suarez d. 24. sect. 2. num. 21. Toletus lib. 1. cap. 17. Auila loco cit. Filiucius cap. 2. q. 8. Coninchus d. 14. dub. 17. nu. 263. & alii, Contra Vgolin. tab. 3. cap. 6. Panormitanum, & alios apud Suarez, & Sayrum locis citatis, & apud Auilam 2. parte, cap. 6. d. 22. dubio 4. Ratio est quia in cap. Si celebrat, habetur verbum irritandam, quod apertè indicat non esse ipso facto irritam. Immò aliqui DD. vt Vasquez tractatu de excommunicatione dub. 6. nu. 12. Reginaldus num. 143. ad finem, & alij ex eodem capite colligunt, neque irritandam esse, quando facta est cum ignorantia excommunicationis; nam in eo capite dicitur, si tamen scienter talis electus fuerit, eius electio est irritanda; ergo à contrario non videtur irritanda, quando electores non elegerunt scienter; sed cum ignorantia excommunicationis.

8 Ex dictis colligi potest primò, ligatum minori excommunicatione posse cum alijs fidelibus cõmunicare absque peccato, vel excommunicatione, vt bene ait Caietanus excommunicatio 5. in principio. Ratio est quia minor excommunicatio non priuat participatione fidelium; sed passiua Sacramentorum administratione, & electione passiua ad beneficia.

9 Secundò, affectum minori excommunicatione posse Diuinis officijs interesse, frui suffragijs, &c. vt patet; ex mox allata ratione.

10 Tertiò, obstrictum minoris excommunicationis vinculo posse alios absoluté à censuris, & à peccatis, & actus iurisdictionis exercere. Ita communiter Doctores, quos citat, & sequitur Sayrus lib. 2. cap. 23. num. 14. Vgolinus tab. 3. cap. 12. & Henriquez libro 13. cap. 3. Filiucius cap. 1. quæsito 3. num. 21. & 34. & cap. 7. num. 142. Suarez dis. 24. sect. 2. num. 4. & seqq. Reginald. nu. 145.

QVARTA PROPOSITIO.

11 AB excommunicatione minori lata à iure potest tãtummodo proprius Sacerdos absoluere, vt habetur cap. Nuper de sententia excommunicationis. Proprius Sacerdos dicitur, qui habet iurisdictionem ordinariam supra excommunicatum, qualẽ habet Summus Pontifex in toto orbe, Episcopus in sua Diœcesi, & Parochus in sua Parœcia, vt à simili constat ex dictis de Pœnitentia, ex cap. Omnis vtriusque sexus. Ita Vasquez loco citato dub. 21. num. 2. Suarez, sect. 4. Filiucius cap. 7. quæsito 2. & alii locis citatis.

Dixi ab excommunicatione minori lata à iure; quia si minor excommunicatio lata esset ab homine, (quod tamen non est in vsu vt præfati DD. testãtur,) eius absolutio danda esset à conditore illius, vel ab eius Superiore, vel à successore, vel ab habente facultatem delegatam, vt supra dictum est de absolutione à censuris ab homine latis.

12 Hinc sequitur primò, simplicem Sacerdotem nõ posse absoluere à minori excommunicatione; quia non est proprius Sacerdos. Idem dici debet de Parocho alterius Parœciæ; nisi delegata sit illi facultas à proprio Sacerdote, idest à Summo Põtifice, vel ab Episcopo, vel etiam à Parocho; Parochus enim Iure communi videtur posse hanc facultatem alteri Sacerdoti saltem pro absolutione in Sacramento pœnitentiæ impendenda delegare; eo quod habens potestatẽ ordinariam possit eam alteri delegare: Parochus autem respectu absolutionis ab excommunicatione minori, videtur habere potestatem ordinariam, vt ait Sayrus cap. 23. Filiucius cap. 7. quæsito 5 & 6. Suarez sect. 4 num. 4. Reginald. num. 154. Vgolinus, & alij, & colligitur ex cap. Nuper.

13 Secundò, sequitur, proprium Parochus posse etiam extra Confessionem absoluere à minori excommunicatione. Ratio est quia facultas absoluendi ab ista excommunicatione non videtur illi concessa cum limitatione absoluendi in Confessione. Ita Suarez loco cit. Vgolin. Reginald. & alij locis cit.

14 Tertio, Parochum posse absoluere ab excommunicatione minori, etiamsi nondum sit Sacerdos; nam absolutio excommunicationis non est actus ordinis Sacerdotalis; sed est actus iurisdictionis, qui competit Parocho, etiamsi non sit Sacerdos. Ita Suarez loco citato sect. 4. nu. 4. Vgolinus tab. 3. cap. 4 §. 2. Sayrus loco citato num. 7. Filiucius quæsito 6. num. 140. Reginald. nu. 154. & alij quos in simili retuli de matrimonio.

15 Quartò, Sacerdotem approbatum ad audiendas Confessiones, posse absoluere à minori excommunicatione, nam hic dici potest proprius Sacerdos per delegatam iurisdictionem, vt constat ex dictis de Sacramentis. in cap. autem nuper citato facultas absoluendi conceditur proprio Sacerdoti. Ita Suarez sect. 4. num. 4. Coninchus nu. 265. Filiucius, & Sayrus locis cit.

Addo, probabilem esse sententiam Nauarri cap. 27. nu. 25. Toleti lib. 1. cap. 11. & aliorum asserentium, quemlibet simplicẽ Sacerdotem posse à minori excommunicatione absoluere pœnitentem nõ habentem peccatum mortale. Ratio est quia habens peccata tãtummodo valida potest subijcere se simplici Sacerdoti, & absolutionem ab eo obtinere; ergo potest etiam obtinere absolutionem minoris excommunicationis, quæ præmittenda est absolutioni venialiũ, eo quod minor excommunicatio priuet excommunicatum passiua Sacramentorum administratione. Probabilior tamen est sententia aliorum DD. Henriquez lib. 13.

lib. 13. cap. 28. Vasquez loco citato, & aliorum, quos citat, & sequitur Vgolinus tab. 3. cap. 4. §. 5. num. 2. cui etiam adhæret Suarez tomo 5. disp 7. sect. 4 nu. 17. vers. propter. Filiucius loco cit. ca. 7 quæsito 3. Reginald. n. 152. Coninchus num. 265. nam aliud est absoluere à peccatis venialibus & aliud à censuris; constat autem simplici Sacerdoti concessam esse facultatem absoluendi à venialibus: non verò absoluendi à censuris.

16 Quæres, quænam forma seruanda sit in absolutione minoris excommunicationis.

Respondeo sufficere verba sufficiẽter exprimentia absolutionem; non verò necessarias esse ceremonias, quæ adhibentur in absolutione aliarum censurarum; propterea non est necesse pęnitentẽ præmittere cautionem iuratoriam, &c. Ita Syluester verbo absolutio 3. num. 5. Suarez disp. 24. sect. 4. ad finem, Sayrus loco citato, Filiucius tra. 13. c. 7. quæsito 8 n. 143. Reginal. nu. 155. & alij comm.

Si detur casus, vt pęnitens dubitet se in minorem excommunicationem incidisse, potest absolui sub cõditione, ac forma, quæ communiter adhiberi solet, Absoluo te ab omni vinculo excommunicationis, quantũ possum, & tu indiges. Ita Vgolinus loco citato Sayrus num. 16. Reginaldus num. 155. & alij communiter.

Hic nobis agendum esset de excommunicationibus in particulari; verum quia eas luculenter explicauerunt ferè communiter DD. vt Suarez, Nauarrus, Toletus, Vgolinus, Sayrus, & alij, ad illos vos remitto. In præsenti disserã tantummodo de excommunicatione, quę ob violentam in clericos manuum iniectionem, ob hęresim, & librorum vetitorum lectionem incurritur, & ob nonnullos alios casus frequentiores.

Reliquas ego alibi, & fortè ad calcem huius libri, Deo fauente explicabo.

QVAESTIO QVARTA.

De excommunicatione, quæ incurritur ob violentam manuum iniectionem in Clericos, vel Monachos.

Notandum cap. Si quis suadente Diabolo 12. quæst. 4. latã esse excommunicationem in hæc verba. Si quis suadente Diabolo manus violentas in Clericum, vel Monachũ iniecerit, anathematis vinculo subiaceat, & nullus Episcoporum illum præsumat absoluere, nisi mortis vrgente periculo, donec Apostolico conspectui præsentetur, & eius mandata recipiat. Occasione istius textus nonnulla nobis quærenda sunt in hoc loco. Primò, quinam intelligantur nomine Clericorum, vel Monachorum, & quid per manus violentas. Secundò, quinam incurrant huiusmodi excommunicationem. Tertiò, quæ causæ excusent ab ea incurrenda. Quartò, ad quem spectet ipsius absolutio.

PVNCTVM I.

Quid nomine Clericorum, vel Monachorum, & quid per manus violentas intelligatur.

1 *Quinam veniant nomine Clericorum.*
2 *An percutiens Clericũ coniugatum ligetur excõmunicatione*
3 *An percutiens Clericum degradatum incurrat excommunicationem.*
4 *An ligetur excommunicatione percutiens Clericum irregularem, aut affectum censura.*
5 *An incurrat excommunicationem percutiens Clericum initiatum Ordine sacro qui matrimonium contraxit.*
6 *Quid intelligatur nomine Monachi.*
7 *An commentarij gaudeant priuilegio Canonis.*
8 *An Tertiarij SS. Francisci, & Dominici gaudeant dicto priuilegio.*
9 *An qui adhibentur ad obsequia Monialiũ, gaudeant priuilegio Canonis.*
10 *An Eremitæ gaudeant priuilegio Canonis.*
11 *Quid intelligatur per manus violentas.*
12 *An ligetur excommunicatione, qui aliquid eripit per vim à manus Clerici.*
13 *An occidens Clericum veneno incurrat excommunicationẽ*
14 *An ligetur excommunicatione, qui aliquid furatur Clerico.*
15 *An lacerans vestes Clerici afficiatur excommunicatione.*
16 *An Iudex sæcularis ligetur excommunicatione detinendo Clericum in custodia.*
17 *An afficiens iniurijs Clericum incurrat excommunicationẽ*
18 *An cogens Clericum exire fundo ligetur excõmunicatione.*
19 *Quandonam percussio Clerici sit sufficiens ad incurrendã excommunicationem.*
20 *An Clerici impuberes excusentur ab excommunicatione, si se percutiant.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Nomine Clerici intelligitur initiatus prima tonsura, aut aliquo ordine; etiãsi coniugatus sit; modo gerat habitum clericalem, & tonsuram. & non sit bigamus; bigamus enim priuatur priuilegio Clericali, cap. Clericos dist. 21. & ca. cum contingat de ætat. & qualit. & cap. vnico de Clerico coniugato in 6. Hoc verò priuilegio non priuatur Clericus coniugatus, qui contraxit Matrimonium cum virgine, quamuis deseruerit habitum, & tonsuram, sed eam postea reasumpserit: pœnitentia enim illi prodesse debet. Ita Syluester ver. Excommunicatio 6. num. 4 Sayrus lib. 3. cap. 27. Suarez disp. 22. sect. 1. Nauar. ca. 27. num. 79. Filiucius tract. 15. cap. 1. quæsito 4. num. 8. Coninch. disp. 14. dubio 15 num. 157. & alij.

2 Hinc sequitur primò, eum subiacere huic excõmunicationi, qui percutit Clericum coniugatum, qui contraxit Matrimonium cum virgine; nam hic Clericus non est bigamus, consequenter gaudet priuilegio Canonis, dum gerit habitum, & tonsuram. Et hoc verum videtur, etiamsi antea dimiserit habitum, & tonsuram; sed eam postea absque fraude reasumpserit.

3 Secundò, sequitur eum affici excommunicatione, qui percutit Clericum degradatum verbaliter tantum; Clericus enim verbaliter degradatus gaudet priuilegio Canonis. Secus si percutiat degradatum realiter, cap. Degradatio de pœnis in 6.

4 Tertiò, illum esse excõmunicatum, qui percutit Clericum irregularem, aut excõmunicatum toleratum, & aut vitandum, vel affectum alia censura; adhuc enim dicitur percutere Clericum, qui per irregularitatem, vel censurã nõ amisit nomen Clerici, aut priuilegiũ Canonis. Ita Molina, tomo 4. disp. 56. num. 12. Nauar. cap. 27. nu. 79. Filiucius tract. 15. cap. 1. quæsito 4. nu. 9. Coninch. loco cit. Reginald.

ginald. libro 1. num. 112. & 118. & alij communiter. Secus dicendum est, quando quis percutit eum, qui suscepit Ordines ante Baptismum; suscipiens enim Ordines ante Baptismum non fruitur priuilegio, cum Ordines inualidè susci piat; sicut etiam eos inualidè suscipit, qui per vim absolutam promotus est ad Ordines absque intentione suscipiendi Ordines. In his consentit Molina loco cit. disp. 50. num. 3. & 4. Nauar. cap. 17. nu. 79. Vgolinus tab. 1. cap. 13. §. 15. Sayrus lib. 3. cap. 26. & 27. Philiarcus libro 3. de officio Sacerdotis, cap. 33. & alij.

5 Quartò, illum esse excommunicatum, qui percutit Clericum, qui post susceptionem Sacrorum Ordinum contraxit Matrimonium. Ratio est quia re vera dicitur percutere Clericum gaudentem priuilegio Canonis; Clericus enim Ordine Sacro initiatus non amittit priuilegium Canonis per contractum Matrimonij; quamuis alias pœnas incurrat, & fiat bigamus bigamia similitudinaria, & ficta, non verò reali, vel interpretatiua; Ita Sayrus cap. 27. num. 31. Coninch. loco cit. & alij.

Objicies. Percutiens Clericum bigamũ nõ incurrit excommunicationem; ergo neque eam incurrit percutiens Clericum, qui post susceptionem Sacrorum Ordinum cõtraxit Matrimonium; contrahens enim Matrimoniũ post susceptionem Sacrorum Ordinum fit bigamus.

Respondeo, percutientem bigamum bigamia vera, & interpretatiua non incurrere excommunicationem; quia huiusmodi bigamus caret omni priuilegio Clericali, cap. vnico de bigamis in 6. percutiens verò bigamum bigamia similitudinaria incurrit excommunicationem, eo quod huiusmodi bigamus adhuc retineat Canonis priuilegium, nec iura loquantur de huiusmodi bigamo. Videte Glossam in capit. vnico citato.

SECVNDA PROPOSITIO.

6 Nomine Monachi gaudentis priuilegio Canonis intelliguntur religiosi professi, aut conuersi, aut etiam Nouitij. Intelliguntur etiam Moniales professæ, vel conuersæ, modo non viuant domi propriæ more laicorũ, cap. Cum illorum de sent. excom. cap. Monachi, & cap. De monialibus de sent. excommun. Hoc eodem priuilegio gaudet religiosus bigamus; nullo enim iure constat ipsum priuari priuilegio religionis; sicut priuatur Clericus bigamus. Ita Syluest. verbo bigamus quæst. 8. Sayrus lib. 3. cap. 27. num. 32. Molina tract. 3. disp. 54 Suarez disp. 22. sect. 1. Reginaldus lib. 1. num. 114. & seqq. & alij communiter. Eodem priuilegio gaudent Commendatarij laici, vt sunt milites Ordinis Christi S. Iacobi, S. Ioannis; gaudent enim priuilegio Canonis, & forsquamuis aliqui sint coniugati. Quod vt melius intelligatur.

7 Quæres primò, vtrum Cõmendatarij, vt Equites S. Ioannis, S. Iacobi, & alij, gaudeant priuilegio Canonis, ita vt incurratur excommunicatio ab eo, qui illos percutit.

Respondeo Equites, qui sunt verè religiosi, vt sunt Equites S. Ioannis, qui in communi viuũt, & votum solemne Castitatis, Paupertatis, & Obedientiæ emittunt, gaudere priuilegio Canonis; nam re vera sunt religiosi, consequenter gaudent priuilegijs religiosorum; religiosi autem gaudent priuilegio Canonis. Ita Molina tomo 4. tract. 3. disp. 50. num. 5. Nauar. li. 3. consiliorum de regularibus, consilio 33. & alij apud Sanch. in sum. lib. 4. cap. 16. num. 11. Reliqui verò milites Commendatarij, qui non viuunt in Congregatione, nec vota Paupertatis, Obedientiæ, & Castitatis nuncupant, non gaudent hoc priuilegio, quia verè non sunt religiosi. Secus si vota emittant, aut illis communicata sint priuilegia Clericalia, quales videntur Equites S. Iacobi, qui, licet non voueant perfectam Castitatem, & Paupertatem: nihilominus habent priuilegium Canonis: nisi fortè alicui contraria consuetudine fuerit abrogatum. Vide Garziam de benef. 1. par. c. 4. n. 15 & seq. vbi fusè ostẽdit etiam equites S. Iacobi Calatrauæ, & Alcantaræ non esse quidem verè, & strictè loquendo religiosos; esse tamé personas Ecclesiasticas, & seruantes tria vota suo modo, consequenter gaudere priuilegio Canonis. Idem valet in Equitibus ordinis Christi in Lusitania S. Lazari in Sabaudia, & S Stephani Florentiæ. Ita Nauar. consil. 10. de regul. Filiucius loco cit. nu. 14. ad finem, & alij apud Garziam, & apud Sanch. locis citatis.

8 Quæres secundò, vtrum Tertiarij S. Frãcisci, vel S. Dominici gaudeant prædicto priuilegio.

Respondeo Tertiarios, qui domi viuunt extra Congregationem, non gaudere dicto priuilegio, etiamsi seruent regulam S. Francisci, vel S. Dominici; nam isti non sunt religiosi. Illi verò, qui assumpto habitu Monachali sese manciparunt obsequijs alicuius approbatæ religionis sub Obedientia superioris illius religionis, gaudent hoc priuilegio, quandiu ita viuunt; nam pro illo tempore censentur religiosi, & personæ Ecclesiasticæ, sicut censentur Nouitij. Nam religiosi nomen in hac re, non solum accipitur pro illis, qui professionem emiserunt, verum etiam qui illius status sunt participes, vt sunt Tertiarij gregatim viuentes nouitij, & alij. Ita Rota ex Nauar. cap. 27. num. 79. vers. Octaua. Sacra Cardinalium Congregatio, ex Filiucio quæsito 4. num. 14. Suarez disp. 22. sect. 1. nu. 10. & alij communiter teste Coninchо loco statim citando contra Caietanum verbo excomm. ca. illius vers. Nota septimò.

9 Hinc sequitur, illos homines, qui assumpto habitu religioso adhibentur ad seruitia & obsequia Monialium, & ad petendam pro ipsis eleemosynam, gaudere hoc priuilegio.

10 Ex quo vlterius patet, hoc priuilegiũ extendi ad Eremitas, qui in Communitate viuunt in aliqua Cõgregatione gaudente hoc priuilegio, vel ad eos, qui viuunt in cõmuni sub aliquo Prælato ex tacita, vel expressa Summi Põtificis auctoritate; quãuis in ea religione non fiat professio; nam isti censentur religiosi. Ita Nauar. in Manuali cap. 27. num. 70. Syluest. verbo Excommunicatio 6. num. 3. & alij, quos citat, & sequitur Molina loco cit. disp. 50. num. 4. Auila loco citando, Suarez num. 22. Filiucius nu. 14. Reginald. lib. 1. num. 114. & libro 9. nu. 353. Coninch. d. 14. dub. 15. nu. 164.

TERTIA PROPOSITIO.

11 PER manus violentas intelligitur actio iniuriosa contra Ecclesiasticam personam immediatè consistens in facto, & in opere, siuè actio fiat manibus, siue pedibus. Dicitur autem manus violenta desumpta denominatione à manu, quæ est instrumentum consuetum, per quod alteri solet inferri vis iniuriosa, vt benè ait Suar. d. 22. sect. 1. Reginald. lib 3. num. 205. & alij communiter.

Verum tamen est primò, actionem, per quam incurritur excommunicatio debere ipsam personam Ecclesiasticam aliquo modo contingere. Quapropter excommunicatio non incurritur ab eo, qui tantummodo verbis contumeliosis afficit Clericum absque percussione.

Verum est secundò, eum, qui attentat percutere Clericum, non ligari excommunicatione, quãdo re ipsa illum non percutit; nõ enim sufficit conatus, aut deliberatio; sed requiritur actio consistens in facto, & in opere.

Verum est tertiò, eum, qui actu percutit ita leuiter, vt actus ille exterior omnibus consideratis nõ censeatur sufficiens ad peccatum mortale, non affici excommunicatione; quamuis mortaliter peccauerit in intentione, vt patet ex supra dictis de cens. Ex opposito, qui leuiter percutit clericum, ita tamen, vt illa percussio censeatur valdè iniuriosa Clerico, incurrit excommunicationem; vt accidit, quando quis conspuit in Clericum, aut virga percutit aut illum includit in carcere, vel in alio loco, à quo non possit exire sine dedecore, & pudore; nam hæc actio censetur grauiter violenta Clerico. Ita Suarez loco citato, num. 16. Filiucius num. 17. Coninchus num. 165. Regin. libro 1. num. 206. & alij communiter.

12 Ex dictis sequitur primò, illum esse excommunicatũ, qui rem aliquam violenter eripit è manibus Clerici, aut violentiã facit rebus adhærentibus Clerico; E. g. violenter inijciendo manus in frænum equi, cui clericus insidet, aut lacerando vestem Clerici, aut feriendo equum, aut frangẽdo frænum equi, dum Clericus eo vtitur, &c. aut ita insequendo Clericum, vt cogatur se præcipitem dare in fluuium ad sese eripiendum è manibus insequentis. Secus si Clericus fortè cadat interfugiendũ: tunc enim insequens non ligatur excommunicatione, eo quod huiusmodi casus per accidens sequatur, nec illi imputetur, nisi eũ fortè præuiderit. Ita Syluest. verbo excommunicatio 6. num. 5.

13 Secundò, illum esse excommunicatũ, qui occidit Clericum per cibum, vel potũ veneno infectum; nam huiusmodi actio ita est violentia, vt dissoluat compositum, & est magis violentia, & iniuriosa, quàd sit iniectio alapæ, aut pulueris, aut saliuæ. Ita Ludouicus Beia 3. par. casu 14. fol. mihi 204. Molina loco citato, Suarez disp. 5. sect. 1. num. 13.

23.& 25 Filiucius tract.11.cap.5.quæsito 3.ad finem num. 126.& tract.15.cap.1.quæsito 5.num.20 & alij communiter Cótra Auilam 2.parte cap.5. disp.3. dubio 12. vbi pro se citat Emanuelem Sà, & alios: existimo tamen cũ Suar. & Filiucio hanc censuram non incurri antequam venenũ operari incipiat, nã antea non aderat actio violenta, cum venenum sine vlla vi exhibitum fuerit, vt suppono. Secus dicendum videtur de moniali grauida, quæ sibi propinat potionem mortiferam fœtui; nam ista actio censetur violentia fœtui, non ipsi moniali; nec videtur iniuriosa statui Ecclesiastico Ita Sayrus, lib.3. cap. 23. Auila 2. par. ca. 5. d.3. dubio 12. Molina d.51. num.4. & alij.

24 Tertiò, illum non esse excommunicatum, qui clam furatur crumenam Clerico, aut illum dormientẽ vestibus spoliat, aut præscindit cingulum, quo cingitur; nam istæ actiones non videntur violentæ. Ita Emanuel Sà de excõmunicationibus Papæ reseruatis, nu.2. Sayrus loco citato num. 26 Reginald. num.208. Suarez disp.22. sect.1. num. 32. Filiucius tract.15. cap.1. num.20. Coninchus disp.14. dub.15. num. 166. vbi cum Innocentio id ampliat etiamsi ob id Clericus domi postea commorari cogatur, ob priuationẽ vestiũ id enim per accidens ex illo facto sequitur, & alij. Secus dicendũ est de eo, qui violenter detinet Clericum, vt illum vestibus, aut pecunijs spoliet; tunc enim re vera dicitur manus violentas in Clericum inijcere.

25 Quartò, illum non incurrere excommunicationem, qui lacerat vestes, vel alias res, quæ Clerico non adhærent; tunc enim non videntur violentiam Clerico inferre. Ita Molina tomo 4 tract.3.d.51. Suarez loco cit. Filiucius nu. 28.& alij communiter.

26 Quintò, Iudicem secularem incidere in excommunicationem detinendo, vel curando Clericum detineri in custodia, vel in domo, aut ponendo custodes ad domum, qui Clericum exeuntem capiant, ita vt Clericus nõ possit libere exire; nam hoc modo censetur violentiam in Clericum inferre per se, vel per alium; qui autem violentiam Clerico infert per se, vel per alium, maiorem incurrit excommunicationem, vt constabit ex dicendis pun.3. Ita Nauar cap.27.num. 77. Philiarcus loco citato, Sayrus lib. 3.cap 26.nu.13. Suarez disp.22 sect.1. nu.29. Filiucius tra. 25.cap.1. quæsito 5.nume. 17.& 32. Coninchus num.165. & alij.

27 Sextò, illum non esse excommunicatum, qui verbis aut etiam factis infert iniuriam Clerico absque violentia manuũ iniectione in Clericum, vt accidit, quando quis iniurijs afficit Clericum; sed illum non percutit.

28 Septimò, illum non esse excommunicatum, qui per metum absque vlla vi, vel tactu cogit Clericum exire è fundo; non enim dicitur manus violentas in Clericum inijcere; cum solis verbis illum terreat. Similiter non videtur excommunicatus, qui obsidet Castrum, aut domũ, nõ vt faciat iniuriam Clerico ibi existenti, sed vt iustè obtineat illud Castrum. Ita Sayrus loco citato nu.13. Suarez d.22.sect.1.n.30.& 31. Molina loco cit. d.51.num.1.& alij.

Octauò illum subiacere excommunicationi, qui sclopũ explodit in Clericum, qui ob terrorem moritur, quamuis pila ne leuiter quidem tactus, vel læsus fuerit: hæc enim censetur actio violenta, & iniuriosa in clericum. Ita Filiucius num.17.vers. tertio, & alij, quos in simili referam de irregularitate.

29 Quæres, vtrum possit assignari aliqua regula, ex qua conijcere possimus, quãdonam percussio Clerici, seu actio iniuriosa in Clericum sit sufficiens ad incurrendam maiorem excommunicationem.

Respondeo, iuxta Caietanum de Excommunicatione cap.10. Auilam loco cit. dubio 13. casu 3. Emanuelem Sà loco cit. num. 2. & alios, posse hanc regulam assignari. Quoties actio est tam parua, & leuis, vt illata laico non videatur esse peccatum mortale, non sufficit ad incurrendam excommunicationem. Qua de causa ab aliquibus DD. regulariter excusantur pueri initiati prima Tonsura, qui se pugno petunt, & sanguinem è naribus eliciunt in parua quantitate.

Sed hanc regulam meritò negat esse simpliciter veram Suarez loco cit. sect.1.num.27. nam dari potest casus, vt actio, quæ leuis est respectu laici, censeatur grauis, & valdè iniuriosa respectu Clerici consequenter iudicio prudentis viri standum est in iudicanda grauitate actionis iniuriosæ.

Quare mihi dicendum videtur cum Molina d.51. num. 8 & Conincho disp.14.dub.15.num. 168. quoties actio, & iniectio manus violentiæ arbitrio prudentis viri, seclusa excommunicatione, esset sufficiens ad peccatum mortale, eandem esse sufficientẽ ad incurrendam excommunicationem positam ob violentam manuum iniectionẽ in Clericos: hæc enim supponit peccatum mortale.

30 Ex quo sequitur, Clericos impuberes inter se rixantes, seque percutientes, non incurrere excommunicationẽ, quoties illa actio attenta qualitate personarum, & quantitate nocumenti non pertingit ad culpam mortalẽ. Hac de causa pueri sæpè possunt ab excommunicatione excusari, eo quod illorum percussio regulariter non reputetur grauiter iniuriosa inter huiusmodi personas, vt patet ex capite 1. de sent. excomm. Ita Molina loco citato num.8. Filiucius num. 26. Auila loco citato, Coninchus num. 190. & alij.

PVNCTVM II.

Vtrum Clericus percutiens se ipsum, aut consentiens in sui percussionem incurrat excommunicationem.

1 *An percutiens Clericum consentientem ligetur excommunicatione.*
2 *An Iudex detinens Clericum consentientẽ incurrat excommunicationem.*
3 *An Clericus consentiens in sui percussionem ligetur excommunicatione.*
4 *An incurrat excommunicationem Clericus se ipsum percutiens.*
5 *Quis possit percutere, & verberare Clericos.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 PErcutiens Clericum volentem, & cõsentientem incurrit excommunicationem, quoties percussio est iniuriosa. Ratio est quia excõmunicatio incurritur propter percussionem Clerici iniuriosam. Ita cõmuniter DD. in cap. Contingit de sent. excomm. quos sequitur Auila loco cit. dub.12. Suarez disp. 22. sect. 1. num.58. Sayrus libro 3.cap.26. num.18. Caietanus verbo Excommunicatio cap. 10. Coninch. disp. 14 dub.15.num. 168. Filiuc.tract 25.cap.1.quæsito 7. num. 33. Reginald. libro 1. num. 222. & alij.

Dices. Volenti, & scienti nõ fit iniuria; ergo percutiens Clericum consentientem, & volentem non incurrit excõmunicationẽ, eo quod percussio non videatur illi iniuriosa

Respondeo, non fieri iniuriam consentiẽti, quando consentiens consentit in ijs, in quibus potest consentire. Clericus autem in hoc casu non potest consentire; cum priuilegium de non percutiendo Clerico sub pœna excommunicationis concessum sit toti ordini, & statui Clericali, cui persona priuata, qualis est vnus Clericus, nõ potest præiudicare, & cedere; nam persona priuata non potest cedere priuilegio concesso Communitati, aut toti alicui ordini, vt patet ex dictis de priuilegijs; cum ergo Clericus non possit consentire in sui percussionem, eo quod ipsius percussio vergat in dãnum aliorum, sequitur percutientẽ Clericum consentientem facere illi iniuriam, & subiacere excommunicationis: vt habetur in cap. Contingit de sent. excommun. Deinde etiamsi daremus percutientem Clericum consentientem non facere illi iniuriam; nihilominus facit iniuriam statui Clericali, & Ecclesiastico; excommunicatio autem non solum incurritur, quando fit iniuria Clerico; sed etiam quando fit iniuria statui Ecclesiastico, vt dicitur ca. contingit citato; sicut peccatum homicidij non solũ committitur, quando fit iniuria occiso; sed etiam quando fit iniuria Reipublicæ; etiãsi occisus fortè consentiat in sui necem, vt patet ex dictis de restitutione q.2. Ita Suarez tomo 5.disp.22.sect. 1.num.58. Sayrus loco citato num.19. Coninchus loc. citato, & alij communiter, quos retuli de restitutione, q. 2. pun. 5.

2 Ex quo sequitur, Iudicem in custodia detinentem Clericum consentientem, aut illum verberantem subiacere excommunicationi; nã facit iniuriam statui Ecclesiastico.

3 Quæres, vtrũ ipse Clericus consentiens in sui percussionem sit excommunicatus.

Re-

Respondeo, non esse ipso facto excommunicatum; sed excommunicãdum, vt patet ex capite contingit citato, vbi habetur verbum excõicetur, quod est verbum futuri temporis indicans censuram ferendam; nõ verò ipso iure latam. Ita Suarez loco citato num. 57. Nauar. ca. 27. num. 77. Fillucius quæsito 7. num. 33. Reginald. libro 1. num. 222. vbi hoc valere ostendit, etiamsi consentiat se pluribus actibus successiuis percuti, non enim incurrit excommunicationem, cap. Si quis suadentę, vt dictum est, cum Summus Pontifex dicat excommunicandum cap. contingit, citato; neque incurrit excommunicationem latam in participantes crimine criminoso, quia illi omnes actus successiuè facti reputantur vna percussio, vnus actus, vt supra ostensum est, Sayrus, Auila, & alij locis cit.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 Clericus se ipsum percutiens maiorem incurrit excommunicationem. Ratio est quia huiusmodi percussio est iniuriosa statui Clericali, cui persona priuata nõ potest cedere; excommunicatio autem incurritur propter percussionẽ iniuriosam statui Clericali. Ita Nauarrus cap. 27. num. 78. Sayrus loco citato num. 20. Auila, num. 12. circa medium Suarez loco citato num. 59. Coninchus nu. 170. Reginald. lib. 1. num. 222. & alij quamuis non desint oppositum sentientes.

Hæc propositio intelligitur, modo Clericus percutiat se ex ira, & percussio attingat grauitatem lethalis culpę; nam excommunicatio maior supponit grauem culpam.

Hinc sequitur, maiori excommunicatione ligari eos, qui præ desperatione, vel tædio vitæ se ipsos percutiunt, aut occidunt. Secus dicendũ est de Clericis, qui ob mortem Parentum, vel amicorum sese alapis percutiunt, aut barbam, vel capillos euellunt, nam ista actio non censetur iniuriosa statui Clericali. Idem dicendum est de illis, qui se causa mortificandæ carnis, aut ex deuotione flagellis petunt. Ita Auila loco citato, & plures alij, quos citat, & sequitur Molina d. 51. num. 4. tract. 3.

5 Quæres, per quem percuti, & verberari debeat Clericus, quando meretur percussionem, & verbera.

Respondeo, iure communi percutiendũ esse ab ipsismet superioribus Prælatis, qui sunt inferiores Episcopo, vt decernitur ca. Vniuersitatis, de sent. excomm. modo Pręlati possint per se ipsos commodè percutere; alioquin tam ipsi Prælati, quam percussores incurrunt excommunicationem percutiendo per alios, quando per se ipsos commodè possunt percutere. Secus dicendum est quando percutiunt per alios ex aliqua necessitate; nã vrgente necessitate possunt verberare Clericos per alios Clericos, vel ẽt per laicos deficientibus clericis; necessitas enim legem non habet.

Dixi, qui sunt inferiores Episcopo; nam Episcopi non possunt per se ipsos extra necessitatem verberare, alioquin incurrunt excommunicationem, cap. non licet dist. 86.

Dixi iure communi, quia si respiciamus consuetudinẽ, videtur permissum superioribus, vt non solum capiant clericos per laicos; sed eos percutiant per alios clericos, aut etiam per laicos; potuit enim hæc consuetudo introduci, eo quod consentaneum sit honestati, ne Clerici, vel Monachi tam vile munus per se ipsos obeant. Videte Suarez disp. 22. num. 45. Molinam loco citato num. 5 & Nauar. li. 5. de sent. excõmun. consilio 42. P. Nauarrum lib. 2. de restitut. cap. 3. num. 474 Filiucium tract. 15. cap. 1. quæsito 1. num. 6. Coninchum d. 14. dub. 15. num. 190.

Hinc sequitur, excommunicationem incurri non solum quando exercetur actio, quæ secundum se est iniuriosa statui Ecclesiastico; sed etiam quãdo exercetur actio, quæ est illi iniuriosa solum ex dispositione iuris ut accidit, quãdo Pręlatus inferior Episcopo percutit clericum per alium absque necessitate, ubi non est recepta consuetudo in contrarium.

PVNCTVM III.

Vtrùm mandans, consulens, non obstans, & ratam habens percussionem Clerici ligetur excommunicatione.

1 *An mandans, aut consulens percussionem Clerici ligetur excommunicatione.*

2 *An mandans ligetur excommunicatione, si reuocet mandatum.*

3 *An mandans ligetur excommunicatione, si existat in gratia, quando sequitur percussio.*

4 *An mandans aliquando ligetur excommunicatione, non verò executor.*

5 *An ille, qui non obstat percussioni Clerici incurrat excommunicationem.*

6 *Quinam teneantur obstare.*

7 *An ligetur excommunicatione ratam habens percussionem Clerici.*

7 *Quid requiratur ad incurrendam excommunicationem propter ratihabitionem.*

Ex dictis constat percutiẽtem clericum ligari excommunicatione; difficultas modò est, vtrum alij, qui ad percussionem aliquo modo concurrunt consulendo, mandando, non obstando, ratum habendo, eidẽ subiaceant excommunicationi.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Consulens, uel mandans expressè, uel tacitè percussionem clerici maiorem incurrit excommunicationẽ, secuta percussione, cap. quantę de sent. excomm. Ita Nauar. cap. 27. num. 51. Sayrus lib. 3. ca. 26. n. 12. Suarez disp. 22. sect. 2. nu. 55. Auila 2. parte cap. 5. d. 3. dub. 6. Molina tom. 4. d. 52. num. 2. Syluest. verbo Excommunicatio 7. num 14 Filiucius tra. 15. ca. 1. quæsito 7. Coninch. disp. 14. dubio 15. numero 171. Reginaldus num. 215. & alij communiter. Hoc tamen intelligitur cum duplici limitatione.

Prima est, modo sequatur percussio, vt colligitur ex cap. Mulieres. §. vltimo de sententia excommunicationis.

Secunda est, modo consilium, vel mandatum re vera influxerit in percussionem, vt patet ex supra dictis; nam ad incurrendam censuram requiritur effectus prohibitus sub censura.

2 Quæres primò, vtrum incurratur excommunicatio ab eo, qui mandauit percussionem Clerici, sed postea pœnitentia ductus reuocauit mandatum, qua reuocatione nõ manifestata mãdatario, adhuc secutus est mãdati effectus.

Respondeo incurri; nam mandans re vera censetur causa efficax percussionis per suum mandatum, consequenter etiam tenetur ad restitutionẽ omnium damnorũ; quãuis curauerit, reuocationem mandati innotescere mandatario, cui re ipsa non innotuit. Ita Lessius, lib. 2. de iustitia c. 13. dubio 3. num. 17. Molina loco citato num. 3. Coninch. n. 176. & seqq. Reginald. num. 116. & alij, quos in simili referam de irregularitate, vbi etiam differam, vtrum mandans, vel consulens reuocato mandato, vel consilio contrahat excommunicationem, si reuocatio perueniat ad aures mandatarij, vel eius, cui datum est consilium.

3 Quæres secundò, vtrum mandans incurrat excommunicationem, si existat in gratia, dum mandatarius exequitur mandatum percutiendo Clericum.

Respondeo affirmatiuè cum Lessio loco citato, Syluest. excomm. 6. quęsito 5. Reginaldo num. 216. & alijs. Ratio est quia ad incurrendas censuras prærequiritur quidẽ, & præsupponitur peccatum mortale; sed non est necesse, vt peccatum mortale tunc committatur, quando censura incurritur, sed sufficit peccatum mortale prohibitum sub cẽsura commissum antea fuisse, vt in simili ostendi de peccatis omissionis in tractatu de peccatis cum multis Doctoribus. Idem in simili dixi Suarez tomo 5. d. 44. sect. 3. nu. 5. de eo, qui causam dedit homicidij, sed ante secutum effectũ mortis egit pœnitentiam sui delicti; hic enim non excusatur ab irregularitate; quia sicut pœnitentia non tollit irregularitatem iam contractam; ita neque facit in prædicto casu, ne contrahatur.

4 Quæres tertiò, vtrum dari possit casus, in quo consulẽs vel mandans percussionẽ incurrat excommunicationem, eam vero non incurrat executor, vel è contra.

Respondeo affirmatiuè; vt accidit quãdo executor ignorat inuincibiliter illum, quem percutit esse Clericum, aut inuincibiliter ignorat latam esse excommunicationem. Ita Molina loco citato d. 51. num. 9 & alij. Ratio patet ex supradictis de causis excusantibus à censuris.

Plura de mandante, & consulente percussionem hic dici possent, quæ sufficienter colliguntur ex dictis de resti-

tur.& dicendis de irregularitate,quæ ibi videri possunt.

SECVNDA PROPOSITIO.

5 NON obstans percussioni Clerici nõ incurrit excõmunicationem quando tenetur ex sola charitate obstare; etiãsi re ipsa possit obstare, & peccet non obstando. Ratio est tum quia illi, qui non obstat, cum teneatur ex sola Charitate obstare, nõ imputantur cętera damna, nec iniunguntur aliæ pœnæ; ergo neque debet iniungi, & imputari pęna excommunicationis. Tũ quia hoc non est in iure expressum. Et hoc verum est, etiamsi non obstet propter odium, & prauum affectum, quidquid sit de foro externo. Ita Philiarcus loc. supra citato, Nauarrus nu.78. Coninchus loco citato nu.174. Reginald. lib.4. num. 211. Henriquez libro 14. cap.12. Molina tom.4.d.33. & 51 Auila loco citato dub.8 & alij Contra Caietanum verbo Excommunicatio cap. 10. Suarez tomo 5. d.22. sect.1. num 56. Medinã Codice de restitutione q. 7. Sayrũ loco citato nu. 24. Filiucium n.31. & alios, quos retuli de restit. q.2. pun.11.

Neque obstat caput Quantæ, vbi dicitur eos delinquentibus fauere interpretamur, qui cum possint, manifesto facinori desinunt obuiare, nam ille Textus, aut intelligendus est de præsumptione fori externi, in quo iudicatur excommunicatus, qui facile, & absque incommodo potuit impedire; aut intelligendus est de illo, qui non impediuit, cum teneretur ex iustitia impedire; nam qui non obstat, cum possit, & teneatur obstare ex officio, seu ex iustitia, incurrit excommunicationem; cum illi imputetur percussio, sicut imputantur reliqua damna. Ita Molina d.33. membro 5. nu.6. & alij DD. citati, & citati de restitut. loco cit.

6 Quæres, quinam teneantur obstare ex officio.

Respondeo, teneri Regem, Iudicem, & alios superiores. Præterea Patres tutores, hæros, pedagogos, Parochos, & alios similes respectu filiorum, & subditorum; his enim commissa est cura suorum subditorũ. Ita Sayrus lib. 3. cap. 16. num. 24. Philiarcus loco citato, Auila, Filiucius, & alij locis citatis.

TERTIA PROPOSITIO.

7 RAtam habens percussionem Clerici suo nomine factam incurrit maiorem excommunicationem. Pro intelligentia istius Propositionis.

Aduertendum est, illum dici ratam habere percussionẽ Clerici, qui approbat percussionem clerici, factam suo nomine, & cõtemplatione sui; quamuis approbans non dederit mandatum. Ita Philiarcus loco citato, Suarez loco citato num. 55 Sayrus loco cit. num. 52. Molina d.51. num. 4. & tom. 4. tract. 3. d.33. Nauarrus loco citato Reginaldus num. 218. & alij. Hæc propositio patet ex cap. cum quis de sentẽtia excommunicationis in sexto, vbi ratio assignatur, quia ratihabitio fictione iuris retrotrahitur & comparatur mandato; sicut ergo mandans percussionem clerici incurrit excommunicationem, ita ratam habens percussionem incurrit excommunicationem ab eo puncto, quo ratam habet percussionem; cum enim ante ratihabitionem non commiserit culpam, non est ratio cur dicamus excommunicationem ab eo contrahi ante ratihabitionem; sed dicendum est contrahi ab eo puncto, quo culpam admittit per ratihabitionem.

8 Quæres, vtrum aliquæ conditiones requirantur ad incurrendam excommunicationem per ratihabitionem.

Respondeo affirmatiuè. Primò enim requiritur, vt qui ratam habet percussionem clerici potuerit mandare percussionem eo tempore, quo secuta est percussio; quapropter approbãs percussionem clerici factam eo tẽpore, quo ipse approbator erat amens, vel infans, nõ incurrit excommunicationem; nam tunc temporis, quo facta est percussio, non potuit percussionem mandare. Secus si tunc dormiebat; tunc enim facile poterat à somno excitari, & interrogari, an vellet suo nomine percussionem fieri. Ita Molina loco cit num.4.

Secundò, requiritur, vt ratam habeat percussionem per aliquod signum externum, E.g. per verba, aut nutus. Ratio est quia actus merè internus non subiacet potestati Ecclesiæ; consequenter non potest puniri pœna censuræ, nisi externo signo, manifestetur.

Tertiò, vt percussio facta sit nomine ipsius, sciatq; illam suo nomine factam esse; quare si de illa gaudeat nesciens factam esse suo nomine, non contrahit excommunicationem; nisi fortè velit illam factam esse suo nomine; nam secundum proprietatem iuris non dicitur quis ratã habere id, quod non est factum suo nomine, De regulis Iuris in sexto. Ita Nauar. num.78 Suarez loco citato num. 15. Auila dubio 9. Sayrus loco citato nu. 25. Molina loc. cit. nu. 5. Filiucius num. 29. & alij communiter.

PVNCTVM IV.

Quandonam inijciens manus violentas in Clericum excusetur ab excommunicatione.

1 *An percutiens Clericum ad defensionem excusetur ab excommunicatione.*

2 *An ligetur excommunicatione percutiens Clericum, quem nesciebat esse Clericum.*

3 *An percutiens Clericum per iocum excusetur ab excommunicatione.*

4 *An percutiens Clericum causa correctionis excusetur ab excommunicatione.*

5 *An ligetur excommunicatione percutiens Clericum turpiter inuentum cum matre, filia, &c.*

6 *An ligetur excommunicatione percutiens Clericum, qui admonitus non gestat habitum.*

7 *An excusetur ab excommunicatione percutiens Clericum se implicantem negotijs sæcularibus.*

8 *An percutiens Clericum factum militem ligetur excommunicatione.*

9 *An percutiens Clericum exercentem officiũ cauponis ligetur excommunicatione.*

10 *An ligetur excommunicatione, qui percutit Clericum ferentem arma.*

11 *An percutiens Clericum bigamum incurrat excommunicationem.*

12 *An ostiarius Principis excusetur, si arcendo turbam, Clericum percutiat.*

13 *An laicus capiens Clericum de mandato Superioris excusetur ab excommunicatione.*

MVlti casus percensentur à Doctoribus in quibus percutiens Clericum excusatur ab excommunicatione incurrenda.

1 Primus casus est, quando aliquis percutit Clericum incontinenti, vim vi repellendo cum moderamine inculpatæ tutelæ ad defendendum se ipsum, vel rem suam, vel proprium honorem, cap. Ex tenore, & cap. Si vero de sententia excommunicationis. Ratio est quia huiusmodi percussio nõ censetur vis, aut vltio: sed defensio, quæ cuique iure Naturæ licita est, modò non excedatur modus inculpatæ tutelæ cum aduertentia, & deliberatione. Et hoc valet, etiamsi percutiens potuisset fugere; sed ea fuga fuisset illi ignominiosa. Ita Suarez loco citato num. 33. Sayrus cap. 17. nu. 20. Auila loco cit. dubio 13. Angelus verbo Excommunicatio nu. 13. Molina d.55. num. 1. Emanuel Sà de excommunicationibus Papæ reseruatis num. 2. Reginald. lib. 1. num. 214. Coninch. num. 193. Filiucius tract. 15. cap. 1. q. 6. num. 22. Nauarrus loco cit. & alij. Immo multi DD. hanc doctrinam extendunt non solum ad sui defensionem; sed etiam ad defensionem parentum, amicorum, filiorum, aut etiam extraneorum, modo hæc percussio fiat ad puram innocentis defensionem. Videte, quæ diximus de homicidio in tractatu de restit. vbi etiã explicauimus, quandonam seruari dicatur moderamen inculpatæ tutelæ, & rationes ad hoc facientes adduximus.

Dixi incontinenti, quia, si Clericus rem alterius surripiens iam asportauit, & transtulit eam ad locum destinatum, non potest percuti absque excommunicatione, vt ostendi de homicidio. Ita Molina d.56. nu.3. Suarez, Filiucius, & alii communiter.

Hinc sequitur primò, excommunicationem non incurri ab eo, qui debitorem fugientem, vel fugam parantem detinet, vt eũ Superiori presentet, suumq; creditum acquirat. Idem dic de insequente incontinenti Clericum furem, qui sua bona aufert, & asportat; nam huiusmodi insecutio licita est; cum fiat ad res suas recuperandas, & defendendas, vt constat ex dictis de homicidio.

Secun-

Secundò, non incurri excommunicationem ab ea fœmina, quam Clericus non solum verbis, sed facto aggressus est, vt eam violaret; ipsa autem se defendit percutiendo Clericum; hæc enim censetur iusta defensio Castitatis, & honoris. Hoc tamen intelligitur, modo fœmina non excesserit aduertenter, & ex proposito modum defensionis, vt accidit, quando potuit se solis verbis tueri, & ipsa adhibuit verbera. Ita Nauar. cap. 27. num. 85. Molina loco citato num. 4. Suarez loco cit. Filiucius nu. 22. Auila loco cit. Coninch. nu. 194. & alij.

Tertiò, illum excusari ab excommunicatione, qui violenter repellit domo Clericum illam iniustè occupantem, quando repellens non potest illam aliter recuperare, quàm violenter Clericum repellendo; tunc enim non peccat mortaliter; cum vtatur iure suo; consequenter non incurrit maiorē excommunicationem, quæ supponit peccatum mortale. Ita Molina loco cit. nu. 3. Savrus, lib. 3. cap. 17. num. 19. Syluest. v. Excommunicatio 6. num. 6. Filiucius trac. 15. cap. 1. nu. 20. & alii.

Quartò, denique illum excusari, qui licitè percutit inuasorem ad defensionē honoris, famæ, pudicitiæ, vel aliorum bonorum sui, vel proximi, iuxta dicta de homicidio. Ita Molina, num. 1. Filiucius nu. 22. Suarez loco citato, & alij, quos ibi retuli.

2 Secundus casus est, quando aliquis percutit Clericum, quem ignorantia probabili nesciebat esse Clericum, vt patet ex supra dictis de ignorantia excusante à censuris. Vnde si quis inueniat Clericum noctu, vel in loco tenebroso, & obscuro, ibiq; cum percutiat non aduertens esse Clericum, non afficitur excommunicatione.

3 Tertius casus est, quando quis percutit Clericum per iocum, & non ex odio, vel indignatione, cap. 1. de sent. excommun. Ratio est quia huiusmodi percussio, quamuis alioquin grauis videatur, non dicitur fieri suadente Diabolo, neque est iniuriosa, ac Sacrilega mortaliter; cum fiat per iocum interius, & exterius.

Addo, hoc verum esse, etiamsi fortè aliqualis ira interueniat; modo attenta qualitate percussionis, aliisque circumstantijs non pertingat ad culpam mortalem. Secus dicendum est quando actio per iocum inchoatur, sed postea mutatur in Sacrilegiū mortale per indignationem, interueniente aduertentia sufficiente ad mortale peccatum: nulla enim subest excusationis causa, sicut subest interueniente inaduertentia, & indeliberatione, certum enim est inaduertentiam, & indeliberationem excusare à peccato mortali, consequenter etiam ab excommunicatione; quapropter si Clericus, ioco, vel seriò proferat conuitium, in Caium, & Caius ex subito motu, & absque plena aduertentia Clericum percutiat, vel illum impellat non incurrit excommunicationem. Hac de causa excusari potest ab excommunicatione Caius, qui cum legeret Epistolam, repulit socium Clericum petentem illam ad legendum; nam huiusmodi percussio, vel repulsio excusari potest aliquando a mortali. Tum propter subitum motum. Tum quia inter familiares consuetudinem inter se familiariter habētes, non magni penditur huiusmodi percussio, nec ad mortale imputatur. Ita Molina, d. 51. num. 7. & 8. Auila loco cit. Suarez, loco cit. sect. 5. nu. 50. Filiucius num. 26. Coninchus nu. 190. & alij.

4 Quartus est, quando quis percutit Clericum causa correctionis, & disciplinæ habens legitimam facultatem, & potestatem ad percutiendum; modò non ità excedat modum in percutiendo, vt excessus pertingat ad culpam mortalem, & modo nō percutiat principaliter ex odio, vel ira, cap. 3. Ex tenore, cap. vniuersitatis, & cap. Cum voluntate de sententia excommunic. Si vero leuiter tantummodo excedat, excusari potest ab excommunicatione, quæ supponit peccatum mortale.

Dixi modo non percutiat principaliter ex odio, vel ira, quia si principaliter ex odio percutiat, non excusatur ab excommunicatione; nam huiusmodi percussio fieri dicitur suadente Diabolo cum peccato mortali. Secus dicendum videtur, si principaliter percutiat causa correctionis etiāsi fortè admisceatur peccatum mortale interni odij; nam illa externa percussio non est Sacrilega, sed iusta; cum principaliter fiat causa correctionis ab eo, qui potest illam infligere; quamuis ex malitia percutiētis admisceatur peccatum mortale odij; Ita Molina, d. 56. nu. 10. Angelus verbo Excōmunicatio, num. 8. Auila dub. 13. casu 1. Nauarrus loc. cit. Filiuc. q. 6. vers. 2. exceptio. Regin. l. 1. n. 230. & alij.

Hinc colligi potest primò, patrem non incurrere excommunicationem, quando filium Clericum causa disciplinæ verberat. Idem dicendum est, quando Clericus percutitur à propinquo, ad quem pertinet cura corrigendi Clericum delinquentem, aut à Prælato, aut à Magistro percutiēte suum discipulum, modo non excedat modum notabiliter cum mortali peccato. Et hoc valet, inquit Nauar. cap. 27. num. 82. Syluester loco cit. num. 6. casu 8. Tabiena verbo Excommunicatio, num. 8. Filiucius cap. 1. q. 1. num. 6. tract. 15. & q. 6. num. 25. Suarez disp. 22. sect. 1. num. 48. Coninchus nu. 192. Reginald. lib. 1. n. 231. & alij, Contra Panormit. & alios apud Molinam, d. 56. nu. 6. etiamsi Clericus, qui percutitur sit maioribus ordinibus initiatus. Ratio est tum quia cap. Cum voluntate, de sententia excommunicationis, nulla fit distinctio de Clerico maioribus, vel minoribus ordinibus initiato. Tum quia filius non videatur subtrahi à disciplina patris per susceptionem ordinum maiorum. Nomine magistri intelligitur tàm Ecclesiasticus, quàm sæcularis Præceptor, cui commissa est cura instituendi, & docendi Clericū, aut illū in officio continendi.

Secundò colligi potest, Submagistrum percutientem Clericum causa correctionis nō incurrere excōmunicationem; etiamsi à magistro sit illi vetitum quemquam percutere. Ratio est quia prohibitio magistri, non aufert ius commune; iure autem communi conceditur superiori, vt possit corrigere discipulos, illosque causa correctionis, & disciplinæ percutere. Ita Syluester, Auila, Filiucius, Suarez, & alii locis cit.

Tertiò, Clericos seniores, aut etiam alios tàm laicos, quā Ecclesiasticos; qui ratione sui officij eiiciunt Clericum minorum Ordinum turbantem Diuina officia, non incurrere excommunicationem. Ita Molina d. 56. num. 8. Filiucius num. 7. Suarez num. 48. Coninch. nu. 192. Reginald. loco cit. & alij communiter in cap. Veniens de sententia excommunicationis. Aliqui etiam excusant hærum percutientem Clericum famulum, modo Clericus non sit initiatus Sacris Ordinibus; sed de hac re in quarto Decalogi præcepto.

5 Quintus casus est, quando quis percutit, vel occidit Clericum inuentum in peccato cum Matre, filia, vel vxore, vel Sorore, modo percutiat incontinenti, & non ex interuallo, cap. Si verò de sententia excommunicationis; quamuis enim percutiens in his casibus grauiter peccet percutiēdo priuata auctoritate; nihilominus eximitur ab excommunicatione, eo quod Ecclesia nō reputet huiusmodi percussionem factam esse suadente Diabolo; sed vehementi passione; cum sit difficillimum in huiusmodi casu iustum temperare dolorem. Ita Molina tomo 4. de iustitia tra. 3. d. 7. num. 3. & d. 55. num. 6. Nauar. cap. 27. nu. 84. Auila loc. cit. casu 16. Emanuel Sà de excommunicationibus Papæ reseruatis, nu. 2. Filiucius tract. 15. cap. 1. q. 6. num. 32. & alij communiter. Et hoc verum est, inquit Molina disp. 7. citata, Contra Syluestrum, & Nauarrum, apud eundem Molinam, etiamsi occidat, vel percutiat cum pleno iudicio, & deliberatione, vt colligitur ex cap. Si verò citato.

Ex quo patet à fortiori, illum non incidere in excommunicationem, qui Clericum in prædictis inuentum detinet, vt illum præsentet suo Iudici Ecclesiastico. Ita Molina loco cit. d. 56. num. 2. Auila dub. 13. casu 13. Coninch. num. 191. Nauar. & alii.

Dixi inuentum cum matre, filia, &c. quia si quis percutiat Clericum inuentum in peccato cū aliqua consanguinea inferioris gradus, non excusatur ab excommunicatione. Tum quia nullo iure probatur excusari. Tum quia in his facilius dolor compescitur, & comprimitur.

Hinc sequitur, inquit Nauarrus libro 5. consiliorum de sententia excommunicationis consilio 41. & in Manuali loco citato, Molina d. 55. num. 6. ad finem, Auila loco cit. Coninch. nu. 196. & alij, maritum excusari ab excommunicatione, quando de industria se abscondit domi expectās Clericum hoc ignorantem, vt cum in flagranti deprensum occidat; adhuc enim dicitur occidere Clericum turpiter inuentum cum vxore, &c. Hoc tamen intelligitur; modo id dolosè non faciat, facta conuentione cum vxore, quæ illum dolo vocet ad adulterium; nam iura non intendunt dolis, & fraudibus patrocinari.

6 Rogabis primò, quænam personæ intelligantur nomine vxoris, filiæ, matris, & sororis.

Respondeo nomine vxoris intelligi sponsam de præsenti, cum qua contractum est matrimonium, quamuis non-

dum ſit conſumatum, aut etiam quamuis ſit inualidum defectu alicuius impedimenti a marito ignorati; non verò intelligitur ſponſa de futuro; cum ſponſa de futuro non dum ſit vxor. Quicquid in contrarium ſentire videatur Sanchez de matrim. lib. 1. diſp. 1. Coninch. de matrim. diſp. 21. dub. 1. num. 5. qui in hac re videndi ſunt cum Gutierez de matrim. cap. 1 num. 6. 13. 15. Nomine ſororis, matris, & filiæ intelligo veram, & propriã matrem, ſororem, & filiã, etiam illegitimam, ideſt non ſuſceptam ex legitimo matrimonio. Nõ tamen intelligo filiam adoptatam; cum verba textus propriè ſint accipienda, præſertim in materia pœnali, & odioſa reſtringente priuilegia Clericorum. Vt igitur percutiens Clericum excuſetur ab excommunicatione requiritur, vt percutiat Clericum turpiter inuentum cum propria matre, vxore, filia, vel ſorore; non vero ſufficit, ſi percutiat Clericum inuentum cum Aua, nepta, &c. Ita Molina d. 55. ad finem, Filiucius num. 22. Coninch. nu. 196. & alii communiter.

Rogabis ſecundò, verùm in prædictis caſibus requiratur, vt Clericus, qui percutitur, inueniatur in actu carnalis copulæ.

Reſpondeo, hoc non requiri; ſed ſufficere, vt inueniatur in quolibet alio turpi actu, vt in oſculis, vel amplexibus, vel in loco ſuſpecto, vt ſi ſolus inueniatur cum ſola in loco apto ad turpes actus exercendos, & de illo adſit rationabilis ſuſpicio. Ita DD. citati.

Addit Syluester, quem ſequitur Coninch. nu. 196. & alij, ſufficere, vt maritus percutiat Clericum loquentem cum ſua vxore abſque alio turpi actu, quando illum prius ter admonuerat, & ipſe noluit deſiſtere.

Hoc tamen ego intelligendum cenſeo interueniente rationabili ſuſpicione. In hoc enim caſu valere poteſt ratio textus.

6 Sextus caſus eſt, quando quis percutit Clericum, qui ab Epiſcopo, vel eius vices gerente, vel ab alio iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem in ipſum Clericum habente, ter fuit admonitus in generali, vel in particulari, vt Tonſuram, & habitum Clericalem deferret, & ipſe Clericus nihilominus non vult deferre. Ratio eſt quia quandiu huiuſmodi Clericus non geſtat habitum, caret priuilegio clericali, ca. Cum contingit 2. de ſentent. excommunic. Ita Sayrus loco cit. cap. 27. Syluester verbo Excommunicatio 6. num. 6. Auila 1. parte cap. 5. d. 3. dubio 13. caſu 5. Molina d. 54. num. 1. & alij communiter, qui addunt non ſufficere vnam monitionem pro tribus; nam in textu dicitur ter à te commoniti.

Hinc colligi poteſt, cum Graffio lib. 2. cap. 48. num. 27. Reginaldo libro 1. nu. 213. & 233. & alijs, quos retuli de legibus loco ſtatim citando, non amittit priuilegium Canonis per ſolam dimiſſionem habitus clericalis, vel monachalis, vt deducitur ex cap. Contingit citato, & ex cap. Si verò de ſentent. excommunic. nam dimittens habitũ non ob id deſinit eſſe Clericus, nec amittit priuilegium clericale, niſi ter fuerit admonitus modo iam dicto, contra Coninchum diſp. 14. dub. 15. num. 163. Suar. diſp. 22. ſect. 1. nu. 11. Bannem 2. 2. quæſt. 12. art. 1. difficultate 3. & Filiucium nu. 10. aſſerentes clericum minoribus initiatum non gaudere priuilegio Canonis dum habitum non defert ex Trident. ſeſſ. 23. cap. 6. de reform. Sed hæc opinio mihi non arridet, quia Concilium loquitur de priuilegio fori. Vide dicta de legibus diſp. 10. quæſt. 2 puncto 1. §. 4. Secus dicendum eſt de Nouitio, qui egreditur animo deſerendi Nouitiatum; hic enim deſinit eſſe religioſus; conſequenter amittit priuilegium conceſſum religioſis. Ita Molina loco cit. num. 3. & alij.

7 Septimus caſus recenſeri ſolet, quando percutitur Clericus, qui ſeſe implicat negotijs ſæcularibus mercaturæ, vel procurationibus, & adminiſtrationibus perſonarum ſæcularium, & ter monitus non vult deſiſtere. Et hoc verum eſt, etiamſi deferat habitum, & tonſuram cap. 1. de vita, & honeſt. Cleric. Ita Nauar. loco citato, num. 80. & alij; ſed contrarium mihi probabilius videtur cum Molina loco cit. Coninchо num. 161. Suarez num. 17. & Filiucio tract. 14. cap. 1. num. 12. & alijs aſſerentibus huiuſmodi Clericum gaudere priuilegio Canonis, & fori, quia in cap. 1. cit. non priuatur hoc priuilegio, vt patebit legenti ipſum textum. Sed priuilegio quo ad res, & facultates. Vide quæ dixi de legibus diſp. 10. q. 2. §. 4. num. 8. cum Farinacio, & alijs.

8 Octauus caſus eſt, quando quis percutit Clericum factum militem, aut ſe immiſcentem enormitatibus, vt graſſando, &c. nam per huiuſmodi delicta amittit priuilegium Canonis. Immo aliqui volunt amittere etiam priuilegium fori. Videte Molinam d. 40. & 54. nu. 6. Ambroſium de immunit. cap. 17. num. 12. Reginald. num. 234. & alios, quos retuli de legibus loco cit.

9 Nonus caſus eſt, quando quis percutit Clericum coniugatum, publicè per ſe ipſum exercẽtẽ officium cauponis, vel macellarii, & ab illo officio non deſiſtit intra terminũ ab Epiſcopo præſcriptum, vel poſt trinam admonitionem ſibi nominatim factum. Ratio eſt quia Clericus coniugatus amittit priuilegium Clericale non deſiſtendo à prædictis officijs. Secus ſi non ſit coniugatus, & gerat habitum, & tonſuram Clemẽtina 1. citata de vita, & honeſt. Cleric. Ita Molina d. 54. num. 7. & alij, quos retuli de legibus loco cit. nu. 8. quibus adde Suarez, Coninch. & Filiucium loc. cit.

10 Decimus caſus eſt, quando percutit Clericũ, qui poſt trinam admonitionem non deſiſtit à ferendis armis, vel ab arte mimica publicè exercenda. Ita Sayrus loco citato num. 8. Nauarrus loco citato num. 80. Molina d. 54. num. 4. qui hoc verum eſſe ſentiunt, etiamſi Clericus geſtet habitum clericalem, aut etiamſi percutiens ſciat illũ eſſe Clericum cap. 1. de vita, & honeſt. Clericorum. Vide dicta de legibus loco citato, vbi alios DD. adduxi, quibus adde Reginaldum loco citato num. 235.

11 Vndecimus eſt, quando quis percutit bigamum; bigamus enim amittit omnia priuilegia Clericalia, cap. vnico de Clericis coniugatis, lib. 6. & c. vnico de bigamis in 6 vbi ſermo eſt de bigamis initiatis ordinibus minoribus; nõ vero de conſtitutis in Sacris, conſequenter percutiens bigamum in Sacris conſtitutum incurrit excommunicationem, vt patet ex ſupra dictis cum Vgolino. Similiter percutiens Clericum coniugatum non bigamum geſtãtem habitum, & tonſuram incurrit excõmunicationem; nam huiuſmodi Clericus non amittit priuilegium Clericale. Ita Syluester verbo Excommunicatio 6. num. 4. Sanchez lib. 7. de Matrimonio d. 46. Molina d. 54. numero 9. Reginald. li. 1. numero 235. & alij communiter.

Neque obſtat decretum Tridentini ſeſſ. 23. ca. 3. Concilium enim nõ loquitur de priuilegio Canonis; ſed de priuilegio fori, quo priuantur Clerici coniugati, vt docui de legibus loco cit num. 20.

12 Duodecimus eſt, quando oſtiarius, aut alius officialis Principum turbam arcendo ſimul arcet Clericum, cap. Si verò, ſecundò, de ſententia excommunicationis. Ratio eſt quia huiuſmodi violentia reſpectu Clerici cenſetur caſualis; cum officialis non intendat violentiam Clerico inferre. Secus ſi hoc faciat animo inferendæ iniuriæ Clerico. Ita Sayrus loco cit. num. 35. Auila loco citato, & alij. Sic enim dicitur vim Clerico inferre.

13 Decimus tertius eſt, quando ſæcularis capit Clericum, illumque trudit in carcerẽ de mandato ſui Prælati. Ratio eſt quia conceſſum eſt Prælatis capere clericos per laicos, quando ſubeſt cauſa, propter quam Clericus conijci poſſit in carcerem, cap. Si Clericus de ſententia excommunicationis in 6. Non tamen licitum eſt maiorem violentiã adhibere, quam neceſſarium ſit ad illos capiendos, alioquin vis diceretur inferri. Ita Molina d. 56. num. 1. & alij communiter. Vide quæ fuſius diſſerui de legibus d. 10. q. 2. pun. 1. §. 1. & ſeqq.

PVNCTVM V.

Quis poſſit abſoluere ab excommunicatione propter Clerici percuſſionem contracta.

1 *Quinam poſſint abſoluere ab excommunicatione contracta ob percuſſionem Clerici.*

2 *Quanam dicatur percuſſio leuis, mediocris, & enormis.*

3 *An Epiſcopus poſſit aliquando abſoluere, quando percuſſio eſt grauis, & enormis.*

4 *An Epiſcopus poſſit abſoluere, quando percuſſio eſt enormis, & delictum eſt occultum.*

5 *An habens facultatem abſoluendi, ſatisfacta parte, poſſit abſoluere eum, qui Clerico ſolum ſatisfecit, an verò requiratur alia ſatisfactio.*

6 *Cui præſtãda ſit ſatisfactio à Clerico, qui ſeipſum percuſſit, aut in ſui percuſſionem conſenſit.*

VNI-

VNICA PROPOSITIO.

1 Certum est Summum Pontificem posse absolutionem huius excommunicationis conferre; nam ipse supremam habet in Ecclesia potestatem. Immo istius excommunicationis absolutio regulariter est illi reseruata, cap. Si quis suadente Diabolo 12. quæst. 4. non excipitur tamen legatus à latere, cum hic Pontificia gaudeat auctoritate c. ad eminentiam de sent. excomm. immo etiam legati missi possunt absoluere in Prouincia, ad quam mittuntur iuxta cap. penult. de off. legat.

Dixi regulariter; nam Episcopus aliquãdo potest per se, vel per alium absoluere, qñ scilicet percussio est leuis, cap. Peruenit de sententia excommunicationis. Ratio cur per se ipsum possit, patet ex facultate Episcopis concessa in dicto cap. Peruenit. Ratio vero cur Episcopus possit absoluere per delegatum est, quia facultas absoluendi in percussione leui est facultas ordinaria, quæ competit Episcopo ratione dignitatis; qui auté habet potestatem ordinariam, potest illam delegare, vt est communis Doctorum sententia.

Cæteri vero Prælati non gaudent hoc priuilegio; consequenter non possunt absoluere; nisi speciale priuilegium obtinuerint à Summo Pontifice. Et hoc verum est, etiamsi Prælati iurisdictionem habeant quasi Episcopalem. Ratio est quia in dicto capite Peruenit dicitur; Tuæ fraternitatis arbitrio duximus committendum; nullus autem inferior Episcopo appellatur frater Summi Pontificis, sed filius. Vicarius tamen Generalis videtur posse per se ipsum absoluere, & dare alijs facultatem absoluendi; nam ipse est Iudex ordinarius, & facit vnum tribunal cum Episcopo. Ita Speculum in appendice dubio 1. ad finem, Lazarius trac. monit. sect. 1. q. 6 Molina tomo 4. tract. 3. d. 59. num. 2. Reginald lib. 1. num. 238. Sanchez lib. 3. de Matrim. d. 7. num. 10. & d. 19. num. 16. vbi ait nomine ordinarij venire Vicarium generalem Episcopi, quando nõ excluditur, & quando res competit illi ex officio; sicut videtur illi competere facultas absoluendi ab excommunicatione, administrandi Sacraméta, &c. Ratio est tum quia Vicarius generalis facit vnum, & idem tribunal cum Episcopo, vt dictum est, & quod Vicarius Generalis facit, dicitur ipse Episcopus facere. Tum quia quando Summus Pontifex concedit Episcopis aliquam facultatem, quam non intendit conferre Vicario Generali, solet hoc exprimere, vt patet ex Trid. sess. 24 cap. 6. ad finem. Superiores verò supremi Monasteriorum videntur posse absoluere suos subditos ab excommunicatione ob leuem percussionem contracta propter priuilegium ipsis concessum; vndè possunt absoluere religiosos non solùm professos, sed etiam Nouitios, quamuis contraxerint excommunicationem ante Nouitiatum. Verum tamen est Nouitium egredientem teneri posteà sese præsentare illi, qui alias habebat facultatem absoluendi, vt patet ex dictis de pœnitentia cum Reginaldo, & alijs.

Hinc sequitur, Abbatem, Priorem, Guardianum, seu Præpositum Monasterii, seu alium quemcunque, modo sit supremus Monasterii superior, posse à dicta excommunicatione suos subditos absoluere, cap. Cũ illorum, & cap. Canonici de sententia excommunic.

Addo, prædictos superiores supremos Monasterii posse, nõ solum per se ipsos absoluere, verùm etiam per alios; supremus enim Monasterii superior est in hac re Iudex ordinarius; cap. vltimo de officio iudicum ordinariorum. Ita Syluester verbo. Absolutio 4. num. 3. Molina disp. 59. & 60. Reginald. lib. 1. nu. 258. & alii.

Addit Molina disp. 59. hoc priuilegium non competere Capitulo Sede Vacante. Sed de hac re videri potest Sanchez in summa lib. 2. cap. 11. num 4. & 5. & de Matrimon. lib. 8. disp. 2. & alii quos in simili retuli de dispensationib.

2 Difficultas modò est, quænam dicatur percussio leuis, in qua potest Episcopus absoluere, & quænam dicatur mediocris, & enormis, seu grauis in qua non potest absoluere.

Respondeo, leuem percussionem regulariter esse illam, quæ fit pugno, palma, manu, pede, digito, baculo, vel lapide, quæ nullam maculam, vel sugillationem carnium relinquit, vel quæ fit absque abscisione membri, sine effractione dentis, sine euulsione multorum capillorum, sine effusione multi sanguinis, vt patet ex extrauaganti Ioannis 22. quam refert Nauar. cap. 27. num. 91. Molina d. 57. nu. 1. Sayrus lib. 3. cap. 28. num. 8. & Philiarcus j. p. lib. 3. de officio Sacerdotis cap. 33. folio mihi 171. Filiucius tract. 15. cap. 1. quæsito 8. Suarez d. 22. num. 88. & seq. Reginald. libro 1. num. 241.

Dixi regulariter, nam ex circunstantiis personæ, & qualitatis fieri potest, vt huiusmodi percussio dicatur grauis, quamobrem si quis manum iniiciat in faciem alicuius grauis personę, impingendo alapam, non dicitur leuiter percussisse, cum huiusmodi percussio cẽseatur grauiter iniuriosa.

Dicitur percussio leuis, non quia sit peccatum veniale; sed ita nuncupatur respectu mediocris, & enormis. Quare potest aliqua percussio habere malitiam lethalem, & nihilominus appellabitur leuis, vt benè ait Nauarrus loco cit. num. 91. & alij communiter.

Mediocris percussio dicitur illa, quæ media est inter leuem, & enormem, qualis est illa, qua dens extrahitur, vel capillorum copia euellitur, aut sugillatio carnis relinquitur, aut sanguinis copia effunditur absque graui læsione, vel absque graui iniuria. Verum tamen est ad Episcopum, vel ad alium bonum virum spectare iudicium, quãdonam percussio sit leuis, mediocris, vel grauis. Quando verò dubitatur vtrum percussio sit leuis, vel grauis, vel mediocris, iudicanda est grauis, vel enormis, vt patet, ex extrauaganti, quæ incipit, Perlectis, apud Nauarrum, Molinam, Sayrum, & Philiarcum locis cit.

Grauis percussio dicitur illa, quæ coniũcta est cum graui læsione, vel graui iniuria. E. g. cum membri mutilatione, vel cum magna sanguinis effusione, quæ non proueniat è naribus, sed aliundè, vel cum magno vulnere, aut ictu; quamuis parum sanguinis exeat, qualis etiam est illa, quæ fit in suum superiorem, vel in alium Prælatum in dignitate constitutum, vt in Episcopum, aut Abbatem, aut Priorem, qui est caput Monasterij; nisi fortè percussio, seu violentia tam parua sit, vt moraliter non censeatur enormis, vt patet à simili in peccatis, quæ cõtra Deum committuntur; non enim omnia peccata, quibus Deus ipse offenditur, sunt grauia, vel enormia, vt benè ait Suarez loco cit. num. 91. Similiter censetur grauis percussio, quando percutitur Clericus, & ex ea percussione oritur magnum scandalum, vt quando religiosus percutit Clericum in publico, vel in claustro coram sæcularibus, aut in Ecclesia, aut coram Prælato, aut coram alia persona in dignitate constituta, aut quando percutitur Sacerdos Sacris vestibus indutus, aut quando Clericus diù iniustè detinetur in deterrimo carcere, aut quando percussio est valdè ignominiosa attentis qualitatibus personarum, & alijs circunstantijs, vt accidit, quando personæ graui impingitur alapa in facie; quamuis contrarium existimet Philiarcus loco cit., aut quando laicus officialis percutit auctoritatiuè, quasi vsurpans Ecclesiasticam iurisdictionem, hæc enim censetur grauis iniuria contra statum Ecclesiasticum. Ita Nau. Molina, Suarez, Filiucius, Reginaldus, & alij loc cit.

Ex his patet, quænam dicatur percussio leuis, ità vt Episcopus possit in excommunicatione ob ipsam cõtracta absolutionem impendere.

3 Sed adhuc difficultas est, vtrum dentur aliqui casus, in quibus possit Episcopus absoluere, etiamsi percussio sit mediocris, vel enormis.

Respondeo affirmatiuè. Primus casus est de Clericis collegialiter, seu cõmuniter viuentibus, qui sese mediocri, & non enormi percussione affecerunt, cap. Quoniam de vita, & honestate Clericorum, & cap. Peruenit de sententia excommunicationis. Ita Nauarrus loco cit. num. 91. Syluester verbo Absolutio 4. num. 3. Sayrus cap. 18. Molina d. 61. Suarez num. 71. Filiucius tract. 15. ca. 1. quæsito 8. num. 39. Reginaldus lib. 1. num. 251. & alii. Idem dicendum videtur de religiosis sese inuicem percutientibus. Verum tamẽ est religiosum, qui alium religiosum percussit eiusdem religionis, absoluendum esse à superiore, cap. Cum illorum de sententia excommunicationis. Si verò percussit religiosum alterius claustri percussione mediocri absoluendus est non solum à suo Superiore; sed etiam à Superiore religiosi percussi, cap. Cum illorum cit. quamuis vnus Superior possit vices suas alteri cõmittere. Similiter, si religiosus percussit Clericum Sæcularem, debet ab Episcopo absolui, quando percussio est leuis, cap. Religiosi, de sententia excommunicationis in 6. aut mittendus est ad Summum Põtificem, vt dicitur capite Cum illorum cit. Videte Molinam, Reginaldum, & Sayrum locis cit.

Secundus casus est, de ianitore, aut de officiali Principis, qui causa sui officij, vel arcendæ turbæ leui, aut mediocri

dioeri percussione Clericum percussit, ca. Si vero de sententia excommunicationis. Ita Suarez loco cit. num. 69. Nauar. cap. 27. num. 91. Filiucius nu. 39. Reginald. nu. 251. & alij communiter.

Tertius casus est, de habente legitimum impedimentum propter quod excommunicatus, non possit Summum Pontificē adire sine graui periculo vitæ, &c. cap. De cætero de sententia excommunicationis. Vndè si quis propter capitales inimicitias non possit Romam adire, etiamsi inimicitias cōtraxerit ex sua culpa, potest ab Episcopo absolui, et propter enormem percussionē; non enim credibile est Summum Pontificē velle absolutionem excommunicationis sibi reseruare cum tanto fidelium incommodo, & periculo. Sublato tamen periculo tenetur percutiens Papam adire; alioquin nouam contrahit excommunicationem, vt patet ex supra dictis de absolutione censurarum in communi, quæ in hoc casu seruanda sunt.

Quod autem sit legitimum impedimentum, arbitrio boni, & prudentis viri iudicandum est, Argumento de causis de officio delegati.

Aduertunt tamen aliqui DD. illum censeri impeditum, qui non potest personaliter adire pro obtinenda absolutione, licet possit alium mittere; ius enim non cogit ad mittendum alium, sed ad eundum per se ipsum. Ita Nauar. num. 90. Sayrus num. 38. Reginal. lib. 1. num. 256. Suarez Sanch. Auila, Henriquez, & alii, quos supra retulimus de absolutione censurarum. Sed de hac re satis constat ex ibi dictis.

Quartus casus est, quando imminet periculum mortis, vt quando excommunicatus graui laborat infirmitate; tūc enim potest à quolibet Sacerdote absolui, non solum ab excommunicatione ob violētam manuum iniectionem in Clericos contracta; sed etiā ab alia quacunque, vt patet ex supra dictis de absolutione à censuris.

Quintus casus est, de filijs impuberibus; isti enim possunt absolui ab Episcopo, non solum propter excommunicationem leuis, sed etiam mediocris, & enormis percussionis, factæ tempore impubertatis. Et hoc verum videtur, etiamsi petant absolutionem postquam facti sunt puberes; cap. vltimo de sent. excomm. Ita Molina disp. 59. Suar. Filiucius, Reginaldus, & Sayrus locis cit. Immo multi DD. apud Molinam loco cit & apud Suarez nu. 67. existimant iuuentutem esse causam sufficienter excusantem excommunicatum, ne Romam adeat, consequenter iuuenem, quamuis puberem; posse ab Episcopo absolui. Sed hoc mihi non probatur, nisi itineratio iuuenis sit periculosa, spectata conditione personæ, & alijs circūstantijs, & nisi pateat aditus ad Sedem Apostolicam saltem per litteras.

Sextus casus est, de mulieribus cuiuscunque sint ætatis, & conditionis cap. Mulieres de sent. excomm. Et hoc verum videtur, quamuis percussio coniuncta fuerit cum homicidio cap. mulieres citato.

Ex quo patet primò, Moniales, quæ excōmunicationem cōtraxerunt, posse ab Episcopo absolui; cap. de Monialibus de sent. excommunicationis.

Secūdò, mulieres posse ab Episcopo absolui, etiamsi sint diuites, vel sui iuris, & aptæ ad conficiendum iter. Ita communiter DD.

Septimus, est de existente in potestate alterius, qualis est seruus, & filius familias, modo Dominus graue damnum indè patiatur, absque sua culpa, ex serui absentia. Ita Sayrus loco citato numero 18. & alij communiter.

Octauus, est de alijs quibuscunque impotentibus ad iter conficiendum, quales sunt nō solum, qui capitales habent inimicitias, vt supra dictum est, sed etiam senes, vel cæci, vel pauperes, qui non possunt Romam adire, nisi stipem ostiatim quærant, quam antea quærere non consueuerīt; isti enim possunt ab Episcopo absolui, etiam propter grauem percussionem. Idē dicendum est de ijs, qui Romā non possunt adire, nisi familiam relinquāt in magna necessitate.

Circa prædictos casus aduertendum est primò, habentes perpetuum impedimentum, propter quod non possunt adire Summum Pōtificem, posse ab Episcopo absolui, non solum ab excommunicatione cōtracta ob percussionem mediocrem; sed etiā propter enormem; nec illis iniungendum esse præceptum præsentandi se Apostolicę Sedi; inutiliter enim, & frustra iniungeretur huiusmodi præceptum; propterea senes, mulieres, &c. possunt absolutè absolui ab Episcopo, non iniuncto præcepto præsentandi se Sum. Pont.

Aduertendum est secundò, eos, qui absoluti sunt ab Episcopo propter impedimentum temporale, teneri sublato impedimento præsentare se Summo Pontifici. Hac de causa, quando impeditur absolutio pœnitenti, iniungendum est præceptum cum Iuramento, vt cessante illo impedimento, accedat ad Sedem Apostolicā, cap. Quāuis, de sent. excomm. Verum tamen est Clericis collegialiter viuentibus, filiis impuberibus, religiosis, & officialibus Principum arcentibus turbam, non esse iniungendum præceptum præsentandi se Sedi Apostolicæ in ijs casibus, in quibus diximus ipsos posse ab Episcopo absolui; gaudent enim peculiari priuilegio, vt patet ex iuribus allatis. Suar. num. 8. Filiucius num. 4. 1. & alij.

Aduertendum est tertiò, illum, cui iniunctum fuit præceptum præsentandi se superiori, reincidere in excommunicationem, si oblata commoditate non se præsentauerit. In eandem reincidunt illi, qui absoluti sunt à Papa, vel legato cum obligatione sese præsentandi alicui, vel satisfaciendi iniuriæ, & postea nō se præsentant, nec satisfaciunt, c. Eos, qui de sent. excom.

Aduertendum est quartò, eum, qui non potuit Summū Pontificem adire ob legitimum impedimentum, non posse ab Episcopo absolui, quando potest saltem adire Legatum, aut alium habentem facultatem absoluendi ab huiusmodi excommunicatione reseruata Summo Pontifici, vt patet ex supra dictis de censuris. Ita Suarez loc. cit. nu. 62. Nauar. num. 88. Sayrus cap. 21. nu. 39. Reginaldus libro 1. nu. 256. & alij communiter.

4 Rursus difficultas est, vtrum Episcopus possit quoscunque sibi subditos absoluere ab excommunicatione, etiam propter enormem percussionem, quando delictum est occultum.

Respōdeo affirmatiuè cum Molina disp. 64. nu. 8. modo delictum sit occultum, nec sit deductum ad forum contentiosum. Ratio desumitur ex priuilegio Tridentini sess. 24. cap. 6. vbi conceditur Episcopis facultas absoluendi à quibuscunque censuris occultis, & non deductis ad forum cōtentiosum, nec istam facultatem constat reuocatam esse, vt patebit à simili ex dicendis de absolutione ob duellum. Idem sentire videtur Reginald. lib. 30. num. 91. Coninchus tomo 2. d. 8. dub. 8. Suar. de Censuris dist. 44. sect. 2. n. 4. Henriquez, & alij apud Augustinum Barbosam sect. 14. cap. 6. num. 10.

Ex quo patet, prædictum excommunicatum ab Episcopo absolutum, non teneri postea adire Papam, vel Legatum; nam simpliciter fuit absolutus ex priuilegio Tridentini.

Addo, Episcopum non solum posse per se ipsum à prædicta excommunicatione absoluere; sed etiam posse alteri hāc facultatem non solum in casu particulari, vt voluit Hēriquez libro 14. cap. 19. in fine sed etiam generaliter delegare alicui Vicario ad id specialiter deputato; nam ista facultas competit Episcopo iure ordinario; cum non sit electa industria Personę; nam quādo aliquid conceditur Prælatis præsentibus, & futuris, non dicitur eligi industria personæ; vt benè ait Sanchez lib. 2. de Matrim. lib. 2. d. 40. nu. 17. & lib. 3. d. 7. num 10. vbi plures alios refert; Reginald. num. 258. & alij, quos supra retuli: facultas autem, quæ competit alicui iure ordinario, potest ab eo delegari, vt est communis DD. sententia. Hæc eadem ratio militat in Vicario Generali.

Ex quo vlterius patet, Episcopum in ijs casibus, in quibus necessitate vrgente dispensare potest in impedimentis Matrimonij, posse facultatem dispensandi alijs delegare; nam hæc facultas competit illi iure ordinario; Vicarius vero Generalis non potest hanc facultatem dispensandi in impedimētis alijs delegare, nisi speciale priuilegium habeat. Immo neque videtur posse per se ipsum in his impedimentis dispensare, seclusa speciali commissione; nam ex generali facultate Vicariatus non habet potestatem dispensandi; quamuis videatur habere facultatem absoluendi à censuris, vt supra dictum est cum Molina, & alijs. Ita Sanchez libro 2. disp. 40. num. 12. vbi quamplures DD. refert.

5 Vltima difficultas est, an habens priuilegium absoluendi satisfacta parte, possit absoluere pœnitentem, qui solum satisfecit Clerico, percusso, vel an debeat aliam satisfactionem exigere.

Respondet Auila 2. parte cap. 7. disp. 3. dub. 11. citans Nauar.

Nauar. in Manuali cap. 18. nu. 46. & cap. Inter verba, posse absoluere; quia præstita satisfactione personæ, quæ passa est iniuriam, aut obtenta ab ea remissione, censetur satisfactum parti læsæ, consequenter pœnitẽs, qui prẽstitit satisfactionem Clerico percusso, vel obtinuit ab eo remissionẽ iniuriẽ, potest absolui.

Neque obstat, inquit Auila, percussionẽ Clerici redundare in iniuriam status Ecclesiastici; nam quãdo damnum E. g. infamiæ principaliter tangit infamatum, & minus principaliter bonum publicum, sufficit satisfactio, vel remissio principalis, capite Quamuis pactum, iuncta glossa de pactis in sexto.

Verum doctrina Auilæ mihi nõ probatur; videtur enim sopponere, percussionem Clerici tangere solum secundario bonum commune; præterea priuilegium Canonis non posse priuilegium commune, quod est falsum, vt benè ait Suarez lib. 10. de legibus cap. 6 num. 2. & patet in Clerico, quem constat non posse cedere illi priuilegio, & se ipsum percutiendo incurrere maiorem excõmunicationem. Sicut etiam illam incurrit Iudex sæcularis, qui Clericum consentientem trahit ad suum tribunal. Quare ad propositam difficultatem.

Respõdeo necessariam quidem esse satisfactionem Clerici percussi, vel eius condonationem, quæ condonatio præsumitur adesse, quando Clericus, qui alias magno tenebatur amicitiæ vinculo cum percutiente, recipit percutientem ad pristinam familiaritatem.

Nihilominus existimo etiam necessariã Ecclesiæ, & statui Ecclesiastici satisfactionem; hanc autem satisfactionẽ delinquens regulariter exhibebit, si absoluenti se ipsum humiliter subijciat, ostendendo se paratum ad acceptandam pœnitentiam, quæ sibi fuerit imposita cum iuramento obediendi Ecclesiæ, nec amplius in futurum percutiendi Clericum, vt patet ex supra dictis de cautione, quæ præstanda est, antequam obtineatur absolutio censurarum in grauioribus delictis.

6 Maior difficultas est, cui satisfactio præstanda sit à Clerico, qui se ipsum percussit vel consensit in sui percussionẽ. Ratio dubitandi est, tum quia, vel tenetur sibi ipsi satisfactionem præstare, & hoc non. Ratio est quia nullus se ipsum percutiens facit sibi iniuriam cum scienti, & volenti non fiat iniuria, vel tenetur alteri satisfactionem exhibere, & hoc neque videtur admittendum; cum non constet, cui teneatur eam exhibere.

Mihi respondendum videtur teneri eam satisfactionem exhibere, quam Iudex exhibendam iudicauerit, si res ad ipsum fuerit delata; illum enim ex officio incumbit cura conseruandi boni communis, & honoris Ecclesiastici. Si verò res ad iudicem non fuerit delata, debet eam satisfactionem exhibere, quam confessarius, vel alius superior absoluens iudicauerit exhibendam per salutares pœnitentias cũ iuramento obediendi Ecclesiæ in futurum, & non amplius relabendi, vt dictum est in præcedenti difficultate.

Hinc patet responsio ad rationem dubitandi.

Quæ autem in praxi seruantur à Sacra Pœnitentiaria in impendenda absolutione ob clerici percussionem, vel occisionem, videri possunt apud Vincentium Filiucium tract. 15. cap. 1. quęsito 10 & colligi possunt ex supra dictis de absolutione, quæ impenditur illi, qui parti satisfacere tenetur.

QVAESTIO QVINTA.

De excommunicatione ob hæresim, & lectionem Librorum vetitorum.

QVATVOR principaliter quæram in hac quæstione.
Primò, quid sit hæresis.
Secundò, an ob hæresim incurratur excommunicatio.
Tertiò, an incurratur ob fauorem, & receptationem Hæreticorum.
Quartò, an incurratur ob lectionem librorum vetitorum.

PVNCTVM I.

Quid sit hæresis.

1 *Quid sit hæresis.*
2 *An Catechumenus possit dici hæreticus.*
3 *An sit hæreticus qui dubitat circa fidei veritatem.*
4 *An sit hæreticus qui non credit articulum sibi reuelatum.*
5 *An sit hæreticus negans Christum esse visibilem.*
6 *An sit hæreticus qui ex ignorantia crassa errat circa fidem, sed est paratus corrigi, cognita veritate.*
7 *An hæresim committat, qui errat ex ignorantia crassa, & adhuc erraret, si sciret errorem illum esse contra fidem.*
8 *An apostata sit hæreticus, & quotuplex sit apostata.*
9 *An Papa errare possit in fide.*

VNICA PROPOSITIO.

1 HÆresis est voluntarius error intellectus cum pertinacia contra aliquam fidei veritatem.

Dicitur error voluntarius, quia si quis circa res fidei erret inuoluntariè, non admittit peccatum hæresis. Hac de causa non est hæreticus, qui inuitus patitur tentationes hæreticas, seu contra fidem; quia deficit voluntarium; signum autem ad iudicandum defuisse voluntarium est tristitia, quam tentatione vexatus sentit in ipso conflictu, aut statim post conflictum; nam qui alicui errori voluntariè cum pertinacia assentitur, non ita facilè resipiscit. Ita Sanchez in summa, libro 2. ca. 7. num. 14. Filiucius tract. 16. cap. 1. num. 14. & 16. & alij.

Dicitur error intellectus, quia sicut actus fidei est actus, seu assensus intellectus, ita hęresis, quæ est contraria fidei, & error ipsius intellectus; ex quo fit, vt si quis proferat propositionem hæreticam absque assensu intellectus, non dicatur hæreticus, nec subiaceat excommunicationi latæ contra hæreticos. Ita Azor. 1. parte libro 8. cap. 9. quæsito 10. & alij communiter teste Duardo libro 2. in canon. 1. quæst. 22. num. 1.

Dicitur cum pertinacia; quia si quis erret circa res fidei, etiam culpabiliter, non ob id dicitur hæreticus, si non habeat pertinaciã, quæ nõ est attendenda pęnes durationem temporis aut ob firmatam pertinaciam in errore; sed ex cognitione, & animaduersione definitionis Ecclesiæ contraria illi errori; vnde ille dicitur hæreticus, qui aliquid sentit contra fidem, sciens contrarium teneri ab Ecclesia Catholica; quamuis non perseueret in tali errore. Ob id etiam est hæreticus, qui aliquid sentit contra definitionẽ Ecclesiæ; sed ita affectus est, vt contrarium sensurus sit, si argumentis conuincatur, aut si res illi proponatur à viro doctoinam iste recedit à definitione Ecclesiæ, sciens ab illa contrarium teneri. Ita Vasquez 1. 2. disp. 126. ca. 3. & alij.

2 Ex his colligi potest primo Catechumenum, negantem aliquem fidei articulum dici posse hæreticum iuxta Castro de iusta hęr. pun. cap. 8. Suarez tomo 5. d. 5. sect. 2. num. 4. Bannes 2. 2 quæst. 11. artic. 2. Ratio est quia sentit aliquid contra definitionem Ecclesiæ cum pertinacia, vt suppono, iuxta verò Gaietan. 2. 2. quæst. 10. art. 5. Tolet. in summa cap. 3. lib. 4. num. 5. Filiucium tract. 16. cap. 1. num. 22. Sayrum li. 3. c. 6. nu. 11. Duard. lib. 2 in can. 1. q. 21. nu. 3. & alios

& alios, non est hæreticus. Sed isti Doct. meo iudicio conciliari possunt hoc modo, vt primi dicant cum esse hæreticum, qui sentit aliquid contra definitionem Ecclesiæ. Secundi verò sentiant illum esse hæreticum, qui sentit aliquid contra definitionem Ecclesiæ, postquam solemniter professus est fidem in baptismo, vel Catechismo; cum autem Catechumenus nondum sit professus fidem solemniter non potest dici hæreticus hoc secundo modo, quamuis primo modo dici possit hæreticus. Verum tamen est secundum omnes Doctores Catechumenum negantem aliquem fidei articulum, nō subiacere pœnis ab Ecclesia latis contra hæreticos; cum nondum sit subditus iurisdictioni Ecclesiæ, vt patet ex dictis de censuris. Eodem modo fictè, aut inualidè baptizatus non subiacet iisdem pœnis negando aliquem fidei articulum, vt patet ex ratione allata.

3 Secundò eum, qui positiuè dubitat in rebus fidei, esse hæreticum, vt si dubitet aliquam rem fidei esse incertam, & dubiam. Ratio est quia voluntariè errat contra fidei veritatem, iudicando incerta esse, & dubia quæ certa sunt, & vera. Ita Valentia 2.2. d j. quæst. 1 1. pun. 1. Syluest. verbo Hæresis, q. 5. Filiucius num. 28. Duardus lib. 2. in canon. 1. quæst. 23. Reginald lib. 9. num. 237. Azor. lib. 8. cap. 9. q. 6. Toletus, & alii.

4 Tertiò eum, qui non credit aliquem articulum sibi specialiter reuelatum, esse hæreticum, & affici pœnis hæreticorum, quia negat veritatem fidei cum pertinacia. Ita Sanchez loco cit. num. 32. contra Azor. loco cit. q. 4. existimantem illum non affici pœnis hæreticorum.

5 Quartò, illum præsumi hæreticum, qui negat propositionem, quæ deducitur euidenter ex vna propositione de fide, & altera naturali; nam conclusio deducta ex his duabus propositionibus est de fide. Vnde qui negat Christum esse risibilem est hæreticus, quia hæc propositio deducitur ex vna propositione naturali, omnis homo est risibilis, & ex ista alia de fide; sed Christus est homo, ex quibus euidenter infertur, ergo Christus est risibilis; consequēter negans Christum esse risibilem est hæreticus, & incurrit excommunicationem proferendo exterius hanc propositionem, Christus non est risibilis. Ita Sanchez, lib. 2. ca. 8. num. 12. & alii multi recentiores.

6 Quintò eum non esse hæreticum, qui ex ignorantia crassa errat circa res fidei; sed ita est affectus, vt sit paratus corrigi, seù obedire Ecclesiæ, cognito errore, seù cognita rei veritate, seù definitione Ecclesiæ. Ratio est quia hæresis est error voluntarius cū pertinacia contra veritatem fidei; qui autē errat circa res fidei ex ignorantia crassa; sed est paratus obedire, & corrigi cognito errore, non dicitur habere voluntarium errorem cum pertinacia; licet admittamus illum errorem esse voluntarium in causa, & culpabilem, simulque habere malitiam, quæ reducitur ad hæresim; sicut alia peccata commissa ex ignorantia culpabili reducuntur ad eam speciem, ad quam pertinerent, si facta fuissent scienter, vt patet ex dictis de Peccatis; non tamen admittimus illum errorem habere grauitatem hæresis, quæ consistit in voluntario errore cum pertinacia contra definitionem Ecclesiæ.

7 Rogabis, an hæresim committat, qui ex ignorantia crassa errorem aliquem profert contra fidem, quem adhuc voluntariè proferret, si sciret illum esse contra fidem, & definitionem Ecclesiæ.

Respōdeo affirmatiuè, quia censetur sufficienter pertinax contra Ecclesiam. Ex quo patet à fortiori, quid dicendum sit de errore contra veritatem fidei contingente ex ignorantia affectata, nam si quis eligat nescire res fidei vt liberius erret in fide, dicitur habere ignorantiam affectatam, & est hæreticus, postquam commisit aliquem errorem contra fidem. Ratio est primò, quia ille error est voluntarius cum pertinacia; cum proferens velit errare in fide, nec velit obedire Ecclesiæ. Secundò, quia talis ignorantia non minuit, sed auget grauitatem delicti, vt patet ex alibi dictis. Si verò aliquis affectet, seu eligat nescire res fidei, non vt liberius erret in fide; sed ex tedio, & negligentia addiscendi, vel ob aliam causam non est verus hæreticus, non enim dicitur errare cum pertinacia; cum sit paratus corrigi ab Ecclesia, nec quidquam sentire velit contra Ecclesiæ definitionem. Verum tamen est illum errorem reduci ad hæresim, quamuis non habeat grauitatem hæresis, nec subiiciatur pœnis contra hæreticos latis. Ita Arrag. 2.2. quæst. 11. art. 2. Sayrus lib. 2. cap. 9. num. 10. & alij. Ex quo patet in Confessione explicandum esse affectum, quem aliquis habebat, quando errorem protulit ex ignorantia crassa, vel affectata; sicut etiam, inquit Valentia d. 1. q. 10. pun. 3. explicandus est numerus, & qualitas articulorum, quos quis negauit, sicut explicanda est quantitas furti. Videte quæ diximus de Pœnitentia.

8 Sextò colligitur Apostatam a fide subiacere pœnis hæreticorum; nam Apostata est verus hæreticus deserēdo veram fidem. Duard. lib. 2. p. 13. Filiucius num. 28. & alii. Vbi aduertendum est triplicem esse Apostasiam. Prima est à fide. Secunda à Clericatu. Tertia à Religione. Apostata à fide dicitur ille, qui totam fidem Catholicam deserit. Apostata à Religione dicitur, qui facta Professione per tria vota deserit religionis habitum, animo illum non amplius recipiendi. Non tamen dicitur Apostata, si transeat ad aliam religionem, quamuis sit excommunicatus, non ingrediendo arctiorem. Apostata à Clericatu dicitur, qui Clericalem habitum dimittit, animo non amplius recipiendi. Videte, quæ diximus de beneficijs, & quæ tradit Duardus lib. 2. in canon. 1. q. 13. & seqq.

9 Quæres an Sum. Pontifex possit errare in fide. Pro solutione huius quæsiti.

Notandum est ea, quæ definiuntur a Papa, esse in duplici differentia. Alia spectant ad totam Ecclesiam, vt sunt definitiones fidei, & morum. Alia spectant ad particulares personas, vt sunt controuersiæ facti, vt quando controuertitur, an talis sit irregularis, &c. Hic non loquimur de definitione in controuersijs. Secundi generis; nam in istis potest Papa errare ex falsa informatione testium, aut ex alia causa, vt sentiunt communiter DD. Sed loquimur de definitione primi generis. Propterea.

Respondeo Summum Pontificem non posse in controuersijs fidei, & morum errare, aut in hæresim labi. Ratio est quia Summus Pontifex est successor D. Petri; ergo debet habere eandem auctoritatem, potestatem, & dignitatem, quam habebat D. Petrus; alioquin non diceretur successor D. Petri; Petro autem collata fuit infallibilitas rerum fidei, vt constat ex Matt. 16. Ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiā meā, & portæ inferi, idest hæreses non præualebunt aduersus eam, & Lucæ 22. Oraui pro te Petre, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. Ita communiter DD. quos citat Bannes 2.2. q. 1 art. 10. concl. 4.

Hinc colligi potest nullum Romanorum Pōtificum fuisse hæreticum, vt benè ostendit Bellarminus, lib 4. de Romano Pontifice, & Barronius tomo 2. & 10. Vbi respondet ad argumenta aliquorum, quæ in contrarium possent afferri, vt de Marcello, Victore, Liberio, &c. quæ ego libens prætermitto, vt breuitati consulam.

PVNCTVM II.

An ob hæresim incurratur excommunicatio, & quis possit ab ea absoluere.

1 *Quibus pœnis hæreticus afficiatur.*
2 *An hæreticus incurrat excommunicationem.*
3 *A quonam hæreticus mētalis absolui possit.*
4 *An ligetur excommunicatione hæreticus, qui non aperit caput Imaginibus, &c.*
5 *An ligetur excommunicatione hæreticus, qui dicit, peream ni ita est.*
6 *An excommunicationem incurrat, qui hæresim pronunciat per verba æquiuoca.*
7 *An qualibet manifestatio hæresis sufficiat ad incurrendam excommunicationem.*
8 *An decretis Tridentini derogetur sine illorum expressa mentione.*
9 *An hæretici vitandi sint.*
10 *An hæreticus adhiberi possit ad suscipiendum infantem de sacro fonte.*
11 *Quis possit absoluere ab excommunicatione ob hæresim contracta.*

1 NOtandum multis pœnis affici hæreticum, vt pœna amissionis bonorum, excommunicationis, &c. Hic tantum agam de excōicatione, cum hæc solum ad rē præsentem facere videatur, & de ipsius absolutione.

PRI-

PRIMA PROPOSITIO.

2 HÆreticus, qui ſuam mentem exterius ſufficienter manifeſtat verbis aut ſignis incurrit, excommunicationem latam ab Eccleſia, & Papæ reſeruatam; quãuis ſuam mẽtem occultè manifeſtet. Quòd incurrat excõmunicationem clarum eſt in iure, cap. Ad abſoluendam, cap. Excommunicatus de hæreticis, cap. Quicunque de hæreticis in 6. & in Bulla Cœnæ, quæ quotannis Romæ publicatur. Vt hæc Propoſitio clarius intelligatur examinandæ ſunt ſingulæ ipſius particulæ.

Dixi, ſuam mentem exterius manifeſtat, quia ſi quis interius tantum aliquid ſentiat contra fidem; ſed nullum ſignum animi ſui exterius exhibeat, non incurrit excommunicationem. Ratio eſt tum quia Eccleſia non habet iuriſdictionem in actus merè internos, nam cap. Chriſtiana 32. q. 5. cap. Cõſuluiſti 2. 6. & 9. & alibi dicitur, Eccleſia nõ iudicat de occultis, ſed Deus ſecretorum cognitor eſt, & Iudex; ergo non poteſt Eccleſia excommunicare hæreticũ purè mentalem, qui ſuam mentem exterius non manifeſtat, cum excommunicare ſit actus iuriſdictionis, & Eccleſia non habeat iuriſdictionem in actus merè internos. Tum quia Eccleſia nunquam excommunicauit hæreticum purè mentalem: ergo ſignum eſt hæreticum purè mentalem non poſſe ab Eccleſia excommunicari; cum Eccleſia omnem conatum adhibeat in amputandis hęreſibus. Ita Azor. 1. par. lib. 8. cap. 10. q. 3. Sãchez lib. 2. cap. 8. Duardus lib. 2. in canon. 1. q. 24. & alii communiter contra Roſellam, Gloſſam, & alios apud Azor loc. cit.

3 Hinc ſequitur hæreticum purè mentalem poſſe à quolibet approbato Confeſſario abſolui; cum hæreſis ſit tantum reſeruata ratione excommunicationis, quæ non incurritur ab hæretico purè mentali. Ita Arragonius 2. 2. quæſt. 11. art. 3. & alii communiter.

Dixi ſufficienter exterius manifeſtat, quia, ſi quis hæreſim mente reuoluens, aliquod ſignum exterius faciat, ex quo attentis ſimul aliis circunſtantiis concurrẽtibus, non poſſit humano more cognoſci hæreſis, non incurrit excommunicationẽ; quia non ſufficienter exterius manifeſtat mentem ſuã; cum per illud ſignum non poſſit hæreſis ab aliquo cognoſci, nec ipſe iudicari hæreticus; conſequenter nec poteſt puniri pœna excommunicationis; nam illa hæreſis, ita cẽſetur occulta, ac ſi omninò eſſet interna, vt contingit, quando aliquis fornicatur credens fornicationem licitam eſſe. Ita Azor. 1. par. lib. 8. cap. 9. q. 12. Bannes 2. 2. q. 11. art. 4. *Duardus* num. 16. Filiucius num. 29. Garzias de benef. p. 11. vbi in hanc ſententiam 24. Doctores percenſet, & alii contra nonnullos alios.

4 Ex quo inferunt DD. primò, non incurri excommunicationem ab eo, qui mente reuoluens ſuam hæreſim, non aperit caput imaginibus Sanctorum, vel Auguſtiſs. Euchariſtiæ Sacramento, aut non genufiectit, eo quod non credat adeſſe corpus Chriſti, aut imagines non eſſe adorandas. Secus dicendum eſt, ſi non aperiat caput, dum hoſtia eleuatur; tunc enim illius hæreſis cõcipitur ab aſtantibus, & ipſe præſumitur hæreticus. Idem dicit Sanchez de eo, qui ex interna hæreſi nunquam ingreditur templum; hic enim exterius ſufficienter præſumitur hæreticus ex omiſſione.

5 Secundò, non incurri excommunicationem ab eo, qui mente reuoluens hæreſim, profert verba imperfecta, vt ſi dicat, ita eſt, vel peream, niſi ità ſit. Idem dic, ſi annuat capite, aut femur percutiat; nam hæc ſigna ſunt indifferentia; cũ non magis ſignificent hæreſim, quã aliquid aliud; quis enim hæc ſigna inſpiciens iudicaret hæreſim, ita DD. citati contra Garziam num. 105.

Tertiò, eum non eſſe excommunicatum, qui credens Chriſtum non eſſe hominem, hæc verba ſolum profert, verè non eſt homo; ſicut neque eſt excommunicatus, qui ſuam hæreſim exprimit per characteres, vel notas à ſe impoſitas, quando tales characteres à nullo alio percipi poſſunt. Idem dic de eo, qui ex interna hæreſi prorumpit in blaſphemiam nõ hæreticalem; nam blaſphemia non hæreticalis non ſignificat hæreſim, nec præſumitur hæreſis. Ita Sanchez cap. 8. num. 14. loc. cit.

6 Quartò, eum eſſe excommunicatum, qui ſuam hæreſim pronunciat per verba ęquiuoca, ſeu amphibologica, quia verè manifeſtat hæreſim per verba ſufficienter exprimentia internam hæreſim. Ita Suarez tom. 5. de Cenſur. d. 4. ſect. 3. num. 17. & alii.

7 Rogabis, an quælibet manifeſtatio hæreſis, quæ ſufficienter ſignificat hæreſim, ſufficiat ad incurrendam excommunicationem contra hæreticos latam.

Reſpondeo ad incurrendam excommunicationem ſufficere manifeſtationem, quę animum oſtendit hæreticum, modo illa manifeſtatio proueniat ab interna hæreſi, cum qua integret vnum peccatum; ex quo fit, vt legens, tranſcribens, aut diſputando pronunciãs hæreſim, quam antea tenebat, non incurrat excommunicationem, ſi eam legat, vel tranſcribat, vel pronunciet abſque animo aſſerendæ hæreſis; nam illa manifeſtatio non oſtendit animum hęreticum, nec eſt mala malitia hæreſis; excommunicatio autem contra hæreticos lata incurritur ob hæreſim manifeſtatam per aliquod ſignum externum, cui communicetur malitia hæreſis ab actu interno. Similiter ſequitur, eũ non eſſe excommunicatum, qui ſuam hæreſim manifeſtat amico, vel Confeſſario non animo aſſerendæ hæreſis; ſeu animo capiendi conſilium, vel Confeſſionis faciendæ; nam talis manifeſtatio non eſt peccatum exterius hæreſis, quãuis habere poſſit malitiam Sacrilegii, ſi fiat in Confeſſione ſine debito dolore requiſito ad Pœnitentiæ Sacramentum ſuſcipiẽdum. Præterea non eſt excommunicatus, qui dicit ſe alias talem hæreſim habuiſſe; nam talis manifeſtatio non eſt peccatum hæreſis; ſicut non eſt peccatum periurij dicere ſe alias periuraſſe. Qui verò hæreſim profert in ſomnis, vel ebrietate, quam ante ſomnum interius conceperat, iuxta probabilem aliquorum ſententiam videtur excommunicatus, ſi antea cognouit, ſe ſolitum eſſe hæreſim proferre, & non adhibuit diligentiam ad eam non proferendam. Ratio eſt quia illa manifeſtatio eſt mala in cauſa proueniens ab interna hæreſi, & imputatur ad culpam hęreſis; ſicut ad culpam imputantur cætera peccata, quæ præuidentur ſecutura in ſomno, vel ebrietate, niſi adhibeatur diligentia ad ea præcauenda; vnde ſicut percutiens Clericum in ſomnis eſt excommunicatus, ſi præuidit percuſſionem, & non cauit, ita videtur excommunicatus, qui interius habet hæreſim, quam præuidit ſe prolaturum in ſomnis, & non cauit. Sed mihi probabilius videtur cum Sanchez, cap. 8. num. 24. Duardo quæſt. 24. num. 19. & alijs, non eſſe excommunicatum; nam excommunicatio videtur impoſita ob hęreſim formalem; nõ vero ob ſolam materialem, qualis eſt propoſitio hæretica in ſomnis prolata. Nec eſt eadem ratio de percuſſione Clerici contingẽte in ſomnis, vel ebrietate; nam ipſa percuſſio per ſe, & directè eſt prohibita ſub excõmunicatione prolatio verò hæreſis non eſt prohibita ſub excommunicatione, niſi quatenus habet adiunctam malitiam hæreſis internæ, quam exterius prodit, & manifeſtat.

Dixi in propoſitione incurri excommunicationem latam ab Eccleſia, vt aduertamus excommunicationem latam contra hæreticos non eſſe ex iure Diuino, ſed humano, vt patet ex dictis de cenſuris, & ita ſentiunt plures Doct. apud Azor. cap. 10. quæſt. 2. apud Sayrum li. 1. cap. 4. num. 8. & apud Duardum lib. 2. in canon. 1. quæſt. 18. n. 4. contra nonnullos alios apud pręcitatos DD.

Dixi, excommunicationem Papæ reſeruatam; quia abſolutio ab excommunicatione ob hæreſim reſeruatur Papæ in Bulla Cœnæ, ibi, & cuiuſuis Concilij decreta vbi tollitur facultas Epiſcopis in Concilio conceſſa, quãuis olim poſſent Epiſcopi per ſe ipſos abſoluere ab hæreſi occulta propter facultatem ſibi conceſſam in Trident. ſeſſ. 24. ca. 6. de reformatione.

Obijcies, Decreto Tridentini non derogatur niſi illius expreſſa mentio fiat, ergo Epiſcopi poſſunt adhuc ab excommunicatione ab hæreſim contracta abſoluere, modo delictum ſit occultum.

Reſpondeo negando antecedens. Vt hæc reſponſio melius intelligatur.

Obſeruandum eſt non leuem difficultatem inter DD. eſſe vtrum ad reuocationẽ alicuius decreti in ipſo Concilio contenti, requiratur derogatio expreſſa, vel potius ſufficiat tacita, qualis hæc eſſe videtur. Nõ obſtantibus cõſtitutionibus Apoſtolicis. Nonnulli Doctores, quos retuli de legibus diſp. 1. quæſt. 3. puncto 8. §. 3. num. 13. aſſerunt decreto Tridentini non cenſeri derogatum, niſi expreſſa eiuſdem Concilij, vel ſaltem Conciliorum in genere fiat.

Sed contrariam ſententiam recentiores Doctores, Romanæ curiæ ſectatores, tuentur, aſſerentes decretis Concilij Tridentini cenſeri derogatum per clauſulam generalem, non obſtantibus conſtitutionibus Apoſtolicis, & nul-

lo magis si dicatur nõ obstãtibus cuiusuis Cócilij decretis.

Ratio desumitur ex eodem Tridentino sessio.25. capit. 21. vbi dicitur; omnia, & singula, quæ sub quibuscunque clausulis, & verbis in hoc Sacro Concilio statuta sunt, Sancta Synodus declarat, ita decreta fuisse, vt in his salua semper auctoritas Sedis Apostolicæ & sit, & esse intelligatur. Quamobrem dicendum censeo expressam Concilij derogationem non requiri, quia dum Summus Pontifex aliquid decernit contra Tridentini decretum, dicendus est potius vti facultate sibi reseruata, quam aliquid contra Tridentini dispositionem facere, vt ex praxi, & stylo Romanæ curiæ obseruat Gonzalez ad reg. 8. glos. 6. num.120. Filiucius num. 320 tract. 16. Rota in vna Bononien. prioratus 9 Iunij 1606. coram Manzanedo. Idemq; colligitur ex alia Rotæ decisione in vna pensionis S. Angeli 16. Decembris 1594. coram Pamphilio, in qua deciditur validam esse reseruationem pensionis (modo Summus Pontifex conscius sit valoris) positam super Episcopatu, cuius reditus summam mille scutorum aureorum non excedunt, etiamsi in Concilio Tridentino sess 24 cap. 13. habeatur, huiusmodi Episcopatum nullis pensionibus, aut reseruationibus fructuum grauãdum esse. Immo Pius V anno 1570. motu proprio, quem ad verbum refert Garzias de benef. 4. p. c. 5. nu. 33. declarauit in Cócessionibus Apostolicis propria manu Papæ signatis non opus esse speciali, aut generali derogatione Concilij Tridentini, idemq; tenet Sacra Card. Congreg. teste eodem Garzia num. 34. modo supplicatio manu Papæ signata fuerit. Ratio hæc esse potest, tum quia Summus Pontifex facultatem sibi reseruauit in Concilio Trid. loco citato. Tum quia Summus Pontifex non præsumitur ignorare decreta Concilij Tridentini, quod singuli prælati præ manibus semper habere debent.

Ex dictis ergo patet Episcopos non posse hoc tempore à censuris in Bulla Cœnæ contentis absoluere, quia ad calcem eiusdem Bullæ habetur clausula non solum tacitè, verum etiã expresè derogatoria cuiuuis Concilij, quamuis specialis mentio Concilij Tridentini non fiat. An verò Episcopi possint absoluere ab excommunicatione ob duellum contracta quandiu delictum est occultum, inferius ostendam. Vide quæ diximus loco cit. de legibus, & infra quæst 6. puncto 2. num. 15. & supra de absolutione à censuris disp. 1. q 3.

Dixi, quamuis eam occultè manifestet, vt sciamus excommunicationẽ incurri ab eo, qui hæresim solus profert nullo alio præsente; nam illa hæresis eo modo manifesta ta subijcitur iurisdictioni, & iudicio Ecclesię quãuis non possit in iudicio probari defectu testium, quod est per accidens vt cõstat in alijs delictis prohibitis sub censura, in quibus censura contrahitur, quamuis delicta occultè perpetrentur. Ita Simancas de Catholica institutione tit. 42. num. 7. Azor. cap. 10. q. 4. Filiucius num. 28 & alij communiter.

9 Quæres, an hæretici, qui suam hæresim sufficienter exterius protulerunt, vitandi sint, cum sint excommunicati, seu vtrum possimus communicare cum hæreticis.

Respondeo huius quæsiti solutionem colligi ex supra dictis de excommunicatione; nihilominus hic breuiter dico non esse vitandos, nisi sint nominatim denunciati excommunicati. Ratio est quia in Concilio Constantiensi concessum est fidelibus, ne teneantur vitare excommunicatos, qui nõ sunt nominatim denunciati, aut notorij Clericorum percussores; ergo non tenemur quantum est ex vi excommunicationis, vitare hæreticos licet notorios, vt Lutheranos, qui generaliter excommunicantur in Bulla Cœnæ; sed possumus cum ipsis consuetudinem habere, loqui, orare Sacramenta recipere, secluso scandalo, & intentione fauendi hæreticis, vt hæretici sunt. Ita Suarez tomo 5. d. 18 sect. 1. concl. 5 Filiucius tract. 16. cap. 2. nu. 30. Duard. lib. 2. in can. 1. q. 8. & alij communiter.

10 Addit tamen Azor. lib. 8. cap. 11 q 7. non posse adhiberi hæreticum ad suscipiendum filium de sacro Fonte. Quod etiam ego sentio, quia ad Patrinum pertinet instruere filium susceptũ in rebus fidei, quod non præstabit hæreticus, idem docet Sanchez loco cit. cap. 8. num. 12. vbi refert Nauar & alios; vtrum verò vitandi sint illi excommunicati? qui damnantur de aliquo crimine, cui constat adnexam esse excommunicationem dictum est supra.

SECVNDA PROPOSITIO.

ABsolutio ab excommunicatione ob hæresim contracta, Summo Pontifici reseruata est, vt patet ex verbis Bullæ cęnæ ad finem, consequenter nullus quãuis Episcopali dignitate fulgeat, potest hoc tẽpore absolutionem ab hæresi cõferre, quia priuilegium Episcopis cõcessum in Tridentino sess. 24. cap. 6. reuocatum fuisse docui supra de censuris disp. 1. quæst. 3. puncto 2. num. 2. cum Sanchez, Molina, & Farinacio, & in hoc puncto nu. 7. & constat & illius Bullæ verbis, & cuiuscunque Concilij Farinacius tamen tract de hæresi q. 92. §. 4 nu. 52. post Glossam in cap. excõmunicamus 1 §. credentis ad finem vers. & licet Hostiensem num 24. vers. Et dato Felinum, & alios obseruat Episcopos, licet non possint hoc tempore ab excommunicatione ob hæresim contracta in foro conscientiæ directè absoluere; nihilominus posse in foro externo, & in sua diœcesi hæreticos inquisitos, & pœnitentes ad fidem redeuntes recipere, Ecclesiæ reconciliare, illisque pœnitentiam iniungere talemque absolutionem prodesse etiam in foro interiori: sic enim probat textus in cap. vt officium in principio vers. Si verò, de hæreticis in 6. illis verbis, absolutionis beneficium impendatis, & iniungatis in eidem quod iniungit talibus consueuit, hæc sunt ipsissima Farinacij verba, qui idem asserit de inquisitore n. 54. dicens inquisitorem non posse quidẽ directè in foro conscientiæ absoluere; posse vero in foro exteriori dũ iudicialiter procedit, & cognita causa pœnitentem Ecclesiæ reconciliat præmissa per pœnitentem abiuratione eandem facultatem extendit erga credentes, receptantes, defensores, & fautores hereticorum, ex cap. vt officium cit. vbi dicitur, si vero aliquis, ex prædictis hæretica labe primitus abiurata venire voluerit ad Ecclesiæ vnionem, ei iuxta formam Ecclesiæ absolutionis beneficium impendatis. Vide Sanchez in opere moral. lib. 2. cap. 12. num. 1. & seq. Farinacium loco cit. nu. 54. Pegnam loco cit. aliosq; pręcit. DD.

Plura hic de absolutione ab hæresi, virtute priuilegiorũ, vel Iubileorum differi, & disputari possent, nisi in præcedentibus, & in tractatu de pęnitentia, & de voto sufficienter pertractata, & dissoluta fuissent.

PVNCTVM III.

Vtrum, qui recipiunt, credunt, aut fauent hæreticis excommunicationem incurrat.

1 *An hæreticorum receptatores, fautores, defensores, &c. ligentur excommunicatione.*

2 *Quinam veniant nomine receptatorum, fautorum, defensorum, &c.*

VNICA PROPOSITIO.

1 POena excommunicationis, quæ lata est contra hæreticos extenditur ad credentes, receptatores, fautores, & defensores hæreticorum secuto effectu. Itã expresè habetur in Bulla Cœnæ excommunicatione j. & cap. Excommunicatus, 1. §. Creditores, de hæreticis.

2 Nomine credentium intelliguntur, qui fidem præstant erroribus hæreticorum; isti enim, cum sint hæretici, incurrunt excommunicationem hæreticorum, modo fidem, quam eorum erroribus adhibent, exterius exprimant verbis, vel signis. Item credentes hæreticorum dicuntur illi, qui licet distinctè non præstent assensum erroribus hæreticorum confusè tamen putant illorum doctrinam veram esse, consequenter aliquo pacto dici possunt hæretici; vt accidit quãdo quis dicit, volo mori in fide Luteri. Nomine verò receptatorum, fautorum, & defensorum intelliguntur, qui recipiunt fauent, vel defendunt hæreticos formaliter, idest quatenus hæretici sunt, seù ex motiuo hæresis, seù intentione fauendi hæresi; hoc enim est fauere hæreticis formaliter, vt inquiunt communiter Doct. Vnde si quis beneficium faciat hæretico ratione amicitiæ, vel consanguinitatis, vel metus, E. g. illum occultando ob amicitiam ne à Iudice capiatur, non dicitur fauere hæretico, vt hæreticus est; quia non fauet intentione, seù ex motiuo hæresis

reſis; ſed ob amicitiam; Quando verò dubitatur, an aliquis receptauerit conſangaineum, & hęreticum, vel vt amicum, præſumitur receptaſſe, vt amicum ob naturalem affectionem, & inclinationem, ad ſanguinem Ità Graff. j. parte, lib. 4. cap. 18. nu. 35. Secus ſi receptatus ſit extraneus, vt cum Azor oſtendit Duardus lib. 2. q. 28. nu. 15. & ſeq.

Dixi ſecuto effectu, quia ſi quis intentionem habuit fauendi hęreſi; ſed fauor non eſt ſecutus, non incidit in excommunicationem; quare, qui hæreticum occultauit, ne caperetur, vt poſſet hæreſim diſſeminare, non incurrit excommunicationem, ſi hæreticus captus non potuit diſſeminare hæreſes; ſicut mandans percuti Clericum, non incurrit excommunicationem, niſi ſecuta percuſſione; quando enim aliquis effectus prohibetur ſub excommunicatione, & minus principaliter prohibetur mandatum, vel conſilium, vel fauor, non incurritur excommunicatio ab eo, qui mandauit, vel conſuluit &c. niſi ſecuto effectu. In noſtro autem caſu principaliter prohibetur hæreſis, & acceſſoriè fauor, & conſiliū, vt patet ex bulla ipſa, vbi primo loco enumeratur hæreſis, & poſtea in eius deteſtationem enumerantur fautores Ita Suarez tomo 5. de Cenſ. d. 21. ſect. 2. num. 8. Filiucius num. 30. Sanchez lib. 2. cap. 10. num. 9. contra Sayrum lib. 3. cap 5 num 4. Duardū lib. 2. in canon. 1. q. 31. num. 2. non eſt tamé neceſſe, vt hæreticus, cui fauor præſtatur, ſit denuntiatus excommunicatus: nam talis fauor nō prohibetur ratione excommunicationis; ſed ratione hæreſis; & poteſt dari caſus, vt aliquis ſit hęreticus, licet non ſit excommunicatus, vt quando quis ſcit errorem ſuum eſſe contra definitionem Eccleſiæ, ſed neſcit latam eſſe excommunicationem contra hęreticos. In quo caſu fautor illius dicetur fautor hæretici, illique fauendo ex intentione hæreſis contrahet excommunicationem. Ità Suarez loco cit. num. 9. Filiucius tract. 16 cap. 2. q. 5. num. 36. & 39 Duard. lib. 2. in canon. 1. q. 30. verſ. ſecunda ſententia, & Sanchez in ſumma lib 2. ca. 10. num 6. Contra Vgolin. de Cenſ. Papæ reſeruatis 2. parte cap. 1.

PVNCTVM IV.

Vtrum, qui libros hæreticorum, aut aliorum prohibitos legunt, vel retinent, legentur excommunicatione.

1 *Quotuplices ſint libri hæreticorum.*
2 *An legens, aut retinens libros prohibitos ligetur excommunicatione.*
3 *An legens librum hæreſiarchæ excommunicatione ligetur.*
4 *An ligentur legentes libros, & ſcripta continentia diuinationes, & ſortilegia.*
5 *An legentes libros vetitos ob excitationem ad turpem libidinem veneream.*
6 *An legentes ſcholia, ſeu additiones hæreticorum contenta in libris Catholicorum.*
7 *An incurrat excommunicationem legens, retinens, imprimens, aut defendens libros hæreticorum tractantes de religione, aut hæreſim continentes.*
8 *An ignorantia craſſa excuſet.*
9 *An excuſet ignorantia affectata.*
10 *A quonam obtinenda ſit facultas legendi libros hæreticorū.*
11 *An requiratur vt aliquis legat per ſe ipſum.*
12 *An ligetur excommunicatione, qui oculis tantum percurrit.*
13 *An excuſet paruitas materiæ.*
14 *An ad incurrendam excommunicationem requiratur, vt legens intelligat.*
15 *Quomodo retinens libros prohibitos incurrat excommunicationem.*
16 *Quomodo impreſſores ligentur excommunicatione.*
17 *Quomodo defendens libros hæreticorum afficiatur excommunicatione.*
18 *Quomodo intelligatur particula, libros hæreticorum.*
19 *Quomodo intelligatur particula, continentes hæreſim, aut tractantes, &c.*
20 *An habens libros prohibitos teneatur illos tradere Inquiſitoribus, vel an ipſe poſſit eos comburere.*

1 NOtandum libros prohibitos eſſe in duplici differentia. Alii ſunt hæreticorum, alij non hæreticorum. Rurſus libri hæreticorum aut tractant de religione, aut hæreſim continent, aut de neutro tractant.

PRIMA PROPOSITIO.

2 QVI legit, aut retinet libros hæreticorum, vel etiam libros alterius cujuſuis auctoris damnatos, atq; prohibitos ob ſuſpicionem hæreſis, aut falſi dogmatis, incurrit excommunicationem, quæ nulli reſeruata eſt; ſed iure communi poteſt à quolibet Confeſſario per abſolutionem auferri. Hæc propoſitio conſtat ex Indice librorum prohibitorum, regula 10. ad finē. Intelligitur tamen hæc propoſitio, modo libri hæreticorum non contineant hæreſim neque tractent de religione; quia ſi continent hæreſim, aut tractant de religione, incurritur etiam excommunicatio Papæ reſeruata legendo, aut retinendo dictos libros, vt dicetur in ſecunda propoſitione. Rurſus intelligitur hæc propoſitio de libris prohibitis ob hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem; quia ſi alio nomine ſint prohibiti, non incurritur excommunicatio ab eo, qui illos legit, vel retinet, modo non ſint libri hæreticorum. Nam excommunicatio non incurritur, niſi ſit in iure expreſſa.

3 Hinc ſequitur primo legentem librum hæreſiarchæ ſubiacere huic excommunicationi, etiamſi præfatus liber non contingat hæreſim, neque tractet de religione, nam dicitur legere librum hæretici damnatum in regula 2. Indicis initio. Idem valet in eo, qui legit librum alicuius hæretici nondum approbatum, & examinatum à Theologis Catholicis iuſſu Epiſcopi, & Inquiſitoris; hic enim dicitur legere librum hæretici prohibitum in præfata regula 2. indicis verſ. qui vero. Rurſus idem militat in legente librum Catholicę conſcriptum, cuius auctor poſtea in hæreſim lapſus, & liber nondum ab Inquiſitore generali permiſſus eſt. Huius enim auctoris liber, dicitur liber hæretici prohibitus in præfata regula 2. indicis ad finem.

4 Secundò eadem cenſura affici legentes libros, & ſcripta continentia diuinationes, & ſortilegia, vt ſunt libri, & ſcripta Geomantiæ, Hydromantiæ, Acromātiæ, Peromantiæ, Onomantię, Chiromantiæ, Hecromantiæ, ſiue in quibus continentur ſortilegia, veneficia, auguria, auſpicia, & incantationes artis magicæ, quibus affertur modus recedendi à Catholica fide, adorandi Dæmones, & ſimilia veræ fidei contraria. Ratio eſt, quia huiuſmodi libri in Indice regula 9. vetiti ſunt ob hæreſim, vel ſaltem ob falſi dogmatis ſuſpicionem. Immo legentes huiuſmodi libros afficiuntur excommunicatione Bullæ Cœnę, quoties iſti ſunt libri hæreticorum, ſimulque hæreſim continent, vt conſtat ex ſecunda propoſitione: & ita in dubio iudicandum eſt, quia auctores Hecromantię in foro externo præſumuntur hæretici, ex Farinacio tom. de hæreſi q. 18. num. 36 & Duardo q. 45. concluſ. 4. nu. 16. Idem autem eſt iudicium fori interni, & externi, dum forum externum falſa præſumptione non nititur: fieri tamen poteſt, vt legentes huiuſmodi libros non incurrant excommunicationem Bullę, quoties veroſimiliter credunt auctores huiuſmodi librorum non fuiſſe veræ hæreticos, ideſt habuiſſe errorem in intellectu: quamplures enim magi reperti ſunt, qui nō fuerunt hæretici, eo quod aſſenſum non præſtarent ijs quæ ſcripſerunt, ſed exiſtimarunt illi dogmata eſſe impia, & à vera fide aliena Vide Duard. loco cit. concl. 4.

5 Tertiò legentem libros vetitos ob excitationem ad turpem, & veneream libidinem non ſubiacere vinculo excommunicationis, quia non legit libros Hæreticorum, aut libros vetitos ob hæreſim, vel ob ſuſpicionem falſi dogmatis, ſed potius ob periculum ſuccumbendi venereæ voluptati. Ita Duardus loco cit. nu 19.

6 Quartò legentes ſcholia, ſeu additiones hæreticorum, quæ continentur in libris Catholicorum ſubiacere excommunicationi latę in Indice, quia legit ſcripta damnata ob hæreſim, vel ob falſi dogmatis ſuſpicionem, vt dicitur in regula decima Indicis. Ita Duard. lib. 2. in canon 1. q. 8. n. 4. immo Suarez tom. 5. de relig. ſect. num. 11. & alter in Bulla Cœnæ ca 6. dub. 1. putant legentem huiuſmodi ſcholia affici excommunicatione Bullæ Cœnæ quando ſcholia adeo copioſa, & multa ſunt, vt liber potius conſtituatur ex ſcholijs, & annotationibus, quam ex textu: ſed oppoſitum mihi magis probatur, quia liber, cui multa ſcholia addita ſunt nomen non accipit ab adnotationibus, ſed ab auctore textus: quamobrem ſummam D. Thomæ nō appellamus librum Caietani, quamuis maiori ex parte conſtet

ex commentarijs illi à Caietano adiectis. Ita Sanchez in opere moral. lib. 2. cap. 10. num. 25. Duardus loco citato, quæstione 43. num. 2.

SECVNDA PROPOSITIO.

7 QVI scienter, & absque Pontificis licentia publicè, vel occultè legit, aut retinet, aut imprimit, aut alio quouis modo defendit libros hæreticorum, tractátes de religione, aut hęresim continentes, incurrit excommunicationem Papæ reseruatam, quamuis legat, vel retineat, vel imprimat curiositatis gratia, & absque prauo animo. Hæc propositio patet ex Bulla Cœnæ; sed vt clarius intelligatur, nonnulla sunt aduertenda.

8 Circa particulam, scienter, aduertendú est, eum, qui ex ignorátia crassa legit libros, quos nescit esse libros hæreticorum; aut scit quidem esse libros hęreticorum; sed nescit continere hæresim, aut tractare de religione, non incurrere dictam excommunicationem, quia ad eam incurrendam requiritur scientia. Sanchez lib. 2. cap. 10. num. 38. Duardus lib. 2. q. 36. nu. 3.

9 Si quæras, an ignorantia affectata excuset; Respondetur non excusare iuxta Suarez: sed mihi probabilior videtur sententia Sanchez, cap. 10. num. 32. Duardus q. 37. nu. 5. & aliorum asserentium ignorantiam crassam, & affectatam excusare. Ratio est quia non adest scientia. Hoc tamen limita modo ignorantia non sit coniuncta cum ingenti temeritate; tunc enim censetur adesse scientia. Ingens temeritas dicitur, quando habetur magna suspicio prauitatis libri.

10 Circa particulam, absque Pontificis licentia, aduertendum est, vt aliquis excusetur à prædicta excommunicatione, requiri licentiam Summi Pontificis, vt patet ex Bulla Cęnæ consequenter non sufficere licentiam Inquisitoris, aut etiam Episcopi, secluso casu magnæ necessitatis, in quo non possit Summus Pontifex adiri, tunc enim Papa præsumitur concedere Episcopo facultatem dispensandi, vt patet ex dictis de legibus. Ita Graff. loco cit. nu. 4. Reginald. num. 235. & alij apud Duardum quæst. 53. facultatem vero legendi libros vetitos tantummodo per indicem Concilij Tridentini, per se loquendo concedere potest Episcopus, & generalis Inquisitor, quia hæc facultas ipsis in Indice non aufertur, immo potius ipsis permittitur ius tradendi huiusmodi libros iuris doctis expugnádos, & consequenter legendos. Ita Reginald. lib. 9. num. 255. Hoc tamen intellige nisi adsit peculiaris aliqua prohibitio. An autem qui ab Episcopo facultatem habet legendi aliquem librum vetitum, possit eundem in alia Diœcesi legere, constet ex dictis de legibus disp. 1. q. 3. pun. 6. cum Sanch. Nauarro, Suarez, & alijs, quibus adde Reginaldum loco cit.

11 Circa particulam legit, aduertendum est primò, ad incurrendam prædictam excommunicationem requiri, vt aliquis per se ipsum legat, hic enim propriè dicitur legere; Idcirco ab hac excommunicatione excusantur, qui à famulo, vel ab alio legi audiunt, quamuis audiens sit causa, cur famulus, vel alius sibi audienti legat; nam Bulla loquitur de legente; non vero de audiente, vel consulente, qui non dicitur propriè legere; sicut nec dicitur legere, qui memoriter recitat; famulus vero, vel alius, qui iussu alterius legit dictos libros, non excusatur à peccato, & excommunicatione, nisi hoc faciat ex metu graui: modo metus non sit incussus in contemptum fidei, vel Ecclesiæ, vt patet ex supradictis de causis excusantibus à censuris. Ita Reginald. num. 251. Duard q. 48. Sanchez, Nauar. Vgolin. & alij apud Filiucium tract. 16. cap. 2. quæsito 8. num. 45. & apud alios præfatos Doctores.

12 Secundò, aduertendum est, non solum illum dici legere, qui lingua exprimit, quæ legit, sed etiam qui oculis tátum percurrit, nihil exprimendo. Ita Graf. 1. parte decis. libro 4. cap. 18. num. 45. & alij; nam lectio non consistit in prolatione verborum.

13 Tertiò aduertendum est ad incurrendam dictam excommunicationem non excusare paruitatem materiæ, iuxta Tolet. libro 1. in sum. in explicatione Bullæ, excommunicatione prima, num. 14. & alios; quia fieri potest, vt aliquis legendo vnam solam lineam, vel duas imbibat errorem. Sed mihi probabilius videtur paruitatem materię excusare, propterea, qui legit tres, vel quatuor lineas, excusatur à Reginaldo nu. 254. Grassio loco citato num. 45. Qui legit decé excusatur à Sayro, libro 3. de excommunicatione, cap. 5. num. 12. Immo Sanchez, ca. 10. num. 31. & Duard. quæst. 46. num. 4 excusant legentem integram paginam; sed hoc mihi non probatur. Quia videtur materia grauis, si pagina grandior sit.

14 Quartò aduertendum est ad incurrendam dictam excommunicationem non requiri, vt legens legat formaliter, idest vt intelligat, quod legit; nam Bulla in detestationem hæresis intendit penitus prohibere lectionem huiusmodi librorum; cum hæresis serpat, vt cancer, & quamuis lectio non noceat legenti, qui non intelligit, potest tamen nocere audientibus; propterea imperitus Græcæ, vel Latinæ linguæ, legendo librum vetitum Latinè, vel Gręcè có scriptum, non videtur excusádus ab excommunicatione; quamuis illum excuset Sanchez, lib. 2. cap. 10. num. 51. & Duard. quæst. 47. num. 5.

15 Circa particulam, retinet, aduertendú est hanc excommunicationem incurri non solum à legéte; sed etiam ab eo qui retinet dictos libros, siuè eos retineat curiositatis gratia, siuè ad eos confutandos, siuè eos retineat in domo propria, siuè in aliena, siuè nomine proprio, siuè alterius; his enim omnibus modis dicitur liber retineri. Hac de causa vendentes caseum, vel aromata incurrunt excommunicationem retinendo dictos libros, vt eorum folijs inuoluant caseum, vel aromata. Ita Vgolinus par. 2. ca. 1. Graff. 1. parte decis. lib. 4. cap. 18. Sanchez num. 52. Duard. lib. 2. in canon. 1. quæst. 51. num. 17. & alij; excusari tamen potest, qui dictos libros retinet ad breue tempus, E. g. ad vnam, vel duas horas, vel etiam ad vnú, vel duos dies, iuxta Sanchez, num. 5. quáuis adsit opportunitas eos consignandi superiori; nam retentio vnius, vel duorum dierum iuxta Sanchez num. 55 & Duard quæst 51. num. 33. Reginal. lib. 9. n. 256. censetur in hac materia modica, & breuis retentio, cósequenter non videtur sufficiens ad incurrédam excommunicatione m. Hinc fit à fortiori excusandos esse eos, qui retinét dictos libros, expectando opportunitatem illos cósignandi superioribus.

Addo cum Vgolino, & Filiucio, hanc excommunicationem extendi ad eos, qui partem tantum, vel vnum folium dictorum librorum retinent; sicut enim legens vnum folium incurrit excommunicationem; ita eam incurrit retinens: quamuis Sanchez excuset retinentem vnum tantummodo folium.

16 Circa particulam, imprimit, aduertendum est, hanc excommunicationem extendi ad impressores, qui scilicet communi modo loquendi dicuntur imprimere, & ad impressionem propinquè concurrunt, qualis dicitur primò auctor libri, vel alius tradens librum ad imprimédum. Secundò dominus officinæ, de cuius mandato liber imprimitur. Tertiò illi omnes, qui cócurrunt ad cóponendos simul characteres, & qui chartá humectant, vel typis excutiunt. Videte Sayrum, lib. 3. cap. 5. Vgolin. loco citato, Suar. de cens. d. 21. sect. 1. Filiucium nu. 46. Duardum quæst. 54. lib. 2. in can. 1. Graffium, Sanchez, & Toletum locis citatis.

17 Circa particulam, defendit, aduertendum est, comprehédi scienter defendentes libros hæreticorum, quales sunt, qui affirmant illos non esse prauos, nó esse subijciédos igni, vel qui impediunt, ne ab Inquisitoribus inueniantur, vel cóburantur; & hoc extenditur etiam ad eos, qui defendunt dictos libros disputationis gratia; nam Bulla excommunicat defendentes quouis modo; non tamen videtur comprehendi, qui laudat stylum, & ingenium Auctoris; nó enim dicitur defendere librum hæreticum; sicut neque dicitur defendere, qui laudat bonam doctrinam, quæ in eo continetur; sed non quatenus in eo continetur.

18 Circa particulam, libros hæreticorum, aduertendum est, primò hac excommunicatione non comprehendi eos, qui legunt, vel retinent, &c. libros magicæ artis, in quibus non continetur hæresis. Secundò eos, qui legunt, vel retinét libros Catholicorú, in quibus referuntur, vel inseruntur errores vel adnotationes hæreticorum; etiamsi legant animo imbibendi errores; nam isti nó sunt libri hæreticorum. Ita Suarez loco cit. sect. 2. n. 10. Azor. c. 16. q. 2. Sanch. n. 23. Regin. li. 9. n. 253. Duard. q. 43. & 45. Filiucius tra. 16. ca. 2. quęsito 8. n. 41. & alij. Tertiò eos, qui legunt libros Cathecumenorum, vel infidelium non baptizatorum, in quibus continentur errores contra fidem, iuxtà Sanch. num. 22. Duardum lib. 2. q. 35. nu. 3. & seqq. & alios; nam Catechumenus errans contra fidem secundum hos Doct. non est hæreticus; consequenter eius libri continentes errorem

rorem contra fidem non dicuntur libri hæreticorum. Sed iuxtà alios DD. dicentes Catechumenum posse esse hereticum. Dicendum est comprehendi, exceptis ijs libris, qui passim sunt permissi, licet in ijs aliqui errores sint admixti. Quartò eos comprehendi, qui legunt librum hæretici nondum typis impressum, siuè legat proœmium libri, siuè Præfationem, siuè Epistolam ad lectorem; & hoc verum est, etiamsi hæreticus nondum sit condemnatus iuxtà Sanch. n. 24. Contra Graffium, nu. 41. existimantem requiri, vt legatur liber hæretici condemnati, alioquin non incurritur excommunicatio Bullæ. Add. tamen Sanchez num. 29. & Duard. q. 44. num. 6. Contra Vgolinum, eum excusari, qui legit breuem aliquam compositionem, in qua sic insertus heretici error, modò illa compositio communi loquendi modo vno folio contineatur, nec dicatur liber, nec sit pars libri; nam versamur in excommunicatione, quæ est odiosa; consequenter restringenda. Quintò illum non comprehendi, qui legit librum Catholici, in quo per ignorantiam insertus est aliquis error; nam talis liber non dicitur liber hæretici.

19 Circa particulam, continentes hæresim, vel tractantes de religione, aduertendum est, non sufficere, vt legatur, vel retineatur liber cuiusuis hæretici; sed vt legatur liber hæretici, qui tractet de religione, vel contineat hæresim. Ille liber dicitur tractare de religione, in quo ex professo; & non tantum incidenter, seu obiter differitur de re Sacra, vt de Sacra Scriptura, de articulis fidei, de rebus ad cultum Dei, vel sanctorum spectantibus. Sanchez nu. 34. Sayrus lib. 3. cap. 5. num. 12. Duard. lib. 2. quæst. 41. Incurritur ergo excommunicatio Bullę ab ijs, qui legunt libros hæreticorum, tractantes de religione, aut continentes aliquam hæresim; quamuis legens sit ipse auctor libri & quamuis liber vnam tantum hæresim contineat; nec est necesse, vt liber tractet de hæresi ex professo, ita vt argumentum libri sit de hæresi; sed sufficit si hæresim contineat; aut de religione tractet, vt patet ex ipsa Bulla; licet Graff. nu. 40. & 81. & alij velint, vt liber tractet de hæresi ex professo, aut de religione. Aduertendum etiam est ad incurrendam dictam excommunicationem, non esse necessariū, vt quis legat eam partem, in qua est hæresis expressa, sed sufficere; si legat aliquam partem libri, in quo hæresis contineatur; nam adhuc dicitur legere librum hæretici.

Addo cum Sanchez, & Suarez, sufficere etiamsi heresis deleta sit; si tamen detur casus, vt aliquis hæreticus varios tractatus ediderit redactos in diuersa volumina, in quorum vno contineatur hæresis, & non in alio, non incurritur excommunicatio legendo, vel retinendo volumen, in quo hæresis non continetur; quia non dicitur legi liber continens heresim, vel tractans de religione.

20 Quæres vtrum habens librum hæreticū teneatur illum tradere Inquisitoribus, vel ipse possit eum comburere.

Respondeo teneri tradere Inquisitoribus, vt constat ex quodam motu proprio Iulij Tertij, qui incipit, Cum meditatio. Ita Azorius lib. 8. ca. 16. quæst. 11. Sanch. nu. 56. Duardus quæst. 51. & alii; quamuis non desint, qui excusent comburentes propria auctoritate, aut tradentes iis qui eos legere possunt. Filiucius nu. 45. & alii.

QVAESTIO SEXTA.

De excommunicatione, quæ contrahitur ob omissam denunciationem, duellum, vel coactionem alicuius fœminæ ad religionem.

TRES præcipuè difficultates nobis explicandæ sunt in hac Quæstione.

Prima, est circa non reuelantes, quos præcipimur sub excommunicatione reuelare.

Secunda, est circa duellum.

Tertia, est circa eos, qui retrahunt, vel cogunt fœminas ad Religionem.

PVNCTVM I.

De censura, quæ contrahitur non reuelando, & non denunciando, quos superiores præcipiunt denunciari.

1 *An aliquis teneatur in causa propria denūciare delinquētē.*
2 *An sit obligatio denunciandi, quando imminet damnum.*
3 *An fur, vel socius delicti teneatur denunciare.*
4 *An vxor teneatur maritum denunciare.*
5 *An filius teneatur delictum patris denunciare, & è contra.*
6 *An filius spiritualis teneatur patrem spiritualē denunciare.*
7 *An denunciari possit, quod acceptum est sub secreto.*
8 *An aduocatus, vel tabellio possit denunciare secreta clientū.*
9 *An denuncianda sint ea, quæ probari non possunt.*
10 *An teneatur denunciare, qui potest probare per vnum testē.*
11 *An sint manifestanda delicta, quæ alij sciunt.*
12 *An teneamur denunciare ea, quæ non verè scimus.*
13 *An edicta obligent ad denuncianda ea, quæ accepimus à leuibus personis, aut solum scimus per visum.*
14 *An sint denuncianda, quæ aliquis nouit à viro fide digno.*
15 *An qui audiuit delictum ab eo, qui denūciauit, teneatur denunciare.*
16 *An sit obligatio denunciandi, quando creditur non esse adhibendum remedium.*
17 *An ante denunciationem præmittenda sit correctio.*
18 *An sit obligatio reuelandi, quando delictum est notum duobus, vel tribus.*
19 *Quoties facienda sit correctio.*
20 *An facienda sit correctio, antequā hæreticus denuncietur.*
21 *An denunciandi sint concionatores, qui aliqua proferuntur ex incuria.*
22 *An denunciandi sint, qui ex lapsus linguæ errorem proferuntur.*
23 *An teneatur reuelare, qui iurauit se non reuelaturum.*
24 *An monitoriū obliget eos, quos Iudex non intendit obligare.*
25 *An sit denunciandus iustus compensator.*
26 *An compensator ligetur excommunicatione, si quod supra sibi debitum accepit.*
27 *An qui non denūciat compensatorem ligetur excommunicatione, quando ipse non ligatur.*
28 *An ligetur excommunicatione, qui non denunciat debitorē, qui non potest satisfacere.*
29 *An qui non tenetur denunciare possit iurare se nihil scire.*
30 *An sit obligatio denunciandi, quando dubitatur de iustitia compensationis.*
31 *An denunciandus sit, qui vendidit possessionem in confidentium.*
32 *An habens scripturas teneatur illas exhibere.*
33 *An ligetur excommunicatione, qui damnum notabile inferunt, quod est leue seorsim.*
34 *Quanam forma seruanda sit in denunciatione facienda.*
35 *Quandonam incipiat obligatio denunciandi.*
36 *An sit obligatio denunciandi, elapso termino constituto.*
37 *An toties incurratur censura, quoties non fit denunciatio.*
38 *An qui excusatur à culpa, excusetur etiam ab excommunicatione.*
39 *An qui obligatur reuelare, debeat esse subditus.*

40 Quis

40 *Quis possit absoluere ab excommunicatione contracta ob inobedientiam, contra monitorium.*

SOlutio huius difficultatis pendet ab ea quæstione, qua quæritur, quomodo obligent, & sint intelligenda præcepta, & edicta superiorũ, præcipientium aliquid denunciari sub pœnis, & censuris. Quæ difficultas cum non possit vnica respõsione, vel propositione dissolui, per sequentes regulas explicanda est.

1 Prima regula est, neminem teneri in delictis ab alijs commissis in sui damnum, seu in causa propria denunciare delinquẽtem, nisi aliter postulat commune bonum. Ratio est, quia non est præsumendum Prælatũ velle nos obligare contra Euangelica consilia; consilium autem Euangelicum est iniurias proprias condonare, iuxta illud, Dimitte nobis debita nostra, sicut, & nos, &c.

Vtrum verò possimus denunciare, ex dictis in octauo Decalogi Præcepto constat posse.

2 Secunda regula est, non esse obligationem denunciandi, quando ex denunciatione magnum imminet periculum, & detrimentum denuncianti.

Ex quo fit, vt si ego priuatim noui aliquod delictum, quod etiam delinquens nouit à me sciri, ita vt possit colligere, denunciationem à me factam esse, & non ab alio, non tenear denunciare, quoties ex denunciatione periculum mihi impendet in vita, vel in bonis, &c. nam edictũ, cum sit benignè explicandum, non obligat cum tanto incommodo, modò crimen non vergat in detrimentum, & damnum publicum; bonum enim commune præferendũ est priuato. Ita Nauar. cap. 25. num. 50 Auila 2. parte ca. 5. disp. 5. dub. 2. Henriquez lib. 13. cap. 18. P. Nauar. lib. 2. cap. 4. parte 2. num. 128 Graffius I. parte decisionum lib. 4 cap 8 num. 3. Lazarius in tractatu Canonicarum quæstionum sect. 2. quæst. 14. nu. 1. Suarez tomo 5. disp. 20. sect. 3. regula 3. nu. 9 vers. secundum exemplum Filiucius tractatu 14. cap. 2. quæsito 5. & 6.

3 Hinc patet primò, furem, vel socium delicti non teneri ex vi monitorij ad manifestandum delictum proprium, nisi iuridicè interrogetur. Quando autem iuridicè interrogetur, constat ex dictis in octauo Præcepto. Ita Nauar. cap. Inter verba concl 6. Auila dubio 3 concl. 9. & alij apud Lazarium quæst. 16. citata, n. 13. & sect. 3. quæst. 12.

Verũ tamen est, teneri sub excommunicatione ad restitutionem rei alienæ, quam præcipitur restituere, nisi fortè ex aliqua iusta causa excusetur. Suppono enim latam esse excommunicationem contra retinentes, seu contra non restituentes, & contra non denunciantes.

4 Secundò, vxorem non teneri maritum denunciare; quia censetur vnum, & idem cum suo marito; sunt enim duo in carne vna. Ita Franciscus Pegna ad directorium Inquisitorum, par. 2. commen 78 Lazarius de blasphemia quæst. 12. nu. 67. & de monitorijs sect. 3. quæst. 11. Suarez loco citato num. 10. Filiucius quæsito 7. & alij DD. cit.

5 Tertiò, patet, filium non teneri ex vi monitorij, vel edicti denunciare furtum, vel aliud delictum patris, nec patrem teneri delictum filij. Ratio est quia damnum patris redundat in filium, & è contra; nemo autem tenetur denunciare, quãdo ex denunciatione impendet magnum periculũ denuncianti. Immo Auila disp. 5. dub. 2. & alij apud Lazarium loco citato n. 12 & in tract. monit. sect. 3. quæst. 11 extendũt hãc doctrinam ad generos, soceros, fratres, & alios intra quartum gradum. Et praxis Neapolitana cap. 2. num. 6. cum Angelo, & Syluestro, verbo Familia extendit ad familiam, quia commune bonum Reipublicæ, & familię exigit, vt euitentur dissensiones, & discordiæ inter familiares, ex denunciatione autem prædictarũ personarum orirentur dissensiones, & discordiæ inter familiares, neque tolleretur quies, & pax domus. Verum hæc ratio solum probat prædictas personas eximi ab onere denunciandi, quando denunciantes graue damnum inde paterentur, quod etiam ipse admitto. Secus si valeant denunciare sine graui damno. Excipiendum est ab hac doctrina.

Primò, crimen hæresis; cum huiusmodi crimen vergat in detrimentum commune, & serpat vt cancer.

Secundò, excipi potest, iuxta communiorem sententiã, crimen læsæ Maiestatis, quando est in fieri, vt patet ex alibi dictis; in his enim duobus casibus agitur de bono cõmuni Reipublicæ, quod præferendum est priuato. Propterea filius potest denunciare, & testari contra patrem in causa hæresi aut in causa læsæ Maiestatis, quando crimen læsæ Maiestatis nondum est patratum, sed est in fieri, vel pendet in futurum. Ita DD. citati, & alij, quos retuli in quarto Decalogi præcepto, pun. 2. quæsito 2. quamuis aliqui oppositum sentiat.

Tertiò, excipitur ab aliquibus DD. casus blasphemiæ, eo quod honor, & gloria Dei præferri debeat reuerentiæ parentum. Ita Comitolus libro 4. responsionum moraliũ quæst. 8. Zecchius, & alij, apud Lazarium de blasphemia quæst. 12. num. 57. quos puto intelligendos hoc pacto, si periculum sit, vt parentes, iterum in blasphemiam prolabentur.

6 Rogabis, vtrum filius spiritualis teneatur ex vi monitorij denunciare patrem spiritualem.

Respondeo affirmatiuè, concurrentibus cæteris conditionibus; nam potest esse testis contra ipsum; ergo potest etiam denunciare. Ita Farinacius tract. de test. quæst. 54. num. 194. quem citat, & sequitur praxis Neapolit. cap. 2. num. 3. Lazarius sect. 3. q. 11. ad finem.

7 Tertia regula est, neminem posse vi edicti cogi ad reuelandum, id quod nouit sub secreto naturali, vt quod nouit per solam consultationem præstandam, vel ad remedium adhibendum pro salute animæ, aut corporis, aut honoris, aut pro defensione bonorum externorum, vt si quis petijt remedium à Medico, vel consilium ab Aduocato. Ita DD statim citandi.

Addo, reuelantem in hoc casu peccare mortaliter, & teneri ad restitutionem, etiãsi reuelet id, de quo præcessit infamia, vel semiplena probatio, vt patet ex dictis de secreto. Nam is, cui commissum est secretum non potest loqui de ijs, quæ sibi sub secreto concredita, & communicata sunt; sed solũ potest de ijs loqui, quatenus ea nouit alia via, quam sub secreto; sicut etiam Confessarius potest ea tantum propalare, quæ nouit extra Confessionem, secluso tamen scandalo Ita Nauar. cap. 18. num. 12. P. Nauar. loc. cit. num. 221. Henriquez loco cit. nu. 3 Suarez tom. 5. disp. 20. sect. 3. num. 11. Salonius 2. 2. quæst. 7 [illegible] art. 3. concl. vlt. Arragonius ibidem. Filiucius tract. 14. cap. 2. quæsito 8. nu. 39. & alij apud Auilam disp. 5. dub. 2. concl. 3. apud Clauem Regiam lib. 12 cap. 14. nu 20, apud Azorium 3. parte lib. 13. c. 28. apud Lazarium sect. 2. q. 16. n. 1. & q. 17. num. 17. & apud Reginal. loco citato num. 47 Ratio est quia superior non potest aliquid præcipere contra ius Diuinum, vel naturale, vt optimè ait Valentia tomo 3. disp. 5. quæst. 14. pun. 1. Ius autem naturale dictat, vt seruetur secretum nisi iusta, & rationabilis causa aliter postulet, qualis causa est damnum Reipublicę, vel damnum tertij, pendens in futurum, vel occultum impedimentum, cum quo quis E. g. contracturus est Matrimonium, &c tunc enim nõ esset seruandum secretum, excepto secreto Confessionis. Ratio est quia nullus potest se obligare ad aliquid illicitum; illicitum autem est seruare secretum, quod vergit in dãnum Reipublicæ, vel tertij. Propterea in promissione secreti censetur exceptus casus, quo res vergit in detrimentum Reipublicæ, vel tertij. Ita DD. citati, & alij, apud Lazariũ loco cit. num. 6. Videte, quæ diximus de secreto in tractatu de restit.

8 Hinc patet, quandonam Procurator, tabellio, aduocatus, & alij possint manifestare secreta clientum, vel aliorum, tenẽtur enim secretum sui clientis manifestare quoties illius manifestatio necessaria est ad vitãdum iniustum alterius damnum, quod alia ratione vitari non potest.

9 Quarta regula est, ex decreto lato ad manifestanda delicta alicuius delinquẽtis non oriri obligationem denunciandi ea, quæ probari non possunt; consequenter, qui aliquid nouit non tenetur denunciare, nisi illud probare possit per testes, vel scripturas, vel indicia sufficientia, vel infamiam. Ratio est tum quia crimen, quod probari non potest, ita se habet, ac si nesciretur. Tum quia denuncians præsumitur proditor, & calumniator quoties probare non potest. Tum quia sic habetur cap. Sacerdos de pœnit. dist. 6. & cap. Qualiter, & quando 1. de accusationibus.

Ex quo sequitur, eum, qui furtum commissum audiuit, aut vidit committi ab ipso fure, nemine præsente, non teneri illum denunciare. Secus si habeat vnum testem omni exceptione maiorem; nam ipse denuncians in hac materia valet pro teste, vt patet ex cap. In omni, de testibus. Ita Nauar. cap. 25. num. 33. Auila 2. parte cap. 5. disp. 5. dub. 4. concl. 11. Lazarius de blasph. quæst. 12. num. 55. Pra

xis

xis Neapolitana cap. 18. num. 3. Nauar. cap. 17. num. 134. Suarez tomo 5. disp. 20. num. 11. Reginald. loco citato nu. 50. P. Nauar. & alij, apud Clauē Regiam libro 12. cap. 14. num. 32. Vasquez de restit. cap. 9. §. 3. num. 4. Henriquez lib. 13. cap. 18. num. 13 Gutierez de matrim. ca. 59. num. 2. vbi plures alios refert Filiucius nu. 39. Excipiuntur tamen aliqui casus.

Primus est, quando in edicto non præcipitur denunciatio, sed testificatio; tūc enim tenemur testari, & deponere tanquam testes, si iuridicè interrogetur, etiamsi delinquēs sit emendatus; nam Iudici iuridicè interroganti respondendum est, vt patet ex dictis in octauo Decalogi præcepto. Ita Nauar. loco cit. num. 135. Auila loco cit. conclus. 10. Clauis Regia lib. 12. cap. 14. num. 33. Lazarius in tra. monit. loco citato, & sec. 1. q. 10. num. 10.

Secundus est, iuxta multos DD. quando præcipitur denunciari delictum respiciens fidem, & Christianam Religionem, vt est hæresis, vel blasphemia hæreticalis; nam in huiusmodi casu creditur vni testi, cap. In omni de testibus, & cap. Nouit de iudicijs. Ita Praxis Neapolit. cap. 18. dub. 3. num. 5. Repertorium Inq tit. de denunc. Bannes 2. 2. q. 68. art. 1. Salon. & Arrag. ibid. Lazar. de blasph. q. 12 n. 55. Filiuc. n. 31. & 39 cōtra Decianum, & alios, apud Praxim Neapolit. loco cit. & apud Lazarium de monit. sect. 2. q. 11. num. 7.

Tertius est, quando crimen vergit in graue detrimētum Communitatis, vt patet ex dictis in octauo præcepto Decalogi Ita DD citati.

Quartus est casus Matrimonij, in quo, qui aliquod impedimentum nouit, tenetur illud denunciare, quamuis probare non possit; nam vnus testis sufficit ad impediendum Matrimonium, cap. Præterea de sponsalibus. Ità praxi Neapolit. cap. 2 nu. 2. versus finem, & alij communiter.

10 Ex dictis sequitur primò, illum teneri denunciare, qui potest probare per testem omni exceptione maiorem; hic enim dicitur posse probare, vt ait Nauarrus, cap. 25. num. 33. Lazarius de monit. sect. 2. quæst. 11. num. 10. Auila, & alij locis supra citatis.

11 Secundò, eum teneri ad denunciandū delictum, quod probabiliter credit ab alijs sciri; nam delictum probari potest, & fieri potest, vt etiam alij denunciarint, & consequenter procedatur contra delinquētem. Ita praxis Neapolitana cap 2. num. 2. Lazarius loco cit. nu. 10. & alij.

12 Quinta regula est, non esse obligationem denuncian di illa, quæ non verè, & realiter scimus. Ratio est tum quia obligatio non est extendenda vltrà id, quod exprimitur; edicta autem loquuntur de scientibus, qui scilicet verè, & realiter sciūt; nam scire propriè est veritatem visu, vel alio corporis sensu perceptam mente retinere. Tum quia alioquin exponeremus nos ipsos periculo leuitatis, & reum damno, quod fortasse iniustè reciperet reuelando ea, quæ non scimus verè, & realiter. Ita Nauarrus consilio de hæreticis, & cap. Inter verba 11. quæst. 3. conclus. 6. Reginald. lib. 24. num. 63. Clauis Regia, lib. 12. cap. 14. num. 33. Rodriquez in summa parte j. cap. 79. num. 7. vbi citat Cordubam, Lazarius in monit. sect. 2. quæst. 12. nu. 2. vbi plures alios refert.

13 Hinc sequitur primò, edicta, quibus iubemur denunciare aliqua, quæ scimus, non obligare ad denuncianda ea, quæ accepimus à leuibus personis, quę non sunt fide dignæ: vel quorum habemus leuem suspicionem, seù signa; hęc enim non dicimur scire. Ita Sanchez de matrim. lib. 9. disp. 13. & alii DD. statim citandi omissis ijs, quos citat, & sequitur Gutierez de matrim. cap. 59. num. 11.

Secundò, edicta obligare ad ea denunciāda, quæ scimus per visum, vel alium sensum externum, vt quæ scimus per confessionem ipsius delinquentis extrà Sacramentū Confessionis, vel quod audiuimus à viro fide digno, vel alia ratione certò scimus, vel ex iusta causa credimus. Vbi est aduertendum, quod licet testes de auditu regulariter non probent, nisi à pluribus audierint, & idem audierint ab ijsdem personis; nihilominus eorum dictum præbet causam, & adminiculum iuridicè interrogandi eos, à quibus ipsi audierunt, & veritatem clarius inquirendi. Ita DD. citati, & alij statim citandi.

14 Tertiò, edicta non obligare ad denuncianda ea, quæ quis audiuit à fide digno, sed non meminit à quo audierit, vel quæ audiuit à personis ignotis, vel à persona nil certum sciente. Ità Sanchez lib. 3. de Matrimon. disp. 13. nu. 7. Rodriquez j. par. cap. 217. num. 9. Auila loco cit. dub. 2. Nauarrus, cap. Inter verba, nu. 191. & alii apud Clauem Regiam loco cit. num. 33.

15 Quæres, vtrum qui audiuit delictum ab eo, qui iam denunciauit, teneatur denunciare.

Respondeo negatiuè, etiamsi audierit à viro fide digno. Ratio est quia ipsius denunciatio esset inutilis, & nihil prodesset; nullus autem obligatur ad opus inutile. Ita Nauar. cap. Inter verba, nu. 191. Auila disp 5. cit. conclus. 6. Sayrus lib. 1. de censuris cap. 9. num. 34. Rodriquez j. parte ca. 79. num. 7. Graffius j. par. decisionum lib. 4. cap. 8. num. 3. Lazarius in monit. sect. 2. q. 12. num. 9. & alij.

16 Ex qua ratione aliqui DD. colligunt, non esse obligationem denunciandi, quando certo scitur, vel probabiliter creditur nullum remedium adhibendum esse à Prælato, facta denunciatione; nullus enim obligatur ad opus inutile. Secus dicendum est, si solum dubitetur, an remedium sit adhibendum; nam in dubio obediendum est superiori præcipienti. Ita Auila loco cit. dub. 2. vbi citat Syluest. & alios.

17 Sexta regula est, ante denunciationem præmittendam esse fraternam correctionē quando Prælatus præcipit manifestari delinquentem ad ipsius emendationem, vel satisfactionem partis læsæ, vel ad impediēdum aliquod peccatum; modò speretur emēdatio per correctionem. Ratio est tum quia pręceptum Superioris non est contrarium Euangelio, in quo dicitur, Corripe eum inter te, & ipsum solum; ex quò fit, vt, si facta correctione delinquens jam sit emendatus, vel satisfecerit parti læsæ, non liceat amplius illum denunciare. Tum quia superior non præsumitur velle sibi fieri denunciationem, cum iam sufficienter sit ipsius intentioni satisfactum. Tum quia non possumus proximum infamare, nisi adsit aliqua necessitas, & rationabilis causa, in hoc autem casu infamaretur proximus absque necessitate, & rationabili causa. Ita P. Nauarrus, lib. 2. cap. 4. num. 247. Henriquez loco citato, Reginaldus loco cit. nu. 60. Clauis Regia lib. 12. cap. 14. num. 27. Nauar. c. 25. num. 40. Lazarius sect. 2. q. 7. Praxis Neapol. cap. 2. num. 2. Syluester verbo Denunciatio, q. 4. Sotus 5. de iustitia q. 5. art. 1. Vasquez de restit. cap. 9 §. 3. num 4. Auila 2. parte, disp. 5. cap. 5. dub. 4. concl. 1. Azorius loco cit. cap. 20. dub. 1. Suarez loco citato, disp. 20. sect. 3. num. 2 Filiucius tract. 14. c. 2. q. 1. Hæc tamen doctrina intelligitur, modo Iudex intendat solam emendationem, vel satisfactionem; nam si non intendat solam emendationem; sed etiam punitionem in sua Inquisitione, incurretur excommunicatio non denunciando; delinquentem iam emendatum, modò delictum sit publicum. Ratio est quia superior non tantum habet ius inquirendi ad impedienda peccata, & ad emendationem delinquētis; sed etiam ad puniēda peccata commissa; ergo potest cogere subditos ad illa manifestanda, etiam post emendationem, vt pęnam sumat de crimine. Ita Nauarrus, cap. 17. num. 134. & alii, quos citat Auila 2. par. dis. 4. c. 5. dub. 2. & 3. concl. 6. dis. 1. dub. 4.

18 Hinc patet, non esse obligationem reuelandi, vel denunciandi, quando Iudex intendit procedere ad pęnam; sed delictum est tantum notum duobus, vel tribus, aut non præcessit infamia, vel accusatio cum indicijs, vt patet ex dictis in octauo præcepto; modò delictum secretum non vergat in damnum publicum, vel in damnum innocentis, vt dictum est de modo procedendi in iudicio. Ita P. Nau. lib. 2. de restitutione, cap. 4. parte 2. à num. 218. Clauis Regia, lib. 12. cap. 14. nu. 28. & alii.

Quando verò Iudex non inquirit ad pęnam, seù non procedit ad pęnam; sed intendit præcipuè correctionem delinquentis, vel satisfactionem partis, denunciandus est delinquens, etiamsi non præcesserit infamia, vel semiplena probatio, vel accusatio cum indicijs; superior enim in eo casu iustè præcipit denunciari, delinquentem, vt consulat ipsius saluti, vel bono proximi, quamuis periculo exponatur fama delinquentis; licitum enim est illam periculo exponere ex iusta causa. Ita Reginal. lib. 24. num. 51. & 61. vbi addit, quando dubitatur, an superior intendat correctionem, aut satisfactionem partis, aut punitionem, præsumi intendere punitionem.

Ego verò cum Auila disp. 5. cit. dub 4. Filiucius num. 28. & 36. Suarez sect. 2. num. 8. existimo Prælatos Ecclesiasticos in edictis generalibus magis prætendere emendationem, quàm punitionem delinquentis, nam excommunicatio est pęna spiritualis, & per modum medicinæ fertur ad vitandum peccatum.

19 Quæ-

19 Quæres primò, vtrùm quando Prælatus præcipit manifestari delinquentem ad illius emendationem, & aliquis prima vice illum admonuit; sed fructum per admonitionem non obtinuit, possit, vel teneatur iterum delinquentem admonere, vel potius teneatur illũ statim denunciare.

Respondeo cum Sanchez loco cit. correctionem iterum, atque iterum adhibendam esse, quandiù prudentis arbitrio speratur emendatio per admonitionem. Ratio est quia edicta sunt benignè explicanda, & non est credibile superiorem velle denunciari delinquentem, quandiù speratur illius emendatio per fraternam admonitionem.

Dices. Fieri potest, vt interim elabatur terminus constitutus ad denunciandum, & consequenter non denuncias subiaceat excommunicationi constitutæ contra non denunciantes.

Respondeo cum Sanchez loco cit. Henriquez, lib. 13. cap. 16. num. 26. Nauarro de datis, & acceptis notabili 2. num. 37. ad finem. Reginaldo lib. 31. num. 130. versic. Adde. Lazario in monit. sect. 1. q. 3. num. 5. & alijs terminum positum in edictis non censeri incipere, nisi post adhibitam debitam correctionem; consequenter non est periculum incurrendæ excommunicationis differendo denũciationem, vt fraterna correctio adhibeatur. Verum hoc limitatur, modò non sit periculum in mora, vt accidit, quãdo denunciandus est fur, qui interim fugeret, nisi statim denunciaretur; tunc enim statim denunciandus est, cum sit periculum in mora.

20 Quæres secundò, vtrùm præmittenda sit correctio, antequam denuncietur hereticus.

Respondeo negatiuè, modò sit hæreticus ex malitia. Ratio est quia non speratur fructus ex correctione; cum enim hæreticus negligat monitionem, & determinationẽ totius Ecclesiæ, multò magis contemnet priuatam, adhęrendo suæ falsæ opinioni cum pertinacia. Ità communiter Doctores.

Si verò non sit hæreticus ex malitia; sed habeat errorem ex ignorantia inuincibili, aut etiam vincibili, præmittenda est correctio; hic enim non censetur pertinax, nec formaliter hæreticus; sed adhuc adest spes illius resipiscentiæ, vt suppono.

21 Hinc patet de rigore iuris non videri denunciandos concionatores, qui inter concionandum aliqua proferunt ex incuria, vel inconsideratione; quia non est præsumendum ipsos velle contrauenire iudicio Ecclesiæ, aut ea dixisse cum plena deliberatione, & aduertentia, ità vt velint errori adhærere; nisi aliter conijciatur de ipsorum mente.

22 Vlterius patet, non esse denunciandos eos, quos constat lapsu linguæ aliquem errorem protulisse: Immò qui eos denunciat, peccat contra iustitiam, & tenetur ad restitutionem; quia iniustè lędit famam proximi; nisi fortè excusetur ob ignorantiam, vel bonam fidem, credens ipsum ex malitia errorem protulisse, vel se teneri ad illum denunciandum.

23 Septima regula est, Qui tenetur reuelare non eximitur ab obligatione reuelandi, etiamsi promiserit cum iuramento non reuelare; nam iuramentum de re illicita non obligat. Ita Lazarius, sect. 2. quæst. 4. num. 6. Praxis Neapolitana loco citato, & plures alij, quos in simili retuli de iuramento.

24 Octaua regula est, monitorium non obligare, nisi quos Iudex intendit ligare; nam excommunicatio vim habet ab eius voluntate. Similiter non obligat, nisi quos pars intendit in monitorio includi; nam iudex, cum ferat monitorium in gratiam petentis, non videtur velle ligare vltrà intentionem petentis. Hac de causa, quando fertur excommunicatio in eos, qui aliquid iniustè subtraxerunt ex bonis Titij, aut in conscios non manifestantes, in ea excommunicatione non comprehenduntur filij ipsius Titij, qui monitorium impetrauit; nisi adsit aliqua specialis clausula, qua omnes coniuncti exprimantur, vt si dicatur, nullo excepto. Ratio est tum quia superior concedens excommunicationem, intendit ligare solum iuxta intentionem petentis, cum illam concedat in gratiam, & vtilitatem ipsius petentis; petens autem non præsumitur habere intentionem, vt filij ligentur excommunicatione, nisi adsit aliqua clausula hoc exprimens. Tum quia odia sunt restringenda. Ita Sotus lib. 5. q. 3. art. 1. P. Nauar. lib. 3. cap. 2. q. 2. dubio 5. Vasquez in opusc. cap. 5. § 1. dubio 7. num. 37. Salonius 2. 2. q. 66. art. 3. Clauis Regia locis cit. num. 69. Molina disp. 686. num. 2. Rebellus 3. parte, lib. 2. q. 15. sect. 7. nu. 15. Lazarius de monit. sect. 3. quæst. 8. Filiucius tract. 14. q. 7. num. 38. Praxis Neapol. cap. 2. num. 8. vbi refert Sotum, & alios.

Addo, hoc idem præsumẽdum esse etiã respectu aliorum domesticorum specialiter dilectorum ab obtinẽte excommunicationem, vt respectu vxoris, patris, aut matris, nisi aliter conijciatur de mente impetrantis monitorium. Verum in dubio optimum consilium est petere absolutionem, vt benè ait Clauis Regia, Lazarius, & alii locis cit. Nam prudenter agit, qui tutiorem partem eligit.

25 Nona regula est, quando in edicto pręcipitur manifestari fures, vel iniustos detentores, non esse obligationem denunciandi iustum compensatorem. Ratio est quia excommunicatio cadit supra iniustum detentorem, non verò supra compensantem, vel alio iusto titulo retinentem; etiamsi compensans fortè peccauerit accipiendo, si potuit rem sibi debitam recuperare alia via, aut sine periculo scãdali, &c. non tamen peccat retinendo, modo debitum sit liquidum, nec plus retineat, quam sibi debeatur. Ratio est quia præcepta generalia ita sunt intelligenda, vt remaneant iusta; remanent autem iusta, si intelligantur de iniusto detentore, non vero de iusto compensatore.

Addo, compensantem non ligari excommunicatione, quamuis in sententia excommunicationis exprimatur iusta compensatio. Ratio est tum quia huiusmodi sententia continet errorem intolerabilem. Tum quia excommunicatio non incurritur, nisi ob peccatum mortale contra obedientiam; compensans autem, retinendo rem acceptã in compensationem non peccat mortaliter contra obedientiam censuræ. Ita Molina disp. 6. q. 2. Vasquez in opusc. de restit. cap. 5. §. 2. dub. 9. num. 51. Lessius loco citando, Clauis Regia, P. Nauar. locis cit. Lazarius sect. 2. q. 8. & 9. Reginaldus ex parte lib. 14. num. 64. Suarez loco cit. sect. 3. nu. 12. vbi refert Couar. & alios.

26 Rogabis primò, vtrum ligetur excommunicatione, qui aliquid supra sibi debitũ accepit in compensationem, antequam ferretur excommunicatio; sed statim proposuit restituere quamprimum.

Respondeo, non ligari; nam quando fecit compensationem nondum lata erat excõmunicatio, vt suppono, & excõmunicatio, quę postea fertur, non fertur ob actum præteritum; sed ob contumaciam iniustæ detentionis: contumacia autem cessat, statim ac cõpensans proponit restituere, quamprimum poterit, & oblata opportunitate restituit. Ita P. Nauarrus loco citato, Clauis Regia loco citato, numero 17. Vgolinus, Salonius, & alij apud Lazarium de monit. sectione 1. quęsito 13 Suarez tomo 5. d. 20. sect. 1.

27 Rogabis secundò, vtrum qui non denunciat iustum compensatorem, ligetur excommunicatione, quando ipse compensans non ligatur.

Respondeo, non ligari, etiamsi excommunicatio specialiter lata sit contra scientes, & non manifestantes. Ratio est tũ quia nemo tenetur se, aut alterum innocentem prodere. Tum quia, quando principalis nõ ligatur, neque ligatur minus principalis. Ita Arragon. 2. 2. q. 62. art. 2. Salonius 2. 2. q. 66. ar. 5 controu. 2. Molina disp. 691. P. Nauar. lib. 3. cap. 1 par. 2. num. 407. Azorius 3. parte libro 1. ca. 15. Lessius lib. 2. cap. 12. dub. 10. num. 6. Vasquez loco cit. num. 55. & plures alii, apud Clauem Regiam lib. 9. cap. 14. num. 12. & libro 12. cap. 14. num. 30. & apud Lazarium sect. 2. q. 8. & 9. apud Suarez sect. 3. nu. 12. & apud Filiucium quæsito 9. num. 40.

28 Rogabis tertiò, vtrum, qui non denunciat debitorem, quem nouit non posse restituere ob impotẽtiam, vel quia creditor abusurus est re sibi tradenda, vel ob aliam iustam causam, incurrat excommunicationem latam contra non denunciantes.

Respondeo negatiuè. Ratio est tum quia sicut fur ipse excusatur, cum cesset peccatũ, propter quod fertur excommunicatio, ita etiam excusandi sunt, qui norunt. Tum quia nullus obligatur ad opus inutile. Ita Suarez tomo 5. disp. 20. sect. 2. nu. 7. & sect 3. num 12. ad finem, Rodriquez 3. p. cap. 79. num. 10. Clauis Regia, lib. 12. cap. 14. num. 31. Lazarius, quæst. 13. & 15. Filiucius quæsito 9. numero 40

Doctrinam tamen istorum DD. intelligendam puto, modo delinquens sit simpliciter impotens ad restituendũ. Secus si possit in partem restituere, vel pro futuro tempore; sicut enim delinquens non excusatur simpliciter à restitutione, ita neque à denũciatione excusandum puto eum, qui nouit; nisi fortè sciat debitorem paratum esse ad restituendum

tuendum sublata impotentia, vel alia iusta causa, quæ ipsum nunc excusat.

29 Rogabis quartò, vtrum conscius iustæ compensationis, vel alterius legitimæ causę in iis casibus, in quibus non tenetur denunciare, possit iurare se nihil scire intelligendo intra se, vt teneatur manifestare.

Respondeo affirmatiuè; habet enim iustā tergiuersandi causam. Ita P. Nauar. loco citato, Molina disp. 691. ad finem, Nauar. c. 13. num. 166. Lessius loco citato, nu. 62. Clauis Regia loco citato, Arragonius 2. 2. quęst. 69. art. 2. ad finem, Bannes ibidem, Salonius ibidem controu. 11. Valentia tomo 3. disp. 5. quæst. 13. pun. 2. Vasquez loco citato, nu. 55. & alij.

30 Rogabis quintò, vtrum conscii ligētur excommunicatione, non denunciando, quādo dubitant de iustitia compensationis, vel de impotentia restituendi.

Respondeo ligari, nisi rationabiliter deponāt dubium. Ita Lazarius quæst. 10. P. Nauar. Henriquez, nu. 4. Rodriquez num. 11. Azorius, & alii locis citatis. Ratio est tū quia sicut detinens cum tali dubio, iniustè detinet, ita conscius peccat celando, & non manifestando. Tum quia in dubio iudicandum est in fauorem superioris præcipientis denunciationem; constat enim de pręcepto, & dubitatur de illius excusatione. Et hoc verum est, etiamsi ille qui rem accepit, afferat se illam in compensationem accepisse; nisi fortè sit vir tantæ fidei, vt illi merito præstanda sit fides. Ita Graffius j. parte lib. 4. cap. 8. nu. 12. Lazarius loco cit. Nauar. Corduba, & alij, apud Rodriq. loco cit.

31 Quæres primò, vtrum Caius teneatur denunciare Titium, qui sibi vendidit possessionem in confidentia, ne creditores illam caperent; sed creditores impetrant excommunicationem cōtra retinentes bona Titij, & contra non manifestantes.

Respondeo teneri, si facta correctione Titius non vult satisfacere creditoribus. Ratio est tum quia, si Caius non tenetur manifestare, maximè quia, cum non possit probare, præsumetur calumniator; sed in hoc casu non est periculum, vt præsumatur calumniator; cum non præsumatur velle hoc manifestare in sui præiudicium. Tum quia censetur particeps delicti Titij; quandiu enim nō manifestat, est causa, cur Titius non soluat; sicut ille censetur causa delicti, qui celat bona sibi à fure tradita ad custodiendū. Tenetur igitur Caius denūciare, modo possit denūciare absq; iactura suæ famæ. Videte Auilā 2. par. c. 5. disp. 42. dub. 3. concl. 5. & disp. 5. dub. 2. concl. 2.

Hinc patet primò, eos, qui occultant bona ob æs alienū, vel ob delictum commissum, ne à Fisco, vel à creditoribus capiantur teneri vi monitorij ad illa manifestanda; nam huiusmodi bona non possunt retineri, vel occultari in fraudem creditorum, aut Fisci, cui manent applicata, secuta sententia condemnatoria. Ita Graffius j. parte libro 4. ca. 18. nu. 15. Salon. 2. 2. quæst. 62. art. 3. & 16. Arragon. ibidem, Lazarius, sect. 3. q. 10. Azorius j parte lib. 5. cap. 8. & alij, quos retuli de confiscatione bonorum in tractatu de restitutione.

Secundò, patet, quid dicendum sit de ijs, qui fictè contractus ineunt in fraudem creditorum, vel Fisci, de qua re dictum est de restitutione cum Molina, Lazario loco citato, & alijs.

32 Quæres secundò, vtrum habens scripturas teneatur illas vi monitoriorum exhibere, quando Superior concedit monitoriales litteras contra non exhibentes, vel non reuelantes Scripturas.

Respondeo, regulariter teneri sub censuris illas exhibere, vel reuelare, quoties exhibendo, vel reuelando non patitur graue damnum, iuxta regulas supra positas. Ratio est quia superior iustè præcipit, & subditus tenetur superiori iustè præcipienti obedire. Videte praxim Neap. cap. 2. nu. 1. ad finem, Ricium verbo praxis monit. decis. 273. Lazarium sect. 3. q. 1. Clauem Regiam lib. 12. cap. 10. Suarez tomo 5. d. 20. sect. 3. regula 1. num. 2. & 3. Henriquez libro 13. cap. 18. nu 2. Filiucium num. 31. 32. 33. 34. 35. & 37. Auilam, & Azoriū locis cit. vbi prolixius de hac re disputant.

Obserua tamen habentem transumptum non teneri illud prodere ex vi monitorij, quo præcipimur scripturas prodere; nam monitorium intelligitur de illa scriptura, quæ fidem faciat: Simplex autem transumptum non autenticum non facit fidem. Ita Suarez disp. 20. sect. 3. num. 13. Filiucius quæsito 9 num. 40.

33 Quæres tertiò, vtrum ligentur excōmunicatione, qui de communi consensu, vel absque communi consensu damnum leue singuli intulerunt, quod simul sumptum constituit materiam notabilem.

Respondeo, ligari excommunicatione lata contra iniustos rei alienæ detentores; quamuis enim fortè non peccauerint mortaliter accipiendo; nihilominus mortaliter peccant non restituendo; consequenter ligari possunt censura; sicut etiam ligari possunt qui eos non denunciāt. Ita Suarez tomo 5. d. 20. sect. 2. num. 3. Lazarius sect. 3. quæst. 2. Praxis Neap. cap. 1. num. 3. vbi refert P. Nauar. Henriquez Sotum, & alios, & constat ex supra dictis de causa materiali censuræ.

34 Decima regula est. In reuelatione facienda virtute monitoriorum, hæc forma seruanda est, vt reuelatio ritè recipiatur per Notarium approbatum, ne solum fiat ore, etiamsi fortè fiat corā Episcopo, aut Vicario; nam reuelatio ita facienda est, vt pars possit illa vti, & vt Ecclesia possit per eam retrahere peccatorem à peccato; pars autem nō potest vti reuelatione, si solum fiat ore. Ita Praxis Neapolitana cap. 1. num. 19. fol. 12. Nauarrus consil. 5. de furtis, Lazarius sec. 2. q. 3. num. 2.

Præterea reuelatio fieri debet expresso nomine, & cognomine deferentis, cap. Dilectus de accusationibus. Ita Praxis Neapolitana cap. 18. num. 2. vbi refert Bannem, Aragonium, Salonium, & alios.

35 Vndecima regula. Obligatio in monitorijs constituta ad reuelandum incipit à die, & hora, qua publicatur monitorium, excepto primo die, modo eodem die notitia monitorij habeatur; tempus enim constitutum in monitorijs incipit currere à die sciētiæ, Argumento cap. Quarto 2. quæst. 5. Ita Henriquez lib. 13. cap. 18. num. 6. Suarez tom. 5. disp. 20. sect. 3. num. 13. Lazarius sect. 2. quæst. 1. num. 2. Filiucius quæsito 10. & alij.

Dixi excepto primò die, nam dies publicationis non est enumerādus intra dies constitutos ad reuelandum, iuxta illud axioma, Dies termini non computatur in termino, cap. Statutum de præbendis, lib. 6. quamuis Suarez loco cit. & Filiucio num. 41 oppositum sentire videatur.

Ex quo sequitur primò, in monitorio lato ad denunciādum iniustum rei alienę detētorem intra quindecim dies, non comprehendi primum diem; nisi fortè dicatur hinc ad quindecim dies; hac enim forma loquendi videtur terminus statim inchoari, vt ex Iasone, & Bartolo ostendit Lazarius loc. cit. n. 4.

Secundò, eum, qui non reuelauit intra terminum assignatum sub excommunicatione latæ sententiæ statim trāsacto termino ligari vinculo excommunicationis, cap. A nobis de sentent. excomm. nisi ob iustam, & rationabilem causam excusetur, qualis est, si nondum potuit præmittere correctionē, quā sperat profuturam, aut si vltimus dies termini incidat in diem festum; tunc enim terminus censetur dilatus in sequentem diem non feriatum. Ita Abbas in praxi, cap. 14. num. 7. Lazarius loco cit. num. 4. Clauis Regia, libro 12. cap. 14. num. 34. versiculo tertio, & alij.

Dixi modo eodem die notitia monitorii habeatur; nam si illius ignorantia à principio publicationis intercessit, obligatio monitorij videtur solum inchoari à die sciētiæ, computato æquali termino. Ratio est quia, qui ignorauit edictum, seu monitorium non videtur esse peioris conditionis eo, qui illud nouit; ergo videtur illi concedendus æqualis terminus. Ita Suarez sect. 3. nu. 14. Henriquez loco citato, Graffius de sentent. excom. consil. 6. num. 17. Lazarius loco citato quæst. 6. nu. 7. Idem dicendum est de illo, qui post publicationem monitorij incipit esse subditus illius, qui tulit monitorium. Ita Doctor. cit.

36 Duodecima regula. Qui non denunciat intra tempus præscriptum in edicto, tenetur elapso eo tempore denunciare quamprimum commodè potest. Ratio est quia terminus non apponitur ad finiendam obligationem denunciandi: sed ad eam solicitādam; quando autem aliquis terminus apponitur non ad finiendam obligationem, sed ad eam solicitandam, non cessat obligatio cessante termino. Ita Nauarrus cap. 25. nu. 46 Lazarius q. 1. cit. num. 7. Suarez disp. 20. sect. 2. num. 14 & sect. 3. num. 14. Rodriquez 1. parte cap. 79. num. 16. Reginaldus libro 24. num. 63. Filliucius quæsito 11. num. 42. & alij, quos in simili retuli de voto.

Hinc sequitur primò, eum, qui non reuelauit termino præfixo, ligari excommunicatione, semperque teneri sub eadem excommunicatione denunciare. Ita Nauar. cap. 27. num. 134. Graffius j. par. decisionū, lib. 4. cap. 18. nu. 10

Lazarius loco citato, sect.2. q.4. num.8. Filiucius, & Suar. locis citatis.

Secundò, eum, qui propter impotentiã, vel ignorantiam edicti, vel ob aliam iustam causam non denunciauit intra terminum, teneri sublata ignorantia, vel alia iusta causa excusationis denunciare sub obligatione excommunicationis; modò censura non sit lata solum contra contumaces præteritos, qui intra terminum iam lapsum non denunciarunt. Ita Suarez, & Rodriquez locis cit. Lazarius loc.cit.q.4.nu.5. Filiucius num. 42. & alii.

37 Rogabis, vtrum qui non denunciauit intrà terminum præfixum, toties incurrat excommunicationem non denunciando, quoties commodè potest denunciare.

Nauarrus, Lazarius, & alij ferè communiter vidētur supponere, non incurrere nouam excommunicationem; sed tantum manere in eadem excommunicatione.

Sed mihi probabilius dicendum videtur toties incurrere, quoties possunt commodè denunciare. Ratio est quia toties peccant contra præceptum superioris latum sub excommunicatione; excommunicatio autem toties incurritur, & multiplicatur, quoties violatur pręceptum latum sub excommunicatione, vt patet ex dictis de Censuris in communi d.1 q.1. pun 5. nu. 2.

38 Decimatertia regula. Quoties aliquis excusatur à culpa mortali non reuelando, excusatur etiam ab incurrenda excommunicatione lata in monitoriis. Ita Suarez tomo 5. d. 20. circa principium num. 17. & sect. 3. num. 8. Lazarius sect. 2. q. 4. num. 4. & alii, quos supra retuli de causa materiali censurę disput. 1. quæst. 1. punct. 4. num. 6. vbi hoc idem rationibus comprobaui, quia excommunicatio supponit peccatum mortale.

39 Decimaquarta regula. Qui non est subditus superiori concedenti monitorium sub excommunicatione non ligatur excommunicatione lata contra non reuelantes. Hæc regula constat ex dictis de Censuris in communi.

Si quæras, vtrũ Ciuis Mediolanensis, qui nondum elapso termino in monitorio concesso, se transfert ad aliam Diœcesim, intentione ibi manendi maiore anni parte, vel ibi perpetuo habitandi, incurrat excommunicationem latam contra non reuelantes intra certum terminum.

Respondetur, solutionem huius quæsiti colligi posse ex dictis de censuris in communi disp. . . q. 1. pun. 11, num. 6. & seq. Videte Suarez tomo 5. disp. 5. sect. 5. Sayrum libro 1. cap. 7. nu. 19. vbi plures alios refert, & Lazarium sect. 4. quæst. 17. num. 2. asserentes incurrere, cõtra Praxim Neapolitanam cap. 1. num. 18. & cap. 2. num. 7. quamuis in annotat. idem cum alijs sentiat, videlicet ligari, eo quod remaneat subditus ratione delicti, & per monitorij citationem perpetuetur iurisdictio, cap. Proposuisti de foro competente.

40 Decimaquinta regula est, neminē posse absoluere ab excommunicatione contracta ob inobedientiam contra edicta, & monitoria, nisi facultatem absoluendi obtinuerit ab eo, qui tulit edictum, & monitorium; nam regulariter absolutio reseruari solet. Hæc regula intelligenda est iuxta supra dicta de absolutione censurarum.

Maior difficultas est, vtrũ Episcopus virtute Tridentini sess. 24. cap. 6. possit absoluere à censuris contractis ob inobedientiam monitoriorum, aut etiam edictorum Sācti officij. Ratio dubitandi est quia, cum Episcopus, iuxta nõnullorum DD. sententiam, non possit absoluere à censuris occultis Summo Pontifici reseruatis post Tridentinum, vt ait Capeauilla de casibus reseruatis cap. 14. quæst. 3. difficultate 2. Zecchius de pęnitentia cap. 19. & Lazarius de monitorijs sect 4. quæst. 14. num. 19. sequitur, Episcopum, vel eius Vicarium, quamuis specialiter ad hoc deputatum, nõ posse absoluere à cẽsuris, quamuis occultis, latis in edictis, vel monitorijs post decretum Tridentini.

Sed mihi videtur probabilius posse absoluere à censuris occultis, & non deductis ad forum contentiosum. Ratio est quia Tridentinum absolutè concedit Episcopis facultatem absoluendi ab omnibus casibus occultis, etiam Sedi Apostolicæ reseruatis; cũ autem Tridentinum absolutè loquatur, nec distinguat de censuris præteritis, vel futuris, neque nos distinguere debemus, nisi extet aliqua reuocatio priuilegij Episcopis à Tridentino concessis. Ita Rodriquez in summa 1. parte cap. 81. num. 4. ad finem, Tolet. libro 1. cap. 42. n. 13. Suar. tom. 4. d. 30. sect. 2. n. 13. folio mihi 394. vbi citat Nauarrum in Manuali cap. 27. num. 260. hocque alijs rationibus comprobat.

Ex dictis explicata manet difficultas proposita de intelligentia pręceptorum, vel edictorum, nam edicta nõ obligant, nisi interuenientibus conditionibus propositis.

PVNCTVM II.

De excommunicatione, quæ contrahitur ob duellum.

1 *Quibus modis duellum accipiatur.*
2 *Quid sit duellum.*
3 *An bellum sit duellum.*
4 *An conflictus, qui ex ira subito orta nascuntur, sint duella.*
5 *An sit duellum, quando aliqui se ipsos inuitant ad pugnandum.*
6 *An sit duellum, quando duo se diffidant in tali loco, quo statim tendunt.*
7 *An sit duellum, quando quis aggreditur inimicum.*
8 *An dicatur duellum, quando quis offert alteri duellum, ex quo cogitur pugnare.*
9 *An committant duellum, qui digladiantur causa ioci, aut exercitij.*
10 *An pugnans in duello grauiter peccet, & quas pœnas incurrat.*
11 *Quandonam duellum licitum sit.*
12 *An innocens ad mortem damnatus possit duellum acceptare, vt se liberet.*
13 *Quas pœnas incurrat Clericus pugnans in duello.*
14 *An licitum sit inter duos litigantes litem duello dirimere.*
15 *Quis possit absoluere ab excommunicatione ob duellum contracta.*
16 *An ligetur excommunicatione, qui facta prouocatione ad duellum, se contulit ad locum constitutum, sed altero non comparente discessit.*

TRia principaliter quæremus in hoc puncto. Primò, quid sit duellum. Secundò, vtrum pugnantes in duello grauiter peccẽt, & incurrant aliquas pœnas. Tertiò quis possit absoluere ab excommunicatione cõtracta ob duellum.

1 Sed prius notandum est, duellum dupliciter accipi.

Primò, impropriè pro quocunque certamine armorum inter duos, etiam iusto, & non prohibito, & appellatur Monomachia, cap. Monomachiam 2. q. 5 idest singularis pugna, à monos, idest vnus, & machia, idest pugna.

Secundò, accipitur propriè, pro pugna deliberata inter duos, vel plures in pari numero ex condicto, idest ex pacto inuicem inito, statuto tempore, & loco, cum periculo vulneris, aut mutilationis, aut mortis Quare, si assignetur locus, & non tempus, non est propriè duellum; sicut neque est propriè duellum, quando assignatur tempus, & nõ locus.

PRIMA PROPOSITIO.

2 DVellum est pugna singularis deliberata ab vtraque parte, sponte, & ex condicto suscepta, cum periculo occisionis, vel mutilationis, aut vulneris. Ita Salonius 2.2. quæst. 6. art. 3. contr. 3. folio 376. & alij.

Ex hac definitione benè perpensa, & examinata plures casus colligi possunt.

3 Primò, bellũ non esse duellum, eo quod non sit singulare certamen, nec in bello seruetur pugna ex condicto, vel idem personarum numerus, sicut seruatur in duello; nam in duello vnus contra vnum, vel duo cõtra duos, vel quinque contra quinque inter se decertare solent; quamuis ordinariè duellum fit contrà vnum: propterea solet appellari Monomachia.

Si quæras, vtrùm illi conflictus, qui fiunt in bello inter hostes, quando vnus dux mittit decem milites in arenam contra alios decem, sint duellum.

Respondetur non esse propriè duellum; sed partem belli publica auctoritate suscepti ob cõmune bonum. Verum tamen est, hunc conflictum non videri licitum, quando fit causa ostentationis virium, & ob vanam gloriam, vel absque iusta causa; videtur enim temerè exponi periculo vita paucorum militum, ex quorum morte victoria non dependet. Videte Clauem Regiam loco cit. cap. 13. num. 36.

Pere-

Peregrinũm de duello, q.2.ad finem, Valentiam loc.cit, & Lucam Floronum,cap.3.de duello.

4 Secundò,colligitur, quotidianos conflictus, qui subito iræ feruore,vel ex altercatione nascuntur,non esse duella, eo quòd non fiant ex condicto, vt ait Peregrinus, quæst. 28.Floronus,cap.1.& alij, quos citat, & sequitur Filiucius tract.15. cap. 5. quæsito 5. num.107.

5 Tertiò,milites, vel alios, qui ob priuatas inimicitias se ipsos inuitant ad pugnandum, & districtis ensibus alter alterum occidit, non dici propriè committere duellũ. nec incidere in pœnas pugnantibus in duello propositas; nam in duello requiritur assignatio temporis cum determinatione loci,vt ait Bulla Gregorij XIII. Quo modo intelligenda videtur etiam Bulla Clemẽtis VIII. quæ facta fuit ad roborandam illam Gregorij,vt ait Floronus, ca.2.contra Peregrinum, q.2.in hoc autem casu non est assignatio temporis cum determinatione loci,vt suppono.

6 Quartò, iuxta Graff.lib.1.ca.7.num.22.illos non videri incidere in pęnas pugnãtium in duello, qui sese obuiam habentes,diffidant se in tali loco,quo statim tẽdunt, & ibi pugnant; nulla enim intercedit assignatio temporis, aut loci determinatio.

Sed contrarium mihi dicendum videtur cum Sanchez in summa, lib.2.cap.39.num. 28. Filiucius num. 112. nisi excusetur ignorantia adest enim assignatio loci,& temporis præsentis. Qua de causa,qui dicit alteri, veni ad talem locum, te ibi expecto, videtur incidere in pœnas duelli; sicut etiam incidit, qui videt alterum ense carere, illique dicit,eas ad capiendum ensem, hic te expecto, vel in tali loco, pugna enim initus ex præuia conuentione statuto loco,& tempore. Idem valet dum quis alterum ad pugnã prouocat cum prima vice sibi occurrerint in vrbe, adest enim assignatio loci, & temporis, illius sit licet, quo sese obuiam habuerint.Si verò dicat inimico, distringe ensem, vt pugnemus,non subiacet pœnis; quia non est assignatio temporis,& loci ex condicto. Rursus,qui ad vitandam loci irreuerentiã,aut suum periculum, inimico, quem videt esse in Ecclesia, aut in loco sibi periculoso, vbi habet comitatum,vel famulos,dicit,exi inde,non committit duellum;quia non destinatur propriè locus, sed solùm intenditur euitatio irreuerentiæ loci, &c. Si verò quis dicat inimico existenti, E.g.in platea,vt inde exeat, ne pugna ab hominibus ibi existentibus impediatur,dicitur committere duellum;nam statuit locum,videlicet extrà plateam,& statuit tempus,videlicet pręsens,& fit præmeditate,vt suppono, & non tantum in rixa, aut calore iracundiæ; nam inuitatio,quæ fit ex rixa, non videtur dici inuitatio ad pugnam ex condicto; vt ex Farinacio aduertit Sanchez loco cit. num. 28.Graffius, num.18. Peregrinus,q 18.& Floronus,cap.1. Filiucius loco cit, nu.111.vbi hoc limitat, modo pugna nõ fuerit inchoata in Ecclesia, nam si eam in Ecclesia inchoarunt, & ob Ecclesiæ reuerentiam gladios non euaginarunt, sed continuata moraliter rixa egrediuntur ibique pugnæ finẽ imponunt: hæc enim non videtur pugna ex condicto statuto loco, & tempore, cum inchoata sit ex rixa, & principium actionis præcipue inspiciendum sit.

7 Quintò, non committi duellum; sed potius proditionem,quando quis accedit ad aliquem locum,vt ibi inimicum aggrediatur, vt patet ex definitione duelli.

8 Sextò, quando Titius offert duellum Caio, illumque eodem tempore, quo duellum offert, gladio aggreditur, vndè Caius cogitur ibi statim pugnare,neutrum dici duellum propriè committere; consequenter neutrum incurrere pęnas pugnantibus in duello propositas; nam ex parte Titij dicitur potius aggressio, & ex parte Caij dicitur defensio,quam nõ spontè, sed coactè suscepit, nec adest assignatio loci,& tẽporis. Ita Peregrinus q. 23. Filiucius nu. 107.& 110.

9 Septimò, eos non dici duellum committere, qui digladiantur causa ioci, vel exercitij; sicut nec ea propriè sunt duella, quæ sunt instituta ad discendam artem militarem. Immò non sunt illicita, si fiant cum debita cautione, cum non adsit periculum occisionis, mutilationis, &c. Ita Salon.2.2.q.64.art.3. controu.3. & alij commũn.

Octauò non committi duellum à mulieribus, quæ non solum verbis, verum etiam euulsione capillorum, inter se altercantur. Idem dic de viris pugnis, vel instrumento non periculoso se petentibus, quia huiusmodi conuentio non fit cum periculo mortis, vel mutilationis, aut vulneris, vt dictum est num. 2. Ita Filiucius tract. 15. cap.5.q. 5. in 107.

SECVNDA PROPOSITIO.

10 PVgnans in duello grauiter peccat. Ratio est tum quia per duellum temerè exponitur periculo vita innocentis; fieri enim potest, vt innocens occidatur,quod est intrinsecè malum,contra ius naturę,nec vlla consuetudine potest fieri licitũ. Tum quia non licet alium occidere priuata auctoritate; ergo multò minus licitum est occidere in duello. Tum quia duellum,non solum prohibitum est iure naturali,& Diuino, vt benè ostendit Peregrinus, q. 2. & 17. verum etiam iure canonico sub excommunicatione, alijsq; grauissimis pęnis, vt colligitur ex Tridentino sess. 25.ca.19. & ex varijs Summorum Pontificum constitutionibus, Iulij Secundi, Leonis Decimis, Clementis Septimi, Iulij Tertij Pij,Quarti,Gregorij Decimitertij, & Clementis Octaui, qui vltimus confirmauit prædecessorum suorum pœnas,& excommunicationem, eamque extendit ad Reges,Imperatores, & alios quoscunque, qui publicè, vel etiam priuatim, etiam sine chartulis, litteris prouocatorijs,vel patrinis duellum commiserint,vel si cõuenerint, vt non singuli cum singulis,sed bini, terni, aut plures hinc indè pugnent.

Eisdem pęnis subijciũtur domini locorum, Magistratus, Locumtenentes,Duces militũ,qui non prohibent, quominus hæc fiant, nisi habeant iustam causam permittendi, aut qui post commissum crimen veniam, & impunitionem concedunt. Existimo tamen Principem Christianum, concedẽtem locum in suo territorio duobus infidelibus ad duellum, non videri incidere in excommunicationem; sicut enim infideles,qui sunt principales in hac actione,non incurrunt excommunicationem; cum non sint subditi Ecclesiæ: ita nec videtur incurrere ipse Princeps; qui minus principaliter ad duella cooperari videtur. Incurrit vero, si concedat locum Christiano pugnaturo cum infidelibus; quia Christianus ipse incurrit; ergo etiam Princeps, qui locum duelli concedit. Ita Sanch. loco cit. num. 29.

Iisdẽ pœnis subijciuntur suadentes,consulentes quolibet modò,etiam ad defensionẽ proprij honoris; siuè prouocatio fit contra certam, siuè contra incertam personam, siuè generatim contra quemcumque, etiamsi postea duellum ab alio non acceptetur, vt benè ait Peregrinus q.5. num.2.

Easdem pęnas incurrit acceptans statim,ac acceptauit, vt patet ex Bulla Clementis Octaui. Præterea his pœnis comprehendũtur comitantes, nisi fortè comitentur,vt impediant; sic enim faciunt opus virtutis, ad quod tenentur, vt benè ait Sanchez loco citato num.35.

Rursus comprehenduntur socij, patrini, & spectatores ex industria; si verò aliquis illac transiens aspiceret obiter duellũ,non incurreret pœnas; nam Bulla loquitur de spectatore ex proposito,seu ex industria, vt benè ait Reginaldus tomo 2. lib.22.cap 7.nu.77. Filiucius num. 114. & alij communiter. Item his pœnis afficiuntur prouocantes, consulentes, &c. etiamsi illi,qui ad locum destinatũ pugnaturi accesserunt, pugnã nõ cõmiserint, eo q impediti fuerint, nec per ipsos steterit, quominus pugna cõmitteretur.

Iisdem pœnis subijciuntur intromiscentes se quomodolibet, etiãsi pugnę effectus, aut actus ad pugnam,aut publicatio, aut denunciatio, aut aperta prouocatio subsecuta non fuerit.

Addit Summus Pontifex Clemens VIII. decertantes, præter excommunicationem priuandos esse Ecclesiastica sepultura, si in ipso conflicto obierint. Ciuitates verò, terras opida, & castra dominorum tacitè, aut expresè permittentium, aut tolerantium subijci interdicto Ecclesiæ; Pœnarum verò relaxationem,& excommunicationis absolutionem reseruari Summo Pontifici pro tẽpore existenti, vt paulò post dicam.

11 Quæres primò, vtrum duellum sit semper illicitum.

Respondeo, licitum esse in duobus casibus, quos adducit. Azorius 3. parte libro 2.cap.5.q.3. Nauar.cap.15.nu.9. Toletus lib 5. c 6. Sanch.in sum. l.2.cap.36. num.16. Becanus in tract. de fide cap.26. quæst.4. & alij.

Primus est ad sedandos duos exercitus contrarios licitum esse pugnam periculo duorum dirimere per duellũ.

Addo,licitũ esse acceptare duellũ, ad cõseruãdã exercitus æstimationem,aut ad debilitandas hostium vires: nam hic casus videtur per Epicheiam exceptus. Ita Sanchez lo-

eo citato num. 14. Valentia tomo 3. d. 3. q. 17. pun. 1. Rodriquez, & alij.

Secundus casus est, quando aliquis compellitur sub vitæ periculo acceptare duellũ; quilibet enim potest cõsulere vitæ propriæ, etiam cum morte inuasoris. Ad defensionẽ verò rerum propriarum videtur esse licitũ acceptare duellum, quãdo aliquis eas inuadit, nec aliud adest remedium ad eas defendendas præter acceptationem; tunc enim non dicitur propriè duellum, sed iusta defensio rerum propriarum: In quo casu, si inuasus non habeat arma, quibus res proprias defendat, potest ab inuasore petere, vt sibi arma concedat, vt patet ex dictis de homicidio. Ita Nauar. cap. 11. nu. 39. nec dissentire videtur Becanus loco cit. quæst. 6. & 7. & Sanchez cap. 32. loco cit. non potest tamen duellum acceptari ad res proprias defendendas, nisi quando vis infertur rebus; cum non, sit licitum vim vi repellere à vita, & rebus proprijs, nisi quando vis infertur; sicut neque licet duellum acceptare ad defensionem honoris, vt dictum est de homicidio; nam apud sapientes, & prudentes honori adscribitur respuere duellum ad seruandam legem Diuinam; quãuis apud aliquos plebeos dedecus reputetur. Ita Sanchez loco cit. vbi refert Nauarrum, Salonium, Bannem, & alios, quibus adde Becanum, q. 5.

12 Hinc sequitur, innocenti damnato ab iniquo Iudice, vt, vel mortem subeat, vel in duello pugnet, vt se probet innocentem, licitũ esse acceptare duellu, non intẽtione probandi se innocentẽ per duellũ; hac enim ratione non licet suscipere duellum: cum aliquando innocens succumbat, & præsumatur nocens; sed vt vitam propriam tueatur, ad quam tuendam habet ius, etiam cum dãno alterius personæ; potest enim magis diligere vitam suam, quam vitam proximi. Ita P. Nauar. 2. par. lib. 2. cap. 3. dub. 13. nu. 295. Toletus lib. 9. cap. 6. num. 32. Filiucius num. 109. Becanus in tract. de fide cap. 16. quæst. 3. num. 4. & 6. & alij. Contra Syluest. Armilam, & Tabienam, apud præcitatos DD.

13 Quæres secundò, quas pœnas incurrat Clericus pugnãs in duello.

Respondeo suspendendum esse, vt patet ex cap. 1. de Clericis pugnantibus in duello. Ita Henriques lib. 3. de excommunicatione, c. 39. num. 23. Suar. de Cens. d. 31. sec 4. n. 48. vers. 6. casus. Becan. q. 8. & alij. Rursus in Trident. ses. 25. ca. 19. Excommunicatur ipso iure. Præterea Pius Quartus Clericum pugnantem in duello, præter excommunicationem priuat beneficijs, dignitatibus, & officijs Ecclesiasticis, & facit illum inhabilem ad illa, vel alia in posterũ obtinenda.

Vtrum verò ad has pœnas incurrendas requiratur sententia Iudicis, dictũ est de legibus.

14 Quæres, tertiò, an quando lis est inter duos, quæ non potest aliter terminari, nisi in duello, licitum sit litem duello dirimere.

Respondeo negatiuè, quia causa innocẽtis exponitur periculo; fieri enim potest, vt innocens occidatur, & præsumatur nocens; Hac de causa olim suscipiebantur duella, vt victus putaretur nocens, & conuictus haberetur criminis abiecti. Ita Becanus, & alij locis cit.

TERTIA PROPOSITIO.

15 Ab excõmunicatione cõtracta ob aliquod delictum in causa duelli potest absoluere.

Primò, Summus Pontifex; nam sicut ipse tulit hanc pœnam; ita eam potest auferre; cum etiam eius absolutionem sibi reseruarit, vt patet ex Bulla Clementis VIII.

Secundò, Episcopus potest absoluere, quando delictum est occultum, vt patet ex priuilegio concesso Episcopis in Tridentino ses. 24. cap. 6. quod non videtur abrogatum per Bullam Clementis Octaui, cum in ea nulla fiat mẽtio facultatis Episcoporum, aut illius Concilij, quæ mentio necessaria videtur, vt illud decretum censeatur reuocatum, ex Rodriquez, tomo 1. quæstionum regularium, quæst. 8. ar. 10. Sanchez loco citato, & lib. 3. de matrim. d. 16. num. 7. & lib. 8. dist. 31. num. 17. Henriquez lib. 7. cap. 26. num. 3. & alijs quampluribus, apud Sanchez, locis cit. nu. 17. Suar. de pœnit. quæst. 30. sect. 2. num. 14. Peregr. loco cit. quæst. 37. num. 3. vbi citat Couarruuiam, & alios relatos in meo tract. de Legibus disp. 1. quæst. 3. pun. 8. §. 3. nu. 13. contra Graffium loco cit. nu. 20. & alios, quos supra retuli de edictorum intelligentia; imo clausula generalis reuocatoria priuilegiorũ non se extendit ad priuilegia inserta in corpore iuris, vt ait Glossa in lege 2. §. legati, ff. de re vendicata. Potest igitur Episcopus, iuxta sententiam horum DD. (quanquam hæc ratio difficultatẽ patitur, vt patet ex dictis de legibus, vbi eã limitaui, & moderatus sum) absoluere quãdo delictum est occultum, vel nondum est deductum ad forum contentiosum, vt patet ex Tridentino loco citato. Præterea, quando pœnitens iusto detinetur impedimento, ob quod non potest adire Papam, potest ab Episcopo absolui, vt patet tum ex cap. Extra de sent. excom. Tum quia non est maior ratio, cur potius Episcopus non possit absoluere pœnitentem, in hoc, casu interueniente iusto impedimento, quam in alijs casibus supra recensitis de absolutione censurarum, disp. 1. q. 3. pun. 1. Videte Sanchez de Matrimonio lib. 2. disp. 4. nu. 2. versus finem, & quæ superius dixi q. 5. pun. 2.

Tertiò, Religiosi possunt absoluere iuxta sua Priuilegia, modo reuocata non fuerint, sicut de facto reuocata fuerũt in Bulla Clementis VIII. quę incipit, Sacra Congregatio, quo ad duellum contractum iuxta formam Tridentini, & Gregorij XIII. Videte Peregrinum quæst. 4 Bullarium folio 218. apud Quarantam, Sayrum to. 1. lib. 1. c. 21. num. 21. Lucam Floronum sess. 2. à fol. 14. vsque ad 18. & Sanchez cap. 39. vbi referũt Bullam Clementis Octaui, & aliorum Pontificum decreta circa hanc materiam.

16 Vnica superest difficultas explicanda.

Vtrum Titius, qui prǽmissa cum Caio prouocatione ad duellum, sese contulit tempore præfixo ad locum constitutum, ibique Caium expectauit, quo non comparẽte intra terminum constitutum discessit, inciderit in excommunicationem, iuxta Decretũ Gregorij XIII. quod incipit Ad tollẽdam, & consequenter, an possit absolui à religiosis, alijsque habentibus facultatem absoluẽdi, excepta excommunicatione contracta ob duellum iuxta Decretum Tridentini, & Gregorij XIII.

Respondeo non incidisse in excommunicationem Gregorij XIII. Ratio est tũ quia ad incurrendam excommunicationis Gregorij XIII. requiri videtur effectus pugnæ, vt patet ex illa clausula, Monomachiam commiserint; excommunicatio autem lata ob aliquem effectum non incurritur, nisi secuto effectu. Tum quia in Bulla Summi Pontificis Gregorij XIII. dicitur. Nisi per ipsos steterit, quominus pugna cõmittatur; in hoc autem casu stat per ipsos; per illum videlicet, qui non accessit ad locum, non vero per alios, suppono enim impedimentum prouenisse ab ipsismet duello decertaturis, seu cooperatoribus, non vero aliunde. Tum quia versamur in materia pœnali, & odiosa, quæ non est extendenda, sed potius restringenda, quantum verba patiuntur; verba autem Bullæ Gregorij XIII. nullo modo patiuntur propositam extensionem; sed potius postulant allatam restrictionem, vt patet consideranti illam clausulam, Qui ex condicto, statuto tempore, & in loco conuento Monomachiam commiserint. Tum quia illa verba in fine Bullę, Etiamsi illi, qui ad locum destinatum pugnaturi accesserint, impediti pugnam non commiserint, non sunt referenda ad eos, qui se tantummodo diffidarunt; cum excommunicatio contra eos feratur, qui Monomachiam commiserint; qui autem ad locum accessit, ibique non pugnauit; non dicitur Monomachiam commisisse; sed dicitur voluisse Monomachiam cõmittere. Ita DD. statim citandi.

Hinc patet responsio ad primum argumentum Peregrini, q. 41. num. 1. fol. 213.

Neque obstat secundum eiusdem argumentum, quod hoc modo proponitur. Socij incurrunt excommunicationem, quãuis diffidantes se ad duellum, pugnam nõ commiserint; ergo illam etiam incurrunt diffidantes se, quamuis pugna non sit secuta.

Respondetur, negando consequentiam; nam in pęnis non valet argumentari à maiori ad minus; sed standum est verbis Constitutionis; cum pœnę excommunicationis nõ incurratur, nisi sit in iure expressa, vt omnes fatentur; ex verbis autem constitutionis non colligitur, prouocantes se ad duellum esse excommunicatos, nisi secutus sit effectus: sicut colligitur, socios esse excõmunicatos, nondum secuto effectu.

Nec valet tertium Peregrini argumentum deductum ex Bulla Clementis VIII. nam Clemens VIII. extendit excommunicationem ad plures casus, ad quos non extenditur Decretum Tridentini, & Gregorij XIII. Ita Sanchez lib. 2. Summæ, cap. 39. nu. 18 Comitolus lib. 6. quæst. 18. num. 7. & 8. & præsertim quæst. 13. num. 5. versic. Quartum

tum

tum, Filiucius tract. 15. cap. 5. q. 5. num. 106. Nec dissentit à nostra doctrina Graffius de Casibus reseruatis lib. 1. cap. 7. num. 10. & 26. quamuis oppositum sentiat Peregrinus in tractatu de duello quęst. 4. num. 5. & 7. in fine, & quæst. 41. per totam quæstionem, & præcipuè num. 2. Versu, Primum probatur, & num. 4. Lucas Floronus in suo tractatu de duello cap. 1. §. 1. num. 3. folio 63. cap. 3. §. 1. num. 14. folio 47. vbi citat in suam sententiam Vgolinum, & cap. 6. §. 1. num. 1. folio 84. vbi citat Cardinalem Tuscum.

Hinc patet, hunc casum non esse reseruatum Religiosis per Bullam Clementis VIII. quæ incipit Sacra Congregatio; consequenter Religiosos, aliosque facultatem habentes absoluendi ab excommunicatione, excepta causa duelli iuxtà Decretum Tridentini, & Gregorij XIII. posse absoluere in proposito casu.

PVNCTVM III.

De excommunicatione, quæ contrahitur cogendo fœminas ad Religionem, aut eas retrahendo.

1 *An ligetur excommunicatione, qui cogit fœminam, vt in monasterium ingrediatur.*
2 *An retrahens fœminam, nè religionem ingrediatur, incurrat excommunicationem.*
3 *An incidat in excommunicationem, qui cogit fœminam ad faciendum votum religionis.*
4 *Quis possit absoluere ab hac excommunicatione.*

TRia principaliter quæram in hoc puncto. Primò, vtrũ cogens fœminas ad Religionem incurrat excommunicationẽ. Secundò, vtrum eam incurrat retrahendo. Tertiò, quis possit absoluere ligatum huiusmodi excommunicatione.

PRIMA PROPOSITIO.

1 IN Concilio Tridentino sess. 25. ca. 18. de Regularibus, constituta est pęna excommunicationis contra eos, qui cogunt fęminam aliquam ad ingrediendum Monasterium, vel ad habitum Religionis suscipiẽdum, vel ad faciẽdam professionem. Immo hæc eadem pęna ibidem extenditur ad eos, qui dant consilium, fauorem, vel auxilium cogentibus, aut suam auctoritatem interponunt, scientes repugnantiam mulieris, aut quouis modo ad hæc concurrunt, assistendo ex proposito, vel cõsentiendo, vel suam auctoritatem interponendo, scientes fęminam coactè Religionem ingredi, vel habitũ suscipere, aut profiteri. Circa quod decretum.

Notandum est primò, illud non extendi ad eos, qui cogunt viros ad Religionem. Tũ quia Tridentinum loquitur tantum de cogentibus fœminas. Tum quia cum excommunicatio sit odiosa, non est extendenda à cogentibus fœminas ad cogentes viros. Ita Suarez loco citando num. 8. Filiuc. trac. 14. cap. 6. quæsito 5. num. 89. Sanchez in opere morali lib. 4. cap. 4. num. 5.

Secundò, non extendi ad eos, qui cogunt per metum leuem, & non cadentem in cõstantem virum. Ratio est tum quia cum ista lex sit pœnalis, strictè intelligenda est de illo tantum metu, de quo habetur ratio in iure; in iure autẽ non habetur ratio metus leuis; sed grauis, Lege. Nec timorẽ, ff. de eo, quod metus causa. Tum quia pęna constituta contra eos, qui metum inferunt, incurritur tantum ob illũ metum, qui sufficit ad reuocãda ea, quæ fiunt per metum, vt ait Glossa, & Sanchez lib. 4 Summæ, cap. 4. nu. 4. & alij; metus autẽ, qui sufficit ad reuocanda gesta, est grauis, non leuis, vt dictũ est de Matrim. q. 3. pun. 8. & de contract. q. 1.

Tertiò, nõ incurri excommunicationem, quando metus incutitur ad alium finem, quam ad Professionem extorquendam, vt patet ex ratione Glossæ citatæ. Propterea, si fęmina constituatur per metum in Monasterio, vt ibi educetur, donec sit apta nuptui non incurritur excommunicatio. Ita Rodriquez 2. parte cap. 8. concl. 5. num. 10. licet oppositum sentire videatur Suarez disp. 23. sect. 7. num. 9. Filiucius num. 89. Sanchez nu. 5. & 12. hic enim metus non aduersatur valori professionis.

Quartò, excõmunicationem nõ incurri, quando metus iustè incutitur, aut quando adsunt preces importunæ sine minis, vt patet ex dictis de restit. & de Matrim. & ex ratione Glossæ; nam huiusmodi preces non inferunt vim, per se loquendo. Idem valet dum quis religionem ingredi suadet iniecto metu priuationis alicuius boni ad quod suasus alias non habet ius: non enim censetur grauẽ metũ incutere. Sanch. l. 4. cit. n. 6. & 7.

Quintò, conantes ingredi Religionem, vel habitum suscipere, vel profiteri, non esse excommunicatos, fęmina nõ ingrediente Religionem, nam prædicta excommunicatio supponit effectum secutũ, videlicet, vt fœmina ingressa sit Religionem propter illam coactionem; hæc enim est differentia inter cogere, & conari quod cogere importat effectũ; conari vero dicit actionẽ per ordinem ad coactionẽ.

Sextò, præstantes auxilium, vel auctoritatem, vel fauorẽ, nõ esse excõmunicatos, nisi secutus sit effectus nisi videlicet fęmina ingressa sit Religionẽ; nã ista excõmunicatio principaliter fertur in cogẽte, & accessoriè fertur in dantes auxilium, &c. Sicut ergo excommunicatio nõ incurritur à cogentibus nisi secuto effectu; ita neq; incurretur à dantibus auxilium, &c. ante secutum effectum qñ enim excommunicatio accessoriè fertur in dantes auxiliũ, ea non incurritur, nisi secuto effectu, on quẽ principaliter fertur, vt benè asserit Rodriq. 2. parte cap 8. concl 9. n. 10. Nauarr. lib. 1. consiliorum, consilio 3. de sent. excõicationis, Filiucius nu. 19. & 20. & alij, quos in simili supra retuli de censuris in genere.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 QVI quouis modo sine iusta causa impediũt voluntatem cuiuscunque mulieris veli accipiendi, aut voti emittendi, sunt excommunicati. Ita Trident. loco cit. Pro cuius rei intelligentia.

Notandum est primò per acceptionem veli, aut emissionem voti intelligi Professionem, quæ fit per susceptionem veli, aut etiam sine veli susceptione cũ tribus votis, vt benè ait Suar. to. 5. de cens. d. 13. sect. 7. nu. 9. Filiucius, & alij.

Secundò, hanc excomunicationem nõ incurri ab eo, qui solis precibus retrahit fęminam a Religione; quia non dicitur impedire voluntatẽ; cũ fœmina spontè nolit Religionẽ suscipere positis precibus. Secus dicendũ est, si retrahat per dolum; dolus enim voluntariũ aufert, requiritur tamen, vt effectus sit secutus, vt dictum est in prima Propositione. Vide Suarez loco cit. nu. 9. 10. 19. & 20.

Tertiò, hanc excommunicationem incurri ab eo, qui fœminã impedit, ne Monasterium ingrediatur, & ne suscipiat Nouitiatum, vt benè ait Suarez loco cit. Contra Sãchez loco cit. nu 15. nam qui impedit Nouitiatum, per se, & directè impedit etiam Professionem, ad quam directè, & per se ordinatur Nouitiatus. Secus dicendum videtur de eo, qui impedit fęminam, ne votũ faciat ingrediẽdi Monasterium, aut assumẽdi statum Religiosum. Ratio est tum quia hic videtur solum remotè, & indirectè impedire Professionẽ. Tùm quia si Conc. Trident. intelligeretur dè impediẽte votum simplex, apertius, & clarius locutũ fuisset, vt ait Sanch. & Suarez locis cit. Filiucius tract. 14. ca. 6. q. 5. n. 96.

3 Dices, cogens ad faciendum votum ingrediendi Religionem subiacet huic excõmunicationi, ergo etiam subiacet impediẽs votum ingrediendi emitti.

Respondeo negando non solum consequentiam, verum etiam antecedens. Ratio est quia hæc non est propriè coactio ad Religionem; cum vouens ob huiusmodi coactionẽ inualidè voueat, si coactio sit coniũcta cum graui metu. Si verò coactio, seũ metus sit leuis, nõ dicitur propriè coactio nec ob hanc coactionem incurritur excommunicatio, vt dictum est in prima propositione. Idem dicendum est, si votum ingrediendi Religionem fuit confirmatum iuramento; adhuc enim non dicitur coactio ad Religionem; tum dispensatio huius voti facilè possit ab Episcopo obtineri. Videte Suarez loco cit. sect. 5. Sanch. loco cit. num. 13. Nauar. cap. 27. nu. 125. & Rodriq. loco cit.

TERTIA PROPOSITIO.

4 QVilibet Confessarius approbatus ad Confessiones audiẽdas potest iure cõmuni absoluere à prædicta excõicatione. Hæc Propositio patet ex dictis de absolutione censurarũ in cõmuni. Ratio est quia Cẽsura nõ reseruata potest iure communi per quemlibet Confessarium approbatum auferri, vt patet ex dictis loco cit.

Finis Secundæ Disputationis.

DISPVTATIO TERTIA
DE SVSPENSIONE.

PRAESENTEM de Suſpenſione Diſputationem ſex Punctis perſoluemus. In primò, explicabimus quid, & quotuplex ſit ſuſpenſio, & quomodò differat à reliquis cenſuris, & pœnis. In ſecundò, agemus de ipſius effectibus. In tertiò, quamdiù duret ſuſpenſio, & vtrùm ſuſpenſus in vno loco remaneat vbique ſuſpenſus. In quartò, de violatione Suſpenſionis. In quintò, de caſibus, in quibus incurritur ſuſpenſio. In ſextò, denique de ipſius abſolutione, & ceſſatione.

PVNCTVM I.

Quid ſit ſuſpenſio, & quotuplex, & quomodo differat à reliquis cenſuris, & pęnis.

1 *Quid ſit ſuſpenſio.*
2 *Quotuplex ſit ſuſpenſio.*
3 *Quomodo ſuſpenſio differat à cæteris cenſuris, & pœnis.*
4 *An ſuſpenſio poſsit ad aliquod tempus ſuſpendi.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 SVſpenſio propriè accepta eſt cenſura Eccleſiaſtica, qua perſona Eccleſiaſtica impeditur, ne functiones exerceat ſui beneficij, vel officij, vel ordinis in totũ, vel in partem, in perpetuum, vel ad tempus. Ita Nauarrus cap. 27. num. 151. Vgolinus tab. 4. cap. 10. Henriquez lib. 13. cap. 31. num. 2. Valentia tomo 4 d. 7. q. 18. pun. 1. Savrus lib. 4. cap. 1. nu. 13. Suarez, & Auila locis ſtatim citandis, Filiucius tract. 17. cap. 1. q. 2. Coninch diſp. 15. dub. 1.

Dicitur cenſura loco generis; in hoc enim conuenit ſuſpenſio cum reliquis cenſuris.

Dicitur Eccleſiaſtica; vt diſtinguatur à prohibitionibus ciuilibus: & vt indicetur cauſa efficiens ſuſpenſionis; nam ſuſpenſio ferenda eſt à perſona Eccleſiaſtica, habente iuriſdictionem in foro externo; vndè ſi Parochus, vel Confeſſarius præcipiat pœnitenti, vt abſtineat à functione ſui ordinis, non dicitur propriè ſuſpendere; quia Parochus caret iuriſdictione in foro externo; conſequenter violans prohibitionem Confeſſarij non incurrit irregularitatem. Ita Nauar. Auilã, Henriquez, Sayrus, Filiucius, Coninchus, & alij locis cit.

Dicitur qua perſona Eccleſiaſtica, ad oſtendendũ ſubiectum huius cenſuræ; Suſpenſio enim propriè non cadit ſupra laicos; ſed ſupra Eccleſiaſticos, priuans illos aliquo exercitio ſpirituali.

Dicitur officij, vel beneficij, vel ordinis, ad oſtendendum effectum huius cenſuræ, de quo in ſequenti puncto.

Dicitur in totum, vel in partem, in perpetuum, vel ad tempus, vt aduerterem ſuſpenſionem habere latitudinem; nam aliquis aliquando ſuſpenditur ab omni officio, vel ab omnibus ordinibus; aliquando tantum ab aliqua parte; aliquando pro certo tempore, & aliquãdo in perpetuũ.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 SVſpenſio multiplex eſt. Primò, alia eſt ab officio tantum, ſiuè officium ſit ordinis, ſiue iuriſdictionis alia eſt à beneficio tantum; ſiue beneficium ſit Canonicatus, ſiue dignitas, ſiue Epiſcopatus, ſiue aliud. Alia eſt ab officio, & beneficio ſimul. Rurſus ſuſpenſio ab officio alia eſt ab officio in totum, qua quis priuatur omni vſu ſui officij; alia eſt ab officio in partem, qualis eſt illa, qua quis ſuſpenditur ab audiendis Confeſſionibus; non verò ad adminiſtrandis cæteris Sacramentis, aut aliis, quæ proprium concernunt officium. Ita Nauar. loco cit. num. 1‹4. Rodriquez tom. 1. cap. 79. Syluester verbo Suſpenſio quæſito 1. Auila 3. parte, d. 1. dubio 3. Filiucius q. 2. Reginald. lib. 2. tract. 3. nu. 6. & ſeq. & alij communiter.

Secundò alia eſt ſuſpenſio pœnalis, alia medicinalis. Pœnalis fertur in pœnam, & vindictam delicti, vt accidit, quando quis ſuſpenditur ob peccatum merè præteritum hanc autem ſuſpẽſionem nõ ferri per modum cenſuræ, ſed ſolius pœnæ, patet ex dictis cum Suarez, & Filiucius. Medicinalis eſt illa, qua intenditur emendacio, & bonum delinquentis, & hæc eſt propriè cenſura.

Tertiò alia eſt temporalis, alia perpetua. Temporalis eſt illa, quæ fertur cum limitatione termini, ſeù temporis. Perpetua eſt illa, quæ ſimpliciter fertur abſque limitatione temporis.

Quartò, alia eſt à iure, alia ab homine, vt patet ex dictis de Cenſuris in communi.

Aliqui Doctores alias afferunt diſtinctiones, vt videlicet alia ſit maior, alia minor; ſed hæc diuiſio non admittitur communiter à DD. eo quod nullo iure ſufficienter probetur; niſi fortè dicamus cum Filiucio num. 6 & Suarez, illam eſſe maiorem ſuſpẽſionem, quæ ſuſpendit ab omnibus, vt ab officio, & beneficio ſimul, Minorem verò, quæ fertur ſolùm ad aliquem particularem effectum.

TERTIA PROPOSITIO.

3 CErtum eſt, ſuſpenſionem differre à cæteris cenſuris, & pęnis.

Primò differt ab excommunicatione minori; quia minor excommunicatio priuat ſolum paſſiua receptione Sacramentorum; ſuſpenſio vero priuat actiua, & plures alios habet effectus, quam habet minor excommunicatio, vt patebit ex dicendis.

Secundò, differt ab interdicto, quod ſuſpenſio non inducit priuationem tantarum rerum, ſicut inducit interdictum, vt patebit ex dicendis.

Tertiò, diſtinguitur à minori excommunicatione. Tum quia maior excommunicatio plures parit effectus, quam pariat ſuſpenſio; maior enim excommunicatio includit ſuſpen-

suspensionem, & aliorum bonorum inducit priuationem. Tum quia excommunicatio priuat actionibus, quatenus sunt quædam communicatio; suspensio verò illis priuat, quatenus est quædam functio officij, vel beneficij. Tum quia Episcopus ferens excommunicationem non potest illam limitare ad aliquem solum ipsius excommunicationis effectum propterea non potest aliquem excommunicare priuando illum tantummodo communibus Ecclesiæ suffragijs, concessa communicatione cum fidelibus. Ratio istius differentiæ est, quia excommunicatio habet suos effectus determinatos à iure, quos nõ põt Episcopus limitare, & coarctare; cũ ipse non possit in iure communi dispẽsare, vt ex dictis de Legibus manifestè liquet; ferens verò suspensionem potest illam ad aliquem particularem effectum limitare, vt patet ex vsu, & ex iuris permissione.

Ex quo sequitur diligenter attendenda esse verba, quibus fertur suspensio, vt cognoscatur, quonam vsu priuet, & vtrum priuet in totum, an in partem.

Allatis differentijs, & distinctionibus inter excommunicationem, & suspensionem aliqui DD. hanc adiungunt, quod inferior Papa nõ potest suspendere effectus excommunicationis, non enim potest concedere, vt excommunicatus celebret absque peccato, vel irregularitate; potest verò suspendere effectus suspensionis, aut interdicti, tam localis, quam personalis. Ita Henriquez libro 13. cap. 47. nu. 1. Couar. cap. Alma mater par. 1. §. 2. Nauar. cap. 27. num. 165. Sayrus lib. 4. cap. 10. & alii Contra Vgolinum, tab. 1. cap. 9. §. 11. num. 9 & alios.

4 Ex quo patet, Iudicem, vel Episcopum, qui tulit censuram suspensionis, vel interdicti, posse ex iusta causa illam suspendere ad tempus, & concedere celebranti, vt tunc tẽporis non incurrat irregularitatem. Ratio est tum quia censura non ligat vltra intentionem iudicis, cap. Veniens 2. de testibus. Tum quia videtur hoc à iure concessum, ca. Dilectis de appellationibus. Tum quia ita videtur vsu receptum, & praxi comprobatum.

Objicies, inferior non potest suspendere effectus censuræ, qui sunt à iure communi, non enim potest in iure communi dispensare.

Respondeo, inferiorem Summo Pontifice posse in hoc casu dispensare in iure communi, & suspendere effectus cẽsuræ, ita iure sibi permittente. Vel dic cum alijs DD. Iudicem inferiorem non dispensare in iure communi, nec ita suspendere effectus censuræ, vt ipsa censura perseueret, sed tolli censuram ad reincidentiam. Ita Sayrus loco citato n. 12. Tabiena v. Interd. 1. num 1 & alii communiter.

Quartò, suspensio differt ab irregularitate, quod irregularitas priuat susceptione ordinis, vt ordo est; suspẽsio verò priuat exercitio ordinis, vel beneficij, seu potestatis Ecclesiæ, vt est quædam functio.

Quintò differt à degradatione, & depositione, quod per degradationem, vel depositionem inducitur priuatio vniuersali beneficij, & officii, sine spe reconciliationis, cum solemni quadam cæremonia, quod non accidit in suspensione. Ita communiter DD.

PVNCTVM II.

De effectibus suspensionis.

1 *Quinam sint effectus suspensionis absolutè lata.*
2 *Quinam sint effectus suspensionis lata cum restrictione.*
3 *Ad qua extendatur suspensio à Pontificalibus.*
4 *Quomodò intelligatur suspensio ab Ordine.*
5 *An suspensus ab Ordine sit suspensus, a beneficio, & eius fructibus.*
6 *An suspensus ab Ordine sit suspensus a tonsura.*
7 *An suspensus ab Ordine inferiori sit etiam suspensus à superiore & è contra.*
8 *An suspensus ab Ordine censeatur suspensus ab omni ordine.*
9 *Quomodò intelligatur suspensio ab officio.*
10 *An suspensus ab officio intelligatur suspensus a beneficio.*
11 *An collatio beneficij facta suspenso ab officio valida sit.*
12 *Quomodo intelligatur suspensio a beneficio.*
13 *An suspensus a beneficio teneatur persoluere onera beneficij.*
14 *Cuius sint fructus beneficij pro tempore suspensionis beneficiarij.*
15 *An suspensus ab officio possit Sacramenta administrare.*
16 *Quomodo obliget suspensio a Diuinis Officijs.*
17 *An iniustè suspensus possit recipere distributiones.*
18 *Quomodo intelligatur suspensio administratione Ecclesia.*
19 *Quomodò obliget suspensio a perceptione Sacramentorum.*

EXplicandum nobis est in hoc Puncto, quos effectus pariat suspensio lata absolutè, aut cum determinatione ad aliquem effectum.

PRIMA PROPOSITIO.

1 SVspensio lata absolutè absque limitatione expressa, vel tacita suspendit absolutè ab omnibus, idest ab officio, & beneficio. Ratio est quia verba accipienda sunt, prout sonant, & cum sint generalia, generaliter accipienda sunt. Ita Syluester verbo suspensio, quæsito 5. Toletus lib. 1. cap. 43. regula sexta, Auila de suspensione dub. 1. conclus. 2. Sayrus, lib. 4. can. 4. num. 3. Coninch. num. Vgolin. tab. 4. ca. 14. Filiucius tra. 17. q. 5. Suarez d. 25. sect. 7. & alii communiter.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 SVspensio lata cum expressione alicuius effectus particularis extenditur solum ad illum effectum, & ad ea, quæ sunt illi adnexa. Ita Nauar. cap. 27. n. 160. Sayrus cap. 5. num. 27. Henriquez lib. 3. cap. 3. nu. 1. Vgolinus, tab. 4. cap. 6. §. 4. Suarez sect. 5. Coninch. num 8. & alii DD. cit. Ratio est quia; cẽsura efficit, quod significat, nec aliter operatur, quam, significet; si ergo significat effectum aliquem particularem, ad illũ duntaxat extenditur, & non ad alias actiones, quæ non sunt illi adnexæ, seu quæ non sunt in eodem ordine actionum; propterea suspensus à celebratione potest reliqua Sacerdotis onera præstare. Ita Vgolin. loc. citato, Sayrus, cap. 3. num. 15. & alij.

3 Ex dictis sequitur primò, Episcopum suspensum tantum à Pontificalibus, vel ab ordine Pontificali, intelligi solum suspensum ab ijs, quæ concernunt vsum ordinis Episcopatus, qualia sunt confirmare, Ordines conferre, consecrare Ecclesias, &c. Non verò intelligitur suspensus ab ijs, quæ pertinẽt ad iurisdictionem, cuiusmodi sunt excommunicare, conferre beneficia; sicut neque intelligitur suspensus à celebratione Missæ, &c. vt habetur cap. Transmissam de electione. Ita communiter DD. nam celebratio non videtur propriè ad Pontificalia pertinere; cũ etiam alius Sacerdos, qui Pontificalia nequit exercere, possit Missam celebrare.

Ob eadem rationem non potest baptizare, confessiones audire, & similia exercere, quæ fieri possit sine Pontificalibus.

Obserua nomine Pontificalium intelligi insignia Pontificalia, vt vsum Mitræ, Baculi, & pallij, consequenter suspẽsum à Pontificalibus censeri etiam secundario suspensum ab actibus Ordinis Episcopalis dum ad hos actus exercendos vsum Põtificaliũ Ecclesia præscribit. Vide præcit. DD.

4 Secundò infertur, suspensum ab Ordine non esse eo ipso suspensum à iurisdictione; consequenter suspensus ab ordine potest actus iurisdictionis exercere, quia ordo non est necessario adnexus iurisdictioni; sed est quid ab eo distinctum, vt patet in eo, qui electus est, & confirmatus in Episcopum, quẽ constat posse ante consecrationem exercere iurisdictionem excommunicando, vel absoluendo ab excommunicatione, aut eligendo Confessarios, &c. per confirmationem enim accepit iurisdictionem; Verum tamẽ est non posse ordines cõferre; quia nondũ est consecratus, nec ordinatus Episcopus; signum igitur est, ordinem nõ esse necessarius iurisdictioni, sed hęc duo esse distincta. Ita Nauarr. num. 160. Auila 3. parte disp. 2. dub. 1. Suarez d. 26. sect. 4. Filiucius tract. 17. cap. 2. quæsito 4 nu. 24. Caietanus, Vgolinus, & Sayrus locis citatis, Contra Toletũ, Abbatem, Syluestr. & alios.

5 Tertiò infertur, suspensum ab ordine nõ uideri suspensum à beneficio, vel eius fructibus; quia beneficium non fũdatur in ordine; sed in prima tonsura. Ita Sayrus, cap. 3. num. 21. Contra Tabienam, verbo Suspensio nu. 4. & alios. Ego tamen existimo esse in directè suspensum à fructibus, quatenus per suspensionem impeditur, nè munus suum præstet; nam qui munus suum per se, vel saltem per alium non præstat, non potest fructus beneficii percipere, vt sæpius dictum est, cum communi DD. sententia, & patebit ex dicendis, num. 10.

6 Quar-

6 Quartò infertur suspensum collatione ordinum non intelligi suspensum à collatione prima tonsura. Tum quia nomine ordinis non venit prima tonsura in rigore loquendo; quamuis aliquando tonsura appelletur ordo, vt dicam de irregularitate. Tum quia sicut suspensus à collatione primę tōsuræ non est suspensus à collatione ordinū ex ca. vlt. de tempor. ordin. ita neque è contra.

7 Quintò infertur suspensum ab ordine inferiori censeri suspensum à superiori: nisi suspensio expressis verbis restringatur ad inferiorem tantum ordinem. Ratio est tum quia, cui non licet, quod minus, nec ei licere debet, quod maius Argumento, cap. Cum illorum, de sententia excommunicationis. Hoc tamen intelligitur, quando maius habet connexionem cum minori. Tum quia superior ordo est adnexus inferiori, & supponit inferiorem, tanquam fundamentum. Qui verò est suspensus à superiori non censetur suspensus ab inferiori; quia inferior non fundatur in superiori. Quocirca suspensus à superiori ordine potest exercere actus inferiorum ordinum; sicut suspensus à Sacerdotio potest ex officio canere Epistolā, vel Euāgelium; & suspensus à collatione maiorum Ordinum potest conferre minores; suspensus verò à collatione minorum non potest conferre maiores. Ita cōmuniter DD. Toletus lib. 1. cap. 43. Reginald. lib. 32. num. 15. Sayrus cap. 2. num. 12. Vgolinus, tab. 4. cap. 6. § 6. Henriquez libro 13. cap. 32. nu. 22. Syluester, & alii, apud Sayrum cap. 3. num. 3. & 12. Contrarium in hac parte sustinet Coninchus num. 10. Filiucius num. 21. & 29. & Suarez sect. 4. num. 11. magna cum probabilitate asserentes suspensum à collatione alicuius ordinis determinati non esse suspensum à collatione aliorum, quamuis superiores sint argumento. Cap. vlt. de tempor. ordinat. ex quo cap colligitur Episcopum suspēsum à collatione primæ tonsuræ non ob id censeri suspensum à collatione aliorum ordinum. Verum ad hunc textum respōderi posset primò, esse decisionem particularem in collatione primæ tonsuræ, quæ in rigore loquendo non est ordo. Secundò, doctrinam communem Doctorem intelligi posse nisi suspensio expressè fiat à collatione alicuius ordinis tantum particularis.

An autem irregularis possit primam tonsuram capere, constabit ex dicendis de irregularitate.

8 Sextò infertur suspensum ab ordine absque alia moderatione, intelligi suspensum à quolibet ordine; quia nomen, ordo, absolutè prolatum dicitur de quolibet Ordine.

9 Septimò, suspensum absolutè, ab officio nulla addita limitatione intelligi suspēsum ab officio non tantum ordinis; sed etiam iurisdictionis, idest à potestate Ecclesiastica, quæ illi competit ratione ordinis, vel iurisdictionis. Ita cōmuniter DD. contra Glossam, apud Suarez disp. 26. sect. 1. & apud Filiucium tract. 17. cap. 2. quæsito 1. num. 15. Ratio est quia vsus ordinis, & iurisdictionis competit ratione officii absolutè prolati; suspensus ergo ab officio intelligitur suspensus non tantum ab officio ordinis; sed etiā iurisdictionis; propterea suspensus hoc modo non potest celebrare, excommunicare beneficia conferre, aut Sacramenta alijs administrare. Immo neque potest ordines recipere secundum multos DD. quia ordo sumitur ad exercendas actiones ordinis, quæ non possunt exerceri ab eo, qui est suspensus ab officio. Sed de hoc infra in corrollario 10.

10 Octauò infertur, suspensū simpliciter ab officio non intelligi suspensum à beneficio, seu fructibus beneficij. Ita Suarez disp. 26. sect. 1. num. 4. Nauarr. cap. 27. num. 160. Vgolinus cap. 6. § 3. Henriquez ca. 32. num. 3. Sayrus cap. 5. num. 16. Filiucius nu. 20. Reginald. num. 10. Coninch. nu. 6. quidquid alij dicant. Ratio est tum quia pęnæ non sunt ampliandæ, nisi ratio aliter suadeat. Tum quia aliquando fertur suspensio ab officio, aliquando ab officio, & beneficio simul: ergo quando fertur tantum ab officio non intelligitur suspensio lata à beneficio; quando enim fertur ab officio, & beneficio simul debet aliquid amplius importare, quam importet, quando fertur tantū ab officio. Verum tamen est suspensum ab officio debere per alium supplere onera sui beneficij, quæ per se non potest exercere; alioquin non potest fructus beneficij percipere; beneficiū enim datur propter officium, vt benè ait Henriquez lib. 15. cap. 32. num. 3. Reginaldus lib. 32. nu. 10. tract. 2. Filiucius n. 21. & 41. Suar. d. 27. sec. 1. & alij.

Aduertūt tamen aliqui DD. Suspensum à beneficio exercentem officium suum posse moderatam quantitatem fructuum percipere, qualis quantitas iudicio prudētis viri daretur alteri substituto inseruiēti beneficio. Immò si sit pauper, nec seruiat Ecclesiæ per se vel per alium videtur posse eos fructus percipere, qui sunt necessarij ad moderatam sui sustentationem, ne cum dedecore status Clericalis quærat sibi stipem mēdicando. Ita Auila loco citato conclus. 3. ad finem, Vgol. tab. 4. cap. 8. § 2. & alij apud Sayr. lib. 4. cap. 6. n. 12. & apud Coninch. nu. 12. non enim videtur decens, vt cogatur mēdicare cum opprobrio status Clericalis. Sed de hac re alibi præsertim infra degradat.

11 Quæres, vtrum collatio beneficij facta suspenso ab officio sit valida.

Respondeo hoc quæsitum solutum fuisse in tractactu de beneficijs Punct. 4. vbi cum Auila concl. 13. circa finem, Lessio, Nauarro, Rota, Garzia, Emanuele Sà, & Glossa apud Sayrum, cōtra Suarez d. 26. sect. 3. nu. 3. & d. 27. sect. 1. n. 28. Filiuc. n. 21. Coninch nu. 7. & 14. ostendi esse inualidam, vt à simili patebit ex dicendis de irregularitate.

12 Nono, infertur, suspensum à beneficio intelligi suspensum tantum à fructibus beneficii, non autē ab officio, quod illi competit, etiam ratione beneficii; propterea suspensus à beneficio nō priuatur vsu, & exercitio rerum spiritualium, vel temporalium: consequenter potest beneficia conferre. Ita Sayrus cap. 6. num. 3. Vgolin. tab. 4. cap. 8. § 6. Tabiena verbo suspensio, num. 4. Suarez disp. 27. sect. 1. num. 2. Auila disp. 2. dub. 1. cōtra Henriquez lib. 13. cap. 32. num. 3. Nauar. nu. 160. Filiucium nu. 37. Coninch. ex parte numero 11.

13 Ex quo fit, vt suspensus à beneficio teneatur adhuc persoluere onera beneficij.

14 Si quæras, cui applicandi sint fructus beneficii pro tempore, quo aliquis permanet suspensus à beneficio.

Respondeo, fructus beneficii conuertendos esse in vtilitatem Ecclesiæ; distributiones vero pro eo tempore, quo Clericus eas non lucratur, tradendas esse aliis Clericis, qui intersunt Diuinis Officiis, cap. Si quis deinceps 17. q. 4. Ita Sayrus, cap. 6. nu. 16. & patet ex dictis de horis Canonicis.

Dixi à fructibus beneficii, quia à fructibus patrimonii sibi in titulum assignati non est suspensus, ex Sayro, cap. 6. num. 15. Vgōlin. tab. 4. cap. 8. § 7. nam bona patrimonialia non sunt beneficium Ecclesiasticum, licet succedant in locum beneficii, nec possint ad arbitrium alienari.

Dixi tantum à fructibus beneficij; quia suspensus à beneficio potest percipere distributiones, quæ dantur iis, qui intersunt Diuinis Officiis, modo re ipsa intersit Diuinis Officiis, nec distributiones dentur intuitu beneficii, ex Sayro cap 6 num. 21. Conincho nu. 13. Suarez num 30 Filiucio num. 14 cuiusmodi sunt illæ, quæ dicuntur anniuersaria, vel stipendia missarum, nec sunt distributiones proprie dictæ: hæc enim videntur distincta, fructus beneficij, & distributiones, quæ non dantur ratione beneficij. Suspensus autem à beneficio intelligitur suspensus ab omnibus fructibus cōpetentibus ratione beneficii. Vide quæ diximus de horis Canonicis d. 2. quæst. 3. & seqq.

An verò idem sentiendum sit de pensione, non leuis difficultas est, Filiucius enim num. 42. Suarez d. 27. sect. 1. nu. 15. & alii putant huiusmodi suspensionem priuare etiā fructib. pēsionis collatæ titulo Clericali, quia hæc nihil aliud est, quam ius percipiendi fructus ex bonis beneficii. Sed de hac re alibi. Vide Suarez loco cit. vbi de his plura.

15 Decimò, infertur suspensum ab officio non posse Sacramenta administrare; alioquin exerceret officium, & iurisdictionem contra prohibitionem: potest verò Sacramenta recipere; quia receptio Sacramenti non est actus officij, & iurisdictionis.

Ob eandem rationem recipere potest indulgentias, & sepeliri in loco sacro. Vide Suarez sect. 3. Filiucium num. 22. & alios præfatos Doctores.

Excipitur à DD. susceptio ordinis, quia ordines recipiuntur, vt functiones exerceantur: quibus autem vetitum est functiones ordinum exercere, videtur etiam vetitum recipere ordines; nam prohibitio vsu alicuius, censetur ēt prohibitum id, per quod ad illud peruenitur, Argumento ca. Si celebrat de Clerico excommunicato ministrante, & prohibito consequenter censetur etiam prohibitum antecedens. Ita Sayrus num. 23. Vgolinus cap. 5. § 3. Filiucius num. 21. & 22. & alij.

Sed mihi non placet hæc exceptio, tum quia versamur in materia pœnali, & odiosa, quę non est extendenda; sed potius restringenda. Tum quia receptio Sacrorum ordinum

num

num non eſt actus officij, & iuriſdictionis; ergo ſuſpenſus ab officio non videtur peccare recipiendo ordines, niſi fortè habeat intẽtionem exercendi illos tempore ſuſpenſionis; ſecus ſi habeat intentionem illos exercendi tantum ſublata ſuſpenſione.

16 Vndecimò infertur, ſuſpenſum à Diuinis Officijs non poſſe Diuina Officia perſoluere ex officio.

Dixi ex officio, quia poteſt illa perſoluere tanquam merus laicus, modò à laico perſolui poſſint. Quocirca poteſt in Choro canere, non tanquam hebdomadarius, ſed tanquam laicus; conſequenter videtur poſſe percipere fructus, qui dantur præſentibus Diuinis Officijs, vt ait Auila loco citato dub. 1. concl. 6. cum Henriquez loco citato, Filiucius ex parte nu. 2. Sed mihi probabilius videtur non poſſe intereſſe Choro, vt percipiat diſtributiones; nam diſtributiones conferuntur canentibus in Choro ex officio. Ita ſentire videtur Nauarrus num. 116. Filiucius num. 11. Sayrus ex parte cap. 4. num. 10. Prætereà ſuſpenſus à Diuinis Officijs poteſt Miſſam audire, aut cantare Epiſtolam in Choro abſque veſtibus, ex Henriquez, Nauarro, Auila locis citatis, contra Syluestr. & alios, quos refert Sayrus cap. 5. nu. 26. Rurſus beneficiarius ſuſpenſus tenetur horas priuatim recitare; alioquin non percipiet fructus ad ratam officij omiſſi, iuxta dicta de horis Canonicis, & dicenda de interdicto.

17 Verum verò, iniuſtè ſuſpenſus ab officio recipere debeat diſtributiones, quas interim non recipit ob iniuſtam Suſpenſionem.

Reſpondetur, eas poſſe recipere, ſaltem ſi ante ſuſpenſionem conſueuerat frequentare Chorum. Ratio eſt quia nõ debet pœnã pati, & priuari diſtributionibus abſque ſua culpa; cũ aũt abſq; ſua culpa non interfuerit Diuinis Officijs, ſed ob culpam Iudicis iniuſtè ſuſpendentis, par non eſt, vt ipſe priuetur diſtributionibus, ſaltem ſi antea conſueuerat frequentare Chorum. Ita Felinus in cap. Apoſtolicæ de exceptionibus num. 13. Sayrus lib. 4. cap. 6. num. 18. & alij communiter, quos in ſimili ſupra retuli, de excõmunicatione, & ex profeſſo in tract. de Horis Canonicis diſp. 2.

18 Duodecimo infertur ſuſpenſionem ab adminiſtratione Eccleſiæ in temporalibus, & ſpiritualibus prohibere adminiſtrationem temporalem, & ſpiritualem; non verò ſuſpendere ab ordine.

Ex quo fit, vt Sacerdos ita ſuſpenſus, non fiat irregularis celebrando Miſſam; nam irregularitas incurritur, quando violatur ſuſpenſio ab Ordine per exercitium ordinis, non verò quando violatur ſuſpenſio ab adminiſtratione, ac iuriſdictione. Ita Syluester. v. Suſpenſio quæſito 5. Sayrus, ca. 7. num. 6. Henriquez, lib. 13. cap. 32. num. 4. Filiucius nu. 23. & alij. Peccabit tamen pręfatus Sacerdos cõferendo beneficio, vel adminiſtrando Sacramẽta, quia hęc eſt actio pertinens ad iuriſdictionem, ſeu adminiſtrationem ſpiritualem.

Item peccabit agendo in iudicio ſuper rebus ad Eccleſiam pertinentibus, aut alia ratione de illis diſponendo, nõ ſolum in iudicio, verum etiam extra iudicium.

19 Decimotertiò infertur, ſuſpenſum à perceptione Sacramentorum non poſſe Sacramenta recipere abſque graui peccato; facit enim cõtra prohibitionem in re graui; nihilominus percipiendo Sacramenta non fit irregularis: quia irregularitas incurritur per aliquod exercitium ordinis prohibitum per cenſuram. Ita Nauar. num 163. Sayrus lib. 4. cap. 7. nu. 8. & alii.

PVNCTVM III.

Quandiù duret Suſpenſio, & vtrùm ſuſpenſus ab officio in aliquo loco remaneat vbique ſuſpenſus.

1 *Quandiù duret ſuſpenſio.*
2 *Quomodo obliget ſuſpenſio lata per menſem inchoato iam menſe.*
3 *Quot diebus ſeruanda ſit ſuſpenſio lata per annum.*
4 *Quomodo obliget ſuſpenſio lata per annum, in quem incidit biſſextus.*
5 *Quomodo obliget ſuſpenſio lata per menſem Februarij, in quem cadit biſſextus.*
6 *An ſuſpenſus in vno loco ſit vbique ſuſpenſus.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 SVſpenſio lata cum temporis determinatione durat intra tempus determinatum, & eo tempore elapſo ceſſat. Ita Suarez d. 16. ſect. 3. num. 13. & d. 27. ſect. 1. num. 23. Filiucius cap. 3. q. 7. num. 3. Reginald. lib. 2. tract. 2. num. 42. Coninch. diſp 15. dubio 2. numero 16. & alii communiter, quamobrem, qui ſuſpenditur ab officio per menſem, non poteſt intra ſpatium menſis officium exercere, incipiendo ab eodem die, quo lata eſt ſuſpenſio, quam ſuſpenſio eſt cenſura Eccleſiaſtica, quæ ſecum trahit executionem, & afficit incontinenti, cap. Paſtoralis. §. Verum. De appellationibus, ita Vgolin. tab. 4. cap. 15. §. 3. Sayrus, cap. 8. nu. 2. & alii.

Neque obſtat, quòd dies termini non cõputetur in termino, Argumento cap. 1. de reſtitutione ſpoliatorum; nam ille textus intelligitur de ijs, quæ non trahunt ſtatim executionem. Si vero feratur ſuſpenſio ſine temporis determinatione durat, donec auferatur per ſuperiorem, vel donec ſuperior voluerit. Ratio eſt quia cum abſolutè feratur, non eſt cur nos illam reſtringamus ad aliquod particulare tempus. Quando dubitatur an ſuſpenſio ſit perpetua, vel temporalis præſumenda eſt temporalis; quia pœnæ reſtringendæ ſunt. Cenſetur tamen perpetua, quoties expreſsè non apponitur terminus, vt ſupra dictum eſt. Quandiù verò duret cenſura lata ſub hâc forma, ad meum beneplacitum, vel ad meam reuocationem, patet ex dictis de Priuilegijs, Puncto 1.

2 Si quæras quot diebus ſeruanda ſit ſuſpenſio ab eo, qui inchoato iam menſe commiſit delictum, propter quod lata eſt ſuſpẽſio per menſem.

Reſpondetur, iuxta communiorem ſententiam, incipiẽdum eſſe ab eo die, in quo lata eſt, vel contracta ſuſpenſio vſque ad eundem diem ſequentis menſis; quare, qui contraxit ſuſpenſionem die tertio Menſis, remanet Suſpenſus vſque ad tertium diem completum ſequentis Menſis, ſiue primus Menſis conſtet triginta diebus, ſiue 28. ſiue triginta; & vno. Vnde quota die menſis cępit, tota die ſequentis finitur, Argumento Legis, qua ætate de Teſtamentis. Ità plures DD. quos citat, & ſequitur Vgolinus loco cit. §. 3. verſus finem; addit Vgolin. §. 5. poſtremum diem debere eſſe completum; tempus enim debet eſſe completum, vt patet ex cap. §. qui verò; & cap. Cupientes, §. Cæterum de electione in ſexto; quamuis in aliquibus alijs ſufficiat vltimam diem inchoatam eſſe, vt patet ex dictis de ætate ad matrimonium, & ſponſalia, & in aliquibus alijs ſufficiat tempus moraliter cõpletum, vt dictum eſt de matrim. q. 3. punct. 4.

3 Hinc patet, quid dicendum ſit de computatione annorum, quibus lata eſt ſuſpenſio; cum enim annus conſtet trecentis ſexaginta quinque diebus, ſeruanda eſt ſuſpenſio totidem diebus ab eo, qui contraxit ſuſpenſionem per annum.

4 Vnica ſupereſt difficultas, vtrum ſuſpẽſus per annum, in quem incidit biſſextus, teneatur ſeruare ſuſpenſionem trecentis ſexaginta ſex diebus, cum tot diebus conſtet annus biſſextilis.

Reſpondetur negatiuè, iuxta communiorem ſententiam. Ratio eſt tum quia ſeruans ſuſpenſionem 365. diebus dicitur ſeruaſſe ſuſpenſionem per annum. Tum quia verſamur in materia pœnali, quæ odioſa eſt, conſequenter coarctanda, capit. In pœnis de regulis iuris in 6. Quare iure optimo in materia odioſa dies biſſextilis reijcitur, L. cum hæres. §. Sticus ſi hæredi, ff. de Statu liberorum.

5 Hinc ſequitur, eum, qui ſuſpenſus eſt per menſem Februarij, elapſis viginti octo diebus liberum eſſe à ſuſpenſione, quamuis adhuc ſuperſit dies biſſextilis. Ita Henriquez lib. 10. cap. 19. & lib. 13. cap. 35. nu 2. Syluester verbo ætas, q. 3. & verbo Religio 5. q. 19. Martinus Fornarius de Sacramento Ordinis, cap 3 num. 4. Sayrus cap. 8. num. 12. Vaſquez de beneficiis capit. 3. §. 2. ad finem num. 26. & plures alij, quos citat & ſequitur Vgolin. loco cit. §. 1. ad finem. Contra Bartolum.

SECVNDA PROPOSITIO.

6 SVſpenſus ab officio ab aliquo ſuperiore, eſt vbique ſuſpenſus, conſequenter non poteſt alibi exercere officium, modo ſuſpenſio lata ſit abſque loci determinatione. Ita Suarez d. 26. ſect. 1. nu. 11. Filiucius tra. 17. cap. 2.

q. 2. & alij communiter. Ratio est quia suspensio est censura, quæ sequitur suspensum vbicunque sit; non enim suspensio consideranda est; vt pura prohibitio, vel præceptũ; sed vt inhabilitas, instituta ab Ecclesia, qua suspensus fit inhabilis vbicunque sit.

Quòd dictum est de suspensione ab officio, idem iuxta Vgolinum tab. 4. cap. 8. §. 5. Suarez d. 27. sect. 1. num. 17. Filiucius cap. 3. q. 6. dici potest de suspensione simpliciter à beneficio, Vnde si aliquis ab Episcopo suspendatur à beneficio absque loci determinatione intelligitur etiam suspensus à beneficijs, quæ alibi possidet; cum enim sit subditus illi Episcopo; potest hoc modo ab eo suspendi; nam ista suspensio non fertur in beneficium alibi existens, sed in hanc personam existentem in hoc Territorio huius Episcopi; quamuis non desint Auctores contrarium sentientes apud Sayrum c. 6. num. 11. Immò Suarez num 22. asserit vsu receptum esse secundum aliquos, vt huiusmodi suspensio non extendatur ad beneficia alibi existentia, nisi expressè in sentẽtia habeantur verba significantia suspensionem beneficij alibi existentis.

Eandem sententiam probabilem vocat Filiucius nu. 47.

PVNCTVM IV.

De violatione Suspensionis.

1 *An suspensus grauiter peccet violando suspensionem.*
2 *An suspensus possit aliquando licitè administrare Sacramenta.*
3 *An peccet communicans cum suspenso.*
4 *An suspensus fiat irregularis exercendo ordines, à quibus est suspensus.*
5 *An suspensus fiat irregularis violando suspensionem.*
6 *An incurratur irregularitas ob violationem suspensionis lata cum restrictione.*
7 *An gesta per suspensum valida sint.*
8 *An valida sit absolutio data à suspenso.*

QVæremus in hoc Puncto. Primò, vtrùm suspensus peccet exercendo actus à quibus est suspensus. Secundò, vtrùm peccet cooperans. Tertiò, quam pœnam incurrat suspensus exercendo actus sibi prohibitos. Quartò, vtrùm illius acta sint valida.

PRIMA PROPOSITIO.

1 SVspensus peccat mortaliter ex suo genere, exercendo actum, à quo est suspensus. Ita communiter DD. Nauarr. num. 163. Henriquez, cap. 33. num. 1. Sayrus, cap. 11. num. 8. Auila disp. 2. dub. 1. Suarez, d. 27. sect. 2. Filiucius tract. 17. cap. 10. Reginald. lib. 31. tract. 2. nu. 31. Coninch. nu. 17. & alij. Ratio est quia violans præceptum Ecclesiasticum in re graui peccat mortaliter.

Dixi ex suo genere, quia ratione paruitatis materiæ fieri potest, vt excusetur à mortali, vt accidit, quando suspensus ab ingressu Ecclesiæ paruo tempore commoratur in Ecclesia, dum recitantur Diuina officia.

2 Vtrum verò suspensus possit in aliquo casu licitè administrare Sacramenta, patet ex dictis de excommunicatione, & de censuris in communi.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 COoperans, & communicans cum suspenso nondum denunciato in iis actibus iurisdictionis, & officii, & quibus est suspensus, non peccat mortaliter propterea petens Sacramentum à Sacerdote suspenso ab officio; sed nondum denunciato, non peccat, vt patet ex supra dictis de excommunicatione, & colligitur ex Concilio Constantiensi, in quo concessa est facultas communicandi cum excommunicatis, & suspensis nondum denunciatis.

4 Vtrum vero suspensus peccet, aut fiat irregularis communicando, & exercendo functiones Ordinum, à quibus est suspensus, patet ex supra dictis, nõ peccare mortaliter, nec fieri irregularem, modo non se spontè ingerat.

Dixi in secunda Propositione cooperans, vel communicans cum suspenso tolerato, quia communicans, & cooperans cum suspenso denunciato in illis actibus, à quibus est suspensus, peccat mortaliter. Ita Sayrus loco cit. num. 5. Suarez num. 7. Nauarrus, cap. 27. num. 163. & alii. Ratio est quia concurrit ad actionem malam, & prohibitam. Non incurrit tamen vllam pœnam, vel censuram excommunicationis, vel suspensionis in huiusmodi participatione, etiamsi participet in crimine criminoso; ob quod alter est suspensus; quia nulla pœna in iure habetur. Ità Auila dub. 4. concl. 4. Henriq. loco cit. & alij.

Dixi in illis à quibus est suspensus; quia participans in aiijs actibus, à quibus non est suspensus, non peccat saltem mortaliter; per hoc enim distinguitur suspensio ab excommunicatione, quod excommunicatio priuat quacumque exteriori communicatione: non vero suspensio.

Addit Auila disp. 2. dub. 4. Henriquez ca. 33. nu. 3. Suarez d. 27. sect. 2. num. 7. Sayrus, cap. 11. num. 6. non esse peccatum mortale communicare cum suspenso denunciato in ijs actibus, à quibus est suspensus, exceptis duobus casibus. Primus est in actibus iurisdictionis, eo quod isti actus sint inualidi, quando exercẽtur à suspenso denunciato ab officio, vel à iurisdictione.

Secundus est, quando quis cooperatur peccato suspensi, idest quando extra necessitatẽ inducit suspensum denunciatum ad exercẽdos actus, à quibus est suspensus. Quare isti DD. volunt me posse Missam audire Sacerdotis, qui est denunciatus suspensus à Diuinis, modò illi non inseruiam ad Altare, nec illum inducam ad celebrandum. Præterea volunt me non teneri exire ab Ecclesia, qñ ingreditur suspensus ad ingressu Ecclesiæ. Sed hanc doctrinam non facile admiserim; nam hæc videtur quędam communicatio, & participatio in actibus, à quibus ille est suspensus; participans autem in peccato alterius peccat, vt patet ex dictis de peccatis. Ita Nauar. cap. 27. num. 163. & Emanuel Sà verbo suspensio.

TERTIA PROPOSITIO.

5 SVspensus ex delicto fit irregularis, violando suspensionem per exercitium solẽne maioris ordinis, à quo est suspensus. Ita Suarez nu. 3. Nauar. cap. 27. num. 103. Toletus, lib. 1. cap. 45. Valent. tomo 4. d. 7. q. 18. pun. 1. Filiucius tract. 17. cap. 11. q. 4. Reginald. lib. 32. tract. 2. num. 36. & seqq. Coninch. disp. 15. dub. 2. num. 19. & alij apud Sayrum, cap 16. num. 3. Hæc propositio patet ex cap. 1s, cui de sent. excomm. in sexto, & ex cap. 1. de sententia, & re iudicata in 6.

Dixi per exercitium solemne, quia exercens actum ordinis non solemniter, nec ex officio non incurrit irregularitatem, ex communi DD. sententia. Quocirca Subdiaconus suspensus ab officio Subdiaconatus nõ incurrit irregularitatem canendo Epistolã absque manipulo; quia non censetur canere ex officio.

Dixi Maioris ordinis, quia exercendo actus minorum ordinum, etiam solemniter ex Sayro, cap. 11. num. 9. Tabiena, S. Antonino, & alijs Contra Nauar. capit. 27. num. 163. Filiucium num. 182. Suarez, & alios; non incurrit irregularitatem; nam isti actus fieri possunt etiam à laicis, vt ostendam in simili de interdicto, & de irregularitate.

6 Rogabis vtrum irregularitas incurratur, non solum quando per exercitium maioris ordinis violatur suspensio perpetua, quæ est propriè censura; sed etiam quando violatur suspensio, quæ est pura pęna, & quæ lata est ad determinatum tempus.

Respondeo affirmatiuè, vt patet ex cap. 1. de re iudicata, & de senten. excomm. in 6. Ratio est quia huiusmodi suspensio priuat Sacro Ministerio, sicut priuat suspensio, quæ est propriè censura; ergo sicut per violationem istius incurritur irregularitas: ità etiam incurritur per violationem illius. Ita Suar. disp. 26. sect. 2. Filiucius tract. 17. cap. 10. q. 9. num. 193.

Rursus dixi actus ordinis; quia suspensus violans suspensionem exercendo actus solius iurisdictionis, qui non sunt coniuncti cum actibus ordinis, non incurrit irregularitatem, vel aliam pęnam. Ita Suarez num. 6. Filiucius q. 6. nu. 188. Ratio est quia huiusmodi irregularitas, vel pęna non extat in iure expressa. Quocirca suspensus cõferens beneficium, aut eligens non incurrit irregularitatem quidquid aliqui DD. voluerint apud Suarez, nu. 6. Similiter suspensus ab officio Diaconatus, vel ab officio prædicandi non fit irregularis concionando. Ita Sylu. verbo Suspensio quæsitos, Heriquez, cap. 32. nu. 5. Sayrus, nu. 10. Toletus, lib. 1. cap. 45. Rodriquez tomo 1. cap. 68. num. 8. Filiucius num. 184.

num. 184. Reginald. num. 16. Contra Nauar. cap. 27. nu. 163. Valētiam tomo 4. d. 7. q. 18. puncto 1. Ratio est quia prædicare non est actus ita adnexus ordini Diaconatus, quin fieri possit à laicis, de licentia Episcopi, etiam cum superpelliceo, & benedictione.

QVARTA PROPOSITIO.

7 ACta per suspensum, qui nō est nominatim denūciatus, valida sunt. Ratio est quia huiusmodi suspensus toleratur ab Ecclesia; consequenter illi non adimitur iurisdictio, vt patet à simili ex dictis de excommunicato tolerato. Acta vero iurisdictionis propriæ per suspensum nominatim denūciatum inualida sunt, nisi adsit titulus coloratus, & error communis vulgi, vt patet ex supra dictis de excommunicatione, & de matrimonio.

8 Hinc sequitur, inualidam esse absolutionem impensam ab eo, qui denunciatus est suspēsus ab officio, nam huiusmodi suspensus caret vsu iurisdictionis.

Dixi acta iurisdictionis propriæ; quia actus ordinis, qui nō requirunt iurisdictionem ad sui valorem, validi sunt vt consecrare, cōfirmare, &c. vt patet à simili ex supra dictis. Actus vero absolutionis Sacramentalis inualidè exercetur à suspenso denūciato; quia non solùm requirit ordinem, sed etiam vsum iurisdictionis. Ità Suarez, d. 27 sect. 2. num. 2. Auila dub. 3. Sayr. cap. 11. num. 15. Henriq. lib. 13. cap. 33. nu. 1. Filliuc. tract. 17. cap. 10. q 3. & alii.

PVNCTVM V.

De Suspensionibus, quæ ipso iure contrahuntur.

PLures casus referuntur à DD. in quibus incurritur suspensio, quos in sequētibus paragraphis enumerabo incipiendo à suspensionibus latis contra Clericos, Deinde contra Episcopos. Tertiò contra Capitula, & conuentus. Quartò contra Religiosos.

§. I.

De suspensionibus contra Clericos.

1 *Suspenditur Clericus, aut religiosus recipiens sacros ordines ficto patrimonio, vel beneficio, aut faciens pactum cum Episcopo ordinante, vel patrono præsentante.*
2 *Recipiens ordines extra constituta tempora, vel ante legitimam ætatem, vel sine litteris dimissorijs.*
3 *Quid de recipiente ordines non seruatis interstitijs.*
4 *Recipiens duos ordines sacros eodem die, aut minores ordines cum Subdiaconatu, vel duos ordines sacros duobus diebus continuis.*
5 *Recipiens sacros ordines cum litteris dimissorijs à Capitulo receptis vacante Episcopatus, nec occasione beneficij accepti, recipiendus arctatus.*
6 *Recipiens superiorem ordinem per saltum.*
7 *Recipiens ordines ab Episcopo excommunicato, aut interdicto denunciato, seu vitando, vel à Simoniaco per sententiam declarato.*
8 *Recipiens ordines ab Episcopo, qui Episcopatui renunciauit.*
9 *Recipiens ordinem scienter per Simoniam.*
10 *Recipiens ordinem in excommunicatione.*
11 *An suspendatur recipiens primam tonsuram, vel Episcopatum in excommunicatione.*
12 *Recipiens ordines furtiuè suspensus est.*
13 *Recipiens sacros ordines post matrimonium contractum, etiā non consumatum.*
14 *An bona fide suscipiens dictam suspensionē incurrat, & quo modo se gerere debeat.*
15 *Celebrans missam, nec in ea communicans suspenditur.*
16 *Celebrantes, vel celebrare facientes in locis interdictis à iure, vel ab homine.*
17 *Præsumens sine graui causa missam incompletam omittere.*
18 *Clerici etiam exempti, aut religiosi admittentes ad Sacramenta, &c. publicos excommunicatos denunciatos, vel interdictos suspensionem incurrunt.*
19 *Admittentes manifestos vsurarios ad communionē altaris &c. Tract. de Cens.*
20 *Sacerdos tàm regularis, quàm secularis coniungens in matrimonium, vel benedicens subditos alterius Parœciæ sine licentia.*
21 *Beneficiarius publicè, & absque rationabili causa parvita, vel virgata veste vtens, suspensioni subiacet.*
22 *Quid de clerico in sacris constituto.*
23 *Clericus præsumens commissas sibi Ecclesias alienis debitis grauare, aut litteras, aut sigilla alteri concedere, quibus possit obligari, suspenditur ab administratione temporalium, & spiritualium.*
24 *Occupantes bona Cathedralis, &c. spectantia ad Prælatum defunctum, vel ad Sedem, vel ad successorum, Episcopatu vacante.*
25 *Compromissarius eligens indignum in Episcopum, superiorem dignitatem.*
26 *Eligentes indignos ad Episcopatum, vel ad beneficia inferiora animarum curam habentia.*
Quis Episcopus, Cur censeatur indignus censeatur.
27 *Impugnantes alicuius electionem, vel postulationem, & postea in probatione deficientes.*
28 *Episcoporum electores infra tres dies, postquam commodè potuerint, præsentationem electo, culpabiliter præsentare negligentes à beneficijs suspenduntur.*
29 *Præsumentes ad Ecclesiasticam præbēdam aliquem eligere secularis potestatis abusu suspensione ligantur.*
Quis censeatur abusus secularis potestatis.
30 *Conferentes, vel recipientes illorum beneficia, qui pro suis negotijs Romanam Curiam adierunt, aut aliqua negotia in ea exercent.*
31 *Conseruatores munus exercentes, qui se scienter de alijs intromittunt, quam de manifestis iniurijs, aut dolis, quæ iudicialem indaginem non requirunt suspenduntur.*
32 *Iudex Ecclesiasticus non Episcopus faciens iniuriam contra iustitiam, & conscientiam parti litiganti in iudicio.*
33 *Iudex excommunicationis sententiam sine scriptis, aut sine causa expressione ferēs, vel requisitus scripturæ copiam intra mensem non tradens, ab ingressu Ecclesiæ suspenditur.*
34 *Eadem censura ligatur ferens censuram excommunicationis sine monitione, & testibus.*
35 *Visitatores Episcopis inferiores pecuniam, vel munera in visitatione recipientes, suspenduntur.*
36 *Præsumentes in populari concione in alterutram partem de conceptione B.M.V. disputare, aut de hac ipsa quæstione, sub quouis prætextu vulgari lingua scribere, &c. aut in publicis concionibus, &c. asserere an antes Beatissimam Virginem, cum originali contractam fuisse, suspenduntur.*
37 *Tenor Bullæ Gregorij X V. per quam suspenduntur quicunque in quouis actu, etiam priuato de præfata quæstione quidquam in contrarium asserere præsumentes.*
38 *Iurantes sponte de tenendo schismate, suspensione ligantur.*
An prouocantes ad duellum, vel raptores sint ipso iure suspensi.
39 *An Clericus notorius, & publicus concubinarius, item publicus peccator, vel sodomita sit, ipso iure suspensi.*

1 PRima est contra Clericum, quamuis religiosum, recipientem sacros ordines ficto patrimonio, vel beneficio: hic enim incurrit suspensionem ab ordine ita suscepto, vt colligitur ex bulla Pij V. quæ incipit Romanus Pontifex. Ita Quaranta v. ordo Filiucius nu. 89. Suarez disp. 31. sect. 1. num. 33. & alij quanquam Toletus lib. 1. cap. 14. num. 16. Sayrus lib. 4. cap. 14. num. 16. & alii putant clericos seculares non incurrere suspensionem. Hæc suspensio videtur Episcopo reseruata. Pari pacto suspenduntur Clerici facientes pactum cum Episcopo ordinante ante ordinationem, vel cū patrono præsentante non petendi victum, alimenta, aut prouisionem. Ita Nauar. nu. 118. Auila dub. 4. Henriquez cap. 17. num. 1. Sayrus c. 15. num. 22. Suarez d. 31. num. 33 & alii, & patet ex cap. penult. de Simonia; in quo habetur Episcopum, & Patronū præsentantem, suspensos esse per triēnium ipsum vero clericum suspensum esse donec absoluatur. De hac eadem re in Concilio nostro Prouinciali 6. Mediolanensi tit. quæ ad ordines, exeat specialis suspensio ab ordine ad arbitriū Episcopi contra eum, qui male promouetur ad patrimonium.

Eadem suspensione ligatur beneficiarius præsentans ali-

Digitized by Google

quem Clericum ad titulum sui beneficii, vt illi conferantur ordines, cũ pacto non petendi fructus ad sui sustentationem, cap. penult. de Simonia. Ita Auila dub. 5. concl. 1. ad 1. argumentum.

Dixi superius, facientes pactum cum Episcopo, &c. quia si nullum pactum ineatur, vel non adsit deceptio, seu falsitas, non incurritur vlla suspensio; nullo enim iure constat incurri: nam iura loquuntur quando intercedit pactum, seu fallacia, vt patet ex Trid. sess. 21. cap. 2. & ex declaratione Illustrissimorum Cardinalium docet Eman. Sà verbo suspensio num. 10. Vide quæ diximus de Sacramẽtis disp. 8 quæst. vnica puncto 5. à num. 18. vsque ad 32. vbi de hac re prolixius egi, Suarez num. 34. Filiucium n. 87. & seqq. Quarantam, Maiolum, aliosque præcit. DD.

2 Secunda est contra illum, qui recipit maiores ordines extra tempora constituta ab Ecclesia, vel ante legitimam ętatem, vel absque litteris dimissorijs, vt habetur in quadam extrauag. Pij II. quæ incipit, Cum ex Sacrorũ & in altera extrauag. Sixti V. quæ incipit, Sanctum, & salutare. Ita Suar. disp. 31. sect. 1. Filiucius ca 5. quæsito 3 & cap. 7. quæsito 5. Nauar. cap. 27. n. 141. Quaranta verbo ordo, Sayrus cap. 13. num. 15. & alii locis citandis.

Aduertendum tamen est primo ad hanc suspensionem incurrendam non requiri pręsumptionem, vel ignorantiã affectatam; sed sufficere ignorantiam mortaliter culpabilem, vt patet ex extrauag. Pij II. & ex regulis supra traditis de censuris. Vnde si aliquis ex ignorantia mortaliter inuincibili ordinetur ante legitimam ętatem, incurrit suspẽsionem quamuis Auila dub. 7. Nauar. cap. 27. num. 254. Tolet. cap. 48. Henriquez cap. 38. num. 1. Sayrus cap. 14. Emanuel Sà verbo suspensio num. 2. Coninch. num. 36. & alii putent ad hanc suspensionem incurrendam requiri præsumptionem. & non sufficere ignorantiam vincibilem modo non sit affectata.

Secundo istam suspensionem, vt colligitur ex extrauag. Sixti V. priuare vsu omniũ ordinum susceptorum, & repellere ab aliis suscipiendis. Hac de causa delinquens non solum videtur suspensus; sed etiam irregularis iuxta Nauar. & Eman. Sà cõtra Auilam loc. cit. Irregularitas enim arcet à susceptione ordinum, suspensio vero prohibet illorum exercitium: nisi forte dicas indirecte etiam repellere à susceptione, cum susceptio ad vsum ordinetur. Sed de hac re infra de irregular.

Tertio huius suspensionis dispensationẽ pertinere ad Sũmum Pontificem, vt patet ex motu Sixti V. cuius motus per bullã posteriorem Clementis VIII. quæ incipit, Romanum Pontificem decet, redactus fuit ad dispositionem decretorũm Tridentini: Propterea Episcopus videtur modo posse dispensare in huiusmodi suspensione, vel irregularitate quandiu delictum est occultum iuxta decr. Trident. sess. 24. c. 6. Videte Sayrũ lib. 4. ad finem, & li. 7. ca. 10. n. 36.

Quarto ligatum huiusmodi suspensione incurrere irregularitatem celebrando, vel exercendo ordines, modo adsit pręsumptio: dicitur enim in dicta extrauag. Pij II. si huiusmodi suspensione durante in ijsdem ordinibus celebrare præsumpserit, eo ipso irregularitatem incurrat.

Ex quo patet requiri, scientiam, & non sufficere ignorantiam vincibilem nisi sit affectata, coniuncta cum ingenti temeritate; quamuis ad incurrẽdam suspẽsionem sufficiat ignorantia culpabilis mortaliter, vt dictum est. Videri potest Suarez disput. 51. sect. 2 num. 4. Filiucius tract. 19. nu. 175. & ea quæ tradidi de Sacramento ordinis, de ætate ad ordines requisita.

Quinto recipientem minores ordines ante legitimam ætatem non esse suspensum, aut irregularem; quia nullus textus huiusmodi pœnam continet. Ita Couar. & alii apud Suarez disp. 31. num. 23. vbi num. 29. idem subdit de Episcopis. Neque obstat bulla Sixti V. quæ incipit, sanctum, & salutare, nam illa bulla quoad hanc partem reuocata est à Clemente VIII. Mortaliter tamen peccat recipiens minores ordines ante legitimam ætatem cum faciat contra prohibitionem in re graui. Qui vero recipit primam tonsuram ante septennium, quod est tempus, seu terminus constitutus pro recipienda tonsura, non peccat mortaliter, si nondum peruenit ad vsum rationis, vt per se patet Episcopus vero conferens tonsurã ante septennium mortaliter peccat, cum videatur facere contra prohibitionem Ecclesiæ in re graui. Videri potest Sayrus lib. 6. cap. 11. à num. 9. Suarez d. 21. num. 12. & ea quæ diximus de Sacramento ordinis, & de beneficijs.

3 Rogabis vtrum recipiens ordines non seruatis interstitijs incurrat suspensionem.

Respondeo negatiue. Ita Suar. d. 31. sect. 1. num. 43. Filiucius nu. 86. Verum tamen est peccare si hoc faciat absque licentia Episcopi; nam facit contra Trident. præceptum sess. 23. cap. 11. in materia graui. Nullam tamen pœnam incurrit quia nulla pęna incurritur, nisi sit in iure expressa. Videte quæ dixi de Sacramento ordinis disp. 8. quæst. vnica pun. 5. num. 31. & seqq. & puncto 6. num. 2.

4 Tertia est contra suscipientem duos ordines sacros eodem die, qui fit suspensus ab executione posterioris, cap. litteras de tempor. ordinat.

Similiter suscipiens eodẽ die minores ordines cum Subdiaconatu, remanet suspensus à subdiaconatu, cap. litteras de tempor. ordinat. & cap. 2. de eo, qui furtiue ordines suscepit, Nauar. cap. 27. num. 71. Emanuel Sà verbo suspensio n. 19. Sayrus cap. 14. nu. 23. 24. & 25. Suarez disp. 31. sect. 1. num. 41. Filiucius num. 86.

Eadem suspensio extenditur ad eos, qui recipiunt duos ordines sacros duobus diebus continuis, & immediatis absque dispensatione, cap. litteras cit. Ita Suarez loco cit. num. 40. & alij, quos retuli de Sacramento Ordinis pun. 5. num. 36. Hæc suspensio reseruatur Papæ.

Vtrum vero in prædictis casibus incurratur irregularitas, dicã de irregularitate.

5 Quarta est contra Clericum, qui vacante Episcopatu, & non arctatus occasione beneficij recepti, aut recipiendi, sacros ordines sumit cum litteris dimissorijs à Capitulo receptis; hic enim est ipso iure suspensus ab executione maiorum ordinum ad beneplacitum futuri prælati. Si vero suscepit tãtummodo minores ordines, caret priuilegio Clericali, præsertim in criminalibus, quamuis suspensus non sit, vt Sacra Cardinalium congregatio, teste Suarez d. 31. sect. 1. num. 20. ad finem, declarauit in Tridentino sess. 7 cap. 10. vbi concessio dimissoriarum, & susceptio ordinũ sede vacante, prohibetur in hæc verba.

Non liceat Capitulis Ecclesiarum, sede vacante, infra annum à die vacationis, ordinandi licentiam, aut litteras dimissorias, seu recurrendas, vt aliqui vocant, tam ex iuris communis dispositione, quam etiam cuiusuis priuilegii, aut consuetudinis vigore, alicui, qui beneficij Ecclesiastici recepti, siue recipiendi occasione arctatus non fuerit, concedere: si secus fiat, Capitulum contraueniens Ecclesiastico subiaceat interdicto, & sic ordinati, si in minoribus ordinibus cõstituti fuerint, nullo priuilegio Clericali, præsertim in criminalibus gaudeãt: in maioribus vero, ab executione ordinum ad beneplacitum futuri prælati, sint ipso iure suspensi.

6 Quinta contra Clericum, qui per saltũ recepit ordinẽ superiorem: hic enim suspensus est ab illo ordine suscepto, donec receperit inferiorem prætermissum, cap. vnico de cler. per saltum promoto. Potest tamen Episcopus ex causa cum huiusmodi promoto dispensare si non ministrauerit, ex Trid. sess. 23. cap. 14. Suarez d. 31. num. 44. Coninch. num. 40. Filiucius num. 91.

7 Sexta contra eum, qui recipit ordines ab Episcopo excommunicato, suspenso aut interdicto denunciato, seu vitando: recipiẽs enim ordines ab huiusmodi Episcopo, suspenditur ab executione ordinum, cap. 1. & 2. de schismat. Ita Nauar. cap. 25. num. 69. Suar. loco cit. num. 61. & d. 42. num. 4. sub finem, hoc idem extendit ad suscipientem ordines ab Episcopo irregulari, videlicet denunciato, Eman. Sà v. suspensio num. 7. Sayrus c. 14. nu. 1. Auila dub. 8. Coninc. disp. 15. dub. 5. num. 31. Filiucius num. 80. & tract. 10. c. 7. num. 199. quæsito 6. loquens de suscipiente ordines ab Episcopo censurato, & irregulari, & alii communiter in cap. 1. & 2. de schismaticis.

Idem dicendum est de eo, qui recipit ordines ab Episcopo Simoniaco, per sententiã declarato, ca. si quis à Simoniacis 1. q. 1. Ita Henriquez lib. 13. cap. 37. num. 4. Sayrus cap. 14. num. 6. Suar. d. 35. sect. 4. n. 34. & alii. Hæc suspensio reseruatur Papæ.

Rogabis vtrum ignorantia excuset ab incurrenda huiusmodi suspensione, quando recipiens ordines ignorat Episcopum esse excommunicatum, &c.

Respondet Rodriquez tom. 2. cap. 19. fol. 345. Coninch. num. 32. & seqq. vbi de hac re fusè tractat, Innocentius Abbas, & alij excusari, quia quoties quis excusatur à culpa, excusatur etiam à pœna: seu recipiens ordines ab excommunicato vitando, ignorans illum esse excommunicatum

eatum, excusatur à culpa; ergo etiam excusatur a pœna suspensionis.

Sed iuxta Suarez loco cit. num. 63 Sayrũ loc. cit. Auilam lo. cit. Filiucium tract. 17. cap. 5 quæsito 4. num. 81. & alios communiter nõ excusatur. Quia Ecclesia hoc statuit, non ob culpam ordinati, sed ordinantis, cuius gesta vult esse inualida, quantum potest, & cum possit in hoc casu facere inualida quoad executionem ordinum in ipso suscipiente, vult ipsum suscipientem remanere suspensum ab ordinum executione.

Vtrum vero hæc suspensio incurratur ab eo, qui ordinẽ à dicto Episcopo recipit p. metum cadentem in constantem virum; Negant Syluester, Auila, Nauarrus, & alii locis citatis.

Sed contrarium mihi videtur probabilius cum Suarez loc. cit. num. 63. vt patet ex dicta ratione.

8 Septima contra recipientem ordines sacros ab Episcopo, qui renunciauit Episcopatui, id est loco, & dignitati, hoc est iurisdictioni, & officio Episcopi, nec non potestati ordinis, seu potius eius vsui: hic enim remanet suspensus ab ordine suscepto ca. 1. de ordinatis ab Episcopo, qui Episcopatui, &c. Hæc suspensio reseruatur Papæ.

Dixi ordines sacros, quia hæc pœna non extenditur ad recipientes minores ordines; cum in iure non extet. Videte Nauar. cap. 27. num. 241. Henriquez cap. 39. num. 1. & Sayrum cap. 14 n. 7. Filiucium n. 76. & Suarez disp. 31. n. 3.

9 Octaua contra eum, qui aliquem ordinem scienter recipit per Simoniam: hic enim suspensus est ab ordinibus quamuis Simonia sit occulta cap. penult. & cap. per tuas de Simonia, & extrauag. 7. Pij II. de Simon. Hæc suspensio reseruatur Episcopo.

Eandem suspensionem incurrit qui committit Simoniam in dimissoriis; nam hæc censetur Simonia in ordine. Ita Henriquez cap. 37. nu. 3. Auila 3. par. d. 5. dub. 9. concl. 2. Suarez disp. 31. sect. 4. vbi etiam agit de conferente, & præsentante per Simoniam: Eumdem sequitur Filiucius num. 128.

Dixi scienter, quia recipiẽs ordinem Simoniace, sed bona fide, & ignoranter, non incurrit suspensionẽ, cum ignorantia excuset à censuris, vt accidit quãdo pater ipso ignorante dedit Episcopo pecuniam, vt illi conferret ordines. Ita Sayrus li. 4. ca. 14. num. 6. Suar. disp. 31. sect. 1. Coninch. num. 37. & Henriquez cap. 37. num. 4. contra Auilam dub. 9. & alios. Et hoc verum videtur, quamuis ille, qui ignoranter ordinatus est per Simoniam, ratificet postea promissionẽ factam ab amico: nam ratihabitio non comparatur mandato in pœnis, nisi in iure exprimatur, ita Henriquez loc. cit num. 4. & alij contra Auilam loc. cit. & alios.

Vtrum vero Simonia in beneficiis inducat excommunicationem, aut inhabilitatẽ ad beneficia, patet ex dictis suis locis; sicut etiam alibi ostensum est vtrum conferens ordines per simoniam sit suspensus. Videri potest Coninchus nu. 39. Suarez, Filiucius, & aliq; præcit. DD.

10 Nona contra eum qui scienter ordinẽ in excommunicatione recipit: hic enim suspensus est ab ordine sic suscepto, ca. cum illorum de sentent. excom. vbi habetur, excommunicatum, qui ordinem recipit, si sit secularis à suscepto ordine in perpetuum esse deponendum, & dispensationem Papæ reseruari. Si vero sit religiosus ab executione suscepti ordinis, & officij manere suspẽsum, vt dicitur in præfato textu. Ita Suar. disp. 31. sect. 1. num. 57. Nauar. in Manuali c. 27. num. 14. Couar. cap. alma p. 1. §. 6. n. 6. Auila p. 7. disp. 9. sect. 1. dub 6. Henriquez lib. 14. cap. 6. num. 4. Coninchus disp. 14. nu. 32. Filiucius tract. 17. cap. 5. nu. 94. & alii, apud Suarez loco cit. qui hoc idem putant verum esse in eo, qui suscipit ordines in suspensione, vel interdicto, quanquam ad hoc probandum sufficientem textum non adducunt. Probabilis tamen est opinio nonnullorum Doctorum asserentium suscipientem ordines in excommunicatione fieri irregularem, de qua re vide infra tradita disp. 7. q. 3. pun. 4. num. 1. & 2.

11 Dixi, qui ordinem recipit, ad differentiam recipientis primam tonsuram in excommunicatione, hunc enim suspensione non ligari probabilissimum est, tum quia iura loquuntur de suscipiente ordinem, prima autem tonsura, strictè loquendo, non est ordo, tum quia tonsura non habet proprium actum à quo suspendatur, ita Suarez num. 58. Auila, Nauarrus, & Filiucius loc. cit.

Addo cum præfatis DD. ab hac suspensione eximi posse etiam illum, qui Episcopatum recipit tempore, quo vinculo censuræ detinetur, quia Episcopatus non est ordo. Secus dicendum esset in sententia Valentiæ, Bellarmini, Medinæ, & aliorum asserẽtium Episcopatum esse ordinẽ, de qua re vide quæ diximus de Sacramentis disp. 8. quæst. vnica pun. 1. num. 3. & 4.

Obserua tamen primo eum, qui ex probabili ignorantia, vel inaduertentia suæ excommunicationis, vel iuris, recipit ordines, non ligari suspensione, quia par non est vt pœnam incurrat, qui culpam non admisit. Ita Suarez nu. 60. Filiucius loco cit. Sylu. verbo irregularitas quæsito 7. & alii apud Suarez.

Neque obstat cap. cum illorum, citatum, vbi ferri videtur suspensio Papæ reseruata contra suscipientes ordines in excommunicatione, etiamsi suscipiens non recordetur se excommunicatum, aut ignoret ius prohibens excommunicato ordines suscipere.

Respondetur enim textum illum intelligi de ignorantia vincibili ad distinctionem eorum, qui non solum ex ignorantia vincibili, verum etiam scienter ordines capere præsumunt. Perpende diligenter præfatum textum.

Obserua secundo cum præfatis DD. contra Maiolum lib. 4. cap. 16. de irregularitate ab eadem suspensione excusari posse eum, qui per vim, vel metum cadentem in constantem virum ordines suscipere cogitur, hic enim non delinquit contra præceptum Ecclesiæ, excusante metu graui, consequenter neque subiacet pœnæ suspensionis ab Ecclesia impositæ.

Dices, qui rebaptizatur per metum incurrit irregularitatem, vt infra ostendam disp. 7. q. 3. punct. 3. cum Suarez Coninchо, Vgolino, Sayro, & alijs; ergo etiam incurrit suspensionem qui per metum grauem cogitur ordinari, par enim videtur ratio, cum in vtriusque arbitrio positum sit ordines, vel baptismum suscipere, elicito actu intentionis non suscipiendi.

Respondetur negando consequentiam, tum quia graue sacrilegium, & grauiora in commoda sequerentur ex ficta susceptione ordinis, quam ex ficta susceptione baptismi, tum quia in susceptione ordinis in excommunicatione concurrunt duo præcepta Ecclesiastica, quorum alterum cessat, dum metus grauis incutitur ad alterum obseruandum: in eo vero, qui rebaptizatur concurrit præceptum naturale diuinum prohibẽs iteratam baptismi susceptionem, quod præceptũ strictissimẽ obligat, & seruari potest elicito actu intentionis nõ suscipiendi baptismum, ad quẽ suscipiendum grauis metus incutitur.

Obserua tertio decisionem capitis, cum illorum, citati procedere in quolibet excõmunicato ordines suscipiente: quamuis enim in eo capite sermo præcipuè sit de excommunicato ob clerici, vel religiosi percussionem; nihilominus intentio Summi Pontificis, & decisio videtur vniuersalis, vt patet legenti textum.

12 Decima est contra suscipientem ordines furtiuẽ, hic enim incurrit suspensionẽ, vt infra disp. 7. q. 3. pun. 4. num. 5. explicabo; vbi etiam ostendam quisnam dicatur ordines furtiuẽ recipere.

13 Vndecima contra eũ, qui suscipit ordines sacros post matrimonium contractũ, etiam non consumatum; exceptis casibus à Sacris Canonibus concessis, & à me traditis in tract. de matrim. hic enim incurrit suspensionem non solum ab ordine sic suscepto, verum etiam ab officio, & beneficio, extrauag. antiquæ de voto, & hæc suspensio est reseruata Summo Pontifici, etiam matrimonio soluto, nisi fortè soluatur per professionem validè emissam, iuxta dicta de matrimonio; tunc enim Episcopus dispensare potest, vt dicitur in præfata extrauag. Immo dici posset hunc esse irregularem, vt infra ostendam de irregularitate d. 7. quæst. 3. pun. 4.

14 Rogabis vtrum suscipiẽs ordines sacros bona fide, putans mortuum esse coniugem, sed postea comperiens adhuc superstitem esse, suspẽsus sit, & abstinere debeat ab ordine sacro suscepto.

Respondeo debere abstinere non per modum censuræ, sed per modum simplicis prohibitionis, donec vxor superstes est, aut castitatis votum emittit iuri suo cedens, iuxta dicta de matrimonio. Vide Suarez d. 31. sect. 1. num. 54. Filiucium tract. 17. cap. 5. n. 93. Sayrum lib. 4. ca. 14. num. 28. Viualdum de suspens. num. 106. Coninchum num. 40.

15 Duodecima contra eum, qui celebrat Missam, & in ea nõ communicat: hic enim suspenditur per annum à cõmune, cap. relatum, de consecrat. dist. 2.

Hoc

Hoc tamen non videtur intelligendum de eo, qui ex inaduertentia, aut ex malitia in vna tantum specie consecrat, & communicat. nam in dicto cap. relatum, sermo est simpliciter de communione; qui autem vnam tantum speciem sumit, dicitur communicare. Maiolus libro 3. ca. 16. & Sayrus lib. 4. cap. 15. num. 3.

16 Tertiadecima est contra Clericos, qui celebrant, vel celebrare faciunt in locis interdictis à iure, vel ab homine: hic enim suspensi sunt ab ingressu Ecclesiæ, donec satisfecerint ad arbitrium illius, cuius sententiam contempserunt cap. Episcoporum, de priuilegijs in 6. quanquam hoc potius dicitur interdictum, quam suspensio. An auté incurratur irregularitas, suo loco tradam.

17 Quartadecima est contra eum, qui præsumit omittere Missam incompletam, sine graui causa: hic enim suspensus est à corpore, & sanguine Christi, cap. nullus Episcopus de consecratione dist. 1. vbi dicitur, à corpore, & sanguine Christi suspensus fit, quem loquendi modum, importare censuram ipso facto, superius ostensum est; quanquam Filiucius num. 103. Glos. & alij putāt hanc suspensionem ferendam esse, non autem ipso iure latam. Grauis causa ad omittendam missam inchoato Canone censetur morbus grauis, aut mentis confusio, ita vt Sacerdos non possit progredi in Missa sine periculo. Ita Sayrus cap. 17. num. 2. Si vero Canon nondum est inchoatus, potest sufficere morbus leuior, aut leuior causa. Videte Sayrum cap. 15. num. 2. lib 4.

Obserua tamen hac suspensione, meo iudicio, eos non affici, qui Missam relinquunt imperfectam, vt ab alio suppleatur; sic enim colligi videtur ex ipso textu. Immo qui sub vna tantum specie communicat, non intendens sacrificium, quo ad sumptionem alterius speciei ab alio perfici non videtur incidere in hác suspensionem, quamuis graue Sacrilegium committat, vt habetur in cap. Comperimus 12. dist. 2. in 3. parte decreti, & possit excommunicari, vt dicitur in cap. nihil contra. 7. quæst 1. pagina mihi 771. vel etiam suspédi, seu arceri à sumptione Corporis, & Sanguinis Christi, vt habetur in præfato cap. comperimus.

18 Quintadecima est contra Clericos, etiam exemptos, & religiosos admittentes ad Sacraméta, ad Ecclesiasticā sepulturam, ad officia diuina publicè excommunicatos denunciatos, vel interdictos: hic enim suspensi sunt, seu interdicti ab ingressu Ecclesiæ donec satisfaciant ad arbitrium illius, cuius sententiam contempserunt, cap. Episcoporum de priuilegijs in 6. Ita Suarez d. 31. sect. 2. num. 5. Filiucius num. 99. & alij quos infra referam de interdicto pun. 6.

Sed aduertendum est, istam suspensioné, iuxta sententiam plurium DD. aut Auilæ parte 5. disp. 5. dub. 4. Emanuelis Sà num. 18. Nauarri num. 157. cap. 27 Henriquez, & aliorum, extendi solum ad Clericos exemptos, & priuilegiatos, & ad religiosos.

Alij vero probabilius afferunt extendi ad quoscunque etiam non exemptos: nam in textu habentur hæc verba, Clerici sęculares, aut regulares quantumcunque exépti, quæ verba, cum generalia sint, generaliter intelligenda sunt.

19 Sextadecima est cótra eos, qui admittunt manifestos vsurarios videlicet condénatos de vsuris ad communionem altaris, ad sepulturam Ecclesiasticam, vel recipiunt eorum oblationem antequam dederint satisfactionem, vel idoneam cautionem de satisfactione: isti enim suspensi sunt ab officij executione, donec satisfecerint ad arbitrium sui Episcopi, cap. quia in omnibus de vsuris. Ita Henriquez libro 13. cap. 38. num. 3. Coninch. num. 41. Filiucius nu. 100 Suarez sect. 1. num. 7. & seqq. & alij, quos retuli de contractibus.

20 Decimaseptima est contra Sacerdoté, tam regularem, quam secularem, coniungétem in matrimonium, vel benedicentem subditos alterius Parœciæ absque licétia Parochi, vel Ordinarij hic enim remanet suspensus ab officio. donec ab ordinario Parochi obtineat absolutioné, ex Trident sess. 24. cap. 1. de reformatione. Ita Sanchez de matrim. lib. 3. disp. 52. num. 4. Suarez disp. 31. sect. 1. 3. num. 18. Filiucius num 101. Sayrus cap. 15. num. 10. & alij.

Vtrum veró religiosus præter suspensionem incurrat etiam excommunicationem latam in Clement. 1. de priuilegijs, dictum est de matrimonio quæst. 2. non incurrere, iuxta Rebellum. Idem tenet Henriquez lib. 13. cap. 38. nu. 2. Filiucius loco citato, Sayrus lib. 2. cap. 15 num. 10. & alij, contra Nauar. tom. 2. consiliorum consil. 1. de pœnis libro 5. probatur, tum ex declaratione Cardinalium; tum ne duplex pœna incurratur pro vno delicto per tradita à Decio cap. de causis, de officio delegati.

21 Decimaoctaua est contra Clericum beneficiarium, qui publicè, & absque rationabili causa vtitur partita, vel virgata veste, id est habente contextos, & admixtos diuersos colores: hic enim suspensus est per sex menses à recipiendis fructibus beneficiorum: Clericus veró, qui nō est beneficiarius, sed est initiatus ordine Sacro subdiaconatus, vel Diaconatus, remanet suspésus per sex menses à recipiendo beneficio, Clem. 2 de vita, & honest. Cleric. Ita Toletus loco citato, Suarez loco citato sect. 3. Coninch. num. 42. Filiucius num. 166. Sayrus libro 4. cap. 15. num. 28. & alij communiter.

22 Dixi publicè, quia secreto vtés, vt domi in studio, vel sub alijs vestibus, ita vt publicè non appareat, vel vtens ex aliqua rationabili causa, non incurrit huiusmodi penā.

Non desunt tamen ex recentioribus apud Auilam dub. 8. qui dicunt hanc suspensionem consuetudine sublatam esse. Alij veró DD. apud Sayrum cap. 15. num. 28. addunt Parochos, aut habentes dignitatem, aut Sacerdotes, aut religiosos, qui publicè gerunt in cap. pileum lineum, aut huiusmodi vestes, incurrere suspensionem à perceptione fructuum per annum ex Clemen. citata. An vero ad illorum restitutionem teneantur ante Iudicis sententiam patet ex dictis de legibus.

23 Decimanona est contra Clericum, qui alienis debitis Ecclesias sibi commissas grauare præsumit, aut litteras, aut sigilla alteri concedere, quibus obligari possit: hic enim suspensionem ab administratione tēporalium, & spiritualium Episcopo reseruatam incurrit, cap. 2. de solutionibus. Ita Filiucius cap. 6. quæsito 5. nu. 107. Suarez sect. 3. nu. 2. Angelus v. suspensio 1. n. 10. alijque præfatos DD.

24 Vigesima contra eos, qui sede vacante cathedralis, regularis, aut collegiatæ Ecclesiæ occupant bona spectantia ad Prælatum defunctum, vel ad ipsam sedem, vel ad successorem; isti enim incurrunt suspensionem ab officio, & à beneficij, donec integre restituant, ca. quia sæpe de elect. in 6. Suarez loco citato sect. 3. num. 3. Filiucius num. 108. & 148. Sayrus lib. 4. cap. 12. num. 24 & Coninchus num. 43. qui etiam ex cap. præsenti de offic. ordin. in 6. obseruant, similem suspensionem ferri in Clericos inferiores Episcopis, qui bona Ecclesiarum vacantium sibi subiectarū in suos vsus conuertunt. Episcopi veró id facientes ab ingressu Ecclesiæ suspenduntur, cap præsenti cit. Vide Suarez disp. 31. sect. 5. num. 11. vers. quarta suspensio, Sayrum lib. 4. cap. 12. nu. 37. Coninchum, Filiucium, & alios locis cit.

25 Vigesimaprima est contra compromissarium, eligentem indignum in Episcopum, aut superiorem dignitatem; hic enim suspéditur per triennium à beneficijs, quæ obtinet in Ecclesia de cuius electione agitur. c. Si compromissarius de elect. in 6. Hoc tamen intellige, modo mortaliter peccauerit in huiusmodi electione cū scientia; textus enim habet verbum, scienter. Compromittens veró consentiens electioni indigni, nó afficitur pœna suspensionis, sed priuatur facultate iterum eligendi, vel compromittendi, ca. Si compromissarius cit. Vide Suarez disp. 31. sectione 3. numero 6.

26 Eandem pœnam suspensionis à beneficijs per triennium incurrunt eligentes indignos ad Episcopatum, vel ad beneficia inferiora curam animarum habentia. cap. cū in cunctis de elect. in 6. Indignus autem in hac parte dicitur Episcopus qui non est triginta annorum, qui ex legitimo toro natus non est, qui vita, & scientia commendabilis non est. Indignus etiam censetur curator animarum qui 25. annum non attingit, alijsque enumeratis qualitatibus excultus non est. Obserua tamen cum Sayro cap. 15. num. 11. Nauarro, & alijs apud Sayrū hanc suspensionem non extendi ad Reges præsentantes illegitimum ad Episcopatum, vel ad Cardinales eligentes illegitimum ad Pótificatum, qui cap. cum in cunctis sermo solum est de clericis: in pœnis autem non est facienda extensio vltra verborum significationem, cap. odia de reg. iurib. in 6.

27 Eadem pęna ligantur illi, qui alicuius electionem, vel postulationem impugnant, sed in probatione deficiunt, id est aliquid obijciunt, quod probare non possunt, ca. Si compromissarius cit. Suarez sect. 3. cit. num. 12. Filiucius cap. 6. quæsito 7. Coninchus n. 44 Sayrus libro 4. cap. 15. num. 11. & 13. & alij præcit. DD.

28 Vige-

28 Vigesimasecunda est contra electores Episcoporum, qui si infra octo dies postquam commodè potuerint, præsentationem electo culpabiliter non præsentauerint, suspēduntur per triennium à beneficijs, quæ possident in illa Ecclesia, de cuius electione agitur, cap. cupientes §. cęterum de elect. Suarez d. 31 sect. 3. num. 5. Sayrus lib. 4. cap. 15. num. 12. Viuald. de suspens. nu. 96. Filiucius num. 109.

29 Vigesimatertia est cōtra eos, qui p abusum secularis potestatis contra Canonicam libertatem præsumpserint aliquem ad Ecclesiasticam præbendam obligare: isti enim suspendendi sunt per triennium ab officio, & beneficio, & eligendi ea vice potestate priuatur; consequenter electus eo pacto, non censetur electus, ca. quis quis de elect. Suarez disp. 31. sect. 3. num. 12. Sayrus lib 4. cap. 16. num 16. Filiucius num. 114. Viuald. num. 98. Is dicitur eligere cum abusu potestatis secularis, qui electionem facit cum interuētu, & auctoritate principis secularis nullum ius habentis circa eum electionem.

30 Vigesimaquarta est contra conferentes vel recipientes beneficia eorum, qui pro suis negotijs ad Romanam curiam accesserunt, aut aliqua negotia in ea exercent, isti enim suspensi sunt ab officio, & beneficio, extrauag. 3. de priuileg. Suarez disp. 31. sec 3. num. 15. & d. 37. sect. 1. num. 8. Filiucius nu. 116. & 148. Hæc suspensio reseruatur Episcopo.

31 Vigesimaquinta est contra exercentēs munus conseruatoris, isti enim suspensionē per annum ab officio, ordinis scilicet, & iurisdictionis, incurrunt si se intromittant scienter de alijs, quam de manifestis iniurijs, & violentijs, aut suam potestatem ad alia, quę iudicialem indaginem, idest ritum iudicialem requirunt, scienter extendant cap. vlt. de offic. deleg. in 6. Suarez disp. 31. sect. 3. num. 17. Filiucius num. 118. Sayrus, & alij.

32 Vigesimasexta est contra Iudicem Ecclesiasticum, nō Episcopum, qui facit iniuriam contra iustitiam, & conscientiam parti litigāti in iudicio amore, pretio, vel odio; hic enim suspensus est per annum executione officij, ca. cum æterni de sent. & re iudic. lib 6. Ita Sayrus lib. 4. cap. 13. num. 3. Nauar. num. 157. Syluest. verbo suspensio q. 6. n. 19. Tolet. loco cit. Suarez sect. 3. n. 16. Filiucius nu. 117.

Obserua tamen ad hanc censuram hæc duo copulatiuè requiri, vt videlicet fiat cōtra iustitiam, & contra conscientiam, vt patet ex ipso textu.

33 Vigesimaseptima contra Iudicem, qui fert sententiā excommunicationis sine scriptis, aut sine causæ expressione, vel qui requisitus non tradit copiam scripturæ intra mensem: hic enim suspenditur ab ingressu Ecclesiæ, & à diuinis officijs per mēsem, cap. cum medicinalis de sent. excommunic.

34 Item censura interdicti ab ingressu Ecclesiæ per mensem ligatur Iudex Ecclesiasticus, ferens censuram excommunicationis sine monitione, & testibus, cap. medicinalis cit. & cap. Sacro de sent. excom. Vide Suarez disp. 37. sect. 1. num. 1. & seqq. Filiucium nu. 146. & quæ supra diximus de forma in ferendis censuris obseruanda disp. 1. q. 1. pun. 8. & 9.

35 Vigesimaoctaua est contra Visitatores, qui si in visitatione recipiant pecuniā, aut munera suspenduntur ab officio, & beneficio, nisi intra mensem duplum restituant eidem Ecclesiæ, à qua acceperunt, donec satisfaciant, sed de hac re infra dum agam de suspensionibus contra Episcopos.

36 Vigesimanona contra eum, qui pręsumit in concione populari, aut vbi adest virorum, & mulierum multitudo, disputare in alterutram partem de Conceptione B. M. V. asserendo propriam sententiam rationibus, vel auctoritatibus, & alteram refellendo: similiter contra eum, qui præsumit de hac ipsa quęstione, cuiusuis pietatis, aut necessitatis prætextu vulgari lingua scribere, vel dictare: hic enim suspenditur à diuinis si est in sacris, nec non priuatur ipso iure omni gradu, & dignitate, & ad similem redditur inhabilis, & à solo Papa dispensari potest, ex Bulla Pij V. quæ incipit, super specula. Ita Emanuel Sà num. 16. Sayrus cap. 15. num. 31. & alij communiter. Videte quæ diximus de peccato originali.

Idem Paulus V. die 19. Iulij 1616. & die 31. Augusti 1617. sub ijsdem pœnis, & censuris decreuit contra eos, qui in publicis concionibus, lectionibus, conclusionibus, & alijs quibuscunque actibus publicis asserere audent B. Virginem cum originali peccato conceptam fuisse.

Nouissimè autem Gregorius XV. non solum id vetuit in actibus publicis, verumetiam priuatim. Videri potest ipsius, Bulla quam hic ad verbum referre censui, ne lector in eo inquirenda defatigetur.

Sanctissimus D.N. auditis votis Illustrissimorum, & Reuerendissimorum DD. Cardinalium cōtra hæreticam prauitatem generalium Inquisitorum, decretum alias editū à fęlic. rec. Paulo V. eius prædecessore, tenoris sequentis, videlicet.

Sanctissimus D.N. post longam, & maturam discussionem auditis votis Illustrissimorum, & Reuerendissimorum DD. Cardinalium contra hæreticam prauitatem generalium Inquisitorum re accurate, ac diligenter perpensa prouide cōsiderans, quod quamuis in Constitutione fel. rec. Sixti IV. super Conceptione Beatissimæ Virg. Mariæ pro submouendis inter Christi fideles scandalis, rixis, & contentionibus edita, à Sancta Tridentina Synodo innouata, & deinde in alia Constitutione San. me. Pij V. super eadem re, quas similiter Sanctitas sua innouauit cum quibusdam prouisionibus, & adiectionibus pœnarum pro efficaciori earum obseruatione, relinquatur vnicuique libera facultas tenendi, & etiam asserendi vtramq; partem quod scilicet fuerit, vel non fuerit concepta cum peccato originali, dum tamen neutra, veluti erronea, aut hæretica, damnetur, nihilominus ex occasione assertionis affirmatiuę in publicis Concionibus, Lectionibus, Conclusionibus, & actibus publicis, quod eadem Beatissima Virgo fuerit cum peccato originali concepta, oriuntur in populo Christiano, cū magna Dei offensa, scandala, iurgia, & dissensiones, Propterea volens huiusmodi scandalis ex debito sui muneris prouidere, decreuit, & præcepit ac præsentis Decreti virtute mandat, & præcipit omnibus, & singulis cuiusuis ordinis, & instituti regularibus, & alijs quibuscunque, tam Ecclesiasticis, quam secularibus personis cuiusuis cōditionis, status, gradus, ordinis, aut dignitatis, tam Ecclesiasticis, quam secularis, etiamsi specialis, specifica, & indiuidua earum esset necessario mentio facienda, vt in posterum, donec articulus huiusmodi à Sācta Sede Apostolica fuerit diffinitus, vel per Sanctitatē suam, & Sedem Apostolicam fuerit aliter ordinatum, non audeant in publicis concionibus, lectionibus, conclusionibus, & alijs quibuscunque actibus publicis asserere, quod eadem Beatissima V. fuerit concepta cum peccato originali; Contrafacientes autem eadem Sanctitas sua voluit, & declarauit subiacere debere, & subiecit censuris, & pœnis contentis in supradictis Constitutionibus suorum Prædecessorum, & sua ipso facto incurrendis: Per huiusmodi tamen prouisionem Sanctitas Sua non intendit reprobare alteram opinionem, nec ei vllum prorsus præiudicium inferre, eam relinquēs in eiusdem statu, & terminis, in quibus de præsenti reperitur præterquam quod supra disposita. Vlterius sub eisdem censuris, & pœnis mandans, quod negatiuam opinionē, videlicet quod non fuerit concepta cum peccato originali, in prædictis publicis actibus asserentes, aliam opinionem non impugnent, nec de ea aliquo modo agant, seu tractent. Insuper voluit, & expressè mandauit, vt extra hos casus expresso publicorum actuum, in reliquis omnibus supradictæ Constitutiones firmæ, & illæsæ remaneant, & exacte obseruentur perinde, ac si præsens Decretum non emanasset. Et ita decreuit, & mādauit vbique inuiolabiliter obseruari, non obstantibus in hac parte supradictis Constitutionibus, & alijs omnibus in contrarium facientibus, &c.

Hoc suo præsenti decreto ex eiusdē causis euitan. scandala, dissensiones, atque discordias in populo Christiano, quæ pari ratione oriri possunt, &, vt accepit, in aliquibus regionibus ortæ iam sunt ex sermonibus priuatis occasione assertionis affirmatiuæ, extendit, & ampliauit etiam ad priuata colloquia, & scripta, mandans, & pręcipiens omnibus, & singulis supradictis ne de cætero, donec articulus huiusmodi à Sede Apostolica diffinitus, vel per Sanctitatem suam, & Sedem Apostolicam fuerit aliter ordinatum, neque etiam in sermonibus, & scripturis priuatis audeant asserere, quod eadem Beatissima V. fuerit concepta cum peccato originali, nec de hac opinione affirmatiua aliquo modo agere, seu tractare, exceptis tamen, quibus à Sancta Sede Apostolica fuerit super hoc specialiter indultum. Per hoc tamen Sanctitas Sua non intendit reprobare hanc opinionem, nec ei vllum prorsus præiudicium inferre, eam relinquēs in eiusdem statu, & terminis,

in

in quibus reperitur præterquam quoad in supradicto fel. rec. Pauli V. & hoc suo Decreto disposita; eademq; Sanctitas Sua voluit, & expressè mandauit, vt in reliquis omnibus, vbi huiusmodi Decretis non aduersantur, Constitutiones Sixti IV. Alexandri VI. & Pij V. ac Pauli V. eius prædecessorum super conceptione Beatissimæ V. firmæ, & illibatæ remaneant, ac exacte obseruentur, perinde, ac si huiusmodi Decretum non emanasset. Et insuper eadem Sanctitas sua, cum Sancta Romana Ecclesia de Beatissimæ V. conceptione festum solemniter, & officium celebret, omnibus, & singulis personis Ecclesiasticis, tam secularibus, quam cuiusuis ordinis, & instituti regularibus mādat, ac præcipit, vt in Sacrosancto Missæ Sacrificio, ac diuino officio celebrandis, tam publicè, quam priuatim, non alio, quam Conceptionis nomine vti debeant. Contrauenientes autem Sanctitas Sua voluit, & declarauit subiacere debere, & subiacit censuris, & pœnis contentis in supradictis Constitutionibus, ac præfato decreto suorū prædecessorū ipso facto incurrendo. Et ita decreuit, & mandauit vbique inuiolabiliter obseruari, nō obstantibus in hac parte Constitutionibus suprascriptis, Decreto Pauli V. consuetudinibus etiā immemorabilibus, necnon omnibus, & singulis, quæ Prædecessores prædicti voluerunt non obstare, ac alijs quibuscunque in contrarium facientibus. Volens, & decernens pro obseruatione, & executione præsentis Decreti, & omnium in eo contentorum, quod contra huiusmodi transgressores, etiam regulares cuiusuis ordinis, & instituti, etiam quomodolibet exemptos, & alias quascumq; Ecclesiasticas, & seculares personas, cuiuscunque status, conditionis, gradus, ordinis, aut dignitatis, tàm Ecclesiasticæ, quàm secularis, tàm Episcopi, & Prælati superiores, alijque ordinarij locorum, quàm hæreticæ prauitatis vbique locorum deputati Inquisitores procedant, & in eos seuerè animaduertant, tribuens eis, & eorum cuilibet liberam facultatem, & auctoritatem contra eosdem transgressores procedendi, & pœnis coercendi, & puniendi. Voluit demum ne præmissorum ignorantia à quoquam prætendi possit, quod præsens Decretum, seu illius exempla ad Valuas Basilicæ Principis Apostolorum de Vrbe, & in acie Campi Floræ affixa omnes ita arctent, & afficiant, perinde, ac si vnicuique personaliter intimata fuisset quodque præsentium transumptis, etiam impressis, manu Horarij publici subscriptis, & sigillo alicuius personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quæ præsentibus adhiberetur si forent exhibitæ, & ostensæ.

38 Trigesima contra eos, qui spontè iuranti de tenendo schismate, isti enim suspensi sunt ab ordinibus, & dignitatibus, c. 1. de schismat. Hæc suspensio reseruatur Episcopo.

His addi posset pœna suspensionis contra Clericos prouocantes ad duellum, vel in eo pugnantes, cap. 1. de Cler. pugnant, in duello. Verum ex eo textu non colligitur suspensio, sed potius pęna dispositionis ferenda. An autem incurrat excommunicationem, suo loco ostensum est.

Addi denique potest suspensio contra Clericos raptores ex Trid. sess. 24. cap. 6. Verum hæc pœna non est ipso iure lata, sed ferenda. Vt bene Suarez disput. 31. sect. 3. num. 48. ad finem, Filiucius num. 134. Ratio est, tum quia Concilium vtitur verbis futuri temporis, si Clerici fuerint, de proprio gradu decidant, & particula, ipso iure, non extenditur ad hanc partem, sed ad excommunicationem ipso iure latam contra alios; tum quia hæc verba desumpta videntur ex cap. eos, & cap. de puellis 36. quæst. 1. in quibus textibus indicatur pœna ferenda.

39 Trigesima prima est contra Clericum notorium, & publicum concubinarium, aut fornicarium, qui iure antiquo incurrebat suspensionem totalem, quæ perseuerabat quandiù Clericus permanebat in huiusmodi delicto, vt patet ex Canone, si qui sunt dist. 81. cap. quæsitum de cohabit. Cleric. & mulier. c. præter dist. 32.

Dixi iure antiquo; quia iure nouo nō incurrit, tum quia Canones antiqui contraria consuetudine abrogati sunt, vt ait Lazarius v. Concubinarius, Tolet. lib. 1. cap. 47. Auila 3. par. d. 5. dub. 2. Henriquez ca. 36. Suarez d. 31. sect. 4. Filiucius num. 124. & alij, quos retuli de matrimonio, quamuis multi DD. oppositum sentiant; tum quia ius antiquum correctum est per ius nouum in Tridentino sess. 25. cap. 14. de reform. vbi dicitur huiusmodi Clericos esse suspendendos ab Episcopo præmissa monitione.

Episcopis verò concubinarijs infligitur suspensio ipso facto si non resipuerint, postquam fuerint admoniti à Synodo Prouinciali. Suarez sect. 5. num. 24. Filiucius tract. 17. cap. 8. num. 158. & alij præcitati Doctores.

Rogabis primò, vtrum Clericus publicus peccator sit ipso iure suspensus.

Respōdeo nō esse ipso facto suspensum suspensione propriè dicta, quia huiusmodi suspensio non est in iure expressa. Ita Auila loco cit. dub. 1. Couar. Clement. si furiosus 1. parte §. 1. nu. 5. Henriquez lib. 13. cap. 36. Suarez disp. 31. sect. 4. num. 2. & alij.

Rogabis secundò, vtrum Clericus Sodomiæ labe coninquinatus sit suspensus.

Respondeo iuxta dicta de matrim. q. 4. pun. 11. prop. 2. ad finem, non esse suspensum, neque irregularem. Ratio est quia suspensio, & irregularitas non est inducenda, nisi in casib. in iure expressis: in iure aūt nō est expressa suspensio, vel irregularitas contra huiusmodi delinquentem. Ita Auila loco cit. dub. 3. Filiucius tract. 17. cap. 7. q. 4. num. 125. Nauar. Henriq. & alij, quos retuli loco cit. contra Azorium 3. par. lib. 3. cap. 19. Suarez ex parte, & alios.

Vtrū verò irregularis fiat ratione infamiæ post delicti publicationem, constabit ex infra dicendis de irregularitate.

§. II.

De suspensionibus contra Episcopos.

1 *Suspenduntur Episcopi, Abbates, &c. à Sede Apostolica promoti, sine litteris autenticis eiusdem sedis suarum Ecclesiarum administrationem recipientes.*

2 *Episcopus, aut alius Episcopo superior, qui ab excommunicatis, suspensis &c. consecrationem accipit, suspensus remanet.*

3 *Episcopus extrauag. 2. de elect. Ioannis xxij. quoad fructuum perceptionem primi, vel secundi anni sui Episcopatus, non seruans.*

4 *Conferens ordines, vel tonsuram extraneo, sine licentia sui Episcopi suspensionem incurrit, & hoc valet etiam in minoribus, respectu ordinati.*

5 *Ordinans in aliena Diœcesi absque expressa licentia ordinarij, vel de licentia personas non subditas.*

6 *Ordinans religiosum non professum, seu qui votum solum temporale fecit.*

7 *Ordinans Monachum, sine licentia Abbatis.*

8 *Ordinans bigamum, vel eum qui facit pœnitentiam publicam.*

9 *Iniustè ordinans inuitum.*

10 *Ordinans Sacerdotem indignum.*

11 *Conferens tonsuram illiterato, aut infanti, qui nondum compleuit septennium.*

12 *Quis dicatur illiteratus.*

13 *Conferens duos ordines sacros eodem die, vel duobus diebus immediatis.*

14 *Conferens sacerdotium indigno, aut ab illo ordine suspenso.*

15 *Conferens ordines cum pacto, vt ordinatus non petat alimenta.*

16 *Conferens ordines, vel tonsuram Simoniace.*

17 *Confirmans, & consecrans iam electum in Episcopum, postquam ad Sedem Apostolicam fuit appellatum.*

18 *Episcopus, qui debitam diligentiam non adhibet circa electum ad curam animarum.*

19 *Episcopus, aut alius beneficiorum collator beneficij resignationem contra præscriptum bullæ Pij V admittens.*

20 *Episcopus accipiens aliquid in visitatione, in pecunia &c. extenditur ad alios restringitur ad visitanter ordinario iure: extenditur iterum ad religiosos, processis statutis &c.*

21 *Episcopus, aut etiam Cardinalis indicem casuum gratiarū, & indulgentiarum, certo soluto pretio proponens.*

22 *Episcopus, Commissarius, vel Delegatus, &c. qui per gratiam, timorem, &c. in detrimentum Ecclesiæ sibi commissa potestate vtitur.*

23 *Episcopi abutentes officio Inquisitorum in causis fidei.*

24 *Episcopi alijque &c. procurantes vt Clerici capiantur à Dominis temporalibus, vt beneficia resignent, vel citati ad Apostolicam Sedem accedere nequeant à fructibus suarum Ecclesiarum suspenduntur.*

25 *Limitatur modo secutus sit effectus. Extenditur ad Episcopos, qui simul sunt Domini temporalis, & Episcopi.*
26 *Episcopus relaxans pœnam contentam in cap. pessimam.*
27 *Episcopus alienans bona Ecclesiarum, &c. absque licentia summi Pontificis, suspensionem incurrit.*
Idem dic de Abbatibus.
28 *Episcopus bona Ecclesiarum sibi commissarum, sine Capituli consensu, & Sedis Apostolicæ facultate laicis subijciens, ab officio simpliciter, & ab administratione rerum spiritualium, & temporalium Ecclesiæ grauatæ suspenditur.*
29 *Episcopus ingrediens monasteria monialiū, prima vice suspenditur ab ingressu Ecclesiæ, secunda à diuinis, tertia excommunicatur.*
30 *Episcopus Apostolorum limina non visitans, suspensionem incurrit.*
31 *Quantum temporis Italis, Gallis, &c. aut alijs longinquioribus ad limina visitanda concedatur.*
32 *Episcopus, qui post Concilium Provinciale infra sex menses clerum non conuocat.*
33 *Episcopus qui contra Simoniacos procedere negligit.*
34 *Episcopus permittens vsurarios publicos alienigenas conducere domos in suis terris ad exercendum fœnus, suspenditur.*
35 *Alij Episcopis inferiores excommunicantur.*

1 EPiscopi, Abbates, & Prælati religionum promoti à Sede Apostolica, si administrationem suarum Ecclesiarum accipiant, absque litteris autenticis eiusdem sedis suspenduntur ab administratione fructuum earundem Ecclesiarum extrauag. 1. de elect. inter communes. Capitula verò, vel conuentus talium Ecclesiarum, qui huiusmodi Episcopos, vel Superiores absque præfatis litteris recipiunt, suspenduntur à beneficijs, donec à Summo Pontifice gratiam obtineant, extrauag. 1. cit. Videri potest Sayrus lib. 4. cap. 12. num. 25. Suarez d. 31. sect. 5. num. 23. vbi asserit non constare vtrum singuli de Capitulo suspensionem à suis beneficijs incurrunt, vel totum Capitulum à beneficijs communibus.

2 Episcopus, aut alius Episcopo superior qui consecrationem accipit ab excommunicatis, suspensis, vel interdictis, suspensus est à Pontificalibus; cap. 1. & 2. de schismat. cap. gratia 1. q. 1.

Amplia, etiamsi accipiens consecrationē à præfatis ignorauerit ipsos esse suspensos, excommunicatos, vel interdictos. hæc enim pœna lata est in odium consecrantis. Ita Suarez d. 31. sect. 1. num. 63. Maiolus lib. 4. cap. 22. Sayrus Auila, Filiucius, & alii, quos retuli num. 6.

Limita, modo præfati vitandi sint, quia post extrauag. ad euitanda non tenemur toleratos euitare.

3 Episcopus qui extrauagantem 1. de electione Ioannis xxij. non seruat quoad perceptionem fructuum primi, vel secundi anni sui Episcopatus, suspenditur à Pontificalibus, & ab ingressu Ecclesiæ; donec restitutio fiat: facta tamen restitutione cessat suspensio absque alia absolutione, vt patet ex regulis generalibus. Ita Suarez loco cit. nu. 22. Filiucius nu. 136.

4 Episcopus suspenditur à Pontificalibus conferendo ordines, vel primam tonsuram extraneo absque licentia sui Episcopi, vt patet ex Trident. sess. 6. cap. 5. de reformat. & sess. 23. cap. 8. Recipiens vero ordines ab Episcopo sine dimissorijs, seu licentia Episcopi est suspensus ab ordine suscepto ad arbitrium proprij Episcopi, ex Trid. sess. 23. cap. 8. Videre quæ dixi num. 2. præterea Sayrum loco cit. Tolet. lib. 1. cap. 48. Nauarrum, Suarez, Filiucium relatos num. 2.

Addo non solum eum, qui maiores ordines, verū etiam qui minores recipit ab alieno Episcopo sine licentia proprij Episcopi suspensionem ab ordine suscepto incurrere ad beneplacitum, & arbitrium proprij Episcopi, ex Trid. sess. 23. cap. 8. in quem locum sacra Cardinalium Congregatio declarauit huiusmodi Clericum si functiones ordinis eo pacto suscepti exerceat nondum obtenta ab Episcopo licentia irregularem fieri teste Filiucio tra. 17. c. 5. q. 3.

Quid autem nobis sentiendum sit, constabit ex dicendis de irregularitate.

5 Episcopus ordinans in aliena Diœcesi, absque licentia expressa ordinarij loci, aut ordinans de licentia Episcopi personas non subditas suspenditur à Pontificalibus in Trident. sess. 14. cap. 2. & sess. 23. cap. 8.

Similiter ordinans coniugatum, exceptis casibus per canones cōcessis suspenditur à Pontificalibus. Ita Tolet. Nauarrus, Sayrus, Suarez, Filiucius, & alii locis cit.

6 Ordinans religiosum non professum, seu qui fecit votum solum temporale suspēsus est per annum à collatione ordinum quos contulit, ex Bulla Pij V. quam refert Nauar. cap. 22. num. 158 Sorbus v. Ordines, & Sayrus num. 20. Excipiuntur Patres Societatis Iesu per Bullam Gregorii XIII.

7 Ordinans Monachum sine licentia Abbatis incurrit suspensionem à communione aliorum Episcoporum cap. fin. dist. 58. quanquam hæc non est propriè suspensio, sed potiùs quædam prohibitio, quę ad quandam minoris excommunicationis speciem reuocari potest. Vide si placet Filiucium num. 139. & 144. Sayrum num. 24. & Henriquez lib. 13. cap. 38.

8 Ordinans bigamum, vel eum qui facit pœnitentiam publicam suspensus est à celebratione per annum, cap. nullus distinctione 55.

9 Iniustè ordinans inuitum est suspensus per annum à celebratione Missæ cap. 1. & 2. dist. 74. Henriquez lib. 13. cap. 38. num. 3. Sayrus lib. 4. cap. 6. nu. 13. vbi refert Angelū, Syluest. & alios.

10 Ordinans Sacerdotem indignum suspensus est à collatione ordinis Sacerdotalis ca. si quis Episcopi prima, q. 1. Ita Sayrus cap. 12. num. 17. Suarez d. 31. sect. 5. nu. 2. quanquam hanc suspensionem non ipso iure latam esse tradunt nonnulli DD. quos sequitur Suarez tomo 5. d. 40. sect. 8. num. 5. vers. tertia est: nam in præfato textu dicitur, ordinationis ius vlterius non habebunt, quod verbum est futuri temporis.

11 Conferens tonsuram illiterato suspensus est per annum à collatione tonsuræ, ca. fin. de tempor. ordinat. lib. 6. Ita Sayrus nu. 18. & Henriquez lib. 13. cap. 38. nu. 2. Tolet. loco cit. Ego tamen existimo cum Emanuele Sà v. Suspensio nu. 13. hanc suspensionem non esse in vsu. Ille dicitur illiteratus in præsenti materia, qui nescit legere, & scribere, nam ad receptionem primæ tonsuræ requiritur hæc scientia, vt patet ex Trid. sess. 23. cap. 4.

Eadē suspensione ligatur conferens tonsuram infanti, qui nondum compleuit septennium, vt patet ex eodem capit. fin. cit. Suarez disp. 31. sect. 5. Sayrus lib. 4. cap. 12. Filiuc. cap. 8. q. 2. nu. 140.

12 Conferens duos ordines sacros eodem die, vel duobus diebus immediatis, suspenditur à collatione vtriusque ordinis, cap. litteras de tempor. ordinat. & videri potest Concilium Trident. sess. 23. vbi reuocātur priuilegia conferendi duos ordines sacros eodem die.

13 Episcopus Sacerdotalem ordinem conferens indigno, scienter seu illi, qui à susceptione Sacerdotalis ordinis est suspensus, incurrit suspensionem à collatione ordinis Sacerdotalis, cap. si quis Episcopi 1. q. 1. Sayrus lib. 4. cap. 12. num. 17. Filiucius cap. 8. q. 2. nu. 139. & alii.

14 Episcopus conferens ordines cum pacto est ordinatus ab eo non petat alimenta in defectum beneficij, vel patrimonii, suspenditur à collatione ordinum per triennium, cap. penult. de Simonia. Vide tradita §. 1. num. 1.

15 Episcopus Simoniace conferens ordines, vel primam tonsuram, suspenditur non solum à collatione ordinum, & primæ tonsuræ per triennium, cap. penult. de Simonia; verum etiam à Pontificalibus, & ab ingressu Ecclesiæ, ex bulla Sixti V. quæ in hac parte reuocata non fuit à Clemente VIII. vt innuit Sayrus lib. 4. cap. 12. nu. 32. idemqs tradit Suarez d. 31. sect. 4. nu. 25. Filiuc. tra. 17. ca. 7. nu. 128.

16 Episcopus, qui Episcopum iam electū in Episcopatum confirmat, & consecrat postquam appellatum fuit ad Sedem Apostolicam, incurrit suspensionem à confirmatione, & consecratione Episcoporum per annum, etiamsi partes ab appellatione resilierint, nisi præmissa debita diligentia, cognoscat nullam fraudem, vel paruitatem in ea re extitisse, cap. prouida de elect. in 6. Videri potest Suarez d. 31. sect. 5. num. 8. vers. secunda suspensio. Filiucius tract. 17. cap. 8. q. 4. nu. 146.

17 Episcopus, qui debitam non adhibet diligentiam circa processum electionis per sonam electi ad curam animarum suspenditur à facultate confirmandi primum illius successorem, & à beneficio, cap. nihil de elect. Sayrus lib. 4. cap. 12. num. 35. Henriquez lib. 13. cap. 39. nu. 1. Viuald. de suspens. num. 37.

18 Episcopus aut alius quicunq; beneficiorum collator, qui

qui beneficij resignationem contra præscriptum Bullæ Pij V. quæ est 58. in ordine, edita anno 1568. admittit, incurrit suspensionem à collatione, præsentatione, electione, confirmatione, vel institutione, donec à Summo Pontifice absoluatur. Filiucius num. 151. Sayrus lib. 4. cap. 12. nu. 55. vbi tenorem bullę Pij V. quæ incipit, quanta Ecclesiæ refert in hæc verba.

Episcopi, & alij facultatem habentes. eorum dumtaxat resignationes beneficiorum recipere, & admittere possint, qui aut senio confecti, aut valitudinarij, aut corpore impediti, vel vitiati, aut crimini obnoxij, cẽsurisq; Ecclesiast. irretiti, aut nequeũt aut non debent Ecclesiæ, vel beneficio inseruire, seu qui vnum aliud, vel plura beneficia obtinuerint, vel quos ad aliud contigerit promoueri, religionem quoque ingressuri, vel matrimonium contracturi, si statim postea id re ipsa exequantur, denique eum, qui ex alijs casibus acciderit, qui constitutione fælicis recordationis Innocentij Papæ III I. de dimittendis Cathedralibus Ecclesijs edita continentur. Qui etiam ob capitales inimicitias nequeunt, vel non audent in loco beneficij residere securi. Sed nec horum vllus sacro ordini mancipatus, nisi religionem ingressurus, valeat vllo modo beneficium, vel officium Ecclesiasticum resignare, nisi aliunde ei sit, quo in vita possit commodè sustentari. Ad hæc beneficiorum, & officiorum permutationes admittere, quæ Canonicis, sanctionibus, & Apostolicis constitutionibus permittuntur. Caueant autem Episcopi, & alij prædicti, itéque omnes electores, pręsentatores. & patroni tam Ecclesiastici, quam Laici quicunque sint, ne verbo quidem, aut nutu, vel signo futuri in huiusmodi beneficijs, & officijs successores ab ipsis resignantibus, aut alijs eorum significatione, vel hortatu designentur, aut de his assumendis promissio inter eos, vel etiam intentio qualiscunque intercedat. Præcipimus insuper, & interdicimus, ne ipsi Episcopi, aut alij collatores de beneficijs, & officijs resignandis prædictis, aut suis, aut admittentiũ consanguineis affinibus, vel familiaribus, etiam per fallacem circuitum multiplicatarum in extraneos collationum audeant prouidere: quod si secus, ac etiam quicquid præter, vel contra formam prædictorum fuerit à quocunque temere attentatum, id totum ex nunc vires, & effectum decernimus non habere. Qui vero contra fecerint, vt in eo, in quo deliquerint puniantur à beneficiorum, & officiorum collatione, necnon electione, præsentatione, confirmatione, & institutione, prout cuique competierit, tandiu suspensi remaneant, donec remissionẽ à Romano Pontifice meruerint obtinere, & qui talia beneficia, seu officia receperint eos prædictis pœnis volumus subiacere. Et nihilominus in eos, qui sic suspensi conferre, eligere, præsentare, confirmare, vel instituere ausi fuerint, excommunicationis sententiam ipso facto promulgamus, quibus nullus alius, quam ipse Romanus Pontifex siue absolutionis, siue relaxationis gratiam (excepto mortis articulo) valeat impertire.

19 Episcopus accipiens aliquid in visitatione in pecunia, vel victualibus vltra id, quod sibi debetur, suspenditur ab ingressu Ecclesię donec duplum restituat; non obstante quauis remissione, cap. exigit de censibus lib. 6. Ita Sayrus, Tolet. Nauar. & alij, quos retuli in 8. præcepto.

Addo non solum Episcopum, verum etiã alios visitatores Ecclesiarum, aut eorum familiares si occasione visitationis munera, etiam, à spontè offerentibus recipiant, aut etiam in victualibus ab ijs, quibus visitationis officium nõ impendunt, nisi intra mensem duplũ restituant, incurrere suspensionem ab officio, & beneficio donec restituant, ca. exigit de censibus in 6.

Nonnulli tamen hanc suspensionem restringunt ad eos, qui iure ordinario, non verò ex delegatione visitant, cap. Romana de censibus in 6 Vide si per tempus datur Sayrum lib. 4. cap. 15. num. 26. Henriquez cap. 39. num 4. Tolet. loco cit. Emanuelem Sà v suspensio num 15. Reginaldum lib. 32. cap. 24. Suarez loco citato sect. 3. num. 15. & ea, quæ tradidi in 8. decalogi præcepto, dum loquerer de muneribus Iudicum.

Alij verò hanc eandem suspensionem extendunt ad religiosos, præcisis ipsorum constitutionibus, & legitimis consuetudinibus. Vide præcitatos DD.

20 Episcopus aliusq; superior, etiam Cardinalis, qui indicem casuum, gratiarum, & indulgentiarum soluto certo prętio proponit, incurrit suspensionem ab ingressu Ecclesiæ, & perceptione fructuum ex Bulla Pij V. quæ incipit quam plenum. Vide Sayrum libro 4. cap. 12. vbi refert Bullam Pij V.

21 Episcopus commissarius, vel delegatus in causa alienationis rerum Ecclesiasticarũ, si per gratiam, timorem, aut sordes in detrimentum Ecclesię vtatur potestate sibi commissa, suspenditur ab executione officij per annum, ita vt si damnabiliter se ingerat diuinis, suspensione durante, irregularitatẽ incurrat, quam solus Papa possit auferre, vt dicitur in extrauag. 2. Pauli II. relata à Suarez disp. 31. sect. 5. num. 12. vers. quinta suspensio.

22 Episcopi abutentes officio inquisitorũ in causis fidei suspensi sunt ab officio per triennium. Clement. 1. §. verum de hæret. Illi autem officio inquisitorum in hac parte abuti dicuntur, qui contra iustitiam, & conscientiam prætextu odij, gratiæ, amoris, vel commodi temporalis amittunt procedere in causa hæresis, vbi procedendum erat, vel eodem obtentu, & prætextu prauitatem ipsam, vel impedimentum officij sui alicui imponunt, eumque super hoc præsumpserint quoquo modo vexare, & ob id iure optimo per triennium ab officio suspenduntur reliqui verò Inquisitores, vel substituti ab Inquisitoribus, vel Episcopis subijciuntur vinculo excommunicationis Summo Pontifici reseruatæ, Vide Suar. d. 31. sect. 5. nu. 16. Sayrus lib. 4 cap. 12. nu. 50. Filiucius tract. 17. ca. 8. num. 153. quæsito 7. Henriquez lib. 13. ca. 38. num. 3. Nauar. cap. 27. num 100.

23 Episcopi, alijsque Pręlati tã seculares, quam regulares procurantes, vt Clerici capiantur à Dominis temporalibus vt beneficia resignent, vel citati ad Apostolicam Sedẽ accedere nequeant, præter excommunicationem ob violentã manuum iniectionem, suspenduntur per triennium à fructibus suarum Ecclesiarum, Clement. 2. de pęnis reliquis verò inferioribus imponitur pęna priuationis omniũ beneficiorum, Suarez loco citato num. 17. Filiucius num. 153. vers. dico tertiò.

Dices, Episcopi non incurrunt suspensiones nisi exprimantur cap. periculosum, de sent. excom. in 6. in Clem. aũt 2. citata non exprimuntur Episcopi, sed Prælati.

Respondeo Episcopos nomine Prælatorum quasi per antonomasiam comprehendi. Ita Suarez, & Filiucius locis cit. Panormit. & alij apud Suarez.

Ex dictis igitur constat Episcopos, aliosque Episcopalẽ iurisdictionem habentes, vt sunt nonnulli Abbates, incurrere suspensionem à fructibus suarum Ecclesiarũ quoties delinquunt contra pręfatam Clement. 2. isti enim nomine Prælatorum veniunt. Hoc tamen limita, modo effectus secutus sit, idest modo captus beneficium ob talem vim renunciauerit, aut ob eam causam Sedem Apostolicam adire nequierit præscripto sibi tempore. Ratio est, quia censura nõ incurritur nisi completo actu sub censura prohibito: sub censura autẽ in præfata Clement. non prohibetur actio ipsa simpliciter independenter ab effectu, vt patet ex illis verbis, Ecclesiasticos capere, captosq; donec sua resignent beneficia, aut ne citati ad Sedem Apostolicam venire valeant, ausu sacrilego detinere non verentur. Vide Suarez loco citato à num. 17. vsque ad 22. Filiuciũ nu. 155. & Bernardum Diaz in pract. crimin. cap. 104. Immo præfati DD. hanc pęnam extendunt ad Episcopum, qui simul est Dñs temporalis, & Episcopus, ipsequemet huiusmodi Clericum capit, aut detinet ad præfatum effectum: tunc enim verum est dicere Episcopum procurare vt Clericus capiatur, nec opus est vt procuret tanquam Episcopus, sed sufficit eum, qui hoc procurat, Episcopum esse, seu Prælatum.

24 Episcopus relaxans pęnam contentam in cap. pessimam 23. quæst. 8. suspenditur ab officio Episcopali per annum. Sayrus libro 4. cap. 12. num. 44. Filiucius num. 159.

25 Episcopus alienans bona Ecclesiarum, Monasteriorũ, vel locorum piorum absq; licentia Summi Pontificis, suspenditur ab ingressu Ecclesiæ. Quod si elapsis sex mensibus non resipuerit, suspenditur ab administratione temporali, & spirituali suæ Ecclesiæ.

26 Eadem suspensio extenditur ad Abbates Alij vero inferiores ligantur excommunicatione per extrauag. Ambitiosè. Ita Sayrus num. 54. Tolet. loco citato, & alij, quos retuli de Contractibus.

Huc spectat alia suspensio simpliciter ab officio, & ab administratione rerum temporalium Ecclesiæ grauatę lata contra Episcopos, & alios Prælatos, qui bona immobilia Ecclesiarum sibi commissarum laicis subijciunt sine

Capi-

Capituli consensu, & speciali Sedis Apostolicæ facultate, exceptis casibus in iure permissis, cap. hoc consultissimo, de rebus Ecclesiæ non alienand. in 6. Vide Suarez d. 31. sect. 5. num 9. vers. Tertia suspensio. Filiucium tractat. 17. ca. 8. quæsito 6.

27 Episcopus qui prima vice Monasteria Monialium sine necessitate ingreditur, suspensioné incurrit ab ingressu Ecclesię. Secunda vice suspenditur à diuinis, denique si iterum ingrediatur excommunicatione ligatur, ex constitutione, Gregorij XIII.

28 Episcopus qui limina Apostolorũ non visitat singulis tribus annis per se, vel saltẽ per alium dum ipse detinetur impedimento incurrit suspensionem ab ingressu Ecclesiæ, perceptione fructuum, & administratione temporalium, & spiritualium.

Ad visitanda Limina Apostolorum Episcopis Italis, & illis vicinis conceditur tempus trium annorum. Germanis, Gallis, Hispanis, & cæteris Europæ Episcopis induciæ quatuor annorum conceduntur. Alijs verò longius distantibus longius tempus conceditur, ex Sixto V. in Bulla de visitandis liminibus Apostolorum, quam refert Sayrus lib. 4. cap. 12. num. 33.

29 Suspenditur Episcopus, qui post Concilium Prouinciale infra sex menses Clerũ non conuocat, vt illi referat gesta in Concilio Prouinciali, cap. fin. dist. 8. Hoc tamen non esse in vsu etiam in Hispania, in qua illud ius statutũ fuit in Concilio Toletano, testatur Suarez loco cit. num. 7.

30 Episcopus, qui contra Simoniacos procedere negligit suspensionem ab officio per duos menses incurrit, ca. quicquid 1. q. 1.

31 Episcopus permittens vsurarios publicos alienigenas conducere domos in suis terminis ad exercendum fœnus, est suspensus ab officio, & beneficio donec illos expellat. c. vsurarũ de vsuris lib. 6. Suarez sect. 5. num. 13. Filiucius num. 152. Sayrus lib. 4. ca. 17. num. 48. & alij.

Eadem de causa alijs Episcopis inferiores id permittẽtes excommunicantur, & communitates interdicuntur, vt suo loco ostensum est, vbi etiam explicatum est vtrum hoc valeat in quibuscunque vsurarijs publicis, an solum in ijs, qui per sententiam de huiusmodi crimine denunciati sunt.

§. III.

De suspensionibus latis contra Conuentus, & Capitula.

1 *Suspenduntur Capitula Ecclesiæ, vel monasterij, quæ Episcopum, aut Prælatum religiosum à Sede Apostolica prouisum, sine litteris eiusdem Sedis recipiunt, aut illi obediunt.*

2 *Capitula, & Collegia, quæ Sede Cathedrali, Collegiata, vel regulari vacante occupant bona ad prælatum defunctum, &c. pertinentia.*

3 *Capitula, & Conuentus, qui aliquid directè vel indirectè accipiunt ob receptionem alicuius in religionem, aut post illam.*

4 *Moniales conuentionem de dote facientes nulli pœnæ subiacent.*

5 *Suspenduntur Capitula, singulæve personæ beneficiorum resignationem extra casus, & formam Bullæ Pij V. admittentes.*

1 Capitula Ecclesiæ, vel Monasterij, quę Episcopum, aut Prælatum religiosũ à Sede Apostolica prouisum, sine litteris eiusdem sedis recipiunt, aut illi obediũt, suspenduntur à beneficijs, extrauag. 1. de elect. de qua re superius egi cum suspensiones in Episcopos latas explicarem.

2 Capitula, & Collegia, quæ Sede Cathedrali, Collegiata, vel regulari vacante, occupant, vel delapidant bona ad Prælatũ defunctum, vel ad ipsam Ecclesiam, vel an successorem pertinentia, suspenduntur ab officio, & beneficio donec plenam restitutionem fecerint, c. quia de elect.

Eadem censura fertur in singulares personas huiusmodi delictum patrantes, vt suo loco ostendi cum Suarez, Conincho, & Filiucio, quibus adde Sayrum, non solum loco ibi cit. verum etiam cap. 13. nu. 16.

3 Capitula, & conuentus, qui aliquid directè, vel indirectè accipiunt, aut petunt ob receptionem alicuius in religionem, aut post illam, incurrunt ipso iure suspẽsionem totalem idest ab officio, & beneficio Papæ reseruatam, siue quod accipiunt sint pecuniæ, cibaria, prandia, cenæ, iocalia, aut alia, etiam ad pium vsum pertinentia, Clement. sanè de Simonia. Nauar. loco cit. Sayrus lib. 4. cap. 13. num. 27. Filiucius nu. 161. Viualdus in candelabro tit. de suspens. num. 45. & alij.

Obserua tamen Moniales conuentionem de dote facientes ante receptionem nulli pœnæ subiacere, consequenter neque contra præfatam Clement. delinquere exigendo pastus, & prandia fieri consueta, quia hæc ad dotem quodammodo reduci possunt, cum id fieri videatur ob incommodum ipsarum victum.

4 Capitula, aut singulæ personæ resignationem beneficiorum admittentes extra casus, & formam bullæ Pij, quæ incipit, Quãta Ecclesię, incurrunt suspensionem à collatione, præsentatione, & institutione, & Capitulum faciens contra istam suspensionem, afficitur suspensione à Diuinis Papæ reseruata. De hoc casu, quatenus singulares personas afficit, actum est in §. 2. de suspensionibus latis contra Episcopos.

§. IV.

De suspensionibus contra Religiosos.

1 *Suspenduntur conuentus, & Capitula aliquid in receptione alicuius in religionem petentia, & an religiosi incurrant censuras in Clericos simpliciter latas.*

2 *Prælatus Prædicatorum minorum mendicantium admittens aliquem ad probationem nondum expleto professionis anno, suspensionem incurrit.*

3 *Item suspenduntur religiosi, qui ad sacros ordines nondum professione facta promouentur.*

4 *Suspenditur quoque Apostata sacrum ordinem in Apostasia recipiens; quid de transeunte ad aliam religionem inualidè, & in ea sacros ordines recipiente.*

5 *Religiosi quicunque monasterijs præsidentes, &c. iura, redditus, vel possessiones eorum monasteriorum, &c. alienã quouis modo concedentes &c. pecunia etiã inde recepta, suspenduntur.*

6 *Grauantes, seu defraudantes Ecclesias circa decimas eis debitas, easque sine causa, vel priuilegio sibi vsurpare præsumentes suspensione ligantur.*

7 *Suspenduntur Fratres ordinis Prædicatorum non reddentes ordini libros, & alia quæ habent dum ad Episcopatũ, aliasue Prælaturas promouentur.*

8 *Prælati religiosorum ad quos occasione prohibitorum excessuum à suis subditis commissorum, aliquid quoquo modo peruenerit.*

9 *Quinam sint excessus prohibiti in Clementina.*

10 *Prælati religiosorum non satisfacientes Prælato de damno à suis subditis in concione illato suspensi remanent.*

11 *Confessarij, qui requisiti pœnitentibus sibi confitentibus conscientiam de soluendis decimis scienter facere prætermittas suspensionem contrahunt.*

12 *Abbates, aut alij quicunque, licet exempti litteras dimissorias alijs, quam suis regularibus subditis concedentes suspensioni subiacent.*

13 *Item concedentes dimissorias, vel ordines, nouitio nondum expleto probationis anno.*

14 *Suspenditur Monachus niger S. Benedicti in habitu, & vestitu, iuxta præscriptam formam non vtens.*

15 *Ijdem Monachi aucupationi, aut venationi clamorosæ ex proposito interessentes suspensi remaneant.*

16 *Fratres, Prædicatores, Inquisitoris officium à minoribus fratribus exercitum perturbare præsumẽtes suspensionem incurrunt, & è contra.*

17 *Religiosi coniungentes in matrimonium, vel benedicentes sponsos alienæ Parœciæ absque Parochi facultate.*

18 *Religiosi præsumentes introducere mulieres in Monasteria.*

1 Prima est contra conuentus, & Capitula, quæ aliquid petunt, vel accipiunt ex receptione alicuius in religionem, ista enim incurrunt suspensionem ab officio, & beneficio. Sed de hac suspensione vide supra §. 3. de suspensionibus contra conuentus, & Capitula.

Rogabis vtrum Religiosi incurrant censuras, quæ simpliciter latæ sunt in Clericos.

Respondeo negatiuè, iuxta communiorem sententiam, tū quia religiosi simpliciter non dicuntur Clerici, maximè in pœnis quæ restringendæ sunt, cap. odia, & cap. in pœnis de regulis iuris, tum quia Clerici non incurrunt censuras positas contra religiosos; ergo neque religiosi pœnas contra Clericos. Ita Vgolin tab. 4. cap. 11. §. 2. Sayrus cap. 13. num. 21. & alij.

2 Secunda, contra Prælatum Prædicatorum, minorum, & mendicantium, qui aliquem admisit ad probationem, nondum expleto probationis anno; hic enim incurrit suspensionem recipiendi ad professionē, cap. Non solum de regularibus in 6. nec professio valida est, ex Sayro cap. 13. num. 13. Henriquez lib. 13. cap. 40. num. 2. Nauar. cap. 27. nu. 157. Suarez loco cit. sect. 6. nu. 6. Filiucio nu. 166. & alijs.

3 Tertia contra religiosos, qui ad ordines sacros, nondum facta professione promouentur: isti enim suspensi sunt ab ordinum susceptione. Vide Bullam Pij Quinti, quæ est 74.

4 Quarta contra Religiosum apostatum, qui si ordinem sacrum suscipiat, dum in apostasia remanet, suspensus est ab ordine, sic suscepto, & ab alijs suscipiendis donec per Summum Pontificem dispensetur, cap. fin. de Apostatis.

Idem militat in eo, qui ad aliam religionem inualidè transit, & in cap. Sacros ordines capit, hic enim adhuc dicitur apostata. Secus si ordines, sacros capiat postquam ad suam religionem redijt, & absolutionem à vinculo excommunicationis obtinuit: nam hic non dicitur ordines sacros suscipere dum in Apostasia perseuerat. Vide Suar. disp. 31. sect. 6. nu. 1. & seqq. Filiucium trac. 17. cap. 9. q. 1. & 2. num. 163. & seqq. Sayrū lib. 4. cap. 13. num. 17. Henriquez lib. 13. cap. 40. nu. 1. quamuis hic putet præfatum apostatam irregularem non vero suspensum. Hæc suspensio reseruatur Papæ, vt dictum est.

5 Quinta contra religiosos quoscunque siue mares, siue fœminas, aut etiam religiosos militares, præsidentes monasterijs, prioratibus, Ecclesijs, & administrationibus quibuscunque, qui si iura, reditus, vel possessiones eorum monasteriorum, prioratuū Ecclesiarum, & administrationum quouis modo concesserint alicui ad vitam ipsius recipientis, vel concedentis, siue ad certum tempus. Pecunia etiam inde recepta, suspensi sunt ab officio, & inualide est concessio. Hæc tamen limita, nisi necessitas, aut vtilitas monasticorū, prioratuū Ecclesiarū aut administrationum id exigat, & hoc fiat de consensu conuentus, si conuentum habeat, aut de consensu Prælati superioris, si conuētum nō habeat. Clement. 1. de rebus Ecclesiæ non alienand. In hac tam Clement. non comprehenduntur venditiones fructuum, aut locationes ad breue tempus, quale censetur spatium trium annorum, vt in simili patet ex extrauag. ambitiose Pauli II. de rebus Ecclesiæ non alienand. Vide Suarez disp. 31. sect. 6. num. 8. & seqq. Filiucium num. 168. & seqq. Nauar. cap. 27. nu. 157. Sayrum lib. 4. cap. 13. nu. 21. Viuald. de suspens. nu. 73. Henriquez loco citato nu. 1.

6 Sexta contra religiosos grauantes, seu defraudantes Ecclesias circa decimas eis debitas, easque sine rationabili causa, aut priuilegio sibi vsurpare præsumentes: isti enim, si requisiti ab illis, quorum interest, non desistunt intra mensem, vel de vsurpatis, vel retentis intra duos menses non satisfaciant, suspensi sunt ab officijs, administrationibus, & beneficijs suis, donec destiterint, & satisfecerint, Clement. 1. de decimis. Quod si huiusmodi religiosi, nec officia, nec administrationes, nec beneficia habeant, ligantur vinculo excommunicationis, à qua nequeunt absolui, donec satisfaciant, Clement. 1. cit.

Amplia primò, & extende hanc conclusionem ad eos, qui decimas animalium à familiaribus, & pastoribus suis solui nō permittunt, modo requisiti non destiterint, nec satisfecerint, vt dicitur in Clement. 1. cit. & constabit ex prima limitatione proximè sequenti.

Amplia, & extende secundò ad quoscunque religiosos, etiam fœminei sexus, nam in Clement. dicitur, religiosi quicunque: immo etiam extenditur ad equites militares, qui verè sint religiosi, vt patet ex allata ratione, idemque tradit Suar. nu. 9.

Limita primò, nisi requisiti fuerint ab ipsis rectoribus Ecclesiarum; quandiù enim requisiti non sunt hanc censuram non contrahunt, quia censura non incurritur, nisi adimpleta conditione, sub qua fertur: præfata autem fertur à iure sub ea conditione. Vide Sayrum lib. 4. cap. 13. nu. 10. Viuald. de suspens. nu. 101. Henriq. lib. 13. cap. 49. num. 3. Suar. d. 31. sect. 6. nu. 9.

Limita secundò modo isti in statu religioso viuant, verba enim formaliter intelligenda sunt: ob id religiosus ad Ecclesiam sæcularem translatus non afficitur hac censura. Nauar. cap. 27. num. 38. Suarez num. 9. & alij contra Roselam v. excommunicatio casu 39.

Limita tertiò modo interueniat prohibitio, vel vsurpatio, &c. consequenter hac censura non ligatur religiosus, qui decimas simpliciter non soluit. Secus si dicat non esse debitas, easque sub ea ratione retineat aut si sciēs illas esse debitas solui prohibeat; nam in præfata Clement. habentur hæc verba, appropriare, vsurpare, retinere, prohibere, &c. quę iuxta propriam significationem non cadunt in quamcunque negationem solutionis, vt bene ponderat Suar. loco cit.

Limita quartò modo adsit præsumptio, nam in textu habetur verbum præsumpserint, quo ex infertur ignorantiam, etiam culpabilem excusare, & à fortiori bonam fidem, vt si credant ex priuilegio, vel consuetudine vis decimarum sibi competere, Filiucius num. 169. Suar. num. 9. & alij.

7 Septima contra fratres ordinis Prędicatorum, qui si postquam promoti sunt ad Episcopatum, aut alias Prælaturas, consecrationem suscipiant, antequam reddant ordini libros, & alia, quæ tempore promotionis habent, incurrunt suspensionem à Pontificalibus Papæ reseruatam, vt probat S. Antoninus 3. parte tit. 27. de suspension., cap. 4. ex quodam priuileg. Clementis Quarti.

8 Octaua contra Prælatos religiosorum ad quos occasione excessuum religiosorum suorum ibi prohibitorum, aliquid quoquo modo peruenerit, isti enim absolute, & simpliciter suspenduntur vsque ad debitam satisfactionē, nisi, intra mensem, postquam requisiti fuerint de eo satisfecerint Ecclesijs, & personis damnificatis Clement. 1. de priuilegijs.

9 Rogabis, quinam excessus in præfata Clement. prohibeatur.

Respondeo tres esse. Primus est retrahere testantem à legatis faciendis Ecclesijs matricibus. Secundus est retrahere testatorem à debitis restituendis. Tertius est procurare vt legata, debita, vel male ablata incerta dentur sibi, aut alijs singularibus personis sui ordinis, vel conuentibus in præiudicium aliorum, quibus debentur, Suar. sect. 6. num. 11. per totum Sayrus lib. 4. ca. 13. nu. 21. Nauar. ca. 26. num. 36. Henriquez loco cit. nu 4. Filiucius nu. 171. Viuald. de suspens. nu. 75.

Obserua tamen cum Sayro, Nauarro, & Viualdo loc. cit. vetitum non esse religiosis certiores facere moribundos de sua necessitate, ipsosque hortari vt aliquid suo monasterio spontè legent: hoc enim in præfata Clement. interdictum non est.

10 Similis suspensio habetur in dicta Clement. contra Prælatos religiosorum, qui non satisfaciūt damno illato præfato à suis subditis in concione prædicando indiscretas indulgentias, retrahendo laicos ne ad Parochiam accedant, vel absoluendo sine priuilegio à reseruatis Episcopo, aut Papæ. Vide omnino Clement. Religiosi §. quibus de priuileg. vbi plena religiosis prohibentur.

11 Nona contra Confessarios religiosos, qui scienter omittunt conscientiam facere pœnitentibus sibi confitentibus de soluendis decimis, postquam à rectoribus Ecclesiarum de hoc requisiti fuerint: isti enim incurrunt suspensionem ab officio prædicandi donec eisdem pœnitentibus conscientiam circa eandem rem fecerint, si commodè potuerint. Clement. cupientes de pœnis: quod si præfati confessarij eo pacto suspensi concionari audeant, ligātur excommunicatione, vt habetur in præfata Clement. cupientes. Vide Sayrum num. 18. Viuald. num. 76. Henriquez loco cit. Suarez d. 31. sect. 6. num. 12. Filiucium nu. 172. Religiosi vero concionatores, qui de hac re à rectoribus requisiti scienter intermittunt hoc Populo suadere, non incurrunt vllam suspensionem, sed puniendi sunt à suis Prælatis. Clementina cupientes citata.

12 Decima contra Abbates, aliosque quoscunque, licet exemptos, qui incurrunt suspensionem ab officio, & beneficio per annum, si litteras dimissorias alijs, quam suis subditis regularibus concedant, ex Concilio Trident. sess. 23. cap. 10. ad finem.

Ean-

Eandem suspensionem extendit putat Sayrus lib.4.cap. 13.num.5.ad Abbates conferentes tonsuram, vel minores ordines alijs: quam suis subditis regularibus. Verum hæc extensio non videtur admittenda, quia Concilium Trid. imponit suspensionem tantummodo concedentibus dimissorias, eamque ad Abbates, & ad alios, etiam ad Collegia, aut Capitula Cathedralis Ecclesiæ, similes dimissorias concedentia (excepto casu quando sedes Episcopalis per annum vacauit, vt alibi ostendi) extendit; Concilium enim vtitur verbis generalibus quæ ad omnes diriguntur, de quibus in antecedentibus sermo fuerat. Vide Concilium Trid. loco cit. Sayrum loco cit.

Hinc sequitur præfatos Abbates, aliosq; exemptos subijci huic pœnæ dum litteras dimissorias faciunt Clerico seculari, quamuis hic alias ad suam iurisdictionem pertineat. Secus si eas concedant religioso. Ratio est, quia Concilium loquitur de concedentibus dimissorias Clericis secularibus.

13 Maior difficultas est vtrum Abbas regularis hac suspensione ligetur concedendo dimissorias, vel conferendo ordines nouitio, nondum expleto probationis anno, Maiolus lib.4 cap.2. num.11. ad finem, innuit suspensionem incurrere conferendo primam tonsuram, vel minores ordines nouitio, Sayrus vero num.5. & Henriquez lib.13. cap.38.n.2.sub finem in commét. lit. A. vbi refert Lapum Io. Andr. & Geminianum, docent huiusmodi Abbaté peccare conferendo tonsuram, sed non esse suspensum: Nouitium vero à monasterio recedentem non gaudere priuilegio tonsuræ.

Ego, vt in hac re gradatim progrediar, dico primo huiusmodi Abbatem ordines, scilicet tonsuram nouitio conferentem peccare quidem, quia confert ordines, vel tonsuram illi, qui sibi in hac re subditus non est, non tamen incurrere suspensionem in Tridentino latam, quia Concilium ibi non loquitur de conferentibus ordines, vel tonsuram. Quid vero de Episcopis ordines conferentibus religiosis non professis sentiendum sit, superius dixi de Episcopis conferentibus ordinis ijs, qui non sunt ipsorum subditi, & clarius constat ex traditis de Sacramento Ordinis. An vero præfatus Abbas incurrat suspensionem à Pio V. latam, videri potest apud Nauarrum cap. 27 nu. 18.

Dico secundò huiusmodi Abbatem concedentem nouitio dimissorias ad suscipiendos ordines, incurrere suspensionem si nouitius Clericali tonsura initiatus iam fit: nam huiusmodi Clericus nondum est religiosus, & in hac parte præsumitur, & reputatur Clericus secularis, & quo ad ordines suscipiendos habetur pro non subdito ipsi Abbati. Si vero concedat dimissorias ad primam tonsuram, probabiliter mihi dicendum videtur Abbatem non ligari suspensione, quia Concilium loquitur de ijs, qui dimissorias concedunt Clericis secularibus: nouitius autem caret prima tonsura non dicitur Clericus, præsertim secularis.

14 Vndecima contra Monachum nigrum S. Benedicti nó vtentem habitu, & vestitu ad formam præscriptam in Clement. 1. §. si quis autem, de statu Monach. hic enim si fuerit Abbas, aut Prior Abbatem non habés suspenditur à collatione ordinum per annum: si sit inferior habés aliquam administrationem, eadem priuatur per annum; si vero nullam habeat administrationem, inhabilis fit ad illam, vel ad beneficium intra annum recipiendum. Ita DD. statim citandi.

Obserua tamen ad hanc censuram, non solum requiri culpam mortalem, verum etiam præsumptionem, nam in textu dicitur, portare præsumpserint. Quamobrem ab hac censura excusatur, non solum qui cum inaduertentia prohibitionis vetitum habitum defert, verum etiam qui vetitos scienter vtitur ad breue tempus: immo Suarez nu. 10. sect. 6. requiri putat vt per modum ordinarij habitus vtatur habitu sibi prohibito.

15 Eadem suspensio, duplicato tempore, extenditur ad eosdem Monachos, qui venationi, vel aucupationi clamorosæ, aut alia cum canibus, aut auibus ex proposito intersunt, Clement. 1. cit.

Obserua tamen paruitatem materiæ, vel etiam inaduertentiam, & bonam fidem, vel interessentiam casualem à præfata suspensione excusare, quia in textu dicitur, ex proposito interfuerit. Ita Suarez disp. 31 sect. 6. num. 10. Filiucius num. 170. Rainerius de suspens. cap. 3. suspen. 6. vers. hæc suspensio. Sayrus lib.4.cap.13.num.6. & seqq. Viuald. de suspens. num. 94. & 95. Henriq. loco cit. & antiquiores canonistæ communiter, qui etiam obseruant potestatem conferendi beneficia suspenso Abbate, deuolui ad Priorem claustralem cum consilio, & consensu maioris partis Capituli, seu conuentus.

16 Duodecima contra Fratres Prædicatores, qui perturbare præsumpserint officiú Inquisitoris à Fratribus minoribus exercitum: isti enim suspensionem ipso facto incurrunt ab executione ordinum sacrorum, quousque absoluantur à Sede Apostolica, aut ab illo, cuius officium perturbarunt.

Eadem suspensione ligantur fratres minores perturbantes officium Inquisitoris à Prædicatoribus administratum. Sic habetur in quodam priuilegio Clementis IV. quod incipit, paupertatis altissimæ, & eiusdem meminit S. Antoninus 3. par. tit.28. de suspens. cap.4. Viuald. de suspens. num. 100. Sayrus lib.4 cap.13. nu.13.

17 Tertiadecima contra Religiosos coniungentes in matrimonium, vel benedicentes sponsos alienæ Pareciæ absque facultate proprij Parochi, vel ordinarij; isti enim suspensi sunt, vt superius ostensum est §. 1. num. suspens. 16. Hæc suspensio reseruatur Episcopo, vt ibi dictum est.

18 Quartadecima contra religiosos præsumentes introducere mulieres in monasteria; isti enim suspensi sunt à diuinis, priuati beneficijs, & ad illa inhabiles, ex bulla Pii V. quæ incipit, Regularium. Ita Sayrus cap.13. nu.10. per eandem bullam Pij V. quæ incipit, Regularium, & per bullam Gregorij XIII. quæ incipit, vbi gratiæ, excommunicantur mulieres ingredientes monasteria virorum, & viri ingredientes monasteria monialium sub prætextu facultatum, vel etiam absque facultate iuxta stylum sacræ Pœnitentiariæ, de qua re videndus est Nauar. cap.27. nu. 150. Sayrus lib.5.cap.13.nu. 11. Emanuel Sà v excommunicatio nu. 25. Capeauilla de violatione monialium. Quis vero possit ab hac excommunicatione absoluere, alibi ostendimus.

Nonnullæ aliæ suspensiones religiosos afficiunt, vt quæ feruntur contra visitatores, quas hic prætermitto, quia sufficienter explicatæ sunt in præcedentibus. Addo me hic non explicasse suspensiones particulares alicuius diœcesis, prouinciæ, vel religionis, quia quilibet eas in proprijs constitutionibus consulere debet: alioquin nunquam finis huic tractatui imponi posset, cum infinitæ fere sint censuræ à singularibus personis, ac superioribus in suos subditos latæ.

Denique circa absolutionem à suspensionibus seruandæ sunt regulæ generales traditæ de censuris in genere; Quamobrem in censuris Summo Pontifici reseruatis Episcopus absoluere non potest, nisi forte delictum sit occultum, iuxta dispositionem Tridentini sess.24. cap.6. & iuxta superius tradita de absolutione à Censuris.

PVNCTVM VLTIMVM.

De absolutione à Suspensione.

1 *An suspensio lata ad tempus cesset, eo tempore elapso, absque absolutione.*

2 *An requirantur verba determinata in absolutione suspensionis.*

3 *An in absolutione explicanda sit causa, ob quam contracta est suspensio.*

4 *An in absolutione petendum sit iuramentum obediendi Ecclesiæ.*

5 *An Episcopus possit absoluere à suspensione Papæ reseruata.*

VNICA PROPOSITIO.

QVæ de absolutione suspensionis dici possent, satis constant ex dictis de Censuris in communi; quamobrem hic pauca quædam supersunt adnotanda.

1 Primò, suspensionem latam ad tempus, eo tempore lapso, cessare absque alia absolutione; sicut etiam suspensio lata cum particula, donec satisfeceris, exhibita satisfactione cessat. Ratio est quia sicut prohibitio non operatur vltra intentioné prohibentis, ità suspensio ex intentione prohibentis facta solùm ad certum tempus cessat eo tempore lapso. Ita Suarez d.29.sect.1. num. 1. Nauar. cap.27.num.161. Toletus lib.1.cap.46. Rodriquez tomo 2. cap.69. Coninchus num.30. Filiucius cap. 3. q.7. num. 48. &

& cap.4 q.7. nu.71. quamuis huic opinioni firmiter non adhæreat. Syluester, Angelus, Auila, & alij. Videte, quæ infra dicam de absolutione interdicti.

Obijcies. Excommunicatio lata cum hac conditione, donec satisfeceris, non cessat posita satisfactione; sed adhuc auferenda est per absolutionem; ergo idem dicendum videtur de suspensione.

Respondeo negando consequentiam. Ita sentire videtur Toletus lib.1.,cap.46. Ratio est tum quia Iudices inferiores Summo Pontifice videntur maiorem facultatem habere circa suspensionem, & interdictum quam circa excommunicationem, propterea sicut possunt ferre suspensionem, & interdictum ad aliquem solum effectum, ità videntur posse illas censuras ferre cum hac conditione, vt illa adimpleta cessent, quod non accidit in excommunicatione. Tum quia ita vsu, & praxi receptum est in suspensione,& interdicto ,non vero in excommunicatione.

2 Secundò, non esse determinata aliqua verba ad absoluendum à suspensione, vt patet ex supra dictis. Ita Valentia, Rodriquez, Filiucius, & alij locis cit. Hæc tamen verba sunt in vsu. Ego te absoluo à vinculo suspensionis, in quam incurristi, & restituo te ad executionem tui muneris, vel ordinis, vel ad tuum beneficium. Videte, quæ dixi supra de absolutione censurarum.

3 Tertiò, non esse necessarium in absolutione explicare causam, ob quam contracta est suspensio, iuxta supra dicta de absolutione censurarum. Ita Suarez loco cit. sect. 3.num.1.& 2.& alii.

4 Quartò, in delictis grauibus petendum esse iuramentum obediendi Ecclesiæ, vt supra dictum est. Præterea petendam esse satisfactionem, & cautionem. Idem dico de absolutione ab interdicto, vt patet ex supra dictis de absolutione censurarum.

5 Quintò, Episcopum posse absoluere suos subditos à suspensione perpetua, vel ad certum tempus etiam reseruata Papæ; modo proueniat ex delicto occulto, & non deducto ad forum contentiosum, vt patet ex dictis de censuris in communi ob priuilegium concessum Episcopis in Concilio Tridentino sess.24.cap.6. ità DD. quos retuli disp. 3. q. 3. puncto 2. nec reprobat Suarez num. 19. & Filiucius num.68. ad finem, Reginald. libro 32. tract. 2.capit. 22. num.43.

Finis Tertiæ Disputationis.

DISPV-

DISPVTATIO QVARTA.
DE DEGRADATIONE.

PVNCTVM VNICVM:

Quid sit degradatio, ad quem spectet degradare, & ob quę crimina fiat degradatio.

1 *Quotuplex sit degradatio.*
2 *Quid sit degradatio,*
3 *Quanam differentia sit inter degradationem actualem, & verbalem.*
4 *Quomodo degradatio differat à censuris, & irregularitate.*
5 *An Sacerdos consecratus validè consecret.*
6 *Quanam crimina merentur degradationem.*
7 *An degradatus alendus sit fructibus beneficij.*
8 *Ad quem spectet degradare.*

1 NOTANDVM degradationem duplicem esse, verbalem, & actualem, seu realem, quæ non solet inferri, nisi illis, qui sunt in Sacris constituti, vt aduertit Emanuel Sà verbo Degradatio, numero tertio.

PRIMA PROPOSITIO.

2 DEgradatio verbalis, quæ etiã appellatur depositio, est sentẽtia Ecclesiastica, qua persona Ecclesiastica priuatur omni officio, & beneficio in perpetuũ, sine spe illius consequendi, non amisso priuilegio Clericali. An vero qui depositionẽ à iure latam contraxit teneatur se sua sponte beneficijs abdicare constat ex dictis de lege pęnali non teneri, sed posse iudicis sententiam expectare.

Degradatio vero actualis, seu realis est pęna Ecclesiastica, qua persona Ecclesiastica priuatur omni beneficio, officio, & priuilegio Clericali in perpetuum, absque vlla spe illius consequendi, cum quadam solemnitate. Vbi

Aduertendum est actũ, quo quis traditur Curiæ sæculari, esse effectum degradationis actualis, qui effectus non semper comitatur degradationem realem, cum non omnis degradatus realiter tradendus sit brachio sæculari. Quicquid in contrariũ dicat Iul. Clar. in pract. q. 36. §. fin. & alij apud Ambrosinum de immunit. cap. 17. num. 35. Quare in actuali degradatione declaratur priuatus priuilegio Clericali, quamuis non semper tradatur brachio sæculari, præterquam in delictis grauiter enormibus, vt in homicidio sui Episcopi, vel homicidio iterato, vel delicto valdè pernicioso Reipublicæ, vel in crimine hæresis, vel falsitate Litterarum Papalium, vel Sodomia sæpius exercita, &c.

Addo degradatum realiter, non semper plectendum esse pœna mortis, quoties traditur brachio sæculari, vt ipsa docet experientia.

Quæres primo quænam differentia sit inter depositionẽ verbalem, & actualem.

Respondeo multiplicem esse differentiam. Prima est quia actualis fieri solet cum maiori solemnitate, nam fieri solet astantibus Abbatibus infulatis, idest habentibus ius mitræ, & baculi, aut assistentibus alijs in dignitate constitutis. Rursus degradatio actualis cum hac solemnitate fit, degradandus inducitur vestibus nec non vasa sacra pertinentia ad illum ordinem, à quo degradatur, defert ad conspectum Episcopi, à quo gradatim exuitur, & priuatur, ac tandem capillis tondetur, prolatis quibusdam verbis terrorem incutientibus.

Secunda est, quia verbalis fieri potest in absentem contumacem, realis autem in pręsentem, ca. nouimus de verb. signific.

Tertia depositus actualiter non gaudet priuilegio fori, & Canonis, cap. Degradatio de pœnis in sexto; Depositus verò verbaliter fruitur priuilegio Canonis. Vnde, qui illum percutit, incurrit excommunicationem. Verum tamen est Magistrum triremis, qui percutit Clericum depositum verbaliter, & damnatum ad triremes, non incurrere excommunicationem, si percutiat ex officio; sicut solet percutere cæteros remiges. Ratio est tum quia fungitur suo munere. Tum quia Clericus damnatus ad triremes censetur damnatus ad pœnas, & onera consequentia. Si verò percutiat ob alias causas, incurrit excommunicationem; quam etiam alij incurrunt, percutientes iniustè Clericum verbaliter depositum. Similiter Clericus degradatus verbaliter gaudet priuilegio fori consequenter non potest cogi, nec puniri à iudice sæculari, nisi post depositionem verbalem factus sit incorrigibilis, vt patet ex supra dictis de excommunicatione ob manus violentas. Ita Nauar. cap. 27. num. 81. Auila 4 parte dubio vnico, Tolet. loco citato, Sayrus lib. 5. cap. 20. num. 12. Valentia tomo 4. d 7. q. 19. Puncto 4. Henriquez, lib 13. cap. 55. num 3. Suarez d. 30. sect 2. nu. 18. Filiucius tract. 18. cap. 8. quæsito 2. num. 193. & alij. Dicitur autem incorrigibilis, quando perseuerat in prioribus criminibus. An verò requiratur sententia incorrigibilitatis. Videndus est Suarez, sect. 2. num. 7. & quæ supra diximus loc. cit.

4 Quæres secundo, quæ differentia sit inter degradationem, depositionem, censuras, & irregularitatem.

Respondeo degradationem differre à suspensione, quod suspensus non priuatur spe consequẽdi id, à quo est suspensus, sicut priuatur degradatus, & depositus. Quamobrem depositus, vel degradatus verbaliter, aut realiter à nullo præterquam à Pontifice in pristinum statum restitui potest, cap. 1. & 2. dist. 50. & L. 1. in fine ff. de quæstionibus. Ita cõmuniter DD. teste Molina loco cit. num. 18. quibus adde Filiucium num. 190. Ratio est, quia inferiores Summo Pontifice non possunt in iure communi dispensare. Depositio autem ex iuris dispositione inducere solet piuationem officij, & beneficij sine spe illius consequendi. Ab excommunicatione verò, & irregularitate differt, quod irregularitas, & excommunicatio non priuat beneficio acquisito, sicut priuat depositio, & degradatio. Videte Suarez, disp. 30. sect. 1. & 2. Filiucium num. 195. & seqq.

5 Quæres tertiò, vtrum Sacerdos degradatus realiter validè consecret.

Respondeo affirmatiuè, quia per degradationem non amittit characterem ordinis, cõsequenter valide consecrat; consequenter etiam tenetur ad onera ordinis, vt ad recitationem horarum; non enim eximitur ab onere per suam culpam; potest tamen cum alijs officium recitare, modò non sit excommunicatus, nec dicat Dominus vobiscum. Si contrahat Matrimonium inualidè contrahit; adhuc enim retinet ordinem, & votum castitatis. Ita multi DD. apud Sayrum, lib. 5. cap. 22. à num. 25. & apud Lazarium verbo Degradatio, & apud Toletus lib. 1. cap. 50. quibus adde Filiucium num. 191.

SECVNDA PROPOSITIO.

6 Crimina, quæ merentur verbalem degradationem, sunt adulterium, concubinatus perseuerans post monitionem, Simonia notoria, Stuprum, Incestus, Furtum, Periurium, Homicidium, etiamsi patratum sit solo consilio, delicti, quo quis permittit sua culpa suum Parochianum decedere sine Baptismo, & præterea alia crimina maxima, & atrocia, quæ inferunt irregularitatem. Videte Molinam tom. 4. d. 49. tract. 3. num. 14. & seq. Sayrum, & Auilam locis cit. & Emanuelem Sà verbo Depositio, num. 2. Verum tamen est, Iudicem non debere solum respicere Canones antiquos; quia illi faciliores erant ad imponendam depositionem.

Crimina vero, quæ merentur realem degradationem, sunt homicidium qualificatum, crimen hæresis, Sodomia sæpius exercita, & similia, quæ iudicis arbitrio tali pœna digna sunt, de quibus consule Molinam nu. 17. Ambrosin. loc. cit. num. 40 Menoch. de arbit. casu 166. Diaz in pract. crimin. c. 135. & seq.

Addo, quando in iure habetur depositio, intelligi depositionem verbalem; quidquid dicat Toletus, lib. 1. cap. 17. Ratio est quia pœnæ restringendæ sunt.

7 Quæres, vtrum degradatus alendus sit fructibus beneficij.

Respondet affirmatiuè Sayrus, cap. 22. nu. 28. Auila loco citato, & alij, ne cogatur mendicare.

Sed mihi probabilius dicendum videtur non esse alendum fructibus beneficij; sibi enim imputare debet, quod beneficio, & fructibus priuetur. Ita Couarruuias 3. variarum, c. 13. nu. 8. & alii, & ita videtur vsu receptum.

De forma, & solemnitate seruanda in degradatione videte Sayrum, cap. 22. nu. 12. Molinam nu 13. Filiucium nu. 192. Ambrosin. nu. 40. & alios Summistas verbo Degradatio, vbi ostendunt neminem degradandum esse sine accusatore, quamuis puniendus sit alia pœna, cap. dilectus de Simonia.

TERTIA PROPOSITIO.

8 Depositio, vel degradatio Presbyteri spectat ad proprium Episcopum, vel eius Vicarium generalem post Tridentinum, sess. 13. cap. decimoquarto, & non ad alium inferiorem, vt ait Henriquez, cap. 43. num. 5. Auila disp. 5. dubio primo, conclus. 3. Suarez loco cit. sect. 1. num. 19. Filiucius num. 192. & 206. Ambrosin. lo. cit. num. 37. Coninch. disp. 16 num. 6. & seqq. & alij communiter in cap. Degradatio de pœnis in 6. Degradatio vero Episcopi spectat ad Papam. Prælati vero religiosorum non habent facultatem deponendi, vel degradandi suos subditos, nisi illis concessum sit per priuilegium, vel consuetudinē. Videte Tridentinum sess. 13. cap 4. Sayrum, cap. 20. nu. 28. & cap. 22. Auilam dubio 4. Henriquez lib. 13. cap. 55. nu. 2. Syluest. verbo Degradatio, num. 1. Toletum, & Valent. locis cit. Suarez loc. cit. Filiucium num. 204. Molinam tom. 4. tract. 3. disp. 49. num. 12.

Finis Quartæ Disputationis.

DISPV-

DISPVTATIO QVINTA. DE INTERDICTO.

IN hac Disputatione explicabimus. Primò, quid, & quotuplex sit interdictum. Secundò, disseremus de eius effectibus. Tertiò, de eius violatione. Quartò, de casibus, in quibus incurritur. Quintò, de eius absolutione, & cessatione.

PVNCTVM PRIMVM.

Quid, & quotuplex sit interdictum.

1 *Quid sit interdictum.*
2 *Quotuplex sit interdictum.*
3 *An interdicta Ecclesia Sacerdotes possint in alia Ecclesia persoluere Diuina Officia.*
4 *Quotuplex sit interdictum locale, & personale.*
5 *Quid sit interdictum locale generale.*
6 *An interdictum Parochia sit generale.*
7 *An sit interdictum generale, quando interdicitur Parochia vnius Oppidi, in quo sunt alia Parochia.*
8 *An sit interdictum generale, quando interdicuntur Ecclesia cuiuscunque loci.*
9 *Quid sit interdictum personale generale.*
10 *An sit interdictum generale, quando interdicitur Academia, aut collegium.*
11 *An interdicto Clero censeantur interdicti Religiosi.*
12 *An interdicto populo sit interdictum Clerus, & è contra.*
13 *An interdicta familia sint interdicti Clerici illius familia.*
14 *An interdictis Doctoribus sint etiam interdicti Clerici Doctores.*
15 *An interdicto populo sint interdicti, qui habitant in suburbijs.*
16 *An homines Communitatis interdicta, qui absunt, ligentur interdicto.*
17 *An interdicto populo sint interdicti exteri.*
18 *An interdicta cõmunitate sint interdicti pueri, & amentes.*
19 *An interdictum personale generale intelligatur de singularibus personis.*
20 *An interdicta Ciuitate, sint interdicta suburbia.*
21 *An interdicta Ciuitate sint interdicta Ecclesia Religiosorũ.*
22 *An interdicta Ecclesia, intelligantur interdicta Capella, & Coemeterium.*
23 *An interdictum latum contra terras alicuius Principis, cadat in omnes terras eiusdem Principis.*
24 *An ferens interdictũ subiaceat interdicto.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 INterdictum est Ecclesiastica censura, qua homo separatur à perceptione quorundam Sacramentorum, à Diuinis officijs, & à sepultura Ecclesiastica. Hæc propositio colligitur ex capite. Non est nobis De sponsalibus, & patebit ex dicendis. Ita Sotus in 4. dist. 22. q. 3. ar. 1. Auila 5. parte d. 1. in principio, Henriquez, lib. 13. cap. 41. num. 1. Coninch. d. 17. dub. 1. Filiucius tract. 18. num. 1. Suarez, d. 32. sect. 1. Reginald. lib. 32. tract. 3. cap. 25. num. 1. & alii communiter.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 INterdictum aliud est locale, aliud personale, & aliud mixtum. Locale est, quo directè interdicitur locus, ne in eo Diuina officia audiantur ab incolis, vel extraneis; quamuis personę loci interdicti possint alibi audire Diuina officia: Personale est, quo prohibetur Populus, vel aliqua persona particularis audire Diuina officia, vbicunq; sit. Mixtum verò complectitur locale, & personale: consequenter per interdictum mixtum interdicitur locus, & persona. Ita Nauar. cap. 27. num. 166. Syluester v. Interdictum, 1. q. 2. Auila dub. 1. loco cit. Reginald. nu. 3. & alii.

Hæc tria interdicta sic inter se sunt diuersa, vt interdicto loco non censeatur interdictus Populus, nisi aliud exprimatur, & posito interdicto personali non cẽseatur positum interdictum locale, nisi hoc exprimatur à iudice. Ita Nauar. num. 167. Auila dubio 2. Syluester verbo Interdictum 2. num. 7. Reginald. num. 5. Sotus, & alii contra Henriquez lib. 13. cap. 42. ad finem, & alios, qui volunt, posito interdicto personali generali, censeri etiam positum interdictũ locale. Sed ratio nostra est, quia versamur in materia odiosa quæ non est extendenda.

3 Hinc sequitur, interdicta aliqua Ecclesia, posse Sacerdotes illius Ecclesiæ in alia Ecclesia persoluere Diuina officia, modò ipsi non fuerint in causa culpabili, ob, quam latũ sit interdictum; qui enim dederunt causam culpabilem interdicti localis, nullibi possunt audire, vel persoluere Diuina officia, cap. Sicut de sententia excommunicationis in 6. Posito verò interdicto locali non possunt ciues illius loci; immò neque exteri celebrare in loco interdicto.

4 Quæres primò, quotuplex sit interdictum locale, & personale.

Respondeo esse duplex generale, & speciale, seu particulare.

Quæres secundò, quid sit interdictum locale generale.

5 Respondeo esse illud, quo interdicitur locus vniuersalis, vt Regnum, aut Prouincię, aut Dioecesis, aut Ciuitas, aut Villa, aut Castrum. Ita Nauar. num. 166. Auila 5. parte d. 1. dubio 1. conclus. 2. Henriquez, cap. 41. num. 3. Vnde aliud interdictum præter recensita non est interdictum generale; sed speciale ex Innocentio III.

6 Hinc sequitur primò, interdictum Parochiæ esse generale, si per Parochiam intelligamus totũ ambitum alicuius Castri. Ratio est quia Parochia idem est, ac totum Castrũ; interdictum autem Castri est generale. Ita Nauar. loco cit. Suarez d. 32. sect. 2. nu. 7. Filiucius num. 5. & alij. Si verò per Parochiam intelligamus solum Templum Parochiale, interdictum Parochiæ est speciale, non generale; non enim est interdictum Regni, vel Dioecesis, vel Castri. Ex opposito interdictum, quo interdicitur aliqua Ciuitas excepta vna, vel duabus Ecclesijs, est interdictum generale. Ratio est quia ad interdictum particulare requiritur, vt interdicatur particularis locus, vel Ecclesia; in hoc autem casu non interdicitur locus particularis; sed tota Ciuitas; ergo est interdictum

terdictum generale, non speciale; nec generalitas absoluta aufertur per particularem exceptionem alicuius Ecclesiæ. Ita Suarez loco cit. num. 9.

7 Secundò sequitur, interdictum, quo interdicitur aliqua Parochia alicuius oppidi, vel Ciuitatis, in qua sunt aliæ Parochiæ, non esse generale, sed speciale. Ratio est quia generale interdictum est, quando interdicitur Regnum, Prouincia, Diœcesis, Ciuitas, Villa, vel Castrum; in hoc autē casu non interdicitur Regnū, Prouincia, Diœcesis, &c. ergo non est generale interdictum: quando enim aliquis locus præter Regnum, Prouinciam, &c. interdicitur, non est interdictum locale generale ex Innocentio III. Ita Auila dubio 1. Couarruuias, cap. Alma mater parte 2. §. 1. num. 9. Henriquez loco citatò, & alij contra Nauarrum, num. 166. & Suarez loco citato, Coninch. num. 16.

8 Tertiò sequitur, non esse interdictum generale; sed speciale, quando interdicuntur aliquæ Ecclesiæ, vel omnes cuiuscunque loci. Ita Nauar. loco citato Sayrus, lib. 3. cap. 2. num. 13. & 14. Ratio est quia tunc est interdictum generale, quando interdicitur Regnum, Prouincia, Diœcesis, &c. Sed quādo interdicuntur omnes Ecclesiæ; non interdicitur Regnum, Ciuitas, &c. ergo non est interdictum generale locale, sed speciale; non enim remanent interdicta omnia loca, quamuis remaneant interdictæ omnes Ecclesiæ. Propterea Diuina Officia celebrari poterunt extra Ecclesias, videlicet in domibus priuatis, in quibus aliqui habent priuata sacella, cum priuilegio celebrandi Missam in illis. Ita Suarez tomo 5. de censuris, d. 32. sect. 2. num. 10. Coninchus num. 14.

9 Quæres tertiò, quid sit interdictū personale generale.

Respondeo illud esse, quo interdicitur generaliter Populus totius Regni, vel Prouinciæ, vel Ciuitatis, vel Villæ, vel Castri: speciale verò, quo interdicitur pars aliqua Populi, & Communitatis, vt quando interdicitur aliqua persona particularis, vel plures alicuius Communitatis. Ita Valentia tom. 4. d. 7. q. 18. puncto 2. & alii.

10 Hinc patet esse speciale interdictum, quod fertur contra aliquam Accademiam, vel aliquod Collegium, vel aliquam vniuersitatem contentam in aliquo oppido: Ratio est quia non interdicitur totus Populus, vel totum oppidum, sed pars oppidi, & Communitatis; ergo non est interdictū personale generale, sed speciale tantum. Ita Auila conclu. 3. Syluest. & alij, contra Henriq. cap. 41. num. 3. Coninch. num. 11. Nauar. Suarez, & alios loc. cit.

Vt hæc doctrina interdicti personalis, & localis melius intelligatur, explicandæ sunt aliquæ difficultates.

11 Prima est, vtrum interdicto Clero censeantur etiam interdicti Religiosi.

Respondent multi DD. affirmatiuè, quando fertur interdictum à Summo Pontifice. Ita Nauar. num. 167. Couarruuias loc cit. §. 1. num. 8. Suarez sect. 2. nu. 13. & alij. Ratio est quia tota Communitas distinguitur in Populum, & Clerum, cap. Si sententia; sed religiosi non comprehenduntur sub nomine Populi, ergo comprehenduntur sub nomine Cleri.

Sed mihi probabilius dicendum videtur cum Sayro ca. 4. num. 29. Henriquez loco cit. num. 3. Vgolino tab. 5. §. 5. nu. 3. ad finem, Auila dub. 4. conclus. 7. Coninch. d. 17. nu. 8. Filiucio num. 14. in interdicto Cleri non comprehendi Religiosos. Ratio est tum quia religiosi in fauorabilibus veniunt nomine Cleri, nō vero in odiosis. Tum quia si interdicantur Religiosi, non censentur interdicti Clerici; quamuis Clerici lato modo dicantur religiosi; ergo à pari, quando interdicuntur Clerici, nō cēsentur interdicti Religiosi.

12 Secunda difficultas est, vtrum interdicto populo intelligatur interdictus Clericus, & è contra.

Respondeo negatiuè; quia Populus absolutè prolatus solet distingui à Clero, & accipi pro laico. Ita Suarez nu. 14. Auila dub. 4. concl. 6. Nauarrus cap. 27. nu. 167. Coninch. num. 8. & alij; quidquid dicant alij; Vnde interdicto Clero poterit Populus extraneos Sacerdotes conuocare ad Diuina facienda; & interdicto Populo poterit Clerus ipse celebrare, modo inferius explicando.

13 Tertia difficultas est, vtrum, interdicta familia, interdicti censeantur Clerici, & alij eiusdem familiæ.

Respondeo affirmatiuè; nam interdictum simpliciter fertur in personas illius familiæ, vt suppono; Clericus autem est pars illius familiæ. Si verò vnus illius familiæ post latum interdictum recedat ab ea familia, adhuc remanet interdictus. Secus dicendum est de illo, qui post latum interdictum, fit de familia interdicta; hic enim non incurrit interdictum. Ita Sayrus cap. 4. num 28. Henriquez num. 3. Filiucius num. 24. Suarez sect. 2. Auila, Paludanus, & alij locis cit. & patebit ex ratione mox afferenda.

Obijcies. Si quis fiat pars Communitatis interdictæ, vt accidit, quando quis transfert domicilium ad eum locum, in quo Populus est interdictus, subiacet interdicto, vt dictū est; ergo etiam ille, qui fit de familia interdicta, incurrit interdictum.

Respondeo negando consequentiam; Ratio disparitatis est, quia interdictum familiæ est speciale; interdictum vero Communitatis est generale, & personæ illius familiæ non sunt interdictæ, quatenus faciunt vnam Communitatē & familiam; sed sunt interdictæ, singulares personæ illius familiæ secundum se; propterea qui recedit remanet interdictus; & qui accedit, non subiacet interdicto. Secus dicendum est de illo, qui Populo iam interdicto fit pars illius Populi interdicti; nam personæ communitatis sunt interdictæ, quatenus constituunt communitatem. Ita Coninchus num. 17. Suarez num. 9. Filiucius num. 24. & 119. Reginaldus num. 60.

14 Quarta difficultas est, vtrum interdictis Doctoribus alicuius Ciuitatis, vel Collegij, censeantur etiā interdicti Clerici Doctores illius Ciuitatis, vel Collegij.

Respondeo affirmatiuè; nomen enim Doctoris tam conuenit Doctoribus Clericis, quam laicis. Ita Auila dubio 9. concl. 9. Henriquez num 3. & alij contra Sayrum cap. 4. nu. 30. Vgolinū tab. 5. c. 20. § 5. ad finē, & alios; quorum ratio est quia interdicuntur Doctores, quatenus faciunt vnum Collegium, seu Cōmunitatem, vel Vniuersitatem; sed Clerici Doctores non possunt esse de Vniuersitate, vel Collegio laicorum. Sed hæc ratio meo iudicio parum firma est; quis enim negare potest Clericos, & laicos Doctores non posse vnam Academiam, & Collegium, constituere; ita vt singuli non dicantur esse membrum illius Collegij, vel Academiæ? Propterea mihi magis Placet sententia Auilæ, & aliorum.

15 Quinta difficultas est vtrum interdicto Populo Ciuitatis intelligantur interdicti, qui habitant in suburbijs.

Respondeo negatiuè, quando habitantes in suburbijs non sunt de Populo Ciuitatis. Si autem sint de Populo Ciuitatis, cēsentur interdicti, eo quod sint pars illius Populi. Ita Vgolinus tab. 5. ca 20. § 5 ad finem, Sayrus cap. 4. nu. 2. Auila dub. 4. concl. 3. & alij.

16 Sexta difficultas est, vtrum Ciues Communitatis interdictæ, qui absunt, dum fertur interdictum, subiaceant interdicto.

Respondeo affirmatiuè cum Sayro cap. 4. num. 2. Auila, & alijs. Ratio est quia sunt pars Communitatis interdictæ. Si verò actu habeant domicilium alibi, aut alio transferant domicilium, desinunt esse interdicti, eo quod desinant esse pars illius Commmunitatis, & Populi, vt benè ait Suarez loco cit. & Vgolin. tab. 5. cap. 20. §. 4. num. 1. propterea Ciues interdicti, non remanent interdicti, si alio transferant domicilium, modò ipsi nō dederint causam culpabilē interdicti; sicut etiam ex opposito homines non interdicti fiunt interdicti, si fiant conciues Populi, & Communitatis interdictæ, vt supra dictum est.

Obijcies primò. Terra vendita à Principe post interdictum locale remanet interdicta, ergo etiam Ciuis interdictus remanet interdictus mutando domicilium.

Respondeo solutionem huius obiectionis colligi ex seq.

Obijcies secundò. Terra acquisita post interdictum non subiacet interdicto; ergo neque homines non interdicti incurrunt interdictum, si fiant conciues populi interdicti.

Respondeo ad vtramque obiectionem disparitatis esse, quod interdictum generale personale fertur in personas, quatenus faciunt vnum populum; consequenter, qui aduenit, & fit pars, seu conciuis illius Populi, incurrit interdictum; qui verò recedit, cum desinat esse pars illius Populi interdicti, sequitur etiam ipsum nō remanere interdictum; in interdicto vero locali non attenduntur loca, quatenus sunt sub vno Domino: sed ipsamet loca singula afficiuntur interdicto; propterea si vnus locus vendatur post interdictum adhuc remanet interdictus. Si verò alius locus post latum interdictum acquiratur, non remanet interdictus.

17 Septima difficultas est, vtrum interdicto Populo intelligantur interdicti exteri alterius Ciuitatis.

Respon-

Respondeo negatiuè, quamuis ad longum tempus ibi habitent, vt sunt scholares, &c. Ita Henriquez cap. 42. nu. 3. Sayrus cap. 4. num. 59. Auila dub. 4. concl. 5. & 10. Nauar. cap. 27. num. 167. Vgolin. tab. 5. cap. 20. §. 3. nu. 3. Filiucius num. 14. & alij communiter. Ratio est quia non sunt pars illius Populi, vel Communitatis; interdictum autem generale personale cadit tantummodo supra illos, qui sunt pars illius Populi. Si tamen detur casus, vt vnus habeat duo domicilia, vnum in eo loco, in quo totus Populus est interdictus, aliud in alio loco, vbi non est interdictus, aliqui affirmant ipsum esse interdictum. Auila verò dubio 4. conclus. 4. Syluester interdictum 2. num. 13. Coninchus d. 17. dub. 1. nu. 12. & alij, negant esse interdictum; quia non est maior ratio, cur sentiat onus populi interdicti, quam libertatem alterius populi non interdicti.

Verum mihi placet doctrina Suarez num. 16. & Filiucij quæsito 5. num. 14. dicentium illum non esse interdictum, quandiu actu habitat in eo loco, vbi Populus non est interdictus; consentaneum enim est, vt fruatur libertate illius loci, in quo actu habitat, cum versemur in materia odiosa, quæ non est extendenda. Si verò habitat in domicilio, vbi Populus est interdictus, consentaneum est, vt potius sentiat onus illius Populi, quam libertatem alterius, cũ actu sit pars, & membrum illius populi.

Hinc sequitur habentem domicilium in loco non interdicto subiacere interdicto, si transferat domiciliũ in locũ, vbi ciuitas, & populus est interdictus. Ratio est quia fit pars illius Cõmunitatis; ergo afficitur onere, aut libertate illius, cuius fit pars. Ita Henriquez loco citato, Coninchus, & alij communiter.

18 Octaua difficultas est, vtrum interdicta Communitate censeantur interdicti amentes, vel pueri carentes vsu rationis.

Respondeo negatiuè. Ita Sayrus, cap. 4. num. 23. Filiucius num. 24. Auila dubio 4. concl. 6. Syluester v. Interdictum quæsito 7. Henriquez loco citato, num. 3. & alij Contra Vgolinum cap. 20. §. 2. & alios. Ratio est quia infantes non sunt capaces doli, & culpæ; censura autem interdicti fertur incapaces doli; quamuis ipsi non delinquerint. Verum tamen est amentes, aut infantes priuari Ecclesiastica sepultura tempore interdicti, hoc enim est interdictum locale, quod directè afficit locum, consequenter prohibet quoscunq; ibi sepeliri. Videte, quæ diximus de legibus, q. 1. pun 5.

19 Nona difficultas est, vtrum per interdictum generale personale latum contra aliquam Communitatem, intelligantur interdictæ singulares personæ, quæ sunt partes illius Communitatis.

Respondeo affirmatiuè. Ratio est tũ quia non interdicitur Communitas abstractè sumpta. Tum quia interdicitur Cõmunitas, ne possit audire Diuina officia, & ne possit sepelire, aut sepeliri; sed hæc sunt propria singularũ personarum; non verò Communitatis, vt sic; ergo singulę personæ interdicuntur, non Communitas abstractè sumpta. Tum quia, si non interdicerentur singulę personæ Communitatis, quando interdictum fertur contra aliquam Communitatem, frustra ferretur interdictum; nam singulæ personæ adhuc possent Diuinis interesse; ergo singulæ personæ interdicuntur, nisi aliquæ à Iudice excipiantur, vel aliqua excipiatur ob priuilegiũ. Ita Suarez disp. 32. sect 2. nu. 13. & 25. Coninch numero 16.

20 Decima difficultas est, vtrum interdicta aliqua Ciuitate intelligantur etiam interdicta suburbia, idest ædificia, quę sunt extra muros illius ciuitatis, vel illis contigua, vel vicina, ad quæ possit populus cõfluere ad audiẽda diuina.

Respondeo affirmatiuè, etiãsi illa ædificia non sint subdita temporaliter illi Domino, cuius causa interdicta est ciuitas. Rursus hoc valet, etiamsi illa loca sint alterius Dięcesis, & non sint subdita Iudici Ecclesiastico, à quo latum est interdictum. Ita colligitur ex cap. Si ciuitas de senten. excomm. in 6. Ratio est quia, si interdicta ciuitate non essent interdicta huiusmodi suburbia, paruipenderetur interdictum; nam interdicta ciuitate possent ciues illius ciuitatis accedere ad loca vicina ad audienda Diuina.

Ex quo fit, vt illa loca censeantur interdicta, respectu quorum oriretur occasio paruipendendi interdictum, si in illis locis celebraretur. Ita Suarez, d 32. sect. 2. num. 23. Coninchus disp. 17. dub. 1. num. 18. Auila par. 5. d. 1. dub. 3. Filiucius nu. 8. & 9. & alij communiter.

Hinc tamen aduertendum est, quando interdicitur aliqua ciuitas ab Episcopo, & suburbia non sunt subdita ipsi Episcopo interdicenti, illa suburbia non censeri interdici ab Episcopo, sed à iure communi, vt ait Auila, & alij ex ca. Si ciuitas citato; nisi dicamus cum Suarez sect 2. num. 20. & Sayro cap. 3. num. 7. censeri interdici ab ipso Episcopo, quatenus illa suburbia, & ædificia vicina censentur subdita Episcopo interdicenti ob connexionem quam illa loca habent cum loco principali.

21 Hinc fit, vt, interdicta aliqua ciuitate per interdictum locale generale, censeantur etiam interdictæ religionum Ecclesiæ, quæ alias sunt exemptæ, vt patet, tũ ex Trident. sess. 25. De regularibus, cap. 12. & 22. tum ex ratione supradicta.

Ex quo sequitur Religiosos teneri seruare interdictum locale generale. Ita Coninchus, Suarez, Auila, Filiucius, & alij communiter.

Dixi per interdictũ locale generale; quia per interdictũ speciale non potest Episcopus ponere interdictum in Ecclesijs exemptis. Quocirca, si interdicat singulas Ecclesias alicuius ciuitatis, non censetur interdicere Ecclesias exemptas. Ita Suarez sect. 2. num. 6 Auila, & alij. Ratio est quia Episcopus non habet directam iurisdictionem in Ecclesias exemptas, nec ius hoc statuit; sicut statuit in generali interdicto.

22 Vndecima difficultas est, vtrum interdicta Ecclesia intelligantur interdictæ Capellæ, & Cœmeteria contigua Ecclesiæ.

Respondeo affimatiuè, vt patet ex cap. Si ciuitas citato. Ratio est tum quia censentur vnum corpus cum Ecclesia. Tum quia accessorium sequitur principale: quãdo verò Capella, vel Cęmeterium non est contiguum, non censetur interdictum, interdicta Ecclesia. Tum quia non facit vnum corpus cum ea. Tum quia non est accessorium illius. Ita Sayrus capit. 2 num 16. Nauar num. 167. Vgolinus cap. 10. in principio num. 2. Suarez sect. 2 nu 27. Filiuclus num 12. Reginald. lib. 32. tract. 3. & cap. 25. num. 10 Henriquez libro 13 cap. 42. num 4. Coninchus loco citato num. 19. Contigua dicuntur ea, quorum extrema sunt simul, seu quorum extremitates se inuicem contingunt, ita vt inter vnum, & alterum non interponatur aliquid aliud. Vnde Cęmeteriũ dicitur contiguum, Ecclesiæ, quando inter parietem Ecclesiæ, & ipsum Cœmeterium nõ interponitur aliquid aliud.

23 Duodecima difficultas est, vtrum interdictum, quo generaliter interdicitur terra alicuius Principis, cadat in omnes terras, quarum Princeps habet dominium, aut solũ vsum fructum, vt sunt terræ traditæ in dotem.

Respondeo affirmatiuè; nam verba generalia sunt generaliter intelligenda; non tamen cadit in terram acquisitã post latum interdictum; nisi hoc sit expressum in sententia interdicti. Ratio est quia gratiæ nõ extenduntur ad futura; ergo multo minus pęnæ debent ad futura extendi. Verum tamen est illius terras venditas post interdictum subiacere interdicto; quia terrę illæ transeunt cum onere, quod illis adhæret, eo quod interdictum sit onus affixum loco. Videte Suarez sect 2. nu 30. & d. 8. sect 1. Filiucium num. 11. Sayrum cap. 3. num. 25. & 26. Henriquez cap. 42. nume. 2. Coninchum loco citato num. 21. Vgolinum tab. 5. cap. 21. §. 3. vbi plures alios DD. refert, & Coninchus num 22. oppositum dicit in hoc vltimo casu quoties interdictum latũ est ob culpam domini absque culpa incolarum.

24 Decimatertia difficultas est, vtrum Iudex, qui tulit interdictum, includatur in interdicto.

Respondeo primò, in interdicto personali non includi; non enim potest se ipsum interdicere; cum non habeat iurisdictionem coactiuam in se ipsum; sicut neque habet in Superiorem, vel æqualem; sed tãtum in subditos, vt patet, tum ex supra dictis de censuris in communi. Tum ex dictis de subiecto Legum quæst. 1. pun. 5. Vide Suarez sect. 3. Filiucium num. 26 & alios præcit. DD.

Respondeo secundò, in locali interdicto includi etiam ipsum iudicem, vel superiorẽ, vel æqualem; quamuis enim liberum sit iudici ferre interdictum, & non ferre; nihilominus lato semel interdicto; etiam ipse tenetur illud seruare; quia effectus interdicti sunt instituti à iure communi; in iure autem communi, non potest Iudex inferior Papa dispensare. Confirmatur à simili de excommunicatione; quãuis enim Episcopus possit excommunicare, & non excommunicare; nihilominus posito, quod aliquem excommunica-

nicauerit, non potest cum eo participare, & communicare; quia participatio, & communicatio cum excommunicato prohibetur à iure communi, in quo non potest Episcopus dispensare per se loquendo, vt patet ex dictis de Legibus.

Hinc sequitur iudicē, qui aliquem locum interdixit, teneri abstinere ab officijs persoluendis in eo loco; quia hic est effectus interdicti introductus à iure cōmuni, in quo nō potest inferior dispensare. Ita Nauar. nu. 161. Sayrus cap. 3. num. 68. Auila disp. 1. dubio 5. concl. 2. Vgolinus tab. 5. cap. 6. §. 1. Coninch loco citato num. 25. & alij.

PVNCTVM II.

De causis interdicti.

1 *Quid sit causa efficiens interdicti.*
2 *Qui possint interdictum ferre.*
3 *Quod sit subiectum interdicti.*
4 *Quis possit interdictum personale, aut locale ferre.*
5 *Quæ sit causa materialis interdicti.*
6 *Quæ sit causa finalis, & formalis.*

IN hoc puncto breuiter explicabo causam efficiētem interdicti, subiectiuam, materialem, & finalem.

PRIMA PROPOSITIO.

1 CAusa efficiens interdicti, à qua scilicet interdictum ferri potest, est illa eadem quæ potest alias censuras ferre par enim est omnium ratio. Quis autem reliquas censuras ferre possit, constat ex dictis de Censuris in genere quæst. 1. pun. 2.

2 Hinc sequitur primò Papam posse interdictum ferre.

Secundò Episcopum, etiam sine consensu Capituli, consuetudine enim derogatum est iuri antiquo, cap. quæsiuit de his, quæ fiunt à maiore.

Tertio prælatos Religionum, si loquamur de interdicto personali. Si verò sermo sit de locali, dicendum est Prælatos religionum non posse interdictum locale ferre, licet possint personale. Ratio est tum quia ipsorum iurisdictio potius cadit in personas, quam in loca. Tum quia huiusmodi Prælati non solent interdictum locale ferre, ergo iudicium est hanc facultatem ipsis datam non esse. Vide Suarez d. 36. sect. 1. num. 2. Filiucium tract. 18. cap. 1. quæsito 7. & alios, quos innuit Suarez loco cit.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 SVbiectum interdicti, si loquamur de interdicto personali, sunt homines, in quos iurisdictionem externam spiritualem exercere potest is qui fert interdictum. Ratio est quia interdictum requirit iurisdictionem inferētes, & subiectionem in eo, in quem fertur, vt patet ex dictis de censuris in genere d. 1. quæst. 1. puncto 4. Idem, cum proportione dici debet de interdicto locali.

4 Hinc sequitur interdictum personale, aut locale ferri posse primò à Summo Pontifice, etiam in totum orbem, vel à Concilio generali sede vacante, quanquam moraliter loquendo, non videtur posse iusta causa accidere ad interdictum vniuersale ferendum. Vide Suarez loco citato nu. 1. Filiucium num. 21.

Secundò ab Episcopo in sua Diœcesi. An autem Episcopus possit extraneos interdicere, aut vicina loca, constabit ex infra dicendis: ex quibus etiam colligere licet vtrum infantes, vel amentes afficiantur interdicto personali, aut locali, saltem respectu sepulturæ Ecclesiasticæ. Vide Suar. loco cit. sect. 2. & alios, quorum memini puncto 4. cit.

TERTIA PROPOSITIO.

5 CAusa materialis interdicti est culpa. Ratio est, quia interdictum est pœna spiritualis, pœna autem supponit culpam. An vero interdictum ferri possit ob alienam culpam, vel ob peccatum veniale, constat ex dictis d. 1. q. 1. puncto 3 num. 2. & seqq. Vide Suarez loco cit. sect. 3. nu. 2. 3. 13. & seqq. Filiucius num. 25. & seq. & alios quos retuli puncto 3. cit.

QVARTA PROPOSITIO.

6 CAusa finalis interdicti, est resipiscentia, & emendatio delinquentis. Hęc propositio patet ex dictis d. 1. q. 1. pun. vlt. An autem censura ferri possit in vindictam præteriti peccati, constat ex dictis puncto 3. Vide DD. ibi citatos, & Suarez disp. 36. sect. 3. & Filiucium locò citato quæsito 10. num. 27. & sequentibus.

Causa formalis, seu forma seruāda in ferendo interdicto, constat ex dictis de censuris in genere. Videri potest Suarez de censuris disp. 36. sect. 4.

PVNCTVM III.

De primo effectu interdicti, idest priuatione Sacramentorum.

1 *Quot sint effectus interdicti, & an possint restringi.*
2 *Quot essent effectus interdicti tempore antiquo.*

1 NOtandum primò, tres esse effectus interdicti, siuè localis, siuè personalis. Primus est priuatio aliquorum Sacramentorum. Secundus est priuatio Diuinorum Officiorum. Tertius est priuatio sepulturę Ecclesiasticæ. Ita expressum habetur cap. Alma mater, cap. Si Ciuitas de sent. excomm. in 6. & cap. Quod in te de pœnit. & remiss. Verum tamen est istos effectus non ita esse inter se connexos, quin possint etiam ab Episcopo, qui tulit interdictum, separari ad differentiam effectuum excommunicationis, qui non possunt ab Episcopo separari; vndè, fieri potest, vt aliquis interdicatur ab officio Sacerdotali, quamuis non interdicatur à sepultura; vel interdicatur ab officio prędicandi, quamuis non interdicatur à Sacramentis, vel interdicatur ab officio audiendi Confessiones, quamuis ab alijs non interdicatur; quare diligenter aduertēdum est, quomodo feratur interdictum; nam quando ponitur interdictum absolutè, & sine limitatione, intelligitur quo ad omnes tres effectus; quando verò non ponitur absolutè; sed cum restrictione, & limitatione, prohibet tantum eam actionem, quæ interdicitur, & omnem aliam, quæ in ea includitur, & sine qua illa non potest fieri; non verò prohibere eam, sine qua actio interdicta fieri potest, & quæ non includitur in interdicto; propterea diligenter aduertenda sunt verba interdicti, & illis standum est. Ita Henriquez ca. 43. n. 1. & 6. Auila dub. 4. vers. supponendum est, & alij.

2 Notandum secundò, nos hic loqui de effectibus interdicti, qui modo incurruntur post Bonifacium VIII. Martinum V. & Eugenium VI. nam iure antiquo plures erāt effectus, quam nunc sint, de quibus hic non loquar, ne obscuritatem ingeram.

§. I.

De priuatione Sacramenti Baptismi, & Confirmationis.

1 *An Sacramenta Baptismi, & Confirmationis possint administrari tempore interdicti localis.*
2 *An liceant conficere Chrysma in Ecclesia interdicta.*
3 *An interdicta Ecclesia Parochiali Baptismus in ea ministrari possit.*
4 *An personaliter interdictus possit recipere Confirmationem.*
5 *An personaliter interdictus possit administrare Baptismū.*
6 *An personaliter interdictus possit ministrare Confirmationē.*

TRia principaliter quæram in hoc loco. Primò vtrùm Sacramētum Baptismi, & Confirmationis administrari possit tempore interdicti localis. Secundò, vtrùm personaliter interdictus possit recipere Sacramentum Confirmationis. Tertiò, vtrum personaliter interdictus possit administrare Sacramentum Baptismi, & Confirmationis.

PRIMA PROPOSITIO.

1 TEmpore interdicti localis, siue interdictum sit generale, siue sit particulare, administrari possunt quibuscunque paruulis, & adultis: infirmis, aut sanis, Sacramenta Baptismi, & Confirmationis, cum solita solemnitate; sicut etiam olim fuit in vsu. Ita habetur cap. Quoniam de sent. excommunicationis in sextò, & cap. Alma mater eodem tit.

Dixi cum solita solemnitate; cum enim ius concedat hæc Sacramenta administrari, censetur etiam concedere facultatem illa administrandi iuxta ritū ab Ecclesia præscriptum, videlicet cum exorcismo, vnctione, oleo, Chrysmate. Ita Sayrus cap. 7. num. 3. Suarez d. 33. sect. 1. Vgolin. tab. 5. cap. 7. § 4. Henriquez cap. 45. num. 1. Nauar. cap. 27. num. 178. Auila d. 4. dubio 4. Syluest. v. Interdictum 5. q. 1. Filiucius tract. 18. cap. 2. num. 31. Coninch disput. 17. dub. 2. num. 40. Reginald. lib. 32. tract. 3. cap. 27. num. 24.

2 Addunt Syluester, & Toletus licitum esse in Ecclesia interdicta conficere Chrysma in die Cœnæ Domini, modo seruetur moderatio capitis Alma mater, idest, vt ianuæ sint clausæ, non pulsentur Campanæ, & excludantur excōmunicati, & interdicti. Ratio cur hoc liceat est; quia, quādo aliquid conceditur, eo ipso censetur concedi omne illud, sine quo concessum non potest poni in esse; alioquin frustra concederetur; cum ergo concessa sit tempore interdicti horum Sacramentorum administratio, videtur etiā concessa facultas conficiendi Chrysma, quod in Sacramentorum administratione adhibetur.

3 Quæres vtrùm interdicta aliqua Ecclesia Parochiali, teneatur Parochus aliam Ecclesiam, vel Parochiam vicinam non interdictam adire, vt ibi Sacramentum Baptismi administret.

Respondeo negatiuè; quia illius Parochia quo ad hunc effectum non est interdicta, nam cap. Quoniam simpliciter permittitur Baptismus absque vlla restrictione; ergo potest in ea Baptismi Sacramentum ministrare. Ita Syluester interdictum 5. quæsito 7. num. 9. Suarez tomo 5. de censuris d. 33. sect. 1. Sayrus cap. 7. num. 4. Henriquez cap. 45. num. 3. Filiucius num. 32. Coninch. numero 40. & alii communiter.

SECVNDA PROPSITIO.

4 INterdictus personaliter interdicto personali generali potest recipere Sacramentum Confirmationis. Ita Suar. num. 9. & colligitur ex capite Quanto, & cap. alma de sent. excomm. Ratio est quia hoc Sacramentum pertinet ad quoddam complementum Baptismi. Verum tamē est, illum, qui dedit causam interdicto, aut qui est speciali, & personali interdicto ligatus, non posse ad hoc Sacramentū admitti, nisi prius præstiterit condignam satisfactionem ab Ecclesia præscriptam.

Ratio est quia, hic reus est culpæ, & contumaciæ, & sicut huiusmodi interdictus nō potest admitti ad Sacramentum pœnitentiæ, nisi præmittat dictā satisfactionem, ita nec admitti debet ad Sacramentum Confirmationis; quos enim Ecclesia nō admittit ad Sacramentum pœnitentiæ, neque admittit ad cætera Sacramenta.

TERTIA PROPOSITIO.

5 PErsonæ interdictæ interdicto personali generali licitum est ministrare Baptismum, etiam solemniter. Ratio est quia interdictum personale generale non habet plures effectus circa personam, quam habeat locale circa locum; sed locale interdictum nō prohibet administrationem huius Sacramenti in loco interdicto; ergo neq; personale prohibet personam; quin administret hoc Sacramentum.

Dixi personæ interdictæ interdicto generali; nam personæ specialiter interdictæ non licet extra necessitatem ministrare Sacramentum Baptismi. In necessitate verò licitum est priuatim ministrare. Ita Sayrus cap. 7. num. 6. Suarez d. 33. sec. 1. num. 6. Filiucius num. 33. Reginald. nu. 14. & alij. Ratio cur non liceat extra necessitatem, est, quia persona specialiter interdicta contraxit interdictū ob culpam propriam, ratione cuius incurrit impedimentum, ne possit hoc Sacramentum ministrare: In necessitate verò satis est, si priuatim administret; quia sufficienter hoc modo occurrit necessitati.

Hinc patet primò, discrimen inter hunc, & præcedentē casum de interdicto personali generali lato ob alienam culpam.

Secundò, quod dictum est de specialiter interdicto dicendum etiam esse de illo, qui dedit causam interdicto generali locali, vel personali; nam hic reputatur tanquam specialiter interdictus.

Addo cum Suarez num. 2. ad finem, quando Baptismus administratur tempore interdicti localis generalis, posse cum solita solemnitate administrari; sed huiusmodi solemnitatem, quatenus spectat ad Diuinum Officium, faciendam esse cum illa moderatione, ac circunstantijs, quæ habentur in capite Alma mater, & cum quibus tempore interdicti celebrantur Diuina Officia, vt dicam in seq. puncto.

6 Quæres vtrum personaliter interdictus possit ministrare Sacramentum Confirmationis, sicut potest ministrare Sacramentum Baptismi.

Respondeo personaliter interdictum interdicto generali personali, qui causam non dedit interdicto, posse ministrare, vt dictum est de Baptismo; militat enim eadem ratio in vtroque casu; cum ius idem statuerit de vsu Cōfirmationis, siuè actiuo administrantis, siuè passiuo recipientis, cap. Responso, & cap. Quoniam de sententia excommunicationis. Specialiter verò interdictus, & ille, qui causam dedit interdicto, non potest administrare Sacramentum Confirmationis. Ratio est tum quia huiusmodi interdictus non potest licitè recipere, ergo neque administrare. Tum quia sic habetur cap. Si Clerici, cap. Si sententia, & alibi. Ita Suar. sect. 1. nu. 12. Filiucius num. 35. & alij.

§. II.

De priuatione Eucharistiæ.

1 *An liceat ministrare Eucharistiam tēpore interdicti localis.*
2 *An Eucharistia possit ministrari coram interdicto.*
3 *Quandonam liceat administrare Eucharistiam tempore interdicti.*
4 *An tempore interdicti possit ministrari Eucharistia fœmina vicina partui.*
5 *An possit ministrari suscipienti periculosam nauigationem.*
6 *An Eucharistia ministranda sit per modū viatici.*
7 *An liceat recipere Eucharistiam tempore interdicti in loco interdicto.*
8 *An Clerici possit communicare cum illis liceat celebrare.*
9 *Quis possit Eucharistiam ministrare tempore interdicti.*
10 *An personaliter interdictus possit recipere Eucharistiam.*
11 *An tempore interdicti liceat recipere Eucharistiam tempore Paschatis.*

QVatuor principaliter quæram in hoc loco. Primò, vtrum licitum sit aliquando tempore interdicti localis ministrare Sacramentum Eucharistiæ. Secundò, vtrum quilibet Sacerdos possit dignè ministrare. Tertiò, vtrum personaliter interdictus possit recipere Eucharistiam in articulo mortis. Quartò, vtrum tempore interdicti localis licitum sit recipere Eucharistiam tempore Paschatis.

PRIMA PROPOSITIO.

1 LIcitum est tempore interdicti localis cum solita solemnitate ministrare Eucharistiam solis morientibus, idest existentibus in probabili periculo mortis proueniente ex infirmitate, vel ex causa extrinseca. Sic habetur cap. Permittimus de sent. excommunicationis, cap. Alma mater, & ca. Quod in te de pœnit. & remiss. Ratio est quia Eucharistiæ Sacramentum de iure Diuino sumendum est in articulo mortis.

Dixi cum solita solemnitate, idest cum timpanulo, cum candelis accensis, cum astantibus recitando, priuatas orationes, vt Hymnos, & aliquos Psalmos, quibus excitatur Populus ad commitandam Eucharistiam, & ad illam venerandam. Non tamen licet horas Canonicas, vel aliud officium Diuinum recitare; vt patet ex secundo effectu interdicti. Præterea in regressu ab infirmo possunt concedi Indulgentiæ; nam concessio earum non est Diuinum officium;

cium; sed actus externæ iurisdictionis. Ita Suarez loco citato sect. 1. num. 28. Henriquez cap. 45. nu. 2. Vgolinus tab. 5. cap. 7. §. 5. Savrus cap. 7. nu. 26. Coninchus num. 43. Filiucius nu. 40. & alij.

2 Addo cum Armilla, & alijs, posse ministrari Eucharistiam coram interdicto; tunc enim Eucharistia non ministratur personæ interdictæ, neque in loco interdicto; sed in præsentia personæ interdictæ, quod non est prohibitũ.

3 Ex dictis colligi potest primò, quoties potest impendi absolutio à simplici Sacerdote in periculo mortis, toties posse administrari Eucharistiam, vt benè ait Suarez disp. 23 sect. 1. num 29. tunc enim censetur adesse probabile periculum mortis.

4 Secundò colligi potest, licitum esse tempore interdicti ministrare Eucharistiam fęminæ vicinæ partui, dum prima vice paritura est, vel si alias peperit cum periculo; censetur enim esse in probabili periculo mortis. Ita Sayrus lib. 5. cap 7. num. 18. Henriquez, cap. 45 nu. 2. Vgolinus tab. 5. cap. 7 § 6 num. 2. Suarez, & Filiucius locis citatis, & alij.

5 Tertiò sequitur licitum esse ministrare Sacramentum Eucharistiæ suscipienti periculosam nauigationem tempore interdicti, sicut etiam licet illam administrare prælianti, aut illi, qui suspendendus est, vt benè ait Suarez loco cit. nu 29 Henriquez cap 45 num. 2 Illi verò, qui leui laborat infirmitate non licet ministrare; quia non censetur in probabili periculo mortis.

6 Quartò Eucharistiam ministrãdam esse solum per modum viatici versantibus in periculo mortis; nisi fortè aliquis habeat speciale priuilegium.

7 Quintò tempore interdicti localis non esse licitum secluso mortis periculo, vel priuilegio recipere Eucharistiã in loco interdicto; extra locum verò interdictum licitum esse, modo recipiens non dederit causam culpabilem interdicto, aut modò non sit personaliter interdictus interdicto speciali, vel generali. Ita Suarez loco cit. num 32.

8 Quęres vtrum Clerici sani licitè possint communicare more laicorum tempore interdicti, cum illis permissum sit eo tempore celebrare, vt infra dicam.

Respondeo negatiuè cum communi Doctorum sententia, Vgolini, cap. 7. §. 6. num. 5. Henriquez cap. 45 num. 2. Savri num. 21. Nauarri nu. 169. Auilæ dubio 5. concl. 3. Couarruuiæ, & aliorum contra Syluestrum interdictum 5. q. 7. Suarez num 35. Filiucium num. 42. Angelum, & alios. Ratiò est quia non est recedendum à iure antiquo, nisi quatenus decernitur iure nouo; iure autem antiquo Communio licitè solum ministrabatur existentibus in probabili vitæ periculo; & iure nouo non est derogatum iuri antiquo in hac re; sed solum concessum est Clericis, vt possint celebrare; ergo Clerici non existentes in probabili vitæ periculo non possunt licite hoc Sacramentum more laicorum suscipere; quamuis possint celebrare, & celebrando Eucharistiam sumere, eo quod celebratio Missæ non possit perfici sine sumptione Eucharistiæ, vt ait Suarez loco cit. & alij locis citatis.

SECVNDA PROPOSITIO.

9 QVilibet Sacerdos, qui sublato interdicto habet ius administrandi Sacramẽtum Eucharistiæ; potest illud administrare tempore interdicti in articulo mortis, modo ipse non dederit causam interdicto, nec sit ligatus speciali interdicto. Ratio est quia sicut existenti in periculo mortis licet recipere Eucharistiam; ita licitum est Sacerdoti non habenti aliud impedimentum, illam ministrare. Qui vero ligatus est speciali, & personali interdicto; aut qui dedit causam interdicto; non potest hoc Sacramentum administrare ante absolutionem, quia per interdictum arcetur ab hoc ministerio. Si tamen daretur casus, vt non posset absolui, posset ratione necessitatis ministrare Eucharistiam, modo nõ adesset alius Sacerdos non interdictus specialiter, qui hoc Sacramẽtum posset administrare. Pręsente verò Parocho specialiter interdicto, & Capellano, vel alio Sacerdote non interdicto specialiter. Parochus deberet Sacerdoti, seù Capellano facultatem cõcedere administrandi Eucharistiam; nam huiusmodi concessio non est actus ordinis, sed potius iurisdictionis; vsus autem iurisdictionis non est prohibitus interdicto, vt infra dicam. Ita Suarez nu. 26. Coninchus disp. 17. dub. 2. num. 45. cum sequen. & patet ex supra dictis de Censuris.

Addit tamen Suarez, Parochũm non posse committere hoc Ministerium, & officium Diacono, eo quod non sit ferè in vsu Ecclesiæ, vt Eucharistia per Diaconum administretur. Sed de hac re in tractat. de Eucharistia.

TERTIA PRPOSTITIO.

10 INterdictus personaliter interdicto generali potest recipere Eucharistiam per modum viatici absque alia satisfactione, modo non dederit causam interdicto; sicut enim non peccauit, ita neque cogitur aliquam satisfactionem exhibere; & sicut non est necesse tempore interdicti personalis, quo non ligatur hæc persona, nisi generali quadam ratione, interdictum auferri, vt viaticum administretur; ita neq; necessaria videtur aliqua absolutio respectu istius volentis recipere: Secus dicendum est de illo, qui dedit causam culpabilem interdicto; nam hic reputatur tanquam specialiter interdictus; Aut de illo, qui est specialiter interdictus; ab his enim prius est exhibenda debita satisfactio, si potest exhiberi. Si verò non potest exhiberi, exigenda est cautio, vt patet ex cap. Alma mater, & postea impendenda est absolutio. Verum tamen est istam absolutionem posse in articulo mortis à quolibet Sacerdote impendi, vt patet ex dictis de censuris in communi. Ita Suarez d. 33 sect 1 num 24 Coninchus disp. 17. dubio 2. n. 41. Filiucius numero 39. & alij communiter.

Dixi in propositione, per modum viatici, quod scilicet sumitur in probabili vitæ periculo, vt innuerem interdictum interdicto personali generali, vel speciali, nullibi posse præciso mortis periculo, vel priuilegio Eucharistiam suscipere, cap. Si sententia de sent. excomm. Vide Suarez loco cit. num. 32. Filiucium num. 41. & alios præcit. DD.

QVARTA PROPOSITIO.

11 NVllus potest, neque tenetur in Paschate ad implẽdum pręceptum annuæ Communionis, recipere Sacramentum Eucharistiæ tempore interdicti localis generalis. Dico tempore interdicti localis generalis, quia tempore interdicti specialis certum est non posse. Hæc propositio non eodem modo admittitur à Doctoribus; duplex enim est sententia.

Prima est Suarez num. 37. Coninchi disp. 17. nu 36. dub. 2. Filiucij num 42. & nonnullorum aliorum affirmantium. Ratio est quia Pascha est vnus dies, in quo concessum est Diuinis interesse: In ijs autem diebus, in quibus concessum est Diuinis interesse, videtur etiam concessum suscipere Eucharistiam, iuxta Suarez num. 35. Quare cum eo die ablata sit prohibitio communicandi, eo quod tunc cesset impedimentum interdicti, adimplendum est præceptum cõmunicandi quod obligat cessante legitimo impedimento.

Secunda sententia communis est Syluestri interdictum 5. num. 3. quæsito 2. Vgolini tab. 5. cap. 8 §. 1. Couarruuiæ, cap. Alma mater parte 2 § 5. num. 5. Savri cap. 7. num. 25. Auilæ loco citato, & aliorum negantium. Ratio est tum quia interdictum priuat susceptione Eucharistiæ, præterquam in articulo mortis; cap. Si sententia de sent. excom. ergo non licet sumere Eucharistiam tempore Paschatis. Tum quia, sicut posito interdicto cessat obligatio audiendi Missam in die festo, secluso speciali aliquo priuilegio alicui concesso ad Missam eo die audiendam: Ita etiam cessat præceptum communicandi, permanente interdicto, modò non adsit aliud priuilegium. Tum quia Eucharistia non venit nomine officiorum, quæ permittuntur tẽpore interdicti propterea quod est dispositum in vno, non censetur dispositum in alio; diuersorum enim separatorum diuersa est ratio, & natura; Argumento legis finalis, ff De calumnijs, & à separatis, ac diuersis non fit illatio, Argumento Legis Papinianus exuli ff. De minor.

Hac de causa Doctorum sentiunt ordines capi non posse in die Sabbathi Sancti tempore interdicti localis generalis, quia ordinatio non venit nomine diuinorum officiorum, quę licita sunt in solemnitate Paschali, vt infra explicabo.

Hinc patet responsio ad rationem Suar.

§. III.

§. III.

De priuatione Sacramentorum Pœnitentiæ, Ordinis Extremę Vnctionis, & Matrimonij.

1 *An tempore interdicti possit ministrari Sacramentum Pœnitentia.*
2 *Quis possit illud ministrare.*
3 *An Sacramentum ordinis ministrari possit tempore interdicti.*
4 *An possit ministrari Extrema Vnctio tempore interdicti.*
5 *An interdictum possit recipere extremam Vnctionem in loco non interdicto.*
6 *An extrema Vnctio possit ministrari persona non interdicta tempore interdicti.*
7 *An liceat recipere hoc Sacramentum, quando licet audire diuina Officia.*
8 *An liceat contrahere matrimonium tempore interdicti.*
9 *An tempore interdicti fieri possint benedictiones super coniugatos.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 IVre nouo licitum est ministrare Sacramentum Pœnitentiæ tempore interdicti, aut cuicunque interdicto, tàm sano, quàm infirmo, cum duplici tamen limitatione

Prima est, vt recipiens non sit excommunicatus; nam excommunicatus tempore interdicti, excepto mortis periculo, non admittitur ad Sacramentum Pœnitentiæ, nisi prius à legitimo superiore, cui reseruata est excommunicatio, fuerit absolutus.

Secunda est, modò non fuerit aliquo modo in causa culpabili, ob quam latum est interdictum, aut non sit specialiter interdictus; huic enim non datur hoc Sacramentum, nisi præmiserit debitam satisfactionem, aut dederit idoneam cautionem satisfaciendi; vel saltem, quando hæc præstare nō potest, iurauerit se satisfacturum, simulque cu raturum, vt ab alijs satisfiat. Ita statutum fuit in cap. Alma mater de sentent. excommun. in 6. Ita Suarez d. 33. sect. 3. §. de Sacramento Pœnitentiæ. Vgolinus loco cit. §. 6. Henriquez loco cit. Sayrus num. 8. Coninchus dub. 2. num. 42. Filiucius num. 36. & alij communiter.

Dixi iure nouo; quia iure antiquo conferebantur solum morientibus, & peregrinis, cap. Quod in te, de pœnitentia, & remissione.

2 Quæres, quis possit tempore interdicti ministrare Sacramentum Pœnitentiæ.

Respondeo quemlibet Confessarium, qui non dedit causam culpabilem interdicto locali, posse tempore interdicti localis in loco interdicto administrare Sacramentum Pœnitentiæ: hoc enim non est vetitum. Idem dicendum est de Confessario, ligato interdicto personali generali. Confessarius verò specialiter interdictus non potest licitè hoc Sacramentum administrare; excepto casu necessitatis, vt patet ex ratione allata de Baptismo §. 1. Ità Suar. nu. 20. Coninch num 46. & alij. Admonet Suarez, Confessarium denunciatum interdictum debere abstinere ab administratione huius Sacramenti; quia dubitatur, vtrum absolutio ab eo data valida sit; eo quòd interdictum priuet rebus Diuinis, quantum potest. Idem sentire videntur Filiucius numero 38.

Ego verò existimo quidem huiusmodi Confessarium peccare non abstinendo ab administratione huius Sacramenti ob rationem allatam; existimarem tamen validam esse absolutionem ab eo collatam, quantum est ex parte ipsius. Ratio est tum quia hoc idem valet in irregulari denunciato, Tum quia interdictum non priuat ordine, vel iurisdictione.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 NON potest personaliter interdicto, aut tempore interdicti localis, administrari Sacramentum Ordinis, cap. Non est vobis de sponsalibus, & cap. responso de senten. excommunic. Ratio est quia interdictum priuat perceptione Sacramentorum; nisi fiat aliqua specialis exceptio in aliquo Sacramento, quam non constat factam fuisse in Sacramento Ordinis. Ita Suarez loco citato, num. 45. Filiucius num. 47. Auila, Henriquez, & alij communiter. Excipitur ab hac doctrina casus necessitatis: v: si non adessent Sacerdotes, qui tempore necessitatis conferrent Sacramenta; tunc enim licitum esset conferre ordines in loco interdicto, si non esset alius locus non interdictus, in quo possent ordines commodè conferri. Ratio est quia eo ipso, quo aliquid conceditur, censetur etiam concessum id, sine quo illud non potest executioni mandari; alioquin esset inutilis concessio; sed ius concedit tempore interdicti Officia Diuina seruata debita cautione, & aliqua Sacramenta; ergo censetur etiam concedere Ordinationem Sacerdotum, qui ad illa sunt necessarij. Ità Angelus v. Interdictum 6. num. 8. Auila par. 5. d. 4. sect. 3. dubio 8. idem vt probabile admittit Henriq. cap. 45. nu 4. ad finem, & alij Contra Couarr. par. 1. §. 3. nu 4. & alios.

Dixi in propositione, specialiter interdicto, aut tempore interdicti localis, vt aduerterem primo eum, qui non est personaliter interdictus, posse in loco non interdicto ordines recipere: Ideo si interdictus sit tantummodo populus non Clerus, possunt Clerici ordines suscipere, etiam in eodem loco, quia interdictum populi non afficit Clericos, aut locum.

Secundo tempore interdicti localis posse Clericos, aut etiam laicos alibi ordines suscipere, modo causam interdicto non dederint. Ratio est, quia interdictum locale ligat tantummodo per ordinem ad locum interdictum, nisi forte quis culpabilem causam interdicto dederit; hic enim censetur specialiter interdictus.

TERTIA PROPOSITIO.

4 NVlli personaliter interdicto, aut tempore interdicti localis generalis, vel particularis, ministrandum est Sacramētum Extremæ Vnctionis, nisi aliquibus permissum sit ex speciali priuilegio. Ita Nauar. num. 179. Suarez disp. 33. sect. 3. Sayrus, lib 5. cap. 7. num. 29. Vgolinus tab. 5. cap. 8. §. 11. Henriquez, cap. 45. nu. 4. Auila dubio 7. Filiucius tract. 18. cap. 2. q. 7. Syluester, & alij communiter, & habetur cap. Quod in te, de pœnitentijs, & remissionibus.

5 Hinc sequitur primò, interdictum personaliter non posse percipere Sacramentum Extremæ Vnctionis in loco non interdicto, vt benè ait Suarez loco cit. num. 43. quia interdictum personale, cum personas afficiat, suum in illis producit effectum; effectus autem interdicti inter cæteros est priuatio Sacramenti Extremæ Vnctionis.

6 Secundò sequitur, tempore interdicti localis non posse Sacramentum Extremæ Vnctionis in loco interdicto ministrari vlli personæ, etiam non interdictæ, quamuis sit Clericus non interdictus. Ita DD. supra citati.

7 Tertiò, non posse hoc Sacramentum recipi tempore interdicti in illis festiuitatibus, in quibus ex priuilegio licitum est audire Diuina officia; nā priuilegium non est trahendum ad diuersa, & disparata: Sacramentum autem Extremæ Vnctionis est quid diuersum à Diuinis officijs. Ità Vgolinus loco cit. Sayrus nu. 33. Suarez, nu. 43. Filiuc. nu. 48. & alij.

QVARTA PROPOSITIO.

8 NON est licitum personis interdictis, aut tempore interdicti localis contrahere Matrimonium, nisi fortè contrarium receptum sit per consuetudinem. Ità Suarez loco cit. num. 51. Filiucius q. 8. num. 5. Reginal. lib. 32. tract. 3. num 18. & alij Contra Nauarrum loco citato, Sayrum cap. 8. Toletum cap. 13. Henriquez, cap. 45. num. 3. Coninchum disp. 17. dub. 2. num. 47. Auilam, Vgolinum, & alios locis cit. Ratio est quia licet matrimonium sit contractus; nihilominus est etiam Sacramentum; Sacramenta autem non possunt licitè administrari interdicto, vel tempore interdicti, exceptis Sacramētis in iure expressis, de quibus supra. Sponsalia verò non solum validè, sed etiam licitè fieri possunt tempore interdicti localis; vel à personis interdictis; ipsa enim non sunt Sacramenta; sed contractus humanus, qui non prohibetur à iure. Non nego tamē quin etiam matrimonium sit validum, est enim Sacramentum

tum

tum in contractu fundatū, sed licitè non celebratur. Sponsalia vero nō solum validè, verum etiā licitè iniri possunt.

9 Quæres vtrum tempore interdicti localis generalis licitæ sint benedictiones, quæ fiunt super coniugatos.

Respondeo iure nouo licitas esse, modò fiant ianuis clausis, exclusis excommunicatis, & interdictis, sine solēnitate, modo coniugati habeant priuilegium assistendi diuinis. Ità colligitur ex c. Alma mater, in quo permittuntur Diuina Officia ianuis clausis, &c. huiusmodi autem benedictio est quoddā Officium Diuinum, quod à solo Sacerdote præstatur cum quibusdam precibus ab Ecclesia præscriptis. Ita Couar. in cap. Alma citato, Henriquez, cap. 44. nu 1. L D. vbi plures alios DD. refert.

Addo istas benedictiones fieri posse cum solemnitate ijs diebus, in quibus licitum est persoluere solemniter diuina Officia exceptis diebus, quibus solēnitates nuptiales prohibentur ab Ecclesia. Verum tamen est huiusmodi benedictiones tempore interdicti non posse fieri super cōiugatos, quorum alter, vel vterq; est personaliter interdictus; nam tempore interdicti localis generalis in cap. Alma mater conceduntur Diuina Officia; consequenter etiam benedictiones, exclusis interdictis, &c. ergo benedictiones fieri non possunt tunc tēporis super interdictos; cum ipsi sint excludendi.

Hinc ergò patet primò, tempore interdicti localis non posse fieri benedictiones, nisi seruata moderatione capitis Alma mater, & præciso priuilegio.

Secundò, non posse fieri super coniugatos, quorum vterque, vel alter est personaliter interdictus, interdicto particulari, aut etiam interdicto personali generali, nisi fortè sola fœmina sit interdicta interdicto personali generali; cum enim fœmina sequatur virum, & desinat esse pars multitudinis interdictæ, potest simul cum viro non interdicto benedici postquam effecta est pars populi non interdicti. Videte Suarez loco cit. Sanchez lib. 7. de matrimonio d. 8. Vgolinum de censuris tab. 5. ca. 7. Filiucium nu. 53. & Rodriq. 3. par. cap. 16.

PVNCTVM IV.

De secundo effectu interdicti, idest priuatione Diuinorum officiorum.

1 *Quid intelligatur nomine Diuini Officij.*
2 *An horæ Canonicæ veniant nomine Diuini Officij.*
3 *An sacramentalia sint Diuinum Officium & quænam dicantur sacramentalia.*
4 *An officia quæ non requirunt personam Ecclesiasticam, veniant nomine Diuini Officij.*
5 *An Clericus teneatur ad Diuinū Officiū tempore interdicti.*
6 *An tempore interdicti liceat celebrare Missam, & Diuina Officia.*
7 *An aliquando liceat pulsare campanas tēpore interdicti.*
8 *Quodnam instrumentum adhibendum sit, quando non adhiberi possunt campanæ.*
9 *An tempore interdicti liceat celebrare officia secretò, & extrà Ecclesiam.*
10 *An liceat illa celebrare in Monasterijs Monialium.*
11 *An liceat in hospitalibus, vel Oratorio.*
12 *An liceat in Oratorijs priuatis.*
13 *In quibus festis liceat Diuina Officia celebrare tempore interdicti.*
14 *An nomine Natiuitatis, & Paschæ intelligatur solum primus dies.*
15 *Quandonam incipiant dictæ festiuitates:*
16 *An ijs festiuitatibus liceat Missam celebrare, & audire.*
17 *An laici possint communicare tempore Paschatis.*
18 *Quænam personæ possint admitti ad Diuina Officia tempore interdicti.*
19 *An laici teneantur interesse sacro, quando habent priuilegium assistendi Diuinis Officijs.*
20 *An teneantur Clerici, & Religiosi.*
21 *An habens priuilegium audiendi Diuina Officia possit cum sua familia Diuinis officijs interesse.*
22 *An tempore interdicti Sacerdos possit vti famulo in sacrificio Missæ.*
23 *An famuli tempore interdicti possint Diuinis officijs interesse & quomodo.*
24 *An aliquis non interdictus possit missam Sacerdotis interdicti audire.*

1 NOtandum primò, nomine Diuini Officij, quod prohibetur tempore interdicti, intelligi illud, quod fit in Ecclesia à ministro Ecclesiastico, seu à persona consecrata, vel deputata ad illud officium.

2 Hinc sequitur primò, horas Canonicas esse Officium Diuinum; cum enim horę Canonicæ canantur in Choro publicè nomine Ecclesiæ, & ad eas persoluendas deputatæ sint personæ Ecclesiasticæ, sequitur horas Canonicas dici Officium Diuinum; consequenter prohiberi tempore interdicti. Sub nomine horarum Canonicarum, inquit Suarez, d. 34. sect. 3. num. 4. comprehenduntur etiam ea, quæ aliquando coniunguntur cum horis Canonicis, vt est Offic. Defunc. & Beatiss. V. M. in his enim militat eadem ratio.

3 Secundò sequitur, Sacramentalia venire nomine Diuini Officij. Sub nomine Sacramentalium comprehenduntur omnes cæremoniæ Sacræ, quæ spectant ad solemnem ritum Sacramentorum immediatè, vel præparatoriè, vel consecutiuè, vt est solemnis benedictio nuptiarum iam celebratarū, benedictio Templi, Vasorum Sacrorum, Corporalium, aliarum vestium Sacrarum, Candelarum in die Purificationis, vel ramorum in Dominica Palmarum, solemnis benedictio aquæ, benedictio Fontis Baptismalis in Sabbatho Sancto, fusio aquæ cum Asperges, benedictio solemnis Episcopi, professio solēnis in religione, Litaniæ processionaliter recitatæ, idest cum cruce, & superpelliceis, collatio primæ Tonsurę, &c.

4 Tertiò sequitur, officia, quę ex suo modo non requiruntur personam Ecclesiasticā ad ea deputatam, non censeri prohibita tempore interdicti, eo quod non censeantur officia Ecclesiastica, & communia; sed priuata. Vnde benedictio mensæ, non venit nomine diuini officij. Idem dic de oratione pro itinere, & de adoratione Crucis publica in die Veneris Sancti, modò fiat sine orationibus ab Ecclesia institutis pro illo actu; nam orationes illæ censentur pars officij illius diei. Idem dic de recitatione Orationis Angelicæ, quæ fieri solet statutis horis diei, de concione, de lectione sacra, vt ait Nauarrus, ca. 27. nu. 176. Suarez loco citato, Aula, disp. 4. sect. 1. dub. 1. Rodriquez cap. 116. num. 2. Henriquez cap. 43. num. 1. Filiucius num. 79. Reginald. lib. 32. cap. 28. num. 32.

Idem dici potest de Litanijs, quæ canuntur in Ecclesia, vel extra Ecclesiam, modò non canantur solemniter, idest cum superpelliceo, & veste, aut cum Dominus Vobiscum; nam hoc fieri solet etiam à laicis absque dicta solemnitate, vt patet in Confraternitatibus. Ita Nauar. cap. 27. num. 176. Syluester verbo Interdictum quinto Sayrus, libro 5. cap. 5. num. 40. Henriquez, lib. 13. cap. 44. Vgolinus tab. 5. c. 8. & alij.

Aliqui addunt Contra Syluestrum licitā esse commendationem Animarum, eo quod videatur quid adnexum Sacramento Pęnitentiæ, quod potest ministrari tempore interdicti, vt supra dictum est; sicut etiā, inquiūt isti DD. potest recitari confessio generalis, quæ fieri solet à laicis ante Cōfessionem, vt videre est apud Sayrum loco citato, Filiuciū num. 79. & apud Henriquez, cap. 44. num. 1. ad finem.

5 Notandum secundò, Clericum tempore interdicti non eximi ab obligatione recitādi priuatim Diuinum officium, vt patet, ex dictis de Horis Canonicis, & de excommunicatione. Ita Nauar. cap. 27. num. 175. Vgolin. tab. 5. cap. 13. in principio, Sayrus lib. 5. cap. 5. num. 10. Filiucius num. 62. & alij communiter; non enim par est, vt commodum reportet ex suo delicto. Quamobrem potest domi etiam officium recitare cum socijs, modo non ita recitent, vt publicam orationem facere videantur. Vide Nauar. aliosq; præcit. Doctores.

His positis difficultas est in præsenti puncto. Primò, vtrum licitum sit tempore interdicti celebrare Diuina officia publicè, vel priuatim. Secundò, vtrum saltem tempore interdicti localis generalis licitum sit in aliquibus festiuitatibus ea celebrare. Tertio, vtrum tempore interdicti possit aliquæ personæ ad Diuina officia admitti.

PRI-

PRIMA PROPOSITIO.

6 Tempore interdicti localis generalis prohibitum est celebrare Missas, & Diuina Officia publice in loco interdicto vti sono Organorum, & Campanarum pro Officio; quamuis licitum sit vti sono Campanarum pro Aue Maria, aut etiam alijs de causis, vt constabit ex dicendis paulò post.

Dixi publicè; quia Bonifacius VIII. concessit singulis diebus facultatem celebrandi secreto Missam, & Diuina Officia tempore interdicti localis generalis in Ecclesijs, & Monasterijs, cum his limitationibus.

Primò, Ianuis Clausis, ita vt illi, qui prohibentur interesse, non possint videre, & audire diuina officia, vt benè Suarez num 12 Reginald num.34. Filiucius, & alij.

Secundò, voce submissa, ita vt canentes non possint, moraliter loquendo, audiri ab existentibus extra Ecclesiâ, qui prohibentur audire. Ita Suarez num 12. Auila dubio 3. & alij.

Tertio, exclusis excommunicatis, & interdictis.

Quartò, sine Campanarum sono.

Iure antiquo hæc non erant permissa; solum enim permissum erat semel in hebdomada vnum Sacrum priuatum celebrare ad renouandum Sacramentum. Sed hoc tempore licitum est singulis diebus celebrare, seruata dicta moderatione.

Aduertendum tamen est primò, esse differentiam inter interdictum locale, & personale; quod tempore interdicti personalis personæ interdictæ personaliter interdicto particulari, vel generali nô possunt celebrare Missas, nec interesse. Ita communiter DD. ex cap. Si ciuitas, & ca. Si sententia de sent. excom. in 6.

Secundò, esse differentiam inter interdictû locale generale, & locale speciale; quod tempore interdicti localis specialis non est licitum singulis diebus, celebrare Diuina officia, vel Missas; sed solum licitum est semel in hebdomada celebrare Missam ad renouandam Eucharistiam in loco, vbi asseruatur Eucharistiæ Sacramentum, sicut licitum erat iure antiquo; nam circa hoc nihil sancitum est iure nouo in cap. Alma mater. Ita Henriquez lib. 13. cap. 44. num.3. Nauar. ca.27. num.173. Sayrus lib.5. cap.5. nu.9. Vgolinus tab.5. cap.10. Filiucius num.61. & 74. Reginald. num.33. & alij.

7 Quæres primò, vtrum licitum sit aliquando pulsare câpanas tempore interdicti generalis.

Respondeo, licitum esse ad conuocandum Populum ad concionem, ad comitandâ Eucharistiam, quæ ministratur infirmis, vel ad salutationem Angelicam, vel ad indicandâ populo festi diei solemnitatem, ad ostendendas Reliquias. Ad Diuina verò officia non licet pulsare, vt ad conuocandos Sacerdotes ad Missas celebrandas; sicut neque in Sacrificio Missæ, cum Hostia eleuatur, vel ad Sanctus licitum est vti tintinabulo, vt patet ex cap. Alma mater. Ita Nauar. num. 177. Syluester interdictum 5. quæsito 5. Henriquez libro 13. cap.46. num. 1. Sayrus libro 8. cap.7. & 9. Auila dub. 8. Suarez. nu.15. Couar. cap. Alma mater parte 2. §.4. num.5. Coninchus disp.17. dub.2. num 33. Filiucius num. 69. Reginald. num. 35. Ratio est quia sicut populus non est admittendus ad Diuina officia, ita neque conuocadus est illo publico Campanarum signo, nec alio æquiualenti, quo antea consueuerat conuocari.

8 Rogabis, quod nam instrumentum adhibendum sit tempore interdicti, cum non possint campanæ adhiberi.

Respondeo, adhibendam esse tabulam cû matraca, vel tubam. Ita Auila loco citato, Sayrus, libro 5. cap. 9. Henriquez cap. 46. num.1. Lit. L. Suarez num.16. Filiucius nu. 69 & alij. Hæc enim instrumenta non sunt vetita; cum nô veniant nomine Campanarum, de quibus sermo est in ca. Alma mater.

9 Quæres secundò, vtrum tempore interdicti generalis licitum sit extra Ecclesiam, & Monasteria celebrare Diuina officia secreto, & seruata moderatione capitis Alma Mater.

Respôdeo negatiuè; nam in capite Alma mater permittitur peragere diuina officia in Ecclesijs, & Monasterijs, nô vero alibi. Ita Couaruuias 2. parte §.4. num.1. Sanchez de matrim. lib.7. d. 8. num.13. & alij, Contra Nauarrum cap. 17. nu. 175. Vgolinum tab 5. cap.8. §.5. & alios apud Sayrum libro 5. cap. 5. num.11.

10 Hinc sequitur primò, licitum esse tempore interdicti generalis peragere Diuina officia in Monasterijs Monialium seruata prædicta Moderatione.

11 Secundo, idem licitum esse in Hospitalibus erectis authoritate Episcoporum; nam in fauorabilibus veniunt nomine Ecclesiæ; ita Henriquez cap. 32. num. 2. & cap.46. n. 1. vbi hoc idem sentit de Oratorio, modò sit approbatum ab Episcopo, ob eandem rationem idem docet Suarez d 34. sect 1. num 7. Filiucius num.65.

12 Tertiò, hoc non esse licitum in oratorijs priuatis, vt ait Sanch. loc. cit. eo quod non videantur venire nomine Ecclesiæ.

Hoc tamen intellige de Oratorijs, quæ nô sunt approbata ad diuina facienda, & ad celebrandum Missæ Sacrificium: tunc enim huiusmodi oratorium in materia fauorabili contineri potest nomine Ecclesiæ, vt dictum est numero præcedenti.

SECVNDA PROPOSITIO.

13 Dantur aliquę festiuitates, in quibus licitum est têpore interdicti localis generalis, non verò specialis celebrare Missas, & Diuina officia publicè, & solemniter cum sono campanarum, ianuis apertis, alta voce admissis interdictis; etiam illis, quorum causa latum est interdictum, modo isti longè sint ab Altari; Idest non admittantur ad oblationes, vel communionem, vt explicat Suarez sect. 1. num.33. Filiucius n. 79. Coninch. num. 35. Reginaldus num 36 excommunicati verò excludendi sunt. Hæc Propositio expresse habetur in cap. Alma mater citato. Festiuitates autem, in quibus hæc permittuntur, sunt festiuitas Natalis Domini, festiuitas Paschæ, Pentecostes, & Assumptionis Beatissimæ Mariæ Virginis. Additus fuit à Martino V. & Eugenio IV. Dies solemnitatis Corporis Christi cum octaua; & à Leone X. dies Conceptionis B.M.V. simul cum octaua. Ita Auila dub. 9. Henriquez cap.47. Coninchus dub. 2. num. 34. Angelus Syluest. & alij, apud Suarez num.41.

14 Rogabis primò, vtrum nomine festiuitatis Natiuitatis Domini, Paschæ, &c. intelligatur tantummodo primus dies.

Respondeo cum Soto dist. 22. q. 3. art. 1. Auila pun. 5. disp.4. sect. 2. dub. 9. Coninchо disput. 17. dubio 2. numero 37. & alijs contra Suarez de censuris d. 34. sect. 1. num.38. Henriquez cap.47 num 1. Reginaldum num. 36. Filiucium num.109 & alios, intelligi omnes dies Paschatum; nam in cap. Alma mater dicitur in festiuitatibus Natalis, Paschæ, & Pentecostes; certum autem est, iuxta communem modum loquendi, nomine festiuitatis Paschæ, &c. non solum intelligi primum diem, sed etiam alios.

15 Rogabis secundò, quandonam incipiât istæ festiuitates.

Respondeo incipere à primis Vesperis Vigiliæ vsque ad Completorium ipsius solemnitatis, quod recitandum est hora consueta, & non debet, differri in fraudem interdicti, vt benè ait Nauarrus num. 184. Medina in summa lib. 1. cap. 10 §.3. Suarez sect. 3. num.21. Henriquez loco citato, Rodriquez cap. 116. num. 8. Coninchus loco citato num. 38. Reginaldus lib. 32. tra.3. cap.28. num.36. ad finem, & alij.

16 Rogabis tertiò, vtrum tempore interdicti localis generalis liceat recipere Sacramenta ijs festiuitatibus, in quibus concessum est Diuinis Officijs interesse, Missas celebrare, & audire.

Respondeo licitum esse recipere tantum ea Sacramenta, quæ recipi possunt alijs diebus. Ita cômuniter Doctores Henriquez cap. 48 num. 4. Reginaldus num. 33. Couarruuias, Toletus, Auila, Syluester, & alij locis citatis. Ratio est quia in capite Alma mater nulla fit mentio Sacramentorum; cum ergo antea non liceret recipere Sacramenta, neque licebit in his solemnitatibus.

17 Hinc fit non esse licitum laicis communicare in die Paschatis, & alijs diebus, quibus concessum est Diuinis interesse; quamuis Suarez teneat oppositum d.34. sect. 3. nu.29.

TERTIA PROPOSITIO.

18 Aliquæ personæ possunt admitti ad Diuina officia tempore interdicti localis generalis, & aliquæ non. Primò enim amentes, & infantes carentes vsu rationis possunt admitti ad Diuina officia tempore interdicti localis generalis. Ratio est quia huiusmodi personæ defectu libertatis,

& iudicij nōdum sunt capaces præcepti, & obligationis, nec possunt moraliter interesse Diuinis officijs; cum non cognoscant quid agatur; consequenter non committitur peccatum admittendo illos ad Diuina officia; perindè enim est illos admittere, ac non admittere. Ita Hēriq. c.42. n.4. Suar. disp. 34. sect. 1. n. 34. Salas de legibus disp. 14. sect. 14. num. 128. Auila dub. 5. Coninchus disp. 17. dub. 2. nu. 27. contra Rodriq. in Bulla § 5. dub. 2. & alios apud Henriquez, loco citato in comment. lit. S. & cap. 49. num. 2. Hac de causa non videtur peccatum admittere infantem ad claustrū Monialiū, quamuis lata sit excommunicatio in Tridentino sess. 25. cap. 5. contra ingredientes clausura monialium; vt benè ait Henriquez cap. 43. num. 3. in commentario Littera S. vbi citat Cordubam, & Nauar. Sayrus cap. 4. num. 22. & alij à nobis relati in tract. de Legibus.

Secundò omnes Clerici non coniugati, etiam extranei tempore interdicti localis generalis possunt admitti ad Diuina officia, modò ipsi non sint excommunicati, vel interdicti, nec dederint causam culpabilem interdicto. Ita Nauarr. num. 175. Auila dub. 4. conclus. 3. Toletus lib. 1. cap. 20. Sayrus lib. 5. cap. 5. num. 35. Emanuel Sà num. 18. Rodriq. loco citato num. 4. Ratio est quia Bonifacius VIII. in capite Alma mater tempore interdicti localis generalis concedit facultatem celebrandi Diuina officia; hæc autem celebrantur per Clericos; cum hoc sit illorum officiū, illique sint ministri Diuini officij; ergo Clerici possunt admitti ad Diuina officia audienda, & celebranda. Immò citati Doctores extēdunt hoc priuilegium ad Religiosos vtriusque sexus etiam nouitios; quia religiosi in fauorabilibus veniunt nomine Clericorum, vt colligitur ex Canone Duo sunt 12. q. 1.

Dixi Clerici non coniugati; quia Clerici coniugati, qui non sunt addicti, & applicati alicui ministerio Sacro, reputantur tanquam sæculares; quamuis gestando tonsuram, & habitum gaudeant priuilegio Canonis, & fori, concurrentibus conditionibus requisitis à Tridentino sess. 23. cap. 6. de reformatione, & à nobis traditis in explicatione censuræ, quæ incurritur ob violentam manuum iniectionem in Clericos. Si verò clerici coniugati adscripti sint alicui Ecclesiæ, possunt admitti ad Diuina officia audienda, & celebranda. Ratio est quia licitum est Clericis tempore interdicti generalis interesse diuinis officijs, eo quod hoc illis competat ex officio, ipsique sint Ministri Altaris, & Ecclesiæ; ergo licitum est Clericis coniugatis, adscriptis alicui Ecclesiæ interesse Diuinis officijs. Videte Vgolinum tab. 5. cap. 8. § 5. n. 5. Sayrum ca 5. n. 34 Auilam loco citato, & Nauar. num. 174. Coninchum num 30.

Tertiò non possunt admitti excommunicati, & interdicti, vt patet ex moderatione capitis Alma mater; vbi conceditur facultas celebrandi Diuina Officia, exclusis excommunicatis, & interdictis.

Quartò laici non habentes priuilegium non possunt admitti ad Missas, vel ad Diuina Officia; quamuis seruetur moderatio Bonifacij VIII. idest quamuis claudantur ianuæ, &c. Ita Suarez sect. j. nu. 20. Couarruuias in cap. Alma mater. § 4. Henriquez, cap. 46. num. 3. Nauar. nu. 174. Auila dubio 4. Filiucius num. 71. Coninch. num. 32. Reginald. num. 35. & habetur ca. Sicut. Ratio Glossæ est, quia quando aliquis locus interdictus est, eo ipso prohibitum est in eo loco audire Diuina Officia, nisi hoc permissum sit alicui ex priuilegio. Præterea in cap. Alma mater dicitur claudendas esse ianuas; ergo ad aliquem effectum claudendæ sunt, videlicet ne laici admittantur.

19 Rogabis primò, vtrum laici, quibus concessum est priuilegium assistendi Diuinis Officijs, obligentur diebus festis interesse sacro.

Respondeo cum Nauarro, cap. 21. num. 3. Soto in 4. dist. 13. q. 2. art. 1. Henriquez cap. 48. num. 5. Nugno in 3 parte quæst. 83. art. 6. versus finem vers. Respondetur tamen Toleto, & aliis quamplurimis Contra Auilam prima parte d. 4 sect 2 dubio 6. Coninchum, num. 28. & alios, teneri interesse. Ratio est tum quia præceptum audiendi Sacrum in die festo obligat omnes legitimè nō impeditos; ergo obligat etiam laicos habentes priuilegium audiendi Sacra; posito enim huiusmodi priuilegio, non dicuntur impediti. Tum quia si quis in vincula coniectus facultatem obtineret à Iudice audiēdi Missam, teneretur, ea obtenta, Missam audire, eo quòd cesset impedimentum; ergo tenetur etiam in proposito casu.

20 Hinc patet à fortiori Clericos, & Religiosos teneri Missam audire diebus festis tempore interdicti localis generalis. Ratio est quia in cap. Alma mater concessum est illis officia celebrare, & Diuinis interesse; ergo tenentur Missam diebus festis audire, vt satisfaciant præcepto Ecclesiæ; nam per illam concessionem non eximuntur ab audienda, vel celebranda Missa. Ita Henriq. loco cit. & alij.

21 Rogabis secundò, vtrum habens priuilegium persoluendi, vel audiendi Diuina Officia, possit simul cum sua familia Diuinis interesse.

Respondeo affirmatiuè cum Nauar. nu. 188. Soto dist. 22. q. 3 art. 1. post quartam conclusionem, Emanuele Sà verbo Interdictum, num. 21. Toleto, lib. 1. cap. 20. Coninchо, num. 38. & Auila dubio 7. Vgolin. cap. 8 § 4. num. 2. Filiucio num. 73. modò inter eos non adsit aliquis, qui dederit causam culpabilem interdicto, nec sit aliquis, qui se fingat ex familia, cum verè non sit. Ità colligitur ex c. Sicut de priuilegijs in 6. Nomine familiæ veniunt serui, & alij, qui comitantur habentem priuilegium, quamuis non habitent domi secum, modo non sint assumpti in famulatum, & comitatum in fraudem interdicti. Immò aliqui recentiores nomine familiæ intelligunt vxorem, filium, neptes, seruos, & famulos in illius domo commorantes, vt patet à simili ex dictis de excommunicatione.

22 Hinc infertur primò, Sacerdotem posse secum adducere suum famulum tempore interdicti localis generalis, eoque vti in Sacrificio Missæ. Ita Toletus, Nauarr. Auila, & alijs locis cit. Immò si proprius famulus sit absens, vel ægrotus potest alium assumere iuxta Auilam, & alios; non enim illū assumit in fraudem interdicti.

23 Secundò, infertur famulos tempore interdicti posse tantum Diuinis officijs interesse, quatenus ibi adsunt in comitatu sui Domini. Si verò Dominus sit domi, non possunt famuli Ecclesiam adire ad Diuina Officia audienda; eo quod non sit illis concessum interesse Diuinis, nisi quatenus comitantur habentem priuilegium.

24 Vnum hic remanet dubium explicandum. Vtrum is, qui non est interdictus possit missam Sacerdotis interdicti audire, (loquor autem de nominatim interdicto, quia post extrauag. de euitanda constat licitum esse cum toleratis communicare.)

Respondent Suarez disp. 34. sect. 2. num. 4. Coninchus num. 60. Filiucius num. 76. licitè posse audire, modo non inducat interdictum ad celebrandum. Ratio est, quia non est prohibita communicatio cum interdicto, vel suspenso, sed cum excommunicato.

Alij verò negant licitè posse, tum quia sicut non licet missam in loco interdicto audire, aut celebrare coram interdicto; ita neque ab interdicto missam audire. Tum quia hæc est veluti quædam inductio, & approbatio. Verum quid ego sentiam, patet ex dictis de Sacramētis, disp. 4. quæst. vltima, puncto 12. & ex supradictis de suspensione disput. 3. puncto 4. nume. 4. ad finem.

PVNCTVM V.

De tertio effectu interdicti, qui est priuatio Ecclesiasticæ Sepulturæ.

1 *An interdictum priuet Ecclesiastica sepultura.*
2 *An qui non est interdictus possit sepeliri in loco interdicto.*
3 *An excommunicati, possint admitti ad Diuina officia tempore interdicti.*
4 *An qui non est personaliter interdictus, possit sepeliri in loco non interdicto.*
5 *An qui non est interdictus, possit transferri ad locum non interdictum.*
6 *An habens priuilegium assistendi Diuinis Officijs possit sepeliri in loco sacro.*
7 *An prohibeatur sepultura Ecclesiastica ijs diebus, quibus licitum est celebrare Diuina Officia.*
8 *An sepultus tempore interdicti in loco non sacro, sublato interdicto exhumandus sit, & sepeliendus in loco sacro.*
9 *An infantes, & amentes possint sepeliri in loco sacro.*
10 *An peccet sepeliens interdictum interdicto personali generali.*
11 *An interdictus ab ingressu Ecclesiæ possit in ea sepeliri. & qua actione priuetur.*
12 *An interdictus ab ingressu Ecclesiæ possit recipere Sacramen*

ta

ta in Ecclesia, dum officia Diuina non celebrantur.
13 *An Clerici sepeliri possint in loco sacro tempore interdicti.*

VNICA PROPOSITIO.

1 INterdictū, tàm locale, quàm personale, generale, aut speciale similiter latum absque vlla restrictione priuat Ecclesiastica sepultura personas interdictas, & locum ipsum interdictum. Ità communiter DD in Clementina j. de sepulturis. Ratio est quia interdicti generaliter, & simpliciter latum generaliter intelligendum est, quoad omnes effectus; sicut interdictum limitatum intelligitur solum de illa actione, quæ exprimitur, & de omni ea, quæ sine illa exerceri non potest; sed interdictum generaliter, & simpliciter latum inter cæteros effectus includit priuationem Ecclesiasticæ sepulturæ; ergo re vera priuat Ecclesiastica sepultura. Priuari Ecclesiastica sepultura est non posse sepeliri in loco ab Episcopo consecrato, vel in cæmeterio ab Episcopo benedicto, vel in loco, vbi Diuina peraguntur, vel cum pompa funerali Ecclesiastica, vt videre est apud Sayrum lib. 5. cap. 7. num. 2. apud Suarez disp. 35. sect. 1. & apud Filiucium tract. 18. cap. 4. q. 2. & patet ex supra dictis de excommunicatione cum Suarez, & alijs.

2 Hinc sequitur primò, tempore interdicti localis non posse laicos, quamuis non interdictos, sepeliri in loco sacro interdicto. Ità Syluester interdictum 5. quæsito 8. Sayrus lib. 5. cap. 8. num. 4. Suarez d. 35. sect. j. Vgolinus tab. 5. cap 9 §. 3. Henriquez cap. 44. num 4.

Secundò, sequitur à fortiori, non esse admittendos ad Ecclesiasticam sepulturam excommunicatos, & interdictos tempore interdicti localis generalis. Vtrùm verò sepeliens nominatim interdictum, vel tempore interdicti, in casibus non concessis afficiatur aliqua pœna, patet ex dictis disp. 1. quæst. j. pun. 5. n. 10. & ex dicendis num. 10.

4 Tertiò, laicos, qui non sunt personaliter interdicti, nec dederunt causam culpabilem interdicto, posse tempore interdicti sepeliri in loco sacro non interdicto. Ita Suarez disp. 35. sect. 3. num. 2. Coninchus num. 55. Vgolinus tab. 5. cap. 9. §. 4. Sayrus cap. 7. num. 10. & alij. Ratio est quia nullum extat impedimentum ex parte personæ, quę sepelitur, neque ex parte loci, quin possint sepeliri, ergo possunt sepeliri.

5 Quartò, laicos, qui non sunt personaliter interdicti, si decesserunt ex hac vita in loco interdicto, posse transferri ad alium locum non interdictum; nam interdictum locale non respicit personas absolutè, sed locum interdictū. Ità Suarez loco citato num. 3. Reginald. nu. 37. Henriquez loco citato, & alij.

Quintò, laicos tempore interdicti sepeliri posse in campo, vel in cæmeterio ab Episcopo deputato, non tamen benedicto, hæc enim non dicitur Ecclesiastica sepultura.

6 Quæres primò, vtrùm laici, qui habent priuilegium assistendi Diuinis officijs, possint sepeliri in loco sacro.

Respondeo posse; quamuis in priuilegio non exprimatur sepultura. Ita Auila par. 4. disp. 4. sect. 3. dubio 4. Sayrus num. 9. & 16. Nauar. num. 181. Coninch dub. 2. num. 52. Contra Vgolinum tab. 5. cap. 9. §. 3. Ratio est tum quia in priuilegio duo considerari possunt vnum principale, aliud accessorium. Principale est Diuinum Officium accessorium est sepultura; qui ergo tempore interdicti habet priuilegium principalis idest Officij Diuini, videtur etiam habere priuilegium accessorij, idest sepulturæ. Tum quia, cui communicamus viuo, possumus etiam communicare mortuo.

7 Quæres secundò, vtrùm tempore interdicti localis generalis licitum sit in loco interdicto sepelire laicos adultos in ijs festiuitatibus, in quibus supra dictum est posse publicè celebrari Diuina officia.

Respondeo, duplicem esse sententiam.

Prima est Paludani in 4. distin. 18. pun. 8. ar. 2. concl. 10. Auilæ dub. 3. Coninchi dub. 2. num. 55. Suarez disp. 38. sec. j. num. 13. Filiucij num. 99. Vgolini cap. 9. §. 3. nu. 2. Abbatis & aliorum negantium; quia sepultura non est Diuinum Officium.

Secunda est Syluestri interdictum 5. quęsito 2. Soti loc. cit. Sayri cap. 8. num. 11. Nauarri num. 181. Henriquez cap. 44. num. 5. & cap. 46. num. 4. & aliorum affirmantium. Ratio est quia, cui communicamus viuo, possumus etiam communicare defuncto, cap. Sanè dist. 24. q. 2. sed possumus in illis festiuitatibus communicare viuo in Diuinis Officijs; ergo possumus etiam cōmunicare mortuo in sepultura; possumus enim duo considerare in sepultura, quæ fit in ijs festiuitatibus, officium videlicet, vt principale; sepulturam vero, vt accessoriū; si ergo possumus communicare in principali, possumus etiam in accessorio, hæc sententia mihi probatur, eo quod mitior sit, & benignior.

Hinc patet responsio ad contrariam rationem; censetur enim concessa sepultura quatenus concessum est principale.

8 Quæres tertiò, vtrum laicus tempore interdicti sepultus in loco non Sacro; sublato interdicto exhumandus sit, & sepeliendus in loco sacro.

Respondeo affirmatiuè cū Vgolino tab. 5. cap. 9. §. 4. Henriquez cap. 44. num. 5. Sayro cap. 8. num. 21. Emanuele Sà verbo interdictum num. 25. Filiucio num. 97. Nauarro, Syluestro, Auila lo. cit. nam sublata censura cessat etiam illius effectus; laicus vero, qui non dedit causam culpabilem interdicto, nec est interdictus, sepultus illicitè in loco interdicto, durante interdicto, non est exhumandus, vt sepeliatur in loco non sacro iuxta multos DD.

Sed mihi contrarium dicendum videtur; nam tempore interdicti afficitur effectu interdicti, qui est priuatio sepulturæ Ecclesiasticæ; consequenter exhumandus est, vt careat Ecclesiastica sepultura. Ita sentire videtur Sayrus cap. 8. num. 22.

9 Quæres quartò, vtrum infantes, vel amentes possint sepeliri in loco Sacro.

Respondeo primò, tempore interdicti localis non posse; quia per interdictum locale locus fit incapax sepulturæ, cuiuscunque sit cadauer, siue sit cadauer adulti, siue infantis. Ita Sanchez l. 3. de Matrim. disp. 18. Nauar. num. 168. Sayrus cap. 8. num. 5. Vgolinus tab. 5. cap. 9. in principio, Henriquez cap 42. num. 3. & cap. 49. num. 2. Suarez loc. cit. Filiucius num. 90.

Respondeo secundo. infantes, & amentes tempore interdicti generalis personalis nō posse sepeliri in loco sacro. Ita DD. citati; quamuis Suarez videatur oppositum sentire sect. 3. num. 4. Ratio est tum quia videntur aliqua ratione pars communitatis. Tum quia, quamuis cæteri effectus interdicti respiciant personas capaces præcepti, & obligationis; consequenter non afficiant infantes; nihilominus effectus particularis sepulturæ non respicit vsum rationis, sed respicit cadauer quod cum sit eiusdē rationis, siuè sit adultis, siuè sit infantis, sequitur infantes tempore interdicti generalis personalis priuari Ecclesiastica sepultura, sicut priuantur adulti tempore interdicti localis generalis, & generalis personalis; quamuis sepeliens interdictum interdicto personali generali non videatur peccare, vt dicam quæsito 5. Hoc pacto intellige dicta in hac disp. puncto 1. num. 18.

Respondeo tertiò, infantes, & amentes tempore interdicti personalis specialis, posse sepeliri in loco non interdicto. Ratio est quia ipsi non afficiuntur interdicto speciali, vt suppono, neque locus est interdictus; ergo nulla ratione dicendum est, ipsos priuari sepultura Ecclesiastica; nullum enim est impedimentum ex parre personæ vel ex parte loci.

10 Quæres quintò, vtrum sepeliens laicum interdictum interdicto personali generali peccet.

Respondeo non peccare. Ità Suarez d. 35. sect. 3. num. 2. Sayrus cap. 8 num. 2. Filiucius num. 100. Reginald. num. 38. & 47. ad finem, Coninchus, num. 62. Emanuel Sà v. Interdictum, num. 3. & alij. Ratio est quia interdictus interdicto generali non est vitandus, vt patet ex Extrauaganti Ad euitāda; ergo sepeliens illum in loco sacro non peccat; saltem ex vi censuræ. Idem dic si sepeliat in loco interdicto ante antequam locus denuncietur interdictus.

Ex quo patet, sepelientem interdictum non incurrere excommunicationem latam in Clementina j. De sepulturis; nisi ille, qui sepelitur, sit specialiter, & nominatim interdictus, vt benè ait idem Suarez, num. 6. & alij DD. citati, & patet ex dictis de Censuris, & de excommunicatione.

In hac autem materia is censetur specialiter denunciatus qui est membrum alicuius communitatis, quæ denunciata est interdicta. Ratio est, quia interdictum communitatis fere omni effectu defraudaretur, quia difficillimum est omnia membra, communitatis nominatim denūciare. Ita Suarez disp. 25. sect. 3. num. 4. Coninch. num. 62.

& 75. Henriquez, Sayrus, Filiucius, Auila, & alij, quos referam pun. 7. ad finem Contra Nauar. & alios.

31 Quæres sextò, vtrum interdictus ab ingressu Ecclesiæ, possit in ea sepeliri, & quanam actione priuetur.

Respondeo primò, non posse in Ecclesia, vel Cœmeterio sepeliri, vt habetur cap. Is, cui de sent. excomm. in 6. nisi fortè dederit signa Contritionis; tunc enim potest absolui, & sepeliri in loco sacro, ex cap. citato. Ità Sayrus, cap. 7. num. 20. & cap. 9. num. 24. Auila disp. 4. sect. 3. dub. 5. concl. 5. Couarruuias par. 2. §. 1. num. 3. Suarez loco citato sect. 4. & disp. 38. sect. 3. nu. 20. Emanuel Sà v. Interdictum, num. 19. Filiucius num. 101. & 103. Vgolin cap. 16. §. 4.

Respondeo secundò, interdictum ab ingressu Ecclesiæ priuari.

Primò, actione, seù exercitio Ordinis sacri in Ecclesia; consequenter non posse celebrare, & Sacramenta ministrare. Immò fieri irregularem, exercendo Ordines sacros in Ecclesia, vt patet ex cap. Is, cui citato. Ratio est quia violat interdictum per exercitium Ordinis sacri. Poterit tamen extra Ecclesiam celebrare, vt in aliquo tentorio, vel Oratorio priuato, vt ait Suarez num. 6. Emanuel Sà verbo Interdictum, num. 19. Nauar. num. 170. Auila d. 5. cap. 5. Couarruuias loco citato, Coninch. dub. 2. nu. 57. Sayrus, cap. 8. num. 21. Filiucius num. 103. Reginald. num. 39. & 40. & alij. Ratio est quia est interdictus ab ingressu Ecclesiæ; non verò ab ingressu cuiuslibet loci, vt patet ex cap. Is cui citato, & versamur in materia odiosa, quæ non est extendenda. Hac de causa putat Suarez sect. 4. interdictum ab ingressu Ecclesię non censeri interdictum ab ingressu Cœmeterij; consequenter non prohiberi, quo minus possit ibi celebrare, aut ibi diuina audire si celebrentur, eo quod Cœmeterium in rigore non venidt nomine Ecclesiæ. Idem tradit Filiucius num. 103. & Reginald. nu. 41. ad finem.

Ex quo patet interdictum ab ingressu Ecclesiæ nō posse in Cœmeterio sepeliri, posse vero diuina facere, vel audire, quia illud prohibetur, in cap. is cui citata, non auté hoc.

Secundò, huiusmodi interdictum non posse formaliter audire Diuina Officia, vt patet ex cap. Is cui, & audiendo mortaliter peccare; eo quod faciat contra prohibitionem in re graui; quamuis non fiat irregularis, ex Couarr. loco cit. & aliis communiter; nam audiendo Diuina non violat censuram per exercitium ordinis; vt patebit ex dicendis de irregularitate.

Dixi formaliter, quia si tempore Diuinorum Officiorum transiens per Ecclesiam alio fine aliquid incidenter audiat, non peccat mortaliter, vt benè ait Nauar. Henriq. & Auila, locis citatis, Coninchus num. 58. Suarez d. 35. sect. 4. num. 23. quia non dicitur formaliter audire, vel interesse Diuinis Officijs; sicut neque peccat, si tempore, quo non celebrantur Diuina Officia, ingrediatur Ecclesiam, ibique priuatim oret, etiamsi ibi reconditum, vel repositum sit Eucharistiæ Sacramentum, vt benè ait Suarez disp. 34. num. 36. Coninchus num. 59. Reginald num. 41. Nauarrus, Auila, Couar. & alij locis cit. Contra Sylu. verbo interdictum 5. quęsito 6. Filiucium num. 105. & eundem Suarez disp. 35. sect. 4. nu. 23. vbi opinionem contrariam de rigore iuris veram putat ob caput latorem 33. q. 2. Verum in eo cap. non est sermo de censura, sed de pœnitentia imposita matricidæ, vt benè Coninch. num. 58. Ratio igitur nostra est, quia non dicitur audire Diuina Officia, vel illis interesse. Secus dicendum est, si huiusmodi interdictus existens extra Ecclesiam audiat Missam, vel Diuina Officia, quæ in Ecclesia celebrantur; nam hic dicitur formaliter sensu, & animo esse in Ecclesia; quãuis non sit in Ecclesia materialiter, quo ad corpus, vt ait Suar. d. 35. sect. 4. nu. 7. Filiucius nu. 104. & alij.

32 Rogabis vtrùm interdictus ab ingressu Ecclesiæ possit recipere Sacramenta in Ecclesia, quando non celebrantur Diuina Officia.

Respondeo posse. Ita Sayrus de suspensione cap. 7. à nu. 71. Auila dubio 5. Henriquez cap. 3. nu. 2. & alij Contra Syluest. v. Suspēsio q. 5. Suar. d. 35. sec. 4. n. 5. Conin. disp. 19. dubio 2. num. 59. Angelum eodem verbo num. 4. & alios. Ratio est quia interdictus ab ingressu Ecclesiæ non est priuatus vsu Sacramētorum; sed vsu Diuinorum Officiorum, & sepulturæ.

Addo cum Auila, & alij loc. cit. huiusmodi interdictum posse in Ecclesia exercere actus iurisdictionis in foro exteriori; vt excommunicare, & ca. quamuis non possit absoluere Sacramentaliter; Sacramentalis enim absolutio est actus ordinis, cuius functio prohibita est huiusmodi interdicto in Ecclesia.

Quę dicta sunt de interdicto ab ingressu Ecclesiæ, eadē dicenda sunt de suspensione ab Ecclesiæ ingressu. Videte Sayrum loco cit. Suarez sect. 4. Filiucium cap. 4. q. 6. nu. 102.

33 Quæres septimò, vtrum Clerici possint tempore interdicti sepeliri in loco Sacro.

Respondeo Clericos nō interdictos, qui seruarunt interdictū, nec illius causam culpabilem dederunt posse tempore interdicti localis generalis, vel etiam specialis sepeliri in loco, etiam specialiter interdicto, idest in Ecclesia, vel Cœmeterio Sacro, modo hoc fiat sine solemnitate, & sine sono Campanarum, vt patet ex cap. Quod in te De pęnitentijs, & remissionibus. Ita Nauar. num. 176. Vgolin. cap. 9. §. 2. Henriquez li. 13. cap. 44. Suarez disp. 35. sect. 2. & 3. Sotus in 4. dist. 22. q. 3. art. 1. Syluester interdictum 5. quæsito 8. Coninch. num. 52. Sayrus cap. 8. num. 6. & 13. Filiucius num. 98. Reginald. lib. 32 tract. 3. num. 37. Auila par. 5. disp. 4. sect. 3. dubio 2. concl. 3. Immò post caput Alma mater possunt sepeliri cum Diuino Officio, & Missa, iuxta moderationem illius capitis; nam tempore interdicti localis generalis concessum est celebrare Diuina Officia submissa voce, ianuis clausis, &c. Ita Sayrus num. 6. Auila dubio 3. Notabili 3 Henriquez cap. 44. Filiucius num. 92. Suarez disp. 35. sect. 1. & alij. Quod si cęmeterium extra Ecclesiam existat, officia celebrari poterunt in Ecclesia seruata solemnitate, cap. Alma mater, deinde cadauer in cęmeteria cum silentio transferri poterit. Ita Suarez loco cit. num. 10. & alii. Nomine Clericorum intelliguntur non solum Clerici initiati aliquo ordine, vel tonsura, sed etiam religiosi, & moniales, etiam nouitij; nam Religiosi in fauorabilibus veniunt nomine Clericorum; exceptis Clericis coniugatis, qui non gaudent priuilegijs Clericorum secluso priuilegio Canonis, & fori, vt supra dictum est; nisi fortè deputati sint alicui Ecclesiæ, vel hoc illis concessum sit per consuetudinem, vt supra dictum est. Ita Nauar. Auila, Sayrus, Suarez, Filiucius, Henriquez loc. cit.

PVNCTVM VI.

Vtrum interdictus priuetur vsu iurisdictionis exterioris.

1 *An interdictus priuetur iurisdictione exteriori.*
2 *An interdictus possit excommunicare, absoluere, &c.*

VNICA PROPOSITIO.

1 INterdictus non priuatur exercitio iurisdictionis exterioris. Ita Nauar. nu. 176. Auila d. 4. sect. 1. dubio 2. Henriquez cap. 43. Vgolinus tab. 5. cap. 3. §. 2. Sayrus cap. 6. Syluest. interdictum 5. quæsito 5. & alij apud Henriq. cap. 43. num. 4. Ratio est quia effectus interdicti sunt tantummodo tres, videlicet priuatio aliquorum Sacramentorum, Diuinorum officiorum, & sacræ sepulturæ; actus autem iurisdictionis exterioris ad nullum istorum effectuum reducitur.

2 Ex quo sequitur interdictum etiam nominatim denunciatum posse excommunicare, absoluere, &c. vt benè ait Suarez d. 40. sect. 2. num. 46. & alij DD. cit.

Hinc potiori ratione infertur, eum, qui non est interdictus, posse tempore interdicti excommunicare, & absoluere ab excommunicatione, etiam cum solemnitate; quia absolutio ab excommunicatione est quid præuium absolutioni Sacramentali; cum ergo absolutio sacramentalis sit concessa, concessum etiam est, vt impendatur absolutio excommunicationis, etiam cū stola, & Orationibus consuetis, modo seruetur moderatio Bonifacij in cap. Alma mater supra recensita; quamuis Vgolinus, Henriquez, & Sayrus locis citatis aliter sentiant in hac vltima parte.

Vtrùm verò interdictus personaliter interdicto generali, vel speciali, possit absoluere Sacramentaliter, patet ex dictis puncto secundo.

PVN-

PVNCTVM VII.

De peccatis, & pœnis violantium interdictum.

1 *An laici peccent violando interdictum.*
2 *An laici violantes interdictum incurrant aliquam pœnam.*
3 *An Clerici violantes interdictum peccent.*
4 *Quam pœnam incurrant Clerici violantes interdictum.*
5 *An Subdiaconus solemniter canens Epistolam tempore interdicti, fiat irregularis.*
6 *An Sacerdos fiat irregularis, si in loco interdicto celebret, &c.*
7 *An Episcopus celebrans in loco nõ interdicto fiat irregularis.*
8 *An fiat irregularis violans interdictum per actionem non spectantem ad ordinem.*
9 *An fiat irregularis, qui tempore interdicti pulsat campanas ad conuocandum populum.*
10 *An sit irregularis audiens Missam in loco interdicto.*
11 *An fiat irregularis, qui curat, vt alter coram se celebret.*
12 *An sit irregularis, qui celebrat in Ecclesia, à qua est interdictus.*
13 *An celebrans in altari interdicto incurrat irregularitatem.*
14 *An Clericus interdictus Sacramenta recipiendo irregularis fiat.*
15 *An Sacerdos assistens matrimonio, priuatimue baptizans, sit irregularis.*
16 *An Clericus interdictus in loco interdicto celebrans vno, vel duplici titulo irregularis fiat.*
17 *An celebrans in Ecclesia interdicta fiat irregularis.*
18 *An sit irregularis celebrans coram interdicto.*
19 *An Clericus communicans cum interdicto peccet, & incurrat aliquam pœnam.*
20 *An peccet communicans cum interdicto in rebus humanis.*
21 *An peccet communicans cum interdicto nõ denunciato.*
22 *Quinam dicantur nominatim interdicti.*
23 *An quando fertur interdictum contra Collegium, singuli illius Collegij sint nominatim denunciati.*
24 *An sint vitandi, qui hoc modo interdicuntur, qui furati sunt, sint interdicti.*

DVO principaliter quæram in hoc puncto. Primò, vtrum laici peccent, & incurrant aliquam pœnam violando interdictum. Secundò vtrum Clerici peccent, & aliqua pœna afficiantur.

PRIMA PROPOSITIO.

1 LAici violantes interdictũ locale generale, vel speciale mortaliter peccant ex suo genere. Ita Suarez disp. 34. sect. 5. num. 4. Filiucius num. 54. & 81. Coninchus disp. 17. dub. 3. num 64. & 67. Innocentius in cap. Tanta de excessibus Prælatorum, Hostiensis, & alij apud Syluestrum interdictum 6. quæsito 7. & apud Sayrum lib. 5. cap. 14. num. 5. Ratio est quia faciunt contra prohibitioné censuræ in materia graui; quãuis Caietanus verbo interdictum in principio. Valent. tomo 4. disp. 7. q. 18. pun. 2. ad finem, Nauarrus num. 187. & Syluester loco cit. Reginaldus num. 42. tract. 3. lib. 32. existiment peccare tantummodo venialiter secluso cótemptu violentia, scandalo, aut aliqua circumstantia extrinseca mortali exceptis quibusdam casibus, qui videri possunt apud ipsum Nauarrum loco cit. Sayrum cap. 14. nu. 2. Auilam dubio 2.

Dixi violantes interdictum locale; quia certum est violantes interdictum personale, peccare mortaliter ex suo genere. Ita Nauar. loc. cit. Sayrus num. 3. Suarez num. 2. Filiucius num. 85. Coninch. Reginald. Auila, & alij loc. cit. Ratio est tum quia excommunicatus violans excommunicationem, audiendo Diuina Officia, mortaliter peccat ex suo genere; ergo etiã interdictus peccat mortaliter violando interdictum; cum tàm interdictum, quàm excommunicatio priuet Diuinis officijs. Tum quia faciunt contra prohibitionem in re graui, vtpotè pertinente ad Sacramenta, & ad Diuina officia; ergo peccant mortaliter; nisi fortè excusentur ratione paruitatis materiæ, vel ignorantiæ, vel vrgentis necessitatis.

2 Quæres vtrum laici violantes interdictum incurrunt aliquam pœnam.

Respondeo laicos nullam pœnã præcisè ob violationẽ interdicti incurrere, quia nulla est in iure expressa; præterquã in Clement. 2. de sent. excom. vbi ligantur excommunicatione laici cogentes aliquem celebrare Diuina officia in loco interdicto, aut vocantes alios interdictos, vt intersint Diuinis officijs, quæ celebrantur in loco interdicto, aut prohibentes, ne interdicti exeant, postquam fuerint a celebrantibus admoniti exire; sicut etiam excommunicantur ipsi interdicti, qui recusant exire post huiusmodi admonitionem. Ita Nauar. cap. 27. num. 104. Sayrus lib. 5. cap. 14. num. 14. Coninchus loco cit. dub. 4. nu. 73. & alij.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 CLerici tam sæculares, quam regulares, violantes interdictum, tam locale, quam personale, tam generale, quã speciale peccant mortaliter ex suo genere. Ratio est quia faciunt contra præceptum in re graui.

4 Quæres, quam pœnam incurrant Clerici violantes interdictum.

Respondeo Clericos scienter violantes interdictũ per exercitiũ alicuius ordinis Sacri incurrere irregularitatem, vt colligitur ex capite Is, cui de sententia excomm. in 6. Præter irregularitatem incurrunt etiam suspensionem ab officio, consequenter à iurisdictione violando interdictũ locale, vt communiter colligunt Doctores ex capite Tanta de excessibus Prælatorum. Incurrunt etiam interdictum ab ingressu Ecclesiæ violantes interdictum locale saltem generale, cap. Episcoporum de priuileg. Ita Sotus distin. 22. q. 3. art. 1. conclus. 5. Syluester interdictum 6. quæsito 3. Caietanus verbo Interdicti violatio. Auila disp. 5. dub. 4. concl. 2. Sayrus cap. 14. num. 12. Suarez disp. 34. sect. 4. nu. 6. & d. 27. sect. 1. num. 5. Vgolin. tab. 5. cap. 15. §. 1. Henriquez cap. 43. num. 3. Coninchus disp. 17. dub. 4. putans hoc probabile num. 71. Filiucius cap. 4. num. 86. & nu. 147. Reginald. num. 48.

Addo violantes interdictum priuari electione actiua, & passiua, cap. Is qui de sent. excomm. Immo possunt etiã per sententiam priuari beneficijs, alijsque pœnis affici ca. postulastis de cler. excomm. Vide DD. citatos.

Dixi in propositione Clerici sæculares, vel regulares, quia tam Clerici seculares quam regulares subijciuntur ijsdem pœnis. Immo Religiosis non seruantibus cessationem, vel interdictum locale generale, quando seruatur ab Ecclesia Cathedrali, seu matrice oppidi, seu Parochiali, imposita est ipso facto excommunicatio, etiamsi re ipsa interdictum sit nullum, Clement. 1. de sent. excomm. Ita Nauar. num. 146. Syluest. excommunic. 9. Auila dub. 3. Sayrus loco cit num. 13. Vgolinus loco cit. Suarez sect. 4. nu. 14. Emanuel Sà verbo interdictum num. 13. Filiuc. nu. 60. Coninch. num. 72.

Dixi per exercitium Ordinis sacri; ad differentiam maioris ordinis, nam violatio interdicti per exercitiũ minoris ordinis non videtur hoc tempore sufficiens ad peccatũ mortale, & ad incurrendam irregularitatem; tum quia vsu receptum est, vt ea, quæ pertinent ad minores Ordines, fiant etiam à laicis. Tum quia hæc non censetur materia grauis. Ita Suarez disp. 34. sect. 4. num. 10. Reginaldus nu. 51. Auila parte 5. disp. 5. dub. 2. notabili 1. & alij recentiores communiter, contra Filiucium num. 83. ad finem, & alios, quos in simili retuli de suspensione d. 3. quæst. 4. puncto 4. num. 5.

Vt ea, quæ diximus clarius intelligantur, obserua cum Suarez disp. 33. num. 8. Filiucio num. 56. interdictum à Clericis tripliciter violari posse. Primo dum Clericus vinculo interdicti ligatus functionem ordinum exercet, conferendo ex. g. Sacramenta. Secundò dum ipse non est interdictus, sed Sacramenta confert in loco interdicto. Tertiò dum nec ipse, nec locus est interdictus, sed Sacramenta confert interdicto. In primis duobus casibus incurritur irregularitas, vt probatum est cum præcitatos DD. In tertiò verò valde probabile est non incurri, quia hic casus nõ est in iure expressus, irregularitas autem non incurritur in casibus non expressis.

5 Ex dictis sequitur primò, Subdiaconum canentem solemniter Epistolam tempore interdicti in loco sacro, fieri irregularem. Ità communiter DD. apud Sayrum nu. 20. & apud Vgolinum loco cit.

6 Secundò, Sacerdotem fieri irregularem celebrando in loco interdicto, aut ministrãdo Sacramenta, quæ tempore interdi-

interdicti non permittuntur; etiamsi ministret in ijs festiuitatibus, in quibus licita sunt diuina Officia; quamuis enim ijs diebus permissa sint Officia; nihilominus nō sunt permissa Sacramenta, vt supra dictum est. Item fit irregularis aspergendo Populum in principio Missæ, cum versiculo Asperges, aut benedicendo Calices, Paramenta, vel candelas in die Purificationis, aut Oliuas in die Palmarū. Ita Reginald. loco cit. Suarez d. 33. sect. 3. num. 1. & seqq. Filiucius num. 55. Syluest. interdictum 5. q. 4. Sayrus nu. 26. & alij.

Addo cum Sayro loco cit. Filiucio num. 89. Suar. d. 24. sect. 4. num 26. & alijs, incurrere irregularitatem, si celebret Diuina Officia ex Officio, tanquam hebdomadarius, vt inchoando, vel perficiendo Diuinū Officium cum solemnitate propria ordinis Ecclesiastici; nam hoc est proprium Sacerdotis, vel saltem Diaconi. Secus si hoc faciat non tanquam hebdomadarius; sed tanquam laicus, quamuis ea recitet in choro, vel si materia sit ità parua, vt iudicio prudentis non sufficiat ad peccatum mortale, vt benè ait Suarez sect. 4. nu 15. & patebit ex dicendis de irregularitate.

7 Tertiò, Episcopum celebrantem in loco à se interdicto, incurrere irregularitatem, nisi auferat interdictum, antequam celebret. Ratio est quia Episcopus non potest auferre effectus interdicti positos à iure communi; vnus autem ex effectibus interdicti est, vt violans interdictum per exercitium Ordinis incurrat irregularitatem. Ita Vgolinus, Sayrus locis cit. & alij communiter.

8 Quartò, Clericum violantem interdictum per aliquā actionem non spectantē ad Ordinem, vel ad suum officiū, non incurrere irregularitatem, dum illam actionem facit, vt laicus. Vnde Clericus sepeliens in loco interdicto sine Diuinis Officijs non fit irregularis; quia non violat interdictum per exercitium Ordinis sacri. Secus si sepeliat cum Officijs diuinis, & Missa.

9 Quinto, non incurri irregularitatem ab eo Sacerdote, qui tempore interdicti pulsat campanas ad conuocandum Populum ad Missam; sed postea re ipsa Missam non celebrat, hic enim non violat interdictum per exercitium Ordinis sacri; quamuis illud violet per sonum Campanarum, & mortaliter peccet, vt ait Suarez num. 15. & alij apud Henriquez cap. 46. n. 1. Littera D. contra Filiucium nu. 84.

Addo, huiusmodi Sacerdotem non incurrere irregularitatem, quando pulsauit Campanas ad Missam; sed postea ianuis clausis Missam celebrauit nullo alio præsente. Ratio est tum quia pulsatio campanarum non est actus Ordinis. Tum quia licitum est Missam celebrare tempore interdicti localis generalis ianuis clausis.

Addunt aliqui recentiores, contra Sayrū nu. 30. & alios, non incurri irregularitatem ab eo, qui celebrat ianuis apertis; modò nullus ingrediatur.

Sed contrarium mihi probabilius videtur cum Sayro; quia celebrans ianuis apertis violat interdictum cum exercitio Ordinis; ordo enim exercetur celebrando; irregularitas autem incurritur violando interdictum per exercitium Ordinis sacri. Verùm in dictis casibus cauendum est, ne confundatur Doctrina interdicti localis generalis cum interdicto speciali; interdictum enim speciale loci violatur celebrando in loco interdicto, etiam ianuis clausis, & absque Campanarum sono: Interdictum vero locale generale non violatur celebrando ianuis clausis, vt supra dictum est.

10 Sextò, audientem Missas, Diuina Officia, vel eorum partem notabilem in loco interdicto, grauiter peccare; sed non incurrere irregularitatem; quia auditio non est actio Ordinis sacri; nisi fortè audiens sit Prælatus, qui suā auctoritatem interponat in Missæ celebratione; Nam Prælatus Ecclesiasticus præcipiens Sacerdoti tempore interdicti coram se celebrari, vel assistens celebrationi, incurrit irregularitatem, iuxta Nauarrum num. 144. Syluest. verbo Irregularitas quæsito 13. Sayrum cap 14. nu. 27. & alios ex cap. illud de Clerico excommunicato. Verum ille textus loquitur solum de Clerico excommunicato, qui se ingerit celebrationi; vt benè ait Auila; qui addit laicū excommunicatum, suspensum, vel interdictum, non fieri irregularem præcipiendo coram se celebrari; nam irregularitas non incurritur, nisi sit in iure expressa. Ita Auila parte 7. disp 9. sect. 2. dub. 6. Syluester verbo Irregularitas quæsito 13. & alij.

Vtrum verò cogens aliquem celebrare tempore interdicti incurrat excommunicationem, supra dictum est.

11 Septimò, eum, qui non est irretitus aliqua censura, nō incurrere irregularitatem faciendo, vt alter irretitus censura interdicti, vel excommunicationis, vel suspensionis celebret coram se. Ita Auila loc citato, & alij contra Nauarrum cap. 27. nu. 244. Vgolinum tab. 2. cap. 14. §. 1. num. 11. & Couarruuiam cap. Alma mater parte 1. §. 6. num. 9. Ratio est tum quia non dicitur propriè violare censuram per exercitium Ordinis Sacri, sed est causa, cur alter celebret. Tum quia hoc non est in iure expressum.

Neque obstat caput Illud est de Clerico excommunicato, vel deposito, quod pro Nauarro affertur; nam ibi sermo est tantum de Clerico excommunicato, qui se ingerit celebrationi, vt patet ex ipso textu, versus finem.

12 Octauò sequitur, eum, cui est vetitum Ecclesiæ ingressus per interdictum, vel suspensionem, incurrere irregularitatem celebrando in Ecclesia; violat enim censuram per exercitium Ordinis sacri: secus si celebret extra Ecclesiam, vt in Oratorio priuato. Si verò non solum sit interdictus, vel suspensus ab ingressu Ecclesiæ, sed etiam suspēsus à Diuinis, incurrit irregularitatem faciendo Diuina in quocumque loco. Ità Nauar. num. 170. Syluester interdictum 6. quæsito 2. Sayrus num. 35. Auila 7. parte d. 9. sect. 2. dub. 4. Suarez, & Filiucius locis supra citatis, & patet ex sæpius allata ratione.

13 Nonò, celebrantem in Altari interdicto incurrere irregularitatem; nam violat interdictum per exercitium Ordinis sacri.

Secus dic de seruientibus, quoties ipsorum actio non est functio ordinis. Ita Suar. disp. 33. sect. 3. num. 19. Filiucius num. 58. contra nonnullos alios, quos tacito nomine refert Suarez.

14 Decimò, Clericum interdictum recipientem Sacramenta non ligari vinculo irregularitatis. Suarez d. 13. sect. 3. num. 20. Filiucius num. 59. Ratio est, quia receptione Sacramenti non exercet ordines.

15 Vndecimò, Sacerdotem assistentem matrimonio, aut priuatim baptizantem non fieri irregularem, quia hic non est actus ordinis sacri. Secus, si benedicat sponsis, aut solemnitates baptismi suppleat. Vide Suarez nu. 21. & Filiucium loco citato, & alios quos referam de irregularitate dum loquar de violante censuras per exercitium ordinis sacri.

16 Duodecimò, Clericum Interdictum celebrantem in loco interdicto duplici titulo fieri irregularem, consequenter in obtinenda dispensatione teneri vtramque circumstantiam aperire, vt benè Suarez disp. 33. num. 12. Filiucius num. 57. & alij apud Suarez. An autem hæc sit duplex irregularitas, patet ex dictis de censuris in genere.

17 Decimotertiò, celebrantem in Ecclesia interdicta fieri irregularem, modò Ecclesia illa sit denunciata interdicta; alioquin non dicitur vitanda post Extrauagantem Ad euitanda. Ita Suarez disput. 34. sect. 4. num. 14. & alii communiter.

18 Rogabis primò, vtrùm celebrans coram interdicto incurrat irregularitatem.

Respondeo negatiuè cum Nauar. ca. 25. num 94. Vgolino tab. 3. cap. 14. num. 25. §. 1. Filiucius num. 69. Suarez d. 34. sect. 4. num. 19. Auila loco citato, dub. 7. Sayro, & alijs; quia huiusmodi irregularitas non extat in iure. Hæc ratio idem probat de celebrante coram suspenso, vel excommunicato, etiam non tolerato; quamuis Sacerdos excommunicatus incurrat irregularitatem faciendo, vt alter coram se celebret, vt patet ex dictis de excommunicatione.

19 Rogabis secundò, vtrùm Clericus communicans cum interdicto peccet, & incurrat aliquam pœnam.

Respondeo Clericum communicantem cum nominatim interdictis in ijs rebus, à quibus sunt interdicti, mortaliter peccare, vt si coram illis celebret, vel illos ad Diuina Officia admittat, vel ad sepulturam, vel ad Sacramenta. Immo si Clericus, quamuis exemptus ab ordinaria iurisdictione, celebret coram illis, aut admittat excommunicatos publicos, vel interdictos ad Diuina officia, seu Ecclesiastica Sacramenta, vel Ecclesiasticam sepulturam, interdicitur ab ingressu Ecclesiæ, donec satisfaciat ad arbitrium illius, qui tulit interdictum, cap. Episcoporum de Priuilegijs in sexto. Ita Syluester interdictum 6. quæst. 2. Tabiena eodē verbo, Nauar. cap. 25. num. 94. Sayrus cap. 14. num. 11. Vgolinus loco citato, Auila d. 5. dubio 4. concl. 4. Suar. d. 37. sect. 1. n. 5. Filiucius n. 57. & 147. Eman Sà v. Interdictum, Coninc de interdicto d. 17. dub. 4. n. 72. & alij.

Addit

Addit Auila, hanc doctrinam non tantum intelligi de Clericis celebrantibus; verum etiam de Clericis, qui cum habeant regimẽ Ecclesiæ, permittũt huiusmodi interdictos audire diuina officia; non verò intelligi de illis Clericis, qui more laicorum audiunt Diuina officia, nec habet regimen Ecclesiæ; nã laici non tenẽtur exire, inquit Emanuel Sà, quando Sacerdos scienter admittit interdictum, nec tenentur, inquit Auila dub. 5. vitare interdictos, exceptis duobus casibus allatis ab ipso in simili casu de suspensione, quos supra retulimus de suspẽsione, puncto quarto propositione secunda, & excepta sepultura; nam præsumens sepelire nominatim interdictum in loco sacro incurrit excõmunicationem Episcopo reseruatam, Clementina prima de sepulturis. Alij verò, vt Sayrus, probabilius censent laicum teneri in diuinis vitare interdictum. Videte Sayrum cap. 12. num. 13. Suarez num. 6. Filiucium nu. 147. & quæ supra dixi disp. 3. puncto 4. nu. 3. & seq.

20 Hinc sequitur primò, communicantẽ cum interdicto in rebus humanis non peccare; non enim tenemur vitare interdictos in ijs rebus, in quibus non sunt interdicti; cum interdictum prohibeat tantum Officia Diuina, Sacramenta, & sepulturam. Ita Hẽriquez libro 13. cap. 5. n. 5. & alij.

21 Secundò, communicantem cum interdicto non denũciato nominatim non peccare, vt patet ex Concilio Constantiensi, & à simili ex dictis de participante cum excommunicato tolerato. Ita Rodriquez ca. 116. num. 12. Henriquez cap. 46. num. 2. & 4. Suarez disp. 33. sect. 3. nu. 10. vers. est autem, & disp. 37. sec. 2. Filiucius num. 57. Reginald. nu. 47. ad finem Coninchus nu. 75. & alij communiter.

22 Si quæras, quinam dicantur nominatim interdicti denunciati.

Respondetur illos dici, qui exprimuntur nomine proprio, vel nomine Officij, vel alio signo, manifestante talem personam in particulari.

23 Ex quo sequitur primò, inquiunt aliqui DD. quando fertur personale interdictum contra aliquod Collegium, vel Communitatem, singulos illius Collegij, vel Communitatis non videri nominatim denunciatos interdictos. Tum quia per nomen Communitatis nõ sufficienter exprimuntur omnes Ciues nominatim, & in particulari. Tum quia versamur in materia odiosa, vt ait Nauarrus nu. 187. Emanuel Sà v. Interdictum nu. 3. & alij.

Sed contrarium videtur probabilius, vt ait Sayrus lib. 5. cap. 12. nu. 13. Suarez disp. 37. sect. 2. num. 3. Auila loco cit. Coninchus disp. 17. dub. 2. num. 61. Filiucius tract. 12. cap. 6. q. 1. & alij apud Henriquez, cap. 43. num. 7. Ratio est, tùm quia singuli sufficienter censentur denunciati per nomen Communitatis, quæ nihil aliud est, quam singuli homines. Tùm quia ferè impossibile est interdicendo Communitatem nominare singulos. Tùm quia in interdicto locali generali non est necessaria expressa, & particularis denunciatio singularum Ecclesiarum, sed sufficit nomen collectiuè quo totus locus compræhendatur, vt si dicatur, singulę Ecclesiæ maneant interdictæ; ergo neque in interdicto personali.

24 Secundò, illos nõ esse vitandos, qui hoc modo generaliter denunciantur interdicti; Qui furati sunt res Ecclesiæ, sint interdicti. Ita Sayrus, & Auila locis cit.

PVNCTVM VIII.

De casibus in quibus incurritur interdictum.

1 *Interdictum locale incurritur quando Dominus Regni, vel alterius loci impedit ne legatus, vel Nuncius summi Pontificis suo fungatur officio.*

2 *Quando Dominus alicuius territorij percutit iniuriose Episcopum &c.*

3 *Ciuitas vero remanet, priuata Pontificali; & dignitate, quod idem procedit in Ciuitate, quæ aliquem Episcopum inuitum detinet, vel Cardinales insequitur &c. Item quæ exigit ab Ecclesijs, vel Ecclesiasticis personis guidagia, &c.*

4 *Præfatum interdictum quoque incurritur dum dominus, vel rector Ciuitatis in qua moritur Papa, non præstat præscripta in cap. vti periculum.*

5 *Item dum Episcopus, & alij inferiores Ecclesiastici remanent per mensem in excommunicatione, &c.*

6 *Item quando Clerici regulares, vel seculares inducunt aliquem ad vouendum, vel promittendum, vt in eorum Ecclesia eligat sepulchrum &c.*

7 *Interdictum personale generale incurritur quando Vniuersitas concedit represalias, vel pignorationes, aut imponit decimas, vel talias contra personas Ecclesiasticas, &c. aut quando alterum concessionem non reuocat.*

8 *Idem interdictum incurritur dum vniuersitas, vel Capitula &c. appellans à sententijs summi Pontificis ad futurum generale Concilium, aut ad hoc consilium, fauorem prabent.*

9 *Immo in hoc casu lata est etiam excommunicatio.*

10 *Similiter quando Capitulum sede vacante litteras dimissorias infra annum à die vacationis, absque necessitate concedit.*

11 *Dantes causam interdicto locali generali, personaliter interdicuntur.*

12 *Item Capitulum, & vniuersitas non seruãs constitutionem Ioannis xxij. circa beneficiorum vacantium fructus.*

13 *Interdictum speciale personale ab ingressu Ecclesiæ incurrit, qui recipit Abbatiam vel aliam dignitatem de manu laici.*

14 *Item Prælati, qui sibi aliquid vsurpant ex redditibus dignitatis vacantis, aut Ecclesiarum sibi subditarum.*

15 *Similiter Sacerdos admittens interdictum ad diuina officia.*

16 *Inferior Episcopo ferens censuram sine scriptura &c. præfatum interdictum contrahit.*

17 *Episcopus in visitatione, aliquid, quod sibi non debetur, accipiens eodem interdicto ligatur.*

18 *Item violans interdictum locale, saltem generale.*

19 *Iudices Ecclesiastici, qui officiales Romanæ Curiæ &c. suis beneficijs priuant, & ea alijs conferunt alijs, præter interdictum, suspensionem, & excommunicationem incurrunt.*

Episcopi vero hoc idem facientes incurrunt solum excommunicationem.

20 *Edentes Commentaria in Tridentinum.*

21 *Metropolitanus non deferens intra tres menses per litteras, vel nuncium summo Pontifici suffraganea vltra annum non residentem, præfato interdicto ligatur, & è contra.*

22 *An Clerici in crimine fornicationis perseuerantes huic interdicto subiaceant.*

PRius enumerabo casus, in quibus incurritur interdictum locale.

Postea casus, in quibus personale generale. Denique in quibus contrahitur personale speciale, quod cum aliquibus casibus naturam suspensionis sortiatur, plures casibus superius in enumerandis suspensionibus explicaui, quos in sequentibus breuiter attingam.

PRIMA PROPOSITIO.

1 INterdictum locale incurritur, Primò quando dominus Regni, vel alterius loci impedit, ne Legatus, vel Nuncius summi Pontificis suo fungatur officio, in quo casu loca ipsius impedientis subiacent interdicto. Extrauag. super gentes de consuetudine. Ità Henriquez cap. 43 nu. 5. Filiucius tract. 18. cap. 6. q. 3. num. 137. & alij communiter.

An autem incurratur etiam excommunicatio, patet ex supra dictis de excommunicatione.

2 Secundò, quando dominus alicuius Territorij percutit iniuriosè Episcopum, aut capit, vel bannit, vel mandat hæc fieri, vel dat consiliũ; tunc enim illius territoriũ subiacet interdicto vsque ad condignam satisfactionem, Clement. 1 de pœnis. De qua re videndus est Suar. disp. 37. Sayrus cap. 12. Vgolinus loco cit. Filiucius num. 136. & Reginald nu. 63.

3 Similiter illa Ciuitas remanet priuata Pontificali, & dignitate, vt in eodem textu habetur. Eidem interdicto subiacet Ciuitas, vel alius locus detinens aliquem Episcopum inuitum, vel prædicta fieri mandans. Idem dic de Ciuitate, quæ insequitur Cardinales, vel insecutoribus cõsilium, vel fauorem præbet, vel non punit intra mensem huiusmodi insecutores, si punire potest, cap. Fœlicis de pœnis in 6. Excipitur ab hoc interdicto Ciuitas Romæ, vt

vt constat ex eodem cap. Fœlicis de pœnis in 6. Vide Suarez disp.37. sect.1.nu.17.& seq.& Filiucium nu.139.

Eodem interdicto ligatur vsque ad restitutionem, & condignam satisfactionem vniuersitas, Ciuitas, Collegiũ, vel locus, qui exigit per se, vel per alium ab Ecclesijs, vel Ecclesiasticis personis guidagia, pedagia, vel alia de rebus suis, quos asportant, vel important non causa negotiationis, cap. quanquam de censibus lib. 6. alicubi tamen hoc non est in vsu, ex Suarez num.14. & Filiucio num.144. Eodem interdicti vinculo, quoad sepulturam, tenetur Ecclesia, in qua scienter sepelitur hæreticus, cap. quicunque de hæretic. in 6.

4 Tertiò, quando dominus, vel rector Ciuitatis, in qua moritur Papa, non præstat præscipta in cap. vbi periculum de elect. in sexto.

An autem in hoc casu incurratur etiã excommunicatio, patet ex dictis de casibus, in quibus excommunicatio incurritur. Videri potest Suarez disp. 37. sect. 1. num. 21. Filiucius cap. 6. q. 3.

5 Quartò, interdictum locale generale, incurritur dum Episcopus, & alij inferiores Ecclesiastici permanent per mensem in excommunicatione, vel suspensione, ob culpam, quam admiserunt in concedenda domo manifestis vsurarijs ad fœnus exercendum cap. 1. de vsur. in 6. vbi omnes istorum terræ post mensem subijciuntur interdicto quandiù vsurarij ibi commorantur.

Ob eandem causam interdictum personale incurrunt vniuersitates quæ vsurarijs alienigenis habitationem concedunt, cap. 1. citato.

6 Quintò, quando Clerici Regulares, vel seculares inducunt aliquem ad vouendum, vel promittendum, vt in eorũ Ecclesia eligat sepulturam, vel semel erectam non immutet. Si deinde in eorum Ecclesia, vel Cœmeterio præsumpserint hunc sepelire, eorum Ecclesiæ, & Cœmeteria sunt ipso facto interdicta, nisi intra decem dies Ecclesiæ, in qua ille de Iure sepeliendus erat, restituant omnia, quæ acceperunt occasione sepulturæ, etiamsi non petantur; & prætera ipsum cadauer, si petatur. cap. 1. de sepulturis in 6.& hoc interdictum perseuerat donec fiat completa restitutio dictorũ omnium. Ita Suarez loco cit. sect. 1. nu. 25. Filiucius num 141. Reginald. nu. 65. & alij communiter.

Hic tamen aduertendum est primo, hanc constitutionẽ latam esse in fauorem Parochorum, consequenter non militare in Parochis inducentibus aliquem ad eligendam sepulturam; possunt enim cedere iuri suo.

Secundò, hanc constitutionem non militare, quando aliquis inducit alium sine obligatione ad eligendam sepulturam, vel mutandam, vt ait Palud. apud Sayrum lib. 5. cap. 12. num. 9. Ratio est quia in textu imponitur interdictum ob promissionem extortam, quæ inducit obligationem.

Aduertendum est tertio obligationem restituendi, accepta occasione præfatæ sepulturæ, intelligendum esse ante Iudicis sententiam. Ratio est, quia licet admitteremus hanc dispositionem pœnalem esse, & legem pœnalem non obligare ad pęnam subeundam ante Iudicis sententiam, quoties ad sui executionem actionem hominis requirit; hoc nihilominus intelligitur nisi aliter de mente superioris colligatur: mens autem superioris in nostro casu est, vt obligetur ad restitutionem non expectata Iudicis sententia, vt colligitur ex verbo, obligetur, contento in cap. 1. de sepulturis in 6.

Ex quo patet differentia inter restitutionem acceptorũ occasione sepulturæ, & restitutionem cadaueris, quod cadauer non est restituendum, nisi petatur; alia vero, quæ occasione sepulturæ accepta sunt, restitui debent intra decem dies à die sepulturæ computandos ex communi DD. sententia teste Suarez d.37. sect. 1. nu. 25.

Aduertendum est quartò hoc interdictum non incurri, quoties vnus Religiosus aliquem induxit ad talem promissionem, vel iuramentum, & postea reliqui religiosi hoc ignorantes sepeliunt, aut non restituunt. Ratio est quia bona fide sepeliunt; textus autem requirit pręsumptionem, ibi, si præsumpserint sepelire. Ita Suarez num. 26. Filiucius nu. 142. Reginald num. 65.

Aduertendum est quintò præfatum interdictum incurri quoties vnus, vel alter Clericus non restituit, alijs restituẽtibus; nam in textu præscribitur integra, & plenaria omnium restitutio; hoc tamen intelligitur, modo res ab eo, qui non restituit, detenta, sit notabilis, nam ad incurrendam grauem censuram, prærequiritur materia grauis sufficiens ad mortale peccatum. **Ita Suarez, Reginaldus, & Filiucius locis cit.**

Circa hos casus, quibus incurritur interdictum locale obserua cum Suarez sect. 3. in fine, Conincho dis. 17. dub. 5. in fine non esse obligationem seruandi huiusmodi interdictum ante denunciationem. Idem tradit Filiucius, Reginaldus, Sayrus, & alij quos retuli puncto præcedenti ad finem.

SECVNDA PROPOSITIO.

7 INterdictum personale generale incurritur, primò quando Vniuersitas concedit repræsalias, vel pignorationes contra personas Ecclesiasticas, vel eorum bona, & quando ijs concessis ab alijs non reuocat concessionẽ intra mensem: tunc enim prædicta vniuersitas incidit in interdictum, ca. vnico de iniurijs in 6.

Eadem pęna extenditur ad vniuersitates imponentes, vel exigentes decimas, talea ab Ecclesiasticis, vel bona Ecclesiarum occupantes, cap. Clericis de immunit.

8 Secundò quando Vniuersitates, vel Capitula, vel Collegia appellant à sententijs Summi Pontificis ad futurum cõcilium generale. Eidem interdicto subiacent præbentes consilium, & fauorem, vt patet ex bulla Cenæ nu. 2.

9 Obserua tamen in hoc casu, non solum latum esse interdictum, verum enim excommunicationem, vt patet ex Bullę Cœnæ. Hæc tamen differentia est inter absoluentem ab hoc interdicto sine legitima facultate, & absoluentem ab excõmunicatione, quod absoluens ab excommunicatione sine legitima facultate incurrit excommunicationem, non vero absoluens ab interdicto. Ratio est, quia in Bulla Cœnæ non fit mentio absoluentium ab interdicto, sed absoluẽtium ab excommunicatione. Ita Suarez d. 37. sect. 3. nu. 13. Filiucius num. 144. & alij quos retuli in explicatione Bullæ.

10 Tertiò quando capitulum sede vacante intra annum à die vacationis concedit litteras dimissorias alicui non arctato ratione beneficij, vt videre est in Tridentino sess. 7. cap. 8. & apud Henriquez cap. 43. num. 5 Sayrum loco cit. Coninchum disp. 17. dub. 5. Suarez sect. 3. num. 13. & seqq. Filiucium nu. 103. & seqq.

11 Quartò illi sunt personaliter interdicti, qui causam culpabilẽ interdicto locali generali dederunt, vt patet ex supradictis, Suarez num. 15. Reginaldus nu. 67. Syluester verbo interdictum 4. quæsito 2 Filiucius nu. 144. Nauar. cap. 27. nu. 169.

12 Quintò Capitulum, & vniuersitas, quę non obseruat constitutionem Ioannis xxij circa fructus beneficiorum vacantium, subiacet interdicto, extrauag. vnic. de sede vacante.

Vtrum vero interdictum Capituli appellandum fit personale generale, vel speciale, dictum est in principio præsentis disputationis.

TERTIA PROPOSITIO.

13 INterdictum personale speciale ab ingressu Ecclesiæ incuritur primo quando quis recipit Abbatiam, vel aliam dignitatem de manu laici, cap. si quis deinceps 16. q. 7. Ita Suar. loco cit. nu. 9. Filiucius nu. 145. & alij comm.

14 Secundo, in idem interdictum vsque ad factam restitutionem incidunt Prælati, qui sibi aliquid vsurpant ex redditibus dignitatis vacantis, aut Ecclesiarum sibi subditarum, cap. Præsenti de officio ordinat in sexto.

Remanet etiam interdictus Abbas, vel Episcopus, qui in alienatione bonorum Ecclesiæ non seruat, extrauag. Ambitiosè vbi est vsu recepta. Vide dicta de Contract. & Suarez num. 10.

15 Tertiò, quando Sacerdos admittit interdictum ad diuina officia, vt supra dictum est puncto præcedenti num. 16 Vide Suar. sect. 1. nu. 6. Filiucium nu. 147. & alios præcitatos DD.

16 Quartò, quando quis inferior Episcopo fert censurã sine scriptura, vel sine competente monitione, vel absque expressione causæ, incurrit suspensionem à diuinis officijs, & ab ingressu Ecclesiæ, cap. 1. de senten. excom. in 6. & cap. sacro eodem tit. Vide Suarez disp 37. sect. 1. num. 4. Filiucium num. 146. Coninchum num. 74. & alios, quos adduxi de suspensionibus in particulari.

17 Quintò, quando Episcopus in visitatione aliquid, quod

quod sibi non debetur, accipit, nisi intra duos mẽses duplũ restituat cap. 2. de censibus in 6. & ex Trident. sess 24. ca. 3.

18 Sextò, violans interdictum locale saltem generale incurrit interdictum ab ingressu Ecclesiæ, cap. Episcoporum de priuileg. in 6. Vide Suarez nu. 5. Filiucium num. 147. & alios, quos superius retuli.

19 Septimò, absoluti interdicti remanent Iudices Ecclesiastici, qui officiales Romanæ Curiæ, aut alios, Romanam Curiam pro suis negotijs sectantes, priuant suis beneficijs, eaque alijs conferunt, extrauag. 3. de priuileg. in qua non solum fertur interdictum, verum etiam suspẽsio, & excommunicatio. Verum cum istæ censuræ generalibus verbis ferantur contra omnes, quacunque dignitate fulgeant, sufficientẽ rationem habemus iudicandi his omnibus censuris non singulos affici, sed cum debita proportione, ita vt Episcopi, alijque superiores ligentur solum censura excommunicationis, non vero interdicti, vel suspensionis, cum in regula generali habeamus Episcopos non ligari censuris interdicti, & suspensionis generaliter latis: reliqui vero inferiores ligantur censura interdicti, & suspensionis, quia subiiciuntur censuris generaliter latis: hæc tamen est differentia inter censuras suspensionis, interdicti, & excommunicationis in præfato cap. expressas; quod excommunicationis absolutio reseruatur Papæ, nõ vero suspẽsio, & interdictum, quia in eo cap. nulla fit mentio reseruationis interdicti, vel suspensionis. Videri potest Suarez disp. 37. sect. 1. nu. 8. Filiucius nu. 148. & alij DD. cit.

20 Octauò, Prælati edentes commentaria in Tridentinũ remanent interdicti ab ingressu Ecclesiæ. Ita Pius IV. in bulla Confirmationis Concilij Tridentini.

21 Nonò Metropolitanus nõ deferẽs intra tres menses per litteras, vel nuntium summo Pontifici suffraganeum vltra annum non residentem: idem dic de suffraganeo non deferente Metropolitanum. Sed de hac re vide Trident. sess. 6. cap. 1. ad finem, vers. crescente vero.

22 Decimò ab aliquibus, vt à Suarez num. 11. Filiucio nu. 145. & alijs additur interdictum ab ingressu Ecclesiæ cõtra Clericos in crimine fornicationis perseuerantes, ca. si qui sunt 81 dist. Verũ quid nobis in hac re sentiendum sit, constat ex dictis de suspẽsionibus, & alibi.

PVNCTVM VLT.

De relaxatione ab Interdicto.

1 *Quandonam cesset interdictum latum ad tempus, aut sub conditione.*
2 *An interdictum locale cesset destructione ædificiorum loci interdicti.*
3 *An destructa Ecclesia interdicta possint in eius solo corpora sepeliri.*
4 *An interdictum possit auferri, vel suspendi ab eo qui illud tulit.*
5 *An Episcopus possit absoluere ab interdicto.*
6 *An Parochus, vel alius Confessarius possit absoluere ab interdicto.*
7 *An interdictum adnexum excommunicationi reseruatæ sit reseruatum.*
8 *An interdictum censeatur sublatum, quando non seruatur ab eo, qui illud tulit.*
9 *An absolutio interdicti dari possit ad cautelam.*
10 *An Papa, vel Episcopus possint auferre interdictum per solam voluntatem.*

De absolutione, seu relaxatione interdicti personalis videnda sunt supra dicta de censuris in communi. Quare hic breuiter solum quæram primò, quandonam cesset interdictum latum ad tempus, vel sub conditione. Secundò, vtrum ab Episcopo possit auferri, vel ab eo, qui tulit interdictum.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Interdictum latum ad tempus, vel sub conditione elapso tempore, vel adimpleta conditione cessat. Hæc propositio patet. Tum ex capite dilecti filij. Tum quia non ligat vltra intentionem conditoris. Tum quia censura non amplius operatur, quam per verba exprimatur. Ita Sayrus cap. 15. n. 2. Auila par. 5. disp. 6. dub. 1. Coninchus d. 17. dub. 6. num. 76. Suarez d. 38. sect. 1. quamuis ipse Suar. ex parte dissentiat, Emanuel Sà verbo Interdictum, nu. 2. Reginaldus libro 32. tract. 3. num. 53. Filiucius num. 114. licet num. 115. ex parte dissentiat.

Dixi latum ad tempus, vel sub conditione, quia interdictum latum absolutè non cessat per solum temporis lapsum; sed auferendum est per absolutionem impensam ab eo, qui illud tulit, vel ab eius superiore, vel ab alio habente facultatem delegatã, vt patet ex supra dictis de censuris; nihil enim adest ex quo eius cessatio colligatur, & si per absolutionem.

An verò interdictũ locale cesset per alienationem loci, aut personale permutationem loci, patet ex supra dictis.

2 Grauior difficultas est, vtrum locale cesset destructione ædificiorum loci interdicti.

Ad quam breuiter respondetur negatiuè, cum Suarez d. 38. sect. 1. num. 13. Reginald. num. 59. Filiucius num. 118. Ratio est quia non solum censentur interdicta ædificia; sed etiam ipsum solum tanquam ipsorum basis, & fundamentum.

3 Ex quo sequitur destructa Ecclesia interdicta, non posse in eius solo corpora sepeliri.

An verò interdictum generale latum in communitatem cesset, si Communitas dissoluatur: Patet ex supra dictis, cessare respectu innocentum: Respectu verò eorum, qui causam culpabilem interdicto dederit nõ cessat, quia hoc est interdictum particulare, quod sequitur personam. Ita Coninchus loco citato num. 78. Suarez loco citato, Reginald. num. 60. Filiucius num. 118. & seq. qui de hac re fusius agunt.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 **Interdictum potest auferri, vel suspendi ab eo, qui tulit interdictum, in totum, aut quo ad aliquos effectus.** Hæc propositio manifestè constat ex supra dictis de censuris, & ita docet Auila parte 5. disp. 6. dub. 4. Syluester v. Interdictum 3. quæsito 8. Coninchus loco citato, Henriquez, Suarez, Filiucius, & alij locis statim citandis.

TERTIA PROPOSITIO.

5 Episcopus potest absoluere ab interdicto locali posito à iure. Hæc propositio patet, tum ex cap. Nuper de sententia excommunicationis. Tum quia Episcopus potest dispensare in ijs, quæ non sunt reseruata; interdictum autem locale iuris non est reseruatum. Ita Auila par. 5. disp. 4. dub. 1. concl. 8. & dub. 4. cap. 3. Coninchus loco citato num. 76. Reginald. num 55. Filiucius num. 111. cap. 4. & num. 124. Henriquez libro 13. disput. 48. nu. 3. & alij, qui addunt posse huiusmodi interdictum ab Episcopo suspendi ad tempus; sicut enim potest simpliciter relaxari, ita etiam ad tempus suspendi.

Dixi ab interdicto locali; quia ab interdicto personali non potest Episcopus absoluere; nisi fortè interdictum personale sit occultum; tũc enim potest absoluere virtute priuilegij concessi in Tridentino sessio. 24. cap. 6. sicut etiam videtur posse dum interdictum personale, publicum non est Summo Pontifici reseruatum cap. Nuper citato. Vide Suarez sect. 2. & Filiucium numero 125.

Dixi posito à iure, quia ab interdicto lato à Papa, tanquam ab homine, non videtur Episcopus posse absoluere. Ratio est tum quia sicut non potest concedere facultatẽ alicui celebrãdi in loco à Papa interdicto, quandiu manet interdictus; ita neque videtur posse auferre interdictum latum à Papa tanquam ab homine. Tum quia inferior non habet iurisdictionem in superiorem; Papa autem est superior, & Episcopus inferior.

6 Quæres primò, vtrum Parochus, vel alius Confessarius possit absoluere ab interdicto locali, vel personali non reseruato. Secus dic de ipso Papa, vel delegato à latere qui Pontificia gaudet facultate.

Respondeo primò, Parochum non posse absoluere ab interdicto locali, quia, cum locus non sit materia fori pœnitentiæ, non pertinet ad confessarium auferre illius interdictum; sed ad Episcopum habentem iurisdictionem in foro externo.

Respondeo secundò, Parochum non posse absoluere ab interdicto personali generali. Tum quia communitas interdicta, vt communitas, non pertinet ad forum Pœni-

tentiæ, in quo iudicatur solum de eo particulari, quod quis sua sponte illi subijcit. Tum quia sequeretur posse communitatem esse interdictã, & personas particulares nõ esse interdictas; non enim essent interdictæ personæ, particulares, quatenus singillatim absoluerentur; communitas verò esset interdicta ex suppositione. Ita Suarez sect. 2 nu.6. Reginaldus num. 56. Filiucius num. 125. & alij.

Respondeo tertiò, Parochum posse iure communi absoluere ab interdicto personali particulari non reseruato. Ratio est tum quia potest ab alijs censuris; ergo etiam ab interdicto. Tum quia nullum inde sequitur inconueniens. Tum quia sic colligitur ex capite Nuper de sententia excommunicationis. Ita Suarez loco citato post numero 6. Coninchus loco citato, numero 77. Reginaldus num. 56 Filiucius tract. 18. cap. 5. quæsito 8. & alij communiter in dicto capite Nuper.

7 Quæres secundò, vtrum interdictum adnexum excommunicationi reseruatæ sit reseruatum.

Respondeo solam excommunicationem esse reseruatã ex Toleto, libro 1. cap. 55. Sayro num. 17. & alijs communiter. Ratio est quia versamur in materia odiosa, quæ non est amplianda.

8 Quæres tertiò, vtrum interdictum censeatur sublatũ, quando non seruatur ab eo, qui tulit interdictum.

Respondeo negatiuè. Ratio est quia nulla sufficienti ratione probari potest interdictum per hoc esse sublatum. Ita Sayrus cap. 15. num. 5. quidquid alij dicant.

9 Quæres quartò, vtrum possit dari absolutio interdi ad cautelam.

Respondeo posse, vt patet ex dictis de censuris, excepto interdicto locali generali, vt habetur in capite Præsenti de sententia excommunicationis in sexto. Ita Glossa ibidem, Conar. in capite Alma 2. parte §. 2. num. 5. Suar. disp. 36. sectione 3. num. 3. Reginald. num. 58. Filiucius nu. 127. & alij communiter.

10 Quæres quintò, vtrum Papa possit auferre interdictum per solam voluntatem interiorem.

Respondeo affirmatiuè; quia censura non ligat vltra voluntatem legislatoris: si ergo legislator non vult obligare, re ipsa non obligat: Episcopus verò non potest auferre censuram per solam voluntatem, Argumento cap. 1. de regulis iuris; nam ipse est subiectus iuri communi: Ita Sayrus loco citato num. 6. Auila disp. 6. dubio 6. Medina, & alij, & patet ex supra dictis.

Hinc sequitur sublato interdicto per solam voluntatem à Papa, ignorantes reuocationem, & ablationem, peccare quidem violando interdictum; sed non incurrere irregularitatem, vel alias pœnas: nam huiusmodi pœnæ incurruntur tantum à violantibus interdictum validum, & verè obligatorium. An verò in auferendo interdicto seruanda sit aliqua certa, & determinata forma verborum, patet ex supra dictis, non esse necessarium. Ita Reginald. num. 57. Caiet. v. absolutio, Filiucius num. 127.

Finis Quintæ Disputationis.

DISPV-

DISPVTATIO SEXTA.

De Cessatione à Diuinis.

TRIA principaliter ostendemus in hac disputatione. Primò, quid, & quotuplex sit Cessatio. Secundò, quænam sint illius causæ. Tertiò, quinam eius effectus.

PVNCTVM I.

Quid, & quotuplex sit Cessatio à Diuinis.

1 *Vndenam dicatur cessatio à Diuinis.*
2 *Quid sit cessatio à Diuinis.*
3 *Quotuplex sit cessatio à Diuinis.*
4 *An sit censura, & quomodo differat à censura.*

1 NOtandum cessationem à diuinis ita nuncupari, eo quod minister Ecclesiæ pro tempore, quo, cessatio durat, cessent à publica celebratione Diuinorũ Officiorũ, & administratione Sacramentorũ. Ita Nauarrus cap. 27. num. 188. Henriquez lib. 13. cap. 52 num. 1. Sayrus libro 5. cap. 17. num. 2. Suarez disp 39. sect. 1. num. 1. Sayrus libro 5. cap. 17. num. 2. Suarez disp. 38. sect. 1. num. 1. Filiucius tract. 18. cap. 7. quæsito 1. & alij communiter.

PRIMA PROPOSITIO.

2 CEssatio est omissio, desistentia à Diuinis Officijs, ab administratione Sacramentorum, sepultura laicorum. Ita Nauar. num. 188. Coninchus disp. 17. dubio 7. num 79. Reginald. num. 70. Filiucius, Suarez & alij DD. citati. Hæc definitio non est formalis, sed potius desumpta est ab effectu: formaliter autem definiri potest hoc modo. Cessatio est simplex prohibitio, qua ministri Ecclesiæ prohibentur persoluere Diuina officia, ministrare Sacramenta, & sepeliri laicos in loco sacro. Ita Suarez disp. 39. sect. 1. num. 1. & 15. & alii communiter.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 CEssatio duplex est, Auila est generalis, qua prohibentur Diuina in loco vniuersali, vt in Regno, Castro, Ciuitate, Villa: Alia est particularis, qua prohibentur Diuina in loco particulari, vt in vna, vel pluribus Ecclesijs, vt in simili diximus de interdicto. Ita Suarez loco citato nu. 5. Auila par. 6. disp. 1. dub. 2. Filiucius quæsito 2. Henriquez, & alij communiter.

4 Quæres, vtrum cessatio sit Censura, vel differat à censuris.

Respondeo, non esse Censuram; in multis enim differt cessatio à censuris.

Primò, quia cessatio fertur per modum simplicis prohibitionis, censura vero est veluti quoddam accidens morale afficiens, & quasi ligans subiectum, in quod lata est censura.

Secundò, quia violanti cessationem non est imposita pœna irregularitatis, quæ posita est violanti interdictum; nam irregularitas non incurritur, nisi in casibus in iure expressis, ca. Is, cui de sent. excomm. in 6. in iure autem non est expressum, violantem cessationem incurrere irregularitatem, aut aliam pœnam, exceptis religiosis non seruantibus cessationem, quam seruat Ecclesia matrix, vel Parochialis illius loci, quibus imposita est excommunicatio in Clementina 1. de sententia excommunicationis. Ita Nauarrus cap. 27. num. 188. Henriquez libro 13. cap. 54. nu. 3. Sayrus libro 5. cap. 17. nu. 8. Suarez tomo 5. disp. 39. Valentia tomo 4. disp 7. quæst. 19. pun. 4. folio 1448. Rodriquez tomo 1. cap. 117. & alij.

Tertiò, tempore cessationis non licet celebrare Officia sicut licet tempore interdicti generalis, iuxta moderationem capitis Alma mater.

Quartò, cessatio nunquam à iure incurritur ipso facto; sed tantum cõminatoriè fertur: interdictum verò ipso facto incurritur cap. Quamquam de officio ordinarij in 6.

Hinc licet inferre quando conceditur priuilegium audiendi Missam tempore interdicti, non censeri concessum priuilegium ad audiendam Missam tempore cessationis à diuinis, & è cõtra, quia cessatio distinguitur ab interdicto, & sicut in fauorabilibus cessatio non clauditur sub interdicto, ita neque in odiosis: Videte Suarez d. 39. sect. 1. Rodriquez, & Henriq. locis cit.

PVNCTVM II.

De causa efficienti, formali, materiali, & finali Cessationis.

1 *Quis possit imponere cessationem à Diuinis.*
2 *Quæ forma ferenda sit cessatio.*
3 *Quænam conditiones seruandæ sint in ferenda cessatione.*
4 *Quænam sit causa materialis cessationis.*
5 *Quinam sit finis cessationis.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 CAusa efficiens, quæ potest imponere cessationem, est Papa, & Episcopus nam cessatio pertinet ad forum contentiosum, cui præest Papa, & Episcopus: Præterea capitulum sede vacante potest imponere cessationem; capitulum enim succedit in iurisdictionem Episcopi; nisi in aliquo particulari casu impediatur. Viuente verò Episcopo non potest, nisi acquisierit ius imponendi per consuetudinem. Concilium item Prouinciale, & Diœcesanum potest cessationem imponere, ex Clemẽtina j. De sentent. excomm. Alij etiam possunt cessationem imponere, iuxta facultatem sibi delegatam, vel obtentam per consuetudinem; vt patet ex dictis de censuris in communi. Ita Henriquez libro 13. cap 54. num. 1. Auila d. 2. dub. 1. Sayrus libro 5. cap. 18. num 3. Syluester verbo cessatio, Filiucius quæsito 2. Reginald. num. 72. & alij communiter.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 FOrma ferendi cessationem hæc potest esse. Nos ob talem causam præcipimus, talem Ciuitatem, vel Ecclesiam abstinere à Diuinis Officijs, &c. Ita Sayrus cap. 18. num. 11. & Reginald. num. 83.

3 Quæres, quæ nam conditiones seruandæ, sint in ferenda cessatione.

Respondeo cum Suarez loco citando, Auila dub. 2. & 3. Sayro cap. 18. Henriquez, cap. 52. Filiucio, & alijs DD. statim citandis quatuor saltem seruandas esse.

Prima est, vt, quando Capitulũ imponit cessationem, cõuocentur omnes Canonici etiam absentes, prout seruatur in electione facienda, ita vt duæ partes capituli conueniant in imponenda cessatione, cap. Quamuis §. 1. de officio ordinaria in 6.

Secunda est, vt delictum, propter quod imponitur cessatio, sit manifestum, & notorium.

Tertia est vt admoneatur is, ob cuius culpã ferenda est cessatio vt pareat, & satisfaciat: sicut enim admonitio requiritur in ferendis censuris, ita etiam necessaria videtur in ferenda cessatione.

Quarta est, vt ferens cessationem, & ille, contra quem fertur, nisi se se componant intra mensem, adeant Summum Pontificẽ per se, vel per Procuratorem, ne Ecclesia tantum grauamen diu ferat. Quodsi imponens cessationẽ Romam non adeat intra mensem, non est obligatio seruandæ cessationis post mensem, capite quamuis. §. finali de officio ordinarij. Videte Suarez disp. 39. sect. 3. num. 13. Sylestrum verbo cessatio quæsito 1. Sayrum lib. 5. cap. 18. Angelum verbo cessatio, nu. 3. Henriquez cap. 52. num. 2. Coninchum disp. 17. dub. 7. num. 87. Filiucium quæsito 8. Reginaldum num. 71.

TERTIA PROPOSITIO.

4 CAusa materialis proxima, ob quam cessatio imponitur, est delictum, & culpa, quæ valde grauis esse debet, & grauior, quàm sit ea, ob quam ponitur interdictum. Ratio est quia quantitas pœnæ proportionari debet quantitati delicti.

Addo non sufficere, vt culpa probabilibus tantum rationibus, & coniecturis cognita sit; sed debet esse manifesta, & expressa in ipsis litteris, in quibus continetur sententia, cap. Irrefragabili de officio ordinarij. Prẹterea litteræ debent sigillo publico communiri, & tradi illi, contra quem fertur cessatio, monendo illum, num velit ante cessationem emendari. Ita DD. cit.

QVARTA PROPOSITIO.

5 FInis remotus cessationis est resipiscentia, & emendatio illius, cuius causa lata est cessatio, vt ait Sotus distinct. 22. quæst. 2. art. 2. concl. 2. Filiucius nu. 157. Suar. sect. 3. Reginald. num. 73. Finis verò proximus coincidit cum effectu, de quo dicemus puncto sequenti.

PVNCTVM III.

De effectibus cessationis.

1 *Quinam sit primus effectus cessationis.*
2 *An tempore cessationis liceat pulsare campanas.*
3 *Quaenam licitè fiant tempore cessationis.*
4 *An laici tempore cessationis possint audire Diuina Officia.*
5 *Quinam sit secundus effectus cessationis.*
6 *An tempore cessationis liceat celebrare pro communicando infirmo.*
7 *An tempore cessationis liceat cõtrahere matrimonium.*
8 *Quinam sit tertius effectus cessationis à Diuinis.*
9 *An violans cessationem grauiter peccet, & incurrat aliquam pœnam.*
10 *An cessatio seruanda sit, quando non seruatur ab eo, propter quem fuit imposita.*
11 *An ille, cuius causa lata fuit cessatio, teneatur ad restitutionem.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 PRimus effectus est, vt tempore cessationis tam generalis, quàm particularis abstineatur à Diuinis Officijs publicè recitandis, vt ab horis Canonicis publicè persoluendis, à celebratione Missæ, &c. etiamsi seruetur moderatio capitis Alma mater.

De particulari cessatione res clara est, quia sicut non licet Diuina Officia celebrare tempore interdicti particularis cum dicta moderatione; ità, neque licet in cessatione particulari. Ità Nauarrus, nu. 189. Suarez disp. 39. sect. 2. Henriquez, lib. 13. ca. 53. Sayrus libro 5. cap. 19. & alij communiter.

De generali cessatione, ratio est tum quia, si licet et tempore cessationis generalis celebrare Diuina Officia, possent Canonici eo tempore conuenire ad Ecclesiam, ibique celebrando percipere distributiones; sed hoc est falsum, vt colligitur ex capite Si Canonici; Ergo etiam falsum est licitum esse celebrare Diuina Officia tempore cessationis generalis. Tum quia receptum est consuetudine, vt magis cessetur à Diuinis tempore cessationis, quàm interdicti. Ità sensit grauissima Congregatio plurimorum Doctorum Salmanticæ habita Anno 1556. ex Suarez sect. 2. num. 7. Auila 6. par. disp. j. dubio 5. & alijs, Contra Nauarrum loco citato, & alios. Quare non licet tempore cessationis celebrare Diuina Officia in festiuitate Natiuitatis, Paschæ, Pentecostes, sicut licitum est ea celebrare tempore interdicti localis generalis; nam in capite Alma mater sermo est de tempore interdicti; non verò de tempore cessationis, nec aliter vsu, aut consensu Doctorum receptum est. Ità Suarez nu. 13. Auila dubio 6. Coninch. disp. 17. dub. 7. num. 85. Filiucius q. 5. num. 168. & 170. Reginald. lib. 32. tract. 3. num. 75. & alij apud Sayrum cap. 19. num. 6. & Henriq. loco cit. Contra nonnullos alios, apud præcitatos DD.

2 Hinc sequitur, tempore cessationis non esse licitũ pulsare campanas ad Diuina Officia; quia cum Diuina Officia sint prohibita, censetur etiam prohibita campanarum pulsatio, sicut patet de interdicto.

Dixi ad Diuina Officia, quia ad alios fines, vt ad Concionem, ad Orationem Angelicam, & alia, quæ non sunt Diuina Officia, videtur licitum pulsare campanas; nisi aliter consuetudo postulet. Ita Suarez nu. 17. Filiucius num. 173. Reginald. n. 77. & alij. Ratio est quia hoc nullo iure vetitum est.

3 Quæres primò, quænam licita sint tempore cessationis generalis, vel particularis.

Respondeo, licitum esse, primò semel in hebdomada celebrare cum vno ministro ad renouandam Eucharistiam ob necessitatem infirmorum, ne species putrefiant. Ita cõmuniter DD. cum enim morientibus non negetur Pœnitentia, neq; negandum est Viaticum, ex capite. Quod in te de Pœnitentia, & remissione; consequenter licitum est semel in hebdomada celebrare ad renouandam Eucharistiam cum vno ministro, seu Clerico, quia concesso fine censentur etiam concessa media necessaria.

Secundò, licitum esse recitare priuatas Orationes, etiã in Ecclesia, nec beneficiarium eximi à recitandis priuatim horis Canonicis, etiam nomine Ecclesiæ; alioquin commodum reportaret ex cessatione.

Addo cum Henriquez lib. 13. cap. 53. nu. 2. Auila dubio 4. Sayro lib. 5. cap. 19. num. 4. Emanuele Sà verbo Interdictum, nu. 16. & Suarez disput. 39. sect. 2. num. 14. Contra multos alios Doctores, posse binos, vel ternos voce submissa, clausis ianuis, & sine cantu recitare horas Canonicas; nam huiusmodi recitatio non videtur esse publicum officium; sed priuatum, sicut fit extra Ecclesiam. Nec in hac parte sententia Filiucius nu. 167. & 171.

4 Quæres secundò, vtrùm laici tempore cessationis possint audire Diuina officia.

Respondeo negatiuè. Tum quia sicut Clerici prohibentur celebrare; ita etiam prohibentur laici audire. Tum quia cessatio non ponitur tantum pro Clero, sed etiam pro toto Populo; Immo si Clericus celebraret, etiã ex priuilegio, laici tenerentur abstinere ab audiendis Diuinis Officijs, secluso particulari priuilegio. Ita Suarez loco cit. Filiucius nu. 166. & alij. Ratio est quia facultas, & priuilegium non extenditur ad eos, de quibus nõ fit mentio in priuilegio.

Obijcies. In definitione cessationis mentio fit tantummodo Clericorum, & ministrorum Ecclesiæ; non verò laicorum; ergò super Clericos tantum cadit cessatio; non verò super laicos.

Respondeo in definitione poni tantùm Clericos, seu Ministros Ecclesiæ; quia ad ipsos spectat celebrare: Implicitè tamen, & indirectè includuntur etiam laici; quia prohibito principali, idest celebratione facienda per Ministros Ecclesiæ, censetur etiam prohibitum minus principale

cipale

cipale, id est audicio. Ita Suarez sect. 2. num. 2. Filiuc. num. 166. & alij.

SECVNDA PROPOSITIO.

5 Secundus effectus cessationis est priuatio Sacramentorum; nam tempore cessationis Sacramentum Ordinis, aut Extremæ Vnctionis, non confertur laicis, aut Clericis, vt colligitur ex capite. Non est vobis de sponsalibus. Sacramenta verò Baptismi, & Penitentiæ, secundum benignam DD. interpretationem, & praxim licitè administrantur cum solita solemnitate ob necessitatem istorum Sacramentorum, quauis contrarium sentire videantur Reginal. num. 81. & Filiucius num. 177. Licitè etiam administratur Sacramentum Confirmationis, quod censetur cõplementum Baptismi; consequenter concesso Baptismo videtur etiam concedi Confirmatio. Sacramentum verò Eucharistiæ ęgrotantibus solùm confertur per modũ Viatici, seruata pompa necessaria ad illius reuerentiam.

6 Ex quo patet, licitum esse tempore cessationis celebrare pro communicando infirmo, quando non extat vlla alia Hostia consecrata: nam Communio in articulo mortis est de iure Diuino, quod præponderat iuri humano positiuo prohibenti Communionem; nec est credibile Ecclesiã velle exponere infirmum tanto periculo, prohibendo, ne Sacerdos tunc temporis Missæ sacrificium faciat pro Communione infirmi; ergo tunc temporis videtur licitum celebrare pro communicando infirmo, seruatis cæremonijs requisitis ad celebrationem: Alijs verò non necessarijs omissis, vt omissis Campanis, omissa conuocatione populi, clausis ianuis, &c. vt in simili dictum est de interdicto. Ita optimè Suarez disp. 39 sec. 2. Reginald. num. 29. Filiucius num. 179. Licitum tamen erit deferre Eucharistiam cum sono Cãpanæ, omissis Diuinis Officijs, vt dictum est de interdicto.

Dixi secundum benignam DD. interpretationem; quia stando in rigore iuris, licitè solum ministratur paruulis Sacramentum Baptismi, & Sacramentum Pœnitentiæ morientibus; hæc enim Sacramenta, cum sint ad salutem necessaria, non sunt deneganda, reliqua vero denegantur, cap. Non est vobis de sponsalibus. Videte Sayrum cap. 19. Suarez disp. 39. sect. 2. Henriquez cap. 53. numero 4. Coninch. numero 82. Reginaldus numero 70. & seqq. Filiucium q. 7.

7 Sed grauior difficultas est, vtrùm licitũ sit tempore cessationis contrahere Matrimonium.

Ad quam breuiter respondeo non esse licitum, eo quòd tempore cessationis prohibitum sit suscipere Sacramenta exceptis dictis, nisi aliter consuetudo postulet. Ità Suarez sect. 2. num. 27. Contra Sayrum cap 19. num. 12. & Henriquez, cap. 53. num. 4. & alios, quos in simili retuli de interdicto q. 3. §. 3. nu. 8. quibus adde Coninchum num. 82.

TERTIA PROPOSITIO.

8 Tertius effectus cessationis est priuare laicos sepultura sacra, saltem quò ad Diuina Officia, etiam quò ad eos, qui habent priuilegium sepulturæ pro tempore interdicti. Ratio est tum quia ità vsu, & praxi receptum videtur. Tùm quia cessatio secundum aliquos Doctores priuat ijs omnibus, quibus priuat interdictum, sed interdictũ priuat Ecclesiastica sepultura; ergo etiam cessatio priuat Ecclesiastica sepultura. Clerici verò ex benigna interpretatione non priuantur sepultura, modò sepeliãtur sine Diuinis Officijs, iuxtà opinionem multorũ Doctorum apud Auilam disp. 7. dubio 10. quibus adde Suarez num. 31. & seqq. Filiucium num. 180 & seq. quamuis in rigore non constet in iure hoc concessũ esse Clericis; sicut est concessum tempore interdicti, vt benè ait Suarez disp. 39. sect. 2. nu. 29. Coninchus disp. 17. dub. 7 nu. 84. Filiucius nu. 481.

Dixi saltem quoad Diuina Officia, quia præcisis Diuinis Officijs, probabile est licitum esse tempore cessationis sepelire cadauera in loco sacro, quia nullo sufficienter probatur id vetitum esse. Suar. nu. 31. Filiucius num. 181. Reginald. nu. 82.

Oppositum tamen sustinent alij DD. communiter, teste Suarez num. 29. quia cessatio priuare videtur omnibus quibus priuat interdictum.

Verum ad hanc rationem dici posset ex Iure id non colligi.

Ex dictis patet, tres esse cessationis effectus, videlicet priuationem Diuinorum Officiorum, Sacramentorum, & sepulturæ, qui effectus non possunt restringi ab Episcopis aut ab alijs imponentibus cessationem. Ratio est quia isti effectus ex iure communi sequuntur cessationem; iuri autem communi non potest Episcopus, vel alius inferior Summo Pontifice derogare; & quamuis Episcopus possit tollere cessationem, quoad omnes effectus; non tamen pôtest suspendere; quo ad aliquem tantum effectum, vel vnum effectum auferre alijs permanentibus, eo quòd cessatio habeat suos effectus connexos, sicut habet excommunicatio; vt colligitur ex cap. Non est vobis de sponsalibus, vbi dicitur Nulla Diuina Officia permittatis aliquoties celebrare; sicut ergo Episcopus non potest ferre excõmunicationem, quo ad aliquem tantum effectum, ità neque videtur posse ferre cessationem. Ità Henriquez cap. 54. nu. 2. Auila disp. 3. dub. 4. Sayrus cap. 18. nu. 8. Contra Suarez disp. 39. sect. 4. num. 4. & sect. 2. nu. 15. Filiucium num. 172. & 187. licet ex parte contrarium dicat num. 151. ad finem, Reginald. num. 77. & 84.

9 Quæres primò, vtrum violans cessationem grauiter peccet, & incurrat irregularitatem, vel excommunicationem.

Respondeo grauiter peccare, eo quod faciat contra prohibitionem in re graui: Non tamen incurrit irregularitatem, violando cessationem generalem, vel particularem; nam irregularitas, vel alia pęna non incurritur, nisi sit in iure expressa. Verum tamen est Religiosum etiam exemptum incurrere excommunicationem, non seruando cessationem generalem, quæ seruatur ab Ecclesia Cathedrali, vel a Parochiali, Clementina prima de sententia excommunicationis. Ita Henriquez libro 13. cap. 54. num. 3. Auila d. 3. dubio 2. Syluester verbo Cessatio quæsito 5. Sayrus, cap. 10. num. 20. Suarez loco cit. sect. 2. nu. 36. Filiucius nu. 184. Reginald. nu. 83. & alij.

10 Quæres secundò, vtrùm seruanda sit cessatio, quando non seruatur ab eo, propter quem fuit imposita.

Respondeo adhuc seruandam esse; quia non debent cæteri commodum reportare ex alterius delicto. Secus dicendum est, quando non seruatur ab eo, qui eam tulit, iuxta Syluest. verbo Cessatio q. 2. Sayrum lib. 5. cap. 18. nu. 18. & alios.

Sed contrarium nobis dicendum videtur vt patet ex dictis de interdicto ad finem, quæsito 5.

11 Quæres tertiò, vtrùm ille, cuius causa lata est cessatio, teneatur ad aliquam restitutionem.

Respondeo, illum, qui post monitionem dedit causam iustæ cessationis, teneri ad reficienda omnia damna Clericis, qui coacti fuerunt seruare cessationem, & distributiones amiserunt, vel alia damna passi sunt. Ratio est quia suo delicto censetur causa efficax iniusta horum damnorum. Ità Syluest. verbo Cessatio quæsito 3. Henriquez cap. 52. lib. 13. num. 3. Coninchus disp. 17. dub. 7. num 91. Suarez d 34. sect. 3. num. 16. Auila d. 2. dubio 3. conclus. 3. Filiucius n. 181. & alij apud Sayrum, libro 5. cap. 19. nu. 19.

Quæ de relaxatione cessationis dici possunt, facilè deducuntur ex dictis de absolutione ab interdicto; cum enim cessatio non fit à iure, sed feratur simpliciter, & non ad determinatum tempus, debet solum auferri ab eo, qui eam tulit, vel ab eius superiore, vel successore, vel ab habente facultatem delegatam; vt in simili patet ex dictis de censuris. Ita Suarez loco citato nu. 2. Henriquez libro 13 cap. 52. Sayrus cap. 18. num. 7. Filiucius num. 186. Reginaldus num. 84. & alij communiter.

An vero cessatio suspendi possit per appellationem, patet à simili ex supradictis de Censuris in genere. Vide Filiucium, Reginald. aliosq; præcitatos DD.

Hic disputare possem de pollutione Ecclesiæ, quæ est veluti quoddam loci interdictum.

Verum de hac sufficienter actum est in tract. de matrimonio ad finem.

DISPV-

DISPVTATIO SEPTIMA.
DE IRREGVLARITATE.

PERVTILEM, valdeque necessariam irregularitatis Disputationem quinque Quæstionibus aggredimur explicare. In prima sermo erit de ijs, quæ pertinent ad irregularitatem in genere. In secunda de Irregularitatibus prouenientibus ex defectu. In tertia de prouenientibus ex delicto. In quarta de irregularitate homicidij ex defectu lenitatis, & ob delictum. In quinta de Cessatione, & Dispensatione Irregularitatis.

QVAESTIO PRIMA.
De ijs, quæ pertinent ad Irregularitatem in genere.

1 *Vndenam irregularitas dicatur.*
2 *Quid requiratur ad incurrendam irregularitatem.*
3 *An fœmina possit dici irregularis.*
4 *An infidelis appelletur irregularis.*
5 *Quomodo differat à suspensione.*
6 *Quotuplex sit irregularitas.*
7 *Quanam sit irregularitas ex defectu, & ex delicto.*

QVatuor principaliter in hac Quęstione disseremus. Primo, quid, & quotuplex sit Irregularitas. Secundo, quid requiratur ad incurrendā Irregularitatem. Tertio, quinā sint effectus irregularitatis. Quarto, vtrum aliquis in dubio iudicandus sit Irregularis.

1 Sed prius præmittendum est primo, irregulatitatem, teste Vgolino tractatu de irregularitate, cap. 1. §. 1. nu. 2. folio 3. & alijs cōmuniter, defumi ab in, & Regula, eo quod irregularis careat regula, & nō sit intra regulam ab Ecclesia præscriptam; vnde irregulare vulgo nuncupatur, quod non est iuxta regulæ pręscriptum.

2 Præmittendum est secundò, ad incurrendam irregularitatem requiri, vt subiectum sit capax irregularitatis, & ordinis; cū enim irregularitas impediat receptionem ordinum, sequitur subiectum irregularitatis debere esse capax ordinum; nullus enim impeditur, nisi ad id, ad quod habet potentiam.

3 Ex quo infertur primò, fœminam non posse dici irregularem; cum ipsa non sit capax ordinum; ordines enim, si fœminæ conferantur, inualidè conferuntur, vt patet ex dictis de Sacramento Ordinis.

4 Secundò, infidelem, qui nondum recepit Baptismum, non appellari irregularem; infidelis enim est incapax ordinum, cum non habeat Baptismum, qui est ianua Sacramentorum. Ita Nauar. cap. 27. nu. 305. Sayrus libro 6. cap. 2. nu. 8. Auila 7. parte d. 2. dub. 6. Henriq. lib. 14. c. 2. Coninch. disp. 18. dub. 1. n. 2. Suar. disp 40 sect. 7. nu. 3. Filiucius tra. 19 num. 2. 52. & 90. & alij communiter.

PVNCTVM I.
Quid, & quotuplex sit irregularitas.

1 *Quid sit irregularitas.*
2 *Quomodo differat à censuris.*
3 *An differat à degradatione.*
4 *An impediat susceptionem prima tonsura.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 IRregularitas est canonicum impedimentum ex facto, vel defectu proueniens, quod directè impedit susceptionem Ordinū Ecclesiasticorum, aut eorum vsum, ob reuerentiam Diuinorum. Ita Suarez to. 5. d. 40. sect. 1. Molina to. 4. de iust. tra. 3. d. 63. nu. 1. Vgol. loc. cit. c. 1. n. 1. Auila loc. citat. disp. 1. dub. 1. Henriquez libro 14. cap. 1. num. 2. folio 841. Valentia tomo 4. d. 7. quęst. 9. pun. 1. Coninchus loco citato, Sayrus libro 6. cap. 1. num. 16. Filiucius tract. 19. quæsito 1. num. 2. Reginald. libro 30. tract. 2. num. 2. & alij communiter.

Dicitur impedimentum canonicum loco generis, & vt ostendatur irregularitatem inductam esse iure canonico; non verò iure Diuino; propterea irregularitas non incurritur, nisi in casibus in iure expressis, c. Is, qui, de sent. excom. in 6. Ius tamen canonicum est conforme iuri naturali; quatenus ratio dictat non admittendos esse ad ordines, qui debita corporis integritate carent, aut alio laborant defectu, aliquam cum ordinibus repugnantiam habente. Vide Suarez sect. 4.

Dicitur ex facto, vel ex defectu, vt ostendatur causa materialis irregularitatis, quæ est factum aliquod, siue hoc factum coniunctum sit cum peccato, siue cum aliquo defectu animi, aut corporis tam ipsius irregularis, quam parentum, vt infra constabit.

Tertiò dicitur, quod directè impedit, loco differentiæ, vt appareat in quo na irregularitas distinguatur à censuris; irregularitas enim alia ratione, impedit susceptionem, & exercitium ordinum, quam impediant censuræ; nam excommunicatio maior impedit, quatenus susceptio, & exercitium ordinum est quædam communicatio. Excommunicatio minor non impedit vsum ordinum, sed passiuam illorum receptionem. Suspensio priuat directè vsum ordinū; irregularitas verò directè impedit susceptionē ordinū, illorumque vsum, & exercitium. Interdictum denique non semper impedit vsum ordinum sicut irregularitas.

2 Hinc patet, irregularitatem differre, & distingui à censuris; tum quia censurę alia ratione priuant vsu, & susceptione ordinum, quam priuet irregularitas vt ostensum est.

Tum

Tum quia irregularitas nõn est censura. Tũ quia censuræ semper contrahuntur ex aliquo delicto; irregularitas verò non semper, vt patebit ex dicendis. Tum quia finis censuræ est resipiscentia, & emẽdatio delinquentis; finis verò irregularitatis est reuerentia Diuinorũ: Tum quia censuræ non semper sunt à iure; irregularitas vero semper est à iure imposita per summum Pontificem c. Is, qui cit. ita DD. cit.

Dicitur susceptionem ordinum, aut eorũ vsum, vt aduertatur non omnem irregularitatem, quæ impedit susceptionem ordinis, impedire vsum illius iã suscepti; nam aliqua irregularitas; impedit susceptionem ordinis non vero vsum iuxta illud cap. fin. 15. quęst. 1. Non omnia, quę ordinandũ impediunt, ordinatum deijciunt. Quamobrem aliquis impeditur aliquando, ne ordinem Sacerdotalẽ suscipiat, quã tamen non impediatur fungi ordine, & ministerio subdiaconatus iam suscepti, vt accidit in eo, cui suscepto Diaconatu absque sua culpa amputatur pollex digitus; hunc enim constat posse Diaconatus ordine exercere, canendo Euangeliũ; quamuis ad Sacerdotalem ordinem promoueri nequeat. Ita Nauar. cap. 27. nu. 141. Coninc. disp. 18. dub. 1. n. 8. Filiucius nu. 12. & alij communiter.

Dicitur ob reuerentiam Diuinorum, vt constet causa finalis irregularitatis, quæ inducta est ob reuerentiam Diuinorum.

3 Quæres primò, vtrum irregularitas, distinguatur à degradatione, & depositione.

Respondeo, per hoc distingui, quod per degradationem, & depositionem Clericus eijcitur à statu Ecclesiastico; per irregularitatem verò non admittitur ad statum Ecclesiasticum: turpius autem est eijci, quam non admitti, iuxta illud, Turpius eijcitur, quam non admittitur hospes.

4 Quæres secundò, vtrum irregularitas impediat susceptionem primæ tonsuræ.

Respondeo duplicem esse sententiam.

Prima est eruditissimi, & præstantissimi Patris Aloysij Bariolæ, qui supponens iuxta veriorem, & communiorem Theologorum sententiam, primam tonsuram non esse propriè ordinem, sed medium quoddam inter ordines (vt ait Nauar. consilio 12. de temp. ord.) asserit, irregularitatem non impedire susceptionem primæ tonsuræ. Ratio est quia in odiosis non est facienda extensio de vno casu ad alium, cap. Pœnæ de pœnit. dist. 1. Et quamuis Canoninistæ asserant irregularem esse incapacem ordinum; nihilominus tonsuratus dici non potest ordinatus; quia hic habet officium peculiare directũ ad Eucharistiæ celebrationẽ; Tõsuratus vero nullum habet officium circa seruitium, & ministerium Altaris. Nauarrus consilio 25. de tempor. ordin. vnde tonsuratus dicatur potius deputatus ad ordines, quam ordinatus.

Obijcies primò cum Suarez loco statim citando Ex priuilegio, & Ecclesiæ instituto prima tonsura res est valdè grauis, quatenus est prima dispositio ad ordines, quæ constituit hominem in statu clericali, & reddit capacem Ecclesiasticæ iurisdictionis, & Beneficiorum, quæ sane magni sunt momenti; irregularitas autem segregat hominem à statu clericali, illumque reddit incapacem beneficij, &c.

Respondetur, primam tonsuram rem quidem grauem esse, & irregularem esse incapacem beneficij Ecclesiastici, non tamen hinc sequitur, irregularem esse inhabilem ad recipiendam primam tonsuram, aut esse incapacem iurisdictionis Ecclesiasticæ; quia etiam laicus potest ex speciali concessione Sanctissimi excommunicare, cap. Præter hoc dist. 32. iuncta Glossa, Archidiac. in ca. Bene quidem dist. 81. & DD. in cap. Contingit de arbitr. & Glossa in ca. Nullus 29. dist. Adde, quod ordines habens, & iurisdictionem, fiat irregularis, impeditur ab actu ordinis, non iurisdictionis. Ita omnes, nouissimè autem Emanuel Sà aphor. Conf. verbo irregularitas num. 4.

Obijcies secundò. Dubium est, an irregularis possit initiari prima tonsura absque Papæ dispensatione; sed in dubio tutior pars est eligenda, præsertim fauore animæ; ergò.

Respondetur primò, regulam esse veram in dubio facti; non autem in dubio iuris, in quo necesse est, vt ius Canonicum id exprimat; quod per Canonistas non fuit hucusque vel repertum, vel allegatum. Emanuel Sà aphor. Conf. verbo irregularitas num. 3.

Respondetur secundò, quod in dubio relicta opinione tutiore, & communiore possumus in foro conscientiæ sequi opinionem minus cõmunem, sed tutam; vbi tamen habeat Doctores classicos bonis rationibus innitentes. Ita Nauarrus in fine Manual. Confess. vbi de opinionibus delegendis. Azorius 1. par. instit. moral. in principio de opinionibus eligendis, & alij, quos magno numero retulimus in tra. de peccatis.

Respondetur tertiò, quod super hoc puncto standum potius doctrinis, & decisionibus, non Canonistarum, sed Theologorum, vnanimiter, asserentium primam tonsuram verè, & propriè, non esse ordinem, ita vt incapax ipsorum ordinum, non possit dici incapax primæ tonsuræ.

Accedit, quod irregularitas ex omnium sententia, & præcipuè Nauarri consilio 3. de homicidio, est impedimentum ad accipiendum ordines, & ad vtendum vsu acceptorum, quatenus sunt ordines. Adde, quod irregularitas non contrahitur, nisi in casibus à iure expressis, cap. Is, qui de sent. excommun. in 6. cum ergo nullum habeamus textum expresse id asserentem de initiando prima tonsura, & id agatur de dubio, non facti, sed iuris dicendum est irregularitatem non impedire susceptionem primæ tonsuræ. Ita Sayrus de censuris lib. 5. cap. 5. num. 15. & 16.

Secunda sententia, quæ mihi verior videtur, est Nauarri tom. 1. consilio 24. de temp. ordin. num. 1. & 3. & consilio 34. & 35. de homicidio, Garziæ de benef. 7. p. cap. 12. num. 30. Filiucij tract. 19. cap. 3. num. 59. & 60. Aulæ parte 7. disp. 2. dub. 6. folio 320. Suar. de censuris disp. 40. sect. 1. nu. 11. & sect. 2. num. 2. Sayri lib. 6. cap. 1. num. 19. Reginaldi tomo 2. lib. 30. tract. 1. nu. 5. & tract. 2. nu. 12. & 14. & aliorum asserentium, irregularitatem impedire susceptionem primæ tonsuræ. Idem tenuit Rota in vna Romana pensionis 3. Iunij 1583. coram Seraphino, quam de verbo ad verbum retuli de beneficijs in §. de irregularitate. Ratio est quia, quamuis tonsura, si eius nomen strictè accipiantur, non sit ordo, sed dispositio ad ordines; nihilominus in iure Canonico intelligitur nomine ordinis, Argumento cap. Cum contingat de ætate, & qualitate. Propterea, quando in definitione irregularitatis dicitur irregularitas est Canonicum impedimentum impediens susceptionem ordinum, nomine ordinum intelligitur etiam prima tõsura, prout ordo communiter accipitur in iure Canonico, à quo imposita est irregularitas. Idem senserunt peritissimi Patres Consultores Pœnitentiariæ Mediolonensis me præsente, & ita consulente, & idem innuere videtur Coninch. de Sacramentis disp. 18. dubio 3. num. 26.

Ex nostro fundamento facilis est responsio ad rationem fundamentalem Patris Bariolæ; non enim fit extensio de vno casu ad alium, cum nomine ordinis non intelligamus solum ordinem, qui est sacramentum; sed etiam illum, per quem aliquis constituitur in ordine clericali; constituitur autẽ in ordine clericali etiam per primam tonsuram.

5 Hinc colligi potest noua differentia inter suspensionẽ, & irregularitatem, quod suspensio supponit primam tonsuram; cum feratur solum in clericos, illisque vsum ordinum prohibeat. Irregularitas verò non supponit primam tonsuram; sed reddit hominem ineptum ad illam suscipiendam. Reginald. num. 13.

SECVNDA PROPOSITIO.

6 IRregularitas est duplex. Vna dicitur ex defectu, vel innocentia, quæ prouenit absque culpa; altera dicitur ex facto, seu delicto, vt ex homicidio, &c. Hæc Propositio patebit ex dicendis.

7 Quæres, quana sint irregularitates, quæ ex defectu, & ex delicto proueniunt.

Respondeo primò, irregularitatis ex defectu multas esse species. Prima dicitur ex defectu animi. Secunda ex defectu corporis. Tertia ex defectu natalium. Quarta ex defectu ætatis, & libertatis. Quinta ex defectu Sacramenti, idest bigamia. Sexta ex defectu lenitatis, idest ex homicidio licitè patrato.

Respondeo secundò, Irregularitatis ex delicto multas etiam esse species. Prima dicitur ex iteratione Baptismi. Secũda ex indebita susceptione, vel vsu ordinis. Tertia ex actu infidelitatis, aut hæresis. Quarta ex infamia. Quinta ex homicidio illicitè patrato.

PVN-

PVNCTVM II.

De causis irregularitatis.

PAucis explicabo causam efficientem, materialem, formalem, & finalem.

PRIMA PROPOSITIO.

1 CAusa efficiēs sunt sacri Canones, seu potius Summus Pontifex qui irregularitatem induxit, eamque per sacros Canones, expressit. Hæc propositio constat ex cap. is qui de sent. excom. Ratio est quia potestas ferendi irregularitatem ad eum pertinet qui potest ius commune Canonicum condere, vt euidenter colligitur ex cap. is cit. vbi asseritur nullam irregularitatem adesse nisi sit in iure expressa: nomine autem iuris ibi intelligitur ius Canonicum ex Hostiensi, & alijs communiter teste Suarez d. 40. sect. 3. num. 11. sub finem, vbi de hac quæstione optime suo more differit: sed potestas ferendi ius Canonicum pertinet ad Summum Pontificem; ergo &c. nomine autem iuris nō solum veniunt corpus iuris, verum etiam Bullæ Pontificiæ, & Concilia generalia à Summo Pontifice approbata, vt bene Suarez num. 14.

2 Hinc sequitur primo Episcopum, aliosq; Summo Pontifice inferiores non posse irregularitates ferre, quia ad ipsos non pertinet ius commune ferre, & irregularitas nulla est nisi sit in iure expressa. Negandum tamen non est quia Summus Pōtifex possit irregularitatem per sententiam, seu ab homine ferre; quia ipse iure communi derogare potest.

3 Secundo non esse admittendam aliquā irregularitatem ob solam DD. auctoritatē testantium de consuetudine. Ratio est quia nulla est irregularitas, quæ non sit iure scripto expressa, ex cap. is, cit. Ita Suarez nu. 13.

4 Tertio irregularitatem non incurri ob æqualem, similem, vel maiorem causam ob quam inducta est in alio simili, æquali, vel maiori casu, nulla enim est irregularitas nisi sit in iure expressa, Suar. num. 15. Filiucius num 35. & alij communiter.

5 Si quæras vtrum ius inducens irregularitatem ita debeat esse expressum, vt carere debeat omni dubio.

Respondetur id colligi ex dicēdis hac quæstione pun. 5.

Rursus si quæras vtrum irregularitas secum suos tradat effectus absque iudicis sententia, & executione.

Respondetur affirmatiue cum communi DD. sententia, vt probaui est de lege pœnali, idemq; expresse docet Suar. d. 40. sect. 4. num. 8. Nauar. cap. 27. num. 94. Couar. Villadiego, Castro, & alij apud Suar. loc. cit. & apud Filiucium n. 37.

SECVNDA PROPOSITIO.

6 CAusa materialis, seu potius subiectiua in quam cadit irregularitas est omnis homo capax ordinis subditus iuri communi. Ratio est, quia irregularitas est quædam priuatio, seu impedimentum ad recipiendos ordines, impedimentum autem, seu priuatio supponit capacitatem.

7 Ex quo sequitur primo infideles, aut & fœminas non dici, proprie loquendo, irregulares, quia non habent capacitatem ad ordines, quorum susceptione, & vsu priuat irregularitas, vt dictum est puncto 1. num. 2.

8 Secundo tam laicos, quam Clericos esse subiectum capax irregularitatis Syluest. v. homicidium 3. quæsito 1. ad finem, quem sequitur Reginald. lib. 30. num. 13. & alii communiter.

Tertio Episcopos, vel etiam Cardinales ligari irregularitatibus in iure expressis subijciuntur enim iuri communi, vt ostendi de legibus, & supra de Censuris etiamsi ipsorum expressa mētio non fiat, nec obstat cap. periculosum de sent. excomm. quia ibi sermo solum est de censura suspēsionis, & interdicti, qua Episcopi non ligantur nisi exprimantur.

Dixi in propositione, subditus iuri communi, vt exciperem Summum Pontificem, is enim non tenetur suis legibus quo ad vim coactiuam, vt suo loco probatum est.

9 Addo illi, qui in Summum Pontificem eligitur dum vinculo irregularitatis detinetur, non posse censuram, vel irregularitatē obijci, sed statim immunem, & liberum ab omni canonico impedimento iudicandum esse, tum quia statim desinit esse subditus iuri Canonico quo ad vim coactiuam. Tum quia sic habetur in cap. licet, & cap. quia periculum de elect. Vide Suar. d. 40. sect. 7. Filiucium tract. 19. quæsito 8. & alios DD. quos retuli q. 1. de legibus pun. 6.

TERTIA PROPOSITIO.

10 CAusa formalis irregularitatis sunt verba irregularitatem exprimentia nonnullæ autem regulæ ad cognoscendum an verba sufficienter exprimant irregularitatem traduntur a DD.

11 Prima & præcipua hæc est, quoties homo impeditur ne ad Clericatum promoueatur, vel ne ad ordines admittatur etiam peracta pœnitentia, inducitur irregalaritas; nam irregularitas nihil aliud est, quam Canonicum impedimentum impediēs ordinum susceptionem, vt si dicatur nunquā ordinetur, vel ad Clericatum non promoueatur, vel non aspiret ad ordines, vel ne fiat Clericus, aut non potest esse Clericus, vt habetur can. 18. Apostolorum, cap. de cler. admin. cap. curandum 34. d. & alibi. Idem regulariter loquēdo iudicandū est de hac loquendi forma, ad sacros ordines aspirare non audeant, vel non potest esse ex numero Sacerdotali, vel non possunt secundum Canones sacerdotij iura concedi: quamuis enim exclusit à Sacerdotio directe non inducat irregularitatem totalem, nihilominus per se loquendo inducit: cum enim reliqui ordines ordinentur ad Sacerdotium dicendum videtur exclusum simpliciter, & perpetuo à Sacerdotio, censeri etiam exclusum à reliquis nisi forte talis sit irregularitas, quæ alios ordines supponat, & tunc censetur solum irregularitas partialis. Ita Suar. d. 40. sect. 8. num. 15. cuius opinionem probabilem arbitror, quanquam etiam oppositam magna probabilitate non carere inferius ostendam in aliquibus casibus a Nauarr. & alijs DD. admissis.

12 Hinc patet primo differentia inter irregularitatem, & suspensionem, quod irregularitas directe priuat susceptione Clericatus, & ordinum, suspensio vero priuat vsu, & exercitio ipsorum ordinum, vt bene Suar. loco cit. Filiuc. nu. 58. & alij communiter à quibus etiam aliæ regulæ percensentur ad cognoscendum quandonam irregularitas inducatur: sed illæ non sunt firmæ, & claræ, & aliquando accommodari possunt etiam censuris, & depositioni.

Secundo patet illum censeri irregularem, qui commisit aliquod delictum, cui adiuncta est depositio ipso iure: nam huiusmodi pœna includit etiam principaliter inhabilitatē ad ordines, vt bene Suar. d. 42. sect. 5. nu. 5. cum Maiolo lib. 3. cap. 3. num. 9.

Tertio patet non esse determinata verba quibus irregularitas imponatur cum variatis verbis significari possit, & ex circumstantijs aliquando colligi debeat, vt est illa in cap. 50. dist. ibi sacerdotio priuatus: quamuis enim hæc verba ex se potius depositionē quam irregularitatem arguant, nihilominus ex circumstantijs, & ex subiecta materia determinantur ad irregularitatem ex homicidio, de quo ibi agitur, consurgentem.

PVNCTVM III.

Quid requiratur ad incurrendam irregularitatem.

1 *An ad incurrendam irregularitatem requiratur peccatum mortale.*
2 *An Papa possit eam ferre pro peccato veniali.*
3 *An possit eam ferre pro delicto præterito.*
4 *An ignorantia excuset ab irregularitate incurrenda.*
5 *An ad incurrendam irregularitatem requiratur actus externus.*
6 *An sufficiat desiderium, aut conatus.*
7 *An actus internus sufficiat.*
8 *An excommunicatus occultè celebrans fiat irregularis.*

DVO principaliter quæram in hoc puncto. Primò, vtrum, ad incurrendam irregularitatem requiratur peccatum mortale. Secundò, vtrum requiratur actus externus consumatus.

PRIMA PROPOSITIO.

1 AD irregularitatem ex delicto incurrendam requiritur culpa mortalis. Ita, Nauar. cap. 27. num. 249. Sotus 5. de iustitia quæst. 1. art. 1. Auila loco citato dubio 3. Salonius 2. 2. quæst. 64. art. 8. controuersia 4. ad finem, pag. 421. Sanchez lib. 9. d. 32. Suarez d. 40. sect. 3. num. 19. Henriquez, lib. 14. cap. 3. Coninchus disp. 18. dub. 4. nu. 27. Filiucius quæsito 8. num. 24. Reginaldus lib. 30. num. 201. contra Caietanum verbo Irregularitas, Molinam tomo 4. tract. 3. disp. 77. & alios. Ratio est quia pœna debet proportionari delicto; cap. Fęlicis de pœnis in 6. cum ergo irregularitas, quæ ob delictum incurritur, sit pœna grauissima, non debet incurri ob leue, & veniale peccatum; sed propter grauem culpam alioquin non esset proportionata delicto.

2 Vtrum vero Summus Pontifex possit irregularitatem iniungere propter peccatum veniale in pœnam ipsius venialis peccati, colligi potest à simili ex dictis de censuris; quamuis plures DD. valde probabiliter absolutè sentiant irregularitatem pro veniali culpa iniungi posse. Ita Coninchus dubio 2. num. 14. Suarez disp. 40. sect. 3. num. 17. Filiucius num. 24. Molina; Caietanus, Auila, & alij locis citatis.

3 Addo cum Auila dub. 4. & alijs, Summum Pontificem posse de potestate absoluta imponere irregularitatem pro delicto merè præterito; nam ad incurrendam irregularitatem non requiritur contumacia sicut requiritur ad incurrêdam excommunicationem; sed sufficit delictum proportionatum irregularitati; quamuis præteritum sit, & transactum.

In propositione dixi ad incurrendam irregularitatem ex delicto; nam ad incurrendam irregularitatem ex defectu nõ videtur necessaria vlla culpa, vt patet ex multis irregularitatibus, quæ ex solo defectu contrahuntur.

4 Ex dictis sequitur, irregularitatem ex delicto non incurri, interueniente ignorantia probabili; sicut enim huiusmodi ignorantia excusat à culpa, ita etiam à pęna. Ita Vgolinus cap. 14. §. 10. num. 9. Auila parte 7. disp. 2. dub. 7. Suarez loco citato nu. 18. Filiucius num. 21. Reginald. num. 15. Coninchus disp. 18. dub. 4. num. 29. Sanchez, & Nauar. locis supra citatis de ignorantia excusante à censuris. Vbi docui, hoc probabiliter defendi posse, non solum de ignorãtia iuris, vel facti, verum etiam pœnæ, & idem præter DD. ibi citatos probabilius sustinet Coninchus loco cit. 31. contra Suarez sect. 5. num. 8. Reginald. nu. 15. & Filiucium num. 44.

SECVNDA PROPOSITIO.

5 AD incurrendam irregularitatem requiritur actus externus consumatus. Ita Suarez disp. 40. sect. 3. num. 13. Vgolinus cap. 14. §. 1. Henriquez lib. 14. cap. 3. nu. 2. Valentia tomo 4. d. 3. quæst. 19. punct. 2. Auila loco citato dub. 1. Sayrus lib. 6. cap. 2. nu. 17. & 30. Coninchus disp. 18. dub. 2. num. 11. Filiucius tract. 19. cap. 1. quæsito 5. & 6. Reginald. lib. 30. tract. 2. num. 8. & alij. Ratio est quia pœnæ non sunt extendendæ: extenderentur autem, si irregularitas incurreretur ante consumationem actus externi; cum lex requirat factum, vt patet ex 15. quæst. 1. cap. vltimo.

6 Ex quo patet primò, ad incurrendam irregularitatem, quæ prouenit E. g. ex homicidio, vel mutilatione, non sufficere desideriũ seu attentationem, ac conatum proximum mortis, vel mutilationis; sed requiri mutilationẽ, vel mortem naturalem; consequenter illum, qui lethaliter vulnerauit, non affici nota irregularitatis, lata contra homicidas, si vulneratus, ac percussus miraculosè conualuit.

Non nego tamen quin Ecclesia possit ob attentationem delicti irregularitatem inducere nondum secuto effectu, vt per se patet. Ita Suarez num. 12. Filiucius nu. 17. & alij, constatque ex supradictis de censuris.

7 Secundò patet, actum internum non sufficere ad incurrendam irregularitatem; actus enim internus non subiacet potestati Ecclesiæ, vt patet ex supra dictis de censuris. Ita Valentia loco citato, Sayrus loco citato, num. 17. Coninch. num. 11. & alij communiter.

Obijcies. In quibusdam Bullis concedi solet facultas absoluendi ab irregularitatibus mentalibus; ergo signum est irregularitatem incurri posse ob actum internum.

Respondeo cum Henriquez lib. 13. cap. 14. nu. 4. in commentario L. Q. Couarruuia Clementina. Si furiosus parte 2. §. 3. num. 4. Sayro loco citato, num. 20. Coninchо loco citato d. 40. sect. 3. num. 9. & alij, per irregularitates mentales intelligi irregularitates occultas, quæ per actum externum occultè contrahuntur, ita vt probari nequeant in iudicio; certum autem est irregularitatem contrahi posse ob huiusmodi delictum, quod appellatur occultum per accidens, sicut in simili dictum est de excommunicatione; quæ contrahitur ob delictum hæresis occultæ.

8 Tertio patet, excommunicatum occultè celebrantem incurrere irregularitatem; nã exercet actum externum consumatum prohibitum sub irregularitate; quamuis illa celebratio ita sit occulta, vt in iudicio probari non possit. Ita Nauar. cap. 27. num. 194. Coninchus dub. 2. num. 15. Suarez d. 40. sect. 3. num. 21. Filiucius num. 19. & alij DD. contra Alphõsum à Castro lib. 1. de leg. pęnali, ca. vlt. concl. 3.

PVNCTVM III.

De effectibus irregularitatis.

1 *An irregularitas impediat susceptionem ordinũ, & tonsuræ.*
2 *An impediat exercitium omnium ordinum.*
3 *An Sacerdos, cui fuit amputatus digitus, possit ad Canonicatum promoueri.*
4 *An irregularis peccet, & aliquam pœnam incurrat exercendo ordines.*
5 *An prohibeatur exercere quoslibet actus sacros.*
6 *An sit incapax beneficij.*
7 *An recipiens beneficium in irregularitate possit percipere fructus.*
8 *An irregularitas priuet beneficio ante irregularitatem obtento.*
9 *An irregularis possit beneficium resignare.*
10 *An teneatur restituere fructus.*
11 *An irregularis ob homicidiũ priuetur pensione, & beneficio.*
12 *An sit incapax iurisdictionis.*
13 *An irregularis possit recipere auctoritatem fori pœnitentiæ.*
14 *Cuius iurisdictionis capax sit irregularis.*
15 *Quos actus iurisdictionis possit irregularis exercere.*
16 *An possit facultatem alteri delegare.*
17 *An possit excommunicare.*
18 *An priuetur iure eligendi.*
19 *An valida sit Confessio facta irregulari.*
20 *Quid si pœnitens ignoret Confessarium esse irregularem.*

TRia principaliter quæram in hoc puncto. Primò, vtrũ irregularitas impediat susceptionem ordinum, & tõsuræ. Secundò, vtrum impediat, & irritet collationẽ beneficij. Tertiò, vtrum faciat inualidam collationem iurisdictionis.

PRIMA PROPOSITIO.

1 IRregularitas impedit susceptionem ordinum, & primæ tonsuræ; sicut etiam impedit ordinum, vsum, & offi-

& officium.Ità communiter DD. ex cap. curandum, num. 34. & cap. si quæ vxorem d. 34. & cap. vlt. de tempor. ordinand. Verum tamen est ordines collatos irregulari subsistere, ac validos esse; nã aliud est impedire, seu inhabilem reddere; & aliud facere incapacem iuxta illud, Multa fieri prohibentur, quæ tamen facta tenent. Vide Suar. aliosq; statim citandos.

2 Quæres primò, vtrùm irregularitas impediat exercitiũ omnium ordinum, an solum aliquorum.

Respondeo impedire exercitium omniũ ordinum susceptorum, quando irregularitas est totalis, vt inquiunt communiter DD. cum Innocentio, cap. Si celebrat de Clerico excommunicato ministrante. Sicut enim ex sua natura impedit susceptionem, ita etiam functiones omnium.

Dixi, quando irregularitas est totalis; nam quando est tantummodo partialis, prohibet solum illum actum, cui ponit impedimentum, vt accidit in irregularitate ex defectu corporis cõtracta post susceptionem ordinum, cum qua irregularis potest exercere functiones ordinum, ad quos nõ est inhabilis, vndè si alicui, post susceptum Sacerdotalem ordinem, amputetur digitus, non propterea remanet irregularis, & inhabilis respectu omnium functionum Sacerdotalis ordinis, vt respectu absolutionis, sed tantummodo respectu aliquarum, vt respectu celebrationis, vt patet ex ca. Secundo de corpore vitiatis, & ex c. Secũdo de Cler. ægrot. li. 3. Decretaliũ, tit. 6. Ita Nau. cap. 27. nu. 200. dicto 7. Auila par. 7. d. 2. dub. 6. concl. 7. Coninch. disp. 18. dub. 1. nu. 8. & dub. 13. numero 106. & alij communiter.

3 Ex quo sequitur Clericum, cui post Sacerdotalem ordinem fuit amputatus digitus posse promoueri ad beneficiũ habens adnexum onus exercendi ea, quæ præstari possunt per huiusmodi amputatum; nisi aliter ferat stylus Curiæ: propterea potest illi conferri Canonicatus, præbenda Diaconalis, aut etiam beneficium habens adnexam obligationem audiendi confessiones; modò non habeat coniunctum onus celebrandi; nam amputatus digitis est inhabilis ad celebrandum ob deformitatem, vel impotentiam celebrandi. Ità Sayrus, Auila, & alij locis citatis. Omissis quampluribus DD. quos citat, & sequitur Garzias de benef. 7. parte cap. 12. nu. 19. & seqq. cum Rota Romana.

Aliqui Doctores limitant istam doctrinam in eo, qui factus est partialiter irregularis absque sua culpa, hic enim (inquit Nauar. cap. 27. num. 252. Auila loco citato, Sayrus lib. 6. cap. 2. num 23. Valentia loco cit. pun. 2. Garzias loco cit.) potest recipere beneficium, quod non habet adnexam obligationem repugnantem tali irregularitati. Secus dicendum putant, si contraxit irregularitatem partialem ex sua culpa. Sed doctrina proposita mihi videtur admittenda absque prædicta limitatione, siue irregularitas contracta fuerit absque peccato, siue cum peccato, vt patet ex dicto cap. Secundo de corpore vitiatis, & ex cap. Studeat. 50. dist. vbi sermo est de irregularitate contracta culpabiliter, & cum peccato. Ita Suar. d. 40. sect. 2. nu. 38. & alii.

4 Quæres secundò, vtrum irregularis, suscipiendo, vel exercendo ordines, nouam irregularitatem, vel aliam pœnam incurrat.

Respondeo negatiuè; quãuis peccet mortaliter. Ita Nauar. cap. 27. num. 193. Suar. d. 40. sect. 2. num. 3. & disp. 42. sect. 3. num. 2. Sayrus loco cit. num. 26. Henriquez lib. 14. cap. 5. num 2. Valentia loco cit. punct. 2. Vgolinus cap. 65. §. 3. Filiucius num 60. & 61. 92. & 139. Reginald. lib. 30. cap. 2. num. 11. & alii contra Maiolum, & alios apud Suar. d. 42. sect. 3. nu. 2.

Quòd non incurrat irregularitatem, vel aliam pœnam, patet; quia irregularitas, vel alia pœna non incurritur, nisi sit in iure expressa.

Quod peccet mortaliter, perspicuum est facit enim cõtra præceptum Ecclesiæ in re graui, sicut etiam grauiter peccat irregularis ministrando in ordine ex officio, vt patet ex dicta ratione, & ex cap. vlt. de temporibus ordinandorum.

Immo Filiucius, & alij existimant irregularem peccare grauiter; etiamsi primam tonsuram tantummodo suscipiat, nam prima tonsura est res grauis constituens hominem in statu Ecclesiastico, & multa conferens priuilegia.

5 Quæres tertiò, vtrum irregularis prohibeatur exercere quoslibet actus sacros.

Respondeo negatiuè, non enim prohibetur eos exercere, qui per laicum præstari possunt; cum priuetur tantummodo actibus, qui sunt proprij ordinatorum; quapropter potest percipere Sacramenta, excepto ordine, potest inseruire Missæ, baptizare sine solemnitate, actus iurisdictionis exercere; &c. hæc enim non prohibentur irregularibus, vt colligitur ex definitione ipsius irregularitatis. Ità Vgolinus, cap. 65. §. 4. Nauar. nu. 191. Suarez loco cit. sect. 2. num. 8. Henriquez lib. 14. cap. 1. num. 2. Coninchus disp. 18. dub. 1. nu. 4. Filiucius num. 64. & seqq. & alij.

SECVNDA PROPOSITIO.

6 Irregularitas, licet occulta, facit hominem incapacem beneficij; consequenter irregularis inualidè recipit beneficij collationem, nec illud potest retinere, nisi obtenta dispensatione irregularitatis, curauerit beneficium sibi de nouo conferri ab eo, qui potest illud conferre. Ita Riccius decis. 185. Auila, parte 7. disp. 2. dub. 6. Henriq. lib. 14. cap. 2. num. 5. Lessius lib. 2. cap. 34. nu. 122. Nauar. cap. 27. num. 251. Couar. regula peccatum parte 2. §. 6. nu. 6. & alij quos citat, & sequitur Suarez d. 40 sect. 2. nu. 40. Reginaldus nu. 8. Garzias Cochier, Sanchez, Parisius, Sayrus, & alij, quos retuli de beneficijs §. de immunit. ab irregularitate, quamuis Syluester verbo Excommunicatio 4. num. 4. & alij, quorum sententiam non improbabilem putat Coninchus disp. 18. dub. 1. nu. 6. Suarez, & Filiucius locis cit. censuerint collationem validam esse, sed impetrandam esse irregularitatis dispensationem. Hæc Propositio probari potest, tum ex cap. Postulastis de Clerico excommunicato ministrante. Tum quia beneficium datur propter officium; cum ergo irregularis non possit fungi officio, eo quod sit inhabilis ad vsum ordinum, sequitur ipsum etiam esse inhabilem ad beneficium. Tum quia deficit voluntas conferendi in superiore; nam credibile est superiorem velle solum conferre beneficium secundum Canones non habenti Canonicum impedimentum, vt colligitur ex cap. postulastis cit. Idem dicendum est de pensione, quæ titulo Clericali confertur; nam collatio pensionis facta irregulari videtur inualida, vt patet ex dictis de beneficijs, & ex stylo Curiæ. Ità Sayrus loco cit. num. 22. Vgolinus, cap. 65. §. 1. Nauarrus consil. 63. de Simon. Filiucius num. 92. & alij, quos retuli de beneficijs. Idem dicendum videtur de dignitate, & prælaturis regularibus vt patet ex cap. In quibusdam de pœnis; quamuis illi, cui prohibetur status Clericalis, non censeatur prohiberi status regularis. Videte Sayrum loco citato num 25. & alios præcit. DD. præsertim Suarez, vbi multa argumenta in cõtrarium adducit.

7 Rogabis, vtrum qui recepit beneficium in irregularitate, possit percipere fructus beneficij.

Respondeo, non posse fructus beneficij percipere, nec alios actus administrationis, qui sunt adnexi beneficio, exercere; non enim habet ius ad illos fructus percipiendos, vel ad alios actus beneficij exercendos; cum inualidè beneficiũ receperit, ratione cuius consurgit ius exercendi tales actus. Ita Suarez loco cit. num. 41. & 42. Vgolinus loco citato §. 1. num. 4. Filiucius num. 88. & alij communiter, quos in simili retuli de Excõmunicatione, quanquam opinio contraria non videtur improbabilis.

8 Quæres, vtrum irregularitas subsequens beneficium, vel pensionem priuet beneficiarium beneficio, vel pensione ante irregularitatem obtenta.

Respondeo negatiuè cum communi DD. sentẽtia Nauarri cap. 27. num. 249. Lessij loco cit. num. 130. Valentiæ loco cit. Vgolini loco cit. §. 2. Coninchi d. 18. dubio 1. num. 5. Emanuelis Sà v. Irregularitas, num. 4. Ricij in sua praxi decis. 185. ad finem. Henriquez, lib. 14. cap. 3. num. 5. Sayri, lib. 6. cap. 2. num. 24. Auilæ loco cit. Suarez d. 40. sect. 2. num. 15. vbi plures alias refert; Filiuc. num. 88. Reginaldi num. 10. quamuis aliqui oppositum senserint. Ratio est tum quia irregularitas proueniens ex homicidio non priuat ipso facto beneficiarium beneficio, quamuis ea sit maxima irregularitas, Argumento, cap. Minor. dist. 50. ergo neque alia irregularitas superueniẽs priuat beneficio. Vtrum verò aliqua crimina indicat ipso facto priuationem beneficij, patet ex dictis de benef. Tum quia in cap. Ne Clerici, vel Monachi, cap. Fraternitatis de Cler. excomm. & cap. ex litteris de excess. prælat. habentur verba futuri temporis, quæ indicant, beneficiarium non esse ipso facto priuatum; sed priuandum. Immo quando irregularitas prouenit ex ægritudine, non videtur æger priuandus beneficio, ne afflictio addatur afflicto; sed potius ipsius miserendum est,

cap.

cap. Ex parte de Clerico ægrotante: In quo casu Parocho ægrotanti addendus est Vicecurarius, qui præstet illi opem circa curam animarum, vt patet ex praxi.

9 Ex dictis sequitur primò, beneficiarium, qui interdicitur in irregularitatem post beneficij cõsecutionem, posse resignare beneficiũ in fauorẽ alterius; adhuc n. habet titulũ, & ius; vt patet ex dictis de beneficijs. Ita Rota decis. 5. de sent. & re iudic. in antiquis.

10 Secundò, non teneri restituere fructus beneficij; si muneri suo satisfecit per se, vel saltem per alium. Ita Suarez loco citato nu. 20. Coninchus disp. 18. dub. 1. num. 5. Filiucius num. 69. & 70. & alij communiter: cum enim beneficij titulum habeat, habet etiam ius ad fructus.

Tertio beneficiarium, qui lapsus est in irregularitatem, nec per aliũ supplere potest, nec irregularitatis dispensationem obtinere, teneri beneficium in manibus superioris resignare, quia non potest beneficium cum suæ, vel aliorum salutis dispendio retinere. Hoc tamen intelligendum est, nisi aliud grauis necessitas suadeat, iuxta dicta de causis excusantibus ab incurrẽdis effectibus secundarijs cens. disp. 1. quæst. 2. pun. 3. nu. 6. idemque tenet Reginal. lib. 30. n. 14.

11 Sed modo dubium est, vtrum irregularis ob homicidium priuandus sit beneficio, & pensione.

Respondeo priuandum esse beneficio, vt habetur in Tridentino sess. 14. cap. 7. de reformat. non verò priuandum esse pensione. Ratio est tũ quia versamur in materia odiosa, in qua verba strictè, & propriè accipienda sunt; Pensio autem strictè loquendo non venit nomine beneficij. Tum quia sic per sacram Congregationem in vna Cremonensi declaratum fuisse testatur Ricius decis. 524. Marzilla in Tridentinum loco cit.

TERTIA PROPOSITIO.

12 IRregularis videtur incapax iurisdictionis ordinariæ, non verò delegatæ. Ita Suarez d. 40. sect. 2. num. 32. Filiucius n. 81. & alij. Ratio est quia iurisdictio ordinaria solet alicui competere propter beneficium, officium, ac titulum spiritualem ordinatum ad functiones ordinum; sed irregularis est incapax beneficij, vt dictum est, ergo videtur etiam incapax iurisdictionis ordinariæ, quæ cõsequitur officium, & beneficium; Non est tamen incapax iurisdictionis delegatæ, eo quod iurisdictio delegata non fundetur in beneficio, nec conferatur ratione beneficij, nec dirigatur ad exercitium ordinum, vt suppono. Ita Doctor. citati contra Comitolum libro 6. quæstione 88.

13 Hinc sequitur, irregularem non posse accipere auctoritatem ordinariam fori pœnitentiæ; nam hæc auctoritas confertur per beneficium: auctoritatem verò delegatam posse validè accipere; quamuis non possit eam licitè exercere, & grauiter peccet exercendo, quando illius exercitiũ coniunctum est cum vsu ordinis sacri; qui interdicitur irregulari.

14 Ex quo patet primò, irregularem non esse capacem iurisdictionis ordinariæ; sed delegatæ.

15 Secundò, irregularem posse actus iurisdictionis, qui non includunt exercitium ordinis, exercere non solum validè, sed etiam licitè; propterea qui obtento beneficio lapsus est in irregularitatem, potest fungi officio beneficij excepto vsu Ordinis sacri; nã per irregularitatem non amittit ipso facto beneficium, nec impeditur actus iurisdictionis exercere, præscindendo ab vsu Ordinis sacri. Ita Suarez loco citato num. 45. Filiucius cap. 3. quæsito 6. num. 73. & alij, quorum memini quæst. 1. puncto 1. n. 4. Quamobrem Parochus irregularis potest matrimonio assistere, non autem solemniter benedicere, quia hic est actus ordinis, non autem ille.

16 Tertiò, irregularem posse alteri facultatem absoluendi delegare; quamuis ipse non possit absoluere sacramentaliter; nam irregulari competunt vsus iurisdictionis distincti ab vsu Sacrorum Ordinum; delegatio autem non est actus ordinis, sed iurisdictionis.

17 Quartò, Superiorem irregularem posse excommunicare; actus enim excommunicandi pertinet ad iurisdictionem. Ita Suar. d. 40. sect. 2. num. 24. Filiucius loco cit. n. 74. alii communiter. Idem dic de absolutione ab excommunicatione, aut etiam de verbali depositione. Secus de reali degradatione, nam illa est actus iurisdictionis, hæc ordinis. Ita DD. cit.

18 Quintò, beneficiarium propter irregularitatem superuenientem non priuari iure eligendi, quod est adnexum beneficio; ius enim eligendi vel est iurisdictio, vel pertinet ad iurisdictionem; irregularis autem non priuatur iurisdictione ob irregularitatem peruenientem. Ita Nauar. cap. 27. nu. 244. Suarez loco citato num. 27. Filiucius num. 75 & alij communiter.

19 Quæres, vtrum confessio facta Sacerdoti irregulari sit valida.

Respondeo distinguendo. Vel Sacerdos est nominatim denunciatus irregularis; vel non. Si est nominatim denunciatus, confessio non est valida. Ratio est tum quia irregularis nominatim denunciatus dicitur vitandus, vt dictum est de excõmunicatione pun. 1. §. 1. sicut autem confessio facta Sacerdoti nominatim denunciato excommunicato, vel suspenso ab ordine nõ est valida; ita nec est valida cõfessio facta irregulari vitando; Tum quia pœnitens ponit obicem ad gratiam, cooperando peccato Sacerdotis, exercentis functionem Ordinis contra pœnam irregularitatis. Si verò Sacerdos non est nominatim denunciatus, confessio valida est; eo quod ille Sacerdos non careat iurisdictione, nec pœnitens peccet communicando cũ irregulari; qui non est nominatim denunciatus irregularis. Ita Aula disp. 2. dubio 6. concl. 7. Suarez loco citato, num. 45. & alij communiter.

20 Sed grauior difficultas est, vtrum sit valida absolutio Sacramentalis collata ab aliquo Parocho, vel alio Confessario nominatim denunciato irregulari, quem pœnitens ignorabat esse irregularem denunciatum, sicut est inualida absolutio collata ab excommunicato vitando, quem pœnitens ignorabat excommunicatum.

Respondeo validam esse. Ratio est tũ quia nihil deest ex parte pœnitentis, ratione cuius non sit valida, cum pœnitens paratus sit, & dispositus ad illam recipiendam, vt suppono, nec peccet participando cum irregulari, quem ignorat irregularem. Tum quia nihil deest ex parte Sacerdotis de substantia absolutionis; nam Sacerdos non solum habet potestatem ordinis, ratione cuius, sicut potest validè cõsecrare, & administrare alia Sacramenta; ita potest validè absoluere; sed etiam habet potestatem iurisdictionis; irregularitas enim non tollit iurisdictionem, vt patet tum ex definitione irregularitatis. Tum quia irregularis obtinens dispensationem irregularitatis non indiget noua cõcessione iurisdictionis. Ita Suarez d. 40. sect. 2. num. 45. Coninchus disp. 18. dub. 1. nu. 7. Filiucius num. 80. & alij communiter contra Nauarr. cap. 9. num. 8.

PVNCTVM V.

Vtrum aliquis in dubio iudicandus sit irregularis.

1 *Quandonam dicatur dubium iuris, & dubium facti.*
2 *An aliquis in dubio iuris præsumatur irregularis.*
3 *An præsumatur irregularis in dubio facti.*
4 *An præsumatur irregularis, qui dubitat, an aliquem mutilauerit.*
5 *An suscipiens ordines cum dubio irregularitatis, possit illos exercere.*
6 *An sit irregularis, qui procurat abortum, sed dubitat an fœtus sit animatus.*
7 *An consulens homicidium præsumatur irregularis, quando dubitat, an suo consilio influxerit in homicidium.*
8 *An censeatur irregularis, qui dubitat, an ille, cui dedit consilium occidendi, commiserit homicidium.*

1 NOtandum aliud esse dubium iuris, aliud facti. Dubium iuris contingit, quando quis ignorat legem continentem irregularitatem. Dubium facti contingit, quãdo quis sciens latam esse legem continentem irregularitatem, dubitat, an factum perpetrauerit, prohibitum sub irregularitate.

PRIMA PROPOSITIO.

2 IN dubio iuris nullus iudicandus est irregularis; propterea qui dubitat vtrum lata sit irregularitas, E.g. con

tra surripientes, aut qui dubitat, an sub talibus verbis contineatur irregularitas, si, adhibita sufficienti diligentia ad rei veritatem inuestigandam, adhuc persistit in dubio, potest practicè dubium deponere, iudicando non esse latam irregularitatem; consequenter non tenetur se tanquam irregularem gerere.

Ratio est primò, quia irregularitas nō incurritur nisi adsit ius expressum, sufficienter indicans irregularitatem positam esse; in dubio autem iuris non adest ius expressum sufficienter indicans irregularitatem, Argumento ex cap. Is, qui de sententia excommunicationis in 6.

Secundò, quia in dubio iuris nullus in foro externo iudicatur irregularis; ergo neque iudicandus est irregularis in foro conscientiæ, quod est forum animæ, & misericordiæ.

Tertio, quia, qui adhibuit sufficientem diligentiam ad rei veritatem inueniendam, & ad expellendum dubium iuris, censetur laborare ignorantia inuincibili, si rei veritatē non potuit inuenire, & dubium expellere; sed qui ignorat inuincibiliter aliquod præceptum, non tenetur illud seruare, vt patet ex dictis de peccatis; ergo, qui adhibuit debitam diligentiam ad rei veritatem inueniendam, & ad expellendum dubium iuris circa irregularitatem, non tenetur seruare irregularitatem, seque iudicare irregularem.

Quartò, quia lex non obligat subditos, quoties non est illius sufficienter proposita; nec per ipsos stat, quominus proponatur; sed ei, qui dubitat latam esse irregularitatem, & adhibuit diligentiam ad veritatem cognoscendam, irregularitas non est sufficienter proposita, ergo qui dubitat latā esse irregularitatem, non tenetur eam seruare, aut se irregularem iudicare post adhibitam sufficientē diligentiam ad rei veritatem inueniendam. Ita Rebellus 1. parte de obligationibus iustitiæ lib 1. quæst. 2. sect. 2. Sayrus lib. 6. cap. 2. num. 16. Suarez d. 40. sect. 5. num. 18 Nauar. cap. 27. nu. 193. Auila parte 7. disp. 2. dub. 5. conclus 5. Couarruuias in Clementina. Si furiosus parte prima, initio num. 3. Reginald. num. 3. Filiucius cap. 2. quæsito 4. & seqq. Valentia tomo 4. disp. 7. quæst. 19. pun. 2. columna 1425. Toletus lib. 1. cap. 57. ad finem, Coninchus disp. 18. dub. 2. num. 21. Emanuel Sà verbo Irregularitas num. 4. & alij, contra Garziam de benef. 7. parte cap. 1. num. 21. & alios.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 QVI habet dubium facti homicidij, iudicandus est irregularis. Hæc propositio patet, tum ex cap. Significasti, & ex ca. Ad audientiam secundo de homicidio. Tum quia in foro interno idem iudicandum est, quod iudicatur in foro externo; sed in foro externo iudicandus est irregularis in dubio facti circa homicidium, vt patet ex cap. ad Audientiam citato; ergo etiam iudicandus est irregularis in foro conscientiæ. Ita Coninchus num. 23. Suarez loco citato sect. 6. num. 3. Salas 1. 2. quæst. 21. tract. 8. disp. vnica sect. 1. Valentia tomo 4. d. 7. q. 19. pun. 2. Sayrus libro 6. cap. 2. n 16 Sanchez loco statim cit n. 50. Vgolinus cap. 4. §. 2. nu. 3 Regin. loc. cit. Filiucius tract. 19. cap. 2. quæsito 7. num 49 & alij plures apud Sanchez in summa lib. 1. cap. 10 num 47. quorum multi existimant idem sentiendum esse in quolibet dubio facti, eo quod ratio Summi Pontificis posita in cap. Ad audientiam, & in cap. Significasti, sit generalis, videlicet in dubio facti tutiorem partem amplectendam esse.

Alij verò probabilius existimant tantummodo in dubio homicidij iudicandum esse aliquem irregularem. Ratio est tum quia cap. Ad audientiam, & cap. Significasti loquuntur solum de dubio homicidij. Tum quia versamur in materia odiosa, in cuius dubio reus est absoluendus: Regulā cum sunt de regulis iuris. Tum quia est dubium iuris, vtrū in alijs factis præter homicidium sancita sit irregularitas; in dubio autem iuris fauendum est subditis, & nullus censendus est irregularis, post adhibitam sufficientem diligentiam ad cognoscendam veritatem. Ita Coninchus num. 22. Auila loco citato, Henriquez lib. 14. cap. 3. num. 4. Suarez disp. 40. sect. 6. num. 13. folio 735. Filiucius loco citato, Salas loco cit. num. 48. & alij contra Rebellum loco citato, Valentiam, Vasquez, & alios, quos sequitur Garzias 7. par. cap. 1. num. 18. & seq. Immo Sanchez, & Henriquez loco citato contra Auilam loco citato concl. 2. extendunt hanc doctrinam solum ad eos casus, in quibus dubitatur de homicidio iniustè commisso; non verò quando dubitatur de homicidio iustè commisso, vt de homicidio facto in bello iusto, & licito; propterea in cap. Ad audientiam, & cap. Significasti non videtur sermo esse de homicidio iusto.

Sed mihi probabilior videtur sententia Auilæ, quæ videtur expressa cap. Petitio tua de homicidio, vbi habetur eū, quem conscientia remordet de homicidio patrato in bello iusto, habendum esse irregularem.

Ex dictis colligi potest primò, eum qui dubitat, an aliquem mutilauerit non teneri se tanquam irregularem gerere, si facta diligenti inquisitione, adhuc dubitat, an mutilauerit; non enim versatur in dubio facti homicidij, sed in dubio mutilationis, quæ non est propriè homicidium; iura autem loquuntur de dubio homicidij. Ita Sanchez loco citato, num. 49. Suarez in simili disp. 40 sect. 5. num. 14. Filiucius num. 47. contra Henriquez loco citato, Nauar. cap. 27. num. 206. & alios.

5 Secundo, eum, qui in dubio iuris de irregularitate homicidij, vel de aliqua censura suscepit ordines mala fide, eo quod non adhibuerit debitam diligentiam ad veritatem assequendā, posse post adhibitā debitā diligentiam ordines exercere; quāuis dubium adhuc perseueret. Ratio est quia versatur adhuc in dubio iuris, ī quo nullus cēsendus est irregularis. Verum quidem est peccasse propter periculum, cui se exposuit, non adhibendo prius debitam diligentiam ad cognoscendum, num lata esset irregularitas; cum tamen propter hoc peccatum non sit imposita censura, vel irregularitas, sequitur ipsum non teneri se abstinere ab exercitio ordinum; adhuc enim versatur in dubio iuris. Idem probabiliter dicendum videtur de eo, qui cum dubio irregularitatis accepit beneficium; quamuis contrarium teneat Reginaldus lib 3. cap. 2 num. 19.

Obijcies contra hoc secundum corrolarium, seu illationem. Possessio mala fide incepta nulli prodest; ergo quisquis dubio iuris de irregularitate ordines suscepit, non potest ordines susceptos cum tali dubio exercere; alioquin possessio ordinum mala fide incepta prodesset.

Respondetur, non ipsam possessionem mala fide inchoatam prodesse, sed propriam libertatem; eo quod ius non imposuerit irregularitatem in dubio iuris, vel ob negligentiā commissam in assequenda veritate, antequam ordines susciperentur. Ita Sanchez in summa libro 1. cap. 10 num. 46. quamuis oppositum probabile iudicet Suarez de censuris d. 40. sect. 5. num. 19. folio mihi 232. Salas 1. 2. q. 21. trac. 8. d. vnica sect. 19. num. 176. & alij.

6 Tertio, illum censeri irregularem, qui fœminæ grauidę præbuit pharmacum ad abortiendum fœtum; sed dubitat, an fœtus esset animatus; hic enim versatur in dubio facti circa homicidium iniustum. Ita Auila loco citato, Sanchez loco citato num. 43. Rodriquez 1. parte cap. 275. num. 4. Nauar. cap. 27. num. 223. & alij, quos infra referam de irregularitate, quæ propter homicidium iniustum contrahitur.

7 Quartò, illum, qui consulit homicidium, teneri se tanquam irregularem gerere, quando dubitat, vtrum suo consilio operatus sit aliquid circa homicidium patratum ab eo, cui dedit consilium. Ratio est tum quia versatur in dubio facti, in quo ius induxit irregularitatem. Tum quia possessio non stat pro ipso dubitante, sed contra ipsum; nam pro eo stat possessio, pro quo stat iuris pręsumptio, sed pręsumptio iuris stat cōtra consulentē; ius enim iudicat consulentē esse irregularē, eo quod existimet homicida non commissurū delictum absque cōsilio, L. meritum ff. Pro socio. Ita Mascardus de probat. tomo 1. concl 419. nu. 9. folio 197. Auila 2. parte cap. 5. d num 3. dub. 3. fol. 59. Sayrus lib. 7. cap. 3. num. 2. Sanchez loco citato num. 44. qui hoc idem sentiunt de restitutione contra Auilam loco citato, Henriquez lib. 13. cap. 16. nu. 3. in comentario littera D. & alios, quorum meminimus de restit. q. 2. pun 4.

8 Quintò, illum censeri irregularem, qui dubitat, vtrum ille, cui dedit consilium occidendi, commiserit homicidium; versatur enim in dubio facti, in quo est expressa irregularitas in iuribus citatis. Ita multi Doct. contra Sanchez loco citato versus finem. Nec est eadem ratio de obligatione restituendi, & de irregularitate; nam ius ita disposuit de irregularitate, non verò de obligatione restituendi.

QVAESTIO SECVNDA.

De Irregularitatibus prouenientibus ex defectu.

MVltas species Irregularitatis, ex defectu prouenientis, supra recensui, quas non est necesse hic repetere. Hac Quęstione incipiam agere de Irregularitate proueniente ex defectu animi. Tum de proueniente ex defectu corporis, & sic de cæteris.

PVNCTVM I.

De Irregularitate ex defectu animæ.

1 *An carens vsu rationis sit irregularis.*
2 *An defectus scientiæ faciat hominem irregularem.*
3 *Quænam scientia requiratur ad ordines suscipiendos.*
4 *An neophytes sint irregulares.*
5 *Quis dicatur neophytus.*
6 *Quis dispensare possit cum neophyto.*

DEfectus animi inducēs Irregularitatem triplex est. Primus est defectus vsus rationis. Secundus literaturæ. Tertius fidei. Quare tria breuiter quæram in hoc puncto. Primò, vtrum defectus vsus rationis inducat Irregularitatē. Secundò, vtrùm defectus scientiæ. Tertiò, vtrùm defectur fidei respectu illius, qui mox ad fidem accessit.

PRIMA PROPOSITIO.

1 CArentes omninò vsu rationis, quales sunt amentes, non solum sunt iure humano irregulares; sed etiam iure Diuino, & naturali sunt inepti ad suscipiēdos ordines, Ratio est quia, qui non potest ordines exercere, inhabilis est ad ordines suscipiendos, & consequenter est irregularis; quamuis recipiat characterem, si pro noueatur ad ordines, vt constat ex dictis de sacramento Ordinis. Ita Nauarrus capit. 27. nu. 205. Toletus lib. 1 cap. 59. Coninch. num. 106. Suarez d. 51. sect. 1. num. 2. Filiucius tract. 19. cap. 7. nu. 186. & seq. Reginal. lib. 30. num. 39. & alij commun.

SECVNDA PROPSITIO.

2 DEfectus scientiæ facit hominem Irregularem. Ita Nauar. loco citato, Toletus lib. 1. cap. 59. num. 7. Suarez num. 8. Filiucius num. 88. Reginaldus num 3. 5 & alij communiter, Contra Garziam de benef. 7. parte cap. 7. num. 19 Henriquez, & alios existimātes defectum scientiæ prohibere susceptionem ordinum, sed non facere irregularem. Hæc Prohibitio patet, tum ex capite Illiteratos dist. 36. vbi sermo est de omninò illiteratis, & Glos. ibidem cum vocat omninò illiteratum, qui nunquam grāmaticam audiuit, & ex capite vlt. de temporib. ordinat. in 6. Tum quia ius ipsum naturale dictat non admittendos esse ad aliquod munus eos, qui munus illud nesciūt exercerē. Vnde inquit Maiolus lib 1. de irregular. c. 32. n. 13. Azorium 1. par. lib. 6. cap. 6. q. 4. & 5. Suarez num. 11. Filiucius num. 192. Reginaldus num. 37. non potest Summus Pontifex dispensare cum omninò illiterato, vt eos ordines recipiat, qui ad sui exercitium, & vsum requirunt scientiam; qua caret promouendus; nam Summus Pontifex non potest dispensare in iure naturali, patet tamen dispensare quatenus hoc impedimentum est à iure humano inductū vt per se patet.

Ex quo patet, hanc inhabilitatem non solùm inductam esse à iure humano; sed etiam à iure naturali dictante omninò illiteratos non esse admittendos ad ordines. Sed de hac re fusius in tract. de benef. §. de scientia in beneficiario requisita disceremus.

Addo ignorantiam, qua quis ignorat necessaria ad vsum ordinum, non solum inducere inhabilitatem ad ordines suscipiendos, verum etiam ad vsum susceptorum, siue suscepti sint bona, siue mala fide, nam scientia in clerico requiritur, non propter suceptionem ordinum, sed propter ipsorū vsum. Ita Suarez num. 9. ad finem Filiucius num. 190.

An autem irregularitas consurgens ex ignorantia, tollatur sublata ignorantia, constabit ex infra dicendis q. 5. pun. 2.

3 Quæres, quænam scientia requiratur ad ordines suscipiendos.

Respondeo, ex Tridentino ses. 23. cap. 4. ad primam tonsuram requiri, vt initiandus prima tonsura sit confirmatus, & calleat rudimenta fidei, sciatque legere, ac scribere. Ad minores ordines, vt teneat linguam latinam. Ad Diaconatum, & Subdiaconatum, vt habeat instructionem eorum, quæ pertinent ad eos ordines exercendos. Ad presbyteratum vt habeat eam scientiam, qua possit docere populum, & administrare Sacramenta. Ad Episcopatum, vt sit Doctor, aut licentiatus in sacra Theologia, vel in iure Canonico, vel vt publico testimonio constet, ipsum esse aptum ad alios docendos. Hæc omnia colliguntur ex Tridentino ses. 22. cap. 2. & ses. 23. ca. 4. 11. 13. & 14. Vide quæ tradidi de benef. loco cit.

TERTIA PROPOSITIO.

4 NEophiti sunt irregulares. Ità colligitur ex dist. 48. cap. 1. & 2. Ratio cur hęc irregularitas inducta sit ab Ecclesia, est ne in superbiam elati incidant in laqueum Diaboli, 1. Timoth. 3. Ità Nauar. num. 205. Sayrus cap. 13. num. 10. Auila loco cit. d. 4. dubio 4. Valentia tomo 4. d. 7. q. 19. pun. 3. Henriquez lib. 14. cap. 4. Suarez tomo 5. d. 43. sect. 3. num. 5. Filiucius tract. 19. cap. 7. q. 1. & tract. 20. num. 240. Toletus lib. 1. ca. 59. Reginald. lib 30. nu. 43.

5 Quæres primò, quis dicatur Neophitus.

Respondeo eum dici, qui ex lege Iudaica, Maumethica, vel Ethnica nuper conuersus est ad fidem Christianam, Qui verò ab infantia Baptismum suscepit non dicitur neophitus; quamuis descenditur ab Auo, vel patre neophito, vel Iudæo, vel Saraceno; sicut nec ille dicitur neophitus, qui ab hinc decem annis, vel eo amplius Baptismi Sacramento insignitus est; non enim dicitur nuper conuersus ad fidem. Ita DD citati.

Ex dictis patet, neophitum excludi à minoribus, & maioribus ordinibus; cum sit irregularis; baptizatum verò ab infantia, vel iam diù conuersum ad fidem Christianam posse iure communi ad ordines, beneficia, & officia publica admitti, si iudicio Episcopi reperiatur in rebus sidei benè instructus; hic enim non dicitur propriè neophitus. Vide Tolet. & alios præcit. DD.

6 Quæres secundò, quis dispensare possit cum neophito ad ordines, beneficia, vel officia publica.

Respōdeo dispensationem pertinere ad Summum Pontificem; nam ad ipsum pertinet dispensare in irregularitate proueniente ex defectu, nisi in aliquo particulari casu concessa sit Episcopis, aut alijs dispensandi facultas. Videte Suarez, & alios DD. locis cit.

Verum verò filij neophitorum irregulares sint, constabit ex infra dicendis.

PVNCTVM II.

De Irregularitate proueniente ex defectu corporis.

1 *Quodnam vitium, seu defectus corporis inducat irregularitatem.*

2 *An carens oculo sit irregularis?*
3 *An sit irregularis habens maculam in oculo.*
4 *An sit irregularis habens oculum grandiorem altero.*
5 *An abscissio nasi faciat hominem irregularem.*
6 *An habens labia corrosa sit irregularis.*
7 *An surdus sit irregularis.*
8 *An carens auriculis sit irregularis.*
9 *An gibbosus sit irregularis.*
10 *An monstruosus sit irregularis.*
11 *An Æthiops, aut habens sex digitos sit irregularis.*
12 *An hermaphroditus sit irregularis.*
13 *An hermaphroditus possit professionem facere.*
14 *An habens crura distorta sit irregularis.*
15 *An sit irregularis, qui caret pede.*
16 *An qui non potest Ordines exercere sit irregularis.*
17 *An febre laborantes sint irregulares.*
18 *An graui dolore capitis laborantes sint irregulares.*
19 *An laborantes morbo Gallico sint irregulares.*
20 *An sit irregularis, qui laborat lepra, aut scabie.*
21 *An peste laborantes sint irregulares.*
22 *An morbo caduco laborantes sint irregulares.*
23 *An amentes, & furiosi sint irregulares.*
24 *An Dæmoniaci sint irregulares.*
25 *An defectus corporis idem operetur, quando aduenit ante susceptionem ordinum, ac quando subsequitur ordines susceptos.*
26 *An abstemius possit vti Sacerdotio.*
27 *An Papa possit dispensare cum abstemio.*
28 *An habens corporis defectum impedientem vsum Sacerdotij possit ad reliquos ordines promoueri.*
29 *An carens aliquo membro sit irregularis.*
30 *An carens membro occulto irregularis sit.*
31 *An sit irregularis, qui sibi virilia amputauit.*
32 *An sit irregularis, qui amisit digitos pedum, aut virilia.*
33 *An ille sit irregularis, cui abscissa sunt virilia in pœnam delicti.*
34 *An sit irregularis, qui virilia amputauit causa cantus, aut castitatis.*
35 *An sint irregulares, qui ex indignatione membrum amputauit.*
36 *Quis possit in hac irregularitate dispensare.*

NOtandum, habentes certos, quosdam defectus, seù vitia corporis irregulares esse, quandiù cum ijs defectibus, seu vitijs non possunt ordines exercere: quales sunt membris mutilati, aut ita debilitati, vt ordines exercere nequeant; quales etiam sunt habentes manus immobiles, aut adeò tremulas, vt periculum subeant effundendi Calicem. In præsenti puncto difficultas est in assignanda regula generali, qua cognoscatur, per quem defectum, seù vitium incurratur irregularitas. Quare tria principaliter quæram in hoc loco. Primò, quodnam vitium, seu defectus corporis inducat irregularitatem. Secundò, vtrùm carentia membri illam inducat. Tertiò, ad quem pertineat in hac irregularitate dispensare.

PRIMA PROPOSITIO.

1 ILle defectus, seù vitium corporis inducit irregularitatem, quod vel impendit vsum, & exercitium ordinis, vel notabilem gignit deformitatem, aut horrorem; quale vitium est nasi amputatio, aut priuatio vnius oculi, aut insignia macula in oculo, quæ notabilem pariat deformitatē. Hæc doctrina colligitur ex cap. Secundò de Clerico ægrotante lib. 3. decretal. titulo sexto, & ex cap. vltimo de corpore vitiatis, & vera est, siuè huiusmodi vitium contractum sit ex culpa, siuè sine culpa, siuè ex causa iusta, siuè ex iniusta, siuè ex causa naturali, siuè accidentali. Ratio est quia æquitas ipsa naturalis dictat, eum ad ordines, vel eorum vsum non esse promouendum, qui nequit ordines exercere, aut horrorem incutit adstantibus. Ita Nauar. cap. 27. num. 200. Suarez d. 50. sect. 2. num. 16. Molina tomo 4. de iustitia tract. 3. disp. 70. num. 2. Sayrus lib. 6. cap. 7. num. 6. Auila loco cit. disp. 3. dubio 1. Couarr. in Clementina Si furiosus 1. parte cap. 5. S. Antoninus 3. parte tit. 28. cap. 5. Coninchus disp. 18. dub. 13. num. 106. Filiucius tract. 19. cap. 6. q. 4. Toletus libro 1. cap. 57. & 58. Reginaldus lib. 30. num. 40. & alij apud Vgolinum, cap. 46. de irregularitate.

Ex dictis colligi potest solutio multorum casuum.

2 Primò, carentem lumine, & visu oculi dexteri non esse irregularem, modo habeat vtrumque oculum integrum. Ratio est quia huiusmodi vitium non impedit vsum ordinis, nec inducit notabilem horrorem, vel deformitatem. Idem dicendum est de eo, qui habet visum, & intuitum breuem, vel qui non videt sine conspicillis. Secus dicendum est de eo, qui non solum caret lumine; sed etiam oculo, aut de eo, qui caret lumine oculi sinistri, qui dicitur oculus Canonis, ita vt non possit commodè per oculum dexterum conspicere sine indecora faciei conuersione ad populum, cap. Si Euangelica dist. 55. Ità Nauarrus nu. 199. Molina loco cit. nu. 4. & 6. Vgolin. cap. 47. & 48. Filiucius num. 167. Toletus loco cit. Reginald. num. 49. & alij communiter.

3 Secundò, eum non esse irregularem, qui habet maculā in oculo non generantem notabilem deformitatem. Secus si notabilem deformitatem efficiat; quamuis oculus sit integer, & benè perspiciat, cap. Secundo de corpore vitiatis. Ita Molina nu. 5. & alij.

4 Tertiò, illum esse irregularem, qui habet vnum oculū grandiorem, seu grossiorem altero, vel vtrumq; prominentem, ita vt magnam inducat deformitatem.

5 Quartò, abscissionem nasi inducere irregularitatem propter deformitatem. Ita Molina, num. 2. Reginald. nu. 50. Filiucius nu. 171. & alij communiter.

Item irregularis censendus est qui nasum ita distortum, vel magnum habet, vt notabilem pariat deformitatem iudicio Episcopi.

6 Quintò, illum esse irregularem, qui habet labia penitus corrosa, vel abscissa; magna enim laborat deformitate. Similiter est irregularis, qui nodum linguæ ita patitur, vt verbum integrum vix possit exprimere: hic enim censetur ineptus ad functiones ordinis, & horrorem adstantium animis gignit. Carens verò dentibus non videtur irregularis; quia priuatio dentium nō solet impedire vsum ordinum, aut inducere notabilem deformitatem. Ita Henriquez lib. 14. cap. 8. num. 2. Sayrus lib. 6. cap. 8. num. 16. Filiucius num. 171. Vgolinus tract. de Irregularitate cap. 69. qui videtur hoc idem asserere de eo, qui sibi dentes per indignationem excussit Contra Maiolum lib. 1. de Irregularit. cap. 24. Prominentia verò dentium extra os inducit irregularitatem; eo quod pariat deformitatem; propterea huiusmodi dentes resecandi sunt, si fieri potest absque periculo. Ita Vgolinus cap. 50. nu. 3.

7 Sextò, surdum vtraque aure, ita vt nullo modo possit audire, esse irregularem; vt patet per septimum Canonē Apostolorum; consequenter huiusmodi surdus non potest promoueri ad Sacerdotium; immò si defectus surditatis contingat post Sacerdotalem ordinem, licèt initiatus ordine Sacerdotali possit exercere ea munera, ad quæ non est necessarius auditus, & consequenter possit Missam submissè celebrare; non tamen admittendus est ad Missam solemnem celebrandam, ne risum excitet, faciendo aliquid extra tempus, vt bene ait Reginaldus, lib. 30. cap. 5. num. 50. Si verò vna tantum aure surdus sit non videtur irregularis, vt inquit Graffius, & alij apud Sayrum, lib. 6. cap. 8. num. 17. & apud Filiucium nu. 169.

8 Grauior difficultas est, vtrum carens auriculis, idest externa illa cartalagine, quæ organo auditus adhæret, sit irregularis.

Ad quam difficultatem Nauar. num. 199. Auila, & alij respondent esse irregularem; quia carentia auricularum notabilem inducit deformitatem. Hæc sententia mihi probatur, quando carens auriculis non potest huiusmodi deformitatem auferre, seù celare capillorum velamine. Ità Henriquez lib. 14. cap. 8. num. 3. Auila parte 7. disp. 3. dubio 1. Coninchus disp. 18. dubio 13. num. 108. Filiucius num. 169.

9 Septimò, gibbosum non esse irregularem; nisi gibbositas coniuncta sit cum nimia deformitate, vel debilitate; vt accidit, quando gibbus nequit se exigere; aut stare recto capite. Ita Auila loco citato, Molina loco citato num. 8. Vgolinus tract. de irregularitate cap. 50. num. 6. Reginald. num. 52. & alij communiter. Idem dicendum est de eo, qui habet ventrem præturgidum, ac nimis pinguem, ita vt deformitatem notabilem pariat, vt ait Maiolus libro 1. cap. 17.

10 Octauò, monstruosum esse irregularem; qualis est habens duo capita, quatuor manus, aut vultum adeo fœtidū,

vt

vt ipsum intuentibus facilè incutiat risum, aut horrorem, cap. qui in aliquo dist. 51.

11 Ex quo deducitur, inquit Maiolus lib. 1. cap. 21. Contra Vgolinum cap. 50. num. 4. Æthiopem non videri irregularē eo quod non soleat horrorem parere. Idem regulariter loquendo de viris grandioris, vel exiguæ statutæ dicendū nisi Episcopus in aliquo casu aliter iudicet. Similiter habens sex digitos non videtur irregularis, quoties digitus superfluus non impedit vsum aliorum digitorum. Quando verò impedit vsum aliorum digitorum, est irregularis, vt accidit, quando index, & pollex sub communi vngue existunt; tunc enim magna est difficultas in hostia contrectāda. Ita Vgolinus cap. 48. §. 1. & cap. 50. & 51. Henriquez lib. 14. cap. 8. num. 3. Savrus lib. 6. cap. 8. num. 2. Filiucius num. 165. Reginaldus num. 46. & alij, qui addunt digitum superfluum posse abscindi absque periculo irregularitatis; modo abscindi possit absque periculo vitæ, aut maioris deformitatis. Neque in hoc casu videtur accipiendum, c. Qui partem dist. 55.

12 Nonò, hermaphroditum esse irregularem, quando scilicet particeps est masculini, & fœminei sexus. Cap. Si testes 4 quæst. 2.

13 Addit Nauarrus consilio 47. de irregularibus Vgolin. de irregularitate cap. 48. §. 1. num. 4. & alij, hermaphroditum non posse professionem facere in religione virorum, vel mulierum ob periculum scandali, & libidinis; credendum enim est Ecclesiam, irritantem professionem apud personas diuersi sexus, irritasse etiam professionem illius, qui æque particeps est vtriusque sexus, propter grauissima pericula, & scandala. Quare hermaphroditus non solum repellitur ab ordinibus, sed etiam à professione, vt inquit Nauar. Vgolinus locis cit. Henriquez lib. 14. cap. 8. num. 6. folio 861. & alij apud Sanchez lib. 7. de Matrim. disput. 106. Immò si hermaphroditus magis, aut æque participet fœmineum, & virilem sexum, est incapax ordinis, & Caractheris, quia neque potest propriè dici vir, neque fœmina; subiectum autem capax caractheris est vir propriè, cum fœmina repellatur ab ordinibus. Secus si magis particeps sit virilis, quam fœminei sexus; tunc enim, quamuis sit irregularis, est capax, & caractherem recipit, si ad ordines promoueatur. Ita Nauarrus cap. 27. num. 203. Suarez tomo 5. disp. 51 sect. 2. Sayrus lib. 6. cap. 8. num. 25. Auila dubio 5. Vgolinus cap. 48. cap 1. Molina num. 13. Henriquez loco cit. Filiucius num. 163 & alij Contra Toletum lib. 1. cap. 63. num. 6. quem sequitur Martinus Fornarius de Sacramento Ordinis cap. tertio, numer. primo, asserentem non esse irregularem modò res non sit notoria; tunc enim etiam ipse concedit non posse promoueri propter scandalum.

Verum si detur casus, vt quis pro fœmina reputetur, sed postea processu temporis virilia, quæ hactenus sub fœmineis pudendis latuerant, prodeant, ita vt fœmineus sexus amplius non remaneat, non censebitur irregularis, quia hic non dicitur amplius fœmina, vel hermaphroditus, consequenter nō videtur inhabilis ad ordines, seu irregularis. Ita Suarez d. 51. sect. 2. num. 2. Filiucius nu. 162. vbi testantur de casu simili, qui ad Romanam Pœnitentiariam delatus fuit de quo etiam ego Mediolani a viro peritissimo, consultus fui, quem casum in Hyspania contigisse asserebant.

14 Decimò, illos non esse irregulares, qui habent crura distorta, modo huiusmodi deformitas tegi possit àuxilio vestium.

15 Vndecimò, illum esse irregularem, qui aliquo caret pede; hic enim dicitur carere membro patente; carentia autem membri patentis solet adiunctam habere deformitatem, & inducere irregularitatem, vt dicam in secunda Propositione. Similiter est irregularis, qui indiget baculo, ita vt non possit per se ipsum accedere ad Altare, ibiq; functiones absque baculo exercere, cap. Si quis in infirmitate dist. 55. & cap. Nullus Episcopus dist. 1. idem dicendum videtur de eo, cui necessarius est pes ligneus ad altares; etiamsi non careat verò pede; videtur enim magna indecentia vti pede ligneo. Ita Molina loco citato num. 9. Nauar. num. 199. Sayrus lib. 6. cap. 2. num. 22. Vgolinus c. 47. Filiucius num. 173. Reginald nu. 54. & alij.

16 Duodecimò, illum esse irregularem, quem infirmitas reddidit ineptum ad exercitium ordinum: aut quando ordines exercere nequit absque horrore, vel deformitate, notabili, vel scandalo, cap. Tua nos de Clerico ægrotante. Ex quo sequitur, non solum eum esse irregularem, qui caret indice, vel pollice, quibus frangitur, & eleuatur Eucharistia, aut qui caret parte digiti pollicis, vel indicis, ita vt notabiliter impediatur frangere, aut eleuare, aut tractare Eucharistiam; sed etiam, qui laborat debilitate digitorum, ita vt hæc præstare nequeat. Ita Molina loco cit. num 3. Sayrus cap. 9. num. 2. Auila loco cit. Suarez disput. 51. sect. 2. num. 17. Filiucius num. 179. Reginaldus nu. 57. & alij. Secus dicendum est de eo, qui caret vngue pollicis vel indicis, nisi illius carentia notabilem pariat deformitatem, vt benè ait idem Molina loco citato, & alij communiter.

17 Decimotertiò, laborantes febri continua esse irregulares. Secus si febris sit quartana, aut leuis febricula, aut non impediat celebrationem Missæ; tunc enim celebrari potest, quia infirmitas non reddit ipsum ineptum ad celebrationem.

18 Decimoquartò, laborantes graui dolore capitis irregulares esse, quandiu periculum subeunt celebrando. Videte Vgolinum cap. 54. §. 1. num. 5. Suarez, & Filiucium locis cit.

19 Decimoquintò, laborantes morbo Gallico, qui foris appareat, horroremque, ac scandalum generet, irregulares esse; Argumento ex cap. Secundo de Clerico ægrotante. Ita Vgolinus cap. 55. §. 2. Molina num. 16. & alij communiter.

20 Decimosextò, laborantes lepra, vel multa scabie, nimiam inducente deformitatem, aut manuum vsum impediente, irregulares esse, quamdiu durat lepra, vel scabies, cap. Tua nos citato; consequenter non posse celebrare saltem in loco publico, vt ait Maiolus, lib. 2. cap. 18. Molina loco cit. num 11. & Vgolinus cap. 55. §. 1. & 2. vbi §. 3. idem sentit de phtisi. Reginald. nu. 56. & 57.

21 Decimoseptimo, laborantes peste irregulares esse propter periculum infectionis aliorum; sicut etiam sunt irregulares laborantes tussi, quæ coniunctum habeat periculū in suscipienda Eucharistia; quamuis peste, vel tussi sublata cesset irregularitas. Ita Vgolinus loc. cit. §. 3. num. 3. Maiolus loco cit. cap. 20. & alij communiter.

22 Decimooctauò, laborantes morbo caduco irregulares esse, immò non posse ad ordines promoueri; quamuis fuerint iam sani effecti, & liberati, semelque tantùm fuerint correpti eo morbo cap. Maritum, & capite Communiter dist. 33. sunt enim irregulares, & inhabiles ad ordines propter periculum incidendi de nouo in eundem morbū. Ita communiter DD. teste Vgolino cap. 54 §. 1. Possunt tamen in ordinibus susceptis ministrare, modò liberati fuerint eo morbo. Si verò nondum plenè liberati sunt, sed tantum raro, E. g. semel in mense cadunt in terram absque clamore, vel spumarum emissione, vel horribili corporis agitatione, possunt celebrare adiuncto sibi socio Sacerdote ieiuno, qui perficiat sacrificium, si fortè incepto Canone alter corripiatur morbo caduco; cap Nuper dist. 7. q. 2 Ita Sayrus loco citato num. 11. Molina num. 12. Antoninus 3. par. tit. 24. cap. 5. ad finem, Vgolinus loc. cit. Bartholomeus ab Angelo dialogo 5. § 179. Reginaldus num. 41. & alij qui addunt ad Episcopum pertinere iudicium, an aliquis liberatus sit eo morbo, facta obseruatione triginta dierum. ca. Nuper 7. quæst. 2. & à tempore recuperatæ salutis expectādum esse vnum annum, pro vt Episcopus iudicauerit. Ego verò puto probationes relinqui arbitrio Episcopis pensatis conditionibus morbi, & personæ.

23 Decimonono, amentes, & furiosos habitualiter esse irregulares propter periculum scandali, & noui lapsus in amentiam, vt patet ex cap. Maritum el. 2. dist. 33.

Ex quo licet inferre primò, huiusmodi amentes, vel furiosos non posse absque approbatione Summi Pontificis, cui constet de sanitate mentis recuperata, celebrare, etiāsi omninò liberati sint. Ita Maiolus lib. 2. cap. 14. Nauarr. cap. 27. num. 203. Suarez disp. 51. num. 5. Filiucius nu. 184. Reginaldus nu. 37. Coninchus nu. 107. & alij statim citandi, quamuis contrarium teneat Bartholomeus ab Angelo loco cit. §. 180. Hoc tamen intelligitur modo furor, amentia, & mentis alienatio sit frequens, nec raro, vel ex causa transeunte contingat; nam si proueniat ex causa transeunte, vt ex vi morbi, vulneris, iræ, & passionis breuis, sublata amentia, cessat impedimentum, & irregularitas. vt patet, tùm ex communi vsu. Tum quia cessat periculum scandali. Tùm quia isti non dicuntur amētes habitualiter. Secus dicendum est de eo, qui frequenter patitur insaniam;

idest

Missæ de eo qui habet organa læsa, vel humores; hic enim est irregularis, & excluditur ab ordinibus suscipiendis, & exercendis; quamuis non careat lucidis interuallis. Ita Auila loco cit. Vgolinus cap 53. & 54. Coninchus nu. 107. Molina loco cit. disp. 70. num. 11. Nauar. cap. 27. nu. 203. Bartholomeus ab Angelo dialogo 5. §. 180. Suarez, Filiucius, & alij communiter.

Secundò eos non esse irregulares, qui leuem quandam mentis alienationem, vel vertiginem, vel deliquium animi, vel quid simile patiuntur, quia non sunt amentes habitualiter. Cauti tamen se debent gerere, ne ad celebrandum accedant, non adiuncto sibi socio, quando periculum est, ut ipsi hoc morbo ita vexentur, vt nequeant sacrificiũ perficere. Ita Maiolus lib. 2. cap. 16. Reginaldus loco cit. Suarez disp. 51. sect. 1. num. 6. Filiucius num. 180. quilibet enim Sacerdos celebraturus curare debet, vt sacrificium integrè fiat.

Tertiò, Episcopum non posse in irregularitate ob amentiam contracta dispensare ad ordines suscipiendos contra Tabienam, & alios apud Reginaldum num. 39. hæc enim est vera irregularitas, ad Episcopum autem non pertinet dispensatio circa irregularitatem, præsertim circa prouenientem ex defectu.

Dixi ad ordines suscipiendos, nam si loquar de ordinibus susceptis, Episcopus potest transacto anno ab amentia, vel iudicio prudentis circa vsum ordinum antea susceptorum dispensare, seu potius consentire, & declarare sublatum esse impedimentum, cap. communiter dist. 33. Ita Suarez num. 5. Filiucius, Reginaldus, Coninchus, & alij locis cit.

24 Vigesimò, Dæmoniacos, quorum corpora à Demone obsidentur, vel semel fuerunt obsessa, irregulares esse; consequenter non posse Ordines sacros suscipere, vel susceptos exercere; quamuis modò liberati sint, vt patet ex cap. Maritum secundo, & ca. Clerici 4. dist. 33. Ita Nauar. cap. 27. num. 203. Toletus lib. 1. cap. 59. num. 2. & alij statim citandi Contrà Bartholomeum ab Angelo dialogo 5. §. 180. & 183. vbi testatur de communi nempè Dæmoniacum ex toto liberatum posse celebrare.

Verum tamen est primò, eum, qui fuit à Dæmone obsessus post ordines susceptos, posse ordines susceptos exercere ex dispensatione Episcopi, modò constet ipsum à Dæmone spatio vnius anni non fuisse vexatum cap. Communiter dist. 33. Ità Vgolinus de irregularit. cap. 55. num. 2. Henriquez lib. 14. cap. 8. num. 8. Littera A. Nauarrus cap. 27. nu. 203. Sebastianus Medices parte 2. de irregular. cap. 32. Molina tomo 4. tract. 3. disp. 70. num. 11. Sayrus lib. 6. cap. 9. nu. 14. Toletus lib. 1. cap. 64. versus principium, Coninchus disp. 18. dub. 15. num. 107. Reginaldus num. 43. Filiucius num. 187. ad finem loquens de arreptitijs, & energumenis.

Secundò verum est, eum, qui liberatus est ab obsessione Dæmonis, posse ad ordines minores promoueri; nam in c. Clerici dist. 33. dicitur non posse ascendere ad superiorem sacri regiminis gradum. Ita Glossa ibidem, Sayrus, & Toletus locis cit. Filiucius tract. 19. cap. 6. q. 9. vers. septimum Reginaldus lib. 30. n. 43. Contra Vgolinum loco citato, n. ..

Tertiò verum est, maleficiatum, qui ratione maleficij perpetui est inhabilis ad contrahendum Matrimonium, non esse ineptum ad Ordines sacros suscipiẽdos; hac enim ratione castior est. Ita Henriq. & Sayrus locis cit. & alij.

Addo, non solùm illos esse irregulares, qui à Dæmone sunt oppressi, sed etiam illos, qui se Dæmoniacos simulatunt; vt patet ex sexta Synodo generali Constantinopolitana, Canone 6. Ita Vgolinus, & Sayrus locis cit. Reginaldus num. 41.

Ex allatis exemplis satis, superquè constat, quodnam vitium, seu defectus corporis inducat irregularitatem.

25 Quæres primò, vtrùm defectus corporis idem operetur quando aduenit ante susceptionem ordinum, ac quando subsequitur ordines iam susceptos.

Respondeo negatiuè; licèt enim defectus, qui reddit hominem inhabilem ad vsum ordinum, reddat etiam inhabilem ad ordines suscipiendos; nihilominus, si superueniat ordinibus iam susceptis; non semper reddit hominem inhabilem ad vsum illorum; vndè amputatio pollicis, vel indicis reddit quidem inhabilem ad suscipiendum Sacerdotium; nihilominus, si superueniat Sacerdotio iam suscepto, non reddit inhabilem ad vsum Sacerdotij, ad quẽ vsum defectus superueniens non affert impedimentum; ni forte adsit notabilis deformitas.

Ex quo patet, Sacerdotem, cui suscepto Sacerdotio aduenit amputatio pollicis, vel indicis, posse præstare ea omnia, ad quæ non impeditur per illum defectum; vnde quamuis sit inhabilis ad celebrationem Missæ; eo quod non possit Hostiam eleuare, nihilominus non est inhabilis ad reliqua Sacerdotij officia, eo quod possit illa præstare; consequenter potest Confessiones audire, concionari, exercere ordinem Diaconi canendo Euangelia, &c. Sicut etiam Sacerdos cæcus potest Confessiones audire; quas etiam potest audire Sacerdos, qui suscepto Sacerdotio morbo caduco corripitur, vt colligitur ex cap. Presbyterũ de Clerico ægrotante. Ita Nauarr. cap. 27. num. 200. Molina num. 14. Sayrus loco cit. num. 7. Coninchus, nu. 106. Vgolinus cap. 52. §. 1. Filiucius num. 158. 167. & 178. Reginald. lib. 30. nu. 44. & 48. & alij.

26 Hinc patet eum, qui suscepto Sacerdotio fit abstemius ita vt non possit degustare vinum, posse vti Sacerdotio, excepta celebratione; qui verò ante susceptionem Sacerdotij est abstemius, eo quòd vinum non bibat, vel illud euomat, vel alio modo patiatur vomitum, non potest ad Sacerdotium admitti; nam sacrificium missæ sub vtraque specie peragi debet; non potest autem peragi ab abstemio propter periculum vomitus in sumendis speciebus vini. Maiolus cap. 15. Reginaldus nu. 58. & alij DD. statim citandi.

27 An vero Summus Pontifex possit cum abstemio dispẽsare, vt promoueatur ad Sacerdotium?

Respondendum est, non posse, si sequamur sententiam eorum, qui dicunt Summum Pontificem non posse dispensare, vt sub vna tantum specie fiat consecratio. Secus si contrariam sequamur opinionem; de qua egimus in Sacramento Eucharistiæ. Verum tamen est, Summum Pontificem posse cum abstemio dispensare ad reliquos ordines; nam hoc impedimentum iure naturali videtur sese solum extendere ad Sacerdotium. Ita Nauar. cap. 27. num. 204. Sayrus cap. 9. nu. 15. Toletus lib. 1. cap. 25. Vgolinus cap. 53. vbi etiam ostendit, an qui vouit non bibere vinum, fit irregularis, & faciat contra votum celebrando, seque purificando; de qua re nos egimus de voto, & diximus nõ peccare, nec facere contra votum; consequenter non esse irregularem.

28 Quæres secundò, vtrùm habens defectum corporis impedientem susceptionem Sacerdotalis Ordinis, possit admitti ad reliquos ordines, E. g. vtrum carens vngue, vel aliquo digito possit ad Diaconatum, vel ad alios ordines admitti; quamuis admitti non possit ad Sacerdotium.

Respondeo negatiuè iuxta communiorem DD. sententiam Nauarri cap. 27. num. 20. Auilæ loco citato, regula 2. Vgolini cap. 52. §. 1. num. 4. Angeli, & aliorum apud Garziam 7. parte cap. 12. num. 29. & seq. Contra Sayrum, libro 6. cap. 7. num 8. Paludanum, & alios. Ratio est tum quia habens huiusmodi defectum est irregularis: ergo non potest ad vllos ordines promoueri; cum irregularitas directè impediat susceptionem omnium ordinum. Tum quia carens aliquo membro non solum est inhabilis respectu Sacerdotij, sed etiam respectu aliorum ordinum suscipiendorum, vt concedit etiam ipse Sayrus, & patet ex cap. Illiteratos dist. 36. vbi dicitur vitiatos corpore, aut diminutos non debere ad clericatum promoueri, ergo etiam habens defectum corporis impedientem susceptionem Sacerdotalis Ordinis non potest ad alios ordinis admitti, cum alij ordines ad Sacerdotium dirigantur.

SECVNDA PROPOSITIO.

29 Carentia alicuius membri, vel partis membri etiam occulti, si propria culpa contingat; inducit irregularitatem, quamuis ea membri priuatio non impediat vsum ordinis, neque notabilem afferat deformitatem, cap. Maritum dist. 33. Secus dicendum est, quando ea membri carentia contingit absque propria culpa, nec impedit executionem ordinis, neque notabilem deformitatem habet adiunctam, cap. Qui partem dist. 55. Ita Nauar. num. 198. Suarez d. 51. sect. 2. nu. 8. Sayrus loco cit. num. 11. Auila loco cit. dub. 2 regula 2. Molina disp. 70. num. 18. Henriq. lib 14. cap. 8. §. 4. Valentia loco cit. pun. 3. Vgolinus cap. 52. num. 5. Filiucius cap. 6. q. 1. 2. & 7. Reginaldus num. 47. Toletus cap. 38. in vltima editione num. 6. lib. 1 & alij. Sed inter alios videri potest Bartholomeus ab Angelo dial. 5. §. 155. & deinceps, & ante.

30 Hinc sequitur primò, priuationem alicuius membri occulti,

occulti, quæ contingit absque propria culpa, non inducere irregularitatem; modò illa priuatio non sit coniuncta cũ notabili deformitate. Ità Suarez, Sayrus, & alij DD. citati. Ratio est quia irregularitas non incurritur, nisi in casibus in iure expressis, cap. Is, qui de sent. excomm. In iure autẽ non est expressum irregularitatem incurri, quando priuatio membri cõtingit absque propria culpa; modò non habeat adiunctam notabilem deformitatem, aut impedimentum exercitij ordinum.

31 Secundò, eum, qui sibi virilia amputauit, vel permisit amputari absque iusta causa, irregularem esse, consequenter non posse ordines suscipere, vel susceptos exercere, cap. Si quis absciderit dist. 55. Secus dicendum est de eo qui sibi virilia, aut testes amputari permisit ex iusta causa; hic enim non est irregularis; nec tenetur testes abscissos, vel eorum cineres secum deferre, vt falso putat vulgus; nullo enim iure probatur ad hoc teneri. Ita Couarruuias in Clement. vnica, j. par. nu. 5. Vgolinus cap. 49. nu. 5. Molina loco cit. num. 15. Toletus lib. 1. cap. 57. Filiucius nu. 159. & 160. & alij communiter.

32 Tertiò, eum, qui per infirmitatem amisit digitos pedum, aut virilia, aut ea curauit sibi ob sanitatem abscindi, non esse irregularem; sicut neque est irregularis, qui digitum manus non necessarium ad Eucharistiam eleuandam, vel frangendam, vel ad faciendum signum Crucis in infirmitate amisit, aut passus est ab inimicis per vim abscindi facta debita resistentia; modò ex ea mutilatione non inducatur notabilis deformitas; notabilis enim deformitas irregularitatem parit.

33 Quartò, illum esse irregularem, cui abscissa sunt virilia in pœnam delicti, vt si Clerico amputentur virilia à marito adulteræ, cum qua turpiter inuentus est, vel si amputentur à Iudice; nam huiusmodi amputatio propria culpa videtur contingere. Ita Vgolinus cap. 51. num. 4. Molina num. 18. Nauar. Auila, & Suarez locis cit. Filiucius num. 177. quamuis oppositum non improbabile putet Suarez num. 8.

34 Quintò, illum esse irregularem, qui sibi virilia, vel testes amputauit, aut permisit amputari causa cantus, vel etiam causa castitatis; est enim illicitum etiam ob castitatẽ se hoc modò secare; nam huiusmodi sectio, & amputatio non est medium ad castitatem; immò secti, & amputari, maioribus vexantur stimulis carnis, præsertim in virili ætate, vt fatentur communiter Doctores. Hæc omnia constat ex cap. Si quis absciderit, cap. Si qui se dist. 55. & cap. Significasti de corpore vitiatis. Ita Molina loco cit. num. 16. Nauarrus, Auila, Filiucius, Toletus, & alij locis cit.

35 Sextò, illum, qui sponte sibi membrum, vel membri partem. E. g. digitum, vel partem digiti ex indignatione, vel impatientia abscidit, irregularem esse: etiamsi ex huiusmodi abscissione non oriatur notabilis deformitas, vel impedimentum ad celebrandum, cap. Qui partem, 6. dist. 55. vbi inducta est ista irregularitas potius ex iniusta sæuitia in se ipsum, seu potius ex delicto, quam ex defectu. Ità Suarez loco cit. num. 6. Molina disp. 70. nu. 19. Nauar. cap. 27. nu. 198. & alij communiter; quorum multi ad hanc irregularitatem incurrendam requirunt notoreitatem abscissionis, vt videlicet notorium sit sibi abscidisse partem membri, vel digiti ex indignatione. Ità Vgolinus cap. 51. num. 1. Nauar. cap. 27. nu. 198. Reginald. num. 47. Bartholomeus ab Angelo dialogo 5. §. 158. vbi plures alios refert Maiolus lib. 1. cap. 24. vbi in simili loquitur de eo, qui sibi per indignationem dentes euulsit. Verum notoreitatem requiri gratis videtur dici, cum non colligatur ex textu Suarez disp. 51. sect. 2. & alij apud Garziam de benefic. 7. parte cap. 12. nu. 5. & seq.

Septimò, illum non esse irregularem, qui se ipsum ex indignatione vulnerauit, vel dentem extraxit. Ratio est, quia vulnus nullum induxit corporis defectum, vt suppono, & dens non est membrum, aut membri pars. Ita Sayrus lib. 6. cap. 7. num. 12. Henriq. cap. 8. nu. 1. Filiucius nu. 160. & alij, quos retuli nu. 6.

TERTIA PROPOSITIO.

36 AD Summum Pontificem pertinet dispensare in irregularitate proueniente ex defectu, vel ex deformitate, vel ex infirmitate, nisi fortè coniuncta sit cum impedimento iuris naturalis. Ità Nauar. num. 200. Suarez d. 55. sect. 3. num. 8. ad finem, Molina loco cit. num. 19. Sayrus lib. 6. cap. 8. num. 16. Henriquez lib. 14. cap. 8. num. 1. Couarruuias Clementina Si furiosus j parte, num 7. Vgolinus cap. 52. §. 3 Filiucius num. 180. Suarez disp. 51. sect. 2. num. 18. Reginaldus lib. 30. num. 45. & 59. & alij Contra Syluest. & alios, & patet ex cap. Significasti de corpore vitiatis.

Ad Episcopum verò pertinet iudicare, vtrum defectus vel deformitas inducat irregularitatem, vt patet ex cap. 2. de corpore vitiatis. Hoc idem iudicium aliqui DD. extendunt ad Prælatos religiosorum exemptorum respectu religiosorum sibi subditorum. Sed hoc mihi videtur falsum, cum nullo iure probetur ob priuilegium illis concessum esse. Ità Auila parte 7. d. 3. dub. 3. Couarruuias, Vgolinus, Filiucius, Suarez, Reginaldus, & alij locis cit.

PVNCTVM III.

De irregularitate ex defectu natalium proueniente.

1 *Quinam appelletur illegitimus.*
2 *An illegitimus sit irregularis.*
3 *An filij censeantur legitimi, quando matrimonium est inualidum ob impedimentum occultum.*
4 *An idem sit de filijs infidelium.*
5 *An filius teneatur credere matri asserenti ipsum esse illegitimum.*
6 *An illegitimus fiat legitimus per subsequens matrimonium.*
7 *Quid si matrimonium contrahatur post aliud cum alia celebratum.*
8 *An illegitimus liberetur ab irregularitate per subsequens matrimonium.*
9 *An proles suscepta ex propria vxore post factam professionem sit legitima.*
10 *An filius expositus censeatur illegitimus.*
11 *An natus ex parentibus coniugatis possit aliquando esse irregularis.*
12 *An illegitimus peccet mortaliter recipiendo ordines.*
13 *An incurrat aliquam pœnam.*
14 *Quot modis tollatur irregularitas proueniens ex illegitimitate.*
15 *Quis possit cum illegitimo dispensare.*

TRia principaliter quæram in hoc puncto. Primò, vtrũ illegitimus sit irregularis. Secundò, vtrum peccet, & incurrat aliquam pœnam ordines suscipiendo, vel susceptos exercendo. Tertiò, quomodo tollatur irregularitas ex defectu natalium. Sed prius.

1 Notandum, illegitimum appellari eum, qui non est ortus ex legitimo Matrimonio; sed potius ex fornicatione, vel stupro, vel incestu, vel adulterio. Si sit ortus ex meretrice appellatur Manzer. Si ex soluto, & ex concubina domi retenta, appellatur filius naturalis. Si ex adultero, & soluta, appellatur nothus. Si ex coitu dãnato, vt ex stupro, vel raptu, vel sacrilegio, vel incestu, vel ex fœmina coniugata, dicitur spurius. Ita Couar. 1. 2. de sponsalibus ca. 8. §. 4. Sayrus libro 6. cap. 10. num. 6 Molina tract. 2. disp. 165. Lessius lib 2. cap. 19. dub. 6. Vasquez in opusc. de testam. cap. 5. §. 6. dub. 1. §. 7. num. 98. Suarez disp. 50. sect. 2. nu. 1. & seq. Filiucius num. 133. & seqq.

PRIMA PROPOSITIO.

2 ILlegitimus quamuis occultus est irregularis, cap. 1. de fil. præsbyter. Ratio, cur hæc irregularitas sancita sit à iure est, quia expedit illegitimum arceri ab ordinibus. Primò in detestationem delicti à parentibus commissi. Secundò propter periculum incontinentiæ in prole ex imitatione paterna. Tertiò ob reuerentiam ordinibus debitam. Ita Vgolinus cap. 44. §. 1. Auila par. 7. d. 3. dubio 6. Sayrus cap. 10. num. 36. Henriquez lib. 14. cap. 8. num. 10. Nauar. n. 207. Toletus lib. 1. cap. 53. Coninchus dub. 12. Suarez sect. 3. num. 2. Filiucius num. 138. Reginald. lib. 30. num. 67. & alij cõtra Castrum aliter sentientem de illegitimo occulto.

3 Quæres primò, vtrum filij censeantur legitimi, quando matrimonium inter duos inualidè contractum fuit ob occultum aliquod impedimentum; sed vterque contrahens,

vel vnus eorum bona fide ex probabili errore iuris, vel facti contraxit in facie Ecclesiæ, idest coram Parocho, & Testibus.

Respondeo legitimos esse; consequenter non esse irregulares, cap. Ex tenore, & cap. Peruenit, & cap. Ex tenore, qui filij sint legitimi, quanquam Suarez disp. 50. sect. 1. nu. 11. Filiucius num. 132. post Caietanum Socinum, & alios, putant id verum esse solum dum vterque bona fide contraxit. Sed oppositum mihi magis probatur, quia matrimonium reputatum idem operatur ac verum.

4 Addo legitimos censeri filios susceptos ab infidelibus, qui tempore infidelitatis contraxerunt matrimonium validum secundum leges ipsorum, sed inualidum secundum leges Canonicas; nam filij censentur illegitimi, quando non oriuntur ex matrimonio valido: prædicti autem filij orti sunt ex matrimonio valido; nam matrimonium infidelium non dissoluitur per ipsorum conuersionem ad fidem, nisi sit inualidum propter impedimentum iuris naturæ, aut propter impedimentum inductum à Principibus ipsorum, cap. De infidelibus de consanguin. & affinit. Ita Couarruuias parte 2. cap. 8. §. 1. Sayrus loco citato num. 35. Suarez, Filiucius, & alij communiter.

Addo cum Suarez d. 50. sect. 4. nu. 10. Auila loco cit. dubio 10. & alijs, filium genitum a parentibus; qui matrimonium inualidè contraxerunt, non teneri se tanquam irregularem gerere, nisi ei constet de mala fide parentum; nam in dubio non debet præsumere parentes deliquisse.

5 Vtrum verò filius teneatur credere matri asserenti ipsum esse illegitimum, constat ex dictis de matrimonio, non teneri, nisi rationibus conuincatur, vt si vterque parens idē affirmet. Et hoc verum est, etiamsi mater cum iuramento, vel in mortis articulo asserat, ipsum esse illegitimum, vt ibidem ostendi, & præter DD. ibi citatos idē docet Suarez d. 50 sect. 4 n. 5. vbi quamplures alios Doctores refert, quibu adde Filiucium num. 144. Reginaldum num. 78.

6 Quæres secundò, vtrum illegitimus fiat legitimus per subsequens matrimonium.

Respondeo fieri legitimum, & consequenter habilem nō solum ad successionem hæreditariam, & dignitates sæculares; sed etiam fieri idoneum ad ordines, & Ecclesiasticas dignitates, excepto Cardinalatu; vt patet ex motu proprio Sixti V. apud Sayrum loco citato num. 14. & apud Garziā de benef. 7. par. cap. 1. num. 28. vbi quamplures DD. refert. Ratio est quia matrimonium sequens purgat omnia præcedentia: modo Parentes tempore Conceptionis, vel Natiuitatis habiles essent ad contrahendum matrimonium, nec haberent aliquod impedimentum dirimens matrimonium; nam si tunc temporis non erant habiles ad contrahendum matrimonium, non tollitur illegitimitas, & inhabilitas ad ordines, & Ecclesiasticas dignitates, cap. Tanta, qui filij sint legitimi. Ita Sanchez lib. 8. disp. 7. num. 19. Suarez loco citato sect. 1. Henriquez libro 13. cap. 20. num. 4. Sayrus loco citato num. 15. Reginald. nu. 69. Couar. de matrim. par. 2. cap 8 §. 2. Filiucius num. 131. Garzias ex parte num. 38. Maiolus de irreg. lib. 1. cap. 4. num. 14. Coninchus, Auila, & alij locis citatis, quanquam multi DD. putant fieri legitimos solum dum parentes habiles erant ad contrahendum tempore conceptionis. Secus si habiles solum erant tempore natiuitatis. Ita Suarez, Garzias, Maiolus, & Filiucius locis citatis.

Oppositum mihi non displicet cum Couar. & alijs, tum fauore matrimonij, tum quia non adest textus contrarius.

Addit Suarez num. 11. Filiucius num. 132. post Couar. & alios illegitimum fieri legitimum solum per matrimoniū subsequens validum, non vero per matrimonium inualidū existimatum verum. Sed oppositum mihi probabilius videtur, iuxta dicta num. 3.

7 Hinc sequitur primo, eum, qui dum esset solutus, suscepit filium ex concubina, & postea matrimonium contraxit cum Berta, & mortua Berta contraxit matrimonium cum ipsa concubina, non solum valide contrahere; verum etiam filium antea susceptum fieri legitimum, etiamsi matrimonium non consumetur cum ipsa, quæ alias fuit concubina; ratio est quia parentes erant habiles ad contrahendum tempore conceptionis filij. Ita Panormitanus in cap. Tanta citato, & alij plures apud Sayrum loco citato num 19.

8 Secundò, filium illegitimum, natum ante matrimoniū, contractum à suis parentibus, fieri legitimum; & consequenter liberari ab irregularitate per matrimonium subsequēs inter ipsos parentes, etiamsi sequatur, postquam filius fuit promotus ad ordines; nam filius fit legitimus per subsequens matrimonium; consequenter liberatur ab irregularitate, eo quod cesset illius causa. Ita Sayrus loco citato nu. 30. Coninchus d. 18. dub. 12. num. 105. & alij contra Maiolum lib. 1. cap. 4. num 16 & alios.

7 Tertiò quando aliquis contracto, & nondum consummato matrimonio professionem emisit in approbata religione, eaque emissa; priorem coniugem carnaliter cognouit, & ex ea suscepit prolem, prolem indè susceptam esse illegitimam, & consequenter irregularem; cum non sit suscepta ex legitimo matrimonio, eo quod matrimonium fuerit dissolutum per professionem, vt patet ex Tridentino sess. 24. ca. 6. & ex traditis à nobis de matrimonio.

10 Quæres tertiò, vtrum filius expositus, cuius parentes ignorantur, præsumendus sit illegitimus, & irregularis.

Respondeo iuxta probabiliorem DD. sententiam præsumendum esse irregularem. Ita Suarez disp. 50. sect. 3. Filiucius num. 141. Reginald num. 77 Vgolin loco cit. §. 7. Auila loco cit. Rebellus, libro 1. de contract. q. 2. num. 15. & alij, apud Garziam num. 8. contra Sayrum cap. 10. num. 39. Henriquez, libro 14. cap. 8. in coment. lit. K. Coninchum disp. 18. dub 12. num 105. & alios apud Couarruuiam in Clemētina Si furiosus 1. parte initio, apud Garziam nu. 7. & apud Vgolin. loco cit. Ratio est quia in huiusmodi casu adsunt coniecturæ ita vehementes, vt ferè certò constet expositum esse illegitimum, cum filij legitimi non soleant exponi, vt docet ipsa experientia, & parentes exponentes filios notam infamiæ subeant.

Addunt tamen prædicti Doctores cum Couarruuia loco citato num. 9. expositum posse susceptis ordinibus vti absq; alia dispensatione; melior enim est conditio possidentis Immo videtur posse ab Episcopo dispensari, vt ordines suscipiat post adhibitam debitam diligentiam. Ita Henriq. l. 14. c. 8. n. 10. Suar. loc. cit. n. 4. ad finē, Sayrus loc. cit. n. 39. Filiusius n. 141. & alij, non quia Episcopus possit dispensare in irregularitate proueniente ex defectu; sed quia illius facultas prodesse potest ad pacandam conscientiam adiuncta opinione probabili, asserente expositum non esse præsumendum irregularem.

Obijcies. In dubio facti nullus præsumendus est irregularis excepto facto homicidij; sed in proposito casu nō adest dubium facti homicidij; sed dubiū illegitimitatis; ergo expositus non est iudicandus illegitimus, seu irregularis.

Respondeo in hoc casu non adesse dubium facti; sed potius certitudinem quandam moralem innixam experientiæ.

11 Quæres quartò, vtrum dari possit casus, in quo natus ex parentibus coniugatis sit irregularis.

Respondeo affirmatiuè, vt accidit, quādo pater factus est Sacerdos de consensu, vel absque consensu suæ vxoris; sed postea vxorem carnaliter cognouit, ex eaque prolem suscepit; tunc enim proles inde suscepta censetur irregularis, cap. Literas de filijs Præsbyterorum. Ita Suarez sect. 2. num. 4. Sanchez libro 9. de Matrimonio d. 38. Sayrus libro 6. cap. 10. num. 41. Filiucius num. 136. Toletus, & alij.

SECVNDA PROPOSITIO.

12 Illegitimus peccat mortaliter recipiēdo ordines absque dispensatione. Ratio est quia facit contra prohibitionem Ecclesiæ in re graui; sicut etiam mortaliter peccat exercendo ordines susceptos absque dispensatione, vt ex eadem ratione constat. Ita Auila loco citato, Nauarr. Toletus, & alij apud Sayrum num 38.

13 Quæres vtrum illegitimus non solum peccet, verum etiam incurrat aliquam pœnam suscipiendo ordines absque dispensatione, vel exercendo susceptos.

Respondeo non incurrere nouam pœnam; cum hæc non sit in iure expressa; quamuis peccet mortaliter, & ratione prioris irregularitatis repellatur ab executione ordinis, eo quod irregularitas non solum impediat susceptionem, sed etiam exercitium ordinum. Ita Nauar. cap. 27. num. 96. Sayrus loc. cit. n. 38. & alij contra Maiolum, lib. 1. cap. 2. nu. 8. existimantem incurrere nouam irregularitatē celebrando.

TERTIA PROPOSITIO.

14 Irregularitas proueniēs ex illegitimitate tribus modis auferri potest. Primò, per legitimationem; vnde legitimatus

gitimatus à Papa censetur factus habilis ad ordines, ad beneficia, ad dignitates, & alia omnia, ad quæ se extendit potestas legitimitatis, quatenus fieri potest absque præiudicio alterius, cap. Venerabilem, qui filij sint legitimi; in quo cap. habetur legitimatũ à Papa extra Patrimoniũ, seu Territoriũ Diui Petri non censeri factum idoneum, & habilem ad dignitates sæculares, & ad hæreditatem, de qua re videte Sayrum cap. 11. num. 6. & alios Doctores statim citandos.

Dixi legitimatum; quia non idem est legitimatio, & dispensatio; nam illegitimus per legitimitatem efficitur habilis ad omnia, ac si re vera esset legitimus. Per dispensationẽ verò efficitur solum habiles ad certum aliquem actum, iuxta verba dispensationis; nam dispensatio est res odiosa, & strictè explicanda; propterea dispensatus ad certũ aliquod beneficium ad illud tantum censetur dispensatus: dispẽsatus verò ad beneficium Curatum in communi potest relicto primo consequi aliud; & aliud; quia dispensatio est generalis ad beneficia Curata.

Dixi legitimatũ à Papa; quia legitimatus à Comite Palatino non est habilis ad beneficia, vel ordines; nam Comes Palatinus non habet auctoritatem circa dignitates Ecclesiasticas; sicut nec habet Imperator, vel alius Princeps sæcularis; quamuis Princeps sæcularis possit legitimare sibi subditos, quo ad honores, & officia sæcularia; non verò quo ad Ecclesiastica, vel ad ordines, vel ad beneficia. Videte Couarruuiam 2. parte cap. 8. §. 8. Maiolum libro 1. ca. 8. nu. 1. Sayrum lib. 6. cap. 11. num. 15. Vgolinum loco citato §. 3. & 4. & Suarez sect. 5. num. 7. Filiucium num. 149. Reginald. num. 72.

Secundò, per professionem; vndè illegitimus per professionem fit habilis ad ordines, licet non fiat habilis ad Prælaturam; siue sit religiosus, siuè Monialis. Ita Nauar. num. 207. Sayrus cap. 11. num. 3. Suarez d. 50. sect. 5. §. 3. tertius modus, Vgolinus loco cit. §. 5. Filiucius num. 153 & alij.

Tertiò, per dispensationem; sicut enim irregularitas est à superiore inducta, ita etiam potest à superiore per dispensationem auferri: Hic tamen.

Aduertendum est, dispensationem strictè interpretandã esse; quamobrem dispensatus ad ordines non censetur dispẽsatus ad beneficium, & dispensatus ad certum ordinem nõ censetur dispensatus ad ordinem superiorem; sed ad illum, qui fuit expressus, & ad ordinem inferiorem. Similiter dispensatus ad beneficium simpliciter non censetur dispensatus ad beneficium Curatum, & dispensatus ad dignitates Ecclesiasticas non censetur dispensatus ad Episcopatum. Ita Sayrus loco citato, Couarruuias parte 2. cap. 8. §. 8. Maiolus loco citato cap. 8. Sanchez loco citato Filiucius num. 151. Reginaldus num. 75. & alij quos in simili retuli de dispensationibus. Dispensatio enim strictè accipienda est; cum sit odium iuris.

25 Rogabis, quis possit dispensare cum illegitimo.

Respondeo, Episcopum non posse cum eo dispensare ad maiores ordines, ad dignitatem, & ad beneficium curatum: posse verò dispensare ad ordines maiores, & ad vnum beneficium simplex non requirens Ordinem Sacrum; qualem requirit canonicatus Ecclesiæ cathedralis ca. 1. de filijs Presbyterorum in 6. Ita Vgolinus loco citato §. 2. Suarez loco citato sect. 5. Filiucius num. 152. Sayrus, & alij loc. cit.

Addunt aliqui DD. Episcopum posse dispensare super illegitimitate proueniente ex delicto occulto, vt colligi videtur ex cap. Nisi cum pridem de renunciatione, & ex Tridentino sect. 24. cap. 6. vbi conceditur Episcopis facultas dispensandi in irregularitatibus prouenientibus ex delicto occulto; sed ista irregularitas intrinsecè prouenit ex delicto parentum, quod, vt suppono, est occultum; ergo potest Episcopus dispensare in huiusmodi irregularitate.

Obijcies. Ista irregularitas non solũ prouenit ex delicto parentũ, sed etiam ex defectu in ipsis filijs; sed Episcopus nõ potest dispensare in irregularitate proueniente ex defectu; ergo Episcopus non potest dispensare in irregularitate proueniente ex legitimitate.

Respondet Auila d. 3. dub. 7. hanc irregularitatem intrinsecè prouenire ex delicto parentum; quamuis deinde producat quendam defectum in filijs.

Sed mihi dicendum videtur Episcopum non posse in hac irregularitate dispensare ad maiores ordines; primò, quia hæc irregularitas connumeratur communiter ab omnibus DD. inter irregularitates ex defectu; Tridentinum autem non concessit facultatem Episcopis dispensandi in irregularitatibus prouenientibus ex defectu; sed in prouenientibus ex proprio delicto occulto; illa enim propriè dicitur irregularitas ex delicto, quæ prouenit ex proprio delicto. Ita Nauar. cap. 27. num. 194. Vgolinus loco citato § 2. num. 4. Suarez loco citato sect. 5. num. 5. & alij. Secundo, quia secundũ ipsum Auilam illegitimus recipiens ordines, est suspensus ab ipsorum executione, & hæc suspensio secundum ipsum Auilam non est ex delicto, sed ex defectu; ergo etiam irregularitas est ex defectu; consequenter Episcopus non potest in ea dispensare.

PVNCTVM IV.

De irregularitate ex defectu ætatis, & libertatis.

1 *An defectus ætatis inducat irregularitatem.*
2 *An defectus libertatis inducat irregularitatem, & in quibus personis.*
3 *Quinam dicantur obligati ad ratiocinia.*
4 *An ex debito pecuniaris consurgat irregularitas.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Defectus legitimæ ætatis requisitæ ad ordines inducit irregularitatem, quandiu defectus durat. Hæc propositio colligitur ex Canone 1. dist. 50. & cap. vltimo de Temporibus ordinationum.

An verò lata sit suspensio contra eos, qui ordines Sacros præsumunt recipere ante legitimam ætatem, patet ex supra dictis de suspensione, & ex dictis de Sacramento Ordinis pun. 5. latam esse in constit. Pij II. cum ex Sacrorum.

Addo exercentem functiones Sacri Ordinis nondum adepta legitima ætate fieri nouo titulo irregularem ob violationem suspensionis per exercitium Ordinis Sacri.

Ex dicendis tamen patebit irregularitatem ex defectu ætatis prouenientem cessare adueniente termino ætatis, vel saltem dispensante Papa. Ita Sayrus libro 6. ca. 12. Graffius 1. parte decis. lib. 4. cap. 17. num. 22. Nauar. num. 165. & nu. 202. Toletus libro 1. cap. 56. Vgolinus loco citato cap. 45. §. 1. Filiucius tract. 19. num. 175. Reginaldus num. 60. & seq. & alij communiter.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Defectus libertatis inducit irregularitatem in sequentibus casibus.

Primò, in coniugatis; nam coniugati non admittuntur ad ordines; cap. Vxoratus de coniunctione coniugatorum. Hæc Doctrina intelligenda est iuxta dicta de Matrimonio in impedimento ordinis, ad quæ vos remitto.

Secundò, in mancipijs, quæ sunt omnino destituta libertate, vt patet ex titulo de seruis non ordinãdis. Ratio est quia non decet seruum ob vilem conditionem euehi, & promoueri ad dignitatem Sacerdotalem: Verum quia hoc raro euenit, non immoror in his explicandis. Qui cupit abundantiorem huius rei doctrinam habere, videat Diuum Antoninum 3. parte tit. 28. cap. 6. § 4. Toletum lib 1. c. 55. Sayrum libro 6. ca. 14. num. 3. Suarez disp. 51. sect. 4. Vgolinum cap. 57. Nauar. cap. 27. num. 203. Maiolum lib. 1. cap. 36. Henriq. libro 14. cap. 8. nu. 7. & Auilam parte 7. d. 3. dubio vltimo. Filiucium tract. 19. cap. 7. quæsito 5. Reginald. num. 63. Hic ergo sufficiat prænotasse.

Primò, seruos, quandiu sunt serui, impediri, ne ordines suscipiãt, vt patet, tum ex ratione allata, ne dignitas Sacerdotij paruipendatur. Tum quia homo ordinatur, vt nauet operam rebus diuinis: seruus autem non potest operam rebus diuinis nauare; eo quod domino suo inseruire cogatur. Ita communiter DD.

Secundò, seruũ ordinatum de consensu tacito, vel expresso domi fieri liberum, cap. Si seruus sciente dist. 54. Idem valet si de consensu domini tonsura initiatus ca. Si seruus eis ibi in clerum fuerit ordinatus.

Si verò absque domini consensu sit initiatus minoribus ordinibus, adhuc manet seruus. Secus sine domini consensu initiatus sit maioribus ordinibus; tunc enim acquirit libertatem, soluendo domino pretium; vel tradendo alium

seruum in suo locum alioquin adhuc compellitur inseruire in ijs rebus, quæ non dedecent ordinem suum.

Tertiò, Episcopum, qui seruum sine consensu domini sciẽter ordinauit, peccasse mortaliter, & teneri satisfacere domino, restituendo illi duplicatum pretium, ca. Si seruus absente domino.

Quartò in obligatis ad ratiocinia; isti enim impediũtur, ne ordines recipiant; ijs tamen receptis vti possunt, vt patet ex cap. Vnico de obligatis ad ratiocinia, & ex cap. 1. & 2. Ne Clerici, vel Monachi.

Ex quo patet ipsos impediri solum ad tempus, donec reddãt ratiocinium; reddito verò ratiocinio, & deposita illius obligatione, posse promoueri ad ordines. Ratio cur non debeant promoueri, est, quia præsumuntur confugere ad Ecclesiam, non amore seruiendi Deo; sed potius intentione fugiendi ratiocinia.

3 Si quæras, quinam dicantur obligati ad ratiocinia.

Respondeo dici eos, qui obligati sunt ad reddendam rationem administrationis publicæ, vel priuatæ. Ad reddendam rationem administrationis publicæ obligantur thesaurarij, aut depositarij æris publici. Item Aduocati, Magistratus, Iudices, &c. Ad reddendam verò rationem administrationis rei priuatæ obligantur illi, qui gesserunt administrationem alicuius personæ sæcularis nõ miserabilis, vt sunt tutores, curatores, procuratores, qui nõ debent ad ordines admitti, nisi finito officio, cap. 1. & 2. ne Clerici, vel Monachi. Illi verò, qui administrationem gerunt personæ Ecclesiasticæ, vel personarum miserabilium, vt viduarum, pupillorũ, causarum piarum, &c. non afficiuntur hoc impedimento; cap. Peruenit dist. 86. & ex alijs iuribus citatis: sicut neque afficiuntur, qui sunt obligati absque vlla administratione reddere rationem ex aliquo contractu, vt exemptione, deposito, conducto, mutuo &c. nisi ante promotionem, vel in ipsa promotione mota sit eis de dolo, aut perfidia; tũc enim non debent promoueri ante finitam litem. Ita Sayrus cap. 14. num. 8. Suarez d. 51. sect. 3. Filiucius num. 198. Reginald. num. 66. & alij communiter.

Quintò in Curialibus, qui scilicet inseruiunt ex obligatione Curijs Principum sæculariũ, vt sunt Iudices, Aduocati, milites, & alij, qui repelluntur ab ordinibus suscipiendis, quamdiu non fuerint soluti ab illa obligatione. Ita Syluester verbo Ordo 4. Toletus loco citato, Henriquez lib. 14. cap. 5. num. 5. Suarez d. 47. sect. 4. Filiucius num. 197. Reginaldus num. 64. & alij communiter.

Hinc sequitur primò, non arceri ab ordinibus eos, qui Curiæ Episcopali inseruiunt; nam isti non inseruiunt Curijs Principum sæcularium.

Secundò eos, qui frequentant Curias, & aulas Principum obsequij causa absque obligatione, nõ repelli ab ordinibus; nam habent integram, & perfectam libertatem.

Tertiò feudatarios, idest eos, qui ro immobili accepta cũ Instrumento, & iuramento obligati sunt personaliter inseruire domino, repelli ab ordinibus, nisi fauẽdum relinquãt, vel facultatem à domino directo habeant. Videte Maiolum lib. 2. cap. 5. num. 5. Sayrum loco citato num. 13. Filiucium num. 200.

Quartò arceri ab ordinibus tabelliones, aduocatos, & Iudices, qui causas ciuiles agunt: Iudices verò, qui causas criminales tractauerunt, ex alio capite sunt irregulares, si iudicium sanguinis exercuerunt. Ita Suarez loco citato, Filiucius num. 197. & alij, quos infra referam.

4 Quæres an ex debito pecuniario inducatur irregularitas.

Respondeo ex debito pecuniario per se non induci irregularitatem. Ratio est quia huiusmodi irregularitas non est in iure expressa.

Dixi per se, quia si periculum sit litium, dici potest adesse irregularitas ex defectu obligationis ad reddenda ratiocinia quanquam potest se ab hac irregularitate eximere facta bonorum cessione, & reseruata sibi cõgrua sustentatione, iuxta cap. Odoardus de solut. Ita Maiolus lib. 2. cap. 11. num. 15. & Filiucius num. 201. Suarez disp. 51. sect. 9. ad finem, vbi etiam cum Couarruuia quærit in quo foro conueniri debeat huiusmodi Clericus ob debitum ante Clericatum contractum.

Hic etiam agere possem de irregularitate, seu de impedimento consurgente ex defectu patrimonij, ad cuius titulum quis ordinari intendit. Sed de hac re egi de Sacramento Ordinis. Vide Suarez, & Filiucium locis citatis.

PVNCTVM V.

De irregularitate ex defectu Sacramenti, idest bigamia.

1 *Quid sit bigamia.*
2 *Quotuplex sit.*
3 *An bigamus sit irregularis.*
4 *Quænam requirantur ad bigamiam.*
5 *An bigamia oriatur ex matrimonio non consumato.*
6 *An multiplicata sponsalia inducant bigamiam.*
7 *An multiplicata fornicationes inducant bigamiam.*
8 *An sit bigamus, qui cum fœmina ab alio corrupta consumat Matrimonium.*
9 *An copula nefaria inducat bigamiam.*
10 *An sit bigamus, qui ducit fœminam corruptam, quam putabat virginem.*
11 *An sit bigamus, qui cognoscit propriam vxorem postquam cum alio nupsit, credẽs priorem maritum esse mortuum.*
12 *An sit bigamus, qui suam vxorem adulteram carnaliter cognoscit.*
13 *An infideis, qui sæpius in infidelitate contraxit matrimonium, sit bigamus, & irregularis.*
14 *Quis possit in bigamia dispensare.*
15 *An Episcopus possit in bigamia dispensare.*
16 *An bigamus fruatur priuilegijs Clericorum, si absque dispensatione initiatus fuit ordinibus.*

DVO principaliter quæram in hoc puncto. Primò, an ex bigamia inducatur irregularitas. Secundò, quis in ea possit dispensare. Sed prius.

1 Notandum est primò, bigamiam esse quandam irregularitatem consurgentem ex multiplici Matrimonio cõtracto, & consumato, vt ait Vgolinus, cap. 56. num. 1. & Sayrus libro 6. cap. 3. Suarez disp. 49. sect. 1. Filiucius tract. 19. cap. 4. quæsito 1. & alij communiter. A fortiori appellandus est bigamus, qui non solum bis contraxit; sed etiã ter, vel quater, vt bene ait idem Vgolinus ibidem.

2 Notandum est secundò, triplicem esse bigamiam videlicet veram interpretatiuam, & similitudinariam. Vera bigamia est, quando quis verè duas vxores legitimè duxit, & cognouit carnaliter, siuè duxerit ante Baptismũ, siuè post Baptismum, cap. Acutius dist. 26. quare, qui sæpius contraxit Matrimonium post Baptismum, vel ante Baptismum, vel semel ante Baptismum, & alia vice post Baptismum, suscepto Baptismo est irregularis, cap. Si quis viduam dist. 34. Ita communiter Theologi teste Rebello lib. 3. de matrimonio quæst. 20. num. 4. Maiolo lib. 1. cap. 33. Vgolino §. 1. ad finem Nauarro num. 191. Molina tomo 4. tract. 3. d. 67. num. 4. Sanchez lib. 7. d. 83. num. 8. Sayro lib. 6. cap. 3. nu. 13. Henriquez, & Valentia locis statim citandis. Tolet. lib. 1. cap. 70. Coninch. disp. 18. dubio 11. num. 102.

Interpretatiua est, quando quis re vera non contraxit cũ duabus, sed secundum interpretationem iuris censetur contraxisse cum duabus. Et hoc multis modis accidit.

Primò, quando quis iam coniugatus de nouo contrahit cum alia, & cum ea copula habet, vel qñ vnã vxorẽ legitimam habuit, & postea, aliam inualide ducit cum impedimento dirimente; tunc enim si cum ea copulam consumet, fit bigamus non realiter; sed interpretatiuè; quia præsumitur bis contraxisse Matrimonium ob affectum, & intentionem contrahendi cum duabus copula subsecuta animo maritali, vt patet ex cap. Nuper de bigamis. Dico animo maritali, quia qui vnum Matrimonium contrahit cum ficto cõsensu, vt extorqueat copulam, non dicitur bigamus; quia non habet maritalem affectum, qui requiritur ad bigamiã in dicto capite Nuper; quidquid dicat Suarez sect. 2. num. 30. Ob eandem rationem non dicitur bigamus vir coniugatus, qui adulteratur cum alijs.

Rogabis, vtrum qui duo matrimonio inualidè contraxit cum aliquo impedimento dirimente, sit bigamus consumatis matrimonijs.

Respondeo cum Vgolino §. 2. num. 13. Sayro cap. 4. num. 7. Valentia loco citando, & pluribus alijs apud Sanchez d. 84. num. 3. Suarez d. 49. sect. 3. Filiucio num. 104. Soto, & Toleto, contra Aulam parte 7. d. 8. disp. 1. Henriquez libro 12. cap. 6. num. 6. Coninchum disp. 18. dub. 11. num. 101. esse

bigamum

bigamum bigamia interpretatiua; nã quo ad effectum inijt duo matrimonia; consequenter deficit significatio, nõ propter verum Sacramentum; sed propter affectum cum subsecuta copula: idemque colligitur ex can. 16. Apostolorum, & ex cap. Nuper de bigam.

Hinc sequitur illum esse bigamum, qui cum fœmina corrupta contraxit, & consumauit matrimonium inualidum ob aliquod impedimentum; vt patet ex dicta ratione. Ita Rota decis. 1. de bigam. in nouis, & alij DD. citati contra Auilam loco citato, Coninchum loco cit. & Henriquez lib. 14. cap. 4. Nauar. num. 195.

Secundò modo contingit bigamia interpretatiua, quando quis contrahit, vel cum vidua, quæ consumauerat matrimonium cum priori viro, vel cum alia, quæ fuerat carnaliter cognita, cap. Maritum distin. 32. Et cap. Curandum distin. 24.

Dixi cum vidua, quæ consumauerat matrimonium; quia ducens viduam non cognitam à priori viro non est bigamus; sicut neque est bigamus ducens fœmina, quæ ab alio non fuit carnaliter cognita, licet fuerit à se ipso cognita ante matrimonium; tunc enim caro non separatur, eo quod matrimonium subsequens retrotrahatur, & reputetur quasi factum cum illa ante primam copulam, atque censeatur contractum cum Virgine. Ita Nauar. cap. 27 num. 195. Sanchez d. 84. num. 14. Suarez loco cit. sect. 3. num 7. Sayrus cap. 4. num. 17. Couarruuias loco citando. Vgolinus loco citato §. 2. num. 5. Filiucius num. 110. Reginald. num. 82. Syluester & alij communiter contra Hostiensem in summa lib. 1. tit. de bigamis.

Tertiò modo contingit bigamia interpretatiua, quando quis contraxit matrimonium cum virgine, eamque cognouit, postquam ipsa adulterata est cum alio, siue volens adulterata fuerit, siue per vim, aut metum, cap. Si cuius, cap. Si laici dist. 34. Ratio est quia huic matrimonio deficit significatio, siue fœmina cognita fuerit propria culpa, siue non; matrimonium enim consumatum significat vnionem Christi cum Ecclesia, quæ vnio est vna, & non multiplex. Secus dicendum est, quando quis contraxit matrimonium cum virgine sed eam non cognouit postquã adulterata est; tunc enim non est bigamus. Ita Vgolinus §. 2. Suarez, Filiucius, & alij locis citatis.

Bigamia similitudinaria contingit, quando quis, post votum solemne Castitatis emissum in professione religionis, vel in susceptione Sacrorum ordinum, matrimonium celebrat cum aliqua virgine, vel corrupta, eamque carnaliter cognoscit, cap. Quotquot dist. 27 q. 1. & cap. Nuper de bigamis. Ratio est quia astrictus voto solemni censetur spirituali quodam matrimonio coniunctus cum Christo, & Ecclesia; ergo si velit carnaliter cum alio coniungi per matrimonium, censetur celebrare duo matrimonia, non quidem vera, sed similitudinaria; huiusmodi autem bigamia, vel irregularitas non reperitur in eo, qui susceptis minoribus ordinibus, aut emisso simplici Castitatis voto contrahit, & consumat matrimonium cum virgine; nã huiusmodi bigamia, vel irregularitas non est in iure expressa. Ita Sanchez d. 85. num. 11. Vgolinus loco citato §. 3. num. 4. Valentia, Nauarrus, & Sayrus locis cit. Immo Suarez d. 49. sect. 4. Filiucius cap. 4. quæsito 9. num. 121. Panormit. in cap. Nuper de bigamis, & alij putant per votum Castitatis in ordine sacro nõ induci bigamiam, modo initiatus ordine sacro contrahat cum virgine.

PRIMA PROPOSITIO.

3 Bigamus ex vera bigamia, interpretatiua, vel similitudinaria est irregularis, & consequenter inhabilis ad ordines, & ad beneficia. Hæc propositio patet, tum ex cap. 1. 2. & 3. de bigamis, & ex Tridentino sess. 23. cap. 17. de reformatione. Tum quia bigamus non significat vnicam coniũctionem Christi cum Ecclesia; matrimonium enim consumatum significat vnionem Christi cum Ecclesia per Incarnationem, quæ vnio, cum sit vna, & non multiplex, non perfectè repræsentatur per multiplex matrimonium, seu per bigamiam; ob id bigamus fit irregularis, cap. Debitum de bigamis. Tum quia bigamus difficilè potest alijs castitatem persuadere, quam præsertim habere debent initiati sacris Ordinibus, cap. Vna dist. 26. Bigamia autem est signum incontinentiæ cap. Proposuisti dist. 82. Ita communiter Doctores.

4 Ex dictis colligi potest primò, ad bigamiam duo requiri. Primò, vt matrimonium cum duabus contrahatur verè, aut interpretatiuè, aut similitudinariè. Secundò requiri copulam actualem; nam matrimonium ratum significat vnionem verbi cum Ecclesia per gratiam: consumatum verò significat coniunctionem Christi cum Ecclesia per Incarnationem. Bigamia verò inducta est, quatenus matrimonium, cum duabus consumatum, non perfectè significat vnicam coniunctionem.

5 Secundò, multiplicitatem matrimonij rati, nondum cõsumati non inducere bigamiam; consequenter illum non esse bigamum, qui contraxit cum vna, eaque mortua ante consumationem matrimonij nouum matrimonium contraxit cum virgine, & cum ea copulam consumauit; nullo enim titulo est bigamus; vt patet ex cap. Debitum; sicut nec est bigamus, qui ducit eam in vxorem, quæ contraxerat matrimonium cum altero, morte præuento ante consumationem matrimonij, cap. vlt. dist. 34. Ratio est quia deficit carnis commixtio. Tunc dicitur Matrimonium consumatum, quando fœmina recepit semen intra vas debitum, quouis modo receperit, vt patet ex dictis de matrimonio. Ita Vasquez loco citato, Sanchez loco citato d. 83. Toletus lib. 1. cap. 61. & 62. & alij communiter.

6 Tertiò, multiplicata sponsalia non inducere bigamiam, etiamsi subsecuta sit copula; quia sponsalia coniuncta cum copula non significant coniunctionem Christi cum Ecclesia per Incarnationem, sicut significat matrimonium consumatum. Ita Valentia tomo 4. d. 7. & 19. pun. 5. columna 1437. & alij communiter.

7 Quartò, multiplicatas fornicationes, vel adulteria ex parte viri non parere bigamiam, nam ad incurrendam bigamiam non sufficit quælibet copula ex parte viri; sed requiritur, vt copulam habeatur cum ijs, cum quibus contraxit matrimonium; matrimonium enim est illud, quod significat coniunctionem Christi cum Ecclesia, quam non significat fornicatio, cap. Acutius 28. quocirca ille non dicitur bigamus, qui post multas fornicationes cum alijs fœminis etiam viduis commissas contraxit, consumauit matrimonium cum virgine, cap. Quia circa de bigamis; consequenter bene ait Vgolinus, Reginaldus, & Sanchez, Presbyterum, qui plures concubinas habuit, non ligari irregularitate bigamiæ.

Rogabis, cur Ecclesia statuerit illum esse bigamum, vel irregularem, qui contrahit cum fœmina ab alio cognita; non sit vero bigamus, qui contrahit matrimonium cum virgine, licet ipse sæpius fornicatus sit.

Respondeo cum Suarez sect. 3. num. 9. Vgolino loco cit. Sayro cap. 4. num. 13. Filiucio num. 117. & alijs communiter hoc statutum fuisse ab Ecclesia, tum quia defectus virginitatis in sponsa arguit maiorem indecentiam, quam in viro, est enim ignominiosum ducere fœminam fornicariè cognitam ab alio: sicut etiam ignominiosum videtur contrahere cum serua, aut mima, seu scænica, id est publica fabularum actrice, & ob id contrahens cum ea est irregularis, etiamsi illa Virgo fuerit, vt post Syluestrum, & alios notat Suarez sect. 3. initio, Reginaldus num 84. Filiucius nu 108. ex can. 17. Apostolorum, & cap. Si quis viduam. Tum quia sicut motus non specificatur à termino à quo, sed à termino, ad quem; ita etiam matrimonium non specificatur ab ipsomet contrahẽte, qui sæpius fornicatus est; sed ab altero contrahente, ad quẽ terminatur, qui est fœmina, cuius caro sæpius diuisa est, vnde si fœmina capax esset ordinum; fieret bigama ducendo virum fornicarium; sicut ipse vir fit bigamus contrahendo, & consumando Matrimonium cum ea quæ fuit ab alio carnaliter cognita.

8 Quintò, illum non esse bigamum, qui cum fœmina corrupta contraxit matrimonium inualidum ob aliquod impedimentum dirimens, modo cum ea non consumauerit Matrimonium. Ratio est tum quia existente Matrimonio inualido nulla est significatio, seu defectus significationis. Tum quia non est expressum in iure hunc esse bigamum. Ita Henriquez libro 14. cap. 4. Auila parte 7. d 8. dub. 2. contra Nauar. cap. 27. num. 195. Suarez d. 49 sect. 3. Sayrum ca. 4. num. 3. Vgolinum loco citato § 2 & alios. Si vero copula affectu maritali intercessit, censendus est bigamus interpretatiuè primò modo vt supradictum est.

9 Sextò, ad irregularitatem bigamiæ non sufficere copulam nefandam. Tum quia hæc non significat coniunctionẽ Christi cum Ecclesia. Tũ quia ex nullo titulo apparet hanc esse bigamiam. Ita Vgolinus loco citato §. primo, numero quin-

quinto, Sanchez loco cit.disput.83.num.7.& alij .

20 Septimò, illum, qui duxit fœminam, quã putabat virginem, sed postea comperijt non esse virginem, fieri bigamum consumato cum ea Matrimonio; ignorantia enim nõ excusat à bigamia; cum non efficiat, quin caro illius fœminæ in plures diuisa fuerit, cap. Curandum dist 34. Ita Couarruuias in Clementina, Si furiosus j. parte §.2.nu.2. Vgolinus loco cit.§.2.num.7. Filiucius num. 107. Sanchez loco cit. & alij communiter.

21 Octauò, illum esse bigamum, & irregularem, qui carnaliter cognouit suam vxorem, postquam ipse, credens virum mortuum esse, contraxit bona fide, & consumauit Matrimonium cum alio. Ratio est quia titulo Matrimonij, & affectu maritali accedit ad fœminam ab alio cognitam, & adulteram materialiter; in quo casu non attenditur culpa fœminæ, sed defectus significationis, consurgens ex diuisione carnis fœminæ, quæ pluribus communicata fuit. Ita Nauar. cap.27.num.195. Filiucius loco citato, Toletus cap.61. nu.7.& alij apud Sayrum cap 4. num.19.& apud Garziam num.16.

22 Nonò, illum esse bigamum, qui post separationem cũ sua vxore adultera reconciliationem cum ea inijt, eamque post reconciliationem carnaliter cognouit. Ita Couarruuias loco cit. Reginaldus num.83.& alij. Et hoc verum est, etiamsi debitũ reddiderit de mandato iudicis; adhuc enim deficit significatio. Ita communiter DD. apud Sayrum loco cit. nu.20.& apud Sanch. loco cit. num.17.

23 Quæres vtrum infidelis, qui in infidelitate sæpius contraxit sit bigamus, & irregularis.

Respondeo suscepto Baptismo esse irregularem. Ratio est quia bigamia non tollitur per Baptismum; Baptismus enim tollit quidem delicta, quo ad culpam, vel etiam quo ad pœnam; non verò tollit coniugia; consequenter neque tollit bigamiam ex coniugio prouenientem. Ita communiter Theologi teste Rebello loco cit.

Objicies primò. Infidelis non est subditus legibus Ecclesiæ; ergo non incurrit bigamiam, & irregularitatem, quæ est imposita ab Ecclesia.

Respondeo cum Suarez d.49.sect.4. num.14. Filiucio n. 102. Reginaldo lib.30. tract. secundo, num.90. bigamiam non cadere super infidelem pro tempore infidelitatis; sed super ipsum iam baptizatum; nam Ecclesia hunc facit irregularem ob indicium incontinentiæ, eo quod contraxerit bis Matrimonium, vel ob indecentiam, ex eo quod contraxit cum corrupta extra matrimonium.

Objcies Secundò. Infidelis occidens alium iustè, vel iniustè tempore infidelitatis non est irregularis, non solum pro tempore infidelitatis, sed neque post Baptismum, & cõuersionem ad fidem; ergo neque est bigamus.

Respondeo negando consequentiam. Ratio disparitatis est quia iura non imposuerunt irregularitatem homicidij, nisi propter homicidium patratum post Baptismum; cap. Si quis viduam, dist. 30.& cap. Si quis post Baptismum dist. 51. irregularitas autem non incurritur, nisi sit in iure expressa. Videte Suarez d.49.sect.3.num.2. & 3.

SECVNDA PROPOSITIO.

24 IN quacunque bigamia potest Papa dispensare. Ratio est quia Papa potest dispensare in ijs, quæ sunt de iure humano: bigamia autem est de iure humano. Ita Couarruuias loco supra citato, Henriquez libro 14. cap. 10. num.2. Valentia loco citato, Nauar. num.192. Sayrus ca. 6.nu.10 Sanchez d.86. Suarez sect.6. Filiucius quæsito 12. Toletus lib.1.cap.63.num.2 & alij.

Objcies Summus Pontifex non potest dispensare in iure diuino; bigamia autem est de iure Diuino, cum Apostolus dicat Episcopum debere esse vnius vxoris virum, prima ad Thimoteum tertio.

Respondeo Apostolum fecisse hoc præceptum tanquam Episcopum particularem; non verò promulgasse hoc præceptum tanquam Apostolum, vt conditum à Deo; Summus autem Pontifex dispẽsare potest in legibus latis ab Episcopis; vel ab Apostolis tanquam Episcopis. Ita Valentia to. 4. d.7.quæst.19.pun.3. Henriquez libro 14.cap.1. Sayrus libro 6. cap.3. num.22. Filiucius num. 112. Existimo tamen in dispensatione bigamiæ obtinenda non esse necessarium exprimere, vtrum matrimonium, ter, vel quater contractum fuerit. Ratio est tum quia iura non præscribunt hoc exprimi. Tum quia ita deficit significatio in bigamo, sicut in trigamo: facienda tamen est mentio, an bigamia sit vera, vel interpretatiua, vel similitudinaria, eo quod istæ sint diuersæ species bigamiæ. Ita Vgolinus loco citato §.7. num.3. Sanchez loco cit. d.86. nu.24. & alij quos retuli de dispensationibus.

25 Quæres primò, vtrum Episcopus dispensare possit bigamia.

Respondeo negatiuè; nam Episcopus non potest dispensare in iure communi, nisi quatenus illi conceditur à Sede Apostolica; quare non potest Episcopus dispensare in bigamia propria, vel interpretatiua ad suscipiendos Ordines sacros, vel ad vsum susceptorum, cap. Super eo de bigamis. Immo Episcopus hoc tempore non videtur posse cum bigamis dispensare non solum ad suscipiendos ordines sacros, vel ad vsum susceptorum; verum neq; ad minores, vel ad primam tonsuram, vel ad beneficium etiam simplex, vt colligitur ex Trident. sess.23.cap.17. ad finem, idemque expressè declarauit Sacra Cardinalium Congregatio apud Garziam 7.parte cap.6.num 5. contra communiorem Doctorum sententiam.

In bigamia verò similitudinaria dispensare potest cũ eo, qui contraxit cum virgine, iure sibi hoc concedente, cap.1. qui Clerici, vel vouentes. Abbates verò, & alij superiores religiosi non possunt dispensare, nisi habeant specialia priuilegia. Ita Sayrus cap.6. num.14 Vgolinus loco cit. Emanuel Sà, Valentia locis citatis, Rodriquez 1.parte cap.158. Auila par.7.d.8 dub.4. Suarez d 39.sect 6 Coninchus disp. 18. dub.11.num 102. Filiucius quæsito 12. Reginald. num. 89. Toletus loco cit. num.3.& alij.

26 Quæres secundò, vtrum bigamus, qui ordinibus fuit initiatus absque dispensatione, gaudeat priuilegijs Clericorum.

Respondeo, gaudere, si est initiatus Ordine Sacro; ratio est quia non potest viuere, vt laicus; ergo debet viuere, vt Clericus; & consequenter gaudere debet priuilegijs Clericorum. Secus dicendum est, si est initiatus solum minoribus ordinibus; hic enim priuatus est omni priuilegio Clericali, vt patet ex ca. vnico de bigamis in sexto. Videte Vgolinum §.5.num.3. Sayrum cap 5. nu.2. & Sanchez loco cit. Filiucium quæsito 11. Suarez sect.5. num. 4. & seqq. & ea, quæ supra diximus de excommunicatione ob percussionem Clericorum.

QVAESTIO TERTIA,

De Irregularitatibus prouenientibus ex delicto.

MVltæ sunt Irregularitatis species ex delicto prouenientes, de quibus singulis agendum nobis est in præsenti Quæstione, incipientibus ab ea, quæ prouenit ex infamia, & sic deinceps, relata in sequentem Quæstionem Irregularitate ex homicidio proueniente.

PVNCTVM PRIMVM.

De Irregularitate, quæ oritur ex infamia.

1 *Infamia quid sit.*
2 *Quotuplex sit.*
3 *An ad infamiam incurrendam requiratur sententia Iudicis.*
4 *An infamia iuris faciat hominem irregularem.*
5 *An infamia facti inducat irregularitatem.*
6 *Quot modis infamia tollatur.*
7 *An infamis emendatus possit ad Ordines promoueri.*
8 *An possit ad ordines promoueri, qui se purgauit.*
9 *An infamis infamia iuris promoueri possit ad Ordines.*
10 *An infamis in vno loco sit vbique infamis.*
11 *An valida sit collatio beneficij facta infami.*
12 *An professio ignominiosa alicuius artis faciat hominem irregularem.*
13 *An filius proditoris Principis, vel eius, qui manus violentas in Cardinalem iniecit, sit irregularis.*

1 Notandum primò, infamiam esse publicã opinionem prauam de vita, & moribus alicuius; sicut enim fama est bona opinio alicuius, quæ oritur ex publica notitia bonorum operum ità etiam infamia nascitur ex publica notitia delicti.

2 Notandum secundò, infamiam aliam esse iuris, aliam facti. Infamia iuris contingit.

Primò, quando committitur delictum, cui imposita est à iure Canonico, vel ciuili, (omnis enim infamia, quæ per ius Canonicum reuocata non est, censetur Canonica cap. omnes 1. q. 6) pœna infamiæ; quale delictum est Apostasia à fide, raptus mulierum, periurium in iudicio, Simonia, Sodomia, Hæresis, eiusque fauor, crimen læsæ Maiestatis, persecutio hostilis crimen quo vsuræ vsurarũ exiguntur, duellum pugna publica cum feris; matrimoniũ actuale cum duabus, lenocinium, prostitutio propriæ filiæ, vel neptis, matrimonium cum meretrice, vel repudiata, cap. Si quis viduam dist 34. quæ recenset Sayrus li. 7. cap. 11. & habentur in cap. Infames 17. causa 7. quæst. j. Verum tamen est ad incurrendam huiusmodi infamiam requiri, vt factum sit notorium maiori parti viciniæ, vel Collegij, vel loci, in quo quis degit, vt ait Tabiena v. Infamia, num. 2. Suarez d 48. sect. j. num. 10. Nauar. cap 27. num. 248. Reginaldus lib. 30. nu. 195. Coninchus disp. 18. dub 7. num. 56. Sayrus lib. 2. cap. 11. Auila disp 4. dubio 5. & alij apud Garziam loco statim citando nu. 18 nam delinquens non videtur infamis, quandiù delictum est occultum, & quandiù integram, & illæsam retinet opinionem apud honestos, & graues homines.

Secundò, contingit per definitiuam sententiam Iudicis, quando videlicet aliquis damnatus est à iudice de graui aliquo crimine, quod infert infamiam, vt de furto, &c. Ità Toletus lib 1. cap. 61. Syluester verbo Infamia q. 1. & Angelus eodem verbo nu. 2.

Tertiò, contingit, quando delinquens crimen suum confessus est in iudicio; nam talis confessio efficitur delictum publicum fit publicitate iuris. Ita Sayrus lib. 7 cap. 9. num. 3. Suarez loco cit. num. 23. Filiucius nu. 212. & alij.

3 Ex his patet ad incurrendam infamiam requiri sententiam Iudicis declaratoriam, aut notoreitatem facti, aut propriam confessionem.

Infamia facti ex delicto contingit, quando committitur delictum, quod infame censetur apud graues, & honestos viros, quod delictum, debet esse publicum, seù notũ maiori parti viciniæ. Ita Suarez d. 48. sect. j. num. 29. Reginaldus num. 195. Coninchus num 56. Filiucius nu. 248. Couar. Henriquez, & alij apud Garziam de benef. 7. par. cap. 8. num. 12. Ratio cur hæc delicta debeant esse publica desumitur, tum ex dispositione iuris in cap. vltimo de tem por. ordinand. tum quia crimen occultum non parit infamiam. His positis tria quæremus in hoc Puncto. Primò vtrum infamia iuris inducat irregularitatem. Secundò, vtrùm eam inducat infamia facti. Tertiò, quomodo possit infamia auferri.

PRIMA PROPOSITIO.

4 Infamia iuris facit hominem irregularem, & inhabilem ad ordines suscipiendos, & exercendos susceptos. Ita Nauar. nu. 204. Auila d 5. Sayrus cap. 11. Suarez, d. 48. sect. 2. Coninchus nu. 56. Toletus lib. 1. cap. 57. num. 1. & seqq. & alij communiter, qui hoc probant ex ca. Infames 17. 2. par. q. j. causa 6.

SECVNDA PROPOSITIO.

5 Infamia facti prouenientis ex delicto facit hominem irregularem, & inhabilem ad recipiendos ordines, quandiù delinquens non fuerit emendatus. Hæc Propositio patet ex cap. Infamis 6. quæst. 1, & ex regula 87. Iuris in 6. vbi dicitur infamibus Portæ nõ pateant dignitatum. Ità communiter DD. quamuis contrarium sentire videatur Suarez loco cit. & disp. 42. sect. 3. nu. 7. Filiucius tract. 19. num. 207. & seqq. & num. 198. tract. 20. Toletus loco cit. Coninchus loco cit. vbi docet crimina quæ iuris infamiam non habent adnexam non inducere irregularitatem etiamsi delinquens factus sit infamis ob publicitatem criminis.

Idem à fortiori sustinere conatur Garziã de benef. par. 11. cap. 3. num. 118. & par. 7. cap. 8. asserens crimina, etiam enormia, excepto homicidio, non inducere irregularitatem ratione infamiæ, etiam pro tempore, quo talis personæ status perseuerat.

Dixi quandiù non fuerit emendatus, quia per emendationem aufertur infamia facti, & irregularitas ex ea consurgens; nam res per quas causas nascitur per easdem dissoluitur; irregularitas autem facti nascitur per factum malum; ergo per factum bonum, & emendationem dissoluetur. Ità Nauar num. 204. Suarez, num. 8. Filiucius nu. 222. Reginaldus num. 196. & alij DD. citati.

Dixi ad recipiendos ordines; quia infamia ipsa præcisè non impedit exercitium susceptorum; nisi crimen tale sit, vt impediat etiam exercitium susceptorum, & inducat peculiarem irregularitatem, quale est homicidium, &c. Vide Azorium 2. par. lib. 6. cap. 7. q. 3. Toletum lib. 1. cap. 69. Suarez, & alios præcitatos DD.

TERTIA PROPOSITIO.

6 Infamia quatuor modis auferri potest. Primò, infamia facti auferri potest per emendationem; vt patet ex secunda Propositione.

Secundò, infamia iuris Canonici, & ciuilis potest à Sũmo Pontifice auferri: immò infamia iuris ciuilis, non solũ auferri potest à Summo Pontifice, sed etiam à Principe, qui eam tulit.

Dices. Ergo laicus potest dispensare in irregularitate, & impedimento Canonico: cum possit infamiam iuris ciuilis auferre.

Respondeo cum Suarez loco citato, num. 9. Filiucius nu. 224. laicum non posse directè dispensare; sed tantummodò indirectè, quatenus aufert infamiam, qua sublata, tollitur irregularitas.

Tertiò, infamia potest auferri per dispensationem Episcopi, quatenus potest dispensare in adulteria, & criminibus minoribus adulterio; nam directè dispensando in delicto, indirectè etiam, & accessoriè abolet infamiam inde consurgentem. Ità Auila parte 7. d. 4. dubio 6. Sayrus loco cit. num. 15. Reginaldus nu. 190. Nauar. num. 204. Henriquez lib 14. cap. 5. num. 3. Vgolinus cap. 60. §. 5. num. 3. & alij Contra Filiucium nu. 223.

Quartò, per Baptismum; per Baptismum enim tollitur omnis infamia consurgens ex delicto; nam infamia sequitur peccatum; sed per Baptismum aufertur peccatum; ergo per Baptismum aufertur infamia. Ita Syluester, Angelus, & alij communiter Contra Suarez d. 58. sect. 2. nu. 11. Filiucium loco cit. q. 11.

Obijcies. Infamia iuris non tollitur per pœnitentiam; ergo neque per Baptismum; nam ratio dicta de Baptismo militat etiam in Sacramento Pœnitentiæ

Respondeo negando consequentiam, plures enim effectus producuntur per Baptismum, quam per Pœnitentiam; nam baptizatus, si statim suscepto Baptismo moriatur, migrat in cœlum; cum per Baptismum tollatur omnis reatus; non verò per pœnitentiam; nam sublato reatu pœnæ æternæ,

æternæ, remanere solet reatus pœnæ temporalis, vt constat ex dictis de Pęnitentia; consequenter mirum non est, si per Baptismum tollitur infamia iuris, non verò per pęnitentiam.

7 Ex dictis sequitur primò, infamem infamia facti emendatum posse ordines suscipere, & susceptos exercere.

8 Secundò, accusatum publicè de aliquo crimine, si se Canonicè purgauerit, restitui in integrum, nec arceri ab ordinibus suscipiendis, à quibus arcetur, quandiù infamia durat, cap. Si quis de purgatione. Ità Sayrus lib. 7. cap. 11. num. 12. & alij. Hic enim non censetur infamis.

9 Tertiò, infamem infamia iuris non posse promoueri ad ordines; ablata verò infamia posse, quia per ablationem infamiæ tollitur irregularitas. Ita Suarez d.48. sect.2.nu. 30. & alij.

10 Quartò, infamem in vno loco remanere infamem in omni loco, & sic non posse in vllo loco ordines recipere antequam deleta fuerit infamia. Ita Vgolinus cap. 60. Ratio est quia alioquin infamis in vno loco migraret ad alium, ibique ordines susciperet, sicque frustraretur finis legum.

11 Quintò, inualidam esse collationem beneficij factam infami; nam collatio facta irregulari est inualida; vt supra dictum est. Vide Azorium 2 parte lib.6. cap.7.q.3. Auilá d.4.dub.7. Parisium lib.4. de resign. q.3. & Garziam de benef. 7.par.cap.8.nu.38. & seqq. quamuis ipse Garzias cum multis alijs oppositum sentiat.

12 Prædictis addendum est, non solum per infamiam iuris induci irregularitatem; verum etiam per ignominiosam professionem alicuius artis, quæ reddit hominem vilem, & indignum, qui ad ordines, & beneficia promoueatur, qualis est ars histrionis, mimi, gladiatoris, citharædi, macellarij, tabernarij, aleatoris, &c. Verum tamen est huiusmodi artem inducere irregularitatem solum in ijs, qui illam exercuerunt; non vero in ipsorum prole, modò ipsa proles non efficiatur aliunde indigna, & inhabilis ad ordines. Ità Glossa in cap. Quoniam vetus 24. quæst. 1. Vide Maiolum lib.3.cap.1. Reginaldum nu. 197. Suarez sect.3. Filiucium quæsito 12. & alios præcitatos DD.

13 Addo primò, filium proditoris Principis infamem esse, consequenter irregularem L. quisquis C. ad leg. Iul. maiest.

Secundò, filium eius, qui manus violentas in Cardinalem iniecit infamem esse, consequenter irregularem, cap. Fęlicis de pœnis. Filius etiam hæretici irregularis est, & infamis in ordine ad ordines, & beneficia, vt patebit ex infra dicendis.

PVNCTVM SECVNDVM.

De Irregularitate prouenientc ex pęnitentia publica.

1 *Quotuplex sit pœnitentia publica.*
2 *An pœnitentia Sacramentalis inducat irregularitatem.*
3 *An illam inducat Pœnitentia publica, & solemnis.*
4 *An hoc tempore sit in vsu.*

1 NOtandum triplicem pœnitentiam olim in vsu extitisse. Prima erat Sacramentalis secreta, quæ iniungebatur à Sacerdote in confessione. Secunda erat publica, sed non solemnis, quæ imponebatur ex Episcopi, vel alterius superioris mandato ob delictu publicum; sed non enorme, nec scandalosum, & fiebat sinè cæremonijs, cum quibus tertia fiebat. Tertia verò fiebat in principio Quadragesimæ cum certis cæremonijs, quæ continentur Canone, In capite dist. 50. & imponebatur ab Episcopo, vel de eius mandato; sed modò non est in vsu.

Difficultas est in præsenti Puncto, vtrùm aliqua pęnitentia inducat irregularitatem.

PRIMA PROPOSITIO.

2 POenitentia Sacramentalis, vel publica non solemnis non inducebat, nec modo inducit irregularitatem; Ratio est quia irregularitas non incurritur, nisi sit in iure expressa. In iure autem non est expressum, irregularitatem incurri per pęnitentiam Sacramentalem, vel per publicam non solemnem; nam Canones loquuntur solum de pęnitentia publica solemni, nec odia sunt amplianda. Ità Sayrus lib.7. cap.11.nu.19. Syluester v. Irregularitas q. 17. Maiolus lib.3. cap.2. Auila loco cit. dub.6. & alij communiter.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 POenitentia publica, & solemnis inducebat irregularitatem, & impediebat susceptionem ordinum, & vsum susceptorum. Hæc Propositio patet ex cap. De pęnitentibus dist.50. & cap. Canones dist.50. Ità Toletus li. 1.cap.64. Sayrus loco citato, & alij, qui dicunt illos esse, irregulares, quibus imponitur pœnitentia publica; & solēnis manendi in foribus Ecclesiæ cum diademate in capite, & cum cereis in manibus accensis, dum persoluuntur Diuina officia.

Sed contrarium mihi dicendum videtur cum Suarez d. 42. sect.2. num. 4 Filiucio num. 189. cum enim Canones loquantur de illa pœnitentia publica solemni, quæ olim semel in vita imponebatur cum certis cæremonijs, non est, cur nos illam extendamus ad pęnitentiam publicam, quæ modò fieri potest. Loquor autem de pęnitentia publica, quæ nullam inducit infamiam; nam certum est pęnitentiam, quæ infamiam generat, inducere irregularitatem, nisi talis sit pęnitentia, quę etiam infamiam ipsam auferat iuxta dicta in præcedenti Puncto.

4 Ex dictis colligitur, nullam pęnitentiam publicam, vel solemnem hoc tempore inducere irregularitatem, nisi sit talis pœnitentia, quæ adiunctam habeat infamiam.

P V N C T V M III.

De Irregularitate, quæ contrahitur ex iteratione Sacramentorum, & præsertim occasione baptismi.

1 *An iteratio Baptismi inducat irregularitatem.*
2 *An infans rebaptizatus sit irregularis.*
3 *An ignorantia excuset.*
4 *An rebaptizans sub conditione sit irregularis.*
5 *An rebaptizans absolutè sit irregularis, si diligentiam adhibuit.*
6 *An baptizans filium expositum sinè vllo testimonio, sit irregularis.*
7 *An sit irregularis, qui ob grauem metum rebaptizat.*
8 *An iteratio Confirmationis, & ordinis inducat irregularitatem.*
9 *Quis possit in ea dispensare.*
10 *An Episcopus possit aliquando dispensare.*
11 *An differens baptismum vsque ad ægritudinem, vel mortē sit irregularis.*
12 *An hac irregularitas tollatur per Baptismum.*
13 *An adultus baptizatus ab hæretico sit irregularis.*

TRIA principaliter quæram in hoc puncto. Primò, vtrum irregularitas incurratur ob iterationem Baptismi. Secundò, vtrum incurratur ob iterationem Confirmationis, vel ordinis. Tertiò, quis possit dispensare in irregularitate ob iterationem Baptismi.

PRIMA PROPOSITIO.

1 EX culpabili iteratione baptismi publica, vel etiam occulta contrahitur irregularitas; consequenter tā rebaptizans cum peccato mortali, quam rebaptizatus sit irregularis; immo toties incurrit irregularitatem, quoties reiterat Baptismum; toties enim incurritur irregularitas, quoties multiplicatur culpa propter quam imposita est. Hæc propositio patet ex cap. Ex litterarum de Apostatis; cap. Confirmandum dist. 50. & cap. Qui in qualibet j. quæst. 7. Ita Couarruuias in Clementina. Si furiosus j. parte num.8. Nugnus 3. parte q.66. art.9. conclus. 4. Coninchus disp.18. dubio 5. num.34. Nauar. cap.27. nu.246. Syluest. verbo Irregularitas quæsito 4. Filiucius num.164. Suarez disp.42. sect.1. nu.1. Reginaldus num.172. Toletus

lib.

lib.1.cap.61.& alij communiter. Hæc irregularitas ab aliquibus extenditur non solum ad Acolytum publicè ministrantem in reiteratione Baptismi; cap. Ex Litterarum citato; sed etiam ad parentes compatres, & alios cooperantes ad iterationem Baptismi, ex Vgolino §.3.Coninch. & alijs. Sed mihi non videtur admittenda hæc extensio; nam prædictum cap. Litterarum loquitur solum de Acolyto; consequenter videtur solum extendendum ad eos, qui inseruiunt reiterationi Baptismi ex officio; non verò ad alios; cum odia sint restringenda, cap. Odia de regulis iuris in sexto.

2 Ex dictis infertur primò, infantem qui rebaptizatur ante vsum rationis, non esse irregularem; etiamsi postea ratam habeat rebaptizationem; nam qui caret culpa, carere debet pœna irregularitatis imposita ob rebaptizationē. Ob inde in propositione dixi ex culpabili iteratione. Nec obstat ratihabitio; nam ipsa est posterior facta rebaptizationis; irregularitas autem imposita est ob rebaptizationem. Idem dici debet de eo, qui rebaptizatur, dum vacat somno. Ita Sayrus lib.7.cap 8. num. 10. Henriquez lib.14.cap.4.num.3. Nauar. num. 246. Suarez tomo 5.d. 41. sect.3. num.5. Auila parte 7.d. 7. dub.2.Filiucius num. 165. & 168. tract.20. Couarruuias in Clementina vnica,3. parte num.8. Contra Vgolinum, cap.35.§.1. Reginaldum ex parte nu.172.& alios.

Neque obstat cap. Quiuis de consecratione dist. 4. quia ille textus iuxta Couarruuiam, Suarez, & Filiucium, & Sayrum fuit cuiusdam Theodori Archiepiscopi Canthuariensis, qui non erat Pontifex, nec habebat auctoritatem ferendi irregularitates.

3 Infertur secundò, rebaptizatum ex ignorantia iuris, vel facti non esse irregularem, vt patet ex supra dictis de ignorantia excusante a censuris. Ità Nauar.num.46. Toletus lib.1. cap.70. Filiucius num. 165. & 184. Reginaldus num.173. Contra Henriquez num.3. Auilam loco citato, conclus.4. Vgolinum §.3. num.7. & alios. Ratio est quia huiusmodi irregularitas prouenit ex delicto iterationis Baptismi; ignorantia autem excusat à delicto.

Ex quo vlterius patet rebaptizantem ex ignorantia non esse irregularem

4 Infertur tertiò, illum non esse irregularem, qui rebaptizat alium sub conditione, quem scit esse Baptizatum, siuè illa conditio apponatur tantum in mente, siuè etiam exterius addatur. Ratio est quia prædicta irregularitas prouenit ex iteratione Baptismi; hic autem non iteratur Baptismus; nam qui dicit Ego te baptizo, si non es baptizatus, non intendit baptizare, si est baptizatus; cum ille modus loquendi, Ego te baptizo, si non es baptizatus, regulariter hunc includat, Si es baptizatus, non te baptizo. Ità Nauar. num. 146. Henriquez loco cit. Nugnus loco citato, conclus.6. Coninchus disp.18. dub.5. num.38. Suarez loco cit. num.1. Filiucius num. 181. Reginaldus num. 175. & alij locis cit. Contra Vgolinum §.3. Sayrum cap 8.num. 23. & alios.

5 Infertur quartò, illum non teneri se tanquam irregularem gerere, qui postquam inquisiuit, an alter esset baptizatus, illum rebaptizauit absolutè, & sine conditione; sed adhuc postea dubitat, an esset baptizatus. Ratio est tum quia ille non dicitur absolutè rebaptizare, cui non constat alterum esse baptizatum; non enim indicatur iteratum, quod ambigitur esse factum; cap. finali de presbytero non baptizato. Tum quia versamur in dubio facti extra casum homicidij; in dubio autem melior est conditio possidentis suam libertatem. Verum tamen est istum peccasse rebaptizando absolutè; cum deberet rebaptizare sub conditione, & exposuerit se periculo incurrendi irregularitatem. Ita Auila d.7. dubio 2. concl. 45. Suarez num. 2. Toletus, & alij.

Addo illum non esse irregularem, qui cum conscientia erronea aliquem baptizauit credens antea baptizatum esse: nam hæc irregularitas incurritur ob iterationem baptismi, non ob solam conscientiam erroneam. Suar. nu.2.

6 Infertur quintò, illum non esse irregularem, qui baptizat filios infidelium, vel expositos sine vllo signo testimonium perhibente de ipsorum Baptismo. Ratio est, tum quia adest ignorantia facti, quæ excusat. Tum quia in hoc casu militant rationes mox allatæ. Ità Sayrus cap. 8. nu. 21. & alij.

7 Infertur sextò, cum Sayro num.19. Auila d. 14. Coninchко loco cit. num. 40. & Henriquez lib. 14. cap.4. num. 3. Filiucio num.169. Reginaldo num. 173. Contra nonnullos alios recentiores, illum esse irregularem, qui rebaptizat, vel rebaptizatur ex metu cadente in constantem virum cum intentione iterum baptizandi, vel recipiendi Baptismum. Ratio est tum quia facit contra præceptum continens irregularitatem; metus enim in hoc casu non excusat; nam posito metu adhuc liberum est illi baptizare, & non baptizare, baptizari, & non baptizari; cum metus non cadat in voluntatem, & intentionem, & baptizans adhuc possit habere intentionem non baptizandi. Qui autem rebaptizat, sine intentione rebaptizandi, non incurrit irregularitatem; quia verè non rebaptizat. Idem dic de fictè rebaptizato, aut de rebaptizato per vim absolutam. Ità Reginaldus nu. 173. Henriquez loco cit. cap.4. num.4. Auila loco cit. dub. 3. Vgolinus cap. 35.§.2. Suarez sect.3. num. 3. Filiucius nu. 171. & 179. Nauar. cap.27. num.246. quamuis oppositum in foro externo iudicandum sit, cum in eo de actibus externis iudicetur.

Circa prædicta obserua præfatam irregularitatem non esse totalem, sed impedire solum promotionem ad superiores ordines. Ratio est quia in cap. Ex litterarum de Apostatis dicitur, ad superiores ordines ascendere non valebit, & cum versemur in materia pœnali, & odiosa, non est facienda extensio vltra id, quod in iure expressum est, Ita Filiucius loco cit.num.177. Suarez tom.3. de Sacramētis disp.31. sect.6.

SECVNDA PROPOSITIO.

8 EX iteratione Confirmationis, & Ordinis non contrahitur irregularitas. Ita Vgolin.cap.35.§.4.Suarez d.41. sect.4. num.6. Couarruuias loco cit. num.8. Sayrus cap.8. num.28. Auila parte 7. d.7. dub.5. Valent.tom. 4. d.5. quæst.3. pun.4. versus finem, & d.7. quæst. 19.pun.3. ad finem, Filiucius tract. 19. cap.7. q.1. & cap.7. q.5. Reginaldus lib.30 tract.2.num.178. Contra Nauar.cap.27.nu. 247. Maiolum lib.3. cap.1. Antoninum 3.par.tit.28. cap. 6. & Vgolinum aliter sentiētem in collatione ordinis. Ratio nostra est quia hæc irregularitas non est in iure expressa; irregularitas autem non incurritur, nisi sit in iure expressa.

Obijcies. Sicut est expressa in reiteratione baptismi ad explodendas quorundam hominum hæreses, asserentium baptismum esse iterabilem; ità etiam videtur expressa in iteratione Confirmationis, & Ordinis, quæ sunt Sacramenta non iterabilia. Vnde in cap. 1 d.68. dicitur, sicut semel baptizatus iterum baptizari non debet, ita neq; semel consecratus iterum consecrari potest.

Respondeo argumentum à simili non valere in pœnis, præsertim in irregularitate, quæ non contrahitur, nisi sit in iure expressa; cap. Is, qui ad cap.1. dist. 68. respondeo nullam ibi fieri mentionem de irregularitate.

TERTIA PROPOSITIO.

9 IN irregularitate, quæ contrahitur ex iteratione Baptismi publica, vel occulta Summus Pontifex dispensare potest; nam ipse dispensare potest in iure communi. Episcopus verò nō potest dispensare in rebaptizatione publica; quia ipse non dispensat in iure communi absque facultate sibi à superiore concessa. In rebaptizatione verò occulta potest Episcopus dispensare; quia potest dispensare in irregularitate prouenicnte ex delicto occulto, vt patet ex Tridentino sess. 24. cap.6. Ità Auila dubio 6. Coninchus dub.5. nu.36 Filiucius nu.174.& 186 Sayrus, Toletus, Sotus, & alij locis cit.

10 Rogabis, vtrum Episcopus possit dispensare in irregularitate, quæ incurritur, quando quis alium publicè baptizat; sed nescitur, vtrum qui baptizatur fuerit antea baptizatus.

Respondeo cum Auila loco cit.dub.6. Nauar. num.241. Rodriquez, cap.147. Sanchez de Matrimonio, lib.2.d.37. num.12. Vgolinus cap.35. §.6. Sayro lib.7. cap.10. nu.16. posse; quia delictum censetur occultum: Ratio enim rebaptizandi occulta est, cum nesciatur, an ille fuerit baptizatus, vt clarius constabit ex infra dicendis, quæst. vlt. puncto vltimo.

11 Quæres primò, vtrum incurratur irregularitas ab eo, qui differt baptismum vsque ad ægritudinem, vel senectutem.

Respondeo affirmatiuè cum Suarez d.43. sect.j. num. 5. Sayro, num. 30. Filiucio num. 171. Reginaldo nu. 179. Toleto lib. 1. cap. 65. num. 7. Vgolino, & alijs communiter in cap. Si quis dist. 57. qui textus intelligendus est de adultis non verò de infantibus. Ratio cur adultis imposita sit ista irregularitas, est, quia non videntur voluntariè fidem suscipere, sed coactè, vt patet ex capite citato. Quare huiusmodi baptizatus non videtur promouendus, nisi paucitas ministrorum idoneorum id exigat, aut nisi ipsius fides, & vita probata fuerit post Baptismum.

12 Addo hanc irregularitatem non tolli per ipsum Baptismum; nam hæc irregularitas incurritur ob ipsam susceptionem Baptismi dilatam; idem autem non est causa contrariorum effectum.

13 Quæres secundò, vtrum adultus baptizatus ab hæretico, sit irregularis.

Respondeo affirmatiuè, vt habetur cap. Quia in qualibet dist. 1. q. 7. Infans verò baptizatus ab hæretico non est irregularis; tum quia irregularitas non incurritur, nisi sit expressa in iure. Tum quia ità colligitur ex cap. Placuit, q. 4. Ità Suarez sect. j. num. 11. Filiucius cap. 6. q. 4. Reginaldus num. 180. Toletus lib. 1. cap. 65. nu 6. Et hoc verum videtur, etiamsi ille infans adulta ætate approbauerit baptismum collatum ab hæretico; nullo enim iure probatur istum subiacere huic irregularitati, vt ait Suarez loco cit. & alij Contra nonnullos alios.

PVNCTVM IV.

De Irregularitate ex susceptione ordinum proueniente.

1 *An recipiens sacros Ordines in excommunicatione sit irregularis.*
2 *An sit irregularis suspensus, vel interdictus, qui eosdem recipit.*
3 *An sit irregularis, qui eodem die recipit minores ordines cũ Subdiaconatu, aut duos Ordines sacros.*
4 *Quis possit in ea irregularitate dispensare.*
5 *An sit irregularis recipiens Ordines per saltum.*
6 *An suspensus sit, qui ordines furtiue suscipit, & quis dicatur ordines furtiue suscipere.*
7 *An Episcopus possit in hac irregularitate dispensare.*
8 *An sit irregularis recipiens ordines sine confirmatione.*
9 *An coniugatus recipiens ordines sit irregularis.*
10 *An sit irregularis recipiens Ordines sacros ab Episcopo, qui renunciauit dignitati.*

SEx principaliter quæremus in hoc puncto. Primò, vtrũ excommunicatus sit irregularis recipiendo sacros ordines. Secundò, vtrum eadem pœna puniatur suspensus, vel interdictus Tertiò, vtrum recipiens plures Ordines eodem die sit irregularis. Quartò vtrum hoc valeat in recipiẽte per saltum. Quintò, vtrum coniugatus sit irregularis recipiendo ordines. Sextò, vtrum recipiens Ordines ab Episcopo, qui renunciauit Episcopatui, afficiatur nota irregularitatis.

PRIMA PROPOSITIO.

1 LIgatus maiori excommunicatione, recipiendo scienter, vel cum ignorãtia crassa, vel affectata Ordines sacros, incurrit irregularitatem iuxta probabilem nonnullorum sententiam. Hæc Propositio patet ex cap. Cum illorum de sent. excommunic. in 6. & cap. 1. de eo, qui furtiue ordines suscepit. Ita Nauar. num. 241. Syluester verbo Irregularitas quæsito 2. Auila dubio 9. Sayrus lib. 7. cap. 10. nu. 12. Henriquez cap. 6. num. 5. Reginald. lib. 30. tract. 2. num. 181. Toletus lib. 1. cap. 66. num. 1. Rodriquez j. parte cap. 168. concl. 4. Valentia tomo 4. d. 7. q. 19. puncto 3. & alij communiter. Contra Filiucium num. 192 cap. 7. quæsito 3. tract. 10. Suarez d. 42. sect. 3. num. 2. Coninchum, & alios afferentes non incurrere irregularitatem, sed remanere suspensum, ab vsu ordinis suscepti cum excommunicatione.

Dixi ligatus maiori excommunicatione, ad differentiã minoris excommunicationis; nam ligatus minori excommunicatione non incurrit irregularitatem recipiendo Ordines sacros: quamuis mortaliter peccet; sicut enim celebrans cum minori excommunicatione non incurrit irregularitatem, cap. Si celebrat de Clerico excommunicato ministrante; ita neque incurrit recipiens Ordines sacros cum minori excommunicatione.

Dixi recipiens Ordines sacros; nam ligatus maiori excõmunicatione contra nonnullos Doctores non incurrit irregularitatem recipiendo minores Ordines, vel primam tonsuram; nam hæc irregularitas non est in iure expressa. Ita Nauar. de sentent. excom. consil. 18. Auila loco cit. dub. 6. & alij, oppositum rectius docent Syluester, Tabiena, & alij apud Sayrum loco cit. & apud Suarez disp. 31. sect. 1. num. 58. de suscipiente minores ordines in excommunicatione, quia cap. cum illorum, absolute loquitur de suscipientibus Ecclesiasticos ordines.

Dixi scienter; quia recipiens cum ignorantia probabili, vel etiam vincibili, modo non sit crassa, vel affectata, excusari potest, iuxta Nauar. & Sanchez, quorum sententiam tanquam probabilem admisi disp. 1. q. 2. punct. 1. num. 10. quanquam opposita sententia, saltem in hoc casu probabilior est, & conformior textui in cap. cum illorum citato, vbi excommunicati suscipientes ordinem cum ignorantia suæ excommunicationis, vel prohibitionis, prohibentur dispensari ab Episcopis, vel Archiepiscopis.

Dixi in propositione, iuxta probabilem nonnullorum sententiam, vt aduerterem oppositam non esse improbabilem Immo de rigore iuris probabiliorem, quia in cap. cũ illorum habentur verba potius accommodata suspensioni, quam irregularitati. Hinc patet responsio ad oppositam rationem, & hoc pacto intellige quæ supra diximus disp. 2. q. 2. pun. 2. §. 1. ad finem. Vide quæ diximus de suspẽsione.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 SVspensus, vel interdictus, non incurrit irregularitatẽ recipiendo Ordines sacros. Hæc Propositio non eodem modo admittitur ab omnibus DD. nam est duplex sententia.

Prima est Syluestri verbo Irregularitas quæsito 2. Couarruuiæ j. parte initio paragraphi 1. Auilæ loco cit. dubio 6. conclus. 5. Henriquez loco cit. num. 4. Reginaldi nu. 182. & aliorum, dicentium incurrere. Ratio est quia suscipiendo Ordines sacros exercet solemniter actus Ordinis sacri; suspensus autem, vel interdictus exercendo solemniter actus Ordinis sacri fit irregularis, vt supra dictum est.

Secunda sententia, quæ mihi probabilior videtur, est Sayri loc. cit. num. 14. Filiucij loco cit. num. 192. Suarez d. 31. sect. 1. num. 57. & disp. 42. sect. 3. num. 2. & aliorum asserentium non incurrere; tum quia iura loquuntur solum de excommunicato, non de suspenso, vel interdicto, & versamur in materia odiosa, quæ non est extendẽda. Tum quia susceptio ordinis non est functio ordinis: Quare ad argumentum Auilæ, & aliorum.

Respondeo, suscipientem Ordines sacros non semper exercere solemniter actus Ordinis sacri; consequenter nõ semper incurrere irregularitatem, quæ solemniter actum ordinum exercentibus imposita est.

Consequenter ad ea quæ diximus.

Aduertendum est contra Maiolum lib. 3. De irregularitate, cap. 14. non incurri irregularitatem ab eo, qui suscipit ordines, vel illos exercet, quando sub pœna excommunicationis latæ sententiæ imposita est excommunicatio contra suscipientem ordines, vel exercentem Ordines sacros; nam excommunicatio supponit susceptionem ordinis, vel eius functionem, cum propter illam incurratur, & illam supponat tanquam causam propterea delinquens eo tempore, quo ligatur excommunicatione, non dicitur incurrere irregularitatem, quę incurritur ab eo, qui iam excommunicatus est, & in excommunicatione suscipit ordines, aut solemniter illos exercet, sed illam incurrit, si post illam actionem, ob quam contraxit excommunicationem, suscipiat Ordines sacros, vel illos exerceat. Ità Reginald. lib. 30. num. 182. Suarez disp. 31. sect. 1. num. 17. & disp. 42. sect. 5. num. 2. Filiucius tract. 20. cap. 8. quæsito 1. 3. & 4. & tract. 17. cap. 10. quęsito 8. num. 191. Coninch. disp. 15. dub. 5. num. 36. & alij à nobis relati de sacramento Ordinis.

TERTIA PROPOSITIO.

3 QVi vno, & eodem die inscio, & non aduertente Episcopo recepit minores ordines cum Subdiaconatu,

tu,

tu, vel vltimum minorum cum Subdiaconatu, vel duos Ordines ſacros, incurrit irregularitatem, vel potius ſuſpenſionem. Hæc propoſitio patet ex cap. ſecundo, & tertio de eo, qui ordinem furtiue ſuſcepit, & ex ſuperius traditis de ſuſpenſione. Verum tamen eſt hanc irregularitatem, ſeu potius ſuſpenſionem non extendi ad eos, qui vno, eodemque die recipiunt omnes minores, vel primam tonſuram, cum minoribus; nullo enim iure probatur ad eos extendi. Ita Nauarrus num 241. Auila p. 7. d. 9. ſect. 1. dub. 4. Sayrus lib. 7. cap. 10. num. 22. Vgolinus cap. 39. §. 1. Valentia loc. cit. Toletus cap. 66. num. 6. Reginaldus nu 189 & alij, quibus adde Suarez diſp. 41. ſect. 3. num. 1. & Filiucium tract. 10. n. 191. admittentes ſuſpenſionem, non vero irregularitatem.

4 Rogabis, quis diſpenſare poſſit in irregularitate contracta ab eo, qui duos Ordines ſacros, vel Acolytum cum Subdiaconatu eodem die ſuſcepit.

Reſpondeo Epiſcopum poſſe diſpenſare, quando delictum eſt occultum, vt patet ex Tridentino ſeſſ. 24. cap. 6. Ita Henriquez lib. 14. cap. 6 num. 5. Auila par. 7. d. 9. ſect. j. dubio 4. ad finem, Sayrus lib. 7. cap. 10 num. 36. Vgolinus loco cit §. 1. Toletus loco cit Quando verò delictum eſt publicum diſpenſatio pertinet ad Summum Pontificem, quia Epiſcopus non poteſt diſpenſare in iure communi, niſi facultatem habeat à Sede Apoſtolica, vel niſi ordinatus ingrediatur religionem, iuxta cap. innotuit, de eo qui furtiue ordines ſuſcepit.

QVARTA PROPOSITIO.

5 Recipiens ordines per ſaltum non eſt irregularis, iuxta communiorem DD. ſententiam: ſed eſt ſuſpenſus; ratio eſt tum quia hæc irregularitas non eſt in iure expreſſa. Tum quia in cap. Solicitudo directè prohibetur functio ordinis ſuſcepti per ſaltum hoc autem proprium eſt ſuſpenſionis. Ita Angelus verbo Irregularitas primo. Armilla eodem verbo num. 68. & Auila loco citato „Nauarr. num. 242. & alij, Contra Vgolinum, cap. 38. §. 1. Valent. to. 4. d. 3. q. 19. puncto 3. columna 1444. Sayrum libro 7. cap. 10 num. 39. Reginaldum num 191. Concedo tamen fieri irregularem, ſi poſt ſuſceptionem ordinis per ſaltum in eo miniſtret; quia violans ſuſpenſionem per vſum ordinis incurrit irregularitatem, vt ſupra dictum eſt. Quomodo autem ſe gerere debeat confeſſarius erga pęnitentem, qui furtiue, vel per ſaltum aut alia ratione male promotus eſt, videri poteſt apud Filiucium tract. 20. cap. 8. quæſito 11. cuius doctrina inſeruire poteſt confeſſarijs in pęnitentiaria Romana exiſtentibus.

6 Item ille ſuſpenſus eſt, ſeu potius irregularis, qui furtiue ideſt neſciente Epiſcopo, nec approbante, nec examinante ordinem recepit, cap. 1. de eo, qui furtiuè, &c. in qua ſuſpenſione videtur Epiſcopus poſſe diſpenſare vigore priuilegij conceſſi in Tridentino ſeſſ. 24 cap 6. Ita Henriquez, libro 14. cap. 6. num. 5. Suarez tom. 5. diſp. 42. ſect. 3. num. 5. Sayrus loc. cit. 37. Vgolinus cap. 39. num 3. Coninch. diſp. 18. dub 5. num 43. & alij, quanquam iſti Doctores non conueniunt an ſit irregularis, vel ſuſpenſus. Suarez enim d. 42. ſect. 3. num. 5 Filiucius tract. 20. num. 195. putant incurrere irregularitatem. Verum quid ego ſentiam explicabo, ſed prius præmittam quiſnam dicatur ordines furtiue ſuſcipere. Ille dicitur ordines furtiue ſuſcipere, qui ficto titulo, aut ſine veris dimiſſorijs ordines ſuſcipit, & hunc vinculo ſuſpenſionis ligari ſuperius docui de ſuſpenſionibus cum cōmuni DD. ſententia. Item ille dicitur ordines furari, ſeu furtiue ſuſcipere, qui inſcio Epiſcopo, non vocatus, vel non approbatus accedit ad ordines, aut qui alium in ſui locum examini ſub ſuo nomine ſubmittit, deinde vocatus proprio nomine ordines capit, & hunc vinculo irregularitatis irretiti probabiliſſimū eſt, cap. veniens 1 de eo, qui furtiuè ordines ſuſcipit, vbi datur Epiſcopo facultas diſpenſandi cum eo qui furtiuè Diaconatum accepit vt ad Sacerdotiū promoueantur, niſi aliud obſtet, ex qua loquēdi forma perſpicue indicari videtur irregularitas, vt patet ex regulis ſuperius traditis, niſi forte dicas hunc eſſe caſum ſpecialem de eo qui Diaconatum furtiue ſuſcipit, conſequenter in hoc caſu incurri irregularitatem: in ſuſceptione vero furtiua aliorum ordinum contrahi ſuſpenſionem, hoc pacto intellige quæ dixi de Sacramentis d. 8. quæſt. vnica puncto 4 num. 30.

7 Obſerua tamen diſpenſationem præfatæ irregularitatis competere Epiſcopo quandiu delictum eſt occultum, ſi reſpiciamus decretum Concilij Trid. ſeſs. 24. cap. 6. de reformat. poteſt tamen eſſe occultum in ratione delicti, quāuis materialiter publicè fiat, vt ſæpius alibi dictum eſt. Immo etiam ſi reſpiciamus cap. 1. de eo qui furtiue, &c. dicemus diſpenſandi facultatem in propoſita irregularitate cōcedi Epiſcopo, modo Epiſcopus, aut alius Prælatus Epiſcopus non denunciauerit excommunicationem incurrēdam ab ijs, qui furtiue ordines ſuſcipiunt: tunc enim ſi non fuit denunciata huiuſmodi excommunicatio poterit Epiſcopus diſpenſare, modo is, qui furtiue ordinatus fuit factus iam ſit religioſus, & in monaſterio aliquo tempore, laudabiliter vixerit. Verum hoc tempore Epiſcopi communiter conſueuerunt excommunicationem imponere ijs, qui ſe ordinationi furtiue ingerunt. conſequenter iſta irregularitas regulariter eſt Papæ reſeruata, vt clare colligitur ex cap. veniens cit. & obſeruant Suarez, & Filiucius loc. cit.

8 Quæres vtrùm recipiens ordines ſine confirmatione ſit irregularis.

Reſpondeo negatiuè. Ita Vgolinus cap. 38. §. 1. Henriq. libro 14. cap. 6 num. 3. Auila loc. cit. Sayrus lib. 7 cap. 14. ad finem Suarez d. 42. ſect. 3. num 14. Filiucius tract. 10. num. 205. & alij. Ratio eſt quia irregularitas non incurritur, niſi ſit expreſſa in iure.

QVINTA PROPOSITIO.

9 Vir coniugatus recipiens Ordinem ſacrum, non ſolū eſt ſuſpenſus, ſed etiam irregularis, vt patet ex Extrauaganti antiquę concertationi. Ita Rebellus, Henriquez & alij, quos retuli in tract. de matrim. q 3. pun. 9. ad finem, quibus adde Auilam loco cit. dub. 5. Ratio eſt quia non ſolum prohibetur ordines ſuſceptos exercere, verum etiam alios ſuſcipere, quod eſt proprium irregularitatis.

SEXTA PROPOSITIO.

10 Recipiens Ordines ſacros ab Epiſcopo, qui renunciauit dignitati, incurrit irregularitatem, vel ſaltem ſuſpenſionem, etiamſi recipiens fortè ob ignorantiā non peccauerit; nam Epiſcopus, qui renunciauit dignitati, non habet executionem ordinis; ergo nec illam poteſt alteri conferre. Epiſcopus dicitur renunciare dignitati, quando renunciat iuriſdictioni, & executioni Ordinis Epiſcopalis. Hæc propoſitio patet ex cap. 1. de ordinatis ab Epiſcopo, qui renunciauit Epiſcopatui. Poteſt tamen proprius Epiſcopus diſpenſare, ſi ordinatus probabiliter ignorauit renunciationem, vt patet ex eodem cap. primo. Videte Vgolinum cap. 40. Sayrum lib. 7 cap. 10. n. 27. Valent, loco cit. Toletum lib. 1. cap. 66. Reginald. num. 190. Filiucium cap. 7. nu. 190. & alios, quos ſupra retuli de caſibus, in quibus ſuſpenſio incurritur.

Vltra præfatos caſus addi poteſt irregularitatem incurri dum quis ordines ſuſcipit in peccato mortali publico, & manifeſto cap. 1. d. 48. Verum hic caſus reducitur ad irregularitatem ex infamia facti prouenientem, de qua ſupra. Vide ſi placet Suarez diſp. 41. ſect. 3. num. 7. verſ. duodecimo Filiucium tract. 20. num. 198.

PVNCTVM V.

De Irregularitate, quæ contrahitur per exercitium ordinum tempore cenſuræ.

1 *An ligatus aliqua cenſura fiat irregularis exercendo Ordines ſacros.*
2 *Quid ſi dubitet ſe irretitum eſſe aliqua cenſura.*
3 *An ligatus cenſura fiat irregularis canendo in Choro, vt hebdomadarius.*
4 *An ſit irregularis canendo epiſtolam.*
5 *An ſit irregularis baptizando.*
6 *An ſit irregularis abſoluendo ſacramentaliter.*
7 *An ſit irregularis abſoluendo ſponſis, aut aſſiſtendo Matrimonio.*
8 *Quid ſi exerceat ea, quæ non prohibentur per cenſuram.*
9 *An Epiſcopus ligatus cenſura fiat irregularis exercendo Ordinem Epiſcopalem.*
10 *An ligatus duplici cenſura duplicem incurrat irregula-*

ritatem exercendo Ordines sacros.
11 *Quis possit in hac irregularitate dispensare.*

DVO principaliter quæremus in hoc puncto. Primò, quam pœnam incurrat ligatus censura, exercendo ordines. Secundò, quis possit dispensare.

PRIMA PROPOSITIO.

1 LIgatus maiori excommunicatione, suspensione, vel interdicto, etiamsi sit occultus, & toleratus, incurrit irregularitatem exercendo solemniter, vel ex officio actus maioris ordinis, nisi excusetur ratione necessitatis, vel scandali vitandi, vel ignorantiæ, vel inaduertentiæ, vel obliuionis; Hęc Propositio patet ex cap. Si quis Episcopus in Concilio 11. q. 3. cap. 1. & cap. Is, cui de sent. excomm. & ex dictis de pœnis violantium suspensionem, & interdictum.

Dixi ligatus maiori excommunicatione; quia ligatus minori excommunicatione non incurrit irregularitatem exercendo ordines; vt patet ex supra dictis.

Dixi, etiamsi sit occultus; quia Concilium Constantiense nullum priuilegium concessit excommunicatis, quamuis occultis.

Dixi actus maioris ordinis, quia ob exercitium minoris ordinis non incurritur irregularitas; nam actus minorum ordinum exercentur ex consuetudine à laicis; etiam cum solemnitate. Ità communiter recentiores Theologi Auila d.9. sect.1. dubio 3. Toletus lib.1.cap.67. num.4. Nauar. num.141. & alij supracitati, Contra Suarez loco citãdo. Vgolin. tab. 1. cap. 14 §. 1. num. 1. Reginaldum nu 186. & Graff. 1. par. lib. 4. cap 27. num. 34. qui verum asserunt de rigore iuris; sed modò consuetudo videtur obstare.

Dixi, nisi excusetur ratione necessitatis, &c. nàm quoties ratione necessitatis, vel obliuionis, vel alterius causæ excusatur à mortali, excusatur etiam ab irregularitate, quę supponit peccatum mortale; cum irregularitas sit grauis pęna, quæ non incurritur, nisi ob graue peccatum, capite Apostolicæ de Clerico excommunicato ministrante. Ità communiter DD.

2 Ex quo patet, eum, qui dubitabat, se esse excommunicatum, celebrando incurrere irregularitatem, si re vera detinebatur excommunicatione. Secus si postea comperiat se re vera non fuisse excommunicatum; nam irregularitas nõ incurritur ob conscientiam erroneam, sed ob violationẽ censuræ; sicut etiam non est irregularis, qui celebrauit deposito dubio, quamuis posteà comperiat re vera, se fuisse excommunicatum, cum enim non peccauerit grauiter cõtra censuram, excusatur ab irregularitate; vt benè ait Suarez de censuris d. 31. sect. 3. nu. 7. Vgolinus de censuris tab. 1. cap. 14. num. 12. & 24. Syluester v. Irregularitas, nu. 15. Sayrus lib. 7. cap. 9. num. 29. & patet ex supra dictis de causis excusantibus à censuris.

Quæ diximus in hac propositione, valere solum videntur in Clerico violante censuram per exercitium ordinũ, non vero in laico diuina faciente dum vinculo censuræ obstrictus tenetur, quia præcitata iura loquuntur de faciente diuina ex officio, quod laicis competere non solet. Ità Vgolinus tab. 1. cap. 14. §. 1. num. 13. quem sequitur Reginaldus lib. 30 num. 192.

Ex dictis infertur ligatum aliqua ex dictis censuris fieri irregularem in sequentibus casibus.

3 Primò canendo in choro, tanquam hebdomadarium; nam hoc modo ex consuetudine solum canitur ab initiatis maioribus ordinibus. Si verò non canat tanquam hebdomadarius cum Dominus Vobiscum; sed sine Dominus Vobiscum, non fit irregularis; quia hoc modo canitur etiã ab alijs, vt à monialibus, &c.

4 Secundò canendo Epistolam solemniter, idest cum manipolo, si sit Subdiaconus, vel canendo Euangelium cum stola, si sit Diaconus. Secus si Subdiaconus canat sine manipulo, vel Diaconus sine stola; tunc enim non censetur exercere Ordinem sacrum, sed officium cantoris. Videte, quæ dixi de violantibus suspensionem, & interdictum.

5 Tertiò baptizando solemniter, aut consecrando aquam ad aspergendo fideles, vt ait Vgolin. tab. 1. de censuris, cap. 14 §. 1. nu 5 Ratio est quia isti sunt actus Ordinis sacri. Secus dic, si baptizet priuatim.

6 Quartò, absoluendo sacramentaliter, etiam occultè; quia hic actus competit soli Sacerdoti. Et hoc verum est, etiamsi absolutio sit inualida ob culpam pœnitentis; nam Sacerdos quantum ex se fungitur ordine Secus si absolutio sit inualida eo, quod Sacerdos non habuerit intentionem absoluendi; sed tantummodo proferendi illa verba materialiter; tunc enim non dicitur actum ordinis exercere. Ita Suarez de censuris d 10. sect. 3. num. 15. & alij.

7 Quintò, Sacerdotem excommunicatum incurrere irregularitatem benedicendo sponsis, faciendo solemnitates Baptismi, vel ministrando Eucharistiam; nam isti sunt actus ordinis. Ità Suarez loco cit. num. 19. Vgolinus tab. 1. cap. 14 §. 2. Idem dic de Diacono ministrante Eucharistiam, nam exercet ordinem Diaconatus. Ita Suarez d. 11. sect. 2. num. 24. Secus dic de Sacerdote excommunicato assistente Matrimonio; nam illa assistentia non est actus ordinis. Immò neque est propriè actus iurisdictionis, vt suo loco dictum est. Ita Suarez nu. 18. & alij.

8 Sextò, Clericum suspensum, vel, interdictum non fieri irregularem, exercendo ea, quæ sibi non sunt prohibita per censuram; tunc enim non dicitur violare censuram per exercitium ordinis Sacri. Ità Vgolinus de censuris tab. 1. loco cit. nu. 23. & alij communiter.

Idem dicendum est de illo, qui functionem ordinis exercet contra præceptum superioris, antequam vinculo censuræ ligatus sit, hic enim non dicitur violare censuram per exercitium ordinis, cum illa nõ sit obstrictus dum functiones ordinis exercet, sed facit contra præscriptum superioris. Ita Filiucius tract. 20. cap. 8. q 2. Suarez disp. 42 sect. 5. num. 2. contra Maiolum lib. 3. cap 18. Angelum, Syluest. & alios, quos citat, & sequitur Sayrus lib. 7. cap. 10 num. 24. Vide supradicta puncto 4. num. 2. ad finem.

9 Septimò, Episcopum excommunicatum, vel suspensum incurrere irregularitatem exercendo ordinem Episcopalem. Videte Vgolinum loco cit. & Sayrum lib. 7. c. 9. num. 5.

10 Rogabis, vtrùm ligatus excommunicatione, & interdicto incurrat duplicem irregularitatem, vel saltem vnam grauiorem ex duplici causa exercendo Ordines sacros.

Respondeo incurrere duplicem irregularitatem; nam violat duplicem censuram specie diuersam; sicut etiam dictum est supra sepelientem excommunicatam vitandũ in loco interdicto incurrere duplicem excõicationem.

SECVNDA PROPOSITIO.

11 IN irregularitate contracta ob violationem excommunicationis, suspensionis, vel interdicti per exercitium ordinum solus Papa dispensat, quando delictum est publicum; cap. 1. de sent. excomm. in 6. In irregularitate vero, quæ contrahitur ob delictum occultum, & violationem occultam, dispensare potest Episcopus ex priuilegio Tridentini sess. 24. cap 6 Est autem delictum occultũ, etiamsi aliquis publicè exerceat ordines modò delictum excommunicationis, vel alterius censuræ sit occultum, ita vt nesciatur, an sit excommunicatus, vel suspensus Ita Sayrus cap. 10. num. 16. & cap. 13. Nauar. num. 241. Reginald. num. 188. & alij, quos in simili supra citaui pun. 3. nu. 11. & infra referam de irregularitate homicidij.

PVNCTVM VI.

De Irregularitate, quæ contrahitur per exercitium ordinis, quem quis non habet.

1 *An exercens ordines, quos non habet, fiat irregularis.*
2 *An canens epistolam sit irregularis.*
3 *An Sacerdos exercens ordinem Episcopalem sit irregularis.*
4 *An absoluens à peccatis sit irregularis si non sit Sacerdos.*
5 *An qui non est sacerdos sit irregularis ministrando solemniter baptismum.*
6 *An Sacerdos ministrans Extremam Vnctionem sit irregularis.*
7 *An Clericus referens munus hebdomadarij sit irregularis.*
8 *An fiat irregularis absoluendo pœnitentes, aut benedicendo sponsis.*
9 *Quis dicatur ordinem exercere solemniter, & ex officio.*
10 *Quis possit in hac irregularitate dispensare.*

Duo

DVO principaliter quæram in hoc puncto. Primò, vtrũ exercens ordines, quos non habet, incurrat irregularitatem. Secundò, quis possit in ea dispensare.

PRIMA PRPOSTITIO.

1 CLericus, qui ministrat in Ordine sacro, quem non habet incurrit irregularitatem, modo scienter, & serio, & ex officio ministret. Ita Nauar. num. 142. Suarez d.11. sect.3. num.22. & d.41. sect.4. num.2. Filiucius tract. 20.cap.7. q.8. & 11. Reginaldus lib.30. num.191. Toletus lib.1.cap.72. num.1 Sayrus cap.10. num.1. Sotus dist. 25. q. 1. art.3. Vgolinus de Irregularitate cap. 37. Auila dub.13. Graff. loco cit. num. 31. Coninchus dub. 6 & alij communiter. Hæc Propositio probatur ex cap 1. & 2. de Clerico non ordinato ministrante. Vbi præter excommunicationem comminatoriam imponitur etiam irregularitas ibi, nunquam ordinetur.

Dixi Clericus, quia laicus nõ incurrit irregularitatem: Ita Angelus v. Irregularitas 1. num.38. Sayrus cap.10. num. 6. Suarez de censuris d.11. sect.3. num.22. Henriquez cap. 6. num.1. Reginaldus num. 192. & alij Contra Nauar. nu. 142. Valentiam tomo 4. d.4. quæst.1. pun. 1. Auilam dub. 13. ad finem, Suarez tomo 1. de Sacramentis disp.31. sect. 4. §. Sed quæres, & de Censuris disp.41. sect.4. num.3 & 9. Filiucium tract.70. cap 7. q.8. num.208. Coninchum disp. 18. dub.6 nu 45. Ratio nostra est quia iura citata loquuntur absolutè tantum de Clerico, & versamur in materia odiosa.

Dices. Textus loquitur absolutè, & generaliter de ministraute, ergo intelligi etiam debet de laico ministrante.

Respondeo, verba Textus generaliter loquentis intelligi debere iuxta titulum, sub quo verba ponuntur; verba autem illius textus ponuntur sub titulo de Clerico non ordinato ministrante; ergo de solo Clerico intelligi debent.

Dixi in Propositione scienter; nam si quis ex ignorantia, etiam crassa, ministret in ordine, quem non habet, credens se talem ordinem habere, non incurrit irregularitatem. ex Vgolino de censuris cap.37. n.8. Nauarro consi.70. de sent. excomm. & alijs. Ratio est quia hic non dicitur scienter ministrare.

Dixi serio, quia ministrans ioco, vel per repræsentationem non incurrit irregularitatem, quia non dicitur propriè ministrare in Ordine sacro. Ità Nauar. Auila, Suarez, Filiucius, Reginaldus, & Coninchus locis cit. propterea Initiandus Ordine sacro non incurrit irregularitatem, si se exerceat in Missa celebranda, vt illius cæremonias addiscat, aut ne erret celebrando, postquam fuerit initiatus Ordine sacerdotali; non enim dicitur celebrare ex officio, & tanquam initiatus Ordine sacro. Ita Vgolinus loco cit. nu. 12. vbi ex eadem ratione ab irregularitate excusat pueros, qui aliquas Missæ partes inter se canunt; hoc enim non intendunt serio facere, ac si essent initiati Ordine sacerdotali.

Dixi in Ordine sacro; quia non sufficit ministrare in minoribus ordinibus; cum in istis soleant etiam laici adhibitis vestibus ministrare. Ità Vgolinus numero 13. Coninch. & alij locis cit. contra Filiucium, & Suarez locis cit.

Dixi solemniter, quia exercens Ordinem sacrum sine solemnitate non contrahit irregularitatem; quamobrem cantans Epistolam sine manipulo, vel Euangelium sine stola non fit irregularis, eo quod non dicatur canere solemniter ex ordine, & ex officio; sed tantum dicatur vti officio cantoris, Reginald. num. 183. & alij DD. cit.

2 Hinc sequitur primò, Clericum, qui non est Subdiaconus, canentem Epistolam sine manipulo, & intendentem eam canere ex officio, non incurrere irregularitatem; quia ad incurrendam irregularitatem non sufficit actus internus, & interior intentio ministrandi ex officio; sed requiritur exterior solemnitas; ille autem, qui canit Epistolam sine manipulo, non exercet exteriorem solemnitatem ordinis Subdiaconatus; cum ad illius solemnitatem requiratur ornamentum vestium. Verum si cum manipulo, & Dalmatica canat Epistolam, non intendens exercere ex officio, sed solum supplere defectum Subdiaconi, non fit irregularis; quia non dicitur propriè exercere ex officio, nec actus dicitur completus; completur verò per intentionem, & exteriorem actionem cum manipulo, & Dalmatica. Ità Nauar. loco cit. quem sequitur Vgolin. loco cit. nu. 10. quidquid in contrariũ sentire videatur Coninc. nu 47.

3 Secundò, sequitur Sacerdotem, exercentem actus ordinis Episcopalis, vt confirmando, vel ordines conferendo, vel consecrando Altaria, aut impendendo benedictionem ijs verbis, sit nomen Domini benedictum, esse irregularem Ita Suarez d. 41. sect. 4. num. 7. vbi testatur de communi Filiucius num. 210. & alij DD. cit.

4 Tertiò Clericum nõdum initiatum Sacerdotio, qui aliquem serio, & sacramentaliter absoluit, esse irregularem, iuxta Nauarrum, num.142. Coninchum, num.48. Sotum 8. de Iustitia, quæst.4. art.1. Vgolinum cap.37. num.6. Auilã dubio 15. Suarez, & Filiuciũ locis cit. nam exercet ordinẽ, quem non habet; quamuis Syluester v. Confessor primo dicat, non fieri irregularem, eo quod ista irregularitas non sit in iure expressa; nam in cap. citato habetur, si quis baptizauerit, vel aliquod Diuinum officium exercuerit, &c. sed nomine Diuini officij non intelligitur absolutio Sacramẽtalis; ergo Clericus, qui sacramentaliter absoluit, non est irregularis. Sed hæc ratio facile dissoluitur, dicendo cum Nauarro, & Soto, nomine Diuini officij in hac materia intelligi etiam absolutionem Sacramentalem, vt patet ex illo Textu, & ex communi DD. intelligentia, teste Coninchο loco cit. num.48.

5 Quarto, Clericum, qui non est Sacerdos, fieri irregularem ministrãdo solemniter sacramentum Baptismi, etiam in extrema necessitate; nam exercet actum proprium Sacerdotis; proprium enim Sacerdotis est solemniter baptizare; Ità Nauar. c.22. n.7. Auila dub.14. Sayrus n.4. Filiucius nu. 308. licet oppositũ dicat n.113. loquens de Clerico, & alij. Excipitur à Caiet. par.3 q.67. art.1. & Soto dist.4. q. vni. ar. 1. Diaconus ministrans solemniter Baptismum cum licentia proprij Parochi, vel Episcopi; potest enim Diaconus cũ hac licentia ministrare solemniter Baptismum sine periculo irregularitatis; eo quod ad ipsius munus pertineat solemniter baptizare de licentia Episcopi, vel Parochi, saltem vbi consuetudine ita receptum est.

6 Quintò, Sacerdotem ministrantem sacramentum Eucharistiæ, Pœnitentiæ, vel Extremæ Vnctionis non fieri irregularem; quia irregulatitas incurritur ab exercente ordinem, quem non habet; sed Sacerdos in his casibus non exercet actum ordinis, quem non habet; cum verè sit Sacerdos; sed potius dicitur exercere actum iurisdictionis, quam non habet; ergo non est irregularis cum non sit lata irregularitas contra exercentes actum iurisdictionis alienæ; Henriq. lib.2. cap.29. nu.2. Coninch. & alij.

Vtrum verò incurrat excommunicationem, aut aliam pœnam dictum est de Pęnitentia, de Matrimonio, & alibi.

7 Sextò, Clericum fieri irregularem referendo in choro munus hebdomadarij proprium Sacerdotis, cum ipse nondum sit Sacerdos; nisi fortè hoc bona fide faciat; sic enim non dicitur se temerè immiscere ordini, quem non habet, vt patet ex cap.1. de Clerico non ordinato ministrante. Ita Vgolinus, cap. 37. num.8. & Patres eruditissimi Pœnitentiariæ Mediolanensis me præsente, & ita consulente.

8 Septimò, Clericum fieri irregularem absoluendo pęnitentes, aut benedicendo sponsis, etiamsi hoc faciat absq; superpelliceo, vel stola; nam hoc est munus proprium Sacerdotis Ita Vgolinus loc cit. num. 10. Suarez loc. cit. num. 19 Coninchus, num 49. Filiucius num. 212. & alij.

Octauo Clericum per saltum promotum, fieri irregularem exercendo functiones ordinis prætermissi, vt bene Suarez num. 5. & 9 Filiucius num. 209. & 211. quanquam etiam alio titulo est irregularis, nempe, quia violat suspensionem de qua supra.

9 Quæres, quando quis dicatur actum aliquem ordinis exercere solemniter, vel ex officio.

Respondeo tunc dici, quando actus talis est, vt ab alio non possit exerceri, quàm ab eo, qui talem ordinem habet, quando verò potest eodem modo ab alio exerceri, non dicitur exerceri solemniter, & ex officio; propterea quando laicus inseruit Missæ, deferendo vrceolos ad Altare, illosq; porrigendo Sacerdoti, non dicitur ordinem Acolytatus exercere, eo quod hoc munus ex consuetudine possit non solum a Clericis præstari, sed etiam à laicis; Clericus verò nondum initiatus Ordine sacro, canendo epistolam cum manipulo, aut Euangelium cum stola, dicitur canere solemniter, & ex officio vt bene ait Vgolinus tab. j. cap. 14. §. 1. num. 10. & de irregularitate, cap. 37. num. 10. Suarez loc. cit. & alii communiter; consequenter fit irregularis; quia exercet ordinem ex officio; quem non habet, & facit actum qui ab alio fieri non potest, quã ab eo qui talem ordinẽ habet.

SE-

SECVNDA PROPSITIO.

10 IN irregularitate, quam quis contraxit exercendo ordines, quos non habebat, solus Summus Pontifex dispensat, vt accedat ad vlteriores ordines; nam ad ipsum pertinet dispensare in iure communi. Ità Syluest. verbo Irregularitas quæsito 8. Sayrus num. 11. Auila dub. 15. concl. 3. Vgolinus de irregularitate cap. 37. num. 14. Toletus, & alij: Episcopus verò potest dispensare, vt exerceat susceptos. Immò etiam, vt alios suscipiat, modo delictum sit occultum, vt patet ex Tridentino loco sæpius cit. sess. 24. cap. 6. de reformatione.

PVNCTVM VII.

De irregularitate, quæ contrahitur ex delicto hæresis.

1 *An hæretici, Apostata, & eorum fautores sint irregulares.*
2 *An proferens hæresim sit irregularis si interius bene sentiat.*
3 *An hæreticus occultus sit irregularis.*
4 *An iniens pactum cum Dæmone, aut ipsum colens sit irregularis.*
5 *An qui cogitur abiurare ab hæresi sit irregularis.*
6 *An Clericus lapsus in hæresim possit ordines exercere.*
7 *An schismaticus sit irregularis.*
8 *An Apostata sit irregularis.*
9 *An filij hæreticorum sint irregulares.*
10 *An filius hæretici natus ante lapsum parentis sit irregularis.*
11 *An filij neophitorum, vel descendentium ex Iudæis, vel Paganis sint irregulares.*
12 *Quis dispensare possit in irregularitate ob hæresim contracta.*
13 *An Episcopus dispensare possit circa vsum ordinum susceptorum cum irregulari.*
14 *An circa susceptionem aliorum.*
15 *An possit hoc idem per alium.*
16 *An excommunicatus præcipiens coram se celebrari, irregularis sit.*
17 *An religiosus egrediens Claustrum ad audiendas leges, vel medicinam, irregularitatem incurrat.*
18 *An sodomita sit irregularis.*
19 *An sit Simoniacus.*
20 *An celebrans in altari propria auctoritate erecto, & non consecrato, seu benedicto sit irregularis.*
21 *An celebrans animo, aut Deus alicui mortem inferat sit irregularis.*
22 *An omittens totum celebrandi, & sacrificandi ritum ab Ecclesia præscriptum in conficiendo Sanguine, & Corpore Christi, sit irregularis.*
23 *An altaria denudans ornatusue lugubri vestiens sit irregularis, si hoc faciat ob solam animi sui tristitiam.*
24 *An Episcopus abutens potestate ordinandi sit irregularis.*
25 *An Cardinalis indebite in Papa electus à paucioribus, quam duabus partibus, sit irregularis.*
26 *An Clericus in vita, vel in morte raptoribus fauens, participando, &c. sit irregularis.*
27 *An Sacerdos admittens ad Ecclesiasticam sepulturam excommunicatum nominatim denunciatũ, sit irregularis.*
28 *An sacrilegus sit irregularis.*
29 *An qui turpiter cum Moniali congressus est, Clericus periurus habens consuetudinem mortaliter peccandi aut blasphemus sint irregulares.*

TRia principaliter quæram in hoc puncto. Primò vtrũ hæretici, & eorum fautores sint irregulares. Secundò vtrum eorum filij. Tertiò quis dispenset in hac irregularitate.

PRIMA PROPOSITIO.

1 HÆretici Apostatæ à fide, eorum fautores, & defensores sunt irregulares, etiamsi sint occulti. Cap. Saluberrimum q. 1. cap. 2. de hæreticis in 6. ca. Præsbyteros dist. 50. Ita Suarez d. 43. sect. 1. Nauar. num. 205. Syluester v. irregularitas quæsito 5. Toletus libro 1. cap. 64. Filiucius tract. 20. cap. 9 num. 127. Vgolinus cap. 36. Coninchus disp. 18. dubio 7. & alij communiter apud Sanchez in sum. lib. 2. cap. 25. num. 2. Hæc propositio intelligitur de ijs, qui hæresim suam signo aliquo sufficienter illam indicante exterius manifestarunt; actus enim mere internus non subiacet pœnis Ecclesiasticis, vt patet ex dictis de excommunicatione, quæ contrahitur ob hæresim.

2 Ex dictis colligi potest primò eũ, qui exterius hæresim profert, sed interius bene sentit, non esse irregularem. Ita Suarez, contra Vgolinum loco citato, & alios; nam re vera non est hæreticus, nec excommunicatus, ergo neque est irregularis. Secus dicendum est, iuxta probabiliorem sententiam de eo, qui exterius est apostata à fide, vt qui exterius adorat Idolum in tormentis per metum; sed animo non adorat. Ita Farinacius de hæresi quæst. 92. num. 73. Filiucius num. 229. Suarez disp. 43. sect. 2. Sanchez loco citato num. 5. & habetur cap. Presbyteros dist. 50. Ratio est quia opere videtur apostata, & reuera peccat contra præceptum fidei negatiuum. Apostata autem subiacet pœnis hæreticorum ca. non potest 2. q. 7. & ca. contra Christianos de hæreticis in sexto.

3 Secũdò eum, qui lapsus est in hæresim esse irregularem, etiamsi delictum sit occultum, nam re vera est hæreticus. Ita Suarez de censuris d. 43. sect. 1. num. 4. Rodriquez in addit. ad Bullam Cruciatæ, §. 13. num. 12. & alij communiter contra Auilam p. 7. disp. 4 dub. 2. Henriquez lib. 14. cap. 4. num. 6. & cap. 5. num. 4. Emanuelem Sà v. irregularitas, & alios apud Augustinum Barbosam sess. 24. cap. 6. In hac tamen irregularitate orta ex hæresi occulta Episcopum posse dispensare ex Trid. sess. 24. cap. 6. putat Sanchez in sum. lib. 2. cap. 25. num. 15. Vgolinus de irreg. cap. 36. num. 5. & alij. sed de hac re in tertia propositione.

4 Tertiò illos, qui pactum ineunt cũ Dæmone, aut ipsum colunt absque hæresi, non esse re vera irregulares ex hoc capite. Ita Sanchez num. 11. & Suarez loco cit.

Dixi ex hoc capite, nam aliunde, scilicet ob suspicionem hæresis ex qua consurgat infamia certum est irregularem fieri, vt supradictum est. Ita Filiucius num. 235. & alij.

5 Quarto illum esse irregularem qui cogitur abiurare ab hæresi probata in iudicio; nam hic censetur verus hæreticus. Videte Sanchez loco citato.

6 Quæres primò vtrũ Clericus, qui lapsus est in hæresim possit exercere susceptos ordines.

Respondet Auila par. 7. d. 4. dub. 2. Sanchez libro 2. cap. 28. num. 10. Farinacius de hæresi quæst. 91. num. 62. qui sibi contrarius videtur num. 71. quæst. 92. Sayrus libro 7. cap. 12. num. 16. post pœnitentiam, & abiurationem posse ex cap. Saluberrimum 1. quæst. 3. Immo addit idem Auila hæreticum occultum posse ad ordines promoueri obtenta legitima absolutione excommunicationis ob hæresim contractæ, cap. ad abolendam.

Sed mihi probabilius dicendum videtur non posse promoueri, nec ordines exercere ante obtentam legitimã dispensationem irregularitatis, quæ non potest hoc tempore impendi ab Episcopo, vt dicam in 3. Propositione. Ratio est quia irregularis non potest ad ordines promoueri, vel eos exercere ante dispensationem. Ita Sanchez num. 4. Suarez num. 6. Coninchus num. 52. Vgolinus cap. 36. nu. 2. & alij.

7 Quæres secundò vtrum schismaticus sit irregularis, sicut est hæreticus.

Respondeo negatiuè cum Suarez loco citato, contra Maiolum lib. 5. cap. 46. num. 4. Vgolinum §. 3. & alios. Ratio est quia irregularitas non incurritur nisi sit expressa in iure, cap. is qui de sent. excom. Hoc tamẽ intelligi, modo schisma non sit coniunctum cum hæresi; tunc enim perspicuum est irregularitatem incurri. Ita Suarez loco citato Filiucius tract. 20. cap. 9. quæsito 3 num. 233. Sanchez, Sayrus, & alij, quos retuli de legibus disp. 3. quæst. 4 puncto vlt. §. 3. vbi de schismate prolixius egi.

8 Quæres tertiò, vtrum Apostata à religione, vel à statu Clericali sit irregularis.

Respondeo religiosum professum apostatam à religione esse irregularem cap. finali de apostatis, vbi dicitur apostatam à religione, durante eo statu non esse admittendum ad ordines. Ita Vgolinus loco citato §. 4. Maiolus lib. 5. cap. 30. Clericus verò, qui est apostata à Clericali habitu, & tõsura, non est irregularis; nam ista irregularitas nullo iure probatur. Ita Vgolinus loco citato nu. 6. & alij contra Maiolum lib. 5. cap. 34. num. 4. & alios.

SE-

SECVNDA PROPOSITIO.

9 FIlij hæreticorum sunt irregulares vsque ad secundam generationem per lineam virilem, paternam; per lineam verò fœmineam, seu maternã, sunt irregulares vsque ad primam, cap. statutum secundo de hæreticis. Hoc tamen intelligitur, modo eorum parentes mortui sint in delicto hæresis, & non fuerint conuersi siuè post primum, siuè post secundum lapsum cap. statutum de hæreticis; vnde filij, & nepotes hæreticorum possunt promoueri quando parentes ipsorum ante mortem fuerunt reconciliati Ecclesiæ, ad distinctionem parentum, qui irregulares remanẽt etiam post conuersionem, nisi dispensentur, aut quando aliter receptũ est consuetudine in aliquo loco, vt in aliquibus Germaniæ locis seruari videtur. Ita Henriquez loco citato Savrus lib. 6. cap. 10. num. 4. Coninchus num. 51. Suarez, & Filiucius locis cit. & alij communiter, quorum nonnulli cum Penna in directorio hoc valere non putant in filiis hæresiarchę, aut etiam hæreticorum relapsorum, qui Ecclesiæ reconciliantur, & statim brachio seculari traduntur.

10 Hinc sequi videtur filium hæretici esse irregularem, etiamsi natus sit ante lapsum parentis in hærosim; nam cap. statutum absolute loquitur. Ita Couar. 2. variar. cap. 8. nu. 5. Gomez 3. var. cap. 2. fol. mihi 351. Suarez d. 43. sect. 3. nu. 2. Filiucius num. 238.

Sed contrarium mihi videtur probabilius cum Nauarro consil. 27. de hæreticis, Vgolino §. 1. nu. 6. Simancha de Catholicis institutionibus tit. 23. Lessio cap. 34. num. 121. Henriquez libro 14. cap. 5. num. 4. Conincho loco citato num. 53. Sanchez lib. 2. cap. 27. nu. 14. vbi de hac re fusissime tractat. Ratio est, tum quia versamur in materia odiosa, quæ benigne explicanda est. Tum quia argumentum sumi potest à crimine læsæ maiestatis ad crimen hæresis cap. vrgentis extra de hęreticis; sed filii reorum criminis læsæ maiestatis nati ante delictum non subiacent pęnis, quibus subiacẽt nati post delictum. ergo.

Ad cap. statutum respondeo adesse sufficientem rationẽ distinguendi, & explicandi illum textum de filiis natis post hæresim.

11 Quæres vtrum filii neophitorum, aut descendentium ex Iudeis, vel Paganis, qui Christiani noui nuncupantur, irregulares sint.

Respondeo negatiuè, quia isti non dicuntur filii hæreticorum prout in præcit. iur. nomen hæretici accipitur; neque dicuntur Neophiti, cum isti filii baptizati sint in infantia, vt suppono. Videri potest Suarez disp. 43. sect. 3. num. 8. & Filiucium num. 241.

TERTIA PROPOSITIO.

12 IN irregularitate ob hæresim contracta solus Summus Pontifex dispensat, etiamsi hæresis sit occulta, nam absolutio hæresis hoc tempore est reseruata Summo Pontifici, vt patet ex Bulla Cęnæ, & ex supra dictis; ergo etiam est illi reseruata dispensatio irregularitatis inde prouenientis, argumento cap. cum illorum de sententia excommunicationis, vbi habetur Episcopos nõ posse in ijs casibus dispensare, in quibus est illis prohibita absolutio; nam maiora illis intelliguntur prohibita, quibus prohibita sunt minora; cum ergo Episcopis prohibita sit absolutio hæresis, prohibita etiam censetur dispensatio irregularitatis prouenientis ex hæresi, eo quod potestas dispensandi maior vocetur potestate absoluendi ab excommunicatione. Ita Suarez d. 43. sect. 1. ad finem, Toletus lib. 1. cap. 46. num. 7. Filiucius num. 232. & alii contra Vgolinum §. 5. Sanchez loco citato num. 17. & 18. & alios.

13 Obserua tamen primò non improbabilem videri non nullorum DD. sententiam, asserentium Clericum conuersum ab hæresi, posse circa vsum ordinum susceptorum dispensari ab Episcopo vsque ad Diaconatum inclusiuè, ex ca. saluberrimum vbi habetur clericum conuersum ab hæresi, posse recipi in ordine, quẽ prius habebat. Dico vsq; ad Diaconatũ inclusiuè, quia quo ad vsum Sacerdotii dispensatio pertinet ad Papam ex communi DD. sententia, teste Suar. d. 43. sect. 1. nu. 6. & Filiucio num. 243. Quod idem à fortiori dicendum est de dispensatione cum Episcopo hæretico quo ad vsum Pontificalium, præsertim cum horum causæ in materia fidei reseruatæ sint Summo Pontifici, cap. Inquisitores, de hæreticis in 6.

Dixi non improbabilem videri, quia opposita sententia communior; & probabilissima, absolutè sustinet dispensationem huius irregularitatis Summo Pontifici reseruari, nõ solum quo ad susceptionem ordinum, verum etiam quo ad vsum susceptorum, cap. cum illorum cit.

14 Obserua secundo probabiliter etiam sustineri posse Episcopum ius habere dispensandi non solum circa vsum ordinum susceptorum, verum etiam circa susceptionem ipsorum ordinum quandiu delictum est occultum. Ratio est quia in Trid sess 24. cap. 6. de reformatione generaliter cõcessum est Episcopis priuilegium dispensandi in irregularitatibus, & suspensionibus ex delicto occulto prouenientibus, neque videtur restrictum hoc priuilegium in Bulla Cęnæ, cum in ea mentio solum fiat de reuocatione facultatis absoluendi, quæ cadit supra censuras, non vero de dispẽsatione, quæ circa irregularitates exercetur: reuocatio autẽ facultatis absoluendi, nõ est reuocatio autem facultatis dispensandi; cum enim sint res distinctæ, non est facienda extensio ab vna ad alteram. Ita Suarez num. 7. Filiucius num. 246. Sanchez in opere morali libro 2. cap. 25. num. 16. vbi hanc rem fusius prosequitur.

15 Addo probabile videri Episcopum non solum per se ipsum, verum etiam per vicariũ posse in foro conscientię in præfata irregularitate dispensare quandiu delictum est occultum, quia in prima parte præfati Capitis Concilij facultas dispensandi conceditur Episcopo absolutè; in secunda verò parte Capitis limitatur illi facultas absoluendi per se ipsum. Ita Sanchez, & Filiucius locis citatis. Viualdus de irregularitate num. 80. contra Suarez num. 7. & alios arbitrantes Episcopum posse solum per se ipsum in huiusmodi irregularitate dispensare. Immo ad finem eiusdem numeri 7. cum Nauarro, & alijs arbitratur dispensationem huius irregularitatis absolute reseruatam esse Summo Pontifici. Ob id ego in tertia propositione absolutè dixi in irregularitate ob hæresim contracta solum Summum Pontificem dispensare.

16 Quæres vtrum extent aliæ irregularitates præter recẽsitas in hoc, & pręcedentibus punctis.

Respondeo nonnullas alias ab aliquibus Doctoribus assignari.

Prima est de eo, qui cum sit excõmunicatus, pręcipit coram se celebrari. Sed ad hunc casum dici posset carere solido fundamento, nec communiter à Doctoribus admitti, vt patet ex dictis disp. 5. pun. 6. num. 10.

17 Secunda est contra religiosos egrediens claustrum ad audiendas leges, vel medicinam, nisi redierint intra duos menses, cap. Super specula, ne Clerici, vel Monachi, ibi, sicut excommunicati ab omnibus euitentur, & in nulla causa (si patrocinium præstare voluerint) audiantur. Reuersi autem in Choro, mensa, Capitulo, & cæteris vltimi fratrum existant, & (nisi fortè ex misericordia Sedis Apostolicæ) totius spem promotionis amittant: Idem habetur in cap. relatum eodem tit. Ita Toletus cap. 88. Vgolinus loco citato §. 4. num. 5.

18 Tertia est de infecto crimine Sodomiæ, sed hoc falsum est, vt patet ex dictis de Sodomia.

19 Quarta est de Simonia. Sed hoc gratis asseritur, & sine fundamento; cum irregularitas non incurratur, nisi sit in iure expressa, vt benè ostendit Suarez disp. 43. sect. 4. nu. 5. Filiucius tract. 20. cap. 9. num. 247. Reginaldus libro 30. numero 204.

20 Quinta est de celebrante in altari propria auctoritate erecto, & non consecrato, seu benedicto ab Episcopo. Verum hic casus mihi non probatur, quia nullo iure constat irregularitatem in hoc casu impositam esse. Ita Suarez d. 42. sect. 5. num. 5. Filiucius tract. 20. cap. 8. num. 221.

Neque obstat cap. nullus præsbiter de consecrat. dist. 2. quia in eo textu id non prohibetur sub irregularitate, quæ ipso facto incurritur, sed sub pœna depositionis inferenda.

21 Sexto de Sacerdote, qui Missam pro aliquo homine in hac vita degente hoc fine celebrat, vt mortem illi Deus inferat. Ita Maiolus loco citato num. 6. Verum id gratis à Maiolo dicitur: cum enim in Concilio Toletano 13. ca. 7. quod Maiolus pro se adducit, habeatur solum pęna depositionis comminatoria à proprio gradu, & pœna exilij, quæ non conuenit irregularitati, sustinendum est irregularitatem à Sacerdote hoc pacto delinquente, non incurri. Ita Suarez num. 7. Filiucius num. 223.

22 Septima de illo, qui Corpus, & Sanguinem Christi cõ-

fici

ficit prætermisso toto celebrandi, & Sacrificandi ritu quem Ecclesia seruare consueuit. Ratio est, quia cum hic grauissime delinquat ab vsu sacerdotalis ordinis dignus est qui potestate ordinis, & illius vsu priuetur. Ita Maiolus loco citato cap 26 num 5.

Verum hæc ratio firma non est, nec ostendit irregularitatem ipso iure latam, sed solum delictum adeo graue esse vt hanc pœnam mereatur inferendã. Ita Suar n 8 Filiuc. n. 224.

23 Octaua de eo, qui altaria denudat, aut lugubri ornatu velat solum ob animi sui tristitiam, non verò ob religionẽ, vel ad seruandos ritus Ecclesiasticos: hunc irregularem fieri arbitratur Maiolus loco citato, ex Concilio Toletano, quod refertur à Gratiano in cap. quicunque 26 quæst. 5.

Sed hunc casum iure merito reijciunt Suarez num 7. sub finem, Filiucius num 223. quia in cap. quicunque cit. imponitur pęna priuationis dignitatis, vel beneficij ab homine ferenda contra huiusmodi delinquentem nisi debitam pęnitentiam egerit, quæ pœna non potest nomine irregularitatis, de qua loquimur, appellari, cum irregularitas ipso iure incurratur, & directe priuet susceptione ordinum.

24 Nona de Episcopo qui abutitur potestate ordinãdi, vt quando alicui confert ordines per saltum e.g. Sacerdotium prætermisso Diaconatu. Ita Maiolus lib 4. cap. 1. num. 10. Verum cum hic nullum textum ad hoc probandum adducat, & irregularitas non sit afferenda nisi in iure sit expressa, dicendum est præfatum Episcopum irregularitati non subiacere. Ita Suarez num 9 Filiucius num 225.

Dices, qui facit alium irregularem, remanet etiam ipse irregularis: Sed ordinans per saltũ efficit ordinatum irregularem; ergo Episcopus ordinans aliquẽ per saltũ est irregularis.

Respondeo primò, maiorem propositionem non esse vniuersaliter veram, vt patet in eo, qui aliquem deformat, aut aliquem ex congressu cũ aliena generat, deformatus enim, & genitus ex illegitima copula irregularis est, non vero deformans, vel generans.

Respondeo secundò, minorem propositionem falsam esse, quia recipiens ordines per saltum præcise non est irregularis, sed suspensus: dico præcisè, quia si in ordine suscepto ministret, constat irregularem fieri, & Pontificia dispensatione indigere, vt suo loco dictum est.

25 Decima de Cardinali in Papam indebite electo à paucioribus, quam à duabus partibus: hic enim si Papatũ vsurpare conetur, tam ipse, quam ij, qui eum receperint excommunicationi subiaceant, & totius sacri ordinis priuatione mulctentur, dicitur in cap. licet de elect. Ita Maiolus libro 4. de irregularit. cap 1 num. 5.

Verum, quis non videt his verbis non exprimi irregularitatem, sed pœnam depositionis ferendam? Ita Panormit. ibidem num 7. quem citat, & sequitur Suarez d. 42. sect. 5. ad finem num. 10 Filiucius num. 226.

26 Vndecima de Clerico, qui in vita, vel in morte fauet raptoribus vel participando eorum rapinis, vel eorum eleemosynas accipiendo, vel eis pęnitentiam concedendo sine debita restitutione, vel cautione, vel sepulturis eorum assistendo: hic enim videtur irregularitatem incurrere ob textum in cap. 2. de raptoribus in 6. ibi, ordinis sui damnum irrecuperabiliter patiantur. Hæc Suarez disp. 42. sect. 5. nu. 6. sub finem, Filiucius num 222.

Sed mihi probabilius dicendum videtur in eo textu non imponi irregularitatem, sed suspensionem perpetuam ferẽdam, seu potius depositionem comminatoriam: pondero enim illa verba, ordinis sui, quæ connotant priuationem vsus, & executionis ordinis iam obtenti, & illa irrecuperabiliter patiantur quę important actionem iudicis, consequẽter accommodantur potius suspensioni perpetuæ, seu depositioni, quam irregularitati, quæ non ab homine, sed à iure fertur, & ipso facto incurritur, vt benè Abbas in dicto cap. 2. de raptoribus num 2.

27 Duodecima est de Sacerdote, qui excommunicatum nominatim denunciatum scienter ad Ecclesiasticam sepulturam admittit: hunc enim irregularitati subijci putat Maiolus lib 3 cap 23 num 2. ex clement. 1. de sepulturis.

Verum hic casus mihi displicet, quia non est sufficienter in iure expressus: irregularitas autẽ nõ incurritur, nisi in iure expressa reperiatur: Ita Suar & Filiuc. loc. cit. Ad clement. 1 citata respondeo nullum ibi sermonem haberi de irregularitate, sed de excommunicatione, quæ incurritur sepeliendo in loco Sacro excommunicatum nominatim denunciatum, quanquam fieri potest vt hic postea violando excommunicationem per exercitium alicuius ordinis sacri incurrat irregularitatem, vt patet ex regulis generalibus de violante censuram per exercitium ordinis sacri.

28 Tertia decima de Sacrilego cap. Si quis Episcopus 26. quæst. 3. Ita Maiolus lib 5 cap. 30.

Sed hic etiam mihi displicet si crimen sacrilegij præcisè spectetur: si vero ex sacrilegio consurgat infamia, censeo sacrilegum irregularem, vt habetur in cap. infamis 6. quæst. 1. & patet ex supra dictis.

Ad cap. Si quis respondeo in eo haberi solum pęnam depositionis comminatoriam. Ita Filiucius num. 250. Suarez d 43. sect 4 num 8. vbi alios refert.

29 Quartadecima de eo, qui turpiter cũ moniali congressus est 16. de Clerico periuro. 16 de habente consuetudinẽ patrandi aliquod mortale peccatum. 17. de blasphemo. Verum in nullo horum casuum impositam esse irregularitatẽ sentio cum Suarez, Filiucio loco cit. & alijs contra Maiolũ lib. 5. cap. 40 & alios, qui plures alias admittunt irregularitates, sed gratis hoc dicunt, cũ iure canonico sufficienter nõ probent, sed in textibus ab ipsis relatis mentio solum fit alicuius suspensionis, vel alterius censuræ, vel depositionis cõminatoriæ, vt benè obseruat Suarez d 45. sect 5. num. 5. Reginaldus lib. 30. tract. 2. num. 204. Filiucius loco cit. & alij.

QVAESTIO QVARTA,

De Irregularitate prouenienie ex homicidio.

Notandum irregularitatem ex defectu lenitatis, aliquando ex homicidio, vel mutilatione iusta, aliquando est iniusta oriri. Irregularitas, quæ oritur ex homicidio, vel mutilatione iusta, dicitur ex defectu perfectæ lenitatis, seu mansuetudinis. Quæ verò nascitur ex homicidio, & mutilatione iniusta, dicitur ex delicto. Prius sermo nobis erit de irregularitate proueniente ex defectu, seu ex homicidio licito, & iusto. Deinde loquemur de irregularitate proueniente ex delicto, seu ex homicidio illicito, & iniusto.

PVNCTVM I.

De irregularitate ex defectu lenitatis, seu mansuetudinis ob homicidium à iudice, vel eius cooperatoribus commissum.

1 *An intentio occidendi inducat irregularitatem.*

2 *An ad incurrendam irregularitatem requiratur, vt occidens sit baptizatus.*

3 *An iustè occidens, aut mutilans, ac cooperans sit irregularis.*

4 *An mortem accellerans sit irregularis.*

5 *An Iudex, & Notarius sit irregularis.*

6 *An consultores in causa sanguinis sint irregulares.*

7 *An referens opiniones Doctorum in causa sanguinis sit irregularis.*

8 *An comitantes reum ad supplicium sint irregulares.*

9 An

9 *An sit irregularis qui dicit reo ascende schalam, vel suppone caput, &c.*
10 *An deferens crimen ad Iudicem sit irregularis.*
11 *An præbens gladium pugnanti sit irregularis.*
12 *An tradens ligna ad aliquem comburendum sit irregularis.*
13 *An fabricatores armorum sint irregulares.*
14 *An sit irregularis, qui dat campana signum, quo quis est suspendendus.*
15 *An sit irregularis, qui obtinet vt reus non ducatur per talem viam.*
16 *An assistens executioni sententia sit irregularis.*
17 *An sit irregularis, qui defert literas, quibus mandatur aliquem occidi.*
18 *An fiat irregularis, qui clamauit adesse latrones, qui occisi sunt.*
19 *An ostendens reum satellitibus sit irregularis.*
20 *Quid si ostendat aliquem, nesciens ipsum quæri ad mortem.*
21 *An Clericus, qui rogat Principem vt iustitiam faciat, &c. excusetur an irregularitate.*
22 *An bannitum, hostemve reip. publica auctoritate occidens irregularis fiat.*
23 *An exercens officium in criminalibus absq; vlla sanguinis, mortis, vel mutilationis sententia, sit irregularis.*
24 *An exercens plures actus, plures irregularitates incurrat.*
25 *An effodiens oculos, & manus plures incurrat irregularitates.*
26 *An damnans plures ad mortem vnica sententia, plures irregularitates incurrat.*
27 *An degradans aliquem sit irregularis.*
28 *An sit irregularis, qui constituit prætores ad causas sanguinis.*
29 *An sit irregularis, qui mandat alicui, vt inquirat delicto.*
30 *Quid facere debeat Prælatus, quando interrogatur quid sit faciendum in aliqua causa sanguinis.*
31 *An possit Sacerdos dare consilium Principi, vt legem ferat, qua fures plectantur capite.*
32 *An sit irregularis Confessarius, qui pœnitenti nolenti punire reum dignum morte negat absolutionem, in illum puniat.*
33 *An excusetur Confessarius, qui pœnitentem iuridicè interrogatum hortatur ad dicendam veritatem in causa sanguinis.*
34 *An sit irregularis confessarius, qui dicit pœnitenti, vt mittat reum in malam crucem, vel occidat.*
35 *Quæ differentia sit inter, Clericos, & laicos miscentes se in causa sanguinis.*

1 NOtandum primò, ad incurrendam irregularitatem non sufficere intentionem mutilandi, vel occidendi; sed requiri actualem occisionem, vel mutilationem hominis, vt patet ex supradictis in hac disp. 7. quæst. 1. puncto 3. Addo non sufficere amputationem membri alicuius mortui; consequenter, qui animo vindictæ ac rabiei explendæ, membrum sui inimici tiam mortui amputat, non incurrit irregularitatem, vt ait Nauar. num. 218. Reginaldus num. 69. & alij communiter apud Sayrum num. 9. nam hæc irregularitas incurritur solum ob homicidium, vel mutilationem hominis. Sufficiet verò occisio, vel mutilatio hominis infidelis, vel excommunicati, vel banniti, vel etiam infantis edit in lucem, aut existentis in vtero matris. Hæc enim dicitur mutilatio; aut occisio hominis. Ita communiter DD. apud Sayrum libro 6. cap. 15. num. 8.

2 Notandum secundò, ad incurrendam irregularitatem requiri, vt occidens, vel mutilans sit baptizatus, sit doli capax, & influat in homicidium, vel mutilationem extra casum necessitatis, & circa iustam defensionē. Quod debeat esse baptizatur patet; tum quia iura loquuntur tantum de mutilantibus, & occidentibus post susceptum Baptismum, cap. Si quis viduam dist. 50. & cap. Si quis post baptismum dist. 51. tum quia infidelis non afficitur pœnis Ecclesiasticis. Ita Suarez disp. 47. sect. 1. num. 1. Nauarrus cap. 27. nu. 209. Sayrus lib. 6. cap. 15. num. 10. Filiucius num. 237. Reginald. lib. 30. num. 94. & alij communiter contra hostiensem, & alios.

Quod debeat esse doli capax constat, tū ex Clementina, Si furiosus de homicidio; tum quia actus inducens irregularitatem est actus humanus.

Tract. de Cens.

VNICA PROPOSITIO.

3 CLericus, aut alius iustè mutilans, vel occidens, vel cooperans ad mutilationem, vel homicidium, secuto effectu; fit irregularis, defectu lenitatis, quæ impedit ordines suscipere, & susceptos exercere. Ita colligitur ex cap. finali, ne Clerici, vel Monachi lib. 6. cap. Si quis viduam dist. 50. &c. Clericus dist. 50. & ex multis alijs iuribus, quę passim à DD. adducuntur; ratio est quia omnes ordines ordinantur ad conficiendam Eucharistiam, vt patet ex dictis in Sacramento Ordinis; cum autem in Eucharistia contineatur Christus, qui est auctor pacis, quique suo pretiosissimo Sanguine pacem attulit, par est, vt ministri Eucharistię hanc pacem, & mansuetudinem exemplo Christi præseferant; consequenter repellantur ab ordinibus homicidæ; vel mutilatores, tam iusti, quā iniusti, qui non pręseferunt pacē, & mansuetudinē, nec Christum repræsentant, sed potius repræsentant quandā crudelitatē, ipsosq; Christi crucifixores.

4 Hinc patet, non solum eum, qui simpliciter occidit, vel mutilauit, esse irregularem ex defectu lenitatis, sed etiam illū, qui mortem accelerauit aut causam propinquam mortis dedit, dicto, vel facto, vt patet ex allata ratione. Ita Nauar. num. 215. Auila parte 7. d. 5. sect. 1. Sayrus cap. 16. Coninchus disp. 18. dubio 10 Maiolus libro 2. cap. 6. Filiucius tract. 10. cap. 9. quæsito 1. num. 131. Toletus lib. 1. cap. 70. Reginaldus lib. 30 num. 97. & alij communiter.

5 Ex hac doctrina generaliter tradita sequitur primò, quēlibet Iudicem inferiorem Sum. Pont. ferentem sententiam mortis, vel mutilationis, eiusque assessores, cooperatores, satellites comprehendentes reum, torquentes reum ad extorquendam veritatem, Notarium scribentem, vel legentē, sententiam, incurrere irregularitatem, secuta morte, aut mutilatione; sunt enim causa propinqua mortis, vel mutilationis; famulus vero transcribens sententiam iam dicta tam à Iudice, vel Notario, excusari potest ab irregularitate, quoties ipsius actio non fuit vllo modo causa accelerationis mortis, vel mutilationis, sicut patet a simili de eo, qui transcribit contractum vsurarium ab alio factum; hunc enim non teneri ad restitutionem communiter fatentur DD. Ita Vgolinus cap. 6. num. 4. Filiucius n. 239. Suarez disp. 47. sect. 4. Reginaldus nu. 101. Similiter, qui leuia, seu valde remota exhibuit signa, & indicia, non est irregularis, vt qui signum dedit, quo fur dignosceretur; quamuis fur postea captus fuerit, & mutilatus; nam leuia indicia non probant, nec censentur causæ proxima, sed remota mortis, vel mutilationis, vt patet ex cap. Tua nos de homicidio. Ita Couarruuias 2. parte §. 5. num. 1. Suarez d. 47. sect. 3. num 8. Auila parte 7. d. 5. sect. 2. dub. 15. Sayrus loco citando, Filiucius n. 254. quocirca mittens signa iudici, quæ non sufficiunt ad probandum, aliquem esse reum, non incurrit irregularitatem, secuta mutilatione; vt accidit, quando fur ingressus domum Clerici, capitur à socijs Clerici, & ducitur ad Iudicē, & iudex petit ab ipso Clerico; si quæ habet insignia; Clericus enim mittens iudici signa non est irregularis, etiamsi nullā præmittat protestationē. Ratio est, tum quia illa signa sunt insufficientia, eo quod non conuincatur reus furti per illa signa. Tum quia protestatio requiritur, quando aliquis denunciat; sed ipse Clericus non denunciat, nec tradit furem iudici, sed socij ipsius illum tradunt. Tum quia sic habetur in capite Tua nos de homicidio. Ita Henriquez lib. 14. cap. 12. num. 8. Sayrus libro 6. cap. 18. num. 28. Vgolinus ca. 11. num. 1. ad finem, & alij.

Secundò, consultores in causa sanguinis, esse irregulares, quando sunt consultores in casu aliquo particulari: quamobrem si Doctor consulatur, quā pœnam mereatur talis delinquens, & ipse respondeat, mereri mutilationem, vel occisionem, fit irregularis, secuta morte, vel mutilatione mēbri ob ipsius dictum; etiamsi iudex esset dubius an mortem deberet inferre; nam consultor determinat voluntatem Iudicis, & influit in factum. Si verò ipsius dictum non influit, non est irregularis, vt accidit, quando petens consilium firmiter paratus erat ad occidendum, vel mutilandum, etiam absque consilio. Ita Sayrus loco citato, Vgolinus cap. 9. §. 2. num. 7. Filiucius loco citato, num. 239. & alij. Similiter non ligatur irregularitate vir doctus, qui interrogatus, an quis teneatur denunciare, vel accusare in materia sanguinis, aut an id sit melius, vel an liceat, & ipse in genere aperit ius, illumque docet veritatem, non inducendo ad denunciandum, vel accusandum; quamuis alter hoc audito occasionē

arripiat accusandi; non enim credibile est Ecclesiam velle tanta pœna afficere huiusmodi Consultores, cum hoc non sit in iure expressum, vt benè ait Molina tract. 3. tomo 4. d. 74. num. 5. & alij communiter.

7 Hinc patet Doctorem, qui non dicit, quod ipse sentit; sed tantum refert opiniones, & sententias DD. etiam in casu particulari, pendente in iudicio, non esse irregularem; nihil enim aliud facit, quam rei veritatem in genere aperire, sicut neque fit irregularis præceptor, qui doctrinam in generali legit de Cathedra; magna tamen cautione vtendũ est in responsionibus, & consilijs dandis. Quare quando quis petitur, an aliquis ob tale crimen dignus sit morte, potest quidem in generali veritatem fateri, dicendo E. g. homicidas secundum leges plectendos esse morte, aut dicẽdo, vt videat quid Doctores sentiant, vt faciat, quod leges statuunt, &c. Sed caueat ne dicat hunc adiudicãdum esse morti hoc etiam obseruandum est à Prælatis iurisdictionem habentibus in foro externo, quando petuntur à suis ministris, quid facere debeant, vt paulò post dicam. Ita Syluester verbo Homicidium 3. quæsito 7. Molina loco citato, Henriq. lib. 14 cap. 12. in. 6. & alij apud Savrum lib. 6. ca. 18. nu. 25.

8 Tertiò, irregulares esse, qui comitantur reum ad supplicium causa securitatis. Similiter custodes carceris afferentes claues carceris, aut aperientes hostium carceris, vt inde reus ad mortem ducatur; fabricantes furcam ad suspendendum aliquem in particulari, aut docentes in casu particulari carnificem imperitum, quo pacto debeat funem aptare, &c. sicut etiam qui detrudit alium in carcerem, adeo durũ, & asperũ, vt ex eo verisimiliter credat breui secuturã mortẽ est irregularis secuta morte. Rursus est irregularis iudex Ecclesiasticus, qui fert durissimam sententiam, qua reo victum adeo diminuit, vt citius moriatur; nam huiusmodi sententia æquiualet sententiæ sanguinis, & mortis. Ita Molina loco citato num. 1. & 2. Vgolinus cap. 11. §. 1. & cap. 5. §. 6. Auila par 7 d. 5. sect. 2. dub. 3. & 4. Henriquez cap. 3. num. 7. Couar 2 parte §. 5. num. 8. Filiucius num. 239. Inquisitores vero, qui maleficos, aut hęreticos intra duos parietes conijciunt, non sunt irregulares; quia non ita diminuunt cibum, vt mors celerius sequatur, nec modus ille detinendi maleficos, est adeo asper, & durus, vt celerius mortem afferat. Ita Vgolin. loco citato num. 4. Similiter iudices mittentes aliquem ad triremes non sunt irregulares, nisi fortè præcipiãt malè cum eo agi, ita vt mors acceleretur. Ita Vgolin. loco citato §. 7. & alij communiter.

9 Quartò, illum, qui dicit reo ascende schalam, vel suppone caput ad excipiendum ictum esse irregularem, quoties, ob ipsius dictum reus, citius mutilatur. Idem sentiendum est, quando dicit ministro iustitię, vt gladium acuat, aut citò faciat, vel semel, & non sæpius feriat, aut quid simile faciat, quo mors, vel mutilatio acceleretur. Et hoc verum est, etiam si hoc faciat ex pietate. Ita Graff. loco citando, & alij DD. citati. Ratio patet ex dictis num. 3.

Aduertit tamen Molina num. 4. eum qui facit aliquid, ob quod mors est acceleranda; vt si dicat reo, vt ascendat schalas optimum consilium esse ad vitandam irregularitatem, vt aliquid aliud pręstet, quo mors, tantundem retardetur, & differatur, quantum ex illa causa potuit accelerari. Videte Molinam loco citato cum Vgolino cap. 15. §. 5. hic enim non est causa accelerationis mortis.

Addo, Sacerdotem, qui remouit crucem, quam tenebat ante reum, vel qui dicit carnifici, nemo te impedit, quin tuo fungaris munere, quia ego functus sum meo in Confessione, & exhortatione, excusari posse ab irregularitate, nã iste modus per se non influit in mortem, vel mutilationem; sed tantummodo per accidens, quatenus carnifex inde arripit occasionem exercendi, & prosequendi suum officium.

Addit Auila, & Henriquez, ratione paruitatis materiæ excusari posse Sacerdotem, dicentem reo, vt ascendat vnum gradum schalæ. Similiter excusari posse Sacerdotem, qui dum vehitur simul cum reo in curru, casu instigat iumentũ, aut dici inaduertenter. Eia pergamus, non intendens accelerationem mortis. Ratio est quia huiusmodi actus ratione inaduertentiæ non videtur plenè humanus, ac voluntarius; actus autem induens huiusmodi irregularitatem est actus plenè voluntarius; & humanus.

10 Quintò, eum non esse irregularem, qui detulit ad Iudicem crimen, quod non est dignum mutilatione, vel occisione, nec ipse delator credebat mutilationem, vel occisionem inde secuturam. Hic enim non dicitur causa mutilationis vel occisionis. Ita Auila parte 7. d. 5. sect. 2. dub. 1. Nauar. num. 214. Secus si deferat crimen dignum mutilatione; tũc enim secuta mutilatione, est irregularis, vt patet ex contraria ratione.

11 Sextò, illum esse irregularem, qui actu pugnantibus præbet gladium ad aliquem particularem occidendum.

12 Septimò, illum esse irregularem, qui tradit ligna, quibus hæreticus viuus comburatur. Secus si illis comburatur post suffocationem. Ita Sayrus cap. 16. num. 3. Molina d. 74. num. 3. Auila sect. 2. dub. 1. Contra Medinam lib. 1. Instructionum cap. 55.

13 Octauò fabros ferrarios, vel alios armorum fabricatores, non esse irregulares, conflando, aut vendendo gladios ad vsus humanos in genere, ad quos sunt instituti; quamuis postea aliquis occidatur, vel mutiletur illis armis; nõ enim censentur dare causam propinquam, & moralem mortis; sed tantummodo remotam; sicut etiam ille censetur causa remota, qui præparauit, aut vendidit venenum, aut funem, qua latro suspenditur absque dolo, vel praua intentione vẽdentis, vt patet à simili ex dictis de peccatis, & de venditione. Secus si venenum, aut funem vendidit, vel præparauit ad suspendendos, vel occidendos homines; actio enim specificatur à fine, ad quem dirigitur, & illius qualitatem participat. Ita Reginaldus num 100. Suarez d. 45 sect. 3. num. 5. Filiucius num. 104. & seqq. Nauar. cap. 27. num 212. Syluester verbo Homicidium 3. num 3 Molina to 4. tract. 3. disp. 74. num. 2. Vgolinus cap. 11. § 4. & Graff j. parte lib. 4. cap. 27. num. 68.

14 Nonò, illum non esse irregularem, qui campanis simpliciter dat signum; quo aliquis suspendendus est, vt homines sciant, aliquem ad mortem duci; nam ipse non videtur in mortem influere. Ita Auila dub. 1. ad finem, Vgolin. cap. 11. §. 6. num. 1. Couarruuias parte 2. §. 4. Esset verò irregularis, si signum illud adhiberet ad conuocandos milites, qui aliquem ducerent ad mortem.

15 Decimò, illum non esse irregularem, qui causa honoris, vel ad maiorem infamiam euitandam, vel ad leniendũ dolorem consanguineorum obtinet à Principe, ne reus ducatur per talem viam, vel domum; quãuis forte ob id mors citius inferatur; nam mors censetur solum per accidens accelerari ex bono opere, quo non intenditur mors; sed euitatio infamię, vel doloris. Ita Henriquez cap. 12. num. 3. Auila dub. 1. ad finem, & alij.

16 Vndecimò Clericos assistentes executioni sententiæ, non esse irregulares; non enim dicuntur ad illam cooperari; cum sua præsentia non prębeant auctoritatem supplicio, vt suppono.

Addo, illos non peccare, nam caput. Si Clerici, vel Monachi videtur contraria consuetudine abrogatum, vt ait Molina loco citato, & Vgolinus loco infra citando. Aut dici potest, peccare solum venialiter ob paruitatem materiæ, vt ait Suarez d. 47. sect. 4. num. 2. Auila loco citato dub. 16. ad finem, Contra Savrum cap. 18. num 20 & alios. Secus dicẽdum est de Clericis, habentibus iurisdictionem temporalẽ, qui sua præsentia aliquo modo præstant auctoritatem. Ita Nauarrus cap. 27. num. 214 Maiolus libro 2. cap. 10. Suarez loco cit. num. 10. Filiucius num. 238. Reginaldus num. 134. & alij communiter ex Vgolino cap. 5 §. 2.

17 Duodecimò illum euadere notam irregularitatis, qui defert litteras, quibus mandatur aliquem occidi, vel mutilari, si deferens ignorabat, quid in illis contineretur, nullus enim lenitatis, & mansuetudinis defectus videtur huic imputandus, cum ignoraret, quid in ipsis litteris contineretur. Ita Vgolinus, cap. 8 §. 2. num. 2.

18 Decimotertiò illum, qui clamauit adesse latrones, fieri irregularem, quando suo clamore præuidit fore, vt alij accurrerent, illosque occiderent; censetur enim causa mortis. Secus dicendum videtur, si clamauit, aut pulsauit campanas, vel tubas ad res suas defendendas, vel ad sedandam seditionem ortam in aliquo oppido. Ita Vgolinus, cap. 11. §. 6. & cap. 6. §. 10. num. 2. Suarez d 47. sect. 2. num. 11. Auila d. 5. sect. 2. dubio 15. Filiucius num. 252. & alij quos referam puncto sequenti num 5. Contra Couarruuiam loc. cit. Henriquez lib. 14. cap. 12. num. 3. Nauar. num. 236. & alios, quos citat Henriquez loco citato littera D. Ratio nostra est quia, cum licitum sit in proposito casu clamare ad res suas defendendas, & clamans præuia protestatione in re licita potuerit rationabiliter præsumere, non secuturam mortem, mors inde sequens, sequitur per accidens, nec illi videtur imputanda

[illegible]da; sicut nec imputatur illi, qui manifestauit delinquentem alteri, nesciens, nec suspicans, ipsum quæri ad mortem; consequenter nõ est irregularis, secuta morte; effectus enim illi imputandus non est, qui eum non præuidit in se, vel in causa. Videte Vgolinum, & Auilam locis cit.

19 Decimoquarto eum, qui satellitibus directè, vel indirectè indicando reum, fuit causa, cur reus caperetur, incurrere notam irregularitatis secuta mutilatione, vel morte; nam censetur cooperator mortis; sicut etiam censetur, qui iniustè est causa rixarum inter aliquos, si mors indè secuta est, vt si marito indicauit vxoris adulterium, propter quod vir vxori necem intulit. Ita communiter DD. Nauar. num. 217. & num. 225. Angelus verbo Irregularitas primo, num. 14 & alij plures apud Vgolinum, cap. 11. num. 1.

Hinc patet, illum esse irregularem, qui sua interrogatione fuit causa, vt aliquis à satellitibus comprehenderetur, vt si interrogatus, an reus per alteram duarum viarum transierit, respondit, per hanc non transiuisse.

Vtrum vero in huiusmodi casu possit interrogatus vti amphibologia, dictum est in octauo præcepto, vti posse sicut ea vsum fuisse ferunt D. Franciscum. Similiter videtur irregularis, qui fuit causa, vt reus caperetur; etiamsi præmiserit protestationem, aut etiam si coactus sit, illum prodere, & manifestare, nisi fortè excipiamus metum grauem, vt supra dictum est contra Vgolinum loco citato, & alios, aut nisi ageretur de proprio damno, & interesse, vt patebit ex dicendis.

20 Rogabis, vtrum ille sit irregularis, qui indicauit alteri aliquem probabiliter nesciens, ipsum quæri ad mortem, vel mutilationem, vt quia nesciebat, ipsum esse satellitem, aut eius inimicum, aut ab eo commissum fuisse delictum.

Respondeo, non esse irregularem, argumento ex cap. Apostolicæ de Clerico excommunicato ministrante; sicut enim excommunicatus, vel suspensus probabiliter ignorãs suam excommunicationem, vel suspensionem, non incurrit irregularitatem celebrando; ita nec eam incurrit, qui manifestat aliquem probabiliter ignorans, ipsum quæri ad mortem, vel mutilationem. Ita Vgolinus, & alij, quos in præcedentibus retuli.

21 Decimoquinto Clericum, qui rogat Principẽ, vt iustitiam faciat; vel præcipiat Iudici, vt ex iustitia iudicium ferat, vel vt iudicet secundum Iura, excusari posse ab irregularitate, quia modus hic loquendi non importat cooperationem ad mortem, sed indifferens est, cum iudex possit et iã ex iustitia iudicare liberando reum. Ita Filiucius ex parte tract. 19. cap. 10. quæsito 2. num. 260. Auila, Savrus, Vgolin. & alij, quos in simili referam num. 25. Secus dicendum videtur si Clericus, vel alius roget Principem, vt iubeat Iudici sententiam exequi: hic enim secuta morte, vel mutilatione ob ipsius petitionem fit irregularis, quia ista actio ex sua natura dirigitur, & proxime ordinatur ad mortem. Ita communiter DD.

22 Decimo sexto eum qui bannitũ, vel hostem reipub. occidit publica auctoritate, fieri irregularem, vt sæpius probatum est: hæc tamen irregularitas non dicitur ex delicto, sed ex defectu lenitatis. Filiucius tract. 19. cap. 10. num. 270.

23 Decimoseptimo exercentẽ officiũ in criminalibus absque vlla sanguinis, seu mortis, vel mutilationis sententia nõ esse irregularem, quia non adest defectus lenitatis, nec vllo iure probari potest esse irregularem. Ita Filiucius num. 239. contra Maiolum lib. 2. cap. 6. num. 3.

24 Quæres primò, vtrum iudex, qui plures actus exercet, condemnando reum ad mortem, vel mutilationem, tot irregularitates incurrat, quot sunt actus præcedentes mortem, vel mutilationem.

Respondeo incurrere vnam tantummodo irregularitatẽ; nam irregularitas non est imposita pro singulis actibus præcisè; sed pro mutilatione, vel morte, quæ cum semel tantum sequatur, vnam tantummodo inducit irregularitatem; alioquin sequeretur, eum, qui sæpius attentauit Clericum percutere, & semel tantummodo percussit, ligari pluribus excommunicationibus. Ita Vgolinus cap. 5. §. 9. & alij.

25 Rogabis, vtrum Iudex, vel eius minister effodiens simul oculos, & manus amputans, incurrat plures irregularitates.

Respondeo negatiuè; nam hæc reputatur vnica actio, vnica mutilatio; sicut in simili dictum est de censuris de percutiente vnum, & eundem Clericum sæpius successiuè.

26 Sed grauior difficultas est, vtrum condemnans plures ad mortem vnica sententia plures irregularitates incurrat.

Respondeo contra Vgolin. loc. cit. probabiliter defendi posse, vnam tantummodo irregularitatem incurrere, vt patet ex rationibus in simili casu allatis supra de censuris. Secus si diuersis sententijs plures condemnet; tunc enim plures contrahit irregularitates; nam plures actus exercet prohibitos sub irregularitate, & moraliter distinctos.

27 Quæres secundò, vtrũ Iudex Ecclesiasticus, qui aliquẽ degradat, & tradit brachio sæculari, sit irregularis.

Respondeo negatiuè; ratio est quia degradando non cooperatur ad mortem; sed solum per degradationem ostendit, se functum esse suo munere, & officio; consequenter præmissa protestatione non fit irregularis; etiamsi delinquens postea plectatur morte à Iudice sæculari: vt patet ex cap. Nouimus de verborum significatione.

Multo minus fiunt irregulares Inquisitores S. Officij, tradendo aliquos Iudici sæculari comburendos; etiamsi nullã præmittant protestationem, vt patet ex Bulla Pij V. apud Pennam in direct. p. 2. comment. 20. Immo probabile est, iudicem sæcularem, differentem executionem sententiæ, posse absque periculo irregularitatis ab Inquisitoribus admoneri, vt delinquentem puniat, seu comburat; nam Inquisitores ob peculiare priuilegium prohibentur solummodo per se ipsos exequi sententiam sanguinis. Ita Henriquez, & plures alij DD. apud Savrum libro 6. cap. 18. num. 15. apud Auilam loco citato dubio 2. & apud Suarez d. 47. sect. 1. nu. 11. quibus adde Filiucium num. 224. & Reginald. nu. 133.

Ab eadem irregularitate excusantur officiales Sanctæ Inquisitionis, denunciatores, testes, & alij; etiamsi nullam præmittãt protestationem; ratio est quia Inquisitores, & Iudices Ecclesiastici non imponunt pœnam sanguinis, nec procedunt ad occidendum, vel mutilandum; consequenter officiales, vel denunciatores non fiunt irregulares; etiamsi non præmittant protestationem: eo quod non videantur cõcurrere ad mortem, vel mutilationem. Quare denunciatores, vel accusatores tenentur solum facere protestationem, quando aliquem deferunt, vel accusant in causa sanguinis apud iudicem sæcularem; nõ verò tenentur facere protestationem accusando apud Iudicem Ecclesiasticum; quamuis præuideant fore, vt reus postea tradatur Curiæ sæculari, & occidatur. Ita Molina tract. 3. disp. 8. num. 7. Sayrus libro 6. ca 18. num. 14. Henriquez libro 14. cap. 11. num. 5. Vgolinus de irregularitate cap. 6. §. 5. Filiucius tract. 19. cap. 9. num. 252. & alij communiter.

28 Quæres tertiò, vtrum Princeps, vel Dominus temporalis, vel Clericus habens iurisdictionem temporalem ratione patrimonij, aut beneficij, possit absque periculo irregularitatis constituere Prætores, & alios officiales, qui causas sanguinis inquirant, & delicta puniant.

Respondeo, posse vt patet ex dictis in quinto Decalogi præcepto, & ex cap. vltimo ne clerici, vel Monachi; alioquin huiusmodi iurisdictio personis Ecclesiasticis non permitteretur ab Ecclesia.

29 Addo, habentem iurisdictionem temporalem posse in aliquo delicto particulari mandare specialiter alicui, vt inquirat de eo delicto, & iustitiam faciat, (modo specialiter non mandet punitionem;) etiamsi iudex delegatus postea inueniat reum, eumque iustè, vel iniustè morte puniat; vt patet ex cap. vltimo, ne Clerici, vel Monachi in 6. Ita Sylvester verbo homicidium 3. num. 7. Auila parte 7. disp. 5. sect. 2. dubio 4. Couarruuias in Clementina citata, Vgolinus cap. 5. § 8. Sayrus cap. 18. num. 17. Molina d. 74. num. 9. Filiucius num. 241. & alij contra Henriquez cap. 12. num. 6. Suarez loco citato, & alios.

30 Rogabis, quomodo se debeat gerere Prælatus, qui petitur à suis officialibus, quid faciendum sit in causa sanguinis circa aliquem particularem, & præsentem casum.

Respondeo, posse hoc modo respondere: facite quod leges statuunt, consulite peritos, hoc consilium à me ferri non potest, ego non possum ferre consilium in causa sanguinis. Immo potest etiam respondere in genere hoc modo, homicidæ pœna mortis puniuntur, grassatores viarum suspendũtur secundum leges. Quare Prælatus hoc modo respondendo nullam incurrit irregularitatem, cum huiusmodi responsio non fiat in particulari casu, inducendo ad hunc occidẽdum, vel mutilandum; sed solum in genere declaret leges, & id, quod secundum leges faciendum est.

Obijcies ministri iustitiæ deputati à Prelatis, ex eo modo respondendi colligunt delinquentem, dignum esse mor-

te, vel mutilatione; nam hoc modo secum ratiocinantur, si delinquens non mereretur mortem, vel mutilationem, Prælatus responderet, quia nullum subiret irregularitatis periculum; cum ergo non respondeat, quid faciendum sit in hoc particulari casu, signum est delinquentem dignum esse mutilatione, vel morte.

Respondeo cum Sayro loco citato, & alijs, Prælatum nō ob id fieri irregularem; nam mutilatio, vel mors non sequitur ex culpa, vel causa Prælati; sed sequitur ex ipsis ministris; cum Prælatus nihil faciat dicto, vel facto, quod ordinetur ad mutilationem, vel mortem; nam ille modus respōdendi nimis remote se habet ad mutilationem.

31 Quæres quartò, vtrum licitum sit Sacerdoti præbere consilium Principi Ecclesiastico, vel sæculari, vt ferat legem, qua fures, & alij delinquentes plectantur capite.

Respondeo cum Auila loco citato dub 6. Henriquez cap. 16. num. 4. Filiucio num. 242. & alijs licitum esse. Ratio est quia sicut ipse Princeps, siue sit laicus, siuè Ecclesiasticus, potest absque periculo irregularitatis huiusmodi legem in generali ferre; cum ea sit causa mortis tantummodo remota, vt patet ex ca. Dolatori quinta q. 6. & benè ostendit Vgolinus cap. 9 §. 2. num. 2. Filiucius num. 242. ita etiam Sacerdos potest absque periculo irregularitatis consulere Principi, vt ferat huiusmodi legem. Eadem ratione licitum est cōficere tractatus, aut publicè in scholis tractare, qua pęna digni sint delinquentes. Præterea licitum est concionatoribus hortari iudices ad seruandas leges, ad coercendos improbos debitis pęnis, & ad purgandam Rempublicam perditis, & scelestis hominibus. Ita Auila loco citato dub. 5. & 6. Henriquez libro 14. cap. 12. num. 6. Sayrus num. 18. ca. 18. & alij communiter.

Rursus licitum est Concionatori absque nota irregularitatis reprehendere publicos peccatores, vt blasphemos, homicidas, &c. quamuis iudex inde arripiat occasionem illos capiendi, & mutilandi; nā concionator vtitur iure suo, & præstat munus, ad quod tenetur; nec ob id censetur cooperari ad necem, vel mutilationem alterius. Secus dicendum videtur, quando peccatorem occultum publicè reprehendit de occulto crimine; tunc enim peccat, non solum contra charitatem; sed etiam contra iustitiam diffamando proximum, quem occulte tenebatur corripere, iuxta pręscriptum Euangelij, corripe eum inter te, & ipsum solum: consequenter fieri potest vt irregularitati subijciatur si ob id mors, vel mutilatio alter sequatur. Ita Vgolinus de irregularitate cap. 6. §. 10.

32 Quæres quintò, vtrum Confessarius incurrat irregularitatem, quando pęnitenti nolenti punire reum dignū morte dicit, se non posse illi beneficium absolutionis impendere, nisi firmiter proponat reum punire secundum iura.

Respondeo cum Sayro libro 6. cap. 18. num. 16. Coninchus dubio 10. num. 96. Molina disp. 74. num. 18. Auila parte 7. disp. 5. dubio 6. Henriquez libro 14. cap. 12. num 4. Filiucio num. 242. Reginaldo lib. 30. num. 138. & alijs non incurrere irregularitatem. Ratio est tum quia hic casus censetur à iure per Epicheiam exceptus, iuxta dicta de legibus. Tum quia Confessarius; cum non possit absoluere pœnitentem, existentem in mortali peccato, nisi resipiscat, & proponat facere, quod tenetur, potest ex officio dicere pęnitenti, se non posse illi absolutionem impertire, nisi faciat, quod tenetur; neque credibile est, Ecclesiam velle irregularitatis notam imponere confessario aperienti; quod celare non potest, exequenti suum munus, ac officium, & non intendenti mortem rei; sed potius volenti medicinam præbere pęnitenti. Quare confessarius potest in proposito casu, absque periculo irregularitatis dicere pęnitenti, non te absoluam, nisi facias, quod leges præcipiunt; vel nisi præstes officium, quod debes, vel nisi punias reum secundum iura.

Addo, confessarium posse declarare in genere obligationem, quam iudex habet ex officio suo, vt in simili dictum est de Prælato.

33 Hinc sequitur primò, excusandum esse confessarium ab irregularitate, qui pęnitentem iuridicè interrogatū hortatur ad confitendam veritatem in iudicio; etiamsi reus ob confessionem veritatis puniendus sit pęna mortis; hortatur enim ad id, ad quod tenetur, & præstat munus suum. Eadē ratione excusari potest, persuadendo, ne appellationem iniustam interponat; fungitur enim officio suo, & mors per accidens sequitur ex ipsius dicto; cum ipse non intendat mortem rei, sed animæ salutem. Ita Sayrus, Auila, Henriquez, & alij locis citatis. Secus dicendum videtur, quando confessarius dat consilium pœnitenti, vt veritatem aperiat coram iudice, quam non tenetur aperire: vt accidit, quando delictum nondum est semiplenè probatum; aut quando iudex non est competens; tunc enim non excusarem Confessarium ab irregularitate, eo quod videatur operam dare rei illicitæ periculosæ homicidij. Ita Vgolinus cap. 16. nu. 12.

34 Secundò sequitur, confessarium incurrere irregularitatem dicendo pœnitenti, vt mittat reum in malam Crucem, vel mutilet, vel occidat; cooperatur enim mutilationi, & homicidio.

35 Quæres sextò, quæ differentia sit inter Clericos, & laicos immiscentes se in pęna sanguinis, seu in causa criminali, quæ iustè exercetur à iudice.

Respondeo hanc esse differentiam, quod Clerici beneficiarij, vel in sacris Constituti peccant mortaliter sese immiscendo in causa iusta sanguinis; violant enim prohibitionem Ecclesiæ in re graui; capite Sententia sanguinis, Ne Clerici, vel Monachi, & se reddunt ineptos ad functiones sui ordinis, & officij.

Clerici verò, minoribus solum ordinibus insigniti, non peccant mortaliter; sicut neque mortaliter peccant laici; cū non faciant contra vllam prohibitionem; consequenter irregularitas, quæ contrahitur à laicis, exercēdo causam sanguinis dicitur ex defectu lenitatis; quæ verò contrahitur à Clericis potest dici ex delicto. Ita Molina disp. 8. num. 10. & alij quamuis Molina cum Couarruuia existimet, Clericum, qui iuxta Tridentini decretum non gaudet priuilegio fori, nullum peccatum admittere. Ego verò hoc verum esse existimo solum in ijs locis, in quibus consuetudine receptum est, vt aliqui Clerici deputentur ad causas sanguinis.

PVNCTVM II.

De Irregularitate, quæ incurritur accusando.

1 *An accusans alium in causa sanguinis sit irregularis.*
2 *Quid, si petat vindictam cum protestatione.*
3 *An petens satisfactionem fiat irregularis.*
4 *An protestatio excuset accusantem de iniuria alteri illata.*
5 *An Clericus possit accusare dānificatorē bonorū sua Ecclesiæ.*
6 *An fiat irregularis Clericus accusans alterum ad defensionem suorum.*
7 *An Clericus aliquando excusetur, accusando alium de crimine.*
8 *An omittens protestationem ex obliuione excusetur ab irregularitate.*
9 *Quomodo facienda sit protestatio.*
10 *An protestatio ficto animo facta prosit.*
11 *An prosit protestatio ficta.*
12 *An protestatio excuset laicos ab irregularitate.*
13 *An communitas constituens Syndicum ad aliquem accusandum fiat irregularis secuta morte.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Accusans alium in causa criminali incurrit irregularitatem, secuta morte, vel mutilatione propter suā accusationem, nisi hoc faciat petendo satisfactionem pro iniuria sibi, vel suis rebus illata. Ratio est tū quia accusans cooperatur ad mortem, vel mutilationē, qui autem ad mortem, vel mutilationem cooperatur, fit irregularis. Tum quia sic colligitur ex capite penultimo de homicidio in sexto. Ita Couarruuias Clementina 1. de homicidio 2. par. §. 5. & alij apud Vgolin. cap. 6. num. 1.

Dixi nisi hoc faciat petendo satisfactionem, &c. nam ad se ipsum indemnem seruandum, licitum est alterum accusare, vt patebit ex dicendis.

Hæc tamen intellige, modo accusatio sit iusta, & sententia iusta: nam si accusator esset causa iniustæ sententiæ, vel etiam iustæ, sed per iniustas probationes reus esset irregularitatis; peccaret enim contra iustitiam, consequenter esset reus omnium damnorum, & pœnarum inde consurgentiū. Ita Filiucius cap. 9. tract. 19. num. 248. Salonius, Arragonius Nauarrus, Reginaldus, & alij, quos retuli de Contractibus disp. 1. q. 2. p. 3. num. 6.

2 Hinc sequitur primò, eum, qui accusat alium in causa criminali

criminali, petendo vindictam, fieri irregularem, secuta mutilatione, vel morte; etiamsi protestetur se non intendere pœnam mortis, vel sanguinis. Ita Henriquez cap. 10. num. 4. Vgolin cap. 6. §. 3. Auila dubio 10. Molina tom. 1. tra. 3. disp. 8. num. 3. & tom. 4. tract. 3. disp. 74. Suarez disp. 47. sect. 2. nu. 10. & sect. 4. num. 9. Coninch. dubio 10. Filiucius num. 248. & 257. & alij. Ratio est quia eo ipso, quo in causa criminali petit vindictum, vult reum puniri pœna sanguinis, quæ propter illius delictum à lege imponitur; consequenter censetur petere effusionem sanguinis.

3 Secundò sequitur, eum, qui accusat, vel denunciat non petendo vindictam, sed satisfactionem, vel interesse sibi debitum, etiam in criminibus dignis morte, non fieri irregularem, protestando expressè se non intendere pœnam sanguinis, etiamsi postea sequatur mutilatio, vel mors eamque certo secuturam accusator præuiderit. Ita Vgolinus cap. 6. num. 2. Coninchus dub. 10. num. 92. Filiucius num. 248. Suarez disp. 47. sect. 2. & alij communiter, qui hoc probant ex capite Prælatis de homicidio lib. 6. vbi hoc permissum est, ne laici scientes Clericos non posse absque nota irregularitatis querelam coram iudice deponere, audaciores fierent ad inferendas illis iniurias. Et hoc verum videtur, inquit Vgolinus cap. 6. §. 4. Henriquez, lib. 14. cap. 11. num. 4. Sayrus loco citato num. 2. Molina loco cit. num. 4. Suarez num. 7. Filiucius num. 248. & alij contra Syluestrum v. homicidium 2. quæsito 8. & alios apud Suarez etiamsi ille, qui petit satisfactionem, possit res suas alia via recuperare, aut præuideat reum occidendum, aut etiamsi in mente sua intendat mortem malefactoris, ita colligitur ex dicto cap. Prælatis secundo. Eadem doctrina applicari potest laicis accusantibus cum dicta protestatione iuxta Vgolinum loco cit. & alios, quos referam num. 12. quamuis in dicto cap. 2. Prælatus fiat solum expressa mentio Clericorum. Ratio est tũ quia versamur in materia fauorabili, quæ latè potest explicari, & priuilegium Principis latissimam admittit interpretationem, l. beneficium Principis, ff. de constitutionib. Principum. Tum quia facta est mentio tantummodo Clericorum propter maius ipsorum periculum, eo quòd Clerici, accusando, non solùm fiant Irregulares, sed etiam peccent ingerendo se in causa sanguinis, vt supra dictum est; Non tamen hinc sequitur, laicos non posse hoc priuilegio frui, & consequenter excusari ab irregularitate, accusando cum protestatione.

4 Tertiò sequitur, accusantem alterum de iniuria illata personis extraneis, aut etiam consanguineis, fieri irregularem, secuta mutilatione, vel morte, etiamsi præmiserit protestationem, cap. Prælatis, vbi permittitur Clericis côqueri coram Iudice de malefactoribus suis, non verò de ijs, qui alijs damna intulerunt. Ita Nauarrus, cap. 27. nu. 213. Henriquez loc. cit. Sayrus lib. 6. cap. 18. Vgolinus cap. 6. §. 9. Suarez loco cit num. 17. Molina disp. 8. num. 6. Coninch. num. 94. Reginaldus lib. 30. num. 129. Filiucius num. 249. Contra Glossam, & alios apud Vgolinum, & Suarez loc. cit. Aliqui tamen DD. vt Auila dubio 11. & Henriquez loc. cit. probabiliter existimant, licitum esse conqueri de illis, qui damnum suis propinquis, vel domesticis intulerunt; vt si damnum fuit parentibus, filijs, vel fratribus, vel alicui sub sua protectione existenti. Ratio est quia illorum damnum reputatur proprium, & iniuria illis illata in nos redundare videtur.

5 Ex quo patet, Clericum posse accusare iniustum damnificatorem bonorum suæ Ecclesiæ; nam bona Ecclesiæ ad ipsum pertinent. Ita Molina loc. cit. & disp. 74. num. 11. Vgolinus cap. 6. §. 6. Suarez loc. cit. num. 20. Rodriquez, cap. 170. conclus. 6. Henriquez loco cit. num. 5. Sayrus loc. cit. num. 3. Auila dubio 9. Filiucius num. 251. & seq. & alij, addentes, excusari, non solum quando accusat, sed etiam quando detinet, & iudici tradit, vel quando indicat locum vbi latro existit, vel clamat, vt capiatur modo præmittat protestationem cum ipsa accusatione, aut post accusationem; sed ante prolationem sententiæ; nam faciendo protestationem cum ipsa accusatione, aut post accusationem, sed ante prolationem sententiæ, satis indicat se non intendere mortem, & non habere affectum ad homicidium, vel mutilationem; sicut accidit in mandante, qui reuocat mandatum ante illius executionem.

6 Vlterius patet, Clericũ accusantẽ alterũ ad sui defensionẽ, vel suorũ, non incurrere irregularitatẽ, etiamsi sequatur mors præmissa protestatione, iuxta Auilam dub. 9. & alios.

7 Quæres primò, vtrùm detur aliqui casus, in quibus Clericus excusetur ab irregularitate accusando alium de crimine.

Respondeo affirmatiuè. Primus est, quando crimen est adeo leue, vt non videatur dignum mutilatione; etiamsi reus postea mutiletur, vel occidatur ex malitia iudicis; nã accusator non censetur causa efficax mortis; sed iudex censetur sua malitia causa mortis. Et hoc verum est, etiamsi accusator omiserit protestationem, vt patet ex dicta ratione.

Secundus casus est, quando quis accusauit reum de leui crimine; sed postquam reus in carcerem coniectus fuit, accesserunt alij, accusationem præbentes aliorum criminum, propter quæ reus iustè adiudicatur morti. Ratio est quia mors non videtur imputanda propriè ipsi accusatori; etiã si protestationem omiserit. Ita Sayrus loco cit. num. 6. Vgolinus, cap. 6. §. 4. Couarruuias in Clementina. Si furiosus, citata, Auila dubio 9. Henriquez, & alij loc. cit.

Tertius casus est, quando aliquis accusat non petendo vindictam; sed satisfactionem sibi debitam, vt iam dictum est.

Quartus casus est, quando non accusat de iniuria illata extraneis; sed inferenda; nec ipse potest aliter illa damna impedire, quam accusando, & denunciando. Idem dicendum est de eo, qui præmissa protestatione reuelat proditionem patriæ. Ratio est quia æquum non est, vt Clericus damnum subeat, præstando id, ad quod iure naturæ tenetur; cum ergo teneatur in hoc casu denunciare, par non est, vt fiat irregularis; consequenter hic casus non videtur cõprehensus in cap. 2. Prælatis de homicidio. Ita Sayrus lib. 6. cap. 19. Molina d. 8. num. 9. Salonius 2. 2. q. 68. art. 1. controuersia 3. Auila dubio 11. Coninchus loco cit. Filiucius n. 249. Suarez sect. 2. num. 15. Reginaldus nu. 129. & alij apud Sayrum cap. 18. num. 12. Vgolinum, & alios.

8 Rogabis primò, vtrum omittens protestationem ex obliuione in causa criminis incurrat irregularitatem.

Respondeo affirmatiuè cum Sayro loc. cit. num. 3. & alijs; quamuis in eo casu excusetur à peccato ratione obliuionis, & inaduertentiæ; nam irregularitas non solum incurritur ex delicto; sed etiam ex defectu lenitatis.

9 Rogabis secundò, quo modo facienda sit protestatio.

Respondeo faciendam esse coram iudice, apud quem deponitur querela, his, vel similibus verbis: Domine peto cures, mihi satisfactionem, vel restitutionem exhiberi à Titio, qui mihi damnum intulit, protestorque me nulla ratione intendere pœnam sanguinis, mutilationem, vel mortem. Ita colligitur ex cap. Secundò, de homicidio lib. 6. Quare accusans non euadit irregularitatem, quando dicit solum, Peto meum interesse, & nihil aliud addit; requiritur enim protestatio expressa, vt patet ex dicto cap. Non est tamen necesse, protestationem fieri in scriptis; tum quia nullo iure probatur scripturam requiri. Tum quia quando ius scripturam requirit, solet hoc exprimere, vt patet ex cap. 1. de sentent. excommun. lib. 6. Videte Vgolin. de irregularitate cap. 6. §. 7.

10 Hinc sequitur, protestationem solo animo factam non prodesse; nam iure requiruntur protestationem expressam. Ita Couarruuias in Clementina Si furiosus parte 2. § 5. Vgolinus §. 8. & alij communiter.

11 Sed maior difficultas est, vtrùm qui iustè denũciat præmittendo protestationem ficto animo, & interius desiderans vindictam, & sanguinem, incurrat irregularitatem.

Respondeo negatiuè cum Henriquez, lib. 14. cap. 3. Suar. d. 47. sect. 2. num. 3. Coninchο num. 93. Molina d. 8. nu. 4. Sayro loco citato num. 4. Couarruuia loco cit. §. 5. Vgolino cap. 6. §. 8. Filiucio num. 248. & 259. Reginaldo num. 132. contra Nauarrum cap. 27. num. 226. Syluestr. homicidium 2. quæsito 8. Toletum lib. 1. cap. 82. num. 5. & alios. Ratio est tum quia protestatio ficta tantum valet apud iudicem ignarum fictionis, quantum valeret, si ex animo, & non ficte fieret. Tum quia Ecclesia non imponit irregularitatem ob intentionem, & actum internum; sed propter omissionem protestationis. Tũ quia versamur in materia pœnali, in qua benignior pars accipienda est, ca. In pœnis de regulis iuris lib. 6.

Objicies cum Nauarro loco citato, Ecclesia requirit protestationem, vt accusator, & denunciator euadat irregularitatem; protestatio autem ficta non est protestatio, sed fictio.

Respondeo primò cum Auila dubio 9. & Couarruuia loco cit. illam censeri apud homines protestationem, & idem operari, ac si vera esset.

Respon-

Respondeo secundò cum Suarez loco citato nu. 4. ab Ecclesia requiri externam solum protestationem expressam; protestatio autem ficta, solum secūdum animum internum; est protestatio externa expressa; consequenter sufficit ad euitandam irregularitatem.

Rogabis tertiò, vtrum ad euitandam irregularitatam requiratur protestatio non solum in clericis; sed etiam in laicis accusantibus delinquentes ad consulendum sibi, & rebus suis.

Respondeo affirmatiuè cum Nauarro loco citato, Vgolino cap. 6. § 4. Conincho dub. 10. num. 93. Suarez loco citato num. 6 Molina tomo 4. disp. 74. num. 9. Filiucio num. 248. & alijs communiter, vt patet ex cap. 2. de homicidio in 6. vbi hoc remedium constituitur ad euitandam irregularitatem, quæ alioquin contraheretur ex accusatione, quæ ex se solet esse moralis occasio mortis: ius autem hunc modum, seu protestationem inuenit, vt impediatur, quantum fieri potest, in accusante cooperatio, & concursus ad mortem, declarando se non intendere mortem per accusationem; cum ergo accusatio facta à laico, ita sit moralis occasio mortis, sicut est accusatio à Clerico facta, sequitur laicum, vt euitet irregularitatem, debere protestationem præmittere.

Rogabis quartò, vtrum qui alteri in periculo vitæ, vel amissionis bonorum existenti cōsulit vt accuset, vel denunciet cum protestatione ad seruandam vitam, vel bona, incurrat irregularitatem si ob huiusmodi consilium auctor accuset, & mors insidiatori seu damnificatori sequatur.

Respondeo negatiuè. Ratio est, quia sicut accusans in præfato casu cum protestatione non fit irregularis; ita neque cōsulens. Ita Comitolus lib. 6. quæst. 59. quem citat, & sequitur Filiucius tract. 19. cap. 9. quæsito 9. num. 248.

13 Quæres secundò, vtrum tota Vniuersitas, quæ Procuratorem, seu Syndicum Vniuersitatis constituit ad aliquem accusandum, incidat in irregularitatem, secuta morte, vel mutilatione propter accusationem procuratoris, seu Syndici.

Respondeo ipsam vniuersitatem, vt vniuersitas est, nō incidere in irregularitatem. Ratio est quia irregularitas supponit subiectum capax ordinis, vt supra dictum est: Communitas autem, vt sic, non est capax ordinis; cum ipsa communitas, vt sic, non sit persona vera, & particularis; sed persona ficta, & corpus fictum, vt bene ait Panormitanus in capite Dilectus 2. num. 11. Singulæ verò personæ illius Communitatis, quæ suum præstiterunt consensum in constituendo Procuratore ad accusandum suo nomine, incurrunt irregularitatem, nam quæ Syndicus, seu procurator agit, nomine Communitatis agit; consequenter Communitas censetur sufficienter concurrere ad mortem, & mutilationem, iuxta illud, qui per alium facit, per se ipsum facere censetur. Hoc tamen limitandum est, modò Communitas non constituat procuratorem ad petendum suum interesse, præmissa protestatione; tunc enim singulares personæ Communitatis non afficiuntur irregularitate; cum licitum sit accusare delinquētem cum protestatione ad suum interesse exigendum, vt patet ex capite 2. Prælatis de homicidio libro 6. Videte Vgolinum cap. 10.

PVNCTVM III.

De Irregularitate, quæ contrahitur ab Aduocatis, & testibus in causa sanguinis.

1 *An ferens testimonium in causa sanguinis fiat irregularis.*
2 *An testis, cuius dicto sequitur mors, sit irregularis.*
3 *An Clericus cogi possit ad ferendum testimonium in causa sanguinis.*
4 *An ferens testimonium in fauorem rei fiat irregularis, si ob id sequatur mors accusatoris.*
5 *An eam incurrat aduocatus in dicto casu.*
6 *An aduocatus, & procurator sit irregularis, quando reus ex imperitia aduocati adiudicatur morti.*
7 *An aduocatus, & procurator sit irregularis.*
8 *An protestatio prosit aduocato, procuratori, & delatori, criminis.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 FErens testimonium in causa sanguinis incurrit irregularitatem, secuta morte, vel mutilatione, vt patet ex iuribus supra recensitis. Et hoc verum est, etiamsi assertio testis exhibuerit tantummodo indicium ad capiendum, vel ad inquirendum, vel ad torquendum reum, licèt postea mors secuta fuerit ob probationes aliorum, vel ob propriam ipsius. Rei confessionem. Ratio est quia quicunque cooperatur morti, vel mutilationi, fit irregularis. cap. Si quis viduam dist. 50. Sed testis maximè cooperatur mutilationi, vel morti; cum ab ipsius assertione pendeat sententia iudicis; ergo testis fit irregularis, secuta morte, vel mutilatione. Et hoc verum est, etiamsi testis præmiserit protestationem; nam protestatio solum prodesse solet, quando de proprio agitur interesse, cap. Prælatis secundo de homicidio; aut quando testis tenetur iure naturæ sese offerre ad testandum; tunc enim Ecclesia non præsumitur velle irregularitatem imponere præmissa protestatione. Ita Vgolinus de Irregularitate, cap. 7. num. 2. & 4. Maiolus lib. 1. cap. 8. Suarez d. 47. sect. 3. nu. 2. Nauar. cap. 27. nu. 212. Filiucius nu. 254. & 257. & alij communiter.

2 Hinc sequitur, Testem, cuius dicto mors secuta fuit, esse irregularem, siuè examinatus fuerit iuridicè, siuè non. Secus dicendum est, quando ipsius assertio nihil profuit; sed iudex alijs probationibus adductus fuit ad ferendam sententiam, vel ad capiendum reum, &c. Ità Vgolinus loco citato, ad finem, Nauar. de homicidio lib. 5. consilio 18. & alij.

3 Quæres, vtrùm Clericus possit cogi ad ferendum testimonium in causa sanguinis.

Respondeo non posse cogi ad ferendum testimonium contra reum. Ratio est, quia testis in causa sanguinis multum cooperatur ad mortem alterius iuditio; sed non licèt Clerico ad mortem alterius in iuditio cooperari, cap. Is, à quibus dist. 23. quæst. 8. ergo Clericus non potest cogi ad ferendum testimonium contra reum in causa sanguinis; sicut neque potest ferre propria sponte.

Dixi contra reum, quia in fauorem rei potest testari de licentia Episcopi, vel eius Vicarij, hoc enim nullo iure vetitum est.

4 Rogabis, vtrum Clericus ferens testimonium in fauorem rei, incurrat irregularitatem, quando mors sequitur accusatori, eo quod reus inuentus sit innocens, & accusator compertus sit in iudicio calumniator.

Respondeo non incurrere; quia mors accusatoris respectu Clerici testantis in fauorem rei censetur sequi per accidens ex ipsius dicto; nam ipsius dictum per se ordinatum est ad manifestandam rei innocentiam, illumque defendendum. Ità Bernardus Diez, quem citat Vgolinus cap. 7. num. 7. Auila loco cit. dubio 13. Sayrus lib. 6. cap. 18. num. 11. & Suarez d. 47. sect. 4. n. 9. Filiucius nu. 257.

5 Hinc patet à simili, Aduocatum, qui causam rei suscipit, non incurrere notam irregularitatis, quando sequitur mors, vel mutilatio accusatoris, qui compertus fuit calumniator; nam illius mors, vel mutilatio prouenit tantummodo per accidens ex facto Aduocati cooperantis ad defensionem innocentis; per se autem prouenit ex calumnia ipsius accusatoris; vt benè ait Vgolinus cap. 9. § 1. ad finem, Molina d. 74. num. 11. & Suarez d. 47. sect. 4. num. 6. Filiucius loco cit. Secus dicendum est, quando Aduocatus petijt accusatorem puniri pęna Talionis, seu sanguinis; tunc enim censetur causa sanguinis, nec illi prodest protestatio, cum non agatur de rebus ipsius. Idem dicendum est, quando Aduocatus iniustè defendit reum, & ob iniustam ipsius defensionem secuta est mors, vel mutilatio accusatoris; tunc enim actione sua iniusta censetur causa omnium malorum inde prouenientium; consequenter etiam censetur reus irregularitatis ex delicto, nisi hoc bona fide fecerit, credens accusationem fuisse iniustam; tunc enim ratione bonæ fidei sicut excusatur à delicto, ità etiam videtur excusandus ab irregularitate. Ita Suarez loco cit. Filiucius nu. 257. & alii.

6 Maior difficultas est, vtrùm Aduocatus incurrat irregularitatem, quando reus imperitia, vel negligentia Aduocati fuit adiudicatus morti, quam euasisset, si Aduocatus munus suum ritè obijsset.

Respondeo affirmatiuè; quia mors imputatur ipsius culpæ, vt patet à simili de morte ægroti, quæ sequitur ex prætermissa à medico debita diligentia. Ità Nauar. cap.

27. num.

19.nu.218. Vgolinus cap.9.§.1.nu.4. Suarez loco cit. Filiucius nu.257. & alij communiter.

SECVNDA PROPOSITIO.

7 Aduocatus, vel procurator accusatoris fit irregularis secuta morte, vel mutilatione rei, contra quem pro accusatore agebat. Ratio est quia censetur causa sanguinis vel mutilationis.

8 Quæres, vtrum Procurator, & Aduocatus Accusatoris, aut delatores criminum, aut Syndici Fiscales, aut testes cõcurrentes in causa criminali excusentur ab irregularitate, præmittendo protestationem.

Respondeo non excusari. Ità Couar. parte 2.§.5. Henriquez cap.12. num.8. Suarez d.47. sect.3. Auila dubio 12. Filiucius tract.19. num.257. Reginaldus lib.30. num. 133. & Vgolinus cap.6.§.9. folio 43. & cap.9. vbi plures alios DD. refert. Ratio est quia cooperantes in causa sanguinis incurrunt irregularitatem, nisi excipiantur in iure; sed Aduocati, & testes concurrentes in causa criminali cooperantur in causa sanguinis, nec in iure excipiuntur ob protestationem; nam in cap. Prælatis 2. de homicidio excusantur solum accusatores, seù denunciatores, ne patiantur iniurias in rebus suis præmissa protestatione; non verò excusantur Procuratores, Aduocati, Testes, &c. ergo incurrunt irregularitatem.

Non nego tamen, quin possint aliqui casus assignari, in quibus excusentur Testis ab irregularitate.

Primus est, quando testatur ex metu graui; sicut enim metus grauis excusat ab alijs pœnis, & censuris incurrendis, ita videtur excusare testem ab irregularitate. Ita Maiolus lib.1. cap.8. & alij quamplures, quos tacito nomine refert Coninchus disp.18. dubio 10. num. 96. Contra Henriquez cap.12. num.9. Vgolinum loco cit. cap.7. nu 3. Auilam loco cit. dubio 12. Suarez loco cit. num. 8. Filiucium num.254. & alios. Doctrina Maioli mihi probatur, saltẽ quando non agitur directè de causa sanguinis, sed de alterius interesse.

Secundus casus est, quando tenetur iure naturæ sese offerre ad testandum; nam accusatori concessum est priuilegium accusandi pro suo interesse; hoc autem priuilegium videretur inutile, si testis non posset absque irregularitate testari; nam timore tante pœnæ retraheretur à testando; consequenter accusator nihil probare posset, nihilque obtineret, nec non ipsius priuilegium vanum, ac inutile redderetur. Ita sentire videtur Coninchus num. 94. & 95. Molina, Auila, Filiucius, & alij locis cit. Contra Vgolin. ca. 6. num.3.

Obijcies contra dictos casus. Iudex fit irregularis ferendo sententiam sanguinis; quàmuis illam ferre teneatur ex officio. Similiter Tabellio, Aduocati, & alij, qui ad causas sanguinis sunt ex officio deputati, fiunt irregulares, etiamsi compellantur per metum ad hæc munera præstanda; ergo etiam testis fit irregularis, ferendo testimoniũ per metum grauem, aut quando iure naturæ testari tenetur.

Respondeo negando consequentiam; nam iudex, Aduocatus, & alij sese voluntariè offerunt ad hæc munera præstanda in causa sanguinis; quod non accidit in teste, qui metu, aut naturali obligatione cogitur ad testandum; consequenter iudex, Aduocati, & alij potius incurrunt irregularitatem, quam Testis, qui testatur ob metum grauem, vel ob naturalem obligationem, quã non voluntariè sumpsit.

PVNCTVM IV.

De Irregularitate, quæ contrahitur ob bellum.

1 *An occidens alium in bello fit irregularis.*
2 *An procedens ad bellum sinè animo pugnandi, si occidat inimicum ad defensionem.*
3 *An omnes milites fiant irregulares, quando diuiso exercitu in duas partes, vna pars occidit, altera verò non occidit.*
4 *An consulens bellum Principi fit irregularis.*
5 *An Clericus consulens bellum iustum fit irregularis.*
6 *An fit irregularis qui hortatur milites ad vitam effundendam pro fide Christi, pro Ecclesia, &c.*
7 *An assistentes bello fint irregulares.*
8 *An duces, & conjuratores exercitus, tubicines, & pulsantes timpana fint irregulares.*
9 *An vendens arma in bello fit irregularis.*
10 *Quæ differentia fit inter assistentes bello iusto, & iniusto.*
11 *An Clerici fiant irregulares, prabendo arma militibus in bello iusto.*
12 *An Clerici pugnantes in bello de licentia Papæ fint irregulares.*
13 *Quis possit dispensare in irregularitate ob bellum contracta.*

Qvatuor principaliter quæram in hoc Puncto. Primò, vtrum occidens alium in bello incurrat irregularitatem. Secundò, vtrum eam incurrat consulens bellum. Tertiò, vtrum eam incurrat assistens bello. Quartò, quis possit dispensare in irregularitate contracta causa belli.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Occidens alium in bello tàm iusto, quàm iniusto incurrit irregularitatem, vt patet ex cap. Petitio tua de homicidio. Ratio est quia est causa mortis. Ità communiter DD.

2 Quæres primò, vtrum procedens ad bellum iustum alio fine, quam pugnandi, & occidendi incurrat irregularitatem, occidendo Aduersarium ad defendendam vitam propriam, dum eam aliter tueri non potest, quam ipsum occidendo.

Respondeo, non incurrere irregularitatem; quia occidens alterum ad sui defensionem cum moderamine inculpatæ tutelæ, non incurrit irregularitatem, Clementina Si furiosus de homicidio; ergo procedens ad bellum alio fine, quam pugnandi non incurrit irregularitatem occidendo aduersarium ad propriam vitam defendendam. Ita Auila loco cit. sect 3. dubio 5. & alij communiter. Qui verò processit, ad bellum intentione pugnandi fit irregularis, siuè bellum sit iustum, siuè iniustum. Ità Rodriquez 1 par. cap.171. Henriquez loco cit. cap.13. num.1. Suarez d.47. sect.5. Filiucius num.263. & alij, Contra Auilam parte 7. disp.5. sect.3. dubio 1. & alios. Ratio est quia procedens ad bellum intentione pugnandi, voluntariè se exponit periculo homicidij, & saltem in causa vult homicidium; consequenter secuto homicidio incurrit irregularitatem, quæ à iure imposita est propter homicidium volitum in se directè, vel in causa, quanquam oppositum sententia Auilæ, quam etiam sequi videtur Filiucius num.266. & seqq. probabilis est, saltem in bello defensiuo.

Hic tamen aduertenda est differentia inter irregularitatem, quæ contrahitur ex bello iusto, & iniusto; nam quæ contrahitur ex bello iniusto dicitur ex delicto, quæ verò incurritur ex bello iusto dicitur ex defectu perfectæ lenitatis. Ita Nauar. nu.224. Auila loco cit. dub.1. Filiucius n.270. & alij communiter.

3 Quæres secundò, vtrum omnes milites fiant irregulares, quando, diuiso exercitu in duas partes in bello iniusto, vna pars cõmittit homicidia, altera vero non cõmittit.

Respondeo, milites illius tantummodò partis, quæ cõmisit homicidia, fieri irregulares; nam alij non videntur cooperari re, aut verbis ad homicidium. Ità Vgolinus, ca. 13.§.1. num.3. Henriquez lib. 14. cap. 13. num.7. Contra Suarez disp.45. sect.3. num.10. & disp.47. sect. 5. nu.5. Filiucium num.263. & alios, quorum opinio probabilissima est, quãquam idem Filiucius nu. 123. cum Suarez nostram sententiam probabilem arbitratur. Secus dicendum est, si aliqua ratione cooperati sunt, vt per se patet.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 Consulens alicui Principi bellum iustum contra aliũ, non est irregularis. Hæc Propositio patet ex cap. Petitio tua citato.

5 Ex quo sequitur Clericum non fieri irregularem, consulendo bellum iustum. Immò neque fit irregularis pugnando in bello iusto, modò ipse non mutilet, vel occidat; quamuis ab alijs militibus committantur homicidia, vt patet ex capite citato.

6 Quæres, vtrum incurratur irregularitas, hortando alterum ad vitam effundendam pro fide Christi, vel pro tuenda Ecclesia, aut defendenda Republica.

Respon-

SECVNDA PROPSITIO.

10 IN irregularitate, quam quis contraxit exercendo ordines, quos non habebat, solus Summus Pontifex dispensat, vt accedat ad vlteriores ordines; nam ad ipsum pertinet dispensare in iure communi. Ità Syluest. verbo Irregularitas quæsito 8. Sayrus num. 11. Auila dub. 15. concl. 3. Vgolinus de irregularitate cap. 37. num. 14. Toletus, & alij: Episcopus verò potest dispensare, vt exerceat susceptos. Immò etiam, vt alios suscipiat, modo delictum sit occultum, vt patet ex Tridentino loco sæpius cit. sess. 24. cap. 6. de reformatione.

PVNCTVM VII.

De irregularitate, quæ contrahitur ex delicto hæresis.

1 *An hæretici, Apostatæ, & eorum fautores sint irregulares.*
2 *An proferens hæresim sit irregularis si internus bene sentiat.*
3 *An hæreticus occultus sit irregularis.*
4 *An iniens pactum cum Dæmone, aut ipsum colens sit irregularis.*
5 *An qui cogitur abiurare ab hæresi sit irregularis.*
6 *An Clericus lapsus in hæresim possit ordines exercere.*
7 *An schismaticus sit irregularis.*
8 *An Apostata sit irregularis.*
9 *An filij hæreticorum sint irregulares.*
10 *An filius hæretici natus ante lapsum parentis sit irregularis.*
11 *An filij neophitorum, vel descendentium ex Iudæis, vel Paganis sint irregulares.*
12 *Quis dispensare possit in irregularitate ob hæresim contracta.*
13 *An Episcopus dispensare possit circa vsum ordinum susceptorum cum irregulari.*
14 *An circa susceptionem aliorum.*
15 *An possit hoc idem per alium.*
16 *An excommunicatus præcipiens coram se celebrari, irregularis sit.*
17 *An religiosus egrediens Claustrum ad audiendas leges, vel medicinam, irregularitatem incurrat.*
18 *An sodomita sit irregularis.*
19 *An sit Simoniacus.*
20 *An celebrans in altari propria auctoritate erecto, & non consecrato, seu benedicto sit irregularis.*
21 *An celebrans animo, aut Deus alicui mortem inferat sit irregularis.*
22 *An omittens totum celebrandi, & sacrificandi ritum ab Ecclesia præscriptum in conficiendo Sanguine, & Corpore Christi, sit irregularis.*
23 *An altaria denudans ornatusue lugubri vestiens sit irregularis, si hoc faciat ob solam animi sui tristitiam.*
24 *An Episcopus abutens potestate ordinandi sit irregularis.*
25 *An Cardinalis indebite in Papa electus à paucioribus, quam duabus partibus, sit irregularis.*
26 *An Clericus in vita, vel in morte raptoribus fauens, participando, &c. sit irregularis.*
27 *An Sacerdos admittens ad Ecclesiasticam sepulturam excommunicatum nominatim denunciatū, sit irregularis.*
28 *An sacrilegus sit irregularis.*
29 *An qui turpiter cum Moniali congressus est, Clericus periurus habens consuetudinem mortaliter peccandi aut blasphemus sint irregulares.*

TRia principaliter quæram in hoc puncto. Primò vtrū hæretici, & eorum fautores sint irregulares. Secundò vtrum eorum filij. Tertiò quis dispenset in hac irregularitate.

PRIMA PROPOSITIO.

1 HÆretici Apostatæ à fide, eorum fautores, & defensores sunt irregulares, etiamsi sint occulti. Cap. Saluberrimum q. 1. cap. 2. de hæreticis in 6. ca. Præsbyteros dist. 50. Ita Suarez d. 43. sect. 2. Nauar. num. 205. Syluester v. irregularitas quæstio 5. Toletus libro 1. cap. 64. Filiucius tract. 20. cap. 9 num. 127. Vgolinus cap. 36. Coninchus disp. 18. dubio 7. & alij communiter apud Sanchez in sum. lib. 2. cap. 25. num. 2. Hæc propositio intelligitur de ijs, qui hæresim suam signo aliquo sufficienter illam indicante exterius manifestarunt; actus enim mere internus non subiacet pœnis Ecclesiasticis, vt patet ex dictis de excommunicatione, quæ contrahitur ob hæresim.

2 Ex dictis colligi potest primò eū, qui exterius hæresim profert, sed internus bene sentit, non esse irregularem. Ita Suarez, contra Vgolinum loco citato, & alios; nam re vera non est hæreticus, nec excommunicatus, ergo neque est irregularis. Secus dicendum est, iuxta probabiliorem sententiam de eo, qui exterius est apostata à fide, vt qui exterius adorat Idolum in tormentis per metum; sed animo non adorat. Ita Farinacius de hæresi quæst. 92. num. 73. Filiucius nu. 229. Suarez disp. 43. sect. 2 Sanchez loco citato num. 5. & habetur cap. Præsbyteros dist. 50 Ratio est quia opere videtur apostata, & reuera peccat contra præceptum fidei negatiuum. Apostata autem subiacet pœnis hæreticorum ca. non potest 2. q. 7. & ca. contra Christianos de hæreticis in sexto.

3 Secūdo eum, qui lapsus est in hæresim esse irregularem, etiamsi delictum sit occultum, nam re vera est hæreticus. Ita Suarez de censuris d. 43. sect. 1. num 4. Rodriquez in addit. ad Bullam Cruciatæ, §. 13. num. 12. & alij communiter contra Auilam p. 7. disp 4 dub 2 Henriquez lib. 14. cap. 4. num. 6. & cap. 5. num. 4 Emanuelem Sà v. irregularitas, & alios apud Augustinum Barbosam sess 24. cap. 6. In hac tamen irregularitate orta ex hæresi occulta Episcopum posse dispensare ex Trid sess 24. cap. 6. putat Sanchez in sum. lib. 2. cap. 25. num. 15. Vgolinus de irreg. cap. 36. num. 5. & alij. sed de hac re in tertia propositione.

4 Tertiò illos, qui pactum ineunt cū Dæmone, aut ipsum colunt absque hæresi, non esse re vera irregulares ex hoc capite. Ita Sanchez num. 11. & Suarez loco cit.

Dixi ex hoc capite, nam aliunde, scilicet ob suspicionem hæresis ex qua consurgat infamia certum est irregularem fieri, vt supradictum est. Ita Filiucius num. 235. & alij.

5 Quarto illum esse irregularem qui cogitur abiurare ab hæresi probata in iudicio; nam hic censetur verus hæreticus. Videte Sanchez loco citato.

6 Quæres primò vtrū Clericus, qui lapsus est in hæresim possit exercere susceptos ordines.

Respondet Auila par 7 d. 4 dub. 2. Sanchez libro 2. cap. 28. num. 10. Farinacius de hæresi quæst. 91. num. 62. qui sibi contrarius videtur num 71. quæst. 92. Sayrus libro 7. cap. 12. num. 16. post pœnitentiam, & abiurationem posse ex cap. Saluberrimum 1. quæst 3. Immo addit idem Auila hæreticum occultum posse ad ordines promoueri obtenta legitima absolutione excommunicationis ob hæresim contractæ, cap. ad abolendam.

Sed mihi probabilius dicendum videtur non posse promoueri, nec ordines exercere ante obtentam legitimā dispensationem irregularitatis, quæ non potest hoc tempore impendi ab Episcopo, vt dicam in 3. Propositione. Ratio est quia irregularis non potest ad ordines promoueri, vel eos exercere ante dispensationem. Ita Sanchez num. 4. Suarez num 6. Coninchus num 52. Vgolinus cap 36 nu. 2. & alij.

7 Quæres secundò vtrum schismaticus sit irregularis, sicut est hæreticus.

Respondeo negatiuè cum Suarez loco citato, contra Maiolum lib. 5. cap 46. num 4. Vgolinum §. 3. & alios. Ratio est quia irregularitas non incurritur nisi sit expressa in iure, cap. is qui de sent. excom. Hoc tamē intelligi, modo schisma non sit coniunctum cum hæresi, tunc enim perspicuum est irregularitatem incurri. Ita Suarez loco citato Filiucius tract. 20. cap. 9. quæsito 3 num. 233. Sanchez, Sayrus, & alij, quos retuli de legibus disp. 3. quæst. 4 puncto vlt. §. 3. vbi de schismate prolixius egi.

8 Quæres tertiò, vtrum Apostata à religione, vel à statu Clericali sit irregularis.

Respondeo religiosum professum apostatam à religione esse irregularem cap. finali de apostatis, vbi dicitur apostatam à religione, durante eo statu non esse admittendum ad ordines. Ita Vgolinus loco citato §. 4. Maiolus lib. 5. cap. 30. Clericus verò, qui est apostata à Clericali habitu, & tōsura, non est irregularis; nam ista irregularitas nullo iure probatur. Ita Vgolinus loco citato nu. 6. & alij contra Maiolum lib 5. cap. 34. num. 4. & alios.

SECVNDA PROPOSITIO.

9 Filij hæreticorum sunt irregulares vsque ad secundam generationem per lineam virilem, paternam; per lineam verò fœmineam, seu materna, sunt irregulares vsque ad primam, cap. statutum secundo de hæreticis. Hoc tamen intelligitur, modo eorum parentes mortui sint in delicto hæresis, & non fuerint conuersi siuè post primum, siuè post secundum lapsum cap. statutum de hęreticis; vnde filij, & nepotes hæreticorum possunt promoueri quando parentes ipsorum ante mortem fuerunt reconciliati Ecclesiæ, ad distinctionem parentum, qui irregulares remanēt etiam post conuersionem, nisi dispensentur, aut quando aliter receptū est consuetudine in aliquo loco, vt in aliquibus Germaniæ locis seruari videtur. Ita Henriquez loco citato Saurus lib. 6. cap. 10. num. 4. Coninchus num. 51. Suarez, & Filiucius locis cit. & alij communiter, quorum nonnulli cum Penna in directorio hoc valere non putant in filiis hæresiarchę, aut etiam hæreticorum relapsorum, qui Ecclesiæ reconciliantur, & statim brachio seculari traduntur.

10 Hinc sequi videtur filium hæretici esse irregularem, etiamsi natus sit ante lapsum parentis in hæresim; nam cap. statutum absolute loquitur. Ita Couar. 2. variar. cap. 8. nu. 5. Gomez 3. var. cap. 2. fol. mihi 351. Suarez d. 43. sect. 3. nu. 2. Filiucius num. 238.

Sed contrarium mihi videtur probabilius cum Nauarro consil. 27. de hæreticis, Vgolino §. 1. nu. 6. Simancha de Catholicis institutionibus tit. 23. Lessio cap. 34. num. 121. Henriquez libro 14. cap. 5. num. 4. Conincho loco citato num. 53. Sanchez lib. 2. cap. 27. nu. 14. vbi de hac re fusissime tractat. Ratio est, tum quia versamur in materia odiosa, quæ benigne explicanda est. Tum quia argumentum sumi potest à crimine læsæ maiestatis ad crimen hæresis cap. vrgentis extra de hęreticis; sed filii reorum criminis læsæ maiestatis nati ante delictum non subiacent pęnis, quibus subiacēt nati post delictum. ergo.

Ad cap. statutum respondeo adesse sufficientem rationē distinguendi, & explicandi illum textum dę filiis natis post hæresim.

11 Quæres vtrum filii neophitorum, aut descendentium ex Iudeis, vel Paganis, qui Christiani noui nuncupantur, irregulares sint.

Respondeo negatiuè, quia isti non dicuntur filii hæreticorum prout in præcit. iur. nomen hæretici accipitur; neque dicuntur Neophiti, cum isti filii baptizati sint in infantia, vt suppono. Videri potest Suarez disp. 43. sect. 3. num. 8. & Filiucium num. 241.

TERTIA PROPOSITIO.

12 IN irregularitate ob hæresim contracta solus Summus Pontifex dispensat, etiamsi hæresis sit occulta, nam absolutio hæresis hoc tempore est reseruata Summo Pontifici, vt patet ex Bulla Cęnæ, & ex supra dictis; ergo etiam est illi reseruata dispensatio irregularitatis inde prouenientis, argumento cap. cum illorum de sententia excommunicationis, vbi habetur Episcopos nō posse in ijs casibus dispensare, in quibus est illis prohibita absolutio; nam maiora illis intelliguntur prohibita, quibus prohibita sunt minora; cum ergo Episcopis prohibita sit absolutio hæresis, prohibita etiam censetur dispensatio irregularitatis prouenientis ex hæresi, eo quod potestas dispensandi maior vocetur potestate absoluendi ab excommunicatione. Ita Suarez d. 43. sect. 1. ad finem, Toletus lib. 1. cap. 46. num. 7. Filiucius num. 232. & alii contra Vgolinum §. 5. Sanchez loco citato num. 17. & 18. & alios.

13 Obserua tamen primò non improbabilem videri non nullorum DD. sententiam, asserentium Clericum conuersum ab hæresi, posse circa vsum ordinum susceptorum dispensari ab Episcopo vsque ad Diaconatum inclusiuè, ex ca. saluberrimum vbi habetur clericum conuersum ab hæresi, posse recipi in ordine, quē prius habebat. Dico vsq; ad Diaconatū inclusiuè, quia quo ad vsum Sacerdotii dispensatio pertinet ad Papam ex communi DD. sententia, teste Suar. d. 43. sect. 1. nu. 6. & Filiucio num. 243. Quod idem à fortiori dicendum est de dispensatione cum Episcopo hæretico quo ad vsum Pontificalium, præsertim cum horum causæ in materia fidei reseruatæ sint Summo Pontifici, cap. Inquisitores, de hæreticis in 6.

Dixi non improbabilem videri, quia opposita sententia communior; & probabilissima, absolutè sustinet dispensationem huius irregularitatis Summo Pontifici reseruari, nō solum quo ad susceptionem ordinum, verum etiam quo ad vsum susceptorum, cap. cum illorum cit.

14 Obserua secundo probabiliter etiam sustineri posse Episcopum ius habere dispensandi non solum circa vsum ordinum susceptorum, verum etiam circa susceptionem ipsorum ordinum quandiu delictum est occultum. Ratio est quia in Trid sess. 24. cap. 6. de reformatione generaliter cōcessum est Episcopis priuilegium dispensandi in irregularitatibus, & suspensionibus ex delicto occulto prouenientibus, neque videtur restrictum hoc priuilegium in Bulla Cęnæ, cum in ea mentio solum fiat de reuocatione facultatis absoluendi, quæ cadit supra censuras, non vero de dispēsatione, quæ circa irregularitates exercetur: reuocatio autē facultatis absoluendi, nō est reuocatio autem facultatis dispensandi; cum enim sint res distinctæ, non est facienda extensio ab vna ad alteram. Ita Suarez num. 7. Filiucius num. 246. Sanchez in opere morali libro 2. cap. 25. num. 16. vbi hanc rem fusius prosequitur.

15 Addo probabile videri Episcopum non solum per se ipsum, verum etiam per vicariū posse in foro conscientię in præfata irregularitate dispensare quandiu delictum est occultum, quia in prima parte præfati Capitis Concilij facultas dispensandi conceditur Episcopo absolutè; in secunda verò parte Capitis limitatur illi facultas absoluendi per se ipsum. Ita Sanchez, & Filiucius locis citatis. Viualdus de irregularitate num 80. contra Suarez num. 7. & alios arbitrantes Episcopum posse solum per sę ipsum in huiusmodi irregularitate dispensare. Immo ad finem eiusdem numeri 7. cum Nauarro, & alijs arbitratur dispensationem huius irregularitatis absolute reseruatam esse Summo Pontifici. Ob id ego in tertia propositione absolutè dixi in irregularitate ob hæresim contracta solum Summum Pontificem dispensare.

16 Quæres vtrum extent aliæ irregularitates præter recēsitas in hoc, & pręcedentibus punctis.

Respondeo nonnullas alias ab aliquibus Doctoribus assinari.

Prima est de eo, qui cum sit excōmunicatus, pręcipit coram se celebrari. Sed ad hunc casum dici posset carere solido fundamento, nec communiter à Doctoribus admitti, vt patet ex dictis disp. 5. pun. 6. num. 10.

17 Secunda est contra religiosos egredięns claustrum ad audiendas leges, vel medicinam, nisi redierint intra duos menses, cap. Super specula, ne Clerici, vel Monachi, ibi, sicut excommunicati ab omnibus euitentur, & in nulla causa (si patrocinium præstare voluerint) audiantur. Reuersi autem in Choro, mensa, Capitulo, & cæteris vltimi fratrum existant, & (nisi fortè ex misericordia Sedis Apostolicæ) totius spem promotionis amittant: Idem habetur in cap. relatum eodem tit. Ita Toletus cap. 88. Vgolinus loco citato §. 4. num. 5.

18 Tertia est de infecto crimine Sodomiæ, sed hoc falsum est, vt patet ex dictis de Sodomia.

19 Quarta est de Simonia. Sed hoc gratis asseritur, & sine fundamento; cum irregularitas non incurratur, nisi sit in iure expressa, vt benè ostendit Suarez disp. 43. sect. 4. nu. 5. Filiucius tract. 20. cap. 9. num. 247. Reginaldus libro 30. numero 204.

20 Quinta est de celebrante in altari propria auctoritate erecto, & non consecrato, seu benedicto ab Episcopo. Verum hic casus mihi non probatur, quia nullo iure constat irregularitatem in hoc casu impositam esse. Ita Suarez d. 42. sect. 5. num. 5. Filiucius tract. 20. cap. 8. num. 221.

Neque obstat cap. nullus præsbiter de consecrat. dist. 2. quia in eo textu id non prohibetur sub irregularitate, quæ ipso facto incurritur, sed sub pœna depositionis inferenda.

21 Sexto de Sacerdote, qui Missam pro aliquo homine in hac vita degente hoc fine celebrat, vt mortem illi Deus inferat. Ita Maiolus loco citato num. 6. Verum id gratis à Maiolo dicitur; cum enim in Concilio Toletano 13. ca. 7. quod Maiolus pro se adducit, habeatur solum pęna depositionis comminatoria à proprio gradu, & pœna exilij, quæ non conuenit irregularitati, sustinendum est irregularitatem à Sacerdote hoc pacto delinquente, non incurri. Ita Suarez num. 7. Filiucius num. 223.

22 Septima de illo, qui Corpus, & Sanguinem Christi cō-

fici

ficit prætermisso toto celebrandi, & Sacrificandi ritu quem Ecclesia seruare consueuit. Ratio est, quia cum hic grauissime delinquat ab vsu sacerdotalis ordinis dignus est qui potestate ordinis, & illius vsu priuetur. Ita Maiolus loco citato cap 26 num 5.

Verum hæc ratio firma non est, nec ostendit irregularitatem ipso iure latam, sed solum delictum adeo graue esse vt hanc pœnam mereatur inferédi Ita Suar n 8 Filiuc. n 224.

23 Octaua de eo, qui altaria denudat, aut lugubri ornatu velit solum ob animi sui tristitiam, non verò ob religioné, vel ad seruandos ritus Ecclesiasticos: hunc irregularem fieri arbitratur Maiolus loco citato, ex Concilio Toletano, quod refertur à Gratiano in cap. quicunque 26. quæst. 5.

Sed hunc casum iure merito reijciunt Suarez num 7. sub finem, Filiucius num 223. quia in cap. quicunque cit. imponitur pœna priuationis dignitatis, vel beneficij ab homine ferenda contra huiusmodi delinquentem nisi debitam pœnitentiam egerit, quæ pœna non potest nomine irregularitatis, de qua loquimur, appellari, cum irregularitas ipso iure incurratur, & directè priuet susceptione ordinum.

24 Nona de Episcopo qui abutitur potestate ordinādi, vt quando alicui confert ordines per saltum e.g. Sacerdotium prætermisso Diaconatu. Ita Maiolus lib. 4. cap. 1. num. 10. Verum cum hic nullum textum ad hoc probandum adducat, & irregularitas non sit asserenda nisi in iure sit expressa, dicendum est præfatum Episcopum irregularitati non subiacere. Ita Suarez num 9. Filiucius num. 225.

Dices, qui facit alium irregularem, remanet etiam ipse irregularis: Sed ordinans per saltū efficit ordinatum irregularē; ergo Episcop° ordinās aliquē per saltū est irregularis.

Respondeo primò, maiorem propositionem non esse vniuersaliter veram, vt patet in eo, qui aliquem deformat, aut aliquem ex congressu cū aliena generat, deformatus enim, & genitus ex illegitima copula irregularis est, non vero deformans, vel generans.

Respondeo secundò, minorem propositionem falsam esse, quia recipiens ordines per saltum præcise non est irregularis, sed suspensus: dico præcise, quia si in ordine suscepto ministret, constat irregularem fieri, & Pontificia dispensatione indigere, vt suo loco dictum est.

25 Decima de Cardinali in Papam indebite electo à paucioribus, quam à duabus partibus: hic enim si Papatū vsurpare conetur, tam ipse, quam ij, qui eum receperunt excommunicationi subiaceant, & totius sacri ordinis priuatione mulctentur, dicitur in cap. licet de elect. Ita Maiolus libro 4. de irregularit. cap 1 num 5.

Verum, quis non videt his verbis non exprimi irregularitatem, sed pœnam depositionis ferendam? Ita Panormit. ibidem num 7. quem citat, & sequitur Suarez d. 42. sect. 5. ad finem num. 10 Filiucius num. 226.

26 Vndecima de Clerico, qui in vita, vel in morte fauet raptoribus vel participando eorum rapinis, vel eorum eleemosynas accipiendo, vel eis pœnitentiam concedendo sine debita restitutione, vel cautione, vel sepulturis eorum assistendo: hic enim videtur irregularitatem incurrere ob textum in cap. 2. de raptoribus in 6. ibi, ordinis sui damnum irrecuperabiliter patiantur. Hæc Suarez disp. 42. sect. 5. nu. 6. sub finem, Filiucius num 222.

Sed mihi probabilius dicendum videtur in eo textu non imponi irregularitatem, sed suspensionem perpetuam ferédam, seu potius depositionem comminatoriam: pondero enim illa verba, ordinis sui, quæ connotant priuationem vsus, & executionis ordinis iam obtenti, & illa irrecuperabiliter patiantur quę important actionem iudicis, consequẽter accommodantur potius suspensioni perpetuæ, seu depositioni, quam irregularitati, quæ non ab homine, sed à iure fertur, & ipso facto incurritur, vt benè Abbas in dicto cap. 2. de raptoribus num 2.

27 Duodecima est de Sacerdote, qui excommunicatum nominatim denunciatum scienter ad Ecclesiasticam sepulturam admittit: hunc enim irregularitati subijci putat Maiolus lib 3 cap 23 num 2. ex clement. 1. de sepulturis.

Verum hic casus mihi displicet, quia non est sufficienter in iure expressus: irregularitas aūt nō incurritur, nisi in iure expressa reperiatur: Ita Suar & Filiuc. loc. cit. Ad clement. 1 citata respondeo nullum ibi sermonem haberi de irregularitate, sed de excommunicatione, quæ incurritur sepeliendo in loco Sacro excommunicatum nominatim denunciatum, quanquam fieri potest vt hic postea violando excommunicationem per exercitium alicuius ordinis sacri incurrat irregularitatem, vt patet ex regulis generalibus de violante censuram per exercitium ordinis sacri.

28 Tertia decima de Sacrilego cap. Si quis Episcopus 26. quæst. 3. Ita Maiolus lib 5 cap. 30.

Sed hic etiam mihi displicet si crimen sacrilegij præcisè spectetur: si vero ex sacrilegio consurgat infamia, censeo sacrilegum irregularem, vt habetur in cap. infamis 6. quæst. 1. & patet ex supra dictis.

Ad cap. Si quis respondeo in eo haberi solum pœnam depositionis comminatoriam. Ita Filiucius num. 250. Suarez d 43. sect 4 num 8. vbi alios refert.

29 Quartadecima de eo, qui turpiter cū moniali congressus est 16. de Clerico periuro. 16 de habente consuetudinē patrandi aliquod mortale peccatum 17. de blasphemo. Verum in nullo horum casuum impositam esse irregularitatē sentio cum Suarez, Filiucio loco cit. & alijs contra Maiolū lib. 5. cap. 40 & alios, qui plures alias admittunt irregularitates, sed gratis hoc dicunt, cū iure canonico sufficienter nō probent, sed in textibus ab ipsis relatis mentio solum fit alicuius suspensionis, vel alterius censuræ, vel depositionis cōminatoriæ, vt benè obseruat Suarez d 45. sect 5. num. 5. Reginaldus lib. 30. tract. 2. num. 204. Filiucius loco cit. & alij.

QVAESTIO QVARTA.

De Irregularitate prouenientе ex homicidio.

NOtandum irregularitatem ex defectu lenitatis, aliquando ex homicidio, vel mutilatione iusta, aliquando est iniusta oriri. Irregularitas, quæ oritur ex homicidio, vel mutilatione iusta, dicitur ex defectu perfectæ lenitatis, seu mansuetudinis. Quæ verò nascitur ex homicidio, & mutilatione iniusta, dicitur ex delicto. Prius sermo nobis erit de irregularitate prouenientе ex defectu, seu ex homicidio licito, & iusto. Deinde loquemur de irregularitate prouenientе ex delicto, seu ex homicidio illicito, & iniusto.

PVNCTVM I.

De irregularitate ex defectu lenitatis, seu mansuetudinis ob homicidium à iudice, vel eius cooperatoribus commissum.

1 *An intentio occidendi inducat irregularitatem.*

2 *An ad incurrendam irregularitatem requiratur, vt occidens sit baptizatus.*

3 *An iustè occidens, aut mutilans, ac cooperans sit irregularis.*

4 *An mortem accellerans sit irregularis.*

5 *An Iudex, & Notarius sit irregularis.*

6 *An consultores in causa sanguinis sint irregulares.*

7 *An referens opiniones Doctorum in causa sanguinis sit irregularis.*

8 *An comitantes reum ad supplicium sint irregulares.*

9 An

9 *An sit irregularis qui dicit reo ascende schalam, vel suppone caput, &c.*
10 *An deferens crimen ad Iudicem sit irregularis.*
11 *An prabens gladium pugnanti sit irregularis.*
12 *An tradens ligna ad aliquem comburendum sit irregularis.*
13 *An fabricatores armorum sint irregulares.*
14 *An sit irregularis, qui dat campana signum, quo quis est suspendendus.*
15 *An sit irregularis, qui obtinet vt reus non ducatur per talem viam.*
16 *An assistens executioni sententia sit irregularis.*
17 *An sit irregularis, qui defert literas, quibus mandatur aliquem occidi.*
18 *An fiat irregularis, qui clamauit adesse latrones, qui occisi sunt.*
19 *An ostendens reum satellitibus sit irregularis.*
20 *Quid si ostendat aliquem, nesciens ipsum quari ad mortem.*
21 *An Clericus, qui rogat Principem vt iustitiam faciat, &c. excusetur an irregularitate.*
22 *An bannitum, hostemve reip. publica auctoritate occidens irregularis fiat.*
23 *An exercens officium in criminalibus absq; vlla sanguinis, mortis, vel mutilationis sententia, sit irregularis.*
24 *An exercens plures actus, plures irregularitates incurrat.*
25 *An effodiens oculos, & manus plures incurrat irregularitates.*
26 *An damnans plures ad mortem vnica sententia, plures irregularitates incurrat.*
27 *An degradans aliquem sit irregularis.*
28 *An sit irregularis, qui constituit pratores ad causas sanguinis.*
29 *An sit irregularis, qui mandat alicui, vt inquirat delicto.*
30 *Quid facere debeat Pralatus, quando interrogatur quid sit faciendum in aliqua causa sanguinis.*
31 *An possit Sacerdos dare consilium Principi, vt legem ferat, qua fures plectantur capite.*
32 *An sit irregularis Confessarius, qui pœnitenti nolenti punire reum dignum morte negat absolutionem, in illum puniat.*
33 *An excusetur Confessarius, qui pœnitentem iuridicè interrogatum hortatur ad dicendam veritatem in causa sanguinis.*
34 *An sit irregularis confessarius, qui dicit pœnitenti, vt mittat reum in malam crucem, vel occidat.*
35 *Quæ differentia sit inter Clericos, & laicos miscentes se in causa sanguinis.*

1 NOtandum primò, ad incurrendam irregularitatem non sufficere intentionem mutilandi, vel occidendi; sed requiri actualem occisionem, vel mutilationem hominis, vt patet ex supradictis in hac disp. 7. quæst. 1. puncto 3. Addo non sufficere amputationem membri alicuius mortui; consequenter, qui animo vindictæ ac rabiei explendæ, membrum sui inimici etiam mortui amputat, non incurrit irregularitatem, vt ait Nauar. num. 218. Reginaldus num. 69. & alij communiter apud Sayrum num. 9. nam hæc irregularitas incurritur solum ob homicidium, vel mutilationem hominis. Sufficiet verò occisio, vel mutilatio hominis infidelis, vel excommunicati, vel banniti, vel etiam infantis editi in lucem, aut existentis in vtero matris. Hæc enim dicitur mutilatio, aut occisio hominis. Ita communiter DD. apud Sayrum libro 6. cap. 15. num. 8.

2 Notandum secundò, ad incurrendam irregularitatem requiri, vt occidens, vel mutilans sit baptizatus, sit doli capax, & influat in homicidium, vel mutilationem extra casum necessitatis, & circa iustam defensionē. Quod debeat esse baptizatus patet; tum quia iura loquuntur tantum de mutilantibus, & occidentibus post susceptum Baptismum, cap. Si quis viduam dist. 50. & cap. Si quis post baptismum dist. 51. tum quia infidelis non afficitur pœnis Ecclesiasticis. Ita Suarez disp. 47. sect. 1. num. 1. Nauarrus cap. 27. nu. 209. Sayrus lib. 6. cap. 15. num. 10. Filiucius num. 237. Reginald. lib. 30. num. 94. & alij communiter contra hostiensem, & alios.

Quod debeat esse doli capax constat, tū ex Clementina, Si furiosus de homicidio; tum quia actus inducens irregularitatem est actus humanus.

VNICA PROPOSITIO.

3 CLericus, aut alius iustè mutilans, vel occidens, vel cooperans ad mutilationem, vel homicidium, secuto effectu, fit irregularis, defectu lenitatis, quæ impedit ordines suscipere, & susceptos exercere. Ita colligitur ex cap. finali, ne Clerici, vel Monachi lib. 6. cap. Si quis viduam dist. 50. &c. Clericus dist. 50. & ex multis alijs iuribus, quæ passim à DD. adducuntur; ratio est quia omnes ordines ordinantur ad conficiendam Eucharistiam, vt patet ex dictis in Sacramento Ordinis; cum autem in Eucharistia contineatur Christus, qui est auctor pacis, quique suo pretiosissimo Sanguine pacem attulit, par est, vt ministri Eucharistiæ hanc pacem, & mansuetudinem exemplo Christi præseferant; consequenter repellantur ab ordinibus homicidæ, vel mutilatores, tam iusti, quā iniusti, qui non præseferunt pacē, & mansuetudinē, nec Christum repræsentant, sed potius repræsentant quandā crudelitatē, ipsosq; Christi crucifixores.

4 Hinc patet, non solum eum, qui simpliciter occidit, vel mutilauit, esse irregularem ex defectu lenitatis, sed etiam illū, qui mortem accelerauit aut causam propinquam mortis dedit, dicto, vel facto, vt patet ex allata ratione. Ita Nauar. num. 215. Auila parte 7. d. 5. sect. 1. Sayrus cap. 16. Coninchus disp. 18. dubio 10 Maiolus libro 2. cap. 6. Filiucius tract. 10. cap. 9. quæsito 1. num. 231. Toletus lib. 1. cap. 70. Reginaldus lib. 30 num. 97. & alij communiter.

5 Ex hac doctrina generaliter tradita sequitur primò, quēlibet Iudicem inferiorem Sum. Pont. ferentem sententiam mortis, vel mutilationis, eiusque assessores, cooperatores, satellites comprehendentes reum, torquentes reum ad extorquendam veritatem, Notarium scribentem, vel legentē, sententiam, incurrere irregularitatem, secuta morte, aut mutilatione; sunt enim causa propinqua mortis, vel mutilationis; famulus vero transcribens sententiam iam dicta tam à Iudice, vel Notario, excusari potest ab irregularitate, quoties ipsius actio non fuit vllo modo causa accelerationis mortis, vel mutilationis, sicut patet à simili de eo, qui transcribit contractum vsurarium ab alio factum; hunc enim non teneri ad restitutionem communiter fatentur DD. Ita Vgolinus cap. 8. num. 4. Filiucius n. 239. Suarez disp. 47. sect. 4. Reginaldus nu. 101. Similiter, qui leuia, seu valde remota exhibuit signa, & indicia, non est irregularis, vt qui signum dedit, quo fur dignosceretur; quamuis fur postea captus fuerit, & mutilatus; nam leuia indicia non probant, nec censentur causa proxima, sed remota mortis, vel mutilationis, vt patet ex cap. Tua nos de homicidio. Ita Couarruuias 2. parte §. 5. num. 1. Suarez d. 47. sect. 3. num 8. Auila parte 7 d. 5 sect. 2. dub. 15 Sayrus loco citando, Filiucius n. 254. quocirca mittens signa iudici, quæ non sufficiunt ad probandum, aliquem esse reum, non incurrit irregularitatem, secuta mutilatione; vt accidit, quando fur ingressus domum Clerici, capitur à socijs Clerici, & ducitur ad Iudicē, & iudex petit ab ipso Clerico; si quæ habet insignia; Clericus enim mittens iudici signa non est irregularis, etiamsi nullā præmittat protestationē. Ratio est, tum quia illa signa sunt insufficientia, eo quod non conuincatur reus furti per illa signa. Tum quia protestatio requiritur, quando aliquis denunciat; sed ipse Clericus non denunciat, nec tradit furem iudici, sed socij ipsius illum tradunt. Tum quia sic habetur in capite Tua nos de homicidio. Ita Henriquez lib. 14. cap. 12. num. 8. Sayrus libro 6. cap. 18. num. 28. Vgolinus ca. 11. num. 1. ad finem, & alij.

Secundò, consultores in causa sanguinis, esse irregulares; quando sunt consultores in casu aliquo particulari: quamobrem si Doctor consulatur, quā pœnam mereatur talis delinquens, & ipse respondeat, mereri mutilationem, vel occisionem, fit irregularis, secuta morte, vel mutilatione mēbri ob ipsius dictum, etiamsi iudex esset dubius an mortem deberet inferre; nam consultor determinat voluntatem Iudicis, & influit in factum. Si verò ipsius dictum non influit, non est irregularis, vt accidit, quando petens consilium firmiter paratus erat ad occidendum, vel mutilandum, etiam absque consilio. Ita Sayrus loco citato, Vgolinus cap. 9 §. 2. num. 7. Filiucius loco citato, num. 239. & alij. Similiter non ligatur irregularitate vir doctus, qui interrogatus, an quis teneatur denunciare, vel accusare in materia sanguinis, aut an id sit melius, vel an liceat, & ipse in genere aperit ius, illumque docet veritatem, non inducendo ad denunciandum, vel accusandum; quamuis alter hoc audito occasionē

arripiat accusandi; non enim credibile est Ecclesiam velle tanta pœna afficere huiusmodi Consultores, cum hoc non sit in iure expressum, vt benè ait Molina tract. 3. tomo 4. d. 74. num. 5. & alij communiter.

7 Hinc patet Doctorem, qui non dicit, quod ipse sentit; sed tantum refert opiniones, & sententias DD. etiam in casu particulari, pendente in iudicio, non esse irregularem; nihil enim aliud facit, quam rei veritatem in genere aperire; sicut neque fit irregularis præceptor, qui doctrinam in generali legit de Cathedra; magna tamen cautione vtendũ est in responsionibus, & consilijs dandis. Quare quando quis petitur, an aliquis ob tale crimen dignus sit morte, potest quidem in generali veritatem fateri, dicendo E. g. homicidas secundum leges plectendos esse morte, aut dicẽdo, vt videat quid Doctores sentiant, vt faciat, quod leges statuunt, &c. Sed caueat ne dicat hunc adiudicãdum esse morti hoc etiam obseruandum est à Prælatis iurisdictionem habentibus in foro externo, quando petuntur à suis ministris, quid facere debeant, vt paulò post dicam. Ita Syluester verbo Homicidium 3. quæsito 7. Molina loco citato, Henriq. lib. 14 cap. 12. n. 6. & alij apud Sayrum lib. 6. ca. 18. nu. 25.

8 Tertiò, irregulares esse, qui comitantur reum ad supplicium causa securitatis. Similiter custodes carceris afferentes claues carceris, aut aperientes hostium carceris, vt inde reus ad mortem ducatur; fabricantes furcam ad suspendendum aliquem in particulari, aut docentes in casu particulari carnificem imperitum, quo pacto debeat funem aptare, &c. sicut etiam qui detrudit alium in carcerem, adeo durũ, & asperũ, vt ex eo verisimiliter credat breui secuturã mortẽ est irregularis secuta morte. Rursus est irregularis iudex Ecclesiasticus, qui fert durissimam sententiam, qua reo victum adeo diminuit, vt citius moriatur; nam huiusmodi sententia æquiualet sententiæ sanguinis, & mortis. Ita Molina loco citato num. 1. & 2. Vgolinus cap. 11. §. 1. & cap. 5. §. 6. Auila par 7 d. 5 sect. 2. dub. 3. & 4. Henriquez cap. 3. num. 7. Couar 2 parte §. 5. num. 8. Filiucius num. 239. Inquisitores vero, qui maleficos, aut hæreticos intra duos parietes conijciunt, non sunt irregulares; quia non ita diminiunt cibum, vt mors celerius sequatur, nec modus ille detinendi maleficos, est adeo asper, & durus, vt celerius mortem afferat. Ita Vgolin. loco citato num. 4. Similiter iudices mittentes aliquem ad triremes non sunt irregulares, nisi fortè præcipiãt malè cum eo agi, ita vt mors acceleretur. Ita Vgolin. loco citato §. 7. & alij communiter.

9 Quartò, illum, qui dicit reo ascende schalam, vel suppone caput ad excipiendum ictum esse irregularem, quoties, ob ipsius dictum reus, citius mutilatur. Idem sentiendum est, quando dicit ministro iustitiæ, vt gladium acuat, aut citò faciat, vel semel, & non sæpius feriat, aut quid simile faciat, quo mors, vel mutilatio acceleretur. Et hoc verum est, etiam si hoc faciat ex pietate. Ita Graff. loco citando, & alij DD. citati. Ratio patet ex dictis num. 3.

Aduertit tamen Molina num. 4. eum qui facit aliquid, ob quod mors est acceleranda; vt si dicat reo, vt ascendat schalas optimum consilium esse ad vitandam irregularitatem, vt aliquid aliud præstet, quo mors, tantundem retardetur, & differatur, quantum ex illa causa potuit accelerari. Vide te Molinam loco citato cum Vgolino cap. 15. §. 5. hic enim non est causa accelerationis mortis.

Addo, Sacerdotem, qui remouit crucem, quam tenebat ante reum, vel qui dicit carnifici, nemo te impedit, quin tuo fungaris munere, quia ego functus sum meo in Confessione, & exhortatione, excusari posse ab irregularitate, nã iste modus per se non influit in mortem, vel mutilationem; sed tantummodo per accidens, quatenus carnifex inde arripit occasionem exercendi, & prosequendi suum officium.

Addit Auila, & Henriquez, ratione paruitatis materiæ excusari posse Sacerdotem, dicentem reo, vt ascendat vnum gradum schalæ. Similiter excusari posse Sacerdotem, qui dum vehitur simul cum reo in curru, casu instigat iumentũ, aut dici inaduertenter. Eia pergamus, non intendens accelerationem mortis. Ratio est quia huiusmodi actus ratione inaduertentiæ non videtur plenè humanus, ac voluntarius; actus autem induens huiusmodi irregularitatem est actus plenè voluntarius; & humanus.

10 Quintò, eum non esse irregularem, qui detulit ad Iudicem crimen, quod non est dignum mutilatione, vel occisione, nec ipse delator credebat mutilationem, vel occisionem inde secuturam. Hic enim non dicitur causa mutilationis vel occisionis. Ita Auila parte 7. d. 5. sect. 2. dub. 1. Nauar. num. 214. Secus si deferat crimen dignum mutilatione; tũc enim secuta mutilatione, est irregularis, vt patet ex contraria ratione.

11 Sextò, illum esse irregularem, qui actu pugnantibus præbet gladium ad aliquem particularem occidendum.

12 Septimò, illum esse irregularem, qui tradit ligna, quibus hæreticus viuus comburatur. Secus si illis comburatur post suffocationem. Ita Sayrus cap. 16. num. 3. Molina d. 74. num. 3. Auila sect. 2. dub. 1. Contra Medinam lib. 1. Instructionum cap. 55.

13 Octauò fabros ferrarios, vel alios armorum fabricatores, non esse irregulares, conflando, aut vendendo gladios ad vsus humanos in genere, ad quos sunt instituti; quamuis postea aliquis occidatur, vel mutiletur illis armis; nõ enim censentur dare causam propinquam, & moralem mortis; sed tantummodo remotam; sicut etiam ille censetur causa remota, qui præparauit, aut vendidit venenum, aut funem, qua latro suspenditur absque dolo, vel praua intentione vẽdentis, vt patet à simili ex dictis de peccatis, & de venditione. Secus si venenum, aut funem vendidit, vel præparauit ad suspendendos, vel occidendos homines; actio enim specificatur à fine, ad quem dirigitur, & illius qualitatem participat. Ita Reginaldus num 100. Suarez d. 45 sect. 3. num. 5. Filiucius num. 104. & seqq. Nauar. cap. 27. num 212. Syluester verbo Homicidium 3. num 3 Molina to 4. tract. 3. disp. 74. num. 2. Vgolinus cap. 11. § 4. & Graff 1. parte lib. 4. cap. 27. num. 68.

14 Nonò, illum non esse irregularem, qui campanis simpliciter dat signum; quo aliquis suspendendus est, vt homines sciant, aliquem ad mortem duci; nam ipse non videtur in mortem influere. Ita Auila dub. 1. ad finem, Vgolin. cap. 11. §. 6. num. 1. Couarruuias parte 2. §. 4. Esset verò irregularis, si signum illud adhiberet ad conuocandos milites, qui aliquem ducerent ad mortem.

15 Decimò, illum non esse irregularem, qui causa honoris, vel ad maiorem infamiam euitandam, vel ad leniendũ dolorem consanguineorum obtinet à Principe, ne reus ducatur per talem viam, vel domum; quãuis fortè ob id mors citius inferatur; nam mors censetur solum per accidens accelerari ex bono opere, quo non intenditur mors; sed euitatio infamiæ, vel doloris. Ita Henriquez cap. 12. num. 3. Auila dub. 1. ad finem, & alij.

16 Vndecimò Clericos assistentes executioni sententiæ, non esse irregulares; non enim dicuntur ad illam cooperari; cum sua præsentia non præbeant auctoritatem supplicio, vt suppono.

Addo, illos non peccare, nam caput. Si Clerici, vel Monachi videtur contraria consuetudine abrogatum, vt ait Molina loco citato, & Vgolinus loco infra citando. Aut dici potest, peccare solum venialiter ob paruitatem materiæ, vt ait Suarez d. 47. sect. 4. num. 2. Auila loco citato dub. 16. ad finem, Contra Sayrum cap. 18. num. 20 & alios. Secus dicẽdum est de Clericis, habentibus iurisdictionem temporalẽ, qui sua præsentia aliquo modo præstant auctoritatem. Ita Nauarrus cap. 27. num. 214 Maiolus libro 2. cap. 10. Suarez loco cit. num. 10. Filiucius num. 238. Reginaldus num. 134. & alij communiter ex Vgolino cap. 5 §. 2.

17 Duodecimò illum euadere notam irregularitatis, qui defert litteras, quibus mandatur aliquem occidi, vel mutilari, si deferens ignorabat, quid in illis contineretur, nullus enim lenitatis, & mansuetudinis defectus videtur huic imputandus, cum ignoraret, quid in ipsis litteris contineretur. Ita Vgolinus, cap. 8 §. 2. num. 2.

18 Decimotertiò illum, qui clamauit adesse latrones, fieri irregularem, quando suo clamore præuidit fore, vt alij accurrerent, illosque occiderent; censetur enim causa mortis. Secus dicendum videtur, si clamauit, aut pulsauit campanas, vel tubas ad res suas defendendas, vel ad sedandam seditionem ortam in aliquo oppido. Ita Vgolinus, cap. 11. §. 6. & cap. 6. §. 10. num. 2. Suarez d 47. sect. 2. num. 21. Auila d. 5. sect. 2. dubio 15. Filiucius num. 252. & alij quos referam puncto sequenti num 5. Contra Couarruuiam loc. cit. Henriquez lib. 14. cap. 12. num. 3. Nauar. num. 236 & alios, quos citat Henriquez loco citato littera D. Ratio nostra est quia, cum licitum sit in proposito casu clamare ad res suas defendendas, & clamans præuia protestatione in re licita potuerit rationabiliter præsumere, non secuturam mortem, mors inde sequens, sequitur per accidens, nec illi videtur imputanda

tanda

fenda; ficut nec imputatur illi, qui manifestauit delinquentem alteri, nesciens, nec suspicans, ipsum quæri ad mortem; consequenter nō est irregularis, secuta morte, effectus enim illi imputandus non est, qui eum non prævidit in se, vel in causa. Videte Vgolinum, & Auilam locis cit.

19 Decimoquarto eum, qui satellitibus directè, vel indirectè indicando reum, fuit causa, cur reus caperetur, incurrere notam irregularitatis secuta mutilatione, vel morte; nam censetur cooperator mortis; sicut etiam censetur, qui iniustè est causa rixarum inter aliquos, si mors indè secuta est, vt si marito indicauit vxoris adulterium, propter quod vir vxori necem intulit. Ita communiter DD. Nauar. num. 217. & num. 225. Angelus verbo Irregularitas primo, num. 14 & alij plures apud Vgolinum, cap. 11. num. 1.

Hinc patet, illum esse irregularem, qui sua interrogatione fuit causa, vt aliquis à satellitibus comprehenderetur, vt si interrogatus, an reus per alteram duarum viarum transierit, respondit, per hanc non transiuisse.

Vtrum vero in huiusmodi casu possit interrogatus vti amphibologia, dictum est in octauo præcepto, vti posse sicut ea vsum fuisse ferunt D. Franciscum. Similiter videtur irregularis, qui fuit causa, vt reus caperetur; etiamsi præmiserit protestationem, aut etiam si coactus sit, illum prodere, & manifestare, nisi fortè excipiamus metum grauem, vt supra dictum est contra Vgolinum loco citato, & alios, aut nisi ageretur de proprio damno, & interesse, vt patebit ex dicendis.

20 Rogabis, vtrum ille sit irregularis, qui indicauit alteri aliquem probabiliter nesciens, ipsum quæri ad mortem, vel mutilationem, vt quia nesciebat, ipsum esse satellitem, aut eius inimicum, aut ab eo commissum fuisse delictum.

Respondeo, non esse irregularem, argumento ex cap. Apostolicæ de Clerico excommunicato ministrante; sicut enim excommunicatus, vel suspensus probabiliter ignorās suam excommunicationem, vel suspensionem, non incurrit irregularitatem celebrando; ita nec eam incurrit, qui manifestat aliquem probabiliter ignorans, ipsum quæri ad mortem, vel mutilationem. Ita Vgolinus, & alij, quos in præcedentibus retuli.

21 Decimoquinto Clericum, qui rogat Principē, vt iustitiam faciat, vel præcipiat Iudici, vt ex iustitia iudicium ferat, vel vt iudicet secundum Iura, excusari posse ab irregularitate, quia modus hic loquendi non importat cooperationem ad mortem, sed indifferens est, cum iudex possit etiā ex iustitia iudicare liberando reum. Ita Filiucius ex parte tract. 19. cap. 10. quæsito 2. num. 260. Auila, Savrus, Vgolin. & alij, quos in simili referam num. 25. Secus dicendum videtur si Clericus, vel alius roget Principem, vt iubeat Iudici sententiam exequi: hic enim secuta morte, vel mutilatione ob ipsius petitionem fit irregularis, quia ista actio ex sua natura dirigitur, & proxime ordinatur ad mortem. Ita communiter DD.

22 Decimo sexto eum qui bannitū, vel hostem reipub. occidit publica auctoritate, fieri irregularem, vt sæpius probatum est: hæc tamen irregularitas non dicitur ex delicto, sed ex defectu lenitatis. Filiucius tract. 19. cap. 10. num. 270.

23 Decimoseptimo exercentē officiū in criminalibus absque vlla sanguinis, seu mortis, vel mutilationis sententia nō esse irregularem, quia non adest defectus lenitatis, nec vllo iure probari potest esse irregularem. Ita Filiucius num. 239. contra Maiolum lib. 2. cap. 6. num. 3.

24 Quæres primò, vtrum iudex, qui plures actus exercet, condemnando reum ad mortem, vel mutilationem, tot irregularitates incurrat, quot sunt actus præcedentes mortem, vel mutilationem.

Respondeo incurrere vnam tantummodo irregularitatē; nam irregularitas non est imposita pro singulis actibus præcisè; sed pro mutilatione, vel morte, quæ cum semel tantum sequatur, vnam tantummodo inducit irregularitatem; alioquin sequeretur, eum, qui sæpius attentauit Clericum percutere, & semel tantummodo percussit, ligari pluribus excommunicationibus. Ita Vgolinus cap. 5. §. 9. & alij.

25 Rogabis, vtrum Iudex, vel eius minister effodiens simul oculos, & manus amputans, incurrat plures irregularitates.

Respondeo negatiuè; nam hæc reputatur vnica actio, vnica mutilatio; sicut in simili dictum est de censuris de percutiente vnum, & eundem Clericum sæpius successiuè.

26 Sed grauior difficultas est, vtrum condemnans plures ad mortem vnica sententia plures irregularitates incurrat.

Respondeo contra Vgolin. loc. cit. probabiliter defendi posse, vnam tantummodo irregularitatem incurrere, vt patet ex rationibus in simili casu allatis supra de censuris. Secus si diuersis sententijs plures condemnet; tunc enim plures contrahit irregularitates; nam plures actus exercet prohibitos sub irregularitate, & moraliter distinctos.

27 Quæres secundò, vtrū Iudex Ecclesiasticus, qui aliquē degradat, & tradit brachio sæculari, fit irregularis.

Respondeo negatiuè; ratio est quia degradando non cooperatur ad mortem; sed solum per degradationem ostendit, se functum esse suo munere, & officio; consequenter præmissa protestatione non fit irregularis; etiamsi delinquens postea plectatur morte à Iudice sæculari: vt patet ex cap. Nouimus de verborum significatione.

Multo minus fiunt irregulares Inquisitores S. Officij, tradendo aliquos Iudici sæculari comburendos; etiamsi nullā præmittant protestationem, vt patet ex Bulla Pij V. apud Pennam in direct. p. 2. comment. 20. Immo probabile est, iudicem sæcularem, differentem executionem sententiæ, posse absque periculo irregularitatis ab Inquisitoribus admoneri, vt delinquentem puniat, seu comburat; nam Inquisitores ob peculiare priuilegium prohibentur solummodo per se ipsos exequi sententiam sanguinis. Ita Henriquez, & plures alij DD. apud Savrum libro 6. cap. 18. num. 15. apud Auilam loco citato dubio 2. & apud Suarez d. 47. sect. 1. nu. 11. quibus adde Filiucium num. 224. & Reginald. nu. 133.

Ab eadem irregularitate excusantur officiales Sanctæ Inquisitionis, denunciatores, testes, & alij; etiamsi nullam præmittāt protestationem; ratio est quia Inquisitores, & Iudices Ecclesiastici non imponunt pœnam sanguinis, nec procedunt ad occidendum, vel mutilandum; consequenter officiales, vel denunciatores non fiunt irregulares; etiamsi non præmittant protestationem: eo quod non videantur cōcurrere ad mortem, vel mutilationem. Quare denunciatores, vel accusatores tenentur solum facere protestationem, quando aliquem deferunt, vel accusant in causa sanguinis apud iudicem sæcularem; nō verò tenentur facere protestationem accusando apud Iudicem Ecclesiasticum; quamuis prævideant fore, vt reus postea tradatur Curiæ sæculari, & occidatur. Ita Molina tract. 3. disp. 8. num. 7. Sayrus libro 6. ca 18. num. 14. Henriquez libro 14. cap. 11. num. 5. Vgolinus de irregularitate cap. 6. §. 5. Filiucius tract. 19. cap. 9. num. 251. & alij communiter.

28 Quæres tertiò, vtrum Princeps, vel Dominus temporalis, vel Clericus habens iurisdictionem temporalem ratione patrimonij, aut beneficij, possit absque periculo irregularitatis constituere Prætores, & alios officiales, qui causas sanguinis inquirant, & delicta puniant.

Respondeo, posse vt patet ex dictis in quinto Decalogi præcepto, & ex cap. vltimo ne clerici, vel Monachi; alioquin huiusmodi iurisdictio personis Ecclesiasticis non permitteretur ab Ecclesia.

29 Addo, habentem iurisdictionem temporalem posse in aliquo delicto particulari mandare specialiter alicui, vt inquirat de eo delicto, & iustitiam faciat, (modo specialiter non mandet punitionem;) etiamsi iudex delegatus postea inueniat reum, eumque iustè, vel iniustè morte puniat; vt patet ex cap. vltimo, ne Clerici, vel Monachi in 6. Ita Syluester verbo homicidium 3. num. 7. Auila parte 7. disp. 5. sect. 2. dubio 4. Couarruuias in Clementina citata, Vgolinus cap. 5. § 8. Sayrus cap. 18. num. 17. Molina d. 74. num. 9. Filiucius num. 241. & alij contra Henriquez cap. 12. num. 6. Suarez loco citato, & alios.

30 Rogabis, quomodo se debeat gerere Prælatus, qui petitur à suis officialibus, quid faciendum sit in causa sanguinis circa aliquem particularem, & præsentem casum.

Respondeo, posse hoc modo respondere: facite quod leges statuunt, consulite peritos, hoc consilium à me ferri non potest, ego non possum ferre consilium in causa sanguinis. Immo potest etiam respondere in genere hoc modo, homicidæ pœna mortis puniuntur, grassatores viarum suspenduntur secundum leges. Quare Prælatus hoc modo respondendo nullam incurrit irregularitatem, cum huiusmodi responsio non fiat in particulari casu, inducendo ad hunc occidēdum, vel mutilandum; sed solum in genere declaret leges, & id, quod secundum leges faciendum est.

Obijcies ministri iustitiæ deputati à Prælatis, ex eo modo respondendi colligunt delinquentem, dignum esse mor-

te, vel mutilatione; nam hoc modo secum ratiocinantur, si delinquens non mereretur mortem, vel mutilationem, Prælatus responderet, quia nullum subiret irregularitatis periculum; cum ergo non respondeat, quid faciendum sit in hoc particulari casu, signum est delinquentem dignum esse mutilatione, vel morte.

Respondeo cum Sayro loco citato, & alijs, Prælatum nõ ob id fieri irregularem; nam mutilatio, vel mors non sequitur ex culpa, vel causa Prælati; sed sequitur ex ipsis ministris; cum Prælatus nihil faciat dicto, vel facto, quod ordinetur ad mutilationem, vel mortem; nam ille modus respõdendi nimis remote se habet ad mutilationem.

31 Quæres quartò, vtrum licitum sit Sacerdoti præbere consilium Principi Ecclesiastico, vel sæculari, vt ferat legem, qua fures, & alij delinquentes plectantur capite.

Respondeo cum Auila loco citato dub. 6. Henriquez cap. 16. num. 4. Filiucio num. 242. & alijs licitum esse. Ratio est quia sicut ipse Princeps, siue sit laicus, siuè Ecclesiasticus; potest absque periculo irregularitatis huiusmodi legem in generali ferre; cum ea sit causa mortis tantummodo remota, vt patet ex ca. Delatori quinta q. 6. & benè ostendit Vgolinus cap. 9 §. 2. num. 2. Filiucius num. 242. ita etiam Sacerdos potest absque periculo irregularitatis consulere Principi, vt ferat huiusmodi legem. Eadem ratione licitum est cõficere tractatus, aut publicè in scholis tractare, qua pęna digni sint delinquentes. Præterea licitum est concionatoribus hortari iudices ad seruandas leges, ad coercendos improbos debitis pęnis, & ad purgandam Rempublicam perditis, & scelestis hominibus. Ita Auila loco citato dub. 5. & 6. Henriquez libro 14. cap. 12. num. 6. Sayrus num. 18. ca. 18. & alij communiter.

Rursus licitum est Concionatori absque nota irregularitatis reprehendere publicos peccatores, vt blasphemos, homicidas, &c. quamuis iudex inde arripiat occasionem illos capiendi, & mutilandi; nã concionator vtitur iure suo, & præstat munus, ad quod tenetur; nec ob id censetur cooperari ad necem, vel mutilationem alterius. Secus dicendum videtur, quando peccatorem occultum publicè reprehendit de occulto crimine; tunc enim peccat, non solum contra charitatem; sed etiam contra iustitiam diffamando proximum, quem occultè tenebatur corripere, iuxta pręscriptum Euangelij, corripe eum inter te, & ipsum solum: consequenter fieri potest vt irregularitati subijciatur si ob id mors, vel mutilatio alter sequatur. Ita Vgolinus de irregularitate cap. 6. §. 10.

32 Quæres quintò, vtrum Confessarius incurrat irregularitatem, quando pęnitenti nolenti punire reum dignũ morte dicit, se non posse illi beneficium absolutionis impendere, nisi firmiter proponat reum punire secundum iura.

Respondeo cum Sayro libro 6. cap. 18. num. 16. Coninch dubio 10. num. 96. Molina disp. 74. num. 18. Auila parte 7. disp. 5. dubio 6. Henriquez libro 14. cap. 12. num. 4. Filiucio num. 242. Reginaldo lib. 30. num. 138. & alijs non incurrere irregularitatem. Ratio est tum quia hic casus censetur à iure per Epicheiam exceptus, iuxta dicta de legibus. Tum quia Confessarius; cum non possit absoluere pœnitentem, existentem in mortali peccato, nisi resipiscat, & proponat facere, quod tenetur, potest ex officio dicere pęnitenti, se non posse illi absolutionem impertire, nisi faciat, quod tenetur; neque credibile est, Ecclesiam velle irregularitatis notam imponere confessario aperienti; quod celare non potest, exequenti suum munus, ac officium, & non intendenti mortem rei; sed potius volenti medicinam præbere pęnitenti. Quare confessarius potest in proposito casu, absque periculo irregularitatis dicere pęnitenti, non te absoluam, nisi facias, quod leges præcipiunt, vel nisi præstes officium, quod debes, vel nisi punias reum secundum iura.

Addo, confessarium posse declarare in genere obligationem, quam iudex habet ex officio suo, vt in simili dictum est de Prælato.

33 Hinc sequitur primò, excusandum esse confessarium ab irregularitate, qui pęnitentem iuridicè interrogatũ hortatur ad confitendam veritatem in iudicio; etiamsi reus ob confessionem veritatis puniendus sit pęna mortis; hortatur enim ad id, ad quod tenetur, & præstat munus suum. Eadẽ ratione excusari potest, persuadendo, ne appellationem iniustam interponat; fungitur enim officio suo, & mors per accidens sequitur ex ipsius dicto; cum ipse non intendat mortem rei, sed animæ salutem. Ita Sayrus, Auila, Henriquez, & alij locis citatis. Secus dicendum videtur, quando confessarius dat consilium pœnitenti, vt veritatem aperiat coram iudice, quam non tenetur aperire: vt accidit, quando delictum nondum est semiplenè probatum; aut quando iudex non est competens; tunc enim non excusarem Confessarium ab irregularitate, eo quod videatur operam dare rei illicitæ periculosæ homicidij. Ita Vgolinus cap. 16. nu. 12.

34 Secundò sequitur, confessarium incurrere irregularitatem dicendo pœnitenti, vt mittat reum in malam Crucem, vel mutilet, vel occidat; cooperatur enim mutilationi, & homicidio.

35 Quæres sextò, quæ differentia sit inter Clericos, & laicos immiscentes se in pęna sanguinis, seu in causa criminali, quæ iustè exercetur à iudice.

Respondeo hanc esse differentiam, quod Clerici beneficiarij, vel in sacris Constituti peccant mortaliter sese immiscendo in causa iusta sanguinis; violant enim prohibitionem Ecclesiæ in re graui; capite Sententia sanguinis, Ne Clerici, vel Monachi, & se reddunt ineptos ad functiones sui ordinis, & officij.

Clerici verò, minoribus solum ordinibus insigniti, non peccant mortaliter; sicut neque mortaliter peccant laici; cũ non faciant contra vllam prohibitionem; consequenter irregularitas, quæ contrahitur à laicis, exercẽdo causam sanguinis dicitur ex defectu lenitatis; quæ verò contrahitur à Clericis potest dici ex delicto. Ita Molina disp. 8. num. 10. & alij quamuis Molina cum Couarruuia existimet, Clericum, qui iuxta Tridentini decretum non gaudet priuilegio fori, nullum peccatum admittere. Ego verò hoc verum esse existimo solum in ijs locis, in quibus consuetudine receptum est, vt aliqui Clerici deputentur ad causas sanguinis.

PVNCTVM II.

De Irregularitate, quæ incurritur accusando.

1 *An accusans alium in causa sanguinis sit irregularis.*
2 *Quid, si petat vindictam cum protestatione.*
3 *An petens satisfactionem fiat irregularis.*
4 *An protestatio excuset accusantem de iniuria alteri illata.*
5 *An Clericus possit accusare dãnificatorẽ bonorũ suæ Ecclesiæ.*
6 *An fiat irregularis Clericus accusans alterum ad defensionem suorum.*
7 *An Clericus aliquando excusetur, accusando alium de crimine.*
8 *An omittens protestationem ex obliuione excusetur ab irregularitate.*
9 *Quomodo facienda sit protestatio.*
10 *An protestatio solo animo facta prosit.*
11 *An prosit protestatio ficta.*
12 *An protestatio excuset laicos ab irregularitate.*
13 *An communitas constituens Syndicum ad aliquem accusandum fiat irregularis secuta morte.*

VNICA PROPOSITIO.

1 ACcusans alium in causa criminali incurrit irregularitatem, secuta morte, vel mutilatione propter suã accusationem, nisi hoc faciat petendo satisfactionem pro iniuria sibi, vel suis rebus illata. Ratio est tũ quia accusans cooperatur ad mortem, vel mutilationẽ, qui autem ad mortem, vel mutilationem cooperatur, fit irregularis. Tum quia sic colligitur ex capite penultimo de homicidio in sexto. Ita Couarruuias Clementina 1. de homicidio 2. par. §. 5. & alij apud Vgolin. cap. 6. num. 1.

Dixi nisi hoc faciat petendo satisfactionem, &c. nam ad se ipsum indemnem seruandum, licitum est alterum accusare, vt patebit ex dicendis.

Hæc tamen intellige, modo accusatio sit iusta, & sententia iusta: nam si accusator esset causa iniustæ sententiæ, vel etiam iustæ, sed per iniustas probationes reus esset irregularitatis; peccaret enim contra iustitiam, consequenter esset reus omnium damnorum, & pœnarum inde consurgentiũ. Ita Filiucius cap. 9. tract. 19. num. 248. Salonius, Arragonius Nauarrus, Reginaldus, & alij, quos retuli de Contractibus disp. 1. q. 2. p. 3. num. 6.

2 Hinc sequitur primò, eum, qui accusat alium in causa

criminali

criminali, petendo vindictam, fieri irregularem, secuta mutilatione, vel morte; etiamsi protestetur se non intendere pœnam mortis, vel sanguinis. Ita Henriquez cap. 10. num. 4. Vgolin cap. 6. §. 3. Auila dubio 10. Molina tom. 1. tra. 3. disp. 8. num. 3. & tom. 4. tract. 3. disp. 74. Suarez disp. 47. sect. 2. nu. 10. & sect. 4. num 9. Coninch. dubio 10. Filiucius num. 248. & 257. & alij. Ratio est quia eo ipso, quo in causa criminali petit vindictam, vult reum puniri pœna sanguinis, quæ propter illius delictum à lege imponitur; consequenter censetur petere effusionem sanguinis.

3 Secundò sequitur, eum, qui accusat, vel denunciat non petendo vindictam, sed satisfactionem, vel interesse sibi debitum, etiam in criminibus dignis morte, non fieri irregularem, protestando expressè se non intendere pœnam sanguinis, etiamsi postea sequatur mutilatio, vel mors eamq; certo secuturam accusator præuiderit. Ita Vgolinus cap. 6. num. 2. Coninchus dub. 10. num. 92. Filiucius num. 248. Suarez disp. 47. sect. 2. & alij communiter; qui hoc probant ex capite Prælatis de homicidio lib. 6. vbi hoc permissum est, ne laici scientes Clericos non posse absque nota irregularitatis querelam coram iudice deponere, audaciores fierent ad inferendas illis iniurias. Et hoc verum videtur, inquit Vgolinus cap. 6. §. 4. Henriquez, lib. 14. cap. 11. num. 4. Sayrus loco citato num. 2. Molina loco cit. num. 4. Suarez num. 7. Filiucius num. 248. & alij contra Syluestrum v. homicidium 2. quæsito 8. & alios apud Suarez etiamsi ille, qui petit satisfactionem, possit res suas alia via recuperare, aut præuideat reum occidendum, aut etiamsi in mente sua intẽdat mortem malefactoris, ita colligitur ex dicto cap. Prælatis secundo. Eadem doctrina applicari potest laicis accusantibus cum dicta protestatione iuxta Vgolinum loco cit. & alios, quos referam num. 12. quamuis in dicto cap. 2. Prælatus fiat solum expressa mentio Clericorum. Ratio est tũ quia versamur in materia fauorabili, quæ latè potest explicari, & priuilegium Principis latissimam admittit interpretationem, L. beneficium Principis, ff. de constitutionib. Principum. Tum quia facta est mentio tantummodo Clericorum propter maius ipsorum periculum, eo quòd Clerici, accusando, non solùm fiant Irregulares, sed etiam peccent ingerendo se in causa sanguinis, vt supra dictum est; Non tamen hinc sequitur, laicos non posse hoc priuilegio frui, & consequenter excusari ab irregularitate, accusando cum protestatione.

4 Tertiò sequitur, accusantem alterum de iniuria illata personis extraneis, aut etiam consanguineis, fieri irregularem, secuta mutilatione, vel morte, etiamsi præmiserit protestationem, cap. Prælatis, vbi permittitur Clericis cõqueri coram iudice de malefactoribus suis, non verò de ijs, qui alijs damna intulerunt. Ita Nauarrus, cap. 27. nu. 213. Henriquez loc. cit. Sayrus lib. 6. cap. 18. Vgolinus cap. 6. §. 9. Suarez loco cit num. 17. Molina disp. 8. num. 6. Coninch. num. 94. Reginaldus lib. 30. num. 129. Filiucius num. 249. Contra Glossam, & alios apud Vgolinum, & Suarez loc. cit. Aliqui tamen DD. vt Auila dubio 11. & Henriquez loc. cit. probabiliter existimant, licitum esse conqueri de illis, qui damnum suis propinquis, vel domesticis intulerunt; vt si damnum fuit parentibus, filijs, vel fratribus, vel alicui sub sua protectione existenti. Ratio est quia illorum damnum reputatur proprium; & iniuria illis illata in nos redundare videtur.

5 Ex quo patet, Clericum posse accusare iniustum damnificatorem bonorum suæ Ecclesiæ; nam bona Ecclesiæ ad ipsum pertinent. Ita Molina loc. cit. & disp. 74. num. 11. Vgolinus cap. 6. §. 6. Suarez loc. cit. num. 20. Rodriquez, cap. 170. conclus. 6. Henriquez loco cit. num. 5. Sayrus loc. cit. num. 3. Auila dubio 9. Filiucius num. 251. & seq. & alij, addentes, excusari, non solum quando accusat, sed etiam quando detinet, & iudici tradit, vel quando indicat locum vbi latro existit, vel clamat, vt capiatur modo præmittat protestationem cum ipsa accusatione, aut post accusationem; sed ante prolationem sententiæ; nam faciendo protestationem cum ipsa accusatione, aut post accusationem, sed ante prolationem sententiæ, satis indicat se non intendere mortem, & non habere affectum ad homicidium, vel mutilationem; sicut accidit in mandante, qui reuocat mandatum ante illius executionem.

6 Vlterius patet, Clericũ accusantẽ alterũ ad sui defensionẽ, vel suorũ, non incurrere irregularitate, etiamsi sequatur mors præmissa protestatione, iuxta Auilam dub. 9. & alios.

7 Quæres primò, vtrum detur aliqui casus, in quibus Clericus excusetur ab irregularitate accusando alium de crimine.

Respondeo affirmatiuè. Primus est, quando crimen est adeo leue, vt non videatur dignum mutilatione; etiamsi reus postea mutiletur, vel occidatur ex malitia iudicis; nã accusator non censetur causa efficax mortis; sed iudex censetur sua malitia causa mortis. Et hoc verum est, etiamsi accusator omiserit protestationem, vt patet ex dicta ratione.

Secundus casus est, quando quis accusauit reum de leui crimine; sed postquam reus in carcerem coniectus fuit, accesserunt alij, accusationem præbentes aliorum criminum, propter quæ reus iustè adiudicatur morti. Ratio est quia mors non videtur imputanda propriè ipsi accusatori; etiãsi protestationem omiserit. Ita Sayrus loco cit. num. 6. Vgolinus, cap. 6. §. 4. Couarruuias in Clementina. Si furiosus, citata, Auila dubio 9. Henriquez, & alij loc. cit.

Tertius casus est, quando aliquis accusat non petendo vindictam; sed satisfactionem sibi debitam, vt iam dictum est.

Quartus casus est, quando non accusat de iniuria illata extraneis; sed inferenda; nec ipse potest aliter illa damna impedire, quam accusando, & denunciando. Idem dicendum est de eo, qui præmissa protestatione reuelat proditionem patriæ. Ratio est quia æquum non est, vt Clericus damnum subeat, præstando id, ad quod iure naturæ tenetur; cum ergo teneatur in hoc casu denunciare, par non est, vt fiat irregularis; consequenter hic casus non videtur cõprehensus in cap. 2. Prælatis de homicidio. Ita Sayrus lib. 6. cap. 19. Molina d. 8. num. 9. Salonius 2. 2. q. 68. art. 1. controuersia 3. Auila dubio 11. Coninchus loco cit. Filiucius n. 249. Suarez sect. 2. num. 15. Reginaldus nu. 129. & alij apud Sayrum cap. 18. num. 12. Vgolinum, & alios.

8 Rogabis primò, vtrum omittens protestationem ex obliuione in causa criminis incurrat irregularitatem.

Respondeo affirmatiuè cum Sayro lo. cit. num. 3. & alijs; quamuis in eo casu excusetur à peccato ratione obliuionis, & inaduertentiæ; nam irregularitas non solum incurritur ex delicto; sed etiam ex defectu lenitatis.

9 Rogabis secundò, quo modo facienda sit protestatio.

Respondeo faciendam esse coram iudice, apud quem deponitur querela, his, vel similibus verbis: Domine peto curem, mihi satisfactionem, vel restitutionem exhiberi à Titio, qui mihi damnum intulit, protestorque me nulla ratione intendere pœnam sanguinis, mutilationem, vel mortem. Ita colligitur ex cap. Secundò, de homicidio lib. 6. Quare accusans non euadit irregularitatem, quando dicit solum, Peto meum interesse, & nihil aliud addit; requiritur enim protestatio expressa, vt patet ex dicto cap. Non est tamen necesse, protestationem fieri in scriptis; tum quia nullo iure probatur scripturam requiri. Tum quia quando ius scripturam requirit, solet hoc exprimere, vt patet ex cap. 1. de sentent. excommun. lib. 6. Videte Vgolin. de irregularitate cap. 6. §. 7.

10 Hinc sequitur, protestationem solo animo factam non prodesse; nam iure requiruntur protestationem expressam. Ita Couarruuias in Clementina Si furiosus parte 2. § 5. Vgolinus §. 8. & alij communiter.

11 Sed maior difficultas est, vtrum qui iustè denũciat præmittendo protestationem ficto animo, & interius desiderando vindictam, & sanguinem, incurrat irregularitatem.

Respondeo negatiuè cum Henriquez, lib. 14. cap. 3. Suar. d. 47. sect. 2. num. 3. Conincho num. 93. Molina d. 8. nu. 4. Sayro loco citato num. 4. Couarruuia loco cit. §. 5. Vgolino cap. 6. §. 8. Filiucio num. 248. & 259. Reginaldo num. 132. contra Nauarrum cap. 27. num. 226. Syluestr. homicidium 2. quæsito 8. Toletum lib. 1. cap. 82. num. 5. & alios. Ratio est tum quia protestatio ficta tantum valet apud iudicem ignarum fictionis, quantum valeret, si ex animo, & non fictè fieret. Tum quia Ecclesia non imponit irregularitatem ob intentionem, & actum internum; sed propter omissionem protestationis. Tũ quia versamur in materia pœnali, in qua benignior pars accipienda est, ca. In pœnis de regulis iuris lib. 6.

Obijcies cum Nauarro loco citato, Ecclesia requirit protestationem, vt accusator, & denunciator euadat irregularitatem; protestatio autem ficta non est protestatio, sed fictio.

Respondeo primò cum Auila dubio 9. & Couarruuia loco cit. illam censeri apud homines protestationem, & idem operari, ac si vera esset.

Respon-

39. nu. 118. Vgolinus cap. 9. §. 1. nu. 4. Suarez loco cit. Filiucius nu. 257. & alij communiter.

SECVNDA PROPOSITIO.

7 ADuocatus, vel procurator accusatoris fit irregularis secuta morte, vel mutilatione rei, contra quem pro accusatore agebat. Ratio est quia censetur causa sanguinis vel mutilationis.

8 Quæres, vtrum Procurator, & Aduocatus Accusatoris, aut delatores criminum, aut Syndici Fiscales, aut testes cõcurrentes in causa criminali excusentur ab irregularitate, præmittendo protestationem.

Respondeo non excusari. Ità Couar. parte 2. §. 5. Henriquez cap. 12. num. 8. Suarez d. 47. sect. 3. Auila dubio 12. Filiucius tract. 19. num. 257. Reginaldus lib. 30. num. 133. & Vgolinus cap. 6. §. 9. folio 43. & cap. 9. vbi plures alios DD. refert. Ratio est quia cooperantes in causa sanguinis incurrunt irregularitatem, nisi excipiantur in iure; sed Aduocati, & testes concurrentes in causa criminali cooperantur in causa sanguinis, nec in iure excipiuntur ob protestationem; nam in cap. Prælatis 2. de homicidio excusantur solum accusatores, seù denunciatores, ne patiantur iniurias in rebus suis præmissa protestatione; non verò excusantur Procuratores, Aduocati, Testes, &c. ergo incurrunt irregularitatem.

Non nego tamen, quin possint aliqui casus assignari, in quibus excusentur Testis ab irregularitate.

Primus est, quando testatur ex metu graui; sicut enim metùs grauis excusat ab alijs pœnis, & censuris incurrendis, ita videtur excusare testem ab irregularitate. Ita Maiolus lib. 1. cap. 8. & alij quamplures, quos tacito nomine refert Coninchus disp. 18. dubio 10. num. 96. Contra Henriquez cap. 11. num. 9. Vgolinum loco cit. cap. 7. nu 3. Auilam loco cit. dubio 12. Suarez loco cit. num. 8. Filiucium num. 254. & alios. Doctrina Maioli mihi probatur, saltẽ quando non agitur directè de causa sanguinis, sed de alterius interesse.

Secundus casus est, quando tenetur iure naturæ sese offerre ad testandum; nam accusatori concessum est priuilegium accusandi pro suo interesse; hoc autem priuilegium videretur inutile, si testis non posset absque irregularitate testari; nam timore tantæ pœnæ retraheretur à testando; consequenter accusator nihil probare posset, nihilque obtineret, nec non ipsius priuilegium vanum, ac inutile redderetur. Ita sentire videtur Coninchus num. 94. & 95. Molina, Auila, Filiucius, & alij locis cit. Contra Vgolin. cap. 6. num. 3.

Obijcies contra dictos casus. Iudex fit irregularis ferendo sententiam sanguinis; quàmuis illam ferre teneatur ex officio. Similiter Tabellio, Aduocati, & alij, qui ad causas sanguinis sunt ex officio deputati, fiunt irregulares, etiamsi compellantur per metum ad hæc munera præstanda; ergo etiam testis fit irregularis, ferendo testimoniũ per metum grauem, aut quando iure naturæ testari tenetur.

Respondeo negando consequentiam; nam iudex, Aduocatus, & alij sese voluntariè offerunt ad hæc munera præstanda in causa sanguinis; quod non accidit in teste, qui metu, aut naturali obligatione cogitur ad testandum; consequenter iudex, Aduocati, & alij potius incurrunt irregularitatem, quam Testis, qui testatur ob metum grauem, vel ob naturalem obligationem, quã non voluntariè sumpsit.

PVNCTVM IV.

De Irregularitate, quæ contrahitur ob bellum.

1 *An occidens alium in bello sit irregularis.*
2 *An procedens ad bellum sinè animo pugnandi, si occidat inimicum ad defensionem.*
3 *An omnes milites sint irregulares, quando diuiso exercitu in duas partes, vna pars occidit, altera verò non occidit.*
4 *An consulens bellum Principi sit irregularis.*
5 *An Clericus consulens bellum iustum sit irregularis.*
6 *An sit irregularis qui hortatur milites ad vitam effundendam pro fide Christi, pro Ecclesia, &c.*
7 *An assistentes bello sint irregulares.*
8 *An duces, & consultores exercitus, tubicines, & pulsantes timpana sint irregulares.*
9 *An vendens arma in bello sit irregularis.*
10 *Quæ differentia sit inter assistentes bello iusto, & iniusto.*
11 *An Clerici fiant irregulares, præbendo arma militibus in bello iusto.*
12 *An Clerici pugnantes in bello de licentia Papæ sint irregulares.*
13 *Quis possit dispensare in irregularitate ob bellum contracta.*

QVatuor principaliter quæram in hoc Puncto. Primò, vtrum occidens alium in bello incurrat irregularitatem. Secundò, vtrum eam incurrat consulens bellum. Tertiò, vtrum eam incurrat assistens bello. Quartò, quis possit dispensare in irregularitate contracta causa belli.

PRIMA PROPOSITIO.

1 OCcidens alium in bello tàm iusto, quàm iniusto incurrit irregularitatem, vt patet ex cap. Petitio tua de homicidio. Ratio est quia est causa mortis. Ità communiter DD.

2 Quæres primò, vtrum procedens ad bellum iustum alio fine, quam pugnandi, & occidendi incurrat irregularitatem, occidendo Aduersarium ad defendendam vitam propriam, dum eam aliter tueri non potest, quam ipsum occidendo.

Respondeo, non incurrere irregularitatem; quia occidens alterum ad sui defensionem cum moderamine inculpatę tutelæ, non incurrit irregularitatem, Clementina Si furiosus de homicidio; ergo procedens ad bellum alio fine, quam pugnandi non incurrit irregularitatem occidendo aduersarium ad propriam vitam defendendam. Ita Auila loco cit. sect 3. dubio 5. & alij communiter. Qui verò processit, ad bellum intentione pugnandi fit irregularis, siuè bellum sit iustum, siuè iniustum. Ità Rodriquez 1. par. cap. 172. Henriquez loco cit. cap. 13. num. 1. Suarez d. 47. sect. 5. Filiucius num. 263. & alij, Contra Auilam parte 7. disp. 5. sect. 3. dubio 1. & alios. Ratio est quia procedens ad bellum intentione pugnandi, voluntariè se exponit periculo homicidij, & saltem in causa vult homicidium; consequenter secuto homicidio incurrit irregularitatem, quæ à iure imposita est propter homicidium volitum in se directè, vel in causa, quanquam oppositum sententia Auilæ, quam etiam sequi videtur Filiucius num. 266. & seqq. probabilis est, saltem in bello defensiuo.

Hic tamen aduertenda est differentia inter irregularitatem, quæ contrahitur ex bello iusto, & iniusto; nam quæ contrahitur ex bello iniusto dicitur ex delicto, quæ verò incurritur ex bello iusto dicitur ex defectu perfectæ lenitatis. Ita Nauar. nu. 224. Auila loco cit. dub. 1. Filiucius n. 270. & alij communiter.

3 Quæres secundò, vtrum omnes milites fiant irregulares, quando, diuiso exercitu in duas partes in bello iniusto, vna pars cõmittit homicidia; altera vero non cõmittit.

Respondeo, milites illius tantummodò partis, quæ cõmisit homicidia, fieri irregulares; nam alij non videntur cooperari re, aut verbis ad homicidium. Ità Vgolinus, cap. 13. §. 1. num. 3. Henriquez lib. 14. cap. 13. num. 7. Contra Suarez disp. 45. sect. 3. num. 10. & disp. 47. sect. 5. nu. 5. Filiucium num. 263. & alios, quorum opinio probabilissima est, quãquam idem Filiucius nu. 123. cum Suarez nostram sententiam probabilem arbitratur. Secus dicendum est, si aliqua ratione cooperati sunt, vt per se patet.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 COnsulens alicui Principi bellum iustum contra aliũ, non est irregularis. Hæc Propositio patet ex cap. Petitio tua citato.

5 Ex quo sequitur Clericum non fieri irregularem, consulendo bellum iustum. Immò neque fit irregularis pugnando in bello iusto, modò ipse non mutilet, vel occidat; quamuis ab alijs militibus committantur homicidia, vt patet ex capite citato.

6 Quæres, vtrum incurratur irregularitas, hortando alterum ad vitam effundendam pro fide Christi, vel pro tuenda Ecclesia, aut defendenda Republica.

Respon-

Respondeo negatiuè cum Henriquez lib.14.cap.16. nu. 4. Sayro lib.6. cap. 19. num.9. Nauarro, Suarez, Auila, & alijs locis cit. Ratio est quia non dicitur cooperari morti, quæ à iudice infertur; sed cooperatur ardori charitatis, & actui virtutis ex parte ipsius, qui mortem patitur. Similiter excusatur ab irregularitate, qui suadet alteri rem aliquampiam, E. g. mori tunc temporis, quo tenetur mori, vel quo potest licitè mori, vt quando suadet alteri ingressũ fluminis ad liberandum hominem lapsum in flumen. Ratio est quia non intendit directè, vel indirectè mortem ingredientis; sed liberationem amici, sicut autem liberans lapsum cum periculo vitæ propriæ non peccat, ità neque consulens peccat, aut fit irregularis. Secus dicendum est de consulente, vel hortante ad opus illicitum periculosũ; vt quando quis consulit alteri se ipsum in flumen deijcere absque necessitate cum probabili vitæ periculo absque sufficienti cautione; sicut enim deijciens se in flumen in eo casu censetur homicida sui ipsius, ita etiam consulens censetur illius homicida; consequenter fit irregularis. sicut etiã fit irregularis, qui per tectum, & loca periculosa facit ad se venire adulteram. & inde sequitur ipsius mors, vel abortus. Ita Nauar. Sayrus, Auila, & alij, quos infra referam de homicidio casuali.

TERTIA PROPOSITIO.

7 TAM Clerici, quàm laici possunt interesse bello iusto absque irregularitate, etiamsi hortentur milites, vt suo fungantur munere, vel illos hortentur in genere ad pugnandum, ad fortiter se gerendum, ad vincendum, ad fidem tuendam, ad patriam defendendam, &c. Ità Henriquez lib. 14. cap. 3. Vgolin. tract. de Irregular. cap 12. §. 2. Nauar. 215. Sayrus cap. 19. num. 3. Suarez d 47. sect. 6. num. 8. Auila par. 7. d. 6 dub 2. Molina tomo 4. d 73. nu. 2. Filiucius nu. 269. & 274. Reginaldus lib. 30. tract. 2. nu. 165. & alij communiter in cap. Petitio tua de homicidio, vbi hoc sancitum est in fauorem iusti belli, & ne innumera hominum multitudo ligaretur vinculo irregularitatis.

8 Hinc colligitur primò, Duces exercitus, consultores militiæ, tubicines, pulsantes tympana, & alios quauis ratione concurrentes ad bellum iustum non esse irregulares, nisi per se ipsos mutilent, vel occidant, vel hortentur ad occidendum aliquem in particulari, vt patet ex dicto capite Petitio tua.

9 Secundò, præbentem, seù vendentem arma in bello iusto non esse irregularem, etiamsi arma sint offensiua, cap. Petitio tua. Secus dicendum est de eo, qui præbet arma in bello iniusto; huic enim imputantur homicidia in eo bello secuta, nec vllo iure eximitur ab irregularitate. Ita Nauar. num. 224. Auila loco cit. dub. 2. Filiucius num. 270. Vgolin. loco cit. & alij.

10 Tertiò, colligitur differentia inter assistentes bello iusto, & assistentes iniusto; nam assistentes bello iniusto incurrunt irregularitatem secuto homicidio; etiamsi ipsi non occiderint, vel mutilauerint propria manu, propterea custodientes sarcinas fiunt irregulares, quoties ob ipsorum custodiam milites facti sunt animosiores ad pugnandum. Idem dicendum est de alijs, qui re, aut verbis cooperantur bello iniusto; nam omnes integrant vnam causam moralem, cui imputantur homicidia, exceptis assistentibus ad pacem conciliandam, vel ad ferendam opem in spiritualibus; isti enim non dicuntur esse causa moralis homicidiorum; consequenter non sunt irregulares: Assistentes verò bello iusto adhortandum, vel iuuandum non sunt irregulares, secuto homicidio, vel mutilatione; eximuntur enim ab irregularitate, cap. Petitio tua de homicidio, modò ipsi non occiderint, nec mutilauerint, nec hortati sint ad occidendum aliquem in particulari. Ita Vgolinus loco cit. §. 1. Molina loco cit & tomo 1 disp. 110. Suarez loco cit. sect. 5 & 6. Coninc. n. 97. Nauar. Filiuc. & alij loc. cit.

Obijcies. Assistens bello iusto ad iuuandum censetur vna causa moralis cum percutientibus, & occidentibus; ergo sicut occidentes sunt irregulares; ità etiam assistẽtes.

Respondeo negando consequentiam; quamuis enim dicamus, assistentes bello iusto constituere, & integrare vnam causam moralem cum occidentibus, nihilominus in cap. Petitio tua citato, excipiuntur, etiamsi vulnerauerint, modò non occiderint, aut etiam non dubitent occidisse, dubitans enim, an per se ipsum interfecerit, habendus est pro irregulari, vt patet ex eodem capite, vbi dicitur habendum esse irregularem, si eum conscientia remordet de interfectione.

11 Rogabis, vtrum Clerici fiant irregulares, præbendo arma militibus in bello iusto.

Respondeo negatiuè cum Nauarr. & alijs loc. cit. modò non præbeant arma ad occidendum hunc, vel illum in particulari, cap. Petitio tua. Ita Henriquez loc. cit. cap. 12. Filiucius num. 266. Suarez sect. 6. num. 11. Reginaldus nu. 150. & alij apud Sayrum loco cit. num. 12. Contra Syluest. v. Homicidium 3. quæsito 6. & alios. Verum tamen est, Clericos non posse absque facultate per se ipsos pugnare, per se loquendo, cap. Ne Clerici, vel Monachi, & cap. Petitio tua. Possunt tamen in exercitu armati incedere, & cum vexillo Crucis præire; immo etiam possunt aliquando pugnare in bello iusto; quando scilicet necessitas cogit ad defendendam Rempublicam, vel ad consequendam insignẽ victoriam, ex qua Respublica relatura sit magnum commodum, vt patet ex dictis in 5. Decalogi Præcepto cum Valentia, & alijs; non enim credibile est, Ecclesiam velle pœna irregularitatis afficere Clericos tunc temporis, quo tenentur iure naturæ pugnare. Præterea si irregularitas nõ incurritur, defendendo se ipsum, neque videtur incurri defendendo Rempublicam in tanta necessitate. Ita Filiucius num. 269. & alij loc. cit.

12 Sed modo difficultas est, vtrum Clerici pugnantes de licentia Summi Pontificis fiant irregulares, secuta morte.

Respondeo negatiuè, non enim verosimile est Summum Pontificem velle Clericum proprijs manibus pugnare, & pugnando subiacere irregularitati, vt dictum est de bello cum Valentia, & alijs. Idem tenet Molina tomo 4. trac. 3. d. 73. num. 1. & 2. Henriquez lib 14. cap. 11. num. 3. Bannes 2. 2. quæst. 40 art 2 dubio 4 folio 135. Sayrus lib. 6. cap. 19. num. 5. Suarez loco cit. num. 12 Filiucius nu. 281. Reginald. loco cit. & alij. Secus dicendum est, quando Summus Pontifex concessit Clerico facultatem solum assistendi bello; non vero pugnandi; nam huiusmodi facultas est quædam dispensatio odiosa, vtpote contra ius commune; consequenter strictè explicanda est iuxta sensum verborum.

QVARTA PROPOSITIO.

13 SOlus Summus Pontifex potest de iure communi dispensare in irregularitate contracta causa belli. Ratio est quia solus Pontifex potestatem habet ordinariam supra ius commune: irregularitas autem est à iure communi imposita. Episcopi verò non possunt in hac irregularitate dispensare cum non habeant potestatem supra ius commune.

Obijcies. In Tridentino sess 24. cap 6. concessa est Episcopis facultas dispensandi in irregularitate; ergo possunt Episcopi dispensare in irregularitate proueniente ex homicidio causa belli contracta.

Respondeo, in Tridentino concessam esse facultatem Episcopis dispensandi in irregularitate ex delicto occulto proueniente, excepta irregularitate homicidij voluntarij; irregularitas autem, quæ propter bellum contrahitur, aut non prouenit ex delicto, vt accidit, quando bellum est iustum, vel si prouenit ex delicto, homicidium est voluntarium, aut saltem publicum Episcopus igitur non potest dispensare in irregularitate proueniente ex homicidio commisso in bello; quia non potest dispensare in homicidio voluntario, aut publico. Ita Suarez loco cit. nu. 12. Sayrus loco cit. ad finem, Filiucius nu. 281. & alij.

PVNCTVM V.

De Irregularitate, quæ contrahitur medendo, vel chirugiam exercendo.

1 *An laicus chirurgiam, aut medicinam exercens sit irregularis.*

2 *An medicus, cuius causa ægrotus interijt, possit ad ordines promoueri.*

3 *An sit irregularis medicus, qui ægroto præbet medicinam, quam nescit, vel dubitat, an profutura sit.*

4 *An Clericus chirurgiam, vel medicinam exercens sit irregularis.*

5 *An*

5 *An Clericus fiat irregularis, si mors non sequatur.*
6 *An sit irregularis adiuuans chirurgum ad abscindendum membrum.*

DVO principaliter quæram in hoc Puncto. Primò, vtrum laicus fiat irregularis exercendo artem Chirurgiæ, vel Medicinæ. Secundò, vtrùm Clericus hac eadē pœna afficiatur.

PRIMA PROPOSITIO.

1 LAicus exercens Chirurgiam, vel Medicinam secundum regulam artis non fit irregularis, etiamsi mēbrum aliquod abscindat causa sanitatis. Ita Nauarr cap. 27. num. 199. Vgolin cap. 19. §. 1. Auila par 7. d. 6. sect. 1. dubio 10 Syluester homicidium 3. quæsito 3. Suarez d. 47. sect. 7. num. 2. Filiucius tract. 19. cap. 10. q. 8. & alii communiter. Ratio est quia in huiusmodi abscissione, vel exercitio non deest lenitas, vel mansuetudo; cum abscindatur pars, vt totum seruetur.

Dixi secundum regulam Artis; nam si culpa, vel imperitia Medici, vel Chirurgi mors sequatur, incurrit irregularitatem ex delicto; censetur enim causa iniusta mortis.

2 Ex quo sequitur, Medicū, cuius culpa ægrotus interijt, non posse ad ordines promoueri. Secus si nulla ipsius culpa mortuus est; quamuis aliunde illi vetitum sit mederi; nam mors illi non imputatur. Ita Vgolin. loco cit. num. 4. & alij DD. cit.

Hinc patet quid dicendum sit de ijs, qui curam infirmorum habent: isti enim irregulares sunt, quoties culpabiliter mortaliter sunt causa accelerationis mortis. Si verò conueniente prouidentia, & absque notabili negligentia se gesserunt non sunt irregulares. Ita Maiolus libro 5. cap. 48. num. 1. Filiucius num. 278. Syluester, Angelus, Armilla, Tabiena, Nauarrus, Sotus, & Caietanus apud Suarez, num. 3. nam si isti sunt irregulares, maxime ex delicto; irregularitas autem ex delicto supponit culpam grauem, vt superius ostensum est. Vide, quæ tradidi puncto 7. num. 12.

3 Quæres, vtrùm Medicus incurrat irregularitatem præbendo medicinam ægroto, quam nescit, & dubitat illi profuturam.

Respondet Vgolinus loco cit. §. 1. num. 5. cum Innocentio in capite Tua nos de homicidio, & alijs, peccare, & incidere in irregularitatem secuta morte.

Sed mihi placet vti distinctione, hoc modò; vel Medicus habet remedium certum ad sanitatem; vel habet tantummodo dubium. Si habet remedium certum, peccat, & secuta morte fit irregularis, adhibendo remedium incertum, & dubium; nam imprudenter agit relinquendo remedium certum in re tanti momenti. Si verò nullum habet remedium certum, debet adhibere remedium, quod melius est, & opportunius iuxta probabiliorem sententiā Medicorum; alioquin imprudenter agit, & temerè exponit periculo salutem infirmi, non adhibendo remedium magis opportunum; consequenter non euadit notam irregularitatis, secuta morte infirmi. Si verò nullum habet remedium certum, aut opportunius secundum probabiliorem DD. sententiam; sed habet remedium tantummodo dubium, de quo dubitat, an profuturum, vel nociturum sit, peccat, & fit irregularis, adhibendo huiusmodi remedium, quando salus infirmi nondum est desperata; nam fieri potest, vt infirmus propter illud pharmacum decedat ex hac vita; cum omnia medicamenta venena sint, vt dicitur in L. qui venenum ff. de verborum significat. Quandò verò salus infirmi iam desperata est, Medicus non peccat, nec fit irregularis, præbendo pharmacum, de quo dubitat, an sit profuturum, vel nociturū, nec Medicus habet aliud remedium; tunc enim prudentius agit, applicando remedium aliquod cum spe salutis, quam relinquendo infirmū in statu desperatæ salutis. Ità sentire videtur Valentia, Clauis Regia, Corduba, Sanchez, & alij, quos retuli in tractatu de Peccatis, q 6. pun. 3. q. 3. cum loquerer de opinione probabili.

Hinc patet, quid dicendum sit de Chirurgo, qui dubitat, an membrum abscindendūm sit, quidquid dicat Vgolinus loco cit. §. 2. num. 6.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 CLericus, etiam beneficiarius, nō fit irregularis, exercendo officium Medici, vel Chirurgi secundum regulam artis citra abscissionem, vel adustionem. Ratio est tum quia nullo iure probatur, hoc illi specialiter vetitum esse sub mortali, & irregularitate. Tum quia hoc est opus pietatis, & misericordiæ. Ità Molina tomo 4. d. 75. num. 6. Henriquez lib. 14. cap. 11. nu. 1. Sayrus lib. 7. c. 6. nu. 11. & alij communiter.

Dixi secundum regulam artis; quia nullus potest mederi omissis regulis artis; alioquin temerè exponit infirmum periculo vitæ; consequenter secuta morte fit irregularis ex delicto; mors enim illius culpæ imputatur.

Dixi citrà abscissionem, vel adustionem; quia Clericis maioribus ordinibus initiatis specialiter prohibitum est mederi abscindendo, vel adurendo: cap. Sententiam sanguinis, ne Clerici, vel Monachi, & cap. Tua nos de homicidio. Clerici verò minoribus ordinibus insigniti; quāuis habeant beneficium, possunt artem medicam, & Chirurgiam exercere, etiam abscindendo, & adurendo secundum regulam Artis; nam in dicto capite Sententiam sanguinis, fit tantummodo mentio Subdiaconi, Diaconi, & Sacerdotis. Ità Molina loco cit. num. 2. Contra Sayrum nu. 7. Auilam, & alios locis cit. qui contrariam sustinent sententiam in beneficiario.

Addo, Clericum maioribus ordinibus initiatum non peccare, nec affici irregularitate, incidendo, vel adurendo vrgente necessitate, E. g. tempore pestis, quando non adest alius, qui hoc munus præstet. Ita Rodriquez ca. 177. Molina loco cit. nu. 3. Henriquez, Auila, Sayrus, & alij locis cit: nam in eo euentu, in quo obligat ius naturæ, cessat prohibitio iuris positiui.

Neque obstat cap. Tua nos de homicidio, vbi denunciatur irregularis Monachus, qui aperuit apostema in gutture mulieris, ex quo mortua est. Ratio est tum quia ille Monachus non aperuit apostema vrgente necessitate, cum mulier illa posset Chirugos adire. Ita Molina loco cit. nu. 3. ad finem, & alij. Tum quia Monachus non præsumitur peritus Chirurgiæ; consequenter in foro externo præsumēdus est irregularis, vt benè ait Couarruuias Clementina Si furiosus parte 2. § 4. num. 3. Tum quia hic casus specialiter in iure expressus est, vt infra dicam.

5 Ex dictis sequitur primò, Clericum exercentem officiū Medici, vel Chirurgi secundum regulam artis, seclusa adustione, vel incisione, non esse irregularem; etiamsi mors sequatur. Ratio est tum quia hoc non est illi specialiter prohibitum sub mortali, & sub irregularitate. Tum quia mors inde sequens non prouenit ex culpa Clerici, qui supponitur curasse secundum regulas artis; consequenter illi non imputatur ad peccatum, vel ad irregularitatem. Idem dicendum est, quando in incidendo erratur non ob culpā Chirurgi, vel Medici; sed potius ob aliquem defectum ipsius infirmi, vt accidit quando infirmus non habet eam mēbrorum qualitatem, quam cæteri habent, vel quando superuenit repentinus timor. Ita Vgolinus loco cit. § 2. Ratio est quia mors inde sequens censetur casualis.

Secundò sequitur, illum Sacerdotem qui secundum regulam artis applicat remedium, seu emplastrum mollificatiuum, quo apostema sese aperit, & mors inde sequitur absque culpa Sacerdotis, non esse irregularem. Ratio est quia non dicitur propriè artem medicam exercere scindendo, vel adurendo. Ita Molina loco cit. nu. 4. Rodriq. 1. parte, cap. 177. & alij.

Tertiò, Clericum, qui secundum peritiam artis iubet incisionem, vel adustionem, non fieri irregularem, etiamsi mors inde sequatur. Ita Molina, Rodriquez, & alij locis cit. Ratio est quia ius prohibet Clerico sub irregularitate incisionem, vel adustionem morte inde secuta: ille autem, qui iubet incidi, vel dat consilium incidendi; non dicitur propriè incidere, vel adurere, consequenter non incurrit irregularitatem, vt patet à simili ex dictis de censuris; quia censura, & pęna lata contra facientes aliquid, non ligat mandantes, vel consulentes, nisi exprimantur.

Quartò, Clericum posse absque irregularitate consulere secundum regulam artis, vt membrum cancro infectum abscindatur, aut vena aperiatur ad emittendum sanguinē; hoc enim non est incidere, vel adurere, vt patet ex ratione præcedentis illationis. Clericus verò sacris initiatus, scindendo venam ad emittendum sanguinem fit irregula-

ris secuta morte; quia propriè dicitur incidere. Ita Auila loco cit. & alij Contra Rodriquez, & Molinam loco cit. num. 4. & alios existimantes non fieri irregularem, eo quod aperire venam sit proprium Tonsorum, non verò Chirurgorum, & Clericis non sit vetitum artem Tonsorum sub irregularitate exercere, sed artem Chirurgorum, scindendo, vel adurendo. Sed hæc ratio mihi non probatur; existimo enim, opus scindendi venam propriè pertinere ad Chirurgum; quamuis hoc tempore præstetur à Tonsoribus tanquam famulantibus, & inseruientibus Chirurgis, seù in defectum Chirurgorum.

Quæres primò, vtrum Clericus maioribus ordinibus initiatus exercens officium Medici, seu Chirurgi, abscindēdo, vel adurendo secundum regulam artis incurrat irregularitatem, morte non secuta.

Respondeo negatiuè; quamuis enim illi vetitum sit abscindere, vel adurere, nihilominus nō incurrit irregularitatem ex ea mutilatione, vel abscissione; cum irregularitas nō consurgat ex quacunque mutilatione, sed solum ex ea, quæ dirigitur ad priuationem membri, & est coniuncta cum defectu lenitatis, vt est illa, quæ fit à Iudice, vel ministro Iustitiæ. Ex ea vero mutilatione, quæ ordinatur ad vitam conseruandam, non oritur irregularitas, modò Clericus adhibuerit debitam diligentiam, nec mors inde secuta sit. Ita Auila parte 7. disp. 6. sect. 1. dubio 10. Sayrus loco citato, & alij.

Addo cum Auila loco citato concl. 5. Sayro loco citato num. 9. Molina loco citato num. 3. ad finem, & alijs, Clericum, qui secundum regulam artis abscidit, vel adussit, non fieri irregularem, quando mors non est secuta ex adustione, vel incisione, sed ex grauitate morbi; mors enim non videtur imputanda abscindenti, vel adurenti; cum non proueniat ex adustione, vel abscissione. Verum tamen est in dubio; an mors indè secuta sit, Clericum habendum esse pro irregulari, vt patet ex capite, Ad aures de ætate, & qualitate, & ex supra dictis, modò dubium non sit scrupulus; scrupuli enim repellendi sunt.

6 Quæres secundò, vtrū Clericus, vel alius adiuuans Chirurgum ad iustè abscindendum membrum alicuius ægroti infectum, incurrat irregularitatem.

Respondeo negatiuè. Ratio est quia Chirurgus, qui secundum artis præscriptum abscindi, nullam incurrit irregularitatem; ergo nec eam incurrit Clericus cooperans; cum non sit specialiter prohibitum Clerico adiuuare; sicut prohibitum est per se ipsum abscindere. Ita Nauarrus cap. 27. num. 229. Molina tom. 4. tract. 3. disp. 75. num. 1. Sayrus libro 6. cap. 18. num. 27. Henriquez libro 14. cap. 11. num. 1. Vgolinus de irregularitate cap. 19. §. 2. num. 4. Auila loco citato dub. 10 concl. 2. & alij.

Obijcies. Qui cooperatur iustæ sententiæ mortis, vel mutilationis; fit irregularis; ergo etiam fit irregularis cooperans abscissioni factæ à Chirurgo.

Respondeo negando conseqentiam. Ratio disparitatis est quia Iudex præsefert nescio quid crudelitatis, cū mutilet in vindictam, & pœnam à delinquente sumendam, consequenter non sequitur, nec imitatur Christi mansuetudinem; quæ verò Chirurgus agit iuxta præscriptum artis, potius agit ex pietate ob salutem ægroti ad conseruandam ipsius vitam; consequenter Ecclesia iustè statuit irregularitatem in iudice, & eius cooperatoribus; non verò illam imposuit Chirurgo artem suam, & officium exercenti secundum regulam artis, vel eius cooperationibus.

Dixi secundum regulam artis, quia si Chirurgus ex negligentia medeatur contra regulam artis, incurrit irregularitatem ex delicto, quæ potius pertinet ad homicidium casuale, quam ad voluntarium. Ita Nauar. num. 208. Syluest. homicidium secundo quæsito 14. Sayrus loco citato, Suarez disp. 47. sect. 7. num. 2. Filiucius num. 277. & alij.

PVNCTVM VI.

De Irregularitate prouenientе ex homicidio facto ad defensionem sui, rerum suarum, ac proximi.

1 *Quid requiratur, vt homicidium factum ad sui defensionem sit licitum.*
2 *Quandonam dicatur seruari moderamen inculpatæ tutelæ.*
3 *An sit irregularis occidens alium ad sui defensionem.*
4 *An licitum sit homicidium factum ad se defendendum à membri mutilatione.*
5 *An sit irregularis occidens Iudicem sibi iniustè parantem mortem.*
6 *An captus ab hostibus possit occidere custodem.*
7 *An sit irregularis, qui fure inuento clamat, Ad latrones cape, &c.*
8 *An sit irregularis, qui alium occidit, vt se defendat à graui deformitate vultus.*
9 *An sit irregularis, qui tradit alteri arma, vt se defendat, sed alter occidit inuasorem.*
10 *An sit irregularis, qui alium occidit ad defensionem honoris, & rerum suarum.*
11 *An liceat occidere inuasorem proximi.*
12 *An sit irregularis, qui occidit inuasorem eius, quem tenetur defendere.*
13 *An sit irregularis, qui tradit arma alicui inuaso ad se defendendum.*

1 NOtandum primò, aliquas conditiones requiri, vt occisio alterius ad sui defensionem licita sit, & dicatur fieri cum moderamine inculpatæ tutelæ, & absque irregularitate.

Prima est, vt fiat, quando vis ab altero iniustè infertur; licitum enim est vim vi repellere, modo vis iniustè inferatur; vnde si quis occidat satellites, & ministros iustitiæ, à quibus iustè inuaditur, iniustè occidit, quia ab ipsis non infertur vis iniustè, vt patet ex dictis de homicidio in tract. de restitutione.

Secunda est, vt occisio fiat in ipso actu aggressionis, quādo alter moraliter incepit aggressionis actum, nec aliter proprium damnum euitari potest, quam occidendo, vel mutilando; tunc enim vis vi repellitur.

Ex quo patet, aggressorem non posse præueniri, cum nōdum inceperit vim inferre; sicut neque potest occidi post factam aggressionem; tunc enim vis cessauit.

Tertia, vt inuasus probabiliter credat se occidendum, vel mutilandum, vel sibi periculosum vulnus infligendum aut graue damnum inferendum: quilibet enim tenetur leue damnum pati dum illud euadere non potest sine grauissimo proximi detrimento, vt patet ex dictis de charitate.

2 Notandum secundò, tunc seruari moderamen inculpatæ tutelæ, quando concurrentibus conditionibus recensitis adhibetur illa cautio, & illud medium, sine quo vita saluari non potest; propterea qui occidit inuasorem vitæ suæ, dum non potest aliter vitam suam tueri, quam illum occidendo, dicitur seruare moderamen inculpatæ tutelæ. Ille verò non dicitur seruare moderamen inculpatæ tutelæ, qui occidit suum inuasorem, quando potest fuga non ignominiosa, aut clamore; aut aliter se defendere, quam occidendo. Ita Vgolinus de irregularitate, cap. 29. §. 13. Molina tomo 40. tract. 3. d. 11. num. 2. Suarez d. 46. sect. 1. nu. 7. & seq. Reginaldus libro 30 num. 115 Sayrus lib. 6. cap. 17. Filiucius tract. 20. cap. 5. quæsito 3. num. 137. & 147. & alij, quos retuli de homicidio, vbi has regulas multis exemplis explicaui quæ inde peti possunt ne sæpius eadem repetantur.

His positis tria principaliter quæram in hoc puncto. Primò, vtrum licitum sit absque irregularitate occidere inuasorem vitæ suæ. Secundò, vtrum licitum sit occidere inuasorem ad defensionem honoris, & rerum suarum.

Tertiò, vtrum liceat mortem inferre inuasori vitæ, & rerum proximi.

PRIMA PROPOSITIO.

3 OCcidens alium ad vitæ suæ defensionem, non excedēdo notabiliter moderamen inculpatæ tutelæ, non incurrit irregularitatem. Hæc Propositio expressè patet ex Clementina, Si furiosus de homicidio. Ratio est, tum quia huiusmodi actio non censetur iniusta, consequenter non est irregularitati ex delicto exposita. Tum quia huiusmodi homicidium non reputatur voluntarium, sed necessarium, consequenter neque imputari debet ad culpam, consequenter neque ad pœnam, & hoc verum est, etiamsi occidat ex odio, aut etiam homicida dederit causam inuasionis, vt constabit ex dicendis.

Dixi non excedendo notabiliter moderamen inculpatæ tutelæ; nam qui notabiliter moderamen, cum peccato mortali

tali excedit, incurrit irregularitatẽ; vt accidit, quando quis occidit inuasorem, à quo se poterat tueri fugiendo, aut vulnerando solum, & non occidendo. Ratio est tũ quia mors illi imputatur ad culpam, ergo etiam imputari debet ad irregularitatis pęnam. Tum quia sic decernitur in Clement. citata, in qua requiritur moderamen. Secus dicendum est, quando leuiter solum excedit cum peccato veniali; irregularitas enim, cum sit pęna grauis, debet proportionari culpæ, vt patet ex supra dictis. Ita Suarez sect. 1. num. 9. & alij communiter.

Dixi etiã si occidat ex odio; nam qui occidit inuasorem, dum non potest aliter se defendere, non fit irregularis; quamuis inuasorem occidat ex odio, & cum intentione sumendæ vindictæ. Ita Molina loco citato disp. 72. num. 8. Petrus Nauarrus libro 2. de restitutione, cap. 3. num. 327. Sayrus loco citato num. 12. Auila, & alij contra nonnullos alios. Ratio est quia actio externa homicidij in eo euentu non est actio iniusta homicidij; cum occidens, quantum attinet ad rem ipsam, non possit aliter se defendere, quamuis illa intentio sit praua, & mala: qui autem occidit inuasorẽ, dum non potest aliter se defendere, dicitur occidere cum moderamine, & absque irregularitate, Clementina Si furiosus citata, nec praua illa intentio, & affectus sufficiens est ad inducendam irregularitatem; sicut neque sufficit ad inducendam obligationem restituendi; nam irregularitas, & obligatio restituendi, non consurgit ex prauo solum affectu, sed ex facto externo iniusto.

Dixi etiam dederit causam inuasionis; nam occidens inuasorem vitæ cum moderamine non fit irregularis; quãuis ipse homicida causam dederit inuasionis, & inuasionẽ præuiderit secuturam, vt accidit, quando quis alium contumelijs afficit, vel adulterium committit cum ipsius vxore, &c. Ita Lessius lib. 2. quem retuli de homicidio P. Nauarrus loco cit. par. 3. dub. 4. nu. 363. & alij, quorum sententiam probabilem existimat Suarez loco citato num. 11. Henriquez lib. 14. cap. 10. num. 3. Reginaldus num. 110. contra Nauarrum num. 138. Antoninum 3. parte tit. 5. ca. 8. §. 1. Molinam loco citato disp. 72. num. 5. & disp. 77. num. 9. Vgolinum loco citato §. 3. Coninchum disp. 18. dub. 9. num. 75. Filiuciũ cap. 5. num. 135. & 141. & alios innixos capiti, Si viduam dist. 50. & Tridentino sess. 14. cap. 7. de reformatione, vbi Cõcilium, sicut exigit dispensationem in eo, qui commisit homicidium casu vim vi repellendo, ita multò magis videtur eam exigere in eo, qui occidit inuasorem, secuturam præuidens inuasionem.

Sed ratio nostra desumitur, tum ex Clementina, Si furiosus citata, vbi videtur hoc expressè definiri. Tum quia inuasus, dando causam inuasionis, non amisit ius defendendi vitam suam: sed qui non amisit ius defendendi vitã suam, non fit irregularis, occidendo inuasorem cum moderamine; ergo inuasus non incurrit irregularitatem, occidendo inuasorem cum moderamine; quamuis dederit illi causam inuasionis. Maior probatur, quod scilicet inuasus non amiserit, sed adhuc retineat ius ad vitam propriam defendendam; nam vir E. g. adulteræ occidens adulterum peccat mortaliter, quamuis impunè occidat in foro externo, ergo signum est, adulterum, qui causam dedit inuasionis, adhuc habere ius ád propriam vitam defendendam; alioquin vir adulteræ non peccaret occidendo adulterum, quod est falsum; non enim vir adulteræ, ius habet occidendi adulterum priuata auctoritate, quamuis habeat ius repellendi iniuriam, & impediendi adulterium.

Ad iura citata pro Nauarro, Vgolino, & alijs responderi potest cum Petro Nauarro, num. 367. primò, illa intelligi posse de homicidio facto cum excessu, & non seruato moderamine.

Eandem responsionem affert Nauarrus consil. 36. de homicidio.

Secundò, intelligi de dispensatione in foro externo; Cõcilium enim Tridentinum dicit dispensationem quodammodo deberi. Quare Concilium videtur illam particulam quoddammodo apposuisse; non quia dispensatio verè debeatur, sed solum secundum quid, & in foro externo, vel ad maiorem cautionem, & securitatem.

4 Ex dictis colligi potest primò, eum, qui occidit inuasorem cum moderamine inculpatæ tutelæ ad defendendum se à membri mutilatione, vel à brachij debilitatione, vel à graui percussione, non incurrere irregularitatem; nam defendendo brachium, ne debilitetur, censetur vitam propriã tueri cum brachium sit pars, & membrum vitæ hominis; sicut autem licitum est tueri vitam cum morte inuasoris, ita etiam licitum est tueri partem vitæ; præsertim quando ex huiusmodi percussione, vel mutilatione sequi potest amissio vitæ. Ita Couarruuias Clementina, Si furiosus parte vltima. §. vlt. & alijs apud Vgolinum cap. 39. §. 1 Auilã parte 7. disp. 5. dub. 1. & Molinam loco citato num. 6. contra Syluestrum homicidium tertiò nu. 6. & hoc verum est, etiamsi occidens possit non occidere fugiendo; sed fuga sit illi causa grauis notæ, & amissionis honoris; nõ enim tenetur prodigere suum honorem, vt benè ait Suarez d. 46 sect. 1. num. 6. Coninchus n 90. Filiucius tract. 20. n. 134. & patet ex dictis de homicidio, Contra Vgolinum loco citato, §. 2. & 7.

5 Secundò, eum non fieri irregularem, qui occidit iudicẽ, iniustè sibi parantem mortem, vt patet ex dictis de homicidio; nam Clementina, Si furiosus absolutè loquitur de occidente cum moderamine ad sui defensionem. Immo aliqui DD. sentiunt, hoc verum esse, etiamsi iudex sit valdè necessarius Reipublicæ. Ratio est tum quia occidens huiusmodi iudicem, quamuis peccet contra Charitatem, occidẽdo personam publicam valde vtilem Reipublicæ; non tamen peccat contra iustitiam peccato homicidij; consequẽter non incurrit irregularitatem positam contra homicidas. Tum quia Clementina, Si furiosus citata absolutè dicit non fieri irregularem, qui iustè occidit inuasorem, quã do aliter vitam propriam tueri nequit; vbi autem ius non distinguit, neque nos distinguere debemus; Lege de pretio ff. de publica in rem actione. Ita Vgolinus loco citato §. 5. & alij. Sed de hac re in tract. de homicidio.

6 Tertiò, captum ab hostibus volentibus ipsum interficere, non fieri irregularem occidendo custodem, vel alium, quando aliter euadere nõ potest, & alias moraliter, & probabiliter credit se ab illis occidendum; nam vim vi repellit, censetur inchoatus actus iniustæ aggressionis. Ita Vgolinus loco cit. §. 8. & alij.

7 Quartò, eum non fieri irregularem, qui fure domi inuẽto clamauit ad vitam, vel res suas defendendas, Ad latrones, Ad latrones, vel Cape, Cape, vt patet ex allatis rationibus, & ex dictis puncto 1. num. 10. Secus dicendum, si clamauit, occide, occide; præsertim, si potius res suas defendere alia ratione, quam occidendo, vt patebit ex infra dicendis.

Addo, illum non fieri irregularem, qui clamauit, Ad latrones, Ad latrones; etiamsi ob id satellites furem ceperint, & Iudex illum morti adiudicauerit: modo clamans præmiserit protestationem, & non hoc fecerit animo vindictæ, sed intentione rei suæ conseruandæ. Ita Vgol. cap. 14. §. 2. n. 7. Auila, & alij; & patebit ex rationibus mox afferendis.

Quintò illum non esse irregularem, qui adulterium cum alia commisit, quæ adulterium detexit, ob idque à viro occisa fuit. Ita Filiuc. n. 80. vbi asserit hãc esse Pęnitent. Rom. sententiã, quãuis Nauar. c. 27 n. 219. & alij oppositũ sentiãt.

8 Quæres primò, vtrum occidens inuasorem ad se defendendum à graui deformitate vultus, incurrat irregularitatem.

Respondeo negatiuè cũ Sayro c. 13. n. 5. Henriq. & alijs contra Tolet. lib. 1. c. 75. Nau. Auilã, & alios loc. cit. Ratio est, tum quia occidens non peccat occidendo in proposito casu, vt patet ex dictis de homicidio; ergo neque incurrit pœnas iniustè occidentiũ. Tum quia homo tãti facit grauẽ vultus deformitatem, quanti grauem diuitiarum iacturã; sed non est credibile, illum esse irregularem, qui occidit alterum ad diuitias suas defendendas, vt mox ostendam; ergo neque credibile est, occidentem alterum ad vitandam grauem vultus deformitatem contrahere irregularitatem.

9 Quæres secundò, vtrum Titius, qui non potest se ipsum defendere ab inuasore, fiat irregularis tradẽdo arma Caio ad sui defensionem; sed Caius acceptis armis occidit inuasorem Titij.

Respondeo negatiuè cum Nauar. num. 212. Molina loco citato num. 7. Vgolino loco citato §. 6. Sayro libro 6. cap. 7. num. 14. Suarez loco citato sect. 3. nu. 6. Reginaldo lib. 30. tract. 2. num. 109. Filiucio num. 161. & alijs. Ratio est quia sicut Titius potest se defendere absque irregularitate cum morte inuasoris; ita etiam potest alios conuocare ad sui defensionem, illisque arma præbere ad sui defensionem.

Addo cum Suarez, Titium non esse irregularem in prędicto casu, etiamsi fortè contingat, Caium, quem in sui defensionem conuocauit, occidi ab inuasore; nam Titius, vocando Caium in sui defensionẽ, non peccauit, & mors Caij sequitur per accidens respectu Titij; consequenter non est ipsi imputanda ad irregularitatem.

SECVNDA PROPOSITIO.

10 OCcidens alium ad defensionẽ sui honoris, rerumq; suarum non fit irregularis, seruato moderamine inculpatæ tutelæ. Ita Couarruuias, Clementina, Si furiosus tertia parte §. vltimo, P. Nauar. loco citato num. 417. Lessius libro 2. cap. 9. dubitatione 11. num. 73. Suarez tomo 5. disp. 46. sect. 2. à num. 4. Sayrus lib. 6. cap. 17. num. 22. Coninchus disp. 18. dub. 9. num. 80. & 88. Filiucius tract. 20. ca. 5. quæsito 6. num. 146. & quæsito 7. num. 149. & seqq. & alij contra Nauar. num. 218. Vgolinum ca. 30. Molinam d. 72. num. 3. Salonium 2. 2. q. 64 art. 8. controu. 2. Auilam parte 7. disp. 5. sect. 3. dubio 2. Reginaldum num. 107. & alios apud Petrum Nauárrum loco citato, apud Suarez loco citato num. 2. apud Toletum lib. 1. cap. 75. & apud alios prę-citat. Doctores. Ratio est, tum quia occidens priuatim aliũ sine culpa, inquit Couarruuias, non incurrit irregularitatem; sed occidens alium ad defensionem rerum suarum occidit sine culpa; vt patet ex dictis de homicidio; ergo non incurrit irregularitatem: occidens vero publica auctoritate fit irregularis ex defectu; quamuis occidat sine peccato; nam ipsius homicidium est voluntarium. Tum quia irregularitas non incurritur, occidendo ad defensionem vitæ; ergo neque incurritur, occidendo ad defensionem bonorũ externorum, quæ suo modo sunt necessaria ad vitam. Tum quia irregularitas non incurritur, nisi sit in iure expressa; in iure autem non est expressa irregularitas contra eum, qui alterum occidit cum moderamine inculpatæ tutelæ, ad defensionem vitæ, rerumque suarum. Tum quia ad hoc facit cap. quia te dist. 50. & alia iura quibus hoc idem comprobat Suarez num. 12.

Objicies. Capite interfecisti, & cap. Significasti de homicidio habetur homicidas esse irregulares, & Clementina, Si furiosus, excipitur solum ab irregularitate occidens ad sui defensionem; ergo occidens alterum ad defensionẽ rerum suarem non euadit notam irregularitatis.

Respondeo, priora illa iura intelligi de occidente priuata auctoritate cũ peccato mortali, seu non seruato moderamine inculpatæ tutelæ. In Clementina verò Si furiosus nihil contra nos habetur; nam ibi tantum expresſè dicitur, illum non esse irregularem, qui occidit ad vitæ suæ defensionem; non verò dicitur, illum esse irregularem, qui occidit ad defensionem rerum suarum: argumentum autẽ à contrario sensu non valet in materia pœnali, & odiosa, præsertim irregularitatis, quæ non incurritur, nisi sit in iure expressa. Ita Filiucius q. 7. & 8. Suarez loco cit. num. 5. & alij DD. pro nostra sententia relati in secunda propositione, vbi etiam alijs textibus respondent.

TERTIA PROPOSITIO.

11 OCcidens inuasorem proximi cum moderamine nõ incurrit irregularitatem. Ita Petrus Nauarr. lib. 2. cap. 3. num. 409. Couarruuias loco cit. nu. 5. folio mihi 597. Lessius loco cit. Molina loco cit. num. 7. ex parte Suarez d. 46. sect. 3. Reginaldus tomo 2. lib. 2. cap. 5. nu. 60. folio 262. Coninchus, nu. 88. conclus. 2. & 3. & Emanuel Sà v. Irregularitas num. 2. Filiucius num. 106. & seqq. Contra Nauarrum nu. 213. Auilam loco cit. dub. 4. Maiolum lib. 5. cap. 48. Vgolinum cap. 32. num. 2. Toletum lib. 1. cap. 76. num. 1. & alios. Ratio Couarruuiæ est, tum quia ad incurrendam irregularitatem ob priuatum homicidium requiritur culpa homicidij; in hoc autem casu non adest culpa homicidij, cum licitum sit vim vi repellere, non solũ ad propriam defensionem; verum etiam ad defensionem proximi, & extranei, vt constat ex dictis de homicidio. Tũ quia percutiens, vel occidens Clericum ad defensionẽ proximi, etiam extranei non incurrit excommunicationem, vt communiter tradunt DD. cum Innocentio in cap. Si verò de sententia excommunicationis; ergo neque fit irregularis occidens alium ad defensionem proximi; licitum enim est in hoc casu argumentari à simili; cum ista irregularitas non incurratur sine peccato; sicut neque incurritur excommunicatio. Tum quia ista irregularitas non est in iure expressa; irregularitas autem non incurritur, nisi sit in iure expressa.

12 Hinc potiori ratione sequitur primò Contra Vgolin. loco cit. illum non esse irregularem, qui cum moderamine occidit alium defendendo proximum, quem tenetur defendere, vt defendendo Principem, vel aliam personam publicam, vel patrem, vxorem, filium, &c. modo illos teneatur defendere alia ratione, quàm ratione muneris suscepti, sicut tenetur iudex, quem constat fieri irregularem inferendo mortem alicui ratione muneris suscepti, vt patet ex superius dictis vbi rationem differentiæ attulimus. Ita Molina loco cit. num. 7. Suarez loco cit. sect. 3. num. 3. Filiucius nu. 159. Reginald. nu. 109. & alij.

13 Secundò sequitur, illum non esse irregularem, qui tradit arma alicui inuaso ad se defendendum, & inuasor occiditur ab inuaso cum moderamine inculpatæ tutelæ; quãuis contrarium sentiat Vgolinus loco cit. §. 6. nu. 2.

Objicies contra Propositionem. In Clementina Si furiosus ab irregularitate solum excipitur occidens alium ad vitæ suæ defensionem; ergo occidens alium ad defensionẽ proximi fit irregularis.

Respondeo primò, Clementinam, illam intelligendam esse de occidente alterum voluntariè cum peccato mortali, quod non accidit in nostro casu.

Secundò Clementinam asserere illum non esse irregularem, qui occidit alterum ad defensionem vitæ suæ; non verò asserere, illum esse irregularem, qui occidit alterum ad defensionem vitæ proximi. Quare ex illa Clementina non debemus inferre, occidentem alterum ad iustam proximi defensionem, incurrere irregularitatem, cum ista irregularitas non sit in Clementina, vel in alio iure expressa, nec valeat argumentum à contrario sensu in hac materia vt dixi nu. 10. Ita Suarez loco cit. nu. 5. & alij.

Circa dicta in hoc puncto aduertendum est cum Vgolino loco cit. Maiolo lib. 5. cap. 48. num. 11. Henriquez lib. 14. cap. 10. num. 2. Reginaldo lib. 30. nu. 112. eum, qui alterum occidit ad sui defensionem, in foro externo, non præsumi hoc fecisse ad sui defensionem, nisi probet; nam habet præsumptionem contra se; quia homicidium, & mutilatio ex sua natura mala sunt, & delicta; in delictis autem præsumitur dolus, cap. 1. de præscript. Quare homicida non debet ad ordines promoueri, vel susceptos exercere, antequam à Iudice declaretur, vel potius ab Episcopo (ad Episcopum enim pertinet ferre iudicium an defensio necessaria fuerit, & seruatum sit moderamen, vt ex Cardinalium declaratione probat Suarez disp. 46. sect. 1. num. 7. vers. secundo, Filiucius num. 136. & alij DD. cit.) homicidium causa defensionis patratum esse; alioquin incurritur scandali periculum, vt ait idem Vgolinus loco cit. cum Maiolo lib. 5. cap. 48. num. 6. vbi etiam ostendit, quomodo probetur homicidium patratum fuisse causa defensionis.

Dixi in foro externo, nam in foro conscientiæ standum est iudicio prudentis viri qui iudicium ferre poterit inspectis regulis, & conditionibus traditis initio huiusmodi puncti: quamobrem qui homicidium commisit, & iudicio docti, & prudentis iudicatur non contraxisse irregularitatem, non tenetur abstinere ab ordinibus, vel ab ipsorum vsu, vt benè Suarez d. 45. sect. 5. num. 9 Filiucius nu. 63. contra Maiolum lib. 5. cap. 48. §. 3. nu. 3. & 4. apud Suar. loco cit.

PVNCTVM VII.

De Irregularitate proueniente ex homicidio casuali.

1 *Quotuplex sit homicidium casuale.*
2 *An homicidium omninò casuale inducat irregularitatem.*
3 *An homicidium commissum ad ebrio, vel amente irregularitatem inducat.*
4 *Quid si committatur à dormiente.*
5 *An homicidium commissum ab infante inducat irregularitatem.*
6 *An homicidium, quod non est omninò casuale, pariat irregularitatem.*
7 *An homicidium voluntarium inducat irregularitatem.*
8 *An dans operam rei illicitæ, aut licitæ sit irregularis, secuto homicidio.*
9 *Quid si res illa erat periculosa homicidij.*
10 *An conficiens gladios sit irregularis.*
11 *An aromatarij conficiẽtes medicinas ex rebus corruptis sint irregulares.*
12 *An præbens aliquid infirmo sit irregularis, si mors sequatur.*

13 *An sit irregularis extrahens sagittam à vulnerato, si pereat.*
14 *An magister verberans discipulum sit irregularis, morte secuta.*
15 *An iudex sit irregularis, si præcipiat reum verberari iuxta leges.*
16 *An leuiter vulnerans sit irregularis, si vulneratus pereat ex inscitia medici.*
17 *An sit irregularis, qui dat alicui mandatum occidendi, sed occiditur ipse mandatarius.*
18 *An sit irregularis, qui inter dormiendum occidit infantẽ.*
19 *An sit irregularis, qui proijcit lapidem in laicum, sed Titius occiditur.*
20 *An sit irregularis, qui reficiens tectum, tegula occidit transeuntem.*
21 *An sint irregulares, qui hyeme se petunt pilis niueis, si mors sequatur.*
22 *An saltans cum muliere grauida sit irregularis, si abortus sequatur.*
23 *An sit irregularis insidens equo, qui fractis habenis aliquem occidit.*
24 *An sit irregularis custodiens feram, quæ aliquem occidit.*
25 *An detegens adulterium mulieris sit irregularis, si mors sequatur mulieri.*
26 *An sit irregularis, qui ioco terrorem alteri incussit, ex quo alter se præcipitat.*
27 *An requiratur peccatum mortale ad incurrendam irregularitatem ex homicidio non casuali.*

1 NOtandum est cum Caietano 2.2. quæst. 64. artic. 8. Salonio ibidem Sayro lib.7. cap. 5. num. 2. Suarez d.45. sect.6. num.1. Filiucio tract.20. cap.3. initio,& alijs communiter, homicidium casuale dupliciter dici. Aliud dicitur simpliciter, & omninò casuale. Aliud non simpliciter, nec omninò casuale. Homicidium non simpliciter, nec omninò casuale dicitur illud, quod licèt directè sit casuale; nihilominus indirectè, & simpliciter est voluntarium. Homicidium omninò casuale dicitur, quod non est volitum directè, vel indirectè in se, vel in causa. Vnde homicidium commissum in ebrietate quod non fuit præuisum ante ebrietatem, dicitur omninò casuale, eo quod non sit volitum in se, nec in causa. Non in se, quia quando cómittitur homicidium, ebrius non vtitur vsu rationis, sine quo non subsistit voluntarium in se. Neque est volitum in causa, eo quod ebrius, quando se dedit ebrietati, non præuiderit secuturum homicidium. Homicidium igitur in ebrietate commissum, & non præuisum dicitur casuale; quamuis ebrius mortaliter peccauerit se inebriando. Si verò homicidium præuisum fuit ante ebrietatem, videndum est, an ebrius præmiserit debitam diligentiam ad præcauendum homicidium, vel non. Si non præmisit debitam diligentiam ad homicidium præcauendum, homicidium censetur voluntarium in causa. Si verò debitam præmisit diligentiam, E.g. curando aliquos sibi assistere tempore ebrietatis qui homicidium impedirent, vel arma auferrét, quæ pertractare consueuerat in ebrietate, homicidium postea sequens non censetur voluntarium, sed casuale. Idem dicendum est de dormiente, vt bene argumentatur Suarez loco cit. sect.6. num.1. & Molina tomo 4. tract.3. disp.71. & 77. Reginald.nu.95.

His positis duo principaliter quærimus in hoc Puncto. Primò, vtrum homicidium omninò casuale inducat irregularitatem. Secundò, vtrum eam saltem pariat homicidiũ non omninò casuale.

PRIMA PROPOSITIO.

2 HOmicidium omninò casuale, quòd non est volitum in se, nec in causa, non inducit irregularitatem. Hęc Propositio constat ex cap. Lator, & ex cap. Dilectus de homicidio. Ratio est quia homicidium, quod nullo modo est peccaminosum, aut voluntarium, non inducit irregularitatem; sed homicidium omninò casuale nullo modo est voluntarium; voluntarium enim est à principio cognoscente singula, vt ait Aristoteles; ergo homicidium omninò casuale non inducit irregularitatem. Ita Suarez loc. cit. num.9. Salonius 2.2.q. 64. art.8. controuer. j. concl 4. Molina loco cit. disp.71. num.1. & disp.77. num.2. Auila, & Henriquez loc. cit. Valent. tomo 4. d.7. q. 19. puncto 3. pag. mihi 1443. Filiucius numero 54. & alij communiter, teste Molina, Suarez, sectione quinta, numero secundo, & alijs.

3 Hinc sequitur primò, homicidium commissum ab amẽte, vel furioso non habente tunc temporis lucida interualla cum perfecta libertate sufficiente ad peccatum mortale, nõ inducere irregularitatem. Ita DD. cit.

4 Secundò, homicidium commissum ab ebrio, vel dormiẽte, qui non præuidit illud secuturum, non inducere irregularitatem; censetur enim omninò casuale; & hoc videtur verum, etiamsi homicidium in somnis secutum fuerit, eo quod homicida male affectus esset ante somnum contra occisum, ob idque illum in somnis occiderit. Hoc tamẽ intelligitur, modo non esset consuetus quid simile facere in somnis, nec præuiderit secuturum homicidium. Quare prauus ille affectus non censetur causa proxima huius homicidij, sed per accidens: modo homicida non haberet consuetudinem similia faciendi, nec præuiderit secuturum homicidium. Ità Molina loco cit. num.4. vbi citat Castrum, Couarruuiam, & Nauarrum, Contra Paludanum in 4. dist. 32. quæst. j. art.2.

5 Tertiò, homicidium commissum ab infante, rationis vsu carente, non gignere irregularitatem: homicidium verò commissum ab infante capace doli, idest habente rationis vsum sufficientem ad mortale peccatum, inducere irregularitatem, vt benè ait Syluester homicidium 3. quæsito 1. Sanchez in summa lib.1. cap.12. num.8. Nauar. cap.27. n. 230. Molina loc. cit. & alij. Ratio est quia occisio in huiusmodi infante est voluntaria; cum adsit sufficiens rationis vsus ad mortale peccatum: occisio autem voluntaria inducit irregularitatem; sicut etiam inducit excommunicationem, quando fit contra Clericum, vt benè ait Sanch. loco cit. & alij. Si verò detur casus; vt puer non habens plenum rationis vsum sufficientem ad peccatum mortale occidat alterum, non incurrit irregularitatem occidendo, etiamsi puer sit maior septennio, vt benè ait Auila par.7. disp.6. sect. j dubio 13. concl 2. Molina loco cit. Contra Hostiens. cap.1. de delict. puerorum. Ratio est quia huiusmodi homicidium non censetur voluntarium, nec imputatur ad culpam, & consequenter nec imputari debet ad pœnam irregularitatis.

Addunt aliqui DD. puerum maiorem septennio, de quo dubitatur, an habeat plenum rationis vsum, non esse censendum irregularem ob homicidium ab ipso commissum; nam in dubio præsumendum est in fauorem pueri possidentis suam libertatem. Ita Henriquez lib.14. cap.3. num.4. Auila loc. cit. concl.3. & alij.

Sed contrarium nobis dicendum est, vt patet ex dictis de sponsalibus, & in tractatu de Legibus, q. j punct. 3. cum Sanchez loco cit. num.13. & de matrimonio, lib.1. disp.6. & alijs. Ratio est quia puer post septennium præsumitur habere rationis vsum; & consequenter afficitur irregularitate proueniente ex delicto; nisi fortè excusetur ob probabilem ignorantiam iuxta supradicta de causis excusantibus ab incurrendis censuris, cum Nauar. & Sanchez.

SECVNDA PROPOSITIO.

6 HOmicidium, quod non est omnino casuale, sed volitum in causa, seù implicitè voluntarium, inducit irregularitatem. Ratio est quia huiusmodi homicidium est sufficienter voluntarium, & peccaminosum mortaliter; homicidium autem voluntarium, aut peccaminosum mortaliter inducit irregularitatem. Ita Salonius loc. cit. concl.5. Filiucius num.53. Suarez, Auila, Henriquez, & alij, locis citatis.

7 Hinc patet primò, à fortiori, homicidium inducere irregularitatem, quando est voluntarium in se, & directè, idest cum aduertentia, & deliberatione, ex industria, & ex proposito, vt patebit ex sequenti puncto.

8 Secundò, dantem operam rei licitæ, vel illicitæ, non esse reum homicidij, aut irregularitatis, si debitam diligentiam adhibuit, ne sequeretur homicidium; irregularitas enim non incurritur ex homicidio, nisi homicidium sit voluntarium, aut peccaminosum: homicidium autem non est voluntarium, nec peccaminosum, quando adhibita fuit debita diligentia, ne sequeretur. Ita communior DD. sententia, Contra Syluestrum homicidium 2. Toletum, & alios apud Suarez loc. cit. num.1. asserentes, illum esse irregularẽ, qui aliquem occidit, dum rei illicitæ daret operam apud Filiucium num.64.

9 Sed maior difficultas est, vtrum dans operam rei illici-

te

tæ periculosæ homicidij secuto homicidio sit irregularis. In qua difficultate, duplex saltem est DD. sententia.

Prima est Suarez disp.45. sect 6. num.12. Sayri lib.7. cap. 5. num.13. Auilæ par.7. disp. 6. sect.3. dubio 1. Molinæ disp. 77. num.5. Vgolini de irregularitate, cap.18. § 1. num.9. Nauarri, cap.27. num.237. Toleti lib 1. cap. 77. & 78. & aliorũ asserentium esse irregularem. Ratio est tum quia eo ipso, quo quis dat operam rei illicitæ periculosæ, censetur velle homicidium, inde sequens; consequenter homicidium censetur voluntarium, & inducere irregularitatem. Tum quia hoc videtur expressum in cap. Tua nos de homicidio.

Secunda sententia est Lessij lib.2. cap.9. dubio 15. P. Nauarri lib.2. de restitutione, cap.3. num. 362. Henriquez lib. 14. cap.15. num.1. Suarez ex parte num.3. Filiucij num. 70. quamuis num.77. dissentire videatur, & aliorum apud Salonium loc. cit. controuersia 3. & apud Suarez loc. cit. num. 4. negantium, dantem operam rei illicitæ periculosæ, esse irregularem, si debitam adhibuit diligentiam, ne sequeretur homicidium. Ratio est. Primò, quia huiusmodi homicidium non est voluntarium; non enim est voluntarium in se, vt suppono; eo quòd committatur eo tempore, quo non adest aduertentia illius, vt suppono. Neque est uoluntarium in causa per hoc, quod uoluntariè detur opera rei illicitæ periculosæ; nam periculũ tollitur, & purgatur per sufficientẽ diligentiã, quę facit, ut homicidiũ nõ dicatur uoluntariũ. Quare si est voluntarium maximè, quia non est adhibita debita diligentia, ne sequeretur; sed adhibita est, vt suppono, debita diligentia; ergo non est voluntarium; consequenter non inducit irregularitatem. Secus dicendum est, si fuit omissa debita diligentia cum peccato mortali. Secundò, quia consecutio homicidij censetur inuincibiliter ignorari, si fuit adhibita sufficiens diligentia, ne sequeretur; ignorantia autem inuincibilis homicidij, seu facti excusat ab irregularitate, vt patet ex dictis de causis excusantibus à censuris.

Hæc secunda sententia mihi probatur, addita duplici limitatione.

Prima est, vt excipiamus aliquos casus, in quibus videtur imposita irregularitas ob actionem periculosam homicidij, quamis diligentia adhibita.

Primus casus est in cap. vltimo de homicidio in sextò, vbi mandans alterum percuti afficitur irregularitate, secuta morte, vel mutilatione, etiamsi expressè imposuerit mãdatario, nè lethaliter vulneraret. Ita DD. statim citandi.

Secundus casus est in cap. Tua nos, de homicidio, vbi irregularis declaratur Monachus, qui omni adhibita diligentia aperuit apostema in gutture mulieris, quæ posteà mortua est. Ita Suarez loc. cit. num. 10. Savrus lib.7. cap.2. num. 7. Filiucius cap.5. quæsito 8. & de hoc casu nos supra locuti sumus, cum nobis sermo esset de irregularitate, quę contrahitur ob exercitium Chirurgiæ, vel Medicinæ; non seruata regula artis.

Secunda limitatio, est, vt dicamus non incurri irregularitatem, quando datur opera rei periculosæ, ex qua raro mors contingit; Secus quando datur opera rei illicitæ periculosæ, ex qua solet mors vt plurimum sequi; tunc enim incurritur irregularitas secuta morte, vel mutilatione, quia nõ videtur sufficiens diligentia adhiberi, ne sequatur mors quoties datur opera rei illicitæ periculosæ, ex qua mors, vt plurimum sequi solet; propterea qui ignem admouet Bombardæ in eo loco, vbi magna est hominum multitudo, aut qui vult Arcem euertere, non videtur excusandus ab irregularitate secuta morte, vel mutilatione; nam istæ actiones ità sunt periculosæ mortis, vt ex eis saltem vt plurimũ mors sequatur. Ita Medina 2. 2. q. 63. §. 8. Salonius loco citato, & alij.

Ad rationem primæ sententiæ patet responsio ex nostra ratione.

Ad caput Tua nos de homicidio, vbi habetur monachũ peritum Chirurgiæ, qui omni adhibita diligentia ex præscripto artis aperuit apostema in gutture mulieris, quæ ex ea curatione mortua est, incurrisse irregularitatem.

Responderi potest primò cum Lessio loco citato, nu. 105. & alijs, aut Monachum illum, non adhibuisse debitam diligentiam, quamuis ipse crediderit se illam adhibuisse; aut declaratum fuisse irregularem, eo quod Monachus, & Religiosus in foro exteriori præsumatur non esse peritus Chirurgiæ; vndè non sequitur illum esse irregularem, qui debitam adhibuit diligentiam in opere periculoso; nisi fortè opus sit ex sua natura periculosum homicidij, & ex eo, vt plurimũ mors sequatur. Ista respõsio aliquibus non valdè probatur; nam videtur contra ipsum textum, in quo dicitur Monachum adhibuisse omnem, quam debuit diligentiam.

Secundo responderi potest, hunc casum esse specialiter expressum in iure, & consequenter excipiendum à doctrina generaliter tradita, vt patet ex prima limitatione. Ita Suarez loco citato, Sanchez lib 9. de matrimonio d. 32. nu. 15. & alij.

Ex doctrina in præcedentibus Propositionibus traditæ quamplurimorum casuum inferri potest solutio.

10 Primò conficientem gladios; quibus aliqui posteà occiduntur, non fieri irregularem; nam conficiens gladios cẽsetur causa tantummodo remota mortis, quæ non debet illi ad irregularitatem imputari; quamuis fortè peccauerit illos conficiendo, E.g. conficiendo illos in die festo, aut contra prohibitionem superioris. Quare mors inde sequens, respectu conficientis gladios censetur omninò casualis. Ita Molina tomo 4. d.77. num.10. Vgolinus cap. 18. §. 1. num. 6. vbi citat Alphõsum à Castro, & alios, Suarez disp. 45. sect. 3. num.5. vers. iam vero Filiucius tract. 20. cap. 4. quæsito 6. num. 104.

Hinc patet, quid dicendum sit de fabricantibus chartas lusorias, quarum occasione aliqui inter ludendum interficiuntur, de qua re Suarez d.45. sect. 6. num. 5.

11 Secundo aromatarios cõficientes medicinas ex rebus corruptis irregulares esse, si hac de causa sequitur mors infirmi; censentur enim dare causam periculosam homicidij. Ita Vgolinus cap.19. num.1. Suarez Filiucius, & alij locis citatis.

12 Tertiò, eum, qui præbet, aut consulit, aut tradi mandat aliquid infirmo contra medici præceptum, fieri irregularem, quoties infirmus ex illius rei traditione, perit, aut notabiliter ipsius mors acceleratur, etiamsi hoc faciat titulo pietatis, nè infirmus tamdiu patiatur; nam exercet opus illicitum periculosum homicidij. Ita Nauar. nu. 228. Savrus lib.7. cap.6. num.13. Auila loc. cit. dubio 8. Henriquez cap. 15. num.5. Vgolin. cap. 11. §. 3. num 4 Molina loc. cit. num. 7. Salonius loc. cit. controuersia 3. concl. 4. & alii, quos supra retuli puncto 5. num. 2.

Aliqui tamen existimant, non fieri irregularem, quando mors ita parum acceleratur, vt pro nihilo reputetur. Ita Hẽriquez loco cit. Auila parte 7. d 6. sect. 1. dubio 8. & alij, quorum sententiam non improbo. Verum tamen est, eum non fieri irregularem, qui tradit aliquid infirmo bona fide, vel ex præscripto periti medici, aut qui tradit aliquid, quod nõ est vetitum infirmo, nec dubitat nociturum, aut qui reuoluit infirmum in lecto, non vt citius pereat, sed vt facilius somnum, quietem, vel cibum capiat, etiamsi mors ex aliqua culpa acceleretur, modò non sit culpa lata, seu negligentia notabilis, idest modò reuoluens eam adhibuerit diligentiam, quam communiter adhibent homines illius professionis. Ita communiter DD. teste Suarez d.47. sect.7. num.3. & Vgolino cap.19. §.3. Quando autem dubitatur, an mors ipsius causa secuta sit, adeundus est medicus, vel alius vir prudens, cuius iudicio, & consilio standum est, nec facile admittendi sunt scrupuli in hac materia. Ita Vgolinus loc. cit. Henriquez lib.14. cap.15. num.5. Savrus loc. cit. & alii.

13 Quartò, eum non incurrere notam irregularitatis, qui cautè, & secundum regulas artis extraxit sagittam à vulnerato, ex cuius extractione vulneratus mortuus est. Ratio est quia seruando regulas artis censetur sufficientem adhibuisse diligentiam in opere periculoso, ne sequeretur homicidium. Ita Nauar. num. 229. Sayrus loc. cit. num. 14. & alij. Item cædens ligna in die festo, si fortè inter cædendum securi è manibus excidente aliquem occidit, non est irregularis; quamuis dicatur opus illicitum exercere, vtpotè prohibitum in die festo; nam illud opus non censetur periculosum homicidij; consequenter non est sufficiens ad inducendam irregularitatem, quidquid dicat Toletus lib. 1. cap. 86. & alij.

14 Quintò magistrum verberantem discipulum, excedẽdo modum percussionis, & non adhibendo debitam diligentiam, ne sequatur mors, vel mutilatio, fieri irregularem vt accidit, quando proijcit aliquid in caput, vndè illi oculum eruit, aut quando calce ventrem percutit, & inde mors sequitur, cap. Presbyterum, & cap. Ad audientiam de homicidio. Ita Nauar. 235. Vgolinus cap. 20. num. 12. Henriquez lib.14. cap.14. num.4. Molina loc. cit. num. 6. Auila loc. cit. dub.3.

dub.3. Sayrus loco cit. num.2. Filiucius nu.56. Suar. d. 45. sect.5. nu. 2. Reginald. lib.30. cap.12. & alij.

15 Sextò, Iudicem non esse irregularem, si licitè præcipit, reum verberari iuxta leges, quæ leuem imponunt percussionem; minister verò adeò excessit in verberibus inferendis, vt ratione illius excessus reus mortuus sit. Idem dicendum est, quando iudex Ecclesiasticus præcepit iudici seculari, vt puniret Titium delinquentem, modò delictum nō mereatur mortem, vel mutilationem secundum iura. Ratio est quia mors, vel mutilatio sequens non imputatur iudici Ecclesiastico; cum respectu illius censeatur casualis. Ita Vgolinus tract. de Irregul. cap.15. §.6. Auila loco cit. d.4. dub. 3. & 4. Sayrus lib.7. cap.2. nu.8. Henriquez loco cit. cap.14. nu.5. Filiucius nu.95. Suarez d.45. sect.2. nu.4. Reginald. lib.30. nu.125. & alij.

16 Septimò, eum excusari posse ab irregularitate, qui alteri inflixit vulnus leue, & non lethale, ex quo vulneratus conualuisset absque alia cura, vel saltē cū modico medicamine; sed vulneratus ex sua intemperantia, aut ex incuria medicorum ex hac vita decessit. Ità Caiet. loco supra cit. art.8. Sotus 5. de iustitia art.9. Sayrus lib.7. cap. 4. nu. 16. Suarez d.45. sect.6. num.19. Lessius lib.2. cap.9. dubio 15. Vgolinus ex parte cap.14. §.2. num.8. Salonius loco citato controuersia 7. conclus.2. Filiucius num. 83. Reginald. nu. 164. Couarruuias in Clement. si furiosus parte 2. §.2. nu.9. & alij Contra Nauarrum cap.27. nu. 223. Syluestrum verbo Homicidium 2. quæsito 22. Auilam parte 7. d.4. sect.j. dub.5. Henriquez loco cit. num.4. & alios. Ratio est quia huiusmodi vulnus non censetur causa proxima mortis, sed remota, & occasio tantum; Ad cognoscendum verò, vtrum vulneratus mortuus sit ex vulnere, vel ex alia causa, standū est iudicio iudicis, seu periti hominis.

Hinc patet, patrem non esse irregularem si leuiter percussit, seu vulnerauit filium, & filius mortuus est ex imperitia, vel negligentia medici, vel ex malo regimine, vel etiā ex febri superueniente. Ità Vgolinus cap.16. §. 6. Henriquez loco cit. nu.4. in commentario Littera C. Auila loco cit. conclus.4. Idem dici potest de eo, qui patri dedit consilium verberandi filium. Videte Vgolin. loco cit.

17 Octauò, illum non esse irregularem in foro conscientiæ iuxta Henriquez lib.14. cap.16 num.1. Littera K. vbi citat Hostiensem, Speculatorem, & alios; qui mandauit, vel consuluit Titio occidere Caium, sed accidit, vt Titius ipse occisus fuerit à Caio. Ratio, inquit Henriquez, est quia mors Titij censetur casualis, respectu mandantis, vel consulentis, qui non videtur cooperatus ad mortem Titij, nec videtur imposuisse opus periculosum mortis Titij. Et hoc videtur verum præsertim, inquit Henriquez, si consulens, vel mandās non præcogitauerat secuturam mortē, aut verisimiliter credere poterat, mortem Titij non secuturam. Sententia Henriquez non videtur improbabilis; nihilominus probabilior, & tutior est opposita sententia Couarruuiæ, Nauarri, & aliorum apud Sayrum cap. 2. num.12. Vgolinum cap.16. num.8. Suarez d.44. sect.3. nu. 18. & disp.45. sect.2. num.6. Filiucium num.98. & 35. Molinam tomo 4. d.32. num.2. Auilam parte 7. disp.3. sect.2. dub.5. conclus.4. & Reginaldum lib.30. num. 126. Ratio est quia videtur mandasse, vel consuluisse opus periculosum mortis, vt experientia docet, non adhibita sufficienti diligentia ad præcauendam mortem mandatarij; tum quia hic casus videtur expressus in cap. vlt. de homicidio.

Addunt aliqui DD. illum non esse irregularem; qui consilium dedit alteri, vt illicitè, & temerè se exponat periculo mortis, E. g. intret duellum, insidias tēdat inimico, &c. ex quo sequitur mors ipsius, cui datum est consilium. Ratio istorum est tum quia iura loquuntur de eo, qui dat consilium occidendi; non verò de illo, qui dat consilium se exponendi tali periculo. Tum quia mors inde sequens videtur casualis respectu consulentis. Tum quia hoc peccatū non videtur peccatum homicidij contra iustitiā; cum scienti, & volenti, non fiat iniuria.

Sed oppositum mihi probabilius videtur. Ratio est quia dans consilium alteri; vt se occidat, est irregularis secuto homicidio; ergo etiam videtur irregularis dans consilium alteri, vt se exponat periculo mortis absque iusta causa. Tum quia peccat contra iustitiam peccato homicidij, saltem respectiuè ad Rempublicam, cui fit iniuria, vt patet in eo, qui occidit, vel mutilat aliquem consentientem, & in eo, qui se ipsum tanto periculo exponit, abutendo vita sua. Ita communiter DD. teste Suarez d.44. sect.3. num. 18. & alijs, quos in simili retuli de restitutione.

Ex quo vlterius patet, illum esse irregularem, qui dolosè, & absque bona fide dedit alteri consilium transeundi per quandam viam, in qua nouerat adesse ipsius inimicos tendentes illi insidias, vel qui dedit consilium transeundi per flumen periculosum, &c. Videte Vgolinum cap. 16 n. 5. Maiolum lib.5. cap.48. §.2. & Sayrum lib.7. ca.3. nu.10.

18 Nonò, illum esse irregularem, qui inter dormiendum interemit infantem in lecto, eo quod non adhibuerit debitam, & sufficientem cautionem præscriptam in tenendo infantulo in lecto; nam voluntariè dedit operam rei illicitæ periculosæ, non adhibita sufficienti diligentia ad præcauendum homicidium. Ita Vgolinus cap. 18. §.2. num. 12. Suarez d.45. sect.6. num.15. Nauar. num.236. Filiucius num.79. & seq. Reginaldus lib.30. cap.12. num.157. & alij apud Sayrum loco citato num.10.

19 Decimò, proijcientem lapidem in Titium fieri irregularem, si lapis, Titio illum declinante, concidit in Caium, illumque occidit; Titius verò declinando ictum lapidis nō fit irregularis; cum vtatur iure suo declinando ictum, vt se ipsum seruet incolumen. Ratio, cur proijciens lapidem in dicto casu sit irregularis, est, quia censetur actionem periculosam homicidij exercuisse absque sufficienti diligentia, ne lapis ad Caium perueniret. Ità Molina loco cit. Vgolinus loco cit. §. 2. num. 1. Sayrus loco cit. cap. 6. num. 30. Reginaldus lib.30. num. 156. & 158. & alij. Secus dicendum videtur si debitam adhibuit diligentiam, & fortè fortuna lapis tetigit Caium, vt patet ex supra dictis de ignorantia excusante à censuris. Ita Suarez d.45. sect. 6. num. 18. Filiucius nu. 81. Sayrus, & Molina locis citatis; quamuis contrarium sentiat Vgolinus loco citato, numero 12.

20 Vndecimò, illum esse irregularem, qui reficiendo tectum proijcit tegulam, ex qua occiditur viator; nisi monuerit, vel signum de more exposuerit, vt patet ex sæpius dicta ratione, & cap. Ex litteris; & cap. lator de homicidio; nam in opere periculoso non censetur adhibuisse sufficientem diligentiam ad præcauendam alterius mortem. Ità Molina loco cit. Syrus loco cit. num.27. Vgolinus cap.21. num 5. Henriquez loco cit. Nauar. nu.255. Reginal. n.156. & alij communiter.

21 Duodecimò, illos, qui hyemali tempore sese niueis pillis glacie confectis petunt, fieri irregulares, si inde contingat alteri oculum erui. Ità Vgolinus cap. 22. num. 4. Idem dicendum est de ijs, qui lapidibus certant, aut gladiatoriam artem exercent, aut hastis inter se concurrunt absque sufficienti diligentia, ne mors, vel mutilatio sequatur. Ita Vgolin. loco cit. nu.5.

22 Decimotertiò, saltantem cum muliere prægnante, saltatione consueta, & moderata, non esse irregularem; secuto abortu fœtus animati. Secus si vsus est saltatione immoderata; cap. Sicut ex litterarum de homicidio, idem dic de percutiente, dedit enim operam rei illicitæ, & periculosæ abortus absque sufficienti diligentia ad abortum præcauendum. Ita Henriquez lib.14. cap.15. nu.4. Auila dub. 6. Vgolinus loco cit. Reginald. cap.12. num. 156. Suarez d. 45. sect.82. nu.5 Molina ex parte d.77. num 6. Idem dicendum est de eo, qui vtitur copula mulieris prægnantis, absque debita cautione, si mors fœtus animati inde sequatur; vt patet ex dicta ratione. Ita Suarez sect. 6. nu. 11. Filiuc. nu.75. Vgolinus loco cit. §. 2. num. 2. Maiolus lib.5. cap. 48. §.3. & alij.

Idem valet in casu cap. continebatur de homicidio vbi Clericus falce occulte præcinctus declaratus fuit irregularis, eo quod alter cum eo colludens falce vulneratus obierit: Clericus enim non præsumitur debitam diligentiam adhibuisse ad præcauendum homicidum, quanquam in foro conscientiæ non est irregularis si re ipsa periculum nulla ratione præuidit. Ita Suarez disp. 45. sect.5. num.3. ad finem, Filiucius num. 57.

23 Decimoquarto, insidentem equo non esse habendum pro irregulari, quādo equus fractis habenis puerum in via existentem conculcauit, & interfecit mors enim censetur omninò casualis. Et hoc verum est, etiamsi insidens equo forte sit Franciscanus, qui peccet equitando contra regulas suæ religionis; aut etiamsi equum conscenderit ad furandū, vt patet ex cap. Dilectus de homicidio. Ita Molina loco cit num.7. Sayrus lib.7 cap.6. num.1. Vgolin. cap.18. § 1. & alij. Secus dicendum est de illo, cuius equus morsu, vel calcibus interfecit alterum non adhibita sufficienti diligentia

ad

ad hæc damna præcauenda. Ita Vgolinus cap. 11. num. 4. mors enim non censetur omninò casualis, cum ei nota esset equi natura, vel de illa dubium haberet, vt suppono.

24 Decimoquinto, illum non esse irregularem, qui domi diligenter custodit feram, quæ absque ipsius culpa soluta aliquem occidit. Ita Henriquez loco cit. cap. 15. Littera N, Auila dub 7. Reginaldus nu. 153. Nauarrus, Couarruuias, & alij apud Sayrum loco citato, num. 19. Secus dicendum est de eo, qui feram vinculis constrictam in platea detinet, quæ incautè accedentes occidit; nam in opere periculoso non censetur sufficientem adhibuisse cautionem, & diligentiam ad præcauendam mortem. Ita Molina loco cit. num. 6. Idem dicendum est de eo, qui canem in alium irritauit, & inde secuta est mors, vel mutilatio. Ita Vgolinus cap. 18. §. 1. num. 8.

25 Decimo sextò, illum non esse irregularem, qui bona fide in conuentu hominum detexit cuiusdam mulieris adulterium, quod postea ab vno illorum astantium delatū fuit ad virum adulteræ, quo audito vir mortem intulit vxori suæ adulteræ Ratio est quia illa manifestatio adulterij nō videbatur periculosa homicidij; consequenter mors adulteræ non videtur imputanda primo manifestanti, qui non præuidit illam secuturam; quamuis Vgolinus cap. 22. num. 14. oppositum sentiat.

Hinc patet à fortiori, Caium non esse irregularem, qui detexit Titio in tali loco extare exules, quo audito Titius arripuit occasionem defendendi hoc ad Iudicem, qui missis satellitibus exules in carcerem detrusit, eosque postea morti adiudicauit. Ratio est quia mors illorum videtur casualis respectu Caij, qui nimis remotè videtur ad illorum mortem concurrisse. Ita Vgolinus loco citato, & Suarez d. 40 sect. 3. num. 15. & 31. Qui verò retulit alicui iniurias illi ab alio illatas, videtur fieri irregularis, si affectus iniurijs occidit illatorem iniuriarum, & referens non adhibuit sufficientem cautionem ad illius mortem præcauendam; nam mors inde sequens non videtur casualis respectu referentis iniurias; cum vt plurimum ex huiusmodi relationibus sequi soleant aliqua damna. Ita Vgolinus cap. 16. numero 9.

29 Vltimò, illum esse irregularem, qui ioco terrorem incutit alteri, estque causa, vt alter eo terrore commotus, & perterritus se det præcipitem. Idem dicendum est de incutiente terrorem mulieri grauidæ abortum facienti, quam terrefaciens sciebat grauidam esse, vt patet ex sæpius allata ratione. Ita Sayrus loco citato num. 31. & in Claui Reg. lib. 10. tract. 1. cap. 14 nu. 28 Henriquez loco cit. num. 3. & alij communiter. Excusari tamen possunt pueri, qui se ioco perterrefaciūt; probabiliter ignorātes mortē, vel aliud graue damnum inde secuturum. Ita Nauar. libro 5. consiliorum de homicidio consilio 7. Molina loco citato, num. 9. Sayrus loco citato, & alij. Eandem excusationem mereri videntur, qui alios perterrefaciunt eo modo, ex quo non solet perturbatio, vel damnum sequi.

27 Quæres quænam culpa requiratur ad incurrendam irregularitatem ex homicidio iniusto non omninò casuali.

Respondeo requiri culpam mortalem, vt supra dictum est, nam irregularitas videtur; pœna autem debet proportionari delicto. Ita Suarez d. 45. sect. 5. num. 8. Sayrus lib. 7. cap. 5. num. 5. Salonius 2. 2. q. 64. art. 8. contr. 4. ad finem pag. mihi 421 Valentia tomo 4. d. 7. q. 19. pun. 3. fol. 1444. Filiucius nu. 58. & 61. & alij supra relati Contra Molinam loco citato, & alios apud Sayrum, arbitrantes sufficere culpam venialem.

PVNCTVM VIII.

De irregularitate prouenieNte ex homicidio voluntario iniustè facto ab homicida, & eius cooperatoribus.

1 *Quodnam dicatur homicidium voluntarium.*
2 *Quomodo homicidium voluntarium differat à casuali.*
3 *Quodnam dicatur membrum.*
4 *An occidens, vel mutilans sit irregularis.*
5 *An mutilans membrum aridum sit irregularis.*
6 *An debilitans brachium alterius sit irregularis.*
7 *An reddens aliquem cecum sit irregularis.*
8 *An abscindens alteri digitum sit irregularis.*
9 *An sit irregularis, qui abscindit maiorem membri partem.*
10 *An mutilans cadauer sit irregularis.*
11 *An debilitans membrum alterius sit irregularis.*
12 *An Abscissus aliquando sit irregularis, non verò abscindēs.*
13 *An mandans homicidium sit irregularis.*
14 *An mandans sit irregularis, si pace inita sequatur homicidium.*
15 *Quid si mandatarius nesciat, initam esse pacem.*
16 *An pater sit irregularis si filio dicat, ne redas domum donec de te aliquid noui audiam.*
17 *Quid si mandatarius acceptet mandatum, quod initio nolebat acceptare.*
18 *An sit reus homicidij, si mandatarius occidat contra mandatum.*
19 *An consulens homicidium sit irregularis.*
20 *Quid si reuocet consilium.*
21 *An consulens homicidium, quod alter consuluisset, sit irregularis.*
22 *An sit irregularis, qui committit homicidium, quod alter cōmisisset.*
23 *An suadens Caio homicidium, quod adhuc commisisset, sit irregularis.*
24 *An sit irregularis, qui suo dicto influit in homicidium.*
25 *An sit irregularis, qui dat consilium capiendi arcem, ex quo sequitur mors.*
26 *An promittens securitatem sit irregularis, si mors sequatur.*
27 *An sit irregularis, qui dat consilium faciendi abortum.*
28 *An auxiliantes, & cooperantes ad homicidium sint irregulares.*
29 *An omnes sint irregulares quando, plures aggrediuntur aliquem, qui ex vno ictu perit.*
30 *An omnes inferentes multa vulnera leuia sint irregulares.*
31 *Quis sit irregularis, quando plures percutiunt, sed nescitur quis occidat.*
32 *Quis sit irregularis, quando vnus leuiter percutit, sed alij lethaliter percutiunt.*
33 *Quis sit irregularis, quando primus lethaliter percutit, & simul etiam cæteri.*
34 *An sit irregularis, qui admonet auxiliantes, ne malum inferant.*
35 *An tradens Titium arma, quibus caium occidit, sit irregularis.*
36 *Quid si Caium occidat alijs armis.*
37 *An ille, qui non impedit homicidium, sit irregularis.*
38 *An sit irregularis qui non reuelat homicidium.*
39 *An impediens alterum, nè opem ferat inuase, sit irregularis*
40 *An Princeps non impediens neces sit irregularis.*
41 *An qui non impedit homicidium sit irregularis homicidij voluntarij.*
42 *An ratum habens homicidium sit irregularis.*

1 NOtandum primò, homicidium aliud dici casuale; aliud voluntarium. Homicidium voluntarium dupliciter contingit. Primò absolutè, directè, & in se formaliter. Secundò indirectè, & secundum quid. Voluntarium simpliciter dicitur illud, quod intenditur ab agente; propterea homicidium commissum à Titio intentione occidendi dicitur simpliciter, & directè voluntarium. Voluntariū indirectè, & secundum quid dicitur illud, quod licet non intendatur in se directè, explicitè, & in actu signato; nihilominus censetur, & reputatur intentum in actu exercito eo quod aliud actu fiat per se, & immediatè ordinatum ad illum effectum. Vnde qui alteri venenum mortiferum propinat, vel punctim percutit circa præcordia, vel ense grauiter ferit in capite, non intendens mortem, censetur velle mortem indirectè, illamque intendere in actu exercito, vt benè ait Suarez d. 44 sect. 1. num. 4. Filiucius num. 89. Toletus lib. 1. cap. 72. num. 10. Idem dicendum est de percutiēte pregnantem, aut de illo, qui absolutè voluit percutere, non includendo, neque excludendo vsque ad occisionem, Toletus num. 14. & alij.

2 Hinc patet differentia inter homicidium casuale, & voluntarium; nam homicidium casuale dicitur, quod nō est formaliter intentum, nec reputatur iudicio prudentis tanquam formaliter intentum; vt accidit, quando quis percutit aliquem ea percussione, quæ non est apta ad mortem, sed forte fortuna accidit, vt percussus inter fugiendum appulerit in saxum, vel parietem, indeque fracto capite mortuus fit. Videte quæ diximus q. 2. de homicidio, pun. 4. cum Molina, Nauarro, Azorio, & alijs, quamuis Emmanuel sā

verbo

verbo Homicidium num. 4. Antonius Gomez 3. var. cap. 3. num. 15. Filiucius tract. 10. cap. 1. q. 2. & alij apud Suarez disp. 44. sect. 1. nu. 3. existimant illud solum appellari homicidium voluntarium in iure canonico, quod fit ex proposito, seu quod est per se, & directè intentum. Si vero fiat sine animo occidendi, etiamsi alioquin fiat talis actio, ex qua vt plurimum sequitur mors, putat appellari casuale, & hoc non videtur improbabile aliquibus alijs Doctoribus loquentibus de dispensatione quam circa irregularitatem homicidij non voluntarij, concedere potest Episcopus iuxta Tridentini decretum sess. 14. de refor. cap. 7. & sess. 24. cap. 6.

Hinc patet, quandonam homcidium dici possit voluntarium, vel casuale respectu mandantis, vel consulentis; tunc enim est voluntarium, quando intenditur à mandante, vel consulente, aut etiam quando mandans, mandauit aliquid, ex quo facilè sequi potest mors alterius. Videte Molinam d. 33. Suarez d. 45. sect. 2. num. 5. & Sayrum lib. 7. cap. 3. num. 11. Filiucium cap. 4. quæsito 3. & 4.

Addo fieri posse vt homicidium respectu mandantis, vel consulentis sit uoluntarium, respectu vero exequentis mandatum, vel consilium sit casuale, vel è contra, vt si mandans intendat mortem, mandatarius vero uelit leuiorem iniuriam inferre, sed errore manus, vel alia de causa contigit lethale vulnus, vel è contra, vt bene Suarez disp. 45. sect. 2. num 4. Filiucius cap. 2. num 32 & alij.

3 Notandum secundo, membrum propriè dici partem illam corporis, quæ proprium habet officium, distinctum ab alijs partibus. Ita Bartolus L. 2. ff. De publicis iudicijs, Nau. cap. 27. num. 20. Couarruuias in Clementina. Si furiosus parte 3. & alij, quos citat, & sequitur Molina tomo 4. disp. 69. num. 2. Auila par. 7. disp. 5. sect. 2. dubio 1. & Suarez d. 44. sect 2. num 6. Toletus lib. 1. cap. 71. Filiucius tract. 19. cap. 9. num. 235. Reginaldus lib. 30. num. 91. & alij. Contra Caietanum 2. 2. q. 65. art. 1. & Sotum 5. de iustitia q. 2. art. 1. & alios asserentes, illud esse membrum, quod habet officiũ disiunctum, vel coniunctum cum alijs membris, vt est digitus secundum ipsos. Verùm secundum nostram sententiam digitus, quamuis sit pollex, vel index, non est propriè membrum, sicut neque sunt vngues, dentes, testes, barba capilli, articuli digitorum, nares, pars aliqua carnis, vel aliqua copia sanguinis, vel auricula, idest cartilago illa externa, quę tuetur aurem, & ornat faciem. Idem dicendum est de mamillis virorum; cum non habeant actum proprium, & particularem, sed potius videantur ad hominis ornatum inseruire. Oculus vero, manus, pes, auris, membrum virile sunt propriè membra, cum habeant peculiares actus distinctos à cæteris membris. Idem dicendum est de mamillis fœminarum, eo quòd habeant proprium officium distinctum à cæteris; vt benè ait Vgolinus de irregul. cap. 4. §. 5. Molina loc. cit. num. 6. Sayrus lib. 6. cap. 15. num. 18. Reginaldus nu. 91. & alij quamuis Couarruuias, Baldus, & alij non existiment mamillam fœminæ esse membrum. His positis sit.

PRIMA PROPOSITIO.

4 HOmo baptizatus occidens, vel abscindens alterius membrum voluntariè simpliciter, vel secundũ quid est irregularis secuta morte, aut mutilatione. Ita Cou. Clement. Si furiosus citata, vbi decem Textibus hãc veritatem comprobat, & alij DD. commun. Ratio est quia homicidiũ, & mutilatio membri voluntaria inducit irregularitatem; ergo qui occidit, vel mutilat alterum voluntariè simpliciter, vel secundum quid, incurrit irregularitatem secuta morte, vel mutilatione.

Addo, non solum homicidam, & mutilãtem voluntariè simpliciter, vel secundum quid, sed etiam casualiter, cum mortali culpa esse irregularem, ut constat ex puncto præcedẽte. Idem dic de eo, qui absque iusta causa sibi membrũ amputat: hic enim re ipsa dicitur mutilatus, nec minus delictum admittit mutilando se ipsum, quam alium.

5 Ex hac propositione colligi potest primo, mutilantem membrum alterius esse irregularem; etiamsi membrum debilitatum esset, vel aridum; modo mutilans non sit Chirurgus, vel medicus, qui hoc faciat ex præscripto artis. Ita Suarez d. 44. sect. 2. num. 11. Filiucius num. 16. & alij communiter; quamuis ipse Suarez oppositum sentiat de mutilãte mẽbrum omninò aridum, idest mortuum; sed non informatum anima.

6 Secundò, illum non esse irregularem, qui brachium alterius debilitat; hic enim non dicitur mutilare, vel occidere. Ita Toletus lib. 1. cap. 71. nu. 3. Nauar. cap. 27. num. 207. & alij apud Toletum loco cit. & apud Filiucium num. 11. & 234. & apud alios præcitatos DD. contra Maiolum, & alios apud Sayrum lib. 6 cap. 15. num. 5.

7 Tertio, illum non affici irregularitate, qui reddit aliquẽ cæcum, non eruendo illi oculum, aut qui claudum aliquem reddit absque membri mutilatione. Ita communiter DD. teste Molina tomo 4. d. 68.

8 Quartò, illum non esse irregularem, qui alteri digitum abscindit; nam digitus nõ est propriè membrum, vt probat Molina, Contra Suarez num. 8. ex L. Item filius ff. de ædiliũ edicto, vbi digitus appellatur pars membri; sicut ergo iure ciuili digitus appellatur pars membri, ita etiam appellabitur iure Canonico; cum ius Canonicum loqui soleat iuxta modum loquendi iuris ciuilis. Ratio est quia digitus non habet distinctum officium; sed semper simul concurrit cum alijs digitis, vel cum alia parte manus, vel corporis; vt patet in actu pulsandi, in quo non vnus digitus, sed plures cõcurrunt.

9 Quintò, abscindentem maiorem membri partem, E. g. totam ferè manum fieri irregularem, quando pars, quæ remanet, exigua est, ac ferè nihil respectu illius, quæ fuit abscissa; Hic enim moraliter censetur membrum abscindere. Ita Molina d. 69. num. 2. & Suarez d. 44 sect. 2. num. 8 Filiucius num. 236.

10 Sextò, mutilantem cadauer non incurrere irregularitatem. Ratio est tum quia hæc non dicitur hominis mutilatio. Tum quia hæc irregularitas non est in iure expressa. Ita Suarez loco cit. num. 11. & alij contra nonnullos alios.

11 Rogabis primò, vtrum qui non abscindit, sed debilitat vel reddit inutile alterius membrum, fiat irregularis.

Respondeo negatiuè cum Nauarro, num. 206. Vgolino c. 4. §. 6. Auila par. 7. d. 5. sect. 3. dubio 2. Molina tomo 4. d. 68. Suarez loco cit. num 6. Conincho, num. 61. Reginaldo lib. 30. num 93. Filiucio num. 12. & alijs, Contra Syluestrum homicidium 3. quæsito 3. & alios apud Suarez, ut patet ex cap. In Episcopatu de raptoribus, & ex capite Clericus, nè Clerici, vel Monachi. Ratio est quia irregularitas non incurritur, nisi sit in iure expressa; in iure autem solum est expressa irregularitas ob homicidium, vel mutilationem; vt patet ex iuribus citatis. Qui vero debilitat membrum alterius, non dicitur occidere, vel mutilare; cum mutilatio sit abscissio membri. Idem dicendum est de eo, qui alterum ita in oculo verberat, vt lumen amittat hic enim non dicitur mutilare. Ita Riccius in sua praxi decisione 525. num. 3. contra nonnullos alios.

Obijcies. Paria sunt in iure non esse, & inutile esse; sed qui facit membrum non esse per abscissionem, fit irregularis; ergo etiam fit irregularis, qui facit illud inutile per debilitationem.

Respondeo paria esse, quo ad operationem; non verò, quo ad effectum irregularitatis, quæ est materia odiosa, & non extendenda vltra casus in iure expressos.

12 Rogabis secundò, vtrum detur casus, in quo abscindẽs, vel occidens nõ sit irregularis; sit autem irregularis abscissus, & ex opposito, vtrum detur casus, in quo abscissus non sit irregularis; sit autem irregularis abscindens.

Respondeo affirmatiuè; nam qui abscindit alteri digitũ, vel infligit vulnus in facie, etiam cum magna sanguinis effusione, non est irregularis; quia per ablationem digiti, vel inflictionem vulneris in facie non dicitur membrum auferre, vel mutilare; abscissus verò digito, aut deformiter vulneratus in facie manet irregularis ob magnam, & ingẽtem deformitatem, vt patet ex supra dictis. E contra verò amputans alteri membrum virile remanet irregularis; quia dicitur propriè membrum abscindere; quãuis ille, cui absque sua culpa membrum abscissum est, non maneat irregularis, cap. Ex parte, primò. De corpore vitiatis, & patet ex supra dictis. Ita Vgolinus cap. 4. §. 7. Suarez loco citato, nu. 5. & 10 Molina d. 69. num. 3. & 9. Reginald. num. 92. Filiucius num. 12. & 15. & alii communiter.

SECVNDA PROPOSITIO.

13 MAndans, non solum expresè, sed etiam tacitè reus est homicidij, consequenter est irregularis, & tenetur ad restitutionem, nisi expresè, aut tacitè reuocauerit

mandatum, & illius reuocatio innotuerit mandatario. Ità Syluester homicidium 1. quæsito 7. Nauar. num. 233. Suar. d. 44. sect 3. num. 7. Vgolinus cap. 15. §. 4. Azorius 3. parte li. 2. cap. 8. Reginaldus lib. 30. num. 124. Filiucius num. 27. & seqq. Toletus lib 1. cap. 80. & alij communiter. Ratio est quia mandans censetur causa efficax homicidij, & damni; damnum enim, & homicidium secutum non fuisset, si mandans mandatum non dedisset.

14 Hinc sequitur primò, mihi non esse imputandum homicidium, quādo mandaui Titio, vt occideret Caium, quē Titius occidit, postquam cognouit pacem, & familiaritatem inter me, & Titium initam ante secutum homicidium; nam mandatum censetur reuocatum eo ipso, quo Titius cognouit pacem, & familiaritatem inter me, & Caium initā. Quare homicidium sequens non videtur oriri ex priori mādato, sed ex malitia mandatarij. Ita Henriquez cap. 16. nu. 2. Sayrus cap. 12. num 15. Filiucius num. 29. Vgolinus loco cit §. 5. vbi satis probabiliter contra Suarez dicit mandātem non teneri ex iustitia admonere occidendum, vt sibi caueat, dum præuidet, mandatarium, facta mandati reuocatione, adhuc velle mandatum exequi; nam partes suas egit reuocando mandatum impositum.

15 Secundò sequitur, me affici irregularitate, si Titius in mox proposito casu, occidit Caium; nesciens pacem, & familiaritatem inter me, & illum celebratam; tunc enim mādatum non censetur reuocatum; cum illius reuocatio non innotuerit mandatario; etiamsi ego omnia tentauerim, vt reuocatio ad illius aures perueniret.

16 Tertiò, patrem, aut dominum esse reum homicidij, & irregularitatis, quando pater, aut dominus aliquam iniuriā passus dixit filio, aut famulo, domum ne redeas donec aliquid noui de te audiam; filius autem, vel famulus hoc audito occidit eum, qui patrem, aut dominum iniurijs affecit; nā pater, aut dominus censetur tacite mandasse homicidium filio, vel seruo. Ita Vgolinus cap. 15. §. 1. num 3. Suarez d. 44. sect 3. num. 14. Reginaldus num. 123. & alij communiter.

17 Quarto, illum esse irregularem, qui dedit mandatum Titio ad occidēdum Caium; sed Titius in principio noluit mandatum acceptare, posteà vero acceptauit, illudque dedit executioni, antequam mandans reuocauerit mandatū. Ratio est quia mandans re vera dicitur suo mandato causa homicidij, quatenus Titius illo mouetur ad patrandum homicidium Ita Suarez d. 44. sect. 3. num. 9. Maiolus lib. 5. cap. 48. §. 2. Reginaldus lib. 30. num. 126. Vgolinus de irregularitate cap. 15. num. 3. Filiucius num. 29. Idem dicendum est de eo, qui mandauit alteri, vt occideret nocte, sed mandatarius occidit meridiè, vel ut occideret, postquam deiectus, aut depositus fuisset è Magistratu, sed mandatarius illum occidit nondum deposito officio.

18 Quæres, vtrum ille sit reus homicidij, qui mandauit verberare, percutere, vel capere, aut in carcerem detrudere suum inimicum imponendo expressè, nè occideret, & curaret, nè occideretur; sed nihilominus mandatarius inimicum re ipsa occidit.

Responden, reum esse homicidij; tum quia mandauit actiones, quæ sunt periculosæ mortis, non adhibita sufficienti diligentia ad mortem præcauendam. Tum quia sic extat in iure expressum, cap. Vltimo de homicidio. Ita Filiucius num. 94. Suarez disp. 45. sect. 2. num. 3. & alij communiter. Hoc tamen homicidium dici potest casuale, vt patet ex supra dictis.

TERTIA PROPOSITIO.

19 CONsulens homicidium illi, qui paratus non erat ad homicidium patrandum reus est homicidij, & irregularitatis, secuta morte, vel mutilatione. Ratio est quia qui est causa efficax mortis, vel mutilationis reus est homicidij, vel mutilationis; consequenter etiam irregularitatis, quæ ex homicidio, vel mutilatione prouenit Hoc tamen intelligendum est, modò consulens non retraxerit influxum; quem exhibuerat per suum consilium, vt patet ex dictis de restitutione.

Dixi in propositione consulens homicidium illi, qui paratus non erat ad homicidium patrandum; nam consulens homicidium alicui iam parato ad occidendum, non fit irregularis, quia non censetur causa efficax homicidij, quamuis peccet ratione affectus, & intentionis homicidij. Est tamen irregularis, si voluntatem occidendi auget; nam vere dicitur influere in homicidiū, vt accidit, quā quis suo consilio facit, vt alter facilius, vel citius, vel crudelius committat homicidium. Ita Couarruuias Clementina vnica parte. 2., §. 2. Auila parte 7. d. 6. sectione 2. dubio 7. Vgolinus cap. 16. §. 1. num. 1. Toletus lib. 1. cap. 81. & alij communiter; quidquid nonnulli dicant. Secus dicendum videtur, quā consulens non auget voluntatem, sed exiguè mouet, aut quā parato facere maius malum suadet minus, vt quando parato occidere, vel mutilare suadet tantummodo percutere. Ita Auila loco cit. conclus. 1. Nauarrus cap. 14. num. 40. Rodriq. cap. 178. concl. 20. num. 21. Henriquez lib. 14. cap. 16. num. 4. Coninch disp. 18. dub. 8. num. 69. Filiucius num. 102. Suar. disp. 45. sect. 3. num. 2. & seq. & alij apud Sayrum lib. 7. cap. 3. num. 13. nam qui parato facere maius suadet minus malum, non peccat, cum proponat materiam minoris mali, vt delinquentem retrahat à maiori malo patrando, vt constat ex dictis de restitutione disp. j. q. 2. punct. 7. num. 5. Secus dic de cooperante ad minus malum, vt euitet minus, vt si uolēti alterum occidere præstet opem ad secandum brachium, vel pedem: hic enim cooperatur actioni intrinsece malæ. Ita Suarez, & Filiucius loc. cit. Sanchez, Rebellus, & alij, quos retuli de restitutione.

Dixi in propositione consulens homicidium, quia consulens opus pium, aut aliquid aliud non ordinatum ad homicidium, nec intentum ad hunc finem, non videtur irregularis; vt quando quis consulit alteri, vt patrem suum tueatur in ijs casibus, in quibus illum tueri tenetur, & in alijs casibus supra relatis. Videte Maiolum lib. 5. cap. 48. Sayrum loco cit. num 7. Suarez disp. 45 sect. 2. nu. 6. Filiucium tract. 20. cap. 4. quæsito 4 & Henriquez loc. cit. cap. 16.

20 Ex dictis sequitur primò, eum, qui dedit consilium interficiendi inimicum ob acceptam iniuriam, vel propter obtinendam hæreditatem, incurrere irregularitatem; quamuis consulens reuocarit consilium ante secutam mortem, si re vera homicida motus fuit ad occidendum inimicum propter consilium sibi à consulente datum, videlicet ob acceptam iniuriam, vel propter consequendam hæreditatem. Ratio est quia consulens in hoc casu re vera influit in homicidium; cum sufficienter non reuocarit influxum, quem antea præstiterat; influens autem in homicidium reus est homicidij, & consequenter irregularitatis. Ita Nauar. cap. 27. num. 353. Azorius loco citato, & alij, quos retuli de restitutione disp. j. q. 2. puncto 7. num. 3. quamuis P. Nauarrus lib. 3. cap. 4. num. 27. Syluester verbo Homicidium 1. num. 12. Auila loco citato Vgolin cap. 16. §. 9. Sayrus loco citato num. 6. Suarez d. 44. sect. 3. num. 13. Filiucius num. 34. Salonius, & alij contrarium sentiant, quando consulens fecit, quod moraliter potuit ad tollendum influxum, & impediendum effectum, & reuocato consilio innotuit consulto, aut consulens admonuit eum, contra quem dederat consilium.

Obijcies, Mandans reuocato mandato non incurrit irregularitatem, si reuocatio mandati innotuit mandatario; ergo neque consulens sit irregularis, si reuocauit consilium, & illius reuocatio innotuit consulto.

Respondeo negando consequentiam. Ratio disparitatis est, quia mandatum datur in gratiam mandantis; consilium vero potius præstatur in gratiam consulti; consequenter mandans reuocato mandato videtur sufficienter reuocare influxum præstitum; cum sufficienter ostendat executionē mandati non sibi fore gratam; consulens verò retractato consilio non sufficienter censetur, reuocare influxum, eo quod consultus adhuc moueatur verbis consulentis ad executionem consilij, quod in ipsius gratiam præstitum censetur.

21 Secundò, sequitur consulentem teneri ad restitutionē, & ligari irregularitate, quando suasit homicidium vel mutilationem, quam alter suasisset; nam ipse efficaciter influit in homicidium, vel mutilationem secutam ob suum consilium.

22 Tertiò, illum esse irregularem, qui occidit Caium, quē alter occisurus erat, vel qui aliter moriturus erat, vt patet, tum ex allata ratione. Tum ex L. Item Mella, §. Celsus. ff. Ad Legem Aquiliam. Ita Vgolinus cap. 14. §. 4. & alij.

23 Quartò, illum, qui suasit homicidium Caio, quod nihilominus Caius commisisset absque consilio, & suasione, non esse irregularem; nam consulens non censetur causa efficax homicidij, eo quod exequens homicidium occidat sua voluntate, non verò impulsu, & suasione consulentis. Idem dicendum est de mandante, quando mandatarius

nulla

nulla ratione commisit homicidium propter mandatum sibi ab alio impositum. Secus si aliqua ratione commisit propter mandatũ, vt si cõmisit homicidium ob propriã voluntatem, & simul etiam ob mãdatum, idest in gratiam mãdatarij. Ità Molina disp. 33. membro 6. Vgolinus ca. 14. §. 3. & cap. 16. nu. 2. Sayrus lib. 7. cap. 2. nu. 11. Henriquez lib. 14. ca. 16. nu. 4. & alij quos retuli de restitut. loco supra cit.

24 Quintò, Caium incurrere irregularitatem, quando Titius ab eo petijt, num remaneret aliqua iniuriæ nota affectus ob rixam habitam cum Seio, ita vt non posset honorem suum recuperare, nisi per vindictam; & Caius asseruit ipsum remanere affectum iniuria, quo audito Titius occidit Seium. Ita Suarez d. 44. sect. 3. num. 14. & alij communiter. Ratio est quia Caius suo dicto videtur in homicidium influere.

25 Sextò, illum esse irregularem, qui consilium dedit alteri in casu illicito capiendi Arcem per proditionem, & inde mors alicuius secuta est. Ita Vgolinus cap. 16. nu. 4.

26 Septimò, illum non esse irregularem qui volenti suos hostes fugere consilium dedit, ne fugeret, promittendo illi securitatem, quam re ipsa præstare poterat, vtpotè quia hostes illius erant eius amici, vel quia consulens erat vir magnæ auctoritatis apud illos hostes, aut quia secum armatos homines habebat, aut quia poterat illum abscondere in loco secretiori, ad quem non poterant hostes peruenire. Ratio est quia homicidium in sequens sequitur per accidens, & non videtur imputandum consulenti, qui non videtur sua culpa in homicidium influxisse. Ita Vgolin. cap. 16. §. 7. Henriquez lib. 14. c. 16. nu. 4. Sayrus lib. 7. ca. 3. nu. 9. Reginaldus nu. 144. & alij.

27 Octauò, illum esse irregularem, qui dedit consilium faciendi abortum fœtus animati anima rationali, secuto tamen effectu, cap. Maiores 32. quæst. 2. ita Coninchus num. 64. & alij DD. citati. Quando autem fętus animetur, patet ex dictis de homicidio, præsertim in hac vltima editione grandioribus foglijs facta, ad quæ vos remitto. Videte Vgolinum cap. 4. §. 1. & cap. 16. §. 2. Suarez d. 44. sect. 2. num. 13. Sayrum loco cit. cap. 2. Henriquez loco cit. ca. 15. & Auilam parte 7. d. 6. sect. 4. Reginaldum lib. 30. nu. 96. Filiucium tract. 20. cap. 1. q. 8. nu. 19. & seqq. Quarantam, & Naldum v. Abortus, apud quos inuenientis decretã Sixti V. & Gregorij XIII.

QVARTA PROPOSITIO.

28 AVxiliantes, aut cooperantes ad homicidium rei sunt homicidij, & consequenter irregularitatis, secuta morte, vel mutilatione. Ratio est quia efficaciter influunt in homicidium, vel mutilationem.

29 Hinc sequitur primò, quando plures de communi cõsensu aggressi sunt Titium, sed Titius inuasus ex vno tantum vulnere perijt, omnes reos esse homicidij, & consequenter esse irregulares; etiamsi non omnes percusserint; nam omnes cooperati sunt ad homicidium concitando se, & consulendo homicidium, ex qua concitatione, & consilio secutum est homicidium; licèt vnus tantum inflixerit lethale vulnus. Ità Vgolinus cap. 14. num. 5. Molina d. 33. membro 1. & 7. Suarez disp. 44. sect. 3. nu. 31. & d. 45. sect. 3. num. 9. Filiucius tract. 20. cap. 4. q. 7. nu 109. & seqq. Reginaldus lib. 30. cap. 12. num. 160. & seqq. Sayrus lib. 7. cap. 4. num. 12. Iulius Clar. loco citando Gomez 3. var. ca. 3. num. 16. de homicidio, & alij communiter, in cap. Significasti de homicidio. Si verò non se concitarunt, nec præmiserunt consilium, sed subita quadam rixa inflixerunt vulnera, & vnus tantum lethale vulnus inflixit, ille tãtum videtur reus homicidij, qui lethale vulnus inflixit, modo constet quisnam illud inflixerit, & constet, alios non concurrisse ad vulnus. Ità Hostiensis in cap. Significasti citato, Sayrus loco cit. num. 13. & alij. Contra Suar. loco cit. num. 9. & Filiucium loco cit. nu. 111. Quando verò nescitur quisnam lethaliter vulnus inflixerit, omnes, qui dubitant à se lethale vulnus inflictum esse, debent se tanquam irregulares gerere, vt supra ostensum est cap. Ad audientiam, & ex cap. Significasti de homicidio. Ita Vgolinus cap 14. §. 1. num. 5. Molina loco cit. membro 7. ad finem, Auila parte 7. disp. 6. sect. 3. Reginaldus num. 161. Filiucius num. 110. Suarez num. 11. & alij, quos supra retuli. Quid verò faciendum sit in foro externo, videri potest apud Suarez loco cit. & apud Maiolum lib. 5. cap. 48. §. 4. num. 9.

30 Secundò sequitur, quando plures vulnera inflixerunt, quorum singula non sunt ex se mortalia, sed simul sumpta sunt causa sufficiens mortis, singulos incurrere irregularitatem; nam singuli cooperati sunt ad mortem. Ita Molina loco cit. nu. 3. Vgolin. Coninchus, Suarez, Filiucius, & alij locis cit.

31 Rogabis primò, vtrum quando plures percusserunt absque præmisso consilio, & consensu, & non constat, ex quo vulnere percussus obierit, debeant omnes se tanquam irregulares gerere.

Respondeo affirmatiuè. Ratio est, tum quia percussus præsumitur ex omnibus vulneribus obijsse. Tum quia versamur in dubio facti homicidij, in quo dubitans, censendus est irregularis, cap. ad audientiam. & cap. Significasti de homicidio. Ita Couarruuias Clementina Si furiosus parte 2. §. 2. num. 4. Sayrus lib. 7. cap. 4. num. 14. Azorius, loco cit. Vgolinus cap. 14. num. 1. §. 1. Molina loco citato Suarez d. 45. sect. 4. num. 11. Iulius Clarus §. homicidium a versic. Alia est etiam, Filiucius loco cit. & alij.

32 Rogabis secundò, quis censendus sit irregularis, quãdo vnus primo loco percussit leuiter, sed alij postea accedẽtes lethaliter percusserunt absque cooperatione illius, qui leuiter percussit.

Respondeo vltimos esse irregulares; quia lethaliter percusserunt, & efficaciter influxerunt in mortem; primus verò non videtur irregularis, vt patet ex cap. Significasti; mors enim non videtur illi imputanda; cum non præuiderit lethalem percussionem aliorum, nec ipsius percussio influxerit in mortem. Secus dicendum est, quando primus lethaliter percussit; cæteri verò aduenientes leuiter solum percusserunt; modò vulnus istorum non sit cooperatum ad mortem citius inferendam. Ita Henriquez lib. 14. cap. 14. num. 2. Sayrus lib. 7. cap. 4. num. 15. Coninchus num. 70. & alij, quamuis Suarez num. 9. & Filiucius num. 112. putent esse irregularem leuiter percutientem, siuè primus, siuè vltimus percusserit.

33 Rogabis tertiò, quis censendus sit irregularis, quando primus lethaliter percussit, & cæteri aduenientes etiam lethaliter percusserunt: aut quando domus corruens aliquẽ iam antea lethaliter vulneratum interemit.

Respondeo videndum esse, vtrum percussus obierit statim, ac fuit percussus à secundis. Si statim obijt, primus nõ videtur irregularis, quia mors re ipsa secuta nõ fuit ob percussionem primi; sed potius secuta fuit propter percussionẽ factam à secundis. Ita Auila loco cit. Coninch. disp. 18. dub 8. num. 60. Contra Vgolinum cap. 14. §. 1. Couarruuiã Clementina Si furiosus parte 2. §. 2. & alios: si verò non statim obijt, omnes sunt irregulares, si primum vulnus cooperatum est ad mortem, vel saltem illam accelerauit.

Hinc patet, quid dicendum sit de eo, qui vulnerauit aliquem, quem domus corruens interemit. Ita Auila loco cit. dub. 4. Molina loco cit. membro 7. nu. 4 Couarruuias, & Vgolin. locis cit.

34 Rogabis quartò, vtrùm ille censendus sit irregularis, qui rixam habens cum Titio, admonet accurrentes in sui auxilium, ne quid mali Titio inferant.

Respondeo, non censendum esse irregularem, etiamsi accurrentes occidant Titium intuitu illius, qui cum Titio rixatur. Ratio est quia ipse non censetur ad mortem cooperati; sed homicidium respectu ipsius sequitur per accidẽs. Ita Henriquez lib. 14. cap. 13. num. 4 Auila dubio 5. Reginald. num. 147. Contra Vgolinum cap. 18. §. 2. Nauar. cap. 27. num. 227. & alios aliter sentientes, quando rixa est illicita.

35 Rogabis quintò, vtrum præstans aliquid præmium ad homicidium, vel ad mutilationem, E. g. tradendo Titio, arma quibus Caium occidit, sit irregularis.

Respondeo irregularem esse, si suspicionem aliquam habuit illa peti ad malum aliquod patrandum; tunc enim malum ac damnum inde sequens censetur sufficienter voluntarium, itaut Titio imputetur ad culpam, & ad pęnam irregularitatis ex homicidio casuali. Si verò nesciuit, nec suspicatus est peti ad malum aliquod patrandum, excusatur ab irregularitate; sicut enim excusatur à culpa, ita etiam excusari debet à pęna. Ita Molina disput. 33. membro 6. numero octauo Suarez, & Filiucius loc. cit. Vgolinus cap. 17. numero tertio, vbi citat Felinum in cap. Sicut dignum.

36 Rogabis sextò, vtrum tradens alteri arma ad aliquem occidendum incurrat irregularitatem, si ille, cui tradidit arma, non committit homicidium illis armis, sed alijs.

Respondeo, non incurrere irregularitatem. Ratio est quia re ipsa non censetur influere in homicidium. Secus dicendum est, si homicida illius armis factus est animosior ad patrandum homicidium, eo quod illa secum detulerit, maioremque terrorem incusserit; sicut etiam accidit in eo, qui comitatur homicidam, illumque sua præsentia reddit audaciorem ad homicidium. Ita Vgolin. loco cit. num. 2. Suarez disp. 45. sect. 3. num. 10 Filiucius num. 46. & 100. & 125. & alij quos retuli de restitutione.

QVINTA PROPOSITIO.

37 QVI voluntariè non impedit homicidium, quod tenetur ex iustitia impedire, incurrit irregularitatē; vt accidit, quando quis tenetur ex officio, vel ex stipendio, vel ex promissione alterum defendere, & non defendit. Ratio est quia peccat contra iustitiam non impediendo, & cēsetur causa moralis homicidij. Ita Nauar. cap 27. nu. 231. & alij communiter apud Suarez d. 45 sect. 4. num 5. apud Henriquez lib. 14. cap. 12. & apud Sayrum lib. 7. cap. 4 nu. 3. quorum sententiam satis probabilem putat Coninchus disp. 18. dub. 8. num. 71. eamq; sequitur Filiucius tract. 20. cap. 4. quæsito 9. & 10. & Reginaldus libro 30. num. 145. & 168. & seqq. Toletus lib. 1. ca. 83. num. 4.

Dixi quando tenetur ex iustitia impedire; nam si teneatur impedire ex sola charitate, non incurrit irregularitatē; non enim peccat peccato homicidij, & iniustitiæ, sed solū contra charitatem. Ita Nauar. loco cit. num. 231. Molina disp. 76. nu. 8 & disp. 33. membro 5. Suarez loco citato nu. 9. Filiucius num. 127. Reginaldus loco citato, & alij, contra Angelum verbo homicidium 1. num. 17. Syluestrum eodem verbo num. 14. & alios, existimantes incurrere irregularitatem, quando alteri non subuenit dolosè, & animo, vt moriatur.

38 Hinc sequitur primò, illum, qui non reuelat Caio homicidium, de quo initum est consilium contra ipsum, non fieri irregularem, si ex sola charitate tenetur reuelare. Ita Molina, Nauar. Sayrus & alij locis citatis.

39 Secundo, illum, qui alteri, volenti opem ferri inuaso, cui tenebatur ex sola charitate opem ferre, consuluit, nè ferret opem, non fieri irregularem; nam consulens non peccauit peccato homicidij, cum non fecerit contra iustitiam, cui opponitur homicidium, sed contra solam charitatem; consulens enim eo peccato peccat, quo peccat consultus, qui omittit adiuuare, sed consultus, qui omittit adiuuare, peccat contra solam charitatem; ergo consulens peccat cōtra solam charitatem; consequenter non fit irregularis, modo consuluerit solis verbis absque vi, fraude, & dolo; nam si per vim, fraudem, & dolum consuluisset peccasset contra iustitiam, consequenter esset irregularis; nam inuasus habebat ius, ne per iniuriam impediretur sibi auxilium ferri. Ita Vgolinus cap. 16. §. 4. Sayrus lib. 7. cap. 4. num. 8. Henriquez libro 18. cap. 12. num 7. Maiolus, libro 5. cap. 18. §. 5. & alij communiter.

40 Tertiò, Principem, non impediendo neces, Iudicem, non impediendo iniustam sententiam contra vitam innocentis, Medicum, non curando eos, à quibus pretio conductus est, Dominum, non adhibendo debitam diligentiam, ne animalia, quæ sub suo dominio, vel custodia existunt, nocumentum, aut vulnera inferant, ligari irregularitate secuta morte; nam tenetur ex officio, & ex iustitia impedire damna; dominus vero non impediens homicidium patrandum à suo famulo non videtur fieri irregularis; quia dominus non videtur teneri ex iustitia custodire famulum, ne damna extraneis inferat, quamuis maiori quodam honestatis vinculo teneatur consulere bono sui famuli, quam teneantur cæteri. Idem dicendum existimant aliqui DD. de patre non impediente homicidium patrandum à filio; vt patet ex mox allata ratione. Hoc ipse probabile cēseo, modo filius, vel famulus non sit commissurus homicidium intuitu patris, vel heri; tunc enim herus, vel pater tenetur ex iustitia impedire, si potest; alioquin censetur causa moralis negatiua homicidij. Ita Molina tomo 4. tract 3. d. 3. membro 5. num. 12. Reginaldus num. 145 Filiucius ex parte loco citato, Toletus loco cit. num. 3. & patet ex dictis de restitutione.

41 Quæres vtrum non impediens homicidium, quod tenetur ex iustitia impedire, incurrat irregularitatem homicidij casualis, an voluntarij.

Respondeo incurrere irregularitatem homicidij voluntarij, si non impedit ex odio, & ex directa intentione, vt occidatur; vt patet tū ex ipsa intentione. Tum ex ipsa actione, quæ censetur moraliter volita, sicut est volita in eo, qui sua præsentia præstat auctoritatē, & addit animos. Si verò non impedit ex aliquo timore humano, vel ex negligentia, aut auaritia, videtur incurrere irregularitatem homicidij casualis. Ratio est quia huiusmodi homicidium non est directè intentum, nec etiam directè perpetratum; ergo non videtur appellandum propriè voluntarium, sed potius casuale. Ità Suarez d. 45. sect. 4. num. 9. Filiucius num. 130. & alij.

Intelligentia huius quæsiti prodest, vt sciatur, an Episcopus possit dispensare in eo, qui non impediuit homicidiū, iuxta priuilegium Episcopis concessum in Tridentino sess. 24. cap. 6.

SEXTA PROPOSITIO.

42 RAtum habens homicidiū suo nomine factum, ipso insciente non est reus homicidij, consequenter neque irregularitatis; quamuis grauiter peccet propter affectum ad homicidium. Ratio est quia ratihabitio, seu approbatio homicidij iam secuti non est iniuriosa, vel iniusta cōtra occisum; cum nihil influat in homicidium, quod iam præteritum est, vel iam præcessit. Addo irregularitatem nō incurri, nisi sit in iure expressa. Ita Suarez d. 44. sect. 3. nu. 24. Vgolinus cap. 15. §. 2. Coninchus dub. 8. num. 72. Sayrus lib. 7. cap. 4. num. 17. Couarruuias Clementina Si furiosus p. 2. §. 1. num. 4. Reginaldus libro 30. num. 140. Henriquez lib. 14. cap. 12. num. 10. Filiucius num. 39 & 41. Toletus lib. 1. ca. 81. num. 1. & alii plures apud Suarez loco citato, contra Nauar. ca. 27. num. 233. Molinam loco cit. d. 33. membro 3. vbi plures alios refert.

Obijcies. Ratihabitio retrotrahitur, & comparatur mādato, cap. 23. de sententia excomm. in 6. sed mandans secuto homicidio est reus homicidij, & irregularitatis, ergo etiam ratum habens.

Respondeo primò, ratihabitionem comparari mandato, quo ad culpam; non verò quo ad pœnas.

Respondeo secundò, ratihabitionem comparari mandato, etiam quo ad pęnas, modò sint expressę in iure; nam pęna non incurritur, nisi sit in iure expressa; In iure autem nō est expressum, ratum habentem homicidium esse irregularem; sicut est expressum, ratam habentem percussionem Clerici suo nomine factam, incurrere excommunicationē. Ita Couarruuias loco cit. & alij, Contra Nauarrum, Molinam, & alios loc. cit.

Hinc sequitur, illum non esse irregularem, qui donat aliquid Titio, qui suo nomine mortem intulit suo inimico ipso nesciente, nam tradens donum in hoc casu non dicitur influere in homicidium, quod iam præcessit. Ita Suarez loco cit. num. 30. & alij.

PVNCTVM VLTIMVM.

De dispensatione irregularitatis ex homicidio prouenientis.

1 *An Papa dispensare possit in irregularitate proueniente ex homicidio.*

2 *An possit dispensare Episcopus.*

3 *An Episcopus dispensare possit, vt homicida recipiat beneficium, vel ordines.*

4 *An Episcopus dispensare possit cum Iudice qui causam sanguinis egit.*

5 *An Episcopus dispensare possit in homicidio casuali.*

6 *An Episcopus dispensare possit in homicidio ex subita rixa secuto.*

7 *n Ad dispensare possit cum eo, qui habuit intentionem leuiter percutiendi, sed secutum fuit homicidium.*

8 *An Episcopus dispensare possit cum eo, qui mandauit seruo, vt procuret, sed alter occidit.*

9 *An dispensare possit in homicidio facto ad defensionem, non seruato moderamine inculpatæ tutelæ.*

10 *An Episcopus dispensare possit in irregularitate ex bello proueniente.*

11 *An Episcopus dispensare possit, quando irregularitas prouenit ex mutilatione.*

12 *An prelati habentes iurisdictionem quasi Episcopalem dispensare possint in irregularitate, ex casuali homicidio.*

vel

vel ex mutilatione proueniente.

13 *An habens facultatem dispensandi in irregularitate excepto homicidio voluntario, possit absoluere ab irregularitate proueniente ex homicidio casuali, & non casuali.*

TRia principaliter quæram in hoc puncto. Primò, vtrū Summus Pontifex dispensare possit in qualibet irregularitate homicidij. Secundò, quid in ea possit Episcopus. Tertiò, vtrum Episcopus possit saltem dispensare in irregularitate ex homicidio casuali proueniente.

PRIMA PROPOSITIO.

1 SVmmus Pontifex dispensare potest in qualibet irregularitate proueniente ex homicidio iusto, vel iniusto voluntario, vel casuali. Ita Vgolinus cap. 32. Suarez d. 44. sect. 4. num. 35. Molina d. 79 Auila parte 7. d. 6. sect. 5. Filiucius tract. 20. num. 51. & alij communiter. Ratio est tum quia Summus Pontifex Supremam habet in terris potestatem, & potest in impedimentis iuris humani dispensare. Tum quia ita colligitur ex Tridentino sess. 24. cap. 6. quãuis Summus Pontifex magna cum difficultate soleat in homicidio voluntario dispensare; vt colligitur ex Tridentino sess. 14. cap. 7. his verbis, ordine perpetuo careat.

Vtrum verò aliqui Religiosi dispensare possint, standum est eorum priuilegijs, vt benè ait Suarez d. 47. sect. 6. num. 13. Vgolinus loco cit. & alij.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 EPiscopus non potest dispensare in homicidio voluntario iusto, vel iniusto. Hæc Propositio constat ex Tridentino sess. 14. cap. 7. & sess. 24. cap. 6. vbi conceditur Episcopis facultas dispensandi in irregularitate proueniente ex delicto occulto, excepto homicidio voluntario.

3 Hinc colligitur primò, Episcopum non posse cum homicida voluntario dispensare, vt recipiat beneficium, vel ordines, vel vt susceptos exerceat; non enim potest in irregularitate ex homicidio voluntario proueniente dispensare.

4 Secundo, Episcopum non posse dispensare in irregularitate, quam iudex causam sanguinis exercens contraxit mãdando homicidium, vel mutilationem iuxta Leges, & grauitatem delictorum; nam Tridentinum concedit Episcopis dispensandi facultatem in irregularitate proueniente ex delicto occulto, excepto homicidio voluntario; sed prædicta irregularitas non prouenit ex delictò, sed ex homicidio iusto volito; ergo non potest Episcopus in ea dispensare, sicut neque potest dispensare in irregularitate, quam miles iustè pugnando in bello iusto contraxit occidendo aduersarium, vt mox dicam.

TERTIA PROPOSITIO.

5 EPiscopus dispensare potest in irregularitate ex homicidio casuali proueniente, modò delictum sit occultum. Ratio est quia Tridentinum concedit Episcopis potestatem dispensandi in irregularitate ex delicto occulto, excepto homicidio voluntario; sed homicidium casuale non est propriè voluntarium; ergo Episcopus potest dispensare in irregularitate proueniente ex homicidio casuali, modo sit occultum.

Quando autem homicidium dicatur voluntarium, vel casuale, patet ex dictis puncto 5. & 6.

6 Hinc sequiter primò, Episcopum non posse dispensare cum eo, qui alium occidit in rixa inopinato suborta; etiãsi homicidium sit occultum, modò occidens. Ita Molina to. 4. tract. 2. disp. 79. num. 7. Nauarrus cap. 27. num. 240. quem sequitur Suarez disp. 44. sect. 1. num. 5. & disp. 46. sect. 1. nu. 13. circa medium, contra Coninchum disp. 18. dub. 14. nu. 111. Auilam 7. parte d 6 sect. 5. dub. 5. vbi citat Perez, Rodriquez, & alios. Ratio est quia licet prouocatus ad rixam initio non intenderit alterius mortem; progressu tamen rixæ fieri potest vt eam intendat, procuret, & efficaciter velit, vt à simili patet in eo, qui aliquem per iocum initio percutit, sed postea mutata voluntate percussionem serio prosequitur.

7 Secundò, Episcopum posse dispensare in irregularitate occulta contracta ab eo, qui habebat intentionem leuiter percutiendi; sed accidit; vt secutum sit homicidium.

8 Tertiò, Episcopum posse dispensare cum eo, qui mandauit seruo, vt alterum percuteret: sed caueret, ne mutilaret, vel occideret; nam homicidium inde sequens non est propriè voluntarium respectu mandantis, sed est casuale culpabile. Ita Molina tomo 4. tract. 3. d. 3. num. 7. Suarez Filiucius, & alij.

9 Quarto, Episcopum posse dispensare in homicidio occulto patrato causa defensionis, non seruato moderamine inculpatæ tutelæ. Ratio est quia in Tridentino sess. 24. cap. 6. nomine homicidij voluntarij non videtur intelligi homicidium volitum causa defensionis, cum huiusmodi homicidium factum non fuerit ex proposito, & absoluta voluntate occidendi. Ita Sayrus libro 7. cap. 7. num 22. Henriquez lib. 14. cap. 10. num. 2. Valentia tomo 4 d. 7. q. 19. pun. 3. §. 5. Auila parte 7. d. 6. sect. 5. dub. 5. Molina d. 79. num 8. & 11. Coninchus loco citato, & Nauar. cap. 27. num 239. vbi asserit ita sensisse sacram Pœnitentiariam, Suarez disp. 46. sect. 1. num. 13. Filiucius tract. 20 cap. 3. num. 86. & cap. 5 num. 145. Reginaldus libro 30. tract. 2. num. 28.

Neque videtur obstare Tridentinum sess. 14. cap. 7. vbi dicit committendam esse Ordinario loci facultatem dispensandi in irregularitate contracta ob homicidium commissum vim vi repellendo. Ratio est tum quia Concilium non loquitur de homicidio occulto, sed publico vt patet ex illis verbis. Qui nõ nisi causa cognita, & probatis precibus, &c. Tum quia Concilium loquitur de dispensatione in foro externo; nos verò loquimur de dispensatione in foro conscientiæ iuxta caput 6. sess 24.

10 Quintò, Episcopum non posse dispensare cum eo, qui contraxit irregularitatem occidendo in bello iusto, etiamsi occisio sit occulta; nam ista irregularitas non prouenit ex homicidio casuali; aut ex delicto homicidij, sed potius ex homicidio iusto voluntario: Episcopus autem virtute Concilij Tridentini sess. 24 cap. 6. potest solum dispensare in irregularitate proueniente ex delicto homicidij nõ voluntarij. Ita sentire videtur Molina loco cit. num. 8. versiculo 5. obstetria. Idem dicendum videtur Contra Auilam par. 7. d. 6. sect. 5. dubio 9 Henriquez cap. 19. num. 4. & alios de Clerico in Sacris constituto pugnante, & occidente in bello iusto, etiamsi homicidium sit occultum, aut de Clerico, qui sine protestatione accusauit, vel testatus est in causa sanguinis; nam ista irregularitas, vel prouenit ex homicidio voluntario, vel saltem publico, nam quæ fiunt in bello, aut in iudicio solent esse publica; consequenter Episcopus nõ potest in huiusmodi irregularitate dispensare; sicut neque videtur posse dispensare cum eo, qui vertit infirmum intentione accelerandæ mortis, nè tandiu patiatur; nam mors indè sequens uidetur directè uolita, & intenta. Ita Henriquez loco cit. num. 3. contra Auilam loco cit. ad finem.

11 Quæres primo, vtrum Episcopus dispensare possit in irregularitate proueniente ex iniusta mutilatione occulta.

Respondeo affirmatiuè cum Molina dist. 70. nu. 19 & d. 79. num 8. tomo 4. Auila parte 7 d. 6. sect. 5. dub. 4. Filiucio num. 9. Toleto lib. 1. cap. 48. num. 6. Suarez disp. 44. sect. 4. num. 35. & sect. 2. num. 4. Reginaldo lib. 30. num. 9. Emanuele Sà verbo Irregularitas in fine, Rodriquez tomo 4 regularium Quæstionum quæst. 24. art. 10. & alijs apud Garziam nu. 30. Contra Sanchez in summa lib. 1. cap. 10. num. 40. Medinam in summa lib 1. cap. 11. §. 12. Henriquez lib. 14 cap. 9. num. 3. & alios. Ratio est tum quia ista irregularitas consurgit ex delicto occulto, vt suppono, Tridentinum autem concedit Episcopo facultatem dispensandi in irregularitate proueniente ex delicto occulto. Tum quia Tridentinum excipit tantummodo irregularitatem prouenientem ex homicidio voluntario; mutilatio autem non est propriè homicidium. Tum quia exceptio firmat regulam in casibus non exceptis; L. nam quod liquidi, §. fin. ff. de pœna legatorum; Concilium autem excipit tantummodo homicidium voluntarium; ergo signum est, Episcopum posse dispensare in irregularitate contracta propter mutilationem occultam; etiam voluntariam; modò delictum sit occultum. Tum quia fauor Principis latissimè explicandus est. Tum quia ita declarauit Cardinalium Congregatio, teste Suarez loco cit.

12 Quæres secundò, vtrùm Prælati habẽtes iurisdictionẽ quasi Episcopalem dispensare possint in irregularitate ex homicidio casuali proueniente, vel ex mutilatione.

Respondeo negatiuè, quia illa facultas, & iurisdictio Episcopis concessa exorbitat à iure cõmuni, consequenter extendenda non est ad eos, qui verè, & propriè non sunt

Episcopi, reg. quæ à iure communi in 6. Ità Suarez de censuris disp.45. sect.1. nu.2. Sacra Card. Congreg. teste Toleto lib.1. cap.85. num.6. Garzias de benef. 7. parte cap.11. num.12. Filiucius num. 80. & 276. Toletus, & alij apud Garziam.

Hoc tamen limito nisi habeant Diœcesim cum iurisdictione quasi Episcopali, vt patet ex dictis de absolutione à censuris, licet oppositum sentiat Garzias loco citato, cum alijs.

13 Quæres tertiò, vtrùm habens facultatem dispensandi in irregularitate, excepta illa, quæ prouenit ex homicidio voluntario, possit absoluere ab irregularitate proueniente, ex homicidio nō solum casuali, verum etiam ex non casuali; & ex defectu perfectæ lenitatis.

Respondent aliqui DD. affirmatiuè; nam homicidium voluntarium propriè dicitur illud, quod fit voluntariè, & iniustè; sed homicidium casuale non dicitur fieri voluntariè, & homicidium ex defectu lenitatis non dicitur propriè homicidiùm, nec fieri iniustè; ergo. Ita Suarez d. 44. sect.6. num.13. Molina d.79. num. 3. Auila parte 7. d. 6. sect.5. dub.1. Henriq. lib.14. cap.17. nu.3. Nau. c.27. nu. 240. Reginald. lib.30. n.23. tra.2. Filiucius tra.19. nu. 282. Viualdus de Irregularit. num.327. & alij.

Sed mihi probabilius dicendum videtur cum Salonio 2. 2. q.64. art.8. controu.4. concl. vlt. & Arragon. 2. 2. q 64. art.8. Toleto lib.1. cap.84. nu.10. in vltima editione, non posse dispensare in vllo homicidio voluntario, etiam iustè, & licitè patrato, vt in homicidio commisso à iudice, ferendo sententiam iustam sanguinis, vel commisso à milite in bello iusto; nam homicidium iustum re vera appellatur homicidium in iure Canonico, vt patet ex Clementina j. vbi homicidium factum ad sui defensionem cum moderamine appellatur homicidium, & ex Titulo de homicidio casuali, & voluntario. Potest ergo solum dispensare in homicidio casuali; quia hoc non dicitur propriè voluntarium; quamuis Salonius cōtrarium sentiat in hac parte.

QVAESTIO QVINTA,

De cessatione, & dispensatione Irregularitatis in communi.

PVNCTVM I.

Vtrùm Summus Pontifex, & Episcopus dispensare possint in Irregularitate.

1 *An Papa dispensare possit in omni irregularitate.*
2 *An abrogatio legis irregularitatem inducentis, quoad exemptionem respiciat solum futurum tempus, an etiā præteritum.*
3 *An Episcopus dispensare possit in irregularitate.*
4 *An Episcopus dispensare possit in irregularitate cum religiosis.*
5 *An requiratur eadem subiectio in obtinenda dispensatione irregularitatis, & absolutione censurarum.*
6 *An Episcopus dispensare possit in irregularitate ex delicto, finito iudicio.*
7 *An Prælati habentes iurisdictionem, quasi Episcopalem possine dispensare in irregularitate.*
8 *An Episcopus possit alterum delegare, qui cum se ipso dispenset.*
9 *An Episcopus admittens aliquem ad Ordines censeatur cum eo dispensare in irregularitate.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Vmmus Pontifex dispensare potest in omni Irregularitate iure humano introducta, vt patet ex dictis de legibus. Ratio est tum quia Summus Pontifex supremā in terris habet potestatem circa ea, quæ iure humano Ecclesiastico instituta sunt. Tum quia in confesso est apud omnes, Summum Pontificē posse in iure communi dispensare; sicut enim potest legem condere, ita etiam potest eam per dispensationem abrogare.

2 Sed modo dubium est vtrum Summus Pontifex, si auferret legem, qua irregularitatem imposuit incurrendam ob certam causam, censeatur eximere non solum à contrahenda in futurum, ob talem causam irregularitate, verum etiam à contracta ante legis abrogationem.

Ratio dubitandi est, tum quia sicut impositio legis non respicit præteritum, sed futurum, ita etiam illius abrogatio. Tum quia si tollatur lex excommunicans percussores Clericorum, non ob id absoluti remanent percussores Clericorum, qui manus violentas in Clericos iniecerunt antequam Canon auferretur. Tum quia assignari debet aliqua differentia inter eos, qui iam deliquerunt, & pœnam incurrerunt ob legis transgressionem; & inter eos, qui præfatam legem in futurum non seruabunt: alia autem differentia assignari non potest, quam hęc; quod qui in futurum non seruabunt, non efficientur pęna, qui vero transgressi sunt, pęnę vinculo detinentur, cum pęna prius inflicta non auferatur.

His non obstantibus, Respondeo probabiliter sustineri posse, ablata lege irregularitatem inducente, censeri etiam ablatam irregularitatem antea contractam. Ratio est, tum quia irregularitas fundatur in lege irregularitatem inducente, censeri etiam ablatam irregularitatem antea contractam. Ratio est, tum quia irregularitas fundatur in lege irregularitatem inducente ob indecentiam; ergo lege abrogata, hæc etiam tollitur: sublata enim causa, par est, vt tollatur effectus ab ea pendens. Tum quia sicut odia restringi, ita fauores conuenit ampliari, abrogatio autem legis inducentis irregularitatem fauorabilis est, sicut eiusdem impositio odiosa videtur, cum naturam pęnæ sortiatur. Ita DD. statim citandi.

Hæc responsio intelligi debet, modo abrogatio legis simpliciter, & absolute fiat: nam si apponantur verba respiciētia solum tempus abrogationis, perspicuum videtur irregularitatem antea contractam non auferri, quia abrogatio nō plus operatur, quam verbis exprimatur. Ita Suarez disp.41. sect.1. num.7. Filiucius tract.20. cap.10. quæsito 4 & alij.

Hinc sequitur primo abrogata lege, qua decernitur illegitimos esse irregulares, eum, qui ante legis abrogationem ex damnato congressu ortus fuerat, non esse amplius irregularem. Idem militat in abrogatione legis imponentis irregularitatem homicidij, aut rebaptizantibus, aut ortis ex hęreticis, & sic de cęteris.

Secundo eum qui celebrauit in excommunicatione contracta ob clerici percussionem, non fieri liberum ab irregularitate reuocata lege imponente excommunicationem. Ratio est, quia non ob id censetur abrogata lex imponens irregularitatem: hic enim considerandæ sunt duæ leges. Prima continet excommunicationem contra percussores Clericorum. Secunda continet irregularitatem contra celebrātes in excommunicatione. Prima abrogatur, vt suppono; nō autem secunda consequenter ad summum tollitur excommunicatio, non autem irregularitas, cum à disparatis, & diuersis illatio facienda non sit, vt bene Suarez loc. cit.

Ad primam rationem in contrarium respondeo huiusmodi legem non respicere præteritum directe, sed præsentem irregularitatem, quatenus consurgit ex lege, quam abrogari suppono.

Ad secundam respondeo fieri posse, vt abrogatione legis excom-

ex communicationem imponentis, tollatur etiam excommunicatio, si abrogatio simpliciter, & absolute fiat; quanquam, regulariter loquendo id fieri debet per absolutionẽ, nisi abrogatio legis à Summo Pontifice fiat, vt patet ex supra dictis de absolutione à censuris, idque in praxi seruandum censeo.

Ad tertiam respondeo, hanc esse differentiam, quod qui contra legem deliquerunt ante legis abrogationem obstricti fuerunt irregularitate vsque ad perfectam legis abrogationem: qui vero legem in futurum non seruabunt, nulli subijcientur pœnæ, cum pœna supponat delictum, & delictum legem.

SECVNDA PROPSITIO.

3 EPiscopus, dum in sua Diœcesi existit, dispensare potest cum suis subditis in irregularitatibus prouenientibus ex delictis occultis, excepta irregularitate proueniente ex homicidio voluntario, aut ex delicto deducto ad forũ contentiosum. Ita Suarez d.45. sect.2.nu.3. Sanchez in summa lib.2.cap.11.num.2. Toletus lib.1.cap.85.num.6. Filiucius tract.20. cap.10. quæsito 6. Reginaldus lib.30.tract.2. num.26.& alij DD. citandi, qui benè aduertunt priuilegiũ Episcopis concessum in Trid. Conc. sess.24.cap.6.competere tantummodo Episcopis illarum Regionum, in quibus acceptatum est Conc. Trid. saltem quo ad aliqua; nam vbi nõ est acceptatum quo ad leges onerosas, neque videtur acceptatum quo ad fauorabiles; par enim est conditio fauorum, & onerum. Ita sensit clarissima Cardinalium Congregatio, teste Suarez loco cit. num.6. & Garzia 7.p. de benef.ca. 11.num.24. vbi plures alios DD. refert. Hæc propositio patet ex Tridentino sess 24.cap.6. vbi concessum est Episcopis priuilegium absoluendi ab omnibus censuris, & casibus Sũmo Pontifici reseruatis, & dispẽsandi in irregularitatibus, modò proueniant ex delicto occulto, & non deducto ad forum contentiosum, aut ex homicidio voluntario.

Aduertendum tamen est, nomine Episcoporum in pręsenti decreto Concilij Tridentini non venire quemlibet Episcopum etiam consecratum, nisi habeat iurisdictionem, & subditos; nam Episcopis conceditur hoc priuilegium non respectu quorumcunque, sed respectu suorum subditorum; requiritur ergo, vt Episcopi habeant iurisdictionem, & subditos. Ita Suarez loco cit. num.7. Filiucius num.170. & alij, quos supra retuli de absolutione censurarum.

Dixi in propositione cum suis subditis; nam Episcopus non potest cum extraneis dispensare; sicut neque potest Archiepiscopus dispensare cum extraneis, vel cum subditis Episcoporum suffraganeorum, præterquam in actu appellationis, vel visitationis Prouinciæ, vt patet ex supra dictis. In actu vero visitationis potest, non solum dispensare cum subditis Episcoporum suffraganeorum; sed etiam cum ipsismet Episcopis suffraganeis; vt ait Henriquez cap.18 num.4. Auila loc. cit. dub.5. & alij contra Suarez loc. cit. num.2. & patet ex supra dictis de facultate Episcoporum circa absolutionem censurarum, & à simili ex dictis de pęnitentia, & de indulgentijs.

4 Vtrum uerò Episcopus dispensare possit cum Religiosis exemptis se ipsos illi subijcientibus in ijs casibus, in quibus Episcopus potest cum suis subditis dispensare.

Respondetur affirmatiuè cum Suarez loc.cit.nu.12. Henriquez lib.14.cap.20. Filiucio num.271. Reginaldo lib.30. num.29.vers. Quantum est pluribus alijs, quos retuli de dispensatione Voti in secundo Decalogi præcepto, ubi hoc aliquibus rationibus comprobaui, quas non est necesse hic repetere.

5 Vtrum verò eadem subiectio requiratur in obtinenda dispensatione irregularitatis, & in obtinenda absolutione censurarum.

Respondetur negatiuè; nam in dispensatione irregularitatis requiritur, ut Episcopus habeat iurisdictionem ordinariam in eum cui concedit relaxationem irregularitatis. In absolutione uerò casuum reseruatorum, & Censurarum impedientium receptionem Sacramenti uidetur requiri ea solum subiectio, quæ sufficit, vt Episcopus Sacramentalem absolutionem impendat, ut patet ex dictis de absolutione censurarum Puncto 2.

Dixi in Propositione in sua Diœcesi; nam Episcopus extra suam Diœcesim non potest dispensare in irregularitate, & alijs casibus Papę reseruatis; ut patet ex Trid. loc. cit. vbi limitauit priuilegium Episcoporum ad Diœcesim. Existimo tamen Episcopum, dum in sua Diœcesi existit, posse cũ suo subdito in aliena Diœcesi existente extra iudicialiter dispensare; nam iurisdictio dispensandi exerceri potest circa absentem. Ita Suarez loc. cit. num.10. Filiucius num.171. & alij, quos supra retuli de absolutione à censuris.

Vtrum vero Episcopus extra Diœcesim existens possit extraiudicialiter absoluere suos subditos à censuris non reseruatis, uel à se latis, constat ex supra dictis posse.

Dixi prouenientibus ex delictis; nam vtrum Episcopus dispensare possit in irregularitatibus ex defectu, E.g. bigamiæ, aut illegitimitatis, aut infamiæ cõstat ex dictis in proprijs locis quanquam Garzias 7.p.cap.11. num.34. Toletus lib.1.cap.84.num.3. Rodriquez 1. p. cap. 183. & alij putant Episcopum posse in casu homicidij voluntarij iusti dispensare ad beneficium simplex, & ad ordines minores iam susceptos, sicut poterant ante Concilium, nihil enim in hac re innouatum videtur, inquiunt ipsi. Sed oppositum mihi verius uidetur, quia Concilium sess.24. cap.6. dat facultatem Episcopis dispensandi in irregularitatibus, excepta irregularitate proueniente ex homicidio voluntario, etiã occulto.

Dixi prouenientibus ex delictis occultis; nam Episcopus non potest dispensare, quando delictum est publicum, vel notorium: sed solum potest quando delictum non est publicum, vel notorium, vt quando est notum tribus, vel quatuor tantum, nec est fama in maiori parte Viciniæ, vel Collegij de illo delicto. Ita DD. statim citandi contra Garziam nu.46. Grassium lib.1.cap.13.nu.45. arbitrantes illud solum dici occultum quod non est probabile, seu quod per duos testes probari non potest, hoc enim dicitur occultum in iure c. vestra de cohabit. cleric. Idem tenuit sacra Congregatio sess.24.cap.6. Immò quando actio ipsa materialis est publica, sed delictum est occultum in ratione delicti, Episcopus potest dispensare; consequenter Episcopus dispensare potest in irregularitate, quam excommunicatus contraxit publicè celebrando, sed illius excommunicatio erat ignota adstantibus quamuis enim celebratio sit publica; nihilominus delictum censetur occultum. Quare, quando actus est materialiter publicus, non verò formaliter, in quantum delictũ, potest Episcopus dispensare; adhuc enim delictum dicitur occultum. Ita Rodriquez j.par.cap.176.num.3. Eman. Sà v. Episcopus num.35. Henriquez, lib.14.c.20.n.4. & alij apud Sanch lib.8. de Matrim d.34.nu.56. apud Sayrum lib.7.c.3. nu.13 Reginal. nu 30. & apud Auilam loc. cit.

Dixi excepto delicto deducto ad forum contentiosum; nam in delicto deducto ad forum contentiosum non potest Episcopus dispensare, vt accidit, qñ delinquens accusatus fuit de aliquo delicto, & nondum se purgauit in iudicio, nec fuit liberatus definitiuè, aut ab instantia. Quando verò delinquens post accusationem se purgauit veris, vel falsis testibus, aut qñ absolutus fuit defectu probationis, Episcopus potest cum eo dispensare. Ratio est tum quia cessat ratio deductionis ad forum contentiosum; nam perinde est, ac si delictum non fuisset deductum ad forum contentiosum; cum reducatur ad priorem statum. Tum quia uerba accipienda sunt cum effectu, cap. Relatũ de Clerico non residente. Quare quando Concilium in priuilegio Episcoporum excipit crimen deductum ad forum contentiosum, intelligendum est cum effectu, idest modò deductio ad forum sortita sit effectum. Ita Henriquez lib.14.cap.20.num.4. Rodriquez j. par.cap.167.num.4. Sayrus lib.4.cap.17.nu.23. & lib.7.c.7. num.14. & cap 8.num.7. Molina to.4.tra.3.d.79.num.8. Sãchez lib.2. de Matrim. d.37.num.12. lib.8.d.34. nu. 57. & in Summa lib.2.cap.11.nu.21. Auila par. 7. d.10. Eman. Sà v. Episcopus num.34. Suar. disp.41. sect.2 nu.6. Filiucius tract. 20.cap.10.num.169. & alij.

Hæc doctrina intelligi potest cum Suar. loc. cit. nu.5. contra Sanchez lib.8. de Matrim. loc. cit. cum hac limitatione, modò delictum non sit plenè, aut semiplenè probatum in iudicio; nam ex plena, aut semiplena probatione oritur aliqua infamia, quæ facit, vt delictum non dicatur amplius occultum, & vt Episcopus non possit in eo delicto dispensare; quamuis Reus liberatus fuerit per testes.

6 Quæres primò, vtrum Episcopus possit finito iudicio dispensare in irregularitate proueniente ex delicto deducto ad forum contentiosum, postquam delinquens conuictus fuit condemnatus, & iam punitus.

Respõdeo negatiue cum Io. Gutier. lib.1. Quæst. Canon. cap.3. Suarez d.41. sect.2. num̃.5. ad finem Rodriq. j. par. ca. 168. Gar-

168. Garzia nu. 50. & alijs contra Sanchez in Summa lib. 2. cap. 11. num 21. Auilam loc. cit. dub. 7. & Henriq. lib. 14. c. 7. num. 5. & c. 20 & Reginal. lib. 30. tract. 2. num. 29. Ratio est tum quia Conc. Trid. concedit Episcopis facultatem dispẽsandi in irregularitate proueniente ex delicto occulto, aut non deducto ad forum contentiosum; in nostro autem casu delictũ deductum est ad forum contentiosum, nec est occultum, sed est omninò publicum; nam quæ probantur in iudicio appellantur publica. Hac de causa manifestans delicta delata in iudicium non appellatur iniustus detractor famę, neque tenetur ad restitutionem ex communi DD. sentẽtia.

Obijcies cum Sanch & alijs Trid. denegat Episcopis facultatem dispensandi in delictis non occultis, & deductis ad forum contentiosum, nè diminuatur, & perturbetur auctoritas iudicum; sed Episcopus dispensando cum reo iam conuicto in iudicio, ac puncto non diminuit auctoritatem iudicum; cum iam perfectum sit iudicium; ergo potest Episcopus cum eo dispensare.

Respondeo, Tridentinum absolutè loqui non distinguendo; consequenter neque nos debemus distinguere, sed potius debemus absolutè asserere, Episcopum non posse in irregularitate ex huiusmodi delicto proueniente dispensare; cum delictum non sit amplius occultum, sed publicum, & deductum ad forum contentiosum.

7 Vtrum verò facultas, quam habent Episcopi ex priuilegio Tridentini competat etiam alijs Prælatis habentibus iurisdictionem quasi Episcopalem, vt capitulo Ecclesiæ Cathedralis Sede vacante, aut Cardinali in Ecclesia sui tituli dissensio est inter DD. nam Henriquez lib. 14. cap. 18. nu. 2. Sanch. & Auila loc. cit. Reginald. n. 29. & alij quam plures apud August. Barbosam, sess. 24. cap. 6. num. 5. & sess. 14. c. 7. de reformat. num 7. affirmant eo quod capitulum succedat in iurisdictionem Episcopi.

Ego verò cum Suarez loc. cit. nu. 7. & 13. Toleto lib. 1. ca. 85. nu. 6. Filiucio nu. 276. & alij apud Garziam p. 7. c. 11. nu. 17. & seqq. negatiuam sustineo sententiam, & ad hoc adducor tum declaratione Cardinalium asserentium illam facultatem concessam esse solis Episcopis priuatiuè, quo ad alios omnes. Tum quia capitulum Sede vacante succedit in iurisdictionem Episcopi ordinariam, non verò in extraordinariam, qualis est iurisdictio dispensandi in irregularitate, vt uidere est apud Gutierez de matrim. cap. 63. num. 42. Hoc tamen probabiliter limitari potest, iuxta dicta puncto præcedenti quæsito 2.

8 Quæres secundò, vtrum Episcopus dare possit facultatẽ alteri, qui secum dispenset in ijs casibus, in quibus ipse dispensare potest cum suis subditis in irregularitate, & in censuris.

Respondeo affirmatiuè; Ratio est tum quia fauores sunt ampliandi. Tum quia Episcopus non debet esse deterioris conditionis Clericis inferioribus; Ita Sayrus lib. 7. cap. 9 n. 5. Auila loco cit. dubio vlt. Sanchez in sum. lib. 2. cap. 11. n. 21. & lib. 8. de matrim d. 3. num. 3. Henriq. lib. 14. cap. 18. in fine, Suar. d 41. sect. 2 nu. 9. Toletus loc. cit. nu. 6. Filiucius n. 278. Reginal. lib. 30 tract. 2. nu. 21. & alij communiter, quos in simili retuli de dispẽsatione voti, & de Legibus, vbi etiã quæsiui, an Episcopus secum possit immediatè dispensare.

9 Quæres tertiò, vtrum Episcopus eo ipso, quo aliquem irregularem admittit ad ordines, aut concedit litteras dimissorias, censeatur cum eo dispensare in irregularitate, aut cõcedere facultatem, vt dispensetur ab Episcopo, ad quem mittitur pro recipiendis ordinibus.

Respondeo affirmatiuè, modò sciat, ordinandum esse irregularem, & intentionem habeat dispensandi. Ratio est; tũ quia Episcopus non præsumitur velle delinquere, ordinando irregularem, aut concedendo facultatem, ut promoueatur. Tum quia non est prohibitum Episcopis dispensare in irregularitate per aliquod factum. Ita Sayrus loc. cit. ca. 14. num. 10. Auila loc. cit. dub. 6. Suarez loc. cit sect. 3. num. 4. Henriquez, lib. 14. cap. 17. num. 4. littera P. Maiolus, cap. 51. de irregularitate, num. 8. Vgolinus, cap. 62. §. 2. num. 9. Filiucius num. 883. Reginaldus lib. 30. tract. 2. num. 31. & alij.

PVNCTVM II.

Vtrum Irregularitas tollatur per Baptismum, professionem, cessationem causæ, & per iurisdictionem delegatam.

1 *An irregularitas tollatur per Baptismum.*
2 *An tollatur per professionem in Religione.*
3 *Quanam irregularitas per professionem auferatur.*
4 *An illegitimus possit fieri Abbas, vel Prior.*
5 *An irregularitas cesset, cessante causa irregularitatis.*
6 *An irregularitas tolli possit per iurisdictionem delegatam.*
7 *An facultas concessa, si res ita est, expiret morte Papæ.*
8 *An habens facultatem absoluendi ab omnibus censuris, & sententijs possit absoluere ab irregularitate.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 OMnis irregularitas saltem consurgens ex proprio delicto tollitur per baptismum. Ita colligitur ex cap. Vna, & ex cap. Deinde dist. 26. Verum quidem est, irregularitatem non dici propriè tolli per Baptismũ, cũ ante Baptismũ nulla sit propriè irregularitas. Sed potius dicendum est, hominẽ non affici irregularitate ob defectũ existentẽ ante Baptismũ, nisi aliter in aliquo casu particulari sancitũ sit in iure, aut nisi defectus adhuc perseueret post Baptismum. Ratio propositionis est; tum quia homo per Baptismum regeneratur, & fit quasi nouus homo; consequenter omnis macula, & indecentia aufertur, nisi aliter sancitum sit in aliquo casu, vt in casu bigamiæ non consurgentis ex delicto; aut nisi perseueret defectus, propter quem inducta est Irregularitas. Tum quia irregularitas est inducta ab Ecclesia in suos subditos; Infideles autem pro tempore infidelitatis non sunt subditi Ecclesiæ; ergo neque puniri debent pęnis Ecclesiæ pro delictis commissis tempore infidelitatis ante Baptismum; consequenter suscepto Baptismo non remanet irregularis; nisi aliter expressum sit in iure, vt dictũ est de bigamia: non enim firmatur tractatu temporis, quod ab initio non subsistit. Ita Suarez d. 41. sect. 1. num. 2. Vgolinus cap. 63. §. 1. Auila loco cit. dub. 6. Coninchus disp. 18. dubio decimoquarto nu. 109. Toletus lib. 1. cap. 84. num. 2. Sayrus lib. 7. cap. 13. Filiucius tract. 20. ca. 10. quæsito 1. nu. 255. & seq. Reginald. lib. 30. tra. 2. nu. 17. & alij commun.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 PER professionem in approbata Religione tolluntur irregularitates in iure expressæ. Ita Panormit. in c. 2. de Apostatis, Suarez loco citato num. 3. Auila loco citato dub. 3. Vgolin. loco cit. Filiucius loco cit. quæsito 2. Reginaldus nu. 18. & alij communiter. Ratio per se clara est, & manifesta; nam professio tãtum operari debet, quantum est in iure expressum.

3 Quæres, quænam irregularitas per professionem auferatur.

Respondeo eam auferri, quæ prouenit ex defectu natalium; hæc tamen irregularitas aufertur per professionem solum, quo ad ordines; non verò quo ad Prælaturas, cap. 1. de filijs Præsbyterorum.

4 Ex quo patet, illegitimum non posse absque Summi Põtificis dispensatione fieri Abbatem, vel Priorem, &c. Ita Sayrus lib. 7. cap. 13. num. 9. Henriquez libro 14. cap. 17. nu. 2. Nauar. cap. 27. num. 201. Maiolus lib. 5. cap. 51. num. 13. Auila loco cit. dub. 3. Coninchus loco cit. num. 110. Suarez disp. 41. sect. 1. num. 3. Toletus lib. 1. cap. 85. num. 3. Filiucius loco cit. Reginaldus num. 19. & alij communiter.

TERTIA PROPOSITIO.

5 IRregularitas aufertur ablata causa, ob quam fuerat inducta, quoties irregularitas fertur pro tali tẽpore, pro quo durat talis causa; propterea irregularitas ex defectu ætatis tollitur sublato ætatis defectu per aduentum legitimæ ætatis, irregularitas ex infamia facti aufertur per emendationem vitæ, & irregularitas ex ignorantia tollitur per oppositam scientiam; in his enim casibus valet illa regula,

cessante

cessante causa cessat effectus, vt benè Suarez disp. 41. sect. 3. num. 6. & disp. 55. sect. 1. num. 11. Filiucius num. 192. & 261. Salsedo, Diaz, & alij apud Suarez loco cit.

Secus dicendum est de irregularitate, quæ fuit simpliciter lata, & non tantum pro tali tempore, vt accidit in irregularitate homicidij, quæ non tollitur per pœnitentiam, & emendationem; sed per dispensationem.

Ex his ergo patet irregularitatem, quæ non fuit simpliciter absolute lata, sed solum pro aliquo tempore, quo durat aliquis defectus, cessare cessante causa illius. Ita Suar. d. 41. sect. 3. num. 5. Sayrus lib. 7. cap. 14. num. 33. Vgolinus cap. 62. §. 2. & cap. 63. Henriquez libro 14. cap. 17. num. 3. Toletus lib. 1. cap. 57. Valentia tomo 4. d. 7. quæst. 19. pun. 3. colum. 1439. Filiucius num. 93. Reginaldus libro 30. nu. 16.

QVARTA PROPOSITIO.

6 IRregularitas tolli potest per facultatem à Summo Pōtifice concessam, aut etiam collatam ab Episcopo in ijs casibus, in quibus Episcopus iure ordinario dispensare potest. Hæc propositio certa est apud omnes; nam habens potestatem ordinariam potest eam alteri delegare, & quæ delegatus agit, validè agit, auctoritate sibi ab Ordinario commissa.

7 Quæres primò, vtrum facultas dispensandi cōcessa Ordinario, vel Confessario à Papa sub hac conditione, si ita est, expiret morte Papæ, re adhuc integra.

Respondeo iuxta dicta de Legibus disp. 1. q. 3. puncto 8. §. 1. expirare. Ratio est quia huiusmodi facultas est veluti quoddam mandatum; mandatum autem spirat morte mandantis. Ita Nauar. cap. 27 num. 253. Sayrus loco cit. num. 6. Reginaldus num. 24. Vgolinus cap 52. num. 2. Sanchez, & alij, quos retuli de legibus contra Maiolum lib. 5. cap. 51. n. 6. Suarez loco citato, Filiucium tract. 20. cap. 10. quæsitò 9. num. 270. & alios quorum opinio probabilis est.

8 Quæres secundò, vtrum in facultate, quæ aliquando tēpore Iubilei, vel alia occasione conceditur absoluendi ab omnibus casibus, censuris, pęnis, & sententijs, intelligatur etiam concessa facultas absoluendi ab irregularitatibus contractis ex delicto.

Respondeo negatiuè iuxta communiorem DD. sententiam. Ratio est, tùm quia iuxta Romanæ Curiæ stylū nunquam censetur concessa facultas dispensādi in irregularitate, nisi fiat illius expressa mentio; vt ait Nauar. cap. 27. n. 250. Stylus autem Curiæ facit legem, cap. Ex litteris de Cōstitutionibus, & cap. Quam graui de crimine falsi. Tum quia idcirco in Iubileis conceditur facultas absoluendi à cēsuris, & alijs pęnis, vt fideles consequantur Iubileum, cuius consecutio impeditur per censuras; irregularitas autem nō præstat impedimentum consecutioni Iubilei; consequenter in Bulla nomine pęnarum non intelliguntur irregularitates; sed pœnæ, quæ præstant impedimentum consecutioni Iubilei. Tum quia in bulla adhibetur verbum absoluere, quod verbum si propriè, & in rigore accipiatur, solet tantū accōmodari relaxationi censurarū. Ita Regin. n. 24. Toletus lib. 1. cap. 85. num. 7. Suarez disp. 40. sect. 3. nu. 3. Filiucius c. 1. quæsito 4. Vgolinus cap. 62. nu. 7. Auila parte 7. d. 10. dub. 4 Molina to. 4. tract. 3. d. 80. Henriquez loco citato, & alij apud Sayrum loco citato nu. 2. & Parisiū lib. 8. quæst. 7. nu. 213. contra Sotū in 4. distin. 22. quęst. 2. art. 1. & alios apud Garzia de benef. 7. par. cap. 11. quorum sententiam improbat idem Garzias.

PVNCTVM VLTIMVM.

De conditionibus requisitis in obtinenda, & concedenda dispensatione.

1 *Quanam conditiones requirantur in obtinenda dispensatione.*
2 *An qui obtinuit facultatem dispensandi in irregularitate possit cum eo dispensare, si obtenta facultate denuò incidas in irregularitatem.*
3 *An in dispensatione necesse sit dicere, dispenso toties, quoties incurristi.*
4 *An qui incurrit irregularitatem ob duplicem causam teneatur vtramq; causam exprimere.*
5 *An obtinens dispensationem ob vnam causam, censeatur dispensatus in irregularitatibus contractis ob aliam causam.*
6 *An dispensatio sit latè, vel strictè explicanda.*
7 *Quanam forma seruanda sit in concedenda dispensatione.*
8 *An valida sit dispensatio hac forma obtenta, absoluo te ab irregularitate, quam contraxisti.*

SVppositis ijs, quæ de dispensationibus tradidimus in tractatu de legibus, duo principaliter queremus in hoc puncto. Primò, quænam requirantur in obtinenda, & concedenda dispensatione. Secundò, vtrùm requiratur certa verborum forma. Omissis ijs, quæ iuxta Praxim Pœnitentiariæ Romanæ seruantur à confessarijs dispēsandi facultatem habentibus, quæ apud Filiucium tract. 20. c. 10. q. 10. videri potest possuntcum non sint necessario seruanda, nisi priuilegium ad ea seruanda limitatum sit.

PRIMA PROPOSITIO.

1 IN concedenda, & obtinenda dispensatione requiritur primò, vt dispensatio signo aliquo externo, sufficienter manifestante voluntatem superioris, exprimatur: nam dispēsatio est actus humanus, qui inter homines exercetur: actus autem humanus debet esse sensibilis; cum homo non intueatur cor, & interna voluntas nihil inter homines præstet, nisi manifestetur. Ita Suarez loco citando, & alij communiter.

Secundò, requiritur iusta causa, vt patet, tùm ex Trid. sess. 25. cap. 18. Tùm ex dictis de Legibus, vbi ostendimus inualidam esse dispensationem obtentam absque iusta causa à Prælatis dispensantibus in iure communi. Tum ex ca. Dominus noster dist. 56. & cap. vnico dist. 57.

Tertiò, requiritur, vt exprimatur species irregularitatis, seù delicti; alioquin obstrictus pluribus irregularitatibus, nullius validè obtinet dispensationem; cum non constet, in qua nam fuerit dispensatus, vt patet ex dictis de censuris. Secus dicendum est, si petat dispensationem ab omnibus irregularitatibus, quibus detinetur; tunc enim per generalem dispensationē remanet liber, & immunis ab omnibus, vt patet ex supradictis de censuris. Ita Suarez d. 41. sect. 3. num. 2. Maiolus lib. 5. cap. 51. Filiucius tract. 20. cap. 10. num. 281. Reginaldus nu. 32. Verum tamen est in obtinenda dispensatione irregularitatis non esse opus exprimere numerum delictorum, propter quæ petens dispensationem contraxit irregularitatem, modò delicta non sint diuersæ rationis. Quare, si excommunicatus centies celebrauit, non tenetur in obtinenda dispensatione irregularitatis exprimere, se toties celebrasse in excommunicatione; sed satisfacit dicendo, se existentem in excommunicatione celebrasse, vt patet ex dictis de dispensationibus: cum Sanchez lib. 8. de matrim. disp. 24. num. 7. Conincho loco cit. num. 112. Emanuele Sà v. Irregularitas, & alijs apud Sanchez Contra Rodriquez 1. par. cap. 182. in fine; quamuis toties incurrerit irregularitatem, quoties celebrauit in excōmunicatione; nam iteratione facti prohibiti sub irregularitate iteratur irregularitas, vt benè ait Reginaldus lib. 30. num 32. & patet ex supra dictis de Censuris, & ex supra dictis de Irregularitate. Videte Maiolum lib. 14. cap. 51. num. 6. Auilam loco cit. dub. 8. Suarez loco cit. & disp. 44. sect. 3. Henriquez lib 13. cap. 30. nu 3. in Commentario littera F. & lib. 14 cap. 7. num. 5. Coninchum loco cit. Reginaldum nu. 32.

2 Vtrùm verò Titius, qui petijt à Summo Pontifice dispensationem irregularitatis contractæ celebrando in excommunicatione, possit in irregularitate dispensari, si post obtentam supplicationem, & priuilegium iterum celebrauit in excommunicatione, antequam virtute illius priuilegij, dispensaretur à confessario, vel ab alio, cui commissa est facultas.

Respondetur affirmatiuè; vt patet, tum ex dictis de legibus. Tum etiam ex consilio à me facto, & transmisso ad Curiam Archiepiscopalem. Item ex dictis de pœnitentia, & de leg. constat eum, qui generale priuilegium obtinuit quo in irregularitatibus dispensari possit ab Ordinario, aut alio si contingat aliquarum obliuisci dum ordinarius dispensauit, posse vi eiusdem facultatis in irregularitatibus oblitis dispensari. Ita Henriquez, Syluester, & alij apud Filiucium nu. 279.

3 Rogabis, vtrum in concedenda dispensatione necesse sit dicere, dispenso te toties, quoties incurristi.

Respon-

Respondeo negatiuè; sed sufficit dicere, dispenso super irregularitate, quam celebrando in excommunicatione contraxisti, &c. Ità Henriquez loco cit. & alij. Ratio est quia actus dispensandi sufficienter exprimitur his verbis dispenso te super irregularitate.

4 Ex dictis sequitur eum, qui contraxit irregularitatem, celebrando in excommunicatione, & suspensione, simul debere in obtinenda dispensatione vtramque censuram exprimere; quia delicta non sunt eiusdem rationis; cum duæ censuræ specie diuersæ violatæ fuerint, & irregularitas cōtracta sit ex diuersis causis.

5 Vtrum verò obtinens dispensationem irregularitatis, cum expressione alicuius causæ, censeatur dispensatus in omnibus irragularitatibus, etiam contractis ex alia causa.

Respondetur, non remanere dispensatum per generalem dispensationem, nisi re vera superior intendat generaliter dispensare. Ratio est tum quia dispensatio strictam habet interpretationem. Tum quia sicut vna irregularitas potest sine alia induci, ita & potest auferri. Tum quia concessio solet accommodari petitioni, vt in simili patet ex dictis de absolutione censurarum. Ita Vgolinus, ca. 61. Sayrus lib. 7. cap. 12. num 20. & Suarez loco cit. sect. 3. nu. 2. Filiucius nu. 181. & alij quos retuli de dispensationibus.

6 Ex dictis rationibus constat, dispensationem strictè explicandam esse, & tantummodo extendendam ad ea, quæ tacitè, vel expressè ex intentione concedentis per verba significantur; dispensatio enim est odium iuris, odia autem restringenda sunt; quocirca dispensatus ad ordines nō potest promoueri ad maiores; quamuis dispensatus ad maiores censeatur etiam tacitè dispensatus ad minores; cum non possit ad maiores promoueri, nisi prius minores receperit; sicut etiam dispensatus in vsu Ordinis Sacerdotalis censetur dispēsatus in vsu inferiorum Ordinum; quia in vsu Sacerdotalis Ordinis virtualiter continetur vsu aliorum, sicut dispensatus ad beneficium, non censetur dispensatus ad ordines, nisi illius beneficij qualitas talem ordinē deposcat. Quare in dispensatione non est facienda extensio ad ea, quæ expressè, vel tacitè in ea non comprehenduntur, nec valet argumentari à maiori ad minus, ità vt dispensatus in maiori censeatur etiam dispensatus in minori, nisi minus sit adnexum, & inclusum in maiori, tanquam pars illius. Videte, quæ diximus de dispensatione in tractatu de legib. & supra de suspensionib. initio, & præterea Sanchez lib. 8. de matrim. disp. 1. Suarez disp. 45. sect. 3. Filiucium q. 1. Reginaldum num. 22. Sayrum, Vgolinum, & alios præcitatos DD. omissis ijs, quos retuli de legibus d. j. q. 3. pun. 7.

SECVNDA PROPOSITIO.

7 Non extat certa, & determinata verborum forma in concedenda dispensatione irregularitatis; nullo enim iure probatur eam requiri. Hæc tamen communiter adhiberi potest. Dispenso tecum in irregularitate, vel irregularitatibus, quas ob talem, vel talem causam contraxisti, teque habilem efficio ad susceptionem, & executionem ordinum, & officiorum tuorum, quantum possum, in nomine Patris, &c. Quando verò dubitatur, an irregularitas contracta sit, potest hæc forma adhiberi, dispenso tecum in irregularitate, si fortè incurristi ob talem, vel talem causam, &c. Ità Henriquez lib. 14. cap. 17. num. 4. Auila parte 7. disp. 10. dub. 1. Sayrus loco cit. nu. 18. Filiucius nu. 180. Suarez loco cit nu. 1. Reginald. nu. 31. & alij.

8 Rogabis, vtrùm sit valida dispensatio obtenta sub hac forma, Absoluo te ab irregularitate, quam contraxisti, &c.

Respondeo affirmatiuè, modò dispēsans intenderit sub ea forma dispensare. Ratio est quia ad dispensationem irregularitatis non est necessaria certa, & determinata verborum forma. Immò non videntur necessaria verba; ergo valida est dispensatio irregularitatis collata sub hac forma, absoluo te.

Addo irregularitatem esse quoddam vinculum, quod sufficienter indicari potest dissolui, & auferri per verbum absoluo. Ità Sayrus loco cit. Filiucius num. 180. & alij recentiores, quanquam verbum absoluo potius adhibetur ad auferendas censuras, quam irregularitates.

Et hac dicta sint ad laudem Omnipotentis Dei, & Beatissimæ Virginis Mariæ, saluo semper in omnibus Ecclesiæ, & peritiorum iudicio.

INDEX.

Continens Disputationes, Quæstiones, Puncta, & Paragrapha, quæ in vniuerso Tractatu de Censuris, alijsque pœnis, & sententijs Ecclesiasticis continentur.

DISPVTATIO PRIMA.

De Censuris in communi.

QVÆSTIO PRIMA.

INDEX.

FINIS.

IN-

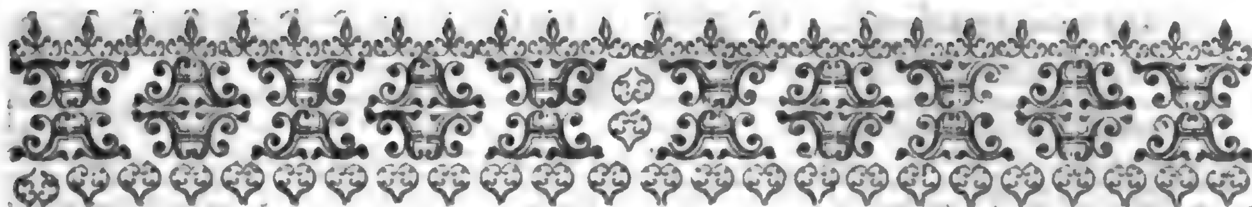

INDEX

Eorum omnium, quæ in vniuersa de Censuris, alijsq; pœnis, & sententijs Ecclesiasticis serie, tum in communi, tum in particulari continentur.

A

INDEX.

Aetatem

INDEX.

B

Benefi-

INDEX

C

Cenſu-

INDEX.

Cen-

INDEX.

Ciuis

I N D E X.

D

INDEX.

Duel-

Excom-

INDEX.

Ex-

INDEX.

F

G

Gesta

INDEX.

I

INDEX.

tis

INDEX.

Irregu-

INDEX.

Irre-

I N D E X.

INDEX.

Ordi-

L

INDEX.

M

Mo-

P

R

S

Sacer-

INDEX.

INDEX.

Sus-

INDEX.

Hac dicta sint ad laudem D. O. M. B. M. V. & SS. Ambrosij, & Caroli, saluo semper in omnibus meliori iudicio.

MARTINI
BONACINÆ
SACRÆ THEOLOGIÆ.
ET I. V. D. EQVITIS ET CAET.

De Horis Canonicis, tam priuatim, quam publicè, sub pœna restitutionis fructuum, & amissionis distributionum, recitandis,

Tractatus.

In quo vniuersæ quæstiones, & difficultates, tam ad internum conscientiæ forum, quam ad ius contentiosum pertinentes breui, claraq; methodo exponuntur.

CVM PRIVILEGIIS.

MEDIOLANI,

Apud hær. Pacifici Pontij, & Ioan. Baptistam Piccaleum Impressores Archiepiscopales. M. DC. XXIII.

MARTINI
BONACINAE
SACRAE THEOLOGIAE
ET I. V. D. EQVITIS ET CAET.

Et Horis Canonicis, tam [illegible] [illegible]

Tractatus.

[illegible]

CVM PRIVILEGIIS.

MEDIOLANI,

[illegible] Typographi [illegible]

[illegible] M. DC. XXIII.

DE HORIS CANONICIS NON SOLVM

Priuatim ſub pœna reſtitutionis fructuum, verum etiam publicè in Choro ſub amiſsione diſtributionum recitandis.

VÆ de Horis Canonicis tam priuatim, quam publicè recitandis pertractari poſſunt ea commodè duabus diſputationibus explicari poſſe arbitror.

In prima complectar ea, quæ priuatæ, & publicæ horarum Canonicarum recitationi communia ſunt; de iis tamen præſertim diſſeram, quæ ad priuatim diuini Officij penſum ſub pœna reſtitutionis fructuum perſoluendum, faciunt.

In ſecunda ſermo erit de obligatione ad Chorum, & priuatione diſtributionum ab illis incurrenda, qui diuinis Officijs in Choro non intereſunt.

DISPVTATIO PRIMA.

DE IIS,

Quæ ad priuatam Diuini officij recitationem ab Eccleſia præſcriptam pertinent.

XPLICATVRVS difficultates, & quæſtiones, quæ circa diuini officij recitationem contingere poſſunt, hoc ordine progrediar.

In prima quæſtione agam de horarum Canonicarum definitione, inſtitutione, & numero.

In ſecunda de ijs, qui ad horas Canonicas priuatim recitandas obligantur.

In tertia de conditionibus, & circunſtantijs in recitatione Horarum Canonicarum obſeruandis.

In quarta de fructu, & effectu, qui ex diuini Officij recitatione percipitur.

In quinta de grauitate culpæ, & pœnæ reſtitutionis fructuum ab eo faciendæ, qui penſum Canonicarum precum prætermittit.

In ſexta de cauſis excuſantibus à recitatione Horarum Canonicarum, & à fructuum reſtitutione.

QVÆ-

QVÆSTIO PRIMA.

De Horarum Canonicarum definitione, institutione, & numero.

PVNCTVM I.

Quid sint Horæ Canonicæ, seu diuinum officium.

1 *Quid sint horæ Canonicæ materialiter sumptæ.*
2 *Horæ Canonicæ ab Ecclesia institutæ sunt.*
3 *Quotuplex sit oratio.*
4 *Cur horæ Canonicæ sic dicantur, & appellentur officium diuinum, vel pensum.*
5 *Cur dicantur officium de Sanctis, vel de mortuis.*
6 *Quid sint horæ Canonicæ formaliter consideratæ.*
7 *Cuius virtutis actus sit diuini officij recitatio.*
8 *Cuius potentiæ actus sit officij recitatio.*
9 *A Deo obtinetur id, quod desideratur, quamuis petatur verbis aliud significantibus.*
10 *Quænam petenda sint in oratione.*
11 *An peccatum incurratur dum res indifferens absolute petuntur.*
12 *Oratio non solum Deo, verum etiam Sanctis fieri potest.*
13 *Probabile est animas in Purgatorio existentes orari posse.*

DVO principaliter in hoc puncto explicabo. Primo, quid sint horæ Canonicæ materialiter sumptæ, id est quatenus important aliquid permanens, quod ad actū orationis, ipsarum recitatione postea reuocatur. Secundo, quid sint formaliter, seu quatenus sunt actus orationis actualis.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Diuinum officium materialiter sumptum, seu horæ Canonicæ per se sumptæ nihil aliud sunt quam quædam laudes, & preces ab Ecclesia institutæ, ad orandum, & ore laudandum Deum singulis diebus, certis ac definitis horis. Dixi laudes, & preces, quia horis Canonicis Deus oratur, & honoratur.

2 Dixi ab Ecclesia institutæ, quia compactio, & collatio harum precum facta est ab Ecclesia, & nomine Ecclesiæ recitantur: ob id in priuata diuini officij recitatione dicitur Dominus vobiscum, & multa in plurali recitantur. ex quo fit, vt componens aliquas preces, easque recitans non dicantur diuinum officium persoluere; sed priuata oratione orare.

3 Dixi ad Deum ore laudandum, quia voce proferuntur, ad distinctionem orationis mentalis, quæ mente concipitur, & in mente versatur. oratio enim altera est mentalis, vocalis altera de qua non est necesse hic peculiarem tractatum instituere, cum hic solum de certo vocalis orationis genere loquamur.

4 Dixi singulis diebus, & definitis horis, quia est onus singulis diebus, & quasi statis horis annexum, vt infra ostendam.

5 Dicuntur horæ, quia certis diei horis persoluuntur, dicuntur Canonicæ, quia per Sacros Canones præscriptæ sunt. Dicuntur diuinum officium, tum quia Dei laudes continent, & ad Deum laudandum diriguntur, tum quia in eo multa extant, quæ ex diuinis litteris desumpta sunt. Dicuntur autem officium, quia Clerici in hoc præcipuè munere officij recitandi exerceri, & detineri debent, vt optime Cardinal. Bellarmin. tomo 4. controuers. tit. de bonis operibus libro 1. cap. 10. versic. dicuntur. Macignus cap. 4. num. 19. & alij. Alio nomine dicuntur pensum, quia sunt opus solutio debitum, & tributum quod Clerici Deo singulis diebus persoluere debent.

6 Aliquando dicuntur officium de Sanctis, quia celebrantur, & offeruntur in memoria Sanctorum.

Aliquando dicuntur officium mortuorum, quia in defunctorum suffragium, & auxilium recitantur, vt in simili patet ex dictis de Sacrificio Missæ in tractat. de Sacramentis. Vide Bellarm. lib. 1. de bonis operib. c. 10. Suarez tom. 2. de relig. lib. 4. cap. 1. num. 12. Azor lib. 10. cap. 1. quæsito 1. Carolum Macignum de hor. Can. ca. 4. num. 17. Filiucium tom. 2. tract. 23. capit. 3. quæsito 4. Lessium, & alios Doctor. inferius citandos, qui de nominis Etymologia disputant.

SECVNDA PROPOSITIO.

6 Horæ Canonicæ formaliter consideratæ, vt sunt actus orationis, nihil aliud esse videntur, quam actus quidam religionis, vel obedientiæ, aut etiam iustitiæ, quo non solum Deus laudatur, verum etiam explicatur desiderium Ecclesiæ, & à Deo, vel Sanctis petuntur res decentes iuxta eiusdem Ecclesiæ præscriptum. Ita colligo ex S. Thom. 2. 2. quæst. 83. artic. 1. & sequent. Caietan. ibidem artic. 4. Nauar. de orat. cap. 4. Lessio libro 2. capit. 37. dubio 2. in principio, Valentia tomo 3. disput. 6. quæst. 2. puncto primo, Ioanne Maldero de virtutibus tractat. 10. cap. 2. Bellarmino tomo 4. de bonis operibus libro 1. cap. 1. pagina 1003. & cap. 10. Suarez tom. 2. de relig. libro 1. cap. primo num. 6. & cap. 2. num. 2. Filiucio tomo. 2. tract. 23. cap. 7. quæsito 1. Azorio prima parte lib. 9. cap. 29. quæsito primo, & alijs apud præcitatos Doctores loquentibus de oratione, & ex Carolo Macigno in tract. de horis Canonicis cap. 5. num. 4. in specie de hac re loquente.

7 Dicitur actus virtutis religionis, tum vt indicetur genus, in quo officij recitatio conuenit cum alijs orationibus, tum vt indicetur habitus virtutis ad quem pertinet. cum enim Deus officij recitatione, & oratione colatur, & rerum omnium auctor indicetur, qui est actus religionis, sequitur recitationem officij ad virtutem religionis pertinere. Ita Suarez tom. 2. de relig. libro primo cap. 29. Filiucius tomo 2. trac. 23. cap. 2. quæsito 2. Malderus loco citato, Less. loco citato numero 7. Azor. lib. 9. cap. 29. quæsito 4. Valentia loco cit. S. Thom. Riccardus, & alij apud præcit. Doctores.

Dixi actus religionis, vel etiam obedientiæ, vt innuerē horas Canonicas, non solum ex præscripto virtutis religionis: verum etiam obedientiæ recitandas esse, vt inferius explicabo q. 3. pun. 1.

8 Dixi explicatur desiderium Ecclesiæ, & petuntur, &c. vt cognoscatur, cuius potentiæ actus sit recitatio diuini officij. cum enim desiderium sit actus voluntatis, & petitio sit actus intellectus apprehendentis, & postulantis quod voluntas desiderat; sequitur officij recitationem, vt oratio est, ad actum intellectus, & voluntatis pertinere. Suarez tom. 2. de relig. lib. 1. cap. 3. num. 12. & seq. Azor. 1. parte libro 9. cap. 29. quæsito 3. Valentia tomo 3. disp. 6. quæst. 2. puncto primo, & alij sequentes Diuum Thomā 2. 2. q. 83. artic. 1. & 3.

9 Hac occasione obiter obserua obtineri posse à Deo quod petitur, quamuis psalmi, & preces, quæ Deo funduntur, aliam habeant significationem. Ratio est, quia Deus intuetur desiderium, mentem, & cor nostrum, nobisque largiri dignatur id, quod optamus, licet alijs verbis exprimamus. Ita Biel. in canon. miss. lect. 62. lit. O. & alij, quos citat, & sequitur Car. Macig. de hor. can. cap. 82. num. 2.

10 Dicitur, quo explicatur desideriū, & petuntur res decentes, vt significetur res bonas, & decentes à Deo exposcendas esse: hoc .n. cōmune est omni orationi rite factæ, vt cōter docent Commentatores in illū euangelij locū, Si quid petieritis patrem in nomine meo, &c. Quamobrē res turpes, aut saluti nostræ obnoxiæ peti nō possunt absque peccato. Deus .n. non est mali fautor, & auctor, sed odio prosequitur impiū, & impietatem eius, & oratio, qua aliquod malū à Deo petitur, nō est oratio, sed execratio, inquit Caiet.

iet. lo. cit. Suarez loco citato ca. 1. & alij communiter. Contra Ioannem Maldeɾum tract. 10. cap. 2. versic dicendum. quamquam eius sententiam in bonum sensum trahi potest. Res vero indifferentes, vt diuitiæ beneficium, &c. peti possunt sub conditione tacita, vel expressa, si nobis profutura sint, vel si Deus ea nobis expedire iudicauerit. cum enim nobis compertum non sit, an detrimentum saluti nostræ spirituali ex illis obuenturum sit non debemus illa absolutè petere, ne illa saluti nostræ præferre videamur. Azor. libro 9. cap. 34. quæsito 2. & alij Doctores citati.

11 Immo, si res indifferentes per se præcisè petantur sine immoderato appetitus desiderio, nimiaque sollicitudine, omnem culpam euitari putant Lessius, & Filiucius. Ratio est, tum quia cum indifferentes sint, neque noxiæ existimentur, neque indebito modo petantur, nullam petitioni malitiam communicant. tum quia multi præsertim rudes, & simplices rei essent culpæ, cum nullam in suis orationibus conditionem adijciant. tum quia huiusmodi bona conferuntur à Deo in præmium, & remunerationem bonorum operum, quæ in statu mortalis peccati fiunt. iuxta illud, quæ cum mortali bona fiunt, dant bona terræ. Ergo peti possunt absque peccato; præmium enim expeti potest. Ita Lessius libro 4. num. 21 ad finem. Filiucius quæsito 5. num 5. S Thomas in 4. dist. 15. quæst. 4. art. 1. quæstiuncula 2. dum asserit illam particulam, decentium, non esse de essentia orationis. Contrarium docent Valentia tom. 3. disp. 6 q 2. puncto 5. in respons. ad 2. & Suarez cap. 23. num. 5. cuius verba hic referre decreui, vt res tanti momenti facilius intelligatur, & discutiatur. Petitio, inquit Suarez, de materia indifferente, vt sic, non potest pertinere ad Diuinum Cultum, quia continet petitionem rei indecentis à Deo. Nam illa petitio proficiscitur ex desiderio, & postulat à Deo, vt illud impleat; desiderium autem habendi rem indifferentem propter se ipsam, & sine intuitu honestatis & turpe desiderium, & ideo petere à Deo, vt tale desiderium impleat, turpe etiam est; qua de causa non potest ad Dei cultum pertinere. Fallitur ergo, qui dicit se ita petere propter cultum Dei; non enim petit, nisi propter concupiscentiam suam, vt illi satisfaciat, vel etiamsi aliquo modo intendat cultum, practicè errat, quia vtitur medio, seu materia improportionata ad cultum, & ita non verum, sed fictum, & apparentem cultum intendit. Non audeo tamen dicere talem orationē semper esse peccatum mortalem.

Hactenus Suarez, cuius opinio rigorosa nimis videtur, mihique magis probatur opinio Lessij, & Filiucij, tum propter rationes à me allatas. tum quia huiusmodi oratio, licet proficiscatur à desiderio habendi rem indifferentem, nihilominus desiderium habendi rem ex se indifferentem, si ex bono motiuo eliciatur, vel si res illa consentanea sit naturæ, petitio, seu desiderium non est indifferentes, nec malum, cum ex communi doctrina, quam probaui de matrimonio quæst. 4. desiderium sit actus inefficax, qui bonitatem, vel malitiam sumit à motiuo iuxta motiui qualitatem. tum quia actus circa rem indifferentem, si iuxta dictamen rectæ rationis fiat, bonus est in indiuiduo, vt docui de legibus disp. 2., q. 2 puncto 4. num. 1. cum S. Thoma, Salas, Sanchez, & alijs; dum autem huiusmodi res in oratione petuntur, regulariter petuntur iuxta dictamen rectæ rationis, præscribentis non solum ea peti posse, quæ ad Dei cultum referuntur, nisi malitiam ex se habeant: verum etiam, quæ ad vitam nostram traducendam conducunt; sicut enim cuique à natura datum est, vt se ipsum tueatur, & seruet; ita etiam tributum est, vt debitis vtatur medijs ad hunc finem obtinendum. tum quia res indifferens non tollit bonitatem, quam actus ex sua natura, & ex obiecto habet: oratio autem est actus ex sua natura bonus, respiciens Deum tanquam obiectum.

Hinc facilis est responsio ad argumentum Suarez: Negandum enim est huiusmodi petitionem nō pertinere ad Dei cultum, si fiat iuxta rationis dictamen, & sine immoderato affectu, vel sine periculo abutendi temporalibus bonis, quibus multi sæpius male, vtuntur, & hoc pacto intelligendi sunt Sancti, qui orationem de temporalibus, seu indifferentibus bonis arguunt, & repræhendunt.

12 Dixi à Deo, vel à sanctis, &c. primo vt docerem nō solum ad Deum, verum etiam ad Sanctos orationem diuini officij aliquando dirigi, sed diuerso modo: Deo enim funditur oratio, tanquam primario vitæ, & salutis auctori; Sanctis vero tanquam adiutoribus, ad orandum Deum, & tanquam administratoribus ad præstanda nobis quædam beneficia, exempli gratia, suggerendo bona consilia, purasque cogitationes, Dæmones fugando, mala impediendo, & similia: & hoc pacto intelligendæ sunt orationes, quæ ad Sanctos diriguntur, videri potest S. Thomas 2. 2. quæst. 83. artic. 11. Valentia 2. 2. tomo 3. disp. 6 quæst. 2. puncto 7. Lessius loco citato dub. 6. Suarez loco citato cap. 9. & decimo Malderus loco citato cap. 2. vers. respondeo optime. Azor. loco citato. Filiucius tract. 23. cap 3. quæsito 9.

Secundo vt indicarem Deum orari posse non solum in virtute meritorum Christi, verum etiam Sanctorū Psal. 131. Memento Domine Dauid, & cæt. & Danielis 30. ne auferas misericordiam tuam à nobis propter Abraham seruum tuum, & cæt.

13 An autem animæ in Purgatorio existentes orari possint, dissensio est inter DD. Nam S. Thomas 2. 2. quæst. 83. artic. 4. ad 3. Filiucius num. 61. & Theologi communiter, teste Azorio parte prima libro 9. cap. 30. quæsito 4. existimant orari non posse; quia non sunt in statu, quo nostras præces coguoscere valeant; consequenter vana, & inutilis esset oratio. Contrarium tenet Medina C. de orat. quæstione quarta vers. de animabus, Graffius, Coninchus, & alij quos retuli de Sacramentis disp. 6. quæst. 1. puncto 6. ad finem, tū quia per Angelos custodes admonentur, tum quia de quadam Paschasio in Purgatorio existente miracula patrasse refert S Gregorius 4. Dialog. cap 40 & 41. & hæc opinio mihi non videtur improbabilis si de priuata oratione loquamur, & hinc patet responsio ad argumētum in contrarium. Vide quæ inferius tradam quæst. 2. puncto 1. num. 8.

PVNCTVM II.

Quo iure præscriptæ sint Horæ Canonicæ.

1 *Proponuntur rationes ad ostendendum horas Canonicas iure diuino præscriptas esse.*
2 *Horæ diuinæ iure Ecclesiastico institutæ sunt.*
3 *Quandonam horæ Canonicæ ab Ecclesia institutæ sint.*
4 *Respondetur rationibus in contrarium allatis.*
5 *Papa potest cum beneficiario, vel Clerico sacris initiato dispensare circa recitationem officij, non vero Episcopus, Cardinalis, aut alij.*

1 RAtio dubitandi est, primo quia non constat, quo tempore ab Ecclesia fuerint institutæ, ergo videtur institutæ iure diuino. Secundo, quia illud videtur diuino iure institutum, cuius mentio, & memoria in scriptura habetur: sed mentio, & memoria istarum precum habetur in scriptura, Psalm. 118. septies in die laudem dixi, & cæt. Tertio, quia Horæ Canonicæ appellantur diuinū officium, ergo iure diuino videntur institutæ. Ita Panormitan. in cap 1. de celebrat. Miss. Angelus ver horæ quæstio. 6. Tabiena eodem ver. quæst. 15. & alij Summistæ apud Azor. loco statim citando. & apud Carolum Macignum de Horis Canonicis cap. 9. num. 1. 5. & sequent. & cap. 23. num. 3. & 4.

VNICA PROPOSITIO.

2 HOræ Canonicæ non sunt de iure diuino, sed Ecclesiastico. Ratio est, tum quia neque ex scriptura, neque ex Ecclesiæ traditione, neque ex Sanctorum Patrū testimonio colligitur Canonicas preces iure diuino institutas fuisse. tum quia communiter appellantur Horæ Canonicæ, quia per Sacros Canones præscriptæ, & ab Ecclesia institutæ sunt ad laudandum Deum, exemplo Dauidis Prophetæ, qui septies in die laudes dicebat Deo: septies in die, &c. Quibus verbis non ostenditur Horas Canonicas esse de iure diuino, sed rantummodo exprimitur, & continetur factum Dauidis, quod non indicat obligationē, alioquin sequeretur omnes Reges ad horas recitandas obligari. Ita Bellarminus lib. 1. de bonis operibus cap. 19. vers. ad priorem. Vincentius Filiucius tomo 2. tractat. 23. cap. 3. quæsito 5. num. 90. & cap. 5. num. 146. Syluester ver. ho-

na quæsito 8. num. 9. Azor. libro 10. cap. 1. quæsito 7. & ca. 4. quæsito 13. Suarez, & alij locis statim cit.

3 Ad primam rationem in contrarium respondeo negãdo non constare quandonam horæ Canonicæ fuerint institutæ. Perspicuum enim est horas Canonicas, quatenus important diuinum officium absolutè sumptum, & quoad substantiam, originem vsque à temporibus Apostolorũ traxisse, Actorum 3 Petrus, & Ioannes ascendebant in templum ad horam orationis nonam. idemq; ex Clem. 1 lib. 8. cap. 34 Basil. episto. 93. apolog. ad Cler. Neocesar. Tertulliano in apolog. cap. 39. optimè probant Suarez de relig. tomo 2. libro 4. cap. 1. num. 9. & seqq. & cap. 6. num. 24. Bellarminus loco citato cap. 13. Molfes tractat. 5. cap. 1. num. 21. Azor. 1. parte libro 10. cap. primo quæsito 6. Filiucius cap. 3. num. 89. Carolus Macignus de Horis Canonicis cap. 7. num. 4. Francolinus de Horis Canonicis ca. 13. nu. 10. & seqq. & alij, licet si considerentur quo ad formam, & numerum horarum non constet, quandonam fuerint institutæ. Certum tamen est illas ab initio aliquam formam habuisse, & postea in hunc, qui modo existit, modum redactas fuisse, vt patet ex Bulla Pij Quinti.

4 Ad secundam patet responsio ex secunda ratione propositionis.

Ad tertiam respondeo, Horas Canonicas appellari diuinum officium non à causa instituente, sed potius à materiali, & finali, quia diuinas laudes continent, & ad Deum laudandum diriguntur, & ordinantur.

Ex dictis colligitur, primo quandonam fuerint institutę Horæ Canonicæ.

5 Secundo, Summum Pontificem posse cum beneficiario, vel Clerico Sacris initiato dispensare circa obligationem diuini officij recitandi, etiamsi aliud onus non iniungat: Nam Summus Pontifex potestatem habet dispensandi in iure Ecclesiastico. Institutio autem Horarum Canonicarum Ecclesiastico iure præscripta est. Ita Syluester ver. hora quæsito 8. Toletus lib 1. cap. 4. num. 6. Nauar. ca. 11. num. 31 Valentia tomo 3. disputat. 6. quæst. 2. puncto 10. §. circa septimum. Suarez tom. 2. de relig. cap. 2?. numero 16. & cap. 28. num. 38. vbi plures alios Doctores refert. Filiucius tom. 2. cap. 9. quæsito 10. num. 303. & alij, quos retuli de dispensationibus.

Tertio Cardinales non posse cum suis familiaribus circa diuini officij recitationem dispensare; immo neque Collegium Cardinalium Sede vacante dispensare posse, vt patet ex dictis de legibus disp. 1. quæst. 1. puncto 3. numero 26.

Quarto, Episcopum non posse sibi subditos ab onere diuini officij persoluendi eximere: nam onus diuini officij est de iure communi Ecclesiastico; Episcopus autem regulariter loquendo, potestatem non habet circa ius commune. Ita Nauar. loco citato num. 24. Syluest. ver. hora quæstio 8. Azor. libro 20. cap. 23. Filiucius num. 304. & alij communiter; quos refert Suarez num. 40. contra quendã Gerardum. An autem aliquando, vt in casu dubio, dispensare possit, patet ex dictis de legibus, vbi ostensum est posse. idem in terminis tradit Suarez nu. 40. ad finem.

Quinto, superiores Religiosorum non posse à Religiosis sibi subditis Sacris Ordinibus initiatis obligationem diuini officij auferre. An vero dispensare possint cum alijs, qui tantummodo ratione professionis diuinum officium recitare tenentur constabit ex dicendis puncto 2. quæst. proxime sequenti.

PVNCTVM III.

Quot sint Horæ Canonicæ.

1 *Horæ Canonicæ sunt septem.*
2 *Affertur prima sententia asserẽs Horas Canonicas esse octo.*
3 *Proponitur, & probatur opinio Auctoris sustinentis esse tantummodo septem.*
4 *Cur septem Horæ institutæ fuerint.*
5 *Quanam hora Christus Cruci affixus fuerit.*
6 *Respondetur argumentis oppositæ sententiæ.*

IN puncto proximè præcedenti explicatum est quo iure præscriptæ sint Horæ Canonicæ videndum modo est, quot horæ præscriptæ, & institutæ fuerint.

VNICA PROPOSITIO.

1 HOræ Canonicæ sunt septem, videlicet Matutinũ, Prima, Tertia, Sexta, Nona, Vesperæ, Completorium. Hæc propositio non est æque certa, apud omnes, duplex enim est Doctorum opinio.

2 Prima sententia est horas Canonicas esse octo. Ita Nauar cap. 3. de Horis Canonicis num. 27. Diuus Antonin. tertia par. tit. 9. cap. 12. §. 1. Francolinus cap. 12. num. 4. Rodriquez in Summa 1. parte cap. 140. num. 1. & alij apud Nauarrum loco citato, & apud Carolum Macignum ca. 7. num. 57. 58. & seqq. vbi pro hac sententia refert SS. Basilium, Ambrosium, Benedictum, Isidorum, & alios quam plures. Ratio est, primo quia Matutinum à Laudibus distinguitur, & Matutinum, & Laudes duas horas constituunt, & reliquæ horæ sunt sex, Prima, Tertia, &c. Secundo, quia sicut distinctio numerica motuum in physicis desumitur à diuersitate temporis; ita etiam distinctio numerica horarum Canonicarum desumenda videtur ab horis, seu temporibus quibus horæ persolui possunt; sed matutinum diuerso tempore persolui potest à Laudibus; ergo Matutinum à Laudibus distinguitur: ergo Matutinum, & Laudes sunt duæ horæ Canonicæ: ergo sunt octo horæ Canonicæ. Tertio, quia horæ Canonicæ ab Ecclesia institutæ sunt, exemplo Dauidis, sed Dauid octoties ad Deum præces fundebat; Deum enim laudabat media nocte, iuxta illud media nocte surgebam ad confitendum tibi, & septies in die, iuxta illud septies in die laudem dixi tibi; ergo negandum non videtur, quin octo sint horæ Canonicæ.

3 Secunda sententia, quæ mihi verior, & sustinenda videtur, est horas Canonicas esse tantummodo septem. Ita Sotus 10. de Iust. quæst. 5. art. 4. Garzias de benef. 3. parte ca. 1. num. 224. Vincentius Filiucius tom. 2. tract. 23. cap. 3. puncto 8. num. 107 Molfesius loco citato, Syluest. Angelus, Tabiena, & alij apud Suarez tom. 2. de relig. lib. 4. cap. 6. num. 6. Ratio est, tum quia hæc est communior Doctorum opinio, & communis fidelium sensus, qui diuinum Officium, septem horas Canonicas appellant. tum quia horæ Canonicæ non sunt plures, quam ab Ecclesia institutæ sint: sicut enim ab Ecclesia institutionem habent, ita etiam numerum; Ecclesia autem instituit tantummodo septem horas, vt patet ex cap. 1. de celebrat Missarum, ex Clemente 1. de reliq. & venerat. Sanctorum, & ex Breuiario Romano, vbi septem horæ nuncupantur. tum quia Canonicæ præces ab Ecclesia præscriptæ sunt ad significandam mundi creationem, sicut ergo septem diebus completa fuit mundi creatio, ita etiam septem horis Canonicis diuinum officium compleri dicendum est. tum quia horæ Canonicæ vt fatetur opposita sententia; institutæ sunt exemplo Dauidis; sed Dauid fatetur se tantummodo septies Deum in die laudasse, ergo tum quia horæ Canonicę institutæ sunt ad reuocandum in memoriam Christi passionem. Veneranda autem Christi passio septem præcipuis misterijs continetur, vt patet ex illis quinque versibus, qui passim circunferuntur, eosque recenset Molfesius loco citato cap. 1. Carolus Macignus cap. 7 de horis Canonicis num. 148. & cap 48. num. 32. Reginaldus lib. 18. Toletus lib. 2. cap. 9. Filiucius num. 109. & alij.

Hæ sunt septenis, propter quæ psallimus horis.
Matutina ligat Christum, qui crimina purgat.
Prima replet sputis, causam dat tertia mortis.
Sexta cruci nectit, latus eius Nona bipertit.
Vespera deponit, tumulo Completa reponit.

5 Circa illa verba, causam dat tertia mortis, sexta cruci nectit, difficultas incidit obiter soluenda quanam hora Christus Cruci affixus fuerit:

Respondetur Christum realiter fuisse affixum cruci hora fere sexta, vt habetur Ioan. 19. Hora vero tertia non quidem realiter cruci affixus, sed tantummodo clamoribus, & linguis Iudæorum crucifixus fuit: hoc pacto explicanda sunt illa verba Marci 15. Erat autem hora tertia, & crucifixerunt, id est clamoribus, & lingua, quia clamabãt Christum crucifigi. hoc etiam pacto explicanda sunt illa verba, quæ continentur in hymno horæ tertiæ, iuxta ritum Ambrosianum.

Iam surgit hora tertia,
Qua Christus ascendit Crucem.

Non enim intelliguntur de reali ascensu, sed de ascensu facto per verba Iudeorum. Ita Nichol. de Lira, & alij apud Azor. 1. p. lib. 10. cap. 2. quæsito 9.

6 Ad primam rationem in contrarium respondeo, supponere, id quod probandum est: probandum enim est matutinum, & laudes distinctas numero preces constituere.

Ad secundam, primo dici posset matutinum, & laudes non posse, per se loquendo sine peccato veniali diuerso tempore persolui, & recitari, nisi adsit aliqua causa iuxta Garziam de benef. 3. parte cap. 1. num. 224. & alios. Secundo etiamsi admitterem, vt inferius re ipsa admittam, matutinum, & laudes diuerso tempore recitari posse: non tamen hinc infertur matutinum, & laudel diuersas numero preces constituere, sicut antiquitus nocturna diuersis temporibus recitabantur iuxta sententiam nonnullorum Doctorum, quam approbat Vincentius Filiucius to. 2. tract. 23. cap. 3. num. 122. nec improbat Suarez loco citato, & Azor prima parte libro 10. cap. 2. quęsito 2. & tamen diuersas horas non constituebant: ita ipsæmet horæ diuersis temporibus recitantur, & tamen diuersa diuina officia non constituunt. Quamobrem vnitas, vel distinctio Canonicarum precum non est desumenda à tempore, quo ipse recitantur; alioquin sequeretur Primam, Tertiam, Sextam, & Nonam numero inter se non distingui, dum eodem tempore successiuè persoluuntur; sed ex alio potius capite desumenda videtur, nempè ex institutione Ecclesiæ, & ex similitudine desumpta à quantitate. Sicut enim Philosophi illam appellant vnam quantitatem, quę proprijs terminis finitur, & clauditur: ita etiam illa moraliter dicetur vna hora, quæ proprium habet principium, & terminum, seu finem Horæ Canonicæ, siue eodem, siue diuerso tempore dicatur, & recitetur, vt benè argumentatur Suarez tom. 2. de relig. libro 4. cap. 6. num. 15. à quo eandem rationem mutuauit Vincentius Filiucius loco citato cap. 3. quæsito 9. num. 110. nullam auctoris faciens mentionem.

Ad tertiam respondeo locum Dauidis, septies in die, &c. intelligendum esse de die naturali, qui viginti quatuor horas complectitur; nō vero de artificiali ciuili, & mathematico. Quamobrem ex eo loco argumentum potius desumitur ad nostram sententiam comprobandam: & illa verba media nocte non sunt sumenda ad indicandas laudes diuersas ab ijs, quas in præfato versiculo Dauid decantabat, septies, &c. nox enim eo loci non distinguitur a die naturali, qui viginti quatuor horas complectitur.

Ex dictis colligi potest, primo horas Canonicas esse tantummodo septem.

Secundo colligi possunt rationes congruentes, propter quas septem tantummodo Horę Canonicæ ab Ecclesia præscriptæ sunt. Vide Azor. prima parte libro 10. cap. 1. quæst. 3 Bellarminum cap. 13 Moisesium loco citato capit. 1. Suarez, & Sotum locis citatis, Carolum Macignum loco citato num. 130. & seqq. & Glos. in cap. 1. de celeb. Missarum.

Tertio colligitur eum, qui priuilegium obtinuit dimittendi singulis diebus duas horas, quas voluerit, posse non solum Matutinum, & Laudes; verum etiam Primam intermittere.

QVÆSTIO SECVNDA.

De ijs, qui ad Horas Canonicas recitandas obligantur.

IN huius quæstionis explicatione gradatim procedam.
Priùs enim ostendam in genere quinam possint, & teneantur orare.
Secundò, vtrum Religiosi teneantur diuinum Officium recitare.
Tertiò, vtrum Clerici Sacris Ordinibus initiati.
Quartò, vtrum Beneficiarij.
Quintò, quandonam isti ad onus diuini Officij obligari incipiant.

PVNCTVM I.

Quinam possint, & teneantur orare.

1 *Qualibet natura rationalis orare potest.*
2 *Oratio non conuenit vlli personæ diuinæ.*
3 *Oratio conuenit Christo secundum humanam naturam cōsiderato.*
4 *Oratio conuenit Angelis.*
5 *Sancti non solum pro nobis, verum etiam pro se ipsis orare possunt.*
6 *An Sancti praenoscant euentum orationis quam ad ipsos dirigimus.*
7 *Viatoribus, etiam peccatoribus conuenit orare.*
8 *Animæ in Purgatorio existentes orare possunt non solum pro se ipsis, verum etiam pro viatoribus.*
9 *Dæmonibus oratio non conuenit.*
10 *Fideles postquam ad rationis vsum peruenerunt tenentur ad orationem.*
11 *An semper orandum sit.*
12 *Quandonam orare teneamur ex præcepto Religionis, aut aliarum virtutum.*
13 *Aliquando tenemur pro aliquo in particulari orare.*

DVO principaliter explicanda propono in hoc puncto. Primo quinam in genere orare possint. Secundo quinam teneantur.

PRIMA PROPOSITIO.

1 QVælibet natura rationalis orare potest. Ita S. Tho. 2. 2. quæst. 83. art. 10. Bellarminus tom. 4. de bonis operibus libro 1. cap. 7. Azor 1. parte lib. 9 cap 29. quæsito 5. Valentia tom. 3. disp. 6. quæst. 2. puncto 1. Suarez to. 2. de relig. lib. 1. cap. 12. num. 7. Less. lib. 2. cap. 37. dub. 5. & alij communiter. Ratio est, quia oratio est quædam locutio, seu petitio, qua cum subiectione petitur à superiore, quod desideratur. locutio autem, seu petitio propria est naturæ rationalis.

2 Ex quo licet inferre primo orationem actiuam nulli personæ diuinæ conuenire, quia Deus superiorem non agnoscit, a quo aliquid cum subiectione petere possit, nā oēs tres personæ diuinæ sibi coęternæ sunt, & coęquales.

Neque obstat illud, ad Romanos 8. Quid oremus sicut oportet, nescimus, sed ipse spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarabilibus. nam hic locus metaphoricè accipitur pro eo quod est postulare facit, seu postulandi, & orandi vim, & facultatem tribuit. Ita S. Augustinus in lib. de bono perseuerantiæ cap. 13 quē citat, & sequitur Azor loco citato quæsito 6. vbi etiam alias expositiones adducit, idemque tenet Valenia, & alij Doctor. statim cit.

3 Secundo orationem Christo conuenire, vt homo est. quamuis enim pro omnibus exactè in hac vita satisfecerit, nobisque omnia bona sua passione meruerit; nihilominus dum in Cœlo existit Deum interpellat pro nobis, non solum representando vulnera, & cicatrices;

verum etiam petendo bona, quæ nobis successu temporis conferuntur, vt ex multis Scripturæ locis colligitur 1. Ioannis 2. Sed etsi quis peccauerit, aduocatum habemus apud Patrem Iesum Christum. Ioannis 14. Si diligitis me, mandata mea seruate, & ego rogabo Patrem, & alium Paracletum dabit vobis, vt maneat vobiscum in æternum. Ad Hæbreos 7. Semper viuens ad interpellandum pro nobis. In quem locum Ambrosius sic loquitur, Christus resurgens semper causas nostras agit apud Patrem, cuius postulatio contemni non potest quia in dextera Dei est, hoc est in honore quod Deus est. Ita Suar. 3. parte disp. 45. quæst. 2. sectio 3. Azor loco citato quæsito 7. Less. loco citato dubio 5. num. 24. Toletus in capit. 16. Ioannis Valentia loco citato puncto 1. versic. porro, & puncto 6. ad finem, Filiucius tomo 2. tract. 33. cap. 2. quæsito 8. num. 57. & seq. contra Vasquez de adorat. lib. 1. disp. 4. cap. 2.

Dices, si Christus pro nobis in Cælo Deum oraret, fas nobis esset illum orare, vt pro nobis oret. licitum enim videtur petere, vt fiat id, quod re ipsa fit. Videtur autem contra communem Ecclesiæ praxim rogare Christum, vt pro nobis oret; cum potius oretur, vt nobis côferat, vt nostri misereatur, vt nobis opem ferat. Matth. 28. Christe adiuua nos, Iesu fili Dauid miserere nostri.

Respondeo non videri illicitum speculatiuè loquendo, Christum vt hominem, rogare, vt pro nobis oret: practicè tamen præsertim in publica oratione, hoc faciendum non esse. tum quia est contra vsum, & praxim Ecclesiæ, tum quia præces nostræ dirigi solent, non ad naturam humanam, sed ad personam in natura humana subsistentem, quæ sua potestate dare, & conferre potest. tum quia, licet Christus secundum naturam humanam spectatus, possit adoratione hyperduliæ; adorari tamen sicut semper decet, dum aliquem alloquimur, summo honoris titulo compellare; ita in Praxi expedit Christum honore latriæ honorare, & ad ipsum orationes fundere, non vt pro nobis oret, sed tribuat; conferat, & audiet. Ita Less. loco citato num. 26. Azor loco citato quæsito 8. & alij.

4 Tertio licet inferre orationem Angelis conuenire, tum quia sunt naturę rationales superiorem habentes, tum quia Tobiæ 12. dicitur quando orabas cum lacrymis, inquit Angelus, & sepeliebas mortuos, ego obtuli orationem tuam Domino. tum quia sic apertè constat ex Danielis. 10. ibi, nemo adiutor meus, nisi Michael. Ita Suarez tom. 2. de relig. libro 1. cap. 11. Lessius loco citato, Azor quæst. 9. Is autem dicitur orationem alterius Deo præsentare, seu offerre; qui non solum narrat quod alter desiderat, & petit; sed etiam ipse simul orat, dum orationem alterius præsentat, vt optimè Suarez loco citato num. 8.

5 Quarto, Sanctis in Cœlo existentibus orationem conuenire, vt patet ex ratione sępius allata. Addo Sanctos in Cœlo existentes non solum posse pro nobis orare principaliter in virtute meritorum Christi, aut secundario in virtute propriorum meritorum. verum etiam pro se ipsis. dum autem pro se ipsis orant non petunt ea, quæ pertinent ad beatitudinem essentialem, quia illam iam habent, seque illam perpetuo habituros norunt, neque petunt illius augmentum, cum illud secundum ordinariam Dei prouidentiam obtinere nequeant, hocque desiderium statui beatitudinis repugnet. Petere tamen possunt, quæ pertinent ad beatitudinem ipsorum accidentalem, reuelationes aliquarum rerum quas ignorant, complementum numeri prædestinatorum, & fęlicitatem suorum corporum. Apocalyp. 6. Vidit Ioannes sub altare Dei animas interfectorum propter Verbum Dei clamantes ad Deum, vsquequo Domine non iudicas, & non vindicas sanguinem nostrum. quem locum Doctores communiter explicant de oratione, qua animæ suis corporibus coniugi petunt. Ita S. Thom. 2. 2. quæst. 83. artic. 11. Alensis 4. parte quæst. 26. artic. 4. §. 2. Valentia puncto 6. & 7. Suarez num. 10. & seq. Azor. quæsito 9. vbi refert S. Augustinum, Gabrielem & alios.

6 Dices Sancti, dum pro nobis ad Deum orationes fundunt, vel prænoscunt euentum futurum, vel prænoscunt non futurum, vel ignorant. Si prænoscunt futurum, frustra orare videntur, cum euentus futurus sit, ipsis etiam non orantibus. Si prænoscunt non futurum, non petent id, quod sibi à Deo denegandum esse cognoscant. non enim discordem habent à Deo voluntatem. Si nesciunt an futurus sit, videntur aliquo ignorantiæ defectu laborare, statui beatifico repugnante.

Pro solutione huius dubij obseruandum est, iuxta communem Theologorum sententiam, S. Thomæ 2. 2. q. 93. artic. 4. ad 3. Caietan ibidem. Suarez loco statim citando, Valentiæ puncto 7. beatos in verbo videre futuros euentus pro qualitate status cuiusque; quo enim quis perfectiorem beatitudinis gradum assecutus est, maiora videt in verbo. quamobrem anima Christi, vt potè perfectissima videt omnia futura contingentia. item anima Beatissimæ Virginis omnia nouit, quæ Deus in Ecclesia facit. reliqui vero Sancti plus, vel minus vident pro ratione status. quanquam aliqui DD. arbitrantur beatos non solum in verbo videre orationes ad ipsos fundendas; verum etiam ipsarum euentus. Alij vt S. Augustinus de cura pro mortuis, & Cyrillus Catechesi 16. putât orationes nostras innotescere Sanctis per nouas reuelationes; hoc enim pacto etiam in hac vita multa occulta Sanctis manifestabat Deus, vt patet exemplo S. Petri, qui nouit fraudem Ananiæ, & Saphyræ. Alij, vt Lessius lib 2. ca. 37. dub. 6. num. 35. putant Sanctos cognoscere preces nostras dum ad ipsos diriguntur, instar locutionis Angelorum, qui se ipsos intelligunt, dum vnus mentis suæ sensa ad alterũ dirigit. Neque obstat illud Ecclesiaste 9. Mortui nihil cognoscunt amplius. Intelligitur enim de cognitione naturali, vel de statu legis antiquæ, in qua animæ ex hac vita migrantes non in Cœlum euolabant, sed ad Limbum descendebant.

His positis, DD. diuersimodè respondent. Nam S. Gregorius 17. moral. cap. 17. existimat Beatos non petere, nisi quæ futura sunt. Ego vero cum S. Thoma in 4. dist. 45. quæst. 3. art. 3. ad 3. Caiet. 2. 2. quæst. 83. art. 4. & parte 3. quæst. 10. artic. 2. & alijs, arbitror non repugnare statui beatifico ignorantiam effectus orationis. Pertinet quidem ad statum beatificum, vt quilibet beatus cognoscat orationes, quæ ad ipsum funduntur, quia cognitio talis orationis est aliquid pertinens ad personam ipsius beati: imperfectioni autem adscriberetur ignorare ea, quæ ad ipsam personam spectant; cognoscere tamen effectus orationis futuros, & dispositionem diuinæ sapientiæ circa illos, nõ est ita propriũ cuiuslibet beati, vt illos quilibet cognoscere debeat, vt colligitur ex Danielis 10. vbi Angelus Gabriel orauit pro liberatione Iudæorum. Angelus vero præfectus Regni Persarum dicitur restitisse, orando ne liberarentur (quanquam hic locus aliter à S. Gregorio explicetur.) Non implicat igitur aliquem Sanctum orare pro re aliqua, cuius euentum ignorat iuxta suum statum. Si vero perfectio illius beati, qui pro alio orat, postulet cognitionem euentus, dicendum est beatum orare maiori effectu, & libentiori animo, dum certo nouit effectum illum suis precibus obtinendum. Si vero cognoscit effectũ non futurum, licet orare non possit voluntate, & affectu absoluto, ne à Dei voluntate discedere videatur; nihilominus affectu simplici, & ex amore tali personæ orare potest, subijciendo suam voluntatem absolutæ, & efficaci voluntati Dei; hoc enim statum beatificum non dedecet. Quæ diximus explicari possunt exemplo Christi, qui pro fide Petri rogauit: Rogaui pro te Petre, vt non deficiat fides tua: & promissione Spiritus Sancti. Rogabo Patrem, & alium Paracletum dabit vobis, &c. quamuis ipsi certo constaret quid Deus facturus esset. item in horto affectu simplici in signum affectus suæ naturę rogauit Patrem, vt Calix ab eo transiret, quamuis non transiturum sciret. Pater transeat à me Calix iste, veruntamen non mea, sed tua voluntas fiat. Ita Suarez tom. 2. de relig. lib. 1. cap. 11. num. 6

7 Quinto infertur viatoribus conuenientem esse orationem, etiamsi peccatis obstricti sint, Ratio est, tum quia naturam habent rationalem, tum quia fieri potest, vt medis oratione exaudiantur, & conuertantur.

Neque obstat Psalm. 49. quare tu enarras iustitias meas, & cæt. & alibi si iniquitatem aspexi in corde meo, & cæt. & Ecclesiastici 15. non est speciosa laus in ore peccatoris.

Respondetur enim, hinc non colligi peccatoribus orationem non conuenire, sed illorum orationem in mortali factam non esse Deo gratam, & acceptam ad gloriam; actio enim peccatoris non est meritoria vitæ æternæ.

Vel

Vel dici potest reprehendi orationem peccatoris formaliter, videlicet positiuè nolentis còuerti, aut orationem ad prauum finem dirigentis, &c. Vide Suarez loco cit. ca. 12. & Valentiam loco cit. puncto 6 vers. sic petiuit.

8 Sexto animabus in Purgatorio existentibus conueniés esse orare: sunt enim creaturæ rationales, & petere possunt, vt ab igne liberentur. quilibet enim in miserijs constitutus, sciens aliquod remedium subesse ad illas euadendas, naturali quodam instinctu cupit, & petit illud adhiberi: animæ autem in Purgatorio existentes sciunt huiusmodi remedium extare, nempe pia fidelium opera, suffragia, & indulgentias: consequenter Deum orare possunt, vt fideles excitet ad huiusmodi remedia præbenda. ita Valentia tomo 3. disp. 6. quæst. 2. puncto 6. Suarez cap. 11. nu. 12. & seq. Lessius loco cit. nu. 23. Azor. loco cit. quæsito 12. Filiucius quæsito 8. num. 5.

Addo animas purgatorij non solum pro se, verum etiam pro viatoribus orare. Ratio est, tum quia in statu gratiæ existunt, & fieri potest, vt intuitu petitionis ipsarum Deus viatoribus bona conferat. tum quia nonnulla miracula referuntur facta ab animabus in purgatorio existentibus, ex Bellarmino loco statim citando. Ergo signum videtur Deum exaudire preces animarum purgatorij. tum quia homines in hac vita degentes Deum aliquando pro alijs orant, licet ipsi forte maiori pœna digni sint, quam animæ purgatorij. ergo reatus ad pœnam non reddit animas purgatorij inhabiles ad orandum. Suarez cap. 11. num. 17. Lessius nu. 23. Azor. loco cit. Bellarm. lib. 2 de purgat. cap. 15. Valentia tom. 3. disp. 6. q. 2. puncto 6. vers. 4. & alij contra S. Tho. loco cit. art. 11. ad 3. & alios.

9 Septimo Dæmonibus, & damnatis propriè orationem non conuenire: quamuis enim sint naturæ rationales, & superiorem agnoscant, nihilominus ratione status, in quo reperiuntur, nihil boni à Deo expectare possunt. Neque obstat quod aliqua petant Matthæi 8. Si eijcis nos hinc, mitte nos in porcos, inquiunt Dæmones: diues Epulo precabatur patrem Abraham, vt ipsius misereretur, & mitteret Lazarum. & Lucæ 16. Dæmon petijt sibi facultatem dari ad tentandam patientiam, & virtutem Iob, cap. 1. & 2. Iob. Respondeo enim illas petitiones vim orationis non habuisse, cum non fierent ex pio in Deum affectu, & ad postulandas res decentes, & salutares. ita Valentia tom. 3. disp. 6. q. 2. puncto 7 Lessius loco cit. num. 23. Azor. quæsito 30. vbi refert Alensem, & Gabrielem.

SECVNDA PROPOSITIO.

10 Singuli fideles postquam rationis vsum adepti sunt, tenentur orare iure diuino, & naturali. Ratio ad ostendendum teneri iure diuino, est, quia frequenter ipsius vsus commendatur in scriptura, Ecclesiastici 18. ne impediaris orare semper 1. ad Thessalon. vltimo, sine intermissione orate. Ad Coloss. 4. orationi instate vigilantes in ea, & Lucæ 18. oportet semper orare, & nunquam deficere, quantum scilicet humana fragilitas fert, vt explicat Less. lib. 2. cap. 37. dub. 2. num. 10. vel semper, id est temporibus congruis, & statutis, vt inquiunt Glossa interlinearis, Nicolaus de Lira, & S. Thomas in eum locum, vel semper, id est frequenter, inquit S. Bonauentura in Lucam, quem citat, & sequitur Suarez tom. 2 de relig. lib. 1. cap 1. num. 4. illud enim iuxta vsitatam loquendi formam semper fieri dicitur, quod frequenter, & magno affectu fit, quamobrem de eo, qui sedulam studijs nauat operam, dicere consueuimus, semper studet, & de eo qui ludo deditus est, affirmamus, & dicimus, semper ludit. Confirmatur ex L. 1. §. semper ff. vt legatorum, & L. fin. C. de testam. vbi dictio semper vsurpatur pro multoties, & frequenter, teste Glossa ibidem Cenedo pract. quæst. sing. 44. nu. 1. Barbosa de dictionib. dictione 310. nu 5. & alijs.

Vel semper oportet orare id est perseueranter: nam vt oratio infallibiliter impetratoria sit perseueranter facienda est donec obtineamus quod petimus, vt bene Filiucius tract. 23. cap. 2. quæsito 7. nu. 55. Carolus Macignus de horis Canonicis cap. 7. num. 9. & cap. 100. num. 41. & Suarez tom. 2. de relig. lib. 1. cap. 26. initio, vbi hoc colligit ex S. Augustino lib 2. quæstio Euangelicarum cap. 45. sermone 36. de verbis Domini: idque clarius constabit ex infra dicendis.

Ratio vero ad probandum orationem iure naturæ necessariam esse, ex præcepto religionis, vel ex alijs virtutibus, est, quia lumine naturæ dictante cognoscimus illud petendum esse, sine quo tentationes non superantur, & sine quo perseuerantia, & auxilia ad salutem non obtinentur: sed hæc petitio est oratio, sine qua non obtinentur ab adolescentibus, rationis vsum habentibus, auxilia ad salutem, & ad vincendas tentationes: illa autem Deus confert orationibus Matth. 7. petite, & accipietis, quærite, & inuenietis, pulsate, & aperietur vobis; omnis enim qui petit accipit, &c. Matth. 26. vigilate, & orate vt non intretis in tentationem. Ergo necessaria est oratio iure naturali. Confirmatur quia creatura rationalis non solum in suo esse; verum etiam in conseruatione, & consecutione sui finis pendet à Deo: non potest autem finem suum consequi, & in vita spirituali conseruari sine orationis adminiculo. Ita S. Thomas 2. 2. quæst. 83. art. 2. Suarez tomo 2. de relig. lib. 1 cap 28. & 29. vbi ostendit orationem necessariam esse, non solum necessitate præcepti, verum etiam medij. Filiucius tract. 23. cap. 3. quæsito 3. Lessius loco citato Azor. lib 9. cap. 34. huiusmodi tamen præceptum adimpleri videtur, per se loquendo, tam oratione vocali quam mentali, quia nõ extat peculiaris, & determinata obligatio ad alteram, sed sub disiunctione ad alterutram.

12 Maius dubium est primo quandonam ex præcepto teneamur orationem ad Deum effundere.

Respondeo præcepto religionis non esse determinatum tempus ad orandum, sed aliquoties in vita, exempli gratia singulis mensibus, & in articulo mortis orandum esse. Ratio est, quia non potest certum aliud tempus assignari, in quo ex præcepto religionis teneamur Deum colere, & auxilium ab eo per actum orationis implorare, vt in simili dictum est de actu contritionis, & charitatis in primo Decalogi præcepto, & de pœnitentia.

Dixi ex præcepto religionis, nam ex præcepto aliarum virtutum perspicuum est obligationem extare ad orandum, videlicet quando peccator disponere se debet ad gratiam, & quando tentationes ingruunt cum periculo succumbendi; tunc enim medium ad peccatorum veniam, & auxilium impetrandum adhibendum est ex eo præcepto, quo quis ad gratiam se disponere, & ad vincendas tentationes munire debet; præceptum enim obligans ad finem, obligat etiam ad media necessaria, vt dictum est de legibus; quanquam à peccato multi excusantur, ignorantes, vel non aduertentes ad hanc obligationem: non enim potest esse volitum quod non est præcognitum. Scientes vero, & aduertentes grauiter peccant, vt pote negligentes medium ad vincendas tentationes, vel ad gratiam recipiendam: omissio tamen orationis tunc temporis mala est, quia qui eam omittit interpretatiuè censetur velle peccatum, ad quod præcauendum orationis actum exercere debet. Ita Lessius lib. 2 cap. 37. dub. 3. ad finem num. 11. & seq. Medina de orat. quæst. 1. Suarez tom. 2 de relig. lib. 1. cap. 30 num 18. Valentia tomo 3. disp. 6. quæst. 2. puncto 3. ad finem. Nauar. de orat. cap. 3. num. 14. Filiucius tractat. 23. cap 1. quæsito 4. Malderus tract. 10. cap. 2. vers. de tempore autem. Azor 1 parte lib. 9. cap. 35. Syluester, & alij apud Suar. loco cit.

13 Secundò dubium est vtrum aliquando teneamur pro aliquo in particulari orare.

Respondeo affirmatiuè, Ratio est, tùm quia ex charitate tenemur proximo in necessitate existenti subuenire, dum nostra indiget ope, & auxilio, vt patet ex dictis de charitate. tum quia oratio est veluti quædam spiritualis eleemosyna: præceptum autem eleemosynæ, seu misericordiæ obligat ad succurrere dum indigenti. hac de causa Actor. 12. cum Petrus esset in vinculis oratio fiebat sine intermissione ab Ecclesia ad Deum pro eo. Ita Suarez tom. 2. de relig. lib. 1. cap. 13. nu. 2. & alij comm.

PVNCTVM II.

Vtrum Religiosi teneantur diuinum officium recitare.

1 *Omnes Religiosi Choro deputati tenentur post professionem ad persoluendum diuinum officium, & si non sit Sacris initiati.*

2 *Religiosus, qui in priori Religione tenebatur recitare diuinum officium, non tenetur ad illud recitandum si transeat ad aliam*

aliam Religionem, in qua consuetudo recitandi officium introducta non sit.

3 *Religiosus, qui compellitur ad triremes, vel per sententiam reijcitur à Monasterio, non tenetur ad horas Canonicas recitandas, modo Religiosus nondum promotus fuerit ad sacros ordines, quia tunc tenebitur titulo sacri ordinis.*

4 *Monachus habens facultatem, & dispensationem viuendi in perpetuum extra Monasterium, non tenetur ad recitandum diuinum officium.*

5 *Moniales professa Choro deputata, tenentur ad diuinum officium persoluendum iuxta consuetudines, & regulas ipsarum.*

6 *Monachus fugitiuus, aut eiectus à Monasterio ad tempus, vel in perpetuum non tenetur ad diuinum officium, & correctio restituitur.*

7 *Religiosi, qui professionem emiserunt in ea Religione, quæ non est addicta choro, tenentur ex vi professionis ad pensum diuini officij.*

8 *Religiosi, regulariter loquendo, non tenentur sub mortali choro interesse.*

9 *Vtrum Superior possit cum Religiosis circa obligationem recitandi officium dispensare.*

VNICA PROPOSITIO.

1 OMnes Religiosi choro deputati ex consuetudine, vel ex peculiaribus decretis tenentur post professionem ad persoluendum diuinum officium, etiamsi non sint sacris initiati. Ratio desumitur, tum ex decretis particularibus religionum, quæ consulenda sunt ab vnoquoque religioso, tum ex consuetudine, quam obligare sub mortali patet ex dictis de legibus: consuetudo enim vim legis habet, & obligat sub mortali in materia graui. Ita Valentia 2.2.tomo 3 disp 6.q 2 puncto 10. vers.3.conclusio Nauar.de orat.cap.25. num.96 Caietan. verbo horæ Canonicæ. Medina in instruct cap.19. Syluest. ver.hora quæsito 1. Malderus de virtutibus tract.10. cap 2. dub.3. quæsito 8. Toletus lib 2 cap.12.ad finem. Reginald lib.18. num.140 Vasquez in opusc.cap.4.§.1. art.1. dub.11 Molfesius tract.5.cap.3.num 9 Suar.tom.7 de relig lib.4 tract. 2.cap.17.num.9. Filiucius tract.23.cap.5.quæsito 2.tomo 2.num.149.& sequen Lessius lib.2.cap.37.dub 9.num.49. Azor 1.parte lib 10.cap.6.quæsito 1 Carolus Macignus de horis Canonicis cap.13.& alij communiter, quamuis Caietanus, & Medina putent hanc consuetudinem non obligare sub mortali, & Arrag.2.2.quæst.83.art.11.dub.4. Angelus ver.hora num.10. cum Ricardo credunt religiosum bis, vel ter omittentem priuatim officium non peccare mortaliter.

Sed contrarium verum est, & sustinendum, vt satis constat, tum ex dictis de legibus, tum quia religiosi quamplures excusationem quærerent non accedendi ad chorum, & non recitandi vlla ratione diuinum officium, quod, per se loquendo, videtur contra præcipuum ipsorum institutum, vt benè obseruat Suarez loco cit.& alij.

Dixi religiosi choro deputati post professionem, vt aduerterem nouitium ante professionem, aut conuersum ante, vel post professionem non teneri ad diuinas laudes recitandas; quia non est vsu receptum, vt conuersi ad hoc onus obligentur, & nouitij non tenentur, per se loquendo, ad onera religionis nondum facta professione, cum ipsis liberum sit adhuc egredi. Ita Vasquez de benef.cap.4.§.1. art 1.dub.11.num.46. Valentia loco citato, Suarez tomo 2 de relig.lib.4.cap.17.num.2. Molfesius cap.3.num.11. Reginald.lib.18.num 138 Rodriquez 1.parte cap.141.num. 10. Filiucius num 150. Lessius num.49. Azor loco cit.quæsito 7.& alij DD.citati.

Dixi ex consuetudine, quia nullum aliud ius, vel textus afferri potest, quo probetur ipsos ad onus diuini officij obligari: non enim obligantur iure naturali, tum quia licet religiosi teneantur perfectionem assequi, eam tamen alijs medijs, quam diuini officij recitatione assequi possunt. tum quia sequeretur omnes religiosos ad idem officium obligari, cum ius naturæ idem sit in omnibus. Neque obligantur ob eleemosynas; cum istæ non conferantur hac conditione, & pacto, vt suppono. Neque obligantur iure diuino, vel Canonico, quia cum nullum ius afferri possit, signum est non extare. Ita Suarez, Lessius, Filiucius, & alij locis citatis, contra Carolum Macignum cap.13. numero 5.& 12.

2 Hinc sequitur primò religiosum qui in priori religione tenebatur recitare diuinum officium non teneri ad illud recitandum si transeat ad aliam religionem, in qua consuetudo recitandi diuinum officium introducta non sit; nam consuetudo non obligat, vbi recepta non est. Ita Suarez, & Arragonius locis cit.

3 Secundo religiosum, qui compellitur ad triremes, vel per sententiam eijcitur à Monasterio, non teneri ad horas Canonicas recitandas, remouetur enim à statu, in quo consuetudo inualuit persoluendi diuinum officium, & trãsfertur ad statum in quo huiusmodi consuetudo, & obligatio non reperitur. ita Sotus lib.10.de iust quæst 5 art.3. cuius opinio mihi probabilis videtur, contra Suarez tomo 2. de relig tract.4.lib.4.cap.17.num.9. Lessium lib.2.cap.37. nu.45. Rodriquez loco statim citando, Molfesium in sum. tract.5. cap.4. num.46. & cap 3. num 16. Azorium cap.6. quæsito 6. Hoc tamen intelligitur modo religiosus nondum promotus fuerit ad sacros ordines: nam promoti ad sacros ordines tenentur ad horas persoluendas ratione sacrorum ordinum: consequenter si religiosus ordine sacro initiatus mittatur ad triremes, licet non teneatur officium titulo professionis recitare, tenebitur tamen titulo sacri ordinis: sicut beneficiarius, qui resignauit beneficium, non tenetur amplius officium recitare ratione beneficij, sed ratione sacrorum ordinum, quibus est insignitus, vt suppono Azor loco cit.quæsito 7.& alij.

4 Tertio. Sequitur Monachum habentem facultatem, & dispensationem viuendi in perpetuum extra Monasteriũ, non teneri ad recitandum diuinum officium: quamuis enim non desinat esse religiosus, nihilominus desinit esse regularis; consequenter non tenetur ad regulas religionis, in qua consuetudo est recitandi officium, iuxtà Sotum 10.de iust.quæst.5 art.3. Sanchez, & alios contra Suarez loco citato cap.17.num.8. Idem dicendum est de Monacho, qui facultatem, & dispensationem ducendi vxorem obtinuit, & vxorem iam duxit, aut iam exijt de Monasterio vt vxorem ducat, vt benè Sanchez de matrimon.lib.8 disput.8. num.11. Rodriquez 1 par.cap.141. num.14. Azor.lib.10. cap.5.quæsito 5. Macignus cap.13.num.9. Molfesius tract. 5.cap.4.num.43. & alij: secus dicendum est dum Monachus facultatem habet viuendi extra Monasterium solum ad tempus: tunc enim tenetur ad diuinum officium persoluendum, quia non desinit esse religiosus, vel regularis. vt si religiosus de licentia Superioris iter faciat, aut visitet parentes moram apud ipsos trahens per aliquod tempus: ita Suarez loco citato. Molfesius cap.3 num.10.& alij communiter.

5 Quarto sequitur quid dicendum sit de monialibus professis deputatis ad chorum, & quid de conuersis, ac nouitijs: dicendum enim est moniales professas choro deputatas teneri ad diuinum officium persoluendum iuxtà consuetudines, & regulas ipsarum. ita Sotus loco cit. Azor 1. par.lib.10.cap.6.quæsito 1. Eman.Sà ver.horæ Canonicæ. Toletus lib 2.cap.12.ad finem. Lessius nu.49. Filiucius nu. 150. Carolus Macignus cap 13.nu.28. Malderus tract 10. cap 2.dub.3.vers.de monialibus, & alij DD.cit.

6 Quinto Monachum eiectum à monasterio ad tempus, vel in perpetuum, vel etiam fugitiuum non teneri ad diuinum officium, quia constituitur in statu in quo non est consuetudo recitandi diuinum officium, & quamuis redire possit ad Monasterium, tamen desinit esse regularis, vt dictum est in secunda illatione: vel saltem non est in statu, in quo ex consuetudine obligetur ad Canonicas preces. ita Sotus, & Angelus locis citatis, quorum opinio mihi satis probabilis videtur. Contra Lessium ex parte lib.2. cap.37.dub.9.num 50. Nauar.de orat.cap.7 num.20. Azorium lib.10.cap.6. quæsito 5.6.& 8. Malderum loco citato pag 649. Suarez loco cit.num 9. & Filiucium ex parte nu. 153. aliter sentientes saltem de fugitiuo.

Dices, sequeretur istum reportare commodum ex suo delicto, quod non videtur admittendum.

Respondeo reportare commodum, non per se, & directè, sed quasi per accidens, quatenus constituitur in statu in quo non est consuetudo persoluendi diuinum officium. In praxi tamen oppositam sententiam consulerem contra fugitiuum.

An autem hic ad alia religionis onera teneatur, patet ex dictis de votis religiosorum in tract.de legib.

7 Sexto religiosos, qui professionem emiserunt in ea religione, quæ non est addicta choro non teneri ex vi professio-

fessionis ad pensum diuini officij. Ratio est, quia non dicuntur choro deputati, vt dictum est in propositione. tum quia ex vi solius professionis obligatur solum ad tria vota, & ad perfectionem acquirendam; obligatio autem diuini officij, non continetur in illis tribus votis, & perfectio alia via, quam recitatione diuini officij acquiri potest.

Hinc patet quid dicendum sit de Patribus Societatis Iesu, alijsque religiosis, qui non choro, sed alijs pijs operibus in hospitali exercendis deputati sunt; hos enim dicendum est non teneri ex vi professionis ad recitandum officium. ita Vasquez in opusc. de benef. cap. 4. §. 1. art. 1. dub. 11. nu. 49. Suarez lib. 4. de relig. cap. 17. & 27. Filiucius tractat. 23. cap. 5. quæsito 2. nu. 149. Molfesius tract. 5. cap. 3. nu. 14. Macignus cap. 13. nu. 9. & alij DD. cit.

8 Quæres primo vtrum religiosus non solum teneatur diuinum officium priuatim recitare dum ad chorum non accedit; verum etiam ad illud publicè recitandum in choro sub pœna grauis culpæ obligetur. Respondeo, regulariter loquendo, non teneri sub mortali ad illud publicè in choro persoluendum. Ratio est, quia religiosi, regulariter loquendo, tenentur ad chorum ex vi regulæ, quæ obligare non consueuit, sub culpa saltem graui; sed potius sub pœna. ita Caietanus ver. horæ Canonicæ, Armilla eodem ver. & alij.

Ex quo patet differentia inter Canonicos, & religiosos, quod Canonici strictius obligantur ad chorum, cum ob id accipiant beneficium (beneficium enim ipsis non solum confertur ob priuatam diuini officij recitationem, sed maximè ob publicam, cap. quia per ambitiosam de rescrip. in 6. & cap. cum secundum extra de præbend.) religiosi vero obligantur ad diuinum officium ex vi regulæ, quæ cum leuem obligationem pariat, leuem etiam causam ad sui excusationem admittit. ita Suarez tomo 2. de relig. lib 4. cap. 10. num. 16. & alij. Contra Carolum Macignum cap. 13. num. 4. & seqq. vbi pro se refert Rosellam ver. horæ in principio.

Dixi regulariter loquendo, vt aduerterem aliquando fieri posse, vt religiosi choro sub graui culpa interesse teneantur, vt si Superior personale præceptum singulis, vel particularibus iusta de causa imponat: aut si omnes ita negligant chorum, vt diuinum officium penitus in Ecclesia prætermittatur; tunc enim, sicut Superior tenetur strictum præceptum singulis imponere; ita singuli tenentur interesse, tum ne chorus destituatur, tum ne præceptum Superioris violetur, & negligatur, vt in simili dictum est de matrimonio quæst. 2. puncto 3. vbi quæsiui an matrimonium cadat sub præceptum, idemque in terminis tradit Suarez loco cit. num. 15.

9 Quæres secundo, vtrum Superior possit cum religiosis circa obligationem recitandi officium dispensare. Respondeo cum Lessio loco cit. nu. 51. & alij; Contra Suarez tom. 2. de relig. tract. 4. lib. 4. cap. 28 ad finem nu. 41. Reginaldum lib. 18. num. 141. & 186. Vasquez dub. 12. Graffium 1. par. lib. 2. cap 54. nu. 9. Macignum cap. 22. num. 8. Molfesium cap. 3. num. 21. Filiucium cap. 9 quæsito 10. ad finem, posse ex iusta causa dispensare vt ex causa studiorum, aut negotiorum. Ratio est, quia obligatio recitandi officium in religiosis pendet ex consuetudine, quæ vim legis habet in religione: sicut autem Superior religionis potest in legibus religionis dispensare, ita etiam in ista consuetudine; & sicut consuetudo introducta fuit consentiente Superiore, ita in ea dispensare potest accedente legitimo Superioris consensu. Existimarem tamen non quemlibet Superiorem religionis præciso priuilegio, posse dispensare, sed supremum, vt colligi potest ex dictis de dispensationibus, & ex ratione proxime allata: sicut enim non quilibet Superior potest in regulis religionis dispensare, ita neque potest in consuetudine vniuersali totius religionis, nisi aliter per consuetudinem, vel priuilegium concedatur.

Obijcies contra responsionem, non est in vsu vt vllus religionis Superior in recitatione diuini officij dispenset, ergo nullus Superior dispensare potest: facultas enim, seu priuilegium per non vsum amittitur: Respondeo, quicquid sit de antecedenti, de quo mihi non constat, cum ad factum pertineat, negandam esse consequentiam; facultas enim aliquid faciendi absque aliorum grauamine, non amittitur per non usum, ut ostendi de legibus d. 1. quæst. 3 quæsito 6. §. 5.

PVNCTVM III.

Vtrum Clerici sacris ordinibus initiati ad horas Canonicas teneantur.

1 *Clerici maioribus ordinibus initiati iure Ecclesiastico tenentur ad recitandas horas Canonicas.*

2 *Clericus psalmos, quos Episcopus in ordinatione iniungit recitare tenetur.*

3 *Clericus ordine sacro initiatus tenetur ad diuinum officium post degradationem, vel postquam incidit in aliquam censuram excommunicationis, vel suspensionis.*

4 *Clericus prædictus tenetur ad diuinum officium, etiamsi missus fuerit ad triremes, vel ab hostibus captus, nisi ob impotentiam, vel aliam iustam causam excusetur.*

5 *Clericus, qui de consensu Summi Pontificis duxit vxorem tenetur ad pensum horarum Canonicarum, nisi fortè in hoc fuerit à Papa dispensatus.*

6 *Clericus in statu peccati mortalis existens, tenetur diuinum officium recitare, modo sit ordine sacro initiatus, vel beneficium habeat.*

7 *Recitans diuinum officium ob malum finem, exempli gratia, vt aliquem in re graui decipiat, satisfacit præcepto, modo recitet cum debita attentione.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Clerici maioribus ordinibus initiati iure Ecclesiastico tenentur ad recitãdas horas Canonicas. Hoc propositio patet, tum ex cap. dolentes de celebrat. Missarum. Dolentes referimus, inquit Summus Pontifex, quod non solum quidam minores Clerici; verum etiam aliqui Ecclesiarum Prælati circa commessationes superfluas, & fabulationes illicitas (vt de alijs taceamus) ferè medietatem noctis expendunt, & somno residuum relinquentes, vix ad diurnum concentum auium excitantur, transcurrendo vndique continua syncopa matutinum, &c. tum ex cap. præsbyter dist. 91. tum ex antiqua, & generali consuetudine: cum enim præcipuum munus ministerij spiritualis sit orare pro populo, iure optimo sancitum est, vel saltẽ consuetudine inductum, & receptum, vt Clerici maioribus initiati preces, & orationes Canonicas persoluant. ita Syluest. ver. hora. Angelus eodem ver. Vasquez in opusc. de benef. cap. 4. §. 1. art. 1. dub. 1. Malderus de virtutibus tract. 10. cap. 1. dub. 3. Nauar. de orat. cap. 7. num. 2. Suarez loco cit. cap. 16. num. 9. Reginaldus lib. 18. nu. 15. & seqq. Filiucius tract. 23. cap. 4. num. 143. Carolus Macignus cap. 9. Lessius loco cit. dub. 9. Azor. 1. par lib. 10. cap. 5. quæsito 1. & alij DD. statim citandi. & licet in præcitatis iuribus admitteremus sermonem esse tantummodo de præsbyteris, & officio publico, nihilominus saltem immemorabili consuetudine idem receptum est de officio priuatim recitando ab alijs Clericis sacris ordinibus initiatis.

Dixi in propositione initiati maioribus, quia Clerici initiati minoribus ordinibus non tenentur horas Canonicas recitare; cum nulla sufficienti ratione probetur ipsos hoc tempore ad hoc onus obligari, & cap. dolentes de celebr. Missarum loquens de minoribus Clericis, intelligendum est de Clericis sacris initiatis, sed nondum ad Prælaturæ gradum euectis. & cap. si quis præsbyter dist. 92. intelligitur de Clerico Ecclesiæ deputato, & beneficium habente. ita Philiarcus 1. par. lib. 1. cap. 2. vers. quo ad alios. Parisius lib. 1. de resignat. q. 9. num. 12. Valentia 2. 2. tomo 3 disp. 6. quæst. 2. puncto 10. vers. quod vero ad secundum. Azor. 1. par. lib. 10 cap. 5. quæsito 1. Arragon. 2. 2. q. 83. art. 12. dub. 3 Nauar. de horis Canon. cap. 7. nu. 12. Sotus l[illegible]ato conclus. 1. Suarez loco cit. nu. 10. Vasquez loco [illegible]. 1. nu. 6. Filiucius cap. 5. quæsito 1. contra Panormitanum in cap. 1. de celebrat. Missarum nu. 6. Innocentium ibidem, & alios apud Azorium loco cit. apud Macignum cap 9. nu. 9. & apud alios præcitatos DD.

Verum quidem est ex decentia, & honestate Clericos in minoribus, vel in prima tonsura constitutos, debere magis orationi deditos esse, quam laicos: nihilominus non extat præceptum obligans ipsos ad horas Canonicas hoc tempore persoluendas. ita Sotus 10. de iust. quæst. 5. art. 3. Lessius lib. 2. cap. 37. dub. 9. num. 47. Azor. & alij DD. citati contra Paludanum in 4. dist. 15. quæst. 5. Macignum lo-

co

eo citato nu.14.& alios arbitrantes iure naturæ teneri.

2 Rogabis vtrum Clericus teneatur recitare Psalmos, quos Episcopus in ordinatione iniunxit: solet enim Episcopus post ordinationem iniungere ordinato, vt semel, vel bis, vel ter quosdam Psalmos recitet. Respondeo teneri, quia præceptum est conforme statui Clericali, nec excedit potestatem Episcopi. ita Paludanus in 4. distin.15. quæst.5. Nauar. loco cit. num.14. Suarez loco cit. num.15. Lessius nu.46. Azorius 1.par. lib.10 cap.5. quæsito 4. contra Sotum lib 10. de iust q.5. art.3. & Valentiam to.3. disp.6. pun.10. asserentes teneri solum ex honestate.

Addo cum Nauarro cap.7. de orat. contra Sotum 10. de iust q 5. art.3. Emmanuelem Sà ver. horæ num.5. Azorium loco cit. quæsito 4. Suarez cap.16. num.14. & seq. Lessium lib.2. cap.37 dub.8. num.46. Filiucium tract 13. cap 5 nu. 148. Molfesium cap.3. num.8. Vasquez de benef. cap.4. §.1. dub 2. num.6. Carolum Macignum cap.9. num 23. & alios, probabilius mihi videri Episcopum posse Clericis aliquid præcipere singulis diebus recitandum. Ratio est, tum quia Episcopus per se loquendo, potest in sua Diœcesi, quod Summus Pontifex potest in toto orbe. tum quia Episcopus est legitimus Superior, Clerici sunt ipsi subditi, & materia est honesta. tum quia Clerici possunt se suo voto obligare, ergo etiam obligari possunt auctoritate Episcopi. tum quia Lessius loco citato. Macignus, & alij admittunt hanc obligationem consuetudine induci posse, ergo etiam ferri potest auctoritate Episcopi; cum non sit minor Episcopi auctoritas, quam ipsorum Clericorum, consuetudinem inducentium.

Dixi in propositione iure Ecclesiastico, vt aduerterem Clericos in sacris constitutos non teneri ad horas recitandas iure diuino. Ratio est, tum quia nullum huiusmodi ius potest assignari. tum quia officium diuinum institutum est ab Ecclesia. ita Tabiena ver. hora num.15. Syluest. eodem verbo quæsito 4. & alij apud Suarez loco cit. nu.2. apud Macignum cap.23. & apud Azorium loco cit. cap.5. omissis ijs, quos supra retuli q.1. pun.2.

3 Ex dictis colligitur primo Clericum initiatum ordine sacro teneri ad diuinum officium priuatim recitandum, etiam post degradationem, vel postquam incidit in aliquã censuram excommunicationis, vel suspensionis, &c. Ratio est, quia verum est hunc esse initiatum ordine sacro, nec vllo priuilegio eximitur ab onere, & obligatione per censuram, vel degradationem. Ita Couar. 3. var. cap.13. nu.8. Valentia tom.3. disp.6. q.2. pun.10. §. circa septimum. Sayrus de censuris lib.5 cap.22. num.15. Azor. loco cit. cap.5. quæsito 6. Nauar. loco cit. num.17. Syluest. ver. hora quæsito 3. Sanchez lib 3. q.8 num.11. ad finem. Macignus cap.24 num.9. & seq. Malderus tract.10. cap.2. dub.5. vers.4. Sayrus de censur. lib.2. cap.3. Suarez tom.5. de censuris disput. 12. sect.2. nu.16. Vincentius Filiucius tom.1. tract.23. cap.9 quæsito 1. num.280. Pesantius 2.2. q.62. ar.2. disp.5. Molfesius in summ. tract.5. cap.4. num.45 Emman. Sà ver. horæ Canonicæ, & alij communiter; quicquid dicat Toletus de degradato. Neque obstat hunc esse excommunicatum uitandum, cuius opera non intendit Ecclesia uti, uel per ipsum orare: quamuis enim nomine Ecclesiæ orare non teneatur, nec ipsius officium nomine Ecclesiæ celebratum prosit, vt dicam q.4. pun.1. nihilominus officium recitare tenetur, cum ab illius onere non eximatur, nec Ecclesia intendat huic commodum ferre. Obserua tamen Clericum degradatum, aut excommunicatum non posse, dum recitat diuinum officium, dicere Dominus vobiscum, quia hæc est quædam communicatio, & functio ordinis, ut patet ex dictis de censuris, ubi etiam explicaui utrum excommunicatus recitans diuinum officium possit beneficij fructus recipere.

Dixi i[illegible]a illatione ad officium priuatim recitandũ, ut aduer[illegible]excommunicatum non posse officium cum alijs recitare; quia per excommunicationem arcetur à participatione cum alijs: suspensus uero, etiam ab officio, potest cum alijs etiam in choro recitare, modo nihil faciat pertinens ad officium, à quo suspensus est: suspensio enim non priuat communicatione, sicut excommunicatio; sed effectus inducit pro ratione, & varietate suspensionis. quamobrem suspensus ab officio, non potest in choro munus hebdomadarij exercere, aut dicere Dominus uobiscũ, quia hæc ad officium pertinere uidentur. Vide Filiucium loco cit & quæ diximus de censuris, & quæ infra dicemus disp.2. q.5. pun.2. §.3.

Secundo Clericum sacris ordinibus initiatum teneri ad recitandum diuinum officium postquam damnatus fuit ad triremes, uel captus à Turcis; nisi ob impotentiam, uel ob aliam iustam causam excusetur. ita DD cit.

An autem ordinatus ante rationis usum, aut ante decimumsextum ætatis annum teneatur ad pensum diuini officij, patet ex dictis de matrimon. quæstio.3. puncto 9. numero 14 & 15.

5 Tertio Clericum, qui de consensu Summi Pontificis duxit uxorem, teneri ad pensum Canonicarum precum, nisi forte in hoc etiam fuerit à Papa dispensatus. Ratio est, tum quia dispensatio est odiosa, consequenter strictè explicanda, consequenter facultas ducendæ uxoris non uidetur exemptionem ab onere diuini officij recitandi continere; tum quia adhuc retinet characterem, ratione cuius uiget obligatio recitandi diuinum officium. ita Azor. 1. par. lib.10. cap.5. quæsito 5. & alij contra Paulum Squillam 1. par. dub.17. & Sanchez lib.8. quæst.8. num.11. Secus dicendum est de religioso, ut supra dictum est cum Sanchez, & alijs superius citatis.

6 Quarto Clericum in statu peccati mortalis existentem teneri diuinum officium recitare, ut patet ex allatis rationibus, modo initiatus sit ordine sacro, uel beneficium habeat.

7 Maior difficultas est vtrum recitans diuinum officium ob mortalem finem, exempli gratia, ut aliquem in re graui decipiat, satisfaciat præcepto. Respondeo satisfacere quoad substantiam; consequenter non teneri ad restitutionem modo recitet cum debita attentione, & intentione orandi; nam uere orat, nec prauus finis tollit substantiam operis ita Suarez tomo 2. de relig. lib.3. cap.3. num.5. Filiucius tom.1. tract 23. cap.3. nu 70. & cap.10. quæsito 8. Nauar. de orat. cap.20. nu.29 Naldus uer. diuinum officium nu.17. & alij, quos infra referam q.4.

An uero illius recitatio prosit ipsi recitanti, uel alijs constabit ex dicendis q.4. pun.1. & 2.

PVNCTVM IV.

Vtrum habentes beneficium onere diuini officij detineantur.

1 *Habentes beneficium Ecclesiasticum, etiamsi non sint sacris initiati, tenentur, regulariter loquendo, ex institutione Ecclesiæ ad recitandas horas Canonicas, siue beneficium sit simplex, siue curatum, siue sit aliqua præbenda tituli Clericalis, immo etiamsi manuale sit, quanquam ad istum titulum ordinari non potest.*

2 *Habens beneficium integrè in commendam tenetur ad diuinum officium.*

3 *Equites Hierosolymitani gaudentes commodis tenentur ad officium.*

4 *Qui per metum grauem sibi à parente incussum acceptauit beneficium, tenetur ad horas Canonicas, etiamsi non habeat animum perseuerandi in statu Ecclesiastico.*

5 *Dantur aliqua beneficia, quæ ex sua institutione non obligãt ad horas Canonicas.*

6 *Clericus habens Capellaniam tenetur ratione Capellaniæ diuinum officium recitare.*

7 *Habens Capellaniam erectam auctoritate Episcopi tenetur diuinum officium recitare. & obiectio resoluitur,*

8 *Pensionarius percipiens pensionem, ut Clericus tenetur Beatæ Virginis officium persoluere: percipiens vero pensionem titulo sæculari, ut causa belli, vel ob tintinnabula pulsanda, vel propter aperiendas fores Ecclesiæ, &c. non tenetur ad recitandum magnum, vel paruum officium.*

9 *Pensionarius, qui ut Clericus percipit pensionem non ita tenetur ad recitandum officium Beatissimæ Mariæ Virginis, quin oneri suo satisfaciat recitando horas Canonicas, quod officium magnum vulgo nuncupatur.*

10 *Clericus sacris initiatus simulque pensionem habens unica magni officij recitatione oneri suo satisfacit.*

11 *Qui cessit pensioni solum in partem, non remanet immunis, & exemptus ab obligatione diuini officij, secus si in totum cessit, quamuis cesserit anticipatis solutionibus.*

12 *Episcopus, & Parochus tenentur officium recitare.*

13 *Coadiutor beneficiarij non tenetur per se loquendo diuinum officium persoluere ratione coadiutoriæ præcisè.*

Capel-

14 *Capellanus, seu Sacerdos, qui conceditur alicui Parochia, ut suppleat vices Parochi in Sacramentorum collatione, & in externa Ecclesia administratione, non tenetur ex vi coadiutoria precisè ad horas Canonicas recitandas.*

15 *Qui priuilegium Canonicatus obtinuit cum futura successione non tenetur ad preces Canonicas.*

16 *Idem dic de eo, qui fructus aliquos percipit per modum stipendij.*

17 *Beneficiarius tenetur diuinum officium recitare, etiamsi beneficium sit adeo tenue, ut non sufficiat ad sustentationem.*

18 *Habentes plura tenuia beneficia, ex quibus omnibus colliguntur fructus competentes, tenentur ad pensum Canonicarum precum.*

19 *Beneficiarius, seu Capellanus non eximitur ab onere diuini officij recitandi dum maiorem fructuum, & reddituum partem tradit Sacerdoti substituto ad peragenda, & persoluenda beneficij onera.*

20 *Tenetur ad diuinum officium recitandum, qui post collationem ineptus reperitur ad munus beneficij exercendum, etiamsi compellatur coadiutorem assumere, illique omnes, aut ferè omnes beneficij fructus pro munere obeundo tradere.*

21 *Impendens omnes beneficij fructus loco pensionis illi, qui sibi beneficium renunciauit, tenetur ad diuinum officium.*

22 *Canonicus tenetur ad recitandum diuinum officium, etiamsi primo anno fructus beneficij non recipiat.*

23 *Beneficiarius, iuxta probabiliorem sententiam, tenetur ad recitandum diuinum officium quoties fructus beneficij in alios pios usus ex consuetudine, vel Ecclesia statuto impenduntur.*

24 *Idem dicendum de beneficiario, qui capta possessione fructus pro aliquo tempore non percipit, spem tamen habet alias percipiendi.*

25 *An idem valeat in eo, qui fructibus priuatur ob delictum, vel ex bello, aliave actione iniusta.*

26 *Litigantes circa idem beneficium non tenentur ad diuinum officium, modo bona fide litigent, nec alius pacificè possidere inceperit.*

27 *Iustè possidens plura beneficia, non tenetur pluries in die officium recitare.*

28 *Qui plura beneficia iniquè possidet, tenetur ex iure natura plura officia recitare.*

VNICA PROPOSITIO.

1 HAbentes beneficium Ecclesiasticum, etiamsi non sint sacris initiati, tenentur, regulariter loquendo, ex institutione Ecclesiæ ad recitandas horas Canonicas, siue beneficium sit simplex, siue curatum, siue sit alia præbenda tituli Clericalis. Ratio est, tum quia in iure dicitur beneficium dari propter officium; officium autem complectitur horas Canonicas, tum quia usu, & consuetudine Ecclesiæ ita receptum est. tum quia sic habetur in Concilio Lateranensi sub Leone X. sess. 9. & in Bulla Pij V. relata à Nauarro cap. 25. num. 121. & a me infra referenda q. 5. puncto 1. initio.

2 Addo primo illum teneri ad diuinum officium, qui beneficium habet integre in commendam: quamuis enim hic non habeat titulum beneficij, nihilominus ueram habet illius administrationem, & substituitur in locum habentis beneficium cum tota obligatione. ita communiter Doctores, quos sequitur Azor. lib. 10. cap. 3. q. 6. Garzias de benef. 3. par. cap. 1. num. 105. Grass. lib. 2. cap. 52. num. 12. Suarez loco cit. cap. 22. num. 14. & num. 16. ubi etiam loquitur de beneficio manuali, quod ad nutum conferentis potest reuocari. idem tradit Filiucius tom. 2. tract. 23. cap. 5. num. 175. & 176. Azor. cap. 4. quæsito 2. Paulus Squillas de obligat. Cleric. 1. par. num. 9. & 12. Carolus Macignus de horis Canon. cap. 10. num. 13. Molfesius tract. 5. cap. 3. num. 44. & tract. 6. cap 2. num. 25, Vasquez de benef. cap. 4 art. 1. dub. 3 Malderus tract. 10. cap. 2. dub. 3. quæsito 4. Lessius lib. 2 cap. 34. dub. 30. Nauar. de orat. cap. 10. num. 16. Medina de orat. quæst. 4. quanquam habens beneficium manuale non potest ad titulum huiusmodi beneficij ordinibus initiari, quia titulus, ad quem ordinandus promouetur, debet esse perpetuus, ut colligitur ex Tridentino sessio. 21. cap. 2. de reformat. ita praxis Neapolit. cap. 80. nu. 2. & alij apud Garziam num. 83.

3 Hinc sequitur Equites Hierosolymitanos, aut etiam alios gaudentes commendis Ecclesiasticis teneri ad Canonicas preces, quia dicuntur habere beneficia Ecclesiastica. Molfesius cap. 2. num. 20. Nauarrus, & alij quamplures apud Garziam 1. parte cap. 4. num. 6. & sequen. hoc tamen intellige iuxta dicenda nu. 5. uers. dixi. extant enim aliquæ commendæ quę titulo sæculari conferuntur, nec diuini officij obligationem inducunt.

4 Addo secundo illum, qui per metum grauem sibi à parente incussum acceptauit beneficium, teneri ad horas Canonicas, etiamsi non habeat animum perseuerandi in statu Ecclesiastico. Ratio est, tum quia habet beneficium, cui adnexa est obligatio diuini officij, & intendit fructus percipere, ut suppono, & potest se ab hoc onere eximere, resignatione beneficij: tum quia qui sentit commodum, par est, ut sentiat onus. ita Lessius lib 2. cap. 34 dub. 31. num. 174. & alij, quos in simili retuli de matrimon. quæst. 3. puncto 9. num. 12.

5 Dixi in propositione, per se loquendo, ut aduerterem extare aliqua beneficia, quæ ex sua institutione non obligant ad horas Canonicas, sed ad alias preces, ut sunt quædam simplices Præpositura, uel Personatus, uel Prioratus, qui ad recitationem officij Beatissimę Virginis Mariæ, uel alicuius Psalmi solum obligant; immo aliqua beneficia reperiuntur, quæ non obligant ad quidquam recitandum. Propterea Emmanuel Sà uer. horæ Canonicæ num. 4. cum Fumo eodem uer. num. 5. docet recipientem beneficium ad pulsanda Organa, uel ad docendum Theologiam, uel ad aliud officium non Ecclesiasticum, non teneri ad recitandum diuinum officium, quia beneficiarius tenetur ad id, propter quod datur beneficium: in hoc autem casu beneficium non datur propter diuinum officium recitandum. Verum hæc non dicuntur propriè beneficia, sed fructus dantur per modum stipendij ob aliquam actionem temporalem. Secus si beneficium propriè acceptum conferatur Clerico cum onere legendi, uel aliquid aliud faciendi, iuxta cap. 1. de Magistris. hic enim, non solum tenebitur ad legendum, uerum etiam ad recitandum diuinum officium; quia dicitur habere beneficium. Ita Sylu. uer. hora quæsito 2. Less. loco cit. Paludanus, & alij communiter, teste Suarez tom. 2. de relig. lib. 4 cap 22. nu. 4.

6 Ex dictis sequitur primo Clericum habentem Capellaniam, teneri ratione Capellaniæ diuinum officium recitare, modo Capellania sit collatiua, seu Ecclesiastica: hęc enim beneficij nomine uenit. Capellania Ecclesiastica dicitur illa, quæ auctoritate Episcopi erecta est (etiam si ex bonis, seu patrimonio laicorum, aut aliorum erecta sit) aut quæ ab Episcopo confertur, & est constituta inter bona Ecclesiastica; consequẽter obligat ad diuinum officium recitandum. Capellania uero quæ nondum instituta, & erecta est auctoritate Episcopi, etiamsi ab Episcopo conferatur, non est beneficium Ecclesiasticum; quia nondum constituta est inter bona Ecclesiastica; consequenter non obligat ad diuinum officium recitandum. Ita Medina q. 7. de orat. Nau. de orat cap. 10. num. 17. Reginal. lib. 30. num. 40. Suarez cap. 22. num 12. Garzias de benef. 1. par. cap. 2. num. 81. Carolus Macignus cap. 10. num. 15. Arragon. 2. 2. q. 83. art. 12. Azor. lib. 10. cap. 3. quæsito 5. Molfesius cap. 3. num. 45. & tract. 6. cap. 2. num. 25. Malderus tract. 10. cap. 2. dub. 3. quæsito 3. Vasquez de benef. cap. 4. ar. 1. dub. 3. nu. 10. Filiucius cap 5. nu. 124. Syluester, Tabiena, & alij apud Suarez, Garziam, Vasquez, Molfesium, Azorium, aliosque DD. citatos, qui hoc uerum esse putant, etiamsi Capellania sit temporalis, & ad nutum amouibilis iuxta distinctionem allatam de Capellania Ecclesiastica, & non Ecclesiastica: ob Ecclesiasticam enim extat obligatio recitandi officium, quęcumque illa sit. Communis igitur Doctorum opinio est, habentem Capellaniam erectam auctoritate Episcopi, teneri diuinum officium recitare, quia dicitur habere beneficium, & hoc ualet etiamsi Capellania fuerit instituta ex patrimonio laicorum, ut patet ex allata ratione. Armilla uer. horę initio. Macignus num. 22. & alij DD. citati.

Obijcies, Capellanię ex patrimonio laicorum institutę, & auctoritate Episcopi erectæ, possunt aliquando pueris laicis nondum suscepta prima tonsura conferri; ergo non sunt beneficia; cum beneficia conferri nequeat ante primam tonsuram. Respondeo Capellanias, quæ ex uoluntate fundatorum, & instituentium cõferri possunt pueris laicis ante primam tonsuram, pro tempore, quo prima tonsura carent, non appellari beneficia Ecclesiastica, nec

titulo

titulo spirituali conferri, quamquam habens huiusmodi Capellaniam missas per alios iuxta intentionem fundatoris, celebrare, & debito tempore ad Clericalem statū promoueri, diuinumq; officium, cum ad illud habilis effectus fuerit persoluere debet. Ita Vasquez de benef. cap. 4. §. 1. art. 1. dub. 3. num 11. & Filiucius nu. 174. Existimo tamen huiusmodi Capellanias hoc tempore vsu receptas non esse, saltem in nostris regionibus.

7 Secundò sequitur pensionarium non teneri diuinum officium, quod vulgo magnum dicitur, recitare. Ratio est, quia pensio non est beneficium proprie acceptum, vt cum communi Doctorum sententia docui de pensionibus. Concedo tamen pensionarium, qui vt Clericus percipit pensionem, teneri ad recitandum officium paruum Beatæ Mariæ Virginis sub eadem pœna, sub qua beneficiarij tenentur ad recitationem diuini officij. Ita Azor cap. 4. quæsito 3. Paulus Squillas prima parte dub. nono. Vasquez de benefic. cap. 4. § primo dub. 4. num. 17. Reginald. lib 30. num. 41. Philiarcus 1. par. lib. 1 cap. 2. ad finem, Nauar. cap. 7. nu. 25. Suarez cap 22 num. 6. Molfes. cap. 3. num. 46. Filiucius tomo 2. tractat. 23. cap. 5. quæsito 9. num. 173. Valentia tomo 3. disput. 6. quæst. 2. puncto 10. vers. est, etiam Malderus tract. 10. cap. 1. dub. 3 quæsito 5. & alij communiter. Ratio desumitur ex dispositione Bullæ Pij Quinti, quam refert Nauarrus cap 25. nu. 122. eamque infra ego referam quęstio. 4. puncto 2.

Immo quando pensio reseruata fuit in capite, seu persona vnius in commodum, & vtilitatem alterius, vtrumq; ad paruum Beatissimæ Virginis officium teneri aliquis forte non improbabiliter existimabit, quia vterque dici potest pensionarius, & pensio tam morte illius, quam huius extinguitur, vt ex multis Rotæ decisionibus probaui in tractatu de pensionibus puncto 8. num. 2.

Mihi tamen dicendum videtur, eum dumtaxat ad officij recitationem obligari, in cuius commodum pensio constituta est. Ratio est, quia hic proprie percipit pensionem, vt Clericus, & illius emolumento fruitur: non vero ille, in cuius capite posita fuit pensio. Ergo is, cuius intuitu pensio imposita est, tenetur onere officij iuxta regulam iuris, qui sentit commodum, par est, vt sentiat incommodum.

Ad argumentum in contrarium respondeo vtrumque dici posse pensionarium, vnum titulo, seu tanquam procuratorem irreuocabiliter constitutum, vt nonnulli arbitrantur, alterum iure vtili, & fructuoso, vt colligitur ex verbis Bullæ Pij V. ibi, qui vt Clericus percipit pensionem, ergo hic tenetur ad horas canonicas non autem ille.

8 Dixi, qui vt Clericus percipit pensionem, quia percipiens pensionem titulo sæculari, vt causa belli, vel ob tintinnabula, pulsanda, vel propter aperiendas fores Ecclesiæ, &c. non tenetur ad recitandum magnum, vel paruum officium; quia non percipit pensionem vt Clericus. Ita Azor cap. 4 quæsito 3. Valentia loco citato, Molfesius, Vasquez, & alij locis citatis. Tunc aliquis dicitur pensionem, vt Clericus percipere, quando prima tonsura, seu status Clericalis requiritur in eo, cui pensio confertur. Ex quo fit vt is non teneatur ad recitandum paruum Beatissimæ Virginis officium, cui confertur pensio absque præuia conditione status Clericalis, etiamsi forte detur personæ regulari, vt militi Sancti Ioannis. Immo, etiamsi detur illi, vt regulari, non dicitur dari vt Clerico, vt dicitur in Bulla Pij Quinti. regularis enim proprie, & stricte loquendo non est Clericus: fieri tamen potest, vt alio titulo teneatur iuxta proprias suæ religionis constitutiones. Ita Suarez tomo 2. de relig. lib. 4. cap. 22. num. 6. Carolus Macignus numero 22. & alij.

9 Aduertendum tamen est, primò pensionarium, qui vt Clericus percipit pensionem, non ita teneri ad recitandum officium Beatissimæ Virginis Mariæ, quin satisfacere possit recitando horas Canonicas, quod officium magnum vulgo nuncupatur. Ratio est, quia dum Papa præcipit, vt pensionarius persoluat officium paruum Beatissimæ Virginis, probabile est non iniunxisse hanc obligationem restrictiue, excludendo preces Canonicas, quibus muneri suo melius satisfaceret; sed accumulatiue, ne pensionarium ad tantum oneris obligare videretur quanto beneficiarius astrictus erat. Ita Vasquez, Suarez, Molfesius, Reginaldus, Carolus Macignus cap. 10. num. 19. Azorius, & alij locis citatis.

10 Addo Clericum sacris initiatum, vel habentem beneficium, simulque pensionem satisfacere suæ obligationi vnica magni officij recitationē, etiamsi paruum Beatissimæ Virginis officium non recitet; sicut obtinens plura beneficia, aut plures pensiones vnica diuini officij recitatione oneri suo satisfacit. Ita Vasquez, Reginaldus, Suarez, & Filiucius locis cit. Philiarcus lib. 1. cap 8. Garzias 3. par. de benef. cap 1. num. 116. Azor loco citato, & alij communiter. Idemque in fortioribus terminis sustinent DD. asserentes pensionarium Clericum, si nomen suum dedit in ordinem militarem cum facultāte retinendi pensionē, satisfacere recitando orationes Dominicales, & Angelicas à religione præscriptas; quia loco horarum recitantur. Ita Rodriquez in Summa 1. par. cap. 140 num. 3. Nauar. cons. 21. de celebrat. Missarum. Macignus cap. 10. num. 20. & alij apud Garziam num. 118.

11 Aduertendum secundo, eum qui cessit pensioni, solum in partem, non remanere immunem, & exemptum ab obligatione diuini officij, quia dicitur adhuc pensionem titulo Clericali possidere. Secus si liberaliter cessit pensioni in totum, cum enim non dicatur pensionem habere, neque dicendus est onere pensionarij grauari iuxta Pij Quinti constit. Idem mihi valde probabiliter dicendum videtur de pensionario, qui consensit pensionem redimi, accepta nonnullorum vt quinque, aut trium annorum anticipata solutione militat enim eadem ratio, nec magis ob gratuitam, quam ob onerosam pensionis alienationem ab onere diuini officij eximi debet, nisi aliud in Bullis exprimatur. Contrarium tenet Azorius 2. par. lib. 8. quem citat, & sequitur Pater Bellius in manuscriptis de benef. dub. 4. de pension. vers. 6.

Obijcies, recipiens anticipatas solutiones videtur recipere stipendium, quod Clerico fuit constitutum pro onere diuini officij; ergo tenetur adhuc ad diuinum officium, ratione cuius datur pensio.

Respondeo negando consequentiam: hic enim non habet amplius pensionis titulum, nec dicitur pensionarius; consequenter non tenetur ad onera, quæ pensionem consequuntur, & ad quæ tenetur Clericus qui pensionem titulo Clericali percipit, sicut beneficiarius; cuius beneficij bona alternis tantum annis fructus reddunt, si statim elapso anno, ex quo fructus percepit, resignet alteri beneficium, non tenetur amplius ratione beneficij ad pensum Canonicarum precum; cum non dicatur amplius beneficium habere.

12 Tertiò ex propositione, atque principali conclusione sequitur Episcopum teneri diuinum officium, saltem priuatim recitare. Possidet enim Episcopatum, qui inter præcipua Ecclesiæ beneficia connumeratur, & incompatibilitatem, & vacationem aliorum beneficiorum de iure inducit, vt suo loco probaui. Idem dicendum est de Parocho animarum curatore.

Vtrum vero Episcopus, vel Parochus non solum teneatur diuinum officium priuatim recitare; verum etiam publice in choro, constabit ex infra dicendis. de circumstantia loci puncto 5. quæst. 3.

13 Quæres primo, vtrum coadiutor beneficiarii teneatur persoluere diuinum officium.

Respondeo non teneri ratione coadiutoriæ præcise. Ratio est, tum quia coadiutor tenetur ad id, quod deputatur, & assumitur: non deputatur autem, nec assumitur ad recitandum diuinum officium: vt suppono. tum quia obligatio recitandi diuinum officium residet penes proprietarium: ergo non afficit coadiutorem, alioquin duo, ex eodem beneficio obligarentur ad diuinum officium, quod non videtur admittendum. sicut enim principalis, & coadiutor, non tenentur ad alia onera duplicata, vt ad Missas, vel ad alia; sed vno satisfaciente, alter non tenetur: ita neque uidetur admittendum utrumque teneri, ad pensum Canonicarum precum. tum quia coadiutor non habet titulum, & possessionem beneficij coadiutoria enim, ordinariè loquendo, non est beneficium Ecclesiasticum, sed aliquid adiunctum beneficio, vt cum Nauarro, Rodouano, Capitio, & alijs communiter docent Suarez num. 19. & alij Doctores statim citandi. Secus dicendum est primo si coadiutoria habeat rationem beneficij Ecclesiastici, vt si coadiutori assignati sint prouentus, ad quorum titulum promoueri possit. tunc enim reputantur duo beneficia. Secundo si coadiutor assumatur in totum ad onera beneficij, aut saltem ad horas recitandas: tunc enim tenetur horas recitare, quia tenetur ad id, ad quod assumitur. Ideo si assumatur ad satisfaciendum in choro in locum beneficiarij,

clarij, tenetur in choro canere, & horas publice recitare, non vero priuatim, nisi aliud expressum sit. Ita DD. statim citandi.

Dixi in responsione ratione coadiutoriæ præcise, quia ratione sacrorum ordinum, vel alterius beneficij, si quod habet, certum est coadiutorem teneri ad diuinum officium persoluendum, ut patet ex dictis puncto tertio, ita Nauar. cap. 20. de oratio. num. 18. Molfesius cap. secundo, num. 44. Suarez lib quarto, cap 22. num. 19. Reginal. num. 41. Azor. 1. parte lib. 10. cap. 4. quæsito 1. Paulus Squillas 1. parte, dubio 2. Medina C. de oratione quæstione septima, & alij communiter.

14 Hinc colligitur primo Capellanum, seu Sacerdotem, qui conceditur alicui Parocho, ut uices, & absentiam Parochi in Sacramentorum collatione, & in externa Ecclesiæ administratione suppleat non teneri ex ui coadiutoriæ præcisè ad horas Canonicas recitandas. ita Suarez, Medina, & alij locis cit.

15 Secundo eum, qui priuilegium Canonicatus obtinuit cum futura successione, non teneri ad preces Canonicas, ut patet, tum ex rationibus allatis. tum quia coadiutor Canonici non est verè Canonicus, nec pro tali habendus est uiuente coadiuto, ut ex declaratione Pauli Quinti tradit Suarez loco citato num. 19. Rota, & alij quos suo loco referam. sicut successor Regis non est Rex, & successor Imperatoris non est Imperator. & licet communiter appelletur Canonicus, tamen re ipsa non est Canonicus; alioquin non teneretur mortuo coadiutore nouam possessionem capere. appellatur autem Canonicus, tum propter Ius, quod habet ad succedendum in Canonicatu. tum propter illius Canonicatus collationem, quæ mortuo coadiutore non iteratur, tum quia sedem habet in Choro ex concessione, licet non in locq proprietarij, sed vltimo loco post alios Canonicos. ita Suarez loco citato, Paulus Squillas 1. par. dub. 5. Molfesius cap. 3. num. 35. Malderus tract. 10. cap. 2. dub. 3. quæsito 2. Filiucius num. 177. Garzias de benef. tomo 1. par. 3. cap. 1. num. 109. Idem innuit Toletus lib. 2. cap. 14. ad finem, & Rota Romana cuius decisio ego retuli de beneficijs, & obligationibus beneficiariorum, vbi de coadiutore fusius egi.

16 Tertio coadiutorem, qui aliquos fructus recipit per modum stipendij, non teneri ad diuinum officium persoluendum. Si vero propriam pensionem recipiat, tenetur ad officium Beatissimæ Mariæ Virginis tanquam pensionarius. ita Suarez num. 22. ad finem. Paulus Squillas num. 15. & alij communiter.

17 Quæres secundò, utrum beneficiarius teneatur diuinum officium recitare, dum beneficium est adeo tenue, ut non sufficiat ad uitæ sustentationem.

Respondeo, iuxta communiorem, & veriorem sententiam. Syluestri ver. hora quæsito 2. Vasquez dub. 5. Nauar. de orat. cap. 2. num. 27. & alibi, vbi testatur de communi. Squillantis 1. parte numero septimo. Vgolini de officio Episcopi parte prima fol. 68. & 70. Garzias de benef 3. parte cap. 1. num. 30. Naldi num. 2. ver. diuinum officium, Caroli Macigni cap. 11. num. 3. Beiæ 1. parte casu 54. Pesantij 2. 2. quæst. 62. art. 2. disput. 2. sub finem. Suarez de relig. tomo 2. lib. 4. cap. 21. num. 3. & 9. & cap. 4. num. 34. Valentiæ 2. 2. disput. 6. quæstio 2. puncto 10. versic. excludit. Toleti lib. 2. cap. 14 Filiucij tractat. 23 cap. 5. num. 181. Reginaldi lib. 30. cap. 4. num. 34. Azorij prima parte, libro decimo, cap. tertio, quæstione tertia, & aliorum, teneri ad totum officium recitandum. Ratio est, tum quia beneficiarius sponte sua acceptans beneficium, acceptat etiam onus illi adnexum; sicut miles uoluntariè tradens nomen suum militiæ tenetur militare, quamuis non recipiat tantum pretij, quo vitam commodè traducere possit: & vir contentus modica dote, tenetur vxorem alere. tum quia nullam patitur iniuriam ex iniuncto sibi onere persoluendi diuinum officium: nam voluntariè, & scienter hoc onus subit. scienti autem, & volenti non fit iniuria. tum quia beneficiarius, qui vnum pingue beneficium, aut plura beneficia iustè retinet, non obligatur ad plura officia recitanda: ergo signum est tenuitatem, vel pinguedinem beneficij impertinentem esse ad obligationem recitationis diuini officij. consequenter habentem tenue beneficium teneri ad recitandum diuinum officium. tum quia, qui paucos fructus percipit ob grandinem, vel pruinam, vel ob alium cœli casum tenetur ad officij recitationem: ergo qui adeo tenue beneficium habet, ut fructus ad sustentationem non sufficiant. tenetur ad recitationem diuini officij. ergo par non est, vt ob beneficij tenuitatem ab onere diuini officij eximatur. tum quia habens tenue beneficium fruitur priuilegijs beneficiariorum, & subiacet pœnis contra beneficiarios impositis: ergo etiam afficitur onere diuini officij. tum quia Iura, dum asserunt beneficium dari propter officium, cap. vltimo de rescriptis in sexto, & in Concilio Lateranensi sub Leone Decimo sessione nona, in Bulla reformationis Curiæ generaliter, & indistinctæ loquuntur, nec magis loquuntur de beneficio pingui, quam de tenui, vt clarè habetur in Bulla Pij Quinti ibi, & qualiacunque alia beneficia. sicut ergo habens pingue beneficium tenetur ad diuinum officium; ita etiam tenetur is, cui tenue beneficium collatum est.

Dixi iuxta communiorem, & veriorem sententiam, vt aduerterem non deesse Doctores aliter sentientes. nam Sotus de iustitia quæstione quinta artic. tertio. Riccius decisio 383. numero tertio, referens Abbatem, & alios, Rodriquez cap. 140. numero tertio, 22. quæstio 83. artic. 11. quorum opinionem putant probabilem Molfesius tractatu quinto, cap. tertio, numero 29. & tract. sexto cap. secundo numero 36. Lessius lib. 2. cap. 34. dubio 31. num. 169. Filiucius numero 183. asserunt non teneri saltem quotidie recitare diuinum officium. Idem tenet Vasquez loco citato, quando beneficiarius habet alia onera præter obligationem diuini officij. Ratio est, tum quia qui non viuit de altari, non tenetur seruire altari cap. cum secundum Apostolum, de præbend. & dignit. Ergo beneficiarius, qui ob tenuitatem beneficij ex fructibus beneficij non viuit, non tenetur horas, saltem quotidie, recitare. tum quia parum, & nihil in iure æquiparantur, sed qui nullum habet beneficium non tenetur recitare officium. ergo neque tenetur qui tenue beneficium habet.

Idem tenet Malderus de virtutibus tractatu decimo, cap. secundo, dubio tertio, versic. nihilominus putans eum ad Canonicas preces non teneri cuius beneficij fructus non attingunt tertiam mediocris sustentationis partem. idem docet quæsito octauo de habente duo beneficia exigui prouentus, quæ vix sufficiant ad tertiam sustentationis partem. Verum istæ rationes non obstant, neque nos compellunt à communiori sententia recedere, tum quia ratio, ob quam beneficiarius tenetur recitare diuinum officium non est præcise quia integre sustentetur fructibus beneficij, alioquin famuli beneficiariorum, & alij, qui fructibus beneficij aluntur, tenentur ad diuinum officium recitandum; sed quia beneficium habet aliquos reddens fructus, qui dantur propter officium. tū quia sufficit, vt inseruiens altari percipiat sustentationem congruam pro tempore, quo illi inseruit: cum autem beneficiarius, non inseruiat toto die altari, nec totum diem in recitatione diuini officij insumat, non potest sustentationem pro toto die ex recitatione diuini officij prætendere.

Hinc patet responsio ad rationes contra nos adductas. ad primam enim respondeo inseruientem altari debere viuere de altari, nisi conductus sit minori stipendio, aut nisi seruitium altaris non exigat integram pro toto die sustentationem.

Ad secundam respondeo parum, & nihil in hoc casu nō æquipararai, quia beneficium tenue, est verè beneficium cap. si proponente de rescript. & cap. si motu proprio de præbendis in 6.

18 Ex dictis infertur à fortiori, habentes plura tenuia beneficia, ex quibus omnibus colliguntur fructus competentes, teneri ad pensum Canonicarum precum, tum quia nullam potest excusationis causam afferre. tum quia tenue beneficium, licet in sententia nonnullorum per se non obliget ad recitandum semper diuinum officium: obligat tamen ad recitandum saltem aliquoties diuinum officium, vel diuini officij partem: ergo si plura beneficia fructus competentes, & sufficientes ferant integrè obligabunt. ita Paulus Squillas prima parte dubio secundo numero octauo. Malderus loco citato, & Suarez libro quarto cap. 21. ad finem, vbi hoc in omnium sententia censet indubitatum.

Quæres tertio vtrum beneficiarius, seu Capellanus eximatur ab onere diuini officij recitandi, dum maiorem fructuum, & redituum partem tradit Sacerdoti substituto ad peragenda, & sustinenda beneficij onera, aut dum sua voluntate, aut culpa beneficij fructus non recipit.

19 Respondeo cum Azorio lib.10.cap.4. quæsito 8. Lessio loco citato dub.31.num.172. Suarez cap.20.nu.13. Molfesio tract.5.cap.3.num.41. Vasquez de benef.cap.4 art.1. dub.3. Filiucio tractat.23.cap.5.num.164.& sequentib. & alijs, non eximi. sed adhuc teneri ad diuinum officium recitandum.

Ratio est, tum quia adhuc retinet beneficium cum iure ad fructus: beneficium autem datur propter officium, cap. vlt. de rescript.in 6. tum quia onus diuini officij est personale, & afficit personam iustum beneficij titulum habentem: quæ licet de præsenti fructus non percipiat; tamen per ipsam stat, cum ius ad illos habeat.

20 Hinc sequitur primo diuinum officium ab illo recitandum esse, cui collatum est beneficium: sed quia post collationem ineptus reperitur ad munus beneficij exercendum, compellitur coadiutorem assumere, illique omnes, aut fere omnes fructus beneficij pro munere obeundo tradere; nam ipse habet titulum, & possessionem beneficij, & per ipsum stat quo minus fructus percipiat. ita Doctores citati.

21 Secundo sequitur eum, qui omnes beneficij fructus loco pensionis impendet illi, qui sibi beneficium renunciauit, teneri ad diuinum officium. Ratio est, tum quia ipse habet titulum, possessionem, & administrationem beneficij: & licet non fruatur fructibus beneficij, hoc est per accidens, quia sic ipse uoluit, & consensit. tum quia sicut tenetur ad alia beneficij onera; ita etiam tenetur ad pensum Canonicarum precum. ita Vasquez loco citato dubio 6.num.28. & 34. Grassius libro 2. cap.50. numero 17. Garzias 3.parte cap.1. num.54. vbi hoc admittit si administratio beneficij incumbat beneficiario. Carolus Macignus de horis Canonicis cap.10.num.29.& cap.20.numero nono. Nauarrus cap.7. de orat.num.30. Suarez loco citato cap.20. numero secundo. Philiarcus loco citato numero tertio ad finem. Reginaldus lib.30.num 30. versicu. quintum est Filiucius tractat.23.cap.5.quæsito 5. Molfesius tractat.5.cap.3 num.32. Grassius 1.parte lib.secundo, cap.50. num.17. & alij contra Sotum lib.10. de iust.quæstio.5.art 3. Arragon.de iustit.quæstio.83.artic.12. & alios apud Garziam num 48. apud Azorium lib.10 cap.4 quæsito 5.& apud Macignum loco citato. Secus dicendum putant præfati DD. in successore, qui non consensit in pensionem, sed oppositum mihi magis probatur, tum quia censetur cedere iuri suo, sciens se non posse ullos beneficij fructus percipere, alioquin neque teneretur ad alia beneficij onera, quod non est admittendum. tum quia sicut suc cedit in iura prædecessoris, ita etiam in onera. substitutus enim sapere debet naturam, & sequi onera illius, in cuius locum substituitur, & subrogatur.

Hinc ergo patet, illum, cui resignatum est beneficium, reseruatis omnibus fructibus resignanti, teneri ad onus diuini officij recitandi. Ratio est, tum quia uerum habet beneficij titulum, qui uacabit ipsius obitu, ex Rota in una Taruisina Canonicatus 23. Iunij 1600. coram Corduba, & in alijs decisionibus relatis per Garziam num.57. & per ipsum stat, ne fructus capiat, cum voluntarie beneficium cum hoc onere acceperit tum quia, qui huiusmodi beneficium resignauit non tenetur officium recitare, & beneficio inseruire, cum per renunciationem cesset obligatio cap.cum cessante de appellationibus. Flaminius Paris de resignat.lib.1 quæst.10.nu.5. asserens hanc conclusionem nullam habere difficultatem. ergo saltem tenetur resignatarius, ne fundatores beneficij sua defraudentur intentione, & suffragio ipsis debito.

Addo probabiliter sustineri posse resignatarium teneri ad pensum diuini officij, etiamsi fructus reseruati sint cum seruitio, & tota beneficij administratione ipsi resignanti: militat enim eadem ratio. quamuis oppositum teneant Nauar.cap.25.num.104.in Manual. Tolet.lib 1.cap. 14.num.6.conditione 3. ad finem. Suarez cap.20.num.5. Philiarcus lib.1 cap.3.ad finem. Filiucius loco citato numero 163. & alij, quos citat, & sequitur Garzias num.55. quorum opinio valde probabilis est. Ratio est, tum quia, inquiunt præfati DD resignans censetur beneficium habere sicut antea, cum nudum titulum in resignatarium transtulisse uideatur tum quia sicut coadiutor cum futura successione non tenetur ad diuinum officium, ita neque obligandus uidetur resignatarius, cui non incumbit seruitium, & administratio beneficij. Verum illæ rationes facili negotio dissolui possunt.

Ad primam enim respondeo negando resignantem habere beneficium sicut antea; cum verum titulum transtulerit in resignatarium, & ipsius morte vacet.

Ad secundam respondeo negando consequentiam. ratio disparitatis est, quia is, cui resignatum est beneficium, reseruatis fructibus, & administratione resignanti, uerum habet titulum, & beneficii possessionem, ut concedit idem Garzias num.57. & patet ex Rotæ decisionibus licet beneficium administrare nequeat sine pensionarii consensu. Opposita tamen opinio valde probabilis est.

22 Tertio ex responsione ad quæsitum sequitur Canonicum teneri ad recitandum diuinum officium, etiamsi primo anno fructus beneficii non percipiat, dum fructus beneficii ex consuetudine cedunt hæredibus Canonici mortui, aut distribuuntur inter Canonicos antiquiores. Ratio est, tum quia ipse uoluntarie se subiecit huic oneri. tum quia habet titulum, & possessionem beneficii cui est annexa obligatio recitandi diuinum officium, & quamuis ipse de præsenti non percipiat fructus: nihilominus hæredes ipsius percipient post mortem Canonici, vel ipse recipiet, dum factus fuerit antiquior accedentibus aliis Canonicis iunioribus. ita Molfesius loco citato num.38. Lessius lib.2.cap.34 dub.31. numero 170. Azor lib.10. cap.4. quæsito 4. Garzias 3.parte cap.1.num.62. Filiucius cap.5. quæsito 8. Philiarcus loco citato cap.3. Suarez, & Reginaldus locis citatis, & alii communiter, quibus adde sacræ Congregationis declarationem, quam innuit Garzias loco cit num.62.

23 Vtrum vero beneficiarius teneatur ad recitandum diuinum officium, dum fructus beneficii in alios pios vsus ex consuetudine, vel statuto Ecclesiæ impenduntur, dissensio est inter DD. Garzias enim nu.20.& seq Nauar.cap.7. nu 30. & alii negant, cum fructus non percipiat, nec alia ratione percepturus sit.

Sed mihi probabilior uidetur opinio Filiucii num.171. Azorii quæsito 4.ad finem, Suarez num.11.& aliorum asserentium teneri, tum quia, licet illos non percipiat materialiter, recipit tamen quo ad fructum, & effectum spiritualem; cum in pios vsus impendantur, tum quia huiusmodi consuetudo non est inducta, vt minuatur onus diuini officii; sed vt idem onus imponatur cum minori lucro ita vt futuri fructus subsequentium annorum acceptentur ex tunc, tanquam sufficiens stipendium totius temporis: alioquin huiusmodi beneficiarii neque tenerentur ad assistendum choro. & ad alia beneficii onera, quod non est in vsu, nec est admittendum. par autem est omnium onerum beneficii ratio, vt longiori argumento probat Suarez cap.20 num.11. vers. probatur.

24 Quarto ex præfata responsione sequitur beneficiarium, qui capta possessione fructus pro aliquo tempore non percipit, spem tamen habet alias recipiendi, teneri ad horas Canonicas, quia ipse titulum habet beneficii, nec simpliciter beneficii fructibus caret; cum spes illa pretio æstimabilis sit, ita Vasquez loco citato dub.6. Suarez lib.4.cap.20.num.15. Reginaldus lib.30.num.59. Paulus Squillas 1.par.num.21. Molfesius cap.3. num.41. Nauar.in Manuali cap.15.num.103. Filiucius cap.5. quæsito 7. num.167.

25 Idem dicendum est de eo, qui ob delictum, aut alia iusta de causa priuatur fructibus, ita Azor. quæsito 6. & alij; quamquam hic, si officium non recitet, non videtur obligandus ad restitutionem; quia Concilium Lateranense obligat ad restitutionem fructuum perceptorum: hic autem nullos percipit, vt supponitur. ita Molfesius numero 40. & alij.

Idem dici posset de illo, qui iniustè ob bellum, vel alia iniusta de causa priuatur omnibus fructibus.

Mihi tamen valde probabile videtur non teneri ad pensum diuini officij, quamdiu priuatio iniusta durat, & beneficiarius credit se nunquam fructus recitationi respondentes recuperaturum. ita Suarez, & Molfesius locis citatis. Azor.1.parte lib.10.cap.4 quæsito 6. Flaminius Parisius lib.1.quæstio.9.num.3. Grassius, Lopez, & alij, quos citat, & sequitur Garzias 3.parte cap.1.num.45. contra Filiucium num.167. Ratio probabilitatis, seu disparitatis inter hunc, & alios casus est, quia hic casus uidetur per epicheiam exceptus, nec par est, ut beneficiarius ob iniustam alterius actionem teneatur onus officij recitandi subire sine spe fructuum percipiendorum. secus si iam fructus accepit, & postea bello iniustè, aut alia iniusta actione subtrahun-

trahuntur: Iam enim fructus collegit, propter quos diuinum officium recitare tenetur vide inferius tradenda quæstione 6. puncto 3. propositione secunda, vbi alias rationes adduxi.

16 Quæres quarto, utrum omnes litigantes circa idem beneficium teneantur ad pensum Canonicarum precum. Respondeo nullum teneri, dum nullus possidet beneficium; quamuis aliquis habeat titulum, & speret se victorem futurum in causa, seque fructus habiturum. Ratio est, quia neuter habet ius certum in beneficio; cum ius acquiratur per possessionem pacificam, & sola spes non tribuat ius, multisque modis fieri possit, ut recitans officium non uincat litem. Propterea huiusmodi beneficium in tali euentu habendum est quasi vacans. ita Suarez cap. 19. Reginald. lib. 30. num. 40 Filiucius num. 160. Azor. Vasquez. & alij DD. statim citandi, Contra Nauarrum loco statim citando.

Hoc tamen intelligitur, modo uterque bona fide litiget, & iustè impediat alterius possessionem: nam si vnus iniustè litiget, & alterum impediat, tenetur ad recitandum diuinum officium, quia iniustè priuat Ecclesiam debito obsequio, ac ministerio, ut benè Suarez cap. decimonono, & alij.

Dixi dum nullus possidet: nam si unus litigantium pacificè incepit possidere beneficium, incumbit ipsi obligatio recitandi horas Canonicas; nam ipse habet ius, titulum, possessionem, & administrationem beneficij; quamuis fructus beneficij fortè fuerint depositi nomine sequestri auctoritate Iudicis. ita Lessius loco citato num. 173. Suarez loco citato num. 10 Paulus Squillas 1. parte dubio 20. Garzias tomo 1. de benefic. 3. parte cap. 1. num. 86. & 104. Reginaldus lib. 30. num. 38. Azor. lib. 10. cap. 4. quæsito 9. vbi testatur de communi Filiucius num. 160. & alij contra Nauarrum cap. 7. de orat. num. 18. quatenus existimat eum, qui habet titulum beneficij, teneri ad diuinum officium recitandum, quamuis nondum pacifice inceperit possidere, modo speret se adepturum fructus beneficij, & contra Petrum Ledesmum tractatu nono, cap. 4. conclus. 6 differentia 10. asserentem possessorem beneficij non teneri ad horas Canonicas, dum fructus sequestri nomine depositi sunt, & lis est super proprietate.

17 Quæres quinto utrum habens plura beneficia tot officia in die recitare teneatur, quot sunt beneficia. Ratio dubitandi est, quia multiplicatis stipendijs multiplicantur onera, ut patet in Capellano, cui multiplicatæ eleemosynæ conferuntur pro multiplici Missarum celebratione.

Sed hoc minime obstante, respondeo eum, qui plura beneficia iustè, & cum legitima Superioris auctoritate retinet, non teneri officium toties in die recitare, quot sunt beneficia, sed satisfacere vnica recitatione. Ratio est, quia, licet Ecclesia præceperit beneficiario recitationem diuini officij, non tamen præcepit, ut officium pluries recitetur ab eo, qui plura habet beneficia, ut praxis, & consuetudo communis indicat. ita Paludanus in 4. distinct. 15 quæstio 5. Henriquez libro 5. cap. 1. num. 6. in comment. littera Q. Philiarcus lib. 1. cap. 8 Garzias 3. parte, cap. primo, num. 115 Azor. lib. 10. cap 4. quæsito decimo. Carolus Macignus cap. 12. de horis Canonicis. Malderus tractatu 10. cap. 2. dubio 3. quæsito octauo. Suarez cap. 19. num. septimo. Filiucius num. 155. Molfesius cap. 7. numero 22. & alij communiter contra Dionysium Cartus. art. 8. de pluralit. benefic.

Ad rationem dubitandi respondeo illam procedere, nisi ex praxi aliter constaret de voluntate Ecclesiæ, quæ onus diuini officij recitandi iniunxit.

Hinc colligi potest beneficiarium plura beneficia possidentem, unum specie peccatum committere, dum horas Canonicas prætermittit: facit enim contra obligationes eiusdem rationis. ita Henriquez libro 5. cap. 5 numero 6. Azor. lib. 4. cap. 1. quæsito 6. parte 1. Garzias num. 124. & alij. Secus dicendum uidetur, si diuinum officium persoluere teneatur, non solum ratione beneficiorum, verum etiam ratione ordinis, ut infra explicabo quæstio. 4. contra Garziam, Azorium, & alios.

18 Dixi, qui iustè, &c. nam qui plura beneficia iniuste, & absque legitima Superioris facultate retinet, licet directè ex precepto Ecclesiæ non teneatur ad ullum officium recitandum, cum nullum censeatur habere beneficium, ut bene in hac parte Nauar. consil. 3. de ætate, & qualitate, numero primo, nihilominus ex iure naturæ tenetur, quia contra voluntatem Ecclesiæ defraudat Deum debito obsequio, & seruitio, & priuat Ecclesiam officio, & ministerio. ita Philiarc. lib. 1 cap. 8. conclusio. 2. Azor. & alij, quibus adde Nauar. in miscellan. 15. de orat. ad finem. Carolum Macignum cap. 12. num. 9 Suarez loco citato num. 10 loquentem de iniuste litigante, & alium impediente à consecutione beneficij, contra Garziam num. 120. Existimantem eum, qui plura beneficia iniustè possidet: non teneri pluries in die officium recitare, quamuis idem Garzias oppositum sentiat de eo, qui unum beneficium sine iusto titulo possidet, cum non debeat esse melioris conditionis, stultus quam sapiens c. cum qui de præben. quod etiam ego in hac parte approbo cum Azorio cap. 4. quæsito 10. Nauar. loco citato, & alijs.

Hinc patet quid dicendum sit de illo, qui unum beneficium iustè, & aliud iniuste, & absquè Summi Pontificis licentia possidet. Dicendum enim est teneri ad duo officia persoluenda, vt patet ex proxime allata ratione. Addo cum Azorio, & alijs istum teneri ad restitutionem fructuum illius beneficij, quod iniustè possidet, nullum enim ius habet ad illos fructus percipiendos, nisi fortè onera illius beneficij persoluerit: tunc enim non uidetur improbabile posse sibi tantum retinere, quantum alteri substituto datum fuisset, ut ostendi de Censuris, & de Sacramentis.

Sed modo dubium est, utrum habens plura beneficia, licet non teneatur toties officium recitare quot sunt beneficia, teneatur saltē tot commemorationes facere quot sunt beneficia, seu patroni beneficiorum. Vt solutionem huius difficultatis, quam nullus hactenus explicauit, quilibet clarè percipiat quatuor explanabo. Primo utrum beneficiarius teneatur commemorationem patroni facere. Secundo utrum tot commemorationes facere debeat, quot sunt beneficia. Tertio utrum grauiter peccet omissione commemorationum. Quarto utrum ad restitutionem obligetur.

Dico primo. beneficiarius illis diebus, quibus commemorationes fiunt, tenetur commemorationem illius Sancti facere, in cuius honorem beneficium erectum est, vel à quo Ecclesia illa particularis nomen accepit. Ratio est, tum quia sic communi vsu, & moribus beneficiariorum receptum est. tum quia beneficiarius tenetur diuinum officium recitare iuxta ritum Breuiarij Romani: In Rubricis autem, seu ritu Breuiarij Romani decernitur commemorationes Patroni, vel Titularis fieri, ut cuilibet perspicuè notum erit, si titulum de commemorationibus inspexerit, & consuluerit. tum quia hæc est pars diuini officij; illa enim est officij pars, quæ recitanda præscribitur in Rubricis. Secus dicendum uidetur de pensionario; hunc enim ad commemorationem Patroni, & Titularis beneficij arbitror non adstringi, quia ipse beneficij titulum non habet.

Dico secundo. tot commemorationes faciendæ sunt, quot sunt beneficia, modo id commodè fieri possit, seruato Ecclesiæ more. Hæc conclusio patet, tum ex rationibus in præcedenti allatis. tum quia par est omnium ratio, nec potior causa referri potest cur beneficiarius unius potius patroni, quam alterius memoriam facere teneatur.

Dixi, modo id commodè fieri possit: nam si quis quampluribus beneficijs onustus sit, ita ut Patroni nonnullorum beneficiorum sint Apostoli, nonnullorum sint Martyres, nonnullorum Pontifices, poterit unica commemoratione complecti Apostolos, alia Martyres, alia Pontifices, & cæt. expressis in oratione nominibus Patronorum si oratio illa expressionem commodè patiatur Item si Titularis sit Beatissima Virgo, aut Sanctus Petrus, vel Paulus sufficit commemoratio consueta, quæ in Breuiario Romano suo loco habetur: hoc enim pacto seruatur vsus, & praxis, ut experientia docet in die Sabbati, in qua officium de Beatissima Virgine recitatur, & nihilominus Rubricæ indicant non esse iterandas eiusdem Beatissimæ Virginis commemorationes, sed vnicā consuetæ commemorationis recitatione satisfieri.

Dico tertio omittens Patroni, vel Titularis commemorationem, regulariter loquendo, venialiter peccat. Ratio est, quia paruitas materiæ à mortali excusat, ut docui in tract. de legibus disp. 2. q. 3. puncto 3. cum communi Doctorum sententia.

Dixi, regulariter loquendo, quia ut plurimum beneficiarij tenentur unam solum, uel alteram commemorationem facere: consequenter non peccant mortaliter in omissione commemorationum, quia materia non uidetur sufficiens ad mortale peccatum. Verum si quis tot beneficia possideat, ut illis respondeant plures commemorationes, quæ simul sumptæ Matutino, & Vespertino tempore grauem materiam constituant, censeo beneficiarium huiusmodi commemorationes omittentem, reum esse læthalis culpæ, quia uiolat præceptum religionis, seu obedientiæ, & iustitiæ in materia graui, ut in simili probaui de legibus loco citato puncto 5. num. 29. cum Sanchez in opere morali lib. 1. cap. 5. num. 16. dum loquerer de eo, qui plura uota pro eodem die emisit cum proposito recitandi pro singulis uotis unam orationem Angelicam, uel exiguam eleemosynam erogandi, sed postea singula uota eadem die prætermittit. Vide rationes ibi adductas, quæ ad hoc idem probandum faciunt.

Dico quarto, omittens patroni, uel titularis commemorationem non tenetur saltem, regulariter loquendo, ad fructuum restitutionem, si communem Doctorum opinionem sustineamus, asserentium ex omissione partis modicæ non consurgere obligationem restituendi, etiamsi fructus illi parti respondentes sint magnæ quantitatis, ut infra ostendam quæstione quinta puncto secundo numero vndecimo.

Dixi saltem regulariter loquendo, quia si plures commemorationes eadem die omittantur, constituentes materiam notabilem, & sufficientem ad lethalem culpam, arbitror omittentem obligari ad restitutionem pro rata fructuum respondentium singulis commemorationibus omissis: nam beneficiarius omittens diuinum officium, peccat contra iustitiam commutatiuam, ex uiolatione autem iustitiæ commutatiue consurgit obligatio restituendi, ut inferius probabo quæst. 5. pun. 2. nu. 14. cum Suarez, Garzia, Filiucio, & alijs.

Dico pro rata fructuum respondentium singulis commemorationibus omissis, ut aduertam habentem duo beneficia, exempli gratia non teneri maiorem fructuum restitutionem primi beneficij facere quam teneretur, si secundum non haberet; sed obligatur solum pro rata fructuum respondentium singulis commemorationibus debitis ex proprijs titulis: nam quæ ratio est recitationis ad acquisitionem fructuum, eadem esse debet omissionis ad amissionem.

Neque obstat Pium Quintum obligare omittentem ad restitutionem pro rata beneficiorum, quia loquitur de omissione officij, quod recitandum est ex ui cuiusuis beneficij. Ratio differentiæ, & disparitatis, cur omittens officium teneatur pro rata beneficiorum, non uero teneatur omittens commemorationes, est quia singula beneficia eandem inducunt obligationem recitandi officium, non autem singula beneficia inducunt eandem obligationem recitandi easdem commemorationes, sed singula singulas; consequenter sufficit illam restitutionem facere, quæ singulis commemorationibus respondet: consequenter in facienda restitutione ob omissionem commemorationis, exempli gratia, Sancti Petri, qui est Patronus unius beneficij, non est habenda ratio omissionis alterius commemorationis, exempli gratia, Sancti Francisci, qui est Patronus alterius beneficij. Secus accidit in omissione aliarum partium officij, ad quas recitandas unumquodque beneficium obligat; consequenter Summus Pontifex restitutionem pro rata singulorum beneficiorum iure merito præscribit.

Obijcies contra quartam conclusionem. beneficiarius non est deterioris conditionis ob consecutionem plurium beneficiorum, quam unius: sed habens unum beneficium non tenetur ad restitutionem ob omissionem commemorationis; ergo neque tenetur habens plura beneficia, præsertim cum unicuique beneficio sua respondeat commemoratio.

Respondeo non fieri deterioris conditionis præcise ob consecutionem plurium beneficiorum, sed ob uiolationem iustitiæ in materia graui, ex qua nascitur obligatio restituendi.

PVNCTVM V.

Quandonam beneficiarij, aut Clerici sacris ordinibus initiati, aut Religiosi ad diuini officij pensum obligari incipiant.

1 *Proponitur sententia asserens beneficiarium teneri ad diuinum officium statim ac collationem obtinuit.*

2 *Asseritur sententia Auctoris asserentis teneri post pacificam beneficij possessionem.*

3 *Respondetur rationibus primæ sententiæ.*

4 *Qui per litem impeditur ne possessionem capiat non tenetur ad officium recitationem.*

5 *Coadiutor cum futura successione non tenetur ad diuinum officium uiuente coadiutore.*

6 *Qui pensionis titulum obtinuit, sed pensionem non percipit, nec illius percipiendæ spem habet, non tenetur officium recitare.*

7 *Pensionarius non tenetur ad officij recitationem antequam litteras, vel instrumentum pensionis expediri curauerit.*

8 *Beneficiarius non tenetur ad restitutionem fructuum dum officium prætermisit, nisi elapsi sint sex menses à capta possessione.*

9 *Clericus sacris initiatus tenetur ad pensum diuini officij statim ac ordinem sacrum suscepit.*

10 *Qui beneficium, vel ordinem suscepit, vel professionem in Religione emisit, non tenetur integrum officium eo die recitare, sed pro rata temporis.*

11 *Qui diuinum officium recitauit antequam beneficij possessionem, vel collationem, vel sacrum ordinem reciperet, tenetur iterum accepta possessione, vel collatione, vel ordine recitare pro rata temporis, & horæ, qua possessionem, collationem, vel ordinem obtinuit.*

PRIMA PROPOSITIO.

Beneficiarius ad diuinum officium recitandum obligatur solum post captam beneficij pacificam possessionem. Hæc propositio non est æque certa apud omnes.

Garzias enim de benef. 3. par. cap. 1. numero 92. Nauar. cap. 7. de orat. num. 27. Carolus Macignus cap. 10. num. 25. & alij existimant teneri statim ac beneficiarius collationem acceptauit. Ratio est, tum quia potest huiusmodi beneficium permutare, ergo tenetur etiam onera illius sustinere, tum quia beneficiarius ex eo tempore acquirit titulum beneficii, & ius ad fructus; quamuis non sit illos percepturus ante possessionem.

Sed mihi probabilius dicendum uidetur cum Flaminio Parisio lib. 1. de resignat. benefic. quæst. 9. num. 15. Azorio lib. 10. cap 4. quæsito 7. Paulo Squillante dub. 8. Lessio lib. 2. cap. 34. dub. 30. num. 167. Maldero 2. 2. de virtutibus tractatu decimo, cap. secundo, dubio tertio, quæsito septimo. Naldo ver. diuinum officium num. 5 Suarez tomo 2. de relig. lib. 4. cap. 19. num. 7. Menochio de arbitrar. lib. secundo, casu 429. num 24. Molfesio tractat. 5. cap. 3. num. 3. Rodriquez 1. parte cap 141. num. 4. Caietan. ver. horę Canonicę circa principium. Philiarco loco citato cap 9. Reginaldo lib. 30. num. 38. Filiucio num. 158. & aliis, non teneri nisi post captam pacificam beneficii possessionem. Ratio est, tum quia Clericus ante captam beneficii possessionem habet ius incertum ad fructus, & impediri potest, ne illos capiat; ergo par non est, ut ad onus certum obligetur. tum quia, sicut ante captam beneficii possessionem non potest iura beneficii exercere; ita neque tenetur ipsius onera sustinere. tum quia in Bulla Pii Quinti dicitur post beneficii consecutionem. ille autem propriè dicitur beneficium consecutus, qui pacificam illius possessionem adeptus est cum titulo.

Hoc tamen intelligitur, modo Clericus beneficiarius nō differat sponte possessionem capere; nam fraus, & negligentia non debent ipsi prodesse, nec Ecclesia debito obsequio defraudari debet ob illius negligentiam. Ita Lessius, Parisius, Menochius, Filiucius, Azor, & Molfesius, Squillas, & alii locis cit. quibus adde Vasq. in opusc. de benef. cap. 4. §. 1. art. 1. dub. 6.

3 Ad rationes in contrarium, concedo beneficiarium per collationem acquirere ius ad fructus, & posse beneficium permutare, non tamen teneri ad recitationem diuini officij, vt patet ex allatis rationibus.

4 Hinc sequitur primò Clericum, qui per litem impeditur accipere possessionem beneficij sibi collati, non teneri ad diuinum officium persoluendum iuxta dicta quæsito 4 pun.4.num.4.

Neque obstat, quod Ecclesia frustretur interim recitatione diuini officij, & quod Clericus, qui impeditur, victurus sit causam, & fructus beneficij recepturus, nō inquam obstat, tum quia hoc est per accidens, cum ante captam possessionem impediri possit. tum quia tempore vacationis beneficij non persoluitur officium, quamuis successor recepturus sit fructus tempori vacationis beneficij respondentes: ergo neque persoluitur ex obligatione, antequam beneficij possessio capta fuerit ita DD.cit.

5 Secundo sequitur coadiutorem cum futura successione non teneri diuinum officium persoluere, viuente coadiuto, quia non dicitur habere proprietatem, & possessionem beneficij; sed illam nancisci debet mortuo coadiuto. Secus dicendum videtur quoties beneficium in alterius fauorem resignatur cum reseruatione fructuum, translato in resignatarium titulo, & possessione, vt superius innui puncto præcedente quæsito 1.num.13.& seqq.

6 Tertio illum, qui pensionis titulum obtinuit, sed pensionem non percipit, nec illius in futurum percipiendæ, spem habet non teneri ad officij parui, vel magni recitationem. Ratio est, tum quia sicut solus beneficij titulus non affert onus diuini officij, iuxta communiorem Doctorum sententiam, Angeli ver. horæ num.4. Syluestri eodem ver. quæsito 2. & aliorum apud Carolum Macignum de horis Canonicis cap.11. num.12 contra eundem Macignum ibidem, vbi refert Medinam in 4. quæst 7. de orat. cap. de necessitate vocaliter orandi, & alios. Ita nec solus pensionis titulus, sed præterea requiritur ut pensionarius pensionis possessionem, vel quasi possessionem habeat, vel vt per ipsum non stet ne illam habeat. tum quia inutilis, & uana uidetur hæc pensio: ergo par non est, ut officij recitandi obligationem pariat. tum quia in Bulla Pij Quinti idem præscribitur in pensionario, quod in beneficiario; sed beneficiarius non tenetur ad pensum Canonicarum precum, antequam beneficij possessionem pacificè capiat; ergo, &c.

7 Hinc patet à fortiori illum, qui pensionem obtinuit non teneri ante litterarum expeditionem officium recitare. Idem dicendum uidetur de eo, in quem translata fuit pensio, sed nondum autenticum instrumentum, quo pensionem exigere valeat sibi à Notario fieri curauit; nōdum enim uidetur esse in possessione, uel quasi possessione pensionis, & fieri potest, ut illi aliquid obijciatur, quo ab exigenda pensione repellatur. hoc tamen intelligitur, modo per ipsum non stet ne litteræ, uel instrumentum expediatur, ut supra dictum est.

8 Quarto sequitur illum, qui diuinum officium prætermittit post sex menses à collatione computandos, non teneri ad restitutionem fructuum, nisi etiam elapsi fuerint sex menses post possessionem. ita Suarez lib.4.cap.19.numero 13.& alij. Ratio est, quia Summus Pontifex obligat ad restitutionem solum elapsis sex mensibus in quibus beneficiarius tenebatur ad officij recitationem: tenebatur autem ad officij recitationem post beneficij consecutionem, quæ integrè obtinetur pacifica beneficij possessione. An autem hoc tempus debeat esse completum de momento ad momentum, patet ex dictis de Censuris, de beneficijs, & de ætate ad matrimonium requisita.

SECVNDA PROPOSITIO.

9 Clericus, sacris ordinibus initiatus, tenetur statim suscepto Subdiaconatu, ad onus diuini officij. Ratio est, quia ad hoc onus obligatur ratione ordinis sacri; ergo illo suscepto statim obligatur.

Idem cum proportione dicendum est de religioso post professionem, par enim est ratio.

10 Sed modo dubium est primo, vtrum beneficiarius, vel etiam subdiaconus, vel professus teneatur totum officium eo die recitare, quo beneficij possessionem, vel ordinem suscepit.

Ratio dubitandi est, tum quia Pius Quintus absolute, & absque distinctione obligat beneficiarium ad officij recitationem post beneficij consecutionem. tum quia percepturus est fructus totius illius diei; ergo etiam tenetur ad pensum totius diei.

His non obstantibus, respondeo beneficiarium teneri solum ad recitandas horas respondentes horæ, in qua beneficij possessionem accipit; sicut ex dictis de Sacramento ordinis constat eum, qui ad titulum patrimonij promouetur ad ordines sacros absque titulo beneficij, non teneri eo die, quo recipit Subdiaconatum, recitare Matutinum, vel Primam; sed solum teneri officium recitare iuxta horam, in qua promouetur ad Subdiaconatum ita Azor loco citato cap.13. quæsito 17 Suarez tomo 2. de relig. lib.4. cap. 27. nu.8. vers. ut autem Paulus Squillas 1. par. de obligat. Cleric dub. 15 nu.31. Filiucius cap.9. nu.185. & alij recentiores communiter.

Idem de Religioso professo ad chorum deputato dicendum est. Ratio est, quia cum non fuerit toto die obligatus ad recitandum officium, non uidetur consentaneum imponere onus totius diei. Idem cum proportione dicendum est de recipiente pensionem.

Ad rationes in contrarium, dico subesse iustam distinguendi causam, nec ius ad fructus inducere obligationem recitandi officium, nisi post possessionem pro rata temporis, quo capta fuit: alioquin etiam adesset obligatio recitandi pro tempore quo beneficium uacauit.

Secundo dubium est, utrum Clericus, seu beneficiarius, seu Religiosus, qui diuinum officium integrè recitauit antequam ordinem, uel beneficij possessionem caperet, uel antequam professionem emitteret, teneatur iterum recitare partem, respondentem horæ, in qua ordinem, uel possessionem accepit, &c.

Ratio dubitandi ad ostendendum non teneri, est, quia hic uidetur anticipatè satisfecisse: sicut anticipatæ tradens centum ad extinguendum debitum alio tempore contrahendum, non tenetur, contracto debito æquali, quicquam soluere.

Nihilominus mihi dicendum uidetur iterum teneri ad partem officij respondentem horæ, in qua sacro ordine initiatus est, uel beneficij possessionem accepit, vel professionis uotum nuncupauit. Ratio est, tum quia adimpletio præcepti supponit obligationem: sed qui officium ante ordinis, vel possessionis, aut saltem collationis beneficij susceptionem recitauit, non habebat onus, & obligationem officij recitandi: ergo non satisfecit præcepto officij. Ergo suscepto ordine, vel possessione beneficij, tenetur iterum recitare pro rata temporis, quo ad ordinem euectus est; præceptum enim adimpletur actuali recitatione. tum quia horæ Canonicæ recitantur nomine Ecclesiæ: qui autem diuinum officium ante ordinis susceptionem recitauit, non dicitur illud nomine Ecclesiæ recitasse; cum nondum esset minister ad hoc deputatus, ut infra ostendam quæst.4. tum quia sicut non satisfacit præcepto qui diuinum officium hodie recitat, ut adimpleat onus, quo diuinum officium crastina die persoluere debet; ita neque obligationi satisfacit, qui officium recitat antequam ordinem sacrum suscipiat; utraque enim obligatio est affixa tempori, & personæ obstrictæ onere diuini officij.

Ad rationem dubitandi respondeo negando anticipate satisfecisse cum satisfactio supponat debitum. Nec par ratio est de tradente pecuniam anticipate: hic enim non tenetur, contracto debito quidquam, restituere quia anticipata traditione alterum sibi obstrinxit, & ius in alterum acquisiuit, quod ius ad æqualitatem compensatur, æquali debito contrahendo.

QVAESTIO TERTIA.

De conditionibus, & circumstantijs in recitatione horarum Canonicarum obseruandis.

SOlutio huius quæstionis nititur solutioni subsequentium difficultatum. Prima est, quodnam officij genus adhibendum sit in recitatione horarum Canonicarum, seu qua forma recitandæ sint horæ Canonicę.
Secunda quomodo recitandæ sint horæ Canonicæ.
Tertia quo tempore.
Quarta quonam ordine.
Quinta quo in loco.
Sexta qua corporis habitudine.

PVNCTVM I.

Quodnam officij genus adhibendum sit in recitatione horarum Canonicarum, seu qua forma recitandæ sint horæ Canonicæ.

1 *Officium recitandum est iuxta ritum Breuiarij Romani reformati à Pio V.*

2 *Excipiuntur habentes priuilegium, vel consuetudinem aliter recitandi à ducentis annis ante Pij V. constitutionem quanquam hi possint Breuiarium Romanum recipere, & eo recepto ad prius Breuiarium redire nequeunt, particulares tamen homines non possunt, regulariter loquendo, eo vti non solum in publica, verum etiam in priuata recitatione, antequam Breuiarium Romanum communiter recipiatur.*

3 *Habens priuilegium vtendi Breuiario non Romano, regulariter loquendo, vti non potest Romano.*

4 *Ordinatus ad titulum patrimonij non potest quodlibet Breuiarium adhibere.*

5 *Non est improbabile aliquem posse, relicta consuetudine propria Ecclesia, Romanum Breuiarium adhibere, modo non extet decretum in contrarium.*

6 *Mediolani extat decretum, vt Clerici Mediolanenses diuinum officium iuxta ritum Ambrosianum recitent.*

7 *An Clericus Mediolanensis possit dum Romæ existit Breuiario Ambrosiano vti.*

8 *Extraneus, qui ad alienam Diœcesim accedit animo ibi manendi maiori anni parte, tenetur adhibere Breuiarium iuxta ritum loci, ad quem se transfert, secus si ad eum locum accedat intencione ibi breui commorandi.*

9 *Quodnam Breuiarium adhibendum sit ab eo, qui duo beneficia possidet in duabus Ecclesijs, quæ diuersis vtuntur Breuiarijs.*

10 *Qui beneficium habet, sed in alia Diœcesi commoratur, tenetur officium recitare iuxta ritum loci, vbi commoratur.*

11 *Scholares possunt officium recitare iuxta ritum loci, ad quem se studiorum causa transferunt.*

12 *Vtrum extet obligatio recitandi officium Beatissimæ Virginis, aut defunctorum.*

13 *Sacerdotes, & beneficiarij, qui tempore Litaniarum, & Rogationum non intersunt Processionibus, quæ publicè fiunt, tenentur priuatim Litanias in Breuiario, vel Calendario descriptas, & designatas sub mortali recitare, alioquin tenentur ad restitutionem pro rata diuini officij.*

14 *Qui Processionibus præfato Litaniarum, & Rogationum tempore intersunt, sed Litanias, vel preces omittunt, vel, ad illarum partem non attendunt, satisfaciunt recitando preces, & Litanias, quas absentes recitant.*

15 *Recitans priuatim diuinum officium lingua Hebraica, vel Græca, aut alia, an peccet, vel præcepto satisfaciat.*

16 *Satisfacit voto, qui orationes promissas vulgari, & materna lingua persoluit.*

17 *Qui sponte, & cum aduertentia permutat horas Canonicas, recitando de Sancto, dum sunt recitandæ de alio, de feria, vel de vno Sancto dum sunt recitandæ de alio, vel de Dominica, &c. an grauiter peccent.*

18 *Qui sponte, vel inaduertẽter recitauit officium breuius vnius diei, loco officij alterius diei multo longioris, debet supplere omissa, modo aduertat ad mutationem, seu errorem antequam dies elapsus sit.*

19 *Vtrum Episcopus possit cum aliquo dispensare, vt relicto proprio Breuiario, recitet officium iuxta formam alterius Breuiarij.*

20 *Episcopus non solum curare potest, vt Breuiarium Romanum recipiatur, verum etiam illud recipere cum consensu vniuersi Capituli.*

21 *Non licet quicquam addere Breuiario tanquam partem diuini officij: secus si aliquid addatur tanquam aliquid extrinsecum.*

IN præsenti puncto non quærimus vtrum simpliciter recitandæ sint septem horæ Canonicæ; sed vtrum recitandæ sint iuxta formã alicuius Breuiarij quo explicato subijciam nonnullas difficultates ad hanc rem maximè facientes. Prima est: Vtrum adhiberi possit alienum Breuiarium in propria, vel aliena Diœcesi. Secunda est, utrum extet obligatio recitandi officium Beatissimæ Virginis, vel defunctorum. Tertia est: Vtrum Rogationum tẽpore adsit obligatio recitandi Litanias, aliasque preces. Quarta, vtrũ officium alia lingua, quam Latina recitari possit. Quinta, utrum recitans officium alterius diei præcepto diuini officij satisfaciat. Sexta denique, utrum Episcopus in hac re dispensare possit.

V.NICA PROPOSITIO.

1 OMnes, qui ad horas Canonicas recitandas adstricti sunt, tenentur illas sub mortali recitare iuxta Breuiarium Romanum. Ratio est, quia lex, & constitutio Ecclesiastica obligat sub mortali in materia graui. Ecclesia autem pręcepit, & constituit officium recitari iuxta Breuiarium Romanum, immo irritat, & cassat reliqua Breuiaria, vt patet ex constitutione Pij V. edita anno 1568 & ex Bulla Clementis VIII quæ reperiuntur initio Breuiarij, & hæc est materia grauis.

Ex quo fit, vt alio ritu diuinũ officium recitari nequeat, etiam in ijs locis, in quibus Breuiarium Romanum, negligentia, vel resistentia Pręlatorum non est receptum; Summus enim Pontifex irritat omnia alia Breuiaria, vt benè Suarez cap. 11. num. 5. Filiucius tract. 23. cap. 7. quæsito 2. num. 223. & alij.

2 Excipiuntur tamen in his constitutionibus Ecclesiæ, quarum officia approbata sunt, a Summo Pontifice, aut quæ a ducentis, & eo amplius annis ante editionem Breuiarij Pij Quinti consuetudinem habebant recitandi diuinum officium alia forma. Papa tamen concedit illis Ecclesijs facultatem recipiendi Breu[illegible] Romanum cum consensu Episcopi, & Capituli, & eo acceptato, non possunt amplius ad prius Breuiarium sine licentia Papæ redire,

re,quia prius censebitur irritatum,ut benè Suarez loco citato. Filiucius cap.6.num.185.& alij. Homines vero particulares non possunt Breuiarium Romanum ante illius receptionem ordinariè adhibere,relicto proprio suæ religionis,vel Ecclesiæ approbato,vt patebit ex solutione proximè sequentis quæsiti: & multo minus possunt relicta consuetudine, vel statuto suæ Ecclesiæ vti publicè Romano Breuiario,tum quia magna confusio sequeretur;tum quia hoc in Bulla Pij Quinti in cap.de his dist. 12. & in canon. conuenit.dist.5.prohibetur.

3 Quæres primo, vtrum habentibus priuilegium vtendi Breuiario non Romano, licitum sit priuatim vti Romano, relicto proprio suæ religionis, vel Ecclesiæ, vel e contra.

Respondeo negatiuè iuxta probabiliorem sententiam. Ratio est,tum quia quilibet debet se suæ Ecclesiæ, in qua degit, accommodare, & conformare. tum quia in Clement.2. de celebrat. Missarum, conceditur domesticis cōmensalibus,Cardinalium, & Episcoporū facultas, & dispensatio, vt possint eo modo horas Canonicas recitare, quo ipsi Cardinales, vel Episcopi pensum Canonicarum precum persoluunt:vt benè glos. in præfata Clement. Panormit. ibidem, Syluest. ver.hora quæsito 1. Alber. Ferrar. in ca 1. de celebrat. Miss num.64. Macignus cap. 29. num. 27. Lessius, & alij communiter, contra Graffium 2. parte lib.3.cap.16.num.26. existimantem id licere solum dum præfati familiares officium cum Episcopo, vel Cardinali recitant, quod est falsum,cum dispensatio generaliter concedatur. hæc autem dispensatio non fuisset necessaria, si liberum esset cuiq; Breuiarium Romanum,vel aliud adhibere, relicto propriæ suę Ecclesiæ approbato. Ita Vasq de benef.cap.4.dub.2.art.1 Suarez de relig.tom.2. lib.4. cap. 11.num.4.& cap.13.num.2.& 9.Bellarminus libro primo de bonis operibus cap.18.vers.& quamuis.Syluest.ver hora quæsito primo Angelus num.21.Valentia tomo 3.disp. 6.quæst.2.puncto 10.Nauar. de orat.cap.19.num.211. Filiucius tract.23.cap.7. quæsito primo, Azor. prima parte libro 10. cap. 11. quæsito primo Garzias de benef. 3. par. cap 1.num.155. vbi affert declarationem sacræ Cōgregationis,cuius etiam meminit Macignus cap.29.num.31. Reginald.libro 18.num. 168 & alij contra Caiet.ver.hora §. 2 Less.lib.2.cap.37.dub.12.nu.74.

4 Hinc sequitur ordinatum ad titulum patrimonij non posse quodlibet Breuiarium assumere, quia debet se suæ Ecclesiæ conformare. Ita Suarez loco citato cap.13.nu. 4. Macignus cap.29 num.22. Lessius num.75.Reginald. libro 18. num. 168 Nauar. Molfes. Filiuc. & alij locis cit. quamquam Angel.ver.hora num.12. & 14. & alij oppositum sentiat. quibus adhærere videtur Card. Bellar. lib.1 de bonis operib. cap.18.

5 Non nego tamen, quin probabiliter etiam defendi queat,præciso præcepto in contrarium, posse aliquem priuatim, relicta consuetudine propriæ Ecclesiæ, recitare diuinum officium iuxta Breuiarium Romanum; nam recitans officium iuxta Breuiarium Romanum, conformat se Ecclesiæ Romanæ, quæ est mater omnium Ecclesiarum. Ita Lessius libro 2 cap.37 dub.12.num. 74. Caiet. verbo hora §.2.Emman.Sà ver.horæ.num.6.Suarez cap. 23.nu. 9.& alij. Immo Nauar cap.19 num.217. Reginald. libro 19 num.171.indistinctè putant,posse aliquando fine mortali peccato alienum Breuiarium recitari; etiamsi nō adsit iusta causa; quia cum hæc mutatio rara sit,non videtur notabiliter aduersari menti institutoris Breuiarij.

6 Hæc opinio non est improbabilis,modo alicubi non adsit præceptum in contrarium, vt Mediolani, vbi Clerici ex decreto D.Caroli iubentur in virtute sanctæ obedientiæ horas Canonicas recitare iuxta præscriptum Breuiarii Ambrosiani. verba S.Caroli sunt hæc.

Vniuersis, & singulis Ecclesiastici ordinis hominibus, etiam regularibus, qui iure consuetudine, constitutione, decretove nostro, aut alia quacunque causa Ambrosiano more diuina officia obire debent, ijs edicimus,& in virtute sanctę obedientię iubemus præcipimusque,vt ad huius Ambrosiani nostri Breuiarij præscriptum Canonicas horas,diuinumque officium deinceps perpetuo tam publicè, quam priuatim præstent, quod si quis secus fecerit, tum eum Canonicarum horarum officio, quod debet, non satisfacere declaramus, tum pœnis affici sancimus, quæ Lateranensi Concilio à Leone X. Pontifice, & alijs sanctionibus Pontificijs, & Prouincialibus Synodis Mediolanensibus contra Clericos constitutæ sunt qui Canonicarum horarum officium intermittunt.

Ex quo licet obiter inferre iusta de causa,exempli gratia, ad seruandum propriæ Ecclesiæ ritum ferri posse constitutionem obligantem ad recitandum officium iuxta talem ritum; consequenter officium diuinum recitari non posse iuxta Breuiarium Romanum, vbi præceptum extat in contrarium,quale Mediolani diximus reperiri, vbi ex præcepto Sancti Caroli iam citato, quod incipit diuinæ misericordiæ,& refertur in Breuiario in principio, decernitur in virtute Sanctæ Obedientiæ,vt omnes,& singuli, etiam regulares,qui iure,consuetudine,constitutione, decretove,aut alia quacunque causa, Ambrosiano more diuina officia obire debent, diuinum officium tam publicè, quam priuatim,iuxta Ambrosiani Breuiarij præscriptum persoluant,vt dictum est.

7 Maius dubium est,primo, vtrum Clericus exempli gratia Mediolanensis,qui diuinum officium iuxta ritum Ambrosianum persoluere tenetur,possit,dum Romæ causa deuotionis,vel negotiorum commoratur, officium iuxta ritum Romanum recitare. Duplicem sententiam in hac re constitutam. Prima sententia est non posse. Ratio est primo, quia adhuc est subiectus decretis Archiepiscoporum Mediolanensium. Secundo, quia obligatio recitandi diuinum officium,sicut est personalis quoad substantiā: ita etiam quoad formam,& modum.obligatio autem personalis afficit personam,vbicunque existat. Tertio,quia Monachus non potest extra Monasterium alieno Breuiario vti; ergo neque Clericus Mediolanensis extra propriā Diœcesim. Quarto, quia Romanus, si Mediolanum diuertat, non potest vti Breuiario Ambrosiano; ergo neque Ambrosianus Romano. Ita sentire videtur Syluest. ver. hora quæsito primo dicto 6. dum asserit Monachum, qui alicui Ecclesiæ præficitur, & ad illam transfertur solum ad tempus debere officium suum Monachale retineri. idē sentire videtur Suarez libro 4. cit. cap.13.num. 6. Reginald. lib.18.num.169 Lessius loco cit. Molfesius tract.5. cap. 2. num. 46. & in fortioribus terminis Vasquez loco citato numero 57.

Secunda,& opposita sententia mihi verior,& longè probabilior videtur,quamuis nullum habeam auctorem,qui hoc dixerit. Ratio est, tum quia ad hoc facit commune axioma, Si fueris Romæ, Romano viuito more. Si fueris alibi,viuito sicut ibi. tum quia decreto Diui Caroli non afficit existentes extra territorium: nam vel est latum per modum sententiæ,& edicti; vel per modum statuti,seu legis.Si est latum per modum sententiæ,certum est post mortem Diui Caroli non obligare,non solum existentes extra territorium,verum neque existentes in Diœcesi Mediolanensi. Ratio est,tum quia hoc est proprium præcepti per modum sententiæ lati,vt mortuo conditore cesset, vt docui de censuris disp.prima quæst. 1.puncto 11.tum quia iuxta Couarr Aulam,& Salas,quos ibidem num.2.retuli,nō potest aliquis extra territorium existens obligari, non solum per statutum, verum neque per sententiam. Si vero latum est per modum statuti, pro comperto est apud omnes statutum non obligare extra territorium legislatoris: nam extra territorium ius dicenti impunè non paretur. L.fin.ff.de iurisdict.omn.iud.

Ad primam rationem initio allatam num. 7. Respondeo negando Clericum existentem extra Diœcesim Mediolanensem,subiectum esse decretis Episcoporum Mediolanens. nisi aliquam actionem præstet,quæ in Diœcesi Mediolanen. consumari censeatur, vt ostensum est de censuris loco citato.

Ad secundam respondeo obligationem diuini officij recitandi esse personalem,& sequi personam eo pacto, quo eam sequi potest:ideo obligatio simpliciter recitandi officium,sequitur personam vbicunque sit ratione legis editæ à Summo Pontifice, cui totus orbis pro territorio inseruit ratione vero formæ,& modi sequitur illam,vt sequi potest iuxta regulas generales traditas de legibus,& decretis editis per modum statuti, vel sententiæ, vt dictum est circa decretum D. Caroli.

Ad tertiam, in qua dicebatur Monachum non posse extra Monasterium recitare Breuiarium iuxta ritum loci, in quo pro tempore reperitur ex Syluestro,& alijs; consequēter neque Clericum Episcopo Mediolani subditum recitare posse officium iuxta ritum Romanum,dum moram trahit in loco, in quo diuinum officium iuxta ritum Romanū persoluitur.

Respon-

Respondeo negando consequentiam. Ratio disparitatis est, tum quia Monachus, non solum tenetur ad officiũ ex vi regulæ, vel consuetudinis, vel præcepti sui superioris, verum etiam ex vi voti, quo professus est, & promisit obseruantiam constitutionum, seu regularum religionis. Votum autem, & ipsius obligatio sequitur personam vbicunque existit. tum quia constitutiones regularium approbantur, & confirmantur à Summo Pontifice: Summus autem Pontifex totum orbem habet pro territorio. tum quia sicut Religiosus Franciscanus feria sexta non est immunis à ieiunio, quamuis extra Monasterium reperiatur; ita neque liber est ab obligatione officij iuxta ritum suæ Religionis persoluendi, licet extra Monasterium degat.

Ad quartam, in qua dicebatur Clericum, qui beneficiũ habet in loco, in quo Romanum officium dicitur, non posse Ambrosianum Breuiarium adhibere, si ad Diœcesim Mediolanensem diuertat; consequenter neque Clericum Mediolanensem posse Romanum Breuiarium recitare, si Romam petat.

Respondetur negando consequentiam. Ratio disparitatis est, quia Clericus, qui beneficium habet in loco, in quo officium Romanum dicitur, tenetur illud adhibere ex lege Summi Pontificis, totum orbem pro territorio habentis. consequenter tenetur Romano Breuiario vti, nisi fortè habitare decernat in eo loco in quo aliud Breuiariũ adhibetur. vt mox ostendam, vel nisi fiat pars, & membrũ illius Ecclesiæ, cuius officium à Summo Pontifice approbatum sit, vel vsu receptum a ducentis annis ante editionem Breuiarij Pij Quinti. Clericus vero Mediolanensis tenetur pensum horarum Canonicarum iuxta ritum Ambrosianum persoluere ex statuto, & consuetudine Archiepiscoporum, & Clericorum Mediolanensium. statutum autem non obligat extra territorium ius dicentis, & consuetudo non afficit vbi recepta non est; Clericus igitur, qui ex præscripto Archiepiscoporum Mediolanensium tenetur officium Ambrosianum persoluere, Romano Breuiario vti potest extra Diœcesim, non vero in Diœcesi Mediolanensi.

8 Secundo dubium est, vtrum extraneus, qui iuxta decreta suæ Diœcesis tenetur in Patria sua officium diuinum recitare ritu quodam particulari, non solum possit, verum etiam teneatur, dum alibi commoratur, vti Romano Breuiario, siuè alium, quod in eo loco adhibetur.

Ex dictis in proximè præcedenti difficultate colligi videtur, non solum posse; verum etiam teneri vti Breuiario, quod eo loci adhibetur. Ratio est, tum quia ad hoc facit illum axioma, Si fueris Romæ, &c. tum quia dum Romæ existit non afficitur legibus, & Decretis suæ Diœcesis, quia extra territorium iusdicentis impunè non paretur. Ergo par est, vt afficiatur legibus vniuersalibus, aut statutis locorum in quibus pro tẽpore reperitur, ob id enim vagus, qui nullibi firmam sedem habet subijcitur decretis loci in quo pro tempore degit; alioquin ab omni lege liber, & immunis esset.

Nonnulli Doctores hac distinctione vtuntur, vel iustè ibi existit, vel iniustè. Si iniustè, non potest, nec tenetur iuxta ritum illius loci horas recitare. Secus si iustè.

Sed hæc distinctio mihi displicet: parum enim refert quoad onus diuini officij, & ad subiectionem in aliquo loco, iustene, an iniuste quis ibi existat. Quamobrem, mihi distinguendum videtur hoc pacto, aut extraneus ad aliquam Diœcesim accedit absque animo ibi constituendi domicilium; vel ibi manendi maiori anni parte, aut accedit intentione constituendi domicilium, vel manendi maiori anni parte. Si accedat absque animo saltem ibi manendi maiori anni parte; non videtur obligandus ad recitandum Breuiarium iuxta ritum illius loci, tum quia non fit propriè subditus superioris, & Episcopo illius loci. alioquin ab ipso dispensationes obtinere posset, vt dictum est de legibus disp. 1. quæst. 1. puncto 6. num. 36. tum quia, qui transit, aut breui tempore commoratur in aliquo loco, nõ dicitur moraliter esse in eo loco L. quæsitum §. fin. ff. de legat. qui autem in eo loco non est non tenetur legibus illius loci.

Si vero intendit ibi manere maiori anni parte: tenetur officium iuxta illius loci ritum persoluere. tum quia dicitur moraliter ibi esse. tum quia contrahi Parentum illius loci, potest ibi Sacramenta recipere exceptis ordinibus, & tonsura, & potest ibi sepeliri; ergo fit subditus illius loci: consequenter tenetur ibi diuinum officium recitare iuxta leges illius loci. Idem à fortiori dicendum est de illo qui ad aliquem locum diuertit animo ibi constituendi domicilium. Videnda sunt quæ dixi de Legibus pun. 6. cit.

Ad rationes in contrarium, quatenus primæ distinctionis parti aduersantur.

Ad primam respondeo, illa verba, Si fuerit Romæ, non importare præceptum, sed priuilegium, seu immunitatẽ qua extraneus eximitur à subiectione, & onere legis sui territorij.

Ad secundam respondeo immunem esse non à legibus Iuris communis, quibus simpliciter adstringitur ad diuinum officium recitãdum; sed à legibus sui territorij, quia legislator in alieno territorio ius non habet. Præterea immunem fieri à legibus loci, in quo breui cõmoratur, quia ob breuem moram superiori illius loci non subijcitur, per se loquendo, vt ostensum est de legibus loco cit. ob idque commodum reportat, dum in alieno loco breuem moram trahit. Secus dicendum est de vago, alioquin hic immunis foret ab omnibus statutis, municipalibus, & decretis Episcoporum, vt ostensum est de legibus loco citato num. 54. cum nullibi propriam habet sedem.

Ex dictis colligi potest, primo solutio illius difficultatis, qua quæritur quodnam officium, seu Breuiarium adhibẽdum sit ab eo, qui duo beneficia possidet in duabus Ecclesijs, quæ diuersis vtuntur officijs.

9 Respondetur enim cum Suarez loco citato num. 8. Filiucius tract. 23. cap. 7. quæsito 1. num. 221. & alijs quos citat, & sequitur Carolus Macignus cap. 20. num. 32. & seq. adhibendum esse Breuiarium, quod adhibetur in Ecclesia in qua beneficiarius residet; nam sicut extraneus debet se accommodare moribus, & legibus locorum, in quibus habitat; ita beneficiarius debet se accommodare consuetudini recitandi diuinum officium iuxta ritum loci, in quo residet. Non nego tamen, quin probabilis sit opinio asserentium extra chorum adhibendum esse Breuiarium, quod adhibetur in ea Ecclesia, in qua quis habet beneficium dignus, etiam alibi habeat pinguius. Ratio est, inquiunt ipsi, quia obligatio diuini officij est personalis, & sequitur personam vbicunque fit, & maior dignitas præualet minori. Si vero beneficia sint æqualis dignitatis, liberum est beneficiario extra Chorum adhibere Breuiarium iuxta formulam alterius Ecclesiæ, quia non maior ratio cur cur ad vnum potius ritum, quam ad alterum obligetur, cum Diœcesim in vtraque Ecclesia contraxerit, vt dictum est de Sacramentis. Ita Syluest. ver. hora quæsito 1. S. Thomas quodlibet 1. art 13. Reginald. libro 18. nu. 169. Moltesius tract. 5. cap. 2. num. 47. Macignus loco citato, & alij

Verum sustinens opinionem Suarez, & aliorum, respondere poterit, obligationem diuini officij esse personalem, & maiorem dignitatem præualere minori, nisi obstet existentia, & habitatio in aliquo loco, quæ cogit habitantem accommodare se ritui loci, in quo reperitur. Potentius enim videtur vinculum domicilij, & residentiæ, quam beneficij: cum valde honestum sit vt nos metipsos accommodemus moribus eorum, inter quos vitam degimus. Ita Suarez num. 6 Ex quo patet quid dicendum sit de Monacis ad Episcopatum assumptis. Vide Carolum Macignũ cap. 29. num. 39. & seqq vbi plures alios refert.

10 Secundo colligi potest illum, qui in vna Ecclesia habet beneficium, sed in altera Diœcesi, in qua non seruatur idem Breuiarium, habet domicilium, teneri adhibere Breuiarium, quod adhibetur in loco domicilij, & habitationis, vt patet ex ratione sæpius allata. Ita Suarez loco citato num 6. Filiucius cap. 7 quæsito primo num. 221. Opposita tamen opinio probabilis est, quia maior dignitas præualet minori, & sicut obligatio recitandi diuinum officium consurgit ex beneficio, ita etiam obligatio recitandi officium iuxta talem formam consurgit ex beneficio existenti in tali loco, in quo diuinum officium recitatur iuxta talem formam. Ita S. Thom. quodlibet 6. artic. 8. & alij DD. citati contra Suarez loco citato num. 6. & Filiucio num. 221. Verum ad hanc rationem respondetur, obligationem recitandi officium tali ritu, & forma, consurgere ex beneficio existenti in tali loco, nisi obstet habitatio Beneficiarij in alio loco.

11 Tertio colligitur scholares, qui in aliqua Ciuitate cõmorantur studiorum causa, posse recitare diuinum officiũ iuxta morem illius Ciuitatis, in qua commorantur, dum habent beneficium in alio loco, in quo diuinum officium alio ritu persoluitur. Ita Filiucius nu. 221. Suarez loco citato nu. 7 contra alios præcit. DD.

Hactenus explicatum est quo ritu, seu Breuiario recitandum sit officium pro locorum diuersitate: examinandæ modo sunt nonnullæ ipsius partes, qualitates, & circunstantiæ. Ideo.

22 Quæres secundo, vtrum extet obligatio recitandi officium defunctorum, vel Beatissimæ Virginis, aut Psalm. Pœnitent.

Respondeo illos, qui vtuntur Breuiario Romano Pij V. non teneri extra Chorum ad recitandum officium defunctorũ, &c. excepto defunctorũ die. Sic expressè decernitur in Bulla Pij V. & Clem. VIII quę in principio Breuiari Romani continentur, exceptis Ecclesijs, in quibus ex cõsuetudine recitatur officium Beatiss. Virg. Illi vero, qui non vtuntur Breuiarij Pij V. tenentur seruare consuetudinem sui loci, & Ecclesiæ eo modo quo consuetudo recepta est. Ita Nauar. de orat. cap. 10. num. 3. & seq. Valentia puncto 10 citato, Vasquez, Caietanus, Suarez loc. cit. Filiucius tract. 23. cap. 6. quæsito 10. & cap. 7. quæsito 8. & alij communiter. Ideo Sacerdos Mediolanensis, dum Mediolani commoratur, peccat mortaliter, nisi recitet officium defunctorum tempore feriarum, iuxta consuetudinem Mediolanensis Ecclesiæ: nam eo modo tenetur ad recitandum officium defunctorum post Bullam Pij Quinti, quo tenebatur antea ex præcepto, vel consuetudine: cum enim non assumpserit onus Breuiarij Romani, non debet gaudere commodo, & honore illius, vt patet ex ipsa bulla. Ita Nauar. c. 10. de orat. n. 4. Suarez tom. 2. de relig. lib. 4. cap. 25. num. 7. Molfesius tract. 5 cap. 2. num. 54 Lessius lib. 2. cap. 37. dub. 12. num. 76. Macignus cap. 29. num. 12. Grassius de celebrat. Miss. cons. 2. Vasquez in opusc. de benef. cap. 4. § 1. art. 2 dub. 1. Filiucius, & alij loc. cit. consequenter omittentem huiusmodi officia ad amissionem fructuum, & distributionum obligatum esse, ostendã quæst. 5. puncto 1. num. . vbi etiam explicabo vtrum Canonicus illius Ecclesiæ, quæ vsum retinet dicendi officium Beatissimæ Virginis, vel aliud in Choro, teneatur illud, dum officium extra chorum recitat, priuatim recitare.

Dixi in responsione, excepto defunctorum die, nam in die commemorationis omnium Defunctorum recitandũ est etiam priuatim officium defunctorum, quia est pars officij illius diei, vt patet ex rubricis, & ex communi Ecclesiæ praxi.

23 Quæres tertio, vtrum Sacerdotes, & beneficiarij, qui tempore Litaniarum, & Rogationum non intersunt Processionibus, quæ publicè fiunt, teneantur priuatim Litanias, in Breuiario, vel Calendario descriptas, & designatas sub mortali recitare.

Ratio dubitandi est, quia in Bullis Summorum Pontificum nulla fit mentio harum precum. Hac de causa non tenemur hoc tempore Psalmos Graduales aliasve preces recitare, quia nullum de ipsis extat præceptum in Bulla Pij V. sed potius datur facultas illas omittendi.

Nihilominus respondeo teneri, tum quia hæc est pars diuini officij eo die recitandi, vt patet ex Rubricis, & Calendarijs. tum quia de ipsis extat constitutio cap. rogationes de consecr. distin. 3. & alibi. tum quia, sicut extra controuersiam est eos grauiter peccare, qui Litanias, & preces non recitant singulis quartæ, & sextæ feriæ diebus in quadragesima, vel in ferijs de exceptato, Natalem Christi solemnitatem proxime antecedentibus iuxta morem, & ritum Ambrosianum, ita &c. par enim est in vtroque casu ratio. Ita sentire debet Suarez libro 4. cap. 25. num. 7. afferens id recitandum esse, quod in ipsomet Breuiario specialiter præcipitur. & Vincentius Filiucius tomo 2. tract. 23. cap. 7. num. 143. Contra Carolum Macignum cap. 29. num. 18. existimantem huiusmodi Litanias non esse priuatim recitandas ex præcepto.

Addo eos, qui huiusmodi Litanias, & preces non recitant, teneri ad restitutionem pro rata diuini officij, saltem posita materia graui, vt patebit ex regulis generalibus inferius tradendis quæst. 5. quod mihi certum videtur præsertim quoad eos, qui Breuiario Romano non vtuntur.

Ad rationem dubitandi respondeo satis esse, vt mentio fiat in Rubricis, & Breuiario, cuius pars tali die existimantur. Ex quo patet differentia inter litanias, & Psalmos graduales, aliasve preces, quæ in Bulla excipiuntur, nõ vero excipiuntur Litaniæ: exceptio autem firmat regulam in casibus non exceptis.

24 Maius dubium est, vtrum qui processionibus præfatis, Litaniarum, & Rogationum tempore intersunt, sed Litanias, & preces, quę ab alijs persoluuntur, non recitãt, vel ad earum partem nõ attendunt, vel aliquas stationes, vt vulgo dicitur, vel præces omittunt, satisfaciant recitãdo preces, & Litanias, quas absentes recitant. Solutio huius difficultatis proderit Sacerdotibus Mediolanensibus, quibus aliud pensum imponitur, dum intersunt Rogationibus, & aliud iungitur illis, qui non assistunt.

Ratio dubitandi est, quia illæ breuiores litaniæ, ac preces præscribuntur solum recitandæ ab ijs, qui processionibus non assistunt. Ergo qui processionibus intersunt, tenentur eas præces recitare, quæ publicè recitantur, nec satisfaciunt breuiores recitando.

Ego vero, hac ratione non obstante, censeo satisfacere, etiamsi breuiores preces recitent, quæ præscribuntur, & præcipiuntur non interessentibus. Ratio est, tum quia assistens non debet esse deterioris conditionis eo, qui non assistit, nec ex sua diligentia damnum reportare debet. tum quia dum longiores, & publicas preces cum alijs non recitat, censetur processioni, & Litanijs publicis formaliter non interesse. sed qui processioni, & Litanijs publicis non interest, potest breuiores Litanias, & preces recitare. Ergo etiam illas recitare potest, qui publicas preces cum alijs non recitauit. Eadem ratio militat in eo, qui initio processionis breuiores preces, & Litanias priuatim recitauit, intendens publica recitatione præcepto non satisfacere, nollensq; processioni, & publicis precibus operam suam, cantum, & attentionem præstare. tum denique quia qui processionibus non assistunt possunt satisfacere præcepto, recitãdo priuatim eas preces, & Litanias, quas alij alterna tim processionibus decantant, vt in simili dictum est de pensionario, magnum officium recitante. Ergo etiam qui processionibus assistunt, satisfacient recitando preces & Litanias, quas communiter non assistentes recitant.

Ex dictis patet quid dicendum sit de illis, qui tempore Iubilæi non præstant ea, quæ tunc temporis præscribuntur interessentibus publicę processioni; sed ea solum faciunt, quæ alijs non interessentibus imponuntur.

Ad rationem dubitandi respondeo primo, nomine absentum illos etiam comprehendi posse, qui Litanijs, & processionibus materialiter solum intersunt, sed longiores Litanias, & preces persoluere non intendunt. hac enim in parte formaliter absentes præsumuntur, & perinde est, ac si non interessent, nec præsens dicitur, qui ad aliud attendit L. coram Titio ff. de verb. sign.

Respondeo secundo onus recitandi Litanias breuiores expressis verbis imponi absentibus, non quia interessentes stricta obligatione teneantur ad lõgiores, & publicas preces; sed quia dum assistunt, & intersunt publicis precibus, præsumuntur velle oneri suo satisfacere publica oratione, & recitatione.

25 Quæres quarto vtrum priuatim recitans diuinum officium lingua Hebraica, Græca, vel Italica satisfaciat pręcepto, vel peccet.

Ratio dubitandi ad ostendendum peccare, & præcepto non satisfacere est, quia non recitat officium iuxta consuetudinem Ecclesiæ, & iuxta ritum Romani Breuiarij, in quo præces latina lingua continentur, qui autem diuinum officium iuxta Ecclesię consuetudinem, seu iuxta Romani Breuiarij ritum non recitat, præcepto non satisfacit.

Ratio vero dubitandi ad ostendendum ipsum pręcepto satisfacere est, tum quia sicut valida est Baptismi administratio facta Italico, aut alio sermone, vt dictum est de Sacramentis cum communi Doctorum sententia; ita etiam valida erit officij recitatio. tum quia quoad significationem, & substantiam est idem officium, licet quoad verba sit accidentaliter diuersum, ille autem præcepto satisfacit, qui facit ea, quę ad præcepti substantiam pertinent, tum quia de Masseo Sacerdote Societatis Iesu fertur, Psalmos in Græcum sermonem vertisse, & Græca lingua recitasse, ne in Indica historia conscribenda rectum dicendi stylum perderet.

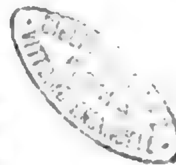

Respondendum mihi videtur recitantem officium lingua Hebraica vulgari, aut alia, non peccare grauiter, præcisis alijs circumstantijs; consequenter præcepto satisfacere quoad ritum substantialem: hæc responsio patet, tum à simili de Baptismo, alijsque Sacramentis, tum ex eadem verborum significatione, quæ sub varijs diuersorum idiomatum verbis continetur. tum ex alijs rationibus pro ratione dubitandi secundo loco allatis.

Dixi non peccare grauiter, vt aduerterem grauem culpam

pam admittere, nisi hoc ex aliqua iusta, & rationabili causa faciat. Ratio est, tum quia facit contra vsitatum Ecclesiæ morem. tū quia sacra Mysteria aliqua ratione paruipendi videntur, dum officium diuinum prætermisso sine causa consueto Ecclesiæ idiomate, & vsu persoluitur. tum quia plebs facili negotio errare posset, non ritè percipiens veram, & germanam verborum significationē, quæ aliquando altior, & profundior est, quam per verba materialiter accepta exprimatur. ob id iure optimo vsus bibliorum vulgari lingua conscriptorum interdictus est. Ita Suarez tom. 2. de relig. lib. 4. cap. 7. num. 8. Emanuel Sà ex parte verbo horæ Canonicæ num. 10. Vincentius Filiucius tomo 2. tract. 23. cap. 3. num. 117. ad finem. idemque sentire debent Reginaldus, Henriquez, Valentia, Grassius, & alij quos retuli de Sacramentis disp. 2. quæst. 2. puncto 4. num. 10. Nauar consil. 12. de celebrat. Miss. Carolus Macignus de horis Canonicis cap. 29. ad finem num. 47. Bellarmin. tom. 1. lib. 2. de verbo Dei ca. 15. & 16. vbi de hac re fusissimè tractat Petrus de Lorca libro primo de locis disp. 12. num. 3.

Ad rationem dubitandi allatam ad probandum non satisfacere.

Respondeo non satisfacere quoad ritum accidentalem, qui in verbis positus est iuxta præscriptum Ecclesiæ morem; satisfacere vero quoad substantiam, & verborum significationem. vt patet ex dictis in responsione, & ex rationibus pro ratione dubitandi postremo loco adductis.

Hinc sequitur primo illum, qui diuinum officium lingua Græca, vel Hebraica, aut alia recitauit, non teneri ad restitutionem fructuum, quia præcepto satis facit quoad substantiam.

16 Secundo illum, qui ex voto tenetur Psalmos Pœnitentiales, aut alias preces recitare, satisfacere voto illas vulgari, & materna lingua persoluendo, præsertim si hoc faciat maioris deuotionis causa. immo in tali euentu, non solum satisfaciet præcepto voti: verum etiam ab omni culpa excusabitur, nisi adsit alia circumstantia, peccaminosā reddens recitationem ea lingua factam: ex nullo enim præcepto tenetur illas preces latina potius, quam vulgari lingua recitare.

17 Quæres quinto vtrum grauiter peccent, & oneri diuini officij recitandi satisfaciant, qui spontè, vel inaduertenter horas Canonicas permutant recitando, ex. g. de Sancto, dum sunt recitandæ de feria, vel recitando de vno Sancto, dum recitandæ sunt de alio, vel de Dominica, vel de Sanctissima Trinitate.

Prima sententia est Syluestri ver. hora quæsito 12. Caietanus ver. hora § 3. Azorij libro 10. cap. 10 quæsito 2. Lessij libro 2. cap. 37. num. 77. Valentiæ tomo 3. disp. 6. quæst. 2. puncto 10. §. quid sit recitandum, Vasquez loco citato dub. 2. Vegæ prima parte cap. 118. casu 17. Zerolæ verbo horæ Canonicæ num. 6. & aliorum afferentium commutātem officium vnius diei in officium alterius diei, peccare solum venialiter, siuè mutet in totum, siuè in partem. Ratio est, quia adimplet præceptum quoad substantiam, quamuis non adimpleat quoad modum; nam substantia præcepti in hoc consistit, vt recitentur septem horæ Canonicæ iuxta Breuiarium præscriptum: ad modum vero, & ritum pertinent, vt eo die recitentur de feria, vel de Sancto, vel de Sanctissima Trinitate, &c. Cum autem violatio præcepti quoad modum non sit peccatum mortale, sequitur mutantem officium vnius diei in officium alterius diei non peccare mortaliter, sed solum venialiter.

Ex hac sententia sequitur eum, qui spontè, aut inaduertenter mutauit officium, non teneri ex præcepto repetere diuinum officium, quia satisfecit præcepto quoad substantiam quauis non satisfecerit quoad modum.

Secunda sententia, quæ mihi probabilior videtur, est Garziæ tomo primo parte 3. cap. 1. num. 150. Pauli Squillantis num. 50. Bellarmini tomo 3. libro 1. controuers. 3. cap. 18. Grassij libro 2. cap. 51. num. 10 Reginaldi libro 18. num. 177. Molfesij tract. 5. cap. 2. num. 50. Suarez tomo 2. de relig. libro 4. cap. 11. nu. 6. & cap. 23. num. 12. & 14. vbi oppositam sententiam ita improbat vt neque probabilem arbitretur. Philiarci prima parte libro 1. cap. 6. conclus. 6. Nauar. de orat. cap. 19 num. 201 Tabienæ ver. hora quæsito 10. Naldi verbo diuinum officium num. 16. Summæ Coronæ. prima parte cap. 1. num. 10. Filiucij tract. 23. cap. 8. quæsito 4. num. 186. & cap. 7. quæsito 3. & aliorum dicentium mutantem officium vnius diei in officium alterius peccare mortaliter, consequenter præcepto non satisfacere. Raito est, tum quia mutans officium, non adimplet præceptum quoad substantiam; cum Ecclesia non solum præceperit recitationem diuini officij in genere, verum etiam in particulari, videlicet vt tali, & tali diei tale, & tale officium recitetur, cuius obligatio transit cum ipso die, vtpotè diei affixa. tum quia quilibet tenetur ad diuinum officium iuxta formam, & ritum à Pio Quinto præscriptū: ad formam autem, & ritum à Pio Quinto præscriptum pertinet distributio officij per dies feriales, & festos tempori accommodatos. tum quia sequeretur illum non peccare mortaliter, qui quotidie recitat idem officium valdè breue, relicto alio multo longiori proprio illius diei: hoc autem non videtur admittendum, nec est conforme volūtati Ecclesiæ. tum quia debitor non satisfacit creditori soluendo minus, quam debet, Ergo neque Clericus satisfacit recitando breuius officium; nam sicut ille violat intentionem creditoris, ita hic Ecclesiæ.

Ad rationem primæ sententiæ respondetur, mutantem diuinum officium, non solum peccare contra modum præcepti; verum etiam contra substantiam; vt patet ex prima ratione secundæ sententiæ.

Hinc patet primo quid dicendum sit in mutatione diuini officij publicè in choro facta præsertim cum hæc mutatio fieri non soleat sine aliqua nota, & scandalo, & res grauis censeatur. Suarez ca. 11. num. 6. & alij.

18 Secundo patet, eum, qui spontè, vel inaduertenter recitauit officium breuis vnius diei, loco officij alterius diei multo longioris, debere supplere omissa modo aduertat ad mutationem, seu errorem antequam dies elapsus sit. Ita Suarez num. 15. Garzias num. 175. Toletus libro 2. cap. 13. num. 6 Paulus Squillas Reginaldus, & alij locis citatis, cōtra DD. primę sententiæ, quam probabiliter sustineri posse existimarem quoties æquiualens recitaretur. tūc enim facilius præsumi posset de voluntate Ecclesiæ. Ita Suarez num. 15 & Filiucius cap 7. quæsito 4 nu. 228.

Quæres sexto, vtrum Episcopus cum aliquo dispensare possit, vt relicto proprio Breuiario, recitet officium iuxta formam alterius Breuiarij, vel vt recitet officium alio die præscriptum.

Respondeo negatiuè. Ratio est, quia Episcopus non potest dispensare in lege superioris, vt patet ex dictis de legibus. Summus autem Pontifex præscripsit, vt quilibet iuxta Romanum Breuiarium recitet officium: Et quamuis Episcopus possit præscribere suis subditis formam officij recitandi, vbi Romanum Breuiarium non adhibetur, exempli gratia, vt hodie fiat officium de feria, cras de Sācto ritu simplici, vel duplici, &c. & consequenter possit hac in parte dispensare; non tamen potest per se loquendo cum aliquo dispensare, vt relicto proprio Breuiario aliud adhibeat. Immo neque potest, per se loquendo, vbi Breuiarium Romanum adhibetur, concedere, vt officium vnius die alio die, recitetur, cum ritus, & forma Romani Breuiarij seruanda sit, & in ea nequeat Episcopus dispensare. Ita Nauar. cap 11. de orat. num. 24. Reginaldus libro 18. num. 171. Suarez cap. 11. numero 6. & cap. 23. nume. 17. Molfesius num. 4. Armilla verbo horæ Canonicæ nu. 13. Tabiena num. 16. Sact. Antonin. 4. parte tit. 13. cap. 4. §. 2. Filiucius cap. 6. num. 186. Carolus Macignus cap. 29. num. 2.

Dixi per se loquendo, nam in aliquo particulari casu concedi potest huiusmodi dispensatio, vt patet ex dictis de legibus, & de testamentis. Ita Macignus num. 19. & alij Doctores cit.

20 An autem Episcopus curare possit, vt Breuiarium Romanum in sua Diœcesi recipiatur, patet ex Bulla Pij V. & ex dictis initio huius puncti, non solum curare posse vt recipiatur; verum etiam posse illud recipere cum consensu vniuersi Capituli, vt patet ex Bulla Pij V.

Obserua tamen circa illam particulam, vniuersi, non exigi exactum omnium Canonicorum consensum, cum hoc, moraliter loquendo, obtineri nequeat, & ferè semper in Capitulis aliquis discrepet, & dissentiat à communi aliorum sensu, & iudicio; sed requiritur, vt consensus præstetur à Capitulo formaliter, id est in vnum locum coacto & congregato: hanc enim significationem inportat verbū illud, vniuersum Capitulum. Ita Suarez cap. 11. num. 4. ad finem, & alij supra cit.

21 Maior difficultas est, vtrum liceat aliquid addere Breuiario Romano.

Respondeo non licere quidquam addere tanquam partem diuini officij. Ratio est, quia Summus Pontifex eodem

[illegible] pacto prohibet aliquid addi, quo prohibet quidquã detrahi. Immo Suarez cap. 13. num. 15 & Filiucius cap. 6. quæsito 11. arbitrantur, eum mortaliter peccare, qui aliquid addit tanquam partem diuini officij, quasi perpetuo ritu hoc statuendo. Ratio est, tum quia eadem ratione prohibetur additio, qua detractio. tum quia vsurpat sibi iurisdictionem magni momenti.

Hoc tamen ego limito contra Suarez, modo addatur pars aliqua notabilis: paruitas enim materiæ, præcisis alijs circumstantijs, semper à mortali excusat, vbi paruitas materiæ dari potest, vt patet ex regulis generalibus traditis de peccatis.

Addo etiam illum à mortali excusari posse, qui aliqua occasione, non ad mutandum ritum, sed ex deuotione indiscreta aliquid addit, exempli gratia, curando vt in choro aliqua commemoratio fiat, vbi non est facienda, aut si curet decantari Hymnos, vel Antiphonas alicuius Sancti, quæ in Breuiario non continentur, vel quando recitandæ non sunt, & hoc multo magis excusabitur in priuata recitatione.

Dixi in responsione, tanquam partem diuini officij: nã si aliquid addatur tanquam aliquid extrinsecum, seu concomitanter ad maiorem solemnitatem, non videtur illicitum, vt si inter vnũ, & alterum psalmum aliquid canatur ad organum, vel musicum instrumentum: hoc enim nullo iure vetitum videtur, teste Praxi modo cantus nõ sit lasciuus, vel omnino profanus. Ita Suarez nu. 16. Filiuc. nu. 214. contra Palud. in 4. dist. 15. art. 2.

PVNCTVM II.

Quomodo recitandæ sint horæ Canonicæ.

VNICA PROPOSITIO.

Horæ Canonicæ recitandæ sunt studiosè, & deuotè. Ratio est, tum quia de ratione orationis vocalis est, vt studiosè, ac deuotè recitetur. tum quia sic expræsè habetur in Concilio Generali sub Innocentio Tertio, cap. dolentes de celebratio. Missarum, vbi hoc præcipitur in virtute obedientiæ, in hac verba. Hæc igitur, & similia sub pœna suspensionis penitus inhibemus distinctè præcipientes in virtute obedientiæ, vt diuinum officium, nocturnum pariter, & diurnum, quantum eis Deus dederit studiosè celebrent pariter, & deuotè.

Vt hæc propositio ritè intelligatur, duo explicãda sunt. Primo, quid requiratur, vt officium studiosè recitetur, Secundo, quid requiratur, vt deuotè persoluatur.

§. Primum.

Quid requiratur, vt officium studiosè persoluatur.

1 *Vt officium studiosè recitetur requiritur, vt omnia ritè proferantur.*
2 *Omittens verba diuini officij in notabili quantitate peccat mortaliter.*
3 *Qui cum socij ita festinanter recitant, vt nondum expletis versiculis à socijs, versiculos sequentes recitare incipiant, suæ obligationi non satisfaciunt.*
4 *Abscissio syllabarum in recitando officium, non mortale, sed veniale peccatum continet.*
5 *Recitans cum socio satisfacit præcepto.*
6 *Et hoc valet, etiamsi is, cum quo recitat non teneatur officiũ recitare, aut recitet sine attentione.*
7 *Idem valet non solum in oratione debita ex præcepto, verum etiam in oratione facta ex deuotione.*
8 *Ille oneri chori satisfacit, qui suos versus alta voce canit, & alios, qui ab alia parte canuntur submissa voce recitat.*
9 *Satisfacit præcepto, qui suos versus alta voce recitat, & aliquem ab alia parte canentem audit, licet omnes audire nequeat.*
10 *Quomodo diuinum officium recitandum sit, dum plures duobus illud recitant.*
11 *Satisfacit præcepto qui non recitat, sed attentè audit responsoria, lectiones, &c.*
12 *Item satisfaciunt Clerici audientes versiculos, qui per organum canuntur. seruata tamen Ecclesiæ consuetudinem.*
13 *An deferentes thus teneantur eam partem recitare, quæ tũc temporis à choro persoluitur.*
14 *Canonicus, qui domi priuatim recitat officium, vt in choro suam præstet operam in seruitijs Ecclesiæ, & chori, percipere potest distributiones, modo ita ferat consuetudo, vel priuilegium.*
15 *Qui choro interest, auditque tantummodo socios canentes, non satisfacit obligationi.*
16 *Qui socios canentes suam partem audit, sed ipse suos versus submissa voce recitat satisfacit obligationi diuini officij, non autem debito chori seruitio.*
17 *Recitans submissa voce, alijs canentibus distributiones percipere non potest.*
18 *Hoc tamen intelligendum est de illis, qui per se ipsos canere, non autem de illis, qui officium per mansionarios canere possunt.*
19 *Tenentur præfati Canonici attendere, & in defectum mãsionariorum publicè recitare.*
20 *Qui recitat suam partem. sed alteram, quam alter chorus profert percipere non potest quamuis attendat, non satisfacit oneri diuini officij recitandi, quamuis à debito chori excusetur, & recitato priuatim officio distributiones percipere possit.*
21 *Recitans officium cum alijs, tenetur illos audire, nec potest recitationem præuenire, vt postea libere euagari possit.*
22 *In recitatione diuini officij mos, & consuetudo seruãda est.*
23 *Recitans cum alijs non debet esse solicitus in ea parte tunc temporis repetenda, quæ ab alijs prætermittitur.*
24 *Recitans diuinum officium priuatim, non tenetur se ipsum audire.*
25 *Qui cum alio recitat ita recitare tenetur, vt ab alio audiatur.*
26 *Vt officium studiosè recitetur opus est, vt sine interruptione persoluatur.*
27 *Proponitur sententia sustinens recitantem cum interruptione grauiter peccare, & præcepto non satisfacere.*
28 *Ponitur sententia auctoris sententis præcepto satisfacere, & non grauiter peccare.*
29 *Respondetur argumentis contrariæ sententiæ.*
30 *Venialem culpam committit qui diuinum officium sine causa recitat cum interruptione, nisi interruptio valdè modica sit.*
31 *Interrumpens officium animo repetendi iam recitata satisfacit præcepto, etiamsi postea eadem non repetat, sed reliqua solum absoluat.*
32 *Missam audiens in die festo animo non satisfaciendi præcepto Ecclesiæ, adhuc satisfacit.*
33 *Vouens se iterum officium recitaturum, dum illud recitaret, non tenetur ad restitutionem fructuum, si officium postea non recitet.*

Vt officium studiosè recitetur. duæ conditiones obseruandæ sunt.

Prima est, vt nihil omittatur.

Secunda, vt horæ Canonicæ sine interruptione recitentur.

Vtramque conditionem duplici propositione prolixius explicabo.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Vt officium est studiosè recitetur, requiritur, vt verba non omittantur, vel mutilentur, sed omnia proferantur, nec syllabæ abscindantur, sed recitentur sine syncopa inquit glos. in cap. dolentes. tunc enim fit syncopa, dum aliquid è medio tollitur, & dimittitur, iuxta illud, E medio quidquam tollas ita syncopa fiet. Ratio autem istius propositionis est, quia deficiente hac conditione. diuinum officium non dicitur studiosè, sed cum defectu, & negligentia recitari, vt constat tum ex natura rei; tum ex sermone, qui sine hac conditione ad aliquem Regem, vel Principem haberetur.

2 Hinc sequitur primo solutio ad illam difficultatem, qua quæritur vtrum omittens verba diuini officij mortaliter peccet, vt dum quis versiculos inchoat, & finit omissis ijs, quæ in medio versu continentur.

Ref-

Respondetur enim omittentem in notabili quantitate peccare mortaliter, quia violat præceptum in re graui, hoc tamen intelligitur, nisi excusetur ob pręcipitantiam linguæ, aut balbutiem, quam corrigere nequeat, vt patebit ex dicendis de causis excusantibus quæst. 6. ita communiter Doctor.

3 Secundo sequitur quid dicendum sit de illis, qui ita cum socij festinanter recitãt, vt nondum expletis versiculis à socij versiculos sequẽtes recitare incipiant: hos enim dicendum est suæ obligationi non satisfacere, quia pars, quæ anticipatè dicitur non communicatur cum socijs, qui eam audire nequeunt; consequenter præceptum violatur, vel saltem dic hoc esse contra consuetum Ecclesiæ vsum, quo inductum est, vt officium cum socio recitetur, alioquin liceret socio dimidiã officii partem canere, alio reliquam canente, & recitante, sicq; dimidio temporis spatio integrum officij pẽsum persolui posset: par enim est ratio partis, & totius. Ita Azor. tomo primo libro 10. cap 4. quæsito 11. Lessius cap. 37. dubio 10. Toletus lib. 2. cap. 13. num. 9. Paulus Squillas 1. par. dub. 20 num. 38. Filiudius to. 2. tract. 23. cap 6. quæsito 9 & cap. 7. quæsito 8. Reginaldus lib, 18. tract. 2. num. 146 & lib. 4. cap. 10. num. 87. loquens de ijs, qui notabiliter versiculos anticipant. Nauar. de orat. cap 13. num. 37. Macignus cap. 25. num. 24. & alij communiter.

4 Tertio non solum eos peccare, qui verba dimittunt; verum etiam qui cum diminutione syllabarum recitant. Hæc tamen differentia est inter abscissionem syllabarum, & omissionem verborum, quod abscissio vltimarum syllabarum non est peccatum mortale, sed veniale, etiamsi notabilis adsit abscissio syllabarum. Ratio est, quia non violatur pręceptum in re graui, cum adhuc perseueret sensus, & significatio verborum. Ita communiter DD. quamobrem qui voluntariè, aut inuoluntariè syllabas abscidit, nõ tenetur, saltem sub mortali. diuinum officium repetere; quia sicut valida sunt Sacramẽta dum aliquæ syllabæ mutantur, permanente verborum significatione; ita validum est diuinum officium celebratum cum mutatione syllabarum: consequenter non est repetendum sub obligatione, præsertim mortali, modo abscissione syllabarum variatus non fuerit in notabili quantitate verborum sensus, vt in simili dictum est de Sacramentis, Azor. cap. 11. quæsito 3. Filiucius cap. 7. quæsito 8. num. 242. & alij communiter.

Quarto patet defectu istius conditionis in propositione expressæ grauem culpam incurri, dum hoc præceptum in notabili quantitate violatur.

5 Sed modo dubium est, primo vtrum recitans cum socio satisfaciat præcepto.

Ratio dubitandi est, tum quia videtur omittere partẽ, quæ ab alio recitatur. tum quia obligatio diuini officij est personalis. tum quia in cap. dolentes, dicitur studiosè celebrent, qui autem alium audit, non dicitur celebrare, sicut Capellanus, qui celebrare tenetur, non satisfacit oneri Capellaniæ Missas audiendo. His non obstantibus.

Respondeo recitantem cum socio satisfacere obligationi officij recitandi. Ratio est, tum quia recitantes sibi cõmune faciunt, quod alternatim recitat. tum quia sic vsu receptum est, sicque fieri consueuit, dum horæ Canonicæ In choro celebrãtur ca. 1. de celeb. Miss. modo quę secreto dicenda sunt, à singulis integrè dicantur, vt Pater. Aue, & Credo. Ita Sanch. in sum. lib, 4 de voto Nald. v. officiũ nu. 3. Suarez cap. 25. nu. 2. Azor. 1. par. lib. 10. cap. 7. quæsito 6. Reginaldus lib 18. num. 158. Lessius lib. 2. cap 37. dub. 9. n. 52. Emman Sà. ver. hora num. 12. Molfesius tract. 5 num. 14. Filiucius tract. 23. cap. 7. quæsito 8. & cap. 6. quæsito 4. vbi ostendunt antiquum esse morem alternatim canendi, & originem à Beato Ignatio traxisse, qui Angelos alternatim canentes audiuit; vt etiã dicitur Isaiæ 6. Seraphim clamabant alter ad alterum.

6 Amplia primo, etiamsi is, cum quo recitatur, non teneatur officium recitare. par enim est ratio, cũ alter onus suum adimpleat partim dicendo, & partim attentè audiẽdo. Addo valere, etiamsi is, cum quo recitatur officium, reticet sine interna attentione; nam alter satisfacit; cum partem suam recitet, & aliã attentè audiat, quæ licet respectu recitantis. nomen orationis non mereatur, est tamẽ oratio respectu attentè audientis iuxta receptum Ecclesiæ morem, præsertim cum actu alterius interno communicare non possimus, & sensus noster ea non capiat, quæ sub sensum non cadunt. Ita Suarez, Molfesius, Reginaldus, Emmanuel Sà, Lessius, & alij locis cit. & nou[illegible] Vincentius Filiucius tomo. 2. tract. 23. cap. 7. quæsito 8. numero 241.

7 Amplia secundo, hoc procedere non solum in oratione debita ex pręcepto Ecclesię; verũ etiam in debita ex voto, ex pœnitentia, vel alia ratione, etiamsi oratio recitanda. sit Rosarium, aut Corona Beatissimæ Vvirginis, vel Litaniæ. Ita DD. citati, alijque statim citandi, quibus adde Nauar. in Manual. cap. 10. num. 19. & seqq. Azor. 1. parte libro 10 cap. 7. quæsito 10. Suarez tomo 2. libro. 3. cap. 9. n. 14. Ratio est, tum quia Clemens Romanus libro 4. constitut. cap. 34. admonet fideles, vt saltem duo, aut tres orent, iuxta illud, vbi fuerint duo, vel tres congregati in nomine, meo, ibi ego sum in medio eorum: non videntur autem duo, vel tres posse ad orandum congregari, nisi alternatim recitent. tum quia rationabiliter iudicare possumus hanc esse vouentis, vel præcipientis intentionem, vt in simili docui de voto.

Ad rationes dubitandi respondeo, onus diuini officij recitãdi esse personale, & ab ipso beneficiario persoluendum esse iuxta præscriptum, & praxim Ecclesiæ. Ecclesia autem maioris leuaminis, & deuotionis gratia permittit officium alternatim recitare.

Ad id, quod dicitur de illo, qui onus celebrandi habet, respondetur illum non satisfacere audiendo, & inseruiendo Sacerdoti celebranti, quia iuxta communem loquendi modum, ille dicitur celebrare Missam, qui offert, cõsecrat, & sumit, non qui celebranti inseruit. Ita Nauar. de orat. cap. 10. num. 20. & cap. 19. num. 80. Palud. in 4. dist. 45. q. 2. art. 2. conclus. 2. Sanchez in sum. lib. 4. de voto Reginald. lib. 18. num. 159. Azor. lib. 10. cap. 7. quæsito 10. Molfesius cap. 2 ad finem, Less. & alij.

Ad id quod dicitur ex cap. dolentes respondetur illud verbum celebrent, explicandum esse celebret iuxta consuetudinem, & permissionem Ecclesiæ. Præterea verbum celebrent, præcisè non importat actionem personalem necessario præstandam ab eo, cui onus imponitur, nisi aliud addatur, vt Sacra Cardinalium Congregatio declarauit in vna Parmen.; in altera Aquilana, & alibi: idẽque decidit Ratæ in vna Brixien. Capellaniæ 2. Martij 1590. Corã Litta loquens de Capellano, cui onus iniungitur in fundatione, vt Missas celebret.

8 Ex dictis à fortiori patet illum satisfacere obligationi diuini officij, & debito chori, qui suos versus alta voce canat, alios vero, qui ab alio choro cantantur, submissę recitat; nam recitat per se ipsum totum officium, partim canendo, & partim recitando, & communicat cum alijs canentibus dum ab ipsis auditur, & cũ ipsis recitat. Ita Suarez tomo 2. de religione libro 4. cap. 12. num. 19. & alij.

Addo hunc non solum non peccare mortaliter, verum neque venialiter, si bona fide. & intentione recitet sine aliorum perturbatione, & scandalo, vt benè idem Suarez, & patet, tum ex allata ratione. tum quia nullus integrè magis officium recitat, quam qui omnia verba studiosè, & deuotè pronunciat.

An autem pręuenire possit recitando partem, quæ ab alio choro persoluenda est, constabit ex dicendis dub. 4. ad finem.

9 Obserua tamen, primo circa recitantes officiũ cum socijs, dum plures simul officium recitant, duo ex. g. ex vna parte, & alij ex alia, non opus esse, vt chorum ex vna parte efficiant, audiant omnes alios, chorum ex alia parte cõstituentes; sed sufficere, vt vocem alicuius audiant, quicũque ille sit: cum enim ipse officium ex sua parte recitet, & aliquem ex alia parte recitantem audiat, negandum non est, quin iste censendus sic officium in choro persoluere, & in parte alterius chori communicare. Ita Azor cap. 6 quæsito 7 Reginald. lib. 18. num. 158. Molfesius cap. 2. numero 19. & 101.

Obserua secundo, dum plures duobus simul recitant officium, non licere officium ita recitare, vt vnus dicat vnũ versiculum, alter alterum, tertius tertium; sed alternatim recitandum esse, facto inter recitantes solum duplici choro, siuè plures sint ex vna parte, siue pauciores: hic enim est vsus, & praxi Ecclesiæ, quam in priuata recitatione extra chorum imitari debemus, cum hunc ritum in choro approbet Ecclesia. Ita Suarez tomo 2. de religione libro 4. cap. 25. num. 2. Molfesius tractat. 5. cap. 2. numero 17. Azor capit. 158. Filiucius cap. 8. q. 8. num. 241. Secus dicendum est de recitatione lectionum, quę si tres sint, vnus

vnus recitat primam, secundus secundam, tertius tertiam, alijs audientibus, sicque permittente consuetudine: alicubi tamen mos inualuit, vt omnes lectiones ab vno proferantur, reliquis attente audientibus Ita Azor loco citato, & alij, & hunc etitam morem in recitatione priuata obseruari quotidie cernimus.

11 Obserua tertio eum satisfacere præcepto horarum Canonicarum, qui non recitat, sed attente audit lectiones, vel orationes, vel capitula, vel responsoria cum ab alio dicuntur, vt patet ex dictis. Ita Syluester verbo hora quæsito 7. Suarez loco citato numero 5. Azor loco citato quæsito 8. & alij quos supra retuli puncto 5. §. primo dubio vltimo.

12 Obserua quarto, illos, qui non repetunt verficulos, qui per organum, vel instrumentum cantantur satisfacere, seruata tamen Ecclesiæ consuetudine, iuxta quam vsu receptum est, vt dum aliqui versus organo canuntur aliquis eorum, qui sunt in choro, eosdem alta voce proferat, hoc enim pacto pars illa reliquo choro communicatur. Ita Suarez, Reginald. Filiucius, Molfesius, & alij quos infra referam num. 13 & quæsito 5. num.

13 Addunt DD. statim citandi eos, qui ex officio, vel mandato superioris detinentur in pulsandis Organis, vel transferendis libris ex vna parte ad aliã, uel in thure præbendo, non teneri per se ipsos illam partem recitare, quæ ab alijs persoluitur; cum enim tunc temporis detineantur ijs, quę pertinent ad diuinum officium, censetur officio cooperari, & suppleri per alios, ita vsu permittente, vt ait Reginaldus libro 18. nu. 160. ad finem, & num. 188. Molfesius tract. 5. cap. 2. num. 21 & 23. Arrag. 2. 2. quæst. 83. artic. 12. in fine Naldus verbo diuinum officium num. 7. Azor lo. cit. ca. 14 q. 2. Nauar cap. 21. n. 15. & alij.

Sed mihi probabilius dicendum videtur satisfacere quidem assistentiæ, & obligationi chori, consequenter posse distributiones accipere, non vero satisfacere simpliciter obligationi diuini officij, nisi illud postea priuatim recitet, vel saltem nisi attendant ad ea, quæ interim recitantur. Ratio est, quia non dicitur recitare diuinum officium, qui verba diuini officij non profert, vel ad illa non attendit L. coram Titio ff. de verbo signif. ita sentire videtur Nauar. cap. 1. de orat. num. 37. Moneta de distribut. 2. parte quæst. 2. num. 4. Naldus ver. diuinum officium num. 14. Emman. Sà ver. horæ Canonicæ num. 8. Vasquez loco citato art. 5. dub. 6. num. 111. Filiucius cap. 6 quæsito 3. num. 191. Suar. cap. 14. num. 13. Molfesius ex parte tract. 5. cap. 2 num. 23. vbi etiam optimè docet, dum totus chorus vnum canit Psalmum alternatim cum organo, aut alio musico instrumento, opus esse, vt versus, qui per organum canuntur, alta voce ab aliquo proferantur in choro, alioquin officium integrè non recitatur, cum organum verba non proferat, idemque tradunt Suarez, Filiucius, & alij relati num. 12. Secus si cum organo musici cantores cantent: tunc enim satis est musicos cantores audire, modo verba clara voce pronuntientur. Ita DD. cit.

14 Hac occasione explicari potest illa difficultas, qua quæritur vtrum illi Canonici peccent, & teneantur ad restitutionem distributionum, qui domi priuatim recitant officium, & postea in Ecclesia alijs seruitijs Ecclesiæ, & chori, vel in ministrandis Sacramentis, seu in audiendis confessionibus detinentur.

Respondet Summa Corona par. 1. de recitando officio fol. mihi 50. col. 2. & alij non peccare; consequenter excusari Archipresbyterum, Decanum, & similes, qui detinentur in seruitijs chori. ita vt nõ possint in choro officium recitare, sine magna distractione, & interruptione.

Hanc sententiam ego approbo, si intelligatur de ijs Canonicis, quibus ex officio incumbit ea munia obire attentis constitutionibus, & vsu Ecclesiæ. ita sentire debent DD. quos retuli disp. 2 q. 4. puncto 5. & 6. Ratio est, quia cooperantur diuino officio quantum commodè possunt, & præsentes reputantur ex vsu, vel priuilegio, vel constitutione, vt suppono iuxta dicenda puncto 5. & 6 iam citato.

Hic addi posset dispositio, quam addit Concilium Tridentinum sess 22 cap. 3. de reformat. loquens de habentibus dignitates, quibus adnexa est animarum cura extra ciuitatem: isti enim censentur præsentes dum in Ecclesia curata manent. sed videri potest ipsum met Conc. Trid. Decret. dum casus occurrerit, quem raro euenturum opinor.

15 Secundo dubium est, vtrum qui choro interest, auditque tantummodo alios recitantes, satisfaciat pręcepto.

Respondeo non satisfacere, nisi etiam ipse suos versiculos recitet. Ratio est, tum quia pręceptum Ecclesię est de recitandis horis Canonicis: qui vero alios tantum audit, non dicitur recitare. tum quia in Tridentino sess. 24. cap. 12. de reformat. dicitur, omnes compellantur diuina per se, & non per substitutos obire officia. hoc tamen intelligendum est cum limitatione in subsequenti dubio adducenda.

Tertio dubium est, vtrum ille saltem satisfaciat, qui audit socios canentes suam partem, sed ipse suos versus submissa voce recitat. Ratio dubitandi est, quia de ratione societatis est, vt bona communicentur L. 1. ff. pro socio: officium autem per modum societatis celebratur, dum cum socijs recitatur.

16 Respondeo primo illum, qui submissa voce recitat suos versiculos, & audit socios canentes suam partem, satisfacere obligationi diuini officij. Ratio est, tum quia ipse recitat suam partem, & communicat in parte sociorũ, cõmunicantium sibi suam partem. quamuis ipse submisse recitando non communicet suam partem socijs. tũ quia sequeretur eum, qui adhibet socium non habentem obligationem diuini officij recitandi, non satisfacere recitando submissa voce, sed ad iterũ recitandũ obligari: hoc autem videtur falsum; cum viri timoratæ conscientię frequẽter hoc facere soleant, ne fatigentur in recitando, vel vt magis ad deuotionem excitentur. Ita Tabiena v. hora q. 37. Suarez tom. 2. de relig. lib. 4. cap. 12. num. 6 & seqq. Molfesius tract. 5. cap. 2. num 24. Pet. Nauar. de restitut. lib. 2. num. 116 Lessius libro 2. cap 39. dub. 33. num. 184. Filiucius tract. 23 cap. 6. quæsito 5. num. 195. Nauar. de orat. cap. 10. num. 47. contra Caietanum tom. 1. opusculorum tract. vlt. respons. 9. & alios.

17 Respondeo secundo eum, qui suos versiculos submissa voce recitat, & alios alterius chori attente audit non satisfacere debito seruitio chori, quamus obligationi diuini officij recitãdi satisfaciat, nec officium repetere teneatur. Ratio est, quia redditus Ecclesiastici dantur Canonicis, vt inseruiant, & cantent cum alijs, clement. 1. de celebrat. Missarum cap. vltimo dist. 92. vbi dicitur, Clericos deputatos ad Ecclesiam debere in Ecclesiam conuenire ad quotidianũ psallendi officiũ. Sed Clerici non deputantur, nec conuenire solent, vt audiant reliquos, sed vt simul psallãt: sicut non conducitur operarius ad uineam, vt ibi assistat, sed vt in ea operam suam nauet; nec Parochus, vt simpliciter resideat, sed vt onera Parochalia exerceat; ergo debent simul psallere; consequenter qui suos versiculos submisse recitat, non satisfacit debito chori, quamuis alios attẽte audiat. Ita Sotus libro 10. de iust. quęst. 5. art. 4. Paulus Squillas 1. parte dub. 29. num. 60. Beia prima parte ca. 55. Graffius prima parte ca 51. Macignus cap. 66. num. 3. Azor. 1. par. lib. 10. cap. 11. quęsito 5. Reginald. libro 18. nu. 175 Suarez num. 9. & 12. Filiucius tomo 2. tract. 23. cap. 6. quęsito 5. nu. 196. Nauar. Less. & alij loc. cit.

Hinc sequitur recitantem submissa voce alijs canentibus, non posse distributiones percipere. Ratio est, tũ quia distributiones conferuntur canentibus, & inseruientibus in choro. tum quia, qui non facit quod debet, non recipit quod oportet. tum quia hic facit contra iustitiam commutatiuam, ergo tenetur ad restitutionem. Ita Pet Nauar. Squillas, & Lessius loc. cit. Suarez loco citato cap. 12. num. 10. Rodriquez 1. par. cap. 146. num. 5. Filiucius loco cit. nu. 196 Concedo tamen posse percipere mediam partem distributionum, quia non deest in totum suo muneri, cum assistat choro, officiũ submisse recitet, & reliquos audiat. Ita Suarez loco cit. num. 18. Paulus Squillas, & Filiucius, locis cit contra Azorium lib. 10. cap. 11. Nauar. & alios, & hoc pacto intelligenda sunt verba constitutionis Pij V. quę incipit, & proximo Lateranensi, & in qua decernitur, vt Canonicus qui non psallit in choro, licet pręsens adsit, fructus amittat quos lucri fecisset si cãtasset. Ratio, cur ita sint intelligenda, est, tum quia partem sui muneris adimplet; ergo par non videtur vt omnes fructus amittat. tum quia in pręlata constitutione non dicitur qui nõ psallit, sed qui choro addictus non recitans omnibus horis Canonicis cum alijs pręsens adsit.

Immo nonnulli DD. arbitrantur Canonicũ assistentem, & non canentem, licet nequeat integras distributiones capere, posse nihilominus dimidiam partem recipere, quia distributiones non solum conferuntur pro cantu,

verum etiam pro assistentia in choro. Æquum ergo videtur, vt assistens choro distributiones assistentiæ respondentes capiat. Ita Beia prima parte casu 55. sub finem. Medina in exposit præcept. §. 11. sub finem. Petrus Nauarrus lib. 1. de restitut cap. 2. num. 222 quos citat, & sequitur Carolus Macignus de horis Canonicis cap. 68 num 3. & seq. & Cenedo collect. xv. ad 6. num. 6. pag. mihi 534. ex impressis nouissimè Venetijs. Sed oppositum in hoc casu clare colligi videtur ex Bulla Pij Quinti, in qua Summus Pontifex fructus, & distributiones absolutè denegat interessenti, sed non recitanti, cum hac videlicet limitatione, vt si extra chorum recitauerit officium, recipiat fructus: beneficiarius enim priuatim recitans fructus suos facit: si vero neque in choro, neque extra chorum recitauerit, amittat fructus, & distributiones. (si videlicet beneficiarius neque in choro, neque extra chorum recitauerit:) nam ratione omissionis officij amittit fructus ratione absentiæ à Choro iacturam distributionum facit. Si vero priuatim extra chorum recitauerit officium non amittit fructus, cum hic non sit deterioris conditionis eo, qui ad chorum nõ accessit: neque de hoc casu loquitur Bulla Pij V. sed de primo. Alias responsiones affert Carolus Macignus de horis Canonicis cap. 68. num. 17. Sed illæ mihi non probantur: putat enim in hac Bulla nomine fructuũ intelligi distributiones, quod non videtur admittendum, cum Summus Pontifex dixerit fructuum, & distributionũ amissionem, & cæt. vide ipsamet Bullã, infra referendam quæst. 5. puncto 2.

18 Hæc tamen limitanda, & intelligenda sunt de beneficiarij, & qui per se ipsos cantare debent, non vero de illis, qui ex priuilegio, vel ex fundatione, vel ex consuetudine legitimè præscripta, tenentur solum assistere in choro, dum adsũt Mansionarij, qui Canonicarum nomine persoluunt; nam isti satisfaciunt, & lucrantur distributiones deuotè assistendo, quia non desunt suo muneri, & iura præscribentia diuinum officium per Canonicos recitari, loquuntur de iure communi. Ita Lessius lib. 2. cap. 34. dubio 33. num. 184. Nauar. cap. 12. de orat. num. 101. Macignus cap. 66. num. 4 Pet. Nauarrus libro 2. cap. 2. num. 114. & seqq. Filiucius num. 197. Molfesius cap. 2. num. 25. Suares ca. 12. num. 11. & seqq. Moneta q. 2. nu 25. de distribut. Pesantius 2. 2. quæst. 62. art. 2. disp. 4. num. 4. & 7. & seq. Azor. lib. 10. c. 11. quæsito 5. & 6. vbi loquitur de consuetudine, Naldus v. officium nu. 14. Garzias 3. p. c. 2. nu. 514. & alij quos infra referam.

19 Obserua tamen cum Suares nu. 20. hos, cum adstant choro teneri ad attendendum, & audiendum more orantium, alioquin vana, & inutilis esset ipsorum præsentia. Immo non potest quis dici præsens alicui rei, dũ ad aliud attendit. L. coram Titio ff. de verb. signif. ob id de Matrimonio docui Parochum non censeri præsentem celebrationi Matrimonij, dum non aduertit ad id, quod agitur, idem tenet Moneta n. 24. Pesantius lo. cit.

Addo cum Petro Nauarro, Pesantio, Moneta locis cit. Canonicos, qui alias per Mansionarios officium recitare consueuerãt, teneri per se ipsos officium recitare, si casu aliquo non adsint Mansionarij: alioquin nec per se, nec per alios satisfacerent, & Ecclesiam debito seruitio defraudarent.

Ad rationem dubitandi initio allatam, dicẽam procedere in contractu societatis, quæ ad negotia, & lucra communia initur, nõ vero in societate imperfecta, in qua vnus potest suam partem alteri communicare; immo non potest non communicare, ex suppositione quod alta voce recitet, licet ipse alterius partis particeps minimè sit ob verba submissa voce ab altera parte prolata.

20 Quarto dubium est, vtrum ille satisfaciat, qui suam partem recitat, sed alteram, quam alter chorus recitat, nõ potest percipere, quamuis attendat.

Respondet Emman. Sa verbo horæ Canonicæ num. 9. satisfacere, nec teneri supplere, nisi fortè surdus sit. idem tradit Suarez cap. 28 num. 15 loquens de surdo, qui alios Canentes in choro non intelligit, nec eos sequi potest. Sed mihi dicendum videtur non satisfacere, sed teneri supplere, vt satisfaciat obligationi recitandi diuinum officium. Ratio est, quia ille non satisfacit præcepto, qui non recitat diuinum officium, vel non communicat in illa parte, quæ à socijs canitur: hic autem, qua parte nõ audit socios canentes non recitat diuinum officium, nec magis communicat in illa parte, quæ à socijs canitur, quam communicet surdus, consequenter non satisfacit præcepto; consequenter priuatim supplere tenetur. Ita Reginaldus lib. 4 cap. 10. n. 87. & alij DD. statim citandi.

Existimarem tamen istum postquam suppleuit, non solum posse fructus percipere; verum etiam distributiones, quia verè dicitur astitisse choro, & communicasse suam partem alijs, neque per ipsum stetisse, quin versiculos à socijs recitatos audiret, & illam partem suam efficeret; cõditio enim censetur adimpleta, quando non stat per eum, qui eam adimplere debet; regula cum non stat de regul. iur. in 6. Ita Moneta de distrib. 2. p. q. 2. n. 47. Nauar. de orat. cap. 11. nu. 41. Suarez cap 30. nu. 15.

21 Ex dictis in hac difficultate colligi potest eam partẽ chori, quæ tacet, teneri attendere ad aliam, quæ cantat, eamque audire: nam ex vi suę obligationis tenetur ad officium concurrere, & totam orationem aliquo pacto facere suam: qui autem non attendit ad ea, quæ ab alia parte canuntur, non concurrit ad illam partem, nec eam facit suã; consequenter non satisfacit suæ obligationi circa chorum.

Addo non satisfacere præueniendo, & priuatim recitando partem alterius chori, & postea libere vagando, quia non satisfacit publicæ orationi chori; licet satisfaciat priuatæ. Quamobrem ille non videtur obligationi chori satisfacere, qui antiphonam, aut lectionem, quæ ab alia parte canitur, celeriter submissa voce dicit, & postea libere vagatur; nam perfecta sua recitatione tenetur attendere ad ea, quæ ab alia parte canuntur, vt communicet in oratione publica. idem dic de eo, qui solemnem Missam audire tenetur, sed recitato priuatim Symbolo, vel Euangelio voluntariè distrahitur, dum Symbolum, aut Euangelium canitur. Ita Filiucius cap. 6. num. 200. Suarez libro 4 ca. 12. num. 20. sub finem. & idem nu. 21. post Nauarrum de orat. cap. 15. optimè subdit nonnulla notatu digna, & ad praxim accommodata, quibus ego subscribo.

22 Primum est, vt in recitatione diuini officij seruetur mos, & consuetudo; hæc enim est Ecclesiasticæ obligationis interpres, & legem inducere potest Quamobrem dum lectio, vel antiphona, vel oratio, vel capitula, vel quid simile canitur ab vna parte, non est necesse, aut expediens, vt Canonici alterius chori illa priuatim voce repetant, sed sufficit canentem audire; quanquam curare possunt librũ ad se deferri, vt canentem melius audiant, modo hoc adeo prudenter facere possint, vt alios non perturbent, nec singularitatis vitium incurrant. Si vero vsu receptum sit, vt aliquæ antiphonæ, vel orationes à toto choro recitentur alta, vel submissa voce, omnes ad chorum, seu cantum deputati recitare debent, alioquin muneri suo non satisfaciunt. Vide Nauarrum de orat. cap. 10. num. 16. Suarez loco citato num. 18. & seqq. Azorium cap. 7. quæsito 6. Reginaldum nu. 158. Syluestrum v. hora quęsito 7. Molfesium c. 2. Filiucium to. 2. tract. 23. cap. 6. quæsito 6. & Macignum cap. 66. & seqq.

23 Secundum est, vt dum aliquid ab aliquo prætermittitur, non valde soliciti simus in ea parte tunc temporis repetenda. Ratio est, tum quia ob solicitudinem illius repetendæ facile fieri potest, vt nouus error committatur. tum quia materia leuis est, consequenter, vt plurimum, prætermitti potest ex leui causa Ita Suarez cap. 11. num. 10. vbi testatur de communi; & cap. 12. num. 18. & 21. Nauar. ca. 15. num. 5. Molfesius loco citato. Vincentius Filiucius trac. 23. cap. 6. num. 199 & 203. Turrecremata, Cardinalis, & alij apud Monetam nu. 48. & apud Carolum Macignum c. 35. nu. 11. & cap 17. num. 12.

Quinto dubium est, vtrum necesse sit, vt recitans priuatim officium ita verba proferat, vt se ipsum audiat. Ratio dubitandi est, quia hæc est oratio vocalis cap. 1. & cap dolentes, de celebrat. Missarum, de ratione autem orationis vocalis est, vt voce proferatur, & ab aliquo audiatur; vox enim essentialiter est sonus quidam. ita Reginaldus, Filiucius, & alij DD. statim citandi.

24 Ego vero respondeo non opus esse, vt recitans se ipsum audiat, sed sufficit vt omnia verba distinctè proferat, siue se ipsum audiat, siue non. Ratio est, tum quia nullo iure probatur recitantem ad hoc teneri, cum præcepto obliget ad dicendum, non ad audiendum. tum quia oratio ore, & voce fieri potest, etiamsi non audiatur ab ipso recitante, & ex se fit quidam sonus formatus ex allisione aeris ad labia, & dentes. tum quia sequeretur surdastros teneri officium altissima voce recitare, aut dici, non posse orationem vocalẽ facere. itẽ sequeretur eum, qui se ipsum ex ali

quo

quo accidente audire nequit, dum diuinum officium recitat, exempli gratia, ob strepitum malleatorum, non satisfacere præcepto. Ita Nauar. cap. 20 de orat. num. 14. Suarez tom. 2. de relig. cap. 18. num. 17. vers. simile dubium, & cap. 7. num. 5. Malderus tract. 10. cap. 2. dub. 3. ad finem, Molfesius cap. 2. ad finem, num. 101. licet contrarium sentiat num. 101. Toletus libro 2. cap. 10, num. 4. licet obscure loquatur Macignus cap. 60. num. 4. Azor. 1. parte libro 10. cap. 11. quæsito 4. Paulus Squillas dub. 13. num. 45. contra Reginaldum libro 18. num 174. Medinam C. de orat. quęsito 7. Vincentium Filiucium tract. 23. cap. 3. num. 117. & cap. 7. quæsito 8. Valentiā tomo 3. disp. 6. quæst. 2. puncto 10. §. circa quartum, & alios arbitrantes teneri se ipsum audire.

25 Aduertendum tamen est hanc differentiam esse inter recitantem se solo, & recitantem cum socio, astricto in re diuini officij, quod recitans cum socio astricto hoc onere, ita distincte verba proferre debet, vt audiatur socio; alioquin in causa erit, vt socius præcepto non satisfaciat, dum socius tenetur horas ex præcepto recitare, & alter cum eo recitans pręuidet fore vt socius nō sit per se ipsum repetiturus, quæ non audiuit: recitans enim officium cum socio, supplere debet audiendo quod omittit recitando; alioquin in parte quæ ab alio canitur, nullam partem habere dicetur. Ita DD. citati.

Ad rationem dubitandi patet responsio ex dictis; quāuis enim oratio vocalis ex sua natura sensibilis sit: falsum tamen est de ratione orationis vocalis esse, vt à recitante audiatur, cum non dirigatur ad ipsum recitantem, sed ad Deum, qui non solum corde, verum etiam ore laudandus est, licet intima cordis intueatur, & scrutetur.

SECVNDA PROPOSITIO.

16 VT officium studiosè recitetur, non solum persoluēdum est sine diminutione verborum, & concisione litterarum, & syllabarum, vt in prima propositione probatum est; verum etiam sine interruptione (loquor autem non de interruptione, quæ fit inter vnam, & alteram horam, quam perspicuum est fieri posse; sed de interruptione, quæ in partibus vnius, & eiusdem horæ, cōtingit, vt si quis inchoato Matutino vocetur ab amico ad ludum, ad negotia, vel ad alia.) Ratio igitur, cur sine interruptione recitandum sit diuinum officium est, tum quia non decet inchoatam orationem cum Deo sine causa intermittere, sicut non conuenit, vt quis dum Regem alloqui incepit ab incepto sermone desistat, & ad plebeū, ac infimæ conditionis hominem sine causa sermonem suum diuertat animo ad Regem iterum redeundi ad perficiendum, & pertractandum negotium antea inchoatū. tum quia non est recedendum ab vsu, & more Ecclesiæ; nec vnitas orationis, quam Ecclesia in singulis horis præscripsit, dimittenda est ita communiter DD.

Sed modo dubium est primo, vtrum qui horas Canonicas cum interruptione recitat, præcepto Ecclesiæ satisfaciat, vel lethalem culpam incurrat.

27 Prima sententia est lethalem culpam incurrere, & præcepto Ecclesiæ non satisfacere, si notabilis, & lōga fiat interruptio sine iusta causa. Ita Emman. Sà, Nauarrus, Medina, Azorius, & alij locis statim citandis. Ratio est, primo, quia ex communi Doctorum opinione, non solum graue peccatum committitur, verum etiam irritum, & inane redditur Sacramentum, dum forma Sacramentorū cum interruptione profertur, vt patet ex dictis de Sacramentis; ergo etiam grauis culpa incurri videtur, dum diuinum officium cum notabili recitatur interruptione.

Secundo quia pars diuini iam diu antea recitata, censetur finita: oratio autem finita non potest cum subsequenti continuari: illa enim continua dicuntur ex communi Peripateticorum sententia, quorum extrema sunt simul.

Tertio in Concilio Toletano septimo sub pœna excommunicationis cauetur ne quis diuina officia interrumpat. Pœna autem excommunicationis mortalem culpam prętequirit, & supponit. Verba præfati Concilij septimi, quę referuntur in cap. nihil 7. quæst. 1. sunt hæc.

Nullus absque præuentu patētis molestiæ minister, vel Sacerdos, cum cœperit imperfecta officia præsumat omnino relinquere. Si quis autem temerarie hoc præsumpserit excommunicationis sententiam sustinebit.

28 Secunda sententia, quæ mihi verior, & probabilior videtur, est recitantem diuinum officium cum interruptione non peccare mortaliter, sed satisfacere præcepto Ecclesiæ quoad substantiam, siuè ad longum, siue ad breue tempus interrumpat. Quamobrem interrumpens horam in medio, vel ēt psalmū non peccat mortaliter, modo postea reliquā partem absoluat, ēt si partem prius dictā non repetat. Ratio est, quia verum est dicere hunc intra eundē diē totum diuinum officium recitasse; ergo etiā verū erit dicere præcepto Ecclesiæ satisfecisse. consequētia patet, quia ille præcepto Ecclesiæ satisfacit, qui facit opus ab Ecclesia præscriptum. hic autem facit opus ab Ecclesia præscriptum, tum quia totum recitat officium, nec vllam ipsius partem omittit. tum quia de substantia singularum precum non est continuatio, & preces interruptæ efficiunt vnum officium, suamque habent significatisinem, sicut multæ confessiones interruptæ integrant vnam confessionem obtenta in fine absolutione, iuxta dicta de Sacramento pœnitentiæ. Nec est eadem ratio diuini officij, & formę Sacramentorum; nam in formis Sacramentorum requiritur moralis continuatio propter practicam verborum significationem, quam forma habere non potest, dum cū morali interruptione profertur, vt patet ex dictis de Sacramentis; in diuino autem officio non adest huiusmodi practica significatio: cum diuinum officium non sit institutū ad aliquid ex vi verborum producendum. Ita Suarez ca. 24. num. 9. & 10. licet cap. 11. num. 9. arbitretur interruptionem, seu interpellationem notabilem factam à toto choro contra communem consuetudinem, & ritum Ecclesiæ graue peccatum esse ex suo genere, quamuis sepius à graui culpa excusetur, posita bona fide, vel ignorantia probabili, & secluso scandalo. Sed Suarez rigorose nimis, meo iudicio, loquitur, dum non adest scandali periculum. opinioni Suarez adhæret Filiucius tomo 2. de horis Canonicis tract. 23 cap. 9. quęsito 7. num. 102. & cap. 2 quæsito 7. Lessius libro 2. cap. 37. dub. 10. nu. 57. post Caiet. & alios, Arrag. loco citato art. 12. Naldus num. 4. Contra Emmanuelem Sà v. horæ Canonicæ, ad finem. Nauar. de orat. cap. 16 num. 75. Medinam de orat. quæst. 16. sub finem Angles de orat. quæst. 5. difficult. 5. Macignum cap. 87. num. 12. Azorium prima parte lib. 10. cap. 8. quæsito 5. & alios asserentes interrumpentem diuinum officium ad longum tempus non satisfacere oneri diuini officij recitandi, sed ad illius repetitionem obligari.

29 Ad primam rationem primæ sententiæ patet responsio ex dictis: non enim argumentandum est à Sacramentis ad diuinum officium; cum in Sacramentis cum interruptione formæ administratis, graue sacrilegium committatur; Sacramentum enim irritum est, & inualidum, suoq; caret fructu, quia forma Sacramenti efficit significando, & significat efficiendo: cum autem suam non habeat significationem, dum cum morali interruptione profertur, sequitur etiam suum non habare effectum, vt communis Theologorum schola docet.

Ad secundam respondeo finiri in ratione actionis, non autem in ratione officij, cuius est pars: non enim desinit esse pars officij ob interruptionem superuenientem, vt in simili patet, tum de confessione partiali, quam pœnitens ob peccatorum copiam, vel alia de causa vnica vice absoluere non potuit. tum de horis ipsis inter se, quę non desinunt esse pars diuini officij, siue seorsim; siue simul successiuè recitentur.

Ad id, quod dicitur ex communi Philosophorum sententia, respondeo procedere in quantitate discreta, & in alijs, quæ non requirunt continuationem physicam, sed moralem vel nullā ad præcepti substantiam adimplendā.

Ad tertiam responderi possit primo Concilium Toletanum non inducere vniuersalem obligationem. Verum hæc responsio mihi displicet: cum enim hoc Concilium inseratur sacris canonibus, dicendum est, inducere obligationē, quam Sacri Canones pariunt, cum à Summo Pontifice, tanquam ab vniuersali legislatore, approbari videantur.

Respondeo secundo, præfatum textum loqui de interruptione sacrificij Missæ. Concilium enim loquitur de Sacerdote Missam celebrante, vt patet ex ipso textu.

Respondeo tertio præfatum textum, etiamsi daremus, quod tamen non admittimus, loqui de diuinis officijs, de quibus nobis sermo est explicandum esse de omnimoda interruptione, quæ fit animo non persoluendi ea, quæ supersunt recitanda.

Ex dictis sequitur primo, conditionem, qua diximus diuinum officium sine interruptione recitandum esse, non esse, simpliciter necessariam; cum præcepto quoad substantiam adimpleri possit cum interruptione.

Secundo sequitur interruptionem diuini officij non esse mortaliter peccaminosam, nisi mortalis aliqua circumstantia superaddatur, quæ mortalem malitiam tribuat, vt si diuinum officium interrumpatur cum graui adstantium scãdalo, aut si verba valdè turpia, & obscœna inmisceantur.

30 Concedendum tamen est interruptionem diuini officij non carere culpa veniali, si absque iusta causa contingat: est enim contra vnitatem moralem vniuscuiusq; horæ, & contra consuetudinem, habetque adiunctam quandam indecentiam, etiamsi fiat animo repetendi partem jam dictam; sicut inurbanitatis, & rusticitatis notam incurrit, qui inchoato sermone cum principe ad alia absq; causa diuertit, alloquendo plebeum hominem, &c. etiãsi hoc facit cum animo iterum alloquendi Principem.

Secus dicendum est si diuini officij interruptio contingat ex iusta causa: nam qui aliquid ex iusta causa facit, prudenter operatur, consequenter excusari potest etiam à veniali culpa, vt si incepto officio vocetur à superiore, aut concionem audire, vel orationẽ facere debeat, aut si incepto officio verba devotionis habeat cum socio, aut aliquam meditationem interponat, aut alia verba iaculatoria ad Deum intermisceat; adest enim iusta pietatis, & deuotionis causa, & hæc non censetur moralis interruptio diuini officij; cum hæc omnia dirigantur ad Deum laudandum. Ita Azor. prima par. libro 10. cap. 8. quæsito 3. & quæsito 8. vbi idem asserit de Rosario, Corona alijsque orationibus ex voto, vel confessarij præcepto debitis. Lessius num. 59. Nauarr. de orat. cap. 16. num. 68. & sequent. Arragon. 2. 2. quæst. 83. art. 12. Suarez cap. 11. nu. 9. & cap. 24. ad finem. Regnaldus lib. 18 num. 162. Carolus Macignus cap. 87. num. 16. Filiucius loco cit. nu. 239. Molfesius, & alij communiter.

Addo modicam, & valdè breuem interruptionem excusari posse ab omni peccato, etiãsi fiat absq; iusta causa, quia parum pro nihilo reputatur, & vno, duobus, vel etiam tribus verbis oratio interrumpi non videtur, moraliter loquẽdo, vt in simili dictum est de Sacramentis. Ita DD. cit. breuis igitur interruptio, non est peccaminosa, sicut neq; longa si fiat ex causa: sine causa vero est venialis.

31 Secundo dubium est, vtrum satisfaciat præcepto, qui inceptum officium interrumpit animo repetendi iam recitata, sed postea non repetit. item vtrum satisfaciat præcepto, qui recitat diuinum officium nolens tunc præcepto satisfacere, sed intendens iterum repetere ad satisfaciendum præcepto.

Ratio dubitandi est, quia actus agentiũ non operantur vltra intentionem eorum L. non omnis ff. si certũ petatur.

Respondeo satisfacere, nec teneri ex vi præcepti Ecclesiastici repetere iam recitata. Ratio est, quia ille satisfacit præcepto, qui facit opus ab Ecclesia præceptum: sed hic facit opus ab Ecclesia præceptũ, cũ Ecclesia non præcipiat recitari officium animo repetendi, vel adimplendi præceptum, sed simpliciter præcipiat quotidie recitari diuinum officium; Ergo satisfacit præcepto. Ita Paulus Squillas par. prima dub. 22 Vasquez in opusc. de benef cap 4. §. 1. dub. 7. num. 114. vers. verumtamen. Molfesius tract. 5. ca. 2. num 40 & 52. Garzias de benef. tract. 1. par. 3. cap. 1 num. 198. Valentia tom. 3. disp. 6. quæst. 2, puncto 10. ad finem, Naldus verbo diuinum officium num. 3. & 8. Filiucius to. 2. tract. 23. cap. 8. quæsito 1. num. 251. Lessius loco citato dub. 10. num. 59. Henriquez de Missa cap. 25, num 6 Francolinus de tempor. cap. 27. Macignus cap 87. num. 26. loquens solum de primo casu, Suarez loco citato cap. 24. in fine, & cap. 20. num. 8. Reginald. libro 18. num. 150. quicquid idem dicat num. 162. Vasquez 1. 2. quæst. 100 artic. 9. Arragon. 2. 2. quæst. 83. artic. 13. contra Azorium loco citato quæsito 8. Nauarrum loco citato numero 73. Carolum Macignum de horis Canonicis cap. 84. num. 8. & seqq. Medinam loco cit. vers. de tertio, & alios, quos retuli de legibus quæst. 1. puncto 10. propositione 2. nu. 9. 39. & seq. vbi etiam ostendi non opus esse, vt prior voluntas positiuè mutetur, ita vt beneficiarius explicite [illegible] recitatione præterita satisfecisse præcepto. Idem [illegible] tenent Rodriquez, Philiarcus, Ledes[illegible] & alij [illegible] numero appellet Garzias loco cit. nu. [illegible] & seqq. Carol. Macig. lo. cit. cap. 84 & alij.

Excipi posset ab hac doctrina beneficiarius, [illegible] iustitia diuinum officium recitare tenetur: sicut enim qui ex iustitia tenetur tradere centum Caio, non liberatur ab onere, si tradat Caio centum animo liberali, & gratuito, vt dictum est de legibus. ita non eximitur ab obligatione officij iterum recitandi qui diuinum officium recitat animo iterum recitandi, vt præcepto satisfaciat.

Verum ad hanc exceptionem responderi potest, Ecclesiam non adeo rigorose onus imposuisse, vt velit officium recitari animo satisfaciendi præcepto, sed simpliciter officij recitationem præscripsisse: consequenter ipsius intentioni satisfieri, etiamsi officiũ ex deuotione recitetur, animo iterum recitandi ad præceptum adimplendum.

Ad rationem dubitandi, initio allatam, respondeo actũ agentium non operari vltra ipsorum intentionem in ijs, quæ ad ipsius intentione pendent: adimpletio autem præcepti non pendet: ab intentione illius adimplendi; cum Ecclesia hanc intentionem non requirat, vt clarius explicaui loco cit. de legibus.

32 Hinc colligi potest primo, quid dicendum sit de eo, qui Missam audit animo nõ satisfaciendi præcepto auditione illius Missæ, sed intendens aliam audire, vt satisfaciat præcepto: dicendum enim est istum satisfacere præcepto, quia Ecclesia non præcepit Missæ auditionem cum animo adimplendi præceptũ; sed simpliciter præcepit Missam audiri. Ita DD citati contra Nauarrum, Azoriũ Medinam, Carolum Macignum. & al[illegible]. Ideo si lata esset excommunicatio contra non audientes M[illegible] non ligaret eum qui Missam audiuit animo non satisfaciendi præcepto, modo deuote audierit. Vide quæ dixi de legibus loco proxime citato, vbi de hac re fusius disserui, & difficultates, quæ hunc adduci possent dissolui, & explicaui.

33 Secundo colligitur eum, qui dum recitaret officiũ, vouit se iterum recitaturum, non teneri ad restitutionem, si officium postea non recitet, quia non ex Ecclesiæ præcepto, sed ex voto tenebatur iterum recitare. Ita Vasq. loco citato num. 116. Restitutio autem fructuum facienda est ob diuini officij omissionem contra præceptum Ecclesiæ.

§. Secundum.

Quid requiratur vt officium deuotè recitetur.

1 *Ad orationem necessaria est attentio.*

2 *Ad orationem non solum requiritur attentio, verum etiam intentio.*

3 *Vt officium deuotè recitetur requiritur intentio recitandi.*

4 *Vt officium deuotè recitetur requiritur attentio.*

5 *Sufficit attentio ad verba, vel ad sensum.*

6 *Respondetur argumentis quibus probari posset attentionem non requiri.*

7 *Recitans coronam ex deuotione tenetur attendere secus si eã recitet recreationis, vel memoriæ causa.*

8 *Recitans absque attentione orationes quas ex præcepto recitare tenetur, grauiter peccat posita grauitate materia.*

9 *Recitans orationes ex præcepto debitas confabulando, vel dormiendo grauiter peccat, nisi habeat intentionem formalem, aut virtualem repetendi.*

10 *Recitans horas Canonicas sine attentione non percipit distributiones.*

11 *Differens recitationem horarum Canonicarum vsque ad tempus, quo somno præoccupatur grauiter peccat.*

12 *Satisfacit præcepto qui dum horas Canonicas recitat detinetur in aliqua re externa non incompossibili cum attentione.*

13 *Qui dum recitat detinetur inaduertenter in aliqua actione incompossibili cum attentione satisfacit præcepto.*

14 *Possumus eodem tempore satisfacere præcepto Missæ, & horarum Canonicarum.*

15 & 17 *Ad recitandum officium sufficit attentio virtualis, [illegible] actualis autem non est necessaria.*

16 [illegible] *actualis.*

18 [illegible]

19 [illegible]

20 [illegible] *officium non est necessaria.*

21 [illegible] *officium modo consueto recitare [illegible] intentionem.*

[illegible]

22 *Satisfacit præcepto qui recitat officium cum proposito faciēdi opus consuetum,*

23 *Intendens D*eum *laudare, vel muneri suo satisfacere sufficientem habet attentionem.*

24 *Accedens ad Ecclesiam de more, ibique recitans officium sufficientem habere videtur intentionem ad recitandum officium.*

1 PRæmittendum est primo, ex communi Doctorum sententia attentionem formalem, aut virtualem esse de substantia orationis. Ratio est, tum quia quæ sine vlla attentione fiunt, potius materialiter, more Psitaci proferri dicuntur, quam per modum orationis, & laudis Dei. tum quia oratio est quædam adoratio: adoratio autē fieri debet in spiritu, & veritate, iuxta illud Ioannis 4. Veri adoratores adorabunt Patrem in spiritu, & veritate; nam Pater tales quærit, qui adorent eum, & 1 ad Corint. 14. orabo spiritu, orabo & mente: psallam spiritu, psallam & mente. tum quia nulla ratio illius sermonis habetur, quē quis apud Principem, vel superiorem facit, mentem ad alia voluntariè diuertendo, saltem dum Princeps, vel superior ex signis conicere potest aliena cogitari. Ergo multo magis paruipendenda est oratio, qua quis, mente scienter abstracta Deum alloquitur, qui occulta cordis scrutatur & intuetur. Ita S. Thomas in 4. dist. 15. S. Bonauent. libro de perfectione vitæ cap. 5 Caietanus 2. 2. quæst. 83 art. 3. Medina C. de oratione cap. 14. Valentia tomo 3 disp. 6 q. 2. puncto 9 prolixius de hac re disputans. Suarez tom. 2. de relig. lib 3 cap. 4. num. 3. & seqq Filiucius tract 23. cap. 3. quæsito 2. num. 72. Lessius, Azorius, Reginaldus, Vasquez, & alij loc. infra cit.

2 Præmittendum est secundo ad orationem non solum attentionem requiri, verum etiam intentionem, saltem implicitam, & virtualem. Ratio est, tum quia ex regula generali tradita de legibus disp. 1. quæst. 1. puncto 10. nu. 2. ad satisfaciendum præcepto requiritur intentio faciendi opus præceptum ex Vasquez, Azorio, Sanchez, & alijs ibi citatis; ergo etiam requiritur ad orationem cum par sit ratio. tum quia oratio est locutio cū Deo; nō loquitur autem cum Deo, qui cum eo loqui non intendit, sicut inter homines non loquitur vnus cum alio, nec vnus Angelus cum alio, nisi voluntatem cogitationem suam, vel eius signū ad alterum dirigat, vt inquiunt Theologi de locutione Angelorum. Tum quia oratio debet esse actus moralis, & humanus. Videri potest Suarez tom. 2. de relig. lib. 3. cap 3. vbi de hac re fusissime disputat.

His in genere præmissis, explicandum est, vtrum ad recitationem horarum Canonicarum, quæ per modum orationis persoluuntur, requiratur deuotio, & mentis attentio cum intentione.

PRIMA PROPOSITIO.

1 VT officium deuotè recitetur requiritur intentio illius recitandi. Hæc propositio perspicuè constat ex dictis in secundo præmisso, & ex traditis de legibus. Recitatio enim diuini officij est actus humanus, qui humano modo exerceri debet: non potest autem humano modo exerceri sine intentione orandi, seu recitandi. Ita DD. citati, quibus adde Filiucium to. 2. tract. 23. cap. 3. quæsito 2. nu. 70. & alios DD. statim citandos.

Hinc sequitur recitantem horas Canonicas per metum satisfacere præcepto, quia metus non tollit absolutè voluntarium, & intentionem: recitans vero cum omnimoda violentia non satisfacit præcepto, quia cum vi absoluta non subsistit intentio, & voluntarium Ita Azor. 1. parte lib. 10. cap. 22. quæsito 9. Macignus cap. 89. nu 42. & alij quos retuli de legibus disp. 1. quæst. . pun. 10.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 VT officium deuotè recitetur, requiritur attentio, siuè illa sit ad verba, siuè ad sensum verborum, siuè ad Deum, vel ad Christi passionem, vel ad aliam rem piam cum intentione laudandum Deum, vel ad rem, quā petimus, vel ad Sanctos, ad quos orationem dirigimus, & hæc conditio necessaria est, vt præceptum impleatur. Ita Nauar. cap. 25. num. 133. Sotus libro 10 de iust. quæst. 5. ar. 5. Azor. prima parte libro 10. cap. 12. quæsito 6. Lessius lib. 2. cap. 37. dub. 11. num. 64. Suarez tomo 2. de relig. libro 3. cap. 4 & libro 4. cap. 26. Emman. Sà verbo horæ Canonicę num. 19. Reginaldus libro 18. num. 148. & 151. cum seqq. Arrag. 2. 2. quæst. 83, ar. 13. Filiucius tract. 23, cap. 6. quæsito 3. & cap. 8. quæsito 2. & cap. 3. quæsito 2. num. 72 & seqq. Garzias de benef. tomo primo par. 3. cap. 1. num. 182. Paulus Squillas prima par. dub. 20. Pesantius 2. 2. quæst. 62. ar. 2. dub 3 Valentia tomo 3. disp. 6. quæst. , puncto 10. §. quomodo sit recitandum, Molfesius cap. 4. num. 8. Vasquez in opusc. de benefic. cap. 4 §. 1 ar. 3. num. 103. dubio 4. & 1. 2. disp. 160. num. 30. & seq. Rodriquez prima par. Summæ cap. 144. Malderus tract. 10. cap 2. dubio 2 pagina 643. Moneta de distribut. 2. par. quæst. 2. nu. 20. Macignus cap. 86. num. 16. Contra Durandum in 4. distinct. 15. quæst. 12. nu. 6. Syluestrum verbo hora quæst. 11. Medinam de oratione quæst. 16. Angelum Rosellam, & alios apud præcitatos Doctor. asserentes interiorem attentionem ad horas Canonicas recitandas non requiri; sed sufficere exteriorem, vt videlicet recitans diuinum officium non occupet, sed dū officium recitat, in aliquo negotio incompossibili cum attentioni interiori, ex. g. loquendo, scribendo, &c. Ratio Durandi, & aliorum est, tum quia Ecclesiæ, quæ diuini officij recitationem præscripsit, non potest præcipere attentionem internam; cum Ecclesia non habeat potestatem super actus internos. tum quia Summus Pontifex in cap. dolentes de celebrat. Missarum, iubet diuinum officium recitari quantum Deus dederit. ergo non videtur velle recitātes strictè obligare ad attentionem, sed solum quantum illis Deus concesserit. tum quia difficilimum est attentionem habere: non est autem credibile Ecclesiam voluisse ad actum adeo arduum obligare; cū Ecclesia iugum suaue sit, sicut est Christi iugum.

Sed nostra sententia longè verior, & probabilior est. Ratio est, tum quia, licet Ecclesia, non possit directè præcipere actum internum seorsim sumptum, nihilominus potest illum compræcipere, vt docui de legibus disp. 1. quæst. 1, puncto 5. num. 7. ad quæ vos remitto. tum quia Ecclesia præcipit officium deuotè recitari; deuotio autē est actus internus. tum quia Ecclesia præcipit recitationem officij, tanquam actum orationis Deo gratum; oratio autem nō est Deo grata sine attentione interna, vt patebit ex loco illo Matthei 15 mox afferendo. tum quia oratio non subsistit sine attentione: quamobrem qui per votum promisit horas Canonicas recitare, non satisfacit voto, dum eas recitat sine attentione, quia non dicitur orare, sed eas materialiter proferre tanquam Psitacus. Idem dicendum est de alijs orationibus, ad quas recitandas tenemur ex voto, vel ex pœnitentia à Confessario iniuncta, vel alia ratione; nam eo ipso, quo ad aliquas orationes tenemur, tenemur etiam iure naturali illas attente recitare. tum quia oratio non subsistit sine attentione. tum quia orationes sine attentione reprehenduntur à Christo Matthei 15. Populus hic labijs me honorat, cor autem eorum longè est a me. tum quia qui vult Deum alloqui, aut aliquid ab eo petere, debet alloqui, & petere conuenienti modo: ille autem non alloquitur, nec petit conuenienti modo, qui non attēdit ea, quæ profert, vel petit, vt patet à simili de eo, qui cū Principe terreno sermonem habet. Ita Lessius libro 2. cap. 37. dubio 11. & alij DD. cit.

5 Dixi in propositione, siuè illa sit ad verba, siuè ad sensum, &c. vt aduerterem sufficere attentionem ad verba, vel ad sensum verborum. Ratio est, quia cum quacunq; harum est actus humanus, & signum diuini cultus, & petitionis, quæ Deo interna mente offertur; ergo hæc sufficit. nec aliud ex vi orationis exigitur. Ita Suarez tom. 2. de relig. libro 3. cap. 4. num. 8. ad finem. Filiucius loco citato n. 74. & alij. quicquid in contrarium sentire videatur Less. qui benè intelligatur, in nostram sententiam trahi potest.

Ex quo fit, vt recitans diuinum officium non teneatur meliorem attentionem quærere, sed satisfacere quamlibet ex dictis eligendo. Ita Suarez num. 9. Filiucius num. 76. & alij.

6 Ad primam rationem in contrarium respondeo, Ecclesiam posse actum internum pręcipere, quoties internus est de substantia actus externi, vt in simili patet de præcepto Confessionis, quæ internum doloris actum necessario requirit.

Ad secundam respondeo Ecclesiam præcipere attentionem ex parte recitantis, eo ipso, quo vult officium deuotè seu per modum orationis recitari.

Ad tertiam respondeo huiusmodi præceptum non esse

de re valdè ardua, & difficili, primo quia ſufficit attentio virtualis, quam non eſt arduum habere, vt experientia docet in alijs negotijs. tum quia ſufficit attentio ad verba animo laudandi Deum prolata, vel ad ſenſum verborum, vel ad finem orationis, vel ad Christi paſſionem, vel ad rē aliam piam, vt patet ex dictis in verſ. Dixi in propoſitione. contra Zerolam in praxi Epiſc.v.hora ad 4.

7 Ex dictis ſequitur primo, recitantem Coronam ex deuotione peccare venialiter, dum eam recitat ſine attentione, quia licet tunc non teneatur ex præcepto affirmatiuo orare; nihilominus ex præcepto negatiuo religionis tenetur canere actus irreuerentiæ, & alioqui Deum conueniēti modo, ex ſuppoſitione quod ipſum alloqui, & orare velit. Secus dicendum eſt de eo, qui aliquem Pſalmū, vel Hymnum dicit, non animo orandi; ſed vt mētem abſtrahat à moleſtis cogitationibus, vel vt memoriæ mandet, vel vt alium doceat modum recitandi officium, vel vt ſe recreet. hic enim non peccat, quia non facit contra vllum præceptum, & cum non intendat orare, nec Deum alloqui, non tenetur attendere. Ita Suarez cap.4.nu.5.& ſequent. libro 3.to.2.der eiig. Azor.lib.10.c.12.quęſito 11. Beia par.2.caſu vltimo. Ioannes Malderus tract.10.cap.2. dub.2. verſ.cæterum. Reginaldus libro 18. num.149. & lib. 4.cap.10.num.85. Leſſius libro 2.cap.37. dub.11.num. 67. Filiucius cap.3.quæſito 3.num.70 & cap.8.quæſito 2.nu. 252. Valentia loco citato verſ. eſſet tamen hic dubium, & alij locis cit.

8 Secundo ſequitur recitantem abſque attentione orationes, ad quas tenetur ex præcepto, peccare mortaliter, niſi ob materiæ paruitatem excuſetur, aut niſi intentionē habeat repetendi. Ideò beneficiarius, qui recitat diuinum officium animo voluntariè diſtracto, non ſatisfacit præcepto, conſequenter tenetur repetere; alioquin obligatur ad reſtitutionem fructuum; non enim ſatisfacit pręcepto, qui diuinum officium deuotè non recitet. Ita Reginald. nu.155. Vaſquez loco citato num. 103. Paulus Squillas loco citato num. 37. Rodriquez loco citato num. 3. Molfeſius nu 88.& 95. & alij DD.cit.

9 Tertio recitantem horas Canonicas, vel partem notabilem cum diſtractione confabulando, vel dormiendo peccare mortaliter, niſi fortè habeat propoſitum formalem, aut virtualem repetendi, & ſupplendi defectus, vt ſi tunc expreſsè proponat repetere, vel etiamſi tunc non expreſsè proponat repetere, cōſuetudinem tamen habeat repetendi, quæ ſine attentione recitauit: hic enim virtualiter habere videtur propoſitum repetendi, conſequenter non peccat mortaliter quando non intendit ea recitatione præcepto ſatisfacere, & perinde eſt, ac ſi tunc temporis non recitaret præciſo vero hoc propoſito, recitans cum voluntaria diſtractione non ſolum grauiter peccat, verū etiam tenetur ad fructuum reſtitutionē, vt colligitur ex dictis, & clarius conſtabit ex dicendis quæſt. 5.

Addo hunc non lucrari diſtributiones, ſi hoc culpabiliter faciat in choro. Ratio eſt, quia non ſatisfacit muneri chori. Ita Nauar.cap.13.num.15. Molfeſ. loco citato nu. 94. Moneta de diſtribut. 2.parte quæſt.2.nu. 22. & quæſt. 3. nu.37 quamuis Garcias de benef cap. 2.nu.514. putat notabiliter confabulantem peccare quidem mortaliter, ad reſtitutionem tamen diſtributionum non teneri, quia ad lucrandas diſtributiones, inquit ipſe ſola præſentia in choro requiritur cum recitatione. idem contra nos tenēt Toletus libro 2.cap.12.num 6.& innuit Leſſius libro 2.ca. 34.dub.33.num.186. Sotus, Medina, Corduba, & alij quos citat, & ſequitur Carolus Macignus cap 89.nu.21.& ſeq.

Verum opinio horum Doct. mihi diſplicet, vt conſtabit ex dicendis de diſtributionibus diſp.2, & in hac diſp.quæſtio.5 puncto 2.num.17.

11 Addo etiam illum non excuſari à mortali, qui ita diuini officij recitationem differt, vel ita ſe componit, vt aduertat ſe ſomno præocupandum, vt ſi referuet Completorium Veſperi dicendum in lecto, ſciens ſe illis horis ſomno præocupari, Ita Nauar, cap.9. de orat.num. 7 Reginaldus libro 18.num.157. Suarez cap. 26. Filiucius cap. 8. num.260.& ſequentibus, & alij, & ad hoc faciunt exempla, quæ refert Carolus Macignus cap.58.nu.12.

12 Quarto eum ſatisfacere præcepto, qui, dum recitat diuinum officium, detinetur in aliqua re exteriori non incōpoſſibili cum attentione interna, vt ſi recitet dum ſe veſtit, vel ſpoliat, vel ambulat, vel dum campum aſpicit, vel dum in choro aſſurgit Canonico ingredienti Chorum, vel dum faciem abluit, ver etiam dum ſternit menſam, vel lectum, ſciens ſe illas actiones poſſe exercere ſine diſtractione ab oratione. Ita DD.ſtatim cit.

Secus dicendum eſt, ſi voluntariè, & aduertenter occupet ſe in aliqua re incompoſſibili cum attentione interna, vt ſi inter recitandum ſcribat, vel depingat, aut aliud legat, &c. tunc enim non ſatisfacit præcepto, ſed iterum recitare tenetur ſub mortali, vt præcepto ſatisfaciat. Ita Valentia loco citato verſ. ſequitur ſecundo. Sotus 10. de iuſtitia quæſt.5.artic.5. Suarez cap.26. num.21. Nauar. cap. 13. de orat. num. 47. & ſequent. Toletus libro 2 cap. 13. Caietan. 2.2.quæſt.83.artic. 13. Paulus Squillas prima parte dub 20.num. 39. Azor. cap. 12.quæſito 7. Vaſquez loco citato num.99 & 104. Filiucius cap 8. quæſito 4. Graffius 1. parte libro 2. cap 52. num. 15. Macignus cap. 87. n.3.

13 Dico voluntariè, & aduertenter; nam qui dum recitat diuinum officium, inuoluntariè, aut inaduertenter detinetur in aliqua re incompoſſibili cum attentione ſatisfacit præcepto, vt benè Valentia verſ. ſequitur tertio, Nauar. cap.25.num.107. Reginaldus loco citato num.154.& & alij DD.citati. nam illa diſtractio dicitur inuoluntaria, & cum diſtractione inuoluntaria adeſſe poteſt virtualis attentio. Quamobrem recitans officium, & non aduertens ſe ab oratione diſtrahi. licet fortè aduertat ſe alia cogitare, ſatisfacit præcepto; quia inuoluntariè diſtrahitur ab officio. Ita Suarez cap.26.num.20. Filiucius num 255. Caietanus, & qui hoc maximè obſeruandum putāt pro ſcrupuloſis, qui ſæpius diuinum officium repetunt, ſed eoſdē vel maiores defectus incurrunt ſecunda, & tertia vice, quam prima.

14 Vtrum vero poſſimus eodem tempore Miſſam audire, & horas Canonicas recitare, conſtat ex dictis de præcepto Miſſæ audiendæ poſſe; quia hæc ad vnum finem diriguntur, & attentio diuini officij, non eſt incompoſſibilis cum auditione Miſſæ. Ita Azor. prima parte libro 10. cap.12.quæſito 10. Caiet.2.2.quęſt.83.art.13. Valentia to. 3.diſp.6.quæſt.2., puncto 10. §. quomodo ſit recitandum, verſ.ſequitur hinc. Paulus Squillas de obligat. Cleri.prima par.dub.35 Toletus libro 2.cap.13.nu.12 Nauar, de orat. cap.13.num.35. Angles de oratione quæſt.5. diffic.2. concluſ.4. Carolus Macignus ex parte cap 86. num.16 & alij communiter, quos retuli de Sacramentis diſp.4.quæſt.vlt. pun.11.nu.25. contra Angelum, Syluest. Caiet & alios.

15 Sed modo dubium eſt, primo, vtrum ad ſatisfaciendum præcepto diuini officij, requiratur attentio actualis, vel ſufficiat habitualis, aut virtualis.

Reſpondeo cum communi Doctorum ſententia, quos retuli de Sacramentis diſp 1.quæſt.3.puncto 2.§.3.quibus adde Molfeſius loco citato, Valentia tom. 3.diſp.6 quęſt. 2 puncto 10. §.quomodo ſit recitandum. Azorium 1. par. libro 10.cap.12. Suarez cap.4. & 26. Toletum libro 2. cap. 13. num.9. Vaſquez loco citato dub. 5. Malderum tract. 10 cap.2.dub.2. Peſantium 2. 2, quæſt.62.art 2.diſp.3. Bellarminum libro 1.de bonis operib.cap.18. Filiucium trac. 23.ca.3.q.2.n..73. actualē non eſſe neceſſariā, virtualē ſufficere, habitualem vero neceſſariā nō eſſe, neque ſufficere.

16 Attentio virtualis dicitur illa; cum qua quis incipit orare, & virtute illius proſequitur orationem; quamuis inter orandum inuoluntariè diſtrahatur, nam illa prior attētio durat virtualiter in proceſſu orationis, niſi expreſsè, vel tacitè reuocetur; expreſsè reuocatur dum recitans expreſsè vult non attendere; tacita reuocatur, dum recitans aduertit ſe diſtractum, & nihilominus non repellit diſtractionem, nec reuocat mentem ad attentionem.

Attentio actualis eſt illa, qua quis actualiter attendit ad ſenſum verborum, vel ad piam meditationem paſſionis Christi, vel diuinitatis, &c.

Attentio habitualis contingit, dum quis recitat aliquid ex habitu, & vſu, nihil ad illud aduertens, vel nulla præcedente aduertentia in principio, vt ſi quis canat in ſomnis, ex habitu iuxta quem in vigilia canere conſueuit. Attentio igitur actualis ſufficit quidem ad ſatisfaciendum præcepto, quia eſt maxima attentio, non tamen eſt neceſſaria; quia difficillimum eſt ſemper eā habere, nec credibile eſt hominem ad opus tam arduum, tamq; difficile, vel impoſſibile obligari. Impoſſibiliū enim non eſt obligatio.

Attentio vero virtualis ſufficit ad ſatisfaciendum præcepto diuini officij, quia cum attentione virtuali ſubſiſtit oratio, & actus humanus, immo hæc attentio requiritur. Ratio eſt, tū quia ad ſatisfaciendū præcepto requiri-

tur illa attentio, sine qua non subsistit oratio. sed oratio nō subsistit sine attentione saltem virtuali (actualis enim non est necessaria, & habitualis non sufficit) ergo ad satisfaciendum præcepto requiritur attentio saltem virtualis, tum quia ad satisfaciendum præcepto diuini officij necessaria est intentio virtualis orandi. nullus enim potest satisfacere præcepto absque intentione præstandi opus præceptum, vt dictum est de legibus quæst. 1. punc. 10. sed non potest esse intentio virtualis orandi absque attentione virtuali; ergo requiritur attentio virtualis. minor patet, quia aduertens se distractum, & non curans distractionem repellere, sicut non habet attentionem; ita neque habet intentionem virtualem orandi: nam qui aduertit se distractum, & non reuocat attentionem, non vult orare; reuocaret enim attentionem, si orare vellet. signum ergo est intentionem orandi deesse vbi deest attentio: sicut autem ad orandum requiritur intentio, saltem virtualis, ita etiam attentio saltem virtualis. Ita DD citati, quanquam in hac re non oportet scrupulosum esse. tum quia præceptum, & iugum Ecclesiæ suaue est tum quia scrupuli magis distrahunt, quam excitent mentem ad orandum. Ita Molfesius num. 90 & alij DD. cit.

Ex dictis patet attentionem actualem non requiri ad satisfaciendum præcepto diuini officij, attentionem virtualem requiri, & sufficere: habitualem vero nec requiri, nec sufficere, quia hæc non est vera attentio, & cum ea non subsistit oratio. Ita DD. cit. Vide quæ diximus de Sacramentis disp. 1. q. 3. pun 2. §. 3.

18 Secundo dubium est, vtrum attentio debent esse formalis expressa, & explicita, vel sufficiat implicita, & tacita.

Respondeo sufficere implicitam, & tacitam: sicut enim sufficit intentio implicita orandi, vt bene Nauar. de orat. cap. 13. num. 15. Suarez lib. 3. cap. 3 num. 6. Filiucius num. 71. Malderus loco citato pagina 645. & alij DD. citati, ita etiam sufficit attentio implicita: nam cum vtraque subsistit oratio, & actus humanus. Ita DD. statim citandi, alijque communiter.

19 Addo in intentione orandi includi attentionem; nam intendens aliquid facere, attendit ad quod intendit, & nihil est volitum, quod non sit præcognitum.

20 Hinc patet primo non requiri, vt recitaturus diuinum officium expresse proponat officium recitare attentè, & studiosè.

21 Secundò eum satisfacere, qui diuinum officium recitat intendens in genere recitare officium modo consueto.

22 Tertiò eum satisfacere, qui officium recitat cum confusa apprehensione, & proposito faciendi opus cōsuetum. ideo, inquit Sotus 10. de iust. q. 5. art. 5. concl 7. Lessius lib. 2. cap. 37. dub. 11. num. 71. Reginaldus num. 153. Garzias nu. 309. Paulus Squillas num. 44. Molfesius cap. 2. num. 93. Rodriquez cap. 143. num 4. Suarez lib. 3. cap. 3. num 6. Nauar. cap. 13. num. 106. & de orat. cap. 25. num. 8. sufficiat accipere Breuiarium de more, & officium ita recitare, vt si recitans interrogetur quid faciat, respondere possit se orare, aut se velle præceptum adimplere: nam eo ipso, quo Breuiarium de more accipit, satis indicat se illud accipere ad eum finem, ad quem alias Breuiarium adhibere solet.

23 Quartò eum satisfacere, qui diuinum officium recitat intentionem habens laudandi Deum, vel satisfaciendi suo muneri, vt benè Suarez tomo 2. de religio. lib. 3. cap. 3. num. 6 & lib. 4. cap. 26. num. 5 Lessius num. 7. Malderus loco cit. & alij DD. cit.

24 Quinto eum satisfacere, qui accedit ad Ecclesiam de more, ibi officium recitaturus; quamuis postea recitet inuoluntariè distractus. Ratio harum illationum est, quia eo ipso, quomodo quis voluntariè facit aliquid eorum quę diximus, habet intentionem persoluendi munus suum, consequenter etiam habet intentionem attendendi, cum intentio non subsistat sine attentione, & attentio quasi necessario consequatur intentionem orandi. Ita Doctores citati.

An autem ad satisfaciendum præcepto requiratur intentio præstandi opus præceptum, constat ex regulis generalibus traditis de legibus quæstione prima puncto decimo.

PVNCTVM III.

Quo tempore recitandæ sint horæ Canonicæ, vt præceptum diuini officij ritè adimpleatur.

1 *Diuinum officium singulis diebus recitandum est iure Ecclesiastico.*

2 *Diuinum officium à media nocte antecedentis diei, vsque ad mediam subsequentis diei noctem inclusiuè recitandum est.*

3 *Non satisfacit præcepto qui pridie recitat officium.*

4 *Qui intra huius temporis interuallum priuatim recitat non peccat mortaliter.*

5 *Quæ sit iusta causa non seruandæ horæ in recitatione.*

6 *Qui officium intra hoc tempus recitauit non tenetur repetere.*

7 *Recitantes officium in choro extra horas præscriptas non peccant mortaliter, & satisfaciunt suæ obligationi, vt si recitent Primam, vel Sextam post meridiem.*

8 *Diuinum officium, vt peccatum veniale vitetur, quo tempore recitandum sit secundum nonnullorum opinionem.*

9 *Excusari potest ab omni peccato, qui Primam recitat cum Tertia, & Sexta duabus, vel tribus horis post Solis ortum. Qui vero Matutinum sine causa differt ad Vesperas, vel qui Completorium recitat sine causa ante prandium, venialiter peccat.*

10 *Matutinum, & Laudes possunt, præsertim si adsit iusta, & honesta causa, recitari ante mediam noctem, seu in Vesperis præcedentis diei.*

11 *Possunt excusari ab omni peccato, qui in Vesperis recitant Matutinum subsequentis diei, etiamsi Laudes differantur, vsque in sequentem diem.*

12 *Idem valet in Matutino iuxta ritum Ambrosianum.*

13 *Nocturna possunt separatim recitari iusta concernente causa.*

14 *An finito Matutino recitandum sit Pater noster.*

15 *Cauendum est ne Matutinum sequentis diei dicatur ante Matutinum præsentis diei.*

16 *Volens Matutinum recitare in Vesperis præcedentis diei non tenetur Solis occasum expectare.*

17 *Matutinum pro ratione temporum, seu longitudinis, & breuitatis diei aliquando recitari potest hora vigesima, vigesimaprima, & aliquando vigesimasecunda.*

EXplicabo prius quo tempore celebrandæ sint horæ Canonicæ ab ijs, qui onere diuini officij tenentur. Secundò quandonam incipiat hora, seu tempus recitandi horas Canonicas singulis diebus.

PRIMA PROPOSITIO.

1 DIuinum officium singulis diebus recitandum est, non iure naturali, aut diuino, sed Ecclesiastico. Quod diuinum officium singulis diebus recitandum sit iure Ecclesiastico, patet, tum ex cap. dolentes, de celebrat. Missarum, ex Concilio Lateranensi, & ex Bulla Pij V. tum ex communi Sacerdotum, & beneficiariorum more, & praxi Ecclesiæ, quæ tam assiduum officij vsum iniunxit ob necessitatem orationis, in qua frequenter inuigilandum est, & insistendum.

Quod vero diuinum officium non ex iure diuino, vel naturali persoluendum sit; constat tum ex dictis q. 1. punc. 2. tum quia ius diuinum, vel naturale non præscripsit tēpus, nec certam orationis formam. tum quia sequeretur Summum Pontificem non posse quemquam ab onere diuini officij eximere, & liberare, vt dictum est pun. 2. cit.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 TEmpus recitandi diuinum officium incipit à media nocte antecedentis diei, & perseuerat vsque ad mediam noctem sequentis inclusiuè. Ratio est, quia diuinum officium singulis diebus recitandum est, vt cōstat ex cap dolentes de celebr. Miss. ex Concilio Lateranensi, & ex Bulla Pij V. dies autem, iuxta communem Ecclesiæ vsum incipit à media nocte antecedentis diei vsque ad mediam subsequentis. ita communiter DD. teste Syluestro ver. hora quæsito 9. & alijs DD statim citandis. Excipitur tamen ab hac regula Matutinum, ut constabit ex dicendis

dis in hac propoſitione dub.3.nu.10. hac de cauſa Francolinus, Bellarminus, & alij putant tempus diuini officij recitandi incipere à Veſperis antecedentis diei vſq; ad mediam noctem ſubſequentis.

Neque obſtat quod in Veſperis diei præcedentis aliquando recitentur Veſperę de feſto ſubſequentis diei:nam illæ Veſperæ non ſunt pars diuini officij ſubſequentis diei, in cuius honorem,& ſolemnitatem duas Veſpertinas preces Eccleſia inſtituit ita Francolin.cap 17.num.1. Azor.1. par.lib.10.cap 9.quæſito 7. ver verum ego Carolus Macignus cap.44.num.6 contra Bellarm lib.1.de bonis operib cap.13. Durandum & alios apud præcit.DD.

3 Hinc ſequitur primo,illum non ſatisfacere præcepto, qui pridie recitat officium pro ſequenti die, excepta recitatione Matutini officij,vt dictum eſt.Ratio eſt,tum quia non recitat intra tempus ab Eccleſia præſcriptum.obligatio enim recitandi officium eſt affixa diei, in honorem quem tali die Deo exhibere debemus, iuxta præſcriptum Eccleſiæ:obligatio autem affixa diei non poteſt adimpleri ante aduentum illius diei: cum ante illum diem nondum adſit obligatio,ut patet à ſimili de ieiunio ab Eccleſia pręſcripto pro determinata die: de auditione Miſſæ, præcepta in die feſto,& cæt. tum quia qui vno die non recitat officium,non tenetur elapſo eo die ad recitandum officium prætermiſſum,cum obligatio affixa diei tranſeat cum ipſo die,ut benè Nauar.de oratio.cap. 10.num 52. Suarez loco ſtatim citando numero quinto, & alij communiter, ergo neque poteſt diem præuenire; cum par ſit ratio. ita Syluester ver.hora quæſito 9. Suarez lib.4.cap.27.num.4. Azor.1.par lib.10.cap.10 quæſito 3. Reginaldus lib 18.nu. 180.& Molfeſius cap.2.num.63.& alij communiter.

4 Secundo ſequitur eum,qui intra huius temporis interuallum priuatim recitat officium,non peccare mortaliter, quia adimplet præceptum quoad ſubſtantiam; quamuis fortè non adimpleat, quo ad horam à ſacris Canonibus præſcriptam, vt colligitur ex cap.1.de celebr.Miſſar. conſequenter peccet venialiter inuertendo notabiliter tempus horarum abſque iuſta cauſa, vt patebit exemplo cuiuſdam Epiſcopi ſtatim afferendo.

5 Iuſta autem cauſa videtur eſſe maior deuotio, vel periculum probabile ſuperuenturæ occupationis. Maius tamen peccatum eſt intra latitudinem culpæ venialis differre,& poſtponere,quàm anticipare,quia ſicut negligentiæ adſcribitur poſtponere,ita prouidentiæ imputatur anticipare,quantum recta ratio dictauerit,vt benè Azor.lib. 10 cap.9.quæſito 3. Valentia puncto 10 §.circa quintum, Francolin.de temp.cap.26 num. 11. Nauar.de orat.cap.3. num.46.& alij communiter.

6 Tertio eum, qui diuinum officium intra hoc temporis ſpatium recitauit differendo, aut recitando ante horam præſcriptam non teneri repetere, ut ſi Veſperas recitauit mane. Ratio eſt, tum quia ſubſtantia præcepti adimpleta eſt, & hora fuit præſcripta, & præcepta quaſi ſecundario, & obligatio illius ſeruandæ ſaltem per conſuetudinem eſt relaxata. tum quia ſicut non eſt obligatio repetendi officium recitatum non ſeruato horarum ordine; ita non eſt obligatio repetendi officium celebratum, non ſeruata horæ circumſtantia modo celebratum ſit a media nocte antecedente, vſque ad mediam noctem ſubſequentem. nam intra hoc tempus præceptum diuini officij obligat Ita Syluester ver hora quæſito 9.Angelus eodem ver.nu.22. Molfeſius tract.5.cap.2. num.62. Nauar.de orat.cap.3.nu.59. Reginaldus lib.18.num.179. Bellarm.lib.1.de bonis operib.cap.18.verſ.tempus Leſſius lib.2.cap.37.dub.12.num. 78. Valentia 2.2.tom.3.diſp.6.q.2.pun 10.§.quo tempore, Suarez lib.4 de relig.cap.27.num.5.& 9. Marcelius Francolinus de horis Canon.cap.25.Emman.Sa ver hora num. 17. Filiucius cap.8.quæſito 6.num 206. Azorius 1.par.lib. 10.cap 9. quæſito 8 & alij contra Vmbertum apud Azorium loco cit & apud Macignum nu.43.& 46.cap.47. eaſtimantem grauiter peccare.

7 Maius dubium eſt primo.utrum recitantes officium in choro extra horas præſcriptas peccent mortaliter, vel ſatisfaciant ſuæ obligationi, qua tenetur in choro certis diei horis officium perſoluere, vt ſi recitent Primam, vel Sextam poſt meridiem

Reſpondent Nauar.cap.3.de orat.num.63. Reginaldus lib.18.num 180.ad finem. Leſſius lib.2.cap.37 dub.12 nu. 78.Syluester ver.hora quæſito 6.ad quos accedit Azor.lib. 10.cap.9.quæſito 1.Filiucius tract.23.cap.6.quæſito 12.nu. 217. Suarez tomo 2.de relig.lib.4. cap.15. num.11. & ſeq vbi refert Angelum,Tabienam,& alios,mortaliter peccare,nec ſatisfacere obligationi. Ratio eſt,tum quia tempus recitandi officium in choro ab Eccleſia præſcriptum eſt, ut populus officio aſſiſtere, & eo frui poſſit. Ergo hæc uidetur res grauis. & pertinens ad publicam utilitatem, & ad commune bonum tum quia ex cap 1.de celebr.Miſſar. conſtat certis diei horis recitandum eſſe diuinum officium ſub pœna excommunicationis.

Ego vero cum Valentia loco cit.verſ.eſt autem,& Caietano ver. hora cap.4. cenſeo recitantes officium in choro extra horas præſcriptas præciſo ſcandalo aliave circumſtantia ſatisfacere præcepto quoad ſubſtantiam, conſequenter non peccare mortaliter contra præceptum diuini officij recitandi. licet non ſatisfaciant obligationi quoad circumſtantiam horæ, quæ pluris facienda eſt in oratione publica,quàm in priuata. Ratio cur ſatisfaciant pręcepto eſt, tum quia circumſtantia temporis non uidetur, per ſe loquendo, materia magis grauis, quàm ſit circumſtantia ordinis.tum quia primario non cadit ſub præceptum officij, ſed ſecundario, quamuis de ipſa primario præceptum fieri poſſit, clemen.1.de celebr.Miſſarum. cogendi tamen ſunt beneficiarij ad ſeruandam in poſterum circumſtantiam temporis. tum propter uitandum ſcandali periculu, & negligentiam. tum ob conſuetudinem, quæ ſeruanda eſt. tum quia ſic colligitur ex cap 1. & ex clemen.1.de celebr.Miſſarum Addo peccatum imputari potius Superiori cuius eſt curare ut officium debito tempore celebretur, quam Canonicis paratis ad obediendum cap. quanto de offic.ordin. Quilibet enim munus ſuum obire debet,lumine naturæ dictante.

Ad primam rationem in contrarium reſpondeo,etiamſi admitterem circumſtantiam temporis ad eum finem præſcriptam eſſe; non tamen hinc ſequitur illam eſſe primariò præceptam, vel obligare ſub mortali; præſertim cum fieri poſſit, ut dilata, vel anticipata recitatione maior populi cętus ad diuinum officium audiendum conueniat.

Addo aliquando licere abſque ulla culpa officiú in choro publicè canere hora anticipata, aut poſtpoſita;ut ſi proceſſio facienda ſit, aut habenda ſit concio. Ratio eſt, tum quia hic caſus per epicheiam excipitur.tum quia aliquando licitum eſt Prælato in caſu particulari diſpenſare in lege Eccleſiaſtica,ut patet ex dictis de legibus. Ita Nauar. de orat.cap 3.num.55.Reginaldus lib.18.num.179. Caiet. ver hora num 4 Vaſquez art.2.dub.3.nu.63. licet non expreſsè loquatur. Petrus Moneta de diſtrib.1.par.q.5.num. 16.in 3.editione Suarez loco cit.nu.13 & Filiucius nu.218. Carolus Macignus cap.47.nu.28.

Ad ſecundam rationem reſpondeo primò illam circumſtantiam in præcepto officij nō præcipi primariò,ſed quaſi ſecundariò. Reſpondeo ſecundo in præfata Clementina prima non imponi præceptum ipſiſmet beneficiarijs, ſed Superioribus, ut cogant ſubditos, etiam ſub pœnis cenſurarum ad recitandum ſtatis horis diuinum officium. Ex quo infertur ipſam horam non eſſe iure communi hactenus præſcriptam ſub mortali, quamuis præcipi poſſit: Immo hinc non ſequitur,quin,ea præcepta, beneficiarius nō adimpleat præceptum officij, etiamſi temporis, ſeu horæ circumſtantiam prætermittat:uiolatio enim pręcepti quo ad circumſtantiam horę,non includit uiolationem quoad ſubſtantiam diuini officij.

8 Secundò dubium eſt quo tempore recitandum ſit diuinum officium,ut uitetur peccatum veniale, ſaltem in priuata recitatione

Prima ſententia uidetur Nauarri cap. 3. de orat. Toleti lib.2.cap.13.& aliorum apud Suarez, aſſerentium recitandum eſſe hoc modo, uidelicet Matutinum poſt occaſum Solis diei præcedentis,vſque ad ortum Solis ſequētis diei. Primam ante Solis ortum.vel paulo poſt. Tertiam aliquātulum poſt ortum.Sextam paulo poſt Nonam prope prandium. Veſperas,& Completorium poſt prandium. vnde, inquit Toletus qui non ſeruat hunc ordinem, peccat venialiter. niſi iuſtam habeat præueniendi, vel poſtponendi cauſam,qualis cauſa eſt iter faciendum.vel longa occupatio,aut maior quies & deuotio.idem tenent Bellarm.lib 1 de bonis operib.cap.18.Francolinus cap.24. Nauarrus,Leſſius & alij locis cit. Ratio cur hoc tempore diuinum officium recitandum ſit eſt, tum quia hoc uidetur conforme diſpoſitioni iuris, tum quia hoc pacto verificantur verba, quæ in Hymnis referuntur,vt patebit ex dicendis.

Secunda

Secunda sententia est nonnullorum, quos tacito nomine innuit Suarez tomo 2. de relig. lib. 4. cap. 27. nu. 7. & Azorius 1. par. lib. 10. cap. 9. quæsito 2. & 8. arbitrantium, per se loquendo, nullum peccatum committi ab eo, qui non recitat officium intra tempus à iure præfixum, seruata loci consuetudine; nam consuetudo derogare potest iuri; consuetudine autem introductum est, ut post Matutinum statim dicatur Prima modo Matutinum celebratum non fuerit in Vesperis diei præcedentis. & Tertia dicatur statim post Primam, aut coniungatur cum Sexta, & Sexta cum Nona, aut Nona cum Vesperis, aut Vesperæ cum Completorio.

Mihi dicendum uidetur seruari posse consuetudinem legitimè introductam: sicut enim consuetudo uim habet inducendæ legis, ita etiam illius auferendæ, aut mitigandæ, ita Nauar. de orat. cap. 5. num. 27. Azor. loco cit. Suarez loco cit. cap. 15. num. 29. ad finem, & cap. 27. num. 4. Filiucius cap. 6. quæsito 11. Reginaldus lib. 18. num. 179. Carolus Macignus cap. 47. & alij, & hoc pacto intelligenda est secunda sententia.

Idem dic de recitatione Vesperarum ante prandium in Quadragesima. Caiet. 2. 2. quæst. 147. art. 7. Macignus cap. 54. & alij.

9 Hinc sequitur eum excusari posse ab omni peccato, qui Primam recitat cum Tertia, Sexta, & Nona duabus, vel tribus horis post Solis ortum, tum quia hæc est moderata, & consueta postpositio. tum quia tempus à Iure præscriptum non consistit in indiuisibili; sed magnam habet latitudinem, teste consuetudine. qui vero Matutinum sine causa differt ad Vesperas, aut qui Completorium sine causa recitat ante prandium, venialiter peccat; quia hæc est insueta, & extraordinaria inuersio, & variatio, ita DD. cit. Hinc patet quomodo intelligendum sit exemplum illius Episcopi, qui post mortem significauit se pœnis Purgatorij affici, & torqueri eo quod horas Canonicas debito tempore non recitasset, dum in aula Principis commoraretur. Vide Azorium lib. 10. cap. 9. quæsito 3. vbi præfatum exemplum refert ex Petro Damiano epistola ad Desiderium de miraculis sui temporis. Suarez, Reginaldum, & alios locis cit. & Filiucium cap. 8. quæsito 7. 8. & 9.

Ad primam rationem in contrarium, quicquid sit de iuris dispositione, respondeo aliter receptum esse per consuetudinem, quæ iuri humano derogare potest.

Ad secundam, quę hoc pacto procedit, si Prima non recitetur statim post Solis ortum, aut Completorium ante Solis occasum non verificantur illa verba, quæ continentur in Hymno Primę, Iam lucis orto sydere, & illa, quæ continentur in Hymno Completorij, Te lucis ante terminum, ergo qui in recitatione officij non seruat tempus, in prima sententia relatum peccat venialiter; nam facere cōtra significationem verborum aliqua culpa est.

Respondeo, non ob id lędi significationem verborum, quia verba non referuntur ad tempora, in quibus proferuntur, sed ad legitimum tempus, vel ad significandum id, quod Ecclesia intendit: hoc autem semper verificatur ita Azor. cap. 9. quæsito 8. Suarez cap. 16. nu. 6. Macignus cap. 47. nu. 44. Nauar. cap. 10. num. 40. Filiucius cap. 8. quęsito 7. nu. 268. licet per errorem omissum sit initium sexti quęsiti, & alij communiter.

10 Tertio dubium est, vtrum Matutinum, & Laudes recitari possint ante mediam noctem, seu in Vesperis pręcedentis diei. Ratio dubitandi est, tum quia non diceretur officium singulis diebus recitari, cum dies inchoetur solum à media nocte antecedente, vsque ad mediam subsequentem. tum quia non est maior ratio cur licitum sit recitare Matutinum in Vesperis pręcedentis diei non vero reliquas horas.

Respondeo Matutinum, & Laudes recitari posse in Vesperis antecedentis diei, pręsertim si honesta, & iusta causa subsit. hoc enim permissum uidetur ab Ecclesia, teste cōsuetudine, quę sicut apta est ad legem inducendam; ita etiam ad abrogandam, vel restringendam.

Hinc sequitur eum ab omni peccato excusari, qui in Vesperis recitat Matutinum subsequentis diei, ut deuotius oret, vel quia sequenti mane studijs operam dare debet, vel quia non ita commode poterit Matutinum recitare, habet enim iustam tunc temporis [illegible] causam. ita S. Tho. quodlibet. 5. art. 28. [illegible] concl. [illegible] Suarez cap. 17. num. 11. Filiucius cap. 8. quęsito 10. & alij DD. statim citandi. Immo hoc tempore moribus beneficiatorum receptum uidetur, ut quilibet absque ulla causa Matutinum subsequentis diei recitet in Vesperis diei antecedentis nisi fortè dicas quemlibet sibi confingere iustā causam.

11 Addo posse Matutinum persolui in Vesperis antecedentis diei simul cum Laudibus, cum unam horam constituant, & sic vsu receptum sit. Non nego tamen quin Laudes differri possit vsque in sequentem diem. Ratio est, quia antiquitus vsu receptum erat, ut propè Auroram recitarentur separatim à Nocturnis, sicque colligitur ex cap. 1. de celeb. Missar. Ita Nauar. de orat. cap. 3. nu. 18. & 64. Azorius 1. par. lib. 10. cap. 8. quęsito 4. Graffius par. 2. lib. 3. cap. 16. num. 36 Francolinus cap. 17. Reginaldus lib. 18. nu. 164. & 170 Suarez tomo 2. de relig. lib. 4. cap. 6. nu. 9. ad finem, & cap. 24. num. 9. Garzias de benef. 3. par. cap. 1, num. 224. Toletus lib. 2. cap. 13. nu. 7. vers. hoc tamen. Filiucius cap. 3. num. 102. & 111. Bellarminus lib. 1. de bon. oper. cap. 11. Carolus Macignus cap. 48 num. 25. & 30. Immo Bellarm. Macignus, & alij putant Laudes persoluendas esse post mediam noctem. Idem docet Molfesius tract. 1. cap. 2. nu. 29. & alij, qui, licet uideatur loqui solū de Matutino, quod ritu Romano celebratur, & à quo seiunguntur Laudes, quę inchoantur illis verbis, Deus in adiutorium meum intende, &c.

12 Ego tamen idem dicendum existimo de Matutino, quod iuxta formulam, & consuetum Ecclesię Ambrosianę ritum persoluitur, & recitatur. Ratio est. tum quia non potest sufficiens disparitatis ratio assignari cur hoc liceat in Matutino iuxta ritum Romanum, non vero in Matutino iuxta ritum Ambrosianum: quamuis enim Laudes Romano ritu inchoentur illis verbis, Deus in adiutorium; non tamen hinc sequitur, quin Matutinum Ambrosianum, quod illis verbis non inchoatur, recitare non liceat seorsim à Laudibus, alioquin sequeretur Vesperas, quę ritu Ambrosiano non inchoantur hac forma, Deus in adiutorium, non posse diuerso tempore ab alijs horis recitari. tum quia Matutinum, & Laudes iuxta ritum Romanum sunt una tantum hora, sicut etiam sunt Matutinum, & Laudes ritu Ambrosiano. Ergo aut utrumque seorsim à Laudibus recitari potest, aut neutrum. tum quia hoc fieri consueuit in nocte Natiuitatis Domini, in qua absoluto Matutino celebratur Missa, dilatis post Missam Laudibus.

13 Addo probabiliter dici posse cum Vincentio Filiucio tract. 23. cap. 6. num. 202. & 238. & alijs Doctoribus præcitatis contra Azor. cap. 8. quęstio. 4. Francolinum de temp. cap. 17. num. 8. & sequen. Macignum cap. 48. num. 24. & alios. nocturna posse separatim, saltem intra spatium trium horarum, recitari præsertim iusta concurrente causa. Ratio est, tum quia interruptio diuini officij iusta ex causa excusari potest à peccato. tum quia sic antiquitus fiebat iuxta nonnullorum Doctorum opinionem. tum quia in recitatione officij Mortuorum singula nocturna solent in Ecclesia tempore Quadragesimę recitari cum Laudibus seorsim ab alijs nocturnis. Ergo inter nocturna diuini officij non uidetur adesse tanta connexio, quin iuxta aliqua de causa seorsim ab alijs licitè recitari queant.

14 An autem dum priuatim Matutinum seorsim à Laudibus recitatur dicendum sit. Benedicamus Domino, & alia, quę in fine horarum recitari solent.

Respondeo hoc laudabiliter fieri posse, sed non esse necessarium, cum nullo pręcepto pręscribatur. Ita Azor lib. 10. cap. 8. quęsito 4. & alij contra Garziam loco cit. Filiucium num. 111. & 238. Nauar. de orat. cap. 3. num. 64. & alios asserentes prefata recitanda esse in fine Matutini, & initio Laudum dicendum esse Pater noster, & Aue Maria; uidentur enim recitari per modum horæ distinctæ. sed hęc ratio non conuincit, tum quia de hac re nullum extat pręceptum. licet in nocte Natiuitatis Domini fiat. tum quia idem dici posset, dum reliquę officij partes aliqua de causa interrumpuntur, quod nullus hactenus dixit.

Ad primam dubitandi rationem. Respondeo diem, quo ad Matutinum, inchoari à Vesperis, ut innui in propositione, & constat ex communi consuetudine, & praxi.

15 Ad secundam respondeo Matutinum, & Laudes recitari posse in Vesperis pręcedentis diei propter consuetudinem, quę non est introducta in reliquis horis; cauēdum tamen est sub veniali, ne Matutinum sequentis diei absq; iusta causa dicatur, antequam officium illius diei fuerit persolutum; nam inuerteretur ordo horarum Canonicarum, quamuis substantia pręcepti adimpleatur. Ita Nauar. cap. 3. num. 60. Reginald. lib. 18. num. 180. Vasquez de

benef.

benef.cap.4.§.1.art 2.num.66. Molfesius tract.5. num.27. & 37. Suarez tomo 2.de religione tract.4.libro 4.cap.24. num.7.& alij.

16 Quarto dubium est vtrum volens Matutinum recitare in Vesperis præcedentis diei debeat Solis occasum expectare, vel illud ante Solis occasum recitare possit.

Respondeo cum S.Thoma quodlibet.5.art.28 Lessio loco citato, Suarez cap.17.num.14 Emmanuele Sà ver.horæ Canonicæ num.17. Filiucio cap.8.quæsito 10.nu.275 Bellarmino lib.1.de bonis operibus cap.18.vers.solet autem. Francolino num.4.vers.verum hic, & alijs non teneri Solis occasum expectare, sed posse Matutinum persoluere post tempus Completorij, quod iuxta communem fere consuetudinem solet esse circa tertiam, & quartam horam post meridiem: hæc enim videtur communis consuetudo, iuxta quam vsu receptum est, vt Matutinum in Vesperis recitetur.

17 Hinc sequitur Matutinum posse aliquando recitari hora vigesima aliquando hora vigesimaprima, aliquando vigesimasecunda pro ratione temporum, seu longitudinis, & breuitatis diei. Ita DD.citati sicque explicandi sunt Doctores apud Azorium cap 9.quæsito 5. dicentes Matutinū recitari posse tribus horis post meridiem, & duabus, aut tribus horis ante Solis occasum.

PVNCTVM IV.

Quo ordine recitandæ sint horæ Canonicæ.

1 *Horæ Canonicæ recitandæ sunt iuxta ordinem ab Ecclesia præscriptum.*

2 *Qui ordinem horarum non seruat, vt si recitet Primam ante Matutinum, aut Vesperas ante alias horas non peccat mortaliter, nec repetere tenetur, sed venialiter tantum dum hoc facit aduertenter.*

3 *Inuitatus ab amico, vel à Superiore ad recitandam Primam, cum ipse nondum recitauit Matutinum potest cum eo Primam recitare, & postea Matutinum.*

4 *Recitans Tertiam, si recordetur se nondum recitasse Primam, potest Tertiam prosequi cum intentione recitãdi postea Matutinum, vel Primam.*

5 *Peccatum mortale non committitur, secluso contemptu, & scandalo non solum dum peruertitur ordo horarum Canonicarum inter se, verum etiam dum peruertitur ordo eiusdem horæ dicendo Psalmum ante Hymnum, aut vnum Psalmum ante alium, immo si fiat ex iusta causa excusatur ab omni peccato.*

6 *Qui ex obliuione dixit officium de Sancto, quod dicẽdum erat de feria, satisfacit repetendo omissa, quamuis non repetat illa, in quibus vtrumque officium conuenit.*

7 *Qui aliquem Psalmum, vel aliquam horam ex obliuione omisit, non tenetur recitare totum officium, vt Psalmum, vel horam suo loco dicat, sed satisfacit supplendo omissum.*

8 *Qui inter recitandum aduertit se aliquid omisisse, potest prosequi vsque ad finem, & postea omissum recitare.*

9 *Qui in choro aliquid omisit culpabiliter, vel inculpabiliter non debet omissum repetere durante officio in choro, sed potius debet illud reseruare post expletum officium, aut si pars illa parua sit, non debet de ea curare.*

10 *Recitans diuinũ officium, sed non amplius meminit, an Psalmum antecedentem recitauerit non tenetur Psalmum repetere remissiue.*

11 *Celebrans Missam nondum recitato Matutino, mortaliter non peccat, immo neque venialiter iusta concurrente causa.*

DVo breuiter explicanda sunt in hoc puncto. Primo quinam ordo seruandus sit. Secundo vtrum qui ordinem non seruat grauiter peccet, & repetere teneatur.

PRIMA PROPOSITIO.

1 HOræ Canonicæ recitandæ sunt iuxta ordinem ab Ecclesia præscriptum. Ideo prius recitandum est Matutinum, & Laudes, deinde Prima, Tertia, Sexta, & sic deinceps cap.præsbyter 91.dist. & cap.1.de celebr.Missar. Ratio est, quia præceptum non solum adimplendum est quoad substantiam, verum etiam quoad modum: sed ad modum præcepti pertinet ordo horarum Canonicarum: ergo horæ Canonicæ recitandæ sunt iuxta ordinem ab Ecclesia præscriptum. Ita communiter DD.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 QVi ordinem horarum non seruat, recitando, exempli gratia, Primam ante Matutinum, aut Vesperas ante alias horas, peccat quidem venialiter, dum hoc facit aduertenter, & sine iusta causa; quia non obseruat cõsuetudinem, & modum præcepti: non tamen peccat mortaliter, nec tenetur repetere, quia adimplet præceptum quoad substantiam. immo neque peccat venialiter dum hoc facit ex iusta causa, tum quia ordo, & modus censetur à Superiore præscriptus sub hac tacita conditione, nisi aliter postulet iusta causa. tum quia quod ex iusta causa fit, rationabiliter, & prudenter fieri dicitur. Ita DD.statim citandi contra Vasquez num 66. quatenus asserit eum, qui sæpissime ordinem horarum inuertit mortaliter peccare, quod tamen mihi non probatur, per se loquendo, videtur enim supponere obligationem officij non esse affixam diei & non transire cum ipso die, quod est falsum, præterea sequeretur eum qui paucos versiculos singulis diebus prætermittit grauiter peccare, postquam peruenit ad notabilem quantitatem, quæ simul sumpta esset sufficiens ad mortale peccatum.

3 Hinc sequitur primo eum, qui ab amico, vel à Superiore inuitatur ad recitandam Primam, cum ipse nondum recitauit Matutinum, posse cum eo Primam recitare, recitando postea Matutinum; habet enim iustam ordinis variandi causam. Ita Syluester ver.hora quæsito 9. Vasquez art. 2 dub.4. Suarez cap.24 num.4.versic.altera mutatio. Filiucius cap.8.quæsito 8 num 232. Grassius lib.2 decil.152. num.23.1.par. Azor.lib.10.cap.10.quæsito 1. alijque DD. statim citandi.

4 Secundo eum, qui dum Tertiam recitat, recordatur se nondum recitasse Primam, vel Matutinum, posse Tertiam prosequi, cum intentione recitandi postea Matutinum, vel Primam. Idem valet in eo, qui ad chorum accedit dum canitur Tertia, sed ipse nondum recitauit Matutinum, & Primam. Ita Syluest.ver.hora quæsito 9. Armilla eodem ver. num.25. Caiet.ver.hora §.2. Nauar.de orat.cap.21.num.59 Azor.lib.10.cap.10.quæsito 1. Toletus lib.2.cap.13.num.4. Less.lib.2.cap 37.dub.12.num.80 Rodriquez 1.parte cap. 142 num.4. Suarez tomo 2.de relig.cap.24.num.4. Molfesius tract.2.cap.2.num.34. Paulus Squillas 1.parte dub.24. num.47. Carolus Macignus cap.45.num.1. vbi 24. Doctores allegat.

5 Addo cum ijsdem Doctoribus contra Vasquez loco citato, non committi peccatum mortale secluso contemptu & scandalo, non solum dum peruertitur ordo horarum Canonicarum inter se; verum etiam dum peruertitur ordo eiusdem horæ, exempli gratia, dicẽdo Psalmum ante Hymnum, aut vnum Psalmum ante alium. immo si fiat ex iusta causa excusari potest ab omni peccato, vt accidit quando Canonicus legitimo detentus impedimento non potuit chorum ingredi, nisi inchoata hora, quam ipse prosequitur cum reliquis vsque ad finem animo postea supplendi partem omissam. Ita Emmanuel Sà ver.hora num.8. Suarez lib.4.cap.11.num.16 Molfesius. & alij DD.citati: per se tamen loquendo grauior culpa committitur, dum in recitatione publica in choro non seruatur ordo diuini officij, quam in recitatione priuata; quia facilius inde nasci potest scandalum, & offensio populi, & grauior contemptus Ecclesiastici præcepti existimatur. Ita Suarez cap.11.num. 7. Molfesius num.29.& 32.cap.2. & Filiucius cap.6.quæsito 2. existimantes inuersionem ordinis in recitatione publica esse mortale peccatum ex suo genere, idemque relato Soto. & Toleto sustinet Carolus Macignus cap.45.a 1 fi. nem num 5. quanquam mihi rigorose nimis loqui videntur, præcisis alijs circumstantijs, vt patet tum ex ratione allata in propositione: tum quia quod est ex suo genere tale, semper est tale, variatio autem ordinis videtur ex suo genere leuis; ergo semper est leuis præcisis alijs circumstantijs.

6 Tertio sequitur eum, qui ex obliuione dixit officium de Sancto quod dicendum erat de feria, satisfacere repetendo omissa, quamuis non repetat illa in quibus vtrumque officium conuenit; nam quoad illam partem adimpleuit præceptum quoad substantiam, quod non obligat cum

tanto

tanto rigore ad repetendum officium, vt seruetur ordo Psalmorum; consequenter iustam non seruandi ordinis causam habere dicitur, qui diuinum officium eo pacto recitauit. Ita sentire debent DD. quos retuli quæst. 3. pun. 1. num. 17. & seqq.

7 Quarto sequitur illum, qui aliquem Psalmum, vel aliquam horam ex obliuione omisit, non teneri iterum recitare totum officium, vt Psalmum, vel horam suo loco, & ordine dicat; sed satisfacit supplendo omissum. Ita Angelus ver. hora num. 28. Syluester loco citato dicto 4. & quæsito 12 d. 1. Azor. loco citato quæsito 2. & alij apud Molfesium tract. 5 cap. 2 nu. 52 & apud Vasquez de benef. cap. 4. §. 1, art. 2. dub. 4, num. 67, & 68. apud Carolum Macignum cap 25. nu 17, & cap. 87. & apud Bellarminum tomo 4. de bonis operib. lib. 1. cap. 18.

8 Quinto sequitur eum, qui inter recitandum aduertit se aliquid omisisse, posse prosequi vsque ad finem, & postea dimissum recitare ita Angelus, & alij DD citati.

9 Sexto eum, qui in choro aliquid omisit culpabiliter, aut inculpabiliter, non debere omissum repetere, durante officio in choro, sed potius debere illud reseruare post expletum officium, aut non debere illius rationem habere, si pars exigua sit, & parua. Ratio est, quia iustam habet causam differendi: cum enim chorus semper prosequatur officium, non potest qui partem aliquam omisit, eam cum alijs, per se loquendo, recompensare; non enim canit cum alijs, dum aliquid ab alijs distinctum recitat. ita Suarez cap. 12 num. 10 Filiucius, Nauarrus, & alij, quos retuli q. 3 puncto 2. §. 1, dub. 4 ad finem, num. 23. idemque alijs DD. relatis tenet Macignus cap. 25, num. 11. & seqq. Immo Syluest. ver. hora quæsito 12. & alij apud Macignum cap 17, num. 12. existimant non opus esse, vt ipsamet pars omissa repetatur. Sed aliquid aliud loco ipsius dici posse; ego vero arbitror ipsammet partem omissam repetendam esse, quia non est in potestate beneficiarij partes diuini officij immutare, sed officium iuxta Ecclesiæ præscriptum recitare debet.

10 Vtrum vero qui recitat diuinum officium, sed nõ amplius meminit an Psalmum antecedentem recitauerit, teneatur iterum Psalmum repetere; constabit ex dicendis quæst. 6. puncto 3. sub finem.

11 Quæres vtrum mortaliter peccet, qui Missam celebrat, nondum recitato Matutino.

Respondeo negatiue cum Soto lib. 10 de iust. quæst. 5. artic. 4 Valentia tomo 3 disp. 6. quæst. 1. puncto 10. §. quo tẽpore recitandum sit officium. Vasquez in opusc. de benefic. cap. 4. §. 1. art 2. num. 65. dub. 3. Nugno, Coniucho, Miranda, Conrado, & alijs, quos retuli de Sacramentis loco statim citando. Molfesio tract. 5 cap. 2. num. 31 Bellarmino loco citato cap. 18. vers. de ordine. Paulo Squillante 1 par. dub. 27 num. 56 Lessio lib. 2. cap. 37 dub. 12, num. 81. Henriquez lib. 9. cap. 24. num. 5. Arragonio 2. 2. quæst. 83. art. 12. Suarez 3. par. disp. 82. sect. 1. & tomo 2. de relig. lib. 4. cap. 24 nu. 6. Filiucio cap 7. quæsito 6 Carolo Macigno de horis Canonicis cap. 46. vbi de hac re problematice disputat relatis hinc inde multis Doctor. & alijs contra Azorium lib. 10. cap. 10. quæsito 4. Reginaldum lib. 18. num. 167. sub finem, licet speculatiue oppositum approbare videatur. Bellarminum lib. 1. de bonis operibus, cap. 18. Francolinum cap 41. Nauarrum cap. 25. num. 85. & quamplures alios, quos retuli de Sacramentis disput. 4 quæst. vlt. puncto 9. num. 7. & 36. Doctores in contrarium adducit Macignus cap. 46 num. 29. & plures allegat Francolinus cap 41. nu. 1. Ratio est, tum quia recitans Primam ante Matutinum nõ peccat mortaliter; ergo neque celebrans Missam ante Matutinum, cum Matutinum nullam habeat connexionem, & ordinem cum Missa; sed maiorem connexionem habeat Matutinum cum Prima, quam Matutinum cum Missa; tũ quia recitans Vesperas ante Missam non peccat mortaliter, quamuis consuetudine receptum sit, vt Missa dicatur ante Vesperas. ergo neque peccat mortaliter celebrãs Missam ante Matutinum.

Addo cum Macigno num. 38 Lessio, Arragonio, & alijs nullum peccatum neque veniale committi, si hoc fiat ex aliqua iusta causa; nam quod ex iusta causa fit, rationabiliter, & prudenter fieri dicitur.

Neque obstat primo consuetudo, quia non adeo stricte recepta est, vt patet à simili de consuetudine celebrandi Missam ante Vesperas.

Secundo non obstat in Rubricis Missalium appellari defectum, dum quis Missam recitat non præmisso saltem Matutino, quod etiam habetur in Actis Ecclesiæ Mediolanen. par. 4.

Respondetur enim, Rubricas non esse receptas cum tanta obligatione, & solum admonere quid faciendum sit iuxta doctrinam antiquorum Canonistarum. Vide quæ dixi de Sacramentis loco cit. vbi hanc eandem difficultatem in terminis tradidi, & explicaui, eamque fusius prosequitur Suarez loco cit.

Tertio, non obstat aliquando peti priuilegium ad celebrandum, nondum recitato Matutino, nam huiusmodi priuilegium prodest tum ad vitandum peccatum veniale, tum ad vitandos scrupulos. ita Nauar. de orat. cap. 19 nu. 84. Macignus num 31. Lessius, Sanchez, & alij pluribus in locis quos alibi retuli.

PVNCTVM V.

Quo in loco recitandæ sint horæ Canonicæ.

1 *Canonicus choro deputatus officium recitare debet in choro.*
2 *Canonicus choro deputatus non percipit distributiones, nisi officium in choro cum alijs recitent.*
3 *An recitantes in sacristia distributiones capiant.*
4 *Ex necessitate, vel consuetudine, vel fundatoris institutione fieri potest, vt Canonici non teneantur horas Canonicas publice in Ecclesia recitare.*
5 *Qui ad chorum deputatus non est, vbique diuinum officium recitare potest.*
6 *Hoc tamen intelligitur, modo non recitet in loco indecenti, aut vbi attentio impediri possit.*
7 *Canonicus, qui diuinis officijs in choro interesse non potuit, priuatim officium vbique recitare potest.*
8 *Ponitur ratio dubitandi ad ostendendum Episcopum teneri choro interesse.*
9 *Ponitur sententia auctoris negantis per se loquendo.*
10 *Non est idem interesse, & residere.*
11 *Verbum debet non semper importat obligationem.*
12 *Parochus an teneatur officium in choro singulis, vel saltem festis diebus recitare.*
13 *Capellani non tenentur officium in choro recitare.*
14 *Consuetudine induci potest, vt Canonici non teneantur singulis diebus choro interesse.*

PRius explicabo quo in loco diuinum officium ab ijs recitandum sit, qui choro deputati sunt. Secundo quo in loco ab ijs persolui debeat, qui choro interesse non tenentur.

PRIMA PROPOSITIO.

CAnonici, cæterique Choro deputati, diuinum officium in Ecclesia iuxta institutionem beneficiorũ, & consuetudinem persoluere debent, nisi aliud cogat necessitas, consuetudo, vel fundatoris institutio. Ratio est, tũ quia quilibet stare debet intentioni fundatoris: tum quia qui ad beneficium, vel officium hac conditione, & onere assumitur, vt formam, & regulas officij, vel beneficij seruet. tum quia Clemen. 1 de celebrat. Missarum §. ne igitur iniungitur onus canendi horas Canonicas in Ecclesijs, & in cap. vlt. 91. dist. cauetur sub pœna depositionis, vt choro deputati ad chorum accedant. tum quia sicut Clericus, qui ratione officij, vel beneficij tenetur certo in loco Missas celebrare, non est tutus in conscientia, celebrando in Academia, in qua degit, aut alio in loco, vt bene Nauarr. de orat. tract. 5 num. 3. Reginaldus lib. 18. num. 178. Henriquez, Graffius, Vgolinus, Syluester, & alij, quos retuli de Sacramentis disput. 4. quæst. vlt. puncto 7. §. 4. ita Canonicus, aliusve ad officium in choro persoluendum deputatus, non est tutus in conscientia, dum officium in choro, seu iuxta institutionem, & obligationem officij diuinas laudes sine iusta causa non psallit in loco præscripto, & præcepto. ita Bellarminus lib. de bonis operibus cap. 18. vers. locus. Suarez tomo 2. de relig. lib. 4. cap. 10. num. 21. vbi rationes affert ad ostendendum, cur orationes in templis recitandæ sint. idem fatentur communi DD. vt Syluest.

uest. Angelus, Armilla, & alij, quibus adde Valentiam tomo 3. disp. 6. quæst. 2. puncto 10. Filiucium tract. 23. cap. 4. quæsito 11. & cap. 4. quæsito 6 quod per incuriam Impressoris imperfectum est. & Carolum Macignum de horis Canon cap. 56. nu. 14. & seqq. vbi alios allegat.

2 Addo Canonicum, aliumve beneficiarium, qui diuinū officium in choro recitare debet, non posse percipere distributiones, quæ conferuntur canentibus in choro, nisi officium in Ecclesia publice persoluat. Ratio est, tum quia cessante causa, cessare debet effectus nondum productus, distributiones autem sunt effectus præsentiæ in choro. tum quia qui non facit, quod debet, non recipit quod oportet. ita Nauar. cap. 10. nu. 47. Alex. Moneta in lib. de distrib. q. 5 & 13. Reginaldus lib. 18. nu. 117. Suarez cap. 27. nu. 2. & alij, quos infra referam disp. 2.

3 Verum si daretur casus, quem alias Mediolani contigisse noui, vt Canonici ob frigoris asperitatem hyemis tempore sine licentia Episcopi diuinum officium in Sacristia bona fide recitarent, non viderentur iacturam distributionum fecisse, tum quia moraliter censeretur in Ecclesia recitasse tum quia nullo graui commodo, per se loquendo, Ecclesiam priuasse viderentur.

4 Dixi in propositione, nisi aliud necessitas cogat; casus enim necessitatis saltem per epicheiam excipitur. Quam obrem Clemens Romanus lib. 2. constitut. cap. 34. quem citant, & sequuntur Carolus Macignus cap. 58. num. 28. & Suarez loco cit num. 21. allato præcepto diuini officij recitandi, in hæc verba loquitur. Quod si ad Ecclesiam prodire non licuerit propter Infideles, congregabis Episcope in domo aliqua, ne ingrediatur pius in Ecclesiam impiorum: non enim locus hominem sanctificat, sed homo locum.

Dixi nisi aliud ferat consuetudo, vel fundatoris institutio, quia non implicat contrarium consuetudine, vel fundatoris voluntate induci, vt patebit ex dicendis 2. disput. quæst. 5. puncto 6.

SECVNDA PROPOSITIO.

5 QVi ad chorum, seu ad officium in Ecclesia persoluendum deputati non sunt, diuinum officium vbique recitare possunt. ita Azor. lib. 10. cap. 11. quæsito 8. Nauarrus de orat. cap. 4. Valentia tomo 3. disp. 6. quæst. 2 puncto 10. Carolus Macignus cap. 58. num. 3. & seqq Bellarminus loco cit. & alij communiter. Ratio est, quia nullum ius reperitur, quo, per se loquendo, adstringantur ad diuinum officium priuatim in Ecclesia, vel in alio particulari loco recitandum. Ex quo sequitur præceptum diuini officij quoad substantiam adimpleri posse, siue officium recitetur stando, siue sedendo, siue ambulando, siue domi, siue in vinea, &c. Ita Nauar loco cit. & alij, quos citat, & sequitur Macignus cap. 58. nu. 7.

6 Hoc tamen limita primo iuxta Concilium Basiliense sess. 21. modo non recitent in loco vbi impediatur attentio, sicut impediri solet in frequenti hominum conuentu, clamore, tumultu, & strepitu profano, alioquin exponunt se periculo non satisfaciendi præcepto. Ita Nauar. de orat. cap 21. num. 32. Regiuald. lib. 18 num. 178 Molfesius tract. 5. cap. 2. nu. 80. Suarez lib. 4 cap. 27. nu. 1. Carolus Macignus nu. 9. & alij DD. citati; quilibet enim diuinum officium attente recitare debet, consequenter ea cauere tenetur, quæ attentioni impedimentum afferunt.

Limita secundo, modo recitet in loco decenti: quamuis enim præceptum adimpleatur quouis loco diuinum officium recitetur; tamen peccatum veniale committitur recitando sine causa in loco indecenti. tum quia debita rei sacræ veneratio adhiberi non videtur, sicut inurbanitatis notam incurreret, qui nobilem virum in dignitate constitutum in loco indecenti sine vlla necessitatis causa audire vellet. tum quia quendam Ecclesiasticum, qui diuinum officium in locis immundis recitabat, in eūdem locum post mortem ad luendas indecentiæ suæ pœnas transmissum fuisse refert Molfesius loco cit. num. 80. alia exempla percenset Carolus Macignus cap. 58. num. 12. idemque tradūt Vasquez de benef. cap. 4. art. 2. dub. 5. Suarez, & alij DD. cit. quanquam præcepto satisfacit, qui officium in eo loco recitat; cum attentio non impediatur, vt suppono, & Deus vbique sit per essentiam, præsentiam, & potētiam. Ita Bellarminus, & alij DD. cit.

7 Ex dictis sequitur Canonicum, vel alium beneficiarium, qui non potuit interesse diuinis officijs cum alijs Canonicis, satisfacere præcepto horarum Canonicarum, recitando priuatim diuinum officium extra Ecclesiam: quāuis enim officium in choro non recitauerit, non ob id exēptus fuit ab onere officij priuatim recitandi. officium autem quolibet in loco priuatim recitari potest, licet recitās priuatim non possit distributiones percipere, exceptis quibusdam casibus, infra enumerandis disp. 2. q 5. & 7. vbi de distributionibus sermonem instituam.

Sed modo difficultas est primo, vtrum Episcopus horas Canonicas cum alijs in Ecclesia publice recitare teneatur.

8 Ratio dubitandi est, tum quia ipse principem in Ecclesia sua locum tenet, ergo par est, vt cæteris exemplo præsit choro assistendo, & diuina officia persoluendo, dum hoc illi per tempus, & negotia licet. tum quia in cap. peruenit 7. q. 1 dicitur Episcopum debere in sua Ecclesia residere, ergo tenetur choro interesse cantando, alioquin vana, & inutilis esset ipsius residentia in Ecclesia. tum quia in cap. Episcopus de consecr. dist. 3. sic habetur Episcopus, si infirmitate non fuerit impeditus, Ecclesiæ cui proximus fuerit, die Dominico deesse non debet. Ergo saltem diebus Dominicis Episcopus ad Chorum accedere, ibique pensum Canonicarum precum cum alijs publice soluere debet. Huius sententiæ est Angelus ver. hora num. 18. Syluester eodem verbo quæsito 10 Tabiena ver. hora nu. 29. in fine. Nauar. de orat nu. 14 in fin. & alij.

9 Sed mihi dicendum videtur, Episcopum, per se loquendo, non teneri choro interesse, etiam diebus Dominicis, alijsque festis diebus. Ratio est, tum quia ex nullo textu colligitur hæc obligatio. tum quia vsu, & consuetudine receptum videmus, vt Episcopi ad Chorum, ordinariè loquendo non accedant. tum quia Episcopus grauioribus negotijs, vt concionibus, functionibus ad iurisdictionem pertinentibus, & alijs, quæ Chori assistentiam non patiuntur, incumbere debet. Quamobrem D. Thomas ait Prælatos, qui docere populum ex officio tenentur, non debere ad Chorum obligari, ne per hoc à maioribus retrahantur iuxta cap Sancta 92. dist. & licet de facto non concionentur, non tamen hinc infertur, ipsos debere choro interesse, cum ad cognoscendam alicuius officij obligationem, propria ipsius ratio inspicienda sit. Ita S. Thomas 2. 2. q. 91. art. 2. ad 3. Gregorius de Valentia tom. 3. disp. 10 q. 6. pun. 2. ad finē Vincentius Filiucius tract. 23. cap. 4. quæsito 8. Suarez tomo 2. de relig. lib. 4. cap. 10 num. 13 Stephanus Durand de ritib. lib. 3. cap. 21. num. 11. Carolus Macignus de horis Canon. cap. 57. & alij.

Dixi, per se loquendo, vt obseruarem Episcopum debere, & teneri aliquando Choro assistere, quando scilicet, id exigit ratio sui muneris adimplendi, aut vitandi scandali, aut exempli, aut alterius circumstantiæ, quam Episcopus prudenti suæ mentis consilio perpendere, & examinare debebit, cum in iure tempus assistendi præscriptum, & definitum non sit. Optimum tamen consilium inibit, si frequenter interfuerit, Dominicis præsertim, alijsque solemnibus diebus festis.

Ad primam rationem respondeo, Episcopum principem in Ecclesia locum tenere, non ratione oneris interessendi, quale competit Decano, seu primæ dignitati; sed ratione sui præcellentis gradus.

Ad secundam respondeo primo, verbum residere nō importare assistentiam in Choro, vt cum Azorio, & alijs tradidi in tractat de obligat. beneficiariorum, & Clericorum in quæstio. de residen. sed permanentiam, & præsentiam in loco beneficij, vbi onera beneficij sustinenda, & supportanda sunt.

Respondeo secundo Episcopum teneri in Ecclesia residere, dum ibi aliquid suo muneri debitum præstare debet. non autem ratione diuini officij in Choro recitandi, præcise.

11 Ad tertiam respondeo primo inde non colligi obligationem sub præcepto, cum verbum, debet strictam obligationem non semper importet: immo huiusmodi verbum in lege positum, non importare necessitatem, sed decentiā, & vrbanitatem, constat ex L. solum §. 1. ff de noui operis nunciat ex Glos. verbo debent in L 3. C. de pignor. & Tuscotom 2. lit. 17. concl. 31. nu. 3

Respondeo secundo eum textum, non loqui de interessentia Chori, sed potius de accessu ad proximam, & viciniorem Ecclesiam, ad quam debet accedere vt Missam audiat, vel celebret alijsque præbeat exemplum diuina frequentandi.

Respon-

Responderi potest tertio aliter vsu receptum esse.

12 Maior difficultas est vtrum Parochus teneatur diuina officia publicè in choro persoluere.

Nonnulli DD. affirmant teneri, & ipsorum opinio his rationibus muniri, & fulciri potest, primo quia in c. vlt. dist. 92. vniuersaliter dicitur Præsbyterum, Diaconum, aut alium quemlibet Ecclesiæ deputatum deponendum esse, si ab Episcopo correctus noluerit Ecclesiæ interesse ad persoluendum diuinum officium Matutinis, aut Vespertinis horis. Secundo quia in c. 1. de celebr. Missar. Parocho rurali præscribitur, vt per se ipsum, vel per substitutos diuinum officium in Ecclesia celebret, deinde ad opus suum rurale, & ad onera Parochialia exercenda exeat: & in eo textu nō solum sermo est de diebus festis, verū etiam de ferialibus: alioquin Pontifex nullam operis ruralis mentionem fecisset; cum perspicuum sit opus rurale in die festo vetitum, & interdictum esse, textus in hæc verba loquitur. Præsbyter mane Matutinali officio expleto, pensum seruitutis suę, videlicet Primam, Tertiam, Sextam, Nonam, Vesperamque persoluat, ita tamen, vt horis competentibus, iuxta possibilitatem, aut à se, aut à secularibus publicè compleātur: deinde peractis horis, & infirmis visitatis si voluerit exeat ad opus rurale ieiunus, vt iterum necessitatibus peregrinorum, & hospitum, siue diuersorum commeantium infirmorum, atque defunctorum succurrere possit. Tertio quia diuinum officium non solum pro Sacerdotibus institutū est; verum etiam pro populo, vt illi assistere, & interesse possit, illo frui, indeque fructus, commoda in salutem animæ referre valeat. Sed hoc fieri non potest, nisi adsit qui diuinum officium publicè persoluat; ergo Parochus tenetur diuinū officium publicè persoluere; cum ipse constitutus sit ad cōsulēdum commodis, & necessitatibus populi spiritualibus. Ita Syluest. ver. hora quæsito 10. Angelus eodem ver. nu. 25 Turrecremata cap. vlt. dist. 92. & alij apud Suar to. 2. de relig. lib. 4. c. 10. nu 3. & apud Valentiam, asserentes non solū in Cathedralibus, & Collegiatis publicè persoluendum esse diuinum officium; verum etiam in alijs Ecclesiis saltem diebus Dominicis, & festis. immo id singulis diebus in omnibus Ecclesijs locum habere sustinet Innocentius in c. 1. de celebr. Miss.

Sed mihi respondendum videtur cum hac distinctione. Vel loquimur de rigore Iuris antiqui, vel de eo, quod longa consuetudine inductum, & receptum est. Si loqui volumus de rigore iuris antiqui, & æquitatis, ac decentiæ, non solum in Cathedralibus, & Collegiatis, verum etiam in Parochialibus publicè persoluenda sunt singulis diebus diuina officia, vt patet ex rationibus iam adductis, sicque sustinent DD. ad calcem illarum rationum allegati. Si vero loquamur de consuetudine ferè vniuersali, & moribus Parochorum ferè communiter recepta, arbitror Parochos, non solum per se ipsos nō teneri, verum neque per substitutos singulis diebus, immo neque diebus festis omnia diuina officia in choro publicè persoluere; cum enim Parochi pluribus alijs curis, & occupationibus detineantur, facili negotio introduci potuit consuetudo, vt non solum singulis diebus horas Canonicas, neque per se, neque per alios publicè canant; verum neque diebus festis, exceptis Vesperis, aut Missæ sacrificio, quod aliquibus diebus festis solemni ritu persoluitur, & celebratur. Ita Suarez loco cit. nu. 4. &, 11 Filiucius tract. 23. c. 4. nu. 131. quæsito 6. & alij. fieri tamen potest, vt alicubi ius commune sit in viridi obseruatia, aut peculiaria extent statuta, quæ sine dubio seruanda erunt.

13 Ex quo patet à fortiori Capellanos, quibus ex fundatione cura non incumbit publicè celebrandi diuinum officium in choro, non teneri hoc onus subire, quia nullo iure probatur ipsos ad hoc onus obligari.

14 Addunt Filiucius nu. 129. Caiet. ver. hora. Macignus c. 56. nu. 22. Suarez loco cit. nu. 5. & 6. & c. 12. nu. 13. consuetudine immemorabili, vel saltem sufficienter præscripta induci potuisse, vt in Collegiatis, in quibus tenues redditus habeantur, Canonici non teneātur, singulis saltem diebus horas publicè canere: ratio enim dictat, vt onus minuatur, vbi tenuissimum est stipendium; & quamuis iure naturæ seruanda sit beneficij institutio, pactum, & voluntas testatoris; nihilominus legitima Superioris facultate in ea dispensari, & consuetudine sufficienter præscripta, vel immemorabili, quæ priuilegij præsumptionem inducit, ei derogari potest, saltē si iuxta subsit causa; nam iusta causa turpitudinem contra ius naturæ auferre potest, & obligatio iuris naturæ variari potest variatis circumstantijs, seu mutata materia, vt patet in præscriptione, & clarius patebit ex dicendis disp. 2. q. 1. pun. 5. & q. 6. pun. 6.

PVNCTVM VI.

Qnonam corporis habitu, & situ recitandum sit diuinum officium.

1 *In priuata oratione non committitur peccatum dum recitans officium sedet dum standum, vel genuflectendum est.*

2 *In publica oratione facilius inueniri potest culpa stando, vel sedendo dum genuflectendum est.*

3 *Canonici cogi possunt ad recitandum officium in proprio stallo, & cum decēti habitu sub pœna amissionis distributionū.*

PRæcipua in hoc puncto difficultas est, vt nō peccet recitans officium sedendo, cū standum est, aut stando, vel sedendo, dum genibus flexis recitandum est.

Ratio dubitandi est, tum quia rubricas non obseruat. tū quia paruipendere videtur diuina misteria, in quorum cultum, & honorem Ecclesia varias præscripsit cærimonias.

VNICA PROPOSITIO.

1 PEr se loquendo non peccat, qui diuinum officiū priuatim recitat sedendo, cum standum est, aut stando, vel sedendo dum genuflectendum est. Ratio est, quia ritus recitandi officium hoc modo non videtur sub rigore præcepti, sed solum maioris deuotionis gratia receptus; saltem in priuata oratione: in publica vero facilè fieri potest, vt aliqua culpa interueniat pro ratione circumstantiæ cōmunicantis actui malitiam, vt colligitur ex ratione dubitandi; vnde qui absque vlla omnino causa recitat officium in choro, sedendo, cum standum, vel genuflectendum est, aliquam culpam incurrit, quia debitam Deo, & diuinis laudibus reuerentiam exhibere non videtur, dum alijs genuflectentibus, ipse sine vlla causa publicè stat, vel sedet, ingeritque aliquam modicæ in Deum deuotionis suspicionem. ita Suarez to. 2. de relig. lib. 4. c. 27. nu. 2. Toletus lib. 2 c. 13 nu. 2. Nauar. de orat. c. 4. nu. 7. Carolus Macignus cap. 72. nu. 35. & c 79. nu. 23. Filiucius to. 2 trac. 23. c. 8. quæsito 6. ad finem nu. 265. Reginaldus lib. 18. nu. 79. Molfesius tractat. 5. cap. 2. nu. 99 & 100. Immo Nauar. loco cit. nu. 15. & seq. orantem vno genu flexo, & altero recto à veniali non excusat. Sed hoc ego pręcisa scandali circumstantia, quę in Ecclesiasticis frequenter inueniri potest non facilè admiserim, quia iuxta communem loquendi modum genuflexus dicitur, qui vno genu ad terram deflexo orat. quamquam vnicuique consulendum est, vt non vnum, sed vtrumque poplitem ad terram flectat. quia maioris humilitatis signū exhibebit, & inurbanitatis notam etiam apud laicos bonis moribus imbutos euitabit.

Ad rationes dubitandi, quatenus facere videntur contra priuatim recitantes non seruato corporis habitu, respōdeo primo rubricas, teste consuetudine, non videri sub peccato in hac parte receptas. Secundo non adesse contemptum dum recitans non est prauè affectus circa diuina misteria.

Maior difficultas est, vtrum Canonici cogi possint sub pœna amissionis distributionum ad recitandum officium in proprio stallo, & cum decenti habitu. Sed de hac re infra de distributionib. q. 4. pun. 1. nu. 13. Interim pro Diœcesi, seu Prouincia Mediolanensi vide Concilium 4. Prouinciale p. 2 tit. quæ pertinent ad sanctissimum Missæ sacrificium, & diuinum officium, vbi cauetur, Ne cui, proprio indumento, quodque ordini suo, tempori, & officio congruat, in Ecclesia, chorove, non induto, distributio statæ illius Canonicæ horæ detur. consimile decretum in Sinodo penultima Mediolanensi contra deferentes pelliceas, aliasque domesticas vestes in choro habetur. Videri etiam posset vniuersale decretum Concilij Trid. sess. 24. c. 12. sub fin. vbi decens vestitus Canonicis, tam in Ecclesia, quam extra præscribitur.

✠

QVAESTIO QVARTA

De fructu,& effectu recitationis diuini officij.

NOn agam in hac quæstione de iure ad fructus, vel distributiones, quod beneficiarijs ratione diuini officij competit (de hoc enim in sequentibus quæstionibus disputabo) sed de effectu qui recitationem officij, vt oratio est, consequitur. hic autem effectus est meritum, satisfactio, & impetratio de quibus in specie tractat Bellarmin. de bonis operibus cap. 3. vers. tres sunt. potest enim quis non solum sibi sua oratione meritum, & satisfactionis, atque impetrationis fructum acquirere; verum etiam pro alio satisfacere, & impetrare, vt suppono ex communi Theologorum Schola, & ex dictis de Sacramentis.

Duo autem principalitet in hac quæstione explicabo. Primo quid requiratur, vt recitatio prosit. Secundo quibus prosit, & quomodo.

PVNCTVM I.

Quid requiratur vt recitatio diuini officij prosit.

1 *Vt officium nomine Ecclesiæ recitetur opus est vt verba proferantur cum intentione. & attentione, atque vt recitans non sit euitandus.*
2 *Vt officium nomine proprio celebratum prosit ipsi recitãti quo ad satisfactionem, & meritum, vel etiam quoad satisfactionem alijs, opus est vt in statu gratiæ recitetur.*
3 *An oratio in peccato facta prosit.*
4 *Quænam conditiones ad meritum requirantur.*
5 *Oratio peccatoris potest esse impetratoria.*
6 *Quænam conditiones requirantur, vt oratio infallibiliter impetratoria sit.*
7 *Quandiu in oratione persistendum sit.*
8 *An oratio posita gratia in petente, fide, vtilitate ad salutem, & perseuerantia, dicenda sit impetratoria ex iustitia, an ex fidelitate.*

CVm diuinum officium dupliciter recitari possit, Primo nomine proprio, Secundo nomine Ecclesiæ (is nomine Ecclesiæ recitat, qui diuinum officium persoluit tanquam minister ad hoc deputatus ex præcepto, vel ordinatione; hoc pacto recitatur officium à Beneficiario, vel Clerico sacris initiato) Prius explicabo quid requiratur, vt officium prosit, quatenus offertur nomine Ecclesiæ; deinde quatenus nomine proprio celebratur.

PRIMA PROPOSITIO.

1 VT officium nomine Ecclesiæ prosit, requiritur primo prolatio verborum cum intentione orandi, & cum attentione. Ratio est, quia, vt officium prosit, necesse est ea adesse, quæ ad ipsius substantiam requiruntur; substantia autem diuini officij non subsistit sine prolatione verborum, cum sit oratio vocalis, & sine intentione, & attentione, vt patet ex supradictis q. 2. pun. 2. §. 1. & ex dictis de legibus pun. 10. q. 1. quæ non opus est hic repetere. Secundo, vt recitans non sit vitandus ob excommunicationem, aliamve censuram ob quam à diuinis repellatur; Ecclesia enim non intendit per hunc orare, cum ipsum non toleret; sed potius ipsius acta irrita faciat, vt patet ex dictis de Censuris, de Sacramentis, & ex infra dicendis constabit.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 VT officij recitatio, & alia quælibet oratio nomine proprio facta prosit quoad meritum ipsi recitanti, & quoad satisfactionem ipsi, vel alijs, non solum requiritur verborum prolatio, intentio, attentio, & carentia censuræ, vt in prima propositione breuiter ostensum est; verum etiam, ut oratio in statu gratiæ fiat, ut ex dicendis manifeste constabit.

3 Hinc sequitur officium in statu peccati mortalis, vel ob prauum finem recitatum, non esse meritorium, vel satisfactorium, si spectetur, vt persoluitur nomine proprio ab ipsomet recitante (quanquam si spectetur quatenus nomine Ecclesiæ offertur, prodest; quia sanctitas Ecclesiæ supplet recitantis defectum, vt bene Bellarmin. cap 9. Suarez tom. 2. de relig. lib. 1. cap. 12. nu. 2. Carolus Macignus c. 89. nu 40. Azor. 1. p. c 32. quæsito 2. & patet in simili ex dictis, tum de Censuris, tum de Missæ sacrificio facto ab excommunicato in tractat. de Sacramentis; vbi etiam explicaui (utrum Capellanus oneri Capellaniæ satisfaciat celebrando, dum vinculo excommunicationis detinetur.)

4 Ratio cur officium in mortali peccato nomine proprio recitatum non sit meritorium, vel satisfactorium, est; quia ad meritum de condigno istæ conditiones requiruntur. Prima est, vt actus in se bonus sit; nam quæ mala sunt non coronat Deus, inquit S. Aug de gratia, & libero arbit. c. 6. Secunda, vt actus sit liber, vt patet tum ex 1. Cor. 9. si volens hoc ego, mercedem habeo; si autẽ inuitus, dispensatio mihi credita est. tum quia pro malis operibus pœna non irrogatur, nisi liberè fiant; ergo neque bona opera ad præmiũ cõferũt si coactè præstentur. Tertia, vt fiat ab homine viatore. dum tempus habemus operemur bonũ ad Galat. 10. & 2. Corinth. 6. Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis.

Quarta conditio, de qua hic ex professo loquimur, est, vt fiat ab homine in statu gratiæ existente. Ratio est, tu quia sicut palmes non potest ferre fructũ à semetipso, nisi manserit in vite; sic nec vos, nisi in me manseritis, Io. 15. Ille autẽ in Christo, tanquam palmes in vite, manere dicitur, qui Christo vnitus est per gratiam habitualem; hac enim sanctificamur, & Christo coniungimur, atque vnimur. tũ quia Cor. 13. habetur; si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, & si tradidero corpus meum, ita vt ardeã, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest. Charitas autem simul est cum gratia habituali sanctificante, vt suppono ex communi Theologorum sententia in tract. de gratia. tum quia non est speciosa laus in ore peccatoris. Ecclesiast. quamuis ergo recitatio diuini officij, aliæque orationes ab homine in statu peccati mortalis factæ sint actus ex sua natura boni, & liberè fiant ab homine viatore, tamen carent conditione status gratiæ, consequenter merito de condigno, & consequenter fructu. Iacob. 4. Petitis, & non accipitis, eo quod malè petatis. fieri tamen potest, vt de congruo mereantur iuxta communem Theologorum sententiam, qui ad meritum de congruo, gratiam sanctificantem requiri negant, vt benè Suarez to. 2. de relig. lib. 1. c. 22. nu 4. & alii in trac de gratia. quanquã huiusmodi meritum non habet propriè rationem meriti, sed solũ cuiusdã honestatis, & congruentiæ, eo quod cõgruum videatur, vt Deus non deneget quod petitur. Ita Martinus Becanus tom. 2. Theologiæ Scholasticæ tra. 4. c. 5. q 10. n. 2. & alij cõmun.

Ex dictis ergo patet orationem peccatoris non esse meritoriam de condigno. Rursus non esse satisfactoriam; cum

satis-

satisfactio pro pœna sit actus hominis in statu gratiæ operantis, vt patet ex dictis de Sacramentis, & alibi ostendam Deo annuente. Vide Suarez loco cit. vbi hanc rem fuse prosequitur, & Filiucium tract. 23. c. 1. quæsito 6.

5 Dixi in secunda propositione quoad meritum, & quoad satisfactionem; nam si loquamur de impetratione, fieri potest, vt licet oratio peccatoris non sit satisfactoria, tamen sit impetratoria; quia Deus etiam peccatores aliquando exaudit, & plurima bona confert, vt patet in Publicano Lucæ 18. dicente Deus propitius esto mihi peccatori, & in Magdalena, quæ peccatorum remissionem à Christo impetrauit, & in alijs innumeris peccatoribus, qui plurima bona quotidie consequuntur.

Neque obstat illud Ioannis 9. Scimus, quia peccatores Deus non audit, tum quia illa non sunt verba Christi, sed cæci nondum ad Christum plenè conuersi, vt ait S. Augus. tract. 44. in Ioannem. tum quia verū est peccatores à Deo non exaudiri, dum à Deo miracula petunt ad fingendam, & simulādam vitæ sanctitatem, vt innuit præfatus cæcus. Deus enim falsum non approbat, nec falsum testari potest vt dictum est in tract. de fide. tum quia dici potest peccatores à Deo non exaudiri, si orationes ipsorum considerentur, vt à peccatoribus formaliter funduntur, cum mala intentione, vel alia praua circumstantia ex Bellarmino loco cit. Valentia loco cit. pun 6. Carolo Macigno cap. 100. Suarez loco cit. cap. 25. num. 4. vbi in hunc sensum explicat alia scripturæ loca, Psalmo 65. Si iniquitatem aspexi in corde meo, non exaudiet Dominus, Prouerb. 25. qui declinat aures suas, ne exaudiat legem, oratio eius erit execrabilis. & Isaiæ cap 1. cum multiplicauerit orationem non exaudiam; manus enim vestræ sanguine plenæ sunt. Idem.

6 Sed modo dubium est, quænam conditiones requirantur, vt oratio infallibiliter impetratoria sit, & obtineat quod petitur. Respondeo has à Doctoribus assignari.

Prima est, vt petens vir iustus sit; peccator enim infallibiliter non exauditur, vt patet ex locis scripturæ proximè allatis, si iniquitatem aspexi in corde meo, non exaudiet me Dominus. Ita nonnulli, quos tacito nomine refert, & sequitur Suarez loco cit. cap. 25. num. 1. Filiucius loco citato quæsito 7. num. 55. Bellarminus loco cit. cap 9. quamuis Valentia tom. 3. disp. 6. quæst. 2. pun 4. ad 3. & pun. 6. aliqua ex parte dissentiat.

Secunda est fides potentiæ, & clementiæ Dei, certaque fiducia impetrandi quod petitur iuxta promissionē Christi, qui verax est, & mentiri non potest, Matth. 21. Si habueritis fidem, & non hæsitaueritis, &c. omnia quæcunque petieritis in oratione credentis, accipietis Iacobi 1. Postulet autem in fide, nihil hæsitans Marci 11. quicquid orantes petitis, credite, quia accipietis, & eueniet vobis. Vide S. Thomam in 4. dist. 15. art. vlt. Suarez cap. 14 nu. 2. & vbi de hac re latissimè tractat Bellarminum cap. 9. lib. 1. de bonis operibus. Valentiam loco citato, vers. de fide, & alios præcitatos Doctores.

Tertia est, vt id quod petitur necessarium sit ad salutem petentis, vel ad illam conducat, maiusque animæ bonum non impediat. Ratio est, tum quia quod est necessariū, vel vtile ad salutem. dicitur aliquid, iuxta doctrinam S. Augustini innixam verbis Christi, si quid petieritis. quæ autem non sunt vtilia ad salutem, non bona, sed bonorum vmbra dici possunt. tum quia, inquit S. August. tract. 102. in Ioannē non petitur in nomine Saluatoris quicquid petitur contra rationem salutis. Ergo vt oratio infallibiliter habeat promissionem, seu impetrationem, necesse est. vt quod petitur necessarium sit, vel vtile ad salutem Io. 16. quicquid petieritis Patrem in nomine meo dabit vobis & 1. Ioan. 5. quodcunque petierimus secundum voluntatem eius, audit nos.

Hinc fit, vt oratio Pauli petentis stimulos carnis auferri audita non fuerit. 2 Cor. 12. quia illius concessio maius bonum impediuisset, Deo id præuidente Ideo Paulo respondit, sufficit tibi gratia mea. Quamuis enim id, quod petitur ex se vtile sit; quia tamen fieri potest, vt de facto, & re ipsa vtile futurum non sit, sed potius noxium, Deo id cognoscēte, iure merito non conceditur. Ita S. Aug. tract. 32. 73. 81. in Ioannem. S. Chrysostomus hom 30 in Genesim. & S. Thomas 2. 2. q 83. art. 15. quos citat, & sequitur Suarez loco cit. cap. 23. num. 7. Malderus tract. 10. cap. 2. versic. si vero, Bellarm. loco citato, & Carolus Macignus de horis Canonicis cap. 100.

Quarta conditio, iuxta S. Augustinum tract. 23. & 102. in Ioan. iuxta S. Thomam loco cit. art. 15. & 16. Valentiam loco cit. vers. prima conditio, Syluestrum ver. oratio quæsito 6. Bielem in canon. lect. 63 in prin. Carolum Macignum de horis Canon. cap. 100. num 21. Bellarminum loco cit. cap. 9. vers septima conditio, Filiucium loco cit. cap. 2. quæsito 7 & alios Scholasticos est, vt oratio fiat pro ipsomet orante, quia scriptura semper loquitur de bonis conferēdis ipsimet oranti. Io. 16. Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis, & alibi, omnis qui petit accipit, & qui quærit inuenit. & Marci 11. Et eueniet vobis. Idem sentire debent Medina, Coninchus, & alij, quos retuli de Sacramētis disp. 5. q. 2. pun. 1. nu. 3. & hæc opinio probabilissima est.

Nihilominus mihi etiam probabile videtur hanc conditionem necessariam non esse, consequenter orationem habere certam, & infallibilem impetrationem, etiamsi pro alijs fiat; modo ex parte aliorum non adsit incapacitas, nec cæteræ conditiones desint. Ratio est, tum quia Christus vniuersaliter dixit, quodcunque petieritis in nomine meo, hoc faciam. Io. 14. tum quia satisfactio nostra prodest alijs: præsertim viatoribus, quibus applicatur, modo adsit capacitas in eo, cui applicatur. Ergo etiam proderit impetratio; cum par esse videatur ratio, & de hac expressior videatur esse promissio. tum quia Iacobi 5. Orate pro inuicem, vt saluemini; multum enim valet deprecatio iusti assidua. Ita Basilius in regulis breuioribus reg 261. quem citat, & sequitur Toletus in Io. 1. 16. annot. 30. Valentia tom. 3 disp 6. q. 2. pun. 4. vers. cæterum, vbi seipsum explicat Suarez tom. 2 de relig. lib. 1. c. 22 num 2 & seq. & de pœnit. disp. 48. sect. 5 nu. 6. in simili loquens de satisfactione.

Ad rationem primæ sententiæ, responderi posset primo, illis locis sermonem esse de oratione quæ fit pro ipsomet orante, non quia excludantur alij, pro quibus fit oratio; sed quia orantes, vt plurimum pro se ipsis orare consueuerūt. Secundo censeri cōcessum oranti quod ipsius intuitu alteri datur. Nam si Princeps aliquis à Summo Pontifice facultatem aliquā, seu priuilegium pro me à Sede Apostolica impetret, dici potest priuilegium à Sūmo Pontifice obtinuisse, quamuis illius vsus mihi soli competat.

Quinta conditio est perseuerantia, vt colligitur, tum ex illis verbis Lucæ 18. oportet semper orare, & non deficere, id est non oportet orationem intermittere, etiamsi statim quod petitur, non obtineatur: Sed orationi tam diu insistendum est, quamdiu opus est ad rem consequendam, tum ex parabolis Lucæ 11. & 18. vbi sermo est de vidua, cui vindictam petenti, Iudex ob importunam petitionem gratiam non negauit. tum quia Deus summa prouidentia differt, vel quia petēs non est ritè dispositus, vel quia illi grata est frequens petitio, sicut pater magna perfundi solet voluptate, dum aliquid sibi à filio petitur, cui gratuito, & volenti animo concessurus est; vel vt petens magni pendat quod petit; nam diu desiderata dulcius obtinentur: cito autem data vilescunt, inquit August. serm. 5. de verb Domini. Ita Basilius, Cyrillus, S. Thomas, & alij, quos citat, & sequitur Suarez loco cit. cap 26. Filiucius loco cit num. 55. Valentia vers. quarta conditio, Carolus Macignus cap. 100. nu. 41. & seqq. & alij DD. cit.

7 Maior difficultas est quamdiu in oratione perseuerandum sit, cum numerus actuum orationis, vel tempus præscriptum non sit.

Respondeo non esse præfixum tempus, sed iuxta petētis dispositionem aliquando citius, & aliquando tardius concedi, quod petitur. Obserua tamen, si petantur spiritualia, persistendum esse in oratione, donec obtineatur quod petitur, vt patet, tum ex textu iam cit. oportet semper orare, &c. tum quia actus ipse orationis Deo gratus est, & fructuosus oranti: consequenter frequentandus, & non intermittendus. Si vero temporalia petantur desistere possumus ab oratione, quoties ex temporis diuturnitate, vel ex alijs circumstantijs, colligere possumus Deū nolle, quod petimus, concedere. Nobis enim persuadere possumus saluti nostræ noxium potius, quam vtile futurum esse, quod petimus, & dignis de causis à Deo denegari, vt bene Suarez loco cit. vbi hanc rem fusius prosequitur.

8 Hac occasione, nonnulli Doctores quærunt, vtrum positis his conditionibus, oratio impetratoria sit ex iustitia, an ex fidelitate.

Respondent impetratoriam esse ex fidelitate. Ratio est, tum quia dum vir iustus orat, nō nititur suis meritis, & iustitiæ, sed infinitæ Dei misericordiæ. tum quia debitum ex Iustitia datur ad æqualitatem rei ad rem. sed quod per o-

rationem obtinetur est supra æqualitatem: nam si oratio consideretur, vt est actio hominis iusti, est meritoria gloriæ, illique respondet augmentum gloriæ, quod æqualiter remuneratur; consequenter quod illi vltra gloriam datur, est vltra æqualitatem; consequenter non debetur ex Iustitia. Ita Suarez tom. 2. de relig. lib. 1. cap. 27. nu. 4. vbi testatur de communi, Valentia tom. 3. loco cit. vers. ad maioré. Filiucius tract. 23. cap. 2. nu 7. ad finẽ. Nugnus, & alij, quos retuli de Sacramentis disp 4. q. vlt. pun. 4. nu. 6. Ego vero cũ Medina C. de orat. q. 17. puto deberi etiam aliqua ratione ex iustitia, quatenus ex promissione serio facta obligationem ex iustitia ad illam adimplendam consurgere ostensum est de contractibus; is enim, cui facta fuit promissio acquirit ius ad rem promissam.

Ad primam rationem Suarez, & aliorum, respondeo orantem niti promissioni Dei, quam Deus sua misericordia & liberalitate facit.

Ad secundam responderi posset id, quod per orationem obtinetur, esse vltra æqualitatem, si oratio spectetur ratione meritis respondentis ipsi orationi præcise. Non vero si consideretur simul cum diuina promissione; cum obtineatur id, quod debetur posita diuina promissione; quę licet liberaliter à Deo facta fuerit, & vt sic oratio dicatur niti liberalitati Dei; facta tamen promissione, orans cum debitis conditionibus, videtur ius ad rem promissam habere. Ex quo fit, vt is damnandus erroris non videatur, qui cum debita animi submissione spiritualia petit, hoc pacto, Domine impertire mihi debes quod peto. non potes mihi iustè denegare. volo hoc mihi concedas, &c. hoc tamen intelligitur modo nulla alia desit circumstantia ad perfectam orationem requisita. quanquam ab his loquendi modis abstinendum censeo, tum ad vitandum præsumptionis periculum, tum ad præcauendam scandali occasionem, si coram alijs huiusmodi verborum genus adhibeatur. tũ quia nobis non certo constat orationem nostram his conditionibus excultam esse, iuxta illud nihil mihi conscius sum, sed non per hoc iustificatus sum.

PVNCTVM II.

Quibus nam profit diuini officij recitatio, & quomodo.

1 *Quotuplex sit diuini officij valor.*
2 *Recitatio diuini officij infinita est quoad fructum quoties nomine Ecclesiæ fit.*
3 *Si officium nomine proprio recitatur, prodest illi, pro quo recitans orare intendit.*
4 *An pro beatis orandum sit.*
5 *An pro damnatis, & nu. 7.*
6 *An pro eo, quem constaret præscitum.*
8 *An oratio S. Gregorij profuerit Traiano.*
9 *Fructus meriti non æquè prodest multis, ac vni.*
10 *Verum oratio quoad impetrationem æquè prosit multis, ac vni.*
11 *Recitatio diuini non prodest ex opere operato, sed operantis.*
12 *Officium ab improbo recitatum prodest quatenus recitatur nomine Ecclesiæ.*

TRia explicanda sunt. Primo, vtrum diuini officij recitatio prosit omnibus fidelibus. Secundo, vtrum æquè prosit pluribus, ac si pro vno tantum oratio fieret. Tertio, vtrum prosit ex opere operato, vel operantis.

1 In huius dubij explicatione, ea via progrediendum arbitror, qua in tract. de Sacramentis disp. 4. q. vlt. puncto 4. num. 6. incessimus. Quamobrem præmittendum censeo triplicem fructum in recitatione horarum Canonicarum assignari posse. Primus est generalis, qui ex Ecclesiæ intentione omnibus fidelibus applicatur. Secundus est particularis, qui recitantibus debetur, nec forte alijs applicari potest, saltem si spectetur quoad meritum. Tertius est specialis, seu medius, & hic respondet illis, qui beneficia cum onere diuini officij recitandi erexerunt, vel respondet illis, pro quibus recitans diuinum officium specialiter orare intendit, non enim præsumendum videtur Ecclesiam nolle officij fructum aliqua ex parte applicare ei, pro quo recitans specialiter orare intendit. ita Macignus in tractatu de horis Canonicis cap. 100. num. 40. & sequentibus. & cap. 84. num. 20. & sequentibus. Nauar de orat. cap. 13. nu. 12. Gabriel Biel in Canonem lect. 62. lit. P. & alij apud Macignum loco citato.

PRIMA PROPOSITIO.

2 REcitatio diuini officij quoad fructum infinita est extensiue, prodestque omnibus fidelibus, si fiat ab eo, qui ex Ecclesiæ præcepto, vel consuetudine diuinum officium recitare debet. Ratio est, tum quia hæc oratio censetur publica, ob id etiam dum officium priuatim recitatur, dicitur Dominus vobiscum. Tu autem Domine miserere nostri, &c. non licet autem quemquam ab oratione publica excludere. ex S. Thoma 2. 2. quæst. 25. art. 4. & sequentib. Nauar. in Manua cap. 14. num. 23. & alijs Doctoribus communiter tum quia officium nomine Ecclesię recitatur, Ergo prodest ipsi Ecclesiæ iuxta proportionem quam Deus nouit. Ecclesia autem nihil aliud est, quam fidelium congregatio. Vtrum vero in actu exercito omnes æqualiter fructum percipiant, colligi potest à simili ex dictis de Sacramentis loco cit. nu. 8.

3 Dixi, si fiat ab eo, qui iuxta Ecclesiæ præscriptum, seu præceptum recitare debet: nam si diuinum officium ex mera recitantis voluntate recitetur, tanquam à persona priuata, prodesse solum videtur ipsi recitanti, & iis, quibus ipse officij fructum applicare intendit. hic enim non recitat officium tanquam minister ab Ecclesia deputatus, sed nomine proprio, instar aliarum precum, quas ex priuata deuotione fundit, vt dictum est de Sacramentis disput. 6. quæst. 2. puncto 2. num. 7. Ergo illis tantummodo prodesse videtur, pro quibus recitans orare intendit; actus enim agentium non operatur vltra intentiones eorum. quãquam Nauar. in cap. quando de consecrat. dist. 1. notab. 20. num. 66. & alij quos citat, & sequitur Macignus cap. 100. nu. 50. vers. si potrebbe, existimant recitantem diuinum officium propria spontè censeri officium dicere nomine Ecclesiæ, consequenter illius recitationem prodesse fidelibus iuxta Ecclesiæ intentionem.

Hinc colligitur officium non solum prodesse omnibus, si recitans pro omnibus orare intendat (modo illi, pro quibus orat nondum sint in termino, sed illum assequi possint;) sicut enim Deus vult omnes saluos fieri; ita etiam nos omnium salutem optare, & pro ea Deum rogare possumus, verum etiam pro singulis non solum amicis, sed etiam inimicis, tam fidelibus, quam infidelibus, si pro ipsis oratio fiat. Quamuis enim certum sit non omnes beatitudinem consecuturos; nihilominus de nullius damnatione in particulari constat; consequenter pro quolibet debito modo orare possumus. Ita Lessius lib. 2. cap. 37. dub. 7. ad finem num. 40. Azor. 1. par. lib. 9. cap. 31. Valentia tom. 3. disput. 6. quæst. 2. pun. 8 Carolus Macignus cap. 84. nu. 27. Suarez to. 2. de relig lib. 6. cap. 15. Filiucius loco statim citando, Vasquez, Bellarminus, & alij communiter, quos retuli de Sacramentis loco statim notando.

4 Dixi in responsione, qui nondum sunt in termino, beatis enim, qui beatitudinis terminum assecuti sunt, oratio non prodest, non solum quoad meritum; verum neq; quoad impetrationem, vel satisfactionem, licet prosit quoad honorem, & cultum, vt probaui de Sacramentis disp 4. q. vlt. pun 5. num. 7. cum Sylu. Armilla, Reginaldo, Suarez, & alijs, quibus adde eundem Suarez to. 2. de relig. lib. 1. c. 14. num. 4. & seq Lessium, & alios DD. cit Ratio est, tum quia beati non indigent, tum quia ad hoc facit tritum illud sermone prouerbium iniuriam martyri facit, qui orat pro martyre.

5 Dixi, sed illum assequi possunt, sicut enim pro existentibus in termino, ita etiam pro iis, qui beatitudinem assequi nõ possunt, oratio fieri non potest; cum pro illis oratio fiat, quos oratione nostra iuuandos speramus, ex S. August. lib de corrept. & gratia c. 15. quem citat, & sequitur Suarez tom. 2. de relig. lib. 1. c. 15. nu. 2. Lessius, & Filiucius locis cit. Valentia pun. 8.

6 Ex quo sequitur primo, si de aliquo constaret reprobũ, & præscitum esse, pro ipso orandum non esse, vt bene Suarez [illegible] de illo casu fuse disserit, necnon ostendit [illegible] facta fuit reuelatio suæ damnationis, debeat certo credere se damnandum, & quomodo se gerere debeat de qua re nos satis egimus de fide in tract. de legib.) Idem tradunt Azor. loco cit. quæsito 9. Lessius, Valentia, & Filiucius locis cit.

Idem

Idem etiam dicendum est de illo,quem constaret in notorio mortali peccato mortuum esse.

7 Secundo sequitur idem dicendum esse de damnatis in Inferno existentibus, vt docui de Sacramentis loco citato num.9.cum Soto,Bellarmino,Azorio,Henriquez,& alijs, quibus adde Suarez,Lessium,Valentiam,& alios DD.proxime citatos.

Neque obstat primo Ecclesiam in oratione pro defunctis petere,vt eos à pœnis inferni eripiat. quia hoc non petit pro damnatis,sed pro existentibus in Purgatorio.

8 Neque obstat secundo exemplum Traiani, quem precibus S.Gregorij liberatum esse nonnulli fatentur;nam de veritate huius historiæ multi ambigunt, cum id non extet in vita S.Gregorij, cuius Acta in Vaticano à Ioanne Diacono,& Petro Diacono,alioque Auctore innominato congesta reperiuntur, teste Bellarm.lib.2.de purgat.cap.8. & 18. Ideo de huius historiæ fide dubitat Abulens. 4.Reg.4. quæstio.47. Valentia loco citato puncto 8.versic.vnde. Azor.par.1.lib.9.cap.31.quæsito 2. ad finem. Medina C.de orat. Victoria,Ledesma. & alij apud Henriquez in summ. lib.9 cap.16.nu.4.in comment.lit.G. contra eundem Henriquez,& alios.

Verum,quicquid sit de veritate,& fide huius historiæ, dicendum censeo ea, quæ præter consuetum ordinem ex singulari Dei voluntate,& potestate fiunt,non esse in exemplum trahenda.ita Filiucius tom.1.tract.23.cap.2.quæsito 10.nu.62. Valentia 2.2.disp.6.q.2.pun.8. Vide quæ dixi de Sacramentis loco prællegato.

Ex dictis igitur constat officium prodesse illis, pro quibus recitans orare intendit. Sed modo dubium est vtrum æque profit multis,ac vni:pro cuius dubij solutione,sit.

SECVNDA PROPOSITIO.

9 FRuctus diuini officij non æque prodest multis, ac vni tantum, si loquamur de fructu quem medium appellauimus. Ratio est,tum quia huiusmodi fructus finitus est, sicut est finitus fructus ipsi recitanti respondens. finitum autem ablatione finiti consumitur, & si in plures diuidatur, minus singulis contingit, quam si vni tantum traditum fuisset. tum quia valor sacrificij Missæ, qui medius nuncupatur,finitus, & limitatus est, minusque pluribus prodest, quam vni, vt cum Suarez, Bellarmino, Coninncho, Reginaldo, & alijs docui de Sacramentis loco citato num.6. Ergo multo magis finitus est valor diuini officij. quod non est tanti momenti, quanti Sacrosanctum Missæ sacrificium.

10 Maior difficultas est, vtrum saltem quoad impetrationem æque profit multis, ac vni. in qua difficultate non leuis est inter DD. controuersia loquentes simpliciter de efficacia orationis.

Nugnus enim,quem retuli de Sacramentis disp.4.quæst. vlt.pun.4. num.6. versic. dixi in tertia propositione, Caietanus, & alij existimant orationem quoad impetrationem;secundum se,infinitam esse; consequenter posse pluribus æque prodesse, ac vni. Ratio est primo, quia oratio quoad impetrationem nititur liberalitati,& misericordiæ Dei.Fieri autem potest,vt Deus sua misericordia ita concedat id,quod pro pluribus petitur, ac pro vno, & intuitu orationis plura, & plura bona concedat, non tam vni, quam pluribus. Secundo,quia oratio, quæ fit pro multis fieri videtur ex maiori charitate; consequenter efficacior videtur ad impetrandum. Tertio,quia in Euangelio dicitur,quicquid petieritis,&c.quæ est propositio vniuersalis. Ita Nugnus loco citato.Caiet.tom.2.opusc.tract.5.quæst. 2. §.& ad secundum, & alij contra Suarez tom.2.de relig. lib.1.cap.27.num.6.Medinam C.de orat.quæst.21. Couar. in cap.alma mater,par.1.§.5.num.9.Azorium 1.par.lib.9. quæsito 7.& alios.

Sed mihi dicendum videtur orationem secundum se videri efficaciorem ad impetrandum, si pro vno offeratur, quam pro pluribus.Ita Suarez,Medina,Couar.& Azor.locis citatis.S.Thomas,Coninchus,& alij,quos retuli de Sacramentis loco proximè citato. Ratio est,tum quia oratio quoad satisfactionem secundum se finita est, ex communi sententia. Ergo etiam finita videtur quoad impetrationem; quamuis enim ipsius valor quoad impetrationem nitatur infinitæ Dei liberalitati,& misericordiæ, iuxta supradicta; nihilominus etiam fundari posse videtur in ipsa oratione,quę suo modo dicitur causa effectus,quem Deus intuitu talis orationis concedit, spectato ipsius orationis valore,dignitate,& proportione ad rem petitam.tum quia experientia cernimus etiam apud Principes,apud quos liberalitas maximè viget, facilius, & efficacius obtineri quod pro vno petitur, quam pro multis. tum quia sequeretur damnandum esse vsum Ecclesiæ, quæ specialiter pro singularibus personis, & casibus particularibus orare consueuit,vt in simili docui de Sacramentis loco cit.nu.6. cum Bellarmino,Miranda,Conincho,& alijs.

Ad primam rationem in contrarium respondeo,orationem niti liberalitati Dei, qui sua liberalitate posset quidem plura, & plura concedere; nihilominus oratio in actu exercito,& spectato ipsius valore, secundum se præcise, videtur minus efficax, si pro communitate fiat, quam si pro vno.

Ad secundam respondeo orationem pro multis fieri ex maiori charitate, consequenter nobiliorem, & excellentiorem esse, consequenter dignam, quæ magis exaudiatur. Non tamen hinc sequitur ita dignam esse, vt æquè pro pluribus exaudiatur, ac pro vno, cum numerus obiectorum non conferat actui tantam dignitatem, & excellentiam,quantam quilibet actus habet.

Ad tertiam respondeo obtinendum esse quicquid petierimus iuxta valorem,& dignitatem orationis,seruatis conditionibus superius traditis.

TERTIA PROPOSITIO.

11 REcitatio diuini officij non prodest ex opere operato,sed operantis.Ratio est,tum quia illud prodest ex opere operato, quod ex diuina institutione aliquē producit effectum vltra meritum, & dispositionem agentis,& recipientis.recitatio autem harum precum non prodest vltra meritum Ecclesiæ, cuius nomine offertur, tum quia valor sacrificij Missæ respondens precibus, & orationibus,quæ in Missa recitantur, non prodest ex opere operato, vt docui de Sacramentis disp.4.quæst.vlt.puncto 4. num.7. cum Artagonio,Valentia,Suarez, Nugno,Conincho,Vasquez,Graffio,& alijs; ergo neque prodest ex operato fructus diuini officij. quod non maioris momenti existimatur.ita Couar.cap alma mater.par 1.§.5 num.7. Petrus Nauar de restitut.lib.2.cap.20. num.49 Corduba lib.1 quæstio.3. & alij contra Carolum Macignum cap 100.numero 9.& alios apud Azorium 1.par.lib 9.cap.32.quæsito 2.ad finem.

12 Sed modo dubium est, vtrum recitatio diuini officij profit alijs etiamsi recitās diuinum officium in statu mortalis peccati existat,ipseque fructum meritorium,vel satisfactorium ex illa recitatione non capiat.

Respondeo prodesse, quatenus fit nomine Ecclesiæ, vt patet,tum ex dictis puncto 1.tum ex rationibus per me allatis in tract.de Sacramentis disp.6.quæst 2.puncto 2.nu.6 vers.dixi pactum.Prima ratio est,quia malitia ministri nō nocet operi boni auctoris,auctor autem videtur Ecclesia, cuius nomine oratio offertur.

Secunda est,quia sicut si Rex petat aliquid per nuntiū, dignitas petitionis iudicanda est ex dignitate petentis, nō ex dignitate Nuntij,Ita dignitas orationis sumenda est ex dignitate Ecclesiæ,cuius nomine offertur.& recitatur, nō ex dignitate improbi ministri. Ita S.Thomas, Nauarrus, Nugnus,Sotus,& alij, quos retuli de Sacramentis loco citato,& de Censuris dum loquerer de excommunicatione, quibus adde Suarez tomo 2.de relig.cap.12.num.2. Medinam de orat quæst.17. Couar.loco citato,Sotum in 4.dist. 13.quæstio.1.artic.6.conclus.3.alios apud Carolum Macignum de horis Canonicis cap.100. num.10. & 46. contra Azorium loco cit.

Plura ad hanc rem facientia videri possunt in meo tractatu de Sacramentis,de sacrificio Missæ,de Satisfactione, & de Indulgentijs,quæ hic repetere necesse non est.

QVAESTIO QVINTA.

De grauitate culpæ, & pœna restitutionis fructuum ab eo faciendæ qui pensum Canonicarum precum prætermittit.

Vatuor principaliter in hac Quæstione discutienda sunt.
Primò, vtrum grauiter peccet qui horas Canonicas intermittit.
Secundò, vtrum pœnam restitutionis fructuum, aut aliam incurrat.
Tertiò, quomodo facienda sit restitutio, seu potius quænam fructuum portio restituenda sit ob prætermissam officij recitationem.
Quartò, cui facienda sit fructuum restitutio.

PVNCTVM I.

Vtrum prætermittens horas Canonicas mortaliter peccet.

1 *Grauiter peccat qui totum officium, vel partem eius notabilem prætermittit.*
2 *Quanam censeatur materia notabilis.*
3 *Reycitur opinio Suarez existimantis minorem quantitatem sufficere ad mortale peccatum in choro, quam in priuata recitatione.*
4 *Quot peccata committantur ab eo, qui diuinum officium prætermittit.*
5 *Pœnitens qui diuinum officium prætermittit tenetur in confessione titulos suæ obligationis aperire.*
6 *Quot peccata numero committat qui diuinum officium aliquo die prætermittit.*
7 *Omittens diuinum officium tot peccata committit, quot sunt actus moraliter interrupti.*
8 *Omittēs diuinum officium vnum solum peccatum externum omissionis incurrit.*
9 *Omittens diuinum officium, vel ipsius partem, tenetur in confessione exprimere partem quam omittit.*
10 *Quandonam incurratur excommunicatio ab eo, qui diuinum officium prætermittit, si propter officij omissionem lata esset excommunicatio.*

TRia principaliter explicabimus in hoc puncto. Primo vtrum omittens horas Canonicas grauiter peccet. Secundo quot peccata specie committat. Tertio, quot peccata numero incurrat.

PRIMA PROPOSITIO.

1 QVi ad horas Canonicas recitandas tenetur, mortaliter peccat eas non recitando, aut partem illarum notabilem omittendo. Ita Sylu. ver. hora quæsito 12. Molfesius cap. 2. num. 96. Nauar. cap. 7. de orat. num. 5. Lessius lib. 2. cap. 37. dub 9. num. 51 Suarez cap. 25. num. 54 Filiucius cap. 7. quæsito 10. Azor. lib. 10. cap. 14. Malderus tract. 10 cap. 2. dub. 5. pag. 649. & alij locis citatis, omissis ijs, quos recenset Garzias 3. par. cap. 2. num. 3. contra Angelum ver. hora quæsito 10. Arragonium 2. 2. q 83. artic. 12. dub. 5. Rodriquez in summa 1. par. cap. 141. nu. 3. & alios asserentes, eum, qui semel, aut bis omittit officium ex negligentia, & non ex contemptu, non peccare mortaliter, & contra alios, quos retuli pun. 3 q. 1.

Sed ratio nostra est, tum quia violans præceptum in re graui peccat mortaliter: qui autem omittit recitationem diuini officij, aut partem illius notabilem, violat præceptu in re graui pertinente ad virtutem Religionis, & ad colendum Deum. tum quia, qui notabilem temporis partem seruiliter insumit, aut Missam, vel notabilem illius partem in die festo prætermittit, grauiter peccat, ergo etiam grauiter peccat, qui notabilem officij partem omittit; cum eadem sit omnium ratio. tum quia omittens diuinum officium suspendi potest cap. dolentes de celebr. Miss. immo etiam potest excommunicari Clem. 1. eod tit. istæ autem censuræ supponunt grauem culpam.

Hinc sequitur illum mortaliter peccare, qui tertiam totius officij diuini partem, aut aliquam integram horam prætermittit. hæc enim est materia grauis.

2 Sed difficultas est in assignanda, & constituenda materia sufficiente ad mortale peccatum.

Moneta de distrib. 2 par. q. 3. nu. 13 censet decimam partem alicuius horæ paruæ esse materiam sufficientem ad mortale peccatum; idque probat à simili de decimis, quæ censentur materia notabilis.

Nauar. cap. 25. nu. 68. Azorius cap. 7. quæsito 3. Carolus Macignus cap. 16. num. 2. Malderus loco cit. vers. ex his, & alij existimant, omittentem tertiam horæ partem, mortaliter peccare. quia tertia pars horæ, videtur pars notabilis respectu illius horæ.

Syluester vero loco citato, Tabiena ver. hora num. 18. Suarez loco citato num. 15. & seq. Paulus Squillas 1. par. dub. 33. Naldus ver. officium diuinum num. 10. Reginaldus lib. 18 num. 143 Rodriquez 1. par. cap. 141. nu. 17. Molfesius cap. 5. num. 7. Filiucius loco citato num. 246. & alij existimant medietatem horæ paruæ, non vero tertiā partem esse materiam notabilem. Ratio est, tum quia sequeretur omittentem tertiam partem tertiæ partis horæ paruæ, seu tertiam partem alicuius Psalmi peccare mortaliter, cum illa pars sit notabilis per ordinem ad illud, cuius est pars. tum quia quantitas notabilis non solum pensanda est per ordinem ad id, cuius est pars; verum etiam secundum se, vt alibi docui, idemque docet Suarez loco citato cap. 13. num. 3. Filiucius loco citato, & alij. Tertia autem pars horæ paruæ secundum se, non videtur notabilis; etiamsi per ordinem ad id, cuius est pars, notabilis censeatur.

Ego vero cum Lessio loco citato probabiliter dicēdum arbitror, horam paruam esse materiam grauem, non vero tertiam partem, vel medietatem horæ paruæ. Ratio est, tum quia pars infra horam paruam, secundum se, videtur modica, & leuis; & consequenter non sufficiens ad mortale peccatum. tum quia verosimile non est Ecclesiā velle perpetuis gehennę incendijs illum subijcere, qui leuiorem partem omittit.

3 Hinc patet quid dicendum sit de omissione diuini officij in choro, si omissio contingat animo non supplendi ea per priuatam recitationem, quæ quis in choro prætermisit. Immo Suarez loco citato cap. 13. num. 2. & seqq. non solum putat eum mortaliter peccare, qui partem notabilē in choro prętermittit, licet animum habeat illius supplendæ per priuatam recitationem; verum etiam minorem quantitatem requiri putat ad mortale peccatum in omissione officij in choro, quam in priuata recitatione. Verum opinio Suarez, quamuis tuta sit, & aliquando consulenda: mihi tamen non probatur præcisio scandalo, aliave circumstantia: nam supponere videtur grauiorem obligationem circa publicam recitationem extare, quam circa priuatam, non solum respectu totius Capituli; verū etiam

respectu

respectu singulorum Canonicorum, quod ego non facile admiserim: constat enim aliquem posse a choro aliquo die abesse absque mortali peccato, vt infra ostendam. non posse vero diuinum officium priuatim omittere, nisi aliqua subsit iusta, & sufficiens excusationis causa. Ita Nauar ca, 10. de oratione. Carolus Macignus cap 26. num. 14. & alij.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 QVI ratione ordinis sacri, & beneficij diuinum officium recitare tenetur, plura specie peccata committit; vnum contra obligationem ordinibus adnexam, alterum contra obligationem ex beneficio consurgentem. Ratio est, quia tot sunt specie peccata, quot sũt virtutes quæ violantur. hic autem non solum violatur virtus religionis, cuius intuitu suscipiens ordines sacros adstringitur, & obligatur ad horas recitandas; verum etiam læditur Iustitia ratione beneficij: beneficiarius enim ex officio tenetur ad pensum Canonicarum precum: faciens autem cõtra proprium officium, peccat contra iustitiam, vt patet inductione in alijs casibus, quos in tract de restitutione adduxi, præterea Ecclesia beneficium hac lege, & conditione confert, vt beneficiarius horas persoluat, alioquin fructus suos non faciat. Ergo beneficiarius diuini officij recitationem omittens, facit contra istam legem, conditionem, & pactum; consequenter violat iustitiam, cum ex pacto inter duos inito iustitiæ obligatio consurgat. Ita Sanchez libro 9. de matrim, disp. 15. num. 6. sub finem, Paulus Squillas de obligationibus Cleric 1. parte dub. 34. nu, 71. Idem sentire videtur Suarez tomo 2. de relig. lib. 4. ca. 13. multis in locis afferens, Beneficiarium teneri ex iustitia choro interesse; & diuinum officium recitare, Carolus Macignus cap 10. num. 5. & cap. 25. num, 10 & alij apud Garziam num. 14. contra Henriquez in sum. lib 12 cap. 13. num. 3. in comment. littera O. & ipsum Garziam de benef. tomo 1, 3. parte cap. 1. num. 125. Azorium prima parte lib. 4. cap. 2. quæsito 6. circa medium, & alios asserentes vnicum esse peccatum.

Addo quemlibet clericum adstrictum onere diuini officij committere etiam peccatum contra specialem obediẽtiam. Ratio est, quia in cap. Dolentes de celebrat, Miss. imponitur. præceptum in virtute obedientiæ: nec implicat eundem actum, qui alias ad virtutem Religionis pertinebat, iterum præcipi ex nouo motiuo, & virtuti obedientiæ subici, eiusque omissionem diuersis virtutibus aduersari. Secus dicendum censeo de religiosis, qui post professionẽ ex sola consuetudine, & non ex Ecclesiæ præcepto tenentur ad diuinum officium; hos enim arbitror vnũ tantummodo specie peccatum contra Religionem, per se loquendo, committere; quia hæc consuetudo videtur inducta solum ex motiuo religionis, nec aliud præceptum ex peculiari Motiuo conditum ipsos obligans assignari potest, vt suppono.

5 Ex nostra sententia sequitur, pœnitentem, qui diuinũ officium prætermisit teneri in confessione aperire titulos suæ obligationis, an videlicet teneretur officium ratione beneficij, & ordinis recitare: constat enim peccata, quoad speciem in confessione manifestanda esse. non manifestarentur autem, si pœnitens hos titulos reticeret, vel confessarius eos aliunde non cognosceret, iuxta dicta de matrimonio quæst. 4. puncto vlt. ad finem; & in simili docet Pitigianus tomo 3. disp. 16. quæst. vnica art. 5. §. quis, pag. mihi 330. Azor 1. p, lib. 4 c. 4. quæsito 6. vltra medium, & alij communiter in simili loquentes de Sacerdote turpitudinem aliquam carnalem committente.

TERTIA PROPOSITIO.

6 BEneficiarius, aut initiatus ordine Sacro prætermittens aliquo die horas Canonicas, non tot numero peccata committit, quot sunt horæ omissæ, præcisis actibus voluntatis moraliter interruptis.

Hæc propositio non est æque certa apud omnes.

Prima enim sententia sustinet tot peccata committi, quot sunt horæ Canonicæ omissæ. Primo, quia qui vna hebdomada integra in quadragesima non ieiunat, committit sex peccata, cum sex ieiunia omittere dicatur. Ergo etiam septem peccata committit, qui totum diuinum officium aliquo die prætermittit, cum septem horas Canonicas omisisse dicatur.

Secundo, quia qui septem diebus singulas horas omitteret, exempli gratia, hodie Matutinum, cras Primam, postridie tertiam, & sic deinceps, reus esset septem peccatorum numero distinctorum; Ergo etiam eorundem reus erit, qui omnes horas eodem die prætermittit. Sicut enim ille viola septem præcepta, ita etiam hic, cum vterque septẽ opera distincta prætermittat.

Tertio, quia singulæ horæ sunt distinctæ præces, & orationes distinctis temporibus, ex præscripto Ecclesiæ sub pœna grauis peccati recitandæ; Ergo illarum omissiones sunt distincta numero peccata.

Quarto, quia singulorum horarum recitatio est impletio præcepti; ergo singularum omissio est violatio præcepti, saltem virtute distincti, cum horæ inter se connexæ nõ sint, & præceptum vnius horæ seorsum ab alijs adimpleri possit. Ita Lessius, Tabiena, & alij locis proximè citandis.

Secunda sententia tuetur vnum numero peccatum omissionis in die committi, quãuis fieri possit, vt plura numero peccata interna, ratione actuum voluntatis moraliter interruptorum, committantur, Quamobrem, vt ego gradatim, & debito ordine progrediar.

7 Dico primo omittentem diuinum officium toties in die peccare peccato interno, quoties moraliter repetit voluntatem omittendi officium, vel notabilem ipsius partẽ. Ideo qui mane statuit non recitare diuinum officium, & postea sæpius in die repetit voluntatem non recitandi toties peccat, quot sunt actus peccaminosi voluntatis moraliter interrupti. Ratio est, quia tot sunt peccata, quot sũt actus peccaminosi interni moraliter interrupti, vt patet ex dictis de distinctione numerica peccatorum in tract. de peccatis. Ita Nauar de orat. cap. 7. nu. 9. Malderus ver. at quæres. Molfesius tract. 5. cap. 2 num. 13. Valentia tom. 3. disp. 6, quæst. 1. puncto 10 sub finem, vers. dixi autem. Macignus cap. 25. num. 6. Reginaldus libro 18. num. 157. Suarez num. 19 & alij statim citandi, contra Ludouicum Lopez par. 2 cap. 105. Garziam prima par. de benef. cap. 1. num. 137. & alios quos retuli de peccatis, asserentes esse vnum peccatum, nisi interruptio actuum facta sit per pœnitentiam, seu actum contrarium.

8 Dico secundo eum, qui vno die diuinum officiũ omittit, committere vnum tantummodo peccatum externum omissionis consumatum, si omissio diuini officij per se consideretur absque repetitione, & multiplicatione actuum voluntatis, & absque oppositione ad varias virtutes, ex quibus quis tenetur horas recitare, vt dictum est in secunda propositione. Ratio est, tum quia dicitur omittere vnũ tantum officium singulis diebus persoluendum, quod diuiditur in plures horas, & dicitur transgredi vnum præceptum, habens pro obiecto totum officium, quod ex septem horis Canonicis integratur, tum quia volitio, qua quis vult integrum officium vno die omittere, est vnum numero peccatum modo actus voluntatis moraliter non interrumpantur. Ergo etiam ipsa omissio est vnum numero peccatorum, cum fieri possit, vt actus internus indiuiduationem ab eo accipiat, à quo vnitatem, vel distinctionem specificam habet. Ita Nauar. de orat. cap. 7. num. 60. Azor. lib. 10. cap. 7. quæsito 4. Rodriquez in Sum. par. 1. cap. 141. nu. 16. Reginaldus libro 18. num. 145. Valentia tomo 3. disp. 6 quæst. 2. puncto 10. vers. dixi autẽ. Garzias 3. parte cap. 1. num. 132. Molfesius tract. 5. cap. 5. num. 9. Filiucius tomo 2. tract. 13. cap. 2. quæsito 11. num. 248. Naldus verbo diuinum officium nu. 10. Paulus Squillas prima par. dub. 33. num. 68. Vasquez de benef. cap. 4. §. 1. art. 2. dub. 5. num. 71. Syluester verbo hora quæsitò 12. Emman. Sà verbo horæ num. 13. Bellarmin. libro 1 de bonis operib. cap. 18. Valentia loco cit. Malderus loco cit. Macignus cap. 25. num. 7. Suarez tomo 2. de relig. libro. 4. cap. 25. num. 18. & alij communiter, teste Suarez, contra Tabienam ver. horæ quæsito 18. Lessium lib. 2. cap. 37. dub. 9. num. 53. & alios asserentes tot peccata committi, quot sunt horæ omissæ ob rationes in prima sententia allatas.

Hinc sequitur primo, illum, qui differt recitationem diuini officij vsque ad Vesperas, & in Vesperis proponit non recitare officium, committere vnum tantummodo peccatum mortale non solum externum, verum etiam internũ, si postea non repetita moraliter volũtate tradat se somno, & non expergiscatur, donec transacta sit media nox. Ita Doctores cit.

Ratio est, quia semel tantum fecit contra præceptum, omis-

omissione diuini officij, eo die debiti: consequenter in confessione satisfacit dicendo se diuinum officium semel prætermisisse.

9 An vero prætermittens aliquo die diuinum officium, vel aliquas horas, vel notabilem illius partem teneatur in confessione aperire id, quod omisit, vel satisfaciat dicendo se lethalem culpam commisisse in non recitando diuino officio, dissensio est inter DD. de qua re sufficienter egi de pęnitentia disputat. 5. sectione 2. puncto secundo §. tertio difficultate 3. nume. 17. & sequent. vbi ostendi, & probaui cum Valentia exprimendum esse. Idem tradunt Lessius, Suarez, Filiucius, Tabiena locis citatis. Garzias 3. parte cap. 1. num. 142. Henriquez libro 5. cap. 7. numero 6. contra Paulum Squillantem prima parte dubio 33. num. 70. & alios.

Ratio nostra est, quia hæc est circunistantia tenens se ex parte obiecti, & constituens actum, vel omissionem in suo esse indiuiduali.

Addo à fortiori exprimendum esse numerum actuum voluntatis moraliter interruptorum, quibus quis decreuit diuinum officium omittere, vt patet ex regulis generalibus traditis de peccatis, & de pœnitentia. numerus enim peccatorum in confessione aperiendus est. Ita Doctor cit. licet contrarium teneat Lopez, Garzias, & alij locis supra cit. asserentes peccata interna non multiplicari, nisi interruptio fiat per pœnitentiam, seu actum contrarium.

Secundo sequitur, eum qui recitato Matutino cæteras horas omittit, committere vnum peccatum externum omissionis, quamuis interius sæpius peccet repetitione actuum voluntatis moraliter interruptorum, vt sæpius dictum est.

Ad rationes primæ sententię initio tertiæ, propositionis allatas.

Ad primam rationem respondeo, eum, qui voluntatem habet non ieiunandi integra hebdomada quadragesimæ, sex peccata committere, quia actus internus easdem malitias virtualiter distinctas continet, quas opus, vel omissio externa, vt patet ex regulis generalibus traditis de peccatis: omissio autem externa sex dierum ieiunij sex peccata numero diuersa complectitur, quia hæc ieiunia sunt diuerso tempore debita, nec intra eundem diem, vel intra idem tempus adimpleri possunt cum obligatio ieiunij sit affixa diei, & transeat cum ipso die. ideo ad argumentum in forma respondeo, negando consequentiam. Ratio disparitatis est quia septem horæ Canonicæ intra eundem diem, & intra idem tempus successiuè quoad substantiam præcepti recitari possunt, & vnum idemque officium in septem horas distributum constituunt, quod non accidit in ieiunio diuersis diebus debito.

Ad secundam patet responsio ex proximè præcedenti: nam qui singulis diebus singulas horas prætermittit, facit contra diuersas obligationes diuersis diebus debitas, secus qui eodem die integrum officium recitare negligit.

Ad tertiam respondeo singulas horas non esse distincta officia, sed distinctas partes eiusdem officij eodem die persoluendi, sicut sunt manus, & pedes respectu eiusdem hominis. nec obstat quod horæ diuersis diei horis persoluantur. tum quia hoc idem obstaret in partibus eiusdem horæ, dum cum morali interruptione recitatur. tum quia horæ Canonicæ, licet diuersis statisque diei horis recitari debeant, vt omne peccatum euitetur, nihilominus si eodem tempore successiuè celebrentur, lethalis culpa non incurritur. quia præceptum quo ad substantiam adimpletur.

Ad quartam respondeo, singulorum horarum recitationem, esse impletionem partialem præcepti, sicut singularum omissio est violatio præcepti in partem. Præterea, si hoc argumentum valeret, applicari etiam posset transgressioni diei festi, peccato furti, & cæteris, sicque integer peccatorum numerus in vlla materia non inueniretur.

Vtrum vero habens plura beneficia tot peccata committat, quot sunt beneficia; constat ex dictis quæst. 2. puncto 4. ad finem; non committere plura peccata. idemque præter Doctores ibi citatos tradit Azor. prima par. lib. 4. cap. 2. quæsito 6. Garzias nu. 124. Henriquez loco citato, & alij contra Nauar. & alios quos retuli de peccatis.

10 Sed modo dubium est quandonam incurratur excommunicatio ab eo, qui Canonicas præces omittit, si lata esset excommunicatio, seu censura contra non recitantes horas Canonicas.

Respondeo incurri dum non amplius vacat tempus ad horas recitandas. Ratio est, quia censura non incurritur ob peccatum internum; sed ob peccatum externum completum: peccatum autem externum omissionis officij nõ est completum, quamdiu vacat tempus ad horas recitandas, cum intra illud tempus officium recitari, & pręcepto satisfieri possit. Ita Suarez loco cit. num. 19. Filiucius. cap. 7. quæsito 11. num. 249. & euidenter colligitur ex dictis de Censuris quæst. 1. puncto 3. & ex dictis de peccatis, dum quærerem quandonam peccatum omissionis incurratur.

PVNCTVM II.

Vtrum qui recitationem horarum Canonicarum prætermittit ad restitutionem fructuum teneatur, aliamque pęnam incurrat.

1 *Beneficiarij habentes onus recitandi diuinum officium tenentur ad restitutionem fructuum pro rata omissionis officij si lapsis sex mensibus post obtentam beneficij possessionem officium non recitauerint.*

2 *Ponitur tenor Concilij Lateranensis, & Bulla Pij V.*

3 *Qui titulo patrimonij, aut alia ratione ad diuinum officium recitandum nullum habentes beneficium obligantur, si diuinum officium prætermittant, nihil restituere tenentur.*

4 *Qui diuinum officium inculpabiliter prætermittit, ex. gr. bona fide, vel ex obliuione, aut ex legitimo impedimento ad nullam tenetur restitutionem.*

5 *Qui pensum diuini officij alio die persoluit, loco officij alias omissi iuxta probabiliorem sententiam obligatur ad restitutionem.*

6 *Confessarius non tenetur pœnitenti in satisfactionem officij prætermissi æquiualentem officij recitationem iniungere.*

7 *Beneficiarius, qui diuinum officium prætermisit, tenetur ad fructuum restitutionem etiam ante Iudicis sententiam.*

8 *Beneficiarius, qui diuinũ officium intra sex menses beneficij adeptι prætermittit non tenetur ad fructuum restitutionẽ, quamuis reus sit grauis culpæ.*

9 *Beneficiarius officium intra primos sex menses omittens tenetur ad fructuum restitutionem non ex iure naturæ, sed ex iure Ecclesiastico.*

10 *Qui diuinum officiũ primis sex mensibus prætermisit, illisq; ijs elapsis, iterum prætermittit, tenetur ad restitutionem fructuum pro rata officij omissi post sex menses, non vero ratione officij omissi intra primos sex menses.*

11 *An leuem officij partem omittens ad restitutionem obligetur.*

12 *Qui ad chorum inchoato officio accedit non semper priuatur distributionibus.*

13 *Non solum qui totum, & integrum officium, verum etiam qui partem illius notabilem prætermittit tenetur ad restitutionem, etiamsi parti omissæ modica fructuum quantitas respondeat.*

14 *Qui sæpius partem notabilem omisit tenetur ad restitutionẽ, etiamsi singulis omissionibus modica fructuum quantitas respondeat.*

15 *Obligandus videtur ad restitutionem qui paucos versiculos singulis horis omittit.*

16 *Habens plura beneficia tenetur ad restitutionem pro rata singulorum beneficiorum quoties diuinum officium prætermisit.*

17 *Qui diuinum officium recitat sine attentione, tenetur ad restitutionem non solum fructuum, verum etiam distributionum.*

18 *Recitans in peccato mortali acquirit fructus.*

19 *Idem dic de recitante in excommunicatione.*

20 *Qui nondum finito officio choro egreditur, obligatur ad restitutionem fructuum nisi priuatim suppleat.*

21 *Pensionarius obligatur ad restitutionem fructuum dum paruum Beatiss. Virg. officium non recitat.*

22 *Affertur conclusio eorum, quæ in præcedentibus dicta sunt allatis simul amplationibus, & limitationibus.*

23 Omit-

13 *Omittens diuinum officium priuari potest beneficio si elapsis sex mensibus adhuc officium post admonitionem recitare negligat.*

HIC principaliter loquor de restitutione ab ijs facienda, qui priuatim diuinum officium non recitant. De obligatione vero restitutionis, seu pœnę eorum, qui officiũ in choro non canunt, sermonem instituam disputatione secunda.

In hoc igitur puncto, prius explicabo in genere onus, quo beneficiarijs, pensum Canonicarum precum prætermittens, ad restitutionem fructuum tenentur; deinde difficultates aliquas scitu dignas, ad hanc rem pertinentes subiciam, & dissoluam. In secunda propositione breuiter aperiam, vtrum omittens diuinum officium aliam pœnam incurrat.

PRIMA PROPOSITIO.

1 BEneficiarij, habentes onus recitandi diuinum officium titulo beneficij, tenetur etiam ante sententiam Iudicis ad restitutionem fructuum pro rata omissionis officij si elapsis sex mensibus post obtentam beneficij possessionem, officium culpabiliter nõ recitauerint, etiãsi alio die pensum prętermissum supplerę conentur, nisi fortè pars omissa leuis sit.

Hæc propositio patebit, tum ex pluribus rationibus in sequentibus adducendis; tum ex Concilio Lateranẽsi sub Leone X. & ex Bulla Pij V. quam refert Nauar. in manuali cap. 25. num. 122. Suarez lib. 4. cap 29. num. 2. Fulcus de recitat. lib. 2 cap. 20. Summa Corona 1. parte cap. 1. num. 93. Carolus Macignus cap. 28. nume. 2. vulgari idiomate, Quaranta verbo horæ Canonicæ. Molfesius cap. 5, num. 11. Vtriusque tamen Pontificis constitutiones hic mihi placet percensere, ne lector eas aliunde quærere, & emendicare cogatur, cum ad praxim commode inseruire debeant.

Tenor Concilij Lateranensis sub Leone Decimo est.

2 STatuimus quoque, & ordinamus, vt quilibet habens beneficium, cum cura, vel sine cura, si post sex menses, obtento beneficio, diuinum officium non dixerit, legitimo impedimento cessante beneficiorum suorum fructus suos non faciat, pro rata omissionis recitationis officij, & temporis; sed eos tanquam iniustè perceptos in fabricas huiusmodi beneficiorum, vel pauperum eleemosynas erogare teneatur. Si vero vltra dictum tempus in simili negligentia contumaciter permanserit, legitima monitione prę cedente, beneficio ipso priuetur, cum propter officium detur beneficium. Intelligatur autem officium omittere quo ad hoc, vt beneficio priuari possit, qui per quindecim dies illud bis saltem non dixerit, Deo tamen vltra præmissa de dicta omissione redditurus rationem. quę pœna in habentibus plura beneficia, reiterabilis toties sit, quoties contrafacere conuincantur.

Hoc Decretum innouatum fuit, declaratum, & auctum à Pio Quinto in cõstitutione edita 12. Cal. Octobris 1571. in hæc, quæ sequuntur, verba.

Pius Episcopus seruus seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Ex proximo Lateran. Concilio salubris sanctio emanauit, vt quicunque habens beneficium Ecclesiasticum cum cura, & sine cura, si post sex menses quam illud obtinuerit, diuinum officium, legitimo cessante impedimento non dixerit, beneficiorum suorum fructus pro rata omissionis officij & temporis suos non faciat; sed eos tanquam iniustè perceptos in fabricas ipsorum beneficiorum, vel pauperum eleemosynas erogare teneatur. Verum tamen multorum animi suspensione tenentur, cuiusmodi ratę prędictæ ratio sit habenda. Nos huic rei euidentius, atque expressius prouidere volentes, statuimus, vt qui horas omnes Canonicas vno, vel pluribus diebus intermiserit, omnes beneficij, seu beneficiorum suorum fructus, qui illi, vel illis, [illegible] responderent, si quot die diuiderentur; qui vero matutinum tantum, dimidiam; qui cæteras omnes horas, aliam dimidiam; qui [illegible] sextam partem fructuũ eiusdẽ diei amittat, [illegible] alicui choro addictus, non recitans, omnibus horis Canonicis cum alijs præsens adsit; fructusq; & distributiones, fortè aliter assignatas sola prę-sentia, iuxta statuta, consuetudinem, fundationem, vel alias sibi lucrifecisse prætendat, is etiam præter fructuum, & distributionum amissionem, graue peccatum intelligat se admisisse.

Item ille, qui primis sex mensibus officium non dixerit, nisi legitimum impedimentum ipsum excusauerit, graue peccatum intelligat admisisse. declarantes præstimonia, præstimoniales portiones, & qualiacunque alia beneficia etiam nullum seruitium omnino habentia obtinentes, cũ prędictis pariter conueniri. At quicunque pensiones, fructus, aut alias res Ecclesiasticas, vt Clericus percipit, eum modo prędicto ad dicendum officium paruum B. Mariæ Virg. decernimus obligatum, & pensionum, fructuum, rerum que ipsarum amissioni obnoxium. Nulli ergo, &c.

Præfata propositio intelligenda est cum nonnullis ampliationibus, & limitationibus, quæ ex singularũ partium explicatione facile innotescent: Quamobrem.

3 Dixi in propositione titulo beneficij; nam qui alio titulo ad horas Canonicas obligantur. non tenetur ad restitutionem. ex quo patet solutio ad illam difficultatem, qua quæritur vtrum Clerici sacris Ordinibus initiati, nullum tamen beneficium habentes teneantur ad aliquam restitutionem ob omissam diuini officij recitationem

Respondeo negatiuè. Ratio est, tum quia nullos percipiunt fructus ob onus recitandi diuinum officium: ergo non tenentur ad restitutionem fructuum: par enim non est, vt qui recitatione diuini officij nullum sentit commodum fructuum illius omissione sentiat incommodum tum quia Concilium Lateranense, & Bulla Pij Quinti loquuntur de habentibus qualecũque beneficium cum cura, vel sine cura animarum, vel pensionẽ titulo Clericali. Ita Toletus lib. 2. cap. 12. nu. 4. & alij.

Hinc patet quid dicendum sit de ijs, qui ad titulum patrimonij, vel ad Mensam Sancti Sepulchri Mediolani, vel ad Mensam Regularium promoti sunt: hæc enim non veniunt nomine beneficij, vel pensionis, de quibus in præcit. Iuribus sermo est.

4 Dixi culpabiliter non recitauerint; nam qui bona fide, vel ex naturali obliuione, vel ex legitimo impedimento diuinum officium non recitarunt, nõ tenẽtur ad fructuum restitutionem quia non dicuntur officium culpabiliter omisisse.

Hinc patet solutio ad illam difficultatem, vtrum beneficiarij, qui diuinum officium ex ignorantia inuincibili, aut ex obliuione, aut bona fide, aut absque culpa, aut ex legitimo impedimento prætermiserunt, teneantur ad restitutionem.

Respondeo non teneri. Ratio est, quia in foro conscientiæ non debetur pęna, vbi culpa non est; carentia autem fructuum inducta est in pœna culpæ admissæ in recitatione diuini officij. Ita Reginald libro 30. num 44. Molfesius in sum. tract. 5. cap. 5. num. 14. Nald verbo diuinum officiũ num. 15 Garzias tomo 1 de benef parte 3. cap. 1. num. 26. Carolus Macignus cap. 18. & 19 Paulus Squillas prima par. dub. 31. num. 67. Lessius cap. 34. num. 183. Suarez loco citato num. 16. Azor. prima parte libro 10. cap. 14. quæsito 7. & alij: idemque colligitur ex constitutione Pij V. ibi, legitimo cessante impedimento.

5 Dixi, etiã si alio die pensum prætermissum supplere conẽtur; quia onus diuini officij est affixum diei, & transit cum ipso die: consequenter alio die suppleri non potest; vt eius suppletione, & adimpletione immunitas restitutionis acquiratur. Syluester ver. hora quæsito 13. Valentia puncto 10. sub finem, versic. circa octauum, & alij DD. statim citandi.

Hinc patet solutio ad illam difficultatem, qua quęritur, vtrum ille teneatur ad restitutionem fructuum, qui alio die supplet defectum in recitatione diuini officij commissum.

Respondetur enim teneri. Ratio est, tum quia ille tenetur ad restitutionem, qui non satisfecit præcepto, diuini officij recitandi: sed qui alio die recitauit diuinum officium, non satisfecit præcepto diuini officij recitandi; Ergo tenetur ad restitutionem. Minor patet, quia obligatio diuini officij est affixa diei, & transit cum ipso die: & sicut ille non satisfacit præcepto ieiunij, aut Missę, qui alio die non præcepto ab Ecclesia ieiunat, vel Missam audit: ita neque satisfacit præcepto diuini officij, qui alio die recitat officium. tum quia qui diuinum officium omisit, iam

con-

contraxit obligationem ad pœnam à Superiore impositã; Inferior autem non potest auctoritate propria eximere se à pœna, quam contraxit. tum quia in Concilio Lateranẽsi sub Leone X. sess.9 & in Bulla Pij V. habetur, eum, qui non recitat suo tempore officium, non facere fructus suos, ibi beneficiorum suorum fructus pro rata omissionis officij, & temporis suos non faciat. Ita Henriquez lib.13. ca.23. Pet. Nauar. libro 1. de restitutione cap.2. num.180. Arrag. 2.2.q.83. artic.13. & alij contra Maiorem, Palud. Ledes. & alios apud Henriquez loco cit. num. 2. quibus adhęret Suarez cap 27 num.5. & cap 29 num.11. Molfesius cap.5. num.17. & Filiucius cap.10 quæsito 2. num.307. asserentes non teneri ad restitutionem supplendo alio die pensum horarum, aut compensando alijs pijs operibus, quorum opinio probabilis est, & probari posset hoc pacto. tum quia rependit æquale, vt suppono. tum quia Capellanus, qui vno die tenetur ex onere capellaniæ celebrare, si alio die, celebret, non tenetur per se loquendo, restituere: ergo neque tenetur beneficiarius, qui alio die officium recitat.

Verum ad horum primam rationem responderi posset, non posse fructus recipere, quia illos ipso facto amisit, nec illos propria auctoritate sibi applicare potest, æquale pensum soluendo.

Ad secundam, quicquid sit de antecedenti, de quo sufficienter ęgimus in tractatu de Sacramentis, negatur consequentia. Ratio disparitatis est, quia onus celebrandi nõ est ita diei affixum, vt transeat cum ipso die, sicut transit onus diuini officij recitandi.

6 Maior difficultas videtur, vtrum Confessarius debeat pœnitenti in satisfactionem officij, omissi, nouam eiusdem officij recitationem, vel quid æquiualens iniungere: In qua difficultate magna est inter DD dissensio, & altercatio, vt patet ex S. Thoma quodlibet 3. quæst. 29. & ex Turrecremata in cap. præsbyter. dist. 91.q.4.

Ratio dubitandi est. tum quia inique priuauit Ecclesiã debito cultu. tũ quia ex violatione iustitiæ oritur obligatio restituendi ad æqualitatem. sed beneficiarius non recitans officium violat iustitiam; ergo tenetur restituere ad æqualitatem: non videtur autem ad æqualitatem restituere nisi omissas recitationes, nouis recitationibus compenset. Ita Palud in 4. dist 15. q.5 art.2. & alij.

Omissis aliorum sententijs mihi dicendum videtur cũ præcit. DD. & cum Suarez libro 4. cap.27. num.5. Carolo Macigno cap.27. num 3. & seqq Filiucio tract. 23. cap. 7. quæsito 7. num.167 Henriquez, & alijs, hoc per se loquendo, necessarium non esse, sed arbitrio prudentis Confessarij iniungendam esse congruam, & rationabilem pœnitentiam. Ratio est, tum quia nullo iure probatur Confessariũ teneri nouam officij recitationem, vel aliquid ęquiualens adiungere. tum quia beneficiarius non tenetur transacto die officium, præteritis diebus omissum supplere: ergo neque Confessarius tenetur hoc onus per se loquendo, iniungere. tum quia sequeretur etiam non audienti sacrum in die festo, iniungendam esse nouam Missæ auditionem; non ieiunanti tempore Quadragesimæ, aut alio die ab Ecclesia præscripto, nouum ieiunium imponendum esse: quod vsu receptum non est, sed arbitrio prudentis Confessarij relinquitur: alioquin grauissima onera pœnitentibus imponerentur, & nimis graue confessionis iugum redderetur.

7 Dixi, etiam ante sentẽtiam, vt aduerterem beneficiarium qui diuinum officium prætermittit, teneri ad prædictam restitutionem, etiam ante sententiam Iudicis, vt patet ex dictis de legibus. Ratio est, tum quia beneficium confertur sub hac tacita conditione, vt beneficiarius percipiat fructus, si officium recitauerit. tum quia beneficiarius non recitans officium, non facit fructus suos, vt dicitur in Concilio Lateranẽ sed nullus retinere potest, quod suum non est; ergo beneficiarius omittens diuinum officium, non potest retinere fructus, sed tenetur illos restituere ante sententiam. tum quia nemo potest retinere iniustè acquisitum. beneficiarius autem, qui diuinum officium omisit, retinet fructus tanquam iniuste acquisitos.

Neque obstat, pœnam, quæ ad sui executionem hominis actionem requirit, non esse subeundam ante sententiã Iudicis; hoc enim fallit quoties aliter constat de voluntate legislatoris volentis pœnam incurri ante sententiam, vt accidit in proposito casu, in quo Lateranense Concilium, & Pius Quintus obligant in conscientia beneficiatum in pœnã delicti ad restitutionem fructuum, ibi, sed eos tanquam iniustè perceptos in fabricas ipsorum beneficiorũ, vel pauperum eleemosynas erogare teneatur. Ita Less. cap.34. dub.39. & 32. Suarez loco citato ca.30. num.3. Nauarrus cap.25. nu 22. Pesantius 2.2. quæst.62. art.2. disp.2. num.5. Pet. Nauar. de restitutione cap.2. num.191 Arrag. 2.2. quæst.83. art.13. Carolus Cacignus cap.28 nu.10. Malderus loco cit. dub.4 pag 652. Vasquez in opus. de benef. cap.4. §.1. dub.7. Filiucius ca.10. nu.311. vbi testatur hanc esse sacræ Pœnitentiariæ praxim. Molfes. cap.5. nu.11. Sãchez in sum. & alij, quos retuli de Legibus contra Sylu. v. Clericus quarto quęsito 23 & 24. & alios apud Macignum numero 10.

8 Dixi in propositione, si elapsis primis sex mẽsibus post obtentam beneficij possessionem; officium non recitauerit, nam omittens primis sex mensibus peccat quidẽ mortaliter, quia facit contra prohibitionem Ecclesiæ in re graui, & contra finem, propter quem datur beneficium, vt patet ex ipsa Bulla: tamen non tenetur ad restitutionem ob diuinum officium primis sex mensibus omissum, vt patet ex prædictis constitutionibus, Si vero elapsis primis sex mensibus diuinum officium omittat, non solum mortaliter peccat, vt supra dictum est, verum etiam tenetur ad restitutionem pro rata temporis, & officij omissi. ideo beneficiarius, qui vno die omittit totum officium tenetur restituere omnes fructus, quos illo die percipit: qui omittit Matutinum, tenetur restituere dimidium fructuum, sicut etiã dimidium fructuum restituere tenetur, qui recitato Matutino dimittit omnes reliquas horas. Si vero vnam tantum horam distinctam à Matutino dimittat, tenetur solum sextam illius medietatis partem restituere, vt si dimittat Vesperas, aut Completorium, aut Primam, aut maiorem Laudum partem, &c. ita colligitur ex prædicta Pij Quinti Bulla, idemque docet Vasquez dub 7. num.39 Macignus num. 6. & alij DD. cit. quamuis Lopez instruct. 2. parte cap. 95. quem citat, & sequitur Posseuinus cap.1. nu 35. in princ. putat omittentem Canonicas preces paucis, exempli gratia octo, vel decem diebus, non teneri aliquid restituere, & hanc opinionem in vno, vel duobus diebus in anno probabilem putat Filiucius cap.10. quęsito 8. idemque tenet, Angelus, Arrag. & alij supra cit.

Sed hoc mihi non probatur, tum quia grauiter peccat, consequenter dignus est hac pęna. tum quia iura absolutè & indistinctè loquuntur, nec aliud vsu receptum est.

Contrarium accidit in seruis, ac famulis aliquo die à debito seruitio, & famulatu deficientibus: nam recepta consuetudo, & tacita dominorum voluntas id famulis permittit.

9 Maior difficultas est, primo, vtrum qui primis sex mensibus diuinum officium omisit, teneatur ex natura rei ad restitutionem fructuum, quamuis ex dispositione iuris Ecclesiastici non obligetur. Ratio dubitandi est, quia datum ob causam retineri non potest causa non subsecuta, tit. de condictione, & causam. beneficium autem datur propter officium ca. fin. de rescript. in 6. ita Couar. Valentia, & Suar. locis statim citandis.

Respondeo nihilominus ad fructuum restitutionem nõ teneri. Ita Vasquez de benef. cap.4. §.1. artic.1. dub 8. sibi contrarius 1.2. disp.168. num.34. tomo 1. pag.168. ex impressis Ingolstadij, Stephanus Quaranta ver. horæ Canonicæ, ubi testatur de ferre communi. Carolus Macignus cap.28 num.11. & sequẽt. Malderus tract. 10. cap.2. dub.4. Toletus libro 2. cap.21. num.5. Lessius libro 2. cap.34. dub. 32. num.179. Nauar. cap.11. de orat. num.58. Syluest. ver. Clericus 4 quæsito 23. num.16. Tabiena verbo beneficium 3. num.11. Garzias 3. par cap.1. num.7. Filiucius cap.10. n. 308 & alij contra Couarru tertia variar. cap.13. num.10. Valentiam 2.2. disp 6 quæst. puncto 10 sub finem, versic. sed quæris & Suarez tomo 2. de religione lib. quarto cap. 29. num.7. & seqq. vbi obligat ad restitutionem in temporalibus, vel saltem in spiritualibus, repetita diuini officij recitatione, aut alijs precibus Menochium de arbitrarijs cent.2. casu 429. Simançam apud Vasquez loco citato, & alios apud Garzias num 10. Ratio est, tum quia Summus Pontifex, ad quem pertinet leges circa hanc materiam statuere, eximit ab obligatione restituẽdi, & confert beneficium sub conditione restituendi, si diuinum officium, elapsis sex mensibus prætermittatur. tum quia ita vsu receptum est quare, licet præcita lege, & vsu verum sit, beneficiarium non recitantem diuinum officium primis sex mensibus, teneri ex natura rei ad restitutionem, vt concedunt Suarez, Vasquez. & alij in contrarium adducti (vio-

lat

lat enim iustitiam commutatiuam, cum faciat contra obligationem contractus, do vt facias: & ex violatione iustitiæ oriatur obligatio restituendi, nisi obligatio remittatur ab eo, qui eam remittere possit) nihilominus Summus Pontifex sicut potest minuere officium, ita etiam beneficiario restituendi obligationem, quæ consurgit ex omisso primis sex mensibus officio, remittere, & condonare potest.

Ex quo patet responsio ad illud axioma, datum ob causam, retineri non potest causa non subsecuta; hoc enim procedit, nisi aliter constet de voluntate dantis. alias responsiones affert Malderus loco citato, & Garzias num. 12. quia beneficium non datur propter officium, tanquam sub conditione officij recitandi; sed sub modo, & onere. hæc tamen responsio sano modo intelligenda est, pro iure ad fructus primis sex mensibus percipiendis; alioquin idem Garzias sibi contrarius esset num. 19.

10 Secunda difficultas est, vtrum beneficiarius, qui diuinum officium omisit primis sex mensibus, & ijs elapsis adhuc illud omittit, teneatur ad restitutionem fructuum respondentium, non solum tempori omissionis præsentis, verum respondentium tempori primorum sex mensium.

Respondeo teneri solum ad restitutionem fructuũ perceptorum post sex menses. Ratio est, quia Pius Quintus, & Concilium Lateranen. exemerunt beneficiarium à restitutione ob officium primis sex mensibus omissum. Ergo beneficiarius, qui diuinum officium primis sex mensibus omisit non tenetur restituere fructus perceptos primis sex mensibus, sed solum perceptos post sex menses ad ratam officij omissi. Ita Filiucius cap. 10. quæsito 3. num. 310. Macignus num 16. & Suarez cap 29. ad finem, vbi refert Nauar. sicque alios communiter sentire testatur. contra Valentiam tomo 3. disp. 6. quæst. 2. puncto 10. §. circa octauum.

11 Dixi in propositione, nisi fortè pars omissa leuis sit, nam qui leuem officij partem omisit, vt si omisit solum paucos versiculos, aut vnum Psalmum tantum, non tenetur ad restitutionem iuxta Toletum libro 2. cap. 13. num. 6. Pet. Nauar. libro 2. cap. 2. dub 3. num. 202. Macignum c. 56. num. 38. Nauar. de orat. cap. 9. in fine, & cap. 10. num. 42. Monetam, & Garziam locis statim citandis. Molfes. tract. 5. cap. 5. num 8. & 14. Reginaldum libro 30. num. 44. Suarez cap 30 num. 13. & alios arbitrantes non teneri ad restitutionem fructuum respondentium parti omissæ, etiã si fructus respondentes illi parti omissæ sint magnæ quantitatis. Idem sustinet Filiucius cap. 10. quæsito 7 dum asserit pro omissione minori, quam vnius horæ integræ, non esse aliquid restituendum.

Verum hæc limitatio in rigore loquendo, reijci posset. Ratio est, tum quia omittens peccauit contra præceptum, & violauit iustitiam commutatiuam, ex violatione autem iustitiæ commutatiuæ, oritur obligatio restituendi. tum quia quæ ratio est totius ad totum, eadem est partis ad partem L. quæ de tota ff. de rei vindicat. & L. à Titio ff. de verborum obligat. tum quia datum ob causam, retineri non potest causa non subsecuta: sed fructus dantur propter officium, ergo retineri non possunt officio non persoluto: sed officium non dicitur, quoad partem omissam, persolutum; ergo fructus illi parti respondentes, retineri non possunt: & sicut adesset obligatio restituendi integros fructus, si totum officium prætermissum fuisset; ita erit obligatio restituendi partem fructuum, si pars diuini officij prætermittatur.

Verum, quia hæc sententia nimis alicui rigorosa videbitur, & ad praxim vix reuocari potest sine magno incommodo, & scrupulorum periculo probabiliter, & tuta conscientia sustineri posse arbitror opinionem Toleti, Nauar. Garziæ, Monetæ, aliorum communi Doctorum calculo receptam, & vsu Ecclesiæ aliqua in parte comprobatam in distributionibus, quæ conferuntur Canonicis, qui statim inchoato officio in choro non reperiuntur.

12 Immo Petrus Moneta in suo tractatu de distributionibus 2. parte quęst. 3 num. 42. ab obligatione restitutionis distributionum non solum eximit eum qui ad chorum accedit solum post primum Psalmum, seu post primũ Hymnum iuxta vniuscuiusque Ecclesiæ præscriptum, vel consuetudinem rationabilem; verum etiam, qui præter hanc partem, materiam aliquam leuem prætermittit, seu minus attentè confabulando, vel dormiendo, vel aliud impertinens faciendo recitat, nam omissio illius primæ partis impunè permittitur, ergo solum habenda erit ratio alterius partis, quę præter illam omittitur: altera autem pars est modica vt suppono: consequenter non inducit obligationem restituendi: & hæc probabiliter sustineri potest propter rationem in contraria sententia afferendam illat. 3. numero 15.

Idem fortasse alicui dicendum videbitur de eo, qui in ipsomet initio interfuit diuino officio; fortassis enim dicebit hunc non teneri ad restitutionem distributionum, nisi partem officij notabilem culpabiliter prætermittat, præter illam, quæ impunè permittitur sero ad chorum accedenti, seu præter æquiualentem: alioquin inferioris, & deterioris conditionis videretur cæteris, qui ad chorum inchoato iam officio se conferunt. ita innuere videtur Moneta loco citato num. 42. in 2. editione, vers. huic melioris conditionis. quanquam satis obscurè loquitur, & textus fortè mendosus est.

Sed hæc vltima ampliatio, & iudicium mihi displicet: hic enim, posito quod ad chorum accesserit, tenetur diuinum officium attentè, & deuotè recitare; consequenter mortaliter peccat, dum partem notabilem simpliciter prætermittit. Nec absurdum est dicere, hunc deterioris esse conditionis in hac parte eo, qui sero accedit; cum Ecclesia, vel statutum, vel consuetudo iusta de causa sero accedentibus aliquod spatium indulserit.

13 Ex dictis colligi potest, primo non solum illum ad restitutionem fructuum obligari, qui totum officium prætermisit; verum etiam illum, qui aliquam officij partẽ notabilem omisit cum peccato mortali, quamuis Toletus, & Suarez existiment illum non teneri ad restitutionem, dum fructus respondentes parti omissæ sunt modicæ quãtitatis, ratione tenuitatis beneficij, & non essent materia sufficiens ad peccatum mortale furti. Sed hoc mihi non probatur, & hinc solum inferri potest non teneri sub mortali, non vero non teneri saltem sub veniali, vt constat ex dictis de restitutione quæst. 1. puncto 3. §. vnico num. 5. cũ Pet. Nauar. Rebello, & alijs contra Lessium, Sanchez, Azorium, & alios, quorum sententiam probabilem existimo.

14 Secundo illum teneri sub mortali ad restitutionem, qui sæpius partem notabilem diuini officij omisit, quãuis singulis omissionibus non respondeat pars notabilis fructuum, sed pars notabilis respondeat omnibus omissionibus simul sumptis. Ratio est, tum quia sicut qui minima furatur, tenetur sub mortali ad restitutionem, postquam peruenit ad notabilem quantitatem, vt suppono ex dictis de restitutione loco proximè citato; ita qui notabilem diuini officij partem sæpius omisit, tenetur sub mortali ad restitutionem, postquam peruenit ad eam quantitatẽ omissionum, quibus simul sumptis respondent fructus magnæ quantitatis. tum quia ex violatione iustitiæ commutatiuæ oritur obligatio restituendi. Ita Suarez loco citato, Filiucius cap. 10. num. 320. Garzias 3. par. cap. 1. nume. 27. & alij, quicquid in contrarium sentiat Menoc. de arbit. casu 429. & alij.

15 Tertio, eum teneri ad restitutionem, qui eodem die in singulis horis paucos versiculos omisit, qui simul sumpti grauem materiam constituunt: nam sicut continuantur in ordine ad grauem culpam, ita etiam in ordine ad restitutionem. Contrarium docet Moneta 2. parte quæst. 3. nu. 22. Filiucius cap. 10. quæsito 7. & alij relati num. 11. & 12. quia lex definit obligationem restituendi pro singularum horarum omissione.

Sed hęc ratio diluitur, tum quia lex definit restitutionis quantitatem pro singulis horis, vt quilibet sciat quid pro singulis, vel illarum partibus omissis; restituendum sit; non autem vt eximat omittentem nonnullos singularum horarum versiculos, qui simul sumpti materiam notabilẽ constituant: tum quia ad hoc faciunt rationes superius allatæ. quanquam sententiam oppositam non iudico improbabilem.

16 Quarto habentem plura beneficia teneri fructus omnium beneficiorum, pro rata officij culpabiliter omissi restituere: sicut enim ratione omnium tenebatur officium recitare; ita etiam fructus omnium pro rata officij dimissi restituere tenetur, vt clare constat ex Bulla Pij V

17 Quinto eum teneri ad restitutionem, qui diuinum officium recitauit absque attentione. Ita Nauar cap. 13. de oratione num. 17. Reginaldus libro 30. num 48. Molfesius cap. 5. num. 15. Petrus Nauarrus libro 2. de restitut. cap. 2. num. 240. & seqq. Azor. libro 10. cap. 18. quæsito 5. Lessius

libro 2.cap.37. dub.11. num.67. Paulus Squillas 1. parte dub.21.num.42.Vasquez de benef.cap.4.§.1.art.3. dub. 4 Moneta de distribut.2 parte quæstio.2.numero.20. & 21. Arrag.2.2 quæst.83 artic.12 Garzias de benef.1. parte ca. 1.num.186.& cap.2.num 515. Suarez cap.30.num.14. Filiucius tract.23.cap.10.quæsito 8 num.321.Pesantius 2.2. quæst.62.art.2.disp.3.versic. consentiunt, & disp 4. sub finem,& alij contra Cordub.libro 4.quæst.13.Toletum lib. 2.cap.12.num 6 versic.quartum dictum.Malderum tract. 10.cap.2.dub 4 quæsito 4.Medinam,& alios apud Pet.Nauar.libro 2.cap.2.num.181.& 228. & apud alios, præfatos Doctores. præsertim apud Carolum Macignum de horis Canonicis quæst 89 num.11.& seqq Ratio est,quia perinde est,ac si non recitasset:nam idem est aliquid non facere & non facere rectè quoad substantialia capit. veniens de presbyt.non baptiz.cum autem de substantia orationis sit attentio, sequitur recitantem sine attentione non satisfacere præcepto quo ad substantiam: consequenter non possę fructus retinere: idem dic de recitatione officij in choro, recitans enim officium in choro sine attentione non potest retinere fructus,immo neque distributiones, vt probatum est.

Neque obstat primo Tridentini Decretum sess 24 cap. 12. de reformat.vbi decerni videtur ad lucrandas distributiones solam in choro præsentiam sufficere;consequenter non opus esse ad lucrandas distributiones,vt officium cum attentione recitetur. Distributiones, inquit Concilium, qui statis horis interfuerint,recipiant,reliqui quauis collusione,aut remissione exclusa his careant.

Respondetur enim nudam præsentiam non sufficere, tum quia vana,& inutilis esset præsentia sine recitatione, nisi aliud ferat consuetudo,vel institutio.tum quia præsens non censetur,qui non attendit, vt supra ostensum est: Concilium vero intelligendum est de interessentibus, & recitantibus cum attentione,vt muneri suo satisfaciant quicquid in contrarium sentire videantur Malderus loco citato, Garzias, Less. & Toletus,quos retuli quæst.3 puncto 2. §. de attentione, seu deuotione ad officium recitandum requisita.

Non obstat secundo horas Canonicas recitari nomine Ecclesiæ,quæ supplet defectum recitantis.

Respondetur enim hoc verum esse modo defectus ab Ecclesia suppleri possit. Ecclesia autem efficere non potest,vt id quod non est oratio,sit oratio: quicquid in oppositum dicat Macignus loco citato, & alij.

18 An vero qui diuinum officium cum attentione recitauit,sed in peccato mortali, teneatur ad restitutionem fructuum.

Respondeo negatiuè. Ratio est,quia non omisit officiū, sed adimpleuit præceptum Ecclesiæ. cum Ecclesia non percipiat diuinum officium in gratia recitari. Ita P. Nau. loco citato num.205. Suarez loco citato cap. 30. num.15 Emman. Sà verbo horæ Canonicæ nume. 18. Nauar. de orat.cap 7. num. 35. Naldus verbo diuinum officium nu. 17.vbi refert Diaz in pract.cap.57 in fin.& alij quos supra retuli.

19 Grauior difficultas est vtrum excommunicatus recitans officium in excommunicatione possit retinere fructus,vel distributiones.

Respondeo affirmatiuè, modo suum præstet officium, vt fusius explicaui de censuris disp.2.quæst.2. puncto 4. §. 2. vbi plures quæstiones ad hanc rem facientes proposui, & dissolui,quamuis Suarez, Rota Romana,& alij oppositum sentiant. videnda sunt quæ ibi tradidi præsertim in vltima editione,

20 Sexto patet quid dicendum sit de eo, qui nondum finito officio;choro egreditur: hic enim grauiter peccat posita materia graui: consequenter ad fructuum restitutionem obligatur. Ita Nauar.de horis Canonicis cap.10.n. 11 Couar.3.var.cap.13. num.6. Moneta loco citato num. 23.& alij. hoc tamen intelligēdum saltem est, nisi habeat intentionem priuatim recitandi iuxta supradicta, & infra dicenda de onere assistendi choro.

21 Septimo patet quid dicendum sit de pensionario. Dicendum enim est.pensionarium,qui tanquam Clericus recipit fructus,& paruum Beatissimæ Virginis officium omisit, teneiri ad restitutionem eo modo, quo tenetur beneficiarius,vt patet ex Bulla Pij Quinti,in qua Summus Pōtifex eamdem ei obligationem imponit. Suarez cap. 30. num.22.Molfesius cap.5.Azor loco citato quæsito 12 Nauar.num.12.Pet.Nauar.libro 2.de restitutione cap. 2. nu. 199.Carolus Macignus cap.28.num. 26. Malderus loco citato quæsito 3 ad finem Garzias num.37.Graffius 1.parte libro 1.cap 9.nu.9.Filiucius cap.10 q.10. num, 327.& alij communiter.

22 Quæ in hoc puncto hactenus explicaui in hanc compendiosam conclusionem redigo adiunctis ampliationibus, & limitationibus fuse in præcedentibus explicatis.

Habens onus diuini officij recitandi tenetur ad restitutionem fructuum pro rata officij omissi.

Amplia primo, etiamsi alio die compenset, vt dictum est num.5.

An autem Confessarius debeat in compensationem omissionis nouam officij recitationem iniungere perspicuum est ex dictis nu.6.

Amplia secundo,etiam ante Iudicis sententiam,vt probatum est num.7.

Limita primo,nisi inculpabiliter omittat, vt explicatū est num 4.

Limita secundo,nisi alio titulo, quam beneficij recitare teneatur,vt ostensum est n.3.

Limita tertio,nisi dimittat intra sex menses, tunc enim non tenetur restituere iure Ecclesiastico, vel naturali, vt patet ex dictis num. 8. & sequenti in prima difficultate.

Si vero elapsis sex mensibus officium dimisit, tenetur ad restitutionem fructuum respondentium omissioni post sex menses,non autem respondentium primis sex mensibus, vt ostensum est difficultate 2 nu.20.

Limitari potest quarto nisi omittat modicā officij partem,vt explicatum est nu.11.& seqq.

SECVNDA PROPOSITIO.

23 OMittenti diuinum officium præter obligationem restitutionis, & pœnam cōminatoriam suspensionis, & excommunicationis iam explicatam, imposita est pœna priuationis beneficij,si beneficiarius vltra præfatum tempus sex mensium,admonitus neglexerit officium recitare. Hæc propositio clare constat ex Decreto Concilij Lateranensis. Superius citato, quamobrem hic solum.

Obseruandum est primo hanc pęnam non ipso facto incurri;cum Summus Pontifex prærequirat admonitionē post sex menses faciendam ei,qui diuinum officium recitare negligit.

Obseruandū est secundo illum censeri officiū negligere ad hunc effectum, vt beneficio priuari possit, qui intra quindecim dies illud bis saltem non recitauerit, vt patet ex Concilio Lateranēsi superius citato. Videri potest Vasquez loco citato dub 7. num. 25 Suarez cap. 30. Graffius prima parte libro 1 cap.52. Carolus Macignus cap.28.nu. 34. & alij DD.cit.

PVNCTVM III.

Quomodo facienda sit restitutio, seu quænam fructuum portio restituenda sit propter diuini officij omissionem.

1 *Restitutio fructuum ob omissionem diuini officij facienda est eo pacto,quo à iure præscribitur.*

2 *Proponitur prima sententia sustinens omittentem diuinum officium non teneri omnes omnino fructus restituere.*

3 *proponitur opposita sententia.*

VNICA PROPOSITIO.

1 REstitutio facienda est eo pacto,quo à iure præscripta est.quo autem pacto præscripta sit hæc restitutio in iure, manifestè constat ex constitutione Pij Quinti superius citata. vbi Summus Pontifex propositam difficultatem soluens, in hæc verba loquitur. Verum multorum animi suspensione tenentur. cuiuimodi ratæ prædictæ ratio sit habenda. Nos huic rei euidentius, atque expressius prouidere volentes, statuimus, vt qui horas omnes vno,vel pluribus diebus intermiserit,omnes beneficij, seu bene-

beneficiorum suorum fructus, qui illi, vel illis diebus responderent, si quotidie diuiderentur, qui vero Matutinum tantum, dimidiam, qui cæteras omnes horas aliam dimidiam; qui harum singulas, sextam partem fructuum eiusdem diei amittat.

Sed modo difficultas est, vtrum hæc Bulla Pij Quinti præscribentis restitutionem fructuum, faciendam ab eo, qui diuinum officium intermisit, adeo rigorosè, & exactè explicanda sit, vt omittens diuinum officium aliquo die, teneatur omnes omnino fructus illi diei respondentes restituere, etiamsi beneficiarius, præter officij recitationem alijs subiciatur oneribus beneficio annexis, vt quia beneficio adiuncta est animarum cura, aut administratio Ecclesiæ, aut onus residendi, vel similia.

Ratio dubitandi ad ostendendum Bullam adeo rigorosè accipiendam esse, est, quia hæc videtur mens, & intentio Summi Pontificis, absolutè, & indistinctè loquentis de restitutione fructuum singulis diebus respondentium, facienda pro rata omissionis, vt beneficiarij ab omissione diuini officij retrahantur, & ad illius recitationem excitentur, & quasi cogantur.

Ratio vero dubitandi ad probandam Bullam non adeo strictè accipiendam esse, colligitur ex argumentis, quæ ad probandam primam sententiam statim adducam. Quamobrem ex rationibus, quæ hinc, & inde adduci possunt, duplex sententia constitui, & assignari potest.

2 Prima sententia, quę mihi valdè probabilis videtur, est Doctorum asserentium Bullam Pij Quinti posse dilatari, & aliquam moderationem recipere, ita vt beneficiarius omittens diuinum officium nō teneatur ad restitutionem omnium omnino fructuum, sed solum respondentium oneri diuini officij; Ideo inquiunt nonnulli DD. Parochus, aut Episcopus omittens officium debet restituere tertiam vel quartam partem fructuum pro rata. Cæteras partes fructuum videtur posse sibi retinere ratione aliorum onerum; Canonici, alijque habentes obligationem residendi, restituant dimidiam; alij habentes onera Capellaniæ, restituant dimidiam, vel tertiam partem; Simplices vero beneficiarij, qui solummodo tenentur ad horas Canonicas restituere debent omnes fructus pro rata officij. Ita Henriquez lib. 13. cap. 13. num. 2. Lopez 2. parte cap. 95. Emmanuel Sà ver. beneficium num. 58. Lessius lib. 2. cap. 34. dub. 32. Arragonius 2. 2. quæst 83. art. 13. Toletus lib. 2. cap. 12, num. 5. Rodriquez 1. parte cap 164. num. 4. Molfesius in summ. tract. 5. cap. 5. num. 8. Ludouicus Beia casu 55. par. 1. Medina instruct. confess. in exposit. præcepti §. 11. quem citat, & sequitur Carolus Macignus cap 28 num. 7. Naldus ver. diuinum officium num. 12. Vasquez in opusc. de benef. cap 4. §. 1. art. 1. dub. 7. num. 38. & alij contra Posseuinum c. 1. nu. 35. vbi hanc opinionem valdè probabilem existimat. Azorium 1. parte lib. 10. cap. 14 quæsito 2. Garziam de benef. 3. parte cap 1. num. 28. Suarez lib. 4. cap. 30. nu. 6. tom. 2 de relig. Valentiam, Filiucium, & alios adducendos pro secunda sententia.

Ratio cur Bulla recipiat hanc explicationem, & moderationem, est; tum quia nonnulli beneficiarij non solum recipiunt fructus pro recitatione officij, verum etiam pro alijs laboribus, & oneribus. Ergo par est, vt in restitutione non solum habeatur ratio officij omissi, verum etiam aliarum obligationum, & onerum, quæ cum sint diuersa, facienda est diuersa computatio; nec par est, vt grauius damnum patiatur beneficiarius, qui præter officij obligationē alia onera sustinet, quam qui solam habet recitandi officij obligationem. Ideo dum in Bulla dicitur, omittentem diuinum officium debere omnes fructus restituere, sermo est de fructibus respondentibus recitationi diuini officij, non vero de fructibus respondentibus alijs oneribus; nec præsumendum est Summum Pontificem loqui vltra subiectam materiam, nisi clarè, & sufficienter exprimat. tum quia, cum Bulla expressè non præscribat contrarium, standum est dispositioni iuris antiqui L. præcipimus C. de appellat. tum quia ex sententia contraria sequeretur Clericum habētem Capellaniam reddentem quinquaginta aureos, quos omnes Clericus in onere Capellaniæ persoluendo expendit, teneri alios quinquaginta restituere, si diuinum officium illo anno non celebret. hoc autem durum videtur, licet ab auctoribus oppositæ sententiæ concedi debeat, vt consequenter loquantur. tum quia hæc est praxis beneficiariorum. praxis autem, & consuetudo non est facilè carpenda, nisi manifestè constet de ipsius malitia, & iniquitate. tum quia hæc Bulla edita est ad tollenda dubia vt ex præcitatis Bullæ verbis constat; sed dubium non erat de fructibus respondentibus alijs oneribus, sed de illis, qui debentur ratione officij, ergo Bulla de his tantummodo explicanda est.

Hinc colligi potest cum Nauar. Arragon. & Lessio, Canonicum, vel pensionarium, aliumve habentem beneficiū simplex, teneri ad restitutionem omnium fructuum, si diuinum officium omittat. Ratio est, quia non potest alia ratione fructus percipere, quam ratione officij persoluendi: cum ergo non persoluat officium, vt suppono; nullum habet titulum cur aliquos fructus recipiat, quamuis Henriquez loco citat. existimat non teneri restituere omnes fructus, sed posse aliquos retinere, eo quod præter obligationem recitandi officium, habeat onus gestandi habitum, & tonsuram: viuendi castè, & obseruandi alia, quæ præscribuntur in iure; nam fructus Ecclesiastici non solum datur ob diuinum officium, verum etiam propter alia onera, & ministeria. Opinio Henriquez mihi in hac parte non probatur, tum quia beneficium non datur ad deferendum habitum, & tonsuram; sed propter officium, aliaque onera beneficio annexa. tum quia delatio habitus, & tonsuræ cōpensatur alijs commodis, vt immunitate Ecclesiastica, & cum beneficium conferatur Clerico, habitus delatio supponitur ante beneficij collationem. Eodem pacto mihi nō probatur ratio, seu computatio, quam circa Canonicos à nonnullis DD. fieri dictum est in prima sentētia vers. ideo inquiunt nonnulli, num. 2.

3 Secunda sententia est quamplurium Doctorum affirmantium hanc Bullam in rigore explicandam esse, ita vt omittens diuinum officium vno die, exempli gratia, teneatur simpliciter, & absolutè ad restitutionem omnium fructuum, quos eo die percepit; nam Bulla indistinctè loquitur, & absque limitatione præcipit omnes fructus restitui cuiuscunque beneficij. Ita Azor. 1. par lib. 10. cap. 14 quæsito 5. Reginaldus lib. 30. num. 46. Petr. Nauar. lib. 2. cap. 3. num 183. & seqq. Paulus Squillas dub 31. num. 66. Suarez loco cit cap. 30. num. 6. Valentia tom 3. quæst. 2. puncto vltimo sub finem. Garzias loco cit. num. 28. Malderus de virtutibus tractat. 10. cap. 1. dub. 4. vers. sequitur. Vasquez sibi contrarius 1. 2. disp. 168. num. 34. & seq Vincentius Filiucius tom. 2. tract. 23. cap. 10. quæsito 5. vbi oppositam probabilem putat, & in praxi receptam, & alij.

Hæc sententia, licet tutior sit, non tamē probabilitatem primæ sententiæ tollit, quam vt valdè probabilem in praxi sustineri posse arbitror. Quamuis enim ius absolutè, & indistinctè loqui videatur, nos tamen rationem habemus distinguendi, sicque benignè explicandi mentem Summi Pontificis, vt voluerit omittentem diuinum officium obligare ad restitutionem omnium fructuum respondentium scilicet diuino officio ad ratam officij prætermissi, non vero respondentium alijs oneribus, de quibus Summus Pontifex in præcitata Bulla non loquitur. In primam igitur sententiam propendeo.

PVNCTVM IV.

Cui facienda sit fructuum restitutio.

1 *Restitutio fructuum ob officij amissionem facienda est fabrica beneficij, vel pauperibus.*

2 *Restitutio fieri potest in meliorandis agris, non tamen in fabricis aliarum Ecclesiarum, vel locorum piorum, nisi fortè ista restitutio in pauperes redundet.*

3 *Præfata restitutio fieri potest pauperibus alterius loci.*

4 *Item fieri potest in Missis celebrandis pro defunctis.*

5 *Pensionarius eo pacto tenetur ad restitutionem, quo beneficiarius.*

6 *Beneficiarius, qui nouit pensionarium non recitasse diuinum officium non potest sibi pensionis fructus, respondentes amissioni diuini officij retinere.*

7 *Beneficiarius, qui nouit pensionarium excommunicatum, an pensionem tempori excommunicationis respondentem retinere possit.*

8 *Beneficiarius pauper potest sibi fructus restitutioni obnoxios titulo paupertatis retinere.*

9 *Hoc tamen intelligitur modo contrarium non constet de voluntate Summi Pontificis, aut modo fructus certæ personæ non debeantur.*

10 *Beneficiarius, qui diuinum officium non recitauit poteſt facta fructuum reſtitutione retinere ſibi fructus cum iterum ſibi titulo donationis tradantur ab eo, cui facta fuerat reſtitutio.*

11 *Diſtributiones, quæ Canonicis interesſentibus accreuerunt, illiſque traditæ ſunt ob alterius abſentiam iure communi retineri poſſunt ſi ab ijſdem titulo donationis abſenti reſtituantur.*

12 *Quid ſit colluſio, & quid remiſſio.*

EXplicabo prius, cui fructuum reſtitutio facienda ſit ob diuini officij omiſſionem; deinde quæram vtrum beneficiarius pauper, qui diuinum officium omiſit, poſſit ſibi fructus reſtitutioni obnoxios titulo paupertatis retinere, aut ſaltem illos facta reſtitutione retinere poſſit, cum ab eo, cui facta fuerat reſtitutio, donantur.

VNICA PROPOSITIO.

1 REſtitutio ob omiſſionem diuini officij, facienda eſt fabricæ beneficij, vel pauperibus, vt patet ex Bulla Pij Quinti, & ex Concilio Lateranen, ſuperius relato. Ex quo patet liberum eſſe beneficiario reſtitutionem facere pauperibus, aut fabricæ beneficij. Idem dicendum eſt de penſionario, vt patebit ex dicendis in 4. illatione. Hæc tamen propoſitio intelligitur, modo aliud non ferat conſuetudo, vel ſtatutum alicubi receptum. vt dicitur in 2. limitatione primi quæſiti.

2 Hinc colligitur primo reſtitutionem non eſſe neceſſario faciendam in vtilitatẽ Eccleſiæ beneficij, ſed fieri poſſe in vtilitatem fabricę domus beneficij, exempli gratia domus in qua beneficiarius habitat vel alterius domus ipſius beneficij, aut etiam in emendis, vel meliorãdis agris, vt fructus in perpetuum augeantur; hæc enim ſub fabricę nomine continentur, & in pręcitatis iuribus non dicitur fabricæ Eccleſiæ beneficij, ſed fabricę beneficij. Ita Vaſq. dub. 9. Suar to 2. de relig. lib. 4. c. 30. n 19. Molfeſ. c. 5. n. 24.

Secundo colligitur beneficiarium, qui diuinum officium omiſit, non poſſe reſtitutionem facere in vtilitatem alterius loci. Ratio eſt, quia Pius V. mentionem facit pauperũ & fabricę beneficij, non vero alterius loci; conſequenter beneficiarius, qui officium prætermiſit, non poteſt fructus inſumere in ædificationem Eccleſiæ, vel reparationem bonorum alterius beneficij.

Hoc tñ limita, niſi hæc reſtitutio redundet in vtilitatẽ pauperum, qui in eo loco aluntur, tunc. n. reſtitutio fieri cenſetur pauperibus, iuxta mentem Summi Pontificis. Ita Suarez cap. 30. num. 9. & alii.

3 Tertio colligitur reſtitutionem fieri poſſe pauperibus non ſolum loci, in quo beneficium exiſtit, verum etiã pauperibus alterius loci. Ratio eſt, tum quia Bulla generaliter loquitur de Pauperibus. tum quia hoc mitius eſt, & faciliorem reddit reſtitutionẽ, vt benè Suar. c. 30. n. 20. verſ. ego vero, Molfeſ. c. 5. n 22. Filiuc. trac. 23 c. 10. q. 9. & alij.

4 Addo hanc reſtitutionem fieri poſſe in celebrãdis Miſſis, vel in alijs ſuffragijs offerendis pro defunctis, nã etiã defuncti ſunt indigentes, vt patet ex dictis de reſtit. incertorũ. Ita Nauar. cap. 25. n. 122. Suarez loco cit. nu. 18. Filiucius, & alij quos retuli de contract. Hoc tamen intelligendum eſt cum limitatione, quam in primo quæſito adducã.

5 Quarto colligitur penſionarium qui paruum Beatiſs. Virg. officium prætermiſit, teneri fructus reſtituere fabricæ, vel pauperibus, non vero beneficiarijs. Ratio eſt, quia in Bulla Pij V. dicitur penſionarium obnoxium eſſe amiſſioni fructuum, modo prædicto, id eſt eo pacto, quo beneficiarius obligat. Garzias 3. par. ca. 1. nu. 37. Suarez lib. 4. c. 30. nu. 22 Molfeſius, Graſſ. Azor, & alij, quos ſupra retuli in hac quæſt illat. 7. pun. 2. num. 21.

6 Ex quo patet beneficiarium, qui nouit penſionarium non recitaſſe diuinum officium, non poſſe penſiones denegare penſionario, vt ſibi retineat; quia fructus penſionis ob omiſſum officiũ debentur fabricæ Eccleſiæ, vel pauperibus, non vero beneficiario, vt patet tum ex præcitata Bulla Pij V. tum ex vſu, & praxi, qua receptum eſt, vt penſionarius compoſitionem à Papa obtineat ob omiſſam officij recitationem. hanc autem compoſitionem, ſeu compenſationem Summus Pontifex non concederet in præiudicium beneficiarij, ſi ei fructus penſionis deberentur, non enim conceditur compoſitio de reſtitutione, quæ certæ perſonæ facienda eſt, vt patet ex dictis de reſtitutione.

Obijcies, beneficiarius non tenetur fructus pẽſionis ſoluere penſionario excommunicato, ſed poteſt eos ſibi retinere: ergo põt etiã retinere ob omiſſam officij recitationẽ.

7 Reſpondet Suarez loco citato num. 12. Gigas de penſionibus quæſt. 36. num. 5. & alij quos retuli de cenſuris, & puncto præcedenti num. 19 beneficiarium poſſe ſibi penſionis fructus retinere excommunicato penſionario, quia excommunicatus omnino incapax eſt, & comparatur mortuo.

Verum, quicquid ſit de antecedenti propoſitione, circa quam magna eſt inter Doctores controuerſia, quam explicaui de cenſuris loco cit. puncto præcedente num. 19. contra Suarez, Monetam, & alios; neganda eſt conſequentia. Nam Iuris diſpoſitione cauetur vt fabricæ, vel pauperibus tradantur fructus penſionis reſpondentes tempori omiſſionis officij, vt bene in hac parte obſeruant Suarez, & Garzias locis cit.

8 Quæres primo, vtrum beneficiarius pauper poſſit ſibi applicare, quod reſtituendum eſt ratione officijs omiſſi. Ratio dubitandi, eſt tum quia non dicitur reſtitui, quod ſibi retinetur. tum quia defraudari poſſet intentio Summi Põtificis; cum fieri poſſit, vt pauper tenue beneficiũ habeat, & diuinum officium non perſoluat, exiſtimans poſſe ſibi fructus titulo paupertatis applicare, & retinere. Hos non obſtantibus.

Reſpondent Doctores ſtatim citandi poſſe ſibi applicare, modo vere pauper ſit. Ratio eſt, tum quia non videtur deterioris conditionis alijs pauperibus: quamuis enim peccauerit officium omittendo, tamen cum reſtitutio facienda ſit pauperibus, & ipſe paupertate laboret, negandum non videtur, quin gaudere poſſit fructu eleemoſinæ, quæ pauperibus tribuitur. tum quia in præcitatis iuribus non excluditur, & hæc eſt eleemoſina, quam non tam ipſe ſibi, quam Pontifex per eum facit. Ita Nauar loco citato Emman. Sà verbo beneficium num. 51 Suarez loco citato nu. 21. Filiucius num. 326. Pet. Nauar. loco citato num. 191. Macignus cap. 28. num. 28 Leſſius loco citato num. 132. Toletus libro 2. cap. 12. nu. 5. Molfeſius, Naldus, & alij ſtatim citandi. Hæc opinio probabilis eſt, modo cum duplici limitatione intelligatur.

9 Prima eſt, modo aliud non conſtet, aut aliud rationabiliter non præſumatur de voluntate Summi Pontificis, vt patet ex ratione dubitandi, & ex traditis de legibus diſp. 3 q. 4. puncto 6. num. 22. cum S. Thoma Nauar. Petro de Lorca, & alijs.

Secunda limitatio eſt, modo ex conſuetudine, vel ex ſtatuto particulari non ſit facienda reſtitutio ad aliquod certum pium opus, aut non ſatisfacienda alijs Canonicis, vel Clericis illius Eccleſiæ, vt accidit in diſtributionibus quotidianis cap. vnico de Clericis non reſidentibus, & Tridentino ſeſſ 21. cap. 3. & ſeſſ. 24. cap. cap. 12 Ratio eſt, quia Sũmus Pontifex non intendit huiuſmodi ſtatuto, vel conſuetudini derogare, ſed determinare, cui facienda ſit reſtitutio, quando alias eſt determinatum. Ergo beneficiarius pauper in tali euentu non poteſt ſibi fructus reſtitutioni obnoxios applicare titulo paupertatis. Ita Arrag 2. 2 q. 83. ar. 13 verſ. ſolet, à quibuſdam. Toletus libro 2. cap. 12. Filiucius num. 324. Suarez loco citato num. 17 Molfeſius ca. 5. num. 22 Naldus v officium num. 13. Rodriquez 1. parte cap. 146. num. 3. & alij quos retuli de legibus loco cit. & plures alios refertur Macignus cap. 28. num. 27. & Garzias num. 35. quamuis ipſe arbitretur huiuſmodi diſtributiones deberi fabricæ, vel pauperibus, dum Canonicus eas amittit ob omiſſionem recitationis diuini officij. Sed hoc mihi non probatur, vt ex allata ratione conſtat.

Aduerte tamen cum Leſſio beneficiarium poſſe diſtributiones in alios pios vſus expendere, dum alioquin proderet ſuum delictum, reſtituendo ijs, qui choro interfuerunt, ſeruata tamen regula reſtitutionis, dum periculũ infamiæ imminet, de qua re ſatis egimus in tract. de reſtit.

Ad primam dubitandi rationem, reſpondeo primo cenſeri pauperibus reſtitui quatenus Summus Pontifex præſumitur hanc eleemoſynam illi facere.

Reſponderi poteſt ſecundo iura intelligenda eſſe de reſtitutione facienda, quoties beneficiarius iuſtam non habet ſibi retinendi cauſam. hic enim caſus ſaltem per epicheiam ab ea lege excipi poteſt.

Ad ſecundam reſponderi poteſt, beneficiarium in tali euentu non poſſe ſibi fructus applicare: tum quia fraus illi patrocinari non debet. tum quia rationabiliter præſumi poteſt Summum Põtificẽ nolle hos fructus illi ob eleemoſinam conferre, vt dictum eſt in prima limitatione, niſi

forte

fortè beneficiarius in valdè graui necessitate reperiatur, aut nisi fortè pœnitentia ductus constanti animo proponat in futurum recitationi vacare.

10 Quæres secundo vtrum beneficiarius, qui diuinum officium non recitauit, possit retinere sibi fructus, quos titulo donationis accepit à pauperibus, seu pijs locis, quibus traditi fuerunt, seu quibus tradere intendebat, vel promiserat.

Respondeo negatiuè, si remissionem ab ijs obtineat, quibus fructus nondum tradiderat. Ratio est, tum quia hic non dicitur restitutionem fecisse iuxta Summi Pontificis intentionem. tum quia pauperes quibus fructus nõdum traditi sunt, non habent ius ad illos certum, & firmũ, vel tantummodo vagum, & incertum pendens à voluntate beneficiarij, cuius est eligere, & determinare cuinam velit restitutionem facere: consequenter pauperes non possunt huiusmodi remissionem concedere; cum remissio fieri debeat ab eo qui ius verum, & proprium habet. Si vero fructus recipiat ab ijs, quibus ipse tradiderat, eos sibi retinere posset censeo, modo is, qui eos titulo donationis dedit beneficiario, liberam de illis disponendi facultatem haueret. Ratio est, tum quia quilibet est rei suæ moderator, & arbiter. tum quia hoc nullo iure prohibetur, nec vllum inde incommodum sequitur. tum quia iure communi retineri possunt distributiones, si postquam traditæ fuerunt Canonicis præsentibus, iterum ab ijsdem restituantur; hoc enim non prohibetur in Trid. sess. 24 cap. 12. de reformat.; sed ibi solum interdicitur collusio, & remissio: ibi enim dicitur Canonicos, qui non interfuerunt diuinis officijs, carere distributionibus, exclusa quauis collusione, vel remissione. Ita DD. statim cit. quamobrem existimo non solum fructus, verum etiam distributiones posse retineri, quoties sine fraude, & dolo traditæ iam fuerunt Canonicis qui interfuerunt diuinis officijs, & ab ipsis postea restituuntur Canonicis, qui non interfuerunt: nã in Conc. Trid. solum prohibetur remittere, seu condonare; non vero donare, postquam res accepta fuit. Ita Cosmus Philiarchus 1. par. lib. 1. cap. 13, Azor. 2. parte libro 7. cap. 7 quæsito 9. Suarez to. 2 de relig lib 4. cap. 10. num 17. Tuscus de visit. libro 1. cap. 15. num 15. ad finem. Filiuc. cap. 4. quæsito 10. Menoch. de arbit. lib. 2 casu 429. num. 6. Henriquez libro 7. cap. 36. num. 3. Nauar. de orat. Miscel. 19. num. 4 & 5. Moneta de distrib. 3 parte q. 5. n. 6. & alij quos referam disp. 2. quæst.

12 Collusio in hoc loco est conuentio inter duos importans mutuam condonationem, seu remissionem multæ; quanquam in Concil. Trident. non solum prohibetur collusio, verum etiam simplex remissio etiam si bona fide, aut remissio exclusa: remissio autem est condonatio illius, quod speramus, sed nondum habemus, sed potius adhuc est pœnes debitorem, vt bene ostendit Couar. 1. var. ca. 4. num 8. & 12 sub finem. Suarez to. 4. de relig. lib 4. c. 10. n. 20 & alij, quos infra referam de distrib.

Hinc patet Canonicum, qui non interfuit diuinis officijs, non posse sibi retinere distributiones, quarum remissionem obtinuit à reliquis Canonicis, quibus de iure obueniunt, dum Canonicus abfuit alia de causa, quam infirmitatis, vel iustæ corporalis necessitatis, vel ob euidentem Ecclesiæ vtilitatem: Poterit vero iure communi eas retinere, si donatione sibi traditæ fuerint.

Dixi iure communi, quia in prouincia Mediolanẽsi cautum est, vt non retineantur quouis prætextu, seu causa, causæve specie traditæ, donatæ, aut remissæ fuerint ex Cõcil. Prouinc 4 tit. de distribut. cuius verba retuli disp. 2. q. 5. puncto 7. vbi de hac re fusius, & prolixius egi, cum huius rei disputatio eius loci magis propria sit, quamobrem ab ipsius explicatione hic supersedeo. neque ad dissolutionem pun. 4. confero, explicato prius subsequenti quæsito

QVAESTIO SEXTA;

De causis excusantibus à recitatione horarum Canonicarum, & fructuum restitutione.

Causæ à recitatione diuini officij excusantes, istæ solent à Doctoribus assignari: Infirmitas, grauis occupatio, impotentia, dispensatio, carentia fructuum, metus, ignorantia, & obliuio, de quibus singulis in sequentibus punctis breuiter pertractabo.

PVNCTVM I.

Vtrum grauis infirmitas excuset à recitatione horarum Canonicarum.

1 *Infirmitas grauis excusat à recitatione diuini officij.*
2 *Leuis infirmitas non excusat.*
3 *Facilius quis potest ab assistentia in choro, quam à priuata recitatione excusari.*
4 *Quando dubitatur an infirmitas grauis sit, aut leuis standum est iudicio Medici.*
5 *Quando Medicus dubitat, an infirmitas grauis sit, aut leuis, non est obligatio recitandi officium.*
6 *Infirmus transacta infirmitate, non tenetur officium omissum repetere.*
7 *Qui per se ipsum diuinum officium recitare nequit, non tenetur per alium.*
8 *Qui diuinum officium recitare non potest, non potest alias orationes subsituere.*
9 *Peregrinatio ad loca pia non eximit ab officij recitatione etiamsi peregrinus alium in sui locum substituere.*

VNICA PROPOSITIO.

1 INfirmitas grauis ob quam pronunciatio verborum valdè noceret valetudini corporis, iustam præbet excusationis causam à diuini officij recitatione. Ratio est, tum quia credibile non est Ecclesiam velle cum tanto incommodo obligare: tum quia sic colligitur ex cap. Clericus victum dist. 91. satisq; constat ex regulis generalibus traditis de legibus.

2 Leuis vero infirmitatis non excusat, qualis esse põt dolor stomaci, capitis, vel pectoris, aut etiã aliquando febris tertiana, aut quartana; præsertim cũ huiusmodi febris nõ soleat toto die vehemẽter affigere, ita vt non vacet tempus ad diuinum officium recitandum. Ratio est, quia obligatio recitandi officium diuinũ strictissima est, consequenter ab ea non excusat quælibet leuis causa. ita Nauar. de orat. c. 11 n. 6. & in Manual. c. 25. n. 100. Vas. de benef. c 4 § 1. ar. 1. dub. 12. Mald trac. 10. c. 2. dub 5. sub finẽ Suar. c. 28. n. 11. Molf. tract. 5. c. 4. nu. 10. Arrag. 2. 2 q. 83. art. 12. dub. 3. Carol. Macig. de hor. Can. c. 14. n 2. vbi refert Armil. Tab. Turrecrem. & plures alios Alexander Pes. 2. 2. q. 62. art 2. d. 6. Ant. de Litter. 6. p. c. 7. n. 9. Sot. 10. de iust. q. 5. ar. 3. Azor. 1. p. lib. 10. c. 13. q. 2. Regin. lib. 18. n 181. Tolet. lib. 2. c 14. n. 2. Filiuc. c. 9. q. 5. Valent. to. disp. 6. q. 2. pun. 10. §. quas ob causas vers. circa septimũ & alij quos referam d. 2. q. 5 pun. 1.

Aduertendum tñ est cum Nauar. & Regin. infirmũ aliquando posse excusari à racitatione horarum Canonic. in choro, quãuis non excusetur à recitatione priuata; quia fieri põt, vt infirmitas vni recitationi impedimentũ afferat, & non alteri, vt quando quis pedibus ita laborat, vt Ecclesiã adire nequeat, quamuis alioquin bene valeat; aut dũ quis ob morbum cogitur in lecto decumbere, sed morbus non est adeo grauis, quin horas priuatim recitare permittat

4 Quæres primo, quid faciendum sit, quando dubitatur, an recitatio diuini officij valdè nocitura sit valetudinis.

Respondeo standum esse iudicio prudentis Medici, vt ait Azor. loco citato, Syluest. verbo hora quæsito 4. Squillas loco citato. Suarez cap. 38. nu. 21. Reginaldus nu. 182. Nauar. de orat. c. 11 n. 3. Pesantius 2. 2. quæst. 62 art. 2. disp. 6. Sotus lo cit. Carolus Macignus c. 14. n. 32. Filiucius nu. 293. & alij quos infra referam de distrib. q. 1. pun. 1. idemque in simili tradit Hoieda 1. parte cap. 17. nu. 18. cum Baldo, Soccino, & alijs. Ratio est, quia ad ipsum pertinet iudicium grauitatis, aut leuitatis morbi; nam periti in arte iudicio standum est, capit. fraternitatis de frigid. & malef.

5 Cum vero Medicus ipse dubitat an morbus grauis sit, vel leuis, seu an recitatio nocitura sit, ægrotum ad horas recitandas non teneri arbitror, quia non tenetur se periculo grauis dăni exponere, vt in simili docui de Ieiunio, & alibi. Quicquid in oppositũ sẽtire videatur Suar. n. 21 si vero periculũ sit tantũmodo leuis dăni, ęgrotus tenetur recitare, quia possessio stat pro præcepto, quod obligat saltem cum leui incommodo. Ita Doct. supra cit.

6 Quæres secundo vtrum infirmus transacta infirmitate teneatur recitare, quæ in infirmitate prætermisit.

Respondeo negatiuè cum Azorio libro 10. cap. 13. quæsito 7. Carolo Macigno cap 14 num. 19. Nauar. cap. 11. de orat num. 32. & seq. Suarez cap. 28. num 11. & alij communiter, quia onus persoluendi officium est affixum diei in honorem, & cultum singulorum dierum, obligatio autem affixa diei transit cum ipso die, vt patet ex dictis de Ieiunio, de Missa in die festo audienda, de Eucharistia semel in anno sumenda, & alibi.

7 Quæres tertio vtrum qui per se ipsum diuinum officium recitare non potest, per alium supplere teneatur, vel possit.

Respondeo negatiuè, quia onus recitandi officium est personale, vt patet ex supradictis. Ita Ioan. de Lignano in clement. dignum q. 1. de celeb. Miss. Graff. 1. p. decis. lib. 3. cap. 16. num 37. & alij.

8 Addo eum, qui non potest diuinum officium recitare, non teneri loco officij alias orationes substituere, aut aliũ recitantem audire: hoc enim ab Ecclesia non præcipitur. Ita Syluest. verbo hora quęsito 4. Vasquez loco citato nu. 51. Azor. quæsito 8. Suarez cap. 28. num. 11. & 29. versic. dubitat. Nauar. capit. 25. num. 20. Paulus Squillas pri. parte dubio 16. Emmanuel Sa, verbo hora numero. 3. Reginaldus libro 18. numero 182. & 184. Toletus loco citato: Filiucius capit. 9. quæsito quarto numero 288. & quæsito 6. numero 295. & alij communiter contra Nauar. cap. 12. num. 39. & Carolum Macignum ex parte cap. 14. num 17. & cap. 19. num. 10. & Antonium de Litteratis num. 9 vers. quinta.

9 Hinc licet colligere cum Azor. cap. 13. quæsito 13. Valentia tomo 3. disp. 6 quæst. 2. puncto 10. § circa septimum vers. excludit. Suarez cap. 26. Nauar. de orat. cap. 12. peregrinationem ad loca pia, non eximere peregrinum à priuata recitatione diuini officij etiamsi peregrinus alium in sui locum substituerit, vel aliquid aliud persoluere intendat; nam onus diuini officij est personale, & determinatũ. idem dicendum est de adolescente, qui studijs operam nauat. ita DD. cit. & alij quamplures apud Carolum Macignum de Horis Canonicis cap. 24. num. 3. quibus adde Malderum tract. 10. cap. 2. dubio 3. q. 6. & dub. 5. vers. 2.

PVNCTVM II.

Vtrum grauis occupatio, & impotentia excusent à recitatione diuini Officij.

1 *Grauis occupatio excusat ab officij recitatione.*
2 *Qui graui occupatione detinetur, tenetur diuinum officium anticipatè persoluere, quoties occupatio anticipatam recitationem permittit.*
3 *Beneficiarius, aliusve diuini officij onere detentus, non potest sine iusta, & rationabili causa suscipere negotium cum officij recitatione incompossibile.*
4 *Impotentia excusat à recitatione diuini officij, seruatis impotentiæ terminis, & limitibus.*
5 *Cæcus, aliusve similis defectu obstrictus, diuinum officium recitare non tenetur, dum ob cæcitatem officium recitare nequit.*
6 *Idem aliqui censent, etiamsi aliquam partem recitare valeat, non vero totum officium, aut integram horam.*
7 *Contrarium ab auctore asseritur, & probatur remissiuè.*
8 *Qui diuinum officium sine ope socij recitare nõ potest, tenetur illum adhibere, modo commodè adhibere possit: Immo beneficiarius debet illum pecunia conducere, dum illius opera gratis non conceditur, & redditus sufficientes habet.*
9 *Surdus, vel surdaster non tenetur adhibere socium, etiamsi se solo recitare nequeat.*
10 *Carentia Breuiarij excusat.*
11 *Impotentia loquendi excusat.*
12 *Qui choro interesse debet, & potest, tenetur interesse, etiamsi surdaster sit.*
13 *Cæcus choro deputatus quomodo se gerere debeat in recitatione diuini officij in choro.*
14 *Vtrum cæcus, qui defectu memoriæ nihil dicere potest, teneatur audire socium omnia dicentem, & cum eo dicere versus ad se pertinentes.*
15 *Surdus tenetur officium recitare.*
16 *Infans, cui facta fuit beneficij, aut Sacrorum Ordinum collatio ante rationis vsum, nõ tenetur ad horas Canonicas: & quid in adolescentia?*
17 *Initiatus Ordine Sacro ante pubertatem, vel ante decimum sextum annum, officium diuinum recitare tenetur.*
18 *An suscipiens Ordines per metum officium diuinum recitare teneatur remissiuè.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 GRauis occupatio, honesta, & necessaria, quæ in aliud tempus commodè differri non possit absque scandalo, vel peccato, vel detrimento sui, vel proximi, excusat ab onere diuini officij.

Hoc titulo excusari possunt aliquando Concionatores, vel Confessarij, vel etiam alij. Ratio desumitur ex benigna Ecclesiæ intentione, quæ non præsumitur cum tanto grauamine obligare. Ita Toletus num. 3. Pesantius 2. 2. q. 62. artic. 2 disp. 6. Vasquez loco citato num. 52. Syluest. ver. hora quæsito vltimo, Malderus dub. 5. ad finem. Suarez ca. 28. num. 32. Reginald. libro 18. num. 187. Molfesius cap. 5. num. 36. Nauar. Valentia, Azor. & alij DD. cit. omissis alijs quos præfati DD. recensent.

2 Obserua tamen primo, eos, qui graui occupatione detinentur, teneri officium anticipatè recitare, si occupatio anticipatam recitationem permittat, vt si quis summo mane præuideat fore, vt toto subsequenti tempore confessionibus audiendis, vel grauibus negotijs detinendus sit, tenetur summo mane diuinum officium anticipatè recitare; quia tunc temporis viget obligatio præcepti, & potest adimplere, ergo adimplenda est. Ita Syluest. verbo hora quæsito vltimo. Valentia loco citato disp 6. quæst. 7. pun. 10 Graffius 1. parte libro 2. cap. 54. Carolus Macignus ca. 14. num. 3. & cap 15. vbi plures alios DD. refert Suarez cap. 28. num. 32. Azor. loco cit. quæst 13 Molfesius, Nauar. Naldus, & alij DD cit. omissis quampluribus alijs, quos retuli in tractat. de Sacramentis, dum loquerer de Missa in die festo audienda.

3 Obserua secundo cum Suarez loco citato, Filiucio quæsito 8. & 9. Maiore in 4. d 2. quæst. 6. ad. 5. in fine. Molfesio num. 38. Moneta 2. parte de distribut. quæst. 5. num. 25. & 28 Iasone, Oddo, & alijs quos infra referam quæst. 4. pun. 3. num. 13 disp 2. obligatum ad recitationem horarum nõ posse voluntariè suscipere aliud munus, & officium, cuius executio incompossibilis sit cum recitatione horarum: nã volens huiusmodi munus, & officium, implicitè censetur velle omissionẽ Canonicarum precum. hoc tamen limitãdum est iuxta dicta de legibus, & de peccatis loco statim citando, modo non adsit grauis aliqua necessitas illius suscipiendi, seu modo actio, quæ suscipitur non putetur hic, & nunc maius bonum, quam sit recitatio diuini officij: nã obligatio diuini officij non est tanti ponderis, vt semper obliget ad prætermittendum id, quo suscepto diuinum officium recitari non potest. Videte quæ dixi de peccatis disputat. 2. quæst. 8. puncto primo quæsito 2 numero 9. & seqq. dum quærerem, vtrum conijciens se in aliquod impedimentum, quo posito non potest præceptum adimplere, grauiter peccet. idem sentiunt præcit. Doctores, præsertim Suar. & Filiuc. qui hanc rẽ multis exemplis explicat, et de Scholari, qui per integrum diem disputationem habiturus

est;

est; aut de Doctore, qui in oppositione Cathedræ publicã prælectionem habiturus est, seque intra certum horarum numerum ad illam parare debet. Hæc enim grauis censetur occupatio iusta de causa suscepta, consequenter rationabilem præbet excusationis causam.

Ex dictis colligi potest, eum, qui ob grauem occupationem officium diuinum recitare non potuit, ad fructuum restitutionem non obligari, qui par non est, vt pœnam subeat, qui culpam non admisit.

Objicies primo, datum ob causam retineri non potest causa non subsecuta; cum autem fructus tradantur ob diuini officij recitationem, sequitur, beneficiarium non posse illos sibi retinere omissa recitatione.

Respondeo datum ob causam retineri non posse, causa non subsecuta, nisi aliud rationabiliter de voluntate dantis præsumatur; in prima autem propositione dictum est præsumendum non esse Ecclesiam velle ad officij recitationem, & consequenter ad fructuum restitutionem obligare, graui occupatione superueniente.

Objicies secundo, grauis occupatio nõ efficit absentem à choro participem distributionum; ergo neque fructuũ capacem reddit omittentem diuinum officium.

Respondetur, negando consequentiam, quia in primo casu constat Ecclesiam nolle illum participem distributionum efficere, cap. vnico de cleric. non resid. in secundo vero casu contrarium ex benigna Ecclesiæ voluntate præsumi superius dictum est.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 IMpotentia, qualis est carentia Breuiarij, sine quo diuinum officium recitari non potest, excusat ab obligatione recitationis diuini officij. Ratio est, quia impossibilium non est obligatio, L. impossibilium ff. de regulis iuris. Ita Suarez cap. 28. num. 7. Molfesius cap. 5. num. 32. Filiucius cap 9. quæsito 3. Nauarrus, Valentia, Malderus, Pesantius, Antonius de litteratis, & alij DD. citati, omissis ijs, quos retuli de peccatis loco citato, propositione 2. vbi etiam ostendi quandonam peccet, & quot peccata committat, qui sua culpa amittit, vel proicit Breuiarium.

Hoc tamen limitandum est iuxta limites impotentiæ, quia causa limitata, limitatum producit effectum.

5 Ex hac secunda propositione sequitur primo, cæcum ex toto, aut etiam ex parte non teneri ad officium persoluendum, dum legere non potest. Ita Squillas dub. 11. & 15. Sanchez in opere morali libro 1. ca. 19. num. 7 Nauar. de orat. cap. 11. num. 23. Molfesius in Sum. tract. 5. cap. 4. num. 26. Filiucius cap. 9. quæsito 6. Lessius libro 2. cap. 3. dub. 9. num. 54. Suarez cap. 28. num. 23 Azor. libro 10. cap. 13. quæsito 4. & 5. Reginaldus libro 18. nu. 183. & 185. Garzias de benef. 3. c 1. n. 221. & alij.

6 Qui addunt eum, qui ob cæcitatem, vel ob debilitatẽ, seu infirmitatem, vel ob Breuiarij carentiam maiorem officij partem persoluere non potest, ad nihil teneri, consequenter eum, qui non potest maiorem matutini partem recitare, non teneri ad recitandã reliquam matutini partem, quam recitare potest; licet teneatur ad reliquas horas, quas potest.

Addunt Nauar de orat. cap. 11. n. 15. Suarez cap. 28. nu. 10 ad finem, Filiucius cap. 9. num. 28. Malderus cap. 2. dub. 5. carentem Breuiario, qui totum officium, aut aliquam horam integram memeriter nescit, sed tantummodo Psalmos, vel lectiones, vel orationem, vel capitula memoria tenet, non teneri ad id quod memoria tenet, quia ille non sunt horæ Canonicæ, seu officium diuinum. Ecclesia autẽ obligat solum ad recitandum diuinum officium. Immo Rodriquez 1. parte cap 145. Molfesius cap. 4. num. 27. Garzias num. 222. & alij absolutè afferunt, eum, qui non potest matutinum cũ laudibus recitare, ad nihil teneri; quia licet hæc non sit maior officij pars, nihilominus est pars illius prima, & præcipua.

7 Ego vero censeo, illum qui non potest totum officium recitare, teneri ad illam partem recitandam, quam potest; modo illa pars sit notabilis, & præsumatur intenta à legislatore, vt patet ex regulis generalibus traditis de peccatis loco cit præsertim num. 4 7. & 8. cum Pet Ledesma, cui adde Vegam cap. 128. cas. 1. & Graff. libro 1. cap. 54. num. 3. & seqq. Suarez loco citato cap. 28 num. 10. ex parte, Valentiam lo. cit. vers. si tamen. Ad rationes ibi adductas me remitto.

8 Sed modo difficultas est, vtrum qui non potest diuinũ officium recitare absque auxilio socij, quem non consueuit adhibere, teneatur illum adhibere, vt recitet officium.

Respondet Garzias de benef. 3. parte cap. 1. num. 215. teneri solum adhibere, si antea consueuerat adhibere. Less. vero, Henriquez, & alij apud Garziam num. 114. absolutè respondent non teneri, neque hoc improbat Molfes. tract. 5. cap 4. num. 28. Sed mihi dicendum videtur, beneficiarium teneri socium adhibere, modo commodè possit adhibere, & non sit surdus, vel surdaster, qui nequeat audire sine magna vociferatione. Ita Nauar. de oratio. cap. 11. num. 13. Suarez cap. 28. num. 13. & seq. Philiarchus cap. 10. conclus prima, Arrogon. 2. 2. quæst 83. artic. 12. causa 1. Rodriquez prima par. cap. 144. num. 1. Filiucius quæsito 4. num. 289. Reginaldus libro 18. num. 183 ad finem. Nugnus in simili 3. parte quæst. 85. art. 6. vers. dico 2. Grassius prima parte libro 1. cap. 54. num 3. Carolus Macignus ca. 14. num. 6. Philiarcus 1. parte libro 1. ca. 10. Molfesius num 28. Valentia tomo 3. disp. 6 quæst 3. puncto 10. Azor. cap 13 quæsito 6. libro 10. & alij. Ratio est, quia qui tenetur ad aliquid, tenetur etiam ad media ad illud ordinata, vt probaui de legibus: Sed beneficiarius tenetur ad diuinum officium recitandum; ergo tenetur etiam ad media, sine quibus illud recitare non potest. hoc autem medium in proposito casu est adhibitio socij, quem commodè potest adhibere.

Addo cum Suarez, Molfesio, Philiarco, Macigno, & alijs, Clericum qui beneficium habet, ex quo fructus sufficientes colligit teneri conducere socium, vt adimpleat onus beneficij, dum illud per se ipsum non potest adimplere: fructus enim beneficij percipit, vt onus officij persoluat. qui autem tenetur ad finem, obligatur etiam ad media ad illum conducentia.

Qui vero beneficium non habet, non tentur suis proprijs expensis cenducere socium, vt cum eo diuinum officium recitet; quia hic non tenetur ex Iustitia, sed ex religione, vel obedientia ad officium recitandum: consequẽter non videtur obligandus ad conducendũ proprijs sumptibus socium, vt cum eo diuinum officium persoluat; cũ obedientia, vel religio non ita strictè obligent, sicut obligat iustitia propriè accepta. Ita Suarez loco citato num. 15. Filiucius num. 189. quos retuli de Sacramentis disp. 4. quæst. vltima puncto vltimo num. 14. & de legibus disp. 2. quæst. 8. puncto 1 idemq; tradunt Nauarrus, Philiarcus, & Macignus loc. cit.

Dixi in responsione, modo commodè possit adhibere, nam Ecclesia non obligat cum graui incommodo. Ita Suarez num. 15 & alij.

9 Dixi modo non sit surdus, tum quia surdus non communicat in oratione, quæ ab alio dicitur, cum eum eudire nequeat. tum quia non potest illi respondere, cũ nequeat cognoscere quandonam socius suos versus perfecerit, nisi fortè semper respiciat ad motum labiorum. ita DD. statim citandis.

Dixi modo non sit surdus, vel surdaster; nam qui surditatis vitio ita laborat, vt sine valdè graui difficultate, vel sine magna recitantis vociferatione, socium recitantem audire non possit, non tenetur adhibere socium ad recitãdum; etiamsi solus recitare nequeat. Nã Ecclesia nõ obligat cum tanto grauamine, nec ad extraordinariam operã. Ita Suarez loco citato num. 12. Paulus Squillas par. 1. dub. 13. Filiucius tomo 2. tract. 23. cap. 9. q. 4. ad finem.

10 Secundo, ex eadem secunda propositione sequitur, eum, qui domo discessit nil cogitans de Breuiario, aut rationabiliter iudicans se alibi reperturum Breuiarium non peccare, nec teneri ad restitutionem, si postea diuinum officium prætermittat, eo quod Breuiarium inuenire nõ potuerit. Ratio est, quia in causa non peccauit, excusante ipsum inaduertentia, vel bona fide; neque peccauit in actuali omissione, ob impotentiam, & carentiam Breuiarij. Ita Suarez cap. 27. n. 9 Filiuc. c. 9. quæsito 3. n. 286. Grassius prima par. lib. 3. c. 54. n. 6. Nauar. de orat. c. 11. n. 38. Azor libro 10 cap. 13. quæsito 10. Toletus libro 2. ca. 14. n 5. Maeignus cap. 16. & alij communiter.

11 Tertio, eum excusari, qui verba proferre nequit: immo nec tenetur audire, aut interius recitare, quia præceptum est de racitatione actuali, & vocali Nauar. c. 11. nu. 6. de orat. Syl. ver. hora quæsito, Suarez num. 11. vbi testatur de communi.

12 Quarto ex eadem secunda propositione sequitur,

eum, qui choro interesse debet, teneri choro assistere recitando cum suo choro prout potuerit, & attendendo ad ea quæ ab alio choro persoluuntur. Ita Filiucius cap 6. quæsito 6. & cap. 9. quæsito 3. Suarez num. 15 vbi Sacræ Congregationis declarationē refert idemq; alij DD. tradunt. Ratio est, quia non habet impotentiam ad assistendū, & qui non potest totum præceptum adimplere, debet saltem adimplere partem, quam potest; cum impotentia solum excuset ab eo, ad quod est impotentia, nisi aliter constet de voluntate superioris; cum ergo hic possit assistere choro, & actionem illam publicam sua præsentia honorare, & diuini officij partem recitare, obligandus videtur ad assistendum, & recitandum eo modo, quo potest. Idem dici potest de eo, qui surditatis vitio laborat. Ita Doctores citati, quibus adde Nauar. cap. 19. num. 81. & seqq. & Carolum Macignum. cap. 71. num. 59. vbi ad hanc rem comprobandam refert Sacræ congregationis declarationem.

13 Verū si, beneficiarius cęcus choro deputatus, choro assistat, sed officium cum suo choro recitare non possit, vel ob defectum memoriæ, vel quia alios canentes non audit, satisfaciet muneri chori recitando partem, quam memoria tenet, & quam cum alijs recitare potest, alioquin nimis grauari videretur, & cū per ipsum non stet, quin in choro recitet, quantum potest, non videtur ad quidquā aliud ex rigore obligandus. Ita Suarez num. 15. Moneta, & Nauar. quos retuli quæst. 1. puncto 5. dubio 4. vbi contra Suarez, & Emmanuelem Sa oppositum docui circa priuatæ recitationis obligationem.

14 Grauior difficultas est, vtrum cęcus, qui ob defectum memoriæ nihil dicere potest, teneatur audire socium omnia dicentem, & cum eo saltem dicere versus ad se pertinentes, vt oneri diuini officij satisfaciat.

Respondeo cęcum teneri quidem si commodē potest, assumere socium, vt paulatim psalmos memoriæ mandet, vt postea, versus ad se pertinentes recitare queat. tenetur enim saltem mediocrem diligentiam adhibere, vt pręcepto satisfaciat: quidquid in contrarium dicant Sotus 10. de iustitia quæst. 5. artic. 3. Macignus cap. 14. nu. 9.

Verum ante quam memorię mandauerit, censeo non teneri audire socium omnia dicentem, & cum eo versus ad se spectantes dicere. Ratio est, quia, licet hoc fieri possit, & consulendum sit; tamen cum Ecclesia suo generali præcepto ad extraordinariam, & valde difficilem diligentiam adhibendam non obligat, sicut enim Christi iugum suaue est, ita etiam Ecclesiæ dicendum est, cæcum non teneri eo pacto socium audire, & cum eo recitare. Ita Suarez loco citato num. 16. Paulus Squillas dubio 12. Filiucius tract. 23. cap. 9. quęsito 4 num. 290 Toletus libro 2. cap. 14. num. 2. Azor cap. 13. quæsito 2. Macignus cap. 14 nu. 14. idemq; sentire videntur alij Doctores communiter, dum asserunt cęcū qui diuinum officium recitare nō potest ob memorię, vel oculorum defectum, non teneri ad diuinum officium.

15 Quinto sequitur ex præfata secūda propositione surdum, qui diuinum officium recitare potest, teneri diuinum officium recitare, modo loqui possit, quia non habet impotentiam ad recitandum, nec est necesse, vt recitans se ipsum recitantem audiat, vt supra dictum est.

Si vero non solum surdus sit, verum etiam cęcus, seruanda sunt quæ diximus de cęco. Ita Suarez num. 17. Molfesius cap. 4. num. 31. Filiucius cap. 9. quæsito 4. sub finem.

16 Sexto sequitur infantem, cui ante rationis vsum collati sunt ordines, non teneri ad diuinum officium, quia censetur impotens ad diuinum officium; cum actiones humanas exercere nequeat.

Addo non solum non teneri tempore infantiæ, verum neque in adolescentia, nisi ordinis susceptionem ratificauerit, postquam ad rationis vsum peruenerit, vt docui de Matrimonio quæst 3. puncto 9 & idem pręter DD ibi cit. tradit Paulus Squillas prima parte de obligatione Clericorum dub 18 num. 34. 84. & 85. pag 65. Molfesius tract. 5. cap. 4. num. 11.

Idem dic de eo, qui beneficium ante rationis vsum adeptus est: nondum enim aptus est ad horas Canonicas deuotè recitandas. quanquam hoc tempore vix potest hic casus ad praxim reuocari vbi Tridentinum viu receptum est: nam ex Trident. Concilij Decreto sess. 23. cap. 6. nulli beneficium conferri potest ante decimum quartum annū. Verum si Summus Pontifex scienter conferret beneficiū, alicui rationis vsu carenti, censeretur in recitatione officij dispensare, donec beneficiarius legitimam ætatem ad recitandum officium nactus sit; nam Sum. Pontif. non præsumitur voluisse imponere obligationem ad impossibile; & consequenter voluisse solū obligare pro tempore, quo beneficiarius officiū recitare nouerit, & potuerit. Ita Azor. libro 10. cap. 13. puncto 12. versic. Sed dubiæ. Macignus ca. 22. nu. 6 & alij DD. statim citandi.

Si vero Summus Pontifex infanti contulit beneficium, putans illum legitimam ætatem habere ad recitandum officium, validam quidem putant DD. statim citandi beneficij collationem, si Pontifex ita erat affectus, vt cognito defectu ætatis, beneficium adhuc contulisset: non enim adest defectus intentionis; beneficiarius tamen tenebitur quam primum addiscere modum diuini officij recitandi, aut dispensationē circa officium obtinere. Ratio est, quia dispensatio est odiosa, consequenter strictē explicanda; & cōsequenter dispensatus in vno, in altero non censetur dispensatus, vt patet ex dictis de dispensat. Ita Suarez tomo 2, de relig. lib. 4. cap 28 num. 37. Molfesius in Summa trac. 5. cap. 4. num. 13. Reginald. libro 18. num. 192. & alij, quorū sententiæ in hac secunda parte ego subscribo, quid vero mihi sentiendum sit circa valorem collationis beneficij factæ huiusmodi infanti, constabit ex dicendis de benef. dū loquar de conditione ætatis.

17 Maior difficultas est vtrum initiatus Ordine Sacro ante pubertatem, vel ante 16. annum teneatur diuinum officium recitare.

Paulus squillas prima parte dubio 18. Sanchez libro 7. disp 30. & alij existimant non teneri.

18 Sed oppositum ego sustinui de Matrim. quæst. 3. pun. 9. n. 16. cum Soto, Claue Regia, Coninchо, & alijs, ad ibi dicta vos remitto. vbi etiam num. 12. inuenietur, vtrum suscipiens Sacros Ordines per metum, officium; Canonicū persoluere teneatur, & supra q. 2. puncto 3. ostensum est vtrum suscipiens beneficium per metum teneatur ad pensum Canonicarum precum.

PVNCTVM III.

Vtrum dispensatio Summi Pontificis, carentia fructuum, ignorantia, & metus à peccato excuset omittentem diuinum officium.

1 *Dispensatio Summi Pontificis excusat, etiamsi concessa fuerit sine causa.*

2 *Episcopus in recitatione diuini officij dispensare non potest.*

3 *Carentia fructuum excusat beneficiarium ab onere diuini officij recitandi.*

4 *Hoc tamen intelligitur modo beneficiarius alio titulo ad pensum diuini officij non teneatur, aut modo sua culpa fructibus non careat.*

5 *Qui distributiones ex suo beneficio percipit tenetur ad horas Canonicas.*

6 *habens beneficium, quod nullos fructus reddit, non tenetur officium recitare.*

7 *Qui propter pericula hostium residere non potest, ob idq; nullos fructus recipit, non tenetur ad horas Canonicas.*

8 *Ignorantia, excusat ab officio recitando.*

9 *Naturales obliuio, & inaduertentia eandem excusationem pariunt.*

10 *Qui Ordinem Sacrum, vel beneficium habet, tenetur ea parare, quæ ad officium recitandum necessaria sunt.*

11 *Dubitans an officium recitauerit, iterum recitare tenetur, nisi dubium practicè deponat.*

12 *Dubitans an Psalmum, Antiphonam, vel quid simile recitauerit, non tenetur iterum recitare.*

PRIMA PROPOSITIO.

Dispensatio Summi Pontificis excusat ab offici recitatione. Ratio est, quia Summus Pontifex in hac re dispensare potest, cum horæ Canonicæ iure humano Ecclesiastico institutæ fuerint.

Addo validam esse Summi Pontificis dispensationem, etiamsi

etiamsi concessa fuerit sine causa, quia obligatio recitandi officij est de iure humano positiuo, in quo Summus Pontifex ualidè dispensare potest sine causa, ut constat ex dictis de legibus disputat. 1. quæstio. 2. idemque in terminis tradunt Valentia loco citato. Toletus cap. 14. num. 6. & alii locis citatis.

2 Episcopus uero, per se loquendo, dispensare non potest, quia in iure communi dispensandi facultatem non habet. Videnda sunt quæ tradidi de legibus disputatio. 1. quæstio. 2.

An vero Superior possit cum Religiosis sibi subditis dispensare, patet ex supradictis quæstione secunda puncto secundo. Contra Molfesium cap. 5 nu. 22. 39. & 40. Suarez cap. 28. num. 37. Reginaldum lib. 18 nu. 186. Vasquez dub. 12. & alios DD. ibi cit.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 CArentia fructuum, quando scilicet beneficiarius non percipit, nec percepturus est fructus beneficij per se, aut per alium, excusat omissionem diuini officij. Ratio est, tum quia altari seruire non tenetur, qui de altari non viuit, iuxta illud, qui altari seruit, de altari viuere debet, nisi fortè cedat iuri suo. tum quia par est, vt is incommodum non sentiat qui commodum, & fructum non percipit. tum quia beneficiarius tenetur officium recitare, vt auxilium spirituale populo rependat pro fructibus; si ergo fructibus non fruatur, onere officij non grauatur.

4 Hoc tamen intelligitur primo, quantum est ex vi beneficij; nam ratione ordinis sacri, certum est insignitum ordine sacro teneri ad diuinum officium persoluendum. ita Lessius libro secundo cap. 34. num. 168. Pesantius loco citato. Valentia loco citato, versic quinta causa. Toletus lib. 2. cap. 14. ad finem. Suarez cap. 28 Malderus tractat. 10. cap. 2. dub. 3. Azor. lib. 10. cap. 14. quæsito 6. Nauarrus, & alij statim allegandi. constatque ex ijs, quæ superius in 2. q. diximus pun. 4. quæsito 3. contra Carolum Macignum c. 20. & alios existimantes ex solo beneficij titulo nasci obligationem officij recitandi.

Secundo intelligitur, modo beneficiarius sua culpa, seu defectu non careat fructibus, aut illorum ius, ipso consentiente, in alterum translatum sit, vt patet ex supradictis q. 2 punc. 3. quæsito 3. per ipsum enim stare videtur, ne fructus capiat, idem sentiunt DD. statim citandi.

5 Ex dictis sequitur primo, beneficiarium, qui alios redditus ex suo beneficio non percipit, præter distributiones, teneri ad horas Canonicas recitandas, quia viuit de altari, & habet beneficium, cui annexa est obligatio diuini officij. Ita Toletus lib. 2. cap. 14. sub finem. Azor. libro 10. cap. 4 quæsito 6. Nauar. in tractatu de oratione cap septimo num. 18. & 30. & alij communiter, quos citat, & sequitur Garzias de benefic. 3 parte cap. 1. num. 45 & 61. Valentia 2. 2. tomo 3. disputat 6 quæstio. 1. puncto 10. Corduba in summ casu 186. Carolus Macignus de horis Canonicis cap. 20 num. 3.

6 Secundo sequitur habentem beneficium, quod nullos penitus fructus reddit, non teneri ad diuinum officium, quia penitus cessat ratio obligationis, cum nullos omnino prouentus Ecclesiasticos habeat, qui dari consueuerunt ad sustinenda beneficij onera; & hoc non solum valet in beneficio, quod nullos vnquam prouentus habuit (hoc enim est beneficium solum nomine tenus, non verum beneficium; consequenter neque permutari potest cum vero beneficio) verum etiam militat in beneficio, quod aliàs redditus habuit, sed modo iniuria temporum, aliaque de causa nullos fert fructus; licet enim hoc dici possit beneficium habitu, & potentia; tamen actu non videtur veram beneficij rationem habere; cum beneficium sit ius percipiendi fructus ex bonis Ecclesiæ. Ita Gonzalez ad regu. 8. glos. 55. num. 17. & 28. vbi refert Gomezium, Euerardum, Ripam, & alios. Garzias de benefic. 3 parte cap. 1. numero 44. & alij.

7 Tertio sequitur iuxta Azorium, eum, qui impeditur, ne resideat propter bella, & pericula hostium non teneri diuinum officium recitare, dum nihil ob id recipit, nec recepturus est pro tempore, quo diuinum officium non recitat. idem sustinent Suarez, Garzias, Molfesius, & alij, quos retuli quæstione secunda, puncto tertio, quæsito tertio ad finem, vbi hanc opinionem tanquam valde probabilem sustinui.

An autem habens beneficium exigui valoris ad horas Canonicas teneatur, constat ex supradictis quæst. 2. puncto 4. num. 17.

TERTIA PROPOSITIO.

8 IGnorantia probabilis legis excusat à diuino officio recitando. Hæc propositio patet ex regulis generalibus, traditis in tractatu de legibus, & de peccatis disput. 2. quæstio. 8. puncto 2. & 3. ad ibi dicta vos remitto, cum opus non sit eadem repetere, nec peculiaris adsit difficultas. Vide Filiucium cap. 9. quæsito 7. num. 296. & sequent. Suarez cap. 28. num. 30. Macignum cap. 19. Lessium lib. 2. cap. 34. dub. 32. num. 183. Molfesium cap 5. numer. 40. & alios Doctores supra citatos, præter eos, quos retuli loco citato de peccatis.

Dixi ignorantia probabilis, quia ignorantia crassa, & vincibilis, sicut in aliis materijs non excusat à culpa, ita neque ab onere diuini officij, vt manifestè colligitur ex dictis de legibus

Dixi ignorantia legis, quia ignorantia pœnæ non excusat à culpa. immo neque à restitutione, quia huiusmodi pœna non est exorbitans, & extraordinaria, sed conformis iuri naturæ, ita Macignus cap. 28. num. 32. Sanchez, Salas, Nauar. & alij quos retuli de censuris disputat. 1. quæstio. 2. numero 13.

9 Hic solum adde, non solum ignorantiam excusare, verum etiam naturalem obliuionem, seu inaduertentiam; hæc enim comparatur ignorantiæ inuincibili, modo ipsamet obliuio propria culpa non contigerit, seu modo præuisa non fuerit, & tamen non fuerit impedita; nam qui aduertit, se aliquoties aliquam horam prætermisisse ob talem, & talem causam tenetur talem causam remouere, aut recitationem præuenire, aut tale signum apponere, quo suæ obligationis recordetur; alioquin omissio imputatur in causa, nisi fortè etiam inaduertentia contigerit in appositione signi, aut in præuentione recitationis, sicut regulariter contingere solet hominibus timoratæ conscientiæ aliquam horam prætermittentibus, vt benè Suarez loco citato num. 4. Angles de oratione quæstio. 10. difficultat. 4. Macignus cap. 18. num. 9. Molfesius cap. quarto, numero 19 & alij, patetque ex regulis generalibus traditis de peccatis.

10 Hac occasione obserua eum, qui ordinem sacrum, vel beneficium capit, debere Breuiarium, & alia parare, quibus valeat oneri suo satisfacere, alioquin peccat exponens se periculo faciendi contra proprium officium. Suarez cap. 28. num. 6. Azor. lib. 10. cap. 13. quæsito 18 Macignus cap. 19. num. 3. Nauarr. de oratione cap 11. num. 20. Parisius de resignat. lib. 1. quæstio. 9. num. 18. Garzias num. 99. Filiucius num. 283. Valentia loco citato puncto 10. versic. tertia causa, & alij Doctores citati Verum si adepto beneficio, vel suscepto sacro ordine nequeat diuinum officium recitare, putant Suarez, Reginaldus, & Molfesius teneri officium Beatissimæ Virginis, aliasque preces diuino officio æquiualentes recitare. Sed hoc mihi non probatur; quia non est præcepta recitatio aliarum precum, sed diuini officij, vt patet ex supradictis q. 5 pun. 2. uers dixi etiamsi alio die.

11 Quæres utrum qui dubitat, an officium, uel aliquam horam integram recitauerit, teneatur iterum recitare; Respondeo affirmatiuè, tum quia possessio stat pro præcepto. tum quia recitatio est aliquid facti; factum autem non præsumitur ex communi Iurisperitorum schola. ita Medina in 4. quæst. 16. num 6. Carolus Macignus de horis Canonicis cap. 18. num. 4. Nauar. de orat. cap. 20. num. 30. & alij DD statim citandi.

Hoc tamen limita, nisi dubium practicè deponatur probabili aliqua ratione; liberum enim cuique est opinionem probabilem sequi, & tunc non adest dubium, sed opinio. ita Panormit. & Nauar. quos citat, & sequitur Naldus uer. diuinum officium num. 20. & satis constat ex regulis generalibus traditis à nobis de conscientia dubia, & de opinione in tract. de peccatis.

12 Maior difficultas est, utrum qui diuinum officium recitauit, sed dubitat an Psalmum aliquem, Antiphonam, uel quid simile pretermiserit, teneatur Psalmum illum, uel Antiphonam iterum recitare.

Ratio dubitandi desumitur ex rationibus in quæsito proximè præcedenti allatis, tum quia possessio stat pro præce-

præcepto, & de illius executione dubitatur; in dubio autem iudicandum est in fauorem possidentis. tum quia recitatio est aliquid facti, sicut autem factum in foro externo non præsumitur, ita neque in foro conscientiæ; cum idem iudicandum sit in interno quod iudicatur in externo, quando externum falsa præsumptione non nititur; tum quia in dubijs tutior pars est eligenda, cap. ad audientiam & cap. significasti de homicidio, & cap. iuuenis de sponsal. pars autem tutior eligitur, iterum recitato Psalmo, Antiphona, &c.

His non obstantibus, censeo huiusmodi dubitantem iterum non teneri præfatum Psalmum. vel Antiphonam recitare. Ratio est, tum quia via infinitis scrupulis aperiretur, & semel repetita sæpius repeterentur, sicque à capite sine vlla conscientiæ tranquillitate sæpius incipiendum esset. tum quia adest sufficiens ratio deponendi dubium: cum non facilè soleat quidquam prætermitti. ita Nauarr. cap. 13. de oratione num. 19. Azor. lib. 10 cap. 12. ad finem. Filiucius tractat. 23. cap 8. quæsito 2. ad finem. Suarez cap. 16. num. 20. ad finem. vbi refert Maiorem, & alios. Angles de oratione quæstione quinta difficultat. quarta. Carolus Macignus quæstio. 18. numero tertio, vbi alios Doctores adducit.

Ad primam rationem dubitãdi in contrarium allatam, respondeo in dubijs iudicandum esse in fauorem legis possidentis, nisi probabilis ratio suadeat dubium practicè deponi, vt constat ex regulis generalibus traditis de legibus, & de peccatis.

Ad secundam respondeo sufficientem adesse rationem ad iudicandum in fauorem facti, cum, experientia teste, compertum sit, Beneficiarios, & Sacerdotes quidquam non intermittere, & eiusmodi dubia à Dæmone induci ad tollendam conscientiæ quietem, & pacem.

Ad tertiam respondeo primo, negando semper in dubijs tutiorem partem eligendam esse, cum sufficiat eligere tutam, & liberum cuique sit opinionem probabilem sequi, vel dubium practicè deponere, quoties adhibita sufficienti diligentia iusta, & rationabilis subest ratio illius deponendi.

Respondeo secundo illos textus non inducere generalem regulam, sed particularem iuxta casus ibi expressos à casus autem ibi expressi ostendunt tantummodo dubitantem in materia facti homicidij. censendum esse irregularem, vt constat ex dictis de irregularitate disputat. 7. quæstio 1. puncto quarto, & de legibus disputat. 2. quæstione 2 puncto 7.

Præter ignorantiam, & alias causas excusantes à mortali omissionem diuini officij, recensere etiam possent metus grauis incommodi. Verum quia de huiusmodi causis sufficienter egi in tractatu de Legibus, de Censuris, & de Matrimonio, gradum facio ad explicandum onus diuini officij publicè recitandi.

FINIS PRIMAE DISPVTATIO.

DISPV-

DISPVTATIO SECVNDA DE IIS,

Quæ ad diuinum officium in Choro publicè recitandum faciunt ſub pœna priuationis diſtributionum.

PRæmiſſis iis,quæ diuino officio,tam priuatim, quam publicè recitanda communia ſunt,confero me ad ea pertractanda,quæ ad publicam eiuſdem officij recitationem faciunt. Cum autem publica diuini officij recitatio ſub amiſſione diſtributionum iure communi præſcripta ſit, prius explicabo munus, & onus Beneficiariorum ad aſſiſtendum publicæ horarum Canonicarum recitationi. Deinde, vt intelligatur pœna non aſſiſtentibus impoſita, peculiares de diſtributionibus quæſtiones ſubiciam, quas ea perſpicuitate, & ordine, quem mihi præpotens Deus ſua liberalitate largiri dignatus fuerit,proponam,& diſſoluam.

QVAESTIO PRIMA

De onere,& obligatione qua Canonici,alijque beneficiarij Choro deputati diuina officia in Ecclesia perſoluere tenentur.

CVm plures difficultates, tam publicæ,quam priuatæ horarum Canonicarum recitationi communes in præcedenti diſputatione diſſoluerim; in hac quæſtione ſubſequentes ſolum dubitationes ad publicam recitationem pertinentes explicandæ ſuperſunt.

Prima eſt, vtrum extet obligatio recitandi officium in choro, & quas perſonas hæc obligatio afficiat.

Secunda eſt,vtrum grauiter peccet qui diuinis officijs in choro non aſſiſtit,

Tertia,vtrum Canonici,alijque choro deputati non ſolum diuinis officijs in choro intereſſe, & recitare;verum etiam canere teneantur.

Quarta,vtrum Canonicus poſſit alium in ſui locum ſubſtituere.

Quinta,vtrum conſuetudine induci poſſit,vt quis per alium choro inſeruiat.

PVNCTVM I.

Vtrum extet obligatio recitandi officium in Choro, & quas perſonas hæc obligatio afficiat.

1 *Extat obligatio canendi officium in choro.*
2 *Clerici Eccleſiarum Collegiatarum officium in choro canere tenentur.*
3 *Conſuetudine induci poteſt, vt Canonici non ſemper choro aſſiſtant.*
4 *Quantum temporis requiratur ad hanc conſuetudinem inducendam.*
5 *Ex beneficiorum inſtitutione fieri poteſt, vt Canonici non teneantur ſingulis diebus choro intereſſe.*
6 *Idem valet in caſu neceſſitatis.*
7 *Clerici Eccleſiarum Collegiatarum, regulariter loquendo, non tenentur officium in choro cantare,licet cantare poſſint.*
8 *Quandonam laici officium in choro canere poſſint.*
9 *Religioſi tenentur officium iuxta proprias regulas in choro canere.*
10 *Strictius tenentur beneficiarij ad officium in choro, quam Religioſi.*
11 *An Moniales teneantur ad officium in choro, & vtrum ſatisfaciant ſubmiſſa voce recitando.*

SVperius oſtenſum eſt Clericos ſacris ordinibus initiatos, & beneficiarios onere diuini officij ſingulis diebus recitandi obſtringi, cui oneri priuata recitatione, per ſe loquendo, ſatisfacere poſſunt. Agendum modo eſt de publica eiuſdem officij recitatione in Choro, prætermiſſis ijs, quæ de hac publica recitatione ſparſim in præcedentibus diſſeruimus, ne à conſueto meæ breuitatis inſtituto recedam.

PRIMA PROPOSITIO.

1 IN Ecclesia extat obligatio recitandi Canonicas preces in Choro. Ratio est, tum quia diuinum officium institutum est non solum in vtilitatem recitantium, verum etiam populi, id est fidelium, vt eo frui, illi interesse, & Deū laudare possit per publicos Ecclesiæ ministros; populus autem non potest diuino officio frui, interesse, &c nisi diuinū officium in loco publico ad hoc deputato recitetur. Ergo diuinum officium publicè recitandum est in loco publico, id est in choro, ad hoc deputato. tum quia in cap. vltimo 92. distin. præscribitur deponi Clericos qui ad diuinum officium decantandum non conuenerint. depositio autem supponit grauem culpam, & consequenter præceptum, vt suppono ex dictis de censuris, & ex communi omnium DD. sententia. Ergo extat obligatio recitandi officium in loco publico. seu in choro, ad quem Clerici conuenire debent. Ita Suarez tom. 2. de religio. lib. 4. cap. 9. Vincentius Filiucius tom. 2. tract. 23. cap. 4. quæsito 4. Molfesius in sum. de horis Canonicis tract. 5 cap. 1. num. 64. & seqq. & Summistæ communiter in verbo hora.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 CLerici Ecclesiarum Cathedralium, & Collegiatarum obligantur ad officium in choro singulis diebus persoluendum, nisi aliud ferat consuetudo, vel Ecclesiæ institutio. Hæc propositio patet, tum ex ratione in prima propositione allata, quæ maximè procedit in Clericis Ecclesiarum sæcularium, tam Cathedralium, quam Collegiatarum, ad hoc deputatis; ob id enim accipiunt stipendia, & distributiones. tum ex cap. vlt. 92 dist. & ex cap. 1. de celebr. Missarum. Ita communiter DD in cap. vlt. distin. 92 Syluest. verbo hora quæsito 10. Suarez cap. 10. num. 3 Filiucius, & alij locis proximè citatis; omissis quampluribus, quos citat, & sequitur Carolus Macignus de horis Canonicis cap 56.

3 Dixi, nisi aliud ferat consuetudo, vt indicarem consuetudine induci posse, vt Canonici non teneantur singulis diebus ad pensum Canonicarum precum in choro recitandum, dum huius consuetudinis inducendæ iusta subest causa. Ratio est, quia licet consuetudo contra obligationem quasi naturalem induci nequeat sine causa; nihilominus non repugnat eam induci dum iusta subest causa, quę turpitudinem contra ius naturæ auferat, qualis in præsenti casu censeri potest tenuissimum stipendium. Ratio enim naturalis dictat onus minuendum esse, vbi valdè modica est merces, & stipendium tenuissimum. Ita Suarez cap. 10. num. 5. & cap. 12. num 13. Subdens ad huiusmodi consuetudinem non requiri tempus immemorabile. Caiet verò ver. hora. Nauar. de orat. cap. 22. nu. 101. Carolus Macignus cap. 63. num. 9 & Filiucius locis cit. consuetudinem immemorabilem requirunt.

4 Sed mihi placet opinio Suarez, quam inferius quæst. 4. puncto 4. ad finem paucis probaui, & fusius docui de præscrip. in trac. de contrac. disp 1. q. vlt. pun. 2 §. 2. & de legib. disp. 1. q. 1. pun. vlt. §. 3. nu. 32. cum Bartolo, Iasone, Becano, eodem Suarez, & alijs.

5 Dixi, nisi aliud ferat Ecclesiæ institutio, nam si Canonicorum Collegium institutum est cum onere diuini officij aliquoties solum in hebdomada, vel mense recitandi, certum est huiusmodi Canonicos non teneri singulis diebus ad chorum conuenire: quia consequéter munus suum obeunt seruatis suæ institutionis regulis, nec iura de his loquuntur, vt in simili cum Suarez. & alijs superius ostēsum est, & inferius probabitur de illis qui iuxta Ecclesię fundationem, vel consuetudinē per alios canunt, vel inseruiunt.

6 Dixi, nisi aliud ferat necessitas, titulo enim necessitatis alio in loco de licentia Episcopi, dum ad ipsum aditus patet, officium celebrari potest, vt constat ex supra dictis de circumstantia loci, in quo recitandæ sunt horæ Canonicę.

7 Ex dictis colligi potest Clericos Ecclesiarum, quę non sunt Cathedrales, vel Collegiatæ, regulariter loquendo, non teneri ad officium in Choro publicè recitandum, quia de his non extat in iure obligatio, exceptis Parochis, de quibus sufficienter egimus supra q. 1. pun. 5. post illationē. Non nego tamen quin Clerici possint diuinis officijs in choro interesse, & cum alijs diuinas laudes ore decantare; onus enim diuini officij per se pertinet ad Clericos, & ad personas Ecclesiasticas, vt ex communi Ecclesiæ consuetudine constat, & pluribus ostendit Suarez tom. 2. de relig. lib. 4 cap. 9. nu. 2. & seq. Ex quo à fortiori patet laicos non teneri ad diuinum officium in choro recitandum.

8 Maior difficultas est, vtrum laici non solum non teneātur, verum etiam vtrum possint ad chorum conuenire, & officium publicè canere.

Ratio dubitandi ad ostendendum posse, est, tum quia recitatio diuini officij est actus Religionis, quo Deus colitur & honoratur, inquit Albertus Magnus 4. dist. 24. ar. 20. Laici autem non videntur excludendi ab actibus, quibus Deus laudatur, & colitur. tum quia ex S. Augustino lib. de Cathechiz. rudib. ex cap. 9. in cap. seculo dist. 38. ex Basilio quæst. 63. ex Baronio tom. 1. anno 60. nu. 28. & ex alijs apud Suarez cap. 9. num. 3. constat totam plebem olim consueuisse in Ecclesia cum Clericis cantare, & Sacerdoti oranti respondere, Amē; tum quia Moniales hoc tempore officium recitant, & tamen fœminæ sunt, quæ magis à choro, & ab altari, quam laici, repellendæ videntur.

Ratio vero dubitandi ad ostendendum laicos non posse in choro diuinum officium publicè recitare, est, tum quia alius locus Clericis, & alius laicis constituitur; Clericus enim assignatur chorus, à quo laici repelluntur, cap. 1 de vita, & honestate Cleric. vbi dicitur, pars illa, quæ cancellis ab altari diuiditur, tantum psallentibus pateat Clericis, tum quia in Concilio Turonico 11. cap. 4. habetur. laici secus altare, quo sancta mysteria celebrātur, inter Clericos tam ad vigilias, quam ad Missas stare penitus non præsumant, sed pars illa, quæ à cancellis versus altare diuiditur, choris tantum psallentium pateat Clericorum.

Respondeo opus canēdi diuinum officium in choro non ita esse proprium Clericorum, & personarum Ecclesiasticarum, quin etiam laici possint ad diuinum officium canēdum adhiberi, ab illis, qui ad chorum deputati sunt. Ratio patet, tum ex argumentis pro ratione dubitandi primo loco allatis. tum quia Isidorus lib. 2. de diuinis officijs cap. 12. testatur. præsbyterum olim potuisse sine consensu Episcopi nonnullos laicos sibi deligere ad canendum. tū quia officium, & ministerium Psalmistæ, seu Cantoris non exigit Clericatum, vt patet ex vsu, & praxi Ecclesiæ, & ex Concilio Carthaginensi 4. cap. 10. cap. Psalmist. d 23. vbi dicitur Psalmista potest absque licentia Episcopi, sola iussione præsbyteri officium cantandi suscipere. tum quia nullum ius, vel consuetudo in contrarium extat, quo minus laicus in choro canere possit permittentibus Clericis, alijsque ad chorum deputatis. Ita Suarez num. 7. Filiucius num. 113 & alij.

Ad rationes dubitandi secundo loco allatas respondetur, illis probari nō licere laicis simpliciter, & promiscuè cum Clericis canere, ne confusio, & perturbatio gignatur, ob idque cancellos, laicos à Clericis segregantes, positos, & constitutos fuisse; non tamen hinc sequitur, quin aliquando liceat laicos in diuinis officijs publicè canendis adhibere. sicut olim in more positum erat. vt populus in fine collectæ responderet, Amen. Quod fortè ab Ecclesia permittebatur ad indicandam vnionem, & cooperationem populi cum Clero in ea oratione, quam audierant sed modo contrario vsu abolitum, & sublatum est, fortè causa vitandæ confusionis, quæ non raro in magna plebis multitudine reperiri solet.

9 Quæres vtrum non solum Clerici Ecclesiarum Cathedralium, & Collegiatarum teneantur ad diuinum officium in choro celebrandum: verum etiam Regulares, seu Religiosi.

Respondeo Regulares, seu Religiosos choro deputatos teneri iuxta suas proprias Religionis regulas, institutiones, & consuetudines. Ratio est, tum quia nullus in iure textus reperitur, quo Religiosi teneantur officium recitare, neque Clemen 1. de celebr. Missarum hanc obligationē inducit, sed eam aliunde supponit, eaque posita præcipit officium debito modo celebrari. Ergo tota, & integra ipsorum obligatio circa diuinum officium ad proprias ipsorū regulas, institutiones, & consuetudines reuocanda est. tum quia ipsi non receperunt vllum beneficium propter officium, nec eleemosynæ ipsis cum hac conditione conferuntur, vt officium recitent; sed vt vitam religiosam ducant iuxta proprium cuiusque institutum. Tum quia etiam si in aliquibus religionibus extet stricta obligatio, canendi officium in choro, hæc tamen obligatio, per se, & directè non afficit singillatim singulares personas, sed totam Communitatem, & præsertim Prælatum, non quia Prælatus stri-

ctior

ctiori onere, præcisa necessitate, aut ratione scandali, & exempli, teneatur choro interesse; sed quia ipsi principaliter onus incumbit curandi, vt regularis institutio seruetur; sicut etiam in casu necessitatis, non solum ipse, sed etiam singulis strictè obligarentur, dum officium in choro, ipsis non assistentibus, non persolueretur; vt in simili dictum est de matrim. q. 2. pun. 3.

10 Ex dictis colligitur beneficiarios grauiori obligatione teneri choro interesse, quam Religiosos beneficiarij enim tenentur ex officio, consequenter ex iustitia, quæ ex suo genere obligat sub mortali. Religiosi verò tenentur solum ex vi regulæ, quæ, regulariter loquendo, non inducit obligationem sub mortali, sed potius sub pœna, modo priuatum officium extra chorum recitent, ita Caiet. ver. hora. Suarez cap. 10. nu. 16. Filiucius num. 140. Armilla, & alij communiter teste Suarez.

11 Hinc patet quid dicendum sit de Monialibus choro deputatis, aut etiam de Religiosis, qui choro assistunt, sed submissa voce officium ita recitant, vt ab alijs audiri nequeant. Vtrum vero Canonici, alijque Clerici sæculares choro deputati muneri suo satisfaciant dum officium in choro alta voce non recitant, constabit ex dicendis puncto tertio.

PVNCTVM II.

Vtrum grauiter peccent, qui diuinis officijs in choro non assistunt.

1 *Qui notabiliter abest à choro tempore diuinorum officiorum, per se loquendo, mortaliter peccat.*
2 *Explicatur propositio.*
3 *Proponuntur obiectiones contra propositionem, & diluuntur.*
4 *Grauiter, per se loquendo, peccat qui frequenter à Capitulis abest.*
5 *Canonicus vocatus ad Capitulum tempore diuinorum, debet potius diuinis interesse, nisi aliud cogat necessitas.*

CVm in præcedentibus probatum sit extare obligationem recitandi officium in choro, explicandum superest hoc loco. Vtrum Canonici, alijque obtinentes dignitates, vel portiones in Ecclesijs Collegiatis, vel Cathedralibus teneantur sub mortali ad chorum conuenire, & diuinis officijs interesse.

Omissis in hac quæstione, quæ non minus difficilis est, quam frequens, rationibus dubitandi, quas commodius in propositione, & in obiectionibus adducam, rem statim aggredior, & vnica propositione amplector, & absoluo.

VNICA PROPOSITIO.

1 QVi vltra tempus à Concilio permissum à chro notabiliter absunt, mortaliter, per se loquendo, peccant. Ita Innocentius, & Hostiensis apud Syluestrum verbo hora quæsito 2. Suarez lib. 4. de Religione cap. 10. num. 17. & cap. 13. num. 5. & seq. Garzias de benef. 3. par. cap. p. num. 321. dub. 5. Vincentius Filiucius tom. 2. tract. 23. cap. 4. num. 140. Sed cap. 6. num 207. oppositum docere videtu. Paulus Squillas 1. par. dub. 28. Vasquez de benef. art. 2. dub 3. num. 182. Macignus cap. 63. num. 2. & alij apud Suarez cap. 10. cit. & apud alios præcitatos Doctores. Contra Syluestrum verbo hora quæsito 2. Nauar. cap. 5. de orat. num. 14. Caietanum ver horæ § 5. cui adhærere videtur Valentia tom. 3. disput. 6. q. 2. puncto 10. § in quo loco. Macignus cap. 56. num. 34. Angelum eodem verbo num. 21. Reginaldum lib. 18. num. 116. & alios afferentes, huiusmodi beneficiarium, qui ad chorum non accedit, sed priuatim diuinũ officium recitat, peccare tantummodo venialiter, modo propter ipsius absentiam officium in choro non dimittatur; aut modo ipsius præsentia non sit necessaria ad diuinũ officium cum debita solemnitate persoluendum; vt si ipso recedente quatuor saltem in choro non remaneant (quatuor enim Canonicos ad minimum ad constituendũ chorum requiri ostendit Carolus Macignus de horis Canonicis cap. 56. nu. 24.) aut modo non adsit alia peculiaris circumstantia ipsius absentiam mortaliter peccaminosam efficiens iuxta regulas generales traditas de peccatis, vbi explicaui circumstantias, ex quibus veniale peccatum fieri potest mortale.

Sed nostra propositio longè verior, & probabilior est, consequenter sustinenda. Ratio est, tum quia in tractatu de Beneficijs, & obligationibus beneficiatorum ostensum est, eum, qui vltra tempus à iure præscriptum in loco beneficij notabiliter non residet, grauiter peccare; Ergo etiam grauiter peccat, qui notabiliter abest à choro; cum residentia in loco beneficij præscribatur, vt beneficiarius diuinis officijs intersit, & Canonicas preces cum alijs persoluat. Tum quia, qui diuinum officium priuatim non recitat, grauiter peccat; Ergo etiam grauiter peccat Canonicus, qui diuinum officium in choro non canit; Canonicus enim non solum accipit beneficium, vt priuatim recitet, verum etiam, vt cum alijs in choro canat; beneficium enim datur propter officium; ad officium autem Canonici, non solum priuata; verum etiam publica Canonicarum precum decantatio spectat. Tum quia, faciens contra iustitiam ex suo genere mortaliter peccat, vt per se patet, & constat ex dictis de restitutione. Sed Canonicus, aliusve dignitatem, vel portionem habens, dum absque iusta, & rationabili causa choro non interest, facit contra iustitiã; cum faciat contra proprium officium, Ex Suarez cap. 13. num. 5. & alibi infinitis in locis, vbi etiam addit eum, qui partem diuini officij notabilem in choro non canit grauiter peccare, quamuis intentionem habeat illam postea priuatim supplendi, & recitandi, ergo à fortiori mortaliter peccat ex suo genere, qui à choro notabiliter abest. Tum, quia omittentes officium in choro deponi præcipiuntur cap. Clericus. dist. 91. & cap. Si quis præsbyter. dist. 92. depositio autem, cum grauis pœna sit, grauem culpam supponit, ne pœna delicto impar imponatur. Tum quia, hæc non est lex purè pœnalis. Ergo est dispositiua, ergo obligat sub mortali, posita materiæ grauitate. Immo ipsam etiam legem pœnalem sub culpa obligare ex dictis de legib. manifestè liquet tum quia ad hoc faciunt Cardinalium declarationes, quas refert Garzias loco cit. nu. 322.

Prima est, nullus excusatur à residentia, licet distributiones quotidianas amittere consentiat.

Secunda est, puniendi sunt, qui à seruitio Ecclesiæ absunt, licet in Ciuitate locorum, in quibus ipsa Ecclesia consistit, sint præsentes tantum; sed pœna supponit culpam. Ergo absens à seruitio Ecclesiæ incurrit culpam. hæc autem non est leuis ex suo genere, vt patet ex præallegatis rationibus.

Tertia est illa, quam referam num. 3. ad finem. Aliæ declarationes sacræ Congregationis ad hoc facientes videri possunt apud Garziam num. 323. modo cum originali conueniant.

2 Dixi in propositione, qui vltra tempus à Concilio permissum absunt, vt aduerterem, Canonicum, qui intra tempus, in Concilio Tridentino sess. 24. cap. 12. permissum abest, non peccare, iuxta dicta de onere, & obligatione ad residendum pun. 1, num 14 & 16. in tractat. de beneficijs. idemque expressè docet Carolus Macignus cap. 64. nu. 19. quamuis interim distributiones non lucretur, vt patebit ex infra dicendis in subsequentibus punctis.

Dixi notabiliter absunt, nam, qui paucis tantummodo diebus, vt tribus, vel quatuor diuinis officijs vltra tempus in Concilio permissum, non interest, non videtur reus læthalis culpæ; quia hæc videtur materia parua in hoc genere; paruitas antem materiæ excusat à mortali, nec ad tã grauem culpam imputatur vnica in die absentia à choro, sicut vna in die diuini officij recitandi omissio. Suarez tamen cap. 13. excusare solum videtur à mortali absentiam vnius diei; sed opinio Suarez rigorosa nimis, & dura alicui non sine causa videri potest, cum oppositum ferè communiter in praxi receptum sit.

3 Dixi, per se loquendo, vt innuerem absentem iusta de causa excusari posse à mortali, vt patet ex regulis generalibus excusantibus à mortali culpa, de quibus in tractatu de peccatis sufficienter egimus; arbitror tamen leuiorem causam excusare absentiam à choro, quam excuset priuatam diuini officij recitãdi omissionem; nam iuxta commune prudentum virorum iudicium strictius obligare videtur præceptum circa substantiam, quam circa modum, & circa locum.

3 Obijcies primo, contra propositionem, quamplures visi prudentes, & circa propriam animæ salutem solliciti nullum sibi conscientiæ scrupulum faciunt, dum à Choro absunt

abſunt animo amittendarum diſtributionum tempori abſentiæ reſpondentium. Ergo abſens à choro graui culpa dignus non videtur.

Reſpondeo, nullum de propria ſalute ſollicitum longo tempore à choro abeſſe, niſi iuſtam habeat abſentiæ cauſam, vel niſi per ignorantiam excuſetur, vel niſi contraria ducatur opinione, quam probabilem arbitror, ſeruatis ipſius limitationibus; cuique autem licitum eſt probabilem opinionem ſequi.

Obijcies ſecundo, qui vno die choro nõ intereſt ex propria negligentia, non peccat mortaliter. Ergo neque peccat, qui multis diebus abeſt; nam omiſſiones moraliter nõ continuantur. cum obligatio intereſſendi ſit affixa diei, & tranſeat cum ipſo die; ſicut onus Canonicarum precum, ita beneficiarium afficit, vt ſingulos dies non excedat. Ob id, qui diuinum officium externa die prætermiſit, aut cum attentione non recitauit; non tenetur illud hodie repetere; nec qui multis diebus paucos omiſit verſiculos grauiter peccat, dum habita ratione omnium leuium omiſſionum ſingulis diebus reſpondentium, ad eam peruenit quantitatem, quæ grauis cenſeretur, ſi moraliter connecteretur, & ſimul ſumeretur.

Reſpondeo negando conſequentiam; quamuis enim obligatio diuini officij recitandi ſit affixa diei, nec ſingulos dies excedat, conſuetudine legiſlatoris mentem ita explicante: nihilominus obligatio intereſſendi non ita eſt affixa diei, quin omiſſio intereſſentiæ vnius diei, cum alterius diei omiſſione connecti queat. Ratio differentiæ hæc eſſe poteſt, quia Superior diuini officij recitationem præſcribens, reſpexit ad ſingulas pro vnoquoque die recitationes; dum vero reſidentiæ, & intereſſentiæ onus iniunxit; ad ipſammet rèſidentiam, & intereſſentiam mentem ſuam ſimpliciter adiecit, ne ipſius omiſſio trium menſium ſpatium tranſcendat, vt patet ex Tridentino loco cit. quod non ſolum de reſidentia in loco beneficij; verum etiam de perſonali in choro intereſſentia explicandum eſſe ſacra Cardinalium Congregatio in hoc puncto declarauit, teſte Garzia num. 523. Decretum hoc intelligendum eſt, vt Canonici nõ poſſint ab Eccleſiæ ſuæ ſeruitio vltra tres menſes ſingulis annis, nihilq; eis prodeſſe, quod in Ciuitate maneant, niſi Eccleſiæ debitis horis inſeruiant. Intelligendumq; eſt, omnes in contrarium conſuetudines per hoc decretum eſſe ſublatas.

4 Obijcies tertio, ſi Canonicus non interſit Capitulis, ſeu Congregationibus Capitularibus, non peccat. Ergo neque peccat ſi choro non interſit. cum Canonicatus ita requirat aſſiſtentiam in Capitulis, ſicut intereſſentiam in Chhro.

Reſponderi poteſt primo, negando conſequẽtiam, quia ex natura rei ſtrictior eſt obligatio aſſiſtendi choro, quam Capitulis, cum in his vt plurimum de rebus temporalibus, in illo vero de ſpiritualibus agatur.

Reſpondeo ſecundo etiam illum, qui frequenter abeſt à Capitulis, ſeu Congregationibus Capitularibus grauiter peccare; niſi legitima de cauſa abſit. Ita Garzias num. 524 Hieron. Plattus de Cardin. dignit. & officio, cap. 5 & 28 Albanus de Cardinal. quæſt. 10. & alij apud Garziam num. 531. loquentes in ſimili de Cardinalibus, qui ſacri Conciſtorij conſultationibus non interſunt. Ratio eſt, tum quia Canonico non ſolum incumbit onus intereſſendi choro; verum etiam conſulendi Eccleſiæ, ne graue damnum patiatur; is autem bono Eccleſiæ conſulere non videtur, qui Congregationibus intereſſe non contendit, dum ipſo abſente graue damnum Eccleſiæ ſequitur. tum quia, licet ius intereſſendi Capitulis laudabile, & honorificum cẽſeatur, & excluſio à Capitulo inter Canonicos non leuis pœna exiſtimetur; quatenus tamen beneficium adiunctam habet obligationem gubernandi, & adminiſtrandi bona Eccleſiæ, oneri adſcribitur, & imputatur: ſicut autem beneficiario liberum non eſt onus beneficij à ſe abdicare, ita neque à Congregationibus, quas Capitulum init, abeſſe, niſi iuſta de cauſa ſine grauiori Eccleſiæ detrimẽto abſit; qualis iuſta abſentiæ cauſa eſt, ſi Capitulo intereſſe nequeat ſine periculo alicuius moleſtiæ, vel ſi ſua præſentia nihil proſit ob auctoritatem potentiorum ſubuertentium mentes, & ſuffragia Canonicorum præſentium; vel ſi abſit intra tempus trium menſium à Concilio Tridentino ſeſſ. 24 cap. 12. permiſſum: liberum enim Canonico eſt his menſibus abeſſe, etiamſi intra hoc tempus Canonicorum cœtus conueniri, & Capitulum iniri debeat, modo de induſtria hiſce diebus non abſit, vt Capitulo non interſit, nec inde graue incommodum Eccleſiæ ſequatur, vt à ſacra Cardinalium Congregatione declaratum fatetur Garzias de benef. 3. par. cap. 2. num. 543 & 549. ſub finem. Iuſtam etiam non intereſſendi Capitulo cauſam Canonicus habet, dum Capitulum legitimè non conuocatur: cum enim acta Capituli legitimè non conuocati inualida ſint, nec teneatur quis ad actum inualidum; ſequitur Canonicum non teneri ad Capitulum quod legitimè non conuocatur. vt ſi, aliqui tantummodo Canonici ad Capitulum vocentur, non vocatis alijs in eodem loco, ſeu Ciuitate exiſtentibus; nam ex iuris communis ſanctionibus vocandi ſunt omnes, qui ſunt in loco, ſeu Ciuitate, vt ex L. 2. C. de decurion. lib. 10. probat Garzias loco cit. num. 572. relato Abbate in cap. cũ omnes, de conſtitutionib. num 6. Decio, Felino, & alijs. Immo actum inualidum eſſe, niſi duæ partes vocando tũ conueniant ex L. nominatiuum. C. de decurionib. lib. 10. & ex alijs iuribus probat idem Garzias num. 573. allegato Abbate, Felino, Decio, & alijs. Iuſtam etiam abſentiæ à Congregationibus Capitularibus cauſam habet Canonicus; dum inſolito, & incongruo tempore ad Capitulum vocatur, vt cum Felino, Innocentio, & alijs tradit Garzias nu. 577. & Pauinus de officio, & poteſtate Capituli, ſede vacãte, prælud. 5. num. 11.

5 Quamobrem, qui ad Capitulum tempore diuinorum officiorum celebrandum vocatur, ad Capitulum accedere non tenetur. Ratio eſt, tum quia magis præcipuum Canonici officium eſt choro intereſſe. tum, quia hoc cenſetur tempus incongruum, cum Canonici tunc temporis ad Capitulum accedentes ſine vrgenti aliqua, & euidenti neceſſitate, diſtributiones amittant iuxta Decretum Clementis Octaui editum 18. Ianuarij 1601. & iuxta Concilium Prouinciale Mediolani primum tit. de ijs, qui dignitates, perſonatus, aut Canonicatus habent, apud Garziam de benef. 3. par. cap. 2. num. 556. & ſeq. qui ad hoc idem comprobandum ſacræ Congregationis declarationem in hæc verba refert. Congregatio Concilij reſpondit Congregationes huiuſmodi Capitulares habendas non eſſe eo tempore, quo diuina officia celebrantur, niſi cauſa aliqua vrgẽs, eas in aliud tempus differri non pateretur; quod ſi hæ Congregationes, abſque cauſa prædicta tempore, celebrationis diuinorum habitæ fuerint, Canonicum iure ab ijs, vt choro interſit, abeſſe poſſe; nec propterea eſſe mulctãdum. hæc Garzias ex ſacra Congregatione, quam ſe in hac re conſuluiſſe fatetur. Iure tamen addit, acta in Capitulo, tempore diuinorum, abſque vrgenti neceſſitate, celebrato, valida eſſe, niſi aliud obſtet; licet enim Capitulum tunc temporis iniri prohibeatur; nullo tamen iure acta in huiuſmodi Capitulo inualida eſſe probatur.

PVNCTVM III.

Vtrum Canonici, alijque Choro deputati non ſolum diuinis officijs in Choro intereſſe, & recitare; verum etiam canere teneantur.

1 *Licitus, & laudabilis eſt cantus.*

2 *Licitus etiam eſt vſus inſtrumentorum muſicorum in diuino officio.*

3 *Licitus eſt cantus, & vſus inſtrumentorum muſicorum, non ſolum in publica, verum etiam in priuata officij recitatione.*

4 *An preceptum diuini officij adimpleatur, dum officium per inſtrumenta muſica dicitur.*

5 *Canonici tenentur diuinum officium canendo perſoluere.*

1 PRæmittendum eſt primo licitum eſſe cantũ in choro, immo laudabilem, & commendatione dignum. Ratio eſt, tum quia cantus ex ſua natura indifferens eſt. actus autem ex ſua natura indifferens, honeſtatem acquirit, ſi ad honeſtum finem dirigatur. Cantus autem in choro dirigitur ad Dei cultum, audientes ad maiorem animi deuotionem excitat, canentium vires recreat, mentem ad Deum eleuat, triſtia corda conſolatur, inquit Iſidor. lib. 3. ſentent.

sententi.c.9.gratiores mẽtes facit, fastidiosos oblectat, inertes excitat, & peccatores ad lamenta inuitat. tũ quia nullo iure purus, & honestus cantus prohibetur, & in extrauag. vnica de vita, & honest. cleric. interdicitur solum indecẽs canendi modus, nec alio sensu receptus est ille textus quo ad ea, quæ per se mala non sunt, idemque constat ex Trid. sess.22. in tit. decretum de obseruandis, & euitandis in celebratione Missæ tum quia fundamentum habet non solum in veteri testamento Exo.15. & 2. Reg 7. verum etiam in nouo Matth 28. vbi Christus post cœnam hymnũ cecinisse fertur iuxta Chrysost hom.83. in Matth tum quia communis Ecclesiæ vsus illum comprobat. Ita S.Tho.2.2.q.83 ar.12. Bellarm.to.4.in tit.de bonis operib.lib.1.c.16. Hẽriq. lib.9.c.31.nu.8. Less lib.2.c.37.nu.52. Carolus Macignus c. 59 nu.12.& seqq.& alij DD. statim citandi. & quamuis aliquando contingat eam partem, quæ cantu persoluitur, nó ritè, & perfectè ab alijs audiri; tamen hoc permitti potest cum raro eueniat, hancque permissionem & tolerantiam bonus finis, vel solemnitas cohonestet, vt bene Suarez n.2.

2 Præmittendum est secundo non solum canendi vsum, verum etiam praxim adhibendi musica instrumenta licitam esse, si decenter adhibeantur. Ratio desumitur primo ex vsu, & praxi Ecclesiæ, quæ huiusmodi instrumẽta nullo pacto vteretur, si illicitus, & peccaminosus esset ipsorũ vsus: nec obstat quod in sacello, seu Capella Pontificia nó recipiantur huiusmodi instrumenta. non enim non recipiuntur, quia illorum vsus prauus sit; sed fortasse quia nó videtur res grauis, vel necessaria, vt benè Suarez to.2.de relig. lib.4.c.8 nu.5. Filiucius trac.23.c 3. ad fin.nu.120. Carolus Macignus c.61.nu.8.& alij. Secundo desumitur ex effectu, quẽ musica parit, animum ad deuotionem excitando. Nec obstat quod inde aliqui delectationem turpem capiant; quia hoc est præter Ecclesiæ intentionẽ. quamuis enim ex cantu, & musicis instrumentis naturaliter sequatur delectatio sensus; nihilominus huiusmodi delectatio ex se indifferens est, & ab Ecclesia dirigitur ad excitandam spiritus deuotionem, & ad bonum finem ordinatur; quãuis per accidens ruina nonnullorum sequatur, quę ipsorum culpę, & malitiæ adscribenda, & imputanda est, cum vti noluerint cantu ad eum finem, quem Ecclesia præscripsit, & intẽdit.

Tertio deniq; ex Dauidis, qui suos Psalmos Domino decantabat, & ex aliorum Prophetarum exemplo, qui musicis instrumentis in Deum rapiebantur, & prophetiæ donũ & spiritum consequebantur: ideo Apostolus 1.Cor.14. inquit, Aemulamini prophetare, & loqui linguis, nolite prohibere, omnia autem honestè, & secundum ordinem fiãt; & alibi, omnia ad ædificationem fiant Ita Caiet.in summ. ver. organorum vsus. Caraciolus ad constit. Cleric Regul. par.1.c.1.§.10. Henriq. loco cit. num.8. in comment. vbi de huius rei institutione multa tractat. Suarez loco cit.c.8.nu. 5.& seqq. Filiucius loco cit. Carolus Macignus c.61.nu.9. Molfesius in sum.trac.5.c.2.nu.65.& seqq. contra S.Thom. 2.2.q.91.art.2.ad 4. Nau.in Man c.16.nu.33.& alios, quorũ nonnulli intelligi possunt de necessitate, quia necesse non est musica instrumenta in diuinorum officiorum recitatione adhibere, vel explicandi sunt de cantu, & modulatione indecora. Indecoram autem, & indecentem modulationẽ appello illam, quæ turpis est, aut quæ fit gestibus, ac motibus minus honestis; aut quæ peculiarem vim, & virtutem ex flexione vocis habet, ad excitandas prauas animi cogitationes, vel motus turpes, & indecentes, vt benè Suarez nu.3. Quamobrem Innocen.lib.1.de mysterio Missæ c.2. in hæc verba cantores admonet. Debent cantores consonis vocibus, & suaui modulatione concinnere, quatenus animos audientium ad deuotionem Dei valeant excitare.

3 Addo non solum in publica oratione; verum etiam in priuata licitum esse vti cantu, & musicis instrumentis. Ratio est, tum quia nullo iure hoc prohibetur, præciso scãdalo, alijsque circũstantijs extrinsecis. tum, quia excitare potest ad maiorem animi deuotionem. tum, quia sic in more positum erat apud antiquos Christi fideles, ex Tertull. lib. 2. ad vxorem c.9. Suarez c.7. nu 4.& Molfesio c.2 nu.104.

4 Obijcies, pars diuini officij, quæ per solum organũ, aut aliud instrumentum dicitur, nó est oratio vocalis, cum ore non recitetur. Ergo licitum non videtur vti musicis instrumentis in recitatione diuini officij, cum Ecclesia obliget ad recitandum diuinum officium.

Respondeo hinc non colligi illicitum esse vsum instrumentorum musicorum in choro, & in diuinis officijs persoluendis; sed solum inferri eam partem diuini officij, quæ per organum dicitur, ore nó proferri, nec orationem vocalem esse, nec per simplicem instrumentorum sonum pręcepto diuini officij recitandi satisfieri; quod admitti posse videtur. ideo vsu receptum est in Ecclesijs, vt versus diuini officij, qui per organum decantantur, ab aliquo Canonico distinctè pronuntientur, vt ab alijs assistentibus audiantur & percipiantur, vt benè Suarez nu.7.

His præmissis in præsenti puncto quærimus vtrum Canonici teneantur diuinum officium decantare; nó quidem cantu, quem vocant, figurato, vel per musica instrumenta; (hic enim ab Ecclesia præceptus non est, nec est necessarius, quamuis licitus sit, & permissus, vt constat ex præmissis) sed cantu, qui consistit in recitatione diuini officij alta voce prolati iuxta praxim, vel peculiares cuiuslibet Ecclesiæ constitutiones.

VNICA PROPOSITIO.

5 CAnonici, alijque choro deputati tenentur diuinum officium canendo, & alta voce recitando persoluere iuxta Ecclesiæ vsum. Ratio est, tum quia c. vlt. 92. dist. habetur, Clericos choro deputatos debere in Ecclesia conuenire ad quotidianum psallendi officium, is autem psallere nó dicitur, qui diuinum officium submissa voce recitat. tum quia quilibet tenetur munus suum obire; munus autẽ Canonici est canere, & alta voce recitare. Ita Sotus lib.10. de iust.q.5.ar.4 Graffius par.1.lib.2.c.51.nu.12.& c.52.nu. 22. Carolus Macignus c.66. alios allegans Nauarrus, Suarez, Azor, Reginaldus, & alij, quos retuli disp.1.q 3.punc.1. §.1. dub 2. & seqq. vbi etiam ostendi vtrum recitans submissa voce distributiones lucrari possit. & ibidem dub.4. explicaui vtrum Canonicus, qui alios ex alia parte canentes audire non potest, teneatur versus, quos audire non potuit priuatim repetere, & vtrum distributiones percipere valeat. vide, quæ ibidem tradidi.

PVNCTVM IV.

Vtrum Canonicus possit alium in sui locum substituere, & distributiones capere.

1 *Ponitur ratio dubitandi ad ostendendum posse.*
2 *Canonicus non potest alium in sui locum substituere.*
3 *Respondetur rationi dubitandi.*

1 RAtio dubitandi ad probandum posse, est, tum quia qui per alium facit, per se ipsum facere censetur. tum quia Ecclesia nullum damnum patitur. tum quia sic Romæ in aliquibus Ecclesijs vsu receptum est, sicque per sacram Cardinalium Congregationem declaratum à viris fide dignis accepi.

VNICA PROPOSITIO.

2 CAnonicus, aliusve beneficiarius non potest alium in sui locum substituere, saltem præcisa consuetudine, vel priuilegio. Ratio est, tũ quia recitatio diuini officij in choro persoluendi est personalis obligatio autem personalis non potest ab alio adimpleri, vt patet in ieiunio, vel oratione debita ex præcepto Confessarij; immo etiam ex ipso præcepto recitandi priuatim diuinum officium, quod per alium persolui non potest. tum, quia in c. vnico reprobatur consuetudo conferendi distributiones absentibus, quod confirmatur, & innouatur in Triden.sess.24.c.12. simulque additur, & præscribitur, vt omnes compellantur diuina per se, & non per substitutos obire officia. ita DD. quos referam pun.seq. quibus adde Calder. cós.221. in fin. quem allegat, & sequitur Card. Tuscus to.2.concl.514.n.6

3 Ad primam rationem dubitandi, respondeo, illum, qui per alium facit censeri per se ipsum facere, modo non prohibeatur, seu modo id, quod per alium fit, non sit actio personalis, quæ per alium fieri nequit.

Ad secundam; cóceditur Ecclesiam non pati damnum, sed ipsum beneficiarium non esse immunem à peccato, cũ assistendo per alium, non præstet id, quod personaliter præstare debet.

Ad tertiam respondeo primo, difficultatem non solui

afferendo casum, qui eandem patitur difficultatem.

Respondeo secundo illius rationis solutionem pendere ab ea quæstione, qua quæritur, vtrum consuetudine induci possit, vt officium in choro per alium persoluatur, de qua re in pun. proximè seq. differam. Quamobrem ex illa ratione colligitur licitum esse tantummodo per alium inseruire vbi consuetudo id permittit, sicque intelligendam arbitror sacræ Congregationis declarationem.

PVNCTVM V.

Vtrum consuetudine induci possit, vt quis per alium choro inseruiat.

1 *Consuetudine, præsertim immemorabili induci potest, vt quis per alium inseruiat.*
2 *Huiusmodi consuetudo strictè explicanda est.*
3 *An consuetudo inseruiendi per aliũ in iure censeatur reprobata.*
4 *An licitum sit hæredibus Canonici defuncti conferre distributiones primi, vel secundi anni.*

VNICA PROPOSITIO.

1 LEgitima consuetudine, præsertim immemorabili, induci potest, vt quis per alium choro assistat; ita Moneta, Boerius, Rota Romana, & alij, quos referã q.5. pun 6 Quibus adde Pet. Nau lib. 2. de restit. c. 2. nu. 217. & Lessiũ lib. 2. c. 34. dub. 33. nu 185. Ratio est, tum quia sicut consuetudine inductum est, vt quis priuatim cum socio diuinum officiũ recitando satisfaciat; ita etiam induci potest, vt per alium assistat. tũ quia consuetudo legem abrogare potest, quoties à iure non reprobatur, vt inferius ostendam. A iure autem non reprobatur consuetudo, vt quis per alium inseruiat. tum quia illud per consuetudinem, regulariter loquẽdo, introduci potest, quod potest priuilegio concedi. Priuilegio autem Summi Pontificis concedi potest, vt quis aliũ in sui locum subroget, & substituat. tum quia data hac consuetudine damnum diuino cultui non infertur, nec Ecclesiæ damnum irrogatur. tum quia ex cõsuetudine immemorabili præsumitur titulus, & priuilegium, vt omnes fatẽtur, idemque passim admittitur à Rota in suis decisionib. tum quia sic vsu receptum esse accepi in nonnullis Almæ Vrbis Ecclesijs. Quantum autem temporis sufficiat ad hanc consuetudinem legitimè introducendam, constat ex dictis de consuetudine in tract. de legib. & ex Rota cit. quæ innuit quadragenariam consuetudinem sufficere.

2 Obserua tamen hanc consuetudinem strictè explicandam esse, vt potè iuri contrariam, consequenter non licere per extraneum inseruire. tum quia vsu receptum est, vt alter eiusdem Ecclesiæ minister substituatur, tum quia multa incommoda facilè sequi possent substituto extraneo; cum facilè fieri possit, vt ijs qualitatibus excultus minimè sit, quæ in Canonicis prærequirantur.

3 Obijcies primo ex c. vnico de cler. non resid. & ex Trid. sess. 24 c. 12. tollitur, & reprobatur quælibet consuetudo inseruiendi per alios, & conferẽdi distributiones absentibus; qui autem per alium inseruit, non dicitur interesse, quia interessentia includit præsentiam veram, realem, personalem; non vero fictam, & per alium. Et cum nequeat consuetudo introduci contra legem, quæ ipsam consuetudinem reprobauit; sequitur consuetudine induci non posse, vt quis per alium assistat.

Respondetur primo in præcitatis iuribus non reprobari consuetudinem assistendi, & inseruiendi per alios eiusdem Ecclesiæ Canonicos; cum ob id Ecclesia damnum non patiatur, nec vlla perturbatio in Ecclesia sequatur, interessente eo, qui alias consueuit interesse; sed reprobari consuetudinẽ, qua simpliciter distributiones absentibus cõferũtur.

Respondetur secundo, præfata iura non loqui de consuetudine immemorabili, iusta aliqua de causa introducta, quæ non censetur reprobari, nisi exprimatur, vt dictum est de legib. Addo Concilium non loqui de consuetudine inseruiendi per alium eiusdem Ecclesiæ ministrum; sed præcipere, vt quisque per se sua obire officia cogatur.

4 Obijcies secundo, sequeretur etiam admitti debere cõsuetudinem conferendi hæredibus Canonici mortui distributiones primi, vel secundi anni; cum dici possit Canonicum de recenti coaptatum in Canonicorum numerum interesse diuinis in locum prædefuncti.

Respondetur huiusmodi consuetudinem, vel simile statutum non reprobari; non quia successor assistat choro in locum defuncti; sed quia defunctus suo tempore inseruiuit dilata fructuum perceptione post mortem. ita sæpius in Rota definitum fuit. vt in vna Oriolen fructuum 16. Nouembris 1593. coram Seraphino, quam refert Farinac. in nouis decis. 660. & plures alias Rotæ decisiones allegat Garzias de benef. 1. par. c. 5. nu. 137. & seq. vbi etiam ex declarationibus sacræ Congregationis idem probat, & ostendit in decreto Conc. Trid. sess. 24. c. 14. & in Bulla Pij V. quæ est 106. (si sequamur ordinem, iuxta quem editæ sunt ipsius constitutiones) nõ comprehendi statuta, vel consuetudines, quibus beneficiarij primis annis nihil percipiunt, sed fructus illi tempori respondentes traduntur hæredibus Canonici antecessoris. idem tenet Rodriq. in summ. 1. par. c. 33. nu. 1. Suarez to. 2. de relig. trac. 4. lib 4. c. 20. nu. 9. versu, in tertio casu, & num. 10. vers. quartus & Gutierez lib. 1. Canonicarum quæstionum cap. 29. num. 30.

QVAESTIO SECVNDA.

De varia, & originaria nominis acceptione, definitione, & institutione distributionum, quarum iacturam faciunt beneficiarij choro deputati, dum horis Canonicis in Choro non assistunt.

SOlutio præsentis quæstionis in solutione triplicis difficultatis proximè subsequentis continetur. Prima est quid nomine distributionũ intelligatur, & quibus vocabulis distributiones appellẽtur. Secunda, quid sint distributiones, & quot ipsarum species. Tertia, quo iure, & qua de causa introductæ fuerint.

PVNCTVM I.

Quid nomine distributionum intelligatur, & quibus vocabulis distributiones appellentur.

1 *Distributiones vnde nomen acceperint, & cur hoc nomine vocentur.*
2 *Distributiones aliquando vocantur portiones quotidianæ, vestuaria, aut victualia, sportula, & diaria, emolumentum beneficiorum, seu præbendarum, reditus beneficij, vel Ecclesiæ prouentus Ecclesiastici, &c.*
3 *Item [illegible] aliquando manuale [illegible].*
4 *D[illegible], regulariter loquendo, [illegible]*
5 *Priuatus distributionibus, non [illegible] distributionibus, modo beneficiũ simul reddat fructus, & distributiones.*
6 *Habens facultatem lucrandi fructus, seu quantum [illegible]*

ritur residendo, non potest distributiones percipere.

7 *Pensio in dubio non censetur super distributionibus imposita, nisi Summus Pontifex aliud exprimat, vel nisi beneficium in solis consistat distributionibus, & nu. 8.*

9 *Distributiones in impetratione beneficij non exprimuntur, nec in valore beneficij computantur.*

10 *In sequestratione fructuum, redituum, & prouentuum non veniunt distributiones.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Distributiones, quæ nomen suum à verbo distribuo acceperunt, sunt ea portio prouentuum, qui tribui, & diuidi debent per singulas horas inter eos, qui diuinis officijs inseruiunt pro rata seruitij præstiti, vt benè obseruat Garzias de benef. 3. par. cap. 2. num. 440. Azor. loco citato quæsito 1. & alij Doctores statim citandi. Communiter autem nuncupantur quotidianæ distributiones, quia acquiruntur ab ijs, qui quotidie diuinis officijs intersunt, seu quia distribuuntur in singulos iuxta quotam officij, cui quisque singulis diebus interfuit, id est iuxta cuiusque merita, habita ratione assistentiæ singulis diebus exhibitæ circa diuinum officium publicè persolutum in loco constituto. Azor. loco citato. Moneta 1. parte quæsito 1. num. 12. Garzias de benefic. 3. parte cap. 2. numero 440. Paris. libro quarto consilio 33. num. 24. in fine. Naldus verbo distributiones numero 1. Cardinalis Tuscus tomo 2. littera D. conclusio. 511. numero quinto. Riccius in praxi decisio. 495. & alij passim.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Distributiones alio nomine, vocantur portiones quotidianæ, quia pro rata portione conferuntur quotidie inseruientibus diuinis officijs cap. dilectus 1. de præbendis. Aliquando vocantur vestuaria, aut victualia, quia faciunt ad quotidianum victum, & vestitum eorum, qui diuinis officijs intersunt, cap. vnico, & cap. de cætero, de Clerico non residente. Quamquam hoc nomen strictè loquendo, potius fructibus beneficij, quam distributionibus accommodatur. Rota in vna Conchen. fructuum 1. Iunij 1538. Cardinal. Tuscus tom. 2. conclusio. 512. num. 6. Macignus cap. 71. Abbas, Paris, & alij apud Garziam 2. par. cap. 2. num. 441.

Aliquando dicuntur sportulæ, & diaria, sumpta similitudine à donis. & muneribus, quæ quasi dietim Iudicibus occasione sui officij conferuntur, vt colligitur ex Durando de ritib. lib. 3. cap 25. nu. 4.

Aliquando veniunt nomine emolumenti beneficiorum, seu præbendarum. Sunt enim quoddam commodum, seu vtilitas, quæ suscipitur ex beneficijs. ita Gutierez, & alij apud Monetam de distributionibus 1. par. quæstio 7. num. 14. quibus adde Rotam in vna Lucana pensionis 10. Ianuarij 1622. quam referam puncto vltimo. Aliquando distributiones nomine redituum Ecclesiasticorum, aut beneficij continentur. Ratio est, tum quia proueniunt ex beneficijs Ecclesiasticis. Tum quia, licet nomen fructuum beneficij propriè sumptum non conueniat distributionibus; illis tamen aliquando nomen redituum accommodari potest; cum illis tribuantur, qui ad ipsas titulo beneficij per debitam diuinis officijs assistentiam ius habent. tum quia sic apertè constat ex cap. dilectus. 2. de præbend. dum dicitur, in Canonicum recipi facias, & sibi de reditibus Ecclesiæ assignari prouentus. ita glos. ibidem, Couarr. 3. variarum cap. 13. nec dissentire videtur Moneta quæsito 7. num. 6. quamquam num. 1. 2. & 3. multis Doctoribus allegatis nomen redituum beneficij distributionibus propriè loquendo accommodari non posse contendit, quod etiam sustinere conatur Cardinalis Tuscus tomo 2. littera D. conclusio. 514. addens cum Oldrado consil. 129. distributiones non venire in locatione redituum dignitatis, vel beneficij. Ego igitur assero aliquando etiam posse pro distributionibus vsurpari; quamuis, regulariter loquendo, pro distributionibus non vsurpetur; nisi aliud addatur, vel ex subiecta materia, de qua sermonem esse contingit, vel ex antecedentibus, & consequentibus colligatur. Idem sentiendum puto de nomine prouentuum, quod, etiamsi vt plurimum pro beneficij fructibus accipiatur, vt colligitur ex cap. de priuileg. in 6. & cap. licet, de præbendis, vbi distributiones à prouentibus distinguuntur; nihilominus etiam pro distributionibus aliquando sumi potest. tum quia hoc est nomen generale, quod latius patet, quam nomen fructuum. tum quia ex bonis Ecclesiasticis proueniunt; ob idque prouentus Ecclesiastici vocantur à Bonifacio Octauo, in Extrauagan. vnic. de decimis. ita glos. cap. dilectus, 2. de præbendis. Parisius tractat. de resignatio. quæstione 2. num 33. & alij apud Garziam 1. parte cap. 5. à num. 281. & apud Gonzalez ad regul 8. §. 7. proœm. num. 196. Idem cum proportione contra Doctores statim citandos dicendum arbitror de nomine obuentionum, quod aliquando de fructibus, & aliquando de distributionibus intelligi posse arbitror: Quamobrem fieri potest, vt qui per statutum, vel per sententiam omnibus fructibus, & quibuscumque obuentionibus priuatur, non solum fructuum; verum etiam distributionum priuationem incurrere censeatur, nomen enim obuentionum latius patet, quam nomen fructuum, & ne frustra videatur appositum, ad distributiones extendi posse videtur, nisi aliter ex circumstantijs, ex vsu, & ex subiecta materia dijudicetur. Hoc pacto intelligendum arbitror. Rodriquez tomo 3. quæstio. regul. quæstione 74 artic. 4. versiculo Tertia ratio est, Monetam quæstio. 7. num. 11. Gonzalez ad regul. 8. §. 7. num. 186. & sequentibus, Ripam, & alios quos præcitati referunt, & sequuntur, asserentes nomen obuentionum distributionibus non accommodari. Extra tamen controuersiam est nomine prouentus Ecclesiastici, vel obuentionis Ecclesiæ, vel reditus Ecclesiastici absolutè prolato contineri distributiones, quia istæ ab Ecclesia proueniunt. Quamobrem, si Summus Pontifex decimam imponat super beneficijs, & omnibus prouentibus Ecclesiasticis, censetur etiam illam super distributionibus imponere, vt benè ex Extrauaganti vnica de decimis inter communes probat Moneta de distribution. 3. parte quæstio. 9. num. 10. & 11. vbi etiam conatur ostendere, secus dicendum esse, si decima imponatur super prouentibus, seu reditibus, aut obuentionibus beneficij, aliud enim, inquit ipse, sunt distributiones, aliud prouentus, & obuentiones, seu reditus beneficij, nam reditus, seu prouentus illi dicuntur, qui immediatè, & per se ex beneficio proueniunt; distributiones vero accessoriæ sunt, & ad beneficium consequuntur. Verum hæc distinctio mihi non placet, cum tam distributiones, quam fructus ex beneficijs proueniant; & sicut ad eas lucrandas requiritur interessentia in Choro; ita etiam ad hos retinendos requiritur officij recitatio; ideo illæ ob assistentiam in Choro, hi propter diuinum officium conferuntur. Poterunt ergo distributiones sub generali nomine omnium prouentuum, obuentionum, aut redituum beneficij, vt plurimum comprehendi, in ijs scilicet, quæ nimis onerosa non sunt, vel quæ diuino cultui non præiudicant, vel ex subiecta materia ita exigunt, aut nisi in casu aliquo oppositum ferat consuetudo. & hoc præsertim valet dum beneficium nullos alios habet reditus præter distributiones.

3 Addo distributiones aliquando nomine beneficij manualis vocari posse, iuxta probabilem nonnullorum Doctorum sententiam in cap olim, de verborum significatione, & cap. vnico de Clerico non residente, quibus adde Cardinalem Tuscum tomo 2. littera D. conclusio. 511. numero sexto. Macignum cap. 71. & Rotam in causa Conchen. fructuum 1. Iunij 1538. coram Rubeo apud Garziam tertia parte cap. secundo numero 441. quanquam horum Doctorum sententiam refellere conatur Moneta de distributio. prima parte quæstio. 2. numero nono. Distributiones autem dici possunt beneficia manualia. tum quia distributionum acquisitio est quasi in manu, & potestate beneficiarij, cui liberum est eas acquirere, & earum iacturam facere assistendo diuinis, & non assistendo. tum quia ad manum traduntur, & distribuuntur ijs, qui diuinis officijs certis diei horis interueniunt; quanquam beneficium manuale strictè loquendo illud appellatur, quod à manu conferentis, & pendet consequenter ad distributiones non extenditur.

Dices, si distributiones nomine manualis beneficij continerentur; sequeretur Canonicum beneficiarium, qui nondum ad Chorum, & ad Canonicas distributiones admissus est; dici posse nouum beneficium acquirere, dum ad eas admittitur à Capitulo: hoc autem concedendum non videtur, cum Capitulum facultatem conferendi beneficia vt plurimum non habeat.

Respondeo non videri absurdum, & à ratione alienum vt Canonicus habens beneficium permanens, & absolu-

rum, dicatur ad manuale beneficium admitti, dum ei residentia in choro conceditur à Capitulo, nec ob id Capitulum dicitur conferre beneficium iuxta communem, & vsu receptum loquendi modum, iuxta quem beneficium conferri dicimus, dum ius ad fructus per collationem conceditur, non vero quando ius ad distributiones per residentiam confertur.

4 Sed modo superest dubium, vtrum distributiones à fructibus distinguantur, vel sub fructuum nomine comprehendantur.

Respondeo contra Naldum verbo distributiones num. 1. & alios, per se, & regulariter loquendo, distingui: sic enim apertè constat ex Tridentino sessio. 24. cap 12. Ratio est, quia fructus beneficii dicuntur annui reditus, qui ex certis Ecclesiæ bonis colligi solent; Distributiones vero, sunt portio conflata ex prouentibus beneficii, & conferenda assistentibus diuinis officiis, iuxta quantitatem assistentiæ, & seruitii præstiti; vt constabit ex dicendis. Ita Rota Romana decis 8. num. 1. de præbendis in nouis. & in altera Lucana pensionis, coram Reuerendissimo Domino meo Pirouano, eximio, & eruditissimo Rotæ Auditore, quam decisionem de verbo ad verbum referam infra puncto vltimo num. 9 ad finem. Azor l b 7 cap. 7. quæsito 7. Rodriquez tom. 2. quæstionum regul. quæst. 74 art 4. Gonzalez regula 8. §. 7. procem. num. 154. Cardinalis Tuscus loco citato conclu. 511. num. 8. & conci. 113. num. 4. & alii communiter apud Gonzalez, apud Monetam loco citato quæst. 6. apud Hoiedam 1. par. de incompatibil. benef cap. 12. num. 8. vers. ratio, & apud Carolum Macignum de horis Canon. cap. 71. num. 4.

5 Ex quo licet inferre, primo, eum, qui ob perpetratum crimen priuatur distributionibus, non ob id censeri priuatum fructibus, licet contrariam tenere videatur Naldus num. 1. Ratio est, tum quia nomine distributionum non veniunt fructus beneficii, propriè loquendo, nisi aliud exprimatur. tum quia versamur in materia pœnali, in qua benignior interpretatio sustinenda est. Ita Gonzalez §. 7. num. 10. Decianus consil. 43. num. 14. tom. 1. Azor loco cit. quæsito 2 Moneta loco citato num. 12. & 15. Macignus cap. 71 Hoc tamen limita modo beneficium reddat fructus, & distributiones. Nam si solas habeat distributiones non distinctas à fructibus, censeo priuatum fructibus, censeri priuatum distributionibus; alioquin sententia esset elusoria, quod non est admittendum, cum verba debeant aliquid operari cap. 6. licet de priuileg Ita Decianus loco cit. num. 14. & Moneta num. 14. Gonzalez ad reg 8. §. 7. procem. nu. 157. vers. 2. limita, & alii.

6 Secundo infertur eum, cui tempore absentiæ datur facultas percipiendi fructus, seu tantum lucrandi, quantum lucrifaceret residendo, non posse distributiones tempori absentię respondentes capere; nomine enim fructuum non veniunt distributiones, regulariter loquendo, nec distributiones ob solam residentiam acquiruntur; sed ob pręsentiam, & debitam in diuinis officiis assistentiam: Ergo facultas recipiendi quantum lucrifaceret residendo, non extenditur ad distributiones, quę diuinis officiis assistendo acquiruntur. Ita Glos. capitulo primo de Clerico non residente. Azor loco citato quęsito 2. circa medium. Rodriquez loco citato num 4. Rota Romana apud Riccium, Cassadorus, Gigas, & alii apud Monetam prima parte quęstio. 6. numero 12. & 14 apud Riccium decisio 494 num. 9. apud Hoiedam loco citato num. 8. vbi refert Bertachinum, & testatur de communi, & apud Macignum cap. 71. de horis Canonicis.

7 Tertio pensionem alicui beneficio impositam non censeri super distributionibus, sed super fructibus cōstitutam; nisi beneficium in solis distributionibus consistat, aut nisi Pontifex aliud exprimat. Ita Rota Romana decisio. 34. in nouis. Azor 2. par. lib. 8. cap 8. quęsito 17. Gigas, Paris, & alii apud Monetam 3 parte quęst. 8 num. 1. Ratio est, quia pensio, quando Pontifex aliud non exprimit, constitui solet super fructibus, seu super pręenda, vel beneficio; distributiones autem non veniunt nomine fructuum, vel pręben[d]ę; sed ab ipsis distinguuntur Ita Rota Romana in vna Lucana pensionis 10. Ianuarii 1622. coram Reuerendissimo Domino Pirouano, & aliis Doctoribus statim citandis.

8 Dixi nisi beneficium in solis distributionibus cōsistat; nam si beneficium nullos alios reditus habeat pręter distributiones; idque Summo Pontifici expressum fuerit, pensio censetur posita super distributionibus, quia distributiones tunc temporis vices gerunt fructuum, alioquin daretur beneficium sine fructibus, & præbenda, & constitutio pensionis elusoria redderetur, vt bene infert Glos cap. vnico de Clerico non residente, eamque sequitur Azor loco citato quæsito 2. ad finem. Decianus tomo 1. consilio 43. num. 14. & 15. Moneta de distribut. 1. parte quæst. 6. num. 14. & alij, quos retuli de fidei professione facienda, in tractatu de beneficijs, & obligationibus beneficiatorum, quanquam Gonzalez §. 7. procem. num. 190. in nouis, & Rota Rom. in vna Hispalen. pensionis 26. Nouembris 1574. & in vna Salamantina pensionis 18. Martij 1588. coram Bubalo oppositum tenent, asserentes pensionem nullius effectus esse, si beneficium in solis consistat distributionibus, verum isti Doctores intelligi possunt, nisi Summo Pontifici beneficium in solis distributionibus consistere manifestatum fuerit.

9 Quarto in impetratione beneficij non esse necessario exprimenda distributiones. Ratio est, quia in beneficio impetrando exprimitur fructus, & valor beneficij; distributiones autem non veniunt nomine fructuum beneficij, nec in valore beneficij computari debent; cum enim incertum sit, an beneficiarius quotidianas distributiones percepturus sit (nam varijs de causis à residentia impediri potest) distributiones in valore minimè computandas esse iure merito tradit Couarru. 3. var. cap. 13. num. 2. consil. 43. Gonzalez ad regulam 8. §. 7. procem. num. 166. & sequent. Cardinalis Tuscus tomo 2. conclusio. 513. num. 4. Decianus tomo 1. consil 43. num. 14. Moneta 1. parte quæstio. 8. Hoieda de incompatibilit 1. par. cap. 12. num. 8. Cenedo in collect. ad textum in cap. vnico consuetudinem de Clerico non resid. collect. xv. num. 3. vbi refert Gambarum Rodoanum, & alios.

Hoc tamen limitatur à Deciano loco citato num. 15. cōtra Monetam loco citato num. 9. & 3 par. quæst. 5. num. 29 Gonzalez, & alios, modo distributiones separatæ sint à fructibus; nam si beneficium in solis consistat distributionibus, putat distributionum mentionem in obtinendo beneficio faciendam esse. Ratio est, quia huiusmodi distributiones subrogantur, & substituuntur in locum fructuum, & præbendæ beneficij, quod nullum alium valorem, quam distributionum, habet. Ergo distributionum mentio facienda est. tum quia Superior non concederet beneficium non facta ea mentione, cum in regula Cancellariæ præscribatur, vt valor beneficij in impetrationibus quorumcumque beneficiorum exprimatur; cum autem alius valor hic exprimi nequeat præter distributiones, fatendum videtur has necessario exprimendas esse. Idem sentire debent Azor, Garzias, Gonzalez, Naldus, Sanchez, & alij, quos retuli de obligatione professionis fidei intra bimestre a beneficiarijs faciendæ, dum afferunt decretum Tridentini sessio. 24. cap. 12. priuans fructibus beneficiarios, fidei professionem intra bimestre non facientes, extendendum esse ad beneficiarios, quorum beneficium in solis distributionibus consistit. Verum, contra Decianum obstat vsus, & praxis, iuxta quam receptum est, vt distributiones non exprimantur; cum fieri possit, vt beneficiarius non resideat: consequenter distributiones non capiat. ita Gonzalez, Moneta, & alij.

Ad rationes in contrarium respondeo falsum esse, distributiones in locum fructuum subrogar; cum nihil cogat eas exprimere; & vsu receptum sit, vt non exprimantur. Quamobrem inquiunt Gomez in regul. de valore quæstio. 8. ante finem, Gutierez lib. 1. Canonic. num. 122. Gonzalez ad regul 8 §. 7. procem. nume. 166. nulla soluitur annata de Canonicatibus sancti Petri in Vrbe, aut Ecclesiæ Toletanæ, licet mille aureos singulis annis excedant. nec in ipsorum impetratione distributionum valor exprimitur, sed solum exprimitur valor vigintiquatuor Ducatorum, quia annata non soluitur, nisi adsit excessus supra vigintiquatuor Ducatos Camerales, vt explicaui in tracta. de beneficijs. & hic est stylus Cancellariæ, & Dattariæ, vt à Curialibus accepi.

10 Quinto in sequestratione fructuum, redituum, & prouentuum beneficij, regulariter loquendo, non comprehendi distributiones propriè acceptas; quamuis enim distributiones aliquando sub nomine redituum, prouentuū, & fructuum contineantur, vt patet ex supradictis; regulariter tamen loquendo non continentur, nisi aliud exprimatur, vel nisi aliter ex circumstantijs, vel ex particula ali-

la aliqua vniuersali, vel ex subiecta materia colligatur. Distributiones enim sunt portio redituum, & prouentuum, & communiter exprimi solent proprio, & communiter vsu recepto distributionum nomine, vt probat Gonzalez ad regul. 8. Cancellariæ §. 7. proœm. num. 154. 188. & 195. vbi refert Boerium decisio. 214. num. 6. Gutierez consil. 8. numero 4. & alios. Garzias 1. parte cap. 5. num. 380. & sequen. Moneta quæstione nona, numero 18. 21. & 31. in tertia editione citata, iuxta quam ipsum in his quæstionibus allegabo.

Plura de fructuum, vel distributionum sequestratione disputant Moneta, & Gonzalez locis citatis, explicantes etiam Clementinam vnicam de sequestr. possess. & fruct. & constitutionum 141. Pij Quarti editam die 16. Octobris 1560. quæ incipit, Sanctissimus, & cæt. de quibus ego alibi forsan disseram; interim videri poterunt præcitati Doctores, cum aliqua circa fructuum, vel distributionum sequestrationem dubitatio contigerit. Et nediutius, quam par sit in explicandis distributionum nominibus immorari videar, hæc missa facio, & ad rei quidditatem, & essentiam exponendam proprius accedo.

PVNCTVM II.

Quid sint distributiones, & quot ipsarum species.

1 *Quid sint distributiones.*
2 *Extant alia distributiones præter proprias.*
3 *Anniuersaria non sunt propriè distributiones, sed ipsarum priuilegio gaudent.*
4 *Quibus conferenda sint distributiones.*
5 *Quot sint distributionum genera.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Distributiones, quæ propriæ, ordinariæ, & quotidianæ distributiones appellantur, sunt portio prouentuum beneficii, quæ confertur iis, qui diuinis officiis interfunt, & iuxta sui beneficii conditionem, & qualitatem inseruiunt. Ita sentire videtur Azor. 2. parte lib. 7. cap. 7. quæstio 1. vbi refert Oldradum, Parisium, & Boerium. Couarr. 3. variar. cap. 13. Alexander Moneta prima parte de distributio. quæstio 4. num. 10. tam in vltima editione, quam in prima.

2 Dixi, quæ propriæ, & cæt. vt obseruarem extare aliquas distributiones, quibus propria distributionum ratio non competit, vt sunt illæ, quæ ex communi massa alicuius Ecclesiæ conferuntur Clericis alicuius Ecclesiæ, etiam si diuinis officiis non intersint, modo resideant in loco suarum Ecclesiarum, aut saltem non recedant sine iusta causa. De quibus agunt Moneta loco citato quæstio. 3. num. 2. & 4. Panormitanus in cap. licet, de præben. Felinus in cap. Iacobus de simon. Macignus cap. 1. num. 6. & alii Doctores in cap. de cætero, de Clerico non resid. qui etiam obseruant has distributiones vocari portionem priuilegiatam, seu mensam grossam, seu grossos fructus. Idem cum Achille de Graffis, Cæsare de Graffis, Rota Romana, & aliis tradit Garzias de benefic. tertia parte cap. secundo num. 440. & 441.

Dixi ordinariæ, & quotidianæ, vt aduerterem aliud distributionum genus extare, quas extraordinarias vocant Nauar. Miscellan. 54. de oratione num. 6. Macignus cap. 71. num. 9. Azor. loco citato quæsito 8. & Moneta oco citato num. 7. quæst. 9. num. 34. & quas ego censeo non esse, veras minutas, & strictè acceptas distributiones; sed grossas, & improprias. huiusmodi autem extraordinariæ distributiones sunt illæ, de quibus Tridentinum, loco statim citando, loquitur. Appellantur extraordinariæ, tum quia huiusmodi distributionum genus à Concilio Tridentino sessio. 22. cap. 3. inuentum est. tum quia non constituuntur ex communibus beneficiorum fructibus, sed ex priuatis reditibus alicuius dignitatis, vel Canonicatus. tum quia non sunt communiter introductæ in Collegiatis. tum quia istæ distributiones dum: admittuntur non accrescunt cæteris interessentibus, & inseruientibus; sed fabricæ Ecclesiæ, aut alteri pio loco, arbitrio ordinarii applicandæ sunt, ex Tridentino loco citato, vbi in hæc verba loquitur; Episcopi etiam tanquam delegati Apostolici ex fructibus, & prouentibus quibuscunque omnium dignitatum, personatuum, & officiorum in Ecclesiis Cathedralibus, vel Collegiatis existentium, tertiam partem in distributiones eorum arbitrio assignandas diuidere possint, vt scilicet, qui eas obtinent, si personaliter competens ibi seruitium iuxta formam ab iisdem Episcopis præscribendam, quolibet die statuto non impleuerint, illius diei distributionem amittant, nec eius quoquo modo dominium acquirant, sed fabricæ Ecclesiæ quatenus indigeat, aut alteri pio loco arbitrio ordinarii applicetur.

Circa quod decretum extant multæ declarationes sacræ Congregationis, quas refert Garzias de beneficiis tertia parte cap. 2. num. 465. vsque ad num. 481. à quo eas mutuauit Augustinus Barbosa sessio. 22. cap. 3. easdemque refert Ioannes Gallemartius sessio. 22. cap. 3. quanquam hi duo vltimi ob sanctæ Inquisitionis prohibitionem sine legitima facultate legi nequeunt. Nonnullas etiam referunt Suarez tom. 2. de relig. lib. 4. cap. 12. num. 12. & Carolus Macignus loco citato.

3 In propositione dixi, prouentuum beneficii, quia portiones, quæ ex prouentibus beneficii non sunt collatæ, non appellantur propriè distributiones. Quamobrem portiones funerales, quæ vocantur anniuersaria, quæque conferuntur iis, qui exequiis, aliisque officiis pro defunctis celebrari solitis assistunt, non sunt propriè distributiones; quanquam distributionum priuilegio gaudent, & interessentibus solum conferuntur, vt obseruat Moneta cap. tertio num. 12. Azor, & alii. nec consuetudo in contrarium induci potest, vt ex cap. consuetudinem, de Clerico non residente, & ex ratione innixa iuri naturæ docui de legibus disputatio. prima, quæstio prima, puncto vltimo, §. tertio, num. 10. & 11. cum glo. in eodem cap. & idem tradit Azor. loco citato quæsito quarto, & in simili Suarez tomo secundo de religione libro quarto cap. 10. num. 5. & 6. & cap. 12. num 13.

4 An vero conferri possint interessentibus diminuto onere præscripto in fundatione, constat ex supradictis puncto 3. versic ex quo patet à fortiori, & ex dicendis quæstione 5 puncto 6.

Dix, quæ confertur iis, qui diuinis officiis intersunt, vt explicarem qu husnam distributiones conferri debeant. cum enim distributiones institutæ sint, vt beneficiariis tradantur iuxta meritum, & obsequium circa diuinum officium, par est, vt iis solum distributiones debeantur, qui diuinis officiis intersunt, & munus suum præstant, vt clarius constabit ex dicendis. ita Couarruu. 3. variarum cap. 13. Moneta quæstione quarta num. 21. Macignus cap. 71. & alii communiter.

Obiicies contra propositam definitionem, distributiones conferuntur Canonicis infirmis, vel senio confectis, vel absentibus ob Ecclesiæ vtilitatem. Ergo falsa, aut manca est definitio, in qua dicitur distributiones conferri interessentibus diuinis officiis. Respondeo huiusmodi Canonicos fictione iuris censeri præsentes, consequenter ipsis conferendas esse distributiones, quæ præsentibus conferri consueuerunt, obidque nec falsam, nec mancam reddi distributionis definitionem, cum verum sit distributiones ordinarias, & propriè acceptas, esse portionem prouentuum beneficii, conferendam interessentibus diuinis officiis, iuxta beneficii qualitatem, siue realiter, & personaliter intersint, siue iuris fictione.

SECVNDA PROPOSITIO.

5 Distributiones, aliæ dicuntur ordinariæ, aliæ extraordinariæ, aliæ propriæ, aliæ impropriæ, aliæ à fructibus, seu massa grossa, seu à grossa beneficii separatæ; aliæ fructibus immixtæ, & non distinctæ; aliæ consistunt in pecunia, aliæ in fructibus, pane, vino, aliisue rebus, quæ Canonicis diuino officio præsentibus conferendæ præscribuntur. Hæc propositio constat ex dictis in antecedenti puncto, & in proximè præcedenti propositione. Vide Azor. loco citato quæsito tertio. Monetam parte prima quæstione tertia. Garziam de beneficiis 3. parte cap. 2. numero 440. Gonzalez ad regul. 8. §. 7. proœm numero 176. & sequentibus.

PVNCTVM III.

Quo iure, & qua de cauſa introductæ fuerint diſtributiones.

1 *Vſus diſtributionum non eſt inductus iure diuino, vel naturali, ſed poſitiuo Eccleſiaſtico.*
2 *Reſpondetur rationibus quibus Moneta oppoſitum probat.*
3 *Diſtributionum vſus ad augendum, & ſeruandum diuinum officium inductus eſt.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 IVre humano Eccleſiaſtico, non vero naturali, vel diuino diſtributionum vſus inductus eſt. ita ſentire videtur Nauar. de orat. cap. 18. num. 10. Durandus de ritibus Eccleſiaſticis lib. 3. cap. 15. num. 4. & alij, contra Petrum Monetam 1. par. de diſtribut. quæſt. 5. num. 19. aſſerentem diſtributiones quo ad ſubſtantiam, iure naturali, & diuino inductas fuiſſe. Quod iure humano fuerint inductæ apertè conſtat ex c. licet de præben c. fin. de conceſſ. præben. c. de cætero, de Cleric. non reſid. & c. vnico eod tit. & nouiſſimè ex Trident. ſeſſ 21. c 3. vbi Tridentinum in hæc verba loquitur. Statuit Sancta Synodus in Eccleſijs, tam Cathedralibus, quam Collegiatis in quibus nullæ ſunt diſtributiones quotidianæ, vel ita tenues, vt veriſimiliter negligãtur, tertiam partem fructuum, & quorumcunque prouẽtuum, & obuentionum, tam dignitatum, quam Canonicatuum, perſonatuum, portionum, & officiorum ſeparari debere, & in diſtributiones quotidianas conuerti.

Ex quo licet colligere vſum vniuerſalem quotidianarũ diſtributionum à Concilio Tridentino pręſcriptum fuiſſe: quamuis enim quotidianæ diſtributiones in aliquibus Eccleſijs antiquitus introductæ fuiſſent, vt patet ex c. vnico, & ex alijs iuribus præcitatis; in omnibus tamen Eccleſijs quotidianarum diſtributionum vſus non extabat, ſed ex Concilij Tridentini decreto iure merito conſtitutus, & vniuerſaliter introductus fuit.

Quod vero diſtributiones inductæ non fuerint naturali, vel diuino iure, perſpicuum mihi videtur; tum quia ex nullo ſcripturæ loco, vel Eccleſiæ traditione, vel Patrũ teſtimonio diſtributionum vſum habemus. Ergo diſtributionum vſum iure diuino inuentum eſſe, aſſerendum non eſt, cũ Deus ius ſuum poſitiuum aliquo ſcripturæ teſtimonio, vel Apoſtolica, & Eccleſiaſtica traditione, vel Patrum teſtimonio indicare conſueuerit. tũ quia ius naturale ſemper & vbique idem eſt; ſed ante Tridentinum non extabãt diſtributiones in omnibus Eccleſijs, vt patet ex illis Cõcilij verbis, ſtatuit Sancta Synodus in Eccleſijs, in quibus nullę ſunt diſtributiones, &c. Ergo diſtributiones non ſunt de iure naturali. tum quia ſequeretur Summum Pontificẽ non poſſe cum abſente diſpenſare, vt diſtributiones tẽpore abſentiæ capere valeat, aut non poſſe alicui Collegiatæ facultatem dare, vt diſtributionum vſus non ſeruetur; Conſequenter huiuſmodi facultatem, & diſpẽſationem inualidã eſſe; cum Summus Pontifex in iure naturali diſpenſare nequeat. Concedo quidem diſtributiones, poſita ipſarũ inſtitutione, intereſſentibus diuino officio iure naturę aliquo pacto deberi, tum quia dignus eſt operarius mercede ſua, Lucæ 10. tum quia debet in ſpe, qui arat arare 1. Cor. 9. tũ quia hæc eſt diſtributionum natura, vt aſſiſtentibus conferantur: ergo tamen primariam, & formalem ipſarum inſtitutionem à iure naturæ inductam eſſe.

2 Neque obſtãt rationes Patris Monetæ, quod omnis labor optet præmium, & quod nullus ſuis ſtipendijs militet. Quamuis enim tollatur vſus diſtributionum, non ſequitur quenquam ſuis ſtipendijs militare, & præmium laborãdo non recipere; cum fructus beneficij recipiat ad ipſius onera ſuſtinenda, & ad fructuum reſtitutionem obligetur pro rata, ſi onera beneficij non ſuſtineat, vt patet in dictis de obligatione beneficiatorum ad reſidendum in tract. de beneficijs, & beneficiatorum obligationib.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 DIſtributionum vſus ad manutenendum, & augendum honorẽ, & cultum diuinum introductus eſt. Hæc propoſitio patet, tum ex Conc. Trid. ſeſſ. 21. c. 3. initio Cum beneficia, inquit Concilium, ad diuinum cultũ, atq; Eccleſiaſtica munia obeunda ſint conſtituta, ne qua in parte minuatur diuinus cultus, ſtatuit, &c. tum quia, ſicut homines amore præmij facilius trahuntur ad obſequium aliquod præſtandum, ita beneficiarij affectu diſtributionum acquirendarum ad intereſſendum diuinis officijs alliciuntur, & inuitantur. Ita Nau. loco cit. Panor in c. licet de pręben. Decian to. 2. conſ. 69 n. 2. Moneta loco cit. n. 35. Durãdus loco cit. & alij communiter. Hinc licet inferre diſtributiones hoc pacto conſideratas fauorabiles eſſe, vt cõſtabit ex dicendis q. 6. pun. 3. An vero ſimoniacum ſit ad chorum accedere ob diſtributiones, conſtabit ex dicendis de ſimonia, & patet ex dictis de contrac. d. 3 q. 3. pũ. 1. n. 5. verſ. dixi.

QVAESTIO TERTIA.

De conditionibus requiſitis in eo, qui ad diſtributiones admitti cupit.

IN tractatu de beneficijs in genere diſputauimus de conditionibus requiſitis in ijs, qui ad beneficium promouendi ſunt. Hic breuiter agendum eſt de nonnullis qualitatibus, ad eum ſpectantibus, qui obtento Canonicatu, aliove ſimili beneficio, ad diſtributiones admitti poſtulat: non enim eo ipſo, quo quis Canonicatũm adeptus eſt, lucrari poteſt diſtributiones; ſed poſtquam ad eas lucrandas idoneus à Capitulo fuerit adiudicatus. Præcipuæ autem qualitates ſunt, legitima ætas, prima tonſura, ordines, cantus, & ſcientia, de quibus in tribus proximè ſequentibus punctis differendum eſt.

PVNCTVM I.

De beneficio, ac ætate in eo requiſita, qui ad diſtributiones admittendus eſt.

1 *Qui ad diſtributiones admittendus eſt, titulum, & poſſeſſionem beneficij habere debet.*
2 *Item eius eſſe debet ætatis, vt intra annum promoueri poſſit ad ordinem, quem beneficium poſtulat.*
3 *Hoc tamen intelligitur præciſo priuilegio.*
4 *Qui Canonicatum ex priuilegio ante legitimam ætatem obtinuit, poteſt abſque alia diſpenſatione diſtributiones intereſſentibus reſpondentes recipere, non vero quas lucraretur ratione functionis ordinis ſui beneficij.*
5 *Vnde colligere poſſumus an alicui beneficio annexus ſit ordo ſacer.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 QVI ad distributiones admittendus est, titulum, & possessionem beneficij habere debet. Ratio est, quia ius ad distributiones acquiritur ratione beneficij; is autem non dicitur beneficium habere, qui eius titulum, & possessionem nondum adeptus est. Ita definiuit Rota in vna Cartaginen. fructuũ, lunæ 2. Aprilis 1612. coram Reuerendissimo D. Pirouano num. 6. vbi decernit iure meritò à residentia expulsum fuisse quendam Canonicum, qui litibus circa Canonicatum cũ alio contendens petebat ad distributiones admitti; nec alia ratione fuit exclusus, quam defectu tituli, & possessionis, quia duo in solidum respectu eiusdem tituli non possunt habere eandem naturalem possessionem, nec eodem modo sedere in loco Canonicali, cap. licet causam de probation. Vide Menochium de recuperan. remed. 15. nu. 389. & præfatam Rotæ decisionem.

Immo Rota in vna Oneten. mercedis 12. Decembris 1605. coram Reuerendissimo D. Coccino non solum ad lucrandas distributiones requirit beneficij possessionẽ, verum etiam primam residentiam, & fidei professionem; ob id fructus, & distributiones Canonico, qui procurator a Capitulo constitutus est, denegandas esse definit, quandiu abest, antequam faciat primam residentiam, & fidei professionem emittat; salarium vero conuentum, & promissum deberi. Ratio huius decisionis, quæ reperitur apud Monetam in appendice, & est penultima in ordine pagina mihi 317. Ratio inquam, desumitur ex Decreto Tridentini sess. 24. cap. 12. vbi decernitur prouisos de beneficijs curam animarum habentibus, vel de Canonicatibus, & dignitatibus in Ecclesijs Cathedralibus non facere fructus suos, nec illis possessionẽ suffragari, nisi fidei professionem fecerint, iuxta præscriptum eiusdem Concilij.

Verum circa hanc decisionem aduertendum censeo primo, eam ritè procedere in Canonico Ecclesiæ Cathedralis, qui nondum fidei, professionem fecit per se, vel procuratorem; non vero in Canonico Ecclesiæ Collegiatæ, quem ad fidei professionem faciendam non teneri docui in meo tractatu de obligationibus Clericorum, & beneficiariorum in quæst. de obligatione beneficiarij circa fidei professionem pun. 1. quæsito 5 num. 9. de his enim nulla fit mentio in Tridentino, vt ibidem ostendi cũ Sanchez, Garzias, & alijs.

Addo Canonicum, quamuis sit Canonicus Ecclesiæ Cathedralis, non amittere distributiones ob non factam intra bimestre fidei professionem, quia Concilium non loquitur de distributionibus, sed de fructibus, vt cum Moneta, Gonzalez, Azorio, & alijs obseruaui in præfato tractatu loco citato pun. 3. num. 2. vbi iuxta nonnullos Doctores hoc limitari posse dixi; modo beneficium reddat fructus, & distributiones, & non in solis consistat distributionibus. alioquin decretum Concilij inutile redderetur si ad distributiones in tali euentu non extenderetur; nisi fortè dicas non reddi simpliciter inutile, cum afficiat Canonicos, quorum beneficium fructus, & distributiones reddit. Vide quę dixi in præfato tractatu loco cit.

Aduerte secundo id, quod in præfata Rotæ decisione dicitur de eo, qui nondum primam residentiam fecit admittendum esse potius ex fori externi præsumptione, quam ex solida rei veritate, dum Cannonicus re ipsa abfuit ad negotia propriæ Ecclesiæ gerenda alias ad propriam Ecclesiam accessurus, & diuinis officijs astiturus. Ratio est, tum quia negandum non videtur, quin hic re ipsa in euidentem Ecclesiæ propriæ vtilitatem absit, quãuis fortè forum externum præsumat non astiturum; cum nunquam interfuerit, & residentiam in choro nondum inchoauerit. tũ quia sequeretur neque dandas illi esse distributiones, qui culpa Capituli eijcitur, & ab interessentia excluditur. Vide Rotæ decisionem in vna Cartaginen. fructuũ 2. Aprilis 1612. coram Reuerendissimo Domino Pirouano, qua probatur huic Canonico distributiones deberi.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 QVI ad distributiones in Ecclesia Cathedrali, vel Collegiata admitti petit, eius esse debet ætatis vt intra annum promoueri queat ad ordinem, quem ipsius beneficium postulat. Ratio est, quia non potest quis ad beneficium admitti, nisi eam ætatem habeat, vt intra annum possit ad ordinem illi beneficio annexum promoueri, alioquin collatio beneficij inualida est, vt constat ex dictis de beneficijs, dum loquerer de conditionibus ad illa requisitis. Ergo neque admitti potest ad distributiones, nisi hanc ætatem habeat; cum distributiones ratione beneficij conferantur, & ad ipsum consequantur, capit. dilectus, de præbend.

Hinc sequitur habentem Canonicatum, cui annexus est ordo Sacerdotalis, non posse ad distributiones admitti nisi vigesimumquartum annum attigerit. Item si Canonicatui adnexus est ordo Diaconatus, iudicari non debet habilis ad distributiones, nisi vigesimumtertium annum inchoauerit, & sic de cæteris iuxta dicta de Sacramentis, dum quærerem cuius ætatis esse debeat, qui ad ordines promoueri cupit.

3 Hoc tamen intelligitur præciso priuilegio, seu dispensatione; nam Summus Pontifex dispensare potest, vt quis ad beneficium, consequenter etiam ad distributiones lucrandas promoueatur, licet eam ætatem nondum actus sit, quam alioquin beneficium postularet.

4 Immo, qui Canonicatum ante legitimam ætatem ex dispensatione obtinuit, potest in genere absque noua Summi Pontificis dispensatione ad distributiones admitti, nisi aliud ferat consuetudo; accessorium enim sequitur principale.

Non tamen admitti potest ad illas, quæ debentur ratione functionis ordinis, quem Canonicus nondum suscepit, tum quia dispensatio est odium Iuris; consequenter strictè explicanda est, quantum verborum sensus patitur. tum quia par non est, vt commodum sentiat, qui onus non sustinet.

Hinc sequitur obtinentem dispensationem, hoc pacto, vt in omnibus pro maiori habeatur, posse distributiones lucrari, respondentes interessentiæ diuini officij, non vero functioni ordinis, cum illum exercere nequeat, qui eo non est initiatus, licet possit diuinis officijs interesse. Ita Glos. cap. ex ratione de ætate, & qualitate. Panormitanus ibidem, & alij apud Monetam secunda parte quęst 19. nu. 34.

5 Quæres vndenam possimus colligere, an alicui beneficio adnexus sit sacer ordo, & qualis.

Respondeo in Collegiatis colligi debere ex primaria beneficij institutione, vel ex decennali consuetudine, aut legitima constitutione. In Cathedralibus verò omnes Canonicatus, ac portiones annexum habent ordinem sacrũ, & ad Episcopum pertinet decernere, cui beneficio adnexus sit ordo Sacerdotij, vel Diaconatus, vel subdiaconatus iuxta facultatem sibi concessam in Tridentino sess. 24. ca. 12. versic. in omnibus & hac facta diuisione, seu assignatione Episcopus poterit compellere Canonicos, etiam sub pœna priuationis ad eum ordinem suscipiẽdum, quem postulant ipsorum beneficia, vt colligitur ex Trident. sess. 22. cap 4. & sess. 24 cap. 12. & apertè constat ex declaratione Cardinalium apud Garziam 3. p. c. 4. nu. 21. immo poterit ẽt cogere aliquos Ecclesiæ Collegiatæ Canonicos ad sacrũ ordinem suscipiẽdum, si eiusdem Ecclesiæ necessitas hoc postulauerit cap. quæris. de ætat. & qualit. & ord præfic. Non tamen cogere poterit omnes Canonicos Ecclesię Cathedralis ad suscipiendum ordinem Sacerdotalem. Ratio est, tum quia sic fertur declaratum per sacram Cardinaliũ Congregationem. Tum quia hæc facultas ei non datur in Concilio Tridentino sess. 24 ca. 12. cum ibi solum dicatur, vt Episcopus cum consilio Capituli designet, ac distribuat prout viderit expedire, quibus quisque ordo ex Sacris adnexus in posterum esse debeat; ita tamen, vt dimidia saltẽ pars præsbyteri sint; cæteri vero Diaconi, aut Subdiaconi. vbi vero consuetudo laudabilior habet, vt plures, vel omnes sint præsbyteri, omnino obseruetur. vide Zerulam in verbo, Canonia, Monetam loco citato nu. 3. & 4 & quæst. 20. num. 12.

PVNCTVM II.

An prærequiratur ordo in eo, qui ad distributiones admitti petit.

1 *Non est necesse, vt qui ad distributiones admittendus est actu habeat ordinem beneficio adnexum.*

2 Li-

2 *Limitatur nisi adsit consuetudo in contrarium.*
3 *Illi.qui intra annum debito ordine initiatus non est subtrahitur dimidia pars distributionum.*

VNICA PROPOSITIO.

1 CAnonicus,,qui ad distributiones admitti postulat, ad illas præcisa in contrarium consuetudine, admitti debet, etiamsi actu ordinem non habeat, quem tale beneficium exigit. Ratio est, tum quia ad lucrandas distributiones, per se loquendo, sufficit assistentia in diuinis, & debita Canonicarum precum recitatio. Hanc autem præstare potest Canonicus, qui nondum suscepit ordinem beneficio adnexum; quamuis functiones Sacrorum Ordinum exercere, & distributiones ipsis respondentes recipere non possit. tum quia ad beneficij collationem, per se loquendo, non est necessarius ordo beneficio adnexus, sed sufficit, vt intra annum suscipiatur, vt constat ex supradictis. Ergo, neque necessarius est ad lucrandas distributiones, quæ ad beneficij titulum consequuntur. Tum quia sic apertè colligitur ex Clement.2.quæ incipit, vt ij, de ætat. & qualitate, & ordine præficien. vbi decernitur, vt obtinentes beneficium, cui certus ordo annexus est, priuentur dimidia distributionum parte, si intra annum iusto cessante impedimento, ad illum ordinem promoti non fuerint.

Supponitur ergo in dicta Clementina, beneficiarium interim participem esse distributionum quotidianarum, si diuinis intersit, ante susceptionem ordinis tali beneficio adnexi. Ita Glos. ibidem in verbo, ex tunc: quam sequitur Moneta loco citato num.51.& alij communiter.

2 Dixi præcisa consuetudine in contrarium, nam alicubi, vt Mediolani, consuetudine introductum est in nonnullis Ecclesijs, vt Canonici ad distributiones non admittantur donec ordine sui beneficij initiati sint: quæ consuetudo non est improbanda, cum non sine ratione inducatur. nam debito carens ordine non potest beneficij sui munus obire, consequenter à distributionibus arceri potest, donec per ordinis susceptionem ad munus sibi debitum obeundum idoneus reperiatur.

3 Addo etiam præcisa consuetudine, iure communi cautum esse in Clement.2.citata, vt beneficiario, qui infrà annum iusto impedimento cessante, ordinem requisitum nõ suscepit, ex tũc dimidia distributionum pars subtrahatur, quam constitutionem confirmat, & innouat Tridentinum sess.22.cap.4. Existimo tamen hanc pœnam ipso facto non incurri, nec beneficiarium se ipso teneri ad restitutionem istius partis ante sententiam. nam in dicta Clementina habetur verbum, subtrahuntur, quod actionem connotat, vt in simili tradidi de censuris disp. .. quæst.2.puncto 4 §. 2.num.2.cum Pet. Nauar. Auila, Vasquez. & alijs contra Suarez, Monetam, & alios. Vide Hoiedam prima parte q. 17.num 9.& Macignum cap.71.num.137.vbi etiam ostendunt oppositum contraria consuetudine induci non posse.

PVNCTVM III.

De scientia, & peritia cantus requisita in eo, qui ad distributiones cupit admitti.

1 *Promouendus ad distributiones eam habere debet scientiam, quæ ad vniuscuiusque beneficij ordinem requiritur.*
2 *Quæ scientia in Canonicatibus nullum Ordinem Sacrum exigentibus, requiratur.*
3 *Requiritur instructio in cantu.*
4 *Non statim ac quis admissus est ad Capitulum, censetur etiam admissus ad distributiones, & è contra.*
5 *Qui Sacro Ordine initiatus non est, non potest vocem in Capitulo ferre, etiamsi ipse non fuerit in mora, aut etiamsi suscepto Subdiaconatu, noluerit suscipere Diaconatum, vel Sacerdotium beneficio annexum, & nu. 6.*
7 *Decanus, vel Archidiaconus Capitulum conuocare potest, etiamsi Sacro Ordine nondum initiatus sit.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 PRomouendus ad distributiones, seu ad Canonicatum, eam callere debet scientiam, quæ ad vniuscuiusque beneficij ordinem requiritur, vel saltem, vt habilis & idoneus censeatur, qui infra annum eam addiscat, qua ad debitum ordinem promoueri possit.

Ratio est, quia par non est, vt quis ad Canonicatum, & consequenter ad distributiones admittatur, dum eam non habet, vel saltem habiturus speratur scientiam, qua debitas suo muneri partes obire possit. Quæ autem scientia in singulis ordinibus requiratur, constat ex Tridentino sess. 22.cap.1.sess.23.cap 4.11.& 13.& 14.

2 In Canonicatibus vero nullum ordinem annexum habentibus, arbitror requiri saltem, vt promouendus fidei rudimenta edoctus fuerit, sciatque legere, & scribere (hæc enim ad primam tonsuram, quam vnumquodque beneficium supponit, necessaria sunt ex Trident. sessio.23.ca 4.) & præterea nonnullam latinæ linguę scientiam habeat, ita vt construere sciat. Hæc enim etiã iure antiquo requirebantur ex Gom.d. grat.expectat.n.79.& alij. Ergo etiã hoc tempore requiritur, vt rubricas intelligat, vt in diuino officio persoluendo non erret, quilibet enim ea scire debet quæ ad munus suum obeundum necessaria sunt, alioquin periculo errandi se exponeret, vt lumen ipsum naturale clarè indicat.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 PRæter litterarum scientiam in eo, qui ad distributiones admittendus est, requiritur moderata, & sufficiens instructio in cantu, quo diuinum officium recitari solet.

Ratio est, quia nullus ad officium admitti debet, cuius partes obire nequeat. cap. cum in cunctis, de elect & cap. fin. de ætat. & qualitate, & ordin. præficiend. Ita Henriquez libro 9.cap.51.numero 8 Nauar. de horis Canonicis cap 11. num.41. & sequent. Moneta secunda parte quæst. 19.num.35.& alij apud Henriquez loco cit. in commentario littera G.

4 Quæres vtrum fieri possit, vt Canonicus ob imperitiã cantus non admittatur ad distributiones, admittatur vero ad vocem in Capitulo.

Respondeo fieri posse; licet enim ex Canonicatu consurgat ius in habitu ad vocem in Capitulo, & ad distributiones, cap. dilecto de præbend. nihilominus fieri potest, vt quis ijs qualitatibus excultus sit, quæ ad distributiones actu acquirendas requiruntur; non vero ad vocem in Capitulo: vel è contra nam ad distributiones non prærequiritur ordo sacer, requiritur verò ad ferendam in Capitulo vocem; quamuis enim solis Canonicis, præcisa consuetudine, vel priuilegio, competat vox, & locus in Capitulo ratione Canoniæ, seu Canonicatus capit. dilecto, & capit. pro illorum de præbendis; nihilominus eam actualiter ferrè, & sedem in Capitulo, ex Sacra Cardinalium Congregatione, habere non possunt; nisi Ordine Sacro initiati sint, ex capit. vt ij, de ætat. & qualitat Ex Tridentino sessione 22.cap.4. vbi dicitur. Quicunque in Cathedrali, vel Collegiata, vel regulari Ecclesia diuinis mancipatus officijs in Subdiaconatus ordine saltem constitutus non sit, vocem in huiusmodi Ecclesijs in Capitulo non habeat; etiamsi hoc sibi ab alijs fuerit concessum. Ex quo patet consensum Canonicorum, vel Episcopi ad dispensationem non sufficere, cum in iure communi dispẽsare nequeant. Ita Glos. cap. vt ij cit. quam communiter receptam esse testantur Monetam 2.parte quæst.10.num. 4.& Garzias de benef.3 par.cap.4.num.25.vbi Sacrę Congregationis declarationem refert.

5 Addo primo hoc procedere: etiamsi Canonicus non fuerit in mora suscipiendi Sacrum Ordinem; nam iura absolutè Sacrum Subdiaconatus ordinem requirunt in eo, qui vocem in Capitulo habere intendit. in ijs saltem Ecclesijs, in quibus ordo sacer Canonicatibus annexus est; de his enim solummodo sermonem esse in cap. vt ij, & in Tridentino loco citato, censeo cum Moneta loco cit. nu.8. post Imolam, & alios.

6 Addo secundo hoc idem valere, etiamsi Canonicus, cuius beneficium requirit Diaconatum, vel Sacerdotium, suscepto Subdiaconatu ad Diaconatum, vel Sacerdotium infra annum promotus non fuerit. hic enim elapso anno vocem in Capitulo statim amittit cap. vt ij cit.

7 Limitantur prædicta in Decano, seu Archidiacono, ad quem ex officio spectat Capitulum conuocare. Hic enim Capitulum conuocare potest; etiamsi in Sacris nondum

sit

stituit us, vt Sacra Cardinalium Congregatio censuit apud Gartiam loco citato numero 26. vbi hanc rationem affert, quia actus conuocandi Capitulum, in eo proponendi, & resolutiones accipiendi, est actus iurisdictionis, qui competit Archidiacono, etiam in Sacris non constituto.

Ratio vero mea est, quia conuocare Capitulum proponere, & resolutiones accipere, non est vocem in Capitulo ferre; Concilium autem Tridentinum loco citato, & cap. vt ij citato loquuntur de voce in Capitulo ferenda, ad quem Sacrum Ordinem prærequirunt.

Ex dictis igitur constat fieri posse, vt Canonicus non admittatur ad distributiones, admittatur verò ad vocem in Capitulo, & è contra.

QVAESTIO QVARTA,

Cui ad distributiones ius competat.

VAE in hac quæstione disputari possunt, ad hæc capita reuocantur.

Primum est vtrum ius percipiendarum distributionum ad interessentes officijs pertineat, soliq; interessentes distributiones lucrari possint.

Secundum vtrum qui beneficium resignauit, vel cum altero permutauit, frui possit distributionibus, si facta resignatione, vel permutatione adhuc diuinis intersit, antequam resignatarius beneficij possessionem capiat.

Tertium vtrum habens duplicem Canonicatum, vnas, vel binas distributiones assistendo acquirat, & non interessendo amittat.

Quartum vtrum inseruiens Ecclesiæ per Coadiutorem suas faciat distributiones.

Quintum vtrum assistens Choro, sed per mansionarios inseruiens lucretur distributiones.

PVNCTVM I.

An ius percipiendi distributiones ad interessentes officijs pertineat, soliq; interessentes distributiones lucrari possint.

1 *Ius distributionum competit Clericis Ecclesiæ Collegiatæ, vel Cathedralis interessentibus, & inseruientibus iuxtà præscriptum.*

2 *Qui vult lucrari distributiones debet ad eas admitti, interesse, & canere quæ alternatim dicuntur.*

3 *Debet etiam inseruire iuxta munus sui beneficij.*

4 *Ad quem pertineat distributionum quotam horis Canonicis assignare, & quam partem assistentes acquirant.*

5 *Quid inspicere debeant qui distributiones præscribunt interessentibus.*

6 *Canonicus illius Ecclesiæ, in qua aliquæ preces particulares recitantur, non tenetur eas extra Chorum recitare.*

7 *An in distributionibus assignandis habenda sit ratio Capitulorum, & processionum.*

8 *In assignanda distributionum taxa inspiciendam esse officij solemnitatem, & quantitatem.*

9 *In assignanda taxa distributionum non est necessario seruanda forma Pij V.*

10 *Ius percipiendi distributiones competit solis interessentibus, ob id Canonicus qui choro non interest etiam primis sex mensibus, aut tempore permisso in Concilio Tridentino, non lucratur distributiones.*

11 *Canonicus assistens lucratur distributiones etiamsi peccator sit, occultus, vel publicus, vel fornicator.*

12 *Attentè non recitans, aut obdormiens, aut confabulans alijs recitantibus, etiamsi ad lectoralia non percipit distributiones.*

13 *Canonicus non amittit de iure communi distributiones dū non est in suo stallo, aut non induit habitum Canonicorum, sed quia non recitat.*

DVO principaliter quæram in hoc puncto.

Primò vtrum ius distributionum ad interessentes pertineat.

Secundò vtrum hoc ius solis interessentibus competat.

PRIMA PROPOSITIO.

1 IVS percipiendi distributiones competit Clericis Ecclesiæ, vel Cathedralis, vel similis, qui diuinis officijs ad distributiones admissi in suis Ecclesijs intersunt, & inseruiunt iuxta legitimā sui Capituli constitutionem, aut superioris dispositionē, vel dispensationem. Hæc propositio constat ex cap. vnico de Clerico non residente in 6. ex cap. licet de præbendis, ex Clement. vt ij, qui de ætate, & qualitate: ex extrauaganti 11. quæ incipit cum nonnullæ §. præterea de præbendis, inter communes, & ex Tridentino sess. 21. cap. 3. sess. 24. ca. 12. Quamobrem beneficiarij habentes Canonicatus, vel dignitates, vel alias præbendas ad Collegium ipsorum beneficiariorum pertinentes, vt Archipresbyter, Archidiaconus, Decanus, Præpositus, Primicerius, Pœnitētiarius, habens prębendam Doctoralem, simplices Canonici, Mansionarij, (quos aliqui vocant assisos, alij officiales, alij portionarios,) & denique Capellani Choro deputati instar aliorum Canonicorum, possunt distributiones lucrari. Idem censeo regulariter dicendum de Canonico, qui supra numerum in aliorum Canonicorū cętum simpliciter, & cum iuribus Canoniæ cooptatus est. cap. pro illorum, de præbendis, cap. dilectus primo eodem titulo Ita Hoieda prima parte cap. 11. de incompatibilit. beneficior. num. 6. & 7. vbi refert Bartolum, Baldum, Ferrariensem, & alios. Gometius de grat. expect. & Moneta de distrib. quæst. 1. parte 2. qui fusè, & erudite hanc rem prosequitur, & alij DD. cit.

Ratio cur distributiones non solum debeantur Canonicis antiquis, verum etiam iunioribus supra numerum cōstitutis, sed interuenientibus, est quia sunt veri Canonici, & assistunt, vt suppono. Ergo ius ad distributiones habere debent, ne à Choro retrahantur, vel inuiti ad chorum accedant. Ita Castr. libro 1. consil. 170. & Tuscus loco statim citando.

Hoc tamen limitandum est, modo Canonici creati non fuerint supra numerum cum clausula sine præiudicio antiquorum Canonicorum: tunc enim percipere nequeunt distributiones, donec aliquam præbendam in futurum vacaturam re ipsa obtinuerint, scienter enim hoc pacto Canonicatum consecuti sunt, scienti autem, & volenti non fit iniuria. Ita Castr. loco citato, & Cardin. Tuscus tom. 2. lit. D. concl. 514. num. 12.

Addo etiam cum præfatis Doctoribus Canonicos supra numerum constitutos, & creatos lucrari mortuaria, & oblationes, quę singulis Canonicis fieri consueuerunt, vt sunt candelæ, pecuniæ, prandia, & his similia, modo hæc mortuaria

tuaria relicta sint postquam Canonici supra numerum cõstituti sunt. Quamuis enim hoc in casu aliquid minus cõtingat antiquis Canonicis,& consequenter aliquod præiudicium ipsis afferatur; nihilominus hoc præiudicium non infertur ipsis contra disponentis voluntatem, sed iuxta ipsius intentionem, qui singulis Canonicis tantum conferri decreuit, quilibet enim est rei suæ moderator, & arbiter.

2 Dixi in propositione,qui diuinis officijs intersunt ad distributiones admissi, vt indicarem, distributiones non acquiri à quolibet Canonico post adeptam beneficij possessionem, nisi ad residentiam sit admissus, & choro intersit ex cap. vnico de Cler. non resid. & alijs iuribus infra adducendis.

Addo nudam præsentiam non sufficere,sed opus esse,vt deuotè recitet,& personaliter canat, vt patebit ex dicendis, & ex ijs, quæ supra tradidi de horis Canonicis disp. 1. quæst.3.puncto 2.§.1.sub finem, sicque expresse decernitur in Concilio nostro Mediolanensi primo loco statim citando; non tenetur tamen Canonici canere cantu figurato,sed sufficit, dum officium eo cantu canitur per mansionarios, aut alios,assistant,& taceant;sic enim admittit recepta consuetudo, idem procedit de cantu firmo,dum in aliqua Ecclesia mos est,vt aliqua diuini officij pars cantu firmo per mansionarios canatur. Ita Per. Nauar. lib.2. de rest cap.2 dub.3 num.105. Comitolus in respons. moral. quæst.62. num.2.Moneta 2.par.de destrib quæst.2. num.5. & 8. Suar. Nauar. Reginald. & alij,quos supra retuli disp. 1.q.3 §.1. ad finem.

3 Dixi & inseruiunt &c. quia ad percipiendas distributiones non sufficit assistentia, & simplex diuini officij decantatio;sed adhuc opus est,vt ea præstentur munera,quę vniuscuiusque beneficium postulat, & quæ in aliquibus Ecclesijs præscribuntur sub amittendarum distributionũ pœna. Cum enim in Tridentino sess 22.cap.3. & 4. & sess. 24.cap.12.decernatur, vt Episcopi compellant, etiam grauibus pœnis,beneficiarios ad obeunda per se ipsos propria munera, & officia,iure merito vigore Tridentini alicubi sancitum est, vt Canonici non obeuntes sua officia, dum sua ad ipsos reddit hebdomada,certa distributionum quantitate careant. Quamobrem in actis Mediolanensis Ecclesiæ, Concilio Prouinciali primo, titulo, qui dignitates,personatus,aut Canonicatus habent,sic habetur. Quibus Canonicatibus,præbendis,dignitatibus, aut personatibus,& officijs adiunctum est munus aliquod præsbyterij, Diaconatus,aut Subdiaconatus, qui ea obtinent, si quẽadmodum Tridentino Concilio præscriptum est, suo officio per se non fungantur,priuentur eius officij distributionibus,in quo muneri suo defuerint,nisi legitime impediti impetrata licentia ab eo,qui choro præsederit, vel superiore ordinario per alios satisfecerint. hebdomadario vero Canonico grauiores pœnas iniungit idem Concilium Prouinciale; inquit enim Concilium. si Canonicus hebdomadarius suo officio defuerit statutis diebus,Missam,aut Vesperas non canendo, dierum triũ distributionibus careat, quas Episcopus arbitrio suo,vel cęteris choro operam dantibus diuidat,vel in locorum piorum vsum conferat;tributa tamen aliqua parte Canonico,qui collegæ munus expleuerit.

4 Dixi iuxta Capituli constitutionem, vel Superioris dispositionem, primo, vt obseruarem Episcopi munus esse, vt quemlibet compellat ad sua officia præstanda sub pęna amissionis distributionum, & sub alijs grauioribus pœnis,vt proximè ostensum est,& statim probabo.

Secundo, vt indicarem beneficiario ius competere percipiendi pro assistentia tantam distributionum partem, quantam vnicuique horæ, aut Capitulum,aut Episcopus applicuerit;cum ad hos spectet decernere, vt tantum detur ei,qui Matutino interrerit, tantũ,qui Missæ,aut Primæ astiterit,& sic de reliquis. Oldradus consil.56.in fine. Tuscus tom.2.lit.D. concl.515. & alij statim citandi.

Ratio est,tum quia ad Episcopum cum Capitulo pertinet ea decernere, quæ ad spiritualem Ecclesiæ administrationem faciunt.cap. cum omnes, de constitut.& in c. vnico de Clerico non residente dicitur, distributiones assistentibus conferendas esse, iuxta Ecclesiæ cuiuslibet ordinationem rationabilem,iam factam,vel faciẽdam.tum quia, cui conceditur aliquid, censetur etiam concedi mediũ ad illud consequendum; alioquin vana, & inutilis reddi posset concessio, sed Episcopus potest compellere ad assistendum, & recitandum officium in choro, ex Tridentino sess.24.cap.12. Ergo etiam potest distributionum quantitatem decernere, cuius iacturam faciant Canonici non interessentes,& lucrentur assistentes.

Eadem facultas in eodem Concilio permitti videtur Conc. Prouinc.

Addo Capitulum ipsum posse sine consensu Episcopi hanc distributionum taxam singulis præscribere; quamuis enim Capitulum ea statuere nequeat, quæ ad totam Diœcesim pertinent, potest tamen ea decernere, quæ ad ipsummet Capitulum spectant, vt docui de leg. quæst. 1. puncto 3. idque constat ex cap.edoceri de rescript. & cap. ex litteris,de constit.

Si quæras quid seruandum sit ab Episcopo, vel à Capitulo in distributionum assignatione.

Respondeo hanc rationem ineundam esse,primo,vt nõ solum habeatur ratio horarum Canonicarum;verum etiã ipsius Missæ, quamuis enim Missa Capitularis non veniat nomine horarum Canonicarum,vt obseruat Panormit. c. 1. de celebratione Missarum. Nauarrus de horis Canonicis cap.3.num.29.Moneta de distribut.1.parte quæst.4.nu. 16.& alij,quos ego retuli de Missæ Sacrificio. Venit tamen nomine diuini officij cap.1.de celebrat Missarum cum autem distributiones conferendæ sint assistentibus diuinis officijs cap. 1. de Clerico non resid. sequitur distributiones conferendas esse assistentibus Missæ Conuentuali.

Secundò,vt habeatur ratio non solum diuini officij vniuersalis,quod in alijs Ecclesijs communiter persoluitur;verum etiam aliorum officiorum,quæ ex legitima consuetudine,vel particulari illius Ecclesiæ statuto in tali Ecclesia persoluuntur; hæc enim omnia ad diuinum officium pertinent, ad quod, sicut ex obligatione particularis statuti, vel constitutionis Canonici illius Ecclesiæ tenentur; ita etiam sub pœna amissionis distributionum ad satisfaciendum illi obligationi cogi possunt; consequenter in assignatione distributionum horis Canonicis facienda inspiciendum est ad horas particulares præces ex particulari statuto,vel consuetudine debitas,vt benè Moneta 2.par.quęst. 3.Nauar.Suarez,Molfesius, Vasq. & alij quos supra retuli pun.3.quæsito 2.

6 Obserua tamen Canonicum illius Ecclesiæ,in qua peculiaris consuetudo, vel statutum extat recitandi certas præces,exempligratia, Officiũ Beatissimæ Virginis, quod in alijs Ecclesijs eiusdem Diœcesis non recitatur,non teneri ad illas præces, dum officium extrà chorum, & priuatim recitat. nam huiusmodi consuetudo, vel statutum videtur solum afficere Collegium, seu Capitulum ad illud officium in choro recitandum; non vero ad singulos extendi;consuetudo enim solum obligat quatenus a communitate recepta est; consequenter qui diuinum officium extra chorum recitat,non recitatis huiusmodi pręcibus, capax est distributionum modo absit ex causa, ob quam distributiones absentibus non denegari inferius explicabo. Ita Nauar. loco cit. num.5. & 6. Graffius prima parte lib. 2. cap.53. num.23. Moneta numero 10. Vincentius Filiucius tomo 2. tractat. 23. cap 7. numero 243. & alij contra Paludanus Medinam, & alios apud Macignum capit. 29. numero 10.

7 Tertio alicubi in distributionum diuisione, non solum respectum fuisse ad ipsas preces, quæ in choro celebrãtur; verum etiam ad Capitula, aliasque spirituales actiones, vt ad supplicationes, seu Processiones, quæ aliquando de Summi Pontificis, vel Episcopi mandato, vel ex Ecclesiæ consuetudine peraguntur. Moneta 3. par. quæst. 10. num. 32.& alij DD.cit.Quid autem in Prouincia Mediolanensi, circa huiusmodi distributiones in supplicationibus,vel Capitulis acquirendas,sancitum sit;videri potest in actis Ecclesiæ Mediolanensis,in Concilio Prouinciali 4. tit.de processionibus,& alibi.

8 Quarto vt in prudenter assignanda distributionum taxa inspiciatur solemnitas,quantitas,officij,& temporis in eo insumendi,aliæque huiusmodi circumstantiæ,quæ assistentem diuinis maiori, vel minori distributionum copia dignum efficiunt. Quamobrem maior quantitas respondere debet Matutino, quam alterius horæ paruæ, Missæ quàm Tertiæ,& sic de cæteris.

9 Non est tamen in hac taxa constituenda circa Collegiatas Ecclesias necessario seruanda constitutio Pij Quinti,quæ incipit,ex proximo Lateranensi Concilio,& decernit certam fructuum summam,qua non recitantes diuinũ

offi-

officium carere debent: nam in illa constitutione sermo est de fructibus amittendis ab eo, qui simpliciter diuinum officium prætermittit, non verò de distributionibus; consequenter non impedit, quin taxa distributionum per non assistentes amittendarum alia ratione prudenti iudicio præfigi, & definiri possit.

PRIMA PROPOSITIO.

IVS percipiendi distributiones competit solis interessentibus diuinis officijs verè, ac realiter, vel saltem fictione iuris. Hæc propositio perspicuè constat ex dictis in prima, & constabit ex infra dicendis.

10 Ex dictis in præcedentibus propositionibus colligitur primo Canonicum qui diuinis non interest, non lucrari distributiones. Et hoc procedit primo etiam in tribus illis mensibus, qui Canonicis in Tridentino sess. 24 cap 12. permittuntur, licet enim Canonici eo tempore absentes non priuentur fructibus; distributiones tamen ipsis non cōceduntur, vt ex sacræ Cardinalium Congregationis declaratione 3. Augusti 1586. obseruat Gonzalez ad regul. 8. §. 7. proœm. num 182. & Riccius decisio 494. nu 10.

Ratio est, quia distributiones conferuntur interessentibus diuinis officijs. Sed de hac re infra.

Secundo procedit etiamsi pro primis sex mensibus non intersit. Quamuis enim beneficiarius, qui primis sex mensibus à die adepti beneficij officium non recitat, lucretur fructus ex constitutione Pij V. 138. quæ incipit, ex proximo Lateranensi Concilio, quam supra explicaui, non tamen lucratur distributiones, quia Pius Quintus de his nō loquitur; cum fructus à distributionibus distinguantur, & distributiones solis interessentibus, & recitantibus debeantur, vt bene Moneta 2 parte quęst. 17. num 42 & alij communiter. Et hoc verum esse arbitror contra Riccium decisio. 479. ad finem, etiam si beneficium in solis consistat distributionibus.

Ratio est, tum quia ita Sacra Congregatio declarauit apud Garziam 3. par. cap 2. num 250 & seq. tum quia vbi ius non distinguit, neque nos distinguere debemus ca. Romanorum 19. distinctione. Ex iuris dispositione ius ad distributiones ijs solum competit, qui diuinis intersunt, nisi peculiari gaudeant priuilegio.

Dices distributiones succedunt in locum fructuum, quā do beneficium nullos alios reditus habet, præter distributiones. sicut ergo beneficiarius non recitans primis sex mēsibus diuinum officiū potest fructus lucrari, ita etiam poterit distributiones non assistens eo tempore diuinis officijs.

Respōdeo distributiones succedere in locum fructuum, quando alioquin priuilegium inutile redderetur. Hic autem non redditur inutile, cum operetur in ijs, quorum beneficia redditus, & distributiones habent, neque necesse est, vt generale priuilegium in singulis personis vim habeat, sed in ijs, ad quos priuilegij verba extenduntur: Priuilegium autem Pij V. loquitur de ijs, qui priuatim non recitant, & de fructibus, qui priuatæ recitationi respondēt. Ita in simili Gonzalez num. 202.

11 Secundo colligitur Canonicum, qui diuinum officiū attentè, & studiosè in choro recitat, lucrari distributiones, siuè Canonicus sit vir iustus, siuè sit peccator occultus, aut publicus. Nam facit quod ab Ecclesia præscriptum est ad lucrandas distributiones; licet quo ad Deum non rectè in seruiat. Ita Pet. Nauar. de restit lib. 2. cap. 2. num. 206. & alij quos in simili referam de excommunicato, vel suspenso tolerato; superius retuli disp. 1. quęst. 2. puncto 3. ad finem. Excipit Moneta 2. parte quæst. 12. num 42. Notoriū fornicatorem, quia iste debet in officijs euitari, cap. quæsitum, & cap. vestra de cohabitat. Clericorum, & mulierū. Sed male meo iudicio excipit, quia Clericus notorius fornicator, seu concubinarius, hoc tempore vitandus non est, nisi post debitas monitiones iuxta Tridentini præscriptum sessio. 25. capit. 14 suspensus, vel excommunicatus fuerit.

Vide, quæ diximus de matrim. quæst. 4. pun. 14. num. 19. & de Sacramentis disp. 4. quæst. vnica puncto 12. vers. vtrum verò, cum Auila, Henriquez, Lazario, & alijs, quibus adde Riccium in praxi decis. 361. Garziam de benef. parte 7. num. 20. & 21. vsque ad 63. Couar. Clement. si furiosus parte prima §. 1. num. 5. Vgolin. de irregul. ca. 47. §. 9. Suarez de censuris disp. 31. sect. 4. nu. 10. & 15. Valentiā tomo 4. disp. 3. quæst. 5. puncto 3. & quamplures alios, quos præcitati Doctores allegant, asserentes Canones antiquos in Tridentino reuocatos esse, vel saltem contraria consuetudine abrogatos.

12 Tertio Canonicum, qui notabilem officij diuini partem attentè non recitat, aut deuotè non attendit, dum aliqua diuini officij pars persoluitur non lucrari distributiones, vt si confabuletur, aut voluntariè obdormiat, vel quid simile attentionem impediens faciat. Ratio est, quia non dicitur diuinis officijs interesse modo ab Ecclesia præscripto: Ecclesia enim non præscribit materialem corporis pręsentiam in choro, sed formalem, quæ requiritur ad orandū vel participandum in oratione, nec dicitur præsens, qui nō attendit. L. coram Titio ff. de verborum significat. Ita cōmuniter Doct. quos supra retuli de horis Canonicis d. 1. q. 5 pun. 2. & q. 3. pun 3. §. 1. contra Garziam, & alios quos d. 1. allegaui.

Maior difficultas est, vtrum Canonicus ad distributionum restitutionem teneatur si confabuletur, vel obdormiat, vel quid simile faciat, dum Sacerdos secreta dicit, aut dum fit Processio, aut dum aliqua diuini officij pars à Cantoribus, vel à Mansionarijs ad lectoralia persoluitur.

Respondet Moneta de distrib. 3. parte quæst. 7. num. 75. huiusmodi Canonicos lucrari distributiones, nec ad illarū restitutionem teneri, modo illam horam priuatim recitauerint. Ratio est, quia hæc faciunt eo tempore, quo non tenentur aliquid recitare. Idem à fortiori tenet Garzias 3. parte de benef. cap. 2. nu. 514. dum asserit ad lucrandos fructus, & distributiones sufficere solam assistentiam in choro, etiamsi non cantent, nec sint attenti, sed cum alijs loquantur, quamuis in hoc malè faciant cap. dolentes. & Clement. 1. de vita, & honest. Cleric. & mortaliter peccent, si excessus fuerit notabilis. idem innuit Toletus, & alij, quos supra retuli quæst. 3. puncto 2. § 2. versic. secundo sequitur.

Egò verò arbitror ad restitutionem teneri. Ratio est, tum quia, qui attentè non recitat, vel ad socios recitantes non attendit, non dicitur cum ipsis participare in diuino officio; ergo neque participat, qui confabulatur, vel obdormit, vel quid simile facit, dum Sacerdos secreta dicit; aut dum fit Processio, vel dum Antiphonæ, Responsoria, & similia per Mansionarios canuntur. Ergo neque percipiet distributiones illi parti respondentes, modo pars notabilis sit, vt supra dictum est. tum quia distributiones non conferuntur ob solam corporalem, & materialem præsentiam; sed ob formalem, & humanam, vt in simili dixi de præcepto Missæ audiendæ. Qui autem confabulatur, vel obdormit: dicitur solum materialiter interesse. Ita Suarez, & alij, quos superius appellaui q. 3. pun. 2. & quæst. 5. pun. 2. nu. 17.

13 Quarto, Canonicum lucrari distributiones, dum choro interest, & cum alijs diuinum officium recitat; etiamsi forte non sit in suo proprio stallo, aut non sit indutus vestes, & habitum, quem cæteri Canonici deferre solent, vt si, exempli gratia; Canonicus sit Prothonotarius, & induat rochettum, & mantelletum more Prothonotariorum, aut si Canonicus sit Vicarius Episcopi, & deferat vestes Prothonotariorum, & Prælatorum. Ratio patet ex supradictis. quia facit quod à iure præscribitur ad lucrandas distributiones, & dicitur conuenire ad Chorum ad psallendum iuxta cap. vlt. 92. distinct.

Hæc tamen intellige præcisa peculiari constitutione, aut consuetudine in contrarium: non enim implicat per constitutionem caueri, vel consuetudine induci, vt distributiones non conferantur Canonico, qui in suo loco non sedet, aut proprias Canonicorum vestes non gestat, vt bene obseruat Moneta de distribut. 2. par. quæst. 9. ad finem, subdens, aliquid peculiare circa habitum in Prouincia Mediolanensi statutū esse in Concilio Prouinciali 4. parte 2. titulo, quæ pertinent ad sanctissimum Missæ sacrificium, & diuinum officium. Videndum est ipsummet Concilium.

Occasione eorum, quæ in præcedentibus diximus, nonnulla emergunt dubia, quæ maioris perspicuitatis gratia in sequentibus punctis explicanda duxi.

PVN-

PVNCTVM II.

Vtrum qui beneficium resignauit, aut cum altero permutauit possit distritiones percipere, si facta resignatione, vel permutatione adhuc diuinis officijs intersit, antequam is, in cuius fauorem facta fuit resignatio, possessionem cœperit, vel residere incæperit.

1 *Quotuplex sit resignatio.*
2 *Resignatio facta in alterius fauorem non censetur completa donec, alter beneficij possessionem caperit.*
3 *Resignans absolutè non potest distributiones capere, postquam resignatio acceptata fuit à Summo Pontifice.*
4 *Resignans sub conditione, potest distributiones lucrari, donec alter possessionem beneficij acceperit.*
5 *Fructus percepti medio tempore pertinent ad resignatarium, in cuius fauorem facta fuit resignatio. Secus dic de distributionibus medio tempore perceptis, istæ enim debentur resignanti, qui diuinis officijs assistit.*

1 PRO solutione, præmittendum est resignationem duplicem esse. alteram puram, & simplicem, quæ ad nullius fauorem fit; alteram non puram, nec simplicem quæ fit ad fauorem alterius simpliciter, & absolutè, vel ex causa permutationis. Resignatio pura, & simplex completa censetur statim, ac illam legitimus in hac re superior acceptauit, vt patet ex dictis de priuilegijs puncto 8. §. 4. vbi ostendi, quandonam priuilegium vim suam amittat per renunciationem, & in terminis de fructuum acquisitione tradit Paris. de resignatione benef lib. 1. quæst. 3. & 6. Gonzalez ad regul. 8. glos. 15. §. 2. nu. 40. & sequentibus, vbi refert Rotæ decisiones, aliosque Doctores: & expressè loquens de distribut. Moneta 3. par. q 6. nu. 54.

2 Resignatio vero facta ad fauorem alterius titulo permutationis non videtur completa, nisi, postquam permutans posséderit beneficium illius, cum quo permutat, nisi fortè fuerit in Mora; vt patebit ex dicendis de permutatione beneficiorum, & colligitur ex ijs, quæ allegat Gonzalez num. 36. & seqq item facta titulo resignationis in fauorem alterius, non videtur completa, & perfecta; nisi resignatarius beneficium acquisierit, eiusque possessionem cęperit, modo per ipsum non steterit ne possessionem capiat, dispositio enim conditionalis non subsistit non adimpletis conditionibus, hoc posito sit.

VNICA PROPOSITIO.

3 RESignans purè, & absolutè, non potest, facta beneficij resignatione, eaque à Summo Pontifice acceptata, distributiones subsequentis temporis lucrari. Ratio est, quia ius ad distributiones habetur ratione tituli veri, vel saltē colorati, c dilectus, & c. pro illorũde præb. hic autem, facta beneficij resignatione, eaque à Summo Pontifice acceptata, caret beneficij titulo; ergo non potest beneficij fructus, vel distributiones. quæ beneficij titulo cōferuntur, percipere. Ita Paris. & Moneta locis citatis. Hieronymus Gabriel consil. 192. num. 3. & seqq. & alij apud Gonzalez loco citato nu. 4.

4 Resignans vero sub conditione in fauorem resignatarij, potest distributiones lucrari interessendo, donec resignatarius possessionem cęperit, modo per ipsum non stet, quo minus possessionem capiat, aliæve conditiones in resignatione appositę impleantur.

Ratio est, tum quia resignans non censetur titulum, & dominium amisisse, donec resignatio completa sit, seu donec impletæ fuerint conditiones, sub quibus facta fuit resignatio. Resignatio autem censetur facta sub hac conditione, si resignatarius plenè acquirat beneficium, vel nisi per ipsum steterit, quo minus plenè acquirat: par enim est acquirere, & per ipsum stare, quo minus acquirat cap. licet Episcopus, de præbendis in 6 tum quia resignans permanere potest in beneficij possessionem, donec resignatarius beneficij possessionem accipiat, vt Parisius probat q. 7. num. 9. Ergo potest etiam onera beneficij persoluere, ergo potest etiam distributiones interessendo percipere. Ita Moneta num. 55. & alijs quos retuli de permutationibus beneficiorum.

5 Obijcies resignans non potest sibi retinere fructus pendentes, vel medio tempore perceptos inter consensum, & captam à resignatario possessionem, vt ex communi Doctorum sententia tradit Paris. loco citato quæst. 6. num. 60. & seq Gabriel libro 1. consil. 192. & 194. nu. 10. Cassador. Probus, & alij apud Garziam de benef. 2. p. cap. 1. nu. 126. Ergo neque potest percipere distributiones.

Omissa responsione Monetæ, quæ difficultatem non soluit. Respondeo negando consequentiam. Ratio disparitatis, est, primo quia hæc est natura traditionis conditionalis, vt effectum non habeat ante conditionis euentum, adimpleta vero conditione retrotrahatur ad diem celebratæ dispositionis, ac si ab initio purè, & absolutè celebrata fuisset, vt alijs relatis tradunt Garzias & Gonzalez locis statim citandis. si autem resignatio ab initio purè, & absolutè celebrata fuisset, fructus medij temporis cederent resignatario. Ita Gabriel, Cassadorus, Rota, Parisius, & alij apud Gonzalez ad regu. 8. glos. 15. §. 2. num. 42. vers. & ex die, & apud Garziam num. 128. secus accidit in distributionibus, ob peculiarem ipsarum naturam, & proprietatem. cum enim distributiones non tribuãtur, nisi interessentibus, & resignatarius non interfuerit, nō debentur resignatario, sed resignãti diuinis officijs interessenti, qui beneficij titulum non censetur à se abdicasse, nisi adimpletis conditionibus, sub quibus beneficij resignationem fecit Secundo, quia recipit fructus nomine resignatarij, non proprio: Distributiones vero percipit nomine proprio ob propriam, & personalem interessentiam, quam nullus pro altero præstare potest, vt ex dicendis clarius constabit.

PVNCTVM III.

Vtrum qui dignitatem, & Canonicatum, seu duplicem Canonicatum habet, vnas tantum distributiones interessendo acquirat, an binas. & vtrum non assistendo vnas, vel binas perdat.

1 *Habens duo beneficia non potest in vtroque residere.*
2 *In qua Ecclesia residendum sit, dum quis plura beneficia habet.*
3 *Habens duplicem Canonicatum non percipit binas distributiones.*
4 *Hoc tamen limita primo, præcisa dispensatione.*
5 *Limita secundo præcisa consuetudine.*
6 *Quadraginta anni requiruntur ad præscribendam huiusmodi consuetudinem.*
7 *Ratio differentiæ cur habens plura beneficia recipiat fructus omnium vnica recitatione, non vero recipiat distributiones omnium vnica assistentia.*
8 *Afferuntur nonnullæ obiectiones, & soluuntur.*

PRæmitto primo me hic loqui de eo, qui dignitatem, & Canonicatum, seu duplicem Canonicatum habet cōpatibilé ex dispensatione, vel alio titulo. nam si Canonicatus non sint compatibiles ex priuilegio, vel alio titulo, constat ex dictis de pluralitate beneficiorum in tractatu de benef. huiusmodi beneficiarium non posse plura beneficia tuta conscientia retinere, consequenter nec posse fructus, & distributiones capere.

1 Præmitto secundo, me hic non loqui de habente plura beneficia in diuersis Ecclesijs; constat enim beneficiarium, quamuis vtrumque beneficium ex legitima dispensatione obtineat, non posse vtrique Ecclesiæ interesse (nisi fortè officia diuerso tempore celebrentur,) consequenter nec posse plures distributiones capere, sed eas solum, quæ respondent interessentiæ illius Ecclesiæ, in qua pro tempore inuenerit, & in qua interesse voluerit. capax enim est distributionum illius beneficij in quo residet, & quod iustè retinet, cap. dilectus 1. de præbendis.

2 Verum si duo beneficia dignitate inæqualia, habet, in dignio-

digniori residere tenetur. Si habeat ex dispensatione duo beneficia residentiam requirentia, in eo residere tenetur, in quo maior est necessitas, seu causa residendi. si æqualis est necessitas, residere potest in quo maluerit. tum quia non est maior ratio cur in vno potius, quam in altero residere teneatur. tum quia sic declarauit sacra Cardinalium Congregatio, cuius declarationes refert Garzias 3. parte cap. 2. num. 183. & sequenti Quamobrem habens dignitatem in Collegiata, & sedem in Cathedrali, tenetur in Collegiata residere: & habens Canonicatum, & Monasteriũ, cui animarum cura non est annexa, in Collegiata residere tenetur. Ita sacra Cardinalium Congregatio apud Garziam num. 182. & sequentibus, & Rota coram Illustrissimo Sacrato. Hic ergo loquor de habente dignitatem, & Canonicatum, seu duplicem Canonicatum in eadem Ecclesia; cum legitima dispensatione. Hoc posito, plures dubitandi rationes possent hic afferri, quas in obiectionibus proponemus.

VNICA PROPOSITIO.

3 Habens dignitatem, & Canonicatum; vel duplicẽ Canonicatum in eadem Ecclesia, non potest, pręcisa dispensatione, vel consuetudine, duplices distributiones vtrique Canonicatui respondentes lucrari.

Ratio est primo, quia ex regula generali tradita de leg. quæst. 1. puncto 9. num. 4. non possumus vnico actu duplici obligationi satisfacere, nisi legislator aliter intendat. Non enim possumus vnica solutione pluribus debitis iustitiæ commutatiuæ satisfacere; nec pœnitens, cui à Confessario in diuersis confessionibus, pro salutari peccatorum pœnitentia iniunctum est, vt circulum Beatissimæ Virginis persoluat, vnica vnius Coronæ recitatione satisfacit; nec Sacerdos, qui eleemosynam pro duplicis Missæ celebratione accepit, vnico Missæ sacrificio onus sibi iniunctũ persoluit, &c. Ergo neque possumus vnica residentia duplices distributiones percipere.

Secundo, quia distributiones veniunt nomine alimentorum, vt probat Moneta num. 8 ex cap. de cætero. & ex ca. vnico, de Clerico non residente; in quibus iuribus distributiones appellantur victualia. Sed alimenta non iterãtur L. alimenta §. Basilicæ ff. de aliment. & cib. legat. nam si alimenta legentur Diaconis, & Præsbyteris, Priori, & Fratribus, is, qui simul est Diaconus, & Præsbyter; Prior, & Frater duplicia alimenta, ratione duplicis officij non obtinebit. Ergo neque duplices distributiones obtinebit, qui simul est Archidiaconus, & Canonicus, vel qui duos simul habet Canonicatus.

Verum ad hanc rationem responderi posset, distributiones, propriè loquendo, non esse alimenta, sed emolumentum, seu stipendium iure Canoniæ debitum ob personale ministerium. Præterea etiamsi daremus distributiones nomine alimentorum venire, negandum tamen non videtur, quin maiora alimenta ratione maioris dignitatis, & oneris debeantur.

Tertia ratio, quia iudicandum est in fauorem distributionum, dum faciunt ad augendum diuinum cultum, vt patebit ex dicendis quæst. 6. puncto 3. propositione 1. In hoc autem casu, si plures distributiones concedantur habẽti plures Canonicatus, potius faciunt ad diminuendum cultum, quam ad augendum. Ergo iudicandum non est in fauorem pluralitatis distributionum, seu possidentis plures Canonicatus.

Quarta ratio, quia qui duos sub eodem tecto Canonicatus habet, non magis residet, nec maius seruitium Ecclesiæ præstat, quam si vnicum tantummodo haberet. Ergo par non est, vt duas capiat distributiones, cum hæ residenti, & seruitium Canonicatui debitum præstanti tribuendæ sint, cap. vnico de præbendis in sexto. tum quia Sacra Cardinalium Congregatio, teste Garzia de benef. 3. parte cap. 2. num. 185. versic. quarto dubitatur, bis declarauit, obtinentẽ legitimè duas dignitates, debere in digniori residere, & posse fructus præbendæ alterius dignitatis percipere, non tamen quotidianas distributiones, quæ illi responderent. Ita Garzias loco citato, & statim citando. Azor. 2. parte lib. 7. cap. 7. quæsito 13. Gomez in tractat. de expectatiuis num. 5. Curtius, & Antonin. apud Azoriũ loco citato, Gigas, Francus, & alij apud Monetam de distribut. 2. parte quæstio. 4. num. 6. contra Abbatem, Baldũ, & alios, quorum sententiam communem appellat Felinus in cap. cum olim de sentent. & re iudicata, eamque veriorem arbitratur Couar. 2. var cap. 13. num. 6. Contra Garziam 11. parte cap. 5. num. 211. Azorium sibi contrarium 2. parte libro 3. cap. 11. quæsito 19. vers. sed roget. Carolum Macignum cap. 69. num. 11. Hoiedam de incompatibilit. prima parte cap. 12. num. 15. & sequenti, vbi plures alios refert, quos etiam refert, & approbare videtur Cenedo ad Clement. 3. p. collect. xv nu. 5. pagina mihi 534 arbitrantes, etiam præcisa consuetudine, duplices distributiones lucrari, sicut etiam duplicem vocem in Capitulo habere putant eos, qui dignitatem, & Canonicatum, habent in eadem Ecclesia, de qua re infra in quarta obiectione loquemur.

4 Dixi in propositione præcisa dispensatione, quia Summus Pontifex in hac re dispensare potest. Superior enim dispensare potest, vt quis vno, & eodem actu pluribus præceptis satisfaciat, vt docui de legibus loco citato; non præsumitur tamen in hac re dispensasse, nisi ex consuetudine, vel ex verbis dispensationis dispensare colligatur. Dispensatio enim odiosa est, vtpotè iuri contraria; consequenter strictè accipienda cap. 1. §. ille, de filijs præsbyt.

5 Dixi dispensatione, vel consuetudine, vt indicarem fieri posse per consuetudinem, vt obtinens dignitatem, & Canonicatum, vel duos Canonicatus binis distributionibus gaudeat. Ratio est, tum quia fieri potest per dispensationem. Ergo etiam per consuetudinem cum per consuetudinem, regulariter loquendo induci possit, quod per dispẽsationem conceditur. tum quia consuetudine, & vsu receptum est, vt obtinens duo, vel plura beneficia vnica diuini officij recitatione omnibus beneficijs satisfaciat, & fructus omnium capere queat. Ergo etiam consuetudine obtineri potest, vt habentes plures Canonicatus in eadem Ecclesia omnium distributionum vnica residentia capaces fiant. Ita communiter Doctores, contra Rochum Curtium cap finali de consuetudine sectio. 5 num. 43. pro nobis etiam facit auctoritate Sacræ Congregationis, quæ, teste Carolo Macigno loco citato, declarauit priuilegio, aut consuetudine induci posse, vt quis in eadem Ecclesia duo munera sustineat, exempli gratia, Canonici, & Thesaurarij, consequenter binas distributiones lucrari.

6 Si quæras quantum temporis requiratur ad huiusmodi consuetudinem legitimè introducendam.

Moneta de distribut. 2. p. q. 4. nu. 18. putat sufficere spatium decem annorum, quia hæc consuetudo, inquit ipse, non est contra ius, sed solum præter ius: ad inducendam autem consuetudinem præter ius; requiritur, & sufficit decem annorum spatium.

Sed mihi dicendum videtur, requiri saltem spatium quadraginta annorum, quia hæc consuetudo est contra ius, quod probo. Primò, quia alioquin sequeretur habentem plures Canonicatus in eadem Ecclesia, non peccare percipiendo distributiones omnium Canonicatuum, quia nullum est peccatum, quod lege non aduersetur.

Secundo, quia idem Moneta num. 7. & ca. vnico de Clerico non residente, probat habentem plures Canonicatus non posse vnica interessentia distributionibus omnium Canonicatuum frui. Ergo est contra ius, videlicet contra citatum capitulum, frui pluribus distributionibus.

Tertiò, quia consuetudo, & dispensatio sunt circa idem, & contra idem. Sed dispensatio, qua alicui facultas datur percipiẽdi plurium Canonicatuum distributiones in eadẽ, vel in diuersis Ecclesijs existentium, est contra ius commune, vt optimè idem Moneta in hac parte innuit num. 20. Ergo etiam consuetudo percipiendi distributiones omniũ Canonicatuum, est contra ius commune. Cum autem ad consuetudinem contra ius commune legitimè præscribendam quadraginta annorum spatium requiratur; sequitur ad huiusmodi consuetudinem inducendam saltem quadraginta annos requiri.

Ex dictis igitur constat, habentes plures Canonicatus, vel dignitates, aut dignitatem, & Canonicatum in eadem Ecclesia, non posse eadem interessentia vtriusque Canonicatus distributiones capere, præcisa consuetudine, & dispensatione.

7 Obijcies primo, habens plura beneficia potest fructus omnium vnica recitatione lucrari; ergo etiam distributiones omnium vnica interessentia consequi potest. Respondeo negando consequentiam. Ratio disparitatis est, quia illud legitima consuetudine, & moribus omnium plura beneficia habentium comprobatum est, sciente, & per-

mittente Summo Pontifice: circa distributiones vero nõ extat huiusmodi licentia, seu permissio.

8 Obijcies secundo Archipræsbyter, Archidiaconus, & alij in dignitate constituti, vnica interessentia maiores distributiones lucrantur, quam cæteri Canonici. Ergo etiam obtinens duos Canonicatus ex dispensatione videtur capax omnium distributionum, nisi aliud in dispensatione exprimatur.

Respondeo negando consequentiam. Ratio disparitatis est, tum quia distributiones percipiuntur iuxtà taxam, & assignationem: dignitati autem plures assignantur distributiones, quam simplici Canonicatui, cum stipendia conferenda sint iuxtà cuiusque dignitatem, cap. concesso 2. quæst. 2. cap. consuluit 74 distin. tum quia sic habetur. cap. Statuimus de maiorita. & obed. & colligitur ex alijs iuribus relatis à Moneta loco citato num. 1. Cum verò nullo iure cautum sit, vt plurium distributionum particeps efficiatur, qui plures habet Canonicatus: sequitur habentem plures Canonicatus non obtinere distributiones singulis Canonicatibus respondentes.

Obijcies tertio, qui maius concedit, censetur etiam concedere minus contentum sub maiori, & ea, quæ illud consequuntur. Ergo cum Summus Pontifex Canonicatum habenti, nouum Canonicatum confert, censetur etiã concedere ius ad distributiones, quod est quid minus contentum sub beneficio, & quid ad ipsum Canonicatum cõsequens. cap. dilectus de præbendis.

Respondeo concedentem maius, censeri etiam concedere minus, quoties minus, quasi inseparabiliter continetur sub maiori, nec peculiarem habet conditionem. Ius autem ad distributiones separabile est à beneficio, & peculiarem requirit conditionem interessentiæ: alioquin sequeretur quemlibet Canonicum, adepta beneficij possessione, posse distributiones consequi, etiam dum non residet: quod nullus sanæ mentis dixerit; exceptis casibus in iure expressis, vel aliquo priuilegio excipiendis, vt ex dicendis liquido constabit.

Obijcies quarto, qui simul est Archidiaconus, & Canonicus, diuinis officijs tanquam Archidiaconus, & tanquã Canonicus interesse potest; sicut etiam ad Capitulum cõuenit sub vtroque titulo, & in electione duplicem habet, vocem, & suffragium cap. cum olim de sentent. & re iudicata, & ibi Abbas, & Felinus, Hoieda loco citato nu. 16. vbi testatur de communi, & alij apud Garziam n. 211. Ergo potest etiam binas distributiones lucrari.

Respondeo ad obtinendas distributiones non sufficere duplicem in subiecto formalitatem; sed duplicem realem præsentiam desiderari, quam cum habens dignitatem, & Canonicatum eodem tempore sine miraculo realiter præstare nequeat, fit, vt ad duplices distributiones non admittunt.

Ad id, quod dicitur de duplici voce in Capitulo, & in electione, optimè respondet Moneta loco cit. nu. 14. in ca. olim cit. hoc non definiri, sed narratiuè referri. & potius improbari. Præterea, etiamsi daremus huiusmodi beneficiarios priuilegio duplicis suffragij in Capitulo gaudere ex iuris dispositione, priuilegio, vel ex consuetudine; non tamen hinc sequitur, gaudere etiam iure ad binas distributiones, præcisa dispensatione, vel consuetudine, cum à disparatis non sit facienda illatio, præsertim cum Ius ad suffragium acquiratur iure Canoniæ, seu Canonicatus c. dilectus 1. de præbendis: Ius vero ad distributiones obtinendum sit personæ ad Chorum assistentia, quæ in eodẽ subiecto naturaliter multiplicari non potest, vt communiter non solum Philosophi pertractant, dum loquuntur de corporum vbicatione: verum etiam Theologi in 3. parte occasione illius quæstionis, in qua de reali, & Sacramẽtali corporis Christi præsentia in pluribus locis disputare consueuerunt.

Obijcies quinto ex Bartolo in L. si consul. ff. de adoptionibus, quando munera, & officia non sunt sibi contraria, ea simul habere quis potest, ita vt vnus, & idem duorum vice, & munere fungatur. Sed duo Canonicatus non sunt sibi contrarij in subiecto, cum quo legitime dispensatum fuit; Ergo obtinens duos Canonicatus, potest duorũ vice, & munere fungi; consequenter binas lucrari distributiones.

Respondeo habentem duo officia compatibilia posse duorum munere fungi, modo munera compatibilia sint, nec peculiarem postulent conditionem: duo Canonicatus conditionem duplicis assistentiæ postulant, quam vnus & idem præstare non potest.

Obijcies sexto ex Felino in c. cum olim cit. habenti duo officia, debentur duo salaria Auth. vt iud. sine quo suffrag. §. Illud; Ergo habenti duos Canonicatus debentur duæ distributiones.

Respondeo habenti duo munera deberi duo salaria ob duplicem laborem, & operam; habenti vero duos Canonicatus vnæ distributiones debentur, quia duplicem interessentiæ operam exhibere non potest.

Obijcies septimo L. Titia §. qui Marco ff. de annuis legatis, si quis libertis suis leget annua alimenta, & Marco qui item est libertus, leget centum. Marco debentur centum, & simul alimenta: ergo etiam habenti Canonicatũ, & dignitatem duæ distributiones debentur.

Respondeo cum Bartolo in dicta L. vtrumque legatum Marco deberi, quia centum apponuntur ampliatiue, cum duplici de causa hæc ei legata facta sint, & vtraque causa in ipso reperiatur: distributiones vero debentur ob interessentiam, quæ cum vnica sit in eadem persona, vnas tantum meretur distributiones: nisi aliter per consuetudinẽ, vel dispensationem permittatur.

PVNCTVM IV.

Vtrum qui ex priuilegio, vel dispensatione inseruit Ecclesiæ per Coadiutorem, seu Vicarium, lucretur distributiones.

1 *Quotuplex sit Coadiutor, & à quo Superiore constituatur.*
2 *Proponitur ratio dubitandi.*
3 *Distributiones debentur coadiuto.*
4 *Distributiones debentur coadiuto, etiamsi coadiutor absit ex causa infirmitatis, vel alia.*
5 *Immo ex quacunque causa absit tenetur ad damnum.*
6 *Distributiones debentur coadiuto, etiamsi coadiutus non perciperet distributiones si coadiutorẽ non constituisset.*
7 *Cui competant distributiones dum coadiutor interest, sed coadiutus interim vinculo excommunicationis detinetur.*
8 *Respondetur rationi dubitandi.*

1 PRO intelligentia istius quæstionis præmittendum est duplicem coadiutorem reperiri, alter dicitur simplex, qui solum deputatur ad vices alterius gerendas & ad onera beneficij sustinenda in totum, vel in partem, prout inter partes conuentum fuerit, vel quatenùs Superior dispensauerit. huiusmodi coadiutorem beneficijs, quę ad animarum salutem, & vtilitatem instituta sunt, Legatus, Nuntius, vel Episcopus constituere potest, vt in Parochiali beneficio, vel etiam in Archidiaconatus, iuxtà iurium antiquorum dispositionem Episcopis verò, alijsq; Superioribus, solus Papa coadiutorem collocat, vt cum Archidiacono, Abbate, Butrio, Gambaro, & alijs probat Gonzalez de reseruat. mens. & alternat. Episcop. glos. 5. §. 9. nu. 19. 34. & sequentibus. Mandosius in reg. 11. quæst. 5. Moneta 2. par. quæst. 1. nu. 26. & cap. cum in Ecclesiarum, de officio ordin. & cap. de rectoribus, de Clerico ægrot. & ex alijs iuribus. In alijs verò Canonicatibus, regulariter loquendo, Episcopus non potest coadiutorem dare, cum his non sit annexa aliorum cura, nec vllo iure præscribatur, quamquam fortè ab hac regula excipi possunt Canonici habentes præbendam Doctoralem cum onere legendi, & Pœnitentiarius, quorum beneficia ad aliorum curam, & salutem diriguntur, vt obseruat Moneta nu. 27. Abbas cap. tuæ fraternitatis, de Cler. non resid.

Alter dicitur coadiutor cum futura successione, qui non solum datur vt interesse possit, vel vt teneatur inseruire, ita volente coadiuto; sed etiam, vt idem beneficium per successionem obtineat, cum successioni locus datus fuerit, per mortem, vel cessionem, vel aliam dimissionem ipsius coadiuti. huiusmodi autem coadiutorem, non constituit Episcopus, immo neq; Nuntius, seu Legatus; sed solus Papa.

Ratio est, tum quia sicut isti non possunt Ecclesiam nõdum vacantem concedere, ita neque Vicarium cum futura successione constituere. tum quia sic aperte colligitur ex Trident. sess. 25. cap. 7. ita Gonzalez loco citato nu. 43

& se-

& sequentibus. Mandosius de signat. grat. tit. coadiutoriæ. Parisius de resign. lib. 7. q. 10. Moneta num. 33. & alij; quibus addi potest Sanchez de Matrim. lib. 8. disput. 6. nu. 15. & 16. cum in simili loquens de dispensatione.

2 His præmissis circa propositam quæstionem ratio dubitandi consurgit ex ijs, quæ tradit Couar. 3. varia. cap. 13. num. 1. Moneta 2. parte, quæstio. 5. nu. 20. & alij. quia vel distributiones debentur ipsi Canonico coadiuto; & hoc non, quia ipse non exhibet Ecclesiæ personale ministerium, & distributiones non debentur ijs, qui personaliter non inseruiunt cap. vnico de Clerico non residente; vel debentur ipsi coadiutori, & hoc non, quia non est Canonicus ergo nulli debentur.

VNICA PROPOSITIO.

3 Distributiones conferendę sunt illi, cui datus est coadiutor, nisi aliter Summus Pontifex disposuerit, vel nisi coadiutus consenserit, vt coadiutori tribuantur.

Ratio est, tum quia quod alicuius fauore inductū est, non debet in ipsius damnum retorqueri. cap. quod ob gratiam de regu. iur. in 6 & cap. ad Apostolicam de regular. sed coadiutor regulariter conceditur in fauorem coadiuti; ergo non debet illi damnum circa distributiones afferre. tum quia ex decis. Rotæ, in vna Salamantina coram Pegna 25. Iunij 1593. constat coadiutorem, regulariter loquendo, non sibi, sed coadiuto distributiones lucrari. Ergo distributiones conferendæ sunt coadiuto, nisi coadiutus iuri suo cædat, aut cesserit, antequam supplicationem Summo Pontifici exhiberet. Tunc enim standum est tenori Breuis Apostolici, in quo sæpe exprimitur, vt aliquid coadiutori tribuatur; cum operarius dignus sit cibo suo; & seruiens altari de altari viuere debeat. tum quia coadiutor nō est verè Canonicus, vt declarauit Paulus Quintus anno 1606. in fauorem Ecclesiæ Conimbricensis. teste Naldo ver. Canonicus. num. 5. consequenter neque sedet in stallo illius, cuius est coadiutor, nec ad eundem titulum ordinari potest. nisi fortè sit coadiutor cum futura successione, ipsiq; assignata sint alimenta ob onus, quod pro coadiuto præstat. Ita Calderin. cap. 1. de Clerico non residente. Nauar. consil. 1. tit. de Clerico ægroto num. 5. & 7. Naldus ver. distributiones num. 6. & ver. Canonicus nu. 5. Riccius decis. 494. num. 7. Moneta loco cit. Gonzalez loco citato nu. 8. 33. & 112.

4 Addo cum præfatis Doctoribus, eum, cui datus est coadiutor, lucrari distributiones, etiamsi coadiutor absit ex aliqua causa, vt infirmitatis, necessitatis corporalis, & similium, ex qua coadiutus ipse si abesset, non careret distributionibus. cum enim hic in onera Canonici substitutus fuerit, tenetur ea ferre, & sustinere instar Canonic.. Canonicus autem absens ex huiusmodi causa, non priuatur distributionibus.

5 Si vero coadiutor, dum in locum principalis interesse tenetur, sua culpa absit ex aliqua causa, ob quam non conceduntur distributiones, tenetur coadiutor damnum distributionum resarcire; quia causa iniusta damni ad restitutionem obligatur. Ita Gonzalez loco citato nu. 65. & 122 Moneta loco citato num. 36. & Sacra Rituum Congregatio 15. Aprilis 1606. cuius declarationem refert Gonzalez loco cit.

Limitatur ea, quæ diximus Gonzalez num. 113. & Moneta nume. 32. Rota decis. 8. de sentent. excommunicat. Puteus decis. 280. libro 1. & alij apud Gonzalez loco cit. & apud Garziam 4. par. cap 5. nume. 83. & seqq. in casibus, in quibus coadiutus non perciperet distributiones, vt puta ratione excommunicationis. tunc enim putant coadiutum non posse distributiones per coadiutorem lucrari, etiamsi coadiutor diuinis intersit, nec simili impedimento detineatur.

6 Sed hæc limitatio, quamuis probabilissima sit, mihi non placet exceptis casibus, in quibus beneficiarius distributionum incapax efficitur, & fructibus, ac distributionibus ipso facto priuatur.

Ratio est, tum quia sequeretur etiam coadiutum, dum non residet in loco beneficij, non posse distributiones percipere, quia nisi haberet coadiutorem, non lucraretur distributiones. tum quia, cum diuinum obsequium in Ecclesia non defraudetur, par est, vt distributiones, ob diuinum obsequium debitæ, alicui conferantur. Sed non videntur conferendæ coadiutori, cum ipse non sit Canonicus, nec suo nomine assistat, quicquid dicat Garzias nume. 85. neque conferendæ sunt reliquis Canonicis, cū ipsis solum conferantur, dum Canonicus non interest diuino officio per se, vel coadiutorem legitime constitutum; neque conferendæ sunt pauperibus, cum hoc nullo Iure caueatur. Ergo conferendæ sunt coadiuto, quoties beneficij fructibus, & distributionibus in pœnam delicti, ipso facto non priuatur.

7 Coadiutor enim ipsius nomine diuinis interest, non ex mandato tempore excommunicationis dato, sed ex pręuia conuentione à Summo Pontifice approbata. Tum quia Canonicus excommunicatus toleratus percipere potest distributiones, dum diuinis officijs assistit Ergo à fortiori percipiet si per coadiutorem non excommunicatū intersit. Neque refert, quod in hac parte sit melioris cōditionis cæteris, non est melioris conditionis ob delictū, sed ob priuilegium coadiutoriæ à Summo Pontifice cōcessum. Non nego tamen quin per sententiam priuari possit, attenta criminis qualitate, quo pacto intelligendum esse cap. Pastorales. 6. verum de appellat. docui de censuris, quamuis oppositum sustineat Rota, & Iurisperiti ferè communiter.

8 Ex dictis facile colligitur responsio ad rationem dubitandi. Dico enim distributiones deberi coadiuto, cum ipse sit Canonicus, & per alium, ex legitima superioris authoritate satisfaciat. quicquid in contrarium sentiat Couar. & Moneta locis in ratione dubitandi allatis.

PVNCTVM V.

Vtrum Canonici, qui Choro quidem assistunt, sed ex consuetudine officium per se ipsos in Choro non recitant, sed per Mansionarios in Ecclesia existentes muneri suo satisfaciāt, & distributiones lucrari possint.

1 *Ponitur sententia negatiua.*
2 *Ponitur sententia affirmatiua.*
3 *Affertur sententia Authoris cum distinctione loquentis.*
4 *Respondetur argumentis primæ sententiæ,*
5 *Quantum temporis requiratur ad huiusmodi consuetudinem inducendam.*

1 Prima sententia negatiua est Beiæ prima parte casu 55. Rodriquez prima parte cap. 145. nume. 5. Graffij lib. secundo. decisio. cap. 52. nume. 22. Monetæ de distributionibus, secunda parte, quæstio. 2. nume. 31. vbi pro hac sententia refert Suarez tomo 2. de relig. lib. 4. cap. 12 de horis Canonicis, num. 9. Verum Suarez nu. 20. loquens de consuetudine, contrarium expressis verbis sustinet.

Hæc sententia probari potest, primo ex constitutione Pij Quinti, quæ incipit ex primo Lateranensi Concilio, vbi dicitur, si aliquis Choro addictus, non recitans omnibus horis Canonicis cum alijs præsens adsit, fructusque, & distributiones forte aliter assignatas sola præsentia iuxta statuta, consuetudinem, fundationem, vel alias sibi lucrifecisse prætendat, is etiam præter fructuum, & distributionum amissionem, graue peccatum intelligat se admisisse. Quo in loco Summus Pontifex reprobare videtur quamlibet consuetudinem in contrarium ex Conrado in suis responsionibus casu 240. Beia loco citato, Moneta num. 35 & alijs. Immo Summus Pontifex non solum videtur constituere huiusmodi consuetudinem irrationabilem, sed supponit illam tanquam irrationabilem, & iniquam. nulla autem consuetudinem induci potest, vt id, quod est iniquum, & tanquam tale à lege declaratur; licitum fuit, & honestum, iuxta ea, quæ tradit Suarez lib. 7. de leg. cap. 7.

Secundo ex Concilio Trident. sess. 24. cap. 12. vbi Concilium loquens de onere Canonicorum, aliorumque beneficiariorū Ecclesiæ Cathedralis, vel Collegiatæ, in hæc verba loquitur. Distributiones, qui statis horis interfuerint, recipiant; reliqui, quauis collusione, vel remissione

exclusa his careant, iuxta Bonifacij Octaui decretū, quod incipit, consuetudinem. quod sancta Synodus in vsum reuocat, non obstantibus quibuscumque statutis, & consuetudinibus. omnes vero diuina per se, & non per substitutos compellantur obire officia, & Episcopo celebranti, aut alia Pontificalia exercenti adsistere, & inseruire, atque in choro ad psallendum instituto, hymnis, & canticis Dei nomen reuerenter, distinctè, deuotèque laudare.

Tertio probatur testimonio sacræ Congregationis, quā Moneta loco citato, cum Paulo Comitolo refert declarasse, Canonicos muneri suo non satisfacere, nisi in Choro psallant.

Quarto ratione, quia distributiones dantur Canonicis, vt Choro inseruiant. qui autem non canunt, non inseruiūt choro; consequenter faciunt contra proprium officium, consequenter peccant mortaliter contra iustitiam. nec sufficit vt assistant Choro, quia assistentia non per se intenditur, sed per ordinem ad psallendum in Choro; sicut non conducitur operarius, vt assistat vineæ; sed vt in ea operam suam impendat; nec Parochus simpliciter constituitur, vt resideat in parœcia; sed vt ibi sua munera obeat ī Sacramentis administrandis, alijsque præstandis, quæ ad proprium ipsius officium pertinent. Præterea induci posset consuetudo, vt omnes choro assistant, & nullus quidquam recitet, quod videtur absurdum.

Quinto, quia beneficium datur propter officium cap. finali de rescriptis in 6. sed officium Canonici est, vt recitet in choro; ergo tenetur in choro recitare, & interesse: consequenter non potest distributiones acquirere, nisi in choro recitet, & intersit: nam ius naturæ dictat, vt datum ob causam quis non lucrifaciat, causa non secuta.

Sexto, quia hæc opinio fauorabilis est cultui diuino; ergo sustinenda est, quia summa ratio est, quæ pro religione facit L. sunt personæ. ff. de relig. & sumpt fun.

2 Secunda sententia est Suarez loco citato num 13. & 20. Azorij 2. parte lib. 10. cap. 11. quæsito 6. Lessij libro 2. cap. 34. dub. 33. Caiētani in summ. ver. hora in fine. Petri Nauarri lib. 2. cap. 2. num. 217. Garziæ 3. par. cap. 2. nu. 517 vbi refert Zechium, & alios. Arragonij 2. 2. q. 83. art. 13. & aliorum asserentium consuetudine induci posse, vt Canonici intersint choro, & canant per alios, distributionesque lucrentur. quamobrem præfati DD. asserunt non videri condemnandam consuetudinem, qua multis in Ecclesijs vsu receptum est, vt Canonici etiam timoratæ conscientiæ non cantent in choro, sed id suppleant per Clericos ad id substitutos Ratio est, tum quia non facilè carpenda est proborum, & prudentum hominum consuetudo; nisi de ipsius malitia, & iniquitate constet. tum quia hoc non est contra ius naturæ, sed de iure positiuo, inquit Azor, vt Canonici per se ipsos canant. Consuetudo autem induci potest contra ius humanum positiuum, nec consuetudo futura in iure improbatur.

3 Sed mihi distinguendum videtur, vel loquimur de consuetudine legitimo tempore præscripta; vel de nondum præscripta. Si loquamur de consuetudine nondum præscripta, censeo huiusmodi consuetudinem non esse permittendam, sed improbandam, nec Canonicos per alios canentes tutos esse in conscientia, vt patet ex rationibus primæ sententiæ, quæ mihi aliud efficaciter probant, quam id, quod nos diximus. quod etiam, præter DD. primæ sententiæ, admittit Suarez loco cit. num. 9. & 13. Azor loco citato, & alij. Si vero loquamur de consuetudine saltem præscripta post Tridentinum; censeo huiusmodi consuetudinem tolerari posse, tum quia non magis repugnat induci consuetudinem, vt Canonicus assistens satisfaciat per aliū; quam induci consuetudinem, vt habens duos Canonicatus in Ecclesia vnica residentia, & recitatione satisfaciat vtrique licet singuli suam peculiarem residentiam requirant, sed hæc consuetudo potest induci, vt cum Decio, Couar. & alijs tenet Moneta q. 4. nu 16. Ergo etiam illa. tum quia sicut currit præscriptio in alijs casibus, in quibus de re aliena agitur; ita etiam admitti posse videtur in hac materia, cum ius positiuum huiusmodi præscriptionem non reprobet. tum quia, quamuis prohibitio, & ius naturale mutari non possit, mutari tamen potest materia, qua mutata cessat prohibitio. hic autem mutatur materia per legitimam præscriptionem. tum quia potest hoc licitè fieri per dispensationem. Ergo etiam per consuetudinem, iusta de causa introductam. tum quia valet consuetudo, quæ paruum præiudicium affert Ecclesiæ, vt ex cap. cum omnes de constitut. docet idem Moneta 2. par. q. 3. nu. 44. cum Curtio cap. fin. de consuetud. sect. 5. num. 48. Panorm. & alijs. hæc autem consuetudo non graue præiudicium Ecclesiæ affert, neque diuinum cultum notabiliter minuit, quia alij conducti sunt, qui loco Canonicorum cantare coguntur; & fieri potest, vt isti mansionarij alantur ex bonis Canonicorum assignatis ad huiusmodi mansionarios, seu Capellanos alendos, & sustētandos; & cum diuisi sint reditus, par est, vt etiam onus diuisum sit.

Addo fieri posse, vt redditus ab origine illius Ecclesiæ Collegiatæ constituti fuerint, vt simpliciter officium canatur decore, & deuotè; non autem vt à singulis personaliter in choro recitetur; & hoc præsumi posse videtur, vbi non constat de fundatione contraria, & vbi consuetudo ita recepta est. vt bene argumentatur Suarez loco cit. num. 13. tum quia quæ ratio est partis ad partem, eadem est totius ad totum. Sed ex sententia ipsius Monetę q. 2. num. 8. legitimo vsu receptum est, vt per mansionarios canantur antiphonæ, psallendæ, responsoria, & similia; ergo, &c. An vero quis possit per alium choro inseruire; constat ex dictis disp. 2. q. 1. pun. 4. & constabit ex dicendis qu. seq. Ad argumenta primæ sententiæ, quatenus huic 2 parti meę distinctionis aduersari videntur.

4 Ad primum respondeo, ibi sermonem esse non de illis Canonicis, qui recitato priuatim diuino officio, iuxta consuetudinem assistunt choro, sed de illis, qui officium nō recitant, neque in choro, neque extra chorum. Hos enim fructibus, & distributionibus priuandos esse statuit Pius V. in præcit. constitutione, vt patet ex ipsismet Bullæ verbis. Ita Suarez num. 14 Garzias num. 516. Pet. Nau. loco cit. num. 224. & 225. & alij.

Ad secundum respondeo in Concilio Tridentino non abrogari antiquam consuetudinem, iam præscriptam, vel non reprobari introducendam; sed decerni, vt Canonici compellantur ad Deum reuerenter laudandum: hoc autē fit à Canonicis assistendo, & per alios cantando; Nostra sētentia confirmari posse videtur ex verbis Concilij ibidē, dum ait, distributiones ab ijs esse percipiendas, qui statis horis interfuerint; non vero dicit, qui statis horis diuinū officiū in choro recitarint. Neq; obstant illa verba Concilij: oēs vero diuina per se, & non per substitutos compellātur obire officia; nam illa intelligi possunt de proprijs vniuscuiusque beneficiarij oneribus, vt de onere dicendi Missam, canendi Euangelium, vel Epistolam; non vero de officio canendi personaliter in choro. ita Suarez loco cit. num. 14. vbi hoc comprobat declarationibus Cardinalium.

Vel dic cum Garzia nu. 521. Concilium non esse quo ad hanc partē canendi per se ipsos vbique receptum; sed eandem cōsuetudinem perseuerare post Concilium, eo quod Episcopi non curauerint Tridentini decretum hac in parte executioni mandari; consequenter nō obligare, sicut in alijs casib. ostendit idem Garzias de benef. p. 11. c. 5. n. 150.

Rursus non obstat cap. 3. sess. 22. nam ib. nō loquitur de distributionibus ordinarijs, sed de extraordinarijs, vt patet ex dictis in 1. pun. q. 2. disp. 2.

Ad tertium respondeo sacram Congregationem non loqui de assistentibus choro, & per alios celebrantibus ex præscripta consuetudine.

Ad quartum respondeo, distributiones dari Canonicis, vt inseruiant canendo per se ipsos, nisi aliud postulet præscripta consuetudo, vel institutio, quam consuetudo interpretari potest.

Eadem responsio accommodari potest quinto argumento.

Ad sextum respondeo liberum cuique esse opinionem probabilem sequi; etiam si minus fauorabilis sit, aut minus tuta, vt manifestè liquet ex dictis de peccatis in tractatu de legibus

5 Sed modo dubium est quantum temporis requiratur, vt huiusmodi consuetudo legitimè inducta censeatur.

Nau. apud Suarez nu. 13. ad fin. requirit tempus immemorabile, seu consuetudinem immemorabilem. In sentētia Azorij 1. par. lib. 10. cap. 11. quæsito 6. quatenus asserit fructus non dari Canonicis, vt cantent in choro, sed Ecclesiam præcepisse, vt cantent: dicendum videtur ad summum sufficere spatium quadraginta annorum, quod etiā colligitur ex ijs, quæ idem Azor ad finem quæsiti subiungit. Concilio Tridentino, inquit, & constitutioni Pij Quinti consuetudo potest derogare, vel quia introduci cœpit post ea iura, & deinde fuit vsu confirmata; vel quia ante

ea iu-

ea iura inuecta fuerat,& deinde etiam contra eadem ipsa iura continuata. Cum autem idem Azor suo tempore excusaret consuetudines aliquarum Ecclesiarum,quę post Tridentinum vsu confirmatæ sunt: cumque à tempore cõditi Concilij vsque ad Azorij tempus vix elapsi essent quadraginta anni, dicendum est in sententia Azorij sufficere spatium quadraginta annorum ad summam. Idem sentire deberet Moneta 2. par.quæst.3.num.47.dum asserit spatio quadraginta annorum induci posse consuetudinem, qua Canonicus interessens aliquibus horis, lucretur omnes distributiones, etiam quæ cæteris horis alias assignatæ fuerant. Sicut enim admittit consuetudinem acquirendi aliquas distributiones, quamuis Canonicus absit; ita etiam approbare deberent consuetudinem, quæ Canonici assistentes, & per substitutos satisfacientes percipere valeant distributiones. Eiusdem sententia est Suarez,asserens spatium quadraginta annorum requiri.

Ego igitur cum Suarez loco cit. Azorio, & alijs; arbitror eam consuetudinem sufficere,quæ sufficit ad præscriptionem Ecclesiasticam. Quantum verò temporis ad Ecclesiasticam præscriptionem, seu ad præscribendum contra legem Ecclesiasticam requiratur, constat ex dictis de præscript. in tract. de contract disp.1.quæst.vlt. pun.2 §. 2. Ex dictis de leg.disp.1.quæst.1 pun.vlt.§.3 num.12.vbi cum Bartolo, Iasone, Salas, Becano, Rebello,& alijs docui ad præscribendam consuetudinem contra legem Ecclesiæ sufficere spatium quadraginta annorum,modo non præscribatur aliquod ius Ecclesiæ, cuius præscriptioni Ecclesia resistat: tunc enim requiritur spatium quadraginta annorum cum titulo, vel tempus immemorabile, vt patet ex dictis locis cit. & ex dictis de decimis pun.5. nu. 6. cum Mascardo, Tusco, & alijs.

QVAESTIO QVINTA,

Quibus ex causis absens distributiones lucrari possit.

QVamuis distributiones regulariter loquendo, solis interessentibus debeantur, nihilominus tribus de causis in cap. vnico de Clerico non residente, distributiones absentibus conferri præscribuntur. ob causam scilicet infirmitatis, ob iustam, & rationabilem corporis necessitatem,& propter absentiam in vtilitatem Ecclesiæ.vt autem clara, & perfecta de distributionibus cognitio habeatur, non solum de his tribus causis in sequentibus punctis sermonem instituam; verumetiam explicabo, vtrum aliquis lucrari possit distributiones ex priuilegio id sibi permittente,vel ex statuto,vel ex consuetudine,vel ex aliorum Canonicorũ remissione, aut donatione.

PVNCTVM I:

An absens ex causa infirmitatis distributiones lucrari possit.

1 *Absens causa grauis infirmitatis percipit distributiones.*
2 *Secus si morbus leuis sit.*
3 *Leuior morbus excusat ab interessentia in choro, quàm à recitatione diuini officij.*
4 *Quis morbus censeatur grauis.*
5 *Absens causa infirmitatis recipit distributiones etiam præcisa consuetudine recipiendi.*
6 *Idem valet in infirmo, quamuis in loco beneficij tunc temporis non existat.*
7 *Idem militat etiamsi propria culpa morbum contraxerit.*
8 *An famulo ægrotanti salaria, aut alimenta debeantur.*
9 *Absens ex ignauia non lucratur distributiones.*
10 *Infirmus, qui alias interesse non consueuit, non lucratur distributiones.*
11 *Nonnulli tamen sentiunt infirmum posse distributiones lucrari, etiamsi alias consuetudinẽ haberet non interessendi.*
12 *Infirmo, qui alias interesse solebat, conferenda sunt distributiones pro rata temporis, quo interesse consueuerat.*
13 *Laborans graui podagra, aut simili morbo, excusatur ab assistentia in choro, nec non lucrari possit distributiones.*
14 *Ampliantur, & limitantur quæ supra dicta sunt.*

VNICA PROPOSITIO.

1 ABsens causa grauis infirmitatis potest, etiam præcisa consuetudine, distributiones lucrari etiam si propria culpa infirmitatem contraxerit, nec in loco beneficij, tempore infirmitatis existat. Hæc propositio in iure certissima est, ex cap. Clericus victum, 91. dist. ex cap. 1. de Clerico ægroto, cap. consuetudinem. & ex cap. vnico de Cler. non resid. in quibus, à regula, qua decernitur distributiones absentibus non deberi, excipiuntur absentes ob infirmitatem; lex autem ad exceptos casus non extenditur; cum exceptio vitiet regulam in casibus exceptis, & in eis quasi regulam faciat. L. 1. ff. de regul. iur. & L. Ius singulare ff. de leg. & ex alijs iuribus apud Euerardũ in loco ab except. ad reg. n. 1. & apud Monetã 2. p. q. 5. n. 47.

2 Dixi in propositione ex causa grauis infirmitatis, vt aduerterem, non quemlibet leuem morbum excusare absentem, vt distributionibus frui possit.

Ratio est, tum quia infirmitas excusat, dum infirmus ob morbum interesse non potest; cum autem non quilibet morbos efficiat, vt interesse non possit, sequitur non quẽlibet morbum sufficere ad excusandum absentem. tũ quia non quilibet morbus excusat ab obligatione recitandi diuinum officium, ob cuius recitationem beneficij fructus conferuntur. Ergo nec quilibet morbus excusat ab obligatione interessendi, vt distributiones acquirãtur. Ita Io. Andreas in cap. vnico de Cler. non resid. & alij apud Monetã q. 6. nu. 22. & apud Macignum nu. 55. omissis ijs quos retuli d. 1. quæst. 6. pun. 1. num. 1. & ad hoc facere possunt, quæ tradit Sfortius Oddus 1. par. quæst. 7. art. 11.

3 Existimo tamen leuiorem morbum, per se loquendo, excusare ab onere interessendi choro, quam ab onere diuini officij recitandi: nam fieri potest, vt morbus, alioquin leuis, accedendo ad chorum facilius incrementum capiat, quam domi priuatim officium recitando: Quamobrem morbum grauem hoc loco appello, non solum illum qui absolute grauis est: verum etiam qui absolute leuis est, sed accessu ad chorum grauis efficeretur: adhuc enim verum est, huiusmodi morbo laborantem infirmitate detineri, ne ad chorum se transferat. Videnda sunt, quæ in simili dixi de causis excusantibus ab onere diuini officij quæst. 6. pun. 1. cum Nauarro, Reginaldo, & alijs.

4 Quis autem morbus sit leuis, aut grauis, viri prudentis, aut Medici consilio extra iudicium iudicandum relinquitur; cum in quacunque re periti in arte iudicium standum sit, cap. fraternitatis de frigidis, & malef. & L. hac edictali C. de sec. nupt. In iudicio vero ad ipsum iudicem spectat iudicium: quanquam etiam ipse, nisi in arte peritus sit, secundum peritorum consilium iudicare debet Menoch. de arbit lib. 2. centur. 1. casu 60. nu. 5. Hoieda tract. de incõp. benef. 1. par. c. 17. nu. 16. Moneta 2 par. q. 6. num. 24. Suarez, Nau. Azor, & alij, quos supra retuli de causis excusantibus à recitatione horarum Canonicarum pluresq; alios refert Hoieda loco cit. nu. 18. vers. & quo pacto. & Macignus ca. 71. nu. 49. & seqq.

5 Dixi etiam præcisa consuetudine, vt indicarem iuxta probabiliorem DD. sententiam non requiri consuetudinem, vt absens causa infirmitatis distributiones recipiat: nam ius ipsum hoc illum permittit in textu præallegatis. Ita Couar. loco cit. num. 8. Panorm. in cap. ad audientiam num. 5. de Cler. non resid. Rota Romana coram Seraphino decis. 1131. Sacra Cardinalium Congregat. & alij apud Monetam 2. p. q. 5. nu. 43. & q. 6. nu. 7.

Hoc tamen ego limito, modo in contrarium non extet consuetudo conferendi distributiones tantummodo præsentibus, non autem absentibus, etiam ex causa infirmitatis. Hanc enim consuetudinem induci posse inferius ostendam: consequenter vbi ea inualuerit, seruanda erit, nisi cõtraria consuetudine per decennium aboleatur.

6 Dixi, etiam si tempore infirmitatis in loco beneficij nõ existat. absentia enim ab eo loco non efficit, quin hic absit ob infirmitatem; cum alioquin interesse consueuerit, nec non interesset, si per infirmitatem liceret. Quamobrem distributionum capax est infirmus, qui elapso vacationis tẽpore ad residẽtiam accessisset, nisi infirmitate extra vrbem detentus fuisset. Idem valet in ægroto, qui de consilio Medici Vrbe egreditur ad balnea, vel ad egregium, & celeberrimum Medicum, vel ad salubriorem aerem, vt benè contra Couar. loco cit. num. 8. aduertit Moneta loco citat. q. 6. num. 7. & 19. vbi idem Moneta addit non valere statutum, quo indistinctè disponitur, vt infirmi si absint extra Ciuitatem, lucrari non possint quotidianas distributiones; sed hoc apud me non leuem difficultatem habet, tum quia nullo iure prohibetur hoc statutum fieri, cõsequenter hoc statutum non videtur contra ius, sed præter, cum in cap. vnico de Cler. non resid non extet pręceptum, sed permissio conferendi distributiones absenti causa infirmitatis. tum quia induci potest consuetudo; Ergo etiam statutum, tum quia ad hoc facere videtur decretum Tridentini sessio 24. cap. 12. vbi facultas Episcopo datur cogendi beneficiarios ad chorum: cui autem conceditur finis; media autem ad illum concedi videntur. Verum de hac re infra.

7 Dixi in propositione, etiam si propria culpa infirmitatem contraxerit, vt quia intemperanter vixit, aut quia contumelijs aliquem afficiendo, vel alio pacto altercando vulnus accepit, aut quia data opera in morbum incidit, ne choro assisteret; hic enim re ipsa dicitur abesse ob infirmitatem, & cum ius non distinguat de infirmo ex propria culpa, vel sine culpa; non est cur nos distinguamus. cap. 1. 19. distin. præsertim cum ex huiusmodi distinctione facilè suboriri possit magna scrupulorum seges, copia, & occasio. omnes enim ferè infirmi dubitarent, an in morbum ex propria culpa incidissent. Ita sacram Cardinalium Congregationem declarasse refert Garzias de benef. 3. par. cap. 2. num. 363. Idem tenet Couar. loco cit. vers. 7. Nauar. consil. 13. de celebrat. Miss. Carolus Macignus cap. 71. num 58. Azor loco cit. vers. quid si. Moneta quæst. 6. num. 11 Petr. Nauar. loco cit. diffic. 4. num 238. Naldus ver. distributiones nu. 11. Quanquam Moneta, & Couarruuias aliter sentire videntur de eo, qui dedita opera in morbum incidit, vt morbo impeditus personaliter interesse non posset. verum hęc limitatio mihi non probatur quia iura non respexerũt intentionem, sed ipsammet infirmitatem.

8 Obijcies, famulo ægrotanti salarium non debetur L. si vno, § item cum ff. locati, in qua lege decernitur, locanti operas suas, mercedem nõ deberi pro tempore, quo morbo detentus, operas præstare non potuit. Ergo neque beneficiario morbo laboranti debentur distributiones.

Respondet Moneta quæst. 6. num. 3. famulo deberi salarium L. arboribus. ff. de vsufructu consequenter etiam Canonico distributiones: sed quicquid sit de antecedenti, de quo magna est inter Doctores controuersia, vt patet ex dictis de contractibus disp. 3. q. 7. pun. 4. num. 13. neganda est consequentia. Ratio nonnullorum Doctorum est, quia, licet famulo non debeatur salarium, debentur saltem alimenta iuxta Couar. 3. var. cap. 13. num. 8. Syluestrum ver. familia num 2. Monetam num. 6. & alios. Ergo etiam Canonico debentur distributiones, quæ alimentorum, seu victualium nomine veniunt, & tanquam alimenta, seu in partem alimẽtorum conferuntur. Verum, cum hæc etiam ratio aliquam patiatur difficultatem, vt patet ex dictis de contractib. loco citato, alias rationes in medium afferre oportet.

Prima est Couarruuiæ, quam sibi displicere fatetur Moneta num. 5. ad finem; mihi tamen placet, si bene explicetur, & intelligatur. Ratio autem hæc est, quia Ecclesia non ita permittit seuerè agi cum Clerico beneficiario in firmitate laborante, sicut cum famulo; propterea beneficiario non solum vult Ecclesia distributiones conferri ob actualem interessentiam; verum etiam propter officium interessendi, quod beneficiarius per ægritudinem adimplere non potest.

Secunda ratio est, quia infirmus fictione iuris tempore infirmitatis reputatur choro assistere; assistenti autem verè, & realiter, aut fictione iuris ita permittentis distributiones quotidianæ tribuuntur.

Tertio, quia hoc est priuilegium Canonicis tempore infirmitatis concessum, ne afflictio afflicto addatur, ne à seruitio Ecclesiæ terreantur, & ad beneficia Ecclesiastica dimittenda excitentur, timentes fore, vt debitis subsidijs ægritudinis tempore destituantur. huiusmodi autem priuilegium famulis non est concessum.

9 Ex dictis colligi potest, primo absentem ex ignauia, & negligentia non posse distributiones percipere, quia nõ dicitur abesse ob infirmitatem.

10 Secundo infirmum, qui alias interesse non consueuerat, non posse distributiones lucrari; quia non dicitur abesse ob infirmitatem, cum morbus per accidens se habeat ad absentiam, nec dici possit causa cur non interfit; in cap. autem vnico, excipitur absens causa infirmitatis. Ita Decianus tom 2. consil 69. num. 8. & 9. Moneta 2. par. q. 5. nu. 21. Couar. 3. var cap. 13 num. 8. Azor. 2. par. lib 7. cap 7. quęsito 11. vbi testatur de communi Macignus num. 56. Rota Romana in vna Hispalen. corãm Reuerendissimo D. meo Coccino nu. 7. 2. Maij 1603. contra Pet. Nau. lib. 2. de restit. cap. 2. dub 3. cuius rationes, & fundamenta retuli in tract. de cens. disp. 2. q. 2. pun. 4. § 2. nu. 5.

11 Huius tamen Doctoris sententiam hac in parte amplectendam puto contra Macignum num. 57. vt iste infirmus percipere possit distributiones pro tempore infirmitatis, si mutata efficaciter voluntate proxime ante infirmitatem, vel in ipsa infirmitate efficaciter vellet interesse; tunc enim dicitur abesse ob infirmitatem, cum per infirmitatẽ, tanquam ob causam stet, ne intersit; quanquam ipsi non facilè credetur in foro externo, cum efficacem voluntatem difficulter probare possit, & contra ipsum sit pręsumptio. casus enim superuenicns interpretationem recipit secundum statum præcedentem capit. maiores, de baptismo in fine.

Dices, qui consuetudinem habebat interessendi, sed elicito proposito non interessendi in morbum incidit, recipiet ne distributiones.

Respondeo, si infirmus vi illius propositi re ipsa non interfuisset, non potest in conscientia distributiones recipere, quia non dicitur abesse ob infirmitatem. in foro vero externo percipit, quia præsumitur ob infirmitatem abfuisse. Ita Macignus cap. 71. nu. 56. quicquid in oppositum sentiat Pet. Nau. loc. cit.

12 Tertio colligitur infirmo, qui aliquoties interesse consueuerat, conferendas esse distributiones, habita ratione tẽporis, quo solebat interesse, & distributionum, quas sanus, & incolumis probabiliter lucratus fuisset; nã morbus hac in parte præsumitur causa absentię, quo ad illam distributionum partem, quam infirmus probabiliter lucratus fuisset. Ergo partem illam obtinere potest; nam, quæ ratio est totius ad totum, eadem est partis ad partem L. quæ de tota ff de rei vendic. & L. à Titio ff. de verb oblig. & hac in parte sustineri potest sententia Petri Nauarri loco citato; quamuis ipse absolutè existimet infirmo, qui ante infirmitatem choro assistere non solebat, omnes distributiones deberi pro tempore infirmitatis. Ratio ipsius est, tum quia animus internus non punitur. tum quia mutata voluntate poterat interesse. tum quia in cap. vnico absolutè excipi videtur casus infirmitatis. tum quia non est addenda afflictio afflicto.

Verum hæ rationes non obstant. tum quia non punitur animus, sed externa omissio, siue absentia. tum quia licet mutata voluntate potuisset interesse; tamen non præsumitur fore, vt interfuisset tum quia in cap. vnico excipitur casus infirmitatis, dum infirmus abest causa infirmitatis. tum quia hic non additur afflictio afflicto, sed non tollitur afflictio, quam infirmus sua culpa contraxerat, & hinc patet responsio ad rationes Pet. Nau.

13 Quarto colligi potest laborantem febri, aut podagra, aut simili morbo, ob quem pedibus subsistere, vel ad Eccle

siam

ſiam accedere nequit, lucrari poſſe diſtributiones; quia dicitur abeſſe ob infirmitatem, quæ acceſſum ad Eccleſiam impedit, quamuis infirmitas propria culpa contracta ſit. An vero qui vnius oculi lumen perdidit, vel orbatus eſt vtroque oculo, tanta corporis infirmitate laborare cenſeatur, vt munus ſuum obire non poſſit, vel ad chorum accedere teneatur conſtat ex ſupradictis de cauſis excuſantibus à recitatione diſput.1.q.6.pun.2.illat.4. poſt ſecundam propoſitionem nu.12.

Quinto colligi poteſt quid dicendum ſit de ſene, qui ſine periculo grauis incommodi ad chorum accedere nequit, fieri enim poteſt, vt ſenex ſine graui valetudinis detrimento choro intereſſe non poſſit; ſenectus enim ipſa eſt morbus. ita Carolus Macignus cap.71.num.51.& alij. Quæ autem ſenectus grauis exiſtimetur, & iuſtam abſentiæ cauſam præbeat, iudicis arbitrio relinquendum eſt. ita Menoc. Hoeda, Macignus, & alij locis citatis, & citandis puncto ſequenti.

14 Quæ diximus in hoc puncto amplianda ſunt, primo non ſolum in veteri Collegiata, verum etiam in ea, quæ de recenti conſtructa, & erecta eſt, in qua nondum inualuit conſuetudo conferendi diſtributiones abſentibus; diſtributiones enim conferendæ ſunt infirmo abſenti, iure permittente vt patet ex dictis in propoſitione. Ius autem vniuerſale eſt, & ſemper loquitur, afficitque ſucceſſores, vt perſpicue conſtat ex dictis de cenſuris, & de legib.

Amplia ſecundo, etiam ſi infirmus extra Vrbem exiſtat, ſed nihilominus intereſſet, ſi morbo non detineretur, vt patet ex ſupradictis verſicu. dixi etiam, & ex ſecunda illatione.

Amplia tertio etiam ſi infirmitas propria culpa contracta ſit.

Limita primo, modo infirmitas grauis ſit, & impediat acceſſum ad chorum.

Limita ſecundo, modo alias intereſſe conſueuerit; vt ſuperius probatum eſt, & clarius conſtabit ex dicendis.

PVNCTVM II.

Vtrum abſenti ob corporis neceſſitatem diſtributiones quotidianæ conferri debeant.

1 *Abſens ob iuſtam, & rationabilem corporis neceſſitatem lucratur diſtributiones.*

2 *Hoc procedit quandiu durat neceſſitas.*

3 *Limitatur modo non adſit poſitiua conſuetudo in cõtrarium.*

4 *Diſtributiones conceduntur ei, qui de conſilio Medici domi ſe continet, aut pharmacum ſumit, aut ſanguinem miſit, aut qui oppido egreditur, vt ſalubriori aura vtatur.*

5 *Idem procedit in eo, qui ob cantum defatigatus aliquantiſper egreditur choro.*

6 *Idem militat in ſene, qui ſenectutis cauſa transferre ſe nequit ad chorum.*

7 *Abſens cauſa peſtis lucratur diſtributiones, modo curam non habeat animarum.*

8 *Abſens ob grauem metum, ob bellum, ob iniuſtum Principis præceptum, ob inimicitias, ſimileſque cauſas lucratur diſtributiones.*

9 *Qui ob periculum peſtis, aut alterius morbi repellitur ab vrbe, aut qui per vim detinetur, percipere poteſt diſtributiones.*

10 *Iniuſtè pulſus in exilium, & cæt. non priuatur diſtributionibus.*

VNICA PROPOSITIO.

1 ABſens ex iuſta, & rationabili corporis neceſſitate, lucrari poteſt diſtributiones, quandiu neceſſitas durat; præciſa tamen conſuetudine in contrarium. hæc propoſitio euidens eſt, & certa ex cap vnico de Cler. non reſid. in 6. vbi poſtquam ſancitum fuit abſentibus diſtributiones denegandas eſſe, hæc verba ſubiunguntur; qui vero aliter de diſtributionibus ipſis quicquam receperit (exceptis illis, quos infirmitas; ſeu iuſta, & rationabilis corporis neceſſitas, aut euidens Eccleſiæ vtilitas excuſaret) rerum ſic receptarum dominium non acquirat, nec faciat eas ſuas, &c.

2 Dixi, quandiu neceſſitas durat; nam ſublata neceſſitate, abſens non dicitur amplius abeſſe ob iuſtam, & rationabilem corporis neceſſitatem; conſequenter non poteſt amplius diſtributiones lucrari, quia ſublata cauſa ceſſat effectus, cap. cum ceſſante de appell. & priuilegium amittitur ceſſante ipſius cauſa, vt docui de priuilegijs diſp. 1.q.3.puncto 8.§.2. Ad hoc facere poſſunt quæ tradit Sfortius Oddus 1.par.q.17.ar.3.

3 Dixi præciſa conſuetudine in cõtrarium, quia inferius q.5.pun.6.num.21. oſtendam conſuetudine induci poſſe, vt abſens ex iuſta cauſa, ob quam alias liceret capere diſtributiones, nequeat eas percipere; præciſa vero poſitiua conſuetudine in contrarium, licet eas capere ex cauſis recenſitis, etiam ſi alioquin nondum inualuerit conſuetudo eas capiendi, vt patet in Collegiata de nouo erecta, in qua nõdum introducta eſt conſuetudo diſtributionum, vt dictum eſt puncto antecedenti, & colligitur à ſimili ex dictis de priuileg. ad fin.

4 Ex dictis ſequitur primo eum, qui de conſilio Medici domo non egreditur ob valetudinis periculum, poſſe diſtributiones capere, quia dicitur abeſſe ob iuſtam, & rationabilem corporis neceſſitatem. Idem dic de eo, qui domi ſe continet cauſa ſumendæ medicinæ, qua corpus expurget, aut quis ſanguine eo die minutus eſt. Ita Archidiaconus, & Francus in cap. vnic. de Cler. non reſid. Azor. 2.par.lib.7. cap.7. quæſito 10 Graſſius 1.par. deciſ.lib.3.cap.15.num.10 Probus, Anchar. & alij apud Monetam 2.par.q.6.num.8.& alij apud Macignum cap.71. num.60. Et hoc meo iudicio contra Monetam q 5.nu.23. valet etiamſi abſit alia de cauſa, quæ illi magis cordi ſit. nam hæc cauſa non tollit, quin etiam ob iuſtam, & rationabilem corporis infirmitatẽ abeſſe dicatur, cũ eiuſdem effectus duæ cauſæ finales aſſignari aliquando poſſint: vt patet in eo, qui nouet peregrinationem ad limina Apoſtolorum ex duplici cauſa finali, nempe ut limina uiſitet, & ut amici conſpectu fruatur; ut patet ex dictis de contractib & de voto.

Secundo diſtributiones cõcedendas eſſe Canonico, qui, poſtquam eũ febris dereliquit, Vrbe egreditur, ut ſalubriori cœlo perfruatur, & uiribus roboretur. hic enim abeſſe dicitur ob rationabilem, & iuſtam corporis neceſſitatem, donec uires acquiſierit, & rectè conualuerit.

5 Tertio diſtributiones non eſſe denegandas ei, qui ob cantũ nimium defatigatus aliquantiſper ſe retrahit à choro, ut ſpiritus aſſumat, ſeque quantum fert neceſſitas, recreet. ita innuit Nauar. de horis Canon. cap.69. ſub finem, & in terminis tradit Moneta par.2.q.5.nu.50. allegans glo. Innoc. & alios.

6 Quarto ſeni, qui ita ſenio confectus eſt, vt diuinis officijs commodè intereſſe non poſſit, quibus alias intereſſe conſueuerat, quotidianas diſtributiones deberi; quamuis enim hic metaphoricè ſolum, & non propriè, & ſtrictè loquendo infirmus appelletur; nihilominus negandum non eſt, quin hic ſaltem ob iuſtam, & rationabilem corporis neceſſitatem abeſſe dicatur, dum ita ſenio grauatus eſt, ut diuinis officijs intereſſe non poſſit, quales frequenter eſſe ſolent ſenes ſeptuagenarij; vt plurimum verò octuagenarij; qui ob decreſcentes corporis uires tot ærumnis, & doloribus præmuntur, ut ipſorum uita dolorum plena iudicetur, iuxta illud Pſalm.89. Dies annorum noſtrorum in ipſis ſeptuaginta anni; ſi autem in potentatibus, ideſt robuſtioribus, octuaginta anni, & amplius eorum labor, & dolor. Ita Hoieda cap.17.num.17. Menoch. de arbitr. lib.2. cent.1. caſu 60.num.10. Moneta q.7. Azor loco cit. quæſito 12. vbi hanc opinionem veriorem putat, modo alias conſueuerit intereſſe. Quando autem ſeptuagenarij, alij ve ſenio confecti cenſeantur legitimam habere abſentiæ cauſam ob ſenectutem, iudicandum relinquitur Iudicis arbitrio, vt bene Menochius, Hoieda, Moneta, & alij locis citatis.

7 Quinto dandas eſſe diſtributiones Canonico abſenti cauſa peſtis, dum ea in illo oppido graſſatur, vel graue periculum eſt, vt inualeſcat cum periculo vitæ commorãtium eo loci. Ratio eſt, quia hic abeſſe dicitur ob rationalem corporis neceſſitatem, quæ enim iuſtior, & rationabilior corporis neceſſitas cenſeri poteſt, quam probabile periculum contrahendæ peſtis, quæ acerrima contagio, & periculoſiſſima labes, ut plurimum exiſtimatur. Canonicus igitur, qui metu peſtis contrahendæ recedit, aut abſens nõ redit, paratus alioquin redire, ſublato peſtis periculo, lucrari poteſt diſtributiones. ita Menoch. de arbitr. lib.2. caſu 153.

153.num.13. Rutil.Benzon in Speculo Episcop.lib.1.dis.1. q.1.concl.3.& alij apud Monetam q.5.nu.74. & apud Macignum cap.71.nu.61. contra eundem Monetam ex parte num.75. & Conarr.3.var.cap.13.num.8. existimantes Canonico causa pestis absenti, distributiones non deberi, nisi consuetudo sit, vt iusta de causa absentibus non denegentur. Secus dicendum arbitror de Canonico, qui curam animarum habet; cum enim tunc temporis non agatur præcisè de propria ipsius corporis necessitate, sed potius de animarum sibi commissarum salute; pro qua curator animarum corpus suum ponere debet, iuxta illud Io. 10. Bonus pastor animam suam ponit pro ouibus suis; non dicitur abesse ob iustam, & rationabilem causam; consequenter recipere non potest fructus tempori absentiæ respondentes, vel etiam distributiones; saltem si Canonici præcipuum munus sit animabus præesse, secundarium choro assistere.

Idem dic de Canonico, qui tempore pestis abest, dum graue, & valde probabile periculum non imminet illius contrahendæ; hic enim non abest ob iustam, & rationabilem corporis necessitatem. hoc pacto intelligendam puto sacræ Congregationis declarationem apud Garziam 3.p. cap.2. num 361. in qua dicitur distributiones non deberi absentibus.

8 Sexto impertiendas esse distributiones illi, qui ob grauem metum iniustè incussum residere, vel diuinis interesse non potest. Nam hic dicitur abesse ob iustam, & rationabilem corporis necessitatem. Quis autem metus grauis cēseatur, constat ex dictis de matrim. per metum celebr. & ex dictis de contractibus, de censuris, & de voto, ad quæ me remitto.

Hinc patet eum, qui ob bellum tute nequit in patria commorari, aut qui abest ob vitæ metum à Principe incussum, eo quod ei conniuere nolit circa rem, quam licitè permittere non potest; aut qui abest ob iniquum, & iniustum Iudicis, vel Principis præceptum, timens fore, vt sibi graue damnum inferatur, nisi ob iniquum ipsius præceptū longè recedat, lucrari distributiones, vt benè Moneta de distribut.q.5.num.69 post Sfortiam Oddum in simili de restitut.in integrum.q.7.art.9.& alios apud Monetam num. 73.& apud Card.Tuscum tomo 2.littera D.conclusio.514 num.7 & 9.

Hæc tamen intellige solum procedere quamdiu durat metus, seu periculum, nam sublata causa, cessat effectus. Ita Panorm in cap.1.quod met.causa, & Decianus tom.2 consil..19.& alij apud Monetam num.79 Idem dic de eo, qui ob graues inimicitias cum priuato, aut etiam cum potentiori homine abesse cogitur, modo per ipsum non stet, vt huiusmodi inimicitiæ tollantur. nam si per ipsum stet, ne tollantur, dum facile, & sine graui ipsius dedecore, vel damno tolli possunt, non potest distributiones obtinere; quia non dicitur abesse ob rationabilem corporis necessitatem.

Ad hoc facit sacræ Congregationis declaratio, quam refert Garzias de benef.3.par.cap 2. num.351. vers.3.fallit; in qua dicitur: si sunt veræ inimicitiæ, & sine culpa, ac post obtentum Canonicatum ortæ, possunt Canonici cum facultate in alio viciniori, ac tutiori loco manere, durantibus dumtaxat inimicitijs, dummodo non vltra annum: & si omnes fructus Canonicatus in distributionibus consistant, eas Canonicus lucrabitur, deducta tamen tertia parte pro deseruientibus. Vide Monetam num.72. Garziam loco citato, & Carolum Macignum de horis Canon. cap. 71. num.63.

9 Septimo, Distributiones illi deberi, qui cum velit ad Vrbem redire, & ad chorum accedere, metu pestis, aut alterius morbi, quo cæteros infecturus timetur, tanquam morbo infectus repellitur, & abesse cogitur Ita Moneta q.6. num.11. post Sfortium Oddum in simili de restitut. in integr.1.par.q.7.art.12 num.112.versicu.circa secundum pagina mihi 74.

Octauo illi dandas esse distributiones, qui priuata vi detinetur, aut qui ab hostibus capitur, quandiu scilicet apud hostes commoratur, nec per ipsum stat, quin redeat, vt in simili Sfortius Oddo de restitut in integrum 1.par.q.7. ar. 6.7.& 8.pag.mihi 71. Moneta num.55. Azor.2.par.libro 7. cap.7.quæsito 10. Graff 2 par. decis.cap.15.nu.1.. Nauar. tom.1.consil.11.num.4 de Cleric.non resid.Macignus cap. 71.num.66.& alij communiter. Ratio patet ex dictis, quia ob corporis necessitatem abesse dicitur; tunc enim ob corporis necessitatem aliquis abest, inquit Azor.loco cit. cum vi detinetur, aut alio modo impeditur, quominus ad Ecclesiam se conferat.

Idem valet in eo, qui ex iniusto Superioris præcepto abesse cogitur ex Couar.3.var num.8.& ex Rota Romana in vna Calaguritana coram Card.Platto 2.Iunij 1586.quam citat, & sequitur Card.Tuscus tom.2. litt.D. conclus.514. num.9 vbi etiam num.10. cum eadem Rota ostendit præfato absenti non obesse citationem, per quam comparere teneatur, nisi probetur ab eo, qui negat illum esse absētem ex causa necessaria, & legitima. Vide præfatam Rotæ decis. & Tuscum in præcit.loco nu.10. cuius doctrina proforo externo inseruit.

Idem procedit in eo, qui fuit iniustè pulsus in exilium, aut metu carceris iniustè à Choro abesse coactus fuit, aut iniustè in carcerem coniectus, vel excommunicatus, suspensus, interdictus, vel degradatus fuit, vt patebit ex dicēdis in proximis §. in quibus hos casus maioris perspicuitatis gratia singillatim expendam, & explicabo. Sed antequam istorum explicationem aggrediar, aduertendum est vt innui nu.8.& 9. eum, qui iniusto carcere detinetur, aut iniustè pulsus est in exilium, vel iniustè fuit excommunicatus, si commodè queat vitæ innocentiam probare, impedimenta auferre, & ad chorum accedere, non posse distributiones capere, quia potius ex propria negligentia, quam ex corporali necessitate abesse censetur: nam qui tenetur ad chorum, tenetur etiam vti medijs, quæ commodè adhibere potest vt ad chorum accedat & impedito, qui potest impedimentum remouere, currit tempus cap.sup. causa 2.q.5. ita Nauar.cap.25.num.124. quem citat, & sequitur Macignus cap.71.num 96. & Petr.Nauar.de restitut.lib.2. cap.2.num.138.idemque multis iuribus allatis, probat Moneta de distribut.2.par.q.5.nu.43.& Sfortius Oddus 1.par. q.27.ar.7.nu.56. vbi hanc conclusionem indubitatam vocat, & ad eam probandam sexdecim DD allegat.

Nec est eadem ratio huius, & illius, qui negotium in euidentem Ecclesiæ vtilitatem tempore diuinorū facit, quod anticipatè facere potuisset; nam in illo casu attenditur ipsamet Ecclesiæ vtilitas, quam exercet absens tempore diuinorum, etiamsi illi anticipatè consulere potuerit. in hoc vero casu attenditur necessitas ipsius absentis, quæ non cēsetur iusta, & rationabilis, iuxta dispositionem in cap.vnico, cum in potestate ipsius beneficiarij sit illam auferre, & in illa voluntariè permanere velit.

§. Primum.

Vtrum Canonicus, qui fuit in carcerem coniectus, gaudere debeat distributionibus respondentibus tempori, quo in carcere detinetur.

1 *Detentus iniusto carcere lucratur distributiones.*
2 *Ampliatur primo, etiamsi iudex illum capi iustè præceperit.*
3 *Ampliatur secundo, etiamsi prima sententia condemnatoria contra ipsum lata fuerit.*
4 *Limitatur tamen, modo antea interesse consueuerit, nec propria culpa in carcerem coniectus sit.*
5 *Canonico iniustè detento in carcere non debentur anniuersaria, seu funerales portiones quanquam actionem habeat contra iniustum accusatorem.*
6 *Qui ob iniustam accusationem Romam se contulit, ibique probata innocentia vitæ per sententiam absolutus fuit, distributionibus gaudere potest.*

VNICA PROPOSITIO.

1 QVi iustè in carcere detinetur ob crimen patratum & probatum, non gaudet distributionibus Ratio est, quia sua culpa abesse dicitur. Qui vero in carcere detinetur ob criminis suspicionem, postquam per sententiam innocens iudicatus fuerit, poterit distributiones capere. Ratio est, tum quia per ipsum non stetit quin choro interesset, sed iniusto carcere impeditus fuit, ne ad Ecclesiam se conferret. tum quia per sacram Cardinalium Congregationem ita declaratum esse fatetur Naldus ver. distributiones

tiones num.10.& Garzias de benef.3.par.cap.2.num.362. in hæc verba.

Quoad carceratum, Congregatio censuit, eum non priuari distributionibus, vsque ad primam sententiam; quod si condemnatus appellet, interim non percipiet, sed si in secunda instantia obtinuerit, omnia recuperabit sub die 27. Iulij 1570. tum quia absens à seruitio suæ Ecclesiæ ob litem, quam Capitulum contra ipsum iniustè prosequitur, percipere potest distributiones, vt ex Rotæ decis. tradit Farinac.tom 2.par.1.decis.608.num.7.& Naldus loco citato num.10. Ergo etiam percipere potest, qui iniusto carcere detinetur Ita Felinus cap cum omnes de constit. Couar.3. var.cap.13.nu.8. Macignus cap.71.nu.66. Garzias, Moneta, & alij communiter.

2 Amplia primo, etiam si Iudex illum iustè capi præceperit, & iustam habuerit causam illum detinendi, aut etiam torquendi ob sufficientia criminis inditia; ad huc enim verum est Canonicum abesse ob iniustam in carcere detentionem Ita DD. statim citandi, & iam citati.

3 Amplia secundo, etiam si prima sententia condemnatoria contra ipsum lata fuerit, sed postea interposita appellatione, reuocata fuerit, & per sententiam absolutus fuerit. Nam appellatio suspendit iudicatum quoad futurum, & quoad præsens extinguit, cap. sæpe de appellat. & cap. si à Iudice eodem titulo. Ita Baldus in L. tale pactum, §. qui procurauit, ff. de pactis, quem sequitur Quaranta loco statim citando. Moneta quæst.17.num.35.& alij Doctores statim citandi.

4 Limita primo, modo diuinis antea interesse consueuerit; nam si diuinis antea interesse non consueuerat, nō præsumitur distributionum iacturam fecisse ob iniustam in carcere detentionem, vt in simili dictum est de absenti causa infirmitatis, sed potius ob suam culpam.

Limita secundo modo ob propriam culpam non fuerit in carcerem coniectus, etiam si postea falsis testibus crimē purgauerit, & in sui fauorem sententiam obtinuerit. tunc enim suo delicto causam absentiæ dedit, & sua culpa abesse videtur; quanquam si Iudex absque sufficientibus inditijs capi præcepit, aut sine debitis probationibus condemnauit, ad restitutionem damnorum tenetur iuxta dicta dé restitutione, & in octauo Decalogi præcepto.

Hinc igitur constat Canonicum, qui re ipsa nō deliquit, & alias choro interesse consueuerat; posse, postquam per sententiam iustè absolutus fuit, distributiones percipere pro tempore, quo in vinculis detentus fuit; etiamsi ex parte Iudicis iustè detentus fuerit, & contra ipsum prima sententia lata fuerit. Ita Nauar consil 10.& 11. de Cler. non resid. Garzias loco cit. Gonzalez ad reg.8.glo.5.§ 9.num.15 vbi Rotæ decisionem allegat, Auila, Pet Nau. Emmanuel Sa, & alij quos retuli de censuris disp.2.q.2.pun.4.§ 2.nu.5. Moneta de distribut.2.par.q 5 nu.80. Couar.3.var cap.13. nu 8.vers. vndecimo, ex his. Monaldus consil.37.nu.6. Philippus, Probus, Geminianus, & alij quos citat, & sequitur Quaranta verbo distributiones quotidianæ, versicu. de Canonico.

Addo cum Nauar. Quaranta, & alijs, huiusmodi Canonico, qui fuit absolutus, & innocens declaratus, non solum deberi distributiones quotidianas, verum etiam fructus, qui certis temporibus diuiduntur solum inter eos, qui diuinis intersunt.

5 Addit Quaranta huic Canonico reddenda etiam esse mortuaria, seu funerales portiones, quæ manualiter diuiduntur inter interessentes officio funeris; nam veniunt nomine quotidianarum distributionum, & ipsarum priuilegio gaudent cap. consuetudinem, ad finem.

Ob id etiam, si Capitulum ad funus inuitaretur, licet Canonici, qui funeri non intersunt, cereos non reciperent, nō obstante in contrarium consuetudine, hic tamen reciperet loquit Quaranta.

Ego vero contrarium verius puto cum Naldo ver. distribut.num.8 & alijs. Ratio est, tum quia, huiusmodi funerales portiones non simpliciter veniunt nomine distributionum, de quibus sermo est in cap. vnico de Cler. non resid. tum quia ex sacra Cardinalium Congregatione, teste Naldo distributiones quotidianæ nullo casu percipiuntur à nō interessentibus, quoad portionem anniuersarijs applicatā, tum quia ex mente fundatorum conferri solum debēt interessentibus, & actualiter interuenientibus. tum quia non solent conferre infirmis; ergo neque in carcere detentis. vide dicenda pun.4.num.3.

Negandum tamen non est, quin huiusmodi Canonicus actionem habeat contra accusatorem ad petendum interesse lucri cessantis, & damni emergentis; cum iniustè damnificatus actionem habeat contra damnificatorem.

Ad cap. consuetudinem, responderi potest primo aliter receptum esse in mortuorijs, & anniuersarijs.

Secundo huiusmodi portiones funerales gaudere priuilegio distributionum, quia non debent conferri, nisi interessentibus ad ratam interessentiæ. non vero quia tribui debeant absentibus ob infirmitatem, vel ob corporalem necessitatem.

6 Ex his patet quid dicendum sit de beneficiario, qui iniustè accusatus, & in primo iudicio condemnatus, interposita appellatione Romam se contulit, ibique causam in sui fauorem iustè decidi curauit, & titulo innocentiæ à crimine, quod ei obiectum iniquè fuerat, absolutus fuit.

§. Secundum.

Vtrum Canonicus iustè, vel iniustè excommunicatus lucretur distributiones.

1 *Iustè excommunicatus priuatur distributionibus, etiamsi petat absolutionem, & iustè denegatur: secus si iniustè denegetur.*

2 *Hoc tamen intelligitur primo, modo sit excommunicatus excommunicatione maiori, Secundo modo sit excommunicatus vitandus.*

3 *Inualidus excommunicatus non amittit distributiones, immo subtractas recuperat, postquam constitit de iniustitia.*

4 *Distributiones ob iniustam excommunicationem amissa, reponi debent ab ipsis Canonicis, quibus applicata fuerunt, & in ipsorum defectum à Iudice.*

5 *Aliter tamen sentiendum est in foro conscientia, si Iudex bona fide excommunicauit, aut si Canonici bona fide consumpserunt, nec in vlla re locupletiores effecti sunt.*

PRius loquar de iustè, tum de iniustè excommunicato.

PRIMA PROPOSITIO.

1 IVstè excommunicatus priuatur distributionibus, quādiu diuinis officijs cum alijs non assistit. Ratio est, quia non dicitur abesse ex iusta, & rationabili causa; sed ob delictum, in cuius pœnam excommunicatus est, & à diuinis remotus, licet contrarium ostendere conetur Macignus num 69 cap.71. Et hoc verum est, etiamsi absolutionem petat, & denegetur. denegatio enim absolutionis non tollit effectum excommunicationis, ita Gonzalez ad regulam 8.glo 5.§.9.num.123. vers. in casu, & alij DD. statim citandi.

Secus dici potest, si absolutio iniustè denegetur, vt probaui de censuris loco statim citando nu.7. cum Suarez, & alijs, Contra Vgolinum, Sayrum, Henriqu. & alios, quibus adde Garziam de benef 3 par.cap.13.num.123.& seqq vbi refert Gutierez, Burgarium, Vegam, & alios

2 Hæc propositio intelligenda est primo de excommunicato excommunicatione maiori, non vero minori; ex nullo enim iure colligitur excommunicatum minori excommunicatione priuari distributionibus, cum diuinis possit interesse, vt satis colligitur ex dictis de censuris disp.2.q.3. num.6.& seq. contra Vgolin.tab 3.cap.12.nu.1. Monetam q.15.nu.19.& alios.

Secundo intelligenda est de excommunicato vitando, non vero de excommunicato tolerato, qui diuinis officijs cum alijs interest, suoque munere fungitur hic enim recipere potest distributiones, vt cum Petro Nauar. Vasquez, Auila, & alijs docui de censuris disp.2.q 2.pun.4 § 2.nu 2. contra Monetam 2.par.q.15. Suarez Vgolinum, & alios, asserentes hunc non solum distributionibus carere; verum etiam fructibus ipso facto priuari. Sed ratio nostra est, tum quia beneficium datur propter officium. hic autem officium suum præstat, & licet quoad Deum non ritè præstet, nihilominus, quoad Ecclesiam facit, quod ab ipsa præcipitur. tum quia sicut possessor malæ fidei mercedem sui laboris,

boris, in vtilitatem rei impensi accipit, vt benè in simili tradit Sanchez lib. 3 de matrimon. disput. 51. num. 12. vers. tandem probatur; ita etiam excommunicatus toleratus percipere potest distributiones respondentes diuinis officijs, quibus interfuit. Cum enim toleretur ab Ecclesia ipsius ministerium, vt pendet à meritis Ecclesiæ, ita est Ecclesiæ vtile, ac si exhiberetur à ministro non excommunicato. ita Sanchez loco cit. Vasquez, Petrus Nauarrus, & alij, quos retuli de censur. loco cit. contra Monetam, Vgolinum, & alios.

Obijcies cum Moneta loco cit num. 15. paria sunt non fieri, & non ritè fieri cap. veniens de præsbyt. non baptiz. sed excommunicatus, non ritè facit, cum licitè, & deuotè non recitet: ergo idem est, ac si non recitaret, seu ac si non adesset. Ergo non potest distributiones percipere, cum absenti distributiones denegentur. Respondeo quoad Deum paria esse non fieri, & non ritè fieri; non vero quoad Ecclesiam, & quoad distributiones; alioquin sequeretur quemlibet cum aliqua culpa recitantem diuinum officium priuari distributionibus; cum non dicatur diuinum officium ritè recitare.

Secus dicendum est de excommunicato vitando; hic enim non satisfacit, nec quoad Deum, nec quoad Ecclesiam; cum ab ea non toleretur, vt dictum est de censuris loco citato.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 INiustè, seu inualidè excommunicatus, qui antea diuinis officijs interesse consueuerat, non amittit distributiones; immo subtractas recuperat, postquam de nullitate, seu iniustitia excommunicationis cōstiterit. Ratio est, tū quia dicitur abesse ob rationabilē necessitatē: cū periculum sit, vt excommunicatus grauioribus pœnis interessendo afficiatur. tum quia per ipsum non stat, ne intersit, cum paratus sit interesse, & absolutionem petere, si opus sit. Consequenter iacturam distributionum pati non debet, regula cum non stat, de regul. iur. in 6. tum quia priuatio distributionum est pœna, pœna autem non debetur ei, qui non deliquit, cap. sicut dignum, de homicid. Idem à fortiori dicendum est de fructibus. Suarez tom. 5. de censuris disput. 13. sect. 2. num. 20. Henriquez lib. 13. cap. 13. num. 4. Sayrus de censur. lib. 2. cap. 5. num. 25. & 27. vbi refert Panormitanum, Nauarrum, Felinum, & alios. Rodriquez 1. par. cap. 19. Macignus cap 71. num 67. & sequentibus. Garzias 7. par. cap. 13. num. 116 & sequenti, & alij communiter. ad hoc facere possunt quæ tradit Sfortius Oddus 1. par. quæst. 7. art. 2.

In propositione dixi, postquam de nullitate, seu iniustitia constiterit. Nam quandiu non constat de iniustitia, & nullitate censuræ, non gaudet fructibus, vel distributionibus, quia præsumptio stat contra huiusmodi excommunicatum. Quandiu tamen lis est de iustitia, vel iniustitia, fructus, & distributiones apud aliquem deponi, & seruari debent, vt, postquam iniustitia comperta fuerit, domino facilius reddi queant.

4 Si quæras à quo repeti debeant fructus, vel distributiones, quas quis ob iniustam excommunicationem amisit.

Respondeo cum Felino cap. Apostolicæ 12. de except. & alijs, quos citat, & sequitur Moneta q. 15. num. 32. & 44. Gutierez lib. 1 Canonic. qq. cap. 1. num. 136. Garzias de benef. 7 par. cap. 13. num. 120. contra Vgol. de cens. tab. 2. cap. 12. num. 4. Sayrum, & Suarez locis citatis, repeti ab ipsismet Canonicis, quibus applicatæ fuerunt. tum quia ipsis non fuerunt irreuocabiliter applicatæ. tum quia habens rem alienam extantem in se formaliter, vel æquiualenter, seu in effectu tenetur primo loco ad restitutionem, vt cum Salonio, Couarruuia, Petro Nauarro, Molina, Vasquez, & alijs docui de contractibus disputat. 1. quæstio. 8. puncto 1. numero 1.

In defectu vero Canonicorum datur actio contra Iudicem iniustè excommunicātem, tam pro distributionibus, quam pro interesse damnorum, & expensarum. nam qui causam damni dat, damnum dedisse censetur; consequenter ad damni restitutionem obligatur cap. vlt. de iniur.

5 In foro tamen conscientiæ, si Iudex bona fide, & seruato iuris ordine censuram tulit, non tenetur ad restitutionem, cum non appareat ex qua radice teneatur. Idem dic de alijs Canonicis, quibus distributiones applicatæ fuerunt, easque bona fide consumpserunt, nec in re aliqua facti sunt locupletiores, vt patet ex regulis generalib. quas tradidi de restitut. disput. 1. q. 2. pun. 1. num. 5. cum S. Thoma, Caietano, Arragonio, Molina, Lessio, Valentia, Rodriquez, & alijs.

§. Tertium.

Vtrum Canonicus iniustè, vel iustè suspensus priuetur distributionibus.

1 *Iniustè suspensus non priuatur distributionibus.*
2 *Iustè suspensus ab officio non priuatur distributionibus, nisi fortè aliquæ functiones debeantur ratione alicuius functionis ex officio debita, quam ob suspensionem exercere nequeat.*
3 *Iustè suspensus à beneficio priuatur distributionibus.*
4 *Suspensus à diuinis priuatur distributionibus, nisi fortè sit toleratus, & assistat.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 INiustè suspensus distributiones percipere potest, siue sit suspensus ab officio, siue à beneficio, siue etiam à fructibus, si fortè ob huiusmodi suspensionem à choro abesse cogatur. Ratio est, tum quia huiusmodi suspensio non importat amissionem distributionum, vt constat ex dictis de suspensione disput. 3. de censuris q. 6. pun. 2. num. 10. vsque ad 18. tum quia quasi per vim iniustè impeditur ne intersit. tum quia vbi non est culpa, par est vt neque sit pœna. Ita Felinus, Sayrus, quos retuli de cens. loco cit. num. 17. Nauar. tom. 1. consil. 11. de Cler. non resid. Panorm. Vgolin. & alij apud Monetam 2. par. q. 15. num. 42. & apud Garziam loco citato.

Addo hoc procedere, etiamsi suspensus sit à distributionibus, seu à diuinis; cum enim huiusmodi censura sit iniusta, vt supponitur, & consequenter inualida, nullum effectum operari debet in foro conscientiæ; immo neque in externo postquam de iniustitia censuræ constiterit, vt dictum est de iniustè excommunicato in §. præcedenti.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 IVstè suspensus ab officio non priuatur distributionibus; secus si suspensus sit à beneficio, vel à diuinis officijs. In hac propositione magna est inter DD. controuersia. Nam Vgolin. tab. 4 cap. 6. §. 3. num. vnico in fine. Nauar. de Cler. non resid. consil. 11. Moneta 2. par. de distribu. q. 15. nu. 37. Hostiensis, Burgarius, & alij apud Sanchez de matrim. lib. 3. disp. 51. nu. 9. vers. alia vero pars, & apud Carolum Macignum nu. 92 putant suspensum ab officio, vel à beneficio priuari distributionibus.

Ego vero cum Suarez tom. 5. de cens. disp. 26. sect. 3. Garzia de benef. par. 7 cap. 14. nu. 58. Sayro, & alijs, quos retuli de cens. loc. cit. omissisque ijs, quos magno numero refert Garzias loco cit. arbitror primo suspensum ab officio non priuari fructibus, vel distributionibus, vt colligitur ex ijs, quæ tradidi de censuris loco cit. Nam suspensus ab officio non prohibetur, quin diuinis interesse possit, & consequenter quin distributiones percipiat; nisi fortè aliquæ distributiones conferantur ratione officij: tunc enim officium exercere nequit, consequenter distributiones, quæ ratione officij conferuntur, percipere non potest; sicut suspensus ab ordine non lucratur distributiones, quæ conferuntur ratione beneficij, cui aliquis ordo annexus est; nam sublato antecedenti, & principali, consequens etiam, & accessorium tollatur necesse est, vt bene Couarr. epit. de spons. & matrimon. 2. parte cap. 6. §. 8. num. 7. Felinus cap. inquisitionis de accusationibus, & in simili Moneta quæstio. 17. numero 39.

3 Secundo contra Macignum num. 83. & seqq. arbitror suspensum à beneficio priuari fructibus, & distributionibus, quæ beneficiarijs intuitu beneficij conferuntur, vt sūt distributiones quotidianæ, quæ conferuntur Canonicis Choro interessentibus; nam suspensio à beneficio, importat priuationem omnium emolumentorum, & redituum, qui intuitu beneficij percipiuntur; secus dicendum est de distributionibus, seu eleemosynis, quæ ob mortuaria, seu anniuersaria, & his similia conferuntur. Ratio est, quia hæc

non

non conferuntur intuitu beneficij, sed personalis ministerij; suspensus autem à beneficio non repellitur ab exercitio rerum spiritualium, vel à diuinis officijs; consequenter neque priuatur distributionibus, quæ alicui competunt alio titulo, quam beneficij, quæque distributiones quotidianæ propriè non vocantur. Ita Sayrus de cens. lib. 4 cap. 6. num. 11. cum Felino, & alijs, contra Monetam ex parte loco cit. num. 38. & alios.

4 Tertio arbitror suspensum à diuinis officijs, censeri etiam suspensum à distributionibus: nam suspensus à diuinis officijs non potest ex officio, & tanquam minister Ecclesiæ, sed solum tanquam laicus persoluere diuina officia; consequenter nō potest distributiones percipere; cum hæ conferantur persoluentibus diuinum officium ex officio, & tanquam ministris Ecclesiæ, non tanquam laicis. Ita Nauar. & Moneta locis citatis, Carolus Macignus cap. 71. num. 81 contra Auilam, & Henriq. quos retuli de censuris loco cit. num. 16.

Hoc tamen limitari posse arbitror, modo suspensus à diuinis non sit vitandus, sed toleratus, cum enim toleretur ab Ecclesia, officia, quæ ab ipso persoluuntur, valorem habent ex meritis Ecclesiæ, vt in simili dictum est de excommunicato cum Pet. Nauar. & alijs contra Monetam loco supra cit. num 39. & num. 25. quanquam nobiscum sentire videtur num. 21. & 51. vbi loquens de excommunicato, & interdicto, existimat requiri sententiam, qua declaretur excommunicatus, vel interdictus.

§. Quartum.

Vtrum iustè, vel iniustè interdictus priuetur distributionibus.

1 *Iniustè interdictus non priuatur distributionibus.*
2 *Iustè interdictus priuatur distributionibus.*
3 *Hoc valet non solum in interdicto simpliciter, seu à diuinis; verum etiam in interdicto ab ingressu Ecclesiæ.*
4 *Limitatur in interdicto vitando, & in eo, qui diuina audit in Ecclesia consecrata, vel benedicta, & Episcopi auctoritate erecta.*
5 *Canonici non priuantur distributionibus, dum non celebrant officia eo quod interdicta sit Ecclesia interdicto speciali; secus si interdicta sit interdicto generali.*
6 *Quænam licitè fiant in Ecclesia tempore interdicti generalis.*

VNICA PROPOSITIO.

1 INiustè interdictus à diuinis officijs, non priuatur distributionibus, vt patet ex dictis de iniustè suspenso, vel excommunicato, in præcedentibus Paragraphis.

2 Iustè vero interdictus priuatur distributionibus, quatenus hæ conferuntur ijs, qui diuinis intersunt. Ratio est, quia interdictus priuatur diuinis officijs: distributiones autem conferuntur interessentibus diuinis officijs.

3 Idem dic de interdicto ab ingressu Ecclesiæ, quia hic non potest diuina officia in Ecclesia formaliter audire, aut illis formaliter interesse, vt patet ex dictis de censuris disput. 5. pun. 4 num. 11. cum Suarez, Couarr. & alijs. Cum autem nomine diuinorum officiorum veniant Missæ, & horæ Canonicæ, vt ex cap. dolentes de celebr. Missar. optimè tradit Nau in Man cap. 27. num. 171. Moneta loco cit. num. 49 & alij, sequitur interdictum ab ingressu Ecclesiæ priuari distributionibus, quæ conferuntur interessentibus Missæ, & horis Canonicis.

4 Hoc tamen intelligitur primo, modo sit interdictus vitandus, id est modo denunciatus sit interdictus, vt in simili dictum est de suspenso, & excommunicato. nam toleratus assistendo diuinis percipit distributiones, vt dictum est de suspenso.

Secundo intelligitur, modo huiusmodi interdictus ab ingressu Ecclesiæ audiat diuina in Ecclesia consecrata, vel benedicta, & Episcopi auctoritate erecta; hæc enim communi vocabulo Ecclesia nuncupatur. Secus si celebret in Oratorio priuato, aliove loco, cui nomen Ecclesiæ non cōueniat, vt patet ex dictis de censur. loco cit. cum Suarez, Vgolino, Auila, Nauar. Couar. Sanchez, Sayro, & alijs; interdictus enim ab ingressu Ecclesiæ non censetur interdictus ab ingressu Oratorij priuati, & consequenter à Missa ibi celebranda, & consequenter à distributionibus, si quæ conferuntur diuina officia in eo loco facientibus.

Ex dictis colligitur Canonicum iustè interdictum à diuinis, vel ab ingressu Ecclesiæ, non posse distributiones percipere. Idem valet si Capitulum ipsum interdicatur à diuinis, vel ab ingressu Ecclesiæ; nam singuli Canonici cēsentur specialiter interdicti, vt patet ex dictis de censuris. Capitulum enim nihil aliud est, quam singuli Canonici, Capitulum constituentes.

5 Sed modo dubium est vtrum Canonici priuentur distributionibus, non solum dum ipsi sunt specialiter interdicti, verum etiam quando Ecclesia ipsa est interdicta.

Respondeo distinguendo, vel locus est interdictus interdicto generali, vel speciali. Si interdictus est interdicto speciali, Canonici nō priuantur distributionibus, quia per ipsos non stat ne diuinis intersint, cum in ea Ecclesia celebrare nequeant: quod enim culpa caret, in damnum vocari non debet. cap. 2. de constit.

6 Si vero locus interdictus est interdicto generali, Canonici priuantur distributionibus, nisi diuinis officijs intersint: nam tempore interdicti localis generalis persoluuntur diuina officia, seruata solemnitate præscripta in cap alma mater de sent. excomm. in 6. in quo datur facultas celebrandi singulis diebus diuina officia in ijsdem Ecclesijs, sicut antea, submissa tamen voce, ianuis clausis, sed exclusis excommunicatis, & interdictis, & campanis non pulsatis. & hoc à fortiori militat in festiuitatibus Natalis Domini, Paschatis, Pentecostes, Corporis Christi, & Assumptionis Beatissimæ Mariæ Virginis, in quibus diuina officia licitè celebrantur alta voce, ianuis apertis, pulsatis campanis, admissis etiam interdictis, modo ipsi causam interdicto non dederint. Nam illi, ob quorum culpam latum est interdictum, non permittuntur proximè accedere ad Altare; consequenter excluduntur à choro, seu à diuinis officijs; sicut etiam excluduntur omnes excommunicati cap alma mater, citato. ita Henriqu. lib. 13. cap. 47. Couar cap alma mater. Moneta qu. 16. Macignus cap. 71. num. 137. vers. 14. Sayrus, Suarez, Auila, & alij, quos retuli de interdicto, vbi cum hæc fusius explicauerim, non immoror in his iterum tradendis, sed sufficit ea breuiter hic solum percensere, quæ ad præsentem de distributionibus materiam spectant.

§. Quintum.

Vtrum Canonici tempore cessationis distributiones percipere possint.

1 *Canonici, qui tempore cessationis officia celebrare nequeunt, non percipiunt distributiones.*
2 *Proponuntur rationes dubitandi contra dictam conclusionem.*
3 *Præfati Canonici, qui ex legitima causa cessauerunt, actionem habent contra eum, cuius culpa post admonitionem latum est interdictum.*
4 *Respondetur rationibus num. 2. allatis.*

VNICA PROPOSITIO.

1 CAnonici, qui tempore cessationis à diuinis nequeunt diuina officia recitare, non percipiunt distributiones. Hæc propositio non caret difficultate.

2 Ratio enim dubitandi est, tum quia possunt illas percipere tempore interdicti, vt supra dictum est, aut dum polluta est Ecclesia, vt patebit ex §. subsequēti; tum quia per ipsos non stat. Ergo etiam possunt eas percipere tempore cessationis.

His non obstantibus censeo Canonicos tempore cessationis non percipere distributiones, vt dictum est in propositione. Ratio est, tum quia illi distributiones percipiūt, qui diuinis intersunt. Canonici autem non intersunt diuinis tempore cessationis, cum non liceat officia celebrare tempore cessationis particularis, aut etiam generalis, vt dictum est de censuris disp. 6. pun. 3. tum quia sic decernitur à Gregorio Decimo in cap. si Canonici §. scituri, de offic. ordin. in 6. ita Couarruu. cap alma mater citato, §. 4. num. 7. Moneta quæst. 16. num. 36. Suarez, Sayrus, Henriquez,

quez, Coninchus, & alij, quos retuli de censuris loco cit.

3 Verum tamen est huiusmodi Canonicos, qui ex causa legitima, & Canonica cessauerunt, actionem habere contra eum, qui monitus causam cessationis dedit. Ratio est, tum quia datur actio contra iniustum damnificatorem; tum quia sic disponitur in cap. si Canonici citato, in quo habetur. Si Canonici, causa non expressa in patentibus litteris, vel instrumento publico, aut assignatione illius, illarumve, non facta ei, contra quem cessatur; similiter si causa, quam expresserint, non fuerit inuenta Canonica, omnia, quæ de quibuscunque prouentibus illius Ecclesiæ, in qua cessatum fuerit, cessationis tempore perceperint, restituant; illa vero, quæ pro eodem tempore eisdem debentur, nullo modo percipiant, sed Ecclesiæ ipsi cedere, ac nihilominus ei, contra quem cessauerant de damnis, & iniurijs satisfacere teneantur. Si autem causa cessationis Canonica fuerit iudicata, (videlicet à Summo Pontifice, qui adiri debet tempore cessationis, vt bene obseruant glos. ibidem, & alij, quos retuli de censuris,) is qui occasionem cessationi dederat, ad omne interesse dictis Canonicis, & Ecclesiæ, cuius debitum officium eius est culpa subtractum, ad certam quantitatem, taxandam, & in diuini cultus augmentum conuertendam, Superioris arbitrio condemnetur. hæc ibi. illud autem interesse, ad quod tenetur, qui causam cessationi dedit, non sunt redditus, & fructus beneficij, cum Canonici eos, tempore cessationis non amittant. Ergo sunt distributiones. Ergo Canonici, qui iusta de causa cessarunt, actionem habent ad repetendas distributiones cõtra eam, cuius culpa à diuinis officijs cessatum est. ita Couar. & Moneta locis cita. Syluester, Henriquez, Coninchus, Suarez, Sayrus, & Auila, quos retuli de censur loco cit. pun. :. num. 11.

4 Ad rationes dubitandi respondeo Canonicos recipere distributiones tempore interdicti generalis, quia licitum est eo tempore diuina officia celebrare, & ad chorum accedere, tempore vero interdicti specialis recipiunt distributiones, quia per ipsos non stat, ne diuinis officijs intersint, nec vllo iure distributiones ipsis subtrahuntur. tempore vero cessationis subtrahuntur, in cap. si Canonici citato. Vide, quæ dixi de cessatione, & ipsius effectibus in trac. de censuris.

§. Sextum.

Vtrum Canonici distributiones capiant eo tempore, quo polluta remanet Ecclesia.

1 *Canonici recipiunt distributiones eo tempore, quo propter Ecclesia pollutionem diuina officia in choro celebrare non possunt.*

2 *In quibus casibus Ecclesia polluatur.*

3 *Ecclesia non censetur polluta, nisi postquam delictum publicum effectum est.*

VNICA PROPOSITIO.

1 CAnonici percipiunt distributiones, dum Ecclesia, in qua celebrare consueuerunt, polluta est, & violata. Ratio est, quia per ipsos non stat, ne diuina officia in choro persoluantur, cum ipsi diuinis officijs assistere consueuerint. sed modo interesse non possint, eo quod in Ecclesia polluta diuina officia celebrari nequeant. Ita Moneta 2. par. q. 16. num. 29. & alij, quos retuli de Sacrilegio loco statim citando.

In quibus autem casibus Ecclesia polluatur, ita vt in ea diuina officia celebrari nequeant, constat ex dictis de Sacrilegio in materia luxuriæ, in tract. de magno Matrimonij Sacramento, quæst. 4. pun. vltimo num. 19. vsque ad 28 vbi ostendi.

2 Primo Ecclesiam pollui per voluntariam seminis humani effusionem.

Secundo per iniuriosam, & publicam sanguinis humani effusionem in ea factam, vel ob causam datam ad huiusmodi effusionem vel ad mortem.

Tertio per benedictionem, vel consecrationem Ecclesiæ, facta ab Episcopo excommunicato publico.

Quarto dũ in Ecclesia excõmunicatus vitãdus sepelit.

Quinto dum in ea sepelitur paganus, vel infidelis.

Sexto quando parietes Ecclesiæ nondum consecratæ, sed tantummodo benedictæ deijciuntur, & maiori ex parte simul destruuntur.

3 Præterea ibidem ostendi ob præcedentia delicta Ecclesiam non censeri pollutam, nec indigere reconciliatione, nisi postquam delictum publicatum fuit. Videnda sunt quæ ibi tradidi, ne repetitione earundem quæstionum cõsuetos breuitatis meæ terminos, sine vrgenti necessitate transgredi videar.

§. Septimum.

Vtrum irregularis priuetur distributionibus.

1 *Irregularis ob irregularitatem præcisè non priuatur distributionibus.*

2 *Irregularis per accidẽs priuatur distributionibus quoties functioni ordinis debentur. aut quoties irregularitas adnexa est alicui delicto inducenti ipso facto beneficij priuationem, quam beneficiarius tenetur ante Iudicis sententiam subire.*

3 *Immo etiam priuatur distributionibus ob irregularitatem, dum irregularitas ante beneficij consecutionem contracta fuit.*

VNICA PROPOSITIO.

1 CAnonicus irregularis, ob irregularitatem præcisè contractam post beneficij consecutionem, nõ priuatur distributionibus. Ratio est, quia irregularis potest licitè diuinis officijs interesse, irregularitas enim non impedit diuini officij celebrationem, sed susceptionem ordinum, & illorum exercitium.

2 Dixi ob irregularitatem præcisè; nam ratione alterius circumstantiæ fieri potest, vt distributionibus priuari debeat, vt si Canonicatui annexus sit aliquis ordo, cuius functioni aliquæ distributiones respondeant; cum enim irregularis ordinem exercere nequeat; sequitur ipsum carere distributionibus illi ordini respondentibus, nisi fortè sit irregularis toleratus, & functiones ordinis exerceat, vt in simili dictum est de suspenso, & excommunicato.

Item si ponamus irregularitatem contractam esse ob delictum, cui adiuncta sit beneficij priuatio ipso facto, & Canonicus hanc pœnam per se ipsum nulla omnino sententia expectata subire debeat, iuxta dicta de lege pœnali in tract. de leg. non potest Canonicus, qui huiusmodi delictum commisit, distributiones recipere, non ratione irregularitatis præcisè, sed ratione priuationis beneficij, quam ipso facto contraxit, & quam per se ipsum exequi tenetur, vt suppono, non expectata sententia, non solum condemnatoria, verum neque declaratoria criminis, quod tamen raro accidit, vt ex traditis de legib. disp. 1. q. 1. pun. 7. §. 1. manifestè liquet. Ratio cur distributiones consequi non possit; est quia sublato antecedente, & principali, tollitur etiam consequens, & accessorium; distributiones autem conferuntur titulo beneficij, quem titulum in proposito casu supponimus non subsistere, ob priuationem beneficij.

3 Dixi in propositione, contractam post consecutionem beneficij; nam si irregularitas contracta sit antequam beneficium obtineretur, arbitror huiusmodi beneficiarium non lucrari distributiones, si vera est sententia eorum, qui beneficij collationem irregulari factam irritam esse putant; de qua re satis egi in trac. de benef. dum loquerer de conditionibus in beneficiario requisitis.

§. Octauum.

Vtrum depositus, vel degradatus percipiat distributiones.

1 *Canonicus realiter degradatus non percipit distributiones.*

2 *Excipitur casus dispensationis obtentæ à Papa.*

3 Huius-

3 Huiuſmodi degradatus non eſt alendus fructibus, aut diſtributionibus.
4 Non ſolum realiter, verum etiam verbaliter degradatus caret diſtributionibus, niſi fortè legitimam appellationem interpoſuerit.
5 Verbaliter degradatus non videtur alendus diſtributionibus etiamſi alioquin ſtipem oſtiatim quærere cogatur.

VNICA PROPOSITIO.

1 CAnonicus actualiter, ſeu realiter degradatus diſtributiones percipere non poteſt Ita Henriquez lib. 13.cap.55. Couarru.2 var.cap.13 num.8.illat.12. Moneta quæſt. 17.num.27.& alij communiter. Ratio eſt, quia huiuſmodi degradatus caret beneficio; degradatio enim actualis, vt docui de cenſuris diſp.4.pun.vnico, eſt pœna Eccleſiaſtica, qua perſona Eccleſiaſtica priuatur omni beneficio, officio, & priuilegio Clericali in perpetuum abſque vlla ſpe illius conſequendi, cum quadam ſolemnitate. c. degradatio de pœnis in 6.

2 Ex quo patet Canonicum degradatum non poſſe abſque Summi Pontificis diſpenſatione diſtributiones capere: nullus enim, Summo Pontifice inferior diſpenſare poteſt in iure communi. Iure autem communi degradatus actualiter priuatur omni beneficio, conſequenter etiam diſtributionibus, quæ ratione beneficij tribuuntur. Ita Doctores citati.

3 Addit tamen Moneta loco cit.nu.32. huiuſmodi degradatum alendum eſſe ex diſtributionibus, quoties ex fructibus beneficij, aut aliundè non habet, quo ſe ipſum ſuſtentare queat, ne cum dedecore ſtatus Eccleſiaſtici ſtipē mendicando quærere cogatur. Sed hoc mihi non probatur, vt patet ex dictis de cenſuris loco cit. cum enim degradatus actualiter priuetur habitu, & priuilegio Clericali, nullum Clericali ſtatui dedecus mendicando feret.

4 Addo non ſolum realiter, & actualiter degradatum; verum etiam depoſitum, qui dicitur verbaliter degradatus, non gaudere diſtributionibus. caret enim beneficio, ratione cuius beneficiarius habet ius ad diſtributiones, cap. dilectus, & cap. pro illorum, de præben. Degradatio enim verbalis propriè accepta, quatenus diſtinguitur à ſuſpenſione ab ordine, officio, vel beneficio, eſt ſententia Eccleſiaſtica, qua perſona Eccleſiaſtica priuatur omnî officio, & beneficio in perpetuum, ſine ſpe illius conſequēdi, non amiſſo priuilegio Clericali.

Hoc tamen intelligitur, modo degradatus legitimam appellationem non interpoſuerit, vt patet ex ſupradictis. Appellatio enim ſententiam, conſequenter etiam ipſius effectum ſuſpendit, vt patet ex dictis de appellat. in tract. de cenſuris.

5 An vero degradatus verbaliter ali debeat ex diſtributionibus, dum alios reditus non habet, patet ex dictis de cenſur. loco cit. quanquam Moneta loco cit.num.24. Vgolin.tab.2.de cenſur.cap.12.num.1. Sayrus, Auila, & alij, quos retuli de cenſur. loco cit. putant ex reditibus Eccleſiaſticis huiuſmodi degradato danda eſſe alimenta, ne cum dedecore ſtatus Eccleſiaſtici mendicare cogatur; quæ ratio in degradato verbaliter maiorem vim habet, quam in degradato realiter, cum hic habitu, & priuilegio Clericali priuetur, ille vero vtrumque retineat. Verum ad hanc rationem reſponderi poteſt, dedecus, quod inde ſtatui Eccleſiaſtico prouenire poſſet, licitè permitti, & compenſari terrore pœnæ, & ſpe emendationis aliorum, qui à delictis patrandis grauitate pœnæ facilius retrahi, & retardari poſſunt.

§. Nonum.

Vtrum is, qui beneficio priuatus eſt, diſtributiones lucrari poſſit.

1 Canonicus, qui beneficio priuatus eſt, non habet ius ad diſtributiones.
2 Diuerſos effectus operatur priuatio ipſo iure inducta, quam inferenda.
3 Quid operetur appellatio, & quotuplex appellatio interponi poſſit.

4 Qui per ſententiam liberatus eſt, fruitur diſtributionibus.
5 Iniuſtè materialiter priuatus beneficio diſtributionibus caret.

VNICA PROPOSITIO.

1 CAnonicus, qui beneficio priuatus eſt, non habet ius ad diſtributiones. Ratio eſt, quia ſublato principali, corruit acceſſorium. principale autem eſt beneficium, ex quo ius ad diſtributiones conſurgit.

2 Vt hæc propoſitio clarius intelligatur, obſerua priuationem beneficij aliquando induci à iure ob crimina, quibus annexa eſt pœna priuationis ipſo facto; vel pęna comminatoria priuationis futuræ: & aliquando induci per ſententiam iudicis condemnatoriam.

Quando pœna priuationis ipſo facto contracta eſt ob delictum, cui annexa eſt ipſo facto priuatio beneficij, licet beneficiarius non teneatur, regulariter loquendo, beneficium à ſe abdicare ante ſententiam criminis declaratoriam; ea tamen ſubſecuta, executio retrotrahitur ad diem patrati delicti; conſequenter beneficiarius priuatur fructibus, & diſtributionibus, à die patrati delicti perceptis, ac ſi ab eo die lata eſſet ſententia; niſi fortè reus à declaratoria legitimè appellauerit, vt in ſimili mox dicam.

Quando vero pœna priuationis beneficij non eſt ipſo iure impoſita, ſed inferenda, ſeu quando per iudicis ſententiam inducitur, reus à die ſententiæ priuatur iure percipiendi fructus, & diſtributiones, quę ratione beneficij cōferuntur, vt patet ex dictis de lege pœnali: niſi fortè intra legitimum tempus appellauerit.

3 Poteſt enim bis appellare L.1.ff.de appellat. & per appellationem effectum ſententiæ ſuſpendere; conſequenter interim poteſt diſtributiones percipere, quandiu diuinis officijs intereſt: cum hoc tamen onere, vt ſi prima ſententia condemnatoria bis confirmata fuerit, vim ſuam habeat, ac ſi ab initio nulla interpoſita fuiſſet appellatio.

4 Si vero fuerit reuocata, & per iudices appellationis bis confirmata fuerit, ſeu alias in iudicatum tranſierit, ſeu reus plenè abſolutus, & liberatus fuerit; non ſolum poterit retinere beneficium, fructus, & diſtributiones, quas officijs intereſſendo iam accepit; verum etiam illas, quas abſens amiſit cauſa litis proſequendę: nam per ipſum non ſtetit, ne eas lucraretur, cum alias officijs diuinis ſoleret intereſſe, vt ſuppono. ita Moneta loco cit.num.35. & alij communiter, quos in ſimili retuli de lege pœnali, & à ſimili conſtat ex ſupradictis de iniuſtè excommunicato, vel ſuſpenſo §.2.& 3.

5 An vero iniuſtè materialiter priuatus beneficio, quod alteri collatum fuit, habeat ius ad diſtributiones, ex dictis in octauo Decalogi pręcepto diſp.10.q.1.pun 4.num. 9. conſtat ius non habere, vt ibidem probaui cum Innocentio, Panormitano, Valentia, Leſſio, Arragonio, & alijs; quamuis Moneta in ſimili 2.par.q.17.num.25. oppoſitum ſentiat.

PVNCTVM III.

An abſens in vtilitatem Eccleſiæ diſtributiones lucrari poſſit.

1 Canonicus Eccleſiæ Cathedralis, vel Collegiatæ percipit, iure ſibi permittente, diſtributiones dum abeſt in euidentem Eccleſiæ ſuæ vtilitatem.
2 Idem valet in dignitatibus, Manſionarijs, alijſque Clericis eiuſdem Eccleſiæ.
3 Hoc tamen intelligitur primo, modo alias intereſſe conſueuerit.
4 Secundo intelligitur, modo non adſit conſuetudo poſitiua in contrarium.
5 Tertio intelligitur, modo vtilitas ſit certa, & euidens, & alicuius momenti.
6 Quarto intelligitur, modo abſit in vtilitatem propriæ Eccleſiæ.
7 Quotupliciter Eccleſia accipiatur.
8 Abſens cauſa confeſſionis ſuorum peccatorum, non lucratur diſtributiones.
9 Abſens cauſa voti adimplendi non lucratur diſtributiones.

10 *Absens ad necessitatem propriæ Ecclesiæ subleuandam, percipit distributiones.*
11 *Qui tempore diuinorum ex mandato Capituli detinentur in ijs, quæ ad Capitulum faciunt lucrantur distributiones.*
12 *Exercens iurisdictionem suæ Ecclesiæ, vel missus ad Summũ Pontificem, aliumve Principem titulo legationis nomine Capituli, lucratur distributiones.*
13 *Canonicus missus ad Concilium generale, tanquam Theologus, vel Canonista sui Capituli, vel tanquam procurator, an lucretur distributiones.*
14 *Canonici missi ad limina Apostolorum ad referendum Ecclesiæ suæ statum, lucrantur distributiones.*
15 *Qui prouinciam ad negotium in Ecclesiæ vtilitatem peragendum sibi demandari curauit, lucrari potest distributiones.*
16 *Canonicus à Capitulo constitutus ad negotia Ecclesiæ peragenda, lucrari potest distributiones si ea tempore diuinorũ peragat, quamuis alio tempore expedire potuisset: modo ei liberum esset quouis tempore expedire.*
17 *Proponuntur, & dissoluuntur argumenta in contrarium.*
18 *Qui ad peragenda Ecclesiæ negotia citius discessit, aut diutius distulit, quam par sit, non lucratur distributiones illi tempori respondentes, quo diutius regressum distulit, vel citius discessit.*
19 *Quantũ temporis computandum sit dum quis ad negotium Ecclesiæ peragendum discessit.*
20 *Canonicus legitime absens lucratur pro tempore absentiæ distributiones, etiamsi absens aliquot horas, vel dies sine detrimento illius causæ, ob quam abest, in ludis insumat.*
21 *Qui mandatum à Capitulo accepit ad peragendum matutino tempore negotium Ecclesiæ lucratur distributiones, etiamsi matutino tempore proprijs negotijs vacet, dilato post prandium Ecclesiæ negotio expediendo.*
22 *Ad lucrandas distributiones non est absenti necessaria Episcopi licentia.*

VNICA PROPOSITIO.

1 CLericus Ecclesiæ Cathedralis, vel Collegiatæ, cui alias interesse consueuerat, potest, iure sibi permittente, distributiones capere, dum abest in euidentem suæ Ecclesiæ vtilitatem. Hæc propositio potius explicatione, quam probatione indiget; cum in cap. consuetudinem, & cap. vnico superius cit. contineatur, ibi, aut euidens Ecclesiæ vtilitas excusaret.

2 Dixi Clericus, vt explicarem hoc beneficio distributionum frui posse tempore absentiæ non solum Canonicum, verum etiam habentem dignitatem, aut Mansionarium, aliumve Clericum diuinis officijs in huiusmodi Ecclesijs mancipatum.

Ratio est, tum quia verba absolutè prolata simpliciter intelligenda sunt, & non secundum quid, ex Bartolo in rubric. ff. solut. matrim. num. 12 Menoch. lib. 3 præsump. 40. nu. 2. tum quia vbi est eadem ratio, ibi etiam adesse debet eadem iuris dispositio, modo verba legis illam admittant l. illud ff. ad leg. Aquil.

Dixi Ecclesiæ Cathedralis, vel Collegiatæ, quia beneficiarijs harum solum Ecclesiarum conferri consueuerunt distributiones, consequenter hi distributiones capere possunt, dum in euidentem Ecclesiæ suæ vtilitatem absunt.

3 Dixi, cui alias interesse consueuerat: nam qui alias ad chorum conuenire non solebat, non censetur distributionum iacturam pati ob absentiam in Ecclesiæ vtilitatem, vt patet ex dictis in præcedentibus præsertim q. 5. puncto 1. num. 10.

4 Dixi iure sibi permittente, quia etiam seclusa consuetudine posset distributionum priuilegio frui, dum abest ob Ecclesiæ vtilitatem. hoc enim ei permittitur in cap. vnico sæpius citato. Hoc tamen intelligitur præcisa consuetudine in contrarium; nam consuetudine induci potest, vt distributiones non conferantur absentibus, etiam si absint ex causa, ob quam iura distributiones permittunt, vt patet ex supradictis, & ex dictis de priuilegijs ad finem.

5 Dixi in euidentem vtilitatem, tum quia cum absentia sit certa, & distributiones certæ, requiri etiam videtur causa certa, & euidens ad ipsas lucrandas. tum quia cum huiusmodi absentia cultui diuino præiudicet, cui quam minimum fieri potest, præiudicium est afferendum, iure merito causa euidens, & non dubia postulatur ad absentem à distributionum carentia excusandum. Ex quo fit, vt absens nõ excusetur quando dubium est, an negotium, de quo agitur, vtile futurum sit Ecclesiæ, si iuxta Capituli voluntatem expediatur; non enim agitur de euidenti Ecclesiæ vtilitate. Item si de re leuis momenti agatur, & Canonicus diu in eo expediendo absfuturus credatur non videtur excusandus à priuatione distributionum, quia res modici momenti pro nihilo reputatur; consequenter Canonicus non potest se à diuturna absentia titulo euidentis vtilitatis excusare in re exigua, & modici momenti, vt bene Moneta 2. par. quæst. 11. num. 33. & Macignus cap. 71. num. 99.

6 Dixi Ecclesiæ suæ, quia sola absentia in propriæ Ecclesiæ vtilitatem, participem efficit distributionum. ita colligitur ex cap. de cætero, & cap. ad audientiam, de Cleric. non resid. vbi habetur inseruientem Episcopo nõ gaudere distributionibus, quamuis huiusmodi seruitium in vtilitatem Ecclesiarum in Diœcesi existentium vergat. Ratio est, tum quia hic debet stipendium ab ijs recipere, in quorum commodum abest; sed abest in commodum alterius Ecclesiæ, & non in propriæ; ergo debet stipendium ab alijs, non vero distributiones à propria Ecclesia recipere. tum quia par non est, vt Canonici ob absentiam alterius Canonici in vtilitatem vniuersalis, vel specialis Ecclesiæ, damnum distributionum patiantur, quæ alioquin ipsis accrescerent, & obuenirent ita sentire videntur communiter DD. Contra Carolum Macignum de horis Canon. cap. 71. nu. 101. aliter sentientem de absente in vtilitatem vniuersalis Ecclesiæ.

7 Vt hoc clarius intelligatur aduertendum est Ecclesiæ nomen quadrupliciter accipi posse. Primo pro vniuersali, quæ complectitur omnes fidelium Ecclesias. Secundo pro speciali, vt pro Ecclesia Mediolanensi. Tertio pro particulari, vt pro Ecclesia Metropolitana, pro Collegiata S. Stephani, &c. Quarto pro magis particulari, idest pro præbenda, vel Canonicatu, aliove beneficio, quod quis obtinet in Ecclesia Collegiata. cap. ex parte 2. de Cler. non resid. ita gloss. ibidem. Panorm. ibidem, & in cap. ad audientiam, de reb. Eccl. non alien.

Hoc igitur posito, dico absenti in vtilitatem propriæ Ecclesiæ, nõ vero in vtilitatem Ecclesiæ vniuersalis, vel specialis distributiones deberi. Hinc explicata manet propositio quoad singulas ipsas partes.

Obijcies cap. cum non deceat de elect. in 6. habetur Canonicos prosequentes vtilitatem suarum Ecclesiarum, & ad Sedem Apostolicam accedentes, vt eam circa imminẽtium electionum negotia instruant, posse fructus suorum beneficiorum, nõ vero quotidianas distributiones lucrari. Ergo falsum videtur absentem in Ecclesiæ propriæ vtilitatem recipere distributiones, cum præfati Canonici absint in vtilitatem Ecclesiæ. Vel saltem dicendum est c. vnicum aduersari c. cum non deceat.

Moneta 2. parte quæstione vndecima numero 22. & sequentibus, relatis aliorum responsionibus, in hac, proprio marte inuenta, triumphum ponit, dicendo cap. cum non deceat intelligi posse de absente in vtilitatem Ecclesiæ specialis; cap. vero vnicum citatum intelligi debere de absente in vtilitatem Ecclesiæ propriæ, & particularis, & hũc ipse dicit quotidianarum distributionum participem esse, non vero illum. Verum hæc responsio videtur ipsimet textui aduersari, vt patet legenti ipsum textum, cuius verba hæc sunt.

Cum non deceat alicui officium esse damnosum, statuimus vt ij, qui iuxta constitutionem fœlicis recordationis Nicolai Papę Tertij prędecessoris nostri super hoc editam ad Apostolicam Sedem venerint, eam circa imminẽtium electionum negotia instructuri (cum tales Ecclesiarum suarum prosequentes vtilitatem, censeri debeant residentes) fructus beneficiorum suorum, quæ obtinent in illis Ecclesijs, quarum negotia prosequuntur, & etiam aliorum, quos reciperent, vel possent recipere in ipsis Ecclesijs residendo, integre, quotidianis distributionibus dumtaxat exceptis; recipiant, ad Sedem propterea veniendo eandem, ibidem hac de causa manendo, & ad ipsas Ecclesias redeundo, ac si personaliter in ijsdem Ecclesijs residerent, non obstantibus quibuslibet consuetudinibus, vel statutis Ecclesiarum, &c.

Omissis ergo Monetæ responsionibus ad reuocandos in concordiam hos textus, & tollendam inter ipsos antinomiam, & contrarietatem.

Respon-

Responderi potest primo hunc esse casum specialem, & particularem, in quo Summus Pontifex iusta de causa decernit non deberi distributiones, vt patebit ex sequẽtibus responsionibus, consequenter nostra propositio limitationem in hoc casu admittit.

Respondeo secundo absenti in euidentem propriæ Ecclesiæ vtilitatem distributiones concedi; in casu autem expresso in cap. cum non deceat, non constat hos Canonicos ad Sedem Apostolicam accedentes cum euidenti Ecclesię vtilitate; cum fieri possit, vt electio illius Prælati, cuius instructionẽ ad Sedem Apostolicam deferunt, Ecclesiæ profutura non sit. pręsumitur quidem abesse in vtilitatem Ecclesię, vt dicitur in ipso cap. cum non deceat, sed cum non constet de euidenti vtilitate, vt dicitur in c. vnico cit. iure merito denegantur distributiones.

Respondeo tertio cum Azorio loco cit. quæsito 14. Garzia de benef. trac. 3. cap. 2. num. 360. Hoieda de incompatibilit. benef. 1. par. cap. 17. num. 19. ad fin. Vega, & alijs apud Garziam num. 360. & 361. & apud Cenedum in collec. ad Sextum, collec 15. nu. 4. pag 534.

Capitulum, cum non deceat intelligendum esse posita consuetudine, vt absenti distributiones nõ debeantur. hęc enim consuetudo induci potest; Capitulum vero vnicum explicandum esse, præcisa consuetudine in contrarium, id est, modo non adsit consuetudo non soluendi. hoc pacto isti textus defenduntur ab omni contrarietate, & oppositione inter se, contra Monetam nu. 14.

8 Ex dictis colligi potest primo distributiones illi non deberi, qui tempore diuinorum officiorum in confessione suorum peccatorum facienda detinetur. Ratio est, quia non dicitur interesse diuinis officijs, aut abesse in euidentem Ecclesiæ suæ vtilitatem, sed in commodum, & emolumentum animæ suæ.

Dices, absens ob infirmitatem, vel ob iustam, & rationabilem corporis necessitatem obtinere potest distributiones; Ergo à fortiori eas consequi poterit absens ob infirmitatem spiritualem, vel ob animæ necessitatem, cum anima longe præstantior sit corpore L. sancimus, C. de Sacrosanctis Ecclesijs.

Respondeo in cap. vnico sermonem esse non de necessitate, vel infirmitate spirituali, sed de corporali, verba autem iuxta propriam significationem accipienda sunt, pręsertim in materia odiosa, & à iure communi exorbitante, vt bene Moneta 2. par. q. 5. nu. 53. & in simili Sanchez lib. 2. de matrim. disp. 33. num. 32. & alij, quos retuli de legib. disp. 1. q. 1. pun. 8.

9 Secundo colligitur absentem causa adimplẽdi votum peregrinationis, vel alterius rationis, non percipere distributiones; etiamsi votum emiserit, vt à Deo aliquid in vtilitatem Ecclesiæ impetraret; vel vt sanitatem consequeretur: non enim dicitur abesse ob euidentem Ecclesiæ vtilitatem, vel ob infirmitatem, tanquam ob causam; sed propter votum, quod fuit factum intuitu vtilitatis Ecclesiæ, vel occasione infirmitatis. Ita sentire videtur Garzias de benefic. 3 par. cap. 2. num 393. & sequent. vbi ad huius rei confirmationem duplicem adducit sacræ Congregationis declarationem. idem tradit Carolus Macignus cap. 71. num. 129. Immo Macignus, & Garzias ex eadem sacra Congregatione fatentur huiusmodi absentem causa voti adimplendi, non solum non lucrari distributiones, verum neque fructus, si absit vltra tres menses, quos Concilium permittit, quod etiam ego admitto: nisi absit ex legitima causa iuxta dicta de obligatione residendi in tractatu de beneficijs, & obligationibus beneficiariorum. Ad hoc faciunt quæ tradit Sfortius Oddus 1. par. quæstio. 7. artic. 13.

10 Tertio colligitur eum, qui ad subleuandam euidentem propriæ Ecclesiæ necessitatem, alio se transfert, posse distributiones percipere. tum quia necessitas legem non habet, sed ipsa sibi legem facit cap. quod non est, extra de regul. iur. & cap. mutationes 7. q. 1. tum quia dicitur abesse ob euidentem Ecclesiæ suæ vtilitatem; necessitas enim cum vtilitate confertur, & comparatur. cap. exposuisti de præben. & cap tali 1. q. 7. & alijs iuribus adductis per Monetam num. 37.

11 Quarto colligitur Canonicos, qui tempore diuinorũ officiorum ex mandato Capituli detinentur in ijs, quæ ad Capitulum faciunt, vt in subeundis rationibus, aut in assignandis cuique suis reditibus, participes esse distributionum. Ita Moneta num. 47. contra Garziam de benef. 3. p. cap. 2 nu. 568. & 569. quanquam hoc non est facilè introducendum, & sine aliqua necessitate permittendum; cum diuinum cultum aliqua ex parte minuat.

12 Quinto colligitur eum, qui à suo Capitulo mittitur ad iurisdictionem aliquam, suæ Ecclesiæ adnexam exercendam, vel ad Summum Pontificem, aliumve Principem legationis titulo, etiam si hæc legatio gratulationis causa instituatur, lucrari distributiones. hic enim abesse dicitur in commodum, & vtilitatem suæ Ecclesiæ, cum hæc officia quodammodo debita sint Capitulo, & sicut in profanis, & sæcularibus negotijs, qui ad similia negotia mittuntur, in Reipublicæ vtilitatem missi censentur L. qui mittũtur. § quæsitum, & ex alijs iuribus, & Doctoribus per Sfortium Oddum in suo grandiori volumine de restit. in integrum 1. par. q. 6. art. 10. num. 32. & 36. & per Monetam q. 5 num. 34. & q. 11. num. 92. allegatis, ita & cæt. quanquam quod dicitur de exercitio iurisdictionis admitti non videtur à Garzia num. 336. Ego tamen admitto, modo in euidentem Ecclesiæ propriæ vtilitatem vergat. idem in Vicario Capituli Sede vacante concedit Garzias nu. 358. quia cẽsetur inseruire Ecclesiæ, cum illi magis commodum sit ipsum abesse, quam totum Capitulum.

13 Sexto colligitur Canonicum, qui tanquam Theologus, vel Canonista, seu Capituli ad Concilium generale, vel tanquam procurator ad Concilium Prouinciale à suo Capitulo mittitur, posse pro tempore absentiæ distributiones capere, modo alias consueuerit interesse, vt post Decianum tom. 2. consil. 69. num. 9. & alios tradit Moneta loco cit q. 11. num. 91. Secus si idem ex priuilegio sit Canonicus, & Episcopus, & tanquam Episcopus ad Concilium generale conueniat. tunc enim non dicitur abesse in vtilitatem Ecclesiæ, a qua distributiones percipit; cum titulo Canonicatus percipiat distributiones, & non absit tanquã Canonicus. Ita Moneta loco cit. num. 90. idem in simili docet Hoieda de benef. incompatib. par. 2. c. 10. nu. 16. & Garzias de benef. 3. par. c. 2. nu. 357. vbi refert Sbrocium, & Rebuffum, alios etiam refert Hoieda loco cit.

Hoc tamen limito, nisi ad Concilium generale conueniat, vt ibi etiam peculiaria illius Ecclesię negotia pertractet. tunc enim abesse dicitur ob Ecclesiæ vtilitatem, à qua distributiones percipit. Hinc patet quid dicendum sit de Vicario Capituli, qui simul Canonicatũ, & Vicariatus officium habet: arbitror enim, contra Monetam num. 83. & alios, eum qui simul est Canonicus, & Vicarius Capituli, dum Episcopalis Sedes vacat per mortem Episcopi, aut dum Episcopus à Paganis, vel Schismaticis captus detinetur, posse distributiones percipere, dum in Vicarij officio perfungendo abest. Ratio est, tum quia officium hoc non debet illi esse perniciosum. tum quia dicitur abesse ob vtilitatem sui Capituli, cuius iurisdictionem exercet; cum Episcopi iurisdictio ad Capitulum deuoluatur, dum sedes Episcopalis vacat per Episcopi mortem, aut dum Episcopus apud Paganos, aut Schismaticos captus existit cap. si Episcopus de supplend. neglig. prælat. in 6. & sicut supra dictum est, eum, qui à Capitulo mittitur ad iurisdictionẽ suæ Ecclesiæ annexam exercendam, non priuari distributionibus; ita nec iisdem, meo iudicio priuandus est, qui Sede vacante in exercenda Capituli iurisdictione detinetur. Secus dicẽdum puto de eo, qui simul est Canonicus, & Vicarius Episcopi: huic enim distributiones non debentur, dum tempore diuinorum Vicarij munus obit; quia nõ dicitur abesse in vtilitatem Capituli, seu Ecclesię, cui est adscriptus, sed in obsequium Episcopi, & in vtilitatem Ecclesiæ specialis, & non particularis. Ita Garzias loco cit. nu. 358. vbi refert Pauinum, Rebuffum, & decisionem Rotæ 222. nu. 6. par. 2. diuersorum.

14 Septimo colligitur Canonicis, qui ab Episcopo ad Apostolorum limina mittuntur, vel ipsum ad eadem limina comitantur iuxta Decretum 25. Sixti V. distributiones quotidianas deberi. nam dicuntur abesse non solum in vtilitatem Ecclesiæ specialis, verum etiam particularis, cum ad Sedem Apostolicam relaturi sint statum, non solum aliarum Ecclesiarum, verum etiam propriæ Ecclesiæ in specie, vt ipsius commodo prospiciatur: non enim ad distributiones lucrandas necesse est, vt quis solum absit in suæ Ecclesiæ vtilitatem; sed sufficit, vt ob illam, tanquam ob causam finalem partialem absit: causa enim finalis est causa motiua, & principalis. Ita per Sacram Congregationem declaratum esse tradit Riccius decis. 498. num. 3. Garzias 3. par. cap. 2. num. 349. vbi refert declarat. Sacræ Con-

gregat. Idem à fortiori ſuſtinere debent DD. aſſerentes ad lucrandas diſtributiones ſufficere abſentiam in vtilitatem Eccleſiæ ſpecialis.

Occaſione eorũ, quæ hactenus diximus nonnulla emergunt dubia, quæ hic breuiter explicanda duxi.

15 Primum dubium eſt, vtrũ qui data opera curauit ſibi à Capitulo Prouinciam demandari ad peragenda Eccleſiæ negotia tempore diuinorum officiorum, poſſit tempore abſentiæ diſtributiones percipere.

Moneta 2.par. de diſtribut. q.5. num.25. & 28. aſſerere videtur non poſſe diſtributiones percipere; quia huiuſmodi abſentia videtur impedimentum affectatum, in quod Canonicus voluntariè ſe coniecit arte, & dolo, & forte ſine lucro; impedimentum autem affectatum non tribuit iuſtam abſentiæ cauſam, vt fuſe Sfortius Oddo tract de reſtitut. in integ. 1.par. quæſt. 27. art 1. Iaſon. Caſſanus, Tiraquellus, & alij apud Monetam loco citat. & apud Oddum pagina 254.

Ego vero cenſeo poſſe diſtributiones percipere, modo negotium ad euidentem Eccleſiæ vtilitatem ſpectans peragat. Ratio eſt, quia ad acquirendas diſtributiones non eſt principaliter inſpiciendum, quo pacto quis licentiam recedendi acceperit, ſed cauſa finalis abſentiæ ſpectanda eſt. cauſa autem finalis abſentiæ eſt euidens Eccleſiæ vtilitas; licentia vero eſt quid præuium, ſeu occaſio, vel cauſa efficiens, ad abſentiam prærequiſita. cum ergo hic abſit in euidentem Eccleſiæ vtilitatem, diſtributionum participem eſſe aſſeueranter dico, etiam ſi eam ſibi Prouinciam demandari curauerit; quamuis enim affectatio impedimenti præciſe non excuſet, nihilominus excuſat ipſamet abſentia in euidentem Eccleſiæ vtilitatem. Hinc patet reſponſio ad rationem Monetæ, & ad alia argumenta, quæ huc referri poſſent, ex dictis diſputat. 1. quæſtio. 6. puncto 2. num 3.

Secundo dubium eſt, vtrum Canonicus, qui à Capitulo conſtitutus, vel ex officio deputatus eſt ad negotia Eccleſiæ peragenda, quæ alio tempore, quam hora diuinorum officiorum expedire poterat, diſtributiones acquirat, ſi ea tempore diuinorum officiorum expediat.

16 Mihi dicendum videtur acquirere, ſi ex officio, vel ex Capituli mandato non tenebatur negotium illud anticipare, & extra tempus diuini officij abſoluere. Ratio eſt, tũ quia videtur abeſſe ob negotium Eccleſiæ, in quo de euidenti ipſius vtilitate agitur, vt ſuppono. tum quia iure ſuo vti videtur, dum illius negotij expeditionem ad tempus vſque diuini officij differt. tum quia ſequeretur Canonicos Mediolanenſes, qui ad examen promouendorum ad ordines, vel ad beneficia communibus Clericorum ſuffragijs in Synodo diœceſana electi ſunt, & ex peculiari Sedis Apoſtolicæ priuilegio diſtributionibus gaudent, dum in hoc munus incumbunt, non eſſe tutos in conſcientia, nec diſtributionum participes fieri, ſi examen in tempus diuini officij voluntarie differant. nullus autem hac in re ſibi peccati conſcientiam facit; quod tamen intellige, niſi in priuilegio excipiantur, qui voluntarie in hoc tempus examen differunt.

17 Contrariam ſententiam ſuſtinere videtur Moneta loco citato num 42. & 43. Ratio eſt, tum quia, inquit Moneta, impedimentum etiam iuſtum non excuſat abſentem, dum impedimentum ortum eſt ex culpa impediti præordinata ad caſum. tum quia non excuſatur, qui facile potuit impedimentum remouere, & nõ remouit. cap. fin. de elect. Verum hæ rationes non adeo vrgent, vt ad meam opinionem deferẽdam cogar, dum Canonicus ad tempus diuini officij protrahit negotium, quod ex officio, vel Capituli mandato extra tempus diuinarum precum perſoluere non tenetur.

Ad primum enim reſpondeo huiuſmodi impedimẽtum non prouenire ex culpa, ſed ex libera voluntate, & ex iure impediti, qui ius habet ad negotium eo tempore pertractandum.

Ad ſecundum reſpondeo illum non excuſari in cauſa à culpa, qui potuit impedimentum remouere, & non remouit, dum illud remouere tenebatur. hic enim non dicitur vti iure ſuo, ſed potius dolo, & malitia dolus autem nulli patrocinatur, nec quiſquam ex ſuo delicto commodũ referre debet c.2. de dolo, & contum circa fin. Tuſcus tom.2 con. 571. nu.1.3. & ſeqq. vbi refert Lappum, Federicum de Senis, & alios. Secus ſi ei liberum erat impedimẽtum non remouere, & in aliud tempus differre.

Hinc patet regulas, quas Moneta ex Sfortia Oddo, Decio, & alijs affert huic noſtro caſui non accommodari, ſed potius valent, dum quis abſentiam ſuam tueri conatur titulo neceſſitatis corporalis. hæc enim non excuſat, niſi rationabilis ſit, & iuſta cap. vnico de Cler. non reſid. non videtur autem iuſta, & rationabilis, quoties ex culpa, & negligentia impediti proceſſit.

Tertio dubium eſt, an qui ad peragendum Eccleſiæ negotium citius, & maturius diſceſſit, quam opus eſſet; aut qui regreſſum diutius diſtulit, quam par ſit, lucretur diſtributiones reſpondẽtes tempori, quo maturius diſceſſit, aut quo regreſſum diutius diſtulit.

18 Reſpondeo non lucrari, modo ſcienter hoc fecerit, ita Doctores ſtatim citandi. Ratio eſt, quia non dicitur abeſſe in euidentem Eccleſiæ vtilitatem; cum tunc nullum Eccleſiæ negotium peragendum ſit, nec bona fides illum excuſet, cum hæc ſciens fecerit. Secus dicendum arbitror, primo ſi bona fide diſceſſit putans negotium tunc temporis tractandum eſſe. nam vbi non eſt culpa, nec eſſe debet pœna amiſſionis diſtributionum. Secundo ſi graue ſuperuenit impedimentum, ob quod redire non potuit. nam legitime impedito non currit tempus. & ſuperueniente iuſto impedimento perinde eſt, ac ſi abeſſet ex priſtina cauſa. immo eadem abſentiæ cauſa præſumitur perſeuerare L. ſi cui in prouincia §. tandiu verſ. plane. & L. hi qui ff. ex quibus cauſ. maio ita Menochius lib 2. de arbit. cent. 2. caſu 153. Sfortius Oddus de reſtitut. in integ. 1. par. quæſt. 27. art. 3. pag. 255. & alij, quos citat, & ſequitur Moneta 2. pa quęſt. 5. num. 38. & Oddus art. 3. cit. Tertio ſi ſolum diutius abſit quantum itineris diſtantia poſtulat; nam abſenti ob Eccleſiæ vtilitatem, aut etiam ex alia iuſta cauſa, ob quã diſtributiones abſenti permittuntur, non imputatur abſentia illius temporis, quod pro diſceſſu ad conſtitutum locum, aut reditu ad Eccleſiam concedi ſolet. hic enim abeſſe dicitur ob eandem cauſam L. ſi cui citata, & L. qui mittuntur §. fin. ff. ex quibus cauſ. mai. Vide Sfortium Oddum art. 3. cit.

19 Si quæras quantum temporis concedendum, & computandum ſit, Reſpondet Moneta num. 35. cum alijs DD. tantum temporis concedendum, & computandum eſſe, quantum lex redeuntibus concedere conſueuit. hoc autẽ eſt tempus vnius diei pro ſingulis viginti milliaribus. L. 1. ff. ſi quis caut. & L. 3 ff. de verb. ſign.

Ego vero arbitror hoc dumtaxat in foro externo admittendum eſſe; cum forum externum nitatur pręſumptiones in foro vero conſcientiæ ſtandum eſt conſcientiæ ipſiuſmet abſentis, qui aliquando citius, diutius aliquando iter ſuum commode abſoluit; in dubio tamen arbitror etiam in foro conſcientiæ ſuſtinendum eſſe iudicium, & præſumptionem fori externi concedentis ſpatium vnius diei pro ſingulis viginti milliaribus. nam forum externum prudenter præſumit, idemque eſt iudicium fori externi, & interni, quoties externum falſa præſumptione non nititur, vt optime obſeruat Couarruu. cap. cum eſſes num 7. de teſtamen. Sanchez de matrimon. lib. 1. quæſtio. 5. num 20. verſicu. tandem probatur. Sotus 4. de iuſt. quæſtio. 5. art. 3. verſicu. quarto arguitur, & alij communiter. quos in ſimili retuli de matrimonio, & de conſcientia dubia in tractatu de peccatis.

20 Quarto dubium eſt vtrum Canonicus, cui à Capitulo demandatum fuit negotium in euidentem Eccleſię ſuę vtilitatem expediendum, per aliquot dies, lucrari poſſit diſtributiones, ſi aliquot illorum dierum horas in ludos, & recreationem inſumat.

Reſpondeo lucrari, etiam ſi aliquot horas ad turpia inſumat, modo negotio expediendo graue detrimentum inde non ſequatur. Ratio eſt, tum quia ſubſiſtit cauſa abſentiæ; dicitur enim abeſſe in euidentem Eccleſiæ vtilitatem, cuius prætextu diſtributiones lucratur. tum quia iſti ludi accidẽtaliter ſe habent ad cauſam, propter quam data eſt ei facultas, vt abeſſe poſſit. ita ſentire videtur Nauar. tractat. de horis Canonicis cap. 21. num. 64. Moneta de diſtributio. 2. par. quæſtio. 13. num. 47. loquentes de eo, cui per ſtatutum aliqui dies abſentiæ permittuntur. Sed hic aliquod temporis ſpatium ad turpia inſumit, quo tempore cęteri Canonici officio diuino perſoluendo ſedulam nauant operam.

Hinc ſequitur Canonicum, qui litem contra ſe iniuſtè excitatam in Vrbe Roma proſequitur, ibique aliquot dies in profanis recreationibus tranſigit, poſſe ſi-

nita

inſta lite, & victoria adepta percipere diſtributiones illis diebus reſpondentes, vt probatum eſt; modo tamen illæ recreationes nõ fuerint in cauſa, vt citius ſuſceptam litem non expediret. tunc enim illæ recreationes non ſe haberẽt accidentaliter ad principalem cauſam abſentiæ; ſed ipſæ eſſent abſentiæ cauſa, ſaltem quoad eam temporis partẽ, qua lis citius abſoluta fuiſſet, ludo illis diebus prætermiſſo. conſequenter abſens diſtributiones pro rata illorum dierum percipere non poſſet.

21 Maius dubium eſt, vtrum qui à Capitulo mandatum accepit ad peragendum matutino tempore negotium, Eccleſiæ commodo conducens, vtrum lucretur diſtributiones, ſi matutino tempore proprijs negotijs incumbat, dilato in veſperas negotio Eccleſiæ peragendo. Moneta loco citato nu. 44. negatiuam partem ſuſtinere videtur, dum in ſimili loquitur de eo, qui ex cauſa à Superiore probata abeſt, licet adimpletio illius cauſæ poſtea differatur; vt ſi quis ex legitima facultate cauſa ſtudij, vel lectionis abſit à Matutino, aut Veſperis, ſed ſtudium, vel lectionem longe poſt Veſperas differat.

Mihi reſpondendum videtur cum Nauar. in caſu ſimili ab ipſo propoſito in tract. de orat. cap. 5. num. 21. quem penitus reprobat, nec vlla ratione admittendum putat Moneta loco citato, lucrari poſſe diſtributiones tempori aſſignato reſpondentes, non autem eas, quæ reſpondent tempori, quo horis Canonicis intereſſe potuiſſet, ſi negotium ſtatuto tempore peregiſſet. nam reſpectu iſtius temporis dicitur abeſſe ex propria culpa, ſeu ſe ipſum ex propria negligentia in hoc impedimentum conieciſſe; conſequenter diſtributiones illi tempori debitas percipere non poteſt. capere vero poteſt diſtributiones reſpondentes tempori ſibi aſſignato; quia abeſt ex cauſa Capituli commodum reſpiciente, quam diuinorum officiorum tempore expediendam accepit, & reipſa aliquo diuinorum officiorum tempore expediuit, nec Capitulo damnum attulit dilatione cauſæ expediendæ, nec cultui diuino hac in parte præiudicauit, vt ſuppono. Ergo percipere poteſt diſtributiones, modo maiores non percipiat, quam quæ reſpondent quantitati temporis ſibi aſſignati, nec matutinis, & veſpertinis diſtributionibus ſimul frui intendat.

Obijcies cum Moneta, ceſſante cauſa, ceſſare debet effectus: ſed cauſa ob quam Canonicus abeſt, eſt expeditio negotij, cuius intuitu facultatem non intereſſendi obtinuit: expeditio autem negotij pro eo tempore ceſſat; cum alienis rebus detineatur. Ergo ceſſare etiam debet effectus legitimæ abſentiæ, ſeu diſtributionum participatio. Confirmatur hæc obiectio. qui per aliquot annos iuxta iuris diſpoſitionem, cauſa ſtudiorum abeſt, non lucratur fructus, ſi tempore abſentiæ non ſtudeat; eos vero ex iuris conceſſione lucraretur ſtudendo, vt patet ex dictis de priuilegijs ad finem, & ex infra dicendis §. 9. verſicu. obſerua. Ergo etiam, qui alicuius negotij peragendi cauſa non intereſt, aliquibus horis, dilato in aliud tempus negotio, non poteſt diſtributiones illis horis reſpondentes percipere.

Reſpondeo in caſu de quo agimus, non ceſſare cauſam abſentiæ, cum ei facultas data ſit prætextu illius cauſæ, quæ adhuc ſubſiſtit; cum nondum ſuum effectum ſortita ſit, eamque executioni demandet alio tempore ſine præiudicio Eccleſię, & ſine maiori diminutione diuini cultus quam ſi negotium Eccleſiæ matutino tempore perfeciſſet, & proprium veſperi.

Ad confirmationem negatur conſequentia. ratio diſparitatis eſt, quia in abſente cauſa ſtudiorum, & non ſtudente, ceſſat cauſa, ob quam non reſidet, nempe vtilitas, quæ ex ſtudio ſperatur. In noſtro autem caſu non ceſſat, cum ſufficienter compenſetur ſine Canonicorum, & Eccleſiæ præiudicio.

Quinto dubium eſt, Vtrum qui in euidentem Eccleſiæ ſuæ vtilitatem ſine licentia Epiſcopi abeſt, lucretur diſtributiones.

Rota Romana in vna Caliguritana fructuum 15. Maij 1614. coram Reuerendiſſimo D. Vbaldo, aſſerit non lucrari, vt patet ex ipſamet Rotæ deciſione, cuius tenorem hic de verbo ad verbum, quatenus ad hanc rem facit, referre cenſui.

Decanus Calaguritanus, &c.

Controuertebatur per informantes pro Capitulo requiſitum licentiæ, quo deficiente, etiamſi adſit iuſta cauſa abſentię, tamen non lucratur fructus, & diſtributiones, vt in cap. relatum de Cler. non reſidẽ. & fuit dictum in eadem Aſten. fructuum 10. menſis Ianuarij proxime præterito, coram eodem D meo Manzanedo.

Nec obſtare videtur, quod licentia eſſet petenda à Capitulo ex forma ſtatuti Eccleſiæ, quam certum videtur Capitulum fuiſſe denegaturum, cum ſit pars formalis in hac cauſa, & conſequenter videretur ſuperflua petitio. L. hęc ſtipulatio. §. Diuus ff. vt leg. nom. caueat. cum ſimilib. Quia fuit reſponſum, quod licentia non erat petenda à Capitulo priuatiue ad Epiſcopum, neque ſtatutum corrigit ius commune, & videtur ceſſare difficultas ex ſacro Concilio Tridentino ſeſſ. 23. cap. 1. de reform. §. eadem. vbi diſponitur, non licere abeſſe abſque licentia Epiſcopi, & cauſa prius cognita, & probata, & quatenus etiam fuiſſet deneganda, erat tamen petenda, cum ſit de forma. Cardin. in Clem. 1 §. volumus. num. 2. de foro compet. & fuit dictum in Treueren. chori Capitularis 10. Martij 1606. coram R. P. D. Manzanedo.

Nec videbatur ex commiſſione cauſæ in Rota, & permiſſione R. P. D. Vicegerentis reſultare ſufficiens licentia ad effectum, vt Decanus tanquam præſens lucraretur fructus, & diſtributiones; huiuſmodi enim tolerantia Vicegerentis ſolum ſuffragatur, ne Decanus incidat in pœnas in ſuis edictis promulgatis contra non reſidentes, & in omnem euentum poſſet forte prodeſſe ad lucrandos fructus quos etiam abſentes interdum percipere ſolent, vt fuit dictum in Lucerina fructuum 7. Februarii 1590. corã bonæ mem. Cardinali Seraphino, quæ eſt deciſio 910. nu. 4 par. 1. in impreſſ. non autem ad lucrandas diſtributiones, quæ ſolis intereſſentibus conceduntur cap. 1. de Cler. non reſid. in 6. Concilium Trid. ſeſſ. 24. cap. 12. §. diſtributiones de reformat.

Nec videbantur etiam ſuffragari memoralia porrecta Sanctiſſimo Domino, & in Sacra Congregatione Epiſcoporum pro eiuſmodi licentia, quia non ſufficit eam eſſe petitam, ſed requiritur quod ſit obtenta. Cardin. in c relatum nu. 2. de cler. non reſid. Quæ tamẽ omnia latius erunt diſcutienda, cum diſputabitur circa fructus, & diſtributiones præteritas, & decaſuras, ante prædictum mandatum de manu tenendo. de quo Rota, vt dixi referuauit particulariter videri, & ita fuit deciſum, &c. hæc Rota.

Ego vero, ſalua Rotę auctoritate, dicendum arbitror ad lucrandas diſtributiones neceſſariam non eſſe Epiſcopi licentiam. Ratio eſt, quia in c. vnico, de cler. non reſid. abſolute permittuntur diſtributiones abſenti in euidentem Eccleſiæ vtilitatem.

Neque obſtat Decretum Concilij Trid ſeſſ. 23. c. 1. quia non loquitur de Canonicis, ſed de Epiſcopis, & animarum curatoribus, vt obſeruauit Carolus Matignus de horis Canon. cap. 68. num. 14. & ſequ. & alij quos retuli de beneficijs, & obligationibus Clericorum, & beneficiariorum. §. de obligationibus beneficiariorum ad reſidendum. Hæc tamen R. Dom. Vbaldi, & Sacræ Rotæ iudicio ſubijcio, & ſubmitto.

Ex dictis in hoc puncto colligi poteſt ſolutio aliorum caſuum ad praxim pertinentium, quos maioris perſpicuitatis gratia in ſeqq. §. explicabo.

§. Primum.

Vtrum abſens in ſeruitio Papæ lucretur diſtributiones.

1 *Abſenti in ſeruitio Papæ debentur fructus, ſed non diſtributiones, præciſo priuilegio.*

2 *Quinam dicantur eſſe in ſeruitio Papæ.*

3 *Inſeruienti Cardinali, vel Principi ſæculari non ſolum diſtributiones denegantur, verum etiam fructus ſubtrahi poſſunt.*

4 *Probabilius eſt etiam inſeruienti Legato Summi Põtificis ſubtrahi poſſe diſtributiones.*

VNICA PROPOSITIO.

1 ABſenti in ſeruitio Papæ non ſunt quidem denegandi fructus ſui beneficij cap. cum dilectus de præbendis in ſexto. Diſtributiones tamen, præciſo priuilegio, non debentur. Ratio eſt, quia hic non dicitur abeſ-

se in vtilitatem propriæ Ecclesiæ, nec vllo iure cõstat huic distributiones concedi. Ita Panorm. in cap. cum dilectus cit Garzias de benef 3. par. cap. 2. num. 385. vbi refert Seluam, & alios, Hoieda 1. par. q. 17. num 5. Macignus cap. 71 num. 124. Moneta 2. par. q 9. num 13 & alij communiter. Illi autem in Papæ seruitio dicuntur, qui Papæ immediate inseruiunt, vt Capellani, Secretarij, & similes, quique in ipsius curia de ipsius mandato commorantur, aut etiam alio pergunt iussu Pontificis ad aliqua negotia peragenda. qui vero propria voluntate Romæ commorantur, non dicuntur esse in seruitio Papæ, quia isti potius commorari videntur in propriam, quam in Papæ, vel vniuersalis Ecclesiæ vtilitatem.

3 Ex quo à fortiori patet absentem in seruitium Principis sæcularis, vel Ecclesiastici, etiam Cardinalatus dignitate præditi, vel Legati Summi Pontificis non posse distributiones lucrari, quia non dicitur abesse in euidentẽ propriæ Ecclesiæ vtilitatem. Immo huic subtrahi posse fructus beneficij iuxta Tridentini Decretum sess. 14. cap 12. vers. præterea, fatendum est. nisi forte excipias inseruientem Legato Summi Pontificis iuxta probabilem nonnullorum DD opinionem. Ratio est, quia isti non dicuntur residere: non residentes autem fructibus priuari possunt, nisi priuilegio aliquo particulari, vel in iure expresso se tueantur. in iure autem huiusmodi priuilegium ipsis concessum non reperitur.

4 Dixi nisi fortè excipias inseruientem Legato Summi Pontificis, &c quia huic fructus subtrahi non debere communis est opinio DD. quos refert Garzias de benef. 3. par. cap. 2. num. 352. & Moneta 2. par. q. 9. num. 3 quia videtur inseruire Papæ, cui Legatus inseruit & familiaris alicuius familiaris Papæ, præsumitur familiaris Papæ, vt cum Saliceto probat Reuerendissimus D. meus Pirouanus, præstantissimus, & eruditissimus Rotæ Romanæ Auditor, in causa Romana S. Petri, 8. Aprilis 1622. versic. Placebat etiam Dominis.

Ego vero in opinionem Panormitani, oppositum sentientis in cap. cum dilectus, de Cler. non resid. magis propendeo. Ratio est, tum quia inseruiens Legato iuxta communem loquendi modum, non dicitur inseruire Papæ, alioquin dari posset processus quasi in infinitum. tum quia versamur in materia cultui diuino contraria, cum per absentiam Canonicorum diuinus cultus in proprijs Ecclesijs diminuatur. Ergo non est facienda extensio ad casus in iure non expressos. Ergo fructus subtrahi possunt, nisi aliquod priuilegium non residendi à legitimo Superiore obtineatur.

§. Secundum.

Vtrum Canonici, qui cum Episcopo tempore diuinorum absunt percipere possint distributiones.

1 *Canonicus cum Episcopo absens in vtilitatem propria Ecclesia lucratur distributiones.*

2 *Canonicus, qui cum Episcopo abest ad visitandam Diœcesim &c. non lucratur distributiones.*

3 *Canonicus cum Episcopo extra propriam Ecclesiam existens percipit distributiones, iuxta probabilem nonnullorum opinionem, si Canonicatus nullos reditus habeat præter distributiones.*

4 *Episcopus potest aliquos Canonicos adhibere, qui interim fruantur fructibus, etiamsi in ea Ecclesia extet statutum iuratum, quo fructus non residentibus denegantur.*

5 *Episcopus non potest in sui seruitium adhibere non solum Canonicos vrbis, verum etiam ruris.*

6 *Episcopus non potest secum adhibere Canonicos alterius Diœcesis, alioquin hi, tanquam non residentes priuantur fructibus.*

7 *Mansionarij, aut alij, qui non sunt proprie Canonici, priuari possunt distributionibus dum absunt in seruitium Episcopi.*

VNICA PROPOSITIO.

1 CAnonici, qui cum Episcopo tempore diuinorum officiorum absunt in vtilitatem propriæ Ecclesię, lucrantur distributiones. vt si absint in ijs casibus, in quibus ex consuetudine, vel ex iure Capitulum aliquos Canonicos eligit, vt Episcopus in negotijs peragendis ipsorum cõsilium, aut consensum perquirat, vt est casus in Tridentino sess 24. cap 12. ad finem vers. interea. sess. 5. cap. 5. de reform. vers. & quatenus & sess. 25. cap. 6. de reform vers. videlicet vt Capitulum. Ita Moneta q. 7. nu. 15 & seq. vbi alias illationes infert, quas ego non admitto.

2 Alij vero Canonici, qui in seruitio Episcopi existunt, vt si illum comitẽtur, dum Diœcesim visitat, aut cum Missam extra propriam ipsius Canonici Ecclesiam auditurus est, non acquirunt distributiones, quia non dicuntur abesse in euidentem Ecclesiæ suæ vtilitatem. sic apertè cõstat, tum ex declarationibus sacræ Congregationis apud Garziam 3. par cap. 2. num. 347. ex cap. de cætero, & ex cap. ad audientiam de Cler. non resid. in quibus iuribus absenti in seruitio Episcopi conceduntur fructus, non vero distributiones quotidianæ. Hoc idem, relatis Rotæ decisionibus, & declarationibus sacræ Congregationis probat Riccius in sua praxi decis. 500. 502. §. notabilia num. 5. Quaranta ver. distributiones. Nauar. cons. 2. de Cler. non resid. & Macignus cap. 71. nu. 123.

3 Quanquam si beneficium nullos habeat reditus præter quotidianas distributiones, probabile est Canonicum in seruitio Episcopi existentem eas lucrari, excepta tertia parte, quæ deseruientibus accrescit. ita Glossa, Panormit. Rebuffus, Perez, Gomez, & alij apud Garziam 3. par. cap. 2. num. 112. & 115. & 351. & sequ. apud Naldum ver. distributiones num. 7 apud Riccium decis. 499. num. 4. & post decis 502. §. notabilia nu. 4. & apud Gonzalez § 7. prooem. num. 183. apud Monetam q. 8 num. 15. & apud Carolum Macignum cap. 71. num 134. & seqq. Ratio est, tum quia distributiones in locum fructuum succedunt. tum quia priuilegium iuris inutile redderetur, si Canonicus eas distributiones lucrari non posset, dum in seruitio Episcopi existit.

Dixi probabile est, quia oppositum non sine magna probabilitate sustineri posset, vt patet ex supradictis multis in locis, & ex infra dicendis §. 6. num. 4. & § 9. num. 2. ex quibus etiam constat solutio ad rationes in contrarium propositas.

4 An vero Episcopus, aut Archiepiscopus possit aliquos Canonicos in sui seruitium adhibere, qui fructibus interim gaudeant, colligi potest ex dictis in tract. de beneficiariorum obligationib. in tit. de oblig. ad residendum. vbi ostendi Episcopum posse in sui seruitium duos Canonicos Ecclesiæ Cathedralis, vel Collegiatæ; etiam si Doctoralem, & Magistralem præbendam habeant, adhibere. cap. de cætero de Cler. non resid. & cap. ad audientiam, extra de Cler. non resid. Rota in vna Placentina fructuum 14. Martij 1550. apud Puteum decis. 194. & apud Gonzalez loco statim citando. Ratio est, quia beneficiarij residentes possunt fructus percipere; isti autem fictione iuris præsumuntur residentes cap. ad audientiam cit. ibi. cum absentes dici non debeant, sed præsentes, qui tecum pro tuo, & ipsius Ecclesiæ seruitio commorantur. & hoc procedit, inquiunt DD. communiter; etiam si in ea Ecclesia extet statutum iuratum, & à Summo Pontifice approbatum, vt Canonici absentes fructibus priuentur. Isti enim fictione iuris censentur præsentes, consequenter ex vi statuti fructibus priuari non debent. ita Panormit in cap. de cætero citato. Garzias de benef. 3 par. cap 2. num. 382. Nauar. consil. 1. & 2. de Cler. non resid Moneta de distribut. 2. par. q. 8. num. 6. Hoieda de incompatibilit. beneficior. 1. par. cap. 17. num. 29. Gonzalez ad regul. 8. cancell. glos. 6. num. 257. & alij communiter apud Hoiedam, & apud alios præcitatos Doctores.

5 Amplia Episcopum non solum posse Canonicos Ecclesiæ in Vrbe fundatæ in sui seruitium adhibere; verum etiã Canonicos Collegiatæ extra Vrbem erectæ, quia in cap. de cætero cit. nulla fit exceptio, vel distinctio, sed absolute sermo est de Canonicis; immo, cum ibi non sit sermo de numero Canonicorum, quamplures DD. arbitrantur Episcopum posse plures, quam duos adhibere, modo non sint Canonici Ecclesiæ Cathedralis, cuius Ecclesiæ duos tantummodo Canonicos Episcopum in sui seruitium adhibere potest cap. ad audientiam citato, vide Doctores citatos.

6 Limita primo ad Canonicos eiusdem Diœcesis cap. ad audientiam citato. Ratio est, quia non præsumuntur absentes, cum inseruiant Episcopo, & suæ Ecclesiæ, vt dici-

tur

tur in cap. ad audientiam citato. Canonicus autem alienæ Diœcesis non dicitur suæ Ecclesiæ inseruire, nec præsens præsumitur.

Limita secundo, ad Canonicos, qui propriè sunt Canonici, non vero ad Mansionarios, seu assisos, qui non sunt Capitulares; nam iura loquuntur de Canonicis. non est autem facienda extensio vltra propriam verborum significationem, præsertim in materia, quæ in diuini cultus diminutionem tendit; portionarij autem, seu Mansionarij absentia diuinum cultum in Ecclesia diminuit. Ita Rota Romana in vna Calaguritana fructuum 18. Martij 1588. quam citat, & sequitur Gonzalez loco citato num. 262. contra Ioannem Andream in cap. ad audientiam citato, Imolam, Ancharanum, & alios apud Gonzalez loco citato num. 261.

Concedo tamen Episcopum posse Mansionario ex causis, quas in tractatu de beneficijs ex Tridentino sessio. 23. cap. 1. de reform. recensui, facultatem non residendi concedere, illumque secum in seruitia Ecclesiæ necessaria adhibere. vide DD. præcit.

§. Tertium.

Vtrum absentes ad tuenda Capituli iura distributiones lucrentur.

1 *Absens ad tuenda Capituli sui iura non priuatur distributionibus, etiamsi in locum valde distantem se transferat, aut etiamsi stipendium à Capitulo accipiat.*

2 *Canonicus absens, vt tueatur iura beneficij lucratur distributiones: secus si absit, vt tueatur ius suum contra alterum idem ius prætendentem.*

3 *Canonicus absens, vt tueatur iura beneficij lucratur distributiones, etiamsi procuratorem in sui locum mittere potuerit ad prosequendam litem.*

VNICA PROPOSITIO.

1 ABsentes ad tuenda Capituli iura non priuantur distributionibus. Ratio est, quia dicuntur abesse in vtilitatem suæ Ecclesiæ.

Amplia primo contra Couar. 3. var. cap. 13. num. 8. & alios. hoc procedere, etiamsi ob id ad longe distantem locũ se transferant. tum quia adhuc verum est istos ob euidentem Ecclesiæ suæ vtilitatem abesse; tum quia verba textus generalia sunt; ergo generaliter intelligenda sunt. tum quia tantum abest, absentes ad prosequenda Capituli iura priuandos esse distributionibus, dum non sunt in oppido, seu loco beneficij, sed in remotiori, vt potius maiori præmio sint afficiendi ob maius incommodum. Par enim est, vt maius commodum sentiat, qui maius onus sentit. Ita Moneta loco citato num. 16. Francus in cap. vnico numero 4. Carolus Macignus cap. 71. num. 104. & alij absolute loquentes.

Amplia secundo, etiam si absenti ad tuenda suæ Ecclesiæ iura congruum à Capitulo cõstitutum sit salarium. Ratio est, tum quia salarium non simpliciter constituitur, vt Canonicus absens seruetur indemnis; verum etiam ad sustinendos labores, & incommoda, quę occasione prosequẽdæ causæ sustineri solent. tum quia nullus præsumitur iuri suo cedere, nisi exprimat; sed Canonicus absens in Ecclesiæ suæ vtilitatem, iure sibi permittente, etiam inuitis Canonicis, ius habet ad quotidianas distributiones. Ergo non præsumitur illis cedere, nisi exprimat, etiamsi salarium ad litem prosequendam à Capitulo consequatur. tũ quia ius Canonicum absolute, & indistincte distributiones concedit absenti in vtilitatem Ecclesiæ ne damnum ex absentia patiatur.

Hęc ampliatio mihi probatur, licet nullum habeam auctorem, qui meæ sententiæ subscribat, plures vero contrarios inueniam. nempe Graffium 2. par. decis. lib. 2. cap. 15. num. 11. Monetam 2. par. q. 11. num. 35. & 43. Garziam 3. p. cap. 2. num. 339. & alios.

Maius dubium est, vtrum Canonicus absens ad tuenda suæ præbendæ iura, possit distributiones, tanquam absens in vtilitatem suæ Ecclesiæ, percipere.

Moneta loco cit. q. 11. num. 44. mordicus defendere conaturq; huiusmodi absenti distributiones non deberi. Immo Garzias loco cit. innuere videtur, non solum non deberi distributiones, verum neque fructus.

2 Sed mihi distinguendum videtur; vel hic abest, vt tueatur ius, cuius ipse in beneficio prætensionem habet cõtra alterum, qui prætendit idem beneficium; vel vt tueatur iura ipsa beneficij, quæ ipso à lite cessante, forte corruerent, & extinguerentur.

Si abest, vt ius suum contra alterum prosequatur, non potest distributiones lucrari; quia non dicitur abesse in euidentem Ecclesiæ suæ vtilitatem; parum enim Ecclesiæ referre videtur, vt hic potius, quam alter beneficium obtineat.

Idem dic si abfuit ad prætendendos fructus beneficij, quod habet in alia Ecclesia. ex Rota Romana in vna Liciensi 25 Apilis 1603. coram Cardinali Pamphilo, cuius decisio refertur etiam in vna Astẽsi fructuum die 15. Maij 1613. vers. non obstat.

Si vero abest, vt tueatur iura ipsa beneficij probabilius arbitror ius ad distributiones habere in ea Ecclesia. Ratio est, tum quia beneficium in iure appellatur Ecclesia, ex Panormit. & alijs, quibus adde Nauar. consil. 14. de Cler. non resid. Sed hic abest in vtilitatem proprij beneficij; ergo dici potest abesse in vtilitatem propriæ Ecclesiæ. tum quia destructione alicuius præbendæ non leue incommodum censetur Ecclesiæ irrogari. sicut ex opposito, qui præbendam in aliqua Ecclesia instituit, optime meritus de tali Ecclesia censetur, illique graue commodum attulisse dicitur. Ergo etiam graue commodum censetur afferre Ecclesiæ, qui beneficium in ea erectum defendit; cum par ratio videatur instituentis, & conseruantis. tum quia iura beneficij sunt bona Ecclesiæ, sicut est ipsum beneficium, quod ob id alienari, vel ad longum tempus locari non potest sine præscripta solemnitate, vt idem Moneta num. 104. concedit ex decisione Rotæ 284. & satis constat ex ijs, quæ ego tradidi de contractibus de alienatione bonorum Ecclesiæ disputat. 3. q. 8 pun. 4. Ergo suscipiens causam ad tuenda iura beneficij, dicitur rem in euidentem Ecclesiæ vtilitatem agere. tum quia si iura beneficij sustineantur, vel augeantur, beneficium facilius optabitur, modo in ea Ecclesia optioni locus sit. Secus si beneficiarius causa cadat cum iactura, & diminutione nonnullorum fructuum. Ergo agitur de commodo Capituli; cum ius optandi Capitulare sit; & regulariter loquendo non optetur titulus, sed præbenda. Et licet Capitulum, vt Capitulum non optet; optat tamen Canonicus ex iure, quod Capitulo competit, quod ius hac in parte læditur, si Canonicatus iura diminuantur.

Neque obstat responsio Monetæ, dicentis, quod beneficiarius agit, principaliter agere in sui commodum indirecte vero, & secundario in commodum Ecclesiæ; non inquam obstat: quia principaliter agitur de iure, quod ad Ecclesiam pertinet, & semper pertinebit, & per accidens est Ecclesię, quod hic beneficium in ea Ecclesia obtineat. Præterea, quid respondebit Moneta si hic beneficiarius nullam sui commodi curam habens, causam tantummodo suscipiat, vt rem Ecclesiæ vtilem agat, cui ex obligatione consulere tenetur? Ita Rota Romana in vna Salamantina 28. Nouembris, & in vna Astensi 15. Maij 1603. in qua pro hac sententia quamplures Doctores referuntur, & in vna Calaguritana fructuum 26. Maij 1614. coram R. D. Vbaldo. Idem sentire videtur Garzias numero 336. & Augustinus Barbosa in remiss. sessio. 24 cap. 12. numero 50 dum asserunt Archidiaconum percipere distributiones quotidianas, dum in loco beneficij visitat Ecclesiam, iura, vel reditus suæ præbendæ; nam censetur Ecclesiæ suæ inseruire in re vtili. Idem Barbosa refert pro hac sententia Monetam in loco citato quæstio. 11. nume. 63. Sed Moneta ibi solum loquitur de Archidiacono visitante propriam Ecclesiam cum Episcopo, vel eius Vicario, vel de alterius mandato. Idem sentire videtur Gonzalez ad regu. 8. glo. 6. num. 267. cum Felino, Nauarro, & alijs, & nouissime Macignus cap. 71. num 104.

Amplia prædicta cum Rota, etiam si beneficiarius potuerit pro se mittere procuratorem. adhuc enim dicitur abfuisse in euidentem Ecclesiæ suæ vtilitatem. licet oppositum sentire videatur Moneta 2. par. quæstio 5. num. 43 ad finem.

§. Quar.

§. Quartum.

Vtrum Canonicus, qui tempore diuinorum officiorum Missam in propria Ecclesia celebrat, percipere valeat distributiones.

1 *Canonicus, qui tempore diuinorum Missam in sua Ecclesia celebrat non lucratur distributiones.*

2 *Hoc valet etiamsi celebret ex deuotione, vel tanquam mercenarius, vel tanquam Capellanus titularis.*

3 *Idem valet etiamsi celebret de consensu Superioris inferioris Summo Pontifice.*

4 *Secus dicendum si hoc faciat ex priuilegio Summi Pontificis.*

VNICA PROPOSITIO.

1 CAnonicus, qui tempore diuinorum officiorum Missam in sua Cathedrali, aut Collegiata Ecclesia celebrat, non lucratur distributiones. Ratio est, quia non dicitur diuinis officijs cum alijs interesse, aut abesse in euidentem suæ Ecclesiæ vtilitatem, vt cum Stephano, Gratiano, Barbosa, Riccio, & alijs docui de Sacramento Eucharistiæ disp 4. quæst. vltima puncto 7. § 5. num. 7. quibus adde Federicum de Senis consilio 120. in fine. Gonzalez ad regul. 8 cancell. §. 7. proem num. 181. Emmanuelem Sà ver. beneficium num. 55. Macignum cap. 71. nu. 117. Garziam 3. parte de benef. cap. 2 dubio 21 num. 398 Quarantam ver. distributiones, Felinum, & Panormit. cap cum olim de re iudicata num. 6. Francum cap. vnico de Cler. non resid. & alios apud præcit. DD. & ita per Sacram Congregationem declaratum fuisse. referunt Riccius versic. praxis distribu. decisio. 494. num. 2. Gonzalez, & Garzias, locis citatis. idemque sustinuit, & definiuit Congregatio Pœnitentiariæ Mediolanen. me præsente, & ita cõsulente.

2 Amplia primo, contra Monetam 2. parte quæst. 11. nu. 52. non solum si celebret ex onere Capellanię, quam in titulum habet, verum etiam si celebret tanquam Capellanus mercenarius, aut etiam ex deuotione. militat enim eadem ratio.

3 Amplia secundo contra eundem Monetã. etiamsi celebret de consensu sui superioris, inferioris Summo Pontifice; nam inferior Summo Pontifice nõ potest iure communi dispensare, vt docui de Sacramentis loco citato. cum præcit. DD. Hoc tamen intelligendum est iuxta dicenda in secunda limitatione.

4 Limita primo præciso Summi Pontificis priuilegio, vt per se patet, aut seclusa legitima consuetudine, quam iusta de causa induci posse cõstabit ex infra dicendis, & in specie tradit Garzias loco citato num. 401. cum Decio, Couarr. & alijs. sicque in sua Ecclesia vsu receptum esse testatur. idemque cum Panormit. Duenna, & alijs tradit Hoieda de incompatibilitate beneficiorum prima parte cap. 17. num. 10.

Limita secundo, præciso mandato Superioris, nam, qui de mandato superioris tempore diuinorum officiorum Missam celebrat, distributiones lucrari potest, vt habetur in nostro Concilio prouincia li 4. tit. de distributionibus versic. quicunque, cuius verba retuli de Sacramentis loco citato. Idem à Sacra Cardinalium Congregatione declaratum esse referunt Gonzalez, Garzias, Riccius, Macignus, & Moneta locis citatis, in hunc fere verborum sensum Canonici, qui extra Chorum celebrantes, licet etiam ex causa deuotionis celebrent in eadem Ecclesia, non censentur præsentes. Si autem celebrent ex iussu Superioris, habentur pro præsentibus. Ratio autem cur isti pro præsentibus habendi sint tunc temporis, quo iussu Superioris celebrant, est, quia censentur abesse in vtilitatem propriæ Ecclesiæ, in qua fieri posset, vt in Missarum celebratione magna sequeretur confusio: omnes enim aliquãdo vellent tempore diuinorum officiorum celebrare, & sic cultus circa diuinum officiũ iacturam sæpe pateretur, aliquando nullus vellet tunc temporis Missas celebrari, & sic Ecclesia tunc temporis Missarum celebratione destitueretur. His ergo incommodis consultum esse videtur, vt Canonici tempore diuinorum officiorum celebrantes de mandato Superioris, cui maximè cura diuini cultus incũbit, pro præsentibus censeantur; cum in vtilitatem suæ Ecclesiæ abesse videantur. Et hoc etiam, per se loquendo, dicendum puto, contra Monetam, etiamsi Canonici celebrent ex onere Capellaniæ in titulum acceptæ. militat enim eadem ratio. nec sacra Cardinalium Congregatio, aut Prouinciale Concilium in hac re distinguit, quamuis alicubi oppositum vsu receptum sit.

Neque obstat ratio Monetæ, quod hęc Capellania titularis sit distinctum beneficium, & quasi distinctam Ecclesiam faciat; consequenter Capellanus non videatur Ecclesię collegiatæ inseruire, sed propriæ Ecclesiæ: Non, inquam, obstat hæc distinctio, quia nõ attendẽdus est in hac re titulus, cuius causa celebrat; sed inspicienda est ipsamet causa absentiæ, seu ipsamet celebratio, quæ si tunc tẽporis ex iussu Superioris fiat, in commodum, & vtilitatem Ecclesiæ Collegiatæ fieri censetur, vt dictum est. alioquin etiam dicendum esset, Canonicum ex deuotione, aut ex eleemosyna tempore diuinorum officiorum celebrantem iuxta præceptum Superioris, non posse distributiones acquirere; cum perspicuum sit hunc non celebrare tanquam Canonicum; sed tanquam Capellanum prętio conductũ, aut ex deuotione diuina facientem. Vide præcit. DD. & præsertim Garziam loco citato num 397. vbi triplicem de hac re Sacræ Congregationis declarationem refert.

§. Quintum.

Vtrum Pœnitentiarius percipere possit distributiones, dum in confessionibus excipiendis tempore diuinorum officiorum detinetur.

1 *Pœnitentiarius iure nouo percipit distributiones si tempore diuinorum in Ecclesia detineatur ad excipiendas confessiones.*

2 *Secus si confabuletur, vel priuatim recitet officium, vel confessiones domi audiat.*

3 *Pœnitentiarius si tempore Litaniarum, vel Processionum, quæ extra Ecclesiam peraguntur, confessiones audiat, distributionum particeps esse potest.*

4 *Canonici confessionẽ audientes in defectum pœnitentiarij percipere possunt distributiones: secus si hoc faciant præsente Pœnitentiario, nisi aliud ferat priuilegium, vel statutum à Sede Apostolica confirmatum.*

VNICA PROPOSITIO.

1 POenitentiarius Ecclesiæ Cathedralis non potest spectato iure antiquo, distributiones capere, dum in confessionibus excipiẽdis detinetur. Ratio est, quia hic nõ dicitur abesse in euidentem Ecclesię suę vtilitatem; sed in commodum Ciuitatis, ac Diœcesis, seu Ecclesiæ specialis, vel vniuersalis.

Dixi spectato iure antiquo, quia iure nouo sancitum est in Tridentino sess. 24 cap. 8. vt Pœnitentiarius dum confessiones in Ecclesia audit, præsens in Choro censeatur, & consequenter distributiones, quæ Choro interessentibus, tribuuntur, percipere possit.

2 Hinc patet Pœnitentiarium, qui tempore diuinorum officiorum priuatim officium recitat in Confessionali, aut alibi, aut etiam celebrat, aut confabulatur non lucrari distributiones, quia ex Concilij Tridentini Decreto eas lucratur, dum confessiones in Ecclesia audit. sicque per Illustrissimos Cardinales, interpretationi eiusdem Concilij præfectos, declaratum esse fatentur, qui Sacræ Congregationis declarationes collegerunt. Idemque asserit Garzias parte 5. de benef. cap. 4. num 124. referens declarationes Sacræ Congregationis. Vgolinus de officio Episcopi cap. 33. num. 5. Moneta loco citato num. 66. Hoc tamen non adeo strictè, & rigorosè intelligendum puto, quin Pœnitẽtiarius vrbanitatis, aut consilij gratia possit, quantum prudens occasio tulerit, cum aliquo detineri; præsertim si de rebus ad confessiones pertinentibus agatur. multi enim ad pœnitentiarium confugiunt petendi consilij gratia, vel vt facultatem cõsequantur absoluendi, vel absolutionem

obti-

obtinendi à nonnullis casibus, quorum ipse facultatem aliquando delegare potest. hęc enim ad confessiones faciũt, & ad pœnitentiarij munus pertinent, nec contra Concilij mentem esse videntur, nec vlla lex rationabili, & honestę vrbanitati aduersatur.

Pręterea patet pœnitentiario nõ deberi distributiones, si diuinorum officiorum tempore confessiones domi, aut alibi excipiat. Secus si in propria Ecclesia confessiones audiat in proprio, vel alieno confessario. Nam ex Concilio Tridentino pręsens choro censetur, dum confessiones in Ecclesia audit.

Denique addit Moneta q. 11. num. 65. Pœnitentiarium, si tempore Litaniarum, vel Processionum, quę extra Ecclesiam peraguntur, confessiones in Ecclesia audiat, non lucrari distributiones, quę interessentibus conferuntur. non enim potest eas lucrari ex iuris antiqui dispositione, vt probatum est, neque ex Tridentini priuilegio, inquit Moneta loco citato, cum illum fictione iuris pręsentem in Choro constituat; distributiones autem, de quibus nos in pręsentia loquimur, non conferuntur pręsentibus Choro; sed Litanias, vel Processiones comitantibus, & prosequentibus.

3 Ego vero probabilius arbitror pœnitentiarium lucrari posse distributiones, si confessiones eo tempore audiat, quo reliqui Canonici supplicationibus, & processionibus assistunt. Ratio est, tum quia ex mente sacri Concilij nomine chori non intelligitur locus ille materialis, in quo diuina offcia iuxta consuetudinem persolui solent; sed cœtus, & conuentus Canonicorum officium, seu ministerium diuinum exercentium, tum quia sic per sacram Cardinalium Congregationem declaratum esse testatur Garzias de benef. 5 par. cap. 4. num. 125. in vna Gienen. 4. Septemb. 1591. in qua declaratur. Pœnitentiarium, non solum censeri præsentem diuino officio, verum etiam processionibus, & exequijs defunctorum, quæ fiunt eo tempore, quo ipse confessiones audit. Vide Garziam loco cit. & in addit. ad 5. partem cap. 4. num. 125. vbi in hanc sententiam refert Salazar de Mendoza in lib. de instit. canon. §. 6. & Leonem in Thesauro fori 3. p. cap. 2. nu. 18. sed hoc ego apud Leonem non inueni.

Ad rationem Monetæ patet responsio ex dictis.

Plura de prouisione, dispositione, & facultate Pœnitentiarij videri possunt apud Garziam in nu. 109. vsque ad 154 quæ hic ad rem nostram non faciunt.

4 Sed modo dubium est vtrum alij Canonici, qui tempore diuinorum officiorum confessiones audiunt, distributionum participes sint. Mihi distinguendum videtur: vel isti confessiones audiunt in defectum pœnitentiarij absentis, seu mortui; vel præsente in Ecclesia pœnitentiario. Si audiunt præsente pœnitentiario, arbitror illos non esse participes distributionum, præciso particulari statuto à Sede Apostolica confirmato, quod in Metropolitana Mediolanensi extare asserit Moneta, qui in eadem Ecclesia Doctoralem præbendam alias obtinebat, & illius onera pro dignitate ferebat. Ratio est, quia nullum ius hoc eis priuilegium concessit, cum Trident. loquatur de Pœnitentiario. Si vero aliquis Canonicus de licentia Superioris cõfessiones audit, sede pœnitentiali vacante, seu in defectum Pœnitentiarij absentis, lucrari potest distributiones. tum quia vices Pœnitentiarij sustinet; consequenter par est, vt ipsius priuilegijs gaudeat, subrogatus enim sapere debet naturam illius in cuius locum subrogatur. tum quia hoc munus non debet illi damnosum esse. Nec obstat Tridentinum loco citato loqui de Pœnitentiario, quadragenario, & Doctore, vel licentiato: nam ista sunt accidentia, & qualitates Pœnitentiarij, quæ non apponuntur taxatiuè, sed demonstratiuè.

Addit Moneta loco citato nu. 68. hoc idem priuilegium extendi posse ad Canonicos, qui tanquam minores pœnitentiarij a superiore assumuntur in partem ministerij maioris Pœnitẽtiarij, nullo congruo stipendio ipsis assignato. Sed hoc ego non facilè admiserim. tum quia non est recedendum à iure antiquo, nisi quatenus iure nouo decernitur. ex iure autem antiquo isti debent distributionibus carere, vt superius ostensum est, nec iure nouo Concilij Tridentini aliter decernitur, cum Tridentinum loquatur de vno Pœnitentiario, qui videlicet verè, & propriè sit Pœnitentiarius. tum quia multiplicatis hoc pacto Pœnitentiarijs, facile diminui posset cultus diuini officij in Choro, quod non videtur iuxta mentem Tridentini, quod loquitur in singulari de pœnitentiario, ibi, Pœnitentiarius aliquis cum vnione præbendæ proximè vacaturæ ab Episcopo instituatur, & cæt. Ergo Tridentini decretum non est ad illos extendendum: quod si Episcopus voluerit aliquos in Pœnitentiarios assumere, debet illis congruam mercedem assignare, ne Canonici ex proprio labore damnum patiantur, vel saltem curare debet, vt Summus Pontifex id ratum habeat.

§. Sextum.

Vtrum Theologus, seu obtinens præbendam Theologalem lucretur distributiones tempori absentiæ respondentes.

1 *Theologus tempore absentiæ non percipit distributiones, quãuis occasione parandæ concionis absit.*

2 *Theologus eo die, quo legit distributiones capit respondentes diei.*

3 *Alicubi extant peculiaria priuilegia Theologis concessa.*

4 *Theologus absens causa sui muneris percipit distributiones, dum Canonicatus in solis consistit distributionibus iuxta communem opinionem, de qua ego ambigo, & saltem, dico, detrahendam esse tertiam partem pro inseruientibus.*

VNICA PROPOSITIO.

1 THeologus, seu obtinens præbendam Theologalem non potest, præciso priuilegio, tempore absentiæ lucrari distributiones, etiam si a Choro absit prætextu parandæ concionis, vel lectionis, vel defatigationis, quæ ex studio consurgere potest; nisi fortè ipsius præbenda fructus non habeat distinctos à distributionibus. Ratio est, tum quia sic fertur per sacram Congregationem declaratum. tum quia non dicitur abesse in seruitium Ecclesiæ, seu in euidentem Ecclesiæ vtilitatem, nisi remotè, quatenus parat se ad seruitium Ecclesiæ, & potius inseruire dicitur vtilitati Communitati illius loci, quam propriæ Ecclesiæ. quanquam Moneta 2. par. q. 11. nu. 75. putat Theologum, si hæc faciat, vt sacram Scripturam, seu Theologiam solis, vel principaliter, ac pro maiori parte Canonicis, alijsque Clericis Ecclesiæ suæ, legat, lucrari posse distributiones. Sed hoc mihi non probatur, vt patet ex mox allata ratione, absentia enim non est vtilis Canonicis, sed ipsa lectio.

2 Excipiuntur à præfata propositione illi dies, quibus Theologi in suis Ecclesijs legunt: illis enim diebus tanquã præsentes in choro, & inseruientes habendos declarauit Gregorius XIII. si credimus Ioanni de Galemart. sess. 5. cap. 1. versicu. & fruuntur. & Garziæ loco statim citando. Idem etiam à sacra Cardinalium Congregatione, quæ interpretationibus sacri Concilij præest, declaratum fuisse in vna Abulensi, tradit Moneta loco cit. & q. 10. nu. 27. Naldus ver. distributiones num. 9. Garzias de benef 3. par. c. 2. num. 118. vbi multas declarationes allegat. Gonzalez ad regul. 8. cancel. §. 7. procem. num. 180 Idem asserit Riccius in sua praxi decis. in notabil. post decis. 502. num. 2. pagina mihi 587. Sed hic non putat censeri præsentem Matutino, quod idem à fortiori sentire videtur Garzias num. 120. asserens distributiones solum deberi pro tempore, quo legit, ita vt, si sero legat post Vesperas, censeatur præsens in Vesperis.

Alij vero Doctores absolutè dicunt censeri præsentem etiam quoad distributiones, pro tota die, quod mihi probabilius videtur iuxta declarationes sacræ Congregationis. Vt autem hos Doctores cum Riccio conciliem, arbitror præcitatos DD. locutos fuisse de diuino officio, quod eo die peragitur. Riccij verò textum, aut mendosum esse in meo Codice, (alioquin Riccius sibi contrarius esset in decis. 495. ad finem, vbi contrarium docere videtur ex declaratione sacræ Congregationis) aut intelligendum esse de Matutino, quod alicubi ex recepta Ecclesiæ consuetudine in Vesperis præcedentis diei pro subsequenti die celebratur. iuxta declarationem sacræ Cõgregationis, quam refert Garzias loco cit. vers. Quinta.

3 Alicubi etiam extant peculiaria priuilegia Theologis concef-

concessa, vt in Diœcesi Mediolanensi Synodo 11. rubric. de monitis Decretorum, quæ ad Sacramentalia, & Sacramēta pertinet, vers. præbendam porro Theologalem, vbi habetur Theologum dum in residentiæ suæ Ecclesia sacram Confessionem audit, aut dum abest, re vera incumbens in Congregationem menstruam, aut necessario itinere impeditus, quod ob eam causam susceperit in definitionis munere, distributionum perinde participem esse, ac si in choro præsens adesset. Maiora etiam priuilegia competunt Theologo Ecclesiæ Metropolitanæ, ex statutis ipsiusmet Ecclesiæ, quæ ipsimet Theologo pro tempore videnda relinquo apud acta Ecclesiæ Mediolanensis.

4 Dixi in propositione, nisi fortè ipsius præbenda fructus non habeat distinctos à distributionibus: nam si præbenda in solis consistat distributionibus, communis Doctorum opinio est, Theologum, dum abest prætextu sui muneris, gaudere quotidianis distributionibus. Ratio est, tum quia sic declarauit sacra Cardinaliū Congregatio teste Garzia loco citato vers. secunda tum quia possunt fructus sui beneficij percipere, dum absunt muneris sui causa, vt ex declaratione eiusdem sacræ Congregationis tradunt Garzias, & Gonzalez locis cit. Ergo possunt etiā percipere distributiones, dum beneficium nullos alios habet reditus, præter solas distributiones: tunc enim distributiones in locū præbendæ succedunt, alioquin priuilegium percipiendi fructus elusorium esset.

Huic opinioni ego adhæreo potius ob sacræ Congregationis auctoritatem, quam ob rationem, quia priuilegium percipiendi fructus inutile non redderetur, sed verificaretur in ijs, quorum beneficia fructus, & distributiones reddunt. Excipienda tamen ad minimum videtur tertia pars, quæ inseruiētibus accrescere consueuit, dum beneficium in solis consistit distributionibus: par enim non est, vt ipsi pro absente laborēt, & nullum inde commodum sentiant, vt innuere videtur ex declarationibus sacræ Congregationis Garzias 3. par. de benef. cap. 2. nu. 351. & 353. Moneta q. 5. nu. 72. & alij.

Plura de prouisione, & dispositione præbendæ Doctoralis, & Magistralis tractat Garzias par. 5. cap. 4. à num. 153. quæ apud ipsum videri possunt, cum præsenti nostro instituto non inseruiant.

§. Septimum.

Vtrum obtinens dignitatem, vel Canonicatum cum cura animarum frui possit distributionibus, si tempore diuinorum officiorum absit ad animarum curam exercendam.

1 *Habens dignitatem, vel Canonicatum cum animarum cura non lucratur distributiones tempore absentiæ.*

2 *Hoc tamen intelligitur primo, modo beneficium habeat distributiones, & fructus.*

3 *Secundo intelligitur, nisi adsit priuilegium, vel consuetudo in contrarium.*

4 *Affertur ratio ad ostendendum cur huiusmodi priuilegium, vel consuetudo inducta sit.*

5 *Ex decreto Tridentini, qui dignitatem habet cum cura animarum extra Diœcesim lucratur distributiones extraordinarias.*

VNICA PROPOSITIO.

1 HAbens dignitatem, vel Canonicatum in Ecclesia Cathedrali, vel Collegiata, cui Canonicatui, vel dignitati adnexa sit animarum cura, non potest, præciso priuilegio, vel consuetudine in contrarium, lucrari distributiones, dum tempore diuinorum officiorum abest ad exercendam animarum curam. modo beneficium reddat fructus, & distributiones, ita sacra Cardinalium Congregatio teste Macigno cap 71. num. 122. Ratio est, tum quia non dicitur abesse in vtilitatem propria Ecclesiæ, sed in obsequium, & commodum ouium sibi subditarum. tum quia sic colligitur ex constitutione 64. Pij V. quæ incipit cupientes; vbi decernitur, vt rectores Parochialium, qui obtinent Canonicatus, vel dignitates in Cathedralibus, aut Collegiatis Ecclesijs, si resideant in Ecclesijs Parochialibus, lucrentur omnes, & singulos fructus, reditus, & prouentus sui Canonicatus, vel dignitatis, exceptis quotidianis distributionibus.

2 Dixi in propositione, modo beneficium fructus reddat & distributiones, quia si beneficium in solis distributionibus cōsistat, & beneficiarius nequeat Canonicatui, & Parochiali inseruire, sacra Cardinalium Congregatio, si credimus Riccio decis. 498. num. 4. & Garziæ loco cit. num. 114. & 353. declarauit huiusmodi beneficiarium integris distributionibus frui, idemque decreuit Pius V. ex sententia Congregationis teste Garzia num. 114. Præterea idem Garzias num. 352. hanc rationem affert, cur hic integras distributiones lucretur; Qui vero abest ob inimicitias, nō lucretur omnes distributiones, dum ipsius beneficium in solis distributionibus consistit; sed tertiam partem, inseruientibus applicandam, amittat; quia causa absentiç illius magis pia videtur, consequenter maiori fauore digna est, quam huius. Vide Garziam locis cit.

3 Dixi præciso priuilegio, vel consuetudine, nam multis in locis in more positum est, vt Canonici habentes curam animarum in eadem Ecclesia sui Canonicatus percipiant distributiones, dum absunt occasione muneris Parochialis. Quamobrem à sacra Cardinalium Congregatione absolute definitum est, teste Gonzalez §. 7. proœm. num. 185. ad finem in nouis. Moneta 2. par. quæst. 11. num. 71. in vna Papiensi, & Asiensi, vt Archipræsbyter habens curam animarum in choro præsens censeatur, dum muneri Parochiali incumbit. Idem tradit Garzias num. 114. relata duplici sacræ Congregationis declaratione, & quampluribus Doctores.

4 Hæc consuetudo, seu decisio, seu priuilegium iure merito inductum fuit, ne Canonici curam animarum habentes, timore amittendarum distributionum, muneri suo Parochiali, cum dispendio animarum aliquando deessent.

5 Immo in Tridentino sessio. 22 cap. 3. de reformat. hoc priuilegium extenditur etiam ad habentes dignitatem, & simul curam animarum extra Diœcesim. hunc enim sacrosancta Synodus, pro tempore, quo in Ecclesia curata resederit, ac ministrauerit, tanquam prçsentem, ac diuinis interessentem in Ecclesijs Cathedralibus, ac Collegiatis haberi decernit.

Obserua tamen, hanc non esse generalem decisionem, sed particularem, & Tridentinum hic non agere de distributionibus propriè acceptis; sed de ijs, quas in præcedentibus disp. 2 q. 2. pun. 1. diximus extraordinarias à Nauar. appellari, vt bene cum decis. Rotæ Romanæ 325. 2. par. in nouis diuers. obseruat Moneta num. 70. constat enim distributiones propriè acceptas non deberi Parocho, curam animarum exercenti in Ecclesia diuersa ab ea, in qua Canonicatum, vel dignitatem habet; quç autem sint distributiones extraordinariæ, de quibus Concilium Tridētinum agit, constat ex supradictis, & videri potest in ipso Concilio sess. 22. cap. 3.

§. Octauum.

Vtrum Canonici administrationem piorum locorum habentes, aut examinandis Clericis adscripti, lucrentur distributiones pro tempore, quo ad horum officiorum onera sustinenda absunt.

1 *Canonici, quibus locorum piorum cura demandata est nō percipiunt distributiones tempori absentiæ respondentes.*

2 *Hoc tamen intelligitur præcisa consuetudine, vel priuilegio.*

3 *Refertur priuilegium D. Carolo concessum.*

4 *Hoc priuilegium adhuc viget.*

5 *Canonici examinatores non possunt ex vi præfati priuilegij mane abesse.*

VNICA PROPOSITIO.

1 CAnonici, quibus locorum piorum cura, vel administratio aliqua demandata est, vt sunt deputati Seminarij

minarij Hospitalium, & similium locorum, non possunt pro tempore, quo in commodum, & vtilitatem horum locorum absunt, distributionibus frui. Ratio est, quia non dicuntur abesse in vtilitatem propriæ Ecclesiæ.

2 Hoc tamen limita, modo non adsit legitima consuetudo in contrarium, aut priuilegium Summi Pontificis, quo priuilegio deputatos Seminarij Mediolanensis gaudere testatur Garzias loco cit. num. 354. Addit Garzias hoc idem priuilegium in gratiam D. Caroli concessum fuisse

3 Primo Vicarijs foraneis, dum ratione officij sui per loca sui Vicariatus, ratione visitationis, aut alicuius alterius negotij spiritualis à suis Ecclesijs absunt.

Secundo alijs Canonicis Vrbis, qui in officium generalis visitationis assumebantur.

Tertio examinatoribus, dum occasione examinis ad Parochialem Ecclesiam horis Vesperarum, & Completorij interesse non possunt. Immo nonnulli examinatores Synodales, cum quibus ego Mediolani hoc munere fungebar, sæpius mihi afferebant se distributionum participes esse, quouis tempore absint occasione cuiuslibet examinis. hoc enim priuilegium ipsis instante Diuo Carolo concessum fuisse fatentur, sed hoc priuilegium ego nunquam vidi; fieri tamen potest, vt per litteras Diuo Carolo concessum fuerit, cum ei, vt pote de animarum salute, & Ecclesiæ vtilitate maximè sollicito, nihil à Sede Apostolica denegaretur.

Hinc ergo licet inferre Vicarios foraneos, Visitatores Diœcesis, & Examinatores diuinis officijs non interessentes, iure communi carere distributionibus; quia non dicũtur abesse in euidentem Ecclesiæ propriæ vtilitatem: hoc tamen limitatur, nisi aliud postulet legitima consuetudo, vel priuilegium, cuiusmodi Diuo Carolo concessum fuisse ex sacræ Congregationis declaratione fatetur Garzias numero 354. in hæc fere quæ sequuntur, verba. Sanctissimus Pater noster Cardinali Borromeo concessit, vt Vicarij eius foranei, dum ratione officij sui per loca sui Vicariatus ratione visitationis, aut alicuius alterius negotij spiritualis absunt ab eorum Ecclesijs, eadem debita ratio habeatur quoad distributiones quotidianas, ac si in choro personaliter inseruirent: dummodo dicti Vicarij intra fines sui Vicariatus maneant, & prætextu exercendi officium, non vagentur solatij causa, ad quod diligenter animaduertere ipse debeat, ne aliqua fraus fiat. Eandem gratiam fecit, vt de illis, quos ipse de Ciuitate assumet, vt munus generalis visitationis per Diœcesim subeant, ratio habeatur quoad distributiones, ac si essent in choro, cum conditionibus tamen, vt supra. Eandem gratiam fecit pro illis, qui occupati sunt examine illorum, quibus conferendæ sunt Parochiales, si quando propter dictam occupationem non possint interesse horis Vesperarum, seu Completorij, dummodo fraus absit, ne item data opera examen extrahatur in horas Vespertinas, seu Completorij. Idem pro deputatis Seminarij, si quãdo pro seruitio Seminarij essent in aliquo negotio ea hora occupati, qua diuina officia celebrantur in Ecclesia, & præcipuè si essent occupati propter Congregationes, quæ semel in hebdomada, ratione dicti Seminarij fiunt, dummodo ista gratia non abutantur.

4 Circa quod priuilegium alicui fortasse possunt aliqua dubia suboriri.

Primo vtrum hoc priuilegium adhuc vigeat, cum videatur concessum Diuo Carolo. priuilegium autem personale cesset morte priuilegiarij, vt patet ex dictis de priuilegijs. Ego arbitror adhuc vigere, quia hoc priuilegium non est immediatè concessum Diuo Carolo, sed Vicarijs, Visitatoribus, & Deputatis in gratiam S. Caroli. priuilegium autem alicui concessum, non corruit morte illius, ad cuius instantiam factum fuit.

5 Secundo dubium est, vtrum liceat Canonicis examinatoribus absque iactura distributionum abesse tempore Missæ, aliorumque diuinorum officiorum, quæ mane persoluuntur.

Respondetur negatiue, ex vi præfati priuilegij, quod Diuo Carolo ex sacræ Congregationis declaratione concessum refert Garzias. quia priuilegium præsertim odiosum non est vltra proprium verborum tenorem extendendum.

Dixi ex vi præfati priuilegij, quia fortè fieri potest, vt Diuus Carolus nouum, & magis amplè patens priuilegiũ obtinuerit per priuatas litteras, de quo mihi certo nõ constat, & Canonicis hoc prætextu se excusantibus, incumbit onus probandi; cum priuilegium non præsumatur, nisi sufficienter probetur exhibitione priuilegij, vel attestatione proborum, & fide dignorum, vel consuetudine communiter recepta; vt constat ex ijs, quæ tradit Mascar. tom. 2. de probat. concl. 1200. cum Cino in L. si solemnibus C. de fide instrument.

§. Nonum.

Vtrum absens causa studendi, vel docendi lucretur distributiones.

1 *Absens causa studij non lucratur distributiones, sed tantummodo fructus.*

2 *Immo lucratur etiam distributiones quando abest ex speciali priuilegio, quo datur facultas, vt abesse possit cum iure ad fructus, & beneficium non habet fructus separatos à distributionibus: tunc enim absens lucratur etiam distributiones, detracta tamen ea parte, qua deseruientibus debetur iuxta locorum consuetudinem.*

3 *Absens causa studij lucratur distributiones, dum hoc illi permittitur per consuetudinem.*

4 *Non solum absens causa studij Theologici, verum etiam ciuilis lucratur fructus.*

5 *An absenti causa studij necessaria sit Episcopi licentia.*

6 *Non potest quis causa studij abesse dum Ecclesia ex illius absentia graue damnum, vel magnam diuini cultus diminutionum pateretur.*

7 *Absens causa studij debet operam studijs dare in gymnasio publico, & nu. 9.*

8 *Quænam in Prouincia Mediolanensi requirantur in eo, qui causa studij abesse intendit.*

10 *Sacerdos, aut habens dignitatem, si causa studij abesse velit peculiarem habere debet facultatem.*

11 *Canonicus absens causa studiorum, non tenetur alium in sui locum substituere, nisi beneficium adnexam habeat animarum curam, iurisdictionem, vel aliud, quod per alium adimplere possit.*

VNICA PROPOSITIO.

1 ABsens causa studendi, vel docendi, non lucratur distributiones. Ratio est, tum quia non dicitur abesse in euidentem Ecclesiæ suæ vtilitatem, præsertim cum non constet an beneficio sit inseruiturus ob mortis periculum, vel ob beneficij permutationem, aut resignationem. tum quia sic apertè colligitur ex cap. licet, de præbend. & ex declarationibus sacræ Congregationis ad sess. 21. cap. 1. vbi sacra Congregatio loquitur de distributionibus in eo Capitulo præscriptis, & sess. 24. cap. 12. vbi loquitur de distributionibus consuetis, & ordinarijs. Ita Couar. loco cit. num. 2. Riccius decis. 495. Quaranta ver. residentia. Carolus Macignus cap. 71. nu. 126. Garzias cap. 2. nu. 112. Gonzalez ad regu. 8. §. 7. num. 129. Moneta q. 10. num. 23. & alij communiter.

2 Hoc tamẽ limitatur primo à Rebuffo, Perez, Gomez, Zerola, & alijs apud Garziam nu. 113. 115. & 353 & apud Riccium decis. 496. num. 2. & apud Cardinalem Tuscum tom. 2. conclus. 514. num. 3. contra Monetam 3. par. q. 10. nu. 24. modo beneficium habeat alios reditus, seu fructus à distributionibus separatos. Nam si beneficium in solis consistat distributionibus arbitrantur, beneficiarium causa studij absentem lucrari posse distributiones; nisi aliud per consuetudinem receptum sit. Ratio est, tum quia distributiones subrogantur, & succedunt in locum fructuum cum beneficium nullos alios habet reditus præter distributiones, vt docet Azor 2. par. lib. 7. cap. 7. quæsito 2. Decianus tomo 1. cons. 43. num. 13. Paris. tomo 4. consil. 32. Riccius in praxi decis. 499. num. 1. & 3. Idem Moneta 1. parte q. 6. num. 14. Rebuffus, Perez, Gomez, Zerola, & alij apud Garziam num. 115. tum quia priuilegium inutile redderetur, si absens causa studendi, non posset percipere distributiones, quoties distributiones à fructibus separatæ non sunt.

Hæc limitatio mihi probatur, si loquamur de illo, cui speciale priuilegium concessum fuit, vt abesse possit non amissis fructibus, vt patet ex rationibus allatis. Secus si

absit

abſit ex priuilegio vniuerſali, vt alibi ſæpius dictum eſt. tunc enim priuilegium inutile non redditur.

Hæc limitatio ſublimitatur, & non extenditur ad tertiam diſtributionum partem, quæ iuxta locorum conſuetudinem inſeruientibus debetur, vt ſacra Cardinaliũ Congregatio, quæ interpretationi Concilij Tridentini præeſt, declarauit, teſte Riccio deciſ. 495. & Garzia num. 112. & 351. & in ſimili patet ex ſupradictis. hæc enim inſeruientibus debetur, vt alibi probatum eſt.

3 Secundo limitandum eſt, niſi aliud ferat legitima conſuetudo: non enim implicat conſuetudine induci, vt diſtributiones abſentibus cauſa ſtudij conferantur, vt in ſpecie obſeruat Couar 3. var. cap. 13. num. 5. Hoieda de incompatibil. 1 par. cap. 17. num. 10. Carolus Macignus de horis Canon. cap. 65. num. 13. Gratianus lib 1. diſcept. forenſ. c. 166. apud Riccium deciſ 495. num. 1. Moneta 2. par. q. 10. nu. 28 & alij quos referam pun. 5.

Obijcies abſens cauſa ſtudij habetur pro præſente L. quæſitum ff de fund. inſtruc. ſed præſens non ſolum percipit fructus, verum etiam diſtributiones. Ergo abſens cauſa ſtudij percipit diſtributiones.

Reſpondeo abſentem cauſa ſtudij haberi pro præſente; conſequenter lucrari fructus beneficij; non vero haberi pro intereſſente, conſequenter non percipere diſtributiones, quæ intereſſentibus tribuuntur aliud enim eſt reſidere in loco beneficij, ſeu præſentem eſſe in oppido, vel in Ecclesia aliud intereſſe diuinis officijs diſtributiones non cõferuntur reſidentibus, vel præſentibus; niſi etiam interſint diuinis officijs, aut pro intereſſentibus fictione iuris, ſeu ex priuilegio habeantur.

Ex his ergo patet diſtributiones, quæ ab alijs beneficij reditibus ſeparatæ ſunt, non conferri abſentibus cauſa ſtudij, vt probatum eſt, præciſa legitima conſuetudine in cõtrarium. Iis vero conferri fructus beneficij, & præbendæ, ex cap. licet de præben. cap. fin. de magiſt. ex Conc. Trid. ſeſſ. 5. cap. 1. ad fin & ex ſacræ Congregationis declaratione, quam refert Gonzalez nu. 179. Riccius deciſ. 495. Garzias loco cit. nu. 81. & ſeqq & alij.

4 Et hoc valet non ſolum in abſente cauſa ſtudij Theologici, cap. licet, cit verum etiam cauſa ſtudendi iuris Canonico, aut etiam Ciuili cap. tuæ fraternitatis de cler. non reſid. & cap. 2. de priuil. in 6.

5 Immo quamplures DD. indiſtinctè putant licitum eſſe cauſa ſtudij abeſſe vſque ad quinquennium, ſine alia licentia; vſque ad ſeptennium vero habita licentia duorum annorum excedentium quinquennium, de qua re egó ſufficienter egi in tract. de benef dum loquerer de obligatione reſidendi, vbi oſtendi cum Vaſquez poſt Tridentinum requiri licentiam Epiſcopi, ſaltem reſpectu Parochi, & curatoris animarum. quod idem expreſſe tradit Garzias de benef. 3. par. cap. 2. nu. 108. Emmanuel Sà, Gonzalez, & alij quos ibidem retuli de obligatione ad reſidendum.

6 Obſerua tamen, vt quis priuilegio non reſidendi cauſa ſtudij gaudere poſſit, requiri primo, vt ex abſentia plurium Canonicorum notabiliter non lædatur diuinus cultus, vt patebit ex infra dicendis pun. 4. num. 4. de eo, qui peculiare priuilegium obtinet non reſidendi, ſeu non intereſſendi Choro: quamobrem plures Canonici abeſſe non poſſunt cauſa ſtudij, dum ex plurium Canonicorum abſẽtia notabile damnum cultui diuino in Eccleſia affertur; ſic enim priuilegium per epicheiam explicandum eſt, ne diuinus cultus notabiliter lædatur. Panorm. c. ad audientiam de cler. non reſid.

7 Secundo requiritur, vt operam ſtudijs det in vniuerſitate, ſeu ſtudio generali, in loco videlicet, in quo patet omnibus aditus ad ſtudia. vt in Collegio Romano, vel Braidenſi reſpectu ſtudiorum Theologicorum, vel Philoſophicorum, vt ex declarationibus ſacræ Congregationis docet Garzias nu. 81. vbi nu. 82.

8 Ad hoc idem confirmandum affert Decretum Concilij Mediolanenſis primi, par 2. tit de reſident. verſic in his autem, vbi iuxta declarationes ſacræ Congregationis habetur, in facultate, quæ alicui conceditur, vt ſtudiorum cauſa poſſit abeſſe, hæc neceſſario ponenda eſſe. Vt verè in publico, celebrique Gymnaſio Theologiæ, vel ſacris Canonibus ſtudeant, vt minores ſint 30. annis, aut fuerint, cum in publico Gymnaſio ijſdem ſtudijs operam dare cœperunt.

9 Tertio, vt abſentes operam dent ſtudijs pro maiori anni parte, iuxta quam in tali loco opera ſtudijs dari ſolet, vt probaui de priuil. ad finem cum Suarez, Salas, & aliis & idem in terminis tradit Moneta 2. par. q. 10. nu. 10. cum Panorm. & aliis.

10 Quarto, vt ſi abſens cauſa ſtudii in phiſica, aut in iure ciuili, ſit Sacerdos, Archidiaconus, Decanus, Præpoſitus Cantor, vel perſonatum habens, peculiarem obtineat licentiam; cum his ſub excommunicatione ipſo facto vetitum ſit phiſicam, aut ius ciuile audire cap. fin. ne Cler. vel Monach. Vide Panorm cap. fin. cit & alios Commentatores in eum textum. vbi hanc rem fuſius proſequuntur.

11 Sed modo dubium eſt vtrum abſẽs cauſa ſtudiorum, aut alia iuſta de cauſa, teneatur Vicarium in ſui locum tẽpore abſentiæ ſubrogare, vt oneri beneficii ſatisfaciat, & fructus tuta conſcientia percipere valeat.

Reſpondeo diſtinguendo, vel abſens cauſa ſtudiorum curam animarum, aut iuriſdictionis exercitium habet; vel ſolum habet beneficium ſimplex, cui nec animarum cura, nec alia iuriſdictio, vel onus, præter obligationem chori, adnexum eſt ſi beneficium habet cum iuriſdictione, vel animarum cura, aliove onere, quod per alium adimpleri poſſit, debet alium in ſui locum ſubſtituere, quia par non eſt, ut beneficii fructibus cum damno aliorum perfruatur, ut patet ex dictis de obligatione reſidendi. ſi vero habeat ſolum ſimplex beneficium, ſolam habẽs chori obligationem, non tenetur Vicarium in ſui locum ſubſtituere. Ratio eſt, tum quia ex nullo iure colligitur huiuſmodi obligatio in habente ſimplex beneficium tum quia ex ſupradictis conſtat non poſſe huiuſmodi Vicarium ſine Summi Pontificis licentia deputari. Ergo ſignum eſt, Canonicum, qui cauſa ſtudiorum abeſſe poteſt, non teneri tempore abſentiæ per Vicarium inſeruire. Ita Panorm. cap. tuæ fraternitatis de Cler. non reſid. Couar. loco citato num 2. Moneta num. 5.

PVNCTVM IV:

Vtrum aliquis poſſit ex priuilegio lucrari diſtributiones, dum horis Canonicis non aſſiſtit.

1 *Abſens poteſt ex priuilegio Summi Pontificis lucrari diſtributiones.*

2 *Abſens ex priuilegio conceſſo ab inferiori Summo Pontifice non lucratur diſtributiones.*

3 *Vtrum licita, aut valida ſit compoſitio, qua abſens priuilegiũ obtinet, retinendi ſibi diſtributiones ſoluta certa pecunia ſumma Cameræ Apoſtolicæ.*

4 *Priuilegium, quo abſenti datur facultas percipiendi diſtributiones ſtrictè explicandum eſt.*

5 *Habens priuilegium percipiendi omnes fructus non poteſt percipere diſtributiones, niſi fortè beneficium nullos alios habeat reditus præter diſtributiones.*

6 *Habens priuilegium percipiendi diſtributiones non lucratur mortuaria, & anniuerſaria.*

7 *Habens priuilegium non reſidendi certo anni tempore cum iure ad diſtributiones, non poteſt huiuſmodi priuilegio vti, dũ vſu priuilegij diuinus cultus notabiliter læderetur.*

8 *Quid facere debeant Epiſcopi ne propter abſentiam Canonicorum Eccleſia damnum patiatur.*

9 *Priuilegium, quo Canonici ſine iactura diſtributionum duobus menſibus in anno cauſa recreationis, vel negotiorum ſuorum abeſſe poſſunt, computandum eſt intra totum annum pro rata temporis quo ad diſtributiones admiſſi fuerunt.*

10 *Habens priuilegium, quo duorum menſium ſpatio abeſſe poſſit ſine diſtributionũ amiſſione, hoc priuilegio integrè gaudere non poteſt ſi vltra duos menſes non inſeruiat iuxta Monetam, ad cuius ſententiam probandam afferuntur rationes, & argumenta.*

11 *Sed contrarium ab Auctore defenditur.*

12 *Rationibus Monetæ reſpondetur.*

13 *Habens priuilegium, quo poſſit non intereſſe duobus menſibus, [illegible] menſium naturalium, id eſt ſexaginta dierum [illegible] abeſſe poteſt, contra Monetam.*

14 *Hoc tamen limitatur præciſa conſuetudine in contrarium.*

15 *Habens [illegible] priuilegium poteſt quouis tempore abeſſe [illegible].*

Pun-

DVO principaliter explicabo in hoc puncto.
Primò, vtrum aliquis possit ex priuilegio lucrari distributiones dum abest.

Secundò, quomodo huiusmodi priuilegium explicandum sit, si concedatur.

PRIMA PROPOSITIO.

1 EX priuilegio Summi Pontificis potest absens distributiones consequi. Ratio est, tum quia ex priuilegio, seu permissione Concilij Tridentini possunt Canonici, alijque beneficiarij Ecclesiæ Cathedralis, vel Collegiatæ tribus mensibus ab eadem Ecclesia abesse absque iactura fructuum, saluis nihilominus earum Ecclesiarum constitutionibus, quæ longius seruitij tempus requirunt, inquit idem Concilium. Ergo possunt etiam ex priuilegio abesse, & distributiones percipere; cum par ratio videatur. tum quia Summus Pontifex dispensare potest in ijs, quæ iure humano præscripta sunt, vt euidenter constat ex ijs, quæ tradidi de dispensationibus in tract. de legibus. Sed distributiones iure humano inductę, & præscriptæ sunt. Ergo Summus Pontifex dispensare potest circa distributiones; consequenter potest alicui priuilegium concedere, vt absens distributiones consequatur: ita communiter Doctores. nec huiusmodi priuilegium sublatum est in Tridentino sessione 24. cap. 12. vt in simili probaui de residentiæ obligatione in tract. de beneficijs cum Lessio, Garzia, & alijs, quibus adde Sacræ Congregationis declarationem apud Garziam tertia parte capit. secundo numero 260. vbi etiam alios Doctores refert.

2 Dixi ex priuilegio Summi Pontificis, vt innuerem Prælatos Summo Pontifice inferiores non posse facultatem concedere, vt absens distributiones lucretur. Ita Sacra Congregatio apud Garziam numero 404. vbi etiam numero sequenti refert decisiones Rotæ. Ratio est, quia inferior non potest in lege Superioris dispensare, nisi dispensandi facultatem ab ipso impetrauerit.

3 Hinc colligi potest Canonicum, qui priuilegium à Summo Pontifice obtinuit, quo possit distributiones tēpore absentiæ perceptas retinere, soluta certa pecuniæ summa in vsus Cameræ Apostolicæ tutum esse in conscientia, vt patet, tum ex ratione allata; tum à simili de Indulgentijs, alijsque dispensationibus, concessis præuia compositione pecuniaria. tum quia Summus Pontifex summam habet in beneficialibus potestatem cap. 2. de præbend. in sexto.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 PRiuilegium alicui concessum, vt absens distributiones consequatur, strictè explicandum est, seruata verborum proprietate. Ratio est, tum quia priuilegium nihil est aliud, quam dispensatio: dispensatio autem strictam postulat interpretationem cap. primo de filijs præsbiter. in sexto. tum quia huiusmodi priuilegium aduersatur Iuri communi, quo cauetur absentibus distributiones non conferri. Præterea facit ad diminutionem diuini cultus, & repugnat iuri aliorum Canonicorum, quibus distributiones absentis accrescunt. Ergo huiusmodi priuilegium odiosum est. ergo strictè explicandum, quātum verborum proprietas patitur, nisi aliud necessitas cogat, iuxta regulas generales traditas de legibus, & de priuilegijs: sicut enim fauores ampliari, ita odia restringi necesse est.

Hinc sequitur primò, habentem priuilegium, vt absens percipiat omnes fructus sui beneficij, non posse virtute illius priuilegij percipere distributiones, quia distributiones non veniunt nomine fructuum, & versamur in materia, quæ strictam postulat interpretationem. Ita Couarru tertia variar. cap. 13 numero 2. Cassadorus, Probus, & alij apud Gonzalez ad reg. 8 §. septimo proœm. num. 175. & apud Carolum Macignum de distribut. cap. 71. numero 130.

Hoc tamen limita, modo beneficium non habeat alios reditus præter distributiones; tunc enim distributiones in locum fructuum succedunt, ne priuilegium speciale sit irritum, & nihil operetur, L. quoties ff. de rebus dubijs, & L. quoties ff. de verb. obligat. sicque cum Deciano, Moneta, Gonzalez, Azorio, Garzia, & alijs in præcedentibus punctis, & supra §. 9. num. 2. ostensum est, quamquam hoc sublimitari posset modo Papa conscius sit beneficium in solis distributionibus consistere, quia præsumi potest Summum Pontificem noluisse iuri aliorum Canonicorum præiudicium afferre, nisi oppositum sufficienter de ipsius mente colligatur. Ita Macignus num. 135. licet alij DD. indistinctè loquuntur.

5 Amplia verò, etiamsi in priuilegio habeatur, vt omnes fructus integrè percipiat, ac si in eadem Ecclesia resideret, vel ac si præsens esset. Ratio est, tum quia non eo ipso, quo quis præsens est, vel residet lucratur distributiones, sed requiritur, vt diuinis officijs intersit, & cum alijs in diuino officio persoluendo communicet. tū quia versamur in materia odiosa, quæ strictam interprætationem postulat, seruata verborum proprietate: distributiones autem quotidianæ iuxta propriam verborum significationem non veniunt nomine fructuum, nec qui residet dicitur officijs interesse iuxta Ecclesiæ præscriptū ad lucrandas distributiones. Ita Couar. 3 var. cap. 13 nu. 2. Cardinalis Tuscus tomo 2. conclus. 514. num. 6. & conclus. 473 num. 8. Gonzalez regul. 8. § 7. proœm. num 187. vers. facit etiam. Puteus, Geminianus, Cassadorus decis. 1. de Cler. non resid. Panormit. & alij apud Macignum num. 131. & apud Monetam de distrib. 2. parte quæst. 14. num. 21. vbi etiam nume. 22. à fin. illi infert priuilegium percipiendi fructus, reditus, prouentus, obuentiones, & emolumenta sui Canonicatus non extendi ad mortuaria, & anniuersaria: quod etiam docet Riccius decis. 94. nu. 8. cum Nauarro, Galetto, & alijs. Ratio est, tum quia nō eodem nomine, nec sub eadem verborum significatione veniunt. tum quia datur facultas percipiendi ea, quæ ipsi competunt ratione Canonicatus, & beneficij; sed hæc non competunt ratione beneficij, seu Canonicatus, sed potius ratione legati, aut eleemosynæ dictinctæ à beneficio, vt alibi sæpius dictum est.

6 Immo hæc anniuersaria, & mortuaria non censentur concessa, etiamsi ex priuilegio detur facultas, vt absens distributiones quotidianas obtineat: quamuis enim aliquando vocentur distributiones, nihilominus à distributionibus quotidianis in propria significatione acceptis differunt, quia distributiones quotidianæ illæ dicuntur, vt benè post Probum cap. vnico de Cler. non resid. Contra Lappum, Francum, & alios apud Tuscum conclus. 511. num. 2. & 3. obseruat Moneta quæst. 14. num. 12. sub finē; quæ quotidiè distribuuntur, vel distribui possunt: huiusmodi autem mortuaria, vel anniuersaria, non quotidie distribuuntur, sed instar cuiusdam salarij, aut eleemosynæ conferuntur; nec pendent ex beneficio, sed ex conferentium voluntate.

Ex quo infero cum Moneta ibidem num. 22. sub finem eum, qui peculiare priuilegium habet recipiendi quotidianas distributiones tempore absentiæ, aut qui non interest ob infirmitatem, vel ob euidentem Ecclesiæ vtilitatem, vel ob iniustum carcerem, non gaudere mortuarijs, seu anniuersarijs, etiamsi absens ob huiusmodi causam distributionibus frui possit, licet contrarium teneant Quaranta ver. distributiones versic. ampliatur secundò, de qua re supra puncto 2. §. 1. num. 5. & Lappus quem citat, & sequitur Cardinalis Tuscus tomo 2. littera D. conclus. 511. num. 2. loquens de funeralibus.

7 Secundò sequitur habentem priuilegium, quo aliquibus datur facultas non residendi certo anni tempore, cū iure ad distributiones percipiendas, non posse priuilegio vti, dum vsu illius priuilegij diuinus cultus notabiliter diminuitur, vt quando ob nonnullorum absentiá ita Canonicorum numerus diminuitur, vt diuina officia celebrari nequeant. Ratio est, tum quia hic casus censetur per Epicheiam exceptus: nam si superior illum præcogitasset prudentis viri iudicio priuilegium absentiæ in tali casu non concessisset. tum quia in promissionibus hæc tacita conditio subintelligitur, nisi notabilis mutatio superueniat. Ergo etiam subintelligenda videtur in hoc priuilegio gratuito, ne grauis læsio, quam superior non præsumitur velle cultui diuino afferatur. tum quia priuilegiū contra ius strictè explicandum est. tum quia sic colligitur ex declaratione Sacræ Congregationis apud Thesaurum fori Ecclesiæ 3. par. c. 2. nu. 21 & apud Riccium loco statim citando, & ex c. suggestum de decimis, & ex c. cum adhoc de Cler. non resid. vbi decernitur priuilegium reuocan-

uocandum, dum Ecclesia ministrorum defectum patitur, & damnum inde recipit.

8 Quamobrem huic incommodo per Episcopos in aliquibus Ecclesijs consultum est, vt certo tempore non nisi tertia pars Canonicorum abesse possit, assignatis cuilibet suis hebdomadis, vt sufficiens Canonicorũ numerus ad diuina celebranda semper remaneat. hanc autem potestatem Episcopis competere colligitur ex cap. penultimo de Clerico non residente, ex Tridentino sessione 6. cap. 2. sub initium. sessio. 21. cap. 3. sessio. 22. cap. 4. sessio. 24. cap. 12. versic. omnes vero, & in his conuenio cum Moneta nu. 27. Idem relato Thesauro, Berreta, & alijs docere videtur Riccius decis. 501. num. 4.

9 Tertio priuilegium aliquibus Collegiatis concessum, vt Canonici duorum, vel trium mensium spatio singulis annis impunè possint abesse, recreationis ergo, aut negotiorum suorum causa; non ita explicandum esse, vt Canonicus qui sex, vel septem menses ante finem anni Canonicalis, exempli gratia, mense Maio assumptus fuit ad Canonicatum, & ad distributiones admissus (aliquibus enim in locis annus Canonicalis incipere consueuit à prima Nouembris die) fruatur priuilegio duorum mensium intra hos sex, vel septem menses. Ratio est, tum quia versamur in materia odiosa; consequenter strictè explicanda. tum quia hic non dicitur vno anno Canonicatum obtinuisse; priuilegium autem duorum mensium conceditur illi, qui vno anno Canonicatum possedit, immo non sufficit vno anno possedisse, nisi etiam Canonicus ad distributionum quotidianarum participationem per annum admissus fuerit. nam huiusmodi priuilegium censetur ijs tantummodo concessum, qui eo tempore distributiones assistendo percepissent. Quamdiu autem quis ad distributiones non fuit admissus, non potest distributiones percipere; quia non entis nullæ sunt qualitates cap. quod vero 2. q. 1 Ideo priuilegium duorum mensium computãdum est ad ratam à tempore, quo quis capta possessione ad distributiones fuit admissus.

10 Sed modo dubium suboritur. Primo, vtrum Canonicus habens priuilegium duorum mensium, si vltra duos menses in anno absit, possit per duos integros menses hoc priuilegio frui, an solum pro rata interessentiæ, & seruitij præstiti in Ecclesia.

Respondet Moneta numero 34. posse solum percipere pro rata interessentiæ, & seruitij, sicque in Metropolitana Ecclesia Mediolanensi vsu receptum esse testatur. Ratio est, tum quia versamur in casu priuilegij contra ius, quod strictam habet interpretationem. tum quia alias sequeretur hoc priuilegio ita illum gaudere, qui integris decem mensibus inseruiuit, ac qui modico, vel nullo tempore, quod est absurdum. tum quia finis Summi Pontificis, hoc priuilegium concedentis, est; vt defossi diuturno labore, & seruitio Ecclesiæ recreentur duorum mensium spatio, & alacriores ad diuinum cultum iterum accedant; qui autem minus in Ecclesiæ seruitio laborauit, minori indiget recreatione. consequenter præsumendum est Summum Pontificem minus temporis huic concessisse, quam alijs, qui diutius laborarunt. Ratio enim cuiusque dispositionis eam ad sui limites restringit L. cum pater §. dulcissimis ff. de leg. tum quia cessante causa dispositionis cessat etiam ipsa dispositio.

11 Ego vero præcisa legitima constitutione, vel consuetudine in contrarium, arbitror posse gaudere priuilegio duorum mensium. Ratio est, tum quia, licet hoc priuilegium odiosum sit, & consequenter restringendum; non tamen ita restringendum est, vt non admittatur iuxta propriam verborum significationem, vel vt dispensatio duorum mensium in anno excludatur; ideo gratis additur, in anno interessentiæ, cum hoc in priuilegio non exprimatur, neque ex verbis priuilegij colligatur. vbi autem his non distinguit, neque nos distinguere debemus. tum quia Canonicus ijs solum distributionibus priuatur, non assistendo vltra duos menses, quas assistendo percepisset; sed assistendo percipisset solum distributiones respondentes illi tempore, quod duos menses excedit. Ergo priuari solum debet distributionibus debitis pro eo tempore, quod duos integros menses excedit. contrariorum enim par esse debet ratio; tum quia Canonici Collegiatarum Ecclesiarum, vt Basilicæ Sancti Petri in Vrbe Roma, qui alternis solum hebdomadis interesse coguntur, si absint præter alternas hebdomadas, amittunt solum distributiones respondentes illi hebdomadæ, in qua non intersunt; nisi fortè ita interesse negligant, vt pauci in menses diebus intersint. tunc enim in negligentiæ pœnam omnibus illius mensis distributionibus iure merito priuantur, vt quidam ex Canonicis eiusdem Ecclesiæ mihi asseruerunt. Ergo à fortiori gaudentes priuilegio dumtaxat duorum mensium in anno, si à Choro vltra duos menses absint, priuatur solum distributionibus debitis pro tempore, quod duos menses excedit, nisi fortè in pœnam notabilis negligentiæ aliter decernatur. Sicut enim delinquenti potest mulcta pecuniaria iniungi, ita etiam absens à Choro in pœnam grauis negligentiæ priuari potest distributionibus, quas ob solam duorum mẽsium absentiam in anno lucratus fuisset.

12 Ad rationes Monetæ respondeo priuilegium contra ius non adeo strictè explicandum esse, vt propria verborum significatio excludatur, & aliud concessum esse præsumatur, quam quod verbis exprimitur.

Ad secundam respondeo, vtrum æquè gaudere hoc priuilegio, quantum est ex vi priuilegij, quanquam non vterque idem commodum sentit; cum absens vltra duos menses priuetur distributionibus illius temporis, & fieri possit, vt crescente absentiæ contumacia, priuetur etiam distributionibus aliorum mensium, & grauioribus pœnis afficiatur.

Ad tertiam, & quartam respondeo ob diuturniorem absentiam non cessare causam, & finem concessionis priuilegij tum quia fieri potest, vt qui vltra duos menses abfuit, maiori cum spiritu, & alacritate diuinum officium assumat (qui fuit huius concessionis finis) quam qui minori temporis spatio abfuit. tum quia ad vsum huius priuilegii non est necesse, vt consecutio finis à superiore intenti realiter, & quoad executionem obtineatur. alioquin sequeretur eos, qui horum duorum mensium spatio rebus suis componendis operam non dederunt, aut nullam animi relaxationem perceperunt, aut elapso hoc tempore maiori cum spiritu ad chorum non accesserunt, non gaudere hoc priuilegio; sed sufficit, vt subsistat finis ipse à concedente intentus, vt videlicet absens eo tempore possit rebus suis vacare, animo recreari, & diuinum officium iterum alacriter capescere; hic autem finis subest, etiam si actualis ipsius executio non sequatur.

13 Secundo dubium est. vtrum Canonicus habens priuilegium duorum mensium, possit sexaginta dies naturales abesse absque iactura distributionum illis diebus respondentium.

Pro intelligentia aduertendum est in diuisione distributionum facienda, hanc rationem, & formam seruari, vt diebus ferialibus simplex, portio, diebus festis duplex, & pontificalibus triplex assignetur, hoc prænotato.

Moneta de distributionibus quæstione decimaquarta, numero vigesimotertio, asserit, habentes huiusmodi priuilegium non habere dumtaxat sexaginta dies naturales ex ijs, quibus simplex distributio, seu portio assignata est, aut ex ijs, quibus duplex, aut triplex distributio respondet; sed ex omnibus hisce communiter, ex quibus in fine anni vnica summa constituenda erit, ex qua deinde subducenda erit sexta pars, quam, si non excedat tempus absentiæ alicuius in toto anno, in quo integro habebat ius percipiendi distributiones, habendus erit pro præsente, & interessente, atque adeo integras totius anni distributiones percipiet. hæc Moneta num. 23. ad verbum.

Sed mihi distinguẽdum videtur: vel hoc priuilegium inductum est per consuetudinẽ, aut inductum est sola Summi Pontificis voluntate. Si inductum est per consuetudinẽ inspicienda est cõsuetudo, & vsus Ecclesiæ; cum huiusmodi priuilegium ab ea vim habeat. Si vero inductum est à Summo Pontifice, censeo complecti sexaginta dies naturales. Ratio est, tum quia in dubijs quilibet præsumitur loqui iuxta communem loquendi modum, iuxta communem autem loquendi modum, nomine diei non accipitur aliquid extrinsecum diei, seu dies aliquis artificialis, sed dies ipse naturalis. Ergo priuilegium, quo quis duorum mensiũ spatio abesse potest, non intelligitur de certa portione distributionũ, respondente sextæ parti totius anni, dũ inæqualiter facta est diuisio distributionũ, iuxta dicta in notabili. tũ quia isti dies ita sunt accipiẽdi, sicut accipiuntur illi, quibus quis vltra duos menses abest, vel in quibus abesset hoc priuilegio; cũ nõ sit potior rõ. cur aliter accipiãtur; sed illi nõ accipiuntur iuxta assignationẽ, habita ratione totius anni,

anni, sed iuxta dies naturales, quibus certa portio assignata est. Alioquin absens in die Natiuitatis non plus dāni pateretur, quam si alia die feriata abesset. Ergo etiam isti dies, quibus abesse permittitur, non sunt accipiendi iuxta assignationem, habita ratione totius anni; sed iuxta naturalem, & consuetum dierum numerum. tum quia priuilegium non residendi per aliquot menses, intelligitur iuxta dies naturales: Ergo ita etiam accipiendum est priuilegium non interessendi choro per duos, vel tres menses; tum quia si quis à Summo Pontifice peculiarem facultatem obtineat, qua decem diebus abesse possit, vt certum negotium peragat, quod tot dierum spatium ad sui expeditionem postulat, nullus dixerit hunc non posse decem naturalibus diebus abesse. Ergo neque asserendum est Canonicos quibus ex priuilegio licet duobus mensibus abesse, non posse sexaginta naturalibus diebus abesse. Ita DD. statim citandi.

14 Hoc tamen limitandum est, nisi aliud exigat consuetudo, vt dictum est, aut etiam præscriptio, seu statutum præscriptum contra Canonicos, hoc priuilegio gaudentes vt patet ex dictis de priuilegijs.

15 Ex quo patet habentem priuilegium, non interessendi duobus mensibus in anno posse quouis anni tempore, ex vi illius priuilegij abesse, modo absentia non excedat sexaginta dies, nec in priuilegio aliqua contineatur limitatio, aut per Episcopos aliter non decernatur, nec diuinus cultus notabiliter diminuatur: quam facultatem aliter decernendi in periculo notabilis læsionis diuini cultus Episcopis competere, ex pluribus Sacri Concilij locis superius ostensum est prædictis consentire videtur Gonzalez glos. 11. num. 8. Sanchez libro 2. de matrim. disp. 24. num. 10. Garzias de benef. 3. parte cap. 2. num. 306. & 316. Rota Romana in vna Salamantina canonicatus 20. Iunij 1572. & alij apud præcit. Doct.

Obseruant tamen Zechius de repub. Eccl. tit. de benef. tit. 6. vers. quod si benef. & Zerola in praxi Episcop. vers. priuatio §. 4. Canonicos ex Sacra Cardinalium Congregatione, quæ interpretationi Concilij præest, non debere tempore Paschatis, & maximarum solemnitatum abesse. Verum hanc Sacræ Congregationis declarationem, in aliquibus Hispaniæ Regnis vsu receptam non esse fatetur Garzias nu. 317. consequenter alicubi, præcisa alia prohibitione, liberum est Canonicis, quouis temporis abesse, modo vltra trium mensium spatium non absint, seruato Tridentini decreto, alijsq; limitationibus superius enumeratis.

PVNCTVM V.

An statuto, seu constitutione aliquarum Ecclesiarum, Capitulorum, vel Episcoporum induci possit, vt absentibus distributiones tribuantur.

1 *Statuto, vel constitutione Episcopi, aut alterius Summo Pontifice inferioris, caueri non potest vt distributiones absentibus conferantur.*
2 *Proponuntur, & dissoluuntur obiectiones in contrarium.*
3 *Limitatur præfata conclusio, multiq; casus excipiuntur.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Statuto, vel constitutione Capitulorum, vel Episcoporū, regulariter loquendo, induci non potest, vt distributiones absentibus conferantur. Ratio est, quia inferiores non possunt contra Canones statutum, vel constitutionem facere, cap. quod super his de maioritat. & obed. cap. institutionis 25. quæst. 2. clement. nè Romani de electione, cap. cum omnes de constitut. Sed ex Iure Canonico distributiones absentibus conferri non debent ca. vnico de Cler. non resid. Ergo statuto induci non potest, vt absentibus distributiones conferantur. Ita Rota Romana in vna Gerunden. distribut. Lunæ 16. Februarij 1604. coram Sanctissimo Domino Papa Gregorio XV. tunc Romanæ Rotæ dignissimo auditore. Idemque ex alijs Rotæ decisionibus, & Sacræ Congregationis declarationibus comprobat Riccius verbo praxis distributionum, decisione 493. Gratianus libro primo disceptationum forensium cap. 166. Nauarrus, & alijs apud Riccium num. septimo. Garzias 3. par. cap. 2. num. 405. & Carolus Macignus de horis Canonicis cap. 71. numero 20. Limitanda tamen est hæc propositio iuxta ea, quæ dicentur numero tertio, versicu. dixi.

2 Obijcies primo, Laici possunt contra ius commune ciuile statuere. Ergo etiam Clerici contra ius commune Canonicum.

Respondeo negando consequentiam, ratio differentiæ est, quia iure communi ciuili cautum non est, vt laici statuta non faciant contra ius ciuile; iure vero canonico sancitum est in præcitatis iuribus, vt Clerici statuta non faciant contra ius commune Canonicum, vt patet ex dictis de legibus quæstione prima puncto tertio numero trigesimo.

Obijcies secundo, induci potest consuetudo contra ius Canonicum; Ergo etiam induci potest statutum; cum tam consuetudo, quam statutum a voluntate inferiorum pendeant.

Respondeo negando consequentiam. ratio disparitatis pendet ex dispositione iuris, permittentis consuetudinem contra ius Canonicum cap. finali de consuetudine; non vero statuta, vt ex præcitatis iuribus euidenter colligitur. Ratio autem cur iura consuetudinem contra ius Canonicum induci permittant, hæc esse potuit; tum quia consuetudo vim habet ex tacito legitimi Superioris consensu. tum quia scandalorum, & peccatorum occasio facilius euitatur. Cur vero statuta inferiorum contra ius commune non permittantur, hæc esse potuit, vt comprimatur ambitio, & audacia inferiorum audentium, vt ita loquar, os in cœlum ponere. Ita Panormitan. cap. fin. de consuetudine numero secundo, & octauo, cap. quod super his de maiorit. & obed. Suarez, Salas, & alij, quos retuli de legibus loco citato.

Obijcies tertio, in cap. vnico de Clerico non residente, versicu statuimus, habetur distributiones esse dandas, vel recipiendas iuxta rationabilem cuiusque Ecclesiæ ordinationem. Ergo supponi videtur in qualibet Ecclesia potestatem residere decernendi, & statuendi quicquid velit circa quotidianas distributiones: Ergo etiam statuto induci potest, vt distributiones absentibus conferantur.

Ad hoc argumentum, quo Petrus Cenedo vsus est ad probandum Ecclesiæ statuto decerni posse, vt Canonici absentes recreationis gratia, per duos, vel tres menses in anno, lucrentur omnes distributiones. Respondeo cum glos. ibidem, & alijs in præcitato cap. non permitti, vt statutum contra ius commune Canonicum ab Ecclesijs fieri possit; sed vt distributiones conferantur, quatenus singulis horis ab vnaquaque Ecclesia facta fuerit assignatio, quod non solum ex supradictis, verum etiam ex dictis de legibus loco citato fieri posse constat. Capitula enim possunt etiam sine consensu Episcopi ordinationes facere ad solum Capitulum pertinentes, & modum præscribere circa quotidianas distributiones; quo videlicet pacto facienda sit distributio, & quota distributionum pars cuilibet horæ assignanda sit, vt optime ex capit. ex litteris de constitutionibus, & ex cap. edoceri de rescriptis obseruat Panormitan. cap cum consuetudinis numero quarto de consuetudine. Azor. secunda parte libro septimo cap. septimo ad finem quæsito vltimo, vbi refert Francum, quem etiam præter alios refert, & sequitur Moneta de distributionibus secunda parte quæstione decima tertia numero vigesimoquinto. Suarez, Syluester, & alij, quos allegaui de legibus loco citato. Non tamen hinc sequitur Capitulorum statuto caueri posse, vt distributiones absentibus tribuantur; cum hoc iuri communi aduersetur, & inferior potestatem non habeat in Superiorem.

3 Dixi in propositione, regulariter loquendo, vt eos exciperem casus, qui per Epicheiam iudicio prudentum censentur excepti, quique iuri Canonico non aduersantur. Quamobrem si Canon per contrariam consuetudinem sit abrogatus, condi poterit statutum conforme consuetudini, quia casus hic à communi regula censetur exceptus, præterquam quod statutum in tali euentu iuri

Canonico oppositum non videtur, cum illud ius contraria consuetudine abrogatum iam supponamus.

Item si Episcopus aliquod statutum faciat, in casibus, in quibus ipsum in iure communi dispensare posse docuimus de dispensationibus, validum est, statutum, vt si vrgens, & grauis de repente causa superueniat, ob quam in communem Ecclesiæ suæ vtilitatem aliquid circa distributiones statuere cogatur quanquam tali casu præceptum potius, quam statutum propriè acceptum ab Episcopo ferendum est, vt ex dictis de legibus manifestè liquet.

Rursus statutum, quo decernitur, vt senibus, qui quadraginta annorum spatio Ecclesiæ seruierunt distributiones tanquam præsentibus tribuantur, tolerari posse docet Cenedo quem citat, & sequitur Garzias de benef. 3. par. cap. 2. num. 744. & Moneta de distribut. 2. par. quæstio. 13. num. 41. Sed hoc mihi non probatur; nisi adsit Summi Pontificis approbatio: Neq; obstat, quod præcit. DD. afferunt ex declaratione sacræ Congregationis ad sess. 24. cap. 12. de reformat. vbi dicitur sacram Congregationē censuisse, quod licet statuta sint sublata, per quæ absentibus dantur distributiones: nihilominus Gregorius XIII. senibus, & benemeritis misertus, mandauit statutum Cōpostellanum tolerari, per quod debentur distributiones non seruientibus, qui quadraginta annis seruierunt, non inquam obstat, quia pro confirmatione illius statuti itum est ad Summum Pontificem, ab eoque obtenta fuit approbatio, & priuilegium. Ex priuilegio autem vni concesso, non est facienda extensio ad alias personas L. Papinianus. ff de minor. Ita Nauar. cons. 12. de Cler. non resid. apud Garziam.

Denique si in fundatione alicuius Collegiatæ Ecclesiæ habeatur, vt Canonici duorum, vel trium mensium spatio impunè, & sine distributionum iactura abesse possint, & iuxta huius fundationis institutum constitutio aliqua feratur illud confirmans, hæc constitutio viribus non carebit. Ratio est, quia cum in cap. vnico non sit derogatum fundationibus, dicendum est huiusmodi constitutionem Iuri communi Canonico non aduersari: consequenter sustineri posse. Ad hoc facit sacræ Congregationis declaratio apud Monetam num. 33 in qua sacra Congregatio ad sess. 24. cap. 12. de reformat. in vna Mediolanen. respondisse fertur per Concilium Tridentinum eo loci sublatas esse omnes vacationes, per quas Canonicis, duos, aut tres menses absentibus, distributiones percipere licebat: & hoc verum esse, licet omnes fructus Canonicatuum consistant in distributionibus: nam hoc etiam casu vacationes omnes sunt sublatæ. Secus vero, si fundatione huiusmodi vacationes essent concessæ.

PVNCTVM VI.

An consuetudine induci possit, vt absentibus distributiones conferantur.

1 *Proponuntur rationes dubitandi ad probandum induci posse consuetudinem, qua distributiones absentibus conferantur.*

2 *Consuetudine induci potest, vt absens distributiones capiat.*

3 *Non idem est abrogare consuetudinem, & illam reprobare.*

4 *Consuetudine induci potest, vt distributiones absentibus cōferantur, si iusta subsit causa ob quam huiusmodi consuetudo inducatur.*

5 *Præfata etiam consuetudo induci potest consentiente Summo Pontifice.*

6 *Regulariter loquendo non sufficit tacitus Summi Pontificis consensus.*

7 *Probabile est consuetudine induci posse, vt Canonici duorum vel trium mensium spatio absentes lucrentur distributiones, modo hæc consuetudo ex iusta causa inducatur.*

Oppositum tamen probabilius iudicatur ob sacra Congregationis declarationem.

8 *Non est admittenda consuetudo, vt absentes eleemosynam capiunt dum anniuersaria celebrantur.*

9 *Non valet consuetudo, vt Canonicus de recenti admissus percipiat distributiones tempori absentiæ respondentes.*

10 *Non potest induci consuetudo, vt assistens vna hora, vel submissa voce recitans lucretur omnes totius anni distributiones.*

11 *Consuetudine induci non potest, vt distributiones primi anni conferantur hæredibus quasi iure proprio ipsorum hæredum.*

12 *Consuetudo induci potest, vt fructus primi anni dentur hæredibus Canonici mortui.*

13 *Non videtur admittenda consuetudo, qua Canonici alternis hebdomadis inseruiant, & omnes distributiones lucrentur.*

14 *Reprobanda non videtur consuetudo, qua interessentes Matutinis precibus tantum lucrantur, quantum percipiunt alij, qui reliquis horis intersunt.*

15 *Non videtur admittenda consuetudo, vt quadraginta annis diuinis interfuerunt, distributiones capiant in futurū, etiamsi choro non intersint.*

16 *Consuetudine induci potest, vt senes lucrentur distributiones.*

17 *Consuetudine, saltem immemorabili induci potest, vt quis per alium inseruiat.*

18 *Habens duos Canonicatus non potest ex consuetudine acquirere ius percipiendi distributiones, dum abest, nisi forte beneficia in solis distributionibus consistant; tunc enim probabile est posse aliquid accipere ob alia onera.*

19 *Absens causa studij, vel in obsequium Papæ, aut Episcopi, lucrari potest distributiones si hoc ferat consuetudo.*

20 *Canonicus, qui iustam ob causam abfuit lucrari potest distributiones, si postquam rediit aliquandiu domi iusta de causa commoretur, nec ad chorum accedat.*

21 *Induci potest consuetudo, vt assistens certo quodam tempore nullas distributiones lucretur.*

1 RAtio dubitandi pro parte affirmatiua, est; tum quia vsus distributionum iure humano inductus est: Iuri autem humano consuetudine, legitimo tempore præscripta, derogari potest. tum quia consuetudine induci potest, vt beneficij fructus nō residentibus conferantur Ergo etiam fieri potest; vt absentes distributiones percipiant.

His tamen non obstantibus, & suppositis ijs, quæ de consuetudine docui de legibus quæst. 1. puncto vltimo §. 3. fit.

VNICA PROPOSITIO.

2 NON potest sola consuetudine induci, vt distributiones absentibus licitè conferantur, nisi consuetudo ex rationabili causa inducatur; aut nisi Summus Pontifex consentiat. Ita Garzias 3. parte cap. 2. num. 197. referens declarationes sacræ Congregationis. Couar. 3. var. cap. 13. num. 2. Cardinalis Tuscus tomo 2. lit. D. conclus. 514. nu. 4. Macignus c. 71 nu. 18. Vasquez, Sanchez, Salas, Suarez, & alij statim citandi.

Ratio patet, tum ex constitutione Bonifacij VIII. in cap. vnico de Cler. non resid. tum ex Tridentino sess. 24. cap. 12. tum quia non potest induci consuetudo contra naturam rei: sed natura distributionum est, vt non conferantur absentibus, sed præsentibus; Ergo non potest induci consuetudo, qua distributiones absentibus conferantur: quamuis enim distributionum vsus Iure humano sit inductus, nihilominus posita ipsarum institutione, contra naturam ipsarum est, vt absentibus conferantur, vt à simili patet in contractibus, qui licet humana voluntate fiāt, ex ipsis tamen naturalis obligatio consurgit, quæ per consuetudinem aboleri non potest, non consentientibus ipsis contrahentibus, aut non mutatis rerum circumstantijs, aut nisi Superior dispenset ex legitima causa. Tum quia sicut consuetudo induci non potest, vt Canonici residentes, qui sine legitimo impedimento ad ordines, quos officium sui Canonicatu postulat intra annum non promouentur, integras distributiones capiant iuxta Hoiedam 1. par. de incompatibilit. cap. 17. num. 9. Duenam in tract. regul. 206. Curtium, & alios apud Monet. n. 41. & apud præfatum Hoiedā loco cit. vers. ampliatur 3. ex Clem. 2. 6. vt ij de ætate. & qualitate; vbi derogatur cōsuetudini, & innouatur in Tridentino sessione 23. cap. quarto, ita & cæt. tum quia non potest; aliquid contra legem licitè fieri, quamdiu lex illa in suo robore perseuerat; sed lex de non

conferendis distributionibus illi, qui diuinis officijs non interest, in suo robore perseuerat, non obstante consuetudine in contrarium, vt statim probab). Ergo absentibus non possunt licitè distributiones conferri: Ergo consuetudine induci non potest, vt absentibus distributiones conferantur. minor probatur, quod videlicet lex de non conferendis distributionibus illis, qui diuinis officijs non intersunt, non obstante consuetudine in contrarium, in suo robore perseueret; probatur, inquam ex cap. vnico citato, quod innouatur à Concilio Tridentino; nam in cap. vnico citato, ita prohibetur vsus distributionum non interessentibus diuino officio, vt simul etiam reprobetur contraria consuetudo: quoties autem contraria consuetudo reprobatur, lex semper manet in suo robore, nec illi vis adimitur per contrarium vsum, nisi adsit consensus Superioris, aut iusta causa sufficienter cohonestans consuetudinem.

3 Vt hoc melius intelligatur, breuiter admittendum est, quod innuimus de legibus loco citato, cum Salas, Molina, Vasquez, & alijs, non idem esse abrogare consuetudinem, & reprobare consuetudinem. nam per abrogationem consuetudinis factam per legem, aboletur consuetudo præterita, & prohibetur actus, qui legi aduersantur. Per reprobationem vero consuetudinis, non solum aboletur ipsa consuetudo præterita, sed damnatur futura, declarando ipsam esse irrationabilem, vel constituendo, vt pro irrationabili habeatur; consequenter illi robur aufertur ad abrogandam legem ipsi contrariam: consuetudo enim vim non habet, nisi rationabilis sit, & nisi de ea re sit, quæ possit esse materia legis, vt patet ex dictis de legibus loco cit. num. 7. cum ergo Bonifacius VIII. in præcit. cap. reprobet consuetudinem conferendi distributiones absentibus, sequitur induci non posse consuetudinem, qua distributiones absentibus tribuantur.

4 Dixi in propositione, nisi consuetudo ex iusta causa inducatur; nam Superior reprobans consuetudinem futuram, eam solum reprobare censetur, quæ sine causa inducitur, aut quæ intrinsecè mala est, aut quamdiu perseuerat causa, ob quam reprobatur; hæc etiam censetur irrationabilis. Quæ vero ex noua causa inducitur, & intrinsecam malitiam non habet, non censetur in futurum reprobari, vt patet ex dictis de legibus loco citato numero 37. cum Sanchez, Suarez, Becano, Salas, Vasquez, & alijs, quibus adde Garziam tertia parte cap. secundo numero 348. Eundem Vasquez de beneficijs cap. quarto, §. tertio, dubio primo. Monetam vbi alios refert numero 20. & 42. Carolum Macignum cap. 71 numero 41. Couarruu. 3. variarum cap. 13 numero sexto. Naldum verbo distributiones numero duodecimo. Rotam Romanam decisio. 426. numero quinto in nouissimis. Riccium decisio. 498 numero secundo, quamuis contrarium sentire videatur Azor. secunda parte libro septimo cap. septimo quæstione sexta quatenus asserit Bonifacium Octauum cum tres causas in præcitato cap excipiat, videri cæteras omnes improbasse, & damnasse: nam exceptio firmat regulam in casibus nō exceptis. Verum hæc ratio mihi obstare non videtur: quāuis enim Summus Pontifex tres causas excipiat, ex quibus distributiones absentibus tribui permittit; non tamen damnat tanquam irrationabilem consuetudinem alijs de causis inductam. Quamobrem illæ tres causæ excipiuntur à lege, quatenus prohibentur distributiones conferri absentibus, exceptis tribus illis casibus infirmitatis videlicet, necessitatis corporalis, & absentiæ in vtilitatem Ecclesiæ; non vero excipiuntur à lege, dum futuram consuetudinem reprobat; cum eam consuetudinem reprobare non præsumatur, quæ iusta de causa inducitur.

5 Dixi in propositione, aut nisi Summus Pontifex consentiat. Summus enim Pontifex, sicut distributionum vsum induxit, ita etiam validè potest illum in totum, vel in partem dispensando auferre. Ita Couarru. 3. variarum cap. 13. numero quinto. Hoieda prima parte cap. 17. num. 13. Moneta num. 45. & quæstio. 14. num. 19. Panormitano, Dueuna, & alij apud Hoiedam loco citato, versic. declaratur quarto.

An vero ad licitam in hac re dispensationem requiratur causa; constat ex dictis de dispensationibus, requiri. Immo Moneta numero 47 innuere videtur causam necessariam esse non solum ad licitam, verum etiam ad validam dispensationem, quod ego non admitto. immo ipse ita sentire debet, cum asserat distributionum vsum iure naturali, quoad substantiam inductum esse. communis enim omnium DD. opinio est Summum Pontificem non posse sine causa in ijs, quæ sunt de iure naturali licitè, aut validè dispensare.

6 An vero sufficiat tacitus Summi Pontificis consensus, qui præsumitur adesse, dum Pontifex scit, & tacens tolerat consuetudinem, constat ex dictis in simili de pœnit. de legibus, & alibi pluribus in locis, vbi ostendi ex taciturnitate, per se loquendo, non præsumi consensum, nisi aliud ex signis, & circumstantijs colligatur. Ita sentire videtur Couarruu. loco citato. Emmanuel, Suarez, Felinus, & alij apud Monetam loco citato num. 45. apud Hoiedam numero 13. ad finem. & apud Carolum Macignum de horis Canonicis cap. 71. numero 21. omissis ijs, quos ego adduxi, non solum de legibus, verum etiam de pœnit. disputatione quinta, quæstione septima, puncto quarto, §. primo, num. 13. & 14.

7 Ex dictis colligi potest solutio multorum casuum. Primo, iuxta probabilem nonnullorum Doctorum sententiam, permitti posse consuetudinem, iuxta quam beneficiarij Cathedralis Ecclesiæ vel Collegiatæ ab ijsdem Ecclesijs per duos, vel tres menses absunt, & tanquam præsentes reputantur quoad distributiones percipiendas. Ratio est, tum quia huiusmodi absentia, saltē sine fructuum amissione permittitur in Tridentino sessione 24. cap. 12. circa medium, ergo huiusmodi consuetudo, vel constitutio non reprobatur. tum quia fieri potest, vt huiusmodi consuetudo iusta de causa inducatur; consuetudo autem iusta de causa inducta non reprobatur; sed vim habet abrogandæ legis, si legitimum tempus ad legem abrogandam intercedat. hoc autem est spatium quadragenarium, vt patet ex dictis de legibus, & ex superius traditis quæstione prima puncto tertio, & quæstione quarta puncto quinto numero quinto, tum quia dum loqueremur de obligatione residendi, ostendimus Parochum, qui breui duorum mensium spatio iusta de causa non residet, posse fructus eo tempore percipere, quamuis Parochus, non solum iure humano, verum etiam naturali, & diuino residere teneatur. Ergo à fortiori poterit distributiones capere, qui duorum, vel trium mensium spatio abfuit ex consuetudine recepta, & iusta de causa introducta. qualis causa esse potest necessitas ad res familiares disponendas, & præparandas, vel ad honestam animi relaxationem, vt elapso recreationis tempore, diuinum officium maiori cū alacritate, & spiritu iterum assumatur. expedit enim aliquando diuinum officium publicè persoluendum intermittere, vt tædium, quod ex assidua diuini officij decantatione suboriri potest, nonnullorum dierum interuallo euitetur, & quies aliqua capiatur. quod enim caret alterna requie durabile non est, hæc reparat vires, fessaque membra nouat. Hanc sententiam tenet Cenedo in collect. ad ius Canonicum. 3. par. collect. 15. num. 7. pagina mihi 534 Couar. 3. var. cap. 13. num. 7. Moneta 2. par. quæst. 12. num. 54. Macignus cap. 65. num. 24 & alij contra Azorium 2. parte lib. 7. cap. 7. quæsito 5 ad finem Nauarr. consil. 9. de Clericis non residentibus Garziam de benef. 3. par. cap. 2. num. 249 & seq. Gonzalez ad regul. 8. cancell §. 7. proœm. num. 182. (licet hic simpliciter loquatur de absentia,) & alios, quorum opinio valdè probabilis est ob declarationes sacræ Congregationis apud Garziam, & apud alios præcitatos Doctores in quibus dicitur, Canonicos nō posse vi cuiuslibet consuetudinis, etiam immemorabilis, frui quotidianis distributionibus, illis tribus mensibus, quibus à Tridentino sess. 24. cap. 12. abesse permittitur Moneta, & alij auctores primæ sentētiæ, quam probabilem arbitror, has declarationes intelligendas putant de absentia inducta sine iusta causa, & sine debito temporis interuallo in iure constituto ad præscribendum contra legem Ecclesiasticam. Propterea, cum fieri possit, vt illa declaratio facta fuerit antequam elapsi essent quadraginta anni à Concilij Tridentini editione, mirum non est à sacra Congregatione hoc ita declaratum fuisse. nam ad præscribendam consuetudinem contra legem Ecclesiasticam, requiritur tempus 40. annorum, & cum ex Trid. loco cit. innouatum fuerit c. vnicum de cler. non resid. in quo prohibetur distributiones absentibus dari, sequitur consuetudinem conferendi absentibus distributiones non esse admittendam, nisi à Concilio Trid. condito, & obligante quadragenaria con-

suetudo inualuerit, & perseuerauerit cum iusta causa, & sine notabili cultus detrimento; idest modo beneficiariorum absentiam diuinum officium in choro à reliquis commodè persolui queat, vt Cenedo, & Moneta locis citatis obseruant.

Verum, cum huic expositioni aduersentur verba Sacræ Congregationis improbantis non solum consuetudinem quadragenariam, verum etiam immemorabilem, puto secundam sententiam ob Sacræ Congregationis auctoritatem probabiliorem esse, donec per Summum Pontificem, vel per Sacram Congregationem aliud decernatur, si vera est ipsius declaratio, quam refert Garzias; quanquam Carolus Macignus de horis Canonicis cap.65 multis conatur ostendere licitè capi posse præfatas distributiones, quoties immemorabili consuetudine inductum est, vt huiusmodi distributiones capiantur. Sicut enim capi possent si ex fundatione, vel priuilegio concederentur absenti nonnullorum mensium spatio; ita etiam percipi poterunt immemorabili consuetudine interueniente, cum immemorabilis consuetudo tituli præsumptionem inducat, siue is sit titulus fundationis, siue priuilegij, & cæt. vt Rotam Romanam declarasse testatur Puteus decisione 52.205. Achilles de Graffis decisione quarta de Iure patronatus, alias 127. Idemque docet Menochius numero 65. consilio 90. & consilio 402. numero nono, & alij, quos citat, & sequitur Carolus Macignus cap.65. de horis Canonicis numero nono, & sequent. vbi etiam ad rationes, quæ in contrarium adduci possunt, & ad Sacræ Congregationis declarationem respondens, dicit huiusmodi consuetudinem particularem non præsumi à Sacra Congregatione reprobatam, cum non constet de illius iniustitia, & fieri possit, vt iusta de causa inducta, & recepta fuerit.

8 Secundo colligitur non posse consuetudine induci, vt Sacerdotes, non interessentes dum anniuersaria celebrantur, eleemosynam, vel stipendium, quod diuina pro mortuis officia, vel assistentibus conferri præscribitur, percipere valeant, vt patet ex dictis, & ex ijs quæ tradidi loco citato de legibus, vbi hunc casum in terminis, & explicaui, cuius rigorem hoc pacto moderari, & limitare possumus, nisi Sacerdotes conducantur ab his, qui huiusmodi Sacerdotum consuetudinem norunt, & non contradicunt, vel non curant, vt officium à singulis recitetur, sed vt ab vniuersis persoluatur iuxta receptum vsum. Ita Lopez, & alij apud Monetam secunda parte quæstione secunda, numero vigesimosecundo, & vigesimoquarto de distributionibus. eodem pacto explicandus est Carolus Macignus cap.67. num. 10.

9 Tertio admitti non posse consuetudinem, vel Clericus in Canonicorum numerum de recenti, admissus gaudeat distributionibus, etiam si per aliquot dies absit. Ita Azor loco citato quæsito 5. versic. quæres tertio, Moneta num. 40. & alij.

10 Quarto colligitur consuetudine obtineri non posse, vt Canonicus integras distributiones lucretur, si præsentē se inuenerit, dum Canonicæ preces inchoantur, etiamsi postea à choro discedat.

Idem dic de illo, qui dum Choro interest, suos versiculos submissa voce recitat, & alios audit: hic enim dum submissa voce recitat, non satisfacit obligationi chori; cum in ea parte cum cæteris non communicet, & perinde sit ac si abesset, vt patet ex supradictis disputatione prima, quæstione quarta, puncto secundo, §. primo. ita Couarruuia 3. variarum cap 13. numero octauo ad finem. Garzias de beneficijs tertia parte cap. secundo num. 570. Vasquez de benefic. cap. quarto, §. tertio, dubio quarto. Caietanus in opusculis opusculo vltimo, respons 8. & alij, quos retuli loco citato proximè omissis iis, quos citat, & sequitur Carolus Macignus de horis Canonicis cap.66. numero quarto.

Idem dic, per se loquendo, de consuetudine, qua vnica hora acquiruntur omnes distributiones illius diei. Ita Grassium parte secunda, libro tertio, cap. 15. & alii apud Monetam secunda parte quæstione tertia, numero 50. an autem quis possit per alium assistere, constat ex supradictis disputatione secunda, quæstione prima, puncto quarto, & quinto.

11 Quinto colligitur, consuetudine induci non posse, vt distributiones primi anni, quo quis Canonicatum adeptus est, hæredibus Canonici prædefuncti, cui hic successit iure proprio ipsorum hæredum reseruentur. distributiones enim conferri nequeunt illis, qui diuino personaliter non inseruiunt officio. Ita Ancharanus, Geminianus, & alii, quos refert, & sequitur Azor loco citato quæsito quinto, versicu. quæres. Moneta parte secunda, quæstione 12. numero 65.

Non nego tamen, quin hæredibus Canonici mortui debeantur distributiones pro rata temporis præteriti, in quo prædefunctus inseruiuit, qui antequam distributiones caperet, ex hac vita migrauit. Ratio est, quia defunctus ad huiusmodi distributiones reale ius habebat: hæres autem, sicut defuncto in onera realia, ita etiam in realia iura succedit ex communi DD. sententia, quampluribus probaui in tract. de benef.

Item non nego, quin huiusmodi distributiones primi anni conferri possint hæredibus defuncti ob assistentiam, quam defunctus primo anno præstitit, traditis illius anni distributionibus hæredi alterius prædefuncti, iuxta supra tradita quæst. 1. puncto 5. & statim tradenda in dubio proximè sequenti.

12 Sed modo difficultas, est vtrum consuetudine induci possit, vt fructus primi anni dentur hæredibus Canonici mortui. Ratio dubitandi est, quia sicut distributiones, ita etiam fructus residentibus, & inseruientibus conferendi sunt.

Respondeo huiusmodi consuetudinem admitti posse, tum quia sic habetur in Extrauagan. suscepti regiminis de electione, sicque sacram Cardinalium Congregationem respondisse fertur. tum quia hæc consuetudo à iure non reprobatur, sicut reprobatur consuetudo distributionum. tum quia nullus in hac re detrimentum patitur, cum mutua detur compensatio. tum quia iusta de causa inducta censetur hæc consuetudo, vt ex huiusmodi fructibus defuncti debita persolui, & anniuersaria officia pro ipso facilius celebrari queant. Ita præcitat. Doctores apud Azorium loco citato, & apud Monetam numero 63.

Hinc patet responsio ad rationem dubitandi; dico enim fructus inseruientibus deberi, nisi aliter postulet consuetudo legitima, & non reprobata.

13 Sexto colligitur approbari non debere consuetudinem, qua nonnulli Canonici alternis hebdomadis intersunt Choro, & non solum distributiones capiunt illis hebdomadis, quibus ipsi Ecclesiæ inseruiunt; verum etiam, quibus ab Ecclesia absunt, putantes se posse ob consuetudinem abesse, & distributiones lucrari singulis hebdomadis. Hoc tamen limitandum est, nisi adsit consensus Summi Pontificis, aut nisi iusta causa hanc consuetudinem excuset, vt dictum est in propositione. sicque intelligendæ sunt præfatæ illationes. Ita Azor loco citato quæsito quinto ad finem. Moneta numero 40. Nauar. tomo primo consilio octauo de Clerico non residente. Macignus cap. 71. numero 108. Hoieda prima parte quæstione 17. numero 11. & alii.

14 Septimo non videri condemnandam consuetudinem vt Clerici nocturnis precibus assistentes tantum lucretur, quantum lucrantur cæteri, qui reliquis omnibus diuini officii horis intersunt; sed matutinis, aut nocturnis precibus non interfuerunt. Ita Hoieda prima parte cap decimoseptimo numero vndecimo. Moneta de distributio. secunda parte, quæstione duodecima. Glossa, Cardinalis, Duenna, & alii apud Hoiedam, contra Azorium quæsito sexto, & alios quos idem Azorius tacito nomine refert, sed illos recenset Macignus num. 108. Ratio est, quia iusta de causa inducta videtur hæc consuetudo, videlicet, vt beneficiarii spe distributionum, & tempore acquirendarum, alliciantur ad diuinas laudes noctu decantandas, & à nimio somno distrahantur, exemplo Dauid, qui media nocte surgebat ad Deum laudandum.

15 Octauo, tolerandam non esse Diœcesanam constitutionem, vel consuetudinem, concedentem iubilationem, vt beneficiarii, qui longum, & diuturnum tempus diuinis officiis assistendo personaliter insumpserunt, immunes fiant à residentia, & distributiones, tanquam veterani, & emeriti milites quotidie lucrentur, perinde ac si diuinis officiis interessent.

Ratio est, quia sufficientem non video rationem, ob quam à residentia excusari debeant, dum adhuc vegeti,

& robu-

& robustiores sunt, commodeque diuinis officiis assistere, & cæteris exemplo præesse possunt.

Nec est eadem ratio huiusmodi beneficiariorum, & militum sæcularium, tum quia cum hominibus armatæ militiæ lex ciuilis hoc permittit, vt constat ex Iure consulto in L. à muneribus ff. de muneribus, vbi ex decreto, & litteris Seueri Augusti veteranos milites à muneribus personalibus excusari docet, beneficiarijs vero, non solum hoc non permittitur, sed potius lege Canonica contrarium vniuersaliter canetur, & opposita consuetudo reprobatur. tum quia militibus sæcularis militiæ maior exemptionis concedendæ causa subest, quam beneficiarij: expedit enim hoc illis permittere, vt periculo vitæ amittendæ non deterreantur allecti spe euadendi, & immunitatis præmio perfruendi, beneficiarij vero vitam periculo non exponunt residendo; consequenter nec eodem gaudere debent priuilegio. Ita Nauarr. tomo primo Consiliorum consilio decimotertio de Clerico non residente. Macignus numero 137. contra Cenedum tertia parte collectione decimaquinta numero octauo. Garziam parte tertia de beneficijs cap secundo numero 344. & Moneta secunda parte quęstione septima numero vigesimo, & quęstione duodecima numero 61. Ex nostra sententia contra Monetam, Garziam, & Cenedum deduci potest, neque valere simile statutum, nisi à Summo Pontifice approbetur. opposita tamen opinio valde probabilis est. An autem huiusmodi statutum à Summo Pontifice hactenus approbatum sit constat ex dictis puncto antecedenti numero tertio.

16 Nono colligitur permitti posse consuetudinem, vt beneficiarij senio confecti, vt septuagenarij distributiones capiant, etiamsi ad chorum non accedant. nam hæc consuetudo ex sufficienti causa inducitur. sicut enim infirmitas sufficientem exhibet excusationis, & absentiæ causam, ita eandem senectus præseferre videtur. senectus enim comparatur morbo, immo à Comico poeta vocatur morbus. à Dione apud Diogenem libro quarto omnium malorum, portus, cum ad ipsam cuncta mala confugiant. à Seneca Epistola 109. morbus insanabilis, & à Sancto Augustino de catechiz rud. longa infirmitas appellatur. cum sibi homines, inquit Augustinus, optant senectutem, quid aliud optant, nisi longam infirmitatem? Ita Cenedo loco citato numero octauo pagina mihi 535. Moneta loco citato numero 57. Panormitanus, Baldus, Socinus, Penna, & alijs apud Menochium de arbitrarijs libro secundo centuria prima casu 60. & apud Hoiedam de incompatibilitate beneficiorum prima parte cap. decimoseptimo numero decimosexto, versiculo, & quis dicatur.

17 Decimo colligitur cum Moneta loco citato numero 48. cum Beroio quæstione 114. Macigno cap. 67. numero octauo. Azorio libro decimo cap. vndecimo quæsito sexto, & alijs admitti posse consuetudinem immemorabilem, vt quis per alium eiusdem Ecclesiæ Canonicum assistens, & seruiens Ecclesiæ fruatur distributionibus. Immo Rota in vna Zamoren. Canonicatus de Toro 18 Maij 1598. coram Corduba apud Garziam vndecima parte, cap. tertio numero 90. ad finem, sustinere videtur consuetudinem quadragenariam sufficere. Ratio est, tum quia in præcipua Italiæ Vrbe vsu receptum esse à nonnullis eiusdem Vrbis Canonicis accepi, vt vnus Canonicus assistat per alium Canonicum, qui alias non tenetur ea die, vel hebdomada ex onere sui Canonicatus interesse, & inseruire. tum quia non infertur damnum diuino cultui, vel Ecclesiæ, cui quasi per accidens est, vt vnus potius Canonicus, quam alter assistat, & inseruiat, nec ob id distributiones absentibus simpliciter conferri dicuntur. tum quia ex consuetudine immemorabili arguitur priuilegium, seu titulus, vt cum Suarez, Couarruuia, & alijs in simili docui de decimis. idemque superius docui cum Rota, & alijs. priuilegio autem induci potest, vt per alium inseruiens distributiones percipiat. Verum tamen est huiusmodi consuetudinem strictè explicandam esse, vtpotè iuri contrariam; Consequenter Sacerdotem alterius Ecclesiæ substitui non posse, quia vsu tantummodo receptum est, vt ministri eiusdem Ecclesiæ substituantur. Ad rationes, quæ in contrarium adduci possunt, patet responsio ex dictis quæstione prima puncto quinto disputatione prima.

18 Vndecimo, habentem duos Canonicatus in duabus Ecclesijs, non posse per consuetudinem acquirere ius percipiendi distributiones illius Ecclesiæ, in qua non residet. Ita Hoieda prima parte cap. 17. numero septimo. Couarruuia 3. variarum cap. 13. numero sexto. Garzias tertia parte cap. secundo numero 347. & alij apud Monetam loco citato numero 39. & quæstione quinta numero vigesimo, & apud Hoiedam loco citato, versicu. & ista conclusio. & constat ex cap. vnico sæpius citato de Clerico non residente.

Addit Moneta loco citato, hoc non solum procedere, dum Canonicatus reddunt fructus, & distributiones, verum etiam, dum solum in distributionibus consistunt; nam istæ sunt veræ distributiones. In cap. autem vnico sæpius citato absque vlla distinctione dicitur distributiones non esse conferendas ijs, qui diuinis officijs non intersunt, & consuetudo in contrarium reprobatur. Contrarium tenet Azor. loco cit. cap. 7. quæsito 7. glos. in cap. consuetudinem de Cler. non resid. & alij, quos retuli puncto 4. num. 4.

Mihi dicendum videtur; quando beneficium nihil aliud reddit, præter quotidianas distributiones, consuetudine induci posse, vt beneficiario non interessenti diuinis officijs aliquid tradatur non ob absentiam, sed ob alia onera beneficio annexa. Ratio est, tum quia iure naturæ dictante, operarius dignus est cibo, seu stipendio; sed induci potest consuetudo conformis dictamini naturali; Ergo consuetudine induci potest, vt Canonicus, qui non solum obligationem assistendi Ecclesiæ, verum etiam munus, & onus habet recitandi priuatim diuinum officium, & alia præstandi, aliquid recipiat in cibum, vel stipendium, dum officium priuatim recitat, licet diuinis officijs non intersit. tum quia huiusmodi distributiones non solum vices distributionum gerunt, iuxta probabilem nonnullorum Doctorum opinionem, verum etiam fructuum. sicut autem fructus debentur Clerico residenti, quamuis diuinis officijs non intersit; ita etiam longa consuetudine induci potest, vt huiusmodi distributiones, quatenus fructuum vices gerunt, saltem aliqua in parte conferantur beneficiario actualiter non inseruienti Ecclesiæ. Præcisa vero consuetudine, vel dispensatione huiusmodi distributiones conferendæ sunt tantummodo assistentibus; quia constitutæ sunt, & assignatæ, pro assistentibus diuinis officijs, & beneficiarius, dum suscipit beneficium, censetur illud acquirere cum oneribus beneficij iuxta præscriptum Ecclesiæ. ita communiter DD.

19 Duodecimo colligitur validam esse consuetudinem, vt absens causa studij, vel obsequij Papæ, vel Episcopi, aut alia iusta de causa, distributiones tempore absentiæ capiat, vt superius probatum est. Ita Couarru. 3. variarum cap. 13. numero quinto. Garzias cap. secundo numero 113. & 115. & 348. Hoieda prima parte de incompatibilitate cap. 17. numero decimo, & alijs apud præcitatos Doctores.

20 Addo improbandam non esse consuetudinem, qua Canonicus, qui iustam ob causam abfuit, & iam redijt; domi biduo, aut triduo se continet ad quiescendum, tanquam defessus ex labore itineris suscepti in euidentem Ecclesiæ propriæ vtilitatem, vel ad sarcinulas suas componendas, antequam Ecclesiam adeat; nam hæc consuetudo iusta de causa inducitur. Ita Ioannes Monachus cap. primo de Clerico non residente, & alij quamplures apud Cenedum tertia parte collectione decimaquinta numero septimo, apud Azorium loco citato quæsito quinto, versicu. quæres secundo, & quæsito sexto, & apud Macignum cap. 71. numero 139. & sequentibus, asserentes in cap. vnico citato, non reprobari quamlibet consuetudinem; sed eam, qua distributiones quotidianæ conferuntur perpetuo absentibus à diuinis officijs. Idem tenet Menochius de arbitrarijs libro secundo centuria prima casu 33. & nostram sententiam in terminis sustinet Graffius secunda parte decisio. libro tertio cap. decimoquinto numero vndecimo. Cenedo collectione decimaquinta numero septimo. Moneta loco citato numero 49. & quæstione quinta numero 40. Præcisa vero consuetudine, nullum, vel saltem valdè modicum tempus concedendum est illi, qui redijt, etiamsi abfuerit ex iusta causa, propter quam absenti distributiones conferuntur; nam ius ad quotidianas distributiones non conceditur, nisi quotidie interessenti.

senti. Existimo tamen illi, qui ex huiusmodi causa longè absfuit, concedi posse reliquum illius diei, in quo reuertitur, vel quid simile: dum defatigatus est itinere suscepto ex illa causa. Ratio est, tum quia hoc tempus modicum est, & breue, nec benignæ legislatorum intentioni aduersari videtur. tum quia dici potest abesse ob rationabilem corporis necessitatem.

21 Quæres vtrum consuetudine induci possit, vt interessentes diuinis officijs, certo quodam tempore nullas distributiones lucrentur. Respondeo affirmatiue. Ratio est, quia in iure non reprobatur consuetudo non conferendi assistentibus distributiones, sed improbatur consuetudo conferendi non assistentibus. ideo Canonici, qui ex statuto tenentur solum alternis hebdomadis interesse, si intersint hebdomada non sua, nullas distributiones ea hebdomada lucrantur. Ita Azor loco citato quæsito quinto ad finem versic. quæres tertio. & Moneta num. 40. circa medium Contra Cardinalem Tuscum tomo 2. conclusio. 514. num. quarto.

Addo non improbandam esse consuetudinem, vel constitutionem, qua cauetur, vt absens distributiones non lucretur, etiamsi absit causa infirmitatis, aut alia de causa, ex qua distributiones in iure permittuntur. Ratio est, tum quia huiusmodi consuetudo, vel constitutio fauorabilis est cultui diuino. tum quia in cap. vnico de Clerico non residente, non prohibetur, vel reprobatur huiusmodi consuetudo, vel constitutio: nec præcipitur, vt absens ex causa ibi expressa distributiones capiat, sed permittitur, & qui alias inhabilis esset, habilis efficitur ad distributiones, & excipitur à regula communi non conferendi absentibus distributiones. Consuetudo autem induci potest contra id, quod est in iure permissum, & huiusmodi consuetudo non est contra ius, nec reprobatur à iure, sed est præter ius. ita Petrus Nauarrus libro primo de restitut. cap. secundo, secunda parte dubio tertio suppositione sexta. Hoieda de incompatibilitate quæstio. 17. num 19. Macignus cap. 71. num. 30. & sequent. Moneta loco citato num. 40. & alijs quos in præcedentibus retuli omissis quampluribus quos præcitati DD. enumerant contra Petrum Nauar. lib. 2. cap. 2. num. 108.

Non nego tamen, quin hæc consuetudo dici possit contra ius ipsorum Canonicorum absentium ex causa, ob quam distributiones in iure permittuntur, cap. vnico de Clerico non residente. Ideo Rota Romana coram Cardinali Seraphino decisione 1132. Couarruuia 3. variarum cap. decimotertio numero octauo. Gigas consilio 144. Calderin. consilio decimoseptimo titulo de præbend. & alij, quos refert Moneta quæstione quinta numero 48. & Macignus numero 32. senserunt absentibus ex causis in eo textu exceptis deberi distributiones, etiam præcisa consuetudine: Nullus tamen inficiari poterit, non posse consuetudine præscribi ius, & priuilegium alteri concessum, si legitimum tempus intercedat. ita Garzias tertia parte cap. secundo num. 360. Vega in summa 1. par. cap 128. casu 29. & alij. sicque in casu infirmitatis per sacram Congregationem declaratum esse fatetur idem Garzias loco cit. vbi ipsammet sacræ Congregationis declarationem ad verbum refert.

PVNCTVM VII.

Vtrum Canonicus, qui diuinis officijs non interfuit possit distributiones percipere, si alij, quibus ob assistentiam accreuerunt, eas remittant, largiantur, vel ex pacto condonent.

1 *Proponitur ratio dubitandi.*
2 *Pro solutione explicatur quid sit remissio, seu condonatio, donatio, collusio, transactio, & compositio.*

RAtio dubitandi est, quia quilibet est bonorum suorum moderator, & arbiter L. in re mandata C. mandati. Sed Canonici assistentes habent ius ad distributiones non interessentium; Ergo cedere possunt iuri distributionum, illasque ad libitum distrahere, nec non condonare, aut largiri cui voluerint.

Pro solutione propositæ quæstionis præmittendum est, quid sit remissio, donatio, collusio, transactio, & amicabilis compositio; hæc enim magnam inter se differentiam habent spectata propria verborum significatione, cuius cognitio ad nostræ difficultatis solutionem maximè conducit. Remissio est condonatio eorum, quæ nobis debentur, sed nondum sunt in dominio, & potestate remittentis, vt si Titius Caio debeat centum, & hæc Caius Titio condonet, dicitur remittere. Donatio est spontanea, & voluntaria datio eorum, quæ possidemus, vt si Titius Caio liberaliter det centum absque præuio contractu, vel onere restitutionis, aut si cedat Caio creditum, quod ipse Titius habet contra Seium, dicitur donare centum, seu potius ius, quod ipse habet; sicut autem donatio gratis fit, ita etiam condonatio, & sicut ad perfectam donationem requiritur acceptatio alterius, ita etiam ad condonationem. Collusio in subiecta materia importat mutuam condonationem, seu remissionem mulctæ. vt si quis hoc pacto cum altero conueniat. si tu absfueris, distributiones tibi condonabo. si ego absfuero, tu mihi condonabis. dicitur etiam collusio, si omnes Canonici adinuicem conueniant, vt absentibus distributiones tribuantur. Transactio vero, quæ sic dicitur; quasi transitus, & recessus ab actione, est pactio non gratuita de re dubia, vt si dubium sit, quotam distributionum partem Titius amiserit, seu quamdiu Titius absfuerit, aut si ad distributiones ius aliquod habere prætendat, alijs contra existimantibus, & conueniant de certa distributionum parte sibi soluenda, dicitur transigere L. transactio C. de transaction. & L. prima ff. de transaction. Si vero partem distributionum sibi ex iustitia debitarum dumtaxat exigat, reliquam vero condonet, dicitur potius amicabilem compositionem, quam simplicem transactionem facere. ita Padilla rubrica de transaction. numero 18. Azor. prima parte libro septimo cap. 37. quæsito quinto. Rebellus de obligat. iustit. libro decimosexto, quæstione prima in principio, & alij communiter.

His præmissis explicandum est primo, vtrum licita sit, aut valida remissio; Secundo donatio, Tertio collusio, Quarto transactio.

§. Primum.

Vtrum licita, aut valida sit distributionum remissio.

1 *Illicita est distributionum remissio.*
2 *Non solum illicita, verum etiam inualida est distributionum remissio.*
3 *Ampliatur conclusio, etiamsi absentia contigerit ex iusta causa.*
4 *Non est tutus in conscientia qui distributiones accepit ob remissionem sibi factam.*
5 *Remissio distributionum non solum irrita est si de futuro fiat, verum etiam si fiat de præterito.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 NOn est licita distributionum remissio facta absenti ab alijs Canonicis, quibus ob assistentiam in Choro distributiones debentur. ita Doctores statim citandi. Ratio est, quia ex cap. vnico de Clerico non residente. distributiones non sunt conferendæ non interessentibus, & in Concilio Tridentino sessione vigesimaquarta, cap. duodecimo, versicu. distributiones, non interessentes excluduntur à distributionibus, etiam per remissionem. dicitur enim. distributiones vero, qui statis horis interfuerint, recipiant; reliqui, quauis collusione, aut remissione exclusa, his careant, iuxta Bonifacij Octaui decretum, quod sancta Synodus in vsum reuocat. non obstantibus quibuscumque statutis, & consuetudinibus. Idem constat ex multis sacræ Congregationis declarationibus apud Garziam de beneficijs tertia parte cap. secundo numero 431. & ex Rotæ decisio. in vna Hispalen. distribut.

2. Maij

2. Maij 1602. coram Reuerendissimo Domino meo Coccino, quam refert Riccius verbo praxis distributionum decisione 494. numero quarto.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 NOn solum non est licita huiusmodi remissio, verum neque est valida, & absentes non possunt distributiones sibi condonatas accipere, vel retinere; Ratio est, quia Concilium Tridentinum loco citato absolutè asserit absentes distributionibus carere, quauis collusione, vel remissione exclusa, & à sacra Cardinalium Congregatione, quæ interpretationi Concilij Tridentini præest, teste Garzia loco citato declarauit. Non licere Capitulo aliquo prætextu distributiones donare, relinquere, aut quauis collusione remittere alicui, qui vel à seruitio Ecclesiæ abfuerit, vel alio quouis modo distributiones legitimè debeat amittere, nec fas esse cuipiam eas accipere, si acceperit, suas non faciat, sed restituere cogatur illico restituendas fabricæ Ecclesiæ, quatenus indigeat, aut alteri pio loco, Episcopi arbitrio. Idem asseritur in Concilio Prouinciali primo Mediolanensi parte secunda, titu. communia de ministris, vbi, vetita quauis pactione, remissione, vel collusione, nec non reprobato quolibet statuto, vel consuetudine in contrarium, subiungitur. si datæ fuerint, qui acceperit suas non faciat, sed eas restituat, quæ iure ipso accrescant alijs inseruientibus, qui huiusmodi pactio ni, remissioni, collusioni, vel præbitioni assensi nõ fuerint; nisi ex constitutionibus Ecclesiæ probatis alteri debeantur: si vero omnes consenserint, vsibus Ecclesiæ iam nunc addictæ intelligantur.

Hinc patet cui debeantur distributiones, quas non interessentes per remissionem ab alijs Canonicis acceperunt. De qua re, pro Mediolanensi Prouincia, vide Concilium Prouinciale primum, iam citatum, & Concilium Prouinciale quartum parte secunda, sub titu. de distribution. ad finem.

3 Amplia primo remissionem distributionum inualidam esse, etiam si remissio facta sit absenti ex legitima absentiæ causa à iure permissa, vel ab Episcopo approbata, vt causa studij, vel grauissimi negotij (modo non abfuerit ob infirmitatem, vel ob rationabilem corporis necessitatem, vel in euidentem Ecclesiæ vtilitatem; nam absens in his casibus distributiones amittere non debet ex iuris communis concessione) Ratio est, tum quia Concilium Tridentinum absolutè, & generaliter excludit quãlibet remissionem, vel collusionem, & distributionibus priuat quoscumque non interessentes. Propositio autem generalis generaliter intelligenda est, dictio vniuersalis compræhendit omnia, & qui totum dicit, nihil excludit. L. quod si Mæuius ff. de hæred. institu. tum quia sacra Cardinalium Congregatio apertè asserit irritam esse remissionem, quouis prætextu fiat, & quouis modo quis abfuerit, ita vt propter absentiam distributiones amittere debeat.

4 Addit Riccius loco citato decisione 494. numero quinto absentem, qui hoc modo distributiones accipit, non esse tutum in conscientia. & hoc mihi probabile videtur. Ratio est, tum quia nullus recipere, & retinere potest id, ad quod acquirendum incapax, & inhabilis effectus est. absens autem, videtur effectus incapax ad lucrandas distributiones ex decreto Tridentini. distributiones vero, inquit Concilium loco citato, qui statis horis interfuerint, recipiant; reliqui, quauis collusione, aut remissione exclusa his careant. quamuis enim verbum, careat, non semper importet inhabilitatem, & incapacitatem ad acquirendum, vel retinendum; hic tamen ex mente Concilij, quod penitus intendit distributiones absentibus remouere, dicendum videtur inhabilitatem ad distributiones acquirendas induci. tum quia hic non retinet distributiones, nisi titulo remissionis. hæc autem irritatur à Concilio, ibi, quauis remissione, vel collusione exclusa. tum quia sic colligitur ex sacra Cardinalium Congregatione asserente absentem fas non esse distributiones accipere, si acceperit, suas non facere, &c.

5 Amplia secundo, non solum irritam esse distributionum remissionem de futuro, verum etiam de præterito; vt si quis dicat, condono tibi distributiones, quæ mihi de iure ob tuam absentiam accreuerunt. Ratio est, quia Concilium Tridentinum, & sacra Cardinalium Congregatio absolutè, & indistinctè loquuntur, & distributionum remissionem vniuersaliter excludunt, vt patet ex illis verbis, quauis remissione, & quouis modo. Contrarium tenet Rodriquez in summa prima parte cap 33. numero tertio sub finem, & alij. quorum sententiam probabilem putat Moneta de distribution. tertia parte quæstione quinta numero nono, & sequitur Naldus verbo distributiones numero tertio. Immo etiam Rota Romana in vna Hispanen. coram Reuerendissimo Domino meo Coccino viro eruditissimo 2. Maij 1603. vbi numero quarto, refert Nauarrum, Francum, & alios, modo hoc non fiat in fraudem legis, seu modo nulla præcesserit conuentio, inquiunt isti Doctores, quorum opinio probabilissima est, licet mihi probabilius videatur, quod ex propria sententia dixi, in quam sententiam propendent Moneta loco citato numero decimo. Menochius de arbitrar. lib. 2. casu 429. in addit. numero sexto. & alij apud Garziam loco citato, indistinctè loquuntur.

Ad rationem dubitandi responsio patebit ex dicendis ad finem §. 3.

§. Secundum.

Vtrum licita, aut valida sit distributionum donatio.

1 *Donatio distributionum iure communi vetita non est.*
2 *Canonicus donare potest distributiones quas accepit per se, vel procuratorẽ, seu thesaurarium, qui eas ad partem ex mandato Canonici retinet.*
3 *Canonicus, qui distributiones amissas tradit interessentibus, hac conditione vt sibi restituantur, non est tutus in conscientia, si eas recipiat.*
4 *Iure particulari in aliquibus locis non solum illicita est remissio distributionum, verum etiam donatio.*

VNICA PROPOSITIO.

1 IVrè communi vetita non videtur distributionum donatio, facta ab eo, qui iam acceperat distributiones, quas alter ob absentiam amiserat. Ratio est, quia Concilium Tridentinum non excludit donationem, sed collusionem, & remissionem. Propriè autem, & strictè loquendo, non sunt idem collusio, remissio, & donatio, vt constat ex ijs, quæ in principio huius puncti præmisi. Ita Nauarr. de oration. miscellan. 59. numero quarto, & consilio septimo de Clerico non residente. Cosmus Philiarcus prima parte libro primo cap. decimotertio. Carolus Macignus de horis Canonicis cap. 81. numero 152. Moneta de distribution tertia parte quæstione quinta numero sexto. Suarez tomo secundo de religione libro quarto cap. 30. numero 17. Rodriquez loco citato, Azor secunda parte libro septimo quæsito nono, contra Riccium loco citato numero quarto, & Garziam de beneficijs tertia parte cap. 2. num. 431. & alios asserentes vetitam videri non solum remissionem, verum etiam donationem.

Hancque suam sententiam probant declaratione sacræ Congregationis asserentis, non licere Capitulo aliquo prætextu distributiones donare, relinquere, aut quauis collusione remittere.

Verum hæc declaratio non obstat; nam intelligenda est de donatione, quæ fit antequam distributiones traditę sint donanti, quam ego remissionem propriè appello; non vero intelligitur de donatione, quæ fit, postquam distributiones traditæ sunt donanti, quæ strictè donatio nuncupatur.

2 Hinc sequitur primo Canonicum posse iure communi donare distributiones absentibus, quos ipse iam accepit per se, vel procuratorem à se electum, vel approbatum. Immo Nauarro, & Moneta locis citatis; putant hoc verum esse, etiam in illis distributionibus, quæ nondum applicatæ sunt donantibus, neque ad ipsorum manus peruenerunt, vt quia sunt adhuc penes thesaurarium, aliũve, qui

qui paratus est eas soluere. Sed hoc mihi non probatur, quia hæc non est donatio; donatur enim id, cuius dominium quis habet. Canonicus autem in hoc casu, nondum habet dominium illarum distributionum; cum eas nondum acceperit per se, vel procuratorem, ipsique nondum applicatæ sint, non est igitur donatio, sed potius remissio distributionum, quæ sibi debeatur.

Neque obstat has distributiones apud thesaurarium existere; quia apud eundem existunt, tam quæ condonanti debentur quam quæ non debentur. Secus dicendum arbitror, si thesaurarius facta distributione diuisione, ad partem ex mandato donantis retinet eas, quæ ipsi donanti accreuerunt: tunc enim censentur applicatæ donanti, & sub ipsius dominio.

3 Secundo sequitur illum Canonicum non esse tutum in conscientia, qui distributiones amissas propter absentiam tradit interessentibus, hac præuia conuentione, vt sibi restituantur, & postea re ipsa sibi restituuntur. Ratio est, tum quia hoc fit in fraudem legis prohibentis remissionem. tum quia non censetur solutum, quod statim redditur. & recuperatur L. qui sic ff. de solutionibus. Sicut ergo non licet remittere distributiones nondum solutas interessentibus; ita neque licet eas remittere traditas, hoc pacto, vt sibi restituantur, vt in simili cum Virginio, & Azorio tradidi de contractibus disputatione tertia, quæstione quarta, puncto vnico numero 11. versicu. quarto, & quinto, & idem expresse tradunt Nauarro, & Moneta locis citatis.

4 Dixi in propositione iure communi, vt aduerterem in aliquibus locis, vt in Prouincia Mediolanensi, non solum illicitam, & inualidam esse distributionum remissionem, verum etiam donationem propriè acceptam: nam in Concilio Prouinciale quartum parte secunda titu. de distribution. dicitur.

Si vero vlla cuiusuis generis causa, causæve specie, aut prætextu cuiquam distributiones, aut ab vniuerso Capitulo, aut ab eorum singulis contra prouincialia Decreta, & præscripta dari, donari, remitti, aut quauis collusione concedi contigerit, ne illas quisquam capiat; si perceperit, retinueritve, ne suas faciat, sed restituere cogatur, &c.

§. Tertium:

Vtrum licita, aut valida sit collusio, vel transactio circa distributiones.

1 *Collusio circa distributiones non est licita, neque valida.*
2 *Transactio circa præteritas distributiones non videtur illicita.*
3 *Licita non videtur amicabilis compositio, qua certa distributionum portio condonatur.*
4 *Transactio circa distributiones futuras licita videtur, seruatis quibusdam limitationibus.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 NOn est licita, aut valida distributionum collusio inter absentes. Ratio est, tum quia expresse prohibetur, & excluditur in Concilio Tridentino. tum quia inde magna sequeretur læsio diuinis officijs, & diuinus cultus valde diminuiretur in choro, concepta spe, vel certitudine non amittendi distributiones tempore absentiæ. Ita communiter DD.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 LIcita videtur transactio circa præteritas distributiones, cum dubium aliquod inter Canonicos consurgit, an quis amittere debeat distributiones, vel an illas male perceperit. Ratio est, tum quia nullo iure prohibetur transactio circa distributiones tempori præterito respondentes. tum quia si non est licita, maximè ob simoniæ labem; hic autem nulla simoniæ labes apparet; cum distributiones sint merè temporales, & sicut vendi, & alienari possunt contractu oneroso, ita etiam in transactionis contractum venire.

3 Secus dicendum arbitror de amicabili compositione, quatenus aliqua distributionum pars certo debita condonatur: nam quoad hanc partem nihil aliud est quam remissio. Sicut autem vetita est remissio distributionum debitarum; ita etiam amicabilis compositio, quoad hanc partem; nam quę ratio est totius ad totum, eadem est partis ad partem L. quæ de tota ff. de rei vendicat.

4 Dixi transactionem circa distributiones præteritas, id est circa eas, quæ diebus iam præteritis respondent. Nam, si de distributionibus futuris loquamur, maior difficultas est, vtrum transactio fieri possit.

Moneta loco citato numero decimoquarto putat super distributionibus futuris transigi non posse absque simonia nisi legitimi Superioris auctoritas accedat. Ego vero super distributionibus futuris, vt sic, arbitror licitè, & absque nota simoniæ transigi posse, saltem si loquamur de simonia iure naturali, vel diuino prohibita. Ratio est, quia distributiones præcise sunt aliquid temporale, sicut sunt beneficij fructus, vt sic; sicut autem transigi, aut vendi possunt beneficij fructus subsequentium annorum, iuxta dicta de locatione, Emphyteusi in tractatu de contractibus disputatione tertia quæstione octaua numero 32. ita etiam vendi, & transactioni subijci possunt distributiones futuræ; nam beneficiario liberum competit ius in distributiones, iuxta dicta de beneficijs, & obligationibus beneficiariorum, dum loquerer de iure, & onere beneficiariorum circa beneficij fructus.

Hoc tamen limita primo, modo transactio fiat sine prędiudicio aliorum Canonicorum, quibus distributiones absentis accrescunt: nullus enim cedere potest iuri alterius, quanquam in eo euētu non committeretur nota simonię, sed potius iniustitia, vt etiam in sequenti casu.

Limita secundo, modo hæc transactio non attingat successores; beneficiarius enim non potest sine facultate Superioris transactionem facere, obligantem successores, cap. de cætero, & cap. veniens, de transact. Ratio est, quia cum beneficiarius non habeat ius perpetuum in distributiones, sed solum quamdiu beneficium possidet, non potest maius in alterum ius transferre, quam ipse habeat.

Limita tertio, modo non fiat cum alijs Canonicis de distributionibus, quę sibi accrescent ob ipsorum absentiam: hæc enim est veluti quædam remissio, & collusio, quam iura prohibent, & irritan. non tamen simoniæ vitium incurritur hac limitatione non seruata, vt per se patet.

Limita quarto, modo non fiat de ipso distributionum iure formaliter, sed fiat de ipsis distributionibus, saluo cuiusque iure, hoc enim est aliquid spirituale, cum beneficiario ius ad distributiones competat propter diuinum officium, consequēter non potest de hoc iure fieri transactio pecunia, aut alia re prætio æstimabili, hoc pacto explicari potest Vgolin. de simonia tab. 1. cap. decimonono, §. primo & tertio.

Ad rationem dubitandi initio puncti septimi propositam dic eam valere præcisa prohibitione, labe simoniæ, aut alio peccato,

QVAESTIO SEXTA,

Vtrum Canonici, qui Choro non aſsiſtunt, non ſolum iacturam diſtributionum faciant, verum etiam ad alia onera diſtributionibus annexa teneantur, quamuis illis per abſentiam à Choro priuentur.

Tota difficultas eſt, vtrùm Canonici teneantur ad onera realia, quibus ſubijciuntur ratione diſtributionum, etiamſi diſtributiones non lucrentur: nam de oneribus perſonalibus modica videtur controuerſia, tum quia hæc ſequuntur perſonam; tum quia nullus ex ſua negligentia commodum reportare debet. Vt autem propoſita quæſtio perfectè intelligatur, tria explicanda propono.

Primo, vtrum beneficiarij teneantur ex diſtributionibus ſoluere quindennium, vel annatam. Secundo decimam: tertio penſionem. Occaſione ſolutionis horum dubiorum, ſimul etiam explicabitur quod in titulo quæſtionis propoſui.

PVNCTVM I.

Vtrum beneficiarij, quindennium, vel annatam, aut charitatiuum ſubſidium ex diſtributionibus ſoluere teneantur.

1 *Soluendum eſt ſingulis annis quindennium.*
2 *Quid ſit annata, & quindennium.*
3 *Quindennium non ſolum ſoluendum eſt à Canonicis, verum etiam ab ijs, qui penſionem ex beneficijs percipiunt.*
4 *Quindennium anticipatè ſoluendum eſt.*
5 *Quindennium ſoluitur à Canonico, etiamſi choro poſtea non aſſiſtat.*
6 *Quindennium ſimoniæ labem non continet.*
7 *De diſtributionibus annata non ſoluitur.*
8 *In permutationibus beneficiorum non ſoluitur annata.*
9 *Ex diſtributionibus non ſoluitur Epiſcopo charitatiuum ſubſidium.*
10 *Quid ſit ſubſidium charitatiuum.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Singulis quindecim annis ſoluenda eſt annata, ſeu quindennium ex fructibus beneficiorum, quę menſæ Capitulari, ſeu Collegiali vnita fuerunt, vt ipſorum fructus diuidantur in quotidianas diſtributiones, ijs applicandas, qui diuinis officijs intereſunt.

2 Antequam hæc propoſitio probetur, aduertendum eſt, annatam eſſe mediam illam partem fructuum, quæ per impetrantes beneficia à Sede Apoſtolica ſoluitur Cameræ Apoſtolicæ in ipſomet beneficij ingreſſu, modo beneficij reditus viginti quatuor ducatos Camerales excedant, vt obſeruat Gigas de penſion. quæſtione vigeſimaſexta numero ſecundo. Flamin. Paris de reſignatio. libro decimo quæſtione ſecunda numero 63. Gonzalez regul. octaua §. ſeptimo numero 167. Azor. ſecunda parte libro octauo cap. duodecimo, & alij communiter. Quindennium vero, quod loco annatæ ſoluitur, eſt penſio integrorum vnius anni fructuum, aut ſaltem dimidiæ partis, quæ decimoquinto quoque anno Summo Pontifici ſoluitur ex beneficio alicui Communitati, vel Collegio, vel Capitulo adnexo: cum enim obtinentes beneficium, annatam ſoluere conſueuerint Summo Pontifici; cumque decimoquinto quoque anno fingatur beneficium vacare, iure cautum eſt, vt annata, ſeu quindennium ſingulis quindecim annis ſoluatur, perinde ac ſi beneficium vacaſſet. & alteri collatum fuiſſet, ne Romanæ Curię miniſtri ob perpetuam beneficiorum vnionem damnum patiantur, vt benè obſeruat Azor. 2. parte libro 7. cap. 13. Mandoſius tract. de priuileg. ad inſtar. gloſ. 7. Moneta de diſtribut. 3. parte quæſt. 9 num. 37.

His præmiſſis confero me ad probandam propoſitionē in qua dictum eſt annatam, ſeu quindennium ſoluendum eſſe ex beneficijs vnitis menſæ Capitulari, & applicatis pro diſtributionibus. Ratio, ſeu probatio deſumitur ex multis Summorum Pontificum conſtitutionibus, tum Pauli II quæ incipit, decet Romanum Pontificem, &c. a quo genus hoc penſionis in Eccleſia primario inuentū fuiſſe, veroſimiliter putat Azor cap. 13. initio. tum Pauli IIII. quæ incipit decens eſt, & in qua præſcribitur quindennium ſolui ex omnibus beneficijs cuilibet loco, Collegio, vel Communitati vnitis. tum Pij Quinti, quæ eſt 174. & incipit Apoſtolicæ tum ex quampluribus alijs cōſtitutionibus, quas præcitati Doctores referunt.

3 Sed modo dubium eſt, primò, vtrum hoc quindennium, non ſolum ſoluendum ſit ab ipſimet Canonicis, verum etiam ab alijs, qui penſionem ſupra huiuſmodi beneficijs recipiunt.

Reſpondeo ſoluendum eſſe pro rata penſionis; onus enim fructuum ſequitur poſſeſſorem fructuum L. hactenus ff. de vſu fruct. Ita Moneta loco citato num. 34. ad finem. Garzias, Gonzalez, & alij, quos infra referam pūcto 3. dum quæram vtrum Capitulum percipiens diſtributiones Canonici abſentis, teneatur penſionem ſuper diſtributionibus Canonici abſentis impoſitam ſoluere.

4 Secundò dubium eſt, vtrum anticipatè ſoluendum ſit quindennium.

Reſpondetur affirmatiuè, quia in locum annatæ ſuccedit, quæ anticipatè ſoluitur ab ijs, qui beneficium à Sede Apoſtolica conſequuntur, vt in Rota Romana coram Litta 15. Ianuarij, & 21. Iunij 1595. & coram Seraphino decis. 401. num. 2. & 410. num. 1. deciſum fuiſſe obſeruat Moneta num. 34.

5 Ex quo fit vt quindennium ſoluendum ſit à Canonico, etiamſi choro non aſſiſtat, quia ſoluitur anticipatè.

Obijcies, ſi quindennium anticipatè ſoluendum eſſet, ſequeretur Canonicos, qui tunc temporis Canonicatus non obtinent, ſed ſubſequentibus annis obtinebunt, onere quindenij grauari, antequam beneficium conſequantur, quod non videtur admittendum.

Reſpondeo quindennium anticipatè ſolui ab ijs Canonicis, qui fructus beneficiorum vnitorum percipiunt: cū enim quindennium in locum annatæ ſuccedat, quæ ſoluitur pro fructibus primi anni, par eſt, vt quindennium ſoluatur ab ijs, qui fructus percipiunt eo anno, in quem incidit quindennium; onus enim fructuum, ſequitur ipſorum poſſeſſorem L. hactenus ff. de vſu fructu.

6 Tertiò dubium eſt, vtrum annata, ſeu quindennium ab omni Simoniæ vitio excuſandum ſit.

Respondeo affirmatiuè. Ratio est, tum quia Summus Pontifex Summam habet in beneficialibus potestatem. tum quia annata non imponitur tanquam in precium beneficij, sed in subsiditum, & substétationem ministrorum, qui summo Pontifici inseruiunt. sicut enim Summus Pōtifex potest sine vlla Simoniæ labe beneficium alicui cōferre, reseruatis in alterius fauorem certis fructibus, cur negandum erit, posse annatam imponere in subsidium eorum, quorum opera, & industria quotidie vtitur, vt benè Argumentatur Azor loco; citato cap. 12. quæsito primo, & cap. 13 quæsito 3 Ferdinandus Corduben. in tract. de annatis, vbi huiusmodi annatas de Iure diuino debe-ri, vel saltem à iure diuino positiuo originem trahere fusius ostendere conatur Bursatus tomo 2. consil. 126. num. 67. & alij apud Monetam de distribut. tertia parte quæst. 9. numero 16.

SECVNDA PROPOSITIO.

7 EX quotidianis distributionibus in ingressu beneficij, regulariter loquendo, non soluitur annata. Ratio est, quia annata soluitur ex medietate fructuum beneficij illius primi anni, in quo beneficium excedens vigintiquatuor ducatos Camerales à Sede Apostolica obtinetur ex constitutione Nicolai Quinti, quæ incipit olim; sed nomine fructuum non veniunt distributiones, vt superius ostensum est. Ergo de distributionibus annata non soluitur. Ita Flaminius Parisius libro decimo quæstione secunda numero 63 Gonzalez ad regul. 8. Cancel. §. septimo proœmio numero 166. Decianus tomo primo consilio 43. numero decimoquarto, Moneta numero vigesimosexto, & alij. Et hoc, inquiunt Gonzalez numero 167. loquens de Canonicatibus Basilicæ Sancti Petri Vrbis Romæ. & Moneta numero vigesimonono. contra Decianum numero decimoquinto, valet etiamsi distributiones separatæ non sint à fructibus, seu etiamsi beneficium in solis consistat distributionibus, vt superius probatum est.

8 His obiter explicari potest, vtrum annata soluatur saltem ex fructibus, dum beneficium titulo permutationis obtinetur. Azor libro septimo cap. trigesimo quæsito decimo. Archidiaconus, & Ioannes Andreas in cap. si propter de rescriptis, existimant annatam deberi etiam ex beneficijs permutatis, quia hæc etiam resignantur, vacant, & conferuntur. annata autem soluitur in ingressu beneficij, seu dum beneficij prouisio à Sede Apostolica obtinetur.

Oppositam sententiam sustinet Henricus Boich. in cap. tua de verborum significatione. Ioan. Monach. in cap. vnico de rerum permutatione. Ioan. Cochier de permutatione secunda parte cap 28. & alij. Ratio est, tum quia paucissimæ permutationes fierent in Romana Curia timore soluendæ annatæ. tum quia non est inducendum onus soluendæ annatæ vltra curiæ stylum, & consuetudinem.

Ad rationem in contrarium respondeo eam procedere præciso Curiæ stylo, & consuetudine. quæ consulenda, & seruanda est. consuetudo autem Datariæ hoc tempore est, vt non soluatur annata in permutatione beneficiorum æqualis valoris. Si vero sint inæqualis valoris, soluitur non solum quoad excessum valoris, verum etiam integrè, vt à Curialibus audiui.

TERTIA PROPOSITIO.

9 EX distributionibus soluendum non est Episcopo subsidium charitatiuum, quod ei persolui præscribitur cap. conquerenti de officio ordinario. cap. cum Apostolus de censibus, & extrauagan Vas electionis de censibus inter communes. ita Bartolom. Bellenz. tractatu de charitatiuo subsidio quæstione 76. Azor secunda parte libro nono cap. decimoquarto quæsito sexto. Moneta loco citato numero decimonono. Mandosius consilio decimoquinto numero quarto. Parisius, Geminianus, & alij apud Gonzalez § 7. proœm. num. 174. versic. item. & apud Azorium loco citato.

.. Ratio est, quia huiusmodi subsidium soluitur de fructibus, & reditibus beneficiorum. distributiones autem, regulariter loquendo, non veniunt nomine fructuum, vel redituum, nisi aliud ex verbis. vel circumstantijs colligatur. Ex quo fit, vt Canonicus ad charitatiuum subsidium ex distributionibus non teneatur, siue choro assistat, siue non, quia huiusmodi subsidium ex distributionibus non soluitur. vtrum vero ad illud teneatur ex distributionibus, si super distributionibus imponatur, & ipse absit à choro, constabit ex dicendis pun. 3.

10 Charitatiuum subsidium, dicitur illud auxiliū, quod Episcopus iusta, & rationabili de causa exigere potest à Clericis sibi subditis beneficium possidentibus, ex fructibus beneficij cap. cum Apostolus cit. an autem hoc subsidium soluendum sit à pensionario. constat ex dictis de pensionibus, cum Azorio. Gigante, & alijs.

Qui plura scire cupit de charitatiuo subsidio, videat tractatum Bartholomæi Bellencini, qui refertur in tractatibus Iurisconsultorum tomo decimoquinto, quæstion e secunda pagina mihi 147. & sequentibus, & alterum tractatum Remigij de Gonz insertum in eodem volumine pagina mihi 169. & sequenti.

PVNCTVM II.

Vtrum decima ex distributionibus soluenda sit.

1 *Decima spiritualis soluitur Parochis de distributionibus.*
2 *Decima non soluitur Papæ de distributionibus, nisi hoc exprimatur in impositione decima.*
3 *Vtrum ex distributionibus aliquid seminario soluendum sit.*

VNICA PROPOSITIO.

1 DEcima spiritualis, quæ Parochis solui consueuit, soluenda etiam est de distributionibus. Ratio est, quia de omnibus terræ fructibus soluenda est decima spiritualis, ex cap. non est, & alijs iuribus in titu. de decimis. Ergo etiam soluenda est decima de distributionibus, quæ consistunt in fructibus. in distributiones conuersis, & applicandis ijs, qui diuinis officijs intersunt.

Nam à regula generali non est recedendum, nisi exceptio probetur cap. secundo de coniug. leprос. Vide quæ dixi de legibus disputatione vltima quæstione quinta puncto tertio propositione secunda, vtrum vero soluenda sit, si Canonicus choro non intersit, constabit ex dicendis puncto tertio.

2 Dixi, quæ Parochis solui consueuit, nam si loquamur de decima, quæ Papæ, aut alijs ex præscripto Papæ aliquando soluitur, iudicium ferendum est ex verbis, quibus decima imponitur: nam si decima imponatur simpliciter super fructibus, & reditibus beneficijs, non est soluenda ex distributionibus, tum quia distributiones strictè loquendo non veniunt nomine fructuum, & redituum beneficij. tum quia dum Pontifex vult distributiones hoc onere afficere, solet hoc exprimere, saltem per verba ita generalia, vt super illa in sua significatione accepta distributiones cadere necesse sit. Ita Geminianus consilio 85. nume. 18. quem citat, & sequitur Cardinalis Tuscus tomo 2. littera D. conclus. 512. num. 3. contra Glos. clementina 2. de decimis.

Addo, mihi probabile videri cum Moneta numero sexto contra Decianum, quem in multis alijs casibus secutus sum. distributiones non censeri onere decimarum affectas, etiamsi beneficium in solis consistat distributionibus. nulla enim necessitas cogit ad asserendum sub fructuum nomine distributiones contineri, cū Summus Pontifex hoc non expresserit, nec vllum sequatur inconueniens, ad quod vitandum opus sit fructuum, & redituum nomen ad distributiones extendere.

Hinc ergo patet decimam ex distributionibus non esse soluendam, dum Pontifex simpliciter iubet decimas ex reditibus, & fructibus beneficiorum solui. Si vero præscribat eas solui ex omnibus prouentibus, seu reditibus Ecclesiasticis. arbitror decimam ex distributionibus deberi, tum quia distributiones re vera sunt prouentus, seu redi-

tus,

tus, & obuentiones Ecclesiasticæ, vt patet ex supradictis quæstione secunda puncto primo, tum quia sic habetur in extrauagan. vnica versic. Et quia non occurrit nobis, titu. de decimis.

Obicies contra hanc vltimam partem, si decima ex distributionibus soluenda est, dum Summus Pontifex eam imposuit super omnibus obuentionibus, seu prouentibus Ecclesiasticis, sequitur etiam ex distributionibus soluendam esse eam partem Seminario, quam Concilium Tridentinum sessione 23. cap. 18 circa medium præscribit, ab Episcopo cum consilio duorum Canonicorum detrahi ex beneficijs, fabricis Ecclesiarum, & aliorum locorum, etiam ex quibuscumque alijs Ecclesiasticis redditibus, seu prouentibus: sed falsum est, eam partem Seminario ex distributionibus soluendam esse, vt à Sacra Cardinalium Congregatione declaratum esse tradit Zerola prima parte verbo distributiones numero quinto, Augustinus Barbosa in remiss. sessione vigesimatertia, cap decimooctauo, numero decimotertio Moneta de distribution tertia parte quæstione nona numero decimoquinto. Gonzalez ad regul. 8 §. 7. proœm numero 171. versicu. Similiter, vbi refert Mandosium consilio decimoquinto numero secundo. Marzillas sessione 23. cap. 18. versic. Congregatio censuit. Ergo etiam dicendum videtur decimam non esse soluendam ex distributionibus, dum Summus Pontifex eam ex omnibus prouentibus Ecclesiasticis persolui mandat; cum par sit vtrinque ratio, & Concilium loco cit. eadem verborum forma vti videatur, ibi, ex quibuscumque alijs Ecclesiasticis redditibus, seu prouentibus.

Ad hanc obiectionem, quam sibi magnum facessere negotium fateri non veretur Moneta loco citato numero decimoquinto, omissis iis responsionibus, dico negandam esse sequelam maioris propositionis. Nam in Concilio Tridentino distributiones eo loci non comprehenduntur sub nomine prouentuum Ecclesiasticorum, vt patet tum ex Illustrissimorum Cardinalium interpretationi Concilij præfectorum declarationibus; tum ex communi in ea re vsu, & praxi. consuetudo enim legitima est legis interpres. tum ex antecedentibus, & consequentibus Concilij verbis, ad quæ præfata verba referuntur. referuntur enim ad prouentus fabricæ Ecclesiasticæ, Collegiorum, & aliorum locorum, non vero ad prouentus Ecclesiasticos, qui Ecclesiasticis personis ratione interessentiæ in diuinis officijs debentur; consequenter ad distributiones non referuntur. Vide ipsummet Concilii textum, vt melius vim huius responsionis intelligas.

PVNCTVM III.

Vtrum pensio ex distributionibus soluenda sit, & à quo soluenda sit.

1 *Pensio, regulariter loquendo, non soluitur ex distributionibus.*
2 *Pensio in dubio non censetur super distributionibus imposita.*
3 *An distributiones fauorabiles sint, vel odiosæ.*
4 *Pensio non censetur imposita in illis distributionibus, quæ conflatæ sunt ex fructibus, & prouentibus beneficiorum iuxta Tridentini decretum.*
5 *Pensio censetur imposita super distributionibus dum beneficium in solis consistit distributionibus.*
6 *Idem valet dum Summus Pontifex exprimit velle pensionem super distributionibus impositam esse.*
7 *Refertur decisio Rotæ, quæ maximè conducit ad cognoscendum quandonam pensio super distributionibus imposita cēseatur, & quandonam veniat nomine emolumentorum, vel fructuum.*
8 *Si pensio super distributionibus imposita sit, soluenda est ab eo, qui distributiones percipit.*
9 *Onus soluendæ pensionis transit ad Capitulum, dum distributiones Capitulo accrescunt ob absentiam Canonici, super cuius Canonicatu imposita fuerat pensio.*
10 *Singuli Canonici, quibus accreuerunt distributiones Canonici absentis habentis Canonicatum onere pensionis super distributionibus grauatum, tenentur ad pensionem pro rata distributionum perceptarum, modo Canonicus non perceperit tot distributiones, quæ sufficiant ad pensionem soluendam.*
11 *Idem dicendum est dum beneficium onere pensionis grauatum vnitum est Capitulo.*
12 *Quando consuetudine, vel statuto introductum est, vt omnes fructus, aut aliqua pars Capitulo soluatur primo anno, Capitulum non potest fructus exigere, nisi detracta pensione.*
13 *An excommunicatus, qui fructus non percipit, teneatur ex pecunijs proprijs pensionem soluere.*
14 *Canonicus non tenetur ad priorem pensionem postquam aliud beneficium per nouam prouisionem obtinuit. Secus si retento primo titulo obtinet alia bona, vel priora bona in alia commutet.*
15 *Successor in beneficio tenetur ad pensionem beneficio impositam.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 PEnsio, regulariter loquendo, non est soluenda ex distributionibus. Ratio est, quia persoluenda est, ex eo super quo imponitur; cum autem regulariter loquendo, non imponatur super distributionibus, sequitur, regulariter loquendo, ex distributionibus soluendam non esse pensionem.

2 Hinc facile colligi potest solutio illius difficultatis, quæ quæritur, vtrum pensio in dubio censeatur imposita super distributionibus; cuius difficultatis solutio conducere potest ad cognoscendum, vtrum beneficiarius, cui onus soluendæ pensionis incumbit, possit contra pensionarium agere ad eximendum se ab onere pensionis, quæ nō fuit imposita super distributionibus, sed solum super beneficij fructibus, qui tantam pensionem ferre nequeunt.

Respondeo pensionem non censeri super distributionibus impositam, nisi beneficium in solis consistat distributionibus, aut nisi Summus Pontifex aliud exprimat. Ratio est.

3 Primo, quia licet distributiones perceptæ, aut secundum se sumptæ, neque fauorabiles sint, neque odiosæ, vt multis ostendit Moneta prima parte quæstione decima de distributionibus, nihilominus si considerentur, vt faciunt ad diuinum cultum introducendum, vel conseruandum, vel augendum, fauorabiles sunt. ex Panormitan. cap. licet de præbendis in secundo not. Decio, Parisio, & alijs apud Macignum cap. 71. numero secundo, consequenter in ipsorum fauorem iudicandum est. cultus enim diuinus fauorabilis est, & summa est ratio, quæ pro religione facit L. sunt personæ ff. de relig. & sumpt. fun. & hoc valet etiamsi alioquin ex huiusmodi iudicio, & lata interpretatione aliquod præiudicium, seu odium in consequentiam, & secundario alteri sequatur; attenditur enim quod principaliter agitur, non quod incidit; L. si quis nec causam ff. si certum petatur; cum autem libertas distributionum, quatenus hæ tribuuntur ad assistendum diuinis officijs, faciat ad diuinum cultum; pensio vero super distributionibus imposita potius conducat ad diminuendum cultum (homines enim tristi animo, & quasi inuiti ad Chorum accedunt, & à beneficijs consequendis, quorum distributiones pensionibus grauatæ sunt, facile retrahuntur) sequitur non esse iudicandum in fauorem pensionis. sed potius pro libertate distributionum: consequenter pensionem non censeri super distributionibus impositam, nisi forte beneficium in solis consistat distributionibus, aut nisi Summus Pontifex aliud exprimat.

Secundo, quia pensio, regulariter loquendo, imponitur super beneficij fructibus soluenda ab eo, qui in eam consentit, & ab ipsius successoribus: distributiones autem, propriè loquendo non veniunt nomine fructuum, vt constat ex supradictis.

Tertio, quia cum distributiones tribuantur ob personalem in choro residentiam, & laborem, æquitas, regulariter loquendo, postulare non videtur, vt quis personaliter resideat, inseruiat, & laboret; alter vero alimenta, & commodum percipiat. Ita Rota Romana, & Doctores, quos supra quæstio. secunda puncto primo retuli, versic tertio

pensionem numero septimo, & iterum Rota in decisione statim citanda.

4 Amplia hoc procedere etiam in tertia illa parte, quam Concilium Tridentinum sessione vigesimaprima, cap. tertio, ex fructibus, & prouentibus beneficiorum in distributiones quotidianas ab Episcopo conuertendam decernit; istę enim sunt vere distributiones, consequenter pensio super ipsis non censetur constituta, sed super reliqua fructuum parte. Admonet tamen Sacra Congregatio sessione vigesimaprima, cap tertio, teste Moneta de distribution. tertia parte quæstione octaua numero quinto, tertiam partem fructuum præbendæ, quę iuxta citatum Tridentini decretum in distributiones conuertenda est, eam censeri, quę, deductis oneribus, & pensionibus legitimè impositis, superest eo tempore, quo tertia illa pars pro distributionibus assignatur ab Episcopo. Vide Concilium Tridentinum loco citato.

5 Dixi in responsione ad propositam difficultatem, nisi beneficium in solis consistat distributionibus sciente hoc Summo Pontifice: tunc enim arbitror pensionem censeri super distributionibus impositam, cum hæ in locum fructuum succedant, ne elusoria reddatur pensionis constitutio, vt patet ex dictis loco citato de distributio. quæstio. 2. puncto 1 num. 7. cum Azorio, Moneta, & alijs, quibus adde decisionem Rotæ statim referendam de verbo ad verbum, contra Gonzalez, & alios, quos retuli in hac disputatione puncto 1.

6 Dixi, nisi Summus Pontifex aliud exprimat; constat enim Summum Pontificem ob plenissimam quam habet in beneficialibus potestatem, cap secundo de præbend. libro sexto, posse pensionem in distributionibus soluendam alicui concedere, vt quotidiana docet experientia. Quam obrem Mandos. in signat. grat. titu. de pension. versic pensiones, obseruat integram annatam in Dattaria solui ab eo, qui pensionem in distributionibus exigendam obtinet. Idem tradit Moneta loco cit. & Gonzalez §. 7. proœm. nu 168. vers. rursus pensiones, ex vltima vice impressis, in quibus facta est additio.

Hinc sequitur, primo pensionem imponi super distributionibus, dum in rescripto Apostolico dicitur super Canonicatus, & præbendæ dictæ Ecclesiæ fructibus, reditibus, iuribus, obuentionibus, & emolumentis vniuersis, & quotidianis distributionibus, tibi quoad vixeris, & cæt. Ratio est, quia pensio censetur super distributionibus imposita; dum id ex verbis colligitur; ex verbis autem concessionis apertè constat, distributiones ipsas onere affici in subsidium, videlicet fructuum, & præbendæ. Immo pensio censetur imposita super distributionibus, etiam si distributionum nomen clarè non exprimatur; sed aliud generale verbum apponatur, quod ipsas complectatur, & comprahendat, vt si dicatur, super reditibus, prouentibus, iuribus, obuentionibus vniuersis Canonicatus. nam illa particula vniuersis obuentionibus Canonicatus, cum sit vniuersalis, complecti videtur quicquid obuenit ex Canonicatu. Distributiones autem obueniunt ex Canonicatu. Ita Rota Romana coram Oradino die 3. Ianuarij 1559. & in vna Toletana coram Domino de Rubeis anno 1565. & in vna Lucana pensionis coram Reuerend. Domino Pirouano, quam statim de verbo ad verbum referam. Flamin. Paris. de resignation. libro sexto quæstione secunda numero 33. Moneta tertia parte quæstione octaua numero 13. & 14. & alij apud Garziam prima parte cap. quinto numero 381. & sequenti, licet ipse oppositum sentiat numero 387.

Addit Moneta hoc idem asserendum esse, dum pensio imponitur super fructibus in continua residentia lucrari solitis, seu qui dantur residentibus. Sed hoc mihi displicet, quia distributiones non conferuntur ob residentiam, sed ob interessentiam in Choro: aliud enim est residere, & aliud interesse, vt idem Moneta prima parte quæstio. 4. & 2. parte quæstio. 5. Couarruuia, Azor, & alij communiter concedunt, quos ego retuli de obligationibus beneficiariorum, dum loquerer de onere, quo beneficiarij ad residentiam obligantur.

Secundo sequitur pensionem, regulariter loquendo, non censeri super distributionibus impositam, vt patet, tum ex rationibus in solutione dubij, seu probatione propositionis allatis, tum ex decisione Rotæ in vna Lucana pensionis coram Reuerendissimo Domino meo Pirouano, quam huic de verbo ad verbum referre censui; tum ad maiorem eorum, quę hactenus dixi comprobationem; tum quia ipsius cognitio, & intelligentia non mediocriter prodesse potest ad cognoscendum, quandonam pensio super distributionibus imposita censeatur, & ad sciendum, quandonam distributiones nomine fructuum veniant.

Lucana pensionis
Luna 10. Ianuarij 1622. coram Reuerendissimo Dom. Pirouano.

7 IAm fuit firmatum in hac causa, sub die 9. Decembris 1620. quod versamur in distributionibus quotidianis, super quibus cum pensio imposita non fuerit, resolutum fuit.

Valorem non esse iustificatum, quia verè tantus non est computatis tantummodo fructibus, redditibus, & prouentibus in valore beneficij, de quo agitur.

Quod autem pensio non fuerit super distributionibus imposita, visum fuit sufficienter probari ex sensu, & intelligentia eorundem verborum, fructuum, redituum, & prouentuum, quorum appellatione regulariter non veniunt distributiones quotidianæ, dum de corpore beneficij non sunt, sed percipiuntur ratione seruitij personalis, cap. licet vobis, cum glos. de præbendis. & cum hac parte transit verior opinio, de qua per Cæsarem de Grassis decisione nona de præbendis, Achill. decisione octaua numero secundo de pens. & alios congestos per Monetam de distribution. parte prima quæstione sexta, & idem fuit firmatum in Reatina pensionis 10. Iunij 1588. coram bonæ memoriæ Cardinali Pamphilio, & in Calaguritana pensionis vigesimasexta Decembris 1589 coram bonæ memoriæ Penia.

Neque obstat, quod etsi hoc regulare sit, tamen quando, vt in præsenti, agitur de sola consideratione, & æstimatione beneficij, quæ in litteris solet exprimi ad hoc, vt Papa, omnibus computatis, sciat valorem ipsius secundum communem vsum loquendi, tum quia computatio non fit ad effectum illud grauandi, sed ad alium, nempè sustinendi gratiam pensionis intra valorem præbendæ beneficij, debent computari inter fructus, reditus, & prouentus beneficij, Geminian. in cap. finali numero secundo, Franc. numero primo de rescript. in sexto. Cassad. decisio. vnica de Cleric. non residente. Boer. decisio 340. ante numero quarto.

Quia Geminian. & Franc. non distinguunt casum à casu, sed simpliciter tenent distributiones comprehendi, quorum opinio aduersatur veriori supra relatæ, & Boerius refert quidem opinionem Geminian. ante numerum quartum, sed immediatè contrariam adducit, & sequitur: Neque attenditur in narratiuis litterarum Apostolicarum; communis vsus loquendi secundum vulgarem sermonem, sed modus loquendi litteraliter, ex quo gratia in litteris est latinè concepta Baldus in L. lege circa fin. C. de legitim hæred. Cassad. eadem decis vnic. num. 4. de Cleric. non residen.

Non obstat quod strictè excludatur dicta interpretatio, largè tamen veniant distributiones sub nomine fructuum. Puteus decis. 439. num. 3. & 4. libro primo, vbi apertè dici quotidianas distributiones largè dici posse fructus, & idem firmarunt alij relati per eundem Monetam de distribut parte prima quæstio. sexta num. 13. & quæstione 7. num. 8. vt ideo ad saluandam subreptionem, & pro sustinenda gratia computandæ sint. Cassad. decis. 6. num. 0000 de præbendis.

Quia fuit responsum, quod, etsi in aliquibus casibus veniant distributiones sub nomine fructuum, tamen comprahensio earum non semper, & indistinctè sequitur, sed secundum subiectam materiam regulari debet, atque ita dum agitur de fructibus alicuius Canonicatus non habentis præbendam, alios siue fructus præter distributiones quotidianas, tunc per expressionem fructuum etiam distributiones erunt comprehensæ, ne dispositio otiosa remaneat. Gemin in cap. præsenti num. 19. de offic. ordinar. in 6. Philipp. Probus in addit. ad Ioan. Monach. in cap. vnic. num. 60. & 64. de Cleric. non residen Tiber. Decian. consilio 43. num. 14. volum. 1. Idem videtur in casu Mohed. decisio. sexta de præben. vbi agitur de condemnatione fructuū in

causis

cauſis beneficialibus ſuper beneficijs Capitularibus propter ſtylum Rotæ, ex quo nō fit alia cōdemnatio, niſi cū fructibus perceptis: tunc etiam distributiones veniunt, & idem dicitur, quando quis eſt condemnatus in fructibus perceptis, & qui percipi potuerunt dixit Pontan. de ſpol & alij relati per eumdem Monetam quæſt. 6. num. 16. & ſecundum eandem ſubiectam materiam Rota in Oriolen. Canonicatus coram R. D. D. meo Remboldo die 10. Iunij 1620. dixit narratiuam non eſſe iuſtificatam quod Archidiaconatus nullos prouentus haberet ad effectum illum retinendi ſimul cum Canonicatu, dum habebat distributiones quotidianas, quia ſi Papa ſciuiſſet tales habere, non dediſſet retentionem Canonicatus, eodem modo Domini intellexerunt Caſſad. diſp. 6. de præbend. ad ſuſtinendam prouiſionem Apoſtolicam reſpectu beneficij, etiam quod nihil dixerit impetrans de quotidianis diſtributionibus pendente lite perceptis, quia ſubiecta materia, id eſt æquitas ſuadebat, vt in expreſſione fructuum comprehenderentur pro ſuſtinenda gratia prouiſionis beneficij, quam æquitatem Domini non conſiderarunt pro ſuſtinenda penſione ſine cauſa reſeruata, & ſi quæratur de ratione differentiæ inter vnum, & alium caſum, illa patens eſt, quia prouiſio beneficij vtilis eſt Eccleſiæ propter ſeruitium; penſio vero ſine cauſa odioſa eſt de ſui natura, & oneroſa Eccleſiæ.

Non obſtat deciſio 550. nume. 5. parte 1. in recent. quia eo in caſu reſeruatio legebatur ſuper omnibus fructibus, iuribus, & obuentionibus, & emolumentis, & ſic per verba vniuerſalia, quæ non cadunt in præſenti lectura, quæ ſi extarent aliter eſſet dicendum propter deciſionem Reatinam penſionis ſupra alleg.

Non obſtat quod verbum, emolumenta contineatur in mandato procuræ ad conſentiendum reſeruationi penſionis, & ſufficit quod illud fuerit in mandato, quia procurator non poterat conſentire, niſi iuxta formam mandati, & dum deficiunt verba illa, litteræ ſunt corrigendæ. Caputa q. deciſione 79. parte prima Archil. deciſione 18. de præbend.

Quia, quicquid ſit in reſignatione beneficij, quæ pendet à mera gratia Papæ, in qua propterea mens, & diſpoſitio illius eſt attendenda, non autem voluntas conſentientis ſecundum formam in mandato datam.

Demum non obſtat, quod Blaſius ſaltem veniat excuſandus, dum verſamur in narratiua abſque dolo, nec dici poſſit quod niſi Papa fuiſſet certus de tali valore, tantam quantitatem penſionis non reſeruaſſet, ex quo penſio non capit tertiam partem fructuum, quæ ſolet admitti in reſeruationibus penſionum. Gig. de penſionibus quæſtione nona, numero primo, Mohed. deciſione vndecima de locato.

Quia non fuit admiſſa ratio prædicta, ex quo Papa difficilius reſeruaſſet penſionem ſcutorum ſexaginta ſuper fructibus valoris 120. quam ſcutorum 120. ad quem aſcēdit cōputatis diſtributionibus quotidianis. Et ita &c.

SECVNDA PROPOSITIO.

8 SI penſio ſuper diſtributionibus impoſita ſit, ſoluenda eſt ab illo, qui diſtributiones percipit.

Ratio eſt, quia obligatio ſoluendæ penſionis eſt onus reale: onus autem reale ſoluendum eſt ab eo, qui rem habet. Ita Rota Romana, & alij, quos numero proxime ſequenti enumerabo.

Hinc colligi poteſt ſolutio ad duplicem difficultatem.

9 Prima difficultas eſt, vtrum onus penſionis impoſitum ſuper diſtributionibus, transeat ad capitulum, dum illæ accreſcunt Capitulo, ſeu Collegio Canonicorum intereſſentium, aut quia Canonicatus aliquo tempore vacauit, aut, quia Canonicus non fuit admiſſus ad diſtributiones ob imperitiam cantus, vel quia propter excommunicationem, aliamve cenſuram abfuit à choro.

Reſpondeo tranſire ad Capitulum. Ita Rota Romana in vna Burgen. penſionis 29 Auguſti 1591. & in altera Colimbrien. penſionis, die Veneris 28. Ianuarij 1605. coram Illuſtriſſimo Cardinali Melino. Garzias de benef. 1. parte cap. 5 num. 214. verſ. in hac diffic li, & in addit. ad primā partem cap. 5. num. 220. Hieron. Gonzalez ad regul. 7. cancell. gloſ. 5. § 5 nu 44. & ſeq. verſ. illud etiam pag 154. Riccius in ſua praxi verſ. praxis penſionum deciſ. 433. vbi quamplures DD. refert. Gigas de penſionibus quæſt. 51. Romanus conſil. 388. Quaranta ver. diſtributiones quotidianæ ad finem, nec diſſentit Nauar. tomo 1. conſil. 3. tit. de præbend. Idem ſentire videtur Suarez de cenſuris diſp. 13. ſect. 2. num. 14. loquens de excommunicato contra Gutierez lib. 1. Canonic. cap. 1. num. 120. & ſeq. Toletum lib. 1. cap. 14. ad finem num. 13. & Monetam de diſtrib. 3. par. quæſt. 8. nu. 17. & ſeq. vbi contrariam huic noſtræ ſententiæ opinionem quampluribus, iiſque non infirmis rationibus oſtendere, & ſuſtinere conatur.

Sed ratio noſtra eſt, tum quia res onere affecta tranſit cum onere ad quemcunque perueniat. cap. Si quis lacius 16. q. 1. & cap. Ex litteris de pignor. Diſtributiones autem grauatæ ſunt, & affectæ onere penſionis; cum penſio ſuper ipſis impoſita fuerit, vt ſupponimus; Ergo tranſeunt cum onere penſionis. tum quia in litteris reſeruatæ penſionis exprimitur valor diſtributionum, non habita ratione diuini officij præſtandi, vel non præſtandi à Canonico; cum Summus Pontifex intendat hoc onus diſtributionibus imponere in fauorem penſionarij, non reſpiciens, an beneficiarius, vel Capitulum illas lucraturum ſit, tum quia penſio non eſſet annua, vt Summus Pontifex concedit, intendens penſionario commodum annuum concedere. Immo potius eſſet caſualis, & euentialis pendens ab intereſſentia, & ſeruitio titularis, quod eſt, contra Summi Pontificis intentionem, & ſtylum hactenus receptum, & vſu comprobatum, inquit Rota citata coram Illuſtriſſimo Card. Melino, tum quia, impoſita penſione ſuper diſtributionibus, Canonicis non plus poteſt accreſcere, quam lucraretur ipſe Canonicus intereſſendo. Canonicus autem non ſibi lucraretur diſtributiones penſioni reſpondentes. tum quia ſuborta quodnam ſimili controuerſia coram Summo Pontifice, Clemente VIII. declaratum fuit, onus ſoluendæ penſionis Capitulo competere, teſte Rota, cuius textum pro maiori huius ſententiæ confirmatione hic de verbo ad verbum referre placet.

Succedente, inquit Rota, ſimili cauſa inter Capitulum Eccleſiæ Vliſbonen. & Alphonſum Colorona, petebatur penſio impoſita ſuper diſtributionibus Canonicatus à Capitulo, pro rata temporis vacationis, & abſentiæ titularis. Capitulum ſe defendebat, quod nō tenebatur, quia diſtributiones perceperat iure proprio ex iure non decreſcendi, & Sanctiſſimus D. N. per ſua breuia declarauit, quod tenebatur ad ſolutionem, quia penſio erat impoſita ſuper diſtributionibus, & ipſæ diſtributiones hoc onere reali erāt grauatæ, & pro ſolutione penſionis obligatæ, & hypotecatæ, & ideo hoc onus pertinebat ad Capitulum, à quo diſtributiones erant perceptæ, & iſta breuia multum mouerunt dominos, quia ex his deducitur clara mens Papæ, quod intelligit ab initio grauare in abſtracto illas diſtributiones, quas titularis lucratus fuiſſet inſeruiendo, cum in huiuſmodi contineatur declaratio clara, quod diſtributiones ſunt grauatæ, & penſio debetur à Capitulo pro tempore, quo titularis non inſeruiuit, vt ex hac concluſione Domini inferebant, quod cum Papa imponendo penſionem affecerit ab initio diſtributiones ſecundum earum naturā, ſiue ſit aſſignata, ſiue non ſit aſſignata maſſa particularis Canonicis, & dignitatibus, capitulum non poteſt amplius illas percipere in præiudicium penſionarij iure proprio per ius non decreſcendi, quia cum Papa ſeparauerit, & abſtraxerit ab initio illam ratam, quæ debetur penſionario, illam portionem ſeparatam capitulum non poteſt percipere iure proprio, propter iſtud obſtaculum ſeparationis. Bald. conſil 542. verſ. & vbi, Paulus de Caſtro conſil. 262. verſ. dicit autem libro 2. propterea neceſſe eſt, quod veniat ex iure accreſcendi, quod tranſit ad Capitulum cū onere penſionis, vt per DD in L. re coniunct. ff. de leg. 3. & hæc opinio eo magis placuit Dominis; quia habemus declarationem in alio caſu Sanctiſſimi D N. à cuius mente pendet tota iſta materia, & Rota alias eamdem opinionem complexa fuit, quæ eſt etiam multum æqua, & ex ea euitantur multa abſurda.

Nec obſtat, inquit Rota, quod Ioannes ſua culpa propter ſuſpenſionem non perceperit diſtributiones; quia penſionarius duplicem habet viam poteſt enim dirigere actiones ſuas contra excommunicatum, vel ſuſpenſum, quia ex ſua culpa non potuit inſeruire, & lucrari diſtributiones ex Gigan. de penſ. q 64. & cū habeat obligatas, & hypotecatas diſtributiones quotidianas pōt agere cōtra Capitulū à quo ſunt perceptæ pro ſolutione pēſionis. Hæc ſunt ipſamet Rotę verba, quę libuit recēſere, tū ad cōfirmandā ma

git meam conclusionem, tum quia ex ipsis omnia Monetę argumenta facili negotio dissoluuntur, vt patebit illa diligenter perpendenti apud Monetam nu. 18. & seqq. quæ sine causa hic referre non placet, ne breuitatem, & perspicuitatem, quam profiteor, hoc in loco intermittam.

10 Hinc ergo patet, primo singulos Canonicos, quibus accreuerunt distributiones beneficiarij absentis teneri pro rata ad pensionem, vt bene Garzias 1. par. cap. 5. nu. 224. vbi refert Couarruuiã Gutierez, Rodriquez, & alios, & pluribus hunc casum disputat in addition. ad primam partem cap. 5. nu. 220.

Hoc tamen limita, modo beneficiarius non perceperit tot distributiones, quæ ad pensionem soluẽdam sufficiãt: cum enim distributiones non sint simpliciter, sed solum quasi in abstracto hypothecatæ, cumq; beneficiarius primo loco teneatur, sequitur ipsum beneficiarium ad pensionis onus teneri. Capitulum vero teneri, quoties percepit illam partẽ, quæ pensionis onere affecta fuit, sed quatenus beneficiarius non accepit distributiones ad pensionis solutionem sufficientes, ità Gonzalez nu. 53. vers. declara tamen, vbi refert Gigantem, & Gutierez.

11 Secundo à fortiori patet Capitulum teneri ad soluendam pensionem impositam super beneficio, quod fuit vnitam massæ residentiali, & ad hanc solutionem Canonici illius Capituli tenentur pro rata distributionum, quas ex illo beneficio vnito percipiunt, vt concedit idem Moneta loco citato num 30 Garzias loco citato Gonzalez, & alij communiter: nam beneficium transit cum onere, cap. ex litteris de pignor.

12 Tertiò quando statuto, vel consuetudine introductũ est, vt omnes fructus, vel dimidia fructuum pars primo anno Capitulo soluatur, Capitulum non posse fructus exigere, nisi detracta pensione. Ratio est, tum quia beneficij fructus dicuntur qui supersunt deductis oneribus; & beneficij reditus tantũ valere dicuntur, quantum, detractis oneribus valent. Quamobrem, qui priuilegium à Summo Pontifice obtinuit, quo beneficium mille aureorum obtinere queat, poterit virtute illius priuilegij consequi beneficiorum duorum mille aureorum, quod onere pensionis mille aureorum grauatum sit. tum quia fructus beneficij remanent hypothecæ subiecti pro solutione pensionis. ita Gigas de pension. q. 89. & alij, quos citat, & sequitur Azor 2. par. lib. 8. cap. 13. quæsito 6. Idem tradunt Suarez de censuris tomo 5. disp. 13. sect. 2. nu. 24. Couar. 3. var. cap. 11. num 8. vers. 12. & alij apud Garziam loco cit. nu. 227. vers. sexto, loquentes in simili de excommunicato, vel suspenso, qui propter vinculum excommunicationis, vel suspensionis fructus non percipit.

13 Hic enim non tenetur ex pecunijs proprijs pensionem soluere; cum hæc imposita fuerit super fructibus, quos ipse non percepit, sed ad alium peruenerunt. Idemque valet in subsidio charitatiuo, aliove simili reali onere iuxta DD. citatos contra Bellenzinum de charitatiuo subsidio q. 33. Gigantẽ de pensionib. q. 64. & alios apud Garziam nu. 228.

14 Secunda difficultas est, vtrum Canonicus, qui vnum beneficium cum pensione, super fructibus, vel distributionibus imposita, obtinuit, teneatur ad eamdem pensionem optata alia præbenda, vel obtento alio beneficio per nouam collationem. Respondeo non teneri, quoties primum beneficium dimisit. ita Parisius de resignat. lib. 1. q 8. & lib. 6 quæst 2. num. 148. Gigas quæst. 63. num. 1. & sequen. Gonzalez glo 34. nume. 45. & sequen. Moneta loco citato, Gambarus, Bursatus, Mandosius, & alij apud Garziam de benef. 1. par. cap. 5. nu. 178. & apud Azorium 2. parte lib. 8. cap 13. quæsito 14. vbi refert decisionem Rotæ 470. quæ incipit quanti temporis. Ratio est, quia Canonicus tenebatur ad pẽsionem ratione primi beneficij: cum ergo illud dimiserit, censetur etiam onus pẽsionis dimisisse, illudque in successorem transtulisse; cum pensio sit onus beneficij, seu fructibus, aut distributionibus beneficij annexum iuxta concessionem Summi Põt.

Hinc sequitur Primo, Canonicum, qui Canonicatum mutat, seu aliud per collationem obtinet, non teneri ad pensionem, quam prius, occasione primi beneficij persoluebat, quia non censetur amplius idem Canonicus, sed nouus Canonicus. Propterea in optionibus, quas hic in futurum assequi contendet, non erit habenda ratio primi Canonicatus, quod cum pensione obtinuerat: sed huius secundi: Canonicus enim, qui ratione beneficij prius obtenti censebatur antiquior in optionibus, facta beneficij mutatione censebitur iunior, & cæteris in optionibus non præferetur, sed perinde habebitur, ac si extraneus idem beneficium consecutus fuisset. Ita Moneta loco cit. num 16.

Secundò, obtinentem nouum Canonicatum per optionem non teneri ad pensionem primi beneficij, siue illa imposita esset super fructibus, siue super distributionibus: modo Canonicatus sint distincti. hic enim non dicitur beneficium pensione grauatum retinere: si vero Canonicatus non sunt distincti, adhuc tenetur ad pensionem: cũ enim distributiones accessoriæ sint ad Canonicatum, & hic non dicatur nouum Canonicatum acquirere, vt suppono; sequitur hunc adhuc teneri ad pẽsionem super distributionibus impositam. Vide Gigantem de pension. q. 63. Monetam de distribut. loco cit. & de opt. cap. 7 q. 3. num. 33. & seqq. Parisium de resignat. lib. 6. q. 2. nume. 148. & seqq. Gonzalez glo. 34 nu. 46. Garziam pri, par. cap. 5. nu. 188. & seqq. & Azorium loco cit.

Tertio eum, qui retento primo titulo Canonicatus, & præbendæ optauit alia bona, teneri pensionem soluere. Ita DD. cit.

Quartò eum, qui retento beneficij titulo commutationem obtinuit aliorum bonorum, quæ in locũ priorũ subrogata sunt, teneri ad pensionem: quia idem beneficiũ, materialiter solum variatum obtinere dicitur. Ita Rotam Romanam in vna Valisoletana pensionis 1. Martij 1602. coram D. Pamphilio sensisse testatur Gonzalez loco cita. nu. 48. & Garzias nu. 183.

15 Quintò successorem in beneficio teneri ad pensionẽ, siue imposita esset super fructibus, siue super distributionibus; succedit enim in onera realia, ad quæ prior beneficiarius ratione beneficij tenebatur, & hoc valet etiamsi intrusus sit, nec titulum beneficij, ex quo fructus percipit, legitimè possideat, sed penes primum beneficiarium adhuc resideat: cum enim pensio super beneficio ratione fructuum imposita sit, sequitur hunc, qui beneficij fructus percipit ad pensionis solutionem teneri, iuxta illud, qui sentit commodum, par est vt sentiat onus. Ita Rota Romana decis 699 num. 1 par. 1. diuersorum. Parisius de resignat. lib. 1. q. 8. num. 44. Garzias nu. 182. vbi refert Bursatum, & alios.

Plura de onere pensionis soluendæ videri possunt, non solum apud præcitatos Doctores; verum etiã in meo tractatu, qui de permutationibus, resignationibus, & pensionibus inscribitur.

QVAE-

QVAESTIO SEPTIMA ET VLTIMA.

Quibus acquirantur distributiones absentum à diuinis officijs.

CVM in præcedentibus ostenderim distributiones ad eos tantummodo pertinere, qui diuinis officijs assistunt, explicandum modo est quibusnam distributiones non interessentium acquirantur. Quamobrem duo breuiter in hac quæstione differam. Primo, vtrum distributiones absentum accrescant alijs interessentibus. Secundò, vtrum illis accrescant ante iudicis sententiam, & à quo tempore illis accrescere incipiant.

PVNCTVM I.

Vtrum distributiones absentum alijs interessentibus accrescant.

1 *Distributiones, propriè acceptæ, quas quis ob absentiam perdit, accrescunt alijs interessentibus, modo aliqui intersint.*

2 *Distributiones impropriè acceptæ non debentur alijs assistentibus, sed Ecclesiæ vel pio loco arbitrio ordinarij.*

3 *Distributiones, quibus Canonicus in pœnam delicti à iudice priuatur tradenda sunt fisco iuxta iudicis voluntatem.*

4 *Consuetudine induci potest, vt distributiones absentum Ecclesiæ tribuantur.*

5 *Si nullus Canonicus intersit, distributiones applicantur Ecclesiæ.*

6 *Distributiones absentum non accrescunt, ijs qui ex legitima causa absunt. ob quam iura proprias distributiones concedunt, vt si absint ob infirmitatem.*

VNICA PROPOSITIO.

1 DIstributiones quotidianæ propriè sumptæ, quæ cōferentur ijs, qui absunt, si diuinis officijs interessent, præcisa consuetudine in contrarium, debentur alijs Canonicis, qui diuinis officijs intersunt; modo re ipsa aliqui intersint, & non omnes sua culpa absint. Hæc propositio colligitur apertè, cum ex cap. vnico de cler. non residen. vbi vniuersaliter dicitur, ijs solis distributiones deberi, qui diuinis intersunt, nec distributiones absentium alijs applicari, quam interessentibus. tum ex Concilio Tridentino sess. 21. cap. 3. circa medium in quo dicitur, distributiones inter ipsos interessentes diuidendas esse. tum ex Sacræ Congregationis declaratione in eundem Tridentini locū sessio. 21. cap. 3. teste Garzia de benef. 3. parte cap. 2. num. 465. vbi, relatis pluribus Sacræ Congregationis declarationibus, adducit secundam, quæ hanc rem probat. tum ex eodem Tridentino sess. 24. cap. 12. versic. distributiones vero, vbi non solum asseritur distributiones interessentibus deberi; verumetiam absentes non posse distributiones lucrari ob remissionem sibi factam ab alijs, videlicet Canonicis; sed remissio pertinet ad eos, quibus accrescunt. Ergo distributiones absentium accrescunt interessentibus. tum quia æquitas postulare videtur, vt qui maiorem impendit operam, & laborem; maiorem etiam mercedem, & lucrum recipiat. Sed Canonici interessentes, alijs absentibus, maiorem præstant operam, & laborem; Ergo maiorem debent mercedem, & lucrum recipere. hæc autem merces, & lucrum sunt distributiones absentium. Ita Couar. 3. var. cap. 13. num. 7. Gutierez libro primo canonic. num. 106. Rota in vna Valentina emolumentorum coram Mantica 14. Maij 1593. & in altera Astoricen. Residentiæ 6 Iunij 1616. coram Reuerendissimo D. nico Coccino dignissimo Rotæ Romanæ Decano, & alij quāplures, quos prosequitur Garzias loco citato nume. 446. contra Ancharanum clement. 2. num. 10. de ætat. & qualit. & ord. præficiend cuius fundamenta, & rationes proponit, & eruditè dissoluit Moneta de distribut 3. par quæstio. 6. num. 20. & sequent. vbi hanc rem fusius prosequitur, & nonnullis alijs rationibus comprobat, quæ cum non ab omnibus facilè percipi queant, hic à me consulto prætermittuntur. Explico autem propositionem quoad singulas partes.

2 Dixi quotidianæ distributiones propriè sumptæ; nam si loquamur de distributionibus extraordinarijs, de quibus sermo est in Concil. Triden: sessio. 22 cap. 3. dicendum est illas applicandas esse fabricæ Ecclesiæ, quatenus indigeat, aut alteri pio loco ad arbitrium Ordinarij, vt in eodem Concilio decernitur. Item si loquamur de certa quantitate inter Canonicos præsentes distribuenda, vt si decem aurei singulis præsentibus conferendi tradantur portio, quæ deberetur absentibus si interessent; non accrescit interessentibus, sed potius Ecclesiæ. tum quia res vni relicta non accrescit alteri iure accrescendi, vel non decrescendi; nisi adsit inter ipsos aliqua rei, aut verborum coniunctio. tum quia hæc est rationabilis, & præsumpta Domini voluntas conducens ad debitum Ecclesiæ cultum. cum enim Ecclesia debito cultu fraudata sit, par est, vt portio non interessentium in eundem Ecclesiæ vtilitatem applicetur, dum alijs interessentibus non debetur iure accrescendi, vel non decrescendi. Ita Couar. 3. varia cap. 13. nume. 7. Gutierez libro primo canonic. quæstio. cap. 1. nume. 107. Rebuff. §. distributionum Nauar. cap. 22. de orat. nume 51 Macigaus cap 71 nume. 141. Moneta de distributio. 3. parte quæstio. 6 num 26. 33. & 34. Garz. de benefic 3. par. cap. 2. nu 444. & 447. vbi ostendit hoc procedere, modo non sit facta diuisio patrimonij Ecclesiastici inter ipsam Ecclesiam, & ministros: nam si diuisio facta sit, putat portionem absentis remanere in mensa Capitulari, & massa communi, & cedere in patrimonium commune ipsorum ministrorum, idque probat ex decis. Rotæ in causa Burgen. residentiæ, seu distributionum coram Penna 9. Maij 1594. quam decis. ad verbum refert Garzias nu. 448.

Dixi, quæ conferuntur ijs, qui absunt, si diuinis interessent: quia si loquamur de distributionibus, quibus beneficiarij alio titulo, quam ratione absentiæ priuantur, non idem iudicium ferendum est: nam, si alicui subtrahantur distributiones per sententiam criminis condemnatoriam, aut in pœnam criminis, cui ipso facto adiecta sit pœna priuationis distributionum, arbitror huiusmodi distributiones non esse conferendas alijs Canonicis, sed potius fisco Ecclesiæ, seu pio loco, qui in locum fisci succedit; quicquid in contrarium sentiat Moneta loco citato nu 50. 51 & 52. cum glo. & alijs. Ratio est, tum quia hæc est natura priuationis, & confiscationis bonorum, vt fisco applicata censeantur: Ecclesia autem, seu loci pij habentur loco fisci, vt idem Moneta admittit num 50. post Couar. 2. var. cap. 9. num. 9. Diaz in praxi crimin. cap. 142. & alios tum quia non est facienda extensio vltra verborum significationem, & iuris dispositionem, in iure autem non disponitur, vt distributiones delinquentis, interessentis acquirantur reliquis præsentibus; alioquin nunquam possent

sent iure speciali distributiones delinquentis alteri applicari, cum inferior non possit contra ius commune statuere. Videri possunt, quæ diximus de public. bon. in tract. de contract. disp. 3. quæst. 8. puncto vlt.

4 Dixi præcisa consuetudine in contrarium, quia nõ implicat consuetudine induci, vt distributiones absentum, quæ interessentibus accrescerent, tribui debeant Ecclesiæ, vt docet glos. clement. 1. de ætat. qualit. & ord. præfic. & alij apud Macignum cap. 71. num. 148.

Dixi, qui diuinis intersunt, nam non interessentibus distributiones non deberi constat ex supradictis, & ex textibus, & rationibus in hac propositione allatis.

5 Dixi, modo re ipsa aliqui intersint, nam si omnes à Choro sua culpa absint, ob negligentiam, vel ob interdictum latum contra ipsum capitulum, vel ob consimilem causam, distributiones applicantur Ecclesiæ. Ratio est, quia alicui debentur, sed non debentur ipsis Canonicis; Ergo debentur Ecclesiæ, quæ debito cultu fraudata est. Ita Couarr. loco citato num. 7. Cassad. decis. vnica de cler. non resid. Gemin. Franc. & alij apud Monetam nu. 47. & apud Macignum cap. 71. num. 107.

Si verò Canonici absque sua culpa absint, vt quia Ecclesia repente diruta est, aut polluta, aut quia omnes in morbum lapsi sunt, distributiones non cedunt Ecclesię, sed ipsismet Canonicis iuxta regulas superius traditas q. 5. & 6.

Ex dictis explicatæ manét singulæ propositionis partes.

Ex quibus sequitur distributiones, quas beneficiarius absens amittit causa iustæ excommunicationis, vel suspensionis, vel interdicti personalis, aut etiam localis generalis, aut ob degradationem, aut similes ob causas de quibus supra conferendas esse Canonicis interessentibus. Ita Nauar. tomo primo consil. 27. de præbend. Couarr. loco citato num. 7. Moneta loco citato num. 41. Vgolin. tab. 2. cap. 12 num. 3. & alij communiter: nam distributiones propriè sumptæ, que deberentur absentibus, si interessent, accrescunt cęteris interessentibus, vt probatum est.

Et hoc valet etiam in distributionibus, quæ cum modicæ, & tenues essent, pinguiores effectæ sunt vnione aliquorum beneficiorum, aut suppressione aliquarum præbendarum seruata Trident. forma sessio. 24. cap. 15. nam sunt veræ, & propriæ distributiones. Ita Garzias 3. par. ca. 2. num. 464. & seq. vbi plures de his tractat.

Præterea idem valet in distributionibus conflatis ex tertia redituum parte prouenientium ex dignitatibus, personatibus. & officijs Ecclesiarum Cathedralium, vel Collegiatarum, & in distributiones ab Episcopo conuersarum iuxtà Trident. Decretum, & tertiam sacræ Congregationis declarationem apud Garziam loco citato num. 465. His enim ratio distributionum ritè accommodatur.

6 Quæres vtrum, distributiones, quibus priuantur absentes, non solum accrescant actu interessentibus, & inseruiétibus; verum etiam alijs, qui fictione iuris censentur interessentes, dum absunt ex causa ob quam iura distributiones permittunt, vt si absint causa infirmitatis, vel in euidentem Ecclesiæ propriæ vtilitatem.

Ratio dubitádi pro parte affirmatiua est, quia distributiones absentum accrescunt interessentibus, ex iuris dispositione, vt probatum est in præcedenti propositione; sed absens ex causa infirmitatis, vel in euidentem Ecclesię vtilitatem fictione iuris præsumitur præsens, ob idque proprias distributiones acquirit. Ergo etiam illi accrescere debent distributiones, quas reliqui absentes amittunt.

His minimè obstantibus.

Respondeo distributiones accrescere solum actu interessentibus. Ratio est, tum quia Sacram Cardinalium Cógregationem declarasse fatetur, Garzias de benef. 3. parte cap. 2. num. 465. portionem absentium accrescere deseruientibus. absens autem ob infirmitatem aliamve similé ob causam non deseruit; licet ex iuris permissione fingatur interesse. tum quia priuilegium absenti cócessum pręiudicat cultui diuino; consequenter strictè explicatur, & non extenditur ad distributiones aliorum Canonicorum, sed ad massam pro rata sibi debita, si interesset, alijs etiam interessentibus.

Ad rationem dubitandi in contrarium, respondeo absétem titulo infirmitatis, aliaque simili de causa fictione iuris censeri præsentem, ob idque proprias distributiones sibi ex communi massa debitas percipere; non autem lucrari distributiones aliorum absentium, quæ personaliter interessentibus ex dispositione iuris accrescunt.

Hinc transeamus ad explicandum id, quod secundo loco propósuimus.

PVNCTVM II.

Vtrum inseruiétes distributiones absentum acquirant ante vllam Iudicis sententiam; consequenter, vtrum beneficiarius, qui diuinis officijs non interfuit, pœnam priuationis distributionum subire debeat ante vllam Iudicis sententiam.

1 *Proponitur ratio dubitandi ad ostendendum non acquirere.*
2 *Beneficiarius absens non potest distributiones percipere, & perceptas restituere tenetur etiam ante iudicis sententiam.*
3 *Respondetur rationibus dubitandi.*
4 *Episcopus ferre potest legem ob cuius transgressionem Canonicus priuetur distributionibus.*
5 *Canonici choro interessentes acquirunt distributiones absentum ab eo tempore quo isti absunt ex causa, ob quam iura, distributiones non concedunt.*

1 Ratio dubitandi pro parte negatiua est, tum quia pęna priuationis bonorum, etiam ipso iure imposita, non est subeunda ante sententiam criminis declaratoriam. tum quia si Episcopus, vel Sinodale, aut prouinciale Concilium ipso facto imponat pœnam priuationis distributionis, qui vestem pelliceam, galerum, aut chirotecas in choro deferunt, non tenentur Canonici vestem pelliceam, galerum, aut chirotecas in Choro deferentes hác pœnam sponte subire ante sententiam, saltem criminis declaratoriam. Ergo, neque beneficiarij, qui diuinis officijs non intersunt, tenentur hanc pœnam spontè subire, sed Iudicis sententiam expectare possunt. His non obstantibus fit.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Beneficiarius diuinis officijs in choro mancipatus, si diuinis non intersit, non potest distributiones percipere, & perceptas tenetur restituere, etiam ante vllam Iudicis sententiam. Ratio est, tum quia pęna ipso iure lata, quæ ad sui executionem, nullam hominis actionem requirit, subeunda est ante vllam Iudicis sententiam, vt patet ex regulis generalibus per me traditis de lege pœnali disp. 1. q. 1. p. 7. §. 2. quæsito 1. Sed pœna amissionis distributionum nondum acquisitarum non requirit hominis actionem, cum massa distributionum non reperiatur apud Canonicum, qui diuinis non interfuit. tum quia pœna inhabilitatis ad aliquid agendum, vel recipiendum, ipso iure imposita incurritur ante sententiam, vt est inhabilitas ad vocem actiuam, vel passiuam, priuatio participationis fidelium cum excommunicato, vel excommunicati cum fidelibus, & sic de quampluribus alijs casibus, quos retuli de lege pœnali. Beneficiarius autem qui diuinis officiis nõ interest, incurrit pœnam inhabilitatis ad acquirendas distributiones, vt patet ex cap. vnico de cler. non residente & ex Trid. sess. 24. cap. 12. vers. distributiones, vbi absentes redduntur inhabiles ad acquirendum, etiam per remissionem sibi ab interessentibus factam. tum quia datum ob causam retineri non potest causa non subsecuta, ita dictante naturæ lumine; sed distributiones dantur ob interessentiam. Ergo non subsecuta interessentia retineri non possunt. tum quia non solum pęna, quæ ad sui executionem nullam hominis actionem requirit; verum etiam, quæ actionem postulat, subeunda est ante vllam sententiam quoties ex verbis legis constat legislatorem velle obligare ad eam subeundam ante vllam sententiam, vt patet ex dictis de lege pœnali §. 2. citato numero 15. cum Reginaldo, Vasquez, & alijs, ex capit. autem vnico de Clerico non residente, constat legislatorem velle obligare beneficiarios, qui diuinis officijs non intersint ad distributiones non recipiendas, & ad receptas restituendas. Nam

Sum-

summus Pontifex Bonifacius Octauus in eo textu sic statuit. Clerici Collegiatarum Ecclesiarum, qui aliter de distributionibus ipsis receperint, quam interessendo diuinis officijs in eisdem Ecclesijs, earum sic receptarum dominium non acquirant, nec faciant eas suas, imo ad omnium restitutionem, quæ contra huiusmodi constitutionem receperint teneantur. ita in fortioribus terminis sentire debent Doctores, quos de obligatione fidei faciendæ retuli in tractatu de obligationibus beneficiariorum, & expresse tradit Moneta 3. par. q. 7. nu. 71. sicque vsu, & praxi receptum arbitror.

3 Ad primam rationem dubitandi, respondeo pœnam priuationis bonorum incurri ante vllam Iudicis sententiam, quoties ex verbis legis de mente legislatoris sic constat. Mens autem legislatoris est, vt pœna ante sententiam incurratur, dum legislator in conscientia obligat ad eam subeundam.

Ad secundam, omissa responsione Monetæ num 73. asserentis Episcopum non posse pœna priuationis distributionum ipso facto subeundam ante sententiam imponere, quia in beneficialibus plenissimam nō habet potestatem, sicut habet Pontifex.

4 Respondeo deferentes vestem pelliceam, aut galerum, aut chirotecas in choro, contra constitutionem Episcopi, sub pœna priuationis distributionum, ipso iure, non teneri hanc pœnam subire, quia Episcopus non efficit eos inhabiles ad acquirendum, aut non obligat ad hanc pœnam in conscientia soluendam, ad quam obligare posse arbitror contra Monetam; sicut enim ad aliam pœnam pecuniariam obligare potest, licet summam non habeat in alienis bonis potestatem; ita etiam obligare potest ad pœnam distributionum subeundam ante Iudicis sententiam.

Ex dictis colligitur inseruientes lucrari distributiones absentium ante Iudicis sententiam, tum quia absentes ipso iure priuantur tum quia ad inseruientes pertinent iure accrescendi statim, ac alij conditionem interessentiæ non impleuerunt.

SECVNDA PROPOSITIO.

5 Distributiones absentium Canonicis interessentibus accrescere incipiunt ab eo tempore, quo Canonicus abest ex aliqua causa, ob quam absentes non lucrantur distributiones, tum quia tunc temporis deficit causa, ob quam conferuntur distributiones tum quia reliqui Canonici ab eo tempore maiorem præstant operam, vt dictum est in primo puncto propositione prima. Quamobrem absens ex negligentia, vel ob excommunicationem, aliamve similem causam, statim incipit amittere distributiones tempori absentiæ respondentes, illasque Canonici interessentes ad ratam temporis acquirunt. Idem valet si beneficium per mortem vacet, aut etiam per resignationem completam, vt bene Moneta 3. par. q. c. nu. 52. & seq. Gonzalez ad regu. 8. cancel glo 15. § 2. num. 40. & seqq. vbi cum Parisio, Rota, & alijs ostendit, nullum ius perfecta resignatione, vel permutatione competere resignanti, vel permutanti; consequenter ab eo tempore distributiones accrescere interessentibus, nisi successor resideat, & assistat, vt patet ex dictis de resignationibus.

Hæc dicta sunt ad laudem, & honorem Dei, ac Beatissimæ Virginis Mariæ saluo semper in omnibus Sacrosanctæ matris Ecclesiæ, & peritorum iudicio.

[illegible]

INDEX

CONTINENS SINGVLAS DISPVTATIONES, Quæstiones, Puncta, & Paragrapha, quæ in vniuerso Tractatu de Horis Canonicis continentur.

DISPVTATIO PRIMA.

De ijs, quæ ad priuatim diuini officij recitationem ab Ecclesia præscriptam pertinent.

DISPVTATIO SECVNDA.

De ijs, quæ ad diuinum officium in Choro publicè recitandum faciunt sub pœna priuationis distributionum.

V solum

INDEX

EORVM OMNIVM,

Quæ in tractatu de horis Canonicis continentur.

A

INDEX

B

Bene-

C

D

E

F

Græ-

L.

M

N

O

Oratio

Q

R

S

T
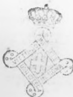
INDEX FINIS.